

VILLANOVA COLLEGE LIBRARY
Villanova, Pennsylvania

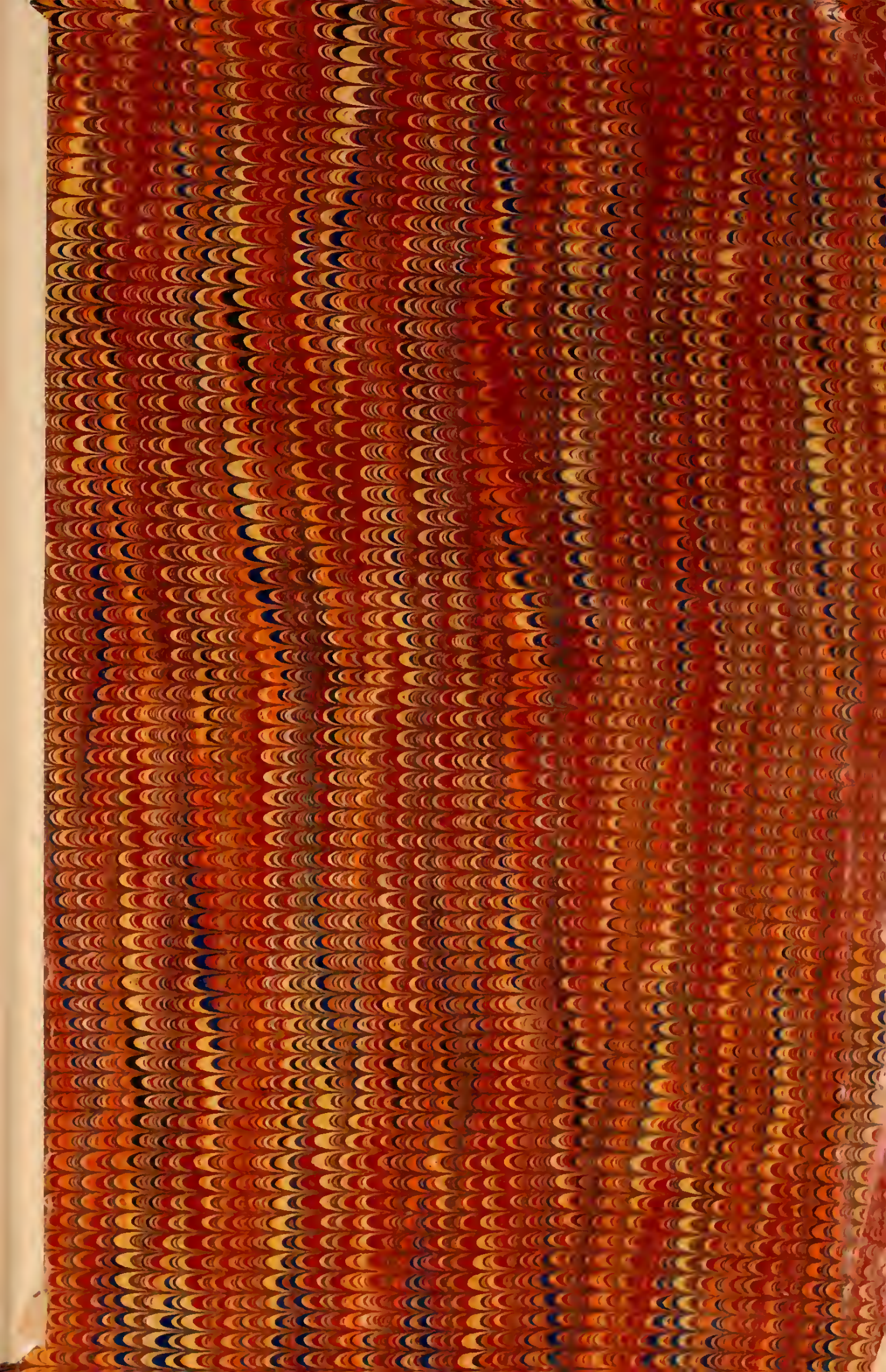

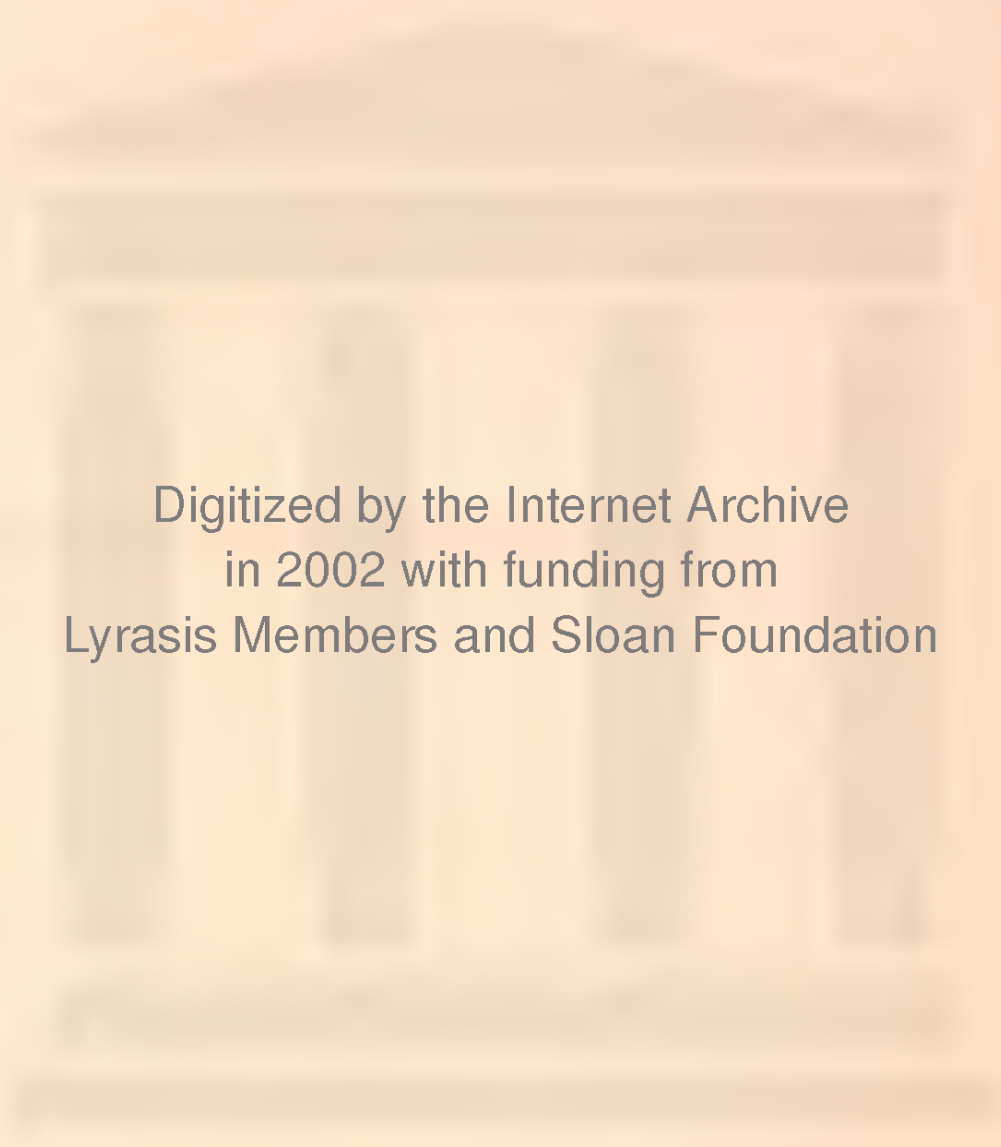
This book was loaned

3-4-49

by

Rev. J. Sullivan, O.F.A.

Digitized by the Internet Archive
in 2002 with funding from
Lyrasis Members and Sloan Foundation

ACTA
SANCTORUM

PARISIS. — EX TYPIS Y^o GOUPY ET SOCIIS, VIA GARANCIERE, 5.

ACTA SANCTORUM
MARTII
 A IOANNE BOLLANDO S.I.
 colligi feliciter coepit.
 A GODEFRIDO HENSCHENIO
 ET DANIELE PAPEBROCHIO
 eiusdem Societatis Iesu
 aucta, digesta & illustrata.
TOMVS II.
*Cui praenititur Martyrologiorum antiquorum ordo ac
 ratio, cum sequuntur Martyrologio Bedia ex viii. H. H. accepto
 & Flori Lugdun ad illud supplemento ex iii. Subiunguntur
 Acta Graeci intra diem ix et xix mensis Iovis*
EDITIO NOVISSIMA
 curante
IOANNE CARNANDET

ERUDITIO

VERITAS

ANTIQUA REDUCO.

OBSCURA REVELLO.

PARISIIS & ROMÆ. APVD VICTOREM PALME. M DCCC LXV.

ACTA SANCTORUM

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur

QUÆ EX LATINIS ET GRÆCIS, ALIARUMQUE GENTIUM ANTIQUIS MONUMENTIS

COLLIGERE CŒPIT

JOANNES BOLLANDUS, SOCIETATIS JESU,

ET

GODEFRIDUS HENSCHENIUS ET DANIEL PAPEBROCHIUS,

SOCIETATIS JESU THEOLOGI

AUXERUNT, DIGESSERUNT ET ILLUSTRARUNT

EDITIO NOVISSIMA CUM ANIMADVERSIONIBUS EX TEMPORALIBUS D. PAPEBROCHII NUNC PRIMUM EX MSS EDITIS
CURANTE JOANNE CARNANDET

MARTII TOMUS SECUNDUS

COMPLECTENS DIES X MEDIOS A IX AD XIX

CUI PRÆMITTITUR MARTYROLOGIORUM ANTIQVORVM ORDO AC RATIO, CVM GENUINO MARTYROLOGIO M.D.E. EX VIII MSS. ACCEPTO, ET FLORI
LUGDUN. AD ILLVD SUPPLEMENTO EX III. SUBJUNGUNTUR ACTA GRÆCA INTRA DIEM IX ET XIX MENSIS DIGESTA.

PARISIIS ET ROMÆ
APUD VICTOREM PALMÉ, BIBLIOPOLAM.

1865

X
55
2
: 8

EMINENTISSIMO PRINCIPI

FRANCISCO BARBERINO
CARDINALI

S. R. E. VICE CANCELLARIO, PORTUENSI EPISCOPO

ET SACRI COLLEGII DECANO.

Cur studiorum nostrorum fructum aliquem EMINENTIE TUÆ veniamus oblatum, nihil attinet multis præfari; dum solus nominis Tui titulus in memoriam facit venire causas, quibus persuadentur plerique Patrocinium TUUM suis libris expetere. Quis enim in his vel modice versatus ignorat eruditorum virorum Mæcenatem perpetuum et esse TE et vulgo haberi? Enumerent igitur alii longo ordine, si possint, quam multos eorum ad scribendum, vel fortunæ implicitos angustiis expediveris, vel incitaveris præ virium suarum diffidentia cunctabundos, vel ad illa que scripserant typis mandanda ære, consilio, auctoritate adjuveris. Pro Luca Holstenio inter EMINENTIE TUÆ appreciationes faustas nostraque extrema obsequia religiosissime pariter et placidissime defuncto, posthumæ tot lucubrationes loquantur; quas morosa sedulitas hominis studiosissimi, conceptos fetus usque et usque polire cupientis, ad extremum vite suppressit articulum, ut esset in quo Tua erga demortuum amicum caritas illustrius efflueret. Quid Tibi debeat ejusdem Holstenii in Bibliothecæ Vaticanæ Custodia successor Allatius, ob eam lucem quam rebus, libris, ritibus Græcorum Ecclesiasticis maximam intulit merito celeberrimus, ipse prædicet. Idem explicet Historiographus nostræ Societatis Possinus, ostentans Georgium illum Pachymerem, quem URBANI VIII, imo Tuo, beneficio redivivum et jam Latine loqui edoctum, miramur Regia fulgere majestate, nullaque in re concedere prioribus Historiæ Byzantinæ ex Luparæ Parisinæ Typographia Scriptoribus. Hæc illi, et innumeri alii his similia de se suisque laboribus testentur: novimus nos quæ et quanta TUÆ EMINENTIE debeamus, et vero etiam non parce profitemur. Ad singulos mensis hujus Martii dies, quoties de Martyribus sermo incidit, sacrorum de illis factorum testimonia sæpe frequentissima sumpsimus a MSS. melioris notæ exemplaribus, ex TUA nobis Bibliotheca transcriptis. Iisdem Codicibus uti sumus in restituendo, et ab alienis additionibus discernendo, genuino Bedæ Presbyteri Martyrologio,

Martii T. II.

tandiu

tamdium desiderato ac tandem reperto. Ad nutum TUUM exhibitum est nobis probatissimum Ecclesiæ Græcæ Menologium Basili Imperatoris jussu collectum : quod altera sui parte, inter Vaticanorum antiquitatum rariora, vita quodammodo immortalis fruens; altera, quam maxime requirebamus, delitescerebat in monasterio Cryptæferratæ, ignobili sepultum oblivione. Tibi denique variorum Sanctorum Acta inedita hætenus, lucem referent acceptam, quam a nobis præsentem in opere sperare possunt, ex membranis Tuis communicata. Præ ceteris autem, quos nominare per alios anni menses possemus, spectabilis hoc in Martio prodit Appianus, Benedictino Ordini (eujus EMINENTIA TUA Protector est) post unius alteriusve seculi præscriptionem ex Tuo MS. restitutus, et suo cucullo gloriosior multo quam Pontificiis infulis, quibus velut Afrorum Antistitem unum posteri non sui oneraverant; suspicati Reliquias ignoti sibi alias Sancti, una cum D. Augustini corpore, e Sardinia Ticinum fuisse advectas a Longobardorum Rege Luitprando. Socius Appiano, mense hoc eodem, Otho jungitur, Arianensium Protector atque Patronus sanctissimus; *Qui meam*, inquit ipse Benedictus, *Regulam optime conservavit*; utique hæc vera laude commendabilior, quam vaticiniis, per imposturam anistorias atque ignorantie plenissimam eidem afflictis, interque celle parietinas abditis, ut velut divino conservata repertaque beneficio, Clero et Populo Arianensi persuaderent, ab Ara Jani factum esse urbi suæ nomen, Punicorum bellorum temporibus antiquius. His duobus Conciliatoribus oblationem nostram fieri posse EMINENTIE TUE acceptiorem credimus, qua sic rependimus debite obsequium gratitudinis, ut in eadem, veteres duos Benedictinæ Professionis Cœlites, Te Patrono crassissimis tenebris evolutos, novos Tibi faciamus esse Clientes. De Divi Benedicti Actis miraculisque, hoc eodem in Martio per conquisita undique monumenta multipliciter illustratis et auctis, quid dicemus? Sufficit eum vel nominasse, ut ea, quam occupat ipse, anni sacri pars, hæc explicata Tomis, gratiam inveniat apud TE; ad monasteria autem amplissimi Ordinis, accessum facilem. Horum per Italiam universam Abbates, in comitiis generalibus Parmæ collecti anno MDCLXI, postquam litteræ TUE, operis nostri commendatrices, prælectæ iis sunt, illud quam studiosissime promovendum decreverunt, excussis ubique archivorum monumentis, et quantum in se fuit præstitere non pauci. Restat ut eorum iisdem in monasteriis Successores, Tuo quoque nutu de horum librorum editione jam absoluta admoniti, expectere et legere factos incipiant, quos priores isti laudaverunt faciendos. Quod si fiat, et exemplarium impendio minime levi excusorum distractio succedat feliciter, tam apud ipsos quam alios quoscumque
librorum

librorum amantes, TUI respectu ad simile desiderium provocatos; novo EMINENTIA TUA nos SIBI obstrinxerit beneficio. Animato enim per hoc Typographo, ut librariæ rei, quondam in florenti Belgio florentissimæ, nunc misere cum eodem prostratæ, præsentibus angustiis non obstantibus, porro audeat urgere tam sumptuosam vastissimi operis impressionem, quam adeo cordi Tibi esse intellexerit; animamur etiam nos ipsi vehementer, ne ad ejusdem absolutionem promovendam ulli studio laborique parcamus. Hoc autem dum faciemus alacriter, non obliviscemur votorum pro TUA totiusque BARBERINÆ DOMUS incolunitate mittendorum ad eum, qui in Sanctis suis glorificandus, pro tot eorum exuviis, aris, templis, per TE TUOSQUE eruderatis, instauratis, ornatis; Actis una cum hoc opere insigniter promotis, ceterarumque virtutum TUARUM præclaris meritis, æternam Tibi inter ipsos mansionem, post longos felicis vitæ annos, et dare potest, et daturus certo sperari debet, Judex omnium, et bene factorum Remunerator æquissimus. Ita volebamus Antverpiæ VI Idus Novembris anno MDCLXVII.

EMINENTIÆ TUÆ

Devotissimi clientes

GODEFRIDUS **HENSCHENIUS,**
DANIEL **PAPEBROCHIUS.**

FACULTAS SUPERIORUM ET SUMMA PRIVILEGII CÆSAREI.

Cum Acta Sanctorum mensis Martii, a Joanne Bollandò S. J. colligi feliciter cepta; aucta porro, digesta et illustrata a Godefrido Hensehenio et Daniele Papebrochio, ejusdem Societatis Jesu, tres dictæ Societatis Theologi legerint, opusque laboriosum et eruditum, ac luce publica dignum judicarent. Ego infrascriptus Societatis prefatae per Flandro-Belgicam Praepositus Provincialis, potestate ad id mihi facta ab Admodum Reverendo Patre Nostro Joanne Paulo Oliva Praeposito Generali, concedo Jacobo Meursio, Typographo Antuerpiensi, facultatem eadem Acta excudendi.

Cumque sacrae Cæsareæ Majestatis decreto cautum sit, ne qui libri a Societate Jesu conscripti, in provinciis Romano Imperio subjectis exendantur, aut venales proponantur, absque ejusdem Societatis consensu; hisce declaro eundem Typographum isto privilegio legitime frui. In quorum fidem hæc officii mei sigillo munitis manu mea subscripsi, Bruxellis XXVIII Octobris MDCLXVII.

Egidius vander Beke.

APPROBATIO CENSORIS

Infrascriptus fidem facio me legisse Acta Sanctorum mensis Martii, a R. P. Joanne Bollandò S. J. colligi feliciter cepta, et a RR. PP. Godefrido Hensehenio et Daniele Papebrochio Societatis ejusdem aucta, digesta et illustrata, opus tribus tomis comprehensum, olim per Summos Pontifices a primis Ecclesiae incunabilis desideratum, atque Apostolicis Notariis demandatum, et tractu temporis variis hæreticorum nebulis seu tempestatibus obscuratum, ALEXANDRI VII P. M. felicis recordationis insigni eucomio approbatum, Eminentissimorum Cardinalium, Illustrissimorum ac Reverendissimorum Archiepiscoporum, Episcoporum, omniumque fere Ordinum Generalium, ac doctissimorum Virorum applausu commendatum; in quo prudens eruditio antiqua reducit, et simplex veritas obscura revelat; typis dignissimum censeo: quia nihil quod fidei orthodoxæ adversetur, sed multa seitu necessaria deducit et revelat. In quorum fidem hæc subscripsi, Antwerpiae VII Septembris, Anno Domini MDCLXVII.

*Aubertas Vanden Erde I. V. L. Protocat. Apostolicus,
Canon, et Archidiaconus Antwerp. Librorum Censor.*

SUMMA PRIVILEGII REGI

Civibus Dei gratia Hispaniarum, Indiarumque, etc. Rex Catholicus, Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Brabantiae, etc. Serenissimus Belgarum Princeps, diplomate suo sancit, ne quis Acta Sanctorum mensis Martii auctoribus Joanne Bollandò Godefrido Hensehenio, et Daniele Papebrochio Societatis Jesu Sacerdotibus edita, præter voluntatem Jacobi Meursii proximis novem annis ullo modo imprimat, aut alibi terrarum impressa in has nostras Germaniae nostrae Inferioris ditiones importet, venaliave habeat. Qui secus faxit, confiscatione librorum et alia gravi poena multabitur, uti latius patet in litteris datis Bruxellæ v Octobris anni MDCLXVII.

Signat.

Loyens.

IN TOMUM SECUNDUM
DE ACTIS SANCTORUM

MENSIS MARTII

PRÆFATIO

AD REVERENDOS ADMODUM DOMINOS

AC RELIGIOSISSIMOS PATRES

PRÆPOSITUM

ET PRESBYTEROS

CONGREGAT. ORAT. S. MARIE IN VALLICELLA SECUNDUM INSTIT. S. PHILIPPI NERII

IN URBE ROMA.

Quam efficax, etiam ad posterum, exempli fuerit amicitiae intima necessitudo, mutuis crebrisque obsequiis culta, inter sanctissimos Congregationis Vestrae nostraeque Societatis Fundatores, Philippum atque Ignacium; multis procul positus, alieno contigit relatu audire; nobis re ipsa quoque experiri, cum fructu haud sane minori quam voluptate. Summa quippe voluntate Vestra etiam ad secretiora Bibliothecæ Vallicellanae serinia invitati atque introducti, toto illo, quo Romæ substitimus, novem mensium spatio, nusquam sumus quam inter vos suavius, familiarius, frequentius conservati. Cum scilicet eadem qua domestici libertate permittebamur evolvere atque scrutari, quidquid sacrorum utraque in lingua monumentorum Illustrissimi Caesaris Baronii diligentia aliorumque ejus successorum sagacitas congregaverat undique acquisitum. Neque inspicere tantum licebat cuncta: sed et transcribere, et ab aliis transcribenda efferre, per Vestram erga nos indulgentiam profecto maximam et omnino singularem, quaecumque instruendis et locupletandis Sanctorum Actis profutura judicabamus. Itaque quamvis Pontificis Maximi et imperium secuti et favore adjuti, nulla almae Urbis Archivia, Bibliothecae nullas indiscussas reliquerimus; copiosior tamen apud Vos, quam alibi uspiam collecta nobis messis est: quia alibi fere, ut hospites in alieno, versabamur; inter codices autem Vestros, ut fratres ac familiares, in proprio.

Interim oculis nequaquam incuriosis eximia quoque preclarissimarum virtutum considerantes exempla, quorum non modo odor urbem atque Italiam suavissime perfudit, sed et fama late trans Alpes cognita celebratur, alterum ex Vobis nihilque minoris aestimandum cepimus fructum; unde non tamen novis luminibus illustraretur intellectus, quam acerbis stimulis excitaretur voluntas ad vestrarum laudum amorem imitationemque in nobis aliisque desiderandam, crebraque ac grata commemoratione promovendam, per quaecumque loca iter redeuntibus in Belgium fuit. Etenim cum Adm. R. P. Hieronymi Barnabæi tunc Præpositi vestri blanda caritas, omnibus quibus poterat modis foveret sublevaretque labores Nostros, Sanctorum causa susceptos, ab ipsoque sanctissimo Domino sibi non perfunctorie commendatos; cum Odorici Rainaldi erudita senectus, Pauli Aringhi diligentia solers, Pauli Frigerii ingeniosa pietas, Francisci Marchesii

Marchesii labor indefessus, nostris libentissime impenderent usibus, multiplicem illam magnamque eruditionem et experientiam, quam ille in digerendis Annalibus ecclesiasticis ad nostra usque tempora perducendis, alter in perscrutandis subterranea Romae anfraatibus ac conueteriorum sacrorum latebris, tertius in describendis D. Thomae Aquinatis atque Catharinae Senensis gestis, quartus in ordinandis cognoscendisque domesticae Bibliothecae manuscriptis impressisque voluminibus per annos multos acquisiverant : cum denique omnium, promptorum docere et vicissim discere experientiam, effunderet sese erga nos humanitas tanta, quantam nec a Fratribus fas fuerat expectare ; incurrerant in oculos virtutes ille omnes, quibus vel inter vos conjuncti vivitis suavissime, vel Societatis nostrae pro Deo atque Ecclesia susceptos toto orbe labores astimatís absque invidia, et relictis exinde fructibus ornamentisque gaudetis ut propriis ; vel ad proximorum salutem in templo, in oratorio, in privato domi forisque congressu utilissime occupamini ; vel denique consultis posteritati, piis eruditisque incubationibus insistentes.

Quibus de rebus cum hebdomadatim fere perscriberemus aliquid ad studiorum nostrorum auctorem moderatoremque p. m. Joannem Bollandum, non potuit se continere candidissima illa et erga benefactores gratissima anima, quin affectum suum testaretur per litteras, et quantum se Vobis debere agnosceret, orbi universo declarandum promitteret, nuncupato Vobis eorum tomorum uno, qui proxime collecta pro mense Martio Sanctorum Acta in publicum lucem daturi essent. Meministis ipsi quo animorum vestrorum gaudio, quanta eum approbatione universorum in Congregatione lecta et audita fuerit epistola illa : nos certe jucundissimo experimento cognovimus, quo loco apud vos esset Bollandi nomen. Quamvis enim a primo nostro adventu in Urbem eo nos essetis affectu complexi, cui neque promptitudinis neque efficacia aliquid adjici posset ; exinde tamen Vos ipsos quodammodo affectumque illum priorem videbamini velle superare obsequii impensi suavitate et tenerrimi ejusdam amoris blanditiis. Neque contenti omnia nobis pervia apertaque fecisse, ipsis prope manibus humerisque subvehere certabatis ascensuros ad bibliothecam ; nec finem faciebatis circumspiciendi anxieque requirendi, num quid auxilii vel solatii possetis adferre nobis inter Vos studentibus resque nostras agentibus. Cum vero ad inusitata istiusmodi observantiae testimonia erubescerent, aliquando modeste reluctarentur, hoc unum reponerent, Vos Bollandum, de Ecclesia Catholica, de Sanctorum gloria, de tota re litteraria tam praecclare meritum venerari in nobis, eique impensa putare obsequia quae nobis exhiberetis. Utique eodem fere responso utentes, quo simili antea in causa occurreratis verecundiae nostrae : cum vestra erga nos studia collaudare et collaudando incitare dignatus esset, ea se beneficia in nobis recepisse receptorumque professus. Adm. R. P. Joannes Paulus Oliva, quem tunc temporis Vestrum omnium nominabatis Patrem, et modo Societas nostra Praepositum habet Generalem. Hujus igitur, quem jam nominavimus, Patris utrimque communis, filii ; istius, quem supra diximus, tam cari Vobis aestimatique tunc adjuvatores et socii, nunc in relicta, heu dolor ! laboriosi operis parte longe maxima, et congestorum ad id indigne monumentorum locupletí instrumento haeredes ac successores, contractum utriusque nomine debitum post mortem quoque sponsoris alterius ex utriusque voluntate exolvimus ; et hunc secundum Martii tomum offerimus eo libentius, quod S. Gregorii Acta ille continent. Etenim cum in hujus egregii Doctoris nomen consecratum sit augustam illud templum, quod auspiciis Gregorii XIII circa annum MDLXXVI a fundamentis in Vallicella surrexit, ad sacras inibi coneciones quater in die habendas, aliasque pias functiones obendas, a quibus tantus in populum fructus, tantus in Congregationem vestram splendor profluit : cumque praecipua solemnitate ejusdem Sancti festum recolatis ut Patroni, post Virginem Deiparam, ipsius loci praesidem antiquiorem, assumpti : omnino convenit, ea Acta Vobis inscribi potissimum, studiis illustrata nostris, quorum lectio praeter ceteris opportuna futura est usibus vestris.

Quoniam autem tum praesentes verbis ; tum absentes litteris saepe estis hortati, ut antiquorum Martyrologiorum, quorum tanta esset apud nos collecta copia, quantam diebus singulis adducimus ad confirmandam vetustum Sanctorum Martyrum cultum, quantamque

quantamque vix credibili sit humana potuisse diligentia emulari; quoniam, inquam, institistis semper, ut eorum syntagma aliquod vulgaremus, quale Heribertus Rosweyodus e paucis, quæ tunc ad manus ejus venerant, post edita duodecim tomis Sanctorum Acta, sperari jusserat in operis a se cogitati idea, Sanctorum Fastis ab eodem præfixa; nolimus irritas esse suasiones, precibus amicis intermixtas: sed voluntati Vestre deerevimus obsequi, et tale quidpiam huic ipsi Tomo Vobis offerendo præmittere; quo vice ceterorum tantisper fueremini, dum vasti operis laboriosa moles lenta progressionem tendit ad finem, posteris duntaxat nostris sperandum. Etenim ut omnino id facere decerneremus effecerunt novissimæ adhortationes vestre, R. P. Francisco Lhermite Provincia nostræ nuper ad Urbem misso Procuratori, et nunc hujus Domus Antuerpiensis Præposito, commendatæ: qui Roma redux significavit, nihil Vobis æque in votis esse quam istud a nobis accipere ante omnia confectum: quo absolvendi sero operis desiderium latus Vos levius, et lucem non exiguam adferendam putatis historiæ Ecclesiasticæ, quæ tota juris facta est vestri per eximios Cardinalis Baronii Annales, magno studio atque labore et continuato a Vobis, et recenseri, suppleri atque emendari ceptos ex iis monumentis, quæ plurima Eminentissimi auctoris fugisse diligentiam tam non est mirum, quam curiosissimo huic seculo est gratulandum, paulatim e tenebris eruta esse et quotidie erui nova atque nova.

Videbatur quidem principio aut impossibile esse omnino, aut difficile admodum, nec nisi cum magno operis potioris impedimento sperandum, quod exigebamur officium; cum nihil hoc in genere perfectum, nihil eruditis oculis vestris, nihil leucrationibus nostris prioribus dignum judicarem nos posse circa Martyrologia polliceri, priusquam de Sanctis omnibus singulisque, quorum istis sunt inscripta nomina, haberemus constitutum, quid posset extrema, qua utimur, diligentia consequi, circa locum, genus et tempus vite ac passionis ipsorum. Postquam tamen rem omnem introspevimus penitus, et per varia, quæ manu vel typis expressa habemus, sacerorum fastorum genera circumtulimus oculos; non vidimus quid magnopere nunc quidem possetis desiderare, præter genuinum Bedæ opusculum, et quæ Flori Lugdunensis labore in eo diuntur accrevisse, ipsaque tum inter se, tum ab externis incertorum auctorum additamentis distincta habere. Nam Hieronymianum Martyrologium, ejus nunc demum quatuor in Italia, Germania, Francia Belgioque; inventa sunt exemplaria antiquissima in quibus nostrum ante annos fere mille exaratum, accuratissima singulorum ad invicem facta collatione recens habetis excusum Lucæ, et illustratum opera Joannis Mariæ Florentini, viri eruditissimi et nobis amicissimi: Rabani atque Notkeri scripta pridem ex originalibus monasterii S. Galli membranis vulgavit Henrici Camisii sedulitas, antiquarum Lectionum Tomo 6, Usuardi Martyrologium, ejus autographum in proprio S. Germani de Pratis monasterio Parisiis extat, ex ipso quidem fonte non accepit Molanus; tam multa tamen habuit ejusdem egrapha, ut licet nulla eorum essent ab additionum multarum farragine libera, non tamen usquequaque difficile ei fuerit ipsis inter se collatis probabiliter discernere genuina ab adjectiis; et illud, quantum hæc via licuit, proxime ad nativam puritatem adductum exhibere. Adonis denique Viennensis fastos, quos Trevirensi Adoni perperam attributos Lipomannus et Mosander ediderant, auctori suo vindicavit, et multipliciter ex fide variorum MSS. emendatos vulgavit noster Heribertus Rosweyodus.

At vero cum Bedæ et Flori commentariis plurimum usos se esse Adonem et Usuardum proleantur; de Rabano vero justa videri suspicio debeat, etsi aliud nullum suppeteret argumentum, quod ipse quoque Bedæ Martyrologium haberet auxeritque; hæc, inquam, cum ita essent, non abs re judicavimus magnam esse posse eruditis viris causam, purum et genuinum Bedam requirendi: eoque invento, nec non Floro qui Bedam inter et Usuardum atque Adonem medius intercessit, nullum ex Latinis auctoribus superfuturum, qui quidem scripsisse Martyrologium aliquod nominatim sciretur, ejus quemquam movere desiderium deberet. Quid igitur illud, quod Bedæ nomine et inter illius opera et seorsim excusum reperitur, sæpe a Baronio, sæpe a magnis auctoribus citatum? Nempe quemadmodum de aliis quibusdam Martyrologiis notavit Molanus, *ea Hieronymi dici a primo apud Latinos auctore, sicut dictionaria, quantumcumque aucta et castigata Calepini*

nomen retinent : pari nec alia ratione istud, quod verius dicitur Adonis potuerat, noverint omnes appellari Bedæ, quia pulchriores ex ipsisque Sanctorum Aetis solide traductos lapides primus ille in hujus fabricæ fundamentum locavit. Hos autem ab aliis, per quoscunque et quomodocunque superadditis, tanto majus erit operæ pretium habere discretos, formæque et ordini pristino restitutos, quanto est Venerabili Bedæ, propter ætatis prerogativam et eximiam in sacris historiis perscrutandis diligentiam, supra omnes alios auctoritas major.

Id porro qua ratione nos assecutos putemus antequam aggredimur explicare, Deum Coelitesque precamur, ut quæ a vobis in nos collata sunt beneficia, non tantum in hoc opere nostro ad memoriam posteritatis perveniant, dum suis quoque locis collocata legentur, quæ vestris ex Codicibus transcripsimus monumenta : sed etiam ut eadem a benefactorum omnium remuneratore Deo iis compensentur gratiæ exundantis favoribus, per quos sanctitatis atque doctrinæ ornamentis majoribus emuletur iudicis Congregatio vestra, donec pariter omnes in celestis regni societate jungamur, nullo unquam tempore separandi. Interim quod cogitis promovere opus bene faciendo presentibus, prosequimini absentibus bene precando : ut egregia Joannis Bollandi cogitata et ipsi possimus constanter subsequi, et alii post non valeant exequi feliciter usque ad finem.

MARTYROLOGIUM

VEN. BEDÆ PRESBYTERI

ex octo antiquis MSS. acceptum, 770

CUM AUCTIONARIO FLORI

ex trium codicum collatione discreto

Accedunt additiones ac supplementa

ex predictis omnibus MSS. collecta.

PROLOGUS NOSTER.

*Post acta
Martyrum
ab Eusebio
Cæsar. collecta*

Collegisse Eusebium Cæsareensem uno pluribusve voluminibus Gesta Martyrum, vel illustriorum vel omnium quorum passiones sacrorum librorum exterminio superstites potuit in Actis Proconsularibus aliisque monumentis reperire, satis constat, et est a nobis in Prolegomenis ad tom. I Januarii cap. I § 3 demonstratum. Idemne eorumdem Martyrum synopsis aliquam brevem confecerit, quæ sola Sanctorum nomina et certuinis locum exhiberet per totius anni circulum digesta (quam quia Latinam fecerit Hieronymus, ideo sub utriusque nomine communi-ter ab auctoribus Eusebii et Hieronymi martyrologium censeatur) an vero Hieronymus ipse ductu suo consilioque ita digesserit nomina, tum eorum quorum Acta Eusebius antea collegerat, tum aliorum quotquot aliunde cognoscere potuit, qui quo die essent Christi filium professi; maluit cap. 4 § 4 indecisum relinquere, idoneis in alterutrum partem probationibus destituti: quamvis in posteriorem multo magis propenderemus sententiam. Satis est pro certo

*Hieronymus
martyrolo-
gium scripsit,*

C habere nos, quod cum Ecclesie singule, præter Dominicæ festivitates et Apostolorum natales dies, omnibus ubique Christianis communiter venerabiles, haberent inscriptos fastis suis natales Martyrum, apud se vel in vicinis locis pro Christi fide interemptorum; primus Eusebius vel Hieronymus fuerit, qui ex ejusmodi fasti undecunque acquisitis excerpta nomina in unum colligens, Catholicum, ut ita loquar, Martyrologium excogitavit: quo Romanam Ecclesiam, velut omnium communem Matrem, usam esse tempore Gregorii Magni, et hinc ejus meminisse in Epistola ad Eulogium, probabiliter admodum dici posse existimamus.

*continens sola
fere nomina
et locum
passionis.*

*quod quia
minus aptum
fuit ecclesia-
rum usui,*

2 Verum, cum in hoc Martyrologio solum fere haberentur appellationes Martyrum et horum, quæ illi suis triumphis illustraverant, et ex quidem persæpe barbara, accidit necessario ut transcripta exemplaria per librorum socordiam pluribus rederentur mendis, nec tantum in aliam formam deorquerentur vocabula tam varia, sed etiam ommissis quandoque, quandoque transpositis regionum et civitatum designationibus, vel divellerentur, ab invicem, qui fuerant conjungendi: vel conjungerentur, in locis toto caelo diversissimis passis. Quod cum rei sua brevitate obscuræ multam pareret confusionem,

Martii T. II

credi cœpit ecclesiastico usui parum idonea tam hiulea et fastidiosa lectio; neque alibi tantum, sed etiam Romæ maluerunt Ecclesie variæ antiquos suos fastos, ubi vacui erant aut justo numero destituti, implere paucorum et magis sibi cognitorum nominibus ex Martyrologio Hieronymiano aut vicinarum Ecclesiarum tabulis; ut essent qui diebus singulis sub Officium divinum invocarentur, nec tamen ignotorum locorum Sanctorumque proluxa commemoratio tedium ingereret lectoris auditorisque.

3 Hujusmodi sunt antiquissima duo monasteriorum Richenoviensis prope Constantiam et Rinoviensis in Helvetia martyrologia, Casinensis Bibliotheca unum: tum quod primo loco nominatum operuerat Vetus Romanum, sic a Rosweido nostro nuncupatum, quia Ado Martyrologium suum compositurus ipsumque in capite sui operis collocaturus profertur, Romæ Aquileiam eidem sancto Episcopo directum fuisse a Romano Pontifice, se autem eodem apud Ravennam transcripto vehementer adjutum. Quod idem modice auctum cum nobis ex antiquissimis membranis transcriptum communicaret Lucas Dacherius, Romano-gallicum intulaverat; olim autem etiam Colonie in ecclesia S. Marci ad Gradus legi solitum, probari potest per illius egraphum inde transmissum a Joanne Gamausto nostro ex alienigeni Carthusiani schedis: nisi potius nova hæc dici compilatio debeat ex priori illo et alio posteriori. Fuerunt etiam ecclesie, quibus satis fuit nudus Hieronymiani Martyrologii contextus, ad pauciores Sanctos contractus: et tale Martyrologium alterum Casini reperimus, uti etiam pervetustum et hinc simulatum Romæ in Ducis Altempsii celeberrima bibliotheca. Similiter ex solo Hieronymi labore accepta sunt Augustanum S. Uladrici, Trevirensis parvum S. Maximini, Corbetense a prænominato Luca Dacherio nobis ex perquam antiquo Codice datum, et alterum quod Philippi Labbei nostri beneficium accepimus: non aequali omnia brevitate, nec fidei semper contractione, ob eamquam supra explicimus causam.

*variis varia
cunctinavit,
proprios fastos
ex ipso
supplentes,*

F

*vel ipsum
ad pauciora
nomina
contractum.*

4 Talibus usque tam variis cum passim Ecclesie per Italiam et Gallias uterentur, et forte etiam per Britanniam Germaniamque, licet alia integrum Hieronymi opus atqueque conservarent, sicut et superstitionibus hæcenus exemplaribus liquet; Vix.

*Beda primus
cepit compen-
dia historica
adjicere,*

A Bedæ incidit cogitatio, ad Calendarium ecclesiasticum, cui præcise inscriptæ erant Christi Domini, Apostolorum et præcipuorum aliquot Martyrum solennitates, novos aliquos addere, quorum erat memorabilior passio; hisque aptare proluxiora quædam elogia, præter locum et nomen, etiam tempus genusque passionis indicatura, verbis ab ipsorum Actorum, quæ quidem nascisci potuerat, contextu acceptis; atque ita paulatim implere omnes Calendarium dies. Jamque ad nonaginta ejusmodi encomia per totum anni circulum distributa habebat: dies aliquos sola occupabant nomina eorum, quibus addere quiddam vel tanquam abunde cogitavit, vel non potuit, Actis necdum ut speraret reperitis. Ceterorum supra centum ac sexaginta prorsus adhuc vacabat locus, cum opus futurum ecclesiis omnibus acceptissimum, tanti viri mors præcidit, anno MCCXXXIV obita. Atque hæc ita fore sese habere, multo etiam prius quam genuinum Bedæ opusculum invenissemus, certo constabat nobis ex Adone et Usuardo: quorum prior paulo post oportunius adducetur in testem, cum ad Flori Auctarium pervenerit sermo; posterioris in prologo hæc verba sunt: *Venerabilium Hieronymi ac Bedæ Presbyterorum jus, quamvis succinctis, super hæc provocat descripta, quorum prior brevitate studens, alter vero quamplurimas dies intactas relinquens, multa inveniantur hujus operis præteruisse necessaria.*

sed imperfectum opus reliquit:

ejus fragmentum inter MSS. Reg. Suecæ reperitur,

olim ecclesiæ Divionensi scriptum,

B super hæc provocat descripta, quorum prior brevitate studens, alter vero quamplurimas dies intactas relinquens, multa inveniantur hujus operis præteruisse necessaria.

B Hoc indicio tam certo claroque excitati, nunquam potuitis sperni aliquid inveniendi aliquando, quod vel omnino perissem, vel inter adscita aliunde additamenta prorsus ignotum delitescere credebant alii. Invenimus autem aliquando tandem speratum thesaurum, Æmæ Serenissimæ Regine Suecæ Christianæ Codices MSS. quos ipsa per Belgium transeunte phorosque videramus, iterata Romæ scrutantur diligentia, ne qua forte antiqua in his membrana ex aliquo peccelato opere reliqua, quam minime neglectam oportuisset, manus nostras efflueret. Et ecce Martyrologii cujusdam fragmentum, a die XI Kal. Septembris, usque ad anni finem sese oculis exhibuit, tale prorsus quale semper quasiveramus, vacans magna parte diebus, ante annos plusquam octingentos descriptum in Gallia: prout manifestum faciebat, tum characteris ipsius forma, tum quidam in Gallia celebres Sancti et translationum dies locis circiter sedecim adscripti, antiqui quidem sed multum diversa manu: tum denique prima in pagina ad diem VI Kalendas Septembris lecta, *Historica dedicatio ecclesiæ S. Salvatoris Confessoris*: ejusmodi enim dedicationum memoriam annue recolenda, præsertim antea, alicui Martyrologio adnectata, indubitatum fiet indicium ejus eclesiæ, ad cujus usum ipsum descriptum est. Porro quo certius crederemus Bedæ esse quod invenissemus, obsignabantur omnia consuetæ illa antiquis formula: *Explicit Martyrologium Bedæ Presbyteri.*

C Ingens profecto gaudium, sed inæquale non modico temperatum, quamdiu prior et potior pars deflebat: non enim tam nobis quam posteris nostris, postremos anni menses elaborataris, videbamur reperisse hoc pretiosum margaritum; ac ne illis quidem plene facturum satis, nisi unius aut plurium manuscriptorum consensu constitisset, nihil ei vel detractum vel additum fuisse a transcribentibus præter ea quæ sua se diversitate prædebant. Annos tamen pars una addidit, et longe certius jussu confidore, referendum alicui, quod aliquando fuisse assertatum indubitata jam prorsus fide ipsaque oculorum experientia tenebamus. Næc vero ea nos spes fefellerit: Divionem enim in Burgundia appulsos Amplissimi Senatoris Bonberii bibliotheca excepit, et magnam aliquid expectare jussit ex codicibus MSS. numero sumptuose ingentem collectis, quos tanti suus

opus integrum adipsucendi opem fecit:

quod tandem contigit Divione:

fecerat dominus, ut præter ornatissimos pluteos, cæli injuriis et pulveribus prorsus excludendis comparatos, obduxerit singulis, pro vili ac carioso quo eatenus operi sorduerant corio, holosericum nigri coloris tegumentum, eo sine ut si boni libri ignota utilitas non satis arceret imperitorum manus, ex antiquis istiusmodi membranis illiberales commoda sectantes; operculi saltem dignitas admoneret, majus eorum pretium futurum apud intellecturos, si venderentur integræ ad æstimationem liberalem; quam si apud salsamentarios ac bibliopegos divulsæ ad libram æstimarentur.

D Inter hos igitur, mole minimus, æstimatione nostra longe maximus fuit libellus titulum nequam fallacem preferens: *Incipit martyrologium Bedæ Presbyteri feliciter.* Erat enim antiqua manu sed gemina characterum forma conscriptus: et quamvis dies vix ullos exhiberet vacuos alicujus Sancti vel nomine vel elogio, apparebat tamen etiam primo aspicientibus non de nihilo esse, quod majoribus alia, alia minoribus litterulis, nec a capite lineæ ut priora, sed introrsum paulo incipientibus, essent descripta. Quare ad fragmentum Roma deportatum, et præ ceteris chartis quocumque pergeremus sollicite hæc in spem circumlatum, recurrimus; invenimusque quatuor illos Regii fragmenti menses iisdem prorsus verbis, et apice vix ullo mutato, convenire per omnia cum iis, quæ in hoc integro martyrologio paulum grandiori characterere legebantur notata: quæ vero minusculis litterulis scripta essent, universa priori MS. deesse. Unde nullus relinquebatur dubitandi locus, quin per reliquum mensium precedentium decursum similis observata distinctio, certo exhiberet indicio, quid in iis Bedæ, quid alterius posterioris esset auctoris.

ubi quæ Bedæ erant characterere notabantur

E

ubi additionibus diverso.

E Et hunc quidem auctorem tunc conjectavimus ipsum æque ignoratum hactenus Florum esse, talemque seruti conjecturam aliquoties in hisce tomis, cum esset citandum Divionense supplementum, subambigue nominavimus *Florum, aut quemcumque aliam alicui ad Bedam supplementi auctorem.* Verum tum mox apparebit nullam in isto supplemento partem Florum habuit: quippe breve admodum atque jejuna, cuique prorsus non conveniat quod scribit in prologo Usuardus, *evolentem sacras atque anniverſarie recolendas Sanctorum festivitates ex quibusdam Patrum martyrologis in quibusdam recolligere unitatem, et succinctum Hieronymi brevitate, atque hincam Bedæ defectuositate declinare, censuisse sibi sequenda esse Flori memorabilis viri latura in hoc ipso negotio vestigia, præsertim in secundo libro: ibi enim multa quæ in prioribus omiserat et correxit et addidit.* Quæ autem sint ista Flori latiora vestigia intelligere quoadatenus ex Adone licet, circa idem quo Usuardus scribebat tempus suum quoque martyrologium moliente ex imperio ac jussione sanctorum rivorum, ut *suppleatur dies qui absque nominibus Martyrum in martyrologio (quod Venerabilis Flori studio in labore Domini Bedæ acceperat) tantum notati erant.*

quas Flori non esse ex eo apparet,

F

quod hic Bedæ stylum tenuerit in elogiis legendis

F Creverat igitur studio Flori Bedæ Venerabilis imperfectum opusculum: non sic tamen quin multi adhuc dies absque nominibus Martyrum notari restarent in martyrologio, cum primum scribere aggressus est Ado: creverat autem talibus qualia scripserat Beda elogia, itaque auctum semel iterumque sœcularis Usuardus, latura Flori vestigia decrevit premere. Non quod æque proluxa vellet elogia texere (est enim in his multo quam Beda et Floro quoadatenus dilatatum, nec unius dumtaxat Sancti, ut fore solet geminus textus, sed plurimum quandoque Sanctorum uno die elogia numerantem,

prout declarat Usuardus.

imitari

A imitari vellet per omnes anni totius dies. Quod ut faceret uniformi quadam ratione, nec ecclesiasticis usibus inutile fieret nimie prolixitatis opus, contrahenda sibi proposuit elegia quæ essent in Beda ac Floro prolixiora quam ut ejusmodi plura simul commode legi possent in choro : nec omnia assumenda, sed pro arbitrato seligenda aptiora, ommissis non paucis, cum alios Sanctos potiori jure nominandos credidit.

Fuit Florus vir doctissimus,

10 Illic est ille Florus, de quo anno DCCXXIII metricum Kalendarium scripturus Wandelbertus, Prumiensis in Trevirensi diocesi monachus (ut est ante Januarii in Prolegom. cap. 4 § 8 demonstratum) mortuus anno DCCCLV loquitur in sua ad Otricum præfatione ubi dicit : *Opæ et subsidio præcipue usus tum sancti et nominatissimi Flori, Lugdunensis Ecclesie Subdiaconi : qui ut nostro (inquit) tempore revera singulari studio et assiduitate in divinæ Scripturæ scientia pollere, ita librorum authenticorum non modici copia et veritate cognoscitur abundare.* Sane quominus hic ille sit quem quærimus, non prohibet Usuardi martyrologium post Flori ad Bedam additiones scriptum. Illud enim non *Carolo Magno Imperatori*, ut ante nos alii censuerunt; sed *Domino Regum pmissivo Carolo* inscriptum Usuardus, ut ex ipso

et Usuardo atque Adone senior,

B Parisiensis autographi titulo apparet; Carolo utique Calvo, Magni nepoti, anno DCCCXI regnare exorso, jamque ultra decimum sextum annum regnanti. Quid enim aliud esse causæ dicemus, cur sanctus Viennæ Episcopus Ado, creatus DCCCLV, et simili suppleudi martyrologii studio ductus, nusquam meminertit Usuardi : qui debuerat fuisse totis Galliis notissimus, si Caroli Magni jussu scripsisset opus ecclesiis communiter proponendum, prout Caroli Regis commendatione propositum fuisse, et vero etiam receptum communis Usuardi martyrologium res ipsa declarat?

corvus Rabano :

11 Quia autem nec Adonem nominat Usuardus, cogimur credere eodem fere utrumque scripsisse tempore, nec quidquam alterum scivisse de altero : utrumque etiam nihil scivisse de Rabano, qui, ut ante Vitam ejus IV Februarii elucidatam § 6 et seqq. deduximus, anno DCCCX Fuldensi celeberrimæ scholæ præfatus, ab anno DCCXV egregiis copis scriptis clarescere, usque nomen suum illustravit usque ad annum DCCCXVI, quo electus est Moguntinus Archiepiscopus : qui prout corvus Floro, tunc cum hic Bedam supplere conatur in Francia, simile cogitatum non suscepit tantum sed plene absolvit in Germania. Hujus porro Martyrologium cum inter Antiquas Henrici Canisi lectiones exensum habetur, et aliquorum quos diximus duorum satis vulgo nota opuscula essent; invento sic ut præfatum est Beda, restabat Flori Auctarium requirere, quale est supra indicatum. Pervolvimus igitur MSS. omnia martyrologia, quæ quidem Bedæ nomen vel stylum referrent : ac primum invenimus tria nos habere ex Urbe adducta, quæ singula integrum Bedam (sed modice auctum, et quoad vacuos dies suppletum) tam fideliter exhibuerunt, ut omnino persuaderemur in plerisque Romanis basilicis, abrogato Hieronymiani Martyrologii usu; et illo, quod Aquileiensi Episcopo a Pontifice missum supra monuimus, fortassis non nisi in Laterana aliisque paucis ecclesiis recepto; ita probatum alii Bedam fuisse, ut eo convenienter aucto utendum plures sibi putaverint, usque dum Usuardus visus est ecclesiasticis usibus accommodari.

Flori addito ne frustra requiritas

C Sunt autem tria hæc, primum Ecclesie S. Petri in Vaticano, quod hactenus in archivo ibidem servatum, indidem transcribi fecimus; alterum monasterii S. Cyraci in Theriacis, quod unico commendavit adhibuitque Barouins in recensendo digerendo-

in quatuor Bedæ exemplaribus MSS.

que Romano Martyrologio, quodque ex Vallicellana Patrum Oratorii bibliotheca acceptum, pridem ad nos misit studiorum nostrorum æstimator fautorque sincerissimus, idemque Eminentissimus S. R. E. Cardinalis Petrus Aloysius Caraffa. Tertium ex Eminentissimi Francisci Cardinalis Barberini instructissima a codicibus MSS. bibliotheca accepimus, acephalum illud quidem, usque ad Idus Martias (quantum ex *Translatione S. Benedicti IV Idus Septembris* inscripta aliisque indicibus colligere licuit, ex aliquo Benedictino in Gallia monasterio Romam advectum; sed optime fidei; neque ita tenere mendoseque aut parce, ut priora duo, sed fidelius prolixiusque suppletum, partim ex Hieronymiano Martyrologio, partim ex propriis dioceseo Gallicanarum fastis. Verum neque in ullo horum potuimus Florum deprehendere, neque in vetustissimo præclaroque Regine Suecicæ MS. quod quanti fecerit vir eruditissimus Lucas Holstenius, declarant ipsius ad Romanum Martyrologium Animalversa, hinc fere accepta et post illius mortem typis vulgata. In hoc tamen etiam Bedam agnovimus, sed elogis saepe contrariis : quare nec utendum illo putavimus in recensendo Beda, neque additiones illius vel supplementa ad Bedam referenda hoc loco, sicut aliorum trium additiones et supplementa retulimus; tum ut ipsa hic collecta extarent essentque ad manum, una cum additionibus supplementisque Divionensibus; tum ut sua quoad Bedæ textum concordia summa, in ceteris vero discrepantia maxima, fidem nostram in genuino Beda asserendo probarent.

ad qua Bedam Divionensem contulimus,

D Eundem fructum cum tria Belgica Martyrologia MSS. et ipsa Bedam pene integrum exhibentia, nobis ex se pollicerentur, placuit ex ipsis quoque additiones et supplementa colligere, quamvis prolixitate sua præceteris auctura viderentur hujus præliminaris opusculi molem. Et ecce alibi frustra quaesitum Florum, in eorundem consensu tam manifeste cognovimus, suo ipsum prodente stylo diffusiori et Bedæ in elogis simillimo; ut nimis dubitandum videretur, quin manibus enim teneremus, iste saltem ubi duo eorum consensissent. Quod tamen quia minus evidens erat in nudis Martyrum commemorationibus quamvis tales quoque ab hoc Bedæ imitatore ad ejus exemplum nonnullis fastorum locis adscriptos sit admodum verosimiles; abstinuimus ab ejus nomine iisdem inscribendo; istis autem ubi vel ad eorundem Sanctorum nomina, quæ nulla reperit apud Bedam, aliquam passionis aut virtutis præcipuæ commendationem adiecit; vel recensisse se in scriptorum Cælitina compendiarium offerebat notitiam, incunctanter judicavimus auctorem exprimendum. Cujus prioris an posterior libellus ad eorum pervenerit manus, qui ista compilare ad usum Ecclesie S. Marie Atrebatensis et monasteriorum S. Martini Tornacensis et S. Lamberti Lutiensis (hinc enim illa accepimus, et his a Floro auctum esse Bedam testatur Usuardus) non est nobis promptum divinare; quia necdum illum alibi Bedæ invenimus Auctarium, isto, quod sub Flori nomine sumus daturi, simile quidem sed imperfectius aut perfectius, unde judicari possit quid primis curis, quid secundis fuerit elaboratum. Sunt autem prioris quidem generis ad nominatos a Beda Sanctos additamenta, quæ Flori consumimus, paulo plus quam triginta; posterioris, id est eorum quæ integre Flori esse putavimus, supra centum, characteris medio a nobis distinguenda.

in tribus aliis exemplaribus invenimus,

et ab aliis additionibus eorum consensus discrepans.

14 Sed relevamus ad Bedam, sub cujus nomine excusum Martyrologium quam falso ipsam auctorem referat, illico cognosceret qui vel primos illius dies conferre cum Adone voluerit. Invenit enim eosdem fere et eodem ordine utrobique Sanctos, quorum elogia partim prolixiora compilator contraxit, partim deficiente

Excusum sub Bedæ nomine Martyrol. ex Adone sumptum est :

A deficientia aut breviora de suo auxit vel adiecit : quos vero supra Adonem circa finem adscripsit huic martyrologio, eos majori ex parte a Rabano sumpsit, alios aliunde accepit, nullo habito ad Bedam respectu : cujus aetate posteriores Sanctos annis ducentis trecentisque non dubitavit adscribere. Nec majori jure Bedæ dici potest Ordinarium Leodiense : utpote ex Beda et Adone, contractis utriusque ad pauciora verba elogiis, manifesto conflatum. Ita Bedæ quoque Martyrologio usus est pro Trevirensi Ecclesia, quisquis illi Sanctorum fastos, quorum habemus exemplar MS. composuit. Prædicti Adonis synchronus fuit B. Notkerus, monasterii S. Galli monachus anno Christi MCCCLXX, quando Ado eidem monasterio communicavit Reliquias S. Desiderii Episcopi et Martyris Viennensis x Kal. Junii recolendi; quemadmodum ipse ad dictum diem testatur in suo Martyrologio, quod videtur Adonis exemplo scripsisse, integra sæpe elogia ex eo verbotenus accipiens : mortuus anno Christi MCCCLXX, uti clare demonstrabimus mense Aprili ad diem ejus natalem. Præter Adonis Martyrologium (cujus exemplar credibile est ipsomet Sangallensibus misisse habuit etiam Notkerus præ oculis Martyrologium Rabani, de quo supra egimus, et eo etiam plurimum usus est, adeo ut videri possit unum e duobus conficere voluisse, quamquam illud Rabani non videatur publico idcirco Ecclesie usu fuisse receptum : si enim uspiam, in Fuldensi profecto receptum fuisset, in qua scholarum Præfectum aut Abbatem agebat ille cum scriberet. Atqui usa est hæc alio longe succinctori, cujus egraphum accepimus ex altero Reginae Christiane Codex, quodque ex Adone contractum esse vix possumus dubitare : quemadmodum ex eodem quoque contracta censeri possunt MSS. Lobienensis monasterii, Leodiense S. Lamberti, Trevirensis S. Paulini et al. S. Mariae ad Martyres dictum, nec non Ultrajectinum Ecclesie Collegiate S. Mariae : hæc enim omnia pressus sequuntur Adonem. At vero Trevirensis S. Maximini majus, quod sæpe citamus, Rabanum et quidem fere integrum transcribit, maxime primis mensibus.

15 Alia Ecclesia alio atque alio modo ex uno aut pluribus jam dictorum sua concinnarunt Martyrologia : sed ex nullo frequentius quam Usuardo,

enjus multipliciter aucti usus totas fere Gallias Italianaque et Germaniam pervagatus est. Multa nos habemus istiusmodi, interque cetera ex Parisiensi autographo transcriptum egraphum : plura vidimus, et quantum festinantibus in itinere licuit cum impresso Carthusianorum Coloniensium contulimus, additiones unicuique proprias magna cura adnotantes ex Manuscriptis facile quinquaginta. Quæ ideo placuit in hac præfatione deducere, ut intelligens lector quantum in ejusmodi monumentis perquirendis posuerimus diligentiam; quantumque in eorum ad invicem collatione repositum esse momentum putemus, ad Sanctorum, præsertim Martyrum, cultum solide definiendum circa agonis locum ac socios passionis; nobis haud gravate indicare curet quæcumque hujus generis alia alibi latere intellexerit : maxime si martyrologia ea sint vel Bedæ priora temporibus; vel ipse Beda purus ac solitarius, qualem in Reginae fragmento habuimus; vel solius Flori additionibus auctus, qualem alibi hætenus nullum vidimus.

16 Nunc litterarum, quibus in additionum collectione utimur compendii causa, explicationem hic habe. A. *Atrebatense*. B. *Barbermianum*. C. S. *Cyriaci*. D. *Divionense*. L. *Latiense*. R. *Reginae Sueciae*. T. *Tornarense*. V. *Vatikanum*. Certus autem sit lector in omnibus hisce MSS. verbotenus haberi omnia quæ sub Bedæ nomine majori notamus caractere, nisi de aliquibus contrarium in margine aut ad calcem notetur. Curavimus enim ad majorem fidei probationem, ut variae lectiones, etiam mendosæ quandoque, et singulæ deficientis in unoquoque MS. lacunæ indicerentur : atque hæc diligentia deprehendimus in MS. S. Cyriaci a die xvi Kal. Aprilis usque ad idus Junii, deperditis foliis intermediis, in quibus Bedæ textus cum supplemento antiquo erat invenendus, impletam esse lacunam aliunde, et quidem diversimode. Nam reliquos Martius totusque Aprilis quot diebus tria quatuorve dumtaxat colligit Sanctorum nomina : Majus vero ac dimidius Junius prolixiores sunt, et ornantur elogiis partim ex Adone partim aliunde petitis : quare toto illo diurno intervallo nec additiones ex hoc S. Cyriaci Martyrologio sumemus, nec diversitatem ullam lectionum curabimus annotare.

Usuardi Martyrologium receptum pro ceteris

Notularum explicatio.

quo Adone etiam usus Notkerus Synchronus,

usuo etiam Rabano mirus parvulato

alia MSS. ex his contracta.

INCIPIIT MARTYROLOGIUM BEDÆ PRESBYTERI.

C

JANUARIUS

F

KALENDIS. Octava Domini, et septimum curramus Circummissu ejus. Et natalis Amachi: qui jubente Alypio Erlo Prefecto, cum diceret, Hæc Octava Domini die sunt, cessate a superstitionibus idolorum et sacrificiis pollutis; a gladiatoribus hæc de causa occisus est.

A. T. L. G. Eodem die natalis S. Basilii * Episcopi. Et * passio S. Martine Virginitatis. A. Et S. Euphrosyne. I. Eodem die in Æthiopia Butali, Hierosolyma natale S. Stephani

II **NONAS.** *Facta Bedæ.*

Florus in A. T. L. Romæ natale S. Telesphori Papæ et Martyris: is ex unachoreta cum per XII annos Ecclesie Romane præesset, jejunium septem hebdomadarum ante Pascha, et Missam in nocte Natalis Domini: sed et ante sacrificium hynnum Angelicum, videbat Gloriam in excelsis Deo, decantandum instituit passusque est temporibus Antonini et Marcianartyrii.

II. Apud Antiochiam passio B. Isidori Episcopi. Et in Ponto civitate Tomis fratrum, Argel, Narcissal, et Marcellini pueri, qui sub Licinio Principe inter Irenæa comprehensus.

in versione maris martyrizatus est C. V. Hierosolyma Stephani, Nucari Abdatis, Isidori Episcopi. T. Eodem die depositio B. Abbatibus Marcelli

III **NON.** Romæ nat. Anteros Papæ et Mart. qui duodecim annos rexit Ecclesiam, et in cæmeteria Callixti sepultus est via Appia. Eodem die Parisius Genovefe Virginitatis.

Florus in A. T. L. addit. Quæ in corpore posita tantum in virtute prævaluit, ut mortuum suscitaret.

*Florus in A. T. L. In civitate * Auelara passio S. Petri, qui crucifixus est sub Maximiano Imperatore. Ipso die passio S. Theogenis, qui præcipitatus est in mari tempore Licini. Et natalis Potiti, qui sub Antonino Imperatore primo fustibus cæsus est: deinde carcere inclusus, magno pondere ferri damnatus: unde eductus in euleum est suspensus: et cum jussu Imperatoris secare et canibus projicere vellent eum milites, tangere non poterant. Inde jussus est frigi in sartagine, frigusque plumbo superfundi: postea vero palo ferreo fixus est a capite usque deorsum. Quo ab Angelo ereptus, jussit illi Imperator*

* C. Copypado censal, A Archihipcopi, T Romæ.

* Inno Aulodæ

A Imperator linguam abscindi et oculos compungi. Et cum nec sic vinci posset, jus-us est capite plecti, cum esset tredecim annorum puer.

A. In pace autem Vitamandensi inventio corporis B. Quirini Mart. ab Eligio Episcopo et Translato ipsius. Etenim corpus ejusdem Martyris pro tempore in secretis locis repositum, illic a populis illi venerabatur ubi non erat. Itaque S. Eligius divino nutu instigatus, quersitum nocte reperit; perforatoque humido tantum lumen, comitante permaxima odoris fragrantia, ex eo manavit, ut obscuritatem noctis in magnam dici claritatem mutaret. Sicque de tellure elevatum exosculans, cum ex maxilla ejus dentes pro Reliquiis auferret, de radice eorum multa sanguinis exivit. Scriptum in gestis ejus: *quæ licet Flori stylum sapiant, non tamén ei audemus asseveranter suputare*

IV **II NON. Facat Beda.**

D. Natalis B. Titi, qui ordinatus est ab Apostolo Paulo Cretenisum Episcopus A. T. L. In Africa nat. Aquilini, Lemini, Eugeni, Vincenti, Triphonis In Oriente Bononia civitate, Hermetis Aggai. Gagii C. V. In Africa Aquilini In Bononia civitate Hermetis Aggai. *depicit nomen utrumque in C.*

V **NONIS. Facat Beda.**

Florus in A. T. L. Hierosolyma depositio Simeonis Propheta; qui a Spiritu Sancto responsum accepit, non visurum se mortem, nisi videret Christum Domini. In Antiochiæ ecclesia, quæ vocatur Pœnitentia, depositio S. Simeonis Confessoris, qui in columna stans altissime vixit, et incolis loci illius multas tribuit sanitates. Hic post conversionem nullam unquam mulierem oculis attentis aspexit. Postquam vero columnæ editori se sanritate fervens innoxit, non modo extraneæ mulieri, verum etiam nec propriæ matri se videndum permisit. Scriptum in gestis ejus.

D. Romæ natalis Telesphori Papæ et Martyris, qui septimos post Petrum Pontifex ordinatus est. V. C. Hierosolyma Simeonis Propheta; et Simeonis Confessoris, qui in columna stetit. A. Eodem die in Noylamo translato corporis B. Eligii Confessoris, atque Pontificis; qui multum miraculorum signis edituit. T. Eodem die natalis Sanctorum Honorii, Luciani, Joannidii

VI **VIII IDUS. Epiphania Domini.**

Florus addit in A. T. L. quando stella duce Magi ab Oriente ad Donium venerunt et mysticis muneribus ut Deum, hominem, Regemque venerati sunt. Idem Floribus ibidem; In Antiochia passio Sanctorum Juliani et Basilissæ sponse ejus, quam Deus in pace orantem suscepit; et Celsi pueri sub Martiano Præside tempore Diocletiani et Maximiani. Qui Julianus post flagella et catenarum nexus variasque torsiones præfatum puerum, nomine Celsum, filium Præsidis convertit, eorumque postmodum custodes et matrem pueri, uxorem ipsius Præsidis. Postea vero missi in carcerem, ceteris trucidatis, videlicet viginti militibus et septem germanis, Julianus ad euentiam et cum filio mater, et Antonius Presbyter, et ille quem S. Julianus de morte suscitaverat, reservati sunt. Postea jussit Præses S. Juliano et Celso puero eorum capitis auferri; Sancto vero Antonio Presbytero et Anastasio, qui suscitatus fuerat, oculos; Sanctam vero Marcianillam matrem pueri Donnum defendit ne tangi posset. Sed post talia tormenta, cum sani essent inventi, gladio sunt adiecti.

L. Et depositio Alberti Episcopi et Confessoris. D. In territorio Lemensi passio S. Marce Virginis, quæ jubente Victorio Præside, cum in igne præcipua esset, permansit illæsa, Redonis S. Melanii Episcopi et Confessoris V. C. Et passio S. Juliani et Basilissæ et Celsi.

VII **VII IDUS. Facat Beda.**

Florus in MSS. A. T. L. In Nicomedia S. Luciani Presbyteri; qui in quatuor est partes divisus; singulæ autem partes singulis lapidibus alligatus in mari sunt mersæ, quas Deo reintegrante, Elenopoli altera die consolidatum corpus cum ipsis lapidibus inventum est. Item Clerici et Diaconi Antiocheni, qui septies torti et de carcere producti, decollati sunt.

D. Relatio pueri Jesu ex Ægypto. D. V. C. In Nicomedia S. Luciani Presbyteri V. C. In Militiana civitate nat. Poliocti, Januarii

VI IDUS. Facat Beda.

Florus in A. T. L. Belvacus civitate natale SS. Luciani Presbyteri, Maximiani, Juliani Martyrum; qui [Lucianus] ab urbe Roma egressus, Galliarum civitatem Belvacensium perveniens verbo prædicationis et miraculorum signis coruscans, multum populum ibidem Domino acquisivit. Quem apparitores Juliani Imperatoris perquirentes, victis manibus cæsum decollaverunt. Cujus corpus exanime, ut fertur, se erigens et propria manu caput sanctum abscissum apprehendens, stabili gressu ad locum quem vir sanctus foveri tradendum elegerat, deportavit. Scriptum in gestis ejus.

D. Neapoli Campaniæ natale S. Severini Episcopi et Confessoris, fratris B. Victorini Martyris V. C. In Grecia Iustici Episcopi, Timothei, Telesphori, Anastasii

VIDUS. Facat Beda.

D. Apud Antiochiam Sanctorum Martyrum, qui sub Diocletiano et Maximiano cum aliis multis gloriæ in martyrii adepti sunt. *Deerant vel crasa erant nomina, A. natale Juliani et Basilissæ Martyrum; perperum præponitur. In Africa A. T. L. In Africa natalis Epicteti, Incondi, Quinti. In Smyrna Bevoctati, Firmi Saturnini, *deest in L. Epictetus; et hinc socius, amicus intermedius cum ipso loco, conjugium Saturninus. In V. et C. sic habebatur. In Africa Epicteti, Incondi, Vitalis, Felcis. C. addit et septem aliorum**

IV ID. Natale Pauli primi eremita; qui a sexto decimo anno usque ad centesimum tertium decimum solus in eremo permansit; cujus animam inter Apostolorum et Prophetarum choros ad eorum ferri ab Angelis Antonius vidit. Eodem die Romæ Melchadis Episcopi et Confessoris.

Florus addit in A. T. L. Qui post B. Petrum trigesimus secundus per quadriennium rexit Ecclesiam.

Addit C. et aliorum xii

III ID. In Africa S. Salvii; in ejus natali S. Augustinus verbum fecit ad populum Carthagine.

Florus in A. T. Passio Sanctorum Poliocti, Candidiani, et Filoromi, qui pariter in confessione Christi perseverantes, igni traditi sunt. A. T. L. In Achaia passio S. Juliani Martyris; qui sub Martiano Præside in carcere gladio peremptus est.

II ID. Apud Achaïam nat. B. Saturi Martyris. *Ita D. ost V. In Achaia Cyriaci; plene et integre C et B. In Achaia Cyriaci, Mosanti, Saturi civis Arabiæ; qui transiens ante templum ejusdem idoli, insullans, cum signasset frontem, corruit. Tenentes enim ibidem observantes, duxerunt ad Duem; et imbrantes factum, decollatus est. Hæc ut arbitramur ex ipsa origine verbatenus Beda.*

Florus in A. T. L. plurimos barbariem sic emoluit. In Achaia natale Saturi Arabiæ civis, de quo fertur, quia dum ante ejusdem idoli templum transiret, et idem idolum in fronte insufflaret ac conspueret, statim corruerit; cujus cultores hoc videntes Duci dicunt, narrantes quod fecerat; qua de causa decollationis ietum accepit.

V. In Achaia Cyriaci V. C. In Africa Zulfici, Bogati, Modest C. Castuli, Corone et militum xii

III IDUS. In Pictavis depositio Hilarii, Pictavensis Episcopi et Confessoris, de quo inter alias virtutes fertur quod mortuum suscitaverit.

Florus in A. T. L. Qui ob fidei veritatem in Phrygia a Constantio Imperatore relegatus est exilio. Hic doctrinis et miraculis valde coruscavit. Idem Florus ibidem; Remis depositio S. Remigii Episcopi et Confessoris. Hic primus Francorum gentem, cum Clodoveo Principe eorum, baptizavit. Qui plurimorum

vii

ix

x

xii

xiii

rum

deest L.

hucusque L.

C

E

F

A rum miraculorum signis coruscans, puellam, quam prius dæmonio vexatam sanaverat, postea mortuam suscitavit. Scriptum in gestis ejus. *Ibidem ante omnia ponuntur, Octavie Epiphaniæ, vel Theophaniæ*

XIV

XIX KAL. FEBR. In Campania nat. Felicius Presbyteri et Confes. de quo inter alia scribit Paulinus Episcopus, quia cum a persecutoribus in carcere mitteretur, et coelestis ac testalis vinculus superpositus jaceret, per noctem ab Angelo solutus atque eductus sit.

Florus in A. T. L. Eodem die in Antiochia natalis Clerici Diaconi, multis tormentis passi, et in mare mersi.

XV

XVIII KAL. Vacat Bedæ.

D Abacuch et Michæ Propheetarum, et B. Macarii Abbatis discipuli B. Joannis. A. In Ægypto Griscani. C. Tyr. V. G. Et depositio Abacuc Propheetæ. C. Et S. Romuli Episcopi. A. T. In Ægypto passio Sanctorum Martyrum Griscani et Tyr. Et depositio Abacuch et Michæ Propheetarum. Et depositio S. Mauri Abbatis. Et S. Machari. Et S. Valdiri Episcopi. T. S. Mauri Abbatis. Eodem die in Ægypto SS. Martyrum Griscani et Tyr. et depositio Abacuc Propheetæ. L. Depositio Abacuc Propheetæ. Et in Ægypto SS. Griscani et Tyr. Et eodem die S. Mauri discipuli S. Romuli.

XVI

XVII KAL. FEBR. Nat. S. Marcelli Papæ, qui jubente Maximino Imperatore primo fustibus cæsus, et a facie ejus quem corripiebat expulsus est. Deinde audiens, quod dominus S. Lucina, quam ipse proseripione damnaverat, eo quod de facultatibus suis Christianis donaverit, ecclesiam faceret, atque in ea Missas celebraret in media civitate: jussit in eadem ecclesia * planities sterni ad animalia catulorum publici, et eidem stabulo Episcopum ad servitium animalium deputavit eum custodia publie. Ubi etiam post multos annos servitendi, indatus amictu cilicimo, defunctus est: et conditus aromatibus, a Joanne Presbytero et B. Lucina, sepultus est in cœmeterio Priscillæ.

*Florus in A. T. L. Ipso die in Gallis Perome monasterio natalis Fursi Abbatis, qui corpore sublatos multa de supernis audivit, et vidit: quæ et postea renimato corpore per * duodecim annos multis annuntiavit. Scriptum in gestis ejus.*

* De Paleas

* I. rediectm

* dicit locus V

*V. E. * Arcite depositio S. Honorati Episcopi. Passio S. Marthæ.*

XVII

XVI KAL. In Ægypto depositio Antonii monachi.

Florus addit in MSS. quia cum esset abstinentissime vitæ multis miraculis effloruit: cujus vitam B. Athanasius conscripsit.

Et apud Langones natale geminorum Pseusippi, Ehisippi et Melasippi: qui cum essent viginti quinque annorum, cum avia sua Leonilla, et Jonilla et Neone martyrio coronati sunt, tempore Aureliani Imperatoris. Gemini quidem in una arbore suspensi, ligatis manibus sursum, pedibus deorsum, ita extenti, ut putarentur ab ipsa membrorum compage separari: et post hæc in ignem precipitati, nec tamen flammis læsi inter verba orationum simul migraverunt ad Dominum. [Jonilla hæc videns confessa est se etiam Christianam, et post comprehensa a turib. a capillis suspensa ac multis afflictis supplicis, cum Christum negare nolisset, cum Leonilla est simul gladio perempta. Non exceptor gestorum et ipse Christi nomen confessus, martyrio coronatus est. Docuit autem et baptizavit geminos hos Benignus Presbyter, quem misit ab oriente B. Polycarpus, B. Joannis Apostoli auditor in Galliam,

* hic fluit A

cum Andochio Presbytero et Thyrso Diacono] **D** sepulti sunt autem idem Geminii in secundo miliario ab urbe Lingonum.

*Tornacensi et Lætiens MSS. desunt quæ * unciis inclusa videt: Tornacensi autem etiam extremo loco ponitur S. Antonius.*

Florus in A. T. L. Bituricas S. Sulpicii Episcopi et Confessoris: per quem Dominus miracula operari dignatus est præclara.

XV KAL. Natalis S. Priscæ Virginis et Mar-

XVIII

tyris. *Florus in A. T. L. Eodem die in Ægypto triginta septem militum, qui in quatuor partes divisi, jussi sunt interfici: ita ut qui in parte Orientali segregati erant, igni traderentur, Septentrionales vero capite plecterentur, Meridiani autem igne cremarentur: illos quippe qui de Occidentali constiterant, passio Dominicæ tradiderunt.*

C. Et depositio S. Mariæ Virginis, Matris D. N. Jesu Christi. L. Et passio S. Tyræ cum sociis suis A. Et depositio Alar Abbatis. T. ante omnia hæc habet: Romæ cathedra S. Petri Apostoli.

XIV KAL. Vacat Bedæ.

XIX

D In Smyrna B. Germanici Martyris, qui sub Marco Antonio et Lucio Aurelio per gratiam virtutis Dei, motum corporee fragilitatis excludens, sponte preparatam bestiam provocavit. Apud Spoleum S. Pontiani Martyris. V. In Africa Pauli, Quinti, Germani, et aliorum triginta novem A. T. L. In Africa SS. Pauli, Hermetis, Quinti, J. nuarii, Successi, Valentis, Pudii, Iugi cum aliis sexcentis A. Et depositio Marthæ et Marthe. Et Translato S. Eugenii Botomagensis Archiepiscopi. T. Eodem die depositio S. Launomuri Abbatis et Confessoris. L. Et Hierosolymis SS. Mariæ et Marthæ, sororum Lazari.

E

XIII KAL. Romæ Fabiani Episcopi: qui cum viginti quinque annis Ecclesie præcisset, passus est martyrium tempore Decii, et cœmeterio Callixti sepultus, Eodem die S. Sebastianus de Mediolano, qui in tantum carus erat Imperatoribus Diocletiano et Maximiano, ut principatum ei primæ cohortis traderent. Quem Diocletianus ubi Christianum agnovit, nec a fide posse revocari, jussit ligari in medio campo quasi signum ad sagittas, et sagittari a militibus. Qui cum sagittis plenus quasi cæcus staret, putantes eum mortuum abierunt. Nocte autem veniens quedam mulier, nomine Herene, tollere corpus, invenit eum viventem, et adduxit ad domum suam, et curam ejus egit. Qui ubi convalescit multos in fide confortavit: [nec mora ipsis Imperatoribus apprensus, hos, ut digni erant, corripuit. Tunc jussit eum Diocletianus in hippodromum duci, et instigari donec deficeret. Quem mortuum in cloacam maximam miserunt: sed ille apparuit in somnis sanctæ matronæ Læniæ dicens: Juxta Circum invenies corpus meum pendens in unco: hæc sordes non teligerunt: et dum laveris perducas ad catacumbas, et sepelies me in crypta, juxta vestigia Apostolorum. Quæ ipsa nocte cum servis veniens totum ita complevit.] Eodem die nat. Sanctorum Mariæ et Marthæ cum filiis suis Audifax et Abacur nobilium de Persida, qui ad orationem venerant Romam tempore Claudii Principis: e quibus, post toleratos fastus, eculentum, ignes, ungues, manuum precisiones, Marthæ in Nympha verata, ceteri decollati, et cetera sunt omnia incensa.

XX

desunt hæc in A. et L.

F

1. Et membra eorum cæsa atque incensa.

XII KAL. Romæ S. Agnetis quæ sub Præfecto Urbis Sempronio ignibus injecta, sed his per orationem ejus extinctis, gladio percussa est.

XXI

Florus in A. T. L. Ipso die in Hispania Tarraconensis civitate, passio Sanctorum Fruentosi Episcopi Augurii et Eulogii Diaconorum: qui per ignem con-

fessionis

A fessionis suæ gloriam acceperant sub Æmiliano Præfecto tempore Valeriani et Galieni Imperatorum.

L. Et in Valeria civitate S. Valerii Episcopi et Martyris. C. Alibi Felicis, Fructuosi, Ceciliani, Martialis.

XXII XI KAL. In Hispania Vincentii Diaconi et Martyris. Ad Aupas-salvias S. Anastasii monachi et Martyris de Persida : qui post plurima tormenta carceris, verberum et vinculorum, quæ in Casarea Palæstinae perpassus fuerat a Persis: postremum in Perside multa pœna affectus, atque ad ultimum decollatus est à Rege eorum Chosroë.

Florus in A. T. L. In Valentia civitate Hispaniæ, passio S. Vincentii Diaconi sub Daciano Præside. Hunc enim Præsides primo euleo suspendi jussit et vehementer torqueri. Unde depositus torquetur, tunditur, flagellatur, exurit, et distentis membris crescebat corpus ad pœnam: sed spiritus, qui Christum Dominum fatebatur, in victoria permanebat. Hinc ad Atrebatense et hinc ad Anastasium transit: alia duo MSS. elogium prosequantur his verbis. Impri-muntur ardentis pectori laminae, et liquefactus inter ipsas candentis ferri acies liquor guttis flamma stridente respergitur. Vulnera vulneribus imprimuntur, et supra tormenta deserviunt. Seles ignibus sparsi crepitantibus minutis per membra dissiliunt: et jam non ad artus tantum, sed ad ipsa viscera suppliciorum tela jaciuntur, nulla jam corporis parte integra remanente. Sed postmodum clausus carcere et super congeriem testarum fragminum missus jacere, non multo post tantis affectus pœnis, invictus fide, defecit corpore.

T. Eodem die natale Victoris et Oronti.

XXIII X KAL. Romæ natalis S. Emerentiane Virginis Christi et Martyris que erat collactanea S. Agnetis, et dum oraret ad sepulcrum S. Agnetis, ac simul orantes a Gentilium læsione defenderet, lapidata est ab eis.

A. El passio Parmene diaconi, et Macarii C. Eodem die S. Savine Virginis. T. L. Eodem die natalis S. Macarii Martyris.

XXIV IX KAL. Natale S. Timothei Apostoli. Et in Antiochia S. Bahylæ et trium parvulorum, Urbani, Prilidiani et Epolonii. Eodem die S. Sabine Virginis.

Florus in A. T. L. In Antiochia passio S. Bahilæ Episcopi, et trium parvulorum, Urbani, Prilidiani et Epolonii sub Numeriano Imperatore: quem Imperator per manum Victorini Ducis validis catenis ligari jussit, et per civitatem trahi. Post hæc Bahilam in euleo suspendi, et pueros præcepit verberari: quorum primus duodecim annorum, secundus novem, tertius septem fuerat. Deinde pariter in fide et virtute perseverantes, Impetator eos gladio ferire jussit. Eodem die Treas passio S. Saviniani Martyris. Et depositio S. Sabine Virginis sororis ejus.

A. Apud Ephesum natale S. Timothei Episcopi et Martyris, discipuli Beati Pauli Apostoli. Eodem die elevatio corporis S. Aulberii Cameracensis Episcopi.

XXV VIII KAL. S. Gregori Theologi et natale S. Projecti.

Florus in A. et T. In civitate Mileto passio S. Tyrsi, qui passus est sub Cumbricio, Sylvano, et Plaudo Præconsulibus in civitate Casarea. Hic enim prius jussus est catenis ad pœnam extendi, ut dissiparentur membra ejus. Sed catenis disruptis, vas quoddam jussum est impleri aqua, in quod Martyr deorsum suspensus capiteque mersus flagellaretur. Vase autem virtute Domini dissipato, bis in car-

cere recluditur et ad audentiam reservatur: postmodum vero resticulis flagellatus, hestis traditur. Unde illesus exiens, jussus est fieri locellus, in quo missus medius secaretur. Sed illis deficientibus, qui eum secare debuerant, cum B. Tyrsus de locello exiret, divino nutu calcans ejus locello adhesit: quod ille cognoscens, iterum se in locello collocavit, taliterque passionis suæ terminum fecit. *Inisdem MSS. et simul in L. Eodem die in pago Arvernico natalis Projecti Episcopi et Martyris: qui more prophetico electus ab utero, purpurantem stolam servavit in triumpho.*

C. A. T. L. Conversio S. Pauli Apostoli.

VII KAL. Natale S. Polycarpi, Episcopi Smyrnæ: qui sub Marco Antonio et Lucio Aurelio Commodò, sedente Smyrnæ Præconsule, conjurante in eum cum populo, igni traditus est.

Florus addit in MSS. A. T. L. Cum esset octoginta sex annorum. L. Scriptum in Historia Ecclesiastica. T. Cum ergo omni catenis ligare vellet, consuetudinem legumque servantes; Permittite me sic, inquit: qui enim mihi delit velle, largietur et posse, atque ipsum tolerabilem faciet violenti ignis ardorem. Itaque ferro cum nemo vinxit: sed post tergum ligatis manibus, ut devotus arces, passim limen ingressus est: illicque oratione completa subijciunt ignem: sed flamma Martyris corpusculum nullo violabat amplexu. Totus ergo in igne splendens factus, pro favore mirabilem ex se dedit odorem. Jussum deinde est gladium sancto pectori injicere, quo facto, ecce subito fluente sanguinis copia, de corpore columba processit: ac statim errore sopitum cessit incendium.

T. Eodem die Bethleem civitate transitus S. Pauli, Deo dicente.

VI KAL. *Fuat Beda.*

B. Natale B. Joannis cognomento Chrysostomi: qui verbis atque exemplo plurimum Christianæ profuit religioni. V. C. In Africa * Bahvi et Juliani, Vincentias, Secundi, Emiliani et aliorum triginta quique A. T. L. In Africa passio S. Secundi et Fortunati. Et natale S. Processi. Et S. Joannis Chrysostomi. *In L. dicit Processus, in T. primo loco ponitur Chrysostomus: sed perperam in Burgundia.*

V KAL. Natale S. Agnetis Virginis de nativitate.

Alter T. Romæ natalitas S. Agnetis Virginis. V. C. Perpetue, Juliani et aliorum quadraginta quatuor. V. In Africa natalis Bahvi et Juliani. Eodem habet. L. sed absque loco agnoscit. T. Eodem die Natalis Publiani, Quicilli, Fusti, et aliorum, Bahvi et Juliani. Et in Burgundia S. Joannis Abatis.

IV KAL. Romæ natale SS. Pape et Mauri militum, tempore Diocletiani: qui videntes constantiam Saturnini et Sisinni Martyrum, conversi sunt ad fidem statimque jussim est a Laudeo Præfecto, ut os Sanctorum, quod Christum confitebantur, cum lapidibus contunderetur et raterentur in carcere: ubi baptizati sunt à B. Marcello. Quos post dies * duodecim eductos jussit sterni in terram et fustibus caedi: deinde levatos de terra plumbatis caedi, donec expirarent. Quorum corpora colligens noctu Joannes Presbyter, sepelivit via Nomentana, ad Nymphas B. Petri, ubi baptizabat. Scriptum in gestis beati Pape Marcelli.

III KAL. *Fuat Beda.*

Florus in A. T. L. In Malbolio monasterio depositio S. Allegandis Virginis, que ex prospecta regali edita, passionem matris super conjunctionem mariti spernens, Christum sponsum elegit: unde et ejus allocatione, et sepe Angelica meruit perfrui.

D. Antiochia passio S. Hippolyti, Hierosolymis S. Matildæ Episcopi. V. C. In Africa Feliciani, Philippo, et aliorum. C. centum

D

XXVI

* al. conjur-gante

E

XXVII

* V. Daviti.

XXVIII

F

XXIX

* Rab. undecim

XXX

tum

XII

A In viginti trium. A. T. L. In Antiochia passio S. Ypoliti. In Africa natale SS. Cleri, Pelliani, Philippii et aliorum centum viginti trium.

* L. Celari

XXXI

II KAL. Vacat Beda.

D. Alexandria Myraul Martyris. Tridentine S. Vigili Epi-

scopi et Martyris V. In Alexandria natale SS. Abbaciri et Joannis. Cyriaci, Tarsi, Galerici et aliorum quidecim Sacerdotum A. T. L. In Alexandria SS. Tyrsici, Zotici, Ammonis. In Africa SS. Victoris, Publii, L. et Polycarpi. Et depositio S. Veroni Confessoris. A. T. Et passio SS. Calliste, et aliorum quidecim Sacerdotum. C. In Alexandria Tarsacii, Podici, Cyriaci, Tyrsi, Caleni, et aliorum. Et Cyri et Joannis.

D

FEBRUARIUS

I KALENDIS. Natale S. Brigide Virginis.

Præponit Florus in A. T. L. in Scotia deinde subjungit: Quæ ab inuente ætate Christo juneta est amore. Hæc casto proposito sanctissime vivens multis coruscavit miraculis.

V. C. In Græcia SS. Polycarpi, Dionysii Martyrum. C. Eodem die natalis SS. Aproniani, Fortunati, Feliciani A. T. L. Eodem die passio SS. Vincentialis et Eugeni. In Augusta civitate S. Ursi Episcopi et Confessoris. L. Et natale S. Prætorii. L. A. Et passio S. Ignatii Martyris. T. Et in Ravenna natalis S. Saverii Episcopi

II IV NONAS. Hypapante Domini. Eodem die natalis S. Aproniani

Addit V. Et Feliciani. C. ad diem præcedentem retulit. L. Et in Hierosolyma depositio B. Simeonis Prophete: qui a Spiritu sancti responsum accepit, non visurum se mortem, nisi prius videret Christum Dominum.

III NONAS Vacat Beda.

D. Beati Celerini Diaconi et Celerine aviaæque V. C. S. Blasii Episcopi. In Africa Felicii, Simproni, Laurentii, Ypoliti, Felicitatis. A. T. In Africa Felicia et Felicitatis. In Sebastia Cappadociae, Pausi S. Blasii Episcopi et Martyris Lugduno depositio Lucipriani Episcopi et Confessoris. L. Monte Castilico translato S. Waldetrudis. Et in Africa natale Felici et Felicitatis, et S. Blasii Episcopi et Martyris.

* abest a T.

II NONAS. Vacat Beda.

D. In civitate Egypti Timulian B. Philæ, ejusdem urbis Episcopi, et Philoroni Tribuni, et Innumerabilium Martyrum. V. C. Natale Gemini, Isidori, Manne, Donati, Aquilone. A. T. L. Natale Gemini, Gelasi et Magi

A factus est ex Hæro. Ipse die depositio S. Waldetrudis, que in magno honore posita invidiam dereliquit, cum sacrum velamen ex manibus B. Aulberti Pontificis suscepit, sponsionique summa eisdem virginibus videri promeruit. Ipse die passio S. Iphardi Martyris, Cantorbete Archiepiscopi.

V NONAS. S. Agathe Virginis in Sicilia, sub Quintimo Consule tempore Diocletiani: que post alapas et carcere, post eruleum et tortiones, post Manillarum abscissionem, sed a Domino satisfactionem, post volutationem in festulis et carbombibus, tandem in carcere consummata est.

C L. In landavo depositio S. Bertini Confessoris.

VI VIII IDES Vacat Beda.

Florus in A. T. L. sed videtur ab S. Vedastam in A. mutato. E homo monasterio depositio S. Amandi Episcopi, qui multo in miraculorum virtutibus polens, inter alia fertur, quod rem cum ante mortem a sacro iudice vitam non potuit impetrare, post mortem a pio iudice Christo vitam impetravit et salutem. Eodem die Atrabaci civitate depositio S. Vedasti Episcopi, et Confessoris. Hæc dum plurimorum miraculorum signis ratiharet, diversis diversis impertiens sanitates, gentem Francorum barbaricam ad fidem paulatim convertit Catholicam.

D. Casareo Cappadociae S. Dorothæe Virginis et Theophili Scholastici V. C. A. T. Roma in Apia passio Soteris Virginis. L. S. Dorothæe Virginis

VII VII IDES. Britannus in Augusta natale Augusti Episcopi et Martyris.

Addit V. et C. interposito commate, Et Martyris Anatoli. A. T. L. Et Sacerdotum Mattian et Saturni

VIII VI IDES. Vacat Beda.

D. Dionysii, Amiliani, et Sebastiani Alexandria S. Coyne Martyris. V. C. Natale S. Juvenci Episcopi et Confessoris V. C. A. T. L. Romæ depositio S. Pauli Episcopi, Lucii C. Et abbi. Lucii et depositio Thomæ A. T. L. Et Juli Papæ in Armenia SS. Dionysii et Sebastiani.

VIII S. Vacat Beda.

D. Alexandria S. Apollonia Virginis. V. C. Natale * Alexandria et aliorum triginta octo. V. depositio Thomæ, A. T. L. Sueno * C. Alexandri apud Cyprum natale Alexandria, Ammonis et Didymi. L. In Fontanelle monasterio depositio S. Anserii Archiepiscopi Rotomagensis. C. Eodem die edificatio B. Benedicti Abbatis et S. Senæ Virginis.

IX

IV IDES. Romæ SS. Zotici, Irenæi, Hyacinthi et Amanthi.

Addit C. Et aliorum nunaginta. A. T. L. Eodem die in Campania natale S. sylvani Episcopi et Confessoris V. C. A. T. L. Et S. Scholasticæ Virginis A. T. Ipso die in Bethleem Judæ, sub Herode Rege, passio SS. Andree et Aporii. A. L. Et S. Soteris. L. Et elevatio S. Gertrudis Virginis.

X

III IDES. Romæ Caloceri et Parthenii. Eodem die Lugduno Desiderii Episcopi.

A. T. L. In Campania natale Basiliani et Amanthi.

XI

II IDES Vacat Beda.

D. Barcelona Eulalie Virginis et Martyris. Alexandria Modesti et Ammonii. V. C. In Africa passio Damiani Martyris. In Italia depositio Simplicii Episcopi. In insula Rateni natale S. Basilii monachi. T. In civitate Carthagine natalis SS. Saturni Presbyteri, Davi et Felici.

XII

I IDES. Vacat Beda.

D. Arabi Prophete in novo testamento apud Antiochiam, S. Polycleti Martyris Melitona Armenie. V. C. In Nicomedia passio S. Juliani. Et alii S. Decentii. Et depositio Stephanus Episcopi. A. T. L. In Nicomedia passio S. Juliani Martyris. In Alexandria natale SS. Tulliani et Ammonii. Lugduno depositio B. Stephanus Episcopi.

XIII

XVI KAL. MARTII. Natale S. Valentini Presbyteri Romæ: qui post multa scilicet et doctrinæ insignia fustibus cæsus, et sic decollatus est [sub Claudio Cesare] Eodem die natale S. Valentini Interampensis Episcopi: qui tentus a paganis ac virgiscæsus, et post diuturnam eadem custodia mancipatus, cum superari non posset, media noctis silentio ejectus de carcere decollatus est, jussu furiosi Placidii Urbis Præfecti. * Tunc Proculus * Elybus et Apollonius discipuli ejus, transferentes corpus ad suam ecclesiam Interampensem urbem, noctu sepeherunt: ubi cum quotidianis vigiliis incubarent, tenti a gentilibus, custodia sunt traditi Consulari Leontio. Quos ille jus it medio noctis suis tribunalibus presentari: et cum a fide revocari nec blandimentis nec minis possent jussit capite ead: qui non longe sunt a corpore S. Valentini sepulti.

XIV

A. T. L. Eodem die natale SS. Vitalis, Felice et Zenonis. L. In Alexandria Bussiam, Orions, Agathonis: qui igne combusti sunt.

* Addunt hoc C. et Rabanus

* hoc usque A. * D. T. L. Estibus

XV KAL. Vacat Beda.

Florus in A. T. L. Bituricas depositio S. Austregisili Episcopi et Confessoris: qui in Dei rebus magnificus atque insignis fuit.

XV

D. Romæ S. Kratonis Martyris. Apud Sebastianam passio S. Blasii Episcopi V. C. Interampensis natale S. Agathe Virginis, Saturnini Castuli, Magi V. In Antiochia Josephi Diaconi et Romani. * Lucii, Bogati C. Luciani Interampensibus jungit. A. T. addunt S. Agape socius martyris XXX. T. Et depositio S. Salvini Episcopi et Confessoris. Ipso die passio S. Desiderii Episcopi et Martyris. Eodem die in Antiochia natalis SS. Jospici et Fulgentii. Ipso die SS. Joannis, Magii, et Josephi Diaconi

A. Ipso die Tarnenne civitatis depositio B. Silvini ejusdem civitatis Episcopi. Hæc dum in corpore vixit multis miraculorum effulsit signis, et ut liber vite ejus elucidat, magna abstinentiæ fuit, volens talenta sibi commissa cum usuris si-

ne

A ne fraude suo reddere Creatori. Postea de Ægypto ad terram promissionis vocatus, cum Deo vivit, possidens gaudia perpetua felicitatis. *Quæ Flori stylium sapient.*

vuli, Siricii, Felicis, C. Saturnini. A. T. L. In Africa natale SS. Secundii, Servuli, Juliani Saturnini. Felicis et aliorum septemdecim *Primus deest in L.*

A. *primo loco* Nobiliaco monasterio dedicate ecclesie S. Vedasti Episcopi et Confessoris, que per revelationem Angelicam B. Auberlo Episcopo manifestata est.

VIII KAL. Apud Antiochiam Cathedra S. Petri.

Addit V. et C. Et S. Thecla. A. T. Nicomedia natale S. Theclæ Virginis, discipulæ S. Pauli Apostoli. Romæ via Tiburtina ad S. Laurentium natale S. Concordiæ. In Sirmio natale S. Serenæ: quæ tempore Maximii plexione capitis suscipit martyrium. *Eodem habentur in L. sed abest.* Concordia.

VII KAL. *Vacat Beda.*

D. Apud Sirmium Sinerii monachi, et sexaginta duorum Martyrum. V. C. In Asia Polycarpi Episcopi cum aliis duodecim et S. Herulis A. T. L. Nativitas S. Joannis Evangelistæ A. T. Smyrnæ natale Sanctorum de Antiquis Hermiti et Gaphori T. *Interponit.* Eodem die natalis S. Polycarpi Presbyteri et Confessoris L. Et in Pamoniis SS. Antigoni, Botuli, Libi, Ominandri et Zenonis.

VI KAL. Inventio capitis Joannis Præcursoris et natale S. Matthiæ Apostoli.

Addit Florus in A. T. L. qui ex discipulis septuaginta sorte electus pro Juda Scarioth, duodecimus inter Apostolos subrogatus est.

Similia habet V. et subjungit: solus sine cognomento, cui datur Evangelii prædicatio in Judæa. A. T. In Nicomedia natalis Luciani Presbyteri L. Et Romæ S. Primitivi. V. Primitivæ. C. Romæ natale S. Primitivæ.

V KAL. *Vacat Beda.*

D. Apud Ægyptum Victorini, Victoris, Niciphori et aliorum Martyrum. V. C. In Africa Donati, Justii, Berenici, Ingentii, et aliorum quadraginta quinque. A. T. L. In Africa natalis SS. Bonati et Justi. In Pamphilia natalis Nestoris et Castæ. Et depositio S. Eugeniæ. *Abest hæc in L. et pro Casta Castus legitur.*

IV KAL. *Vacat Beda.*

D. Pergæ Pamphiliæ R. Nestoris Episcopi. V. C. Natale SS. Alexandri, Nestoris, V. Fortunati. V. C. et aliorum viginti sex. A. T. L. In Alexandria natalis SS. Felicis et Alexandri, Nestoris. *Ultimus abest a L.*

III KAL. *Vacat Beda.*

D. Apud Alexandriam Iulianæ Martyris. V. C. Alexandri, Abundantii, Jannarii, Dimysii et aliorum viginti quatuor. A. T. L. Romæ via Aurelia natalis S. Felicis Episcopi et Martyris. Smyrnæ Asiæ natalis SS. Serviliani, Dabiani et Leandri T. Et Transalio S. Iagnoli Martyris.

II KAL. *Vacat Beda.*

D. Alexandria Metrani Martyris et aliorum. V. C. Natalis SS. Celeris, Pupilli, Serapionis, Justi, V. Candidi. C. Claudiani A. In Alexandria natalis SS. Dimysii, Claudiani, et Theophili T. L. In Alexandria natalis SS. Serapionis, Celeris, Claudii. *addit T. Victorini, Saturnini, Alexandri et Victoris.*

MARTIUS.

KALENDIS. *Vacat Beda.*

D. Sanctorum ducentorum sexaginta, qui temporibus Claudii passi sunt. V. C. Natale SS. Leonis, Donati, Halundantii, Nicofuri et aliorum novem. A. T. L. In Africa passus S. Leonis et Donati. Et in Andegavis civitate depositio S. Albini Episcopi. Cujus vitam Fortunatus Presbyter conscripsit computam miraculis. *Abest hoc ultimum a L. et primo loco ponitur, depositio Moysi hominis Dei.*

VI NONAS. *Vacat Beda.*

D. Romæ Joviniani et Basilei et plurimorum Martyrum. V. C. In Casarea Cappadociæ Luca Episcopi, Primitivi Romæ Pauli, Januarii. V. Marini. C. Antigoni, Januarii, A. T. L. In Casarea Cappadociæ natalis Luca Episcopi, Januarii et Primitivi. T. Eodem die in porta Romano in cæmeterio Pauli natalis Secundulæ et Januariæ Virginum.

V NONAS. *Vacat Beda.*

D. SS. Emithrelli et Celestini et Calagurri Martyrum. V. C. A. T. L. Felicis, Justi, Fortunati. V. Marcæ, Antigoni, Januarii. T. *perponit locum agonis.* In Africa natale SS. etc.

IV NONAS MARTII. *Vacat Beda.*

D. Lucii Papæ et Martyris et aliorum octingentorum Martyrum. V. C. Natalis Martyrum octoginta decem. Romæ depositio Julii Episcopi, et aliorum viginti septem. A. L. Romæ depositio Julii Episcopi, Sisinnii, et Gagi. Et Via Appia natale Sanctorum Martyrum octingentorum. L. *tamen hos conjungit prioribus et pariter omnes in cæmeterio via Appia coluntur.* *Martin T. II.*

locat. A. T. Nicomediæ passio S. Adriani cum aliis viginti tribus et Natalis uxoris ejus.

III NONAS. *Vacat Beda.*

D. Antiochia S. Phocæ Martyris, et S. Eusebii Palastini, et aliorum octo Martyrum. V. C. In Africa Adriani. In Antiochia passio S. Phocæ. C. et aliorum VII. A. T. L. Natale SS. Adriani, Rustici, Victoris et Eusebii. L. *præmittit locum.* In Antiochia A. deest Victor. A. T. Antiochiæ passio S. Phocæ Virginis T. Eodem die in Gallia civitate Suessimontis depositio S. Dracontis Episcopi.

II NONAS. *Vacat Beda.*

D. A. T. L. Nicomediæ Victoris et Victorini, *addit.* D. qui in carcere mortui sunt. A. T. Et depositio S. Claudiani, T. et Diodori et Mercurii. L. Claudionum et Mercurium *jungit duobus primis.* V. C. *plenius et distinctius de his.* In Nicomediæ Victoris, Victorini, qui per triduum in persecutione apud Apamiam civitatem Bithiniae exhibiti cum Claudiano et Bassa uxore ejus: qui ex laelis tenui aliqne tormentis multa afflicti et retrusit in carcerem ibidem vixit annu cursum impleverunt. *Quid si forte hæc sint Bedæ in alio MSS. temere omissa? sic videtur. Ado reperisse et transcripsisse. Notheria.*

NONAS. Apud Carthaginem Perpetuæ et Felicitatis, quæ bestiis sunt deputatae sub Severo Principe: et cum Felicitas parturiret in carcere, omnium militum qui simul patiebantur precibus impetratum est, ut octavo mense pareret. Jam

III vero

AVI
* L. Eleatio
* Bob Eleatio
* Lucusque
* L. Eleatio
* Bob Eleatio
* Lucusque
* V. R. ubi
* C. Castis
* V. R. ubi
* C. Castis
* C. D. C. C. C.
* C. J. A. J. A.

D
* XII
* XIII
* XIV
* XV
* XVI
* XVII
* XVIII
* XIX
* XX
* XXI
* XXII
* XXIII
* XXIV
* XXV
* XXVI
* XXVII
* XXVIII
* XXIX
* XXX

A vero Perpetuæ inter alia concessum est, ut ejus mens quodammodo averteretur a corpore, in quo vacere impetum pertulit: ita ut adhuc futurum expectaret, quod in se jam gestum esse nesciret,

L. Et S. Cassiani Episcopi

VIII

VIII IDUS. *Vacat Beda.*

In Carthagine Pontiani Diaconi et Beati Cypriani Martyris V. C. Nicomedia Quintilli Episcopi In Africa Rogati, Felicis, Felicitatis A. T. L. In Africa natalis Sanctorum Rogati, Felicis, Urbani et Cyrilli Episcopi T. L. In Nicomedia Quintilli Episcopi et Capitulini.

IX

VII ID. In Sebaste in Armenia minore, quadraginta militum, tempore Licini Regis, sub Præside Agricola; qui post vincula et carcere crudelissimos, post ceras lapidibus facies, missi sunt in stagnum; ubi gelo constricta corpora eorum noctu dirumpuntur, et mane crumfragio martyrum consumuntur. Beata corpora eorum combusta et in flumen prolecta, sed dispensatione divina reliquie eorum sunt integre reperte, et digno honore condite. Erant autem nobiliores inter eos Quirion et Candidus.

X

VI ID. S. *Vacat Beda.*

D. Apamia Alexandri et Gali de Eumenia. Perside quadraginta duorum Martyrum V. C. In Alesia * Gorgonii, Palatini, Firmi V. C. A. T. L. In Antiochia Agapæ Virgini, T. L. et Marciæ. A. T. L. In Antiochia natalis SS. Firmiani et Palatini T. L. Et in Alexandria natalis SS. Candidi et Valerii.

* V. Colgona

XI

V IDUS. *Vacat Beda.*

D. Sebasten Armenia minoris quadraginta Martyrum sub Licinio V. C. Carthagine Erasmi, Zosimi In Alexandria Gaei, Candidi C. et alii xv. A. T. L. In Nicomedia SS. Gorgonii, Erasmi, Alexandri. *sed deest in L. Joana agnita* T. In Carthagine Zosimi In Alexandria natalis SS. Candidi, Martiani, Quirilli. L. In Carthagine Zosimi, Candidi, Martiani, Quirilli. A. In pago Alrichati depositio S. Vindictiani

XII

IV ID. Depositio S. Gregorii Papæ beate memorie.

Florus in A. T. L. Et in Nicomedia passio Pionii Presbyteri: qui passus est sub Proconsule Asiae Julio Proclo et Quintiliano: qui post carceres et corporis dilacerationem confixus ligno, cum Metrodoro Presbytero igni traditus est.

* C. Agdant

XIII

III ID. In Nicomedia natalis Macedoni Presbyteri et Patricie uxoris ejus, et filiae Modeste.

A. T. L. Et S. Eufrosie Virgini

XIV

II ID. *Vacat Beda.*

In Romæ Martyrum quadraginta septem militum a B. Petro Apostolo lapidatorum V. C. In Nicomedia Felice, Diadimi, * Frontina, Phidæ. *sed postremo duo t. connecta Modeste die precedenti* A. T. In Alexandria passio S. Petri Martyris. A. Eufrosii et Frontini Et S. Leonis Papæ T. In Theosulauca natalis SS. Alexandri et Eufrosii, et S. Frontini L. In Alexandria SS. Alexandri et Eufrosii. *quod hoc usque habemus cephalum* In Africa Alexandri, Petri, Antiochia Nicomediae Phidæ

* B. Frontina

XV

IDUS. *Vacat Beda.*

D. Thessalonica Meltrina Aneille et Martyris B. C. In Capadocia S. Longini B. G. V. In Nicomedia Lucet Episcopi V. C. Carthagine S. Jacobi Fratris Domini. B. Carthagine Pauli, Salvatoris, Alexandri, Theophili, Octavi, Theodoli. A. T. L. In Jerusalem natalis SS. Iuani Apostoli et Lucae Evangeliste In Nicomedia natalis S. Anet Episcopi et Martyris In 4. *recentiori manu correctum erat* Iuriani G. Et vigilia S. Cyrini

XVI

XVII KAL. APR. Romæ natalis S. Cyriaci: qui post longam carceris incarcerationem, quam sub Maximiano pertulit, cum Sisinnio Diacono suo et Smaragdo et Largo, post multa facta miracula (in quibus filium Diocletiani Arthemian ipsius rogatu a demonio curavit et baptizavit, * filium quoque Saporis Regis Persarum Jobiam, missus illic a Diocletiano pro hoc, æque a de-

* hoc usque A.

monio liberavit ac baptizavit, cum ipso Rege et D. aliis quadringentis triginta) * rediens Romam post mortem Diocletiani, tentus est inter alios Christianos a filio ejus Maximiano, et in custodiam missus, eo quod sororem suam Christianam fecisset. Deinde præcepit ut die processionis suæ nudus, catenis obligatus, ante rhedam ejus traheretur: et post hæc eductus est e carcere, cum Largo et Smaragdo et Crescentiano, per Carpasium Vicarium, et pice eliquata caput ejus perfusum est. Deinde de carcere, in catasta extensus, attractus nervis, et fustibus cæsus, post hoc jubente Maximiano capite truncatus est, cum Largo et Smaragdo et aliis viginti. Scriptum in gestis Marcelli Papæ. Ipso tempore Maximianus interfecit sororem suam Arthemiam.

B. In Nicomedia Castoris, Dionysii, Nonni, Sereni, Quiriacæ.

XVI KAL. In Scotia S. Patricii Confessoris. Eadem die obitus S. Gertrudis Virginis.

* hoc usque ? S. Cyriac. et deest usque 18 Kal. Julii.

In Rabano deest Gertrudis. In B. ponitur in Nivisa. Deinde Romæ Alexandri Episcopi et Theodoli Diaconi B. Hierosolymæ Quiriaci Episcopi

E

XV KAL. *Vacat Beda.*

D. S. Alexandri Episcopi qui cum Narcisso Hierosolymitanæ Ecclesiæ gubernarum suscepit V. B. T. In Alexandria Collegi Diaconi V. B. Rogati, Saturni Romæ Pignenti Presbyteri. A. T. L. In Campania natalis SS. Rogati, Victoris. A. T. et S. Luciani. T. L. et Mauri. L. et Saturnini. B. In Nicomedia Apollidis, Servuli In Campania Quirici, Luciani, Victoris et Mauri In Mauritania Currenti et Timothei.

XVIII

XIV KAL. *Vacat Beda.*

D. Pararcuse civitate S. Joannis magnæ sanctitatis viri. D. V. L. In Cesarea Cappadocie S. Theodori Presbyteri B. In Africa Lucellie, Bassi, Apollonii, Ammonii. A. T. In Africa depositio S. Leonis Episcopi et Confessoris. Et S. Quinti. Eodem die natalis Theodori Episcopi. Et S. Landualdi Archiepiscopi et Confessoris

XIX

XIII KAL. S. Guberti Episcopi.

Perperam A. et T. In Africa V. B. In Antiochia S. Joseph. V. B. In Syria Pauli B. Cyrilli, Exuperii D. Archippi commilitonis Pauli Apostoli A. T. Et depositio Wulframi Episcopi et S. Valentini. T. Romæ via Appia natalis Fabiani Episcopi et Martyris

XX

XII KAL. S. Benedicti Abbatis.

Addit in L. fonte Florus: qui maximis elucens virtutibus regulam monachorum et ordinem descripsit. Hujus Vitam beatus Papa Gregorius claro stylo diluculavit.

XXI

A. T. L. B. In Alexandria natalis SS. Serapionis monachi * (Polycephali et Amatoris) D. Et Serapionis Anachoretae

* additur in B.

XI KAL. *Vacat Beda.*

Florus in A. T. L. Civitate Narbona natalis S. Pauli Episcopi: quem ita labor domesticus et tribulatio exercebat, ut cum verum Domini famulum approbaret

XXII

D. Narbone S. Pauli Episcopi discipuli Apostolorum V. B. In Narbona civitate S. Pauli Confessoris. V. In Africa Saturnini

F

X KAL. *Vacat Beda.*

Florus in A. T. L. In Antiochia Theoderici Presbyteri: qui tempore Juliani Imperatoris gladio percussus occubuit

XXIII

D. In Africa Martyrum Victoriani, Frumentii et duorum germanorum V. B. In Africa Fideles. In Antiochia Theodori Presbyteri. V. Juliani B. In Provincia Carnillæ, Pauli, Casarea, Juliani L. Et SS. Pauli et Juliani

IX KAL. *Vacat Beda.*

D. Romæ Pignenti Presbyteri et Martyris. B. In Syria Sokenet In Africa Agapiti, Binudi. V. Rogati. A. T. L. In Syria natalis SS. Seleuci, Agapiti et S. Humuli. T. L. B. Et in Mauritania Veruli, Felicis et Saturnini. B. et aliorum xvi. *Ibidem ante alios tres secundum*

XXIV

VIII KAL. Annuntiatio Dominica Natale Dulce aneille militis: quæ pro castitate occisa est. Et Romæ Cyri: qui interfectus est a Claudio et in Tibidem jactatus. in insula Lyconia inventus,

XXV

et

A et in cœmeterio Pontiani conditus est. Scriptum in passione S. Valentini.

* A. Laurentii.

V. primo loco: In Hierosolyma D. N. Jesus Christus crucifixus est ultimo loco et quadraginta Martyrum et S. Theodolæ. *A. secundo loco.* Et crucifixio Christi ultimo. Et depositio Confessoris Christi et Episcopi Monas. T. Apud Nazareth civitatem Galilee, ut fides fidelium ador et, veneratur et prædicat, Virginem Dominum parituram Angelus Gabriel venerando salutavit. Eodem die crucifixio D. N. Jesu Christi secundum carnem. Et victoria Michaelis Archangeli B. In Nicæa Victorini, Alexandri, Eufrate, Cassula, Nicostriati, Lucilla et quadringentorum Martyrum. Alibi S. Theodolæ.

XXVI

VII KAL. In Sirnio Montani Presbyteri, Marianne uxoris ejus et aliorum quadraginta.

Florus in A. T. L. Eodem die Romæ S. Castuli Martyris, qui tempore Diocletiani cum fuisset arctatus, et tercio appensus, tertioque auditus, in confessione Domini perseverans, missus est in foveam, et dimissa super eum massa arenaria, talique martyrio migravit ad Christum. Scriptum in gestis S. Sebastiani.

B. In Antiochia Timothei, Diogenis. In Africa Victoris, Saturnini, Salvatoris, et aliorum XII

XXVII

VI KAL. Vacat Beda.

D. Apud Egyptum Joannis Eremitæ. V. Natale S. Marciani. In Africa Romuli. Donati. Et Resurrectio D. N. Jesu

B

APRILIS

KALENDIS. In Thessalonia natalis Agapæ et Chionie, sub Diocletiano: quæ primo in carcere macerata, postea in ignem missæ sunt: sed iunctæ a flammis post orationem ad Deum fusas animas reddiderunt.

V. Natale Paterni, Quintiani, Victoris. B. In Agypto passio SS. Victoris et Stephani. In Armenia natalis SS. Partici, Quintiani, Secundi.

IV NONAS. Vacat Beda.

Florus in A. T. L. Lugduno natalis S. Niceti Episcopi et Confessoris: qui vir totius sanctitatis, conversationis castissimæ, caritatis eximie vita perfectus est.

D. Casarea Cappadocie Theodosie Virginis. V. In Africa Amasii Victoris et aliorum decem. Et Marcelli B. In Africa natalis SS. Amphiani Victoris, et aliorum xiv. Et alibi Marcellini, Quiriaci cum aliis sex. Lugduno Gallie depositio S. Niceti Episcopi. T. Eodem die Luxovi depositio Eusebii Abbatis. A. Eodem die natalis S. Marce Ægyptiacæ.

III NONAS. Vacat Beda.

Florus in A. T. L. Romæ S. Sixti Papæ et Martyris qui (cum Cathedræ B. Petri Romæ decem annis præsideret, constituit ut intra actionem Sacerdos incipiens populo hymnum decanteret videlicet Sanctus, Sanctus, Sanctus: Dominus Deus Sabaoth etc.) martyrioque coronatur tempore Veri et Auniculi.

D. Thessalonicæ Virginum Agapæ et Chionie. V. B. In Casarea Palestine Theodosie Virginis: in Nicomedia Dumati. T. A. L. In Casarea Palestine natalis S. Theodosie Virginis. Et in Sicilia natalis SS. Evagrii et Benigni. B. C. In Cilicia natalis SS. Thomæ, Evagrii, B. Benigne, Rufi, Patricii. Et passio S. Amphiani Martyris.

II NONAS APRILIS. Melolani depositio S. Ambrosii Confessoris.

Addit Florus in A. T. L. qui ingentibus doctrinis coruscavit et virtutibus.

B. In Thessalonia nat. SS. Agathonis Diaconi, Theodoli, Albi Pauli, Metutini, Orbani.

NONIS. In Thessalonia natalis Irenes: quæ post tolerantiam carceris et interrogationes sagitta percussa est a Sisinnio Comite: sub quo et Sorores ejus Agape et Chionia martyrizaverunt.

Christi. A. T. Resurrectio Domini. A. T. L. In Nicomedia natalis SS. Pastoris et Victorini. A. T. In Africa natalis Romuli. B. In Africa Romuli, Maroli, Successi. In Pannonia passio S. Alexandri Mart.

V KAL. Vacat Beda.

XXVIII

D. Casarea Palestine Martyrum Prisci, Malchi, et Alexandri. V. In Casarea Rogati, Alexandri, Dorothei. L. *omittit* Dorotheum A. et T. Alexandrum *quo etiam omisso.* B. *habet* Adductam *addit.* T. et alii decem B. In Tarso Cilicie Castori. B. T. L. In civitate Cabulon depositio Guntramni Regis.

IV KAL. Vacat Beda.

XXIX

D. Apud Africam Confessorum Armogasti, Archimii et Sartyri. V. B. Nicomediæ Pastoris, Victorini et Saturnini. B. et aliorum trium A. T. In Nicomedia n. tale SS. Pastoris et Victoris. Et depositio S. Saturnini A. Et ordinatio S. Gregorii Papæ B. T. L. In Antiochia natalis S. Theodori Presbyteri et Juliani. L. Et in Nicomedia S. Victoris.

III KAL. Vacat Beda.

XXX

D. Romæ Quirini tribuni. V. In Thessalonia civitate Domini et Palatini. B. *interponit* Philophili. B. Et alibi Victoris, Marcellini, Saturnini, et Eulalie Virginis. A. T. Natale S. Eulalie Virginis et Palatini A. T. h. * In Silvanectis depositio S. Reguli Episcopi et Confessoris.

* deest locus in A

II KAL. Vacat Beda.

XXXI

B. Romæ S. Balbinæ Virginis. V. B. In Africa Auesii, Felicis, Diodoli, Cornelie. Valeria. A. T. In Antiochia natalis S. Romani monachi. A. T. L. Et S. Cornelie Virg. T. L. In Africa natalis SS. Felicis, * Auesii, Diodoli.

* L. Onesi. E

V. In Sicilia Taraci. C. In Nicomedia natalis Claudiani, Taraci. B. In Nicomedia natalis SS. Martiani, Nicandri, Apollinii. In Alexandria natalis SS. Dydymi Presbyteri, Quirici, Pancrati, Successi.

VII IDUS. Vacat Beda.

VI

Florus in A. T. In Sirmiensi civitate passio S. Irenei Episcopi: qui gladio est percussus tempore Diocletiani Imperatoris.

D. Nysti P. pæ et Martyris, temporibus Hadriani passi. V. Nicomediæ Firmi, Irenæ Episcopi et alibi natalis S. Marinæ. A. T. L. Lybia superioris natalis SS. Theodori Episcopi, Erenæi Diaconi, et Seraphini.

T. L. B. In Africa natalis S. Epiphani Episcopi, Donati, * (Rufini) Modesti et aliorum * undecim. G. In Africa natalis Epiphaniæ, Rufini. B. In Nicomedia Firmi, Beneri Episcopi. In Sicilia Rufine, Moderate, Romane, Secundi cum aliis septem. In Macedonia Timothei, Diogenis.

* additus in B. * deest in B.

VII IDUS. Vacat Beda.

VII

Florus in A. T. Chaleeonia passio S. Eufemie et Encaprie, quæ multa tormenta pro Christi nomine tolerantibus, requieverunt in Christo.

B. Regesippi, qui vicinus Apostolorum exivit. V. C. B. L. T. In Antiochia Syria Timothei, Diogenis, Marcie. *deest portrema in L. et T. in B. additur* Maximæ. Et alibi Eleusi Presbyteri Libyæ Superioris, Cupricæ et Victori. In Alexandria natal S. Pelusii Presbyteri.

F

VI IDUS. Vacat Beda.

VIII

D. Turonis Perpetui Episcopi. C. In Africa Timari et Machari. V. In Africa Macarii, Corneli, Maximæ, Concessi. B. In Africa Timoris, Machari Corneli, Maximæ. Et alibi Concessi, Ammonii et Successi. L. In Africa SS. Maruri, Corneli et Maximæ. A. T. L. Et depositio S. Salvatoris et S. Marce Ægyptiacæ. A. T. In Africa natalis S. Macarii et S. Frontini monachi.

V IDUS. In Sirnio natalis septem Virginum, quæ in unum meruerunt coronari.

IX

A. T. L. B. Et natalis S. Demetrii Diaconi B. Hylarii, Concessi. Et alibi Fortunati, Donati. A. Et depositio S. Hugonis Rothomagensis Episcopi. T. Eodem die natalis S. Marce Ægyptiacæ. L. Et Translatio S. Waldetrudis.

IV IDUS. Ezechiel Prophete.

X

B. In Alexandria Apollonii Presbyteri, Saturnini, Concessi. In Thracia natalis Galani. A. T. Natale S. Saturnini. A. T. L. * In Africa natalis SS. Successi et Marcelli.

* deest locus in L.

III IDUS. Romæ Leonis Papæ et Confessoris.

XI

B. In Salmone Dalmatiæ Domitius Episcopi, et Militum octo. et Dalmati. In Africa Fortunati et aliorum ducentorum quadraginta. A. T. Et Donati Episcopi et S. Dalmati V. Bonati et aliorum ducentorum quadraginta et unius. A. Eodem die Novomi depositio S. Godebertæ virginis, quæ in

A pagæ Ambianensî nobili prosapia orta extitit 7 Eodem die Lugduno depositio Flagri et Patrii.

XII
B. Jul. Pont.

II HMUS. Romæ depositio Julii Episcopi et Confessoris : qui sub Constantio Arriano, filio Constantini, decem mensibus tribulationes et exilia perpassus, post ejus mortem cum magna gloria ad suam sedem reversus est.

Adit V. Positum ad S. Mariam in Trans-Tiberim C. In Capua Cyprianus B. In Capua natalis Ss. Cypriani, Novellæ, Silvii. In Capua civitate depositio B. Constantini Episcopi Et alibi Euphemia, Marchari et aliorum novem

XIII

HBIBUS. Vacat Beda.

In Pergamum Asia: Epi Presbyteri et Papyri et Agalbonica et aliorum multorum II V A T L In Chalcedonia natalis S. Euphemiae Virginis et Martyris. Addunt L T B Et Enechia: B. post multa tormenta quiescentium V Scuturis, Lardi, Laurari A T Eodem die natalis S. Secutoris B Et alibi Januarii, Pauli

XIV

XVIII KAL. MAH. Romæ Tiburtii, Valeriani et Maximi, sub Albachio Urbis Praefecto: quorum primi fustibus caesi et gladio sunt percussi, ultimus tandem plumbatis verberatus, donec spiritum redderet.

B. Valeriani, Quiriaci, Optati Interamna-Proculi, Valentini. In Alexandria Praxiteles monachi

XV

XVII KAL. In civitate Cordula natalis Olympianis et Maximi nobilium: qui jubente Decio fustibus caesi et deinde plumbatis, ad ultimum eorum capita securibus tusa sunt, donec emitterent spiritum.

B. In Mesopotamia Archelaus, Cyprianus, Iligenia cum duobus fratribus. In Hispania Basilius: passio Ss. Luberti, Apollini cum duobus fratribus.

XVI

XVI KAL. Vacat Beda.

In Corinthum Galati et Coralli cum aliis septem in mari metronum V In Achaia Corinthi civitate Galati, Leonidis. Et passio sanctorum omnium in mari Martirum B. In Achaia Corintho civitate natalis Ss. Galati, Carissi, Leonidis, Lohæ, Tertii, Christiani, Galii et Theodori. In omnes in mari sunt necati. In Macedonia natalis Basilii Et alibi natalis Marcellini, et Luciani A T L In Achaia passio S. Cassii Martyris L et Fausti A T Eodem die natalis Ss. Causti et Iamidis T B. In pugo Constantinensi depositio S. Patricii Episcopi et Confessoris

XVII

XV KAL. Vacat Beda.

In Apud Africam S. Mappalæ B. V A T L Antiochie: Petri Diaconi et Hermogenis Ministri ejus, B. Fortunati et Marcellini In Africa Juliani Presbyteri, Daniel, Theodora et Veronæ Et alibi S. Dumiani Martyris A T L Romæ natalis S. Eleutherii Episcopi et S. Fortunati L Et Turonis depositio Gildoni Episcopi

XVIII

XIV KAL. Vacat Beda.

Floris in A. T. L. In Africa natalis Ss. Victoris et Donati. Eodem die Romæ passio S. Eleutherii et ejus genitricis Anthiæ: qui sub Adriano Imperatore passus sunt Quorum Eleutherius in craticula missus pennis suppositus est, postea in cibum ardentem progreus et non consumptus, alligatus est quatuor equis indomitis, nec etiam sic per frustra divisus, sed ab Angelo solutus, novissime jussu Imperatoris gladio est percussus. Anthia vero mater ejus cum se supra corpus illi projecisset, confessa se Christianam, mox capite plexa est.

* Huc usque A. T.

XIX

XIII KAL. Vacat Beda.

In Corinthum Timonis Diaconi de septem Melitina Hermonensis cum aliis quinque V T In Armenia Hermonensis, Gazi, Expediti, Ruli. *Ultima hoc loco omittitur in T. ut L. Nilum respicit Expediti et interpani Avenculum cum T. qui pariter sunt coronati. A T B In Milliana civitate passio S. Rufi Martyris A T et Vincentii, B. Antonii. A T Romæ natalis Adriani Episcopi et Anthiæ matris ejus, qui percussus sunt gladio sub Adriano Principe. B. In Africa Sorleiani, Melanii, Ermogenis A Ipso die Depositio Leonis Papæ, quiescentis in ecclesia B. Petri Apostolorum Principis L Et depositio bone memorie Leonis Papæ, qui Bruno metus est nomine.*

D

XII KAL. Vacat Beda.

Floris in A. T. L. Romæ depositio S. Aniceti Papæ et Martyris: qui cum Ecclesiam Romanam annis undecim rexisset, passus est tempore Severi et Marci.

XX

In Romæ depositio Victoris Episcopi et Martyris Sulpitii et Serviliani V B Romæ depositio S. Victoris Episcopi, Felcis, Alexandri Et in cœmeterio juxta via Numentanam Salviani, Atrogadi Jret juxta B, Silviani Aparachi B Don. br. A T. Eodem die depositio S. Victoris Episcopi et passio Donati Martyris. Antisiodoro civitate depositio S. Mariani Episcopi et Confessoris. B In Africa natalis Serviani, Silviani, Joannis. In Antisiodoro civitate depositio S. Mariani Presbyteri, C. Depositio Victoris Episcopi et Serviani

XXI

XI KAL. Vacat Beda.

In Persiæ S. Simeonis Episcopi cum aliis centum V B Romæ in cœmeterio Calixti via Appia Valeriani, Tiburtii et Maximi. A T Romæ depositio S. Valeriani In Alexandria natalis S. Victoris (L. Amatoris Presbyteri et Vitii. T B In Terracina Campaniæ passio S. Casarii Diaconi B. In Alexandria natalis Ss. Fortunati, Aratoris Presbyteri, Felcis, Silvii, Vitalis in carcere quiescentium

XXII

X KAL. Romæ depositio S. Gaii Papæ: qui cum Ecclesiam 12 annos, 7 [menses quatuor, dies duodecim] rexisset, martyrio coronatur sub Diocletiano Principe cum Gabinio fratre. Eodem die in Cordula civitate natalis Parmenii, Helymæ et Chrysoboli Presbyteri, et Luci et Musæ Diaconorum de Babylonia, quorum præcisæ etiam lingua loquelatur. Omnes in cauleo suspensi et nexibus arelati sunt, deinde lamnis ardentibus circum latera appositis ustulati, et unguibus lacerati: ad ultimum gladio truncati sunt, præsertim persecutore Decio. Scriptum in passione S. Laurentii.

* A. T. L. undecim desunt in A. T. E. * A. Pre hyterorum omisso Christo. * Iacenus A

* ha. Irenus T.

L. Et S. Entropii Martyris.

IX KAL. Natale S. Georgii Martyris.

XXIII

Floris in A. T. L. Et in Ægypto passio Ss. Victoris et Coronæ sub Principe Antonino: quorum Victor post evulsionem nervorum, et ferventis olei in ejus pudilibus membris effusionem, et post unctionem oculorum, suspensus deorsum, decernatus est atque sic decollatus. Corona vero alligata duabus arboribus divisa est.

V B Romæ Naboris V Vitalis, Felcis, L. Passio Ss. Felcis, Fortunati, et Archideli. T. Natale Ss. Felcis Presbyteri, Fortunati et Achillei et S. Naboris Martyris A Natale S. Naboris Ipso die S. Reguli Episcopi et Confessoris. B In Africa Ss. Calullini, Felcis, Theodori, Venusti, Vitalis, Faustini.

VIII KAL. Depositio Melliti Episcopi in Britannia.

XXIV

Floris in A. T. L. Gallia Lugduno civitate, passio Ss. Alexandri et Ypipodi cum aliis triginta quatuor: quorum Alexander in cruceam extensus, ita laniatus crudelitate verberantium extitit, ut crate soluta costarum, patefactis visceribus secreta animæ panderentur; atque sic spiritum exanimatus emisit. Ypipodus vero tota ore plumbatis confracto, cauleo est suspensus et postmodum gladio percussus.

F

V Et in hoc die Sidrach, Misar et Abdonago, qui et Ananias, Asarius, Misael qui in Babylonia civitate magna de camino ignis ardente liberati sunt. In civitate Lugduno Gallie passio S. Alexandri cum aliis numero triginta quatuor, et deductio crypta ubi corpora eorum quiescunt Et alibi commemoratio S. Georgii B. In Alexandria nat Ss. Coronæ Virginis, Victoris, Zethi. In Africa nat. Ss. Faustini, Victorini, Valerii Et nat Ss. Eleutherii et Ulfredi Idem Alexander cum sociis nominatur in B

VII KAL. Natale S. Marci Evangeliste in Alexandria: qui constitutus et confirmatus ecclesiis per Libyam, Marmaricam, Ammoniacam, Pentapolim, Alexandriam atque Ægyptum universum; ad ultimum tentus est a paganis, qui remanserant Alexandria. Qui videntes eum die sancto Pascha: Missas facientem, miserunt funem

XXV

iu

A in collo ejus, et trabebant eum ad loca Buculi, quæ erant juxta mare sub rupibus, ubi erat ecclesia extructa et delabebant carnes ejus in terram, ac saxa inficiebantur sanguine. Vespere autem facto miserunt eum in carcerem: ubi circa mediam noctem primo Angelica visitatione confortatus est, deinde ipso Domino sibi appropinquante ad cælestia regna vocatus. Et mane dum traheretur ad loca Buculi, gratias agens et dicens, Domine in manus tuas commendo spiritum meum, octavo Neronis anno defunctus est. et a viris religiosi Alexandria sepultus, in loco lapidis excisi cum gloria. Ordinaverat autem pro se Alexandria Episcopum Amianum: alius quoque longe lateque Ecclesias, Episcopos, Presbyteros, et Diaconos dederat.

V. L. Eodem die Letania major B. In Syracusa civitate Sicilia: natale Ss. Evadii, Ermogenis, Caliste Lugduno S. Illustris Episcopi.

XXVI

VI KAL. Natale S. Cleti Papæ et Martyris.

Florus addit in A. T. L. qui tertius post Petrum annis duodecim Ecclesie præfuit, martyriuniquè passus est tempore Vespasiani et Titi.

ANIMADY
PAP. I.

II Ipso die depositio S. Marcelli Papæ: qui cum Ecclesiam novem annis menses quatuor rexisset temporibus Diocletiano capite Maximiani, ab eodem Diocletiano capite truncatus est, et post dies triginta quatuor sepultus via Salaria in cubiculo, a Marcello Presbytero et Diaconibus cum hymnis.

Addit V. VI Kalendas Maias.

A. T. Eodem die depositio S. Nicharii Confessoris T. Sacerdotis Christi B. In Africa Honorati, Pauli, Maximi, Apollonii

XXVII

V KAL. Vacat Beda.

D. S. Anastasii Papæ, Nicomedia S. Anthimi Episcopi cum innumera multitudine Martyrum V. In civitate Tharsa Cilicie natale S. Castoril In Nicomedia Antiani Episcopi Et Stephani Episcopi A. T. L. B. In Nicomedia S. Anthimi Episcopi B. Stephani Episcopi Antonii Presbyteri A. T. L. B. Et in Agypto depositio Victoris, Maximi, Martiani, Paulini, Germani [et Germani] L. Castoris et Stephani Episcopi A. Eodem die Novissimo Translatio Beatorum Mummilini et Hunonis, atque S. Godeberthæ Virginis. T. Eodem die in civitate Tharsa Cilicie natale S. Castoris T. L. Et in civitate Miliana militum Hermetis et Eppi. T. Presbyteri B. In Lidia Genesi, Sodoctis, Marini

* B. cum aliis
scz.

IV KAL. Passio S. Vitalis Martyris.

D

Florus addit in A. T. L. qui dum fuisset cum Paulino iudice suo Ravennam ingressus, et videret in conspectu suo quemdam Christianum, nomine Ursicinum, post nimia tormenta ob sententiam decapitationis pavere, exclamavit dicens: Noli, noli, Ursicine medice, qui alios curare consuevisti, teipsum aeterno mortis jaculo vulnerare: et qui per passiones nimias venisti ad palmam, ne perdas coronam a Domino tibi preparatam. Hæc audiens Ursicinus genu posuit, et speculatorem ut veniret hortatur, agens penitentiam quod expavisset in Christi martyrio. Fecitque statim ipse Vitalis corpus Martyris rapi, et intra Ravennatum urbem sepeliri cum honore maximo: ob quam causam ipse Paulinus eum teneri mandavit: et quia idolis sacrificare contempsit, in foveam usque ad aquam supinum fecit demergi, et terra ac lapidibus obrui.

XXVII
* perp. ram in
II et V Rome

* haec tenus A

Eodem die natalis S. Christophori Mart.

Florus in A. et L. Eodem die Bituricens civitate depositio S. Eusecii Episcopi et Confessoris * qui totum aurum et divitias hujus mundi tanquam stercorea exhorruit.

* haec tenus L.

A. Eodem die depositio S. Winulphi Confessoris L. Et commemoratio Translationis Beliquiarum S. Lamberti Episcopi et Martyris B. In Alexandria natale S. Victorini In Tharsa Cilicie Marinae cum aliis cxxx In Africa natale Ss. Mafmii, Maurilii, Lucani, cum aliis cxxx In Pannonia Eusecii Episcopi. Cornubie nat. S. Guingulphi Confessoris

E

III KAL. Vacat Beda.

XXIX

D. Paphum Tychiel Apostolorum discipuli V. T. B. In Alexandria natale S. Germani Presbyteri B. et Prostanti Dioceni V. L. B. In Nicomedia Prudentis, * Martialis B. Et Theodore Virginis A. T. L. In Nicomedia natale S. Urbani et * Valentini T. Et Martialis Et depositio S. Prudentii A. Et depositio S. Germani Episcopi et Confessoris.

II KAL. Vacat Beda.

XXX

Florus in A. T. L. Romæ depositio S. * Quirini Episcopi et Martyris. Eodem die apud Asium passio Maximi Martyris, qui tempore Deen Imperatoris, et Optimi Proconsulis, postquam iustitiam ausus est, et in euleum suspensus, inde depositus et lapidibus obrutus est.

B. Quirini
Ep.

D. Sanctorum Martyrum Marini et Jacobi V. D. In Alexandria natale S. Borothæ Presbyteri V. Et ubi Prudentian Dioceni Romæ Prætextati, Quinti B. Innocentii Diaconi, Clementi, Honorati, Beducti, Secundini Episcopi

MAIUS.

I **C** **KALENDIS.** Jeremie Propheta. Et in Hieropoli Philippi Apostoli et Jacobi Apostoli Fratris Domini.

Addit Florus in A. T. L. [Quorum primus in Asia in civitate Hierapoli provincia Phrygia passus est, ibique cum filiabus suis requiescit] secundus autem ex utero matris suæ sanctus fuit. Huic post ascensionem Christi Episcopalis in Hierosolymis delata est ab Apostolis Sedes: sed cum Judæis Christum Dei filium prædicaret, de pinnâ templi ab ipsis est præcipitatus et lapidibus obrutus. Cumque lapidibus urgeretur, pro eisdem persecutoribus exorabat dicens: Rogo Domine Deus Pater, dimitte eis hoc peccatum: non enim sciunt quid faciunt. Et ecce unus ex ipsis fullo, arrepto fuste, quod unda vestimenta extorqueri solent, cerebrâ ejus illisit et tali martyrio consumatus est, ac sepultus in eodem loco prope templum. Scriptum in historia ecclesiastica libro 2 *Idem Florus in A. T. L.* Eodem die passio S. Judæ Hierosolymitati Episcopi cognomento Quiriaci, qui passus est in Hierosolyma sub Juliano Imperatore, et passio Annæ matris ejus: sed et Am-

* desunt in L.

* haec tenus A.

monis incantatoris. Nam Julianus proficiscens adversus Persicum bellum cum Hierosolymis venisset statim ejusdem urbis Episcopum sibi adduci præcepit, et cum in fidei confessione constantissimum invenisset, jussit ei manum dexteram abscindi, deinde forcipe ferrea os ejus aperiri, plumbumque remissum infundi, ut interiora viscera ejus offlarentur. Et cum nec ita tueret, jussit grabatim aerum afferri, et in eo extendi sanctam virum, et substerni carbones ignis et spargi super eum sal et adipem, et insuper vigis casti, ut venter et interiora viscera ejus laxarentur ab igne. Taliterque virtute Domini necdum consumpto, cum postea inclusus servaretur, venit ad eum Anna mater ejus, consolans et corroborans eum. Et cum agnita esset Christiana, jussit eum Imperator per cupillos suspensum ab confessionem Christi nominis exangulâri, magnasque lampadas lateribus ejus applicari usque dum dederet. Postea vero Quiriacus vocatus, in fossam serpentibus plenam missus, exivit illæsus. Quod Ammon incantator videns, Christi virtutem confessus, statim jussus est decollari. Sanctum vero Quiriacum in olei ferventis cacabum missus, cum non deflaret, jussit eum

* haec tenus A
B

eum

A eum magno cuneo in pectus ferire sicque occidere. L. scriptum in passione ipsius.

C. Et S. Sigismundi Regis B. In Tolosa natale S. Orientii Episcopi Antissiodori Gallie depositum S. Amatoris Episcopi. Agazno passio Sigismundi Regis, Cornulii: natale S. Continiani Confessoris atque Pontificis. Et Bricii Episcopi.

VI NONAS. Sancti Patris nostri Athanasii Episcopi Alexandrini.

Florus addit in A. T. L. orthodoxi, qui pro Christi fide multa perpressus est.

MS. addit et ordinalio VI Kalendas Januarii creditur V. Alexandria natale S. Saturnini in carcere quiescentis cum Neapoli socio suo. B. Et Saturnini cum Neapoli. Et nat. SS. Celsulii, Feliani, Priscate, Antissiodoro nat. SS. Optati Episcopi, Memori et Sancti Presbyterum

V NONAS. Romæ SS. Alexandri Pape, et Eventii et Theodoli Presbyterorum: quorum primus post vincula et carceres, evulsum, ungulas et ignes, punctis creberrimis per tota membra peremptus est: sequentes, et ipsi post longam carceris sustentationem ignibus examinati et ad ultimum decollati sunt, sub Aureliano iudice tempore Trajani Principis. Ipso die inventio sancte Crucis.

Florus addit in A. T. L. Ab Helena ducentesimo tricesimo tertio anno post passionem Domini, regnante Constantino Imperatore.

L. Ipso die S. Juvencilli Episcopi B. Antissiodori depositio S. Eusebii Presbyteri et Aviti Diaconi Alibi S. Juvencilli Martyris.

IV NONAS. Vacat Beda.

Florus in A. T. L. Ex eodem auctore descriptisuse valetur unde F. scripsit sequentia: In Nicomedia natale S. Antonia: qua nunquam tertia et variis tormentis afflicta, ab uno brachio tribus diebus suspensa, et in carcere biennio reclusa, a Priscilliano Præsido flammis exusta obiit.

B. In Africa SS. Callisti, Felicii, Feliani In Casarea nat. S. Athani in Alexandria xi. Martyrum Antissiodoro depositio S. Concordii Hieroni B. Civitate Gata Silvan Episcopi cum pluribus Clericorum suorum coronati A T Passio Antonini Martyris. A. In suburbio Yrdunensi Translato sanctorum Confessorum, pariterque Pontificum Pulchrum, Bossesuris, atque Firmum

III NONAS. Vacat Beda.

B. In Alexandria * Euthymii Diaconi, in carcere quiescentis B. V. Anclato depositio S. Hilarii Episcopi V T L. Viennæ depositio Severi V. et Victoris T. et Nicoli B. A T. Ascensionis Domini In Thessalonica natale SS. Boreani B. peregrinorum A T. et Gregorii, qui ignibus sunt adusti A T L. Antissiodoro passio S. Juvencilli Lectoris et Martyris A Eodem die Buno depositio S. Mauront Confessoris et Levitæ T. L. In Gallia ipso die festivitas S. Mauront Abbatis.

II NONAS. Vacat Beda.

V. In Persida natale S. Mithri Apostoli et Evangelistæ, qui Publicanus a Christo vocatus, primum in Iudæa, postea in Macedonia predicavit, passus in Persida requievit in Montibus: cujus natalis celebratur ex Kalendis Febraris Eodem die S. Junonis Apostoli et Evangelistæ ante Portam Latinam quod ultimam est in ceteris omnibus MSS. et solum quidem in Antiochia, sed varta ubique præstet, ut vel hinc apparet non esse Bedæ. prosequitur autem L. quando coram Senatu in fervente del delum missus, est jussa Domitiam Cavaris, unde cum v rite Domini protractus illusus exisset, in insula que dicitur Pathmus exilio deportatus est. B. In Africa S. Secundiani Episcopi Mart. A T. Quetolana natale SS. Victoris et Felice: A T L. In Gallia vico Julii depositio S. Gerontii Confessoris et Eusebii V. Ipso die S. Floriani et S. Valerii Episcopi

NONAS. Vacat Beda

II. Juvencilli Martyris, et Florie Domitille, Nicomedis et aliorum V. In Nicomedia Flavii Episcopi, Augustini, Marc Hilari, Maximi A T. Natale P. Augustini Nicomedie Pontificis A T L. Arelate depositio Hilarii Episcopi et Confessoris. Augustinum depositio B. Placidi Episcopi T. In pago Aquitane Provincie Herbatilico antistita S. Anandi Eodem die translato S. Nicolai in Barrensem urbem

VIIIDUS. Vacat Beda

D. Mediolani S. Victoris Martyris addunt V A T capite cord A T In Sanctonice, depositio S. Martini Episcopi A T L. Eodem die natale S. Eladii Episcopi Ipso die apparitio S. Michaelis Archangeli in monte Gargani

VIIIDUS. Vacat Beda.

V. D. A T L. In Persida natale Martyrum trecentorum de-

cem D. T. L. sed varta ubique præstet, Nazianzi oppido B. Gregori Episcopi qui Theologus dicitur A T. In Anxiopoli natale S. Quirilli. Romæ natalis Sanctorum Reali Confessoris et S. Primoli. L. Romæ via Latina passio S. Primoli. V. Romæ natale Confessorum Gordiani et Primoli. T. Eodem die in Constantinopoli natale S. Timothei.

VI IDUS. Natale Sanctorum Gordiani et Epimachi, et Romæ natale Calepodii senis Presbyteri, sub Alexandro Imperatore; qui eum fecit occidi a Laodicio, et corpus trahi per civitatem atque in Tiberim jactari die Kalendarum Martiarum. Quod inventum piscatores levaverunt, et narraverunt Galisto Episcopo. At ille acceptum condidit eum aromatibus et lini aminibus, et sepelivit eum in cimiterio ejusdem via Aurelia, milliario ab urbe tertio vi Idus Maii. Tunc decollatus est ab Alexandro Palmatius Consul cum uxore et filis et aliis promiscui sexus quadraginta duobus, (cum quibus et Simplicius Senabor) qui per doctrinam Galixti Papæ et Calepodii Presbyteri nuper fuerant baptizati. Scriptum in passione S. Calixti Papæ.

V. Et depositio Job Prophete.

V IDUS. Vacat Beda.

Florus in A. T. L. Viennæ depositio S. Mamerti Episcopi et Confessoris, cujus Præsulatu in Vienna urbe terræmotus permaximus fuit: sed et bestie in homines irruentes devorabant. Unde isdem Antistes multorum consultu, triduanum jejunium, quod ante Ascensionem Domini Galliarum populus celebrant, instituens, iram Dei in misericordiam convertere promeruit.

V. Romæ via Salaria milliario duodecimo natale S. Anthimi. D. Romæ S. Anthimi Viennæ Mamerti Episcopi: qui ob immensum cladem solennes ante ascensionem Domini Letanias instituit. T. L. Eodem die Romæ via Salaria passio SS. Achillis, Serapionis, Januarii A. L. Et S. Gengolfi Martyris. A. T. Ipso die depositio S. Majori Abbatis.

VI IDUS. Romæ SS. Nerei et Achillei. Et S. P. N. Epiphani Episcopi Cypri. Et Romæ S. Pancratii: qui cum esset annorum quatuordecim, sub Diocletiano martyrium capitis detractione complevit.

T. Eodem die natale S. Rictrudis.

III IDUS. Dedicatio S. Mariæ ad Martyros. Eodem die S. Servatii.

Florus in A. T. L. Trujerto portu natale S. Servatii Episcopi. Hic dum ad B. Petri Apostolorum Principis sepulcrum pro ereptione populi Galliarum Domino supplicaret, ne ab Iuanis vastarentur, ab ipso Apostolo, ut fertur, accepit responsum in visu, et ipsum cito corpore migraturum, et nullam Galliarum urbem præter Metensium, propter piguora B. Stephani Martyris ibi recondita, liberandum.

In Palestina Taraci. Probi et Andronici: qui sub Maximo Præsido post plura tormenta in amphitheatrum projecti, cum a bestis non lederentur, gladiis sunt deputati.

Idem, ut videtur sed in solo T. Ipso die passio S. Mucii Presbyteri: qui passus est in Amphipoli civitate, sub Laodicio et Maximo Proconsulibus. Qui jussus est primo suspendi et exungulari pene usque ad ossa: deinde missus est in caninum ignis ardentis: inde virtute Domini illusus exiens, sub duas rotas mittitur, ut volentes dividerent membra ejus: quibus solutis, novissime gladio traditus est.

II IDUS. Sancti Patris nostri Pacomii, qui cum esset factus Apostolicæ gratiæ insignis, fundatorque Ægypti cœnobiorum, scripsit monasteriorum regulas, quas Angelo dictante didicerat: simul et de tempore Paschali. Ipso die in

III hactenus A

D. Felici

A. Felici

hinc lacera folio defuit B. usque ad pridie Idus

X

XI

XII

XIII

F

hactenus A.

XIV

A in Syria natalis Victoris et Coronæ sub Antomino Imperatore, Duce Alexandria Sebastiano. Erat autem Victor miles a Cilicia, cui Sebastianus in confessione fidei confurc[us] digitos et velli jussita cute. Deinde illum jussit in caninum ignis mitti, ubi tridum permanens non est lesus. Deinde venenum bibere jussus, non est mortuus, sed venelicum potius ad fidem convertit. Deinde jussum est nervos corporis ipsius tolli; deinde oleum bulliens mitti in putendis ejus * [Post hoc jussit ardentes lampades suspensio ad latera applicari. Post hoc acetum et calcem simul misceri et dari ei in ore: deinde triduo jussum capite suspendi] et dum adhuc spiraret, jussit eum exorari. Tunc Corona, cum esset uxor ejusdem militis; cepit beatificare S. Victorem pro gloria martyrii. Id dum faceret vidit duas coronas de cælo lapsas, unam Victori et alteram sibi missam. Cunque et hoc cupetis audientibus protestaretur, tenta est a Judice, et jussum est duas arbores palmæ curvari ad invicem, et canabim funibus ligari Coronam in utraque, et sic arbores dimitti. Quod dum fieret divisa est Corona in duas partes; erat autem annorum sedecim. Tunc quoque Victor decollatus, et ipse victoriæ perennis triumphum promeruit.

* desunt in L. sequentia.

B in ueraque, et sic arbores dimitti. Quod dum fieret divisa est Corona in duas partes; erat autem annorum sedecim. Tunc quoque Victor decollatus, et ipse victoriæ perennis triumphum promeruit.

XV

V. Eodem die S. Bonifacii in Apennino. B. In Mediolano Victoris, Felicis, Ilustici. Et natale sanctorum quadringenolorum quatuor martyrum qui cum S. Cyrio passi sunt.

IBIBUS. Vacat Beda.

Florus in A. T. L. Apud Lampsacum passio SS. Petri, Pauli, Andreae, et Dionysie Virginis: quorum Petrus post diversa tormenta gladio est percussus, Andreas et Paulus lapidibus obruti, Dionysia gladio deputata. B. solum locum et nomina habet.

B. Natale sanctorum Confessorum, Torquati, Clesiphontis, Secundi, Indaleti, Cecilli, Estei, Euphrasi. B. In Syria Timothei, et alibi septem Virginum. In Sardinia simplici. B. V. A. T. L. In porto Romano natale SS. Præstantis, Felicis, Victoris, Arici, Januarii, Geruli. *Ex his Victor est in solo V. Gerulus in solo B. Ciricus in V. et L. sed in hoc ultimis: qui in B. Cyrius dicitur.*

XVI

XVII KAL. JUNII. Vacat Beda.

B. Apud Isauriam Aquilini et Victoriani. *addunt T. et L. quorum gesta in prefato loco habentur: que alio fortasse spectabant. V. In civitate Piceni Auximio Florentis, Diocletiani et S. Peregrini Episcopi. A. T. L. In civitate Piceno natale S. Florentis. In Aulissiodorensi passio S. Peregrini primum ipsius civitatis Episcopi. B. In Casarea natale SS. Aquilini, Victorini, Paulini. In civitate Epheso Mungensis, Gajani Jojini. In Aulissiodoro passio Peregrini Episcopi. Et depositio Fidei Presbyteri.*

C

XVI KAL. Vacat Beda.

B. In Tuscia Torpeltis Martyris sub Nerone Principe V. Natale S. Syri Confessoris. Et depositio Liberii Episcopi. B. A. T. L. Romæ: V. Via Salaria veteri sancti * Paterni * (ac Primi) et Liberii Episcopi. B. Gallieci Episcopi in Alexandria Victoris, Basilii. B. A. T. L. Nividuno natale: Eracti et * Paulini. B. Menerii, Aquilini, Arthemii.

* inclusa sunt in sole

* B. Pauli.

XVIII

XV KAL. Vacat Beda.

B. Apud Egyptum Dioscori Lectoris. *addunt L. et T. qui pro Christi nomine nulla sustinuit tormenta. I. Romæ passio Joannis Episcopi V. In Alexandria Patamoni Presbyteri, Ursiani Presbyteri, Serapionis. A. T. L. In Alexandria natale S. Ursiani Presbyteri et Maximi, otius Maxima. B. In Alexandria Partomi Presbyteri, Serapionis, Presbyteri. Et S. Martini Papæ. In Egyptu Dioscori Lectoris, qui multa passus est in Constantinopoli Dativi, Luciosi, Marciani. Et alibi natale SS. Cassi et Victoris.*

XIX

XIV KAL. Romæ natale S. Potentianæ Virginis.

addit Florus in A. T. L. Romæ natale Calocerii et Parthem (huc usque est in V.) eunuchorum: sub Decio Imperatore: qui pro eo, quod idolis sacrificare noluerunt, occisi sunt paulo plevius Balonus et B.

A. Atrebatæ depositio S. Hadulii Episcopi et depositio S. Dunsiani Archiepiscopi. L. Eodem die in basilica S. Quintini adventus Beliquiarum SS. Firmiani, Fusciani, Victoris, Geniani, seu Acioli, Honorati, Walterici, item Firmiani. B. In Alexan-

dria natale S. Areni Diaconi. D. Et Pudentis discipuli Apostolorum.

D

XIII KAL. Vacat Beda.

XX

V. In Africa Vieti, Maurellæ, Quinti, Primoli, Salutii, Fortunati. B. In Africa natale Sanctorum Veturie, Marcellusæ, Falsæ. Et alibi depositio Vallesii et Faustuli Episcopi. D. Romæ via Salaria S. Basilie virginis et Martyris B. A. T. L. Romæ natale S. Basilissæ * et Aurei. In * Gallia Nemanso civitate Claudi (T. Baulii. B. Baudii. L. Baulii Martyris. A. T. L. cum sociis suis.

* desunt in L. B. Veturie Nemanso

XII KAL. Vacat Beda.

XXI

Florus in T. et L. In territorio Heburensi passio S. Mantii, qui passus est a Judeis, quem ob filii Dei confessionem extenuum funium vinculis, plagarum icibus verberabant. Postmodum totum corpus acerrimis vinculis alligaverunt tantisque corpus vulneribus affecerunt, ut membra vermibus pascere[n]t. [Hiscæ adjiciunt ut ab ortu solis usque ad occasum exercendi rursus in graviorum culturarum pœnalis numerus adderetur] sed istis omnibus invictus, Deo spiritum reddidit.

* desunt in L.

V. Romæ Basilissæ, Aurei, Gervasii et Prolasii. D. Mauritania Timothei Presbyteri et Eulycii Diaconi. B. In Africa natale SS. Vieti, Marcellæ, Quinti, Primuli, Salutii, Fortunati. In Britannia natale Timothei Diaconi. In Antistodoro depositio B. Valis Presbyteri. A. T. L. In Mauritania natale SS. Potentii Diaconi, Timothei et Vieti: qui in una die memorerunt coronari.

XX

XI KAL. In Africa: Casti et Emylii: qui per ignem passionis martyrium consummaverunt.

XXII * desunt base clausula in V.

[Scripsit hoc Typrianus in libro de lapsis,

B. Romæ: nat. SS. Faustini, Timothei, Venusti. In Corsico Insula passio S. Julii. In Antistodoro depositio S. Elenæ Virginis.

X KAL. Vacat Beda.

XXIII

Florus in T. L. In Africa passio Juliani Martyris. Et in Vienna depositio S. Desiderii Episcopi, qui jussu Theodorici Regis et Brunelchis Reginae primo est lapidatus: et eum jam vitam exhalaret, fuste in collum percussus, et sic interemptus est.

B. Romæ Gaii Papæ et aliorum ducentarum quinquaginta Lugduno Episcopii V. Vienna passio S. Desiderii Martyris. Quilii, Lurii, Januarii. A. Natale S. Julii Martyris, et Desiderii Episcopi. B. In Africa Quinti, Lucii. Bonna passio S. Desiderii Episcopi et Martyris. In Hispanis nat. SS. Epictiti, Aptoni, Basilii Episcopi.

IX KAL. Vacat Beda.

XXIV

D. S. Manthæ Hierolis Collectanei, Anthochie quiescentis. B. V. In porto Romano natale S. Vincentii. In Syria Zolii, Saluti. B. Timi, Saturnini. B. A. T. L. In Gallia civitate Nannetis passio SS. Rogalliani et Donatiani germanorum Martyrum. B. In Africa natale SS. Fortunati et aliorum trium.

VIII KAL. Romæ natale S. Urbani Papæ et Confessoris, ejus doctrina multi martyrio coronati sunt.

XXV

addit V. Et S. Maronis. B. Mediolano depositio Dionysii Episcopi, Pulegiali, et aliorum quatuor Coronatorum. Alibi Treceas S. Marcellum Episcopi. Treceas Leonis Martyris.

VII KAL. In Britannia depositio S. Augustini * primæ Anglorum Episcopi.

XXVI * desunt a D.

B. A. T. L. In Aulissiodoro passio S. Prisci Martyris cum sociis suis * innumera multitudine. V. Et S. Prisci. B. In Africa Rufii et Valerii. D. Et Albanus Quadrati discipuli Apostolorum Romæ Symonitii, et aliorum signi ducum Martyrum.

VI KAL. Vacat Beda.

XXVII

Florus in A. T. L. Passio S. Julii, qui sub Maximo Praside cepitis amputatione complevit martyrium.

V. T. L. In Alexandria * Aquilini * Presbyteri, Erangelii et aliorum quatuordecim. A. T. L. In Africa SS. Martialis et * Iuliani. A. T. Romæ natale S. Castuli. A. In pago Atrebatensi translatio corporis S. Rognaldi Martyris. B. In Tonia Bellæ, Luciani, Eulrici Episcopi De Meala civitate Bonisteriensis Julii Martyris.

* B. Aquilini huc in solo V. et B. I. Luciani

V KAL. Parisius Germanus Confessoris.

XXVIII

Florus addit in T. et L. que tanta virtutis fuit, ut, sicut in gestis ejus legitur, caussas infirmitatum hoc esset sancto viro curare quod et tangere. Vel, quæd habetur

A habetur in A. qui beatus ejusdem urbis Episcopus, quantæ sanctitatis quantique meriti fuerit, quibus etiam claruerit miraculis, Fortunatus Episcopus veteraci stylo digessit.

Ipsa die depositio S. Joannis Papa: quem, quia orthodoxus erat, et a Justino Imperatore orthodoxo Constantinopolim veniens gloriose susceptus erat, Theodoricus Rex Arrianus revertentem in Ravennam, in custodia tentum ad mortem usque cum aliis acie Catholicis perdidit. Hujus meminit S. Gregorius in libro Dialogorum: cujus corpus translatum de Ravenna sepultum est in basilica S. Petri v. Kalendas Julii, Olybro Consule.

Deest character temporis in V. et L. totus dies in T. totum Elogium usque innotuit Papa in A. B. in Sardinia Emilii, Felices Priami Luciani

XXIX

IV KAL. In Treveris Maximini Episcopi et Confessoris

Addit Florens in A. T. L. qui magnus advocatus

populo suo magnis se virtutibus declaravit. Et primo loco. Apud Caseream passio S. Cyrilli [qui ob Christi fidem mortis detrimenta libere suscepit]

B. T. Romæ natalis S. Iustitii B. Et natale septem Germanorum: et notorum V. Romæ via Aurelia Resitute. Septem Germanorum: et defunctio S. Clementis B. In Africa nat. SS. Prima, Accidia, Passinoni, et aliorum quinquaginta trium In Caserea Cappadocæ nat. S. Cyrilli, Primi et Venusti.

XXX

III KAL. Vacat Beda.

D. Via Aurelia in cimiterio Felices Papa: Turribus Sorilinia tatorum et Crispiti B. In Sardinia natale SS. Gabini, Crispiti, V. Antiochia Palatini, qui multa tormenta passus est. Gavisii, S. Serapion. A. T. Romæ SS. Processi et Martiniani, A. T. L. In Aquileia natale SS. Caniti, Cuthani, Proti et Ulyssozoni. B. T. L. In Antiochia passio SS. Sici, Palatini, S. Lutyini. T. qui et nullis aliter sunt tormentis B. qui multa tormenta passi sunt

* deest in L. * deest in C

B. KAL. Romæ Petronilla Virginis.

XXXI

Addit T. et L. Iliæ B. Petri Apostoli V. D. * Romæ Via Aurelia Processi et Martiniani A. T. In Antiochia natale S. Paulini, Isici et Iusti B. In Antiochia Paulini et Isici In civitate Gerunda natale SS. Germani, Victori, Sylvani. In civitate Sista Bonatiani.

* deest locus in V

JUNIUS.

B

B

KALENDIS Natalis Niconedis Martyris.

B. Romæ adhe. In Basilica S. Niconedis M. T. et Bevernati Martyrum V. Thessalonica Lucia Virginis et Aurege Reginae Parthorum. A. T. B. Vienna depositio S. Claudii Episcopi A. T. Romæ natalis S. Exuperantii L. In Vienna SS. Eladii et Claudi Episcoporum B. In Africa Crispini, Juvenii, Cyraci

II

IV NONAS. Romæ Marcellini Presbyteri et Petri exorcistæ: qui multos in carcere ad fidem erudientes, post diu vincula et plurima tormenta decollati sunt, sub judice Sereno: et qui eos derollavit, vultu animas eorum splendide ornatas ab Angelis ferri in celum: et promeritam agens, sub Julio Papa baptizatus est in senectute sua nomine Dorotheus.

Ipsa die in Lugduno S. Blandine, cum quadraginta septem Martyribus: cui a prima luce usque ad vesperam tormenta semper innovantes, ad ultimum vultus se tortores confitentur: quæ [et secundo die pulsata cruciatibus non superantur. * Tertio quoque die religata ad stipitem, atque in crucis modum distenta, bestis pabulum preparatur. Quam eum nulla ex bestis audiret attingere, rursus revocata ad carcerem; quarto etiam verberibus arca, cruciatibus exasta, et multa alia perpassa, ad ultimum gladio pergitur. Tunc et Ponticus puer annorum quindecim, per omnia tormentorum genera cum ipsa circumactus, ante illam martyrium consummavit sub Antonino Vero. Scriptum in Historia ecclesiastica libro quinto.

V Eodem die S. Erasmi Episcopi et Confessoris

III

III NONAS. Vacat Beda.

Florens in A. T. L. Aurelianus vico Magduno depositio S. Liphardi Presbyteri qui tantæ abstinentiæ fuit ut unam hordeacei panis manibus propriis compositi, et ad diem tertium: in bibitione aqua solummodo parvisse interetur. T. Hic maximis polonis meritis, in sublimi coelestium agnitionum chororum amia Theodorum, quondam Miciæensis Abbatis vultu occurrere, et eum gaudio ad celum euntem usque deferre. Scriptum in gestis ejus.

B. Aretho Tusela Martyrium Perceutini et Laurentii. Campana Erasmi Episcopi et Martyris V. Romæ natale SS. Marcelli, Donati, Gagi, Januarii, Victorii T. omisso Gago pro Victoria Na-

bet nomen Veroni. A. T. L. In Africa natale S. Quirini et Laurentii. B. Romæ Marcelli, Saturnini, Urbani, Felices, Venerie. Et alibi Silvam cum alius octoginta duobus. In Aureliano depositio S. Liphardi Presbyteri.

II NONAS. Vacat Beda.

IV

B. Myrleum civitate Sicilia Quirini Episcopi et Martyris B. V. T. L. Romæ: in cimiterio ad Catacumbas via Appia * Umilbario quartol natale SS. Pichi, Arceni, Babiani. A. T. L. Nividupo natale S. Saturnina, Zolici et Eulicæ deest in L. locus ignis B. In Gallia nat. SS. Expergodi, Philippo, Julia, Saturnini. In Salaria civitate, Iustini cum alius duobus.

* deest in V. * et hoc in T. I. totum vero præter nomina in B v

NONAS. Vacat Beda.

Annus ab hujus Bedæ morte viginti S. Bonifacii Archiepiscopi in Fresonis Martyrii passio peracta est, et Eubani * Episcopii ejus cum alius servis Dei sociis eorum, ita D. et V. Similiter fere B. In Fresonis passio SS. Bonifacii Archiepiscopi et Eulianæ Presbyteri ejus cum alius servis Dei duodecim. Detulit addit. Romæ Felice et Felicitatis. In Egipto Marciani, Nigandri et Apollini In Arca Evasi et Privat. A. * Julia monasterio S. Bonifacii Archiepiscopi, qui Fresonis verbum Dei annuntians Martyrio coronatus est. T. omisso loco addit. Eodem die Eubani Episcopi cum alius servis Dei L. In Fresonis natale S. Bonifacii Archiepiscopi, qui Fresonis verbum Dei annuntians Martyrio coronatus est eadem die passio Eubani ejus Coepiscopi cum alius servis Dei sociis eorum Malgati, Rabini, Nonis Junii Bonifacii Archiepiscopi, cujus in Fresonis Martyrii passio peracta est: et Eubani Coepiscopi ejus cum servis Dei Winfrange et Vuallthere, scribale de Bosan, Hamande et Ethelbere, Wancare, et Gumbelore, Willelere et Hallowile. Porro quomodo Rubonius, via suo inseruit Martyrologio, propter sacra corporis in Fuldensi ecclesia translationem et miraculorum celebritatem: ita videtur memoria ejusdem S. Martyris Galii gratiosissimi, ab regum dudemo a Merovingibus in Pippinum ejusque successores translata, statim adscriptura fuisse antiquissimis manibus Gallicanorum Ecclesiarum factis, ipsaque Bedæ necesse aucti exemplaribus, sub ea verborum diversitate, quam exhibent codices prænotati unde factum sit ut in V. et D. alius nihil no Bedæ textum commode habentibus, eadem invenitur formula, et in D. ipsa sic scripti quasi Bedæ fuisse. An nunc harum aliqua Flori sit et qua, devote non præsumimus.

* D. Coepiscopi

* imo Fulda

* Inclusa desunt in L. * et hæc in A vero ad illam usque

* L. Ponticus

F

VII IDUS. Vacat Beda.

VI

D. Philippo Blacon de septem. Apud Caseream Cappadocæ Melchani B. V. In Africa natale Ithi, Zolici, B. et Tali V. Et Inveranne translato Corporis B. Proculi Martyris B. Et depositio Gerati Episcopi B. A. T. L. Nividium natale SS. Ananiti, Luchi * Gratianopoli Alexandri T. L. Candayo depositio S. Gauduli Episcopi et Confessoris. T. Eodem die in Alexandria passio Philippi et depositio Claudii Episcopi L. Passio Philippi Alexandri Episcopi

* est in solo B.

T. primo loco Translato sanctarum Virginum et Martyrum Christi Honoratæ atque Florinæ, insuper et multarum reliquiarum a Colonia Agrippina ad civitatem Tornacum Inter quas reliquie de sacratissimo corpore eximæ Virginis et Martyris Ursule: que in illa nominatissimo Virginitatis undecim nullum consilio priusquam tenuit, totusque collecti dux ad Christum effudit Translate sunt et recondite in ecclesia S. Martini Turonensis in sublimiori civitate, quod actum esse constat elementa divine misericordie anno Verbi incarnati MCXXX

VII IDUS. Vacat Beda.

VII

B. Constantinopoli Pauli Episcopi V. A. T. L. In Byzantio, quæ est Constantinopolis natale SS. Pauli, Fortunati, L. Primosi. A. T. L. Et velium monachi V. Et Luciani Martyrum Ast A. T. B. In Caserea Cappadocæ passio S. Juliani Martyris B. Et alibi Pauli,

A Pauli, Fortunati, et Mocharii monachi. L. Et passio Luciani Caesarensis. B. In Africa Victuri, Evasi, Private.

VIII VIDUS. Suessionis S. Medardi Confessoris.

Florus addit in A. T. L. et Episcopi: de ejus ore visa est columba exisse nive candidior, cum praesentem terminaret vitam.

B Et Licini Episcopi et Confessoris. V. B. Romae natale SS. Naboris, et Nazarii. T. Eodem die S. Gildardi Episcopi et Confessoris. L. Et S. Gildardi Rothomagensis Archiepiscopi. T. Et Translatio S. Audomari Episcopi secunda. B. In Sardinia natale Solustiani.

IX V IDUS JUNII. Natale SS. Primi et Feliciani Martyrum.

Adjectum erat postea ad MS. B. In Cilinio monte. in A. vero in Monte Corvii Romae: Additur in B. Et Vincentii Mart. in L. outem Romae via Numentana

Florus in A. T. Agnino passio S. Vincentii Martyris, qui Leviticæ stolæ candore micans, pro amore Christi martyrium adeptus, magnis sæpissime virtutibus fulget.

V Alibi Januarii, Alexandri. B. Romae passio Sanctorum militum numero xv. In Alexandria Maximi Presbyteri, Amandi et Januarii.

X IV IDUS FEBRUARII.

D. Romae via Aurelia Basilidis, Tripodis et aliorum. B. Romae Militum Basilidis, Rogati, Martiani et aliorum viginti. V. Romae via Aurelia miliarum decimo tertio. Basilii, Auristi, Rogati, Januarii. L. Romae via Aurelia passio SS. Rogati Januarii cum sociis Tredecim. A. T. Romae natale Basilidis, Rogati et Victoris. T. B. In Nicomedia natale S. Zachariae. B. In Antisiodoro depositio Censuri Episcopi.

XI III IDUS. Barnabæ Apostoli.

Florus in A. præsignat In India, et tum ibi tum in T. ac L. subjungit: qui pretium agri sui ante pedes Apostolorum attulit, ac deinde cum Paulo gentium Apostolus ordinatus est: sed postea propter Joannem discipulum, qui et Mareus vocabatur, separatus a Paulo, nihilominus Evangelicæ prædicationis inunctum sibi opus exercuit.

D. Et Sosthenis discipuli Pauli. V. Romae natale S. Basilis. Et natale S. Crispini et Dofurii. B. In Aquileia Emeriti, Hereti, Victurlani. Romae depositio S. Babillæ. Et SS. Crispini et Vestituli. Alibi natale SS. Naboris et Felicis. Et S. Douphrii.

XII II IDUS. Natale SS. Basilidis, Cirini, Naboris et Nazarii.

Addit V. et C. Tripodis et Magdalis. L. præsignat Romae D. primo loco, et eodem quo cetera Bedæ charactero, sic habent: Mediolani Nazarii et Celsi pueri inventio: quod non andemus admittere ex uno solo MS. tamquam Bedæ. A. Et translatio S. Leodegarii Episcopi et S. Odulii Confessoris. B. alibi, Zabini, Aurelii, Secunda.

XIII I I DUS. In Africa natala SS. Luciani Fortunati et Crescentiani. Romae S. Felice.

V. B. C. primis addunt ultimo nomina Tecke. D. omnes omisit coramque loco ex sequenti die habet Bellavani Prophetam. T. Gandavo castro elevato corporis S. Landvaldi Confessoris.

XIV XVII KAL. JULII. Behzai Prophetae Aureliani civitate translatio corporis S. Aniani Episcopi et Confessoris

In B. scribitur natalis in V. B. C. interponitur: Et Felice, nomina ex die precedenti perperam repetitum.

Florus in A. T. L. In pago Suessionis passio SS. Valerii et Rufi Martyrum: qui (ut præsequitur L. solum, Floro utrobis impudendum subjungens elogium) tempore Diocletiani et Maximiani Roma egressi et Gallias aggressi a Rictovaro Prefecto comprehensi, cutenis ac carcere mancipati, oculis suspensi, plumbeis cæsi, tanta poenarum sunt acerbitate afflicti, ut totam corporis speciem unum vulnus obdueret, et carne defluente secreta viscerum panderentur. Siveque iterum in carcerem missi et ibidem ab Angelo Domini confortati, ad ultimum gladio jugulantur.

In T. additur et liberatio ipsius civitatis a Wandallis. A. T. B. In Aquileia natale S. Probi. B. In Gallia Suessionis civitate passio SS. Rufini et Valeri Martyrum

XV XVII KAL. Natale S. Viti Martyris.

Addit V. et C. Modesti et Crescentie Martu T. II.

Plenus Florus in A. T. L. In Sicilia natale Sanctorum Martyrum Viti pueri, et Modesti senis atque Crescentia, qui sub Diocletiano et Maximiano variis sunt pro nomine Christi penis afflicti et passionibus coronati.

T. et L. (sed hoc locum omittit) Apud Crispinum natale S. Landolini Confessoris et Sacerdotis. B. In Aquileia Cantiani, Clementis in Lucania Candidi, Proti, Girsigoni.

XVI KAL. Ferreoli Presbyteri et Ferrutionis Diaconi, qui sub Claudio Iudice ad trochleas extenti et flagellati, deinde in carcerem reclusi, et mane amputatis linguis prædicabant verbum Dei. Post hæc subuke triginta utrisque infixæ in manibus et pedibus, et pectore ad ultimum gladio feriuntur.

A. T. L. præsignat in civitate Visionensi C. Elibonensi B. Viadocinense.

Florus in A. et T. In Nicomedia civitate passio S. Adriani et comitum ejus qui passi fuerunt sub Maximiano Imperatore. Hi cum cogniti essent Christiani, jussi sunt ab Imperatore extendi, acriterque fustibus cædi: ac deinde susceptos in carcerem, jussit incudem aeneam pedibus eorum supponi, sique eos abscindere, tibiasque eorum confringere donec deficerent.

Idem in T. primo loco. Apud Antiochiam passio S. Cyrici et Julitte matris ejus: quorum prior post dira verbera, etiam calcem cum aceto et sinapi in os accepit: deinde pariter clavis confixi, avulsis oculis in carcerem trusi sunt. Post hæc decalvati et exorati super carbones in lecto aeneo assati sunt. Qui regnante Alexandro, sub Preside Alexandro, martyrii sui cursum obruncatione capitis impleverunt. Passi sunt autem cum eis et alii quadringenti quadringenta quatuor.

Qua sic breviter et ultimo loco habes in A. Et natale Cyrici et Julitte matris ejus cum quadringentis quatuor Martyribus, in V. simplex fit quiri et Julitte matris ejus natalis. L. et B. eos in Antiochia præsignant. B. In civitate Nometis natale S. Similini. In Africa natale SS. Biogensis, Valeri, Martia.

XV KAL. Aureliani civitate depositio S. Aviti Presbyteri et Confessoris

Florus in A. T. L. addit: ejus vite descriptio inter cetera virtutum suarum miracula utquatur mortuum suscitasse.

Non satis tamen constat primum esse Bedæ: nam sic legitur in V. et C. Romae Cyrici, Blasii, Nicomedi, Biogensis, Aviti Presbyteri: et in A. T. L. hæc de Avito ultimum locum tenent, præterquam volent ea quæ ecce sunt Bedæ. Præmittitur autem in T. ac L. Romae ad septem columnas passio SS. Quirici, Blasii, et Biogensis. in A. Romae natale S. Quirici: ac deinde omnia tres MSS. pergunt pariter. Alexandria passio SS. Dioscori et Marini Martyrum Aureliani etc. B. Romae nat. SS. Nicomedi et Alexandri, Dorostol. Alexandri, Dioscori et Marini Martyrum. Et S. Bartholomæi Apostoli. Et S. Beke Propheta.

XIV KAL. Romae SS. Martyrum Marci et Marcellini.

Addit Florus in A. T. L. qui monitis B. Sebastiani in fide Christi solidati, sub Prefecto Falvano ad stipitem ligati, in pedibus acerbos acceperunt: ubi una die et nocte in psalms et hymnis perseverantes, aulo lanceis per latera verberati sunt, Et hinc martyrio ad caestibus regna migraverunt. Scriptum in gestis B. Sebastiani.

V. et C. addunt Cyriaci, Thomæ (Apostoli) et Pauli B. Navenne natale SS. Felicis, Emilii, Crispini. In Alexandria natale S. Marini

XIII KAL. Sanctorum Gervasii et Protasii in Mediolano.

(Additur in A. T. L. fortassis a Floro, quos Nero Imperator post varia tormenta Animum Praelectum interficere jussit)

Quorum sepulera Ambrosius Domino revelante reperit, et ita incorrupta eorum corpora, aeternam die fuissent interempti: quæ cum in urbem

A urbem introducerent, quidam diu cæcus fe-
retri lacto lumen recepit.

Aldun V. et C. Sanctorum Nazarii et Celsi pueri: in MSS. autem A. et F. Celsi pueri nomen duobus prioribus jungitur. B. Romæ Hypolithi, Honorii, Petri, Valerii, Marcellini, Vitalis.

XX

XII KAL. Vacat Beda.

B. Romæ Novati, fratris Timothei Prothyeri qui ab Apostolis cruciati sunt. B. In civitate Tomis natale SS. Pauli, Cyrilli, Feliciani, Felices Emili. Eodem die passio SS. Crispini et Vitalis Martyrum. V. C. In Tomis civitate Pauli, Cyrilli, Pauli, Feliciani, Vitalis, Crispini. A. T. In civitate Tomis passio S. Crispini Martyris. Emili, et S. Felices, L. In civitate Tomis passio Cyrilli, Feliciani, Emili et Felices.

XXI

XI KAL. Vacat Beda

Florus in A. T. L. In Cesarea Palestine, depositio S. Eusebii Confessoris, qui scripturis divinis studiosissimus et bibliothecæ divinæ cum Pamphilo Martyre diligentissimus investigator fuit.

* In solo C.

*B. Syracusæ Rufini. Romæ Demetria. Virginitas V. C. Saturnini, Quiriaci. * Apollinaris Januarie. Rufini et Marne. A. T. In Africa natale SS. Saturnini et Quiriaci. B. In Africa Saturnini. In Cesarea depositio Eusebii Episcopi. Ipso die in Moguntia S. Albini Martyris. In Sicilia civitate Rufini et Marne. Item in Africa Quiriaci et Apollinaris.*

XXII

X KAL. In Britannia S. Albani Martyris

(additur in A. cum aliis octingentis octoginta octo)

Is

qui tempore Diocletiani Imperatoris in Verulamio civitate, post verbera et tormenta acerba capite plexus est: sed illo in terram cadente, oculi ipsi qui eum perussit pariter ceciderunt. Passus est cum illo etiam unus de militibus, in quod eum ferire iussus noverit: divino utique perterritus miraculo, quia viderat beatum Martyrem sibi, dum ad corporam martyri properaret, alveum animis interpositi orando transmembrabile reddidisse.

* hactenus A

Addunt V. et C. E. cum eo alii numero octingenti octoginta novem positi in Cathacorum quorum nomina scripta sunt in libri vite. Ad B. præmittit. In Alexandria civitate natale S. Rufini et natale S. Iacobi Apostoli et natale Sanctorum nocte quadragesimo octoginta. B. In civitate Nola natale S. Pauli Episcopi.

* hactenus I.

Florus in A. T. L. Eodem die Nolano (deest locus in A.) depositio S. Paulini Episcopi et Confessoris, qui valde dives et locuples ad verbum Domini vendidit omnia quæ habebat et dedit pauperibus: deinde Episcopus factus tantum vitute multiplicata in gratiarum charismata respiciens, ut in obitu suo S. Martinum et S. Januarium Episcopum italicum, priusquam spiritum redderet, corporeis oculis contemplaretur: prius enim eo de hoc mundo migraverant.

C

IX KAL. S. Ediltruda Virginis et Regine in Britannia: ejus corpus cum undecim annis esset sepultum, incorruptum inventum est. Et vigilia S. Joannis Baptiste.

XXIII
* V et C.
Ediltruda

B. In Nicomedia passio sanctarum Virginitum Pistis, Helpis, et Agape matris eorum, Capitulum et aliorum septuaginta et octo.

XXIV

VIII KAL. Nativitas Precursoris Hieronimi.

Florus in A. T. L. Eodem die Augusta Veromandorum in fluvio Somona, inventio ab Iusebia corporis B. Quintini Martyris, insigniter probati: (pergit T.) nam eadem matrona Angelo revelante ad pænum et lectum fluminis, ubi ipsum corpus annis quinquaginta quinque jacerat, pervenit, præconata oratione: ad se ventum nimio candore et odore fragrant nulla macula corruptum suscept: volensque cum Vermandis oppidi sepelire, tantam sui ponderis gravitatem dedit, ut de loco, quem suo consecraverat sanguine, moveri alterius non posset. Inven-

trici vero suæ pro beneficiis exhibitis lumen amis-
sum: et omnibus, quos eadem hora illic contigit ve-
nire, pristina est reddita sanitas.

D

*B. C. V. Romæ SS. Sisti, Lucie. B. C. cum aliis viginti duo-
bus. A. T. L. B. Augustoduno depositio S. Simplicii Episcopi et Confessoris.*

XXV

VII KAL. Vacat Beda.

*B. Pyrrhobera Sosipatris, discipuli Pauli Apostoli. C. V. Lamplani. * Salonicæ, Lucie Virginis et Aecere. * Regis. L. Natale S. Lucie Virginis et Aecæ Regis cum aliis novem. A. et T. In Thessalonica civitate natale S. Lucie Virginis. Et natale S. Agapiti. A. Et S. Amanii Episcopi. Translatio Eligii et Vindictiani primo loco. T. Eodem die S. Liebhini Episcopi et Confessoris, et Aecæ Regis cum aliis octo. B. In Thessalonica Lamplani et Eligii. In Genealo natale S. Amandi Confessoris.*

* C. Lolunticæ
* V. Binx

VI KAL. Romæ SS. Joannis et Pauli, quorum primus Propositus, secundus Primitivus fuit Constantiæ Virginis filia Constantini: qui postea sub Juliano martyrium capitis abscissione meruerunt, per Terentianum Campiductorem: qui deinde Christianus factus est.

XXVI

Additur in T. et L. a Floro ut optinatur: Hic cum quoddam idolum in quodam loco confregisset, in ejusdem idoli basi residens, et verbum divinum prædicans, ab incolis loci illius imbre lapidum obratur, et sic martyri gloria coronatur.

Idem in A. T. L. Ipso die apud Valentianis passio S. Salvii Episcopi et Martyris: T. qui pro nomine Christi suos reliquens et Gallias aggrediens palmanum Martyri adeptus est.

E

T. A. Ipso die natiuitas S. Nicolai. B. In Alexandria Agathonis et Diogenis. C. In Africa Gaudenti, Felices, Agapiti, Agalboni et Diogenis.

V KAL. Vacat Beda.

XXVII

B. Apud Galatiam Beati Crescentis discipuli S. Pauli Apostoli. V. C. Romæ via Tiburtina, nulliario nono Crispi, Crispiniani, Felices, septem germanorum. B. quarta addit nomen spinelle. A. T. L. Romæ: Crispini et Crispiniani. Eodem die passio S. Venerii Tridentinae Urbis Episcopi. Et in Epheso (locus ubi est ab A. septem germanorum dormientium, (nomina recenset T.) Maximiano, Male, Martiniani, Constantini, Dionysii, Joannis, Serapionis. T. L. Eodem die passio S. Hieronici sociorumque ejus. B. In Hispanis Crescentis, Juliani, Eugeni, Novatiani. In insula via translatio S. Florentii.

* L. Crispi

IV KAL. Vigilia Apostolorum Petri et Pauli. Ipso die S. Leonis Papæ.

XXVIII

A. T. L. In Alexandria SS. Sereni et Theodori. II. In Africa Fabiani, Felices, Venusti, Crescentii. In Alexandria natale SS. Sereni et Theodori. Lugduno Galliarum natale S. Erenaci, cum aliis sex.

III KAL. Romæ natalis Apostolorum Petri et Pauli.

XXIX

Addit Florus in T. et L. qui jussu Neronis Imperatoris Petrus crucifixione, Paulus capitis plexione martyrio coronati sunt.

F

*Longiora utriusque elogium ab etymo nominis maxime sumen-
tu habentur in MS. V. quæ omittimus: sicut et alia aliorum
Apostolorum, dictus cuique hic assignatis uni assignandis in-
scriptis suis Amibis: tum quæ ad Bedæ aut Flori textus discre-
tendos nihil faciunt, tum quæ aliis obvia. B. Et natale S. Na-
valdini Martyris cum aliis nongentis septuaginta octo Martyri-
bus. C. Et aliorum ducentorum Martyrum.*

II KAL. Vacat Beda.

XXX

Florus in A. T. L. Lemovicina civitate depositio Martialis Episcopi [qui fuit unus de septuaginta duobus] T. L. qui a Romana urbe a B. Petro in Gallias missus, in urbe Lemovicina prædicare exorsus est: eversisque simulacrorum ritibus, repleta jam urbe Dei credulitate, emigravit a seculo.

* est hoc in solo A.

A. T. Andegavis civitate Translatio corporis Albini Episcopi et Confessoris. V. Commemoratio. C. Natale S. Pauli Apostoli. C. Et natale SS. Trudith, Zutel, Familii. B. Lemovicus depositio S. Martialis Episcopi et Confessoris. Andegavis civitate Translatio Corporis S. Albini Episcopi.

JULIUS.

I KALENDIS. Vacat Beda.

Florus in A. T. L. Romæ natale Sanctarum Virginum Fidei, Spei, et Caritatis, et Sophiæ matris ipsarum. Quarum prima, cum duodecim esset annorum, jussu Adriani nimia cæde mactata, mammillarum abscissione lacerata, craticne superposita, in sartagine deposita, ad ultimum gladio punita est. Secunda quippe diu nervis confusa, in ignem projecta, acriter torta ac cæsa, et in aeneo vase pice resinæque pleno bullita, nec consumpta, ictu gladii interit. Tertia autem eocleo suspensa, in fornacem missa, sed ab Angelis protecta, postea sententiam decollationis suscepit. Mater vero ad monumenta earum projecta, a somno suppressa, requievit in pace. Scriptum in gestis earum.

Vacat (quod rarissimum) supplem. D. nisi quod recens manu inscriptum of. Ecdesima Eparsi Presbyteri et Confessoris. V. C. Romæ Lugi Papæ. Et Sanctorum Luri Virginis et Accege Regis cum alius octo. V. C. B. Et in monte Hor deposito Aaron Sacerdotis primi. A. Natale S. Gagii Papæ, Karelli Confessoris, et Octaviæ S. Joannis. T. Eodem die S. Kerlech, qui hinc ætibus ac miraculorum signis effulsit. Romæ deposito Gagii Papæ. Et passio SS. Esich, Sereni, et Victoris. L. Ipso die Remis S. Theodorici Confessoris. B. Anisolehe monasterio depositio S. Carlephi Presbyteri. In Mesopotamia Zeli cum aliis sex. Orionis cum aliis octo et aliorum cxxxv. Angustulano depositio Leonii Episcopi et Quintiani Confessoris.

II VI NONAS. Romæ natale SS. Processi et Martiniani.

Quæ sic leguntur in A. B. T. Romæ natale SS. Damasi et militum Processi et Martiniani. V. C. B. addit. Et depositio Melchisedæ Papæ. A. Inventum est corpus S. Vestasti à Theodorico Episcopo anno ab incarnatione Domini octingentesimo quingentesimo sexto. B. Turonis depositio S. Monegunde Virginis. I. Visitalio B. Mariæ Virginis.

Florus in A. T. L. Turonis S. Monegundis, que duabus filiabus orbata, spreto viri consortio ad Christum convolvit: cujus amore in parva cellula se recludens ibidem magna exitu abstinentia et ante et post transitum multitudinem miraculorum.

III V NONAS. Translatio S. Thomæ Apostoli in Edessa ex India.

*Addit B. qui fuit passus in India xii Kal. Januarii A. T. I. In Alexandria natale SS. Menelai, * Ammonii et Cyrilli. B. In Alexandria Triphonis, Menelai, Cyrilli, Juliana Constantiopolit Eufemæ, Acaci, Demetrii.*

IV IV NONAS. Turonis translatio S. Martini Confessoris, vel Ordinatio Episcopatus ejus, seu dedicatio basilicæ ipsius.

*Florus in A. T. L. Romæ natale Zoræ, uxoris Nicostrati: quæ nimietate ægritudinis sex annis muta, et a B. Sebastiano curata, Christianissimæque effecta: dum in natali Apostolorum ad Confessionem B. Petri oraret, ab insidiantibus Paganis arctatur duciturque ad patrum Regionis Naumachium, et compellitur Martis statuendo, quod illic stabat, thuris guttam incendere. * Illa hæc deridens in custodia obscurissima mittitur: ubi per quinque dies, nec lumen videns nec cibum potumque accipiens, ab inclusore minabatur. Transitisque diebus sex jussa est a collo et capillis in arbore ex-lsæm suspendi, et subter lumen ex sterquilino adhiberi: in qua suspensa in confessione Domini emisit spiritum. Cujus corpus persecutores auferentes saxo ligaverunt, et Tiberis alveo immerserunt, dicentes: Ne Christiani id tollant, et faciant illam sibi Deam. Scriptum in gestis B. Sebastiani.*

*C. V. Et natale S. Lauriani Martyris cujus caput * in Spanis portatum est. sed C. T. ac L. Bithynas civitate passio S. Lauriani Martyris cujus caput in Hispaniam portatum est. B. In Sirma Sabbatæ Innocens cum aliis triginta. Bithynico civitate natale S. Lauriani Episcopi et Martyris.*

III NONAS. Vacat Beda.

*D. Syria S. Donati Martyris. Romæ Zoræ uxoris Nicostrati. G. V. In sicilia Agathonis, Triphonis * (Fecatoris) Theodosii, Secundini. A. T. L. In Tomis civitate natale SS. Theodoti et secundini. A. T. L. In Alexandria S. Arpolis. T. L. B. In sirilia passio SS. Agathonis et Triphonis. B. In Tomis Stratoris, Theodoti, Rodolphi, Secundini. In Alexandria Erpottis.*

II NONAS. Isaia Prophetæ et Octavæ Apostolorum.

Florus in A. T. L. Romæ passio S. Tranquillini, Patris Marci et Marcellini: qui doctrinis B. Sebastiani Christianissimus effectus, dum ad Confessionem B. Pauli accessisset, perpeussus insidias, tentus et a populo lapidatus, mortuus est, corpusque ejus Tiberino gurgiti mancipatum. Scriptum in gestis B. Sebastiani.

*B. In Syria Zohet, Amaudi, Arretis. Angustulano depositio S. Leonii Episcopi. In Alexandria Arthoti, Zeh. B. L. Et in Binga natale S. * Goaris Confessoris.*

NONIS. Vacat Beda.

*C. B. V. In Alexandria Parthenii, Eraclii, * Publii, cum aliis decem et * celo. A. T. L. In Alexandria natale SS. Apollonii * Heli et Parmeni, * cum aliis novemdecim. B. Et alibi Alexandri, Partimoni. D. Alexandria S. Panteni. Romæ Martyrum Nicastri, Primi, Sesuni, Gladii Comenentariensis, Castori, Victorini, Symphoriani, quos B. Sebastianus credere Christum docuit, et S. Polycarpus Presbyter baptizavit.*

VIII IDUS. Natale Procopii in Palaestina, qui ab Scythopoli ductus Caseream, ad primum responsum ejus confidentiam irato judice Flaviano, capite cæsus est.

B. Augusta Virmandorum inventio corporis S. Quinti Mar-Tyris, Et alibi Agresti, Prunelli. In Nicea Sostrati, Eradit.

*VII IDUS. In civitate * Tyre natale SS. Anatholiae et Aulacis sub Decio Imperatore: quorum Anatholia, cum multis in Preno infirmis, lunaticis ac demoniacis curasset: ducta est jubente Festiniano ad civitatem Tyre, et diversis plagarum generibus vexata. Deinde eum serpente tota nocte inclusa, indillassa est: quin et ipsum ministrum, qui serpentem immiserat, nomine Andareni, mane a suo serpente devorandum eripuit, et ad Christi martyrium convertit. * Nun ipse post hoc ob confessionem veritatis in custodiam datus, nec mora, capitali sententia coronatus est. Ipsa quoque Virgo Christi gladio transverberata est, cum staret extensis manibus in oratione; illa ut per dextrum latus gladius missus, per sinistram exiret. Quæ passa est vi Idus Julii: sepulta autem mane a civibus Tyrensibus. Audax vero, qui ab Oriente erat, ab uxore sua et filis illo translatus est. Eodem die depositio S. P. N. Ephrem.*

Florus in T. et L. In Aegypto passio Cyrilli Episcopi: qui tempore Heeci Imperatoris, jubente Lucio luce primum in ignem projectus, cum illasus exiret, postea capitali sententia est damnatus.

A. Sennis S. Eraclii ep scopi et Confessoris. B. Romæ natale Virginum Florianæ, Feustinae.

VI IDUS. Romæ septem fratrum, filiorum S. Felicitatis, id est, Felens, Philippo, Vitalis, Martialis, Alexandri, Silmi et Januarii sub Præfeto Urbis Publico, tempore Antonini Principis. E quibus Jannarus, post verbera yugarum et carcerem ac plumbatas, occisus est. Felix et Philippus fustibus mactati: Silanus præcepto intemptus est: Alexander, Vitalis et Martialis capitali sententia puniti.

L.

I
B
II
III
* L. Annonis
C
* hactenus L.
* hactenus A.
* C. Hynahm

V
* In solo C
VI
* A Petris
* B Goaris
VII
E
* B Apollonii
* V novem.
* L. Hænel
* hactenus A.
VIII
IX
* V Idus
T. Tyro.
L. T. PLE.
* hactenus P
X

A
deest in C.

L. Ipso die natale S. Ethonis Episcopi et Confessoris. V. C. Eodem die natale sanctarum virginum Rufinae, Secundae et Fortunatae.

XI

V IDUS. Depositio S. Benedicti Abbatis.

Florus in A. T. L. Translatio corporis. T. quo die predictis partibus Roma Floriano est perductus. A. T. Qui maximis elucens virtutibus regulam monachis et ordinem descripsit. Insuper vitam beatus Papa Gregorius stylo dilucidavit. In Armenia civitate Nicopoli passio SS. Januarii et Pelagie: qui tanta tormenta perpessi sunt, ut non solum unguibus sed etiam testis corpora eorum usque in diem quartum laetata sint.

B. In pago Aurelianensi invecio corporis S. Benedicti Abbatis et depositio eisdem. L. Et in pago Pictavensi S. Salvatoris Martiris. C. V. B. Romae natale SS. Leonidi, Stephani, Mauricii. B. addit et Mellitani.

XII

IV IDUS. Vacat Beda.

B. Apud Aquileiam natale S. Hermogore ipsius civitatis primi Episcopi, discipuli S. Marci Evangelistae.

C. V. In Aquilegia Fortunati, Agulinae Virginis, Naboris et Felidis. A. T. In Sicilia natale S. Naboris et S. Felidis. In Aquilano basilica depositio S. Vincentii Episcopi. A. Ermogone Episcopi, et Fortunati Diaconi. T. et L. In Aquileia passio Fortunati. L. B. In Mediolano natale Naboris, Felidis, Primitivi. B. In Aquileia nobile SS. Fortunati et Ermogone. Lugduno Gallie depositio S. Vincentii Episcopi.

XIII

III IDUS. Vacat Beda.

B. Ecce: et Joel Prophetarum. Et apud Africani natale Sanctorum Confessorum Eugenii Carthaginiensis Episcopi, fidei et virtutibus ac miraculis gloriosi, et universi Cleri eiusdem Ecclesiae. B. C. V. A. T. L. In Alexandria SS. Serapionis, * Melchii Athali, Zenonis, * (Nesol) Trophimi et Meni Presbyteri: qui postea deest in C. et C. ubi etiam non Trophimi sed Trophime legitur. et in A. T. L. deest Melchus. Zoo etiam amittitur ab A. Addit L. Et in Roma depositio Anaclethi Episcopi.

* In solo B.

XIV

* In A. L. T. Foliati.

II IDUS. S. * Phoen Episcopi Ponti: qui sub Traiano Imperatore, Praefecto Africano, carcerem, ungulas, ferrum, ignem etiam pro Christo superavit: cuius reliquia in basilica Apostolorum in Gallia civitate Vienna habentur.

A. Ipso die in villa quae dicitur Somates depositio B. Vincentii qui multis B. Anthoni Pontifex nomen relinquens, in factis hanc conversionis se exerevit. L. Apud monasterium Sonegus dictum natale S. Vincentii Abbatis: qui construxit locum Althaus per Antelium Pontif. C. V. Gallia natale S. Iusti Episcopi et Confessoris. B. Lugduno Gallie depositio SS. Iusti et Anni Episcoporum.

XV

IDUS. Vacat Beda.

B. B. Cyriel et matris eius B. Julitte, quae tu D. scribantur cubito, qualis facta in libro solum in expectat, eorumdem natale primo etiam loca in T. notatur. B. V. S. Cyriel Philipp, Secundus, Marcellus et S. Jacobi Episcopi Nisibis qui in corpore nulla signa fecit, et Arcum hoc solum vidit in monte: bulli aut de illis qui cum eo perreverant videre est permissum. C. T. Eodem die S. Floranti: et S. Jacobi Episcopi de hunc praesepit in Armenia et pariter praesepit per quem Dominus nulla signa fecit. B. In Alexandria natale SS. Philipp, Zenonis, Nacl et heri in conuim in Carthago S. Catholici Diaconi, Hrisio: pelina Apostolorum duobus. T. addit ad praesepitum A. Sic praesepit quando ipse Dominus Jesus ante passionem suam in Iesus et praedictum et evangelizandum regnum dei praesepit et dicens: In vltim gentium ne intratis: et in civitatem Samaritanorum ne intraveritis etc.

* est hoc in solo A.

XVI

XVII KAL. AUG. In Ostra natale S. Marini: qui sub persecutore Juliano, cum nollet sacrificare, fastidiosus casus Martyrium sumpsit.

* abest a V.

C. V. In Antiochia Theodosii, * Eustachii Martyrii. L. Ipso die SS. Moniti et Landuli Episcoporum. T. Eodem die adventus corporis SS. Bassini Episcopi in basilica S. Quirini Martyris. A. T. L. et in Antiochia virtutibus gloriose coronatus. Et S. Beati corpus translatum et reconditum. B. In Caesarea natale SS. Pauli et Mammetii. Et natale Sanctorum Valentini, Theodoli, Diocletii.

XVII
* D. U. H.
* A. G. P. P. O. S. S.
* D. V. A. S.

XVI KAL. In Carthago Scillidmorum, id est, Marcantis, Githi, * Vesturi, Felicis, Apulini, Lactantii, Januarii, * G. nerosi, * Veste, Donatae et Secundae, sub Saturnino Praefecto: qui post primam Christi confessionem in carcerem

missi et in ligno crucifixi, in mari gladio decolati sunt.

C. V. Antistodoro Theodosii Episcopi. V. Et S. Alexii in Ap. Et Marinae. A. T. L. Romae S. Alexii confessoris. B. Mediolano natale S. Marcelli.

XV KAL. Natale S. Arnulfi Confessoris.

XVIII

Addit Florus in A. T. L. cuius vita maxima extitit sanctitatis.

Notatur autem in A. In Gallis silva Aquilina passio S. Arnulfi Episcopi in T. vero, Eodem die in Gallia civitate Melis depositio S. Arnulfi Episcopi et Confessoris: nat in L. non praenotato loco solum in datur (solum) Martyris. C. V. Romae Symphorose matris septem Germanorum. B. addit nomina et nomen quae infra vide XII Kal. A. S. Symphorose cum septem filijs B. In Ponto Amantur civitate, Pontini Filantii, Helianthi Virgini, Mariae Virginis.

XIV KAL. S. P. N. Arsenii, de quo in verbis seniorum refertur, quia propter reindationem lacrymarum tergendum sudarium semper in sum vel in manu habuerit.

XIX

C. V. Et alibi Rustici. V. Presbyteri et Confessoris. B. Lugduno Gallie depositio Rustici Episcopi et Confessoris. In Alexandria Sismuni in spania natale S. Iusti.

XIII KAL. Vacat Beda.

XX

D. Natale B. Joseph, qui cognominatus est Justus, quique cum B. Mathia et duodecim duodecim implevit, ab Apostolis statuitur. C. V. Romae passio S. Striae, Magrini, Nestrae, Satri, Anarini, Secundi. B. Romae natale SS. Passerie, Macrini, Satri in Africa Sabini, Luciani, Amabilis in Thebaida natale Victoris. A. T. L. In Africa natale SS. Luciani Sabini et * Sandi. Ipso die Passio S. * Margaretae Virginis et Martyris. T. In pago Gallie Bononense monasterio Simeone. T. A. depositio S. Vulturi Abbatis. B. In Damasco natale Lucianii, Macrobii, cum aliis decem.

W

* C. Vestit

* abest ab A.

* et hoc a C.

est autem in C.

XII KAL. Natale S. Praxedis Virginis, et S. Danielis Prophetae. Et apud Tiburtinam urbem Italiae natale S. Symphorose cum septem filijs, Crescente, Juliano, Nemesio, Primitivo, Justino, Staete, Eugenio: cum quibus simul passa est ab Adriano Principe: qui ipsam Symphorosam jussit palmis caedi, deinde suspendi crucibus: sed cum superari nullatenus posset, jussit eam alligato saxo in fluxum praecipitari: cuius Frater Eugenius, Principalis Curiae Urbanae: colligens corpus ejus sepelivit. Et mane Imperator jussit septem figi stipites, ibique filios ejus ad troebus extendi: et Crescentem in gutture transligi, Lucianum in pectore, Nemesium in corde, Primitivum per umbilicum, Austinum per membra distensum scindi per singulos corporis nodos atque juncturas, Staeteum lanceis innumerabilibus donec moreretur in terra colligi, Eugenium findi a pectore usque ad inferiores partes. Altera autem die Adriani praesepit corpora eorum auferri et prope in fossam altam et posuerunt Pontifices nomen loci illius ad septem Biothanas.

XXI

F

* haecenus A.

* hoc multum erat D

Deest hoc ultimum in T. ac L. et pro eo ponitur, ne Christiani ea haberent: Deest etiam in B. ad XV Kal. L. Eodem die Victoris sociorumque ejus B. Eodem de S. Danielis Prophetae. In Massilia natale SS. Victoris, Alexandri, Feliciani et Longini.

XI KAL. AUG. Natale Mariae Magdalene.

XXII

Praenotatur in T. In Massilia B. C. V. In Antiochia * Cyrilli, Andreae. B. Tabethi. T. Massilia natale S. Adriani. A. T. L. Et S. Cyrilli Et in cognobio Fontanellae S. Wandregisili Abbatis. A. Et nativa S. Vedasti Episcopi, Patris nostri. B. Et alibi natale S. Platonis.

* C. Arith

X KAL. Natale S. Apollinaris Episcopi in Ravenna: qui Romae ordinatus est ab Apostolo Petro et illuc missus est: qui etiam in Aetolia praedica- vit, et in partibus Corinthiorum, et in Mysia et in Ripu Danubii et partibus Thraciae: in quibus locis exilio relegatus est. Et ubique potuit innumeras virtutes fecit, et passiones sustinuit: nam nimia cum eade maectatus est, et rursus diutius fustibus caesus, ac nudis pedibus super prunas impositus,

XXIII

* D. Thorithio

rum

* T. L. Thraci

A positus, et eucleo appensus tensus est, et saxo os ejus confusum est, et cum gravissimo ferri pondere inclusus carcere horribili atque in liguo extensus est. [ubi hominibus quidem neglectus se habet ab Angulo publice pastus est. Deinde catenatus et in exilium directus est] in quo rursum diutius fustibus caesus, rursum in Ravenna ligatus a paganis caesus et vulneratus, et rursum in carcere missus et caesus] sic martyrium consummavit sub Vespasiano Caesare, Demosthene Patricio. Rexit Ecclesiam annis viginti dies octo.

Ita D. ad B. C. A. T. annis viginti octo et dies quatuor. V. annis triginta et octo. L. annis decem et octo et dies quatuor.

C. V. Romae Vincentii. Natale Primitivi. B. Primitivae.

XXIV

IX KAL. Natale S. Christinae Virginis.

A. T. L. *provenit* in civitate Tyro. C. V. In Armenia. S. Victorii. B. A. T. L. In Armenia passio SS. Theozoni, Victoris, et Milloris. qui multa tormenta passi sunt. *Horum primus abest a MS. L. Sola regionis et Martyrum nomina ponuntur in B.*

D. Vitiensis

XXV

VIII KAL. Natale S. Jacobi Apostoli. Zebedaei.

B. *Addit Florus in T. et L. fratris Joannis Evangelistae, cujus passionem Clemens Alexandrinus describens, Et is, inquit, qui obtulerat eum (Jacobum serfient) iudici ad martyrium, motus etiam ipse confusus est, se esse Christianum. Ducti sunt autem ambo pariter ad supplicium. Et cum ducerentur, in via rogavit Jacobum dare sibi remissionem. At ille parumper deliberans, Pax tibi, inquit, et osculatus est eum: et ita ambo simul capite plexi sunt.*

Idem Florus in A. et T. Eodem die in Lycia civitate Samon natale S. Christophori. Idem legitur in B. et pergit solum. T. qui jussu Dagni Regis in carcere reclusus, Niceni et Aquilinae, quas ipse tyrannus ad solvendum eum miserat, ita convertit, ut idola Jovis et Apollinis, quae ante colebant, fide Christi ferventes, zonis suis ligati ad terram prosternerent.

Unde, participante Dagno, altera est membris disrupti; altera stipiti suspensa, et igni apposita, ac deinde gladio truncata. Sanctus vero Christophorus, ligatis manibus et pedibus, virgibus caesus, deinde in scanno ferreo, et in igne olei liquore superfusos positus; hinc stipiti appensus, et a militibus sagittarum ictibus pulsatus est. Sed sagittis a dextris ejus et a sinistris suspensis, una ex eis, velut

C. *ventri flumine retorta, in oculum Dagni penetravit: sicque data sententia isdem athleta Christi capite plexus est. Post cuius decollationem ipse Dagnus ad sepulchrum eius altera die veniens, secundum promissionem ipsius Martyris et oculi sui sanitatem recepit, et magnifice Deum S. Christophori glorificavit.*

L. C. V. simpliciter nomen Christophori hoc die habent. cui addit V. in portu S. Nicolii.

Ex eorum Florus se videtur in T. et L. In Barcinona civitate S. Cucuphatis Martyris. Et S. Eutyriani Papae et Martyris. qui cum Ecclesiam Romanam annis viginti octo post Petrum recessisset, trecentos quadraginta duo Martyres propriis manibus sepelivit, passusque est martyria temporibus Aureliani.

A. Ipsa die depositio B. Iuliani Gregorii Confessoris: cui ad stipulatur oder, ceteris virtutes, quae per multitudine abominari non possunt, etiam duos mortuos suscitasse. B. Parisius translata corporis S. Germani Episcopi et Confessoris.

XXVI

VII KAL. Vacat Beda.

Florus in A. T. L. In Laodicea Phrygiae natale S. Saturni, et S. Juliani et Felicis. In Italia civitate Aret. passio SS. Donati Episcopi et Elarini monachi: qui tempore Juliani Imperatoris capitis am-

putatione martyrium consummaverunt, sub Quadratio (A. Adriano. L. Quadrione) Praefecto.

D. Romae in portu S. Hicynthii Martyris, qui passus est sub Consulari Leonho, Luxurio Primo civitatis tradente B. C. V. In Laodicea Phrygiae Jobiani, Juliani, Felicis, Marciani et Pastori Presbyteri. B. Et alibi sanctarum Marianne, Laudae.

* in solo V

VI KAL. Vacat Beda.

XXVII

Florus in A. T. L. Eodem die Romae passio S. Symphronii: cum quo Olympius cum uxore sua Exuperia et filio Theodolo, jussu Valeriani et Gadieni, ignibus sunt exusti.

B. C. D. V. A. T. In Syria Simeonis Monachi. A. T. Romae SS. Agonii et meriti. T. H. Antiodoro depositio S. Etheri Episcopi et Confessoris. B. In Nicomedia natale SS. Juliae, Secundae, Januarii.

* D. Riga B. S. Silvia

V KAL. Vacat Beda

XXVIII

Florus in A. T. L. In Mediolano passio SS. Nazarii et Celsi pueri qui jussu Neronis sub Juliano Praefecto, amputatis capitibus Christo sunt immolati. Horum corpora B. Ambrosius, Dominio revelante, miro modo conservata invenit. Lugduno natale Pantaleonis: qui sub Maximiano Imperatore martyrio coronatus est. Britannia monasterio Dolo depositio S. Sampsonis Episcopi et Confessoris.

V. C. In Nicomedia Juliani, Joanni, et S. Paulileonis Martyris. Mediolano Nazarii et Celsi. In Britannia S. Sampsonis Episcopi et Confessoris. Nicomedenses tamen in C. habentur die praecedenti. B. In Nicomedia natale SS. Nazarii et Celsi. In Laodicea civitate Phrygiae natale SS. Theopoli, Prudenti, Philippo, Alexandri. Et alibi natale S. Augustae Virginis in oculis partibus. V. Nicomediae passio S. Paulileonis: qui cum jubente Maximiano artem disceret medicinae, ab Hermolao Presbytero ad Christi fidem conversis, multa miracula fecit. T. Romae S. Victoris Episcopi.

* L. In Nicomedia. Inactenus L. E

IV KAL. Natale SS. Felicis, Simplicii, Faustini et Beatrix. Eodem die depositio S. Lupi Episcopi de Treves: qui cum Germano venit Britanniam, et quinquaginta duos annos Sacerdotio functus est: qui tempore Attilae, qui Galliam vastabat, sicut in hymno ejus canitur, dum bella cuncta perenderent, orando Treves munivit.

XXIX

Anno sacerdotio in D. distulavit sex: in A. et B. quinquaginta: in C. nulli exprimitur: V. multisque martyrum subiungit. Et S. Seraphiae Virginitis: Atque post S. Lupi memoriam ibidem legitur. Depositio B. Prosperi Episcopi Lugdunum habet C.

III KAL. Romae Abdon et Sennes subregulorum: qui cum in Corduba civitate Pesarum vincula paterentur a Decio, ad ultimum duxit eos Romam catenis obligatos et diversis pennis maceratos, ubi primum plumbatis, caesi deinde gladio interfecti sunt.

XXX

* D. Credula C. B. r. vta C. Corduba

Florus in A. et T. sic phrasim mutant et sensum. Romae Passio SS. Abdon et Sennes: qui de Persida Romam venerunt, et sub Decio Imperatore diversis pennis macerati ad ultimum gladio interfecti sunt.

Idem Florus in T. et L. Eodem die Romae passio S. Terullini: qui praecipuo Valeriani cum Dns. sacrificare nollet, primum fustibus caesus et ignibus afflicus est, deinde Sappricio Praefecto tralitus, post que os ejus lapidibus eundi et iterum ignibus affligi, et in oculum suspendi iussus est. Et cum vinciri non posset, nuntiata eius constantia Valeriano, data sententia capite iussus est puniri. Sed hoc contractus L. sic absolvit, qui jussu Valeriani, post dura tormenta, capite iussus est puniri.

B. Antiodoro depositio S. Ursi Episcopi

II KAL. Vacat Beda.

XXXI

Vacat etiam supplementum Dionysio.

V. C. Antiodoro depositio S. Germani. Et natale SS. Secundini, Maxima: E. Eodem die reconstitutio S. Nicolai. B. In Africa civitate S. Iudana natale SS. Demeriti, Sordani, Dionysii, Thyrsi. A. T. In Africa SS. Dionysii, Secundii et Thyrsi. Item A. T. L. hoc die habent quae alibi ubique I. Augusti leguntur de S. Germano ex Beda

AUGUSTUS

KALENDIS. Ad S. Petrum ad Vincula. Et SS. Machabæorum.

B. Dedicatio primæ basilicæ a B. Petro constructæ quæ dicitur ad S. Petrum ad vincula. *De Machabæis in A. T. L. R. sic legitur* - In Antiochia passio SS. Machabæorum, qui passi sunt sub Antiocho Rege cum matre sua.

* C Calcedonio

Et *Alfissiodoro Germani Episcopi, qui multis virtutibus doctrina et continentia clarus, ritum Britonum fidem per duas vices a Pelagiana hæresi defendit. Et in Verceilis Eusebii Episcopi, qui inuentibus persecutionem Arrianis, sub Constantio Principe martyrium passus est.

Florus in A. T. L. Romæ passio SS. Boni, Fausti, Mamri, Primitivi, Calumniosi, Joannis, Exuperantii, Cyrilli, Honorati; qui, cum essent Clerici B. Stephani Episcopi, a Valeriano et Gallieno sine ulla audientia pro nomine Christi pariter sunt decollati. In T. et L. Eodem die Romæ S. Victori Papæ, qui ad interrogationem Sacerdotum de circulo Paschæ, cum Episcopis et Presbyteris facta collatione, Theophilo Alexandria Episcopo accessit, constituit, ut a quadringenta luna primi mensis usque ad viciniam primam semper sanctum Pascha die Dominico celebraretur; passusque est martyrium tempore Commodi et Gratiani. Scriptum in libro Episcoporum. In Hispaniis Gerunda civitate passio S. Felicis: hic cum post multa tormenta mulis alligatus, et per civitatem tractus est, deinde suspensus, et in mare projectus cum ad litus auxilio Domini pervenisset, tantum est ungulis ferreis discerptus, ut hæc dilaminatione deficeret.

V. Natalis Spel, Edel, Charitatis, et matris eorum Sapientie. T. Ipso die transitus S. Joanni discipuli S. Ananadi B. In Hispaniis Gerunda natale S. Felicitis.

II

IV NONAS. Romæ S. Stephani Papæ qui Martyrio coronatus est in persecutione Valeriani Principis, Eodem die natale S. Theodolæ cum tribus filiis suis in provincia Bithynia, urbe Nicea, tempore Diocletiani, sub Comite Leonado: qui hunc ferro vincitum cum filiis Consulari Bithynia Nicetio destinavit. At ille primo filium ejus primogenitum Evodium, Christum fiduciaiter confidentem fecit fistibus eadi, deinde illam cum omnibus filiis igne consumi. Scriptum in passione S. Anastasii.

* hæcenus A

B. In Italia civitate Verona natale SS. Fellicis et Nicetii

III

III NONAS. Vacat Beda.

V. Romæ S. Illegentis, Stephani Et depositio Eufronii Episcopi. C. Romæ natale S. Progentii, Stephani Protomartyris in Antiochia. ubi haberi dicitur unus de pupillis quibus persecussus est B. D. A. T. L. Hieronymus in ventu corporis Protomartyris Stephani * et SS. Gaudulphi, Academici et Abibani. A. T. Augustodunum depositio Eufronii Episcopi. B. Romæ natale SS. Diogenis et Stephani. Constantinopoli natale S. Accille.

* hæcenus A

IV

II NONAS. Vacat Beda.

B. Boni Archidiaconi discipuli S. Pauli Apostoli Romæ Tertulliani Martyris B. C. V. Romæ in * cimiterio S. Laurentii Crescentiani et Justii. Natalis SS. Crescentiani, Justii et Felicitis Martyrium. A. Romæ S. Justini Presbyteri et S. Crescentiani. V. Romæ natale S. Justii et S. Crescentiani. Et passio S. Justini Presbyteri qui multa corpora Sanctorum collegit et sepelivit. B. In Nicomedia natale SS. Sægie et Bartholomæi.

* In eta Tiburtina natale SS. Laurentii

V

NONIS. Vacat Beda.

*Florus in A. T. L. Ipso die natale S. Cassiani Episcopi et Confessoris: qui a Theone Martyre celestibus instructus disciplinis, * [in civitate Ægyptiorum, vocabulo Orteni, Episcopus est ordinatus: in qua cum ecclesiam construeret B. Laurentius*

* A Zone, L. 4. line. In clusa desuit in A

Martyr ei apparuit, et ut eandem suo nomini dedicaret admonuit. * Deinde divina revelatione Gallias penetrans, Augustidunensem urbem cum suis aggressus, a S. Simplicio ejusdem Urbis Episcopo honorifice est susceptus; ministratoque a S. Simplicio Sacerdotio et defuncto, in ejus locum S. Cassianus subrogatus est Episcopus: ubi et multis coruscavit miraculis et requievit in pace. Ad cujus sepulcrum B. Germanus Autissiodorensis Episcopus veniens, et ex more Christo preces fundens, fertur alloqui: Quid, inquit, gloriose Frater Cassiane agis? Respondit B. Cassianus: Dulci in pace quiete potior, et adventum Redemptoris expecto.] Cujus postea corpus multitudine miraculorum polens, in municipium, quod Augusta Viromandunorum nuncupatur, est translatum et intra basilicam B. Quintini Martyris sepultum.

* hæcenus L

B. Apud provinciam Rhætie civitate Augustava natalis S. Afræ: que cum esset pagana et meretrix per doctrinam S. Narcissi Episcopi ad Christum conversa, et cum omni domo sua baptizata pro confessione Domini igni tradita est. B. V. Augustodunum S. Cassiani Episcopi. B. in civitate Augusta passio S. Afræ M. C. V. Galliarum S. Mommi Episcopi. V. Et alibi Florianus et Philibine. C. Et Agapiti. A. T. In civitate Anxiopoli natale S. Eracli et Erentii. Et Cataunus S. Memmii Episcopi.

E

VIII IDUS. AUG. Romæ S. Xysti Episcopi, Felcissimi et Agapiti Diaconorum: qui decollati sunt sub Decio. Decollati sunt cum eo et alii quatuor Subdiaconi, Januarius, Magnus, Vincentius et Stephanus, ut in gestis Pontificalibus legitur.

VI

* hæcenus A.

V. primo loco: ubi et in L. sed die sequenti Transfiguratio B. N. Jesu Christi [in monte Thabor

Florus in A. T. L. In Complutensi civitate passio SS. Justi et Pastoris: cum essent pueri in schola discetes, cum audissent de inquisitione Christianorum projectis in schola tabulis, ultro se Datiano Prefecto obtulerunt: quos ille postquam flagellare acriter jussit, pariter decollare eos præcepit.

B. In provincia Ithæta civitate Augusta passio S. Afræ Virginis et aliorum cxxvi. C. Eodem die passio S. Afræ.

VII IDUS. In Arcetio S. Donati Episcopi et Martyris: qui (ut Gregorius in libro Dialogorum meminit) fractum a Paganis calicem Sanctum, ad missas orando restauravit.

VII

F

Florus in T. et L. In civitate Augusta passio S. Afræ: que primo quidem gentilis fuit, postea vero a Narcisso Episcopo ad fidem conversa, et baptizata, tempore Diocletiani sub judice Gaio, cum idolis sacrificare nollet, igni est deputata. Cujus eodem die corpus cum integrum inventum esset, et ab Hilaria matre ejus cum tribus filiabus suis, Digna videlicet Eunomia et Eupreya sepulture tradiderunt; eodem loco et ipse, quia cultura deorum contradixerunt, ignibus sunt concremate et pariter passionis gloria decorata. Eodem die apud Casaream Cappadociæ passio S. Mammetis Martyris: qui post ceuleum et ignes variisque torsiones, hestis traditur: et cum non sic, virtute Domini, heus fuisset lapidatus occubuit agente Praside Adriano.

* L. Yanna

B. Romæ passio sanctorum Martyrum numero viginti quinque. In Antiochia natale SS. Saffroni, Venetie, et aliorum sex. Medulanum natale S. Faustini.

VI IDUS. Natalis S. Cyriaci.

VIII

(addit T. Largi et Smaragdi: V. insuper jungit nomina Crescentiani, Memmii et Juliani: C. omisso Smaragdo habet nomina Crescentiani et Theodori. Elogium autem reteret Florus in A. et T.) quem Diocletianus Imperator propter filiam a dæmonis ve-

xatione

A xatione ab ipso curatam maxime venerans, pro eadem re Regi Persarum misit. Cujus etiam filiam cum a dæmonio liberasset cum patre et aliis quadringentis triginta baptizavit. Hinc reversum Maximinus catenis ligatum, ante rhedam suam nudum trahi, et a Vicario suo Carpasio diversis pœnis afflictum, cum aliis viginti jussit capite plecti.

L. sic breviter : Romæ elevatio corporis S. Cyriaci cum sociis suis, quos Maximinus Diocletiani filius diversis pœnis afflictos cum aliis viginti jussit capite plecti. B. Romæ S. Cyriaci Martyris et socio. um ejus. In Nicomedia natale SS. Nazari, Juliani et Agapæ Virginis. Philadelphia natale S. Leonis.

IX

V IDUS. Vigilia S. Laurentii. Eodem die Romæ S. Romani militis, qui confessione S. Laurentii compunctus, petiit ab eo baptizari, et mox, jubente Decio, cum fustibus exhibitus ac decollatus est

Florus in A. et T. Coloniae natale SS. Faustini, Marcellini, Secundiani et Sixti. Eodem die apud Veronam passio SS. Firmi et Rustici : qui post ignem ceteraque tormenta, sub Maximiano, Anulino Consiliario ejus, capitibus plectuntur. L. sola horum nomina et agnus locum habet.

* T Anulo

B. In Alexandria natale SS. Antonini, Tiburtii, Valeriani C. V. In Orientis Firmi, Rustici, Crescentiani, Theodori, vel Theodoli.

X

IV IDUS. Natale S. Laurentii sub Decio : qui post plurima tormenta carceris, verberum diversorum, lammarum ardentium, ad ultimum in craticula ferrea assatus martyrium complevit.

V. C. Et vita Sanctorum septem fratrum dormientium B. Et alibi Crescentianis, Januarii, Exuperii.

XI

III IDUS. Romæ S. Tiburtii Martyris et Suseannæ.

Excidit hæc in A. T. L. dum istius gesta sic describit Florus : Qui de sacro fonte a B. Sebastiano susceptus et in fide Christi roboratus, cum figmenta idolorum detestaretur, a Fabio Prefecto comprehensus est. Ante cujus pedes idem Prefectus carbonibus ardentibus effudit dicens : Aut thura in istis carbonibus adijce, aut pedibus nudis super eos incede. At ille signum Crucis faciens, constanter super eos nuda ingressus est planta. Hinc ductus via Lavicana, fundens ad Dominum preces, ictu gladii verberatus, migravit ad Christum. Scriptum in gestis B. Sebastiani.

* haetenus A

Idem Florus ibidem. Eodem die in Gallia civitate Cameraco depositio S. Gaugerici Episcopi, qui et magna abstinentiæ magnæque religionis, et elemosynarum largitor ac miraculorum patrator fuit : et S. Taurini fratris ejus.

* haetenus A

V. B. C. Et passio S. Cassiani.

XII

II IDUS. In Sicilia civitate Catanensium natale Eupli Diaconi : qui cum diutissime torqueretur, decollatus est a Calvisione Consulari, tempore Diocletiani et Maximiani.

B. Clausiano.

B. Romæ natale Chrysanthi et Darie. In Syria natale SS. Marthii et Juliani.

XIII

IDUS. Romæ S. Apollini, qui tempore Decii, ligatus pedes ad colla indomitum equorum, sic per rarduos tribulosque tractus emisit spiritum. Et Concordiæ nutricis ejus, quæ ante ipsum plumbatis caesa martyrizatur : Et aliorum de domo ejus decem et novem, qui simul decollati sunt. Eodem die natale S. Cassiani Romæ : qui cum adorare idola nolisset, interrogatus a persecutore quid arts haberet, respondit quia pueros notas doceret. Et mox spoliatus vestibus ac manibus post terga revinctis statuitur in mediu : vocatisque pueris, quibus docendo exosus factus fuerat, data est facultas

* haetenus A
* ast C
Incusque

eum perimendi. At illi quantum doluerant discentes, tantum ulcisci gaudentes, alii eum tabulis aut luxibus feriebant, alii stylis vulnerabant : quorum quanto infirmior ætas, tanto graviores martyrii pœnam oblata morte faciebat, [Scriptis Prudentius Poeta.

D
* D Burmis
* abast a B.

Florus in T. In Gallia Pietavis civitate depositio S. Radegundis Regine, quæ in thoro Lotharii Francorum Regis recubans, potius monacha vocabatur quam uxor. Cujus consortium spernens, Christianus, quem dilexit, simplex est, tantamque meruit virtutem, ut etiam mortuum suscitaret.

L. Ipso die S. Radegundis Regine.

XIX KAL. SEPT. Natale S. Eusebii Presbyteri.

XIV

Additur in T. I. tituli Conditoris. In A. Tituli et S. Corditoris : in V. et C. Et Peregrini. B. præsignat Viridena Syri.

A. T. L. Vigilia Assumptionis S. Mariæ Dei genitricis. B. In Africa natale S. Demetrii. In Africa natale S. Stratonis. Item in Africa Pauli, Er. cii, Possessoris. In Aquileia natale SS. Felicis, Fortunatæ, Vincentiæ.

XVIII KAL. S. Mariæ dormitio.

XV

Notatur rubrica in B. in A. T. L. B. C. Assumptio dicitur. V. C. Et alibi Stratonis, Philippi et Euliani. A. T. L. In Arconedia natale SS. Philippi et Euliani. In Carthagine natale SS. Isaac et Maximiani. B. In Nicomedia natale SS. Stratonis, Philippi et Euliani cum sociis eorum.

* Stratonis
* Eulii
12

XVII KAL. Vacat Beda.

XVI

D. In Nicæa Bithyniæ natale S. Ursacii Confessoris. V. C. Natale Simpliciani et S. Thyrsi, Dionis et Emelii. A. T. L. B. In Persida natale Tyrsi cum suis suis. In Alexandria passio SS. Orionis et Agnati. In Gallis civitate Mosis, natale S. Arpudii Episcopi confessoris Verum in C. omisso Thyrsi, tantum legitur. Et depositio S. Agnati. In D. scribitur Agnati, et Interponitur nomen Emelii.

* deast in D

XVI KAL. Octavæ S. Laurentii.

XVII

V. C. Et S. Memetis monachi. T. Passio S. Mammetis. L. B. In Cesarea Cappadociæ natale S. Monnetis monachi et Martyris. A. B. T. In Galcedonia Cappadociæ passio S. Eufemiæ Virginis. T. Eodem die passio septem Martyrum, qui passi sunt sub Honorico Rege. B. In pago Commanien, Ansula monasterio, Translatio corporis et dedicatio basilicæ S. Carthæli Abbatis et Confessoris.

* C Mammetis
* deest in B.

XV KAL. Natale S. Agapiti Martyris.

XVIII

Addit D. sub Aurelio Imperatore, Antiocho Præsule Præsignat B. A. In Prænestina civitate. C. V. Silviana Helianæ Virginis, Marcianæ Virginis. L. Et in Prænestina civitate natale Euziæ cum sociis suis. Et natale Helonæ Regine. A. Et S. Martini Papæ. A. T. B. Et natale S. Gaudii. P. In Anania civitate natale SS. Pontini, Philantia, Helianæ Virginum.

* C Philantia

XIV. KAL. Natale S. Magni [scilicet] S. Andrea cum sociis suis duobus millibus quingentis nonaginta septem.

XIX

Præsignat A. T. L. In Alexandria : ast A. et T. sic distinguunt in Alexandria natale S. Magni et S. Andrea Martyrum. Eundem die natale S. Maximi cum duobus millibus quingentis nonaginta septem. Deinde addunt : Romæ natale S. Magni Martyris.

F
* B. Ipso die natale.
* B milibus
* V Dico.

XIII KAL. Samuel Propheta.

XX

Florus in A. T. L. In nomine eustro, depositio S. Maximi Confessoris : qui et maximis virtutibus emittit, et, ut liber vite ejus docet, qui versus conscripta legitur, beatissimum Martini discipulus fuit. Et S. Philiberti Abbatis : qui diversas hominum infirmitates curans per Spiritum sanctum futura prævidit. Habetur in T. primo loco.

C. V. Et S. Valentini Martyris. T. In Lucania natalis Valentini. B. In Lucania natale SS. Valentini et Leonii. In Alexandria natale S. Dioscori.

XII KAL. Vacat Beda.

XXI

Florus in A. T. L. Et passio S. Privatii qui Valeriani et Galieni temporibus, cum esset Episcopus Minatensium, ob sancta fidei confessionem, a barbaris flagris et ustionibus afflictus tempus terminavit.

B. C. V. L. In Hispania Julii et Juliani. C. V. Vincentii, Angurii et Fructuosi. B. In Sardinia natale SS. Luxurii, Trajani, Quadrati Episcopi Syndagagæ natale SS. Artoni, Diomedis, Zofeli. Et alibi Privatii Martyris. D. In territorio civitatis Castellane Privatii Episcopi et Martyris. A. T. In Hispania natale S. Vincentii. Eodem die Juliani T. Colodi.

XI

A **XI KAL.** Natale S. Timothei, qui ab Antiochia veniens Romam, sub Miltiade Papa, susceptus est in hospitium a S. Sylvestro, qui postea Episcopus factus est: * qui cum totum annum et aliquot menses ibi predicans multos ad Christum convertisset, tentus a Tarquino Urbis Praefecto, et longa carceris custodia maceratus, cum sacrificare idols nolisset, tertio caesus et gravissimis suppliciis attrectatus, ad ultimum decollatus est, et juxta beatum Apostolum Paulum sepultus. Scriptum in historia S. Sylvestri. Eodem die natale S. Symphoriani Martyris.

Florus in A. T. L. prenato Augustoduno *addit*: qui tempore Aureliani Imperatoris ab Eraclio Consulari comprehensus, quia statuam Bereinthiae adorare noluit caesus et carceri est mancipatus, ductisque extra murum a persecutore est prostratus.

V. Et S. Apollini in porto. Et alibi Martialis et Aurea in civitate Ostia. L. Ipse die S. Mauri Martyris cum sociis suis W. in Antiochia natale Martii. In Gallia civitate Augustoduno natale SS. Medardi et Emiliani cum filia suis nato.

X KAL. *Vocat Beda.*

B *Florus in A. T. L.* In Aquilia natale SS. Fortunati et Remogenis et Martialis. Et in civitate Egeus passio SS. Claudii, Asterii, Neonis: qui sub Lysia Praeside crucifixi sunt. Eodem die Remis civitate passio SS. Timothei et * Apollinaris: qui a Roma in Gallias missi, apud urbem Remensem consummati martyrio, caelestia regna meruerunt.

B. Natale Sanctorum Martyrum Bonati, Hestulii, Valentini, Fructuosi cum aliis duodecim qui praecelsissimo confessionis honore Antiochie coronati sunt. V. S. Gyriace ad S. Laurentium. In Nepe S. Thodomei Episcopi et Martyris. C. In Aquileia S. Fortunati, Remogenis. Et in porto urbis Romae natale S. Hippolyti, qui dicitur Nomen. B. Romae natale SS. Laurentii, Abundii, Innocentii. In Gallia Helms et alibi natale SS. Timothei, Apollinaris. Augustoduno depositio S. Eliviani

IX KAL. In India natale Bartholomaei Apostoli.

Florus addit in A. et T. qui decollatus est in India inferiore pro Christo jussa Regis Astyagis. *Abest hac die in V. et refertur sequent.*

Idem Florus in A. T. L. Romae passio S. Genesii, qui, cum esset miles, se fidei Christianae subiecit. * Hic cum jussa Diocletiani Imperatoris diu in carcere positus, in confessione sancta persisteret in diebus Indici, Si contempniveris circa me tormenta, Christum indu de ore, Christum de corde offerre non poteris, gladio jussus est interiri. Eodem die * Rudomo depositio S. Androni Episcopi et Confessoris, qui plurimas miraculorum signis rutilans, oratione sancta more Eliae a caelo pluviam adeptus est.

D. Carthagine martyrum Masso emolidae. V. C. Romae nat. S. Genesii Martyris. Et in Ostia S. Aureae Virginis. B. In Antiochia natale Iohanni, Capitulini, Heliae. Bedonis civitate depositio S. Androni Episcopi et Confessoris. Severis civitate depositio S. Fulviani Abbatis et Confessoris. Cenomani civitate natalis Hilgerii Presbyteri et Confessoris.

VIII KAL. *Vocat Beda.*

Florus in A. et T. Arelato passio S. Genesii Martyris, qui deiecit in captus in carcere pro Christi nomine patienti fervere conservavit. L. qui, ut fertur, alia non est ductus baptismate quam proprio sanguine. *Perijt Florus in T. et L.* Et Romae natale Lucii Episcopi et Martyris: qui vigesimo tertius post Petrum cum Ecclesiam annis tribus et mensibus tribus revixisset, temporibus * Gallum et Valesian exilio retrusus, sed postea nutu Dei ad propriam ecclesiam inchoans ad reversus, deinde Martyrium in confessione Christi pertulit.

V. S. Bartholomaei Apostoli qui in Lyconia praedicavit, ad ultimum in Alabio majoris Armeniae urbe vicinis a barbaris decollatus, abque per possessionem Regis Astyagis decollatus est, etc.

que terrae conditus ibique sepultus. Natalis ejus viii Kal. Septembris celebratur. C. In civitate Ostia S. Aureae. Romae S. Genesii Martyris. D. Natale S. Genesii Martyris: qui prius in urbe nemi (emela) artis magister fuit. B. In Syria natale S. Juliani Martyris. In Capua civitate Campaniae natale SS. Rufini et Julii Martyris. B. A. T. In Hispania natale SS. Martyrum Virginius, foris T. In pago Vironmandensi natale S. Honegundis Virginis. Ipse die natale S. Aredii Abbatis. A. Tumularias depositio S. Honegundis Virginis. L. *locum rectet*

VII KAL. Romae natale SS. Erenei et Abundii: quos Deciana persecutrice jussit Valerianum meloacari, eo quod corpus B. Concordi in cloacam missum levaverunt. Et ipsorum quoque corpora levavit Justinus Presbyter, et sepelivit in crypta juxta B. Laurentium.

Florus in A. et T. Eodem die civitate Thessalonica natale S. Anastasii: Hic folio fuit, sed fidei merito inter numerum Martyrum annumeratus est.

L. et in civitate Salona natale S. Anastasii Martyris. V. Alibi C. In civitate Salona V. C. natale S. Anastasii. In civitate Salona natale S. Anastasii Martyris. Antisiodorici civitate depositio S. Eleutherii Episcopi.

VI KAL. *Vocat Beda.*

Florus in A. T. L. Arelato civitate depositio S. Caesarii Martyris. Et in Aegypto [civitate Oxirenchena] sedecim Martyrum, quorum gesta habentur qui hostiis et igne superatis, gladio occubuerunt. Eodem die Romae passio Nemesii Diaconi et Lucillae filiae ejus, qui captis plexione juvenibus Valeriano et Gabieno Consulibus ob confessionem Christi sine audientia precepti sunt.

Vocat supplementum D. nisi quod recentissima manu in scriptum sit nonna Spiguri Episcopi. V. C. In Lycania civitate Felicis, Saviniani, Honorati et S. Rufini. T. et passio Sanctorum Martyrum, Felicis, Georgii monachi, Libianae, Anrelii atque Nataliae. Eodem die translatio S. Sulpitii Episcopi. B. Arelati depositio S. Caesarii Episcopi. Constantinopoli SS. Olli et Stephani Diaconi. Augustoduno natale S. Agri Episcopi. B. A. T. L. In Capua natale S. Rufini Martyris

V KAL. Natale S. Hermetis Martyris.

(A. T. *addunt Romae*)

In Africa S. Augustini Episcopi: qui primo de sua civitate propter barbaros Sardiniam translatus, * imper a Luitbrando Rege Longobardorum Ticinis relictus et honorifice conditus est.

Florus in A. T. L. * Scoms civitate natale Bibiani Episcopi et Confessoris, qui multis languentibus tribuit sanitatem. Et Arvernis in vico qui dicitur Privatis, in Gallias, passio S. Juliani Martyris: qui sub Crispino Praeside Paganis se ad penam quaerentibus ultro se pro amore nominis Christi offerens, gladio est interemptus.

C. Et depositio S. Faustini Episcopi, S. Balbinae. B. Santonis civitate depositio S. Viviani Episcopi et Confessoris. Item Romae Basilii, Heliae. Constantinopoli depositio S. Alexandri Episcopi. Arvernico natale S. Juliani Martyris.

IV KAL. Romae S. Sabinae Virginis atque Martyris. * Eodem die decollatio S. Joannis Baptistae qui primo in Samaria conditus tunc in Alexandria porro caput de Hierosolymis ad Phoenicem urbem Emisam delatum est.

Adit T. ipsum imminente festivitate Paschali fuisse decollatum. Evangelista de Ierani et anno post hunc sequente cum domo tempus Paschale rediret mysterium Domine passionis completum est. C. Et Pausato S. Heliae prophetae, discipuli S. Heliae prophetae B. C. V. Et aliorum vangelionum Martyrum qui eodem die passi sunt, T. Perone S. Fursei Abbatis. B. In Antiochia Syria natale SS. Basilii et Pauli in Sirma natale S. Basilis Virginis.

III KAL. In Venesia civitate Apuliae natale SS. Felicis Episcopi civitatis Tuborenensis, et Andaei et Januari Presbyteri, et Fortunatiani et Septimii Lectorum: qui temporibus Diocletiani in sua civitate tenti a Magnetano Curatore, inde multis diu vinculis et carceribus interati, et in Africa et in Sicilia, tandem in occisione gladii consummati

* hactenus A.

XXVI

XXVI

XXIII

* A Apollonii

XXIV

* Invenit A.

C

* L. Antiochia

XXV

* L. Gallii et Volusiani.

D

deest in L.

E
* V Sabatiani

XXVIII

* novem
scholae annis
ante obitum
Beda.

* T. Comis
L. Scollis
b

XXIX
* D. Invenit
ad hunc diem
sequentis

XXX

consummati sunt. Felix quinquaginta sex annorum, virgo obiit. Sunt autem inter Carthaginem et Tibzocam millia passuum triginta quinque.

C. V. Romæ natalis SS. Felicis et Audaci. B. Eodem die S. Severæ.

XXII II KAL. Vacat Beda nec non MS. D. in supplemento.

SEPTEMBER.

KALENDIS. Vacat Beda.

Florus in A. T. L. Cenomans, depositio S. Victoris Episcopi et Confessoris: qui dum civitas ipsa cremaretur incendio, et validis globis flammæ huc illucque impellente vento propellerentur: quasi pastor bonus non perferens ecclesiasticas caulas ab insidiis sathanæ devastari obviam se turbinibus obtulit, elevataque manu facto signo Crucis contra, illico omne cessavit incendium.

B. D. Jesu Nave et Gedeon Prophetarum B. C. V. D. L. In Capua natalis S. Prisci * qui fuit unus de antiquis Christi discipulis. Abus qui unus dicitur fuisse ex septuaginta duobus discipulis. C. V. A. T. L. In * Tudertinis natalis SS. Felicis et Donati. A. L. Apud Senonas depositio S. Lapi Episcopi et Confessoris. B. Romæ depositio S. Columbe Virgine B. In Carthagine natalis Sanctorum duodecim fratrum. A. Eodem die sanctorum Episcoporum Sixti, Simeli atque Juvandi et Firmi Episcopi et S. Agnoli Abbatiss B. In Provincia depositio S. Agnoli Confessoris. L. In loco Vallis que dicitur Flaviana, in prospectu maris, natalis S. Egidii Abbatiss: apud Athenas orti, patre Theodoro, matre Pelasia. B. Brestantia prima natalis SS. Marci Episcopi, Sisinni et Amasi. Cenomans civitate depositio S. Victoris Episcopi et Confessoris.

IV NONAS. Vacat Beda.

Florus in A. T. L. Lugduno depositio S. Justi eiusdem ecclesie, potente primario civitatis, reddito supplicioque mortis affecto, ejus sibi adscribens supplicium; gregem commissum, quem magna puritate et modestia ac patientia multas rexerat animas, derelinquens, se eremo dedit, Domino adhaerens et entoribus ejus, Sancto videlicet Marcario Sanctoque Paphnatio: quorum vite ac mortis particeps extitit. T. Et in Sicilia natalis Felicis et Secundi.

V. C. In Alexandria Theodori. In Antiochia Timothei Abbi depositio S. Justi C. Episcopi. D. Natalis S. Justi Lugdunensis Episcopi, iure sanctitatis et prophetie.

Sed hæc omnia in dictis MSS. habentur loco posteriori, nato autem hæc præmittuntur. In A. T. L. Passio Sanctorum Antoch et Politi fratris ejus T. qui post multiplicia ac sæva tormenta igni traditi sunt. In Nicomedia natalis Sanctorum Gorgonii et Theodote. A. T. L. B. Eodem die S. Antonii Martyris. A. B. Augustodini depositio S. quoyri Episcopi et Confessoris. B. In Alexandria natalis S. Theodori. Lugduni depositio S. Justi Episcopi. In Nicomedia SS. Zenonis, Gorgonii, Monitappi, Theodote cum illis suis.

III NONAS. Vacat Beda.

E. V. Leonis et Marini Confessorum. In Aquilegia Syrien * Euphemie, et Ariston. B. Romæ B. Seraphine Virgine sub Adriano Imperatore ac Julio Beryllo. L. In Sicilia natalis S. Felicie et apud Stabulans S. Romachi Episcopi Tugrensensis. B. In Alexandria natalis S. Aristonis Episcopi Et natalis SS. Euphemie, Sire et Aristonis cum sociis eorum. T. Natalis S. Justi Episcopi. T. A. B. In provincia Syria natalis S. Antonii pueri * annorum duodecim. et S. Arestæ Episcopi. T. et Confessoris. T. A. Et depositio S. Euphemie et S. Romachi Episcopi. A. In monasterio Stabulans depositio S. Romachi Episcopi et Confessoris.

II NON. Vacat Beda.

Florus in A. T. L. In Galia, civitate Cavalonis natalis S. Marcelli Martyris, qui virtutibus conveccum et in confessione Domini constanti perseverans, tempore Antonii sub Præside Præsule, modicus in terra fossus consummavit martyrium.

B. V. T. L. Romæ * via Salaria depositio S. Bonifacii Episcopi. B. Item Romæ B. C. V. ad S. Felicitatem Magni Luchi Saturnini D. Moysi prophete. Apud Ancyra Galatie natalis sanctorum Martyrum Leonis puerorum Rulmi, Silvani et Antiochie. B. Lavellonis passio S. Marcelli Episcopi, Treveris natalis S. Paulini Episcopi.

Martii T. II.

C. V. Treveris depositio S. Paulini Episcopi. C. Et S. Pauli Apostoli et Confessoris. V. C. Alibi Gayani, Juliani, Rufini, Vincentii. B. A. T. L. Treveris depositio S. Paulini Episcopi et Confessoris: qui cum pro fide Catholica a Constantio Imperatore filio Constantini Imperatoris exiliatus fuisset, ibidem requievit. B. Alibi depositio S. Elladi Episcopi. A. Eodem die apud Atrelalum depositio S. Haduldi Episcopi et Confessoris. T. B. Antisiodoro depositio S. Optati Episcopi.

NONIS. Vacat Beda.

Florus in A. et T. In Viennensi civitate passio S. Peroli Martyris qui gladialem suscepit sententiam sub Præsidente Crispino. Eodem die depositio S. Bertini Confessoris et monachi: qui in divinis rebus prudens et in malis simplex virtutibus claruit divinis.

V. C. In portu Romano Quinti, Taurini, Arestosi, Bonati, Saturnini, Iugeni. B. Romæ natalis SS. Taurini et Saturnini. B. Romæ B. Victorini Martyris: fuerunt autem duo fratres Victorinus et Severinus. A. Romæ depositio Bonifacii Episcopi. L. In Vienna passio S. Iugeni Episcopi. A. T. L. B. In Capua Campanie natalis Sanctorum Quinti et Donati. B. Interpont Arconti.

VIII IDUS. Zachariae Prophete.

Ponitur ultimo loco in T. et L. secunda in i. alibi primo. D. Et natalis S. Quiespiorum Apostolorum discipuli B. C. V. A. T. L. Romæ S. Eleutherii Episcopi. A. T. L. et depositio S. Humberti Confessoris Christi. Athas, Sacerdotis. B. In territorio Cappadociae civitate liceten natalis S. Bartolæ cum sociis suis.

VII IDUS. S. Clodaldi Confessoris.

Quod Florus in A. T. L. sic currit. Eodem die in territorio Parisiorum vico Novigento S. Clodoaldi Confessoris et Regis. Sante quod legitur in B.

Idem Florus primo loco hoc habet. Aurelianus depositio S. Euvrui Episcopi et Confessoris, qui tempore Constantini Imperatoris causa requirendorum Fratrum egressus, in Aurelianis ingressus est urbem: ubi tunc clero et populo jejunium triduum celebrante pro Antistite futuro, ab Ostario ecclesie in hospitio receptus, et usque ad diem tertium pacti jejunii nutu Dei retentus. Confluentibus accessitis Episcopis et populi universis ad ecclesiam, ille pariter cum suo intravit Ostario. Quibus orantibus et Domini misericordiam præstolantibus, ecce instinctu Dei columba transmissa per insertam fenestram ingressa, quasi lux immensa fulgens, per totam fere ecclesiam more personam investigantis corpis volitare. Que spectata S. Euvruium januae inlucens, illico super caput ejus insedit. Quod solum populus admirans, amplius Deo preces fundebat, iterum duplicem ac triplicem miraculum. His ita orantibus, columba tertio venit, tertioque super profati viri caput insedit. Hoc insilio oculis dato Antistes collectus est populo Aureliano: cui tantum Dominus contulit gratiam ut medicamentis remedium, et fatigatis diversis calamitatibus infinitum præberet beneficium. Nam et in hora confectionis panis cocti, dum de more Sacerdotali Hostiam elevatis manibus tertio Dei oblatam benedicendum offerret, super caput ejus voluit nubes splendida apparuit, et manus de nube extensa porrectis digitis oblato benedixit. Quod miraculum et tantummodo et Subdiacono ejus, ac in penitenti et uni castimoniam permissum est videre. Captivos vero fratres post quadraginta annos recepit incolumes. Scriptum in genibus ejus.

B. T. In Beneventis passio Sanctorum Januarii, Peroli, et Isidori. V. E. In Capua Januarii, Isidori. Et passio Anastasi. B. et B. Joannis, apud Nicomedia Diaconi Martyris. B. In Galia Ardele depositio S. Augustini. Eodem die natalis S. Begine Virgine.

VIII IDUS. Natalis Sancte Dei genitricis Mariæ. Eodem die in Nicomedia natalis S. Adriani Martyris cum aliis viginti tribus.

v A.

* hactenus L. MS. Tibulom

* huc utrum V. C. et B. ut Capua Aquaria dicitur. * C. Tude T. reatum

* In solo C

* In solo B

* In V. C.

A A et T. *interierunt* et S. Nemesii. V. et C. *addunt*, Demetrii. beverl cum aliis undecim. L. *mutata phras* ipso die in Nicomedia passio S. Adriani et comitum ejus : qui passi sunt sub Maximiano viginti tres numero. B In Antiochia natale SS. Timothei, Faustini.

IX V IDUS. Natale S. Gregorii.

Addit. L. et Dorothii Martyrum V C D in Sabinis Hyacinthi, Alexandri, Tiburtii. A Natale S. Gorgonii Martyris et Tiburtii. Et depositio S. Alexandri. T Passio Beatorum Martyrum Dorothii atque Gorgonii. T et depositio S. Alexandri. B In Casarea Cappadociae natale SS. Fortunati, Ammonii

* *Florus in A. T. L. Ipso die Tarnennæ depositio S. Ambiani Episcopi et Confessoris* [qui mundo mortuus, Deo vivens, plurimarumque virtutum signis pollens Tarnennis urbis populum ad cultum convertit divinum.

X IV IDUS. Vacat Bedæ.

* *huc usque B.* B. C. V A T. I. Roma depositio B. Hilarii Papæ * [per quem Victorinus nobilem Paphlagon scripsit T A in Alexandria natale Sanctorum Nemesii, Ammonii, et aliorum octingentorum et * sex B in Alexandria, Ammonii, Orionis, Orisii et aliorum octoginta sex. D. Apud Africam natale Sanctorum Episcoporum Nummiani, Fellicii, Lucii. Item Fellicii, Littici, Potiani, Jaderis et Iulii. B in Africa natale SS. Dolerati, Tuscii, Volutiani. L. Et S. Theodardi Episcopi et Martyris. In Soutanico S. Hugoberti Martyria B *num recentis adscriptum* Translatio Corporis S. Benedicli Eremitæ.

XI III IDUS. Romæ SS. Proti et Hyacinthi : qui erant Eunuchi S. Eugenie.

B *Addit Florus in A. T. L. Sed fervore fidei facti sunt ductores Christianæ legis unde et capitalem auceperunt sententiam.*

A T. L. B. Lugduno depositio S. Patientis Episcopi B. In Alexandria natale SS. Syri et Serapionis. In Apulia natale SS. Fellicii et Boniti. C. Et in porta Urbs Roma Eugenii.

XII II IDUS. Vacat Bedæ.

C. V. In Pamphilia S. Syri. alibi S. Epulii V. et Serapionis. D. Apud Urbem Ticinum, que et Paola dicitur, sanctorum Confessorum Syri et Hyeronii B. In civitate Catenæ SS. Epulii et Serapionis Episcopi. Lugduno Gallie depositio S. Sacordiana Episcopi. In Pamphilia natale S. Cyrtæ Episcopi et Confessoris A T. Romæ natale S. Hyeronii A T. L. Augustoduno depositio B. Evantii Episcopi T. L. In Sicilia passio Serapionis Episcopi et aliorum triduum

XIII IDIBUS. Vacat Bedæ.

D. Apud Ægyptum civitate Alexandria B. Philippi Episcopi et Martyris C. V. L. A. T. Augustoduno depositio B. Melchii Episcopi L. Et Turonis Liberii Episcopi B. A. T. In Gallis civitate neronis depositio S. Lactoris Episcopi Romæ natale S. Damiæ Episcopi. Eodem die * apud Duacum depositio *alios* Irenæus S. Anni Episcopi B. In Apulia natale SS. Petri et Constantii In Alexandria natale S. Theophilii Episcopi Andegavia civitate depositio S. Aurelianus Episcopi.

XIV XVIII KAL. OCT. Romæ natale S. Cornelii Episcopi : cui primos cum plumbatis cusam, et sic decollatus est cum aliis viginti et uno promissum sexus : et Cerealis miles cum uxore sua Salustia, quam Cornelius ubi indemitate sanaverat passus sub Decio. Eodem die natale S. * Cypriani Episcopi, qui sub Valeriano Principe post longam exilium, detractione capitis martyrium consummavit sexto miliano a Carthagine. Eodem die exaltatio sanctæ Crucis.

* *h. Eusebius*
* *abest in T.*
* *B*
B. Et depositio Ebraei Episcopi
C. *U. viginti duobus*
* *C. Carthage.*
* *abest in T.*

XV XVII KAL. Natale S. Neronis Martyris, D Episcopi. L. *Addit et Valerium* Eodem die S. Apri Episcopi : *et P. Amantium*. In civitate Tulle B. eero In territorio Cavilloneusi castro Trimorchio et Ludini Confessoris. *desunt Aperet Leobonus in L.*

A T. Polygus translatio corporis S. Luciani Eodem die depositio S. Anandi Abbatis *qui et in I. invenitur* B. In Alexandria natale trium fratrum Cyrini, Leonidii et Serapionis

XVI KAL. Natale S. Euphemiae Virginis : que Martyrizavit sub Diocletiano Imperatore, Proconsule autem Prisco, in civitate Cædrenia : que toruata et carcere verbera et argumenta rotarum, ignes et pondera lapidum angularium, bestias et clavus virgarum, serras acutas et sar-

tagines ignitas, rursus morsum bestiae pro Christo superavit. et ad mille passus civilatis Calcedonis sepulta est a patre suo * Philosophrone Senatore. Ipso die natalis Sanctorum * Luciae et Geminiani.

C. B. V. Et Alibi S. Emerentiana vel Emerentianis vel Emerentianitis

XV KAL. Natalis S. * Lamberti Episcopi et Martyris. In Britanniis Soeratis et Stephani.

* *Florus in A. T. L. præmittit hæc.* In Gallia in villa que dicitur Lendegas *et subjungit de S. Lamberto* : qui sectando justitiam adeptus est Martyrii palmam.

A. T. In Mediolano depositio S. Eustorgii B. In Eviduno natale SS. Valeriani, Macrini, et Gordiani L. Ipso die elevatio S. Hyiltrudis Virginis

XIV KAL. Vacat Bedæ.

* *Florus in A. T. L. In territorio Lingonicæ civitatis, monasterio Segestro, depositio S. Sigonis Presbyteri et Confessoris. Et passio Sanctorum Fellicis et Constantii* : qui passi sunt sub Nerone Imperatore.

B. C. V. In Alexandria S. Trophimi In Nicomedia Sanctorum Gerasii, Sixti, C. V. Medici. B. In Mediolana depositio S. Eustorgii Episcopi.

XIII KAL. In Neapoli Campanie natale Sanctorum Januarii, Beneventanæ civitatis Episcopi, cum Sosio Diacono Mesenatæ civitatis et Diacono suo Festo, et Lectore suo Desiderio : qui post vincula et carceres capiti sunt cæsi in civitate Puteolana, sub Diocletiano Principe iudice Dracontio. Qui cum ducerentur ad mortem, viderunt inter alios Proculum Puteolanæ civitatis Diaconum, et duos laicos Etychen et Acutium : et interrogaverunt quare justi juberentur occidi : quos Iudex ut vidit Christianos jussit decollari cum illis. Sic omnes septem pariter sunt decollati. Et tulerunt noctu corpora Christiani : et Neapolitani Januarium posuerunt juxta civitatem in basilica, Mesenates Sosium aq. in basilica, Puteolani Proculum et Etychem et Acutium in basilica S. Stephani, Festum et Desiderium Beneventani collegerunt.

MS. *Lactense usque ad * convent : deinde aliorum trium subjungit nomina.*

V. B. D. et natale S. Eustochii V C ad li depositio S. Mariani B. Treveris civitate depositio S. Mileris Episcopi.

XII KAL. In Cyzæo natale Sanctorum Faustæ Virginis et Evilasii sub Maximiano Imperatore : quam idem Evilasius, cum esset primus palatii, jussit de arvi et radi ad turpitudinem : deinde suspendi ac torqueri : quo tempore conusatio de oculis facta multos ministrorum percussit. Deinde jussit inculos afferri et eam immisam ac lixam, quasi lignum sœari medium : sed eam carnifices ferris laedere non valebant. Quæ inter stupens Evilasius Christo credere cepit, et hoc ubi Imperatoris nuntium est, misit Prefectum, qui eam suspensam fortiter torqueret. Qui etiam jussit Faustam nudam et sine * marte educi de carcere, et ei caput terebrari ac clavus colligi. Cui postmodum non solum caput, et facies, sed et pectus et totum corpus usque ad lumbos clavus impletum est. Post hæc sartaginem jussit igni : sed hæc illa psallente refringit. Hæc inter veniens vox carbo vocavit eos et sic tradiderunt spiritum. Erat autem Faustæ annorum * tredecim et Evilasii * octoginta.

C. B. D. T. A. Virgilia S. Matthei Apostoli et Evangelistæ. B. In Novaria natale SS. Fellicis et Constantii qui passi sunt sub Nerone impissimo Imperatore

XXI A XI KAL. Natalis S. Matthæi Apostoli et Evangelistæ.

Florus præponit in A. T. L. in Persida et subiungit : qui orans a tergo gladio percutitur. Et occubuit. B. qui passus est in civitate Tharim.

V. C. Alibi S. Vincentii Martyris A. Et passio S. Alexandri Episcopi B. In Mediolano natalis S. Victoris Martyris.

XXII * huc usque R. X KAL. Sanctorum Martyrum Thebeorum Mauricii, Candidi Exuperii * Victoris addit R. cum aliis vi. circ. octuaginta quinque Martyribus.

Quæ a Floro in A. T. L. sic explicantur. cum sociis quorum omnium numerus sex milia sexcenti sexaginta sex fuisse dicitur qui pro Christi nomine omnes pariter jussu Maximiani Caesaris gladio sunt interfecti : et præmittitur. Apud Agamum passio etc.

V. post Victoris, addit Innocentii, Vitulis (qui etiam nominantur in A. et C.) cum sociis septem.

B. plinius, sic ut propterea credi possit huc martyrologium ad usum Agnensis monasterii, aut alterius eundem tenentis Regulam scriptum fuisse. In Gallia Sedunis, civitate Senecto Doravalleuse, loco Agnino, passio sanctorum Thebeorum Martyrum Mauricii, Exuperii, Candidi, Innocentii, Victoris et Vitulis cum sociis eorum sex milibus sexcentis sexaginta sex, sub Diocletiano et Maximiano hi accincti venerunt in auxilium Maximiliano, cum destinaretur in persecutionem Christianorum. Et cum non solum idolis sacrificare, sed etiam Christianos persequi recusaret, secundo et tertio decemali sunt. Sed contendit inter eos oritur, qua obvium se quisque prebens, optat esse decimus. Ad ultimum tertio caussa iustitie, sed depositis armis, cervicibus persecutoribus præbentes, vel intellectum corpus offerentes. Ipsum solum reminiscens confiteri, qui ad occisionem ductus est tanquam agnus et non aperuit os suum, ipsi quoque tanquam grex dominicus lumini se permisissent, et tanquam ab irruentibus lupis passi sunt Victor alicui socius, qui nec legitis illius fuit, fatigatus in itinere ad contaminatum exiliis locum ductus est, et dum ad epulas pro xalis veneratione rogaretur et causam interempium corporum cognovisset, defestatus convivias et convivium, statim profanorum turba vallatur, quæ, utrum Christianus esset, respondere minaciter jubet : Mox confessus Christum junctus est Martyribus.

T. Romæ S. Digne et Merite. B. Romæ natalis S. Babillæ et S. Digne et Merite.

B. IX KAL. Natale S. Sosii Diaconi Mesanete civitatis in Campania : qui, cum esset annorum triginta, martyrium cum B. Januario Beneventi Episcopo capitis decollatione suscepit tempore Diocletiani Imperatoris. * Is, cum tempore quodam Evangelium legeret in ecclesia Mesanete civitatis, presente Episcopo Januario, (frequenter enim eum pro sanctitate et prudentia ejus visitare consueverat) vidit subito idem Episcopus de capite ejus flammam exurgere, quam nonnulli alius vidit; et prænotiavit eum Martyrem futurum. Et post non multos dies idem Diaconus tentus et in carcerem missus est. Ad quem visitandum cum venisset Episcopus cum Diacono suo Festo et Lectore suo Desiderio, et ipse cum eo simul tentus, ac pariter omnes, cum aliis tribus, occisi sunt Eodem die natalis S. Theclæ Virginis in Oriente in Iconio civitate : quæ a Paulo Apostolo instructa in confessione Christi, igne ac bestias devicit : et post multa certamina ad doctrinas multorum, veniens seleucium requievit in pace.

XXIII * huc usque L. C. IX KAL. Natale S. Sosii Diaconi Mesanete civitatis in Campania : qui, cum esset annorum triginta, martyrium cum B. Januario Beneventi Episcopo capitis decollatione suscepit tempore Diocletiani Imperatoris. * Is, cum tempore quodam Evangelium legeret in ecclesia Mesanete civitatis, presente Episcopo Januario, (frequenter enim eum pro sanctitate et prudentia ejus visitare consueverat) vidit subito idem Episcopus de capite ejus flammam exurgere, quam nonnulli alius vidit; et prænotiavit eum Martyrem futurum. Et post non multos dies idem Diaconus tentus et in carcerem missus est. Ad quem visitandum cum venisset Episcopus cum Diacono suo Festo et Lectore suo Desiderio, et ipse cum eo simul tentus, ac pariter omnes, cum aliis tribus, occisi sunt Eodem die natalis S. Theclæ Virginis in Oriente in Iconio civitate : quæ a Paulo Apostolo instructa in confessione Christi, igne ac bestias devicit : et post multa certamina ad doctrinas multorum, veniens seleucium requievit in pace.

Florus in A. T. L. Eodem die Romæ S. Lini Papæ et Martyris : qui secundus post Petrum Romanam Ecclesiam novem annis regens, tempore Neronis Martyrio coronatus est.

V. C. Romæ depositio S. Liberii Episcopi

XXIV VIII KAL. Conceptio S. Joannis Baptiste. Et in Augustoduno natalis S. Andorini Presbyteri, Thysi Diaconi, et Felicis : qui a S. Polycarpo ab Oriente directi ad docendum Galliam sub Aureliano Principe sunt gloriosissime coronati. Si quidem flagellis cæsi, in ultimo tota die in-

versis manibus suspensi, in ignem missi, sed non combusti; tandem vectibus colla feriuntur. Uti Symphorianus, tunc viginti annorum, qui postea passus est, semper vigiliis et orationes agebat.

B. V. C. Alibi depositio Rustici Episcopi. T. L. Eodem die Lugduno depositio S. Lupi Episcopi. B. Et reversio sanctæ Crucis.

VII KAL. Vacat Veda.

Florus in A. T. L. In Ambianis civitate, depositio S. Firmini Episcopi et Martyris : qui tempore Diocletiani et Maximiani Imperatorum patriam parentesque relinquens, Galharum confinia aggressus, Arvernorum, Andegavensium, Bolvencensium atque Ambianensium populum multitudine prædicationis et miraculis effulgens, convertit. Ubi et pro Christo passus est, et insidias persecutorum plurimus sustinuit. Hinc a Sebastianus Præfecto comprehensus, post vincula et dura flagella custodiæ traditus, clamantis silentio in carcere est decollatus.

B. V. C. In Asia Sanctorum Eucarpii et Bardoniæ : et alii viginti sex. B. Et alibi depositio S. Firmini Episcopi D. L. Natale S. Cleophræ, vel Domitii in resurrectione tertius apparuit.

E. VI KAL. Sanctorum Martyrum Cypriani Episcopi et Justine : quorum Justina sub Diocletiano multa propter Christum perpeisa, ipsum quoque Cyprianum, cum esset Magus, et magus suis eam dementari conaretur, convertit ad Christum : cum quo, postea jam Episcopo et nobili doctore facto, martyrizavit sub Claudio Principe.

B. V. C. Romæ depositio S. Eusebii Episcopi et Confessoris. B. Alveris depositio S. Apollinaris Episcopi.

V KAL. Natale SS. Cosmæ et Damiani sub persecutione Diocletiani, Præsule ejus Lysia, in civitate Ægea : qui post multa tormenta, vincula et carceres toleratos, mare et ignes, crucem, lapidationem et sagittas divinitus superatas, capite plectuntur.

Addit L. Cum fratribus Antinoæ, Leontio, et Euprepio.

Florus in A. T. L. Ipso die natalis S. Timothei discipuli Pauli, quem idem Vas electionis puerum assumens, omnem ecclesiasticam disciplinam docuit, et cum manus impositione accommodabilem Ecclesiis fecit. Hic pudicus et virgo permanens, apud Ephesum in monte, qui vocatur Sion, cum magno honore sepultus quiescit.

L. primo loco Natale S. Hydrudis Virginia quæ amore Christi sparsim in terris Iugiens, et quem elegerat virginitate adheret, bonumque propositum laudabili fine conclusit. V. C. Et in Epheso S. Timothei ad quem Paulus Apostolus scripsit Epistolam B. In Tarso Cilicis passio SS. Turaei, Probi et Andronici.

IV KAL. Vacat Beda.

D. Hispanis Corduba SS. Faustii, Januarii et Marcellini V. C. In Africa SS. Martialis, * Lauri, Romæ S. * Stactei. Et in monasterio Domini Salvatoris dedicatio basilicæ B. Petri Apostoli. A. T. L. In Africa natalis SS. Marcellini, Laurentii, Faustini, et Candidi T. L. Eodem die Exuperii Episcopi A. T. In Gallia civitate Genua depositio S. Saloni Episcopi et Confessoris T. Eodem die Romæ passio S. Stactei Aufsidoro depositio S. Aluti Episcopi B. Romæ natalis S. Justini Presbyteri In Africa natalis SS. Marcellini, Martii, Faustini, Aufsidoro depositio Fratrum Episcopi.

III KAL. Dedicatio ecclesiæ Sancti Angeli Michaelis.

Plenus V. et C. Romæ via Sabella militario septimo * de dicitur basilicæ sancti Archangeli Michaelis vel in nomine qui dicitur Laganus, ubi multa miracula deus ostendit * huc usque deest in C.

A. T. L. Aufsidoro depositio S. Fratrum Episcopi. B. Alibi natalis SS. Susiti, Januarii

II KAL. In Bethleem Juda depositio S. Hieronymi Presbyteri : † qui obiit anno nonagesimo * deest in B. [primo.

Florus

A Florus in A. T. L. ad signum + hanc interpositit : qui Sanctae Ecclesiae suo labore multa contulit : huic enim mundus crucifixus fuit et ille mundi, obit- que etc.

V. C. In Placentia civitate S. Antonini. V. C. A. In Mediolano D. translatio Corporis S. Victoris Martyris. L. et T. ipso die natale sanctorum Victoris et Ursi Martyrum. C. Romae passio S. Sophie cum tribus filialibus suis Petris, Elpis, et Agapis. B. Et SS. Petris, Elpis, Agapis, Sophie.

OCTOBER.

KALENDIS. Festivitas S. Remigii Remis civitate.

Florus in A. T. L. Elissipona civitate passio Sanctorum Verissimi, Maximi et Julii qui passi sunt sub Iuliano Praeside. Quorum Datianus confessione comperita, parari secretarium jubet et intronitum lietores, extendi Martyres, adinoveri verbera, colligariungulas, exponi aculeos, et tendentias imperavit. Et cum nihil horum Dei famulo non tenuit promissam non superavit appositum, gladio tandem consummatur.

A. T. Ipso die in pago Medranense natale S. Platoni Martyris A. T. L. Troveris civitate depositio S. Novei Episcopi. V. C. Antiodoru depositio S. Germani Episcopi et Confessoris. B. Et alibi Vedasti, Baxnals et Pictone. In civitate Tunis natale SS. Prisci, Eusebii, Exagri, Et S. Melori

VI NONAS. Vacat Beda.

Florus in A. T. L. In Gallia Passio S. Leodegarii Episcopi et Martyris, qui jussu Ebraimi (qui ante monachus, tunc Major-domus extitit) oculis et lingua privatur, sed fame non tollitur: et postea magna inopia irruentibus, maxime esse suscepto plectitur capite.

Supplementum deest in D. mano antem recentiori inscriptum est Natale S. Leodegarii Martyris. B. V. C. In Antiochia Primi, Quidam et S. Secundini Romae S. Eusebii Episcopi Alibi Felice et Casti. In pago Plelavensi depositio Leodegarii Episcopi et Confessoris

T. Romae in Appia depositio Eusebii Episcopi et Beati Episcopi B. In Armonia S. Eusebii

V NONAS. Apud antiquos Saxones nataliduum Ewaldorum Presbyterorum, qui cum Willibrordo Episcopo venientes in Germaniam, transierunt ad Saxones: et cum ibi predicante Christum cepissent, comprehensi sunt a Paganis et sic occisi: ad quorum corpora multa die lux apprens, et ibi essent et corpus essent morti, declaravit.

C. V. In Africa Victoris, Urbani A. C. B. Alibi S. Felici et Casti. A. In Africa natale SS. Victoris Felici et Casti. Et S. Dionysii Episcopi et Martyris. Et hanc utrobique primo loco quoad Africa. In J. ad calcem positum, Eodem die Passio S. Dionysii Episcopi. B. In Antiochia natalis S. Theogenis. In pago Plelavensi passio S. Leodegarii Martyris.

IV NONAS. Vacat Beda.

B. V. C. In Aegypto Marti et Marceli. V. C. Alibi Marcelli Episcopi. A. et depositio Marsi Episcopi. B. C. Antiodonorum depono in Marsi Presbyteri. In Arden Maurus, Bestulini. B. Apud Carthagenam Erisp. et Gall. quorum meminit Apostolus Corinthiis. scribens. B. In Antiodon natale S. Casti. A. T. L. In Africa natale Sanctissimi Insuperi et S. Marcelli Episcopi. Antiodonorum depositio S. Marci presbyteri. L. Et natale S. Francis Confessoris

III NONAS. Vacat Beda.

A. C. In Sicilia Placidi Episcopi et alii triginta. Alibi Victoris, Fausti. B. Apud Sardiniam SS. Placidi Episcopi et aliorum triginta. B. A. T. V. In Gallia civitate Valentia depositio Apollinaris Episcopi. Antiodonorum depositio Sanctorum, germanorum. Ebraimi Duceum et S. Flaviani, vel Flavie vel Flaviane Virginis.

II NONAS. Vacat Beda.

V. C. Romae depositio Marci Episcopi. Et in Africa Rogati Saturnini, Iomathi, Faustini, et Marcellini. B. Eodem die passio SS. Fausti, Juniani et Mercurii. B. D. Apud Capuam Sanctorum Marcelli, Casti, Emili, Saturnini. Et ubi frequenter aliquando recurrens ad ubi Antiochiam et S. Cyrilli habent Africae, Dithone legat Capuam, ut factos ubi ubi Capuam scripta fuerit.

A. T. Romae depositio S. Marci Episcopi. Capuam natale Sanctorum Casti, et Saturnini. A. T. V. Antiodonorum depositio S.

Romani Episcopi. In Agino S. Fidis Martyris. T. Soclorum-que ejus Caprasi, Primi et Feliciani. B. Romae natale S. Bulbone. L. In Capua natale SS. Casti et Saturnini. Et in Aegenna S. Fidis Virginis

NONAS. Natalis S. Marci Papae. Ipso die natalis S. Lini Papae.

Abest postremus a MSS. A. T. L. V. C. B. Et SS. Sergii et Baechi. In Capua Quarti et Marcellini. L. Et SS. Marcelli et Apulei Martyrum. A. T. Romae depositio S. Marci Papae. Ipso die natale SS. Sergii et Baechi Martyrum. A. T. B. Bituricas civitate depositio S. Augustini Episcopi et Confessoris. A. T. Eodem die natale SS. Marcelli et Apulei

VIII IDUS. Vacat Beda, et suppl. Div.

B. V. C. In Antiochia Dionysii Episcopi Januarii, Faustini Martyrum. Martialis. Privati. A. T. In Antiochia civitate natale SS. Januarii, Privati et S. Faustini Martyrum. A. In Antiochia S. Benedicte Martyris. In Casarea Palestine passio S. Reparatae Virginis. A. In Romuli-curie depositio S. Valerij Virginis. Ipso die in Domino natale S. Bagenfredi Virginis. T. Eodem die natale sanctorum Virginum Raughenbedis et Benedicte Martyris. B. Eodem die natale SS. Marcelli et Apulei

VII IDUS. In Parisiis natale sanctorum Martyrum Dionysii Episcopi, Bastici et Eleutherii.

Abest in A. et T. Qui Trinitatem consentes trino gloriose meruerunt coronari martyrum. Astu L. qui post nimia tormentis securibus submisserunt colla tempore Romiani Principis.

Eodem die in Colonia Gereon Martyris cum aliis trecentis quinquaginta.

Et est in B. et in D. septemdecim in Forbestiano et S. Cyriaci xxviii. in V. decem et octo. Absunt omnia in A. T. L. dubia igitur nobis sunt:

B. et V. Eodem die S. Domini Martyris. B. Romae natalis SS. Marcellini, Gemini, Mithi. Et inter ubi lauros natale S. Primum.

VI IDUS. Passio S. Victoris Martyris. Et in Britannia Paulini Episcopi Eboraci.

Sed deest Victor in J. et T. MSS. et ultimo loco ponitur Paulinus hanc enim praemittuntur in A. et T. In Africa natale SS. Venusti, Crescenti, et S. Victoris Martyris. In Colonia quae vocatur Agrippina natale Creonis Martyris cum aliis trecentis et octo decem. Quae postrema Flori esse videtur: habenturque etiam in L. ubi ultimo loco est solus Victor.

V. Malusi cum aliis trecentis triginta. B. In Africa natale SS. Eusebii, Eusebii, Dionysii. Et alibi Malusi cum aliis trecentis et triginta

V IDUS. Vacat Beda.

Florus in A. T. L. Turonis depositio S. Venusti Abbatis et Confessoris, viri magnificae sanctitatis: qui multis infirmis in corpore positus opem commo- davit.

C. V. Sancti Tansii Presbyteri, Ampadi, Fausti, Januarii, V. Marcelli, C. Marcellini. D. Apud Tharsum metropolim Martyrum Toraei, Probi, et Andronici qui persecutione Blocheham martyribus sunt. A. T. primo loco. In Antiochia natale S. Athanasii Episcopi, Erastii, et Placidi. T. In Colonia quae vocatur Agrippina super fluxum Rheni natale S. Malisi cum aliis trecentis triginta. L. ultimo loco et in Antiochia passio Erastii et Placidi. B. In Aegypto Siciliae natale SS. Thanasii, Presbyteri, Placidi, Marcellini, Antiochiae natale S. Iheronimi.

IV IDUS. Vacat Beda.

B. V. C. In Provincia Syria Sanctorum V. B. Evagri, Proserii. Romae Celestini Saturni. Evagri et Serie Romae. Coelestini. B. In Aegypto S. Eustasii Presbyteri. D. Apud Africam sanctorum Confessorum et Martyrum quatuor multum nonagenarium septuaginta sex. A. T. B. In Campania natale SS. Eucharisti et Fortunati. B. Prisciani. A. T. Romae depositio SS. Saturni et Celesti. T. In Ravenna natale S. Edelsti. L. In Ravenna passio S. Felisi. Et Romae passio S. Saturni. B. Biturice S. Epimonus Presbyteri

A. Julii

VI

III

IV

V

VI

C. Fausti et Marci Ab.

A. T. Romae depositio S. Marci Episcopi. Capuam natale Sanctorum Casti, et Saturnini. A. T. V. Antiodonorum depositio S.

VII

B. Vigastis

VIII

deest in B. deest in C. deest in B.

IX

X

A. C. Pauli.

F

XI

XII

B. Proserii

C. Coelesti

III IDUS

XIII IDUS. *Vacat Beda.*

XIII KAL. *Vacat Beda.*

D

XII A. C. In Spania Faustii, Marciae. Alibi Adriani, Alexandriae Athanasii Episcopi. B. In Hispania Gordoba civitate Faustii et Marciae Turonis depositio S. Avenanti Abbatis et Confessoris. D. S. Polycarpi discipuli Pauli apud Troadem. B. A. T. L. Caledonia natale Sanctorum Adriani * Januarii et Marcelli. T. L. in Hispania passio SS. Faustii et Rustici. T. primo loco Natale S. Gerardi Confessoris

B. V. C. In Puteolis Sorini, Januari * Dorothae. V. C. Alibi * Urici, Marcellini A. T. L. Natale SS. Euficii, Lucii, Marcellini. B. In Nicomedia Euficii, Prouati, Lucii, Marcellini. D. Antiochia Berurae, Pelagiae et aliorum quadraginta novem. B. Romae natale Asterii Presbyteri. A. T. L. In Agriano passio S. Caprasii Martyris. B. *praenotat* in Gallis.

XX

* C. *Primo loco*
* D. *notat*
* C. *notat*

XIV IDUS. Natale S. Calixti Papae : qui in persecutione Alexandri Imperatoris diutius laque cruciatus et quotidie fastibus cretus, per visionem a Presbytero suo Calepodio, qui antea martyrium consummaverat, confortatus et consolatus est : qui in carcere eodem positus quemdam militem, nomine Privatium, ab ulcerum dolore ac feditate simul et ab infidelitate curavit. Quod audiens Alexander, ipsum quidem militem fecit plumbatis delicere : beatum vero Calistum per fenestram domus praecipitari : et ligato ad collum ejus saxo in puteum demergi, et in eum per ruderem cumulari. Post dies vero septemdecim Presbyter ejus Asterius, cum Clericis noctu veniens, levavit corpus, et sepelivit in cimiterio Calepodi * Pridae Idus Octobris.

XII KAL. Sancti Patris nostri Hilariionis, cuius vitam Hieronymus in tribus plenam scripsit. Eodem die natale S. Asterii, Presbyteri Calixti : qui cum corpus ejus elevatum de puteo sepelisset, post dies sex audiens hoc Alexander Imperator, praecipit eum per pontem praecipitari : cuius corpus inventum est, et a quibusdam Christianis in eadem civitate sepultum. Scripsum in passione S. Calixti Papae.

XVI

* deest D. et H

¹² Adit V. C. sic dicit.

A. Eodem die depositio S. Bonifacii Episcopi. B. Corduba civitate natale SS. Lupi et Aurelii

A. T. L. In Colonia Agrippina passio sanctorum undecim millium virginum. *Et haec primo loco cum aliqua diversitate ultimo autem loco in L. additur* Et S. Ciliacae. B. In Nicaea Bithyniae natale Macchurii, Proculi, Modesti cum aliis ducentis septuaginta. Lugduni Galliae natale B. Victoris pueri et discipuli S. Justii Episcopi. In Africa Modesti, Euficii.

XI KAL. *Vacat Beda.*

XXII

* C. *Primo loco*
* sed x Kal.
* ponuntur

XV IDIBUS. *Vacat Beda.*
A. Sanctorum Maurorum de militibus et S. Legantiae. *Id est* de militibus et S. Gaudae Virginis. D. Trinitus S. Jushi in cremo, Lugdunensis Episcopi. B. Romae natale S. Fortunati. A. T. L. Romae passio S. Silvani Martyris et S. Fortunati. In Colonia Agrippina natale Sanctorum Maurorum de militibus *Id est* ut habet L. Maurorum Martyrum monumentorum. B. In Gallia Colonia Agrippinensi natale Sanctorum Maurorum de militibus. Eodem die natale Savinae.

V. C. In * Adriano poli Severi, Philippi Episcopi, Eusebii, Hermetis. B. In Thracia natale S. Severi. In Adriano poli Philippi Episcopi, Eusebii, Hermetis. T. Thracia natale SS. Hermetis, Eusebii et S. Philippi Episcopi. L. In Thracia natale Philippi Episcopi, et Severi Presbyteri, et Hermetis Diaconi. A. Thracia natale SS. Hermetis, Eusebii et S. Philippini Eodem die passio S. Gratiani Martyris, et depositio S. Ambrosii Episcopi. S. Alibi passio S. Leugadi Martyris. B. Antiochia Theodorii Presbyteri

X KAL. *Vacat Beda.*

XXIII

V. C. In * Adriano poli Severi, Dorothae. C. *die praecedenti* In Trajanopoli Severi Episcopi, Forulidi et S. Orestis. D. Venedi Felicii Episcopi Episcopi Thibaucensis et Andrii et Januarii Presbyterorum. A. T. Natale SS. Severini, Dorothae et Victoris. In territorio Caelotam passio SS. Severini et Lermani qui ob confessionem domini passio Victoris Praefecti passio sunt decollari. A. Eodem die depositio S. Romani Bothamagensis Archiepiscopi. T. B. Ipsi die in Caesarea Cappadociae natale Longini. B. In Caesarea Cappadociae S. Severini alibi S. Longini. L. In Caesarea Cappadociae passio SS. Longini, Severi, Victoris, et Dorothae. Et S. Severini Colonienensis Archiep.

IX KAL. *Vacat Beda.*

XXIV

Vacat etiam Dionysius MS. nisi quod ex sequenti die de XLVI. multibus hic posita sunt deinde loco in Beda contra tria repetuntur. B. V. C. In Nicomedia Vitalis, Felicitis, Rogati * Victoriae Flaviani, S. Victoris. A. T. L. Almonia natale Rogati, Flaviani et Vitalis. T. L. addit Felicitis, Pappi. B. Hierosoli Phrygiae natale SS. Claudiani, Eleutherii, Justii et Victoris.

* absunt a B.

XVI XVII KAL. NOVEMB. *Vacat Beda.*
V. C. Depositio S. Galli Confessoris. Et aliorum pariter dicentorum * septuaginta. D. sanctorum Martyrum Marciani et Saturniani cum duobus fratribus eorum et aliorum dicentorum septuaginta. A. T. L. In Africa passio Sanctorum Martyrum septuagintorum septuaginta. A. T. El. natale S. Saturnini et Aerei. T. et L. In Noviomia civitate depositio S. Ammonii Confessoris. *Ad primo loco in L.* Natale S. Juliani Confessoris. B. In Africa passio SS. Cereae et aliorum dicentium septuaginta. Et alibi Saturnini, Aerei. Et depositio S. Galli Confessoris. Berarii Confessoris. In Nicomedia natale SS. Alexandri, Victoris. Et passio Silvani

* C. Oecloginta

XVII XVI KAL. *Vacat Beda.*
C. V. C. In Nicomedia Alexandri Alibi Mariani, * Crescentiani, * Thirii, Donati. D. Marthe sororis Lazari et Aristonis qui fuit unus de septuaginta Christi discipulis. A. T. L. In Maritima natale Sanctorum Bonati, Nobileiani, Crescentiani Beneficentis et Rusticiani. *Sed deest* Nobileiani in L. et V. *idem* in hoc Crescentianus. B. In Maritima SS. Nemeiani, Socrati, Venerii, Prima Bonatae, Victoris, Basilide

* C. Crescentianus

* B. Nobileiani

XVIII XV KAL. Natale S. Lucae Evangelistae. Hic Syrus Antiochensis, arte medicus, discipulus Apostolorum, postea Paulum secutus est, usque ad confessionem ejus serviens Domino sine crimine. Nam neque uxorem neque quum habens neque filios, septuaginta quatuor in notumebat in Bithynia, plenus Spiritu Sancto. Romae S. Triphoniae uxoris Decii Caesaris, qua vero suo post interfectionem Penturii Sixti et Laurentii divinitus punito, petuit baptizari cum Cyrilla a Justino Presbytero, et alia die est defuncta, ac iuxta S. Hippolytum in crypta sepulta.

* C. Crescentianus

* B. Nobileiani

VII KAL. Saecessionis natale Sanctorum Martyrum Crispini et Crispiniani.

XXV

Abhinc Phobus in A. T. L. quos Rectoris Praefectus iussu Maximini Imperatoris comprehendens, cum adolis suadicare nollent, fecit a trabibus extendi et fastibus caedi: deinde in angulis eorum subditi: et de dorso singulorum singulis currigis additis, eorum colla mobis suspensis in fluvium demersit: ac plumbo ignito et pice ferventi et oleo eorum pinnari. Qui in cunctis dextera Christi profecti, et Kertovaro Praefecto in his ultione divina interempto, praecipiente Maximiano Imperatore gladio sunt truncati. Quorum corpora Angelo momento quidam senex nocte in navicula contra undam fluminis leviter vesbens, clam sepelivit.

Ipsi die Romae via Salaria natale quadraginta sex militum, ipsi simul baptizati a Damysno Papa, et mox iubente Claudio Imperatore decollati sunt. Ibi sunt positi et alii Martyres centum viginti unus : inter quos Iuvenius quatuor milites Christi Theodotus, Lucius, Marcus, et Petrus, Scriptum in passione S. Xisti.

A. T. Eodem die in pago Viromandueni dedicatio ecclesiae S. Quintini et translatio corporis ipsius. B. Romae SS. Chrysanthi et Dorothei. B. Translatio S. Bartholomaei de insula Lippari in Benevento. Eodem die transitus et Romae. In Italia civitate Florentia passio S. Andree Martyris cum sociis suis. Eodem die passio SS. Luciani et Mariani

VII KAL. *Vacat Beda.*

XXVI

Florus in A. T. L. Nicomediae natalis Sanctorum Martyrum

B. In Arxipoli natale SS. Hermetis et Texii. In Campania civitate Pulcoli Januarii, Euficii. Et alibi Victoris Marcellis

* B. C. V. C.

* deest B

* deest F

* B. Beronice

A Martyrum Martiani, Flori et Luciani : qui tempore Decii Imperatoris igni traditi sunt sub Sabino Proconsule.

* V. Flori
* C. Evaristi

XXVII

VI KAL. Vacat Beda.

Florus in A. T. L. Romæ S. Evaristi, qui sextus post Christum annis novem, mensibus undecim, Ecclesiam Romanam regens, temporibus Domitiani et Nervæ martyrio coronatur.

B. V. C. In Nicomedia Evariani, Marciani. * Flori, S. Erastii, B. Tulli Florini, D. Michela civitate Vincentii, S. bini, et Christoles. A. T. L. Eodem die Eliane monasterio translatione corporis S. Amantii et dedicatio Ecclesie ipsius. B. Et Amantii Episcopi et Confessoris

XXVIII

V KAL. Natale Sanctorum Apostolorum Simonis et Thadæi.

Additur in A. T. L. qui a temporum Pontificibus incisi sunt in Sinuæ civitate magna apud Persidam. B. In civitate magna Sinuæ apud Persidam.

B Et Romæ S. Cyrilla filia Decii Caesaris qua sub Claudio Principe jugulata et necata est gladio; et sepulta a Justino Presbytero cum matre sua juxta S. Hippolytum.

Florus in A. T. L. Ipsodie passio SS. Vincentii, Sabini et Christolæ qui passi sunt in urbe Avila. Qui singillatim sursum ne deorsum in oculos sunt extensi, divaricatis membrorum compagibus, et dissipati verberibus. Et cum nec sic defleerent, colla lapidibus supposita, fuste desuper e cerebro illiso, tali martyrio consummati, pariter animas tradiderunt.

B In Carthagine S. Sustratiani et S. Hilarii Confessoris

XXIX

IV KAL. Vacat Beda.

Florus in A. T. L. Eodem die natale S. Pontiani Papæ et Martyris qui ab Alexandro Imperatore sub Consulibus Severo et Quintiano cum Hippolyto Presbytero, exilio in insula Sardinia Iucina deportatus, martyrium consummavit. Scriptum in libro Episcoporum.

* B. Quintini
* C. Eusebii

XXX

III KAL. Vacat Beda.

V. C. In Nicomedia Junarii, Marcellis. B. V. C. D. Et in Africa passio sanctorum Martyrum ducentorum * Vigilii B. In Nicomedia SS. Calendionis, Martialis, Theophilii. D. Civitate Tingitana passio S. Marcelli Centurionis. B. Et alibi passio S. Felicitati cum sociis suis. Eodem die passio S. Marcelli Martyris. A. T. L. Passio S. Marcelli qui amputatione capitis martyrium consummavit jussu Agricolani Principis. Atque hoc forte Flori videt. In Africa natale SS. Theophilii et Eusebii. Tolosa civitate translatione S. Saturnini Episcopi et Martyris. T. L. In Nicomedia passio Calendionis, Marcellis, Germani

* In L. deest locus

D XXXI
deest in D.
II KAL. In Galliis. S. Quintini qui sub Maximiano Imperatore martyrium passus est : et post annos quinquaginta quinque inventum est revelante Angelo corpus, et sepultum * [viii Kal. Julii.

Florus in A. T. L. elogium amplius exhibet hoc modo : In Galliis Augusta Vermanduorum passio S. Quintini Martyris, qui Romæ Senatorio corpore editus, sed amore Christi tempore Maximiani Imperatoris Gallias aggressus, maximis predicationibus signis et miraculis gloriose enituit. [Tuus tania Rictiovarus Præfectus audita, jussit perquiri, et comprehensum calenis adstringi ac carceri mancipari. Denique ex officio sibi exhibitio perunctata religione, quia idolis sacrificare contempsit dirissimis fecit flagellis cædi. In qua occasione oculis mentis ac corporis in cælum directis, Domino gratias agens, tortoribus ejus in terram ruentibus, cœlestis voce dilapsa talem divinum meruit allocutionem : Quintine, inquit, constans esto : viriliter age : ego autem adero tibi. Rursusque catenatus in carcerem recluditur ubi Angelica visione usus, ductusque ejus universas carceris custodias transiens, ad locum ostensum veniens, longa populis predicatione perorata, ferme ad sexcentos viros usque convertit. Qua indignatione Rictiovarus stomachatus, intantum trochleis torqueri præcepit, ut membra ejus vi durissima solvi cogerentur. Insuper et resticulis ferreis eum cædi et] oleum candens, picem et adipem fermentissimum dorso applicari; calcem et acetum sinuapinique oris ejus infundere, iterumque ponderosis cœlestis collum colligari, et duos sudas ferreas a cervicæ usque ad crura, itemque decem clavos inter ungulas et carnem jussit transfigi. Quibus divina protectione superatis, ad ultimum capite jussit plecti, et corpus illius nocte in fluvio subplumbari. Amputatoque capite, velut columba candida sicut nix mox visa est de collo ejus exire, et liberrimo volatu cælum penetrare * [Corpus vero ejus, quod in fluvio Somensæ subplumbatum fuerat, post annos quinquaginta quinque civitan Romanæ Matronæ ab Angelo revelatum est, et ab eadem inventum in municipio, quod Augusto Viromandorum nuncupatur, viii Kal. Julii sepultum. Scriptum in gestis ejus] In Nicomedia passio S. Eusebii; qui tempore Maximiani Imperatoris sub Maxentio Præsidi capitis abscissione Martyrium consummavit.

Primo [] unicus in MS. Latiensis hoc modo breviter contrahuntur. Quo Comperto Rictiovarus Præfectus vincum ad se jubet adduci, et post plura supplicia carceris, vinorumque, diversorum verberum, ad extremum oleum candens etc. Reliqua de inventione corporis similiter [] signata desunt in Atrebatensi.

V. C. Natale SS. Quintini Martyris, Felicii, Bonati et aliorum viginti novem. B. In Macedonia SS. Vitalis, Petri, Crescentii, Alterii

* C. Quintini

NOVEMBER.

KALENDIS. Festivitas Omnium Sanctorum. Et in Castro Hyvion, natale S. Benigni Presbyteri : qui cum Andochio Compresbytero et Tyro Diacono missus est a S. Episcopo Polycarpo ab Oriente Galliam tempore Aureliani. Qui predicatione ejus comperta, [vincum eum et casum ad se adduci præcepit : et rursus, audita sermone ejus constantia, nervis durissimis eum curi fecit, et Terentio Comiti superandam tradidit. A quo ad trochleas extensus et caesus ac rursus carceri mancipatus, mane idola orando

destruxit, et reductus est in carcerem. Cui subulas decem calentes in manibus fixerunt, et cum plumbo remisso pedes in lapide perforato fixerunt, et cænes feroces duodecim cum eo incluserunt per sex dies. Et adit eum Angelus pnie cœlesti, subulas abstulit, et eum de plumbo ac ferro eripuit. Post hoc] collum ejus vecto ferro tundi ac lancea forari jubetur. Quo facto columba nivea de carcere Christianis aspicientibus ad caelos ascendit, et odor suavissimus quasi paradisi secutus est. Descendente Aureliano a loco, supervenit B. Leonilla, et conditum

tum

A tum aromatibus corpus longe ab ipso carcere sepelivit.

Eodem die Natalis S. Casarei Diaconi et Juliani Presbyteri : * qui videlicet Casarius tempore Claudii veniens ex Africa ad Terracinam Campaniae civitatem, dum contra idololatrias proclamaret, in publico tentus est a Firmino Pontifice, et in custodiam reclusus : ubi dirbus multis maceratus, deinde traditus est Leontio Consulari Campaniae. Quem ille cum verbis superare nequirent, jussit victum ante carpentum duci, ligatis manibus undum usque ad templum Apollinis. Quo cum pervenissent, ad orationem ejus corruit templum et occidit Pontificem Firminum. Post hoc reclusus in carcerem a Luxurio Primo civitatis, fuit ibi annum et mensem unum. Deinde eductus in foro, a Deo, cum oraret, caelesti est luce circumdatus, ut ipse Leontius eroderet. Casarium qui erat nudus, sua chlamyde tegetet, baptizaretur, corpus et sanguinem Domini acciperet de manu Juliani Presbyteri : nec mora, dicta super eum oratione tradidit spiritum in Kalendas Novembris. Tunc Luxurius jussit Julianum et Casarium mitti in saccum et praecipitari in mare. Qui eodem die reiecti ad litus et sepulti sunt ab Eusebio servo Dei juxta urbem Terracinam. Et idem Eusebius postea Martyrium passus est cum Felice Presbytero.

Eodem die depositio Severini monachi de Tiburtina civitate.

Florus in A. et T. Ipso die passio sanctorum Martyrum Eostachii et uxoris ejus Theopidis, et filiorum Agapiti et Theopidis : qui tempore Adriani Imperatoris, cum nolent sacrificare Diis, missi pariter in bovem igneum igni succensi sunt : in MS. *Lactientii ponuntur haec die sequenti.*

A T Eodem die Translatio corporis S. Audomari Episcopi et Confessoris. T. Ipso die natalis S. Remedii Episcopi et Confessoris. V. C. Pietatis dedicatio Basilicae S. Hilarii Episcopi et Confessoris. B. Et aliam depositio Eustachii militis cum uxore et duobus filiis. Parisius civitate natalis S. Marcelli Episcopi et Confessoris. Eodem die Genomianis civitate natalis S. Donati Episcopi et Confessoris Ipso die natalis S. Vigoris.

IV NONAS. Vacat Beda.

B V. C. Dedicatio Basilicae SS. Sixti, Hippoliti et Laurentii. D. Laudicia Theophili Episcopi, qui archi-medicus fuit. A. L. in Africa natalis Sanctorum Victoris, Hermelae et Justii. A. Eodem die elevatio corporum S. Bertini Abbatis Ipso die memoria fidelium defunctorum celebratur a D. Uldrico Cluniacensis caenobia Abbate, anno Dei Christi millesimo secundo devote instituta. T. Commemoratio solennis omnium fidelium defunctorum. T. B. In Africa passio SS. Popiliani, Victoris, Ermetis, Justii, Vitalis * et P. p. Ipso die S. Laurentii Abbatis. Et Elevatio et Translatio S. Bertini Abbatis et Confessoris

III NONAS. Vacat Beda.

B V. C. In * Casarea Cappadociae Germani, Theophili, Casarii, Vitalis. Alibi passio S. Agricola. B. Et passio S. Pauli qui passus est sub Herode Rege. D. Quarti discipuli Apostolorum. Cappadocia Martyrum Germani, Theophili, Casarii, Vitalis, qui sunt sub Herodiana persecutione Martyrizati. A. T. L. In Africa natalis Sanctorum Germani, Theophili, et Vitalis. Eodem die S. Humberti Episcopi et Confessoris. *Interponit hic L. Et passio S. Agricola. Virginius. T. primo loco haec habet. Passio SS. Valentini et Hilarii Martyrum. Ipso die passio Innumerabilium Martyrum, qui passi sunt sub Batiano Preside.*

II NONAS. Vacat Beda.

Florus in A. T. L. Bituricis depositio S. Lusoris pueri : qui filius cujusdam Senatoris lectus in Galliis migrasse, ad ejus sepulcrum S. Germanus Parisiaca urbis Episcopus, dum quadam vice vigiliis celebraret, et ejus Clerici longe stationis labore lassii, quasi pro aliquo relevamine se super sepulcrum Sancti defixis ulnarum compagibus sustentarent, illico tumulus sancti Confessoris contremuit. Unde idem Pontifex tremore perterritus, amoveri desuper som-

nolentos praecipit dicens : Absistite, o segnes, procul a tumulo, ne Sancto Dei molestia afferatur. Quibus amotis tremorem ullum deinceps non sensere. Scriptum in libro miraculorum Gregorii Turonensis Episcopi.

B. V. T. C. In Africa * Primii, * [Casarii,] * Gregori, Porphyrii, et in Nicæa Doinini D. Alexandria Hierii Presbyteri, vira purissimi, in Scripturis nobiliter eruditi. A. T. primo loco Lugduno depositio S. Genesii Episcopi et Confessoris et S. Quarta Augustulano S. Proculi Episcopi, qui postremus solus et primo loco habetur in L. B. Redonis depositio S. Amandi Episcopi T. post Martyres Afros. et Annanii.

NONIS in Terracina Campaniae civitate, natale SS. Felicis Presbyteri et Eusebii monachi, tempore Claudii Imperatoris : * qui videlicet Eusebius cum sepelisset sanctos Martyres Julianum et Casarium, et ad sepulera eorum orans ac jejunans multos converteret ad fidem, quos Felix Presbyter baptizabat, tenti sunt ambo a Leontio filio Leontii Consularis, ob eam maxime causam, quia Casarius patrem ejus Christianum fecisset : et ad forum ejus ducti nec superati, in carcere reclusi ; et nocte eadem, cum nolent sacrificare, decollati et in fluvium projecti sunt. Quorum corpora venerunt usque ad mare, et rejecta ad litus a quodam Presbytero de Capua nomine Quartus, sunt inventa : qui ea mox imposita vehiculo duxit in casam suam, et curiose quarens, etiam capita invenit, et adjuncta corporibus sepelivit juxta S. Casarium.

B. In Casarea Cappadociae natalis SS. Domnini, Epiphonii, Antonini. In Capua civitate Campaniae natalis SS. Marcellae, Secundae et Quartae.

VIII IDUS. Vacat Beda.

D. Toniza Africae Felicis Martyris et aliorum quadraginta Martyrum. V. B. C. In Nicomedia Africani * Julii et Eusebii. V. B. A. T. In Africa natalis Sanctorum Boniti Pauli et Balsami. C. In Africa Donati, Paulini. Natale S. Leonardi primo loco A. T. L. In Gallia Redonis civitate depositio S. Melani Episcopi et Confessoris et depositio S. Wimeri Abbatis. Quod ultimum in T. sic legitur. Et in cella Wormshiltvoorta obitus Wimeri Confessoris Christi. B. In Gallia civitate Redonia depositio S. Leonardi Confessoris

VII IDUS. Vacat Beda.

V. C. In Nicomedia Eusebii Eostasii, Marti, Primi * Juliani, Januarii. B. In Nicomedia natalis SS. Polyssii et Enthasii, Primi, Rogati, Boniti, Primi, Juliane. D. Alexandria Achillei Episcopi. Apud Persinam Hieroniani Episcopi Martyris A. T. L. Nicomediae natalis Sanctorum Castoris, Gaudii, et Victoris. T. L. In Africa passio Sanctorum Bonati, Rogati, T. Addit et Balsami. A. Ipso die natalis S. Willibrordi Confessoris.

VI IDUS. Romae sanctorum quatuor Coronatorum : Claudii, Nicostrati, Symphoriani, Castorii et Limphicii.

Florus in T. *primum nomini sic interpretat Severi, Severiani Victorini, Carpophori, et aliorum quinque Claudii etc. deinde hoc elogium subjungit in A. T. L. Qui dum corpora SS. Traquiliani, patris Marci et Marcelliani, et Zoe uxoris Nicostrati per oras fluminis Tiberini inquirerent, a persecutoribus tenti sunt et ad Urbis Praefectum perducti. (Erat autem Judex Fabianus, qui eos hortatus est ad sacrificandum, et per decem dies misit ad eos, et blanditiis agens in nullo penitus potuit commovere. Tunc fecit de his suggestionem Imperatoribus Diocletiano et Maximiano, qui jusserunt eos tertio torqueri, cumque nulla ratione tormentis compulsi cederent, jussi sunt in medio mari praecipites dari) Lampsensis ita praetati ponderibus, pelagi fluctibus dati sunt. Et in loco mundo inter aquas coronam martyrii celebrarunt. Scriptum in gestis S. Sebastiani. *Veruntamen A. in principio contractus. Qui sub Fabiano Judice jubentibus Maximiano et Diocletiano Imperatoribus torti et in mari mersi sunt. L. contractus in medio sic loco i] inclusorum ; qui tertio torti, cum superari non possent, immensis etc.**

Subjungitur

* hactenus MS. dicitur, quibus supra inclusis.

* deest in T. * in solo B. * C. Gerri

* huc usque MS. Afr.

* deest in L.

* in solo B

* G. Julz.

* abest a T.

i

III

IV

Subiungitur in A. Quatuor Coronatorum nomina sunt hæc: Severus, Severianus, Victorinus, et Carpophilus quorum dies natalis per incuriam neglectus, minime reperiri poterat: ideo statutum est, ut in eorum ecclesia, horum quinque Sanctorum qui in Missa recitantur natalis celebraretur, ut cum istis eorum quoque memoria pariter fiat: sed hæc mutila, et confusa sunt apparet non videmus ex minus MS. fide attestare Floro. B. In Africa natale SS. Primi, Macharii, Iusti, Amandi.

V IDUS. Natale S. Theodori Martyris.

IX

Florus in T. præmittit Apud Amaseam civitatem et subavitit elogium: Qui temporibus Maximiani et Maximi Imperatorum, pro confessione Christianæ fidei fortiter cæsus ac in carcerem missus: deinde Domino Salvatore sibi apparente et monente ut constanter et viriliter ageret, relevatus est. Novissime postquam suspensus est unguis corrasus, ita ut ejus interiora nulla apparent, traditur Ignibus. Additur ibidem. Eodem die Bituricas S. Ursicini Confessoris: qui Romæ ordinatus a successoribus Apostolorum, primus eorum urbi destinatur Episcopus Florus in A. T. L. Eodem die in Hispaniis Corduba civitate passio Sanctorum Fausti et Junarii et Martialis: qui pariter in ignem projecti sunt, agente Eugenio Præsule.

* B. Synoph. r. an. 1

In V. de Beato Basilio Salvatoris V. A. T. B. C. Roma L. Sanctorum Clementis et Synphronii B. In Nicomedia natale Damiani In Hispaniis SS. Fausti et Martialis A. Ipso die passio S. Bazoulli Martyris. T. Ipso die Natalis S. Vitali Episcopi et Confessoris.

X

VI IDUS. Vacat Bedæ.

* In solo B

V. C. In Antiochia Eustochii et sororum ejus. Roma deponitio Leonis Episcopi. D. Gersona Lydia. Martini Papæ qui obi Cathedram S. Petri relictus est. B. A. T. L. Roma deponitio S. Leonis Papæ. In Antiochia natale SS. Demetrii * Episcopi et Ammarii, Basilii et sororum ejus. A. T. L. Eodem die natale S. Martini Papæ. D. Anrelianis deponitio Amantioris Episcopi.

XI

III IDUS. Natale S. Martini Episcopi Turonis civitate.

Florus addit in A. T. L. qui copiosius post Apostolos eorum eavit virtutibus. L. triumpho martiriorum facti est susceptor Magnificens.

Ipso die natale S. Menne Martyris

Subiungit I. et L. Et S. Bertuldi Episcopi. T. Eodem die in Mex. inria deponitio S. Joannis Patriciar. B. Havenna natale sanctorum Valentini, Feliciani, Victorini

XII

II ID. Vacat Bedæ.

* deest in C et V. * deest in A. T. L.

B. C. V. Roma S. Martini Papæ. B. C. A. T. In Africa Mauruli, Piddi. In Casarea Cappadocie Germani, Cesarii * Theopobii * Eusebii. In C. Hieronymi cultu. Afr. et C. civitatis Martyres adscripti sunt de præcedenti. Afr. autem hæc de deinde subditur. B. Africa Amandi Episcopi et Prædi et Eusebii quinque Martyrum Wandalarum in persecutione. T. In Havenna deponitio SS. Victoris et Satoris

XIII

IBIDUS. Turonis in tale S. Brich Episcopi.

Florus addit in V. et L. qui a Turonorum populo et civitate, in fandum, de quo sermo erat, triginta dies habentem, adductum adjuravit, ut, si ipse esset peccator ejus, coram civitate ediceret. Cui infans: Non es tu, inquit pater meus. Populis iterum inrentibus, primum ardentes heresio impositas usque ad se inferens S. Martini deportavit, dicens: Sicut et hoc vestimentum ab his ignibus videtur unstrum, ita et ego mem a facti mulieris scitate impudicum. Scriptum in gestis ejus.

B. In Thone natale SS. Secundii, Fidebant, Marialis. In Antiochia natale SS. Thome, Restituti, Valeriani et Eusebii cum aliis duodecim. C. V. Et S. Aniani et deponitio S. Jacobi. L. In Malboche Translatio S. Aldegundis Virgins. A. T. Idem civitate natale S. Amandi Episcopi. V. In pago Lameracensi in VIII. que dicitur Cathedra natale S. Marcellini Virgins et Martyris. Eodem die deponitio S. Kalliani Episcopi et Confessoris. L. Eodem die in Throno passio SS. Eusebii, Entoris et Agesti

XIV

XVIII KAL. DEC. Vacat Bedæ.

* deest in L. * deest in B.

V. C. In Eos. In nat. le Clementi, Theodote Philonem. Et aliorum multorum quorum nomina heus sunt. quo sic legitur: In L. B. In Ecclesia civitate * Thracia natale SS. Clementis, Clementi Philoneo, Theodoti et Prædi. Pro quibus in A. et L. videtur est. Clementi Philonem et Bernoni. In B. non finem ponitur. II natale S. Prædi A. Eodem die deponitio Sanctorum corporum Quotidii Martyris et Cassiani Pontificis, innumere

tristit a summa D. Alexandria Serapionis, qui sub Decio precipitatus Martyr efflorit.

XVII KAL. Vacat Bedæ.

XV

V. C. In Africa Secundini, Marialis, Calendonis, Valerii, Fructuosi cum aliis * duodecim. D. Felcis Episcopi qui miraculorum gloria insignis fuit. B. A. T. L. In Africa natale SS. * Secundii Fidentiani et * hemetrii. In Antiochia Donati, Restituti, cum aliis triginta B. duos addit sic concludat: Valeriani, Fructuosi cum aliis duodecim A. Eodem die S. Machari L. Et passio S. Eugenii Toletane Sedis Episcopi, discipuli prelois Dionysii Archiepiscopi.

* deest in C * B. Mortuisti * L. Secundini

XVI KAL. Vacat Bedæ.

XVI

B. C. V. In Africa Rufiniani, Marci, Valerii, * (Victoris) Honorati C. V. Marinae, Secundini, Frontoni. In Antiochia Augustini, Justa, Matrona, Fructa. D. Africa Rufini, Fidentiani, Augustini, Felcis, B. Et alibi natale Secundiani, Aureliani, Marcelli A. T. L. In Capua natale Sanctorum Vitalis et Justi. A. T. L. B. Luduno * Galliarum deponitio S. Eucherii Episcopi

* deest in B

* in solo B

XV KAL. Aurelianis natale S. Aniani Confessoris. Et S. P. N. Gregori miraculorum factoris.

XVII

Prior hoc elogium teritur a Floro in A. T. L. Qui cum a S. Evurtio antecessore ejus et Aurelianensi populo futurus successor eligeretur, ut in ipso concordia divina electionis claresceret, triduo jejunio peracto, nequum loquens parvulus allatus, tacto in altari Brevis posito, Christi operante virtute, tertio exclamavit: Anianus istius civitatis a Deo est Pontifex institutus. Sicque Episcopus creatus, postea multis eorum avit miraculis.

E

V. Et Victoris, Theodote, Alfa, Zachari, E. Factoris. Theodote Alpho Zachari A. T. Carthagine natale. Inhabitari et Valentini B. interponit Tuscii. Ibidem Roma trans-Tiberim natale S. Ceciliæ. In Nicomedia natale S. Ammonis. Et natale S. Trete Virginis

XIV KAL. Vacat Bedæ.

XVIII

Florus in A. T. L. Cordula civitate passio Sanctorum Anselmi et Victoris: qui post carceres et tormenta mersi sunt in fluvium, alligatis ad colla pedibus. Unde virtute Domini exeuntes, alligati sunt rotis, et super ignem volutati, ita ut membra eorum quassarentur. Postea vero Victoria, mamillis abscissis linguaque amputata, dignum Dei collavit spiritum: Anselmus autem capitis abscissione implevit martyrium sub Sidone Præsule. Casarea natale SS. Maximi, Luciani et Marcialis. Antiochie passio Romani monachi et Barah pueri, sed et Ysieri Palatini militis: qui tempore Diocletiani Imperatoris et Maximiani pro Christi nomine intrepidi sunt. Romanus quidem post multa flagella et lingue abscissionem in carcere est necatus. Barahus vero puer e quite plexus: Ysicus autem alligatus lapidi flavio mersus.

F

C. V. In Antiochia Romani monachi et in Casarea Victoris et Maxime et de Beato basilice S. Petri Agestio. B. In Antiochia civitate natale SS. Romanus et Isieri Mart. D. Antiochia Romani monachi et Martyris. Et Hesyri Palatini et Martyris A. T. B. Eodem die in Hispaniis Cordula civitate passio S. * Ascle Virginis et Martyris. T. Adit. Hæc die rose thidum colliguntur. A. Eodem die Lamerice elevatio corporis S. Gaugerici Episcopi A. L. Et deponitio S. Eusebia Virginis.

* B. et L.

XIII KAL. Vacat Bedæ.

XIX

D. Roma Maximiani Præsbyteri et Martyris, et Faustini Biamon et Eusebii Martyrum. B. Augustidino deponitio S. Simplicii Episcopi. B. V. C. In Casarea Cappadocie Maximi, Mariani, Neophori Januarii * Vitalis A. T. Casarea natale SS. Januarii, Neophori et Vitalis. T. Gasthorii, Marciani et Zephori L. In G. area natale Januarii, Gasterii, Zephori et Vitalis. Et deponitio S. Elisabeth virgine

* deest in B

XII KAL. Vacat Bedæ.

XX

D. Roma Primitivi Papæ et Martyris, Messane Ampeli et Gani. B. A. C. In Ercella Bassi. Dionysii, Orionis, V. C. In Hispania Maximi Præsbyteri A. T. Eracleo natale SS. Gogen et Dionysii. T. Bassit et Classi. A. L. In Hispania deponitio S. Crispini. T. In Sicilia passio S. Ampeli. B. In Antiochia natale SS. Basilii et Dionysii. Taurinus civitate natale SS. Octavi, solutoris et Adventoris

XI KAL. Vacat Bedæ.

XXI

D. Bill. quæri Apollodorus ad Romanos scribens salutem G. V. In Antiochia Basilii et * Auxili, Saturnini, Catali, Eusebii. B. In Antiochia natale SS. Basilii, Auxili, Matroni. Et alibi natale SS. Denicelli, Quintiani, Sisanni, A. T. L. Antiochie natale S.

* In solo B

S.

A Sanctorum Basilei et Saturnini. In Hystria civitate natale S. Mauri Martyris. L. Et S. Columbani Abbatis. T. *ejus natalem primo loco refert. Addit L. Item Presentatio beatæ Mariæ Virginis.*

XXII X KAL. Natale S. Cecilie Virginis quæ et sponsam suam Valerianum et fratrem ejus Tiburtium ad credendum Christo ac martyrium perducuit : et ipsa deinde martyrizavit, ignem quidem superans, sed ferro occisa sub Almachio Urbis Præfecto.

A. T. Alexandria natale SS. Demetrii et Felici. Snessionis depositio S. Medresinæ Virginis. B. in Cappadocia SS. Longini, Leonii, et Fausti C. Y. Maximi. S. Longini qui latus Domini lancea aperuit. MS. *Latiense hic habet elogium prolixius ex Floro quod vide infra IV Nonas Decembris.*

XXIII IX KAL. Romæ natale S. Clementis Episcopi, qui jubente Trajano missus est in exilium trans Pontum maris. Ubi multis ad fidem vocatis per miracula et doctrinam ejus, præcipitatus est in mare, alligata ad collum ejus anchora. Sed recessit mare orantibus discipulis ejus per tria milia : et invenerunt corpus ejus in area saxeâ in templo marmoreo, et anchoram juxta. Eodem die S. Felicitatis, matris septem filiorum Martyrum, quæ jubente Antonino decollata est pro Christo.

Florus in A. T. L. Ipso die in pago Hasbaniæ depositio S. Trudonis Confessoris : qui mundum despiciens maximis enituit virtutibus.

L. Et S. Severini. V. C. Eodem die natale S. Columbani in Bobio B. In Italia monasterio Bobio depositio S. Columbani. Biturice civitate S. Fateri Presbyteri. Et alibi S. Trudonis Confessoris.

XXIV VIII KAL. Romæ natale S. Chrysogoni qui sub Diocletiano decollatus, Martyrium complevit. Scriptum in passione S. Anastasie.

* V Cyriaco Ipso die natale S. Crescentiani : qui erateum Casareo Diacono et Largo et Smarago in carcere sub persecutione Maximiani filii Maximii : et eductus jubente Carpasio Vicario de carcere, suspensus est in eculeum, et fustibus cæsus atque unguibus rasis diutius deinde illantibus circum latera ejus appositis diu ustulatus emisit spiritum, et ab Joanne Presbytero sepultus est in cœmeterio Priscillæ. Ipso die Maximus interfecit sororem suam Arthemiam. Scriptum in gestis Marcelli Papæ.

V. C. Eodem die S. Eleutherii et Maximi. Et S. Flaviani Episcopi et Confessoris. Et S. Romani Presbyteri.

XXV VII KAL. Natale S. Petri Episcopi Alexandrini : qui cum esset omnibus adornatus virtutibus, in Scripturis quoque divinis nullius priorum inferior ; vere Sacerdos et hostia Deo, subito capitur atque ex Maximiani præcepto capite obruntatur : eum quo simul et alii plures ex Ægypto trucidantur. Scriptum in historia Eccles. libro nono.

* V. Eusternæ B. V. C. Et S. * Caterina Virginis. A. T. L. Eodem die passio S. Caterinæ. B. Alibi Luciani, Marriani, Claudiani.

XXVI VI KAL. Vacat Beda. D. Romæ Lini Papæ, et Alexandri Episcopi et Martyris passio VI Kal. Octobris, a Papa Damaso VI Kal. Decembris translata,

quando festivitatem dicavit. B. C. V. A. T. [L. Romæ SS. Sirici Episcopi et Saturnini. In Aquicia Valeriani Episcopi et confessoris. B. A. T. L. Augustiduno depositio S. Amatoris Episcopi.

V KAL. Vacat Beda.

XXVII

V. C. In Nicomedia Marcelli, Petri, Serenæ, * Victorini, V. C. D. In civitate Bononia Agricolæ et Vitalis Martyrum. A. L. Nicomedia natale SS. Petri * (Marcelli, et Sereni : quorum alter pro fide Christi crucifixus, alter fuit capite plexus. *Rectus et integrus.* T. B. Nicomedia natale SS. Marcelli, Petri et Sereni. In Italia civitate Bononia passio SS. Agricolæ et Vitalis (*pergit T. solum*) quorum alter fuit pro fide Christi crucifixus alter capite plexus. In Mediolano natale Joannis, Severi atque Andree. *Idem habentur in L. Sed perperam præponitur* : Civitate Bononia passio Agricolæ Virginis.

* C Luciorino.

* deest in L.

IV KAL. Vacat Beda.

XXVIII

D. Sosthenis discipuli Apostolorum. Et Rufi Martyris, cum omni domo sua per Chrysogonum lucrati. Africa Papii et Mansueti Episcoporum. B. C. V. In Syria Trophimi, Theodoli, Eusebii * (Et alibi) Eusebii et Julii. A. L. In Syria. T. In Africa natale SS. Trophimi, Eusebii, Julii. T. L. Et Theodoli Martyrum.

* deest in B. C.

III KAL. Romæ S. Saturnini Martyris et Senis et Sisinnii Diaconi sub Maximiano : [a quo primo inter alios damnati ad fondiendam arenam ad faciendas thermas Diocletianas, deinde in carcere diu sunt marerati. Ubi multos gentiles docentes baptizabant : et denno educti, vincti catenis et nudis pedibus ante Perfectum urbis Laodicium jussi sunt in eculeo levari et attrahi. nervis et fustibus ac scorpionibus casti : quibus etiam postmodum flammas ad latera jussit apponi, et depositos de culmo capite truncari.] Quorum corpora cum Joanne Presbytero colligens Thrason vir Christianissimus, qui de facultatibus suis Martyribus multa misbaverat, sepelivit in prædio suo via Salaria. His in medio certamine positus crediderunt duo milites Papias et Maurus : qui mox comprehensi a Laodicio et non multo post martyrio coronati sunt. Scriptum in gestis Marcelli Papæ. Eodem die vigilia S. Andree Apostoli.

XXIX

Herules L. qui post carcerem in eculeum levati nervis attracti, tandem capite truncati sunt quorum corpora etc.

Florus in A. et T. Eodem die passio Chrysanthi et Dariae, cum octoginta militibus, qui per S. Chrysanthum ad fidem conversi, jubente Numeriano Imperatore pariter sunt interfecti. Chrysanthus et Daria post plura tormenta, post carceres, bestias, et eculeos pariter in foveam missi lapidibus obruti sunt.

Idem Florus in A. T. L. Tolosa passio S. Saturnini Episcopi, qui tempore Decii, Germanici et Grati tentus a Paganis ac tauro alligatus, de capitolio præcipitatur. Nec mora inter primos descensus graduum illius capite colliso, cerebro excusso, et corpore omni membrorum parte lacerato, dignam Deo animam Christus excepit.

B. V. C. Eodem die vigilia S. Andree Apostoli. C. Et natale SS. Chrysanthi et Dariae et Mauri. C. Mord et aliorum LXXII.

II KAL. Natale S. Apostoli.

XXX

Plenus Florus in A. T. L. In Achaim, civitate Patras, passio S. Andree Apostoli : qui crucifixus pro Christi nomine suum complevit martyrium.

B. Romæ natale S. Maurilii, Consuli Theodoli. C. Et Mediolanensi S. Amatoris Episcopi.

* Supple in civitate

DECEMBER.

1 KALENDIS Vacat Beda.

Florus in A. T. L. In Novio depositio S. Eligii Episcopi et Confessoris : qui in palatio Lottarii Regis Francorum magna prudentia et religione natus, Episcopus factus multa corpora Sanctorum Martii T. H.

removens decentissime tumulavit, virtutibusque maximis et signis miraculorum effloruit.

D. Romæ Chrysanthi et Dariae Martyrum, qui tempore Numeriani, Judice Eburno, Romæ passi sunt. V. E. Inbramansis. Varnis S. Pionii Episcopi et Martyris. In * Torrente S. Marina. V. Ad Franm pbatum S. Candidæ. A. T. L. B. Romæ natale S. Candidæ. B. Lucii et Marinae, Ambrosii, Philati.

* C Thure

vt Norwong

A Xorlomo civitate depositio S. Elogii Episcopi et Confessoris. Natale S. Constantini.
... hinc habet Elogium SS. Chrysothi et Daris supra relatam tum addit: Eodem die adventus sanctorum Reliquiarum de urbe Constantinopolitana.

IV NONAS. Vacat Bedu.

Florus in A. et T. primo loco et in L. sed ad x Kal. Decembris. Capadocia civitate passio S. Longini militis qui latus Domini lancea dicitur aperuisse. Qui conversus ad fidem cum Christum predicaret, tentus ab Octavio Praefecto, postquam ei dentes ferro contracti sunt linguaque abscissa, capitalem subiit sententiam.

V. Romae natale S. Primitivi, Pontiani, Pimelli, Alibi Veri, Severi, Januarii Romae S. Bibiane. A. T. Romae natalis SS. Victorini, Demetrii et Donati. T. Et passio SS. Primitivi Pontiani, Dofrosi, Juliani, L. Romae natale Sanctorum Victorini, Primitivi Pontiani, Dafrosi, Demetrii et Primi. D. Romae Juvenciani et Fausti Martyrum. Et Dafrosae illae. B. Agnetis secundae. C. Romae natalis Pimelli, Pontiani, Pimelli, Alibi Securi, Januarii, Albani, Dafrosae. B. Romae natale SS. Primitivi, Pontiani, Januarii. Carthaginiensis civitate depositio S. Donnoli Episcopi et Conf. In Mauritania Securi, Victorini, Fortunati.

III NONAS. Vacat Bedu.

D. Romae Claudi Tribuni et Hilarii uxoris ejus, et Jasonis et Muri. B. C. V. In Oriente Romae, Claudi et Felicis. In Africa Crispinae, Magnae, Juvenis, B. A. T. L. In Africa natale SS. Crispini, Magni, Juvenis, T. L. et Stephani Martyrum. B. Stephani, Victoris, Martini. In Hispania SS. Agricolae et Castiani.

II NON. Vacat Bedu.

D. Romae Symphronii et Olympii, Exuperii et Theodoli Martyrum a B. Nisto translatores in Nonas Decembris, quando eorum festivas agitur. C. V. S. Barbara, Virginia, Ercebi, Christiani, Pudenti, Victoris. Et in Laodicea Felix A. T. L. In Laodicea natale SS. Felix, Ercebi. Prudentii Eodem die Aureliani in loco qui vocatur Floribus illud corpus S. Benedicti Abdalis et monachi addit T. rufus adventu feruntur Ille arbore florose. A. Apud Antiochiam passio S. Barbarae Virginis. L. et T. eandem habent oculis facta. B. Romae Barbarae Virginis, Pudenti. In Laodicea metropoli Felix, Merodii.

NONIS. Vacat Bedu.

B. Natale S. Dulmatii Martyris. V. S. Salve monachi. C. V. In Africa Honilia, Felicia, Julia, Polonia, Victoris. C. S. Salve et aliorum virginum. V. et alii recta. A. T. In Africa natale Sanctorum Felix, Julia, Poloniae, Priscilli, Fulgentii et S. Crispini Martyrum. L. In Africa natale SS. Felix, Priscilli, Fulgentii et alii septem. Et S. Crispinae Virginis. B. In Africa natale SS. Honilia, Felix, Julia, Poloniae, Crispini, Trophimi, Eusebii. Et alibi S. Salve Confessoris.

VIII IDUS. Vacat Bedu.

B. S. Nocoli Episcopi Myrorum Lyche B. C. V. Sancti Nicolai Episcopi. In Africa Zeloli, Fortunati. Gallia Bernogensis et Lugani. A. In Africa natale Sanctorum Lugani, Ermogenti et Fortunati. Eodem die depositio S. Nicolai Confessoris. per quem Dominus miracula operari dignatus est praefata. T. Depositio S. Nicolai Episcopi et Confessoris. In Africa natale SS. Lugani, Ermogenti et Fortunati. In Asia inferiori natale SS. Zeloli, Zoradiae, Agathi et Fortunati. L. In Asia inferiori natale SS. Zeloli et Fortunati. Et in Mithracum civitate S. Nicolai Episcopi.

VII IDUS. Vacat Bedu.

C. V. Natale S. Ambrosii Confessoris, Spoletini S. Savini C. Episcopi et Martyris. Idem, sed alioque loco, habentur in B. D. Alexandria Agathoni Martyris et illius. B. A. T. L. Antiochia civitate natale SS. Polycarpi et Theodoli Romae depositio S. Eutychiani Episcopi. Postremo hinc decet locum in L. hinc C. Romae Eutychiani.

VI IDUS. Vacat Bedu.

B. Romae Eutychiani Papae et Martyris. qui manu propria trecentos quadringenta duos martyres sepelivit. C. B. V. A. T. L. Romae S. Eusebii Episcopi et Ermi Presbyteri, et Successi Episcopi. In L. occid Eusebius in P. et A. hinc additur in T. Ae natale S. Sabini. In V. D. postio Eutychiani Episcopi A. T. L. Conceptio S. Mariae matris Domini.

V IDUS. Vacat Bedu.

C. V. Natale S. Syri Confessoris de Transmigratione. In Africa Petri. Successi B. et L. S. Leonidus Virginis que tempore Diocletiani de Maximiano a Praefecto Hispaniarum Balano apud Tuleum ultra caeceras custodia munita est. V. Antiochia natale SS. Geronti, Valentini et Ermogenti. T. L. Antiochia natale SS. Geronti, Valentini, Silvane, Romae, Agathe. T. Et Ermogenti, Et passio S. Leonidiae Virginis. Ipso die S. Mrici Episcopi. B. In Africa SS. Petri, Successi, Basini, Porphyrii, Crisani. In Africa SS. Geronti, Valentini, Silvane, Valentini, Felix et Eutychiani.

X VIII IDUS. Natale S. Enlidae Virginis in Barcelona civitate Hispaniae, sub Darmano Praeside qua cum esset foederum annorum, post plu-

ria tormentata, decollata est, et resiliente ab ea D capite, columba de corpore ejus exire visa est.

T. Ipso die S. Valeriae Virginis et Martyris. B. In civitate Arvernis natale S. Agricolae.

III IDUS. Natale S. Damasi Papae.

Florus in A. T. L. In Gallia civitate Ambianis passio SS. Gentiani, Victorici, et Fusciani: qui Victoricus ac Fuscianus a Roma egressi, verbum vitae pluribus nuntiantes, tempore Maximiani circa Ambianis a Rictiovaro Praeside comprehensi, prius ferro manibus post tergum vinctis in carcere sunt reclusi. deinde in naribus et auribus eorum sudibus nominis, et clavis in capitibus transfixis, decollati sunt. In quos spiritu irruente, manibus capita propria ad hospitium B. Gentiani Martyris usque portantes, ibidem requieverant.

B. In Alexandria Samoni et Emeriti. In Antiochia SS. Zosimi, Pauli et Cyriaci. In Italia civitate Ambianense natale SS. Victorici et Fusciani Martyrum. A. et T. Et Praetextati.

II IDUS. Vacat Bedu.

V. B. D. A. T. C. Natale SS. Bernogensis et Donati. V. B. C. D. et aliorum virginum duorum. D. Apud Alexandriam Epimachi et Alexandri qui cum multo tempore in vinculis et cruciatibus carceris tori et confecti perduressent in illo, ignibus ad extremum jubentur consumi. L. In pago Virumo T. A. depositio S. Valerici L. Episcopi. T. Confessoris A. T. In Hispania S. Eulaliae et aliorum Virginis nimum tori.

IDUS. Natale S. Luciae Virginis de Syracusis sub Paschasto Consulari: quam cum leonones corrumpere, iubente Paschasto, vellent, nullatenus eam movere potuerunt, nec fimbriis adhibitis aut bonis paribus pluribus, piceam, resinam, fervens oleum, nihil lesa suscepit. Tandem gladio in viscera mersa, percussa, nec tamen mortua est, donec venientibus Sacerdotibus, Communionem Domini Corporis et Sanguinis accepit. Passa est tempore Diocletiani et Maximiani.

Deest hinc ultimum Lettens Ms. Archatense est in principio contractus quo cum sub Paschasto piceam resinam et fervens oleum illa suscepisset.

A. T. L. Ipso die in Gallia Cameraco civitate depositio S. Autberti Episcopi et Confessoris. A. per quem Dominus miracula operari dignatus est praefata. T. Eodem die depositio S. Judoci Confessoris. L. Et natale S. Iuliae Virginis. qua carna nata, sed a Deo curata, et de a eto fonte a tribus Episcopis suscepta fuit. V. E. Alibi Leucanduli Confessoris et Valentinii, B. Bavenne natale SS. Valentini et Leucadi Confessorum. Mebulano passio SS. Martyrum Gerusti et Prifasi.

XIX KAL. JAN. Vacat Bedu.

Florus in A. T. L. Hierosolyma passio SS. Iusti et Abandi: qui post abapas, carceres et rotas igni traditi sunt sub Numeriano Imperatore et Olybrio Praefecto. * Lugilmo civitate depositio S. Victoris Episcopi, Romae passio S. Nicasii Episcopi * et Martyris, sororisque ejus Entropiae Virginis cum alius ejusdem urbis civibus qui Missarum solennitatibus peractis a Wandalis infra ecclesiam Remensium passus est Martyrium.

B. C. V. Lugilmo S. Victoris, Vicini Iaripicini Romae natale S. Nicolai Episcopi B. primo duobus addit titulum Episcopi et depositio in nomanot. B. Sanctorum Martyrum Iruis, Zosimi, et Theodoli B. In Antiochia natale SS. Ursi et Sutorum ejus.

XVIII KAL. Vacat Bedu.

Florus in A. T. L. Aurelianus depositio S. Maximiani Presbyteri et Confessoris (hinc usque etiam B. V.) qui in summa religione degens, ejus meritis multa miracula Dominus operari dignatus est.

B. Valeriani Episcopi et Confessoris. C. V. In Africa S. Faustii, Lucii, Candidi Martyrum. A. T. L. B. In Africa natale SS. * Candidi, Gerillani et Faustii.

XVII KAL. Vacat Bedu.

B. Trini Martyrum Ananiae, Azariae et Misaelis. B. V. Ravenna natale SS. Valentini, Naxalis, Agricolae. * Concordiae A. T. L. Ravenna natale SS. Valentini, Naxalis et Concordiae. A. In Tuscia passio S. Barbarae Virginis sub Maximiano Imperatore. T. Et transibus S. Ezerodi Confessoris. B. Arelate dedicatio basilicae S. Genesii martyris.

XVI

* T. Pudenti

* B. Zeloli * deest B

* D. Gerustian

* C. S. Zinnit. * deest in C

XI

XII

E

XIII

* C. Locandi

XIV

F

* deest in T. * deest in T.

* V. Gerusti

XV

* B. Gandi

XVI

* D. et concordia.

XVI

XVII
* huc diem cum sequenti invertit C.
* huc usque A et T.

A XVI KAL. * Natale S. Ignatii Episcopi et Martyris : qui tertius Antiochia post Petrum Apostolum Episcopus, duodecimo Trajani anno, ad bestias victus Romae missus est. Reliquae tamen corporis ejus Antiochia jacent * extra portam Daphniticam in cimiterio ecclesiarum.

T. Eodem die SS. Lazari et Marthae sororis ejus. C. V. In Africa * Victuri Victoris et alii Iriginta et tres, Victorini, Adjutoris, Quartii. B. In Africa natale SS. Victorini, Victoriani, Adjutoris, Honorati, Vincentii, Felicis et aliorum xxiv.

XVIII **XV KAL. Vacat Beda.**

Florus in A. T. L. Ierosolyma passio SS. Alexandri Episcopi et Theodoli : quorum Alexander in sceuleum suspensus est : et postea pariter cum Theodolo igni traditus est sub Aureliano Imperatore.

D. Beatorum Martyrum Rufi et Zosimi, qui de primis discipulis fuerunt, per quos primitus Ecclesia Judaeis et Graecis fundata est. C. V. T. Laodicea SS. Theodoti, Basiliani, V. C. In Africa S. Quinti, V. T. C. alibi passio SS. Afrae. A. T. In Africa natale Sanctorum Vincentii, Rogatiani A. Et passio S. Lucae Virginis. T. Romae natale SS. Antonii, Erenaei, Theodori B. Laodicea civitate natale SS. Quinti, Simplicii, Pauli, Victoriae, Privatii. Et alibi natale SS. Dignii et Baderisilli, Honorati cum aliis triginta.

XIX **XIV KAL. Vacat Beda.**

B *Florus in A. T. L. Antisiodoro civitate, depositio B. Gregorii Episcopi et Confessoris, qui tantae, ut liber actionum illius pandit, sobrietatis fuit, ut in medio mundi positus, novus effulgeret eremita, sequae saepius multis declaravit miraculis.*

D. Apud Aegyptum B. Nemesii Martyris, qui primum per calumnia quasi latro delatus est iudicij Emilianiano B. C. V. In Nicaea * civitate Bithyniae. SS. Zosimi Pauli, Secundini. * Quinti, Antisiodoro depositio B. Gregorii Episcopi. A. Et natale S. Cyricii L. Zosimi et Ciriaci. T. Et Pauli in civitate Bithyniae Nicaea.

* in solo B

XX **XIII KAL. Vacat Beda.**

D. Beatorum Martyrum, Ammonis, Zennonis, Ptolomei, Ingenii et Theophyli B. C. V. In Thracia * civitate Bithyniae natale S. Julii Romae Zephyri Episcopi * In Oriente S. Theodoti. Natale S. Liberati A. T. Natale S. Anastasii A. T. L. Romae depositio S. Zephyri. In oriente natale S. Liberati. T. Ad Ursam piteatum natale S. Pontiani.

* in solo B
* deest in B

XXI **XII KAL. JAN. Nat. S. Thomae Apost.**

Florus addit in A. T. L. qui passus est in India, lancea quippe transfixus occubuit. Hujus etenim corpus translatum est apud Edissam civitatem T. quinto nonas Julii.

B. C. V. A. T. L. Romae S. Innocentii Episcopi, A. T. Et passio S. Honorati Episcopi. C. Et passio S. Phoebe B. In Eraclea natale S. Passi. Et alibi Passio SS. Fuciae, Florii, Honorati Episcopi et Confessoris.

D. Catalaunus S. Memmi Episcopi primi illius civitatis ab Urbe Roma directi qui inter alia innumera miracula mortuum suscitavit, cuius nunc sepulchrum celeberrimis miraculis illustratur. Et in Thracia Joannis et Festi. *Sed parte haec spectant ad diem sequentem. quo perceptum in hoc MS. referunt S. Thomas.*

XXII

XI KAL. Vacat Beda.

C. V. Inter duas lauros natale triginta Martyrum qui omnes una die coronati sunt A. T. L. B. Romae * Via-Lavicanam natale sanctorum triginta Martyrum, qui una die sunt coronati. A. T. Romae depositio S. Felicis Episcopi. L. Addit Portusensis A. T. B. Et passio S. Theodote Virginis. Et Bithynii monachi B. In portu Romanorum natale S. Aristonii, et S. Felicis Episcopi. Eodem die passio S. Gregorii Martyris.

* deest B.

XXIII **X KAL. Depositio S. Victoriae Romae sub Decio :** quae cum esset desponsata viro pagano Eugenio, et nec nobere vellet nec sacrificare, post multa facta miracula, inter quae plurimas Virgines Dominum aggregaverat, percussa est gladio, carnificis Talarcho templorum Comitis, rogatu sui sponsae : deposita est autem X. Kalendarum eandem.

C. V. Eodem die S. Gregorii Martyris Spoletini et alii nonaginta triginta A. T. Romae natale SS. Eleutheri et Corneli. B. Romae natale SS. Eugenii, Eleutheri, Urbani, Corneli, Trajani, Victoris, Castulae et aliorum octingentorum et viginti. In Nicomedia natale Sanctorum triginta quinque Martyrum. Et alibi natalis SS. Joannis et Felis L. Eodem die adventus reliquiarum S. Lamberti Martyris atque Pontificis, quas veneranda memoria Dominus Constantinus Imperator abbas fortibus ab Episcopo Leodunensi Atherone in devotum sine impetratis, ecclesiam Leodunensi X. kal. Januarii solemniter suscepit, solemniterque ipsius diei memoriam quodammodo celebrandum instituit.

XXIII

C. V. Eodem die S. Gregorii Martyris Spoletini et alii nonaginta triginta A. T. Romae natale SS. Eleutheri et Corneli. B. Romae natale SS. Eugenii, Eleutheri, Urbani, Corneli, Trajani, Victoris, Castulae et aliorum octingentorum et viginti. In Nicomedia natale Sanctorum triginta quinque Martyrum. Et alibi natalis SS. Joannis et Felis L. Eodem die adventus reliquiarum S. Lamberti Martyris atque Pontificis, quas veneranda memoria Dominus Constantinus Imperator abbas fortibus ab Episcopo Leodunensi Atherone in devotum sine impetratis, ecclesiam Leodunensi X. kal. Januarii solemniter suscepit, solemniterque ipsius diei memoriam quodammodo celebrandum instituit.

IX KAL. Vigilia natalis Domini.

D. Apud Antiochiam Syriae natale Sanctorum Virginum quadraginta, quae persecutione Deciana per diversa tormentata martyrium consummaverunt. A. Natale Sanctorum Virginum quadraginta. A. T. L. Romae natale SS. Metrobi, Pauli, et Luciani.

D

XXIV

VIII KAL. Nativitas D. N. Jesu Christi.

Florus addit in A. et L. qui in divinitatis suae potentia et tempus nativitatis suae praevitit, et matrem perquam nasceretur elegit.

Et S. Eugeniae Virginis. Eodem die natale S. Anastasiae : quae tempore Diocletiani primo diram et inimicem custodiam a viro suo Publico perpressa, est in qua tamen a Chrysogono Confessore Christi multum consolata et confortata est. Deinde a Praefecto Illiici in gravissima aequae et diutina custodia macerata est : in qua duobus mensibus relecta est caelestibus escis per S. Theodoten, quae prius martyrium passa est. Deinde navi imposita cum ducentis viris et septingentis foemina, ut demergeretur in mari, perlata est ad insulas Palmarias, ubi per manus et pedes extensa est ligata ad palos fixos, et circa medium ejus ignis accensus est, in quo martyrium consummavit, et omnes qui cum illa venerant variis interfectionibus martyrium celebrant.

* huc usque A.

Florus in A. T. L. praeposit. In Sirmio.

B. Constantinopolim S. Anastasii.

VII KAL. Natale S. Stephani Protomartyris.

*Florus in A. T. L. In oppido Hierosolymitano villa Caphergamala passio S. Stephani, qui ab Apostolis Levita ordinatus, ob testimonium Christi lapidantibus Judaeis primus post ascensionem Domini martyrio consummatus est. * Hic oculos vilit apertos et Jesum stantem a dextris virtutis Dei : cui spiritum commendans, et pro persecutoribus exorans, imbre lapidum perfusus obdormivit.*

XXVI

* huc usque A.

B. C. V. Romae S. Dionysii Episcopi T. Eodem die Romae passio S. Marini. B. Antiochiae Juliani et Mariani.

VI KAL. Natalis S. Joannis Apostoli et Evangelistae, dilecti Domini.

XXVII

*Florus in A. T. L. praemittit. In Epheso, et deinde subjungit: quem Dominus non pro ceteris solum, sed et pro ceteris familiaribus unum dilexit. Hic supra pectus Domini in coma recubuit : cui postea levatus in cruce Matrem Virginum Virgini commendavit. * Hic inter quatuor animalia aquila comparatus, de divinitate Christi et Impudius praecunctis conspexit, et in Evangelij sui principijs scribendo contradidit.*

T. L. B. Eodem die ordinatio Episcopus S. Jacobi, fratris Domini, qui ab Apostolis primus ex Indis Hierosolyma est ordinatus Episcopus. B. Et medio Pascha martyrio coronatus V. C. Et S. Jacobi fratris Domini.

F

* huc usque A.

V KAL. Natalis Sanctorum Martyrum Indocentium.

XXVIII

Florus in A. T. L. addit qui testimonium Christo non loquendo sed moriendo perhibentes, Hierolis impietate felici nece consumpti sunt.

V. Natale Eutyen Presbyteri, Domitiani Diaconi, Castorii.

IV KAL. Vacat Beda.

XXIX

D. David Regis. Apud Arelatem S. Trophimi Episcopi et Confessoris, discipuli Apostolorum Petri et Pauli. V. C. In Africa Crescentii, Primiani, Secundi Salurniani Bonarati Romae Felicis et Bonifacii Episcopi, qui ultimus etiam est primo loco in A. T. L. In Africa SS. Domitii, Victuri, Primiani, Bonarati, Saturni, Felicis L. Et passio S. Thomae Archiepiscopi et Martyris Cantuariensis. B. Romae Felicis et Bonifacii Episcopi de ordinatione. In pago Ovionense (Olio) monasterio depositio S. Ebrulii Confessoris.

III KAL. Vacat Beda.

XXX

Florus in A. T. L. Turonis civitate depositio Perpetui

A Perpetui Episcopi et Confessoris : qui religioso magnoque voto corpus B. Martini removens. Angelicam visitationem promeruit.

• huc usque T.
et B. Securi
Apparus.

D. Apud Spoletum passio S. Sabini Episcopi, et Exuperanti et Marcelli Diaconorum, et Venustiani cum uxore et filiis sub Maximiano Augusto. Y. T. In Alexandria Mansueti, * Severi. Appiani, Donati, Iloniri. B. Poledisi. In insula S. Florentii Sereni, Pauli, Stephani, Papiani, Cletoegenis, Turonis Perpetui Episcopi et Confessoris.

xxxi

II KAL. Depositio S. Silvestri Episcopi.

Florus præponit in A. T. L. Romæ in cæmeterio Priscillæ via Salaria. Deinde subjungit, qui Roma-

næ Ecclesiæ post B. Petrum trigessimus tertius D præfuit, et per viginti duos annos virtutum miraculis, et prædicationum doctrinis mirabilis rexit.

Et passio S. Columbæ Virginis, Senones, sub Aureliano Imperatore : qua superato igne cæsa est.

C. V. Romæ Via Salaria in cæmeterio Jordanorum, Donata, Pauline, Rusticianæ, Nominandæ, Seroline, Saturnini, * Hylarianæ, Retiarie, Hermetis, Exorcistæ, in provincia Siciliæ civitate Catanensium Stephani, Pontiani, Attali, Flaviani, Corneli, Sexti, Floridi, Quintiani, Menebini, Simphoriani. D. Donati, Pauli.

* C. Hilariæ

Explicît Martyrologium Bedæ Presbyteri.

INDEX SANCTORUM

A IX AD XIX DIEM MARTII.

A

- 13 Abibus Martyr in Ægypto. *Ex Menais*. Vita cum Actis S. Asclæ confusa 254
- 16 Abrahamus eremita in Helesponto. § 1 Cultus Ecclesiasticus et Officium apud Græcos 428. § 2 Patria, ætas, Acta. 429. Vita auct. *Epiphre-mo Synchro*, ex *MS. Vatic.* cap. 1 Vita solitaria, rara per triennium patientia inter paganos 431. cap. 2 Paganorum conversio 433. cap. 3 Dæmonum tentationes superatæ 434. cap. 4 Institutio neptis et sollicitudo pro ea lapsa 435. cap. 5 Conversio neptis, felix obitus 437. *Græca infra habentur.*
- 13 Abundantius M. Reliq. apud Antonianos in Gallia. *Colitur 16 Febr.* 258
- 10 Acacius ex Mart. xl Sebastenis a p. 12 ad 29
- 10 Æmilianus Ab. Latiniaci in territorio Parisiensi. *Ex Vita S. Fursi et Martyrologiis* 48
- 11 Ængussius Keledeus Ab. et Ep. in Hibernia. Vita ex *collectione Colgani*. cap. 1 Res præclare gestæ 84. cap. 2 varia exarata monumenta 86
- 10 Actius ex Martyribus xl Sebastenis a p. 12 ad 29
- 10 Agapa V. M. Antiochiæ. *Ex Martyrologiis* 2
- 16 Agapitus Ep. Ravennæ. *Ex Lectionibus Eccles.* 421
- 17 Agricola Ep. Cabilone in Gallia 509. Acta Elevationis *Ex MS. Legendario* 510
- 14 Albertus M. Romanus. Reliquiæ Antuerpiæ 342
- 10 Alexander M. Apamæ in Phrygia. *Ex S. Apollinare apud Eusebium et Martyrologiis* 3
- 10 Alexander ex Martyr. xl Sebastenis a p. 12 ad 29
- 11 Alexander M. Carthagine aut Alexandria. *Ex Martyrologiis* 53
- 12 Alexander Diac. M. Alexandria. *Ex Mroll.* 104
- 13 Alexander M. Nicææ aut forsitan alibi. *Ex Mroll.* 287
- 13 Alexander M. Thessaloniciæ. *Ex Martyrologiis.* 287
- 17 Alexander Ep. M. Romani an Papa? *Ex Actis S. Alexandri Papæ*. an corpus in Hispaniam delatum? 506
- 14 Alexander M. Pydnæ in Macedonia Acta martyrii ex *MSS.* 339
- 14 Alexander M. Thessaloniciæ. *Ex Mroll.* 341
- 14 Alexander M. in Africa. *Ex Martyrologiis* 341
- 15 Alexander M. Carthagine. *Ex Martyrologiis* 386
- 18 Alexander Ep. Hierosolymorum, M. Cesaree in Palæstina. *Ex variis.* § 1 Cultus sacer apud Latinos. Confessio sub Severo Imp. Episcopatus Hierosolymitanus 613. § 2 Notitia cum Origine, bibliotheca erecta, martyrium: cultus sacer apud Græcos 614
- 17 Ambrosius Diac. Alexandria. *Ex S. Hieronymo et Martyrologiis* 509
- 10 Anastasia Patricia in Ægypto 40. Vita ex *Menais Græcorum* 40
- 10 Andreas Ab. Congregat. Vallimbrosanzæ. § 1 S. Arialdo Magistro in martyrio extrema officia impensa 47. § 2 monachus, Vita 88. Arialdi et Joannis Gualberti scriptæ, miracula. cultus 48. § 3 Acta Joannis Eremitæ Cellarum 49
- 12 Andus sive Andinus M. *Ex Martyrologiis* 104
- 10 Anectus M. Corinthi. *Ex Actis S. Cadrati*. Cultus sacer 5. Martyrium 4
- 10 Angias ex Martyribus xl Sebastenis. a p. 12 ad 29
- 16 Aninas Thaumaturgus anachoreta in Euphratensi ditone 427. Vita ex *Menais* 427
- 18 Anselmus Ep. Lucensis, Mantuæ. § 1 Patria, veneratio. acta 646. § 2 Antiquorum scriptorum de eo elogia 647. Vita auctore domestico *Presbytero Penitentiario B.* 648. cap. 1 Ejus doctrina: Episcopatus, monachus 648 cap. 2 Auxilia Mathildæ Marchionissæ præstita: calumniæ et dejectio ab Episcopa tu 649. cap. 3 Legatio ad Henricum iv Imp. excommunicatum impedita 650. cap. 4 Illustria facinora in schismate Wiberti Antipapæ 651. cap. 5 Episcopalis per Longobardiam inspectio: ejus virtutes et ratio vivendi 652. cap. 6 Miracula in vita patrata: obitus et sepultura 654. cap. 7 Miracula post obitum facta 655. cap. 8 Miracula post adjuncta, et a Mantuano Ep. et ab Ugone indicata 656. cap. 9 Alia miracula ex scripto ejusdem Ugonis ad Ep. Mantuanum 658
- 13 Ansovinus Ep. Camerini in Ital. *Ex lection. Eccl.* 316 Vita auct. *Egno monacho Ex MS.* Prologus 317 cap. 1 sanctus totius vitæ cursus 318. cap. 2 Miracula in vita patrata et pia mors 319. cap. 3 Miracula post mortem 321
- 15 Antonius Ord. FF. Minorum M. Arsengæ in Armenia. *Ex epistola Carli de Grimuldis* 407
- 18 Aprilis M. Nicomediæ. *Ex Martyrologiis* 618
- 13 Araba sive Arabia M. Nicææ in Bithynia. *Ex Martyrologus* 287
- 13 Ariaba M. Nicææ aut forsitan alibi. *Ex Mroll.* 287
- 15 Aristobulus Apostolus Ep. in Britannia. § 1 res gestæ a Græcis propositæ, aliorum laciniæ examinatæ 368 § 2 Assertio de Episcopatu Britoniensi in Hispania et aliorum in Palæstina rejecta. 369
- 14 Arnaldus Ab. Patavii. *Ex Scurdeonio et aliis* Plura de hoc *ex MS. Chronico Monachi Paduani* 10 Febr. pag. 365 et seqq.
- 17 Artemius M. Romæ. *Ex inscriptione et Ferrario* 806
- 16 Asclepiodorus M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 445
- 13 Aselus M. Reliq. apud Antonianos in Gallia. *Colitur 6 Sept.* 288
- 10 Athanasius ex Martyribus xl Sebastenis a p. 12 ad 29
- 10 Attalas Ab. Bobiensis in Italia. 41 Vita auct. *Jona discip. ex MSS.* Cap. 1 Educatio, vita monastica, Præfectarii puniti 42 cap. 2 Miracula 43. cap. 3 Morhus et pius obitus 44

- 18 Aurelius, sive Aurelia, M. Alexandriae. *Ex Mroll.* 617
 13 Aurelius M. Reliq. apud Antonianos in Gallia. *Colitur 26 Octobris* 258
 18 Aurilius M. in Campania. *Ex Martyrologus* 618
 11 Auria V. in monasterio S. Emiliani. *Ex Hispanico Sedorulli* 99

B

- 11 Bartholomæus ab Anglario Ord. S. Francisci de observantia Eupoli in Etruria 662. Vita *ex MSS.* 663 Translatio corporis et miracula *ex Italico* 663
 13 Basileus M. Reliquia: apud Antonianos in Gallia *Colitur 2 Martii* 288
 14 Basilus M. Thessalonice. *Ex Martyrologus* 344
 12 Basilissa M. in Asia. *Ex Martyrologus* 107
 13 Basilissa M. ad lacum Gerati. *Ex Mroll.* 236
 13 Basilla M. Nicomediae. *Ex Martyrologus* 256
 13 Belion M. Reliq. apud Antonianos in Gallia. *Colitur 5 Dec.* 258
 16 Benedicta Abb. Ord. S. Clare Assisit. *Ex Jacobillo et Wudlungio* 493
 11 Benedictus Archiep. Mediolan. *Ex Mroll. Paulo Duac. Ughello* 83
 12 Bernardus Ep. Calinensis in Campania Felice 228 Vita *ex MSS.* cap. 1 Res in vita gestæ 228. cap. 2 Miracula post mortem 229 Relatio transliti corporis S. Martini. *Ex Officio Eccl.* 231
 16 Bonifacius Kiritinus Ep. in Scotia. *Ex Actis MSS. selecta et alus* 444
 9 Bosu Ep. Deirorum Eboraci in Anglia. *Ex Beld et alus* 41
 18 Braulio Ep. Cusarugustanus. § 1 Studia litterarum, amicitia cum S. Isidoro: Archidiaconi dignitas 634. § 2 Collatus Episcopatus: libri aliquot S. Isidori evulgati 635. § 3 Magna in Conciliis auctoritas, scripta, obitus, sepultura 636

C

- 10 Cainus ex Martyribus xi. Sebastenis. a p. 12 ad 29
 10 Cains M. Apamæ in Phrygia. *Ex S. Appollinare apud Eusebium et Martyrologus.* 3
 11 Cains M. Carthagine aut Alexandriae. *Ex Mroll.* 33
 13 Callidus M. Nicomediae. *Ex Mroll.* 257
 10 Candidus ex Martyribus xi. Sebastenis. a p. 12 ad 29
 11 Candidus M. Carthagine aut Alexandriae. *Ex Martyrologus* 33
 18 Candidus M. Romanus Cinguli in Piceno *Bullis donationum* 619
 18 Capellodus M. Alexandriae. *Ex Mroll.* 617
 12 Carpius M. Ad lacum Gerati. *Ex Mroll.* 236
 12 Carpus M. in Asia. *Ex Mroll.* 107
 16 Cassianus M. in Graecia. *Ex Mroll.* 415
 10 Castor seu Castorius M. Nicomediae. *Ex Mroll.* 445
 9 Catharina Bononiensis V. Ord. S. Clare. Bononiae * 33 Vita *ex Italico Latine facta a Joan. Ant. Flaminio cap. 1* Vita Ferrariae nata, virtutes, tentationes, favores divini * 36 cap. 2 Monasterii Bononiensis fundatio et Catharinae beata mors * 39. cap. 3 Sepultura, et corporis incorrupti exhumatio, et miracula eam secuta * 41 Alia Vita *ex Italico Grassetti Soc. Jesu.* * 44 cap. 1 Prioritatis et spiritualis vite principia * 47 cap. 2 Tentationes superatae, discordiae et litos immixtae * 49. cap. 3 Monasterium constitutum: ex tentationibus et divinis

- solatiis discretio spirituum obtenta * 51. cap. 4 Vicissitudines in spiritu: munus novitarum instruendarum * 54. cap. 5 Favores divinitus facti * 56. cap. 6 Libellus de 7 armis spiritualibus: clausura monasterii Ferrariensis * 58. cap. 7 Abbatisa facta in novo Bononiensi monasterio * 60. cap. 8 Primum triennium in regimine miraculis illustratum * 63. cap. 9 Abbatisæ dignitas recepta: vita ad unum annum prorogata * 65 cap. 10 Extrema ægrotudo et felix obitus * 67. cap. 11 Caritas ejus erga Deum et proximum: studium orandi * 68. cap. 12 Zelus, humilitas, obedientia alique virtutes * 71 cap. 13 Sepultura, re-fossio corporis et miracula proximis a morte diebus facta * 76. cap. 14 Corpus collocatur in tabernaculo sedens: ad novum sacellum transfertur * 79. cap. 15 Sanitates et gratiæ variis collatæ * 82 cap. 16 Varia miracula * 84. cap. 17 Miracula posteriora * 87
 9 Cedeceus M. in Africa. *Ex Mroll.* * 3
 13 Christina Persæ. M. *Ex Menæis.* 258
 10 Cludion ex Martyribus xi. Sebastenis a p. 12 ad 29
 13 Claonius M. Ad lacum Gerati. *Ex Mroll.* 256
 10 Claudius ex Martyribus xi. Sebastenis a p. 12 ad 29
 10 Codratus M. Corinthi. Veneratio *ex MSS. fustis Græcis et Latinis* 4 Vita *ex MS. Græco.* cap. 1 Infantia, studium medicine 5. cap. 2 Congressus cum Pro-fecto: fidei mysteria explicata 6. cap. 3 Verbera et tormenta inflicta: adhortatio ad socios 6 cap. 4 Martyrium impletum, miracula ac celebritas post mortem 7. Alia Vita *anctore Nicephoro Gregora ex MS. Græco.* cap. 1 Patria, vita ante martyrium 8. cap. 2 martyrium 9 Hujus exemplo alii xv passi 10. *Græca infra habentur.*
 18 Collegus Diae. M. Alexandriae. *Ex Mroll.* 617
 16 Colloquillus Rex Reliq. apud Senones 439
 18 Collothus M. Alexandriae. *Ex Mroll.* 617
 16 Columba V. M. in Cornwallia *Ex Mroll.* 422
 14 Cornis M. in Africa. *Ex Mroll.* 341
 9 Concessus M. in Africa. *Ex Mroll.* * 3
 12 Concessus M. in Asia. *Ex Mroll.* 107
 13 Concessus M. Nicomediae. *Ex Mroll.* 257
 12 Confirminus, seu Firmus M. in Asia. *Ex Mroll.* 107
 11 Constantinus Conf. Carthagine. *Ex Mroll.* 54
 11 Constantinus Rex Cornubiæ monachus M. in Scotia. *Ex Brev. Abredon. Vita S. Davidis Menereu. Et Martyrologus* 62
 13 Constantinus M. Reliq. apud Antonianos in Gallia. *Colitur 12 Febr.* 258
 15 Constantinus M. Romanus. Reliq. Antuerpie 387
 18 Convotus M. Alexandriae. *Ex Mroll.* 617
 10 Crescens M. Corinthi. *Ex Actis S. Codrati.* Cultus sacer. § martyrium 7 et seqq.
 17 Crescentianus M. Romæ. *Ex inscriptione et Ferrario* 306
 18 Curotus M. in Mauritania. *Ex Mroll.* 618
 10 Cyprianus M. Corinthi. Cultus sacer 4 Martyrium in *Actis S. Codrati* 7 et seqq.
 17 Cyriaca M. Nicomediae. *Ex Mroll.* 506
 16 Cyriaca M. in Graecia. *Ex Mroll.* 415
 9 Cyrillus M. in Africa. *Ex Mroll.* * 3
 9 Cyrillus et Methodius fratres Episcopi, Apostoli Slavorum, Olmucii in Moravia. § 1 Gentes ab eis conversæ * 12. § 5 Res gestæ, præcipue ex historia translationis S. Clementis Papæ * 14. § 3 Alia de Actis narratio. Slavonice versæ scriptura et Missæ cantatæ * 16. § 4 Chronologia Apostolicae prædicationis * 18. Vita *Ex MS.* 20. Alia *Ex MS.* * 22 Lectio-

- nes Ecclesiasticæ *ex Brevior. MS.* * 24 Bohemorum per S. Methodium conversio. *Ex Vita S. Ludmilla* 23
- 10 Cyrillus ex Martyribus xl. Sebastenis *a p. 12 ad 29*
- 18 Cyrillus Ep. Hierosolymorum. *Ex variis* § 1 Cultus, Acta, exilium 623. § 2 Fides orthodoxa: suspicio Semirianismi abstersa 626. § 3 Series Episcoporum Hierosolymitanorum 627. § 4 Quid et quo tempore egerit et passus sit S. Cyrillus in Episcopatu suo 628. § 5 Scripta ejus: laus ex Officii proprii hymno 630
- 13 Cyron Presb. M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 256
- D
- 13 Damianus Diac. Tarracinen M. in Teatina ditioe 423. Acta *ex MS. Lectionario. cap. 1* Adoptatio a S. Valentino Ep. Diaconatus, Captivitas 423. *cap. 2* Vulnura inflictâ ab Angelo curata: conversio multorum: martyrîum. 424. *cap. 3* Inventio, translatio, miracula 426
- 14 Dativus M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 341
- 13 Dion M. Nicææ ant forsan alibi. *Ex Mroll.* 257
- 13 Dion, seu Dionysius, M. Thessalonicæ. *Ex Martyrologis* 257
- 14 Diona M. in Africa. *Ex Mroll.* 341
- 13 Dionius M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 257
- 10 Dionysius M. Corinthi. Cultus *ex fastis Græcis et Latinis* 4. martyrîum in *Actis S. Codrati* 7 et *seqq.*
- 12 Dionysius Carthusianus Doctor Ecstaticus Ruremundæ. Ossa in veneratione in magna Carthusia 241. Vita *anct. Theoderico Loeriu a Stratis. cap. 1* Nativitas, studia, libri conscripti, vita Carthusiana 243 *cap. 2* Judæus conversus: duæ mulieres diabolis ereptæ 245. *cap. 3* Vita solitaria laudata. Interitus Episcopi monita ejus spernentis 246. *cap. 4* Auxilium præstitum animabus ei apparentibus 248. *cap. 5* Extases, gemitus ob calamitates Ecclesiæ 249. *cap. 6* Morbus, obitus. Viri Ordinis illustres 250
- 16 Dionysius M. Aquileiæ. *Acta ex MSS.* 413
- 16 Dionysius M. Nicomediæ *Ex Mroll.* 415
- 17 Dionysius M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 506
- 18 Dionysius M. Alexandria. *Ex Mroll.* 617
- 13 Domitianus Presb. M. Ad lacum-Gerati. *Ex Martyrologis* 256
- 10 Domitianus ex Mart. xi. Sebastenis. *a p. 12 ad 29*
- 12 Domitianus Presb. M. in Asia. *Ex Mroll.* 107
- 13 Domitianus M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 257
- 13 Domitianus alius M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 257
- 14 Domitus M. Romanus. Reliq. Antuerpiæ. 342
- 10 Dominus ex Martyr. xi. Sebastenis. *a p. 12 ad 29*
- 12 Donata seu Donna V. M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 103
- 14 Donatus M. Carthagine. *Ex Mroll.* 340
- 12 Dorotheus M. Nicomediæ. *Ex Martyrologis et antiquis Actis* 103
- 10 Droctoveus Ab. monasterii S. Germani Parisiis 36. Vita *ex MS. 36. cap. 1* Educatio et vita monastica Augustoduni sub S. Germano 37. *cap. 2* Oecensio constructi templi et monasterii S. Vincentii, nunc S. Germani 37. *cap. 3* Abbatibus constituti virtutes et obitus 39
- 12 Duus M. Alexandria. *Ex Mroll.* 104
- 13 Duonus M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 257
- E
- 10 Ecditius ex Mart. xi. Sebastenis. *a p. 12 ad 29*
- 13 Edictius M. Calari in Sardinia. *Ex Squiro* 259
- 18 Eduardus M. Rex Angliæ. § 1 Stirps antiqua regia: loca et anni cadis, sepulturæ et variorum translationum 637. § 2 Veneratio sacra: martyrîi nomen: Acta conscripta 639. § 3 Collectanea de S. Eduardi moribus, ejus et fratris Ethelredi coronatione, de Angliæ ad Danos translatione et Synodis habitis 640. Historiæ martyrîi et translationum *pars 1* Gesta in vita et occasio necis 643 *pars 2* Variæ Translationes et elevationes: 644 miracula.
- 12 Egdon sive Egdunius Presb. M. Nicomediæ. *Ex Martyrologis* 104
- 12 Elphegus, cognomento Calvus Ep. Wintoniensis in Angliâ. § 1 Episcopatus, spiritus prophetice S. Dunstano collata vestis monastica et Presbyteratus 223. § 2 Nomen subscriptum Regum diplomatis, testamentum, obitus veneratio 226
- 13 Epepodus Diac. M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 256
- 13 Ericus, sive Henricus, Perusii in Italia. *Ex MSS. et Wadingho.* 333
- 18 Eucarpion M. Nicomediæ. *Ex Menais* 616
- 12 Evenculus M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 103
- 16 Eugenia, sive Engenius, M. Nicomediæ. *Ex Martyrologis* 415
- 12 Eugenius M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 103
- 11 Eulogius Presb. M. Cordubæ. § 1 Tempus vite et martyrîi, Vita scripta, cultus sacer. 87. § 2 varæ Translationes 89. Vita *anct. Alvaro teste oculato* 89. *cap. 1* Educatio, studia, Sacerdotium, Doctoratus, notitia cum Alvaro 90 *cap. 2* Captivitas, liberatio, Martyribus constantia data: Acta conscripta 90. *cap. 3* Doctrina et virtus, peregrinatio, electio in Archep. Toletanum 91. *cap. 4* Nova in Christianos persecutio. S. Leocritia instructa et adjuta 92. *cap. 5* Martyrium SS. Eulogii et Leocritie: corporum sepultura 93 *cap. 6* S. scriptoris erga S. Eulogium affectus et invocatio, 94 Eptaphium, Oratio, Hymnus 95
- 10 Eunonicus ex Mart. xi. Sebastenis. *a p. 12 ad 29*
- 13 Euphrasia M. Nicomediæ *Ex Mroll.* 257
- 16 Euphrasia M. *Ex Mroll. et Menais* 421
- 14 Euphrasius M. Thessalonicæ. *Ex Mroll.* 341
- 13 Euphrasius M. *Ex Mroll.* 340
- 13 Eupraxia, sive Euphrasia, V. in Thetula 260. Vita *ex MSS. Latinis et Græcis. cap. 1* Parentes nobiles ac sancti. Illus deponsatio, et cum matre vidua recessus in Ægyptum 261 *cap. 2* Vita monastica: obitus matris 262. *cap. 3* Tentationes genero e fracta: obulientia caeca, stricta jejuni 264. *cap. 4* Humilis mansuetudo: vita in variis casibus, etiam a diabolo admotis, illæsa 265. *cap. 5* Sanati enervumens, paralyticus, mutus et surdus 267. *cap. 6* Mors ante revelata, obitus 268
- 14 Eusemon Conf. Ep. Lampsacenus in Hellesponto. *Ex Menais.* 349
- 16 Eusebia Abb. Hammaticensis, in Belgio. § 1 Etas, Vita scripta, conversatio cum S. Amato exule perperam tributa 445. § 2 Dies natalis, Reliquiarum translatio 446. Vita *ex MSS. cap. 1* Nobilis et sancta progenies: vita monastica cum matre vidua 447 *cap. 2* Prefectura Hammaticensis. obitus, translatio. 448. *Idem cap. 2 carmine expositum* 450. Miracula *ex MSS. cap. 1* Virtutes, elevatio, miracula 452 *cap. 2* Translatio et Restauratio monasteriorum. Translatio in novam capsam 454. *cap. 3* Miracula tempore scriptoris facta. 455

13 Eustachius M. Reliq. apud Antonianos in Gallia. *Colitur 13 Nov.* 258
 12 Eustasius Presb. M. in Asia. *Ex Mroll.* 107
 13 Eustasius Presb. M. Nicomedie. *Ex Mroll.* 256
 14 Eustathius, sive Eutychius M. Carris in Mesopotamia. *Ex Theophane et Mroll.* 350
 11 Euthymius Ep. Sardium in Asia. *Ex Concilio II Niceno, Cedreno et Menzies* 72
 12 Euticius, sive Eumenius M. Nicomedie. *Ex Martyrologus* 105
 10 Eutyches ex Martyr. XI. Sebastenis a p. 12 ad 29
 10 Eutychius ex Martyr. XI. Sebastenis a p. 12 ad 29

F

15 Fausta M. Nicomedie. *Ex Mroll* 386
 18 Felicianus M. in Mauritania. *Ex Mroll.* 618
 15 Felicianus M. Romanus Reliquie Antwerpie 387
 12 Felicion M. in Asia. *Ex Mroll* 107
 13 Felicitas M. Nicomedie. *Ex Mroll.* 341
 13 Felicitas M. Reliq. apud Antonianos in Gallia. *Colitur 23 Nov.* 258
 9 Felix M. in Africa. *Ex Mroll.* 3
 13 Felix M. Nicomedie. *Ex Mroll.* 257
 16 Felix M. Aquileie. *Acta ex MSS.* 513
 18 Felix Inaconus S. Naresis Ep. Gerundensis, Martyr. *Ex hujus Vita* 620 et seqq.
 12 Fina V. in Hetruria 231. *Vita auct. Joanne a S. Germano Ord. Prædicatorum ex MS.* 232. cap. 1 Virtutes: morbus diuturnus, miracula post mortem 233. cap. 2 Miracula post sepulcrum 235 Anabeta 238
 16 Finianus Ab. Sarluisis in Hibernia 439. *Vita auct. Anglo ex MS.* 441
 10 Firmianus M. Nicomedie. *Ex Mroll.* 32
 11 Firmianus, Firminus, aut Firmianus Abbas, nun in Andania an petus in Piceno? *Ex Mroll. et B. Petro Damiano* 96
 12 Firmus seu Confirinus M. in Asia. *Ex Mroll.* 107

10 Firmus, sive Firmianus M. Nicæo in Bithynia. *Ex Martyrologus* 30
 10 Flavianus ex Martyriliis XI. Sebastenis a p. 12 ad 29
 12 Florentius M. in Grecia. *Ex Mroll.* 513
 13 Fortunatus M. Reliq. apud Antonianos in Gallia. *Colitur 12 Febr.* 258
 14 Fortunio M. *Ex Mroll.* 340
 13 Fortunio M. Reliq. apud Antonianos in Gallia. *Colitur 30 Octob.* 258
 9 Francisca Romana Fundatrix Oblatarum Turris-speculorum. § 1 Cultus sacer: res geste et visiones a Confessario scripte 89. § 2 Observanda Lectori circa ea scripta 90. § 3 alii Vita scriptores 92. *Vita auct. Joanne Mattiotti Confessario ex MS. Liber 1* de vita et miraculis. cap. 1 Virtutes per omnem vitam admirabiles 93 cap. 2 Miracula in vita patrata 97 cap. 3 Miracula post obitum: alia post sepulcrum 100 *Liber 2* Visiones xciu a pag. 104 ad 134. *Liber 3* Conflictus varii. cap. 1 Demones variis modis et formis molesti 133 cap. 2 Crudelia verbera ei inflata: imma contumacia, tentationes demonum: revelata 157 cap. 3 Alie demonum tentationes superatae 159. cap. 4 Alii conflictus etiam in Turri speculorum 162 cap. 5 De loco usurariorum, blasphemorum, perjurocum xenodochium et aliorum supplicii 163 cap. 6 Quomodo peccata capitula puniuntur 168 cap. 7 Tor-

menta pro statum et professionum diversitate diversa 171. cap. 8 Nomina et exercitia demonum 173. cap. 9 Penæ purgatorii et de spiritibus gloriosis 175 *Epylogus* de obitu S. Francisca 177 *Vita ex Italico Mariae Magd. Angulivæ Præditi Oblatarum Turris-speculorum cap. 1* Conjugium, sanitas per S. Alexium reddita, exercitia pietatis 178 cap. 2 Virtutes ejus cum matris-familiis, liberalitas erga pauperes, obitus filii 180 cap. 3 Apparens et filius prænantia sororem morituram: ipsi socium Archangelum relinquit 182 cap. 4 Solutio a lege matrimonii: adjuti pauperes: mortificatio, contemplatio 183. cap. 5 Raptus et virtus obedientia 183. cap. 6 Patientia in adversis: ad utilitatem proximorum colloquia 187. cap. 7 Ministerium agrorum, iter Assisense. Confessorius electus Joannes Mattiotti 189. cap. 8 Olivetum Gohmis initia. Oblatarum Congregatio designata: mors Vannotia cognata 191. cap. 9 Congregatio Oblatarum divinis visionibus probata 192 cap. 10 Oblatae in Turri speculorum conveniunt 194 cap. 11 Contra difficultates remedium divinitus datum 196 cap. 12 Approlatur a Sede Apostolica 197 cap. 13 Fit Præses Oblatarum 199. cap. 14 Au toritas in regimine obcelestes gratias 201 cap. 15 Donum propheticæ et curatorem 203 cap. 16 Alia miracula 205 cap. 17 Morbus et felix obitus 206. cap. 18 Sepultura: canonizatio 207. cap. 19 Corporis inventio et elevatio 210 cap. 20 Miracula posteriora 212. Relatio in Auditorum Rotæ coram Paulo v tribus §§ comprehensa 215 et seqq.

13 Francisca Ord. FF. Minorum M. Arsenge in Armenia. *Ex epistola Caroli de Grimaldis* 407
 14 Frontina M. Nicomedie. *Ex Mroll.* 341
 14 Fronto M. in Africa. *Ex Mroll.* 341
 14 Frumimus M. Thessalonica. *Ex Mroll.* 341
 14 Frumimus M. *Ex Mroll.* 340

G

12 Gaius M. Alexandria. *Ex Mroll.* 104
 13 Galatus M. Ad lacum-Gerati. *Ex Mroll.* 256
 11 Georgius Theophorus Thaumaturgus. *Ex Menzies* 59
 13 Gerahus Ab. et Ep. Mageonensis in Hibernia. § 1 Mageonense monasterium ante S. Geraldum fundatum. Pars prima Vitæ fabulosa vel dubia 284. § 2 Vita et miracula. 285
 17 Gertrudis V. Abb. Nivelis in Brabantia. § 1 Cultus sacer. templa dicata, translatio corporis, reliquia aliis in locis 590. § 2 Acta a variis scripta 591 *Vita auctore corvo Clerico aut Presbytero domestico ex MSS. cap. 1* Pia educatio, vita sancte peracta 592. cap. 2 Preparatio ad mortem, felix obitus, sepultura 593 cap. 3 Miracula tempore Vulfredidis Abbatissa facta 594 cap. 4 Miracula post decemium ab obitu patrata 595. *Appendix 1* Carex et contraria sanitate 597. *App. 2* Reliquie exannate. Miracula 597
 16 S Gertrude, que in Franconia colitur dissertatio, § 1 Conficta jura S. Gertrudis Nivelensis aut alterius Pippini Herstalli in Franconiam 598 § 2 An aliqua Gertrudis fuerit soror Cardi Magni et cultum obtineat 600. § 3 Uterque inquisitio de Gertrude sorore Cardi Magni, eius pie sacra veneratione 601
 9 Gregorius Ep. Nyssenus in Cappadocia. § 1 Fratres, soror, uxor ante Episcopatum 5.

- § 2 Acta in Synodis : libri contra Eunomium 6. § 3 Æquata Gregorio et Helladio potestas: hinc simulatas 8. § 4 Eloquentia Gregorii, iter Hierosolymitanum, mors et cultus sacer 9
- 12 Gregorius Magnus Pontifex Romanus et Ecclesie Doctor. *Comm. præv.* § 1 Veneratio sacra apud Latinos et Græcos 120. § 2 Vita a variis scripta. Tempus Sedis et reliqua ætatis 121. § 3 Monachus 122. § 4 Corpus an hactenus Romæ, adservetur. Tempa, reliquia, veneratio, Romæ Bononiæ et in Sicilia 124. § 5 Quo fundamento credatur corpus Roma in Gallias ad Suessionense S. Melardi monasterium delatum 125. § 6 Caput ad Senonense S. Perri-Vivi monasterium creditur translatum 128. § 7 Reliquie in Germaniâ adservatæ: an etiam caput? 129. § 8 Veneratio apud Lusitanos. Caput etiam dicitur in Lusitania adservari 129. Vita *auct. synchrono ex MSS.* cap. 1 Ortus, studia, vita monastica, legatio Constantinopolitana 130. cap. 2 Pia exercitia tempore pestis: electio in Pontificem. Libri scripti, morbi 131. cap. 3 Exules et egeni adjuti. Angli ejus industria ad fidem conversi 132. cap. 4 Miracula circa Eucharistiam et Reliquias ac signo Crucis facta 133. cap. 5 Oratio pro anima Trajani. Libri scripti. Obitus 135
- Vita *alia auct. Joannes Diac. collata cum MSS.* Prolegus ad Joannem Papam VIII. 136 LIBER I Vita ante Pontificatum cap. 1 Progenies, studia, Prætura administrata, vita monastica, Abbatibus minus 137. cap. 2 Varii monachi ob scelera divinitus puniti et ab eo adjuti 138. cap. 3 Monachi et discipuli sancte mortui. Iter ad Anglos convertendos susceptum et impeditum 139. cap. 4 Legatio Constantinopolim. Expositio in Jobum cæpta. Eutychius Patriarcha de Resurrectione carnis male sentiens emendatus. Tempestas maris 140. cap. 5 Inundatio Tiberis et Athesis: pestis inguinalis. Litanie institutæ. Electio ad Pontificatum 142. cap. 6 Testimonia de Pontificatu declinato et invite assumpto. 144. LIBER II cap. 1 Modestia in titulis Pontificiis. Epistola Synodica et professio fidei. Cantus Ecclesiasticus ordinatus 146. cap. 2 Consiliarii a Clero assumpti. Præscripta laicis et militibus circa sanctiones Ecclesiasticas. Ordinata circa Missam et Stationes 148. cap. 3 liberalitas in dandis eleemosynis. Ecclesia dedicata. Miracula 149. cap. 4 Anglorum conversio procurata missis viris Apostolicis 151. cap. 5 Miracula circa Eucharistiam et Reliquias et signo Crucis patrata. An Trajanus Imp. ejus precibus adjutus? 152. cap. 6 Zelus in emendatione monachi proprietarii: in Paganorum et Judæorum conversione 153. cap. 7 Prudentia in præficiendis Præfectis xenodochiorum patri-moniorum Ecclesie et Præpositis monasteriorum 155. cap. 8 Eleemosynæ datæ 156. cap. 9 alia beneficia liberalis animi. Fraudis aliorum impedita 158 LIBER III cap. 1 Labores in extinguenda simonia 159. cap. 2 Ratio in optinendis Episcopis constituendis observata 162. cap. 3 Sedes Episcopales unitæ. Sedium loca permutata. Exules Episcopi adjuti 164. cap. 4 Ordinationes in promotione Clericorum, obitu Episcoporum, et xenis accipiendis 166. cap. 5 Vita Episcoporum reprehensa 168. cap. 6 Exemplo amitarum suorum et secularia desideria Episcoporum redarguta 169. cap. 7
- Præcepta de malis consiliariis pravorum familiaritate, ira Præpositorum et protectione liberorum hominum 171. cap. 8 Sollicitudo in apostatis ad monasteria reducendis et exactionibus minuendis, protectio vitæ monasticæ contra edictum Imperatoris 172. cap. 9 Fortitudo in redarguendo Patriarcha CP. ob titulum Universalis Episcopi 174. cap. 10 Reliquie et brandea honorata. Modestia in titulo Universalis Episcopi non usurpando 176. LIBER IV. cap. 1 Usus pallii Episcopo Raven-nati concessus certis temporibus 179. cap. 2 Invasor Sedis Salonitanæ excommunicatus, et penitens in gratiam admissus 181. cap. 3 Mauritius Imp. admonitus, penitens occiditur 182. cap. 4 Epistola ad Phocam Imp. hujus in Episcopis consecrandis consensus 184. cap. 5 Episcopi injuste depositi, restituntur. Regula pro criminibus objectis examinandis 186. cap. 6 Monita præscripta. Lex talionis. Clericis stipendianda 187. cap. 7 Hæretici et schismatici ad Ecclesiam perducti aut invitati 190. cap. 8 Documenta circa renuntiationem Episcopatus ob morbos et circa dissolutionem matrimonii 191. cap. 9 Judæi quomodo tolerandi et coer-cendi. Non Sabbatum sed dies Dominica vene-randa 192. cap. 10 Compassio erga ægros Episcopos aliosque afflictos. Futuræ calamitates prædictæ 194. cap. 11 Summa in verbis et operibus humilitas 196. cap. 12 Clades Imperii et Urbis Romanæ indicantur 197. cap. 13 S. Gregorii morbus, obitus, sepultura 198. cap. 14 Libri scripti: de hisce modestia illius 200. cap. 15 Veneratio: ejusdem ac parentum statuæ 202. cap. 16 Miracula: malevoli puniti, alii de imminente morte moniti, alii sanati 203. cap. 17 Alia miracula. Epilogus scriptoris 206 Epilogus carmine 208
- 16 Gregorius Ep. Armenus Pitiveri in Gall. 436. Vita *auct. corvo ex MS.* cap. 1 Res gesta et Episcopatus in Armenia: adventus in Gallias 437. cap. 2 Pia mors, miracula 458
- 10 Gorgonius ex Mart. XI. Sebatenis a p. 12 ad 29
- 10 Gorgonius Palatinus M. Nicææ in Bithynia. *Ex Martyrologus* 30
- 11 Gorgonius M. Turonibus 53. Historia Transla-tionis *ex MSS.* 55. Narratio histor. miracula 56
- 12 Gorgonius M. Nicomediæ. *Ex Martyrologus et antiquis Actis* 103
- 13 Gratosus M. Reliq. apud Antonianos in Gallia *Colitur 20 Feb.* 258
- II
- 13 Heldradus Ab. Novaliti in Italia 326. Vita *Ex MSS.* cap. 1 Vitæ totius periodus 328. cap. 2 Miracula in vita et post mortem patrata. 329. cap. 3 Alia miracula 331
- 10 Helianus ex Martyr. XI. Sebatenis a p. 12 ad 29
- 10 Helias ex Martyribus XI. Sebatenis a p. 12 ad 29
- 10 Heraclius ex Martyr. XI. Sebatenis a p. 12 ad 29
- 11 Heraclius M. Carthagine aut Alexandria *Ex Martyrologus* 53
- 13 Heronius M. Reliq. apud Antonianos in Gallia. *Colitur 26 Feb.* 258
- 16 Herbertus Archiep. Colonien. § 1 Dignitas Cancellarii. Tempus Archiepiscopatus et obitus 439. § 2 Acta a variis scripta 469. § 3 Translatio, canonizatio, cultus 461 Vita *auct. Lamberto Tutvensi ex MSS.* cap. 1 Progenies, studia: officium Cancellarii sub Ottone 3 Imp. VII 462

462. *cap. 2* Electio in Archiepiscopum. Ottonis 3 *Imp.* sepultura procurata 464. *cap. 3* Opera pia : eleemosynæ, monasterium Tuitiense constructum, miracula 465. *cap. 4* Simultas cum S. Henrico *Imp.* exorta et sublata. Comparatio cum aliis Sanctis. 467. *cap. 5* Preparatio ad mortem, morbus, obitus, sepultura 469. Alia Vita *auct. Ruperio Ab. Tuitiensi* 470. *cap. 1* Progenies : acta ante Episcopatum 471. *cap. 2* Electio et consecratio in Archiepiscopum 472. *cap. 3* Acta in obitu Ottonis 3 *Imp.* et in fame publica 474. *cap. 4* Monasterium Tuitiense constructum et reparatum 475. *cap. 5* Miracula in vita patrata 477. *cap. 6* Studium orationis, et humilitatis : benignitas erga pauperes et afflictos. 479. *cap. 7* Inimicitie ab invidis procuratae cum S. Henrico *Imp.* et divinitus sublatae 480. *cap. 8* Preparatio ad mortem : morbus, obitus, sepultura 481. *cap. 9* Apparitiones post mortem 483
- 16 Heribertus eremita in Comitatu Namurcensi. *Ex MS. Agudin du Monin.* 500
- 10 Hesyehius ex Martyr. xi. Sebastenis a p. 12 ad 20
- 10 Himelinus Presb. Fenari in Brabantia 46. Vita *auct. Joanne Gillemanno ex MS.* 46
- 12 Hilarius M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 105
- 12 Hilarius M. in Asia. *Ex Mroll.* 107
- 13 Hilarius M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 257
- 16 Hilarius Ep. M. Aquileiæ. *Acta ex MSS.* 413
- 13 Hippolytus M. Reliq. apud Antonianos in Gallia. *Colitur 25 Sept.* 258
- 13 Horrus M. filius Theusetis M. Nicææ. *Ex Mroll.* 257
- 13 Hyromeus M. Ad lacum-Gerati. *Ex Mroll.* 256
- I
- 13 Ignatius M. Reliq. apud Antonianos in Gallia. *Colitur 26 Febr.* 258
- 18 Ingenua M. in Campania. *Ex Mroll.* 618
- 15 Ingomus, sive Ingenua, M. Nicomediæ. *Ex Martyrologus* 386
- 12 Innocentius Ep. Romæ. *Ex Mroll.* 105
- 14 Innocentius Ep. Veronæ. *Ex Ughello. et Tabula MS.* 343
- 16 Isidius Ep. Viennen. *ex Actis S. Aviti fidi* 442
- J
- 13 Januarius M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 256
- 15 Januarius M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 386
- 17 Januarius M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 506
- 18 Januarius M. Alexandriæ. *Ex Mroll.* 617
- 17 Jemsollus M. Alexandriæ. *Ex Mroll.* 617
- 14 Jocondus M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 341
- 18 Jocondus M. in Mauritania. *Ex Mroll.* 618
- 16 Joannes Ep. M. Vicentiæ 485. Vita *ex Italico Franc. Barbaram de Mironis. cap. 1* Ex Priore S. Victoris, Abbas S. Laurentii : oxul Ep. Mantuanus, dein Vicentinus 486. *cap. 2* Pro libertate Ecclesiastica martyrium, sepultura, translatio 487. *cap. 3* Miracula et gratia ex processu an. 1223 formato 489. *cap. 4* Miracula an. 1341 excepta per Presb. 490. *Ipsum processum vide in Append.*
- 10 Joannes ex Martyribus xi. Sebastenis, a p. 12 ad 20
- 16 Joannes insecres monasterii in Rufianis. *Ex Menais* 428
- 12 Joannes M. in Africa. *Ex Mroll.* 104
- 17 Josephus ad Arimnthen Hierosolymis. § 1 Cultus : elogium ex Evangelistis et traditione 502. § 2 Fabulosa commenta, Reliquiæ, Officium Ecclesiasticum 504
- 12 Jovennianus M. in Africa. *Ex Mroll.* 107
- 16 Jovianus M. in Græcia. *Ex Mroll.* 415
- 9 Julianus in Africa. *Ex Mroll.* 3
- 12 Julianus Romæ. *Ex Mroll.* 105
- 13 Julianus M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 257
- 16 Julianus M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 415
- 16 Julianus Anazarbenus Ægææ passus, Antiochiæ sepultus 415. Acta martyrii decerpta *ex hominibus S. Joan. Chrysostomi* 417
- 17 Julianus Urius Patavii. *Ex Caraccio, Scardicoro. alius.* 608
- 12 Julius M. Alexandriæ. *Ex Martyrologus* 104
- 13 Julius Ep. M. Nicææ aut alibi. *Ex Martyrologus* 257
- 12 Justina reclusa Aretii in Hetruria 238. Vita et miracula *Ex MS.* 239
- 13 Justus M. Reliq. apud Antonianos in Gallia. *Colitur 13 Nov.* 258
- 9 Juvencula M. in Africa. *Ex Martyrologus* 3
- K
- 13 Kennocha V. in Scotia. *Ex Brev. Aberdon. et Martyrologus* 333
- 10 Kessogus Ep. in Scotia. Veneratio 35. Vita initium *ex Breviar. Aberdonneusi* 35
- L
- 16 Largus M. Aquileiæ. *Acta ex MSS.* 413
- 13 Laurentia V. M. Reliq. apud Antonianos in Gallia. *Colitur 8 Jul.* 258
- 13 Leander Ep. Hispalensis. § 1 Cultus sacer et dies obitus, Libri scripti. Iter Constantinopolitanum : notitia cum S. Gregorio Magno 271. § 2 Conversio S. Hermenegildi, dein Reccaredi Regis cum gente Gothorum. Synodus Toletana in. 272. § 3 Homilia de triumpho Ecclesiæ ob conversionem Gothorum 273. § 4 Epistola S. Gregorii Magni ad eum. Obitus, sepultura, translatio 274
- 14 Leobinus seu Leobinus Ep. Carnoten. in Gallia 344. Vita *ex MS. cap. 1* Pueritia, studia, monachus sub SS. Avito erem. et Hilario Ep. 345. *cap. 2* Miracula ante susceptum Episcopatum 346. *cap. 3* Promotio ad Episcopatum : miracula 347. *cap. 4* Reliqua miracula : felix obitus 348
- 15 Leocritia V. M. Cordubæ. *In Actis S. Euloyii* 406
- 10 Leontius ex Martyribus xi. Sebastenis. a p. 12 ad 20
- 15 Longinus Centurio M. in Cappadocia. Ejus apud Græcos cultus et Acta varia 376. Pseudodextri De eo figmenta et num Acta Latina hujus et militis confusa 377. Acta *auct. S. Hesyehio Presb. Hierosolymorum. Ex MS. Græco Vaticano* 380. Inventio capitis *ex alio MS. Græco Vaticano* 383. *Græca infra habentur.*
- 15 S. Longinus miles M. Cæsares in Cappadocia. § 1 Nomen, cultus, locus martyrii 370. § 2 Corpus cum sanguine Christi Mantue. Illuminatio sub cruce Christi 372. § 3 Inventio corporis Mantue : Reliquiæ alibi 373. Acta *ex MSS. Latiniis* 379
- 13 Lucas M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 257
- 13 Lucetella M. ad lacum-Gerati. *Ex Mroll.* 256
- 18 Lucianus M. in Campania. *Ex Mroll.* 618
- 15 Lucius Ep. M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 386

10 Lysimachus ex Martyr. xi. Sebastenis. a p. 12 ad 29

M

- 10 Macarius Ep. Hierosolymorum § 1 Tempus Sedis. Fides contra Arium propugnata 33. § 2 Basilica Dominicæ Resurrectionis extracta. Inventio Crucis Christi Obitus. Cultus 34
- 12 Macedonius M. in Asia. *Ex Mroll.* 107
- 13 Macedonius M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 257
- 13 Macedonius Presb. M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 256
- 15 Magorianus Conf. frater S. Vigilii Ep. Tridenti. *Ex Ferrario et aliis* 398
- 12 Mamilianus seu Maximilianus M. Romæ. *Ex Martyrologiis* 103
- 14 Mammerus M. in Africa. *Ex Mroll.* 341
- 15 Manilus M. Carthagine. *Ex Martyrologiis* 386
- 10 Marcianus M. *Ex Martyrologiis* 32
- 13 Marcus M. Nicææ in Bithynia. *Ex Mroll.* 237
- 12 Mareasus M. Nicomediæ. *Ex Martyrologiis* 105
- 13 Maria M. Nicææ aut alibi. *Ex Martyrologiis* 257
- 14 Maria M. in Africa. *Ex Mroll.* 351
- 16 Maria Neptis S. Abramii eremitæ. *In Actis hujus*: Mariæ institutio et lapsus 433. Conversio, penitentia et sancta mors 437. *Græca infra habentur.*
- 17 Maria M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 306
- 18 Maria M. Nicomediæ. *Ex Martyrologiis* 618
- 10 Mariana, seu Marina V. M. Antiochiæ. *Ex Mroll.* 31
- 9 Marianus M. in Africa. *Ex Martyrologiis* 3
- 13 Marianus M. Reliq. apud Antonianos in Gallia. *Colitur 1 Dec.* 258
- 18 Marinus M. Alexandriæ. *Ex Martyrologiis* 617
- 12 Marius M. Nicomediæ. *Ex Martyrologiis* 105
- 13 Martialis M. apud Antonianos in Gallia. *Colitur 15 Martii* 258
- 13 Martialis M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 257
- 11 Martianus M. Carthagine aut Alexandriæ. *Ex Martyrologiis* 53
- 18 Martius M. Alexandriæ. *Ex Mroll.* 617
- 10 Martyr socius S. Melitonis. Reliquiæ et cultus Venetiis 30
- 13 Martyres duo. socii SS. Macedonii et aliorum, Nicomediæ. *Ex Mroll.* 256
- 13 Martyres duo, socii SS. Julii Ep. et aliorum, fors in Nicææ. *Ex Mroll.* 257
- 15 Martyres duo, socii S. Longini Centurionis in Cappadocia. *In hujus Actis* 380
- 14 Martyres tres, ex his monachi duo, et Diaconus Marsicanus in Valeria provincia. *Ex Dialogis S. Gregorii* 343
- 9 Martyres vi consanguinei, avus, avia, pater, mater, et duo filii. *Ex Menais* 3
- 12 Martyres vii, socii S. Egdonis, Nicomediæ. *Ex Martyrologiis* 104
- 18 Martyres viii Alexandriæ. *Ex Mroll.* 617
- 16 Martyres x in Phœnicia. *Ex Menais* 419
- 11 Martyres xii, monachi, Legionè in Hispania 59
Acta ex MSS. edita ab Antonio Yopez 60. *Alia ex Tamaio Salazar* 62
- 11 Martyres xv, Carthagine aut Alexandriæ. *Ex Martyrologiis* 53
- 18 Martyres xxiii Nicomediæ. *Ex Mroll.* 618
- 10 Martyres xi. Sebasteni *Comm. præv.* § 1 Varia Acta et honorificæ Patrum 12 § 2 Reliquiæ, templa, miracula et veneratio apud Græcos 14 § 3 Reliquiæ, templa et veneratio apud Latinos. Nomina singulorum 15. § 4 Genus supplicii in stagno illatum 16. Compendium martyrii *ex lingua Armena translatum* 19. Acta *ex MSS. Latinis. cap. 1* Comprehensio et inter oblatos honores et minas constantia 19. *cap. 2* Tormentum stagni congelati. Substitutio custodis in locum deficientis 20. *cap. 3* Cædes, corpora combusta. Reliquiæ repertæ. Nomina 21. Vita *auct. Evodio Ep. Cæsarea, interpr. Joanne Diac. Neapolit* 21. *cap. 1* Occasio persecutionis. Martyrum nomina. Quæstio sub Agricolo Præsidente 22. *cap. 2* Quæstio sub Lysia Duce. Inter lapidandum illæsi 23. *cap. 3* In stagnum frigidum immissi. Uno deficiente accessit Clavicularius. Miracula lucis et coronarum. Martyrum 24. *cap. 4* Corpora combusta. Reliquiæ repertæ. 25. Oratio S. Basilii *interpr. Ger. Vossio. cap. 1* Martyrum unanimis constantia, patria, militiæ, Virtus laudanda et imitanda 25. *cap. 2* Constantia ob rejecta blandimenta et minas 26. *cap. 3* Tormentum in stagno congelato 27. *cap. 4* Apostasia unius et accessio alterius 27. *cap. 5* Corpora combusta. Reliquiæ honoratæ. Pietas matris in filium Martyrem 28. Historia Translationis. *Ex Socomeno* 28
- 10 Martyres xliii in Perside. *Ex Mroll.* 32
- 12 Martyres xliii in Africa, socii S. Joannis. *Ex Martyrologiis* 104
- 14 Martyres xliiii Romæ sub Nerone passi. *Ex Mroll. et Actis SS. Processi et Martiniani* 348
- 14 Martyres socii S. Eustathii, Carris in Mesopotamia. *Ex Mroll et Theophane* 350
- 18 Martyres socii SS. Trophimi et Eucarpionis Nicomediæ. *Ex Menais* 616
- 17 Martyres Alexandrini in templo Serapidis. *Ex Sosomeno et Theophane.* 508
- 12 Martyres plurimi Antiochiæ. *Ex Eusebio et Mroll. Rom.* 58
- 18 Martyrum decem milia Nicomediæ. *Ex Menais.* 616
- 14 Mathildis Regina, conjux Henrici Aucupis Regis Germaniæ. § 1 Progenes, Acta, cultus 351 § 2 Antiquorum scriptorum testimonia 352. Vita jussu S. Henrici Imp. scripta *ex MSS. Prologus* 353. *cap. 1* Progenes, educatio, nuptiæ 353. *cap. 2* Gesta in matrimonio et obitu mariti. Dignitas filiorum 355. *cap. 3* Virtutes in viduitate exercite: tribulatio a filiis illata: reconciliatio 357. *cap. 4* Opera pia et elemosynæ. Luctus in obitu Henrici filii. Iter Ottonis in Italiam 359. *cap. 5* Miracula, spiritus prophetiæ: ultima verba cum Ottonè in Imperatorem coronato 361. *cap. 6* Mors prævisa: mors, obitus, sepultura 363.
- 15 Matrona V. M. Barcinonæ. Vita *ex Hispanico* 388.
- 15 Matrona M. Thessalonice. *Ex Mroll. Menais, etiam Captorum* 390
- 15 Matrona regia V. Lusitana juxta Capnam in Italia. *cap. 1* Vita, festum, Reliquiæ 392. *cap. 2* Ætas, genus regum e Lusitania 394. *cap. 3* Beneficia mortalibus præstita 396.
- 12 Matulus M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 105.
- 18 Maurus M. in Campania. *Ex Mroll.* 618.
- 12 Maximus seu Maximinus M. Nicomediæ. *Ex Martyrologiis* 105.
- 13 Maximus M. in Archiepiscopio S. Antonii in Gallia 258
- 10 Meliton ex Martyr. xi. Sebastenis. a p. 12 ad 29
- 10 Meliton M. Reliquiæ et cultus Venetiis 30
- 15 Memmus fullo M. Paris in Hellesponto. *Ex Menais* 384
- 9 Methodius Ep. Apostolus Slavorum, Olomucii in Moravia. *Vide S. Cyrillum fratrem quia Acta conjuncta. a p. 12 ad 26*

- 12 Migdonius alter M. Nicomediæ. *Ex Mroll. Nicephoro et aliis.* 103
 12 Migdonius alter M. Nicomediæ. *Ex Martyrologiis et aliis* 103
 16 Milisa M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 413
 12 Minandus M. *Ex Mroll.* 104
 18 Mineptus M. Alexandriæ. *Ex Mroll.* 617
 14 Minervinus M. Ad lacum. Gerati. *Ex Mroll.* 236
 13 Misctheus M. Nicææ aut forsitan alibi. *Ex Martyrologiis* 237
 13 Mochusmocus, seu Pulcherius, Abbas Liatmorensis in Hibernia 276 Vita *auct. coævo ex MSS. cap. 1* Conceptio, natiuitas, educatio sub amita S. Itæ cura 276. *cap. 2* Monachus sub S. Congallo; cella in Enchatrum: monasterium extractum in Liath-mor 278. *cap. 3* Res cum Ducibus Eliæ et Rege Kesseliæ gestæ 279. *cap. 4* Mortui suscitati familiaritas cum S. Kainnecho 281. *cap. 5* Auctoritas apud Principes ob mortuos suscitatos 282
 13 Modesta M. filia S. Macedonii, Nicomediæ. *Ex Martyrologiis* 236
 13 Modestinus M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 236
 13 Modestus Presb. M. in Asia *Ex Mroll.* 107
 15 Monaldus Ord. FF. Minorum M. Arsenæ in Armenia. *Ex epistola Carlinide Grimaldus.* 407
 12 Murus seu Murnanus Ab. Fathenensis in Hibernia. *Ex Colquano* 209

N

- 14 Nabor M. in Africa. *Ex Mroll.* 341
 18 Narcissus M. Ep. Gerundensis Apost. Augustanus 620. Vita *ex MSS.* 621. Epistola Berengarii Ep. Gerundensis de Reliquiis ejus 622. Miracula *ex Hispanico Ant. Vincentii Domonurci* 623
 12 Neon. Diac. M. Alexandriæ. *Ex Mroll.* 104
 12 Nestorius M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 103
 15 Nieander M. in Aegypto. *Ex Menæis et Mroll.* 386
 17 Nieander M. Romæ. *Ex Ferrurio et inscriptione* 506
 13 Nicephorus Patriarcha CP. 289. Vita *ancore Ignatio Diac. coævo ex MS. Græco* 290. *cap. 1* Parentes pietate et exilio pro fide subito clari. Ipsius in aula Imperatoris dignitas 291. *cap. 2* Monasterium extractum: ejus ibidem conversatio, scientiæ variæ et virtutes 292. *cap. 3* Electio et ordinatio in Patriarchatu 294. *cap. 4* Hæreses oppugnata, disciplina monastica emendata: epistola synodica ad Leonem in Papam 295. *cap. 5* Sub Leone Armeno contra imagines et S. Nicephorum coopta persœctio 296. *cap. 6* Prores ab hoc indulto: animati subditi: accessus ad Imperatorem 298. *cap. 7* Colloquium cum Imperatore de sculptili ex præcepto Moysis non faciendo 300. *cap. 8* Ulterior imaginum defensio, maximo Christi Angelorum et Sanctorum. Horum apud Deum intercessio 301. *cap. 9* S. Nicephori et aliorum cum Imperatore colloquium. Horum exilium 303. *cap. 10* Constantia in captivitate et morbo. Rejete nina, anathema utrimque illatum 305. *cap. 11* Periculum necis S. Nicephoro inferendo. Ultima in templo valedictio: exilium 306. *cap. 12* Sub Pseudopatriarcha Conciliabulum impium. Imagines eraso. 308. *cap. 13* Casus Leonis Armeni: successio Michælis Balbi: ad eum epistola S. Nicephori 310. *cap. 14* Hujus comparatio cum variis Sanctis: obitus, peroratio scriptoris 311. *Græca infra habentur.* Oratio de exilio et translatione

- Reliquiarum *auct. Theophane Presb. et Præposito. cap. 1* S. Nicephori Patriarchatus, exilium, obitus 313. *cap. 2* Corpus magna solennitate Constantinopolim translatum 314
 10 Nicolaus seu Micallinsex Martyr. xi. Sebastenis. *a p. 12 ad 29*
 17 Nonna M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 306
 16 Nonnus M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 415
 13 Nymphodora M. Nicææ aut alibi. *Ex Mroll.* 237
 13 Nymphodorus M. Nicææ in Bithynia. *Ex Martyrologiis* 237

O

- 15 Octavius M. Carthagine. *Ex Mroll.* 386
 12 Orion Diac. M. Alexandriæ. *Ex Martyrologiis* 104

P

- 9 Pacianus Ep. Barcinonen. *Ex Mroll. et aliis* 4
 13 Pacta M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 237
 10 Palatinus M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 32
 16 Pampianus, seu Pumphilianus, M. in Græcia. *Ex Martyrologiis.* 415
 18 Panponius M. Alexandriæ. *Ex Mroll.* 617
 16 Papas M. Larandæ in Lycaonia. *Ex Menæis* 419. Hymnus *ex Menæis MSS.* 420. *Græca infra habentur*
 13 Parta M. Nicææ aut forsitan alibi. *Ex Mroll.* 237
 13 Patricia M. uxor S. Macedonii Nicomediæ. *Ex Martyrologiis* 236
 13 Patricia M. Ad lacum-Gerati. *Ex Mroll.* 236
 12 Patricius M. in Asia. *Ex Mroll.* 107
 13 Patricius M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 237
 17 Patricius Ep. Apost. et Primas Hiberniæ. *Comm. prævius.* § 1 Litterarum usus cum Christiana fide in Hiberniam inductus 512. § 2 S. Patricii patria, parentes, consanguinei 513. § 3 Prima Acta a quibus et quando scripta 514. § 4 De Probo, Jocelino aliisque medio ævo Vitæ ejus scriptoribus 516. § 5 Totius historiæ Patricianæ chronotaxis 517. § 6 Annus natiuitatis missionis ac mortis 519. § 7 Triplex captivitas, et vitæ monasticæ initia 521. § 8 Peregrinationes: prima in Hiberniam expeditio irrita. Antissiodorensis commemoratio 522. § 9 Successus Lerinum: obtenta a Coelestino Papa missione auspiciatus in Hiberniam ingressus. 524. § 10 Rejete fabulose Chronotaxes 526. § 11 Corpus et ecclesia S. Patricii apud Dunenses in Ultonia 528
 Confessio S. Patricii de vita et conversatione sua *ex MS cap. 1* De genere et captivitate sua atque hac Confessione 530. *cap. 2* Fuga e servitute, reditus in patriam 531. *cap. 3* Vocatio in Hiberniam: contradictiones variæ 531. *cap. 4* Fructus Apostolatus sui 532. *cap. 5* Integritas in Evangelio prædicando 533. Epistola ejus ad Christianos Corotivi tyranni subditos *ex MS.* 535. Vita *auct. Jocelino monacho de Furness.* *cap. 1* Natales, natiuitas a puero patrata 537. *cap. 2* Captivitas in Hibernia, et post sexennium liberatio 539. *cap. 3* Peregrinatio in Galliam et Italiam: obtenta missione adventus in Hiberniam 541. *cap. 4* In Dalriadam Milchoni fidem prædicaturus 543. *cap. 5* Congressus cum Rege Leogario et certamina cum magis ejus 545. *cap. 6* Athrumia: principia Corbri pertinacia: Conalli et filiarum Leogarii conversio 547. *cap. 7* Miracula inter Conactios. Ultonii conversi 549. *cap. 8* Prophetia de Dublinio, martyrium S. Odranni: Regis Oengi

- et Mumoniensium conversio 531. *cap. 9* Mortui suscitati 533. *cap. 10* Prophetiæ quædam : excursio in Britanniam 535. *cap. 11* Tentatio S. Ergnatæ curata : prædicta Comgalli Banchorensis nativitas : impii puniti. SS. Mel et Lupita innocentes probati 557. *cap. 12* Mûnnia erecta : res in ea direcesi gestæ. De SS. Muno et Fiecho Epp. 559. *cap. 13* R-sistentes S. Patricio severe castigati 561. *cap. 14* Imprecationis ejus efficacia : sanctitas quorundam discipulorum 563. *cap. 15* Innocentia et sanctitas ejus signis probata et honorata : Ceretici pœna. Machaldi conversio 566. *cap. 16* Varia miracula : S. Mumessa conversio : Metropolis Ardmachanæ erectio 568. *cap. 17* Iter Romanum, jejuniæ et preces pro Hibernia : præsens status Ecclesiæ ordinatus, futurus prævisus 570. *cap. 18* Hymnus de eo : visiones et virtutes Apostolicæ 573. *cap. 19* Excessus e vita præcognitus : exequiæ : miracula 573
- Appendix § 1 An et quos Christianos Patricius in Hibernia invenerit : de SS. Kierani, Albei, Declani, Ybari adventu 577. § 2 De primatu Ardmachano, et Comorbhanis in eo 579 § 3 De miraculis 581. § 4 De prophetiis 583. § 5 De Purgatorio S. Patricii 585. § 6 De modo purgationis 6eri solitæ 587
- 13 Patyfrigia M. Ad lacum-Gerati. *Ex Mroll.* 256
- 10 Paulus M. Corinthi in Actis S. Codrati. Cultus sacer 4. martyrium 7
- 12 Paulus M. in Asia. *Ex Mroll.* 108
- 12 Paulus Ep. Leonensis apud Armoricos § 1 Sedes, Acta, Translatio 107. § 2 Patria, ætas, cultus 109. Vita auct. monacho Floriacensi ex MSS. in *cap. 1* Acta sub magisterio S. Hilduti 111. *cap. 2* Gesta in Britannia et discessus in Armericam 112. *cap. 3* Primæia Armerica ejus Sedes et miracula 114. *cap. 4* Alia apud Witherum Comitum miracula 116. *cap. 5* Episcopatus Leonensis, in eoque Vicarii 117. *cap. 6* Beatus obitus et sepultura 119
- 13 Paulus M. Carthagine. *Ex Mroll.* 386
- 17 Paulus M. suo iconomachis in Cypro. *Ex Actis S. Stephani M. et Menæis.* 607
- 11 Petronius M. Carthagine. *Ex Mroll.* 53
- 12 Petronius Ep. M. in Asia. *Ex Mroll.* 107
- 13 Petronius puer M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 257
- 13 Petronius M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 256
- 15 Petronius M. Carthagine. *Ex Mroll.* 386
- 16 Petrus Ep. Sebastenus in Armenia. *Ex S. Greg. Nysseno et Actis xl Martyrum* 29
- 11 Petrus Hispanus Eremita Babuci in Herculis 96
Vita ex MS. 97
- 12 Petrus cubicularius Diocletiani Imp. M. Nicomediæ. *Ex Eusebio, Mroll. et aliis* 105
- 12 Petrus Diaconus S. Gregorii Magni. *Ex hujus Vita et Ferrario* 208
- 14 Petrus M. in Africa. *Ex Mroll.* 311
- 9 Philippus M. in Africa. *Ex Mroll.* 3
- 11 Philomus Ep. M. Carthagine aut Alexandriæ. *Ex Martyrologis*
- 10 Philoctimon ex Mart. xl Sebastenis, a p. 12 ad 29
- 13 Phronymus M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 257
- 13 Pientius Ep. Pictavis in Gallia. *Ex Greg. Turonens. et aliis* 270
- 13 Pion aut Picins M. Nicææ aut alibi. *Ex Mroll.* 257 33
- 14 Pion M. Antiochiæ. *Ex Mroll.* 342
- 16 Pion M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 445
- 13 Pionius M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 257
- 11 Piperion M. Carthagine aut Alexandriæ. *Ex Martyrologis* 53
- 13 Pionis M. Nicææ aut alibi. *Ex Mroll.* 257
- 17 Pollio M. Romæ. *Ex inscriptione et Ferrario* 506
- 13 Primus M. Reliq. apud Antonianos in Gallia. *Colitur 21 Jan.* 259
- 10 Prisenus ex Martyribus xl Sebastenis, a p. 12 ad 29
- 15 Probus Ep. Reatinus in Italia. *Ex Dial. S. Gregorii* 400
- 14 Prompto M. in Africa. *Ex Mroll.* 341
- 13 Prosper M. Reliq. apud Antonianos in Gallia. *Colitur 6 Apr.* 258
- Q
- 18 Quartilla M. in Campania. *Ex Mroll.* 618
- 18 Quartinus M. Alexandriæ. *Ex Mroll.* 617
- 13 Quartus M. Nicææ aut alibi. *Ex Mroll.* 257
- 18 Quintasius M. Alexandriæ. *Ex Mroll.* 617
- 18 Quintus M. in Campania. *Ex Mroll.* 618
- 16 Quiriacus M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 415
- 11 Quirillus M. Carthagine aut Alexandriæ. *Ex Martyrologis* 53
- 12 Quirinus M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 105
- 10 Quirion ex Martyr. xl Sebastenis, a p. 12 ad 29
- R
- 11 Ramirus Prior M. Legionem in Hispania 60 Acta ex MS. Legionensi 62. Compendium ex Tamaiio Salazar 63
- 12 Raso Ep. Romæ. *Ex Mroll.* 105
- 18 Rogata M. in Campania. *Ex Mroll.* 618
- 9 Rogatus M. in Africa. *Ex Mroll.* 3
- 18 Rogatus M. Alexandriæ. *Ex Mroll.* 617
- 18 Rogatus alius M. Alexandriæ. *Ex Mroll.* 617
- 18 Rogatus M. in Campania. *Ex Mroll.* 418
- 13 Romana V. M. Reliq. apud Antonianos in Gallia. *Colitur 11 Dec.* 258
- 13 Romanus M. Reliq. apud Antonianos in Gallia. *Colitur 4 Apr.* 258
- 14 Romanus M. Romanus. Reliquiæ Antuerpiæ 342
- 16 Romanus Diaconus M. Cæsariæ in Palæst. *Ex Menæis* 419
- 13 Rudericus Presb. M. Cordubæ 323. Passio auct. S. Eulogio *cap. 1* Injuria et proditio per fratrem Mahometanum, captivitas 323. *cap. 2* Notitia cum S. Salomone : constantia in fide : martyrium 324 *cap. 3* Corpus fluvio injectum, inventum et in templo depositum 325
- 12 Ruginus M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 105
- 10 Rusticus M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 32
- S
- 13 Sabinus M. in Ægypto. *Ex Menæis.* Acta cum Actis S. Asclæ confusa 254
- 10 Sacerdon ex Mart. xl Sebastenis, a p. 12 ad 29
- 18 Saldia M. in Mauritania. *Ex Mroll.* 618
- 13 Salomon M. Cordubæ. Ex Passione S. Ruderici auct. S. Eulogio 323 *cap. 2* Notitia cum S. Ruderico, constantia, martyrium 324. *cap. 3* Corpus fluvio injectum, inventum et in templo depositum 325
- 13 Salvator seu Solutor M. Carthagine. *Ex Mroll.* 386
- 18 Salvator de Horta Ord. S. Francisci de Observantia Calari in Sardinia 665. Vita auctore Dima Serpi ex Italico translata. *cap. 1* Initia vite, prima Barcinonæ, Dertosa; atque Hortæ miracula 667 *cap. 2* Complura miracula in Hortano conventu patrata 668 *cap. 3* Prosecutio miraculorum, in quibus duo mortui resuscitati 670 *cap. 4* Miracula absentem invocantibus præstita, rursum alia Hortæ patrata 672 *cap. 5* Alia miracula Hortæ facta 673 *cap. 6* Prophetiæ donum variis exemplis declaratum

INDEX SANCTORUM TOMI II MARTII

- claratum 674 *cap. 7* Varii morbi miraculose curati 676 *cap. 8* Miracula Maelke facta 678 *cap. 9* potestas in demones, futurorum prædictio, miracula alia 679 *cap. 10* secreta cordium et futura enuntiata 681 *cap. 11* Hortæ Rensium amandatio; miracula 683 *cap. 12* Migratio Barcinonem, inde Calarim. Variæ prædictiones 685 *cap. 13* Miracula post mortem patrata 687 *cap. 14* Cultus sacer et acta pro Canonizatione 689 *Analecta ex Hispanico Vincentii Domenici ex Vita a Dima Seppi anno 1660 et 1662 editis* 690. Alia de gestis ad Canonizationem præviis, *Ex indem* 692
- 12 Salvianus sive Silvanus M. *Ex Mroll.* 104
 13 Salvianus M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 257
 13 Salvius vel Silvius M. Nicomediæ *Ex Mroll.* 256
- 18 Samphoranus M. Alexandriæ *Ex Mroll.* 617
 13 Saturninus M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 256
 13 Saturninus M. Reliq. apud Antonianos in Gallia. *Colitur 13 Febr.* 258
 18 Saturninus M. in Campania. *Ex Mroll.* 618
 18 Saturnus M. Alexandriæ. *Ex Mroll.* 617
 13 Scalleria M. Nicomediæ. *Ex Martyrologiis* 257
 13 Septimius M. Reliq. apud Antonianos in Gallia. *Colitur 27 Nov.* 258
 16 Sereus M. Nicomediæ. *Ex Martyrologiis* 415
 18 Servulus M. Nicomediæ. *Ex Martyrologiis* 618
 10 Savorianus ex Mart. xi. Sebastenis. *a p. 12 ad 29*
- 13 Soverinus M. Nicomediæ. *Ex Martyrologiis* 257
 11 Sicipo M. Carthagine. *Ex Martyrologiis* 54
 9 Sicus M. in Africa. *Ex Martyrologiis* 3
 13 Silvanus M. apud Antonianos in Gallia. *Colitur 28 Mart.* 258
 13 Silvius M. Nicomediæ. *Ex Martyrologiis* 386
 18 Simporius M. Alexandriæ. *Ex Martyrologiis* 617
 15 Sisobutus Ab. Caradigne. *Ex Hispanico Yepes* 406
- 17 Sistanus M. Romæ. *Ex inscriptione et Ferrario* 506
- 10 Sisinius ex Mart. xi. Sebastenis. *a p. 12 ad 29*
 10 Samaragdus ex Mart. xi. Sebastenis *a p. 12 ad 29*
 12 Sinaragdus M. Nicomediæ. *Ex Martyrologiis* 105
 11 Siphronius Patrar. Hierosolym. Vita *ex varis. cap. 1* Communia cum Joanne Moscho studia, et Auctor Prati spiritualis habitus 64. *cap. 2* Familiaris S. Joanni Eleemosynarum scribit miracula SS. Cyri et Joannis. Romam abiit, in Palestinam rediit 65. *cap. 3* Patriarchatus et certamina adversus Monothelitas 67. *cap. 4* Romam mittit Stephanum, urbe a Saracenis capta moritur 69. Vita epitome *ex Menais* 71
- 13 Sponosa V. M. Reliq. apud Antonianos in Gallia. *Colitur 24 Octob.* 258
 13 Speciosus monachus Benedictinus. *Ex Dialogis S. Gregorii* 398
- T
- 16 Tatianus Duc. M. Aquilino *Acta ex MSS* 413
 18 Tetricus Ep. Lugouensis. *Ex varis* 632
 11 Thaldis M. Laudiceæ in Asia Minore. *Ex Menais* 38
 15 Theodolus M. Carthagine. *Ex Mroll.* 386
 17 Theodolus Duc. M. Romanus in S. Alexandriæ Papæ? *Ex Actis hujus* 506
 13 Theodora M. Nicææ in Bithinia. *Ex Mroll.* 257
 17 Theodorus M. Romæ. *Ex inscriptione et Ferrario* 806
 10 Theodulus ex Mart. xi. Sebastenis. *a p. 12 ad 29*
 12 Theophrastus Hæguenens Magniagri in Sigiiana prope Cyricum Conf. § 1 Nomen, scripta. ætatis 210. § 2 Annus mortis, Acta 211. Compendium *ex Menais* 213 Vita *auct. S. Theodoro studita aut alio coarvo ex MS. Græco* 215. *Cap. 1* Casta vita in conjugio: administratio Cyzicena, frequens ad Sigrianos monachos accessus 215. *cap. 2* Factus monachus virtutibus et miraculis clarescit 217. *cap. 3* Confessio, mors, miracula, translatio 219 Alia Vita *auct. forsân Metaphraste ex MS. Græco*, 221. *cap. 1* Natales, conjugium, vita in seculo 221. *cap. 2* Monachus et pro imaginum cultu certamina 223. *Græce infra habentur.*
- 10 Theophilus ex Martyr. xi. Sebastenis. *a p. 12 ad 29*
 15 Theophilus M. Carthagine. *Ex Mroll.* 386
 17 Theostericus Conf. sub Constantino Copronymo. *Ex Menais* 607
 13 Tensetes M. Nicææ in Bithynia. *Ex Mroll.* 257
 17 Thomasellus Ord. Prædicat Perusii. *Ex Italico Jacobilli et alius* 609
 18 Timotheus M. in Mauritania. *Ex Mroll.* 618
 16 Torellus solitarius Puppis in Hetruria 493. Vita *ex MS. cap. 1* Conversio et vitæ austeritas 495. *cap. 2* Miracula in vita, potestas in lupos, mors, sepultura 496. *cap. 3* Miracula post mortem 498. Compendium vitæ *auct. Hieron. Radulano ex MS.* 499
- 13 Traha M. Nicææ aut forsân alibi. *Ex Mroll.* 257
- 15 Tranquillus Ab. S. Benigni Divione in Burgundia. *Ex Chronico Divionensi, Gregor. Turon. et alius* 399
 11 Trophimus M. Ludiceæ in Asia minore. *Ex Menais* 58
 18 Trophinus M. Nicomediæ. *Ex Menais* 616
- U
- 13 Uspasianus M. Nicomediæ. *Ex Menais* 255
- V
- 16 Valentinus Ep. Tarracinen. M. in Teatina di-tione 423 Acta *ex MS. Lectionario. cap. 1* Educatio, Episcopatus, captivitas in persecutione Juliani 423. *cap. 2* Tormenta inflictæ. Curatio et directio Angeli. Conversio multorum martyrum 424. *cap. 3* Inventio, translatio et miracula 426
- 10 Valens ex Mart. xi. Sebastenis *a p. 12 ad 29*
 10 Valerius ex Mart. xi. Sebastenis *a p. 12 ad 29*
 11 Valerius M. Carthagine aut Alexandriæ. *Ex Martyrologiis* 53
 15 Valerius Archiep. Ravennæ. *Ex Italico Hervoyanni de Fabris* 405
 10 Vibianus ex Martyr. xi. Sebastenis *a p. 12 ad 29*
 10 Victor M. in Africa. *Ex S. Augustino et Rom. Mroll.* 33
 13 Victor M. Reliq. apud Antonianos in Gallia. *Colitur 18 Apr.* 258
 18 Victor M. Alexandriæ. *Ex Mroll.* 617
 18 Victor M. in Campania. *Ex Mroll.* 618
 17 Victorina seu Victorinus M. Nicomediæ. *Ex Martyrologiis* 506
 13 Victoria M. Nicææ aut alibi. *Ex Mroll.* 257
 13 Vocturnus M. Nicææ aut alibi. *Ex Mroll.* 257
 11 Vigilus Ep. Antissiodoren. *Ex Gestis Pontificum Antissiod. et Mroll.* 71
 12 Vingelosinus M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 105
 11 Vincentius Ab. M. Legionæ in Hispania 59. Acta *ex MS. Legion. 60.* Compendium *ex Tamaio Salazar* 62
- 11

- 11 S. Vindicianus Ep. Cameracensis et Atrebaten.
74. Vita *auct. Franc. Doresmieux. cap. 1* Vita
ante Episcopatum. Virtutes in ea dignitate
eximiae 75. *cap. 2* Illustriora in Episcopatu
gesta 77. *cap. 3* Obitus : corporis elevatio,
miracula 79. *cap. 4* alia miracula : Reliquiae
exportatae et reportatae 80 *cap. 5* Varius cul-
tus : fures puniti 82
- 9 Vitalis Siculus Ab. Ord. S. Basilii Armenti et
Rapollae in Italia 26. Vita *auctore Graeco coevo.*
ex MS. Latinis. cap. 1 Educatio : Vita mo-
nastica in Sicilia, Calabria et Lucania 27.
cap. 2 Vita in spelunca acta : colloquium cum
S. Luca eremita : varii instructi et peccatores
adjuti 28. *cap. 3* Monasterium constructum :
miracula 29. *cap. 4* Monasterium Rapollae
extractum : Obitus 31. *cap. 5* Triplex trans-
latio : variae revelationes et miracula 33
- 17 Viventia V. Coloniae Agrippinae. *Ex variis* 602
- W
- 17 Witburga V. Derhami et Elii in Anglia 603.
Vitae compendium *ex MS. Chronico Eliensi*
604 Historia 1 Translationis in monasterium
Eliense 604. Hist. 2 Translationis in novam
ecclesiam 605
- X
- 10 Xantbias ex Martyribus XI. Sebastenis a p. 12
ad 29
- Y
- 9 Ysicus M. in Africa. *Ex Mroll.* 3
- 11 Ysicus M. Carthagine. *Ex Mroll.* 53
- Z
- 15 Zacharias Papa 400. Vita *auct. Anastasio cap. 1*
Virtutes ejus. Pax cum Luitprando Rege in ita
Ditiones Sedi Apostolicae restituae 401. *cap. 2.*
Bellum Luitprandi cum Ravennatibus extinc-
tum. Restitutio procurata 403. *cap. 3* Eccle-
siae ornatae. Eleemosynae. Carlomannus et Ra-
chis monachi facti 404
- 13 Zeddonus Presb. M. Ad lacum-Gerati. *Ex Mar-
tyrologiis* 256
- 12 Zonus Ep. M. Alexandriae. *Ex Mroll.* 104
- 11 Zosimus M. Carthagine aut Alexandriae. *Ex
Martyrologiis* 53
- 13 Zosimus M. Nicomediae. *Ex Mroll.* 256

INDEX CHRONOLOGICUS

IN TOMUM II MARTII.

I SECVLVM A CHRISTO NATO.

Sanctus Longinus Miles, qui latus Christi aperuit, Cæsarem in Cappad. 15 Martii	376
S. Longinus Centurio, qui Christo mortuodixit: Vere filius Dei erat iste et duo socii Martyres in Cappadocia 15 Martii	376 et 381
S. Josephus ab Arimathea Hierosolymis 17 Martii	302
S. Aristobolus Apost. Ep. in Britannia 15 Martii.	369
An. 67 Martyres XLVII sub Nerone Romæ passi 14 Martii	338

An. 377 S. Patricius nascitur apud Britannos Alcludenses	522
An. 389 S. Cyrillus Episc. Hierosolymorum obit 18 Martii	623
Cir. 390 S. Pacianus Ep. Barcinonensis, pater Dexterii obit 9 Martii	4
S. Gregorius Ep. Nyssenus in Cappadocia 9 Martii	4
An. 390 Martyres Alexandriæ in templo Serapidis occisi 17 Martii	508
Cir. 400 S. Ambrosius Diaconus Alexandriæ 17 Martii	509
Sec. 4 aut 5 S. Innocentius Ep. Veronæ 14 Martii	343

II SECVLVM.

Post. 171 Sancti Caius et Alexander Martyrium subeunt Apameæ in Phrygia 10 Martii	3
---	---

III SECVLVM.

An. 251 Sanctus Menignus Fullo M. Parisii in Hellesponto 15 Martii	384
Cir. 258 S. Codratus, Dionysius, Cyprianus, Auctus, Paulus, Crescens, Martyres Corinthii 10 Martii	4
An. 283 SS. Hilarius Ep. Tatiannus Diaconus, Felix, Largus et Dionysius MM. Aquilens in Italia 16 Martii	413
An. 287 S. Sabinus, sive Abibas, Martyr in Ægypto 13 Martii	254
Cir. 295 S. Ursasianus M. Nicomedie 13 Martii	235
Cir. 300 SS. Trophimus et Thalys Martyres Laodiceæ in Syria 11 Martii	58

IV SECVLVM.

Cir. 302 Sancti Petrus Cubicularius Diocletiani Imp. et alii XVII nominati Martyres 12 Martii	103
S. Nicander M. in Ægypto 15 Martii	386
Sub Diocletiano S. Pappas M. Larandæ in Lycæonia 16 Martii	419
S. Alexander M. Pydnæ in Macedonia 14 Martii	339
Initio 4 sec. S. Petrus Episc. Sebastio in Armenia 10 Martii	29
Sub Licinio Martyres XI. Sebastem in stagno congelato interfecti. Coluntur 10 Martii	12
Cir. 312 SS. Valentius Ep. Tarracensis et Damianus Diaconus. In Textina Apruntii ditone 16 Martii	123
An. 314 S. Macarius Ep. creatur Episc. Hierosolymorum	33
Cir. 335 S. Macarius Episc. Hierosolymorum obit 10 Martii	33
Cir. 340 S. Agapitus Ep. Ravennæ 16 Martii	421
Plurimi Sancti Martyres passi Antiochiæ 11 Martii	58
An. 355 S. Cyrillus creatur Episc. Hierosolymorum	621

V SECVLVM.

An. 410 Sanctus Patricius ordinatur Presbyter 524	524
Post 410 S. Eupraxia, sive Euphrasia Virgo Sanctimon. 13 Martii	260
An. 432 S. Patricius auctoritate Summi Pontificis venit in Hiberniam	522
Sec. 5 S. Magorianus Conf. frater S. Vigili Episc. Tridenti 13 Martii	398
An. 460 S. Patricius Ep. Apostolus et Primas Hiberniæ moritur 17 Martii	512 et 521
Cir. 490 S. Isidorus Ep. Viennen. in Gallia 16 Martii	442

VI SECVLVM.

Sec. 6 Sanctus Speciosus mon. Benedictin. Tarracine 15 Martii	398
S. Tranquillus Ab. S. Benigni Divione in Gallia 15 Martii	399
S. Abrahamus Eremita et Maria ejus neptis in Hellesponto 16 Martii	428
Monacli duo et Marsicanus Diaconus. MM. in Italia 14 Martii	343
S. Kessogus Ep. in Scotia 10 Martii	35
Cir. 555 SS. Vincentius Ab. Raminus Prior et XII monachi Martyres legione in Hispania 14 Martii	60
Cir. 557 S. Leobinus seu Leubinus Episcopus Carnoti 14 Martii	344
Post 562 S. Pientius Episcopus. Pictavis in Gallia obit 14 Martii	270
An. 567 S. Anastasia Patricia in Ægypto 10 Martii	40
Cir. 570 S. Probus Ep. Reatinus in Italia 15 Martii	100
An. 572 S. Tetricus Ep. Lingonen. 18 Martii	632
An. 573 S. Paulus Ep. Leonensis apud Armoricos 42 Martii	107
Cir. 576 S. Constantinus Rex monachus et Martyr in Scotia 11 Martii	62
S. Droctoveus Abbas monasterii S. Germani Parisiis 10 Martii	36
An. 580 S. Agricola Ep. Cabilone in Gallia 17 Martii	509
An. 586 S. Hermenigildus Rex occiditur	272
An. 587 Leovigildus Rex Gothorum in Hispania obit 272	272

An.

An. 590 S. Gregorius Magnus creatur Pontifex Rom. 138 142
Sub finem 6 sive S. Leander Ep. Hispanensis moritur 13 Martii 271

VII SECVLUM.

An. 604 Sanctus Gregorius Magnus Pontifex Rom. obit 12 Martii 120
 An. 605 S. Petrus Diaconus S. Gregorii Magni 12 Martii 208
 Cir. 610 S. Finianus Ab. Surdensis in Hibernia 16 Martii 441
 An. 612 SS. Columbanus et Attalas discedunt Luxovio in Italiam 41
 An. 614 S. Columbanus mortuo fit Abbas Robiensis S. Attalas 41
 Cir. 626 S. Attalas Ab. Bobii Ordinis S. Columbani obit 10 Martii 41
 An. 631 *aut seq.* S. Gertrudis nascitur, dein Abbattissa Nivellensis 590
 An. 632 Modesto Patriar. Hierosolymorum mortuo substituitur S. Sophronius 67
 An. 638 S. Sophronius Patriarcb. Hierosolymorum moritur 11 Martii 64
 An. 646 S. Braulio Episc. Cæsaraugustanus moritur 18 Martii 634
 Cir. 650 S. Murns seu Muranus Abbas Fatbenen. 12 Martii 209
 Cir. *medium sec.* 7 S. Mochoemocus seu Pulcherius Abbas Liatmorensis in Hibernia 13 Martii 276
 Sec. 7 S. Bonifacius Kiritinus Episc. in Scotia 16 Martii 444
 Cir. 660 S. Emilianus Ab. Latiniaci in territorio Parisiensi 10 Martii 43
 An. 664 S. Gertrudis Abbattissa Nivellensis obit 18 Martii 590
 Cir. 680 S. Ensebia Abb. Hammaticensis Marchianis in Belgio 16 Martii 445
 An. 686 B. Bosa Deirorua Eboraci in Anglia 9 Martii 11
 An. 689 S. Vigilius Ep. Autissiodorensis in Gallia 11 Martii 71
 Cir. 698 S. Begga obit 596
 Cir. 700 S. Geraldus Ab. et Ep. Mageonen. in Hibern. 13 Martii 284

VIII SECVLUM.

An. 712 Sanctus Vindicianus Ep. Cameracensis et Atrebaton. 11 Martii 74
 Cir. 735 S. Benedictus Archiepiscopus Mediolanensis 11 Martii 83
 An. 741 S. Eustathius, sive Eutyclus et socii MM. Carris in Mesopot. 14 Martii 350
 Sec. 8 S. Theoteristus Conf. Sub Constantino Copronymo 17 Martii 607
 S. Eusehemon Conf. Ep. Lamsaci in Hellesponto 14 Martii 349
 An. 743 S. Withburga V. filia Pandan Regis Anglorum Orientalium obit 17 Martii 603
 An. 752 S. Zacharias Pontifex Romanus 15 Martii 400
 Cir. 760 S. Paulus M. sub iconomachis in Cypto 17 Martii 607
 Sec. 8 S. Himehns Presbyt. Fenaci in Brabantia 10 Martii 46

IX SECVLUM.

An. 806 Mortuo S. Tarasio Patriar. CP. succedit S. Nicephorus 294
 Martii T. II.

An. 812 S. Valerius Archiep. Raveunæ 15 Martii 405
 An. 815 S. Leocritia Virgo M. Cordubæ 15 Martii 406
 Cir. 820 S. Tbeophanes Hegumenus Magni-agri in Sigriana prope Cyricum 12 Martii 210
 Cir. 824 B. Engussius Keledeus Ab. et Ep. in Hibernia 11 Martii 84
 An. 826 Corpus S. Gregorii Magni delatum in Gallias ad Suessionense M. Medardi monasterium traditur, et quo fundamento 125
 An. 828 S. Nicephorus Patriar. Constantinop. Conf. 13 Martii 289
 Cir. 840 S. Ansovinus Ep. Camerinus in Italia 13 Martii 316 316
 S. Euthymius M. Ep. Sardinum in Asia 11 Martii 72
 An. 846 Corpus S. Gorgonii M. Roma defertur in Gallias 55
 Cir. 848 S. Cyrillus Ep. Apost. Slavorum Chazaros convertit 18
 Ante 856 SS. Cyrillus et Methodius Apostoli Slavorum ad Moravos missi, eos convertunt 19
 An. 857 S. Rudericus Presb. et Salomon MM. Cordubæ 13 Martii 323
 An. 859 S. Eulogius Presbyter Martyr Cordubæ 11 Martii 87
 An. 875 B. Heldradus Ab. Novalitii, in Subalpinis 13 Martii 327
 Cir. 876 Caput S. Gregorii Magni Senones delatum dicitur 128
 An. 878 Corpora SS. Agricola, Lupi, Silvestri ac Desiderati Epp. Viennen. elewantur 510
 Cir. 880 Vita S. Gregorii Magni scripta est a Joanne Diacono ad Joannem Papam viii 136
 An. 883 Corpora SS. Eulogii et Leocritiæ Corduba Ovetum transferuntur 89

X SECVLUM.

Cir. 910 Corpus S. Vindiciani a Fulberto Ep. elewantur 80
 An. 951 S. Elphegus, cognomento Calvus Ep. Wintoniensis in Anglia 12 Martii 223
 An. 968 B. Mathildis Regina, conjux Henrici Aucupis Regis Germaniæ, uater Ottonis I Imperat. 14 Martii 351
 An. 974 Corpus S. Withburgæ V. defertur in monasterium Eliense 603
 An. 978 S. Eduardus M. Rex Angliæ interimitur 18 Martii 637
 An. 981 Corpus S. Eduardi M. Regis Anglorum transfertur Septoniam 638
 An. 989 Caput S. Gregorii Magni traditur a Joanne xv Papa donatum S. Gebhardo Episcopo Constantiensi 128
 An. 994 Vitalis Siculus, Ab. Ord. S. Basilii, Rapolle in Italia 9 Martii 27
 An. 999 S. Heribertus creatur Archiep. Coloniens. 359

XI SECVLUM.

Cir. 1007 Sancta Kennochu Vir. in Scotia 13 Martii 333
 Post. 1016 S. Gregorius Ep. Armenus Pitiveri in Gallia 16 Martii 456
 An. 1021 S. Heribertus Archiep. Coloniensis 16 Martii 459
 An. 1081 S. Anshaus Ep. Lucensis expellitur in exilium 650
 An. 1082 S. Sisebutus Ab. Caradigus in Hispan. 15 Martii 406

INDEX CHRONOLOGICUS TOMI II MARTII.

LIV

- An.* 1086 S. Anselmus Ep. Lucensis obit Mantuæ 646
 18 *Martii*
- An.* 1097 B. Andreas Abbas Congregationis Vallumbrosanae 10 *Martii* 47
- An.* 1098 Lancea, qua latus Christi apertum est, invenitur 373
- Cir.* 1100. B. Auria Ord. Benedicti in monast. S. Æmiliani in Hispania 11 *Martii* 99
- An.* 1319 B. Justina Reclusa Aretii in Hetruria 12 *Martii* 238
- Ordo Olivetanus inchoatur a B. Bernardo Ptolomæi secundum Regulam S. Benedicti 189
- An.* 1380 Joannes Eremita Cellarum Congreg. Vallumbrosanae moritur 50

XV SECULUM

- An.* 1406 Corpus S. Witburgæ V. transfertur in novam capsam 603
- An.* 1409 S. Bernardus Ep. Calinensis in Campania Felici 12 *Martii* 228
- An.* 1417 S. Heriberti Archiep. Colonien. corpus transfertur 461
- An.* 1433 Oenus miles intrat purgatorium S. Patricii 587
- An.* 1481 B. Joannes Episc. Vicentinus M. 16 *Martii* 485
- An.* 1415 Beatus Ericus, sive Henricus, Perusii in Ital. 13 *Martii* 333
- An.* 1433 Congregatio Oblatarum B. Mariæ incipit Romæ sub S. Francisca Romana sub regula S. Benedicti et speciali observantia Ordinis Olivetani. 192
- Reliquiæ S. Vindiciani Atrebatii novæ capsæ imponuntur 80
- An.* 1450 S. Francisca Romana Fundatrix Oblatarum Turris-specularum 9 *Martii* 89
- An.* 1463 B. Catharina Bononiensis V. Ord. S. Clare 9 *Martii* 35
- An.* 1471 Dionysius Carthusianus Doctor exstiterat, Ruremundæ 12 *Martii* 241
- An.* 1492 Lancea Christi Militibus Hierosolym. data, Romam transmittitur 374
- An.* 1494 Monachus Eymstadiensis impetrat ingressum in purgatorium S. Patricii; dein curat auctoritate Apostolica fossam obstrui 388

XIII SECULUM

- An.* 1223 Processus formatus de Miraculis B. Joannis Ep. Vicentini 489
- An.* 1253 S. Fina Virgo in Hetruria 12 *Martii* 231
- An.* 1254 B. Arnaldus Ab. Patavii 14 *Martii* 365
- An.* 1260 B. Benedicta Abbatissa Ord. S. Clare Assisii 16 *Martii* 493
- An.* 1270 S. Braulionis Episc. Cesaraugustani corpus transfertur 18 *Martii* 637
- B. Thomasellus Ord. Prædic. Perusii in Umbria 17 *Martii* 609
- An.* 1282 B. Torellus Solitarius Puppî in Hetruria 16 *Martii* 493
- An.* 1286 BB. Monaldus, Franciscus et Antonius Ord. FF. Minorum MM. Arsenge in Armenia 15 *Martii* 407
- An.* 1292 Examinantur reliquiæ S. Gertrudis Abb. Nivellensis 597
- An.* 1507 Beati Torelli Solitarii corpus invenitur Puppî 493
- An.* 1510 B. Bartholomæus ab Anglaro Ord. S. Francisci de Observantia obit Empoli in Etruria 18 *Martii* 662
- An.* 1567 B. Salvador de Horta Ord. S. Francisci de Observantia obit Calari in Sardinia 18 *Martii* 665

XVI SECULUM

XVII SECULUM

- XIV SECULUM
- An.* 1304 Corpus S. Longini reperlum Mantuæ 373
- An.* 1608 Corpus Dionysii Carthusiani invenitur, et religiose adservatur 241
- An.* 1659 Reliquiæ SS. Romani, Alberti, Domitii MM. Antuerpam delatæ, 14 *Martii* 342

PROTESTATIO.

Quæcumque in hoc opere eduntur a nobis, ea nolumus aliam obtinere vim ac momentum, quam quod HUMANÆ HISTORIÆ inest : nisi si qua sunt e Divina Scriptura, Decretalibus Pontificum epistolis, Bullisque Canonizationum, aut scitis Oecumenicorum Conciliorum, sumpta. In ceteris siquid imprudentes offendimus, (homines enim sumus, errori obnoxii) ubi a peritioribus monemur, libenter corrigemus. Nam si (quod non remur) aliquid scriptum hic esset quod cum sacrosanctis Ecclesie Constitutionibus minus concordaret, id nos ultro repudiamus ac damnamus. Non existimamus quidem ulli nos (quod est URBANI VIII pluribus Constitutionibus vetitum) SANCTI aut BEATI titulum tribuisse, cui non esset is vel ab Ecclesia decretus, vel constanti populorum pietate plusquam ab uno seculo adscriptus, eadem approbante Ecclesia; nulla item ejusquam, qui non videatur *per communem ejusdem Ecclesie consensum vel inmemorabilem temporis cursum, aut per Patrum virorumque sanctorum scripta, vel longissimi temporis scientia ac tolerantia Sedis Apostolicæ vel Ordinarii*, venerationem obtinere, miracula, prædictiones, arcanorum manifestationes commemorasse; si tamen ejusmodi quidpiam insectis et imprudentibus excidit, ubi nos quisquam rerum gnarus monuerit, continuo quidquid illud est, corrigemus.

DE ACTIS SANCTORUM

MARTII TOMUS SECUNDUS

Præmonitio ad Lectorem.

Que nos causa in partiendo Februario mense prohibuit tomis singulis æqualem dierum numerum assignare, Actarum scilicet Commentariorumque prolixiorum unis quam aliis diebus copia maior; eadem nunc etiam cogit in Martio, concinnius alias per decades dividendo, rerum tractandarum potius, quam numeri æqualitatem sectari. Et primum quidem consilium fuerat, decimum diem a priori exclusum tomo, in capite hujus secundi ponere: sed præcedente utriusque impressione cognovimus etiam sic inæqualem nimirum futuram divisionem. Versa est igitur in consilium necessitas, et nonus etiam dies ad secundum tommum traductus: quamvis ille jam haberet in decimo die numerandarum paginarum initium, quod mutari non posset. Ne qua tamen ex numeralium notarum ad suum caput redeuntium ambiguitate ariveretur confusio, ordinandis apte indicibus importunus, eisdem notis toto hoc die nono præfiximus * astericas, in indicibus similiter præfigendos, cum indicandum erit aliquid ad hunc diem pertinens; bibliopægis autem consulimus minusculis litteris signando terminos hujus ejusdem diei. Atque id contenti præmonuisse, properantem ad ipsa Acta Lectorem dimittimus, que propria magis utilitate et dignitate commendabuntur, quam longa in præmissis oratione: summi modo favorem Deus, omnis sanctitatis auctor, Sanctorum Acta scribentibus legentibusque aspiret: quem ante omnia convenit suppliciter exorare.

IX MARTII.

SANCTI QUI VIII IDUS MARTII COLUNTUR.

<p>SANCTUS Julianus, S. Sicus sive Ysicus, S. Cyrillus, S. Felix, S. Philippus, S. Gedeceus, S. Gedeus, S. Marianus, S. Rogatus, S. Concessus, S. Juventula, Sancti avus et avia, Sancti pater et mater, Sancti filio duo,</p>	}	<p>Martyres in Africa.</p>	<p>S. Pacianus Episcopus Barchinonensis in Hispania. S. Gregorius Episcopus Nyssenus in Cappadocia. S. Bosa Episcopus Deirorum, Eboraci in Anglia S. Cyrillus, Episcopi, Slavorum Apostoli, S. Methodius, Olomucii in Moravia. S. Vitalis Siculus, Abbas Ordinis S. Basilii, Armenti et Rapollæ in Italia. B. Catharina Bononiensis, Virgo Ordinis S. Clare. S. FRANCISCA ROMANA vidua, Fundatrix Oblatarum Terris speculorum Romæ.</p>
---	---	--------------------------------	---

PRÆTERMISSA, ET IN ALIOS DIES REJECTA.

ANIMADV.
CAP. 2

Sancti Cesarii fratris S. Gregorii Nazianzeni memoriam cum uno disticho celebratur in Menæis Græcorum excusis, et MSS. Chifletianis, et apud Maximum Cytheræum. De eo xxv Febr. egyptus
S. Tarasii nudum nomen habetur in Menæis Græcorum Martii T. II.

rum, et apud Maximum Cytheræum. Nullus hactenus notitiam Tarasii habemus, nisi Archiepiscopi Constantinopolitani, cujus Vitam dedimus xxv Febr. Eutychius Abbas, cujus nomen in B. Gregorius. MS. Kalendarium SS. Ord. S. Benedicti. Videtur Equitius esse, de quo egyptus

vii Martii.
I S. Silvanus

- S. Silvanus, relatus a Greveno in Auctario Usuardi inter Martyres Afrusiusque diei: quem eundem arbitramur, qui a pluribus inter Martyres Afros nominatur
viii Mart.
- S. Paulus, Episcopus Prusialis, in *Membris excensis* memoratur cum eodem elogio, quod ei ab eisdem ponitur
viii Martii.
- Sebastianus, Nectarius, Martyres inter Afros hoc die recensentur: ex his Nectarius videtur loco Mariani intrusus, et Sebastianus reperitur etiam pro urbe Sebastia positus, et ideo a nobis omissi.
- Gadlana Abbatis, gesta in eremo describit Philoroni Presbyteri, Iulius in *Historia Lausiacae* cap. 140 et 142. Meminit prioris Savoniensis liber 6 cap. 34, utriusque Petrus de *Notabilibus* lib. 11 *Catalogi* cap. 49 et 50, et Sancti titulo honorat. Eos ad hunc diem *Martyrologio Anglice* olim excensis inscripsit *Hilfordus*, quo hic indicamus.
- Sedna de Bruin-mac-ubla, et Sedna de Kill-aime, soli a Colgano referuntur hoc die ex pluribus quos *Hibernica hagiologia* Sanctis subscribunt: primi ecclesiam quam vixit in Vita Patricii Tripartita reperies num. 311, secundi ecclesiam in monte Bregh collocat *Kalendarium Casse-lense*: ejusque genua Colgannus ad priorem Luarnam, cum Fratre *Fergusio* Scotico in Albania regni Fundatorem, refert.
- Brigida filia Domini in Campo Lilli, Brigida de Moi-molain, a Colgano praeferuntur: in *Martyrologio Tam-lactensi* et Mariani nominantur. Nobis, quomodo cultum et Acta, ignota sunt: nisi quod primam vixisse Februa, ab *Hagiologis*, recenseri Colgannus docet in *Append. 4* ad Acta S. Brigide Kildarvensis.
- Ligidius seu Lagulius de Kill-eulle, Colmanus de Cluin-Filium, Tossanus de Bruin-Kadlgein, in *Hibernicis fastis*: quoniam sint, et ubi eorum vestigia, tacent Colgannus, nihilominus divina: multo minus Sanctorum immiscere cultui, quamvis graviter suffragi desunt. Colmanum Marianus in sequentem diem distulit. *Tam-lactense Martyrologium* in XII.
- Sillanus, Dima, Mella, in *Tam-lactensi martyrologio* sunt: Dima etiam apud Marianum Germanum, Sillanum S. Berardi suam esse discipulam, de qua Vita ejus ex *Hibernico* translata xx Feb. num. 9, suspicatur Colgannus.
- S. Briga seu Brigida, Virgo filia Congalli, mater Ancillarum Christi in provincia Lugonia, memoratur in *tertia Vita S. Brigide* cap. 30 apud Colgannum, et in *Notis* num. 18, qui eam ubi tradit aut XXI Januarii, aut IX Martii. Isti utroque die omisit, ut sui oblitus in melius edoctus prudenter retinuerit, haud scimus.
- Silleu mente fit apud Colgannum in *Vita S. Bernchi* 26 Febr. qui in *Notis* ad supplementum num. 6 recenset rarus dies, quibus aliquis, nomine Silleus, colitur: et imbratur hunc esse, qui aut IX Maii, aut IX Martii in veneratione est. Interim hoc die alto eum silentio premit, licet in *Tam-lactensi Martyrologio* referatur.
- Kennethus, Episcopus Glentanrae in Scotia memoratur a Thoma Dempstero, citato *Breviario* hujus Ecclesiae, quae eundem ex ejus scriptis Ferrarius. Monumenta hujus preferenda, cum nulla ejus ubi mentio reperitur, nec magnam apud nos falem obtineat Dempstero.
- Felix Abbas Ruyensis, Sanctus vocatur a *Benedicto Gonnio*, et hoc die refertur ab Alberto le Grand: prior Vita ejus contereat ex *Annario Floriacensi* de miraculis S. Benedicti, et *Vita S. Gilde Sapientis*, quam dedimus XXIX Januarii: posterior eam addidit
- quibusdam interpolavit: neuter illum abicujus cultus argumentum adfert, nec ullus veterum Sancti appellationem ei affigit.
- B. Vindrici Abbatis Tullensis. Ita Ferrarius in *Catalogo generali*. Eum Abbatem S. Apri vocat *Saus-sarius* in *supplemento Martyrologi*, et magnarum virtutum patratorem. *Saussarium* describit *Bucelinus*, additque se needum Vitam vidisse. De monasterio S. Apri agunt *Sauwarthani* tomo 4 *Galliae Christianae*, et inter paucos Abbates non meminerunt *Findrici*. Quare certiora monumenta desideramus.
- Helias nepos et discipulus S. Vitalis Abbatis, cum hoc celebratur a *Cajetano* in *Martyrologio Siculo*, et Beatus appellatur. De eo infra agitur in *Vita S. Vitalis*.
- Reinhardus, primus Abbas monasterii Reinhausen in Saxonia, miraculis claruit in vita et post mortem. *Trithemius* in *Chronico Hirsaugiensi* ad annum 1098. *Menardus*, eumque secutus *Bucelinus* inscripserunt *Martyrologis Benedictinis* ad hunc diem: forsitan quia deerat alius Sanctus *Menardo*, qui praeter hunc solum habet S. Franciscam *Vidnam*. Sed unde sciverunt illum inter Sanctos referendum, quem neque *Trithemius*, neque *Hion* Sanctis adscripserunt?
- Monachi IX Cisterciensis Ordinis, in Alemannia pro Christo trucidati, referuntur in *Kalendario Cisterciensi* *Divone* anno 1617 excensis: et ex illo apud *Moniquez* et *Henriquez* in *Menologio Cisterciensi*: sed qui notat monasterium non exprimit: quod etiam ignoravit *Bucelinus* et ipse *Alemannus*.
- Maria, soror Caroli Abbatis Villariensis, Sanctimonialis in monasterio de Dneewarch, Ordinis Cisterciensis, laudatur a *Cesario Heisterbacensi*: et cum titulo Beatae inscripta est *Menologio Henriquez*, et *Bucelinus*. Citat ille *Catalogum Sanctorum Ordinis Cisterciensis* *Habemus Kalendarium sacri Ordinis Cisterciensis* *Divone excensum*, sed absque mentione hujus Mariae. *Geleus* in *fastis Coloniensibus* solum appellat *Venerabilem*.
- Guardianus cum socio in insula Minorica a Tarcis occisus, Petrus Trani in Apulia miraculis clarus, Baptista a Florentia in Aprutio extasi illustri, Ordinis Minorum, in *Martyrologio Franciscano* *Arturi* a monasterio.
- Simon sive Simonetus, de Camerino, Ordinis Eremitarum S. Augustini, verbi divini egregius Ecclesiastes, et Congregationis Montis-Ortonii Fundator, IX Martii anni MCCCLXXVIII, e vita discessit. *Thomas de Herrera* in *Alphabeta Augustiniano* asserit eum a pluribus inter Ordinis Augustiniani Beatos recenseri, uti et *Jacobillus* tomo 1 de *Sanctis Umbrae*. Verum *Herrera*, licet alibi facile titulum Beati tribuat, ab eo tamen hic abstinet.
- Quadragesima Martyres Sebastem suum hoc die cultum habere, usque dum Innocentii X Pontificis jussu, eum cessare S. Franciscae Romanae officio duplici celebranda: agimus ergo de us
x Martii.
- Donysius Martyr celebratur in *Menologio Basili Imperatoris*: iterum cum S. Coltrato et sociis x Martii.
- Draconus Abbas Parisiis, relatus in *MS. Floriano*, *Martyrologio Coloniensi*, et ab *Hermanno Greveno*, *Causis*, *Ferriario*: est S. *Dracoreus*.
x Martii
- Ursipianus Martyr, viduum nomen inscriptum est est *Menais Graecorum* et *Mazimi Cythraei*. Iterum eum magna elogio
xiii Martii.
- Vgo Archiepiscopus Confessor, memoratur in *MS. Martyrologio Casinensi* *characterem Longobardico*: in pluribus sequenti die; diciturque *Hugo* Archiepiscopus *Rotomagensis*, qui ab aliis colitur IX Aprilis.
- Idesaldi Abbatis Bimensis prima Translatio facta

ANNO MCCCXXXIX, refertur hic ab Henriquez et Buccelino. Dies natalis incidit in xviii Aprilis. Claretta, (Virgines Ordinis Augustiniani apud Illuminata,) Montem-Falconem in Umbria. inscriptæ sunt sacro Gyroæco Arturi du Monstier, et Beatæ appellantur, uti et in Alphabeto Augustiniano Herrera, qui ait anno MDCLII, de præcepto Prioris Generalis, corpora fere integra et incorrupta in decentiori loco recondita esse supra altaris mensam intra cratem ferream; ut a devotis fidelibus privata veneratione et coli possint et videri. Cum Jacobillo tomo 1 de Sanctis Umbræ poterit de iis agi xxvii Aprilis.

Gregorius Cardinalis, Episcopus Ostiensis, ante Abbas SS. Cosinæ et Damiani ad Micam auream, cum titulo Beati refertur a Buccelino, diciturque hoc

die mortuus, aut certe (quando paullo distinctius se acturum dicit et nos cum illo, si certiora venerationis monumenta assequamur)

S. Aprunculi, Episcopi Arvernorum susceptio Claromonte colitur, quando ex Lingonensi Urbe-
lito ad hanc Cathedralam transit. Ita Saussanus, qui ejus Natalem celebrat

Cantii, (Martyrum exceptio reliquiarum apud Cantiani,) Saxiacum. Labbeus in Hagiologio Cantianilbe,) Franco-Gallia. Coluntur xxxi Maii.

S. Alexandri Confessoris apud Arvernos memoria celebratur a Saussano in Martyrologio Gallicano. Iterum ab eo, Malano, Canisio, Ferrarini

Colinus Episcopus Treadam. Camerarius. De eo licet agere cum Dempstero, si certa monumenta proferantur, agere

DE SANCTIS MARTYRIBUS AFRIS

JULIANO, SICO SIVE YSICO, CYRILLO, FELICE, PHILIPPO, CEDECESE, CENDEO, MARIANO, ROGATO, CONCESSO, JUVENCULA.

B IX MARTII. **M**artyrologium S. Hieronymi, quod apud nos extat, in codice ante annos fere mille exarato, ista hoc die habet : VII Idus Martii In Armenia Sebastia militum XL Item Juliani et Sici. In Africa Cyrilli, Feliceis, Philippi, Cedece-
sis, Cendei, Mariani, Rogati, Concessi. In MS. Lucensi ejusdem S. Hieronymi, ita de his legitur : Item Juliani, Sici et Cyrilli. In Africa Feliceis etc. Eadem habentur in Martyrologio S. Hieronymi Purpureo excuso, in quo ut duo distincta nomina scribuntur Cere, Cedis, non Cesis, et loco Sici legitur Ysici, et in fine additur nomen Juvenulae. In MS. Richenoviensi sive Auguæ-divitis prope Constantiam septem proponuntur, et Africæ etiam tres primi assignantur his verbis : In Africa Juliani et Sici, Cyrilli, Philippi, Mariani, Rogati, Concessi. Quinque tradit MS. Augustanum monasterii S. Udalrici : In Africa Juliani, Feliceis, Philippi, Mariani, Concessi. Totidem numero, sed aliquot eorum ab his diversus, habet MS. Parisiense Labbei : Africa Juliani, Sici, Philippi, Nectarii, Concessi. Ubi veretur ne loco Mariani aut Marimani, sit vitio amanuensis intrusum nomen Nectarii. Ceterum cum hæc Martyrologus omnes Africæ ascribitur. Et in Martyrologio S. Hieronymi sic arbitramur legendum : Item in Africa Juliani, Sici, Cyrilli Feliceis etc. Apud Notherum hi quinque memorantur : In Africa Feliceis et Philippi, Mariani, Rogati et Concessi. At nulla Africæ mentione facta, Aquicinctinum MS. ista habet : Item SS. Feliceis, Philippi, Rogati. MS. S. Maximini : Mariani, Juliani, Sebastiani,

Felicis. Idem quoque nomen Sebastiani reperitur in MS. Agnisgranensi, ubi hic ordo : Natalis Juliani, Sici, Philippi, Mariani, Concessi, Sebastiani. Grevenus etiam eundem cum Silvano adjungit in Auctario Usuardi : Ipso die SS. Sici, Philippi, Mariani, Concessi, Sebastiani, Juliani, Silvani. Er his Silvanus spectat ad Martyres Afros VII Martii relatos. Immo et Sebastianus perperam intrusus videtur : nam in MS. Lucensi S. Hieronymi, ejusdemque Martyrologio Parisiensi excuso, legitur hoc die. In Armenia Sebastiani et XI militum, ubi melius in nostro codice Sebastia urbs indicatur : interim ille error etiam repetitur in MS. Corbeiensi. Ex quo similitere mendo Sebastianus hinc Martyribus junctus videtur, et plane omittendus.

2 Duo ex his Martyribus SS. Felix et Philippus ad diem sequentem, s. hujus referuntur in ante memorato Martyrologio S. Maximini, item in MSS. Florentinis bibliothecæ Medicæ et D. Caroli Strozzi, ac Martyrologio eadem excusa anno 1486. At die XII continentur in MS. Tambactensi. Alii duo Rogatus et Cendeus XI Martii iterum referuntur in tribus exemplaribus Martyrologii S. Hieronymi, post Martyres Carthaginienses inserti : quos ab his non arbitramus diversos.

3 In Calendario Breviarii Moquantini anno 1493 et 1507 excusi, annotatur hoc die memoria XI militum. An isti ab his Martyribus diversi sint non liquet : forsitan XI militum est legendum, qui sunt Sebastiane con-
ronati.

Atqui relati
10. 11. 12. Mar-
tili :

an milites ?
12

DE SANCTIS MARTYRIBUS CONSANGUINEIS

AVO, AVIA, PATRE, MATRE ET II FILIIS, APUD GREGOS.

Celebrantur hi Sancti Martyres in Menais Græcorum his verbis : Οἱ ἅγιοι Μάρτυρες, πάππος, μάμα, πατήρ, μήτηρ, καὶ δύο τέσσα ἕξαι τελευτοῦνται.
Διὸ ἕξαις ἄδελφοὶ συγγενεῖς γένος,
Ἦ παππάσωνος, πατρωνησος, τεσσά.

Sancti Martyres, avus, avia, pater, mater, et duo filii gladio vitam finiverunt. Per gladium instar athletarum certavit cognatum genus, cum avo avia, cum patre mater et filii. Memorantur etiam apud Maximum Cytheræ. Nihil aliud reperimus.

DE SANCTO PACIANO EPISCOPO BARCINONENSI IN HISPANIA.

CIRCA ANNUM
CCCXC. IX MAR-
TII.

Notitia in S.
Hieronymo de
libris editis a
S. Paciano :

Existitur S. Pacianus plurimorum scriptorum encomio, sed fere eodem, ex S. Hieronymi verbis, qui libro de Scriptoribus Eccles. cap. 106 ista tradit : Pacianus in Pyrenæi jugis Barcilonæ Episcopus, castigatæ eloquentiæ, et tam vita quam sermone clarus, scripsit varia opuscula, de quibus Cereus et contra Novatianos. Et sub Theodosio Principe, jam ultima senectute, mortuus est. Ita codex noster MS. In editis codicibus pro verbis castigatæ eloquentiæ, legitur castitate et eloquentia, et Cereus Græce dicitur Κίρρος, aut Αερός, vox æque dubia. Quibus omnia Honorius Augustodunensis libro etiam de Scriptor. Ecclesiasticis, cap. 107 hæc solum habet : Pacianus in Pyrenæis jugis Barcilonæ Episcopus, tam vita quam sermone clarus, scripsit varia opuscula contra Novatianos sub Theodosio. Extant cum seorsum tum in Bibliothecis veterum Patrum, tres epistolæ contra Novatianos ad Sympronianum Novatianæ hæresis labo infectum. Parennesis sive B Exhortatio ad pœnitentiam. Libellus sive sermo de baptismo ad fideles Catechumenos. De his operibus agunt Bellarminus, Possevinus, Miræus, Labbanus, alique discentes de Scriptoribus Ecclesiasticis.

hujus filius
Dexter Præ-
fectus Præto-
rio :

2 Matrimonio ante Sacerdotium fuisse junctum S. Pacianum colligimus ex eodem libro S. Hieronymi cap. 132 hæc scribente. Dexter Paciani, de quo supra dixi, filius, clarus apud seculum et Christi fidei deditus, fertur ad me omnimodam historiam texnisse, quam necdum legi. Idem Hieronymus in Apologia ad Ruffinum scribit se rogatum a Dextero amico suo, qui Præfecturam administravit Prætorii, ut auctorum nostræ religionis ei indicem texeret. Unde illi memoratum librum inscripsit, ita prologum exorsus : Hieronymus Dextro, Hortaris, Dexter, ut Tranquillum sequens, Ecclesiasticos Scriptorum in ordinem digeram, et quod illo in enumerandis Gentilium litterarum viris fecit illustribus, id ego in nostris faciam, id est a Passione Christi usque ad decimum quartum Theodosii Imperatoris annum, omnes qui de Scriptoribus sanctis memoris aliquid prodiderunt, tibi breviter exponam. Hæc ibi. Ceterum de Chronico, sub nomine jam dicti Dexteris edito, late eginus in Præfatione communi ante tomum 1 Februarii cap. 4.

obitus circa
annum 390,

3 De tempore vitæ et obitus S. Paciani ex relictis recte statui potest, floruisse cum seculo Christi quarto, et circa annum Christi cæcæ et vitæ migrasse, atque ita biennio post, cum Theodosius xiv anno regnaret, potuisse S. Hieronymum scrire, cum jam in senectute ultima

mortuum esse. Dies obitus assignatur in fastis sacris IX Martii, quem confirmat Petrus de Natalibus lib. 3 Catalogi cap. 187. Pacianus, inquit, Episcopus, apud Barcilonam ejusdem Pontifex Ecclesiæ, claruit vir castitate insignis, vita et sermone clarus : varia compilavit opuscula, et quibus est certus liber contra Novatianos. Tempore autem Theodosii primi, ultima senectute fessus, finem vitæ sortitus est VII Idus Martii. Hæc Hieronymus de viris illustribus. Sed quæ Petrus de Natal. sua phrasi exposuit. Uuardus in omnibus, etiam manuscriptis exemplaribus ista scribit : Civitate Barcilonæ S. Paciani Episcopi, qui tempore Theodosii Principis optima senectute finem vitæ sortitus est. Eadem fere habent Ado, Notherus, Bellinus, Maurolycus, Galesinus, Canisius, aliique : quæ in hodierno Martyrologio Romano ita exponuntur : Barcilonæ in Hispania S. Paciani Episcopi, tam vita quam sermone conspicui, qui tempore Theodosii Principis, in ultima senectute, finem vitæ sortitus est. Eundem in Natalibus Sanctorum Canonorum retulit Ghinius, et in Martyrologio Hispanico Tamarius Salazar. At die XI Martii inscriptus est Martyrologio sub nomine Bedæ vulgato, in cujus genuino codice neutro die ulla ejus mentio reperitur, uti neque apud Floram in ejus Martyrologii supplemento. Eodem XI die relatus est in Calendario Breviarii Eboracensis anno MDXVI excusi : uti etiam in Martyrologio MS. Uuardi apud Neapolitanos parum aucti et immutati, et in MS. Codice Cardinalis Barberini.

nomen in fastis 9 Martii,

E
et 11 Martii.

4 Sacellum et altare Barcilonæ S. Paciano dicatum esse indicit Franciscus Diuys lib. 1 Historia Comitum Barcilonensium cap. 12, et Joannem Dimas Lloris Episcopum Barcilonensem constituisse anno MDCV, ut festum S. Paciani quotannis sub ritu duplicis primæ classis IX Martii celebraretur, et relictis assignasse, quibus et luminaria et alia altaris ornamenta procurarentur, et Canonice ac Clericis, festum illud in altari sacelli ejus celebrantibus, stipendium tribueretur. Auxit dem hujus Sancti venerationem Synodus Diocesana anno MDC sub Ildephonso Coloma tunc Episcopo collecta, quando festum, interdicto omni opere scribi, præceptum est observari, uti cum Diago etiam tradit Antonius Vincentius Dommeccus in Historia generali Sanctorum Catalanæ, qui pluribus culpat negligentiam antiquorum Scriptorum, quod reliqua illustra Acta S. Paciani litteris non mandarint.

Sacellum et altare Barcilonæ.

Officium duplex primæ classis:

festum in populo.

F

DE SANCTO GREGORIO EPISCOPO NYSSENO IN CAPPADOCIA, Commentarius historicus.

§1. Gregorii Nysseni fratres, soror, uxor ante Episcopatum

CIRCA. AN
CCCXC. IX MAR-
TII.

Ex parentibus
iisdem

Ensebius atque Emmelia, de quibus ad xxx Mai agentum erit nobis, par conjugum sua liberorumque virtute laudatissimum, non solum Ecclesiæ Orientali dedit Basilium, re et nomine Magnum; sed (præter plures alios, quorum partium nomen et decora nominis, partim cognoscenda in calis modo ignoramus) hunc etiam, de quo nobis nunc sermo institendus, Gregorium; doctrina ac sanctitate supparem Basilio: cui tamen illum fuisse multo minorem

natum, patet ex his scriptis, quæ ad Petrum Sebastianum Episcopum, decimum ultimumque matris Emmeliæ partum, direxit post obitum Basilii. Nam in præmio opusculi in Heracleron alteriusque de Opificio hominis, quibus pertractavit nonnullas a Basilio præteritas questiones, quasi aliquam magno operi appendicem atterens, patrem et magistrum identidem compellat Basilium : et Petrus Gregorio fratri consulenti, an vulgaturus esset tractatus a se conscriptis in Eunomium, viventis adversarium et demortui insectatorem, ita respondit, ut velit eum illos vulgato exemplum fieri posteris, quomodo probos filios erga bonos parentes affectos esse oporteat

Basilio fratre natu minor,

illum ut postremum observet;

A teat. Etenim si superstitie adhuc Sancto, inquit, tale studium in ejus existimatione ab adversariorum spiculis vindicanda possides, fors an adulationis suspicionem non effugisses: nunc vero candorem et sinceritatem mentis tuæ, et quæ sit tua affectio erga illum, et opinio de illo, qui te spirituali partu in lucem edidit, perspicue docent partim studium, quo vita functum prosequeris: partim indignatio, qua in hostes ejus inflammamur.

2 Quod igitur Gregorius, in Præfatione operibus suis præfigi solita, Frater Basilii natu major dicatur, evidens *σπλιμα* est typhothetarum potius quam auctoritatis: contrarium enim probat, quæ adjungitur ratio, quod nempe de Basilio loquens, præceptorem semper appellet; ut mirum sit, tam manifestam contradictionem in primis duabus lineis inobscervatam hactenus, et toties prælo subjectam fuisse. *Macrinæ* quoque sororis primogenitæ, cujus encomium pro xix Julii extat ad Olympium monachum a Gregorio conscriptum, in formanda Gregorii adolescentia studium minime vulgare fuisse, facile colligere possumus ex ea opera, quam ipse scribit ab illa impensam Petro natu minimo, quamvis de se præ modestia taceat: certe in ea, quam de anima et resurrectione conscripsit, disputatione, tamquam habita cum eadem morti vicina, magistratam eandem perpetuo nominat.

3 Et hæc quidem virginitatis propositum, mortuo præmaturo sponso, ad ultimum vitæ tenuit, fratresque Basilium et Naucratinum, ad idem castimonie servandæ studium incitavit: ac forte etiam Petrum; quamvis ut de eo ambigatur facit quædam Basili Vita, sed propter multos errores eo, cujus nomine circumfertur, Amphilocho, Iconiensi Episcopo sanctissimo pariter atque doctissimo, prorsus indignum, ideoque non magnum in contrariam partem auctoritatis momentum ulferens. Gregorius autem ex us fuit, de quibus Nazianzenus ait in laudatione Basilii, quod in matrimonio eam sibi vim adhibuerunt, ut matrimonium nullum ipsis nocuum afferret, quo minus ad parem virtutis gloriam adspirarent; atque efficerent, ut hæc generum vitæ potius quam rationis vivendi electiones essent. Nam matrimonii vinculo illigatum esse, sic clare fatetur Nyssenensis, caput tertium de Virginitate sic exordiens: Utinam aliquo modo fieri posset, ut ex hoc studio mihi quoque aliquid amplius contingeret... nunc vero virginium laudum cognitio quodammodo inanis est ac minime fructuosa nobis... qui veluti quodam terrarum hiatu prohibemur, quo minus ad hanc gloriam accedamus: pergit deinde conditionis suæ molestias conferre cum eorum felicitate, qui virginitatem colere perpetuum maluerunt, et tamquam alienæ laudis spectator plundit saniora consilia secutus.

4 Non tamen dissimilem sibi uxorem duxerat: sed quæ, quam nomine præferebat divini cultus professionem, ipso vivendi instituto teneret: quam Epistola 93 laudans Nazianzenus non videtur posse explere animum congerendis titulis encomiorum: Quid faciamus, inquit, adversus Dei legem jam olim viventem ac dominantem, quæ Theosebiam meam habet (meam enim voco, quæ, ut Dei legibus consentaneum erat, vixit; quandoquidem spiritualis cognatio corpoream antecellit) Theosebiam Ecclesiæ decus, Christi ornamentum, ætatis nostræ utilitatem, foeminarum fiduciam: Theosebiam in tanta fratrum polebritudine formosissimam et clarissimam: Theosebiam vere sacram et Sacerdotis conjugem, et honore parem magnisque mysteriis dignam: Theosebiam, quam futurum quoque tempus excepturum est in immortalibus columnis; hoc est omnium, tam qui eam nunc norunt, quam qui posthac futuri sunt, animis sitam. Nec vero mirum tibi videatur, quod eam sæpe appellem; nam etiam beatæ illius foeminae memoriam

pro deliciis habeo. Hactenus Nazianzenus: a quo com et sacram, et honore parem Sacerdoti (quantum quidem fas est feminis ad sacra accedere) ideo dici putat Cardinalis Baronius ad annum 369, quod fungeretur in Ecclesia munere Diaconissæ: quod non nisi viduis aut thoro sejunctis Sacerdotum uxoribus competebat.

5 Neque vero absurdum omnino fuerit credere, postquam Sacerdotio initiatus Gregorius est, servatam ab eo et conjugem fuisse pari consensu castitatem: hoc enim persuadent Nazianzeni verba, quibus sanctam ac beatam ipsius sororem dicit; cujus obitum Gregorius tulit (prout Nazianzenus ad ipsammet scribit) ut vir probus et perfectus ac Deo adstant, divinaque et humana melius quam quisvis alius cognita habens: quodque in ejusmodi rebus altis gravissimum et acerbissimum est, hoc levissimum judicans. Nempè solatii magni loco habens, quod cum tali vixeris, et talem transmiseris, atque in cœlestia domicilia, tamquam aræ acervum, tempestive devectam recoudideris: et quidem ita ut ipsa jucunditatem vitæ particeps fuerit, molestias autem per ætatis mensuram eflugerit, priusquam te luxisset, præclaro funere atque hujusmodi mulieribus debito a te ornata sit. Ex quibus non vana conjectura habetur, prius uxore viduatam fuisse Gregorium, quam Nyssenam Ecclesiæ spirituali conjugio jungeretur: atquin enim scienda fuisset mentio non tantum jucunditatem vitæ, quarum particeps fuit: sed etiam calamitatum, quarum, licet thoro habitationeque secreta, exers esse non potuisset, marito factiosorum Arianorum artibus in exilium pulso, et rebus Ecclesiæ sub Valentis imperio perturbatis.

6 Nam incertum omnino est, quam multis annis ante Basilii electionem, quæ anno Christi trecentesimo sexagesimo nono vel sequenti accidit, Nyssa Episcopus creatus Gregorius sit; imo an omnino ante eum: hoc tamen Eminentissimo Annalium Ecclesiasticorum scriptor certum videtur, Gregorium Episcopum fuisse quando in exilium octus est, octavo ante obitum Valentis anno, id est, trecentesimo septuagesimo Christi; quot annorum fuisse exilium suum expressis verbis ita scribit Nyssenensis in epistola de Vita Macrinæ sororis: Magnum intercesserat temporis intervallum, quo mutuo inter nos conspectu non poteramus frui (ipse scilicet et soror, eodem quo Basilus anno mortua) prohibentibus temptationum molestiis, quas ab hæresis principibus patria pulsus ubique sustinuerat: nam dimittenti mihi temporibus spatium, quod interim fluxerat, dum ejusmodi perturbationibus noster congressus impeditur, octo plus minus annorum videbatur: fuisse autem Episcopum Gregorium cum pulsus a Valente in exilium est, per Synodum Episcoporum Arianis faventium media hyeme in Galatia turbulenter convocatum, manifeste colligitur ex illis Basilii verbis Epist. 10. Hi nunc fratrem meum Nyssa ablegarunt, et ejus loco virum induxerunt, imo mancipium triobolare: Quis enim hic alius locus designet nisi dignitas Episcopalis?

7 Prius tamen quam in exilium pelleretur, odit Gregorium (quem passim Nazianzenum dicimus, quod Nazianzi natus vivente Patre vicariam illius Ecclesiæ curam gesserit) postredie quam is, ad instantissimum Basilii preces ac pene imperia, permisisset se Sasimorum Episcopum consecrari. Qua occasione eam orationem habuit Nazianzenus, quæ ordine sexta est, in qua Gregorium nostrum Aironi comparat, Basilium Moysi; a quorum altero unctus sit productusque, inritus licet; alterum præsentem habeat, qui ideo advenerit, ut se consoletur ac componat spiritumque mansueticiat: cui scilicet in hac sui electione difficulter poterat acquiescere, prævidens quam nunquam pacate eam esset obtenturus Sedem, in quam, licet revera esset Cappadociæ primæ, atque adno subjecta Basilio, jus tamen seu potius

S. Macrinam sororem ut Magistratam,

hæc et fratrum quidam celebratum tenent:

Gregorius uxorem habuit

Theosebiam, a Nazianzeno laudatam:

cum ea deinde ut sorora virens,

et viduat,

E

priusquam fieret Episcopus Nyssa.

undo annis 8 exolat sub Valente,

F

Aironi collatus a Nazianzeno,

Sasimorum Episcopo;

A vim usurpabat Anthimus Tyanae Episcopus et secunde Cappadociae Metropolitae.

ejusdemque consolatoria epistola retractata.

8 Hinc inter Ecclesiae Orientalis calamitates dum Valentinus Imperatoris vel finitio esset vel jam ad finem vergeret tyrannus, rite quoque sine finem Basilium magnus attingit. De cujus morte litteras ad Gregorium fratrem consolatorius dedit Nazianzenus, periculoso corporis morbo impeditus, quo minus ire posset sanctum cinerem exorsulturnus, ipsique ad ea quae consentanea sunt philosophanti praesto futurus, atque communibus amicis consolationem adhibiturus. Est ea inter epistulas numero 37, quae claudunt haec verba. Ac me, qui haec scribo, quod tempus aut quo ratio consolatur, praeter tuam societatem et congressionem, quam beatus ille vir pro omnibus rebus nobis reliquit; ut virtutes illius in te, quasi in pulchro et pellucido speculo intueres, illum quoque nos habere existimemus? Adfuisse morienti fratri Nysseum Gregorium vel certe non praesentem adfuisse, quamvis nusquam expressum habeamus, adducit tamen videtur verba prius a nobis ex Nazianzeno allata: quibus et cineri osculum, et obo fratri constium, et amicis communibus solatium se laturoa profiteretur, nisi morbo impediretur istae humanitatis officia persolvere.

in morte Basilii

B cut potuit Nysseus adfuisse.

9 Huc autem magis verosimile videbitur ei, qui motus auctoritate Socratis lib. 3 cap. 2 et 4 asserentis, Antiochenam Synodum celebratam fuisse Theodosio Augusto declarato, Ansonia et Olybria Consulibus; consequens esse existimari, ut principio anni trecentesima septuagesimi nomi mortuus Basilus sit: ita enim inter mortem Valentinii et Basilii quinque fere menses intercessissent, qui tempore constat Gratiani sanctione ecclesiae restitutus esse Episcopus, quibus anno prior Valens coactus fuerat reditu in patriam indulgere. Non est autem credibile, si restitutus Sedi suae Nysseus fuerit, antequam moreretur frater, eundem in tanta locorum vicinia, aut ad moribundi solatium voluisse occurrere, aut si veniendi spatium moris prope rata non dedit, fraternis exequiis defuisse. Quod idem de Petro intelligi potest; etiam si jam tunc, quod non credimus, fuisset Sebastenus Episcopus. Nyssa enim Sebaste ac Caesarea triangulum prope modum aequilaterum constituunt ex Ptolemaei designatione, atque itinere trienni duntaxat ab invicem singulis separantur. recentiores Geographi riter Nysam et Caesarem minus, magis vero inter has et Sebastiam statuunt intervallum.

ANIMADV. PAR 3

C Synodus Antioch. in causa schismatis.

Fuit post hanc facturam nonis mensis aut paullo amplius, inquit Nysseus in Vita Macrinae, cum Episcopo Romano concilio indictum Antiochus est, cui et nos interfuimus, in causa scilicet periculosissimi schismatis, qua non tantum ab Arianis Catholici, sed ha quoque inter se ipsos divisi erant. dum eorum ab S. Meletio adherent, approbante electionem Basilii; alii ab omni cum haereticis, a quibus consecratus Meletius fuerat, communionem penitus mundi volentes haberi, Pauli non sequuntur, a Luciferi Calaritano Apostolica Legato institutum, qui nulla unquam vel tenui suspitione pollute fides Catholicae laborasset, sed eam potius magna eam fide inter tot tantaque discrimina propugnasset. Poterat sane ea controversia, quae jam decimum quantum annuum Ecclesiam scelerat Antiochenam, universas totius orbis Ecclesias in partes distrahere: sed taceant a Synodo medium est, in qua pars utraque consensus, ut cum alteruter, Paulinus vel Meletius, prior ex hac vita discederet, qui superstes esset, in locum demorari nullo alio creato succederet. Ariariorum autem, qui deposito a Valente Meletio Eusebium subrogant, ut tres uno tempore Antiochem Episcopi dice-

rectur, ratio habenda non fuit sub Catholico Imperatore.

11 Ab hac Synodo postquam domum quisque suam discessimus, inquit Nysseus, mihi cupiditas inciluit, ut sororem intervallum: magnum enim intercesserat temporis intervallum, quo mutuo inter nos conspectu frui non poteramus.... Cum igitur multum itineris jam confecissem, nec amplius quam unus diei vir restaret, visio mihi per quietem oblata manifestum eorum, quae erant eventura, indicium fecit. Videbar enim mihi manibus gestare Martyrum Reliquias; ex quibus splendor elucebat, qualis ex levi speculo, si adverso soli opponatur, egreditur; quo quidem luminis fulgore oculi mei perstrangebantur. Hoc autem visum mihi ter occurrit eadem nocte, nec plura quid portenderet conijcere poteram. Sollicitus itaque animo agitabam observabamque, ut ejus significationem exitu judicarem. Tandem ad geccessum, in quo illa Angelicam coelestemque vitam degemat, appropinquans, familiarium quemdam interrogavi, primum de fratre an adisset; quo respondente illum quarto jam die discessisse, cognoscens eum altera nobis via prodississe obviam, tum etiam de magna illa percunctatus sum; cumque ille respondisset eam morbo quodam laborare, majore meo studio, quod reliquum erat viae, festinanter accipui.

hinc ad magnum in sororem reversus Gregorius.

per visum de morte ejus insinuate monuit.

E

12 Haec ille, Petrum intelligens, ut 18 Januarii nobis videri diximus, necdum Episcopum Sebastenum, et virum solitariam una vitam degentium Praefectum; in anteriori eorumdem aedium parte, quarum interiora sacrae Virgines cum Maeriana tenebant; quas aedes verosimile est hinc familiae proprias fuisse, atque ab Emmelia matre in hos usus conversas. Praegit deinde Nysseus suum cum sorore congressum describere, et collatum, illata de morte Basilii mentione mutum, de hominis animi et resurrectione: unde natus deinde liber ille insignis, qui hoc titulo inter opera Nysseae extat, et salubrem B. Macrinae philosophum tractat: ac deinceps sororis vere pretiosam in conspectu Domini mortem, magis erga defunctum officia commemorans, exequiarum describit ordinem, in quibus ipse et illius regionis Episcopus Ariarius, una cum duobus aliis de Cleto insignibus viris, subigere humeros sacra oneri. Ariarii autem Sedem utrumque clarus attendi expressam narratorem, esset profecto vande in cognitionem veniremus ejus loci, qui sancte hinc fuisse patris fuit, nec nisi voto late patentes Cappadociae numine expressum inveniuntur.

cum qua in edibus patris collocatus.

librum de Anthonia scribit.

13 Ab eadem Antiochena Synodo revertentem Nysseum destinatum esse, ad ordinandum Ecclesiarum collapsam sub Valente statum, et jam citata S. Macrinae Vita habemus: Te enim, inquit ipsa, fratrem de laboribus suis querecentem alloquens, ad ferendum auxiliium, te ad res constituendas Ecclesiae mittunt. Et quidem in Armeniam eam hac de causa post martrem sororis esse profectum non patet, ex ejus ad Petrum Fratrem epistola, libris adversus Eunomium praefixa. Huc autem potius crediderim pertinere, quam ad eundem tempus Nazianzeno ad Nysseum epistolam 34, qua cum eum istas discursationes peregrinationesque ferentem molestus solatur in hunc modum: Locorum circuitu tangaris tibi que instabilis esse videris, quem admodum ligna quae aquis circumferuntur. Absit, vir eximie, absit ut ita affectus sis, nisi vero quis solem accuset, quia in orbem currit radios fundens, atque omnibus rebus, quas obit vitam afflerens; aut etiam fixas stellas laudans, planetas vituperet, quorum error quoque ipse compositus est atque con-

F Itinera pro Ecclesiae ordinandis suscipit.

14 Secuta intra biennium est Constantinopolitana Ecanonica Synodus, anno scilicet ccc.lxxxi, in qua, ejecto Maximo, Nazianzenus in Constantinopolitana

Ad Synodum et Ecan. CP.

A Sede collocatus est, magnum haud dubie ad rem eam momentum adferente Nysseno, qui interfuit subscriptusque: qui etiam, quoniam adversus Maerdonem atque Eunomii haeresim agendum a Patribus congregatis sciebat, Constantinopolim protulit libros contra Eunomium a se conscriptos, totus a Theodoro citatus et diu a viris doctis desideratus; donec eus in lucem protulit F. Joannes a S. Francisco. Fulcensis monachus. Latinitate donatus a patre suo Nicolao Gulonio, in Academia Parisiensi litterarum Graecarum Professore regio, postquam a Jacobo Gretsero nostro nactus esset e codice Bararico primum, qui in aliis MSS. deficiebat, librum cum interpretatione Latina. Vidit hoc opus tunc Constantinopoli aeger Hieronymus, de eoque sic loquitur in catalogo scriptorum Ecclesiasticorum: Gregorius Nyssenus Episcopus, frater Basilii Caesariensis, mihi et Gregorio Nazianzeno suos contra Eunomium legit libros.

libros vios contra Eunomium deserit:

eorum laus.

15 Quo autem effectu credibile sit idem opus lectum a Synodi Patribus, post Theodori et Sophronii refutationes doctissimas, audi Photium explicantem: Lectus est Gregorii Nissae Episcopi similiter pro Basilio adversus Eunomium liber. Stylus illi, si cui Rhetorum, illustris et jucunditatem auribus instillans.... Theodoro concisior et Sophronio latior.... Lectum est alterum ejusdem Gregorii Nysseni opus de eadem ipsa re, in quo rationibus validioribus, cum eodem Eunomio manus conferens, eum vi expugnat, omnia impietatis fundamenta labefactans: venustas vero orationis et splendor jucunditate mixtus etiam hoc opere vehementer se ostendit. Eunomius nempe Arianæ partis Episcopus Cyzæcenus (ut auctor est Hieronymus in catalogo) in apertam hæreseos prorumpens blasphemiam, quod illi tegebant, publice fateri cœperat: adversus quem Basilius stylum cum struxisset, scripto eo quod passim in manibus est opere; multas annorum Olympiadas adicula inclusum suæ absumpsisse Eunomium ferunt, inquit Photus, ne vix tandem post multorum annorum intervallum abortiendo improbum illum ac prodigiosum, quem furtivis congressibus conceperat, fetum in lucem eiecit. Quin tunc etiam miserum illic fovendo partum ipsis quoque sectæ asseclis non temere exhibuisse; veritatem nimirum maxime, ne quando et hoc opus, in Basili primum manus veniens quam coalesceret, dissiparetur.

et scribens occaso,

ex fortivo Eunomii parte.

16 Igitur studiosè, velut alter in fabulis Saturnus, natum devorando texit atque abscondit, quamvis quidem Basilius in fluxa ista vita degens, metum incuteret: postquam vero vir ille divinus peregrina habitatione relictâ, in suam, hoc est, in cœlestem commigravit hereditatem, et ingenti illo metu discusso, vix tandem sero edendi adventu occasio; ne tunc quidem omnibus, sed amicis dumtaxat evulgare ausus est. Non potuit tamen sic occulte latere tentare reteratur, quin incurreret in oculos propinquorum veritatis acerrimorum Theodori atque Sophronii: inprimis autem Gregorii Nysseni; cujus etiam privata causa agi volebatur in Basili patris defensione: itaque ut ad fructum Petrum scribit, Paullulum otii nactus in valetudini operam dare posset post reditum ex Armenia, et colligere schedulas, quas contra Eunomium Petri suum scripserat, eo rem promovit, ut labor ejus in orationis formam, et oratio in volumen exereverit. Scripsi autem, inquit, non contra utrumque Eunomii librum: neque enim tantum temporis concessum est, cui is, qui librum hæreticium commodato dederat, cum valde importune et mœviter repetiverit, et neque transcribenti, neque per otium evolvendi sat spatium dederat: nam septemdecim tantum dies hinc incubationi impertitus, fieri non potuit, ut tam brevi tempore utrumque librum refellerem.

17 Atque tunc intelligitur cur Photus dicat, quod

Gregorius non reprehendat ordine Eunomii scriptum. id est, non ad verbum Eunomii rationes refellat, quod scripserat, fore fecisse Theodorum: sed sicut de Sophronio antea dixit idem Photus; illa potissimum exagitet, quæ videbantur continere potissima capita hæresis Eunomianæ, vel præcipuas adversus Basilium ineptias: et fortasse in hac ad Petrum Epistola de solis duobus primis tractatibus agit: quarum altera a Gretsero suppeditatus est, alter inter duodecim de hac materia orationes, a Parisiensi interprete reperitas, ordine prima invenitur: reliquas autem undecim orationes, quas alterum Gregorii opus contra Eunomium appellare Photus potuit, et cui debellati Eunomii potissimam laudem videtur tribuere, repositit duobus impudentis hæretici responsionibus; et quidem alio longe, quam impressæ legantur, ordine; ut ex ipsis carum initus videtur clare demonstrari. Num quæ nunc duodecim est hoc habet exordium: Jam quidem divino favente auxilio superioribus laboribus prima contra Eunomium certamina confecta sunt... quoniam vero secundus labor ab eo contra pietatem, veluti prædatorum quoddam agmen collectus est, rursus Deo optulante per nos instructa acie contra hostes armatur veritas: aliquanto deinde post, ut cui dubium esse possit, quos hic primos labores suos nominet. Hæc habet: Quamobrem primam sermonis pugnam audacter ex pastoralis culo, id est ecclesiasticis decretis institui (tis namque primæ orationis vis maxime intuitu).... nunc ad secunda certamina venire non recuso.

Eidem novis libellos procurdenti iterum.

E

18 Est autem hæc oratio, duobus primis, quos dixi, tractatibus simul sumptis æqualis mole: cui succedunt decem reliquæ intermediæ in Parisiensi editione orationes, tertius Gregorii labor adversus Eunomium et similis prolixitatis: quem ad eo nequaquam in decem partes, ut nunc sunt, divaliam fuisse; sed uno eodemque continuo textu conscriptum, jubet credere omnium partium inter se coherentium opta symmetria usque ullo exordium apparuit; qualis ut singulas orationes esset in principio accessurus, et qualis reperitur in capite ejus, quæ nunc secunda dicitur, orationis, his verbis instructus. Legitime decertantibus laborum in certaminibus exantillorum hic terminus est, ut vel adversarius laboribus defessus fractusque et languidus sponte ei, qui superavit, herbam porrigit, et cedat victoria; vel ut secundum athleticam legem ter prostratus in terram ruat; per que victori præsulum iudicio, clara præcium demeritatione, ob adeptam victoriam illustris accedit gloria. Quoniam igitur superioribus orationibus prostratus Eunomius, nondum veritate cedit, nec ipsius sinit contra mendaciam victorie præmia reportare: sed rursus tertio contra pietatem per scriptum impulerem excitat: in assuetam sibi palæstra mendaciam, ad iteranda pro errore certamina seipsum corroborat; necessario etiam nunc per nos veritatis sermo ad mendaciam eversionem contra exurgit, in auctorem victoriæ et agonothetam totam victoriæ spem reponens.

tertioque res pondet.

F

19 In Occidentem porro Constantinopolitana Synodo scribit Socrates factam Diocesem, quæ inspectione ac correctione cybant, scythiæ lib. 3 cap. 8, ita loquens: Bipartitis Provinciis Patriarchus constitutum, decidantque, ut nullus Episcopus, relicta sua diocesi, ad externas Ecclesias demigraret. nam antea propter persecutionum tempestates illud facere enique liberum erat. Nectario igitur ampla illa civitas Constantinopolis et tota Thracia sorte obtinent: Pontica autem diocesis Patriarchatus contigit Holladio, Cæsareæ Cappadociæ post Basilium Episcopo; Gregorio Nyssæ (hæc quoque urbs Cappadociæ est) Fratri Basilio, et Otræio Mehtina, quæ est in Armenia. Patriarchatuta item Asianum Amphiloehus Episcopus Ieonii, et Optimus Antiochiæ Pisdie sortito capiunt. Ecclesiarum denique versus Orientem dioceses nunc

In distributione dioceseon præmandarum ex Synodi sanctione,

Episcopi

quem obiter tantum videre potui;

A Episcopi, qui antea, Pelagius scilicet Episcopus Laodicie, et Diodorus Tarsi obtinent: honoris prerogativa Ecclesie Antiochene reservata, quam Meletio tum presentium tribuerunt. *His ita verbatenus consonat textus Græcus, ut dubium esse nullum possit, quin, quod ab Antiochena Synodo factum dixerat S. Macrina, Te, inquit, ad res constituendas Ecclesie mittunt, nunc quoque simili exemplo factum voluerit Socrates significare, ideoque de Pelagio et Diodoro dixerit, iidem qui antea.*

et Imperatorio decreto,

20 Atque ex hac sanctione desumptum est Theodosii Imperatoris decretum, *L. 3 de fide Cathol. ad Antonium Proconsulem Asiae, quo jubet, Ecclesias omnes mox trahi Episcopis... quos constabit communione Nectarii, Episcopi Constantinopolitane Ecclesie, nec non Timothei intra Ægyptum Alexandrinæ Urbis Episcopi esse sociatos: in Pontica diocesi Helladio Episcopo Pelagio Episcopo Laodicensi, et Diodoro Episcopo Tarsensi; nec non in Asia Proconsulari atque Asiana Amphilochio Episcopo Iconii, et Optimo Episcopo Antiocheno, in Pontica diocesi Helladio Episcopo Casarensi, et Otreio Meliteno, et Gregorio Episcopo Nysseno... communicare constituerit. Ex quibus aliud haberi non potest, quam hos Episcopos in*

Pontica Gregorio obvenit,

B predictis diocesis esse sequendos, tamquam verum ad fidei pertinentia definitores; qui scilicet unanimitè, unius majestatis atque virtutis Patrem et Filium et Spiritum sanctum constituentur ejusdem glorie, claritatis nupius; nihil dissonum profana divisione facientes, sed Trinitatis ordinem, Personarum assertionem, et divinitatis prestantes unitatem.

21 Verum somnolentus interpres *Holfungus Musculdus dum legit, Et sortitur Nectarius Megalopolin ac Thraciam: Pontice vero diocesis Helladius, qui post Basilium fuit: Casarea Cappadocia Gregorius Nyssenus Basilii frater, et Meliteno Armenice Otreius Patriarchatum accepit, in errorem trahit auctorem prefatus ad opera Nysseni, ut scriberet velut ex Socrate. Casarea post defunctum Basilium obvenit fratri Gregorio, Nysseno prius Episcopo: qui error hanc minus absurdus est, et ab omni specie verisimilitudinis alienus; quum quod Basilii frater major natu Gregorius fuerit, et Synodus ea, de qua Socrates agit, anno CCLXXXIV convocata sit. Simili fortassis errore Joannes Riblatus, Epigrammatum Cyri Theodori Prodromi interpres, auctorem suum delirasse nosceretur, si versus Græci essent ad manum, ex quibus ille Latinos hos fecit:*

non Casarea Episcopatus,

*Tu memorande canam, Magni frater Basilii,
Quo Nyssa et quo se prosula Casarea
Inclat — quid ego scripsero Theodorum vix credo:
sed duobus Fratribus comacumiter dicitur, altero Nysseno,
altero Casaream gloriam.*

§ III. Epistula Gregorio et Helladio potestas: hinc similitates.

Ligum Helladio, Gregorio et Otreio, hinc Mitylene, alteri Nyssæ, priori Casarea Episcopus, ut fuerant, semper manentibus; convocatus extra ordinem fuerat diocesis Pontice Patriarchatus, non habendus ut proprius, ab aliquo aut aliquibus horum cum titulo patriarchali, Casarea et Melitene vobis (prout incepta illa versus Musculi facti intelligi conueniunt) sed ejectionis aut reconciliationis Episcopi Arriani ordinandus; et quidem omnibus, communis consilio rem peracturus, aut diocesim inter se partiturus, pari potestate data ad reformationis negotium. Ita de se atque Helladio aperte Nyssenus in epistola ad Flavianum. Par et idem concessum a Synodo utrique privilegium est, vel potius cura emendationis publicæ; idque in eo, quod jure pari esse jussi sumus. *Quod inter eos similitatis existit seminarum, quam eadem epistola fuse prosequitur:*

Et æquata cum Helladio potestate,

ortus similitates,

cujus portem aliquom huc transcribere visum, quoniam insignem animi demissionem in Nysseno, et vere Christianam modestiam exprimit luculenter.

23 Erant, inquit, qui ad nos deferrent reverentissimum virum Helladium hostili erga nos animo affectum, ad omnes commemorare, me maximorum ipsi malorum auctorem esse. Ego vero illis, quæ dicerentur fidem non habebam, ut qui et ipsarum rerum veritatem intuerer. Atqui cum ab hominibus eadem, eodem velut ore, nobis renuntiarentur, cumque rumoribus res ipsæ convenirent, decere me stantuebam, ut ne hostilitatem hanc incuratam negligere; præsertim que necdum radices egisset. Itaque tuam ad pietatem multosque alios scriptis litteris, monui hanc ut in curam incumberetis. Tandem cum memoriam Beatissimi Petri, quæ tum primum celebrari cœpta esset apud Sebastenos, peregissem; itidemque reliquorum fidei testium, qui ut eodem cum Petro vixerunt tempore, ita celebrari una cum ipso consueverunt: converso itinere ad meam me recipiebam Ecclesiam. *Martyres proculdubio Quadringenta intelligit, quorum memoriam horix Martii Oriens aequæ ac Occidens faciebat, et Reliquias Petrus Episcopus collegit, diversissimus a Gregorio ac Basilii Fratre, et iam minimum sexaginta ante hunc ad Ecclesie Sebastene gubernacula sedenti, quem Baronii errorem adixit diem Januarii correximus. Pergit porro Nyssenus: Cuique significasset nobis quidam degere Helladium in finitimis montibus, Martyrumque memoriam peragere; primo quidem in itinere pergebam instituto, quod magis decore consentaneum esse existimarem, ut ipsa in metropoli hominera convenirem: verum ubi cognatorum quispiam data opera me accessit, atque hominera adversa valetudine teneri pro certo confirmavit; relicto ibidem curru, ubi nuntium hunc acceperam, equo reliquum itineris intervallum confeci, sane proceps, et quod ob ascensum asperissimos prope a nobis peragrari non posset.*

componere Gregorius studet per alios,

ac tandem ipsemet ad Helladium.

24 Spatium ipsum, quod nobis emetendum erat, habebat ad quindecim milliaria, hæc ubi partim equo vectus, vix matutino tempore atque etiam aliqua noctis parte absolvissim, prima diei hora jam Auduocimis eram (nam hoc loco illi erat nomen, in quo cum duobus aliis Episcopis in hominum cœtu frequenti concionabatur) cuique procul e tumultu quodam, qui vico immineret, concionis sub dio concursum vilissemus, gradatim deinceps progressi sumus pedites, tam ipse quam comites mei, manuque nostros equos ductitavimus. Quo factum ut eadem celeritate duo confleret; nimirum ut ipse domum e concione rediret, ac nos Martyrum ad locum perveniremus. Neque mora ulla interposita missus a nobis est, qui adventum ei nostrum indicaret: et paullo post minister ipsius in nos incidit, quem rogavimus, ut celeriter ad eum rem deferret, quo diutius apud ipsum versari possemus, et opportunitatem aliquam invenire, ne nihil non curatum relinqueretur. Secundum hæc sedebam equidem sub dio exspectans aliquem, qui nos intro vocaret; adeoque propositus eram omnibus quotquot eo convenerant, ut importunum spectarent. Non jam exiguum temporis spatium intercesserat, et nictabant oculi et consequentibus quidam torpor, et ex itinere defatigatio molestiam agebat, itaque æstus vehemens, et homines nosintuentes nosque digitis inter se ostentantes. Hæc igitur aliæque ejusmodi omnia tam mihi erant gravia, ut in me vatis illud verbum vere competeret: *Obtorpuit in me spiritus meus.*

inere difficili profectus,

F

permittitur faris prostrari diu,

25 Instabat jam meridies, et me vehementer congressus hujus premebat, ut qui miliaet talis ignominie auctor existissem. Cumque gravior hæc mihi accideret injuria, quam si ab hostibus profecta fuisset; ipsa mihi cogitatio mea molestiam exhibebat, secum quodammodo

excipitur curantibus,

A quodammodo pugnans, et sententiam mutans in consilio sinistro quod intuisisset. Ubi vero vix tandem sacrarium nobis apertum esset, jamque ingressi fuissimus adyta; vulgus quidem hominum, quo minus introiret, aditu prohibebatur, meo mecum intrante ministro, qui manu corpus et labore fatigatum fulciret. Ego autem compellavi hominem, et aliquantulum steti expectans ut sedere juberet. Ut nihil horum accidit, conversus ad gradus quosdam procul inde dissitos, in eorum uno considero, et num quid amanter humaniterve dicturus esset nobis, vel saltem superciliis annuturus opperier. Verum omnia contra spem nostram evenere: nam silentium nocturnum erat, et tristitia quedam tragica et stupor, et in universum nulla vox est prolata. Ad ea toto animo percussus, quod ne vulgari quidem voce nos dignaretur, per illa in usu hominum frequenti verba, quibus vel obiter saltem excipere nosmet solemus, cujusmodi sunt: Salvusne advenisti? vel: Unde nobis ades? qua de causa? quamobrem hac properasti? Taciturnitatem illam mihi quasi quendam vitæ apud inferos imaginem proponebam... præsertim cum ipse perpenderem, quantis in bonis a Patribus acceptis successores facti fuerimus, et quales posteris de nobis narrationes relicturi simus...

tristi cum silentio,

13

26 Nesciebam quo pacto meipsum erudirem, ut memet continerem, quod animus mihi ob insolentiam eorum, quæ acciderant, interius intumesceret, et cogitationes omnes de tolerantia respueret.... Posteaquam Dei beneficium victoria non poterat id quod in pejus momento suo impellebat, tum demum sic eum appello: Num quid eorum, quæ ad corporis tui curam pertinent, propter adventum meum omittitur, ut nos exire sit opportunum? Ad quæ cum dixisset, non esse sibi opus enarratione corporis; subjecti verba quedam, quibus ægrum hominis animum pro virili curarem. Cumque paucis ille se nobis irasci propter multas injurias ostendisset; respondi ego: Mendacium inter homines ad fraudem et deceptionem vim habere permagnam: verum in Dei iudicio non posse fraudis falsitatem locum habere. Mea vero conscientia tanta est in his adversus te negotiis confidentia, ut exoptem, aliorum quidem delictorum mihi veniam contingere; hoc in perpetuum manere non condonatum. Hanc ille orationem cum graviter molesteque tulisset; non amplius addi ad ea quæ dixissem probationes quasdam passus est. Sexta jam hora præterierat, et balneum eleganter instructum erat, et apparabatur epulum, et ipsa dies sabbatum erat et Martyrum celebratio,.... ut ille piaculi loco duxit addibere nos mensæ suæ post defatigationem illam ortam ex itinere; post tantum restum, in quo assidentes ipsius ad ostium sub die terrebamur; post tristem illam taciturnitatem, quam experti eramus posteaquam in conspectum ejus veneramus. Nimirum nos rursum ad idem spatium emetendum dimittit; ut per eandem viam nosmet attingeremus, corpore jam defecto et laboribus macerato: quo factum est, ut vix subseram noctem, multas in medio itinere ærumnas passi, comites nostros assequeremur.

et ex nostrorum rejecta,

inur' animus duratissimè,

C

27 Quis autem Florianus ille, cui epistola inscribitur? Fax dubito quin Antiochenus Patriarcha S. Meletii successor; contra pacta quidem convrata subrogatus, quibus ad solam Paulinum redibat Ecclesia; ab Orientalibus tamen semper agnitus, ut legitimus; quod cum fuisse, saltem post mortem Paulini (quæ decimo post Antiochenam Synodum contigit) annis quamvis Evagrimum ipsi pars adversa opposuerit, pene extra controversiam fuit. Vir certe magnus fuit et doctrina ac morum integritate conspicuus Flavianus, quem ex MS. Synaxario nostro Parisiensi comperimus etiam inter Sanctos relato a Græcis, die XXVI Septembris festum ejus celebrantibus: nec dubium esse potest, quin de eo locutus Chry-

cut Flavianus Antiochenus persequuntur,

sostomus sit; quando in funebri de S. Meletii laudibus oratione, quæ est a nobis edita ad XII Febr. dixit: Benignus et clemens Dominus miseris nostri doloris, aliam cito nobis dedit Pastorem, qui pulchre exprimebat et conservabat formam omnis illius virtutis: qui cum Selem adscendisset, humili et lugubri veste nos statim exiit, et dolorem extinxit.

D inter Sanctos relato a Græcis.

§ IV. Eloquentia Gregorii; iter Hierosolymitanum; mors et cultus sacer.

Sua interim Ecclesie excolende diligentem quoque operam Gregorius noster navavit: in qua quanta dicens ad populum gratia et auctoritas fuit, declarat illud orationis de sancto baptismo initium. Nunc agnosco meam gregem; hodie video formam Ecclesie consuetam, quando etiam carnalium curarum posthabito negotio, iusta plenitudine ad cultum Dei concurrisset; atque æolem quidem populus angustam reddidit, intra sacra adyta penetrans et irrumpens; quotquot autem ab iis qui intus sunt non admittuntur, apud in modum locum externum in vestibulis implent. Et vero eloquentiæ studio tam fuit addictus Gregorius, ut nimis in us esse, quibusdam sit visus; nec reprehensionem effugerit, quasi abjectis sacris suavissimisque libris, quos quondam populo lectitabat; falsos et amarulentos in manus sumpserit, ac Rhetor vocari quam Christianus maluerit: quo nomine etiam insignis apud Nazianzenum epistola, ordine 43 amicum munice ac graviter de tacita hæc et furtiva in deterius prolapsione redarguit. Hinc Suidas: Addictior tamen Rhetorice studiis, tam celebrer præclarasque in eis exasit, quam quisquam veterum.

Eloquentiæ studio plus in quo addictus,

a Nazianzeno reprehenditur.

E

29 Hoc ne nullis opus sit comprobare, fuerunt instantius opera, quibus vel Scripturas sacras explicuit populo, vel fidem adversus hæreticos propugnavit, vel illustres sanctitate ac dignitate personas meritis et cunctis extulit: ex quibus a Nicephoro Callisto historia Eccles. lib. 11 cap. 29 illa imprimis laudatur oratio, quam in D. Gregorium Thaumaturgum edidit. Placillam quoque Augustam, primam Theodosii conjugem, Aræadi atque Honori matrem (Placillam vocatam revera fuisse ex numismatum inscriptione Baronius docet) eadem ingenii sui commendatione laudavit, defunctam anno cccclxxxv, qui non multo ante ejus filie Pulcherie, infantili ætate præcepta, mortem luxerat immaturam: Videte, inquit, quantis in exiguo tempore conflictatur malis! nonnumquam a priori elude respiravimus, nondum lacrymas ab oculis abstersimus, rursus in tantum incidimus calamitatem: tunc tenerum florem deploravimus, nunc ipsam ramam, unde flos germinavit et enatus est. Et quidem Constantinopoli adfuisse se, cum utranque funus efferebatur, utraque in oratione declaravit.

dicta in funere Placillæ imperatricis,

ejus filioz Pulcherie,

F

30 Idem, cum Magni Meletii mortem (Ecumenicæ Synodi tempore carnassent omnes, quotquot Constantinopolim convenissent Patres, aliqua eloquentiæ levitate super ceteros conspicui (qui de re actum a nobis ad XII Februarii suam quoque symbolam in communem contulit, sic ut in ipso orationis exordio declarat, eodem in loco orationem aliam se fuisse paucis ante dies pronuntiatam, argumentis tectoris, qua Nazianzeno sibi cognominis fuerat gratulatus Constantinopolitanam Ecclesiam, tamquam sponsam sponso legitime nuptis in unum venientem: ita enim loquitur: Quam contrario modo a nobis in hoc loco et tunc verba fiunt, et nuper facta sunt! Tunc tanquam in nuptiis tripudabamus et choreas dabebimus, nunc miserabiliter gementes ingemiscimus: nunc nuptiale, nunc sepulchrale carmen canimus. Meministis enim illius diei, cum in nuptiis spiritualibus, præclaro sponso Virginem domum deducentes, convivio vos exceperimus, et verborum sponsalia munera pro munere nostro intulimus:

et S. Meletii.

Item in ordinatione S. Greg. Naziani,

Martii T. II.

A verum nunc in luctum nobis gaudium conversum est, ac lætitiæ amittis saccus evasit.

Herosolimam profectus.

31 Peregrinationem ad sacra Hierosolymorum loca suscepisse Nyssenum, etiam non satis certo constat, quo tempore, suscepisse tamen certum fit ex ea epistola, quam protulit et Lulianitate donavit Isaacus Casaubonus, hinc laudans ex merito, nisi beneficium suum Calviniani venient livore continuasset, adjectis Notis, quibus inveniunt lectoris animus advertatur, ne peregrinationem istiusmodi usum inter Catholicos antiquissimum, hoc prolato monumento valeat confirmari. Sed pessimis Notis salutare antedictum adjunctum lector inveniet in editione Parisiana, post Notas Gretorii super Petri Molmæi similibus farina quisquiliis in epistolam de civitate Hierosolimam, Nysseno adscriptam: que ut nihil adversus Catholicos facere a viris doctis ostensa est, quamvis revera Nysseni fuerit, ut ipse solos Monachorum ac Virginitatis periculosos sub prætextu pietatis discursus improbandos; ita hujus, quam ultro nobis Calvinistræ suppeditant ineluctabilis est auctoritas, inscriptæ, Vere ornatissimis et religiosissimis sororibus Eustathie et Ambrosiæ, nec non honestissimæ et ornatissimæ filie Basilissæ: in qua occasione peregrinationis istiusmodi, dolet se cognovisse, quod Ariana (quandocumque et refutat) impietatis vitæ purus orbis terrarum expertus esset: Nam si locus ipse, inquit, qui sanctum vestigium veræ vitæ suscepit, purus a malis sentibus non est; quid de ceteris sperari debemus, qui sola auditione et prædicatione hunc illius communione sunt aspersi?

etiam tibi reperit Arianos,

B

post Synodum C P.

32 Nos autem sentes eum dicit repertus a se, non eo tempore, quo late obtinebant hæretica dogmata, et bonum factorem erat opponere se potestatis, per quos adversariorum videbatur doctrina stabiliri; verum tunc cum toto terrarum orbe, atque ab uno cæli cardine ad alterum ex æquo palam prædicabatur pietas; satis quidem manifeste declaravit suam se peregrinationem suscepisse post Evencianam Synodum Constantinopolitane celebratam, non tamen in Sede eam adhuc obtinente Hilarum, post Herculium atque Herennium ab Ariano intruso in locum Cyrilli veri Catholicique Episcopi; in veri post annum secuti dicit octogesima secunda, quo restitutum gentis sui Cyrillum declaravit Episcopi potestati in Synodo Constantinopolitana post Evencianam collecta, in his litteris, quas ad Romanam Synodum destinatis refert recitatque Theodoretus et ex Theodoro Baronius ad hunc annum: post quem, inquam, an Gregorio obtulit sit querelarum occasio ab us, qui hæresim vixis ueliam commoverant, incertum manet.

C

et in his dicitur talis locus,

33 Interim in ipsa epistola eadem declarat, Maximi gaudii et voluptatis argumento sibi fuisse congressum bonorum, et illius ingentis humanitatis nobis a Domino præstita monumenta, que istis ostenduntur. Utrique enim modo, inquit, experiebar, quid esset famari Deo: cum et Dei, qui vitam nobis dedit, symbolum salutario videbam, et in ejusmodi personis incidere, in quibus illa ipsa signa gratiæ homini spiritaliter est contemplari; ut credere liceat esse revera in animo illius, qui Deum in se habet, Bethleem, Golgotham, Olivetum, Resurrectionem Constantinopolitane, simul ac reversus pedem posuit in metropoli, exhausto se ac acerbitate contra male de Itho sentientes conceptam, datus ad prædictas Matronas interit, easque hortatur, ut pone Dominum ingredientes carni et sanguini non acquiescerent, neque occasione gl'iam mundi nonnullis præberent, neve propter eorum vitam ipsorum ambitio equeret incrementum. Estote memores, inquit, sanctorum Patrum, quibus commendata fuistis a Beato Patre vestro, et quorum in locum ipsi, ut sue ecclesie per Dei factum est gratiam, quocum honore non est digna quo loco existimo Cyrillum intellegi, qui hæcum Spiritualium plurimum suorum sub

monitabatur, horum plurimilubus curere

Arianis periclitantium protectionem commendaverunt Patribus Synodi Constantinopolitanæ, et hi Gregorio.

moriur valde grandævus:

34 Quam plurima reliquit alia ingenti sui monumenta, quorum hic catalogum texere nihil attinet: violento autem quamdiu protraxerit, incertum reliquit Scripturarum taciturnitas. Ad extremam pervenisse ætatem, ex ea Synodo Baronius colligit, que in Agopi et Galbini causa Constantinopolitane celebrata anno cccxciv, apud Theodorum Balsamurum reperitur, consentientibus inter alios plurimis Amphilocho Iconi et Gregorio Nyssæ Episcopis. Sane magnam et iam tum ætatem cum ordinaretur Episcopum ante annos ab hoc, qui præfertur, viginti quatuor, probavit oratio, que Fronton nostro Ducæo interprete titulum præfert in suam ordinationem, si vere tum potuerit de se dicere, unum se ex iis esse, quorum cani sint erines, et facta ob ætatem vires, tremula autem et nonnihil claudicans oratio: cui permitti debent, ut se velit emeritus athleta aliorum contentionebus spectandis oblectet. Verum ut in tota ea oratione omnino verbum nullum est, quod titulo illi respondeat, vel omnino Nysseni esse suadeat, semper et tunc maxime florentis eloquentiæ laude: ita ipsum orationis argumentum, quod totum est, de Spiritu sancti divinitate in aliqua Synodo propugnata, que a Nicæni Concilii tempore abfuerit propius, suspicionem nobis non leve movet, eam antiquioris alicujus esse, qui grandis notus in Alexandria Synodo anno cccxxii celebrata, post plures alios declamaverit adversus Eutonium, Macedonium, aliosque Semnarianos, qui Spiritu sancto bellum indixerant; divinum quidem appellantes, sed eum et creaturarum numero ezimi non ferentes.

an auctor orationis in suam Ordinationem?

B

35 Hanc conjecturam facile esset pluribus ex eadem oratione adjuvantibus fulcere, nisi ea ad hunc locum antepurum aut nihil fuisset, nisi quantum opus est, ut Nysseni non esse cognoscatur; cujus solennem hac die memoriam Ecclesia Latina recolat, in qua Usuardum secuta Martyrologia tum typis edita quam manu exarata, Apud Nyssenam civitatem, inquam, depositio S. Gregorii Episcopi, fratris Basiliæ Casariensis, tam vita quam eloquentia clarissimi; quibus consonans Romanum Martyrologium Cardinalis Baroni, addit: qui ob fidei Catholicæ defensionem sub Valente Imperatore Ariano civitate sua pulsus est. Apud Grecos autem festum hoc antur die x Januarii, variis hymnis ejus evocant celebrantes multiplicatis laudum titulis, quibus Calanum eum indignant sancti Spiritus vocem plenum, Linguam pietatis disertissimam, divini splendoris luculentissimam lampadem, veritatis præconem, Theologiæ apicem, fontem sublimium doctriinarum, torrentem melliflua eruditionis, Dionanum lyram, celestium scriptorum canticorum, securum hæreticorum præcipientem conatus, ancipitem Spiritus Paraleti gladium, falsam spuria germina recidantem, ignem surculosas hæreses comburentem.

Inscriptus Martyrologus & Martii,

Menens & Inauri F

36 Post hæc autem aliquæ epistolæ plura verbosius iterata tandem et elogium tale recitant: Ille erat frater Basiliæ Magni, eloquentia præclarus, et orthodoxæ fidei annulator: propterea etiam Ecclesiæ Dei præfuit, et eum illis, qui Constantinopoli secundam Synodum celebrarunt, contra impas hæreses tunc exurgentes invictum pugilem sese præbuit; adversaris dicendi potentia et Scripturarum demonstrationibus prolugatus. In omni etiam orationis genere exercitatus, et virtutis gloria illustris, vim et robur obtinuit; et ad justam senectutem proventus, obdormivit, et ad Dominum abiit. Erat autem corporis constitutione et figura similis per omnia fratri suo Basilio, excepta canitie et minus grato aspectu. Copti, quorum Martyrologium in Romano Martyrarium seminario eriat, memoriam Gregorii faciunt xvii die

et cetero laudatus:

Ægyptus & a. lok. die

A die mensis *Baba*, qui xiv nostri Octobris respandet : et autem, quod Joannis Seldeni libris, de synedris veterum Hebræorum subnectitur, *Kalendario Ægyptiaco*

idem nomen ad diem xxvi mensis *Hathur*, Novembris nostri diei xxii respondentem, reperies inscriptum.

DE B. BOSA

EPISCOPO DEIRORUM, EBORACI IN ANGLIA,

Commentarius historicus.

ANNO DCLXXX
IX MARTII.

B. Bosa Presbyter sub S. Hilda,

vacare Scripturam et verum facit.

in monasterio Stroneshalen

an ctiora in Wertheveng

secundum Regulam S. Columbe

fit Episcopus Deirorum anno 678

Eboracum præclarissima Angliæ urbs est, Archiepiscopali Sede exornata : cui quartus præcedit Bosa, aliis Boza, Bossa, et Boso dicitur : quem ante Presbyterum altaris officium in monasterio Stroneshalensi sub S. Hilda Abbatisse obiisse, indicat venerabilis Beda lib. 4. *Historiæ Ecclesiasticæ gentis Anglorum cap. 23.* Certe ostendens quanta cum vitæ perfectione regeretur ab illa dictum monasterium, ista tradit. Multam inibi justitiæ, pietatis et castimonie, ceterarumque virtutum, sed maxime pacis et caritatis, custodiam docuit : ita ut in exemplum primitivæ Ecclesiæ nullus ibi dives, nullus esset egens, omnibus essent omnia communia, cum nihil cujusquam esse videretur proprium. Tantæ autem ipsa erat prudentiæ, ut non solum mediocres quique in necessitatibus suis, sed etiam Reges ac Principes nonnumquam ab ea consilium quaerent ac invenirent. Tantum lectioni divinarum Scripturarum suos vacare subditos, tantum operibus justitiæ se exercere faciebat, ut facillime viderentur ibidem, qui Ecclesiasticum gradum, hoc est, altaris officium apte subirent plurimi posse reperiri. Denique quinque ex eodem monasterio postea Episcopos vidimus, et hos omnes singularis meriti ac sanctitatis viros, quorum hæc sunt nomina, Bosa, Æcha, Ostfor, Joannes et Wilfrid. Hactenus Beda. *Fuit Stroneshalh, ubi nunc Whitby, in Eboracensis Ducatus parte boreali, ad Orientale litus Oceanus Germanici, prope sinum Danum, ubi monasterium fundatum est anno DCLVIII, a S. Hilda, cum aliquot annos Heortleub monasterio, regularis vitæ institutioni multum intenta, præfuisset scilicet ab anno DCXIX. Est Heortleub, alias Bertesey, nunc Hartlepole, ad eandem Oceanum Germanicum in Danelmensi Episcopatu. An Bosa ibidem cum S. Hilda vixit, est incertum. De Ostfor, postea Hignornensi Episcopo, qui medicus inter quinque Episcopos supra constituitur, dicit Beda, cum in utroque Hilda Abbatisse monasterio lectioni et observationi Scripturarum operam dedisset. At quænam illis institutio vitæ aut regula fuerit præscripta, Beda etiam docet ibidem. Præfata, inquit, regimini monasterii formula Christi Hilda, mox hoc Regulari vita per omnia, prout a ductis viris discere poterat, ordinare curabat. Nam et Aidanus Episcopus (qui eam ante ad se evoarat, atque anno nono Septentrionalem plagam Hiri fluminis instruxerat) et quique noverant eam Religiosi, pro insita ei sapientia et amore divini famulatus, sedulo eam visitare, obnixè amare, diligenter erudire solebant. Vivebant vero S. Aidanus, aliique tum in regno Nordanhumberorum monachi, secundum regulam S. Columbe Abbatis : ac postmodum S. Wilfridus, ut voluit quidam, Regulam S. Benedicti in eas oras intulit, ac sub subjectis monasteriis imposuit : verum quia S. Hilda aliæque Stroneshalenses ei minus addicti fuerant, valentur in stricta prioris Regule observantia persistisse. Mortuus est S. Hilda xvii Novembris anno DCLXXX. At S. Aidanus xxxi Augusti anni DCII.*

2 De S. Bosa ad Cathedralium Episcopatum promotione ista tradit lib. 4. cap. 12 Beda : Anno Dominice incarnationis DCLXXVIII, qui est annus viii imperii Regis Egfridi, orta inter ipsum Regem Egfridum et reverendissimum Antistitem Wilfridum dissensione,

pulsus est idem Antistes a Sede sui Episcopatus, et duo in locum ejus substituti Episcopi, qui Nordanhumberorum genti præessent, Bosa videlicet, qui Deirorum, et Eata, qui Berniciorum provinciam gubernaret. Hic, Bosa scilicet, in civitate Eboraci, ille in Hagulstadeni sive Lindisfarneſi Ecclesia Cathedrali habens Episcopalem : ambo de monachorum collegio in Episcopatus dignitatem adsciti : cum quibus et Eadhedus in provincia Lindisfarorum, quam nuperime Rex Egfridus superato in bello et fugato Vulfhære obtinuerat, ordinatur Episcopus. . . . Ordinati sunt autem Eadhedus, Bosa et Eata Eboraci ab Archiepiscopo Theodoro. *Erant Eata, ut ait Beda lib. 3. cap. 26 unus de duodecim pueris Aidani, quos primo Episcopatus sui tempore de natione Anglorum erudiendos in Christo suscepit : atque anno DCII, cum S. Aidanus moveretur, erat Abbas in monasterio, quod vocatur Mailros, anno autem DCXXIV præpositus est Abbatibus jure Fratribus in Lindisfarneſi Ecclesia. In utroque loco vigeat ordo monasticus secundum institutionem S. Aidani ac regulam S. Columbe Abbatis. Ambo ergo et Bosa et Eata de collegio monachorum secundum istam regulam inventum, adsciti sunt in Episcopatus dignitatem. Collitur S. Eata xxvi Octobris.*

3 Idem Beda lib. 5. cap. 21, tradit S. Wilfrido in Episcopatu Hagulstadeni successisse Accam, qui a pueritia in Clero sanctissimi ac Deo dilecti Bosa Eboracensis Episcopi nutritus atque eruditus est. *Hujus Accæ ubi virtutes magni facti, quam insitas a Bosa ostendit. Eas lubet inde describere, ut in discipulo Accæ magistrum Bosam agnoscamus. Fuit namque, Acca vir strenuissimus et eorum Deo et hominibus magnificus, qui et ipsius Ecclesiæ suæ, quæ in B. Andrea Apostoli honorem consecrata est, ædificum multifario decore ac mirificis amplavit operibus. Dedit namque operam (quod et hodie facit) ut acquisitis undecunque Reliquiis beatorum Apostolorum ac Martyrum Christi, in venerationem illorum poneret altaria, distinctis portibus in hoc ipsum intra muros ejusdem ecclesie. Sed et historias passionum eorum una cum ceteris Ecclesiasticis voluminibus summa industria congregans, amplissimam ibi ac nobilissimam bibliothecam fecit. Nec non et vasa sancta et luminaria aliæque hujusmodi, quæ ad ornatum domus Dei pertinent, studiosissime paravit. Cantorem quoque egregium, nomine Mahan, qui a successoribus discipulorum beati Papæ Gregorii in Cantia fuerat cantandi sonus edoctus, ad se suosque instituendos accersit, ac per annos duodecim tenuit : quatenus et ea, quæ illi non noverant, carmina Ecclesiastica doceret, et ea, quæ quondam cogitata longo usu vel negligentia in veterare coeperant, hujus doctrina in presentem renovarentur statum. Nam et ipse Episcopus Acca cantator erat peritissimus, quomodo erat in litteris Sanctis doctissimus, et in Catholice fidei confessione castissimus, in Ecclesiasticæ quoque institutionis regulis solertissimus extiterat, et usque dum sua primæ pietatis devotionis acciperet, existere non destitit. Utpote, qui a pueritia, ut supra monuimus, in Clero sanctissimi ac Deo dilecti Bosa Eboracensis Episcopi nutritus*

ordinatus cum S. Eata

E ante Abbate Mailrosensi

Magister S. Accæ Episc. Hagulstadeni, in sanctis et pietate

F

tritus

A tritus atque eruditus est. *Adiutus etiam fuit ob conversationem cum S. Wilfrido, cum qua et Romam profectus, Ecclesie suae utilia dedit. Colitur S. Aeca xxx Novembris.*

Mortuus post S. Eadani.

4 De obitu B. Bosae haec solum narrat Beda lib. 5 cap. 3. Cum reverendissimus vir Wilfridus post longum exilium in Episcopatum esset Hagulstaden- sis Ecclesie receptus, est idem Joannes, defuncto Bosa, viro multae sanctitatis et humilitatis, Episcopus pro eo Eboraci substitutus. Jam vero, ut capite praecedenti retulit Beda, principio regni Alfridi Regis, defuncto Eata Episcopo, Joannes vir sanctus Hagustaldensis Ecclesie praesulatum suscepit. Successit Alfridus Elybeta fratri anno DCLXXXV die XX Maii apud Pictos extincto: quo adhuc anno, ut tradit Ricardus Prior Hagustaldensis de Episcopis hujus Ecclesie cap. 40, defuncto veterabili Eata, et in Hagulstaldensi ecclesia honorifice sepulto, Episcopatum ejus suscepit S. Joannes, cui mox anno praefuit, et cap. 41 Wilfridus Solum et Episcopatum suum Hagustaldensis Ecclesie suscepit. Sanctus vero Joannes de Hagustaldensi translatus, Eboracensem Ecclesiam regendam pro defuncto Bosam suscepit, eamque laudabiliter xxxiii annis rexit. Deinde, ad monasterium suum, quod apud Beverli est, successit, ibique Deo digna conversatione ut annis in pace majori vivens, anno ab Incarnatione Domini DCCXXI, regni vero Offrici III, Nonis Maii beato fuit quiescit in Domino. Quibus annis inter se computatis, S. Bosa dicendus est anno DCLXXXVI ad aeternam vitam huc migrasse.

B Agunt de eodem Bosa passim omnes scriptores Angliae qui illa tempora, quibus Episcopus vixit, attin- quat: sed aut sua e Beda descripserunt, aut a vero ab- errant. Unum attingo mendum, scilicet apud Malines- buricensem lib. 3 de Gestis Pontificum Anglorum irrep- sisse in epistolam Joannis Papae ad Ethelredum Regem Merciorum et Alfridum Regem Deirorum et Berniciorum in causa Wilfridi Episcopi, quae aut plerimum interpolata est, aut certe e duobus unice confecta. Prae- fuerunt Ecclesiae Romanae Pontificae post S. Agathonem Lxx. II, Benedictus II, ac dein Joannes V, cui hanc epistolam adscribit Henricus Spelmanus in Conciliis Britannicis pag. 179. Sed hoc a XXII Julii anni DCLXXXV usque ad II Augusti anni sequentis. Hinc circa medium, expuncto nomine Bertoldi, legendum foret: Inter eo commotionibus Theodorum Archiepiscopum... ut Synodum convocet cum Wilfrido Episcopo, et Bosam atque Joannem in Synodum faciat convenire etc. Quae cum sequentibus poterunt scripta fuisse ex

anno 680.

Epistola sub nomine Joannis Papae genuinum

C mformatione inter XI menses, quibus praefuit Joannes V, ac vivebant Joannes et saltem multo tempore Bosa. Prior pars epistolae aut interpolata est, aut spectat ad Joannem VI, qui sedt a XXIX Octobris anni DCCII usque ad X Januarii anni DCCV. Quia iterum a Sede Hagustaldensi pulsus S. Wilfridus Romam ad illum Pontifi- cem confugit; potissima sollicitus ut monasteria Ripense et Hagustaldense a se subdito detineret. An huic vult alii priorem tribuere partem, ipsi viderint: imo et totam, modo interpolatam, intruso nomine Bosae per- mittant dici, cum Malnesburicensis asserat in his

S. Wilfridi gestis Venerabilem Bedam historicum D dignum pro sermonum sobrietate, cui debeat credi.

6 Trithemius lib. 4 de viris illustribus Ordinis S. Benedicti agit de Bosa cap. 64, asserens eum in Con- cilio Anglicano cum ceteris Archiepiscopis ad refor- mationem illius Ecclesiae adiutorem Theodoro fuisse. Subscripsit post Theodorum donationi Egridi Regis factae S. Cuthberto Episcopo Lindisfarnensi, quam ex- plicamus ad hujus Acta XX Martii. Arnoldus Wion lib. 2 Lign vitae cap. 22 inter sex Sanctos Archiepi- scopos Ecclesiae Eboracensis S. Bosam quartum col- locat.

Benedictinus creditus,

7 Quo autem mense aut die ex hac vita ad meliorem migravit, apud antiquos necdum potuimus reperire. Hinc etiam ad varios dies est Martyrologiis inscriptus: ac primo in MS. Calendario Sanctorum Ordinis S. Benedicti, quod extat in monasterio S. Salvatoris Or- dinis Cisterciensis, nec tamen antiquo, ad XII Januarii sic legitur: Sancti Bosae Archiepiscopi Eboracensis Metropolitani in Anglia, prius monachi monasterii Streneshalensis. At IX Martii de ea agunt Hierony- mus Porterus in Floribus Vitarum praecipuorum San- ctorum Angliae, Scotiae et Hispaniae, et Joannes Wil- sonus in Martyrologio Anglicano utriusque editionis. Ferrarius in Catalogo generali Sanctorum, citatis etiam Tabulis Ecclesiae Eboracensis, quibus videtur intelli- gere Catalogi Episcoporum, quorum auctoritas alle- gatur in Martyrologio Anglicano. Alii referunt ad X Martii, ac praerit Edouardus Mathew in Trophaeis Congregationis Anglicanae, qui noluit credere Wigornensi asserenti anno Christi DCLXXXVI mortuum esse, ac vult transferre obitum ad annum circiter DCCIV. deceptus epistola supra indicata sub nomine Joannis Papae a Malnesburicensi edita: cui maluit adhærere, quam verbis Bedae et aliorum antiquorum scriptorum. Neentus Menardus, qui in observationibus refert obitum circa annum DCCV: Bucerius etiam ad eundem diem suo eum elogio celebrat, ac prudenter addit claruisse sub A. C. DCLXXXVIII, qua est Archiepiscopus creatus.

inscriptus Martyrologiis 13 Januarii

9 Martii

E

et 10 Martii.

8 Haecenus Martyrologia varia, sed recentiorum auctorum, quos video ductos auctoritate potissimum venerationis Bedae, qui eum Sanctissimum ac Deo dilec- tum, dein virum multae sanctitatis et humilitatis compellavit, imo inter quinque Episcopos, qui cum S. Hilda vixerunt, singularis meriti ac magnae sanctita- tis viros enumerat: ex his sunt Aetha sive Aetha factus Domnicensis in Suffolcia Episcopus, et Osfordus Wigornensis, quos tamen necdum scivimus ullis fastis, ut Sanctos, inscriptos. Thomas Stubbs, alius Stobus Ordinis Fratrum Praedicatorum, qui ante trecentos annos scripsit Chronicon de Actibus Pontificum Eboracensium et ex his Sanctos appellat Paulinum, Croddam, Wil- fridum senorem, Joannem de Beverlaco, Wilfridum juniorem, Oswalduum et Gniethelmuum sub Stephano Rege defunctum: de cujus corporis Translatione dum agit in Willhelmo Wykware, et hunc Sanctum, nisi error aman- nensium su, appellat. Interim dum de Bosae Archi- episcopo agit, ab eo titulo abstinet, uti Brompton, Di- rectus aliique faciunt. Moluimus ergo et nos solum Beati appellatione coonestare, cum arbitremur non fuisse de eo Officium Ecclesiasticum recitatum.

a nobis quare solum Beatus compellatur.

F

A *stantinopolim, eum illud reversum ex Chazaris fratem intellexit. Si tamen diversi Methodii fuerunt, eum pictor ille Sacrillos non dicitur extitisse; non deservit ex Bulgaria, quos dom ad Transdubianos Slavos tendunt, excolerent sancti fratres*

5 *Triballi (quoniam et hos adisse ac Fidei scientia induisse ferunt) Bulgaria permisti ea etate videntur fuisse. Christianos mores sedemque debetis longo usu barbarorum, antea et ipso plusquam semibarbari. De quibus jam olim Strabo annis ante Bulgaria conversionem nec et quod excurrit, lib. 7 Geograph. scripsit, Getas inferioribus Istri partibus vicinis esse, atque eadem qua Dacos lingua uti, esseque Graecis notiores, ob crebras in utraque Istri ripam migrationes, et quod Thracibus sunt Mysisque pertinisti: quod ipsum Triballis etiam, inquit, Thracie genti, convenit. Aliquam ante scripserat, Alexandrum Magnum in ea expellente, quam adversus Thracum Eum montis incolis suscepit, impressionem quoque fecisse in Triballas, quos ad Istrum usque et etiam in ea insulam Peneon pertingere valebat; et ab Syria Triballorum Regem impeditum fuisse ne eam insulam intraret, in quam ille se receperat. Quae ipsissima nunc est Bulgaria, Mysia videlicet inferior. Ae suo jam tempore idem Strabo Triballas Mysisque conjungit juxta Istrum degentes. Hinc adhasse intelligendus est S. Cyrillus, cum in revelatione Polonorum Moraviae nunc est Bulgaria, in revelatione Polonorum Moraviae nunc est Bulgaria, in revelatione Polonorum Moraviae nunc est Bulgaria*

convertere, et Triballas Bulgariae mistos,

olim Thracum gentem;

B *in revelatione Polonorum Moraviae nunc est Bulgaria, in revelatione Polonorum Moraviae nunc est Bulgaria, in revelatione Polonorum Moraviae nunc est Bulgaria*

etiam Moravia, ad viciam partem,

in his enim quantum lex;

6 *Ex dictis colligi videtur, Chazaris ac Bulgariae conversionem fuisse Slavicum linguam. Sed, ut antea ex Theophane retulimus prima Bulgariae Principum eam populo suo Chazaris rectorem esse factam; ut narrat idem, Slavonum septem generationes, ut dicuntur, a Bulgaria, Mysiam inferiorem aditiam Istri fluminis ripam incolentibus, in potestatem esse reductus. His autem praetentis, ad Moravia, qui tunc potentissimi fuisse videntur Slavonum, pervenerunt. Sitam Moravia ita describit Eneas Silvius histor. Bohemicae cap. 13: Moravia, inquit, trans Danubium jacet, cui ad Orientem Hungari Poloniae regnum possident, Moravia circumjuncta, qui nomen regioni dedit. Occidentem solum Bohemii excipiunt; Australem Meridimum Septentrionale litus Slesitiae occupant. Hic multos annos regnatum Hungari, Bohemii, Russion, Polonique, Moravonum Principi pariterunt. Ad quatenus terminis, ubi disquirant. Latus certe imperarunt, quam ante provinciae limites praetenduntur. Nam infra ostenditur usque ad Nitrium, Hungariae tunc rebus ac fluvium, pertingisse eorum dominatum.*

7 *In Bohemiam demum Sancti idem Fidei lumen primum invenerunt. Erae Christianae nona seculo, Novembrio Duce decimo gentis, ut idem Eneas Silvius nunciat, baptizato, cum S. Ludmilla uxore, quae nepotem suum Wenceslavum Dacem ac Martyrem, ad studium pietatis ab infantia erudit, ipsa quoque impassione carnis suae Diabolice crudelitate, coram in adepta martyrii: quae XVI Septembris (una quippe de regni Tutoribus Dux) Officio duplici secundae classis, ut vocant, celebratur: ut Wenceslavus XXVIII Septembris, festo suo, Officioque duplici i classis ad octiduum diem prosequatur.*

§ II. SS. Cyrilli et Methodii res gesta, praecipue ex historia Translationis S. Clementis Papae Martyris.

S *ectorum Praesulum Cyrilli et Methodii res gestas*

succincte attigerunt potius, quam historice enarrarunt, Bohemiarum rerum scriptores. Eorum primus Cosmas Pragensis Ecclesiae Decanus, qui in epistola ad Gervasium Magistrum, seu praefatione operis sui, quod Chronica Bohemorum inscripsit, testatur eam compositionem regnante quarto Henrico Romanorum Imperatore, et gubernante sanctam Ecclesiam Dei Papa Kalisto, sub tempore Ducis Bohemorum Wladislai, simul et Praesulis Pragensis Ecclesiae Hermannii, obiit Henricus IV, quem vulgo Germanicum vocant, anno MCCCXV, imperii XIX. Callistus II die XIX Decembris MCCCXV; Hermannus Ep. Pragensis MCCCXII, XVII Septembris; Dux Wladislavus MCCCXV, XII Aprilis Dominica Misericordiae.

D Horum SS. Acta in Bohemicis scriptoribus Cosma Pragensis circa an. 1120,

9 *Proximus hinc est Eneas Silvius Picothamensis, qui anno MCCCXLIII Pontifex Maximus electus, Pius II est appellatus, eoque anno historiam suam Bohemicam finit. Eam paulo post Joannes Dabruvici Episcopus Olomucensis incedentibus pertractavit, qui libro XXXIII finem posuit in Ludovici Regis miserabili obitu, ac Ferdinandi Austriae imperatorum, quorum ille contigit XXIX Aug. MCCCXXVI; haec XXIV Februarii anni insequentis. Ipse vero auctor VI Septembris. MDLIII traditur decessisse. Wenceslavus Hagensis circa idem tempus Chronica Bohemorum conscripsit lingua patria, atque eidem Ferdinando anno MCCCXII dicitur: quae Germanice reddidit Joannes Sandellius Luticensis, et Rudolphus Imperatori obtulit, typis excusa anno MCCCXVI. In his quoque mentio fit sanctorum Slavicae gentis Apostolorum Cyrilli et Methodii, et haec ad annum Christi MCCCXXVI, traditur Bohemice Strachota appellari. Agit quoque de eis Georgius Bartholomaeus Pontanus a Brantenberg Metropolitane Ecclesiae Pragensis Praepositus, in sua Bohemica Pii anno MCCCXXVI Francosarti recensu. Hi tamen Auctores neque imperium satis concordant, neque firmum usquequoque quam proponunt Chronologiam.*

Enea Scavo serulo 13, Dabruvici et Hageno 16,

E

Pontano 17;

10 *Nos quia Acta illorum perpetuo tenore conscripta non habemus, varias, quas reperimus de illis narrationes profereamus. Prima descripta est ex codice Amphitruini viri Francisci Duchesne, in supremo Curia Parisiensis Senatoris, cui codici titulus praescriptus Titulus 2 Collectionis; hinc rem narratam hic est titulus: Incipit translatio corporis S. Clementis Martyris et Pontificis. Atque ea quidem praecipue commemoratur occasione suscepta a Constantino Philosopho, nobili ac pio Sacerdote, Thessalonica urbe, peregrinationis in Thaurum Chersonesum, ad Chazaras, qui ad poscebant, Christianae fidei mysteria imbuedas; ubi dum lingua Chazarorum addidit tantisper subsistit, de corpore S. Clementis Papae (quem commemorat illic, auctore ad collum ejus alligato fuisse dejectum in mare: quod demum Christianis ad litus evolutibus, ad tria milliaria recesserat: eoque illi occedentibus, eademque in mare in templum formam, et intus arcum lapideam, ubi Martyris corpus conditum erat, invenerunt: atque illud recedentibus pelagi marcenium per multa tempora annversarii ejus celebrante evenire consuevisse) de eo ergo gloriosi Pontificis corpore inquiri, obque, habitis cum omni populo et propinqua urbis, Antistite publicis precibus, repertum transfert, sermoque ad vel praecipuos ejus partes ad Chazaros proficiens, et postea ad Moravos deportat, in tandem Romam, quo erat ex Moravia a Nicolao Pontifice creatus: atque id reconditum illic est in ade Martyris ejusdem honori praedem dicenda, ubi et ipse quoque postea humatus est.*

idcirco in Translat. corporis S. Clementis

quod S. Cyrilli invenit, E

et Romam abivit circa an. 808.

11 *De hac S. Clementis translatione invenit Bavonius in Notis ad Martyrum, XIII Novemb. atque ex epistola Anastasii Bibliothecarii testis oculatus data ad Carolum Regem Kalendis Aprilis Indict. VII, id est, anno Christi MCCCXXX, haec testatur. Vir magnus et apostolicus vitae praceptor Constantinus Philosophus Romanus sub venerabilis memoris Hadriano Juniore Papa venit, S. Clementis corpus Sedi suae restituit.*

ut ait testis oculatus Anastasius Bibliothec.

Idem

*Bisquis
aliqui in
Chersoneso
relicte
videntur :*

A 17 *Actum omnes corporis S. Clementis reliquias Romanam translatis existimem : qui cum id possi essent Chersonesi? His ergo aliquas reliquias discoloris videtur, cum ad eorum metropolim essent solenniter deportate. Eo facit quod subnatum, ante unum ne a Jaroslao Russorum Rege Catholico. S. Whaluniri filio SS. Romani et Davulix, sive Burissi et Hebi, Martyrum fratre, Legati Henrici i Gallie Regis narratum, quodque in vetusto codice Ecclesie S. Ambonari, ad miraculum quod in Actis S. Clementis refertur de infante sub unius post anni spatium dormiente reperto, in margine adscriptum est.*

** an. f. Bas-
tardiam?*

18 Anno incarnati Verbi MCLXIII, quando Henricus Rex Francorum misit in Rhastinam Catalanensem Episcopum Rogerrum, pro illa Regis illius terrae, Anna nomine, quam debebat ducere uxorem; deprecatus est Oulabicus Praepositus S. Marie Remensis Ecclesie eundem Episcopum, quatenus inquirere dignaretur, utrum in illi partibus esset Persona, ubi S. Clemens requiescere legitur; vel si adhuc mare partiatur die natalis ejus, et periculum esset evitabile? Quod et fecit: non a Rege illius terrae, scilicet Aersolayo, hoc dicitur: quod Julius Papa in regnum illud, ubi S. Clemens iacebat, ad destruendam hanc rem, quae illis in partibus pullulaverat perrexit. Quae peracto negotio, idem Papa ab illis partibus regredi inciperet, apparuit ei Angelus Domini, dicens: Noli recedere; a Domino enim praecipitur tibi, ut revertaris et transferas corpus S. Clementis, quod haecenus in mare ierit. Quando, inquit, hoc potest fieri, cum mare non partiatur, nisi in die natalis ejus? Cui Angelus: Hoc erit tibi signum, quod Dominus tibi praecipiat reverti, quia mare in occursum tuum partiatur. Perrexit ibi, et transtulit corpus S. Clementis, et posuit illud super ripam et aedificavit ibi ecclesiam: et assumens de corpore ejus reliquias Romanam secum dixit. Contigit autem, ut illo deferente, die quo reliquias cum summa honorificentia populus recepisset Romanus, eodem die supererum, quod in mari relictum erat, cum solo se super mare erigeret, et fieret insula: ubi illius regionis homines basilicam construxerunt et congregationem: ex tunc ad illam ecclesiam riviginitur. Retulit igitur idem Rex Georgius Selavus Episcopo Catalanensi, quod ipsemet quondam ibi perrexit, et inde secum attulit capita SS. Clementis et Phodi discipuli epi, et posuit in civitate Phow, ubi honorifice venerantur: quo etiam cupita eidem Episcopo ostendit.

*B
aliqui Romani
ablati,*

*aliqui pollicem
Kioviam :*

C 19 *Hic Jaroslavus Russorum Rex Henrici Francie Regis socius, tum a Francorum scriptoribus Duobus in fragmento quodam ex vetere codice Phruacensi, Jurisclohi nemense appellatur: in alio excerpto ex MS. Bibliotheca Thuanae Georgius Selavus Rex Rationum. Qui ad eum missus dicitur ab Henrico Legatus Rogerrus, quadragesimus quartus fuit Catalanensis Ecclesie Episcopus, secundus ejus nominis. Alii Galterum Melitensem quinquagesimum fuisse tradunt. Quod si ambiguntur? Quod vero hic memoratur in Chersonesum Tauricum venisse Julius Papa ad heresim, quae illis in partibus pullularat, destruendam, hanc satis cum Ecclesiastica historia consentit. Multos quidem S. Julius adversus Arianos dicationes suscepit, pro Fidei Orthodoxae defensione, et proscriptionem Episcoporum substitutione; nunquam tamen eo altare causa profectus fuisse in illis oris abasre Orientis legitur: neque, ut Baronius probat, fidei causa eulavit, ut est aliquam in libro de Pontificibus. Julius u et in seculo Erc Christinae XVI regere, die post Henrici et Jaroslai Regum etatem. Fuitissis ubi Cyrillo Episcopo sive Constantino Philisopho, qui de hic agimus, minutus translatusque S. Clementis reliquias nuderat Russorum Rex Neophytus, et Julio nescio qua creveratione vel ipse tri-*

*illu non a
S. Julio Papa,
sed S. Cyrillo
invenit :*

*but, vel Legatus memoria lapsus, vel scriptor temere D
hallucinatus. De his qui post ablatas Romam reliquias acculerunt, deque emeris e mari S. Clementis sepulcro et insula, nusquam adhuc vel legere licuit, vel vacavit inquirere. De capite S. Clementis, aut parte ejus aliqua asserunt Kiovie, quae sita ad Bovysthenem nebs omnipossima, Metropolis tunc fuisse totius Russiae traditur, ipsius Jaroslai regia, saltem parentis ejus Wladomiri: utenimquod quod retulimus, confirmat Albertus Wink Kovalowicz noster in Miscellaneis rerum Ecclesiasticis status in Regno Ducatu Lituanicae pag. 42. ubi tradit ex Russorum Annalibus, Clementem quemdam anno 1146 electum Russiae Metropolitam, consecratum fuisse impositione capitis S. Clementis Papa.*

§ III. Alia de actis SS. Cyrilli et Methodii narratio, Sclavonice versa a Cyrillo scripturae, ab utroque Missae cantate Papae probante.

A *Actum sanctorum fratrum Cyrilli sive Constantini Philisophi, et Methodii Vitam, aut vitam ab us gestam narrationem, ex praegranda Blauburensis evanhuil codice, ad nos misit Joannes Gomonius noster. Fuit autem Blaubura, sive, ut Gabriel Duchimus scribit, Blaubura, ut Martinus Crusius Bladyr, ac Blauburinum, insigne Urbem Benedictini canobium, hinc procul Phow, juxta amplissimum et profundissimum fontem e quo fluvius aeri coloris Blavus oritur, unde et loci nomen, quod verberum fontem sonat. Dico fuisse illud canobium, quia Wartenburger Duc Ualtricus supravici seculo, eruta majorum religione, ut occupavit. Restituti quidem sunt reliquias ascrite primam Caroli v Imp. auctoritate, deo Ferdinandi u, sed tertio ejus. Inter praeterea ejus canobii ornameta, egregie fuisse codices de Sanctorum actis, Passionalia inscripti, quorum qui numerum decimus, a F. Bartholomaeo Krosse anno 1480 in membrano elegantissime exaratus, parte 2 fol. 49, quam secundo loco datur sumus, narrationem exhibet hoc tituli: Vita S. Cyrilli Ep. et monachi, atque S. Methodii Ep. fratris ejus, qui Moraviam atque Bohemiam ad fidem Christi converterunt. Est parva hujus narrationis pars prior contracta ex ea quam prima loco datur, remanere ab Gauderico Velitero Ep. conscriptam, in opere tripartito de S. Clementis Papa: rebus gestis; quod non nisi truncum mihi sumus. Eodem tamen etiam illam Blauburensium narrationem, quae quavis, ut monimus, prima parte ex priore contracta, plura tamen recenset quae in illa desunt.*

*Vita alia
SS. Cyrilli
et Methodii
ex MS. Blau-
burensi:
E*

12 *Hic narrationi subjungetur sex eam Lectiones, quas in Officio Ecclesiastico olim Starorum Ecclesie recitare consueverunt, quorum superius ex Baronii ad Martirologium annotatombus facta mentio est. Eas ex vetere Ecclesie Olavicensis MS. Brevario ad nos et Moraviam misit Ludovicus Crusius noster. Sex alias notissimas ex Olavicensi titulum Brevarii in typis exarato ut cuique informibus, anno 1495; quibus tamen longe praetuleram quas ex MS. datur sumus. Excusarum hoc exordium est: Quemadmodum ex historiis plurimorum Sanctorum et Chronicis diversis colligitur, SS. Cyrillus et Methodius fratres germani, de Alexandria, Graeco et Slavonice lingua peritij venerunt in terram Moraviae. Hos eadem tamen Lectiones didicimus in vetusto Passionali Prague editae. Vitam accipimus S. Ludmillae ex insigni codice membraneo Budicensis canobii Canonorum regularem in diocesi Paderbornensi; ejus pars prior ex us lectionibus, quas dudimus, sumpta videtur, sed plura subinde interpolata. De Bohemica opera horum sanctorum, ac praesertim Methodii ad Christi Fidem conversionem quodam e eodem Vita subjungetur.*

*otia ex antiq.
officio
Slavico,
F*

*(Vita
S. Ludmillae)*

22 *De Scripturis, Divinisque Officiis, in lingua Slavonice ab hisisdem apostolicis viris, sed praesertim Cyrillo, translatis, nihil admodum habet prior Vita, praeter*

*S. Cyrillus
multa e
Scripturis
Slavonice
verbi,*

A præter unum illud num. 7, Magno Moravorum gaudio exceptos fuisse, quia et reliquias S. Clementis secum terre auferant, et Evangelium in eorum linguam a Philosopho prædicto translatum. At *Blanburana Vita num. 5.* ista narrat. Cum viri sancti Regem ac populum ad Fidei lumen provocassent, illis deinde novum et vetus Testamenta exponentes, et informantes eos, plura de Græco et Latino transferentes, in Sclavonica lingua Canonicas Horas et Missas in Ecclesia Dei publice statuerunt decantare. At *Vita S. Ludmillæ num. 1* ait, *Cyrillum etiam apices vel characteres novos comperisse et vetus novumque Testamentum, pluraque alia de Græco seu Latino sermone in Slavonicam linguam transtulisse: Missas præterea ceterasque Canonicas Horas in Ecclesia resonare statuisse.*

et Officia Ecclesiastica :

quod Romæ dupliciter,

23 *Uti primum id Nicolao Papæ nuntiatum est, mirabatur, ut man. 6 in 2. Vita dicitur, quod ausi fuissent Sacerdotes Domini, Horas Canonicas in Sclavonico decantare. Quapropter mandavit per litteras Apostolicas illos ad se venire Romam. Qui mox iter aggressi applicuerunt Romam, Papa interim moriente. Vel ut habent antiquæ Lectiones. Cum quodam tempore Cyrillus Romam causa devotionis adisset, a Summo Pontifice et ab reliquis Rectoribus Ecclesiæ redarguitur, ut quid contra statuta Canonum ausus fuerit Missarum solemnia instituire canere Sclavonica in lingua. At quæ ille modeste ac sapienter respondit, permovitque ut assentirentur. Quæ omnia etiam in 2 Vita num. 7 traduntur. Æneas Silvius cap. 13 historia Bohemæ, hæc de re sic scribit: Ferunt Cyrillum, cum Romæ ageret, Romano Pontifici supplicasse, ut Sclavorum lingua ejus gentis hominibus, quam baptizaverat, rem divinam faciens uti posset. De qua re dum in sacro Senatu disceptaretur, essentque non pauci contradictores, auditam vocem tanquam de cælo in hæc verba missam: Omnis spiritus laudet Dominum, et omnis lingua confiteatur ei; inde datum Cyrillo indultum. In *Propriis Officiis, quibus nunc utuntur Ecclesiæ, Olomucensis, Pragensis et Polonica, ista traduntur in eandem fere sensum: Fundatis tandem Ecclesiis, et Christi opere perfecto, S. Clementis corpus Romam deferunt; et a Nicolao Pontif. impetrant, ut gentibus a se baptizatis, lingua vernacula obire sacra liceret. Quod divino responso approbatum esse ferunt, ut omnis spiritus laudaret Dominum. Mor tamen ostendimus non videri licentiam lingua Sclavonica in sacris utendi a Nicolao, sed summum ab Adriano II, ac saltem postea a Joanne VIII concessum.**

postea tamen probatum, et divino responso :

C 24 *Idem fere quod Æneas Silvius, sed non sine insigni parochronismo scribit Joannes Dabravius lib. 2 Historiæ Bohemice; ubi recensitis aliquot, in quibus templa Boravorum Bohemice Dux extruxerat, hæc subdit: Atque in omnibus istis locis sacris Sacerdotes a Methodio Presule consecratos constituit, illisque stipendia de aerario suo dari jussit. Scholas præterea instituit, in quibus Scholastici Latinis litteris discendis, a Bohemis prius plane ignoratis, vacarent. Nascitur interea Boravorio ex Ludmilla filiolus, nomine Boleslaus, Methodioque Presuli tingendus ingenitusque offertur. Ibi Bohem Methodium adorantur, ab ipso exigentes, ne sermone Latino, quem non intelligerent, sed Boiemo sibi usitato, sacra et Sacramenta perageret. Hanc rem ille Romam ad Cyrillum collegam, atque is ad Nicolaum Romanum Pontificem retulit. Ambo collegæ ob eam relationem, non Pontifici modo, sed frequenti etiam Patrum concilio, deridendos se propinaverunt. Cum ecce ibi, de improvviso vox hæc sua sponte, in tali frequentia insonuit: Omnis spiritus laudet Dominum, et omnis lingua confiteatur eum. Quæ voce percussus Romanus Pontifex secundum petitionem Boiemorum respon-*

ad epus hinc nunc in unum compulsus et Bohemis S. Methodius,

quod a Papa concessum

dendum Cyrillo duxit. *Istæc omnia verbis eisdem narrat Georgius Bartholomæus Pontanus lib. 2 Bohemice Pivæ.*

25 *Ambo illa subjungunt: Ceterum non intra multos annos mos ille vernacula lingua inter sacra cantandi viguit, abolente illum rursus Pontifice Romano, cum daret Boiennis Antistitem... eidemque præscriberet ne a ritu ceremoniisque et cantu Romano ulla in partem devium ageret. Atque hoc quidem arbitror in Bohemiam et alias provincias, quæ ritu Latino utuntur, vim habuisse: at quæ Græcum ritum sequuntur Slavicae gentes, ex Sclavicum quoque in sacris sermonem plerumque retinent. Certe nostra memoria Archiepiscopus Polocensis fuit B. Josaphatus Kancevicens, qui anno MDCXXIII die XII Novemb. a Schismaticis crudeliter pro Catholicæ fidei et Sanctæ Sedis Apostolicæ Romanæ defensione Vitebsci traditus, atque ab Urbano VIII die XVI Maii MDCXXIII Catalogo Sanctorum Martyrum inscriptus est: is nec Latinas nec Græcas litteras noverat, quanvis ex sola lectione librorum Sclavonicorum et Polonicorum, tantum fuerit doctrinam assensum, ut subtilissimas quæstiones Theologicas difficultates, quales sunt circa mysterium Sanctissimæ Trinitatis et alia hujusmodi, facilius ipse potuerit capere, quam subtilissimas quisque eidem explicare, et nullus ei hæreticus aut schismaticus resistere valeret; uti memoratur in Relatione martyrii ejus anno MDCXXIV Zamosei excusa.*

D

postea revocatum,

sed non universum;

riget enim etiam nunc,

ut patet ex usu B. Josaphati Ep. M.

E

26 *Si autem ejusmodi potestatem lingua Sclavonica in sacris utendi concesserit Pontifex, non Nicolaus quidem ut putant aliquot ex jam citatis auctoribus, sed Hadrianus II, a quo S. Methodius erat Moravorum Archiepiscopus ordinatus, ut asserit epist. 194 Joannes VIII ejusdem Hadriani successor; miramur non immerito, cur idem Joannes ad ipsam Methodium ep. 193 data VIII Kal. Julii, Indict. XII qui erat annus Christi MCCCXXIII, Pontificatus ejus VII, ita scripsisset: Audimus etiam, inquit, quod Missas cantes in barbara, hoc est, in Sclavina lingua: unde jam litteris necis per Paulum Episcopum Anconitanum tibi directis prohibuimus, ne in ea lingua sacra Missarum solemnia celebrares; sed vel in Latina vel in Græca lingua, sicut Ecclesiæ Dei, toto terrarum orbe diffusa et in omnibus gentibus dilatata, canit. An fortassis non adferat ille tunc Romæ, cum de ea ceremonia consulti Patres, et responsum cælitus missum dicitur? Quod tamen responsum non aliud fortasse fuit, quam divinus quidam instinctus, quo permoti singulorum animi sunt, ut Apostolorum rituum postulatis annuerent, eorum rationibus perspectis, ac fructu, quem inter barbaros jam fecerant: rerum a posterioribus scriptoribus per vocem cælitus missam id explicatum.*

Joannes 8 an. 870 arguit S. Methodium id facientem,

ignarus forte voluisse decessorem;

F

27 *Quocumque se res ea modo habuerit, idem Joannes Pontifex epist. 247 ad Sventopulerum gloriosum Comitem (qui Sventopuleus est Rex Moravie, sed nondum regio titulo a Sede Apostolica dignatus) tum alia in laudem S. Methodii, tum ista scribit: Nos autem illum in omnibus Ecclesiasticis doctrinis et utilitatibus orthodoxum et proficuum esse reperientes; vobis iterum ad regendam commissam sibi Ecclesiam Dei remisimus; quem vobis Pastorem proprium, ut digno honore et reverentia, lætæque mente recipiatis, jubemus, ac post pauca: Litteras denique Sclavonicas, a Constantino quodam Philosopho repertas, quibus Deo laudes debite resonent, jure laudamus: et in eadem lingua Christi Domini nostri præconia et opera enarrantur, jubemus. Neque enim tribus tantum, sed omnibus linguis Dominum laudare, auctoritate sacra monemus, quæ præcipit, dicens: Laudate Dominum omnes gentes, et collaudate eum omnes populi.... Nec sane fidei vel doctrinæ aliquid obstat, sive Missas in eadem Sclavonica lingua canere, sive sacrum Evangelium, vel lectiones Divinas novi et veteris Testamenti, bene translatas*

postea an. 880 ejus fidem commendat,

litteras Sclavonicas a Constantino Philosopho inventas laudat,

Pg. 116, 1. prohibetur ut ea lingua fiant sacra,

A et interpretatas, legere, aut alia Horarum Officia omnia psallere; quoniam qui fecit tres linguas principales, Hebraeam scilicet, Graecam et Latinam, ipse creavit et alias omnes ad laudem et gloriam suam. Jubemus tamen, ut in omnibus Ecclesiis tres vestrae, propter majorem honorificentiam, Evangelium Latine legatur, et postmodum Slavonica lingua translatum, in auribus populi Latina verba non intelligentis, adunantur, sicut in quibusdam Ecclesiis fieri videtur. Et si tibi et Audiebus tuis placet Missae Latina lingua magis audire, praecipimus ut Latine Missarum tibi solennia celebrentur. Data mense Jun. Indict. xii, id est anno dccclxxx.

1670 prius Latine Evngelio,

sed ut Missae Latine fiant, si Rex malit,

fructus ex Missa Slavonice dicta.

praedictis adversum Patriarcham passionibus habens, nec quid emiseric, praevindisti.

30 Videtur illud temerarium Photi dogma creiter annis dccclxxviii aut sequentem, reprehentisse sapientissimus Constantinus; cum esset anno dccclxxv ad Patriarchales usibus regis urbis, postabitum S. Methodii, erectus S. Ignatius, Michaelis Curapolita Imp. filius. Et non multo post ipse Constantinus missus, ut Chazaris fidei Christianae mysterium exponeret, qui id ob Imperatoris Michaelis petierunt, cujus erat jam celebre, etiam apud externos, nomen, cum sancta matre Theodora et Thecla sorore placide ac feliciter imperantis, et, quod caput erat, caste tunc colentis pietatem. Matris ergo sororisque Reginae consilio et Patriarchae Ignatii, ad eam rem delegit Constantinum Michael. Qui mox in Chersonesum profectus, ibi primum Slavonicam linguam, Chazaris quoque communem indicit, et, ut verisimile est, Evangelium in eam linguam transtulit, aliisque Scripturis aut Ecclesiasticis libris, quae sibi ad barbarorum commodiorem institutionem utilis censebat, et ad publicas precepciones, quarum iis formulas inculcaret, etiam privatim usurpandas. Quam ad rem novos quoque characteres excogitavit; cum sorte, ut etiamnum nonnulli Orientales populi, figuris quibusdam uterentur, quae neque tam facile addisci per multitudinem possent, neque ad omnium evangetanda perinde idoneae essent, nisi formae aliquae, velut alphabeti ordine connexae, essentgerentur: quibus identidem varie transactis, non vacuae integrae, neque sententiae, sed syllabae, certo consonantium motu ac velut spiritu representarentur; prout in Graecis ac Latinis fieri solet. Diversos tamen ab utrisque esse characteres illos necesse erat, ne perturbarentur legentes, quibus usque non esset ac linguae alterius non scriptura. His ita preparatis, inventisque interea S. Clementis Papae reliquiis; ad Chazaras adiit, eosque celeriter, quippe jam ultra expectantes, cognitione nostrae Religionis erudit. Qua re peracta Constantino-polim revertit, relictis fortasse apud Chazaros orthodoxis et Taurica Sacerdotibus, qui linguae earum gnari, ad Sacramenta iis conferenda, et quae alia necessaria, praesertim Neophytis essent, procuranda impenderent operum.

circa an 818.

missis paullo post ad Chazaros convertere.

in Chersonese linguam Slavonicam discit.

novos libros in eam verit, et

et novos epu linguam characteres excogit:

Chazaros converterit:

in eam Regi mittitur ad Moravos

F ante an. 836.

cum Methodio fratre.

quos convertere mittitur ad medium.

anno 817 vocantur Romanis:

fortassis an. 813 missus Cyrilus.

§ IV. Chronologia Apostolicae praedicationis SS. Cyrilli et Methodii.

Quem hic Pontifex inventorem Slavonicarum litterarum, quae ad evangetizandam ea lingua laudes Deo sunt vni, Constantinum quendam philosophum vocat, is est, ut ante dictum, S. Methodii frater, vir magnus et Apostolicae vitae praecipuus ab Anastasio supra appellatus, qui hoc tempore vel mortuus fuisse videtur, vel mutata nomine in monasterio, ut aspectum hominum huiusmodi vitaret, delituisse. Nam perperam in Brynnurum, quo hodie Bohemii, Moravi, Poloni utuntur, Lect. I dicitur Cyrilli et Methodii pater fuisse Constantinus cognomento Philosophus: erat enim hoc ipse Cyrilli moner, ut ornatu testis Anastasio assertione constat in epistola ad Carolum Calvum Francorum Regem anno dccclxxxv data, qui nuntiat corpus S. Clementis Papae a Constantino Philosopho Romano allatum. atque constat a Cyrillo id factum, Methodii fratre: una ergo idemque Constantinus ac Cyrillus fuit. Neque haec oportuisset Chersonese commemorari linguae Chazarice confidenda causa, quam domi paterna institutione haurire potuisset, si in litterarum Slavonicarum repertor, et sacramenta librorum interpretes fuisset.

Constantinus Philosophus idem est qui S. Cyrillus

qui corpus S. Clementis Romanum tulit

29 Libet hic ad eundem Constantinum sive Cyrillum commendandum eruditionem ac pietatem, volumine rectae fidei, proferre quae de eo narrat Anastasius ubi praefatione in concilio VIIi generali sive Constantino-politano, ad Hadrianum et Papam, ubi inter alia sic scribit. Ante annos aliquot Photius idem duarum imperatorumque hominum numerum consistere praedicabat. Qui cum a Constantino Philosopho, magna sanctitatis viro, fortissimo ejus amico, increpatus fuisset, dicente, Cur tantum errorem in populum spargens, tot animos interfecisti? Respondit: Non studio quoenquam ledendi, sed, inquit, dicta proposui; sed probandi, quid Patriarcha Ignatius ageret, si suo tempore quolibet heresis per syllogismos philosophorum evorta potuisset, qui scilicet viros exterioris sapientiae repulisset: verum ignoravi mo sub hujus fomite propositionis tot animas fore laesurum. Ad quod ille: O sapientia mundi, quae infatuatur et destruitur? Jaetisti sagittas in multitudinem equosque turbas, et ignorasti quomodo ex his omnibus vincendum. Certo omnibus liquet, quae sicut oculi quantumlibet sint magni et aperti, si famus pulchrum interfecerit, videre ultra non possunt, ita oculi sapientiae tuae quantumlibet sint amplii et patuli, avaritiae tamen et invidia fumo peius obaerati, transire justitiae videre non possunt. Ac per id verum est, quod deis, neminem ictu tuo putasse esse ledendum, cum sic obaeratum sensum

et antea Photium reprehenderet dicitur, ut inquit sa quoque homine cum infatuem.

videtur S. Ignatio conciliandae gratia,

31 Sparsus illic apud ceteros Slavonarum phylarchicus rumor conversionis Chazarorum, ad Rastibum praepotentem eo tempore Principem Moraviae, qui et Savaotophilus sive Sventipolus appellari alibi videtur, cum gentem suam videret ab idolorum cultu recessisse, et Christianae Fidei percipendam avidum esse, Legatos et ipse ad Imperatorem Michaelem mitti, oratque, ut eximium illum Doctorem Constantinum, qui Chazaros eruditisset; ad suam quoque gentem instruendam venire peteret; ad quod sane haud gravitate concessam. Ad remur contigisse ante annum dccclxxi, quando Michael et ab imperii regimine matrem ac sororem, et se ab S. Ignatio familiaris consuetudine removit, fraudulenti Bardae aranculi sui consilio circumventus. Successus Constantini ad hunc secundam expeditionem germanus suus Methodius fuit. Quando ad regnum urbem Willegradum percreverat Sancti, inde perspicere potest, quod in prior Vita e codice Duchesui, dicantur annos quatuor et medium in Moravia permansisse, gentemque universam cum Rege convertisse. Deum Romanam evocati a Nicolao Papa, statim nec susceperunt, neque eo pervenerunt, nisi Hadriano in Pontifice, qui Nicolao Idibus Novembrii dccclxxvii martuo successit erat: a qua sunt ipsi Episcopi consecrati.

32 Non satis tamen liquet an simul ambo sint deinde in Moravia reversi: an mox ut fuerit Episcopi inaugurati, quod minus sibi sentiens, ex concessione Summi Pontificis, Cyrilli sibi nomen imposuerit, quod ei erat divinitus revolutum, et, ut altera Vita tradit, Episcopatu renuntians, habitum induerit monachalem

A monachalem, idque circa iv Id. Januarias, qui post xl dies dormitionem accepit in Domino, sexto decimo Kalendas Martias. Illud saltem videtur colligi certo posse, decessisse e rivis Constantinum ante annum Christi MDCCLXXX, quo data a Joanne viii ad Sventopulchum gloriosum Comitem est epistola 247 superius a nobis citata, in qua ista habet: Ipsum quoque Presbyterum, nomine Wichinum, quem nobis direxisti, electum Episcopum consecravimus sanctae Ecclesiae Nitrensis, quem suo Archiepiscopo (Methodio nimirum, de quo tota ea in epistola loquitur) in omnibus obedientem, sicut sancti Canones docent, esse jubemus et volumus: ut pariter cum ipsius Archiepiscopi consensu et providentia, alterum nobis apto tempore utilem Presbyterum vel Diaconum dirigas, quem similiter in alia Ecclesia, in qua Episcopalem Sedem noveris esse necessariam, ordinemus Episcopum: ut cum his duobus a iudicis ordinatis Episcopis, praefatus Archiepiscopus vester juxta decretum Apostolicum, per alia loca, in quibus Episcopi honorifice debent et possunt existere, postmodum valeat ordinare. Quid enim praeter Wichinum necesse erat tertium Ordinari Episcopum, quorum Methodius alios consecravit Episcopos posset, si aderat Constantinus, qui et Cyrillus, ipse senior et Archiepiscopus?

B Illud tamen longissime abhorret a vero, quod Pontanus lib. 4 Bohemiae Prae scribit, Borsivoium Bohemiae Ducem a Svatopluko Marcomannorum Rege invitatum, S. Cyrilli informatione diligentissima ad fidem Christianam conversum anno MDCCLXXXIV, in vigilia S. Joannis Baptista cum familia sua Baptismum suscepisse. Ac post pauca, Ille Borsivoius, inquit, propter fidem Christianam exilium postea obtinensque injuriam tulit patientissime, Deo commendans omnia; vocensque tum Deo in presentia Regis et Episcopi Moraviae, si Deus illum in Ducatum collocaverit pristinum, se et Christianam fore bonam et Mariam Virgini Divinae Matrique templum insigne dedicaturum. Ubi paullo aute votum emiserat, ecce Bohemiae Legati adsunt, reditum suum constanter ellagitantes, eoque deducunt, ut vestigio se in Bohemiam, S. Cyrillo Episcopo Comite, reciperet. Qui credi potest sub exitum Janu MDCCLXXXIV baptizatus, in Bohemiam revertisse, religionem, cui se adhaererat, palam profitendo animas subditorum ita irritasse, ut ad eum e patria pellendum, aut etiam trucidandum, congruarint? Quorum ut se fieri subduceret, coactus sit ultro cedere, et in Moraviam ad Sventopulchum se recipere: a quo humanissime susceptus, illic aliquantulum degens doctrinam Christi perfecte nanciscitur, ut infra ex S. Ludmillae Vita dicitur. Interea ad Ducatum gubernacula Zvermir accitatus, qui inter Tentones profugus exulabat: et hic quoque, quod lingua patriae esset oblitus, et qui et suffragabantur clandestina conspiratione, specie consultationis, contrasentientes tollere de medio cogitassent; cum illis exultatus e patriam est: ac tum revocatus e Moraviam Borsivoius. Quis haec annu parte extrema ejus anni MDCCLXXXIV sibi persnadeat esse gesta? Cum ista legatur in Annalibus Francorum Metensibus ad eundem annum: Circa haec etiam tempora Zvoentibulek Rex Marchensium Selavorum, vir inter suos prudentissimus et ingenio callidissimus, diem clausit extremum. Cujus regnum filii ejus pauco tempore infelicitate tenuerunt, Hungaris omnia usque ad solum depopulantibus. Sed multo magis Pontani sententiam refellit, quod antea dictum, Methodio, praeter Wichinum Nitrensem Episcopum, adjungi alium Episcopum debuisse, quem Rex Methodiusque Papae obtulissent, ut termini demceps, eos ipsi consecrare Episcopos possent, qui alii eligerentur; idque jam ab anno MDCCLXXX praescriptum. Ut liquido constat ante eum annum Constantinum, sive Cyrillum mortuum fuisse.

34 At neque in audiendi, qui a Methodio quidem baptismatum fuisse Borsivoium tradunt, sed eodem anno MDCCLXXXIV. Nam cum Sventopulchum junorem constat a Methodio unathemate percussum, totique ejus regnum sueris interdictum, ab religionem violatam; ipsumque tunc Methodium in Bohemiam ad Borsivoium Ducem jam antea Christo auctoratum abivisse, ac postea a Sventopulco scelorum suorum venum obpire flagitante, revocatum in Moraviam fuisse: quis haec omnia connectere, et intra paucorum mensium spatium compungere se putet posse, Ducis Baptismum, reditum in patriam, actum illic aliquamdiu ex Christianae disciplinae rationibus vitam, iura a popularibus visis rebellioribus, ipsius voluntarium exilium, recuperationem Principatus, injuriam Methodio illatam a Rege, hujus penitentiam, reconciliatum cum Antistite gratum, eadem denique ipsius Regis vel 22776, 2319? Quis haec, inquam, sex mensium spatio arbitretur accidere putasse? Sed secessum illum in solitudinem alii seniori Sventopulco tribuunt, alii juniore. De neutro constat.

35 De Borsivoii baptismate ito statumus, si a S. Cyrillo ei impertitus, id factum ante Indriam Papae mortem videri: sed longe similis vero esse illo initiatum a S. Methodio, uti Cosmas Pragensis Decanus, Encas Silvius. Joannes Dabravus tractant: etsi de anno, quo id contigerit, eorum nequaquam adstipulatur sententia. Ad eodem quoque Archiepiscopo Methodio tracta baptismate est S. Ludmilla Borsivoium conjux, ut Encas Silvius cap. 12 scribit, et Boleslaus eorum filius, ut Pontanus lib. 2, qui et Borsivoium ut per Methodium conciones et Sacra frequentissimum fieri curasse, ut multa millia converterentur et baptizarentur. At Dabravus lib. 4 refert, Borsivoium Spiritu quo filio administrandam provinciam commisisse, ut pietati ipse in acer, cui Tetin vocabulum erat, cum Ludmilla et Paulo Succellum vivo religiosissimo, vacare liberis posset. At eum is, optum parentis saluberrima monita continentibus, praemia vna facere esset elatus, ipseque ad principatum parens revocaretur, quoniam alter ejus filius Vratislaus impar oneri ferendo propter aetatem adhuc teneriorem esse videbatur; obtinuit tamen Borsivoius, ut idem Vratislaus succederet, quem ipse suis praecipis institutisque famulum recepit. Atque ut praeterea in absentia patris haberet, quorum auctoritate in officio religionis contineretur, egit cum Methodio presule, ut quoties a divinis negotiis vacare liceret, juvenis modestiam, religionemque et fidem corroboraret: dem Drohosino affinitate sibi commisso injunxit, ne a latere filii discederet, sed praesens semper illum submoneret, quid sequi in vita adhuc lubrica, quidvo fugere oportent.

36 Hic Vratislaus ex Drahomira impissima conjugis S. Wenceslavi filium suscepit, vero utque ante quam matri similiorum. Borsivoius, ut etiam Dabravus scribit, non multo post aegritudine velut somno pressus, obdormivit in Domino, et in eodem a se recens condita, atque a Methodio presule consecrata, ritu Christiano funeratus est. Abierat antea Romam, ut idem scriptor ait, Methodius, ubi et non multo post vita functus est. Claretque et ipse et germanus ejus Cyrillus, eodem Dabravo teste, in obitu et post eum, sanctitatis suae ediderunt miracula, quae mox illos in catalogum Sanctorum referunt. Memor autem Vratislaus beneficiorum, quae sancti viri in parentes suos, sequae, et totam gentem suam contulerunt, memoriae hujus et apud posteros extare voluit monumentum: nempe templum sub nominibus illorum consecratum, quod ipse in eo loco edificavit, quem Boleslaviam ex Boleslai filii ejus nomine in horthernum diem appellant, in eo nimirum loco, in cujus sacra sede hac ipsa, ut remur, quoniam Vratislaus edificavit, Boleslaus crudelis S. Wenceslavi fratres unmanter

saltem ante 880.

neque Borsivoium Bohemiam Boreni anno 884 baptizavit.

in eum eo Du. c. vii. in Bohemiam,

D ai ne Methodius quidem eo anni Ducem baptizavit,

sed prius, ut et S. Ludmilla: E

ut multa millia in Bohemia converterit:

Vratislavum Ducem praetereat: E

annum 881,

in quo inter alios:

ipsum et Cyrilli honorem templum a Vratislavo,

Boleslavum, in quo postea S. Wenceslavus ocellus.

A nter trucidavit, quemque ideo vicum fossis, vallis, mensibus curat, ac mox, ut *Ottom Casari* ad ultis-
 cendum innocentissimi Principis eodem mox venturo
 resistere valeret. Sed quæ ad hos fratres, arum aviani-
 que pertinent plenius ubi dicentur, præsertim ad
 SS. *Honesta* ac *Ludmilla* acta. Nunc quæ de hisce
 Slavonarum Apostolis *Cyrillo* et *Methodio* reliqua sunt
 exequamur.

37 De us in Annotationibus ad *Martyrol. Rom. Ba-*
ronius; Porro indeo, inquit, *Roma* nonvntes, mira-
 culis clari sepulti sunt, quorum sacras reliquias na-
 per sub altari in ejusdem ecclesie (namque S. *Clemen-*
ti) sacello perventis reperitas esse accepi. Scribit
 quoque *Octavius Paucipollus* in *Thesauris absconditis*
 alius *Uebis*, in dicta ecclesia S. *Clementis*, quæ est
 23 regionis 2. *Sancrorum horum corpora* asseruari,
 culique eos die 19 *Martii*.

38 Translata aliquæ eorum postea in *Moravian*
 reliquæ. Nam *Brana*, quæ celebra illic curtus est, ita
 ut nos anno *MDCXIII* P. *Theodorus Muretus* noster
 scripti: Nuper visitabam Ecclesiam collegiatam
 Prunensium S. *Petri*, ubi in *Thesauris* ejusdem Ec-
 clesie S. *Cyrilli* Episcopi, et cum S. *Methodio* Apo-
 stoli *Moravia*, os brachii integrum mihi ostensum
 est, in antiquissima argentea theca inclusum.

B 39 *Edudu Balthasar Corderius* noster *Vienne* in
Austria anno *MDCXXX* Apologos morales S. *Cyrilli*:
 ita cum prætitulati erant in veteri codice, qui, ut com-
 pactura et insignia indicabant, fuerat olim *Matthæo*
Corvini Regis *Hungariae*; atque e celeberrima illa
 totius fere Orientis Bibliotheca *Budensi*, per *Revo-*
rendiss. B. Joannem Fabrum Viennensem Episco-
 pum, tanquam proclarum a *Danaum* reliquiis tro-
 pæum, in *Academia Viennensi* Bibliotheca suspen-
 sus. Et erat quidem splendide satis in membrana
 cravatus, sed perquam ritiose. Cujus porro *Cyrilli* id est
 opus, *Hierosolymitanis*, an *Alexandrinis*, an cujusquam
 alterius, feditur *Corderius* se hunc posse dicere, qui
 nusquam horum Apologorum mentionem reperit. Sed
 hu libellus, ut de *Scriptoribus Ecclesiast.* censet *Phi-*
lippus Labbeus noster, ab *amatore Latinæ scriptis* est
 atque ut observat, quem et ipse citat, *Albertus Mirans*
 in opere de scriptorib. *Ecclesiast.* ad cap. 57 *Genualdi*
Muslicensis, titulo *Speculii* sequentis, *Paris* a *Joanne*
Pavro jam olim publicatus. *Præter* nihil vir doctus ac
 habet suspicari se, conscriptum eam libellum a S. *Cyrillo*
 hoc nostro *Slavonarum* Apostolo. Investigandum esset nam
 ejus extet aliquid in *Slavonarum* scriptis vestigium.

40 *Libet* ad extremum *Joannis VIII* *Papæ* epistolam
 268 *verbo*, qui B. *Methodio* gratulatur de orthodoxæ
 fidei cultu, et de eius erga *ethiopicum* studio et cura;

C etque precatur iudex spirituales profectum *magorem*,
 atque eum consolatur. Hu ergo libet: *Methodio* Archi-
 episcopo pro fide, Pastoralis sollicitudinis tuo cura,
 quam in *hieraudis* animabus fidelium *Domino*
 Deo nostro exhibes, approbant, et orthodoxæ *Fidei*
 te cultorem strenuum existere contemplant,
 nimis in eodem *Domino* peccandum; et ei immensus
 laudes et gratias agere non cessamus, quia te ma-
 gis ac magis in suis mandatis accendat, et ad sancto-
 sue Ecclesie profectum ab omnibus adversitatibus
 elementari eripiat. Verum *inditis* per suas litteras
 variis et insulis vel eventibus tuis, quanta compassione
 tibi condolerimus, ex hoc advertere poteris, in quo
 te eorum nobis positum, sanctæ *Romane* Ecclesie
 doctrinam, juxta *Sancrorum* Patrum probabilium tra-
 ditionem, sequi debere monimus; et tam symbolum,
 quam rectam *Fidem* a te docendam et prædicandam
 subditimus, nostrisque *Apostolicis* litteris glorioso
Principi *Stentopulebo*, quas ob asseris fuisse delatas,
 hoc ipsum significavimus: et neque alia litteræ
 nostræ ad eum directæ sunt, neque *Episcopo* illi
 jalam vel secreto aliud tacendum injunximus, et

aliud a te peragendum decrevimus. Quanto minus
 credendum est, ut sacramentum ab eodem *Episcopo*
 exigeremus, quem saltem *levi* sermone super hoc
 negotio allocuti non fuimus? Ideoque cesset illa du-
 bletas, et Deo cooperante, sicut *Evangelica* et *Apo-*
stolica se habet doctrina, orthodoxæ *Fidei* cultum
 fidelibus cunctis inculca, ut labore tui certaminis,
Domino *Jesu* *Christo* fructum afferas abundantem,
 et gratias ejus remuneratus, mercedem recipias com-
 petentem. Ceterum de aliis tentationibus; quas di-
 verso modo perpressus es, non tristari: quin potius
 hoc, secundum *Apostolum*, omne gaudium prorsus
 existima, quia si *Deus* pro te, nemo esse poterit
 contra te. Tamen cum *Deo* dnce reversus fueris,
 quidquid innoximè adversum te est commissum,
 quidquid jam dictus *Episcopus* contra suum *minis-*
terium in te exerevit; utraque audientiam coram
 nobis discussam, adjuvante *Domino*, legitimo fini
 trademus; et illius pertinaciam *judicii* nostri sen-
 tentia corripere non omitemus. *Data* x *Kalend.*
Aprilis, *Indict. xiv.* Is erat annus *Christi* *MDCCCLXXXII.*
 Ex hoc parro *epistola* manifestum est, *plura* eum *dura*
 perpressum, quam quæ in *Vita* narrantur: et fortassis
 hoc persequutionis, quam a *Sventopulce* juniori toleravit,
 initium existimari potest.

VITA
 CUM TRANSLATIONE S. CLEMENTIS,

Ex MS. Francisci Duchesne V. CL.

Tempore igitur quo a *Michael* Imperator *Novæ-*
Romæ regobat imperium, fuit quidam vir nobili ge-
 nere, civitate *Thessalonica* ortus, vocabulo *Constan-*
tinus, qui ob mirabile ingenium, quo ab ineunte
 infantia mirabiliter claruit, veraci agnomine b *Phi-*
losophus est appellatus. Ille cum adolevisset, atque
 a parentibus fuisset in urbem regium ductus, esset-
 que usque magna e religione et prudentia præditus,
 honorum quoque *Sacerdotii* ibidem, ordinante *Do-*
mino, est adeptus. Tunc temporis ad præfatum *Im-*
peratorem *Cazarorum* Legati venerunt, orantes ac
 supplicantes, ut dignaretur mittere ad illos aliquem
 eruditum virum, qui eos *fidem* *Catholicam* veraciter
 edoceret; adijcens inter cetera, quoniam nunc d
Judei ad *fidem* suam, modo *Saraceni* ad suam nos
 convertere e contrario moluntur. Verum nos igno-
 rantes ad quos potissimum nostranserimus, prop-
 terea a *Summo* et *Catholico* Imperatore consilium
 querere nostro *fidei* ac *salutis* decrevimus, in *fide*
 vestra ac veteri amicitia plurimum confidentes. Tunc
 Imperator, simul cum *Patriarcha* e consilio habito,
 præfatum *Philosophum* advocans, simul cum *Legatis*
 illorum a suis, honorificeissimo transmisit illic, op-
 time confidens de prudentia et eloquentia ejus.

¶ E vestigio igitur preparatis omnibus necessa-
 riis, iter arripens venit f *Cersonam*, que nimirum
 terre *vici* *Cazarorum* et confinga est, ibique gra-
 tia discendi linguam gentis illius est aliquantulum
 demoratus. Interea Deo inspirante, qui jam jamque
 tantum tamque pretiosum thesaurum; corporis vi-
 delicet S. *Clementis*, fidelibus suis revelare deca-
 verat, cepit præfatus vir, acsi curiosus explorator,
 ab *incedis* loci diligentissime perscrutari ac solerter
 investigare illa, quæ ad se tum *litterarum* tradi-
 tionem, tum quoque *vulgari* fama, de corpore B. *Cle-*
mentis, de templo *Angelicis* manibus preparato sive
 de *arca* ipsius, pervenerant. Ad quem præfati omnes,
 utpote non indigenæ, sed diversis ex gentibus adve-
 nne, se quod requireret omnino nescire professi
 sunt. Siquidem ex longo jam tempore, ob culpam et
 negligentiam *incolarum*, miraculum illud *marini* re-
 cessus, quod in *historia* *passionis* præfati *Pontificis*
 celebre

Cyrillus et
 Methodii
 reliquæ non
 in S. Clemen-
 tis:

aliquæ
 S. Cyrilli
 Brunnæ.

An Apologi
 morales
 S. Cyrilli, vni
 hujus?

Joannis B
 Papæ ad
 S. Methodium
 epistolam.

qua eius fides
 zelum, etiam

et consolatur
 eum in altero
 sic.

li
 negans se
 conficere
 aduersus eum
 criminationi
 ansam præ-
 buisse.

si onde usque a
 Dno merce-
 dem,

Jac 1, 2

et se quoque
 et falso ob-
 jecta discus-
 surum.

E

a

b
 Chazaris
 fidei magis-
 trum penitenti-
 bus,

d

mittitur
 Constantinus
 Philosophus,
 qui et Cyrillus:

F

f

hic Chersonæ
 eorum lin-
 guam dicit.

et de corpore
 S. Clementis
 Papæ inquit

A celebre satis habetur, fieri destiterat, et mare fluctus suos in pristinas stationes refuderat. Præterea et ob multitudinem incurantium Barbarorum locus ille desertus est, et templum neglectum atque destructum, et magna pars regionis illius fere desolata et inhabitabilis reddita; ac præterea ipsa sancti Martyris arca cum corpore ipsius fluctibus obruta fuerat.

cujus tum
antiqua
memoria :

g
indictus
precibus,

h

i

k
cum Episcopo
et aliorum
quorundam adit,

3 Super quo responso g miratus valde ac tristis Philosophus redditus, ad orationem conversus est, ut quod per homines explorare non poterat, divina sibi revelatio moritis præfati Pontificis dignaretur ostendere. Civitatis h ipsius Metropolitana, nomine i Georgium, simul cum Clero et populo ad eadem de cælo expetenda invitans : super hoc etiam referens illius gesta passionis, seu miraculorum ejusdem beatissimi Martyris, plurimos eorum accedere et tam pretiosas margaritas tandiu neglectas requirere, et in lucem Deo juvante reducere, suis adhortationibus animavit. Quadam autem die, que in m k Calendarum Januarii inscribitur, tranquillo mari navem ingressi, Christo duce iter arripiunt, prædictus videlicet Philosophus cum Episcopo ac venerabili Clero, nec non cum nonnullis de populo. Navigantes igitur cum ingenti devotione ac fiducia psallentes et orantes pervenerunt ad insulam, in qua videlicet aestimabant sancti corpus Martyris esse. Eam igitur undique circumdantes, et multo luminum splendore lustrantes, ceperunt magis ac magis precibus sacris insistere, et in æervo illo, quo tantum thesaurum quiescere suspicari dabatur, curiose satis et instantissime fodere.

sibi refusa
ejus costa,

tum caput,

diffuso sicut
odore :

dem alia
particulæ,

et anchora,

B orantes pervenerunt ad insulam, in qua videlicet aestimabant sancti corpus Martyris esse. Eam igitur undique circumdantes, et multo luminum splendore lustrantes, ceperunt magis ac magis precibus sacris insistere, et in æervo illo, quo tantum thesaurum quiescere suspicari dabatur, curiose satis et instantissime fodere.

4 Ubi diu multumque desiderio sancto cunctantibus, et de spe divina miserationis plurimum confidentibus, tandem ex improviseo velut clarissimum quoddam sidus, donante Deo, una de costis Martyris pretiosi resplenduit. Ad quod spectaculum omnibus immensa exultatione repletis, magisque ac amplius sine aliqua jam excitatione terram certatim erulerantibus, sanctum quoque caput ipsius consequenter apparuit. Quante jam omnium voces in eorum, quante laudes et gratiarum actiones in Deum ab universis cum lacrymarum effusionibus, date sunt, si vel aestimare quidem vix possumus, quanto minus exprimere! Tanta siquidem in omnes tum de sanctarum inventione Reliquiarum, tum de immensissimi odoris suavitate erat innata letitia, ut cum jubilo ineffabili gratulantes in Paradiso extra sese putarent consistere. Cum ecce post paullulum rursus quasi ex quibusdam ablitis sanctarum reliquiarum particulis paullatim et per modica intervalla, cænes repperite sunt. Ad ultimum quoque ipsa etiam anchora, cum qua in Pontum est præcipitum, apparuit.

5 On nibus igitur pro tantis Dei bonis numerosa repletis letitia, celebratis ibidem a sancto Pontifice sacrosanctis mysteriis, ipsemet sanctus vir super propriam caput sanctarum reliquiarum loculum levans, ad navim cum ingenti universorum subsequente tripudio detulit; ac deinde l Gloriam Metropolitani cum hymnis et laudibus maximis transportavit. Intere i cum jam civitati appropinquarent, vir nobilis Niephorus ejusdem civitatis Dux, illis cum pluribus aliis obviavit, et adoratis sacrosanctis Reliquiis, cum multis gratiarum actionibus præcedens sanctum loculum, ad urbem cum gaudio remeare preperavit. Ibi etiam cum ingenti universorum tripudio sanctum ac venerabile corpus receptum adoravit, et recitato eorum omni populo inventionis ejus mysteriis, cum jam advesperasset, et præ nimia populi frequentia ingredi ultra non posset, in templo S. m Sozontis, quod urbi erat contiguum, cum diligenti custodia posuerunt : deum vero ad Ecclesiam S. n Leontii transtulerunt. Inde cum mane

l
ex Reliquiis
solemniter
transferuntur,

no

no

factum esset, universa civitatis multitudo conveniens, assumpto sanctarum Reliquiarum loculo, totam cum magnis laudibus in circuitu lustraverunt urbem, et sic ad majorem basilicam venientes, in ea ipsum honorifice locaverunt : sicque omnes demum ad sna gaudentes reversi sunt.

Cyillus
Charavos
convertit,

peti tibi dari
omnes exter-
nos captivos et
ubduci.

6 Post hæc prædictus Philosophus iter arripiens, et ad gentem illam, ad quam missus fuerat, veniens, comitatus Redemptoris omnium Dei prædicationibus et rationibus eloquiorum suorum, convertit omnes illos ab erroribus, quos tam de Sacerdotum quam de Judæorum perfidia retinebant. Unde plurimum exhilarati, et in fide Catholica corroborati atque edocti, gratias referebant omnipotenti Deo et famulo ejus Constantino Philosopho. Litteras insuper Imperatori cum multis gratiarum actionibus transmissit : quia eos studio suo ad veram et Catholicam revocare studuerit fidem ; affirmantes se ob eam rem imperio ejus semper subditos et fidelissimos de cetero velle manere. Deducentes autem Philosophum cum multo honore, obtulerunt ei munera maxima, quæ ille omnia, ut revera Philosophus, respiciens, rogavit ut pro muneribus illis, quotquot captivos externos haberent, sibi secum mox reversuro dimitterent. Quod protinus completum est.

E

o
withitur cum
Methodio ad
Sclavos in
M. ravian :

7 Philosopho autem reverso Constantinopolim, audiens Rastilus Princeps o Moravia, quod factum fuerat a Philosopho in provincia Cazarorum ; ipse quoque genti suæ consulens, ad prædictum Imperatorem nuntios misit, nuntians hoc, quod populus suus ab idolorum quidem cultura recesserat, et Christianam legem observare desiderabat; verum Doctorem talem non habent, qui ad legendum eos, et ad perfectam legem ipsam edocet : rogare se ut talem hominem ad partes illas dirigat, qui plener fidem et ordinem divina Legis et viam veritatis populo illi ostendere valeat. Cujus precibus annuens Imperator, eundem supernominatum Philosophum ad se venire rogavit : eumque illic, id est, in terram Sclavorum, simul cum Methodio germano suo, transmisit, copiosis valde illi de palatio suo datis expensis. Cumque ad partes illas, Deo præparante, venisset ; cognoscentes loci indigene adventum illorum, valde gavisi sunt ; quia et reliquias B. Clementis secum ferre audierant, et Evangelium in eorum linguam a Philosopho prædicto translatum. Exeuntes igitur extra civitatem obviam, honorifice et cum ingenti letitia receperunt eos. Ceperunt itaque ad id quod venerant peragendum studiose insistere, et parvulus eorum litteras edocere, officia Ecclesiastica instruere, et ad correctionem diversorum errorum, quos in populo illo repperant, falcem eloquiorum suorum inducere ; sicque abrasit et extirpatis de agro illo pestifero multifariis vitiorum sentibus, divini verbi gramina seminare. Manserunt ergo in Moravia per annos quatuor et dimidium, et direxerunt populum illius in fide Catholica, et scripta ibi reliquerunt omnia, quæ ad Ecclesie ministerium videbantur esse necessaria.

ferunt secum
reliquias
S. Clementis,

et Evangelium
Sclavice
reddidit :

P

Omnes conver-
tunt

8 Illis omnibus auditis, Papa gloriosissimus Nicolaus, valde lætus super his quæ sibi ex hoc relata fuerant redditus, mandavit et ad se venire illos litteris Apostolicis invitavit. Quo nuntio illi percepto valde gavisi sunt, gratias agentes Deo, quod tanti erant habiti, quod mererentur ab Apostolica Sede vocari. Mox igitur iter aggressi, duxerunt etiam secum aliquos de discipulis suis, quos dignos esse ad Episcopatus honorem recipiendum censebant : sicque post aliquot dies Romam applicerant.

vo catur. Ro-
man. a Nico-
lao :

9 Sed cum ante non multos dies prædictus Papa Nicolaus p transisset ad Dominum, secundu- Adrianus, qui illi in Romano Pontificatu successerat, audiens quod præfatus Philosophus corpus B. Cle-

co morituo re-
cipiuntur ab
Adriano 2 ho-
mone,

mentis

A obitum suum, ex licentia Summi Pontificis imposuit sibi nomen Cyrillus, asserens sibi nomen hoc divinitus fuisse revelatum) cumque adolevisset, magna religione et prudentia est praeditus, honoremque Sacerdotii e ibidem est adeptus. Eodem tempore ad praefatum Imperatorem in Constantinopoli venerunt Gazarorum legati, supplicantes quatenus dignaretur aliquem virum eruditum ad illos mittere, qui eos fidem Catholicam veraciter edoceret; adjicientes inter cetera, quomodo nunc Judaei, nunc Saraceni, ad suam fidem eos molirentur convertere. Tunc Imperator cum Patriarcha habito consilio, praefatum Philosophum illuc transmisit, optime confidens de ejus prudentia, conversatione laudabili, et morum puritate.

Constantinus Philosophus

C multum ad Chazaros fide ambrosius.

d

2 Vir autem clarus iter arripiens, venit d Gersanam, quae Gazarorum terrae vicina et contigua erat; et ibi gratia discendi e linguam illius gentis, est aliquantulum commoratus. Interea, Deo inspirante, interrogavit habitatores loci illius de corpore S. Clementis. Sed quia advenae erant potius quam indigenae, professi sunt se nescire. Miraculum enim marini recessus, ob culpam inhabitantium jamdudum cessaverat, et ob incursum barbarorum templum fuerat destructum. Porro vir sanctus ad vigiliis, jejunia, et orationes convertitur; Domino supplicans, ut quae per homines explorare non poterat, divina sibi revelatione pondere dignaretur. Tunc mari siccatio divinitus, ecclesiam sibi dudum consecratam ingreditur, et Corpus S. Clementis Papae et Martyris cum anchora inveniens, et reverenter sustollens, quocumque locorum ibat serum depurabat.

linguam Chazaros

divinitus innotuit S. Clementis

et secum deferri

Chazaros, conterriti

munera pro captivis petierunt

3 Post haec iter arripiens ad terram Gazarorum perveniens, Prophetica et Evangelica semina serbat in populo, virtutibusque et exemplis lucebat, omnium dulci praedicationis sermone corda refecit esurientium: ita ut ab errore idololatriae ad viam veritatis terram illam reduceret. At illi plurimum exhilarati, et in fide Catholica colorati, omnipotenti Deo, et famulo ejus Constantino, quod ab errore draconis flammivomi essent eruti, gratias referebant, offerentes Philosopho maxima munera; qui illa omnia, ut revera Philosophus, respiciens, rogavit eos quatenus pro numeribus illis, quod quot captivos haberent Christianos servitum delictos, dimitterent liberos; quod protinus est adimpletum. Quo facto Philosophus reversus est Constantinopolim.

C Audens autem Princeps Moraviae, quod factum fuerat a Philosopho in Gazarorum provincia, ipse quoque genti suae consulens, misit ad praedictum Imperatorem nuntios, rogans eum, quatenus genti suae verum doctorem dingeret; qui eis pleniter fidem rectam, legis ordinem, et viam veritatis valeat ostendere. Cujus precibus audiens Imperator, praemunitum Philosophum cum Methodio germano suo illuc transmisit, mandans eis dari copiosas expensas pro itinere. Egre susus itaque, primo venit ad Bulgarios, quos, divina gratia cooperante, sua praedicatione convertit ad fidem.

5 Ab inde autem procedens, venit in terram Moraviae, secum portans corpus S. Clementis. Caput autem ad id propter quod venerat, peragendum, studioso insistere, scilicet ad correctionem diversorum errorum, quos in populo invenerat, filicem eloquiorum suorum inducere, et de agro illo pestiferos vitiorum sentes extirpare, et divini verbi semina seminare. Unde quotidie cum fratre suo Methodio perustrabat viros et villas, oppoda et civitates, instillando in aures fidelium verba vitae; docens populum, per Baptismum remissionem peccatorum accipere; nec eos aliter salvari posse, veraciter proclamabat. Dum haec saluberrima vir Dei praedicaret

Con Methodiu in via Bulgaria praedicator

deind. Mo a-11)

eloquia, et in corde Regis ac populi jam inspirata divinitus illuxisset gratia; Rex ipse cum multitudine populi sui hac doctrina firmiter confortatus, non moratus in via, nil dubitans in fide, hilaritate magna animi, magna spe salutis praesentis et futurae, nimis instabat postulationibus, quatenus Catholicae fidei eum firmis initiaret Sacramentis. Hoc ut auderent viri sancti, praer gaudio lacrymati, pro eorum conversione et desiderio deprecabantur Dominum instantius: deinde sacri Baptismatis unda mandatum aeterno Regi munus acceptabile Regem obtulerunt mortalem. Cumque viri Dei ipsum Regem cum populo suo religiosa sollitudine ad fidei lumen omnino provocassent, illis deinde novum et vetus testamenta exponentes, et informantes eos, plura de Graeco et Latino transferentes, in Slavonica lingua Canonicas Horas et Missas in Ecclesia Dei publice statuerunt decantare.

P quos cum Rege suo baptizant

inque scripturas et sacramenta Slavonice vertunt

6 Manserunt autem in Moravia annos quatuor et dimidium, quibus terrae illius populum direxerunt in viam salutarem. His omnibus auditis Papa, Nicolaus letus factus super his quae sibi relata fuerant, scribit de conversione gentis Bulgarorum et Moraviae, et de reliquiis inventis S. Clementis; mirabatur tamen ex alia parte, quod ausi fuissent Sacerdotes Domini Horas Canonicas in Slavonica decantare. Quapropter mandavit per litteras Apostolicas illos ad se venire Romam. Qui mox iter aggressi applicuerunt Romam, Papa interim moriente. Audiens autem Papa Adrianus, quod Cyrillus corpus S. Clementis secum deferret, exhilaratus valde, cum Clero et populo procedens illis obviam, honorifice eos cum sacris suscepit reliquiis. Ceperunt autem interea ad praesentiam reliquiarum sanctorum, per virtutem omnipotentis Dei sanitates innumerabiles fieri; ita ut quovis languore quilibet oppressus fuisset, venerabilis sanctis reliquiis sancti Martyris protinus sanaretur. Sepeherunt autem corpus sanctum in ecclesia, quae in nomine ejus diu antea fuerat constructa.

evocavit Romanum Nicolaus Papa

E

eo mortuo reperitur ab Adriano 2

offerentes S. Clementis reliquias

7 Apostolicis vero et reliqui Rectores Ecclesiae corripiebant B. Cyrillum, cur violenter ausus fuisset in Slavonica lingua Horas Canonicas statere, et sanctorum Patrum instituta immutare. At ille humiliter respondens, dixit. Attendite, vos Fratres et Domini, sermonem Apostoli decantis: Loqui variis linguis nolite prohibere. Secutus ego Apostolicam doctrinam, quam impugnavit, institui. At illi dixerunt. Quamvis Apostolus loqui linguis variis persuaserit, non tamen per hoc in ipsum, quam stultitiam, linguam, divina sollemnitas voluit decantari. Cum autem propter hujusmodi institutionem plus et plus inter eos cresceret altercatio, B. Cyrillus dictum Diviticium protulit in medium dicens: Scriptum est enim, Quis spiritus haeret Dominum. Et si omnis Spiritus laudando magnificat Dominum, cur me ergo prohibetis sanctorum Missarum sollemniam et Horarum Slavonice modulari? Siquidem si quivissemus illi populo aliter aliquando cum ceteris nationibus subvenire in lingua Graeca vel Latina, omnino quae reprehenditis, non sumissem: sed quia idiotas viarum Dei totaliter eos reperiens et ignaros, solum huiusmodi ingenium abundantia sancti Spiritus gratia coram meo inspirante, per quod etiam innumerosum populum Deo acquisivi. Quapropter, Patres et Domini, cogitate consultare, si institutionis meae normam hanc expediat immutare. At illi audientes et admirantes tanti viri industriam et fidem, studiosa deliberatione praehabita, statuerunt supra dicto ordine et sermone in illis partibus, quas Deo B. Cyrillus acquisitorat, sicut statuerat, Canonicas Horas cum Missarum sollemnibus ita debere deinceps celebrari.

8 Cum ergo fama viri Dei magnificaretur in populo

quod tantum cum eis o approbati Papa

Cyrillus fit
monachus :

A pulo, expavescens ne rumigero populi celebraretur favore, sub magna deliberavit vigilantia potius soli Deo cognitus esse, quam hominum efferi laudibus. Quapropter Episcopatum renuntians, habitum induit monachalem, et ex auctoritate Apostolica dereliquit post se S. Methodium fratrem suum, gloriosis virtutibus glorificandum : cui pro fodere caritatis arterie, tamquam pius Magister discipulo suo, amore devoto curam commendavit pastorem : in quo caritatis munificentia, religio optime vite, et verbi Dei instantia, venaciter residebat. Factus ergo Moravorum Antistes et Lucerna patrie, gregem commissum curae suae discreta pietate novavit, doctum et correxit, evellens noxia, salubria seminans, Ecclesias Dei ad culmen summi honoris erigens, mira exercens, unamquamque a polluta religione discedere persuasit, et Baptismum Christi induere. Insuper eum instantia viri Dei rexit Ecclesiam sibi commissam. Sic per suam salutarem doctrinam sanctissimum Christi nomen resonabat in ore cunctorum : sic omnes quiescebant in pulchritudine pacis, omnes gaudebant in agnitione veritatis, universi letabantur in sanctitate religionis.

Methodius Ep.
sedulo suorum
salutem curat.

In pte Regis
secum consp
rat nepos,

B Cernens autem Indulcor animarum diabolus, populum semper suis mancipatum cervicibus subtrahit, et Christo Regi applicat; nequitiam indutus armis, ad tantam malignitatis perfidiam Deo odibiles excitavit, ut seditiosus Swadopluk Princeps doli, cum sibi adhaerentibus fraudum complicitibus fremere, tantum qual religiosum Principem avunculum suum occulente putione veneni appeteret occidere, quatenus in loco eius posset regnare. Sed pius Rex sumpto ignorantem potu lethali, Divina se gratia protegente, nil nocuum sen it in corpore.

frustra :

postea regnum
adeptus fideles
persequitur :

10 Postquam vero devotus Rex fuisset naturali morte praeventus, et Swadopluk regnum Moraviae gubernaret; sua feritate inflatus, fastu arrogantiae cum ministris satana, qui sibi pari conspiratione tanquam canes rabidissimi erant connexi, doctrinam viri Dei vanam fore assererent, et eos, quos una cum eis errantes revocaverat ad viam veritatis, salutis et gratiae, ludibriciter exterminare. Praeco autem Christi constantissimus plebem Deo fideliem adnuavit, ut in via veritatis persisterent, qui aliter eade salutaria ejus monita cupere susceperant. Rebella vero contumaciter asperandam legem Domini, plurimis injuriis adflicentes Sacerdotes Domini.

S. Methodius
cum eo com-
municat cum
sola.

C

Pa. 25, 4

f

S. Cyrillus
crupus, Epap
vincibile,

clam Roma
aufert,

sed vi divina
sistit in via,

11 Pater autem Angelicus alta consideratione perpensus, quomodo nonnullos pie credentes splendor lucis accenderat, et alios impio credentes et derogantes tetra caligo diffuderat; et quomodo sequaces boni currunt ad gloriam, et perfidi trahuntur ad penam; illicum declinans perturbationem, illos tanquam hostes religionis Catholicae abhorruit, omnium eorum conversationem detestans, Davidico suffultus eloquio dixit intra se : De cetero non sedulo cum consilio indignantium, et cum seclerato non maledico; sed adhuc innocens, et circumdabuntur Dei mo. Quapropter in fronsam Principem Swadopluk, et suis satellites, et in omnes ejus fideles, excommunicationis fulminavit sententiam.

12 Quo facto Romam adire volens beatique Cyrillum secum ducere; sed inventionem eum mortuum, petiit Papam ut saltem fratrum corpus exanimi secum posset Moraviam deferre, pro devotione gentis ipsius noviter converso. Cui petitioni cum non annuisset Apostolicus, B. Methodius occulente pro tempore stetit Roma, ut tandem quadam nocte ingrediens ecclesiam S. Clementis, in qua corpus fratrum suorum fuerat sepultum, id occulto recipiens, ad Moraviam secum deportare voluit. Cumque per aliquot dies corpus sanctum deportaret secum in via, et in loco quodam amano requiesceret, et postea cum

corpore sancto ulterius vellet procedere, nulla ratione D ab illo potuit abire loco. Beatus autem Methodius orationibus insistens, petiit sibi divinitus revelari, quoniam corpus id sacrum deberet deferri. Tunc S. Cyrillus manu dextra elevata ostendit fratri suo Methodio multis videntibus, quod Romam iterum deberet deportari. Quo deportato, Papa cum populo Romano sancto occurrens corpori, et reverenter id recipiens, in ecclesia S. Clementis, ubi antea jacuerat, iterum sepelivit.

et non omnia
mortuo, id
refert :

13 Post hoc Swadopluk poenitentia ductus super his, quae viro sancto injuste intulerat, misit per nuntios ad virum sanctum, per quos petiit, ut revertetur ad Ecclesiam suam, promittens errata emendare. Tunc vir Dei gregem suum revisere properat, quem reliquerat corpore, non affectu. Ad cuius adventum occurrentes nobiles cum civilibus patriae, et in mirum exultationis gaudium versi, gratias Deo dixerunt : Visitasti, Domine, terram tuam laetificasti eam, remittens nobis nostrum Pastorem animarum.

revocatur in
Moraviam :

14 Accedit autem ut Rex Swadopluk in quodam convivio Ducem Bohemae, nomine g Worsivoi, sub mensa sua in detestationem suae perfidiae locaret, inenarrum asserens debere cum Christianis gentilem hominem edere. Quem sanctus Praesul Methodius convertit ad fidem Catholicam, praedicens ei ore propheticum, si baptizaretur, quod ipse et sui successores potentiores omnibus Principibus et Regibus flectent, Cujus veritas Dux Worsivoi consentiens, se petiit cum triginta suis numero baptizari. Quo baptizato, Sacerdotibus secum receptis, Bohemiam revertitur, et uxorem suam S. Ludmillam, cum multitudine gentis Bohemae, curavit baptizari : qui in Christi fide viventes, post multa tempora animas Christo reddiderunt, sancta excepit post se relinquentes posteris usque in hodiernum diem, ad laudem et gloriam Dei omnipotentis, cui est honor et gloria in saecula saeculorum, Amen.

¶
Ducem Bohemae
baptizat :

etque facta
venerunt.

a Fallit ex precedenti Vita expressio, sed subinde interpolata, et contextum. — In qua parenthesis inclusimus in preced. Vita num. 10 habentur, facta ipsorum. — c Praecedens Vita habet cum addiderit, in urbem a parentibus fuisse deductum. quod hic omittimus, cum tamen ex hinc eo referatur. — d Athi Cherson, Cherson, et Athi Chersonensis, ipso penultima unione. — e Nam cum esset interfectus in ea castra aliqui ex vicinis Chazares degitabant, vel qui horum lingua per conversationem suam habereat. — f Ita habebat egraphion, vel Gales. Papulius, an ditiones Swadopluk subiecti. has tunc significat non satis liquet : alterutrum vel utriusque significari, patet ex huiusmodi expositione in fine superiorum Lectionum. — g Qui hic Worsivoi, alia Barivoi et Borivois, appellatur.

LECTIONES ECCLESIAST. DE HISEM SANCTIS P
CYRILLO ET METHODIO,

ex veteri MS. Breviario Olomuc.

B. Beatus Cyrillus natione Graecus, tam Latinis quam ipsis Graecorum apibus instructus, postquam Vulgari crediderunt, aggressus est, in nomine sanctae Trinitatis et individuae unitatis, etiam genti Moravio filium Domini nostri Jesu Christi predicare. Et cooperante Divina gratia, postquam illos Christo lucratus fuerat, etiam apibus vel characteres novos composuit, et veteris novumque Testamentum, pluraque alia de Graeco seu Latino Slavonem in linguam transtulit : ne Missas praeterea ceterasque Canonicas Horas in Ecclesia resonare statuit. Quod et usque hodie in partibus Sclavorum agitur, maxime in Vulgaris, multaque ex hoc annae Christo Domino acquiruntur.

LECTIO.
a

S. Cyrillus
Moravos
convertit :

his invenit
litteras,

Missas Slavo-
nic cant.

2 Cuius quodam tempore memoratus Cyrillus Romam causa devotionis adisset, a Summo Pontifice et a reliquis Rectoribus Ecclesiae redarguitur, ut quod contra statuta Canonum ausus fuerit Missarum solemniam instituere canere Slavonica in lingua.

ab hoc a Papa
reprehensus

A multa detrimenta satanae ingerentes, populum vero multum Christo Domino acquirentes.

3 Quae cernens perfidus ille cholydrus, propriis armis sumptis antiqua bella reparat, populum cunctum Boiendorum in furorem Principis accendit, eo quod paternos mores relinqueret, et novam atque inauditam sanctitatis legem Christianorum arripere. Surgunt igitur adversus eum uno animo eademque sententia, et suis cum a finibus proturbare conantur, sen etiam vitam ipsam auferre intendunt. Quo agnito, Princeps sese ab eis removit, rursusque Regem Zuentepulek sive Pontificem Methodium repetivit: a quibus clarissime, et, ut decebat, humanissime suscipitur, et aliquantulum apud eos degens doctrinam Christi perfecte nanciscitur. At vero plebs praefata in nequitia sua permanens, quendam Iurem Zreimir, cuius nomen in Latinum vertitur sermonem, JUREM PACTUM, qui apud Teutones profugus exulabat, de sua gente missis Legatis, ad propria redeunt, sibiique Principem statuunt. Verum quia Veritas minime fallitur, quae ut in Evangelio: Omnis plantatio, quam non plantavit Pater meus caelestis, eradicabitur; ipsa comperit dissipatum est consilium pravorum velociter. Nam isdem eorum electus Dux, licet ex ipsis gentibus esset, ditionem tamen exultatio proprii cum privaverat, labii eloquio. Quapropter in sua electoribus reperit, primum seipsum acensutibus, videlicet quid talem sibi elegissent, cuius neque vocem neque sermonem possent haurire, et quorum clamores aures ignavas linguae sine penetrare non valerent.

Bohemis rebellantibus,

secedit Dux in Moraviam et plerumque a Methodio instruitur:

Zreimir a rebellibus electus, Math. 13, 13.

B

Ita displicet quia lingua patris est illius.

4 Et quoniam Dei providentia disponente supernum Principem Boriwoi plurimum amicum inibi secedens reliquerat: agitur eorum consilio, ut animas furientium plebem erga benignum rectorum mitigaretur, atque adversus perfidum invasorem toto animo infigeretur in noxam. Verum quoniam pars quam maxime perfidorum tyranno inselant, inveniunt consilium, qui civitatem Metropolitani Pragae advenit, et ibi simul egredientes in eamque, quid sibi gerendum foret, juxta beneplacitum utriusque partis diligenter exquirant. Perfidorum ergo pars perperam agens, arma secum latensque occulte in eundem campum delatit, ut sibi, qui ex parte Principis Boriwoi erant, eis in omnibus assentire nolent, quilibet eorum excelsa voce occultum in medium proclamaret signum, inquitens: Variemus, variemus nos: sicut lorians et galans, quis occulte tulerunt induti, contraductores suos frangere nudent. Quod consilium eorum pessimum partem Boriwoi minime habuit. Itaque et ipsi lorians sub tunice induti, procedunt in campum pro desolando statu Principis sui. Cumque parti Zreimir non placuisset consultus

et adhaerentium novo perfidia detecti,

C

cum illis petitur.

partis Boriwoi, unus eorum vocem in altum elevans D proclamat: Heyanostri, variemus nos. Qua voce cognita, pars Boriwoi, quae loricata erat sub tuniceis, Bene, inquit, bene dixisti, ecce nunc diversis coloribus variatis apparebis. Sicque ferro obruncato illo armatos ejus socios fugam inire coegerunt et falsum Principem eorum patria expulerunt.

3 Morawe dehinc properantes, pristinum Principem Boriwoi illinc redeunt, et loco proprio restitunt. Quomodo vero isdem Princeps Morawe degens, omnipotenti Deo votum voverat, quod si eum Dominus ad propria eum honore reduceret, basilicam in honore Beatae Dei Genetricis et perpetuae Virginis Mariae edificaret, reversus sine mora votum suum implere stultit in civitate Pragensi. Hic, inquam, Princeps primus fundator sanctorum locorum, congregator Clericorum, et tantillae, quae tunc fuit, religionis extitit constitutor. Habuit etiam uxorem, nomine Lutmilam, filiam Slavboris Comitris in provincia Slavorum, quae Spey antiquitas nuncupabatur, nunc a modernis propter civitatem noviter inibi constructam, Milnick vocatur. Haec nimirum Lutmila sicut prius in errore gentilitatis immolando simulacris servens extiterat, ita postmodum imitando virtutes mariti sui, ad religionem Christianitatis conversa, facta est ferventissima famula Christi. Suscepit igitur ex ea septem memoratus Princeps tres filios totidemque filias, ut et Methodius Pontifex propheticis ore praedixerat, et quotidianis incrementis cum omni gente sua regnoque coaugmentabatur.

Boriwoi revocatur,

templi extruitur,

folem promoveat cum S. Ludmilla uxore.

E

a Haec Labuss fuit, Cuncti secundi Bohemorum Duxes filii — b Prindlaus alius scriptoribus appellatur: quartus Dux fuit, de quo et Labuss multa memorantur o Bohemice scriptoribus. Partes affinitas habet, quae videtur est apud Lucam sicutum histog. bohemicus cap. 3 et 4. — c Boriwoi, Tunc sicutum Boriwoi, alius Boriwoi, dicitur Bohemici Dux, Austriae sive Austriae filius fuit, primus inter Bohemici Duxes Christianus. — d Haec, ut antea inscriptum ad Svatoplucha juniore, qui indigne moribus S. Methodium exortat, ut deinde penitentem dicitur eum in la gratiam rediit. Nam ad Boriwoiam Duxem Bohemici, utque jura Christianorum, ut tanquam Svatopluchi futurum dicitur, servavit, ut cap. 1 memorat. Lucus sicutus: qui seniorum tradit ad Venulpho temp. prolo. rictum, etiam pro fugisse, ut erit tantum amicusque subjectis, tribus erantque esse adjuvatores, in mente ad Samba nomen, ubique vitam quietam et religiosem egisse; et cum instare sibi mactem ventret, quis esset i dicitur: postea copias ejus a filio repissam, ut Veloguda in majorem spulchris condidit sed qui seniori successit, non filius ejus fuit, sed nepos, ut supra dicitur. Seniori quoque hanc exortationem tribuit Cosmas Pragensis ad annum 894. Antiquiores sunt, ut proinde fide dignos Annales Metenses tom. 3 Franciscus, Bohemici pag. 320, ubi haec habent ad annum eundem 894. Circa haec etiam tempora Zuentepulek Rex Marahensium Slavorum, ut inter suos prudentissimus et ingenio cultissimus, diu clausit exilium. Cujus regnum illi ejus patre tempore infeliciter tenuerunt. Uterque omnia usque ad soluta deponantibus, Quod in juniorum Zuentepulek, prout Christiani Regis nepotum, qualitate potius nobis videtur, quam in seniorum, ejus avunculum.

F

DE S. VITALE SICULO,

ABBATE ORDINIS S. BASILII, ARMENTI ET RAPOLAE IN ITALIA.

ANNO DCCCCLXIV IX MARTII

Vita unde hic edita?

Mortalem hunc ritum describere hoc die S. Vitalem Acta ejus docent, quae accurate ab antice fere eorum Graece conscripta, ac postmodum anno sexicy Latine translata, atque in Lectiones distributa, solbant ad Matutinum in Officio Ecclesiastico recitari in Ecclesia Armentensem Lucania sive Basilicata, provincia regni Neapolitani, ubi corpus ejus dicitur etiam non deservit. Nonnullae etiam reliquiae sunt in Ecclesia Cathedrali urbis Tricaricensis in eadem diversis oppidum Armentum situm est. Apographum nostrum est anno MDLXXV a Domino Luca Muscato Armentano transcriptum, et nobis Neapoli ab Antonio Beattello Societatis nostrae Sacerdote transmissum. Edidit eundem Vitam ex duobus MSS. Armen-

tanis Octavium Cajetanum homo secundo Vitarum Sanctorum Siculorum, sed quod arbitrare stylum eundem esse, cum sua phrasi perperavit. At nobis primi auctoris stylum minus displicebat, quem prout retinuerunt.

2 Item Chyptonius in Martyrologio Siculo ad hunc IX Martii ista habet: In Castro novo S. Vitalis Abbatibus ex Ordine S. Basilii. Quae eadem in Catalogo generali habet Ferrarius, qui ad praecedentem diem ex tabulis monasterii Carbanensis de eodem egerat his verbis: Armenti in Lucania S. Vitalis eremita. De illo ista Oratio solebat recitari. Adesto, quesumus, Domine, omnipotens Deus, precibus populi supplicantis, et B. Vitalis Confessoris tui ad impetrandum misericordiam tuam precibus adjuvemur: cujus quoque

nomen in fastis

quoque

A quoque interventu apud te nostrae devotionis fructus accrescat. Per Dominum nostrum etc.

3 Festum Translationis S. Vitalis ex monumentis oppidi Armentani celebrari xxviii Aprilis docent iidem Cajetanus et Ferrarius Addit hic in notis S. Vitalem etiam praefuisse Carbonensi monasterio a dicto Armento x millibus passuum distant. Cujus tamen Praefectura nulla mentio in Actis, neque apud Paulum Aemilium Sanctorum in Historia monasterii Carbonensis. Fuit Sancti Vitalis discipulus et nepos Helias, qui ad eum de Sicilia venerat: cui ille moribundus indicavit, post triginta annos corpus suum transferendum, quod tum monitus praestitit, cum interim in partibus Turrensium monasterium erexisset, et Fratres plurimos congregasset: et horum quaedam infra in Actis leguntur. Cajetanus hanc etiam cum S. Vitale Martyrologio Siculo cum titulo Beati inscripsit.

Translatio 18 Aprilis.

Helias nepos S. Vitalis.

VITA

Auctore Graeco fere coaevo, ex antiquis MSS. Latinis.

CAPUT I.

Educatio S. Vitalis: vita monastica in Sicilia, Calabria, et Lucania.

Cum sitis variis ac diversis, eruditissime Praesul a Roberto, fertilium agrorum floribus assueti; mirari non desino incultis et insipidis hortuli mei vos ole-ribus delectari Nam claris Doctoribus praetermissis, imperitiam meam instanti compellitis jussione: ut vitam, conversationem et actus sanctissimi Confessoris, et praecipui eremite Vitalis, quoque ordine ab aliquibus personis gloriosum illius corpus fuerit Armentum deductum, ex opaca Graecorum silva transferam in Latium, quatenus tempore nostro splendeat. Ardet, inquam, animus exequi quod jubetis: sed vereor, ne, dum petitioni vestrae satisfacere gestio, exasperet potius indocta prolatio, quam demulceat auditores. Quamquam autem, Venerabilis Pontifex, ad tanti oneris sarcinam tolerandam, insufficientem me penitus et minus idoneum non ignorem: spem tamen ad eum erigens, qui docet hominem scientiam, et linguae infantium facit esse disertas, tam efficax quam libens, quod Vestra suadet Paternitas, aggrediar explicare.

2 Beatissimus igitur Pater iste Vitalis, natione Siculus, de civitate, quae b Castrum-Novum dicitur, extitit criminosus. Parentes ejus genere clari, substantia splendidi, fide devoti, cooperatores boni, per viam mandatorum Dei jugiter incedebant. Pater ejus Sergius, mater vero fuit Chrysonica nuncupata: a quibus, cum adhuc puer esset, traditus est primis Doctoribus, sacris erudiendus litteris et divinis. Nec multo quidem tempore studuit, sed multum in brevi scientia fructum collegit. Mox a teneris annis Christo cupiens militare, dimissa patria, parentibus derelictis, ad venerabilem Patrem e Philippum Largirium, virum utique sanctum, ac malignorum spirituum expugnatorem confugit, seque fieri monachum postulavit: apud quem sacro et Angelico habitu devote suscepto, per quinquennium mansit, piis ejus moribus ac disciplinis monasticis se conformans, in deputato sibi monasterio Abbatii et Fratrum plena semper obedientia serviebat, nec umquam a divino-norum eloquiorum fructu sancta meditatione vacabat. Mirabantur omnes humilitatem, stupebant patientiam, quam in bonis artibus exercebat. Interem se voto astrinxit, ut orationis causa Romam pergeret, atque sacrosanctas Apostolorum Principum Petri et Pauli basilicas visitaret. Ad hoc autem quosdam de

4

Protopus inter preses.

S. Vitalis studiosus exultus.

At non dicitur

hominum

Confratribus complices habuit, cum quibus voluntate, assensu, et licentia seu conscientia Abbatis, suum duxit desiderium exequendum.

3 Cum ergo iter faceret, ventum est Taracinam d. Campaniae regionis: sed quoniam humani generis hostis diabolus, qui felicibus ejus actibus invidebat, parare non erubescit insidias, ut possit tam piwm, tam sanctum propositum revocare; contigit, cum esset ibi, praefatum virum Dei morderi atrociter a serpente, ita ut venenato morsu nimium aestuaret, et praedoloris angustia vehementer urgeretur. Fratres, qui secum aderant, stupefacti, ad ejus interitum oculos intendebant. O magna et admiranda pietas Salvatoris! Mox, ut locus, quem serpens laeserat, Crucis ab eodem Patre munitur signaculo, discedit dolor, cessat angustia, et qui mortem paraverat, sospite eo, cui parabatur interit. Videntes autem, qui comitabantur cum eo, quod sic illaesus, etiamque nil passus, gaudens potius et exultans in Domino permansisset; Deo, qui facit mirabilia pro Sanctis suis, gratias agere cum gloria coeperunt, magnificentibus quoque Sanctum et modis omnibus admirantes. Deinde coeptam exequentes viam, sicut Domino placuit, perfecerunt.

4 Postquam autem Apostolorum Principum, aliorumque Sanctorum ibidem quiescentium templa et sepulcra fuerunt devotissime venerati, in Calabriam sunt regressi: ubi clanculum Dei famulus a sociis se surripiens abiit, et juxta civitatem e S. Severini in quibusdam thermis biennio habitabat, ubi a nemine visus, jejuniis dumtaxat et orationibus intentus, preces suas Domino cum lacrymis offerbat. Motus autem, inde transfretavit in Siciliam, et veniens habitavit apud montem Gibellum contra monasterium sancti Patris Pbilippi Largirii, in quo jam pridem fuerat monachus electus: ibique delitescens corpus suum frigore et aestu discopertum domavit, per duodecim annos herilis et aqua se nutriens: deinde in Calabriam remansit, peragratis eremis, montibus et speluncis, applicuit finibus civitatis f Cassani in monte, qui dicitur Liporachi. Hic dum in monte isto degeret, obviam habuit Abbatem g Antonium, non antiquum illum et primum eremitam, sed alium quendam juvenem moderni temporis a moribus primi haud multum discrepantem: qui, postquam ad invicem recognoscunt, mutuamque sila veniam reverenter impendunt, S. Vitalis dignatus est cellam ejus adire. Fuit autem iste Antonius in tenera aetate bonis operibus revirescens, per eremos semper et montes castam atque Angelicam vitam dicens. Cum per dies plurimos pariter conversati fuissent, nimirumque B. Antonius congressibus diaboli restitisset; vir magnae virtutis eum salutaribus aggrediens munitis, sic affatur: Vide inquit, Frater Antoni, non propter persecutiones et insidias diaboli pravariationis lapsus incurras, vel tribulationis angustias in corde suscipias: quia tentator est insipientibus et callidis simplicibus: tentat enim deponere et praecipitare: offerus est et fugax, audax et elatus, destructor et deformis. Sed nihil provalet contra nos serpens multiformis, quia suas nequaquam versutus ignoramus. Dempta est illi seductoria vis ejus, nec subistit: quoniam conculcatur a Sanctis per virtutem Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi. Nos ergo ne conteramur vel pusillanimes efficiamur, quia fraudulentum draconis commenta pro beneplacito Dei frangimus, cum servamus nos: et sicut avis, eripiemur a laqueis, et a musculis quinque sensuum, visus scilicet, odoratus, auditus etc. quibus occupat et occultat leviter eos, qui carnalia diligunt, et mundana sectantur. Sic etiam sperat hic secundum cogitationem et imaginationem nos rapere, et conculcare. Haec et bis similia, multaque alia praedicans

D EX MSS.

d

mor-um serpens signo Crucis sanat.

B degit in Calabria,

dem in Sicilia,

detum in Calabria,

B. Antonio crevit facta in rix.

enu in virtute corrolat:

A dicans E. Vitalis, monerat Antonium, et in Dei opere confirmabat.

EX MSS.

3 Post hæc orantibus utrisque, et inter eos vale dicto, discessit S. Vitalis, atque circumiens mansit in locis inuis, et ineditabilibus, quæ nunc dicitur h Petra Roseti; ubi multa latrocinia multaque fiebant homicidia: ibique degens, orationum suarum interventibus meritis fures de illo loco omnes penitus extirpavit, et qui erat inaccessibilis, accessibilem reddidit universis. Tunc ad vocabulum maximi Patris nostri et regularis Basilii imprimis domo constructa, aquam sanctam et saluberrimam superestendit, quæ erat ægotantium mirabilis medicina, et stupenda curatio languidorum. De vicinis ergo locis currunt viri, proferunt mulieres, et a quacunque detinebantur infirmitate, hujus interventu Patris sancti, sani et alacres revertuntur: sicque factum est, ut abo conventus malignantium fieret, ibi gratiarum actiones Domino referantur. Eodem quoque tempore facta est solito profluvio inundatio pluviarum: tunc effuditus ab incolis illius terræ, elevatis manibus et erectis in cœlum lacrimibus, ad preces se totum effudit, obortisque herynis oravit ad Dominum. Oratione facta, misericors et miserator Dominus, qui facit voluntatem timentium se, continuo precibus ejus adfuit, et ex nimio labore hominum ad pietatem flexus, circumdantibus pluvias in bonum terre fructificationem emiserit, atque datorem largissimum glorificare Domini omnes et laudare præcepit, qui per servus suos miracula semper ac prodigia non desinit operari. Hinc profectus ad montem, qui dicitur Rapara, contra castellum S. Quirici sua movit vestigia, ad quem dies aliquot iter faciens, loca dura et aspera peragravit, usque dum pervenit ad Cryptam S. Angeli de Dracono: ibi sane contritulus se pariter et amula petendo omnesque miseriam sibi species inducendo, omnimoda regula sancti corporis allixit. Nec parum ibi tempore mori facta, recedens iterum ad excelsum quendam l. S. Juliani montem ascendit, ubi discopertus pernoctans, nunc frigora nunc aesti, incensam inaccessanter.

A integrat in Petram Roseti.

et abundantia plantarum precibus aver- sa,

B

6 Post hæc descendens de monte, recepit se ad quoddam S. Holte montem, quod dicitur in Mi somelli, cujus scilicet Helice conversationis se imitatore ostendit. In hoc puro et sancto con- ciso monasterio concubitaliter perseverans, omni mansuetudine, humilitate immensa, obedientia inaccessibili, sobrietate multa et abstinentia decoratus, sine intermissione Domini orabat: et Angelicæ facies ejus herynas effundebat. Habebat in ore semper et corde, ad integram victoriam adversarii, meditationem divinum verbum: habebat et irremissum curam utque perseverantiam omnes honorandi, omnes sine simulatione monendi, sollicitus confirmabat et simplices gulosos ac desidos ad penitentiam et veritatem non attraheret: ab illis, qui se ipsos tantum diligunt, et inanis sunt floribus cupidi, cupinique desideria querunt, velut ab igne et serpente, precul faciebat nomen suum: vigilabat resedens in multa supplicatione, decipiens callidum et multiformem serpentem, portansque in se ipso primum genitoris et cornu, qui orant de certo lapsuri, calcaneum indissolubilem. Sic ergo se agens, nimis et diu afflictus, multis enutisque admirabilis Dei servus obdormavit inconvulsibilem mentis suæ statum, nec non et quotidianam, qui jugiter affluabat, predicationem sequens, non se laudari ab aliquo permittit.

i peragrata varia loca:

k

l

m

permonet aliquando in Misanelli S. Elve monasterio

C

7 Post hæc descendens de monte, recepit se ad quoddam S. Holte montem, quod dicitur in Mi somelli, cujus scilicet Helice conversationis se imitatore ostendit. In hoc puro et sancto con- ciso monasterio concubitaliter perseverans, omni mansuetudine, humilitate immensa, obedientia inaccessibili, sobrietate multa et abstinentia decoratus, sine intermissione Domini orabat: et Angelicæ facies ejus herynas effundebat. Habebat in ore semper et corde, ad integram victoriam adversarii, meditationem divinum verbum: habebat et irremissum curam utque perseverantiam omnes honorandi, omnes sine simulatione monendi, sollicitus confirmabat et simplices gulosos ac desidos ad penitentiam et veritatem non attraheret: ab illis, qui se ipsos tantum diligunt, et inanis sunt floribus cupidi, cupinique desideria querunt, velut ab igne et serpente, precul faciebat nomen suum: vigilabat resedens in multa supplicatione, decipiens callidum et multiformem serpentem, portansque in se ipso primum genitoris et cornu, qui orant de certo lapsuri, calcaneum indissolubilem. Sic ergo se agens, nimis et diu afflictus, multis enutisque admirabilis Dei servus obdormavit inconvulsibilem mentis suæ statum, nec non et quotidianam, qui jugiter affluabat, predicationem sequens, non se laudari ab aliquo permittit.

Castrum novum urbis Strivæ.

a nobilissimis urbis Tricentensi Episcopus, ut in fine num. 16 explicatur: ubi plura de eo indicantur. b Castrum novum dicitur in medio Vallis Maratæ sita, in regis ade marzoma in- ventaria matronæ inscripta est signatum Placide Lucey anno 35 post Consulatum Basilii, Christi 572 defunctæ, ex qua inscrip-

tione et antiquis ruinis Octavianus Cajetanus demonstrat urbem illam celicem fuisse, eoque destructa Castrum novum erectum. c Cajetanus hanc locam ita mutavit: parentibus doretibus Aguri ad monasterium S. Philippi malignorum spirituum expugnatoris averrimo contigit: sed malum antiquum inter- pretationem reliquit, deinde ex monere lectorem. Viri S. Philippi Aggriensis arculo Christi primo, colitur 12 Maii. — d Terracina urbs antiqui Latini, tunc, ut modo, in Campania Ro- mana ac diocesi Pontificæ, in confinio regni Neapolitani — e S. Antonius Status 23 Augusti. f Castrum Roseti. g aliter Calabria præva Insulicolum, in regione Asprino. — g Colitur hic Abbas Antonius 23 Augusti. Archimur hujus S. An- tonii ossa rare, que in aede Cathedrali Tricariniensi ad stuporem miraculoso splendore fulgere Egellus tradit tomo 7 Italiæ sacre columnæ 192. — h Est ibidem Castrum Roseti ad vealandrum hujus, parum a mari Ionio distans, in confinio Basilicæ. — i Sicut hoc loca in provincia humberata, in quo reliquum — k Rapara est vulgare nomen ubi in chartis geographica notatur, ubi et locus S. Quirici, sed ab eo distans. ut alius hic locus ubi et locus S. Quirici, sed ab eo distans. — l Castrum S. Angeli de Asprino. Est eadem indicatur. m Agrum hujus. In veritate mon- tis Rapara est etiam ecclesia S. Angeli. — n In Vita S. Euse- bii Lrenis, de quo mox, memoratur monasterium S. Juliani, huc in partibus situm. — o Moxianellum oppidum Calabria ultra Agrum hujus.

D

S. Philippus Aggriensis.

Tarocina.

San-Severina.

S. Antonius Status 23 Au- gusti.

Castrum Roseti.

Rapara mons.

S. Juliani mons.

CAPUT II.

Vita in spelunca actu. Colloquium cum S. Luca eremita. Varii instructi, et peccato- res adjuvi.

Ad hoc enim plurimum intendebat, et quia mundi hujus gloriam cum suis oblectationibus contemne- bat, ne humana laude aliquando raperetur, latenter inde motus, quasdam adit valles inter duos montes a Turris et Armenti: in quo loco speluncam repe- rierat, longis temporibus habitavit, jejuniis deditus et orationibus, multasque Divi famulus imaginatio- nis demonum toleravit immotus. Mira loquar, sed fide plena: nrestita animalia, duce Domino, venie- rant, omnique deposita feritate, sacros hujus viri pedes lingebant, nec inde, nisi suscepta benedic- tionis gratia, recedebant. Et non solum hoc, sed et multitudo vulerum ad speluncam properabant, ut tanti Patris possent benedictionis accipere por- tionem. Ipso vero communes escas, quas solitus erat comedere, illis manu propria ministrabat: qui- bus data benedictione, acsi naturæ loqueretur hu- manus, dicebat: Ita vos amodo, ut veniant alie. Qui- dam monachi casu venientes ad montem, et a solis incendio nimio destitantes (erat enim tunc tempus messions) huic sancto viro prope speluncam, sicut Deo placuit, obviarunt: qui protinus corruentes ad pedes ejus, potum sibi aque tribui postulabant. Cum ergo locus ille aqua careret, rervam illis in eodem fortuito passerentem, digito demonstravit: quæ ad nutum, imperium et virtutem sancti Patris, quam habebat in Deo, mira mansuetudine stetit immota,

E

a

Latet in vallibus montium Turris et Armenti:

tum feris animalibus et aribus familia nec agi:

F

Joan 10, 26. Luc 17, 6. precibus fontem elicit:

ad mentum usque permisit in aqua:

demum prædicti monachi eam apprehendentes emulserunt, et ad satietatem usque biberunt. Agentes itaque gratias omnipotenti Deo, et virum sanctum gloriantes, viam, quam coperant, abierunt. Protinus Dei servus velut compatiens, et misericors Pater ad pietatem motus, positus, prout consueverat, in terram genibus, oculos tam spirituales quam corporales cum herynis elevans, oravit ad Dominum, ut in illo loco indifferenter aquam ad usum trans- euntium largiretur. Exorabilis itaque Deus, qui dixit, Petite et accipietis, et, Si habueritis fidem sicut granum sinapis, sermone vestro montes transferetis; exaudivit orationem ejus, statinque juxta torrentem fontem aqua aperit Salvator, qui usque hodie dicitur Lacus S. Vitalis: in quo videlicet lacu (quod est mirabile dictu) toto tempore, quod ibi in nutritione spiritus et carnis inaceratione per- agit, ad mentum usque immersus constantissime pernoctabat.

8 Cum ergo sanctitatem hujus præcognitam insignis ubique fama loqueretur; accidit ut ad magnum, quod Armentum dicitur, monasterium, rumor famosissimus

A famosissimus perveniret. In eo siquidem monasterio Prælati habebatur ac Rector, vir quidam beatus et sanctus multumque acceptabilis et Deo carus, cui nomen erat *b* Lucas. Hic postquam bona opera, fama ubique volante, ac durum esse vitam hominis illius accepit, in magnam incidit admirationem, et in seipso cogitans, quod tanta gratia illi esset; mox arrepta via, quæ ducit ad Sanctum, dicebat intra se: Ego ipse vadam, et videbo si vera sunt, quæ dicunt de eo; gaudensque *B.* Lucas super equam candidam, sicut disposerat, ad virum, Dei voluntate, pervenit. Tunc præmisso salutationis elogio, consueta capitis inclinatione et genu flexo, mutua sibi reverentiam impenderunt. Deinde ad ostium speluncæ considerentes, sermones sacros et utiles in medium deluxerunt, per Spiritum sanctum loquentes inter se. Jam jamque vir Dei Lucas, quæ de ipso indice fama cognoverat, operum experientia probavit. Appropinquante tunc hora constituta, *B. Vitalis* jubet discipulo suo, *Vade*, inquit, et ad venientis gratiam Fratris, de frumento elixa et cum pane modico para nobis. Celer minister accelerat dicta jubentis, et adveniente *c* hora secundum regularem consuetudinem præfati Patres pariter oraverunt. Tunc apposito a discipulo frumento in mensa, et escis in unum receptis, computiens *B. Vitalis*, ad suum ait discipulum: Vis benedictionem Patrum acquirere, Frater *Beli*, veniente ad nos tanto viro? *Vade* et affer in medio mensæ, de cepis horti: has enim *S. Vitalis* solitus erat cum pane hordeaceo manducare. Allatis illico cepis, unam illarum in quatuor secuit partes et apposuit: quod dum conviva ille Lucas videret, *Parce*, inquit, *Pater*, parce, et cibum istum caprinum longe fac a me, quia mortem inserit comedenti. Sanctus autem *Vitalis* intrepide, sicut consueverat, cepit comedere: quem ut vidit *B. Lucas* ita facientem, exinde cum timore accepit, et ore suo simul degustans et gutturi mandans, statim cecidit tanquam mortuus ad terram. Surgens autem *B. Vitalis* oravit in hæc verba: Domine Jesu Christe, qui omnia ad salutem servorum tuorum constituisti, et credentes in te probari permittis, ut ad majoritatem boni operis valeant provenire; exaudi me indignum, et hunc funiculum tuum summi et illæsum ostende. Hæc orante *B. Vitale*, factoque super eum Crucis signaculo, continuo qui jacebat surrexit, et proci-dens ad pedes ejus, *Parce*, inquit, *mihi*, Sancte Dei; quoniam nunc cognovi et vidi magna in te, et quæ multorum relatione didiceram, veritatis ro-hore fulcita non ambigo. Ipse egressus unus ex de prædicantibus nomen tuum, virtutes magnificas reserans universis. Tunc elevans illum *S. Vitalis*, simulque orans in pace abire dimisit, glorificans Dominum, qui in Sanctis suis mirabilia operatur.

9 Volente nunc, carissimi Fratres, varia et inaudita referre miracula, quæ pius et misericors Dominus per beatisimum virum istum Vitalem dignatus est mirabiliter operari: erit enim hoc valde necessarium illis, qui aliorum sarcinam in se portandam assumunt, et confitentibus sibi peccata sua et ex toto corde penitentibus satisfactionem volunt impungere graviores. Ad sanctissimum, namque virum plures undique conflunt, et peccata, quæ fecerant, sibi hinc hinc confitentur. Ille humana natura imbecillitatem pia consideratione videns, uniuscujusque morbo, secundum quodam ferre posse cognoscit, curationem adhibet salutarem; et ne succumbant oneri, quæ gravia sunt leviori tritura moderatur: impotentes absolvit, allevat aggravatos, providens ne propter hæc gravia et insistentia, sicut diversæ multorum hominum mentes, in profunda perdantur ignorantia, et a desperationis demone pertrahantur: qui dum tanti patris exhortationes admittunt, monitis ac-

quiescunt, declinantes a malo, in bono penitentiam se confirmant, et confirmati ad propria cum gaudio revertuntur. Ex vicinis ergo regularibus duo sanctissimi Patres *d* *Leontius* de Petra et *Hilarius* de Galasso talia audientes, fuerunt non modice admirati, quoniam modo *B. Vitalis* tantam remissionem indulgeret illis, qui sunt in gravioribus culpis. Existimantes autem illum tanquam idiotam, iter ad eum direxerunt volentes interrogare, qua ratione ita solvit eos, qui sua sibi confitentur peccata. Tandem in speluncam, in qua Sanctus manebat, pervenerunt et salutatione ad alterutrum facta, vir Deo plenus *Vitalis* causam itineris intellexit. Gavisus est ipse, et benedictionis atque lætitiæ gratia mensam eis ad prandium paravit, et de his, quæ solitus erat ipse comedere, elixando decoxit, et illis apposuit: qui contingentem inde vaporem et odorem perpeti nequeunt, a mensa protinus recesserunt. Hoc cum vidisset *B. Vitalis* dixit ad eos: Sicut ferre non potuisti cibi hujus odorem, ita et impositas homines gravis penitentia leges nequeunt sustinere, et plurima eis exempla de hac eadem materia proponere. Admirantes autem illi spiritualem hujus viri sanctissimi voluntatem, viam, qua venerant, abierunt, omnipotenti Deo laudem ac gloriam referentes.

10 Erat in his diebus vir quidam, timens Dominum, *Basilius* nomine, in civitate *Barri* principatum gerens, habens in ei adjacentibus oppidis potestatem. Hic divina gratia plenus, affectu nimio tenebatur viros venerabiles et justos audire, ut ab eis possent verba salutifera edoceri, totamque illam circumiens regionem, quod optabat, nusquam potuit invenire. Tunc quidam ad eum veniens, sanctum et honorabilem vitam *SS. Hilarii* et *Leontii*, qui manebant in *Turrensium* pertinentiis, quos oculis suis viderat et auribus suis audiverat, indicavit: qui protinus deprecativas et oratorias litteras fieri mandavit, et illis honorifice direxit Sanctis. Itaque litteris illius *e* *Catapani* cum mentis alacritate susceptis, egerunt gratias Deo, qui servorum suorum dirigit vias rectas. Et divina providentia tunc factum est, ut beatus et sanctus *Vitalis* ad eorum montem redeat, et ad memoriam revocetur. Continuo ergo venientes ad speluncam, ubi in Dei servitio persistebat, rogaverunt eum, ut eum illis ad amantem Deum *Catapannum* viam faceret. Annuit ipse, nolens tantorum Fratrum precibus refragari. Videns igitur *Catapannus* tres istos venerabiles et sanctos viros, eos officiosissime recepit; promittens et asserens quicquid ipsi preceperunt se facturum. Sequenti enim die postquam venerunt, vocatus ab eodem *Catapanno S. Hilarius*, illius cameras intravit. Cum autem vellet ipse sua sibi confiteri peccata, et ab eo penitentia tempus recipere, *S. Bilarius* noluit quidquam solus presumere; sed vocavit *S. Leontium*, volens ipsum hujus in omnibus colloqui interesse. Ingressus illo nequaquam hæc approbavit; sed eorum venerabili Patre nostro *Vitale* censuit referenda. Ab his ergo verbas dictorum Patrum cum *Catapannus* se nimis affligeret, accitus est *S. Vitalis*, qui postquam intravit, et vocationis suæ causam agnovit; protinus allocutus *Catapannum*, ait: Non fili, non a me indigno et ubique idiota debes ea petere, quæ tibi non est fas recipere: habes tecum Patres sanctos sacro vestitos sacerdotio: ego enim parum quædam litteras novi, et tunc sum ausus accipere Sacerdotium. Quod ergo mens tua flagrans amore Dei postulat, non a me sed potius ab eis accipias. Ad quem ille: A te Pater, inquit, a te volo recipere hæc; novi enim, quis sis, et tam ab illis quam a multis tua vita venerabilis prædicatur. Visa namque tanta *B. Vitalis* instantia, voluntate *Catapani* devotissimo præventus, cepit Dei amore super illum gratiam benedictionis

b
excepit S. Lucam se visitantem,

c

c
curat apponi cibum,

c
gustata cepa unum mortui corruerunt,

c
agnos Crucis sanat:

c

c
confitente peccatorum suorum gravibus penitentibus:

d
et ita factendum esse ad exemplo edocei:

e

e
ut Principem Barvaddictus,

f

f
post exortationem humilem,

g

g
cum instruct

A benedictionis effundere, atque pro suo desiderio cuncta, quae poposcerat, adimplevit.

11 Post haec praefatus Sanctus cum ipso et cum fratribus multis sub quodam considens umbraculo, cepit verba salutifera praedicare. Ipso autem die ver serenitati gratissime ardebat, sed repente versa est in contrariam causam, et obnecto nubibus caelo irrupunt tonitrua, coruscant fulgura, solitoque asperius phivia cum grandinibus effunduntur. Ex hoc autem non solum in civitate, verum etiam in regione illa contigit immensam hominum et animalium multitudinem interire. Nec cessavit grando, donec ad eorum pedum illius cresceret altitudo. Sed licet ingens hominum et animalium strages ubique facta fuisset, per virtutem tamen omnipotentis Dei et orationem sancti Patris nostri Vitalis, Catapanus nihil in hoc damnum sustinuit, nihilque huiusmodi est perperissis. Hominem enim non perdidit, animalia non amisit, et quod sine admiratione non dico, ad umbraculum, in quo Sanctus manebat, non appropinquavit grando, pluvia non accessit. His Catapanus signis et miraculis inspectis, sermo Dei appropinquavit non modica donaria, et genuflexo ante eum rogavit et dixit: Accipe, quæso, Pater, accipe argentum et aurum, et quidquid est placitum tui

in magna tempe in te et strage

mot et cum alix illis us:

B sanctitati: incontinenter enim sero et oculata fide cognovi, quod veri Dei servus existis, qui postulacionibus tuis semper adesse dignatur. Sanctus vero Vitalis nec aurum ab eo, nec argentum suscipere voluit, sed quaedam sicuti iconas et vasa detulit, quae tantum usui ecclesiae competebant. Postquam autem salutaribus monitis ac sacris eum exhortacionibus docuit et instruxit, ad speluncam unde venerat eum memoratis Patribus, gaudens et exultans in Domino, repeditavit.

paucis ex oblationis donis vult pnt.

S. Lucas et cetera

SS. Leonius et Hilarij.

a Turris et Armenia videntur oppida, eorumque Dominus infra ann. 24 Tiberius appellatur, et Turrisiam etiam videntur cepit nominatur. Sede aliam Episcopali exornata. His Liber Titum datus annis 13 Septembris. qui monasterium construxit, et locum mirabiliter exornavit. Sicut, monasterium anno 993. e. Vegetianus sub locum movit, ut tunc huiusmodi stragulationem inmercabant. Et hoc loco post meridianam tertiam d. Epiphania ante illam in re reliqua Teicarcensis Leletracensis curat ad SS. Luce, Vitalis, Hilarij et Leonis de Galusa benedictum, qui in vicinis solitudinibus vitam Evangelicam duxerunt. ubi loca Hilarij et Leonis de Galusa forsitan veritatem Leonis de Petra et Hilarij de Galusa. Isti Petra videntur locis cum Turris et Armenia infra conjunctis, ubi insulari Galibello in Thulis geographia. c. Catapanus ad Catapanum idem est alique Praefatus alique Dux. Illi Galibellus Apulicus lib. 1. hunc Nacionem in Italia ista cond.

Catapanus.

Cui Catapano huiusmodi cognomen erat Baglams, huiusmodi et cetera. v. Graeci. hoc iuxta dixerunt omne. Multosque apud Romanos vice huiusmodi huiusmodi. Dispositus populi, parat omnia quod expedit illi. Et iuxta quod culque dicit decet, omne innotuit. Tunc Protospatia in Chronico ad hoc tempus sapienter memorat Catapanum, inno et Praefato-Catapanum, qui loca in partibus fuerunt. A Ho Ms. Vegetiana vlx.

CAPI. III.

Monasterium constructum. Miracula rara.

Mansit ergo lentissimus iste Vitalis Pater in promotata montis spelunca, quodam habitaculum reperit, quod iam pridem a S. Adriani et S. Nataliae uxoris eius templum extiterat: quo videlicet reedificato et Fratibus congregatis, fecit ibi venerabile monasterium ad glorificandam omnipotentem Deum, et sine fine laudandum: ibi plura miracula faciebat, et operabatur innumeras sanitates: nam per eius orationis suffragia multi laesi, multi caeci, multi demoniaci curabantur. Nec solum hoc, sed et plurimi de longe veniebant, cupientes peccata sua Patri sancto confiteri: ille vero tanquam fidelis ministrator et medicus, venientes ad se cum pietate suscipiebat, admonens eos et dicens: Quiescite, Fratres, a vestris malignitatibus, ab iniquitatibus cessate, et studeo bene agere: ego enim pro vobis orabo Deum, ut de praeteritis peccatis vestra confessio pura fiat.

a Monasterium constructum

sancti agitur:

accidentales docti:

Audientes autem, ad eum omnes diligenter currebant, et relicta via sua mala, gratias Altissimo resonabant: admirantes quoque virum sanctum et ab eo multum adjuti, ad sua cum gaudio regredi festinabant.

13 A comitate sua quaedam mulier panem mutuo postulavit, quae terribili juramento respondit: Por Deum Jesum Christum non habeo panem in domo, sicut non vides serpentem in collo meo. Est enim consuetudo mulieribus terribile nomen Dei verbis mendacibus immiscere. Veniente autem hora, in qua prandere volebat infelix illa, intravit ut panem afferret, et continuo serpens de capillino resiliivit, seque in collo mentitae mulieris appendit pariter et involvit: quem videlicet serpentem continuo a latere mulier portavit ab octavo idus Martii usque ad septimum Idus Maii, multa per medicos expendenda, et Sanctos innumeros visitando: cumque nihil proficere, de sanitate sua cepit penitus desperare. Quidam autem habitatores terrae dicebant illi: O filia, placeat tibi con-silium nostrum, et eamus ad pedes et ad cellam Patris nostri Vitalis. Sicut enim pius et misericors Deus per ipsum plurimis est insertus, sic miserabitur et tibi per illum sanctissimas orationes, si ad eum perrexeris incontinenter.

Mulierem ob perjurium divinitus puniunt serpentem collo eius afflicto

E His auditis, infelix illa mulier iter arripuit, et ad triumphantes Martyres Adrianum et Nataliam cucurrit, et aliae mulieres cum illa. Cumque venissent ad locum, sermum Dei contigit non adesse. Tunc ascenderunt suspiria, gemitus non quiescent, et praemina tristitia si omnis ad fletus resolutio: omnes dormitaverunt: tandem in atrijs omnes extra ecclesiam dormierunt: erat enim tum sero factum nam mox sanctus Pater noster ibat singulis serotinis horis ad locum, et collotenus ibi tota nocte perseverabat, nulla corpori subministrans, et secundum

adventante ad monasterium cum alius

Apostolum subijcens carnis spiritui: propter quod accepit a Deo gratiam operandi miracula, et sanandi omnes, et peccatoribus spondet veniam, demonia pellit, mundat leprosos, illuminat caecos, et secundum Evangelium curat omnes languores. Hinc plerumque in figura sensus Angelus Domini apparet in loco, eommunicans illum Dominici Corporis et Sanguinis Sacramento. Tunc S. Vitalis a loco recedens, ad peragendas consuetas Matutinales laudes, monasterium ingressus est. Misertus autem, dum vilit mulieres foras pacentes in atris, dixit ad monachos:

curvat ad cellam suam ducti,

Et quid non introduxistis illas ad cellas? Qui responderunt: Absit hoc, Pater, a nobis servis tuis, ut usque in finem non obediamus sancto praecipito tuo. Audivimus enim a tuo veridico ore, quod inobedientia parit mortem. Tunc vocavit unum de monachis, nomine Stilum, et dixit: Ineas eas ad cellam meam: ignem accende, ne horrore frigoris moriantur, ipsoque ita tanquam spiritali Patre ad Matutinales hymnos cum Fratribus exebante, caelestiae mulieres obdormierunt: unaque ex illis inveniens zonam Sancti, apposuit eam ad caput infelicissimae mulieris. O magnum et stupendum miraculum! Serpens sentiens zonam Sancti, continuo resiliivit, et ad terram de collo se projecit, muliere praedulescine somni, quod sibi factum fuerat ignorante. Regressus itaque S. Vitalis ab oratorio, et serpentem in terra jacentem reperiens, intellexit, quod diu vexata mulier liberata sit a flagello, et gratias agens, omnipotentem Deum glorificavit. Expergefacto vero mulieres, et tantum miraculum intuentes, statim corruerunt ad pedes Sancti et utraque manu pectora sua tundentes, dicebant: O Pater sanctissime, miserere nostri, pro nobis missis Dominum exora, ut tuis meritis intervenientibus nostrorum recipiamus indulgentiam delictorum, et vitam acquiramus aeternam. Ille vero secundum

F

et ultra tu conus liberalis

gratiam

A gratiam, quæ data est sibi a Deo, eas admonens, et exhortans, cœpit dicere mulieri: O filia, volo secundum vocem Evangelicam loqui tibi: Ecce sana facta es, jam amplius noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Omnes enim qui mentiuntur terribile nomen Christi, non effugient iram ejus. Hæc et alia multa secundum Scripturam monens illas, in pace abire dimisit.

14 Barbarorum autem multitudine præcedantium irruente, forte capta est *b* Calabria. Tunc quidam eorum prædæ cupidi abeuntes occupaverunt venerabile cu-nobium S. Vitalis: fugientibus itaque monachis, solus ipse remansit sanctissimus vir. Beatus ab Agarensis apprehenditur, multa sibi dura et aspera comminantibus. Interrogantes autem de rebus et animalibus monasterii, in demonum facies transformantur, nihilque penes eum de his omnibus invenerunt: nam simpliciter semper cum Fratribus et inopem vestitum gerebat. Non enim intendebant servi Dei ad lucrum quadrupedum, non ad questum aliorum ferentium onera insistebant, non aliis negotiis acquirendæ pecunie incumbabant, ut ad consequendum ex lucris victum repleretur eorum indigentia, petentium alterius bona regionis, non plantabant vineas, non possessionibus diversi generis arborum inhæbant, non indumenta mollia affectabant, nec ad ceteras mundanas curas operam impendebant: quin nec de crastino cogitabant, sed neque thesaurum habebant. Cum igitur nihil eorum, quæ concupierant, reperissent, illum præter capite decreverant. Gladio barbari itaque ad decollandum Sanctum altius evibato, repente nebula, sicut fumus, Agarenum ipsum involvit, quem terribilis et fulguris ignea flamma percussit, turbis quoque ac densæ caliginis revolutio vultum ejus obumbravit pariter et obduxit. Ille, mirrone de manu sua prociat abjecto, sine voce corruit super terram. Cum autem visisset S. Vitalis patratum a Deo miraculum, compatiens ejus animæ, sicut erat amator, insertus est illius, et signo sanctæ et vivificæ Crucis barbarum signans, fecit illum surgere, dicens: In nomine Domini nostri Jesu Christi surge sanus, et ad socios tuos perge. Quid inde? Surrexit ille co-barbarus, et ad se reversus, in faciem cecidit, et cœpit ad sancti Patris hujus vestigia voluntari: rogans illum et obsecrans, ut, quod adversus eum injuste præsumpserat, sibi elementer indulgeret ac remitteret. Barbari vero, qui erant ejus socii, ad spectaculum stantes, stupore capti sunt vehementi: quoniam ubi factum est signum super speculatores, videbant flammam ignis stantem, et cœlum tangentem. Sanctus itaque cum ipso perrexit ad illos, omnesque sibi cum tremore ac timore nimio occurrentes, adoraverunt pedes ejus, implorantes, ut veniam sibi tribuat, et pro eis orare dignetur, quatenus illi ad suos comites revertantur. Tunc S. Vitalis admonens eos præcepit et dixit: Cessate ulterius ab effusione sanguinis Christianorum, et nolite eorum habitacula captivare: nam Deus omnipotens non vobis permittet hoc facere, ut illos videlicet destruat, sed vult, ut, sicut bene eruditi et docti, derelinquant vias suas malas, et convertantur et vivant in sanctis præceptis ejus: non enim vult mortem peccatoris, sed ut convertatur et vivat in ipso secundum cognitionem et penitentiam. Nam propter hoc Dei Filius inclinavit oculos et descendit in terram, atque cum esset verus Deus, per immensam bonitatem suæ magnitudinis verus homo factus est: quæ quidem vos omnia penitus ignoratis, nolentes scire sacram et salutiferam illius præordinationem. Venturus est enim e cœlo, quo ascendit, ad destruendam omnem superbiam, et elatos et blasphemantes sanctum nomen ejus. Hic præfecto deponet in brevi, et ad ni-

hilum valde rediget vestræ gentis elationem et audaciam: demerget vos ipsos infelices et miseros in abyssum, cum brachio quoque virtutis suæ, utpote sanctus et fortis Dominus et excelsus et insuperabilis, vos dispergere non cessabit. Sicut olim vestrum Principem cum suo equitatu in mari rubro demersit, Tyrannum scilicet illum et duri cordis Pharaonem: similiter ira Dei subito veniet super vos, nisi recesseritis a populo Christiano. Ab his itaque verbis nimium perterriti barbari, divini ignis præstolabantur ultionem. Erant enim genuflexi ad pedes Sancti, promittentes ei se nunquam Christianorum gentes ulterius expugnare: sed neque poterant in ejus personam intendere, quæ tunc illis in specie Angeli apparebat. Beatus itaque Vitalis in pace eos abire dimisit.

15 Fama autem Patris hujus sanctissimæ longe lateque diffusa, de civitate Cassani virum quendam, cui prolem natura negaverat, ad præfatum S. Adriani Oratorium destinavit: qui profusus humiliter ad pedes S. Vitalis prostratus, delictorum suorum modum et enormitatem vitæ studuit explicare. Ipse vero compatiens Pater, et immense pietatis amator, sermonis ad eum exordium habuit: O frater, ne ignores te ipsum in his omnibus, quoniam benignum Deum et Patrem habemus, qui bonitatem diligit, qui peccata mundi suscipit, et semper, vult pius et misericors, delet, si in viis ejus ambulaverimus; declinantes scilicet a malo, et facientes bonum, multisque aliis penitentibus modis secundum Scripturam sanctam, eum adoraverimus. Præceptaque Dei, quæ sunt ante legem, et in gratia demonstrat: comminationes quoque et flagella, quæ in ipsis præceptis sunt, operiens. Cum autem considerenti secum illi talia prædicaret, inde venerat, placuit seiscitari. Posthæc dignatus est ipsum ad celam suam deducere, sibi que copiosorum ciborum mensam apposuit: qui dum suorum magis verborum dulcedine quam escærum abundantia plenus esset, ingenitum et sterilitatem suam eidem Patri referens indicavit, credens quod per eum exaudibiles orationes impetrare valeat, quod optabat. Hoc verus ille Pastor audit, keto sibi vultu et comi voce respondit: O frater, ne quiescamus, nec summum Deum aliquando relinquamus, quia potius est vobis et in senectute fructum dare. Sicut dedit Annæ Prophetam Samuelem, Saræ magnum Isaac, et Sacerdoti Zachariæ Joannem Baptistam: fecit enim Deus voluntatem se timentium. Talia igitur predicando, B. Vitalis manus in cælo et oculos elevavit, et oravit ad Deum, et deinde benedictione data, illum in pace dimisit, et ait: O fili secundum fidem tuam fiat tibi. Ille vero valedicens regressus est. Tunc divina elementia operante, et intervenientibus meritis beatissimi Confessoris, filiam tribuit ei Dominus ad gloriam et laudem pietatis suæ, et ejus ministri Vitalis. Procedente quippe tempore parentes adduxerunt illum ad Sanctum, qui facta super filiam et parentes benedictione oravit, dicens: Qui mundum fecit, ipse vobis gratiam largiatur, revertimini cum gaudio.

a Coluntur S. Hadriani 8 Septemb. S. Natalia 1 Decemb. —
b Lupus Protospata in Chronico assertit anno 960 Saracenus dissi-passe Calabriam totam, ad quæ free tempore hæc referendū

CAPUT IV.

Monasterium Rapollæ extractum. Obitus S. Vitalis.

16 Is atque alii in loco illo patratu a B. Vitale miraculis, ab infestatione populorum et sævitia paganorum secessit inde, cum discipulo et nepote suo Helia, qui dudum ad eum de Sicilia venerat, et abiens

admonet:
Joan. 8, 11.

Saracenis no-navecentum in-radantibus

unum, quod occidit eum telis,

in terram col-lapsum, signo uti cœlitus

hoc est eius mo-
na

et quem in a-
bit,

D
EX MSS.

super: Angel
apparet.

alteri nicho-
rem vitam in-
citat:
E

et probm
addit

p

A Deumque glorificans, extendit venerabiles pedes suos, et manus suas sanctissimas iungens, tradidit beatam animam suam sanctam in manibus sanctorum Angelorum, et obdormivit in Domino, septimo Idus Martii *b* sexta feria, hora prima noctis : sepultus est autem a Fratribus in eodem monasterio Rapollæ, ad laudem et gloriam Domini nostri Jesu Christi, cui honor et potestas per infinita secula seculorum, Amen.

b
pro moritur.
Rapolla urbs.
a Rapolla civitas mediterranea Basilicæ, proprios habuit Episcopos, nunc Melphensium sedi vicinæ unita, in consilio Principatus ultioris et Capitanatæ — *b* Opimatur indicari annum 994, quando Cyclo Solis 23 littera Dominicali G feria sexta contigit in diem Martii novam.

CAPUT V.

Triplex corporis S. Vitalis translatio, Guardiam, Turrem et Armentum. Variæ revelationes et miracula.

De vita, lamentatione et obitu sanctissimi Patris nostri Vitalis, promei brevitate ingenii, stylo humili scripsimus : superest, opitulante Domino, ut scribatur qualiter gloriosum illius corpus de præfato monasterio usque Armentum pervenerit. Cum itaque Dei famulus dissolutionem sui corporis cerneret imminere, et hoc divina per Angelum revelatione facta præcognovisset ; statim nepotem suum Heliam accerere jubet, virum utique providum et discretum, atque a sanctitate et bonis ejus operibus non nimium discrepantem. Tunc alloquitur eum his verbis, et dixit : Fili mi, ecce ego senui, et secundum Apostolum tempus meæ resolutionis advenit : cursum consummavi, Fidem servavi, incertus sum, si est mihi corona justitiæ præparata : verumtamen post mortem meam sepelias corpus meum, et terræ terram tradas. Quo peracto, nullam hic inferas moram, sed vade celeriter ad Turrensium civitatem, et esto ubi usque ad annos triginta : ego namque, si coram Deo gratiam invenero, et de ejus fuerit voluntate, veniam ad te, neque illic videbis, et quid facere debeas indicabo. Oportet enim te huc redire et ad memoratum locum corpus meum transferre : nam ab universorum Domino prospera sunt ibi non minima revelanda. Cum autem hæc dixisset, vocavit ceteros Fratres, et eos ut in fide recta homisque semper operibus perseverarent, admonens et confirmans, in pace migravit ad Dominum. Mox sepultus est in monasterio Rapollæ quod idem ipse construxit, et fecit, multasque virtutes et sanitates gratia omnipotentis Dei operatus est.

C 21 Præfatus igitur Helias dilationis obstaculo propulsato, recessit inde, et veniens, sicut ei fuerat imperatum, in Turrensium partibus habitavit : ubi ad honorem et gloriam summi Regis monasterium erexit, et Fratres plurimos congregavit. Peractis autem, sicut perfectum est, annis triginta, hora quarta noctis apparuit S. Vitalis venerabili jam dicto Helie, alloquens eum in hæc verba : Surge fili, comple verbum meum, et ad utilitatem multorum hominum tuamque laudem, diligenter satage meas reliquias huc asferre. Expergefactus itaque Helias, et verba, que jam sibi dicta fuerant a Sancto cum adhuc viveret, ad memoriam et mentem suam revocans, suscitatis quinque de venerabilibus Fratribus, cuncta, que vidit et audivit in somno, seriatim retulit in secreto. His auditis, monachi simul cum eorum Prelato, duobus assumptis fortissimis animalibus arripuerunt viam, que ducit Rapollam. Qui venientes ad venerabile ejus sepulcrum cum ingenti timore adoraverunt, rogantes pariter et dicentes : O Sanctissime Pater, licet nos peccatores indignissimos, tam mundum, tam sacrum corpus contingere ; tuis tamen resistere non possumus imperatis. Vis ergo venire ad nos humiles, vis ut tuas veneran-

Martii T. II.

das reliquias sine repulsa ducamus ad patriam, ubi sudores multos perpessus es, et innumera pericula sustinuisti, et ubi plurimos qui erant in ignorantia teuebris, ad lucem et ad Dei notitiam adduxisti ; ut et nos tui, te recipientes, gloriam pariter et laudem referamus Christo bonorum omnium largitori, teque magnificemus in secula ? His dictis, circumspectientes cum sagacitate locum, foras exierunt, nec a monumento procul hospitium acceperunt. Cum itaque sero factum esset, in profundo scilicet vespere, accedentes non sine formidine ad sepulcrum, occulte illud aperuerunt. O res admirabilis et stupenda ! Nemo illorum, qui erant in monasterio, sensit quod est, jacebantque omnes, sicut lapides insensibiles, quia aggravaverat eos somnus. Tunc ex illo venerabili corpore velut de paradiso deliciarum odor suavissimus exivit, aromata superans universa. Perterrefactis omnibus et conterritis manifeste Sanctus apparuit, vires et animos illis subministrans : qui suscepta protinus ab eo inenarrabili virtute, corpus odoriferum apprehenderunt : erat adhuc sicut positum fuerat, integrum, scilicet imputridum, et forte neque capillus de capite ejus ceciderat. Dixit enim Dominus : Eos, qui me glorificant glorificabo. Tunc aptaverunt illud in lecto, quod vulgari eloquio solent homines fere trum nuncupare ; et animalibus imponentes, cum ingenti letitia suis reversi, talem secum et tantum thesaurum, immensusque divitias referentes.

F 22 Mane vero facto, cum monachi ipsius monasterii Rapollæ ad consuetas Matutinales consurgerent laudes, et apertas invenirent tam ecclesiæ valvas, quam sanctissimi Patris sepulcrum, et ejus inspicerent venerabile corpus sublatum ; contristati valde ex interni doloris angustia lamentari cœperunt, dicentes : Quis abstulit indeficientem thesaurum, nostrumque furatus est nobis Antistitem et Patrem ? Heu, quam magnum et intolerabile damnum ! Quare non magis fuimus morti traditi, quam sic essemus separati ab illo ? Ad quem modo fugiemus ? Quis intercedet pro nobis ? Quis sanabit animas et corpora nostra ? Hæc et his similia dicentes : nec ullam inde consolationem accipere valentes, egressi sunt cum festinatione per vias et semitas insequentes. Cum autem ablatum sibi thesaurum invenire non possent, inanes et vacui sunt reversi. Adimpletumque est illud Propheticum dictum : Dormierunt somnum suum et nihil invenerunt. Quid ergo ? Monachi tanquam victoria potiti, cum sacris reliquiis ad quendam locum, cui nomen a Petra peracta, sicut Domino placuit, pervenerunt. Tunc ex divina visione facta sibi per Angelum, acceperunt quod ibi esset Dominus famulum suum glorificaturus, et maxima per eum miracula ostensurus. Hæc illis Angelo revelante, dum visionem ad invicem, que facta est, loquerentur, audierunt multorum Angelorum exercitum concurrentes, seque circumferentes, psallentes Domino et cantantes. Tunc reliquiarum transitio in tota illa claruit regione, ceteratimque omnes cum Litaniis obviam exeuntes, quidam immaculatum corpus, quidam pedes, quidam sacras illius vestes deosculari certabant : multi quidem vacui, multi claudi, et multi qui erant longioris temporis agritudine fatigati, venientes illuc, adepti sunt hospitalem, et vexati ab immundis spiritibus curabantur. Hinc rursus profecti, sicut erat de voluntate illius sanctissimi Patris ad quoddam hospitium, prope Vicum b Guardie, pervenerunt : statimque fixerunt gradum animadix et steterunt. O quam admiranda sunt opera tua, Domine Deus ! quanto potioribus flagris animalia ire compellantur, tanto magis manent innotata ; neque quod hic gestum est, minori fertur admiratione dignum, quam vetus historia Balaam. Joannes itaque c Turritanæ Sedis An-

D
xx ses.

Sancti corpus
odorem
suavem
spirans,

auferunt,

t Reg. 2, 30.

E

Rapollensibus
frustra insequen-
tibus,

Ps. 75, 8.
venenu ad
Petram peractam :

a

F

inter cantus
Angelorum,

et miracula.

b

c

tistes

Ab Angelo
de obitu
præmonitus.

2 Tim. 4, 6.

mandat nepoti
Helie recessum,

et translatio-
nem sui cor-
poris facien-
dam :

repetitur.

Helias post
30 annos
monitus,

cum sociis
ad Rapollam :

A tistez, cum talia audisset, repente convocato Clero, coadunato populo, mulieribus simul et pueris congregatis, ad honorem sancti Patris hujus, non sine thymiamatis et luminaribus festinanter occurrit : vidensque sacrosanctum illius corpus immobile, contristari cepit et mœstus esse, consilium adunare cupiens, quoniam modo posset ad suum Episcopium deportare. Tunc jubet currum fieri, ut cum nullo illud grege, adhibitis quoque magnis viribus, ad supradictam ducatur Turrensium civitatem. Parato ergo curru et populo Kyrie altis vocibus acclamante, contingentes ferotrum, in quo Sanctissimi corpus jacebat, ut imponerent eum, movere nullatenus valuerunt : effectum enim erat ponderosius ferro multo, et innumerabili gravius plumbo. Cum ergo cognovissent, quod tunc ille non placeret Sancto Dei cultus ; Episcopus et Helias reverendus Sacerdos involverunt corpus in quodam pretiosissimo vestimento, ibique in novo sepulcro, quod tunc factum est, illud honorifice posuerunt : ubi ad honorem Dei et ejus Matris fabricata est ecclesia, multaque nunc usque per eum sunt miracula. Quot autem et quanti sint tunc curati a diversis ibi languoribus, impossibile est per omnia multitudinem chartis tradere vel scriptis comprehendere.

B Positis juxta Guardiam sacrosanctis reliquiis, de Sicilia propter peccata populi, deo permittente, venerunt innotandi et spaverrissimi d' Agaro totam terram depredantes et devastantes, trahentes filii Ancilla filios Libere in servitutum. Tunc irruit super inhabitantes Italia formida et pavor. Fugientibus itaque cunctis, intuebantur alii per castella, alii per bona natura munita, innumera pericula declinare. Tunc Joannes Turrensium Sedis Antistes, vir utique magni meriti et multa honestate præfulgens, cum Clero et populo consilium inivit, quomodo corpus illud sanctissimum ad summum posset deducere civitatem, homini in hoc halens considerationem, quod eidem civitati fletet Episcopus maximus et defensor. Continuo consilium operibus comprehenderunt ; et consequente die, quidam Parasceve ad sepulcrum Sancti cum ingenti preperant lactina et a tertia ipsius diei hora usque ad mane sequentis diei Sabbati orationibus et vigiliis devotissime insistentes. Tunc Episcopus arrepto malleo ferreo, conabatur tabulam lapideam monumenti frangere. Considerante, lector, et attende virtutem Sancti ; omnibus cooperantibus, nilaque pro suo desiderio proficientibus, nulla via ; nullus actus læsit tabulam illam, sed mansit illæsa, nec ullo mota est hominis ingenio. Stupore igitur cuncti vehementius universi, quid agerent ignorabant. Spiritus autem sanctus, qui loquitur per Prophetas, Episcopum inspiravit, ponens hoc in corde suo : quod ad mundos mundi convenit accedere. Mox omissis omnibus extra, solos illos, quos esse moverat munditie amatoris ; Clericos scilicet et monachos, secum retinuit, qui flexis in terra genibus, et erectis in cœlum humilibus, non sine lacrymis oravit deus : Domine Deus noster, qui sedes super Cherubim, et intueris abyssos, qui omnia facis ad salutem nostram, et reliquias Patriarche nostri Jacob, rursusque dilecti filii tui cuncti et speciosi Joseph in fortitudine et gloria multa ab Ægypto voluisti in Palestinam transferri, reliquias S. Joannis Chrysostomi per triginta annos a Comana in civitatem Constantinopolim ad salutem hominum deduxisti ; Tu respice super nos, et da nobis inexhaustibilem hunc thesaurum, quem ad custodiam et robur nostre civitatis invenire : fac omnipotens Deus, ut non appareamus spo nostra vacui et expertes, quatenus semper glorificemus magnam et venerabile nomen tuum. Respondentibus Amen, repente concursus est locus, sepul-

cro per seipsum aperto. Inventum est itaque venerabile corpus illud, habitu vestitum Angelico, absque carne quidem ; sed ossaejus erant adhuc dura et valida, et splendentia sicut stellæ. Erat quoque sua venerabilis dextera manus integra et illæsa, et digitis velut ad signandum dispositis, cunctos benedicere videbatur. Tunc præfatus Episcopus et monachi ineffabilem percipientes odorem, cum ingenti gaudio et timore, in quodam ligneo serinio noviter facto pretiosas reliquias posuerunt. Hi, qui foris stabant odoris fragrantiam sentientes, Kyrie Eleison magnis vocibus clamare cœperunt. Deinde quatuor venerabilibus Presbyteris ferentibus serinium, reversi sunt omnes in civitatem, et glorificantes et benedicentes Deum, et sanctum Confessorem, posuerunt illud cum reliquis et vestibus suis in templo, quod edificaverat, ad levam scilicet civitatis versus Orientem : innumeraque tunc ibi curata est multitudo languidorum, ubi florent jugiter orationes ejus, per virtutem Dei et Domini nostri Jesu Christi.

23 Posthæc contigit eo tempore Tuscanium quendam, filium Rabdi (sic enim cognominabatur) in regione illa dominatorem esse in terris Turris, Armenti et Petreæ, aborumque quorundam locorum ; qui in animo suo posuerat corpus beatiissimi Patris nostri Vitalis de Turre in Armentum transferre.

Cum palam hoc facere non valeret, assumptis quodam die secum multibus Armenti, fixit se longius protecturum. Arrepta itaque via, quæ ducit ad Turrem, cum jam essent prope civitatem, relictis foras militibus, uno tantum contentus comite, qui erat ejusdem intentionis, voluntatis et ejusdem consilii non ignarus, ecclesiam alitit, ostendens se tanquam ad adorandum venisse. Tunc vocato Sacrista, cum omni mansuetudine dixit ad eum : Adfer mihi, Pater, adfer reliquias Sancti ; quia volo eas cum veneratione debita osculari, ut certum verumque per ipsum prospere dirigatur. Mos est enim latronum intendentium semper malum, admiscere mendaciam veritati. Sacrista vero, sicut vir justus et venerabilis Sacerdos, in simplicitate sancta se agens, totum statim aperuit serinium, et posuit coram eo.

Comes itaque Tuscanium subito mansuetudinem in feritatem convertens, tortivo vultu ac nimis compellit Sacristam, et dixit : Si civitatem vertis in tumultum, caput tibi auferam, et totum puniam genus tuum. Tunc Sacrista videns se in hoc facto positum, et iniquitatem cordis illius attendens, solitudinem quoque civitatis considerans, et virorum absentiam cogitans (erat enim tempus metendi, quando cuncti homines exeunt, juxta David ad opus suum et ad operationem suam, usque ad vesperam) cum nesciret aliter eruentas manus evadere tanti viri, permisit hoc fieri, et dixit se silentio pertransire. Clavi igitur de manu ejus videnter surrepta, et occultato sub chlamyde serinio, egressus est de civitate, paucissimis quibusdam viris ibi repertis, mulieribus autem plurimis. Exeunt ex his quaedam secundum consuetudinem ad plateam, ut honorem Domino suo deferant ; aspiciunt alie per fenestras, et quoniam ob pudus, quod latebat sub pallio, gravior solito cornentibus videbatur, scandalizatae sunt omnes, et ex tristi habitu Sacristæ causam protinus perpenderunt. Ea propter mulieres cœperunt primum percutiri Sacristam, quantum sibi causa foret mœstitia, et unde tantarum effusio lacrymarum : constat enim mulieres percutatrices esse. Quid multa ! in una hora omnibus, quod acciderat divulgatur : tunc facies et pectora tundunt, et ad fletum pariter resoluta modicum insectate fuerunt, amissionemque tanti Patris cœperunt lamentari, dicentes : Heu, heu, quanta nobis injustitia, quantumve damnum acciderit, verbis exprimere non valeamus. Non enim

D
submoto piccefacile deseritur
currum.a Comite Tu-
canio,

E

similitudo ve-
neratione,postea minus
sacristæ inten-
tatis,F
Ps. 103, 22corpus aufer-
tur,frustra inge-
mulentibus
Turrensibus :xx MSS.
occurrunt
Epis. epo
Turrensi:corpus im-
mobile sepe-
hant,extructa eccle-
sia :

d

sub Sacrista-
rum luculose-
ne.

e

corpus initio
resoluitur,

facta oratione,

enim

A enim ad Agarenis, non ab aliqua natione seu gente; sed (proh dolor!) a nostro Domino sumus hodie spoliati: recepius quippe damnus graviori omni damno, a proprio sumus orbatu Patrono, a communi medico separati. Hæc et his similia lamentabantur usque ad vesperam mulieres: viri autem ab opere messorio redeuntes, et spoliationis et deplorationis causam percipientes, quidam amare flebant, quidam alta suspiria depromebant. Tunc contra Dominum suum insurgere voluerunt; sed a Religione sunt prohibiti juramenti, et sic ingentem hanc tristitiam duxerunt æquanimiter tolerare. Milites vero, qui foris, expectantes manserant, suscipientes sanctum corpus, cum maximo gaudio remearunt. Cum autem ventum esset ad locum, qui Vigilia nuncupatur, Armentum respiciendo. Litaniam sollemniter ordinata, processit obviam populus universus. Tunc qui portabant steterunt, et facta est ab omnibus communis oratio, clamantibus KYRIE ELEISON. Cumque jam diu in oratione perseverassent, genu flexo scrinium adorantes, ipsumque cum gloria et honore suscipientes, ad templum beatissimi Confessoris et piissimi Patris nostri Lucae duxerunt: ibique corpus illud pretiosissimum honorifice condiderunt.

Armenii collo-
catur in Ecclē-
sia S. Lucae.

B 25 Post tres autem dies apparuit S. Vitalis in somno quibusdam reverendissimis personis Turriensium incolarum, confortans eos et dicens: Quare civitas sic movetur propter me quotidie, et suspirat? Nolite, filii, nolite contristari amodo, sed exultate potius et gaudete, quia etsi placuit quædam ineffabili Dei dispositione, corpus meum esse cum fratre meo

S. Vitalis so-
latur Turriensium

ANIMADV.
p. 4

DE B. CATHARINA BONONIENSIS VIRGINE ORDINIS S. CLARÆ, BONONIÆ IN ITALIA.

I nter illustra Italicae prelati monumenta, ad quæ ab externis regimibus appulsi hospites consueverunt deduci, haud sane postremum est, incorruptum Virginis Catharinae corpus; quod Bononiae religiose accedentibus offertur spectabile, per exates vitreamque fenestram, in ea pariete, qui latus ecclesie Domini Corporis dextrum separat ab interiori sacello, in quo ipsa viventi similibus (nisi quod partium patentium color obscuratus ad ingreditum vergat) mollesque adhuc et tractabilis considet, divina dimittatur sustentata virtute, quod anno MDCLX illuc transvenientes nostris ipsimet oculis venerabili viderimus, ante eam consistentes iram, ad quam C Sacerdos, in Beate honorem Deo facturus sacrificium, solet consistere: unde per predictos ritus directus in sacrum illud ut venerabile pignus offertur conspectus. Vitam autem habitum, regni magnificentia apparato, indutum, sic ut manus super solentis suum expunse, minutisque pretiosissimis compluribus ornate, dextera quidem argenteam cum Crucifera suo Crucem sustineat; sinistra vero subjecto incumbat libro: qui vel ipse ille est, quem de septem Armis spiritualibus propria manu conscripsit, gemmeo inclusus operculo, vel alius eundem representans.

Corpus incor-
ruptum,

conspectum a
nobis.

Vita intra
annum 50 a
morte scripta.

2 Vitam illius conscripsere vari, ut in prefatione ad Vitam secundam videmus. Antiquissimo habetur ea, quam anno seculi precedentis undecimo, quinquaginta fere annis post mortem, absque suo nomine vulgasse dicitur Frater Dionysius Paleotti ex Ordine S. Francisci de Observantia: quamque una cum predicto de septem Armis spiritualibus libro, Latinam fecit et vulgari Italico, et typis Hieronymi de Benedictis vulgavit anno MXXXII Joannes Antonius Flaminio Furo-Cornubiensis, vir cultissima (ut cu sebebant tempora) literaturæ: quem sacris ejusmodi commentationibus haud illicenter stylum impendisse, testantur Vitæ Patrum

Luca; non sum tamen a civitate vestra spiritu segregatus. Hac ergo revelatione patefacta, cognitisque postmodum virtutibus, quas secundum uniuscujusque desiderium operabatur in eis, de morore letitiam, de tristitia gaudium, de tribulatione fuerunt consolationis remedium consecuti.

D
EX MSS.

26 Facta est autem hæc de Græco in Latinum translatio Anno Dominicae Incarnationis millesimo centesimo nonagesimo quarto, mense Julii x Indictionis, Pontificatus sanctissimi Roberti, Venerabilis Tricaricensis Episcopi 9 anno nonagesimo, ad laudem et gloriam summae et individue Trinitatis, nec non ad honorem eximii Confessoris et precipui Eremitæ Vitalis, cujus nos adjuvemur meritis, protegatur auxiliis, orationibus muniamur nunc et semper in secula seculorum, Amen.

Acta Latine
reddita

9
anno 1195.

a Petra-perciata seu parciata, id est, petrosa, in alio codice apud Capitanum petriola videtur ea esse, que Italia Petra-fusa, infra Potentiam urbem in Apennino monte, versus Principatum Citeriorem: et reliquum iter correspondet. Distat a Ripollâ circiter 30 millibus passuum. — b Guardia vicus distat a Petra-fusa sedrem circiter, et a Turri octo millibus passuum. — c Turritana Sedes Episcopalis, ne quidem memoria est apud Ghellin: videtur perisse per Saracenos incurstones, et ejus loco erecto anno 1068 Sedes Tricaricensis: cui modo subest. — d Lupus Protospata Anno 1031, Augusti, mense Junii comprehenderunt Saraceni Cassianum, et tertio die moris feci prælium Philo (salsus Protocapanni) cum Saracenis, et ceciderunt Græci, seu Christiani. Est Cassianum seu Cassanum urbs vicinæ Calabriae, alio in vicina Harcensis dicitur. Unde ad hæc tempora videtur hæc referenda. — e Encephalis, et Encephalio: Græcis auxiliator, quod etiam epitheton Apollini datur. — f Asserari modo reliquias SS. Lucae et Vitalis in ecclesia Cathedrali Tricaricensi supra diximus. — g Creatus ergo Robertus anno 1175 aut sequente, testis interfectus anno 1177 mense Februario, inter conjugia Inter Willelmi Regem Siciliæ et Joannam Angliæ Regis filium: et anno 1179 adfuit Lateranensi Concilio sub Alexander III. Nec diu post huc vrbatum annuum successit, quia Henricus successor anno proximo 1195 subscripsit Florentis canobus privilegio ad Henrico VI Imperatore concessa.

Petra-perciata.

Guardia
urbis.

Turritanus
Episcopatus.

Cassianum
urbis.

15

metelyi Ordinis Prædicatorum, visum typis anno post hanc Vitam sexto subjectæ.

3 Summum illi quidem nomen velut auctoris Vitæ isti præfixit: non invenit dissimulavit Interpretis se numerum duntaxat functum, quando eidem subjecti Fratris Francisci Castrocarni epistolam, maturam utilissimi operis editionem postulantis, hoc exordio Ede quæso, Flaminio doctissime, opus illud divinum, quod de Catharina posterioribus laudibus, licet ex patrio sermone in Latinum transtuleris, composuisti tamen nuperissime et protulisti: id enim lectissimis verbis et gravissimis sententis sic ornasti, ut diversum in eodem, alterum a semet existat. Pam Vitam hic domus primo loco, anno MDLIII tertio vice reusam atque ad Admodum Reverendo Domino Simone Santagutha, Succedote Bononiensi ibidem acceptam; ejus etiam beneficio et ductu ad omnium urbium sacrarum usi, hoc inter vetera præclarissimum volumus. Eundem Vitam non cum libello ipsius et mirantis ex Lutina Flaminii versione Gallicam fecit N. de Souffour, et Sanctimonialibus D. Clarae dedicatam Parisiis impressit anno 1597 typis Guilielmi de la Noüe.

interprete
Flaminio
hic edita.

F
ulti posterior
cur præter-
missa:

4 Quantum porro in hoc primo Vita plurima defecere viderentur, defecit illos ex parte supplere anno 1595 Revereatibus D. Christophorus Mansueti de Monte-clara, historica pleraque ex libello predicto Vitæ priori interserens, quam sic interpolatum eo, quo diximus anno veramque quadringentis post Bononiæ subjecti prælo Joannis Baptistæ Bellagamba Quia tamen Christophorus, præter accepta ex predicto libello (quam maturent alii scorsim una cum Vita imprimere quam eidem adnoscere) et præter aliquot recentiora miracula, ante annum secentesimum patrata, novi fore habet nihil, unde Vita diversa debeat potius dici quam prior interpolata: satis habuimus indicasse auctorem et tem-
pus;

maxima et
accuratissima
Vita quo?

A pus; quamvis eandem Latine redditam haberemus, a Matthia Thannero Carthusiano, et Fr̄burgi Brisgoiæ excusam anno MDCXXVIII: quam quidem tanto facilius æquiusque fuit a nobis præternitti, quod in manibus esset non tam verbus quam rebus proluxa, eademque accuratissima scriptio Jacobi Grassetti & Societate Jesu, Bononiæ impressa seculi hujus anno vicesimo; quam quomodo et quatenus Latinam fecerimus, post auctoris ad secundam *Vitam præfationem* distincte explicatum Lector reperiet. Ex illius porro capite ultimo, quæ ad cultum B. Catharinæ Ecclesiarum spectant, hæc conjuncta lege.

B. Catharinæ
Clemens VII

B Quatuor hoc in genere indulta Clemens VII Pontifex Maximus promulgavit, tempore non uno, quorum hæc summa est. De sancta vita ac morte Dei famula Catharinæ, et miraculosa corporis incorruptione, ejusque exhumationem secutis prodigiis plene instructus Sanctissimus Dominus; qui ipse, in comitatu Caroli V Imperatoris invictissimi, eadem ipsa suisueta senilis Bononiæ usurparat; amplam perpetuamque facultatem concessit Sanctimonialibus monasteriorum Corporis Christi et S. Bernardini Bononiæ, aliorumque duorum iisdem nominibus Ferrariæ, solemniter celebrandi illius, tanquam Beatæ, festum, vñ Idus Martii: idque Officio proprio et Missa particulari, per devotos quosdam Religiosos compositis ordinatisque, et a Magistro sacri Palatii Romæ approbatis; ejusdemque Commemorationem faciendi omnibus et singulis anni diebus. Concessit præterea, ut præfata Missa in quatuor illis ecclesiis diei possit a quocumque seu Regulari seu seculari Sacerdote: non tantum in die ipsius festo, sed etiam alio quocumque die, quo diei possunt Missæ Volvæ, juxta Regulas atque instructiones Missalis Romani.

Officium
et Missam
proprie
concedit.

B

C Cogitabat vero ad solennem B. Catharinæ canonizationem procedere hic Pontifex; idque ipsum facturum se viva vocis oraculo addiderat: sed maximi motus publici privative, quibus exercitum habuit totum (ut passim constat) sui Pontificatus spatium, nequaquam ei permisero, ut bene cogitata in effectum deduceret. Post aliquot deinde annos novovalium reformatumque est Breviarium atque Messæ Romanæ, tempore Pii V Pontificis Maximi; ex cuius decreto processu fuit Officium et Missam, quæ Clemens probavit, ad formam innovationis predictæ reduci; quod sub Pontificatu Sixti V est factum: de cuius mandato eadem recensita reformataque, prælo typographico subjecta sunt anno MDLXXXVII: et ab eo tempore in hæc usque diem, ea forma servatur, quoties nova opus est impressione.

Ea sub Sixto V
reformatur.

C

D Denique Illustrissimi Cardinales Congregationis Sacrorum Rituum, expenso denno miraculoso corporis incorrupti, etiam his nostris temporibus, statu, judicaverunt B. Catharinæ nomen Martyrologio inserendam, ex quo dictus singulis in sacris precibus Ecclesia recitat Sanctorum ac Beatorum quotidie occurrentium nomina: procurantibus negotium istud Illustrissimis Cardinalibus Goyvaldo et Pubotto, qui rem ad Congregationem primum, deinde ad Romanam Pontificem Clementem, Papam ejus nominis octavam, retulerunt: qui viva vocis oraculo sanxit, ut quod resurrexerat Congregatio executioni mandaretur. Itaque condito decreto xii die Augusti, anno vero MDCXCI inserta sunt Martyrologio Romano hæc verba: Bononiæ B. Catharinæ Virginis, Ordinis S. Clare, vitæ sanctitatis illustris; cuius corpus magnum cum honore colitur.

nomen inseritur
Martyrologio Rom.

E Quod ad P. Grassettum, *Vitæ posterioris auctorem*, attinet, is post annos quadraginta quatuor, magna cum doctrinæ tam humanioris quam severioris commendatione et singulari integerrimæ vitæ exemplo, actus in nostra Jesu Societate diem suum Arimini clausit fere sexage-

P. Jacobi
Grassetti
elogium.

narius anno MDCXCI. Præcipue autem in eo emittit et admirationem tulit promptitudo in parendo, profertenti ex ea cuncta sibi recte procedere: ejusque luculenta dedit arguenda etiam in extemporaneis et arduis parandi occasionibus: successus certe in iis, quæ injunxisset obedientia, minime vulgares habuisse vel ex hac Vita colligas, quam similis obsequendi studio ab eo scriptam fuisse ex ejus ad lectorem proloquio manifestum est.

VITA

ex Italico Latine reddita
per Joannem Ant. Fluminium Foro-corneliensem.

CAPUT I.

B. Catharinæ vitæ Ferrariæ acta, virtutes, tentationes, favores divini.

Catharina Virgo, cui Bononia materna patria Bononiensi cognovissent indidit, patrem habuit Joannem, ex nobili Vigorum familia, Ferrariensem civem, præclaris insignem dotibus virum, ac litteris ornatissimum, vitæ ac morum integritate memorabilem; qui suis virtutibus magno in honore apud Nicolaum Estensem, Ferrariæ Principem, fuit, ac præsertim in publicis muneribus fere semper occupatus: matrem vero Bononiensem viro non dissimilem. Sed quales ipsi parentes fuerint, conjecturam facere quilibet ex filia potest. Matri Benevuntæ nomen fuit. Nata est Bononiæ sexto Idus Septembris, die natali Mariæ Virginis Dei Genitricis, anno ab adventu Christi decimotertio supra millesimum et quadringentesimum: cujus nativitatem nocte, quæ felicem partum præcessit, ipsa Dei Mater Joanni ejus patri, qui tunc erat Patavii, præmonstravit, et futuram ingens in toto orbe terrarum lumen prædixit a. Nullum nata vagitum (sicut infantes solent) edidit, neque per totum triduum vel lactis aliquid, vel aliud nutrimentum quicquam gustavit; magnum profecto sanctitatis et austeritatis futuræ præsagium. Bononiæ primos ætatis annos egit: num ipsa in quadam epistola se Bononiæ natam et educatam asserit b. Patris dein jussu Ferrariam a matre perducta, cum Margarita antedicti Principis filia humilissime vixit. Erat illi in teneris annis senilis prudentia, modestia singularis ac mira venustas, et morum elegantia: ut facile jam tum appareret, cœmum rari exempli futuram.

B. Catharinæ
parentes.

E

nativitas,

a

pueritia
Bononiæ,

b

adolescentia
Ferrariæ acta.

F

c

d

S. Clare
institutum
impleta,

e

clare virtutibus.

F Sed cum delicias omnes, opesque et quicquid delectare mortalium animos in hac vita solet, aulique Principis e fastidiret puella, cujus mens tota in eola diversabatur; non prius destitit, quam permittentibus ipsis parentibus d monasterium Corporis Christi, sacrum Divæ Clare Virginum, ingressa est; ut tota se Christo, quem dies noctesque cogitabat, amotis omnibus impeditentis, dederet. Annus erat ille ab adventu Christi vigesimus tertius supra millesimum quadringentesimum e, ætatis vero illius undecimus. Senota igitur ab omnibus rerum terrenarum occupationibus, tanto animi ardore famulari Deo cepit, ut illam mirarentur omnes, et qualis cito evasit, futuram præsagirent. Tanta inerat illi mansuetudo, tanta erga omnes, quibuscum vivebat, reverentia obedientiaque, ut amabilis et gratissima brevi cunctis fere, et, quamquam in puellari admodum ætate, etiam venerabilis. Ingens illi rerum omnium, præterquam earum quæ Deum respicerent, contemptus. Parentum ac propinquorum omnium cogitationem et curam omnem statim deposuit, ut nihil aliud quam Deum amaret et cogitaret. Peccatorum illi assidua cura, et incredibilis commiseratio; atque ob id frequentes pro iis apud Deum preces: quorum quidem quantopere salutem cuperet

A cuperet, uno at insigni et memorabili sane indicio potest intelligi, quod ardentem optabat, ac ita Deum precabatur, ut etiam damnatorum in inferno omnium in se unam, ac in profundissima quidem inferni parte, supplicia transferrentur; ut per suam unius damnationem ceteri poenis eximerentur, et salvi fierent: et hoc ipsa in suo diviuo opusculo, quod de vernaculo sermone in Latinum proximis diebus nos traduximus, scriptum reliquit.

3 Ubi cumque et cum quibuscumque esset, aut de Deo aut cum Deo loquebatur; ut in terris quidem corpus, mens in cœlo semper versaretur. Et, quamquam gravissimis urgebatur tentationibus, ac pene intolerabilia ferebat antiqui hostis certamina; quia tamen tam patienter quam libenter illa pro Christo sustinebat, bilari fere semper erat facie, et temperata gravitate latanti similis. Nullum tempus illi vacuum elabebatur, scienti, nullius æque rei reddendam nobis esse Deo rationem quam temporis. Nullum ex illius ore verbum excidit inane, et quod aliquo pacto audientem posset offendere. Ita cunctis in rebus admirabilem se cunctis præstabat, ut omnium in ea virtutum exempla conspicerentur. Sed præcipua illi cura esse videbatur, pro Christo ab

B omnibus contemni ac pro nihilo haberi; ideoque se stultam existimari ac dici cupiebat; et, quemadmodum ipsa se credebat, ita iudicari ab omnibus contemptibiliorem cunctis mortalibus optabat. Incredibile dictum est, quanto opere ipsa se sperneret, ac sperni ab omnibus cuperet, ut Christo plurimum placeret, et illum hac in re potissimum imitaretur; cuius quidem sciebat totam vitam nihil aliud esse quam veræ et consummatæ humilitatis exemplum, ac propterea in Evangelio dixisse: Tollite jugum meum super vos, et discite a me, quia mitis sum et humilis corde. Et certe nulla est virtus, qua se Christianum quis profiteri verius queat. Sancta igitur Virgo, quæ nihil aliud magis studebat, quam ut per hanc virtutem gradiens, Deo maxime placeret, ac veram imitatrix Christi fieret, omne suum in hanc studium ac diligentiam contulerat: quod sane est verissimum ac firmissimum vitæ ac religionis Christianæ fundamentum; quod si tollatur, ut ceteræ virtutes vel desint vel corrumpantur necesse est. Per hanc fecere iter, quicunque ad cœlum pervenire et perpetuam adepti sunt requiem. Ob hanc illa dictis factisque omnibus incredibili quodam modo mitem se ac mansuetam ostendebat, ut nihil illa diceret unquam aut faceret, quod irrificæ humilitatis exemplum non præberet. Induebatur ob id vilissimæ, ut quæ omnium se infamam duceret, et cunctas sibi præferens illis se submittebat, ac parere omnibus maxime studebat. Vilissima quæque sibi deposcebat ministeria. Denique tam recte valentibus quam ægrotantibus, tanta caritate ministrabat, et operam suam tam hilarem, adeo promptam præstabat, ut nihil tam laboriosum aut tam sordidum foret, quod illa refugeret.

4 Hinc sequebatur magna illa et insignis virtus, quæ totius religionis tenacissimum est vinculum et stabilimentum obedientiæ, cuius admirabile quidem exemplum ipsa se præstitit: quæ cum ad omnium jussa promptam se et paratam semper exhiberet, et quædam ex sacris Virginibus, vel imprudentia quadam vel commiseratione mota, illi dixisset, ne tantopere laboraret, nec sic omnibus se subjiceret, ut facta cunctarum ancilla videretur; placide admodum ipsa et læto vultu respondit: At ego quidem mearum dominarum et Christi sponsarum ancilla sum. Hæc mea est gloria et requies, pro unaquaque laborare; ne panem doloris comedam, et pauperum sanguinem in meam perniciem bibam. Cumque magnum jam sibi ex hac virtute nomen comparasset, et aliquando

illam experiri, qui eî præcipere poterant, vellent: D iussere, ut exuta vestibus ad matrem suam nuda iret, et inde nuda reverteretur. Parere illa continuo cœpit, ac se vestibus exuebat: sed statim jussa est, ne faceret. Jussa etiam aliquando est, ut se saltu in medium ignem mitteret: extemplo parebat, sed retracta est; ut mirari non sit opus, si tam crebro, tam libenter, ac tam anxie ipsa in suo libello, cujus paulo ante mentionem fecimus, de hac virtute verba faciat, et unam ceteris anteponat: ut asserat, nullam vitæ austeritatem, nullam corporis macerationem illi comparandam, ac propterea sacras ad illam Virgines adbibita omni diligentia hortetur.

3 Orationi vero et contemplationi miro studio et assiduitate vacabat, nec erat illi quicquam ea re dulcius ac suavius. Quod ubi vidit hostis antiquus, struere illi cœpit insidias, ac mirum solitudinis studium injicere, ac monasterii tedium; persuadens illi fore ut in solitudine multo melius, et quantum vellet, orationi vacare posset. Quod quidem desiderium cum vehemens esset, et illam ad egrediendum in locum aliquem desertum quotidie magis impelleret; ignara essetne id consilium utile, et an Deo placeret ut ita faceret, impense Deum precata est, ut sibi panderet, quid facto opus esset. Exaudita sunt preces, et admonita est, debere unumquemque in loco permanere, ad quem Deus illum vocaverit. Quare divinum secuta consilium, fraudem illam fuisse diabolicam intellexit. Sed alia plurima quidem ac diuturna certamina illi demones intulere, in quibus quamvis præter modum vexaretur, et subtractus illi divini amoris ardor videretur, Dei tamen ope nunquam destituta est, et ex omnibus victrix demum evasit. Ter etiam demon sub imagine Christi Cruci affixi, ac Mariæ Virginis parvum Jesum in amplexu tenentis, illum sefellit: ita ut esse vere Christum, ac venerabilem illius Matrem crederet. Quod sibi accidisse divino permissu ipsamet non alia de causa in eodem libello testatur, quam quod nescio quo pacto ex nimia celestium donorum fiducia sibi ipsa persuadebat, nullam posse hostis antiqui tam subtilem esse fraudem, quam non agnosceret. Propter quod grave ac nimis longum tulit supplicium, ut pene ad desperationem aliquando compelleretur. Atque ob id diligentissime illa sacras in suo opusculo Virgines hortatur, ne quasit perfectionis tantæ, quæ sibi ipsa fidere audeat.

6 Taceo similia multa, ne longior sim, de quibus illa tandem victrix magna impostorum tranquillitate frui cœpit, et ardor ille pristinus, ac divini amoris suavitas, quam diu fuerat experta, in eam rediit. Erat autem orationi adeo intenta, ut ex nimia ob id lassitudine die quodam magnus illam sopor invaserit, ad quam dormientem inclytus Martyr Thomas Cantuariensis Episcopus venit, pontificalibus indutus vestimentis: qui illam docuit, modum etiam orationi esse adhibendum, post quam sit quiescendum; collectis dein viribus ad eam redeundum. Quæ cum monisset, Virgini adhesit, et osculandam illi sacram manum præbuit. Tunc expergefata est, ac vigilans reverenter illius manum osculata est: post id Sanctus evanuit. Hoc autem ipsa quodam in loco Breviarii, quod suis manibus sancta Virgo scripsit, testata est, cujus hæc verba sunt: Pro S. Thoma Cantuariensi gloriosissimo Martyre ac benignissimo, qui manus suas sanctissimas ostendit mihi, et osculata sum illas dulciter in corde et corpore meo. Ad laudem Dei et illius, scripsi et narraui hoc cum omni veritate.

7 Et quod ipsa, quantum ad orationem attinet, faciebat, ceteras ut idem facerent monebat et hortabatur, aiebatque septem esse, quæ ad perfectam

INTERPA
FLAMINIO.

orationis
studio:

E
tentationibus
varis exercetur.

F
apparet et
S. Thomas
Cantuar.

Ita ut docet
dispositionem
a recte oran-
dum.

orationem

imprimis
humilitate,

obediencia,

A nullus post se reliquit liberos, conjugii sui anno quinto ætatis vigesimo secundo, utroque non plene exæcto, mortuus 1432 10 Octobris et habitu Tertiarum S. Francisci sepultus, cui an Sedis Apostolicæ primatus cultus aliquis deferatur necdum nobis liquet. Arturus, more suo pudenter eum veterum Ordinis sui Regis. — **L** Jarla vacuum cui S. Petri de Casali nomen: anno 1443, 14 Augusti: additur autem in Vita per Grassetum scripta: non multo annis post, revelatum eadem Regis fuisse totius Beatrix familia depressionem, occasione seditionis contra ipsum movenda, qua rebus privandi Dominio, justitiam detestandum, ipsi ab urbe expellendi essent, cum omnis factione. — **L** Accidit ea anno 1453, sub Mahomete II, post acerrimam duorum mensium oppugnationem, die 10 Martii, in vigilia Pentecostes, ne dubitari possit, Græcorum exidium, propter schismatis blasphemum in spiritum sanctum, divinitus permissum fuisse. — **M** Obiit hic 1456, die 24 Julii inter Beatos iste adscriptus, cujus et nos Virgini dolumus, Ferrarie, cum corpus ejus venerati fuisset, et Latino originario fideliter descriptum: fuit ex ordine Jeauatorum cognomento Tosignanus. — **D** Senatus intellegit, cujus canonizatio celebrata sub Nicolao V, anno 1451, 19 Martii.

CAPUT II.

Monasterii Bononiensis fundatio, et Catharinæ beata mors.

Magna hæc, et manifesta sunt admirandæ sanctitatis indicia, quæ cum in dies magis claresceret, et jam nomen illius illustre factum esset, sacre monasterii Ferrariensis Virgines primis illis inchoati monasterii annis, ubi se includere, Prefectam sibi de suo numero, quam trito vocabulo Abbatissam vocant, eligere literis Apostolicis jussit sunt a. Statim igitur concordati sententia omnes in sanctam hanc Virginem consentire, ac illam sibi prefecere. Quod ubi ipsa cognovit, quæ non potuisse quidem, sed semper subesse, ac serva omnium esse maxime optaverat, tanto dolore statim correpta est, ac in tantum proripit fletum, ut pene defecere, cujus erat tantus dolor, ut ceteris Virginibus lacrymas excuteret. Deinde cum alia duo monasteria constiteret sacræ Virgines vellent, alterum Cremonæ, Bononiæ alterum; ac inter eas ageretur, ut alteri eorum sancta Virgo preficeretur, dixit illa, se nunquam id passuram, nisi prius explorata sibi divina voluntas esset; quam ubi novit, libenter id onus subiit. Missi igitur Ferrariam Bononienses cives ad Leonardum, venerabilem tunc et præclarum monasterii Ferrariensis Prefectam accesserunt, ac rogarunt, ut de sacræ Virginibus unam ipsa deligeret, cui recte administratio et prefectura sui monasterii b committeretur. Tunc illa, dabo, inquit, vobis alteram Sanctam Claram, ne vereamini. Quod vere quidem illam dixisse, res ipsa indicat, nec in re tam manifesta testibus opus est. Sic igitur electæ Venerabiles ex Minoritarum Ordine regularis Observantia viri, Franciscus Tinctor, Jacobus cognomento Primadizus et Gabriel Bononiensis c, quia Bononiæ nata esset, jussere, ut se deinceps Catharinam Bononiensem diceret. Paruit illa, et patriæ, in qua nata est, cognomentum perpetuo retinuit. Sic quidem prefacta et de larata visio quædam est, in qua sanctæ Virgini duæ sedes magnificentissimo apparatu instructe, monstratæ fuerant; sed illarum altera major et ornatio: quas dum ipsa magna cum attentione miraretur, et quorum essent interrogasset, audivit, majorem et ornatiorem illam Catharinæ Bononiensis esse.

12 Electa igitur sancta Virgo, ut monasterio Bononiensi præset, graviter admodum egrotabat: sic quidem, ut illius salus magno in discrimine versaretur. Non tamen ob id impedita est (tantum illi obedientiæ studium et cura inhaerebat) quia continuo ad suam prefecturam accederet. Et primum quidem lectica extra monasterium delata est, dein carpento usque ad navim; sed adeo confecto corpore, atque consumptis viribus, cum de monasterio exportaretur, ut sacra comitibus illud data sit candela, qua, sicut more Christiano morientes solent, signaretur, si forte (uti suspicabantur) in itinere

diem suum obiret. Sed mirum dictu est, quam repente vires illi redierint, ubi carpento imposita est; magisque confirmata sit, ubi ad navim pervenit; in qua sic quidem, ut reliquæ, absque ulla molestia quievit. Ita incolumis Bononiam in suum monasterium pervenit mense Julio, die S. Mariæ Magdalena festo, anno ætatis suæ quadragesimo tertio. In ipso autem monasterio totum triduum non sacram modico Virginum, quæ incredibili eam gaudii illam exceperant d, sed totius civitatis mira letitia, fuit, visentibus eam certatim civibus, qui ejus comitatem, facundiam, morum venustatem, sapientiam, et sanctitatem, quam dictis factisque præsefererat, satis quidem mirari non poterant. Electa quidem ad hanc Prefecturam fuit anno ab adventu Christi septimo e et quinquagesimo supra millesimum et quadragesimum: anno vero ætatis ipsius tertio et quadragesimo f monasterium Bononiense tunc quidem et parvum erat et contemptibile: sed non prius destitit sancta Virgo suis apud Deum precibus, quam accedentibus ex civitate non paucis, quæ suam Deo virginitatem vovebant, quotidie lateres, calx, ligna, et alia quæ ad edificationem sunt necessaria, liberaliter conferrentur. Ita quidem brevi non solum numero Virginum, sed etiam ædificio sic monasterium crevit, ut ambitu suo et magnitudine multis oppidis comparari queat.

13 Interim sancta Virgo nullum quidem laborem, nullam molestiam subterfugebat, ut sacræ Virgines Deo commode famulari possent. Dum in his laboribus diu versaretur, et multas jam graves ægrotudines passa esset, ut vehementes capitis dolores, mariscarum etiam cum multa sanguinis effusione, ac febrim, (ut facile ac opportunum maxime ægrotudinibus habebat corpus) in gravem incidit valetudinem. Tunc sancta Virgo vitæ suæ finem advenisse arbitrata, jussit lectum sibi in medio sterna cubile, male omnes posset commode alioqui. Ibi gravissima et diligentissima oratione sacræ Virgines ad parem atque concordiam hortata est, et cetera monuit, quæ gratas quotulis magis Deo famulas efficerent. Cum autem gravitas morbi illam in horas magis urgeret, et paullo post moritura videretur; corporeis ablata sensibus est, et in admiranda pulchritudinis et amoenitatis prætum perducta. In ejus medio maximus Princeps in throno suæ majestatis sedens conspiciebatur, quæ quidem sedes inarrabili ornatu conspicua erat. In duobus partibus, quæ in superiore throni parte erant, in altero D. Laurentius, in altero B. Vincentius collocati cernebantur, Angelis plurimis illos stipantibus. In parte throni dextera Princeps aderat mater. Omni dignum admiratione erat, ac nullis explicandum verbis divinum illud spectaculum. In conspectu Princeps, et ante thronum quidam erat, qui fidibus canebat: sonus autem erat illi psalterii, qui apertissime verba referebat illa, Et gloria ejus in te videbitur: nec aliis, quam talium verborum cantus audiebatur. Princeps autem ipso dexteram extendens, suam virginem apprehendit, et dixit: Audi, filia, diligenter cantum, et percipe quid est, Et gloria ejus in te videbitur. Cum autem illa ingenti pulchre suffusa ob tanti Numinis præsentiam et majestatem nihil audeat respondere, omnia ei Princeps aperuit, ac declaravit ex tali eam ægrotudine evasuram. Et his dictis visio evanuit, et sibi ipsa Virgo restituta, sensit melius se habere, ac pristinum robur in corpus redire, nec multo post convalescit.

14 Ejus visionis duplex est interpretatio: quarum altera est, gloriam Crucis Christi in ea videntem, quam ipsa in corpore suo cum multa patientia, imo cum ingenti desiderio et gaudio portavit, hortata semper subditas sibi Virgines, ut idem face-

Beatrix familia.

B. Jo. Tosti gnani.

Deprecatur eligi in Abbatissam.

novi tamen Bononiensium monasterio prædicatur.

et Bononiensis cognominatur.

ad mortem egro.

in itinere convalescit.

monasterii structuram perfecit.

in lethalem morbum incidit.

a quo mirabilem structuram passu.

convalescit.

quæ illius visionis sensus.

A **Sacerdos sacrosanctum Christi Corpus esset, nec in libro verba, quæ tunc dici solent, inveniret, sancta Virgo sancti Spiritus instinctu dixit: Quare, Pater, in medio libri, talique in loco quod optas invenies; et statim invenit. Ubi cœlesti Pane pia Mater epulata est, ad sacras conversa Virgines, inquit: Vos Filiæ, vos Sorores meæ, obsecro, ut mihi omnes ignoscatis, si quid nullo pacto dixerim unquam aut fecerim, quod vos offenderit; nec minus, ut pro me Deum precemini. Post hæc facie illius mirandum in modum exhilarata, sustulit oculos, et rursus tamquam non amplius visura illas intuita est, ac statim demisit. Ibi ter repetito nomine Jesu, parvo ac suavi admodum suspirio felicem efflavit animam, anno ab adventu Christi sexagesimo-tertio supra millesimum quadringentesimum, vii Idus Martias, ætatis vero sue anno quinquagesimo: Præfecturæ autem Bononiensis monasterii anno septimo.**

sacramenta suscipit

et moritur,

a Imo antequam aliquid circa illas constitueret Pontifex Nicolaus v. an. 1452 occasione clausuræ et reformationis postulatus, ad quam petita est ex conventu Monacho Abbatis. Et autem de ipsarum virginum Ferraviensium numero ea eligeretur, antea fuerat cogitatum, post mortem videlicet Sororis Thodæ, quæ prima cum eo titulo monasterium per annos ferme viginti rexit: ad hoc autem non Capitulum electum adhibita est, sed res inter Lucianum fundatorem et Patres de observantia, quorum virginitas suberat, conclusa fuit: ut patet in sequenti Vita, clarus exordii et historiam Ferraviensis monasterii complexu — b Non alio tempore nisi per ipsam reformatum, ut aliqui censent et hoc nullo vitæ creditur; sed non per ipsam nichilominus, deducta ex Ferraviensi monasterio Virginitas sacrum colonum. c Item Fr. Baptista de Larento Virginitas generalis tholani, et Fr. Marcus Fantuzzi, Minister Provinciarum Bononiensis, qui omnes cum Legatis Bononiensibus venerunt, Virgines sacras cum sua Abbatisa Bononiensis deductæ. — d At nullus ibi ante ipsam fuisse jam dicitur, nec minus nisi in autumno admissas exhibebat in Vita 2. m. 77. — e Imo scito, ut constat ex publicis Instrumentis Bononiæ confectis, de quibus in 2. Vita m. 76. — f Hoc recte: cum nata decatur anno 1413, 8 Septembris: hæc autem vixit Julius agerantini, anni 1456. — g Soror Joanna Lambertina hæc erat. — h Hæc prædixit Ferraricæ habitum induerat Ferraria, quamque sancta Bononiensis inter Conventus juxta monasterium raverat aliquot annis. — i Hæc nitem semo et creatio similis intra monasterium adducta erat, nominis Bravennatis. — j Hunc ab ipsomet compositum evocet Grassettus, cuiusque totum exhibet lib. 2. cap. 13. constat quatuor scriptis, quorum istud principium semper repetitur: prima perferat pedes salvatoris, secunda transfuram lancea latas, tertia manum in cruce extensis, quarta splenis coronatum caput jubet contemplanti.

CAPUT III.

B. Catharinæ sepultura, et corporis incorrupti et miracula eum secuta.

Defuncta, fuit multo quidem formosior, quam viva, adeo ut puella quindecim annorum dormiens videri possit. Secutus est continuo sacrarum Virginitatum ingens ibitus, ac tantus per totum monasterium ejulatus, ut manifeste appareret, quantus omnium illarum in eam fuisset amor, et amissæ desiderium foret. Quædam etiam, ubi exprasse illum videre, magnitudine doloris tanquam exanimis concenterunt. Tum lugubres audiebantur undique voces, ac per totum monasterium lamenta plorantium: alie Matrem vocabant: alie sacrarum Virginitatum specimen, sui monasterii gloriam: alie se infelices dicebant, quod omni consilio, quod omni ope atque solatio destitute essent: alie mutuis amplexibus belibus in cœlum voces emittebant, ac se invicem miserabantur, et communem lamentabantur cladem. Verum, ubi aliquandam dolori satisfactum est, sanctum cadaver in ecclesiam extulere, ut celebrarentur exequia. Sed, ubi ad locum perventum est, in quo sacrosanctum Christi Corpus de more asservatur, defunctæ Virginitatis facies multis cernentibus mirandum in modum exhilaratæ visa est, et ejusdem magnæ keititæ signa dare. Ibi lugubres voces et lamenta redintegrata, et rovarum profusio lacrymarum. Hæc faciem, illa manus, alia sacros pedes exosculabatur, ab amplexibus illius alia divelli non poterant. Tum exequiæ magno cum apparatu ac solenniter ductæ: demum effossa terra sanctum cadaver superposito sudario, et ta-

Martii P. II.

A Alabus nisi deploratum, adiver

crepus factus

bula, quæ corpori eminebat, ne terra injecta comprimi posset, humatum. Magnus postmodum odor ex tumulo sentiri cœpit, et quidam inde radii emicare visi: quibus magis in sententia confirmatæ sunt, sacram Virginem in cœlum esse relatam; quod ea quidem haud dubia forent sanctitatis illius signa. Si quæ de sacræ Virginitatis erant quæ aliquo morbo tenerentur, ad tumulum accedebant, et sanctæ Virginitatis opem invocantes liberabantur.

19 Hæc res fecit, ut pudore quodam teneri cœperint, quod tam humiliter sepulta esset, ac terra integeretur. Quare demum permissu Patrum, ad quos ea res pertinebat, illam exhumarunt. Quod dum pararent facere quatuor Virgines, quibus datum id negotium fuerat: horribilis tempestas, dæmonum invidia, repente oborta est imbrum, grandinis, tonitruum, et ventorum, ac tam densæ tenebræ (et nox erat) ut non modo non exhumari, sed nec inveniri sepulture locus posset. Quod ille cernentes, per porticum, quæ sacram ambit sepulcrorum aream, ad orationem confugientes, Deum precatæ sunt, ut tantam sedaret tempestatem. Continuo igitur tranquillitas quidem reidita est: sed tenebrarum tantus erat horror ac densitas, ut nullo pacto sepulcri locus inveniri posset. Tunc ex quatuor una in mediam processit aream, et ad Crucis signum invocato Christi nomine, Deum rogavit, ut si ipse, quod faciebant, approbaret, et sanctam exhumari Virginem vellet, tantas noctis tenebras discederet, ac induceret serenitatem. Audite sunt continuo preces, et cœlum, quanta erat areæ latitudo, serenum factum; ibique tum stellarum claritate, tum lunæ splendore sepulture locus facile inventus, descendentibus eo divinitus tanquam stelle ejusdem radiis. Ita demum non difficilis exhumatio fuit, et sanctum cadaver in capsâ, quam ad id paraverant, collocatum, ut iterum, sed honestius, sepelirent. Ad nescio quo pacto visæ sunt eogi sub viam porticum deferre, unde tantus repente per totum monasterium odor diffusus est, ut ex omnibus partibus stuentes accurrerint Virgines, et incredibili gaudio rei miraculo affectæ sint. Fœdatam terra, quæ super injecta fuerat, faciem et vestimenta purgarunt: nasus et partes oris, quas tabula superposita terræ pondere compresserat, divinitus in pristinum statum sunt restituta: e naribus autem sanguis ad mensuram cyathi unus effluxit, non alius, quam qui de vivis solet corporibus.

D INTERPR. FLAMINIO. sepelitur:

discussa tempestate

et tenebris nocturnis

E

exhumatur corpus suavitatis et mirabilis

repositur in ecclesiam,

F

fluit liquor miraculoso,

a

b

G sacrum

INTERPR
FLAMINIO.

populo per dies
7 spectandum
datur.

A sacrum cadaver in tumulo habuerat; eo, quem diximus, liquore perfusam. Voluit etiam exemplum habere divini libelli, quem sancta Virgo ipsa (sicut ostendimus) composuit et sua manu perscripsit. Per totos septem dies ad sacrum corpus fuit populi concursum, tractatum manibus et odoratum, omnique parte prorsus incorruptum, non aliter quam si tunc illud vita destitisset, affirmabantque quicumque illud videbant, se nec pulchrius, nec magis odoriferum Sancti ejusquam corpus viderunt. Quod quidem magna cum veneratione non designati sunt Principes multi ac Reges e, qui Bononia iter fecerunt, visere.

d
Miraculis cla-
ret,

21 Sed *d* spectatam diu ac multis quidem modis, admiranda Virginis hujus sanctitatem, post felicem obitum multo illustriorem fieri Deus numero et magnitudine miraculorum voluit: de quorum acervo non pauca memorabo, quibus appareat, quanto illam, quam dum viveret adeo se contempserat, afflicto Deus honore voluerit. Ac primum quidem monasterii ejusdem Virgines experte sunt illius opem quamplurimum; quæ laborabant alibi capitis aut pectoris aut laterum doloribus; alia stomachi eruditate ac debilitate, ut cibum non retinerent; alia, quibus assidua animi sollicitudines ac perturbationes nullam quietem relinquebant. Ex illis quedam nervorum dolores annos octo passa, ubi illam invocavit, ea molestia liberata est. Sicut alia, quæ tussi acerrima laboraverat, propter quam ingentem pectoris cruciatum patiebatur, ubi pectus summa sanctæ Virginis pedibus admovit. Mulier quædam laborare pestilentia graviter corporat, et jam cum febre vehementi in guttore signum apparebat: beate Virginis opem imploravit, et morbus continuo pestilentia abiit. Alia vero digitum trajecerat, quæ ad eundem confugiens opem, statim sanata est. Sacra Virgo in monasterio Divæ Agnetis graves capitis dolores annis duodecim passa fuerat: B. Catharinæ opem imploravit, et assensata est.

H
morbus variol
curans,

22 Duo monachi monasterii D. Michaelis, cui vulgatum Bononiæ cognomen est in Bosco e, nescio quo iter faciebant, exorti est ingens pluvia, nec erat quo confugerent. Sanctam rogaverunt Virginem, ut sibi adesset: illi illa repente, ut quicumque illi gradientur, pluvia coleret, nec inflecteret; cum tamen ab utraque via parte vehementer imber ingrueret. Nicolaus Campogius filium habebat, cui desperata jam salute, peracta erant omnia, quæ circa morientis solent. Anxia mater ad opem sanctæ Virginis hujus contigit, et ejus Reliquiis momentem filium tetigit. Illa statim sopore correpta, putavit se a quadam Virgine ad corpus B. Catharinæ perducere: quod ubi tetigisse visa est, expectata omni se morbo levitatem sensit, utque convalescit. Quod ubi mater vidit, quæ quinque filios habebat omnes febre laborantes, collo singulorum eandem Reliquias suspendit, et omnes extrorsum sanati sunt. Nobilis mulier in monasterio quodam filium habebat, qui magnus urgebatur stimulis, ut inde egrediretur, et ad pristinum rediret vitam. Mater ea de re auxia B. Catharinam precata est, ut filius in sententia permanendi confirmaretur, et confirmatus est *f*.

et alta beneficia
largiens:

23 Puella multos jam annos distortis fuerat pedibus ac manibus, et vix loqui poterat; monacho presertim spiritu premittebatur: at, ubi sacrum vidit corpus, et ex panis comedit, quem sancta Virgo tetigerat, liberata est. Mulier, cui assidue lacrymabant oculi, et parum videbat, eorumdem tactu Reliquiarum sanata est, et optime vidit. Alia, cui adeo corrupti erant pedes, ut non nisi genibus gradi posset, eandem opem experta est. Filiam mater habebat expirantem, et jam Christiano more signatam: sano-

variis morbi
curati,

tae Virginis opem imploravit, et exaudita est. Alia D gravissimis torquebatur pectoris doloribus, ut jam-jam disrumpenda aliquando videretur; opem eandem, quam imploraverat, assensata est. Infans sic tumefacto erat guttore, ut lac amplius non admitteret, ac plane jam moriens, eorumdem reliquiarum tactu sanatus est. Alius tres tantum menses natus, de solario, quod viginti cubitos erat altum, decidit, et ictu tam gravi horarum quatuor spatio sic jacuit, ut morbo corruptus comitiali videretur, et mire tumefactum caput erat. Mater sanctam Virginem invocavit. Puer sanatus est, ac tantus ille tumor capitis repente abiit. Alius quidam oculum habebat exporrectum, ac non minus tumefactum quam ovum, et omni prorsus lumine orbatum; ad eandem confugit opem, et oculus ad pristinam lucem ac locum restitutus est.

24 Mater quedam graviter ægrotantem febre atque doloribus filiam habebat parvam, quæ dira ægritudine die noctuque clamabat, nec ullam quietem inveniebat. Hæc B. Catharinam invocavit, ut sibi ac filie adjumento esset, et statim exaudita est. Juvenis quidam moriebatur, nec ulla spes salutis amplius erat: tactu eorumdem Reliquiarum, et voto meolumus evasit. Mulier intolerabili auris dolore finem clamandi non faciebat: imploravit sanctæ Virginis opem, et continuo dolor ille sedatus est. Adolescens incidit in phthisim, nec de lecto multos jam menses surrexerat: argenteam is coronam B. Catharinæ auram vocavit, et sanatus est *g*. Puella ex obitu mariti magnitudine doloris ad insaniam reducta erat: sacrarum ejusdem monasterii Virginum precibus, quibus opem illi B. Catharinæ imploraverunt, mentem continuo recepit *h*. Magis admirabile est, quod referam. Juvenis quidam multis uno tempore morbis laborabat, ex capite, ex hepate, ac splene: siderata pars corporis erat, et crura alterum ita contractum, ut supra genu pes esset. Aquæ se lavit, quæ sanctæ Virginis corpus tetigerat, confestim crura illud ad mensuram palmi extensum est: paulo post alterum palmum et amplius, ita ut pedem terræ posset attingere. Dein frontem sacro inunxit liquore, et omnes illi tot morbi simul abierunt. Puella, quæ sedecim annos diro serofularum morbo gutture ulcerosum habuerat, eodem se liquore inunxit, et insuper fasciola sanctæ Virginis, collum cinxit, et sanata est.

25 Magis memorabile, quod sequitur. Alia puella tertium ægros annis, oculi orbem sibi cultro incididerat, et ita novem annos gestaverat. Totus autem egressus de loco erat oculus, niger præter modum, deformis, et magnitudine nucis in faciem pendens, ac semper lacrymans, et tanquam ardens; sed hujus sanctæ Virginis implorata ope, rediit in suum locum oculus integer, et altero pulchrior. Mulier, quæ filium habebat gravissimè ægrotantem (utpote ejus desperata jam salutis erat) ad sanctum corpus accessit: filium anxio commendavit: exaudita sunt preces, et rediens domum pia mater filium reperit incolumem. Juvenis, qui jam sex annos ægrotaverat, cruraque et coxas habebat putrefactas, et graviter dolentes, magna recuperandæ salutis fiducia, aqua se lavit, quæ sacrum tetigerat corpus, et voti compos factus est. Mulier trænio gravi ægritudine et ingenti capitis dolore vexata, adeo ut exagitari a dæmone crederetur, nullam inveniebat quietem, neque exquisita remedia quæquam profuerant. Omnibus frustra tentatis, ejus domesticæ ad sanctam Virginem demum confugere, statum illi eorum et cor videntes argenteum: nec miræ præces fuere. Alia perniciosum in digito morbum flicum cum incredibili dolore patiebatur: argenteam illa vocavit digitum, ac insuper fasciola sanctæ Virginis, flicum involvit; nec multo post inherentem cum suis radicibus lineo

panno

A panno, quo digitum alligaverat, morbum reperit, et sanata est.

et alii ?

26 Quidam corporis partem habebat immobilem, ac prorsus inutilem factam, ac insuper cruciatus ingenti torquebatur: precatos sanctam Virginem, ut sibi adiumento esset, ac sacro innucto liquore, pristinam sanitatem recuperavit. Alius annos sexaginta natus, cui intestina fluebant, Reliquiarum tactu sanatus est. Quo quidem morbo multi alii, præcipueque pueri eodem modo incolumes evasere. Adolescentulus sideratum habens corporis latus, ac totum cruris ulcerosum, idem auxilium expertus est. Alius dum ex alto præceps caderet, sanctam invocavit hanc Virginem, et nihil mali passus est. Quidam ex gravi, et longa ægritudine in paralysim incidit: ad eandem confugit opem, et liberatus est. Puella gravissimo gutturis morbo laborabat, ut nec audire jam, nec loqui posset: iisdem tacta Reliquiis convalevit. Puer jacebat ut mortuus, nec amplius respirabat: eorumdem Reliquiarum tactu tres horribiles evomuit vermes, et incolumis evasit. Alius item jam mortuus eodem tactu revixit. Eodem modo sanata est mulier, quæ in scapula, et brachio, quod nullo pacto attollere poterat, ingentem fuerat dolorem passa. Doctor quidam gravi laborans febre, cum in magno discrimine salutis ejus versaretur, eodem modo imminente mortem evasit; multique similiter alii, qui tertianam quartanamve patiebantur. Puer epidemice morbo correptus, voto statim sanatus est.

B

27 Mulier luxatum habens cum intolerabili dolore brachium, nescia quid ageret, B. Catharinam invocavit: affuit illa continuo, et dixit, Vade, et te docebo. Mulier autem in his verbis sanata est. Ad ejusdem mulieris filium pestilentia laborantem, venit beata Virgo, et dixit: Ne timeas; sanaberis enim; et sanatus est. Quidam Juris-consultus gravi gutturis morbo correptus, ut moriturus videretur, eodem auxilio evasit. Mulier biduum in partu laboraverat, nec partum emitti poterat: tactu Reliquiarum statim egressa est, nec ultra mali quicquam passa. Simili modo sanatus est vir quidam clarus, cujus non solum pectus, sed etiam totum corpus dolore ingenti correptum fuerat. Puella in intolerabili quodam dolore invocata suis ipsa oculis sanctam Virginem vidit flexis genibus Deum pro se rogantem. Quam cernens, ipsa omnibus, qui aderant, dixit: Flectite statim genu; nonne B. Catharinam cernitis, Deum pro me rogantem? Dumque hæc diceret, tantus illi dolor continuo totus abiit. Carthusiensis monachus biennium diro quodam morbo laboraverat, nec illi conquisita remedia quicquam profuerant; sanctæ hujus Virginis ope statim liberatus est. Juvenem ludenti sodalis pertica oculum effoderat, totusque de loco erat excussus: mater anxia sanctæ Virginis opem imploravit, et caput illi argenteum pro filio vovit: ubi a medicis in summi locum restitutus est oculus, ita inhaesit ac ita redditus est, ut loco nunquam motus videretur. Nobilis mulier, quæ comitalem morbum aliquando sæpius uno die patiebatur, ad sacrum accessit corpus, et funale obtulit, nec amplius eum morbo laboravit: quo quidem quatuor etiam pueri liberati sunt.

alia similia beneficia.

C

lum: plurima recensentur miracula, quæ felicem sanctæ Virginis obitum secula sunt. — v Ad ipsas pene urbis portas anno in colle et sylvestro satum. — I Hæc gratia refertur a Grassello scorsim inter tria spiritibus miracula primum; lib. 4 cap. 13 verbis quidem multo pluribus: sed nihilo majoris substantiæ quam sunt hæc pauca. — g Plinius Grassellus Ferraræ hæc accidisse docet: juvenem a Juliana quadam Bononiæ venientem de miraculis, quæ ibi fiebant, didicisse: volumus fecturæ, si intra octiduum sanaretur; ac mox ita sanari cepisse, ut postmodum surgens cum domesticis pranderet. — h Et hoc ibidem accidit, pueri socio Sororum præces flagitante: eandemque hora, qua illi in choro ex Abbatissæ præscripto fiebant. — i Joannes Maria Bonacursius, inquit Grassellus, et hic Ferrariensis fuit.

D INTERPR. FLAMINIUS.

CAPUT IV.

B. Catharina variis conspecta, sanitatem eis restituit, alia quædam miracula.

Puella peste correpta, cum sub axilla, in scapula, et sinistra coxa jam apparem apostematam, vidit per quietem B. Catharinam sibi presentem, quam invocavit, ac ferentem sibi opem sensit a Sacra monasterii Virgo jam duos annos ingenti strictura pectoris ac simul tussi vexata, phthisim pati credebatur b: at nocte, qua B. Catharina exhumata est, sacro liquore illius sibi pectus inmixit. Vidit postmodum per quietem illam pro se Deum precantem; quod dum faceret, sensit ægrota inenarrabilis suavitatis odorem: quem cum ipsa ferre non posset, tota intus et extra liquefieri videbatur, ac incredibili quodam modo in Deum arrepta clamare sic dormiens, cæpit: Jesu, Jesu, cum se in tanta illa odoris suavitate deficere sentiret. Postmodum expergefata veteri se ægritudine liberatum sensit.

a Apparet orans pro ægro, b

E

29 Non minus memorabile, quod sequitur. Sacra Virgo e in Ferrariensi monasterio Corporis Christi, luxatum habebat genu, idque ingentem illi cruciatum afferebat. Quinta nocte, cum B. Catharina opem cummis precibus implorasset, sopore correpta est. Sic dormiens putabat se in quodam pulcherrimo esse palatio, in quo magna vis formosissimorum juvenum quondam Reginam ornabant, quorum e numero unus ad ceteras conversus, ait: Et quomodo hæc ausa est huc ingredi? Respondit illi: Credibile quidem est, non temere, neque injussam venisse. Vidit ergo stans procul Reginam, quam dixi, alba indutam veste superijuncta miri candoris cyclade, illi quidem non dissimili palatio, quo solennia facturi sacra Sacerdotes superinduti sedent. In pulcherrimo sedebat illa solio, tribus insigne caput habens coronis, sic quidem, ut alia pretio et pulchritudine aliam vinceret, audivitque illam esse Bononiensem Catharinam. Coepit ergo eam rogare, ut sibi adiumento esset. Illi tunc manu sancta Virgo innuit, ut ad se iret: sed pudere quodam suffusa ob tanta majestatis splendorem et claritatem, non audebat accedere: sed Regina iterum ad sese illam vocavit. Accessit ergo, sed ut propius venit, ferre odorem illius fragrantiam non poterat, ac deficere videbatur. Tunc B. Catharina convertit se ad quomdam, que illi ad latus assidebat, sacram Virginem, quæ induta erat veste purpurea subnigra pulcherrima, cujus etiam ornatus erat insignis, Beate tamen Catharinæ ornatus inferior: cui sancta Virgo dixit: Illius ægrota miserere, quare adiumento illi esse volo. His dictis surrexit e solio, ægrota innuens, ut ibi paullisper expectaret. Gradi ergo illa volens inferiorum vestis partem, quæ in terram usque defluebat, dextra sustulit, ac pedem nudavit, qui erat nive caudior, in cuius parte superiore circa talum circulus splendebat aureus. Cum paullulum processisset, ad ægrota benigno et admodum pio conversa intuitu, illi benedixit: ac tunc expergefata manifeste sensit ossa genu in suum locum restitui: quod dum fieret, tanto dolore affecta est, ut his clamare sit coacta, Jesu, Jesu. Post hæc e lecto surrexit; sic tamen ut non

con-jicitur in habitu Reginæ

et luxatum genu sanat

firmiter

Cardin. Ciprianus.

Ravenn. quid sit?

a Cognomento Capranicus, Romanus natione; nomen, mortuus atque doctrina Angelus, inquit Placcionis, prima Cardinalium creatione an. 1101, a Pio II factus Cardinalis et Episcopus Reatinus, deinde Praenestinus; difficultate legitur Bononiensem oleum sustinuit, magna cum laude sollicitudinis pastoris. — b Titius est puerulus, qui ab auro ad aureum mento sublevis collis ac pectoris nudis decenter abtegit: nomen habens a bava, ut est, spuma seu saliva, quæ oris effusio, ut vestem inficiat, excipiendo parvum sit: barbetta, ad est, barbata, in Gallia et Belgio Franciæ loquente, a sanctimonialibus dicitur. — c De duabus Neapolitanis Regibus in Vita 2 videbitur: de Clemente VIII Pontifice Maximo, et Carolo s Romanorum Imperatore in Prolegomenis diximus: ad de his scribere Flaminius non potuit, toto fere seculo prior, potuit de prioribus. — d Hinc notum exordium vultus Flaminius præmittit hunc tenu-

INTERPR.
FLAMINIO.

in pulcherrimo
ornatu
speculabilis.

apulum
sanguinis
curati.

eadem opere
exhibet
Ordinem
Minoritarum.

A firmo prorsus gressu adhuc posset consistere: sed ubi demum Reliquiis sanctæ Virginis genu illud contractum fuit, pristinas vires ac firmitatem re-sumpsit.

30 Huic non dissimile, quod sum narraturus. Alia in eodem monasterio de ipsa Virginibus una, duodecim annos venam in pectore fractam gestaverat, unde vis magna sanguinis aliquando effluhat, ac defectura prorsus quandoque videbatur. Die quodam levi somno correpta est. Quiescenti statim affuit speciosissima quædam mulier, cujus pulcherrima erant indumenta ex serico purpureo, cui quidem intertextum aurum et argentum gratiam et prætionem mirifice agebat, intermiscensque se candidissimis instar Illiorum margaritis ac gemmis, floribusque pulcherrimis. Caput mirandum in modum insigne reddebant argentei crines flosculis et gemmis, supra quam quisquam effari queat, decore: carmina insuper, quæ suo splendore solis splendorem æquabat. Ætas erat virens, utpote annorum trima atque triginta. Juvenis aderat illi pari ætate, ac pulchritudine persimilis. Egrotantem illa Virginem percunctata est, quomodo se haberet? Hæc, inquit, quando ita Deo placet: quod vero ad humanum sensum attinet, gravem patior cruciatum. At volo tibi ego, ait illa, ostendere, quam gravis ista sit ægrotatio tua? Hæc dicens parvum arripuit cultrum, quo visa est pectus illi medium fudore. Respicens, quæ ægrotabat, vidit magnam in suo pectore fissuram sanguine plenam corrupto, quæ circummagi videbatur. Tunc mulier illa dixit: Bona hæc sis animo, et spera Catharinam Bononiensem tibi auxiliaturam, et his dictis evanuit. Egrotata ubi experrata est, sensit multo sibi melius esse. Nocte quadam paulo antequam illucesceret, ad sumum reversa cubiculum, ubi ostium aperuit, mirificum odorem sensit: quo stupens exclamavit, Jesu, et magna cum pavore ingressa est. Sed oborto quodam mira in ejus corde fidei, tanquam audiret, nescio quem intrinsecus sibi dicentem: Ne dubita fore, ut meritis hujusmodi Virginia perfecte saneris. Ergo spei hæc fidei plena, signari se Reliquiis illius petiit, et sanata continuo sanguinem amplius non exivit.

B

31 Post aliquot dies venit æger huic Virginii in montem subvereri, ne diabolica fides et illusio, quam viderat, cum se tanto indignam benefecit duceret. Quare dum nocte quidam corone Dei Genitricis, sicut plerisque mos est Christianis, vacaret, somno correpta est, ne illi statim affuit pulcherrima et ornatissima illa, quam prius viderat, mulier, secum habens emadem, quem diximus, juvenem: mitibus illum

C oculis ac benigno intuens vultu, blande illius incredulitatem accusavit, ac dixit: O incredula, veni mecum, ne dubita. Hæc dicens, apprehensa illius manum, in amplexum perduxit viridarium, cujus admirandum pulchritudinem æquare verbis nemo posset: sed pauca hæc de multis Virgo ipsa, quæ vidit, retulit. Viridarii pavimento ex auro erat purissimo, insertis ex omni genere gemmis: colores inerat, præcipueque purpureus in nigrum tendens, candidus, viridis, ac celestis, alique plurimi: ex tali autem pavimento, herbarum, ac flosculi odoris mirifici pullulabant, incredibili amenitate spectantium oculos delectantes. A dextera parte longissimus erat ordo juvenum quidem omnium, ac supra omnem humanæ montis captum pulcherrimorum: vestes illis inerat pretiosissime sericeæ purpureæ, auro et argento intertextæ, intermixtis unionibus gemmisque ex omni genere pulcherrimis: ac in dextera manu parvam quidem, sed fulgentissimam tenebant crucem: circum collum miralaboratum arte circulem habebant: alibi itidem supra quam dici posset ornamentis omni parte decori.

32 In medio illorum tanquam Rex quidam con-

spiciebatur multo illustrior illis et ornatior, de cujus corpore stelle quinque micantissime, de manibus, de pedibus, ac pectore, effulgebant radiis: quæ totum illum ordinem longissimum miro fulgore illustrabant. In medio viridarii per gradus, qui ex solidis erant gemmis, multa celatis arte, ad illius solum Regis ascendebatur, in quibus innumerabilis infantum multitudo conspiciebatur: quorum indumenta erant tunicæ colorem habentes purpureæ subnigræ, stolis superinduti aurei coloris, et insigni celatum artificio agnum: collum ornatam infantum tenuis ac retati conveniens ex auro purissimo circulus. Palmam dextera tenebat, illis ac porpureis insignem rosæ; musicum sinistra instrumentum, quod pulsantes, suavissime canebant, Gloria, laus et honor tibi sit, rex Christe redemptor.

Cui puerile decus prompsit hosanna pium. Erat autem illa puerilis harmonia tantæ suavitatis, quantum ne cogitare quidem, ne lum consequi verbis quisquam posset, ut diceret illa, quæ interfuerat; voluptatum omnium humanarum et quædiorum simul runctionum, si collecta in unum fuissent, illi harmoniæ comparata potuisse videri rem lugubrem ac tristitiæ plenam; addebatque, se fuisse felicem futuram, si cum uno tantum ex infantibus illis esse perpetuo quivisset.

33 Quare stupens ipsa convertit sese ad Reginam a qua fuerat in viridarum perducta, et ait: O generosa, et o felix Regina, estne forte hæc Regis Francorum regina, an Assueri potius, de qua tot mirarantur? Respondit illa benigna et admodum blanda oratione: Hæc scito non esse Regis mortalis regiam. Infantes hi, quorum harmoniam adeo miraris, innocentes illi sunt, qui pro parvo Jesu sanguinem effuderunt. Rex ille, Patriarcha noster est S. Franciscus: tantus autem ille nobilium equitum ordo, ejus Minorite, qui vestigia illius secuti sunt. Pretiosæ, quas nunc cernis vestes, dante sunt illis pro vilibus et adeo rotibus, quibus dum mortalem vitam agerent induebantur: crucem tenent, quia suam portantes crucem Christo imitati sunt. Quinque illæ adeo fulgentes stellæ, quas de manibus, pedibusque ac pectore rai-care vides, stigmata sunt, quæ Patriarcha noster in suo gestavit corpore.

34 Ubi hæc locuta est, paululum recessit, atque ut avis repente rediit, duas secum pulcherrimas adducens puellas, mirifice insignes ornatu, ut ipse quoque Regine videri posset: quarum altera manu apertam tenebat pyxidem pretiosam et suavissimi odoris plenam unguento; altera pyxididis operculum. Accessit ad ægrotantem Reginam, et illæ simul puellæ. Tunc summam auricularis digiti partem tinxit in pyxide, et ægrotantis pectus inunxit, et ait: Jam tuum in Deo spero repone, et crede futurum, ut Catharina Bononiensis meritis amplius sanguinem non expuas. At illa hæc audiens, quantas potuit, obgratias egit. Credebat autem, aut esse venerabilem Dei Genitricem, aut de eodem filium aliquam, et magno enim metu ac reverentia, inquit: O felix et venerabilis Domina, ne tibi grave sit, tuum mihi nomen aperire. Tunc illa benignæ ac læto vultu ait: Sum illa ego emicula, quam in celesti patria felices spiritus Catharinam vocitant. Juvenis hæc, quem mihi comitem vides, tuus est Pater S. Bernardinus. E dnabus hæc puellis, altera dicitur Catharina, altera, cujus tu nomen geris, B. Domitilla: et his dictis magna se invicem cum lætitia, et plausu amplexu cooperant. Tunc quæ divinæ inferiorat spectaculo experrata est, et quod tunc melius habens pristina valetudini restituta est.

35 Ferrariensis quidam, nobilis ac dives, magni momenti erat implicatus liti, et scripta quædam, quæ ad eum pertinebant, ubi essent, prorsus ignorabat:

D cum S. Francisco

et S. Innocentibus.

E et visionis istius mysteria explicat.

a gram perfecte sanati.

F

et quæ sit indicat.

ali. ut Ferraris adjuv.

propter

A propter quod ingenti sollicitudine anxius, quid ageret, nesciebat. Venit illi in mentem B. Catharina Bononiensis, et speravit illam sibi adjumento futuram : nec sua illum fefellit opinio : siquidem affuit invocata, et docuit, Venetiis esse scripta, quæ requirebat, et apud quem inveniri possent declaravit. Accessit ille, invenit, et litis compos factus est. Alius Ferrariensis vir nobilis, gravissimo stomachi dolore torquebatur, nec ullis remediis sanari poterat, et moriturus videbatur. Argentum igitur ille stomachum sancte Virgini vovit, et continuo presentem sibi illam expertus est. Puer semestris horas jam octo mortuus jacebat. Pater B. Catharinæ opem imploravit, ceream pro filio vovens illi effigiem. Statim revixit infans, et ad sacrum perlatus Virginis corpus, et in ejus gremio collocatus, miro eum plausu, tamquam illi agere gratias vellet, magna lætitiæ signa dedit : et ubi loqui per ætatem potuit, rogare patrem non destitit, ut se crebro ad visendam et adorandam illam duceret.

mortuus
succidatur,

alii curati,

36 Puella, ob invidiam veneficiis corrupta et macie paulatim confecta, jacebat ut moritura : anxia mater illam B. Catharinæ commendavit, et paucis diebus ad pristinam corporis habitudinem et formam, magna cum omnium admiratione ac lætitiâ restituta est.

B Nobilis matrona gravissime diu mariscarum morbo laboraverat, nec adhibita remedia quicquam opis attulerant, et diro apostemate magna pars corporis corrupta erat, neque excrementa nimio podicis tumore atque duritie poterat ejicere, itaque morituram omnes credebant. Precata est igitur sanctam Virginem in tanto cruciatu atque discrimine laborans mulier, ut opem sibi ferret. Miram rem dicam : vix illa orandi ac vovendi finem fecerat, et sanata est. Alia, quæ nimio dolore ob amissum filium ad insaniam redacta erat, et jam triennium sine mente fuerat : ubi demum propinqui ad B. Catharinæ opem confugere, mentem continuo pristinam recepit.

dolores colici
attactu vestis
pulsati,

37 Quid alia memorem? Finem profecto non inveniam, si recensere omnia velim, quibus omnipotens Deus quotidie magis ex illustri sanctam hanc Virginem illustriorem facere voluit. Sed hæc, quæ recensimus non parum quidem multa, illius claritatem, et quam sublimem apud Deum teneat locum, satis quidem (ni fallor) queunt ostendere. Nec quotidiana deunt exempla, quibus hoc abunde constare possit. Quorum e numero unum silere non debeo, quod proximo Januario mense contigit. Venerabilis vir ex

C Minoritarum Ordine Fr. Thomas Coccus Inolensis, cui nunc sacræ monasterii Bononiensis Corporis Christi Virginis confitentur : gravissimo colici morbo laborabat, ac intensissimis per multos dies torquebatur doloribus, qui aliquando in duas et viginti horas perdurabant, nec conquisita undique remedia proderant ulla. Cum igitur desperata illius jam salus esset, uni ex saceris Virginibus, divino (ut creditur) instinctu, venit in mentem B. Catharinæ exterius ac strictus illud indumentum, quod a pectore, ac humeris in pedes descendit, bavaram vocant *d*, quod in hunc usque diem, non aliter ac res sacræ soleant, asservatur. Id mox in loco doloris ægotanti superpositum est : tamque ad tollendum atrocissimum dolorem efficax fuit, ut fateatur ipse, qui expertus est coeleste auxilium, verba se non invenire, quibus explicet tantam mox fugati a se morbi celeritatem. Verum quod ad miracula attinet, illud ad summam Virginis gloriam pertinet, neminem quidem, qui ad eam, quo decet modo, confugerit, irritas unquam fuisse preces, adeo se benignam supplicibus suis, et promptam semper exhibuit. Quod ne quis dubitare possit, magnitudo miraculorum, et numerus ingens hoc tam manifeste ostendunt atque testantur, ut nostra diligentiore aut longiore asseveratione res

non indigeat. Quare dicendi finem hic faciam. **D**

a Votum Bononiam accedendi, cujus hic meminit Grassettus, indicio est extra eam hoc miraculum contigisse. Idem nomen puella Isotam fuisse, dicit : quod videtur ab Isabella dimittere trahi. *b* Aut idem nator, hæc ex us unam fuisse, quas verbus solata dimittat Beata adhuc vivens, ceteris personatis, languentem in infirmarya reliquit, pluresque alias circumstantias minoris omnes addit lib. 3 cap. 7, ut quod strepitu carum, quæ ad exhumationem se accingebunt, excitata, processerat etiam ad ecclesiam, visisque loci mirabilibus tandem conceperit fiduciam petenda simulatis. *c* Nomen fuisse Evangelista, apud Grassettum lego cap. 8 : et capite deinde sequenti alteram, quæ hoc miraculum consequitur, visionem. — *d* Quid Bavara sit jam explicuimus : et bavaram hic adhibitam non tantum Grassettus habet, sed etiam Christophorus Mansueti, qui Bavariam seu Soltogolam, id est vulgare linteum nominat ; brevissimam monasticæ vestis ubi ea, quam hic describit Flaminius, per modum scapularis ab humeris ad pedes descendentem ante pectus. — non est tamen scapularis quæ nunc sumitur a tergo pars eadem non respondit : et solis Monachibus convenit, ex panna eorum, quo reliqua vestis confecta, et vulgari nomine in monasterio S. Claræ, Patientia dicitur, ut ex sequenti vita satis patebit

INTERPR.
FLAMINIO.

Patientia quæ
vestis pars
dicitur !

ALIA VITA

Ex Italico R. P. Jacobi Grassetti e Societate
JESU.

PREFATIO AUCTORIS.

Beatæ Catharinæ Bononiensis Vita a variis auctoribus antehac in lucem data est : ab aliis pluribus aliud agentibus ex incidenti libata. Inter eos, qui fusius atque ex instituto eam materia tractarunt, primum locum ipsamet teneat necesse est : scripsit enim, Deu inspirante, tractatum, cui de septem armis spiritualibus titulum fecit ; eique præcipuos ac scitu dignissimos eventus inseruit, qui sibi primum seculari, deinde monachæ Ferrariæ acciderunt ; dum molestissimis quibusdam tentationibus ad belli spiritualis experientiam exercetur. Secundus locus debetur Sorori Illuminata Bembi, earum uni, quæ multis eum ea annis versato familiaris, conscientia majori ex parte fuere rerum ad ipsam spectantium ; utpote quæ mox ab ipsius Beatæ Matris morte justo volumine styloque clare et facundo complexa est plurima eodem facientia, quorum vel testis ipsa fuerat oculata, vel notitiam propria illius relatione adeptæ : quod volumen in hodiernum usque diem invenitur ipsius compilaricis exaratum manu, quæ, quia decessit in magna sanctitatis opinione, prodignis nonnullis supra naturæ ordinem roborata, servatur : habetur quoque predictum manuscriptum multa in veneratione a sanctimonialibus Monasterii Corporis Christi Bononiæ.

Auctores
Vt a primum
trasmel,
E

2 illuminata
Bembicus
sociis,

Ab illa proximus Vitæ, et quidem historica methodo digestæ, auctor fuit P. F. Dionysius Paleotti Ordinis S. Francisci de Observantia, rari ingenii et judicii vir : cujus opus, quanvis absque auctoris nomine a prælo prodierit, per totam tamen Italiam diffusum, communique plausu exceptum est : atque ut posset ad exteras nationes quoque sperandus a talibus exemplis fractus promanare, visum est omnino necessarium, ut Latinitati donatum his regionibus communicaretur, in quibus Italiane rari, nulla Latine lingue notitia est. Verum cum Religiosus ille multa præterisset intacta ; multa quoque prioribus quotidie accessissent miracula, quæ nec attingere quidem nondum facta poterat : inventus est nobilis quidam, Christophorus Mansueti dictus, qui relata ab aliis recenseret, novaque adjungeret, quæ adjuvenda videbantur. Prolixi hic liber typis expressus, prioris Vitæ exemplaribus omnibus non modo jam distractis, sed pene abolitis et vetustate consumptis ; ac solus propemodum nunc manibus teritur, iterata sa pius impressione recusus.

3 Dionysius
Paleotti,
F

4 Christophorus
Mansueti

Attamen, ut nihil in humanis est rebus omni ex parte absolutum, quicumque penitus B. Catharinæ Acta, et monasteriorum in quibus vixit æreana cognoscere potuerunt, pariter cognovere, non modo non omnia, quæ dici poterant, fuisse a prefato auctore prolata

A prolata; sed multa quoque in iis quæ dicta fuerant confusa alterataque esse, propterea quod ad manum habere non potuerit eorum omnium scriptorum exemplaria, quæ tali operi perficiendo necessaria erant: aut coram agere cum Sanctimonialibus utriusque monasterii, a quibus multum adjumenti habiturus erat, certiusque cogniturus ea, quæ non parum pertinebant ad susceptam scripturam solidius perfectiusque proseguendam. Quare spectata pietatis nobilitatisque Canonici e Collegio S. Petronii, Paulus Casa-nova dictus, cui nonnulla monasterii Bononiensis cura commissa facultatem attulerat omnia illius domus monumenta liberius examinandi, cum et ipse agnovisset, facile fieri posse ut de preclara Dei familia Catharina liber conscriberetur, majori accuratione et certitudine gesta ejus relaturus, de eaque re cum ipsis monasterii Matribus atque Superioribus aliis tractasset frequentius: omnium rogatu hortatoque inductus est, ut eas ipse partes assumeret sibi, et novi operis fornam empereret, quæ Beate illius cognitionem, quam posset haberi plenissimam, mundo suggereret, totamque illius historiam ordine complecteretur. Suscepit Paulus quod rogabatur sane perlibenter; summoque cum diligentia excussis, quæcumque usui esse poterant, scripturis omnibus, instructis etiam auctoritate Archiepiscopi atque Vicarii Bononiensis processibus variis, ingens volumen compilavit, complectens quidquid certum esse indubitatumque deprehenderat, nec minime quidem circumstantiam prætermittens historie potènda idoneam.

Paulus Casa-nova collegit,

B Sed nec huic contigit, quod parturibat, proferro in lucem; misera materia in hunc modum collecta, ex hac vite deducto: nec si protulisset, perfectum eral futurum opus, cui nullam (quantum conjectura possumus assequi) formam indulsisset auctor, homine styli, continue orationis ductu digestam ordine materiam percursum: qui tamen tantum novi (ut sic dicam) mundi in illo virtutum omnium oceanò detexerat alioque sperare puerat, omnibus Beate Catharinæ devotis ingens reliquit de siderum, plenam tandem perfectamque Vitam illius legendi, cuius in animo circumferebant amorem. Itaque ad nostræ Societatis Superiorum delata ad, extremum hinc proximum est, ad usque imposita mihi, totius negotii penitus ignaro, prius quam conclusum illud ne plana constitutum esset inter eos, qui mihi pro suo jure poterant imponere. Imperici tamen libens veneransque excepti, tum quod non, nulla mea voluntate designatum, a Deo esse persuasum habens, ejus mihi auxilium certo crediderim adfuturum; tum quod matra Bononiensis natus, nequiquam ad eorum Beate corpus venerandum insperandumque jam inde a primis annis deductis, existinarem obligatum teneri me, ad contemnendum omnes virum mearum nervos, eosque illis honori impendendos; quamvis debiles atque impares meri, cui alius extra intraque Societatem nostram idonei magis alii inveniri poterant, quorum manibus feliciter elaboratum fuisset, magisque ex merito et dignitate materie nobilissimæ, ad describendum propositum.

ex quibus ad auctorem delata

hæc historia concisa

Quidquid autem me hic descripsisse dico ex monumentis manu exaratis illis (quorum superius facta est mentio, et quorum indubitata fides apud omnes esse debet) sic accipi volo, ut atium in eisdem multum me adjutum usumque fatear prænominati Pauli de Casa-nova volumine, accuratissime pariter operisissimæque collecto: nec aliud mihi relictum crediderim, quam ut varie dispersa singula ad certa temporum ac locorum capita revocarem, hanc unam namque in scribenda historia convenit ab auctore licentiam usurpari, concessi a lectore. Quædam nihilominus dedita opera prætermisio, quod ea non satis

certo probata invenirem: alia superflua, ut videbatur, et orationis contextum importune interruptura resecuri; ordinem qualis rei natura ferebat secutus, in quatuor libros opus distinxit: quorum primus, servata quantum fieri potuit temporum serie, res Beate complectitur, a prima ejus nativitate per omne illud tempus gestas, quo Ferrariæ vixit Sanctimonialis, et multorum annorum Professæ, donec Bononiam mitteretur. Secundus ejusdem Acta Bononiensi in urbe usque ad felicem mortem exequitur: tertius catalogum exhibet præcipuarum virtutum, quibus ipsa dum vixit animum singulariter excoluit: quartus denique continet mirabilia, cepta ab ejus exitu manifestari, et per sæculi pene integri decursum continuata. Atque hic præmiorum finis esto, principumque historie, in nomine sanctissimæ Trinitatis.

quadrifariam divisa.

Interpres Lectori.

Dubia hunc mihi veniam, Lector, quam Acta Joannis de Deo colligenti puto concessam fuisse non libenter ab iis, qui vasto hæc in opere brevitate amant partium singularium, etiam sic maxime corporis molem constituentium: dubia hæc, utquam mihi veniam, ut, prima, quam habere potui, Vita integre prolata: secundum hanc præsertim styli sic reddam Latine, ut eorum quæ prior contact, nihil habeat posterior, et illius duntaxat defectus suppleat: itaque librorum in sua capita digestorum ordinem, quem secutus auctor est, hic tibi exhibemus; propriam ipsi vobis hæc in optime partitionem facturum: qui et ipsam quorundam Capitum ordinem inversum. Cum enim ad manum esset B. Catharinæ de suis tentationibus libellus, septem arma spiritualia docens, Latine redditus a Flaminio, non putari debere me uti paraphrasi alienæ, ubi ipsa Catharina de se loqui poterat: hanc igitur dum de se loquentem propriis verbis induco, deprehendi non semper in his fuisse a Grosseto observata ejusque rei tempora, dum titulos alia præsertim sequitur: simili modo terti libri Capita, quæ ipse paraphrastice tota sumpterat ex Christophori Mansueti libello, a Capite tertio inclusive usque ad duodecimum, multi ab ipso Christophoro, eadem et prius et paucioribus verbis complexæ, accipere potuit Thannerus Latine fecit, excerptis etiam in quæ jam apud Flaminium leguntur. Denique circa res, quæ decem diebus mortem Beate sequentibus gestas, ipse Sororis Illuminata, quæ interfuit, verba ex eodem Christophoro eadem quæ recensione fideliter adnumerare volui, quam aliqua circumscriptione uti. Quæ hæc loco te mantum, lector, volui, ne miseris si invenis, ab eo, quem Latine facimus, auctore diversa quædam, atque malo et ordine hæc legi, nec potui omitti.

Cur nulla in hac versione omitta;

E

mutatis quomodoque ordo.

et verba aliunde accepta.

F

Series Librorum et Capitum.

- I. I. et II. Natus, et primo educatio Catharinæ.
- II. Quando in domum Lucie Masaronie ingressa sit, deque ejus dumtaxat prima origine.
- III. Progressus Catharinæ in vita spirituali, casusque notabilis, qui tum in ea congregatio accidit.
- IV. Tentatio ejus contra Ven. Eucharistie veritatem, et quæ cum veritate sunt visiones.
- V. Consolationes alia et post dictas illustrationes divinitus concessæ.
- VI. De remissis sibi peccatis sit scribit, et extremi Judicii spectaculum induitur.
- VII. Terribilis a divinitus tentationis patitur per annos quinque.
- VIII. Has alia tentationes evolvit, quas Beata cognoscere incipit.
- IX. Eremiticæ vite desiderio sollicita, et circa somnum vocata dupliciter, eubitus solatium accipit.
- X. Illustres duæ visiones ipsi circa hoc tempus oblata.
- XI. Diabolus Congregationem dissolvit per item quandam, et aliorum Sororum discordiam.
- XII. Monasterio Corporis Christi Ferrariæ initium datur.

- A XIII. Suarum revelationum librum conscribit Catharina, atque igni scriptum tradit.
- XIV. Novitium magistra constituitur, quas praeclaris instruit documentis.
- XV. Easdem circa tentationes erudit, et eisdem tentata miraculose succurrit.
- XVI. Quaedam gratiae ei hoc tempore factae.
- XVII. Aliae revelationes nonnullae.
- XVIII. Librum de septem Armis spiritualibus de novo conscribit Catharina, et a S. Josepho scutellam aliquam mirabiliter accipit.
- XIX. Prodigioso modo interest Canonizationi S. Bernardini : et obedientia ejus miraculo probatur.
- XX. Inducitur in monasterium Ferrariense clausura.
- XXI. Catharina victoriam Bononiensium, interceptionem Constantinopolos, Imperii Graeci eversumque praecognoscit.
- LIB. II. CAP. I. Agitur de condendo Bononiae monasterio, quid ea in re Beata egerit, quid revelatione divina didicerit.
- II. Legati Bononienses Ferrariam veniunt : Catharina novi monasterii Abbattissa constituitur.
- III. Discedit Bononiam : quid ei in principio itineris acciderit?
- IV. Catalogus sociarum, in quarum comitatu Bononiam appulit.
- V. Quomodo Sanctimonialis incluse, et quaedam novitiae admissa fuerint.
- VI. Angelus Sororum numerus . monasterium amplificatur : gratiae quaedam per Abbattissae preces obtinentur.
- VII. Constitutiones illius quaedam ad commodius regimen pertinentes.
- B VIII. B. Catharina mater in monasterium admittitur, et quaedam circa officium Abbattissae innovantur.
- IX. Mors prius ibidem a quadam sorore obita, cum exemplo singulari patientiae, et efficacis a Beata auxilii.
- X. Nova Abbattissa constituitur : Catharina paulo post mirabili modo ad officium redit.
- XI. Quid acciderit in monasterio postquam Beata est officio restituta?
- XII. Memorabili visu illustratur, et a morbo suo convalescit.
- XIII. Extrema B. Catharina infirmitas.
- XIV. Mora ejus et sepultura.
- LIB. III. CAP. I. Amor B. Catharinae erga Deum, et documenta ejus in hac materia.
- II. Devotio et orationis spiritus singularis.
- III. Caritas erga proximum.
- IV. Zelus ardens animarum.
- V. Quantum horruerit alios dijudicare.
- VI. Humilitas et sui ipsius contemptus.
- VII. Obedientiae virtus, et ad perferendas mortificationes promptitudo insignis.
- VIII. Puritas et castitas Catharinae.
- IX. Pauperatis amor et studium ingens.
- LIB. IV. Prologus.
- CAP. I. Qua occasione ceptum sit agi de corpore exhumando.
- II. Concursus populi Bononiensis ad illud spectandum : et varia quae tum acciderent mirabilia.
- III. Casus memorabilis, interim dum Corpus populo spectabile prorsus.
- IV. Quomodo biennio toto monasterium Abbattissa caruerit, et quae tunc evenerint memoranda.
- C V Ad Beatam visitandam Regina Neapolitana, ejusque nurus accedit.
- VI. Occisione visionis memorandae corpus in eo, in quo nunc est, loco constituitur.
- VII. Varia miracula primis post refossionem corporis diebus facta.
- VIII. Insigne miramentum in persona cujusdam sanctimonialis Bononiae . illa Ferrariae patrata.
- IX. Gloria Beatae illustri prodigio et visione declaratur.
- X. Abud miraculum et visio relato dignissima.
- XI. Alia miracula eisdem, quibus superiora, temporibus facta.
- XII. Alia post annum Christi an.
- XIII. Tria praecelara miracula eodem tempore.
- XIV. Miracula his postremis temporibus collecta.
- XV. Alia eorundem temporum.
- XVI. Duae gratiae postremae obtentae per intercessionem B. Catharinae.
- XVII. Apostolicae Sedis iudicium de sanctitate B. Catharinae.

CAPUT I.

B. Catharinae pueritia, et spiritualis vitae principia in Congregatione Luciae Mascaroniae.

Ferrariae opulenta satis domo atque honorata natus Joannes de Vigris a, et Juris utriusque laureatum adeptus Bononiae, dum illud ibidem publice profite-

tur, nobili ex antiqua Mammolinorum familia Virgini, cui Benvenuta nomen, legitimis nuptiis junctus est : ac paulo post a Nicolao Estensi, Ferrariae Marchione evocatus, ad Rempublicam Veneticam destinatur Legatus; ubi deinde jussus est cum titulo Agentis ordinarii residere. Interim Benvenuta concepit ante mariti discessum prolem feliciter editur. Catharina haec fuit, patri in Principis sui negotiis occupato a Dei Matre demonstrata per visum : cujus futuram sanctitatem, tum alia infantiae praesagia praemonstrarunt; tum illud imprimis memorandum, quod vixdum firmis utens gressibus, atque per domum potens obambulare, singularem erga pauperes benevolentiae et compassionis monstrabat affectum; solita deinde, quidquid ad manum veniret, eisdem elargiri. Ubi undecimum attingit aetatis annum, patris, a Marchione persuasi, imperio Ferrariam migravit cum matre : atque in Margaritae Estensis allecta fuit comitatum.

2 Ibi Latinarum litterarum prosecuta est studium, quarum rudimentis coepit Bononiae imbui : in eis-que tantos brevi progressus habuit, ut non modo quoscumque libros Latine compositos intelligeret : sed prout ferebat occasio, scriberet ipsa, componeretque nonnulla eleganti emendatque stylo, quae in hunc usque diem servantur. Ut tamen divinis praeventa gratis cor suum Deo consecravit, noluit profanum auctorem ullum ultra attingere, solus deinceps Scripturae sacrae Sanctorumque Patrum lectioni intenta. Biennio circiter trienniove in aula Principis Margaritae, cui erat in paucis carissima, transacto, Catharina, quam ingens Deo se consecrandi desiderium ceperat, iis brevi se vidit expeditam vinculis, quibus in seculo poterat retineri : nam Domina ejus Roberto Malatesta, Domino Arimnensi, iubens, nolentem eo sequi, dimittere maternam in domum coacta est : et Joannes parens, anno millesimo quadringentesimo vigesimo sexto e vivis abiens, filiam relinquere debuit in potestate matris, sanctis illius votis (namque erat etiam ipsa pretati addictissima) nequaquam adversaturae, quamvis et unica esset opulenti patrimonii haeres et eo nomine a multis in conjugem expetita.

3 Vivebat Ferrariae Deo devota Virgo Lucia de Mascaronis, quae tertium S. Augustini habitum induta, intra domum ejusdem viduae, amicae suae, juveniles aliquot seculari in veste religiosi moribus imbuebat : quae domo prodibant numquam, nisi raro admodum iulie diebus festis, sacrificii Missae aliorumque divinatorum officiorum causa : et tunc quidem et habitus et corporis totius tantam praeferebant modestiam, ut civitati universae admirationi simul et adificationi essent. His se, boni exempli odore tracta, Catharina adjunxit : sibi quae ex magistrae tam bonae institutione proposuit, Dei voluntatem implere in omnibus, ejusque indicem sequi conscientiam, quid agendum quidve cavendum dorentem; omni-que carnis et sanguinis affectu seposito, se suisque penitus abnegare, atque optima sociarum exempla pro viribus aemulari.

4 Praecipuum autem ei jam inle a principio fuisse rerum divinarum studium, ex libello ejus manu exarato habemus, in quo ipsa de se in hunc modum velut de alia persona loquitur : Principio conversionis suae, cum esset in hoc loco aliquot jam annos commorata, dulcedinem, ac suavitatem divini amoris gustare incipiens in oratione, magno teneri desiderio solitudinis cepit. Crevit hoc autem illi desiderium : cumque cerneret, se nulla re impediri, quod monasterium nullis adhuc Religionis teneretur vinculis, suspensio tamen esset animo, nec sibi satis fideret; Dei explorare voluntatem decrevit. Capit igitur vehementer, ac pene assidue, tam noctu quam interdiu

D
AUCTORE JAC.
GRASSETO.
CAP. I
Pars futura
liber sanctitas
r. velatur :

ipsa Ferrariam migrat.

E

studioque consecrandi se Deo
CAP. II

junctur Luciae Mascaroniae.

F

solitudinis
adeundae desiderium
CAP. III

intelligit a Deo non esse.

AUCTORE
JAC. GRASSETO
b

A interdiu, Deum precari, ut sibi, quid vellet, aperiret. Quare deum exaudita est : nam cum in ecclesia b monasterii hujus esset, circa horam diei tertiam, ac impense rem eandem rogaret, clementissimus illi Deus alia quedam, que nunc libenter pratero, et illud quod ad presentem petitionem attinet, declaravit : debere unumquemque in eo loco permanere, ad quem Deus illum vocasset. Tunc illa, ut Deo pareret, mutata sententia hoc in loco permansit, cum Deum ita velle cerneret.

puella cuiusdam a cogitatione recedentis
CAP. III

5 Huc etiam accedebat memoria ejus, quod eodem in loco accidisse memnerat Virgini eundam, prout in eodem libello scriptum reliquit his verbis : Paulo postquam ego presens hoc monasterium intravi, adolescentula quedam ingressa est, cui post certum spatium tedium esse cepit beneficere; penititque illam, quod mundi vitam et illecebros reliquit et. Accidit autem, ut, dum talibus teneretur cogitationibus, ad quemdam Christum, probate almodum vite, famulum accedere, cui sua delicta confiteretur. Ea narravit, sicut in antea esse, ad pristinum reverti vitam. Cui stupens ille ait : Vnde quid agis, illa; nam (ut video) tu illa es, propter quam proxima nocte sanarium vidi, quod magnam mihi admirationem attulit, cum viderem, quid illud esset, aut quid purtenderet. Cui dixit illa : Rogo te, ut mihi somnium enarres. Tunc ille, productus sum ad quendam solum festum, ubi innumerabiles aderant puella, que inenarrabili pulchritudine, ac sole fulgentiores erant, et admirabili gloria circumdatæ, quarum capita ex pulcherrimis floribus factæ et panno ornabant. Ita ornate obviam ibant eundam puellas, que videbatur velle in eorum consortium ire. Idcirco multa cum habitis, festivoque honore et gloria obviam illi prædabant, ut cum reciperent; que cum eis jam propriam facta esset, visa est penitentis signa dedisse, quod venisset, ac mutata sententia retragemisso. Nobilissimus autem ille Virginitatem convensus, ubi hoc vidi, magnam debet meritis ignoni, et exultavit. Tunc ego suspensa eram animo, et cogitationem, quidnam talis visio pertenderet. Sed nunc aperte video, Deum mihi illam huc ad me accersisse pat. fuisse. Quare te, filia, rogo, ne pravam etiam voluntatem sequere ac tentationem; sed prius fortis, et constans ut que ad illam perseveres; ut deum possis ad nobilissimum illud f. sum et consortium, quod ego vidi, pervenire; et cum inelytis Virginitas illis, que te expectant, perpetua quieti frui. Quibus auditis pudore facta nobilissimum permanere decrevit, sed non multa post, cum non satis religiose se gereret, fuit propinquas et

infelix est illis
Confessario
revelatur,

B priori vite resituta, et ita parvo temporis spatio diem suum obiit, et visio famuli Dei vero exitu comprobata est: siquidem amissa Virginitatis corona, iuste adempta illi facultas fuit subeundi ad illud Virginitatem consortium, quod famulus Dei præviderat.

CAP. VI
intulisset Catharinæ
p. cui suarum
peccatorum
remissio.

6 Huc illi ad aliam instructionem de sua quondam solati scripta reliquit; eandemque ex causa in libellum suum retulit tantummodo, quibus ipsamet primis illis vite spiritualis initiis exercita probataque, facta est purissima multæ interioris magistra. Harum tentationum modum sermoque ab ip. me eandem juxta accipere, postquam ab eodem valoribus favore aliquos, quibus præventa divinitus, et velut ad futurum factum corroborata fuit. Optabat, inquit ipsa de se, antedictam Christi ancilla (quam in principio libelli Catharinæ et nominat, in fine autem declarabat ipsam se Catharinam Bononiensem esse) optabat illa pleuram impetrare suorum delictorum veniam et remissionem, atque ob id Deum impense precari cupit: simulque ut concessis sibi venia certa sibi signa daret, quibus se illum impetrasse non dubitaret. Tertia autem sue conversionis anno, ad ecclesiam sancti Spiritus se contulit, ut mi. ex illius monasterii vene-

abilibus Religiosis sua delicta confiteretur. Ibi cum deset illa, sæpiusque Deum rogasset, ut se exaudiret; ostendit illi Dominus aperte, sicut optaverat, se illi, quod petierat, concessisse; et omnia delicta, culpam et poenam omnia remisisse.

Anno 1431

7 Eodem tertio a sua conversione anno, vel paulo post, oblata est ei extremi judicii admirabilis species; ex cujus consideratione profundas in ea radices humilitatis egit; quod ipsa in predicto libello narrans : Anno, inquit, ab adventu Christi trisegimo primo supra millesimo quadringentesimo, prius quam Ordinis instituti et Regule subiceremur, eoque tempore, quo prima illa nostra mater Lucia ex Mascaronum familia huc præsidebat (que quidem Deo sic volente in hunc me locum admittit, fuitque prima, que sine caritate atque materno affectu servire me Deo docuit) antehæc Christi familie captus est vere spiritus ad supremi judicii spectaculum; cujus quidem orbis ac molus hic fuit. Vidit illa in nubibus caeli altissimum, ubi humana forma Deum, cujus erat purpuream indumentum, et facies in Occidentem versa. Ad illius antem latas, paulo infra, nostra erat advocata, Maria Virgo, in veste candida. Stabat illa, et vultu erat rursusque similibus, et admiratione pleno, et ultra illam certo distantes spatio sanctissimi erant Apostoli, in cathedris sedentes fulgentibus, et flammæ ignis altis am. speciem præseferentibus. Infra vero erat rursusque sexus innumerabilis multitudo; non celestium quidem, sed stantium, qui facie omnes in eodem versa Deum spectabant. In medio autem illorum quidam erat, qui magna voce racionabatur. Ipsa vero, que huc spectaculo intererat, Christi ancilla ad Dei erat dexteram; illi tamen tam numerose multitudinem admixta, et voce ad Deum clamabat altissima, magna cum lætitia verba, que nunc silentio præterebo.

videt extremi
victi spectem.

8 Cum autem, præterto spectaculo, ad corporeos illa sensus redisset, attente considerans que viderat; cogitabat quidammodo in mente partenderent. Cumque id sermo maxime caperet, Deum impense præcanta est, ut sibi declararet, si (sicut illud et frans istæc diabolica; an vero futurum brevi sapientium judicium pertenderet. Quare, qui legit intelligat. Responsum est illi, ne suspicaretur illusionem illam fuisse diabolicam, certoque secret, parvo quidem futurum tempore, quod viderat; hoc est, extremam diem judicii propinquare d. unde ad mem. ipsam cogitationem rediens atque considerans, quod tali die, supremo quoque iudicio humana omnia delicta perpalabuntur, et nota emetis ibit; nolo mea nunc ipsa occultare, sciens illa per confessionem magna ex parte deberi atque remitti. Ideo post predicta me ipsam diligenter examinans atque discutens, dico vere, me quidem propter falsam vitam, qua me pollutum vidi, aliud nihil debere quam maximam poenam, et apud Deum et homines confusionem expectare. Falsum autem, quod me polluit, illud est, quod perfecte atque uti oportebat et famule Domini nostri Dei conveniebat, non optavi ab unoquoque judicari et cognosci ita vilis et abominabilis, sicut esse me intelligebam et credebam; videlicet superbam, arrogantem, petulantem, muldicam, appetitum maxime indulgentem et gula, et tanquam brutum animal humo rationis privatum, præcipuam eamsum, et inventricem ruine enjuslibet, ac omnis boni perturbatricem, et impedimentum, quod per orbem terrarum fuit unquam, vel nunc viget, futurumve deinceps est. Sed vere fateor, me nulla in parte adhuc nosse, quam vilis, quamque humili sim. nam si me novissem, profecto non esson ausa vilissimum aliquem locum intueri, nedum oculos in eam attollere. Quare non video etiam in caliginosa et profundissima inferni parte quemquam locum, qui me pestifera putredini conveniat

illudque brevis
futurum ducti,

ac suam mox
manu vilitatem,

A veniat : ibi enim justitiæ satisfiit cruciatibus et pœnis illorum, qui summum bonum offenderunt. Cum igitur nihil prorsus in me boni sit, sequitur illud, ut nullus tam abominabilis, tamque horribilis extra me sit locus, qui mihi conveniat, nisi ego ipsa. Ideoque in me ipsa permaneo, tanquam nullus caliginosior, et fetentior inveneri queat locus.

que negligens
fuit in op-
tendis vi-
furiis et pro-
bris,

9 Sed vae mihi misera! Quid mihi profuit talem esse assecutam mei notitiam, quando toto corde et anxio desiderio non optavi ac perquisivi, ut super hæc suum justitia locum obtineret, id est, ut me talem omnes nosset, qualem me supra esse ostendi? Quamvis autem rem contrariam, hoc est honorem, ac præfationem, item sanctitatis famam non optaverim; cum tamen negligens in desiderio mala patienti fuerim, sequitur me non fideliter bonæ voluntatis inestimabile talentum custodisse, quod mihi summa Dei nostri bonitas assignavit. Nam cum præclarissimum hoc ab eo domum acceperim, et ad suum famulatum me vocaverit, debeham ego summo studio omnium vim ac diligentiam adhibere, ut illi conformis essem, id est, ut me omni supplicio subicerem, ac per viam Crucis graderer, omne aspernata gaudium, et quidquid animam posset meum delectare; mansique quicumque me vidisset, et honore sanxerit quemlibet persequens qui me contempsisset, ac illis inserviens qui operam mihi suam denegassent, ac inservire noluissent; ac toto cordis affectu bene de iis loquens, qui mihi detraxisserunt; cum sermone me magis dignam esse, ut mihi in faciem expueretur, quam illum benevolentia signum ostenderent. Et que me magis hæc in re adjuvisset, magis anari a me ac honorari debuisset: cum sermone me hoc pacto magis quidem fuisse Christo Jesu meo suavi Domino, quam alio quocumque modo similiores futuram. Cuique magnum tepiditatem certam, qua quidem hæc in re usa sum, vere possum affirmare, me falsum Christi famula nomen gerere, que illud non amem, ad quod ferendum tanto ipse caritatis amore accessit, plenam scilicet amoris crucem. Vae misera mihi! quantus fuit hic error meus, quanta cecitas! que hoc tam illi intelligere et considerare distulerim. Et quamvis initio conversionis meæ non nihil me delectarent injuria, et aliqua ex ea re voluptate afficeret; nihilominus frigescente postea illo ardore, magna me per multos annos tepiditas detinuit: cum diligenti studio, quod me decebat, non quæserim: injuriis scilicet affici, et ludibrio esse, ac infamia notari, denique vilissimo cuique subijci; ut sic paulum quidem injuriam Dei creatoris ulciscerem, qui innumerabilibus propter me et a me injuriis affectus est.

exemplo
Christi.

B ut clarior manifestiorque ipsi fieret, jovit diabolus dum nocere nititur; eamque et sibi et aliis, ex iis que passa ab eo est, reddidit cautionem. Item temptationibus probanda erat et exercenda spiritualis militiæ tiruncula: de quibus ipsa sermonem faciens in suo libello, hoc modo exorditur: Sed nec minus necessarium est a cogitationibus mentem custodire; quia diabolus interdum bonas et sanctas in mente cogitationes excitat, ut sub prætextu virtutum decipiat. Post hoc autem, ut ita esse ostendat, tentat atque impugnat eo vitio, quod est ipsi virtuti contrarium. Hoc ideo fecit, ut in fossam desperationis trahat. Quod autem hoc verum sit, per id tibi ostendam, quod antedictæ Christi ancille accidit, que se ipsam nominat Catellam; que in adolescentia sua divina illustrata gratia, ut Deo ministraret, hoc monasterium ingressa est: et cum sana conscientia et bono fervere die noctuque orationem frequentabat, anxique operam dabat, ut quamlibet virtutem, quam in alio quovis esse vidisset aut audisset, assequeretur. Et hoc quidem non invidia instinctu faciebat, sed ut magis Deo placeret, in quo amorem suum omnem locaverat. Cuique post certum tempus multiplici gratiæ celestis dono abundaret, at tamen varias et magnas quidem tentationes adhuc passa est; adeo quidem, ut, cum die quadam invasisset illam quadam mentis suggestio; ac diaboli esse instinctu excitatam intelligeret, illum audacter alloquitur sit dicens, Scito, maligne hostis, nullam mihi a te inferri tentationem posse, quam non noverim.

D
AUCTORE
IAC GRASSETO.
Permissi Deus,

ut que præ-
sumptiore
dæmonem
contempserat,

B

11 Quare volens illi Deus nihilum sui fiduciam infringere, ac ostendere, adversarium esse illa multo callidiorum, permisit, ut subtilissima eam fraude aggrederetur, videlicet ut illi sub habitu et forma Virginis Mariæ sese ostenderet, qui eam alloquens dixit: Si amorem a te viliosum arceas, virtuosum tibi amorem immittam, et his dictis evanuit. Cuique ipsa crederet, vere illam fuisse Christi Genitricem; quia tunc orationi intenta eam maxime precabatur, ut sibi concedere dignaretur, ut ejus Filium ardenter posset amare; cogitare cepit, cur Beata Virgo sibi dixisset, si a se figeret vitiosum amorem, fore ut virtuosum immitteret. Quare illi per occultam hostis fraudem in mente dicebatur, ut proprii appetitus ac judicii a se amorem figeret. Hæc igitur de causa iterum decrevit multo magis omni studio suæ Præfæctæ, absque ulla discrimine, ac sine sui ipsius (quemadmodum consueverat) cura, obtemperare: siquidem initio suæ conversionis, quamvis adhuc vinculo Religionis ita facere non teneretur; at tamen magis, quam ceteras virtutes amabat et optabat vere ac sancte obedientiæ virtutem, et omne suum in illam studium contulerat. Atque ob id quidem omnes illius adversarii maxime studuerunt, ut per eam virtutem illam deciperent: cooperuntque novis quotidie ac diversas illius cordi cogitationes immittere, ut pene dicta et facta omnia suæ Præfæctæ pravo judicio interpretaretur, ac in illam incurriraret.

ab eo sub for-
ma B. Virginis
decepta,

graviter tur-
batur circa
obedientiam:

F

12 Quæ ex re magnam patiebatur penam, et animi cruciatum, et suum enipam apud ipsam Matrem sarcosissime ac magno cum pudore fætebatur: nec tamen pugna cessabat, quamquam multum illi proderat; ob id præcipue, quod semper resumebat vires ac robur ad non consentiendum prorsus; quamquam pene videtur ad id traheretur: et tunc ad orationis arma effugiens, aliquid levamen inveniebat, ita ut non prorsus eam entiret. Sed in magna detinebatur animi oblietudine, cum se habere infensam Virginem Mariam putaret, dicebat enim secum: Ipsa mihi Virgo dixit, ut a me propriam voluntatem repellerem, et quotidie contrarium cogito. Ita quidem ad magnam desperationem redigebatur, nesciens diabolica instigatione, non a se ipsa id sibi accidere.

CAPUT II.

B. Catharina gravibus temptationibus exerecitur: Lucæ contubernium discordia litibusque veratur.

Summam alius perfectionem crederet ea, in quibus suum hic ipsa imperfectum cognoscit: que notitia

CAP. VII

A Cum autem malignus hostis cerneret, quod non tamen illa ob eam rem spem deponeret; aliam adhuc subtiliorem fraudem excogitavit. Nam cum quidam mane ingressa esset ecclesiam Virgo, ut oraret, statim sub forma Christi Crucis altivi illi praesto affuit, brachia tenens aperta, et coram illa tamquam suspensus similis, et quodam amabili ac benigno actus modo, ut pene videretur eam velle blande capere, sic allocutus est: O fur, tu cor mihi suffurata es: redde quod mihi surripuisti.

AUCTORE
IAC GRASSETO
idem in specie
Crucifixi appa-
rens.

et implexa
quidam.

13 Quae magna cum reverentia et metu, ita ut (quemadmodum ei videbatur) si potuisset, sub terra se occultasset, cum se vera crederet esse Christum, quocum loqueretur, respondit. Et quomodo factum est, Domine, quod dicis? cum nihil habeam, et sim pauperrima, et in tuo conspectu in hoc mundo ad nihilum redacta, aliena subiecta potestati, sic quidem ut nihil prorsus possideam? Ille autem. Volo, inquit, te scire, non esse te adeo inquam, ut dicis, ac te aliquid habere: nam te ad imaginem ac similitudinem feci meam, memoriam triformem, intellectum ac voluntatem; et cum votum mihi voveris obedientiae, persolvisti quidem, sed id nunc mihi admis. Hoc pacto tibi ostendo, esse te furem. Cum autem

B illa putaret, sibi hoc dici propter cogitationes infidelitatis, quas adversus Praefectam suam mente agita-
verat, sicut supra dictum est, ait: Mi Domine, qui modo facere debeo, cura propriam cor in mea potestate non habeam, nec valem cogitationibus obscurare, quando in me insilunt? Respondit ille: At facito, quemadmodum te docebo. Tuam capis voluntatem, memoriam ac intellectum, nec illa in re exereas, nisi ad tuam autem Praesidis. Tunc illa: At quo modo facere debeo, quae intellectum impedire nequeat non discernat; memoriam, ut non recedat? Ait ille: Subiice illius voluntati tuam, et puta esse tuam illius voluntatem, nec illa in re tuam memoriam ac intellectum exerce, nisi ubi tua moderatrix velit. Ipsa vero dicebat, Si non posset, quia in sua potestate cor non haberet. Ille autem, fac ut tibi dicam, dormi, vigila, et quiesce. Ait illa. Nescio Domine quid sibi verba haec velit. Ait ille, Dixi, Dormi, id est, ut te presentibus huius mundi rebus non immisceas. Dixi, Vigila, ut omni studio parata sis ad obediendum. Dixi, Quiesce, ut in omnibus tuis operationibus semper de mea Passione mediteris. Cumque haec, et alia multa dixisset, quibus illam ad obedientiam hortaretur, evanuit.

et impossibilita
tueli.

angens interm
tentatione
inobedientia.

C 14 At illa credens se vera Christum fuisse, mente remansit admodum suspensa, et in illis crebra cogitationem occupabat; nec tamen liberam se cor habere sentiebat a priori certamine, sed potius inquam sibi importunitatem suboriri, quoties illi sua Praefecta, ut aliquid faceret, iubebat; aut si quid illa dicebat, statim innumerabilia pene iudicia in mentem illi veniebant, sermumque dicebat: Melius hoc esset; Illud melius ita fieret; et multae refrigerandi et contradicendi cogitationes illa in animo sublebat; quarum tamen omnium illam postmodum postestabat, sicut apud ipsam Praefectam accusabat, et veniam (sicut supra dictum est) petebat; idque multo eum pudore et animi cruciata faciebat; adeo quidem, ut aliquando petuisset manducata lacrymarum illi pedes lavare; affirmatque quod, nisi hoc remedium fuisset, suam videlicet verisimili culpa, saepe suggestionem consensisset, ac obedientiae suae Praefectae rebellis extitisset. Nam saepe quidem multa eum violentia impellebatur, ut eum ea contentioso ageret, et improberet quo illa ferisset aut fieri mandasset; quod procul dubio ad damnationem illi accessisset, quia Religiosis nullo pacto licet suis Praefectis reluctari ac eorum iussa contemnere, nisi forte aliquid esset, quod, si fierent, mortalem culpam incurrerent.

unquam enim
dum habenti
eorum confes-
satione.

rent. Quare si quis ad hoc tentetur, resistat ille D
certamen, sciens non ex se quidem, sed ex invilia hos-
fortiter, sciens non ex se quidem, sed ex invilia hos-
tis antiqui hoc provenire: qui praecipue illos odit,
qui in ipso statu obedientiae Deo perfecte serviunt,
ac propter hoc novos semper quaerit modos, quibus
eos possit fallere. Quare patienter resistat, et mar-
tyrii coronam assequetur. Sed ut ad institutam nar-
rationem redeamus.

15 Praecedente tempore crescebat illi semper hoc
certamen, non tamen ob id desistebat amare suam
Praefectam et revereri, ac illi obtemperare, nec erat
in suo iudicio pertinax; sed potius, ne illi consenti-
ret, magna quidem certamina et perturbationes ani-
mi perferbat, adeo quidem, ut abundantibus praeter
modum lacrymis putaret luturum, ut simul cum la-
crymis nisi Deus adiumento fuisset oculi distillarentur.
Nam si illi die quodam, cum teneretur in magna
fletus acerbitate, nec amplius inesse aqueus humor
videretur, manare sanguis cepit: nec propter me-
narrabilem dolorem, qui cor illius vulnerabat, pote-
rata fletu temperare; cum se praecipue cerneret divini
amoris privatam flammam, qua tam copiose quidem
ante solebat accendi, ut summa cum difficultate il-
lum occultaret. In tantam autem capitis devenerat
siccatem, ut nec posset orare, nec horarium Oti-
cium absque ingenti cruciata dicere. Atque ob hanc
causam agebatur illi ancorae metuenti, ne quidam
proprio sensus indulgentia illi accideret, sed metum
ejusmodi hostis ingererat.

Nimis longis
inis,

maioris,
E

16 Quia ut ante dictum est, quando primum illi
se obtulit, praeeperat, ut propriam a se amorem ar-
ceret. Nunc autem illam stimulabat, in eam trabens
suspensionem, ut se temere proprio amorem crederet,
nec sui tantummodo, sed propter amorem etiam. Propter
quod multa incommoda et magna tulit; et haec
erant illius in tantis curis solatia. Itaque cum in ho-
ras illi angeretur poena, intellecta pene destituebat,
quia intrinsecus et extrinsecus oppugnabatur.
Haec de causa coepit aliquando admittere quietem, nec
tantum (uti consueverat) per noctem vigilare; nam-
quo ita erat orationi assuefacta, ut etiam cum dor-
miret, aliquando surgeret et brachia in Crucis spem
extenderet. Nec dubito id quoque factum anti-
qui hostis fraude, ut per nimiam orationem desineret.
Praeterea putavit illa (et ita quidem fuit) sibi acci-
disse, quod beato Job accidisse legitur, ut omnibus
mentis, et corporis privaretur divinis, utque impos-
sibile nunc ei videretur exercere virtutes, quas antea
magno eum ardore ac sine ulla segnitie solebat exer-
cere; nisi quod patientiae virtus illi proponebatur;
quoniam illa quoque admodum parva inesset; nam
numquam quolibet verbum, quod audiret, magno
illam cruciata animi afflictebat. Hoc autem illi post
antedictas hostis antiqui fraudes accidebat, propter
magnum, quam patiebatur, spiritus inquam.

et vigilia in-
tendit eam
insanam red-
dere;

!

17 Cum autem post longum tempus cerneret
adversarius, se non iam prorsus eam prostravis-
se, illi appropinqua, assumpta iterum Beatae Virginis
forma, Filium in amplexu parvum tenentis, et illam
accusans dixit: Nolusti amorem a te vitiosum re-
pellere; nec ego virtuosum, hoc est, illi mei amo-
rem tibi dabo; et his dictis tamquam nata evanuit.
Ipsa vero arbitrata, vere Matrem Christi fuisse, in-
genti dolore correpta est; credens se Mariam ac
Filium graviter offendisse. Haec nunc (subjungit ipsa)
que audiunt aut legunt, cogitent ad quantum eges-
tatem ac tristitiam redacta Christi ancilla esset, ut
vix quidem ferre seipsam posset, tantum ut spem
omnem depositura fuerit, nisi scisset peccatorum
omnium maximum esse desperationem. Sed et divina
benignitas hanc illi voluntatem nunquam ademit;
propter quod eo desiderio tenebatur sumpt, ne quid
quod esset divinae voluntati contrarium, faceret.

Itemque sub
forma B. Vir-
ginis exhibuit.

Cum

A Cum autem videret hostis non tamen se tantis impugnationibus et cruciatibus damnationem istius consequi potuisse, visus est, permittente Deo, adversus illam rabiem auxisse suam. Nam, cum sciret quantum illa monasterii sui honorem amaret, et commune bonum Sororum omnium, alium ad eam excruciamdam modum excogitavit. Quare tanquam rabie ingenti percitus, nocte quadam cum ceteræ dormirent, audivit ipsa illum cum terrificis vocibus circumstantem monasterium, tanquam mox illud eversurus esset. Quod cum sibi a Deo non permitti, sicut in domum Job obtinuerat, animadverteret, non prius destitit, quam monasterium omne sacris Virginitatibus inane fieret: propter quod tamen ipsa suam non deseruit constantiam. Hactenus Catharina.

18 Quomodo autem ea, quam dicit, monasterii acciderit desolatio, opera pretium est altius indagando explicare. Non erat Lucia instructa facultatibus ullis, quibus ipsa sustentaret sese; nedum tantis, quæ puellis quinquaginta alendis sufficerent: sed ex amite tota pendebat gratia, viduæ et opulente, Bernardinæ de Mascaronis, quæ post viri sui Gregorii Selazzari obitum ab eo hæres omnium, ut videtur, facultatum relicta, Virginem hanc neptem suam, in domum acceperat, habitu terrii Ordinis S. Augustini indutam: quæ mox ex illius consensu puellas cepit erudendas admittere, non tantum in disciplinam sed etiam in convictum. Ita constitutis rebus, Bernardina mortalis vitæ terminum attingit, neptis suæ hortatu et exemplo, etiam ipsa aliquanto antea eundem S. Augustini induta habitum: Luciamque ample possessionis hæredem reliquit, adjuratam, ut eam impenderet monasterio puellarum in suis ædibus erigendo, sub D. Augustini Regula: qua de re actum inter eas frequentissime fuerat, Bernardina jam pridem eo suis omnes facultates destinante. Verum, ne quilibet ad hoc usque tempus transigeretur, causa fuerat injectæ identidem moræ, ut in iis fieri solet rebus, quæ de die differuntur in diem.

19 Igitur per mortem amite facta sui juris Lucia, ad id, quod moliebatur, instituere paulatim cepit subjectas sibi puellas: quibus ad omnem præteritam formam placuit sane magistræ consilium. Sed Patrum Minorum de Observantia, quorum templo ad usurpanda Sacramenta, et directione ad spiritum perficiendum, utebantur, cognita virtus aliquarum ad se trahebat animos, ut iis quoque habitu ac Regula mallent assimilari, quam sub S. Augustini Regula laxiorem multo et corpori commodiorem vivendi rationem assumere. Neque vero usque adeo in negotio processum erat, quamvis de eo tractari jam coeperat, ut non esset Lucie integrum mutare mentem, et ad meliorem studentium partem accedere. Interim emittit vicini pastoris domus, ampliando ad monasterii constitutionem sibi necessaria: et diabolus Catharina per noctem nocti sub imagine rabentis molossi totam domum strepitu perturbationeque implere, indicantem scilicet quid moliretur. Nec defuit turbandis rebus instrumentum ploneum, ex ipsissima Virginitate numero una, cui displicere coeperat, arietis vitæ, quam sub S. Clare Regula nonnullæ inducere satagebant, consilia agitari. Ergo pastorem prædictum aggressa, persuadet ne suas ades velit ex pactis conventus tradere. Alienatis deinde a Magistra sociarum plerarumque animis, gravem eidem intulit litem, ut perjure, eoque nomine ea hæreditate privanda, quam sub ea conditione adierat, ut monasterium Urbani Augustini et testatrix facultatibus erigeret.

20 Nihil horum constabat ex testamento, ab omni ejusmodi conditione libero: qui tamen suam amite fidem ad eam rem obligaverat Lucia, postquam testamentum conditum erat: testesque inveniebantur

nonnulli, ita se ex ipsius Lucie ore audivisse asserentes, nec ipsa ita esse negabat, satis hoc causam esse crediderunt iudices, ut universam hæreditatem ademptam Lucie, addicerent Ailisiæ (id seditiosæ isti nomen erat) et sociabus S. Augustini Regulam profiteri volentibus. Verum non diuturnum ei fuit victoriæ hujus, contra omnem iudicium formam, obtentæ gaudium: a Iudice enim seculari, ad ejus forum minime ea res spectabat, ad Ecclesiasticum appellans Lucia, eatenus inaudita, evidentem suæ causæ æquitatem facile demonstravit, evicitque ut secundum ipsam ferretur sententia, qua Ailisiæ ejusque sequacibus perpetuum indicelatur silentium, tanquam nihil juris habentibus in eas facultates, quas, liberam de iis disponendi facultatem relinquens Bernardina, nepti suæ legaverat. Quæ licet prædicta adjuratione aliquid ei oneris imposuisset, ejus tamen exigendi potestatem Ailisiæ minime demandarat: sed illa ejusque sociæ, ut erant in contubernium istud admixtæ gratis, ita poterant ab eodem, ad Lucie, unico liberæque hæredis, arbitrium ablegari. Juramenti autem, quod prætendebatur, indicatum est obligationem esse nullam, si de sola Regule mutatione ageretur, de qua credibile non erat curasse testatricem: maxime cum in votis implendis sacri Canonis permittant, strictiorem Ordinem laxiori præferre, ac dubitationem omnem resolvere posset Episcopus, ad quem spectaret et judicare de causa, et quamlibet jurati voti obligationem in aliam similem, multo potius in meliorem, sua auctoritate commutare.

CAPUT III.

Monasterium in ædibus Lucie constituitur, Catharina novis tentationibus agitatur: quibus permixta divina solatia discretionem spirituum ei pariunt.

Sic restituta in integrum Lucia, primum quidem Ailisiæ complicesque domo expulsi, ejus nullo titulo invaseraut possessionem: deinde, dum futuro monasterio novum, et vastis ædibus dejectis, struitur ædificium, reliquas etiam Virgines ad suos quemque parentes dimisit, interque has Catharinam, quam domesticæ, pendente adhuc lite, turbæ, ex usque enata scandala supra modum afflixerant. Verum illa non prius amoveri loco passa seseest, quam promitteret Lucia ejus habendam rationem inter primas, quæ exstructo monasterio ad sacrum habitum admittenterent: et statim atque in eo statu ædificium vidit (eoi sedatis iudicibus empte prius pastoris prædicti ædes accesserant) ut habitationi idoneum esset, eodem summa animi alacritate revertit, una cum quinque e prioribus sociabus, quæ sole e tanto numero propositum conservarant. Ingressa vero in cubiculum, atque ante imaginem Crucifixi Jesu prostrata in genua, equis cum lacrynis cepit eadem agere gratias, cumque exorare, ut ne permitteret inquam ipsam ex eo loco dimoveri.

22 Hæc domus illius delubra quidem, prima tamen fuere principia, quibus brevi incrementum accessit, aucto Virginitatum numero, per eas, quas exempli boni renovata sanctitas eo traxerat, et novi monasterii fama: quod tamen adhuc passim credebatur Augustiniano Ordini adscribendum. Et sane in S. Augustini Regulam Lucia propendebat magis, tunc quod eam ex parte profiteretur, tunc etiam, quod ita sibi convenerat cum amita, et nonnullæ quoque ex filiabus eandem malle videbantur. At Catharina cum plerisque illis summo ardebat desiderio suscipiendi habitum S. Francisci, sub Regula S. Clare: eamque usu ipso coeperant observare, tam quoad colorem vestitus, quam jejuniarum, silentii, paupertatis, mortificationisque

D

AUCTORE
JAC. GRASSETO.sed per eccle-
siasticum
iudicem resti-
tuitur.

E

Unsoluto con-
tubercio,in novis ades
revertitur Ca-
tharina,

F

effluque ut
per Augustina
na

CAP. III.

S. Clare te-
nua eligatur:eius rabiem
certi in ipsum
domum,

CAP. XI.

in quæ collectæ
Virgines Lucia
erudiebat,S. Augustini
monasterium
ibi dem ericlu
ti.di quo dum
dubitat,domus sui pos-
sionis de qua
clur:

AUCTORE
JAC. GRASSETO.

A mortificationisque rigorem : ita ut jam tum non seculares Virgines, sed summæ austeritatis Sanctimonialia viderentur : cujus exempli accedentiumque eodem continuorum a Catharina hortatum precumque tanta efficacia fuit, ut in ejus vota tandem concesserit Lucia, veteraque eatenus indifferenter magis quam in aliud institutum propensa. Actumque cum Patribus Franciscanis de Observantia est, ut novi monasterii curam suscipereit - Francisco Ferraricensi Episcopo habitum Virginibus, quem postulabant, permittente, eundemque solemniter us conferente Ministro Ordinis Provinciali, anno Redemptionis nostræ millesimo quadringentesimo trigesimo secundo, cum Beata nostra annua ætatis circiter vigesimum ageret.

ejus rigor postea mitigatus.

23 Sola earum Magistra Lucia relinquit habitum, quem gestaverat antea; summam nihilo minus filiarum curam Magisteriumque retinens : donec eo quoque onere sese levavit ex parte, proposita eis magnæ nobilitatis, nec minoris prudentiæ, Abbatissa Sorore Thæsa, Piorum, Dominorum Carpiensium, Gilberti filia, Marci germana: sub cujus Sororisque Lucie jam dicitur regimine communi, introductus est usus austerissimusque Regular, quam sequentibus suis S. Clara proposuit. Sed quia nimis illius rigor multarum valetudinem pessime adlegebat, multas etiam precuatore morte inferbat a vivis, cum Pontifex auctoritate mitigandum curavit sanctissimus pariter ac zelosissimus Pater Joannes Capistranus, Vicarius Ordinis Generalis : indulgentiæ imprimis est, ut monachæ vocentur, et vocant, liguæis, et urgente aliqua necessitate, etiam laicis pedum operumque ulterentur : pro quotidiano autem jejuniis, feriis sextæ abstinentiam astrictiorem servare duntaxat tenerentur : que mutatio anno millesimo quadringentesimo quadragesimo sexto est inducta, ex Eugenii Papa IV decreto.

a

interim frustra sollicitudine ad eam formam descendendum,

24 Et autem mitigatio ista nihil minuit incensum Catharinæ studium mortificandi corporis, ita prior illi discipline rigor non potuit animum illius explere, quod in eo adhuc desideratur clausura, præcipua religio inter feminas quietis præsidium ne fundamentum. Quare cum illi, qui veniebant ad visandum suas istic illas consanguineasque monasterium ingrederentur, arrepta hinc occasione, dæmon sua contra Catharinam resumpsit certamina, ut ipsa in suo libello narrat. Nam quosdam, inquit, genere et quibusdam instigavit, qui eam rogarent, ut ad commemorandum rati sua filia, que nobilem volebat, venire in animum induceret : nec dabitaret, Cæro vel a Pontifice Maximo, si opus esset, vel a quovis alio impetraturos, ut id facere posset; septuaginta, que ad salutem corporis et animæ pertinebant, provisurus, melius quam ipsa petere posset. Quibus illa promissis non consentit : sed constanter in monasterio permansit, cum spectata futurum, ut tandem clauderetur, et ad Regulam ad instituta S. Clare aliquando redigeretur. Sed iterum hostis antiquus novæ fulcræ comitus est fundamenta diruere, Quod cum illa valde metueret, toto corpore affectu ad orationis arma confugiebat, qua mente viros ad eam attollebat, divinam implorans opem. Sed priusquam voces exaudirentur, multos ac varios animi cruciatibus tam in se, quam in suis præcipuis pertulit, quas hoc loco, ne longior sum, prætereo. Attamen ita, ut scriptum est, venit. Exclamaverunt in die tribulationis sue, et tu deculo exaudisti eos. Ita quidem, ut pro-pro successu reddidit hinc usque creverit, et adversarius in prælio victus ad Dei laudem confusus remanserit, qui sperantes in se non deserit, quamvis illos crebris vexari temporibus sinat, ut eos experiat, et majore gloria dignos efficiat.

CAP. VIII.

et alios tribulationes patitur :

Pg 85, 7.

25 Sola earum Magistra Lucia relinquit habitum, quem gestaverat antea; summam nihilo minus filiarum curam Magisteriumque retinens : donec eo quoque onere sese levavit ex parte, proposita eis magnæ nobilitatis, nec minoris prudentiæ, Abbatissa Sorore Thæsa, Piorum, Dominorum Carpiensium, Gilberti filia, Marci germana: sub cujus Sororisque Lucie jam dicitur regimine communi, introductus est usus austerissimusque Regular, quam sequentibus suis S. Clara proposuit. Sed quia nimis illius rigor multarum valetudinem pessime adlegebat, multas etiam precuatore morte inferbat a vivis, cum Pontifex auctoritate mitigandum curavit sanctissimus pariter ac zelosissimus Pater Joannes Capistranus, Vicarius Ordinis Generalis : indulgentiæ imprimis est, ut monachæ vocentur, et vocant, liguæis, et urgente aliqua necessitate, etiam laicis pedum operumque ulterentur : pro quotidiano autem jejuniis, feriis sextæ abstinentiam astrictiorem servare duntaxat tenerentur : que mutatio anno millesimo quadringentesimo quadragesimo sexto est inducta, ex Eugenii Papa IV decreto.

nes formas, quas ei apparuisse ostendimus, diabolicas fuisse fraudes sciret, ac talia fuisse a Deo permissa, ut ad magnam sui ipsius cognitionem illa deveniret. Et ita quidem factum est. Num finito, quod narravimus, inferno certamine, quod in annos circiter quinque protractum est, remansit iterum illa quidem divina visitatione recreata, et in tanta sui ipsius ac propriæ b multatis cognitione; ut si beate omnes animæ contrarium illi jurejurando persuadere voluissent, non credidisset. Præterea in tam salutifero timore cepit esse, ut in conspectu divinæ majestatis se tam nihili esse duceret, quam nec dici nec cogitari posset : et ita in posterum suo modo effecta est tantior adversus antiqui hostis insidias, et ad noscendum verum ac divinum ad se cælestis Numinis accessum. De qua quidem re hoc dicit et affirmat; quod quando sua Deus clementia mentem ipsius visere dignabatur, statim id sentiebat vero ac ineffabili indicio. Illi autem indicium erat, quod illum sancta humilitatis aurora præcedebat, que, cum ad illum ingrediebatur, faciebat, ut interius animum, caput exterius inclinaret.

D incipit demonia fraude cognoscere,

b

et veras revelationes a falsis discernere ;

26 Itaque sibi ipsa quidem prima radix culparum omnium præteritarum, presentium, et futurarum esse videbatur. Tumque similiter putaret, se causam quoque delictorum omnium, que in suis vicinis essent ; permanserat in vera et vehementi eorum dilectione, et in illa ipsa hora subsequabatur sol radians, et adrensus ignis vorans, Christus de-us, et cum illius anima, sine alio mediatore, tranquilla in pace quiescebat. Quare poterat quidem dicere, o profunda multitudo, tantus et tam fortis tuis est actus, ut portas omnes aperias, et illum qui est infinitus ingrediare. At recedente postmodum paulatim illa divini amoris flamma, mens ejus relinquerebat illustrata, et caliditum cor ardensque desiderio patiendi mala. Hibens erat facies, ac sensus omnes nire exillarati, et aliquando fucunda omni parte videbatur expedita, et virtutes auctæ, dulcesque eadem ac suaviter ad reprehendendum culpas ac tolerandas. Contrarius aliquando effectus apparebat, ut ad omnem sermonem mente capta videretur, ob gratiam immiscentis se illiaretis amoris, in ea permanentis. Quantotum magis Deo jugebatur, eo magis metuebat, ne nimia illi fieret, ac eo privaretur. Et hæc quidem ratione divini presentia frui poterat, sine periculo inanis gloriæ, quicunque sibi adesset. Putabat enim mortales omnes, in conspectu divinæ ac imperatorie majestatis, æqualiter ad nihilum esse reductos. Quare modo inenarrabili interius quoddam lumen illi immittebatur, per quod intelligebat, solum esse Deum, a quo allici lætitia posset et gloria, et per gratiam infinitum accipere bonum, per justitiam vero ponam infinitum. Ideo dementium putabat maximum gloriam, et ejus rei meta divinos sensus non accipere, ac bene in publico etiam agere. Hoc autem non dico propter initiatas nuper Virgines, sed propter perfectas, que gloriam humanam nihil faciunt ; sed quoniam quidem perfectionem, que sit firma, non perveniunt, nisi ab iis qui plenam penis crucem portaverint, quique per viam multarum tentationum terunt.

E

et spirituum diversitatem experitur,

F

27 Cum autem contra velit ostendere, quomodo intelligi et cognosci diabolica visiones possint propter eam, quam consecuta erat, experientiam, in illis, que supra narrate sunt, diabolicis transmutationibus, ait, tribus illis modis quibus (ut dictum est) sub variis demon imaginibus illi apparisset, nunquam eo temporis momento sibi in mentem venisse dubitare, an malus esset illo spiritus; imo statim absque ullo, qualis re vera esset, experimento, bonum esse credidisse : quia quoties insidiator sese illi sub talibus formis ostendebat, ad eam virtutem illum

se, sine a demonia posse esse videri, et de eadem fuisse.

A illam hortabatur, quam sciebat ab ea summpere amari, hoc est ad obedientiam. Dein vero importune admodum ad rem illi contrariam impellebat, suggerens cogitationes malas, quibus ad iudicandum Præfectam suam incitabatur. Postea vero sub contritionis præ-textu tantum illi dolorem ex tali suggestione ingenerabat, ut illam quidem in foveam memorabilem ac pestiferam tristitiæ demergeret, ei persuadens, a se ipsa, non aliunde (ut sine dubio erat) id provenire. Itaque ipsa via hostis antiquus illi diu invidiatus est, ejus ad blasphemiam impellens animum: adversus quos stimulos nullum unquam remedium, neque per confessionem, neque per alium quemquam modum reperit; nisi cum diabolus quiescenti illi in aurem insurravit, ut Deum blasphemaret; cui sic dormiens illa reluctabatur, ac identidem dicebat: Numquam faciam, Numquam faciam. Tunc ille adeo indigne id tulisse visus est, ut ingenti edito fragore excitata sit, ac illum a se recedentem senserit. Et ita quidem aperte cognovit, hostem fuisse antiquum, a quo tantopere vexata fuerat, blasphemias illas sibi suggerentem, ac persuadentem, proprio vitio et a se ipsa id nasci, quod patiebatur, non alia de causa, quam ut ad desperationem illam compelleret. Victrix autem post hoc remansit, cum haud dubie cerneret hostili fraude factum fuisse, ut in suo corde appetitus illo blasphemie concitaretur.

vincit spiritum blasphemiarum.

B 28 Quare dilectissime Sorores, si qua vestrum forte fuerit, que ad tale certamen unquam provocetur, prudentiam non deserat, neque morore alliciat, tamquam id suo vitio accidat; sed diabolicam intelligat esse invidiam, que pati non potest adorari Deum atque laudari; atque in contemptum et derisum Luciferi ejusque tenebræ multitudinis celebrari ac meritis præconis extolli. Sed cum vellet evidenter ostendere, quid sibi post insidias ejusmodi accidisset, aiebat, sibi tunc visam hanc voluntatis partem ad opera laudabilia sopitam esse, ac minimam quamque festucam, que sibi objiceretur, magnam quandam trabem videri sibi consuevisse; adeoque expertam gustus divina cultura fuisse, ut carere mente ac non esse sui compos, sibi videretur: multosque annos præterisse, priusquam pristinum orationis gustum recuperaret. Quando præterea celestes sibi visiones contingebant, adeo se inanigloriæ stimulis agitatum fuisse, ut ab insidioso hoste ad propalandas illas extimularetur; futurum ostendente, ut sic ab hominibus proba iudicaretur, et hanc fuisse causam, ut illas occultaret, Illud præterea considerandum, quanta hostis ipse calliditate illam de obedientia docebat, postmodum autem rem contrariam suadebat, ac illi videri faciebat, tales quidem cogitationes non aliunde, sed a se ipsa oriri. Nec alia de causa id moliebatur, quam ut illum in profundam tristitiam demergeret. Quam quidem adeo sibi gravem fuisse videbat, ut demum liberata ejusmodi molestia diceret, si horum sibi duorum data opio fuisset, vellet ne in illam recidere tristitiam, an potius capitis supplicium pati; se capitis poenam fuisse multo libentius subituram, ac futurum ut talesupplicium, tristitiæ illi pestiferæ comparatum, res sibi quadam voluptatis videretur.

Qualiter movis ejus obscurata.

et quanta hinc molestia fuerit.

C 29 Illud quoque, teste Deo, verissimum addam, quod antea hec Christi famula accidit. Longo temporis spatio tenuit illum de consecrata Eucharistia vehementer tentatio, et infidelitas quadam: cumque ea de causa male torqueretur, neque per confessionem aliumve modum aliquid remedium inveniret, cum ingenti cruciatus animi et amarissimo letu pene assidue Deum vocabat: et quando adventabat dies, quo sacrosancto Christi Corpore vescendum erat, multo acrior surgebat ea tentatio, sicutque illa celesti convivio intererat, ut nullum cultus et venerationis in

CAP. IV. contra Eucharistia veritatem.

eo gustum sentiret. Quod cum die quadam magis quam unquam antea pateretur, crevit adeo tentatio et pugna illa, quam dixi, ut quasi ebria nimio dolore pene defecerit atque consenserit. Nam cum inter alias Virgines sacras flexis in ecclesia genibus esset, quemadmodum post sacram Eucharistiam mos est, tanto vexari cruciatus animi cepit, ut modo assurgeret, modo genua reflecteret; nec tamen sentiret aut adverteret magnitudine doloris, quid ageret, nec ullam quietem inveniret. Sed altissimi Dei benignitas, sicut pugnam permittit ac poenam, ita victoriam parat ac refrigerium: nam cum postea summo quodam mane eadem Virgo esset in ecclesia monasterii hujus, et orationi esset intenta; Deus illam consolatus est, non voce quidem, sed spiritu; et eam alloquens aperte illi monstravit, in Hostia, quam Sacerdos consecrat, totam Christi humanitatem esse ac divinitatem; et quomodo fieri posset, ut sub exiguo pane illo totus esset Deus ac totus homo.

D ACCTORE JAC. GRASSETO.

oblitam tentationem vincit.

30 Denique tot in illi cognitionem fidei, quod ad sacram pertinet Eucharistiam, exhibuit, omnemque demceps ab ea veterem de ea re pugnam, ac omnem, quam habuisset antea vel habere impofterum posset, dubitationem depulsi, ac pulcherrimis et naturalibus exemplis plana illi omnia fecit. Præterea ostendit, non tamen Corporis Christi gratiam et effectum perdere, si quis ad illud etiam sine gustu veri cultus ac venerationis accedat; modo recta illi non desit conscientia, quamvis spiritus de fide aut alia dabitatione tentetur, modo consensus non accedat; magisque illius animæ cum tali certamine, si tempestatem spiritus patienter ferat, esse meritum, quam illius, que cum dulcedine ac suavitate multa, sacra vescitur Eucharistia. Declaratum illi quoque fuit, quomodo fieri posset, ut Dei filius Christus Jesus per sancti Spiritus virtutem de Virgine carnem sumeret et nasceretur, nullam accipiente illius Virginitate corruptionem. Fuit etiam illi præstita altissime Trinitatis cognitio, rerumque aliarum memorabilium, quas ob memorie imbecillitatem silentio prætereo. Quare antea etiam Christi ancilla creata est, ac tentationis illius molestia liberata, ut nunquam passa illum videretur. Præterea ubi se primum ad celestis convivium pane contulit, inenarrabilem quandam saporis ac suavitatem purissimæ carnis immaculati Agni Christi Jesu sensit: quem quidem gustum ac suavitatem explicare verbis, aut etiam mente concipere, humane facultatis non est. At vere poterat illa dicere: Cor meum et caro mea exultaverunt in Deum vivum. Post quæ ita illius mens quievit, sic in fide confirmata est, ut nullis omnium simul hominum contrariis persuaderi conantum verbis de sententia moveri potuisset. Quare tantus ille moror, quem passa fuerat, ita in gaudium conversus est, ut, quod ita vexata fuisset, letaretur; nolletque id sibi non accidisse, cum cerneret quantum sibi ea res utilitatem ac letitiam attulisset. Hæc de causa magnus præco Paulus Apostolus clamat; Si fuerimus socii per suum, erimus et consolatioms. Adde, quod permansit in ea tam ardens, tamque nunquam deficiens crebro vescendi celesti cibi desiderium, ut magno dolore alliceretur, quod non quoties voluisset, favore id posset; adeo quidem, ut, cum die quadam, ea de causa in tantum ac tam suavem prorupisset letum, ut duo ex illius oculis lacrymarum rivuli effluere viderentur, senserit suam animam inenarrabili quodam modo optato pasci cibo, ad laudem Christi Jesu adhortationemque plantarum novellarum, que nondum in cogitatione altissimi hujus mysterii confirmate sunt.

et in fide mysteris plene illuminatur.

13

Ps 83, 3

17 magis que ex comminatione fructus refert.

2 Cor. 1, 7.

a Colitur ut Heatus Misa et officio ab Ordine Minorum die nullitas XIII Octob. b Non fræns ceris parum. Liliis insidantibus Platanus, nec lumen aliter exprime valens sim vocis Italia nullitas

A nulla, his in sua interpretis persona addit ut illius verbo utar, et nihilatenus veritas pro qua, omnia puenthesi, malitius nullitate vocem re, mittere in suam locum.

ACTORUM JAC. GRASSETTO.

CAPUT IV.

Varias in spiritu vicissitudines passa B. Catharina, librum de his scribit a se captum flammis abolet, et instruendarum navitarum munere fugitur.

Et eundem Novitiarum instructioni servit quod ipsa passam se alia in loco ejusdem sui libelli fateatur, ubi animam Christi sponte extimulat, ut amore Sponsi omnibus se corporis et animi eruentibus subjiciat, sic tamen, inquit, ut nihil horum sine consilio et consensu Praefectae suae vel Magistræ faciat. Namque obedientia virtus ceteras anteit ac superat, et ipsa est que ad caelum perducit, ac ubique tota est: modo Religiosa, que subdita est, omnes illi tentationes apernit, ejus curam atque regnum subest. Neque enim secundo certamine auxilium alleri aut remedium potest; et quanto res ipsa melior ac futurior videbitur esse, tanto magis manifestam facit, ne forte sub specie boni decipiatur, sicut illa, cujus supra mentionem fecimus, cui sub forma Christi ac Mariæ Virginis diabolus struxit insidias. Nam ei quidem rei alius quoque intervenit dolus, quem silentio præterire nolo, ut alieno malo cantus et prudentes alia reddam, que et ipse per viam orationis et mentis gustus gradantur. Quadam enim nocte, cum illa nututuali Officio interesset, quondam sensit subitam in mente sibi letitiam excitari, cumque a hunc illum spiritu emissam crederet, ab antedicto declinavit Officio, attamen neque de choro, neque de suo alio loco, ne quod ejusse rei præderet indicium: cumque rem ipsa secum diligenter veleret, cogitare coepit, quam nobilem Deus Virum et feminam fecisset, liberam illis diavolo arbitrium, ut bene facere ac male possent, et quo malo beneficentem, quasi per justitiam, coronare cogere, quodque hinc de causa diceret Apostolus, Sibi esse repositam justitiam eorum, quod in bonis operibus liberam exercisset arbitrium, malum dimittendo, quod exercere potuisset. Cumque aliquando in tali cogitatione fuisset occupata, in ea permansit opinione, ut erederet, divinam illi sibi gratia erant esse.

obediencia cunctis illis.

CAP. VIII. A regimie spiritu tentata Catharina

2 Tim. 4, 18.

libertati in aucto.

C Nocte, quæ secuta est, cum similiter nocturno interesset Officio, sedam quoddam illius mentem sine invasit, et quendam corporis lassitudine adeo velamen, ut illi pene inobediens videretur. Accessit his cogitatio quædam de liberibus suis, tum divinarum Officiorum tum corporis macerationum, quos fovebat; ne deberi sibi, ita posseque justitia, sublimiorem locum quam adeptus esset Christus, qui peccare non videretur, nec illi vitiorum incrementa in se admittere, quibus ipsa esset exposita, qui al liberam haberet obsequii facultatem, et peccato subiecta esset, cum tamen vitam devotam et virtuosam, et virtutum tenuisset. Quibus alia vulture considerati, intellexit dudum esse in illas, et ad limitatis arma confugit, ac tota mentis curam que sibi tutariam se alys non deperit, et prudenter considerans, quemodo domini bona voluit: ita a Deo accepisset, cognovit illum proxima nocte excitatum in mente sua latitum non celestem, sed diabolicum fuisse: quod illi demon persuadere vidisset, quod proprio instinctu ac per se ipsam bene egisset, quod nullo quidem aliter se habet: nam hec nobis libera sit vel bene vel male agendi facultas, attamen justitia pesit, ut facimus bene; sed illud efficere sine divinis ope non volumus: nam Veritas ipsa in Evangelio dixit: Sine me nihil potestis facere. Quanto autem majorem quis adeptus est perfectionem, tanto magis illi metuendum est. Hæc te antedicta Christi

it dicitur in omni

Jo 13 6

ancilla moneat, cui diabolus sub forma Crucifixi D apparuit: nam ante prædictam fraudem, vere possim dicere nec me ullus error decipit, tantum illi a Deo gratiam et virtutum excellentiam fuisse collatam et certaminum victoriam, ut si recensere talia velim, nimis longa sit futura narratio.

33 Attamen de multis hoc dicam ad Christi laudem, utque vos cautiore efficiamini. Sorores carissimæ, utque discatis in magno semper timore esse post multa dona celestia, nec vobis persuadeatis aliquid scire aut posse, quod bonum sit, nisi quantum vobis lucem ac intelligentiam suggavit Deus, ut pernoscatis demonum insidias; vinque, ut resistere valeatis; ad memoriam redigentes servam Christi, quam dixi, per aliquod tempus, Deo permittente, potestati demonum objectam fuisse, ea solum de causa, quia fellebatur ac sibi persuadebat ipsa, se posse diabolice calliditati ac potentie reluctari atque resistere. Præsertim tamen quam hoc accideret, per gradus perfectionis pertransierat, et cognitionem prædictorum graduum erat adeptæ, et post omnes illos mortratum ei fuerat, animam suam ad pristinam redire innocenciam. Fuit illi præterea longum et maximum cum somno certamen; adeo quidem, ut non solum non posset nocte, sed nec interdum a se illum arcere; cum quidem ut resisteret, pene semper stabat extensis in arcem brachiis et genibus flexis, sive oraret sive divinis interesset Officiis, sacrificioque Altaris, quam Missam dicimus. Cui cum die quodam interesset, sic extensis ad eam, quam dixi, causam brachiis; et cogitaret, se quantum sua fragilitas sineret reluctari, nec illum tamen sentire in tanto certamine remedium, pene ad desperationem compulsæ est, et proculdubio defecisset, nisi divina ope fuisset adjuvata.

et quam sit periculosa declarat

a somnolentia molestia

E

34 Quare priusquam Sacerdos, qui rem divinam faciebat, sacrosanctam Christi Corpus de more attolleret, et SACRIS, SACRIS dicere cepisset, eodem ipsa temporis momento audivit angelicam militiam, idem verbum eundem mirifice repentem; ejus cantus tanta fuit suavitas, ut de corpore audientis anima ceperit egredi. Sed permissum illi non fuit totum audire verbum illud, SACRIS, quod ab Angelis canebatur; nam proculdubio anima de corpore foret egressa. Post id autem ideo quidem somno victrix esse cepit, ut per longum temporis spatium nihil inde molestie passa fuerit, ut posset quantum vellet absque ulla contentione vigilare. O carissimæ Sorores, nihil vos tædēt laboris somni, neque cuiusque rei alius asperæ atque difficilis, ut mereamini æternam quietem assequi. Tante vero suavitatis angelicus ille cantus extitit, quantum nedom verbis quisquam consequi, sed ne imaginari quidem posset. Et quamvis brevissimus ille fuerit, nec ictu oculi longior: adeo tamen suavis fuit, ut auribus statim acceptis omnium prorsus rerum creatarum, sui etiam insus peritus obivisci faceret: et (ut dixi) anima de illi corpore in egredi ceperat, et quamvis pedibus constiteret, et brachia (sicut ostendi) in crucem teneret extensæ: tamen in mentis nihil sentata est, nec clamorem strepitum edidit, imo tam leniter tamque modeste e sublimi, ut pluma levior videretur, ac ulla de circumstantiis quidquam sentiret. Et hæc ipsiusmet verbis haecenus ex ipsius libello descripta.

per Angelorum cantum sub Missa libera

F

35 Fuit præterea, cum inter Sorores assidens Catharina deducend in filium fuso manum, mentem divinis rebus meditando haberet occupatam; cum subito assurgere visa est, et profundam exhibere reverentiam, tamquam aliam magnæ dignitatis personam ad se venientem. Advertit ea novitas omnium annos, et, quod erat, suspensa de illa, cujus familiaritatem cum Deo sanctisque eximiam esse multis

CAP. X postquam ab. v. 11. 11. 11.

ex

A ex argumentis erant persuasæ, non prius quievêro quam imperio Abbatisse adgeretur veritatem fateri, candide et ingenue agnoscens Deiparan Virginem ad se venisse. Interrogantibus, equid loquuta esset : negavit id sibi imperatum edicere : itaque silentium imposuit omnibus ad obedientiæ et molestiæ leges probe instituti, vel hoc ipso confessionis aperte silentique verecundi exemplo.

36 Has aliasque interioris fortune vicissitudines experta cum esset, rem multis utilem facturam se credidit, libellum conscribendo : in quem præcipua capita uniusarum sibi a dæmone tentationum, et concessorum divinitus favorum referret : ut his edoctæ alie post ipsam future, intelligerent militiæ spiritualis pericula, rationesque bellandi adversus valerrimum inimicum. Erat, ut diximus, in hisce principis paupertatis religiosæ rigor novo in monasterio summus, neque modo nihil proprium possidebat ulla, sed nec cellulas, quas soles secernebant stœrea, clausas poterant habere Virgines, quin cuicumque ingredi volenti paterent, nec in iis custodiam aut scriinium obseratum, modum tamen exegitavit illius industria, quo posset non tantum clam omnibus scribere, sed et habere ; ableno eum sub corio operiente sellam lectulo suo adjunctam, quod identidem inducto filo consuebat dissuebatque, vane gloriæ tam invidiæ quam amatrix humilitatis : eoque id faciebat studiosus, quod secreta in eosua multo distinctius clarinsque exprimebat, quam postea eam fecisse cognovimus. Verum processu temporis animalvertons dissutum aliena manu coriaceum tegmen, et libellum suum lectum suspicata, continuo eum ad furnum detulit, tum forte panibus coqueredis accensum ; neque prius recessit quam totum flammis consumptum vidisset.

37 Hanc ei abolendi hoc modo libelli communitatem dabat pistrini cura, ipsi a Superiore imposita ; quod vilissimum ministerium sui contemprix egregia alacri implevit animo : et quidem longiori tempore, quamvis ingentem perferebat ruinationem ex immodico calore furni, unde testata deinde est nolle se ulla ratione, ut alia aliqua e Sororibus aut filiabus suis tali ministerio gravaretur : visam enim sibi cutem ac faciem aduri, exsiccari cerebrum, visum bebetari. Quare religioni sibi dicens periculum incurrende cæcitate reticere, Abbatissam convenit, et quid pateretur quidque finiret exposuit : illi autem iubente ut nihilominus patienter suum exequeretur officium. Deoque valetudinem ejus curato se committeret ; Feci, inquit, quod mihi conscientia dictabat esse faciendum, prompta de vetero mori etiam, si obedientia jussisset. Equidem malo ipsa hanc perpeti molestiam, quam alias ea gravatas videre ; utpote veteris vilior abjectiorque et indigna quam vitam degam inter carissimas Domini mei sponsas : sed et gaudium mihi non leve est, pati aliquid pro Dei amore ; siquidem bonum quod ab eo expecto tam magnam et præclarum est, ut pro eo obtinendo cruz et afflictio omnis voluptas censeri debeat.

38 Placuit Deo tantam humilitatem honestare miraculo, accidit enim aliquando ut immi sis in chibanum panibus, devotus Frater Albertus : confectionandi gratia adveniret, quare, amfito signo vocantis ad ecclesiam campanæ, ipsa a furno recedens, signo Crucis expresso, dixit ad jemes : Commendo vos Deo. Reiens autem a confectione, qua fuerat per hœras quippe protracta, pulchros et rubi mios extraxit, quos omnino opportuerat fuisse combustos, de pulvis complures, etiam seculares, certatim aliquid petierunt, moti miracali per urbem vulgari reserata. Superest etiamnum Ferrariæ pars illa veteris monasterii in qua pistrinum ac furnus erat illo prodigio a hitatus, et a priori nuntio

vacans, magna in veneratione habetur a monachis, quæ eo loco quotannis celestem quemdam percipiunt odorem, inde se per totum monasterium distudentem : idque decem circiter ante hujus Beate festum diebus, et aliquot subsequentibus. Igitur Religiose cum hymnis et canticis processionaliter adire consueverunt loca illa, sanctis tam bonæ Matris sanctæque Sororis actionibus consecrata, in iisque Deo agere gratias, quotannis eas sensibili hæc modo visitantis propter famile suæ beate merita. Præfata autem suaveolentia ipso quo ad meliorem vitam transiit die, percipi illic cepit, atmoque mox sequenti inducta consuetudo est processionem eodem instituendi, quæ ad hunc diem observatur.

39 Hoc pietatis exercitium credibile est singulari affectu obire solitas eas fuisse, quas ipsa Novitiarum Magistra instituerat : officio illo multos fineta per annos ; obedientie scilicet studio superante difficultates, quas objiciebat humilitatis affectus, quo se ei muneri nimis idoneam judicabat : em tamen quam abunde fecerit satis, egregius discipularum prolectus ostendit : quibus ipsa ad omnem vite religiose perfectionem exemplo potius præcibat quam verbo ; nihilum ab illa admittens obsequium, sed fundarem omnibus operam commodans, ab eisque volens de quocumque etiam minimo defectu admoneri ; quibus ipsa rependebat specialium orationum munuscula pro iis fundendarum, quæ sibi istud caritatis obsequium exhibuissent. Erant etiam solidissima principia ea, quibus illas informabat ad virtutem ; ejus frequenter monebat primum maximeque necessarium fundamentum esse, certam deliberatamque voluntatem, solam Dei majorem gloriam obsequiumque querendi semper et ubique. Eumque in finem et usurpabat ipsa frequenter ; et aliis ut usurparent auctor erat, illam Ecclesiæ orationem : Omnipotens sompiterne Deus, fac nos tibi semper et devotam genere voluntatem, et majestati tue sincero corde servire b.

40 Solita insuper erat dicere, duas esse seculissimas scelas, per quas bonæ monachæ ad Paradisi gloriam certo ascenderent : quarum una virtutum scala ab ea nominabatur, decem, ut dicebat ipsa, gradibus constans ; et primum quidem ducebat esse clausuram, id est, omnimodam a rebus mundanis et secularibus, ipsisque etiam parentibus sequestrationem cordis ; sponsis Christi futuris ideo perquam necessariam, quia difficile, mo impossibile est, ut amara ad rerum mundanarum amorem effusa, verum Dei amoris (utpote purissimum) et ab omni terrore facis admixtione alienum) consequatur. Servandus ei gradus Authentici dicebatur, promptitudo se licet et desiderium ingens divine vocis audivende, non tantum externis in ore confectionatum aut spiritualibus colloquens resonantis ; sed ejus purissimum, quæ per internas inspirationes percipitur tempore sacri fœni Missæ, Officii divini, et orationis, aut etiam eju-cumque alterius exercitii ab obedientia impositi, juxta statuta Ordinis et consuetudines unicuique conventui proprias. Proximam ab hoc gradum nominabat Veram, omnium quidem hominum generi ac statui necessariam virtutem, sed Virginitas maxime, tanquam præcipuum vite commentum ornamentum et præsidium ad ejus tuitionem certissimum. Post hanc locabat Taciturnitatem, sine qua vanam esse religionem Jacobus Apostolus docuit.

41 Quanto in hæc Gravitas reponbat : id est, amabilem atque urbanam agendi rationem etiam omnibus, quantumcumque alias despectis et indignis ; quæ Caristi famulam Deo ac sponso suo similitudinem reddit, atque oculis illius gratissimam, qui bonorum omnium tons et origo est, et solam suum curi facit super bonos et malos. Hinc ascendebat ad Diligentiam, quam volebat esse individuum

D
AUCTORE
JAC. GRAAS-
SETO.

CAP. XIV,
In bo magistra
Novitiarum

solitis eas do-
cumentis in-
struit :

proponit et
scalam
virtutum,

per 10 gradus
ascendendam .

sociam

libellum de
huic rebus a
se scripsit cap-
itum
CAP. XIII.

flamma stridit.

Pistrinum pi-
strini curat ;

in quo ejus
verba mira-
culo committen-
datur.

a

A humanum potest concipere, neque perpeti poterat caro mortalis, nisi præsens conjunctæque divinitatis auxilio fulta: sed quia impleri volebam omnia quæcumque vel a Prophetis prædicta fuerant, vel in figuris præsignata, necesse fuit ut divina virtus suppleret humane imbecillitatem naturæ. Quare si mihi cupis rem gratam facere, delectare quotidiana memoria Passionis meæ tecum ipsa recolende: et aliis ut idem faciant commenda, quo possim illius fructus inestimabiles tecum atque cum omnibus communicare. His dictis conticuit, et dilectam sponsæ suæ animam ineffabili gaudio plenam reliquit.

47. Equæ memorabilis ea gratia fuit, qua anno ejusdem seculi trigesimo quinto in nocte Natalis Dominici recreata est, quam ipsa in libellum suum his verbis retulit: Voloit illam (seipsam intelligit) denuo experiri Deus; et divini flammam amoris ei subtraxit, et illius mentis oculos grato aspectu Jesu Christi privavit, qui eam crebro solebat visere atque solari: propter quod ad tantum redacta mororem est, ut fere semper in luctu et lacrymis esset: cunque hunc diu cruciatum pertulisset, petiit a sua Præfecta, ut sibi ea nocte liceret in ecclesia monasterii hujus pernoctare, idque impetravit. Templum ingressa est eo consilio, ut milles AVE MARIA in honorem Christi Genitricis diceret. Cumque ei rei magno studio et attentione ad horam noctis usque quartam vacasset, qua quidem hora credo Salvatorem nostrum esse natum, præsto ei fuit venerabilis Dei Mater, parvulum in amplexu tenens Jesum, ita fasciis involutum, ut infantes recenter nati solent, et ad autedictam Christi ancillam accedens, eum benigne admodum in ejus amplexum tradidit. Quæ sciens illum esse verum æterni Patris Filium, incredibili cum gaudio amplexum ei tulit, strinxit ad pectus, illiusque ori suam admovit faciem.

48. Ex quo quidem amplexu et tactu tanta illi delectatio generabatur, ut incredibili suavitate, qua afficiebatur, tota liquefieri videretur, sicut ad ignem cera solet. Tantus autem, ac tam suavis ex pretiosissima et purissima Infantis Jesu carne odor exibat, ut ad illum explicandum verba non sufficiant, nec mens humana id capere valeat. Quanta vero esset Infantis pulchritudo, et celestis oris decor ac venustas, iis qui hæc legunt vel audiunt, cogitandum relinquo. Me autem juvat dicere, O sine sensu eor, et omnibus creatis rebus durius, cur nimia dulcedine non discissum, aut, sicut in sole nix, liquefactum es? cum gustaretur a te, ac suaviter amplecteretur paternæ gloria: spendor. Nam visio hæc non in somnis, non imaginaria, non per mentis excessum fait; sed aperta veraque, ac sine phantasmate, aut aliquo velamine manifesta. Ubi tamen suum in Infantis faciem os demisit, omnis illa visio evanuit; sed tantum ei gaudium reliquit, ut longo temporis spatio cor et membra illius omnia exultare præ lætitia viderentur. Ita quidem tanta illa et tam diuturna cordis amaritudo atque tristitia, quod aspectu Christi tandem caruisset, prorsus abiit, nec diu aliquis illum moror invasit.

49. Hunc porro favorem non tantum in suum de septem armis spiritibus libellum ipsa retulit, sed aliis quoque modis variis Deus voluit manifestatum, ad solatum presentium et adificationem posterorum. Nam primum libra eaque faciei pars, qua sacras genas contingere mauerunt, insolitum ex eo contactu traxere candorem, qui in ejus incorrupto corpore hodie quoque spectabilis propius intuentibus, coque est notabilis magis, quod fasces, dum viveret, coloris esset, nunc autem demortua: facies obscuram quandam nigredinem traxerit. Præterea afflatus illius corporis est suavissimus odor, quem et expurare quandoque inter loquendum videbatur,

Martii T. II.

non sine multo Sanctimonialium, aliarumque cum ea conversantium personarum stupore. Evidentior autem prædictæ gratiæ notitiam consecute sodales sunt ex eo, quod illa visione ex oculis sublata, cum hora Officii matutina adesset, atque de loco, quem genibus flexa presserat, ad sedilia se de more transtulisset; observaverint ipsæ, paulatim ad psalmodiam accedentes, suavissimi cujusdam odoris fragrantiam toto choro diffusam, quæ et sensum earum demulcebat mirifice, et animos celesti quadam dulcedine recreabat.

50. Ignorabant illæ primum, quam in causam referrent quod sentiebant; donec paulatim inter eas innotuit, Catharinam Superiorum permissu pervigilem in oratione ibidem noctem duxisse: ammadversumque est prædictum odorem longe vehementiorem percipere eos, qui viciniore illi, quam qui remotiora, sedilia occupabant: qui licet paulatim minor minorque fieret, ad alteram tamen usque post festum Nativitatis diem locum istum implevit. Finito porro Matutinali Officio, ipsa quidem coram venerabili Sacramento in oratione perseveravit: monachæ vero in Capitulo congregatæ, de re tam mirabili consultaturæ, tandem unanimiter conclusere, ipsam, de qua jam pridem magnæ sanctitatis formaverant suis in animis opinionem, aliquo supra communem ordinem favore divinitus fuisse impertitam, magnoque coeperunt teneri desiderio rei veritatem discendi; quamvis id ab ipsa vix sperandum obtineri posse, quæ de suis rebus nunquam, nisi coacta aut quasi de tertia persona loquebatur; idque inminute et parco admodum. Itaque decrevere, tum quidem movere nihil, sed aliquot dierum moram sustinere, si quid forte interea novi accideret, unde in arcam illius venire possent cognitionem. Viderunt autem eam omnes sequenti die, dum Missa et Hora Canonice decantantur in choro, facie supra molnum lucenti, et flammeo quadam rubore accensa, sic ut defixos in eam oculos nequirent continere: quod tanto accidebat mirum magis, quanto magis obscurus ei ac pene luridus color esset, propter continuas ejus infirmitates, et diuturnum sanguinis fluxum, quo tunc quoque attingebatur. Odor porro, qui ab ejus corpore emanare videbatur, omnem terreni odoris comparisonem excedebat, eamque comitabatur et locum imbuabat quocumque iret; idemque nunc vehementior, nunc remissior offerebat se eis, quæ cum ea collocutura consistebant.

51. Tandem cum silentium per dies plusculos tenuissent, certe jam non aliunde quam ab ejus corpore suaveolentiam istam procedere, et quæ ejus causa foret quocumque malo volentes cognoscere, agunt cum monasterii Confessario, eique suadent, ut obediencie præcepto Catharinam adigat ad occultatam hætenus gratiam manifestandam; et persuadent haud difficile: nam et ipse eundem odorem admirabilibus huserat, et testatus deinde est, eum sibi multo etiam vehementiorem afflatum eo momento temporis, quo ipsam hæc de re interrogabat. Quæ jussis illius obtemperans, totum ejus, quod accidebat sibi, ordinem enarravit; humillime obtestans, ut rem celatam perpetuo vellet, quod tamen obtinere non potuit: erupit enim inter monachas primum, deinde etiam per civitatem Ferrariensem, et denique per multas Italiæ civitates sparsa ejusmodi fama est; pernamque post ejus mortem imagines pictæ sunt, totam eam visionem coloribus adumbratam referentes.

52. Pro tanto autem talique beneficio obligatam sese agnoscens Beata ad perpetuam mysteriorum vite ac passionis Christi memoriam recolendam, consuetis orationibus suis novam eorumdem meditationum formam decrevit adjungere, eamque in fi-

ALCTORE
JAC. GRAS-
SETTO.

et odor ex ejus
corpore deinde
manans.

observatus a
Sororibus;

et splendor in
cultu produ-
ctus;

F
ipsa rem Con-
fessario ju-
venit aperit;

et ad recolendam
ejus mem-
oriam

AUCTORE
JAC. GRASSETO.

A nem descriptionem devotissimam concepit, quam Rosarium nuncupavit; propterea quod ad normam Rosarii Mariani, a S. P. Dominico instituti, tres distincta in partes, omnia vite Christi atque Mariæ mysteria percurreret. Scripsit autem versu nequam ad Poeticas leges exacto, sed longe liberiori et ad solutæ orationis formam propius accedente: in eoque tantum ab ea diverso, quod singuli versus (quorum ad quinque millia sexcentos et decem ex-crescit numerus) syllaba Is terminentur: stylo tem-poribus illis semibarbaris apud eos usitato, qui Latinis veribus conscribendis animum appheabant. Invenitur modo prædictum Rosarium, per omnes hebdomadae ferias distributum, apud monachos mo-nasterii Corporis Christi Bononia, hoc programme præfixo.

Jesus, Maria, Franciscus, Clara.

Rosarium con-
scribit:

Rosarium antiquum et devotum Beatissimæ Ma-tris Dei, Virginis Mariæ, humillimè pu-rissimæ ac dignissimæ; non minus historicum quam contemplativam: ut penitus exelosa sint, et intelli-gantur, si quæ apocrypha aliquibus fortasse videren-tur. A me Catharina moniali ac serva vilissima, indigna et inutili, hic in Conventu sanctissimi Cor-poris Christi Ferraria, ad Dei filii et Matris gloriam et honorem (ob singularissimam gratiam infrascriptam *b*, ibidem nostra in ecclesia genuflexa a me ob-tentam) inspirato conscriptum.

cujus hoc est
principium.

33 Quod ego hoc loco totum transcriberem, nisi nimia prolixitate absterretus, judicarem lectori fac-turum me satis, si principium ejus duntaxat pro-ferrem, unde de reliquo opere ferat judicium.

HYMNUS

Summarium originis creaturæ intellectualis et ad prima quinque Rosarii mysteria Gau-diosa *c*.

O Bone Jesu, nunc libenter te laudarem in terris, Et nemini post obitum tunc te libentissime in caelis; Cum infinitas laudes a nobis digne pronoveris. Creasti etenim hunc orbem, hunc gubernas, emiser-vasque hunc gratis;

Et quidem in necessitatibus quibuscunque nostris, Tam animæ quam corporis; nec utquam nos dere-linquis.

Sed quod incomparabile est, tu etiam pro omnibus nobis,

Infestis origululo peccentium primi parentis,

C Passus mortem iniquam, infamem, diuinam tuæ cruci-fixionis.

34 At unde mihi laudes, ut a me semper lauderis? Ut me sine me plasmasi, sic sine me laudaris.

Ante me tu laudabaris, et post me laudaberis.

Fecisti nos: non quæ nos: delinquimus in cunctis.

Solus tu ferit omnium, tua igitur laus est in nobis.

Ergo si te laudo, solum de tuo, mundo meo, accipis: Dat enim nemo, quod non habet, ex regula juris.

Quid sum ergo? dicant mihi omnes ingenii sobli-mis.

Currite vos, qui alta cacumina montium tangitis.

Vedate vos, qui inter colos, stellas inclusique stans,

Philosophi, qui secreta et causas naturæ investi-gatis;

Respondete mihi, quid in hoc tam diu differatis,

Vos, qui in mundo hoc estis altissima contempla-tions?

Audite igitur me, atque his studete rationibus meis

Sum unquam flos, foemina, cunis, æreus, factor, vermis,

Luteum vas portans, ac plenum aeris, fumi, et am-bitionis;

Quin imò et nihil, id est, peccatis ex meis infinitis.

Et cum nihil sim, et laus sit quid maximum; impos-sibilis

Itatur ratio, ut aliquid fiat ex nihilo a creaturis.

Multo autem a me minus, quæ sum obscurior igno-rantiorque aliis.

35 Pro me autem, o Jesu, tu solus digne teipsur: laudabis,

Cum mihi sufficiat ex gratia tuæ miserationis,

Pro tot meorum venia peccatorum, et pro laudibus tuis,

In anima mea semper fideliterque observandis;

Ut sileat os meum et tua stet laus in mei silentio cordis,

Asterneque adoren hic et ubique auctorem te laudis:

Et sciam, quod hic te laudat, qui teipsum tuamque laudem satis

Cognoscit, et credit: setque etiam quod non sit ho-minis,

Minus autem mei, posse in præconiis digne versari tuis.

Nascendo ergo, credendo, et adhærendo prænar-ratis;

Et quod laus mea et Deus meus æterne es tu, atque fuisti, et eris;

Summatim hæc laudes tuas ad tuæ gloriam majes-tatis,

Et ad honorem Beatæ Mariæ Matris tuæ Virginis,

Calama hic recte nunc scribam cum puritate cordis,

Et gratias licentia tua, obtenta ex gratia tuæ Ma-tris.

Submisce tamen te oro, ut duntaxat in vim orationis hæcmet acceptare, et si non pro laudibus, digneris,

Saltem pro tot variis rosis pro Matræ tuæ oblatiis:

Cupio enim in laudem suam et tuam infranari, ne peream abyssis:

Imò ut laudando cantem, et cantando ambos laudem in caelis, etc.

36 Prænar-ratis favoribus juvat nunc aliam sub-nectere, ad eadem tempora referendam. Benvenuta, B. Catharina mater, marito Joanne Vigei viduata, non multos post annos transit ad alios nuptias cum quodam civè Ferrariensi; ex eoque conjugio gemina proles nata est, masculo altera, perditæ vitæ et cor-ruptissimorum deinde morum adole-cens; muliebris altera, quæ deinde in novo Corporis Christi mona-sterio monacham Ferrariae induit, atque ad eximie sanctitatis perfectionem ascendit, Soror Antonia nuncupata; et prima in eodem mortem oppetit con-summataque in brevi; ut loquitur Scriptura, explevit tempora multa, univere domum rare virtutis et observantiae religiosæ: exemplum post se relinquit, anno millesimo, quadringentesimo trigesimo septimo, mense Aprilis, quinquagesimo post monasterii erectio-nem; pro cuius animæ diu preces devotissime fundit Catharina, certam ejus in caelis beatitudinem Deo revelante cognovit.

CAP. XVII.
Certa pl de
sororis vor
tæ beatitudi-
ne.Cap. 4. 13.
P

a Hæc veritatem viderunt et delectantur libellis ubique nunciata, omni lingua, impressis vulgarique declaravit per ex-emplum inter nos probitatis B. P. Julovis Amlicæ, totæ Europæ hæc monachæ notissimæ, quibus titulus Crux perpetua Christi. *b* Quod idcirco addidit, cupit transmitti, quæ in fine Rosarii supra memorati visio expressa legitur. *c* De his in hoc oratione, quod spectantibus hinc dicitur: notissimam tamen titulum, ut est prima postposita, videtur.

CAPUT VI.

Scribitur a B. Catharina libellus de septem armis spiritibus: clausura in monaste-riam Ferrariense inducitur.

Anno mox subsequenti, ex speciali mandato Christi, demò exorsæ est Beata conscribere suum de

CAP. XVIII.

Quando libellum unum e reperit Catharina?

A de septem armis spiritualibus libellum, qui etiam sub titulo Revelationum vulgatus per Italiam post mortem illius, magnoque fructu lectus est ab utriusque Ordinis sexusque fidelibus, ad bellanda bella Domini auctoratus: ita ex ea colligitur clausula, quæ ad ejusdem libelli balneum legitur in hæc verba: Catharina pauperula Bononiensis seu Bononiæ nata et educata, atque Ferrariæ Christo desponsata. Ego, a me ipsa superius nominata Catella, ex inspiratione divina scripsi propria manu hunc libellum in monasterio Corporis Christi Ferrariæ, in cella, quam incolebam, tegetibus cooperta, tempore nostræ Reverendissime Matris Abbatissæ Sororis Thadææ, Germanæ Domini Marci de Pils, circa annum Domini nostri Jesu Christi millesimum quadringentesimum trigesimum octavum, et in vita mea nulli omnino personæ manifestavi. Ad laudem Christi Jesu. Amen.

Quibus.

58 Hæc illa Bononiæ, paulo ante mortem fortassis, eo quasi sigillo obsignans scriptiorem, quam statim a morte sua vulgandam sciebat. In ipso ejus contextu, quibus et qua intentione hæc scripserit, sic exponit, ut simul etiam internum suum scribentis statum ob oculos statuat, et doceat fidenter atque humiliter Deo se suaque permittere. Hæc autem, inquis, omnia, Sorores carissime, sunt a me scripta, præcipue propter eos, quæ nuper ingressæ sunt spiritalis iter certaminis; queque deinceps ingredientur, ut cavee reddantur, ac semper metuant et sibi ipsis, hoc est, propriæ prudentiæ minime fidant.

Et quo fine?

13 Cogito enim quot cœlestia dona antedictæ suæ ancillæ contulisset, et tamen post illa permisisset, ut ab hoste antiquo acerrime vexaretur ac deciperetur, qui (sicut jam dixi) sumpta Christi forma cruci atfixi, ac Mariæ Virginis, insidiatus illi est, quod non alia quidem causa factum est, quam quod illa sibi persuadebat, posse se demonis dolos, calliditatem ac tentationem superare. Ita enim Deus reprimere illam voluit ac docere, opus esse semper timere; ac solum esse Deum, qui posset intelligentiam et vires adversus hostes suos ministrare. Et profecto ita illi accidit: adeo enim fraude adversarii depressa est, ut non amplius Dei amica vel serva, sed prorsus ab eo destituta videretur; nec tot cœlestium donorum, quæ sibi ante collata fuerant, recordaretur; adeoque mentis inops facta, sic prorsus oblivioni ea tradiderat, ut nunquam illi collata viderentur, ob vim ac magnitudinem tristitiæ, quæ cor illius occupaverat. Nunc autem peragrato mari procelloso, ac terram promissionis ingressa, cum Psalmista canit: Humiliata sum, et liberavit me. Nam post illam tempestatem, ad tantam animi tranquillitatem redacta est ac robur, ut et de omni certamine victoriam reporta-

Quomodo per revelationem humiliata sit?

Ps. l. i. G.

Gret, et nullo amplius dolore detineretur, ac nihil de salute sua dubitaret, cupiens semper dissolvi et esse cum Christo. Hoc autem ita futurum confidebat, ut in mortali adhuc corpore constituta, unam se de supernis civibus esse arbitraretur. Neque hoc accebat, quod illa tam arrogans ac sibi nimium tribuens esset (cum se minimam et vilissimam omnium, quæ in monasterio essent, crederet, atque consortio tum venerabilium Matrum ac Sororum indignissimum) sed quod divina benignitate sustineri se, ac sustentari laboribus alienis in tam claro monasterio combat.

Utrum affluo tal. ut.

59 Ita affecta Catharina, ad omnia, quantumvis vicia, monasterii Officia deinceps sese sic galli nas sibi commendatas summo curavit studio: sic patrini labores alterniter sustinuit: sic etiam Ostiarum munus magno humilitatis et caritatis exemplo implevit. In hoc autem dum versatur assiduitate et sollicitudine pari, accidit ut ad portam aliquoties elemosyne petende causa sisteret sese venerabili gravitate

senex, cui illam Beata hoc quoque nomine impertiebatur libentius, quod intellexisset bonum illum virum ad omnia Palestine loca, Incarnati Verbi mysteriis consecrata, peregrinabundum accessisse: amabat enim ab eo querere et discere varia pietati suæ alenda opportuna, circa situm naturasque locorum. Hic quadam die eadem ex causa ad portam accessit monasterii, acceptaque elemosyna tradidit ei scutellam parvulam, non ex terra pazzellana aut Mijolana, sed mixturæ incognitæ ac transparentis; quam dicebat eam ipsam esse, ex qua puerulo Jesu potum porrigere solita fuerat Virgo Mater sanctissima: rogabatque ut servare penes se vellet, dum eam redux requireret. Implevit ea oblatio miro gaudio Catharinam: peregrinus autem reversus deinde nunquam est: neque de hoc facto amplius aliquid sciri posuit ex Catharina, nisi hoc solum, quod virum illum minime crediderit fuisse e mortalibus unum: sed S. Josephum Christi nutricium; per quem Deus hanc sibi gratiam voluerit facere: quo autem fundamento id crederet nunquam patefecit: divina revelatione edoctam fuisse probabilis foret conjectura. Exhinc certe castissimo Mariæ sponso devotissima fuit: Bononiamque abitura, scutellam prædictam Abbatissæ tradidit, ea conditione, ut die festo ipsius Sancti in altari ad populi fidelis solatium exponeretur: redderetur autem peregrino, qui dederat, si eam aliquando petiturus reddisset. Servatur igitur exponiturque hoc modo in Ferrariensi ecclesie monasterio: admoveaturque infirmis istud cum fide postulantis: qui si sanandi sint, odorem ex se suavis unum illa reddit: morturi creduntur, si absque odore permaneant.

D AUCTORE FAC. GRASSETO. CAP. XVIII.

creditur a S. Josepho vixisse.

E

60 Unum adhuc, ad perfectam Regularis vite observantiam, in monasterio Corporis Christi Ferrariæ deesse videbatur, scilicet Clausura monacharum, tantopere laudata et commendata; quo ne earum voto induceretur, cives haectenus Ferrarienses obstiterant, causati spiritualia commoda ex sanctorum illarum animarum liberiori alloquio toti civitati provenientia. Videns igitur Beata, cedentibus ad ejusmodi rationum apparatus potius quam rationes majoribus, nihil apud homines effectum iri; ad Deum pro ea impetranda se vertit, atque ad sanctam suam Matrem Claram: et voti compos facta demum est, hæc, quam subiecit, ratione. Soror Thadæa, quæ monasterium novum laudabiliter per annos ferme viginti rexerat, in fata concedens, vacuum Abbatissæ locum reliquerat. Igitur dum de alia ei subroganda consultat Soror Lucia, auctor ei fuit Catharina (noctu diuque animo versans, quo modo in melius novella vinea statum proveheret) et hac occasione usa, peteret a Superioribus Ordinis ex vicino Conventu aliquo, in quo disciplina Religiosa accuratius nosceretur observari, aliquot Sanctimonialis seniores, magisque peritas instituti illius, quod amplexæ quidem magnis animis fuerant omnes, nulla tamen erat plene edocta: ex his autem Abbatissam posse deligi, et per eam demum fortassis induci clausuram, haectenus tantopere desiderata.

CAP. XX. Clausura haectenus impedita a civibus.

in artium Abbatissæ.

P

61 Placuit Lucæ consilium pruden, et re cum Patribus communitata, obtentum a Pontifice Nicolao Breve est, anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo, decimoquinto Aprilis, vij. ejus ex Mantuano Conventu, optimis vigentem institutis, assumpta Abbatiæ nova est, et Sanctimonialis aliquot vocis, futura Ferrariensium monacharum Maistræ: quæ ante omnia postulavit, ut arctissima stabiliretur clausura, ad quam obligaretur statim ab ebita Professione felix sui, nulli omnino secularium videndæ, relicta tamen, cum necessitas exigeret, colloqui facultate ad crates clausas undique, cui alia, ex monialibus arbitra adesset:

in factum per octava vltima per anno.

quod

A quod, ægre quamvis, impetratum tandem a civibus est, meliori rationi cedentibus. Qua ex re quantum voluptatis coepit Catharina, facile est cogitatione complecti. Hæc autem eo perfectior fuit, quod eadem via dissipatum videret consilium Patrum, de se ad Abbatissam dignitatem evolvenda. Etenim moriente Thadæa nihilum de adducendis abunde ad reformationem Religiosis cogitabant illi; sed unam ex Ferrariensium numerum, ut alibi narris est, de communi aliarum consensu volentes proficere, in Catharinam coniecerant oculos; eodemque Soror Lucia inclinabatur, expertam pridem quam solidae virtutis spiritus in ea vigeret.

cui muneri prius destinata Catharina frustra fuerat.

62 Ergo re deliberata conclusaque, ipsam ad se accurrunt; que totius ignara rei, cum humiliter ad eorum se pedes abiecisset, ut intellexit quid de illa communi consilio statuisset, incredibile dictum est, quantis cum lacrymis singultibusque animi consternati dolorem inducaverit, ex tam funesto nuntio proveniente. Satis est dixisse, Superiores ipsos iis ab illa mente fuisse divotos, judicantes non esse inquietandam illam animam, quæ tam sero instanterque postulare, infamis quibusque ministeriis per omnem vitam additi pedis, quam isto onere pregravari. Interea actioni huic magni nominis et auctoritatis Prædicator, S. Justus Abbas vulgo dictus, ne fore Romana in Curia solitus commorari, qui conspecto tam profunda ac rara humilitatis exemplo, non solum, ut ceteri presentes, commotus ad lacrymas est; sed ex eo die tantam concepit devotionem erga hanc, quam eximiam esse Dei famulam penitus sibi personam habebat, ut (quocumque ex ejus pluribus literis deinde constitit) quoties in aliquam corporis aut animi tribulationem incidere, ad eam etiamnum reverentem velut ad certissimum azylum recurreret; Deoque auxilium invocans, Catharina representant merita, que apud ipsam maxima esse credebat; neque vanam eam fiduciam esse eventus plerumque felix declaravit, ab omni mox molestia se liberam sententi. Patres autem viuentes suam sibi non successisse consilium, reformant ad id animum, quod primum a Sorore Lucia propositum sibi fuerat, et inhibita ante omnia Pontificum procurant circa Abbatissam alimde notandam.

Declarantur a Pontifice variata fuerat monasterii.

63 Eadem occasione obtinere Patres declarationes nonnullas, circa ea puncta, que tenerioribus conscientias aliquem adhuc scrupulum facere videbantur; efflorescentemque Pontifex primum extingueret qualibetque obligatione, que vel Sororibus omnibus, vel eorum alicui posset superesse ad Regulam et habitum S. Augustini; quem is declaravit ab illis licite semetipso in habitum et Regulam S. Clare commutatam esse; peritum autem absolutam Luciam ab omni juramenti cupressumque religione, qua antea suo Sorori Bernardina obstricta videri possit; hincem ei faciem pote talem novi monasterii sui ad Regulam et formam Ordinis Franciscanæ regende atque ordinandæ; ratumque habens absolutum Episcopi Ferrariensis hæc in causa olim pronuntiatum. Denique approbavit specialiter et confirmavit necum monasterii claustram, qualem Catharina et Sororum omnium pars longe maxima tum indenter expectabant. Nec fuit in decretis hæc executionem mandandi difficultas ulla; quamvis hoc quoque Pontifex imperarit, ut omnes quocumque alio habitu Regulaque seposita, S. Clare habitum Regulamque una cum predicta clausura acceptarent. Nam S. Soror Lucia, que nolebat eum, cui assueverat, habitum dimittere, sponte sua conubio egressa est; hoc unum stipulatum, ut eadem cum amita sepulchro conderetur; moriensque eidem conubio legavit quidquid sibi reliquum erat bonorum, unde ampliare sibi loci et numerus Religiosarum

posset; quamvis illæ jam tum plures quam nonaginta essent, prout ex illorum temporum indiculis constat.

CAPUT VII.

Novo Bononiensium monasterio Abbatissa mittitur B. Catharina cum aliquot sociabus.

Prossere tam belle novæ reformationis exordia; ut, cum undique ad hujus disciplinae conobia, cupidine monastica perfectionis, accurrerent Virgines, nec eas capere omnes posset, aut Ferrariense recens, aut antiquiora Assisiense et Mantuanum monasteria; a Vicario Generali supplicatum a Calixto III Papæ fuerit, quo permetteret ex illis conobiis aliquas ætate atque virtute provectiores educi, novis per Italiam monasteriis instruendis; vi ejus indulti continuo Bononiensibus ac Cremonensibus ex Ferrariensi aseterio promissa sunt Abbatissa, Sedem in eorum civitatibus fixuræ, cum justo numero sociarum, ad quas alie eundem urbium aggregarentur. Bononiensibus autem destinabatur Catharina, nec potuit res ita secreta haberi, quin ad ejus notitiam perveniret; que certa non acquiescere nisi divine id esse voluntatis evidenter cognosceret; conspicuum sibi Christum habuit, clara voce edicentem, ita Patrem suum æternum velle. Cumque illa nihilominus opponeret, in votis semper sibi fuisse, ut ubi prima vocationis Religiosæ fundamenta jecerat, ibidem suam quoque peregrinationem concluderet; Nequaquam ita fiet, inquit Christus, sed Bononiæ constitutus tibi est vite tue terminus. Prout ipsa deinde uni, cui plurescum præ aliis tibi erat, exposuit. Cui et narravit obscuriorum revelationem aliam, qua sedem Catharinæ Bononiensium videret præparatam; cum illius nominis nullæ, nulla hoc cognomine Ferrariæ esset, nec ipsa eo tum irtetur, prout postea ex Superiorum mandato fecit.

LIBRI II CAP. I.

4 Bononiensibus promissa Abbatissa.

E eodem se divinitus destinari intellegit.

CAP. II.

et an. 1436

65 Interim negotio Bononiensis foundationis plene transacto, rursus anno sequenti mittuntur Legati, novam Coloniam deducturi, Baptistam Mezavacchi Legum Doctor, Bartholomæus Calini, et duo eorum socii, quorum alter ex Lambertiniis, alter e Leonoriis fuit, nomina autem in obditionem venere. In comitatum Ferrarum Religiosorum S. Francisci de Observantia Ferrariam advenere vigesima die mensis Julii; et Apostolicis literis ac civitatis sue preces excludere Sorori Leonardæ, ex Illustrissima familia Ordelefforum, Fordivionensis urbis dominum ac principatum tenentium; que eis Prophetico spiritu respondit, Velle se se hinc eos successuque sue legationis contentos dimittere, dando eis Abbatissam, que altera S. Clara futura esset; vera S. Francisci disciplina digna quando habita, que primum Jesum nlius suis complecteretur, prout fama rei tota pridem Italia sparsa vulgaverat; socias autem ei jungeret tali Matre dignas et quidem Bononienses plerasque. Quot autem legatis ipsa promisit, ratum in Capitulo habuere Religiosæ omnes, quamvis tali exemplo solatimque privari se ægre paterentur, omniumque in Catharinam convenere suffragia, præter unum ipsius; eamque frustra ad alterum provocantem scrutinium, obedientiæ præcepto adgere Superiores, et voluerunt ii, qui presentes erant, Ordinis S. Francisci Religiosi, ut solum Catharinæ Bononiensis nomen catalogo inscriberetur, eoque ipsa demceps ireretur cognomine; in quod illa libentissime consensit, facile caritura qualicumque, qui ex gentilitio nomine Vigiorum ad se posset manare, splendore, qua seipsam ex spiritu humilitatis Cateclam alias nominat.

F capitulari illa electa.

CAP. III.

66 Dum porro Catharina intendit formando earum quas secum sumptura erat sociarum catalogo; quadam

A dam juvenula adhuc Novitia, cupiebat vehementer eam sequi, ut salutaribus ejus documentis porro perfrui posset: verum ab aliis, ut fieri solet, alloquio prohibita, nec permissa extra Novitiarum locum per monasterium vagari, modum nullum inveniebat, quo suum desiderium eidem manifestaret; nisi quod amor ingeniosus ad omnia ei suggestit, ut per cellule suae fenestram, quae fortassis Beatae cellam respiciebat, signis ac nutibus ageret cum ipsa. Quae voluntatem ejus vel conjectura assequens vel divina inspiratione cognoscens: Bono animo esto, Filia, inquit, teque ipsam præpara: nam et tu nobiscum venies. Quibus auditis, illa cum humili gestu, brachia ante pectus decussans, gratias silenter egit; et ex licentia Superiorum novae coloniae adscripta fuit. Sub hac ultima vespera adfuit, quam Bononiae habiturae erant Catharinae ac sociæ: tunc omnibus Religiosis in unum collectis, earum quæ remansurae erant pedes exosculata Catharina est, inter mutuos fletus postulatque humiliter errarum omnium suorum veniam, promittit se, corpore absentem licet, nunquam tamen e memoria dimissuram locum, in quo tot annis servivisset Deo: apud quem, si quid in vita aut post eam posset, efflueret omnino, ut hujus sui affectus et voluntatis testimonium aliquot etiam tum perciperent, postquam in vivis esse desisset. Quam ejus promissionem eo adore compevit Deus, quem circa illius festum Ferrariensi in monasterio solitum quotannis diffiniri superius memoravimus.

67 Sub quintam noctis horam Legati et Patres de Observantia cum Illustrissima Margareta Estensi B Roberti Malatestæ vidua adfoere b, vitandarum beneficio noctis turbaturum causa, quas discessus ille facere inter cives potuisset; et quoniam corpore sic debilis erat Catharina, ut pedibus omnino nequiret incedere, extra monasterium delata est, feretro incubens ad instar cadaveris, usque ad rhedam: in qua stupentibus comitibus ita subito immutata confirmataque fuit illius valetudo, ut citra difficultatem ullam ascenderet descendereque deinceps e curru, quoties il facere vel viarum asperitas vel alius aliquis casus juheret, usque dum ad canalem, qui Bononiam fert, et vulgo a sustentaculis c nominatur, sacer comitatus pervenit. Ibi in paratis nave cum transiissent; Beatae Abbatissa, præ humilitate palium sustulit supra velum nigrum, exemplumque imitate cetera omnes sunt, atque consuetudinem exinde fecere Bononia: illud ita gestandi, quod Ferrariae supra humeros infra velum portare consueverant. Juvat autem singularum, quæ una cum Beata sua Abbatissa octo-darim fuere, hic attechere nomina; et circa singula annotare quaedam, digna quæ posterorum commendatur memoriae: sunt autem hæc d.

68 Joanna, filia Kinaldi Lambertini, Nobilis Bononiensis, sacro induta habitu Ferrariae anno decimiquinti seculi trigesimo tertio, in euloniam missa cum titulo Viencie, excellentis obedientie merito et insignis erga omnes caritatis, pariter et amata et amantata a cunctis; quæ cum annis post hæc viginti fuisset in Bononiensi comitio commorata, diem istuc extremum attingit, anno ejusdem seculi septuagesimo sexto, honorifica Beatae appellatione communi populi voce donata.

69 Paula, filia Baptista Mezavacchi, Legum Doctoris et Nobilis Bononiensis, præcæri speciosique corporis forma spectabilis, sed moerum ac virtutum decore spectabilior, Magistra Novitiarum futura Bononiae: ubi mortalis vite pervenit ad metam anno prædicti seculi nonagesimo secundo, nonnullis in vita atque post mortem miraculis illustrata; quorum causa et ipsa Beata dicta est, et ossa snaviter redolentia reposita in arcam, intra idem sacellum, in

quo B. Catharinae corpus prodigiosum servatur: cujus vitam, a persona fide digna conscriptam, inter Manuscripta servant monachæ Bononienses, et magni thesauri loco habent.

70 Illuminata, filia Clarissimi Laurentii Bembi Senatoris Veneti, in congregationem Sororis Lucie jam inde ab anno seculi trigesimo ingressa; quando nec regulam Virgines, nec habitum habebant; quem una cum B. Catharina biennio post suscepit, eidem devota ac valde familiaris, ab eademque multum animata adjunctaque in suis laboribus ad Dei gloriam exantlatis. Hæc ut inter primas Ferrariensis domus fundatrices fuerat, ita etiam ad Bononiensis fundationem ambivit concurrere, eamque cum auctoritate Abbatissæ tertio gubernavit, rari ingenii mulier, et Latina lingua bene perita; de qua agendum eo loco, ubi de exhumatione beati Corporis (cui interfuit) faciendus est sermo, itemque de libro, quem de rebus Beatae Matris conscripsit, præcipuo ad presentem historiam adjumento, qui in archivio Bononiensi juxta ipsum sacrum corpus servatur, Speculum illuminationis inscriptus, et inter Reliquias merito reponendus. Hæc Dei funula finem vivendi fecit anno mccccxxxii; quo eodem anno mortua quæ Bononiae est Anna Morandi Ravennas, vidua ingressa religionem anno seculi trigesimo tertio; et ipsa una ex sacro hoc collegio.

71 Samaritana Superbi Ferrariensis, prima ex omnibus Bononiae mortua tertio postquam eo deducta est anno, de cujus obitu plura alibi. Pacifica de Vultro sive, ut aliis placet, Barbieri Bononiensis; contemplationi singulariter dedita, et anno quinquagesimo nono post millesimum quadringentesimum defuncta, Bernardina Calcina Bononiensis, sanctioris vite desiderio Ferraciense ingressa monasterium, cum bona gratia ejus, cui aliquanto tempore convixerat, mariti, simili de causa Patribus de Observantia sese adjungentis; mortua autem Bononiae anno Christi mccccxvi. Peregrina de Bononia, filia Vitalis Leonori, magni humilitatis ac devotioris Sanctimonialis, anno mccccxc sublata e vivis. Anastasia Calcina, Bernardina paulo superius nominata secundum carnem soror, et multo magis virtute germana; tantæ tanque sublimis orationis, ut continuam in ecstasi sublata videretur, donec vitam meritorum plenam anno octogesimo secundo seculi tunc currentis clausit; quo et altera hujusmodi itineris socia Andrea de Cremona vite mortalis absolvit spatium, Christi Domini nostri Passioni recollendo specialiter addicta, et lacrymarum, ex ea consideratione jugiter prodentium, dono insignis; solita identidem istud repetere: Ah! Jesu Christe, amor meus, amore meo crucifixe.

72 Eugenia Barbieri Bononiensis, anno mccccxx hinc emigravit ad superos. Gabriela Mezavacchi Beate Paulæ germana soror; quæ ex ingenti frutum atque sororum turba patri seculoque relicta, aliis omnibus Dei obsequio mancipatis, noluit sola servare mundo; sed eo secutura quo tam præclara progressorum vocabant exempla, cum difficilium ad pia vota patris metuerat animum, nullum reliquum tanto ex numero solatum penes se habentis, fluxit videnda Ferrariae desiderium; cujus facta composit, eodem cum insigni conanguineorum amicumque comitatu et splendidissimarum vestium apparatu abiit. Ubi autem in complexum sororis venit, octavam jam annum monachum professam, continuo declaravit non se venisse, mox, ut rehanatur, abituram: sed omni vestium varietate rejecta, abiecit sese ad Abbatissam pedes: velut si naufraga captaret tabulam, cujus beneficio instantem posset mortem evadere. Cuiusque nihil fingi lacrymæ singultusque testarentur, coramuni Sanctimonialium voto admissa

inter socias
novitiam
unam adscri-
bit,

et Sororibus
Ferrariensibus
valedit.

In Hincere
recipiat
de spiritali
sanctitate.

Ejus sociæ,

Cap. 17
Joanna
Lambertini,

Paula
Mezavacchi,

D
AUCTOR
JAC. GRAS
SETTO

Illuminata
Bembi,

Anna
Morandi,
E

Samaritana
Superbi,
Pacificæ
Barbieri,

Bernardina
Calcina,

Peregrina
Leonori,

Anastasia
Calcina,

Andrea de
Cremona,

F

Eugenia
Barbieri,
Gabriela
Mezavacchi,

A admissa exemplo est ad habitum religiosum, eoque induta ipsa sibi cesariem abscidit: atque cum amicis, prestolantibus domi redirenda egregeretur, ad fenestellam apparuit: admirationem euntes, patri prope mortem multo audito accitens. Repondit autem iulius talibus vite per omnes virtutum gradus tradente decursus; cui demum coronidem mors beata imposuit anno dieti scipius seculi nonagesimo tertio.

AUCTORE JAC GRASSETTO.

Majesta de Argentia,

Innocentius de Avinich us.

duæ Converte, B

Benedicta Catha de muler T. rith 130

Exoptantur a duobus Cardinalibus,

73 Modesta de Argentia, Ferrariensis, exactissima Regularis observantia eundis; quæ cum annis triginta quinque sub glorioso Crucis vexillo militasset Deo, propositam legitime certantibus palium e cæcitate est anno MCCCXCV Innocentia de Angelinis, Ferrariensis; illa cujus superius meminimus Novitia, nondum quantum decimum ætatis sue annum supergressa, cum Bononiam advenit; ubi anno prædicti seculi quinquagesimo sexto, religiosam Professionem fecit prima, atque in eximio caritatis discretioneque monachum evasit: quarum virtutum merito ter electa est tibi Conventui Abbatissa, et anno nonagesimo ac tertio seculi ad Superos abiit, magno sui desiderio et memorabili probitatis potestate exemplo relicto. His accessore Sorores Converte duæ, Philippa Boni Parmensis, et Margareta de Saxulo, homine Franco prognata, cui nomen Saulus de Caula fuerat. Denique Tertiaria una, Benvenuta vidua de Mammolinis, Bononiensis, ipsius B. Catharicæ mater; post alterius mariti mortem hoc ipso anno donata habita, quem de penitentia S. Francisci mammolinæ, in quo monasterii Ferrariensis obsequiis ipsa se dedicavit, et anne migrante Bononiam illa, eodem optabat remigrare, quod et obtinuit, mortuamque Bononia est jam senex et cæca, paucis post illa sine obitum gloriosissimum mensibus.

74 His comitata sociabus Catharicam cum Bononiam veniret, mirò perturbatus erat publice rei status, discissis in factiones humilibus notabilibus, et nunc hæc, nunc illa, quandoque et populo, primas tenentibus, seque vicissim expellentibus ab urbe. Disponit tamen singulari providentia Deus, ut in harum familiarium suarum exceptionem, benevolam pariter et honorabilem, tanto omnes pariter conspicerent sensu, quæ eas certam patrie pacem quotendique adferant. Erant tum residebantque Bononia duo (quod rerum alius) S. R. E. Cardinales, doctrinam, pietate, penitentia insignes: alter Bossarion, Nicæanus Episcopus, Tit. Sanctorum Apostolorum, Legatus a Pontifice ad res componendas Bononiam missus: et alter eisdem urbis Episcopus Philippus Calandrini de Sarzana, Tit. sancto Crucis in Hierusalem. Uterque appropinquanti cum suo comitatu Catharina processit obviam, cum cum Cælo et magistratibus atque Senatu, qui tunc temporis sedebant a civitibus convehatur: quorum hæc sunt nomina: Dionysius de Castrolib, Prior tunc temporis; Nantus Bionivolis, qui erat veluti Superior et administrator perpetuus omnium negotiorum ad populum spectantium; Nicolaus Sancti R., Paulus Volta; Carolus Maluzzi; Ludovicus Caccadupa, tunc Confalonarius in urbe; Galeazzus, aut ut alii volunt, Ludovicus Mirasentis; Gaspar Ringhiera, Virgilius Maluzzi; Johannes Gandotti; Niccolosus Poeti; Brannus Bianchi; Azzo de Quarto; Jacobus Grati, Sepia Vozalini; Philippus Buggellius.

75 Ab his omnique populo, quasi ad festum effuso, Deo tandem excepta fuerit, et quia sedem idoneam satis habitationi erant novo monasterio destinare adles, desuetæ perquam humaniter sunt, velut ad diversorium, ad parvum S. Antonii de Padua Hospitale, quod per quendam viri tenebant, sub habitu S. Francisci, tertium illius Ordinis Regulam profi-

deduxerit ad Hospitæ S. Antonii

tentes. Qui quidem locus fuerat jam inde a principio a Bononiensibus electus novo cœnobio constituido, superque ea re conventum erat cum Tertiariis et Pontificem fuerat indultum impetratum: sed quibusdam difficultatibus subsistentibus, inventus est alius amplior atque commodior locus, relicto Tertiariis hospitale, Abbatia S. Christophori prelatæ, ubi hodieque est monasterium Corporis Christi. Ad illud interim, quod diximus, Hospitale inductæ circa vespere a Cardinalibus Abbatissæ, consignata ab ipsidem in manus est novi monasterii possessio, confectis super eo negotio legitimis libalibus, eodendique die qui viginti secundus Julii fuit anni millesimi quadringentesimi quinquagesimi sexti, Divæ Mariæ Magdalene sacer) transacta sunt omnia, quæ ad fundationem monasterii pertinent.

76 Post discessum Cardinalium, aliorumque omnium cum sole domi jam essent monachæ, in templum eas Beata induxit, secum oraturas Deum, tum ut sanctam hanc novaque familiam protegere ac promovere dignaretur, tum etiam ut tam benevole civitati rependeret favores ac beneficia suis famularibus impensa: ab omnibus insuper promissionem exigens, quod ad finem usque vite quiete ejusmodi orationem facerent, et noviter accessuras faciendam docerent.

Postera die duobusque sequentibus omnium accessum monasterium patuit, ita volentibus Cardinalibus; intra quos, omnium miræ ad benefacendum novellæ plantationi commotis, publicam affectus sui demonstrationem aliquam Senatus facere voluit, et monasterium ab omni vectigalium tributorumque onere eximens, insuper obstrinxit sese, ad novam salis donationem quantum esset conventui futurus necessarius; qua de re communi omnium voto conditum decretum est, confirmatumque amplissima Bulla, quam Cardinalis Legatus Bessarion aliquot septimanis post expediendam curavit, die trigesimo Julii signatam. Ipso autem factæ donationis die, volens Beata suam vicissim gratitudinem demonstrare, et memor exempli sui a S. Francisco relicti (qui accepta a Benedictinis monachis ecclesia S. Mariæ Angelorum, usdem annue offerri voluerat a Fratribus suis piscium sportulam) etiam ipsa constituit, ut in agnitionem beneficiorum a Bononiensibus acceptorum, Sorores suæ quotannis in die S. Petri, festo Cathedralis Ecclesiæ principalis, offerrent ad sacrificii usum lineam mappulam, quæ l

a Fr. Bapt. Taglia-carne de Leyanto, ipso, quo hæc perfecta sunt, anno 1556 in comitis Gertrudina de Bononia curatis creatas, ac Cupistranis, quem nunc videntur omnes, revocandus esse ex Bagnaria, ubi gloriosissime habitavit, ut auctor est Wad. duquis in Annalibus. prius tamen quam aut hic crearetur Vicarius, aut Cathedra Pontifex, uti respectum cum ejus decessu Nicolai de hoc fundatione aut ejus tempore annuumque 1555 primo Bononiensium ad Ferracensem Abbatissam legitime perducit. — h. Alti, Inquit Christophorus Massetti, Ginevræ Es-tensium fuisse viduit sororem Bossi, ejus qui primus Ferrariensis locus illudum tenuit. — e. Italicæ de Sustegni, ibidem ab urbe una fece nullorum Italici — rui diffidit et fatosa per hiberniam; dicitur per ostium propter vicum angustissimum. — d. Apud Christophorum prædictum hic Catalogus legitur numero immensitas, videlicet et nominibus panthorum aliquandiu decessus Joannis Rhodol. Landorini, Paulina Sylvestri Volli, Peregrina Adalis Leonori, Anastasia Joannis Grassi, Bernarilina Matthæi Bastagud, Thadæa Nicolai Baricini, Paula et Peregrina sorores germanæ illæ Joannis Baptistæ Mercaechi Bononiensis. Abi nate Illuminata Laurentii Beulli, Veneta, Anna Joannis Morandi Bayennas, Anastasia Hieronymi, Argelidana, Samaritana Cecelium Franciscum crevit Thannerus, Coperti Ferrariensis, Margaretha Salsi Caolana. — e. Argui hic Christophorus, cui qui pueri, Legatum hunc fuisse Joannem Ludovicum Milanum, Valentianum, Hispanum, Pope Callisti et sorore nepotem, et Episcopo Sordaniensi deum Hieronymi Presbyterum Cardinalem tituli SS. Quatuor Coronatorum. eo quo l. hujus creatum tantum facta ut hoc anno, AN. Kal. octobris. Quod et Cyrillus confirmat. — C. Caccionis ex roque Egellina tum 2 Italia hæc hujus tituli non miramur: sed anno 1548 a suo ex matre eodem featre Nicolao et Episcopus Bononiensem creatum credidit, et Cardinalem tituli S. Susanne, deinde S. Laurentii in Lucina titulum obtinuit, Majorisque Præsentariæ et Legati Apostolici per Pæcenum ministeribus factum esse. sed no typographicum mendacium est, quo apud Egellina legitur anno 1562 inisse possessionem Bononiensis

possessionem novum monasterii; k

CIP. V.

E

novis ornatur privilegia;

gratas se ostendunt.

F

Coronam monachum cupierunt omnino.

Bononiensis Episcopatus; et annus 1452 legi debuit? ita existimo: certe mortuus erat eodem, quo creatus, anno 1447, Joannes de Podio: nec credibile est designatum et successorem totis quatuordecim annis non idcirco possessionem, maxime si Bononia interea temporis fuit, ut hic dicitur. — § Julius II ad quadragesimam, Satus & ad quadragesimam esse voluit, inquit Christophorus. — h. Vesco quomodo prateritus Christophoro. — i. Comes de Balneo Peretite, inquit idem, qui et Virgilium Garparis Malvezzi, Comitem Castellibelli indicat, et Aringhionem scripsit, ubi huiusmodi usum Bingham scribit Grassettus. — k. de hac fundatione hinc est ad annum 1455 Fr. Franciscus Haroldus in Epistole Annalium sui Ordinis: Ex bonis a Thadewo Alberoto medico: Bononiæ ante aliquod annos defuncto, in pios usus relictis, et Nicolai Calixtici Pontificum dispositione in perularem hinc usum applicatis, hinc anno constructi cepit monasterium Clarissimum Bononiæ, in locum comitum Benedicini S. Christophori de Muradellis. quod Cardinalis Legatus Bescanion, multorum votis et propria sua devotione, novo hinc officio fundando donavit. verum cum addit, quod, in illud anno sequenti perfectum 22 Julii ex Ferrariensi monasterio solemnissimo ritu deductæ Sorores fuerunt, et loca confundi et tempora: nam illi solemnitas quidem deductio ad diem 22 Julii, atque ad Hospitali S. Antonii pertinet, altera vero ad novum monasterium contigit secreto sub noctem et mensis Septembris. — l. Ita dictum quod sacrum Christi Corpus, et sub tempore sacrosancti superponi: offerendum autem, inculca voluit. Palla in epistola 2. Clementi adscripta, Isidoro Pelusiotâ Sydon, Ambrosiano Bistuali Palla corporalis: et vero antequam Ecclesie tam magna erant corporalia, qui modiciorum hodie Christianorum, ut etiam calicem aperirent, quod nunc dicitur ab illa palla fieri. Vide de his diebus disertum Bononiensem Abbatem Melchensem in notitia vocabulorum Ecclesiasticorum.

Monasterii Bononiensis fundatio.

Corporale

CAPUT VIII.

Peinam gestæ u Catharina dignitatis triennium, miraculis etiam illustratum.

B

Completo, quod visitationum officium datum fuerat, triduo, sequenti mox Dominica a. vigesimo quinto Julii die, observari coepit esse monasterium clausura aretur, sanctaque Abbatisa Ordini domestico regularique observantia constituendis intenta, neque labori neque curæ parcere: multarum tamen exhortationum instar erat omnibus, ad omne virtutis exercitium promissis, Præfectæ exemplum. Quæ corporali quoque ædificio partem curarum adjuvans ita stremito reu promovit, ut ad S. Christophori Abbatiam transferri potuerit Religiosa proximo mense Novembri, nocte quadam Sabbati die h. precedente, postquam in Hospitali S. Antonii e quatuor circiter mensibus fuissent commorata. Sacratio etiam rectorioque communi de necessaria suppellectile Beata providit, et reliquæ universæ: habita tamen semper ratione paupertatis, quæ qualis primis illis principiis inducta est, ad hæc usque tempora nihil omnino laxata conservatur, quamvis et Religiosa numero plurimum sint d, et ex honoratioribus quibusque familiis collectæ.

a Præstipuum in novum monasterium migrat.

b

c

d

Interim æstivi transierant calores, datumque principium fuerat Virginitas Bononiensis ad diarium consortium aggregandis, quæ magnæ præsentis instantia hanc sibi virtutis scholarum patefieri postulabant: ex quibus duodecima die mensis Septembris e primitiæ Deo oblata, ac sacro habitu induta sunt sex; Francisca Mondini, Domitilla Zambeceni, Anna Galluci, Lucia Codagnelli, Ludovica e Burgo, et Benedicte de Vico: quæ omnes decursa temporis ad insignem sub ejusmodi magistra sanctimoniam procectæ, hinc monasterium cum titulo Abbatissæ rexerunt.

C sex novissimas in illi Catharina.

et c. et c. alia monasteria Religiosa

78 Visum est ab hac electione exitum duarum aliarum admissio habuit, quæ Religiosa alibi aboque in Ordine victorie vota professæ, hinc sub aretori disciplina victorie advenerunt, Juliana Paventina et Berthea Patavina d. etc. N. in Justina quidem, quæ tunc e arte diano se obsequio mancipavit, obserandis Regule novæ præceptis, sanctaque domus Injos e consuetudibus: ita autem applicat summi, ut expleto triennio tempore ad sacrum hinc professionem admitti meruerit, quam ad extremum usque spiritum magna constantia et virtutis laude tenuit. a t. Deo thæa, quamvis et ipa a magnam de se spem primis diebus fecerat, sancta tamen promptæ ad sui abnegationem voluntatis i. struta fundimento,

brevi sic relanguit, ut nihil proficientibus sanctæ Abbatisæ monitis quotidianis, precibusque et lacrymis pro ea ad Deum fuis, remittenda in suam cœnobium fuerit, ceteris exemplo et terrori futura.

D AUCTORE JAC. GRASSETTO.

79 Valuit ea demissio ad confirmandam opinionem Bononiæ conceptam, de perfectissimo vitæ instituto et observantia regularis vigore in monasterio Corporis Christi florente: tantumque abest, ut teneras virguncularum mentes averteret, ut amorem tam sanctæ conversationis, cui mediocri quidem virtus impar esset, longe pluribus iniecerit: adeo ut intra paucos menses Sorores omnino sexaginta numerarentur. Quibus absque multis eandem elicitatem quibentibus cum monasterii novi angustie non sufficerent, Senatus, Catharina rogante, contiguas nonnullas aedes ex affluentibus copiose elemosynis coemendas curavit, quæ dirute justum ampliando per novam e unioctanque fabricam conventui spatium reliquere. Quæ omnia cum magnam per se Catharina parere inter filias suas auctoritatem, magnum tamen ad eam accessit augmentum ex eventis nonnullis supra naturæ ordinem prodigiosis.

CAP. XI ad vim ampliatam vitam infirmitat:

CAP. VI

80 Ingens mortificandi corporis studium, et comestitate recens familie necessitates varie (quibus omnibus non ita potuit simul prospici a vigilantissima alias Matre, quin multiplicia incommoda parent avidis tolerantie exerenda Sororibus) eo deluxerant nonnullas, ut decuram valetudine desperantes medici, futuras deinceps vitæ religiose indanens fidenter a-severarent. Perculit ea demeritatio Matris filiarum amantissimæ animam, spemque, quam abjecerant homines, in Deum collocans, ad orationem se confert, et Christo amaram castarum sponsa, sponsas suas commendat. Hinc resumptis animis ab ecclesia ad valetudinarum revertitur: et aliis quidem applicari quidpiam ex præscriptis per modicos remediis jubet: quæ brevi pristina restitute sunt sanitati: alius solantia dicit verba, et ut divine voluntati se perfecte conformet efficaciter hortatur: aliquas autem, quarum incurabiles maxime morbi erant, e vestigi sanas faciens ad ecclesiam dimittit, eorum Venerabili Sacramento noturas grates pro valetudine recuperata. Fuerunt autem tam manifesto miraculose curationes illæ, ut quamvis ipsa, ne suis illo adserberentur meritis cum damno dilectæ humilitatis, virtutem enitesceret medicinarum, vel tunc vel antea applicatarum: non tamen sic potuerit veritas obscurari, quin toti domui, ipsisque potissimum infirmis constaret, intra naturæ ordinem non stare causam tantarum in afflictis desperatisque corporibus mutationum.

desperatos unicum morbos curat.

E

F

81 Sed harum omnium certitudine evidentiæ suæ claritate infirma, ut sic loquar, gradibus transcendit miraculum, quæ Lucia Codagnelli, e sex illis primis Novitis uni, quæstrum sanarelo fidens, e sacra et fideliter actu ipsa sibi pedem præstulerat, bona in iter succurrit, ad hanc ingenti cura egulatam corruentem, suæque voluntatem in sanguine Sorores accurrerant, ne, fme-to casui præter heryncis, ordinarium teneri sexu ad dique remedia, qui quam poterant ferre solitii, accurrerit eodem admodum ab uno Abbatisa, aut potius ad alios, alias addente dolore simul et caritate, rescisumque pedem sibi potuit propriam habere a Lucia. Annuit misera, mirataque repente e-t eundem, sinistra pedis manu tibio trunca applicitum, post beneheonitæ actum dextera expressit manu, ita perfecte eadus e, ut nec agitur quid in illum ab eis, us r. amaret, omnesque dolor atque nervorum contracti evanesceret, citius tene qui in suas Catharina manus retraheret. Tum vero ad puellam conversa mater: Hinc pedem en condicione tibi committo, inquit, et velut rem meam diligenter custodias, neq. detineas quodpiam

uni pedem amputatum restituit.

AUCTORE
JAC GRAB-
SETTO.

A ei facias unquam male. Dixit: et lacrymas præ gaudio plures jam fundens Lucia, quam antea vulneris horrendi dolor expresserat, recepit reverenter futuram se quantum fuerat imperatum: procidensque in genna Deo Matrique Abbatissæ gratias, quibus potuit, verbis egit: pares deinde animorum motus in civibus fecit rei tam prodigiøsæ fama per totam illico urbem vulgata.

alteri constantiam in proposito præstati.

B 82 Nec minus ad spiritualia mala averruncanda efficax fuit Catharinæ virtus. Erat inter Novitias una, quam rebellis spiritui caro, dæmone incendia sufflamante, multos jam dies vexabat tam graviter, ut nihil proficientibus consuetis orationum, cibiorum, jejuniis remediis, imo ab his ipsis vires quodammodo sumente hoste, a tenendi propositi desperatione parum admodum abesset. Ultimam hinc consilium fuit ad Abbatissam recurrere, eique tentationem suam, et quæ parum remedia adhibita profecissent hæcenus aperire. Subrisit ad hæc Beata, vultuque sereno: Tu vero, si quid ego jussero, facies, inquit. Parum respondet illa quam possum præmississimè. Abi ergo, ait, et hæc librum acceptum apertis, et in prima, quam inspexeris, pagina præsens malo tuo levamen reperies. Abiit illa, inspexit, legit; subitoque serenatam mentem, animum confirmatum sensit, ut vix rebeta sit memoria sit præterito afflictionis; a qua exinde tota vita immunis rennuit.

CAP. VIII.
vultum suum carum recipit in monasterium.

B 83 Hæc dum inter monasterium aguntur, Soror Benevanta, B. Catharinæ mater, quæ habitum induta Tertiarum in contiguis monasterio adibus habitabat inter Sororasque Conversas dicitur (claustrarium monacharum, in iis quæ foris agenda sunt ministerio addictas, et conquirendis ad eam sustentationem elemosynis vacantes) ams gravis, et variis pressa inflammationibus, secundo postquam Bononiam invenerat anno, in morbum incidit: qui eam oculorum usu privatam reliquit, atque adeo ad omne ministerium inidoneam, alieneque in multis indigam opus. Eam cum præstare vix possent Conversæ illa, suis in afflictis occupatissimæ: visum est convenire, ut intro vocaretur in monasterium, ut tractanda affectu, quem optima filie caritas posset exorare, et eximia Abbatissæ merita a ceteris Sororibus sua jure exigere. Verum, quia non erat ipsa e numero Religiosarum, expellenda facultas Pontificis fuit, quam Pius II primo sui Pontificatus anno, Christi vero millesimo quadringentesimo quinquagesimo octavo libens concessit, per breve die decem quanta Mandatum.

Mandat Pontificis ut Abbatissa sit in monasterio.

C 84 Qui idem Pontifex a Fr. Marco Fantuzzi Bononiensi, Ordinis S. Francisci de Observantia Ministro Provinciali, requisitus cum esset, ad commodiorem quotiensque gubernationem Sanctimonialium, sub Regula S. Claræ sibi commissarum, vellet juberentque, perpetuum non esse Abbatissæ munus, sed triennii spatii delimitum; ejusque petitioni annuus constitutionem edidisset, præter S. Claræ moniales multas etiam aliorum Ordinum alias comprehendentes; habuit eodem anno quinquagesimum octavum sequenti præclaram occasione Catharinam, verum solidamque virtutem suam evidenter comprobandi. Etenim Provincialis, hanc satis coetus quam voluntibus animis Pontificum mandatum esset nonnullis Abbatissis excipiendum, quarum humilitati non admodum profunde fidere vix poterat; antequam in illis monasterium illud executioni mandaret, Bononiam venit, reperitque Catharinam ad imperia præmississimam, et magnæ gentis loco habituram, si concederetur privatam vivere. Hæc ergo exemplo viam statutus ceteris ad obedientiam promptiorem, ingressus in monasterium, Virgines convocat in Capitulum; decretum prolegit,

simulque sanctissimam Abbatissam implet liquidissima voluptate: quippe quæ nunc demum se consecutam videbat, quod tantis semper exoptaverat votis.

B 85 Itaque prostrata in terram lacrymisque perfusa, coram omni Capitulo atque Provinciali, Divinæ Majestati gratias egit, cuius elementissima dignationem desiderium sibi Abbatissæ respexisset: indeque ad Provincielem conversa, similes ei retulit pro aliata rei sibi acceptissimæ nuntio. Gratissimum sane hoc fuit Deo hominibusque modestæ religiøsæ spectaculum: quo gavisus Provincialis Conventum dimisit, jubens ut de nova Abbatissæ electione Sorores cogitarent. Interim dum fluunt pauci menses, et ad complendum Catharinæ triennium reliqui, neminem ipsa sic usa est, ut successuræ sibi Abbatissæ præpararet omnia, quibus facilius reddi posset monasterii administratio; collectis in unum Bullis, Gratiis, privilegiis indulti que omnibus tam Summorum Pontificum et Legatorum ejus, quam Cleri populique. His addidit accuratissimam descriptionem totius temporalis status monasterii sui, et Instrumentorum ad monasterium Ferrariensium spectantium transcripta exemplaria: omninoque individui manu suo confecit, atque in præparatum ad hoc archivium optimo ordine reposuit omnia, ad memoriam temporum posteriorum.

quod imperium habere cepit Catharina.

CAP. IX.

B 86 Hæc dum aguntur, explicamte caritatis suæ novam ei obtulit occasionem Sororis Samaritanæ obitæ, quæ in monasterio Corporis Christi Bononiæ prima excessit e vivis, atque ex illis fuit, quæ cum ipsa eo Ferraria venerant. Fuerat hæc strenua religiøsæ observantia cultrix, de qua dum egrotaret hoc ferebatur, quod nunquam vel minimam Regulam transgressa fuisset. Voluit nihilominus Deus, ut moritura maxime premeretur angustiis, adeo ut non minimum perterreret Sorores, vultum ejus et incompositis motus corporis, inter tormenta duobus diebus totidemque noctibus protracta, considerantes. Quibus verita Mater ne quod scandalum filie dilectæ paterentur, non discelebat a latere agonizantis, sed psalmis et orationibus apud eam insistens, et doleibus subinde confirmans alloquiis, si quando se mali vis tantillum remitteret, cibum quoque illidem sumebat: ne quo temporis momento ab ea recederet, libertati enimque demoni facultatem relinqueret infirmum in corpus saviendi.

Sorori moribundæ miris intercepit vixit.

Verum cum ipsa quoque afflictissimam tum temporis valetudinem pateretur; verita Sorores ne eam continuo illo labore mortem acceleraret etiam ipsa; rogavit eam instantissime, ut recederet, quietique necessariae tantisper indulgeret. Quibus Catharina: Ne me compellatis, quæso, hinc abire, ne sero dolentis, cum videritis novis in eam viribus insistentem mimentum, quem videritis majores adhuc vis vire emicatus parare. Victa tamen eam terram precibus, eo quod quietus multo se infirma haberet, cessit loco; nuperas ut accerseretur, quoniam præcipuum aliquam circa eam mutationem observarent.

constantem assistit.

B 87 Vix illa inde egressa erat, certe nondum lectum ad quietem ingressa, cum Sacristana e duobus corcis benedictis, de mandato Abbatissæ juxta infirmam ardentibus extinxit unam, et diabolus atorant; tantisque Samaritanæ animam horrore invasit, ardentibus oculis et enormiter distorta facie, cum omnium membrorum convulsione collisioneque terribili, ut, cum supra lectum videretur amplius non posse contineri, advocanda continuo pia Mater fuerit: quæ, Nunquam non prædixeram, in juvenis, rediturum ad facies suas novo impetu dæmonem? eam advolet, atque, O mirans, ait, et eruenta bestia, hoc erat quod prængierat annus factorum te: sed confido in Domino Jesu meo, non eas tibi vires

audaciorum suo rececu demone.

futurus

A futuras, ut hujus famulæ Dei animam conturbare possis, unde scandalum aliis et sinistra suspicio offeratur de virtute ejus, cui certa sum æternam salutem deberi, tanquam fidei Christi sponsæ.

88 Tum lustrali aqua et infirmam et totum aspersit culiculum. Sororesque commonefaciens, ut, nihil dubiæ de virtute omnipotentis Dei innox demonstranda, in oratione perseverarent, ipsa centenis circiter vicibus inflexit genua, et sanctum Jesu nomen inclinato capite invocavit, atque ad infirmæ lectum conversa gravi voce et majestatis plena ; Apage, inquit, maledicte, neque in hoc loco aut anima creature hujus quædum amplius tentare ausis. Nec plura abiit illico hoc paucorum verborum ictus fulmine, et mens infirmæ, suo restituta statim, corpore quoque quieto usa deinceps est ad pacatam migrationem: rediit vultui compositio debita, imo tanta ei repente accessit gratia, ut quindecim annorum juvenclam explicite frontis hilaritate lucidorumque oculorum claritate referret. Ad quam conversa Mater: Eia, inquit, filia benedicta, victoriam de formidabili illo refulsi dracone: ecce tuus te præstolatur sponsus ad æternæ vitæ secum ineundam possessionem: vade, eique te tuamque committe animam. Ad hæc oculos illa amœno cum risu juloque convertens

B versus Abbatissam, videbatur ei velle explicare affectum suum, et pro opportuno subsidio gratias agere: sed prævertens Catharina, Velles, inquit, ut video, filia, de certaminis tui felici exitu enarrare aliquid Matri tue.

89 Itase velle innuenti: Age, inquit, ne fatigeris, novi quid velis: verum ego tibi in virtute sanctæ obediencie impero, ut Angelo tuo sancto comite extemplo ad Paradisi gaudia proficiscere. Quibus auditis, illa oculos placide ad Sorores præsentibus circumvolvens, quasi letum singulis dictura Vale, quietissime expiravit: cui salutem certam non vane fuisse a Catharina promissam, evidenti mox miraculo Deus patefecit. Ipsa enim, quæ propter consuetas infirmitates, et dolorem ex difficili Sororis hujus agonia toleratum, pedibus niti absque scipione non poterat: statim atque illa emisit spiritum, scipionem quoque corroborata dimisit, et angelico fulgore facies ei læta respanduit, ex subito superinfundentis se lætitiæ gaudio, ad conspectum beatorum istius animæ inter Angelorum choros evolutis ad eorum. Unde cum hymnis et canticis exorsa Deo gratias pro duplici beneficio, sibi ac filie suæ collato, agere: Sorores quoque de prodigiosa hoc ejus convalescentia læta, nec minus de solalis suæ felicitate gaudentes quam antea fuerant de periculo sollicitæ, serenos vultus sumere animosque cœpere.

a Hi characteres temporum convenientes probant anno 1456, non 57 hæc esse gesta. hoc enim posteriori anno Dominici dies non cum 25, sed cum 24 coincidunt, littera Dominicali e. — b Videtur hæc fuisse dies mensis 29 vel 27 primam suadet modus ille loquendi, ex valde exactam quadrimestre significans; tum etiam festum Presentationis Virginis Mariæ, in Dominiciam præsertim sequentem incidens: qua potuit vultu suum tractare ut hanc primam dominicam in novo monasterio salutem celebrandum eligeret, in qua se plerisque suis exemplo Beatae Virginis Deo æternam servitutem præstaret in templo. — c Infans Palaxino ex Ord. ne Minorum sacrum hoc hospitale fuisse, potius quam Antonia Mayo suadet Sancti Iohannis in nobe vicina celebratis nuptiis, et quod ejus curam Felicia S. Francisci habuerint. — d Anno 1599 cum accideret Christophorus, 180 Virgines ledæta in eo debebant monasterio, ut ait cap. 31 præter non velatas 24, quæ aliquando 50 fuerunt, Contersaque sue extreme dicuntur. quod extra rubeas claustrum degant simuliter transiensibus nobis Honore et monasterium Corporis Christi existentibus dictum est ad 200 Religiosas in eo degere. — e Dominici i fra dictam Nativitatis B. Mariæ Virginis ut videtur quantum hujusmodi festorum Minorum cultum B. Catharina habereit nec de nihil esse, quod 20 Novembri suspicatur, potius quam 27 in novum monasterium immigratum fuisse. — f Meminit hujus, ut Vicaria Provincialis Bononiæ, ad annum 1458 Waddinghus in Annalibus, nullaque adeo præclare gesta recenset. corpus Placentiæ mortuæ anno 1479 in sui Ordinis ecclesiæ sepultum, ne druta ecclesiæ in loco non sacro remaneret, permissu Clementis VII anno 1527 ad monasterium Virginum translatum scribit Ar-

Martin T. II.

urus in Martyrologio, ad diem xxvii Martii, qui hoc forte solo fundamento, cum inter Beatos refert. g Quandoquidem non nisi in fine Julii 1459 computatur triennium, anno 1450 inchoatum, non potest hæc denuntiatio facta intelligi anno 1458: et, qui hoc dicere videtur Grassetti noster, intelligendus est de anno factæ constitutionis; quæ tamen sequenti dimittat anno cepit executioni mandari.

CAPUT IX.

Abbatissæ dignitas Catharinæ restituitur, et vita post mirabilem extasim ad unum annum prorogatur.

I Impletum jam erat triennale spatium, post quod oportebat aliam in munere Abbatissæ substitui Catharinam, quæ coram Provinciali totoque Capitulo is se verbis et pleno humilitatis vultu abdicavit, ut uberes omnibus exeret lacrymas, et electa communitibus omnium votis est Soror Anna Morandi de Ravenna, ex his quæ Ferraria advenerant una: par sine dubio regimini tui, nisi paucis ab illa electione septimanis elapsis, in gravissimam incidisset infirmitatem; quæ denique videndi facultatem abstulit, ut muneri sui functioni inepta, necesse habuerit renuntiare Præfectura, quam uno dimittat anno tenerat. Venit igitur, qui Marco Fantuzzi successerat, Minister Provincialis, singulasque seorsim audiens intellexit, omnibus certum fixumque esse non eligere Catharinam, a cujus nimia indulgentia Rigorem Regule laxandum metuebant: itaque ne mentionem quidem illius faciendam credebatur, quando ad ferendos calculos ille conveniret. Quod tantum a vero abiit, ut unius dimittat voto excepto, cetera omnia in Catharinam conveniret.

91 Obstupuit adhuc quin et excanduit pene Provincialis: et, Næ vos ego fatuus omnes dixerim, inquit, qui ejus, quod mihi seorsim singule tam asseveranter edixistis, nunc contrarium prorsus lætis omnes. Quibus non sine rubore silentibus, ea quæ sola non voverat, assurrexit: et Ego, inquit, illa sum, quæ ob eas, quas privatim exposui rationes, in proposito perstiti, et meum suffragium alteri contuli: nunc autem cum videam quid divina ordinatione acciderit, sententiam mutò; certa divinam voluntatem sic ferre, ut præter Catharinam nulla nobis sit Abbatissa dum vixerit. Vult igitur Provincialis digitum Dei hunc esse, demonstrantis quam gregi suo pascendo elegisset, eique et ipse sese aptans, in nomine Sanctissime Trinitatis, Beatorumque Francisci et Clare confirmavit electionem, gaudentibus et plaudentibus omnibus, præter Catharinam; cui cum grave esset, ab concupite atque obtentæ demum communis vite portu deinde evocari in altum supremæ potestatis, humeros tamen subiecit oneri, quod sibi tam manifesto videbat a Deo imponi.

92 Ut vero regendi monasterii habenas resumpsit, sensit sibi angustias fieri undique aliis, quæ monasticæ perfectionis desiderio, ejus se disciplinæ subijcere amittebunt: quas instituto suo idoneas cernens, tantoque spiritus fervore actas, cum caritas ejus non posset repellere, admitti tamen non patiebantur angustia domus, his, quæ jam plures quam pro spatio admittæ erant, nequaquam sufficientis. Itaque ad solitum orationis aylum cofugit: quam exaudens Deus vite religiosæ desiderium nobilitibus quibusdam puellis injecti; quibus cum responderetur, deficientibus, in quas reciperentur, cellis, non posse pio earum desiderio fieri ulla ratione satis, donec aliter Deus provulisset; eorum consanguinei, ut erant opulenti sum et modis omnibus cupiebant præ suarum Virginum votis consultum, liberè contulere pecunias ad novæ fabricæ mœtionem necessarias, qui ad priores adjuncta ædes presenti necessitati fuit copiose provisum a.

9 93 inter

revera

compeks u:

et quiete mori infirmam juvenis.

ejus animam videt in celum ferri.

Fr. Marcus F. 122.

Per novæ Abbatissæ cœcitatem.

contra omnem ordinationem.

denuo eligitur in Abbatissam

CAP XI utrius ampliatum monasterium

A 93 Inter hæc mortali corripitur agritudine, qua sibi vitam finem adferendum existimans, corpus (quod eatenus sustinuerat animans, ut nulli muneris sui parti deesset, tandem sub onere fatigatum deposuit in lectum, eumque in medium cubiculum deportari jubens, unde commodius omnes alloqueretur, inter maternelæ adhortationis affectus illas carissimas, nihil tale metuentes, commouet ex eo sibi morbo decedendum esse. Non poterat quidquam es nuntiari tristius : quare nec finem suspiriis lacryisque ponebant, rogantes, ut quæ tam potens apud Deum esset, aliquot adhuc annos vitæ tam necessariæ omnibus ab eodem impetraret. Nec conueni poterant eorum animi, quanto nempe Mater optima pueret collocare illudiam in Deum ; cui non ingratis iussu filiarum pro Matris longiore vitæ supplicantium flortus, animus eidem adfectus declaravit, depulso letali morbo : cujus antequam perirent Sorores agnoscerent, res genuina accidit memoratu dignissima, nec ulli quam huic loco aptius inserenda.

In quo paratam sibi potionem

B 94 Prescripserat medicus decoctæ carnis iusculum, infirmam sub horam Matutini porrigendum ; quod perfido præparatum infirmam exiguâ in scutella servandum reposuerat sub mortarium marmoreum, quod in culina ad manum erat molis ponderisque ingentis : verum enim designata hora Illuminata Hæmâ et securam non ad coquam se contulissent, alituro decumbenti aposoma præscriptum ; sublatum reperere mortarium, et scutellam vacuum extorantemque Habuit ea res supra quam dici potest attentas, eoque perplexas noctis quod ignorarent, quod tali horæ ne tempore paratæ essent ex medici voluntate, quod defectum non apparentis, nec tam cito parabilis potionis suppleret, tandemque concludere, ut intratis in aquam purulentam ovis, confectam scutellam eadem egredienti porrigerent, Quam illa antequam videret, deglutiretque Et oblitam, inquit, aposoma est præscriptum a medico ? Hoc inferni resonant illæ, accipite, Mater, multum exinde referenda Ad quas subridens Beata : Eadem inquit, istud animal, quod in forma corvi culinam tripudialandum clambulat, submissum ex inferno dæmonem esse noveritis, qui corpori meo congruam sustentationem invidens, aposoma sustulit præparatum : spes tamen sua etiam sic excedit, neque me, quod astu ejusmodi agit, pertrahere poterit ad desperationem. Revertant non ita multo post ad coquam Sorores, et quod Sancta dixerat reperiant animal, lingua cum strepitu atque alarum plausu saltitans per abaros : cognoveruntque hanc esse avem, de qua eulitas admonta Catharina eis loenta fuerat, et salutiferum Iosæ invocantes nomen, eundem conjecerunt in fugam, gravi exortatione implentem verâ.

in demore ablitam esse copiosam

C 95 Alborum, quo oxymia a metru Virginis mortua voluit Deus demonstrata, in hunc modum se habuit : Erat in cubo duodenis juvencula, Magdalena Hæsa, Bononiensis, que anno ætatis sue decimo admissa, virtutis quoque religioso probata experimentis, et habitu donata fuerat, et solam a Religiosis voti nunquam permissa, completo duodennio vitæ sue anno. Hæc (ut erat celesti illustrata lumine, innocentibus quomodocumque citius factibus que illudenti, et Altissimæ virtutes altius penetrando cognoscere) majori quodam erga eandem, quam Sorores ceteræ, et teneriori ferabatur affectu : cujus ut familiariori conversatione proferret melius, ita dextere egrotat, ut illius intuitum destinaretur ministerio, a qui proinde recedebat nunquam, summa cum diligentia serviens, atque ad omnem præcepta adisset necessitatem, etiam ad pedes Beate in eodem decumbentibus cubens.

et Soror juvencula,

96 Ergo cum morbus hic letalis supervenisset, se-

lita prosequeretur officia inter infirmarias ministrans : atque cum ex mandato Medici pedes fortassis aliquo die lavandi infirmæ essent, manus pio operi applicuit sedula, non sine tenera devotionis affectu : quod domi facit, exhalantis ex beatis illis pedibus fragrantia celesti dulcedine sic abrepta est ut continere nequiverit sese, quo minus eos blando complexu stringens, dissuaviaretur. Retraxit pedes indignabundæ similis Catharina, et ab eju-modi inceptis severo jussit imperio abstinere : cui inspirata divinitus Magdalena ; Si modo non permittis, inquit, ut tibi pedes deseculer, prout interior instinctus quo impellor et commoditas tam opportuna faciendam moneat ; non poteris saltem prohibere, quando omnis populus ad eos, te inortua, venerandis dissuaviandisque accurret. Quam prædictionem minime vanam fuisse declaravit eventus : fragrantiam autem istam non illo solum die Magdalena sensit, sed multo etiam post tempore ; quemadmodum post Beate obitum testata est : hoc etiam adjungens, quod in eodem cum ipsa cubiculo dormiens, audiverit suavissimis colloquiis tractantem eum Deo, ipsamque vicissim Dominum eidem mirabiliter respondentem, magna cum admiratione sua, et devotionis affectu nequaquam vulgari.

D pedes a se ablitio velia oculari,

prescribit id ipsa morum passioni factendum,

97 Crescebat interea, quam diximus, infirmitas, atque ad extremum adduxerat Beatam, necdum certis Sororibus de suarum effectu precum ; inter quas extremis voluit numerari Sacramentis. Post eorum vero susceptionem, rapta in eam extasim est, quam alibi b fustus commemoratum præterimus ; post quam secuta est maralis illa pulsandæ, quod nunquam dulcedat, cytharæ peritæ, sanitasque, non integra illa quidem, sufficienti tamen ad consuetæ ordinis domesticæ et sue functionis numerum, ad quæ prouidendum esse, ad novam, ne cito illi, de quo agi videbatur, eumodi eractionem : quam curam illius suis exceptura Mater optima, secens eas redidit, supremis memoratum Dei vocem exponens, qua jussa est obedire aptare sese, que eam Bononiæ destinabat, ubi vitam esset conclusura.

E

Ipsa post extasim sanitati curam hinc restituitur :

b

98 Toto eo, qui intra prædictam infirmitatem quoque mortem iudicium intercessit, anno, singularis plane observata in ipsa est commutatio, qua priores in virtute progressus immans quantum post longa reliquit, ad ulteriora extendens sese ; eo eumitu, ut quidquid tota præcedenti vitæ fecerat, hactenus nihil esse videretur, collatum cum hujus anni absolutissima virtute. Dicit non potest quam illa solitudinem ad divinas commentationes avida, quam intra seipsam recollecta fuerit, quam profuse erga proximum curatis. Sæpe sæpius in aliquem ecclesiæ recipiebat se angulum, ubi pro rebus intenta cadentibus, hanc noctis atque diei partem inter lacrymas suspiraque oxigebat : Sororibus autem frigida hæmâ a spiritibus calidissimis, que ei, ab illa gravi infirmitate recenti et ad me oculi aliam facile graviorum adduceret, misse a tam prolixa tali loco oratione temperaret ipsa sibi. Ne sollicita, inquietat, pro me satis, carissimam, mundum venit hora mea. Tum vero, que recollectionis semper fuerat studiosa, semper secularium alloquia fugiens, nunc ea fugiebat multo studiosius, nec induci poterat, ut ad erites conferret sese, quoties absque offensa tibi scandalo id poterat excusare : professa enim sibi maximum esse colloquia interesse hominum mundanorum ; a quibus hortabatur suas, ut abhorreere vellent, certe tanto plus divinarum consolationis percepturas

intro. habet in virtute progressus,

F

A cepturas se, quanto humanæ a consanguineis et amicis expeterent minus.

99 Per eosdem dies vultu ei præter modum gratiosus esse, et decore angelico formosus videbatur; qui alius corpore.e pulchritudinis aut parum aut omnino habebat nihil: in quo etiam frequentes mutationes observare monachæ, atque una imprimis ei intimior: eademque non raro mirabilem ab ejus corpore spargi sentiebant odorem, quo mire recreari sibi et corroborari videbantur. Si de rebus solatiisque mundanis sermo inferebatur, obscurabatur continuo illa vultus amoris claritas, sic, ut vetula septuagenaria major videretur; sublatisque in cœlum oculis: O Jesu inquit, formose mi, quin amamus te? Quin corda nostra tibi integre consecramus? O Franciscus pauperente, per quem Seraphicis accendit ignibus mundi contemptum homines doreret Christus voluit! His simulibusque suspiriis vanos quoscumque sermones præcedens, divini amoris flammis spargebat in circumstantes, qui ipsius quoque vultu emicans radiare videbatur per oculos, et igni tum vultui ruborem suffundere; alias pallido semper luridoque.

suaviter etiam corporis.

vultusque splendorem Sorores admirantur.

a Fabrica n B. Catharina sic amplata, quid deinde necessitat deservat cap. 31 Christophorus hoc modo: Antiquæ fabricæ, famelici monasterium per se esset satis amplum, Felrus Donatus Cæsis, Cardinalis tituli S. Vitalis, Legatus Bononiensis sumptibus felicitis memorie Gregorii xiii, adjunxit novam utilitatem structoram, et multa per eam opportuna adificavit, dilatando refectorium et dormitorium, ac fabricando cisternas amplas, præter illas quas habebant, ad colligendas de teclis aquas et ad easdem purgandas: quarum fore semper in aestate magnam patebantur penuriam, præsertim pluvias diu delictis. Et quandoquidem ambitus monasterii olim non erat perfecte quadrangularis, sicut hodie, Cardinalis, excoctor solite magnificentiæ ac munificentia Gregorii xiii erga piæ et religiosas personas, illum effecit talem, atque ad utilitatem Matrum conventuum et ornamentum publicum, ad perfectum quæ hodie cernitur formam perduxit. -- b Vide Vita prima: num. 13 et seq.

Monachæ et Bononiens. amplificatio.

CAPUT X.

Extrema argitudo, et mors B. Cathariæ.

Ceterum, non multo post recuperatas utcumque a morbo predicto vires, cum illius anni sexagesimi secundi Hebdomas sacra ulesset, et juxta laudabilem Ecclesiæ consuetudinem in festivitate Cœnæ Domini abluendi Sororibus pedes forent, fecit hoc ipsa singulari cum caritate et gaudio: atque expleto Mandato ferventissimam ad omnes, ut sæpe alias, cohortationem fecit, eamque ad quatuor minimum horas protraxit; quantum esset animarum, Christi sanguine redemptarum pretium fuisse explicans, et quam gravi errore tenerentur ii, quibus curæ non est, animum ab omni iniquatione puram mundamque conservare: tum etiam duarum nobilissimarum virtutum exaggeravit excellentiam, quarum una in fraterna caritate consisteret, altera in viscerali quodam amore Crucis, utraque vero officii simum medium esset ad cordis puritatem Deique gratiam et felicitatem in ejus dilectione perseverantiam obtinendam. Simili modo cum annus jam prodigiose ipsius convalescentiæ pene totus effluxisset, vigesima quinta Februarii die a, convocatas in Capitulum Sorores per tres horas est allocuta, prædixitque ultimas illas esse vires, quibus ipsas hæc morbo alloqueretur. Verum intomitis ad hæc omnium animis, nulla fuit, quæ caperet verbum istud, quemalmodum Apostolis quoque usa venisse legimus, Christo de imminente Passione loquente: eo etiam minus, quod proximus Sabbata Dominicæque diebus læta et hilaris cum ipsis versaretur, nulla vicinæ mortis signa exhibens.

Tenerent ad tuas exhortationem habet,

cap xiii et aliam an. o sequentem.

etiamque sibi mortem ruc denuntiat.

101 Sub vesperam vero diei Dominicæ, post eam in communi triclinio sumptam, versus dormitorium regrediens, sustulit in cœlum oculos, et Proteras, inquit dilectissime Jesu, adeo desideratam mihi gratiam facere, ut privata inorerer. Aberat non

procul Illuminata Beabi, atque hæc verba audiens, festina occurrit: et, Heu me, inquit, Mater carissima, adeone tibi nunc male est? Est, ait: cursum ego meum consummavi, Avertat istud Deus, regerit altera: nam si tu inorereris, quid nos porro miselle orphanæ ageremus? Respondens Beata, Pacem habetote, inquit, et libenti manet animo: melius vos adjuvabit Deus postquam line digressa fuero, quam si ad consummandam monasterii fabricam in vivis remanerem: citius illa moriente me perficietur, mihi credite. Vos tantum ut Regularum sitis observantes, videte; nec deo volis, quamvis mortua, imo majori vel sic præsidio ero. Benedictus Deus, qui me ad desideratam quietem perduxit, decurso peregrinationis meo spatio, nec sivit unquam me a Crucis suæ rectissima semita declinare.

D ACCITORE JAC GRASSETTO.

102 Hæc locuta, quia subito quodam gravissimo dolore premi se sensit, in lectum reclinavit corpus, a quo surrectura erat nunquam: accedenteque capitis et pectoris cruciati maximo, sanguis etiam copiosior solito cepit profluere per hamorrhoides, eamque effusionem secuta est acutissima febris, quæ demum ei vitam abstulit. Ita tota illa hebdomada juvenit magna cum patientia et mansuetudine tolerans omnia, sacraque Confessione animum identidem expans, solita quandoque oculos in Crucifixi imaginem, e pariete pendentem conjicere: eamque cautionem suaviter modulari quam ipsa vernaculo rhythmo compuserat; sed velut si alterius fuisset, solebat usurpare hoc principio: Anima benedicta dal alto Creatore.

et docuere incipit,

E inter dolores et exercitia pietatis.

Risguarda il tuo signore che confitto ti aspetta. Sorores autem conscia non alium ejus auctorem esse quam Catharinam: postmodum eundem tacito nomine transcriptam variis civibus tradidere: unde factum est, ut in qualiam secretarum cautionum compilatione sub nomine incerti auctoris proherit.

103 Eadem exercitia per primos sequentis hebdomadæ dies inter acerbissimos dolores usurpavit: feria autem quarta, quæ nona Martii dies fuit; primo mane accessit ad se Vicarium jussit Sororem Joannam Lambertini, raræ prudentiæ et sanctitatis feminam, in quam totius domus, moriente Catharina, incumbere administratio; eique monasterium Sororesque dilectas, quam potuit instantissime commendavit. Deinde injunxit, ut vestes aliasque ejusmodi res ejusdam Religiosi Noviti, de mandato Patris Guardiani certis de causis depositas apud moniales, diligenter servaret. Ut in promptu sint, inquit, cum fuerint repetite. Quod spiritu propheticum dictum ab illa fuisse, prævidente Novitium istum non multas post septimanas, deserto religionis proposito, rediturum esse ad seculum, et secularem habitum resumpturum, subsequens eventus patefecit.

D Martii Virginitatem accessit.

f

105 Post hæc cum catolixisset ac feisset, quas alibi dixisse atque fecisse moribundum narratum est, suaviter de nomine regem nans, obdormivit, sub horam predictæ diei decimam quintam b, Era Christianæ anno supra millesimum quadragentesimum sexagesimo tertio, vite vero suæ quadragesimo nono. Sensus morientem est fragrantissimus odor, multumque ab eo diversus, quem tili loco ac tempore exhilare poterant medicamenta, ad epthesmata variasque unctiones pro morborum ratione preparata. Commoneo sacrarum Virginitum placentum nihil attinet explicare; cui ciedo cum multa virtutum ejus collatorumque in singulas beneficiorum memoria abunde suffi erent; novam tamen argumentum Pater Confessarius adjacet, prælegens ex producto tum primum ipsius de septera armis spiritualibus libello sanctissima monita, quæ Filiabus suis veluti testamento legaverat. Post hæc eodem

et moritur.

b titulus a morte invenitur legitur.

dem

A dem Confessorio omnia dirigente delatum in ecclesiam cadaver est, decantatoque Officio funebri, eo humatum modo quia sibi satis explicatus invenitur.

a Hæc anno 1463 quando x Aprilis Pascha celebratur, fuit Feria vi post Cinera. Ita ut initium mensis ejus ultimus in primam Quadragesimam Imbrosium incidit. In Quarta Martii, quando Italis hora merula a est decima nona die, conveniebat cum Transalpinarum nationum hora octava matutina.

CAPUT XI.

Ingens erga Deum et proximum caritas atque orandi studium.

Nunc ad ejus virtutes enarrandas accingimur, quarum memoriam, tanquam vivam vite vite imaginem sibi habet primum suam, deinde per eorum relationem toti reliquit posteritati. Harum ordine et dignitate prima est amor erga Deum amorem, cuius indicium sapienter eundem e suavis familiariori fecit las verba, ab eadon scripto consignatis. Quando recessi a seculo amicum meum propositum fuit Dei voluntatem facere, cumque perfectissimo amore diligere, atque in hoc meum omne studium collocaui; nihil ostentans si toti mundo vis, imo odibilis forem, modo Deum amarem. Cum vero infantulum Jesum plures suis strinxisset amplexibus, tenerum erga eum affectum testabatur non solum suavissimum colloquii, quo cum ipso miscebat, sed et in speciali dilectione, qua imaginem ejus partim in vicinis monasteriis hodie pingendum, partim in manusculis litteris atque ad oram librorum, quos scriberet, erabat exprimebatur: eisdemque fasciis involuti similitudinem illum ad-evavit, que in monasterio Corporis Christi Bononie etiam hodie asservatur. Ut autem Verbum Incarnatum sapissime, in alias quoque sanctissimæ Trinitatis Personas allatur frequenter, et omnibus explicabat amorem, ex obedientissimi pectoris formam velut scintillas, emittens simplicis sed pulchri versiculos quosdam a se compositos, quos recitabat nonnullis: eademque incredibili cum jucunditate docebatur.

106 Frequenter etiam solebat dicere: Quam miserabile est nos, quod ultra quam Deo contentit placere, qui nos tam cito redemit pretio, et se totum nobis donavit? Interrogata quoniam exercitum ad Dei amorem, quem qua obtinere, pertingere liceret, dulcissime subridens respondit, Omne studium adhibendum, ut cognoscamus nos ipsos nihil esse, nostrumque esse a Deo necessarium: exploratos habemus defectus nostros, et temporis consideremus breviter, cuius maxima habendi ratio, cum, quoadmodum agitur, vitam æternam promereri possimus, nos tamen ad prolabi expendimus et perdimus. Sed ante omnia recordamur ingentis bonitatis Dei et amoris, quos prosequitur est et prosequitur, quemque demonstravit in Verbo suo, hoc est, Unguento Filii, dum ejus pretiosum Sanguinem pro nobis effundi voluit, cuius capiti et conservandi nos vasa sumus: et ad hunc scopum adhibebat, quod nec erux, nec clavus potius et Verbum Divinum tenero adfixum, nisi amor remoueris et, totaque vultu mista, Quodam, inquit, ore non ex omnibus virtutibus per amorem cum Verbo divino unatur, ut fructum Sanguinis ejus participet? Beata illa anima, quas dulciter Deum cognovit, et ad amat, quod de Dei bonitate intelligi, oculi autem quod de se in sui sensitiva parte cognovit. Propterea monelat, a somno mentis surgendum, nec dormiendum, quoniam quidem Dei bonitas circa nos vigilet, ac tempus prætereat, non nos expectet, ne (quodlibet) Index nos inveniat dormientes, rationem exacturus temporis concessi et gratitudinis erga Sanguinem suum pretiosum.

107 Cum quedam devota Dei famula ei diceret:

Bono animo essem, si facere possem quod tu; respondit: Oportet te facere quod in te est. Percorantem eadem, quidam sibi agendum, subjunxit; Si tu, que non ita pridem serbum nequam deseruisti, cupis amare et gustare Deum, his necesse est habeas conditiones. Primum requirunt contemptus terrenorum, id est, aspernes et abomineris omnia mundana, respice cuncta gaudia et oblectamenta, atque obliviscaris parentum et amicorum: qua si totum vis, totum te dona Jesu benedicta. Secundo sustineas omnia sine rancore, hoc est, magno fervore et patientia omnem perferas injuriam et mortificationem; quamlibet ames vitium et aspernationem, atque in eadem via Crucis omnem operam ponas. Tertio necessaria est extirpatione vitiorum, id est, profliges et extermines vitia et malas consuetudines, omnesque alios mores et gustus seculares ac sensuales, ut Christo queas conformari. Quartum est, Corporis et mentis refrigeratio: hoc est, propriam abneges voluntatem et omnes corporis sensus mortifices, non sequendo tuos affectus; sed viriliter carnem spiritui succiendando, et propria non erranti conscientia obediendo, ut veri pace et tranquillitate potiaris. Quintum denique est compassio proximi, id est, civitati omnium peccatorum, qui bona viduitate destituti sunt, compatiaris, semperque pro ipsorum salute Deum preceris; compatiaris quoque infirmis, ac libenter inervis illis, quando tibi fuerit injunctum; Dominus enim in die judicii diciturus est, Intrinsecus eram et visitastis me.

108 Hæc sciens et effectui mancipans documenta, operam dabis, ut alia quinque in te reperiantur. Primo corporis et mentis occupatio spiritualis, id est, mortem occupes aliqua pia et salutari meditatione, nec inquam otiosam relinquis; etenim multa mala ducit otiositas. Secundo serenitas mentis et vultus, id est, semper sis hilaris et jucunda, sed religiose ac modesta; quod obtinebis, quando nihil contra conscientiam fereris et pacem habueris cum Deo et hominibus. Tertio confidentia in Deo, ut firmam in Deo spem ac fiduciam edoces in adversis, et ad hæc toleranda humiliter te demittas. Quarto humilitas cordis, ut extrinsecus ostendas te potius ignorantem, quam sapientem, dicente Domino, Super quem requiescit Spiritus meus, nisi super humilem et mansuetum? Quinto denique timor Dei, id est, metus ne quidquam admittas, quod ipsi displiceat, et saluti proximi adversetur, cum perpetuo desiderio conformandi te Divine voluntati. Et quando ad hos quinque gradus perveneris, oportet te alios quinque considerare, atque tui eris beata. Primus est veritas perfectionis, ut perspetam habens perfectionis veritatem. Secundus liquefactio, nempe ita sis cum Deo unita, ut amore ejus te sentis liquefieri. Tertius, unitas; nimirum adeo cum Deo sis conjuncta, ut cum S. Paulo dicere queas: Cupio dissolvi et esse cum Christo. Quartus, puritas, hoc est, in solo Deo delecteris et mentem habeas ab omnibus, quo extra Deum sunt, abstractam, ut possis dicere: Qui creavit me, requiescit in tabernaculo meo. Quintus, laudatio, id est, jure desiderium laudandi Deum, a quo omne bonum procedit. Hæc jam recensita documenta omnia in hac sancta Virgine puritate ejus anima, non tantum quoad scientiam, sed etiam quoad proximum resplendebat, uti observatum est. Unde aiebat, Quando reliqui serulum, unicum obiectum et finis meus fuit perficere voluntatem Dei, eo quod cupere eum perfectis imo amore diligere, dieque ac nocte aliud nec cogitabam nec inquirebam, quam ut possem intelligere, cognoscere et amare Dominum meum, et omnes in id nervos intendi; nec dedignabar a toto mundo sperni, dummodo Deum amassem.

109 Porro

AUCTORE
JAC GRAB-
MKTIO.

L. B. III
CAP. I
Quod oratio
Deum dilecti
rit Catharina

sacra Christi
bononiam
amplius
devoia.

docet quo
molto Dei
amor comp-
tari possit.

D
quæ sibi
condiciones ad
hoc necesse
sunt?

E
Math. 28

quibus virtutibus
obtinetur?

et per quos
gradus perfectior?

Phil. 4

A veritate. Et ita post Matutinam Officiam aliquandiu orabat, et aliquandiu quiescebat, documentum sui dulcis magistri S. Thomæ Cantuariensis reverenter observans.

112. Frat Catharina devota et fervens, non solum in orationibus suis privatis, sed etiam publicis divinis Officiis nocturnis et diurnis, quæ in choro peragebantur; quibus tanto fervore intererat, ut omnes monasterii Sorores antecelleret. Tantum quæ tum in iisdem percipiebat, si uti ex eius gestibus liquido apparebat, tantæ neque animi adhibebat attentam, ut nunquam adverteret quid in choro fieret, quæ illi esset vel ambularet, quæ accideret aut recederet, et sæpe illis in medio chori stantibus, ipsa velut immobili loco suo manebat, vultu erecto et oculis in Crucifixum directis. Frequenter etiam tracta potentibus facultatem idem, non metuit hunc statum, sed in eodem persistebat. Quin etiam occasione a' lata dicebat, divinum Officium rite volentem persolvere quinque conditiones habere oportere; primo omnem cavere desidia et somnolentiam, utque sub ipso summam exhibeat reverentiam; neque sibi persuasum habeat, quod solo Cursu B. Mariæ Virginis absolute rite delato suo fuerit. Secundo totum ab initio ad finem usque continenter persequatur sine interrupcione. Tertio silentium teneat, quia tum temporis fas non est sine magna necessitate cum aliis loqui; prout deinceps in choro inchoet, sive in choro sive extra chorum, bene se obervet. Quarto distincte seu cum punctis delatis recitet, neque nimis celeriter, neque nimis lente; ut servet modum, atque cordam decorem. Quinto ingenti persolvat fervore sine ullo tactu, suscitans patienter quicquid tum mole te accidit, neque cubitat minime, et propria voluntate perhibita omnibus Sororibus recitat, inditque voce sua illis superare, sed in cunctis humiliter modo delato concepit ceteris. Et hoc est, quod conservat cœlestiumque reddit divinum Officium. Ista omnia refutasse in hinc sancta anima, que tantum in choro ostendit caritatem, ut aliquoties emendans psallentes, si fuisset possibile. Videns omnia verba, erant que libant errores, cordi et ore Sororum minus, et adeo dulciter ut aures ipsarum se inclinat suggerens illa ipsa verba, ut stupor esset videre gestus et actus tum eximie caritatis. Adhuc sunt ei brevissimi, quod ipsarum magno labore conscripserunt, et hoc non habundans commodat. Raro in choro aut Capitula defectus et errores aliarum advertebat, cumque ipsi referrentur, vultu stupet; dicebatque Matri Albatissæ, Sicut aliarum, videtur nunquam esse in choro, respondebat: Et ipsa minor nihil me amoverit. Affirmabat esse in magnum vitium, quod illi sunt tot spiritus Angelici celo delapsi et nobiscum ad laudandum Divinam bonitatem congregati, et ubi summa et infinita reverentia exhibenda est, ubi nunquam invenitur, que noscitur ridere, quod graviter offendit Deum; et hinc noscitur, quod nullum ex Officio divino gustum percipiat: si enim perciperet, cor ad Deum erigeret, et ad sacra atque modissima verba Spiritus sancti, non ad aliud quicquam adverteret; hinc namque possibile est versari cum Angelis ac pedibus intendere, et cor ad terram deprimi; nunquam vagari atque halitare in choro, ubi Deum non ferventer ac hilariter laudamus est, ut auscultans nullo afflicto re vellet et molestia.

B

C

113. Vultu exultabat et jubilat sub Officio mortuorum, aiebatque ad inflammare corda frigidorum et glacie constrictorum, propterea libentissime ipsum recitabat. Officium de Domina nunquam intermittebat, ne minori devotione persolvendum asserebat quam alterum, suscipiensque in eodem; O, inquit, stultitia, o cœcitas, o fragilitas humana,

quam miserabilis est! Mibi dignitatem et excellentiam Matris Dei atque aliorum Sanctorum consideranti, videntur hi cum immaculata et purissima Virgine Dei Genitrice, habitaculo Verbo Divini, comparati quasi stelle juxta solem positæ. Officium illius Sancti cum maxima solemnitate ac gaudio celebravimus, et dicitur Officium Regine coram videmur gravari ac viribus destitui. Et subjunxit: Qui præstantiam ac meritum divini Officii cognosceret, ad sanguinem usque, ut eadem interesset, vim sibi fieret, nec sine gravi ac juxta necessitate inde recederet. Quod veritas astruebat, etiam reipsa præstabat: nec alibat, licet aliquid negotii sibi incumberet: neque ob labores, morbos, tribulationes et consolationes nunquam emovebat, nisi quando ex obedientia quippiam erat faciendum. Et concludebat, Religiosam, quæ abque conventum adesset, in choro, Martyres et Confessores insigne premium recepturam. Sed caro et sensualitas nostra (aiebat) nos deprimit: diabolus novit artes detinendi nos, ne ad process Matutinus sugamus. At si possemus intelligere et explicare tibi atem, quam affert anime perseverantia in Officio divino, tum facile ac leviter ab eo non recederemus. Crebro tantum sanguinis profusum patelatur, ut vix per vultus posset descendere, tamen in eodem stabat erecta. Quod si interdum non intererat principio Missæ aut Hinc Canonice, publice ream se agebat, humique eburn capiebat sicut juniores Sorores. Plane mirabile erat videre ipsius in omnibus et ad omnia promptitudinem ac fervorem, non allegabat senium, nec quod ex primis esset, que monasterium inchoasset, neque auctoritatem adhibebat; verum tanquam simplex et Novitia correbat. Audiens pulam dicebat: Tuba nos vocat, Angeli invitant, obedientia avertit: præparemus corda nostra, ut aliquid in granaria nostra inferamus. Venite Sorores, emus Divinam laudaturæ bonitatem. Usque ad tempus refectionis spiritum vacabat expertis; post refectionem interrogabat Sorores qui esset lectum super mensam, ut materiam et occasionem illis præberet mentem sancte occupandi: et repacitatem appellabat cor tantopere circa ventrem explendum distingere, ut anima impata maneat, sumque exemplo quid agendum esset satis demonstrabat: nam ad mensam volebat se mensibilis, et aliquoties suddatis in eodem oculis, tota in id, quod legebatur, videbatur absorpta.

114. Non minor fuit Catharina erga proximos caritas, salubrisque animarum immenso flagravat desiderio. Tum impense amavit suas dulcissimas Sorores, et ita reverenter ac humaniter earum defectus corporales ac spirituales toleravit, ut non sit usquam mater tanto erga proprios filios caritatis et pietatis affectu fervens. Sorores inculpabat Dominas suas, cum sint (inquit) pousse Domini mei Jesu Christi. Inter ardentes orationes et prompta servitia eidem exhibita, memoria dignum est, quod cum quadam tentata accehit: solent enim usaverit athletic Christi, ut quanto altius a Deo elevandi sunt, tanto acius ab inimicis spiritibus infestentur. Videns ergo Catharina hanc Sororem afflictam et tentatam, accivit eam ad se, blandique vultu dixit: Soror mea dilectissima, volo te admittere consolationem, et constantem ceptam vitam monasticam perssequi, fortiterque cum invisibili hoste colligere. Parata sum pro te sustinere penam purgatorii usque ad diem extremi judicii ad satisfaciendum pro peccatis tuis, que omnia suscipi in me, totoque corde me offero ad agendam pro illis penitentiam, et dono tibi partem bonorum meorum, si qua in me sunt vel esse possunt, dummodo in Religione perseveres fidemque Creatori

LECTOR. JAC. GRASS. RETTO.

CAP. III. In divinis Officiis devota et summa

debet requiritur ad certum illius persolvat.

etque attentam

domat risum in choro.

Officio de functionem

D et B Martiz vultu afficitur.

deligentiam ad officium commendat

E exemplo,

et attentionem tempore refectionis.

caritate eximia F

consolatur aliquam tentatum

A Creatori tuo serves. Animadvertens hæc Soror caritatem inquit benedictæ Matris, quotidie se precibus ejus commendavit; unde factum, ut lubens ac læta in conobio permanserit, et postea in Matrem alterius monasterii fuerit eiecta: quod acceptum forebat in timæ caritati B. Catharinae. Quæ tanta fuit, ut etiam ad eas, quæ futuris temporibus in suo conobio erant Religionem professuræ, se e extenderet; ad omnes juvandas sane graves exantlabat labores, doloresque sustinebat, Interim (dicens) dignetur nobis Dominus Deus præsto esse, viresque ad omnia rite construenda et disponenda sufficere, ut ad hunc locum venturæ summam perfectæ omni sine talibus molestiis obtineant. Quæ profecto tam multe et magnæ erant, ut nisi amor Sorores roborasset, viribus defecissent. At ipsi tantus fuerat divini honoris zelus, ut quodlibet incommodum et laborem lubenti perferret animo. In dudus membris, tergo et pectore, fuit læsa, eo quod curus calce onustus eam ad murum allisisset, dum exstrueretur monasterium; nec ei curandæ adhilatæ sunt medicinæ corporales, solus Deus ipsam sanavit. Et quamquam non esset amplius juvenis, quo-cumque tamen subibat labores, assereus Sorores suas, ceu adhuc juvenculas, hisdem impares esse.

et pro sua sororibus laboras multos sustinet.

B 115 Frequenter sibi necessarium victum subtrahens, reservabat pauperibus eo adventantibus. Conspectis aliquam Sororem parce comedere vel unius exdem portionem sibi apposita (parce tempore ordinaria refectio erat) unde tenent Sorores erubescere in super quædam petere, nec Mater monasterii poterat divinam quid cuique dasset) solibat ipsa Matrem, postulans sibi ob necessitatem quandam procurari ovum aut aliud quod ad manum esset. Cumque accepisset, forebat se cum ad mensam putamina ovorum, suæque loco collocabat; ova vero caute in suum mittens sacculum, postea debilibus et penuriam patientibus præhebat. Sic etiam crebro aliis in rebus faciebat, jam huic, jam illi subvemens. Idipsam observabat cum infirmis, ne in impatientiam laborerent, nec infirmitate oppressæ orationem haberent offendendi Deum, obloquendo suæ præfectæ, representanti S. Claram; dicente Domino, Qui vos spernit, me spernit. In consolandis afflictiis et tentatis non habuit parem. Ex animo optabant eam sibi Sorores in Matrem præfici, quod et expresse quam sæpissime testatae sunt. Noverat vulnera cordis; eam quædam Soror a ad angulum cellæ ipsius habitans, prope ipsam staret, ex improvise vultu præardissimo et jucundissimo ei dixit: O timida et pusillanimitis prædatrix, sinis te hunc sterni? Soror afflicta eam aspiciens sentiebat se consolationem et animam recipere, quamvis Catharinæ suæ afflictiones non revelasset. Sola nempe ipsius præsentia et humilis ac pia affectio videbatur inmutare et revelare mistam Sororem; et antea non poterat cognoscere quidnam mali intra se haberet, cum esset afflictissima et de sua salute non parum dubia. Ergo eum Catharinæ suæ miserias, fluctuatione et scrupulos, quibus agitabatur, aperiret, respondit illi. Quamvis perecepi te velle fieri monacham, attentis vanitatibus quibus plurimum delicta fueras, timore discerniebar ne tibi contingeret, quod euidam novitiæ ad seculum reversa, et pro te oravi: unde eo die, quo venisti, dum mane in templo orationi insererem, apperens mihi Mater Dei significavit te in Religione perseveraturam. Et ita factum est; mox etiam fuit et decessit Abbatissa magnæ sanctitatis in conobio Corporis Christi Bononiæ. Catharina jam Abbatissa non expectabat donec subdite aliquid postularent, sed oculo pietatis vigilabat super gregem sibi commissum, et accererebat Sororem afflictam, et nisi cito adesset, ipsamet eam adibat et dulciter solaba-

Solvenit pauperibus et indigentibus:

Luc 10.

a pusillanimitis in congrua:

Impetire occurrit nec dum petito oratio.

tur ac recreabat: quare non erat ibi ulla murmuratio aut querela.

D 116 Dicebat Sororibus: Si alicui vestrum acciderit quidpiam quod non adverserem, nec auderet vel erubesceret me accedere, permitto vobis ab Officialibus necessaria petere. Si ipsæ non potuerint subvenire, recurrere ad me, ego vobis providebo: etiamsi noctu vel me dormiente quidpiam contigerit, sive in corpore sive in anima, excutis me, vestramque necessitatem explicetis. Nolo inter nos sit discrepantia aut singularitas, sed unum cor, una pax, unus amor, una unio et vita Apostolica, omnesque simul tribulationes et consolationes nostras participemus, atque invicem Deum precemur. Querele et murmurationes valde illi displicebant, nec eas ferre poterat, atque in his delinquentes asperè objurgabat; et mox ita mutabat vultum et sermonem, ut vultus serenitas et suavitas sermonis indicaret, talem objurgationem non ex animi perturbatione profectam, sed ex affectu caritatis atque ingenti desiderio hanc in omnibus servandi illæsam: dicebatque ad eam, quæ forte agre tulisset corruptionem; Volo te esse meam filiam; et consolans ipsam blandissime, Oratio, inquit, pro te Deum, filia, recipi consolationem: jam jam tui gratia paulisper ad ecclesiam me conferam: statimque ibat, brachia extendens ante Sanctissimum Sacramentum. Interdum turbatam Sororem secum duceus non recedebat, donec ipsam reddidisset pacatam. Quamobrem Catharinæ ab omnibus adeo diligebatur, ut se felices existimarent, quando poterant ei adesse atque dulcissima ipsius verba percipere. Commiseratio et humanitas ejus erga ægrofantes explorari non valet: excusabat illas et se paratam offerebat ad præces pro ipsis fundendas, dummodo patienter suas tolerarent infirmitates, aiebatque ad illas: Sorores meæ, nunc estis amica et sponsa Christi, amoris nostri; jam sanctis ejus inharere amplexibus: deliciae ejus sunt esse semper cum a gratis et tribulatis, ut testatur S. Paulus, Virtus in infirmitate perficitur. Quæ igitur non cupat languores et dolores perpeti, ut tantum dominum apud se habeat, quantus est Deus noster omnipotens? Hæc est ingens beatitudo per afflictiones semper esse cum Christo; videturque nobis hæc incognita vel insipidum. Apud omnes pariter et indifferenter talibus utebatur sermonibus; nec abscessit dies, quo non alienus curacionem susceperet et vel pedibus, vel manibus, vel auribus, vel alteri morbido membro medicamentum apponeret. In hunc finem habebat pyxidem medicinis repletam, nullamque ex omnibus ad se concurrentibus fastidiebat, nec foetore immunditiamve exhorrebat, sed incredibili caritate universas admittebat, suaviter compellabat, ne placide morbos singularum, quantumvis abominabiles, ferret. Visa est frequenter lingua lambere vulnera capitis, quibus nonnullæ affectæ erant, cumque Soror quædam diceret: Quomodo potes hoc ferre? respondit Catharina: Certa sis, Soror, quod summe gracie loco habeam talia servata præstare creatura Domini mei, qui propter me et illam velens tot vulneribus desitus fuit, ut leproso similis esset; ingentique affectu dicebat: Domine, vesti me hoc caritatis et humilitatis palio, ut omni us horis te, Jesu Christe, possideam.

D

AUGUSTOR JAC. GRAS-SETTO.

Quæcunque et murmuratio non potest ferre.

E

Compassatur humaniter ægrofantis

2 Cor. 12.

F

et earum lingue lambit vulnera.

^a Fuit hæc Soror Illuminata Benh, ut expresse cap. 3 lib 3 Grassæti, fuisse hæc aliqua describens, sed nihil addens aut varians in substantia rei.

CAPUT XII.

B. Catharinæ zelus, humilitas, obedientia, atque virtutes.

Ix ferventi erga proximos caritate: otus est in ea zelus animarum et ardens in salutem ipsarum; cap. 7 quare

A quare injuriam, quæ Deo per peccatum inferitur, animo reputans, continuo morore tabescebat; nec aliud tam vehementer eam cruciabat, nisi infelix peccantium status. Quantum vicem illorum doleret, nullis exprimi verbis potest: assidue pro ipsorum conversione preces fondebat. Sane quam ardentem salutem eorum sitiret, hinc clarissime liquet, quod igne caritatis succensa ferventissime ac humillimo Deo supplicabat, ut, si possibile foret, ipsa in loco inferni posita omnia tormenta, quæ noerentur peccatores, sustineret, quo illidem æterna tartari supplicia evadere et celestis regni gaudia æterna obtineret. Dicere sollebat, ac crebro Deum affectuosissimis lacrymis precatam, ut si divine suæ Majestati honor accederet e sui (in gratia tamen et caritate existentis) perpetua damnatione, ut per suam severissimam justitiam novum et terribiliorem infernum fabricaret, se, cum maximam et noerentissimam peccatorem, in eo tanquam mendem statueret, iustitiam suam rigidissimam postine sine intermissione tundendam, ad expiandam omnium, qui nunquam peccassent et peccaturi essent, noxas. Et quando Deum orabat, ut injuria suæ Majestati irrogata ultionem, continuoque scelerrimè a quibusvis peccatoribus (quorum salutem ex sola postulabat misericordia) admitti nonni penam de se sumeret; dilidebat se exalilantibus, et quod opinione sua nunquam reipia talentum caritatis sibi concessum satis in presenti vita expendere potuisset: videbaturque pro dolore disrupti, cogitans hujusmodi talem unam Dei gratia multas et sibi ipse in loco cultui divino deo constituta collatum, nihil lucri afferre, nec in obsequium ad salutem animarum eedere, nec quidquam prodioso proximo, sed terre suffossum et absconditum jacere.

118 Magnam hanc zelum saepe alias declaratum insigniter huc monstravit occasione. Erat quidam scelerosus flammis exurendus, qui Sacramentalem comles inane re pueris; diabolum inclamabat. Audiens huc Catharina gravi dolore commota est, totaque die precibus vacavit, ut peri vero rogavit Abbatissam, ut liceret sibi extra dormitorum orationi insistero; obtenti autem facultate adit ecclesiam et ante venerabile Sacramentum precari lacrymariquo non destitit, donec preces Matutine in choro pervolveretur, quibus etiam cum abis interluit. Isdem illius iterum brachia eorum sanctissimo Sacramento extensis dixit: M. Domine Deus, non hinc surgam, nisi mihi dones animam illam preto sacratissimè tu sanguinis redemptam; Domine m. ne desnegos hanc tantis meis, hec talibus, precibus, operitias piacibus et intendi voci orationis mecedum clamor ad te. His dictis, audivit vocem Domini per miraculum e divinisimo sacramento do eipie non tibi amplius eum possim negare, volo tibi donam et precibus tuis salvam. Tota consolatione et gaudio repleta, indolomnis in eatione perseveravit, et tunc vero quidam occurrit postulaturus Maturni preces pro isto condemnato, aditum eum ad magnam cordis contritionem permatum petere Confessorium monasterii: eumox misso cum ingenti animo dolore peccata sua confessus est, licet hussset admodum flagitiosus. Postea usmo impositus, eum ad paribulum direxerit, internum dolorem et contritionem signis non paucis neque obscureis prodidit; sed et ex animo a Deo eraminum suorum veniam poposuit. In igne auditis est aliis, qui aderant spectaculo, frequenter nomen Jesu pronuntiare, quemadmodum a Catharina fuit instructis per devotam epistolam eodem transmissam. Fuit etiam magne auctoritatis dignitatis que per eum, eum conjuncta potestate opulenta scelerum fecerat libertatem: e quibus cuer-

gentia scandala sistere cupiens Catharina, cum salutaribus apud eam monitis proficeret nihil; tandem ad orationis et penitentiae arma consueta recurrrens, obtinuit a Deo gratiam, qua pertus illud emollitum omnem præteritæ vitæ turpitudinem ad pedes illius ipsius Confessarii deposuit, quo ipsa utebatur, vitamque in melius commutavit. Isdem armis expugnavit animam ejusdem infelicis apostatæ, qui post flagitiosam sacro suli habitu vitam, hunc quoque tandem imprudenter abjecerat: sed ad eum sponte ac penitens rediit, agenti intus propter merita Catharine Spiritus sancti gratie nequeas ulterius repugnare. Hunc suum sanctum zelum et pietatem etiam ad vita sanctos extendit, pro quibus ferventer orabat et ad id faciendum abis que que hortabatur, dicens: Quando cupio ab at rno Patre gratiam aliquam impetrare, recuro ad animas in locis purgatoris existentes, ut meo nomine apud ipsam legatione fungantur, atque interventu earum me exaudiri sentio. Absolutis Matutinis de tempore, inchoabat Matutinas pro defunctis, et confestim vires recipiebat, inde non immerito ipsorum penas remitti sibi persuadens. Ergo credibile est, Catharinam copiosa sua caritate ad tantum animarum zelum pervenisse, ex qua et verba hæc audita sunt: Diligamos nos invicem, quia caritas ex Deo est: et qui diligit fratrem suum ex Deo natus est et videt Deum. Per caritatem erat conjuncta Deo et proximo, quia Deus caritas est et qui manet in caritate, in Deo manet et huius in d): nec ullum e proximo scandalum accipiebat.

119 Affirmabat homines seculares nolle quidquam laboris insinere vel adversitatis perpeti propter proximos, atque animarum salutem: et caritatem non reperiri nisi in libris scriptam ac depictam in parietibus. Quod autem corda humana tam essent frigida et indurata, non Deum vel defectum gratie in causa esse, sed defectum amoris et amoris sue divine majestatis, et quod omnes, que sua sunt, querant; cum tamen adhuc idem sit Deus, qui semper fuit. Proinde si hodie inveniretur Magdalena, que ferventius ipsum amaret, quam olim illa Evangelica, ab eo idem amplius diceretur, atque excellentiora charismata reciperet: et si jam existeret Franciscus, qui plura et acerbiora ejus gratia peteret quam S. Franciscus, plura et majora ei dona conferret: itaque, si in do esset Clara, que ob sanctiorum vitam magis ipsi placeret quam S. Clara, nobiliorem gratia thesaurum penes ipsam recorderet. Adjunxit, eos, quos oportebat caritate fulgere, oculos avertere a veritate et plus timere iudicia humana quam divina, auripque proprium honorem et famam, nec imitari vitam Salvatoris, qui negligi, sperni atque ex caritate denudatus, stultus et peccator haberi, falsaque accuari volevit, et omnia ob animarum salutem toleravit. Fuit etiam, que audivit Catharinam dicentem, quod considerato Christi erga nos amore, nunquam omittere poterit, qui intra se gratias ageret pro anima et corpore vel ulli et despectissimæ hominis, pro quo sicut et ceteris omnibus non dubitaret lamo et honoris sui jacturam facere atque infamia laborare, mo animam, corpus et vitam amittere, ut Deus plus honoris et obsequii reciperet a multis, quam a se sola. Et concludebat: Qui caritatem non habet, nihil habet, et in tenebris atque umbra mortis manet. Hæc erat studium ejus, querere gloriam De, unde jugiter pro salute aliorum orabat, optans ut totus mundus Dei sese servitio addiceret. Quando dicebatur, Videris desiderare, ut omnes Religionem complectantur monasteriam, non advertis, quanta in ea tribulatio et adversitas toleranda? Respondeat, Non sum ingressa Religionem ad

LECTORE
JAC GRAS-
SPERO.
Zelo anima-
rum u. c. n. d.

apud multa
pauli pro pre-
calor: ut.

B

a
Ferventer orat
pro defunctis.

1 Joan. 4.
E

Defectum ca-
ritatis apud
homines dam-
nat.

Precibus con-
victa de-para-
tio et eorum
supplicium
audiam

C

F

motum pro-
prium diligeret

ullosque duas
peritios p. c
calores.

et ingrediendi monasterium.

A ad captanda solatia et oblectamenta, sed ad mala et aspera perferenda, dummodo Deus meus laudet et honoretur, etiamsi sequeretur damnatio. Deus non est ob privatum commodum amandus, sed oculus intellectus, ad propriam utilitatem et voluntatem reflexus atque ab eadem excrucatus, aperiendus est, ac solius Dei gloria attendenda voluntasque perficienda. Quoad se, nullo magis diligebat et a Deo petebat justitiam quam misericordiam: proinde lacrymæ doloris versæ erant in lacrymas amoris. Auditum est ex ea, non dolore sed amore ad fletum se impelli, et hoc acceptum ferebat orationi: Venerunt, inquit, mihi omnia bona pariter cum illa. Idcirco ad firmandas radices amoris Dei et zeli animarum, inculcabat Sororibus, quod a Deo tria accepissent talenta, et propterea sedulam navarent operam bene utendi eisdem, nempe, in memoria ipsarum habitaret Pater, in intellectu Filius, in voluntate Spiritus sanctus. Memoria recolerent beneficia a Deo Patre accepta; intellectum excernerent in consideratione adventus Filii Dei in hunc mundum; et quod homo factus sit, ut vitam suam prohrosa morte Crucis finiret: voluntatem accenderent ardore Spiritus sancti; cum homini præstantius donum non sit collatum bona voluntate, sine qua nemo possit salvari, cum qua nemo perire. Crescat bona voluntas, et crescat meritum: in celo coronatur bona voluntas, et in inferno mala punitur.

cap. VII. et humiliss. Catharinæ

B 120. Fuit Catharina semper humiliata et insignis sui ipsius contemptrix: non attendebat, quod esset, ex antiquioribus, sed infirmum locum petens omnibus se submittebat. Omnia honorifica officia fugiens, viliora perpetuo amplectebatur, ut verrere pavimentum, lavare, pinsere panes; atque hoc ultimum diu oblit, assistensque furno devotionem ac commiserationem excitabat cum ibidem contemplantibus, Abbatissa, Vicaria, æqualibus et inferioribus, quas omnes appellabat sponas æterni Dei, se subiciebat; et quia ejus sanctitas, quam studiose tegebatur, non erat cognita, frequenter egregie mortificabatur. Monstrabat se indoctam nihilque scientem; et quanquam optime sciret legere ac divinum Officium sapientius ordinare, concinniusque persolvere quam ulla alia, et dubia resolvere; nihilominus legens in choro lectiones, ex humilitate non renuit, signo dato etiam a junioribus, subsistere; et interdum legendi imperitiam simulabat ut emendaretur, et sicut ante mortem fassa est, semper se aestimabat rudem atque inscientem. In vestitu exhibuit se supra modum abjectam et contemptibilem. Tunicam gestavit passim contortam et rugatam. Velum ejus erat fragmentum alterius detruti et lacerati veli. Matri ad portam eunti comes suo se pallio amiccivit, tantam præferens demissionem acsi nullius pretii et auctoritatis foret; multoque magis hoc faciebat, quando aliquis intrabat monasterium. Coram Matre reverentie ergo sese usque ad terram inclinabat. Ungulum ipsius fere fuit funiculus ex corio et panno grosso compactus. Detestabatur eas quas vestimenti elegantia et ornatus delectabat; affirmans in veste cinerei coloris et in velo aque grave delictum posse admitti atque in veste auro texta. Monebat Sorores, ut quando incesseret eas cupido tunicam et velum sic aptandi, ut nulla in ipsis appareret ruga, sed plana essent ac decore composita, mox distorquendo ea redderent lacinosa, inde gratiam et meritum apud Deum consequentur; Ita (inquit) ego facere consuevi. Verumtamen (licet raro suas lavaret tunicas) ad Sanctissimum Eucharistiæ sacramentum accedens, aut monachas visitans, optimis ac decentissimis vestibus, quas habebat, se induit. Nunc inquit, Filium Dei susceptura totam me intus et foris laudabo.

Martii T. II.

Numquam desideravit, ut jam dictum, in pretio haberi; ceteræ autem, licet e tam vilibus indumentis offensæ, semper tamen eam prædialant humilitatem, devotissimam, et patientissimam; quemadmodum crebro inter se de ipsa colloquentes aiebant: O qualis est hæc anima apud Deum! tamen nemo de ipsa magnifice sentit. Veneranda Mater cœnobii Corporis Christi Ferrariensis, Soror Leonarda, cum illa de negotiis occurrentibus conferebat, et in Capitulis ejus sequebatur sententiam. Consulto conventu ac singulis suam in medium proferentibus opinionem, ipsa quidnam sibi videretur rogata paucis hoc aperiebat, ejusque opinio potius quam aliarum recipiebatur. Ita significabat hominibus magis placere eos, qui se ipsos aspernantur et humilitati student, quam qui alte de se sentiunt et magnos se reputant. Sed et per humilitatem atque sui ipsius contemptum tantopere cum Deo conjungi meruit. Inde quoque venit, ut semper quæsierit et elegerit abjectissima servitia, ad que adeo prompte ac hilariter se obtulit, ut nihil esset ita laboriosum, vile, sordidum et fetidum, quod unquam recusavit. Cum aliquando Soror quædam ex commiseratione illam monebat, ne se adeo fatigaret et abjiceret tanquam Novitiam et servam aliarum; Catharina jucundo vultu subridens, respondit, Ego sum mancipium dominarum mearum et sponsarum Jesu Christi: hæc est mea gloria et requies, præduris laboribus pro omnibus defatigari; ne panis, quo sustentor, sit mihi panis doloris, et ne sugam sanguinem seculi, hoc est, pauperum, quorum sunt elemosinæ, in perniciem animæ meæ, nec sanguis Agni sit mihi in judicium.

C 121 Ex prædicta humilitate et sui ipsius aspernatione repudiavit et devicit omnem sensualitatem; quamdiu enim morata est in cœnobio Ferrariensi, nulli unquam corporis membro applicuit pannum lineum, neque ad restum temperandum, neque ad sudorem abstergendum, neque ad frigus arcendum; sed nec vi morborum, quibus a capite usque ad pedes laboravit, ad hoc adigi potuit; sed amicta erat tunica simplici, quam tunc temporis omnes ex panno grosso et aspero ferebant, non ex panno, quo postmodum alii uti cœperunt, e quo et Catharinæ penitenti tunica confecta est, que nunquam ipsi placuit; tamen ad morem gerendum dilectis suis filiabus illam accepit. Nolebat haberi, monstrari, nominari Magistra vel Præfecta, nec Sorores ad se nulla cogente necessitate concurrere; quibus dicebat: Tametsi libenter ad me veniatis, nola delectet vos vel media hora apud me hære, sed potius orationi tempus impertiri ac Passionem Christi cum gemitibus et lacrymis meditari, et ipsa vos servabit, eritque optima et perfectissima vestra Magistra: sin' justa vos premit necessitas, volo me etiam dormientem excitetis, et gravi vexate lantatione, hæc simpliciter atque aperte mihi narretis. Non inutiliter tempus teratis meque et vos impediatis; nec dicatis, vos præ verecundia non posse eam explicare, demde paulisper taceatis, postea unum verbum proferatis et post aliquod spatium aliud, cum hoc potius sit opus diaboli, quam Dei; sed ubique me offenditis, sive ambulantem sive subsistentem, in aurem mihi dicite: Talem habui cogitationem; hoc feci, peto penitentiam; receptoque a me responso, celeriter abite, et quod vobis dictum, facite; nec infantium more pedetentim reptate. Breviter, nec curavit nec ostendit se esse Magistræ, neque talis haberi dicebat. Sua humilitate et dulcissimis sermonibus omnium animos ad se traxit, et in Capitulis incredibile gaudium erat suaves ejus exhortationes percipere. Monebat assidue, ut quilibet Sororum de altera bene loqueretur; semper eas ad sanctam

10 humilitatem

D
ALCTORE
JAC. GRASSETTO.

Quærit et eligit vilissima quæque servitia.

E

Repudiavit omnem sensualitatem.

Recusavit magistræ vel præfectæ appellari.
F

In vestitu exhibuit se atque contemptibilem.

A humilitatem incitabat prohibebat ne circa facta et negotia aliarum atque monasterii sese occuparent : cui enim supit oratio, extra Deum nihil unquam audire vel attendere libet. Debet quidem, sed et laborer mihi, aiebat, in omnibus, quæ rationi officii agenda, petere consilium non modo a discretioribus, sed cunctis etiam aliis. At quod ipsamet sine transgressione Regule perficere queo, perficere quemadmodum mihi dicat conscientia. Nam videor mihi obligata ad sublevandam gregem mihi commissam, et avertendam ab ea omnem inordinatam sollicitudinem mentes perturbantem, quas oportet esse puras, simplices, sine ulla cura rerum et negotiorum temporalium, ut ad majorem sponsi sui familiaritatem pertingere possint, qui solus vult amari, atque purum et integrum sibi famulum impendi. Adeoque eam sustinabat insipientem, quæ aliorum defectus observaret, inquireret atque dijudicaret : asserens se multos annos in Ordine exegisse, nec ullum adversus Sorores pudicium admisisse, eo quod nobis sæpe defectibus plena videatur paucisque donis prædita, quæ in gratia Dei est, et fortassis Divinae Majestati acceptior, quam quæ extrinsecus speciem præsefert prohibita.

B 122 Ex prædictis virtutibus egregie in Catharina refulgentibus profluxit, ut et in ea, quæ Religione forte vinculum est firmitate stabilimentum, id est, Obedientia, miræ excelleret. Frequenter magno affectu de eadem virtute disserat, præferens eam omnibus aliis, fructuque tenens nullam vite austeritatem, nec corporis macerationem, nec castigationem huic passio comparari. Proinde quando fuit magistra et Præfecta, hortabatur crebro Sorores, ut omnem adhiberent conatum illum assequendi. Novitiasque rogabat, ut eodem sese puncto addicerent, quam judicabat esse meretricium quod Donsæxigit et expectat a nobis, quodque orationi, contemplationi et delectationi spirituali sit anteponendum : falli autem eos, qui se ad servitium Dei conferunt, atque hæc in suavitate spiritus positum arbitrantur ; Deo non solum fideles famulos non ad hanc avaritatem, sed ad Crucis habitationem et sui imitationem vocante. Unde monebat eas, quæ orationi memulor et variis tale consolationes ac gustus referunt, nihilominus carere essent ne prudentes, eum affligi et cruciari longe præstantius sit. Hinc multos viros ac feminas servare Deo, atque ingulges gustus interioris percipere, nec tamen gratiam habere patrum miracula, vel cognoscendi aliorum secreta, aut providendi ac prædicandi futura ; quæ conferuntur his, qui in statu veræ ac humilis obedientiæ veras cruce perferunt. Ideo commemorabat S. Franciscum dicere solitum, magis sibi placere Fratrem, qui tentationes sustinisset, quam qui consolationes ac dulcedines perciperet. Ad omnia obedientiæ opera descendit tamquam Novitia, nec minimum quid absque Matris permissu sibi elaboravit. Si quando aliquid fecisset non prius petita facultate, eo quod Matrem non invenisset, quam primum poterat illum adire, hoc ipsum tam reverenter indicabat, ut spectatum, jucundum esset. Personam veram obedientem atque ex animo subjectam consuit beatam : eum incedens pulvis aliorum, etiamsi cura portet, non tamen sentit ; eum signum quoque sit bonæ conscientie, quæ est thesaurus animæ, semper et debito obedi. Quæ sic fiet erit perpetuo sermissima et ubique læta atque secura : appellatur enim obedientia propter suam dignitatem paradisis, deliciarum area, gaudium Angelorum ; cantabatque : Accipite, accipite Calicem sancte obedientiæ : non multo levius est jugum ejus, postquam Filius Dei se propter illum permisit cruci ligi. Quæ, inquit, est anima, quæ considerans quod Christus pro nobis passus, tam male tractari et adeo ab-

jectis hominibus se subdere dignatus sit, quæ prompte atque alacriter obedientiæ non occurrat : cujus vel una scintilla gustata animam obedientis incredibili perfundit lætitia ? Quocumque die nihil ex obedientiæ ei erat demandatum, ingentem se thesaurum amisisse putabat. Cum aliquando gravi morbo laboraret, Mater ei postulanti gratiam fecit Matutinas et alias Bonarias preces extra Chorum persolvendi. Et postmodum eadem illi gratia facta est ad dies aliquot, infra quos acerrimos dolores et febrem perpassa, atque afflictiore quam unquam alias videlicet usa est, ideoque impossibile rata interesse choro, sine scrupulo emansit, quamquam ad omnia capitula et pulpila campanæ se præstaret. Tandem quodam die Mater in Capitulo eorum omnibus dixit : Soror Catharina, miror, quod te absentes a divino Officio ; et quamvis aliquando permiserm, vellem tamen te interesse Matutinis ; si autem non posses, causam indicare, sicut ceteras. Respondit Catharina humiliter, Mea culpa, deinceps vestræ parebo voluntati ; lapsa sum, peto satisfactionem. E Capitulo egressam Sorores simplicem nuncuparunt, quod febrem et alios morbos, quibus afflictabatur, non allegasset ; quibus respondit : Sorores, vos doletis de meo honore. Non intelligitis Spiritum sanctum loqui per os Matris nostræ ? Adverto eam velle, ut divini laudibus, quæ in choro decantantur, intersim : quod præstabo. Spero virtutem obedientiæ et dulcedinem, quæ in divino Officio gustatur, vires mihi subministraturam : nec jam primum fiet, cum antehæc aliquoties in choro tam acri febre vexata interfuerim Officio, ut me morituram putarem. Verum sciatis me supra modum desiderare, ut mihi in choro possenti amore Christi et obedientiæ mori liceat, atque hoc me singulari beneficii loco deputare.

123 Mirum, quam placide ac religiose objurgationes susceperit : inclinabat caput usque ad terram talibus gestibus, acsi iudicio Divino assisteret ; arguebatur et jandicatur semper quemadmodum ultima. Fere in omnibus visitationibus accensabatur, aut quod esset sensualis, aut quod se ingereret negotiis alienis ; et hoc propterea, quod pro commiseratione quasi tabescebat, videns Sorores infirmas non posse assequi quod desiderabant, etiamsi humiliter ac suaviter pro his intercederet : sed et pro premio caritatis suæ non raro duras reprehensiones ac penitentias recipiebat. Ipse vero hilariter caput humi depressum obeyans, sic affecti erant talisque gestus exhibebat, acsi coronam capiti impositam gestaret, caveretque ne decideret. In omnibus sui objurgationibus eundem servabat modum ; sentiens autem quandoque partem inferiorem reluctantem, atam se humiliabat dicens : O scire fortioribus plene, non erubescis ? Non advertis modo te necdum veram Dei amicum Interrogata quare hoc diceret, fletus respondit : Sum supra modum superba, quia reprehensio Matris meæ non fuit mihi grata : comque garo non sentiat, doleo me non esse veram Christi famulam : talis enim perinde dolet et irascitur in rebus adversis ac sui depressione atque in laudibus et solatiis humanis. Unde semper se vincens conveniebat Abbatisam, flexis que genibus cum humilitate et lacrymis culpam suam ignoscens, petebat penitentiam. Sæpe objurgata et punita fuit nullo admisso defectu, sed Dominus Deus hoc permisit ad majorem ipsius remunerationem ; et ad exemplum superbiorum, qui multis commissis defectibus nolunt puniri, ac contra proditos suos murmurant. Ipsa quoties murmurationem contra Superiores audivit, contradixit : Vae, inquit, illi anime, quæ non reverenter ac pie sentit de suis Prelatis ! non expectat a Deo ullam consolationem. Numquam ego laxavi mores Prelatos et Confessarios, et hec mihi videren-

Ex obedientia absens ab Officio.

idique objurgato.

E

reprehensionem suscipi religiosissime.

et superius sibi iniquitatem castigat.

F

ac mirum est, quod non reverenter ac pie sentit de suis Prelatis ! non expectat a Deo ullam consolationem.

AUCTORE JAC. GRASSETTO.

Cur non omnia cognovi negotia cum Sororibus communiarum.

CAP. VIII. Obedientia studiosissima,

eam omnibus præferi voluit.

penitentia ad omnia

A tur non præstare suum officium, tamen iudicium reliqui Deo. Omnes utriusque sexus religiosos in summo habebat honore, asserens nullum penitus ex servis Dei sanandum scandalum; et quamlibet appareat in eis aliquis defectus, impendendam illis compassionem, ac dicendum: Si ille hoc laborat defectu, ego alio. Idcirco monebat, Sorores omnes patienter tolerandas, cum magna sit cæcitas ab omnibus eandem sive corporis sive animi constitutionem requirere, ac frequentem offendi Spiritum sanctum, si secus fiat. Ad hunc scopum allegabat, quod ait Apostolus, Alter alterius onera portate, et sic adimplebitis legem Christi, Aiebat etiam nullam linguam exprimere atque extollere satis posse pacem animæ candidæ, omnia in meliorem partem interpretantis, nec murmurantis, neque iudicantis; et quamvis non omnino nulli in eam maris fluctus insurgant, minimum tamen voluntas ejus pacata est, seu cum dulci voluntate Dei, cui omne committit iudicium, unita, nec aliorum actus discutit. Huic tempestas affert tranquillitatem, quoniam neque de se neque de aliis sollicita est, sed suo famulatur creatori tam in bello quam in pace; nec magis curat bellum quam pacem, et e diverso; nam lumine fidei perspicit et cognoscit ab eadem divina providentia procedere utrumque. Quandoquidem non iudicabat intentionem aut voluntatem aliorum, nunquam ratione proximam fuit scandalizata, sed in sola Dei voluntate adquiescebat, et ita nunquam de Prælati murmurabat, neque propter sui objurgationem, neque prætextu compassionis aut alterius boni. Hoc nomine dicebat ad Sorores: Solus Deus omni caret defectu, et quilibet debet se pejorem æstimare ceteris: ego omnibus vilior sum; semper nobis bonum potius quam malum præsumendum: neque excusatio hæc prætendenda, quod cogitationes non sint in nostra potestate: nam etsi ita sit, oportet tamen continere voluntatem ne consentiat; et linguam, ne malum proferat, nec est creatura rationalis, quæ hoc præstare non possit: voluntas namque ita fortis est, ut neque diabolus, neque ulla creatura eam vincere queat, aut cogere ut peccet et a caritate Christi excedat. Possunt incidere cogitationes nobis vel invitis, et hoc non est peccatum; sed propria sponte illas retinere, id constituit peccatum. Hinc aiebat: Non sit in vobis, Sorores, deliberata mala voluntas, nec prodeat ex ore vestro verbum contra vestros Prælatos vel Sorores; statim enim per peccatum mortiferum separabimini a caritate Christi; et, si vultis salvari, bene sentiat unaqueque de altera. Ego vos omnes maxime revereor et amo, reputans quamlibet vestrum imaginem Domini mei; sed longe amplius Matrem nostram, persuasum habens ejusdem custodiam duobus Angelis esse commissam; nec possum ferre, ut minima cogitatio adversus eam admittatur, a qua quidquid mihi et aliis infertur, credo pure ac sancte inferri; et quando me mortificat, magnum sibi meritum parat, cum tota infecta et vitiosa sim. Parum est capite demisso et vili habitu necedere, sed qualis sit famula Dei in continentibus elucet, atque vera humilitas est sustinere injurias.

C 121 Nihil omnino temporis Catharina sine fructu trans mittebat, sed perpetuo esse utilissime occupabat. Pependebat brevitate temporis, quod adeo est pretiosum, ut quamdiu durat, æternam beatitudinem possimus mereri, eo autem præterlapso, nihil demereri operari. Nunquam cernebatur otiosa, sed semper erat sancte atque salutariter occupata; ideoque dicebat: Quam magna est cæcitas hominum, qui nihil faciunt id, quod nobis summi ac pretiosissimi thesauri loco donatum est? Nos vero tam stolidi sumus, ut non consideremus qui ab eo dependeat, nimirum salus et damnatio nostra. Ergo nec festis nec profestis diebus in otio considebat: et quia sub-

tili erat ingenio, industrie et excellenter quidquid volebat elaborabat. Magnam adhibuit diligentiam in Breviario suo coloribus exornando; rata omnino sic faciendum, atque ingenti reverentia ac solennitate id contingendum, propter verba quæ ad laudem Dei ex illo recitantur. Tempus volebat ad lucrum et profectum animæ expendi. Scripsit propria manu Breviarium rebus sacris et spiritualibus penitus repletum, cum lacrymis potius quam cum delectatione: crebroque ei erat subtrahendum, ne abundantia lacrymarum ex oculis manantium illud fœdaret ac corrumperet. Accidit hoc, quod mens ejus tota esset in Deum intenta et defixa sub oratione, lectione, divino Officio, sub laboribus manualibus et servitiis, omnibusque aliis in rebus, atque ex habitu jam contracto perspicere licebat internum ipsius exercitium; unde et fletus ille inter scribendum oriebatur, opusque erat leniter calamus et chartam manibus ejus eripere; ipsa vero ceu extra se posita lacrymas uberrimas fundebat. Post aliquod spatium, surgens brachiis in modum Crucis extensis, hæc duo verba proferebat, Pater noster, quæ sæpe suaviter repetebat ita tracte, ut interim nullo negotio quinque orationes Dominicæ recitari possent: tum denique incipiebat scribere, et ornare suum Breviarium, quod tamquam res sacra hodieque asservatur a Sanctimonialibus Corporis Christi Bononiæ, propriis manibus Catharinæ passim innotatum, pulchras figuras et imagines Christi ac sanctissimæ Matris ejus diversis depictas coloribus continens.

Composuit etiam ad tempus fructuose tradendum varios, admodum devotos rhythmos, vel laudem aliquam aut cantelenam anatoriam de Domino ac sponso suo. Passionem Domini nostri Jesu Christi habuit semper cordi insculptam, quæ nunquam etiam ex ore ejus recessit frequenter dicentis: O amantissima passio! o mi Domine Jesu Christe, quam acerbe corpus tuum tenerrimum pro me totaque humano genere fuit exercitum! o oculi mei, cur non effunditis flumina lacrymarum pro miseris peccatoribus, qui non recordantur mei summi boni, Dei pro nobis flagellati? Breviter tota vita et studium ejus versabatur circa Passionem Filii Dei, atque in hac ita erat exercitata, ut nullum temporis momentum sine ipsa potuerit transigere. Unde conferens se ad corporalia domus exercitia, vultus hilaritate internam lætitiæ demonstrabat, inter eundem dicens: Vita mea Christus meus, vel Pater noster, modo prædicto, Sic faciebat eundo ad aliquas genuflexiones. In Capitulo vel alibi sedens, meditationem instituebat de membris Christi, animo pertractans, et ad singula orationem Dominicam recitans, sed tam circumspicte, ut quid ageret, neque ipsa ostenderet neque aliis adverterent. Omnem virum seculari abhorruit, et hujusmodi memoriam aversata est: multo magis improbatum indiseretam ac imprudentem familiaritatem cum proprio Confessario. Censebat confessionem oportere esse simplicem, verecundie et timoris plenam, veluti coram Christo nos examinaturum fieret, acceptaque satisfactione et benedictione recedendum, timetis Confessarium haberetur Sanctus, Semper cum lacrymis visa est adire Confessarium, et ab eo abscedere, quamquam certo crederetur gravi culpa vacare: imo persuasum habebatur eam nunquam se letali peccato obstrinxisse. Tanta quoque fuit puritas et munditia corporis et animæ ejus, ut oblata occasione facta sit, se neque sanam neque infirmam corpus suum unquam nudum conspexisse.

123 Tametsi Catharina jam dictis virtutibus prædita, excellentibus donis a Deo exornata, ipsique unita esset, atque altos amoris et perfectionis gradus conscendisset

D
AUCTORE
JAC GRASSETTO

*dum scribit
Breviarium,
uberrimam
lacrymatur.*

E

*Devotio ejus
erga passionem
Christi.*

CAP. IX.

*Catharinæ
spiritualia
arma;*

Gal 3.

*Omnis in
benigniore
partem inter-
pretans,*

*non patitur
murmuratio-
nem.*

*121
122
123*

A consendisset; non tamen insidias et tentationes hostis tartarei formidare, artesque ac modos sese defendendi excogitare intermisit. Primum armorum genus, quo ad eum referendum utebatur, erat diligentia seu sollicitudo bene agendi discreta, quæ discretio, teste S. Antonio, comit et perlicet omnes virtutes tam Theologicas quam morales. Secundum erat, Diffidentia de se ipsa, firmiter credendo se ex se absque ope divina nihil boni posse prestare; sed et humano sibi auxilio opus esse; quod ei, qui præsertim abis, præcipue dicebat necessarium. Saepè etiam referebat quendam Religiosum Prælatum affirmasse, quod quando aliquid ad suam obsequium et administrationem canonici pertinens a Regula non decisum, suo arbitrato perficisset, Deus permiserit ex eo frequenter molestiam, turbationem ac tribulationem emergere; e contrario, quod eum consilio et approbatione majoris partis suorum subditorum egisset, semper bene cesserit atque consolationem inde perceperit. Tertium, Confidentia in Deo, tantoque major, quanto gravior erat prostrata et tribulatio; cuiusmodi exemplum reliquit Filius Dei, qui immensis doloribus amarissimam mortis conflictatus, clamavit: Deus meus, Deus meus, quare dereliquisti me? Et quamquam tum in superna perfectione ob exactissimo impletam Asterem Patriæ (cum quo perfecte unius erat) obedientiam maximo perfunderetur gaudio, nihilominus tamquam homo passibilis et mortalis in ista verba prorupit; factuque suis insinuans, ut quo tempore pressi et afflicti fuerunt, eo majorem de Dei auxilio fiduciam consequantur; memoros optatissimæ promissionis ejus: Cum ipse sum in tribulatione, eripiam eum et glorificabo eum. Quidni ergo erocret in nobis desiderium tribulationis, certis de tam dulci ac fidei socio, qui adeo liberatiter pollicetur se fidelibus suis in adversitatibus adfuturum? Quartum, memoriam passionis et mortis Agni immenlati, Jesu Christi, cum assidua imaginatione castissimam et virginis Humanitatis ejus, quæ Catharina nominatim remedium, refugium, speculum, scutum, manna, scdam, fontem, mare, suavissimum idivam, nutricem, matrem ac sponam animæ nostræ; et sine hoc armorum genere (quod omnia illa excellit) judicabat non posse nos victoriam reportare de inimicis nostris, atque universa alia puram offlere. Quintum, memoria mortis propriæ, post quam nobis exactissima Deo reddenda ratio, non solum de malis admisis, sed etiam bonis pernegligentiam ommissis; prout dicebat Apostolus, Dum tempus habemus, operemur homini; quia nescimus diem neque horam, quando severissimus iudex nos avocet, cui oportet nos reddere rationem de talento bonæ voluntatis nobis concessio, ut ad laudem ipsius et salutem animarum nostrarum atque proximorum ipsam expendamus. Tamen ob hanc mortis considerationem aebat non delere sic tractari animam et corpus, ut diabolus suggerit, quasi brevi sinna morituri et pauci nobiscum abdituri, nisi dura poenitentis opera faciamus: nam Spiritus malignus paulatim nos extollit, ut regula vere obedientis transgrediamur, quo citra omnem dubium majus tribuit meritum, quam ulla quantitas aspera poenitentia. Et hic diaboli dolus est valde subtilis: videns enim Religiosum admodum ferventem, nec valens a bonis operibus retrahere, impellit eum, ut indiscrete quid præter regulam communem attentet, unde amissis omnibus sancto discretiois, non multo post fit debilis aut gravem contrahit morbum, ejus gratia cogitur intermittere studium orationis et virtutum exercitium, atque ad spiritualia propter infirmitatem inepta, sibi ipsi panno intolerabilis redditur; et ita subtrahit Deo honorem et colibitantibus boni exemplum. Sextum, Recordatio gloriæ et honorum celestium, quæ strenuo

certanti et omnia vana oblectamenta præsentis vitæ deserenti sunt præparata: ut enim ait S. Hieronymus, impossibile est frui presentibus et futuris bonis; et teste S. Francisco, maximum et excellentissimum donum, quod a Deo in hac vita obtineri potest, est, ut servus Jesu Christi sciat et velit vincere se ipsum, abnegando propriam voluntatem: neque habere, sed nec optare nullam in hoc mundo delectationem et gaudium. Proinde hortabatur Catharina suas dilectissimas Sorores, ut constanter perseverarent in bono, cuncta solius Dei Domini nostri amore perficerent, firmiter bona celestia sperarent, frequenterque cum B. Francisco canerent. Tantum est hominum quod exspecto, ut omnis afflictio mihi sit delectatio: quo tandem ad fruitionem gaudiorum celestium et divinarum consolationum pertingerent, et cum eodem sancto Patre dicerent, Me exspectant justi, donec retribuas mihi. Septimum: auctoritas sacræ Scripturæ ad imitandam prudentissimam Virginem S. Ceciliam, quæ absconditum semper Evangelium Christi gestabat in pectore. Et Christus ipse hoc armorum genere repulit a se diabolum in deserto, dicens: Scriptum est: Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei. Et præterea continenter admonet Sorores, ut ex quotidianis lectionibus, quæ in choro et mensa leguntur fructum caperent, cogitarentque Evangelia, et Epistolæ, quæ quotidie recitantur sub sacrificio Missæ, esse recentes litteras a celesti Sponso sibi ingenti ac ferventi amore transmissas b.

a. Dnus Jovier, a Christophoro Mansueti (ex quo tanquam succincti verbositate accepimus hæc de Beatæ virtutibus capita) cap. 7 præterita, ex Grassetti cap. 5 transscriptimus. — b. Hoc est exemplum ejus libelli, quem scripsit de septem armis spiritualibus, a tractato præfectum, atque ex Christophoro acceptum

CAPUT XIII.

Sepultura B. Catharinæ, refossio corporis, et miracula primis a morte diebus patrata.

Alium tantarumque virtutum exercitium Deum glorificasset vivens inter mortales Catharina, non satis laudat Divina majestas inter immortales: celorum rives eundem glorificare in caelis; sed illustris ejus merita multis ac miris modis voluit etiam manifestare in terris: quarum quidem mirabilium rerum principium, non est unde possimus accipere certus, quam a nominata sapientia Dei famula, Illuminata Bembi, prout ea propria manu descripsit ipsa, quæ postea Abbatissa existit memorati cœnobii et mortis Catharinæ, ac rebus, quæ novemdecim diebus eandem consequentibus evenere, interfuit; F in hunc modum. Iniquaque Sororum ex devotione pioque affectu aliquid ex iis, quibus Catharina in vita usa fuerat, sibi vendicavit, nempe tunicas, pallium, velum, chordam: ferventer de ipsius sancta vita et conversatione loquebantur et accendebantur vehementius dum liber ab ipsamet compositis legere tur: adiant locum sepulture pars hierynandi, pars legendi, pars orandi cussa: gratus ac suavis odor et monumentum prodibat, ubi nec herbæ, nec flores erant, sed nuda humus: quotidie aliqua locum frequentantes a diversis infirmitatibus curabantur, contempererent illum suavem odorem percipientes. Inter alias quædam graviter laborans e renibus ab maximum omni levatum ac portatum, cum humeros et renes sepulcro adinoveret, sequæ benedictæ Matri sue commendaret, putabat flammam ignis corripuisse locum affectum, quæ se totum sensit interius accendi, dolorem vero mitigari; nec inde recessit donec se penitus comperit sanatum. Sorores et Matres discruciabantur, quod corpus illud vel ligneo saltem capulo non esset inclusum, quodque sub terra dislitesceret, nec poterant peccato animo esse.

Ps. 141, 8. denique lectio sacra,

Matth. 49, 4.

E

Refert oracula testis post sepulturam,

miras a morbo miraculo a curatos:

ACTORE IAC GRASSETTO. dia. r. (a) diligentia,

difficultate de ipsa.

Aduci in Deum,

Ps. 20, 12.

Ps. 90, 15.

Memoria passionis Christi,

mortis propriæ,

Gal. 60, 10.

et gloriæ celestis;

instant pro corpore resorptione Sorores :

A Hoc Patri Confessario aperuerunt, qui, ceu vir prudens ac discretus, non dedit illis responsum. Cum denuo hac de re cum ipso ageremus, interrogavit quidnam fieri vellemus? Respondimus, intendere nos tantummodo eam effodere et capulo ligneo imponere, suoque loco restituere; fidem illi facientes corpus nullum foetorem exhalaturum, tam suavi odore ibidem se diffundente: recensentes quoque beneficia sanitatis tot nostris aegrotis, se non nisi monumento admoventibus, collata. His auditis atque consideratis, Pater dumtaxat. Elapsis ab obitu ejus octodecim diebus dum ei in monasterio existenti moleste essens, Facta, inquit, oratione resolvam me, sicut Divina clementia mihi inspirabit, sed non est dubium quin putrida et corrupta sit: et si Dominus suggesserit, ut fiat quod flagitatis, hoc observetis, si in effodienda humo senseritis foetorem, non contingatis neque moveatis illam, sed iterum operite sicut antea; si vero nullus foetor exstiterit, impone capulo, rursusque terrae infodite.

impetratur ad eam oculi obscuri claritas.

B Obta facultate statim curavimus fieri sarcophagum, erat autem dies Sabbati. Vesperi, tamen si aer esset turbatus atque ingens pluvia decideret, statim rem aggredi. Omnes Matres et Sorores contulerant se ad dormitorium, quatuor vacabant orationi, precantes Deum ut demonstraret, an sua Divina voluntas esset ad effectum perducere, quod meditabamur. At pluvia erat tam copiosa ventique ita saevi, ut viderentur caeli disrupti. Omnes nos quatuor flexis genibus ac cum lacrymis preces fundebamus, et pluvia paulatim cepit intermittere, tum forte fuit sesquihora noctis, Nosterque Reverendus Pater Confessarius etiam orationi intentus erat, quando pluvius ac ventis cessantibus tranquillitas rediit. Verum adhuc caligo et tenebrae densae erant, nec luna nec stellis apparentibus. Surgens quaedam e quatuor ab oratione ingressa est coemeterium, et genua flectens suspexit in caelum, atque ex intimo corde dixit: Pater aeternae, omnipotens Deus, omnia tibi possible sunt, precor te per pretiosum sanguinem Filii tui pro humanogenere fuscum, presta nobis hanc gratiam, ut signo aliquo cognoscamus, velle te corpus hoc exhumari. Et elevato brachio versus eorum expressit Crucem dicens, Praecipio tibi loco Dei, ut clarum et lucidum fias, si ipse conatibus nostris faveat. Continuo prodiderunt se luna et stellae, factusque est aer serenus; supra solum sepulcrum apparuerunt stellae, ex his quaedam radios suos ad ipsum usque protendit, quod admiratione nelecta magna nos replevit. Hinc voluntatem Dei intelligentes corpus exhumavimus. Faciem detegentes, invenimus totam quassatam et deformem, eo quod asser corpore illius eam compressisset, sed et interfoliandum tres sorores sarculis illam aliquantulum huserant. Postquam venerabilis Mater esset effossa, ut capulo imponeretur, atque eodem loco reponeretur, quasi per miraculum fuimus evacte ad collocandam eam sub porticum, ubi paulatim tam facies, quam usus, qui erat compressus, pristinam formam per se receperunt. Corpus suavissimum odorem exhalabat: et ipsa erat candida, pulebra, tota carnosa aesi viveret, unguis omnis nigredinis expertes. Sorores more consueto ad preces Matutinas vocatae, invocato illi sacro corpore obstupuerunt, idque attritantes atque exoculantes praenimia devotione fleverunt attonitae ac velut extra se posita, dum naribus tantam odoris fragrantiam haurirent. Ultimo signo ad Matutinas preces dato, adierunt Sorores ecclesiam, alique apud corpus Catharinae manserunt, imponentes illud sarcophago. Quaedam quae videbat tam deformem, quando fuit extracta et animo a se abierat propter objectum illi representatum ac menti impressum, vixque ad se redierat, instabat,

Exhumatur facie quassata.

Immo...

ut quamprimum capulo impositum, iterum in fossam, unde fuerat eruta, demitteretur: at quae capulum de terra levarunt, vi adactae verterunt se ac petierunt ecclesiam: atque ante sanctissimum Sacramentum, ubi omnes erant Sorores, deposuerunt. Tum manifeste visus est vultus ejus bis terve novum edere jubulum, sparsis simul e corpore suavissimo odore. Probabile est, Deum voluisse talia et tam mirabilia in hac sua famula operari propter exemplum, quod ipsa reliquerat: quippe solita adire templum, seque totam coram illo, ceu coram ipsomet Domino caeli et terrae, prosternere, vix valens satiari reverentia, quam eidem exhibebat. Conspicite hoc cunctae Sorores coeperunt clamare: odore interium per totum monasterium atque templum diffuso, qui et manibus contingentium eam adhaerebat, nec explicari poterat, quidnam esset.

128 Facto signo ad invocandas Matutinas, eorum omnes sunt ingressa, tantoque spiritus fervore easdem recitarunt, ut mirum dictu sit. Odor qui percipiebatur non erat continuus, sed tanto temporis spatio sese intermittebat, quanto senel atque iterum diceretur oratio Dominica. Nunc videbatur redolere moschum, nunc violas, nunc carioephylla, nunc aromata tam pretiosa, quam possent usquam reperiri, atque incertum erat, quid esset. Sacrum corpus usquequaque sanguine fuit respersum, praesertim caput, guttur, crura, pedes, ab asser compressa: cumque tota esset candida, caput mutare colorem et rubere atque ex omnibus partibus sudorem supra modum odoriferum emittere. Dum instar prunae ardentis erat rubicunda, fiebat pallida et sudabat liquorem pretiosissimum, qui interdum apparebat mera aqua, nonnumquam ex sanguine et aqua mixtus. Nos haec videntes ac stupentes, accessivimus nostrum Patrem Confessarium. Re in urbe Bononiensi vulgata, venit Pater Confessarius cum Magistro Joanne Marcanova Medico excellentissimo, qui contemplati sunt corpus ac saepus contractarunt. Venerunt etiam cum facultate Legati Bononiensis Vicarius Episcopi, multi Religiosi, Equites, Medici, alique viri spectati, ac tales, qui possent de his, quae mirabiliter fiebant, judicare: et Cardinalis Legatus misit quemdam e suis, qui huteum a quo facies Beata tecta erat, eodem liquore imbutum sibi afferret, quod et retinuit. Omnia sacra corpori adnota suavi odore replebantur. Placuit Legato id totos septem dies a populo Bononiensi eo conflente spectari: quod per fenestellam, ubi Sorores sacram Communionem accipiunt, ostensum. Cuncti viderunt illud decorum et rubicundum, post breve spatium diversas mutationes recipere. Vicarius Episcopi, vir spectabilis et prudens, elegantem ad nos sermonem habuit de benedicta Matre nostra, statumque ejus et nostrum laudibus extulit. Multa praecleara et devota in medium adduxit, inter cetera, se trecenta et amplius corpora sacra conspexisse, nullum tamen hoc pulchrius; unde eam inter beatiores atque insigniores celestis Paradisi incolae numerans, nos movit ut in magno pretio hunc pretiosum thesaurum haberemus. Curavit postea Episcopus parari monumentum instar altaris, atque in eo duos sarcophagos, ubi et solemniter fuit recondita praesente Fratre Baptista Mutinensi, nostro Reverendo Patre Confessario, cum suo socio et aliis spectatis viris, inter quos fuit D. Joannes Marcanova praedictus Medicus, D. Baptista Mazoli nobilis primarius et Baptista Mezavacha: qui cum hymnis et canticis imposuerunt eam monumento, praesentibus omnibus nobis quod duabus clavibus ocluserunt, alterum Patre Confessario retinente, altera nobis tradita. In Parasceve, impetrata facultate, ivimus spectatum eam, levantesque sericam tunicam, quam ipsi fieri curaverant, invenimus

D
AUCTORE
JAC. GRAS
SETTO.
portatur ad
ecclesiam.

CAP. II.

E

Sudat liquorem
pretiosum.

F

Dies 7 offer-
tur spectanda
populo.

Reconditur in
monumento.

totam

A totam prædictæ sudore madentem, qui domo exci-
 caretur, suavissimum spirabat odorem. Quodam So-
 core parum de cute pedum abstrahente, ubi asser-
 ligneus eam quassavit, continuo sanguis effluxit.
 Eadem nocte videbantur oculi ejus adeo depressi,
 ut nullum ipsorum vestigium reliquum esset; cum
 tamen in monumento collocata integros haberet
 atque ita compositos acsi dormiret. Hoc viso ad-
 modum fuit contristate, clausimus sarcophagum
 et discussimus habentes penes nos claves. In nocte
 Paschæ iterum eam visere constitimus; recluso
 sarcophago reperimus alterum oculum plerum cum
 popilla aliquantulum aperta, post modicum spatium
 vidimus etiam alterum paulatim aperiri, et ita mane
 ejusdem festi tam formosa erat, ut videretur ex se
 radios emittere; rubebat sicut rosa, utrunque ha-
 bens oculum cum aspectu amabilissimo. Sequenti
 feria secunda visa fuit primarius Prædicatoribus et
 civibus, qui pro stupore vix animo consistere,
 abeuntesque miridula de ipsa retulere. Sed et tribus
 circiter mensibus ad aliam prædixit semel atque ite-
 rum e naribus ejus sentella sanguinis. Modo omni
 ex parte integræ est sine ullo defectu membrorum,
 nobisque pauperentis magnam solatium præstat con-
 tineri sacrum hoc corpus, ac cernere nos non pe-
 nitentia sanctæ opus presentia orbatas.

AUCTOR
 HIC GRAS-
 SATO,
 fuit sanguis,

Cernitur
 formosus et
 rubicunda.

B 129 Hæcitem sanctimonialis prædictæ, quibus
 hæc puera adungi possunt, primo ejusdem Cardi-
 nalis Legati Angeli de Capranica hortatu corpore
 monachos primo respectu corporis sacri die distri-
 buere miraculosum illum liquorem, qui ex hoc sancti-
 tatem fonte scaturit; cumque, licet copiosus fluxisset,
 tanta tamen populi devoti aviditate exceptum
 fuisse, ut Sacerdos aegre potuerit conservare ampul-
 lam unam, eodem impletam; ejus parte aliqua est
 ea, quæ ad nostra usque tempora servatur ab hujus
 ecclesiæ Matribus in Reliquiario deaurato, in moni-
 mentum perpetuum rei tam memorabilis. Alterum
 hoc loco attingendum est, quod post dies illos septem,
 quibus veneratione publice expositum sacrum corpus
 fuit, ad monasterium prædictum nos ekerit Dominus
 Alexander Longus, Bononiensis Diocesis Vicarius,
 pro Illustrissimo Cardinali Philippo Calandrino Epi-
 scopo tunc abente; qui eum diligenter inspectisset
 ipsaque manuum tactu explorasset veritatem incu-
 ruptæ corporis, ac plene de omnibus, que circa illud
 acciderant, fuisset informatus, ut erat probe ex cultus
 litteris, styloque Romæ curia peritissimus, exacer-
 tissimo examine permissa, singula quæque certifi-
 cando enavit, quo maturius solidiusque in re tanti
 momenti procederetur. Atque hic ille est, qui primus
 de Beate Matris humilibus dixit ad illas pie pariter
 atque faciendæ. Quo autem ille corpore mirabilis,
 vulgata per urbem, novique concitavit populi cele-
 brata sunt; sparsa quoque per totam hanc tantam
 rem etiam vicinis commovit populos, venie-
 bantque turmatim per illos quibus corpus spectandum
 prestitit septem dies, etiam longius discessi, sic ut via
 ad urbem Bononiensem ducentes, quantum patet est
 liquida ad ipsas usque portas, numerosa hominum
 multitudo repereretur; que ut miraculis ordina-
 tusque introiret, et nihil ageret perturbate, dimisit
 Legatus multum turmam, per quos adventantium
 quieti consoleretur.

Sacer liquor
 in populum
 distribuitur.

feruntur
 processus
 circa hoc
 miranda,

cap. III.

inde ita
 iusta de
 et illa,

130 Erat temporibus istis Bononiæ undecim annorum
 puella, ex Illustrissima Peggiorum familia,
 Leonora nomina, que cum multa audivisset de pro-
 digio sancti corporis, totiusque civitatis ad mona-
 sterium concursu illius conspiciendi atque honorandi
 gratia, incredibili cupit vestigare desideria eodem se
 conferendi. Verum id impossibile omnino erat ei,
 que pro more nobilium ætatis gentis, tam severa
 servabatur custodia, ut nunquam omnino prodiret

domo, nisi Dominicis festisque diebus Sacri audiendi
 causa, atque ad vicinum dumtaxat sacellum unde
 redire confestim compellebatur ad conclavium, quæ
 in remotissima supraque paternarum ædium parte
 habebat, usibus assignata suis, obseratis insuper
 ostiis, quoties vel ad suas devotionis mater, vel ad
 consanguineas visendas abibat a domo. Ea sola forte
 inibi quodam die relictæ, dum faciem fenestræ appli-
 cat, unde in vicinum impluvium despectus erat, audit
 ibidem loti res aliquot, linea vestis lavandæ cersitas,
 sermonem mihi cepe de oblata sibi commoditate eundi
 ad monasterium Corporis Domini, quando heri et do-
 mo abierat et abfuturi ad horas aliquot credebantur.

sacri corpora
 videndi desi-
 rio

131 His auditis, instare vehementibus precibus
 puella, ut una diceretur, veneratura etiam ipsa pro-
 digiosum corpus, eique se coram commendatura;
 negare ad hæc ancillarum una, prudens femina, aut
 ullo pacto convenire ipsam parentibus in seis domo
 egredi, aut sibi expedire auxilium eam in rem præ-
 bere, ex qua graviter evenitura esse constabat scandala,
 si matri innotesceret ejusmodi aliquid, et sibi pro-
 prius damnum emergeret talis familie ministerio ar-
 centis. Ad hæc impossibile omnino descensum esse
 ex eo loco; ejus ostia omnia ad scalas ducentia ob-
 servata sciebat; nec haberi aut aliunde adferri posse
 mobiles scalas tam altas, ut usui esse possint ad tale
 fastigium contingendum. Nihilominus reperit illa, ad-
 juvante mo, atque volens ducere; mihi enim præ-
 sagit animis haudquaquam eventura quæ arguramini
 mala, citiusque nos domini redituras, quam aliquis
 parentum adveniat; aderit Dei providentia nullus
 mala res, sed optime, causa domo egressis, effi-
 cietque, ut etiam omnibus habeatur quod agimus.
 Quod igitur, inquinat familie, bene vertat; veni, si
 potes; habes nos promptas ad comitatum.

E

ex alto se
 dimittit illam.

132 Non fuit pluribus opus puellæ: ad lectos
 accurrunt, Indicesque quotquot potuit invenire in-
 dans, longum ex eis funem sibi conlecit, quem ex una
 parte adstringit lecticæ propinquieri ad fenestram,
 per eundemque dimittit partem alteram, et se pariter
 post eum; velocitate tanta, ut attonito familie ob-
 stupescerent; eum quibus deinde, quam celerrime
 potuit, perrexit ad monasterium; ubi non parum
 laboris fuit, ut in ea populi sese prementis turba ad
 fenestellam penetrarent, per quam conspiciendum
 erat sacrum depositum. Penetravit tamen aliquo
 usque, donec defixa in eam obtutu respiciens Beata,
 velut si viveret, manu signum dedit ut accederet
 propius, prodigiosa atque astantibus intellecta voce
 dicens: Leonora Poggi, veni poma. Facta illico ad
 hoc imperium vii puellæ est ab attonito populo, et
 quo res exaderet suspensis animis præstolante. Ut
 autem ad fenestellam propius adstitit: Leonora,
 inquit iterata vox, esto parata; volo enim ut Sancti-
 monialis hæc, usque mea curissima, et tempore con-
 gruo curam habeas hujus corporis mei. Quibus au-
 ditis, præstravit in genua sese felicissimæ adolescen-
 tula, et alacri animo complexu oblitam sibi gratiam,
 exoneratam se pronovit quæcumque imperaret. Au-
 dierit eadem quicumque adhibant, hærebantque rei
 ob stupelæ miracula, tantaque sui admiratione illa,
 ut nemo quæreret, quæ vel unde esset; ante eocensu,
 nisi confuso admodum, referro posset aliquid: Deo
 providente, ut secretum servaretur, quod occultum
 esse debebat, nec nisi post annos aliquot poterat
 revelari.

F

et Catharini
 mortui
 loquuntur,

133 Rediere post hæc festinantes domum cum
 Leonora mulieres; sed quævis domine reditum
 felicitate prevenisse se cernerent, non tamen minus
 anxiantur, cum viderent tristitiam commitentem Leo-
 noram, ut qua descenderat via, ascenderent. Dum
 dolabant, nec aliquid opportunum consultant, interno
 Spiritus sancti motu acta puella sub ipsam fenestram
 in

et catharini
 mortui
 eum revidit,

A in genua se conjicit, auxiliumque a beata Matre poscit, cui sese jam libens volensque dicarat : atque ecce subito se reperit in cubiculo suo, ignara ipsa aq̄ue ac sociæ, quantum eo esset ratione delata. Tum lectos recubant, lectos ut prius fuerant sternit, iterumque genuflexa oratione prolixiori Deo gratias agit, ac denuo famulam sese offert Catharinae. Postremo agens de fenestra gratias his quoque, a quibus fuerat deducta, mulieribus, easdem precatur, rem ut omnem secretam habeant, donec ejus revelandæ tempus adesset, quod illæ sane præstiterunt fideliter; divinam interim laudantes bonitatem, cujus beneficio factas essent tantorum prodigiorum conscie et spectatrices.

futuram post
annos octo
Monachiam.

134 Annis post hæc octo elapsis ignari parentes illius voti, quo se Deo obstrinxerat Leonora, filium respondens civi ejusdem secum nobilitatis. Quod ubi rescivit ipsa, matri fratribusque negavit in ea se pacta consensuram, quæ præter Christum sponsum, nollet ullam, utpote jam pridem eidem voto obstricta, nec non B. Catharinæ, ut in ejus monasterio monasticam vitam sub S. Claræ Regula amplecteretur : tum rei gestæ seriem popalati universam : interrogatæ famulæ eandem confirmant, confirmant et abi, qui forte in templo presentes se adfuisse recordabantur : nec ausi divinæ voluntati tam manifestis prodigiis declarate repugnare consanguinei, exultantem atque lætantem Leonoram Matribus monasterii commendarunt, quæ baptismale nomen etiam in Ordine retinens, quo fuerat per Beatam compellata, feliciter perseveravit in proposito, atque post annos aliquot electa est custos beati Corporis, quemadmodum ei prædictum fuerat : cumque in sacro illo collegio pie sanctæque vixisset per annos b̄ plures, ab hac vita ad feliciteram transit anno millesimo quingentesimo vicesimo nono.

et in corporis
vultum.

huic virgini
vultum regere
andorum.

a *Italice che pigliasse la bavara dal vello, ut acciperet hinc vultum, vel a vultu: ex quo loquuntur modo conposito in flula (sibi Religiosorum Religiosi) amque corpora absque succapitula ter ea insulti mus est, defunctis juras præter inferriam hinc omni- bus vestibus, quibus sicut dam vivunt hinc eadem delata ad sepulturam consuetudo ejusdem regumis habet, viximusque a hinc seras aut conditum defuncti sicut conicio inquam, monachibus defunctis hinc vultum a vultu vultus defunctem, tum cum terra inveniendi est, attenti supra vultum : qui and- modum defunctis sacerdotibus vultum capitis, quem vocant, Amctum, retractum a collo supra faciem replera : vultus hinc hinc ut scaberrimis sudarum injeperit vultu : vultu cum humanitatis sensus, defunctorum quemet, vultum faciem in- gesta opplere hinc. — W ab anno scilicet 1471 per unum circiter quinquaginta quaque : quum ad annum cta septuagesimam quartam pervenisse ex ea habes, quod decimo nono anno vultus expleto monasterium sibi ingressi, ut patet ex præceden- tibus.*

CAPUT XIV.

B. Catharinæ corpus sepulchro exemptum collocatur sedens in tabernaculo, visitur a Reginis Neopolitanis : ad novum sacellum transfertur.

est, b̄,
vultum abique
& talia
per anone
vultus;

Porro, sepulte jam, ut supra diximus, B. Catharina, tanta illius fuit apud omnes reverentia, ut, quod aibi fortasse contigit nusquam, in hoc monasterio factum reperimus; ubi non aliter quam si in vivis adhuc fuisset Beata, biennio integro manserunt Sorores absque Abbatisa, ac de nova substituenda ne cogitarent quidem; sed quæcumque ab ea fuerant ordinata maxima cum accurate observarunt omnes, tanquam si præsens assistens, quæ erant faciendi singulis, ore suo imperasset. Biennio autem exacto, cum ad illius domus consuetam visitationem venisset Patrum Observantium Minister Provincialis, ita quiete reperit et composita cuncta, ut nulla in re opus videretur novæ Abbatisæ electione. Justis tamen de causis decretum fuit, ne quid a communi Ordinis Regula diversum committeretur, ut ad electionem procederent Religiosæ. Ipter quas cum nulla esset,

qua B. Catharinæ auderet immediate succedere, necessariam habuit Provincialis ex Ferrariensi monasterio idoneam accersere, et Bononiensi præficere Abbatissam. Verum his omissis, institutum de beato corpore sermone pertexamus.

D
STRUCTURE
AVE GRAS
VETRO

136 Annum illud jam integrum in eo, quem supra descripsimus, tumulo jacuerat : qui cum esset extemporalis opera celeriter fabricatus, neque sufficienter exsiccata calce, qua lateres committebantur, ex humido illo conclusoque aere nigrorem quemdam sanctum illud depositum, cetera integrum atque incorruptum, contrahere cepit his in partibus, quæ discoopertæ, magis obnoxie erant aeris circumstantis injuriis. Adducta igitur in deliberationem res est, omninoque conclusum in aliam domus partem, sicca magis atque salubre, transferendam esse Beatam : ne possidentium negligentia, dignas faceret, quibus talem thesaurum perire Dens pateretur. Ita venerabile pignus, sic ut erat extensum supra mensam, scalis breviusculis, feretri ut formam sic et usum habituris, imposuerunt; in eamque ipsam cellam seu cameram delere, quam templo vicinam molebat Sancta, cum in vivis degeret : unde illud deinde deferebant in chorum, quoties opus erat peregrinus devote accurrentibus illius spectaculum indulgeri, per tenestellam recipiendo sacre Communionem destinatum. Tenuit per annos aliquot modus iste habendi monstrandique beati corporis, duobus sane ex capitibus molestissimus, cum laboris esset maximus, nec nisi a quatuor simul Sororibus subeundi, lotes de terre atque referre Beatam, non sine periculo gravioris lapsus per scalam, parum accommodatæ ejusmodi translationi : et extensum in choro ante fenestellam corpus, plurimum occupabat loci, ad peragendas rite Officii Ecclesiastici caeremonias necessarium.

nigrorem in
sepulchro
vultus corpus

transfertur
ad locum
vultus sacrum ;
b̄

137 His de causis, nonnullis Religiosarum cogitato inculit, commodius futurum, si ligneum fieret tabernaculum per medium selle, quatuor impositam rotulis, in omnem partem volubilibus; intra quam sessum componeretur Beata : quod facile fieri posse persuadebat constans etiamnum stibarticulorum omnium flexibilitas, perinde ac recens extractis consuevit. tale autem tabernaculum, sine magno incommodo nulloque impedimento admoventi posse ad tenestellam. Volebant insuper illud fabricari, ut ex omni parte aperiri, atque Beata sic consideri undique spectari, et cum ad sacrum epulum accubituræ Sorores essent, in aliud latas promoveri posset. Hoc consilium Matri Abbatissæ ceterisque Sororibus, ut propositum est, mire placuit universis, et facile fuit a Patribus a Zoecolantibus ejus exequendi facultatem obtinere. Ergo tabernaculo in hunc modum confecto, una ex quatuor Sororibus illis, quibus demandata fuerat sacri pignoris cura, Magdalena, inquam, Rosa alibi nominata, divinam super eo negotio consultura voluntatem ante Beatam sese prosternit in genua, eamque singulari cum spiritus fervore affatur in hæc verba. Mater sanctissima carissimaque, si divina sic voluntas tibi ut sedes deinceps ad ejus honorem, qui tanta per te operatur et porro operaturus speratur mirabilia, augendum promovendumque in eo populo, qui tali cum frequentia tantæque portato accerit ad incorrupti corporis spectaculum; fac age, id nobis manifestum fiat, permittendo ut supra hanc sedem apte deconterque colloeris.

estque t'erna-
colum vultus

f̄
A

138 Eo die accepere Corpus quatuor illæ monacha, sedique admotum reclinare cum vellent, duram subito, atque instar lapidis rigidumprehendere, nec conatu ullo flexibile. Quid facerent, attente ad eam navitatem; et facturam in tabernaculum, quod usui esse non posset, expensarum sera nunc etiam penitentia tristes? Surpsit in arena consilium Mater Abbatissæ

atque in eo
vultu celli.

A Abbatisa, nequaquam super arenam fundatum; sed super ingentem fiduciam, quam Spiritus sanctus inspirabat: prostratque in genasie locustæ: Mater et Soror Catharina, in virtute Officii hujus, quod in presenciarum indigna exerceo, et in virtute illius sanctæ Obedientiæ, cujus usque adeo amans fuisti dum viveres, et tam eximia verbis operibusque documenta reliquisti nobis illabus atque discipulis tuis; mando jubeeque, ut in hunc sedem collocarisinas, quam hunc in finem Sorores ista aptandam curavere. Vix ea dixerat Soror Illuminata Beati, devotissima B. Catharine sociæ, tunc temporis toti monasterio præfecta, quando corpus istud, veluti ad suam paulatim rediret sensum, ultro subsedit, ac supra sedem constituit sese, tam gratiose venustaque in neutram partem inclinandum erectum, tam firmiter etiam stabiliterque, ut viventis hominis omnia esse videretur.

139 Hinc mixta admiratione letitia omnium implevit animos, neque poterant ratiari hanc ille Virgines laudanda Deo, qui novo hoc prodigio Sanctam suam glorificabat. Atque exinde sic remanet ipsa per se existens, nullisque vinculis sustentata, plenum servat gravitatis ac majestatis speciem. Eoque facto immixtus Sororibus labor est transferendi hæc illac tanto melius corpore, cui cum unica posset deinceps sufficere, itum in suffragia est, electaque ad id minus Soror Leonora Poggi, quod et tot annis antea fuit a Catharina promissum a. Cum porro fuerit infirmit, quos incurriti corporis fama ad spectandum, virtutum æstimatione ad venerationem, miraculorum celebrata ad plenam fidei invocationem Bononiam traxit, non potuit eorum miri numerus, aut ratio haberi dignitatis, quantumvis supra hominum vulgus eximie. Duarum tamen Regiarum personarum memoria, que suam hic pietatem testantem volvere, non potuit vel aliorum obscuram multitudinem, vel scriptorum negligentiam aboleri: quo cum tum arcto inter se vinculo unitatis conjunctæ fuerint, quantum inter soerum mirumque reperiatur, voluit tractatione se jungere, quarum alias Bononiam adventum novembris intercapulo sat longa duravit.

140 Memoramus supra, cum de B. Catharina exhumatione agebamus, scripsisse nos, quomodo Cardinalis Legatus Capraevus inter alia videre voluerit libellum, de septem annis a Beata compositum. Hic enim ejus exemplar describendum curasset, caplum illius fecit Sororisissimæ Isabella, uxori Ferdinandi Arragoniæ Regis Neapolitani. Perlegit illa cum singulari voluptate pœvelarum opusculum, et sublimem admirata virtutem, que in eo docetur, vehementer opationem eam anxii quam miraculorum per Italiam clementissimæ fama in animam ejus impresserat. Ergo cum ea tempora regno suo durissima experiretur, cui sexennio integro infestis animis armisque oppugnando vexandoque Franci incumbebant &, ad B. Catharinæ intercessionem confugiens, et regnum, maritum, filios, totumque domum suam commendavit ardenti frequentique precatione. Placuit autem Divino bonitati exaudire preces religiosissimæ Regine, ad augendum famule suo honorem: velutque ut eo anno, qui tumultibus istis ac pene ipsi regno e in extremum adductum dismenem ultimus fuit, prodigioso successu sopirentur turbæ: Itaque rebus præter opinionem compositis, voti roa Isabella Bononiam festinavit, visura Dei famulam, et eorum testimoniatum, quod ejus unius meritis deberet misericordiam, sibi suisque præstitam a clementissimæ Numine.

141 Annus agebatur humane salutis supra millesimum quadringentesimum sexagesimus quintus d, quando Bononiam appulit, ingressaque in monaste-

rium, imposuit capiti coronam regiam, et recta ad patronam suam tetendit, ad ejusque prostrata pedes, votiva ex auro argentoque munera obtulit, interque ea detractam capiti suo coronam modo dictam, quam sacra vertici reverenter imposuit: Scio, inquit, scianteque diu vivam, Catharina Virgo beatissima, tuo munere regnum serenissimo conjugi meo mihi- que et filiis restitutum possidere me: reddo debitas pro munere grates ei, cui post Deum primas debeo hæc in parte. Verum cum nos eadui duntaxat et terreni regni potentes sinas, tu vero regnum celeste obtineas et nunquam auferendum, tuo capiti potius quam meo, indignissime famula tuæ, corona isthæc convenit, quam tibi devotum ut accipias rogo, habeasque in perpetuum: neque in tuo patrocinium suscipe. Tum anulum pretiosissimo adamante instructum tollens e digito, digitis Beate inseruit, addens: En veram fidelemque Christi Jesu sponsam, cui hoc titulo annulus congruit nuptialis. Hæc dixit, sacrisque ceremoniis finitis, cum regie munificentie testimonium egregium eleemosynæ nomine monasterio reliquisset, in suum regnum rediit, ibique intra paucos menses religiosissime vitam finivit.

142 Hujus nurus, anno ejusdem seculi septuagesimo quarto hæc habuit visendi sacri corporis etiam ipsa occasione e. Celebrata fuerant sponsalia inter Alphonsum Calabriæ Ducem, Primogenitum Ferdinandi Regis et Isabella prædictæ, atque Hippolytam Francisci Sforza, Ducis Mediolanensis filiam. Ea cum ad sponsam suam Neapolim pergeret, et Bononia transiens a Jonne Beutivulo et Gineura Sforza consanguineis suis magnifice exciperetur, recordata quid soeris sua eadem fecisset in urbe, ita instanter petiit ad monasterium Corporis Christi deduci, quasi tota Bononia, tum vel maxime ipsius eausa culta exornataque, aliud haberet nihil, quod sibi gratum posset jocundumque exhibere. Quo ingressa, continuo prostravit in genua sese coram Beata, prolixamque devote admodum fudit orationem: postea erecta in pedes, ab una pedisse quarum Ducalem accepit coronam, magni splendore ac pretii, eamque suis ipsa manibus capiti virgineo reverenter imposuit, dicens: Tibi, a sponsa gloriosa Dominatoris universorum, cui certissime eredo datam in oculis coronam gloriæ, etiam hæc mea convenit: mihi suffleat, si tu, quamvis indignissima, dicar famula: sed ut digna efficiar, tuis impetratum precibus ardentissime cupio: tuis, inquam, precibus, quas scio efficacissimas esse apud eam, qui te in hoc mundo gloriosam voluit et admirabilem reddere. Hæc et alia cum dixisset, movit ad tenora devotionis lacrymas circumstantes omnes, summoque iter læta est prosecuta. Hæc autem coronationi duplici originem suam debet corona illa, que deinde fabricata, perpetuo remanet in capite Catharinæ.

143 In eo, quod supra descripsimus, tabernaculo annis aliquot remansit venerabile Corpus; et quamvis non sine aliqua modesta Sororum partem chori notabilem occuparet, hæc tamen cuiquam hoc grave visum e unquam: sed magni solati loco ducebant, habere coram oculis semper dignum illud Spiritus sancti per annos tua multos tabernaculum. Verum hæc quoque incommode modum penere volens Beata Leonora superius memorata, nocte quadam ante suum corpus oranti, apparuit, jussitque ut orta luce Albatissam adiret, eique diceret, optari se velle in formam suæ cubuculum istud, quod sacristiæ, in qua ornamenta e servantur, conjunctum, contiguum erat dextro ecclesie lateri versus aram principem, ubi Venerabilis Eucharistia servatur: quod cubuculum eo tempore Sororibus Conversis extra conventum quædam servabat, et ab ipsis rotundis lignis quibusdam impletum fuerat. Istic jubebat

AUCTORE JAC. GRASSO SETTO.

in virtute obediunt e pra caput Abbatisa,

multa iniqua- es ad spectaculum veniant, CAP. V.

Regina Neapo- Illina

b

c restitutum ubi ejus meritis regnum

d

D testatur oblata corona regia,

et unulo.

K e ej a nurus ad sponsam pergens

Ducem coronam Beate offert.

F

CAP. VI. Custodi sor- pta Leonoræ apparetur semel.

bat

A bat ut perfosso muro fenestra aperiretur, cratibus ferreis ianua: atque ex adverso suum collocaretur corpus, alto in throno cunctis spectabile: simulque circumstantias alias particulares addens, exhibuit ideam sacelli imperati. Ubi dies affulsit, suspicata Leonora somnium aut diaboli illusionem fuisse, quod se vidisse atque audisse meminerat, quamvis ineffabili gaudio plenam se sentiret; contigit tamen ipsa se: satius rata nullum facere de ea re verbum, quam si omnino perfectam Deus vellet, facile novo ac certiori signo suam voluntatem faceret innotescere.

iterum,

144 Rursum igitur sequenti nocte apparuit, mandata iterans et Leonoram inobedientie arguens, planeque asseruit hanc suam et Dei esse voluntatem; qui cum ad honorem suum vellet corpus istud incorruptum servare, atque ad monasterii illius maximam utilitatem, nolle se ut circa illud tantopere laborarent filie sue dilectae, sicut hactenus fecerant: iterumque exhibuit formam sacelli fabricandi, cum illo fornice tabulisque quales nunc videntur instar tabernaculi, circumambiente peristyllo, et scabello altius elato, supra quod duobus inde gradibus sedes collocaretur. Tum de fenestra iuiperium renovavit, addens illius clavem servandam penes Abbatissam, qua: tunc et deinceps futura esset. Hæsit ad hæc animi ambigua aliquandiu Leonora: tandem tamen etiam hac vice tacendum sibi esse decrevit, ne suæ fortassis simplicitati diabolus illudens victoriam obtineret. Quare tertia quoque nocte simili fuit apparitione opus, qua supercilio severiori illam intuens Beata; Quanto, inquit, tempore in tua pertinax incredulitate manebis, Leonora? Fac illico quod meæ divinæque voluntatis esse præteritis noctibus iudicavi. Non existimavi illa diutius morandum sibi esse, quin iussa jam tertio repetita compleret: sed Matrem adiens omnem ei visionem ex ordine pandit.

iterumque Beata

145 Ignotum Abbatissæ erat cubicellum istud: itaque ad f rotam festina abiit: Conversas advocat: quarit, talis situ et loco circa ecclesiam camera sit aliqua. Respondent illæ talem omnino esse, in eaque nunc recenter composita esse rotunda ligna, quæ benefactor aliquis Conventui donarat. Ubi ligna rotunda audire Abbatissa et Leonora, nihil dubiæ de revelationis factæ veritate, rem omnem ceteris monasterii Sororibus patefaciunt, et quid agendum foret consulunt Superiores: quorum approbatione præhabita, adornatum continuo, quale Beata præscripserat, sacellum est, eoque in pompa processionali (quam intra monasterium una cum Confessario suo Sanctimonialibus duxere, psalmos hymnosque cuntes) magna cum reverentia, devotione atque lætitia omnium delatum est corpus benedictum. Dum autem chorum transiens per eum ferretur locum, ubi sanctissimum reponitur Sacramentum, renovatum in eo vetus miraculum est: quo omnibus inspectantibus profundam inclinatum capite exhibuit Venerabili Eucharistiæ reverentiam. Post que repositum est corpus Beatæ, in eum quem designaverat locum, eum illa ipsa sede, qua sedere solita vivens fuerat. Itaque ad annos plus quam centum relicta est: donec sella vetustate fatiscens, et incorrupti corporis privilegio haudquaquam commutans, anno millesimo quingentesimo octogesimo quarto locum facere coacta est nova, eleganter sculpta atque inaurata: qua nostris hisce diebus conspicitur.

jubei sacellum apertum in quo collocatur,

hinc deo. rj. de;

146 Translationem prænarratam factam scribit Christophorus Mansueti instantibus apud Legatum Apostolicum et Episcopum, etiam Cardinalem, Bononiensibus; pergitque sacellum hoc modo describere. Untum est sacellum monasterio, sic ut ex eo

Martii T. II.

huc commeare Sanctimonialibus possint; nec tamen ab iis, qui foris sunt in ecclesia, conspici, dum fenestram intrinsecus ad crates ferreas prætensam aperiuunt. Hoc pacto sacrum corpus ostenditur; quod post tot annos ac toties huc illuc portatum atque exhibitum perdurat, et cernitur incorruptum, integrum, perfectis oculis tamquam viveret: ac residet quasi in sede pontificali, modo mirabili, magnam præferens majestatem, omnesque spectantes replet stupore, atque ad sui venerationem allicit. Induta est veste præclara et pretioso ex serico, ferme instar Dalmaticæ aut tunicellæ Damascenæ: interdum etiam amicitur pallio *g* supra eandem, itidem ex serico. Ita primum fieri jussit Cardinalis Calandrinus *h*, et post illum alii quoque Cardinales ac Principes, qui talem ipsi habitum donarunt: et novissime sanctæ ac felicis memoriæ Carolus Cardinalis Borromeus i Tit. S. Praxedis, perpetuus administrator Ecclesiæ Mediolanensis, vir sanctus et B. Catharinæ devotissimus, cui similem vestem dono dedit.

ornatus corporis,

*g**h**i**k*

titulus appositus,

l

nuptium re. segnum.

Joanna Lambertina

l

Paula Bonon. ibidem collocata.

m

147 Ad prædicti sacelli murum hæc a Cardinali *k* Capranica scripta leguntur: Hoc corpus quod cernitis incorruptum, D. Catharinæ Bononiensis est, quæ monasterium primo cum paucis reedificari curavit, quod multis annis mirabili sanctimonialia rexit et gubernavit: cum decessisset, humi sepulta fuit: cujus corpus decimo nono die post ejus exequias, maximo populi concursu et totius civitatis admiratione, integrum, ut nunc cernitis, et odore suavissimo flagrans repertum est. Multa quoque signa sanctitatem ejus attestantia subsecuta sunt. Anno Domini MDCCLXIII IX Martii. Totis septuaginta et amplius annis unguis manuum et pedum Beatæ præcisi sunt, quos multi ex devotione et collo gestarunt, diversorum morborum efficacissimam medicinam: sed jam ab aliquot annis non resecantur, extremitatibus corporis exsiccatis et induratis: reliquum tamen corpus quod tectum est, in eodem quo olim fuit statu perdurat, atque per miraculum lenè ac tractabile est. Hæc Christophorus: addit autem, Eodem loco, ubi spectatur corpus B. Catharinæ, sepulta est supra nominata devota Christi ancilla, Joanna Lambertina *l*, prima Vicaria ejusdem cenobii; quæ a Francisco Gonzaga, olim Generali Minorum de Observantia, nunc Episcopo Mantuano, in historia sui Ordinis appellatur Beata. De ipsa certe constat, quod postquam complures annos in communium cimiterio fuisset humata, et aliquando forte humus crueretur, suavissimus odor inde eruperit: quare illuc fuit sublata, et sub summo altari ecclesiæ condita: post aliquod vero annos remota, atque prope corpus B. Catharinæ posita. His duobus corporibus adjungitur tertium Paulæ *m* itidem Bononiensis, ex antiqua familia Mezavachorum, cujus meritis et precibus Angelus Capranica Romanus, Cardinalis et Legatus Bononiensis, fuit per miraculum exacte curatus a quodam novo atque tumore deformi, qui faciem ejus valde deturpaverat, et judicatus fuerat morbus incurabilis. Quod beneficium lubens illi acceptum retulit idem Cardinalis.

148 Nunc ad Leonoram redeo, quæ, sacro corpore in sua collocato sede, cum die quodam illud adornaret magna cum devotione et reverentia, recordata quam fuisset tarda ejus mandatis exequendis, genua flexit coram beata Matre, humiliter deprecans hujus ut culpe gratiam sibi faceret. post quam orationem cum adhuc aliquanto tempore hæreret in loco, considerans numquid alicubi fortasse deficeret, quod ornamento esse adhibere posset; vidit Beatam hilares lætosque oculos in ipsam amanter intendere, et decussatis autem pectus brachiis caput inclinare; quasi pro præstito sibi obsequio gratias

Translationem suam approbat B. Catharina.

11 agentia.

A agentem. Qui capitis atque manuum motus cum esset pleno die a vigilante Leonora conspicius, non potuit suspicari phantasticam eam illusionem fuisse: sed pro singulari, ut erat, favore rem accipiens, gratias Beata egit, quod eum dignata esset probare ministerium, atque ibi modo tardiorum quam par erat obedientiam sibi petiti condonari.

AUCTORE
JAC. GRAS
SETTO.

Franciscani
Zoccolantes
et Scapularis.

Sor. Illumina-
ta Abbata.

Rex ob regnum
Neapolitanum
luctatur.

H

An huc ante
illius Bononiæ
venit?

Hippolytus
Mediol. et Al-
phonso Neapol.
nuptur.

Nota tu in
terris quid?

Auctor Epito-
pici B. Catha-
rinae.

D videtur multos dicturus fuisse: qui de re suo tempore gesta scriberet. — I Meminit hujus ad xii Aprilis Antonius Pauli Mar- tini in *Annalis perlustrois* ejusdem titulum Beate tribuit: quod et facit in suo *Metaphorico* ex *Cygnaco Actibus*. — In Item hujus cum eodem titulo ad iii Octobris meminit.

CAPUT XV.

B. Catharina Moniali eundem reddit mira- rulo sanitatem: alia similes gratia.

Restat ut collata in homines, per Catharinam merrita, divina virtutis beneficia enumeremus: quae primis illis principibus admodum multa fuisset; sed partim propter ipsam eorum multitudinem minime observata, partim attentis ad alia Sororibus, aut reticentibus his quibus acciderant, consignata nequaquam fuisse literis, credibile facunt multa illa vix summis perstricta titulis, quae in superiori Vita referuntur: quibus omissis, unum hic ad eodem tempore pertinens enarrabimus. Soror Francisca Mondini, ex his sex quae primas in novum monasterium Bononiense Catharina admisit, viginti post Beatae mortem annis in gravissimam incidit infirmitatem; quae anno pene toto ipsam lecto afflixit, aucta saepe; quae aetate febres et plurimas stomachi atque pectoris pressuras affractiones, tussim, catarrhos, vomitus, obstructiones, ciborum fastidia, omnium alimenti retinendi impotentiam tantam, ut Medicus, artis suae peritus in paucis de vita ejus tandem desperans, extranea ei voluerit Sacramenta, tamquam certo morturo, conferri. Hortabatur Mater Sororumque aliae, ut auxilium a Catharina deprecaretur: quae toties non tantum illius suis, sed etiam extraneis illi ferebat tali in articulo Verum, ut erat morborum fracta modestis, ac vitae tam calamitose satata, Sinite me, impiebat, Sorores carissimae, sinite me ad sponsam abire meum.

Francia
Moniali ad
mortem xgrta.

E

et erat sanita-
tatem a B. Ca-
tharina petere.

180 Apparuit igitur nocte subsequenti Catharina Sororum alteri, multum devote et spirituali; emendique animi signa praefereus manifesta, jubebat, ut denudiatum Franciscam, resarciret commissam peccata culpam; voluntatis etiam divinae esse, ut petitam a se sanitatem recuperaret. Fecit illa quod iussa fuerat: sed quoniam, pro humilitatis affectu, ita juberi divinitus non adhaerebat, nihil eorum quae erant imperata infirmam persuasit, cui vitae nullum erat desiderium super, nec forte magna de meritis Beatae fiducia. Postera nocte idem praedictae Sorori mandatum cum dedisset, ipsi quoque infirma Beata apparuit, dicens, quod cum omnino sibi libera vellet, perfectoque sanare, Illam cum prius se revivisset, ut erant familiares inter se velle, suum altera alteri visionem referunt: et infirma quidem, pro more hominum ex suo affectu dicta aliena interpretantium, Catharinae verba ad se venire jubentis, de morte intellexerat, perfectaque in vita meliori sanitate, Gratulare, inquietabat, Soror carissima, festivum habito, quantum alias nunquam, acceptissimum tantum; ad se nos evocat Mater Catharina. Venit, reponit altera, non evocat, tibi quoque vult reddere sanitatem, tu vide ut postea pertinacem eandem invoces: mihi nunquam eodem videris injuria, quae violentem sanare te non suas. Persuasas his verbis infirma Soror pariteram se promissit. Reliquasque poposcit, quas velle imponeret: verum ut nec fides in illa, nec devotio ferebat, non modo nullam obtinuit gratiam, sed postea quoque habere sibi eum videratur, ei a qua acceperat sacra. Ipsum reddidit: asserens ejusmodi tenebras donec sibi curae non futuras; usque illi subarsensens Sorori, quae in proposito constans contrarium suadeo combatit.

et Astiquas
se tenent.

181 Duo sic transierunt dies, quando aegrotanti coepit ingens subnasci desiderium conspicienda Bononia, eodemque die saepe eidem apparuit illa, vultu nunc hilari serenoque, nunc subtristi et trucidum ab- praeferente

A præferente modo ad quæsitâ respondens nihil, modo monens, ut de peccatis suis pœnitentiam ageret, neque in sua infidelitate pervicax remaneret: quæ cum scæpius fieret, tandem a priori sententia dimota agra, recognovit suæ incredulitatis periculosum statum, vivaque delictorum suorum cognitione ad eorundem feriam detestationem inducta, ad Beatam convertit sese, atque, O benignissima Mater mea, inquit, mœrens gemensque, video fateorque errasse me: verum si emendata resipuerò, futurumne credis, ut ignoscat mihi Deus? Visa est ad hanc confessionem toto vultu serenari Beata, et, Ignoscet, Filia; ignoscet dicere: neque enim tam grande peccatum est ullum, quod non eluat vitæ emendatæ pœnitentia. Moxque, durante adhuc visione, præcepit, ut genua flectens de hoc aliisque defectibus ex consueta formula culpam suam fateretur; eoque facto quanta par erat animi contritione, visa est eadem Beata fune, quo accincta erat, ut flagro uti, eoque castigare pœnitentem; quæ licet acerbum ex inflicto ictibus videretur sentire cruciatum, affluebat tamen interno gaudio, considerans, hac pœna expiari delictum suum.

152 Post hæc ad consuetam sibi mansuetudinem B revertens Beata, visa est eam duxisse ad amœnam spatiosamque planitiem, pulcherrime digestis arboribus consistam; in quarum ramis aviculae plurimæ dulcissimo absque intermissione cantu aera mulcebant et aures: unde cum incredibilem voluptatem haurire se crederet agra, hoc quoque Beatam credidit addidisse: Audi, Filia, non est bonum in lecto manere otiosam, ut facis: sed ad chorum accedentem Deo laudes canere, semperque in motu sanctæ operationis versari, ut faciunt aviculae istæ. Et his dictis tota simul disparuit visio: infirma autem experrecta eos in corpore dolores sensit, quasi vere intortis flagellata funiculis penas dedisset; quas minime imaginariis fuisse residui in loco plagarum livores demonstrabant, cum magna ipsius et aliarum, quæ factum cognoverunt, admiratione. Acciderit hæc in nocte diem Martis, ante Vigiliam Epiphaniæ Dominicæ præcedente a, anno millesimo quadringentesimo octogesimo quinto. Ex eo tempore remansit in agra cordis vere contriti compunctio, cum magno desiderio recuperandæ per merita Catharinæ sanitatis, ut Deo satisfaceret pro sua pertinaciâ, et alio quodam defectu, cuius ipsam Beata adnumerat. Quod desiderium, pœnitentiæque agendæ propositum, vehementius eam octavo inflamavit die, totaque nocte anxiam atque vigilem habuit, quam existimè postulantem a Beata, hanc ut sibi gratiam impetraret a Deo. Unde supra modum fatigata, obdormivit sub auroram, et denno Beatam Matrem aspectabilem habuit, quæ intra biduum sanctam promittebat.

153 Experrecta decrevit recipiendæ gratiæ celestis parare sese per Sacramenta Pœnitentiæ atque Eucharistiæ; dixitque: Si recepto Christi corpore, Mater sanctissima, ita me corroboratum sensero, ut possim ex infirmitate egredi, promitto exinde me in novitate vitæ ambulantem, in eadem per Dei tuumque auxilium magno cum fervore perseveraturam. Hoc voto facto, Confessarium advocat, per eumque reconciliata Deo, sanctissimum suscepit Sacramentum, tali in statu ut Sorores continuo crederent expiraturam. Statim autem ac sacram Communionem sumpsit, subito sibi visa est exteriorum omnium sensuum usu destituta, et velut inanimabilis truncus relinqui: interim sensit sanguinem a capite ad pedes suos deque volvi, cerebrumque in ipso capite inverti: atque in ea humorum omnium perturbatione remansit aliquo temporis spatio: quo finito, sese perfectissime sanam reperit: dissimulavit tamen ut potuit

receptam gratiam, diem Dominicam sibi a Beata designatam expectans: quæ cum affluisset, ita restitutas sibi vires sensit, quasi nullo unquam morbo laborasset. Ergo Abbatissam advocat petique sibi, Dei et Beatæ Matris magnalia enuntiat. Capitulum Sororum convocari: coram quibus, rerum gestarum seriem ordine elocuta, rogavit se cum ut coram Venerabili Sacramento accederent, pariter acturæ Deo gratias.

154 Mirabantur omnes, quæ pridie viderant agonizantem: itur ad chorum, inde ad sacellum Beatæ, præibatque cunctis magna cum lætitiâ, explicata fronte, genis rubentibus, hilari vultu, illa ipsa, quæ mera mortis spirantis imago pridem visa fuerat universis, pallida atque exanguis. Et quoniam Dei perfecta sunt opera, constitit hæc ipsi valetudo per annos plurimos inconcussa, ut potuerit pari, quo ceteræ, fervore prosequi omnia pietatis, pœnitentiæ, obedientiæ opera, quæ usu Regulaque præscribuntur: ipsoque illo matutino tempore exorsa, principium ferventiori vitæ dedit per ducentas genuflexiones ante Crucifixum, quod erat usitata temporibus istis in Conventu devotionis exercitium, sane molestum: tanta autem eas promptitudine fecit, quanta nulla, licet juvenula, posset. Recitato deinde majori de Dominicæ Officio, Officium Crucis, septem penitentiales Psalmos, aliasque adhibuit usitatas tunc ibi preces, semper genibus mixa. Denique petit atque obtinuit facultatem toto mense scutellas omnes, aliæque utensilia Conventus mundandi: idque tanta facilitate, et robustarum virium ostentatione fecit, ut medicus declararet, siue maximo et evidentissimo miraculo talem tanque subitam mutationem haberi non potuisse.

155 Hoc erat quod narratis a Flaminio miraculis addendum videbatur: quæ sequuntur circa annum quingentesimum contingere omnia, desumptaque sunt ex antiquis Sanctimonialium earum scriptis, quæ tunc cum illa fierent, erant in vivis. Soror Prudentia Paltroni, Regularis observantiæ virtute inter omnes conspicua, Beatæque Catharinæ devotissima, multis ab eadem fuit favoribus apparitionibusque honorata, ex quibus toti monasterio multa provenere commoda: in his speciatim una scripto expressa reperitur, in qua ei signanter dixit hæc verba: Novæ filia, quod semperante Divinam majestatem assistam, eamque pro hoc monasterio deprecor, ut in eo Regule S. Claræ observantiæ nulloque in violata perseveret. Novitia quædam in suavitatem altissimarum scularum constituta, impetu quodam vehementissimo impelli se deorsum sensit, cum manifesto vitæ periculo: in quo cum Deo se et B. Catharinæ commendasset, sustentavit eam monacha quædam, et mox disparuit: dulcium ei nullum relinquens, quoniam impulsio istius auctor diem, salutis Catharina fuisset.

156 Alia Novitia, majus quoddam, quam vires superant, pondus attollens, gravem lesionem incurrit, quam sua Professionis obfuturam metuens, occultam habuit: inde factum, ut neglectum malum totum ei corpus contraheret miserandam in modum, et intensissimos procrearet dolores. Itaque Beatissime Dei Matri commendavit sese, et sequenti nocte Desperam habuit aspectabilem, una cum B. Catharina, cui infirmam ipsa, tanquam futuram brevi suam, commendabat; et mox totum illius corpus manibus suis benedictis pertentans, idem ut faceret Catharina iussit: ipsis autem disparentibus, evigilans puella persanatum se vult. Hæc in principio altissimarum quarundam scularum posita et vas plenum cineribus capite sustinens, fallente vestigio labebatur in præceps, certo interitura: neque impedita manus prohibere casum poterant: verum prio-

D
ACCITORE
JAC GRAS
SETTO.

Novo cum ferore vitam instituit.

B. Catharina orat pro monasterio.

CAP. XII.

instinet de-tem, F

em aliam, cui constituit resurrexit.

ris

ideoque per
suum repre-
hensam,

et castigata.

a
concepta pro
sanitate suo,

Sua mentis
et...

in hunc modum
sua...

Aris beneficii recordata ad eandem suam auxiliatricem mente incurrit, ipsaque pie invocata, ad pedem scallarum se reperit subito, non modo sanam illasamque, sed etiam cum ipso illo, quod deferebat, vase in capite, absque ulla cinerum effusione.

AUCTORIS JAC. GRASS-SETTO.

aliterius frequens deliquit curat,

137 Fuit Sororum una, quæ quoties sacram nece-
debat ad mensam, mirabili cordis dolore premebatur; sic ut per spatium non modicum temporis nau sensuum destituta jaceret: et sodales quandoque non tantum insolitam palpitationem sentirent, sed etiam talem audirent strepitum commoti pectoris, quasi loco suo divelli eor ejus videretur. Et erat absque remedio malum, neque magis omnes habebat sollicitas: donec die quodam a sacra surgens Communione ad Beata sacellum se contulit, sequo ei devotissime commendavit: hoc enim dum facit, visa est vocem audire dicentem: Soluta es ab infirmitate: nec imaginariam fuisse docuit certissima experientia, nihil simili pacto deinceps.

gravem capitis dolorem auferit

138 Fuit etiam surdastra alia; quæ medicorum se cura committens, tantum adest ut Medelam tolerit, ut potius gravissimis doloribus affectum sibi caput senserit, propter adhibitorum multitudinem et varietatem medicaminum: et qui septennio integro duraverat malum, spem quoque recuperandas sanitatis amisit: tandem tamen ei cogitatio incidit suggerens, ut se Beate commendaret. Illa obsecrans, ad eam se contulit; sed quia petitam gratiam haud ita prompto obtinuit, mox impatiens cum indignatione recessit. Quod summi factum ubi recognovit, tam ei visum est indignum, ut exinde audiret nunquam vel appropinquare sacello, vel Beate hanc suam alioquo ullas, ut solebat, necessitates commendare. Verum Catharina, ut tenera semper habuit viscera caritatis, noctu apparuit dormienti, multum juvenula hilaris aspectu: et quid adeo lamentaretur quæsierit, nihilque præ reverentia respondentem strinxit amplexu, eoque salutifero contactu omnis mox capitis dolor evanuit. Ita ubi cum inulo liberæ dies aliquantuli transierunt, post quos multo vehementius quam antea nunquam recruduit malum: sed illa beneficio facta nudentor, spera a Catharina possessit, que simili ratione noctu apparuit, jussit encephalitis capiti agra ut adhaereret: quod probante medico factum cum esset, una cum surditate nullum, capitis cruciatus abiere.

debilem sanat,

139 Soror Timothea a S. Maria, decimo annum aetate lecto, pedibus uti nequibat. Huic recuperanda per Beate intercessionem valetudinis cupido simul ut spem incidit, itaque ad eam portari se in sella fecit, multisque Sororibus presentibus, suis ad eam aliquandiu fudit orationes: deinde doctore se in gremio voluit, ipsa Beata, eorum omnibus que abierunt spectabantque, manus ad hoc ei porrigente auxiliator. Eo autem in situ cum horam creasset integram, consolidata sibi basos sentiens, pedibus ipsa suis ad infirmitatem remeavit. Postea tamen apparatus ei in somnis Beata monuit, magis e re ipsius et Dei gloria fore, si nullum remaneret: quas proinde divina sese voluntati placido conformans, hanc solum gratiam postulavit impetravitque a Deo, ut per se, unica Sororem comitante, posset ad audandum Missæ sacrilegium accedere: indeque mox in valetudinarium rediit, ad flumem usque vite sic debilis. Hæc Bononiæ ex alio conventu Soror erat, qui apoplexia morbus os et circumjacentem uni oculorum utrumque ita contraxerat, ut illum claudere omnino non posset: sed voto ad Beata nuncupato omnia ad pristinum statum rediere.

ei apoplexi- cum?

non desperatum ex capitis dolore,

140 In monasterio S. Catharina Martyris Ferrariensis, Soror Franesca Scotti, Placentina, multis annis gravi stomachi dolore et caudis cruciatu affecta, subindo neque noctu neque interdum ullam capere

poterat partem quietis: quotiesque eo urgebatur D malo, biduo integro absque cibo, tanquam mortua, perseverabat: neque erat exogitare remedium utile. Quadam vero die, cum majoribus aliquanto quam solebat alias intemperis agebatur, et morituram omnes una cum medico crederent; Sororum una, B. Catharina religiosius addicta, ad infirmitatem accessit hortataque est, ut in ejus merita fiduciam reponens, voto ei aliquo se obligaret. Fecit illa: et stupentibus omnibus dolor omnis recessit; sic ut valens robustaque eodem die in communi cum ceteris trichlino pranderit: postea autem argentei quadam anathemata ad suæ liberatrici corpus affigenda destinavit, cum pretio Missæ ad illius honorem cantandæ.

septem ulcera sanata

141 Infantula quadam septem grandia in pectore habebat ulcera, et unum quidem tam profundum, ut per illud cerni interiora, imo ipsum cor posset; tam tumidum autem ei pectus erat, ut nec sine maximo dolore tangi, nec ad lac sugendum posset commode matris mamillas admoveri: Beate igitur Catharina filiam commendans afflicta mater, a Sororibus Corporis Domini petiit aliquid Reliquiarum, quod illis vulneribus admovent. Cossipium accepit sacri corporis tactu sanctificatum; ipsoque illo mane super plagas hiantes posuit: vespera autem eas clausas solidatasque reperit, et filiam maximo suo cum solatio persanata. Magister Theus de Avanzis, tonsor, festo Assumptæ ad colos Deiparæ mense Augusto ingenti erucuta et vehementissima febris correptus, sic ut de vita ejus desperatum crederetur, voto ad Beate honorem facto, subito convaleuit. Jacobus Gallus de Guastalla, territorii Mantuani vico, cum forte Bononia iter haberet, istie in tonsoris amici domo decumbere coactus, propter artriticos cruciatus, qui eum octodecim annos exercebant nulla arte medicabiles; et ab hospite suo edoctus, quanta beneficia devotis suis B. Catharina conferret, ipse quoque ad eandem confugit, votum de curando ad ejusdem honorem sacro solemni faciens, simulque omni dolore sic liberum sensit se, ut alio omni gravi et inmedicabili infirmitate tota deinceps vita careret.

E febris,

arthritis,

a Id est 1. Februarii.

CAPUT XVI.

Vita B. Catharinæ Miracula.

In monasterio S. Ursula Ordinis S. Clarae Mediolani, circa annum millesimum quingentesimum, Religiosa fuit, Julia nomine; quæ cum omni vita optimi inter suas fuisset exempli, postquam tamen B. Catharina Vitam, anno seculi sequentibus undecimo impressam, Bononiæ audivit in conventu legi ad mensam, privatimque deinde relegit aliquoties: ita se sensit interim immutatam, ut nihil se egisse hactenus in Dei obsequia, et vite sanctioris atrocium vix adhuc se ingressum putaret; tam raro tanque consummata virtutis exempla a considerans. Ergo agonis spiritualis stadium nunc domum serio decurrere cupiens, multam in B. Catharina fiduciam collocarat ejus, quam desiderabat, gratia obtinenda. Anno integro in hac petitione perseveravit, quotido Beate supplicans, ut pro se intercederet apud Deum. Tandem, cum S. Joannis Baptistæ festo die ad preces ejusmodi sua in cella incuberent, ipsam ante se Beatam vidit, habitu indutum monastico, ac nigro velo caput tectum, pulcherrima facie, oculisque supra modum splendentibus.

CAP. XIII Julia monialis, lecta B. Catharinæ Vita, F

a

143 Perterrita aspectu Julia, ut primum animos fugientes a pavore collegit, signo Crucis expresso, quæsierit: Equa esset. Sum, inquit, Catharina illa Bononiensis, quam toties invocasti. His verbis animata Julia: Si tu illa es, refert, rogo, Deum ut depreceris, quo particulam mihi aliquam earum virtutum

ad magnum virtutis studium accersa,

tum

A tum largiatur, quas toties a te atque per te postulavi. Cui Catharina: Confide, Filia, dabit Deus quod postulasti. Tum Julia: Novi, inquit, novi, Mater carissima, miseriam meam tantam esse, ut omni prorsus favore sim indigna. At Beata: Tanto divinis gratis recipiendis evades aptior, quanto hanc tuam miseriam cognoscas melius: interim quidquid facis ex amore Dei facito, magnoque cum fervore: potissima obedientiæ opera, quæ Deo noveris acceptissima esse, cum ex pura ipsius dilectione procedunt: caducis autem rebus ne immoreris, sed celestibus mentem habeas, quoad poteris, occupatam. Chori officio cum intereris, occupatam. Chori officio cum intereris, occupatam. Angelos laudari existimes, ideoque ut attente reverenterque assistas, vide. His ultro citroque dictis, cepit Soror Julia Beatam deprecari, pro his quibus tum temporis mundus involvebatur calamitatibus, sus deque vertendus, nisi major quædam virtus succurreret. Tum vero subito obscurari facies Catharinæ et lacrymis oculi uberibus fluere, seque retrorsum avertens ipsa fieri amplius nihil: quam suis subsecuta lacrymis Julia, post aliquam temporis moram, audivit ex ea; tam multiplicia esse mundi ubique in maligno positi peccata, ut necesse sit multas tribulationes immitti, permitti scandala multiplica.

B 164 Ita visio est tota sublata ex oculis: at non ex animo sublata suavitas consolationis internæ, propositorumque efficacissimorum solidissima virtus, quibus se mire confortatam sentiebat Julia, certa viribus omnibus studioque ad solidam perfectionem committit. Ut autem sumpto prandio intravit in chorum, Vespertinas cum ceteris preces decantatura, et Christo in venerabili Eucharistia latenti, flexo corpore exhibuit reverentiam, visa est sagitta ignea prodire, e tabernaculo, suumque cor transfigere. Ex eo momento temporis ala omnino a seipsa eunctis apparuit Julia, tantoque Divini amoris flagravat aestu, ut ad solam rerum celestium memoriam colliquescere videretur. Visitatione autem Beate frui cepit, primum Christi ac Matris ejus Sanctorumque festivitatis omnibus, dein quoties ad Eucharisticum epulum accubisset, pulcherrima ex illa audiens et saluberrima monita: quæ fuse deducta videri possunt in tribus libris Revelationum illius, quorum manu illius exaratorum originalia in predicto S. Ursulae monasterio hodieque servantur: et transcriptura fidelissima exemplar Bononiensis monasterii Matris misit Illustrissimus et Reverendissimus Frater Franciscus Gonzaga, Episcopus Mantuanus, cum adhuc esset Ordinis Observantium Generalis b. Mortua est autem Soror Julia, sub tali Magistra iudex de virtute in virtutem progrediens, cum maxima æstimatione consummate sanctimoniam, et quæ sodales suæ, ut Beatam, privatim venerantur.

C 165 Blasius quidam Bononiæ fuit, obsequiis quibusdam monialium Corporis Christi conductus famulus: hunc, ut usu venit sæpe in his, qui Religiosis in domibus nimia habiti indulgentia pene efficiuntur intractabiles, ita transversum egerat insolentiam suam, ut sæpius de dimittendo eo frustra monito cogitandum esset Abbatissæ. Quod ubi animadvertit ille, more suo in castigatricem suam iracundius impudentiusque invectus, eade ejus decrevit ulcisci, quod morum emendatione volebat avertere, et summam injuriam esse stulte credebatur. Ergo in Vigilia Mariani festi in Septembrem incurrentis, dum Vesperas in choro Sorores canerent, Matrem curat evocari ad ostium, vicinum in cubiculum pertrahendam, ibique occidendam impacto in caput ligno magni ponderis, quod istic eum in finem collocarat, præcipiti mox fuga consulturus sibi. Stabat infelix

ad sacristiæ ostium, quod versus capellam Beatæ ducit: indeque progressam venerabili aspectu Virginem sanctimoniam sibi obviam habuit, quæ et interrogavit eum; Cognosciscne me Blasii? Contremuit ad hæc verba male sibi conscius animus: cumque, nescire se, quæ esset, confiteretur; Ego sum, inquit, Soror Catharina, et quid in animo tecum afferas meditatam cognosco. Væ autem, si fueris executus. In terram ille prostravit se, plenus contritionis ac lacrymarum: abeuntem tamen ab oculis absque alio responso vidit doluitque Beatam: stulteque cogitatum facinus monialibus confessus, etiam lucis radios ab illius promicantes capite vilissime sese testatus est. Ex eoque tempore tractabilis, mitis, moderatus fuit, ipsamque Matrem Sororem Valeriam, quam prius tantopere oderat, summa semper in veneratione habuit, quamvis officio pridem se abbrasset: nec unquam intueri eam potuit, quin cogitati facinoris memor, in lacrymas solveretur.

166 Neque nostris hisce postremis temporibus destitit Deus, ad propagandum Catharinæ honorem, memoranda hominibus beneficia elargiri: quæ ex hinc porro narrabimus desumpta ex authentico processu in ordine ad Canonizationem formato Bononiæ, de mandato Illustrissimorum Archiepiscoporum, Domini Concordii Viscardi, Canonici Regularis S. Augustini, Congregationis a sancto Salvatore nominata, a Bononiensi suo conventu ad Centensæ castrum, quod est in agro Bononiensi, profectus, ut erat parum peritus viarum, facile ab his aberravit hierno tempore, quo itinera impedita et salebrosa ad discrimen exiguum habebant ab inviis; nec aderat a quo posset rectum iter doceri, postquam summæ cæperat errorem cognoscere. Tandem tamen reperit aliquem, qui se ei ducatum præbiturum pollicebatur, et protante sequentem fide pessimum hac illac circumduxit, donec nox oberrantem oppressit procul ab omni habitatione humana: tum fluvium e ut his transiret iis locis jussit, ubi vadum erat nullum, et magnum periculum submersionis. Intendebantur interim nocturnæ tenebræ, quando ad fluvium eundem se bonus senex vidit, tertia jam vice transeundum, si passim illi crederet: eaque re perturbatus haud modice, intravit tamen etiam hac vice; moxque eo se pervenisse sensit, ubi rapidissimus simul atque altissimus fluvius, nihil minus promittebat quam vadum; nihil certius minabatur quam mortem. Itaque cogitare cepit isomnionem esse, quem ducem sequebatur: ideoque ad Cuditum recurrens patriocinium, B. Catharinam invocavit, cui multum devotus erat. Valuit illius nomen in fugam pellendo adversario, qui nusquam comparuit: ipse autem ceptam orationem continuans mediis in aquis, vocem ad se deferri audivit, quæ dicebat: Regredere Pater, regredere; quia errasti a via. Conversus illa mulierem vidit, cujus nec habitum, nec quod capite gestabat vel onus vel ornamentum discernere tenebris impediens poterat; quæ ei ex aqua egresso dixit: Per istam viam circui, vicinum iter digito demonstrans: cumque aliquantulum processeris, primum quod occurret hospitium, Leum tuum esse scias. Volebat bene docenti gratias agere Pater, sed amplius neminem videre potuit, ideoque tum ipse quam locorum periti judicavit, B. Catharinam fuisse, quæ invocata venit et auxilio. Et proinde, incolumis reversus ad suum monasterium, seipsum stitit ad gratias agendum, et quid accidisset sibi propalandum.

167 Soror Justina Seraphina Rossi, in monasterio Corporis Domini Bononiæ Professa, longo jam tempore gravi pressa infirmitate, tandem superveniente spasmu conclamata fuit a medico Sororibusque: et quamvis certis remediis adhibitis videbatur

D
VITTORE,
JAC FRAS
SETTO:
Catharina
avertit, appa-
rens illam
machinanti
janulo.

CAP. XIV
Bononiæ
fraude via
abductum,

E

e

d

e

in eadem
reducti intro-
cuti:

F

graciam
letalem sanati,

mitescere

ejusdem
alloquii
instruitur,

et librum
scribit de
revelationibus
sua ab ea
factis,

notam
Abbat. se
idem,

A mitescere aliquantum dolorum aserbitas; nocte tamen, dum cetera in choro Matutinum decantant, ita recruduit mali vis, ut consilii ac pene mentis impos proriperit ex lecto sese, rectisque ad Beatæ Sacellum descendens, ad illius ostium solstitierit, magno clamore et ephatu Beatæ supplicans, ut hisce se tormentis eriperet. Accurrerunt finito Matutino monachi, et ostium sacelli recludentes, una cum ipsa eadem ceperunt postulare: quod dum faciunt, remittit se spasmus, agraque ad lectum reducitur: ubi obdormiens pulcherrimam reverentia est visione; in qua videbatur sibi Beatam cernere Catharinam, quæ sanitatem ipsi impetrabat a Deo. Quod veram visionem fuisse, non somnium, evigilans cognovit, perfecta sana, nec deinceps inquam eo malo tentata, prout viva et sana, non sine lacrimosis herymes testata est, anno millesimo cexcentesimo septimo, quando hæc authentice scripto consignata sunt.

168 Soror Peregrini Parisi, in eodem monasterio similiter Professæ, quoties ad sacram accedebat Communionem, tenera quadam potatiss dulcedine rapta a sensibus, carnem in terram, tantumque mox patebatur palpitationem cordis, ut necesse esset eam attolere atque in lectum deferre: quod sane non flobat sine maximo incommodo Sororum, tum

B maxime attentatam devotionis suæ, quam seponere cogebantur ut illi succurrerent. Itaque rogaverunt eam, ut Beatæ commendaret sese, eamque rogaret, ut ipsa bene momento tale quid amplius non pateretur, unde tantum barlarum nascebatur domi. Nec vero placebat ipsi quomodi novitates, suo spiritui minime utiles, et aliis molestas: quare facile persuasa, dum die quodam imperata vice ut petitioni, vocem nihil dicentem sibi: Vade, filia, securo communitate, impetrasti gratiam quam postulasti. Ixit ipsa, atque ab epi modi captibus exinde libera, supradicto anno eadem hæc suo testimonio juncta fluxavit f.

169 Quotidie in mensium infantulus gravem incurrent oculorum inflammationem, eoque per menses aliquot durante exori videbantur illi, produlente continuo ex eis humore tam calido, ut vicinam, qua fluebant, carnem adureret, nec aerem chlorotem fore ullatenus posse et; ploratibus autem assiduis familiam adligeret univervam. Desperabant curationem medici, relictæque quod leniendo aliquantulum malo servare possent pharmaco, recessore, promittentes fieri non posse aliter, quam puer penitus excoecetur. Tum primum utile parentibus con illam datum, ut voto facto illam B. Catharinæ commendarent: quod ubi amplexi sunt, caput melius habere infans, tota quo intra brevissimum tempus est percuratus; prout voti reus uterque parens testatus est, dum Messam in Beatæ honorem cantandam curavit, et geminos ex argento oculos affertit, impetrata gratia argumentum.

170 Cujusdam pauperis mulierculæ filio solutatum in latere sinistro apud fema plagam reliquerat tum profundam, ut per ipsam etiam cor videretur: obtulit eam Catharinæ mater, et gossippium illius affecto kerium plagæ imposuit, quæ continuo celsus curatque et. Filio quoque Francisci Landæ impetum in capiti saxum os ipsam commiserat, profundè quo penetrarant fragmenta, de quibus exomonsibus absque evulsiōe periculo vite medici desperabant. Medici igitur humanis desperatis, mortuus pater efficaciora circumspicit: Catharinam invocat: submissum a Sanctimonialibus gossippium, quod suis manibus Beata temerari parti læsæ imponit: subitoque omnibus insperantibus restituta locis suis fragmenta sunt: cerebri quoque ad statum requisitum radicans, pauperum integerrime sanum, atque ulla proorsus dolore, constitit.

171 Sebastiani Giroldi filio supra corpus ceci-

derat lignea officina ejusdam valvæ; unde toto luxatus corpore confractusque parvulus extra spem vite omnem positus videbatur: sed simili, quo prior, remedio restitutus in brevi sibi ac sanitati est. Joannes Franciscus Prandi morti proximus nihil admittit eorum amplius, quibus sustentator vita, dentibus tam firmiter conclusis, ut ne per vim quidem deduci ab invicem possent: quando ex astantibus alicui in mentem venit ad monasterium mittere, atque inde petere scapulare (Patientiam vocant) B. Catharinæ, quod humaniter est a Sororibus concessum. Ut autem illud infirmo corpori imponere; seque, ut jussus erat, reger Beatæ comeditavit, subito ei et os reclusum, et omnis infirmitas ablata est: testanti eo ipso momento temporis duas se manus candidas conspexisse, quæ totum ei corpus signo Crucis, a capite ad pedes ductæ, consignabant.

172 Camillus Alfonsus Favari febrem gravissimam passus horis viginti quatuor, post eam tantum in tibia dolorem sensit a genu usque ad talum, aut per dies viginti pedibus ingredi non potuerit, ut diurnam nocturnamque quietem capere; credebaturque aut gradendi facultate omnino privandum se, aut furcellarum adjuvamentum futurum sibi necessarium: in eademque sententiam illud medicus, professor nihil remediū superesse. Hac cura dum angitur, nocte quadam venit ei in memoriam B. Catharina, eique se ferventi oratione commendavit, et mox sopitus venientem ad se Beatam conspexit, animosque aditentem, ac demique dicentem: Surge: neque enim amplius dolorem istum senties. Surgit ille, atque inter assurgendum expurgiscens, in pedes se erectum vidit absque ullo prioris tormenti vestigio.

173 Fuerat Gaspar Posterla multis annis æconomus, priusque administrator unus inter familias Bononienses præcipue; qui, cum administrationis suæ rationem exigere, invenit e codicibus unum dæssæ sibi, in quem præcipua puncta reddende rationis relata erant: creditis autem eadem studio et cura fide occultare, in carcerem conjectus arctissimum est, simul de vita, fama fortunisque periclitans: sua tamen sibi consensus innocentie, tum per se ipso B. Catharinam invocavit, tum ut idem pro se faceret monasterii Bononiensis Sorores rogavit: quartoque post hæc die accessit ad Rotam vir ignotus, schedulamque attulit Abbatissæ porrigendam, in qua legebantur hæc verba: Criminalium causarum Judici dæpendum curato, codicem illum, ratione ejus in carcere detinetur Gaspar Posterla, servari in Archivio Fori criminalis Turris-majoris jam tunc a multis mensibus: inventumque est ita se rem habere. Quare de mandato Legati Cardinalis Salviati, Gaspar in libertatem restitutus et innocens declaratus est, qui statim legavit e suis aliquem acturum Sororibus et B. Catharinæ gratias pro beneficio tam opportuno.

174 Quotidie in Catharinæ vicibus in primo villa stercetina alligantur duntaxat: creditur ex hoc loco confitari quod dicit in Prolegomenis, hæc punctum ab initio fuisse libellum de septem vicibus spiritualibus: quem admodum libellum et Vitam punctum exhibet talium eorum interpretæ Flavians. In Lucas Waddinghus ad an. 1163 testatur quod Cardinalis Palæstris, Bononiensis archiepiscopus, hunc libellum Julii nunciæ exualtem penes se habuerit, etiam hoc ubi nunciæ comprobaturus B. Catharinæ multitudine post quem in Martyrologio suo et Cyroco Atturæ a monasterio unigenis thomis Franciscus Papa, ut joco dicere solebat Waddinghus, innum in Sancti Beatique appellationibus presentia uictoris assuuntis libertatem inueniens) W. Julius et alibi ad xxv Junii quæ religiois studio hæc exarsit, ut celerosa comorsus ad totius perfectionis sum suo exemplo vehementer accinxerit. In suis autem ad hunc diem notis addit, hæc epi cum B. Catharina familiaritatem per annos triginta durasse, unde consequens feret, hæc eximium virgurem ultea annum 1530 eadem potestatis e Abet ubi Urbe Bononiensi ad Euro-doræam passuum milibus non amplius nozem, Centensî Balro nominatum in tabulis geographice, in vicinis oppido Barreni d. In agro præsertim Bononiensi fluvius vicique confluens intersecto: unde et apud vulgus obtinuit ut Bononia crassa, ad est, pinguis cognominetur. — e idem errodo, cuius orientali rive Centensæ castrum adiacet. — 1 Herio dubio an non hæc eadem soror eademque illi gratia narrata num. 157.

AUCTORE
J. G. G. S.
SILIO

ob etiam in
partina libe
rali.

aut. l. v. s. l. o. s.
j. n. e. c. i. t. a. t. a.

d. r. e. m. i. s. s. i.
u. a.

capit. sup. e.
tam.

D
contusionem
gravem

letalem infirmitatem,

rus contrac.
tum,

E

Codicem ratio-
nem amissum
restitit.

F

sup. infra v. c.
lib. n.

A

CAPUT XVII.

B. Catharinæ alia miracula posteriora.

Curantur fe-
bris lethalis,

Dominus Jacobus Antonius Arconati, Nobilis Mediolanensis hærebat affixus lecto, cum annus millesimus quingentesimus octogésimus novus ageretur, gravissimam ob febrim, et a medicis de salute ejus desperantibus, habitam pro lethali. Pro hoc materia ejus, Domina Comitissa Margarita Trulei Borromæa, votum vovit B. Catharinæ, et subitam retulit sanitatem. Idem haud multo post duriciæ morbo ad extremum vite discrimen adductus, recordatusque auxilii simili in articulo alias sibi a Beata præstiti, alterum emisit votum, cujus reus argenteum misit anathema, cum attestacione authentica utriusque miraculi Domino Gabrieli Beati, medico Bononiensi, rupta in pectore vena, nullis poterat remediis consolidari: itaque apportari sibi bombacium Beatæ voluit, quod statim ad pectus admovit suo, cum stupore omnium circumstantium, liberum se omni malo dixit.

dysenteria.

B

175 Ejusdem ad recuperandam sanitatem intercessionem usus est medicus etiam alter, Excellentissimus Dominus Guido Monticellus, anno supra memorati seculi nonagesimo primo, cui in dy-entericæ fluxum periculosissimum transierat gravis, quem patiebatur, morbus; non sine febris maximisque doloribus, propter quos de vita desperans ipse, discessum ad alteram vitam parabat. Habebat in familia aliquos B. Catharinæ singulariter addictos, hi ad monasterium ejus mittunt, et Sororum poscunt orationes: quibus impetratis, nocte quadam, cum vehementissimum eum urgeret dolor, ad alterum lecti latus strepitum quemdam audit; eoque se obvertens, vult clarissime Beatam Matrem supra ipsum lectum genibus flexam, eique agnito, cum timore lætitiæ summe admixto, statum suum commendavit, supplicans ut sanitatem suam impetraret a Deo, sibi que inspiraret, quid sibi ad illum Denique honorem agendum esset. Tum voti ejusdem cogitationem mitti sibi sentit: facit illud, subitumque levamen percipit tum quidem; intra breve autem tempus plenam sanitatem: cujus publicum testimonium, manu scriptum sua et coram testibus atque notario rite firmatum, ad monasterium gratuitum-bundus attulit.

pilla mori
bunda,

C

176 Adolla, filia Joannis de Osseims, annorum erat decem, quando ingravescente indies, quod lecto ipsam atlixerat, malo, neque loqui jam amplius, aut certe non intelligi si quid eloqui vellet, neque alimenti quidquam sumere poterat: Sic ut de vita ejus actum diceret medicus, homo expertissimus in paucis. Itaque in civitatem egreditur pater, unigenitæ mortem jam certam ploraturus inter amicos. Interim a nescio quo exorata pro moriente Catharina est, et puella ea aqua est lota, qua sanctorum corpus abluerant sanctimonialia; eoque facto subito convalescit. Redempti sub vesperam patri anxioque de filia interroganti obviam procedit uxor, ad manum trahens paullo ante mortem addictam puellam: et eam filiam tuam, inquit, B. Catharinæ aqua et orationibus Matrum Corporis Christi sanatum. Dicit vix potest quam ea subita commutato pereuberit animam afflictissimi patris: quem ubi collegit abinsperata lætitiæ sensu, vovit junctis aureum unum daturum se monasterio isti, quamdiu filia sua viveret: quod etiam post mortem ejus factum demceps est, fiebatque anno millesimo quingentesimo nonagesimo, quando puella jam viro nupta cum matre sua impetravit miraculo sanitatem juncta exposuit confirmavitque.

177 Catharina Veronensis, famula Domine Helenæ Cortellini, multis mensibus tantum in brachio-

rum altero patiebatur cruciatum, ut cum ille maxime intendebat sese, non cessaret integris diebus vociferari furentis instar: et vero poterat ad mortem adduci dolorum vehementia, si continuo fuissent acque intensi. Acciti medici, medicamina adlubita; at nihil profuerunt. Itaque propositum ei est, ut ingravescente denuo malo B. Catharinam invocaret, cujus tot passim narrabantur miracula. Hujus illa consilii laudiquamq; immemor, prima occasione usa eodem est, et nocte superveniente obdormiens. Beatam vidit prensantem brachium male affectum dicentemque sibi: Exurge: sana es etenim. Evigilat illa, nec mentis suæ satis præ lætitiæ potens, ingenti per totam domum clamore, non tantum familiares a lectis exiecit omnes, sed etiam vicinorum multos, arduantes grande aliquod infortunium acridisse: qui ut ipsam audire, pariter laudaverunt Deum in Sanctis suis gloriosum. Domina autem ipsius, cui dirim carcerina ad aurem iustarum pomu mens, caput depaveebatur ab annis duodecim; famulæ suæ exemplo in spem erecta sanitatis per eandem Beatam recuperanda, post expensa in medicos plus quam mille quingenta senti, per amicos in Aula Romana potentes extorsit a Pontifice facultatem, monasterium Corporis Christi ingrediendi; quo ex Apostolico indulto admissa, atque in sacellum Beatæ deducta, fusa ibidem oratione modo Catharinæ pedi partem capitis tegram admovit, subitoque se sanam Sanctimonialibus omnibus stupentibus ostendit.

struma hor-
renda,

E

178 Dorotea Fagnani, uxori Antoini Maldratii, oculis dexter pessime affectis, male totum affecerat caput, deformitatem spasmo, et cruciatum dolore tali, qui requiem nullam indulgebat infirmæ. Et ingravescens quotidie malum illius oculi cecitatem mirabatur, cui nullus se jam sanguis infunderat, et macula interius diu obduxerat: unde vix quidquam illo videre jam poterat. In his cum aliquot traxisset dies, devote invocavit B. Catharinam, atque omni extemplo levata dolore, sensit et sanguinem et maculas dissipari paulatim, intraque ipsum illum diem ita perfecte se liberam ab omni malo, quasi nullam unquam passa fuisset.

oculus inar-
mans,

179 Dorothea de Galeazzo ex Brittonensi castro, Bononiæ habitans, toto Quadragesimali jejuni tempore febris vexata fuit, quam demum pestiferam fuerat esse hentes macule declaravit: usque sensu amisso, certo moritura credebatur a medico. Solus ei restabat auditus, per quem consanguineus ejusdam sui, qui visitande ægræ gratia advenerat, vocem admisit dicentis ad aurem, ut B. Catharinæ opem imploraret, votumque faceret visendi corporis, cum aliqua oblatione, si recuperaret sanitatem. Fecit quod monebatur ægra, et continuo supra lectinam suam Beatam aspiciens, ita est eo visu recreata, ut de lecto desiliens coram omnibus, sanam se liberamque professam sit.

venifera fe-
bris,

F

180 Angelica (que Antonio Trincheda Bononiensis civis postea uxor fuit) juvenula cum esset, tanta opprimebatur tussiendo passione, vix temporis continuo spatio, ut ea aliquando suffocanda crederetur: quæ et per vastatem sequentem nihil minuebatur malum. Interim Augustus mensis adiit, in eoque Virginis Mariæ festum, quo die omni populo consuevit spectandum exhiberi corpus incorruptum. Venit ergo ad ecclesiam monasterium cum ceteris Angelica: ibidemque a superveniente tussi pressa, sic ut ne semel quidem posset Domnicam absolvere orationem, Beate sese ex animo commendavit, cum voce requiret: et exultantem fuisse docuit subito liberatio, et in reliqua deinceps vitam concessa a malo isto in unitas.

tussis molesta,

181 Eadem primo sui matrem in anno uterum ferens, adeo molestum onus sensit, ut nec viam

libere

ALITORE
JAC GRAS-
SETTO
pietatis
militis CRU-
cians in cell
tus,

A habere posset, nec alio cibo refici quam modico pane fructibusque, atque hunc ipsum paulo post fastidians stomachus eructaret: septimo autem a conceptu mensis universum ei corpus sanguineae bullae crustaeque majores ac minores aperuere, tanquam leprose, idque cum furore tam horribili cruciatibusque tam diris, ut quamvis promitteret medicus cum puerperio cessatura haec omnia, ipsa tamen mortem optaret quantoque; et vel praecipitio vel alio violento modo suum miseris tantis querere daemone male suadens suggereret. Tandem suae obm benefactricis recordata, instanter petuit aquam Beatae adferri sibi: qua ubi est in ampulla allata, relicto lecto in genua se dimisit, coepitque eadem corpus tingere. Quamvis autem lavabat illa, tantam partem mox liberam a doloribus sensit: atque intra dies octo plenis viribus restituta, venit ad monasterium Corporis Christi, Beatae suae advocatae gratas relaxata.

puella aposte-
matibus exco,

B 182 Petrus Avonialis et Flox-lili de Alexandria, conjuges, et cives Imolenses, filiolam habebant, cui post primum vultu respiciendum, viginti duo evata foetissimam apostematam, tenellum corpusculum pene totum absumperant: inter haec unum in guttore, alterum in collo fuit, quibus caput supra alterum oleum quod erat in pectore inclinare coepta, mentum quoque jam pectoreculo adhaeserat; sic ut absque periculo incidere nequiret separari. Tanto malorum adeo ferocem curam nullam per annos plures cum inveniretur modicum, Bononiam advenero affluctissimam parentes, famam miraculorum frequentium provocanti; factaque oratione voverunt se adducturos ad Illam, si sanaretur, alioquo ad Beatae honorem facturos. Reversi in patrum nuntiavere filiam, quod pro eius mendacitate obtinenda egissent: inde tantum illa concepit gaudium illamque recuperanda salutis, ut mentum a pectore, cui adhaeserat, citra dolorem illum avulsit: plagam tamen et ante humilium, moritura brevi etiam tunc timebatur. Verum sub novarum sapientis diei inventa puella est toto corpore sana, nec quidquam e plagae reliquum retinens praeter vestigia cicatricum, ad magis miraculi evidentiam cunctis inspicere volentibus ostensa Imola, atque etiam Bononiae post novem menses, quando parentes cum illa eo voverant ex voto, et coram notario testibusque maxime hujus miraculi veritatem in tabulas legitimas referendum exposuerant. Beataque tum adeo sua vegetoque puella, ut totum illud iter pedibus emensa sit, passibus quantumvis validum equum ambulatorem: tempus autem patris nunciandi anno millesimo quingentesimo nonagesimo quarto, vigesima sexta Augusti die signatum reperitur.

vater vultu
infirmitas

C 183 Torquatus Monaldini, Illustrissimi pro tempore Legati Bononensis Cancellarius, civisque eadem in civitate honoratus, molesta laborabat stomachi aegritudine, cui febris atque mala accesserant, erubraque deliquia adherabant: inter qua B. Catharina se deprecans, petiit illius Paternitatem adferri sibi, quam statim ac induit, formulamque orationis simul submissam a monachis recitavit, sanum se postero die reperit: et hoc munus suae testificatione constare voluit omnibus, rogato etiam ad id Notarium, ne quid deesset consuetae solebantur condito de hoc miraculo instrumento.

puer moribun-
dus,

184 Joannes Hieronymus, filius Equitis Guidonis Vaini, Nobilis Imolensis, cum quatuordecim aut octodecim mensium attingisset aetatem, febris molesta correptus est, qui cum post sextum ab ortu suo mensum, fere contractum reddidit: atque ab ipsis qua adhibebantur medicamentis vires somens, ad extremum terminum languentem deduxit. Vesperam afflicti parentes pervigilem egerant apud moribundum

D filium; quem tantis in angustiis diutius videre non sustinentes, tandem uncillis quibusdam servisque domesticis commendarunt, sua eum benedictione, tanquam deinceps vivum non visuri amplius, munientes; aconomoque imperantes, ut si nocte ea moreretur (quod pro certo habebant) prius quam ipsi de lecto surgerent, eundem curarent sepeliendum, ne interesse cogerentur sua funesto spectaculo. His sic digressis, perstitit apud infantem matrona quadam, aretissimo sanguinis vinculo eidem conjuncta, Domina Hippolyta Codronchi dicta, quae parte nonnulla Vite et miraculorum B. Catharinae jam pridem cognita, eidem infantulum cepit magna cum fiducia commendare, addito voto si convalesceret. Vix illa voverat: subito puer prae se tulit evidentia volentis sanitatis signa, intraque brevisimum tempus totus convaleuit, anno millesimo sexcentesimo: prout ex actis authenticis constat, quae a publico tabellione ac testibus legitime firmatae sunt.

185 Frater Raphael Bernardi Bononiensis, Sacrosanctus Cappucinus, incurabilem per septem vel octo annos plagam in talo circumtulera, donec exulceratae pes, aetique ex eo dolores, lecto cum affligerent; in quo nullam noctem diuque requiem capiens, velut spasmo correptus totos quadraginta dies jacevit, magna cum sua pauperumque illorum Religiosorum molestia, qui dolebant nihil a medicis ad vulnus curandum accessit opus promitti. Ergo alibi eam quaerendam ager videns, cum esset B. Catharinae devotissimus, vespere quodam coronata omnia atque unguenta abiecit, et particulam de Bavaria Beatae revulsam imposuit vulnere: eademque nocte quietioram solito somnum cepit. Mans autem facto invenit melius constitutum vulnus, eandemque particulam eodem reponens loco iterum quietam noctem habuit. Sequenti autem mane curvisse plagam, ac ne cicatricem quidem suppressisse vidit. Nec enim cicatrix vocari potest in pelle, alias aequaliter levi, apparens macula valde exigua, in signum miraculi patris relicta.

incurabilis
plaga in talo,

F 186 Domina Marchionissa Anna Turchi Gualonghi acerbissimis in puerperio doloribus Ferrariae torquebatur, nec curari poterat, propterea quod foetus esset inversus in utero; et vel matris, vel prolis, vel utriusque mortem necessario secutorum Medici atque obstetrices judicabant. Implorata erant Sacerdotum suffragia, adhibita Religio, divina denique et humana media tentata omnia: sed frustra. Valde igitur tristis dominum revertitur P. Joannes Baptistus Lambertinus, illius Confessarius, qui et ipse Reliquias aliquas ad ipsam attulerat: atque de via in ecclesiam Corporis Christi ingressus, cogitare incipit de B. Catharina Bononiensi, quam, Bononiensis et ipse, admodum religiose colebat: recitavit ad ejus honorem Rosarium unum, aliasque nonnullas preces, et pro salute Marchionissa: votum nuncupavit: cuius se rem intellexit, quando paulo post hominem cum spe in collegium reversus, tantum accepit, factum eo usque prodixisse in lucem, ut baptizari potuerit: deindeque illaesa matre, mortuum esse egressum.

difficile
puerperium,

187 Domina Joannina Cavalea, nobilis Parmensis, post quinque dierum febrem, nullam spem vitae de iudicio medicorum habebat reliquam: dictum ei fuit ad B. Catharinam ad recurreret, et exhibita per tres dies aqua potanda, qua sanctum corpus ablutum fuerat, ac mox prodigiose reddita, salus est, post votum de elemosyna Bononiam ad monasterium destinanda nuncupatum. Maria Liverani, Angel Vanti uxor, filium habebat mutum, eundemque ubi ad aetatem pervenit, amentem quoque esse compereat: votum edidit filium Bononiam deducendi

febris desperata,

mutus et
amentis.

A deducendi, et ille loquelæ simul et rationis accepit expeditam facultatem, atque anno millesimo sexcentesimo primo Bononiam cum matre venit votum completurus.

188 Laurentius Bedodi, aromatiarius, Parmensis civis, adolescentulus cum esset, grave in una coxarum vulnus acceperat, ex eoque persanato servabat cicatricem: juxta hanc post annos viginti ingens humorum conflavit copia: a quibus, cum maximos pateretur cruciatus, et remedia leniora prodesse nihil, faciendi per sectionem via fuit. Aderat cum sectio fieret Pater Cappucinus, Laurentii amicus, eique ex Bavaria Beatae partienlam tradidit, jubens ut quoties curando vulneri ceromata adhiberentur, toties illius lini filum unum apponeret plagæ: nec pluribus quam tribus diebus opus habuit ut perfecte sanaretur. Quod supra adhibitorum medicamentorum naturales vires fuisse medicus chirurgusque professi, eum curationis prædictæ celeritatem miraculosam judicarunt, talemque juridice interrogati confirmarunt. Hæc anno millesimo sexcentesimo septimo acciderunt: anno autem ejusdem seculi decimo octavo, dum hæc scriberentur, adhuc in vivis erat Laurentius, et ita se rem habere ipsi auctori præsens affirmavit.

B 189 Hinc miraculorum relatorum seriei, quam ex authentico pro canonizatione processu desumptam, futuram credidi fide dignissimam, adjungenda videntur duo (seu miracula lubet seu gratias appellare) in eum quidem numerum non relata: sed nihilo minori certitudine cognita mihi, qui Moniam hic indicatam sæpius interrogavi diligenter et quacumque fas fuit accuratissime examinavi juvenecula duas, de quibus hic pariter sermo erit. Quod autem cum prioribus non fuerint authentice consignata, ea causa fuit, quod cum ad intentum finem relata hæcenus plus quam abunde sufficerent, non judicabatur expedire, ut, pluribus quæ intervenire personis etiamnum viventibus, res illæ in iudicium adducerentur.

190 Adolescentula quædam monastico statui destinata a parentibus, sua in civitate nobilibus et honoratis, missa Bononiam est. B. Catharina venerandæ causa, ubi eidem a Sororibus datus libellus est, Vitam et miracula illius continens, quæ regressa ad suas, non multo post monasterium Parmæ ingressa est. Ubi cum aliquanto vixisset tempore, quietem ejus cepit malignus demon consuetis sibi machinis impetere, multas gravesque diffidentie, infidelitatis, inobediencie tentationes ingerens; quibus eam miserum in modum divexans, timorem haud sane leve-

fecerat, ut in proposito perseveraret. Cumque ad Deum, Deiparam, Sanctos confugiens, Patribus quoque spiritualibus molestias illas manifestans, multo labore profecisset nihil, in memoriam tandem venit eorum quæ Beatam quoque Catharinam passam esse aliquando audiverat: libellum supra dictum quærit, eumque legens relegensque deprehendit plane similes esse eas, quibus Sancta tot annis exercita fuerat, tentationes: itaque illius se patrocinio committens, quæ posset aliis malis experta compati, non vanam fuisse suam fiduciam sentit, serenata mox mente pristina restituta tranquillitati.

191 Eodem in monasterio, annis aliquot post, collocatæ fuerunt puellæ duæ, prædictæ Religiosæ Sorores uterinæ, Christianis ibidem moribus informandæ, et, si mens eo ferret, etiam Deo consecrandæ per vota, quando justam attingissent ætatem. Non multo istic habitaverant tempore, quando deprehensum est maleficiis esse intoxicatas, non sine parentum monachæque sororis dolore magno. Adhibiti exorcistæ nihil profecerant; proindeque iudicatum fuerat minime expedire, ut intra claustrum diutius tenerentur, paternæ in domo securius minorique cum incommodo curandæ: sed nec ibi quidquam profuere remedia, quæ adhibebantur varia. Inter hæc intelligit Soror monacha, Sacerdotem quemdam Parmensem, virum pium, peregrinationem Lauretanam habere in animo: advocat eum ad se, dataque in iter elemosina rogat, ut Bononia transiens, accedere velit ad ecclesiam Corporis Christi, ibique ad B. Catharinæ corpus, Sacrum facere et pro sororum suarum liberatione orare. Quæ dum ex comitatu Sacerdos Bononiæ exequitur, post duos tresve dies quam Parma discesserat; Exorcista, qui sacras adjurationes adhibebat Parmæ, puellas plene liberatas reperit: neque exinde quidquam senserunt incommodi in præsentem usque diem, quo hæc Parmæ scribimus, mense Julio, anno seculi hujus decimo octavo. Et eorum altera sana atque incolumis reversa ad monasterium suscepit jam in capite corollam, monasticum habitum intra menses paucos susceptura; quemadmodum mihi per schedulam ex eodem monasterio nuntiatur: cum utraque autem sana et valente egi sæpius, ut paulo ante professus sum. Hæc sunt quæ de B. Catharina Bononiensi ad piarum animarum solatium, multarum auxilium, ipsiusque in primis Beatae et Dei Opt. Max. honorem scribenda accurrerunt: ipsi laus et gloria sit in secula seculorum, amen.

a Distal. Inola a Bononia sedecim passuum millibus ad Orientem itinere rectissimo.

DE S. FRANCISCA

ROMANA FUNDATRICE OBLATARUM TURRIS-SPECULORUM.

Commentarius prævius.

§1 Cultus ecclesiasticus: res gestæ et visiones a Confessario scriptæ.

N onum hunc uem uobis claudet, quæ propter cultus præcipui prerogativam Romanæ Ecclesiæ factus nunc orditur, S. Francisca; sexui suo in omni statu ac vivendi conditione a unitandam proponenda. Hæc vel a patria Romani ducta, vel a mariti nomine de Pontinnis; eodem mortuo, re tradidit in eam, quem ipso vivente creverat in Urbe, congregationem Oblatarum Deiparæ Virginis, sub Regula S. Benedicti ejusque speciali observantia, qualem ea profertur Congregatio, quæ nomen a Monte Oliveti habet. Eadem Francisca post sæpe tentatam canonica-

tionem, Sanctorum Catalogo adscripta est tandem a Paula hujus nominis v, a quo etiam toti Olivetani Ordini concessa est plenaria peccatorum indulgentia, in die ipsius festo omnibus Christi fidelibus proponenda; quemadmodum intelligi datur ex Antonio Pauli Martini, indicante in sua Bononia perlustrata talem gratiam hoc die proponi in ecclesia S. Michaelis in Bosco, quam extra illius civitatis portas Ordo iste habet: qui etiam Officium de eâ ecclesiasticum totum sub ritu Duplex perageat cepit jam inde ab ipsa canonizatione illius, id est, ab anno MDCVIII.

2 Idem festum, ut ritu eodem celebrandum inscriptum est Calendario ad usum Fratrum Minorum recondato et anno 1631 Parisiis vulgato per Joannem

Officio duplex collitur ab Olivetanis,

et Francisca-ni.

A Maundrum, idque (quod merito admirorur) ut de Sancta Ordinis Seraphici : quo etiam nomine Vitam illius Hieronymus Camboni inseruit Legendario tertii Ordinis S. Francisci, sub annum 1648 Bergoni Italice excusso, asserens eam post obitum mariti suscepisse Confessorium cecepisse Fr. Bartholomæum. An sic opinandi occasione Hieronymus accepit ex annotationibus prædicto Legendario additis, et per Arturum a monasterio in Franciscana Martyrologia postea allegatis, nobis autem needum visis ; an vero antiquior etiam ista inter Franciscanos præcipua fuerit, non dicimus ; dum certum est, nulli illam aut veritate aut veri etiam similitudine viti. Etiam ex aliis multis, qui de vita Franciscæ scriperunt aliquid, manifestum liquet, statim a celebratis mariti resequi, ipsam ac ad suas Obitus curasse : cum quibus, prius quam in unam congregationem colligerentur, jam inde ab anno MDCXXX obtulerunt se Ordini Olivæ, sicut alie Ordibus se offerunt sub Rosario, Cordula, Ciagula aut Scapulari ; cum videlicet S. Benedicti Regula observandam suscipiant, perinde atque ipsæ fecerunt ; non quidem sub tali solennitate religione, sed sub confessione constanti propoant. Confessorium quoque tunc temporis habebat et habuit demeris unicum, de quo nunc utrum scimus, Joannem Matthei : Bartholomæo autem non scimus aliter usum esse, quam quomodo nunc est Fr. Hippolyto Olivæ ; nempe ut consiliario divinitus sibi ad Confessorium adhibito in illis, que rigentur congregationis negotium concernebant.

B Quæ tamen consequens hinc vultem est, vultem devotam fuisse Franciscam Ordini Franciscano, merito hic Ordo suam eam ipsam devotorem huius Officii solennitate profiteri potuit, et ut possit Apo-Italice Sedis indultum postulare ; necnon etiam ad universam Ecclesiam extensa vult vel facultas vel obligatio qualem nunc habemus. Facultatem primus Urbanus VIII anno MDCXXII dedit, omnibus sacerdotibus, ut si liberet de S. Franciscæ sub ritu Duplici in via Urbem, extra eam vero Semiduplex forent, usque ad x diem Martii, quæ unius propriæ Quadragesimæ Martyrum cultu occupabatur ; obligationem Innocentius X iulavit, et tandem universam sub ritu ferretur in propriis die, translata in divinum Martyrium prædicti. Quæ in constitutione credibile est vultem tribuisse Pontificem eiusdem Sororia sua Iulie Pauline precibus, Sanctæ huius Franciscæ Institutum inter Officium complexæ, plus communi patris curata, plurimum vero eremita Sanctæ merito, cui non poterat non offeri peculiariter, postquam illa penitus introspiceret sub Paulo X Rota Au-Itar, utque in causa eam vultem Beate Relatæ constituit.

C Præmissa de Franciscæ acceptatione aliquid, fuit jam supra memoratus Joannes Matthei, in S. Marie trans-Tiberinæ Collegii templo Canonicus et Curatus ; quodque ad rem nostram majoris est momenti, ipsos et præcipuum omnium Oblatarum per annos decem postremos Confessorius. Hæc vultem illius raptusque et graves cum hactenus hostibus conflictus sic vultem in universaria, prout eripuit ab ejus ore, obedientie præcepto adire ut manifestandum plurima, que profunda aliquando humilitas ejus vultem involubili silentio premeva. Excepit autem huius illius temporis lingua, itaque etiam unum asserantur apud Oblatas Turris-speculatorum. Postquam motum illa ex vultem ab eis caput ut Beata honorati a populo, et crescentibus miraculis, post informationem de us acceptum, etiam processus pro ea canonizanda institutus erat, alterque (ut credebatur) ultimus futurus et decretorum esset præ vultem, qualem nunc post mortem Sanctæ undecimo confectum vultem ; idem ille, que Italice scripserat, Latine vultem reddidisse, usque præcipuum vultem vitam ipsam ac miraculorum signorum, quam habemus.

D Quod quæmet suus interpret fuerit, maxime per- suadetur, considerantes in Latino textu omnia se esse omnia, que ad Oblatarum institutionem spectantia non poterat scribi absque crebra ipsius mentione ; a qua ut ipsam modesti prohiberet, alius tamen nemo obstaret, quamvis ita in Italico reperisset, uti reperiri vultem, quæ in Latino textu omnino vultem. Quod etiam præconi vultem vitam atque miracula voluerit, que nescio qua de causa inverso ordine non vultem, præbi epilogus, ita exor- diens : Postquam superius dictum est de Vita et Visionibus et miraculis huius Christi famule B. Franciscæ ; nunc in brevi epilogatione dicendum est qualiter ex huius tenebris mundi caligine ad supernam, vinculo carnis soluti, ad æthereas migravit vultem. Hinc igitur ordini per ipsam nobis præscripto insistentes, omnia in tres libros dividemus. Primus vitam et miracula ante atque post mortem patris continet, vultem visiones, tertius conflictus cum demonibus, atque nonnulli circa vultem, et que damnatis supplicia ingerunt, que divinitus revelata. Et primum quidem ac tertium librum dividemus more nostro in capita, re- jectis ad unigenem titulis, quibus illi distinguebantur ; secundum vero librum in retinemus, ut vultem, per seriem et numerum visionum digent. Scripserit plurimum, quæmet vultem et vultem referant Itali- cis, in vultem vultem ; ortographiam nihilominus Latine sequendo, sic ut ibi ille scribit securus, pronus, recomandare, advertere ; scribam securus, pronus, recomandare, advertere ; idemque nobis licere vultem circa quosdam vernacula lingue proprietates ; que secum hactenus declinationem a quarta, neutrum genus a Masculino, aliisque similia non distin- guens, easdem etiam latine scribitur ingrat ; ut cantis jam cantibus, conceptis pro conceptu, thronum pro thronus. Cetera que hactenus notari poterant, in notis accurate explicamus.

E Domus autem prædicta unum ex authenticis Domus nostræ Professæ Romanæ exemplari MS. sub ini- tium huius seculi vultem, ad usum P. Julii Brini, Vitam S. Franciscæ scribere aggressi, eam Mantu- scripti ex autographo Turris-speculatorum fideliter trans- scripti ut cyrographum habemus, operam dedit Joannes Nulazi Sacerdotis nostræ, apud Adm. R. P. N. Gen- eralem pro Assistentem Germani Substitutus, et plurimum editis libris vultem inter nostros ; qui pro sua singu- lari regi nos benevolentia et usque promovente San- ctorum gloria vultem, ad vetera plurimum suæ occupatio- nes et curas, non est diligenter hanc quæque adjecte, ut unum quodque solum, prout illud in Belgium mit- tendam erit, ad originale suum vultem vultem. Tanta tamen diligentia sua curare non potuit, nec vero debuit etsi potuisset, quo minus in posteriori cyrographo non essent errores vultem, qui fuerant in priori, ac forte in ipso autographo Matthei, præcipuum vultem vultem vultem, et quædam subinde verba præter- missis, que ad præcipuum sensum plane requiri vultem. Hinc ergo defectus ne unum moraretur lectorem scripturam vultem, et vultem vultemque Italice per se satis vultem, verba nostra vultem, ubi opus erat ; sed [] vultem, ne cui suspecta sit liberæ nostræ, quæ eadem stylum præcipuum vultem

§ II. Quædam circa prædictum Confessorii scripta Lectori observanda.

Maria Magdalena Auguillara, sub eam nomine prædicti Vitæ, eam potorem postea Latine dubitans post scripta Matthei, librum eamdem vitam tertium ex- oritur ab hac præfatone : Seraphica hæc Dei summa Franciscæ mentis tam pura fuit, tam vultem in Divinum

an horum
3 Ordine recte
adscripta ?

cultu a liber
alio officio
Semiduplex in
libitum.

deinde dupli
de præcepto :

Visiones et
conflictus ejus
Confessorii
vultem huius
re scriptis.

et Latine ver
it.

Adita Vita et
vultem vultem
summaris.

Omnia nos in
tre libris di-
vidimus,

Scilicet vultem
plurimum vultem
vultem

re authenticis
q.

F

reque
vultem
vultem

A Divinum amorem voluntatis, ut semper parata atque disposita videretur ad iutam cum Deo unionem. Itaque sive Dominico Corpori in sacrosancto Eucharistiæ Sacramento communicasset, sive in domestico oratio divinis rebus meditandis applicuisset animum, frequentes a sensibus patiebatur excessus. In his autem oblatæ eidem divinitus sunt illustrationes variæ seu visiones, quas hic consilium est conjunctim exponere : tum quia insignem ipsius sanctitatem, multis et claris argumentis manifestant, tum quia plurima continent documenta animabus, cælestia cupide meditantibus, profutura. Quod tamen priusquam aggredior : quædam præmonendus mihi lector est. Primum, quod, licet post communionem atque orationis tempore ita frequenter in extasim raperetur, per annos tamen quadraginta quinque vitæ ipsius, id est, ab anno salutis humanæ MCCCXXXIV usque ad MCCCXXXIX, neque ab ipsa neque a Confessariis ejus quidquam de illis rebus scripto notatum sit, quod quidem ad nostram cognitionem pervenerit. Primum Joannes Matteotti Sanctam adegit obedientiæ præcepto, ut quæ vidisset audissetque in suis raptibus, hæc sibi, scripto eadem excepturo, narraret.

ar. no solum
1430 notari
cepit.

B 8 Alterum punctum notatu dignum est, quod idem Joannes incepit quidem ab anno MCCCXXXIII minutim et distincte describere conflictus S. Franciscæ cum dæmoniis, revelationes, contemplationes et extases illius : post duos tamen tresve annos, non nisi pauca admodum consignavit scripto : nam a fine mensis Junii anni MCCCXXXIII, usque ad festa Natiuitatis Christi in fine mensis Decembris, a quibus eo tempore sumebatur novi anni initium, nihil omnino inscripta retulit verba, quæ intuita Sancta passave fuerat : anno MCCCXXXIV sex septemve dumtaxat extases annotantur, XXXV anno non nisi tres : annis vero XXXVI et XXXVII singulis annis singuli : nullus omnino anno XXXVIII : duobus autem sequentibus annis notantur item singuli in singulis. *Facet tamen earum abundantia verum, quæ primis illis duobus annis fuerunt notatæ, ut de sequentibus annis facere judicium liceat : causam autem intermissæ scriptiois hanc putamus fuisse, quod in posteriorum annorum raptibus eadem fere offerrentur, quæ in primis, nec opera pretium videretur tam accurate notare singula, solo ferme temporis discrimine secernenda. Idque multo magis usu venit in conflictibus contra dæmones : quorum modos varios primis annis notatos, credibile est identidem repetitos fuisse, nec sperari debebat in eisdem totos relegendis tum potentem futurum esse lectorem, quam ipsa Sancta fuerat in illis perferendis.*

agitur ad an.
1434

C 9 Porro ultra et post eos raptus, qui ultimis Franciscæ annis notati reperuntur, sequuntur alii viginti septem, nullius anni characterem signati : quos tamen ne propterea credas ad ultimum annum omnes pertinere : contrariam omnipatibit explicandis ad Visionem LXXXIV. Potius existimandum est ipsos ex eis fuisse, quos vel passa est Sancta antequam ejus confessionibus aures dare ceperat Joannes, curruerit autem postea ex ea discedere : vel quos ipsa non indicavit tali loco ac tempore, quo vocabat Joannem ordinatæ ac velut ex ore dictantis excipere seriem eorumdem : absunt enim omne ab Italico textu, cujus solius usus videtur, fuisse in ea Vita conscribenda, quæ sub Anguillara nomine extat. Ut autem oblatas Sanctæ istis in raptibus visiones prurris, Latine reddens Joannes addidit : sic e contra prætermisit plerasque omnes, quæ ad Oblatarum congregationem pertinebant, ob eam quam supra diximus causam : ut opera pretium facturus videretur, qui utrumque contextum inter se conferens, illas quoque quas hactenus desideramus visiones submittere nobis aut seorsum in lucem dare laborabit. Interim earum desiderium lement præcipue, libro 4 Italice Vitæ insertæ in eo loco, ubi

In Latina versione alii 27 anni.

aliquibus etiam
visionibus insertis
sunt.

de institutione Congregationis Oblatarum ex professo agit.

10 Idem Joannes Matteotti dæmonum, quos passa est Sancta infestationes Italice similiter a se conscripserat, Latine faciens, prætermisit, quod in Visionibus fecerat, annum divi magis signore litteris, quibus talia occiderant : quos tamen satis accurate notatos habuisse in Italico textu, colligimus ex libro 2 Anguillariæ (hujus enim nomine semper utemur, quamvis alius fuerit operis istius auctor) ubi conflictus isti per ordinem referuntur : et snus fere unicuique annus ac dies assignatur : quod inde acceptum nos quoque in annotationibus nostris ad eosdem conflictus (qui nobis librum tertium constituent) fecimus. In Visionibus porro imprimis est observandum Lectori, uti recte monet Anguillaria, quod multa ex his, quæ Sancta a sensibus abducta vidit, habenda dumtaxat sint, ut meditationes piæ et contemplationes ipsius propriæ : eaque potissimum quæ mysteria Vitæ ac Passionis Dominicæ spectant : idque ipsum facile inter legendum cognoscetur. Non tamen propterea negari potest, quin iis admixtæ sint veræ quedam revelationes, et tales fuerint, quas habuit circa fundamentum Oblatarum Turris-speculorum, et circa panas partim Romanæ urbi ab ultore scelerum Deo inflatas partim ipsius Sanctæ deprecatione cohibitas. Nos autem, inquit Anguillaria, discrimini hujus judicium vel pio lectori vel superiori arbitrio relinquentes, indiscriminatim ea proferemus, quæ in antiquis illis et omni acceptione dignissimis scriptis continentur.

conflictus quoque ordine temporis descripti.

Quædam ut pie meditantibus saluti ac iungenda.

13

11 Denique necessario intelligendum est, quod in extasim rapta Franciscæ non semper maneret immobilis in quieto silentio : sed aliquando movebat se et varios actus faciebat, earum rerum et affectionum expressivos, quas videbat vel sentiebat in rapto : sæpe etiam extatica loquebatur, ac ferine Postarum more, intercisa et in rhythmos conformata oratione atque usitata temporis illius phrasi : a qua cum non parum recesserit hujus sæculi usus, satis habebimus, inquit illa, præcipuorum capitum sensum substantiamque verbis ex hodiernæ locutionis lege acceptis aptatisque exprimere. Non item nos, quibus alius totus operis primus scopus : ut nempe prima quaque de singulis Cæciliæ monumenta pura et quantum possumus assequi integri in Dei ecclesiæ conserventur : quod viris eruditis et sinceram veritatem in illoque suo adlitteratam antiquitatem amantibus gratissimum esse novimus. Addimus autem ipsius, quem exhibebimus Latini textus autographum exhibitum fuisse Judicibus commissarius in causa comminationis, facti illæ anno MCCCXXI, quorum processus citantur in relatione postrema per Auditores Rotæ coram Paulo v facta et magna ex parte inferius proferenda : ubi ex Joanne Cardinali de Turrecremata in prologo ad Revelationes S. Brigitte ea signa exponunt, quibus illorum et falsæ Visiones a veris divinisque distinguuntur, ac demum concludunt, per istas conditiones excludi ab illusoriis visiones hujus beatæ mulieris satis constat ex libro, quem ejus Confessarius scripsit : ubi nonaginta octo fere visiones referuntur, in quarum ultima refert, hæc humilem ancillam Christi sæpe dixisse, quod supradictas visiones ac revelationes firmiter submittebat determinationi sanctæ Romanæ Ecclesiæ, cum qua et pro qua cupiebat vivere et mori.

Quomodo in extasim haberet Sancta.

quam non oblitam illius visionibus fuerit.

12 Triumphales conflictus quos ipsa Dei ancilla exerceat dum viveret cum malignis spiritibus sequuntur tractatus de panis, quas anime in inferno patitur : et nobis librum tertium constituent. In hæc tractatibus, quorum in pauciora capita diversorum titulos conjunctim dabimus, diffuse narratur omnia, quæ in uno alterove rapto intra exigui temporis spatium obiecta fuerunt beatæ illi anime : de quibus omnibus, ut dicitur num. 32, admirata Dei favula, quomodo

quomodo inferni pennis

scilicet

A scilicet sartagines et alia instrumenta stare possent in inferno : declaratum sibi fuit, quod talis visio ei demonstrabatur ad hoc, ut posset comprehendere, non quod hujusmodi res in inferno essent; sed quod anime ibi existentes patiantur hujusmodi penas, acsi predicta instrumenta ibi essent. Et iterum num. 53 clarus : Ex quibus quidem tormentis innumerum angustia ipsa Deo dilecta, considerans, quod anime carum non habent, et eis abstrahatur cor : Raphael Angelus, in somno societatem a Deo missus sibi declaravit, secundum suum desiderium dicens : licet anima carne careat, tamen quousque veniat ultimum iudicium, materialiter iudicatur secundum corporis partes. Quia licet anima sit spiritualis, induit tamen naturam materialem : sed post ultimum iudicium et corpus et anima puniuntur talibus tormentis : quod idem fere repetitur num. 73. Neque vero difficultas captus est, quomodo anima separata a corpore eadem, quas sustineret in corpore, divina hoc operante justitia, possit in gehennam sustinere dolores; quam est apud physicorum et anatomicorum rerum peritus ambiguum, quomodo huchio aut crure chirurgica sectione mutilati, prima post abscissionem diebus sibi videntur identidem eundem pati sensum doloris, quem in progressu curatione patiebantur, quando nondum abscissam erat crura aut huchium.

B Nulla igitur ex his equis particularis hic difficultas, qua minus ejusmodi de inferno visiones divinitus oblata fuisse creduntur : ut non eque facile est deponere, quo tempore eas Franciscus viderit, Julius Ursinus noster sensisse videtur, quod acceperit circa annum MCCCXXIII : quandocumque ad eum annum referat Laurentius Murici exitum et gravem Franciscæ morbum, quem ita visio secuta miræ sit. Eundem sententia censeri potest fuisse Anghilario, quomquam nullum ipsa tempus exprimat, quatenus eundem cum Ursino sequitur narrationis ordinem. Neque vero nullum ita notandum fundamentum invenitur in hęc verbis numeri 47. Erat autem illi societas (que adheci Sanctæ spiritum per inferni clivista videbatur comitari) Angelus Raphael : qui nihil non videbat domesticum illum Angelum, de quo dictum est superioris, qui datus fuit a Divina providentia in custodiam ipsius. Caput enim hic Angelus et domesticus esse uno post mortem filii eius Evangelista animi, atque itea anno MCCXXIII; ita venenque assistentem Franciscus in figura humana, ut scribit Confessorius ipse, unde hoc est Eclixia in illius festo Oratio : Datus qui B. Franciscum familiam tuam inter cetera gratis tunc domo familiari Angel consuetudine dilexisti; concede quousque in intercessionis eius auxilio Angelorum consortium consequi mereamur.

C Nihilominus difficulter nobis persuademus, quod Johannes, qui de Vita rebusque Sanctæ, antequam Confessorius ejus esset, pauca admodum scripsit, visionem ante unius tam multos præteritam voluisset tam accurate dicere, tam perfecte describere ex ore dictantis. Quia autem ipse scripsisset dubitari non sinuit, non tantum idem in omnibus styli (posset enim concepi ab alio penam Confessorii Italice scriptum Latino rediditisse) sed idem ubi quo procedendi modus, qualem saltem ipsum cum Sancta norma tenuisse, ex obedientia præcipiendo ut ediceret, exirepe et credere passito, quidquid sibi in exteri occubisset. Ino heri non dubitemus quiri deum velis meditando sese applicans Saveta, maxime post Communionem sacram etiam sub prioribus Confessoribus, potiretur potius quam ageret aliquid, et a sensibus sape abstracta anima in altissima penitus contemplatione dehygeretur; nullum tamen invenimus fundamentum asserendum, quod ante annum MCCXXXII experit agere cum Franciscus Deus per visibulum rerum spec es, imaginatrix facultati et per hanc intellectivæ objectas. Itaque verba illa adhuc non videbat domesticum illum An-

gelum, putamus non debere sic intelligi, quasi ante illam visionem nondum familiaris Angeli sui presentia frui coepisset Sanctia : sed sic ut intelligatur, præter morem eum non habuisse conspicuum, cum talia sibi inciperent ostendi. Quibus in hunc modum explicatis nihil oblatore potest, quo minus etiam ad extremos viri ipsius annus, quis in domo suarum Oblatorum exegit, terrifica hæc visio pertinere existimetur.

D Cur autem voluit Deus hunc Joannem, præ ceteris Franciscæ, quos ante habuerat, Confessorius ejus veluti Secretarium esse, et tam minutim intelligere singula, que in sancta illa anima agebantur? Non alia profecto de causa, quam qua decreverat illo uti administræ præcipua ad instaurandam Oblatorum congregationem : quod ut persuaderetur homini imido, siloque et alius plurimum effundendi statim enim voluit ostendere, ne quidquam in hoc opere humana sibi arrogaret industria opus fuit ejusdem intellectum proavis continere, quod D. v. no spiritus ageretur Franciscus in negotio tam per se arduo tamque alieno a Joannis ingenio. Id autem maxime obtinebatur frequentibus purissime illius mentis exercitiis, quorum oculatus arbiter saepe ipse fuit, nulla non experimenti genere probans an essent a Deo, que ipso sibi ab illo dicebat manifestari. Negotio porro secundum Dei destinationem intra triennium confectio, cessavit fortasse illi visionum extraordinariorum frequentia; et hæc altera causa esse potuit, cur ab anno MCCXXXII ad XXXIV visiones tam multe reperiantur notata, de unius nitem subsecutis aut nulla aut pauca.

§ III. Alii de Vita S. Franciscæ Scriptores.

Quidquid de Vita et admirandis exortis hujus Sanctæ scribi poterat, abscorum delituit per unum et dividuum seculum inter Joannis Mattioli MSS et processum juridice formatum instrumenta, magne pulchritudinis utique, virisque eruditissimis va lecturis propemodum inaccessa. Etiam de persona tam velibri tanto tempore nihil in lucem proditit, nisi tvere aliquid ab auctore, vel sic negligenti ut non curaverit, vel sic festino ut non potuerit ita tam authentica scripto inspicere; prout Julius Ursinus indicat in epistola ad Oblatos Turris speculorum dediculorum Vita, de qua mox acturi sumus. Libellum istam necesse nobis videre tenet; ut de eo possimus quidquam indicare, vel de stylo aique auctoris certi aliquid indicare lectori : verosimile est Cardinali Baronio, suas in Romanum Martyrologium notas scribenti, vel ignorantem vel contemptum fuisse, ut propterea satis sibi fecerit eam scripsit : Legi ex Archivo ejus monasterii duos MSS codices, quibus ejus præclarissima neta et miracula quidem insignia, quibus tam vivens adhuc quam etiam post obitum claruit, testibus eximiatiss scriptorum monumentis sunt perpetuis consignata : quos Codices apparere, fuisse Acta gemini processus anno MCCXXXII et MCCXXXIII confecti.

E Ne igitur disturbatis culpe rea esset Roma, quod tantum vultatem non modo alia relinqueret ignorantiam, sed nec ipso satis curaret cognoscere, eo maxime tempore quo sub Clemente VIII magnis studiis primordium canonizationis desideratur negotium, sub ejus successore Paulo V, natione Romano, felix exitu terminon imi sperabatur; Julia Ursino, ex Petilianorum Comitum prosapia inter Romanos nobili, in nostram Jesu Societatem ante annos forte octo vel decem abscita, et magna eluquentia atque egregie virtutis laude fluerenti, mandatum est, ut ea oblatis que diximus Manu-scriptis conficeret opus tali argumento dignum. Amplum hic volumen composuit atque in quinque libros digessit, ex quibus non solum B. Franciscæ historiam lector discere, sed etiam mores ad formandos mores virtutesque exercendos principis instrui posset : verum illa operis proheritate factum est, ut ante perfectam canonizationem prodire

sub imagine
et circa an.
1413

et circa an.
1413

antequam fa-
miliaris Angeli
nospe in frue-
retur.

an vero just
annum 1420,

cum jam Con-
fessoria huius
ver. Joannem

Cur hunc
consecrum esse
Deus voluerit,

et cur post an.
1434 tam pauca
notaret?

Vitam S. Fran-
ciscæ usque ad
seculum 47
ostendunt,

et in MSS.
taientem,

primis Italice
collegit Julius
Ue. ans,

A prodire in lucem non potuerit a praeulo absolutum, deinde ut seculi curis implicati homines succinetiorem aliquam ac pure historicam narrationem desiderarunt: qualem credimus illum fuisse, quae a Vigilio Cepario (nostre item Societatis scriptore insigni, qui B. Aloysii Gonzaga Vitam circa eadem tempora vulgaverat) composita fuisse dicitur in bibliotheca Societatis, sed, ut illius alia plura, necdum edito.

lum Figilius Ceparius iudicat.

et Jacobus Fulgatus.

sub nomine Vigilii Ceparii Anguillarae vulgatus.

18 Hunc nos Vitam requirentes Romae, ubi diem suum extremum anno MDCCXXXI obiit, ipsam quidem non reperiri intelleximus; sed aliam interim a Jacobo Fulgato, nostri item Ordinis scriptore, elaboratam accepimus, quae sortasse a Vigilio jam ante preparatus usus plurimum, noluit alienum factum sibi suppressisse reri, sed totum laborem suum transcripsit Mariae Magdalenae Anguillarae Praesidi Oblatorum a S. Francisca institutarum, sub ejus vulgandum nomine, et Illustrissimae aique Excellentissimae Dominae Annae Colonnae Bavariae Urbis Praefectae et Principi Palestrinae dedicandam, prout factum est anno MDCCXLI. Est autem ca Vita, quomvis priori multo strictior breviorque, eodem tamen, quod ad materiam attinet, laege auctor, quatenus ab Ursino praeterita plurimum de confectibus Franciscae, revelationibusque ac visionibus complectitur, fundita item ab illa congregationis primordia, et varia in vita miracula: tum, quam ille nondum factam describere non potuit, sacri corporis mentem omnem et quae post eam votus illius devotis concessa fuerunt beneficia sonitatum.

potrema quoniam solo his Latine edita.

desiderantur innotuita et rursus ex MSS. colligenda.

Præquibus et tribus Auditorum Boix.

19 Istam igitur Vitam, instituto nostro tanto magis idoneam quanto verbis strictior materia copiosior erat, eo libentius Latinam fecimus, quod ita disposita esset, ut totam tertiam ac quartam librum (quorum argumentum ex originalibus Matteotti scripti primigenii auctoris phrensi utique nos habere gudebamus) absque ullo historice contextusque dispendio fieret omittere. Post hanc Vitam ad Matteotti scripta additam amplius nihil possumus desiderare, quam miraculorum per B. Franciscae mirita in vita atque post mortem putatorum accuratum narrationem, et praedictis processibus et juratorum testium depositionibus legitimis accipiendam: quippe quae Matteottus compendiose innotum ac veluti cursim absque circumstantiis propriarum ornatu adnotavit; Ursinus autem et Anguillarae pater admodum juvenique libaverunt, iste paucis, haec aliquanto pluribus contenti, et ab us, quae mortem secuta sunt de industria ablati, profertensque ex illis sic rite testatis volumem posse non contemnendum exurgere. Verum cum ea res impeditur sit, quam ut speremus futurum quemquam, qui codices tam vastos, et toti iudiciali formae umbagibus saletibrosos, totos excutere, et quae in rem nostram sunt excerpere ob alius vacuus possit; desiderium istud utcumque lenivimus impetrato ex donas nostrae Professae MSS. relatione trium Rotae Auditorum, in qua processuum ratiens habitorum reddunt Pontifici notitiam, universa causa examinata concludentes, procedi ad Canonizationem actuali posse, quandocumque suae Sanctitati placuisset.

unde ratiis Card. Præfati.

et hinc canonizationis actualis.

20 Ex hac commissis legum Doctorumque citationibus et exemplis ad rem propositam illustrandam quodcumque adductis, et us quae ratiens virtutes declarabant probationibus, utpote in historia Vitae concinnis repertiendis) cetera damus omnia, quibus vel studium promovendae causae rateus impensum, vel illustranda ratiens mortisque miracula, vel continuus ejus in populo Romano cultus explicatur. Hujus autem relationis sic edentis constituta altero quoque ex capite placent, quod ipsa videlicet sola sit aique unica, ex qua ratiens suam accepit Cardinalis Pinellus Episcopus Ostiensis et sacri Collegii Decanus, in secreto Cardinalium consistorio, quo postulata actualis Canonizatio est coram Pontifice habitam, et Romanis typis de more vulgata: quod item ex ipsa accepta sit et formata Pontificia Bulla, per

quam Francisca omnibus Christi fidelibus ut Sancta D proponitur invocanda: quam similiter habemus in Kalendaris Junii signotam et typis comertibus excusam cum subscriptione triginta quatuor Cardinalium; suis autem annobis verbotenus inseruit Abrahamus Brevius ad annum MDCCXXI.

Asi de variis scriptores indicantur.

21 Talibus autem, quae vel auctoritate vel antiquitate primos tenent, prolatis in hoc opere aut certe indicatis, nihil attinet scrupulose inquirere et enumerare ceteros, qui de hoc Sancto quomodocumque scripserit. Nihil itaque de Andrea Valladesio dicimus, qui, post spectantam Romae canonizationis pompam regressus in Gallias, ibidem depreparavit Panegyricum quem speculum sapientiae Matronalis inscripsit, ingenti verborum atque oratoriae amplificationis apparatu sola illa prosipientem, quae poterat ex impressa relatione cognovisse aut suis oculis ipse vidisse. Breviorum autem encomiorum, quae Ferrarius in Sanctorum Italia Catalogo, Bucetius in Orbis Benedictini Menologio, Arturus in sermo Gynaece; alique qui vel de Sanctis, vel de claris mulieribus, vel de Ordine Benedictino scripserunt, hoc loco praferendum ro minor hic utilitas foret, quod fore et Canonizationis illius se hausisse profiteantur. Plura habere et citare putant D. Secundus Lancellottus in sua Montsalvati historia, Venetus anno MDCCXXXIII excusa: sed non ultra quam quae citamus praferimusque, ut nunc quidem non debeat hac de causa a nobis operosius requiri.

E

22 Unum tamen adhuc supererat, quid si mandatum fuisset litteris, haud dubie merebatur totam hanc de S. Franciscae tractationem concludere: ardo scilicet illius translationis, qua in speciosissimam ex ere manratu arcum repositum fuisse sacrum corpus, pariterque ad nostrae confessionis ornatissimum forum, magnis sumptibus in festosaque praeparatum anno MDCCXXVIII esse delatum, sciebamus. Litteros igitur non minus dubios, quibus rei gesta narrationem, in archivo monasterii S. Mariae novae, ut putabamus, invenendam obtineremus: sed excusarunt quod quomquam hac de re fuisse litteris consignatum, Verum quod ipsi, ad nos propius pertinebat, neglexerunt facere, id ver distissimus nobisque amissimus Pius Augustinus Congregationis Oratori S. Mariae in Vallicella Presbyter, non prorsus pertermisit: itaque ex praeforo ipsius de Roma subterranea opere, brevem hujus actionis notitiam accepimus et subjunximus Vitae ex Anguillaria desumpta.

et notitia potest translatio.

VITA

ex autographo Romano MS.

Auctore Joanne Maffiotti ipsius Sanctae Confessario.

F

LIBER PRIMUS

De vita et miraculis S. Franciscae

CAPUT I.

Virtutes ejus per omnem vitam admirabiles.

Beata Francisca illustris ex nobili proapia duxit originem; Pater ejus Paulus Baxa magnatus est, mater vero Jacobella de Rofredeschis, ad mnes bonae vitae, et approbatae conditionis. Florentes adhuc juvenilibus annis hanc Christi famulam genuerunt, quae ipis aetatis suae primordiis quom mirabilis et quam praefora seculis esset affutura et maxime nostrae Urbi, immortalibus et aeternis virtutibus ostendit: eo quod ful erit diebus nostris velut Stella matutina in medio nebula: Unde cum adhuc esset in infantili sua aetate, signa futurae continentiae in ea apparuerunt: nam pati non poterat quod aliquis homo quantumcumque propinquus, quinimo Pater, tangeret eam, iure quo solent infantes a propinquis tangi et amplexari; neque cum pueris et cum puellis, ut

Nulli stirpe gentis.

infans dat spectata futuræ sanctissimae.

A

ut assolet illa aetas, aliquando ludebat vel versabatur; sed domi continuo residens, velut optima futura indoles, orationibus et jejuniis et aliis bonis operibus diu nocturno vacabat: ita ut in illo tempore usque ad undecimum aetatis annum vitam eremiticam ducere et omnibus insuper vicinis incognita vivere satageret.

ALCIBIO
10 MATTHIOTTI

capitulum infernalium

2 Cum autem ad annos pubertatis venisset, et crevisset in ea amor continentiae et castitatis, velutque Deo in virginitate servire, (quod assentiri pater ejus desiderio voluit) invita viro tradita est; et subito tam gravissima infirmitate corripitur, ut sequam per se moveri non posset. Et cum medicorum remediis curari nullo modo valeret, et in longum infirmitas se extenderet, a propinquis accersitur vendicula quaedam, curationis causa, qua variis promissionibus assererat velle sibi sanitatis beneficium restituere; sed a Christi famula, ut credebatur, cum magna indignatione repellitur, et nocte sequenti Pontius sibi Alexius Romanus apparuit, eique dixit: Vis salva fieri? qua cum responderet et diceret: Volo solummodo quod Dominus placet; statim sanata de lecto surrexit, et mane facto ad ecclesiam a sui Confessoris accessit.

et naturam
S. Ulerii

u

II

3 Postquam autem primo sanitati reddita est, aliorum infirmorum curam gerere: tum per annos triginta et ultra, quibus viri permansit in domo, infirmis existantibus in hospitali, quod dicitur sancti Mariae in capella, situm in regione Trans-Tyberina, devoto servavit, frequenter ad eos personam necedendo, cibo illos suis expensis reficiebat, putredines etiam ab eorum vulneribus amovens, ipsorum pedes atque sordidos pannos suis manibus abluens, ablutionis quoque ex devotione aliquoties habens, ad patientiam illos exhortans, et mentis saluta via tribuens, provideri eis de Sacramentis Ecclesiasticis Catholice faciens, alia necessaria servavit omnino charitatis et humanitatis officia per semetipsum ferventer et humiliter exhibuit. Quo pietatis operi per idem tempus multitudes in hospitali S. Ceciliae, sito in eadem regione, in hospitali sancti Spiritus in Saxia, in hospitali, quod dicitur de Campis Sanctis, devoto atque assidue exercent.

per annos 20
vixit infirmis
in S. Baptisti
bus

obdientiam suam
divinam
fuit

4 A sua parentum iniqua ad finem vitio semper sub obedientia patris Spirituali vixit: et nihil tam arduum, tamque difficile sibi indictum extitit, quod non solum facile, sed et jucundum ei visum non fuit. Quam obedientiam virtutem omnibus aliis, et praesertim illis, quas in Christo genuerat, et verbis et moribus semper predicavit et commendavit.

Et cum auxilio desideraret vitam solitariam ducere, ut Deo possit liberior vivere: in domo quoddam oratorium, et in horto speluncam sibi quaedam, sub arboribus ejusdem pomae botani, constituit: in quibus locis frequenter sacrae orationibus et sanctis meditationibus solita erat. Unde accidit quod dum mens Aprilis, dum arbores florescent, existens hinc Dei famula in eadem spelunca, cogitare coepit, quomodo antiqui Patres commolebant in solitudine radices herbarum et fructus erant, et his contenti erant: et dum haec saepe veleret, et vitam eremiticam adlectaret, contra naturam temporis duo matura poma eadem de praedicta arbore, in qua nil erat nisi flores et frondes, ceciderunt in terram: quae res in maxima admiratione habita est; et tam ipsa Christi famula, quam alii de domo pomae praedicta comederunt.

et quibus dixit
omnibus modis

in hoc pomae
accidit ante
ten per

5 Tanto vero humilitatis extitit haec Dei famula, ut se ipsam non nisi vas immunditiae et sordium plenum reputaret: et licet uxor esset nobilis et ditissimi viri, vilibus tamen et pannosis vestibus induebatur: quoniam ab ipsa juvenili aetate, aurum, gemmas et alia muliereularum vanitatis in-

in obsequio
accidit

C

strumenta, omnemque pompam et ornatum seculi Christi famula fervore mirabili contempsit, ut stercorea, ut Christum lucrifaceret; et cum haberet domum multis refertam divitiis, frequenter per urbem elemosynas mendicans petebat. Quadam die cum esset indulgentia in ecclesia sancti Pauli super quamdam trabem inter egenos, juxta fores a trans-euntibus elemosynas postulans, a mane usque ad vesperam sedit. Saepe etiam cum de quadam sua vinea extra portam S. Pauli reverteretur, fasciculus sarmentorum, et aliorum lignorum delerebat in campo per mediam urbem. Similiter cum de vinea praefata rediret, multoties veniebat retro ad conjugium aselli, onerati sarmentis et lignis; et alia multa vilia ac despectabilia faciebat, quae brevitatis causa omittuntur.

inter mendicantes considerat

famae a sarmentorum portat per urbem

6 Erga servos et ancillas, quibus domus viri plurimum abundabat, tanta se humilitate et affabilitate imbebat, ut se non velut acerbam dominam sed ut ancillum omnibus exhiberet, et sibi omnes Fratres et Sorores appellaret, et si quemquam ipsorum incante aliquando vel parum offendisset, statim monachorum more flexis genibus veniam postulabat. Si vero quemquam illorum sensisset ex lapsu linguae postponere vel Deum vel Sanctos, statim corrigebat orantes. Viri domum atque familiam studiose et Catholice procurabat adversa: nam damna rerum, et guerrarum tempore amissionem animalium, et infirmitates suorum, et filiorum mortem cum incredibili patientia tolerabat: sed super omnia patientius supportabat oburgatores et detractores, et pro eis orabat: in quibus persecutionibus, et calumniis tanto Christi famula gaudio replebatur, quod totum sibi posse adscribi illud Apostoli dicentis: Complacere mihi in tribulationibus.

affabilis erga ancillas et famulos

potentissima et adversa

2 Cor. 12, 10.

7 Et non solum a pravus hominibus, sed etiam a malignis spiritibus ipsa Christi famula innumeras persecutiones sustinuit: nam frequenter ad eam venientes in figuris et formis bonorum et eorum et serpentum et hominum et Angelorum, eam trahebant et captabant per idem: et multoties in altum elevabant, et in terra magna cum rabie projiciebant, et acerrime verberabant: ita quod ejus in Christo filiae saepe ipsam viderunt sic trahi et elevari et projeci; audientes verborum sonitum; neminem tamen, nisi eam, videntes. Suaebant ei multa inimici animae suae: sed Dei famula divino munere universa cognoscens ac viribus praevalens, ipsos nequam spiritus ut miserimos et vilissimos deiecit. Et cum esset haec Dei famula quodam semel in loco sibi orationi et lectioni ac sacrarum Scripturarum meditationi deputata, casu prope ibidem erat magna copia cinerum: adsunt maligni spiritus, ferarum varias sumentes formas, et Christi famulam, licet intrepidam, aggrediuntur; liberos ibidem existentes dissolvunt, et passim dilacerant: et involventes eam in dactis emerulis, multisque verberibus eam cadentes, faciem ejus et corpus plagis crudelissimis impleverunt, ut sic lamata omnibus eam adspicientibus non mulier, sed res monstruosa videretur. Quadam etiam nocte dum haec Beata in cellula sua oraret, malignus hostis eam aggreditur, et multis cruciuntibus afflicta, per crines extra quoddam deambulatorium super suam diu suspensam retinuit, et jugiter minabatur praecipitium, nisi suis persuasiombus assentiretur. Quae dum Dei virtute fortiter praevaleat, malignus hostis ipsam incolumem ad cellulam suam rediit. Multis et diversis insidiis, prout in tractatu de conflictu demonum quisque legit, antiquus hostis hanc Christi famulam impedire conatus est: sed sicut nec persecutiones, ita nec insidiae demonum a fide et dilectione Christi poterant eam vel in mo-

insecta fuit in diabolicis conflictibus

quorum hinc praeci referuntur

duo

A dico separare : [quia] semper constans atque immobilis, confidens in Domino rerum adversantium fructum salutarium sperabat.

8 Erga pauperes et egenos semper intenta, domus ejus patebat omnibus velut publicum hospitale: numquam ad eam pauperes accedebant, qui non sufficienter recrearentur : et sacculos pauperum duris frustis malorum pannu evadens, et ad virtutum suum illos reservans, replebat illos mollibus et delicatis panibus. Unde Deus per eam, adhuc in domo viri residentem, pietatis causa multa miracula operari dignatus est : nam cum in urbe astivo tempore esset maxima vini carentia, et infirmorum abundantia, pauperes infirmi mittebant ad eam, ut amore Dei daret eis aliquantulum de bono vino. Erat tunc in domo dolium optimi vini, quod pater viri ipsius reservandum praeceperat pro se et suis de domo : sed haec Dei familia omnibus infirmis potentibus de illo vino subministrabat quousque illud vas fuit exhaustum. Tandem socer et filii cum ad cellarium accederent, ut servatum vinum gustarent, g vegetem vacuum invenerunt; et indigni contra eam iremitantes clamant, nil vini in dolio remansisse. Ipsa vero mitigare eos volens humilibus verbis et non valens, accessit ad vegetem varuam, et aliquantulum ibidem oravit; et surgens ab oratione, invenit ipsam vegetem plenam perfectissimo vino, meliori illo quod pauperibus dederat, et de eodem h portans, omnes admirati, Deum in ejus familia laudaverunt. Alio quoque tempore maxima penuria, cum ejus vir vendidisset certam quantitatem frumenti, et in granario nihil remansisset, nisi quadam paucitas, quae dicitur, la i solatura, B. Francisca ad quod remanserat per cribrum dicens, pauperibus dedit. Quo facto post paucos dies repertum est dictum granarium plenum optimo grano quasi k rubbis quadraginta.

9 Tantus caritatis ardor lupus admirabilis sponsae Christi montem invaserat, quod non solum cibum corporis, sed etiam quibus poterat alimenti tribuebat animarum. Nam quoties videbat aliquos spiritu debiles, qui non resistebant vitis et tentationibus, nunquam ipsa affligebatur, et illos ad resistendum viriliter, ut mater filios, exhortabatur; orans pro omnibus, subveniens omnibus, et de sui persona non curans, ut alios faceret salvos. Unde factum est, ut divina ei cooperante gratia, multorum animas cum sua exemplari vita et doctrina de humani generis hostium eriperet laqueis. Nam angelica ejus praesentia mirum in modum omnes reficiebat, et verba ejus melliflua ita audientium corda ad amorem Dei et contemptum seculi mirabiliter inflammabant, ut si aliquis se male dispositum vel adhaerentem sentiret, et ad Christi familiam recursum habuisset, sic consolatus revertebatur et bene dispositus, aesi nullum passus esset discrimen. Sed et seditiones et scandala a multis haec Dei familia impedit, sedavit pariter et evulsit : odia insuper inveterata extinxit : in omnibus pacem, concordiam et caritatem seminavit, et multos ad Deum convertit, et ad dilectionem proximi excitavit.

10 A tempore suae juventutis usque ad finem vite suae, penitentiae arctissime se subjugavit : nam lectus palmaris, in quo dormiebat arctus erat, quod quoad longitudinem et latitudinem impossibilis quasi humanis usibus esset, divina gratia subministrante; ut non extensa, sed ligodata jaceret : nunquam de die dormiens, nisi gravi infirmitate urgeretur, nocte vero somno duabus horis, induta tantum paucis lineis, reficiebatur; et hoc non obstante, divina gratia ipsam efficiebat habitam et robustam ad omnia domus exercitia. Victus et potus ejus maxima fuit austeritatis : unde assueti ad continentiam, vivum

numquam bibit ab adolescentia : etiamque a pueritia usque ad ejus obitum, in die semel tantum reficiebatur, abstinens a m zucchero, melle, n speciebus, et a rebus eisdem conditis : a pullis, ab avilans, ab oris, a caseo et ab omnibus quibus humana conditis delectatur : fructus, herbae et legumina eibus ejus, absque olei vel o sagaminis condimento. Res medicinales corpori suo nunquam exhibuit, nec alius vestibus infirmitatis tempore usa est quam laceis. Omnibus diebus vitae suae in corpus suum ultrix extitit severissima : nam quotidie duplici citicio super nudam carnem induebatur, et in hoc usque ad mortem perseveravit. Strictissimo circulo ferreo stringebatur, ita ut rimas sanguinolentas in carne sua efficeret : et ut se ipsam Domino mirabiliter dedicaret, carnem suam flagellis et aculeis ferreis assiduè verberans, ardentibus deinde faculis cereas super nudam vulneratamque carnem faciebat maximo cum ardore ac dolore colari, adeo ut semi-usta et plagis tan gravissimis vulnerata remaneret, ut in pluribus locis ejus corporis ossa viderentur. Omnes sui corporis sensus acriter edomans, centies quotidie pugnis suum pugnis gravissimis percutiebat. Tanta custodia servavit os suum et silentii vinculo astrinxit, quod si aliquando aliquod verbum vel parum otiosum ex ejus ore proderet, tam ihu os suum percutiebat, quousque ex eo sanguis exiret. Consideratio peccatorum tantam sibi lacrymarum copiam subministrabat quotidie, quod potius quaedam ejaculatio, quam plactus videretur.

11 A juventutis suae tempore usque ad extremum vite suae frequenter ecclesias visitavit, Missas, praedicationes, et alia divina officia mirabili cum devotione audiebat, et ea, quae intelligere poterat, Domini mandata et monita saltem memoriter retinens, universa servare opere satagebat. Ecclesiasticis personis, tam Clericis secularibus quam Religiosis et Presbyteris constitutis in Sacris, maximam reverentiam semper exhibuit, in tantum quod ipsis praesentibus loqui vix audebat, sed genuflexa coram eis demisso capite, humiliterque deflexis in terram, Christum in eis venerabatur. Tanta perfectionis, et devotionis extitit erga Deum ut in qualibet septimana humiliter confiteretur, et diebus Dominicis praecipue festivitatisque tam ex ferventi amore et ardore divinae dilectionis, quam ex praeepto sui Patris spiritualis sumebat Corpus Dominicum, quo sumpto, statim locus ille mirifico et suavissimo replebatur odore. Quodam die semel dum familia Caristi in ecclesia S. Ceciliae sumeret Sacramentum Corporis Christi, Presbyter praefate Ecclesiae ausu temerario in mente sua judicavit, non esse dignum nuptam mulierem et honts temporalibus adeo locupletem tam frequenter ad Communionem accedere, unde investigatione diabolica ductus ei hostiam non consecratam sumendam porrexit : sed mox Dei familia notum fuit, eo quod scilicet spiritulem dulcedinem non sensit. Cumque praefatus Sacerdos a Patre spirituali ipsius Dei familia dare merepatur, ad mentem reversus de perpetrato scelere veniam petivit.

12 Indelicenter et animo pœudo Beati hanc semper orabat, vacans sanctis meditat. omnibus die, ac nonnunquam nocte. Raro ad eam aliquis accedebat, quin amarissime et ferventissime orantem ac deplorantem inveniret. Singulis diebus Officium beatae Virginis, et multos alios psalmos et orationes, et sacras lectiones cum fervore maximo legebat et audiebat. Quodam die dum in sua Ecclesia ipsa B. Francisca sanctis meditat. omnibus, et orationibus vacaret, quadam mulier Aretina, Bartholomaeae nomine, devotione ducta, eo quod multa miracula de ea sibi relata fuissent, accessit ad dominum Congregationis ejus in Christo filiarum, existensque cum eis vixit quandam

liberalitas ejus erga pauperes

repletione dolii exhausti

g

h

et oravit evocavit miseratur.

i

k

Omnibus invenerit studens

mira valet verborum efficacia :

mirum est quod audietur in lecto,

ACTUS 10. VERTUTI.

m n

o

etha,

facelle,

et carnis abstinentia.

servat silentium,

E

offert lacrymas,

ecclesias visitat.

Ecclesiasticos honorat.

sive confert solita et communione

P

conspicit hostiam non fuisse consecratam

Preces ejus vocat.

virga aurea super os quem conplacet

A quamdam virgulam auream, filijs aureis ornatam et circumfusam, a summitate cœli supra cellam Dei famule descendenter: quæ cum voce magna et lacrymans clamare cepit, et visionem quam videbat alijs indicavit. Cœm B. Francisca iret una cum pluribus ex suis in Christo filiabus ad præfatum vineam, et dictæ ejus filie occuparentur in exercatio manuum ibidem: ipsa Dei famula, ut diceret Horas beatæ Virginis, se paulo ab eis separavit: et ecce subito aer ad pluviam commotus, maxima inundatione aquarum omnes suas filias, non habentes quo se tenerent, non modicèriter madefecit: supra ipsam vero Christi famulam orantem atque psallentem nec una gutta gutta descendit.

ipsa pullius a pluvia non madescit:

Congregatam enim Obviam non intravit:

B Cum adhuc inoraretur in domo sua, viro superstitè, cum omnipotentis Dei opulutione ipsa B. Francisca cum suis in Christo filiabus aggregavit: eam quibus omnibus sacra Religioni Montis Olivæ, Ordinis S. Benedicti, se devotissime ac solemniter obtulit, et sub Regula ipsius Sanctissimæ Patris usque ad suum obitum enim dictæ ejus in Christo filiabus irreprehensibiliter vixit: eandemque Regulam, quam bonæ memoriæ Eugenius privilegio et exemptionibus munivit, suis in Christo filiabus presentibus et futuris observandum reliquit: quæ ejus in Christo filie ejus religionis et continentie existant, si lingua latent, opera clamant et prædicant. Vixit autem B. Francisca cum viro suo annis viginti octo, et sex mensibus: duodecim annis habitavit enim eam in carnis copula separata de communi partium voluntate: et tunc mirabiliter commutata est, coque verbo et exemplo aggregari numero perfectorum, ejusque vita tam admirabilis quam incomprehensibilis extitit.

a nisi contentis thoro abstinet:

crebro in extasim rapitur:

stetis verbis egreditur et fluviis:

C Nam tanta animi suavitate, et mentis oblectatione supernis intererat, et a cunctis erat exita terrenis et Christo unita, ut sæpius in ipsis etiam exercitiis manuum, ipsi si monibus et videt mensibus remaneret: et frequenter post tales meditationes et orationes in extasi rapiebatur, et hæc tam a se a se deo aliò conferebatur, ut semper post sompitionem sanctissimi Corporis Christi, post revelationem rerum divinarum, et vite beate ac patrum cælestis commemorationem, post ecclesiæ ipsam visitationem et communionem ante Crucifixum genuflexionem, post Patris sui spiritualis ad invicem de Deo collationem, ubi ejus felix spiritus in cœlum rapiebatur, ut potius mortuam quam viva omnibus videretur. Dum in Vigilia Apostolorum Petri et Pauli revertetur de ecclesia S. Pauli, postquam ibi se prope rivum, at quo ibidem existens, et vacuus, ut sui motus erat, sanctis meditationibus, post passillum rapta in extasim in medium rivuli prosiluit, et ibi in aqua genua flexit: quæ aqua undique circumdata, pluribus locis in sancta meditatione permansit. Tandem ad se reversa, eam dictæ ejus filie putarent eam totaliter madefactam, ita necis vestitus et qualibet sui corporis parte de aqua exivit, nisi aquam nomine tetigisset.

comunicat etiam a non est in rapta,

inter meditata Christi vultura

gas amore mirabili contemplans, tanto dolore et D compassionè efflecebatur, ut in corpore suo eadem vulnera sibi videretur habere, et tacta dolore cordis intrinsecus ex Christi continua compassione affliciebatur. Meditatione plagarum ad humana exercitia et quotidianos labores inepta et impotens reddebatur, ut puta, dum vulnera contemplabatur, Christi sui in tanta compassione claudicabat; si vero manuum plattima compassione claudicabat, ex impotentia ad tergas, quidquid casu tetigisset, se impotentia ad tergam cadebat; cum autem caput Christi spinis [coronatum] contemplando intueretur, nec stare nec sedere, nisi in lecto jacere sollemniter poterat. Sed cum spiritu rapta ad aperti lateris contemplationem venisset, tanto compassione et caritatis igne Spiritus sanctus eam in corde vulnerabat, ut per longissima temporis spatia continue quendam aqueum liquorem ejus latus stillaret: quoniam in die Natalis Domini cum Eucharistiam sanctam sumpsisset in præfata ecclesia, et deinde in extasim rapta vidisset Dei Genitricem, ipsam quem genuit adorantem, et propitiam simplicissimum fontem, de quo ipsa Dei genitrix sumpsit, et vulnus lateris beatæ Francisce reunit: ipsa pluribus audientibus, voce præconia clamante et dicente, Sancta sum.

in una ipsa membris similiter cruciatur

et diluquorem sinit et operio lateris.

16 Frustrator famula Christi continua visione Angelorum, et maxime quendam elegantis pulchritudinis forma decorum familiariter intuebatur, die nocteque sibi inseparabiliter assistentem, cujus facies solis splendorem superabat: et si noctis tempore sibi opus fuisset aliquod operari, abaque al quo lumine materiali, solo splendore Angeli dicebatur. Cum autem pervenisset ad annuatiæ suæ quasi quinquagesimum secundum, de funeto jam viro, generatim mundo renuntiavit, et omnibus in seculo delectis cum sua profundissima humilitate venit ad locum suam in Christo filiarum, et præ foribus prostrate expansis brachijs, affluentibus lacrymis, sine calcamentis et ergulo et majore parte pannorum capitis, rogat suppliciter, ut eam sociant in carnis consortio: quæ continuo gradanter et cum maxima omnium letitia recepta, merito cunctis præfector, et velut pater et Sancta Mater ab omnibus colitur et veneratur. Dum vero præhitis suis in Christo filiabus, opere demonstravit qualiter mundus adjuvendus et contemnendus esset, nam interpolatis vicibus cum ipsis ab laborandum in vineam pariter recedebat: et cum inde redirent, ipsa et unaqueque earum fascem sarmenti et aliorum lignorum super humeros bajulabant. Accidit quodam die de mense Januarii, quod Dei familia cum ejus octo in Christo filiabus ad solitum opus vineæ accessit, ut ligna colligeret: et cum ibidem nimum a mane usque ad vespere laborarent, et ultra modum sitirent, verita est, honestatis causa aliquam ex his ad fontem, quæ in præfata publica erat, mittere, sed fusa oratione ad eandem suam in Christo filiam dixit, Habete fiduciam in Domino, quia Dominus providebit: et his dictis, respicientes ad quamdam arborem, viderunt quamdam vitem ræcenuis virentibus plenam, aest fuisse et tempus vendemiarum: quæ Christi famula gratias Deo referens colligi fecit, et unaqueque suam comedit, et earum sitis sedata est Dei gratia.

A gelico semper conspectu prout:

viro mortuo ad bibulas se recipit:

quæ in collegentis sarmentis exercens

attentibus in huc et vici temporal.

p

colatum malum.

a Fuit in tunc Fr. Antonius de Monte Sabello, Olivetanus Religiosus, in conventu et ecclesia S. Marce-næ, ubi tunc regnabat sanctus, pons Sacerdos. b In cyphro nostro erat solam et infu ponit ecclesia, quod h'ramorum curio omnia credimus accepisse. nam Itali cyclonium malum v. ad. m. vocant, a lingua, quæ restituitur, similis gossypio, quod Itali colium est. de hoc pomorum genere multa videntur, plura ingentur, sed nugantur omnia exceptis Coropis, Hecanis in suo vertumno, dum nihil non trahit ad radices Teulonicas, quæ, si placi sapient, omnium antiquissimas et babilonicas confessione poveris esse, deliando contentis. c Laurenti de Pontiani, a Comum vulgari lingua in Italia, Hispanice, Gallice vultuon præpositio hæc cum gentilio conjungitur. — c Ha ingentum credimus pro postulat, quod librario mendo irrequerit

reges
colatura
rabdos
appodiare
Zuebarum

sagimen
strata

A irrepserat in egraphum. — [Qui nempe, inverso rerum ordine naturali, hunc librum præcedebat in originali; nobis autem, transpositis libris, tertius nunc est. — **G** Id est, dolium, de qua voce plenus agerius visus ad capit. 6 lib. 3 notat **f**. — **h** Erquens huic ductori et aliis aliquanto superiorum seculorum barbarismus, pro quo ablativum absolutum Latini usurpaverunt. — **I** Ignota Vocabularius Italica vox: quoniam apparet, a solo ductum, quiquibus poteram significare: nisi tamen sonatura legendum sit, ut sit originis barbara, ex qua in Francica lingua son pro factibus sumitur. — **k** Notissima Italia mensura frumentaria, quam inror a vocabularius omnibus Italica prætermisam: non indeo vero ex incerta memoria dicitur, quot rabdi uno modo Romano contineantur. — **l** Quantis a sustinendis pedibus podii nomen Graeci fecerunt, ad usque sic factum Latini acceperunt: quia tamen podiorum præcipua commoditas in eo est, quod in eis foris spectandi caussa præduentes horlice seu peristilo, quo circumdatur podium, inniti possunt; hinc in rrruuctu ex Latini linguis Italica et Francica verba appoggiare, et appayer, barbara appodiare respondentia, significant saltare, relectare; quoniamque in partem illi verba accipere. — in Arabibus Sacchari nomen ad Graecos Latinosque fluxisse, sed cuius in re medica tantum esset usus, adeoque longe ab eo illius ex quo ex cannis Indica (unde relex potum duntaxat dulcem exprimeri noverant) delecto eorum similem succo, conficere a latini nostræ propina secula docuerunt, erudit probat Jo. Gerardus Vossius in etymologico: nomen autem quo loquere lingua canis factum nostrum significant, non tam a vetri illo Arabico vel Latino succo, quam ab Indico zucar et proposito articulo zuear (quomodo illud Hispani nominant) immediate acceptum merito suspicatur. — **n** Aromati species cocca omnium nunc gene in Europa Ungarum usus fit. — **o** Saggio Italia nunc tantum adjectivè significat sapientem, sed substantivè quoque ut quod experimenti ac præcipue saporis degustandi causa ex aliqua re delibatur: adeo ut videtur antiquum sciendi verbum, in geminum ore et mente sapienti significatorem irrepere apud incultiores, et huc significatorem hic sagimen dici pro sapere. — **p** Strata viarum Virgilius dicit Viam stralam Lincii: stratum substantivè ex classicis urmo, quod sciamus: quod inter barbarum, et Latini lumen origine, natum videtur, cum intractata scilicet apud eos esset ad exercituum Romanorum ductoribus strarum strandarum ratio plus ignota, quarum plurima adhuc vestigia in Gallia Belgica in hunc diem superant: ut nunc communis Germanis, Francicis, Hulsique vocabulo eae omnes publice stratae nuncupentur.

CAPUT II.

De Miraculis a S. Francisca patris in vita.

Panem defruentem multum

Hæc admirabilis vitæ et conversationis extitit, et multis miraculis coruscavit: nam cum quædam Francisca de Vernis, una ex ejus in Christo filiarum numero, in hebdomada, quæ sibi forte tangebatur, domus et consoriorum suarum curam gereret, et panis deesset pro refectioe illius diei; de Deo secura fecit mensam preparari: erant enim in domo quædam frusta panis vix tribus sufficientia. Fecit itaque suas in Christo filias discurrere numero quindecim, et facta benedictione, panis multiplicatus est, et omnes saturate sunt, et Deo gratias agentes collegerunt fragmenta quæ supererant, et impleverunt canistrum quasi mediæ quartæ.

predicit Evagrius Pope extitum,

moriam recensanti infantis

C 18 Dotaverat insuper hanc suam famulam omnipotens Deus Spirito prophetia et intelligentia, ut multa de futuris contingentiis præmuntiaret. Prædixit enim fugationem Domini Eugenia et ejus persecutiones, et agitationem Ecclesiæ, et rapinas, quæ future erant in Urbe. Prævidit mortem ejusdem puellæ, et periculum partus matris illius: nam cum quædam nomine **b** Ceccha ante debitum naturæ tempus filiam peperisset, tantum quia videbatur incolumis, baptizari eam subito non fecit: nocte vero sequenti circa secundam horam supervenit B. Francisca contra morem suum, et voluit, quod absque mora puella baptizaretur. Et cum Prebyter Ecclesiæ id inolestè accepit, eo quod signa necessitatis nulla apparebant, instante ipsa Dei famula puella baptizata fuit: quo facto supervenit subita infirmitas, et mortua est. Alio quoque tempore cum præfata Ceccha prægnans esset, et vicina partui, B. Francisca prævidens, quod eadem nocte esset paritura, misit unam ex suis in Christo filiabus, nomine Anastasiam, ut eadem nocte eam prædicta maneret: quæ remisit eam dicens, quod necesse non erat, quia in nullo sentiebat se gravari, nec signa aliqua partus apparebant. Beata vero Francisca iterum remisit eam, dicens præcipiensque, ut cum alia muliere ad latus domus dicte prægnantis mo-

extitum mulieris partum,

raretur illa nocte: et ecce supervenit circa media in noctem partus, et dicta Ceccha in periculo mortis fuit, quia sola erat: et clamans magnis vicibus, subito Anastasia venit, et jovit eam: et filium illa sanum peperit, et incolumis remansit. Alius quoque, Laurentius nomine cum esset infirmus et proximus morti, recommisit eum uxori ejus beate Francisca, quæ dixit ei: Noli timere, quia ex hac infirmitate non morietur, imo ipse prius sepeliet me. Et sic factum est, nam paulo post ipsa beata migravit ad Dominum, et dictus Laurentius interfuit obsequiis sepulturae illius. Cum quidam nomine Jacolus infirmaretur usque ad mortem, recommisit eum Mater e B. Francisca, quæ respondit verbo prophetico dicens: Esto serena, quia ex hac infirmitate non morietur. Et sic factum est, et vivit albue.

D **AI** CTOARE
JO. MATTIOTTI.
et duobus infirmis reddendum sanitate

Orculos cogitationes cognoscens

K **d**
a medtato colui via quemdam prædicit,

videt demonem insidiantem

culpam celantem arguit.

Fidei mysteria profunde penetran.

omnia tamen sui sensu elevat & submittit & penetrat & trahit un penentibus.

19 Cognoscebat quotiescumque vidisset homines vitis et tentationibus demonum non resistentes, et homines sceleribus et criminibus irretitos, et maxime novos Religiosos, si fuerant in Deo servituro permansuri: videbat insuper cogitationes aliorum, et conflictus demonum quantumcumque præter modum aliquem vexarent. Nam cum quidam nomine Rentius in patria dicitur, deliberasset in corde suo detrudere eundem Presbytero nomine Francisca **d**, et multa contra ejus famam discere cogitaret, et staret quadam die coram beata Francisca: ipsa divino lumine illustrata, quidquid ille dicere cogitabat, vidit. Quare ipsum caritative monuit, ut revocaret animam tali ab intentione, narrando eidem particulatim et distincte omnes suas malas cogitationes quas in corde gestabat, et totum id quod facere deliberaverat. Quibus auditis dictus Rentius ab infimo cordis compunctus, confessus est qualiter B. Francisca vidit et dixit omnia per ordinem quæ erant in corde suo, et quæ soli Deo cognita esse poterant; et mutatus in melius se humiliter accusavit, et promisit nunquam se talia nemum dicere nec etiam cogitare. Una vero nocte eum quædam ejus in Christo filia, nomine Augustina, in sua cella craret, vidit in forna avis venientem ad se humani generis inimicum, ut eam suffocaret: sed hoc Christi famulam existentem in alia cellula latere non potuit. Cum quædam alia ex ejus in Christo filiabus, nomine Perna, aliquantulum olei fulisset in terram, nec sumum reatum cognoscens veniam postularet, B. Francisca hoc in spiritu videns, omnes generaliter monuit, ut quæcumque se sciret culpabilem, suam culpam humiliter diceret: sed antiquis hostis guttur illius, dissimulantis et reatum suum confiteri nolentis, fortiter stringens, eam suffocare volebat. Quod videns famula Christi eam manu sua percussit, et statim nequam spiritus eam dimisit: quo facto illa reatum suum agnosceus, veniam postulavit.

20 Tanta hanc Dei famulam in sacris eloquiis et in arcano Sanctissimæ Trinitatis, de diversitate personarum et unitate essentia Trinitatis, fides imbuerat: quod cum scem quis loquebatur de hujusmodi rebus, visum sibi fuit loqui eum eruditissimo magistro sacre Theologie. Tantam gratiam in eam Spiritus sanctus infuderat, et tantus fervor et zelus fidei ipsam tenebat, quod post acceptas visiones et revelationes divinas, semper dicere solita erat suo Patri spirituali, de prædictis per obedientiam interroganti, quod quidquid videbat in visione fœ beatifica, quidquid sibi revelabatur, et quidquid de quibuscumque ipsa videbat et dicebat, omnia viva et dicta per eam submittebat iudicio et determinationi sancto Catholice Ecclesiæ, cum qua volebat vivere et mori. Fulgebat insuper ancilla Christi gratia curationum, infirmos orationibus sanando, quantumcumque gravissima infirmitate detinebantur. Nam cum quadam die reverteretur de ecclesia Lateranensi, obvium habuit

AUCTORE JO. MATIOTTI.

A juxta capellam servatam in ponte sanctæ Mariæ quemdam pauperem in brachio gravissime percussurum : ita ut tantum pellis inferior partes disjunctas teneret, et jam ex incurato vulnere vermes scaturiebant : famula (autem) Dei potenti, quare curatoris remedium omitteret, vulneratus cum letu respondit, paupertatis causa. Ipsa vero pauperem ad propriam domum duci fecit, et loci vulnere ejusdem extremitates suit, ut potuit, et parvo post tempore pauper sanatus est. Quidam Julianus de Janua, mulio Laurentii de Pontianis, dum ligna scinderet, gravissime se ipsum in pede vulneravit : et cum non posset restringi continua de vulnere sanguinis effusio medicorum cura et sollicitudine laboraret, nec posset sanitatis beneficium recuperare sine mutilatione pedis : famula Christi solo tactu prefatum infirmum spatio octo dierum pristina restituit sanitati.

vulnus grave tibia inflectum

mutam y

et aridum curat.

B Cum quædam puella, nomine Camilla, annorum quatuor, esset nata a natiuitate, et a g parentibus cum devotione, et ille Christi famule presentaretur, illico ut ejus linguam tetigit, apertum est os ejus, et omnibus auditibus locuta est. Quædam mulier, nomine Jacobella, insensibilis et arida a cingulo usque ad pedes, presentata B. Francisca, solo ejus tactu similiter sanata est. Alia mulier nomine Agnes cum ex debilitate nimia non posset factus retinere, peperit procos famule Christi, et statim concepit, et peperit duos gemellos. Monicus quidam nomine passus fuerat per annos quinque gravissimam infirmitatem in capite : nam ex defectu cerebri capius in die cadebat in terram, et multoties remanebat insensibilis velut mortuus : cum ductus fuisset ad Beatum Francisca, posuit manum super caput ejus, et subito sanus effectus, nunquam amplius talem infirmitatem sensit. Quædam nomine Jacobella, cum pateretur morbum eadocum, et per os spinam emitteret, et oculis tormentos acris revolueret, recommissa B. Francisca, solo tactu ipsius liberata est, taliter quod amplius passa non est. Cum quædam devonisset ad fatuata et phronisim, et se frequenter parenteret, et in partem progrederet, velletque occidere, ac in compedibus per mensem stetisset, recommissa die quadam B. Francisca, nocte sequenti liberata est, nec amplius passa.

partendit facul taa,

recherit primos ab en datur,

sanat elephan tuum,

et amentem

aguis merso vitam servat

C Tiboris approboideret maximam arborem, et arbor suo pondere eum projecisset violenter in flumen, stetitque in eo per horam cum dimidia, recommissus B. Francisca, statim aqua eum rediit ad locum usque unda reciderat, et eum extraheretur ex aqua, et in terra jaceret velut exanimis, ita ut mortuus putaretur ab omnibus : fecit ponere super eum B. Francisca medicum pulveris, et subito aquam promittit, et liberatus est. Catharina quædam habebat tibiam dextram inflatam ad modum ejusdem colubæ, et in genu morbum periculosum ad instar carbunculi cum dolore acerrimo : cum recommississet se B. Francisca, infra paucos dies sine aliquo medicamento sanata est. Quædam nomine Jacobella cum pateretur morbum eadocum, ut supra dictum est, fuit liberata. Matrona quædam nomine Vanota in desperationem incidit, et insomia ducta eum gladio se in ventre percussit, cum intentione interficiendi se ipsam : cum B. Francisca eum rogata visitasset, subito ejus presentia mente et corpore sanata est. Alio etiam tempore eum prefata Catharina habebat vulnum inflatum, solo ipsius Dei famule tactu, subito sana effecta est. Cum quædam quidam, nomine Thomas, ex infirmitate nimia per decem dies non potuisset singere manus, nec medici potuissent adhibere aliquod remedium, recommissus B. Francisca, sola

tibiam inflatam,

ven. veni delectum,

infantem ad fugere volentem,

ejus visitatione statim liberatus est. Mulier quædam, nomine Alegria, patiebatur tam gravem infirmitatem in pectore, quod nec ambulare nec jacere nec se movere de loco (posset : sed) die et nocte continuo sedens, tenebat genua juncta cum pectore, et sæpe evomebat maximam quantitatem sanguinis : et cum medicorum remediis sanari non posset, recommissit se B. Francisca : quæ ut visitavit eam, posuitque manum super caput ejus, subito tam sana facta est, acsi nunquam fuisset infirma.

D et mulierem contrictam sanat.

23 Cum quædam, nomine Jacobella, pateretur gravem infirmitatem in gutture, recommissit se B. Francisca, quæ tetigit locum infirmitatis, et absque mora sanata est. Alia mulier, nomine Francisca, habens h ancham destitutam a virtute corporis i regitiva, cum dolore nimio affligeretur, ut adhesit B. Francisca, subito ejus tactu sanata est. Quidam, nomine Petrus, patiebatur cum dolore nimio k cataractas in oculis, ita quod videre nil poterat : cum recommissus fuisset B. Francisca, posuit manum super oculos infirmi, et statim aperti sunt et vilit clarissime. Augustina nomine passa fuerat per duos annos tam graviter in gutture cum inflatione maxima, quod vix et difficulter cibi aliquantulum capere poterat : ut B. Francisca tetigit guttur ejus, illico eam sanam dimisit. Alus quidam Petrus nomine, casu cecidit in ignem, et combussit sibi totaliter manum : cum pateretur, dolore acerrimum, mater duxit eum ad B. Francisca, que unxit oleo manum combustam, et subito sanitati pristina restituta est. Cum Jacobella quædam graviter pateretur in oculo, in quo erat tanta eminentia inflaturæ, quod oculus penitus videri non poterat : mox ut B. Francisca tetigit locum inflaturæ, sanata est. Quidam Joannes tam graviter fuit percussus cum uno reno in capite, quod ex ictu statim in terram cecidit : et cum caput et ossa essent collisa et de ore ac nare sanguis exiret, et velut mortuus jaceret in terra, recommissus a viro B. Francisca, absque aliquo medicamento solo tactu famule Christi sanatus est.

Item regios malo gutturi,

h i

co. cecidit, k

oculorum,

adustionis, E

oculus inflatus succurrit.

sanat contusum caput,

dolores articulos,

24 Quædam mulier, nomine Agnes, passa fuerat per plures annos maximam iliorem dolorem : uincta minguento, quod B. Francisca ad inanem gloriam vitandam l operabat, ita subito liberata est, ut nunquam aliquid tale sensisset. Quilam magnus canis veniens monordit mulierem quædam, nomine Ritam, in tibia morsa terribili : nam aleo erat profundum vulnus, quod ultra octo uncias m tasti recipiebatur in se : in quo ut B. Francisca oleum posuit, subito sanatum est. Mathæus quidam cum pateretur morbum periculosissimi apostematis in partibus inferioribus, medeus propter qualitatem loci et a ingentiam morbi de ejus vita dubitabat, mox ut B. Francisca recommissa est, sine aliquo medicamento sanatus est. Anastasia quædam cecidit de quodam solario, et partem superiorem tibie tam graviter lesit, quod se movere de lecto non poterat : ut B. Francisca tetigit locum infirmitatis, subito ita sanata de lecto surrexit, acsi nihil mali passa fuisset. Alus quidam, nomine Paulus, cum vulneratus novem plagis fuisset, et præsertim in genu, quod ipsum ducebat ad spasmus, et medici eum juvare non possent, recommissit se B. Francisca : quæ visitavit eum, et absque medicorum remedio in paucis diebus sanus factus est.

l

m morsum curat,

n

periculatum apostemata,

illium ex lapsu solario

partie vulneratum :

25 Mulier quædam, Ludovica nomine, existens sterilis, et filios habere cupiens, eum se recommississet B. Francisca, statim concepit et peperit filium sanum et incoluam. Stephanus quidam lethaliter vulneratus in capite, cum nullo medicorum remedio curari posset, et de vulnere frequenter sanguis exiret, solo tactu B. Francisca sine aliquo medicamento sanatus est. Quædam mulier, nomine

mulierem sterilis curat.

casum in capite

Perna

A Perna, cum per sex dies laboraret in puerperio, et jam vicina morte sibi daretur Eucharistia sacra et extrema Unctio: cum B. Francisca visitasset eam, statim filium incolumem peperit, et ipsa ilkesa remansit. Quæ etiam cum per viginti quinque annos non potuisset urinam emittere absque difficultate et doloribus maximis, ut recommisit se eidem famule Christi, subito liberata est, ut nunquam sentiret amplius tale discrimen. Puer quidam, nomine Jacobus, infirmus ad mortem, non capiens cibum, cum eum mater duceret ad B. Franciscam, posuit digitum in ore, illicoque sanum dimisit. Mulier quædam, Andreotia nomine, tam graviter patiebatur in capite, quod pedibus se tenere non poterat: cum B. Francisca posuisset manum super caput ejus, subito sanata est. Alia mulier, nomine Ceccha, cum pateretur in manillis gravissime, essetque inflata horribiliter, et nigretacta ad modum carbonis, et medicus non posset adhibere remedium: famula Christi eam visitavit, et ita est sanitati pristina restituta acsi nunquam fuisset infirma.

26 Quædam alia o Palotia nomine, cum graviter infirmaretur ex febris, famule Christi præsentia similiter statim sanata est. Alia, nomine Perna, percussa sub brachio morbo pestifero cum gravissimis febribus, ita ut de ejus vita spes esset amissa; ut famula Christi tetigit locum pestis, subito morbus evanuit, et febris similiter eam dimisit. Alia Palotia existens gravida, passa fuerat per mensem in uno erare infirmitatem, quæ dicitur p gutta: desperata vero a medicis sibi dicentibus quod esset in brevi moritura simul cum prole, recommisit se B. Francisca, et subito sanata est, et tempore debito filium incolumem peperit. Alia quædam, nomine Rita, cum graviter pateretur in ambabus mammis cum plagis in eis apertis, nec medici eam possent curare, habuit recursum ad B. Franciscam, quæ ei dedit parumper unguenti, quo perunctis mamillis, statim sanata est. q Nutius quidam nomine, cum in partibus inferioribus pateretur rupturam ita terribilem, quod medicus maximo cum stupore admirabatur, nec enim curare poterat, recommissus a matre B. Francisca, absque mora sanatus est. Quidam Joannes passus fuerat per annum et ultra tam gravem infirmitatem in uno erare, cum plaga maxima et inflatura, quod jam erat a medicis derelictus, asserentibus ipsam plagam fore incurabilem: cum recommissus fuisset B. Francisca, et parum unguenti ejus positum supra locum infirmitatis, subito meliorari incepit, et infra tres dies sanatus est in totum absque alio remedio.

27 Alia quædam mulier existens gravida septem mensibus, nomine Gentilesca, cecidit de quadam scala, alta decem et septem gradibus, cum capite verso deorsum: et cum esset exant ejus inflatum et collapsum et oculi similiter, nec medici possent adhibere remedium propter imminentem partum; mox ut recommisit se B. Francisca, pristinam recuperavit sanitatem, et tempore debito filium incolumem peperit. Quædam Angelotta nomine, cum haberet brachium dextrum pone deperditum et insensibile, et medici dicerent esse guttam arthriticam, et quod solo Dei remedio curari poterat; accessit ad Christi famulam, et tetigit manum ejus: quo facto, statim sanata est. Cum æstatis tempore famula Christi una cum sua conjugata iret ad ecclesiam S. Petri per viam, quæ dicitur Settignana, et amba paterentur maximam sitim, descendernat ad flumen, ut biberent; et permissione divina utramque velox fluminis cursus ad se rapuit, et violenter portavit per maximum spatium: orante autem B. Francisca, solido se invenerunt in litore, ignorantes quomodo vel qualiter factum fuisset.

28 Quædam mulier, nomine Jacobella, habens pannum s super oculos, nihilque videns recommissa fuit beatæ Francisca, quæ posuit manum super oculos infirmæ, et statim omni cæcitate fugata, vidit clarissime. Alia quædam, nomine Ceccha, passa fuerat per sexdecim menses continuo sanguinis fluxum: ut se recommisit famule Christi, solo tactu sanata est. Quædam Domina, nomine Andreotia, cum pateretur intrinsece dolores ita graves, quod multo tempore de lecto non poterat surgere; ut visitavit eam B. Francisca, mirabiliter ejus præsentia liberata est, et concepit, et peperit illæsa et incolumis. Alia quædam, nomine Anastasia, cum similiter pateretur in [parte] secretiori morbum horribilem, presentavit se eidem famule Christi, et sola ejus præsentia sanata est. Quædam alia, nomine Francisca, cum pateretur puncturam et esset jam morti propinqua, ut Christi famula posuit manum supra pectus ejus, statim liberata est. Jacobella quædam casu scapulam movit de loco suo, quo viso, B. Francisca posuit manum supra scapulam ipsam, et illico suo loco restituta est. Quidam Laurentius nomine, infirmus ad mortem, ac derelictus a medicis, fuit recommissus famulae Christi, et sine medicorum auxilio liberatus est. Augustina quædam incidit in timorem gravissimum per quinque annos et febris gravissima eam arripuit, et tenuit eam longi temporis spatio; mox vero ut famula Christi eam visitavit, subito liberata est ab ipso timore et a febris similiter.

29 Hæc igitur admirabilis ancilla Christi plurimum miraculorum prodigiis effulsit, nam multis expeditum loquelam restituit, cæcis visum, claudis gressum, pestilentibus et pleuræticis sanitatem, a demoniis obsessis liberationem integram, morbo caduco laborantibus incolumitatem, lethali ter vulneratis, qui nullo medicorum auxilio curari poterant, plenam sospitatem, solo tactu humilis ancilla Christi divina bonitas, cui se totam dum viveret dedicavit, dignata est misericorditer elargiri. Aliquis etiam ab ipsius mortis faucibus ad pristinam sanitatem ejus meritis et precibus deduxit: et quod his omnibus majus est, dum corpus ejus quiesceret in ecclesia Sanctæ Mariæ novæ, antequam traderetur ultimæ sepulture, obstinati et indurati spontanea voluntate, sine admonitione alicujus, solo tactu ipsius pretiosi corporis compulsi sunt ad Sacramentum Confessionis accedere, multisque ac diversis infirmitatibus laborantibus sanitatis incedula donata est. Cum vero per annos quadraginta quatuor et ultra, continuo et indefesse, tam in dono viri quam in Domino filiarum ejus in Christo, sancta et laudabilia opera exercendo, verbis salubris exhortando usque ad extremum vitam in odore bonæ fidei et sanctæ conversationis vixisset, et omnia adversa et gravia propter summam charitatem, quæ erga Deum et proximum semper ardebat, libenter et alacriter tolerasset, anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo, Vito vero suo quinquagesimo sexto, die secunda mensis Martii gravissima febris correpta est.

30 Nocte vero sequenti sibi a Domino revelatum fuit, infra spatium septem dierum tabernaculum cui corporis deponendum: die vero sequenti prædictam revelationem suo Patri spirituali patefecit, et ab eo devote et humiliter postulavit Eucharistia Sacramenta. Quibus omnibus rite receptis, jam instante hora sui obitus, Sororibus et Filiis, quas in Christo genuerat, ardentem sermonem protulit et incentivum materno affectu, eas de sua abitione consolatoris verbis exhortando et demulcendo, ad divinum eam exhortata est amorem; et inter ceteras [virtutes] eis reliquit sanctissimam caritatem et inter se unionem perpetuo observandam; fortitudinem insuper ad tribulationes perferendas, et tentationes humani

laborantem in puerperio
urine difficultate,
periculum moribundum,
dolorum capitis,
mamillas ex tumore rugas
gravem febrem,
pestem,
monogram,
p
mamillas exulceratas,
q
incurabilem hermam
et plagam incurare,
dam e
et in lapian
r
et in 1590
et in 1591

o
ACCTORE
JO. MATTIOTTI.
medetur oculo obvelatu,
interno dolori,
oculo malo,
puncturæ,
scapule emolæ,
moribundo,
E
febrilanti:
et omnigena curatiois miraculis ciret.
post annos 44 sanctissime adductus,
et in anno 50,
Nunciatibus manibus,
et suis extremam adhortata.

A humani generis inimici. Monuit insuper omnia et singula perferenda, quia Divina favente gratia ipsa pertulerat: et ad Jesu Christi sectanda vestigia omni, qua potuit, efficacia sermone eas adduxit. Et sic factum est, ut ille septimo, cœnensibus Sororibus et Filiabus ejus in Christo, et ex recessu tam pie et sanctissime Matris flentibus et contristantibus; ipsa B. Francisca, devotis ima Sponsa Christi, oculis in cœlum tensis, et animo orante simul et ore, obdormiverit in Domino et die nona Martii ex hac luce migraverit. Et sic felix illi in una carne soluta, in æterna claritate absorpta est. Sed antequam egredere, rogata a prefatisque in Christo filiabus, ut suis precibus vellet inferre vel ad medicum obitum suum pro eorum consulatione et necessitate, respondit, contentam fore Domini voluntate. Floruit autem anno Domini millesimo quadragesimo, quadragesimo t. secundo idus Martii. Apud ejus sepulchrum, ipsius meritis, multa miracula fiunt ad laudem et gloriam Omnipotentis et nostræ alme Urbis.

AUCTORE JO. MATTIOTTI.

inortur an. 1610 9 Martii.

Anclia regliva vis calaracta.

castura.

pannina oculi viliam.

sanatur febricitans.

fabm.

brachium in-fractu.

uno brachio impediatur ita, quod nec operari aliquid nec recte loqui poterat: ut accessit ad corpus famule Dei, et genuflexa tetigit illud, de utraque infirmitate liberata est. Alius quidam, Franciscus nomine, debentus dolore maximo capitis, visitavit corpus famule Christi, et subito ejus presentia liberatus est. Alia mulier nomine Margarita passa fuerat per medium ferre annum gravem infirmitatem in uno brachio, cum quo ut tetigit corpus famule Christi, ita subito sanata est, ut nunquam amplius aliquid mali sentiret.

32 Quidam nomine Federicus ita patiebatur in oculis, quod videre non poterat: ut visitavit corpus B. Francisce, subito sibi visum fuit, quod quadam equantur cecidissent de oculis, et visum statim recepit. Mulier quædam, Antonia nomine, passa fuerat maximam infirmitatem in uno brachio per annos fere viginti, adeo quod non poterat cum ipso aliquid operari: accessit ad corpus famule Christi, et posuit linteamen, quod subter illud erat [super] brachium, et statim sanata est. Alius quidam a Colutus nomine, cum diu passus fuisset tam gravem edorem doloris in uno genu, quod nullum excipere laborem poterat; mox ut visitavit corpus ancille Christi, tacto similiter prefati linteamini, subito sanatus est et liberatus est ab omni dolore. Alia mulier, nomine, de regione Campi-Martii patiebatur tam gravem infirmitatem per tres annos continuos [quod] se non poterat movere de lecto: et cum corpus B. Francisce asset adhuc super terram, reconivit se eidem Christi famule, et suis precibus, cum juvenet; quæ completa oratione, subito surrexit delectata sana, ut iuverit visitandum prelatum corpus, nisi nunquam fuisset infirma. Quidam nomine b. Nardus, patiebatur tam graviter in una manu, quod operari nil poterat eam: et accessit ad corpus famule Christi, et illud cum prefata [manu] tetigit, subito sanata est. Mulier quædam, nomine Androta, passa fuerat per undecim menses graviter ex descensu capitis in gutture, et in spatibus dolorem gravissimum: visitavit corpus famule Christi, et sola ejus presentia subito ab ipsis infirmitatibus liberata est.

33 Jacobus quidam nomine, passus fuerat per duos annos infirmitatem in gutture, quæ a medicis vocatur e. scrofola, et cum sæpe et multum exerceret remedia medicorum, et nullum sibi invenisset juvamen, accessit ad corpus B. Francisce, et siccit apponit pannum lineam super illud, quod postmodum posuit super guttur infirmatum, et illico meliorari incepit. Et post octo dierum spatium nulla illarum amplius apparuit, nec signum aliquid remansit in gutture. Margarita quædam nomine, cum diu passa fuisset gravem infirmitatem fluxus sanguinis, et nullum remedium invenire potuisset, ut visitavit corpus famule Christi, subito sanata ab eo recessit. Alia mulier nomine Angelota, passa fuerat per duos annos continuos febrem quartanam, et adhuc patiebatur: accessit et tetigit corpus B. Francisce, et subito febris aditus dimisit. Jacobus quidam nomine, ex longo jam tempore obsessus fuerat morbo caduco, cum visitasset corpus famule Christi, et posita fuisset ejus manus super caput infirmi, ita subito liberatus est, ut nunquam sentiret amplius tale disertum. Alius quidam Dominicus nomine, passus fuerat per duodecim annos maximam infirmitatem in brachio dextro, cum tetigisset eum corpus B. Francisce, ita subito sanatus est, ut amplius non sentiret talem infirmitatem. Cum corpus famule Christi asset adhuc super terram et populus multus in ecclesia, quidam nomine Laurentius, arreptus morbo caduco, cecidit coram populi multitudinem, et remansit velut mortuus: et cum imposita fuisset manus ipsius

D dolor capitis.

aliud brachium.

oculi.

sterum brachium.

u genu.

E

tricularis infirmitas.

b canus.

et spatula.

c scrofola.

F

fluxus sanguinis.

febris quartana.

morbus caducus.

brachium dextrum.

elephantiasma

ipsius

CAPUT III.

De Miraculis post obitum et aliis post sepulchrum.

Quidam, nomine Antonius, per maximam tempora sine Confessione permanens, cum corpus B. Francisce, existens adhuc super terram, visitasset, tanta cum devotio ex tactu ipsius corpus invenit, quod subito suo alenjus admittit ad salutiferam Confessionem accessit. Alter, Antonius similiter nomine, per maxima tempora eodem modo permanens ut visitavit corpus famule Christi, tanta contentione peccatorum exitit ex ipsius presentia, quod illico ad Confessionem rediit salutarem. Mulier quædam Francisca nomine, cum graviter ex febre infirmaretur, multis diebus fecit se portari ad corpus B. Francisce: qua viso et oratione facta, illico restituta est pristinum sanitati. Alia mulier vocata Antiqua, patiebatur corobri infirmitatem, quæ vulgo dicitur fatuitas; cum docta fuisset ad corpus famule Christi, illico fuit in suo corobro adeo confortata, quod incoherens ad proprium domum rediit. Quædam alia, nomine Paula, patiebatur gravem infirmitatem, et in

A ipsius Dei famula super caput patientis, ita subito surrexit sanatus, ut nunquam pateretur talem inor-

ergumenus,

debilis,

manulæ ulce-
rosæ,

monus vulne-
rata,

d

leprosus,

spatula,

febricitans,

Corpus suave-
olens

e

sepelitur 12
Martii,

et 21 Iulii,

in arripium
regitur

meditur cul-
dum in egra
cum c. 10.

34 Cum alius, nomine Christianus, haberet tibias et pedes inhabiles ad ambulandum, portatus ad corpus famulæ Christi, et manu ipsius tactis locis infirmitatis, statim ita sanatus est, ut pedibus suis reverteretur ad domum. Mulier quædam, nomine Jacobella, per annum passa fuerat gravem infirmitatem manillarum cum plagis apertis et dolore maximo; cum a medicis curari non posset, accessit ad corpus famulæ Christi, et posuit manum ejus supra dictas mamillas; quo facto subito recessit dolor, et infra octo dies plagæ oleo curatæ fuerunt, ut nec signum aliquod remaneret in eis. Alia mulier nomine Ceccha cum manum suam vulnerasset cum cuspidе ejusdam candelabri, et pateretur dolorem acerrimum, posuit præfatam manum sanguine cruentatam supra corpus famulæ Christi, et subito sanata est, intantum ut nec signum vulneris remaneret in ea.

Cum quidam, nomine d Nellus, per quinque menses passus fuisset, una cum uxore et quinque filiis, quandam terribilem infirmitatem, ad modum lepræ, et remedium aliquod invenire non posset; accessit ad corpus B. Franciscæ, existens adhuc super terram, et fusa oratione, omnes infra octo dies ab omni illa lepra mundati sunt, acsi eam nunquam passi fuissent. Quædam mulier n. mine Vanotia per triennium passa fuerat gravem infirmitatem in spatula cum dolore intensissimo: mox ut tetigit corpus famulæ Christi subito sanitati integræ restituta est. Alia mulier, nomine Ceccha, cum fuisset passa febres quartanas per undecimum mensem, ut visitavit corpus B. Franciscæ, subito febris eam reliquit et sanata est.

35 Cum sacrum corpus B. Franciscæ stetit super terram in ecclesia sanctæ Mariæ-novæ per tres noctes et tres dies fere cum dimidio, tam suaveni odorem reddidit, acsi e lilii, violæ, et rosæ, et flores odoriferi ibi fuissent; et nullam tabefactionem passum, manus atque pedes palpando, ita se tractabile omnibus præbuit acsi vivum fuisset. Et qui ex frequentatione multitudinis populi ibidem accedentis, Religiosi dictæ ecclesie a divino Officio impediuntur, positum sub terram fuit in una capsula ante altare majus in the sancti Gregorii Doctoris, de mense Martii, non sine maxima difficultate propter concurrentiam virorum et mulierum, clamantium ut adhuc dimitterent supra terram manere, ob devotionem maximam et miraculorum copiam, quam videbant. Post ejus corporis, ut prædicatur, sepulturam, sic sepultum mansit a die præfata Beati Gregorii usque ad vigesimam septimam diem mensis Julii ejusdem anni inclusive: quo medio tempore ad honorem Dei fabricata [Julia arca] magis honorifica, fuit prædicta sepultura discooperata, et similiter coopertorium capsulæ discooperatum fuit; et visum fuit præfatum corpus palam ab omnibus atque palpatum, et eo modo apparuit sicut eadē, quæ mortua fuerat, nullo fœtore, nulla putrefactione ibi apparente: sed suavissimus odor sentiebatur, et tunc opifides aptarunt fovam cum dictis lapidibus et ferreis, ut de præfata videretur, vinculis.

36 Quidam homo, cuius nomen tacetur, assuetus et imbecillus multis peccatis, non integre propter verecundiam confitebatur, retinendo scilicet graviora peccata: cui apparuit in somnis B. Franciscæ, et dixit ei: Vaude et explica pannum totum, et ne verecundaris: quia melius est aptusque in hac vita pati verecundiam, quam in futuro seculo æterna sup-

plia. Qui vigilans statim accessit ad Confessionem, et omnia peccata absconsa compunctus confessus est. Mulier quædam nomine Jacobella, cum pateretur puncturam supra cor et in scapula dolorem gravissimum, posuit quemdam pannum g lineum, quo utebatur B. Franciscæ dum viveret, supra locum infirmitatis; et statim ita sanata est, ut nullum dolorem amplius sentiret. Alia mulier, nomine Perna, pateretur intensissimas febres, et cum jam sanam unctionem recepisset, nullaque de illius vita spes haberetur, pannum dictum lineum, scilicet sottomam, quam Beata portare consueverat, induta, illico sanitati restituta est. Quidam nomine Johannes, cum pateretur tam graviter in gutture, quod nec loqui, nec sumere cibaria poterat, eratque jam morti propinquus, fuit sibi impositus præfatus pannus lineus, quo B. Franciscæ utebatur, et infra unius horæ spatium liberatus est. Angelella quædam posuit supra filium suum, qui pateretur intensissimas febres, parum de veste B. Franciscæ, et subito febris eum reliquit. Quidam nomine Leonardus pateretur tam gravem infirmitatem in oculis, ut incessanter stillaret lacrymas: ut mater recommisit eum B. Franciscæ, statim sanatus est.

AVCTOR
JO MATTIOTTI.
sanatus d lor
cordis. sca-
pula. 9

febris lethalis,

gutturis ma-
lum,

et oculorum,

E
succurratur
in perperis:

laboranti ex
gulture,

imporitur
in rescentes,

h
laboranti ex
gulture et febr

ex oculo,

F
ex febr pesti-
lent,

ex brachio
arsenti

ea pestilentia,

37 Mulier quædam, nomine Palotia, cum gravissime in perperio laboraret, et jam in periculo mortis existeret, recommisit eam mater B. Franciscæ, et illico liberata et illasa hæredem protulit, acsi nullum periculum passa fuisset. Alia mulier, Hieronyma nomine, diu passa fuerat in gutture graviter, nec a medicis curari poterat: quæ B. Franciscæ se recommisit et posuit supra locum infirmitatis præfatum pannum, et statim ad sanitatem reducta est. Quædam alia, nomine Lucretia existens virgo, ejus uhera ita erant plena lacte arsi lactaret filium, et cum se recommendasset B. Franciscæ, ab omni illa lactis infusione aliena remansit. Alia mulier quædam, nomine Agnes, cum pateretur morbum inflatissimum in gutture, ita quod nec h stillatum nec aliquid aliud poterat sumere, et medicorum remedia nihil ei proficerent, recommissa a matre B. Franciscæ, et posito super gutture parumper unguenti, quod ipsa Dei famula ad inanem gloriam vitandam operabatur dum viveret, statim febris, quæ eam die noctuque cruciabat, ipsam dimisit, et morbus ille in brevi discessit. Mulier quædam, nomine Augustina, ita pateretur in oculo, quod cum eo videre nil poterat: ut posuit supra eum de pannis, qui fuerant supra corpus famulæ Christi, illico lumen recepit, et vidit clari sine. Magdalena quædam nomine, cum gravissime infirmaretur ex peste ac febribus, et iudicia medicis dato sibi vulnus amputaretur, ita passa remansit, ut perpetuo brachio se privatam putaret: et cum morti proxima judicaretur ab omnibus, mater recommisit eam B. Franciscæ: quo facto subito reliquit eam febris et agritudo, et, mirabile dictum! totaliter sanata est. Alia nomine Joana ex longo jam tempore passa fuerat tam gravem agritudinem in uno brachio, ut quasi aridum videretur: et accedens ad locum, in quo fuerat lectus B. Franciscæ, ibique fusa oratione, reperit se ita omnino sanatam, ut nunquam amplius sentiret lesionem in dicto brachio.

38 Quædam alia nomine Angelotia, cum graviter ex peste infirmaretur et febrī, ratione incisionis morbi, incidit in dolorem gravissimum, quod omnes eam aspicientes, ex compassione plorabant: et cum jam unum latus perdidisset, et caput continuo agitaret, supplex cum lacrymis fudit orationem, et dixit: O Beata Franciscæ, adjuva me. His dictis, subito sanata de lecto surrexit. Jacobus quidam nomine, graviter infirmus ex peste et febribus, cum jam medici de ipsius evasione diffiderent, recommissus B. Franciscæ

ALTONO
JO. MATTIOTTI
ITEM CONSILIO
VITAE TRABIS,

faciem a vesti-
bulis deponat,

describitur ex
vultu et gub-
er.

agonizantia,

præ infecto,

truncati

capiti vulnera-
to,

ultra ulceratis,

h
l
substantia se,

n
l
o

u
l
o

et
l
o

A Franciscæ repente sanatus est. Quidam nomine Petrus Paulus Carpenterius, cum sublevaret quendam maximam trabem edificationis causa, casu trabis cecidit et oppressit eum: qui mox in terram cadens, effectus est quasi mortuus sine loquela et sine sensu. Reconvalescente illo tunc B. Franciscæ, subito recepit sensum et loquelam, nihilque mali in eo remansit, nisi læsiō in uno crure ipsius. Mulier quædam nomine Angelotia horribiliter patiebatur in facie, in qua erant quidam pene i bruscioli, qui totam eius faciem rodebant continuo et inflecebant: ut recommisit se B. Franciscæ et posuit super locum infirmitatis librum, in quo ipsa Dei famula legebat Officium beate Virginis, ita subito sanata est, ut nec signum aliquid in ejus facie remaneret. Petrus quidam nomine, cum ex infirmitate maxima haberet unam manum pene deperditam et inhabilem, et tam graviter pateretur in gutture, ut nullo modo comedere posset: timens ne in brevi vitam finiret, cum lacrymis recommendavit se B. Franciscæ, et liberatus est utraque ab infirmitate.

B Quædam mulier, Lucretia nomine, cum usque ad mortem inflammaretur, tunc sibi superpositus pannus lineæ quo utebatur B. Franciscæ dum viveret, et subito sana effecta est. Quidam nomine Jacobus, infirmus ex peste, ductus est ad mortem jam loquela amissa: ut appositum est morbo parum unguenti B. Franciscæ, ita statim de lecto surrexit, nisi ægritudine nullam passus fuisset. Alius nomine Simon, infirmus tam graviter, ut incessanter caput agitaret, recommissus B. Franciscæ, et unctus præfato unguento subito sanus effectus est. Alius quidam nomine Johannes Angelus, cum esset lethalius in capite vulneratus, et iudicio medicorum spes nulla esset de ipsius salute, ut commissus est B. Franciscæ, repente liberatus est. Quidam nomine Paulus patiebatur ita gravissime in tibiis, quod erant nigre facte ad modum carbonis cum plurimis plagis, ut esset horribile visu, et mater bñdixit eum in brachiis, ut recommitteret B. Franciscæ: mox ut illum ad terram deposuit, ita sanus factus est, ut curando morderet, nisi nunquam fuisset infirmus. Alius nomine Antonius cum cecidit de quadam altissima h legia, et ita se totum confregit, ut integrum nihil esset in corpore ejus, et cum jaceret pene exanimis, uxor ejus dixit ei: Memor esto B. Franciscæ; ne te sibi recommitteret. Qui nihil sentiens potius mortuus reputabatur quam vivus: ossa vero ejus ita ad invicem resonabant, nisi fuissent in sacco: et post parvam temporis ad se reversus, vocavit uxorem dicens: Quædam mulier venit ad me, et dixit se esse B. Franciscæ, quam tu meo nomine invocasti: jam sentio me liberum, et sanatum meritis ejus.

C Quædam mulier, nomine Rita, cum septem mensibus graviter in manilla peteretur, ut se recommisit B. Franciscæ subito absque mora sanata est. Alio mulier nomine Blonda patiebatur vitium horribile et immensum in os spatulo: nullus medicorum poterat sibi mederi propter nimiam fetorem, et quod singulis diebus sanies ex prædicto vulnere exibat ad mensuram unius vesiculi: et post altera spatula mirabatur consilium ægritudinis: et cum neorossione vexaretur, recommendavit se cum lacrymis Beato Christi famulo dicens: O B. Franciscæ, porrige mihi manum salutarem. Quibus dietis, visum est sibi, quod quidam tangebat loca ægritudinis, et sanata est absque altero medicamento. Quidam nomine Jacobus, infirmus gravissime ex peste ac febribus, et per octo dies terribiliter phreneticus, tandem ductus ad mortem, venit per sex horas totus frigidus cum caudola benedicta prope os, sine voce, sine sensu, velut mortuus: ita ut sui existimantes

eum mortuum, flentes lamentarentur. Tunc mater et B. Franciscæ eum lacrymose cum recommissorant B. Franciscæ cum lacrymâ; et finita oratione, is, qui jacebat pene exanimis, recepit subito sensum et loquelam et cito intotum sanus factus est. Alius quidam, nomine Petrus, per quinquentium passus fuerat febres quartanas, cum recommissus fuisset B. Franciscæ, statim sanatus est. Mulier n Rhetosia nomine, cum pateretur tam graves dolores circa præcordialia, ut pluribus diebus non sumeret cibum et iudicio imminuta esset morti propinqua: ut recommisit se B. Franciscæ, et fecit sibi imponi supra eor præfatum pannum, subito de lecto surrexit.

D Antonius quidam nomine, tam lethaliter extitit vulneratus in capite, ut sex inde ossa extraherentur: cum vero præfatus pannus supponeretur capiti suo, statim sanatus est. Quidam alius, nomine Petrus, infirmus in gutture tam graviter, ut nullo modo cibum sumere posset: ex quo, cum esset jam proximus morti, recommisit eum Soror B. Franciscæ, repente sanatus est. Alius, nomine Hieronymus, cum gravissime inflammaretur ex pestilentiali febre, et pateretur o paneturam, destitutusque a medicis, ageret in extremis, fuit sibi suppositus pannus B. Franciscæ, et mirabile dictu! statim sanus de lecto surrexit: et interjecto tempore cum gravem dolorem pateretur capitis, similiter præfato panno liberatus est. Quidam nomine Christophorus, infirmus ex vermicibus, vicinusque morti, ut exequio jam pararentur: recommissus a matre B. Franciscæ, et posito supra eum præfato panno, subito sanus factus est. Mulier quædam, nomine Gentilesca, cum graviter ex peste inflammaretur et febribus, peruncta unguento B. Franciscæ, mox sanata est. Alia nomine Cecelia, cum similiter ex peste perenssa ungeretur præfato unguento, statim sana effecta est. Camilla quædam nomine, graviter læsa in digito manus, ita ut ipsius digiti parte careret: cum medici multa adhibentes remedia nihil proficerent, maximumque fetorem præfatus digitus putrefactus emitteret: recommendavit se B. Franciscæ, et unxit digitum unguento prædicto: quo facto, absque aliquo alio medicamento, sanatus et reintegratus est digitus, et effectus est sicut prius.

E Aha mulier Joanna nomine, cum per maximum tempus teneretur gravissimis febribus, mox ut famulo Christi se recommisit, repente sanitati integre restituta est. Quædam mulier nomine Angela, incurrit in infirmitatem, que dicitur gutta arthetica que ita ad omnia eam reddebant inhabilem, acsi paralytica fuisset, et cum recommissa per amicum B. Franciscæ esset, sic statim sanata est acsi nunquam fuisset infirma. Quidam nomine, Paulus, per annos quinque pressus fuerat maximum dolorem in pectore cum gravissimis febribus: ut recommissus fuit B. Franciscæ, et præfatus pannus positus supra pectus ejus, infra manus hanc spatium sanus de lecto surrexit, liberatus ab utraque infirmitate. Alius quidam nomine Franciscæ, lethaliter vulneratus in capite, et ce peratus a medicis eo quod omnia signa mortis apparebant in eo: recommissus B. Franciscæ per matrem, subito sanatus est. Cum Nardus quidam non ne, pateretur in crure dextera infirmitatem gravissimam cum maxima inflatura, et costa similiter esset inflata usque ad pinguinem, in qua erat quidam pe tifer morbus ex quo sentiret dolorem acerrimum, et eris nullo modo extendere poterat: recommisit se B. Franciscæ, et posuit præfatum pannum supra loca infirmitatis, quo facto, subito extendit eris, et sanatus est. Mulier quædam, nomine Palatia, patiebatur in toto corpore dolores tam intensissimos, quod per sex menses nunquam de lecto surgere poterat: ut recommisit B. Franciscæ,

ex quartana,

n
ex præcordia

ex vulnere
capitis

ex gutture

o
ex peste
B

ex vermicibus;

ex peste;

ex digito:

ex febre.

ex artete,

F

ex pectore.

ex vulnere
capitis

p
ex crure et
artete

ex toto corpore

et

oculis.
pectore.
A et imposuit sibi particulam vestis ipsius, ita sana illico de lecto surrexit, acsi nunquam fuisset passa aliquid mali. Quædam alia nomine Catharina, ex infirmitate nimia lumen oculorum amiserat : posuit in oculis parum unguenti B. Franciscæ, et statim lumen recepit. Cui quidam nomine Silvester esset tam graviter percussus in pectore et in capite, quod duobus diebus nec lumen viderat nec cibum sumpserat; mox ut positus fuit super eum B. Franciscæ pannus, subito aperuit oculos, et cibum petiit et comedii, et sanatus est.

febris.
vere.
punctura.
43 Mulier quædam nomine Ceccholella, infirma ex peste et febre, destituta a medicis, laborabat in extremis : recommissa a Matre B. Franciscæ, subito convaleuit, et cito sanata est. Alia quædam Antonia nomine patiebatur tam gravem infirmitatem in una crure cum dolore intensissimo, quod quotidie putabat se mori : ut recommissit se B. Franciscæ, repente sanata est. Quædam alia, nomine Jacobella, cum gravissime infirmaretur et usque ad mortem ex punctura, ut jam loquela amissa spere omnino nil posset; mox ut pannus B. Franciscæ positus fuit supra locum infirmitatis, subito cepit loqui et spere, et cito sana effecta est.

aperonalia.
q.
monte.
febris.
brachio.
serofulis.
B Quidam nomine Julianus pateretur in calcaneo quamdam infirmitatem, que q speronalia dicitur, et a medicis curari non posset, ut posita fuit particula vestis B. Franciscæ supra locum infirmitatis, subito sanatus est. Bartholomæus quidam nomine, patiebatur tam intensissimos dolores corporis cum assiduo vomitu, quod erat jam proximus morti : ut recommissit se B. Franciscæ, ita statim sanatus est, acsi nihil mali passus fuisset. Alius, nomine Stephanus, cum pateretur gravissimas febres et per decem dies de ejus naribus sanguis incessanter exiret : impositus sibi fuit pannus B. Franciscæ, et subito sanus factus est. Mulier quædam nomine Andreotia, cum per anum passa fuisset dolorem maximum in brachio dextro, ut recommissit se B. Franciscæ, subito sanata est. Alia mulier nomine Paulina, patiebatur in gutture quamdam infirmitatem, que dicitur Serofula, nec a medicis diu sibi melentibus curari poterat, recommissa a matre B. Franciscæ, subito meliorari incepit et in paucis diebus sanata est.

vermibus.
hemiplegia.
hem. xgris et spaula.
grava.
vere.
remissu sanguinis.
C 44 Quidam nomine Paulus Sabbas, infirmus ex febre et vermibus usque ad mortem, cum ageret in extremis, mater cum lacrymis recommissit eum B. Franciscæ; quo facto, illico sanatus est. Quædam mulier nomine Antonia, cum ex infirmitate nimia perdidisset jam unum latris, et per tres continuos dies nec mamma nec pedem moveret; mox ut recommissit eam avia B. Franciscæ, statim sanata est. Alia quædam nomine Ludovica, diu passa fuerat tam gravem dolorem in una spatula, quod quotidie putabat se mori : ut sibi poni fecit quædam nocte de pannis B. Franciscæ super spatulam, mane sanata de lecto surrexit, Jacobella quædam nomine, cum per multum tempus passa fuisset intensissimum dolorem in genu sinistro, et adhibitis medicorum remediis sanari posset; ut pars vestis B. Franciscæ apposita fuit loco doloris, statim recessit dolor, et sanata est. Quædam alia nomine Joanna, cum per maximum tempus teneretur gravissima febris, mox ut B. Franciscæ se recommissit, repente sanata est. Alia mulier nomine Andreotia ita graviter in spatula patiebatur, quod ex longo jam tempore non poterat de lecto surgere, ut recommissit se B. Franciscæ, absque mora sanata de lecto surrexit. Alia quædam nomine Catharina multo tempore passa fuerat vomitu sanguinis, et cum eidem diceretur a medicis, quod ex eadem infirmitate repente esset mortura, recommissit se B. Franciscæ, et portans secum de pannis ipsius, nunquam amplius talem sensit infirmitatem. Quidam nomine

Julianus ita graviter patiebatur in gutture, quod, loquela amissa, erat jam proximus morti : sed cum particula vestis B. Franciscæ posita esset supra guttur ipsius, illico sanatus est.

45 Mulier quædam nomine r Mabilia, cum ex peste ac febre infirmaretur usque ad mortem, nec curari posset remedio medicorum, recommissit se B. Franciscæ, et mirabiliter sanata est. Bartholomæus quidam nomine, infirmus ex febris, et tribus diebus pluribus nullum sumens, totusque niger effectus, et quasi mortuus; ut Mater eum recommissit B. Franciscæ, et posuit præfatam pannum supra eam, statim liberatus est. Alias nomine Gaspar, captus ab inimicis, et in compedibus ferreis ac cippo positus [sic quod] nulla spes evadendi sibi aderat; cum mortem quotidie suspectam haberet, recursum habuit ad B. Franciscam, eique se devote recommissit. Quæ in somniis ei apparuit, et dixit : Noli dubitare, fili, quia die crastina egredies hinc solutus et liber : et sic factum est : nam die sequenti post visionem præfatus Gaspar absque aliqua lesione vel solutione pecunie inde miraculose egressus est. Cum quædam mulier, nomine Agnes, infirmaretur ad mortem ex febribus, et gutta, essetque nigrefacta ad modum carbons, et laboraret in extremis; ut positus fuit supra pectus ejus liber, in quo B. Franciscæ solita erat dicere Officium Beatissimæ Virginis, subito liberata est.

46 Quidam infans, Franciscus nomine, cum esset penè oppressus de nocte a sua nutrice, et quasi mortuus; recommissit eum Mater B. Franciscæ, promittens celebrare diem ipsius, et presentare filium ante ejus sepulcrum cum habitu suo : quibus dictis subito ita sanatus est, acsi nunquam fuisset aliquid mali passus. Alia mulier, nomine Mariola, cum diu passa fuisset tam gravem infirmitatem, quod nec respirare [posset] nec ambulare, nec se induere vel exuere veste sua; mox ut recommissit se B. Franciscæ, subito sanata est. Quædam, alia Margarita nomine, [cum] a quodam equo impetuose corrente percussa ac in terram projecta jaceret velut mortua, sine voce et sine sensu : essetque nigrefacta ad instar fuliginis, reportata ad domum manibus aliorum tota rigida et insensibilis; post spatium temporis ad se reversa, cum sentiret dolorem intolerabilem, nec se posset de uno latere in aliud declinare; nec se movere de loco; ut recommissit se B. Franciscæ subito vires recepit, et surrexit de lecto sana et incolumis. Alia nomine Stephana, infirma ad mortem ex febris et vermibus, recommissa a matre B. Franciscæ, statim sana facta est. Quædam alia, nomine s Reusa, cum pateretur intensissimum iliorum dolorem, mox ut se commendavit B. Franciscæ, illico [cessavit] dolor et nunquam eum amplius sensit. Alius nomine Sabbas cum diu passus fuisset, et continuo pateretur gravissimas febres; ut recommissit eum pater B. Franciscæ, absque mora sanatus est, nec amplius passus.

47 Alia, nomine Angelocia, filia in Christo B. Franciscæ, cum per quinque dies passa esset et continuo pateretur intensissimas febres, cecidit sibi l gutta supra linguam et brachium, ex quo statim effecta [muta] est, et remansit sibi brachium tortuosum et insensibile per novem horas, et incessanter gemit certam rem liquidam ex capite descendente, habens faciem terribiliter inflatam, et venas guttaris similiter : oculi vero ejus erant inflammati ad instar ignis, nec poterat vel stultitiam vel quidquam alium sumere : cumque esset a diffidata a Medicis assensentibus, quod nocte sequenti esset mortura, quædam ejus Soror in Christo recommissit eum B. Franciscæ, et ponens ejus librum supra pectus infirmæ, sic ait : Si B. Franciscæ Sancta est, sicut nos credimus, sanabit

D
victore
so mactura.
ya forte,

peste,

febris,

capitio liber-
tas promittitur,

resurgit
moribunda.
E

infans penè
oppressus,

toto corpore
infirmum,

lapsa ex equo,

febris detentia,
F

5
dolens ex diis,
graviter fe-
bricitans,

catharro
oppressus

u

sanatur tacta
terum S.
Franciscæ :

net

ACTORE
IO MATTIOTTI

A net te Deus meritis ejus. Quibus dietis, subito infirma recepit loquelam, et dixit : imo Sancta est B. Francisca Mater nostra : et statim prafatum brachium reintegratum et sanatum est, ut prius fuerat : et petit ut prafatum librum poneret super caput ejus dicens : Crede firmiter, quod sicut liberata sum ab infirmitatibus lingua: et brachii meritis B. Francisca, ita liberabor ab isto descensu capitis : et posito super ejus caput prafato libro, subito cessavit descensus ille, et evanuit totum id quod deglutiverat, quod erat nigra sicut carbonēs, et sic ex illa tunc in totum sanata est et liberata. Antonia quondam nomine, cum tam graviter infirmaretur ex febre et pestilentia quod erat jam morti propinqua : cum esset derelicta a medicis, dicentibus quod non viveret usque in diem crastinum, recommendavit se B. Francisca, et fecit imponi supra pectus suam quendam pannam lineam, quo utelatur B. Francisca dum vivebat : quo facto, subito sanata est.

idem mori
lunda,

menstruis
suppreste
gravata,

48 Quardam alia, nomine Ludovica, per duos annos passa fuerat et continuo patebatur quondam continuam et periculosam infirmitatem : namque per idem tempus nunquam emittere poterat solitum menstruum, ut moris est feminarum, propter quod venter ejus inflatus erat ad modum hydraque, ita quod vix ambulare poterat : et cum a medicis multa sibi remedia adhibentibus adjuvari non posset, recursum habuit ad B. Francisca, et fecit imponi prafatum librum super caput suum, rogans eam, ut per sua merita medelam sibi a Domino impetraret : qua facta peere, subito sanata est, et semper postmodum tempore congruo habuit consuetum usum, ut moris est. Cum alia quondam, Hieronyma nomine, existens gravida septem mensibus, crevissent de quadam pergula tam terribiliter, ut factus removeretur de loco suo, et descenderet usque ad ultimum inferiorem : mox ut commendavit se B. Francisca, et prafatum pannum posuit super corpus suum, subito sensit quod locus relict ad locum suum, et adeo inderimem et illam remansit, nisi nullum passa fuis el discrimen. Alia nomine Paulina passa fuerat per mensem cum dimidio quondam terribilem et periculosam infirmitatem : nam erat tota crustata, et plagis plena ad modum eundem leprosa : et propter dolorem nimium nunquam dormire poterat : cuique esset in periculo mortis, recommendavit eam miter B. Francisca quo facto subito meliorari incepit et dormire, et infra duos dies ita in totum ab omnibus plagis predictis sanata est, ut nec signum aliquod eorum in ejus corpore remaneret. Quardam alia nomine Catharina cum passa fuisset per tres menses et ultra gravissimas et continuas febres, mox ut miter recommendavit eam B. Francisca, subito reliquit eam febris, nec amplius par sit est.

proxima
periculose
lapu,

leprosa,

febricitans,

a Videtur diminutivum esse pro Nicolau — b Id est, si primum syllabam certissimam, secundam aut tertiandam. — c Alia struere, quia et tunc et similis nominis a serena dicitur appellatione, 2999 appellatur d Pro illo tempore, Leonardo, vel alio modo e Est enim masculini generis gigni in Italica lingua, ut alia plerique in omni, cum singulari terminatio u, latine us et non respondit plurali nec in a rari aut f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. x. y. z. — g. Verbo subditivum au h. et i. j. k. non sit legendum invenim quod rariam panam vocet vobiam, quo tunc vestis fabricis quidem, sed instar panni magis subiecto corpori cognoscitur : respecto cuius loquimur in terra, supra illum gestandam, nonquam amidi nominant : a prepositionibus solis videtur, supra supra. Adile quod dicitur non videtur Sancta, nisi pro vero a eoque ad pedes deservante. — h. Ha vocamus, linguam Aculeum pro futa, velationem ad agrorum sustentationem confectam et tunc capitis et pectus, aliusque resistentis suo dicitur, ut deinde colat non solum est Italia quod edare latine. — i. Diminutivum esse videtur et brachii. — j. ut dicitur a vel ablativus transiensis estio, vel euphonia diminutivum enosa videtur. — k. Infra lib. 3. num. 5. loquimur, ubi placet ad ea. — l. Propriam nostram ut habebat. — m. videtur gignam multum in usum esse corpore ejus : quo per congregatam multum in usum. — n. Id est, humerica struere, ab usum forum spatia seu ligonis referente. — o. que vox dicitur in dicitur contraria libellax cum aliqua dicitur mutatione, espalla Hispana, Italia gignit, Francia espalle fecit. — p. Verbo ut struere hoc nomen sit. — q. Est dicitur

Scitana et
soprana,

stilitatum,

krusculatus,

logia

stilitato,

pectoris, index maligni febris. — p. Barbantes hae ab eo est quod Italia angustia femininum sit : costa porro Italia sumitur pro toto latere. — q. Id est calcaria : nam calcar sprone et extensus sprone Italia est, Francia esperon : a Trufonico sprone. — r. Fortasse pro Amabili sumptu nomro — s. Id est Laurentia, ut sibi monimus in libro. — t. Passim Graeca est Laurentia, ut sibi monimus in libro. — u. Passim Graeca est Laurentia, ut sibi monimus in libro. — v. Passim Graeca est Laurentia, ut sibi monimus in libro. — w. Passim Graeca est Laurentia, ut sibi monimus in libro. — x. Passim Graeca est Laurentia, ut sibi monimus in libro. — y. Passim Graeca est Laurentia, ut sibi monimus in libro. — z. Passim Graeca est Laurentia, ut sibi monimus in libro.

D
speronalia,
gutta,
diffidare,

LIBER II
De Visionibus S. Francisca.
VISIO PRIMA

Inter ceteras Domini gratias, huic suae famulae B. Franciscae in praesenti vita exhibitae haec fuit singularissima, quod de paucis, credo, lectur, te legere Sanctis. Num sibi datus fuit unus Angelus, qui (ut ipsa Dei famula aserebat) erat de secundo choro SS. Archangelorum : non ille domesticus, qui datur omnibus in custodiam. Iste vero Archangelus erat sibi ita domesticus, quod die nocturne semper ei assistebat in figura humana, sed et unius pauci novem annorum, indutus tunicella alba tanquam nix : cuius vultus erat sole splendidior, ita quod ipsa Christi famula in ejus vultum respicere non poterat : sed vultus sui claritatem plenissime videbat. Duobus tamen temporibus famula Christi poterit facilius in vultu ipsius Archangelus respicere : uno scilicet, quando ejus Pater spiritualis cum ea loquebatur de illo Archangelo : tunc ipsa crines, et oculos ceteraque membra facillime poterat intueri. Alio vero tempore cum perussa esset a malignis spiritibus, ad sui confortationem ipsam Archangelum inturbatur sine aliqua difficultate. Et quod dictu mirabilis est, dum sic a malignis spiritibus perussa et difamata esset, et quasi morti propinqua, Archangelus vultu splendidissimo capillis radantibus adest, et maligni spiritus ejus claritatem non ferentes, subito confus fugiant. Tantis enim erat splendor dicti Archangelus, quod noctis tempore omnia exercitia necessaria in domo, illius claritate sine aliquo lumine materiali, faciebat.

Fructus
constituta
Archangelus
a. assistens
praesentia

E

ab eoque con-
tra illos
defenditur.

2 Et post multorum annorum curricula cum primo anno sui viduitatis, scilicet mcccxxxvi, in die a, de mense Martii, et relictis foris curis temporalibus, abundantioribus gratiis intus in mente se sentiret onustam, gratias Deo Altisimo agens, sensit sibi datum alium Angelum propensioris gratiae, scilicet quarti chori, et quanto excellentior erat secundus Angelus, tanto abundantior in se gratias recepisse sentit ab Altissimo. Et inter cetera, cum sponsa Christi periretetur ab inimicis humani generis, secundo Angelus non eam aliquo signo capillorum, sed fortitudinem et virilitate numerum ipsos malignos spiritus legabat confusos. Cum autem illa Christi septem Horas dicebat dilectissimo sponso, videbat istum Angelum, et desuper caput ipsius quasi eolumnam mirabilis splendens usque ad caelum ascendentem. Videbat etiam continuo in manibus dicti Angeli tres ramusculos aureos, factos ad modum ramusculorum palmarum, qui sunt in summitate ubi nascuntur dactyli : habebat etiam certas matasas de fibrorum auri parisiani, ex quibus ipse Angelus ferebat pedes filorum aureorum, a quorum facilitate non cessavit usque ad annum mcccxxxviii, in die Assumptionis Beatae Virginis, et tunc praedixit se velle ordiri telas, primum centum ligaminum : secundum sexaginta et ligaminum, et aliam tertiam triginta ligaminum. Habebat namque haec Dei famula mentem a terrenis curis adeo alienam, et divinis contemplationibus semper ereptam, quod non solum cum sacratissimum Corporis Christi Sacramentum

Abus praeteris
Angelus ex
4. choro et
datur,
f.

quem filo
aureo gome-
ravit conspi-
cit.

c
r. olerioscens
interius unius

reciperebat

A recipiebat, semper rapiebatur in extasim, verum etiam quando camerulam suam intrabat, ita illius anibus agibulum d domus obliuiscatur, acsi nihilum ad eam pertinerent. Nec mirum; mens etenim ejus adeo intentissima et corde tam puro rebus divinis inharebat, quod siye in extasi sive in suo naturali sensu esset, temporalia removendo soli Deo plavere intendebat: et si quando ab aliis, puta a domesticis, in illa elevatione videretur; erat sibi quoddam martyrium desideranti potius esse quam videri perfecta: et verecundabatur, imo, ut ita dicam, confundebatur in mente, si quando filie sue spirituales vel ejus Pater spiritualis aliquo modo sententia sua mentis elevationem: adeo desiderabat secreta sui cordis, gratiasque sibi collatas soli Deo non hominibus revelari.

B Quodam semel ipsi existenti in oratione et sancta meditatione, viginti sex Spiritus maligni affuerunt terribiles et horribiles, eidem insultando ostendentes ignem, quem portabant, atque dicentes: Hæc est ira Dei, que mittitur super Urbem Romam, suis iniquitatibus id operantibus duo ex nobis super quamlibet e regionem sunt executores ad urbem suffocandam et destruendam: ex quo maxima angustia animum ipsius B. Franciscæ subintravit, tum ex horribili ipsorum visione tum etiam ex Urbis destructione, quam ostendebant in proximo ruinuram.

Tandem oratione perfecta, se voluntati commisit Divinæ; volentes vero demones illudere, ostenderunt sibi in aere figuram quandam ad modum figuræ Salvatoris: quam fallaciam divino munere ipsa Beata cognoscens, subito prædicta figura in terram cecidit ad modum fulguris. Post hæc, divina favente gratia, ut suam ancillam consolaretur sponsus, ostendit sibi in aere non fallacem, sed veram Dei genitricis imaginem, coronatam, filium in brachiis tenentem, Beato Joanne Baptista ex una parte, et gloriosissimis terre Principibus Petro et Paulo ex alia, genibus flexis utrisque, atque supplicantiibus pro Alme Urbis liberatione: et tunc audivit B. Franciscæ vocem suavissimam sibi dicentem: Excelsus ac misericors Dominus, piis istorum Sanctorum supplicationibus inclinat, revocavit sententiam contra Urbem datam; sed nisi emendaverint se, majori poenæ subiacebunt. Illis vero diebus tres de caelo ceciderunt f sagittæ: prima super Campanile Sancti Pauli, secunda super Campanile Sancti Petri, et tertia super capella Domini in S. Joanne de Laterano: et hoc accidit anno Domini mcccxxx de mense Julii, g Laus sit Deo.

C a 21 Martii festo S. Benedicti, ut infra Valone 66, ubi hæc entium iterum et nominibus distinctius narratur quoad primam partem. Pars altera continetur Visiore 69. — b Ita oppellunt Itali filamenta in spiram grandiorum collecta, ex rhambo super pannum testorum glomeranda in tranam, ad vinculo radii per stamina trigeundum. Tales autem filii super pannum in tranam convoluti glomus unctor hic globus dicit — c Epigrammum nostrum pro x habebat xi, sed veram lectionem suggerit Angulorum, que ubi licet non fuerit sancta revelatum quid ea ratio significavit, apparet tamen triplicem vite statum designari; virginitalis, conjugalis et vidualis. — d Hæc se facende della casa, id est, negotii domestica, quasi dicas, facienda. — e Urbs enim Romana in tredecim Regionem dividitur quibus aliqui decemam quartam adjuungunt, Burgum S. Petri; que et cavata Leonum, propterea quod eam Leo manius civitatem urbem adjuverit: sed revera quatuordecim ipsi, eos qui in Burgo habitant, dicentes se Romam ire, vel Roma venire, cum Burgo egredereant vel domum regrederentur — f Fulmina sic vocant Itali. — g Hæc clausula singulis subnecta sitionibus, desineps hic omittitur.

VISIO III

Alio vero tempore, die Veneris sancto, dum B. Franciscæ iret ad ecclesiam sanctæ Crucis, ut ibidem audiret verbum divinum, licet sibi fuisset difficile itinerare propter jejunium et assiduam poenitentiam et Martii T. II.

memoriam acerbissimæ passionis Jesu Christi; tamen sedit in campo ante ecclesiam ad audiendum Verbum Dei; cum quadam sua filia spirituali, nomine Rita; et compuncta verbis de Passione Christi dictis, fuit raptâ in extasim per id tempus, quo Dei verbum prædicabatur: quo etiam finito, remansit tamen in extasi in prædicto campo: quod postquam ad notitiam sui Patris spiritualis venit, eam interrogavit per obedientiam de visione. Ipsa vero humiliter cum timore per obedientiam eidem revelavit, se vidisse in forma humana Salvatorem cum omnibus plagis, flagellis et poenis: et de puncturis spinarum et plagis exhibit pretiosissimus et clarissimus liquor. Vidit item caelos apertos, ex quibus quadam catena ardentissima et inflammatissima descendebat: quæ quidem catena, ut sibi revelatum fuit, erat caritas et amor, quibus Salvator humanam dilexit naturam: et quadam lux inexcogitabilis splendilissima ex illa procedebat catena, qui cum veniret per unum conductum, omnes venas et membra humanitatis Christi replebat et solabatur. Quando autem ipsa suo Patri spirituali visionem recitabat, tota erat inflammata, adeo quod non poterat exprimere verbis quod viderat. Fuit autem hæc visio anno Domini mcccxxxii, de mense a Martii.

a Die 29, cum Pascha tunc fuerit 1 Aprilis.

VISIO III

Quadam die postquam Dei ancilla recepit sanctissimum Corpus Christi in capella S. Angeli, sita in Sancta Maria in Transtiberini, fere per horam cum dimidia stetit in extasi: et cum redisset ad naturales sensus, requisita a suo Patre spirituali per obedientiam, cum tremore humiliter respondit: quod post receptionem Sacramenti remanserat leta satis, et fuit ducta in spiritu in campum magnam et pulcherrimum, plenum nobilissimis et pulcherrimis herbis: in ejus medio fons erat pulcherrimus, rotundus, similis alabastro, habens in circuito aliquos gradus: de caelo vero descendebat super illud alabastrum abundantia aqua: suavissime venientis, et ubicumque dicta aqua cadebat, dabat maximam claritatem: quæ quidem cadens stillabat multipliciter per totum campum, ex cujus stillatura herbe producebant pulcherrimos flores. Septem vero humane personæ approximabant se, ut biberent de illa aqua, ipsa vero anxia expectabat, ut biberet etiam de illa aqua; unde unum ex illis stillicidiis ad ipsam venit: ex qua ita a satia et consolata remansit ut difficile esset ad credendum. Effecta vero fonti proximior vidit in alabastro has litteras sculptas: Pius Dominus ad se diligenter animam amore trahit, et in extasi existente, cum ipsa vellet ibi esse tum facit ipsam abesse invitam et resistentem. Lectis vero prædictis litteris adhuc existens in extasi, Patre suo spirituali et filia sua spirituali Rita, de qua dictum est superius, ipsam audientibus et videntibus, dicebat: Precor te, dulcissime Domine mi, qui es abundantia amoris, quod sit etiam voluntas tua, dare anime volenti, et non facias me angustiari, quia satis sto anxia. Fuit autem prædicta visio eodem anno de mense Aprilis.

a Satia, Satia Italus est, Satur ac Satur.

VISIO IV

Quodam alio tempore post sanctissimi Sacramenti receptionem in prædicta capella existens B. Franciscæ, spatio minus horæ vel quasi, spiritu ad celum raptâ, corpore remanente immobili propter extasim, ita quod nihil aliud in ea movebatur, præter palpebrarum rarâ motionem. Rediit tamen ad corporis motionem, licet in extasi posita, loquendo hæc

14 verba

D ACTORE JO. MATTIOTTI.

Concionem de Passione audientis

videt Christum plagatum.

ejusque caritatem sub specie caritatis.

a

E

Videt fontem.

aqua cællus habente plenum.

F

a

a cujus potu urcelur.

Quæritur sep. rari se a Deo.

solitudinem et secreta amat.

c conspectis demeratus in hreb. ecciduum missis

f intelligit dicitur re-tentur execu-tionem.

missa

A quam vera humilitas totam possidebat; sed ex Patris spiritualis præcepto corpore ipsius stante immobili per aliquid spatium et in extasi posito, vidit gloriosissimam Dei Genitricem, ut supra dictum est laudes et gratias Deo Patri referentem in hunc modum: Laudes et immortales gratias tibi habeo, divina Majestas, qui me præordinasti ante mundi constitutionem in pectore tue profundissimæ Sapientie, ut mater essem tui unigeniti et cœqualis dilectissimi Filii. Consimilique modo tibi, Deo meo et dulcissimo Filio, laudes in exhaustas reddo: qui cum esses infinita Dei Sapientia Deique Verbum et ipse Deus, dignatus es intra meos virginales e humanari artus, Excelsissime atque potentissime Deus, tuus dulcissimus amor et Sapientia prima, qui humanus factus est, suum tabernaculum ex me fieri voluit, et in tuo æterno conspectu, ut tue pietati placuit, voluisti, quod inde carnem sumeret. O amor dulcissime qui me fecisti in tuo consortio esse; tui unigeniti Matrem, et Filiam, et tuam ancillam, et divine voluntati unitam! o potentia! o sapientia! o amor ferventissime, venire me fecisti tua benignissima gratia ad sic maxima et inexcogitabilia bona. Hujusmodi igitur laudibus sic finitis, cuicumque **B** laudi correspondebant spiritus, ibidem existentes, tam Angelici quam humani, Majestati divinæ laudes gratiasque referentes vocibus suavissimis.

I In tanto vero gaudio ancille Christi existenti supervenit vox, ex speculo supradicto dicens: Amor sum dulcissimus, qui mentem perlucido, si eam inspicio terrenis spoliata. quod se non reputet in cogitatu et in visu, sed semper videat se annihilatam, et plene cogitet de suivilitate. Mens illa, quæ nota est Divino amore, nihil petat vel sentiat, nisi quod divine placeat voluntati: cui penitus se debet unire, et in qua se debet stabilire, dimissis et omnimode *f* substructis, sic *g* et non, hoc est, nolle et velle, ita quod penitus se conformet Altissimæ divinæ caritati, et se totam remittat in voluntate divina: tum plene sentit de amore divino, ardet, et inflammatur calore spirituali, et tunc transformatur in altissima caritate; et divina pietas sibi ministrat spirituales cibos dulcissimi saporis, quos postquam anima gustat, se duci et reduci permittit; facta obediens beneplacito divino, cui se totam committit: et non solum de rebus temporalibus, sed etiam in spiritualibus gratiis, sive sibi dentur sive auferantur; quod totum in divina committit dispositione; bene quieta remanens de omnibus, quæ **C** Deo placuerunt; et hæc anno prædicto.

a Egraphum nostrum altissimam columnam. *scilicet* sequentibus judicibus mentium — *b* Italismus est pro convertit, qui voltat-si, est se convertere. — *c* *Id est*, iudicis raris sive ex natura sui purum solidus: et videtur intelligere; iudicia practica natura corrupti, spiritus contrarii — *d* Mudanza, id est, mutatio. — *e* Homo fieri. — *f* Forte sublevis, id est, suppresus — *g* Si eno: Ita et non.

VISIO VI

Alta vice, Dominici Corporis et Sanguinis Sacramento Patris spiritualis jussione recepto, ab ista Domini devota in supradicta capella, ipsius corpore in extasi immobili remanente spatio unius horæ, postquam in suo naturali sensu devenit, Patri spirituali eum interroganti de Visione sibi ostensa, respondit; quod ejus spiritus in altum ductus, positus fuit in uno splendidissimo templo, in quo existens, de altissimo celo descendit persona quædam lucidissima et candidissima, cujus nomen erat Tabernaculum ardens et accensum, quod per se sine ostio aperiebatur: in quod tabernaculum felix spiritus istius Deo devote anime ingressus est: in quo existens, cantum suavissimum audivit, sensitque odorum ineffabilem fragrantam, gaudium et lætitiæ innummerabilem, quietem cum júbilo et cum im-

mensa satietate; tantaque rerum inerat suavitas, cuius humana mens non esset capax. In quo tabernaculo balneum unum erat, plenum a finissimis et pretiosissimis rebus, quæ quidem res colore rutilabant auro. Avidus vero spiritus ille de tam pretiosissimis rebus aliquid accipere vel gustare, audacter et animose volens, non potuit manibus quidquam capere. Tunc capite cum gustu in balneo misso, solam unam guttam parvam recepit: cujus guttæ gustu ita fuit satiatus et refocillatus, quod mens humana capere non posset.

13 Sic ille existens, audivit vocem sibi dicentem: O felix anima, esto firma in fide: cogita continue, quid amor pro te fecerit, et quem longo tempore passus est laborem. Mundus ipsum odio habuit et despexit, volentem Scripturas et prophetias de ipso prophetice loquentes adimplere. Confortare igitur, et esto firma in proposito: amor enim solvit pretium, ut te redimeret. Respice ulterius, qualiter se appropinquavit in loco alto et apto, ut te reciperet et secum teneret. Anima benedicta, bene provide tibi, ne fures veniant, et te maligne prodant: esto firma in amore et ab eo recedere noli. Quibus verbis auditis porro existens in extasi, Patre spirituali et sua filia spirituali audientibus, dicebat: Amor noli me dimittere: quia cor meum præ amaritudine scinditur et dilaceratur: non permittas me perire; quia non possum plus stare, ex quo mihi convenit discedere. Mea utique vilitas non potest me sine te nobilitare, tu potes me renovare juxta tuum velle. O dulcissime amor et Domine, fac ex quo facere potes, da lumen cordi meo, et gratiæ plenitudinem, qua stare volo per totum tuum beneplacitum. Ex recessu hinc dilaceratur meum cor, nec aliquid facere possum, nec mea vilitate me firmare queo. Et loquebatur tam magna cum angustia, quod Pater suus spiritualis dubitabat de mortis periculo. Cui in suis naturalibus sensibus reversæ malignus spiritus transfiguratus in Angelum lucis, apparuit: quem, ut infra dicitur in tractatu de bellis spirituum malignorum, sua firmitate et oratione fugavit. Anno, quo supra, in festo *b* sanctissimæ Trinitatis.

a Superlativum a Anno, quod hic significat excellentissimum, et proxime nota: sic unum aurum, sine perle seu gemmis dicitur — *b* Die 21. Maii

Finissimus.

VISIO VII

Hæc Christi famula more solito sacris meditationibus et orationibus dedita in sua camera, fuit raptâ in extasim, et inde paulo post ad suam naturalem cognitionem venit, et calore æstivo, ut moris est, ipsam angustiantem, aperuit quamdam fenestrellam. Videns vero radiantibus stellis cœlum claritate fulgidum, contemplabatur divinam potentiam factricem, et creatricem tam mirabilis ornamentis: et sic in suis naturalibus sensibus permanens, audivit subito in aere exortam terribilem tempestatem, et respiciens, vidit magnum et terribilem draconem nigrum, cui aperto maximum ignea exoriente, per aerem cursu velocissimo volantem, et versus Latium impetu maxima currentem: in cujus recessu via, quam gradiebatur, maximam dimittebat tempestatem. Existenti vero Christi ancille ob tam terribilem Visionem anxie et stupefactæ, gloriosus Archangelus ejus custos actum suavissimum ostendit, ne de Visione dubitaret. Vidit insuper utriusque sexus maximam turbam draconem sequentem; quidam vero malignus spiritus ipsi Dei famule dixit: Turba hæc, quam vides, draconem sequens, mea exquiritur dicta; namque mea suggestio consentit meæ voluntati. Fuit autem sibi demonstratum, quod per illum draconem intelligebatur quidam a Capitaneus, qui a Papa recedens, non modicam turbationem et molestiam, non sine magno

F Cæcus contentus videt draconem.

intelligit eum
justum ductis
infectum a
Papa.

Honetur Deo
et totam com
mittere.

D
ACTORE
JO. MATTIOTTI.

et insua ejus
amorem con
sistere:

E
petit ab eo
nunquam di
mitti.

b

In festo SS.
Trinitatis in
duca in Deo
et emansum

a

A magno damno terra, attulit Ecclesie : quod parvo interjecto tempore clarius et evidentiùs patuit manifeste. Anno predicto MCCXXXI, de mense Julii.

ACTORE IO. MATTIOTTI.

Nicolaus Forti-braccius.

a Nicolaus Forti-braccius Peruvianus, qui anno 1433 sub rege Baronibus ad Nicholauentis Ducis partes transit, offensus Pontifici ob negotia, que precebat, et pendenda; eorum quoque uisibatur, ut accepta pecunia restitueret Vetrullam atque oppida, que Pontificis nomine creperat et sua usurpauit : eam defectionem secuta est maxima trepidatio, sic ut dixit Papa multo habitu per cytharam, uex sine violenta, uentire, scilicet ad Florentinos conferre potuerit. Vide Platinam atque.

VISIO VIII

Post receptionem diuini et sanctissimi Sacramenti in predicta capella, spiritus huius ancilla Christi fuit raptus in extasim, corpore remanente immobili spatio unius hora, et postquam ad suum sensum naturalem reducta est, Patri spirituali ipsam per obedientium interroganti de visione, retulit : quod eius spiritus ductus fuerat in unam magnam lucem, et ex illa in aliam maiorem, in qua uidit tabernaculum pulcherrimum, prope quod scabella tria erant : supra quod tabernaculum erat quidam Agnus incomparabiliter candidissimus, tres uero agnorum candidissimorum aries eorum uenientes, et letitiam indicibilem facientes, eboreas ducendo coram predicto Agno. Cum autem eum transirent, humilem et gratiam sibi exhibebant reuerentiam, et sic transiundo unaqueque aries suum recepit scabellum. Sterit uero ille spiritus in tanto gaudio per unam horam, corpore semper essente immobili, ibique audivit quendam uocis suam sibi dicentem : Ego sum (vox Agni) ille amor, qui prius de odorem fructum in hac aeterna patria existendum : et postquam unius sensus odorem, de sibi gustum et saporem : post quorum fructum gustum et saporem : facio ipsam a curia terrenis aborari et feruentissimo amore meo ardere : que postquam sic est alienata, semper querit quicquid agere possit, ut inueniat illum, qui eam orare fecit : cogitat se expoliare, et se facere vilipendi, et propinqua denegare uoluntatem : desiderat exalumni, et examinationi stare : appetit martyria, et obedientiam se submittere, ut se unice possit illi, qui eam a philocaptioni sui fecit.

V del Agnum Dei,

B et audit quid operetur in anima.

a

Pellit eum cor remanere.

16 Corpore uero istius beata reverso in extasi mobili, Patri suo spirituali et dicta Rita audientibus, protulit hæc uerba : Tecum stare uolo, nec hinc discedere propono : persona, que uisitatur, non debet uidenter egredi : id quod jura habeo, cur me facis querere? Nolo plus morari, ne mea pigrina mihi sit nociva : tecum uolo permanere, et nunquam a te uolo discedere : tu es factor mentium, et eis das tui capacitatem. Et sic uolens beata anima molem corpoream subintrare, reversa in extasim immobilis audivit uocem sibi dicentem : Si quis sitit, ueniat et bibat. Et Agnus ille candidissimus suum pectus uoluit ad illas agnos eum benigno et pretioso aspectu, innuens quod uenirent ad bibendum in suo pectore, una magna plaga vulnerato. Agni uero uultu placido ad illud uultus crederent ad bibendum : ad quod uultus hæc etiam Dei deuota anima fuit ducta : in quo uulnere profundissima pelagus lucis insubita conspexit, et non contenta solum ad bibendum, sed totum intus uoluit ingredi, et sibi permissum fuisset : sed fuit detenta, a quo noscitur : sed quanto perspicies intrudatur tanto magis profundum lucis pelagus uidebat, et majore eum attentione, et aviditate ingredi uolebat. Quo sic existens audivit uocem dicentem : Ego sum ille amor, qui magna uoce dico, Si quis sitit, ueniat, et bibat : et uenientes uolo satiare, et aperiri cor meum, ut eos recipere possim in hospitio. Et hæc visio fuit anno et mense, quibus supra, XXI die dicti mensis, que fuit dies beate Marie Magdalene.

inspicit in ejus operum latius :

17 Et quia hic facimus mentionem de plaga pectoris Agni immaculati filii Dei, non absurdum nec alienum a materia putavit suus Pater spiritualis 6 agere de intentissimo et feruentissimo dolore mentali et corporali, quem patiebatur ista Deo deuotissima, quoties in mentem sibi ueniebat crudelitas Dominice passionis, et memoriter retinebat, ut patet inferius, omnes sui corporis et capitis plagas. Quoties uero aliquid in manibus tenebat pro aliquo exercitio, et memoria esset plagarum Christi manuum, illico quicquid ipsa Beata gerebat, ad terram cadebat ipsa iuxta. Quando uero melitabatur pedum Christi pretiosissimas plagas, nec ambulare nec stare poterat super pedes : et similiter in omnibus membris, in quibus Christus plagatus fuerat, in eisdem ipsa sentiebat intensissimum dolorem. Sed intensius eum de plaga lateris cogitabat, inteu-siorem et maiorem in suo latere sentiebat dolorem : itaque continuo humor de suo latere exibat ex una plaga, quam semper coopertam tenebat panis, quos sæpe sæpius mutabat non sine magna pena. Quam plagam alique de suis secretis filiabus, quas in Christo genuerat, semper uidebant : quia necesse erat, ut eam iuuant in necessitate. Predictarum uero filiarum nomina sunt hæc : Agnes, que post ipsam Beata rex Collegium illarum pauperularum, Rita, de qua superius fecimus mentionem ; et Vannotia, sua cognata. Cum autem ipsa ancilla Christi in uulnere pectoris auide liberet, ut dictum est, uidit eor Saluatoris ex uno latere lancea tactum. Quando uero coronam spineam Saluatoris nostri meditabatur, quam in circulo sui capitis dolorem immensum patiebatur, et sic in uerberibus et aliis plagis in sanctissimo Saluatoris corpore inflicis et illatis, ipsa Christi ancilla in similibus sui corporis partibus inexcogitabili dolore cruciabat. Dixit etiam hæc Dei famula, quod postquam pretiosissimum Saluatoris corpus de cruce depositum fuit, ejusdem corporis corpus Magdalena feruentissime et diligentissime numeravit. Plage uero, atque flagella totius ejusdem sanctissimi Corporis, numeratis puncturis capitis, fuerunt sex mille sexcenta sexaginta sex ab eadem Magdalena diligentissime numerate. Quæ omnia evidentiùs et clarius in futuro iudicio apparebunt ad uindictam malefactorum, laudem uero honorum.

D Christi plagas mediani, b

in eisdem ipsam et membris cruciatur :

uolens gestam in latere.

E

S. B. Ungula numeravit Christi plagas.

a Frequentissimum totis hæc uisionibus uox, pro amante, ex latere et terro confusa, quam scholis eo seculo usitatum fuisse colligit ex Joannis Geruasi Cancellari Parisiensis sermone de Spiritu S. coram Vatribus Concilio Basiliensi habito; ubi eam inuenies. = b Hæc hoc aut simile uerbum.

Philocaptus.

VISIO IX

F

Quadam alia uice Christi ancilla post sanctissimi Corporis Christi receptionem in sæpe dicta capella, raptus fuit ejus spiritus, corpore remanente in extasi immobili, in quidam magnam lucem : ex qua postmodum iuit in Campum magnam totum lucis plenam : sed postquam reuersa est ad sua naturalia, Patri spirituali interroganti per obedientiam de uisione, sicut semper faciebat, respondit ita : quod in Campo uiso erant pulcherrima pasena, in quo quidem Campo Agnus incredibiliter candidissimus existebat. Erat ibi etiam una creatura pretiosissima in iuuenili ætate constituta, et dalmatica induta, redolentium florum coronam tenens in capite : plures insuper humana creatura diversorum colorum uestire indumentis a pretiosis et ueruantibus rosis coronas in capite habentes, in illum uenere Campum : quibus omnibus quidam Angelus in dextris assistebat, simillimus illi Angelo, qui continue assistebat huic famule Christi, et omnes eum magna reuerentia coram predicto Agno assistebant. Predictus uero iuuenis dalmatica

Videi coram Agno.

3 choream simillorum.

A ftea indutus, aliis omnibus consequentibus, choream incepit : sed cum coram Agno transibant, humillima cum reverentia has laudes decantabant : Gaudeamus omnes propter istud bonum novum, quod nobis Jesus, Rex vitæ æternæ, vult concedere. Amor nobis promittit, velle nos conducere ad se possidendum Regem cœlestem.

*e cœlestes rivus
virtutum :*

19 Vidit etiam ex prædictis pascuis quasi procedere diversorum colorum antecessissimos rivos : ita ut devotissima anima simul cum prædictis personis humanis iverit ad prædictos rivos. Prædictus vero juvenis suavissima voce cantando, incredibili melodia dicebat : Primus rivus rubeus caritatem denotat ardentem, qua Christus Jesus totam communicavit gentem ; quia sanguis ex ejus fluens corpore prototus gentis redemptione, datus est ex amore et caritate. Secundus vero rivus albus et candidus est, per quem pura innocentia denotatur : quæ quidem puritas innocentie levior sit, cum ascendere vult in sanctum montem, ut summum bonum adoret. Tertius vero rivus viridis existens coloris, spes est plena amoris, quæ semper agens bonum, in Deo sperat, confidens in ejus amore. Quartus pulcher rivus coloris cœlestis, obedientia est, quæ animam inducit in rectam viam, et facit recipere vexillum

B ad omnem poenam sustinendam, ut scilicet se facilius uniat ad voluntatem divinam. Quintus rivus coloris *b* diamantini, virilis et pura fides est, quæ coram summo bono volat, et firmam tenet animam ne unquam discedere possit. Reducta vero in extasim mobilem, anxia, quia sentiebat, quod ab illa *c* beatifica visione ipsam recedere oportebat, quasi male contenta in hæc prorupit verba : Promissa mihi facta non sortiuntur effectum : credidi hic stare, et non possum permanere : ergo decepta sum ; sed quia Deus nullo modo est deceptor, anxiam ex recessu me sentio : sed quid inde faciam, nescio. Postquam vero de extasi venit ad sua naturalia, eidem malignus spiritus apparuit sibi dans angustias et labores, a quo Dei virtute victoriam remansit. Et hoc de anno prædicto et mense Augusti.

b
*quæritur se
inde abstrahit.*

c

a Deerat hæc vel simile epitheton cum conjunctione. — *b* Id est, diamantini : nam adamas Italus, Hispanus, Francus, diamante est. — *c* Hinc vocata sapienter recurrentem, et in sua naturali significatione acceptam, ne transieris ad strictiorem usum, quem obtinet in scholis Theologicis : sic enim solus in patria beatus comprehensoribus convenit, non vulgaribus in exilio.

Diamantinus.

VISIO X

C Alio quoque tempore, postquam ista Deo devota Sacramentum sacratissimi Corporis Christi sumpsit in sæpe dicta capella, in extasi mobili existens et extra se raptâ, lætitiâ animi ostendendo cantare cepit, et manus præ gaudio immenso more cantantis movendo : porro in extasi existendo verba angelica melodia proferebat, suo Patre spirituali et R. A. de quibus supra dictum est, audientibus et videntibus. Sed postquam ad sua naturalia reducta est, Patri spirituali eam per obedientiam interroganti de visione, respondit : Qualiter ejus spiritus a quadam splendida luce ductus fuit in locum amoenissimum et splendidissimum satisque spatiosum, quo in loco tabernaculum unum sphericum erat, in quo etiam tabernaculo infinite claritatis forma erat humana : ob cujus nimiam claritatem nullum ejus membrum distingui poterat : nisi [quod] tota illa humana infinite claritatis forma, ut dictum est, in uno quodam scabello, coram tabernaculo posito [erat] in quo litteris aureis hæc verba scripta erant, quæ dicentur : Ego sum plenitudo claritatis splendentis : ego sum verus amor anime mihi placentis, qui ipsum animam impleo : anima, quæ me sentit, ex omni alia re solvitur, et in me tota recluditur, et nescit a me discedere.

*Videt Christum
splendens
magis humani
vultu.*

21 Post hæc coram prædicta humana forma in illo tabernaculo existente, tres beatorum spirituum acies magno cum jubilo atque lætitiâ adfuerunt : quorum prima acies bonorum ad modum seniorum et candidissimorum, acies erat manibus tenentium variorum colorum, rosarum atque liliorum coronas, suavissimum referentes odorem : quas quidem coronas offerebant illius humanæ formæ Majestati. Primus siquidem illorum indutus camelinis pellibus ad modum auri resplendentibus erat egregius et Prophetarum summus Joannes Baptista, manu trium colorum retinens vexillum more Capitanei, et cantando suavissime dicebat : Anima felix, quæ se submittit in cœlesti disciplina, quæ ipsam possidere facit regnum cœlestis, plenum ex illo divino amore, qui nunquam sibi deficit. Et omnes alii spiritus primæ aciei cantantes, respondebant : Hic est magna et indeficiens lætitiâ, quæ fugat omnem tristitiam de curis terrenis advenientem : O speculum Seraphici splendoris, quod nos transformare facis, et ardere igne substantiali amoris.

*primi Dux S.
Joannes Bapt.*

22 Post hanc primam aciem secunda pulcherrimorum spirituum, habentium signum rubrum in dextro latere veniebat : quorum unus provecta ætate antiquior vexillum triplicis coloris varii manu tenebat, et omnes magno cum jubilo, et inenarrabili lætitiâ cantantes, dicebant : O Anima, quæ possides talem possessionem, diligenter eam teneas et reddas sibi honorem : nam talis est Dominus, quod vult omnia videre, et tu reddes calculum rerum, quis seis te possidere. Post istam secundam aciem tertia sequebatur spirituum candidissimorum naturæ femineæ, et una pulcherrima atque candidissima Domina vexillum trium variorum colorum portabat : et erat illa, quæ ferventius et ardentius, matre excepta, Dominum diligebat, Maria scilicet Magdalena : et omnes magno cum gaudio assistebant coram prædicta Majestate, et illa ipsa vexillifera cantando hæc protulit verba : Gaudeamus omnes de bono nobis dato, Jesus Christus nos redemit, amore suo grato : humanitas est exaltata unita cum divina Majestate, id est, cum divinitate : claritas Seraphica nobis et Angelis est data. Et omnes alii spiritus respondentes, dicebant : Nos omnes illustravit, et amore inflammavit. Omnes læti laudes Deo reddamus Jesu nostro Redemptori, qui pro nobis voluit mori. Et hoc fuit anno et mense supradictis.

*secundi senior
et quæ :*

b

*terti S. Maria
Magdal.*

VISIO XI

Quodam tempore hæc Deo devota dum Missam ferventi devotione, ut sui moris erat, in ecclesia sanctæ Caecilie audiret, raptâ in extasi, vidit visionem, quæ sequitur : Videlicet, quod ejus spiritus ductus fuit ab una magna luce in aliam lucem majorem, in qua colorum Regina, induta ad modum Imperatricis, de luce splendidissima triplicem radiantem coronam habens in capite, sedebat in pulcherrima statione. Visionem ipsa Christi ancilla Patri suo spirituali, eam per obedientiam interroganti, declaravit. Ipsa vero colorum Regina in sinu, Dei et summi filium in infantili ætate, puta in ætate octo mensium supra modum pulcherrimum tenebat. Duo præterea juvenes candidi induti vestibus, et diversorum florum coronas supra modum rutilantes portantes suis splendidis capitibus, extra illam prædictam stationem existebant. Stabat etiam prædicta Christi ancilla parum inferius a dicta statione remota. Rex vero cœlestis in gremio matris existens, suavissimis aspectibus suam fanulam respiciebat, vultu atque gestu ultra modum festivo, signis et actibus attractivis, et in ejus amore incensivis : quibus, etsi in ejus amore semper intensissima erat

f

*Videt Dei ma-
trinem in gloria.*

A
AT CTORE
JO. MATTIOTTI
a
et filium ejus
amplecti desi-
derat,

erat, copiosius tamen tunc inflammabatur et incen-
debatur, tota anxii ut eum posset tangere. Volens
autem Rex celestis a solari eum sua ancilla,
quam splendidissima luce se cooperiebat, itaque
ipsa licet Reginam cœli ejus matrem videret, ipsum
videre nequibat. Medico vero interjecto spatio, luce
illa discedente, dilectum proclare videbat et specu-
labatur : post ejus visionem, si vice prima anxi-
batur et avidè cupiebat suum amplecti Dominum,
tunc amplius et perfectius atque avidius eum tenere
et complecti desiderabat.

intelligi quod
illud ab eo
ametur.

B

24 Ipso vero Dei Filius, ut eum magis accensam
et avidiorem redderet, similem setum pluries atque
pluries fecit : ipsa vero rogabat humiliter suam Ge-
mitricem, ut saltem ejus filium spatio quantumlibet
parvo sibi accommodaret. Existens vero sic, ut dictu-
m est, avida, audivit quandam suavissimam vocem
ex pedibus celestis Reginæ procedentem, et suo spiri-
tuali dicentem : Amat te diligentem, qui primus
suae matris te dilexit. Amor de novo veniens veterem
pellit amorem. Amor, qui te diligit et tenet jam li-
gatum, te facit inflammari, et te facit philocaptum.
Amor, qui te diligit, te facit ordinatum in tuis die-
bus, et in factis modestum et honestum. Amor, qui
te amat, te facit se perquirere : tu eum dimittis, et
eum vis invenire : inlus, habes quod petis, sed hoc
non intelligis : Velles videre, ut scio, Verbum caro
factum, sed amor, qui te diligit, te facit transfor-
mari, et si eum non invenis, credis infatuari. Amor,
qui te amat, se facit viriliter perquiri, et te ipsam
perquirentem tenet in altum ire, ut te faciat uniri
cum ipso, qui te amavit. Prædicta vero Christi an-
cilla bene intellexit, quod sibi licentia dabatur. Vi-
dens vero se suo desiderio frustrari, saltem ut ipsam
permitteret in illa beatiliter visione stare avidissime
cupiebat : cum prædicti juvenes, scilicet illi duo,
hæc verba protulerunt : Anima, que es in vilitate,
credis in altum ire ? Ad te ipsam revertere, quia
non potes hæc manere. Et hoc fuit de mense Sep-
tembris anno prædicto.

Solatiur.

a Id est intento se affectare.

VISIO XII

a
Consperta in
habitu quasi
infantem com-
placentis,

C

25 **A**lio a nomine Christi forma existens in capella,
scilicet Angeli, sita in ecclesia Sanctæ Mariæ in
Tranisylberi, post sanctissimi Sacramenti recep-
tionem per unum fere horam rapta fuit in extasim im-
mobilem. Post hæc magno cum júbilo et hilaris vultu
immensam ostendebat lætitiâ, remanens nihilominus
in extasi, ostendens actus et nodos, quales ostendit
mulier, que parvum infantem in brachiis tenet. Brachia
vero ejus strictissima ad pectus tenebat, hinc inde in
movendo, ostendens se contentissimam, et rem in suis
brachiis tantum esse pretiosissimam, continuis aspectibus
sua brachia intueudo : et sic stetit fore spatio mediæ horæ.
Reversa vero in suo naturali sensu, Patri spirituali, eam
per obedientiam de visione interroganti, respondit, se
vidis e Hostiam in magna quantitate, ad modum
minis maximo quantitate visis candidissimæ qui
re visit, a quadam luce clarissima ductus fuit ejus
spiritus ad eorum crystallinum. Post hæc ductus
fuit in aliam majorem lucem, in qua plures Angelici
Spiritus existebant, quos ipsa viso impedito sic
aspiciebat, sicut aspicebat solemus sphaeram solarum :
omnes quidem splendidi, omnes perhibidi, licet unus
altero lucidior appareret : et quanto Superiores,
tanto lucidiores, et alius inflammatores. In qua quidem
luce celestis erat Reginâ, filium Dei et suum in
brachiis tenens, quantum ad humanitatem parvulorum,
qui fere in ætate octo mensium stabat. Ex circum

narrat sibi a
tunc mâr,

vero celestis Reginæ lux amplior procedebat luce
prædicta, in qua spiritus Angelici erant : sed ex
circuitu Reginæ celestis maxima et inexcogitabilis
lux apparebat, et ab illo Dei et celestis Reginæ
Filio lux illa admirabilis (Deitas scilicet, que se in
carne ostendebat) intuitus plures et admirabiles
in eam dilectam famulam conciebat, qui magnam
lætitiâ et inextimabile gaudium eidem Beatæ fa-
mula afferebant. Re autem sic se habente, ex altis-
simo cœlo lux processit inextimabilis claritatis, que
illum excelissimum Dominum in parva, ut dictum
est, ætate apparentem, in brachiis suæ dilectæ an-
cille posuit. Ob quam rem ipsa brachia stringebat,
ut dictum est, magno cum júbilo illos actus modos-
quo tenendo, et in tanta hilaritate posita dicebat :

Jean Inter
brachia post-
tum :

26 Gratias, et laudes tibi reddo, altissima Re-
gina, que me non meis meritis, tanto dono fecisti
dignam : non est liberalitas, donum auferre datum :
permitte me possidere donum tibi et mihi gratum,
et dulcis amor caritatis inflammate, queso, si hoc
est de tua immensa pietate, a te nunquam volo re-
cedere : ergo permittite me sic semper te tenere. Amo-
ris dulcedinem que se mihi dedit, si tua, o Domina,
voluntas consensit, non volo dimittere : noli a me
auferre gratiam datam, et ex toto corde diu deside-
ratam. Et quoniam jam hæc veni, et tu te mihi de-
disti, noli queso, ut pereat júbilus, quem fecisti :
noli a me discedat gratia, quam fecisti, dulcis sine
mensura amor, qui te humiliasti, et te huic servula-
tue in brachiis dedisti, noli, queso, ut pereat ju-
bilus quem fecisti. Dulcissima Mater, noli a me
auferre confortamentum, et totius meæ mentis dilu-
cidium illustramen : et ex quo me recreasti, et men-
tem meam illustrasti, noli donum auferre, quod
mihi semel donasti. Amor magis confortaminis, qui
mortuos vivere facis : dulcis amor veritatis, qui das
lumen obsecutis, illumina me, si tibi placet, in
viam rectam veritatis. Mater suavissima queso, ne
a me discedat mea vita : nam mori volo potius, quam
a me discedat amor meus : mori volo tenendo eum,
priusquam reddam sponsam meam. Dulcis amor, et
divina Seraphicæ Hierarchiæ, date mihi, quod diu
vivam : dulcis Jesus ne periam. Virgo Mater, præ-
ter matrem meam sentit timorem, ne sibi auferas
suum amorem. Tu Mater benignitatis, ne mihi au-
feras donum supernæ caritatis, quod tantum se
humiliavit, quod meis brachiis se donavit. O con-
fortamen, quod in timore me stare facis et tremore,
a te nunquam volo discedere, sed tecum ubique
manere volo : prius, queso, mori me facias, quam
me a te discedere permittas.

orat se sibi
auferatur.

E

F

27 Et hæc verba prædicta existens in extasi pro-
tulit, audientibus suo Patri spirituali et Rita sua filia
in Christo : et cum adhuc hilaris et læta Dei filium
in brachiis teneret, dignatus est ipse amor sibi loqui
hæc verba dicendo : Ego sum Altitudo divine po-
tentis : creavi eorum et terram, flumina et maria :
omnia bene feci in mea voluntate : omnes res sunt
formate mea prudentia. Ego sum profunditas et sapientia
divina ac infinita, Engenitus Dei sum cum
humanitate unius : omnia creata per me in suo
usum ordine, sicut per me existunt facta, inde excep-
to homine, qui se decipi permisit, et tum scelus
commisit. Ego sum altitudo, immensa rotunditas,
amoris celestis, inextimabilis caritas, et mea hu-
militas in obedientia fundata liberavit homines ab
illo hæc reo scelere. Quibus verbis finitis, illa immensa
lux, que Dei filium in brachiis posuerat suæ devoto
ancille, ipsum recepit, et in altum duxit simul
cum Matre et cum spiritibus angelicis. Illa vero
lux, que Christum Salvatorem portabat, ex ipso-
met Dei thio procedebat. Et hoc fuit anno et mense
prædictis.

Charis ad
Franciscum
verba.

b

A a Id est una alia vice. Sic infra visione 15 quodam semel, et visione 21 quodam alio semel. Item visione 57 variisque sequentibus. — b Ita dicunt Itali malum, uno pessimum.

VISIO XIII

Alio tempore Dei famula ex precepto sui Patris spiritualis, cum venisset ad recipiendum sanctissimum Corporis Christi Sacramentum, audiendo Missam ante predictam capellam fuit raptam in extasim. Finita vero Missa, etiam in extasi existens, intravit predictam capellam: et quando necesse fuit, ut a Patre spirituali corpus Dominicum sibi daretur, mirabile dictu! genibus flexis os aperuit, et corpus Dominicum recepit magna cum devotione: quo recepto, illico ore clauso, ut dictum est, remansit, licet sepius hoc sibi accidisset. Facies vero ejus tota inflammata, et vultus ejus totus accensus videbatur, semper in extasi existendo: sed postquam ad suum reddita est sensum naturalem, Patri suo spirituali eam per obedientiam interroganti de visione, humiliter respondit: quod ab una candida luce ejus spiritus ductus fuit in locum speciosissimum et preclarum, plenum infinitis thesauris. Erat etiam ibidem Salvatoris nostri forma humana, sanctissimis plagis insignita, ex quibus mirabiles splendor exhibant, tantaque claritas, quod ejus spiritus membra Salvatoris non poterat intueri: sed illa quidem claritas omnibus spiritibus ibidem existentibus, gaudium et inenarrabilem letitiam exhibebat. Vidit etiam sanctissimam Dei genitricem in uno loco magifico sedentem, modicum tamen inferiore sede Dei et sui filii, tribus coronis coronatam. Prima quidem propter suam virginitatem: secunda propter ejus humilitatem: tertia ejus gloriam declarante: ex ista ultima duae illae primae erant mirabiliter decoratae. Stabat etiam illa colorum Regina semper respiciens suum et Dei filium aspectibus inflammatis, quibus et ejus mens interior et ejus glorificatum corpus exterius totum inflammabatur in divino amore, quem, sicut dicitur, aspectibus penetratis et amoris inventis respiciebat. Spiritus etiam tam angelici quam humani propter gloriam Reginae caelestis menarrabili letitia ketabantur.

29 Sed Dei ancilla, cum tot thesauros circumquaque jacentes cerneret, et ad quem pertinerent scire desideraret, una vox sibi respondit: Deus est thesaurus et gloria ammarum; et anime beatie sunt thesauri Dei. Stans vero spiritus Christi famula, vox divina ad eum locuta est in hunc modum: Ego sum amor perennis, qui ab omnibus rebus terrenis dilecti cor abstraho, et summa ex infinis meditari doceo. Facio ipsum delectari, post quod illum a in me sui speculo totum facio transformari: in profunda caritate, postquam ardet amore celestem, b totum jubeo inflammari, ut se permittat uniri cum mea divina voluntate. Ipsam semper contemplantur, cum completi cupiens, et absorptus velut dormiens, potius mortem desiderabit, quam a tali visu discedere. Haec vero quae dicta sunt, a divinae Majestatis sede elapsa sunt. Post haec caelestis Regina addidit: Anima, quae e satagis nobis esse similis: in loco, ubi existis, non est persona mortalis: non bene cogitatur bonum cum possidetur, sed post suum recessum in memoria tenetur. Ex ejus recessu anima infatuata semper querit, si posset quod dimisit rehabere: et si non potest obtinere, nimium angustatur. Quibus auditis Christi famula adhuc in extasi existens, nuda divino loquebatur, se commendans humiliter ex toto corde altissimo Creatori, et ejus Matri, ut ab illa visione beatifica non recederet, Patre suo spirituali et Rita ejus filia in Christo audientibus. Supplicanti vero divinae Majestati Christi famulae, ejus gloriosissimae genitricis vox

Post Communionem

videt Christum inter caelestis thesauros,

ejusque maiestatem triplici corona

Anno dicitur efficacia

Terribis animae in similitudine

1882

una delapsa est, existenti in extasi immobili spatio quarta: partis unius horae, in hunc modum: Anima ignorans, ingrata et non cognoscentis, quae non vis discedere, et esse obediens: non vis esse contenta rebus tibi permissis, sed vis contradicere nobis, et nostris dictis. Et hoc fuit anno et mense supradictis, die vero ultima dicti mensis.

a Interponebatur speculari — b Item jam visum more: quae ut ubi hic significantur omissimus — c Eccegraphum nostrum satis.

VISIO XIV

Post receptionem sanctissimi Sacramenti Corporis Christi in saepe dicta ecclesia et capella, haec Dei famula erat existens in extasi immobili unius horae spatio: postmodum vero reversa est in extasim mobilem per magnum spatium. Sed postquam in suis naturalibus sensibus reddita est, Patri suo spirituali ipsam interroganti per obedientiam de visione, humiliter respondit: Quamdam magnam lucem vidisse, ex qua luce ejus spiritus ductus fuit in caelum stellatum, ex illo in caelum crystallinum, ex quo ductus fuit in caelum empyreum, haec ante pluries in predictos caelos ductus fuisset. Patri vero suo interroganti, quantum unum illorum caelorum distabat ab altero, respondit, quod caelum stellatum, quod intuitibus nostris apparet azurinum est totum plenum claritate, et crystallinum meliori claritate illustratur. Caelum vero empyreum indistincte clarissimum erat super alios caelos. Caelum stellis ornatum esse tanta amplitudinis et magnitudinis, quantum mens humana meditari nequiret. Crystallinum autem majoris esse dimensionis: sed empyreum maxima et incredibile magnitudine et amplitudine constare. Et ut ad questionem sibi propositam per suum Patrem spiritualem responderet, sic inquit, quod caelum Crystallinum magis distat a stellato, quam stellatum a nostris intuitibus: Empyreum vero magis distat a Crystallino, quam Crystallinum a stellato. Interroganti etiam Patri spirituali de stellis, dixit quasdam stellas esse majores universa terra, et alias alii majorem a habere claritatem et licet nobis non sic appareat, minus sidus ab alio distat non parum.

31 Spiritus autem hujus Christi ancilla sic dicitur contemplantur, vidit divinae majestatis excelsum thronum, et Jesum Salvatorem nostrum in sua humanitate glorificatum, brachia super pectus in modum Crucis tenentem, ex cujus plagis tantus exibat splendor, quantum exprimeri non poterat. Et licet ex manuum et pedum plagis indistincte exeret claritas, tamen ex illis manuum lux effusa major erat, sed incomparabilis vultus lateris lucidorem reddebat splendorem. Omnesque illi radii de sanctissimis plagis exeuntes, se infundentes per totam caelestem curiam omnibus gloriosis spiritibus tam angelicis quam humanis jubulum, habitum, et gloriam et incredibile reddebant gaudium. In altero vero throno stabat Dei genitrix tripheta corona coronata: et tres radii de Salvatoris plagis exeuntes, gaudium immensum omnibus spiritibus aderebant, plenum tamen et indistincte caelestem Regimam circumdabant et sua claritate illustrabant: deinde aliquos spiritus videbant magis et minus, hoc est secundum uniuscujusque merita. Vidit insuper, quod radii de sanctissimis Salvatoris plagis exeuntes, non solum beatificos spiritus irradiabant, sed etiam creaturas in mortalibus corporibus existentes, sed magis et minus, ut supra. Et aliquae illarum creaturarum irradiabantur, a radiis exeuntibus de pedibus Salvatoris, scilicet de plagis, et isti sunt illi qui habent affectum circa Dominum Salvatorem: et illae creaturae, quae irradiantur a radiis exeuntibus a pretiosissimis plagis manuum, sunt illi qui habent caritatem et amorem ferventem Domini Salvatoris. Illi vero, qui irradiantur ex radiis

D AUCTORE JO. MATTIOLI.

In festo SS. Omissum ad terram caelum raptum.

E narrant quae sit magnitudo et distinctio caelorum.

videt ex Christi plagis multum lucem

in ejus maiestatem, in sancto

in homines mortales carit

exeuntibus

ACTIORE
IO. MATIOTTI

item in ob-
tinatos derivari

fatur se in
Christi lateris
abyssum dul-
cedinis inven-
nisse.

deprecat
re eorum.

A exeuntibus de lateris plaga, sunt illi, qui Salvatorem diligunt tota mente et puro corde. Inter quas personas aliquæ ab una tantum plaga irradiabantur, aliquæ a duabus; alii vero a tribus, et aliquæ a quatuor. Sed qui ab omnibus forsan quadraginta, videlicet, quod unus alio magis vel minus merebatur. Vidit etiam, quod piissimus Dominus Jesus Christus mittebat radios et suam gratiam etiam obstinatis. Et quamquam ipsi miseri ipsam mollius pretii aestimarent, benignus tamen Dominus non subito ab eis gratiam auferbat, sed expectabat per certum tempus, si ipsi indurati non recipiendam gratiam se pararent; sed ex quo penitus valebat suam gratiam non appetiari, penitus ab ipsis aures auferbat, eam dando gratiam ipsis, qui eandem affectabant. Obstinos etiam Dominus Jesus Christus ante debitum tempus ex hac mortali vita exire faciebat, ne amplius peccarent; certis vero aliis personis tempus vite augmentabat, ut amplius mererentur.

B 32 Querenti vero Patri spirituali per Salvatoris obedientiam, quo in loco ejus stare spiritus, dum hanc beatificam visionem conneret, quia aliter facere non poterat, invita respondit: quod suus spiritus in sanctissima plaga Salvatoris lateris erat contemplando, in ipsa gloriosissima plaga erat quasi pelagus suavissima dulcedinis cum indivisibili gaudio et summo leno: cujus quidem pelagi nulla extremitas non aspiciebatur, sed erat tanquam abyssus; in qua quanto ille beatus spiritus interius intraret, tanto majorem cornebat profunditatem; et quanto plus gustabat ex illa dulcedine, tanto plus desiderabat. Stans utique spatio supra dicto in tanto visu et sensu beatifico, unum suavissimam vocem audivit sic dicentem: Ego sum amor fidelis, qui pono animam in veritate, et facio ipsam mundum habere exornum, et ab omni genere despecti: eripit in suo secreto, et in suis tribulationibus, et martyris rejecit. Et si continuo in hoc debetur, ipsam facio sursum ascendere, et in celo empyreo quiescere, et mens plagas continuo respicere: a quibus tantum splendor procedit, quod eam facit ardere per amorem. Et postquam me est inflammata, ipsam facio transformari, et totam se remittit in corde et velle meo, in quo invenit magnam caritatis et dulcedinis abyssum, et in tali fonte profundo tabis anima stat summos, et semper amplius admiratur de rebus sibi ostensis. Iste fons est adeo dulcis, quod anima, que ex eo gustat, statim illi nobis: et quotlibet anima inde potest bibere, quia per custodem sive dispensatorem non stat, quod anime venientes inde bibant. Et dum sic stare ista anima beata in extasi nobili humiliter se Deo recommendabat dicens: O amor tranquille et dulcissime, qui animas ducis ad regnum tuum, ex quo me ad illud duxisti, queso me ne facias ducere, O pie amor et verax, qui animas ponis in loco tibi placibili, si postquam te sicut, facis eas redire atque recedere, et tunc bene intelligunt tui amoris dulcedinem, ex quo es perennis amor, quare permittis me mori, a te discedendo? Permissi me in tuo pectore, et sentiens tantum gaudium, dien: O magni effectus amor, ex quo tibi sic placeo; potius queso me mori faciens, quam ego a te discedam. Hæc omnia supradicta verba Pater suus spiritualis et Rita sua in Christo filia plenissime audiverunt: et hoc fuit anno predicto prima die Novembris.

a Desunt egrapho nostro due hæ voces, quas ex conjectura supplimus. num. 43 est, regallor et uno 59.

VISIO XV

Beaata Franciscæ existens in extasi in sæpe dicta

capella, recepit sanctissimum Corporis Christi Sa-
cramentum et remansit porro in extasi. Sic vero
stans et suaviter cantans, inusitatos et novos faciebat
actus et modos et alia mirabilia signa, ex quibus
tam Pater spiritualis, quam ejus in Christo filia Rita
satis mirabantur: sed postquam suo sensu naturali
reddita est, Patri suo spirituali eam more solito per
obedientiam interroganti, respondit. Se vidisse glo-
riosam Virginem Mariam gravidam, et Joseph cum
bove et asino in uno loco existentem, et ex illo glo-
riosissime Virginis pretiosissimo corpore vidit hæc
beata et intentissima contemplatrix immensam pro-
cedere lucem, que quidem cooperiebat, et circum-
dabat gloriosissimæ Virginis totum corpus, ipsa qui-
dem Virgine in contemplatione et oratione existente.
Et ista Beata satis mirabatur de luce circa Virgi-
nem circumfusa et clementissima Virginis contem-
platione: que sic existens inunum admirando, et
continuo contemplando, vidit Jesum Salvatorem
parvum, ut decebat, in terra jacentem, et de utero
virginis, tanquam de suo thalamo, procedentem, et
in suo sanctissimo pectore crucem unam rubeam ha-
bentem: sed qualiter, vel quomodo de illo pretio-
sissimo tabernaculo corporis Virginis exivisset
[scire] nequivit. Quem scilicet Dei, et intemerate
Virginis filium in terra, ut dictum est, jacentem
genibus flexis adoravit, dicens: Magnifico et laudo
Deum Patrem omnipotentem, qui me fecit dignam
suum filium portare in meo ventre, me sustinuit, et
fecit capacem tenere te Dei et meum filium in meo
utero Virginali. Vidit etiam Christi ancilla Joseph
genuflexum, et adorare parvulum. Stabat autem Jo-
seph admirans satis superque dum hæc videbat, non
tamen divinum mysterium plene intelligebat. Glo-
riosam tamen Virgine illi tunc revelata fuerunt omnia
divina mysteria humanitatis sui filii, et omnia quas
Deus fecit; divinis tamen secretis exceptis.

C 34 Audivit tunc etiam ista Dei famula spiritum
caelestem inexcogitabilis melodie suavissimos can-
tus, et tanta letitia, quante alias nunquam audi-
verat. Nam sicut sibi revelatum fuit in visione, tali
tempore spirituum superiorum duplicantur cantus
propter julum et gaudium. Audivit etiam spiritus
Angelicos infima Hierarchia laudantes et glorifican-
tes Deum de tanta gratia humanitati data; spiritus
vero humani, qui erant in ista Hierarchia tempore,
quo ista devota anima audivit, a ringratiabant et
laudes reddebant. Spiritus autem Angelique secundæ
Hierarchia, et humani in ipsa Hierarchia existentes,
laudabant et benedicebant Deum propter tot et tantis
gratis humane nature concessas. Audivit
etiam, dum sic in visione stabat, spiritus Angelicos
Seraphice Hierarchia melodie cantantes in suavi
canto, scilicet, Tu solus es Deus, tu solus Dominus,
et tibi subiciuntur Dominationes. Spiritus vero hu-
manum in eadem Hierarchia existentes, Deum laudan-
tes dicebant: Tu es Salvator omnium, qui nos sal-
vast. Patri etiam suo spirituali per obedientiam
interroganti, qui illorum spirituum majorem ostende-
bant letitiam, respondit: Humanus spiritus, ut sibi
videbatur, magis gaudere propter Verbi incarnationem,
eo quod per Verbi incarnationem expectabant
corporum glorificationem. Quamobrem inexhaustas
gratias reddebant [ei] qui humanam naturam tantum
inagificavit. Dixit etiam, quod spiritus Angelici
suavis cantabant quam spiritus humani. Vidit in-
super, quod sanctissima Dei genitrix suis manibus
elevavit parvulum, Dei et suum filium de terra, et
obtuli illum Deo Patri, dicens: O Pater omni-
potens tuum tibi offero filium et Verbum incarnatum,
tu illius curam gere: scilicet, quod sibi præcepisti,
ipsum juva, et sustine in his peragendis rebus, ad
quas eum misisti agendas. Et his dictis posuit eum

Angelorum et
humanam de
hoc mysterio
gaudium:

a

F

Multi finis.
Deo Patri
oblatum.

m

A in præsepio, et duo animalia prædicta genuflexa Verbo incarnato magnam reverentiam exhibebant.

35 Existens utique Dei genitrix Virgo, respiciendo Dei et suum filium incarnatum, in ipsum velut in speculum spectabat : et volens illam delicatissimam humanitatem cooperire propter frigiditatem, pannos, quibus illum cooperiret, non habebat. Et volens recipere pannum, quo suum cooperiebat caput; beata Francisca nullo modo potuit, quod illa Dei genitrix suum discooperiret caput, sed accepto panno, quem capite gerebat, igne amoris accensa et Dei et Virginis filium cooperuit : quem acutum suus Pater spiritualis, et dicta Rita presentes intuebantur. B. Francisca adhuc in extasi existente, et se humiliter recommendante cœli Regina, eidemque supplicante, quod sibi vellet suum et Dei filium præstare vel accommodare, nam ipsum cooperire volebat. Unde Dei genitrix videns fervidum amorem et affectum intereorem ipsius humilis ancillæ ad cooperiendum illum pretiosissimum thesaurum, ejus inflammato desiderio consentit, sibi Dei et suum filium accommodando. Tunc Christi ancilla filio Virginis in brachiis recepto, incredibili imo incredibili cum letitia ostendebat jubiliun, totaque inflammata et amore

B illus liquefacta, pannum, quem more matronarum Romanarum portabat, super lecteamen recepit, ut ex illo faceret lectum Verbo incarnato. Quod videns ejus Pater spiritualis, de cassa capellæ recepit gausape; et coram ea posuit. Ipsa vero, b gausape recepto, aptavit super cassam ad modum parvi lecti ita lætenter et apte, sicut esset in suo sensu naturali; cum tamen esset in extasi : et cantavit suaviter novus ac mirabiles modos et cantus concinnos, jubilando inenarrabili letitia : et ponendo Dei filium in brachiis contemplabatur suam divinitatem humanitati unitam.

36 Et cœlestis Regina Virgo et Mater filii Dei sibi declaravit, et demonstravit significationem et declarationem omnium partium pretiosissimi corporis filii Dei incarnati. Per sanctissimum et pretiosissimum caput Jesu Christi significabantur omnia ab eo facta et fienda, omnia per ipsum annihilata et quæ annihilantur : Per suam frontem denotabatur ejus intellectus, tanquam principium et lux omnium intellectuum. Per maxillas amor denotabatur et ejus caritas, quam habuit et habet et habebit erga genus humanum. Per nares vero optime inspirationes denotabantur, quas continue animabus ipsas recipere volentibus inspirat. Per aures denotatur humilitas petitionum, quas anime faciunt justorum. Per os denotatur dulcedo, et quod ipse est factor omnium aromatum : et sicut aromata reddunt odorem, sic ipse pacem et consolationem dat animabus ipsas recipere volentibus. Per ejus manus denotantur exercitia et bonæ operationes factæ et quæ fiunt in futuro : nam ab ipso procedit omne datum optimum. Per totum ejus corpus denotatur, quod ipse Jesus Salvator in totum se dat nobis omni hora temporis ad perficiendum [nos] tanquam noster Salvator; et daturus est nobis vitam æternam, nisi a nobis, sive per nos deficiat. Per sanctissimos pedes denotatur ejus erga nos affectus, nam ipse dat bonum affectum animabus ipsum recipere volentibus. Ipsa vero Beata tenendo Jesum in brachiis parvulum, partibus ejus corporis, ut dictum est, consideratis, cœlestem Regnam gaudens et contenta respiciebat, cui humiliter supplicabat, ne donum sibi præstitum ab ea auferret, ipsa Dei genitricem semper intuendo.

37 Tunc Dei filius volens ludere cum sua ancilla, quæ attente ejus Matræ respiciebat, ab ejusdem brachiis recessit et se occultavit. Quod videns Dei famula, dolens conquereretur dicendo : Quia te inspexi, cœlestis Regina, amisi meum summum gau-

Martin T. II.

dium, et alia verba his similia. Et dum sic conquereretur, vidit filium in puris brachiis suæ Matræ, a quo ipsi ejus ancillæ vox talis processit : Ego sum amor virilis, qui reddo animam stabilitam : et quando ipsam video, eam exanimari facio; et quando ipsa me tenet, de me tota est phibita, et totam se transformat in illam Jerusalem quæ sursum est, ad quam eam amor ducit. Ipsa autem anima scitit dulcedinem et lætitiā, quæ sibi nunquam deficit. O pauperula anima, quæ a Deo fuisse electa, et ducta ad videndum tantum festum et Verbum divinum, Dei et Virginis filium, qui te nunc vult consolari. Statim tibi datur, sed postquam tibi fuerit datus, scias ipsum bene tenere, ne ulterius a te amoveatur. Sibi etiam in extasi existenti Dominus reversus est in suis brachiis : quem ipsa beata carius, strictius, et accuratius, quam prius, tenebat, ne ab ea recederet. Quamobrem Regnam cœlestem amplius non respiciebat, sed fixis oculis illud Verbum supernum semper intuebatur, sua brachia specularando, in quibus ipsum Dominum tenebat; et, si afflicta remansit, quando, ut dictum est, tanta lætitia fuit privata; tanto majorem jubiliun sensit et lætitiā, quando Dei filius ad sua brachia reversus est, qui ei in jubilo et lætitia existenti sic dixit : Anima, quæ audax es effecta propter datum tibi donum, animosa sis in toto sine aliquo timore; si geris amorem Deo et suæ genitrici, ne obliviscaris gratias tibi concessas, quæ sunt veræ, et profundæ : ideo nullo recedere : geris modum pueri, qui omnia, quæ videt, desiderat. Quibus dictis illud Verbum incarnatum ab ejus visu recessit. Hic est animadvertendum, quod tempore, quo Dominus sine dilectæ ancillæ loquebatur, ipsa semper erat in extasi immobili : sed quoties ipsi respondebat vel cantando animi lætitiā ostendebat, tunc erat in extasi mobili.

38 Hac vero vice reversa ipsa Beata ad sua naturalia, Patri suo spirituali eum per obedientiam more solito interroganti, quomodo erat facta corona, quam cœlestis Regina tenebat, respondit, quod in una eadem corona erant tres coronæ, una super aliam : per primam denotabatur humilitas Christi Matræ, et hæc corona erat candidissima et ornata fulgentibus et albisimis rosis, ejus et ghirlanda inferior denotabat firmissimam Virginis fidem, et superior ghirlanda ejusdem coronæ denotabat ejus puritatem : nam qualibet istarum coronarum habebat duas ghirlandas unam superius et aliam inferius. Secunda vero corona denotabat ejus virginitatem, et habebat ghirlandam inferiorem propter illius accensam caritatem, et alia ghirlanda superior denotabat ejus prudentiam : habebat etiam hæc corona duodecim lilia aurea : in quorum quolibet erat quædam stella fulgentissima et qualibet stellarum emittebat radium maximum splendoris d [Ex prima stella tres exhibant radii] per quos sanctissima et individua intelligebatur Trinitas. Ex secunda stellæ radio quatuor exhibant clarissimi splendores : Primus scilicet propter suam humilitatem, secundus propter suam virginitatem, tertius propter filidem timorem, quartus propter ejus puritatem. Radius vero tertie stellæ septem ex se emittebat splendores, per quos septem spiritus sancti dona denotabantur, quæ in Regina cœlesti fuere plenissime. Ex radio quartæ stellæ exhibant alii septem splendores propter septem sanctæ Matræ Ecclesie Sacramenta. Radius vero de quinta procedens stella quatuor ex se emittebat splendores propter quatuor virtutes Cardinales. Ex radio stellæ sextæ tres procedebant splendores propter tres virtutes Theologicas. Ex radio vero septimæ stellæ duodecim exhibant splendores, qui totum caput Matræ Christi ornando decorabant, per quos duodecim articuli sanctissimæ fidei Catholice intelligun-

D

AUCTORE
JO. MATTIOTTI.

cooperire totum

suum operam
offerebat
capiti
brachii,

b

et quid singula
venit
sua
significatio
et
colormagno cum
jubilo recipit.c
Triplex B. V.
Corona :
1. humilitatis,

F

d
2. virginitatis
habens stel-
las 12.D. V. Virginitatem
a. p. v. amisi
timor oculis.

ACCIORE
IO. MATTIOTTI.

A tur. Ex radio octavæ stellæ quinque procedebant splendores denotantes intensissimam penam, quam passa fuit celestis Regina, cum Dei et ejus filium vidit in cruce immolatum, et quinque plagis plagatum. Nonæ vero stellæ radius septem emittebat splendores, denotantes septem opera misericordie. Ex decimæ stellæ radio decem exibant splendores, per quos decem legis præcepta denotantur. Radius vero undecimæ stellæ unum solummodo lucidissimum emittebat splendorem, per quem ferventissima caritas Salvatoris denotabatur. Ex duodecimæ stellæ radio quatuor emittebantur splendores, honestatem, verecundiam, pudicitiam et discretionem celestis Regine (denotantes) que omnia in ejusdem vestimentis splendebant. Ipsa vero Dei ancilla harum rerum significationem intelligebat, et comprehendebat ex divina voluntate hoc sibi demonstrante. Tertia vero corona superior denotabat ejus maximam gloriam, et ejus glorianda inferior demonstrabat Virginis animositatem, superior vero ejus justitiam et misericordiam.

3 gloriæ :

omnes 12 lapidibus pretiosis instructis,

B 30 Erat autem hæc triplex corona duodecim lapidibus pretiosissimis circumscissa ornata : quorum primus similis erat diamanti, per quem Virginis fortitudo demonstratur. Secundus vero carbunculo similis quo denotabatur sensus ferventissimus erga Deum amor. Tertius vero lapis erat quasi Saphirus propter Virginis constantiam. Quartus vero lapis erat Smaragdus Virginis veram denotans obedientiam. Quintus vero lapis erat *r* Balasacio vulgariter dictus, Virgins denotans magnificentiam. Sextus lapis erat similis beryllo, qui significabat Virginis tenacem memoriam. Septimus vero lapis erat Chalcedonius Sardonius, qui lapis est mystici coloris, et denotabat Virginis intellectum. Octavus lapis erat similis granato, et denotabat Virginis voluntatem. Novus vero lapis erat similis *f* Corniolæ, qui denotabat Virginis virilitatem. Decimus vero lapis erat similis *g* Turchine, qui significabat Virginis veritatem. Undecimus vero lapis erat quasi Topazius, qui denotabat Virginis conservationem. Duodecimus vero lapis *h* assimilabatur Saphuro significans Virginis veram sapientiam. Et horum lapidum significationem et declarationem Christi famula ab una divina voce sibi emissa intellexit. Audivit etiam sic in extasi existendo quosdam jucundissimos laudes, quas Sophistici spiritus Virgini Dei genitrici decantabant; in honorem prædictæ admirabilis coronæ sic dicentes : Tibi semper sit laus, o gloriosa Domina, quæ tam pulcherrimas coronas tenes in capite de rosis albis, stellis quoque et lapidibus pretiosis, significatilibus virtutes, quibus redempta es a Creatore; quia semper respexisti et respicis summi infinitum amorem, qui te conlectavit semper et in se ipso confirmavit.

C

Fulvus lateris
R. Franciscæ
H. V. curatur

40 Existens Christi famula in hac beatifica visione, videndo Verbum incarnatum ex Virgine nasci, illico remansit ex illo loco, ubi Salvator jacebat parvulus, fons minus splendidissimus, æthereum omnium liquorum; non ad modum aque, nec alterius liquoris nobis noti. Regina vero celestis suam ancillam movit, ut summi pectus pannis coopertum discoperiret, quæ ut vera obediens pectus discoperiret; ignorans tamen quid facere vellet : et hinc nectum summi Patris spiritualis cum prædicta Rita admirantes intuebantur. Tunc celestis Regine summi famulæ compatiens, de prædicto liquore ab illo fonte emanante super ipsius pectoris posuit plagam. Tunc Christi ancilla hæc effecta laudes Virgini Dei genitrici reddens, dicebat : Placeat tibi, Regina celestis, me curare, ut poterit flum in tui filii servitium. Quæ verba summi Pater spiritualis, et prædicta ejus filia clare audiverat. Sed postquam suo sensu na-

turali reddita est, loquendo cum Patre et filia spiritalibus invenit suam tunicam læceratam et scissam super pectus. Memor vero dieti et actus Virginis, manu imposita super locum, ubi plaga fuit, se invenit penitus liberatam : quam plagam habuerat per maximam spatii tempus, et maximam afflictionem sibi dabat : et licet quantum poterat secretius et occultius sæpe dictam plagam occultaret, tamen suæ domesticæ filie, Agnes et Rita, quæ ipsam in necessitatibus adjuvabant, prædictam plagam pluries viderunt. Et hoc fuit anno Domini MCCCLXXXIII, in die Nativitatis Domini.

D

a Id est, gratias reddebant : ut infra scripsit. — *b* Topazium cerasum ac vitellorum intelligit. — *c* Id est, circulus : vox lombardica, computata ex vitæ rotare circum paterre vel vitæ rota et rante, imbus : quæ vitæ rante vel vitæ rante; sed conseris tyndis vel aliter r in l ephonia causa mutato et s in g, iusta prædictam Italica pronuntiationem, et etiam in g. Multo prædictam Italica scribitur, quod ex eodem rudibus vitæ rante circulus, sic omnino circumiens referretur. — *d* Hæc librorum omnia, necessario fuisse reponenda patet ex reliquo contextu. — *e* Academiæ Florentinæ, a Crisca cognominata, in suo *Tractatu præfulgunt geminam esse ostendunt, di color bruchio, ut inguinal, sed qui bruchinus color sit nunquam explent; a bruceo, tam sub tristem ubique austerum seu munitio grutum significat, hec et hoc adjectivum de rante Portus lombardica vox est nomen balasacio, a colore cinereo saphuro : Tractus valasche dicuntur. — *f* Corni ubi rano fractus est, coloris rubri, quæ cerasorum : adro et etiam ab Italiæ systerate cerasum nuncupatur. — *g* Francus Turquoise nomen obtinuit a colore cyanæ. Tunc proprio, qui glasto, dicitur, carulem vero sic aquæ nostro obscuro est. Philibertus Monet, in suo *Gallica ve Latina lingua mentario absolutissimo, credit cum geminam esse quæ veteribus Gallicis fuit, de quo Pinnus lib. 37 cap. 10 Gallica saphyrum limitatur, candidior et littorosa mari similis. — h* Legimus nostrum : assumulatur hope saphiri, quod non capimus. — *i* Tunc scilicet ecclesiastici a Virgini Solalis Domini nichonada ut ex plurima illius veri MSS. Martyrologiorum penitus potest demonstrari*

guirlanda

balasacio
gemina

E
corniola
fructus
Turchiva
gemina

VISIO XVI

Quodam alio tempore existenti Christi ancillæ in sua camerula, ubi ejus incensum desiderium standi in eremo circumdata arborum ramis, venit quadam lux clarissima, quæ sibi ostendit in beatifica visione Magorum visitationem cum munere oblatione Filio Dei humanato. Vidit tunc Dei Matrem, et Verbum incarnatum, satis parvulum in ejusdem matris gremio existentem; qui capite cum brachiis et tibiis discorporatis, corpus dumtaxat usque ad tibias uno parvo panno coopertum tenebat. Virgo vero gloriosissima filium in gremio tenens, sedebat prope præsepe, et Joseph sanctus juxta ipsam. Lux vero prædicta Dei devotè spiritum duxit, et juxta Joseph posuit, ut perspicacius beatificam cerneret visionem. Stans vero Dei ancilla in tanto jubilo et gaudio, in auroræ hora vidit stellam Magorum præviam, stantem supra domum, in qua Verbum incarnatum in medio animalium jaenerat. Post hæc illos tres Reges cum eorum a comitiva ad prædictum locum approximantes, et cum domum vellet intrare, ubi puer Jesus erat, se invicem honorabant. Tunc audire meruerunt spiritus Angelicos melodice cantantes, et laudes Verbo incarnato dantes; spiritus vero Christi ancillæ hæc omnia volebat et audiebat. Magi vero ex Dei Filio procedentem clarissimum lucem viderunt, et tunc usualiter intrantes viderunt Dei et Virginis Filium, quem tanta cum diligentia quæsierunt.

Infra Octavim
Ephonia
videt Matrem
et Filium,

F

a
accidentia
tres Magos

42 Tunc Gaspar aliis antiquior cepit cum jubilo et gaudio suavissimo, cantans altissimo Regine dicere. Ave Regina celestis, quam Deus Pater sic ordinavit, ut esses gratia plena : perpetuam profudamque humilitatem in te summum Verbum misit, qui de te carnem humanam sumpsit, et in tuo Virginali utero novem mensibus permansit; nunc vero ostendisti mundo : quæ ostensione nos confortasti. Quibus dictis, convertit se ad Dei Filium laudes sibi reddens, dicendo : O Deus summe, et admirabilis et Sapientia Dei Patris, te amore et immensa caritas te inflammavit, et tantum humilem reddidit.

qui singuli,
actis utriusque
gratias.

ut

A ut ex immenso fieres parvus, ut nos ad tua regna celestia duceres. Post hunc alius Rex Baltassar Matrem Dei honorans in hac verba prorupit: Salve pulcherrima celestis Regina, quæ a Deo fuisti coronata, et facta tanta navis, quæ portavit tale *b* frumentum, et nunc ad portum applicuit, et sat bene firmatus manet, et totum se nobis ostendit, ut nos secum ad gloriam ducat. Post hæc ad filium conversus stans sic genuflexus, ipsumque adorans dicebat: Laudes et gratiæ sint tibi, o Jesu Christe *c*, per istam gratiam, quam nobis ostendisti: venisti ad illum falsum et vilem mundum, qui te odio habuit: amor tuus hoc fecit, et te conduxit ad sustinendum hæc omnia: hoc fecisti, ut obedires: et amor, quo nos dilexisti, fuit causa. Quibus finitis, alter Regum Melchior se Dei Matri humilians suavissime cantando, dicebat: Salve virginalis aula et alta Regina, quæ sola inventa es, ut fieres camera divinalis. Ille, qui tibi hæc nuntiavit, dixit: Dominus tecum: ecce, quod summus et immensus Deus in tuo utero factus est pulcher puerulus, qui nos omnes illustravit et viam salutis ostendit. Conversus vero ad Dominum se humilians decantabat: O benigne Jesu, gratias tibi reddo immensas. O piissime Jesu Christe, qui tantum te humiliasti, a Deo Patre fuisti in mundum missus, et tu humiliari voluisti, ut nos omnes redimeres et salvares.

B 43 Trium Regum igitur verbis finitis, obtulerunt Magi Domino munera: Gaspar aurum, Balthassar *d* incensum, et Melchior myrrham. Verbum vero divinum, et humana carne humanatum brachiis suis adhuc tenerrimis dicta dona amplexus est. Ejus vero Mater sub ipsis donis manum posuit, et offerentibus ipsa dona sic dixit: Regrator vobis, o viri venerabiles et Patres cari: summus Deus vos movit, et immensa caritas, quæ tantum vos animavit, ut veniretis visitatum nostram paupertatem: *e* euzema nobis portastis, ut nos ex eis consolaretis. Deus summus vos benedicat et gratiam præstet, ut possitis salvari. Aliis vero antiquior Gaspar adhuc genibus flexis stans, magna cum reverentia pedibus Verbi humanati caput submisit: ipsum autem Verbum divinum suum sanctissimum pedem super ejus caput posuit. Balthassari vero stanti adhuc genu flexo, et pedes Dei altissimi Filii osculari volenti, ipse Dei et Virginis filius pedem aliquantulum extensum ad os applicuit. Tertius vero Rex adhuc etiam genuflexus, pro reverentia et timore Verbi incarnati, noluit se *f* approximare. Omnes vero illi Reges, a Dei Filio benedictione accepta, et eidem humiliter reverentia facta, sedendo mirabantur et contemplabantur Dei et Virginis filium: et cum ad domum Virginis in aurora venerant, in dulcibus colloquiis, et Virginis verbis responsoris (tempus sic transit quod jam hora erat quasi vespertina: insimul [ante] colloquentes de Dei Filio, et ejus matre, non sine magna de omnibus admiratione admixta cum gaudio usque ad noctis horam tertiam, se dormitioni dederunt.

44 Dum autem sic starent coram Domino, et ejus matre genibus, ut dictum est, flexis, per Angelum eis revelatum est, a quanto tempore Virgo Dei Genitrix in mente divina fuit ordinata, ut Verbum divinum conciperet et sacrosanciam humanitatem: et ejus mysteria plenissime intellexerunt: quem obrem hucus gloriose Virginis primo decantaverunt, deinde ejus et de Dei Filio. Videntes autem divinum Verbum eorum dona simul amplecti, amplius admirantes cognoverunt et plene intellexerunt maximam ejus potentiam, divinitatem scilicet, cum humanitate conjunctam: et ideo se ipsos, et quidquid possidebant, voluntati Verbi Divini commiserunt, sanctarum Scripturarum ænigmata cognoscentes. Et cum multitudinem Angelorum cantantium et Deum laudan-

tium prædicti Reges audirent, tres tantum Angelicos spiritus viderunt, quorum primus eos in somnis sic admonuit, ne redirent ad Herodem, sed per aliam viam ad propria reverterentur regna: ipsi vero Angelicis monitis obsequentes, magno cum gaudio equitando arripuerunt iter. Devotæ vero ancillæ Christi in hac beatifica visione existenti dulcissima Dei Genitrix sic locuta est: Anima, esto bene attenda, et respice istum, qui præsens est: et ipse te confortabit et dabit intelligentiam: gustabis et intelliges secreta in tua mente, et tunc bene intelliges suum esse altissimum et divinum: ideo fac ut bene sentias et intelligas suum amorem, quia primo gustabis, et postmodum habebis ad plenum: stes pura et attenda rebus jam tibi dictis, quæ te facient intelligere rerum factarum mirabilia. Et hoc fuit anno supradicto de mense Januarii.

a Cassiodorus lib. 3 ep. 12 alio in sensu videtur hæc voce usus: sed apud Petrum Blesensem aliosque post seculum 12 scriptores, semper pro societate incensum. — *b* In eographo formentum iuxta Axiotium Italianum: quia deinceps frequentius accurrentia moberrata præteritis et corrigimus, quod hic sufficit monuisse. — *c* Id est, propter: nam præposito pro Italice per redditur. — *d* Alio provisus significato a veteribus accipitur pro eo quod non sensum: at hic juxta vulgarem linguam Italianæ, Gallicæ, et Hispanicæ interpretatur, pro thure, quod sub re divina incensum dicitur: unde et thuribulum vulgo incensum dicitur. — *e* Alias sæpe eximia pro senis seu donis: vide tom. 1 et 3 Februarii nostræ.

D
ACTORE
JO. MATTIOTTI

Franciscæ
movetur ut
his attendat.

Comitibus

Incensum
B

VISO XVII

Quodam tempore recepto Sacramento per hanc Christi famulam, in sæpe dicta capella existentem in extasi; sed postquam ad sensus naturales reversa est, Patri suo spirituali, eam more solito per obedientiam interroganti de visione, respondit, qualiter sibi ostensum fuit illud esse, antequam Angeli crearentur: et videlicet, quod Deo placuit ipsam divinitatem [sibi ostendere] prout concessum est ipsam videre homini in carne existenti. Vidit namque tantquam unum circulum maximum, rotundum et splendidissimum, qui quidem circulus splendidissimus a nullo sustinebatur, sed a segebat se: ex quo maximus et inexcogitabilis splendor exibat, intantum, quod Dei famula in tam per lucidum splendorem nequibat respicere. Subtus vero illum incredibilem et inexcogitabilem splendidissimum circulum erat quoddam inane et vacuum, sibi ostensum in modum aeris cum non esset aer: et in ipso prædicto circulo erat quædam effigies ejusdem per lucidæ et albisimæ *b* columnæ: quæ quidem columna ipsi fixante Christi erat quasi quoddam speculum, per quod, quantum sibi possibile erat, intuebatur divinitatem; et vidit litteras ibidem scriptas sic dicentes: Principium sine principio et finis sine fine. Deus enim antequam quidquam faceret rerum creaturarum, jam eas in suo concepta, et in sua mente habebat: sed voluit postmodum facere, ut suam manifestaret incomprehensibilem sapientiam.

46 Vidit præterea ista devotissima anima in illa visione beatifica Angelorum creationem, et qui insimul omnes fuerunt creati in tanta multitudine et copia spissa, sicut brumali tempore nungit in montibus spissam multitudinem flocculorum nivis speciosissimæ et pulcherrimæ; sed postea ordinatione et distinctione uniuscujusque chori et ordinis fuerunt distincti, et eujuslibet chori dignitatem vidit. Fuerunt etiam ostensi Christi famulæ, illi qui in gratia debebant perseverare, et illi qui debebant cadere, et a gloria separari: et ut sibi revelatum fuit, illi qui erant ranturi, erant quasi tertia pars omnium Angelorum: qui vero in gratia permansuri erant duæ partes. Vidit etiam et sibi ostensum fuit, quomodo Regina celestis, Mater Unigeniti fuit concepta, sicut Deo placuit, sine peccato originali. Prospiciens vero per speculum illius columnæ, vidit litteras in illo cir-

Divinitate
contemplans
sub specie
circuli,

ii

b

P

videt angelorum
cum creatio
nem et casum

b
c
d
ma munera
offerunt.

e
Virgini et
Christo
accipit.

et in
1644
1645
1646
1647
1648
1649
1650
1651
1652
1653
1654
1655
1656
1657
1658
1659
1660
1661
1662
1663
1664
1665
1666
1667
1668
1669
1670
1671
1672
1673
1674
1675
1676
1677
1678
1679
1680
1681
1682
1683
1684
1685
1686
1687
1688
1689
1690
1691
1692
1693
1694
1695
1696
1697
1698
1699
1700

A culos sic scriptas : Sum amor fecundus et nobilis, qui do animæ libertatem, facio ipsam amore impleri, et do sibi veram intelligentiam et perfectam memoriam et facio quod intelligat omnia, quæ pro ea feci, ante quam ipsa fieret Res [annes] sibi fuerunt ordinatas et posite, ut seis interitur in sua necessitate. Ego illustravi suum intellectum, ut intelligat veritatem : ego creavi eam, et feci rationalem et absque quod illa quaereret, sibi dedi meum nomen. Nec feci eam rationalem, ut cum brutis versaretur; sed feci eam, ut haberet gloriam et impleret hora spirituum ruentium. Vidit etiam per illud columnæ speculum has litteras in circulo illo scriptas. Ego creavi hominem, ut haberet vitam æternam : sed ipse plus acquievit daemoni quam mihi : voluit ascendere in superbiam et sequi suum appetitum, et pluravidebat seire, quæ sibi non conveniebant : destruxit se per superbiam, et cecidit in terram; inde secuta fuit hæc ruina. Fuit hoc anno et mense prædictis, die vero vigesima mensis.

AUCTORE JO. MATHIOTTI

Item finem creationis humanæ.

regere I. sustinere.

B a *Vocabularium Academicorum Julla-Crusæ, ample exhibet omnem suam verbi rogeret, Latine sustinere ac austrulare omni modo respondentem et quomodo etiam accipitur pro gubernare, quæ perina et feco unico et latius coeli significati. In perina enim etiam invenitur num 55. In Egeographum nostrum constantiter columba sed ut alius ex tena pro columna legendam rotunditatem manentem. Sic et hic faciendum putamus, ab ea que sequitur de speculo et inscriptione : que fortassis est in columna quam columba canisere.*

VISIO XVIII

Quodam die cum recessisset ab ecclesia et capella eoque dicta, et ingrederetur aratorum suum, et se dedisset suo more orationi sanctoque meditationi, sensit prædictum locum plenum calore; et fuit, quod postea retulit suo Patri spiritali, ipsam per obedientiam interroganti de visione : et ejus spiritus fuit ductus ad unam magnam lucem, videlicet in visione beatifica unum templum pulcherrime ornatum, in ejus medio erat unum altare speciosissime præparatum, quod quatuor pulcherrime columnæ sustentabant. Adfuit etiam ibidem quedam persona vestibus induta albis, quæ dixit istam Deo famulam in illius lucis locum eminentiorem, in quo persequens gereret solennitates in illo tempore floridas. Vidit tunc tres Sacerdotes cum suis ministris, pretiosissimis ornamentis ornatos : ipsi vero Ministri faciliis necessis, et illa ad tale officium necessaris aptaverunt altare. Post hæc quidam senior, more Pontificis indutus, venit in templum, cui nomen Simeon, missis a Spiritu sancto in illa hora : venit etiam quedam Matrona honestissima pluribus dominabus sociata : ad quod templum celestis Regina appropinquabat : **C** Dei et suum filium, multis Seraphicis Angelis mirabili splendore splendidissime associatum, in brachio tenebat Joseph, ipsa sequente. Senior vero sanctus Simeon sancto flammæ afflatus, cantando protulit hæc verba : Excitare anima mea, et exsurge : ecce venit divinum Verbum, a mundo incognitum, et latet in medio, ut non impediat res per eum floridas, ut iter per eum incipit ostendat hospitem et peregrinum. Et Christi ancilla videns gloriosam Virginem templo approximantem, volens eum reverentia obsequii ire celesti Regina, illa persona albis vestibus induta ipsam retinuit, dicens : Non veluciter transire ita; et que fient, vido. Tunc eadem persona cantando adhibuit dixit : Excitare o anima mea, et in triumpho dormire. Ecce videt Verbum divinum, et transit per hanc viam, portat eum sua mater associata Joseph suo Sponsus, sed ille, qui est vero suus Sponsus, eam defendit et gubernat.

Resto Purifica tione in templo induta,

videt SS. Simeonem et Annam

obulam ire Verbum persequendum

que super altare Altum Patris offert.

48 Cum autem Virgo gloriosissima jam quasi proxima esset templi portæ, sanctus senior Simeon eum alibi Sacerdotibus et Ministris, ut decobat paratis, exierunt obviam usque ad portam templi Dei Filio et

ejus Matri. Postquam vero celestis Regina templum **D** ingressa est, versus altare suum iter direxit. Sanctus vero Simeon Pontificalibus indutus, stans genuflexus, Dei Matre stante ex alia parte altaris, Dei et suum filium in brachiis tenente, magna cum reverentia sic adorans, dixit : Ego te adoro summum Deum omnipotentem, qui, tua misericordia operante, misisti tuum Verbum Jesum unigenitum, qui recepit carnem humanam in utero virginali, ut humanam naturam redimeret, et illum manifestum fecisti in tuo sancto templo. Virgo vero, et Dei Mater ponens Redemptorem nostrum super altare, magna cum reverentia oravit Deum Patrem, dicens : Pater æternæ et omnipotens, ego reddo tibi tuum filium : quod tuum est tuum sit. Ego offero illud, quod sibi dedi ex tua sapientia æterna : in toto et per totum fiat voluntas tua. Vidit etiam in hac beatifica visione, quod puer Jesus in infantili ætate existens, erectus super altare stabat nullius personæ minime seu auxilio adjutus; et tunc audivit vocem celestem ad se dicentem : In hunc proprie modum qua-vis anima Deum diligens sui Creatori se debet offerre libere et plene, quod non sit retenta a nulla cura terrena, sed ab omni alia re separata, quæ ipsam posset impedire. Salvator vero Jesus sic stans erectus, fixis oculis suam matrem respiciebat, acsi petere vellet ab ea licentiam eundi per se ad sanctum Simeonem; sanctissima vero sua Mater hoc intelligens, sibi dixit; Filii mi, factum sit tuum velle.

49 Postquam vero felix ille senex sanctus Simeon Dei et Virginis filium in ulnis recepit, Deum Patrem et ejus Filium adorans; dixit : Gratias et laudes tibi reddo, Pater omnipotens, et tibi, Patris Sapientia æterna, quem amor infinitus fecit humiliari, et amicum meum in me tenuisti usque in hunc diem, in quo in brachiis meis te posuisti. O Deus magne pietatis ad me venisti, ut mea peccata a me removeres. Nunc dimittis servum tuum in pace etc. Volensque beatus Simeon filium suæ matri reddere, magna cum reverentia, sic eam allocutus est, dicens : Immensas tibi reddo gratias, o Mater dulcissima, quæ digna fuisti inventa, ut esses divini Verbi aula regis; et sic Deus Pater te præordinavit in sua mente propter tuam humanitatem atque humilitatem, ut ex te nasceretur Deus et homo : et voluit observare præcepta sui Patris. Et sic sanctus Simeon magna ferebatur letitia, filium Dei et Virginis adorando; stabat tamen cum magna reverentia et timore. Mater vero Dei cum ab altari vellet descendere, duas columbas obtulit, quas Joseph in manibus tenebat; sanctus autem Simeon, postquam filium suæ matri reddidit, ex prædicto altari unam monetam recepit, quam etiam super ipsum altare reposuit. Post hæc Anna prophetissa in templum venit, et flexis genibus adoranda filium Dei, dixit : Gratias tibi sunt, Fili Dei altissimi, qui palam te ostendisti ludis in hoc templo : incepisti jam tuum iter, factus pro nobis humilis; et nostra salutis initium atrox tibi erit tormentum; et nostra redemptio erit cum tuis magnis laboribus; et quicquid a Virgine Matre recepisti, totum per te expendatur pro nostris animabus miseris. Vult etiam Christi ancilla, quod quando Simeon et Anna loquebantur de ejus filio, ejus Mater stabat attentissima eorum verbis, eorum verba servando conferens in corde suo.

cu'ique s. Simeoni in ulnis tradit,

S. Anna de eodem prophetante. F

50 Senex vero Simeon indutus, ut dictum est, pontificalibus, ordinari fecit processionem per templum, dicens : Omnes latè consurgite ad faciendum solennitatem hanc maximam, quia Deus Dei filius venit, ut nos visitaret, et ut legem ab eo ordinatam plene observaret. Tunc prædicti Sacerdotes intus in templo anaviter et dulciter canebant : Angeli etiam Seraphici chorique assistebant coram puero Jesu, et simul

Processio est eisdem in templo suscipi

A simul cum Simeone et Sacerdotibus illudmet canticum, quod cantabant Sacerdotes, cum laudibus et jubilis decantabant. Virgo etiam tenens filium in brachiis processionem sequebatur. Dum vero processio versus altare se convertit, sanctus Simeon unam fecit sedem præparari, in qua fecit sedere Virginem Matrem cum Filio in brachiis, ipso Simeone existente genibus flexis: turba etiam que præteribat illi ipsam faciente, et omnes cantantes, dicebant: Ave Verbum incarnatum, in te tantum humiliasti: Ave Jesu Christe Salvator, qui ille de cælo descendisti, ut nos a servitute liberares, et in hunc mundum venisti. Finita tunc processione, Christi Mater inde discere volens, voluit prius regratiari omnibus ibidem existentibus, dicens: Grates vobis omnibus doleo de læta devotione, quam mihi et Dei Filio ostendistis. Reredente sic, ut dicitur, Virgine cum Filio, omnes assistentes maximam ei faciebant reverentiam. Volens itaque Dei Mater ad domum redire, quia transire debebat per domum Elisabeth, matris Joannis Baptistæ, ex caritate voluit eam visitare. Elisabeth certa effecta de adventu Messie et ejus matris per suum parvulum filium Joannem Baptistam, de domo sua sollicita exivit eis obviam, filium suum in brachiis tenens, qui Dominum venientem videns, nimium se molestabat. Mater vero hoc intelligens, eum in terra posuit, et illico Joannes Baptistam parvulus se genuflexit in terra expectans Dominum venientem, similiter et mater Elisabeth genuflexa Matrem Domini salutavit, dicens: Benevenit Mater et nostra Domina, que secum portat filium, qui est Rex gloriæ, qui venit ad visitandum nos cum maxima victoria. Deinde dicit Filio Virginis: O aterne Rex altissime, es factus humilis et placibilis, et omnis summus Omnipotens, nobis te parvulum ostendisti. Et Dei Genitrix Virgo benigne suam salutans cognitam sic inquit: Salve carissima cognata, et tanquam mater ab Angelo mihi signata pro signo et veritate, cum esses senex et sterilis (que res est admirabilis) a sex mensibus impregnata, videlicet ut tibi ostendam Filium Dei humanatum, non ut videam tuum filium beatum.

51 Virgo autem gloriosa Dei Genitrix et suum filium de brachiis deposuit in terram. Elisabeth vero filium genuflexus signa et modos ostendebat maxime reverentia, quam Filio Dei ere-to stanti faciebat: sed Dei Filius, ipsi parvulo Joanni existenti, ut dicitur, genuflexo non minus signa benedictionis et gratulationis ingerebat: que quidem signa a duobus, ut ita loquar, parvulis mutuo facta, non mirum si intuentium oculis se reddebant admirandi. Sed Virgo Dei Genitrix recepit parvulum Joannem in suis brachiis, et Elisabeth Dei et Virginis Filium in sinu recepit: vicini vero Elisabeth venientes, ejus nutu et suavitate maximam faciebant Virginem reverentiam. Tandem domum Elisabeth intrantes, ipsa Elisabeth cibaria præparante, simul sumperant cibum Virgo Dei Genitrix et ipsa Elisabeth, Joseph vero cum vicinis advenientibus. Sed die illa, et nocte sequente Christi Mater stetit cum Elisabeth sua cognata. Quando vero beata Francisca hæc suo Patri spirituali per obedientiam interroganti, narrabat: ex desiderio et amore tota inflammabatur, quia non poterat exprimere ad plenum quod viderat. Et postquam Dei famula in beatifica visione hæc vidit, Dei Genitrix voluit sibi licentiam dare, ut in suum naturalem rediret sensum, dicens: Anima pauper et egena, advertisti bene ad ea, que vidisti et audisti? Fac quod bene retineas modos et actus tibi ostensos, qui magnum inducent anorem tuæ menti et omnibus tuis factis. Et postquam hæc anima Dei devotissima reversa est in suum naturalem sensum, sicut pluribus aliis vicibus hoc faciebat,

protestabatur, dicens, quod [circa] omnia per eam dicta et dicenda semper se conformabat, et firmiter se et sua dicta sub interdicta declarationi et determinationi sancte Matris Ecclesie Catholice, cum qua et pro qua volebat et vivere et mori, mediante divina gratia. Et hoc fuit anno predicto de mense Februarii die secundo.

VISIO XIX

Sans Christi famula, quodam semel in domo sua, et ut sui moris erat, ferventer et devote contemplans summum bonum, dum se in genua flexerit, fuit raptâ in extasi: quod ubi per ejus filias nuntiavit Patri spirituali abbi existenti, illico ex devotione ad domum ipsius ancille Christi accessit, et more solito ipsam jam ad suum naturalem sensum reversam de visione per eam etiam interrogavit. Illa vero tanquam vera obediens dixit, qualiter in beatifica visione viderat unam nobilem lucem: a qua luce ejus spiritus fuit ductus in alium, et in uno loco suavissimo et pulcherrimo positus; viditque Dei Genitricem venire cum Joseph, qui sibi dixit: Se parere Virginem, et se fecit. Venientes vero simul intraverunt, quamdam munificissimam civitatem, in qua templum unum erat pulcherrimum, Joseph autem Christi simululum stare fecit in uno alto loco, et apto ad viderendum et bene speculandum, que fienda erant in eodem templo; viditque Jesum Dei Filium ætate annorum duodecim existentem, in una Cathedra sedentem, et unum magnum librum coram se apertum habentem; in quo tamen non legebat. Multi Doctores Legis in circumitu ejus sedebant, cum puero Jesu disputantes de Lege et adventu Messie. Mater autem ejus intrans templum, et Dei Filium videns Doctores interrogantem, et eorum interrogationibus respondentem, genuflexa et non parum admirata stetit. Puer vero Jesus, ut erat intentissimus disputationi, licet Matrem videret, nullum ei fecit signum. Habebat enim, licet cum Doctoribus loqueretur, oculos sursum ad cælum, et arguebat ipsos Doctores de Legis præceptis per eos non observatis, ipsosque convincebat et confundebat diversarum Scripturarum sententias. De Messia etiam, quem expectabant, per dicta Scripturarum ostendebat illum jam venisse: nihil tamen de se ipso dicendo, nec ostendendo. Admirabantur non modicum predicti Doctores, quod in tam parvæ ætatis puero tam profunda scientia, atque ænigmatum Scripturarum esset verissima sententia: ac tanque stupefacti, tantis allegationibus Scripturarum convicti et confusi. Verum eorum aliqui confitebantur sua dicta esse vera, et insinuant loquentes magis atque magis admirabantur; alij vero ipsorum doctorum præconfusione et verecundia de templo exiverunt, alij cum maxima admiratione remanentibus, et hylantibus pueri Jesu tam admirabilem sapientiam.

53 Tum finita disputatione, et mutua inter Doctores locutione, Dei Filius et sua Genitrix se invicem respexerunt. Tum Virgo Maria genuflexa coram Dei Filio, sic eum alloquitur est: Fili, quid in his sic fecisti? Joseph et ego unumquemque interrogavimus, si Jesum meum videris: cum nemo mihi responderet, quod in via te vidisset, dolens fui et mento tristi. Tum ejus filius respondit suæ matri interroganti, Quid est, quod me quærebatis? Tu scis, quod sum Patri meo obediens; An forsitan dubitabatis, quod in his, que Patri placuit, meus animus et mens jucent? Istud vobis, quod scitis. Finita locutione Salvatoris nostri, Mater sic eum iterum alloquitur: Fili mi, sum certa de his, que dixisti: meæ fuit ignorantie, quod solus in templo remansisti: cor meum erat dybium, si reversus esses ad Domi-

II
AUCTORE
DO. MATTIOTTI.

Videt Mariam
et Joseph
cantes in
templum:

B
Jesum inter
Doctores
disputantem:

quærenti
matri respon-
dendum audit.

reditus per
domum
Elisabethæ:

et mutua
utrimque
matrum,

ac filiorum
gratulatione.

F

num

A jam esset deprædata, sic de se verecundetur; et veniat in odium suum, nec habeat audaciam recte respicere suum Dominum: et tanto se odio habeat, ut a Domino petat vindictam sui, et provocet divinam justitiam super se ad hoc ut bene puniatur. Debet reddere tres dotes, quas altissimus Deus sibi dedit: reddat sibi memoriam enim omnimoda voluntate; nec in suo intellectu velit recordari aliquam rem, nisi Deum: omnia sibi reddat, ut Deus de ea curam gerat. Reddat etiam sibi totalem intellectum cum omnibus ejus apparentiis, et in ea ponat ad plenum suum affectum, et nihil de se velit videre, sed ipsi Deo committat totam suam curam. Reddat sibi plenarie voluntatem cum omnibus suis exercitiis et sollicitudinibus, et confusa de Dei bonitate, omnia sibi dimittat: et quoties sentit se ab aliquo laudari, habeat in mente sua maximum supplicium: et sibi bene provideat, ne in aliquo de suis laudibus acquiescat. Et si quando in aliquam incidet letitiam mundanam, gravi tristitia postmodum adligatur, et recipiat amaritudinem postea vehementem: et si aliqua persona eam habet odio, sibi videatur quasi rosacea aqua, et tota sit submersa in vera et sancta humilitate. Si de ea male dicitur, illa verba maledicta cantus suaves et soni suavissimi sibi appareant, et tota in eis lætetur, et Deo humiliter pro se maledicentibus supplicet: et si forsitan lapidetur vel percutiatur in persona, ipsamet percussiones sibi videantur tamquam rosæ et flores in sua mente consentiente, et Deo regratiatur, qui sibi, talia fieri permisit. Vadat etiam ad regratandam illis, qui eam percusserunt, et tantum se vilem et contemptam in sua mente respiciat, ac si nihil posset favere, et in suis consensibus semper se videat annihilatam: seque vilem ita parvam, ac si videri non posset, nec discerni, veluti nili granum in profundo maris jactatum. Sic enim animam in profunda humilitate submersam vera obedientia facit reformari: et si fides adsit, facit eam firmam et esse renovatam. Si in se habeat spem, sives eam reddit ornatam nobilem et extra vilis. Talis anima est tota retracta in Deo, et in sua majestate; et de omnibus, quæ videt, gaudet et lætatur. Venit etiam caritas, quæ totam animam accendit et reddit amore plenam: nihil timet, quia amor ipsam secum confirmavit. Venit etiam prudentia, quæ totam animam custodit, ne adversarius veniat, ut ipsam animam deprædetur. Talis anima posuit totam suam curam in eum, qui eam potest ordinare. Nulla anima est tantum preparata, nec tantum divino accensa amore, et a mundanis curis penitus exorta, quod sit omnibus virtutibus sufficienter induta, excepta Virgine Matre: quæ sic jucunda, sic hilaris in sua vita permanebat, ut quidquid ei eveniret, sive jucundum sive laboriosum, ita se in toto et per totum voluntati conformabat divinæ, quod ne parvo quidem instanti ab ea quovis modo vellet discedere: quo factum est ut sicuti in terris totis nitibus Deo erat conjuncta et ejus voluntati conformis, ita post hanc vitam super omnes Angelorum choras et super omnes creaturas sit elevata et exaltata.

B
C
D

37 Et Dei famula, finitis his dietis, mutato statu immobili in statum mobilem, per se cantabat mirabiliter correspondendo verbis et cantilenis per subradietas Virgines dietis; et in actibus et modis Virginum choreantium motibus, correspondebat. Post hæc iterum reversa in extasim immobilem, vidit Marianam Magdalenam sic cantantem, et dicentem: Laudes tibi sint cœli Regina, quæ es virtutibus ornata, et ab Angelo salutata fusti, Gratia plena: per tuam humilitatem et divinam pietatem nos liberasti a ruina. In tuo ventre Virgineo Verbum Dei sustinisti, et tua carne vestisti: unde exivit Deus et

homo, qui nos a nece salvavit, redemit et liberavit a diræ mortis vinculo. Laus sit tibi inñita, o Domina Angelorum, ornata, redimita, coronata per filiam: Tu lux nostra et gaudium in hac beata vita. Et sancta Catharina sponsa Christi regia cantando dixit: Omnes læti jucundemur de hoc bono quod habemus. Regnum Dei possidemus: cuncti ergo lætemur et perfecte gaudeamus, et Deum laudes dicamus, et ipsum semper veneremur. Et hoc fuit anno Domini mcccxxxii, die xiii Februarii a.

a Que hic sequi debuisset visio de prima notitia instituende congregationis, Confessario per S. Georgium data sub apum similitudine, 20 die Martii; ea ex Italico accepto refertur ab Angyalium lib. 4 cap. 2 ubi et cetera ad eandem rem spectantes in Latino contextu ab auctore ommissa, relata in Italico.

VISIO XXII

Quadam alia vice postquam B. Francisca in capella sæpe dicta recepit sanctissimum Corporis Christi Sacramentum, in extasi raptâ, more solito, a suo Patre spirituali de visione per obedientiam interrogata respondit: Vidisse a quadam maxima et splendida luce suum spiritum duci in aliam majorem et splendidiorem, et ipsum etiam spiritum in suo campo planissimo et spatiosissimo posuisse. Prope campum mons erat magis et altus: Beatus vero Joannes Baptista, cui ipsa Christi ancilla nimis afflictohatur ejus spiritum prope ipsum montem duxit, ei dicens: Adverte bene ad mysterium sanctissimæ Crucis cum omnibus pœnis, quas Dei filius dignatus est pro omnibus pati. Et ipsa respiciens vidit Dominum nostrum Jesum Christum eodem modo cum brachiis extensis, pedibus et manibus Crucis clavatis, quomodo in cruce positus fuerat: et ex ejus plagis inextinguibili splendor radii procedebant. Et quia propter maximum lucis splendorem, in principio beatificæ visionis, ad plenum sanctissimæ Christi humanitatem posset intueri: Tamen sicut Deo placuit, post tam immensam lucis aliqualem diminutionem, plene videbat et aspiciat gloriosissimam humanitatem Salvatoris nostri Jesu Christi, cum magna et immensa Crucis compassione. Vidit etiam gloriosissimos spiritus tam angelicos quam humanos, magno gaudio et læticia coram Domino, de sua immensa pietate laudes et gratias immensus referre: intelligentes quod caro et inextinguibili redempti sunt pretio. Vidit etiam gloriosos spiritus tam angelicos quam humanos ab omnibus partibus gloriosissimi Corporis Jesu Christi plagatis, et a singulis ejus plagis maximam recipere claritatem. Aliqui vero ex una tantum parte; alii autem ex alia parte: sed Patriarchæ et Angeli Seraphici ex puncturis spirarum corona Christi irradiabantur. Ex quo Christi ancilla desideranti horum seiro occasionem, gloriosissimus Baptista dixit: quod talem obtinent gloriam propter suam fortitudinem et caritatis ardorem. Nec non vidit gloriosissimos Apostolos a manuum et pedum plagis maximum recipere splendorem, et a predicto Joanne Baptista ei declaratum est, quod istud erat propter eorum intellectum et sapientiam: quia propter Dei donum adhaeserunt veræ sapientiæ, qui Christus est. Propheta vero et quatuor Evangelistæ cum quatuor principalibus Doctoribus a lateris vulnere irradiati erant, et hoc propter incensam, et incontaminatam sacrosanctæ Catholicæ fidei unitatem. Christi vero Martyres, et Confessores, et Deo sacratæ Virgines, Angelorumque septem chori a plagis pretiosissimi corporis Jesu Christi aliis partibus mthetis irradiabantur. Sed infimi chori Angelorum et spiritus alii beatis plagis tibiarum ejusdem Salvatoris illustrabantur.

39 Visa autem per Christi ancillam tali visione sanctissimæ passionis, et declarata qualibet particula

ac lætari ad-
cersi: et inju-
rus ferendis:

et in omnibus
virtutibus in
format.

in fecit præ-
cipue Dei
miser

propterea lau-
danda ab om-
nibus.

D
AUCTORE
IO. MATTIOTTI.

A. S. Joanne
Inq. ducta
coram Christi
humanitate,
E

videt singulas
ordines Beato-
rum a singu-
lorum mem-
brorum plagis
illustrari.

E

et jubetur
cum a matre,

A tenticla a Joanne Baptista ipsi Dei famulo; quæ-
da lux splendidissima corperit Christi humanita-
tem: propter cujus claritatem ipsa non poterat eam
amplius intueri: Cui gloriosus Baptista sic dixit:
Ama et dilige tuum Dominum et dilige eum cum po-
nis, Ama Dominum Deum tuum, et dilige eum cum
timore. Ama et time eum cum delectatione, dilige
eum cum affectione, Ama et dilige illum amorem,
quo te perfecte dilexit. Ama illum Verbum divinum,
quod pro te venit in mundo potius pennis et lab-
res. Voluit prius facere et postmodum docere viam, per
quam deberes incedere: et ille, qui tanquam Deus
suo nutu omnia potuit facere, viam tibi mediam,
non arduam ostendit, ut te non posses excusare
propter inopotentiam et debilitatem, quia ipsum pos-
ses amare: et propter tuam salutem omnia sic ordi-
navit et fecit, quod intelligeres, et sibi non esses
ingratus. Est ille verus amor Christi, qui tantum te
dilexit, et labore et opere se tibi manifestum fecit.
Voluit injurari, et a Judæis lapidari, et ultimo se in
cibum Apostolorum et nobis dedit in nostram consolati-
onem. Se ipsum expoliavit, crudeliter ferens passio-
nem, per cuius sanguinis sparsimem potuisset mille
mundi salvari. Sed tu considera et mente retine,
quod amabam, que propter eorum duritiam tantum
beneficium repudiavit expulsi sumus et æterna sup-
plicia preparantur in inferno: ergo toto mentis
affectu et cordis puritate amemus istum amorem,
qui prius nos dilexit et inestimabili pietate ab æterna
nocente nos redemit. Quibus verbis dictis gloriosus
Baptista adiecit cantans, et cum aliis Prophetis in-
cedens, sic inquit: Nos, qui omnia hæc perfecimus,
et divinum amorem perfectoscenti sumus, nulla
nimis blanditia decipit, quos ipse verus amor re-
servavit et in hac gloria exaltavit, somus semper in
sui amoris contemplatione, semper læti et juveni in
hæ beatifica visione. Et David cantando sic res-
pondit: Amor iste, quem tota mente dileximus ad
tam altissimum honorem nos provexit, ut ad sui ve-
ram cogitationem cognitionemque nos induxit: et
facit nos in se ipso speculo continue speculari, [quod]
pennis et laboribus ab eo passis sumus in tantâ glo-
ria glorificari cum spiritibus beatis. Et hæc fuit anno
et mense predictis, eadem mensis die primo et
vigesimo.

qui patiendo
nos salvavit,

H

VISIO XXIII

Veniens B. Francisca, ut sui moris erat, ad re-
ceptionem sanctissimi Sacramenti in dicta capella.
C domi Missa celebraretur, fuit rapta in extasim im-
mobilem. Finita vero missa, Patre suis spiritibus,
qui celebraverat, sanctissimum Sacramentum Cor-
poris Christi ei ministravit. Postquam autem ad suam
naturaliam descendit, patri suo spiritu eam per-
obedientiam inter roganti de visione respondit, quod
eius spiritus fuerat raptus ad unam lucem clarissimam, et
ab illa ductus in aliam maiorem lucem: et Christi
Apostolos Paulus cum dicit in beati, a quo perspici-
entis videret mysterium sanctissimum Incarnationis:
viditque Verbum humanatum quantum sibi
possibile erat in-piere: nam erat tunc monens claritas
tamquam perlucida, ut eius visus non posset
plene et membratum ipsam humanitatem respicere.
Respiciebat porro Verbum incarnatum ad modum
unius staturæ humanæ. Vidit etiam gloriosissimum
Verbi incarnati matrem, Apostolos et Patriarchas,
et Angelorum chorum et eorum quolibet in ordine
suo permanentes, et omnes erant illuminati et irra-
danti a radiis maximo splendore procedentis ex illa
cheritate immensa, qua circumdabat Dei et Virginis
filium

Coram Christi
humanitate
vidit Sancto-
rum chorus

61 Tunc vidit Virtutes, quæ sequuntur, sigillatim

laudantes et Deo immensas gratias referentes prop-
ter salutiferam ejus Verbi incarnationem: et primo
Misericordia sic incepit: Tibi vero et summo Deo
gratias, et laudes immensas reddo, qui me sic exau-
disti, et in mundo descendisti: te ipsum humiliando
humanam carnem assumpsisti. Deinde Pietas sic
incepit: Fili Dei, Verbum divinum, tibi gratias et
laudes inexhaustas reddo, quod dictum meum expec-
tasti, et tuum sanctum caput inclinasti ad meum
consilium: humanum genus voluisti suscitare et ad
cælum elevare, quod primum parentis scelere perierat.
Caritas deinde sic exorsa est: Gratias immortales
tibi habeo, Deus potentissime, quem amor tantum
restrinxit, quod eolum aperire fecit, et te velocem
fecit ire, et Deo Patri obedire: dedisti perseveran-
tiam Martyribus, ut cælum impleres eorum sedibus.
Post ipsam Justitia sic orabat: Gratias et laudes
tibi reddo. Rex justissime et potentissime, qui in
mea pacitate conservasti me: effecta sum astuta,
providi etiam juxta quod omnia in tua prudentia
reposita sunt: iudicaturus es animas, quia bene
et vero cognovisti ipsas. Post Justitiam Pax ejus
venerator sic inquit, perorabat: Immensas tibi lau-
des, Jesu dulcissime, et infinitas reddo, qui me tan-
tum amasti, et tuis Apostolis sæpe nominasti: tui
modi et actus mihi multum placentur, et tecum,
quocumque res, me semper duxerunt. Concordia
vero superque virtutes sequens hujusmodi inci-
piebat: Amor dulcissime et perfectissime, tibi laudes ex
corde refero: tu enim secutus es amorem te ducentem,
qui te feliciter fecit obedientem, et ad ipsum
amorem sequendum ferventem: animas, quæ perie-
rant, voluisti redimere: fecisti eas beatas tuoque
amore illustratis: nobis dedisti societatem, quæ
ante solo habitabamus, ut sedes plenas redderes,
quæ vacuæ ante erant: fideisti te, pro ipsis in pre-
tium persolvendum, quod non est vilipendendum.
Isti fuerunt Sancti, qui adeo fuerunt intenti, ut se-
ducent Deo omnipotenti.

D
ACTOR
IO MATTIOTTI
et alii
tulis sigilla-
tas agere
i ro b' n' f' i
Incarnationis:

E

quod idem
sancti omnes
actum.

62 Perfectis vero his verbis Virtutum, omnes
alia Virtutes, et omnis celestis curia magno cum
jubilo respondebant magnificando, laudando, bene-
dicendo Deum altissimum. Apostoli vero per se
exultantes et læti ad predictas Virtutes dicebant,
Cuncti gratias Deo damus, qui nos omnes concordem
sic ordinavit et perfecit, et nobis dedit potestatem,
ut in suo consilio perseveremus, Patrem et Filium
laudemus: et nos ipsum regratiamus, ut semper
cum eo letemus. Patriarchæ vero Apostolos sequen-
tes sic cantabant: Potentissimo creatori gratias
et laudes reddimus infinitas, quia nos ligavimus et
astrinximus firmis promissionibus, quibus nobis per
semetipsum juravit se venturum, et nos a tenebris
liberatum. O magna profunditas ferventissimi
amoris, qui Dei filium humanavit, et nos a tenebris
liberavit, et junxit Angelorum choris. Gloriosissimi
vero celestis curiæ spiritus omnes, suo ordine can-
tantes Deum laudabant et benedicebant.

F

63 Dixit etiam ipsa Dei ancilla, quod in illa beati-
fien visione vidit Angelum Gabrielem in humana
forma Virgineam salutantem: cujus primo aspectu
gloriosissima Virgo admodum se turbavit (ut Evan-
gelica te tatur historia) permissione divina: et hoc
potius ad nostram doctrinam, ut semper simus firmi
in sancto Dei timore, et propter nostram vitam,
quantumcumque bonis operibus intentam, in nullam
mendaciam securitatem. Erat autem celestis Regina,
cum angelicam suscepit salutationem, pluribus as-
sociata virtutibus, scilicet humilitate profundissima,
prudencia perfectissima, fide firmissima, et puritate
nitidissima atque liberalitate maxima: quia totam
se ipsam dedit, et voluntati commisit divinæ. Inerat
etiam sibi ammositas cum amore et obedientia vera,

Virtutes, ad
quas Mater
Dei fuit et
Matria, in v' b' a
yil,

et

A et spes indubia cum omnibus aliis virtutibus insimul juncta, quas omnes virtutes pax tranquilla in sui societate sequebatur. Et illico illa beatissima Virgo divinam voluntatem sentiens, totam se dedit et dimisit divinæ dispositioni, inquam: Ecce ancilla etc. Hanc beatificam visionem videns B. Francisca, non modice admirabatur de tanta virtutum copia ab illa gloriosissima Virgine habita et possessa: propter quas virtutes digna inventa est, ut Unigenitus Dei filius in suo virgineo utero carnem susciperet humanam: et admirando cogitabat, quod nulla anima capax esse posset tantarum et tantum virtutum et gratiarum. Propter quod cœlorum Regina suæ ancillæ satisfacere volens, et ejus desideriis favens, sic dixit: Quamvis nulla anima talium tantarumque virtutum sit capax, nihilominus juxta suorum meritum conditionem virtutes potest habere: et quando anime excitantur, et quantum possunt operantur cum pura et recta intentione; quamprimum a mundanis curis separantur, et divino sponso mente pura conjunguntur, ipse divinus Sponsus, cum eis facta unione, se per amorem ligat, sicut eorum est finalis perseverantia: et quemadmodum ipsæ animæ se sibi præbent in parte vel in totum et ulterius, secundum quod ipsum sponsum amant; sic sibi gratiæ a sponso largiuntur.

VISIO XXIV

Alio tempore post receptionem sanctissimi Sacramenti Corporis Christi in dicta capella, Dei funula fuit raptâ in extasim, et quando in suum sensum naturalem reduectâ est, Patri suo spirituali, eam per obedientiam interroganti de visione, respondit: quod ejus spiritus fuit ductus in cœlum empyreum in parte inclina Seraphici ebore, in qua immensus et suavissimus calor radiabat, qui inflammabat omnes Angelicos spiritus, in ipso ebore et inferius existentes, et hujus Christi ancillæ spiritus etiam inflammabatur. Ipsi vero vident illum divinitatis thronum unus ex Seraphicis spiritibus dixit: Hæc summa Deitas est, cujus splendor et caritas omnes nos facit inflammari, et de ejus amore jucundari. Anima benedicta fac, ut in bono perseveres: quia amor te expectat, et vult quod a te discas. Habes cor mundum et manus innocentes, intentionem rectam ad bonum et ad Deum omnipotentem. Ascende superius ad montem, et sta in contemplatione semper in divino amore, qui te faciat inflammari, et in se ipsum transformari in suo divino ardore. Transformatâ est anima, quæ est amori unita; et ascendit super cœlum, et est ex se posita et ducta ad thronum Seraphicum in quo sentit talem calorem et tam suavem ardorem, qui eam reddidit transformatam. In alta divinitate est tota transformata: in ejus amore inebriata ardet, sed non uritur; et nescit quid faciat, sed divina caritas necesse est ut eam sustineat. Est ita profunda abyssus, quod non posset calculari; spiritus in eam missus non potest quietari, nec contentatur reverti ad seculum tenebrosum et spinis obsitum et totum caliginosum: sed illa pulchra caritas remedium sibi dat, ipsam ponit in terminis, in quibus se bene potest juvare. Et hoc fuit anno Domini MCCCXXXII mensis Martii de ultima.

VISIO XXV

Alia vice post receptionem sanctissimi Sacramenti ab ista Beata in dicta capella fuit in extasim per aliquod spatium ducta, et reversa in suis naturalibus, interrogata a suo Patri spirituali de visione, respondit: qualiter suus spiritus fuit ductus in uram lucidissimam lucem, in qua vidit Regem cœlestem in

Martii T. II.

uno throno speciosissimo et subtilem illum thronum erat inflammatissimus ignis; et fuit verificata, quod ille ignis erat divinus amor, et audivit ex illo igne vocem procedentem, et sibi dicebant: Anima benedicta, esto in te bene remissa; habe cor preparatum ad illa superna bona, quæ tibi sunt ostensa; fac memoriam tuam memorem in tuo intellectu, et sic ordina mentem, ut efficiaris perfecta: nam veniet sponsus, et si sic te invenerit, eris ab eo electa. Amor ipsius est melius, ut te reddat quietam: unis te cum ipso, et faciet te transformari in illis æternis et supremis bonis, in quibus sibi placeat: et ab eo sic dotata, de dote tibi data sis firma, nec dubites, quia copiosus est in gratis faciendis, quando et quibus sibi placeat. Ergo exulta in amore, et fac tecum te uniri in magna abyso amoris ardentisque, quæ te reddet intelligentem ad cognoscendum sponsum tuum dulcissimum, qui fortitudinem tibi dubit, et suis gratis mnis adornabit, et extra videri nequibit. Ab extra nequit videri, sed intus bene sentitur et suus splendor videtur, et tuam confortat mentem, et te inflammat per amorem; aliud ab eo non recipis, ab eo per gratiam vestiris, et es optime ornata. Ideo sta attenda quando ab eo eris vocata; habe mentem quietam ad suum velle contentam: ne illis rebus te immisceas ad te nihil pertinentibus; sed esto bene attenda intus in tuis sensibus. Et hoc fuit anno prædicto de mense Aprilis die ejus tertio.

VISIO XXVI

Quodam alio tempore, cum intrasset B. Francisca prædictam capellam, ut ex præcepto Patris spiritualis reciperet sanctissimam Communionem, dum Missa celebratur, fuit raptâ in extasim, et Missa finita adhuc in extasi existens, recepit corpus Dominicum magna cum reverentia, ostendens molos et signa magne admirationis: sed postquam ad sua devenit naturalia Patri spirituali eam per obedientiam interroganti de visione, respondit: quod quædam clarissima lux suum spiritum duxit in locum altum, a quo loco gloriosus Joannes Baptista suum spiritum in altiore locum duxit, sic inquam: Sta hic et videbis molos et actus hic feiendos. Vidit itaque thronum magnum et splendulum, in quo erat Salvatoris nostri sanctissima humanitas, insimul cum majestate divina, a qua tot et tam splendidi procedebant splendoris radii, ut nil aliud prospicere poterat præ intentione tantæ claritatis, nisi quandam humanam effigiem. Vult etiam cœlestem Reginam, Dei illi Matrem coronatam, magna cum reverentia ibi existentem, et Apostolos in suis sedentes sedibus, Patrethas et Prophetas et Martyres, et cum Virginitus Confessores, ceterosque Angelicos spiritus et humanos in illa cœlesti gloria existentes, et maximo cum ordine, et gaudio laudes et gratias Jesu Christo Dei filio reddentes, propter mysterium suæ sanctissimæ passionis, quam ex caritate pati voluit, ut humanam naturam nostram æternis conjungeret spiritibus: qui omnes recipiebant gratiam, quia irradiati et inflammati erant ab illis maxime claritatis radiis, procedentibus ex splendore ex Domino procedente. Et hæc singularis gratia eis dabatur propter memoriam solennitatis Dominicæ Passionis.

Ut tunc ille gloriosus Baptista ad spiritum hujus Dei funule sic dixit: Esto anima bene preparata ad recipiendum amorem, qui te ad solenne festum invitavit, et sis bene nitida et mundata ab omni vitii vapore. Esto bene compta, et virtutibus assortata ad convivium cœlestis mensæ, ad quod per Sponsum fuisti vocata, et rerum mundanarum memoriam penitus tuis conculea. Renove quod tibi nocet, et adhære summo bono: illustra tuam intel-

D

AUCTORE
JO. MATTHIOTT.
Ducta id
ignem à vini
amoris.

jubetur ei se
resolere unire.

A S. Jo. Bapt.
ducti ad
thronum
humanitatis
Christi.

P

et ducta quo
modo co
vivere
debeat.

et similari eas
deceur.

Ad Seraphi
cum thronum
erecta.

intelligi
an acri divini
ardorem et
efficaciam.

C

AUCTORE
IO. MATTIOTTI

A lectum, et quæ vides intellige cum affectu; firma in amore tuam voluntatem, et eam fac vigorosam et quietam in illo lapide pretioso. Ista pretiosa margarita est humilitas cum obedientia juncta. Remove igitur omnem aliam rem per te conceptam, quæ prius in tua mente habitasset. Postquam oris sic ordinata et redimita et Divinæ voluntati tota commissa, veni firma et sacra, et audies novos cantus, et videbis pulchros modos per angelicos spiritus hic retentos, et videbis res mirabiles, quæ, etiamsi videntur, minime intelliguntur. Vidit etiam Angelicos spiritus aliquos instruere et preparare quoddam altare, et ille Rex celestis, quem prima ista devotissima anima viderat existentem in throno, sumpsit formam quasi unius Angeli, et posuit super illud altare se, et quod mirabilius est, supra altare positus, a throno primo non recedebat. Itaque Christi ancilla illum utroque inspiciebat, et in throno in sua maiestate, et in altari in effigie Angelica, et a capite, manibus, pedibus, et latere illius in altari existentis largissima abundantia rei pretiosissimæ præcedebat; et licet in magna procederet copia, tamen tibi super altare remanebat. Gloriosissimi vero Apostoli a sedibus, in quibus residebant, surgentes circumcirca altare steterunt: Sanctus autem Petrus ad modum Sacerdotis principaliter illum rem pretiosissimam, de membris illius super altare existentis procedentem, aliis spiritibus ministrabat, quamvis et alii Apostoli etiam illam administrabant.

videt ipsum in altari rem pretiosam emittere e valvæ, et

quoniam signata membra cetera miserere jubetur,

11

68 Ex quo factum est, ut illi minime devotissimæ ad videnda existentia, gloriosus Baptista appropinquans, ipsam duxit ad altare: eorum quo satis reverenter existens, Sanctus Petrus ostendit illum Angelum existentem super altare, et voluit quod ejus caput tangeret, et contemplantum sibi dicebat. Respicere istud caput, et istud os pretiosum, quod tantum pium et humile, pro amicum dolorosum se fecit visibile, et totum se disposuit Patri obedire, et rei pretiosissimo flumen aperuit, ut animæ sitientes inde possent bibere. Recipere has nimis puras et innocentes, quæ spargunt ista flumina, ut inde sumant animæ reverentiam, quæ ipsam sunt timentes, et ipsum Dominum diligunt amore ferventi, qui vas purius formavit et plasmavit et amore suo complexit. Respicere etiam istos pedes cum placibili affectu istius, qui tantum fuit avidus redimere genus humanum, quod sine verbis cum affectu processit, tanquam sagitta velocis, ad mortem sustinendam, et largissimam ad peccatorum omnium penam. Anima Deo devota, respice hoc pectus tanta caritate forvitum, a quo unum cupias ardoris flumen perpetuum, quod so-

C

et particeps fit dulcedinis et in amabilem.

69 Tunc Sanctus Petrus recipiens ex illa re pretiosissima, quæ erat super altare, apposuit ori Christi ancille in extasi existentis: ipsa vero vidente suo Patre spiritali, sed ignorante tamen propter quam [ritonem] aperuit os ad recipiendum illam rem pretiosissimam, per Apostolum Petrum sibi porrectam: quod seipsum faciebat, quando existens in extasi corpus Dominicum recipiebat, ostendens etiam ex illius rei receptione remansisse satietatem et consolatum. Post hæc Apostolorum Princeps Petrus sic sibi dixit: Amor fortis in sua potentia unquam reddit stabilis, sique conformem, et modum furis retinens, qui sacerdotissimus incedit, ad se retrahit animam suo retractationis ignoram, factique eam transformari, et isto divino cibo eam facit saturari, et suo amore divino facit ipsam inebriari et confortamino infinito

coelestis Rex altissimus animam in se facit renovari. Et quando ista Dea erat in extasi, venit ad altare per se in extasi existens: Pater vero suus spiritalis ita suavissimum et maximum sensit odorem, quod sibi videbatur, quod illa capella tota esset plena rosis et floribus diversorum odorum: et non solum Pater spiritalis, sed plures ex illius filiabus spiritalibus illum senserunt odorem suavissimum; non solum hac vice tantum, sed pluribus aliis vicibus, quando erat raptâ in extasi. Et hoc fuit anno et mense superius dictis.

VISIO XXVII

Alio tempore, recepto per illam Deo dicatam sanctissimo Sacramento Corporis Christi in dicta capella, fuit raptâ in extasi immobilem, a qua venit in extasi mobilem, cantans suavissime, et ostendens signa gaudii et letitiæ. Cantabat autem laudes Dei et Virginis Matris. Sed postquam reducta est in suo naturali sensu, Patri suo spiritali eam per obedientiam interroganti de visione, respondit: quod ejus spiritus ductus fuit ab una luce in locum satis altum, in quo speculabatur beatus spiritus celestis gloriæ: licet tamen separata esset ab oculis spiritibus, ductaque in locum semotum tanquam personam advena. Ad quam accedens illa in Dei amore ferventissima Magdalena, cui ista Deo devota nimis afflictebatur, dicebat sibi. Esto philocapta o anima, de rebus a te visis, et præcipue de intensissimo amore [ejus] qui te eas facit videre [qui] est abyssus ardoris et infiniti amoris. Esto ergo bene attenda in his, quæ vides, et ab eo sentis. Non est tamen illa capacitas, quæ possit sustinere hujus tantæ potentie immensum altitudinem, quæ te hic sustinet; et sapientiam æternam, quæ te præordinavit per suam gratiam et fecit te et conduit in hanc tantam letitiam. Refere amori gratias, qui te sic fecit absorptam, quod sis rediuncta in hanc altitudinem supernam. Ipse amor hoc te adduxit, et gratia te pulchram fecit. Attenta sis ergo, et gusta hunc dulcissimum saporem, et tibi bene proficiat. Anima, esto bene attenda ad gratias tibi datas: contemplantum pura mente, et sis fundata in humilitate. Dum in carne mortali existis, pati poteris passionem, quia videns te mortuam vide nullam feris passionem de rebus tibi adventibus. In adversis esto virilis et sic reportabis honorem.

In die Pasche

a S. Maria Magd. animato ad generosam tolerantiam,

E

eique ascenditur caeleste jubulum in Christi Resurrectione,

71 Et post hæc vidit humanitatem Jesu Christi Salvatoris nostri glorificatam cum inexcogitabili splendore, præ cuius magnitudine nil aliud poterat intueri, nisi quamdam humanam effigiem. Vidit præterea filii Deo Matrem plus solito inflammatissimam propter illius resurrectionem, ejus sedennitas in celesti curia tunc agebatur. Omnes etiam gloriosi spiritus maximo cum honore Dei Matrem venerabantur, gratias immensas ei referendo; quia sola digna inventa est in sua sanctissima aula Virginali [Christum] portare et præcipue [laudabant] ejus amorem indicibilem, propter quem in passione filii inexcogitabilem sustinuit dolorem, et sic omnes in suo ordine ei rogratibatur. Apostoli per se de magnanimitate per ipsam Virginem ab eis recepta. Et illa in Dei amore ferventissima Magdalena cum Virgibus et aliis spiritibus ipsam Dei Matrem laudando, dicebant. Propter tuam paupertatem laudes tibi sint, alta Regina, quæ nos omnes exaltavit et hanc ad gloriam elevavit quia fasti gratia plena, gratiam tibi, Pater dulcissimo, qui pro nobis te fecisti illum. Tua immensa humilitas nobis dedit istud regnum, ejus [participem] fecisti tuam Matrem, quæ nunc est Regina cælerum super choros Angelorum [ubi] est te nunc videt illum et patrem. Et tibi [sunt] laudes immen-

F

et Matris eius glorificatione.

A *sæ*, Fili divinæ Majestatis, et tibi, o Virgo et Mater, sint laudes, et gratiæ infinite, per cujus plenam veritatem omnes habemus salutem, et tecum hic jucundamur de tanta nobilitate tui ipsius dulcissimæ Matris, Fili divinæ Majestatis, qui matrem tuam glorificasti, et ex tua humilitate nos omnes confortasti : cui æterna divinitas se instituit in patrem, et sanctissima humanitas tua elegit suam matrem. Alta Regina cœlestis et Domina Angelorum, tu es verum confortamen spirituum humanorum et hic existentium. Existente vero ancilla Christi in tam beatifica visione tantæ solemnitatis, fuit sibi injunctum, quod simul cum ipsis spiritibus beatis deberet cantare, et ideo in extasi existens cantabat dicendo laudes, ut supra dictum est. Cui Maria Magdalena sic dixit : Confortare felix anima, sufficiat tibi, quod sis huc ducta. Refer gratiam Domino, a quo in tali visione fuisti absorpta : fecit te videre tantam magnitudinem amoris, ex quo sic es confortata : noli amplius flere. Cui illa Beata respondit : Propter parvum temporis spatium, in quo Christum non vidisti, tantam penam sustinisti, flendo semper et lacrymando, Deum et homines invocando. Si Dominum meum vidisti : ergo jam noli mirari, si me vides lacrymari a tanto bono semotam. Et hoc fuit anno et mense supradictis, in die a Resurrectionis Domini.

a Die Aprilis 20.

VISIO XXVIII

Quadam alia vice recepto per hanc Christi ancillam sanctissimo Sacramento in prædicta capella, ipsa existente in extasi, fuit ejus spiritus ductus ab una clarissima luce in loco altissimo et glorioso, sicut ipsamet dixit suo Patri spirituali eam per obedientiam interroganti. Et tunc gloriosus Evangelista Joannes duxit ejus spiritum in æternam gloriam, in qua vidit sanctissimam Salvatoris humanitatem cum inexogitabili triumpho. Nam omnes spiritus tam angelici quam humani gratias et laudes maximam cum reverentia sibi referebant propter humanam redemptionem, propter quam maximum gaudium cum inenarrabili lætitia faciebant. Et Beata Franciscæ videnti tam excellentem solennitatem sanctus Evangelista Joannes sic dixit : Fac anima, quod sis humilis, et bene firma in his, que vides, ex quo ad te venit amor, et a te totam te abstraxit. Fac, quod sis obediens et semper ei serviens, ne quid ex adventibus rebus ad hoc te impediatur. Respice veram puritatem, qua est munda et Deo placens. Cogita summam potentiam, qua tantum bonum providet. Intuere, quid inde venit ex suo convenienti. Nemo se amplius impediatur de re se non tangente, et de sibi tangentibus pulchrum habebit remedium in Dei sancto timore, qui eum liberabit omni tempore. Vera obedientia facit animam liberari, facit eam esse pulchram, et a laqueis hostis eripi. Quando ipsa est fidelis et respondit cum effectu, est munda in intellectu ab his que sibi dicuntur, totamque se expulsiat. Nullam curam de te gerat, ex quo ducta est ad tale festum divini Verbi uniti cum humanitate.

73 Post hæc sanctus Evangelista sic Salvatorem allocutus est : O altissime Omnipotens, qui es super omnes cœlos, animam meis exire, quod sibi non convenit corpore essente vivo. Spiritus est in carne, tu inde eum eripis, et das sibi potestatem te ipsum hic videnti. Ego de hoc non miror, quia scio id, quod est, nam quod vis facere potes, sed ipsa est stupefacta. [quia postquam a te recessit, facit ipsam tales tenere actus, ex quibus ipsamet miratur. Post hæc ait Beato Franciscæ : Anima, qua es admirans, ut

veritatem intelligas, et es quasi dubitans propter modos quos tenes ; an credis, quod sis tota in te ipsa remissa in ipsum ? Bene potes verecundari in secretis tue mentis. Et stans sic loquendo cum Apostolo per certum spatium, suus Pater spiritualis audiebat satis bene id, quod ipsa Beata Franciscæ cum Apostolo cantabat ; nam præceperat Apostolus, ut cum ipso cantaret in hunc modum : Omnes leti jucundamur de hoc Verbo divino, qui se ipsum resuscitavit, ut nobis omnibus vitam daret. Ipsa vero Christi ancilla, sicut dictum est, suavissime cantabat, præsertim suo Patre spirituali et prædicta Rita, et sic cantando fuit separata ab illa beatifica visione, ex cujus separatione magno cum labore remansit angustia. Dixit etiam Christi ancilla, quod quando erat in illa beatifica visione videbat et cognoscebat in illo divinitatis speculo omnes spiritus : quia semper illi gloriosi spiritus se invicem respiciunt, et insimul inflammantur in caritate : sed quando ipsa removebatur ab illo divino speculo, vel antequam in ipsum respiceret, si Sanctorum vel Sanctorum spiritus ad eam veniebant et secum loquerentur, ipsa existens in extasi nullum eorum penitus cognoscebat, nisi ipsimet spiritus suam sibi dabant lætitiâ, notitiâque talem ut eos agnosceret. Et hoc fuit anno et mensibus supradictis, ipsius mensis xxii.

VISIO XXIX

Post receptionem pretiosissimi Sacramenti in capella jam dicta, Beata Franciscæ stetit in extasi immobilis, et cum ad summi sensum naturalem rediret, interrogata per obedientiam a suo Patre spirituali de visione, dixit, quod spiritus David propheta suum duxit spiritum ad videndum Divinam visionem, et dixit sibi : Veni, o anima et accelera, quia Sponsus te expectat ad suam cœlestem mensam, et te reddet transformatam ad videndum gloriam beatam et essentiam divinam. Respice societatem, que insimul est unita : inspicere bene cum effectu, et eris semper philœapta, si bene respicias modos et actus, quos tenent omnibus horis : nam omnes sunt pleni amoris, [erga eum qui] totum se delit pro nobis. Hoc est tibi manifestum : ergo fac quod ipsum ames, et neminem præter ipsum queras. Stes, o anima, semper firma : speculare istud festum, quo te Deus tenet absorptam in sua essentia divina : totus ardet ex amore, ut te animam recipiat. Esto, anima, semper recens, et incede recta per viam : vade ad amorem, qui te expectat in ista curia divina : ipsum respice firmiter, quia totus est accensus, ut te secum conducat. Ne vilescas, o anima, ne pigra sis ad veniendum, nec in rebus transitoriis sis occupata ad serviendum : nam posset esse tibi impedimentum. Exardesce in Dei amore, et hoc sit tuum confortamen. Alii dicant quidquid volunt, tu noli discedere ab eo.

74 Vidit ista Beata Jesu Salvatoris humanitatem glorificatam, hoc est, junctam humanitatem cum divinitate ; existens quoque porro in extasi separata ab illa beatifica visione non cum aliqua pena, prædictus propheta David duobus Angelis secum cum tentibus venit ad ipsam, gerens super humis pectus sanctorum pulcherrimum instrumentum, in quo ipse Propheta psallens diversas, atque suavissimo cantus ludens accebat. Læet illi Beate magis videbantur esse cantus, quam a sonitentorum soni ; sed quia in illa beatifica visione aud verat magis suave cantum, et sonos pulchrioros, ideo magis appetiebatur illos propheta, sive soni sive cantus essent. Cui etiam in extasi existens dicebat : Cum istis vestris cantibus, et apparitionibus amoveri me fecistis a visione, in qua erat summum bonum. Quæ quidem Pater suus spiritualis

D
AUCTORE
JO. MATTIOTTI.

A S. David excitata ad amorem Christi,

S. Joannes Evangelista hortatur ad perfectam obedientiam ;

F

quia retinet illam cantu abstractam se a directi visione.

f. cum ea cura
et laudis
Christi rebus
cuius

ACTORE
JO. MATTIOTTI.

monet Confes-
sarium ut
unum Deum
respicias.

ejus patrem
curam totum se
suaque cura-
mittit.

Eodem in capit-
ulo declarat ipse
sua vitia
interius

b

A ritualis, et una ex ejus filiabus in Christo, nomine Rita, et audiebant et percipiebant. Ex quo se suscepit privatam illi beatificam visionem, quietabat tamen in visione, et beatitudine supradicti Propheta, et hæc verba suo Patri spirituali non interrogata, protulit: Iste Dei præcius dicit, quod illud sancti simum Jesu nomen sit semper fixum in corde tuo, nec quidquam aliud cogites, nisi in ipso te speculari, et ipsum geras scriptum in tua memoria: quod postquam perfeceris, eris semper in ipso abstractus, et prospiciens facta magna et mirabilia, quæ ipse fecit, et ea in tua mente senties, et claritatem habebis tui intellectus ad cognoscendam suamodum, et ab omni alia re eris tantum suspensus, quod solum sua facta admiraberis: quorum postquam senseris gustum, in te securus permanebis. Sed necesse est, quod in his rebus sis virilis, nec timorem incurras ullius rei adventantis, et quod in nullo dubites: sed Dei potentiam respicias, quæ potest gubernare te sine tua providentia, quæ omnia hæc fecit, et ea quæ sunt futura in sua Sapientia manent. Pater bonus non permittit ad debilitatem tuos filios pervenire: et quando filius est bonus, contentus semper remanet de his, quæ Pater dat: et tibi illius cognoscere semper debet, quia Pater semper considerat ejus necessitatem, et providet indigentis illi sibi subjeti.

B

Percepit Pater tentat illi stabilitatem, tunc cave ne sis ingratus de bonis ab ipso receptis, nec vias alienando in tuis propriis sensibus. Si phantasia eveniant, amove eas subito: ligu te cum Dei amore, qui omnia opera per se leviter portat. Quando ab eo proprie prohibens, tunc facilius cognoscere si amor tecum permanet. Si liberum te senties ab omnibus passionibus, et variis suspicionibus, et defectu rerum corporalem et spirituum, in his tunc mentem ne impelias: sed ejus dimitte custodiam illi, quem amas: illi soli committas omnem tuam curam, ne velis plus sapere quam id quod tibi datur ad intelligendum. Remove stimulos de tua mente, et in te ipso te collige, et tuos sensus refræm et corrige.

C

76 Adhuc tibi dicit Propheta, quod de illa anima, ejus curam in manibus tuis est, eam que vides et audis et quotidie practices, cave ne sis ingratus de tanto tibi dono dato, et semper sis attentus in rebus Dei secretis. Dona istam animam componit et ordinavit, et conditiones sibi dedit, quod sit benedicta et custodita: et ideo non te oportet laborare, nec ipsius magnam gerere curam. Ipse sibi apposuit curam, quod tibi dedit ad magnum auxilium et ad magnum levamen tue anime, ad quod semper te reducas: quæ thesaurus gratiarum Dei factus est, qui tantum se disponit ad eam recipiendam in suo amore. Ipse sibi dedit tot gratias, quas illa vidit occultanda: hæc est sua conditio, quod libenter se concedit, ne ab aliis valeantur in qua operantur. Hæc cor suum liberum et mentem semper absorptam: et si in aliquo actu exteriori se ostendit aliam, contactu potius interius homini videri, rebus se privans spiritualibus, et conservet thesaurum, quæ sibi dedit divinus amor, et in ab aliis magnificeatur. Semper respicit secretum bonitatis divine, quæ sibi talem dedit conditionem a suo conversi sui principio: omnium per eam dicta dicit ad honorem Dei. Semper perstat sicut sagitta eorum Domino. Est etiam tantum libera, quod nec de sua persona curam gerit, et adhuc sibi videtur, quod anima sua non sit sua, eo quod ipsam vendidit et obedientie subingavit. Constant in sua mente, et in præceptis sibi factis nullam patitur passionem, et quæ tantum sunt gravia, sibi videntur levia amore eam laborante.

77 Nec nimis, nec caro, nec dæmonium eam

unquam potuerunt decipere, nec a sancto proposito deviare: et ideo noli mirari, si vides superabundantes gratias, quas Dominus in ea ostendit. Ingentia operata est cum animo semper virili, acerbissimas penitentias supra corpus suum fecit, de quo tantum curavit, quantum de uno sacco duro. Amor eam ducebat et ducebat: nullum vero alium habebat amorem, nisi divinum: nec aliud in mente revolvebat, nisi ut Deo placeret. Permisit enim Deus ad ipsius utilitatem habere visionem dæmonis, qui eam continuo molestat, et intolerabilem affert laborem, et impendit molestias, quæ ab aliquibus habentur pro cæditis. Nec ipsa fuisset sufficiens ex se ad se resistendum dæmonis tentationibus, qui est ferox, et eam continue cruciat multis et diversis modis, nisi Dei gratia fuisset custodita. Sed ne ipse antiquus hostis ipsam ultra modum pavere faceret, ipse piissimus Dominus sibi Angelum ei visibilem in custodiam concessit, ut esset suum remedium: ne per visionem hostis nequissimi esset extra suum sensum et intellectum, quando eam cruciabat. Nam nisi stetisset in suo naturali sensu, non sensisset cruciatus per malignum hostem sibi inflictos, et non sentiendo non tantum moreretur. Et hoc permisit benignus Dominus, ut suam dilectam secundum suum velle duceret, et sibi concessit ipsum Dei Angelum posse videre, ut animo suo et perfectius se reducat et confortetur post tormenta nequissimi hostis sibi inflicta: et ut ex istius benedicti Angeli visione continua non remaneat de supplicis pavida. Et ideo dico tibi, cui ista ancilla Dei obedit, noli amplius dubitare in rebus a Deo permissis et tibi manifestis, tantum de eis poteris dubitare, quando eam Deus permittit sic stare: sed postquam ipsa erit a Deo vorata, tunc intellectus tuus declarabitur et mysterium intelliges et menti tue satisfacies. Noli amplius experiri, postquam toties expertus es. Et hoc fuit anno Domini mcccxxxii, prima die mensis Maii

D molestias illi illatas a dæmone,

c et Angeli præsentiam:

E

jubetque ipsum de se esse securum.

a Propterea illius aphorismi statemento dicitur pro instrumento — ita addatur nec te oportet ne cum phantasia, quæ scriptura seductoris accitio mutata, quæ nullum sensum futebant, omittere multum. c Et est, talis.

VISIO XXX

Quandam alia vice recepto sanctissimo Corporis Christi Sacramento per istam ancillam Dei in capella sæpe dicta, ipsa essente in extasi immobili, quædam claris ima et divinaliter duxit suum felicem spiritum in alium splendidiorem lucem, in qua sibi apparuit gloriosus Doctor Hieronymus sibi dicens: O nobilis anima, veni superius ad fruemum tuo Creatore, qui mihi dedit licentiam, ut ipsum tibi ostendam. Tunc illa devota anima vidit excelsum thronum, in quo residebat Verbum humanatum. Ipsa præ nimia throni et in ipso sedentis claritate, nil aliud videre poterat nisi quandam formam humanam. Fuit autem posita per supradictum Doctorem in loco semoto a locis, in quibus residebant spiritus gloriosi, tanquam quandam adventa et peregrina paupercula, quæ per spatium unius horæ in tanto gaudio existens, volens Dominus ei licentiam dare, fecit sibi dici per supradictum Doctorem: Anima, quæ consecravisti tale iter pangere, semperque visum tuo velle proprio, semper ex præsto et firma ad standum in tali visione: recepisti in tuo usu respicere illud speculum et delectationem, quæ est in summa Majestatis contemplatione: credis nimis videre, et tu nihil vides: ita magna est abyssus in contemplatione Summi Omnipotentis. Nos, qui semper ei assistimus non possumus videre totum: quid debes facere tu, quæ adhuc es in ipso portu? Habes igitur cor candidum et mentem bene accensam. Pulcherrima a divisa est color albus et rubeus: fac ut habeas cor purum et manus innocentes, et caritatem ardentem continuo ad

a S. Hieronymo ad cæmientiphallonea abundantis perducto,

F

a

tuum

A tuam mentem, et si istas res simul habes in mente, ascendere potes. Ex quo læta es effecta de tali visione, recipere confortamen, et descende inferius.

79 Ex extasi vero immobili redacta ad extasim mobilem loquebatur disputando cum prædicto Doctore, sua tuendo jura, et allegando causas, per quas non debbat recedere, audiente suo Patre spirituali et prædicta Rita. Sanctus vero Hieronymus eam reprehendendo sibi dixit: Anima non verecundaris de tanta presumptione, nec perdis audaciam ad standum hic superius: nescis tibi existis, ita est magna hæc abyssus. Confirma te in Dei amore, et hinc recede cum ipso. Anima, tu non intelligis, sed es effecta rudis: tu credis et tibi persuades, quod sis vera obediens: in istis rebus ostenditur, si sis ei consentiens, quando tibi per nos dicitur, quod debes recedere: Si enim nobis sic placet, tu debes obedire. Quæ enim est vera sui ipsius negatio, nisi rerum placibulum renuntiatio? Cur te non removes res, quæ tibi placent? Tu non vis dimittere tui gaudium, quod te facit animosam: velles stare semper absorpta in tuo velle. [Verum] tunc bene anima experitur, et ejus bona voluntas tunc melius exprimitur, quando sic ejicitur a sue mentis júbilo.

B) nunquam habet perfectum bonum, necessitate quietæ quæque non abijcitur a sua pace læta. Tunc bene probatur, et videtur talem animam subire examen, quando invenitur contenta in sic et non. Si tibi persuades, quod es vera obediens, in hoc bene cognosces, si in similibus rebus es bene contenta et patiens. Anima, quæ est remissa, et stat in oratione, et in rerum supernarum existit contemplatione, si inde amoveretur, et ex admiratione turbaretur, vadat et se projiciat in flumen; et ne sibi persuadent, quod sit bene cum Deo juncta: nam anima, quæ semper reperitur contenta, est vere unita tam superna contemplando, et ad ipsa elevata est ipso júbilo privata; et sic est bene probata, si de nullo conturbatur, et stat pacificata, et in sua mente lætatur. Talis anima potest etiam cum *b* gentilibus conversari, quia non est res tam difficilis, quæ eam faciat alienare. Si aliquod advenit deviammentum, subito illud removet, idem semper melioratur in omnibus, quæ dicit, et facit. Tali vice permittit Dominus, ut sic fiat ad animam conservandam, ut securius incedat per suum iter directum. Anima, quæ est conservata, et in gratia Dei confirmata quidquid sibi videtur fructuum, fructus dulcissimus suavissimusque est et Deo acceptissimus: et talis anima potest bene itinerari, et in montem ascendere. Postquam illa devota anima fuit amata visione divina, remansit in visione illius gloriosissimi Doctoris. Et hoc fuit anno prædicto x die mensis Martii

VISIO XXXI

A)lbo quodam tempore ista Dei famula post sancti simi Sacramenti receptionem in dicta capella existens in extasi immobili, ut sui moris erat, quidam Angelus ejus felix spiritum dedit in quamdam splendidam lucem, et ex illa luce eum posuit in aliam splendidorem: et vult desuper aliam lucem adhuc splendidiorem, in qua luce pre nimio splendore erat Regina cælestis, adstantibus coram ea gloriosis Spiritibus, quilibet in suo ordine magna cum lætitia. Existenti vero in illa præclara luce et videnti in majori luce maximam solennitatem, Regina cælestis dixit: O spiritus, qui huc venisti, exurge, et in altum respice, ut possis esse plucocajtus. Respice Redemptorem, qui super omnes

cælos ascendit, ipse aperuit nobis regnum, cujus nos fecit cives: [in quo] omnes sumus in unione et perfecta pace. Intuere hanc altitudinem: Salvator venit securus, et vexillum suæ victoriae serum duxit: nunc se posuit in tam alto culmine, honorem reddendo suo Patri. Dum hæc verba dicebantur per cælestem Reginam, quæ ipsa verba proferebat cantando, Dei ancilla sentiebat se trahi et duci in illam maximam lucem, in qua tanquam advena et peregrina, se invenit positam in choro Seraphico, et propter infinitos splendores non poterat respicere ad plenum in effigiem Redemptoris, videbat tamen quasi unam formam humanam.

81 Dum autem fiebat tam magna solennitas, Angeli respondentes canticis cælestis Regina, dicebant: Gratias et laudes tibi, Verbum divinum, quod tua humilitate caros aperuisti, et gloriosam societatem nobis dedisti, sedes vero vacuas tuis Sanctis replevisti: immensas ergo gratias tibi, Redemptor, reddimus de tot et tantis bonis receptis. Tunc Regina cælestis alloquens Dei ancillam, dixit: O anima, quæ hæc sentis, et jam fuisti *a* advisata, tibi etiam concessum est, ut tam nobilem altitudinem cernas. Post hæc accedentes Patriarche reverenter dicebant: Gratias tibi alta Regina, quæ es tota gratia plena, ventris tui sanctissimus fructus nos transulit in tantam gloriam. Sed cælestis Regina cantando, dicebat: Gratias Patri et Filio, qui vos omnes qui tot tantisque gratis pleni statis, liberavit de tot inimicis, et salvavit et in tanta posuit pace, quæ nullam habet poenam, et divina caritas omnes vos sic inflammavit. Apostoli etiam cantantes dicebant: O felix spiritus, qui sic es raptus, et in tanto júbilo positus, post paucum eris amotus ab omni amaritudine: lætare sine mœstitia, et recipere confortamen, quia nunc potes recipere et gaudere hæc dulcedine. Innocentes vero dicebant: Immensas tibi gratias, cælestis Regina, reddimus, quia ex tua sanctissima carne habemus Deum et Dominum Angelorum, vitam juvenam habemus de tanta gratia et dono, et gaudemus de tanto bono, de quo sumus bene securi. Et Virgo Regina cælestis adjunxit: Reddam gloriam Patri de suo Verbo divino, qui tantam delit victoriam gremio Virgineo: devicit illum draconem in sua potentia, ut vos recuperaret et poneret in sua gloria. Martyres vero et Confessores cantando, dicebant: Gratias et laudes sint summo Deo, a quo sumus creati, et de amore infinito, quo nos vere dilexit, et suo pretioso sanguine nos salvavit et redeiit. Tunc Dei Mater et Virgo omnibus Beatis dixit: O dilectæ anime et beate, quæ positæ estis in tanto statu, meus et Dei Filius portavit sua insignia, quæ tenet in testimonium, et modo fecit illustrari, ut his visis gauderetis de amore, quo vos dilexit.

82 Et dum cælestis Regina dicebat hæc verba, pretiosissima vulnera Salvatoris per amplius et perfectius resplendebant. Unde gloriosissimi spiritus majori replebantur gaudio; et tunc Magdalenæ insinuat eum alis Virginibus dicebat: Tibi Virgini et Matri Dei omnes referimus gratias, tu ostendisti nobis viam per quam secure venimus te dultorem sequendo, conservate in puritate et in perfecta humilitate: recepimus jam amorem sanctissimæ Fidei, et per te, Domina Angelorum, istud *b* jocale pulcherrimum servavimus, et tenemus tuæ purissimæ et firmissimæ obedientiæ, et mentis puritatem, veram et non fictam honestatem, Ideo tibi reddimus gratias, Patris nostri famula Materque. Tunc Dei famula, Mater sua dixit: Respice sursum, o anima delicata, considera tantam altitudinem, quæ animas fortificat et abstrahit ab amaritudine: et eis dat tantam dulcedinem inflammatos amor divinus, speculum Seraphicum, qui omnes ani-

D
AUCTOR
JO. MATTIOTTI.

audi gratia-
limes B. Fer-
gus,

a
Patriarcha-
rum,
E

Apostolorum,

Innocentium,

Martyrum et
Confessorum.

Virginum,

b

reprehendi-
tur quod si
est peccata
cuius immora-
ti:

omnes ut
omnino in
difficili et
pena sui in
talibus resig-
natione.

b

Diets

a Id est, partitio. item modus, electio, ut scribunt Academici ante dicti. b Id est, cum hominibus quibusvis, idiotismo Itali Francique communi

Orbita Aven-
ta dicitur
cuius optima,

AUCTORE
IO. MATTIOTTI.
et Sanctarum
omnium.

Amas de se reddidit plenus. Et omnes ille anime beate dicebant reverenter : Laudamus te, o Domina, et tuum et Dei Filium de illo perfecto amore, quem nobis ipse ostendit in tanta fervore. Fecit se obedientem in obedientia fundata et probata in patientia, et in suo amore perfecta. Te etiam laudamus Patrem de tanta e curialitate curiosa nobis data, et tanta gratia beata, qua nos confirmavit in obedientia et humilitate; et de perfecta pace (qua) nos coronasti. Tunc Regina celestis B. Francisce dixit : Confortare, o anima pauperula; et que vides, sume pro d' confortatione, et licet ea in tuo capite, et delectare in tuo corde, et ex bene pace in tua mente, ut possis semper inveniri in his pulcherrimis presentationibus. Et hoc fuit anno et mense superius positus.

a Hic et supra alius accipitur ab Hatis pro praderite ac procho : In genere autem adhibere est certiora facere, adinvenire aliquid vel ex propositione Latina et Lombardes wysen quod a ruller wys strens, uprens, significat monstrare, docere etc. Helys homogenea vice non wysen dicitur. Eadem vox in usu est Francie; et quodlonge etiam significat deliberare, consilium. quod in Carolo Pivano adnotatum pro ventura. - b) Hic, de dicta ab eo, quod pro, ad est, obedientiam appellatur nomen, quod vocatur in suo est jusque. - c) Hic et Hispania et Francia Carolina, curialitate, nomen a curia, ad est, quod seu pectus sumpt, pro curate Extraphor quodam cu pectus in oculis vel habetur est simulatur unde et beneplena quodlibet humiliter et gaudere ultra factum vobis appellatur nomen, quod hic curialitas dicitur. - alius autem pro autelama accipi potest : quemadmodum ante anno 1000 Joannes Sallustiana Africa accepit de magis-curialium 1. antitacum. - d) Ita ad facium Latina lingue aptius exprimeret voluit auctor, quod vulgo confectura dicitur qua cere quare intelliguntur bellacta saccharo aut melle condita atque confecta

Advisore

Jucolo

curialitas

B

monctus ferventer amare Christum.

E

VISO XXXII

Quodam tempore ista Deo devota, audita Missa, ivit ad cellulam domus sue, in qua solita erat orationibus et sacris vocare meditationibus, ostio clauso et genibus flexis. Statim advenit quodam divini amoris flamma magna cum luce, et ejus spiritus fuit ductus cum illa luce in altum, in qua quidem luce erat ille domesticus Angelus, de quo superius dictum est : et ex illa inflammata luce ejus felix spiritus ductus est in aliam majorem lucem, in qua vidit celestem Reginam pulcherrime diademate coronatam, cui assistebant gloriosi Angeli spiritus et humani, ambantes suavissimi et melodici. Post hæc fuit separatus ejus spiritus ab aliis gloriosis spiritibus, et postquam tempore peregrinus in uno loco : in quo existens vidit thronum magnifice preparatum, quem circumdant splendorem inexcogitabiles cum suavissimis coloribus. In quo quidem throno erant littere scripte, ex quibus mirabiliter procedebat claritas ad modum linguarum : hęc ipse illa lingue omnes essent inflammatae, atque tamen erant albis inflammatiores. Interdum veniebat hæc scriptura : Amor, quem ego dilexi, amor, qui me dilexisti. Amor me dedit tibi, quia tu te mihi dedisti, per totum sum dispositus ; ex quo jam estis uber pedde nobis confortamen. Mihi dedisti redactum, in quo me collocavi. Amor vidus promisit, quod dabit confortamen ad applicandum ad portum, in quo estis liberati. Fuitis semper parati ad omne meum velle, fu stis mihi et grati et a me bene noti, et in vultu libro scripto : nunc ipse in patria positi, et ibi bene firmati. Intellexistis veritatem, et postquam a meo amore fustis inflammati, estis semper rec idati mei veracis amoris ; nunc gaudete de omnibus laudibus, quia amorem habetis in quantitate.

S1 Et B. Francisce existens in predicta cellula per diem, et totum diem in tanto jubilo et gaudio, adveniente alio die, hora consueta, exivit cellula, ut veniret ad Communionem, senti consueverat, ex obedientia : et volens prius comiteri, non erat perfecte in suo naturali sensu, et postquam ostendit Pater suus spiritualis sanctissimum Sacra-

mentum, recepit illud reverenter, tamen existens in D extasi, sicuti pluries sibi accidebat. Illius ejus felix spiritus ab una luce splendida ductus fuit in aliam splendidiorem lucem, et ex illa in splendidissimam, in qua vidit thronum speciosissimum plenum infinitis thesauris, in quo quidem throno erant hæc littere scripte : Percipiam sine fine : atque ex illo throno processit vox sibi dicens : Dilige, o anima, tuum Dominum, dilige illum, qui tantum te dilexit, et de celo in terram descendit, ut tibi serviret. Mundus enim odia habuit, sed ipse draconem vicit. Ama ipsum vero amore, qui pro te carne humana se vestivit, et intantum te amavit, quod suum sanguinem sparsit, ut tu secum regnares ; ex quo te illustravit, et illam viam, qua ad eum venires, monstravit, ut eum semper amares. Voluit celos ascendere, et aperire illam ardorem : ipse te docuit, ut timeres magno cum fervore. Recipe tempus tibi datum, et itinera modis debitis ; esto humilis et mansueta et omni vapore exuta ; esto libera in obedientia, semper sita in amore, et velox in Dei fervore, et cito perficies tuum iter, modo jam transformata sis in hoc divino amore, in quo existis inflammata. Respice semper tuum Deum et ejus nobilem amorem. Esto semper te reverens, remota a vilius rebus. Gusta dulcedinem aterni superioris et confortamina ista, que recipis ab amore, que te inflammant in Dei amore. Igitur ama tuum Dominum, et eum dilige cum affectu : ipse te duxit in tanto jubilo et tanta transformatione, itaque magnanime posuit in hac abyssu nihilis inflammationis amoris. His limitis sermonibus, remansit illa anima Deo devota in visione Dei Genitricis. Et hoc fuit anno predicto de mense Junii, in die solennitatis a Pentecostes.

a Dies Junii 1132

VISO XXXIII

Alio quodam tempore, post receptionem sanctissimi Sacramenti in predicta capella, Christi ancilla fuit raptata in extasim immobilem, et vidit maximam solennitatem, que tali die in celo fiebat in honorem sanctissime Trinitatis ab omnibus spiritibus tam angelicis quam humanis. Interrogata vero a suo Patre spirituali per obedientiam de visione, respondit, quod sic essendo in beatifica visione aulivit vicem sibi dicentem : O anima, que existis verax, sit tibi semper pax. Sequere amoris veritatem, qui tibi hanc gloriam ostendit, sequere Jesum Christum, qui est totus amor plenus, et a te requisitus est caritatis abundantissimus. Pac quod eum diligas, nec ab eo retrocedas ; ab ista requie non discedas, quia vult sic te semper consolari. Habel humilitatem, et te remitte in illi pectore, et claves illius recipe, et semper in ipsum delecteris. Pura obedientia te facit serum mory, et cito quovis applicat antequam applicari senties. Anima, esto transformata in Trinitate benigna ; non potentia divina se tibi dedit ostendendam, et ille dulcis amor divinus, qui est Sapientia aeterna, et clementia superna, que totum te inflammavit. O anima, que es profunda, respice summum Deum, et in ipsum bene speculare, et locum, in quo exiit, et in ipsum confortabere, et in ipso reliceris, si persistis in caritate cum ipso semper unita. Ergo om te semper secum, et te in ipso bene remitte, et te semper amore plenus, et in ipso semper remissa. Omnium rerum es oblita, licet sic bene fecisti, sta semper, et non recedere. Sed quantum senties penam, o an ma pauperula, quando te videbis elongari ab ista celesti mensa ? Sed gere carni tue discretionem, quia ex recessu spiritus sensit afflictionem : ergo revertere ad ipsam. Et hoc fuit anno et mense predictis a in festo sanctissime Trinitatis.

In festo S. Trinitatis,

F

sanctius instatur ad constantem amore u

a

a Die

In festo Pentecostes a ff. Virginitas aspectu,

ductus ad thronum amoris distincti :

1132 quare eo post non mutatum reducta

A a Die 15 Junii 1432.

VISIO XXXIV

Alio vero tempore, post sanctissimi Sacramenti receptionem in dicta capella, fuit raptus in extasim immobitem, et postmodum reducta fuit in suos sensus naturales. Et B. Francisca interrogata per obedientiam a suo Patre spirituali, respondit, quod ejus spiritus fuit ductus ab una luce ad aliam majorem lucem, et ex illa in aliam maximam lucem, in qua vidit divinum thronum, coram quo erat mensa quadam pulcherrima, et optime preparata cum magna amoris inflammatione, et circum illam mensam erant beati spiritus humani, et in prædicta mensa erat species panis et vini. quæ quidem species consistebant in carne et sanguine. Spiritus vero humani sentiebant, licet non de illius carnis et sanguinis speciebus, maximum confortamen. Existens vero anima Deo devota magna aviditate separata ab aliis spiritibus, tamquam adiva et pauperula ad videndum tam pretiosos thesauros, celestis Regina sibi dixit: Anima sis preparata ad recipiendum euzenium tibi venturum, nam infinita caritas te ornabit suis bonis: esto redemita suo amore semper in suo conspectu: habe cor preparatum ad istud bonum et beatum donum, istud est Verbum incarnatum cum suo sanguine pretioso sub specie panis et vini [qui] est cibus Christianorum, et confortamen Angelorum et beatorum Spirituum, qui stant in civitate superna. Omnes spiritus sunt repleti illa claritate aeterna: modo dat tibi confortamen ex amore, quem tibi gerit, et nunc hæc tibi ostendit, ut perciperes de tanto bono. Respice amorem divinum, quantum se humiliavit: vide unde tibi venit cibus tam delicatus. Ut omnes nos confortet, totum se nobis dedit. Fac ut sentias cum effectu ipsius amoris delectationem: conforma te cum ejus aspectu, quem jam ipse tibi ostendit: Anima, respice bene ex quo te vult satiare de sua plenitudine, quæ tanta est, ut omnibus possit præstari, si quis vult potest habere, qui sit præordinatus in vite libro. Anima, tu [in eo, es scripta: anima, quæ sic es plantata, labora, ut facias bonum fructum, et crescas in Dei amore, et ex te facias bonum a probam. Habeas semper fortitudinem cum humilitate profunda, et sentias amaritudinem de peccato, quod abundat. In tuis factis sis discreta, et in sancta fide perfecta: semper recurrere ad Dominum, quando animam sentis imperfectam, et ad ipsum semper revertere. Recipe ab ipso confortamen et a caritate superna: sis semper cum ipso unita: confirma te in amore, qui te faciet agilem, et removebit ab omni vapore.

In festo corporis Christi ostensa sibi Eucharistia mensa.

docetur quomodo debet ad eum esse disposita.

acceptaque spiritualiter communicat.

In extasi gratia agit spiritu sibi dno.

adornavit: laudemus Regem divinum, qui se fecit speculum Seraphicum. O dulcis amor te laudamus, qui es noster pius redemptor. Ex tua caritate pro nobis es datus, et hoc fecit tua gratia. Ego te laudo, mea vita, qui me elegisti in tali societate: sic tibi placuit spes mea, non despiciere vilitatem meam. Gratas tibi ago celestis Regina, quæ me recollegisti in mente tua et pro me intervenisti, et tua gratia me replevisti. Regrator vobis, O spiritus intercessores, qui me recepistis in isto magno amore, et reposuistis in tanto gaudio et ardore. Tu o Magdalena et tua Societas, juvete me, quæso vos, ad Deo reddendas gratias pro isto ardenti amore, quem mihi ostendit Jesus Redemptor et Salvator meus, qui me recollegit in suo infinito amore. Intellegens vero ipsa Beata quod debebat recedere a beatifica visione, et stans in agonia propter recessum, cum sibi ab illis gloriosis spiritibus persuaderetur ut amplius cantaret, maxima cum angustia respondit: Quæ mihi tanta aviditas cantandi, qui præ dolore cor schinditur, cum descendere me video a tanto amore? Vos, qui cum eo remanetis, ut libet jucundemini et cantetis: ego cantare læta mente non possum. Tandem spiritibus ipsis eam compellentibus ut cantaret, cantando dixit: Amor, decepta sum, et non possum me juvare: vires mihi sunt ablate, quia me abstrahis a tanta stabilitate, et facis me ad meam reverti vilitatem. Esse me scis non magni valoris, et ideo non possum me tneri. Et hoc fuit anno prædicto in die festivitatis Corporis Christi.

D ACTORNE IO. MATTIOTTI.

1. loquitur ab eose a se illi.

E

6

a Id est, sume experimentum bonum tui ipsius. — b Die 10 Junii.

VISIO XXXV

Alio vero tempore Dei ancilla in dicta capella pretiosissimi Sacramenti recepit Communionem, et ejus felix spiritus, ipsa remanens in extasi immobili, fuit ductus more solito in unam splendidissimam lucem et maximum, in qua vidit excelsum et pretiosissimum thronum, in quo Redemptoris nostri Jesu Christi residebat sanctissima Humanitas in humana forma: nam ipsa beata anima propter nimiam claritatem de throno procedentem, aliud videre nequibat. Et celestis Regina sub illo alto throno excelso cum aliis gloriosis spiritibus tam angelicis quam humanis existerat. Voluit etiam gloriosum Joannem Baptistam honorifice tamquam unum ex Patribus sub throno celestis Regine existentem: et vidit et audivit omnes gloriosos spiritus laudando Salvatorem a, et gratiam reddendo propter gratias Joanni Baptistæ a Deo collatas: tum quod cum Precursorem et Angelum fecit, tum etiam de sanctificatione in utero materno, et propter asperitatem penitentiam in sua puerili ætate in deserto, et propter ejus prædicationem, et quia ipsum Salvatore in meruit baptizare, et propter alias plures gratias sibi a nostro Redemptore concessas. Laudabant etiam celestem Regnam de tanta caritate, quando visitavit Elisabeth, Matrem beati Joannis Baptistæ, et de labore suscepto per ipsam gloriosam Reginam cum Elisabeth existendo et sibi serviendo quousque illum gloriosam Baptismam peperit, quem illa celestis Regina in suis manibus recepit: quas quidem laudationes ipsa beata anima in extasi existendo dicebat. Quibus finitis, gloriosus Baptista beate Francisce dixit: O anima, quæ fuisti ducta in tantam amoris altitudinem, respice tuum Dominum, qui te fecit tam fortunatam: hæc est tanti amoris profunditas, de quo unusquisque potest habere partem: ideo se fecit Crucifigi, ut nos hoc ad se duceret, ut posse nos faceret tot et tantorum bonorum. Lactare ergo, o anima, et adisce istam viam tantæ abyssus amoris: unias te cum ipso, quia inflammabit cor tuum, nec

In festo S. Joannis Bapt.

auditi Sanctos Deum laudantes pro gratia huius concessis

F

qui ipsam huius estur.

locum

A partes unius horæ . et ista verba, quæ dicebat, et actus, quos faciebat, suus Pater spiritualis una cum ejus filia et socia nomine Rita audiebat et videbat.

92 Ipsi vero Beatæ animæ in extasi existenti gloriosa Virgo Mater Christi, quæ cum pluribus gloriosis spiritibus in arbore existebat, dixit : O anima benedicta, quantum audaciam recepisti : deberet tibi sufficere videre festum, ad quod ducta fuisti : non es memor tui, quæ sic audacter arborem amplexa es, nec recordaris tuæ vilitatis : deberes verecundari. Tunc illa beata anima sibi respondit, quod postquam erat invitata, et erat præsens in convivio, volebat recipere suam necessitatem sine aliquo dubio, et alia similia verba loquebatur cum maxima constantia. Tunc vero B. Paulus sibi dixit : O spiritus ferventissime, qui es tantum inflammatus, adverte bene mea dicta, quæ te isto ardore alleviabant : noli tenere ita strictam arborem istam istius heatu vite. Anima, quæ est in carne, non potest hic persistere. Duo sunt, qui hic sunt : unus est gubernator, alia est confortatrix, qui dant vitam nobis. Quibus verbis illa Deo devota Anima sic respondit : O beate Paulè hanc dulcedinem fuisti expertus, quando dicebas : Quis me separabit a caritate Christi? nam neque Angelus, neque alia creatura. Ideo noli mirari, si sic arborem teneo strictam, ut ab ea non discedam. Eliseus propheta Christi ancille sic dixit : Anima benedicta, non licet tibi plus stare, revertere in mundum, ut facias meam ambasiatam : Vado, et dic tuo Patri spirituali omnia, quæ tibi dico. Et illa anima devota respondit : Rem tibi commissam tu ipse melius facies : ergo vade tu, et ambasiatam tibi impositam nuntia : nam ex quo habeo Patrem majorem, non mihi videtur ab eo discedere, et ire ad minorem : sed si tanta te urget caritas, tu ipse sibi nuntia. Et illa consimilia verba sibi dixit : Ex quo stas in júbilo, anima, scias gaudere, et respice illum amorem, qui te tantum inflammavit : stes igitur firma, quia gratiam tibi faciet. Quibus dictis nihil motus ipse respondit : Recognosce quantum altissimus tibi fecit, et bonum quod tibi dedit, et sic tibi satisfacit : ipse amor dulcis Jesu Christi te fecit honoratum et te posuit in sui amoris abisso : quando vero tempus erit, te ibi faciet stare. Quibus verbis ipsa sic respondit : In omni statu gratiæ debemus perseverare, et ideo quia sum posita in ista gratia, nolo ab ea recedere.

93 Cui beatus Apostolus Jacobus Zehedi sic dixit : O anima desperata, non cognoscis tuum defectum : homo desperatus recipitur a Mahometo. Tu non bene advertis : tantum es fixa in tuo desiderio, vis sequi tuam delectationem, et nullam habes discretionem. Quibus verbis sic respondit : Ita : talis indiscretio non cecidit sub peccato, a Christo Jesu provenit, qui ego sum inflammata : ipse desemet fecit phylactam animæ, quæ pro ejus amore se facit securam et desperatam, applicat in fire ad illam cum ambatiis, quia ejus amor ipsam facit confortatam. Et gloriosus spiritus, qui circumstant, talia et similia verba beate animæ dicebant, sibi persuadentes de recessu. Quibus illa anima beata animose et magnanimiter respondit, non respondens aliquem illorum spirituum, nec celestem Regnam, sed fixo intuitu ejus filium respectabat aspectu speculativo. Divina vero pietas letum actum et signum sibi ostendit de ejus ad ipsum adventu. Ipsa vero hoc intelligens dicebat : Veni, o amor mi dulcissime, et a meo affectu noli discedere, sed in meis brachiis ignare descendere. Amor ingratus et pulcherrime, veni ad me, amor maxime. Et perseverando in oratione placuit divine bonitatis sua descendere ignavia, et comantæ esset genuflexa, surrexit subito movendo brachia hinc inde, quemadmo-

Martin T. II.

dum quælibet Mater facit quando filium tenet in brachiis : et sic stans in tanto júbilo et lætitia, vultu placido et festivo sæpe cantando dicebat : Beneveniat dulcissimus amor. Et totum ipsum respiciebat et contemplabatur cum summo gaudio. Dominus vero majus festum facere volens cum sua devota ancilla, se fecit magis ponderosum. Illa vero devota anima voce aliquantulum elevata dicebat : Domine, ego non sum tortis. Et ob ponderis gravitatem se flectebat : et tandem Dominus gravitatem se ostendebat. Ipsa vero humiliter dicebat : Domine, tu scis, quia tantam gravitatem non possum sustinere : O pulcherrime et dulcissime Domine, supplico, levior me te prebe mihi : Dominus vero sibi consentiens, et ad se sustinendum factus habilior ab ea recessit, ex quo remansit angustiosus et labore plena.

94 Supradicta vero arbor vite habebat decem ramos cum pulchris et viridibus foliis. Et Eliseus dixit huic beate animæ, quod illi rami significabant decem legis præcepta. Item habebat alios duodecim ramos cum floribus non apertis, qui significabant duodecim sanctæ Fidei articulos. Adhuc habebat septem alios ramos, qui odorem veritatis reddebant, et significabant septem Sacramenta. Item habebat quatuor alios ramos cum parvis pomis, significantes quatuor Doctores. Etiam habebat quatuor alios ramos cum in quibus pomis, significantes septem opera misericordie. Habebat etiam septem alios ramos habentes frondes deauratas cum pomis non bene maturis, significantes septem dona spiritus sancti. Habebat etiam septem alios ramos, in quibus erat una pulcherrima vitis onerata ovibus maturis, et significabant septem virtutes principales. Sed super ipsam vitem erant alii rami duodecim, significantes duodecim tribus Israel. Et super omnes istos ramos erant tres alii rami splendidiore, qui gubernabant totam arborem, significantes sanctissimam Trinitatem, et in ipsis tribus ramis apparuit Dominus in infantili ætate huic animæ Deo devota, et hujusmodi significationes habuit Dei familia a Propheta Eliseo.

95 Die vero sequenti stans ista Dei familia in domo, fuit raptæ in extasim immobilem et postmodum mobilem, tenens brachia stricta, cantando magno cum júbilo, et cum interrogaretur de visione per obedientiam a suo Patre spirituali, respondit, quod illemet Propheta Eliseus suum spiritum duxit coram divino throno, et ad arborem superius dictam : quam quidem arborem illa amplexabatur ex inflammato amore magno cum affectu, et fixis oculis inspiciebat Verbum incarnatum, qui correspondens ad suum inflammatum affectum sibi dixit : Anima quare non consideras modum tibi datum : ducta es ad istum fontem, in quo fuisi balneata : cogita purificationem, quæ jam te purificavit. Fac quod bene te gubernes, et quod ulterius non te scandalis. Tunc Christi familia respondit : Domine, tu me creasti, et me potes manum tenere : nam hoc firmiter scio, non me in conditionem meam : anima mea est per te facta ad tuam imaginem. Domine, tua claritas potest me reddere clarum. Et Dominus ad eam : Ego memini delatum perfecti in annibus, quas possideo : satis est te tristis quæ non vult venire ad istum pulcherrimum fontem : anima ad eum veniente, si de eo possunt gustare, satis erunt firmæ, et secure per totam vitam. Et illa ad Dominum : Tu Domine potes me securam facere, et impedimenta removere animabus, quæ te trinitate amant. Tu es das bonam custodiam, quæ ipsas potest servare ab impedimentis, ut ab eis se custodiant et se amoveant a proprietate, et in hoc fonte semper se lavent, qui est tanti confortatus quod resuscitat et vivere facit animas mortuas in peccatis. Et Dominus ad suam familiam : Anima, si tu gustabis et ascendes virtuo-

17 se

neque recedat non sicut sibi permoveri a B. Virgine,

ne a S. Paulo

Rom. 8, 33.

neque b. E. ro Propheta,

ne a I. Apo l, aut alio sancto.

D AUCTORE IO MATTIOTTI.

Arboris mystice descriptio et explicatio

E

sequenti die eandem arborem phæxans arborem

P

non vir de u u'anti purganis ultimam

A qui mihi tantum bonum fecit, et in suo ardore me replevit : septem horis eram in die ad sentiendum istud bonum. Omnes festum celebremus pro honore mihi facto : posuit me in mensa cœlesti et de suo splendore mihi satisfacit sentire et gustare et saporem judicare : confortamen mihi dedit et pulchras vestes cum honore. Ergo laudamus amorem, qui me duxit ad tantum [bonum] : numquam posui in corde meo tantam lætitiã quam mihi dedit, quam cor humanum sentire nequit nec unquam posset cogitare.

99 His diebus, Magdalena huic devotæ animæ dixit : O anima, quæ es abstracta a tua proprietate, et in patria exaltata in tanta solennitate, per Dei gratiam tibi fit, ut videas hunc pulchrum actum. Gaudeo, o anima, de bono tibi oblato, cujus pro qualibet anima remanet satis, sed tibi datur ob amorem. Inflamma te metipsam de isto sancto ardore, ex quo es transformata : recipe de isto calore, qui te faciet alienari, nec curam geras de iis, quæ audis, sed sis semper inflammata de isto dulci amore. Reducere te ad tuum corpus magnum tibi videtur infortunium : fac, quod sis bene firmata cum summo Rege cœlesti : habe in mente exemplum meum, et de aliis noli curare. Cui ipsa respondit : Magdalena Deo devicta et conjuncta, nolo in hoc te audire. Totum hoc, quod dicis, est ut facias me discedere : cum amore volo me a firmare, et nunquam ab eo volo recedere : alas mihi volo imponere, quia me sic docuisti : exemplum a te recipiam, et habeo animum virilem, fidem, spem, et fortitudinem, quæ omnia insimul bene stant. Et Magdalena ad ipsam : Placent mihi ea, quæ dicis, sis firma in tuo velle : vivens, ut mortua, vitam cape : et noli aliud scire. Humilitas cum amore et obedientia te gubernent. Tunc illa respondit : In obedientia sum firma, quantum mihi est possibile : quod mihi dicitur volo facere, et honorem Dei observare. Si amor facit me retrahere, non possum contra ipsum me juvare. Et Magdalena ad ipsam : Tuum dictum bonum est, et inde tibi bonum veniet : tu te juvas quantum potes sed si hanc rem bene scires, major tibi cresceret animus. Pusillanimitas, quæ te tenet, facit ut non velles recedere : tu vides hic tam grandia, conare de his [aliquid] tibi incorporare. Iste amor est tantus, quod se ad plenum tibi vult dare : satis de ipso responde, et nunquam ipsius obliviscaris. Tantum tibi datur, quantum per te recipis. Amor iste facit b meratum, et scit facere pulchrum cambium : si de tuo velle te expolias, et ipse te vestit, et facit te esse felicem, si in ipso amore firmas radicem. Fuit prædicta visio anno et mense prædictis, in die in Dei amore inflammatisimæ c Mariæ Magdalene.

a Id est, manere. Italico phrasæ, superius sæpe usurpata, et superioribus adhuc sæpius inveniendæ : quandoque etiam significat arcu adhaerere, quandoque concludere et includere. — b Id est, mundum cuius in Vita S. Coletæ num. 26. — c Qui recollitur 22. Julii.

VISIO XXXIX

Quadam alia vice, postquam Christi ancilla recepit sanctissimum Sacramentum in capella sæpe dicta, fuit rapta in extasim immobilem, et ejus spiritus fuit ductus ab una luce splendissima in aliam majorem lucem : in qua vidit humanitatem Verbi incarnati, sed propter infinitum splendorem, illam sanctissimam Humanitatem circumstantem, non poterat ad plenum videre, nisi quandam formam humanam in medio illius claritatis sedentem. Vidit etiam cœlestis Regine amicum ad cœlestem Regem venientem. Ipse vero Deus surgens recepit illam felicissimam animam cum decente et honesta reverentia, tenuitque eam in suis brachiis, quousque suum pretiosissimum corpus fuit vectum assumptumque insimul cum anima. Vidit illa anima Deo devota

Deum summum, cum multitudine Angelorum et spirituum beatorum, ire ad illum locum, in quo illud pretiosissimum Corpus jacebat : a et subito vidit corpus insimul cum anima cœlestis Regine. Et istud Christi ancilla referebat suo Patri spirituali ipsam per obedientiam interroganti. Et quia ad plenum exprimere non poterat, tota inflammabatur in loquendo. Et illa sanctissima humanitas Salvatoris cum honesta et competenti reverentia recipiebat cœlestem Reginam. Ipsa vero Virgo, et Filii Dei Mater genibus flexis stabat coram Filio, et tales actus reverentiales ab utroque, matre scilicet et filio, facti fuerunt quasi in momento : spiritus vero tam Angelici quam humani suavissime et melodice cantantes indicibilem lætitiã ostendebant. Vidit etiam Dei famula in manibus Filii Dei et Virginis unam pretiosissimam coronam, tribus coronis insimul fabricatam, secundum quod superius dictum est : et vidit, quod ipse Deus posuit prædictam coronam in capite suæ sanctissimæ Genitricis, et cum immenso gaudio sic dicebat : Pulchra et amantissima Virgo et Mater, propter caritatem infinitam, quam habuisti, dum recordaberis, quod eras præordinata in conspectu divino, in quo bene te fundasti et optime gubernasti : propter nobilem amorem, quem semper habuisti, stetisti bene firmata, et in fide adormita : semper fidelis fuisti et optime illustrata in summa veritate. Ecce quod es fenestra facta Deitatis.

101 Et gloriosissima Regina satis reverenter dicebat : Laudes immensas tibi reddo, Deus summe, qui cum esses in essentia divina in tuo conspectu, te fecisti filium [meum] carnem a me recipiendo, ex tuo divino amore. Et Dominus ad eam : Tu es Filia et Mater summi Redemptoris : tu es pulchrum hospitium, per quod omnes spiritus humani ad me intrant et veniunt : ergo omnes vos spiritus gloriosi hanc summe laudatis, et sibi summum honorem exhibeatis : quia ego feci eam meam cameram, ut vos omnes haberetis majorem gloriam. Et cœlestis Regina dixit : Regratior summo Deo, qui talem tibi dedit potestatem. Tu es unus Deus omnipotens in sanctissima Trinitate : tu habes omniam potestatem. Pater te posuit in possessione, ut iudices animas, et ipsas salves per tuum amorem. Immensas tibi gratias reddo, dulcissime amor, qui tanto bono es plenus, et animam meam et corpus meum posuisti in tanta requie, et eam misisti tecum, summe Jesu et Salvator, qui me fecisti ornatum omnibus virtutibus. Et omnes spiritus Angelici et humani dicebant : Omnes gratias immensas reddimus huic Regine cœlesti : nam per ipsam habuimus hoc bonum quod cernimus, dicti ad tantum festum : omnes in ea speculamur et in profunda Deitate, et incensa caritate omnes ardemus et illuminamur. Et illa suavissimus cantus cœlestium spirituum tali modo erat in consonantia, quod ille locutiones, quas Dominus et cœlestis Regina invicem faciebant, intelligebantur in illa consonantia et cantu spirituum Beatorum. Dei famula in consonanti cantu amebat et intelligebat prædictas locutiones ad invicem factas, et Dei Filius posuit suam Matrem in loco excelso, et in prædicta hora omnes spiritus Angelici et humani propter prædictam assumptionem habuerunt inenarrabilem lætitiã : et tam spiritus cœlestes Angelici et humani, quam anime existentes in purgatorio amplorem et perfectiorem receperunt gloriam illa hora, qua Corpus Virginis Matris Filii Dei fuit a sumptum in caelo.

102 Postquam vero Dei famula vidit et audivit tot res mirabiles excellentesque, et omnes materiam fuerunt sibi bene declaratae : cum adhuc permaneret in illa beatifica visione, quædam divina vox sibi dixit : Anima, quæ fuisti ducta ad tam celebre festum videndum

D
ACCIORE
IO. MATTIOTTI.
eodemque cum
corpore a sumi
et coronari,

cum illa
loquitur
Beata de suo
amore.

aliquæ cum
filio suo
colloquentem
audivit

In festo
sui patris
B. V. vidit
quod in animo
in actu recto

et eo nomine
felix dicitur,

AUCTORE
JO. MATTIOTTI.

Virginitate
pluribus
jubetur
contemplari.

A videndum, quantum potes esse consolata videre Reginam celestem tali hora ascendente in celos, et cum suo Filio regnum celeste possidente? Anima, tu habes honorem sortem in tali Ascensione, habebis altiorem locum ad intrandum ad Dominum. Ista est tuta et patens via vestre salvationis, uno quidam conductus ad faciendum omnes vos liberos. Si quis vult intrare ad domum, per istam vadat viam: ista enim didicit mores a caritate divina. In quocumque modo eam petis, in omni statu eam invenis, in quo anima cupit stare. Si vis in humilitate, vade ad ipsam, et dicitur tibi: sed vade cum veritate et amore perfecto. Ipsa accepit eum a divino amore, et in eo fuit summi principum. Si cupis habere fidem, respice si erat perfecta: nam eam recepit a nobis amore, et tenuit in animo tuo firmo, quam fuit ipse Jesus Christus, qui illustravit summi pretus: et semper in eo erat remissa, cogitans semper ad id, quod erat. Si vis esse obediens cum recta intentione, respice animi sui firmitatem in nobis amore qui erat in ipsa, et semper erat subiecta preceptis sibi factis: et semper pura recipiebat quicquid dictum erat. Respice conditiones, que sunt in alta Regina: ipsa ascendit sursum, et est posita in gloria sua, ubi semper intercedit pro omnibus, qui eam petunt: et caritas inflammata ab ipsa est bene agnita. O anima pauperula, fac quod scis bene attendere: vides hoc celebre festum ferventis letitiae? Amor Sapientie te vult invitare ad tanti amoris abyssum, et te confortare in ipsum. O anima pauperula, fac quod sis bene provida, postquam ad te revertoris, tibi bene provida, et noli prebere auris omnibus dicitis loquentium: sed habens cor firmum et mentem stabilitam. Habe clarum intellectum ad intelligendum donum tibi datum. Vade quantum obligaris summo Deo, qui te creavit. Fuit predicta visio anno supra dicto de mense Augusti in die Assumptionis Virginis.

Reclinabant, que sequuntur, verba cum tota curia celebrant.

VISIO XI.

Quodam die veniens B. Franciscus in Ecclesiam S. Marie in Transylberum, ut ibi reciperet sanctissimum Corporis Christi Sacramentum, cantabant tunc Canonici, Credo in unum Deum: et ipsa fuit rapta in extasim immobilem, et sic stetit quousque fuit finita predicatio et Missa, que solemniter celebrabatur. Et mirabilis Deus, volens manifestare suis mirabiles operationes, fecit illum Beatum in extasi mobili existente venire suis pedibus a loco, in quo mulieram predicacionem, usque ad capellam, in qua debebat communicari, qui locus erat aliquantum remotus a predicta capella: in qua etiam in extasi existens recepit sanctissimum Sacramentum. Postquam vero fuit reversa ad suos naturales sensus, interrogata per obedientiam a suo Patre spirituali de visione, respondit: summi spiritum dictum fuisse in illam celestem patriam, ubi vult celebrari festivitatem, quum spiritus gloriosissimi celestes fuerant in honorem gloriosæ Virginis Nativitatis. Et duo ex spiritibus Seraphicis dicebant, cantantes suaviter: Ista est illa navicella, que est tantum pulcherrima, quod fuit facta Dei cella, et Dei humilis ancilla. Et omnis multitudo respondebat. Omnes summo Deo regratiatur de ista pulchra navicella, qui per suam humilitatem eam fecit tam pulchram domunculam, ut nos omnes illustraret. Et duo ex Patribus dicebant. Laudes tibi sunt, celestis Regina, que statim te bene ornata, et iusti gratia plena, et nunc ex coronata. Scisti gratiam conservare, et letitiam nobis dare, quam sensimus in te nobis, qua letitia nunc sumus pleni. Et duo ex Prophetis dicebant: Gratias sunt tibi, summe Deus,

In festo Nativitatis Virginis ipsi Beaque plaudunt Angeli.

C et tibi Sapientia eterna, qui nos fecisti scire quid sit caritas superna, nos autem prophetavimus, que nos fecisti scire: o Domina, tua pulchritudo nunc est dicta in veritate. Et duo principes Apostolorum dicebant: Ista est illa tuta navis, que sic tuit bene composita: Laus tibi celestis Regina, que docuisti nos viam, et fide est tantum plena, et semper fuisti in ea firmata: ideo laudes sint tibi, quia per te fuimus firmi, cum tua benedictione vivimus predicando, per te possidemus tantum bonum coram caritate divina.

Patriarche.

et tibi Sapientia eterna, qui nos fecisti scire quid sit caritas superna, nos autem prophetavimus, que nos fecisti scire: o Domina, tua pulchritudo nunc est dicta in veritate. Et duo principes Apostolorum dicebant: Ista est illa tuta navis, que sic tuit bene composita: Laus tibi celestis Regina, que docuisti nos viam, et fide est tantum plena, et semper fuisti in ea firmata: ideo laudes sint tibi, quia per te fuimus firmi, cum tua benedictione vivimus predicando, per te possidemus tantum bonum coram caritate divina.

D
Prophe'ta,
Apostoli,
Vir gres,
Doctores,
Virgines.

104 Sanctus vero Laurentius, et sanctus Stephanus dicebant: Gratias immense sunt tibi, altissime Domine, qui es Creator benigne, tu misisti hanc navem, ut nos redderes firmiores, que fuit nostrum fundamentum: respexisti humilitatem istius celestis fundamentum, que fuit nostra claritas. Tunc Sanctus Hieronymus cum Sancto Gregorio cantabat: Tota vita humana erat annihilata, nisi fuisset doctrina et puritas inflammata, que nobis fecit pram mentem, et ut essemus puri et recti, semper nos fecit recentiores: nam per te, o Regina celestis, sumus electi. Et alie gloriosæ Virgines suaviter cantantes, dicebant: Omnes festum celebremus propter Reginam celestem: nam fuit facta tabernaculum totius boni, quod videmus, et ipsius immensi Dei et altissimæ Deitatis: et inflammavit nos amore: recipiamus sem cum ardore, et sibi solennitatem facimus. Et ipsa celestis Regina cantando, dicebat: Gratias tibi sunt, immense Pater et Fili dulcissime, de tanta solennitate, qua sum posita in isto regno coram tua Majestate. Omnes vos gratias reddite huic eterno Relemptori, qui tantum nos dilexit, et pro nobis se filium fecit. Duo vero ex Angelis Seraphicis sibi dicebant: O anima devota quid vadis sic querendo: sic in hœvi fuisti inventa, et in tantum gaudium ducta, cave ne sis ingrati mee de te, nec pro te quidquam deficiat. Et gloriosa Magdalena sic dixit. Anima de dono tibi dato, fac quod scias gaudere, et tunc illum conservatum vis, quod a te non desolat: sta firma in suo velle, aufer a te tuum timorem, et gaudere semper in Domino, et noli aliud cogitare. Et sancta Agnes sic [inquit:] Optimo dixit mea Soror, que experla est amorem: semper stetit eum ipso unita, nec ab eo recessit propter timorem: dum fuit philecapta, semper perseveravit in amore, quod illo cum supra duxit: ideo omnes letemur in ipso. Fuit predicta visio anno predicto in die Nativitatis Virginis.

E
E
Gratias agit B. Virgo,
S. Franciscum alloquitur SS. Magdalena et Agnes.

VISIO XII.

Quodam alio tempore dum ista Dei familia graviter infirmaretur corporaliter, et maxima aviditate fuisset inflammata, ut ejus anima absoluta vret obvium suo eterno Sponso, contenta tamen [fuit] ut bene quæta in Sponsi requiesceret beneplacito. Post receptionem autem sanctissimi Sacramenti fuit rapta in extasim immobilem, et de ejus corpore sic infirmo mirabilis odor, quasi omnium aromatum procedebat, de quo summi Pater spiritualis sensit maximam fragrantiam: ex qua ipso fuit satis relectus per maximum spatium temporis, quod tamen sæpissime sibi accebat dum ea Beata sibi confitebatur vel ali quo recipiebat Sacramentum. Postquam vero Dei humula redit ad sua naturalia, interrogata a suo Patre spirituali per obedientiam respondit, quod dignatus erat Dominus in sua humanitate venire ad eum cum illis fulgidissimis signis suam plagarum, associatus multitudino spirituum Angelicorum et humanorum. Ipsa vero optime respiciebat Dominum in suo glorificato corpore. Et divinus Sponsus correspondendo illi

Utrum ex suo corpore agnosceret frugum? Hinc scilicet confitebatur.

D
ACTORUM
JO. MATTIOTTI
9

A illi inflammato amoris suae transformata ancille, extendit suam sanctissimam manum, et recepit suae dilectae manum, et eam tenuit per certum spatium temporis. Ipsa vero Dei famula stabat genuflexa cum timore filialis eatis contenta et reverenter; et licet in via (adhuc esset) erat (tamen) omnimode satisfacta. Cui divinus Sponsus amantissima et suavissima voce dixit: Anima, quae existis missa in tanto ardore amoris, fac ut scias gaudere et ardere per perfectam vim caloris. Ex quo bonum tibi e t datum, noli dolorem querere: nam sen per es posita, et a remissa in splendore. Bene te juvit, o anima, donum tibi per me datum. Ego quidem te formavi, et talem tibi conditionem dedi, quae te semper conservavit et liberam te fecit, et ad me sic te traxit semper in sancto timore, qui te semper conservavit, et semper ornavit in meo perfecto amore: quia te fecit humilem, et te remisit in meo corde.

ipsam vero manum prehensit dicens Christus.

a
laudat tu et bonum vestrum gratias dicitur.

106 Tenui te pro quodam b electuario, et pro quodam pulchro fœcali: quia personae, cum quibus conversata fuisti, ex tua conversatione effecte sunt pulchriores: nec unquam deviasti propter ullam affectionem, et nunquam timuisti istum triste mundum. Ideo noli mirari, si bene transivisti per plurimas gratias, quas a me recepisti. Odio habuisti res terrenas, quas omnes despexisti, et bene intellexisti esse frivolas, et non amandas; postea te mihi donasti, in quo te satis juvi: ideo res fecisti mundas, et nunquam te polluisti: et hoc te multum juvit, quod vidisti te obligatam propter multas et magnas gratias, quas semper tibi feci. Tu semper te humiliasti et in conspectu tuo parvula videbaris. Aliud etiam te juvit, animus scilicet liberalis, [quo] sensualitatem tuam submisisti simul et tuum velle: c Actuasti te juxta posse ad habendum mentem puram propter spiritus libertatem, qui te fecit esse senram. Recepisti res venientes semper in meliorem partem, quia habuisti mentem puram in rebus, quarum cognosti defectum: et propter summam veritatem cogitasti semper admoveere illum cum magna securitate: si [autem] hoc facere non quivisti, ad compassionem te movisti, me pro aliis deprecando et semper regratiando d. Nullum tuum e sensum tibi dedit impedimentum. Res nulla te alienavit, quia ego te tenui firmam, sed dedi tibi hoc Martyrium stando in ipsa vita, quia sic est memum velle, ut aliquis inde exeat fenestus. Tu stetisti in discretionem, quia feci, ut de malitiis demonum esses bene provisus: et in spiritu mihi placuisti, quia fuisti astuta. Ante et retro respexisti et nullam rem moviam ad te pervenire permisisti: et quidquid facis ex amore facis. Infernum vero nunquam timuisti, quia de pura justitia semper contenta fuisti. De istis bonis supernis nunquam secura vixisti, sed in me semper omnia reposuisti, quia meam potentiam firmiter intellexisti. Anima, quantum obligaris? In qua sum [ego] summum bonum; quae in igni stetisti, de te nihil curasti et ab igne non fuisti f arsa: ad te enim non approxinavit; nam ego semper te tenui: tu vero es in obligatione.

rum omni am terrenam despectum.

c

d e

prae illam tu evadit nocere.

B
C
D
E

107 Intellectu, qui in te est, claram intellexisti veritatem et semper stetisti in vigore, et me tamquam aurum pretiosum tenuisti. Reddidisti mihi honorem in omnibus, quae operata fuisti. Gubernasti tuam animam in sua nobilitate, nec eam polluisti cum tua sensualitate, sed tuncquam argentum purum ipsam semper custodisti. Res mundanas habuisti tanquam aes vile; quia bene cognovisti, quod non sunt durabiles: et ideo de his non curasti. In mundis stetit tuncquam peregrina, et nullam in eo firmitatem posuisti: semper a te visum est stare in via. Veritatem cognovisti liberalitate tua. Corpus tuum despexisti, ut mihi soli placeres; nec consanguineo-

respexisti, sed mecum semper g acquietata et nunquam a me alienata, te posuisti in solitudine et amantivis paupertatem: et ideo ad omni conversatione te amovisti, nec dedi ti audientiam ulli rei paupertati contrarie. Omnia fecisti per obedientiam, et nullares te maculavit, eo quod ego te sustinui et custodiam tibi dedi, et in mea benedictione te semper conservavi, neque mihi nunquam displicuisti. In tuis amibus semper fuisti intenta ad illa, quae ego volui facere, plene remissa in meam voluntatem. In tuis precibus, quibus me deprecabar, caritas te movebat: in periculis, quae videbas, semper eras attenda, et in meis secretis nunquam leges ponebas. Hoc me fecit incitari ad misericordiam operandam, nam multa accurrebant et veniebant super creaturas: sed hoc me restrinxit, quod caritas te movebat. Semper te repari quietam et mecum per amorem unitam. O anima, ego te scripsi in libro vite: fac ut semper sis provisus, quando a me vocaberis. Ego te in me recollegi, et per meam gratiam feci quidquid feci. Tu anima benedicta, consolare: nam venies ad istud festum, et illud perspicacius speculaberis in veritate, et exultabis in veritate cum Angelis meis in gaudio sempiterno. Fuit praedicta visio anno et mense supra dictis xxiii die ejusdem mensis.

certamque reddi de sua salute.

E

a Et hic et alibi sepe sunt idem est remittere, ex uno Italica et Francica lingua, quod reperere. — b Pharmaca et condimenta, quae apud linguendo praeparantur, et quandoque pro delictis usurpantur a sanis, licet res reserpta et reserpta dicitur a suo lingua anctor est Vasius: unde electuarium ac deinde electuarium factum putat: quae vox hujus significatio patet ex legibus siculis, quoniam hanc unam profert, Electuaria et seripi et alie medicina legaliter plant: ut sic facte vendantur — c Italica et Francica nota vos pro assuescuerit crebra similitum actionem dicitur. Item studio et reverentia procora corpus aut omnium alieni rei faciendo aptare. d Addebat: in cogitatione dimissis. e Id est, iudicium proprium. f Adversum Italica pro adusto: Avensis Pliniam Valerianum erat eadem vice usum, in remedia, quantum ex hisseis bibliotheca colligimus. — g Sic etiam Francica dicitur accesse

Electuarium

Actuare

Arctus

VISIO XLII

P ost aliquos vero dies, adhuc permanente Dei famula in praedicta infirmitate, in die sancti a Angeli penultima mensis praedicti, dignatus est eminentissimus Dominus ad suam famulam venire in visione, et in suis radiantibus manibus unam coronam de ramis olivarum tenebat, quam in capite illius gloriosi Archangeli posuit, qui domesticus semper erat, et continuo visum se praebat ipsi Christi famulae, de quo Archangelo superius dictum est. Et dum dictam coronam radiantem Dominus in capite dicti Archangeli ponebat, haec sibi verba magna cum letitia dixit: Hanc victoria coronam impone, quia bene custodisti meae famulae animam. Et ille Archangelus gloriosus magna cum reverentia genuflexus, immensas reddidit gratias summo Deo propter animae ipsius beatie, sibi ad custodiendum date, statum. Videbat namque illam coronam radiantem impositam super Archangelum aureos et crispas capillos, vultum vero eius radiantem ad in duram radii solaris, et semper caelum respicientem, manibus supra pertus pleatis et pedibus nudis, sicuti semper apparebat. Qui Archangelus si quando aliquae personae veniebant ad Dei famulam et incidere in aliquod colloquium, in quo veritate deprecatur, vultum iste Archangelus a loquentibus in aliam partem b volgebat. Ea tunc autem Dei famulae gravus infirma, venit ad eam illa divina lux, quae et tunc venire consuevit: et vidit in laetifica visione, sicuti postea dixit suo Patri spirituali ipsam per obedientiam interrogans, nam pulcherrimam ecclesiam, in qua erat e tribuna satis pulchra, ubi residebat celestis Regina, associata cum octo Seraphicis spiritibus et duobus gloriosis principibus Apostolorum Petri et Pauli et cum Sancto Joanne Baptistae. Prope verum praedictam tribunam erat quaedam sepultura

a
Christus
Archangelus
habeat custodiam coronat

b

c
D Virgo
monstrat
Francica
et non sepulta
et ut.

per illam
tunc erat se per
et non sepulta
et ut.

A festivitate. His verbis finitis, gloriosus Baptista in persona Prophetarum dicebat: Beneveniat nostrum insigne, quod est tantum pulchrum, et amore plenum, habet faciem pulchram, rubeam et aptam ad speculandum, et alii Prophetæ respondebant: Audacter huc venimus ad regnandum Verbo divino, ornavit nos suo spiritu, qui nos docuit ea quæ diximus. Tum sanctus Petrus in manibus tenens vexillum simul cum sancto Paulo dicebat: Et nostra insignia beneveniant, tantum sunt pulchra et accensa: a Spiritu sancto fuimus firmati et solidi, et a suo amore inflammati. Et omnes alii Apostoli dicebant: Semper gratias reddimus Agno nostro pretiosissimo, qui nos tantum augmentavit in sua gratia infinita, et ideo omnes letamur in suo divino amore, qui nos fecit in se speculari, et ad suum regnum perduxit. Quibus dictis, Beati Joannis Evangelistæ spiritus simul cum Sancto Marco dicebat: Beneveniat nostrum vexillum, quod est pulchrum et ornatum et totum inflammatum semper divino amore: nos eum manifestavimus, et per mundum prædicavimus Verbum divinum jucundam, quod nobis dedit ita magnum donum. Alii vero Evangelistæ dicebant: Omnes nos regratiamur huic Agno, qui nobis vitam ostendit, et suum librum manifestavit. Unde unus coronati per Agnum pretiosissimum, qui nos sic facit gaudentes de suis bonis. Insuper Beati Joannis Evangelistæ spiritus dixit: Ecce istum pulchrum librum, in quo nos legimus supernum amorem, quem ipse nobis concessit, et ostendit per illud sanctissimi lateris volumus, quod ipse Agnus habebat. Alii vero Evangelistæ dicebant: Omnes nos inde letamur de isto bono nobis donato, et respicimus illam faciem, quam nobis dedit sine intermissione videre.

113 Tunc beatus Protomartyr Stephanus, vexillum omnium Martyrum manibus tenens, simul cum Sancto Laurentio dicebat: Vexillum fortitudinis sine timore beneveniat, et se approximet huic Agno cum amore, qui nobis dedit suam figuram et concessit mentem puram: fortitudine nos ornavit in suo sanguine pretioso et omnes nos laetos fecit. Alii vero Martyres respondebant: Laudes et gratias tibi reddimus, Agne pretiosissime, qui nobis dedit tuum vestimentum, ut gaudentes veniremus ad istud festum, in quo videmus celestem Reginam, quam pro nobis coronasti. Laudamus te, Domine, et videmus gloriosam Matrem et ejus dulcissimum librum, et istam e quoim infinitam, quam ipsi respicimus. O amor pulcherrime, nobis te ostendis placibilem, qui de summo tuo bono letam reddis omnem gentem, ideo sumus gaudentes. Quibus finitis Sanctus Gregorius, assumpto vexillo cum Sancto Hieronymo dicebat: Et nostrum insignium beneveniat, quod Domino tam placuit, quod omnes sic dotavit, et de sua sapientia ornavit, omnes ei regratiamur pro tantis de his nobis datis, a nobis per totum mundum sparsis propter summi amorem nobis ostensum. Sanctus vero Ambrosius cum Sancto Augustino dicebat: Omnes nos simul laudemus istum Agnum pretiosum, qui nos sic illuminavit, et ad istam lucem duxit id, in qua tenetur et nos non sunt, et nos fecit rigurosos in ista vera vita. Et omnes alii Doctores respondebant: Laudes, et gratias tibi reddimus, summe Deus glorie infinite, qui ut nos ab interitu redimeres, in cruce pependisti. O amor magnæ dulcedinis, qui nos tantum dilexisti, et tuum amorem perfectum sine mensura ostendisti!

114 Sanctus vero Benedictus aliud bajulans vexillum simul cum Sancto Bernardo, dicebat: Beneveniat insigne nostrum, tam est album et pulchrum. Ven te, et respicimus istum Agnum potentissimum. Omnes sibi regratiamur, qui nobis dedit jocale pretiosissimum, fidem pulchram et ornatum cum sancta

humilitate: fecit nos fortes in veritate et fundatos in obedientie firmitate. Sanctus vero Franciscus simul cum S. Dominico dicebat: Omnes nos laudemus istum pretiosum templum, quod est Verbum divinum, et nobis se fecit sponsum, et per suam rectam viam fecit nos incedere, atque nos omnes bene firmavit in paupertate secura. Et omnes illi Confessores responderunt: Omnes nos expoliavit, et suo amore vestivit: omnes fecit exultare, et quod gauderemus secum; et cum sua Matre dulcissima duplicavit nobis gaudium vitamque: et ideo omnes gaulemus propter caritatem infinitam. Sanctus vero Paulus Eremita tenens aliud vexillum simul cum Sancto Antonio Abbate dicebat: Beneveniant nostra insignia, quæ sunt fortia et constantia: nos stetimus tam liberi, quia amor nos fecit fortes, et totum mundum dimissimus, et in hoc secum fuimus omnes in fide fundati, quia ipsa fides a mundo nos extravit. Sanctus vero e Omphris dixit: Quantum possumus letari in isto pretioso festo, et omnes Deum laudare, qui nos posuit in ista requie. Respicimus Matrem dulcissimam, quæ fuit nobis advocata et coram filio nostri recordata: per ipsam habemus omne bonum. Et omnes alii Eremitæ dicebant: Laudamus istud templum Jesum Christum gloriosum, qui pro nobis tot labores sustinuit. Post hæc Magdalena vexillifera simul cum Sancta Agnetæ dixit: Beneveniant nostra insignia, quæ sunt tam pulchra et placibilia, sumus Matris Dei Sorores propter suam humilitatem. Sancta Catharina vero cum Sancta Lucia dicebat: Omnes nos regratiamur Agno candidissimo et sua Matri Regina, quæ secum nos facit favore cogitationem propter suam humilitatem: Christus pro nobis sustinuit in mundo spinosa, et a Judæis recepit spina et flagella. Ceteræ vero Virgines responderunt: Laudes, et gratias tibi reddimus, o amor, qui es infinitus, qui pro nobis passus fuisti et de tua luce nos vestisti, et nos omnes tu voce vocasti, et fecisti tuas, et in tuis bonis submersisti, quæ bona sunt, quia te videmus. Sancta Anna et Sancta Sabina dicebant: Et nostra beneveniant insignia, quæ sunt fundata in continentia, cuius vestes sunt rubee, in quibus ipsa Deo bene placuit, et alii continentem responderunt: Nos fuimus bene firmati per altissimum Creatorem, per ipsum Agnum pretiosum, qui nobis dedit talem colorem: ab ipso fuimus plodocata: per ipsum portavimus pondera, quorum jam sumus oblitæ: quia sumus ducte ad tantum bonum. Laudamus Reginam quam cum isto Agno pissimus, qui de luce nos vestivit, et tanto bono nos gaudere fecit.

115 Post hæc Sancta Cecilia pro conjugatis loquens dicebat: Et nostræ acies beneveniant, quæ fuerunt in supplicis: vestes portatis nunc pius, et exaltate estis in istis bonis. Et omnes alie in unum dicebant: Gratias tibi reddimus, Domine, qui es totum nostrum bonum, in quo nos omnes gaulemus et confortamen recipimus, in te nos reducimus, quia in te reduxisti bonum nostrum, qui es summa letitia. Et omnes alie beate animæ simul dixerunt: Istud est bonum infinitum, respicere Creatorem per istum Agnum pretiosum, qui de isto a more perfecto nos omnes adimplevit: ardemus omnes per amorem: in isto speculo relucenti sumus g missæ cum magna delectatione, quæ nobis nunquam deficiet. Et omnes istæ acies coram Deo et Agno stabant cum magno júbilo, et letitia, et ille mansuetissimus Agnus omnibus signa ostendebat inflammati sui amoris mentativi, et similiter celestis Regina cum aliis Angelicis spiritibus. Quibus laudibus finitis ille Agnus ivit ad brachia suæ dilectæ ancillæ. Et ista visio fuit ante mediam noctem, ex quo patet, quod hæc anima Deo devota stetit in illa visione beatifica

D
ACTORR
JO. MATTIOTTI,
I. A. M. S. C. O. et
Dominico Re-
ligioso,

sub SS. Paulo
et Antonio
Eremita,

E
sub SS. Maria
Maga. et Agne-
te Virgines,

F
sub SS. Anna
et Sabina vi-
duals,

F
sub S. Cecilia
conjuges

ipsum dentare
ignem sicut
trachina recepti

sub SS. Petro
et Paulo
Apostolos,

sub SS. Joanne
et Marco
Evangelistas,

sub SS. Stephano
et Laurentio
Martyres,

sub SS. Gregorio
et Hieronymo
doctores,

d
sub SS. Benedic-
to et Bernar-
do,

A et hic bene te firma, et noli altius cogitare; quia posses pedes lædere; et ipsis rebus divinis noli te multum miscere, quia posses ardere. Quindecim aliis vicibus predictam orationem Hora Completorii dices, et pone te in quiete et silentio, et araplus loqui noli, nisi sit necessitas.

118 Ignorare non debes, quod diabolus nunquam dormit, et se conformat cum carnis vilitate. Cave ne te vincat sensualitas, quæ plena est omni fragilitate. Si aliqua tentatio ad te veniat, est demon te aggrediatur, esto spiritu vigorosa, quod sibi te non faciat inclinare. Noli in tua conscientia esse scrupulosa, nam anima, quæ sic est, nunquam habet requiem. Si vadis variando, nullum bonum senties: ipse demon te juvabit in istis scrupulis: poenitebit te bene facere, et nullum boni saporem habebis, et si viriliter te non juvabis, periculum est, ne retrocedas: nam quando anima est variata, est ab aliquo ligamine jam ligata, nec in toto est in se libera: sed quidquid facit sunt verba et dicta. Ego tibi [dixi] de annabus pigris, quæ se gubernant in otiositate; quod diabolus facit eas boni punire et Dei honorem despiciere: quidquid eis dicitur male interpretantur. Modo dicimus de virilibus animabus, illas vero scrupulosas dimitte ad eum, qui eas ordinat; et des eis poenitentiam secundum commissam, et semper hoc agas cum discretione. Animæ viriles et animosæ sunt avidæ et habiles et libenter vellent facere quicquid possent ut honorem Dei in esse conservarent. Priva eas de omni re sua, quarum nulla dicat: Istud meum est, Omnia eis sint in communitate: lucrum vero, quod licite fit de suis exercitiis, una illarum, cui præceptum fuerit illud capiat, et de illo debeat omnes b gubernare. De vestimentis vero ne subtrahas necessitatem eis, ne incidant in murmuraciones: de grossis pannis faciant vestimenta, et conversationem fugiant. Fac eas recedere ab amore parentum, et tali in statu et odio sancto fac eas permanere, ut sit eis iusta occasio nullam videre consanguineum. Fuit prædicta visio anno et mense supradictis, xv die ipsius mensis.

VISIO XLV

Alio quodam tempore Omnipotens manifestare volens suas mirabiles operationes et gratias quas operatus est in sua ancilla, in vigilia Nativitatis Domini, sicut Deo placuit, Christi famula intravit suam cellam, et eam ornavit certis arborum ramis, ex accenso ardore desiderii, quo in animo aestuabat esse sola in aliquo deserto loco. Et sicut Deo placuit, per totum illum diem Nativitatis et per totam noctem, et diem et noctem sequentem, qua nocte erat Vigilia S. Stephani fuit in extasi, de quo satis mirabatur suus Pater spiritualis. Qui accedens a ad domum ipsius Dei famule, invenit eam inter dietos ramos in extasi stantem, et secundum signa, quæ facebat, tenebat Dominum in infantili ætate in suis brachiis, cum lætitia et júbilo suaviter ac melodice cantando Dei laudes. Et celestis Regina nostrum Redemptorem volens a brachiis prædictæ Dei famule auferre, ipsa cum pulcherrimis et apparentibus rationibus se defendebat, dicens inter alia, quod donum gratis datum non debet violenter auferri, et similia verba. Et dum sic lætissima et contenta Dei filium teneret in brachiis, illud divinum Verbum suo famule sic dixit: Anima sursum elevata in altitudine superna, ego te feci reformatum in caritate benigna, modo lactare in hoc festo, ad quod nunc es data: vultu te consolari; tamquam parvulum me dedi tibi. ostensus est tibi homo verus, in

Martii. T. II.

quo Seraphini speculantur, et omnes alii spiritus habent ad plenum de illo confortamine superno, qui est summus Deus immensi regni. Et tu, anima, lactare, et respice Matrem dulcissimam quæ me circumdedit ac vestivit in sua sancta paupertate, et modo est Regina celestis. Aspice eam cum amore, quæ te tantum dilexit, et huc veniunt direxit ut esses hic nobiscum. Fac ut bene te gubernes, o anima pauperula, nam penas sustinebis quando ab isto festo recedes: noli de te curare, sed sis semper libera, et habeas mentem semper intentam et ad totum meum velle.

120 Et postquam Dominus de brachiis sue dilectæ recessit, gloriosus Paulus et Sanctus Benedictus et Maria Magdalena ad eam venerunt tamquam procuratores ipsius, quæ sic retulit: Gloriosus Apostolus, Paulus et S. Benedictus, et Maria Magdalena qui sunt Nuntii Jesu Christi et celestis Regina, ex parte summi Dei vos salutant, et ex parte sue Matris: stetis attentis ad ea, quæ ipse Dei nuntius dicit b: In illa, inquit, hora sanctissima, in qua Verbum Dei descendit in ipsa celesti Regina, apparuit unus fons qui vocatur fons misericordiæ. Tunc B. Paulus fecit ipsam animam preparari, et fuit ordinatum Officium divinum. Sanctus vero Petrus se induit Pontificaliter ad celebrandam solennitatem, et lavit, et purificavit Christi famulam in illo fonte misericordiæ, et postmodum dedit sibi sanctissimum Sacramentum Corporis Christi. Sanctus vero Paulus, et S. Benedictus in Missa celebratione B. Petro ministrabant, et B. Magdalena illi aderat Officio, nam sic erat de voluntate divina, ut tres ibi essent testes. Finita vero Missa, B. Petrus Christi ancillam consecravit Oblatam beatæ Virginis coram illis testibus, et ibidem revelatus est sibi modus receptionis filiarum suarum, quem modum et formam in perpetuum aliis tradidit observandum dicens filiabus suis: c Indifferenter vocetis omnes virgines et viduas cujuslibet ætatis: firmetis ipsas in obedientia, quod dicant suum animum in veritate: omnes quidem habebunt maturam ætatem, ut possint dicere sic vel non, et sint contentæ lato corde, et modicam gerant curam de his quæ foris dicuntur. Habeant animum virilem propter demonum adversitatem, ut sciant bene resistere: ne demon eas faciat in vitis submergi, firmetur in obedientia, quæ potest eas liberare. Ipse Jesus Christus vos salutet, et erit semper vobiscum: dicit, quod quando vultis ponere aliquas in hac societate, sitis prius bene informate quod habeant puram mentem, et sint libere et animosæ, eas examine postquam fuerint in loco, nec cum aliis, quæ sunt in loco, miscetis, quousque eorum mores bene scietis, si sint mansuete et animosæ ad ea adimplendi, quæ eis narrabitis. Et dicit, quod bene caveatis a spiritibus presumptiosis, et ab illarum spiritibus, quæ sunt in duplicitate: ideo sitis bene pravisæ in eorum conversatione, nam quæ est d dicta, magna cum difficultate, ad se faciendam bonam, ab illis dictis permoveeri potest. Ideo monentis eas, quod sint bene firmate in regula eis data, facietis eis intelligere vestimenta eis data et collata: nam prima e gonella est alba, et significat puritatem, rectam fidem, et munditiam mentalem: et quod habeant manus innocentes, et sint puræ coram Domino cum recta intentione, et firmate in Dei volente: secunda vero erit tigris coloris de panno sine pompa et grosso, quæ carnis mentibus denotat mortem, quæ semper est prope, et semper considerent, quod sint coram iudice presentate, et ab ipso iusto iudicate: carum cooperimentum sit lineum, in quo cogitent, quot labores f sustineat, antequam fiat album, et per illud intelligat sanctam obedientiam,

D AUCTORE IO. MATTIOTI.

SS. Paulus, Benedictus et Magdalena assistunt

B dum S. Petro sacrificante Oblata consecratur:

c Idem delectat quales esse Oblatæ debeant,

quomodo probari

d

e

et vestit.

f

velat scrupulos et inconscientiam:

docet qui debet aliter regere alia.

In festo natalitatis invenitur quæ f. um interpretens brachia:

A recepit mens filius dilectus, et tuum cor a te recepit, et se totum tibi dedit: mentem tuam fecit quietam, et cum suo nobili amore totam te pacificavit. Ipse amor nobilis ita bene te fundavit, quod non potes dubitare in his, quæ te fecit videre. Tu es suum jocale, quod ipse in me reposuit: nihil tibi potest nocere, nec in aliquo impedire. Igitur vive læta, a tua natura te remove: quia ipse te ordinavit, et in altitudine posuit, nec est aliqua res quæ possit te impedire, vel tibi possit nocere, et ab eo a recedere. **a** Paulus Apostolus reverenter dixit Reginae cœlesti: Gratias tibi, alta Regina, quæ eam bene direxisti, et sub tuo pallio eam bene cooperuisti semper consolatam, et ad te per vim duxisti. Fuit semper humilis, et superbam se ostendebat. Tu eam conservasti, et de tuo amore implevisti, et posuisti in veritate tui dulcissimi filii. Dona, quæ tibi dedit, tu optime præparasti, et ingenia, quæ tibi fecit, et in his, quæ tibi dedit, noluit aliquid pactum. Gratia tibi sint, cœlestis Regina quæ eam fecisti liberam, et in tua secura navi eam semper recepisti.

124 Ipsa vero Christi ancilla videbat in spiritu suas ancillas et filias, quas in Christo generaverat, coram alta Regina existentes, quibus ipsa Regina dicebat: O animæ benedictæ a summo Creatore, iste ipse Dominus vos acceptavit in unione, estote semper diligentes in mea vocatione: Domina **b** Annuntiata vos omnes expectat: Omnes estis expectatæ in mea voluntate: estote semper attentæ in vestris veris sensibus: habeatis mundum cor, et animum virilem: estote semper fortes in omne, quod potest evenire: in rebus advenientibus habeatis fortitudinem, et adsit Dei amor cum sua habilitate, qui vos sustinebit etiam in magnis tribulationibus: si fueritis humiles, leviter eas portabitis. Et iterum ad easdem dixit cœlestis Regina: Beneveniat ista societas, quæ in conspectu meo est valde desiderata: ego eam bene conduxi. Amovete impedimenta, si qua adhuc vos retinent, ne vos faciant claudicare. Parvum impedimentum eas poterit impedire, quibus minima festuca magna trabs videtur. Inter sic et non quelibet stat anima attenda et retenta, quando sibi malum apparet, id quod sibi advenit: quia non habet puritatem, nec mentis fortitudinem, quando non contentatur in his quæ sua Mater spiritualis facit. **c** Ibi est vera obedientia, in qua si anima est bene firmata, omnia sibi levia apparebunt: quia stat semper præparata ad suæ Matris beneplacita. Et cum postea suus Pater spiritualis præcipere ei, quod prædictam visionem sibi per obedientiam diceret, quia eam interrogavit, in quo loco ipsa fuerat posita. Ipsa vera obedientia filia in ista visione sibi narrata, licet eam magna verecundia, sibi respondit: quod staret ad dexteram partem cœlestis Reginae, capite supra suum pectus inclinato et cooperato uno aureo pallio, de quo etiam cooperiebatur cœlestis Regina. Subtus vero illud pallium aureum erat aliud pallium caudilissimum, cum quo cœlestis Regina cooperiebatur istius Beate in Christo filias. Fuit autem prædicta visio anno prædicto, mense Martii die primo.

B **b** Annuntiata vos omnes expectat: Omnes estis expectatæ in mea voluntate: estote semper attentæ in vestris veris sensibus: habeatis mundum cor, et animum virilem: estote semper fortes in omne, quod potest evenire: in rebus advenientibus habeatis fortitudinem, et adsit Dei amor cum sua habilitate, qui vos sustinebit etiam in magnis tribulationibus: si fueritis humiles, leviter eas portabitis. Et iterum ad easdem dixit cœlestis Regina: Beneveniat ista societas, quæ in conspectu meo est valde desiderata: ego eam bene conduxi. Amovete impedimenta, si qua adhuc vos retinent, ne vos faciant claudicare. Parvum impedimentum eas poterit impedire, quibus minima festuca magna trabs videtur. Inter sic et non quelibet stat anima attenda et retenta, quando sibi malum apparet, id quod sibi advenit: quia non habet puritatem, nec mentis fortitudinem, quando non contentatur in his quæ sua Mater spiritualis facit. **c** Ibi est vera obedientia, in qua si anima est bene firmata, omnia sibi levia apparebunt: quia stat semper præparata ad suæ Matris beneplacita. Et cum postea suus Pater spiritualis præcipere ei, quod prædictam visionem sibi per obedientiam diceret, quia eam interrogavit, in quo loco ipsa fuerat posita. Ipsa vera obedientia filia in ista visione sibi narrata, licet eam magna verecundia, sibi respondit: quod staret ad dexteram partem cœlestis Reginae, capite supra suum pectus inclinato et cooperato uno aureo pallio, de quo etiam cooperiebatur cœlestis Regina. Subtus vero illud pallium aureum erat aliud pallium caudilissimum, cum quo cœlestis Regina cooperiebatur istius Beate in Christo filias. Fuit autem prædicta visio anno prædicto, mense Martii die primo.

a Qui recedere actice dixerat pro remove, hæcenus non reperit, nec ea voce utuntur Itali, unde ad ipsorum ultimos tunc posuimus barbariem hanc referre. — b Fz hinc verbus probat Angulillarum lib. 4 cap. 11 S. Franciscus spiritualis filius Congregationis suæ deditur initium, et ad Turrim speculorum simul omnes se recepisse, die xxx Martii, in festo Annuntiationis. — c Addebatur in regrapho quando Mater spiritualis facit, et in spiritualis omitebatur in priori membro: nobis rursus est liberata recordia ob illam omissionem cetera his scripta fuisse

VISIO XLVIII

Una alia vice Christi ancilla, post receptionem sanctissimi Sacramenti in dicta capella, stetit in extasi immobili et postmodum mobili, divinos videndo

thesauros propter dispensationem summi Datoris. Aderat etiam cœlestis Regina cum illis tribus Procuratoribus istius Christi familie: tunc Maria Magdalena huic Christi familie dixit: Anima, quæ fuisti ducta et in gratia magne abyssus transformata. Fac quod sis bene fundata in tuo Domino Jesu Christo: fac fieri unam clavim et unam firmam clausuram; et totum hoc sit unum ligamen, quo te liges cum Dei amore: et mitte te in illo ardore, qui est unum ligamen quod te ligabit cum Divino amore, ut nihil possit evenire, quod te faciat ab ipso discedere. Anima, noli recedere de tanti boni plenitudine, in qua ipse te posuit et ipsius te capax fecit. Ergo fac ut de ipso gaudeas, et intellige valde bene et comprehende illud bonum, quod te implet suis thesauris: nam sui magni thesauri tantæ sunt altitudinis. Tu anima, noli descendere in tuam debilitatem: sed descende ad teipsam per profundam humilitatem et hujus descensus amor sit causa: et quanto, inferius descendes, tanto superius ascendes. Jam ad altum es elevata et missa in claritate, et stas speculando istam divinitatem: quia divina caritas te comprehendit ex amore. Fac quod ardeas in ipso ardore, et stes semper cum ipso unita.

126 Et stans adhuc in extasi, dixit gloriosus Apostolus Sanctus Paulus ex parte cœlestis Reginae: Dicit vobis ipsa suis dilectis Oblatis, quod sitis firma: in rebus per vos inceptis et tali vos modo submergatis in illo pretioso Sanguine Redemptoris, qui fuit victoriosus et dispositus, et deposuit animam suam, ut liberaret nostras et poneret in sua gloria. Estote ergo animosæ et recipite vires: adeo sint amata semper cœlestia in vestro conspectu, ut sitis vere humiles: cum perfecta humilitate semper habete pacem et veram tranquillitatem. Regina cœlestis vult quod sciatis, quod demones sunt parati ad obviam eundem vobis et vos impediendum et vestras voluntates: ideo discernatis in rebus per vos fiendis: incedatis per viam rectam, quam Christus vobis fecit et ostendit. Habete caritatem semper in conspectu vestro, et in sancto Dei timore vos semper tenete, et sitis bene provisæ et astute in omnibus quæ facitis. Spoliatis vos de proprio vestro velle: nihil vobis relinquatis: et semper honorem Dei inspicite in omnibus, quæ vobis adveniunt: deinde cavete vobis, ne malum exemplum detis proximo: conservetis honestatem in omnibus vestris factis: estote sapientes et modeste in omnibus vestris actibus. Non propterea dubitetis, si estis magnanimæ in Dei servitio: nec quis vobis faciat intelligere, quod ista est superbia: nam demon hoc vobis suadebit, ut impediatur facta vestra. Detis vos omnes sacris orationibus in rebus per vos fiendis, antequam eas incipiat: confortamini et estote magnanimæ, et semper confortamini divino honore: et si hoc facitis, nihil vobis retinebitis de vestro apparere: et in rebus vobis adversis habete pacem in mente: et vestras complacentias semper habeatis exosas, et in rebus arduis confidite in Domino cum magna fiducia: et illud Crucis vexillum striete amplectamini: et in illo pretioso pectore et in ejus sanguine semper vos submergite: et sic faciendi in omnibus per vos fiendis, quod melius erit eligetis et vos confirmabitis cum summa et perfecta pace. Et quando ista Dei ancilla sanctissimum Sacramentum reciperebat, ejus Pater spiritualis maximam odoris fragrantiam sentiebat: sed in die hujus visionis majori confortamini suavitatem per istius pretiosa: anime merita recepit. Fuit autem prædicta visio anno et mense prædictis die visigima secunda **a**.

a In die Dominica, quæ tunc fuit quarta Quadragesimæ, cum Pascha incidere in xii Aprilis.

VISIO

gratias agit
S. Paulus.

B. Virgo
S. Franciscæ
discipulis
nuntiavit in
diem Annun-
tiationis,

mentis in-
struit,

sub pallio
recepit.

D

AUCTORE
IO. MATTIOTTI
S. Paulus
Franciscam
monet, ut se
Deo firmiter
conjungat;

E

et Oblatis
B. Virginit
mandata
caponti.

F

A

VISIO XLIX

AUCTORIS
IO: MATTIOTTI.

A n. Virgine
monetur ut
sua se volun-
tate excollet:

Quodam alio tempore postquam illa Dei ancilla recepit sanctissimum Sacramentum in supradicta capella, fuit raptâ in extasi immobilis, viditque Dominum in gloriosissima humanitate quinque plagis illustrissime resplendentem, et Regina celestis eidem Christi famule dixit: O anima, quæ in via emissa, amor te astringit, ut venires ad nuptias celestis mensæ. Vitam æternam representat, tam magnam istud videre, quod tibi ostendit amor, ut inde consolationem recipias. Tunc Dominus dixit sue Matri: O Mater dulcissima, satis mihi placent dicta, quæ dixisti: sed fac, quod se expulset de suo proprio velle, et teneat se secretam in suo confortamine, quod retrahit animam de suo loco in alium meliorem. Tunc celestis Regina eidem dilectæ famule dixit: O anima, tu audivisti rem tibi propositam: Summus et summa vita te in mente ponit, ubi ipso es stabilita, et viros te sumere fecit: tota in ipso es absorpta, qui te voluit consolari. Anima, quæ es transformata in summa veritate et nescis quid facias, omite tuo velle dicit in his, quæ vult dispensare. Recipe, anima pulchra, recipe de istis fructibus: sunt enim poma pulcherrima, quæ amor Dei sic produxit, et ipse te fecit pulchram, quia vult te secum tenere. Ipsi committe tuum animum, et de alio noli curare.

B

128 Et cum staret ista Dei ancilla adhuc in extasi mobili, sic dixit, presentis quidam ex suis in Christo filius: Gloriosus B. Paulus dicit, quod ames solitudinem in tuo mente secretata, quia ipsum tibi retrahit ab amore, et faciet te esse virilem. Ama sanctam pauperitatem: et sic eris libera de tuo proprio velle. Redde te in cella in secreto Deo placibili et habe cor aptum in his quæ Deo placent: tunc summam memoriam semper in conspectu Dei: habe mentem quietam semper in Dei velle. O anima benedicta vive, vive bene ordinata, Deus summus Creator tantum te bene conduxit: ut esses semper firmata, fecit te ipsum tangere: ut esses custodialis, te movit a tuo sensu mortali. Vivo ergo vigorosa, anima, ex quo es tantum amata et a divina Sapientia es tam magna dote dotata. Dulcedo Spiritus sancti faciet ut te liberet: tu fac ut cum sequaris, et firma te in Dei amore. Sit anima tua bene provisa, et ab omni latere te respice. Quando anima non disponitur, recipit graves plagas. Fac ut videas in longe, et cave ne tibi approximent: nam demon conatur facere ut perdis vitam visque, et non possis in eas intrare. Habo mentem molestam et in te bene ordinatam, ut non alia eo te moveas neque de tuo sensu recedas: quia ista maxima bellum pluit ad modum umbris, et quando anima non est firma, efficitur desolata. Superfluum et vanum loqui exoritur habens semper, quia ingerit animo dampnum, et tempus sic perditur: nec des eis audientiam, nec sis loquentes in tuo aspectu recipias. Non stabis [cum] potama a tuo proposito remota. Nimis respicere habo exoritur: [quia hoc] cum aliis cogitationibus te facit mutari, et in varias cogitationes venire: fuge igitur conversationes. Actus exteriores renova, in interioribus ordinata viva et te ipsam respice, et illum qui te creavit. Si tenet respicere, cognoscere veritatem, et sic habebis plenum intellectum, et aliorum verba tibi dicta pro bene recipies. Para te ad Deum semper videndum, et respice facta sua, et ea quæ tibi placent, ut sequaris semper vetera tuos. Si tu bene cogitares (ut tibi breviter loquar) esses bene stupefacta, nec haberes audaciam loquendi. Confortare in omnibus factis tuis et revertere ad teipsam, et letare cum Deo tuo, qui tibi modum debet, ut posses te li-

C

B. Paulus
eamdem de
varis rebus
invenit.

berare. Dum autem hæc verba in prædicta capella diceret hæc famula Christi, tanta erat odoris fragrantia, quod excederet omnem aromatum odorem, non solum in capella, sed etiam extra per ecclesiam. Fuit autem prædicta visio anno et mense prædictis, die vero ejusdem mensis vigesima nona.

a Multis exemplis docent Academici della Crusca in suo vocabulario, verbum hoc Italis auctoribus idem etiam esse, quod cogere, et vim facere.

VISIO L

Quodam nocte illa a Deo electa, cum esset in sancto exercitio, raptâ in extasim, vidit in spiritu solennes laudationes, quas spiritus angelici et humani in gloria existentes reddebant Christo Salvatore; et S. Joannes Baptista incepit dicere: Laus sit tibi æterno Deo de laboribus per te sumptis, qui summi fuerant manifestati et erant dispensati per te æternam Deum, qui fuisti in accensa caritate armatus. Amor te victum habebat et sic te deliberasti, et per totum preparasti ad sustinendum omnia illa supplicia, quæ per te erant promissa. Omnes vero letemur et festum faciamus, quia iste homo divinus pati voluit pœnas, ut nobis daret vitam. Sanctus vero Petrus dixit: O amator dulcissime, nos omnia hæc scimus et tuos labores vidimus, quos pro nobis passus fuisti sine requie toto illo tempore, quo in mundo fuisti. Nos sumus fideles testes, qui presentes tecum fuimus, et omnes mine letamur propter amorem, quem nobis ostendisti: semper cum magno effectu pro nobis operatus fuisti et nobis te manifestasti: modo tibi gratiamur, quod jam pœnas non patimur. Tua caritas divina nos huc portavit cum letitia. Gloriosus vero Paulus dixit: Dico tibi, o anima, quod es sic bene conducta ab alto Creatore, fac, quod sis bene memor et cum Verbo divino comprehensa ad veritatem intelligendum, quæ tibi pacem ministrat, et verum obedientiam, quæ tibi satis benigna placet. Visita et revisita Filias tuas, quas in Christo genuisti: voca eas omnes ad te, quia non placet Deo, quod stes sine a opere: fac quod advertas bene, et fac eas intelligere veritatem, quia sic placet divino Majestati. Fac quod sint semper ferventes, ut Deo semper complacent in puritate mentium. Redemptor passus fuit pœnas pro peccatoribus et ab omni sui corporis vena exivit sanguis pro nostra redemptione: cognosce, si sibi fuit labor conducere se ad mortem: propter veram obedientiam voluit omnem pati injuriam. Anima ad hoc venire volentes, sint bene examinata, sint etiam bene probate omnes ad suas expensas: quia inveniunt optimum remedium in vera humilitate. Et hoc do anno prædicto, mense Aprilis die tertia c.

Audit SS. Jo.
Baptistam,

et Petrum Ap.
Christo passu
gratias agere:

a S. Paulo
jubetur fra-
quenter visita-
re filias suas.

a

b

F

c

a In egrapho nostro erat honore: sed omne legendum potest ex textu Italico apud Anguillara, ubi est: Non placet Dominus, quod stes sine verbis cogitacione. In eadem hæc præterea leguntur, quia nullum sensum faciunt prætermissa: docet in his tribus diebus, qui facti fuerunt in tali abyssu, quod tibi venit in mentem, et quod tibi Jesus Christus semper sit — c Quæ fuit Fera vi ante Dominicam Pulmarum.

VISIO LI

Quodam alio tempore postquam B. Francisca in dicta capella sanctissimum recepit Sacramentum, fuit raptâ in extasim immobilis et postmodum mobilis: et postquam devenit ad suum naturalem sensum, interrogata per obedientiam a suo Patre spiritali dixit: quod ejus spiritus fuit ductus ab una luce in aliam majorem lucem, in qua vidit solennitatem maximam, quæ in patria fiebat ad honorem Dominicæ Resurrectionis. Vidit etiam Dominum sedentem in pulcherrimo throno, et juxta ipsum castellam Reginam sedentem: et omnes spiritus humani, qui aderant, ibant suo ordine ad reddendam gratias ipsi Redemptori. Sanctus vero Joannes Bap-

In die Pascha-
ris audit
Sanctus
Christo re-
surrexerat
vires y ralis
egredia:

tista

A lista simul cum aliis Patriarchis dicebat : O maximum desiderium, quod in amore fuisti speculatum, et movisti tenebras et in luce nos a declarasti : tu es noster Redemptor, qui nos a morte redemisti, et lucem nobis dedisti, et nos in te incorporasti. Et David cum aliis Prophetis dicebat : Omnes festum faciamus de isto desiderio magno altissimi Creatoris, qui nos removit a tenebris et talem lucem nobis dedit, in se ipso nos incorporavit, et omnes simul inflammavit de suo amore, quo nos dilexit. Sanctus vero Paulus simul cum aliis Apostolis dicebat : Omnes sibi regratiemur, quia requiem nobis dedit et nos quiescere fecit, ponendo nos in sua luce, in qua sumus inflammati, et omnes ardemus amore ipsius magni Redemptoris, in quo stamus per ardorem. Sanctus vero Stephanus cum Sancto Laurentio dicebat : Laudemus Dominum nostrum, et ejus absolutum posse : iste est enim magnus Dominus, qui sua tenuit nos potentia et voluit nos redimere ex sanguine sui Agni : modo est resuscitatus, et pulcher nobis ostensus.

131 Beatus vero Apostolus Paulus dixit huic anime Deo dilectæ : Anima benedicta, que a Deo fuisti plasmata, et ipse te cognovit, antequam esses creata, ipse amor se dedit tibi et in ipso es transformata : ex quo te transformavit, in isto gaudio te posuit, ut tibi ostenderet solennitatem, que sibi fit in hoc die. Respice et gaude in his gaudiis, que sunt signa magni amoris ipsius nostri Redemptoris, qui te ad tot et tanta invitavit bona. O anima pauperula recipe ista bona, que nunc tibi presentantur, et in posterum tibi reponuntur. Respice igitur summum bonum, propter quod in ista bona habes, et ipsa divina Majestas tam te habet caram. Dei amor te semper querit et te facit in ipso ardere. Fac quod recipias gaudium istius amoris sine damno : fac quod in eo sis bene incorporata, et ex omni latere illum teneas et semper in eo sis firmata. His dictis ipsa Christi ancilla adhuc existens in extasi mobili dixit : Quod postquam illa in Dei amore ferventissima Magdalena simul cum aliis mulieribus venerunt ad monumentum Unigeniti Filii Dei, Mater erat genuflexa sacris orationibus dedita et sensit in sua mente resurrectionem sui filii, et illic Redemptor noster suæ Matri apparuit cum plagis, quas pro nobis sustinere dignatus est, et reverenter eam salutavit dicens : SALVE SANCTA PARENS etc. Et prope ipsam sedit et eam plene informavit, quod dicta Prophetarum de eo predicta jam in toto erant impleta. Postmodum vero Redemptor noster se crexit, et ejus gloriosissima Mater genibus flexis ipsum adoravit : quo recedente celestis Regina gemulenta remansit in oratione. Et ipse Redemptor apparuit primo Mariæ Magdalene. Ipsa vero Magdalena postquam Redemptorem vidit, gaudio pleni ibat, ut Apostolos inveniret, et invenit aliquos ex discipulis, qui venerunt ad monumentum, et corpore Redemptoris non invento recesserant : quibus postquam narravit, quod Dominum viderat, Petrus et Joannes currentes venerunt ad monumentum. Post hæc ipsa Beata Francisca dixit : quod tam dicta quam per eam dicenda submittit et se ipsam judicio sanctæ Matris Ecclesie. Cum autem illa Beata in ipsa capella staret, ita magna et mirabilis odoris fragrantia eam circumdabat, quod non solum suus Pater spiritualis, sed aliquæ ex ejus in Christo filibus ibidem existentes, corporaliter et spiritualiter illius odoris suavitate replebantur, et confortabantur. Fuit autem hæc visio anno et mense predictis, die vero mensis duodecima b.

• Hæc et alibi sæpe ponitur pro illuminare, juxta usum vocis Italice Chiarire. — b Ipso die Paschalis, anno scilicet 1133.

VISIO LII

Post pretiosissimi Sacramenti receptionem in supradicta capella B. Francisca fuit raptâ in extasim immobilem, cui sic existenti illa in Dei amore ferventissima Magdalena sic fuit exorsa : O anima, que te privasti tuo proprio velle, et summo Creatori cupis et vis servire, et totam te remisisti in ejus voluntate, et toto tuostudio queris sibi placere, et te omnimode posuisti in hac magna abyssu suorum secretorum : ergo debes ob ipsius amorem a stentari de omnibus, que sibi placeant : et in omnibus et per omnia debes reddere honorem Deo. Sis semper solida et firma et noli te deviare, et in omnibus sufficiat tibi animus : et scias tibi cavere ab omnibus inimicorum laqueis, et sis submissa et sepulta in Dei amore et in isto ardore. Anima esto philocapta de divino amore, et in ipso requiesce : et postquam es transformata in isto flumine abyssii, in amore Jesu Christi, fac quod sis fidelis et spiritu recens, et renova te in caritate superna, que te facit amore ardere. Ipse facit inflammari animam, que est fidelis, in isto tanto ardore, et facit eam renovari in ista abyssu magna : et animam sic renovatam facit esse reverentem. Tu conare ut sis reverens Deitati supernæ, que reddit animam pulcherrimam, et hæc est b divina formæ pulchritudo, que reddit animam sic fortunatam et formatam, ut si semper sine defectu. Virtute autem Dei operante quanto plus per humilitatem se inclinât, tanto magis sursum elevatur : nam ipsa Dei virtus ipsam facit transformari, et tenebras visionum ab ea excludi et totam luce repleri. Ergo, si vis Deo placere, fac quod sis animosa, et remitte te in suo velle, quia ipso te elegit in ipsius Sponsam.

133 Et postmodum reducta est in extasim mobilem, videndo totam celestem Curiam, et existens in illa beatifica visione dicebat gloriosus beatus Apostolus Paulus : Ex parte sanctissimæ Trinitatis, cujus hodie festum agitur ex amore, dicitur quod eadem beatissima Trinitas hodie celebrat illius sanctissimæ Unionis, que ignem incendit amoris et gratiæ in tanta abundantia, quod inextimabilis fuit : ita magnus fuit ille ignis amoris reverentialis, qui ostensus fuit actualiter in illo flumine tante abyssii : et fuit ita magnus ille ardor divinitatis, quando Verbum divinum assumpsit et inflammavit humanitatem, et seipsum univit cum humanitate et humanitatem cum divinitate ipsius influit amoris et veritatis. Et tres Personæ [ununtur] in una unione et in una essentia, que essentia est inmensurabilis, et omnia alia per seipsam mensurat, et facit per potentiam, et ordinat per sapientiam, et per summam infinitam clementiam suas servas facit ipso philocapi et quodam flumine magne abyssii [eas] aspersionem per ardorem inflammationis, et transformavit [eas] infinita beatitudine et per gratiam amoris e manu tenuit. Omnes beatos spiritus implevit et ordinavit spiritus angelicos, quos inflammavit et in puritate amoris manu tenuit et gubernavit. Multitudo vero Angelorum lingua humana non posset numerari, licet eorum numerus est certus in visione divina, et in comprehensione intellectus humanorum spirituum, qui comprehendunt visionem divini speculi eorum numerum. Sic etiam in speculo divini conspectus sunt illi spiritus humani tam salvi quam salvandi, et damnati et damnandi.

134 Dixit etiam, quod spiritus salvi et spiritus damnati ex divina visione manifestantur spiritibus Angelicis et humanis in gloria existentibus : sed illi spiritus qui tempore futuro debent salvari, et illi qui debent damnari, soli Deo sunt cogniti : et

loc

D
AUCTORE
JO. MATTIOTTI.

S. Magdalena
trinitas ipsam
ad sui amo
rem :

instruitur a
S. Paulo :

interit
apparitioni-
bus, u. b. virginis,

et Mariæ
Magd. factis.

S. Paulus
docet se cum
voj unibus
2 naturarum
in persona
Christi, et
3 Personarum
in essentia
divina :

declinatur
et spirituum
damnato et
salvato ex
libero usu
et abusu
gratiæ.

A sancta Mater Ecclesia patiebatur, et sæpe fuit monita per Apostolum Paulum et alios Sanctos sibi propitios, dum esset in extasi, quod supplicaret piissimo Domino, quod non mitteret ruinam præparatam super Urbem: et Dominus, licet turbatus esset et offensus propter multos excommunicatos et sodomitas, non misit amara flagella, quæ parata erant super Urbem, consentiens devotioni et orationibus suæ famule, sicut etiam in veteri testamento faciebat pro Moyse. Fuit autem prædicta visio anno et mense supradictis.

VISIO LV

Alia vice, postquam illa Dei famula recepit in prædicta capella sanctissimum Sacramentum, fuit rapta in extasi immobilem, et Apostolus Paulus sibi dixit: O anima veni visum tantam solennitatem præparamenti facti ad ponendum te in veritate: Summa Deitas fecit fieri illam ad tuam utilitatem. Anima, comprehende bene ea, quæ tibi dicta sunt et modum, quem tibi ostendam, qui sum Nuntius Jesu Christi. Anima sis philocapta: vides istum pulchrum actum salvatarum animarum, qui sequitur istud factum? Humilitas, quæ se continet inferiori et conservat se ita bene, venit ad notitiam veritatis, et in se ipsa se perficit: vult semper vivere sola, ut se pulchram conservet; se gubernat nitidam, et ponit se in summa conservatione: humilitas sola vivit sine alterius a visione et totum suum cogitamen ponit in suo sensu sine alterius appropriatione. O anima bene adverte, quantum est pulchrum istud iter: [humilitas] totam se ponit in Deo, et a se auferit omne iurum, quia totam se abpegavit in illo, qui ejus curam habet: etiam in proprium odium venit et semetipsam vindicat; nam videt suam vilitatem, et in qua sorde stat: cognoscit utilitatem, qua nisi teneretur, proxima staret ruine: nec sibi juvant excusationes factæ a sua sensualitate, sed quando venit ad se inclinandum efficitur verecunda, nec est audax ad respiciendum cælum, videns in se tot Dei offensas. Quando anima sequitur lumen intellectus, et videt veritatem, semper regreditur ad suum bonum, quod est ipse Deus solus perfectus: et ideo remittit se in ipso, et vivit in veritate, et efficitur paupercola: remittit se in fide, quæ est pulcherrima virtus. Vera confidentia, quæ in solo Deo confidit, venit cum puritate et spe et cum desiderio amoris. Istud desiderium est tantum, quod anima in eo abyssatur, et in illa caritate semper est lata et recens cum profunditate amoris, qui eam reddit certissimam. Et ecce sic ascendit et ponit se in arcibus cælestibus et sic anima efficitur quieta et serena, et ponit se in summa pace; cum caritate divina anima transformatur in divina Majestate, et ibi ponit suum *b* stylum; quia amat ipsum in veritate.

138 Post hæc ipsa Beata reducta ad extasim mobilem dixit suo Patri spirituali Joannes Baptista nobilis in Christo dicit: Veritas se ostendit in anima, quando privatur se ipsa, et suis conditionibus sensitivis: dicit, quod veritas discernitur in memoria conscientia, vel quando illuminatur a vero lumine intellectus: intellectus vero sine animositate et sine vigore non bene discernit verum lumen, quod super ipsum abundat: sed quando spiritus correspondet veritati, tunc recipit gratiam luminis perfecti in intellectu. Intellectus autem illuminatus a vero lumine debet querere veritatem in memoria: quæ veritas facit stabilire, et firmari veritatem, et cum fide, et cum amore facit ipsam reviviscere, et cum stabilitate prudentia, in confortamine quod recipit de fructu humilitatis, facit eam firmari, et esse vigo-

rosam et animosam ad omne Dei beneplacitum, et ideo anima, quæ est tantum animosa, despicit et odio habet quamlibet rem eam impediendam et debilitantem. O anima nobilis, quæ es facta intellectualis, cui est data forma et imago tui patris cælestis, debes bene prospicere et habere oculos intellectus firmos in speculo divino, ne venias ad oblivionem. Dic quod te conserves in tuo secreto, et pro tuo locali pretiosissimo recipe veram obedientiam; serva sua vestigia, et sis fidelis Deo, et te remittas suæ potentia, quia te fortificabit cum sua sapientia. Confide de sua clementia, quæ te stabilem faciet in veritate; submittas te discrimini, et de tua persona nullam curam geras: habe mentem puram, et ab ipso Deo vives secunda; et de inimicis noli curare. Si tu amas Deum in veritate, non curabis de injuriis, nec de aliqua adversitate: imo latior efficeris, et erunt tibi prosperitates. De summo Deo gaudebis, et de sancta paupertate: sancta paupertas vivit sic secunda, quod vivit sola, et remissa in profunda altitudine. O anima, redde te pulchram tuo dulci Jesu, qui te reformavit et se tibi dedit: fac quod ardeas eius amore, nam ipse non vult facere sine te: sed fac, quod sis utilis et utilis, et non amittas tantum bonum. Et vidit ipsa Beata solennitatem, quæ fiebat in patria ad honorem gloriosi Baptiste. Dicebat etiam ipsa Beata, quod quando Joannes Baptista exivit a corpore materno, vocatis Regna in suis sacris manibus ipsum recepit, in quibus existens puerulus signa faciebat Matri Dei et reverentiam ostendebat. Fuit autem prædicta visio anno, et mense supradictis in die et Nativitatis Joannis Baptiste.

a *Id est, respectu. — h id est, modum agendi ac vivendi juxta tertium hujus vocis significatum expressum in Vocabulario Academico. — c Die XXIV Junii*

VISIO LVI

Quodam alio tempore, post receptionem sanctis sui Sacramenti Corporis Christi in dicta capella, Christi ancilla fuit rapta in extasim immobilem, et vidit mirabilem visionem, et reversa in extasi mobili Sanctus Benedictus sibi dixit: O anima paupercola, vide tuam parvitatem, et respice magnitudinem, in qua Deus te posuit: noli inde te movere, et non velis plus quam se tibi datum. nam Deus esset iratus, si plus velles, quam ipse vult. Vide circuitum civitatis supernæ, qui circuitus est ipse Deus pulcherrime caritatis et claritatis. Sufficiat tibi in tuo esso, ut contenteris et sis tranquilla in donis ab ipso tibi datis: fac, quod facias estimationem donorum ipsorum conservatorum tibi. O anima paupercola, quare somis tibi ita magnam audaciam, ut velis amplius introire, quam in locum, in quem ducta es? In abyssu stas abyssata: sed hoc non intelligis. Fac, quod te intelligas parvulum, et noli te revelare. O anima quæ es transformata in spiritu per intellectum, et eorum Deo ducta ad respiciendum in speculo suo, alie anime tibi invident, quod non vident tuam abyssum: sed tu vide istam gratiam a Deo tibi ordinatam Semper te funda in tenetipsa, et vide tuam valorem: quanto plus te humiliaveris, tanto plus honoris recipies. Noli tibi complacere, sed complacere tibi in Domino, et sis bona custos horum donorum, quæ tibi dantur. O dona superna, quæ sunt ita magna, ut eam animam, quæ sit humilis, faciant magnos saltus facere. Quando ipsa est contenta in sancta paupertate, tunc conservatur in illa cruce, quæ eam facit liberam; amat sollicitudinem, totam se imendit amore, qui eam illuminavit: semper est consolata in illo, qui eam fecit philocaptam. Anima, ama tuum Dominum, et cum anima perfecte ama sua dona, quæ tibi dat te consentiente. Facit te esse

obedientiam

et paupertatem.

E

c

Inbetur Deo contenta vivere

P

et Dei dona estimare.

Adhortatur enim S. Paulus ad studium humilitatis,

B

a

C

b

et S. Joan. Baptista ad certam discernentiam,

AUCTORE
IO MATTIOTTI

A celestem, et a te amovet omnes affectus : tu ergo esto solers, quando Deus tibi aperuit mentem. Ista abyssus amoris, quæ tibi tanta facit, te facit instrumentum animarum, quæ te practicant, et sequuntur : dic ergo eis quod se bene gubernent et se doceant ad devotionem, et de his, quæ Dominus disposuit, se contentas inveniant. Ista gloriosa Mater semper est intercedens pro vobis, et vestra procuratrix coram Deo omnipotente, qui est summa radix, quæ potest vos contentare. Confidant in eo, quia requiem vobis dabit. Fuit prædicta visio anno et mense supradictis, a in festo Apostolorum Petri, et Pauli.

a Die XXX Junii.

VISIO LVII

Christum infantem hris chis excipit,

Quodam alio serael, dum hæc Deo devota in capella sæpe dicta recepisset sanctissimum Sacramentum Corporis Christi, fuit raptâ in extasim immobilis, et postmodum in extasim mobilem et vidit Dei filium in infantili ætate in gremio suæ genitricis positum. Ista vero Beata sic in extasi stando loquebatur supplicans intentissimo Dei genitricem, ut sibi accommodaret filium suum. Quam lationem suus Pater spiritus sanctus audivit una cum Rita prædicta. Regina vero celestis ipsi Beate dicebat : Non poteris ipsum sustinere propter nimis pondus ipsius. Ipsa vero respondit : Regina cæli, noli curare, quia ipsemet se tenet et portabit. Itaque in brachiis ipsius Beate Regina cæli posuit suum filium : ipsa vero Christi ancilla cum gaudio laudes Deo cantabat, tenens Dei filium in brachiis strictum ; quæ quidem laudes tunc non fuerunt scriptæ propter sui Patris spiritus sanctis infirmitatem. Fuit prædicta visio anno a MCCCXXXIV in Nativitate Domini.

a Anno scilicet 1434 partu matris Beate inchoante, ut supra dictum, alius anno 1435 exoriente.

VISIO LVIII

Sans Christi ancilla sequenti nocte in sua camera in sancto exercitio ut sui moris erat, in extasim raptâ, vidit in spiritu solemnitatem, quæ fiebat in patria gloriosa Beato Apostoli et Evangeliste Joanni. Et dictus Apostolus in forma humana præsentavit ipsi beatam unum a manale rosarum satis pulchrum : in quo erant rosæ viginti, quarum quinque albae erant, quinque rubrae, et alia quinque ejusdem nominis albae et rubrae et sultus oculos istas rosas erant quinque violæ. Tunc Sanctus Apostolus ipsi Beate dixit : Da hæc Archangelo omnes istas flores : nam ipse dispensabit, ut decet. Quod ut factum fuit, gloriosus Archangelus tenebat in manu pulcherrimam coronam, quod quidem mirabilis odoris fragrantiam ex se reddebat : ex quo ipsa Christi ancilla recipiebat satis gaudii et confortamina. Tunc Sanctus Apostolus ei dixit, quod quinque primæ rosæ albae significabant puritatem eam munditiâ ; quinque vero rosæ rubrae secunde denotabant accensam caritatem ; rosæ vero tertie rubrae, et albae denotabant præparationem cordis eam voluntate in amore Dei accensa. Et adhuc ei dicebat. Quomodo istæ rosæ Saracene infernus sunt clausæ, et superius aperte et integre, in quibus debet esse cor hominis clausum rotas inferioribus et munditiis ; patens vero, et apertum rebus superioribus, et celestibus. Per vias vero denotantur humilitas eam fide. Ex quibus omnibus virtutibus procedebat vera et sancta obedientia, quæ reddit altissimo Domino suavissimum odorem. Fuit autem prædicta visio anno et mense supradictis, in die Sancti Joannis Evangeliste.

a S. Jo. Evangelista dicit et suscipit rosarum ; b

harum signifi-
catio

a Hæc dicitur una manu. I. quantum manus capere potest, manipulus, pagillus. — b Ut infra dicitur Saracene, quia quæ sunt et alba, et quinque rubra : quam vocem hæc dicitur

tem in egrapho, et inferius inveniam, repositum. Saracenas autem dicit hic christiano eas, quas Hortus Eysteltensis in parte Vernæ Damascenas nominat, et ob singularem odoris præstantiam Germanis aut Russas muscatis dicit : de hoc autem florum fasciulo iterum videtur mentio fieri in visione LII.

D manuale
Rosæ Sara-
cena

VISIO LIX

Alia quadam vice, postquam Dei famula in dicta capella recepit sanctissimum Sacramentum Christi corporis fuit raptâ in extasim, et magnam faciebat lætitiâ, habebat namque in brachiis Dei et Virginis filium in infantili ætate, et sic in extasi stans dicebat suo Patri spirituali : Beatus Apostolus Paulus dicit, quod infinita Dei caritas tibi se manifestat in veritate : tu vero fac, quod bene intelligas, et recipere verba cum claritate : namque sapientia summa se confortat cum obedientia : nam obedientia pura non est sine sapientia. Sapientia divina semper facit obedientiam loqui, et ea quæ dicit spiritus, sunt in veritate : semper enim vera obedientia in Deo confidit, ab omnibus suis propriis se abstinere, removere a se suos omnes affectus suosque appetitus, nihilque aliud sibi remanet nisi ut faciat quæ placita sunt Deo : nec se unquam perturbat, nec displicentiam habet ; sed cum a placencia semper respicit ad solum Deum ; recipit omnes vias et modos, quos recipere potest, tantum per humilitatem quantum per asperitatem. Nec sit subita in hos, quæ debet facere, nec habeat fastidium aut tedium : quando jugum sibi imponitur, appareat sibi leve ; nec habeat teneritudinem suæ animæ : sit virilis et animosa in verbo divino, amoveat a se timorem, semper sit Dei amor in suo conspectu, nihil aliud timeat nisi voluntatem Dei. Similiter dico [anima] quæ stat b ad obedientiam, sit semper remissa in divina sapientia, et semper timeat in sua conscientia, esse decepta, quia illa diversitas abstractit ipsam animam a veritate, et tenet eam multis terroribus implicatam. Ista anima sic dissipata semper vivit in labore belli, nec confidit in Deo, nec in obedientia, quæ est magnam lucrum. Pures animæ credunt esse obedientes, et intus in veritate nihil habent. Adverte ad illam animam, quæ extra viam, quam tibi ostendit conscientia, et videtur sibi esse in suo proprio velle, quæ totaliter non renuntiavit, sed intus adhuc retinet illud : et hoc acquirit anima, dum despiciat conscientiam. Talis anima est proprietaria, nam recipit rerum differentias secundum suum velle. Aliud est voluntas, et aliud inspiratio : aliud intentio, et aliud desiderium : aliud examinatio, et aliud conscientia, quæ plus eam retinet. Conscientia pura, quæ est fidelis, est munda et recta et libera a propria voluntate : talis conscientia est tota exposita et remissa in solo Deo, et fundata in pura obedientia. Ergo beata est illa anima, quæ leviter misit et se remisit in summa pace, et ipsam pacem amplectitur. De anima virili longum foret tempus dicendi, sed totum, et quicquid dicendum esset in illo c stylo est, qui est d patiens cum Jesu Christo facit magna facta, quod in ejus amore stat accensa. Caritas infinita totam implet animam et in sua subtilitate ædificavit templum spirituale, quæ habet virilem animositatem in altissimo Domino, et est quasi mortua in obedientia, et unita cum ipso Creatore. Sic fuerunt illi Sancti obedientes in summo Domino, qui se permisissent occidi propter ejus amorem. Fuit autem prædicta visio anno supradicto prima die mensis Januarii.

a Forte cum complacencia hæc enim vox Italice voluptatem et delectationem, et de plura accipiendam significat : illa vero vox placencia formam et venustatem, quod hæc non facit, Placencia fore usum esse unquam Sionense indicat Vassius b Idem dicitur vulgare pro aspirata, conuenit ad aliquod. — c Forte solo. — d In egrapho erat in ultimo, patiensque quod non capimus forte decant paupertate, afflictione, aut simile.

S. Paulus docet
leges et fructus
veræ obedientiæ.

a

b

F

c

d

Placencia

A

VISIO LX

Quodam alio semel, post receptionem Corporis Christi in dicta capella ancilla Christi fuit rapta in extasim immobilem, et postmodum deducta in extasim mobilem, in qua existens dixit: a explanare veritatem, et nos inflammare, et ad se retrahere per amorem. Ille divinus amor vidit Pauli animositatem, qui eum movit propter Dei honorem: et se confecit cum amore, qui bene consensit cum animoso Paulo respiciendo intentionem. Intentio fidelis et recta, cum affectu ut placeret Deo, se movit cum fervore, credens se bene facere. Deus aeternus eum conjunxit cum suo amore, et sicut erat obsecratus, sic eum illustravit: Deo enim placuit sua velocitas, in qua videbat magnos fructus fieri. Divina bonitas velociter ipsum vocavit, et ejus mentem perfudit sua claritate: demum fecit ipsum cadere, et eum misit in probationem: videbat novam fortitudinem, qua firmior stabat, et superna caritas se aperuit in effectu ut de ipso gauderet. Postquam ipse fuit mundatus, et ab ipso factum est experimentum, eum misit in novam doctrinam: a semetipso eum abstraxit, et transformavit in suo summo honore

B videret arcana Dei, quæ sunt ipsa Dei veritas: nam tenendo ipsum in suo conspectu, sibi ostendit veritatem in claritate sui secreti; et eum posuit in magna abyssu, ad ostendam vitam supernam in suo claro speculo: et quando ipse comprehendit Domini aspectum, sic plene fuit intentus, quod non potuit nobis reddere nisi illud, quod sibi superfuit. Ipsa divina claritas vidit ordinationem sui amoris, qui sibi fuit manifestus. Veritas secreta, quam summum hominum sibi ostendit, est infinita. Ipse Paulus non erat in se, sed fuit raptus, et fuit sibi monstrata omnis regula rerum creaturarum, et [vidit] animas ordinatas in Dei caritate, et alias inordinatas ac perditas in Dei conspectu. Ipse Deus fecit quicquid faciendum erat ut ipsas animas reduceret, quas perditas videbat ipse sanctus Paulus: et quia Dei bonitas omnes animas creat ad intentionem Salvatoris, ut gaudeant tanto bono; ideo sic fuit per eum ordinatum, ut quælibet anima esset in sua libertate posita. Sed providens earum [malitiam] que venturæ erant ad perditionem, ideo dedit eis cognitionem mali et boni. Et ista de causa iste Deus omnipotens suam gratiam ponit in mentibus bonarum animarum, ut sint doctæ et in virtute ordinatæ, et unaqueque tendat ad gloriam bonarum animarum, ut semper gaudeant ipsius Dei bonis. Et ille anime, quæ hoc nolunt facere, ad suum duplicem interitum in fine operantur: nam justitia et misericordia insimulstant semper. Fuit prædicta visio anno et mense supralictis, in die b conversionis sancti Pauli.

a Desse videntur linea, aut saltem verba aliquot. — b xxx Januarii.

VISIO LXI

Quodam alio tempore existens Dei ancilla in sua domo sanctis meditationibus occupata, rapta in extasim vidit celestem Regnam suum et Dei filium in templo præsentantem, et offerentem super Altare: et illud Verbum incarnatum in infantili ætate per se sine adminiculo rectum se substinebat, quem postea sua sanctissima mater adoravit. Archangelus supradictus quoddam manuale rosarum et violarum, quem manu tenebat (ex quo ista Beata habebat magnam odoris fragrantiam) Domino præsentavit. Dominus vero ipsum manuale rosarum et violarum manu tenens, ipse rosæ et violæ se convertere in lapides preciosos variorum colorum. Sed ista Deo devota non vidit amplius illud ensuum in manu

Martii T. II.

Archangeli. Fuit autem predicta visio anno prædicto, de mense Februarii in festo Purificationis.

D
ACCTORE
IO. MATTIOTTI.

VISIO LXII

Quodam alio semel ista Deo dilecta, postquam in sæpe dicta capella a suo Patre spirituali recepit sanctissimum Corporis Christi Sacramentum, fuit rapta in extasim immobilem et postmodum mobilem, in qua existens vidit visiones mirabiles, et dicebat sic: Summus Deus omnipotens et sua Mater dulcissima in filii conspectu existens cum Paulo Apostolo et Joanne Evangelista, qui repertus est in hoc excellentissimo festo, et Sanctus Benedictus Dei servus, ex parte ipsius summi Dei dicit, quod fides homini est necessaria, quia durit animam in caritatem: permittit se duci sine aliquo apparere, nec est contraria caritati, adquam se inclinat anima cum effectu, ut in solo Deo sit suis conspectus. Ista est forma fidei, quæ sic semper se gubernat. Vera obedientia est propter caritatem: necesse est ut a se removeat omnem affectum, et se cognoscat peregrinam sicut est, et se abstrahat et sua cogitamina a sensibus corporalibus, quando totum sue anime intellectum offert in conspectu Dei. Similiter removeat omnes carnis affectus, nec aliquam rem recipiat per proprietatem, sed semper maneat in caritate, ut nec placere nec displicere alienis ipsam mutare possit. Istorum verborum, velle et nolle, nullum sibi appropriet, et semper conversetur firma intentione cum summo Deo, et sic devenit celestialis. Dicit Apostolus Paulus, quod ipsius recipias exemplum, quod ille sic ad perfectionem venit, et sic gloriosior permansit, et se liberavit a sensibus corporalibus, quos in veritate odio habuit, et desideravit dissolvi et esse cum Christo. Idem beatus Paulus dicit, quod semper anima sit victoriosa, et in obedientia sit gratiosa, et semper virilis et animosa: Item dicit Sanctus Benedictus, quod multum placet Deo, quando anima est virilis, et iter facit per stylum ipsius Dei, a plano incedit, sed cito b jungit: a se removet omnem timorem, nec de sua persona curam gerit, sed in omnibus se conformat cum divina voluntate: et summa Deitas, quæ verax est, docet animam in veritate: et ipse, qui eam creavit, scit ejus indigentias et necessitates. Sed postquam anima peregrina habet ducem, qui eam ducat, nulla sit sibi cura quo vadat: sed recte incedat per rectam viam: expoliet se nudam, et levis itinerabitur: nihil portet in sua velle, et ab ea longe erunt impedimenta, nec erit qui eam impedire velit. Quando anima est in itinere, semper sit prudens, et damniferas causas a se amoveat, et efficiatur accensa in caritate Dei, et nil curet de mutatione. Ex quo quicquid potest faciet, se inveniet cum caritate et veritate.

146 Omnes defectus odio habeat et sit discreta, et removeat peccata ob honorem Dei, nec intermiscat suum velle, sed amet Deum perfecta mente, et semper se aptet ad amorem filialis. Nam bonus filius semper est reverens, et sibi cavet ne patri displiceat: semper est provisorius, et semetipsum aptat ad obediendum secretis patris, et continue studet et pugnat, ut patri placeat, et se apponet morti, ut ipsi serviat: sed sapientia divina eum semper custodit in suis secretis. Quando pater vidit, suum filium esse fidelem, in omni periculo suam disponit personam nihil timendo, et quicquid lucratur pro ipso deponit: quanto plus dictus Dominus Jesus Christus, qui tam magnum pretium pro nobis solvit, et se expoliavit et suum sanguinem pro nobis fudit? Nil aliud sibi placet, quando anima sibi debet servire [quam se] totam sibi tribuit. Modò respice quantum est et tristis anima, quæ sequitur suum appetitum, et multum bo-

Docens obedientie ductum sequi.

E

a

b

Deo duci fidere,

F

erga eum filialiter affectu.

c

a
Declarat lucem
S. Paulo in
sua conversio-
ne dicitur,

et nullum
probationem
reprobationem
eandem concessam
sua suo
raptu.

F. cultus
throni Christo
Præsentatio
offerunt ab
Angelo.

A num perdit : ideo semper sit zelans in amore divino, et super omnes caelos sit suis aspectus et semper sit remissa in beneficio Dei, ut sit illu-trata in sui veritate. Nudum etiam de his que audis sit tibi aliqua cura, sed has cæca et surda : quia tandem non recipies, imo lætitiã et gaudium habebis, si abstracta eris a tua debilitate. Ne has debilior quam sis ; sed recipe fortitudinem ab eo, in quo est quidquid audis et vides : et quidquid tibi evenit, accipe per caritatem, et noli murmurare, nec talse iudicare, nec habens suspicionem : sed semper bona velis operari. Væ illis animalibus (que obmurmurant tibi) que fiunt, et malum dicunt : quia se privant gloria Paradisi : tamen summus Deus d regit istas animas, ut cognoscant veritatem, ipse summus Deus non ostendit eis suum iudicium : sed si tandem permanent obstinate, super caput earum refundat. Fuit autem prædicta visio anno prædicto, de mense e Mari in Sancto die Pentecostes

a Id est, lente atque modeste, Italice plano. b Id est, attingit remissionem ad quem dicitur sic eum utatur Itali verba jungere. c Nequam, peiora : ut ubi dictum. — d Id est, sustinet : sed et hoc jam dictum alios. — e Die xvi, cum Paulu fuisse xxviii Martii

VISIO LXIII

Humilis Christi ancilla cum alio semel permaneret in sacris meditationibus noctis tempore in sua camera, rapti in extasim vixit in beatifica visione terribilem ruinam, que ventura erat ad Urbem : et licet ipsa beata se mirret cum divine beneficentia, si-ent semper favebat, tamen caritate proximorum mota, et maxime condolebas perditioni animarum, nimium erat anxia. Sequenti nocte, habita victoria aliquarum molestiarum diabolica suggestione silu in-flictarum, divina operante gratia similiter in extasim raptã, vidit celestem Regnam et gloriosam Magdalenam, et Sanctum Benedictum cum beatissimis terre Principibus Petro et Paulo, et cum Joanne Baptista, gloriosisque Martyribus Stephano et Laurentio. Tunc celestis Regina suo famule dixit verba, que Apostolus Paulus scripsit in quadam charta, ipsa peccatorum Advocata dicente : O anima, provide tibi de rebus futuris : nam Dominus hoc facit, ut in presens : Non debeint tibi fines : per hoc nihil amittes ut eum diligas. Respice in speculo superæ claritatis, et videbis amorem omnium gubernatorem. Noli curare de rebus per te faciendis, quia persistis in illa linea, que te totam sustinet. Omnia pretiosa, quam Deus per se sustinet, fac quod tunc velle semper sit in velle Dei, quia Dei voluntas tota posita est in amore animarum, que se disponunt et recolligunt in suo inflammato amore : sed postquam sua operatio est representata eorum Dei sperdo, tunc abscondit et reponit se in summo Deo, similis Joanni, qui requievit in Dei pectore. Et tu, postquam, o anima, sis es reposita, habo caritatem pro illis, qui non habent responci et gratiarum sunt ingrati, et nesciunt bonum capere, sed contemptum : et se ponunt in bello et dissensione ; et cum tempus habeant, nasciunt ipsam capere, Mater Dei se movet ad misericordiam, et removet suum filium, dicitque, quod sub-mittitis vos humilitati, et habentis devotionem, et tantam civitate : si forte posset revocari ruina, que in proximo est ventura : et istum recipite modum, ut vos dotis orationibus, et dicitis eumlibet Ordini existenti in devotione quantum comprehendere potestis, et qualibet et quilibet se disponat ad Confessionem et penitentiam, et se movet ad celebrandum Jesum, quomodo infra est ordinatum : post hæc faciunt letitiam in modum processionis quilibet in Ec-clesia sua cum devotione, et quilibet contumescat de justitia ordinata, et se removet cum caritate, et respondeant Dei amori, ut supplent ipsi Domino ad

mandandum misericordiam, quod removeat tantam D fraudem, quanta est in creaturis.

148 Et gloriosa Magdalena in prædicta charta scripsit : Regina celestis dicit, ista ruina, que præparata est per divinam Sapientiam, et ab ipsa ordinata processit per libertatem, procedentem a libero arbitrio, dato demoniis, sed ab ipso Deo retinetur ex infinito amore, quem animalis habet et habuit. Sed ipse anime sunt inducta una proprietate venenosa, procedente ex invidiis, que expectata est a ruina : et ideo movete vos per zelum caritatis, et juvate animas, si eas pite-tis ponere in pace. Prima Missa debet esse Sanctæ Trinitatis, altera Annuntiationis, alia Nativitatis Christi : in quibus debeat Dominus precari, quod amoveat tenebras, et inducat lucis veritatem : alia debet esse sancti a Baptismatis, quo ipse Dei filius amoveat defectum antea tenebrosam et sic dignetur amovere mentem nostram ab omni simulata Alia debet esse de b nuptiis architriclini, in quibus manifeste ostendit miraculum : alia debet esse e Apparitionis, quando Dominus Magos duxit ad præcipium ; alia debet esse diei Jovis sancti, in quo Dominus semetipsum conservavit pro salutis huma-næ necessitate : alia debet esse Resurrectionis Christi ; alia esse debet, quando post ejus Resurrectionem sua Matri primo apparuit dicens, d Salve sancta parens, cum splendore caritatis divine, qui confortavit ipsam celestem Reginam, ut sic dignetur apparere nobis, et nos amovere ab huiusmodi ruina ; alia Missa debet esse Ascensionis, quando discipuli fuerunt congregati in unione, et Dominus eis dimisit suam pacem et charitatem, ut sic sua benignitas ponat pacem et unione in vobis in istis tribulationibus : alia Missa debet esse sancti Spiritus, qui dignetur inflammare animas, que in tenebris sicut : alia Missa est Nativitatis celestis Regine, ut ipsa sit reparatrix, quod humana generatio non proficiatur et per-eutiat a generis humani inimico : alia Missa sit oblationis Dei filii in templo in die Purificationis : alia Missa est Assumptionis ejusdem Virginis, in qua ipsa Dei Mater fuit coronata colorum Regina, ut sic ipsa dignetur providere animabus, que jacent in peccatorum sentina : alia vero Missa est Archangeli Michaelis, ut ipse per divinam virtutem sit defensor animarum, que stant in miseris tenebrarum : alia Missa sit Joannis Baptiste : alia Missa sit sanctorum Apostolorum Petri et Pauli : alia vero Missa sit sanctorum Stephani et Laurenti : alia vero Missa sit in honorem illius ardentissimæ in Dei amore Magdalenæ. O vos, qui audistis et intellexistis istud thē-ma, quod est singulare remedium per celestem Reginam præceptum ad removendum istud magnam periculum, stotis in silentio et in sancta devotione : habeto sub-tantiam fidei vobiscum, que est pietas, que firmiter sperat in Domino : in istis que vobis præcepti alta Regina sitis obediētes, et habete am-mosifatem, et recipite vices euri, et in omnibus in-terventionibus non vos mittetis. Et postquam Apo-stolus Paulus finem imposuit scripturæ, posuit præ-dictam chartam in manibus Angeli, qui erat familiaris ipsius Beate : et simul quod ipsa Beata legebat in præ-dicta charta, sic ejus Pater spiritualis scribebat, et in charta, quam Angelus in manu tenebat debehatur, que charta erat longitudinis trimi palmorum cum dimidio, et largitatis medii palmi. Fuit autem præ-dicta visio anno mcccxxxiv, de mense Octobris e.

et ordo Missarum ad eundem finem præscriptarum

a
b
c
E
d

ACTORUM
JO MATTIOTTI
EXPLICIT NON
CURE.

Ostenditur et
ruina Urbis
imminens,

moneturque ut
ea non contem-
berit.

Exercitia pie-
tatis ad istum
evadendam,

scripto excep-
tus u Confes-
sio.
F

3 Ergitur hæc Missa in diebus Epiphaniæ, et Evangelium ex Joannis cap. 4. — b Que dicitur Dominus 2 post Epiphaniam : et Evangelium ex Joa 2 — c Id est, Epiphaniæ ipsius : ita enim Græcum nomen Latine redditur, et Evangelium habetur Math 2. — d Est Missa de Jova, qualis Paschali tempore celebrari consuevit — eui tunc sicut et omni alio tempore Antiquis inebnate ab his verbis, que hu attribuantur Christo tanquam Matrem salutant. — e Die 14 inquit Julius Cæsar noster lib 5 cap 13 qui et addit, reliquis per Urbem Religiosos admonitos ut hæc dicta numinis placandi officia vellet obire, neglectis

rem

S. Fructua
Confessarium
suum militiam
Papam

Arem habuisse : quare, inquit, die 26. Novembris anni ejusdem, in aliam raptam extasim suo Confessario dixit, quod S. Paulus sibi mandavit, ut quoniam illi indignos se prebent conferendi aliquid ad fluentiam calamitatis, quibus Italia involvitur, ipsa saltem cum illabus suis non cessaret de illius majestati placentem orationes suas offerre. Confessario autem ejusdem sancti Apostoli nomine dicebat : ut animos sanens ejusdem sancti quidquid audiverat eveniturum : inspiceret autem puro affectu in precium quod sibi erat preparatum a Deo, ex eoque consideratione novas numeret vires ad exequendum quidquid divinitus sibi injungeretur. Hanc enim veri amantis notam esse certissimam, nunquam recedere ab eo quod placet amato. Hanc autem dicebat Beata volens persuadere Confessario, ut ipse se Pisas conferret ad Pontificem tunc ibidem residentem : ut is sua auctoritate fieri juberet Romæ, quod rogati farere ultra noluerant. — *Intus autem cum ei fecisse recitata virgine amatum, quod facere post primam recusat, asservit Anguillarum : et benignè excerptum auditumque perhasisse Pontifici quod volebat Sancta : alque hoc esse quod in sua historia affirmat S. Antoninus, Eugenium Papam pacasse Iunulus Italicos oblitus per multos Religiosos sacrificis et orationibus. Non invenimus ubi S. Antoninus hoc dicit, vera tamen esse facile credimus : non item, quod Pontificem, ut ait ille, Bononiæ concerneret, quæ tunc adhuc rebellis adhaerebat Ducis Mediolanensi, ut ex eodem S. Antonino lib. 22 cap. 10 § 2 constat : et qua non videt ad obedientiam ante annum 1436 quo concordia inita est, et curiam Pontifex eo transtulit, ut idem docet eodem cap. § 7.*

VISIO LXIV

Declarat quomodo in extasi ad mandatum obed ei dixit audire et respondere possit.

Quodam alio semel, postquam B. Francisca in dicta capella sanctissimum recepit Sacramentum, dum esset in extasi mobili, Pater suus spiritualis pro ejus declaratione ipsam per obedientiam interrogavit, ut sibi manifestaret de suo modo loquendi, quando erat in tali statu. Quæ sibi humiliter respondens dixit : quod quando ipse Pater spiritualis sibi per virtutem sanctæ obedientie aliquid imponebat, ut quod loqueretur, ambularet vel sederet, surgeret, vel quiesceret, ipsa extra suos sensus corporales [constituta] talem obedientiam non audiebat, nec etiam sentiebat percussiones, nec flagella, si ei data fuissent : sed divina voluntate id operante, ejus spiritus obediens respondebat intentioni spiritus obedientie, et talia dixit existens in extasi : sed postquam reversa est ad suum sensum naturalem, nesciebat quid sibi vel dictum vel factum esset, nec modos, quos tenuerat, nec verba quæ dixerat, quomvis se inveniret afflictam aliquoties propter experimenta, quæ sibi fiebant a circumstantibus dum erat in tali statu. Et ista fuit visio anno Domini mccccxxv in sancto die a Resurrectionis Domini.

a xxvii Aprilis.

VISIO LXV

Declarat etiam quomodo in ista extasi nihil existeret tenens per se pium.

Item in eodem anno, et die, Dominus volens satisfacere desideriis Patris spiritualis istius Beate, qui nimium desiderabat et admirabatur de tali statu, quoniam modo in existendo in extasi poterat loqui, et respondere ad præcepta sibi facta, et quod non sentiebat manuum distortionem et vellitationes. Et ideo postquam recepit Sacramentum illa die in dicta capella in extasi existens ex parte Apostoli Pauli dixit : Suprema veritas fecit mutationem in isto corpore humano, et non potest se amplius jurare, et omnes sensus ab imperio superno sunt ab eo ablati : tanta est ardoris abyssus in illa comprehensione, quam spiritus facere vellet : humanus sensus intus rumpitur quia non est sufficiens tantum portare laborem : tantum est difficilis illa comprehensio, quam humanitas infert spiritui, quando spiritus fertur in supernis et divinis : et omnia instrumenta quæ humanitas habet tali modo restringuntur, quasi sit alienata : talis nempe elevationi non potest nomen imponi. Si diceretur quod dormiant isti, qui sunt ita elevati : tunc sequeretur, quod essent gravati, si quando sunt expurgati et vigilarent, a. Quare ergo non loquuntur in illa intellectualli comprehensione, in qua tantus est ardor? quia sic stantes, tantum se facit stringere, unde non possunt foras exire : et ideo non loquuntur, nisi illa quæ sunt sibi concessa, et tam fortiter li-

a loqui nungunt nisi concessa

gantur, quod sensus humanus, quando sic tormenta patitur (nam sensus corporales omnes stant reducti in ipso spiritu) est nihil sentiendo. De tali unione efficitur corpus leve in sua mutatione : sensum visus corporalis tenet in tali statu stantem vigilem, ne dicatur quod dormiat : et ideo divina Sapientia : sic dispensat, ne aliqui credant ipsam dormire, et ejus verba despiciant. Item dicit Beatus Apostolus tibi Sacerdote, ut non cures de honore vel vericundia : sed fac, quod sciatur Veritas : nam tale secretum tibi manifestum est, quod temporibus presentibus et futuris illi, qui in veritate erunt firmati, avidissime desiderabunt scire illud. Item dicit, quod recipias virilitatem et vigorem divinæ Veritatis, et amoveas te a frigidityte tui iudicii, et habeas animum in illo calore, qui reddit vigorem in Dei veritate : nam quando veritas videtur, spiritus datur ad intelligendum ipsam veritatem, et eam intelligendo in exponit totum animum suum et ipsam sequitur : quia ipsa est fundamentum omnium virtutum : et tunc spiritus discernit omnia dubia, quæ circa ipsum consistunt.

a Adhuc in eodem intellectu humanus daret, quod quod spectet, non videmus.

VISIO LXVI

Postquam ista Dei ancilla ivit ad domum suarum in Christo Filiarum post mortem mariti, ut cum eis permaneret; accidit quod anno Domini mccccxxvi in solennitate festi a S. Benedicti benignissimus Dominus omnium gratiarum donator, magnificando suam ancillam mirabilibus soliti, sibi concessit manum Angelum alium quarti chori, scilicet unum ex Testamentibus; iste vero Angelus sibi fuit concessus in forma humana, sicut de alio Angelo supra dictum est, sed eo splendidior : et sua vestis erat Dalmatica pulchrior alterius Angeli tunicella. Qui Angelus mirabilis et potentius protegebat Dei ancillam a malignorum spirituum oppressoribus quam primus Angelus : nam primus cum motione capitis, et actu radiantium capillorum eis fugebat; iste vero secundus in ipsius Beate defensione sola animositate ipsos demones videndo fugebat. Et erant ipsi maligni spiritus magis territi, quando ipsum videbant, quam in visione alterius Angeli. Et iste secundus Angelus tenebat in manu sinistra tres ramusculos aureos ad modum illorum ramusculorum palmae, in quibus stant dactyli; qui quidem ramusculi significabant sanctam correctionem : et in illis ramusculis erant aliqui folliculi similes illis, ex quibus fiunt b setio sive sericum opus; ex quibus folliculis ipse Angelus faciebat aliquas matassas, quas tenebat in suo collo : et cum manu dextra faciebat globos illarum matassarum, et continuo faciebat dictam operationem.

a 21 Martii b Hispanis geda, Frantz soye, Teutibus zede, bombrum labor : es eo fortasse nomen apud Romanos Latinisque traxit, quod post primam contortionem rudi florum colore ac fere duritia setarum porcinarum habeat similitudinem.

VISIO LXVII

Quodam semel, dum istius Dei famula Pater spiritualis ipsam visitavit, et dixit, si aliquid novi sentiret, ipsa Beata ei dixit, quod ille gloriosus Angelus manu tenebat quandam a litteram per Sanctum Paulum ordinatam et scriptam, et ipsa Beata prædictam litteram legendo dicebat : Anima a me dilecta, quæ tantum bene te gubernasti in fide a me tibi data, et ipsam sic augmentasti et bene conservasti et in perfectionem posuisti lapidis pretiosi, recepisti formam pulcherrimam puritatis in mea veritate, quæ respondet intentioni divinæ caritatis. O anima, ab æterno habui intentionem, et per amorem exvisceratus fui, ut te haberem ad voluntatem meam : ergo fac, quod stes firma et sperans in amore, quem semper

D AUCTORE IO. MATTEOTTI.

Datur et alius Angelus ex 4 choro : E

quo habita et effectu hic apparet. F

Seta

Episto a per S. Paulum ad ipsam dicitur.

ACTORE IO. MATTIOTTI.

A per tibi habui ut esses in mea custodia. Recipe caritatem, que semper tenet tuam mentem, ut nullum aliud negotium te impediat in tua via. Anima, sentias bene in quo ego te oblectavi : ponas in medio iustitiam, cui te congregavit mea manus : recipere meum vigorem, cum quo habebis forti iudicem : nam ego tibi do magnum favorem. Sis fortis et animosa, et cor tuum mecum sit : tecum ero in omni re, et semper dabo requiem : esto semper avisata ut non possis decipi, et in rebus per te fendis adhibe temperantiam. Fac quod sis sine mensura in mea conversatione : nam meum praeferre dat talia amoris signa : totam animam liquefacit, quando meum sentit amorem : facit ipsam domesticam, et in meis secretis sensibilis, et istud est indicium illius anime, que veritati respondet, quia tanquam cera liquefit. Anima, ex quo es ducta ad istud ut intelligas mea secreta, nunquam te ipsam securam facies quousque te mihi submittas. Satis mihi placeat, quod obedientia sis facta cupax : fac quod sis prompta et animosa, si vis esse victoriosa : persevera in meis beneplacitis, et invenies res pretiosas : manus tue erunt innocentes, et cor tuum mundissimum et submissum obedientia et amore plenum : amovabis te ab omni vapore, nec ullum recipies infectionem : eris levis et ardore plena. Anima, inflamma te meo amore, et erit facile tui iter, et poteris leviter ascendere in montem et representare te vero Deo. Iste est ascensus Prophete in suo sensu, cum dicit, Quis ascendet in montem Domini? Tu ascendes amore meo. Anima, que ex a me dilecta, meis beneplacitis semper consentias semperque sis pura et munda, ut possim in te quiescere : nam meum gaudium et mea requies est semper te invenire in me quiescentem. Semper tuus grandis zelus se firmet cum intentione, ut mihi placeat : sis firma et stabilis, et comprehendas meam voluntatem : fac quietam tuam mentem, et sis firma in voluntate mea, continua te cum mea pace, et semper clara erit tua mens et tuus intellectus erit transformatus : meas res bene repones, et semper te mecum unitam servabis : perdes activa virtutes, quia voluntatem tuam non operaberis : exinde solam ardorem capies de flamma existentem, et ideo sine corde te invenies, quia illud semper mecum statit. Anima, ex quo te mihi reddis, signum est, quod vis me relinere, ideo te celesti modo gubernas, et tua conversatio semper invenitur in meis intentionibus. Anima benedicta, fac ut bene intelligas istam sacram litteram, que ad te missa est, in dolos esse bene unita cum obedientia preciosa, que te facit dignam tali superna gratia. Et quando hae Dei familia praedictam litteram coram suo Patre spirituali legebat, totum, quod lectum erat in ea, volebat de charta, quam praedictus Angelus in manu tenebat. Fuit autem praedicta visio anni Domini MCCCXXXVI, de mense Novembris.

Ps. 23, 33.

lecta coram Imperatorio.

Ab Ecclesia S. Pauli domum revertitur in eorum perrevertans.

a b

c d

chiis supra pectus ad modum Crucis retentis et oculis D in caelum levatis, non loquens sed rectissimis suis pedibus incedens usque ad Crucem, que posita est in media via in memoriam consecrationis illius Ecclesie, semper veniens in extasi, et ita solide ambulabat, quod ejus pedes non nisi recte ponebantur : nec mirum si recte incedebat, quam divina gratia ducebat e. Fuit autem praedicta visio anno Domini MCCCXXXVII, de mense Januarii, in vigilia Conversionis Sancti Pauli.

a Agnetem, Catharinam, Jacobillam, Augustinam, Fernam, inquit Angelorum, lib. 5 cap. 10. b A tempore matutino, inquit eadem, usque ad horam Completorii. — c Quasi respondit, ut est apud eandem. Deus Pater omnipotens, quoniam sic placet tibi, fiat voluntas tua. d Italicus est. Latini cito dicunt : Francis quoque, Presb, praeiudicis ac paratus est. — e Ad dicitur loco praedicto. Cumque ad suos sensus revertisset, quaevis admiranda, uli esset, et que hora foret : cui juvenula ex suis una, Catharina Guidoliti nomine, Redimus, inquit, a S. Paulo, habet, et Urbis porte vicinior sumus, ac jam nox ingruit. Tunc illa : Ignoscat vobis Deus, cur non citius me appelleratis? Itaque praeserta post istiusmodi raptus debilitate, suarum illarum unita brachis, domum redire perrexit, tanta vultus claritate refulgens, ut oculos in eam non possent intenderere.

VISIO LXIX

Omnipotens Deus volens ampliare suas gratias in hac Beata, voluit quod ille secundus Angelus intaret suum a favoritum, quod primo faciebat de matassis et globis, et aptabat unum orditorium ad orditorium telam solemniter, dixitque ipsi Beata : Incipere volo et ordiri unam telam centum ligaminum, faciam vero aliam b [sexaginta et aliam] triginta ligaminum. Et vox Angeli loquentis huic Beate erat suavissima, cui Beata apparebat ipsam venire ex longinquis partibus. In illo vero orditorio, quod ipse Angelus ordebat, aliqui canes c et gatti impediabant ordinem florum illius telae, per quod denotabatur contrarietas. Cujus rei causa ille Angelus ostendebat se habere laborem et tridum : sed quamvis sic se ostenderet, nullum tamen tedium habere poterat : quia Angelus non patitur. Et quando Christi ancilla aliquam generalem correctionem suis in Christo Filiabus faceret, vel omnibus vel aliquibus praesentibus, illo tunc tempore iste Angelus nihil in orditorio faciebat : sed attento vultu stabat tanquam verus obediens. Adhuc etiam quando haec a Deo dilecta ducebat suum cultum d generalem, omni e sero antequam iret ad quiescendum (sicut semper sui moris erat) praedictus Angelus stabat attentus, nec aliquid in praedicto opere faciebat. Item quando ancilla Christi dicebat Officium septem Horarum Canoniarum, sive de die sive de nocte, praedictus Angelus stabat totus transformatus in Dei humilis : quo tempore inexcogitabilis videbatur splendor supra caput dicti Angeli ad modum unius columnae ascendentis usque ad caelum, et tamdiu hoc durabat, quamdiu ipsa Dei familia dicebat Officium septem Horarum Canoniarum. Habebat item ipse gloriosus Angelus, dum ipsa Beata Officium dicebat, oculos fixos in caelum. Etiam erat huic Beata iste secundus Angelus quasi quoddam speculum, in quo amplius et perfectius comprehendebat praesentia et futura, quam in illo Angelo, de quo superioris dictum est : et similiter alia beneficia exhibita huic ancillae Christi, sulphora et perfectiora sibi dabatur in isto Angelo, quam in primo : licet ipsa Christi familia respicere nullatenus posset in illum gloriosum Angelum : nam ejus splendor erat lucidior splendore primi Angeli, intantum quod solis oculus ipsi Beate apparebat quasi quaedam nubem obscura respectu claritatis dicti Angeli. Fuit autem tale exercitium praedicti gloriosi Angeli anno MCCCXXXIX in die Assumptionis Virginis Glorioso.

E Angelus ejus secundus telas suas orditur :

b

c

d e ut certis spatiis actionis ceceus ab opere,

F

et pra priori Angelis eadem utis.

Lavoritium

a Sic Itali Francisque singulariter dicunt, quod Latini plurae litteras vel epistolam

VISIO LXXIII

Cum semel Christi ancilla vellet visitare Ecclesiam S. Pauli in vigilia Conversionis eiusdem, duxit secum plures ex suis in Christo a Filiabus. Et cum genuflexa coram majore altari staret et preces Deo funderet, rapti sunt in extasim per unguam b temporis spatium. Ipse vero suus in Christo filii angustabantur, quia nox veniebat, et ne ciebant quemadmodum debent facere : non enim audiebant ipsam beatam Matrem a suis visionibus amovere. Sed benignissimus Dominus, sicut in similibus ipsi Beata subveniebat, fecit dici per unam vocem spiritui ipsius Beate, per virtutem obedientiae reverteretur ad Domum c : qua d praesto surrexit, bra-

a Id est, opus sui laborem unde et deducitur : Italis communis nunc lavoro. — b Hac in cyrographo defusca ex prima visione

A visione restituntur, cui hac visio ad calorem anticipata subnecatur. — *c* Per modum dixerunt re terrena hoc accipitur pro fricis coherentium sibi filamentorum et quasi sese inferniordentium, quod de canibus ad felibus (Gallos Itali vocant) dicitur: unde et inter Tonesones eadem similitudine canum atque calorum utimur, cum de linguosa familia verum est — *d* Ea formula scilicet, qua ante sacrificium Missae, Henricus in Prima ac Comptorio Ecclesiae utitur, Coniitior Deo: culpa autem, qua inter personas religiose recepto, dicitur pro confessione culpae. — *e* *Et est*, quovis vesperae, juxta vulgarem linguam idololatriam notissimum

VISIO LXX

Quodam alio tempore in die Nativitatis Domini, cum Dei ancilla recepisset sanctum Sacramentum Corporis Christi in domo Congregationis Sororum, et post praedictam Communionem fuisset rapta in extasim, et vidisset coelestem Reginam Filium Dei tenentem in brachiis; ipsi beatae familiae anhelanti et totis visibus petenti, ut ipsa Dei Mater suum Filium sibi in brachiis tenendum concederet, Dei Genitrix [respondit] se alio tempore concessuram. Sequenti vero die, cum ista a Deo dilecta ivisset ad ecclesiam Sancti Laurentii extra muros, causa visitandi corpus Sancti Stephani, et serum duxisset aliquas ex suis in Christo Filiabus; et cum in reditu de dicta ecclesia venisset causa devotionis per ecclesiam Sancti Joannis Laterani, et coram majori altari staret genuflexa, fuit rapta in extasim: et habuit ibidem Dei Filium in infantili aetate in suis brachiis. Et potentia divina praesto eam fecit surgere, et sic in extasi permanentem venire usque ad ecclesiam sanctae Mariae-novae, tenens puerum Jesum in brachiis: ad modum quo solent matres tenere parvulos filios; ambulans rectissime et plane melius, quam si fuisset in suo naturali sensu, cum tamen semper esset in extasi. Et postquam dictam intravit ecclesiam, fuit ibidem per aliquod temporis spatium, diem nonnulla verba et factus aliqua signa, quae hic non ponuntur: quibus peractis, reversa est ad domum suae habitationis semper in extasi, brachiis tamen non sic positus, sicut ante. Et talis visio fuit anno Domini *b* *ve*cccccxxx, in die sancti Stephani.

Acceptum in brachiis Iesum infantem.

usque in basilicam S. Mariae Novae portat.

a

b

Tredidit Fr. Bepolito puerum Iesum.

ipsumque in filium suum recipit.

c

a Ponitur autem in Italico textu, quo usi Anguillara ita scribit libro 1. cap. 11: *De* illaque succibus suis, ut adveniret Fr. Hippolytum, tunc monasterii illius Praeorem, atque intus ante ferreos cancellos substitit sub eorum portis ante unum principem. Venit ille, cancellosque aperuit, ipsoque ad altare propinquans ei narravit, promissum sibi die praecedenti fuisse, quod ante brachia sua portandum reciperet infantem illum, Dominum suum; quem tunc in illa templo vellet deponere: simul et brachia ad Hippolytum tendidit, quos infans transiit, sic ut inus. Vide ut illum mibi restituas, cum Dei voluntas fuerit, atque ita junctis manibus in extasi mansit. Rogaverunt autem frequenter ipsam adhuc in mari domo munitum Hippolytum, ut ab ea in filium spiritualiter admitteretur: quod illa ex vera humilitate semper repuarat, non convenue ut homo religiosus matrem nominaret peccatorem, quibus erat ipsa: tunc vero eandem iterum quendam postulantem respondit. *Modo* te recipio in patrem, in fratrem, in filium. *capite* dicto reversa est domum in eadem extasi perseverans. — *b* Qui nostro calculo tum adhuc numerabatur 1439, sed post decessum, ut alibi dicitur

VISIO LXXI

Cum quodam semel Christi ancilla staret in sua cella et in suis propriis naturalibus in die, Deus Omnipotens sibi revelavit aliquid operis suae justitiae: itaque sibi fuit ostensus quidam Clemeus existens in articulo mortis in magna dignitate constitutus, et ipsa Beata suis corporibus oculis vidit dictum Clemeum multis plagis vulneratum et horribiliter fuentem. Et stans stupefacta et admirata de tali visione, dubitans ne esset illusio vel suggestio diabolica, quia non ad plenum cognoscebat dictum Clemeum, quaedam vox divina a caelo descendens sibi dixit: Iste est talis, qui se damnavit, simoniae se tractando propter honores temporales Ecclesiae: et ideo ab eo inferitur tempus vitae corporalis, quia concessum fuit sibi tempus [vitae] spiritualis, ut posset se juvare: et noluit intelligere in sua infir-

Revelatur ei Urael Monasterii dominus

mitate revocationem sibi factam, dilatando usque ad punctum extremum suam confessionem, et permisit se prodi infectioni sui amoris, quia mori volebat. Et venit unus Sacerdos ad eum, cui ipse infirmus dixit de sua simonia, non tamen in Confessione: praedictus vero Sacerdos ductus pusillanimitate et timore consanguineorum infirmi, ipsum dimisit sine Confessione et sine bona dispositione. Infirmus ergo remansit in illa damnatione, et moriens, fuit iudicatus ad poenas aeternas, sicut isti Beatae postmodum monstratum fuit: cuius nomen et tempus pro meliori parte tacentur. Locus sit Domino, cuius iudicium semper metuendum est.

D AUCTORE JO MATTIOTTI a ob dicitur ad extremum penitentiam.

a Anguillaria hac referens lib. 5. cap. 1. v. *videt*: Attonita Sancta, cubiculoque egressa, narrauit Agneli filiae et socio suo haec omnia: et volens ex caritate visitare infirmum, si forte juvare eum posset, praedictam Agnelum assumpsit comitem: ipsumque sic in lecto reperit, ut fuerat sibi in visione monstratus, sed inuane apud auxilium vel consilium, ergo reversa est consternata animo: completaque in camera oratione dixit Agneli, Dominum illum in inferno sepelendum.

VISIO LXXXII

Quodam alio semel Deus volens per suam ancillam ostendere, quanta cum reverentia fideles debent stare ad audiendum Missam, quodam mane postquam ista Deo devota in dicta capella recepit sanctissimum Sacramentum in majori altare, in elevando illud in ecclesia S. Mariae in Transtiberina, istius Dei famula Pater spirituales, dum ipsa esset in extasi mobili, confusus in Domino, praesentibus omnibus sibi dixit, quod per virtutem sanctae obedientiae iure ad videndum sanctissimum Sacramentum, et ibi staret quamdiu Dominus permitteret. O admirabilem divinam permissionem! veris his fuit in extasi existens Christi ancilla manibus junctis coepit ambulare, dum genuflexa est prope introitum dicte capellae, de quo loco vix potest videri altare majus praedictae ecclesiae: et ibidem genuflexa stetit quousque Sacerdos fecit concionem: postmodum surrexit, et reversa est ad locum, in quo prius steterat, quae omnibus videntibus fuit causa magno admirationis.

In extasim raptam jubetur altare adoratum dicam hostiam. E

VISIO LXXXIII

Item quodam semel dum post receptionem sanctissimum Sacramentum Christi famula in capella dicta fuisset rapta in extasim immobilem, quodam vox suavissima de caelo dixit eidem: Ego sum ille amor, qui vobis omnibus deo vitam, qui genus humanum sustineo et gubernao. Ego sum illud Verbum, quod pro vobis carnem sumpsit, et novem menses in utero Virginali me reclusi, et inde humana carne sumpta, in mundo conversatus sum, injurias atque poenas plurimas pro vobis sustinui: et tamen a meo Patre nunquam abscessi, sed semper cum eo steti, et obedientiam sibi observavi, et meum sanguinem sparsi, et vos omnes reformavi, et meum Corpus et Sanguinem in vestrum cibum converti, et omnia haec feci ut animas vestras renovarem: quae si sunt purae, et me recipiant, ego totum meo s triluo, et eisdem gubernao per animosam et firmam fidem, et impleo ferventi caritate, et eas transformari facio per amorem, in quo summa felicitas: eas sustinet et gustare facit bona divinitus eis data. Illa anima, quae est vere humilis, semper est contenta de omni re, quae sibi advenit, nec contradicit voluntati Creatoris, qui eam ardere facit igne sui amoris et aliud facere nequit. Istis verbis auditis, reducta fuit Christi ancilla ad extasim mobilem, et haec dicebat verba loquens suo Sponso: Tu es ille, qui me defendis et sustines, et mihi das vitam: sed ex quo voluisti pro me carnem sumere, et cum hominibus conversatus fuisti, et tamen amorem me fecisti sentire, dulcissime Jesu, gratiam prebe, ut semper tecum

Reverantur et caelesti voce Christi erga humanum genus amor et beneficium.

f

Agere: non enim convenit Imperatoriz Majestati in loco fetido habitare. Et ideo volo ipsam revocare, ut sit semper mecum unita, et stet in novo pascuo mecum in tota sua vita.

VISIO LXXXIX

Cum semel ista Deo devota staret ad audiendum Vesperas solemnitate Corporis Christi in ecclesia sanctæ Ceciliæ in regione Transiberina, fuit raptâ in extasim immobilem, et audivit quandam celestem vocem sibi dicentem: Ego sum ille amor, qui repondeo meæ (sponsæ) amanti me, ipse amor me vocavit, et ego me dedi sibi, in Sacrificio me ostendi, ut vos omnes possim consolari. Semper vado querendo illam, quem suo defectu perdidit, quod redeat ad summum locum, in quo erit sua delectatio, et faciam ipsum intelligere quidquid pro eo feci. Faciam ipsam esse humilem, et mea operante gratia, ipsum faciam stare sub meo vexillo, et tantum dabo sibi gaudium, quod non possit extimari. Con titum ipsum in sancto timore Filiali, et eam prudentia faciam ipsum conversari, et quod dona sibi data non permittat sibi furari.

VISIO LXXX

Cum alio tempore Christi ancilla staret in sua camera noctis tempore sacris meditationibus suo more dedita, fuit raptâ in extasim immobilem, et audivit nam suavissimam vocem sibi dicentem: Amor divinus ego sum, qui me amanti cor aufero et mea gratia impleo, et in meo amore accendo: ipsum facio sentire et dulcedinem gustare, et magnum impendo exercitium, ut sit indeficiens. Ipse vellet videre ea que in se ipsa sentit, et in his, que ipse gustat, vellet se invenire: facio eum ardere in amore, in quo facio eum alienatum, et nascit in quodam loco. Semper cogitat quid debet facere, ut se possit ordinare, ut placere possit illi, qui tantum eum dilexit. Vellet res ab eo possessas despiciere, sicut sunt despiciendæ, et semetipsum iterum despiciere, ut se unire possit cum illo, qui eum amavit.

VISIO LXXXI

Postquam quadam die Christi famula recepit sanctissimum Sacramentum in dicta capella, fuit raptâ in extasim immobilem, et audivit quandam divinam vocem sibi dicentem: Ego sum amor virilis, qui traho animam ad supernas visiones, et excito in eam desiderium videndi illum, qui eam creavit: quem postquam prospicit, non vult recedere, sed in eius conspectu semper stare, et cum spiritibus Seraphicis eum speculari. Permanet in desiderio videndi divinum amorem et videndi illum pulchrum actum, qui fit in illo pacto: et vult spiritus a Deo factus se implere divino amore, qui omnia licet et non fuit factus. Illa est quedam mansio, que semper permanet in unione, et est ita magnus splendor, quod implet omnes animas ibi existentes. Ille amor est tantum fervens et est quoddam instrumentum omnibus agentibus in suis Officiis ex amore sibi dato, quod omni hora eas suscitât ad laudandum et re-gratiandum et benedicendum Deum.

VISIO LXXXII

Alia vero die, dum ista a Deo dilecta recepisset sanctissimum Sacramentum Corporis Christi in dicta capella, fuit raptâ in extasim, et illa in Dei amore ferventissima Magdalena sibi dixit: O anima pauper-cula, retine gratias et dona tibi data, et semper

cogita a quo procedunt, qui te facit inebriari et in seipsum transformari, et in supernis suis bonis: ex quo jam es transformata, et in tot bonis es retenta, fac quod sis provisa, et in te ipsa bene sentias, ad hoc quod ingratitude te non aggrediat, et ignorantia etiam tibi non noceat, que potest dejicere et facere venenosam. Semper sis provisa, nec permittas te decipi: recipe exemplum hominis inimicati: claudit domus sue ostia, insuper et vallum facit, ne inimici ipsum aggrediantur: deinde animosior effectus, armatus exit in plateam, et viriliter invitat inimicos ad conserendum manus, et eos despicit, qui sunt sibi contrarii. Eodem modo se gerit anima, que in divino filit amore, et est ex ipso inebriata.

VISIO LXXXIII

Quadam nocte, dum hæc Deo devotissima staret in sua camera sacris meditationibus suo more dedita, fuit raptâ in extasim immobilem, et vidit in quadam benifica visione existens quasdam litteras scriptas, quarum tenor hic erat: Igneus amor ego sum, qui me amanti cor incendio, et sibi reddo intellectum cum veritate visionis, et videt de quo factum est, et intelligit quanti pretii est: intelligit ea que fecit, et comprehendit suam potentiam, et adhuc comprehendit ill, ad quod est venturus: et se perdit audaciam, et suam apparere, et semper verecundatur respiciens in Deum, nam [rogat] se subertum tam vilibus rebus. Adest etiam sæpe purum apparere cum corporalibus sensibus, et talis sensualitas se inclinât rebus placibilibus. Adhuc etiam tentationes eum falsis cogitationibus et anima se videt inclinât, tamen non potest se explicare [sibi] que deberet damnare, et invenit se dereptam a sensualitate: ponit se in fragilitate, et efficitur tantum vilis et verecunda quod nescit quid facere debeat. Perdit omnem audaciam, et incidit in odium sui, et quarit vindictam et justitiam rerum, quas in se videt. Petit etiam remedium ab illo, qui ei potest subvenire.

VISIO LXXXIV

Alia vero nocte, dum ista Deo dilecta esset in sua camera suo more meditando, fuit raptâ in extasim, et sic stans S. Omphreus eidem dixit: Quantum est tristis amans qui non sequitur amorem! amor venit ad ipsam, et ipse alibi quiescit. Quantum est tristis et dolens, qui non revertitur ad amorem Christi, qui nobis ostendit vitam! Talis ponit suum amorem in rebus terrenis, ex quibus sæpe sentit magnum dolorem; præsertim quando est perditus et miser; et non advertit, qual talis res non sunt permanens. Confidit in amicis et consanguineis: expendit cum eis omnia sua, et nihil sibi remanet: finaliter invenit, quod perdit tempus, quod in ejusmodi rebus exposuit, remanet dolens, miser, et tristis, et invenit se a pedestrem, quod posuit spem in illo, qui nihil erat, et magna tristitia eum sequitur, propter illum quem amavit eum magno supplicio et labore. Ipsi consanguinei et amici eum lapidant et faciunt desperare: et iste amor miser, cui se subjecit, eum fecit tantum vilem et servum suæ sensualitatis. Posuit suum amorem super quemdam rannum vilem, qui eum eorum fecit nec eum videre permittit. Iste tristis et miser amor, qui stat in tali labyrintho, est similis molendino, quod nullam habet requiem: mundus etenim, cui se totum commiserat, eum prodidit, et sic remansit pauper de his, que semper ipse amavit. Amici eum dimiserunt in sua paupertate, et consanguinei eum deseruerunt, nec solam vitam sibi dimiserunt: et sic remanet stuperfactus

D
ACCTORE
10. MARTIO 1711.

Quomodo
Dum amans
humilis pat
per cognita
in utilitate
proprie

E

1. Omphreus
explicat infel
licitatem
amoris
mundi.

a

Amor Christi
in Eucharis
13

Efficitur
dum amans

Consideratum
quomodo
amoris
cum amato.

1. Maria
Reya dicitur
pauca
amoris g. h. e. o
1. 1. 1.

A factus, et nescit cui se liget, et est similis homini stanti prope arenam, quæ de suo more labitur de plantis pedum, quod homo non sentit. Et iste, cui hæc accidunt, tactus dolore cordis procedit ad sceleram, et est similis mari tempestuoso. Ergo o tristis et dolorose amor, fac quod tibi bene providens, et noli tibi assumere tale consilium, quod te faciat submergi: ama bene eum affectu, et noli dimittere amorem Christi: nam qui ipsum pure amat, nunquam tristis efficietur.

AUCTORE
JO. MATTIOTTI.

a Metaphora est trarslata ab equilibris ex equo præter spem dejectis, ad quorundam improprorum curiam spes nostras intercedentem, et velut homi destituentem.

VISIO LXXXV

Quodam die, dum ista felix anima in capella supradicta recepisset sanctissimum Sacramentum Corporis Christi, fuit raptâ in extasim immobilis, et audivit quandam divinam vocem sibi dicentem: Ego sum amor fortis, qui facio animam velocem, et eam pono in vera fornace, noli anima se reddi nitidam, et intendit veritatem. Tale quid accedit animæ, quale accedit lune, quando illustratur: nam amor facit eam pluricapitâ et omnimode ferventem; facit eam transformari, et eam ponit supra eorum et in tali firmitate in excelsa Deitate facit eam incendi ab amoris fortitudine, et dat sibi talem colorem et tantum pulchrum ad videndum, album et rubrum, inquam: albedo est puritas, et caritas rubedo. Iste amor est tantum fervens qui d tenet animum accensam, et vivendo mortuam; et hoc propter magnam vim necesse caritatis, in qua quantum anima est profundior tantum in Deo amore est altior semper eum vera humilitate; que cum aliis virtutibus bene consistit ad faciendum animam sursum levari et suo Deo complacere. Post hæc Sanctus Petrus eidem dixit: O anima, que te posuisti ad orandum, et es sursum elevata ad supernam Majestatem, fac quod sis bene advisata, sicut facit columbus non domesticus, qui suum nidum in altum ponit, ut a truncantibus non a degustetur: pone tuam puritatem in prudentia firma, et fac quod semis ostendere res a Deo tibi datas: habu mentem celestem et in Deo bene positam, et sis sombis aquilæ, que illiciter respicit solem, et in tali perseverat visu, et lux solis eam non offendit.

Quomodo anima accendat et subvertet ad Deum

R

a

C

a Compositum est Combedu quædam Fructu gaster Teutonicus wonslen, verwonslen dicunt caritate, dissipare, frangere contempere.

VISIO LXXXVI

Quodam alio semel, cum ista felix anima post receptionem sanctissimi Sacramenti Corporis Christi in dicta capella fuisset in extasim immobilis raptâ, quædam vox divina maxima eum suavitate eidem dixit: Ego sum ille amor, qui semper recipio amorem: et amor humanus, quem reddunt sanguis meus, per obliquum necedi iter: sed illum ad me reddens, et facio ipsum transformari in mea luce plena, facio ipsum gaudere de essentia divina, et pono eum in sua sede in illo magno splendore, et reddo sibi tale confortamen, quod animam semper in amore inclinat. O anima pauperula, que es tam minima, et es posita in tali altitudine ab essentia divina in hac pa luce, que te facit inflammari, ejus tua puritas non habet capacitatem: et ideo in tanta altitudine tu non potes perseverare, ubi est tantum confortamen, quantum nunc tu non potes gustare, O anima pauperula fac quod sis bene provisâ, confortare in tuo sensu et exterius noli ostendere.

Quomodo humanus amor dirigit ad Deum revocet.

VISIO LXXXVII

Quodam mane, cum ista Deo devota recepisset sanctissimum Corporis Christi Sacramentum in dicta capella, fuit subito raptâ in extasim immobilis, et sic stando audivit quandam divinam vocem sibi dicentem: Anima esto attenda, et responde te vocanti, et habe cor præparatum ad recipiendum amorem te amantem, qui te tantum exaltavit superius in cœlis, et tantum te inflammavit, et tot de suis bonis tibi dedit: ipsemet te a gubernavit de suis dulcibus oculis, et confortamina dat, que sunt sine ullo fine illi animæ, que est virilis et firma in bono proposito. Anima esto bene prompta ad respondendum divino amori, qui te elegit in sponsam, et de suis jocalibus tecum libenter vult in partiri: ille sua gratia te fecit pulcherrimam, et te posuit in loco supremo, et suum jocale tibi dedit Jesum Christum ejus filium, ut ab eo addiscas illa, que sunt facienda. Anima, tu bene respice ad illum tantum Dominum, et spes te inducet, ut induaris ejus vestibus. Anima, semper te spectare in isto summo et indeficiente bono: esto virilis in rebus per te agendis, et magnanimitas te faciet sibi presentari: fac quod bene te induas in amore Jesu Christi, qui tibi dedit suam gratiam, et omnimode se disposuit, ut te ipsam liberaret.

Adhortatio ad amorem reciprocum

a

a Id est, sustentavit et contrivit, ut ubi jam dictum.

VISIO LXXXVIII

Alio die postquam illa felix anima recepit sanctissimum Sacramentum in dicta capella, fuit raptâ in extasim immobilis, et quædam divina vox ad eam dixit: Anima, que es elevata ad cœlos superiores, et posita in tali altitudo, quam non potes in toto videre, et istud mobilitatem, quod sentis, adhuc non potes sustinere, quanta est tua vilitas et tua audacia, quæ vis hoc retinere: respice tuam parvilitatem, nam es pauper et mendicet. Altitudo, in qua est posita anima tua, te facit tantum audacem: sed respice ad harum rerum factorem, nam ipse habet modum, ut te faciat sui pluricapitâ et suo amore necensum: facit te transformari in isto magno colore. Valentur tibi res novæ, qui amor te constrangit, et tibi rigua dedit que te faciunt inflammari? et si sibi hoc placet facere, cum teneto reddere rationem? Facit suum velle: nulla anima velit se impedire, que videt ipsum vel sentit, et noli nimium videre: sed semper stet unita cum ipso summo bono et ejus voluntate, et in eam stet semper remissa: nam ipse omnia bene fecit.

Quod non debeat velle continuo manere in vilitate.

F

VISIO LXXXIX

Cum Christi famula quadam nocte staret in sua camera sanctæ meditationi dedita, fuit raptâ in extasim immobilis, et S. Catharina sibi dixit: Anima esto attenda, et intellige actum, qui tenetur: respice illum, qui te expectat, et vult recipere. Respice illum pulchrum actum, quem tibi ostendit: habet enim brachia extensa, et vult te amplecti. Respice modum, quem ego teneo: habeo caput inclinatum cum oculis flexis, sto cum brachiis plicatis, et in pectore divino me projecit, ut dilectus me amplectatur: modo septio confortamen et sto glorificata. Anima, que tuo bono fuisti nata, non te destruant mala facta, nec nunquam sis divisa ab isto dolere amplexu.

Quomodo debet Deum amplecti.

VISIO XC

Quodam alio semel, postquam Dei famula in dicta capella recepit sanctissimum Sacramentum, ut sui

moris

*Conditio-
nes
certi et puri
amoris.*

A moris erat, fuit rapta in extasim immobilem, et audivit divinam vocem sibi dicentem : Anima, esto fidelis in extensa puritate, si vis sentire de hoc bono : et si vis rectificari, habe amicitiam cum amore, qui est largus et liberalis, et aperiet tibi cor, et dabit potentiam accensam cum solenni timore, et tuus intellectus habebit visum. Humilitas cum amore dant intentionem rectam : spes firma est philocapta a Domino : postquam [autem] est philocapta, efficitur obediens, et totam se remittit in amoris voluntate, et nihil aliud sentit : quia totum se amori dedit, et omnem suam curam in ejus benefactoris beneplacito posuit. Ista nobilis anima, quæ se fecit fidelem et posuit se in mobilitate, ab amore se duci permittit et mentem habet quietam, et efficitur tranquilla, et est tota purificata et pacifica in Dei timore : et ipse amor ponit eam super eulo, respiciendo illum amorem, qui eam facit inflammari et accendi ex ardore : quando stat in illa abyssu amoris Jesu Christi, qui eam tenet et gubernat.

VISIO XCI

Quadam die, postquam ista Deo devota recepit sanctissimum Sacramentum in dieta capella, fuit rapta in extasim immobilem, et gloriosus Archangelus Michael eidem dixit : Anima, quæ es ducta, et posita in loco certo, respice tuum cor, et vide si est perfectum, et remove ab eo omnem vaporem et omnem rem infectam. Liga te cum amore, qui te faciet perfectam : respice Salvatorem, et suum magnum splendorem, qui te fecit exultare, et astu bono ad istum beatum locum venire, et ad istum ignem ardentem, qui ardet et non comburit, et spiritui inducit lætitiæ cum suavitate. Nunc gaude, o anima, et recipere lætitiæ, et reduce tuam mentem, et efficieris levior. Accipe hæc confortamina, quæ semper sunt duratura : et nos hoc bene scimus quia in patria semper stamus. Tu existis in veritate, o anima, et ideo sis plena de tali magno confortamine, procedente ex sapientia divina, quæ nos abundare fecit sua magna clementia. Ex quo tu præsens es, gaude nobiscum, sed non potes bene sentire pleneque, quousque venies ad extremum punctum. Interim sis timorosa, et in Deo confortare : nam Dominus te hic posuit et facit stare in hac altitudine et in tanta dulcedine quæ reddit tantum ardorem. Noli timere ea, quæ foris sunt : sed inveni qui te intelligat : sed numquam invenies intelligentem, nisi sentiat talem consuetudinem.

VISIO XCII

Quadam alia vice, postquam Dei ancilla recepit sanctissimum Corporis Christi Sacramentum in dieta capella, dum staret rapta in extasi immobili, gloriosus Doctor Augustinus eidem dixit : Anima, quæ es ducta ad tantam altitudinem, et ipse Deus a te abstraxit tantam immunditiam, confortare et habe securitatem istius magni amoris et dilectionis et delectationis, quæ te facit capacem. Respice illum honorem, qui tibi fit in isto loco, et datus est iste honor tibi de facto. Respice potentiam divine Majestatis, quæ tibi fecit gratiam, ut sis extra mensuram, nec dat tibi mensuram, quam in se mensuravit : retrahit ab omni malo animam, quæ : e totam in Christo disposuit, et se cum ista anima univit, et est in se remissa per veram humilitatem, et extrahit suum fructum a vera caritate. Ipsa vero caritas ipsam incendit amore, et omnes laqueos rumpit, et abstrahit omnem timorem, et ducit eam superius et amore perfecto facit talem animam iuperare in sua infinita altitudine. Ista altitudo infinita non potest aliunde

Martii T. II.

acquiri, nisi quod anima sit unita beneplacito divini, et nil aliud respiciat, nisi solum suum speculum, quod eam incendit et ponit [procul ab] omni societate. Anima paupercula, sta in isto confortamine : et ex quo non debes permanere in ista securitate, recipere eam ex consuetudine cum divina majestate. Anima paupercula, habe patientiam, quia est pulchrum jocale anima, quæ eam servat : fac quod sis bene provisus, nec possis eam perdere, sed sta semper unita cum Dei beneplacito.

VISIO XCIII

Cum quadam nocte Christi ancilla in sua camera nocturno tempore diceret Lotanus, maligni spiritus ejus sanctitati invidentes, eam per magnum perque multum temporis spatium percuesserunt. Benignissimus vero Dominus volens sibi premium dare, et ab illis tribulationibus ipsam aliquantulum recreare, eidem apparuit in sua sanctissima humilitate cum suis refulgentissimis plagis, et ipsa felix anima fuit posita in plaga sanctissimi pectoris Redemptoris, ubi vidit infinitam profunditatem summi boni, quantum Redemptori placuit ostendere sua transformate ancille. Et ipsa Dei famula per majorem partem temporis fuit tormentata a malignis spiritibus sed per totum illud tempus usque ad vigesimam horam diei summo cum júbilo stetit in Salvatoris pectoris plaga, ut dictum est. Et benignissimus Dominus suæ dilectæ sponsæ dixit : Anima, quæ es transformata in profunda caritate, ego te redemi et posui in meo pectore, insto tibi in ista magna abyssu luce, in qua tu stas fundata, quæ tibi ostendit viam ut semper stabilis et firma : de qua quanto magis gustas tanto plus desideras, et quanto plus vides tanto plus tibi restat videndum : quia sicut curat principio, sic finem non habet : ideo quanto magis intras finem invenire non poteris. Habe memoriam firmam, et aspice potentiam, ne ulla res te offendat. Quando recordaberis istius rei sine mensura, in qua fuisti collarata, fac quod semper recorderis : omnem rem memoria remove : habe intellectum clarum, et respice cum veritate istas res tam veras, quæ tibi fuerunt date : pone rationem cum lumine veritatis, quibus rebus indiges, ut sis stabilis : habe fervens velle cum recta intentione : sis humilis et patiens et firma in me tuo Domino : tene mentem puram, et quæ incepisti frequenta itinera. Ego tibi feci comandum in rectitudine spiritus, tu illud fac fidele et diligens in omnibus : fac quod sis mansueta, et sequere summam pacem : fac tibi mentem quietam, et permansere in tranquillitate, et in me, qui te dilexi, semper habe firmam spem, et tibi dabo vitam maxime securitatis. Ista via tibi data, est omnimodo perfecta : scio tuam conditionem, quod non numeraberis sine timore, ergo vive in obedientia, quæ te reddet securam. Pone tuum pondus alteri, ut sic deviare non possis. Ego tibi dedi novam inventionem, fac quod eam scias recipere : ut sis bene consolata, modo poteris reverti : fac quod bene sciatur tua ora verba reddere ea, quæ tibi dicuntur : pone in eis memoriam et tuus spiritus sic semper auxili : non dubites de aliquo, quia non teneberis suspecta : confide semper in me, qui tibi meum amorem dedi.

VISIO XCIV

Quodam alio tempore postquam Christi famula in dieta capella recepit Corpus Christi, fuit rapta in extasim immobilem, et unus gloriosus Angelus ei dixit. Anima, firma te bene in amore tibi dato, et in superis bonis, quæ ipse tibi donavit, istius magni thesauri, qui tibi fuit presentatus : aere tuum intel-

D
AULTORE
IO. MATTIOTTI.

*Dei percussa
a diabolis
ponitur in
laete Salvato-
ris,*

*S. Michael
animam ipsam
ad percurre-
randum in
amore.*

*ibi que solamen
accipit et
solventur
monita.*

*S. Augustinus
expolit et
colligit illum
amoris divini.*

*Missio ab
Angelo Ioh.*

AUCTORE JO. MATTIOTTI.

A lectum et tuam capacitatem : habes firmam memoriam cum animosa voluntate : cave, ne sis ingrata et tuo Domino præsumptuosa : habes mentem firmam, et uni te cum ipso. Anima, respice bene, et cape tuam quietem in istis bonis supernis, quæ faciunt animam puram : confortare in amore, qui te potest consolari, ut faciat te possidere se ipsum Regem cælestem. Respice nobilem amorem, qui se tibi dedit ac plenum : animo, qui est vilis, præstat magnam quietem, et facit ipsum transformari ut ipsum Deum veracem, semper cogitando quomodo sibi debeat placere.

et remove te a valle obscura : quia ille te conducet, cui tuam commisisti curam. Respice semper ejus conspectum, qui te fecit sic pulchram et transformatam in suo amore : qui est Rex vitæ æternæ, qui te præbet tibi videndum, et te vult cum magno affectu et vult quod invenias tibi portum, quando venies ad standum hic sursum.

a Hoc titulo pluribus locis in Italia colitur Virgo Despava : et meminimus celeberrimam talis appellationis adem paucis ab urbe Genovesi millicibus a nobis aditam fuisse, Regularium, quos Scopelinos appellant, monasterio adjectum : in apographo nostro atloquin erat incarsala, quod correctimus. **D. F. Incovo.** nota

VISIO XCV

S. Paulus cum invitatur ad superna :

Quandam alia vice, dum Christi famula recepisset sanctissimum Sacramentum in dicta capella, fuit raptata in extasim immobilem, et gloriosus Apostolus Paulus eidem dixit : Anima, quæ fuisti invitata ad tantum solennitatem, quæ Deo regraviamur, respice claritatem, in qua es transformata : ipsa claritas superna te totam obumbrat : pondera ubi stas in amore divino, et divina Majestas tibi [dabit] gratiam ad plenum. Amor, qui te vocavit, in se ipso te submersit : ergo gaudere et latere de isto thesauro tibi dabo, et te remitte totam in hac luce tibi ostensa, et in ista infinita gratia, ad quam amor te conduxit. Liga te cum amore, et recipere de isto ardore, cujus ipso Dominus te fecit capacem. Præpara te bene, anima, ad ista superna bona, ad istos magnos thesauros, qui te hic expectant. Fac, quod sis humilis, animosa et fervens : nam iste Omnipotens te implevit suo splendore. Et prædictus Apostolus ducendo semper hanc famulam Christi, ad altum, suus spiritus vidit Dominum in sancta humanitate cum refulgentibus plagis. At Dominus cum magna hilaritate suæ ancillæ dixit, Anima, quæ es orlinata, recipere armia mea, tu a me es reformata, fit facias quod ego volo : tu dolens magna vexilla, fac quod vivas in amore, et meam lucem cum ardore faciam in te remanere. Anima me, o anima : anima, quia te amavi : præbe mihi confortamen, quia ego te confortatus sum : unias te mecum, quia ego me univi et semper consisto tecum, saltem fac quod tu me appetas : anima me, o anima, et vide infinitum amorem : nam pro te ego veni, ut te retraherem ab errore, et te ipsum transformavi in abyssum. Ut sis melius declarata, posuit te ista in luce et in isto magno dulcore.

Christus ad redamandum.

C

VISIO XCVI

Inuitatur ad contem. platonem et amorem Crucifixi.

Cum quodam semel hæc Beata nocturno tempore staret in sua camera, licet corporaliter fabricitaret, tamen ejus felix spiritus fuit raptus in unam claram lucem : et vidit Dominum Jesum Christum in sua sanctissima Humanitate, qui se ostendebat suæ sponsæ in illo modo quæstet fixus in ligno sanctissimo Crucis. Et quia ipsa ferventissima in Crucifixi amore stabat genuflexa, modicum longè ipsa cruce, ipso æternus sponsus cum sua dextera manu fecit signum suæ felici sponsæ, ut accederet propius, adstricta ad suos sanctissimos pedes : quos postquam tetigit et amplexata fuit, amplexavit summam vatem ut licentem, Anima, quæ fuisti vocata in ista altissima oblatione, Regina a Incoronata fudit pro te præces, et Redemptor tuus expectat te in cruce hic. Annua nimis dilecta, sis diligens ad veniendum, ipse te docebit viam rectam salutis æternæ, quam debes ascendere, et pone te in vera luce : amor te conducit, qui est tanti pretii. Respice ad summum dilectum, qui pro te tantum laboravit : respice ejus faciem, quæ est clara et pura : tu incede per viam rectam sine aliquo timore, et esto sibi semper fidelis,

Quodam alio tempore dum hæc Deo devota existeret in sacris meditationibus, ut sui moris erat, et postmodum raptata esset, et amplexa pedes Domini, quædam divina vox hæc sibi dixit verba : Hoc, quod vides, est figura sanctæ obedientiæ. Et vidit ipsa Beata quatuor rotas in quodam loco quadrato positas, in quarum medioerat columna, et singule rotæ erant ligatæ cum una catena ad prædictam columnam : quæ quidem catenæ erant insimul insertæ. In prima rota tales erant litteræ scriptæ a... In secunda vero rota iste litteræ scriptæ erant : Ego desidero [manere] in meo apparere, et in meis tenebris semper me revolve. In tertia vero rota sic erat scriptum : Vado quaerendo quod habeo, et semper me revolve et insitatam... invenio. In quarta vero erant hæc litteræ : semper desidero quod habere non possum, frustra me revolve in temporis perditione. In prima vero catena sic erat scriptum : Ego sum humilitas nobilis et perfecta, refræno primam rotam, ut teneat veritatem, nec se impat in vili apparere. In secunda vero catena hæc erant litteræ : Ego sum puritas constans et firma, non permitto secundam rotam volvi, teneo eam, nec permitto submergi. In tertia vero catena sic erat scriptum : Spes sum cum oculis firmis, teneo tertiam rotam, nec eam permitto in mari suffocari. In quarta catena hæc erant litteræ : Ego sum sapientia in bonis propositis tenendis, teneo quartam rotam, nec permitto eam inapediri. In columna vero hoc erat scriptum : In columna ista denotatur vera fortitudo, quæ est stabilita cum potentia tenendi, et sic teneo ligatas istas catenas et cum Deo firmatas. Erat etiam supra dictam columnam unum pulchrum altare paratum rebus necessariis, in quo sic erat scriptum : Ego sum mensa et altare paratum, cum omnibus parametis bene aptatum, et cum Sacramentis bene ordinatum, super fortitudinem bene firmatum ; fide, prudentia, caritate bærensia, et temperantia bene cæ extensa. Supra quod altare stabat unus homo sedens, et ille tenet obedientiam sanctam, et reddit rationem summo Deo de obedientia, dicendo : Ego sum et hancum rationis et veritatis, ad ponendum animas in via honestatis : ego sum minister veræ caritatis et confirmo amicus in ipsa caritate : reddo rationem Verbo divino, omnes rebus ad divinam amorem, ad quem pertinet iudicium rectæ rationis.

Repræsentatio symbolica obedientiæ.

E

F

bc

d

a Hæc dicit inscriptio per liberam concordiam. — b Forte necessarium etc — c Extensum. sic ut post, fide prudentia, simile aliquod epithetum exciderit et hic reguntur — d Ita appellatur mensa ad quam assident vel jubes jus dicitur, vel amplexibus rationes hauri : alius in vulgaribus linguis, etiam Teutonice, mensam scilicet generare significat. **hancum**

EPILOGUS

Dixit pluribus vicibus ista humilis Christi ancilla, quod de prædictis visionibus et revelationibus, quas ipsa habuit, semper firmiter se submittebat determinationi sanctæ Matris Ecclesiæ, cum qua et pro qua intelligebat et vivere et mori. Perlege igitur sollicite et rerum admirabilium investigabilis lector, et quæ legeris Deo gratias referens memorio

rio

A riæ commenda. Et ut præscriptorum omnium epiloga-
tionum sermo claudatur, quisquis superiora legerit,
finali consideratione pendat, quod ipsius beatæ
Matris a Deo electæ, tanquam ejus sponsæ, beatæ
Franciscæ mirabiliter facta conversio, efficacia in
verbo divino, sublimium prerogativa virtutum (ut in
ejusdem visionibus et revelationibus apparet) prophæ-
ticiæ spiritus cum maxima scripturarum interpreta-
tione et aliarum virtutum sublimi inmissione, non
sine ejus meritorum abundantia et cœlestis gratiæ
inundatione sibi concessa sint. Istius igitur a Deo
electæ finitis visionibus et revelationibus, incipiunt
triumphales conflictus, quos ipsa Dei ancilla exercuit,
dum viveret, cum malignis spiritibus.

LIBER III

Conflictus S. Franciscæ cum demoniis. In-
ferni pœnæ, aliæque eidem revelata.

CAPUT I.

*Dæmones variis modis et formis S. Franciscæ
molesti.*

In nomine sanctissimæ Trinitatis. In illo principio
quando ista Dei famula cepit habere visiones mali-
gnorum spirituum, venit de more suo ad eam hostis
humani generis in forma unius eremitæ, in tali pau-
pere habitu, et cum barba longa, baculum retortum
in manu gerens. Ipsa vero Dei ancilla cognoscebat
ipsum esse dæmonem, stupens et tremens, ipsius
maligni non potens pati visionem, suam intravit ca-
meram. Ille vero hostis humani generis in prædicta
forma stabat in a Sala ipsius domus, et loquebatur
cum ipsius cognato Paulotio. Et quamvis ipsa Dei
ancilla staret in camera, tamen mentaliter videbat
illum, quamvis niteretur se celare: et sic existens
ista Beata cum maximo tremore et pœna, ejus cog-
nata Vannotia ipsam interrogavit quid pateretur.
Ipsa vero ne secreta Dei manifestaret nihil sibi ma-
nifestum fecit. Perseverante vero ipsa Dei famula in
oratione, recessit ille nequam spiritus, neminemque
in aliquo nocuit b.

2 Quodam alio tempore cum ipsa Dei ancilla noc-
turno tempore existeret in sua camera in sanctis
exercitiis, malignus hostis eam recepit violenter, et
portavit in quodam ambulatorio posito supra viam
juncto cum prædicta camera, et eam tenebat per ca-
pillis pendentem supra viam, et sibi loquebatur mi-
nando aesi ipsam vellet in viam projicere. Ipsa vero
per aliquod spatium temporis sic existens, sed tota
confidens in Domino sine aliqua dubitatione, divina
voluntate sic operante, se invenit positam in quo-
dam alio loco tutam sine periculo. Post quod bellum
sic habitum, ipsa Dei famula sibi mutilari fecit e
treccium, per quam ab humani generis inimico, ut
supra dictum est, tenebatur.

3 Quodam alio semel volens Christi ancilla cum
sua cognata Vannotia visitare Ecclesiam S. Joannis
Lateranensis, quia nimium diligebat solitudinem,
ambulavit per quamdam viam remotam, quæ vocatur
d Merolana: et dum approximaret se Ecclesie
S. Petri et Marcellini, fatigata e ex itinere se posuit
ad sedendum supra quemdam lapidem in via: et dum
loqueretur cum prædicta sua cognata, ad eas venit
malignus hostis in forma hominis antiqui cum pro-
lixa barba, et sibi dicebat: Ego vellem a vobis,
quod mihi complaceretis in una re petita: quam in-
honestam petitionem sibi fecit malignus spiritus, ut
ei faceret maximam displicentiam. Nam licet ista
Beata omnia vitia haberet odio, tamen carnis vitium
supra omnia abhorrebat. Et tunc ipsa Christi ancilla,
cognoscebat ipsum esse malignum spiritum, et audiens
suas detestabiles petitiones, primo ut demoni
displiceret, et suam honestatem conservaret, ani-

mosa respondit: O iniquissime et sordidissime dæ-
mon, credis, quod te non cognoscam, eo quod rece-
pisti formam humanam? Tali forsitan modo, o miser-
rime, credis mihi illudere. Ex qua re ipsius cognata
Vannotia existens nimium territa et pavens, ipsa
Christi ancilla eam confortavit dicens: Ne dubites,
et cave ne timeas talem vilem et tristem creaturam,
eidem injungens ut se genuflecteret et invocaret
omnipotentem Dominum: quibus duabus genuflexis,
et viriliter malignum spiritum imprecantibus, ipse
malignus hostis disparuit.

4 Quodam alio semel, cum ipsa Beata staret in
sua camera noctis tempore in orationibus et vigiliis,
talis horribilis et abominosa visio sibi apparuit: sci-
licet quod quidam malignus spiritus sibi presentavit
unum corpus hominis mortui, vel forsitan alterius
dæmonis in forma corporis humani mortui et jam
fœtens et pleni veribus: illique dæmon recepit
violenter istam Beatam, et posuit eam super illud
corpus fœtidum, et in eodem pluribus vicibus ipsam
volvit et revolvit cum maxima iracundia per aliquod
spatium temporis, intantum, quod ipsius Beatæ fac-
cies cum tota sua persona erat missa et submissa in
eodem fœtore: post cujus dæmonis abcessum ipsa
Beata remansit tota sordida in suis pannis et in cor-
pore, tantum horribiliter quod ipsam non poterat
explicare, et pluries suos pannos lavando diligenter
non poterat eos tantum abstergere, quod ille pessim-
us fœtor abstraheretur, et sic semper remansit:
qua ex re semper magnum habebat laborem, tali
modo quod si primo obtinebat infectionem stomachi,
post hanc horrendam operationem ejus stomachus
fuit amplius devastatus: imo illa diabolica opera-
tione efficiebatur, quod quando ipsa comedeat, ille
fœtor in ejus incidebat memoriam, et sic magno cum
labore comedere poterat illud modicum et modicum
æstimationis, quod a sui corporis sustentationem
recipiebat: post cujus belli laborem ex hominibus
vitiosis per eam visis maximam sustinebat pœnam,
et majores ex uno quam ex altero patiebatur angus-
tias, secundum quod magis et minus inclinati et sor-
didati erant in vitio carnali: et sic de mulieribus
infectis in tali vitio et in peccatis mortalibus exis-
tentibus, juxta majorem gravedinem ipsius peccati.

5 Cum quodam semel g ipsa Beata nocturno tem-
pore se daret orationibus et sanctis meditationibus
in sua camera, generis humani hostis invisibilis motus
accessit ad eam in suam cameram in forma hominis,
et recepit ipsam, et posuit in una tabula, quæ sup-
posita erat uni armario. Et erat tabula h subtilis
multum, in qua existens nesciebat quomodo posset
ab ea descendere, et se totam Deo remittebat: et
dictus malignus spiritus coram ipsa stabat eam de-
ridendo et deludendo i. Magno itaque tempore sic
illa Beata permanens, mente sursum elevata, eam
firmam in Domino habens, se invenit in terra pos-
itam, nesciens in quo modo: sed totum attribuens
divinæ potentiæ, non modicum stetit admirata.

6 Alia vice, cum hæc Christi famula vacaret ora-
tionibus et sanctis meditationibus, accessit ad eam
malignus spiritus magna cum rabie, et dixit ei: Ego
faciam cadere Vannotiam tuam cognatam per tuum
despectum. Quem ipsa Beata dispiciens, ille nequam
recessit: unde cuiusdam hæc Christi ancilla vellet
accedere ad dedicatorium k Ecclesiarum Petri et
Pauli una cum dicta sua cognata in aurora dei,
ipsa Vannotia ex improviso cecidit per scalas domus,
tam terribiliter quod difficile crederetur: ex quo
casu fuit ejus corpus totaliter conquassatum a capite
usque ad pedes. Sed Dei ancilla illico remedium sibi
apposuit: per quod divina gratia et ejus meritis sta-
tum fuit sanata. Et ille humani generis inimicus
dixit huic Beatæ, quod tali modo suam cognatam
projecerat

D
ACTORE JO.
MATTIOTTI.
et confusus
disparet.

fortidissimi
conditoris
sordibus eam
involvit.

E

quid exinde
passa sit?

f

g
Oravit: loco
repl. dæmon.

h

E

i

Comulam
ejus e scatis
deject.

k

Apparet
dæmon in
forma vte-
mitæ inter
familiares:

a

b

per capillos
suspendam
minuitur ex
alio deperere.

C

c

In forma
humanam
ipsam cognu-
tumque cu
honestæ
solicitat.

d

e

A projecerat per seculas, quod debuisset illico mori : sed quidam Angelus eam vidit : et non cecidit eo modo, quo ipse eam projecerat.

AUCTOR IO MATHIOTTI

7 Cum multas hæc Dei famula ab ipso humani generis inimico [pateretur injurias], quodam semel eum interrogavit : O miser, quare non revertaris ad divinam misericordiam, et cur de tua obstinatione non desis? Ipse vero inimicus ei respondit : Quod ipse Deus debet quætere indulgentiam ab eo, quod maximam ei intulit injuriam, et de celo eum injuriose pepulit. Et ipsi Beate dicenti, quod hoc fierat propter ipsius demones superbiam, demon respondit : Die mihi quid est hoc dictum, quod m perudes stultum ad dextram manum, et hodi ad sinistram. Quibus verbis ipsa respondit, quod per hucos intelliguntur reprobi, et superbi peccatores suis meritis damnandi, sicut et tu : et per perudes intelliguntur humiles et obediens Dei præceptis, qui non dividunt nec separant a divina voluntate n. Quibus multis confusus demon disparuit.

l obstinationem suam in malum declarat,

m

n

o

ap parat in persona Patris spiritualis, quod ejus revelationes scripturus :

8 Cum semel a B. Francisca esset anxia, cupiens stare in soliditate sicut semper desiderabat, ut melius posset vacare orationibus et contemplationibus summi Boni; ixit de die et intravit suam cellam, et ut quietius permaneret, clausit ostium, sicut solita erat facere. Et cum se dolens et orationi, malignus hostis ad eam venit in forma sui Patris spiritualis cum calama et charta et atramento ad scribendum, et sedens prope ipsam ei dixit : Volo scribere illas maxima visiones et revelationes, quas Deus tibi ostendit. Item sibi dixit, quod ipsa addisceret scribere, ut possit magnos componere libros ex tot et tantis divinis visionibus. Ipsa vero cognoscens diabolicam fallaciam, quod hæc verba dicebat ipse ad hoc, ut se extolleret in vana gloria, nihil de suis dictis curans, imo de re faciendo ludam, dixit demoni : O miser, tu non es Pater meus spiritualis, sed es dolosus et deceptivus demon. Et ipse nimis respondit : Quomodo mala potes dicere de tuo Patre spirituali? Considera quod sum Minister Dei, et cum meo manibus tenes sancti summi Sacramentum, et ad hoc veni ut scriberem res profundissimas tibi ostensas, ut quando (qui mortalis es) in atriis, possim prædicare et annuntiare mirabiles res a Deo tibi manifestatas. Tunc ancilla Christi eadem maligno hosti sic respondit : O miser, quare speras a Deo abjecto, et has res divinas dicere tu, qui eas vidisti, quando fuisti in celo, et qui per tuam superbiam perdidisti et es privatus eisdem. Videns vero dolens spiritus, quod ab ipsa fienda erat vilipensus, ut ei magnam foret displicentiam, mutavit primam formam ab eo susceptam, ostendendo se maximum et terribilem draconem cum intolerabili fetore, et recepit eam Beata, valde eum alludendo parietibus per aliquod spatium temporis, et iterum projicendo superius : tandem ipsa se vidit positam, Dei gratia hoc operante, in solario domus gratiosissime, et tunc illi maligno spiritui animo et constanter dixit. Non est mihi cura quidquid mihi fecisti, et si plura potes facere contra me, et plura inferre tormenta, fac ut in : nam ego nullius preter te reputo. Quibus auditis, discessit confusus malignus spiritus, et per aliquod stetit spatium : deinde reversus in formam hominis tenens unum speculum ventosissimum in manibus, dicebat isti Beate : Te, et tuam filium occidit volo, et ut majorem patiaris dolorem, primo tuum filium occidam, deinde te. Beata vero ancilla Christi sibi respondit : Nihil agere poteris, nisi quod tibi a Deo permissum est, adeo ego quod pejus poteris. Tunc ille generis humani inimicus projecit contra illam speculum : ipsa vero viriliter illud cepit, et extraxit ferrum ex hasta : quod quidem ferrum erat in longitudine duorum palmerum : et suis

relectaque veniens tu formam draconis :

deinde in formam hominis habens, relecto speculo, et hinc inde :

manibus illud tenens, errat ferrum illud simile uni chartæ debilissimæ. Et quia ipsa steterat ab hora sexta usque ad horam vespertinam in tali conflictu in prædicta cella, una ex ejus in Christo Filiabus, cognominata Rita ipsam vocavit, et tunc iniquus hostis cito disparuit, sicut semper faciebat, quando ipsa erat vocata.

9 Quadam alia vice p noctis tempore, cum staret Christi ancilla in sua cellula, et ejus maritus infirmaretur, volens ipsa recipere aliquas res necessarias ipsi infirmo, invenit in sala spiritum malignum terribilem : et cum suis manibus recepit ipsam, et aspiravit usque ad quoddam glorium, ostendens illam velle projicere in uno puteo, stante sub dicto logio. Ipsa vero in Domino confidens, semper invocando et clamando : O mi Jesu Christe (ad quod semper utebatur in similibus oppressionibus maxime dicere) se invenit, Dei gratia operante, positam in dicto logio : nesciebat tamen quomodo aut quibus : et volens reverti in cameram, invenit ostium clausum, et mirabatur quomodo intraverat ubi portata fuerat : intellexit tamen, quod malignus spiritus ipsam portaverat per fenestram positam in dicto logio : quæ quidem fenestra erat clausa, sed non postibus conclusa. Reversa vero in suam cameram invenit suum maritum satis laborantem, et conquerentem quod tanto spatio temporis illam vocaverat, et noluerat venire. Sed ipsa tale secretum manifestare nolens, se quod melius potuit humiliter excusavit, dicens, non fuisse suam culpam. Et quia ille iniquus hostis magna cum iracundia receperat ipsam : in illa parte corporis, in qua ipsam receperat, remansit dolor maximus.

p Violente abreptam in puteam micatur deicere.

q

10 Alio semel, existens Christi famula in sua camera nocturno tempore in sanctis meditationibus, ut sui moris erat, cum ejus maritus loqueretur de rebus mundanis, puta de gubernatione bonum, habulorum, peculium, aliorum animalium (quod quidem loqui ipsi Beate erat tedium nunquam excogitabile) ut quietius suis contemplationibus vacaret, intravit coquinum, in qua tali hora nemo erat : sed erat ibi copia illorum carbonum ardentium, qui remanserant ex apparatu cunic. Ipsa vero genuflexa, ut sui moris erat, quando stabat sola, habens mentem elevatam ad summum bonum, malignus spiritus per invidiam eructatus eam recepit et tenuit suspensam super dictos carbones per certum temporis spatium. Ipsa vero in Domino confisa, et semper invocando Jesum, sicut solita erat semper facere in talibus oppressionibus, se invenit gratiose positam in solario domus et per divinam potentiam liberatam : hec tamen repererat digitos suorum pedum aliquantulum combustos ab illis carbonibus.

E

Supraardentes carbones comburendam suspendit.

11 Quadam alia vice, dum ista Deo devota audiret Missam in ecclesia S. Cecilie r, Missa finita cum ipsa remansisset ibidem, vidit supra altare malignum spiritum, nisi staret ad aliquid curandum : et ipsa sic existens non sine aliqua admiratione vidit quendam nomen venientem, qui supersuum collum alium gerebat demonem, a quo ipse homo possidebatur. Et miser ille homo accessit ad dictum altare, et subtus dicti altaris a tabuleam aliquid imponebat. Quod videns Dei famula, sibi dixit : Quid tibi agis? Et ille miser sibi respondit : Noli tibi dare tot impedimenta. Intellexit tunc illa Beata, quod ille miser homo aliquid posuerat, quod stare debebat quando Missa celebrabatur, sicut consuetum est fieri per istos venerificos vel venificos.

r

Aditu in coram ea sua itequum ad altare.

s

12 Quadam alio semel t, dum Christi ancilla transiret per illam viam in regione Transiberis, quæ vulgo dicitur Curia Judæorum, prope palatium S. Cecilie, vidit octo malignos spiritus existentes in una domo in fronte ipsius palatii. Et nimium ex hoc

l S. Francisca vidit in domo Reliquias in, sicut.

visione

D
AUCTORE
JO. MATTIOTTI.

A visione admirata, scire desiderans qua de causa illi daemones in praedicta habitans domo, audivit unam vocem ex ipsis daemonebus procedentem atque dicentem: Nos sumus hic ad dandam molestiam istis Religiosis manentibus in hac domo, ex quo stant hic ad laudandum Deum: et illi Religiosi in tunc stabant in illo palatio propter guerram, quae erat inter Principem et Papam. Post aliquos dies iterum transiens haec Beata per dictam viam, vidit etiam in dicta domo praedictos spiritus malignos, qui magnam ultra modum faciebant laetitiam. De quo iterum admirata unam ex vicinis interrogavit, si in eodem loco aliquid mali ageretur: et dicentibus vicinis, quod in eodem loco erant duae meretrices, ad quarum visitationem multi inhonesti juvenes accedebant, ipsa non potens tantam offensam Creatoris pati, misit ad dicendum patronae illius domus, in qua committebantur tot peccata, quod non vellet tantam abominacionem in sua domo fieri, et ad eius instantiam fuerunt expulsi: ille miserè mulierculæ ex dicta habitacione.

nunc invocabat. Et postquam ipsam, ut dictum est, multum percusserunt, volebant eam suffocare; et cum tanta rabie eam opprimerent, quod quasi corporaliter deficiebat, licet in suo spiritu esset constans et firma: unde accidit quod ipsi Beatae existenti in tanta angustia et oppressione, gloriosus Angelus sibi domesticus medicum concitans caput, fugavit daemones. Stetit tamen Christi ancilla in tanto labore per magnum spatium: tandem remansit nimium afflicta in suo corpore de dictis flagellationibus. Dicebant etiam illi maligni spiritus huic Christi ancillae: Nos ordinamus facere multa et magna mala in hac civitate propter istam guerram, quae est inter Principem et Papam: et multae et plures animae descendunt in infernum, quia jam nos sic ordinavimus, et quotidie ordinamus, si Deus tuus in hac ordinatione nos non impedit. Tunc ipsa Beata eis respondit: O miserissimi quantum estis viles et debiles, nam nihil potestis facere nisi ex permissione divina.

liberatur ab
Angelo et
insultat daemo-
nibus.

u
et in Iapanari
exultabundos.

Sala

a Hanc vocem vernaculæ omnes ex Latina lingua Germanis communiter habent, et ortum quidem seu caput eorum ordinem significat; in legibus tamen Alemannis et Longobardis apud Aesnam videtur aliquando usursum pro dono accipi. — b Narratur haec ab Angulthara lib. 1 cap 5: et cap. 10 et 11 quodam ex sequentibus exortationibus: ceteras fere distulit in librum 2, cuius scorsim habet singula fere certamina eodem quo hac ordine referantur, distributa per capita 37: haec autem recensentur conflictus 45, quos in quatuor dignissimis capitulis, numeris originibus in margine retinuit. — c Ferrari fessis, Hispani brevia capillos nominant naubebes, praevium impletus aut collygatus. — d Ita legit Angulthara, et hodie nomen extantibus simul: apographum nostrum ambigue habebat Meolanam. — e Quia gravida erat, inquit eadem Angulthara. — f Adit Angulthara, quod hinc rivendæ naturæ sua occasione in captivum Sancto, curavit hunc etiam dimidium partem obtinere, ex qua aliquandiu bibere: donec rem ebominata Vanolus abegerit cubitum, nihil ipse contra dicere ausa. — g Anno 1170 mense Septembris, inquit eadem lib. 2 cap. 2. — h Angustam vocit eadem Angulthara. — i Adit eadem, quod maritus alio in loco infirmus saepe ipsam inflamavit: quem ipsa audivit quidem, sed ipse absque periculo lapsus movere se nequibat dissimulavit quasi non audiret, unde eam dormire credens: quam foribet, inquit, ea dormit, quae ad lautos meos clavores non expergiscit. — k Celebratur ea 18 die Novembris — l Eodem anno, inquit Angulthara, quo confectionem numerus 5 retulit, vuldicit 1130. — m Ad est, vox et usa vernaculæ et haec. — n Replevit diemum, addit Angulthara: Die nocte, nunquid dixit Deus: facimus hominem ad magnam et similitudinem nostram: cum igitur vos fecerit ad similitudinem istam, quare me respicit et injuriam intulit, propterea quod similis sibi esse videtur? Cui respondit Beata, quod merito id ei arduerat, qui pro superbia arrogare sibi volebat quod non erit, et velut alius Deus omnino a nemine dependere. — o Mense Novembri anni 1130, eadem, qua haec tenet. — p Mense Martium 1131 parva eadem. — q Iohis Loggia, Franci loqe, significat autem locum undique aut ex uno saltum latere potentem terra, quodque Treclon, quodque similitudinem quales sunt porticus, videtur et praeterea domorum principibus. — r Ad illare S. Regula, inquit Angulthara. — s Robora generatissimas Missas Romanas 2 20 decernunt, ut altare operatur illius missis seu totalis annualis. Huius totalia, Hispanis totalia, Francis Totalia omnia a Trionfco dicitur in plures syllabas distincta. — t Mense Julio anni 1131, inquit Angulthara. — u Benedictini, ut ait eadem, forte Casiano profugit. — x Sollicitudinem, videlicet Antonium Valentinum et ceteros Columbianis familia, uteris quos Eugenium Papam 14 annis concitavit: unde gravia tibi in hisque locis domus itata.

11
Trecclia
S. Franciscus
vultus cubitum
pro seipso.

14 Quodam alia vice, dum praedicta Beata staret noctis tempore in sua camera in sancta meditatione, duo daemones ipsam percusserunt cum nervis animalium more solito, post hoc terribiliter illam portaverunt ad deambulatorium illius domus, positum supra viam, in quo etiam magna cum rabie eam persistenter percusserunt: et sic existenti flagellate adfuit alius magnus spiritus in forma terribilis aspidis, ad is duobus daemonebus jam inde recedentibus: sed iste in forma aspidis conabatur sibi projicere venenum, ut ei magnam faceret displicentiam, sciebat namque ipsam multum abhorrere serpentes. Et sic stans laboriosa in conflictu dictae aspidis, et semper Jesu sui invocando nomen, in quo confidebat, illi duo, qui recesserant daemones, reversi sunt nimium furiosi. Unde dubitans ista Beata, quod vellet eam projicere in viam sicut semper tentaverant, clamabat continuo, O mi Jesu: quia in ipso confidebat. Et benignissimus Dominus volens praemium dare suae dilectae famulae, eju spiritum rapit fecit in extasim, et eum duxit cum una luce mirabili in altum.

iterum dicit
si cellam
revertatur ab
aspide.

B

Logium

Tobalia

Logium
Tobalia
C
15 Quodam alio tempore, postquam Dei famula recepit sanctissimum Sacramentum in dicta capella, fuit raptam in extasim, et vidit mirabiles visiones, et remota a visibilibus, reversa in suis naturalibus, fecit actum mirabilis mutationis: et secundum quod postea ipsa dixit suo Patri spirituali, qualis magnus spiritus venit ad eam in forma Angeli beati, ei dicens: O paupercula, quanta est tua vilitas: cum stetisti in tanto bono in ista vi lone, et tua miseria hoc faciente, inde fuisti amota: et crede mihi (nam ego sum unus ex illis Angelis, quos tu vidisti in illa beatifica visione) potes bene plangere et dolere, quia tua peccata sunt tot et tanta est tua vilitas, quod te removerunt ab isto bono tuo magno. Ipsi vero hoc videns et cognoscens diabolicam vocem, videns tamen eum transfiguratum in forma cujusdam Angeli cum certa apparenti luce; cum prius sederet, quando ille malignus spiritus se sibi praesentavit, subito surrexit super genua cum mirabili animositate dicendo: O maligne proditor, credis quod te non cognoscam? Bene video quod tu es demon. Et malignus spiritus videns, quod ab eo nullius pretii aestimabatur, clarificavit se in apparentia, ut esset pulchrior atque illa trior. Quod Dei ancilla cognoscens eidem dixit: Adhuc persistis in tua miseria, o miserime et tristissime! Quanta est tua vilitas et miseria, miserime! die tuam culpam Deo et dolo. Recede igitur, recede vilissime. Et alia verba similia: quae quidem dicebat cum tanta animositate eidem minando, quod difficile crederetur. Tandem daemone dicenti, quod ipsa doleret et plangeret

b
Post extasim
appareuit in
Angeli a
forma daemone
f

generose
in vultu.

CAPUT II.

Cruellius verbera Sanctae inflictis: mira contempte: tentationes daemonum eidem revelate.

Quodam alio tempore a, dum Dei famula existeret in sua camera et in suo parvo lectulo noctis tempore in sua meditatione, duo maligni spiritus dicti iudicia in forma Aethiopyum hominum, magna cum rabie et iracundia ipsam cum nervis animalium acerbissime percusserunt. Et quamvis pluribus aliis vicibus eum cum praedictis nervis percussissent, tamen haec vice crudelius percusserunt eam, et quanto pluribus vicibus invocabat nomen sui Jesu more solito, tanto acerbius ipsi daemones eam percutiebant, dicentes: Invoca nunc istum tuum Jesum. Et ludentes eam percusserunt cum magna rabie, plures et majores accumulando ictus: sed ista Beata mirabili constantia in Domino confidens, nomen sui Jesu conti-

a
Nomen in vultu
divina fl...

A geret sua peccata et suam miseriam, ipsa Beata respondit cauto: Habeo firmam fidem, qua non potest mihi deliquisse in meo Creatore, qui me redemit: gratias sibi reddo de tanta pietate, qui mihi dedit victoriam istius crudelis belli. Postmodum dicebat suo Patri spirituali et suæ in Christo filie Ritæ: Laudetur in meum Dominum, qui me ab his penis liberavit. Postquam vero recessit malignus spiritus confusus, ancilla Christi remansit cum magno dolore et angustia, propter magnam mutationem quam habuit in diabolica visione, et ejus facies erat terribiliter mutata. De quo suus Pater spiritualis admiratus ipsam interrogavit, in qua forma ille malignus spiritus ab ea discessit: respondit, quod recepit formam unius e scimmie, et recessit cum magna confusione.

AUCTORE
JO. MATTIOTTI.
et confusum
agit in fugam.

c

Minus ejus
animo: e
contemnit.

16 Quodam alio semel, Dei ancilla nocturno tempore existens in sua camera, ad eam venerunt duo maligni spiritus in forma humana, et ipsam receperunt et portaverunt in salam, et eidem mirantes dicebant: Ex quo non curas de tormentis per nos tibi illatis, suavissime flagellabimus illos, quos tu diligis. Ipsa vero videns tribulationes, quas ipsi maligni spiritus ordinabant, plenissime in Domino confidens, eis dicebat in medio sala genuflexa in oratione: Vos nihil facere poteritis, eo excepto quod benigna Dei dispensatio permittet. Post hæc venit unus aliter diabolus in forma leonis terribilis, et insinuat cum aliis duobus existentibus in forma hominis pugnando tantum fecerunt, quod quidam familiaris ipsius domus, qui vocabatur Joannes d parvulus, existens in illa alia camera prope dictam salam, hoc audiens surrexit de lecto. Quod videntes dicti demones recesserunt, et ipsa Christi ancilla, ne a predicto familiari videretur quod adhuc erat genuflexa, dixit familiari, ne auderet in dictam salam venire, reddendo gratias animo Deo, sicut sobita erat semper facere post diabolicas visiones.

ll

d

e
Confessarium
ab intravit
spiritu libe
rat.

17 Accidit, quod una diebus e ejus Pater spiritualis, cum magna pateretur displicentiam iracundie contra unam aliam personam, et iret ad visitandum Dei ancillam, sicut supra dictum est, ipsa videns eum turbatum, non ei illum exteriorem reverentiam exhibuit, quam solita erat exhibere se consolando et benedictionem petendo: sed illico eo viso intravit cameram, in qua per aliquod spatium tetit, a qua reversa, statim reverentiam, quam solebat, ei exhibuit. Ejus vero Pater spiritualis nimis admirans, quod primo eo viso non fecit reverentiam, quam postea fecit, ipsam per obedientiam interrogavit de rei occasione. Cui ipsa humiliter respondit, quod viderat unum malignum spiritum, qui veniebat ante ipsum, et eum de iracundia molestabat, et ideo recessit ad orationem, ut liberaretur a tali passione; ex qua per divinam gratiam ejusque Beate orationem consilii liberatum. Videbat etiam ipse suus Pater spiritualis, quod ipsa Beata prævidebat modos tentationis, quos maligni spiritus ipsi Patri spirituali persuadebant, non solum cum Romæ staret, sed etiam cum longinquus a Roma existeret. Ipsa vero Christi ancilla comprehendebat omnes tentationis modos, quos videbat ab ipsis demonibus teneri, ex quibus maximum laborem recipiebat, dicitur, ne incidere in temerarium iudicium contra proximum propter diabolicam fallaciam. Et non solum hoc in suo Patre spirituali prævidebat, sed etiam in aliis personis prævidebat, et intelligebat multas et varias tentationes.

epus et alio
rum tentatio
nem cognovit.

Ad vocam
gloriam
provocantibus
illud:

18 Quodam alio semel, nocturno tempore Dei famula existens in superiori cellula sua domus, venerunt ad eam quatuor maligni spiritus in humana forma, cum etiam fecerunt maximam reverentiam cum genuflexionibus et signis et modis maxime humili-

tatis, dicentes ei, quod ipsi amplius resistere non poterant ejus sanctitati et mirabili constantie, et quilibet eorum ponebat suum caput in gremio ipsius Beate. Et hos modos et hæc verba porrigebant, ut ipsa caderet in vitium vano gloriæ: sed Christi famula intelligens ipsorum malignitatem, et contemnens eorum reverentiam, percutiebat eorum capita cum suis manibus, dum sic stabat in suo gremio, et ipsi Beate apparebat percutere aerem: et sic permansit in illa molestia per certum temporis spatium, et ipsi maligni spiritus disparuerunt.

19 Quodam alio tempore, postquam ista Deo devota in dicta capella recepit sanctissimum Sacramentum, more solito rapta fuit in extasim, in qua vidit visiones beatificas f: a quibus separata, in suis reversa fuit naturalibus. Et quidam malignus spiritus ad eam accessit imputando ei, quod se communicaverat in peccato mortali. Ipsa vero viriliter et animose existens genuflexa respondit eidem: Quare venis, ut mihi des impedimentum? Tu mentiris, sicut solitus es. Deinde adjecit ter: O Domine salvam me fac. Deinde dixit: Ego confitebor, sed tu non dicis verum. Ex quo predictus malignus hostis, qui venerat in sua forma horribili, secundum quod Deo placuit, confusus, miser et tristis recessit; cum adhuc ipsa Beata permaneret privata visu corporali propter divinam lucem, quam habuerat in illa visione beatifica, sicut semper ei accidebat: nam etsi reversa esset ad naturalem sensum, tamen stabat una vel duabus, vel tribus, vel pluribus horis, quibus non videbat visu corporali g.

refellit obji
cientem quod
in peccato
mortali com
municavit:

E

g

h

a demonibus
captam in
lotrum
projecit.

20 Quodam alio tempore h, dum ancilla Christi staret in sua cella, et se daret orationibus et sacris meditationibus, ut sui maris erat, et aliquos libros rerum spiritualium secum haberet ut in eis legeret; humani generis inimicus ad eam accessit in forma scimmie volvens et revolvens illas chartas illius libri, ut ipsi Beate magnum inferret despectum. Ipsa vero intelligens suam malignitatem, et nullius reputans preti, præsto affuit unius alius inimicus in forma leonis cum priori graviter pugnavit, quos ambos ipsa Beata despiciebat. Ipsi vero maligni spiritus eam recipientes captaverunt per cellulam, et eam portaverunt usque ad locum necessarium, volentes eam projicere in illo horribili fustore. Ipsa vero in Domino confixa clamabat: O mi Jesu, mihi subveni. Demones vero ipsam tenebant super dictum locum fortentem, ut eam intus projicerent, sed gloriosus Archangelus, de quo supra dictum est, facto solito signo cum capite, sicut in talibus necessitatibus erat solitus agere, ipsi maligni spiritus recesserunt, dimissa ipsa Beata super illum locum: et sic ipsa viriliter ipsos malignos spiritus contemnendo, revertebatur in suam cellam. In qua cum se daret orationi, reversi sunt illi duo maligni spiritus in forma humana, habentes magnum ponderis malleos in manibus: quos ergentes et predictam Beatam percutere volentes, predictus Archangelus facto signo consonato cum capite, maligni spiritus recesserunt confuso, ipsa Beata remanente constante in Domino. Post quem conflictum volens Dominus præmium dare suo ancille, misit sibi unam mirabilem lucem, in qua existens in extasi vidit beatificam visionem.

et te: re
malleo.

fate
Confessario.

21 Quodam alio tempore, cum ejus Pater spiritualis ipsam Beatam interrogaret per obedientiam de modis malignorum spirituum, respondit, quod sæpe malignus spiritus ad eam veniebat in forma hominis, et multum conquirebatur et dolebat quod tam viriliter ejus tentationibus resistebat. Et hoc faciebat ut ipsam extolleret in aliquam speciem arrogantiam, sed Dei gratia providente, inde confusionem reportabat. Tandem ejus Pater spiritualis avidus

scir o

reclari sibi
qui homines
et quomodo
lentarentur
a dæmone :

A scire modos illorum malignorum spirituum, ipsam strictius per obedientiam interrogans, ei respondit, qualiter ipsa videbat illum iniquum Angelum, cui libet homini data ad sui exercitum : videbat etiam de quo vitio ipse dæmon tentabat personas, et quantum ipsas superabat : cujus rei causa ipsa Beata magnam patebatur angustiam et tormentum, timens ne incideret in falsum iudicium contra proximum. Et videbat suis oculis corporalibus alios malos spiritus, qui veniebant ad molestandum bonas personas existentes in statu gratiæ. Dixit insuper, quod sunt tot et tam vari et subtiles modi tentationum de dæmonibus, quibus tentant personas, quod non miratur de superatis personis, sed potius de his, qui evadere poterant, admiratur. Et ideo sapius movebatur ad compassionem animarum, quæ se submittent dæmonibus, et pro eis orabat zelo caritatis. Unde sæpe malignus spiritus dolens eidem Beate dicebat : quod majorem cruciatum ipse sentiebat, quando ipsa videns proximum consentientem tentationibus ipsi non iudicabat, et ei compatiebatur, et pro ipso orabat ; quam ipsa sentiebat de flagellationibus, quas ipsi dæmones ei inferebant. Cognoscebat præterea ista Christi famula dæmones ad eam venientes, a quo choro deciderant. Has vero questiones ipsa Beata pluribus vicibus interrogata a suo Patre spiritali non existens in suis naturalibus, sed adhuc existens in extasi, secundum quod Deo placebat, revelavit.

Os cepe
confruitur,

22 Quadam nocte, ancilla Christi existenti in sua camera sacris meditationibus et orationibus deditæ, suo more adfuit malignus spiritus in forma hominis, et secum portavit unum magnum cepe : quia sciebat, quod cibus iste erat eidem Beate contrarius, propter læsionem stomachi : quod bene contritum sibi dicebat per faciem pluribus vicibus, et residuum illius cepe ponebat in ipsius Beate ore. Post vero hanc molestationem recessit, ipsa vero facta facie reversa est ad orationem, in qua per certum spatium stetit. Demum reversus est ille malignus spiritus in forma Angeli cum facta luce, et alter etiam diabolus in simili forma venit, et loquentes in simul dicebant : Altus dat Francisce multas gratias, et sibi reposuit maximam consolationem. O quantum bonum est illud, quod sibi reposuit ! et plura similia dicebant verba. Ipsa autem cognoscens eorum malignitatem, dixit : Verum est, quod Dominus Deus mihi dedit et dat tot et tanta bona sua bonitate, si ego ero humilis : sed vos, o tristes, miseri et superbi, qui non estis humiles, et tot bona perdidistis : o miseri ! quid dicitis solummodo, Altus dedit ! o dolentes et iniquissimi, dicatis : Altus Homini Deus dedit, qui est Dominus Universi, et vobis invidis, est Dominus vester. Quibus verbis alto sono prolatis, ejus maritus, qui in eadem camera, etsi non in eodem lecto jacebat, experfactus est, et credens quod ipsa loqueretur in somnis, eam vocavit. Tum illi maligni spiritus discesserunt.

ri superbiam
dæmoni
exprobat -

C cum in lupum
et agno ver-
sum sustinet.

23 Quadam nocte Christi famula existenti in sua camera sacris meditationibus deditæ, malignus hostis suæ felici menti invidians, apparuit ei in forma cujusdam mansuetissimæ pecudis, et magna cum reverentia et signo humilitatis hujus Beate pedibus se submitit : et faciebat hoc, ut prædictam Beatam faceret superbire, et in arrogantiam se extollere. Ista vero cognoscens tantam malignitatem et eam contemnens, prædictus spiritus maxima cum displicentia mutavit formam pecudis in formam lupi nimium ferocissimi, qui ore aperto eum igne incenitivo et magno cum insultu approximabat se ipsi Beate, ut eam posset devorare. Sed ipsa, quamvis magnam angustiam ab illa ardenti flamma, quæ ex ore ipsius lupi procedebat, pateretur, et quasi cor-

poraliter deficeret, tamen confisa in divini Sponsi misericordia, semper stetit constans in suo spiritu : et tunc gloriosus Archangelus fecit actum cum capite, et subito ille malignus hostis disparuit.

D
VICTORS
JO. MATTIOTTI.
i

a Eodem anno et mense, scilicet Julio anni 1431, inquit Anguillaria : quæ vexationes quoque referendæ infra num. 13, 15 et 16 ad idem tempus collocat. — b Eas videlicet, quæ in ordine Vissonum octavo loco referuntur, in die S. Mariæ Magdalene 22 Julii. — c Illa simiam nominant Itali, Hispani Miniam ; videntur etiam veteres Testones pro summe, scilicet dicitur, unde Gaudensibus visolam diminutivum schimankel. — d Micciellus Anguillaria, diminutivum ab Italico miccini pareo, quod ipsum ab eodem fonte fluxisse videtur, unde veteres Latini micam habuerunt. — e In mense Augusti ejusdem anni juxta Anguillariam, quæ ad eundem mensem spectare assertit etiam dicitur sequentes tentationes. — f Hujus tenens visones quinque habuit lib. 2 c. 11. 18 ad 30, videtur autem aliquæ ex ultimis significari. — g Adit Anguillaria, quod assurgens regressura domum, vidit quendam in ecclesia dormientem, et dæmonem libidinis flammas ei per somnium suggerentem : monuit autem Confessarum, ut sopitum excitaret ac tali molestia datus vexaretur : quod et fecerit. — h In mense Septembri, ad eandem habet : eodem spectat confectus 22. — i Factum hoc, inquit Anguillaria, mense Octobri.

Scimia

Micciellus

S. Francisca
cognovit
ocultam
tentationem.

CAPUT III.

Alia dæmonum vexationes superata.

Quadam alia vice, cum Christi famula noctis tempore staret in sua camera in sacris meditationibus, ut sui moris erat ; duo maligni spiritus invidiæ moti in forma humana venientes, ipsam receperunt, ut eam ponerent super quoddam armarium, in quo jam eam alias posuerant. Et postquam eam elevaverunt in altum, ex eorum maxima iniquitate dimiserunt ipsam in terram cadere : et ob somnum magis ipsius ruine ad terram, ipsius maritus (qui in eadem camera, sed non in eodem lecto jacebat) satis stupefactus et experrectus ipsam proprio nomine vocavit. Sed ipsa post casum suæ ruine genuflexa eam magna constantia, non volens hujusmodi res manifestas esse suo marito, sibi plane respondit. Postquam vero prædicti maligni spiritus recesserunt, ipsi Beate in oratione existenti suus maritus dixit, quod audiverat maximam ruinam et ruinem somnum, et sibi apparebat quod maxima esset domus ruina a.

B
sublata a
dæmonibus
gravem casum
in terram
occidit

24 Cum quodam semel intrasset hanc Dei famula suam cellulam hora fere Completoria, secum ferens certos libros dictorum spiritualium, ut quietus in eis legeret, sic genuflexa posuit illos libros in terram ; et subito veniens unus malignus fremens spiritus in humana forma, maxima cum terribilitate illi minatus est ; ipsa vero eum contemnens cunctis illius actibus pro nihilo reputavit. Tunc venerunt duo alii maligni spiritus in eadem forma, sed stabant extra cellam : et primus malignus spiritus, qui intus stabat, recepit prædictos libros, et projecit ad illos duos, qui foris stabant ; qui duo magna cum iracundia volvebant et revolvebant illorum librorum chartas, et projiciebant huc atque illic per salam, quæ erat ante prædictam cellam, ipsos libros extrahendo de quaternis, et projiciendo illos dispersas : et intraverunt prædictam cellam magno cum terrore, et ipsam Beatam receperunt per pedes, et magno cum vilipendio extraxerunt de cellula raptando, et calces sibi imprimendo ipsam terribiliter revolventes : et ad majorem vilipensionem ipsius in quodam cinulo cinerum, qui erant in ipsa sala cum ipsorum pedibus eam submitserunt : et ad majorem injuriam eidem faciendam recipientes de illis cineribus in ipsius ore ponebant. Ipsa autem Christi famula in suo firma et constans spiritu continue clamabat : O mi Jesu succurre, sicut solita erat facere in similibus. Et volentes illi mæri satisfacere suis perversis iniquitatibus, cum nervis animalibus ipsam cum magna iracundia percutiebant, ita terribiliter quod ipsa Beata dubitabat, ne percussiones audirentur ab aliis personis. Et talia tormenta eidem inflicta duraverunt per tres horas, ipsa semper dicente :

dispersis
libris spiritualium
libris.

ipsam cineribus
occulent
dæmones.

ACTORE
JO. MATTIOTTI.

A Mi Jesu succurre. Illi vero demones ipsam sic sup-
peditando et percutiendo dicebant : Nobis data est
potestas in præsens, ut possimus te percutere, et
de te magnum vilipendium facere, et sic dicentes
amplius eam tormentabant. Accidit, quod duabus
horis illius noctis jam transactis, quedam ipsius
Beate in Christo filia, nomine Rita, non sine admi-
ratione, videns ipsam clamare de camera, ascen-
dendo scelas, audivit percussiones, quæ sibi a ma-
lignis spiritibus sæpissime et acerbissime dabantur:
et bene considerans id, quod erat, proximius appro-
pinquabat : et invenit ostium clausum sicut illius
Beate moris erat, ut secretus et quietus in sua
camera Deum exoraret. Et subsistens prædicta Rita
ad consultius auscultandum quæ in camera illius
agebantur, audivit mixtas percussiones eidem
indictas, et ipsam plane submissa voce dicentem : Mi
Jesu succurre. Ipsa vero Rita vocans ipsam Beatam,
ut ei aperiret ostium, magno cum labore responde-
bat : Laudetur Deus, non passum tibi aperire. Et
sic permanens per aliquod spatium, tandem cum
multa pena venit ad apriendum ostium, malignis
spiritibus ipsam dimittentibus ad vocem Ritæ, sicut
semper faciunt, quando ipsa ab aliquo vocabatur.
Ipsa vero Rita ingressa camera, et videns ipsam

*et crudelibus
verberibus
ipsam contun-
dunt*

B Beatam totaliter afflictam, eadem compatiens, ma-
gnam sensit penam : quia sicut ipsa Rita dixit co-
rum Patri spirituali, ferus ipsius Beate erat intan-
tum cineribus plena, quod nullo modo poterat cog-
noscere, nec in ejus capite aliquis pannus erat, et tota
ejus vestis erat cooperta cineribus, et in ejus ore
adhuc habebat cineres, intantum quod ejus loquendo
minime poterat intelligi vel audiri, et ejus corpus
erat totum frigidum. Post aliquot vero dies interro-
gata a suo Patre spirituali de hujusmodi rebus, ipsa
Beata respondit, quod de omnibus tormentis per eam
habitis a malignis spiritibus prioribus temporibus,
nuncquam vel simile vel tante vililitatis habuit tor-
mentum, quod tam fuisset flagellata et adlieta. In-
super dixit ipsa Christi famula, quod postquam Rita
venit ad vocandum eam, et maligni spiritus recesserunt,
ipsa fuit inde contenta, et passa fuit ma-
gnam laborem, quia voleisset valere lineam tanti
belli.

*gravius quam
alium tanquam
per horus
iter :*

C 26 Quodam alio tempore e Christi ancilla, ante
duas horas quam dies illuresceret, existens in co-
quina sue domus, igno facto, cum se genuflecteret,
ut sui moris erat, ad orandum, et secum haberet
certos libros, quodam malignis spiritus in forma
humana sibi apparuit valde terribilis, sibi dans ma-
ximam molestiam: et timens ipsa Dei famula, ne præ-
dictos libros ad ignem properaret, in suo gremio eos
tenebat satis strictos. Tunc demon retro traxit ip-
sam, et fecit eam cadere : post hoc venit unus alter
spiritus malignus in simili forma, et amba simul
cum receperunt, volentes eam projicere ad ignem
magna cum rabie. Ipsa vero tenens suam mentem
fixam in Domino clamabat : Mi Je-u, succurre. Et
tunc prædictus gloriosus Archangelus fecit con-
suetum signum in capite, et subito illi demone dis-
paruerunt.

*tenebat ipsam
in ignem
conferre :*

C 27 Quodam alia nocte, cum Christi ancilla existi-
ret in sua camera mente elevata in somnum hu-
mum venerunt ad eam tres maligni spiritus maxima
cum ferocitate, quorum unus erat in forma leonis
alter vero in forma terribilis draconis, et alter in
forma terribilissimi serpentis, et quilibet eorum ha-
bebat os apertum, lingua foris existente ardentis-
sima, et motum insultabant ipsi Beata. Ipsa vero
in suo corpore magnam sentiebat penam propter
caliditatem et flammam et maximum fatorem, qui
ex eis exibat, et propter omnes istos labores corpo-
raliter deficiens, licet ejus spiritus staret constans

*ost. It. s
molestissimè
fugantur ab
Angelo :*

et firmus in Domino. Dum in tali molestia staret, **D**
prædictus Archangelus sibi domesticus fecit actum
inconsuetum, ambulavit namque super caput ipsius
Beate, tenens quasi actum durabilem, et subito
prædicti demones disparuerunt, et prædictus Ar-
changelus se posuit in loco consueto, scilicet ad dex-
teram ipsius Beate.

28 Quodam alio semel d. Dei ancilla, dum porta-
ret plures carbones accensos in uno vase, et vellet
descendere gradus sue domus, venerunt ad eam duo
maligni spiritus in forma humana, et fecerunt eam
cadere supra dictos carbones, et quedam ancilla do-
mus cum audiret grandem sonum ruinae, exivit de
hæc, in quo faciebat panem, et invenit ipsam ceci-
disse supra dictum ignem, quem manibus portabat.
Ipsa vero respiciens, vidit aliquos ex his carbonibus
cecidisse in locum, in quo certa quantitas e hordei
erat, et in eundem locum descendit, ut ignem amo-
veret. Ad quem locum ipsi duo maligni spiritus vene-
runt et cum magna invidia eam receperunt, ut
eam submitterent subtus illam quantitatem hordei,
quæ non modica erat. Et tunc prædictus Archan-
gelus fecit signum consuetum cum capite suo, et sic
illi maligni spiritus disparuerunt.

*d
Item duo qui
ipsam supra
virescenti
everterant.*

29 Quodam nocte, dum Christi famula sederet in
suo parvo lectulo in sanctis meditationibus, ut sui
moris erat, duo maligni spiritus invidentes mentis
sue quieti ad eam venerunt in forma humana, por-
tantes plurima corpora serpentina mortua, cum qui-
bus eam fortiter percutiebant : ejus rei causa, ipsa
habuit plurimum laborem, tum de percussionibus et
fatore, tum etiam quod ipsa semper abhorrebat vi-
dere serpentes, et ideo non solum quod reciperet
tormenta percussorum ab ipsis malignis spiritibus
in suo corpore, sed etiam, quod reciperet laborem
in suo spiritu. Et sic eam percutientes dicebant sibi:
Isti serpentes mortui, sunt ille lingua, quas tu in-
cudisti. Et hæc verba dicebant, quia illam die ejus
maritus licet pacem cum suis inimicis in una magna
f. brigæ, quam habebant per magnum tempus, ad
requisitionem et instantiam ipsius Beate : et ad hoc
etiam, ut ipsa Beata se extolleret ac vana gloria,
attribuendo sibi honorem et non Deo. Cui tentationi
superbie ipsa mirabiliter resistit, illamque humiliter
cum lacrymis, cum ipsa erat maxima peccatrix : et
si non committebat peccata scelera summa, hoc non
erat suorum meritorum, sed divine bonitatis gra-
tia.

e

*E
Flagellatur
serpentibus
ob peccata
compositionis :*

30 Quodam alia nocte Dei famula existens in suo
parvo lectulo sacris meditationibus dedita, plures
maligni spiritus invidentes sue mentis felicitati, ve-
nerunt ad eam cum signis sibi persuadentes, quod
volebant de quadam equa facere cadere quemdam
suum nepotem, scilicet Jacobum Gercholdellum, ut
statim moreretur, et cum eis iret simul ad infer-
num : nec non in malis aliis y de peccis ipsi Beate
dum plures et diversas angustias. Mane vero
facto dum prædictus Jacobus equitaret prædicam
equam ut iret ad rus, cecidit de equa, et remansit
in terra pede pendente in h. stalla, et sic violenter
fuit ductus per ipsam equam per maximam partem
vie. Sed benignus tum Dominus, ut illa anima
non periret, sua consueta in misericordia fecit, quod
duo homines obvarent illi equæ, et illam tene-
runt, ne amplius noceret ei. Reversus vero præ-
dictus Jacobus habebat equum fractum et sanguino-
lentum, et prædicta Beata suis orationibus et dem
Jacobus medelani faciendo præsto fuit sanatus, et
remotus a sua duritia. Et dum Dei ancilla iret ad
videndum prædicam equam, quæ magnam faciebat
r. tempestatem, vidit super eam tres daemones, unum
super caput, alium super sellam, et alium super k
etiam : qui omnes tres credebant habere animam
dicti

f

*F
liberat a
mortis et
disquantibus
vergeta
in paleam, quoniam
dixit omnes ea
equa deprecantur.*

g

k

l

k

A diei Jacobi, quam Deus liberare dignatus est sua misericordia, et orationibus ipsius Beatæ.

l
hæmonem sub
S. Onuphrii
specie tentan-
tem pellit.

31 Item, dum Dei ancilla quadam nocte *l* esset dedita sanctis orationibus et meditationibus in suo lectulo, antiquus hostis invidens quieti suæ menti venit ad eam in forma hominis silvestris, manu sua bajulans quemdam baculum acsi viator esset, dixitque eidem Beatæ, quod erat Sanctus Onuphrius : Unde, quia ipsa habebat voluntatem accedere ad loca deserta, eam hortabatur, quod secum iret, quia jam ipse invenerat pulcherrimum locum pro ea. Sed Christi ancilla, videns suam apparentem et fictam lucem et malignantem, sibi respondit : O miserrime quantum es vilis ! qui credis me decipere propter istum miserrimam lucem, et mihi persuades, quod tecum pergam. Ego volo manere ubi placet meo Domino, et nihil aliud desidero præter id, quod sibi placet : tu vero, vilissima, recede in nomine Jesu Christi Crucifixi benedicti, et vade in abyssum, in qua est tua habitatio. Tunc dictus hostis iniquus audiendo nomen Jesu sanctissimum subito cecidit, et suum in terra percussit os, et inde surgens volebat dictam Beatam percutere : sed gratia Dei vetante, perficere non potuit.

B

m
Frustra eam
conantur
irascuntur,

32 Accidit etiam quod quadam alia nocte, *m* dum Dei ancilla sola staret in sua camera sacris dedita meditationibus, ut sui moris erat, maligni spiritus invidentes felicitati suæ mentis, quatuor ex eis venerunt ad ipsam in forma humana, et cum maximo terrore, et iniquitate ipsam receperunt, et super quamdam *n* cassam præjecerunt. Sed subito prædictus Archangelus sibi domesticus, facto signo consueto cum capite, ipsos fugavit. Et ipsa referebat laudes et gratias Domino ponens se in orationibus. Cui iterum adfuerunt prædicti quatuor hostes maligni in humana forma, post quos etiam plures alii venerunt in forma porcina domestica cum maximis dentibus stridendo : sed ipsa confidens in suo divino sponso semper dicebat : Deus in nomine tuo salvam me fac. Tunc prædicti quatuor maligni spiritus magna cum iracundia et rabie ipsam receperunt, eam suffocare volentes, et sic constringebant gulam ejus ; postmodum portaverunt eam in altum, ubi erat funis ligatus in una pertica, volentes eam in dicto fune suspendere. Quod ipsa cognoscens recepit dictum funem, ut prædicti iniqui spiritus non possent ejus caput in ipso funereo ponere laqueo. Et dum sic staret, prædicti maligni spiritus ipsam percutiebant eam nervis animalium. Sic vero stans angustiata propter percussiones sibi inflictas et propter improperia et minas, quas ipsi maligni inferrebant per non parvum spatium temporis, licet semper firma et constans in Domino, se invenit suaviter repositam in solario domus, daemonibus tunc disparantibus. Ipsa vero genuflexa gratias reddidit suo Creatori, ut sui moris erat. Et ecce quatuor alii maligni spiritus ad eam venerunt in forma humana terribiles, quos alii duo comitabantur in forma leonum, et duo alii in forma pecorum silvestrium et : illi duo in forma cæcerum, et alii duo in forma eanum : omnes vero ferocissimi stabant coram ipsa cum magna reverentia, et adulatione. Quod ipsa intelligens et contemnens, ipsi se videntes confusi, omnes tanquam ferocissimi et crudelissimi versus eam se moverunt, aliqui eorum ex una parte, alii vero ex alia ipsam receperunt insimul discrepantes, et ex qualibet ipsorum parte exhibit ignis ardentissimus. Et stando sic per magnum temporis spatium in tanto tormento, benignissimus Dominus volens eam consolari, misit illum gloriosum Angelum cum majori lætitia, quam prius solebat : super quem vidit unam inusitatam et divinam lucem, a qua luce ipsa Beata fuit cooperta et circumdata : et tunc fuit

Idem cor
templi dicitur
veniri :

quæ in cruce
non tollitur.

Marta T. II.

suaviter reposita in loco, in quo solebat stare in oratione, et vidit altissimum Dominum in sua sanctissima humanitate cum suis sanctissimis et refulgentissimis plagis, et ipsa Christi ancilla stetit reposita super plagam pretiosissimi pectoris Salvatoris, sicut scriptum est supra in visionibus *o*. Perseveravit autem hæc Beata in dicto conflictu a secunda hora noctis quasi usque ad auroram.

D
AUCTORE
IO. MATTIOTTI.

o

33 Quodam alio tempore, dum Christi ancilla se dedisset sanctis meditationibus in sua camera, septem maligni spiritus, invidentes ejus voluntati cum Deo unitæ, ad eam accesserunt in forma pecudum albarum ostendendo eidem magnam mansuetudinem, et signa humilitatis cum aliqua ficta et apparenti luce, quam ipsa reputabat tenebras : et audivit quamdam vocem terribilem ad modum tonitru, et eidem Beatæ apparebat, quod vox illa veniebat a dictis demonibus : sed nimium a longe, quamvis ipsi miseri conarentur pulchram reddere vocem, et vox hæc dicebat : Salve Dei serva, que tantum diligigeris a tuo sponso : venimus ad conspectum tuum propter illas virtutes quas tibi Deus concessit. Nos sumus septem dona Spiritus sancti, que venimus ad teum permanendum, quia semper agis, quod Deo placitum est, ut te doceamus honorem Dei. O Dei serva, quantum Deo places : ipse te nimis diligit. Bene potes consolari, sed noli despiciere illum, quod tibi ipse mittit de sua societate propter tuam prerogativam. Ipse te ducet in suo loco tanti gaudii, ubi sine damno confortaberis : te crede nobis, et sta firma, et noli dubitare. Ipsa vero Beata eos contemnens imo illudens, audivit unam aliam horribilem vocem diabolicam sibi dicentem : Quia non credis ea que dicimus, eam que cogitas non faciemus : ex quo bonum tibi datum nescis tenere, dabimus tibi malum, et ipsum tenebis. Tu nescis intelligere talem melodiam, quam dabimus tibi et tuis sensibus : ex quo tibi damnum eveniet, quia nescis complacere : hodierna erit dies, in qua penitus eris annihilata. Quibus verbis dictis, subito illi maligni spiritus se mutaverunt in lupos ferocissimos, super eam irruentes cum maxima rabie et iracundia, ut eam devorarent. Et subito apparuit prædictus Archangelus faciens consuetum signum cum capite. Quo viso, statim maligni spiritus retrocesserunt, non tamen discesserunt. Tunc illa Deo devota, vidit prædictum Archangelum [mittere] aliam inusitatam divinam lucem, alienam ab illa luce quam spiritus maligni ostenderant, quando venerant. Et quia ipsa continue respiciebat illam veram lucem, indignati illi maligni spiritus, quod ipse non appetebat lucem per eos ostensam, ut non posset respicere illam divinam lucem, ex pulvere existente in demo sibi proegerunt in oculos. Et licet ex pulveris profectione ipsa pateretur laborem, nihilominus videbat lucem existentem supra gloriosum Archangelum, et adhuc etiam malignos spiritus. Cælestis vero sponsus volens consolari suam ancillam, in suis oculis gravem penam patientem propter pulverem sibi a demone projectum, cum suavissima voce sibi dicitur : Vabat tua fides, que ex humilitate sic est coronata, que eam sic alernavit, et fecit animam securam, que est bene provisata, nec permittit se decipi, sed facit eam esse asstantam. Vale et provide utia, que te sic ornavit, et sic liberam reddidit, et cum Domino confirmavit. Anima, esto firma, et noli dubitare, qui semper sis custodia ab illo qui te amavit. Quibus verbis auditis, prædicti maligni spiritus, tanquam lupi rapacissimi, mutaverunt formam luporum in formam pecudum, sicut ante venerunt : et sic mansueti effecti, voce ficta dicebat : Anima, noli dubitare, sed cognosce te ipsam, quia in cruce tibi et nimis odiosa Domino, nam ipse Deus filius super te fuit gratus suo patri, et

sub ovina
specie adu-
lantes spernit :

E

ergo illi
vertuntur
in lupos.

cohibentur
ab angelo.

oculos tamen
cinere opplent.

F

sed ipsa a
Domino sola-
rium accipit.

A certarum personarum, quæ eidem Beatæ erant bene notæ, quarum aliqua persona suum marsupium cum denariis habebat bene clausum. Et demones dicebant ipsi Beatæ, quod denarii illius personæ erant sibi tanquam idola: alia vero ex illis personis tenebat aspidem strictum, et alia serpentem: et sic ipsi maligni spiritus eidem Beatæ ostendebant plures personas in diversis modis et formis. Quod intelligens ipsa Christi famula, eosque contemnens et suas per-versas intentiones, ipsi maligni spiritus maxima cum iracundia, quia eos intelligebat, versus eam incedebant, ut eam discernerent eorum crudelibus manibus et unguibus, eandem percutientes cum certis nervis animalium; et cum illo igne, qui exibat ab eis, magnam pœnam ei dabant. Sed propter magnam rororem ex percussionibus ipsorum demonum procedentem, ipsius Beatæ maritus in suo lecto jacens et audiens ipsam sæpius clamare: Jesu, Jesu; et credens, quod in somniis loqueretur, ipsam suo nomine vocavit, et subito illi maligni spiritus recesserunt.

acriter in
ipsum sæviunt.

39 Quadam alia nocte *d*, dum Dei ancilla es-et in sua camera sacris meditationibus et orationibus occupata, octo maligni spiritus invidentes paci et uniõni ejus mentis ad eandem venerunt in forma animalium ei ingerentes signa et modos adulationis, ut ipsa Beata caderet in vitium vanæ gloriæ. Sed ipsa Beata intelligens eorum malignitatem, sua humilitate eos contemnens irridebat. Tunc unus ex ipsis eidem Beatæ projecit unum horribilem serpentem: et licet ipsa Dei famula serpentes omnimode abhorreret, tamen illa vice animose et viriliter recepit illum serpentem, et fortiter suis manibus strinxit: et ipse malignus spiritus, qui in forma serpentis stabat, non potens eidem Christi famulæ nocere, se mutavit in forma alterius terribilissimi serpentis, qui septem habebat capita: sed ille prius daemon, qui serpentem proiecerat supra Dei famulam, sibi dixit: Iste serpens vocatur hydra. Sed ipsa videns rem ita terribilem, magna cum constantia confisa in Domino semper, clamabat et invocabat nomen Domini Jesu Christi, et suo more, et viriliter se defendebat, *e*

In eandem
serpentem
conspicit,

cum quo
du lucuit

a S. Paulo
visitur et
animatur.

B Iste est unus diabolus nimis malignus, cum pluri-bus astutiis, et isti pili, qui sunt circa suum os, sunt plurimæ et maligne astutiæ, quas habet ad tentan-dum animas: et si cum una non potest, cito aliam preparat. Itemque dixit ipsi Beatæ: Anima, noli dubitare, quando istas plurimas visiones habes: Dominus enim hoc facit, ut semper vivas in timore, et in omnibus rebus ipse te semper tenet et cum ipso semper stas. Recipe securitatem, Anima Deo dilecta, et vade ad tuum *f* rednetum, et sta semper absorpta in Jesu Christo, qui tibi dedit vires et fortitudinem: ut possis esse secunda, fac quod sis bene libera in Dei beneficentia.

40 Quadam nocte dum ipsa Beata suam exiret cameram, ut calefaceret pannos pro infirmitate sui viri, invenit tres malignos spiritus in forma servorum Dei albo colore indutos, qui signa maxime humilitatis et reverentiæ sibi fecerunt. Ipsa vero eorum cognoscens malignitatem, eidem dixit: O miseri, superbi et iniqui tantam mihi ostenditis humilitatem? quid est quod non reputatis vosmetipsos esse confusos? qui fuistis et estis rebelles propter vestram su-

dæmones
deseruntur
ejus et cæden-
tam.

perbiam vestro Creatori, et adhuc in tanta iniquitate estis obstinati: et vultis vos ostendere mihi humiles esse? Tunc prædicti demones turbati mutantes formam pristinam, se ipsos terribiliores ostenderunt, et maximo cum dolore dicebant: O istam obedientiam, quæ nos facit ire in profundum! Et cum multa rabie et iniquitate acriter eam percusserunt, deinde eam receperunt, volentes projicere per deambulato-rium. Tunc gloriosus Archangelus faciens consue-tum actum cum capite, ipsos malignos spiritus fugavit.

D
AUCTORE
JO. MATTIOTTI.

41 Cum adhuc ejus maritus infirmaretur, et ipsa vellet pannos calidos reddere ad ejus sanitatem, exiens de camera, invenit in sala unum malignum spiritum in forma serpentis, satis longum et nigrum; ignem ex ore vomentem. Ipsa vero genuflexa, sicut in similibus casibus facere solita erat, dum firma persisteret propter ignem nigrum et terribilem ex ore demonis procedentem, prædictus serpens se in altum levavit dicens: Ego volo me ponere ad latus tui mariti. Ipsa vero se ad suum virum, ne timeret approximare cogitabat. Serpens hoc videns vel in-telligens ipsi Beatæ dixit: Si ego me ostendissem in tali forma animæ, numquam se a me vinci permit-teret, namque me cognosceret; sed ut possim incli-nare et vincere animas, eis me ostendo cum rebus placibilibus, ad hoc, ut se meis persuasionibus incli-
E

Dæmon in
forma serpen-
tis.

nent. Et cum adhuc ipsa Beata staret genuflexa, vi-dens se non posse ire ad coquinam propter serpen-tem, et ignem ex ejus ore procedentem, gloriosus Archangelus sibi domesticus, qui semper ad ejus dex-tram stabat, posuit se coram ea, et sibi dedit viam securam ad eundem ad coquinam. Ipsa vero dictum Archangelum sequebatur, sed semper genuflexa. Quod videns Archangelus ipsam Beatam suis mani-bus erexit, ut ipsam erecta sequeretur. Cum autem esset in coquina, ut compleret dictum Officium, ille malignus hostis in forma serpentis circumquaque ipsam se volvit: tunc gloriosus Archangelus recep-it quandam *g* vitem stantem in coquina, cum qua prædictum serpentem percussit, ex quo serpente, ut ipsi Beatæ apparebat, multa frustra facta sunt. Post hæc ipse Archangelus eam duxit incolumem in suam cameram, et quod mirabilis est, cum ipsa Beata in coquina ignem facere non potuisset, inve-nit pannos *h* et lapidem in suo pectore ita calidos, aesi ad ignem stetissent per tempus, divina gratia operante. Post hæc [apparuit] quidam alius malignus spiritus in forma ferocissimi leonis, et magna cum rabie ipsam Dei famulam devorare et discernere vo-lens: et gloriosus Archangelus consuetum actum cum capite faciens ipsam malignum spiritum fugavit.

eidem se
opponit viri
pannos eule-
factura.

g

h

f

42 Quodam nocturno *i* tempore postquam Dni famula remansit in sua viduitate, et staret in demo- Collegii suarum in Christo famularum et filiarum in sua cellula in sanctis meditationibus, ut sui maris erat; venerunt ad eam duo maligni spiritus in forma leonum ferocissimorum, per quorum ora et oculos exibat terribilis ignis, et feriebat ipsi Beatæ maxi-mum molestiam: sed divina gratia operante non poterant sibi nocere. Post hæc venit unus alius spi-ritus malignus in forma humana, terribilior duobus primis, et volebat projicere ipsam inter illos duos, qui venerant in forma leonum: quod facere non po-tuit, divina gratia ad vetante. Credens vero se pejus facere, quandam ejus domus apernit fenestram, ut per eam Dei ancillam progrederet: quod Dei gratia prohibente, facere nequivit. Tunc plenus iniquitate et magna rabie cum certis nervis animalium ipsam acriter percussit. Tunc una ex ejus Beatæ in Christo Filiabus, quæ in eadem cellula semper, licet in alio lecto jacebat, Agnes nomine, expergefacta propter magnum rororem surrexit præsto: et invenit ipsam angustiatam

Varia modis
frustra conatus
nocere.

A angustiatam et in magno positam labore, nam illa antiquus hostis eam elevaverat in altum, et dimiserat cadere in terram. Ex quo illa Agnes inveniendo eam sic angustiatam et jam nimis frigidam, tum ex tempore frigido, tum ex aperture fenestras, tum etiam propter prolixum et diabolicum bellum, dixit eidem Beatæ, ut iret se calefactum ad ignem materialem; quod ipsa Beata facere renuit, ne ipsi maligni spiritus lactarentur in suo recessu. Nam quando post bellum et percussiones sibi per eos illatas ipsa constans et firma remanebat, ipsi maligni spiritus tristes et confusi recedebant. Diæta vero Agnes dum recessisset, prædictus malignus spiritus in in forma hominis fortiter reperussit ipsam Dei ancillam, intantum ut quadam alia ejus in Christo filia, nomine Jacobella, audivit illos maximos ictus eidem Beatæ illatos: et cum ingrederetur dietam cellulam, invenit eam genuflexam se floccentem propter ictus sibi illatos, sed ei percussione inferentem non videbat. Quæ compassionem mota ipsam Beatam Matrem inplexata est: et credens quod percussio eandem supra ejus brachia, audivit quod illa percussio percussit quondam tabulam ipsius cellæ. Et persæpe Patri ejus in Christo inveniebant eam projectam in terra, *k* scapillatam, frigidam, et multum angustiatam: et scapili inveniebant pinnos capitis ipsius absconos, quos maligni spiritus auferebant: præsertim illa Agnes, quæ in cellula ipsius Beatæ continue stabat. Audiebant etiam *l* contractiones ipsorum et respersiones ipsius Beatæ, sed ipsos demones nulli eorum videre poterat.

B 43 Quodam alio tempore, quadam ipsius Beatæ in Christo Filia existens in articulo mortis, et tam graviter quod erat naturali sensu privata, taliter quod medicus dicebat, non esse amplius spem de ipsius salute corporali: ipsa tamen famula infirmæ illi computationis nimis, et dubitans de sua salute spiritali, pro eo quod humiliter non receperat aliquam correctionem sibi à d. n. illa nocte, cum se dedisset orationibus et sacris meditationibus, ut sui moris erat, intime et affectuose Domino applicavit, et glorioso ejus Matri per dicta, quod liberaretur a tali periculo. Et presentibus aliis ejus in Christo filiabus, prædictam infirmam suo proprio nomine vocando alta voce dixit: Si verum est, quod nostra Congregatio sit ordinata a summo Creatore, et quod celestis Regina istius Congregationis sit ordinatrix, ego tibi præcipio per virtutem sancti amari obedientiæ, quod tu mihi loquaris. *l* Obviam operationis mirabile factum. Cum jam infirma ipsa perdidisset loquelam, respondit sic dicendo: O Mater, quid placet tibi? Et divina gratia mediante, ab illa infirmitate fuit liberata, ex quo mirum admiratur eam in Christo Filia, nec immerito fuerunt. Ipsa vero reversa in suam cellulam, ut laudes et gratias tanti dom. Altissimo redderet, et suæ gloriæ Genitrici, stans genuflexa, venerit ad eam duo d. n. oratione magna cum ridus et cum moris maxime ipsam emolliet perentientes, et cum maxima tremula eandem dicebant: Porro a tuo Deo gratias petis, et ad aliam tuam Regiam? Et dicentes hæc ipsam percutiebant, et per dictam cellam equidabant. Et deum hoc tantum poterat tormentum, quodam ex ejus in Christo filiabus. Franciscæ de Verulis, videns percussiones et flagella, quæ ipsi Beate dabantur a demoniis, vidensque ipsam in terra projectam, luctuque emollietate stupescit, venit in eam ex ipsius Beate in Christo Filibus, quæ Agnes vocantur *m*. Ipsa vero Agnes reportit Dei famulam supra terram involutam, et ab ejus capite pinnos ablatos, et propter percussiones indictas multum angustiatam; et vidit ipsam genuflexam, et de his omnibus tormentis sibi illatis gratias Deo reddere, sicut in similibus casibus

sui moris erat. Nam quoties a malignis spiritibus **D** flagellabatur et remanebat percussa, ad modum virilis semper remanebat invicta, constans et secunda, licet continue esset in sancto timore.

44 Pluries ipsa Dei ancilla suo Patri spirituali dixit, quod licet in speciebus diversis videret malignos spiritus, non tamen in eorum horribili essentia, maxime autem quod ipsa potius eligeret se projicere in ardentem fornacem, quam ipsos videre, et in diversis speciebus: sed gratia Dei mediante et continua visione illius gloriosissimi Archangeli, ab hujusmodi distractionibus semper liberabatur. Dixit etiam suo Patri spirituali, interrogata ab eo per obedientiam, quod quando percutiebatur a malignis spiritibus, vel aliis variis molestiis ab ipsis de monibus sibi illatis opprimebatur, semper invocabat nomen Domini Jesu, nec recedebat quousque illi demones recedebant, sed semper erat genuflexa invocando nomen Jesu: ex quo evenit, ut interroganti ejus Patri spirituali, quæ de causa ipsa non recedebat in hujusmodi distractionibus, humiliter respondit, quod si ipsa recessisset propter timorem, incurrisset periculum ne forte fuisset a sensu alienata, vel impedita, et semper remansisset in continuo timore: et ideo semper stabat, adjuvante Domino, constans et virilis.

45 Desinunt Dei gratia victoriosissimi, sed laboriosissimi conflictus huic Dei famule persæpe dati, et inflicti a generis humani inimicis. Est, [quidem] verum quod plures fuerint numero: sed propter brevitatem, rescissis aliis, isti pauci hic scripti sunt ad honorem sanctissime Trinitatis, et commendationem angelicæ vite hujus ancillæ Christi, qui tot et tantas victorias demonum Beatæ Franciscæ afferre voluit. Nunc vero Dei optulante gratia incipimus dicere, qualiter ipsi Beatæ Sapientia Dei, ipse Dei Filius, ostendit in hac vita infernum et ejus pinnos, quas ibi patimur anime, quæ contempserunt divinam misericordiam *n*.

n Mense Septembris anni 1432. Anguit Anguilla: et eandem refert duas sequentes percutiones. — b Videtur esse nomen demumicum per Petriam seu Petroniam. — c Mense Novembri anni ejusdem facta caudem. — d Anno 1433 mense Januarii, eadem teste. — e Idiotismus Italianus est: Latine modo nimis modo aliud dicitur. — f Pro loco refugii et tute receptus, sumptum ex Italianis modo vocabulum, in quo significat quidem tute non nisi per aculeum urumque, quibus subnotis hi, qui talis sunt, stationem fortiter obtinent, et necesse est transire in multos periculosos. Bilibio Italus, Francis Redoute. — g Quanta sit Roma solitudo in focum hujus generis, et quantus ornamentorum et vitibus volucrium eandem in rem usus, ipsi admiranda videtur. — h Impulsus, ad retinendum ductus cultorem suum, quod eorum est frequens. — i Alii sicut in salubri confecto sapienter; alii vix probe oculorum luctuente agunt, et hoc sustinent ad preces colucent. — j Quamvis autem supra in principio liquidum expressit habet Anguilla. Tenebat autem hoc cum panis Beati intra aliam adfectus, jura versorem eandem Anguilla, quæ hic fieri faceret, jura sui secundi, sic exaltat. Hæc sunt, quæ de conflictibus Sanctæ cum demonibus scripta reperio, dum in domo sui mariti vivi fuerunt et referuntur in domo Turris-specularum habitaret, qui suo loco nunc separate. — k Anno 1437 mense Februarii, Anguit Anguilla lib. 5 cap. 11. — l Velut si Latine dicitur exscapillatus: lictum cum s, in locum ex vel illis præpositionum Latinarum, præfixa verbis ac particulis, vim habet negationis in Italianis locum. — m Contrasto Italus pignus, certamen, dimicatio est. — n In illo contrasto focalare, unde veritate contrasto et contrastamentum, quæ Latine autem barbarum originem habent in medio reliquo. — o ipsa eccle. barbarum sunt a veru. Inducte. — p Et una cum Beata dicitur regere, Anguit Anguilla lib. 5 cap. 6. Tertio infra dicitur eandem Agnes Beati dicitur perfecta fuisse, antequam in hanc comitatus Franciscæ; et post ejus mortem, priam eandem recessit cum titulo Præsidentis. — q Hæc orationes numerata et elatit prædicto Anguilla lib. 4 cap. 25 et Julius Ursinus lib. 2 cap. 8. — r Et alia quidem nullum et certum tempus assignat. Hæc vero ad postquam Indictis tyrannidem anno 1443 reditur collocasse, quando ad eum annum miris eandem et gravem S. Franciscæ, quæ vixit ex vivo, morbum refert: verum jam ostendimus post annum 1442, aut etiam serius, non tantum scripta illa, sed habitas etiam fuisse scriptis autem fuerunt hoc titulo. Inclaudit tractatus de panis, quas in inferno anime patitur, quos quidem tractatus dicitur in capita pinnos, lictos hic notum datus.

- TRACTATUS I. De inferno.
- II. De limbo.
- III. De sodomitis

Quomodo in similibus se gereret Sancta,

conclusio.

Reductus

F

Scapillatus

Contrastatio

Ad quod h. n. p. spec. et in v. n. de m. c. r. 7

AUCTORE IO. MATTIOTTI. tantem gravibus olapm Beatam cordi, audientibus altis.

Northundæ loquelam et vitam Beata reddidit;

et a d. n. m. b. u. s. graviter percutit;

temperimeta.

- A**
- IV. De usurariis.
 - V. De isidem.
 - VI. De blasphematoribus.
 - VII. De proditoribus.
 - VIII. De eisidem.
 - IX. De homicidiis.
 - X. De renuntiantibus fidei catholice.
 - XI. De incestuosis.
 - XII. De incantatoribus.
 - XIII. De excommunicatis.
 - XIV. De superbis.
 - XV. De cisidem et ambitione.
 - XVI. De iracundis.
 - XVII. De avaris.
 - XVIII. De invidis.
 - XIX. De remorsu conscientie.
 - XX. De acediosis.
 - XXI. De gulosis.
 - XXII. De vana gloria.
 - XXIII. De non honorantibus parentes.
 - XXIV. De his, qui frangunt votum castitatis.
 - XXV. De lenonibus illiarum.
 - XXVI. De odiosis.
 - XXVII. De iudicibus et falsariis.
 - XXVIII. De detrectatoribus.
 - XXIX. De virginibus latuis.
 - XXX. De viduis fatuis.
 - XXXI. De feminis se venustantibus.
 - XXXII. De falsis predicatoribus.
 - XXXIII. De Confessoribus pravis.
 - XXXIV. De Summis Pontificibus.
 - XXXV. De lusoribus ad taxillos.
 - XXXVI. De corizatoribus.
 - XXXVII. De feminis vanis conjugatis.
 - XXXVIII. De medicis.
 - XXXIX. De specariis.
 - XL. De tabernariis.
 - XLI. De macellariis.
 - XLII. De nominibus et exorcistiis demonum.
 - XLIII. De nominando nomen Iesu.
 - XLIV. De penis, quas anime in purgatorio patiuntur.
 - XLV. De eadem re.
 - XLVI. De eadem re.
 - XLVII. De eadem re.
 - XLVIII. De obitu et presentia eius.
- B**

CAPUT V.

De loco inferni : usurariorum, blasphemorum, perjuratorum, veneficorum, aliorumque suppliciiis.

Quodam semel, cum Beata Francisca graviter infirmaretur, ixit in cellulam suam, ut ibidem attentius vacaret contemplationi et orationi, et erat quasi hora vespertina, et sicut postmodum a suo Patre spirituali per obedientiam interrogata ei dixit, [quod] in extasi posita ex divina voluntate fuit ducta ad videndum infernum. Et cum ad ejus introitum veniret, vidit tam maximum abyssum et tam terribilem, quod quando ipsa hoc recitabat, maximam penam et laborem sentiebat : tamen ut filia obedientie cepit, primo cum sancto timore proponendo quod de ista visione et de omnibus aliis sibi ostensis se submittebat determinationi Sancte Matris Eveldie. Narrabat itaque, quod in principio introitus hujus loci videbat quasdam litteras scriptas sic dicentes : **ISTE EST LOCUS INFERNALIS SINE SPE ET INTERVALLO, QUI NULLA EST REQUITUS.** Ipsa vero videbat, audebat et sentiebat infinitam terribilitatem, et fuit ita extra se cum tanto timore, quantum imaginari non potest. Tum prope se, licet eam non videret, sensit quandam societatem, qua ipsam exhortabatur, ut esset virilis et nihil dubitaret. Introitus vero hujus nefandae loci in ejus principio erat magnus, sed in medio erat magis : et erant ibi tot tenebre et obscuritates, quod per linguam humanam exprimi non posset. Infernus vero habebat in se tres partes, unam videlicet superiorem, aliam mediam cum majoribus penis ; aliam vero inferiorem cum pluribus et infinito majoribus. Et erat maximum spatium in-

ter unam et aliam partem : quod quidem spatium D plenum erat obscurissimis tenebris et infinitis tormentis. Erat etiam ibidem unus maximus draco, qui occupabat omnes istas tres partes, cujus caput erat in loco superiori, corpus vero in loco medio, cauda quoque ejus in loco inferiori erat. Caput vero ejus maximum erat, ut dictum est, in loco superiori, sed quasi in introitu, modicum vero inferius. Habebat item os apertum, et linguam extra os, ex qua exibat non lucens sed comburens ignis maximus : exibat etiam ex illo nefandissimo ore factor inexcogitabilis, et per ejus oculos et aures exibat ignis niger cum maximo factore et calore.

47 Audiebat atque hęc Dei ancilla maximos ululatus et voces, et Dei blasphemationes et plangtus maximos cum intolerabili factore et dolore ; et tot lamentationes et cruciatus, quod dum ipsa ea narraret suo Patri spirituali, nimium affligebatur et cruciabatur. Quę omnia videns et audiens ipsa Beata, sic ex vocibus clamorosis, sic etiam ex clamore magno et factore tantum fuit anxia, quod sibi videbatur in toto deficere. Tunc dicta societas, quę juxta ipsam erat, licet ab ipsa non visa, eam confortabat, ut non timeret. Erat autem illa societas, ut sibi postmodum ostensum fuit, Angelus Raphael : quia adhuc non videbat illum domesticum Angelum, de quo dictum est superius, qui datus fuit a divina providentia in custodiam ipsius. Vidit etiam sathanam in vultu terrifico maxime, sedentem quasi in una trabe, in medio loco inferni : sed ejus caput attingebat ad locum superiorem, et pedes ad locum inferiorem : et sic, occupata omnium trium illorum locorum parte, stabat. Tenebat vero pedes disjunctos, manus etiam disjunctas, unam superius et aliam inferius, non tamen in Cruce. Erat vero ejus caput coronatum quadam corona de cornibus cervinis ; illa vero cornua habebant multos a corniculos, per quorum quemlibet exibat maximus ignis. Erat vero ejus facies inexcogitabiliter terribilis, ex qua omni parte projiciebat ignem putentem et ardentem. Erat autem ligatus cum certis catenis ardentibus in collo et in manibus et in pedibus et in medietate corporis, taliter quod totus erat circumdatus catenis ardentibus. Ipsa vero catena erant ligatę partes inferni, in parte superiori et in media et in inferiori : sed una earum catenarum erat ligata cum predicto dracone ex una parte, et ex alia ligabatur cum ipso Lucifero vel sathana. Volit etiam Christi ancilla, quomodo illi demones, qui sunt in mundo ad tentandum personas, ducebant animas ad infernum cum maxima terribilitate eas in repando ; ipsisque illudendo dicebant tot et tanta mala, quod difficile esset narrare, tantum quod ipsa tam maximum sentiebat dolorem quod difficile crederetur. Et cum hoc recitabat, totam se alligebat.

48 Videbat namque demones ipsas animas b discerpentes ex omni sua parte cum tanta terribilitate, quod non posset imaginari : et cum maximo terrore ipsas ducebant ad infernum cum opprobriis, horribilibus visionibus, tormentis et angustiis, que scribi non possunt. Et postquam demones conducebant miseris animas usque ad introitum inferni, aliquam illorum projiciebant cum capite infernis verso in os illius draconis, quod semper erat apertum : et de ejusdem draconis ore erat subito deglutita, et subito deorsum exibat et presentabatur a certis demonibus ad hoc specialiter deputatis coram Principe. Ipse vero Princeps animam presentatam judicabat, et ipsi demones ad hoc deputati portabant eam ad locum sibi deputatum secundum peccata per eam commissa. Portabant itaque ipsam dolorosam animam

ALCTONE
JO. MATTHIOTTI.
quas occupa-
bit ingens
draco.

Ab Angelo
Raphael
animata.

videt sath-
nam.

a

alligatum
cum dracone,
F

b

ad quem
ducuntur
animę sunt
locum accedu-
r.

In extasi
ducta ad
locum inferni.

in regno
inferni.

AUCTORE
JO. MATTIOTTI.

A animam cum tanto terrore et Iudicio, qui d quando ipsa Beata hæc narrabat, loquebatur oculis lacrymiosis præ compassione maxima. Dicebat itaque, quod illa misera anima non subito applicabat ad locum sibi in inferno deputatum, sicut anima Beata quando exit de Purgatorio applicat ad locum sibi in gloria deputatum : quia licet tres cæli, scilicet cælum stellarum, crystallinum et empyreum, magis inter se stant longinqui, quam tria loca inferni superius posita; tamen propter tenebras densissimas et alia tormenta eisdem animabus illata, citius animæ Beate elabuntur in altum sine ulla mediis pennis; quam illa misere anime collocentur in locis sibi in inferno deputatis, propter tormenta eis infligta transmittibus per media loca, obscuritatibus et tormentis plenissimum.

Gen alt
rismus scelerat
17.

49 Vidit etiam ista Deo devota alias animas a demonibus terribilibus ductas, et quando cito applicabant ad introitum inferni, demones ad hoc deputati non eas projiciebant ad os draconis, sed inferni capite submersas; et licet omnes caderent eodem modo, tamen iste cadebant coram Principe mactentis: quæ subito cruciabantur ab igne exente de loco ipsius Principis. Illico enim ab eo Principe judicabantur, et demones ad hoc deputati ipsas cum maximis cruciatibus et tormentis portabant ad loca eis deputata, et iste erant anime non infectæ majoribus peccatis, et ideo ponebantur in superiori loco; in quo etiam multi demones existebant in forma aspidum, bufonum et aliarum horribilium ferarum. Cruciantur etiam ab oculis ipsius Principis, ab exente igne, non obstante igne generalis incendi exentis de illo loco superiori. Habebant etiam obscuritates et tenebras et multorum dæmonum cruciatibus et aliis infinitis pœnas. Istæ vero anime sic eructate erant anime Judæorum, magna tamen scelerata in vita non committentes, et similiter Christianorum negligentium in Confessione, et non curantium de ipsa Confessione, qui se mortui fuerant. Et dum sic Beata Francisca staret stupefaeta, illa societas, de qua dictum, eam confortabat ne timeret.

Lumbis parvulorum trifurcatis dactylis.

50 Post hæc vidit unum Angelum medicum inferni existentem, usque introitum inferni: qui Angelus erat ad angulum, qui lumbus vocatur, in quo fuerunt Sancti Patres: qui locus est separatus, et stat supra draconem et supra Principem ligatum, et supra omnia inferna loca; in quo non est ignis, nec frigus, nec serpentes, nec demones, nec fetor; nec sunt ibi ululatus et blasphemias, nec ulla alia pœna, exceptis tenebris: in quo loco sunt deputati parvi pueri mortui sine Baptismo, nullam aliam penam habentes nisi obscuritatem. In quo Lumbi loco sunt tres mansiones, quarum una superior est, in qua existunt parvi pueri concepti de Christianis et mortui sine Baptismo; in loco vero medio stant parvuli concepti ex Hebræis, in infanti ætate mortui, qui nulla adhuc crimina commiserant, tamen in illo loco medio maiores sunt tenebre: in alio loco infimo stant parvuli concepti de Computribus, et Comatibus, de Monachis, et Monachibus, et aliis Religiosis tam hominibus, quam feminis, et de aliis Sacerdotibus, qui quidem parvuli mortui sunt sine Baptismo, et in isto infimo loco maiores tenebre sunt, quam in duobus aliis superioribus.

Suppletis
Sodomitarum,

51 Cum autem stupefaeta et territa Dei ancilla staret, tamen ex prædicta societate confirmata, vidit in profundo et inferiori loco et terribiliori inferni miseris homines et feminas in sodomitico peccato implicatas et in quolibet alio peccato contra naturam, qui maximum patiebantur cruciatum. Ipsi demones habebant baculos magnos igne accensos, ad modum alicujus veri ferrei, in quibus imponebant ipsas animas a partibus inferioribus perforando eas a quo ad

ora earum; et tali modo illæ dolorose anhære cruciabantur. Demones etiam tenebant certa instrumenta ferrea et ardentia cum aliquibus unciis, cum quibus ipsas animas dilacerabant a capite usque ad pedes: et aliquoties illud veru ignitum extrahabant a parte inferiori usque ad superiorem per os ad majorem cruciatum inferendum. Et in talibus penis et tormentis illæ misere anime nunquam quiescebant, licet etiam haberent in pluribus aliis et diversis modis pœnas et terribilissima tormenta: quia ultra istas pœnas specialiter habebant pœnas generales, scilicet ignis, frigoris et factoris, et obscurissimarum tenebrarum, blasphemiarum et stridoris dentium. Cum autem Christi ancilla esset multum territa, et timida videndo tot supplicia, prædicta societas eam continue confortabat, ne dubitaret, et quod staret constans et animosa in hujusmodi visionibus.

D*

52 Et tunc vidit Usurarius multis cum suppliciis, et erant positi supra unam tabulam igneam, in qua erant conlavati manus extensis, sed non ad modum Crucis. Et tunc demonstratum fuit illi Beate ab Angelo Raphaelæ, quod tale signum in tali loco non erat imponendum. Istæ vero anime cum essent in illa tabula conelavata, habebant super earum capita singulas et cintas igne accensas: deinde demones habebant sartagine plenas auro et argento liquefactis, et sic illa metalla calidissima ponebant in ore illarum animarum. Postmodum ipsi demones faciabant quoddam foramen supra corda earum, et per illud foramen mittebant illa metalla ardentissima dicentes: O misere anime, recordamini vestræ pristinae vitæ. De quibus omnibus admirata hæc famula, quomodo sartagine et alia instrumenta stare possent in inferno; declaratum sibi fuit a prædicta societate, quod talis visio ei demonstrabatur ad hoc, ut posset comprehendere: non quod hujusmodi res in inferno essent, sed quod anime ibi existentes patiantur hujusmodi pœnas aesi prædicta instrumenta ibi essent. Post hæc illa dolorosæ anime mittebantur in uno il tino pleno auro et argento liquefactis, et sic existebant in continuis tormentis, nunc in uno nunc vero in alio, et nunquam habebant requiem: patiebantur etiam et alias pœnas generales inferni superius dictas, scilicet ignis, sulphuris etc. Et sic vociferabantur cum maxima rabie, et blasphemias, non solum anime Usurariorum, sed etiam anime omnes ibi existentes non cessabant blasphemare nomen Dei, et anime Usurariorum ibi existentes stabant, ut dictum est, in profundiori loco inferni.

et usurario-
rum,

E

d

53 Post hæc vidit Christi ancilla animas enntes ad infernum, portantes earum peccata scripta in frontibus suis, taliter quod ipsa legebat illas litteras numerum frontibus scriptis, et intelligebat earum peccata. Animarum vero circumstantiam unaquoque alterius circumstantiis cognoscebat peccata solum per cognitionem, sed ipsa Beata per litterarum lectionem. Dedit etiam ipsa Dei famula, quod animarum existentium in inferno quælibet habebat duos demones ad ipsam cruciandam, quorum unus semper prætor et fortis erat ad percutiendum et discerpendum et tormentandum ipsam animam; alter vero semper existens ad inproperandum et illudendum ipsi anime, continue eam memorem faciendo malefactorum suorum, et quare voluit consentire suis et primis cogitationibus, et suggestionibus, et offendere suum Creditorem; nihilominus eam memorem reddenda honorum, que non operata erat, dum esset in mundo cum potuisset. Ex quibus omnibus lumbis examinationibusque misera anima maximis cruciatibus patiebatur, non minus illis, quos patiebatur ab illo demone eam percutiente, tantum quod cum magna rabie vociferabatur et blasphemabat. Et iste

P
Pœna damnatis omnibus
communis.

erat

D
AUCTORE
JO MATTIOTTI.

A erat modus continuus omnibus animabus in particularitate : et licet quaelibet anima haberet in se specialiter istos duos demones sui tortores, ut dictum est, adhuc tamen ab omnibus aliis demonibus cruciabatur in generalitate.

p^{ro}p^{ter} p^{ro}p^{ri}et^{at}e
blasphematorum.

34 Vidit etiam ipsa a Deo electa istos miseros obstinatos Dei et Sanctorum blasphematores, multa tormenta patientes : praesertim quia demones tenebant certos uncos in manibus, quibus extrahebant linguas illarum animarum, et ipsas linguas ponebant in carbonibus ardentibus, et alios carbones ar dentes ponebant in ore ipsarum. Deinde ipsas animas recipiebant, et in quodam tino ferventissimi olei ponebant, et de ipso ferventissimo oleo ponebant in guttura illius miserae animae, eidem improperantes et dicentes, Quare tu misera et dolorosa blasphemasti tuum Creatorem? Et illa misera fortius blasphemavit nomen Dei maxima cum rabie, et tales blasphemantium animae erant in loco inferiori inferni, et plura patiebantur tormenta, quam animae Christianorum, quae propter timorem poenarum denegaverunt sanctam fidem Catholicam [et ideo] stant in inferiori loco inferni, et habent etiam alias penas generales, scilicet ignis, sulphuris etc. f

et apostatarum,

B
proditorum,

35 Et propter talem acerbissimam visionem, dum nimis angustiata staret, a praedicta societate in Domino confortata, vidit animas proditorum, habentes maxima g exterminia et tormenta, intra quae erat istud potissimum, quod sibi extrahebatur cor cum aliquibus uncinis ferreis h infocatis ab ipsis demonibus maxima cum crudelitate violenter usque ad guttur, et cum toto gutture eiciebatur foras : et istud tormentum erat eis perpetuum et continuum. Ex quibus quidem tormentis nimium angustiata ipsa Deo dilecta considerans, quod animae carmen non habent, et eis abstrahatur cor - Raphael Angelus, in suam societatem a Deo missus, sibi declaravit secundum suum desiderium dicens : Licet anima carne careat, tamen quousque veniat ultimum iudicium, materialiter punitur secundum corporis partes : quia licet anima sit spiritualis, induit tamen naturam materialem : sed post ultimum iudicium et corpus et anima punientur talibus tormentis. Post haec proditorum animae in uno tino pleno pice ardentissima, maxima cum crudelitate submergebantur, et illi demones eis improperabant existentibus in tantis supplicis dicentes : O et dolentes et falsi proditores, qui habuistis mentes iniquas, et non fuistis fideles vestris dominis, insuper et promissionibus per vos factis in sacro baptisate, renuntiando sathanae et omnibus [pompis] ejus, quas non servastis ? O inserrum proditores ! non recordamini promissionum per vos factarum ? O proditores cum falsis cordibus, recipite nunc haec tormenta, qui fuistis proditores Deo vestro, et Baptismo et proximo. Tunc illae miserae animae vociferabant et blasphemabant Baptismum cum omnibus aliis sacramentis, quae habuerant : et ille blasphemationes erant continuae cum tanta rabie, quod ipsa B Francisca cum talia referebat, praee compassione nimium alligebatur, et illae animae etiam blasphemando maledicebant illum, qui incepit Baptismum. Demones vero i reptabant per carbones accensos corda istorum sic extracta, et nihilominus alios penas generales, quae superius posite sunt, patiebantur.

E
incestinosorum,

meantorum

g

h

k

et excommunicatorum,

C

36 Cum autem B. Francisca esset nimium angustiata propter huiusmodi visiones tantorum suppliciorum, et praesertim de ore illius draconis a quo validitas cum maxima fertilitate exibat, ejus societas, de qua dictum est, ipsam confortabat, ne dubitaret, sed viriliter et firmiter staret. Tunc ipsa vidit crudeliter homicidas missos in quodam tino bullentis sanguinis, et aliud tinnum erat preparatum glacie

plenum : et demones ipsas animas recipiebant maximo cum impetu, et ex uno illorum tinorum in aliud eas propiciebant, eidem conferentes alias penas. Nam habebant ipsi demones certa instrumenta ferrea et accensa igne, cum quibus ipsas animas percutiebant in cordibus et in linguis, et nunquam ab huiusmodi exercitio quiescebant, patiebantur etiam alias penas generales, sicut dictum est superius, et erant in profundo loco. Similibus autem penis subiciebantur ille muliercule sceleratissime, quae interficiebant suos infantes parvulos in earum uteris jam creatos, suis malignis astutiis et iniquitate volentes occultare earum mala opera : quae, ut dictum est, insimul cum homicidis poenam patiuntur secundum qualitatem et quantitatem criminum. Vidit etiam haec Beata animas illorum, qui sanctam fidem Catholicam denegaverunt, quae omnes ab ipsis demonibus erant per medium scissae quibusdam serris ferreis igne succensis, super quas serras cadebat liquefactio plumbi ardentis : et postquam per medium disceidiebantur illae dolorose animae, illico conjungebantur. Post haec illi demones habebant certa instrumenta ferrea igne succensa, cum quibus immittebant liquefactiones accensas in gutturibus illarum animarum cum multis aliis supplicis.

l

37 Vidit etiam ista Dei familia plures animas, quae commiserunt peccatum incestus cum suis consanguineis, quorum animae erant posite in uno magno tino pleno rerum fetularum, et demones submergebant eas in illa inexogitabili abominatione. In qua postquam submergebantur, ponebantur in loco inferiori prope sodomitas : sed postquam demones illas animas dividebant per quarteria, iterum conjungebantur, et mergebantur in illo tino pleno fetore. Post haec ipsa Christi ancilla vidit sortilegos, et incantatores, quorum animae erant in loco medio inferni : et non solum animae eorum, qui talia operantur, sed etiam illorum, qui ad eos vadunt, vel qui eis credunt, erant in his tenebris et cruciatibus. Lapidabantur enim a demonibus cum h palactis ferreis et igne succensis : erat enim quaedam maxima catasta quadrata de instrumentis ferreis incensis igne, in cuius medio erat ignis terribilis et horribilis : in quo ponebantur ille animae sortilegorum et incantatorum, et stringebantur fortiter ex quolibet parte ab illis instrumentis illius catastae. Cum autem Dei familia propter tam horribiles visiones staret quasi exanimata, licet a praedicta societate confortaretur, ostensa ei fuerunt animae excommunicatorum, quae erant missae in ore draconis supradicti : sed non exibat de ventre draconis supradicti, sicut aliae animae, de quibus supradictum est, sed mittebantur intus in cauda draconis : quae cauda, ut dictum est, est in loco inferiori inferni, et erat plena pice, sulphure et oleo ferventi et ferro : et omnes res istae erant liquefactae cum maximo et terribilissimo igne, et demones, qui exibat extra caudam draconis illius haec opprobria et impropria dicebant illis : O animae dolorosae, quae permisistis vos carere a cupiditatibus, et diuina vestra sensualitate, peccata vestra vos ligaverunt et obcecaverunt in hoc loco, quia non timuistis excommunicationem, modo patimini i tam penam acerbam et crudelam, et in cauda istius draconis manete ad bulliendum vos. Iste vero animae respondebant : Heu ! heu ! quod et quantas penas patimur, et dolorem et verecundiam.

homicidarum,

cinta
linum

a In cegrapho nostra erant cruciati. — b Addebat, quidem sic agebant. quod nullum sensum faciens, omittere volumus. — c Id est circulus. Cinta porro generice significat multum vel circumtum, a cingo, circulo delicta vox, et volutissimum pro circulo fossarum, monumentum etc. — d In Actis Januarii et Februarii scriptis una vox Italica, Hispanica, Francica ac Teutonica communis apud Cornelium Kilianum, significans non tantum dolium, sed et capium, et in genere vas ligneum, ex pluribus assulis arte victoria confectum. Quoniam etiam apud Varonem et Erasmus una pro canis cinurus pluraliter legitur.

AUCTORE
JO. MATTIOTTI,
calernitulum

A *Amat Scalgir in conjectanis apud Vostum — e Fortoise pessimis. — I Samuh clausula singula fore paragraphis adnectitur, quod scilicet hic monitis contenti cum alibi ubique extinguitur. g Passio cu cor apud veteris Testamenti inter-pungimus. — I For tum ante capr tum candentem, ardentem significat. — I For tum ante capr tum denerpi supus hoc cor invenitur pro rapire, et quantum nullo Italica lingua ibiolumu excusati poterat, dat indicavimus transcriptioibus patina quam antioru cum eae barbaricis: nunc illu tota redentia frequentia datur cogitur; item nola acridit extra eadem dis repate pro discurrere, que duo nihilominus malimus corrigere ne latus lector in eodem offendat. quon de originariu scriptione utriusque vocis sufficit hoc sceml monuisse. — I Tunc pallotus ut est palato, ne diminutur dicitur in Italica lingua u palla, globa, sphaera, Teutonibus balte, infra num. 71 etiam Pallotia legantur.*

CAPIT VI.

Quomodo in inferno puniantur peccata capitula aliisque nonnulla.

supplicia
ambrosiorum,
B

Dum autem haec famula sic staret, vidit animas infensas superbia et elationis existentes in uno loco; sed propter diversas eorum delictorum istius criminis ipse anime dividebantur particulariter in diversis locis secundum diversas circumstantias istius peccati, licet omnia illa loca erant inclusa in uno loco communi et principali. Ambitio erat in suo loco beata, sed nimium vituperabatur a demonibus: nam sicut illae anime desideraverant honorem, sic et eodem modo a demonibus eis dabatur confusio. Et similiter per ordinem in aliis circumstantiis secundum eorum defectum erant puntae, licet generaliter ad inferendum eis poenam illius peccati, erat quidam leo maximus, de metallo ignito, ore aperto: et in suo gutturo erant tamquam novaculae acutae crudeliter ignitae, et in rostrato illius leonis erant serpentes et huiusmodi sive demones in huiusmodi speciebus, et in posteriori parte ipsius leonis erant etiam illa instrumenta ferrea sive novaculae ignitae. Demones vero ad hoc deputati illas animas in altum projiciebant, quo eidentes in ore leonis incidebantur, et dividebantur ab illis novaculis, quae erant in gutturo leonis: in tantum quod apparbant quasi mortuae. Post hoc transibant in ventrem leonis, ubi erat tanta terribilis sordiditas rerum venenosarum, et in tanta abominabili poena, quod videbantur mortuae; postea vero vivebant. Et illi demones, qui stabant ex parte illius leonis inferiori, habebant uncos in manibus, cum quibus extrahabant illas animas de loco inferiori illius leonis, ubi erant novaculae acutae, et sic a diis demonibus dilaniabantur et discorpebantur: et hoc tormentum continue eis dabatur. Et ipse dolorose anime magna cum rabie propter C tam terribiles et horribiles cruciatus semper blasphemabant et vociferabantur. Demones vero haec impropria eis ingerebant: O superbi maledicti qui longo tempore in mundo habitastis, modo estis positi cum Machometto, et habetis poenas et dolores perseverantes nunc et in aeternum; per Machomettum supradictum intelligitur ille leo.

iracundorum,

39 Vidit insuper Christi ancilla iracundorum animas, et secundum iracundiae circumstantias diversas diversis modo puniebantur: sed poena, quae specialiter huiusmodi animalis dicitur, erat quod imponerentur in uno loco, in quo erat quidam terribilis et horribilis serpens quasi esset de metallo ignito: habebat idem serpens pectus largum et apertum, et caput inclinatum superius, ita quod ejus collum erat quasi quidam arcus: et in ejus capite, quod erat apertum, erant ferrea instrumenta ignita, facta ad modum lunae convexae, et erant illa instrumenta acuta et stridentia: consueverunt in ejus pectore aperta. Demones recipiebant animas ibidem existentes, et mittebant eas per caput ipsius serpentis per illa ferrea instrumenta et ignita. Quae vero demones habebant in manibus quasi unam a rotellam

ferream et ignitam, totam plenam clavibus longissimis et acutissimis et ignitis, et cum illis rotellis illas animas mittebant in capite serpentis: nec non et alii demones existebant cum uncis ignitis, et quando illae anime stabant in pectore illius serpentis, cum magna rabie eas extraherent violenter, et eas portabant per supradicta instrumenta ferrea, in quibus crudelissime discorpebantur et dilaniabantur. Et has poenas continue patiebantur semper blasphemantes magna cum iracundia.

avarorum

60 Sic vero existens Christi famula, vidit animas avarorum existentes in uno loco pleno serpentibus magnis; et quilibet illorum serpentium recipiebat manum de praedictis animabus, et cum dentibus eam in corde mordebat, et cum ejus cauda illas animas os percutebat, et cum duabus manibus eam strangebatur. Et certi alii demones stabant cum pectinibus ignitis, cum quibus dilaniabant ipsam, et vi lenter eas recipiebant ab illis serpentibus. Et in praedicto loco, ubi istae anime existebant, erat quodam cavea profunda plena auro et argento liquefactis, in qua fovea erat quilibet illarum animarum submersa ab his demonibus: quas in altum projicientes faciebant cadere, et postmodum ipsas cruciebant, cum illis crudelissimis pectinibus. Et stabant illae anime in loco inferiori, et demones ponebant in eorum gutturibus aurum et argentum liquefactum, et ab ipsis demonibus multa recipiebant impropria etiam cum aliis generalibus poenis.

l

et invidorum,

61 Cum autem praedicta famula Dei staret sic angustata, et pavescata ab huiusmodi et demonum et poenas patientium visionibus, licet tamen a praedicta societate confortaretur, et exhortaretur quod esset firma in fide, et nihil dubitaret: vidit animas infelices invidorum quas flamma ignis cooperiebat, et earum quilibet habebat unum vermem nimium venenatum, qui ejus cor rodebat, et exibat ad altum per ejus guttur, et quando hungebat ad palatum, unus ex illis demonibus emittet animae principaliter concessis eam sua manu strangebatur guttur illius anime, quod praedictus vermis non posset exire: cum altera vero manu tenebat gladium, cum quo illius anime cor scindebat, quod quidem postea rehebatur. Alter demon stabat cum certis uncis ferreis ignitis et crudelissimis, cum quibus ipsum cor sic jam roditum extraheret, supra quod summum stercus faciebat, et illud in illa putredine involvebat, et sic sudiatum ducebat per faciem illius anime. Et quod de una dicitur de omnibus intellige. Et continue illae miserae anime impropria recipiebant ab illis demonibus, et cum istis poenis specialibus supradictis stabant in loco inferiori inferni. Sic existens Dei famula vidit qualiter omnes anime in inferno existentes generaliter quilibet in sua memoria habebat unum nefandissimum vermem, qui continue canrodebat, licet tamen magis et minus. Et haec poena erat separata ab aliis poenis, et vocatur venosus conscientiae: ubi quas eamsum demones magna impropria, et cruciatus maximos inferrebant illis animalibus.

f

62 Vidit insuper Christi ancilla Acediosorum animas sedentes in medio ignis, equata inclinata habentes et brachia plicata, et flamma eas cooperiebat, et sedebant supra unum lapidem quadratum, qui lapis erat sculptus cum e rigulis cavatis, sicut aliquas columnas videre columbas, et illae rigulae erant plene carbonibus ardentibus: lapis vero erat nimis ignitus: demones vero praedictas animas ex una, et ex alia parte lapidis inferiori et superior extrahabant. Tenebant itaque certa instrumenta aerea et ignita, cum quibus trahabant et retrahabant eas cum maxima rabie, et ex lapidibus acutis illae dolorose anime erant quasi in seruta factae, et a carbonibus ibidem existentibus

e
part. et
invidorum,

A existentibus erant combustæ, et a dæmonum uncinis laniatæ: sed illa pœna, qui illi animæ dabatur sursum et deorsum eam impingendo, erat propter perditionem temporis. Et unus ex illis duobus dæmonibus erat retro illam animam, et unam ejus manum tenebat supra illius animæ cor; cum alia vero, in qua tenebat gladium, scindebat totum pectus a latere dextro, et in illo vulnere oleum bulliens mittebat, et hæc pœna eis dabatur propter spem vitiosam de Dei misericordia, et præsertim quia extrahebant peccata, dum erant in mundo. Item prædictus dæmon in illo vulnere ponebat multos et diversos vermes: quæ pœna eis dabatur propter multas cogitationes, quibus dum in mundo erant exagitabantur, præsertim cum otiosæ erant.

et gulosorum, 63 Cum autem ex prædictis terribilibus visionibus devotissima ancilla Christi nimium esset stupefacta, sed tamen a prædicta societate exhortata et confortata, vidit gulosorum animas maxima tormenta patientes. Unde propter principale peccatum gula stabant in loco inferiori inferni, et quidam dæmon recipiebat ipsam animam per caput, et raptabat eam per carbonem accensum: alter vero dæmon ascendebat super eam, dum sic raptaretur, et cum pedibus uncinis eam d calciabat, et ligabat ei manus et pedes, et eam projiciebat inferius, ubi erat unum tinuum magnum, plenum pice liquefacta: et in tali tormento erat submersa. Et ab illo tormento extracta mergebatur in alio tino pleno glacie, et sic stanti ponebatur in ejus ore vinum ardentissimum: et hoc propter superfluum comedere et bibere, propter quod etiam in illius ore multi veniebant serpentes. Et ille dæmon eis dicebat e: Superfluum calidum et frigidum, et magnum tremorem serpentum, et talem pœnam et majorem gulosi patientur, et adhuc aliam pœnam patientur, quæ est pœna damni. Dæmones vero ipsi dicebant: O gulose potator, qui dum eras in mundo, ipsum mundum linxisti, sustine nunc pœnas et dolores, quia bene meruisti: serpentes erunt tuus cibus, et ignis ardens tuus potus.

qui etiam ob luxuriam, 64 Item illæ animæ erant ligatæ in uno grosso palo ferreo ignito, quam pœnam patiebantur propter vitium luxuriæ, quod sæpissime descendit a vitio gula: et dum sic anima esset ligata, alter dæmon ad eam veniebat cum magna lingua ignita, cum qua eam totam lingebat, quæ sibi erat maxima pœna: alter vero dæmon tenebat unum gladium uncinosum, cum quo dilacerabat animam per illas partes, quas primus dæmon lingebat. Et hanc patiebantur pœnam propter vitium vanæ gloriæ: solent enim gulosi potentes, in suis mensis multiplices cibos multiplicibus ostendere ornamentis, et inde suam ostendant vanam gloriam: quamobrem ista Beata tale vitium ostendit vanam gloriam habere connexam. O vanæ gloriæ amator, qui tantum te ostendebas potitum, stas in inferno pleno tormentis, recipe nunc et comede tuas gulositates, et postmodum evones. Subtus vero illum palum ferreum erat quadam eratis ferrea igitata plena clavis acutissimis, et dæmones faciebant illas animas cadere supra dictam cratem, in qua etiam erat unus crudelissimus serpens, qui miseram animam in ore mordebat, et cauda sua ipsas laniabat. Quam pœnam patiebantur propter commissum adulterii peccatum: quod quidem crimen propter diversos sumptus et apparatus ciborum de gula dicitur provenire.

et furti vitia cruciabantur, 65 Torquebantur etiam animæ gulosorum cum fume nigro, et dæmones eas trahebant supra; quas postmodum permittebant cadere in igne, habentes palos ferreos, in quibus animæ ligabantur: et dæmones eas cum forcibus ferreis ignitis tenebant, et alia tormenta maxima eis inferebant tenendo eas suspensas, et tales eis dabantur pœna propter pec-

catum furti quod procedit aliquoties ex peccato gula. D Insuper illæ miseræ animæ ponebantur in uno puteo talia habente loca: in principio erat quasi aqua glacie stricta, in quo loco animæ ponebantur; a quo postea extrahebantur, et ponebantur in alio loco pleno plumbo liquefacto: et in prædicto loco ipsis animabus dabatur ad bibendum poculum pice, sulphure et felle insimul liquefactis; in tertio vero loco erant serpentes et bufones: et postquam extrahebantur ab illo loco plumbi liquefacti, ponebantur in tertio loco inter illas bestias, et principaliter per earum ora intrabant, et ingrediebantur earum corpora, et ab ipsis dæmonibus cum uncinis ferreis et ignitis inde postmodum extrahebantur, et per carbonem igne accensum raptabantur, qui dæmones ipsis improperebant crudeliter, et illæ dolorosæ animæ cum magna rabie blasphemabant.

66 Vidit etiam Dei famula animas illorum, qui parentes non honoraverunt eosque despexerunt et abjecerunt, et erant immisæ in una f vegete plena novaculis acutissimis ex omni parte ignitis, quam vegetem dæmonesolvebant hinc inde, et sic illæ animæ incidebantur, et cruciabantur. Erant etiam in prædicta vegete multi serpentes, qui mordebant, et percutiebant illas animas in locis ab illis novaculis incisus. Erat etiam illa vegetes plena pice liquefacta, in qua miseræ animæ mergebantur; insuper ex illa pice liquefacta ipsis animabus in guttate ponebatur. Vidit insuper Christi ancilla quod peccata mortalia principaliter puniebantur in loco superiori loco subjecto secundum eorum circumstantias, quæ circumstantiæ puniebantur in loco medio, vel superiori vel inferiori... g ascendunt enim ipsi superius in aliis duobus, si stant in loco inferiori: et ille princeps catenatus, de quo dictum est, tenet ista tria loca: et miseræ anime cruciabantur tam in loco inferiori, quam in medio, quam etiam in superiori, secundum qualitatem et quantitatem circumstantiarum peccatorum.

67 Vidit etiam Christi ancilla animas Religiosorum, qui non observaverunt votum castitatis Deo promissum, stantes in igne maximo cum multis cruciatibus, quarum quælibet erat in uno tino pleno pice et sulphure liquefactis, et dæmones cum certis uncinis extrahebant ipsas animas inde, et projiciebant eas ad aliud tinum plenum stricta glacie. Tunc dæmones cum certis uncinis ferreis ignitis ipsas animas ab illa glacie blasphemantes extrahebant et ululantes, et ponebant eas inter duo h petia ferri igniti, in quibus erant clavi acutissimi etiam igniti, et ibidem erant conclavatus: et dæmones stabant circumquaque cum certis ferreis instrumentis ad modum furcularum, quibus impingebant et cruciabant dolentes animas ab omni latere, improperebant atabant: O animæ dolorosæ, quæ commisit sacrilegium, nunc estis in igne ardenti ad patiendum pœnas æternas: et propter sacra spiritualia Sacramenta, quæ ad majorem vestram damnationem recepistis non observantes præcepta Dei, dæmones stant semper ad vos cruciantes. Et tales animæ stabant in loco inferiori et patiebantur etiam alias pœnas generales, de quibus dictum est superius.

68 Cum autem Beata Francisca existeret stupefacta propter horribiles visiones, licet anima confortaretur a dicta societate, vidit animas parentum exponentium proprias filias peccato luxuriæ, et quælibet earum mittebatur in una quasi k capanna que erat tota ignita, supra quam erant positæ illæ animæ, et quatuor dæmones erant ordinati quasi in forma canum plenorum rabie, et dictas animas crudelissime dentibus lacerabant, et unam eorum petia alteri projiciebat, et alter alteri: et illa anima, quæ peccatum prava commiserat voluntate, vide-

D
AUCTORE
JO. MATTIOTTI.

f
Pœna impiorum in parentes.

l

g

peccantium contra votum castitatis

l

h

i

parentum filias profluentium.

k

AUCTORE
JO. MATTIOTTI.

A bat suum cor extractum a dæmonibus, et ipsum cor ab uno dæmone ad alium jactabatur, et sic mordentes unusquisque in sua parte super ipsum stercorabat. Sed si ipsa anima commisisset tale crimen denariorum cupiditate, prædicti dæmones ponebant in ejus gutture aurum et argentum liquefacta : et in illis locis, in quibus habuerant gaudium, stabant serpentes ligati, licet tamen ipsi serpentes in omnibus partibus eorum erant ligati, sed principaliter in partibus prædictis. Dæmones vero eis improperantes dicebant : O animæ misere, quæ ante fuistis *l* provisæ, modo estis in ardenti igne, et patimini penas *m* vituperosas : destruxistis honorem Dei, et modo cruciamus vos ad patendum penas infinitas. Ipsæ vero dolorosæ animæ vociferabantur, et blasphemabant nomen Dei, et ipsi dæmones maximo cum terrore unam animam cum alia collidebant : animæ vero parentum maledicebant filios, et animæ filiorum maledicebant parentes, qui fuerunt causa tantorum dolorum et cruciatuum, et sic insimul pugnantur et stabant in loco inferiori.

foventium odia,

60 Vidit insuper eandem ancilla Christi animas, quæ in hoc seculo vixerunt cum odio, quæ existebant sordentes in igne similes Invidiosis, secundum quod supra dictum est, et propter hujusmodi gravissimam cruciebantur. Et dæmones stabant cum certis pectinibus ferreis ignitis, cum quibus dilacerabant eas crudelissime, et stabant in loco inferiori. Vidit insuper ancilla Christi animas judicium, quæ pretio falsas dederunt sententias quæ missæ erant in uno magno tino pleno auro et argento liquefactis, et dæmones cum certis necis ignitis recipiebant illas animas et de illo tino eas projiciebant ad certos dæmones ad hoc deputatos, qui erant in forma hominis : et ab ipsis dæmonibus dilaniabantur et dissecabantur habentes mitras ignitas in capitibus. Et similes penas patiebantur animæ falsariorum, præsertim eorum, qui fecerunt sacramenta falsa : Verum istis falsariis erant linguæ extractæ, et manus præcisæ, et dæmones eis cruciebant per omnes sensus cum quadam lingua ignita et horribili, et taliter cruciatis pendebant in illo tino insimul cum pectinibus, et talia impropria ab ipsis dæmonibus recipiebantur : Vos a animas dolorosæ et male conductæ, a Deo usque maledictæ, et propter vestra mala ab igne estis concretæ : denarii vos deceperunt, et nunc infra leones estis cruciatis : et stabant in loco inferiori semper blasphemando.

B

iniquorum judicium,

preparantium,

70 Cum autem Dei famula propter prædictas visiones stupefacta staret, licet tamen a prædicta societate confortabatur, vidit animas detractorum existentes in igne, quarum quilibet habebat excoctorum quendam dæmonem habentem septem capita : et cum primo capite extraheret linguam illius : cum alio vero capite comedeat ipsam suam linguam : cum alio capite expellet ipsam linguam in ignem, et cum alio capite iterum recipiat ipsam linguam, et cum ponebat nimis ardentem in gutture illius : cum alio capite sibi calcabat oculos, et cum ultimo capite dilacerabat eus naves : sed cum suis omnibus dilacerabat eum per totum : et postmodum projiciebat in ignem cum quadam coopertorio igne ferreo. Alii vero dæmones per suos sensus dilacerabant ipsam animam dantes sibi talia impropria : O anima desolata, quare permististi decipi a tua sensualitate et permististi tibi duci a mendacis, de quibus faciebas veritatem, et o detractationibus gaudere, modo posita es in igne æterno, et a vipera cruciatis : et tales animæ erant in loco inferiori semper nomen Dei blasphemantes.

C

detractorum,

71 Vidit etiam ibidem Christi famula illarum per-

sonarum animas quæ virginitatem corporalem in hac vita servaverunt, sed mentalem minime : quæ erant flagellatæ a dæmonibus crudelissime cum certis catenis ignitis, et multum lacerabantur ab ipsis dæmonibus, et erant posite supra certa petia ferri ignita, et dæmones talia impropria eis ingerebant : O animæ misera, quæ tuum bonum nequaquam cognovisti tuam pulchritudinem perdidisti propter suum falsum apparere : nunc es in igne ardenti a dæmonibus cruciata et ab ipsis perpetuo vilipensa. Vidit insuper ista Christi ancilla animas viduarum vitiosarum impositas in una arbore, in qua erant ligatæ capitibus sursum erectis, sed inclinatis a partibus interioribus in partes posteriores : penia vero illius arboris plena erant vernibus, qui ipsis animabus immittebantur in ore et in gutture, et quidam terribilibus draco circumdabat ipsas animas, et earum linguas, et corda extraheret, utrumque dilacerabat, et ipsis animabus talia dabat impropria : O anima male contenta, quæ non tibi providisti, sed didicisti mala, et a bona gratia decidisti propter tuam miseram vitam : nunc a dæmonibus custodita : eteris in æternum cruciata. Cum autem sic staret Dei famula, vidit animas illarum feminarum quæ in vita sua se venustabant, et quibusdam artificibus seu puramentis se pulchriores reddebant, et quia aptabant etiam earum capillos, in inferno pro eorum capillis serpentes habebant, earum capita acriter mordentes. Alia petia ferrea ignita dæmones habebant, plena acutissimis clavis ignitis, et propter studium quod habuerant se aptandi, per omnes earum partes imponebantur illi clavi igniti, et illi serpentes eas mordebant in perensibus clavisum crudeliter : dæmones vero eis dabant talia impropria : O animæ dolentes, quæ fuistis tantum vane, nunc aptate vos in isto igne ardenti : ab istis serpentibus estis percussæ, et ab ipsis custoditæ p. Ecce quod cecidistis, quia dum eratis in mundo, quasi dæmones eratis, et cum istis dæmonibus estis nunc sociatæ, et in æternum eritis in igne ardenti, nec unquam habebitis requiem. Ipsæ vero animæ magna cum rabie blasphemant Dominum.

D
virginum fatuarum,

viduarum vitiosarum,

mulierum nimis iudiciorum sua forma.

E

P

a Ita formidat seu clipeum appellant Itali a figura rotunda. b Id est, perveniens, utrum alibi superius indicatum. — c Strius seu linea, sic udem nominant : unde figuræ lineas ducere. — d A calice, quod Itali est calicis impuræ actus, hic formatur volutare, impingere calicem. — e Italica pharsis quæ pro copioso, nimio, abundantia, dicitur sordidum. — f In vita S. Romualdi vii Februarii anni. 92 legitur. Gupit diabolus partellam edisse quasi melleo vegetum sine cessante perculere, et per reboantem sylvam ecribra audiebatur huiusmodi letibus tubare : ad quem tarum dubitamus quid esset quasi melleo perculere vegetum, hinc autem dicitur vegetum scriptoribus Itali dolum esse : et iste diabolus eo modo pulsatæ ostium quæ rictibus dolum tubant. f. Iulio veggie dicuntur vini dolida, forma feræ et triangulari, ut commode hinc inde jumentis imponi, deponique ex eis hinc possunt : hinc cum quantitatibus hollis per veggie numeratas indicant, ut frumentis per Rubos. Et ignis antiquis velles et velia mœnura mœnura suffragientem phastro significabant : sic nunc mœnura tum mœnura suffragientem mœnura dorsum velia veggie et Itali, et vir dubitans potest, qui a Latina ita voce fuerit. Ita Academicæ dicitur Brasca in suo vocabulario veggie quoque pro carrata vini dicunt, et vellem ac phastrum talis reddunt. g Aliquid hoc omnium a mœnura indicant hinc quæ mœnura verba : hinc modo quod. — h Itali rei cuiusvisque solidæ ut ligni aut ferri pars, pars : panis aut rerum similitudo, pars dicitur : utrumque Hispanis pars est, Francis piece, auti partes etiam Anastasia lobliuth, lobel in Herodoto III. et in Belgis nostris memoria partes mœnura inter vestes sacrificales, eundem cum casula mœnura et coloris sequentia, quæ Alba mœnura, ad representanda iunctis vulnere, circa extremis mœnura vena, itaque ad partes mœnura, nec non Amictus sacro : quod ita hominum passum induta utrogatum etiam mœnura servat Ecclesia Cameracina, et vna in antiquis caribus mœnura. — i Inmœnura a turca, et Latini veteres turcas dixerunt. — k Angillaria campana legise videtur : sed genuinum hanc esse lectum non vix simul Academicæ prædicti dubitatur, cum docent espaniam Itali non tantum significare Inpartum, Francis capano, Hispanis cabana : sed etiam pugna furebre quod alius calatelo dicitur. l hz uso vulgi significat rei aliquid, aut etiam universalius rerum quarumvis ad necessitatem vti dicitur mœnura abundantum, ut sua Italica est pro turpi et inhonesto. n Id est mœnura, iuxta sensum Italici præpositio hinc ita, quæ utrumvis significat, sicut et Germanis ac Belgis mœnura videtur. — o Deprecante lobliuth inualat ut detractio seu detractio dicitur, pro eo quod est ad hinc fama detractio utaque Francis etiam nunc utropunt detractio. — p Italissimus vulgaris ecco che, viden, seu videtur quod?

rotella

calciario

righta

veges

F

petium, petia

fureina capanna

detractio

A **CAPUT VII.**
Tormenta. pro statu et professionum diversitate, diversa.

Vidit etiam Christi famula illorum prædicatorum animas, qui vel adulando non reprehendebant reprehendenda, vel falsa immiscendo veris audientes inducebant ad aliquos errores: quorum animæ miseræ missæ erant in una fornace tenebrosa, serpentibus et sorditie plena, a quibus serpentibus dilaniabantur et conculcabantur crudeliter. Sed quando nitebantur complacere personis nolentes arguere suos defectus, stercora, quæ illi dæmones faciebant in forma canum, ponebantur in earum gutturibus: deinde earum linguæ simul cum corde ab ipsis dæmonibus extrahabantur, et guttur earum implebatur igne: et quia aliquando hæreses immiscebant veritati, ipsi dæmones in forma canum dilacerabant earum linguas et aures et cor. Post hoc ponebantur in quodam balneo pleno silicibus infocatis, et in eisdem collocabantur: et supradicti dæmones sua guttura implebant plumbo et sulphure et pice liquefacta cum pluribus aliis rebus. Propter vero simoniæ peccatum supradictas patiebantur pœnas: sed insuper prædicti dæmones ponebant in earum gutturibus aurum et argentum liquefacta, et ab ipsis

B demonibus talia impropria eis dabantur: O anima maledicta, quæ in mundo prædicavisti et tuis falsis exhortationibus tot animas in aeterna supplicia misisti, modo stas in æternis suppliciis propter tua falsa documenta: nunc patieris in aeterno igne tot tormenta. Ipsæ vero dolorosæ animæ, vociferabantur blasphemando propter dictas pœnas, et alias generales, quas etiam cum istis specialibus patiebantur. Post hæc Christi ancilla vidit animas Confessorum qui propter simoniam in eorum gutturibus aurum et argentum liquefacta habebant, et adhuc in eujuslibet collo imponebatur una gravis machina et sic propiciebantur in unam foveam tenebrosam plenam multa sorditie. Postea dæmones cum unciis ferreis ignitis ex illis foveis ipsas extrahabant dilacerando, exindeque ponebant ab ipsis dæmonibus super scalas, in quibus erant novaculae ardentes et infocatae, et unus ex dæmonibus trahebat animam ex una parte cum suo unco ferreo, et alter dæmon ex alia parte ipsam animam trahebat per illas novaculas acutas et ignitas. Item dæmones faciebant ignem subtus illam scalam, et talia supplicia eis inferebantur, eo quod induxerant animas ad mædificendum: deinde a dæmonibus talia eis dabantur impropria: C O animæ, quæ fuistis sublimatae, et a vestris criminibus permisistis vos in locum perditionis venire, nunc estis in igne concrematae ad pœnas infinitas patendas: despexistis Sacramenta, et a dæmonibus estis cruciatae. Et tales animæ stabant in loco inferni semper blasphemando et vociferando.

73 Cum autem ista Deo accepta sic staret stupefacta, et nihilominus a prædicta societate confortaretur, vidit animas illorum, qui in vita fuere summi Pontifices, et degradabantur ad modum, quo in hac vita Præsbyteriseu Clerici propter sua peccata degradantur: tali modo videlicet, quod eorum coronæ sive clericæ exoriabantur, et eorum digiti incidebantur ex manibus consecratis. Vidit etiam, quod manuum digiti, et corium coronarum ponebantur in certo loco minus vituperato. Vidit etiam, quod animæ Præsbyterorum et Clericorum existentes in inferno simili modo degradabantur, de quo satis (animæ enim carnem non habentes talem patiebantur pœnam) admirata, fuit declarata a prædicta societate, quod sic erat in ista, sicut in omnibus aliis rebus: quia post finale iudicium, quando cum anima simul corpus suscitabitur, simili modo patientur

pœnas. Insuper prædicti dæmones capiebant frustra ferrea et ignita ad modum mitrarum, et ipsa imponebantur capitibus istarum animarum: deinde ponebantur in uno loco obscuriori et tenebrosiori aliis locis inferni: erat enim ille locus plenus multa sorde et immunditia. Et illæ animæ in eandem sortem mittebantur a dæmonibus, capite inferius misso, quod pœnæ damnus eis infligebatur pro cathedrali honore ab eis habito in hac vita: a quo loco sordido et immundo magna cum rabie a dæmonibus trahebantur, et collocabantur in igne ardentiori: licet semper stetissent in igne, tamen hæc supradicta erat quædam pœna particularis. Ceterum propter peccatum simoniæ, in gutturibus istorum dæmones imponebant aurum et argentum liquefacta. Etiam propter peccatum luxuriæ, si ab eis quoquomodo commissum fuerat, inter duas tabulas ferreas clavatae [erant] clavis ignitis et acutissimis, et erat quælibet anima conclavata inter illas duas tabulas crudeliter: Post hæc abstrahabantur a strictura illius pœnæ a dæmonibus, in forma luporum rapacissimorum existentibus et dæmones ipsis animabus adjiciebant talia impropria: O animæ quantum estis tristes et vituperate! in alio seculo fuistis exaltatae, nunc estis in isto igne cruciatae, et a lupis rabidis et rapacibus devorate: istam pœnam et plures alias sustinebitis et nunquam requiem habebitis. Et semper eis illudendo: ipsæ vero miseræ animæ semper blasphemabant nomen Domini et Sanctorum.

74 Vidit insuper ista Dei electa animas ludentium ad taxillos, quæ particulares has patiebantur pœnas, scilicet, quod mittebantur et revolvebantur in assibus minutis, divisis, missis in carbonibus ignitis: dæmones autem recipiebant taxillos ferros ignitos, quos ponebant in manibus, et in gutturibus illis animabus. Faciebant etiam ipsas sedere in certis tabulis ferreis ignitis: ipsi vero dæmones stantes habebant certas scuticas, in quibus erant a palloctæ ferreae ignitæ, cum quibus illæ animæ percutiebantur: et si propter ludum commiserant furtum, erant suspensæ: et si commiserant d tradinentum, erant divisæ in quatuor partes: et si commiserant homicidium, decapitabantur: et sic quælibet puniebatur propter peccatum commissum causa ludendi. Et dæmones imponebant aurum et argentum liquefacta in earum gutturibus propter inordinatam cupiditatem denariorum. Insuper ab aliis dæmonibus talia impropria eis ingerebantur: O anima misera, quæ permisisti te decipi, et ad talem locum duci, et tua ex voluntate victoriam nobis dedisti, et modo te tenemus in nostra potestate: semper nostris potestatibus subjicieris nunc et in æternum. Et tales animæ erant in loco inferiori, semper nonnisi Dei blasphemantes. Propter has vero horribiles visiones dum hæc Dei dilecta staret stupefacta, nihilominus confortata a prædicta societate et exhortata, ut non dubitaret, sed firmam spem haberet in Domino, vidit vanorum e corrigantur animas, quæ propter tale peccatum ab eis commissum imponebantur in quodam magno palo ferreo ignito, in quo quælibet earum erat ligata: dæmones vero crudeliter eam sagittabant. Et secundum quod consenserat tentationibus mentis et carnis in choreis, sic ab eisdem sagittabatur: et postquam de illo palo deponebatur, dæmones cum pedibus eam percutiebant, et terribiliter ejus caput ranpebant. Postquam vero illa anima surgebat, dæmones ei illudentes circum ipsam corrigabant: et quilibet ex dæmonibus tenebat certa instrumenta ad modum nervorum, qui erant mixti cum d grappis ferreis ignitis, cum quibus ipsam animam percutiebant in illis partibus et locis, in quibus magis se delectabat in choreis: puta si cum oculis respiciendo

Supplicia
pœnarum
Prædicatorum

et Confessorum
rum:

Prædicatorum

Extravaticorum

D
AUCTORE
JO. MATTIOTTI.
et Simoniacorum;

aleatorum,

a

b

choreis dilecturum.

c

d

A spiciendo, si cum auribus audiendo, perinde si cum lingua cantando, linguam etiam percutebant; et sic de singulis, sicut commiserat peccatum, in illa parte, in qua commiserat, percutebatur. Insuper a dæmonibus talia ei ingerebantur impropria: O anima dolorosa et tristis, quæ in alio seculo fuisti philocepta de mundanis miseriis, nunc stas nobiscum cruciata et posita in profundo cum multitis poenis et æternis. Vidit insuper Christi ancilla animas fornicarum conjugatarum, quæ propter peccatum vanitatis tales patiebantur poenas, quales superius dicte sunt de feminis ornatis seu se venustantibus: sed propter mala desideria ab eis commissa, erant scissæ a dæmonibus a capite usque ad pedes: et in tali vulnere dæmones eis imponebant multos vermes: quæ quidem poena eis dabatur propter foedus cogitationes, et propter superbioris caruales delectationes: et multi serpentes circumdabant ipsas animas eas mordentes principaliter in illis membris, in quibus se magis delectabant. Insuper propter peccatum superflue sollicitudinis ad se ornandum erant ab ipsis dæmonibus ad modum eujusdam pilee projectæ et dilaceratæ. Insuper propter nimias cogitationes ponebantur in uno lecto pleno serpentibus et bufonibus et aliis horribilibus feris, et semper vociferabant, et Deum blasphemabant, et patiebantur etiam cum istis poenis alias generales superius positas.

B 75 Et hic est advertendum, quod ipsa Beata devota dicebat, ipsas animas puniri plus vel minus secundum loca, in quibus commiserant peccata: videlicet in loco profano vel sacro. Et intelligebat, quod anime recordabantur illorum locorum, in quibus peccaverant, et sic magis puniebantur intellectualiter: et audebat qualiter anime damnatorum existentium in inferno blasphemabant crudeliter nomen Dei, et inique, et cum magna rabie, et cum tanta iniquitate, nisi semper ab eo recepissent multa mala et nullum aliquod bonum. Blasphemabant etiam omnia mysteria sanctissime Humanitatis Domini nostri Jesu Christi, et ideo propter vitium ingratitude ipsas miseræ anime erant punite graviter. Et quemadmodum anime in gloria existentium semper reguntur et laudem reddunt Deo, tum propter creationem, tum propter mysteria sanctissime Humanitatis, et propter omnes alias gratias ab eo receptas: sic anime damnatorum blasphemant etiam propter istas supradictas causas, quibus cum potius deberent laudare et benedicere. Blasphemabant etiam propter infinitum peccatum tantæ inegitate angustia, licet hæc poena est generalis omnibus animabus damnatis: nam aliquæ blasphemant mysterium Circumcisionis, et aliquæ mysterium sanctissime Apparitionis, et aliquæ sanctissimi Baptismi; aliquæ vero blasphemant penitentiam et jejunium ejusdem Domini, et aliquæ sacrosanctum mysterium ejusdem Passionis et aliquæ ejusdem Domini Resurrectionem, et aliquæ Ascensionem, et aliquæ Spiritus sancti inmissionem. Et sic blasphemant et maledicunt omnes admirabiles operationes, quas Dominus operatus est pro nostre redemptionis salute: et agunt hæc, quia fuerunt ingræte tantorum beneficiorum eis calculatorum. Insuper magis desperato et majori cum rabie blasphemant et maledicunt eodem Regnum, et illam horam, in qua fuit ordinata in pectore divino, ut esset mater Altissimi: nam si humanitas non fuisset Dei Filius, non recepissent tam crudeles cruciatus. Et sic continue blasphemant et maledicunt incessanter, cum tanta iniquitate et rabie et desperatione, quod, si nullam aliam poenam patirentur nisi poenam vociferationis et desperationis, esset eis quasi infinitum tormentum, licet tamen alias poenas patiantur generales et particulares secundum peccata per eas commissa.

76 Cum autem propter tam horribiles visiones Dei famula esset stupefacta, licet confortata esset a prædicta societate, vidit malorum medicorum animas existentes in loco inferiori, habebant autem capita inferius posita et pedes superius: dæmones autem cum aliquibus unciis dilacerabant ipsas crudeliter, et habebant frustra ignita ferrea, cum quibus eas cruciabant: quam poenam patiebantur propter libros prohibitos, quibus usi fuerant, et propter homicidia inadvertenter commissa: item etiam si alia commiserant homicidia malitiose: item propter transgressionem Ecclesiasticam, quia medebantur infirmis, antequam confiterentur et reconciliarentur cum Deo. Et sic stabant in loco inferni medio, in quo erant cruciata a lucifero incatenato. Et propter peccatum ignorantium, quod commiserant, erant eis extracti oculi: et propter inquam spem, quam habuerant sanandi infirmos, ob quam caussam non persuadebant eis quod confiterentur et communicarent, videbatur ipsi Beate, quod earum corda extraherentur, et dabantur certis dæmonibus in forma canum existentibus, a quibus dilacerabantur. Et propter pompam et vanam gloriam, quam habuerant in vestibus, cooperiebantur flamma ignea, licet illa flamma non esset lucens, tenebrosa vero. Et propter peccatum cupiditatis dæmones imponebant in earum gutturi-bus aurum et argentum liquefacta. Et continue nomina Dei blasphemabant, et ab ipsis dæmonibus talia impropria eis ingerebantur: O anime dolentes, quæ sic fuistis obsecrate, vestrum interdum studium vos sic decipi fecit a vestra sensualitate, modo persistitis in his tormentis, ideo non conquarimini. Existens autem, ut dictum est, Beata Francisca de dictis visionibus nimis admirata et stupefacta, vidit animas et aromata vendentium, quæ propter ignorantiam et cupiditatem maximas patiebantur poenas, ut supra dictum est de medicis: ponebantur enim in uno tino pleno multa sorbitie, quæ eis dabatur propter medicinas injuste compositas, et dæmones unciis eas extraherant de illo tino eisdem inferentes opprobria: et aliqui ab dæmonibus existentes in forma canum abstraherant eis corda, et invicem traherant dilacerando; deinde talia impropria eis ingerebantur: O anima misera, quæ te permisisti decipi, nec fuisti provisiva in tuis malefactis, nunc pateris poenas et tormenta in igne sempiterno.

77 Post hæc ipsa Beata vidit animas existentes in loco inferiori, et ponebantur in tribus tinis, quorum unum plenum erat glacie, in quo ponebantur aliquæ illarum, ex eo quod ponebant aquam in vegote, et ipsam vendebant pro vino: alie vero ponebantur in uno tino pleno vino ardente, quæ poena eis dabatur propter malas mensuras: aliquæ vero ponebantur in alio tino pleno aceto, et aliis rebus, et in eorum gutturibus ponebantur aurum et argentum liquefacta, quæ poena eis dabatur propter cupiditatem. Illæ quæ erant in glacie, cum unciis ferreis ignitis inde extraherantur a dæmonibus, et ponebantur in uno alio tino pleno aceto et aliis rebus, et inde extractæ ponebantur ab ipsis dæmonibus supra carbones ardentis, et ab ipsis dæmonibus talia eis ingerebantur impropria: O anime misera, quæ permisistis vos decipi, et derelinqui propter vestram gulositatem, modo statis et pernametis cum dæmonibus, cum cruciatibus et tormentis nunquam deficientibus. Vidit etiam ancilla Christi animas macellariorum, quæ patiebantur maximos cruciatus, et particulariter ponebantur in bilancibus, et in eorum gutturibus ponebantur multi unci ferrei, in quibus pendebant; ex altera vero parte erat unum magnum pondus. Et hæc poena eis dabatur propter peccata generalia, puta mali ponderis et aliarum fraudum, quæ in illa arte exercent. Et dæmones

AUCTORE IO. MATHOTTI,

variarumque mulierum.

Blasphemi e damnatorum in Deum,

in Christum,

In B. Virgi nem.

D Supplicia medicorum,

E

e et pharmazucorum,

cauponum,

F

et lanivoru

A **d**æmones earum facies verberabant cum visceribus putridis plenis omni fœtore et omni spurcitia : quæ pœna eis dabatur, quia carnes vendebant putridas loco bonarum carnum, et carnes pecudum pro carnibus f castratinis, et consimiliter de aliis carnibus. Insuper ab illis dæmonibus ponebantur illic animæ supra scamna, et eos minutim incidebant ad modum cujusdam g salicciæ, et ab ipsis dæmonibus talia improprie eis ingerebantur : O miseræ animæ tantum secute fui-tis mundum et ejus cupiditatem, a qua numquam fuistis retractæ : despexitis honorem Dei; nunc estis reductæ ad tale punctum, quod non potestis vos juvare. Ergo patimini cruciatus et tormenta sempiterna.

Tradimentum

a *Rectius pallotte vide dicta cap. 5 notat. k — b Id est conditionem : quomodo tradere, Franci trahit prodere est, et traditor, traisire, idem qui Latinus, proditor. — c Titulus erat de cocizaloribus a choreis deductum verbale. — d Videtur significari anti : ita Francis graphes dicuntur unci, quorum est in re vestitura usus : Italis vero grappare et aggrappare atque dar di erappo est apprehendere, quasi ab adunca manu; unde et Belgis est grabbelen. — e Titulus erat de speciaris, quo nomine Itali etiam et præcipue pharmacoposos intelligunt : ceterum aromata vulgari usu specios dicti, videre est 15 Januarii in Vita B. Odoris num. 11, estque omnibus vulgaribus linguis notissimum. — f Veraces, quorum infra secundum annum nactatorum longe delicatiores sunt carnes quonia avium annasarum, castrati et castrones Italis dicuntur : oves vero pecoræ. — g Salsicium non esse barbarum, sed bene Latinum contendit Jo. Gerardus Vossius lib. 1 de vitis serm. p. 35 ubi Acronem retustum Horatii scholiasten citat, qui hanc illam aut esse intestinum salsum vel ut alii dicunt factum salsicium : et ex secundo sicut insicium componi docet. Quidquid sit intestinum salsa ne minutim conveisa porcina factum ea voce nunc intelligunt Itali, quæ Francis saulceise redditur.*

Grappus

Speciaris

castratina caro

salsicium, a

CAPUT VIII.

De nominibus et exercitiis dæmonum.

Ceterum ipsa Deo devota B. Francisca quando erat in extasi, secundum quod scribitur in quadam ejusdem Beatæ a visione, ubi tractatur de creatione Angelorum et eorum ostensionibus et distinctionibus, [narravit Confessario suo] qualiter sibi ostensi fuerint illi Angeli, qui debebant b ruinare, et illi qui debebant persistere in divino amore : et illius partis, quæ cecidit, tertia pars existit in inferno, et alia tertia pars existit in aere, et alia tertia pars stat juxta nos in hoc mundo, quæ quidem datur nobis ad exercitium. Et istorum spirituum sunt aliqui, qui tentant nos secundum quod dicitur inferius : ad quarum distinctionem partium sic est intelligendum, quod illi spiritus, qui secuti sunt Luciferum ex propria malitia liberæ et absolutæ libertatæ, sunt reclusi in inferno, a quo numquam exeunt, nisi si quando ex permissione divina deberet fieri in mundo aliqua magna ruina propter hominum peccata; et tales dæmones sunt pessimi iniqui. Sed illorum spirituum qui stant in aerea regione, et illorum qui sunt inter nos in hoc mundo, sunt duæ partes, et sunt ii, qui inter Deum et Luciferum nullam receperunt partem, sed tacerunt. Dixit etiam Christi ancilla, quod in inferno sunt ordinati tres principes subditi Lucifero ligato, qui principes stant supra alios dæmones ex divina voluntate, quemadmodum in gloriâ sunt tres gloriosi Angeli supra tres Hierarchias : et sicut illi tres gloriosi Principes Angelorum existunt de tribus supremis choris, tamquam nobiliores et excellentiores, ita illi iniqui Principes inferni sunt iniquiores super alios ruinantium de suis choris : Princeps vero et caput omnium diabolorum est Lucifer ligatus, et nunc in inferno est ordinatus super vitium superbiæ, divina justitia jubente, præceptor et punitor et ordinator omnium dæmonum et damnatorum; et quanto erat nobilior Angelus, tanto est iniquior diabolus. Sed primus aliorum trium Principum vocatur Asmodæus, qui est supra vitium carnis inhonestum, et fuit de choro Cherubim; et alter Princeps vocatur Mammona, qui est supra vitium avaritiæ, et fuit de choro Thronorum; alter vero Princeps vocatur Bel-

zebuch, qui fuit de choro Dominationum, qui est supra vitium idolatriæ, hoc est, super vitium sortilegorum et incantatorum, et est caput omnium tenebrarum et tenebrosorum locorum inferni, cui commissum est, dare tenebras super creaturas rationales : et isti tres principes cum Lucifero numquam exeunt de inferno, licet mittant alios dæmones in inferno existentes, quando aliquid maximum malum in mundo debet fieri, Deo permittente; præsertim quando illi dæmones, qui stant in aere vel qui sunt inter nos non essent sufficientes ad faciendum illum perniciosum effectum, tantum enim ob istam causam exeunt de inferno tamquam iniquiores et malitiosiores ad illud malum faciendum, secundum tamen divinam permissionem, et non aliter.

79 Aliqui stant in inferiori loco inferni, et aliqui in medio, aliqui vero in superiori : sed qui in inferiori loco existunt, sunt illi qui fuerunt de suprema Hierarchia, scilicet Cherubin et Seraphin et Thronorum; et stant, ut dictum est, in profundo loco inferni, et cruciantur tamquam iniquiores, et deputantur ad cruciandum animas committentium majora peccata, et subjiciuntur Lucifero, qui est caput et Princeps supra vitium superbiæ, ut dictum est, et cecidit de choro Seraphico. Et ipsi dæmones supradicti, si quando exeunt de inferno propter prædictas causas, exeunt principaliter tamen propter vitium superbiæ. Alii vero dæmones illorum, qui secuti sunt etiam Luciferum propter eorum malitiam, qui fuerunt secundæ Hierarchiæ, scilicet Dominationum, Principatum et Potestatum, stant in medio inferni et sunt cruciati et cruciant animas ibidem existentes, quæ sunt subdite principaliter Lucifero, et habent in eorum principem Asmodæum, qui fuit chori Cherubin, et est caput et Princeps supra vitium carnale inhonestum. Et alii dæmones, illorum qui secuti fuerunt etiam Luciferum propter eorum malitiam, fuerunt de infima Hierarchia Virtutum Archangelorum et Angelorum, et stant in loco superiori inferni, ut crucientur et crucient animas ibidem existentes, quæ principaliter sunt subdite Lucifero, et habent in eorum Principem dæmonem vocatum Mammona, qui fuit de choro Thronorum, et principaliter est constitutus supra vitium avaritiæ : et sic dæmones ei subjecti, si quando exeunt, tentant homines in tot et tam diversis modis, quod esset impossibile imaginari. Alius vero Princeps Belzebuch nominatus, qui fuit de choro Dominationum, est a divina justitia caput et Princeps ordinatus super tenebras et loca tenebrosa, eo quod omnes illi dæmones sunt ordinati in semetipsis, qui sunt innumerabiles : sed iste Belzebuch ordinatur, ut sit cruciatus ab ipsis tenebris, et cruciet etiam animas quæ sunt in tenebris et adherent incantationibus et maleficiis et sortilegiis dæmonum, quæ omnia dant multas tenebras mentibus humanis, et eas extrahunt a veritate in tot tantisque diversis modis (contra) conscientiam et immaculatam fidem Catholicam per sortilegia et incantationes, quod non posset neminem credi, imo etiam nos imaginari. Et quemadmodum per divinam justitiam dæmones, qui peccaverunt propter eorum malitiam, stant diversi in inferno : simili modo illi, qui sunt in aere, qui fuerunt muti et taentes dum Lucifer discederet a Domino, et neutram receperunt partem inter Luciferum et Dominum. Et sic stant ordinati ibidem a divina justitia illi qui fuerunt de suprema Hierarchia insimul, et illi qui fuerunt de secunda Hierarchia insimul, et similiter illi de tertia : sed in se ipsis nullum habent ordinem. Similiter illi dæmones, qui sunt infra nos in mundo sicut dictum est de illis, qui sunt in aere) divina justitia operante sic sunt ordinati, sed inter se ipsos nullus ordo est.

D AUCTORE JO. MATTIOTTI.

in ipso inferno secundum triplicem Hierarchiam distincti :

12

18

sicut et illi, qui manserunt in aere,

Angeli lesi infernam diris :

a

b

tres dæmonum Principes sub Lucifero,

An. triu, Mammona et Belzebud, a quibus multum sunt dæmones

persæpe

A persæpe faciunt grandines, tempestates et nebulas et ventos; quibus animas in carne existentes debilitant et variant et in timorem inducunt, et sic faciunt eas in fide deficere et non confidere in divina providentia. Animabus vero sic jam debilitatis ab istis aereis spiritibus malignis, ut dictum est, illi qui stant inter nos commoventur et citius faciunt ipsas animas inclinari in vitio superbiæ, qui invenimus eas jam debilitatas. Illi vero, qui ceciderunt de secunda Hierarchia et subjunguntur demoni Asmodæo, qui est caput inhonesti viti carnalis, cum omnibus sibi subditis, qui sunt etiam inter nos in hoc mundo; inveniunt animas, ut dictum est, et tentatas de vitio superbiæ, et ideo faciunt eas citius cadere et implicari in peccato carnali. Verum illi, qui fuerunt de infima Hierarchia et stant etiam inter nos in hoc mundo, et subjunguntur Mammonæ Principi supra vitium avaritiæ, inveniunt animas debilitatas et implicatas in peccato superbiæ et in peccato carnali, et ibidem citius eas cadere faciunt in peccato avaritiæ. Et sic Belzebub princeps tenebrarum tales animas in superioribus peccatis jam debilitatas et inclinatas, citius tenebrosas facit et facit recedere a veritate; et sic in vero anima non resistentes, de uno peccato in aliud cadunt. Et hec dicit Princeps demonum habent divisa officia cum suis subditis supra diversa vitia, ut supra dictum est, tamen in malo operando insimul se intelligunt et multo se juvant, ut animas perire faciant: nam postquam anima in uno cadit vitio, et cito ab eo non recedit, ad alia vitia citius inclinatur.

B Dixit etiam Christi ancilla, quod divina justitia ordinavit istos demones in inferno, quemadmodum sunt Angeli in gloria beata: nam Lucifer in inferno dominatur. Et quemadmodum gloriosi Angeli obediunt præceptis divinis quilibet in suo ordine, sic spiritus maligni quilibet in suo statu obediunt præceptis Luciferi, divina justitia hoc agente. Et hoc intellige tam de his qui sunt in inferno, quam de his qui sunt in aere, quam etiam de his qui sunt inter nos; et omnes actus tentationis sunt in uno momento. Nullus vero eorum audeat tentare animas sine præcepto Luciferi; nec aliquis tentationes inferre possunt animabus, nisi quantum placet et permittit pius et benignissimus Dominus. Adhuc etiam Lucifer vult omne demones, qui sunt in inferno, in aere et inter nos, et omnes multo se vident sine aliquo obstaculo, et quilibet eorum voluntatem Luciferi intelligit, divina justitia permittente et ordinante. Sed illi demones, qui sunt in aere, maximas patiuntur penas, et generaliter invicem se percutiunt, et maximum etiam patiuntur cruciatus propter hanc, quæ a bonis in hoc mundo fieri videntur: quamvis etiam omnes alii demones propter prædictam causam cruciatur. Et hec isti supradicti demones aerei non sentiunt ignem infernalem, tamen in seipsis ubique isto igne patiuntur magnas penas. Consimile accidit demonibus, qui stant inter nos. Sed illi maligni spiritus qui stant continuo in inferno, semper stant in igne æterno, et sentiunt penam ignis: illi vero, qui sunt in aere, vel qui sunt inter nos, et fuerunt de suprema vel secunda Hierarchia, magis cruciantur quam alii: similiter etiam illi de suprema vel secunda Hierarchia, qui sunt in inferno, magis cruciantur tanquam maligniores alii.

C Utatur etiam B. Franciscus, quando erant iste maxima tempestates in aere, quæ procedebant ad illis spiritibus malignis aereis, quas quidem ipsa cognoscebat, accendere candelas benedictas, et spargere aquam benedictam per domum: asserens quod erat maximum remedium contra hujusmodi tempestates. Dicebat etiam, quod demones qui sunt inter

D nos, sunt illi qui ceciderunt ab infimo Angelico choro, et dantur nobis ad exercitium: et similiter Angeli, qui nobis sunt concessi ad nostram custodiam, omnes sunt infimi chori: sed illi demones qui nobis dati sunt ad exercitium, continue laborant ut possint nos facere perire, et tot et tanti sunt modi totque astutia, et malignitates et subtilitates, quibus utuntur ad tentandum animas, quod felix est illa quæ evadere potest a tot laqueis et tentationibus. Nam anima semper vel per unum vel per alium modum e titillatur et tangitur ab ipsa turba demonum, nisi sit valde vigorosa et fortis. Et quando animæ viriles non se permittunt ab eorumdem tentationibus superari, sed eis fortiter resistunt, ita quod maligni spiritus, qui fuerant ex infimo choro non possint vincere ipsas propter earum conformitatem et virilitatem in Domino: tunc alii demones in eorum adjutorium veniunt astutiores et malitiosiores, et docent ipsos demones nobis datos ad exercitium qualiter debeant tentare et molestare animas viriles et resistentes, dando eis maximas oppressiones. Quemadmodum accedebat ipsi B. Franciscus, quæ non solummodo ab iniquo spiritu sibi dato, sed etiam ab illis, qui ceciderunt a choro Seraphico qui stant in aere, et aliis qui sunt inter nos, non tantum ab uno, sed a pluribus continue molestabatur et tentabatur. Ipsa vero Christi ancilla cognoscebat et intelligebat, de quo choro ceciderant omnes; et quemlibet eorum, divina operante gratia. Quando vero veniunt maligni spiritus ad tentandam animam viriliter resistentem, aliqui ipsorum in fronte morantur ipsius animæ vigorosæ, et alii qui stant retro tanquam proditores, quod sæpe contingebat ipsi Christi ancillæ, quod illi qui retro eam stabant, faciebant actus et signa illis qui stabant ante, et illi alteri qui sibi datus erat ad exercitium: ipsa vero totum hoc videbat, et intelligebat in suo naturali sensu existens, videbatque ipsos malignos spiritus in diversis speciebus, secundum quod dictum est.

E Et vidit in beatifica visione, quod anima, quæ non habuit victoriam, dum viveret, a malignis spiritibus; postquam exit de corpore, ille demon, qui ei datus fuit ad exercitium, cum magno impetu et furore eam ducit ad infernum; et alii demones, qui sunt inter nos sequuntur illam animam, eam acerbe cruciantes et magna cum rabie discerpendo quousque eam projiciunt in infernum, secundum quod supra scriptum est. Postea vero ille demon, qui sibi datus fuit ad exercitium illius animæ, insimul cum aliis demonibus, qui eum associaverunt ad cruciandum animam, magnum fiebant gaudium et letitiam. Illa vero anima mittebatur in inferno capite inferius depecto, et demones ad hoc ordinati a divina justitia mittebant illam aspera in ore draconis: post cujus exitum ab illius ventre, alii demones ad hoc deputati a divina justitia eam portabant Luciferi, et postea ab ipse demonibus portabatur in locum ei deputatum, secundum qualitatem et quantitatem peccatorum per ipsum commissorum. Sed gloriosus Angelus, cuiuslibet animæ datus in auxilium, in vita ipsius animæ ad dexteram ejus partem semper assistit et postquam vero anima, quæ damnari propter suam peccata debet, exit de corpore, ipsam associat quousque dejectur in infernum; et ipsa dimissa, ascendit in locum sibi deputatum in gloria beata. Sed quando divina operante gratia, anima deputatur ad Purgatorium, demon ille, qui ei datus fuerat ad exercitium existit extra Purgatorium (si tamen ipsa anima in loco inferiori Purgatorii existit) et ibi ipso demon cruciatur acerbe ex præcepto Luciferi, quod ipsam animam non potuit ducere ad penas inferni: et talis cruciatus est divinus, et separatus ab aliis generibus ipsi demoni preparatis. Et illa anima, quamvis

F etiam triumphat de demoni ipsi attribuitur:

G in Purgatorio etiam allegatur et usatur.

H etiam allegatur et usatur.

AUCTORE
JO. MATTEOTTI.

et qui inter
homines con-
versantur eos
graditum
tentantur.

Omnium
caput Luciferi.

Quomodo
cruciantur
qui morantur
in aere et
inter nos?

hic postremi
sunt ex infimo
choro.

Inveniuntur ab
aliis superioris
Ordinis.

Quomodo eos
distingueret
B. Franciscus.

Cum damnatur
anima.

A stet in Purgatorio in loco inferiori, patitur tamen speciales penas propter horribilem ipsius demonis victoriam visionemque, et propter inpropria, qua recipit a praedicto daemone dicente eidem, quod tales penas patitur propter offensionem sui Creatoris, et consensum de ipsius demonis sui Creatoris, et consensum de ipsius demonis sui Creatoris, et postquam ipsa anima exit de loco Purgatorii inferiori, praedictus daemon remanet cum aliis demonibus, qui stant inter nos : qui multum illuditur ab aliis demonibus, quia propter suam ignaviam et uegligentiam perdidit illam animam.

sed illuditur ab aliis quia victus.

Dæmones victi officio tentandi excedunt.

84 Isti vero daemones animabus ad exercitium dati, et ab ipsis, divina opitulante gratia, victi et confusi, non amplius aliis animabus ad exercitium dantur : sed tanquam miseri et tristes, alia, quae possunt, committunt mala; et adeorum confusionem aliquoties immittuntur in bratis animalibus, divina permissione hoc agente; et aliquando etiam invadunt corpora hominum et mulierum viventium, et mentientes se asserunt esse spiritus defunctorum, quos etiam nominant plerumque, ut diffament ipsas defunctorum animas. Sed daemones, qui lucrati fuerant animas, cum quibus conjuncti fuerunt ad exercitium ipsarum animarum, postquam ipsas conduxerunt ad infernum, ipsi remanent inter nos tanquam victoriosi, et validi pugnatores; postea vero dantur aliis animabus in exercitium. Praedicti vero daemones efficiuntur malitiosiores, doctiores, iniquioresque quam fuerant prius cum aliis animabus, propter malitias eis doctas ab aliis demonibus astutioribus et potentioribus, qui fuerant alterius chori, quando ipsi per se non poterant superare animas eis fortiter resistentes. Dixit etiam ipsa Deo devota quod quilibet daemon datus ad tentandum animam, ipsam solummodo tentat, et non intendit tentationi aliarum animarum, sed totum suum studium ponit, ut tentet et deviet animam cui inest, de aliis animabus non curando. Sed postquam illa anima permittit se superare ab eo, ipsam tentat, et ei persuadet res indebitas contra proximum, ad hoc ut tali occasione faciat proximum tentari, peccare et scandalizari, et isto modo ille daemon tentat et molestatur alias animas.

I victores in eodem stabuntur.

idem victus daemones cruciant.

Praeterea Christi ancilla dixit quod alii daemones, qui fuerunt infimi chori, sunt similes illis demonibus datis animabus ad exercitium, et stant inter nos, et non tentant animas : sed cruciant illos daemones datos animabus, qui non potuerunt vincere ipsas suis tentationibus et suggestionibus. Et hoc procedit ex divina justitia : nam quoties daemon, qui anime datur, tentat ipsam et eam superare non potest vel ad peccandum inclinare, toties ipse daemon cruciatur super alios cruciatus generalis. Etiam ipsa Beata suo Patri spirituali, eam per obedientiam interroganti, si cognoscebat vel intelligebat et disernerbat hos daemones unum ab alio; tantum illos qui ceciderunt de infimo choro, quantum etiam de aliis choris, dixit quod supra dictos malignos spiritus cognoscebat, per eorum astutiam et malignitatem nimium ab aliis spiritibus differentes : quia hoc videbat et intelligebat in ipsis demonibus et in eorum tentationibus et conflictibus, quos dabant saepe ipsi Beate et aliis personis.

Pronunciatio per Jesu nominis omnes praefectum cruciantur.

85 Dixit insuper ipsa Beata, quod quando Jesu sanctissimum nomen nominatur a personis in hoc mundo existentibus cum devotione, omnes daemones tam existentes in inferno, quam in aere, quam etiam inter nos constringuntur ad genuflexionem, et non ex propria voluntate, sed ipsis invitit. Unde semel accidit, quod cum ipsius pater spiritualis loqueretur cum ipsa de rebus spiritualibus, ipsa nominavit nomen Jesu : aliqui vero daemones, quos ipsa Beata videbat in diversis speciebus, cum suo ore percutebant terram cum magna reverentia. Sed quantum illa

persona, qua istud nomen nominat, existit in majori caritate et perfectione, tanto majori pena et tormento cruciantur daemones. Item quando a peccatoribus transformatur in blasphemationem vel in vanum nominatur, quia ipsi daemones constringuntur ad ipsam reverentiam, licet inviti, tunc inclinantur; sed non tristantur, sicut quando laudatur et benedicitur : sed tunc scilicet quando blasphematur, gaudent ipsi daemones et letantur propter peccatum tunc commissum : et isto modo aequaliter letantur, aequaliter tristantur, quia diligantur eidem revereri, ut de eis dictum est. Item quoties nomen Jesu nominatur sive per vanitatem sive per blasphemiam sive per perjurium, omnes gloriosi spiritus in patria existentes Angelici sive humani magna cum reverentia genuflectuntur : non tamen cum illa letitia, sicut quando laudatur et benedicitur : sed tamen cum summa reverentia. Et quando laudatur et benedicitur, et praesertim a personis Deo acceptis, maximam sibi exhibent reverentiam cum indicibili letitia. Consimiliter de aliis Dei nominibus et glorioso Virginis spiritus gloriosi tam Angelici quam humani gloriantur in patria, secundum merita nominantium ipsa beata nomina. Et ideo quoties illud sanctissimum nomen ab ipsa Beata nominabatur, vel ab aliquo eorum ea existente, ille gloriosus Angelus, quem ipsa continue videbat, letissimum vultu atque jucundo aspectu faciebat reverentiam, ita gratiose quod ipsa Christi famula hoc videndo in amore divino tota inflammabatur. Dixit insuper haec Dei famula, quod [quando] annua in hac vita existunt indurate in peccato mortali, spiritus maligni super eas stant et eis dominantur in diversis modis et speciebus, secundum qualitatem et quantitatem peccatorum. Sed quando praedictae animae recipiunt contritionem et confessionem illorum peccatorum, daemones non eis amplius dominantur, nec super eas existunt, sed circumquaque prope eas, tentando ipsas, si aliquomodo possint per aliquam suggestionem ad eas intrare, et dant eis maximam molestiam cum suis tentationibus : tamen post bonam confessionem non possunt eas tantum molestare, quia ipsi maligni spiritus efficiuntur debiliores.

D VICTORE JO MATTIOTTI.

cum hoc rapie fit, solum genu flectunt :

similiter spiritus gloriosi gaudent.

Peccatoribus dominantur daemones : penitentibus solum sunt infesti.

a Scilicet, 17, num 36. — b Eryonius nebuliter pro cornuere, quam active pro destruere, accipi ab Italiis, hoc verbum a canna ductum patet ex vocabulario Aemulianorum della croca. — c Ita contractum habet pro idololatria, ubi etiam idololatrias, idololatrias dicit. Eandem contractionem Gallici quoque et Hispanici vulgares servant. — d Secundum idiomata Italorum quo usare significat salvere. — e Videtur possit ex Latino illud unus litera adjectione fluxisse : nisi in Teutonice lingua libere et libere daer enna tria facta e splorare, proprie quidem in arte chirurgica, in qua et penicillum et speculum culturanam hinc in nostra, Hispanica et Italica lingua dicitur) tralutite vero in alia quocumque exploranda sca tentandi ratione : ut via dabitur licet, quoniam haec sunt a barbaris

rutilaro
Idolatria
nisi non solore
intillaro
f

CAPUT IX.

De penis Purgatorii et spiritibus gloriosis.

Iste nomen sanctissimae Trinitatis incipit tractatus Purgatorii : in quo tractabitur, Deo favente, de visionibus B. Franciscae ostensis de locis Purgatorii; quas quidem visiones ipsa Beata interrogata a suo Patre spirituali eidem per obedientiam revelavit, qualiter post visiones abyssi infernalis superius dictas fuit ducta ad locum Purgatorii, in quo sunt tria diversa loca, quorum unus inferior, alius vero medius, et alius superior. Et vidit in introitu litteras scriptas sic dicentes : HIC EST PURGATORIUM, SPIRITUS : ET ANIMAE HIC EXISTENTES HABENT INTERVALLUM PRO DESIDIO. Ipsa vero Beata sentiebat illam societatem, de qua dictum est superius in tractatu inferni, scilicet Angelum Raphaelem, qui quidem Angelus sic ei dixit : Iste est locus Purgatorii in quo animae stant ad purgandum earum defectus, et alio nomine vocatur spiritus locus. Ille vero locus inferior erat plenus

Purgatorii locus inferior plenus

inferni plenus lyne, sed lucenie,

A nus igne claro, et dissimili igni infernali, qui est niger et tenebrosus, sicut dictum est. Iste vero ignis Purgatorii habet maximam flammam et rubeam, et animæ ibidem existentes interius illustrantur propter gratiam, quam habent; quia intelligunt veritatem, et determinationem temporis. Iste animæ, quæ gravia peccata commiserunt mittuntur in illo igne, et stant in eo secundum qualitatem et quantitatem peccatorum per eas commissorum. Et ab ipsa societate declarabantur ipsi B. Franciscæ res ibidem per eam visæ. Et quantum omnes in illo inferiori loco fuissent comperto flamma ignis, tamen illemet ignis ardentius cruciabat unam animam quam aliam, secundum qualitatem et quantitatem peccatorum; et post tempus debitum exeuntes de illis penis ascendunt ad secundum locum. Dixit insuper hæc Dei ancilla, quod quilibet anima existens in igne Purgatorii, pro quolibet peccato mortali per eam commisso debet ibidem manere per septem annos.

gravioribus peccatis deputatus.

prope quem demones aspectu in alio cruciati animas.

B 87 Vidit insuper ipsa Beata illos demones, qui fuerunt dati ad exercitium illis animabus existentibus in illo igne; et omnes stabant extra Purgatorium ad sinistram partem illarum animarum. Et ipse animas magnam patiebantur poenam propter ipsorum horribilem visionem, et etiam propter improperia ab ipsis demonibus eis illata. Dicebant enim ipsis animalibus: Nesci quod istas penas patimini propter offensiones per vos factas Deo vestro, qui vos creavit et redemit et gubernavit, et potius vobis sequi nostras illusiones et persuasiones, quibus factis estis modis subtilis, quam præcepta Dei, et ideo stetit ibi. Et licet in igne magnas paterentur penas, tamen poenis eis agebantur propter huiusmodi improprietates, divinam iustitiam hoc agente. Sed ipse animæ ibidem existentes alios cruciatus non patiuntur a demonibus, nisi de improperis; nam ipsi demones stant extra locum prædictum, et ipsi demones etiam cruciantur a hæretico, divina iustitia hoc operante, quia perhiderunt animas existentes in Purgatorio. Dixit insuper hæc Beata, quod animæ existentes in illo igne Purgatorii propter graves penas, quas ibidem patiuntur, vocibus piis et humilibus continue clamant, quod nemini in hac vita possit intelligere nec imaginari. Cognoscunt nempe omnes quod iuste et digne quidem a divina iustitia talibus poenis inguntur, et quod ipsæ bene nocuerunt has penas sustinere, et propter huiusmodi clamores affectuosos aliquos recipiunt consolationes: non quod propterea ejiciantur de illo igne, sed respicit divina lenitas et misericordia, quod de illis poenis contentantur; et aliquid inde refrigerium recipiunt, scientes, quod sunt venturo ad gloriam beatam. Dixit insuper hæc Beata thetha, quod animarum existentium in Purgatorio quædam cognitio intellectiva una cognoscebat peccata alterius, propter quod patiebantur illas penas; et omnes contentabantur de iustitia Dei punitiva.

divine iusticie humiliter acquiescentes,

et animas peccatis cognoscentes;

suffragia his impensa applicantur per Angelos,

C 88 Vidit insuper, quod ille gloriosus Angelus qui custodiverat animam, eam dicebat ad prædictum locum Purgatorii inferri, si hoc merebatur; et expectabat eam foris a parte dextra illius loci; et malignus spiritus eum expectabat a parte sinistra, omnes tamen extra prædictum locum. Illa autem suffragia, que faciuntur pro animalibus existentibus in quolibet loco Purgatorii a consanguineis vel amicis vel a quibusvis, sed a caritate inspecta, presentantur divine Majestati ab illo Angelo, qui datus fuit animæ ad ejus custodiam. Et divina ordinatio illa suffragia reddit illi Angelo, qui eam custodivit in vita; illo vero Angelo communicat illa bona illi animæ, pro qua facta fuerunt, ad remedium et alleviationem penarum. Dixit ista Dei ancilla, quod An-

geli gloriosi dati in custodiam animarum præsentant omnes bonas operationes per ipsas animas factas dum viverent in carne, et e contrario demones eorum accusant peccata. Item dixit, quando aliqua persona dimittit aliqua bona faciendâ post ejus mortem, benignissimus Dominus recipit suam bonam voluntatem, et illi animæ dat meritum; dato etiam, quod talia per eam dimissa bona non observantur; sed si propter carnalem affectionem ea dimittit, quod fiant, scilicet illa bona post determinatum tempus, tunc iste iudex iustissimus nullum tali animæ dat meritum nisi post tempus determinatum per eam.

D et pia opera post mortem de, re:is:

Sacerdotum et Clericorum cuius in loco infimo ex-planitur

D 89 Quodam alio tempore post receptionem sanctissimæ Eucharistiæ, ista Deo devota in extasi existens et interrogata a suo Patre spirituali per obedientiam sibi dixit, quod in loco inferiori Purgatorii erant tria loca separata; et in illo loco, ubi majores inflgebantur poenæ, stabant animæ sacerdotum, in qua quidem parte ignis erat ardentior; in secunda vero parte erant animæ Clericorum non habentium Ordinem sacerdotalem, in qua parte ignis non erat tam ardens; in alia vero parte erant animæ hominum secularium, qui maxima commiserant peccata, in qua quidem parte ignis erat non tam ardens, quam in secunda. Et quantum Sacerdotes non commisissent tam gravia peccata et ponderosa, quantum illa quæ commiserant alii seculares; tamen majores patiebantur penas propter eorum dignitatem, quam non servaverunt et honoraverunt secundum meritum ipsius dignitatis; et etiam quia majorem habuerunt cognitionem, quam alii seculares; et consimiliter de Clericis. Dixit insuper, quod licet Sacerdotum animæ, ut dictum est, starent in una parte, tamen aliqua majorem patiebantur poenam quam alie, secundum circumstantias, et qualitates et quantitates peccatorum; et insuper secundum qualitatem personarum existentium in dignitate, et sic de illis aliis duobus partibus dicit. Nam secundum quod anima propter peccata commissa punitur ibidem, sic in illis stat poenis vel majori vel minori tempore. Et istas ultimas materias hæc Christi ancilla illeco dixit suo Patri spirituali per obedientiam interrogata, quia illa hora annus Sacerdos transiit de hac vita mortali, et in illamet hora hoc fuit sibi ostensum existenti in beatifica visione, cujus animam vidit unam poenam habentem ante oculos, et fuit sibi ostensum, quod illud vituperium patiebatur, quia satisfacerat suo desiderio in comedendo secundum suum appetitum; etiam quia non se exercitaverat secundum dignitatem habitam in eura animarum, quam habebat. Et ideo ejus anima fuit missa in igne Purgatorii cum aliis Sacerdotum animabus, licet ille fuisset in sua via honestus Sacerdos, cujus nomen pro meliori tacetur.

); sicut graviora peccata

et Franciscæ sacerdotis gulosi poenas cognoscit.

E 90 Post hæc felix anima B. Franciscæ ducta fuit ad videndum locum Purgatorii mediani, in quo etiam erant tria diversa loca, in quibus divina iustitia operabatur. In quorum primo erat locus plenus glacie frigidissima; secundus locus erat plenus pice liquefacta et mixta cum oleo ferventissimo et cum certis aliis rebus plenis poenarum; alter vero locus plenus erat aliquibus metallis liquefactis, puta auro vel argento, ac si esset quedam materia clara; in quo loco medio, previa divina occasione et operatione, erant constituti triginta et octo Angeli, qui recipiebant animas, quæ existentes in corporibus non commiserant ita gravia peccata, ut mererentur stare in loco inferiori, et ipsi vicissim ex una parte mittebant in aliam et e converso; et hoc erat continuum illorum exercitium, et recipiebant ipsas gratuito mutando eas de loco in locum magna enim caritate; qui quidem Angeli non erant ex illis datis ad custodiam ipsis animabus, sed erant alii Angeli ad hoc ordinati

Locus Purgatorii mediani pro levioribus peccatis et quartus.

A a divina custodia et misericordia. Insuper hæc Christi ancilla vidit, quod licet illa suffragia et bona caritative facta specialiter ab amicis pro aliquibus animabus existentibus in loco Purgatorii, ipsis pro quibus fuerunt magis proficiant; nihilominus propter caritatem etiam animabus aliis existentibus in Purgatorio proficiunt. Vidit etiam, quod orationes et eleemosynæ et suffragia, quæ sunt caritative pro animabus, quæ sunt in gloria quæ ipsis non indigent, talia bona proficiunt primo illas facientibus, secundo proficiunt animabus existentibus in Purgatorio. Etiam quod suffragia a viventibus facta pro animabus quæ existunt in inferno, nec ipsis possunt proficere, nec etiam animabus existentibus in Purgatorio, pro quibus nec suffragia, nec eleemosynæ fiunt. Et hoc etiam est generale omnibus animabus existentibus in Purgatorio, quod suffragia a viventibus facta, pro animabus, quæ existunt in inferno, nec ipsis possunt proficere nec etiam animabus existentibus in Purgatorio, sed solummodo resultant in utilitatem illa facientium. Et vidit in dicto loco medio aliquas litteras scriptas dicentes : PURGATORIUM. Et nota, quod, quando ipsa Deo devota fuit ad videndum infernum, et postmodum Purgatorium, erat **B** hora vespertina a et stetit in illa visione usque ad horam Completorii; et tamen ipsi beatæ visum fuit, quod steterat per maximum tempus. Ex quo considerandum est, quod animabus existentibus in illis penis minima pars temporis maxima ab eis consideratur.

91 Vidit etiam hæc gloriosa Mater, quod quando felices animæ ascendant ad gloriam æternam, et reponuntur in stationibus eisdem deputatis; licet in choris, per quos transeunt, eis fiat lætitia magna cum jubilo per Angelos in eisdem choris existentes, tamen Angeli, qui stant in choro, in quo collocari debent, majorem lætitiæ et gaudium ostendunt, laudantes et gratias reddentes benignissimo Domino: et in eodem choro diutius perseverat illa gaudii festivitas, quam in aliis supradictis. Et quoties ipsa Beata lætitiæ Angelorum propter adventum felicitium animarum ad patriam volebat exprimere, quando per obedientiam a Patre spirituali interrogabatur, ipsius facies tota inflammabatur considerando vocum Angelorum suavitatem, et multitudinem ipsorum et spirituum humanorum, cum tanta melodia et exultatione resonantium, quod lingua humana exprimere non posset tot laudes, tot gratias, [quas] Creatori referebant de illa unitate transmutata et caritate perfecta: et ideo non solum inflammabatur, sed etiam ad modum cereæ ad ignem posita tota liquebat. Unde quodam semel, dum ejus Pater spiritualis eam per obedientiam interrogaret, qui erant perfectiores spirituum humanorum et Angelorum, quos ipsa sæpe in sacris visionibus viderat; et respondit quod spiritus humani in gloria existentes sunt majores perfectionis, ex eo quod sunt majores b capacitatis: sed spiritus Angelici sunt puriores et pulchriores, et sunt etiam majores subtilitatis in comprehensione divina: item in suo cantu sunt suaviores, et cum majori melodia laudantes, et benedicentes, et gratias reddentes Domino: sed melodia Regine celestis transcendit melodias omnium spirituum Angelicorum et humanorum.

92 Dixit insuper ipsa B. Francisca, quod quando erat in beatifica visione respectu illorum spirituum humanorum in gloria existentium se despiciebat e per insectum, eo quod adhuc persistebat in carne mortali: et in sua comprehensione vel capacitate. Cum vero se considerabat in speculo divino, non solum admirabatur quod non poterat comprehendere profunditatem divinitatis; sed etiam stupebat quoties considerabat subtilitatem acutissimam et penetrati-

vam, quam videbat et intelligebat in spiritibus Seraphicis, quantum ad comprehensionem abyssus divinitatis: sed per amplius et largius admirabatur considerando profunditatem divinitatis, creatricis et gubernatricis eorum spirituum. Dixit insuper, quod spirituum ordinis Seraphici in comprehensione intellectiva unus est intelligitur altero, et similiter cujuslibet alterius chori Angelorum unus alterum excedit secundum eorum capacitatem, et simile est in spiritibus humanis. Idem quod dictum est, secundum quod spirituum ordinis Seraphici unus altero sit intelligitur et perspicitur, intelligitur etiam in quolibet choro aliorum octo: nam secundum quod quælibet statio proximior est divinitatis, sic ejusdem divinitatis habet proximorem intelligentiam et cognitionem. Vidit etiam, quod in omnibus stationibus cujuslibet chori omnes Angeli existentes in una statione sunt similes in nobilitate vel subtilitate, licet differant in stationibus, ut jam dictum est.

93 Dixit insuper quod sunt aliqui spiritus humani in gloria beata majoris perfectionis: et hoc fit, quia dum vixerunt in carne, fuerunt majores capacitatis et intellectus subtilitatis, et secundum eorum capacitatem secute sunt operationes in eorum intellectibus, et ideo magis penetraverunt et comprehenderunt in abyssu divinitatis respiciendo in divino speculo, in cujus visione consistit beatitudo. Et quanto spiritus est capacior vel intelligitur, tanto amplius satiatur in beatifica visione: et licet omnes spiritus ibidem existentes sint pleni, et satientur beatifica visione, tamen unus plus alio majorem recipit intelligentiam, secundum ejus capacitatem et subtilitatem in comprehensione divine voluntatis: et ipsi Apostoli, quando fuerunt in carne, unus altero majorem recepit gratiam in adventu Spiritus sancti, et secundum quod quilibet erat capacior et subtilior in intellectu et in virili animo, et sic sunt nunc in gloria beata. Et hæc quæ dicta sunt, comprehendebat B. Francisca, quando erat in extasi in divinis visionibus: quia quoties inspiciebat in divino speculo vera inspiciebat et intelligebat cognitionem, capacitatem, subtilitatem spirituum humanorum, quam habebant in divina comprehensione; et similiter spirituum Angelicorum cujuslibet chori intelligebat, et comprehendebat [eorum] nobilitatem et subtilitatem. Et in omnibus istis ipsa Christi ancilla se submittit Sanctæ Matris Ecclesiæ determinationi, cum qua semper desiderabat vivere et mori. Laus sit Deo. Amen.

F a Videtur hoc omnino intelligi debere de sola prima visione: nam posterior de eadem re vivo contigit in extasi post communionem, et forte satis diu ante meridiem susceptam juxta populi Romani consuetudinem, sacra summo mane frequentanti, et Clero post tertium quiescente a solis ortu horam e templis recedentis, maxime autem tempore. — b Fortasse propter majus spatium temporis eis ad merendum et continuo ascendendum perfectionem dicti: cum Angelorum via ex communi SS. Patrum doctrina bevis animata fuerit, ac prout pauca verbis iterum eisdem acquisita felicitas, — c Id est, propter incertam, ut alibi monemus.

EPILGUS De obitu S. Francisce.

Postquam superius dictum est de vita, et visionibus, et miraculis hujus Christi famule B. Francisce, nunc in brevi epiloga dicendum est, qualiter ex hujus tenebrosi mundi caligine ad supernam, vinculo carnis soluto et æthereas ingravit visiones. Anno igitur Domini millesimo quadringentesimo quadragésimo, mensis vero Martii de secunda, cum ille Dñi Patris summa sapientia Jesus Christus, vellet suam dilectissimam sponsam B. Franciscam, quam in vita fecerat gloriosam, adveniente ultima hora reddere gratiosorem gloriosoremque: quadam nocte infirmitas ejus corpus graviter molestavit: die vero

D
AUCTORE
JO. MATTIOTI.

E
Intellectus
Angelici
diversa
subtilitas:

E
sicut et inter
animas
sanctas

E
Quomodo hæc
intelligeret
Beata,

F

A
An. 1440
infirmata,

a Christo ad
gloriam
invocatur:

suffragia
Beatis vel
damnis
impensa
quibus prosint.

Jubilum
Angelorum in
glorificatione
animarum:

inter eos de
rebus perfectio-
num
gradus,

ad quorum
excelsitiam
obscure est
Beata,

AUCTORE
JO. MATHIOTI.

A sequenti dixit ipsa Beata suo Patri spirituali, quod vellet recipere sollicitudinem de rebus ad suam animam pertinentibus. Nocte vero immediate sequenti benignissimus ejus sponsus suam famulam visitare dignatus est, eidem apparens in forma suae sanctissimae humanitatis, maximo cum splendore et Angelorum multitudine ipsum sociante, et vultu jocundo, magno cum jubilo et letitia, eidem praedixit, qualiter die septimo, proxime venturo a die invasionis infirmitatis, post tot tantosque ab inimicis gloriosos triumphalesque conflictus, ejusdem suae famulae anima ad aethereas cum Angelis pervenire deberet mansiones. Sed postquam omnia salutifera Sacramenta recepit die quarta suae infirmitatis, vidit quamdam catenam ignitam colum tangentem, et in uno magno lumine fixam in terra: quae quidem catena demotabat ardentissimum amorem, quem ipsa Dei famula gerebat ad suum divinum sponsum; et ideo illa catena erat in caelo circumligata.

Sacramenta
suscepit.

vitam longio-
rem non
recusat:

B

95 Die autem praedicta ejus Pater spiritualis, dum Messum celebraret in loco, ubi Christi famula jacebat infirmam; postquam Hostia fuit consecrata, ipsa Beata fuit raptata in extasim, et habuit visiones magis penetrativas, quam unquam habuisset in divino amore: et sic stetit per aliquod spatium. Tunc ejus Pater spiritualis, cum certis ipsius Dei famulo in Christo filiabus, ad eam accesserunt cum lacrymis, eadem supplicando quod vellet aliquantulum differre tantum desiderium ab beatam gloriam emuli, saltem propter necessitatem et utilitatem animarum eidem commissarum. Quae, ut sui moris erat, cum gaudio interiori humiliter respondit, quod erat contentissima sequi divinum beneplacitum, cui se totaliter committebat, more Sancti Martini non recusando laborum, si divinae voluntati beneplacitum erit. Et quamvis ejus venerabile corpus, propter magnam infirmitatem, quasi totum disjunctum esset: tamen ejus mentalis fortitudo ita in se solidabatur, quod nec verbo nec actu aliquo exteriori comprehendi potuisset labor corporis vel mentis. Erat enim tanta sua magnanimitas et constantia, quod in magnam (nec mirum) admirationem inducebat personam ibidem existentes. Si enim dum vivebat, tamquam fortis et circumspectus miles et constans, contra malorum spirituum conflictus exstabat; tanto major, in illa extrema hora et puncto, fortitudo et constantia se gessit, tamquam in hora triumphandi: et assistentibus ejus in Christo filiabus insimul curam ea, ipsa beata Mater eas sermone intentissimo movit ad mutuum caritatem, et quod semper essent ferventes in Dei amore: praedicans easdem quod si simul essent unitae, semper essent constantes et magnam cum fortitudine resisterent omnibus tribulationibus eidem adventantibus; et quod in nihilo dubitarent, sed maxima cum fiducia confiderent in benignissimo Domino, qui semper eas juvaret et in omnibus necessitatibus easdem subveniret.

magis a:
fortitudine

dicit suis
exercitia
mentis:

C

96 Ipse vero benignissimus Dominus, cum eam in vita ostendisset sibi dilectam, in morte voluit ostendere dilectissimam. Scilicet namque ipsi Beatae dum viveret, tediosissimum esse malignos videre spiritus, sicut saepe erat solita volens, tam ipsam modestantes quam etiam proximam: in morte vero noluit eam per malignos spiritus aliquantulum molestari, sed ab eorumdem visione ipsam totaliter exemptam reddidit. Ille vero Angelus gloriosissimus, de quo supra a dictum est, telas orbabatur, et faciebat suum exercitum, laborando velociter et cum majori hilaritate quam prius solebat: qui a-tus erat in signo ipsius famulae Christi datus. Et sicut in toto tempore suo vitae perseverabat in laudibus et gratiis summi Dei, optime recognoscenda sua beneficia et gratias ab eo receptas; sic perseveranter in

d r monem
non elicit,

u
sed Angelum
a filo habito
rev.

ista ultima infirmitate continue laudabat et regratiabatur altissimo Creatori, et semper dicebat horas consuetas dictam in sua infirmitate, et orationem Dominicam semper suis digitis designabat, et sic, in tali sancto exercitio Dei laudum, reddidit ejus felicem spiritum suo Creatori; cum tanta quiete et pace, quod omnes ibidem existentes, scilicet ipsius Pater spiritualis et ipsius Beatae in Christo filiae et aliae personae, maxime admirabantur: quia in illo felici obitu nullum signum visum vel auditum est alicujus molesti actus in suo sacro corpore, nec poenae nec angustiae, vel aliquod signum apparuit in suo felicissimo transitu: quemadmodum fieri solet in transitu etiam Deo servientium: sed semper obtinuit perfectissimum suum sensum, usque ad minimam partem horae sui exitus. Laus sit Deo, qui est mirabilis in Sanctis suis, et sanctus in omnibus operibus suis. Amen.

a Tab. 2 num. 2 et 153

VITA

S. FRANCISCÆ ROMANÆ

Per Mariam Magdalenam Anguillarum Praesidem Oblatarum Turris-speculorum, Italiae edita, hic Latine reddita.

D
alique in Dei
laudibus

placidissime
expirat.

E

CAPUT I.

S. Francisca in tenera aetate conjugium: sanctitas per S. Alexium miraculo reddita exercitia pietatis.

ANNO reparatae salutis millesimo trecentesimo octogesimo quarto, sub Ecclesiae universae summus Pontifex Urbanus VI praesideret, ex Paulo de Buxo et Jacobilla de Rufreschis (quae dicitur familiae extinctae nunc quidem, tunc tamen illustres valde erant) nata in urbe Francisca est, in ea Urbis Romanae regione quam vulgus nominat Parionem: Christo vero per baptismum renata cognoscitur in templo S. Agnetis, quod est in circo a Agonali. Clericis Minoribus hodie commissum, ubi etiam (sicut scriptum reperitur) Sacramentum Confirmationis recepit. In ea dum adhuc infans esset variis cum admiratione observavit, quod effluo planeti verecundiam testaretur, si quando exuta fasces alicujus viri conspectum offerretur, quamvis is proprius pater fuisset: nec patienter ferretur inquam, si is filiola tenella blambri aut ejus faciem vellet contingere. Inter nutricis brachia (quam diversam a matre nullam habuit) incomposito balbutire garrulo nunquam audita dicitur: sed ut primum hagnam cepit in voces resolvere, stupentibus emectis, dicitur Beatissima Virginitas recitare Officium: quod pensum tota deinceps vita honori ejus solvere per-everavit.

CAP. I
Ea nobilit
genere orta,

u
infantula
visiles ad spec-
tus tactusque
refugit:

officium
divinarum
recitare dicebat.

2 Quia, humilis atque tractabilis, acuta puella quamvis, sensu tamen matrona videbatur, matura morum praedita gravitate. Hinc nova nec audire eam, nec referre debetabat: sed solitudinis appetens, recipere sese in interiora domus penetrata, praecul a conversatione humana, ut divina commodius frueretur. Vultu habituque semper ad modestiam decenter composito, semper sibi presentem Deum Angelosque habebat ob oculos: quod autem ab opere vel oratione varium habebat temporis, id impendebat legendis vitis illustrium sanctitatis Virginitum, quarum aemulari studebat exempla. A domesticis ipsis vix extra necessarias horas conspici solita, mirum non est si nulli fuerit vicinarum nota. Omnes autem actiones suas jam tum revocare consueverat ad examen, severa expians poenitentia si quid a se erratum deprehendisset. Mirum porro fuit quanta cum reverentia atque animi submissione pareret Confessario; hoc uno importuna, ut permitteret

in parvula
matre videretur,
gravis,

et solitudinis
amavit,

et ipse officii
periciebat.

retur

A retur tenellos artus, pœnitentiis ætatis tantillæ non suscipiendis cruciari. Et cogebatur ille nonnumquam piis illius votis obsequi, Deo id agente, ut duris assuesceret, quam ad eximie sanctitatis gradum evehendum destinaret.

3 Ita cum domi reclusa Francisca viveret, Deoque ac rebus divinis afficeretur, decretum volebat animo servandæ virginitalis, eamque Numini in aliquo monasterio consecrandi. Sed Confessarius ejus, ut erat vir prudens, Frater Antonius de Monte-Saballo nuncupatus, in S. Mariæ-novæ Olivetanæ Congregationis cœnobio monachus, suavit ut re utrumque mature expensa, et utriusque status commodis incommodisque inter se collatis, secreta aliqua severaque pœnitentia suas ipsa vires experiretur. Quod illa promptæ executioni mandans, magis quotidie in eo proposito se confirmari sentiebat: sic ut vocanti interius Deo repugnatura sibi omnino videretur, si diversum aliquid de se statueret. Non potuit tanta cautela hoc fieri, quin ex novo, quem in dies concipiebat, fervore consilium ejus subol-facerent parentes: quibus et ipsa demum patefecit sese, postulans ut bona cum eorum gratia posset seculo remittere nuntium. Quod tantum abfuit ut vel ad aures admittere parentes viderentur, tenero filie amore impediti; ut continuo cœperint de quaerendo ei marito cogitare: quippe quæ jam annum egressa duodecimum, maturæ supra ætatem prudentiæ erat. Nec fuit difficile invenire, ultro offerente sese Laurentio de Pontianis, opulentissimæ tunc temporis fortunæ, et parisi nobilitatis inter Romanos juvene.

4 Agebat horum ignara Francisca: apud quam ut primum facta est matrimonii pene conclusi mentio, stetit illa attonite similis, nec vocem potuit in verba formare: deinde resumptis animis aperte respondit, nolle se propositæ conditioni assentiri. Ita cum dies transissent aliquot, neque longam dilationem suis consiliis opportunam pater judicaret, filiam sevocat, blandisque eam verbis affata, rogat, ut suis mandatis obediens, extremum hoc sue se-nectuti solatium non subtrahat. Dabat Francisca pro responso lacrymas: quas nihil moratus ille, pro-secutus porro negotium est, de eoque concluso certio-riorem filiam faciens, adherit absolutum paternæ auctoritatis mandatum, velut cui nefas esset repugnare. Ita demum in manus sponsi Francisca venit, maximaque familiæ utriusque lætitia peracta sunt omnia, quæ fieri humana jubent divinaque leges: sola Francisca, gaudentibus omnibus, tristabat: eumque animi sui affectum aliquando cognatæ suæ explicans (cui b Vannotta nomen, maritus Paulutius de Pontianis Laurentii frater: communis eadem in domo habitatio) ita illam devinxit sibi, ut eam per annos triginta octo fidelissimam haberit sociam in his omnibus quæ in domo mariti deinceps egit.

5 Vix nuptialia transierant festa: cum Francisca, sive annis agra, quod a priori proposito suo ita esset violenter abducta; sive alia quacumque ex causa in gravem incidit infirmitatem: qua cum deficere miles cerneretur, nec malo remedium medici invenirent, atlligi animo pater coepit, vix dubius quin e celo iste morbus esset, propterea quod filie salutem ad monasterium occlusisset. Sed quam medici promittere non poterant sanitatem, ausi sunt aliqui ab sortilegis venedicisque sperare: quorum erimen aversata Francisca nunquam persuaderi potuit, ut eorum alicui accessum permitteret, constanterque professæ est vita sua cariorem sibi esse divi-næ majestatis honorem: cui etiam placuit ut citra medicorum operam aut medicinarum usum, priorem valetudinem utcumque recuperans de lecto surgeret. Relapsa tamen non ita multo post eodem est, annum

pene integrum infirma, eoque adducta ut ne in lecto quidem ipsa se commovere posset, nec debilior stomachus cibum retineret; magno suo cum cruciati, nec minori consanguineorum dolore, mortem ejus quotidie expectantium.

6 Hoc in statu constitutam ultro accessit venefica impudens, promisitque salutem, si suis uti remediis vellet: sed iis excepta verbis est, ut felicitati duceret ex ea domo, unde tenere mercedem sperabat, salva cunctis evasisse. Nocte autem proxime sequenti, Deus, qui Romanæ Urbi volebat perfectionis exemplar Franciscam fieri, Alexium, Romanum Sanctum, submisit e celo, daturum quod noluerat ab inferni ministris impetrare. Erat ipsi Alexio sacer, qui imminabat dies, Julii mensis decimus septimus, cum annus ab incarnatione Domini nonagesimus octavus supra millesimum trecentessimum in cursu esset, Francisca ætatis annum decimum quartum ageret. Habebat domesticos omnes sopor altus, etiam eos qui ad infirmæ custodiam deputati erant; sed ipsa vigil mentem tenebat in Deo defixam. Cum ecce insolita luce impleri cubiculum, et mox miro coruscantem fulgore juvenem ad se venire conspiciat: quem vestium forma sic ostendebat peregrinum, ut eundem cœlestis patriæ civem esse eamundem pretium declararet. Ut autem ad eam spectaculi pulchritudine exhilaratam accessit propius, suo jacentem bis compellans nomine: Ego, inquit Alexius sum, a Deo missus tue infirmitatis curator. Quod placuerit Deo, et mihi placet, reponit illa: moxque auratum chlamydem cum adherente capucio supra regram extendit Sanctus, et perfectæ illam restituit sanitati.

7 Sensit Francisca redditam momento temporis valetudinem; seque de lecto proripiens contulit ad Vannotiam, ut quam haberat in hac afflictione sociam, haberet comitem ad ecclesiam Sancti, quo gratias relaturo pro beneficio properabat. Obstupuit Vannotia, ubi se nominari voce illius audivit, expectata a somno, quem vix dum oculis admittere cœperat: incertaque an vere vigilans eam audiret? Ecquis me? inquit, num tu e Ceccoletto? (ita blande consueverat Franciscam, ut adhuc juvenulam, nominare) Quæ istæ porro amenti est? num deest aliquid? Unde autem vires tibi, ut de lecto surgere? Ad quæ hilari voce respondens Sancta, Sum, refert Ceccoletta tua: nec alienus ego. Tum ordine omnem ei visionem pandit, invitatque ut, licet primam vi lucem albescentis auroræ attulisset dies, irent tamen in templum pariter, priusquam familiarium exurgens aliquis domo egredi prohiberet. His illa auditis nihil morata, vestes induit læta atque exultans, cognatamque amplexa in viam se cum illa dedit, ac justum cum ea spatium temporis impendit agendis in templo predicto gratias. Domina autem revertentem Franciscam, non aliter atque redivivam a mortuis, excepit familia rei actio jam conscia: nec exiguam Romano populo admirationem attulit tam evidentis miraculi dedita celeriter per urbem fama.

8 Hinc novam vitam exordiens Francisca, animi magis quam corporis; pietatis, devotionis, mortificationis operibus vacare attentius; et divino jam tum præventa lumine (quod obitio propemodum mortis recordatio multum augebat) ingenti equat actuare desiderio solitario vite, in qua libero posset totam se spiritui Deoque impendere. In hac cogitatione defixa illi, et voluti a sensibus suis abrepta Vannotia supervenit; et quod erat suspensa ex insueto silentio, causam illius tanta precum instantia requisivit, ut cordis sui arcana ei Sancta crediderit: sed tali intermi affectus expressione, qua ipsam cognatam in eandem secum traxit sententiam; hoc

D
EXITAL. M.
MAGO ANGUILLARIE.
veneficorum auxiliiis repulsa,

anno 1398 in festo S. Alexii,

ab eodem nocte operante sanatur,

E

et cum Vannotia ad ejus templum,

ante lucem vadit gratias agere.

F

CAP. IV
in eadem locum suis destitit necesse,

aratorum et pulcherram d'investicam apulat

UNUM

CAP. II
De virginitate Deo sacrandæ cogitant

Laurentium de Pontianis obtrudunt parentes:

B

quæ illa nuptias prorsus refugit,

in eam solum pœnitentiam adhibere consentit:

C

CAP. III
In urbem

EX ITAL. M. MAGD. ANGOIL-LANIE.

A unum anxiam, qua ratione in maritorum suorum dono ejusmodi, qualem animo conceperant, vitam ipso factum instituerent. Placuit in remotissima atque suprema adun suarum parte, que nemo fore solebat accedere, oratorium concinnare desideriiis piis accommodum. Ad hæc in confignis domi hortis ruinae veteris vestigia supererant, in modum speluncae convexa : que eidem consilio visa est opportuna. Atque in hisce duobus locis quoties licebat, integras sæpe horas transigebant orando, nocturnas quidem in oratorio, diurnas in spelunca.

Idem pie sermone in sermone

9 Non patitur se divina benignitas humanis vincii obsequiis : fuit enim a socera Cecilia invitata, ad consanguineos quosdam pariter invisendos temporis fallendi gratia, ne quod illius dispendium facerent, in prædicta se spelunca abdidissent : cum creatore suavius quam creatoris actore : ortusque inter eas sermo eo deductus est, ut quaererent quid facturæ essent, si eremiticæ vitæ ducendæ opportunitatem aliquam sibi Deus quandoque largiretur. Ad quæ Franciscæ, abstinentiæ et jejuniarum amans imprimis, Quando in deserto erimas, inquit, circumibimus fructus questuras quibus sustentemus vitam : idque dum dicit, pia adolescentularum vota approbans Deus, ipsarum mensis tum Aprilis esset, duo tamen cottidie mala, poleberrima omnino atque recentia, vicina ex arbore illis dnuisit : strepitum quidem labentium audientibus, non tamen unde esset considerantibus : donec assurgens Vannotta versus domum itura alterum in via jecere conspexit, sublatumque exultabunda Franciscæ obtulit. Quæ et ipsa ad istam novitatem assurgens, conversis circum oculis, alterum vidit : subitoque dimissa in gremio, gratius cum socia Deo egit, geminatum tyrannicis suis ammoniam submittentem, ut dicit Paulus et atque Antonia. Et unum quidem inter se partita ex devotum commendavit in loco, secundum vero divisere domesticis, hunc veluti paradisi fructum cum illuminatione gustantibus, taciteque considerantibus qualis en virtus esset, quam talibus signis Deus honoraret e.

gemina Aprilil mense poma submittuntur.

B tamen cottidie mala, poleberrima omnino atque recentia, vicina ex arbore illis dnuisit : strepitum quidem labentium audientibus, non tamen unde esset considerantibus : donec assurgens Vannotta versus domum itura alterum in via jecere conspexit, sublatumque exultabunda Franciscæ obtulit. Quæ et ipsa ad istam novitatem assurgens, conversis circum oculis, alterum vidit : subitoque dimissa in gremio, gratius cum socia Deo egit, geminatum tyrannicis suis ammoniam submittentem, ut dicit Paulus et atque Antonia. Et unum quidem inter se partita ex devotum commendavit in loco, secundum vero divisere domesticis, hunc veluti paradisi fructum cum illuminatione gustantibus, taciteque considerantibus qualis en virtus esset, quam talibus signis Deus honoraret e.

Templum S. Agnetis in foro Agnali.

a In alga piazza ruina, ubi nunc thesaurus Pamphilius erecta, hoc talibus Urbis spectabilissima et spatiosissima, ante S. Agnetis basilicam, a gente Pamphiliis elegantissime ab ipso fundamētis exstructa, quam interea totum et Libertate maxime vidimus, anno 1564 pene perfectam : sub cujus templum aliud subterraneum, quod patrum præstolabatur occultum, ex loco, ubi sancti Martini vulgo dicitur exposita traditur, et miraculose fuisse servata de qua vide 24 Januarii h. P. ubi dicitur Hæc Vannotta dicit pro Januæ. Ita non est dubitandum quia pro Januæ dicitur quoniam Vannotta sic Martini in cubilibus scribit) seu Vannotta est, quo postremo modo Italici scribit Angulicchio Cognatum inter et Hæc lingua sua vocatus, qui erat vero factus Franciscæ quomodo ipse etiam Paulus Cognatus Franciscæ nominatim dicitur in Vita huc Italica. c Franciscæ Hæc Franciscæ, huc vero oblio quæsi Geschebello dicitur in d. Ubi hujus Vita 15 Januarii e hic sequitur cap. 5 de apparere sub habitu eremite diuine, quæ supra iam. Ubi. A lecta inveniet; ubi Franciscæ cum de multis per annos dicit conflictantibus.

Cognata proleunt uxore,

C

CAPUT II.

Franciscæ jam matris fundius virtutes egrugir : liberalitas erga pauperes miraculis probata : filii Evangeliste obitus.

cap. VIII Mortua socru,

Quando desponsa viro Franciscæ fuit duodecimo annu ætatis anno, ut diximus, non solum utroque ei purus in vivis erat : sed socerum quoque a Andreassum socrumque Ceciliam in marito Laurentio dono reperit, una cum Paulato marito sui germano fratre, et uxore illius Vannotta, qui unum omnes constituebant familiam. Tot igitur auctoritate atque acta majores se cum haberet domi, quamvis ingentia quotidie conciperet desideria pro Deo multa nunquam facienda, exprimebat tamen ipsa sese juvenula adhuc. Verum non diu post vivendi finem socrus fecit, totusque familiae domesticæ administratio in ipsam atque Vannottam recidit : quarum hæc

et celestis Vannotta famulans regenda curam suscepit

cognitam experientia habent Franciscæ prudentiam, D libenter in eam transtulit curas omnes, cuncta ejus sic permittens arbitrio, ut tanto annorum spatio ne minima quidem inter eas unquam subnata dissensio fuisse sciatur. Interim consuetis pietatis exercitiis applicabat animum nibilo quam antea minus, solita quothebdomadis bis adire penitentia Sacramentum. Ad sacram Communionem, quod attinet, eam suscipiebat ipsa majoribus quibusque festis. Orationes porro vocales suas Mariani Officii Psalmorumque domi persolvebat sur.

pacem inter familiares suo exemplo servavit :

11 Præter hæc tempora nullum non familie suæ curandæ impendebat, eo successu, ut cognoverit brevi Laurentius securos se posse dies ducere, qui talem a Deo nactus uxorem esset. Nam quamvis multa domi famulorum esset famularumque turba, omnes tamen sic habebat Franciscæ, quasi fratres sibi sororesque fuissent. Hortabatur eosdem in sancto Dei timore vitam ducere : exemploque servanda domestice pacis ipsa præbat enectis, magna cum humilitate culpam deprecans, si quem a se offensum crederet. Si vero inter eos aut suborta jurgia deprehenderet, aut offendendi alias nominis natam occasionem, tum vero exstimulabat ipsa se, et quamvis interiori semper conservaret mansuetudinem, exteriori tamen specie zelum induebat ardentem, magnaque cum animi libertate redargebat, quod cum Dei injuria perperam agi videbat. Ita cum vocatos ad cenam nobiles multos secum haberet aliquando vir suus, interque eos unus magicarum incantationum librum in manus Laurentio tradidisset, accessit illa solerter ad conjugem, raptumque de manibus librum coniecit in ignem : nequiquam illam hospiti, ut videbatur, injuriam ægre ferente illo qui invitavit, ipsamque verbis acerbioribus castigante : quæ illa insuper habens, quotquot ejus generis habere nunquam potuit vel chartas vel libros, continuo immittebat in flammam : nec raro contingebat, ut iis ardentibus excitatum a dæmonibus strepitum haud levi domesticis animadeverterent.

E

scandala amolitur liberrimo zelo :

12 Ex familiaribus si quis morbo decubuisse, non solum volebat ei de rebus ad valetudinem recuperandam utilibus prospici copiose : sed ipsa quoque inservire ei mira cum diligentia et caritate. Accidit aliquando Vannotta ipsam morbo pressam omnimodis ciborum appetitu destitui : ea res cum ægre Franciscam haberet, nec sciret qua ratione ei posset succurrere, adjuravit infirmam, ut indicaret sibi, non alienis edulii desiderio teneretur. Caverunt, inquit illa, fluxivalem optarem. Verum hic quantavis diligentia quasitus nusquam potuit reperiri. Sollicitis autem illis ex ipso cubiculi laqueari pulcherrimus nito peles cancer decidit, Franciscæ meritis haud dubie inapetratus : coctusque et nauseam Vannottæ et morbum depulit. Eadem opulentam domum et rebus omnibus abundantem considerans, veluti ne pauperum aliquis, seu mendicis ille esset seu Religiosis, solatio vacuus dimitteretur. Cumque annus aliquando sterilior penuriam Romæ morbosque multiplicasset, dilatavit et ipsa caritatis viscera : nec solis potentibus porrigebat elemosynam domi : sed et defertur volebat ad infirmos, qui petere ipsam sibi non poterant : quam autem id Deo gratum fuerit etiam miraculis inventio declaratum.

ægrorantibus sedulo prospicit :

cancrum miraculo impetrat :

agentibus liberrime succurrit.

13 Nam cum annonæ caritate urgente, tam largas elemosynas erogaret Franciscæ, quantas vix lingua humana valent explicare, prout in authenticis processibus legitur, motentes Paulutius Laurentiusque ne sibi suisque fraudi esset uxorem liberalitas, granarii, quod plenum habebant, clavibus iisdem abstulere : ex eoque sumentes familie quod suæ erat satis, et suis bubulcis, agricolis, aliisque ministris

fructuum a muris granariis,

A ministris necessarium, vendere reliquum, quod supererat, frumentum, et vacuum plane granarium fecere. Ait post hæc ad Vannotiam Francisca : Eamus pariter ad granarium, et quod superest colligamus pauperibus largiendum. Ivere et solas invenere quisquillas, quas studiose ipsa converrens, et magno cum labore transmittens per cribrum puri frumenti modium unum habuit, quod egentioribus distribuendum auferret : eoque facto cum Vannotia recessit, granarium obserante Clara, fidei ad obsequia ejusmodi famula, quæ dominam fuerat comitata. Post paucos autem dies eodem revertentes mariti, optimi frumenti mensuras quadraginta repererunt in granario, remque socero mirabundi nuntiaverunt : qui et ipse cognoscere rem miram voluit, viditque hoc Dei esse opus, Franciscæ caritatem probantis.

postquam pie szores everterunt,

frumento plenum reperitur.

Ob exhaustum in elemosynas selecti vini dolium.

B 14 Nec huic dissimile est, quod in simili vini penuria accidit : in qua prædictus Andreossus cum filiis caveam suam vinariam lustrans, cum sibi suæque familiæ optimi vini dolium seponendum curasset, infirmique Religiosi ac seculares, Franciscæ cognita caritate, frequenter pro Dei amore aliquid boni vini ab ea postularent : misit illa per prænominatam ancillam ad varios ex ipso illo vase tantum quotidie, ut illud intra non multos dies vacuum relinqueretur. Quod cum cognovissent socer filique ejus, qui descenderant exploraturi an illud selectum vinum eodem adhuc in statu foret ; vehementer commoti animis, clamare contra Franciscam Vannotiamque cepere, ne guttam quidem vini illius superesse. Ad quæ subridens Francisca : Sinite, inquit, sinite nos in cellam descendere, et vobis per Dei gratiam ex eo, quod queritis, vino promemus affatum. Nec plura, descenderunt antæ simul et Clara ; manusque admoventes vasi plenum illud optimo vino reperere, pronspereque quod ad socerum maritosque portarent, dicentes : Ecce vinum, quod diximus : Deo gratias, quia plenum etiamnum vas illud est. Gustavit senex, gustavere filii nec suo ipsi credentes palato, quo idem omnino vinum hoc esse jubebantur credere, deum in cellam abierunt : repererunt plenum, quod diximus, vas ; exindeque liberam mulieribus facultatem faciunt cuncta pro arbitrio administrandi. Vulgata autem per urbem fama multos postmodum testes invenit, qui vel ex Laurentii mariti ore, vel ex ipsius Franciscæ narratione, alius exemplo tali ad liberè largiendum animantis, ita se audivisse professi sunt.

stomachanti socio atque conjugii,

russum illud plenum exhibet Francisca.

C 15 Famulam porro suam Deus, quæ tam benignam cili ac potus corporalis dispensatricem pauperibus sese exhibebat, voluit impune fraudari spirituali pabulo anime, quod per Eucharistiæ Sacramentum sumitur. Erat ipsa quidem humilis adeo, ut tanto se mysterio indignam judicans nunquam postularet ad hoc admitti, sed nutum expectaret Confessarii, jubentis, cum sic Deus inspirabat, accedere. Id igitur cum quodam die Frater Antonillus imperasset, ipsaque ad D. Cæciliæ ecclesiam cum Vannotia se conferens ad Divinam mensam se obtulisset ; qui curam ecclesiæ habebat Presbyter, et sacram ei Hostiam porrexerat alias : Quid hoc, inquit ipse deliberandus secum, quod mulieres opulentiæ et conjugate toties ad Communionem veniant ? Tum, demone hand dubie instigante, Hostiam non consecratam accipiens, hanc ei velut sacram obtulit. Sensit illa continuo factam sibi fraudem, nec enim consuetum spiritualis gratiæ affluentiam sensit ; remque suo, ut facta fuerat, Confessario retulit, hic Presbytero ; gravis enim coarguens sceleris. At ille, satis gnarus nisi sibi et Deo, et cui Deus revelasset, notum esse quod fecerat nemini ; culpam quidem confessus est, rogavit tamen, ut

CAP. VIII

Hostiam sibi porrectam,

senis non esse consecratam.

scire posset, quam via illa sibi innotuisset. Audiens autem sceleris a se patrati indicem ipsam fuisse, cui erat injuria facta Franciscam, veneratus deinceps eam est, nec judicavit indignam ; quæ toties ad Communionem veniret, quamvis nupta juvenisque et familiæ tam grandis gubernationi implicita.

D EX ITAL. M. MAGD. ANGUL. LARIE.

16 Sed nec matrimonii fructibus privatam illam voluit Deus, quæ tanta cum sanctimonia vitam ducebat in eo statu, pluresque ei liberos dedit. Verum per priorum temporum oblivionem factum est, ut trium dumtaxat mentio in historiis reperitur : quorum e virili sexu primus, Baptista fuit ad sacrum Fontem nominatus, qui ceteris superstes uxorem b duxit, et posteritatem ex se reliquit, natus circa annum quadringentesimum, ut scripta aiunt, cum ferme decimum sextum ætatis Franciscæ inplexisset. Huic proximus Frater Evangelistæ nomen tulit : nec nono ætatis anno supervixit, prout nox visuri sumus. Tertium ordinem nascendo tenuit filia nuncupata Agnes. Nec præter hos alios nominatos invenio : tantum ex antiquis libris colligo, alias quoque eam a puerperio decubuisse. Quos autem ei Deus concessit liberos, non tam lacte educabat suo (quamvis nec hoc passa est iis deesse, uberibus suis, non alienis, eos lactans) quam timore Domini : quod in secundo genito potissimum patuit, quem terrestrem Angelum merito dicere possem, ita erat orationi deditus cultuique divino : quin et in tenella ætate ista prophetiæ dono divinitus decoratus, cujus gemitum in antiquis historiis exemplum extat.

CAP. IX Plures liberos suscipit :

ex his Evangelistæ nomen tulit

17 Primum, quod duobus Fratribus mendicantibus propria manu porrigens elemosynam puer paternam in domo, ad eorum alterum conversus dixerit : Non istoc semper vestire modo : cupies enim pretiosioribus indumentis, infeliciter amittiri : attamen ve tibi. Tacuit tum quidem erubescens Frater : effectum tamen suum prædictio habuit, quando non bonis artibus ab iugo solutus Religionis ad Episcopalem conscendit cathedram, modicoque post tempore terribilem plane mortem obiit. Alias Laurentii patris pugionem arripiens, atque e vagina educens lateri paterno admovit, dicens : Hoc tibi modo fiet, Pater. Quod et contigit, nam seditione quadam exorta Roma propter Neapolitanum Regem Ladislaum, in eodem, quod filius tetigerat, latere grave vulnus Laurentius accepit. Erant sane stupenda opera, quæ supra ætatis illius captum faciebat puer, nec aliud vel cogitare videbatur vel dicere gandebat matri, quam ad æternam se gloriam properare.

prædicti reliquos ejusmodi defectionem,

et vulnus patri intelligendum :

18 Pervenit autem quo aspirabat intra annos non multos : nam cum anno millesimo quadringentesimo nudesimo Romanam urbem pestis afflasset, novennem illa Evangelistam corripuit : quam ut persensit puer, continuo accersiri Confessarium voluit, impetravitque (quamvis nota esset innocentissima illius puritas, ut Frater Antonellus vocaretur : a quo rite expiatus matrem adesse suam jussit, eique dixit : Meministi, mater, semper dixisse me tibi : in hoc mundo esse nihil quod placeat mihi, solam æternam vitam Angelorumque societatem in votis esse ? Respondit hoc meum desiderium Deus, atque ecce separamur : adsunt e oculis submissi patroni mei S. Antonius, Sanctusque Onuphrius cum multo Angelorum comitatu. Tu vide ut animo semper generoso sis, mihi que bene futurum noris, atque pro te deinceps oraturum : nunc tuam mihi benedictionem impartire. Dixit, et manus ipse suas corpusque componens, innocentissimum spiritum reddidit Creatori.

F anno dein 1411 pusie corripuit

ut optaret et prædicet.

19 Eodem vero hora, vicina in domo animam ageus puella, et pridem loquendi facultate privata per morbi violentiam, clamare cepit : Videte, videte Evangelistam de Pontianis duos inter Angelos medium

in eorum ferris conspiciuntur,

EX ITAL. M. MAGD ANGUL-LARIE.

clia S. Cecilie Trans-Tiberim sepelitur.

A medium ad caelos conscendentem Cujus dictis mox fidem fecere planetis, a Franciscæ familiaribus ob pueri tam sancti obitum excitati, atque ab infirmæ puellæ domesticis exauditi. Sepultus autem puer est in ecclesia S. Cecilie Trans-Tiberim, eo ipso loco ubi nunc sacristia, tum sacellum Pontianorum erat: nec multi anni præteriere, quod ibidem ad dexteram manum sepulchralis ex albo marmore lapis cornebatur, unum et dimidium palmum in latitudine, in longitudine brachii mensuram habens, cui insculpta defuncti effigies, ipsum exhibebat telari indutum veste cum hac inscriptione: Hic jacet Evangelista de Pontianis. Quæ lapidem, cum innovaretur sacristia, probabile est sub pavimento sepultum esse, ut inscriptiones alio antiquæ infinitæ e.

a. *Monumentum hoc videtur ab Andrea, sicut Paulinus a Paulo. — h. Mollibus nomine, de quo infra lib. 3. placet. — c. Duo proxima capta 30 et 31 continebant veritates divinitus ante annum 1330, quas eide a Confessario ejus descriptas in principio lib. 3.*

CAPIT. III.

Apparens matri filius sororem morituram prænuntiavit: ipsi socium Archangelum relinquit.

13 Habebat Franciscæ non tantum custodiam Angelum, a quo impelleretur ad Escandium bene, sed etiam correctorem, a quo si quid deliquisset, tunc hæc tunc illa in parte corporis invisibili manu percutiebatur. Neque id solum cum solitaria ageret; sed etiam in presentia aliorum, qui impacta audire verbera, non item videre poterant percutientem. Ita cum coram sacra sua Cecilia atque cognata Vannola in frequenti mulierum cœta vanis aliquis sermone esset, illatus, ipseque cum interforare humum nimium respectu prohiberetur, maxilla ejus audientibus cunctis gravi alapâ percussa est. Alias in S. Mariæ novo infernum animæ suæ statum Patri Antonello exponens, quia præ humilitatis affectu retinebat dona quædam illa collata divinitus, tam vehementem humeris illius ictum infligit Angelus, ut eorum Confessarii attoniti pedes corruerit: quam illa in se collecta culpam agnosens, Patri suo spiritali confitenti manifestavit. Simile est quod ei domi suæ contigit apud Joannem Presbyterum peccata sua confitenti: dum enim genuflexa assistit, tam durus ei impietas est etas, ut terram capite inclinato contingeret. Querenti autem Confessario quid ei accidisset, nescire se dixit, nisi percussos sibi vehementer humeros adhuc dolere. Tum vero Confessario revelavit Deus, Angelicis e se plagas, qui, ut alias, sic et tunc eum puniret, propterea quod reluctanti animo secretos Dei favores declaravit ei, cum ipsam volebat Deus, in rebus ad spiritum pertinentibus, plene esse subjectam.

21 Habebat Franciscæ illudam gratiosam, quam supra diximus, Agnetem nomine: quæ cum in eadem cubiculo nocte dormit, quo inter; vigilans hæc, ac tum forte recumbens ex proterpio eandem cubulum vidit, quæ necensum cersum retro tenens, omnibus puellæ sensibus illum admoxit magnoque clamore phœsa locum circumvolans ex oculis evanuit. Anus tum forte a morte Evangelistæ cilluxerat, ignarum quid ea visio portenderet Franciscæ atque ambigua læsit. Alia autem nocte sub auroram velut insolita luce cubile splendescere, in cubo adesse sibi defunctum illudum, eo habitu statimque qui solent vivos, nisi quod supra comparationem unum formosior appareret. Hujus lateri alius habebat juvenis multo etiam quam Evangelistæ speciosior. Tali visa obstupescit penum, tum gaudio inexplorabili perfusa Franciscæ, magis etiam recreata est quando propius accubantem vidit, seque pro-

fundæ reverentiæ gestu ab illo gratiosè honoratam: D adeo ut temperare nequiverit sibi, quin brachia ad amplexandum filium avida exponderet: quibus cum comprehenderet nihil satis habuit visu ejus et alioquin frui, amanterque interrogare, Quid ageret? Ubi in caelis esset? Num matris suæ meminisset?

22 Tum ille ad caelum attollens oculos: Nostrum manus, inquit, aliud non est quam eternam divinæ bonitatis abyssum contemplari, multaque cum benedictis et amoris júbilo reverenter laudare ac benedicere illius Majestatem: toti igitur absorpti in Deo in illa celesti beatitudine, non solum non habemus, sed nec habere possumus dolorem illum, et pace semper duratura fruimur; nec aliud aut volumus ipsi aut velle possumus, quam quod Deo placitum esse noverimus, qui nostra est tota et unica hereditas. Scias autem quod si qui supra nos sunt chori divina nobis secreta manifestent. Deinde adjunxit: Quandoquidem scire desideras, mater, in quo nunc degam loco: scito me in secundo primæ Hierarchie choro inter Archangelos consistere, huic, quem vides, juveni sociatum, multo quam ego sim formosiori, quia eodem in choro sublimiori quam ego in gradu consistit. Hic autem deputatus a Deo est in solatium peregrinationis tuæ, ut socium eum perpetuum habeas, præsentemque die ac nocte videas ad solatiuntium. Nunc autem tibi denuntio quod Agnetem abducturus advenerim, quæ intra breve tempus moritura est, et Paradisi gaudiis mecum fruitora.

23 Tum vero agnovit Franciscæ, quid illa nuper columba tulisset. Post colloquium autem illud, quod unum circiter horam tenuit, ab allicentis scilicet auroræ initio usque ad solis ortum, licentiam discedendi a matre postulavit Evangelistæ, Angelumque ei prædictum reliquit: cujus ac filii sui eam esse pulchritudinem Patri suo spiritali testabatur, ut oculis in vultum ejus nunquam intendere potuisset, nisi Deus illum luminis claritatem suæ imbecillitati aptasset, eo quod citra comparationem major multo sit gloria Beatorum, quam ipsa in filio Angeloque videre poterit mortalibus oculis. Certa autem de proxima filioli morte rem secretam habuit, interimque ei serviebat amanter ac reverenter; non ut filium suam, sed ut destinatam aeterno Regi Christo sponsam considerans, Denique gratias eo nomine agens, quod illum ad se dignaretur accipere. Ita infirmata Agnes intra dies paucos sublata et vivis est, quinto suæ ætatis anno, crediturque etiam ipsa sepulta in eodem S. Cecilie ecclesia et Pontianorum sacello cum germano Evangelistæ: post cujus discessum presentem semper Archangelum Franciscæ ad dexteram suam vidit: testata, si quando in eum vellet obtutum defigere, idem sibi plane evenire, quod materdem hunc deum intueri volentibus; cujus lumine quidem jucunde fruimur, sphaeram autem nequimus extra orbem læsionem aliquam vel nubem intueri.

24 Neque in quo domtaxat oratorio precibus vacans, illud fruebatur a spectu: sed etiam per plateas in ecclesia, in consortio aliorum. Quæ tunc ei concedebatur per ornam quoque ipsius conspiciere: qui si quis abstantium aliquod delictum committeret, faciem manibus reverendo obvolvabat; solebatque de eo Franciscæ dicere, quod in Angelico illo vultu voluit in clarissimo speculo et Angelicæ dignitatem naturæ, et suam propriam vilitatem evidentissime cognoscere: sic ut illius cognitionis evidentia infinitis gradibus superaret notitiam illam, quam ante id de se ipsa habuerat. Tribus præterea temporibus ei concedebatur Angelicæ vultum firmius intueri: cum oraret, vel a demonibus vexaretur, et quoties de eo loquebatur cum Confessario suo: qui, ut ipsemet scriptum postea requirit propter animi serenitatem gaudiumque

qui matri suam in caelis beatitudinem respicit.

et Archangelum socium relinquit.

15 sororem abducturam.

Moritur Agnes

F CAP. XIV Archangelus manet semper visibilis, sed nunquam luce.

quis cum cubili, tentam vel Confessario loquebatur de pro

CAP. XII Culpas Franciscæ a Custodiam Angelus,

namque reverentiam in se manifestantem

CAP. XIII Vultu ipsa Agnetem intuetur ea habebat, ut

postea vero animam suam

A gaudiumque, quo se perfundi sentiebat quando de Angelo illo loquebatur Francisca, crebro eam obedientiæ præcepto adhibebat habitum formamque illius sui custodis explicare. Cui illa morem gerens dicebat, non esse hunc ordinarium custodem suum sibi a nativitate concessum; sed ex secundo primæ Hierarchiæ choro Archangelum clarissimis circumdatum radiis, qui supra cujuscumque lampadis fulgorem noctu sibi lumen præberet, sic ut Officium recitare ipsa æque ac pleno die posset.

25 Dicebat etiam eum sibi apparere semper erecto in cælum vultu oculisque in illud defixis: quod ei memoriam renovabat divini illius speculi, quod in raptibus atque extasibus contemplari solita, incendebatur atque elevabatur in Deum. Apparebat autem Archangelus ei velut novem annorum adolescentulus, brachiis supra pectus in crucem decussatis, capillitio aureo crispato, et supra humeros per colulum diffuso. Veste præterea erat indutus candidissima, supra quam tunicella aptata erat, quali tere solent Subdiaconi uti, quam modo vive candidiorem, modo celestis coloris cereuleam, quandoque rubram flammantemque conspiciebat. Et his quidem totum illud Angelici corporis simulacrum operiebatur ad inos usque talos, quos purissimos habebat semper, nec ulla in parte maculosos, quamvis per lutosas plateas Sanctam subsequeretur. Cum autem de eo loquebatur Confessario, restringebatur vultus Angelici splendor, ut in eum figi oculus posset: intendebatur vero atque ad consuetam redibat claritatem, fluo sermone, sed brevis ille seu prolixus esset. Sæpe igitur de industria sermonem de eo inferebat Confessarius, quarelatque varia, et Sancta magna cum familiaritate eum intuebatur, manusque illius imponebat capiti; et ex imperio Confessarii eidem blandiens, ac veluti palpans, nihil sibi videbatur contingere; interim vero accendebatur toto vultu ipsa Seraphico quodam igne, unde multum spirituales solatii in Confessarium redundabat.

26 A principio, quo hujus suavissime societatis favorem famulæ suæ fidelissime indulxit Deus, si quando contingeret illam propter domesticarum curarum multitudinem atque labores, ut visitationum importunarum molestus tædio affici atque in aliquem defectum labi; subducebat sese continuo Angelus, ipsaque admonita humiliter agnoscebat culpam; eamque sibi postulans indulgeri, ablatam mox latitiam sentiebat restitui sibi, redeunte illo cum nova vultus amenitate. Tribus aut quatuor vicibus hoc ei coram Confessario evenit; qui de seipso testatur, quod præsentius nullam circumque dolori aut tædio remedium inveniret, quam cum Francisca de Angelo illo sermocerari. Istum autem redarguendæ Sanctæ modum tenuit Angelus donec illa perfecte sese divinæ conjungens voluntati, plane haberet constitutum, quietam se velle contentamque vivere; etiam ad diem judicii usque, inter curas familiares, secularia negotia et convictus maritalis fastidia, si Deo sic huiusmodi edidit. Volebat enim Deus, ut a se removeret illam displicentiam conversationis humane, nimiamque querendam solitudinis anxietatem exueret.

27 Item Angelus ducem se ei magis-trinque præbebat virtutis, et cavebat ne nimio spiritus ardore abrepta, modum in castigando corpore excederet, aut immodico impetu ferretur in bonum. Divini autem secreta manifestans oculos quandoque movebat et labia, vocemque gratiosissimam velut eninus loquentis audire Francisca videbatur. Cum vero molestiarum aliquid inferebatur a dæmoniis, sublatis abas in cælum oculos in ipsam dirigebat Angelus, eoque aspectu omnem ex ejus animo inquietudinem consueverat propulsare. Quare omnes insultus atque injurias dæmonum generoso prorsus spernebat con-

temptu, neque pili faciebat etiam crudelissima verbera, quibus suam rabiem adversus innocentem sagtangebant explere. Qui tamen ne quantum vellent possent sævire, efficiebat Angelus, modica luminosi capitis concussionem in fugam agens inferna monstra; quandoque et medium interponens sese, atque aver tensus ictus in ipsam recasuros.

CAPUT IV.

Soluta matrimonii lege a marito, totam se juvandis pauperibus, macerando corpori, juxta contemplationi addidit.

Quamvis progenitorum mandato parens Francisca matrimonii vinculo se permiserat alligari: hanc tamen infelicitatem, ut aiebat, suam deplorabat sæpius, nec nisi cum summa animi aversione poterat, juste quantumvis licitaque, mariti sui voluntati obsequi. Ne quam autem ex ea caperet voluptatis partem, tribus cere vel laridi sulci nucis guttatis liquefactis suas sibi adurebat carnes; adeo ut excoriata vix posset, nisi summo cum dolore, commoveri in lecto. Tanta vero alliciebatur ex complexu maritali nausea, ut illam convulsio stomachi cum vomitu sequeretur plerumque, ac denum etiam sanguinem eructaret. Quæ maritus admirans, ac deinde etiam pleno compassionis affectu considerans, cum liberos sibi ex ea jam natos videret, et uxorem communi vulgi opinione sanctam, idque non ex vano credi evidentibus miraculis cognitum haberet; tandem in animum induxit summi conjugalis eam legis servitute absolvere, vitæque continentis ei facere deinceps potestatem, modo secum remaneret ipsa eadem in domo, et familiam pergeret gubernare: pollicitus nunquam ejus se adversariorum voluntati, aut ullam ei ultra molestiam creaturum.

28 Diei non potest quantum ea gratia Francisca exhilaraverit animum, quantum se Deo honorum omnium largitori, quantum marito agnoverit obligatam: cui ut gratam virisim exhiberet sese, sciens quam sui esset auxilii indigus, pessime affecto jam corpore et vulneribus, carceribus, exiliis, gravissimisque infirmitatibus, quibus erat confectus; in eodem cum ipso cubiculo, quamvis alio in lecto, dormire elegit. Quod ut solatio magna fuit ejus conjugi, ita nullo illi aut exiguo impedimento, non deliciente in amplius ædibus optata solitudinis commoditate: ad quam tamen nullus ei grator locus fuit quam, quod supra diximus, oratorium, in summitate cælium eidem ab ipsa atque Vanmotia adoratum. Primum autem quod sua libertati permissa fecit, fuit abolutum seculo remittere nuntium, sequi ipsam et omnem mundi vanitatem manifeste despicio. Itaque vestes, quas pro illius seruli et Romane nobilitatis usu, ex sericis confectas pannis, auroque et argento ac lapidibus pretiosis habebat instructas, eas de parentum suorum maritique et sacerdotum voluntate jam inde ab anno duodecimo gestare coacta, nec cui aequalum suarum cederet; has, inquam, vestes, nunc sui facta arbitrii, omnes vendidit, confectamque ex his pecuniam pauperibus vestendis impendit: sibi autem ex viliori panno tunicam, coloris ex viridi nigrescentis paravit, quam potuit affectissimam, et qualem vix famulæ ejus gestare voluissent; stipendibus qui eam noverant omnibus, nec satis capientibus, quomodo tante nobilitatis et tantorum opum vir in ea conjugem patienter aspiceret. Verum ipsa, quæ jam marito fecerat satis, nihil pensi habuit judicia mundi.

29 Nec hoc sufficit, sed ad vineam quoque, ipsam Basilicæ S. Pauli viciniam habebat, ire instituit, collectaque in faciem sarmenta ad ligna imponere cepit, atque in Urbem cum omnium stupore inferre, pauperibus

D
EX ITAL
M MAGD
ANGUILLAR
et pro. egi.

Maritus
Franciscæ
miserus,

æ
pulsatur se
loro ab la
separari:

quæ beneficiam
gratiam
accipiens,

P
mitem ves
trum orationem
reponit:

ligna pauper
bus convellit:

diversus ab
ordinario ius
sede

quo vultu et
habitu appa
tere solitus?

Inducit se
quomodoque de
Bnquetia.

tantum in
struit.

40

A pauperibus distribuenda; tanto sui abjiciendæ studio, ut ad ipsam usque mariti domum vice quadam sic onusta ambulavit, ab eoque inspecta sit, nec tamen reprehensa; quia norat quam sancto ipsa motivo ageretur. Subinde eodem minabat asellum, fascibusque lignorum operatum reducebat, et per domos dividebat egentiores. Quod dum facit, accidit aliquando ut in frequenti urbis platea ex jumentum dorso deciderent omnia; Paulusque Lelli Petrucci accurrens, nullo sua nobilitatis respectu, manus etiam ipse sollevando oneri accommodaret. Præterea caritatis tempore, non contenta pauperibus elemosynas erogare largissimas, eorum juvandum sui que vilipendendi acta desiderio, Vanuotiam quandoque assumebat sociam, præculque a domo sua in regione Montiana, aut alia ubi cognoscebatur a nomine, ostiatium emendicabat quod egenus daret. Nec raro contingebat ipsas, quas minime egenas esse facile apparbat, multa cum verborum acerbitate repelli, et injurias loco munimonia referre.

EX ITAL. M. MAGD. ANGUILLARIE.

stipem mendicatio quæ ritat

mortuo ante baptismum infantem illam reliquit

a

inter mendicatos constituit

etque distribuit corporata

C

CAP. XVI Vno et lactatori omni edulio abstinet

etiam et pauperibus

mirum non sit si debilitatus ista ciborum parcimonia et duritie stomachus acerbissimos ei adferret cruciatus, nec citra miraculum vivere posse crederetur, quæ tam parum cibi surerit vel retineret vitæ sustentandæ idonei.

strait durities

33 Vix erat ad mensuram corporis exiguus lectulus sola instratus storea, donec illius Confessarius jussit stramineum præterea sacrum somni. Dormiebat autem indusio vestita laneo, et tunica ex panno confecta; itaque dormientem in mariti domo testata est vidisse se illius prædicta nurus, et quidem eo situ qui incommodi haberet multum, quietis autem parum permitteret; cum sederet potius inclinata, quam jaceret extensa in lecto, idque ad duas dumtaxat horas; de die vero somnum capiebat nullum. Centies quotidie pectus tundebat pugna, et quoties in usu sensum minimum quidpiam deliquisset penas a se exigebat ipsa, pugnorum ictibus crebrius iteratis. Duplex ad carnes induta cilicio, etiam sub eo fanem gestabat equinus intortum pilis, ferreumque circum a quo non uno in loco vulnerabatur caro. His addebat ex intortis funiculis flagellationes acerbis, et quidem acutus stellulis sanguineus, ut carnalem ipsa in se videretur exercere, quamvis erga quosenuque alios tam mitis esset atque indulgens, ut nemini præsertim infirmo, deesse quidquam pateretur. In eo penitentiarum rigore perseveravit, donec aliquando Confessarius, obedientiæ præcepto nens, ab egrotante circumum lertenuum abstulit, et disciplinam quibus sanguis elicitor. Et tamen cum ista læceret omnia, ad consueta suæ familiæ munia juvenilique proximi munsteria firmis ad stuporem plurimorum utebatur viribus, gratia illam corroborante divina.

penitentiarum rigor

E

34 Jam inde a pueritia piis exercitiis inuotita Francesca, erat omni sanctitate plena, speculum puritatis et innocentie; et tamen ita de se sentiebat ipsa, tanquam si mulierum impossima perversissimaque fuisset. Cum enim in illa lucis interioris copia divinæ essentia absolutissimam cognosceret integritatem, minimam quamvis imperfectissimam in se deprehensam gravissimum esse existimabat peccatum; itaque si protulis et vel verbum, quod otiosum videri poterat, suum sibi pugnis contondebat os, donec sanguis efflueret; vel prostrata in terram brachiaque in crucem extensus, veniam supplic flagitabat a Deo. Cum vero vitæ suæ errata simul omnia considerabat, tam copiosus solvebatur in fletis, ut perenniibus fontibus similes effluerent oculi; unde Confessarius ejus scribit, illa copia lacrymarum ad commiserationis affectum motum sese vetuisse, ne sua se donec peccata plungeret, eorumque onus in se suscepisse universum; quo imperio mitigatus sit minus ille dolor, cum esset in omnibus obediensissima.

CAP. XVII ultissima estimatio

summus de tenibus delictis dolor et copia lacrymarum

F

35 Præterea cum esset honoris divini zelantissima, non poterat modum ponere lacrymis quoties considerabat, quam facile sinerent se in peccata homines a diabolis pertrahi. At vero cum dominicæ Passionis contemplandis mysteriis applicabat animum tum effusus illius fletus erat, ut nurus ejus aliæque domesticæ, ita inconsolabiliter plangentem cum viderent, testata sunt, injectum sibi timorem non leviem, ne doloris vehementia ipsi vitam auferret. Neque vero solius erat hic animi dolor; ad omnia se corporis diluendæ membra cruciatu acerbissimus, present in sacro Christi corpore partem aliquam tormentis affectum considerabat; sic ut rum manus transfixa clavus cogitaret ipsa, suas præ cruciatu sentiret inqtas ad aliquod, quæcumque id esset, contumendum, quod perinde subito eis exidebat in terram. Si mentem ad sacra reflectebat pedes, non poterat suis amplius insistere ipsa, ita grave in his patiebatur

maxime in consideranda Christi Passione

ejus cruciatu

A patiebatur tormentum. Corona Christi spinea totum illi caput eungebat doloribus; flagella contusos artus eidem relinquebant: quin et sanguinem spuebat nonnumquam, livebantque unguis, et tanquam mortientis impallescebat facies.

36 Quod si istiusmodi contemplationi inhærens extasim patiebatur aliquando, manus ei pedesque stillabant sanguine, atque ad percussum Salvatoris latus cogitationem extendenti suam, manebat ipsa toto pectore saucia: eaque ipsi plaga multo duravit tempore, ex qua liquor aliquis aquæ similis scaturiebat, cui excipiendo necesse fuit pannos quosdam lineos adhibere atque mutare identidem. Quod cum præ doloris vehementia facere per se ipsa non posset, cogebatur secretum istud suum Vannotie, Agnetique et Rutæ dilectis in Christo Filiabus credere, quæ hoc ipsum deinde retulere Confessario, pannosque prædictos venerabundè conservarunt. Ast erumpentem e manibus sanguinem, ne observaretur ab aliquo, ipsa in se reversa continuo detergebat, prout in priori processu Frater Petrus, Dominicano-rum ad S. Sabinam Prior, et variæ illius Filiæ spirituales asseruerunt. Iste autem ex latere liquor tandiu fluxit, donec plaga in Natalis Domini nocte, anno millesimo quadringentesimo trigesimo primo, miraculose fuit a Beatissima Virgine curata, b quoniam doloris vehementia ipsam cœperat inhabilem reddere ad varias in obsequio proximi actiones.

37 Quam esset in suis orationibus seu mente seu voce faciendis fervens, quam accepta Deo, vel ex hoc colligas: quod cum aliquando post illum in S. Angeli sacello, quod est in S. Mariae transtiberinæ. Agnes ipsius carissima constitisset; supra orantis caput splendorem viderit, flammeosque radios eidem circumjectos. Ex ejus etiam vultu emicantem fulgorem viderunt plerum, quasi lumen quoddam reflexum ab illa lucis abyso, quam inter orandum contemplabatur. Fuit cum Quadragesimalis jejunii tempore Bartholomæa quedam Aretina, Orphis S. Francisci Tertiaria, solita pietatis causa Romam accedere quotannis, et Franciscam (de cujus sanctitate et miraculis audierat multa) visitare: fuit, inquam, eum ad Turrim-speculerum accedens, ubi tunc in cella quadam orationi Franciscam incumbebat; ubertim cœpit lacrymari, et exclamando querere a circumstantibus, num viderent? num viderent? Interrogata autem num quid ipsa cerneret? Video, inquit, virgam auream e celo descendere supra cellam istam, quam aurea lilia circumcirca exornant: et mox Franciscam ibidem suas sponso suo orationes ex more fundere int-flexit ab his qui ista referentem admirabundè audierant.

38 Raræ autem recollectionis domini ei inter orandum concessum hæc verbis describit Confessarius ejus. Usque adeo mentem in Deum habebat elevatam ut tota esset divina; hinc accidebat frequentè ut vel in cameram suam vel in alium locum conferret sese alicujus negotii causa, et mox oblita cujus rei gratia venisset rapiebatur in Deum. Quantumcumque vero magnæ essent tribulationes angustieque domesticæ, statim tamen atque in suam veniebat cameram, vel templum aliquod felix illa anima, nihil istorum recordabatur, sed tota mente ferebatur in Deum; hæc omni studio procuraret ipsa divertere animum, ne tali deprehensa in stato admirationem eieret: tantum subinde sibi vim faciens ad gratias celestes occultandas, ut ipsi ei oculi extra caput protuberarent. Præter suam autem voluntatem manifesta, tanta suffundebatur veneranda, quasi in gravi aliquo turpique facinore deprehensa, ut ipsa nihil suspensæ fassa est; non minimum ex eo molestiam sentiens, quod mihi cogereetur internas animæ suæ gratias aperire: quod tamen faciebat

Martii T. II.

accurate, quia sciebat talem esse supremi Numinis voluntatem. Hactenus Confessarius.

a Fuit hæc omnium pene, ut infra patebit, conscia secretorum: nomen integre scriptum videtur fuisse Margarita. — b Videatur lib. 2. Titulo 15. num. 40.

CAPUT V.

Frequentes S. Franciscæ raptus, devotionis exempla. obedientiæ virtus arduis experimentis probata.

Orationum, quæ voce fiunt, hic fuit B. Franciscæ tenor, ut in his primum locum teneret Officium, quod Deiparæ matris honori Ecclesia destinavit: auditique in processibus testes sunt, qui deponerent a prima pueritia illud solitam recitare, idque sibi continua annorum plusquam quadraginta experientia compertum esse. Procurabat autem ut debitis illud hōris persolveret, ac fere de genibus magna cum devotione, in cubili, in oratorio aut in templo: in vinea vero si quando esset, subinde etiam obambulans id faciebat, tanto cum devotionis internæ affectu, ut sæpe in extasim auferretur. Eodem sensu alios plures recitabat psalmos: sed toto die nulla oratio erat ei in ore frequentius, quam Dominica, ab ipso Magistro præscripta discipulis, et salutacionis Angelicæ formula.

40 De oratione illius mentali, ignotiora nobis sunt pleraque: nullum enim modum aut formam meditando sequi electa, aut argumentum solita præfixum afferre, prout tempora diesque festivi ferebant, ita ad orationem componebat sese: in qua mox alienabatur a sensibus, et ducenti se luci divinæ obsequens immergebatur in contemplationem celestium mysteriorum sibi in visione objectorum, quemadmodum ex his cognoscere possumus, quæ ultimis decem vite annis ipsius Confessarius Mattiottus scripto excepit. Ex processibus etiam scripturisque antiquis quæ in hunc diem custodiuntur, habemus quod toties atque ad sacram Communionem accederet, illius susceptionem extasis sequi solet: quanloque vero ad ipsum Missæ principium finemve etiam præcedere: sic tamen ut ista spiritus abducto a sensibus non obsesset quo minus eum alius ad altare accederet, indeque sumpto Sacramento reverteretur in locum suum, cetera immobilis ad duas aut tres, aliquando etiam ad plures horas. Quam si quis attingeret eo tempore, non plus ipsa sentiebat quam facilis ex ære statua aut sculpta ex marmore. Quin etiam accidit, ut experimenti causa diducere conarentur aliqui a se invicem manus, quas ante pectus in actu adorationis conjunctas tenebat: sed nihil efficere poterunt, quantumcumque violentiam adhiberent. Nihil plus sentiebat acienlarum juncturas, sed postquam ad naturalem usum sensuum revertisset, ex vulnere in carne relicto permanentem dolorem.

41 Ab hoc immobilitatis statu transibat sæpe ad extasim mobilem in eaque et loquebatur et cantabat, dolebat aut querebatur secundum argumenti sibi objecti varietatem: et inter hæc variis variis dicebat monita ex parte Dei vel Beatissimæ Virginis aut Sanctorum alicujus. Sibi porro restituta a raptu, Confessario per obedientiam interroganti narrabat ordine quidquid sibi acciderat. Hujusmodi vero raptus etiam in domo mariti sui, in oratorio aut camera precibus intenta, patiebatur frequentè: sed eorum exigua ad nos pervenit notitia. nec enim iste aderat Confessarius qui visum se auditaque notaret: nec ipsa nisi severo obedientiæ præcepto adacta quidquam ulterio manifestabat eidem. Consequatur porro jam dictis excessus corporei visus privatio quædam; nec nisi post aliquam moram temporis hic ei paulatim videbatur restitui.

42 Rarum igitur pietatis atque devotionis exem-

24 plum

et vulnera
suscepit in
suo corpore

etiam in
latere.

CAP. XVIII
supra orantis
caput radii
flammei,

et virga
aurea conspicitur.

Colligendi
in oratione
spiritus ultra
actus.

et statim
gratias sibi
faciens celandi.

D
EX ITAL.
M MAGO.
ANGULLIABLE.

Orationes
illius vocales,

E

et frequentes
raptus.

maxime post
Communionem;

F

quorum
rationem
Confessario
reddidit.

EX ITAL.
M. MAGD
ANGULARIÆ.
CAP. XII
extima ejus
modesta.

Aplum Romanæ nobilitati universæ, præsertim matronis, Francisca fuit : nec minus modestæ singularis. Etenim duodennis homini nobili eidemque ditissimo in matrimonium data, idque ea ætate qua sexum femineum maxime sibi solet vanitas vindicare, insuper in tam numerosa familia domina omnium constituta, nihil unquam agere visa est quod vanitatem, levitatem aut arrogantiam saperet; neque circa seipsam neque circa famulos ancillaque. Non illa quantumvis adolescentula monilibus delectabatur aut gemmis aut ullo speciosarum vestium apparatu. non exornando capiti aut faciei pigmentis excolende bonas horas diesve male insumebat : sed omnia istæ temporis virtutisque dispendia cane pejus et angus oderat, modestia morum latusque corporis humillimo habitu ornata abunde. Testibus etiam confirmatum reperio, quod neque a marito neque a sorori, nebulum ab alia persona quavis deduci se permisisset unquam ad pervigilia, convivia, commedias aut bacchantium potapas, quas cursum nominant : nunquam visa sit choreas agere vel agentes spectare, nunquam lusu ullo interesse vel adesse : sed omne illius solatium erat si vel domi quæta ac solitaria sua posset vacare pietati, vel foras egredi religionis causa, fastorumque devotius celebrandum respectu.

reverentia
ergo viros
ecclesiasticos.

B 43 Tria porro extimo erga res divinas propensionis indicia in ipsa fuerunt observata : primum quod Ecclesiasticis personis omnibus, seu regularibus seu secularibus, tantum habebat honoris ac reverentiam, æque domi propriæ atque in templo, ut vix coram his dari præsumeret, adstaret autem plerumque genuflexa, capite oculisque in terram dimissis, velut quæ Christum in his presentem agnosceret : quibus et per plateam facta obliviam, inclinabat esse quam profundissimo poterat. Ita asserunt testes oculati octo, atque imprimis Agnes sanctæ affirmavit, ex ultimis hoc fuisse matris momenti præceptis, ac veluti testamenti nomine filiabus relictum, ut hominibus Ecclesiasticis ac religiosis multum reverentiam deferentes, Christum Dominum in ipsis honorarent.

Confessarii
ejus S. Anthonii.

C 44 Alterum est quod puram semper conscientiam conservare studens, quotsseptimanis bis ad sacram exomologesim accederet : quod a primis adolescentiæ annis usque ad mortem ab ipsa observatum fuisse, repleti fide dignissimi testes asseverant. Quatuor autem omni in vita Confessarius habuit : quorum primus fuit is qui supra nominatus Antonellus de Monte-Sabotto, monachus ordinis Olivetani, magis sanctitate et religiosis simplicitate commendabilis : qui infantiles exorsus Confessiones audire, quamdiu vixit idem ei officium exhibuit in suo templo, quo Francisca hæc nun de causis singulis quartis feris solebat abire. Solebat præterea in domo mariti sextis omnibus feris aut sabbatis confitentem audire quidam Frater Michael, sacre Theologie Doctor et Prior in S. Clementis, a vite sanctimoniam multis laudatus : cum quo de rebus ad spiritum pertinentibus largus solebat domi sine conferre sermones. Conservavit autem, modo unus modo alter prædictorum duorum, sæpe in S. Ceciliae templum venire ipsam a peccatis absoluturus, quod is locus ædificus ipso propinquus, audendis Sacris Communionem suscipiendæ commoditatem offerrebat magnam : quapropter etiam in templo S. Angeli ad Forum piscarium Fr. Antonellus eadem suam operam eundem in finem dabat.

Fr. Michael.

Joannes
Martini.

D 45 Mortuus istis, in Confessionem sibi perpetuam delegit Presbyterum quendam, Joannem Mattiotti nomine, Canonicum Curatorem ecclesie S. Marci trans-Tiberim : apud quem suas Confessiones prosecuta est bis in hebdomada, diebus Mercurii Sab-

batisque ; semel quidem in prædicta ecclesia, semel vero in domo conjugis : donec quarto ante mortem anno ad communem filiarum suarum habitationem transivit, Turrim speculorum dictam : quæ erat in parochia S. Andreae de Funariis in regione Campitelli : ad cujus parochiæ sacram eadem præcipuis quibusque festis adibat Francisca, Confessione purgatura delicta et Eucharistico pabulo refectura mentem, per Dominum Joannem Antonii, qui tunc Ecclesie illius Rector erat et hæc testatus est. Ad sacram tamen Communionem quod attinet, cuius temporibus illis rarior usus erat ; invenio quod illam neque peteret nunquam, præ animi demissione Confessarii ultroneum semper expectans mandatum ; neque sumeret nisi festis solemnioribus, Christi Domini videlicet ejusque Beatissimæ Matris atque Apostolorum vel alienius Sancti, quem Urbs Romana cultu signatiori prosequeretur : nisi quod ultimis vite annis octavo quoque die communicasse ex Joannis Mattiotti scriptis colligatur ; idemque demonstrant raptus, quos suscepto Sacramento patiebatur ab eodem Joanne litteris consignati.

Joannes
Antonii.

Quando
communicare
soleat

E 46 Tertium punctum, in quo magnæ edificationi cunctis fuit Francisca, ea continetur diligentia, qua toto vite sue tempore visitabat ecclesias et loca Urbis sacra, diebus cuique propriis : qua Missæ sacrificiis, Officiis divinis, habitisque ad populum sermonibus intererat, qua ad omnes per Urbem Indulgentias stationesque adibat. Quarum rerum tut existant testes quotquot de ea rogati testimonium dixerunt : neque videbatur aliam in hæc vita ullam recreationem cognoscere. Igitur præmonita pridie cognata Vannotta, summo mane egrediebatur domo absque ullo famularum famulorumve comitatu, modo ad unum modo ad alterum templum, quo eas Indulgentiæ propositiæ opportunitas invitabat ; miræ simplicitatis, taciturnitatis atque modestiæ exemplum circumferentes per plateas : in templum vero inferentes attentam ad orationem animi devotionem tantam, quantam plures oculati testes deinde laudaverunt. In hoc autem visitandarum ecclesiarum actu sociam eis se frequenter iungebat Lucia de Astallis, ipsa de se testis, et nonnulla Franciscam affinitate ex parte mariti attingens. Sed et Ritu quoque pia adolescentula, Sanctæque familiarissima atque omnium propemodum particeps actionum, eandem plerumque comitabatur, tum ad alia pietatis exercitia tum ad sacras conciones, quæ rariores solite eo tempore haberi, ferè in Fratrum Dominicorum ac Franciscanorum templis, S. Mariæ supra Minervam et Araceli dictis, per illas audiebantur.

diligentia
in visitandis
templis et
stationibus

cum magna
Urbis edificati-
one.

F 47 Omnium quidem virtutum, sed obedientiæ imprimis studiosissima semper Francisca fuit, quam non tantum parentibus suis inviolatam servabat, sed multo maximam cura Confessarius et Patribus suis spiritibus, solita hæc potissimum commendare suis in Christo filiabus, dicendo, unicam hæc esse et compendiosissimam viam ad vitam æternam gloriamque celestem : nec fuit res ulla tam difficilis nunquam, quam non promptissima exequeretur voluntate mox ut fuerat imperata. Fuit enim in lecto infirmam visens Confessarius suus Fr. Antonellus, ipsam delibit plene stomacho reperiens, ausus est præcipere, ut et corroborando modicum vini sumeret. Nunquam illa entibus vinum gustaverat, vobus tamen imperanti morem gerere, impleri scyphulum et ad se ferri mandavit, atque allatum magna vultus aborritate exhausit coram ipso alisque qui aderant pluribus : sed potus ignoti insolentia usque ubi commovit stomachum, cui remedium quaerebatur, ut in vomitu continuo resolutus, evomere quidquid ingereretur per triduum non cessaret :

CAP. XI
Promptæ
obedientiæ
studium

vinum stomacho
reluctant
ingerit.

A nec tamen vel minimo signo ostendit quod poeniteret obediuisse.

48 Alias cum sua cognata Vannotia cuncti ad visitandam ecclesiam Sanctæ Crucis, die veneris sancto, idem Confessarius sub obedientia inhibuit, ne in situ reditive oculus attolleret, sic ut personam quamcumque posset intueri. Ibat igitur humibus in terram dejectis, jamque ad Hospitale S. Joannis pervenerat, cum eis obviam Iunio fit duos ante se juvencos agens adeo feroces, ut magna cum trepidatione cuncti quotquot in ea platea erant, huc illucque difflugerent. Sola Franciscæ obedientiæ memor neque deflexit evia, neque oculos sustulit, secura periculi iter prosequens. Juvenci autem subito atque ad ipsam accessere propius, agnorum instar mites effecti, in alterum plateæ latus deflexere; multum admirante, quæ ejus causa formidare cœperat, turba populari.

49 Quo tempore Romæ commorabatur Neapolitanus Rex Ladislaus a, Paulus Franciscæ levir raptus in vincula est, velut qui contrarias prædicto Regi partes fovebat, et maritus ejus Laurentius in exilium amandatus; restabat domi solus Baptista filius, et hunc Roma discessurus Comes Petrus de Troja, omnia pro Rege gubernans, obsidem habere voluit suorum suasu ministrorum, et secum abducendum mandavit accesseri. Timebat huic nunc unico (nam mortui erant ceteri) non immerito Franciscæ et occultare innocentem moliebatur: quando Confessarius ejus Fr. Antonellus, spiritu quodam sublimiori motus prohibuit ne faceret: sed potius ut ipsa filium ad Comitum ejusque Officiales adduceret inperavit. Ergo manu arreptum filium obedientissima mater ducit ad ecclesiam quæ Ara colli dicitur, Comitique et ministris ejus stationem ibidem habentibus tradit: non tantum admirantibus iis, qui vel in platea vel in ecclesia ipsam videbarant cum filio, sed etiam indignantibus quod eum in captivitate ac fortassis in mortem traderet inimicis generis sui infensissimis. Ex iis porro qui Comiti aderant cum filium offerret, suggesterunt aliqui ut favorem Comiti sibi filioque emerari contenderet. Quibus illa: Ejus mihi favorem queram unde auxilium sperare possum: eoque dicto in genua se posuit coram Beatissima Virgini imagine, quæ intra suum conchusa tabernaculum certis dumtaxat diebus anni populo solet spectabilis exhiberi. Tunc autem (quemadmodum ipsamet dixit) conspecta fuit a se, transeunte per ipsum tabernaculum, sic ut erat conclusum, visum. Egressus est Comes cum Baptista ex templo mandavitque ut eum e suis aliis in equum suum post se reciperet, cæperuntque S. Joannem Lateranensem versus procedere Neapolim petitori. Verum qui Baptistam portabat equis nullis calcarum stimulis prohiberi potuit quo nimis pertinaci nisu retrograderetur: quod idem cum alii quoque equi facerent, quibus puer successive impositus est, perterritus Comes matri suæ jussit confestim restitui, egregium hunc obedientiæ suæ fructum referenti.

50 Mirabilis porro hoc etiam est, quod in extasi posita et naturalium sensuum usui destituta, Patri suo spirituali promptissime obediret: adeo ut genuflexa eo imperante surgeret; erecta staret vel jaceret, prout idem jussisset; locum de loco mutaret in templo, et ad interrogata apte responderet, cetera immobilis quasi lapis, quiscunque eum vel tangeret vel appellaret et quatinvis aliquis dicere presumeret: Per obedientiam hoc dicto, vel facto illud. Publicum hujus rei experimentum exhibuit Visio LXXII supra proposita: nunc concludo evidenti demonstratione divinæ bonitatis in ejus obedientia miræ sibi complacentis. Accidit ut in suo cubiculo Officio Mariano recitando intentaper domesticorum aliquem

accesseretur a marito cui nuntio mox illa parens, signato istic ubi desinebat libro, executâ mandatum est; eoque facto redit ad intermissas preces: sed in una eademque Antiphona resumenda quater vocata et revocata, ac semper eadem promptitudine digressa regressaque, quarta demum vice librum manu accipiens, Antiphonam illam litteris aureis scriptam reperit: idque postea in raptu quodam, S. Paulo indicante, didicit ex divino mandato factum esse ab Augelo ad comprobandum obedientiæ meritum: cujus uti testis Vannotia fuerat, præsens cum quater iteratis vicibus evocaretur ab incepto, sic et meruit particeps fieri gaudi ex admiratione miraculi, cum prædictam scripturam auream suis ipsa oculis esse intuita.

a Abrahamus Bzovius ad annum 1405 § 6 ex illius temporis scriptoribus narrat, quomodo eo anno Innocentius VII rebellis populi violentiæ cessavit, eoque occasione usus Ladislaus Urbem occupavit, quam dicit auferri, tumultu ob civis unius Romani eadem orto, ejusque purificatione recedere cunctis. Iterum demum post electionem Alexandri v. Urbis in Ladislaus potestatem recedit, 12 Martii anni 1409: et tunc quidem præfectus Urbis ab eodem Comes Troja est, qui amissa mensis octobris Leonina urbe, reliquam tenuit usque ad 29 Decemb. quo Paulus Ursinus insigni proelio ipse et Columennum copias fecit. Comes autem æge fugæ elapsus est, fane per fenestram dimissus, ut od hunc annum habet idem Bzovius v. ad quem propterea spectare videtur ea quæ hic narrantur. Nam anno 1405, ob temporis brevitatem in recenti domatu, non videntur intra Urbem gratius aliqum passu civis: et licet etiam anno 1413 frigidus contra Joannem XXII Ladislaus Romanam occupavit 3 Junii, nec eo redierit ad Pontificis potestatem antequam in die Augusti 3 anni 1414 moreretur: nulla tamen Trojani Comitibus auxilium aspici reperitur illis annis, quibus nihilominus possunt credere, Regem in adversarios exortibus existitque savientem, famulæ Pontifici nihil molirent fuisse hac vice, quam ultra feralis ejus Præfectus. Julius certe Ursinus noster, hujus miris illius invasionis meminit: et S. Franciscæ maribus gravissimam, interea dum mactus in exilio degit, ad huc tempora retulit, ut et visionem de inferno, de qua supra egimus.

CAPUT VI.

Singularis in adversis patientia, Verborum ad proximorum utilitatem efficacia.

Fidelis est Deus, inquit Apostolus, qui non patietur tentari nos supra id quod possumus: multum igitur potuisse Franciscæ dicenda est, quæ tam multis modis fuit tanque graviter tentata et probata. Nam primo intra puellares adhuc annos consistens, in alienam translata est familiam, non tantum mariti sui imperis, sed soceri quoque socrisque viduitatibus subijcenda eorumque ingenis aptatura sese: quod illa jugum placidissime tulit. Donum deinde fortune bonis omnibus copiosissimam penemomento temporis eversum vidit, et omni prioris felicitatis ornatu spoliatam. Etenim cum sub Ladislaus Neapolitanus Regis tyrannide generet Romanus populus, et Urbis Pontificæ pulso velut viduata moreretur; non potuerit sic contineri eorum animi, qui patriam adhuc libertatemque amabant, quin eorum affectus in verba quandoque, et a verbis prosilieret ad facta, de quibus tanquam Regis inimici posent accusari. Hos inter Laurentius fuit Franciscæ maritus, inter civis tunc facile potentissimus atque adeo partium ducibus adnumerandus, qui cum a iurgis abquando ventum esset ad arma, vulnus accepit ex quo collapsus in terram aliquamdiu pro mortuo habitus est. Et quamvis postea vivere deprehensus, ad donum relatus sanitatem quoque recuperaverit, uxoris diligentem curam precibusque adjunctis: convalescenti tamen indictum exilium est inque ac fratri ejus Paulino, et Baptista filius obses petitis. Poterant hæc etiam generosam vim alienigenarum frangere. Franciscæ non potuerunt tollere vel minimo partem intermiquietis: sed coram aliis quoque sereno semper atque hilari vultu ejusmodi arripiebat nova, tanquam totidem beneficiis affecta a Deo.

52 Elucebat hoc maxime tum cum viri sui armentarii, bubulci atque pilones (equis enim ac bobalis, bobus et vaccis, ovium ac porcorum gregibus, qua-

D EXITAL. M. MAGD. ANGUILLARTE. Antiphonam quater intermissam

auro scriptam invenit.

Roma scriptis occupata a Ladislaus R. Neapol.

anno 1409 revertere inquit S. Franciscæ familiam

forte etiam 1413 et 14

CAP. XXI. 1 Cor 10, 13. Patienter fert sacerdotum imperium;

F dicitur, in calvaritatem,

mariti vulnus,

et exilium,

tororum d. predicto- nem,

tunc

oculos ne quidem in periculo vultu attollit;

filium tradit in manus inimicorum;

sed ille D. Virgini commendatus

abductus requirit

Etiam Franciscæ Confessarii precii

A tunc præcipue erant Romanorum divitiæ, abundabant Laurentius atque Paulinus fratres illata agris ac gregibus damna nuntiaturo ventrem : a ad hæc enim (ut suo ipsamet Confessario declaravit) non magis commovebatur, quam si nihil ad ea ista perfinisissent, placide illud Jobi usurpans : Dominus dedit, Dominus abstulit : sicut Domino placuit ita factum est : sit nomen Domini benedictum. Hanc tamen virtutem suam, domesticæ pacis gratia solenter occultabat, quo posset efficacius alios consolari, si et ipsi pati aliquid videretur et sustinere partem doloris. Neque in externis tantum fortune bonis probavit illius patientiam Deus; sed in ipso quoque illius corpore multiplex sumere voluit experimentum per morbos, quibus durioris gravibusque, ut dictum est diciturque demerps, fuit exercita. sic tamen ut nullus impatientie motus in ea observatus sit unquam, nulla displacenta alienius obsequi quantumvis in parte sibi exhibiti.

EX ITAL. M. MAGD. ANGILLARIÆ.

Job. 1, 21.

morbos,

liberorum facturam,

B

obloquuta matriculorum,

infestatione ammonuit,

CAP. XXII Mira sermone gratia pallit ad unum componenda :

C

Fandolem Rom. matriculorum

et ydolum lib. re Castigat

33 Præterea per fibrom, quos terribiliter diligebat, inamata funera constantiam suam Francisca probavit, animo semper tranquillo divine esse voluntati aptus et gratus agens in his que accidebant. Pari constantia medicorum ac sibi detrahentium, deque ipsius vivendi modo male loquentium Lupus protulit : nemini quidem aversionis indicium ab eis demonstrans personis, quas de se suisque rebus perperam sentire ne loqui noverat; sed bonum pro malo reddens, solebat. Demum pro ipso continuo deprecari. Sed qui penitus nosse desiderat adamantinum illius fortitudinem, conflictus ipsius cum daemonis legat, quos priora Acta exhibuerant, qui cum tam horrendi sint, ut vel eorum simplex commemoratio terrorem inveniunt animo : per totum tamen vitam ab eorum generosis excepti, superati, immo contempti fuerunt.

34 Nunc quoniam ipsam non elegerat Deus ut sibi soli sancta foret, sed ut collata sibi divinitus dona in proximorum spirituales ac corporales salutem converteret, tanta illam amabilitate instruxerat, ut cuiuscumque agere cum ipso contigisset, si illico sentiret illius amore destinationeque captum se, atque ad omne ipsius arbitrium flexilem. Ea namque verba eius divino virtutis efficacia merat, ut brevi sermone afflictis et ægris animis solamen fieret, inquietos sedaret, mitigaret iratos, reconciliaret inimicos, inveterata odia rancoresque extingueret, et meditationi paratamque vindictam sæpe sapiens impedit, verbo uno et franssed omnium quorum utique affectus, et eos quoemque vellet dicere posse videretur. Quare ex omni parte recurrebatur ad Franciscam, velut ad azylum tutissimum, nec ab ea quicquam nisi consolatus recedebat, quam s. libera ipsa et peccata reprehenderet, et que noxia erant Deoque ingrata citra formid. eam cust. garet.

35 Si forte sermonibus aliquando multibus aut virtuti contrariis uteretur Francisca, extra dissimulationem ostendebat neque eis delectari se posse, neque non offendi supernum Numen, in quibus animæ colloquentium hæderent. Neque convertebat illa sermonem alio tum gratiose ut molesta nemini, omnibus esset affliction. Pari dexteritate cum matronis agens orandi corporis nimium studiosis, abiecerat dissipativo que ad manus habere poterat instrumenta vanitatis : cum virginibus autem magis utens libertate, etiam capitis nimis exopti ornatum suis ipsa manibus destruens, in modestiorem formam reponbat. Quo in genere hæc memorabile accidit. Frat. Romæ mitronæ nobilis, Gentiliscæ nomine, ejus cum nimiam vanitatem sape Francisca, sæpe Confessarius arguissent, neque profecissent aliquid; Deus eorum se parti adijungens, curavit ut misera, infelic. casu ex seabs lapsa et to-

to afflicta corpore, maximo tamen læderetur in capite, in ejus superfluo cultu plus illa deliquerat : eratque eo formidabilior hic lapsus, quod partui vicina mulier, et sibi et futuri metueret ipsa, nec minorem sollicitudinem incuteret medicis, incertis quam in partem prius auxilium ferre. Audivit quid gestum esset Beata, et corporis animique curandi spe mota, adijt decumbentem, eamque dulcibus verbis solata, mox eo venit ut ostenderet, quam justo Dei judicio hoc sibi accidisset, que nullis bene suadentium monitis aures dare voluerat, ut modum poneret vanitati. Quibus commota mirum suum continuo erratum agnoscere, et inscribabilia Dei judicia reverenter adorare, Beataque rogata ut sibi succurreret sancte polliceri quantumvis in futurum exigeret emendationem. Vidit Francisca serio agi et ex animi sensu loqui Gentiliscam : ergo conversa ad Deum per preces impetravit ab eo, ut brevi tempore convalescens feliciter filiam enteretur; qua malo edocta, et propositi tenax omni deinde vanitati nuntium remisit.

36 Ad ejusmodi effectus mire proderat videre, quam soluto a rebus terrenis animo Francisca ageret, omnesque affectus et desideria sua reposita in Deum resque divinas haberet, nunquam audita loqui nisi de paradiso, de magnibus Dei, de animarum salute omni studio procuranda : a quibus si diversa loquebantur alii, videre ipsam erat afflictam sollicitamque quomodo pro terrenis ac temporalibus rebus, spirituales atque celestes inferret in colloquium; quod si non posset obtinere quandoque, efficiebat vel silentio sancto vel opportuno discessu ne mens sua, Dei habitaculo facta, quidquam labis ex talibus colloquiis traheret. Efficaciam porro verborum ejus multi jurarunt fuisse tantam, ut post consolationem semel ex eis acceptam, nunquam deinde consuetas senserint afflictiones. Quandoque etiam occultissimas cogitationes declarabat eis, quibuscum loquebatur, quarum illi consentiam in Francisca demerati, multa cum consolatione abibat, omnino persuasi Sanctam ipsam esse, et humanamque eam virtutem, que per os ejus loqueretur.

37 De quodam Angelo illustrissimæ inter Romanas familie viri legitur in processibus, quod ab adversario graviter sanctitas, sive superatam se non ferens sive priores ad causas revolvens, nulla poterat ratione induci, ut posita ultionis sumen ille voluntate, afflictum minime emolueret. ad quem visitandum accedens Beata tam suaviter prudenterque cum eo agit, ut prius penè quam sentiret quid ageret, professus sit, se reconciliatum ei quem oderat, omnem ex animo inimicitiam ponere : post ejus autem discessum admirans circumstantibus dixit, divino spiritu loqui visam. Mox singulari contritione atque devotionis affectu motus petiit et acregit Ecclesie Sacramenta, atque intra quinque dies extinctus est, in locum, ut sperare nolis licet, salutis per preces Beate hujus translatus. Valuit autem hic et alii impiusmodi casus, ut quicumque aliquid in altero controversie haberent, animi rancorem Beate exponere, et remedium illi carere non dubitarent.

38 Quidam consanguineus ejus, Joannes Antonius Laurenti nominatus, certis vindictam sumere de quodam Romano a quo per inimicitiam dissidebat, ejusque eodem quicumque ratione curare; præventus fuit a S. Francisca, rem omnem in spiritu edocta : cum enim ejus vite periculum noverat imminere ad se accessum monuit, ut vite sue cavendo consuleret : deinde morbum interposuit sese componenda pueri, quod est feliciter assecuta. Nec minus feliciter res ei cum marito suo Laurentio cessit, quem gravi æccensum iracundia contra alium Romanum prius nota nobilium, dum frustra studuerat mitiga-

D Cuidam post eorum periculosum resuscitant

sanitatem impetrat :

sermone vanus in spirituales commutat : E

occultas cogitationes revegit :

odium obstinatum tollit,

F

inimicos reconciliat,

re :

A re : donec tandem crescente corporis infirmitate, animi obdurati detinuit contumacia, et pax conciliata est per Franciscæ suasiones : tanto melioris ad publicam ædificationem exempli, quanto propius res ea Franciscam tangebatur, palam murrantibus non paucis, quod quæ foris pacare omnia et sapire staderet, gliscens domi incendium non exstingueret.

B 39 Omitto hujus generis infinita, quæ proferre possem ad proximorum salutem procurandam pie per Franciscam acta esse : inter quæ multis doceri posset, quam potenter peccatis immersos homines eluto fœcis atque damnationis extraheret, et peccatores ad divinorum mandatorum obedientiam revocaret : nunquam tamen omittere non debeo, quod cum quodam Religio Olivetano egit, Hippolyto nomine. Vixerat hic per annos decem in S. Mariae-novæ monasterio, variisque muneribus in eo profuictus tandem sacratio curando est prefectus : cum nescio quæ melancholici humoris intemperies ita iudicium illius evertit, ut leve eatenus obelientia jugum intollerabile existinaret, et velut trahendæ per omnem vitam servitutis pertusis delibatum haberet, potius habitum Ordinemque dimittere, quam in illo Sacristiani officio diutius deservire, alienis semper imperis obnoxium. Prius tamen quam cogitata ad effectum deduceret, decrevit animi sui angustias aperire ei, quam in suo templo sæpe confidentem communicantemque moverat omnes Religiosi propter eximiam devotionis exemplum : et ipse tanquam Sacristanus poterat familiariter alloqui. Ergo petita impetrataque alloqui potestate, benigne auditis ab ea monachus est, itaque tractatus, ut cum multa veræ humilitatis sinceraque compassionis signa daret Franciscæ, quibus in illius animum insinuat sese, tandem exhibita facinoris cogitata enormitate, ab ea mente prorus deduxerit, profitentem in ejus se plane futurum potestate : quod et fuit, tanto cum fervore spiritualis vitæ cursum resumens, admirantibus omnibus, quibus ejus iniquis et inobedientia præcedens nota erant, ut Prioris primum in conventu Vicarius, dem et Prior fuerit ; orationibus S. Franciscæ plurimum adjunctis, quæ enim voluit rem suam sibi que acquisitam habebat.

a Comes Troje cum nonnullis suoribus per Campaniam fugiens suburbana Trans-tiberina adeo vastavit, ut G. M. Buronum suavia restimaretur sola ludum animalia, quæ is abierat ut incidere. Ita ad annum 1405 Horis : sed et alius ante ac post annis paucis illius agro Romano vides credere cogunt perurbatissima istæ tempora et frequentes urbis invasiones

CAPUT VII.

C .Egris magna caritate inseruit, Assisium per-eprimatur, Joannem Mattiotti Confessarium eligit.

Quid nunc eximiam erga aegros infirmo que caritatem dicam? Grassabantur Romæ morbi varii, mortales passim et pestiferi habiti : in quibus non dubitavit Sancta spreto contagionis periculo exhibere viscera misericordie erga miseros et opis indigos alienæ : quos facile repertos primum ad expanda per compassionem peccata inducebat, sobrio deinde juvabat ministerio, amanter exhortans ut de manu Dei hoc quodcumque incommodum libenter acceptarent, et pro ejus amore tolerarent, qui tam multa prior pro ipsis tulisset. Cunque nihil humane pretermitteret industria aut diligentia, quod posset restaurande sanitati conducere, accidebat non raro, ut supra natura vires essent, quæ sequebantur enarrationes. Crevit eo facto fama sanctitatis ejus, et lutiùs vulgatum est donum enarrationum ipsi divinitus concessum : quare magnus erat infirmorum numerus ad ipsam auxilii causa accurrentium, nec ipsa poterat a suæ caritatis visceribus excludere quem-

quam. Modum igitur reperit, ut in domo mariti cubicula aliquot aptari curaret, in quibus receptos tentantes omni ope fovaret : quorum multi aut omnino præter spem suam, aut longe citius quam speraverant integræ redditi sanitati, cum miraculo adscriberent beneficium : ipsa ejusmodi opinionem extinguere cupiens, unguentum quoddam excogitavit, quo ex cera, oleo, rutaque et amaraci succis confecto ad quævis infirmitatum genera curanda utebatur : futurum vata ut naturali hujus unguenti virtute restituta valetudo crederetur. Quod tantum abest, ut factum fuerit, ut econtra magis acta hinc fuerit æstinatio meritorum ejus, dum multi, qui nequibant ad ipsam curandi venire, unguentum illud sibi dari flagitant, eoque nisi quam citissime voti sui computes sicut. Quod in hodiernum diem experitur plurimi, qui a Sororibus Turris-speculorum pharmacum istud, in eodem in quo Sancta solebat vase confectum, devote petunt et cum fiducia usurpant.

61 Non erat contentus, quos domi suæ colligere poterat, infirmis curandis Franciscæ caritas : sed in suis illos inapibus atque hospitalibus publicis requirebat, ibique inventis refovebat situm, componebat lectos, obligabat ulcera ; que quanto fletentiora erant et magis stomacho suo contraria tanto diligentius accuratiusque tractabat. Solebat etiam in Campum-sanctum iens cibis et delicatiora obsonia deferre secum, inter magis indigos distribuenda : domum autem revertens referebat detrita indistorum fragmina et pauperes pamos immunditia plenos, quos diligenter elutos probeque resartos, tanquam ipsi Domino suo servituros, curiose complicabat atque inter olores reponebat. Evenit autem aliquando, ut nauseantis ad similia stomachi vincere volens rebellionem, faciem ejusmodi lotionis aspergeret, ex ea que partem aliquam bibendo hauriret. Sed pius Deus declarare volens quam sibi gratia esset istiusmodi victoria, hanc sordidissimam eluviem quovis sapidissimo edulio jucundiores ei videri fecit.

62 Per annos omnino triginta, ut in Processibus continetur, hoc inserviendi infirmis atque hospitalibus ministerium secuta Franciscæ est, dum scilicet in sui mariti domo esset, frequens ad hospitalia S. Mariae et S. Cecilie in Trans-tiberin, ad aliud S. Spiritus in Saxea, quartumque in Campo-sancto. Et quoniam ejusmodi contagionum tempore non solum difficile erat invenire medicos, qui curarent corpora ; sed etiam Sacerdotes, qui necessariam animabus medicinam facerent : ipsa eos requirebat adducebatque ad tales, qui jam ad suscipienda Pomitentia et Eucharistie Sacramenta dispositi erant : quod ut pro arbitrio suo commodius fieret, dabat suis impendis Sacerdotem, qui ad prædicta accedens hospitalia prescriptos a se infirmos visitaret. Incredibile autem est, quam multas ea caritas animas et propinque damnationis faucibus eruerit. Singulare imprimis fuit, quod ipsi cum infelici quadam muliere accidit : jacebat hæc in quodam hospitali desperabunda, quæ filio per scelus concepto majore scelere vitam abstulerat. Noverat rem spiritu prophætico Franciscæ : quare propensioris erga eam compassionis affectum exerens, saxum atque obstinatum pectus emollivit paulatim, sic ut summum ultro delictum aperiens salutaria momentum audire inciperet, paulatimque persuasa sperandum esse in Dei misericordia infinita, admisit Confessarium, ac demum extremis munita Sacramentis placide ad meliorem, ut confidimus, vitam emigravit. Plura hujus generis referuntur in Processibus, quæ brevitatis causa transmittimus.

63 Dum in hoc infirmorum curandorum piissimo opere tanto cum amore ac diligentia versatur Fran-

peccatores ad penitentiam reducit.

Monachum o cogitatis apostasia abduxit.

EX ITAL. M. MAGD. ANGUILLARIE. QUONIAM ANTI NOVOBNIUM INDIUM :

unidentum quibusvis morbis curandis parat :

ministrum hospitibus

B

agros pamos libat :

contacti sacerdotem qui aegros audit :

P

nulli de salute de perant succurrat.

CAP. XXIII. Contagiosis tempore inservit aegros.

successu exp. miraculo o :

A ciscæ, cuiuscumque egenti operam operam sine discrimine præstans, ipsa quoque in gravissimam incidit infirmitatem, quæ ei per plures menses adhæsit : in qua ad patientiæ ramulum non defuit, qui eam imprudenti temeritatique argueret, et dignum operis prætium referre diceret, propterea quod sapienter momentuam consilia audire neglexisset. Quæ ipsa ex caritate dei existimans, humiligratoque excipiebat animo : ad eos vero qui suadebant ut corpori sic infirmo plus aliquid faceret deliciarum, ne mortem alias ipsa sibi accelerasse diceretur : Domino in Jesu, respondebat, fiat sanctissima voluntas tua. De cetero eam vultus serenitatem cunctis se visitantibus exhibebat, ut nemini dubium esse posset quin altissima interius quiete frueretur. Hoc autem morbo dum in hunc modum detineatur, desiderium ipsam inesset sibi vespertam, relaxandi tantisper animi causa ascendere in oratorium, quod recentia in domum mariti traditam diximus eam in summis arboribus adaptasse. Mox vero ut hic in orationem se dedit, rapta quoque in extasim fuit, in qua deducta est ab Angelo Raphaelo ad inferni supplicia sub quadam corporum simulacrorum specie, ut et dicebat Angelus, contemplanda : non quia res vera ejusmodi instrumenta torquendis in inferno animalibus sint ; sed quia in mortali corpore aliter concipi non possunt, quam dura et horrida patiantur damnati.

B 64 Quocumque ei contigit in horribili ista visione cogitare, scripto Confessarius illius excepit : nisi de suscepta Assisium peregrinatione nihil aspiciam in antiquis monumentis reperio litteris a quoquam consignatum : in his tamen, quæ de S. Franciscæ typis aliquando vulgata fuere, ex Confessarii testimonio relatum invenio, quod S. Franciscæ devotissima, non tantum propter ejusdem Communionem nominis, sed propter singularem quo excellit affectum erga sanctissimum Domini Passionem, quam corde et corpore Sanctus hic circumferret, decrevit aliquando ad locum illius natalis prodire. Expectata igitur eo tempore, quo Dominus Angelorum solenne festum revelit toto orbe ecclesiasticis Portionibus Indulgentias, secunda Augusti Fidelibus proponendis ; circa finem Julii mensis pedes se dedit in iter, comitantibus Vannota cogitata ac familiaris discipula Rita ; et pio partu tempore, vel sacra illud meditans suspendebat, vel religiosa de Deo rebus divinis colloquio. Quodam igitur die domi facte termino propiores, quod supererat itineris per spatiosum Fulgatus agri placentium decurrant, associatis ea venerabili quidam Frater, eorum ludu, quo uti Franciscum consueverat, post datum acceptamque salutem et causam itineris exploratam captavit ex responsione occasionem pau colloqui in auspiciis, in quo singulari eum loquere cepit discedere de eximia caritate nobis per Salvatorem exhibita.

C 65 Cognos ens autem Sancta eum, qui de Christi Passione tanta iam pia inflammata loqueretur adiecit, ipsum Sanctam Patrem Franciscum esse, intus commota visceribus, nec minus exhilarata est. Exhibebat etiam socias huius gratie sermonum suavitas, neque timebat itineris molestias sentire. Non adeo tamen minus insensitibus foveas parvas Julii extremi calores sitim patiebantur corpora, cui prospectum volens sanctas viator, proximum iterum silvestrem pyrum se pium perensit et pyra decessit tam formosa, tam grandis, ut singula vix stergere possent utraque manu devote peregrine : copie facto ex admirantium eorum disparant oculis, quo tum primum etiam ipsa cognovire, non esse e mortali vulgo, quem loquentem audiverat, atque una cum B. Franciscæ gratias reddiderunt Deo de

favore tam singulari. Perrexerunt igitur in itinere cepto, et ecclesiam S. Mariæ Angelorum religiose visitata Indulgentiarum beneficium consecute, ascendendum ad templum, in quo Seraphici Patris corpus requiescit : et tot alia pia memorie ibidem loca veneranda obivere : ac demum consolationum devotarumque plenæ affectuum redire domum ; incertum quo præcise anno : hoc tamen pro certo dici potest, decimi quinti seculi anno vigesimo quinto posteriorem, priorem vero ejusdem seculi anno trigesimo hanc, quam diximus, peregrinationem fuisse.

66 Infra quod item tempus ex hac misera vita ad meliorem transit Fr. Antonellus B. Franciscæ Confessarius, cujus virtuti multum tribuebat illa, nec minus ab illius obedientia pendebat. Hunc an moriendo præverterit an secutus sit Fr. Michael, S. Clementis Prior, domi fere solitus illius excipere confessiones incompertum manet. Utrique merito scimus Dominum Joannem Matienti successisse ecclesie S. Mariæ Canonicum et Curatum, quem, ne obedientia bono careret, stabilem sibi Confessarium Sancta elegit ; invitata opportunitate istius ecclesie, domi mariti sua magis vi huc, quam ades S. Mariæ nova : eoque id faciebat magis, quod suscepta in re familiaris totius administratione, non leves ex majori ista adeundi templi vicinitate commoditates experiretur : nec quidquam ea mutatio templi derogaret sine erga Virginem Mariam pietati, quando utraque ecclesia erat ipsius nomini consecrata.

67 Fuit hæc præcul dubio divina electio : nam quamvis juvenis esse eo tempore Joannes, nec nisi trigessimam tertiam ætatis annum egressus eum primum audendis Franciscæ Confessionibus aures accepit accommodare, quod anno Christi millesimo quadringentesimo vigesimo nono contigit : quia tamen illius Parochie Pastor erat, poterat ei pro arbitrio sua divina communicare Mystra, nec petita aliunde indigebat facultate. Erat ille quidem ducentarum ad sublimiorem perfectionem animarum imperitus, et exigua spiritalium rerum cognitione præditus, imo eandem intelligentiarum parum admodum capax, ideoque incipiti semper plenus formidinae hærebatur ad omnem passum ambiguus, et quidquid præter usum ordinarium esset, de eo continuo dubitabat. Hoc ipsum tamen vehementer juvit, ut virorum intelligentium judicia prudenter consideret : et partim ex his, quæ ipso S. Franciscæ usu didicit, partim ex homine divinitus per illius preces impetrato tantum præceit, ut magnanimitatem rerum factus sit non ineptus arbiter.

68 Probatisissime certe vite inter ecclesiastici Ordinis viros exemplo refalsit, ejusque opera Deus uti voluit ad manifestandas mundo gratias et favores, quas in devotum familiam suam liberali manu spargebat sparsurusque deinceps erat : eundem pro destimaverat instrumentum præcipuum Canonizationis futura. Cum enim ad hoc usque tempus, id est, annum vite S. Franciscæ quadragesimum quintum, nullus quidquam scripto consignasset norma, quæ supra communem nature ordinem ei accidebant : prius h'c divino motus instinctu, compendio collegit quidquid de Sancte hujus sine penitentis actionibus, antequam se Confessario uteretur scire potuit : deinde fuso distincteque descripsit, quidquid per menses post id anno cognovit acerbisse, nisi eum morbo profleret huc rei attendere, et his, quo agebantur præsens interesse. Adeo ut hujus unius potissimum singulari diligentia debeamus, tum illa peragere que de B. Franciscæ vita scripta habemus, tum principium statim ab ejus morte procuranda Canonizationi datum sub Eugenio Papa. Habuit hunc Confessarium Sancta usque ad mortem ; sub illius obedientiam semper vixit ; ejusdem consilium

EX ITAL. N. MAGD. ANGI LLABE. ipsa in orationibus gratissimum incidit.

et ad spectanda inferni loca deducitur.

B a

Assisium hic (quodam) scripto prefatus est.

S. Franciscæ alioquin videretur.

qui de ut et in notum in teo ad.

ppa p' et.

D ipse pia Assisii loca vultu :

CAP. XXVI Moribus S. Franciscæ Confessarius

su cedit Jo. Matienti :

E

rerum quidem spiritalium impetus.

illis tamen.

F

et quæ promissa sunt ei in corpore eadeque sunt.

in teo et in ei obedientia Sancta.

consilium

A consilium directionemque secuta, erexit congregationem Oblatarum Turris-speculorum, ut infra dicemus; ipsumque constituit Confessarium ordinarium Filiarum suarum spiritualium. Quoties autem in rebus vel ad spiritum vel ad Congregationem predictam spectantibus diversum a Sancta sentiebat; quamvis ipsa divinam voluntatem certo aliunde cognovisset, nihil tamen exequebatur prius quam Joannem, persuasum id ita esse, in suam adduxisset sententiam c.

a Hujus visionis seriem hoc cap. 24 breviter et dilucide proposuit Anguillara: eam tamen hic omittimus, quia plenum illius descriptionem, prout est a Confessario litteris excerpta, superius dedimus. — Vita sanctæ per Julium Ursinum lib. 3 cap. 6. — Sequatur liber 2 de conflictibus cum daemone, et liber 3 de Visionibus.

CAPUT VIII.

Olivetani Ordinis initia: sub hoc Oblatarum Congregatio a S. Francisca designatur. Mors Funnotiæ cognata.

A Annus agebatur a nato Salvatore millesimus trecentissimus decimus nonus, quando in Senensi Universitate Philosophiam prælegens eruditionis laude celeberrimus Doctor Bernardus a Ptolomei, ex nobili apud Senenses familia originem ducens, in publico urbis gymnasio nobilem habuit orationem de rerum mundanarum vanitate: fuitque ea divino spiritu loquentis efficacia, ut duo juvenes ex eadem urbe, pari juventutis flore et nobilis prosapia claritudinis insignes (quorum uni Ambrosio Piccolomineo, alteri Patricio de Patriciis nomen fuit) decreverint animo nuntium mundo remittere, et æternæ felicitati consequendo unice adlaborare: collatisque cum ipso Bernardo consiliis, placuit simul omnibus adire montem b, Olivetum dictum, quindecim passuum nullibus procul ab urbe, in Comitatu Montis-Alcimi: ubi vitam eremiticam creperunt ducere in multa vitæ austeritate, jejunis atque orationibus; ipsa loci solitudine adjuti et magis divina gratia, quam in ipsos eorum copiose infundebat.

70 Excitavit ea novitas multorum ad imitationem stultia, Senensium præsertim per se in omnem virtutem proclivium, nec paucos eisdem sociis aggregavit e prima nobilitate. Verum tam sanctis principibus obviam sibi eundem ratas hominibus inimicus sathan, diffamare eos per Italiam cœpit, tanquam novarum superstitionum inventores, eoque nomine accusari eos fecit apud Joannem ejus nominis Papam XII. Ergo Avenionem, ubi tunc residebat ille, profecti statuunt: simul amatori objectam calumniam, simul remedium quesituri ceteris impedimentis, quæ objici similiter possent, et sua sancta desideria remorari. Quorum rectitudinem eum candidè sincereque supremo Sacerdoti exposuissent, is emulato sibi ab ipsis satisfactum testatus, Apostolicis eos litteris instruxit, atque ad Guidonem Petram malam, Aretinum Episcopum, in cujus diocesi mons erat, eosdem direxit, ut Regulam ipsis suo præberet arbitrato, secundum quam proposito suo priori vitam possent conformem ducere. Revertentibus ipsis, Beatissima Virgo Episcopo apparuit, et Angelicorum spirituum numero cincta comitatu, habitum eidem albam attulit, codicemque in quo S. Benedicti Regula continebatur.

71 Hæc autem quid sibi vellent tunc Episcopus intellexit, quando nobles hosce eremitas coram se positos vidit, nulque eorum aspectu re-rentus, magnaque cum animi tenerritudine amplexus singulos, in templum Sanctissimæ Trinitatis deluxit, ubi populo omni inspectante habitum eis album portandum, et S. Benedicti Regulam observandam præcepit; addens ut sub Deiparæ Virginis patrocinio

semper viverent: cujus rei memoria in prædicto templo cernitur coloribus adumbrata. Discessere Arretio multa consolatione perfusi Eremitæ novelli, atque intra breve spatium temporis adeo sunt multiplicati, ut, quamvis Italiam egressa non sit eorum congregatio, sexaginta tamen hodie monasteria numerent. Et Romæ quidem concessa ipsis a Pontifice sunt templum ac monasterium S. Mariæ-novæ in Campo vacceino, ubi primum alii Religiosi habitabant: tantumque boni exempli inde totam in urbem sparserunt odorem, ut multi ad eos confluere cœperint Confessionis obsequia et Eucharistiam suscipiendæ causâ, ac divini Officii audiendi: vulgoque Fratres Eremitæ ab instituto, Fratres S. Mariæ-novæ a loco, Monachi albi a vestitus colore dicebantur.

72 Inter matronas nobiles, quæ hæc ecclesiam frequentare consueverant, Jacobelli fuit B. Francisca mater, sibi que ac filiabus suis ibidem elegerat Confessarium, Fr. Antonellum de Monte-Sabello, ut alibi dictum. Crevit interim Francisca, et matrimonio juncta in aliam quidem urbis Regionem, Trans-tiberinam videlicet, translata est, perrexit tamen Confessario uti, cui ab infantia modeste assueverat. Quæ ut inter ceteras dignitate præstabat et mira pollebat affabilitatis gratia, aliarum in idem templum venientium matronarum facile in se oculos animosque traxit raro modestie, humilitatis, devotionisque exemplo: cum eaque libenter ad spiritualia colloquia considerant. Accidit vero aliquando, anno millesimo quadringentesimo vigesimo quinto, ut inter easdem, majori solito fervore ardens, piæ de rebus Sacris sermonem exorsa Francisca, in medium attulerit, quam hominum Deique gratum facturæ crederet, si unanimiter omnes Virgini Matri dedicarent sese, et sub illius clientelâ conjunctæ soliditium inter se pium conflarent in ista ecclesia, quæ in albis albi passim videntur, Rosarii, Cordulæ, Cinguli aut Scapularis, in templis Fratrum Dominicanorum, Franciscanorum, Augustinianorum, Carmelitarum.

73 Placuit omnibus cogitatio pia, et tanquam molitus inspirata visa est digna quam sine emutatione amplecterentur: cujus auctor Francisca cum promovendi negotii curam in se totum suscepisset, deliberata de modo, quo id confici posset, ad suum Confessarium detulit sanctum piarum istarum matronarum votum: quod ille sic laudavit, ut tamen, quodiam per se quidquam statueri ipse non poterat, satis haberet addicere operam ad rem Superiori suo delatandam, ejusque responsum referendum. Erat tunc monasterii Superior cum titulo Vice-prioris, Fr. Hippolytus, is cujus e superioris facta mentio est, qui nullum se Francisca obligari agnoscent, felicitati magis duxit aliquid gratum obsequium eidem se posse reddere, prompteque respondit, non solum illius sociarumque voto se libenter atterere, sed etiam ad superiorem Magistratum, si opus foret, libenter hæc super re daturum litteras, ut in plena atque legitima forma in istius monasterii filias acceptatæ, meritum quoque et suffragiorum comunione gauderent.

74 Accepit etalique ipse non poterat, satis haberet addicere operam ad rem Superiori suo delatandam, ejusque responsum referendum. Erat tunc monasterii Superior cum titulo Vice-prioris, Fr. Hippolytus, is cujus e superioris facta mentio est, qui nullum se Francisca obligari agnoscent, felicitati magis duxit aliquid gratum obsequium eidem se posse reddere, prompteque respondit, non solum illius sociarumque voto se libenter atterere, sed etiam ad superiorem Magistratum, si opus foret, libenter hæc super re daturum litteras, ut in plena atque legitima forma in istius monasterii filias acceptatæ, meritum quoque et suffragiorum comunione gauderent.

75 Accepit etalique ipse non poterat, satis haberet addicere operam ad rem Superiori suo delatandam, ejusque responsum referendum. Erat tunc monasterii Superior cum titulo Vice-prioris, Fr. Hippolytus, is cujus e superioris facta mentio est, qui nullum se Francisca obligari agnoscent, felicitati magis duxit aliquid gratum obsequium eidem se posse reddere, prompteque respondit, non solum illius sociarumque voto se libenter atterere, sed etiam ad superiorem Magistratum, si opus foret, libenter hæc super re daturum litteras, ut in plena atque legitima forma in istius monasterii filias acceptatæ, meritum quoque et suffragiorum comunione gauderent.

EX ITAL. M. MAGD. ANGUILLARI. Olivetani Romæ constituntur.

ex his Confessarium sumit mater S. Francisca:

eadem uti legit ipse.

et al. auctor in soliditatem instantium.

quod probante confervato,

et Fr. Hippolyto Vice-priori.

videtur 18 Augusti fecisse,

scilicet Deiparæ offerendo:

CAP. XXV S. Bernardus Ptolomei cum sociis duobus.

eremiticum in Monte Oliveti instituit.

Papa XII Joannes XII

ab Ep. Aretino a Deipara P. auctore.

Benedicti Benedicti a ceteris

ITALIA MAGD. ANGUILLABILE

A tis concepta et expressa verbis, in processibus atque antiquis monumentis scriptum haudquaquam reperio: est tamen posterius probabilis professio, qua qui scribant formulam nuncupandæ professionis, qua ipsi utantur monachi, iisdem fuisse communicatam, eandem scilicet quam nunc quoque Sorores Turris-specolorum usurpant, a communi monachorum omnium sanctinomalumque in Ordine S. Benedicti formula hoc uno discrepantem, quod ubi alii dicunt *invenitron*, ista dicant *ME OFFICIO D.*

d

cum quibus se magisquam re- cens. LIB. IV CAP. I

conventionem videri illustrare cogitit Francisca.

75 Ex hoc porro tempore quotquot pia oblationis participes fuerant, aut in ejusdem adlegebantur Communionem, Francisca ut matrem atque magistrum filiae ac discipula respiciebant, et ejus sequuntur directionem, velut Superioris a Deo sibi divinitus ordinata. Itaque cum post mortem Fr. Antonelli Francisca directorem spiritus sui et Confessarium elegisset Presbyterum Joannem Matteotti, ipsa quoque ejusdem regionem sibi subiecit. Quas una ex parte adeo sibi divinitus Francisca videns, ex altera vero spem omnium præcisam vite in solitudine, quod sæpe exoptaverat, traducenda; cogitare divinam inspiratione cepit, fletu non ita dillenter posse, ut, quoniam a matrimonii legibus erat viri sui assensu soluta, in unum cum suis ista discipulis domum reducere ipsa se, itaque initium daret novæ congregationi mulierum Virginum Deiparæ Oblatarum. Ea cogitatio altius paulatim altiusque in animam dimissa, firma stetit potissimum ex eo tempore, quo se privatam circumspexit suavissimo cognato Vannotie consortio, qui cum totos triginta annos tanta cum pace vixerat, ut una utriusque animi eor ambabus idem esse videretur.

II

Vannotie cognate mortem præcedens, LIB. III CAP. XXXIII

infirmæ acule lo monitrat,

76 Habuerat quædam hujus mortis præsentia prophetica spiritus illustrata Francisca: nam et nocte quadam in oratione constituta, erupit ante ades suas videri apparentem, quidem præferri funeribus solent; et ex eisdem adibus unum eorum traham, quibus tota adideli machina potissimum intelledatur, conspexerat egressi in plateas: atque ex utraque visione manifesto cognocens, quid futurum esset, rem omnem Confessario aperuerat suo. Annos tunc curabat seculi decimi quinti supra trigésimum primus, et a prænaratis visionibus pauci dies obfluxerant, quando infirmari Vannotia coepit, heretique decumbere: ex quo non surrecturum eam sciret Francisca, non solum extrema caritatis obsequia eidem quam studiosissime exhibebat, sed induxerat etiam Joannem Presbyterum, ut frequens ad negotantem reviseret, nec non alius spiritui ne devotum adhibere personæ, quæ res magno relatio fuit egregia, a divinis rebus tenere affecta, nec modicus in virtute progressus habenti.

C

causque per se et alios,

liberat ab insecto in casu tuis demone

Inter hoc felix illa anima et impallida attingerat vite pericula extrema, quando demonem Francisca vidit turbando illius conscientie intentum, et quædam prohibito vite delicta graviter exaggerantem, velut nunquam condonande adversus Deum ingratitude arguunt. Monuit illico Confessarium Sancta, qui infirmæ approprians et inquietam reperiens, serenitatem opportuna ad homo sperandum confortatione relaxit: unde confusus demon, et mortificatione ipso vultu præfrens recessit aliquantum compulsus est, magis, si passet, animo ne meliori successu demo certamen repetiturus.

77 Extrema interea Sacramenta suscepit Vannotia, et quævis ipsi demon insidaretur, facile tamen de eo victoriam sibi Ober mimetico dedit, tum utem vel maxime, cum extremis in labis tenuis dumtaxat spiritus superesset. nam Francisca, Religiosis viris lectum circumstantibus, et erentiam Domini passionem abaque pro illis artenti exigentia ex usu Ecclesiæ recitantibus, in omnes demones motus intento vigilabat oculo: eumque iterum vi-

dens ad lectum proxime accessisse, et intelligens D quam ad eum molimina subvertenda vim haberet aquæ benedictæ fidelis usus, suggestit Confessario, ut ejus aspersione retunderet inimici insolentis superbiam. Quod ubi factum est, Francisca Archangelus potenti nutu prostravit adversarium, qui in vilem conversus formicam discessit suo vacuum libere decedendo spatium moribundæ reliquit. Quo in transitu consolari fidelem famulam suam Deus voluit, eique ipso quo expiravit cognata momento temporis, videndam exhibuit nubem toti circumfusam corpori, ex quo per modum fulgidissime incis egrediebatur anima, et intra nubem velut curru triumphali subvecta, intravit cælum, Dei conspectibus fruitura æternum. Concurrit ad exequas venerandæ hujus matronæ multa populi Romani multitudo, avida vel solis rosariis contingere corpus: quod non ut cetera cadavera obtingeret, sed per omnia sua membra flexile; movebat adeuntes, ut aliquam vestimentorum funebriam partem reliquiarum nomine tollere ac servare vellent. Factæ sunt autem in Ara-cæli solennes exequiæ, sub quibus miram a sarcophago Francisca recessit: sed coram omni populo raptâ in extasim ita usque ad finem Officii perstitit, oculis semper in cælum defixis. Eo autem finito cum mandaret Confessarius, ut domum infirmis servitura abiret, subito a-surrexit et domum rediit.

videt mortuæ aut am in cælum ferri:

dumque fuit exequiæ,

in extasim rapitur.

Insolentes nunturum,

ideoque postulat

restituit satisfacti.

78 Non est porro hoc loco omittendum, quod filia Baptistæ uxor Mobilis, post mortem Vannotie arroganter affecta, totius administrationem familie sibi ceperit vindicare, et contemptis providæ socrus consiliis unia pro arbitrio agere. Sollicitudinem earum nonnullam S. Francisca ingressit, videnti non raro haud ita, ut conveniens erat, et voluisset ipsa, multa in domo administrari: animi tamen sui quietem non perturbavit, sed cœsse judicium Deo commisit: qui humile ipsius silentium respiciens, non du impune sicut Mobiliam matrem familias agere cum Francisca injuria: sed ad ignem cum marito socerique Laurentio assidenti tantos subito dolores immisit, ut eorum sustinere violentiam nequens, et vindeam in se Dei munus agnoscentes, delicti veniam humilis postularit a socro: Eia, inquit, mater, animam tibi meam corpusque commendo, et quicquid possideo voluntatis tuæ submitto arbitrio, ut de me rebusque meis facias quod tibi visum fuerit. Licet fecit tam humilis oratio cœrem cum compassionem animam optima matris: itaque blande amplexa nunturum, manu capiti ejus imposuit, ac mox omni dolore liberam fecit. Quæ ex illo tempore nunquam a consiliis matris recessit, usque eo libentius paruit, quod eadem cognovisset experientia sic feliciter multa cuncta succedere: quæ multum ipsa in processibus post mortem formatis jurata affirmavit.

a Colitæ ut tentat die 22 Augusti — V Ad Lambonem, noblem Turci fuerit Plauto alique. s. Num. 69 — Oblatio itaque est non videtur quod sub hoc factum Deo presentatur, ideoque exinde nascens obligatio nec valens est nec perpetua

CAPUT IX.

Consilium instituendæ Congregationis Oblatarum crebris divinis visionibus approbatur præmovereturque.

Interim præfutura ejus, quam spiritu agente divino Francisca conceperat, Congregationis appropinquabat tempus, de quo ne vel ip-sa dubitare posset, vel Confessarius ejus, crebris visionibus quarum supra relate sunt aliqua, utriusque mentem illustravit ac certificavit bonis: monitis utrumque per se suscipere Sanctos ad propostum finem utilibus instruens, et quid ago idum sequendumque foret hoc in negotio manifestans. Voluit autem gloriosa Virgo Maria, ut tres hujus operis adjuutores, procuratores, instructo-

LIB. IV CAP. I Obdicendæ Congregationis tres Procuratores in cælo,

et tres in terris testes designantur.

A res ac defensores haberet in cœlis, S. Paulum videlicet Sanctumque Benedictum et Dei amatissimam Mariam Magdalenam : in terris vero tres veluti testes suorumque actionum et revelationum iudices atque arbitros consiliariosque in prima spiritualis hujusce fabricæ molitione : primum scilicet præcipuumque ipsum Confessarium Sanctæ Joannem Mattiotti, tum Fr. Bartholomæum Bondii ex Ordine Observantium S. Francisci, ad templum S. Mariæ de Ripa habitantem, et Fr. Hyppolytum supra nominatum.

80 Quamvis porro et ab ipso Domino Jesu et ab ejus sanctissima Matre satis superque divine voluntatis beneplacitum Francisca intellexerat, pro sua tamen humilitate, et quia timidum noverat Confessarium atque in istiusmodi rebus parum versatum, non audebat ei quidquam horum manifestare. Itaque ut laboranti hæc in parte Beatæ Deus succurreret, vigesimo die Martii anni millesimi quadringentesimi trigesimi secundi primam hujusce rei notitiam dari Joanni voluit hoc, qui sequitur, modo. Post receptam in pervigilio S. Benedicti, cujus Ordini se suasque obtulerat Sancta, in capella toties nominata, Dominici Corporis communionem, in extasi raptam aliquanto temporis spatio immobilis adstitit : deinde vero submissa voce loqui exorsa (quod prorsus insolitum et hæcenus in ea observatum nunquam fuerat, ut alienata a sensibus aliquid effaretur) dixit S. Gregorium Papam cum duobus Angelis advenisse atque dixisse : Ego B. Gregorius sum, missus a Deo ut suam tibi voluntatem enuntiem. Advoce eum qui te gubernat, et aliam omnem a te societatem amanda, ne impedimento sit in iis que nuntiaturus adventi.

ex ore S. Gregorii,

81 Advocato igitur Presbytero Joanne, dixit S. Gregorius . Ea gradere via, qua Christus processit ; sis humilis et patiens, totusque ad ipsius voluntatem compositus. Cave inimicos qui nunc circumstant : si tentationes ingruant, prudens esto ; si mundus contemnat, noli tamen verecundari quo minus quod tibi injunctum est peragas. Habes cur tibi sollicite attendenda, et ab iis qui intro sunt cavendum tibi scias, ne suo te veneno inficiant. Sume animos et paratus omnino esto ad id quod tibi nunc dicitur ; quia ostendetur tibi modus earum rerum, quas effectui te mancipare oportet. Propone tibi exemplum apis, que sedulo inquit locum in quo fructificet, eoque invento familiam sibi ordinat. Noli terri : fac ut apis, que familiam colligere parat. Primo locum sibi invenit, id est, alveare, ibique curat unicuique suam ædiculam fieri, tunc singulis partitur officia ; et omnes emittens ad colligendos florum dulcissimos sucros, easdem reduces in sua singulas remittit habitacula, ubi eas fructificare facit, suamque mel producere, dein novæ generationi curanda attendere, ac semper unitas inter se concordæque manere. Hanc unionem caritas facit, et pulchrum hunc fructum producit humilitas.

doceatur.

82 Unum hoc noli imitari in ape, quod examen recens educens ex alveari, ad arborem aliquam fortuito quietura adherescat, et veniens homo quilibet abscessum ab arbore ramum defert quocumque visum fuerit. Hoc ne feceris vide : sed tibi te constitue loco, ubi securus esse possis. Sæpe accidit ut extinguantur et moriantur apes, nec fructum aliquem faciant : verum tu bonam curam gere negotii tibi commissi, et quid agas circumspice : cumque firmum et securum elegeris locum, nihil metuens cum constanter tene atque confide in Jesu Christo, qui dirigit te faciente cognoscere veritatem. Ingens dorsarius est Dei secreta cognoscere et intelligere. Si quid tibi occurrerit intellectu difficile, et capere atque explicare solus nequis, diligenti examine id expende inter vos, ut istud melius concipere possitis,

Martii T. II.

quid cavere velat,

et prospicite ut eadem in voluntate niti inveniamini : quod autem ne sic quidem poteritis comprehendere, pro eo discernendo ad sapientem aliquem virum referete, ut quod ambiguum est vobis declaret. Dictabat hæc Francisca consistens in extasi, oculis semper elevatis in cœlum, et que S. Gregorius suggererat, hæc pronuntiabat ipsa. Confessarius autem eorum que dicebantur capiebat nihil, et rei attentus novitate, permanenti in eodem raptu Francisca imperavit, ut clarius sibi explicaret, quid illud esset in quo operam suam collocare jubebatur.

83 Postulavit igitur prædicatorum declarationem a S. Gregorio secum loquente Francisca, eumque Confessario enarravit. Tum in persona prædicti S. Gregorii eidem suo Confessario dixit : Istud, quod legis et non intelligis, ne te commoveat : habe puritatem cordis, et fidem in Deum, et spera in eum, qui tibi potest cuncta reddere manifesta. Hæc fuit prima præcepto divinitus data Confessario sub apis similitudine, addita declaratione quod in hunc modum colligere ipse deberet Francisca Filias, iisque idoneum locum invenire, in quo per suas quæque distribute cellulas et ministeria inter se partito, fructum facere et prospiciam possent. Et primo quidem consternatus ille, rem viribus suis majorem difficillimamque esse credidit, et cui se minime posset ingere : paulatim tamen sensimque animosior effectus est per varias revelationes et monita, quibus per diversos Sanctos instruere eum perrexit Deus, dum esset in extasi posita Francisca ; nam anno eodem ad fidem vergente, in celebritate Sanctorum omnium doruit eum S. Maria Magdalena, quales esset deberent ex que ad inveniendam societatem admitti postularent ; quantum in iis obedientiæ studium, quam absolutum perfecte paupertatis exercitium Deus requireret. Triduo autem post S. Joannem Evangelistam audivit per os Beatæ, et per balistarum similitudinem sibi declarantem, quanta cura deberet demanatum sibi munus adimplere.

84 Eiusdem anni mensisque Novembris die decimo quinto, S. Francisca in extasi posita per S. Paulum declarata est vite Regula, quam ejus discipula sequi deberent, prout late narratur in visione xlv. At vero in die Natalis Domini cum (ut narratur Visione xlv) Dominus de beatis suis dilectis recessisset, gloriosus Paulus et S. Benedictus et Maria Magdalena ad eam venerunt, tanquam procuratores ipsius, quæ sic retulit : Gloriosus Apostolus Paulus et S. Benedictus et Maria Magdalena, qui sunt nuntii Jesu Christi et celestis Regine, ex parte summi Dei vos salutant et ex parte suæ Matris : stetis attentam ad ea que ipse Dei nuntius dicit. Die Fratri Bartholomæo . Esto virilis et fidelis : nam que secreta sunt non expedit vulgari. quia non credentur ab omnibus. Estote simul omnes cum Presbytero Joanne, epusque socius sit Fr. Hyppolytus, cujus et consensus accedat in ordinandis animabus istis ut bene iis prospectum sit. Dicitis eis necessario requiri ut omnis earum parentela consentiat, et mandata illis ut semper obedientie viam teneant, per quam ceperunt ambulare, ut non inveniant in iis, quod merito vituperent detractores. Demones ex invidia, qua ferentur adversus ipsas, animos hominum occupant : ideoque opus est eas bene stabiliri, et magnam us securitatem procurari. Honestas mulieres haberi velint : velint Oblata Virginis dici.

85 Fratri autem Hyppolyto dicitur ut animos sumat, et se cum suis majoribus conjugat. Matravis hisce non est necesse regulam dari : quia ipse Dominus hanc eis dedit : tantum opus est providere de favore hominum necessario, ut ne murmurationes contra ipsas suboriantur. Fr. Hyppolytus a viris

25 Deum

D
EX ITAL. M.
MAGD. ANGLI-
LARE.

*nt Congregati
recte instituitur.*

E
S. Maria Magd.
explicit quales
admitti debeant :
CAP. III

*Regulam
S. Paulus
dicitur,*

F
et quædam
monita sunt
ipsis Oblatis,

*tum Bartholomæo et Hippolyto, sociis
h. anni datis.*

A Deum timentibus consilium petat. Repugnabitur illi : sed constet sibi, neque curet eos qui formidinem præseferant. Prorurabit dæmon ut illudatis variis offeratur conversatio : sed facile erit invenire modum ut nulli superflue conversationi se dedant. Presbyter Joannes illarum sit Capellanus, easque in stabili loco colloctet, sitque in ipsarum societate cum firma fide et puritate. Ipse earum director hæcenus fuit et in honorem deduxit viam. Dicite Fr. Bartholomæo ut et ipse adjuvet in conspectu Dei, quatenus animam ille stabiles maneat in veritate. Cunque jam fuerint edoctæ et una simul in domo junctæ (istæ scilicet ubi commemorantur sunt) facite illas examinari. Examinentur autem an sint contentæ, et examini tres simul presentes adhibitis : quia testes estis sanctissimæ Trinitatis et gloriosæ Matris Dei. Nullo die erimine virgines adultæ et viduæ, quæ modo justam habebant ætatem, ut dicere possint. Ita ac Non, et hilariter corde contentæ vivunt, nihil ea quæ extrinsecum erant curantes : virides etiam annos habebant, ut tentationibus dæmonum resistere valeant. Vobis quatuor a demandata est hujus Congregationis cura ut angelicis divini gloriæ in spiritu perfectæ humilitatis. Confortate Fratrem Hippolytum, eumque animato, ut anime istæ fructus considerant in eo quod vos ordinaveritis : itaque facite grande sacrificium laudandi nostri Jesu Christo, qui vobis prescribit, ut cum aliquando in hanc Congregationem venire assumeret, curas perspectam habere puritatem mentis egeret. Adhuc deum S. Paulus alia, quæ in prædicta visione xlv possunt ipse Presbyteri Joannis verbis descripta legi.

H 86 Die vigesimo septimo Januarii mensis anni millesimi quadringentesimi trigésimi tertii, tres consueti testes visitatum venerit Dei famulum, Presbyter Joannes Mattiotti videbat eum Fr. Bartholomæo ac Fr. Hippolyto : dumque spirituali eundem collationi vacant, rapta a sensibus fuit Beata. Tristum hoc necesse Confessario, gaudendo quod participi communis sodalitæ futurus esset Fr. Hippolytus, qui eodie præces non fuerat, quod istis advenit Fr. Bartholomæus. Dum autem se extra usum sensuum sublevari consistit, S. Paulus cepit hosce tres adhortari, per os dilectæ Deo ancillæ, ut fortes essent, constantes et unanimes, humiles quoque et mansueti in opere, quod divinitus sibi injunctum fuerat. Deinde Presbyter Joanni sigillatim dixit. Quamvis quidem in Deo tibi data est recte hæc animus gubernare, quia in summa puritate ad usque diem presentem servasti, et contra dæmonum insultus defendisti : deinceps quoque similiter eas custodi ab omnibus, qui ipsas quoque modo continentiam præsumunt, aut aliqua in re isdem adhorari. Hoc ut perseverent in proposito, aptumque ei tenenda locum et habitationem obtineant : utiles eis hæc in parte Olivetani monachi esse poterunt. De supplicetibus autem domesticis sollicitus no bis, quia Dominus poterit singularum necessitatibus fructu satis.

A 87 In recessu Apostoli sancti desolata prorsus remanebat Beata : soli Confessarius imperavit ut quiesceret, eademque in loco, dum reverteretur, maneret. Permansit igitur in eo rapto : qui no minium ipsius fatigaret corpulentum sollicita Rita, seipsum dicit : Mandat Pater spiritibus ut in lectum te tuum quietura recipias. Sed nequamquam vero id dici cogitans, quævis a sensuum usu alienata Franciscæ, Deo tamen permittente respondit : nequamquam alterius jussu id facturam sese quam ejus qui sic manere imperaverat. Sequenti porro die mane Rita ad Joannem se contulit in trans-Tiberinam Virginis Mariæ redem, et quid actum sit tota nocte exposuit : ab eoque surgere jubente regressa, mox ipsam sibi morgeram habuit, Deo utique revelante edoctam,

unne dæmon vere a Confessario imperari : quod et alias sæpe usu venit. Proximis deinde Kalendis Martii contemplationi vacans in cubiculo Beata, eorum Regim alto in solio considerentem vidit in magno Seraphicorum spirituum comitatu, assistentibus eidem tribus illis, quos supra diximus, Sanctis procuratoribus : sequæ ac filias suas sub Beatissimæ Virginis pallium receptas gavisa, S. Paulum audiuit easdem adhortantem edicentemque, quod eas Virgo Annuntiata expectaret.

E 88 Post hæc octavo mensis Martii die, postquam Corpus Domini suscepisset Beata in capella sepius nominata, ab extasi immobili ad molem transiens, et gloriosissimam Virginem Mariam cum tribus Sanctis Procuratoribus intuens, Confessario suo hæc verba dixit : Hæc ait sublimis cælorum Regina : Ego fortis et constans, atque in omnibus tuis laoderibus providus, semperque attentus ipsi tibi : quia diabolus cupit se rebus nostris ingerere. Verum tu vide ut teipsum custodias, et in divino timore radicatus animæ puritatem immaculatam conserves. Semper boni aliquid operare, ne forte imprudens nupinas in scopulum, ad quem salus naufragium facias. Ita cum ipsis conversare, ut modestam semper et virtutis sobole rigorem teneas, sensuumque omnium custodie invigiles, num semper Deum pro oculis habens. Atque utilis tibi erit cum hæc mulieribus conversatio : tantum superflui amoris complacitiam resce, omnemque alterum tum in ea transer que spiritus sunt, ut nulla tibi obrepat deceptio. Mores etiam externos campone : et quamvis interiori exultes gaudio, id cave ex te vultuque pateat : sed in risu sobrius maturam semper gravitatem præfer.

F 89 Quanto magis videbis honorem Dei per te tibi que commissus amplificari, tanto te profundius ipse humili. Homine spirituales bene semper compositi, honestatem omnibus in membris et motibus observant, et veram vultu humilitatem exhibent, Dei ubique presentium reveriti. Oportet magis cautum te esse quam fueris hæcenus, in conversatione tua non satis consideratus : oportet ut purum atque innocentem te serves prudentiam, ne sectaris, Mandat Domini, auxiliatrix tua. Eleva mentem, vacuamque tuiet invariata fige in Deum. Quiddam audies pura mente accepe, nec velis supra quæ oportet sapere : sed animam tranquillam in pace constitue, quiddam tibi evenient. Non est quod te aliquo prætextu excuses, aut de presenti negotio dubites : quia ad tuum spirituale sodalium hoc in loco te posuit Deus. Quare sume animos : in eoque quod tibi agendum est, semper cogita operi præfixum finem : et quod melius fuerit atque securus elige in rebus, sive te sivo personis tibi commissis spectantibus. Persevera firmus in bene ceptis et Creatori tuo gloriam redde.

Quatuor hi sunt, præter tres sacerdotes nominatos ipse S. Francisca

CAPUT X.

Probita per Visitatorem consilio instituentæ Congregationis, Oblata in Turrim speculorum conveniunt festo Annuntiationis.

Dum hæc aguntur, Romam appellit Olivetanorum Patrum Visitator, et S. Mariæ-nove monasterium lustrans, variis de Fr. Hippolyto querimonias audiuit, quod Superioris officio fungens, in Oblatas istius monasterii suscepisset Franciscam, mulierem conjugatam, aliisque ipsius discipulis sacrasque, olim Fr. Antonelli penitentes : quin et regulam eum isdem communens et, totiusque earum implicaretur negotiis, etiam postquam derelicta priori ecclesiæ Confessarium in S. Mariæ trans-Tiberinam delegerant. Quibus motus Visitator, rivo totam serio discutiendam

EX ITAL.
M. MAGD
ANGUILLARE

D
CAP. VII
B. Virgo
invitat Oblatas
in diem
Annuit.

CAP. VIII

eadem utilia
monita Joanni
dicta.

CAP. VI
idem eodem
hæbitatur ad
contubernium.

iterumque
Joannem
specialiter
invocant.

a quærite ut
erit manere
Franciscæ
juvæ.

totam noctem
agit in extasi.

Olivetanus
Visitator

A dam suscepit, quesivitque non tantum ex Fratre Hippolyto, cujus testificatio poterat suspecta haberi; sed ex aliis quoque atque ipsa Beata: tantumque perspectis omnibus satisfactionis retulit, ut que gesta hactenus fuerant mire probans atque collaudans, suum quoque favorem obtulerit tam præclare coeptis apud Abbatem Ordinis Generalem promovendis; quod eo deinde successu fecit, qualem rei exitus comprobavit.

*in rem injuri-
ri, et omnia
probat.*

*B. Virgo jubet
gratias agi
Fr. Hippolyto.*

91 Sub ideam tempus die decimo quinto Martii, post Communionem in extasim sublata Francisca, vidit sacrosanctam Christi Domini nostri humanitatem, et in aperti lateris lucentissima plaga profundissimum pelagus: ipsa vero humana Redemptoris natura erat huic Beatæ pro speculo ad contemplandam Divinitatem. Vidit præterea cæli Reginam tribus consuetis Sanctis, novæ Congregationis Procuratoribus, comitamam; et S. Paulus ex parte dulcissimæ Matris ipsi mandavit, ut Fratri Hippolyto significaret, quod Beatissima Virgini per quam gratus fuisset labor ab eodem susceptus, ut Patri Visitatori rei veritas innotesceret: sed magis autem eundem volebat, ne refrigesceret: sed magis autem eundem volebat, ne refrigesceret accendere in caritate ad coepti persecutionem operis, et animos alios addere ne desineret. Posthæc S. Benedictus Domini Jesu vice loquens, injunxit Francisca, ut ipsi Patri Visitatori diceret, quod illa delectatio et interea dulcedo, quam perceperat ex negotio piarum istarum animarum in Oblatas admissarum recte composito, divinum fuisset donum pro quo Deo gratiarum deberet actiones referre: quodque impletis acerrate omnibus, que ab ipso sanctissima Virgo fieri volebat, non modicam apud eandem vicissim gratiam inivisset.

*B
ipsique Visitatori,*

*quem ad
causam urgenda
animat:*

92 Dixit etiam Francisca futurum, ut hæc intelligens Visitator novo perfunderetur gaudio: cui hoc insuper suo nomini referri volebat: caperet animos, et quem inspiraverat ipsi Deus erga Filias hæc suas spirituales affectum, eum studiose conservaret: nihil formidans, sed potius e contrario certus, quod divini brachii sustentaretur virtute et ipse et omnes, qui cum vera devotione huic operi promovendo sese impenderent: pro quo luculentam mercedem certissimo essent ab ejus divina majestate recepturi, si perfectam cordis humilitatem tenerent, et cum pura divini honoris intentione in bene cupitis perseverarent. Adhibuit etiam S. Benedictus de pretiosis animalibus illis, quas Virgo ad inchoandam Congregationem collegerat, quod quiescunt eos ad in vera humilitate fundatas considerarent, confundendi intra se ipsos essent, et boni exempli odore reverendi: quo fructu carituri essent qui actiones eorundem sinistre interpretando, de ipsis aut instituto ipsarum maligne de traherent. Denique fautores exhortabatur, ut magnus animus pergerent ea que cooperant via, nihil dubitantes quin amplioris exinde consolationis fructus essent quotidie degustaturi: et quavis eis sese oppositurus demon esset, earumque constantium (si forte posset labefactari) multis machinis tentaturus: ne metuerent tamen, sed inter se concordibus animis, quæ facto opus essent deliberarent. Concludens autem hæc verba protulit: Habete pacem in Domino semper, et alta Regina vobiscum permaneat: cui ego Benedictus continuo supplex preces pro vobis facio.

*ut etiam
ceteros famulo
res emulato-
ret.*

93 Eiusdem Martii mensis die vicesimo secundo, post celestes thesauros B. Francisca in ea visione ostensis, quæ est inter Visiones quadragesima octava, cum multa Oblatis per S. Paulum data sunt munita, quæ ibidem referuntur: tum tribus illis religiosis viris, testibus seu procuratoribus divinis ad negotium Congregationis electis, speciatim incul-

*cap. 1
qui intentat
fratris
oratione
omni auge.*

catum est, ut prius quam aliquid aggredierentur, orationem ad Deum funderent; deinde in consultationem adducto eo quod decernendum occurrebat, de eodem cum S. Francisca conferrent; in qua sapientiam suam istum in finem Deus collocaturus esset. Post tot igitur tamque frequentes divine voluntatis testificationes tandem datum est Congregationi principium, eumque in finem comparata domus in regione Campitelli, eo in loco ubi Turris est, speculorum vulgo dicta: non quidem ut istic perpetuo remanerent; sed interim dum alia opportunior, que tunc studiose querebatur, inveniri posset. Non alisque magnis difficultatibus multaque contradictione, quemadmodum Sanctæ fuerat presignatum, inita est domus istius possessio: que ut primum quam potuit melius aptata fuit, obitus simul omnes Confessionis et Communionis Sacramentis in eundem se recepere, et Congregationem instituere: que ab ea quam ceperant inhabitare domo dicta est Turris-speculorum, et eodem deinceps dici nomine perrexit; quoniam inde nunquam est emigratum: ipsa vero mulieres in illam Congregationem allectæ, cognominantur Domine sive Oblate Turris-speculorum.

D
EX ITAL.
V. MAGD.
ANGUILLARIE.

CAP. XI
*Comparatur
Turris-specu-
lorum.*

94 Quo anno, mense, die primum in hæc Congregationem convenerint, nullo antiquo scripto signatum reperitur: ideoque in variis variis abierit sententias. Fuisse qui anno millesimo quadringentesimo trigesimo secundo adscriberent Congregationis exordia; quod ne probabile quidem videri potest, quando non solum necdum tunc data erat Regula, partim die decimo quinto Novembris partim vicesimo quinto Decembris de celo allata; verum etiam ex Visione in die Natalis Domini S. Francisca oblata, iisque quæ S. Paulus Fr. Hippolyto ipsique Domino Joanni Mattiotti dicenda curavit, quæ superius jam retulimus manifeste constat, nihil dum constitutum tunc fuisse de loco, qui adhuc quaerendus, prescriberetur. Nihil propterea est, quod aliqui crediderunt, sequentis anni Januarii mense in die Epiphaniæ illas in unum locum recepisse sese, postquam simul omnes cum Francisca sacram Eucharistiam in S. Mario trans-Tiberim suscepissent; quasi id ex Joannis Mattiotti scriptis colligatur: quod tantum abest a vero, ut ne minimum quidem reperitur indicium eorum in his quæ de isto festo Joannes scripsit. Imo ex eo quod dicit aliquas S. Francisca Filias spirituales fuisse presentes, quæ verborum a Sancto profatorum sensu et efficacia ad amare compunctio- nis lacrymas commota fuerint, recte inferitur, non igitur omnes tunc istis inere si abque dumtaxat. Sed longe efficacius hoc ex eo revincitur, quod vicesimo septimo ejusdem mensis Januarii die gestum diximus, et quod inter alia tribus Procuratoribus commendatum legitur, ut de apto habitations loco solliciti sint.

*in quam se
conferunt
Oblate non
an. 1432,
E*

*ne anni
sequenti
Januario,*

P

95 Quod si mihi in re incerta aliquid hec per conjecturam pronuntiare, affirmare ausim longe verosimilius credi posse, quod vicesima quinta mensis Martii die, anni millesimi quadringentesimi trigesimali tertii; præcipuo B. Virginis Mariæ, cui ipsa se olim obtulerant, festo hæc societatem meruit, atque ad dictam domum se receperint. Moxque verbis Visionis XLV die Calendarum Martii consignate, in qua cum Virgo Beatissima S. Francisca sic salutat et: Bene venit ista a me dilecta, et mea filia Oblata. Ipsi domine Filiiabus, quas in Christo ejus ancilla genuerat, dici iussit: O anime benedictæ a summo Creatore, isto ipse Dominus vos acceptavit in sua unione: estote semper diligentes in mea vocatione, Domina Annuntiatia vos omnes expectat. Eadem profecto Annuntiationis conjectura modo quoque roborari potest, quod Confessorius ejus, accurate solitus scripto exopere quæcumque post da-

*id enim
1433 die
25 Martii.*

A tam Francisca Communionem notatu digna in ejus raptu accidisset, de hoc die nihil scriptum reliquerit: quo tamen eam communicasse vix cuiquam dubium esse potest: quod mihi indicio est ponendis novae Congregationis principiis ita occupata fuisse Sanctam ejusque Confessarium, ut huic uni rei eos potissimum vacare conveniret. Adde quod post eam diem nulla deinceps in Visionibus mentio fiat querendi aut inveniendi loci, in quo communi habitatione jungantur, qualis antea saepe facta fuerat.

monetur
Francisca
ut eas imitaretur

96 Certe Martio exeunte summas eas locum obtinuisse pene evidenter habetur ex eo, quod tertio die Aprilis, Francisca (quae non potuerat facultatem impetriere a marito, ut ab ejus domo recedens suis se sibiabus adungeret) noctu in oratione et extasi existens a S. Paulo Apostolo audiverit: Visita et revisita Filias tuas, quas in Christo genuisti: voca eas omnes ad te, quia non placet Deo quod stes sine onere: fac quod advertas bene et fac eas intelligere veritatem, quia sic placet Divinae majestati. Quas autem jubetur visitare identidem, forte quia per dies aliquot officium istud intermiserat, quis dubitabit un simul nomen in locum collectas habuerit? Merito autem officii sui admocebatur Francisca, quod primarium istarum Oblatarum non gravi vieta tentatione, a ceterarum sese adjunxisset consortio, et consilii incerta gravi exonebatur periculo desperationis incurrendo: idemque in eodem rapta S. Paulus jussit Confessario diei, ut examinaret ac probaret bona eas, quae huic Congregationi aggregari vellent: propterea quod anima ista per invidiam et presumptionem sic tentata erat, oportebatque ei sumum errorem manifestare. Quo ratione sumul omnes effluunt, et probabile videatur festo Annuntiationis die in locum esse editam Congregationem novellam, eoque factose respuerunt quocumque fuerunt auctores mysterii hujus, in altari ecclesiae ipsius deponendi.

quarum non
tentatione
vicia recesserunt

B

CAPUT XI.

Submuscuntur quaedam difficultates: quibus remedium divinitus datur.

Quales et quod fuerint primo hujus horti planta Pontificio diplomate infra patebit: hic satis est admonuisse Superiorum, ceterarum regionum exiguo illo tempore perfectam, fuisse Agnetem de Lohis, ab ipsa Francisca constitutam. Non licet ipsa omnium caput foret, quando tamen ab ea habitatio se jungebatur, opus fuit aliqua, quae absentis vice suetas regeret. Eadem autem Agnes post ipsius S. Franciscae mortem prima Praeses est ordinata, quemadmodum infra suo loco dicetur. Mirum proero fuisset si contra hoc tam bonum principium nihil invidia demonis movisset. Primum igitur impudice omni modo conatus est, ne nullus in hanc societatem se darent: nam quae vel nova erat et ignota Congregatio, vel tenuiter in ea parvumque admodum vivebatur, paucis fuerunt quae ei jungi optarent: sic ut quando Bonta vixit, aegre quindecim fuerint numerata: et in illis paucis fuerunt aliqua, quarum occasione graves turbae subnatae sunt.

Perfectaria
defectur
Agnetae de
Lohis

paucis non
accedunt

CAP. XI

C

98 Una imprimis, Angustina nomine, illa Angeli de Viterbo, quamvis et creditur ex suae matris consensu cooptata (nam patet quantum e scripturis novimus mortuus erat) tanto sui desiderio eandem torsit, et iactura quam sibi fuisse videbatur impatientis, totam se desperationi atra bili amatae traderet, sibi quoque ipsi manus violentas pararet. Jamque arrepta cultro ingrossa erat ebule, letalem sibi plagam factura: sed cum eo tempore Francisca incumberet orationi, vidit in spiritu quid ageretur, Deo-

unius ex
hac matrem
sese occisuram

que supplex, ut seculis averteret. Angelum impetravit e caelo mittendum, qui elatum in vultus manuum conponit, sensibili voce miseram alloquens et dicens: Vade in trans-Tiberim ad Franciscaem de Pontianis. Vade tamen quam veniret illa accersiri fecit Augustinam Francisca, eique quid evenisset narrans, mandavit ad matrem consolandam accedere. Quod obediens illa tum abinde praestitit, ut corde compuncta mater, et sane prorsus menti reddita, non modo fuerit a dolore relevata: sed multa cum benedictione remisit filiam, de perseverantia in proposito tenenda admonitam.

D
per Angelum
caelestem
Francisca

et filiam ei
consolanda
mittit.

99 Totam Romanam urbem commovisset informationum, quod daemon fuerat machinatus, nisi Franciscae orationes illud prohibuissent. Nonne autem ea spe excedisse se videns aliam telam eamque magis periculosam exorsus est, persuadens Joanni Mattiotti et socio ejus Fr. Bartholomaeo satius facturos eos dimittendo pauculas istas jam congregatas, quam si porro procedentes in majores se curas difficultatesque ingererent. At non Fr. Hippolyto potuit eadem facilitate imponi: siquidem occasione quaestionis per Visitatorem, ut supra diximus, instituta, et eorum quae decima quinta Martii S. Paulus sibi dicenda mandaverat Christi et Matris illius nomine, firmior in proposito et bene animatus manebat. Visitator autem Fr. Bartholomaeo, quod nova haec Congregatio non eam haberet approbationem atque concursum qualem sibi fuerat imaginatus, verebaturque ne intra eam paucitatem maneret numerus Oblatarum. Considerabat etiam quod absque ullo temporalium facultatum fundamento datum esset fabrica huic spirituali initium, et aperta domus, in quam ad propulsandam paupertatem extremam nihil inferbatur, nisi quod de suo quotidie subministrabat Francisca. Quae cum defecisset, quae tandem ratione inchoatum opus ducere posset et porro promoveri, nequaquam cognovebat.

CAP. XIII
Joannes et
Bartholomaeus
vacillant

exiguo rerum
successu
exanimati,
F.

100 Joannes vero Mattiotti, spiritualium rerum non valde peritus, neque in regendis animalibus antehac versatus, videns aliquis ex Oblatis vacillare in proposito, alias gravissimis pulsari tentationibus, omnes quocumque in molesta et difficultate ad se recurrere, lassabatur oppido et despondebat animum, imparem se tam continue sollicitudini existimans. Haec igitur pusillanimitate occupati ambo, coeperunt etiam dubitare, a Deo essent quae videre et atque audire Francisca asseverabat, an diabolicis illusionibus adsentienda. Jamque se damnabant nimis felicitatis in us credendis executionique mandandis: sic ut nihil prorsus esset quam ut, subductis duobus hisce novi aedificii columnis, universa structura in terram corrueret: cum interim noner quidquam formidinis et dubitationis suae retereget Franciscae. Sed placuit Deo praevortere ruinam, et a trique de salubri remedio providere, decimo quinto post inchoatum Congregationem die, qui fuit nonus Aprilis: quando recepto Corpore Dominico Francisca in consuetam extasim rapta, sequentia ad eos verba habuit.

et S. Francisca
revelationibus
diffidentes

F

CAP. XIV

100 Dicit S. Paulus nomine Dei omnipotentis, ejusque dilectissimae Matris advocatae nostrae. Dicit Fr. Bartholomaeo, ut dubitationem a se repellat, nequo velit finem imponere rei divina ordinatione constitutae, neque nimium admiretur illius opera: Omnipotens enim est, et quod sibi placuerit facere, ille efficit. Non haeret in his quae vident et quae audit attontus, nec plus intelligere cupiat quam datum sibi divinitus fuerit, sed semper recogitat viam per quam Deo duco ambulat, per eamque pura intentione gradiatur. Stabilem se faciat in Dei conspectu, et fortis ac constans elliciat. Stet firmus fide cum perfecta humilitate, et loco suo contentus maneat. Duci se sicut rectaque ambulet, nec umquam in via defatigetur.

hunc S. Paulus
admonet de
regnumitate.

Diligenter

A Diligenter quidquid potuerit faciat, et faciat pura intentione. In rebus prosperis moderate letetur : in adversis quoque sit hilari animo. *Æquilibrium mentis habere studeat : et quidquid acciderit edificabitur in spiritu ac roborabitur.* Dicit S. Paulus ex parte altæ Reginæ : quod mens bene ordinata semper firma consistat et nihil ei noceat aut male cedat, nisi id quod de suo iudicio adiunxit. Damnosum est enim cum facere vult id quod sibi videtur : et præsentem omnino pestem affert, quando sub larva apparentis boni malum celatur.

et constantia
necessaria ;

101 Dicit quoque Beatus Apostolus quod cælestis Regina ipsos roget, ut quoniam multum iam laborarunt in colligendis et huc reducendis animabus illis, a se removeant suspiciones, quæ magnum ipsis damnum inferunt. Placet Reginæ opera huc usque impensa, et discretio qua res promotæ est laudabili cum caritate. Dicit ipsa quod sibi curam Oblatarum sumpserit, et successum longe optimum habiturum sint, quandiu in sanctis propositis simul omnes perseverabunt. Ideoque tu Frater Bartholomæe una cum Presbytero Joanne et Fratre Hippolyto animos eis et robur addide. Manete autem inter vos ipsos uniti, ut unus alteri presidio esse possit in iis, quæ vobis faciendæ præscribentur. Interponere se inter vos demon conabitur, et astu vario suspectos vobis vos invicem reddere : verum estote solliciti ut lumen veritatis vos non destituit : quia mundus vos impugnet frequenter, ut auferat a vobis perseverantiam, quæ sola coronatur, et virtutum omnium apex est. Præterea Apostolus vobis promittit futurum ut summus omnium moderator Deus in his, quæ fieri estis, vos protegat ; modo recta incedatis via, bonam sequentes intentionem. Dux vobis semper Virgo adorit, pergetque vobiscum : tantum sapienter ambulate, et bene compositi state in divinis secretis ; atque in filiali timore, qui tollit errores, perseverate. Confortamini in Cruce Domini nostri, in qua ipse obediens acquisivit Patri.

et Delipere
gratia esse
ostendi quæ
facta hæc
mus ;

B

ejusque et
filiæ auxilium
promittit.

102 Tertio post die, duodecimo Aprilis, ipso Resurrectionis Dominicæ festo, simili in raptu alienata a sensibus suis Francisca, ex ore S. Pauli licet ad Confessarium suum Joannem verba promittavit : Dico tibi, Sacerdos, ut vigorem concipis et in die ambules, non autem in nocte : luminosa enim dies est et in ea nemo labitur : qui vero per tenebras graditur cadere potest ex improviso. Qui lucem sequitur in veritate stabilitur, nec incidit in errorem. Frater medicam curam adhibuisti : cur non in divinum intueris speculum, et in Jesum Christum qui

CAP. XV

Mem Joannem
arguit supra
dixit,

C te potest illuminare ! Jubeo igitur sollicitum te esse, ne refrigescas in eo quod per te exorsus est Deus : et quoniam coepisti velle honorem ejus, esto vegetus in amore caritatis, neque te cujusquam diæta commoveant. Variæ vobis occurrent sententiæ eorum quibuscum versabimini : hic unum, iste aliud dicit : vos autem semper firmiter confidite, quod veritas vos juvabit ; modo mentem puram habeatis et Dei metuentem, ejusque semper voluntati subjectam, non autem scrupulis inquietam, quod ei displicet. Nihil in divinis secretis dubites, sed fidem habe animosam atque spem firmam cum humilitate et caritate. Noli in animum admittere suspiciones semper noxias, aut spinam superbiæ, spiritu præsumptionis inlatae : sed in obedientia solidare, si vis bene ambulare. In omnem occasionem intentus demon speculatur, qua te possit parte subvertere, quem jam in aliquibus infirmum cognovit, ideoque circum explorans aditum, quo zizania possit seminare in te. Ipse quidem creaturis utitur diversimode tanquam instrumentis : sed tu cautus attende ad cogitationes tibi immixtas, et omnem sensitivum amorem expurga : hoc unum curans ut Dei possis amplificare bo-

et ut illis
in futurum
monitis
instrui.

norem. Per orationem ad ipsum recurre, ut tibi det gratiam mentemque stabiliat.

103 Talibus alisque monitis cum redditus animus procuratoribus istis duobus esset et mens serenata, successit res memoratu dignissima. Quædam exigua ætatis puella, sed magnarum opum, allecta boni exempli efficacia quod a S. Francisca discipulis lato spargebatur, petiit in earum admitti numerum : qua istis in principis gravi pressæ egestate, et hanc ejus levandæ compendio-issimam esse viam rate, tanto cum rationum pondere rem proposuerunt sanctæ suæ fundatrici, ut Fratribus Bartholomæo et Hippolyto probantibus, in ejus consenserit admissionem. Cum ecce murmuraciones undique et turbæ oriri adversus pusillum Francisca gregera, quæ sexto Maii nocturnæ contemplationi vacans in cubiculo suo, Reginam caelorum vidit cum tribus suis advocatis, Sanctis videlicet Paulo, Benedicto et Magdalena ; ex quibus severo vultu ad ipsam conversus Apostolus : Anima, inquit, ad summum Dei nuntio ipsaque Virgine, quæ te in numerum suarum allegit, destinata mundo ; qui fieri potuit ut divinam voluntatem non melius intelligeres ? Vix ergo ut ea sigillatim per puncta expliciter tibi neque sufficit quantum tibi dictum est hactenus ? Numquid satis sepe admonita es, qua prudentia ac ratione res tuas debeas ordinare, qui igitur factum est, ut imprudens in hoc negotio peccans, teque per discipulos tuos siveris deviam a recta ratione abduci, earum fragilitati consentiendo ?

D
E C I T A L
U. MAGD.
ANGUILLARIE.
CAP. XVI
Illa puellam
procuratoribus
admissam

et S. Paulo
reprehendit
Francisca :

104 Hæc Apostoli verba S. Benedictus excipiens : O anima, inquit, a summo Deo, qui te vocavit, benedicta, et ab excelsa caelorum Regina edocta divinam voluntatem, scito quod specie boni apparentis delusa ipsam te excecari permisisti, et humane condescendens infirmitati, cui videbatur amplectenda hæc pecunie majoris occasio, pene eversum iveris quod bene fuerat inchoatum. Si nondum restituta libertati puella est, confestim dimittite eam, atque in futurum cavete, ne solo prætextu conservandæ virginitatis, ulla admittatis. Impugnabimini undique et ab unoquoque, donec dimissa donum puella fuerit et reddita suis. Equidem vos sublimis Regina nonno compello, planeque veto, ne ullam impoterum admittatis, quæ non sit bene nature ætatis. Non inclinet animos vestros amor aut metus : non mentem offuscet honor aut verecundia : sed vitam Dei gloriam ante oculos vestros semper tanquam speculum objectam habete. Non audiat inter vos, mentem ac tuum. Simul omnes quatuor concordēs estote in iis quæ decernenda atque agenda erunt : et veritas juvabit, ut id quod optimum est sequamini. Factum igitur continuo est quod Sancti imperarant, et simul puella consanguineis et tranquillitas Congregationi reddita est, aversaque incommoda quæ eidem impendebant.

E

S. Benedictus
jubeo illam
suis restitui.

nullas dem-
onstravit matu-
re ætatis ad-
noti.

F

CAPUT XII.

Apostolica Sedis auctoritate et opportunis privilegiis munitur Congregatio.

F Francisca autem ex prædictis aliisque eventis cognoscens, quot molis tartareus hostis conaretur novæ hujus familie progressus et incrementa impedire : considerans etiam quam multos scrupulos, anxietates et dubia idem quotidie immitteret in animos trium illorum, qui sibi dati divinitus fuerant velut consilarii arbitrique et procuratores ac promotores aedificii istius spiritualis : sciens denique crebros per Urbem rumores spargi hominum novæ hujus vivendi formæ obmurmurantium, et futuras persecutiones atque impedimenta rebus capitis obijcienda prævidens : ut simul et his omnibus obviam iret, et detra-

CAP. XVII
S. Francisca
Pontifici sup-
plicandum,

hentium

A vite, quæ præsideat ceteris, eamque quoties opus erit et legitima causa aderit, removendi, atque in ejus locum eligendi, vitæ similiter approbatæ; recipiendique et retinendi alias fœminas, quæ instituto vivendi ipsarum se aptare voluerint et conformare; vivendi quoque in commune ex dictis ipsarum bonis, sub statutis, ordinationibus et forma aliarum Oblatarum dicti Ordinis absque particulari proprietate eligendi item bonum aliquem et discretum Sacerdotem, Religiosum vel secularem, provecæ ætatis, in Confessarium: qui auditis diligenter earumdem moerum confessionibus quoties opportunum fuerit, absolutionem illis impendat: si tamen commissa peccata ejusmodi non fuerint, ut merito pro his ad Sedem Apostolicam recurri debeat) et salutarem injungat penitentiam, ipsisque et aliis mulieribus pro tempore in dicta dono commorantibus, alia ministræ Sacramenta. Salvis tamen semper et per omnia rationibus Ecclesie Parochialis, intra cujus fines continget dictam domum inveniri aut alterius cujuscunque ecclesie. Non obstantibus Constitutionibus Apostolicis, statutis et consuetudinibus monasterii et Ordinis predicti, quamvis juramento confirmatis, aut corroboratis Apostolica vel alia quacunque in contrarium firmitate: per quod tamen non intendimus statum dictarum mulierum approbare. Datum Romæ apud S. Petrum, anno ab Incarnatione Domini MCCCXXXIII, IV Nonas Julii, Pontificatus nostri anno III.

earum postulant annuatim,

atque præjudicio

CAP. XIX Archiepiscopus,

Oblatus Turrim-speculorum concelebrati,

dum aliam domum acquirant;

divide illorum noniam perpetuam confessionem,

CAP. XX sequitur de confessionibus ubi si Papa

pulum Eugenius Pontifex benigne sustulit, per Breve anno MCCCXLV Romæ ad S. Petrum, die Maii trigesimo, datum.

113 Pacta quoque conventa, quorum facta superius mentio est, approbata et confirmata fuerunt a Fr. Hieronymo de Neapoli, Olivetani Ordinis tunc temporis Abbate Generali: cui in officio succedens Fr. Baptista de Podio-bonzi decessoris sui Acta et totius Ordinis statum recognoscens, cum deprehendisset obligationem recipiendi alias, quæ sese ad Congregationem vellent adungere, ex vi pactorum istorum incumbere Priori ac monachis S. Mariæ-novæ, idque non satis cum Apostolica Bullæ tenore congruere, (cum ip-sis Oblatis, earumque pro tempore Præsidi, quæ tunc ipsa S. Francisca erat, quam religiosissimam Dominam nuncupat, integra relinquere facultas admittendi quas vellent) cavet ne licet negotio immiserent se Fratres, aut immiscere se dicerent. Cetera demum approbavit, per Instrumentum datum Florentiæ ex monasterio S. Miniatæ, anno MCCCXXXIX die nona Augusti. Neque ea cautione contentus fuit: sed anno demum consequenti vigesimo sexto Julii, novam pleniorumque omnium declarationem ad ipsas Oblatas expellivit, qua eas ab omni prorsus subjectione absolvit; cavens ne eorum rebus ulla ratione se ingerant monachi, visitationis, correctionis, confessionis aut alio quocunque pretextu: salvo dumtaxat, quod ab ipsis Oblatis earumque Superiore admittente, censeri debeant quam optimo jure monasterii predicti Oblate, et omnibus Ordinis privilegiis ac beneficiis gaudeant, acque acsi ad eorum admissionem ipsius Generalis Abbatis consensus nominatum requisitus intervenisset.

D EXACTI. M MAGD. ANSCUTI LABRE

CAP. XXI Oblatus. Generals. Acti- cal post con- vitiâ

Itæque ab omni subjectione delectat Oblatus.

CAP. XXII

113

a. Et Italia revisione Angularia cursum a nobis latine red- ditus quoniam Oblatus Turrim-speculorum a prius, antequam hæc imprimere, et per curios requisiti testum originalem exhibere, hæc tenent detulerunt: quod nominatum ex regularibus suspensioem movit, Bullam ipsi casu aliqua pervisse.

CAPUT XIII.

S. Francisca marito rediit Oblatis in Turrim-speculorum se junxit: fit earum Præses.

Remanerat, ut dictum est, in sui mariti domo Francisca, cum ipsius Filie ad Turrim-speculorum convenerint: non sine divine Providentiæ nutu: quippe quæ, si domo decessisset sua, eodem mox revocanda fuisset a marito, quillo post in gravem et diuturnum morbum prolapso, cui presentiam suam nec voluisset nec potuisset subtrahere. Volens igitur Deos implere famule sue desiderium, eique præ heræ facultatem aliquanto antequam moreretur tempore a sæculi curis recedendi, circa principium anni millesimi quadringentesimi trigesimi sexti Laurentium de Pontianis, maritum ejus ab hac mortalitæ vita absolvit. Mensem et diem, quo obiit, nullis litæranis monumentis consignatum, posterorum oblivio una cum defuncto sepelivit, non item memoriam virtutum ejus, quam vel ex his, quæ pro Romano Urbis libertate pertulit, hæcbit æstimare. Erat enim, ut inter cives primarius, sic in eorum immunitate tuenda princeps: eique tyrannidi, quam Romæ Ladislaus Neapolitanus Rex et qui post ejus excessum Regis vice Urbem tenuit Petrus Truce Comes exercebant, annose se palamque opposuit. Ergo et in congresso quodam ab adversariis perennis est graviter, ex eoque vulnere, licet interventibus sanctæ uxoris orationibus et medicorum industria vitam non amisit, amisit tamen valetudinem priorum, quam demum infirmam semper morbulamque habuit.

LII V CAP. I

Principio anni 1476 a. et Laurentius de Pontianis, 11

fundendus a fute in p. a. om.

ruinarum intolerantia, et

115 Huc accesserunt labores ab ex sua filiiq; et fratris captivitate, ex illius ejusdem fratris endo,

vel hinc magis doctæ æstinuare, humo sustulere D Matrem, introque in domum lætanter inducere.

EX ITAL. M. MIGN. ANGULARIÆ

A ex jactura rei familiaris et pecuariae, ex incarceratione Baptistæ filii : quibus omnibus exhausta sunt modeste illæ vires, quas mors propemodum tolerata reliquerat; et egregia data est Franciscæ materia explicanda caritatis suæ, quævis et ipsa jejuniis esset penitentis quæ emaciata. Quam vero Christiane Laurentius ex hac vita migravit ex reliquo vite contextu cognoscimus : neque enim ideo tantum discrimini se regiæque violentiæ objecit, quod Urbis Libertatem conservatam vellet; sed multo magis quod pulsam ex ea Christi Vicarium videre non su lineret. Heinde ad mortem vulneratus, conjectus in carcerem, ablegatus in exilium nunquam de muneris suis vindictam sumpsit, sed omnibus magnanima caritate dimisit, qui aliquid in re deliquerant : quod et fecit statim ab accepto vulnere, ad uxoris persuasionem Confessione expiatus. Preterea cum ipse eo in gradu et estimatione esset apud Romanum populum, dominumque et divitis et famularum turba copiosam haberet, sustinuit tamen quod uxor sua, forma et ætate florens, non ad eam se euleret modum, quo alio multo etiam inferioris conditionis matronæ : sed morata atque inculta quotidie per ecclesias, per hospitalia, per pauperum casas oberraret, imo ex ipsa domo sua fieret hospitale, cuiusvis generis ægris in eam inductis, quibus ministrabat ipsa non sine magno impendio domesticarum facultatum : quod demum vitam duceret, penitentis ægeram, sui ipsius despectu vilem, in caritatis operibus laboriosam, quidem hinc neque sumis profecit.

generositate in condensatione tujicitæ,

indulgentia erga uxorem et nra accull sensum,

CAP. II Post part ex quia Franciscæ,

domina filio et virum vacuam relinquens,

21 Mariæ,

humillime postulat inter Divites admittit,

118 Repelat tunc parvulum Oblatarum cœlum emectis cum titulo Præsidis præposita, et tamquam spiritalis omnium Mater, Agnes filia Pauli de Leiliis : quæ statim ut domi habuit, quam omnium esse cupit et cui familiæ totius regimen quodam jure nature competere iudicabat; convocavit in unum Sorores suas, et coram eis officium abdicans, auctor fuit Franciscam Superiori eligendi : quod omnium communiconsensu factum. Verum humilis Christi ancilla, quæ ministrare venerat, non ministrari, nulla ratione tunc induci potuit, ut illarum acquiesceret voluntati. quod tamen paulo post fecit, persuasa hanc esse Dei voluntatem. Qui sane hoc ipso intuitu valeri potest eodem die sublimioris gratiæ et dignitatis Angelum eidem socium addidi se : in regenda nova illa familia peculiari futuram auxilio, prout in libro visionum ejus nuni. 151 Visione LXVI prout in libro visionum ejus nuni. 151 Visione LXVI narratur. Vixerat porro sancta hæc familia tenui utroque dñensio, quoniam præter exiguum illud quod decem primæ illius fundatrices in commune detulerant, et quod ex dividendo manuum suarum labore vel corrogata mendicatio stipe nancisci poterant, nihil erat unde vite necessaria sibi compararent; hæc ipsa sæpe desideraturæ, nisi crebris largisque, quas sua ex domo submittibat, elemosynis Franciscæ providi set.

CAP. III Accusat esse carum Superior :

accipit Angelum superioris Ordinis :

CAP. IV prout in magna pauperial :

E

119 Verum postquam et ipsa, derelicta splendida famule abundantia, ad illarum se numerum aggregavit, facta est quoque earundem participes arumarum; eo deminceps graviorum, quod hæc benedictio vana erat præcisa. Accidit igitur quodam die, quo Franciscæ de Vernis et decem primis sociabus sua suo in ordine culine immixta, sicut hebdomatim facere solebant singule, accidit, inquam, ut cum eidem muneret cura sternende ad communem refectionem mensæ, vix modica duri panis fragmenta repereret, ægre personis tribus suffectura, etsi quidem tunc Sorores ibidem numerarentur. Hujus tam necessarie rei defectum contulit illa cum Sancta, et simul amba decreverunt domo confestim egredi, elemosine nomine quasitura per Urbem quod opus erat; et egrediendi facultatem postularunt ab Agnete, tunc adhuc omnium Superiore ac Matre. Hæc vero tantam animi promptitudinem simul admirata et reverta : Ne tu eas, inquit; ibo ego, aut mandabo, ut eat quæcumque altera : tu autem domi quiesce secura. Cui Franciscæ respondit : Si tibi non placet, ut ego vadam, neque aliam mitto : quia futurum spero ut provideat Omnipotens : acceptisque in manu panis illis frustulis, ea per mensam distribuit inspectantibus emectis, dictaque de mare benedictione accubuerunt mensæ omnes, comederuntque et satiate sunt : deinde gratias Deo egere de gombus, et collectis, quæ superaverant fragmentis, implevere canistrum quasi mediæ quartæ capacem : unde in sequentem etiam diem acceptum est, quantum Sororibus emectis satis fuit, quemadmodum juramento testatum invenitur articulo trigesimo processus tertii.

deficiente ad mensam panis,

se offert sua cum mendicandum :

F

ura, veru isâ, multiplicat quæ aderant fragmenta

120 Interim nullam captivæ videbantur quietem optima matris pietissimæ Filie, quæ habent eandem domo superiorem, quam fors habuerat vite spiritalis magistræ : instalant enim nunc seorsum singulas, nunc conjunctim omnes ut regendam ipsa familiam susceperet, quæ fuerat auctor institundæ; juncque in suas partes Confessarum traxerant, ut ipse quoque faciendum iudicaret, quod omnes tam ardentem cupiebant. Ipsa igitur omnes ejus nutus observare solita, obedientiam postposuit humilitatis studium, non potius ipsam sublimis extulit, et magis conspicuam emectis fecit, quando omnium voluntate præterquam

CAP. V Instauratur quæ aderant quæ aderant fragmenta

tandem a timiditate excursum

A præterquam sua prælata ceteris, ceteris omnibus se perpetuo æstimavit viliores; omnibus serviens, prospiciens omnibus, nullique non eujuscunque necessitati seu corporali seu spirituali succurrens, caritate materna, sedulitate plus quam famulari. Hortabatur Sorores insigni cum animi dimissione et puri demonstratione amoris, ut in divinis obsequiis constanter perseverarent: si vero verbulo otioso vel actione minus ad perfectæ virtutis normam exacta delinqueret aliqua, admonebat errantem cum tanta caritate, ut quæ arguebatur, aperiri sibi vitæ æternæ januam æstimaret: si tamen materna lenitas quandoque in pervicaciorum incidisset, tum vero assumebat animos leoninus, ne quod opportune severitatis defectu detrimentum caperet integritas disciplina Regularis.

et gerit magna cum raritate,

et sollicitudine.

121 Quot noctibus, cum somnum Sorores capebant, obibat sollicita quiescentium lectulos, non modo semel iterumque, sed ternis sæpe, quandoque et quaternis vicibus, singulis admonens orationis aliorumque actuum Deo acceptorum per intervalla offerendum. Solebat eadem jam Superior, mensæ ad quam Sorores accubitura erant, precando benedicere: quod cum facere vellet, contigit non raro ut ad quandam se fenestram converteret, per eamque prospiciens raperetur in Deum alienata a sensibus, totoque inflammata vultu quandam solaris fulgoris speciem præferret: tum vero subsidente in genua et manibus ante pectus junctis, ad duas tresve horas eo in statu persistebat. Hoc ne nimium mirarentur Sorores, confessæ ipsi ingenue est, quod per illam fenestram tunc sese conspiciam ipsi offerret Desiparum glorioso Evangelista Joanne: quos clarius manifestasque videret quam videbat corporeis oculis illas: quodque eo aspectu magis perfunderetur solatiis.

frequentibus raptibus in pectus,

B

et humilitatis studiosa.

122 Ut vero humilitatis evidentiori præiret exemplo, quovis vespere coram omnibus provolvebatur in genua, junctisque supplicum ritu palmas, petebat humiliter sibi ignosci quod die prudens imprudensve per defectum excessumve poterat commisisse: et quantum ferre poterat humana fragilitas nihil omittebat eorum, quæ videbantur perfectionis viam expeditiorera Sororibus posse efficere. Quoniam tamen honam temporis sui partem domesticis curis eripiebant frequentia exercitia orationum easque subsequentes extases, neque minor ejusdem temporis pars danda erat infirmis aut aliis, ad quæ undecumque accerebatur, operibus misericordie (prout ex primis processibus supra ejus vitam formatis liquet) verita ne quid ex eo capite res domestica pateretur, regimini sociam et quasi Vicariam Agnetem assumpsit, eam quæ ante adventum suum domui præfuerat cum potestate suprema, communi cum ipsa cubiculo utens, et magis communem in rebus administrandis ordinandisque consilio. Et hanc regendi rationem tenuit quanto superfluo, tempore, quod fuit quatuor ferme annorum.

Præfecturæ sociam Agnetem assumpsit.

C

CAP. VII Sororis, ob morte Confessario mortituræ.

123 Erat inter ceteras quæ in ea domo habitabant Catharina de Manottis, ex regione Pontis, ætate grandiori adjuncta collegio. Hæc intra non magnum ab adventu Sanctæ temporis spatium gravi corrupta infirmitate eo reducta est, ut amissa loquendi facultate, vitam quoque brevi videretur amissura: et aberat ab Urbe spiritualis Pater Joannes Mattiotti, qui agonizanti extrema ministraret Sacramenta. Ergo ad orationem conversa Mater ita Deum precari instituit: Omnipotens et misericors Deus, hæc mihi ne hoc eripias, obsecro, tempore, quo abest extra civitatem ecclesiæ Presbyter, Mirum dictum! mansit in eodem statu infirma per dies quinque vel sex, usque dum reversus Joannes extrema Eucharistiæ atque Unionis præsidia decumbenti contulit:

nam producit, dum ille redcat.

Martii. T. II.

quibus peractis pia Mater diutius cum morte luctantis filie miserata, librum poposcit, ex eoque, Sororibus, quæ præsentibus aderant devote respondentibus, Litanias prælegit: ac demum conversa ad moribundam: Filia mea Catharina, inquit, vade in pace, ac Deum pro me ora. Quæ mox, velut nutum obedientiæ ad moriendum præstolata, placide expirans, ad Dominum, ut pie credimus, emigravit.

D EX ITAL. M. MAGD. ANGUILLARIS.

CAPUT XIV.

Cælestes gratiæ, quæ magnam S. Franciscæ auctoritatem ad regimen peperere.

Consueverat exerceendi corpori et humilitatis ergo, nec non domesticæ necessitatis causa foras quandoque ad vineam ducere Sororum aliquas, ibique eos in colligendis sarmentorum fascibus, quos domum capiti impositos referrent, habere occupatas. Hoc ergo modo cum octo e suis, Transiberiam extra portam Portuensem egressa, ad vineam, cui vulgo ab imagine nomen est, eduxisset, ibique habuisset a primo mane usque in vesperam occupatas, nec quidquam attulisset, quo famem earum sitivæ levaret: earum una veniam postulavit aquam querendi ex proximo fonte, qui publica in via scaturiebat. Cui respondit Sancta modicum ut sustineret, quod longius a vinea fons ille abesset: eoque dicto per vineam ambulans et sarmenta colligens, recessit a veteris aliquantulum, subsequente vestigia euntis Perna, Petri Vincentii filia, quæ paulo ante ad Congregationem accesserat, matremque in genua positam audivit in hæc verba orantem: Domine Jesu Christe, quando me incuria factum est, ut hæc Sorores meæ hæc adductæ sint a me, ciloque et potu nunc destitute lingueant: obsecro te, ut hæc in necessitate constitutæ misericordia tua dignetur succurrere. Ad quæ Perna tacita ipsa secum: At melius foret nos domum redire. Sed cogitationes quæque arcanas cognoscentem illa non latuit: iterumque loquentem, sed sibi, audivit: Modice fidei, attolle oculos.

CAP. VIII Sorores in vineam liquatum ductas.

E

et sibi deflentibus,

125 Sustulit illa: viditque ex vite uvæ rubræ recentissimæ ingentes botros Januario niense (is enim tunc agebatur) pendere: et Matri appropians convocavit Sorores, quæ et ipsæ uvas prædictas conspiciat plurimum eas admirato sunt: propterea quod tota die proxime ad illam vitem occupata, nihil in ea fructuum viderant: nec vero tempus erat ut videre in vitibus uvas speraret aliquis. Ipsi autem in hunc modum mirantibus imperavit Francisca, ut colligeret unaquæque quantum sua ferebat necessitas, de cetero nemini verbum dicerent. Tum super terram expandit mappulam, quæ ad manum erat, ac supra eam Perna sortisque decerptos, pari quot ipsa erant numero; botros apposuerunt: Denique laudantes comederunt, atque omni famis sitisque depulsa molestia, miraculi evidentiam agnoverunt.

imprevisis in Januario uvis, relictis.

F

126 Non modico Francisca ad rectam filiarum gubernationem adminiculo fuit rerum cognitio arcanarum, temptationumque quibus a diabolo pulsabantur. Per hæc quid Perna, quindecim annorum puella fateri erubuisse cognovit; eamque leniter percussus Fateri, inquit, culpam tuam: quia malus demon tibi guttur strugit, ut suffocet. Augustinæ alteri ex filiabus noctu oranti demon in forma avis apparuerat, vel læsurus eam vel impediturus. Duravit aliquandiu conflictus iste, vidente eum, dum alibi in oratione vigilaret. Francisca: quæ postero mane nihil eunquam dicentem ultro interrogavit, num quid passa esset nocte ista. Ad hanc questionem stabat attonita Augustina, incerta responsi. Tum vero rem ordine narravit Francisca, fatentem rem ita se habuisse, dixit: Da gloriam Deo, cujus

CAP. IX Culpam occultam unius cognoscit.

alterius reulationem;

A imperio fuisti per bonum Angelum liberata. Quod non dubitavit illa piis quoque sanctæ Matris suæ precibus adscribere, cui datum fuerat rem, que secreto agelatur, cognoscere.

EX ITAL.
M. MADD.
ANGUIARIÆ

alios brachii
loco emotum
esse.

127 Alio quodam die ad aedes Baptiste filii profecta erat Francisca, dumque abest domo, audit Jacobilla, cum alia ex Sororibus colloquens, sonum pulantis ad ostium, et ait: Vnde ut videam quis fores pulset. Socia autem retinere ipsam volens tam infeliciter ejus apprehendit brachium, ut ejus os loco suo emotum ingenti cum cruciatio fuerit, nec potuerit vestis nisi dissata reduci. Cogitavit Deo revolvente Francisca quid deum se absente turbatum esset, equo revertens aliquanto interius perturbata contra Sororem predictam, attrixit brachium, manumque suam super humerum collocans, sua illud junctura restituit, ac subito sanam fecit: et Sororibus dixit, demotis eum testem fuisse, qui hæc ratione speraverat disensiones inter ipsas seminatuum se: quas proinde serio adhortata est ad studium pacis et caritatis recuperare. Plura hujus generis acciderunt ibi, ex quibus evidenter cunctis patuit nihil in domo, nihil ab ulla filiarum sanum agi, quod ipsa non cognosceret.

quam lachrymâ
sanat.

B **128** Quæ ut erant admirationi Sororibus, sic intime compassionis affectum eidem commovebant conflictus cum malignis demonibus frequentissimum, quorum aliqui ab ejus Confessario Joanne Mattiotti referuntur: et de quibus eadem illius illam sub juris-jurandi religione non paucæ in processibus deposuero. Testata est in primis Agnes, quod vixit quondam gonflessa ad sui lectuli spondium Francisca, prostrata in terram fuerit, magnæque cum violentia strepituque raptata per terram usque ad ostium eubendi: cui volens ipsa auxiliari cum trepido accurrisset, nomen ipsum vidit iterum in oratione positum: quæ et sibi dixit: Ah! ora: quia nihil est. Simili modo Sororibus aliis solitam fuisse respondere constat, et multa cum animi sermone dierum. Alite, alite. Audiebant etiam invocantem Jesu nomen quibusque, quandoque etiam agentem gratias ob victoriam sibi de inimicis concessam. Fuit cum super lectulum suum infirmæ, eorum Agnetæ predictæ adusque, demon strati experimenta abstulit, rubicenti fenestram identidem claudens reseransque et illu quidem fenestram ne stragularum motum viderent, moventem voro conspicerent nequibant. stragula cum dicit fenestra requisissent, tandem sub ipsam lectum simul convoluta repererunt. Sancta vero aliud nihil dixit quam divinam fuisse voluntatem.

CAP. XI
Graves a
demonibus
torrationes

con-tingit
anctus

C **129** Testatur Perna vixisse se Matrem a malignis spiritibus satis alto subditum in aerem, isdemque dimittentibus non sicut strepitu in pavimentum camere prolapsam Deo hanc gratia quo referre. Augustina asseruit quod in usum beate Matris, qua vinum bibebat nunquam, solita fuerit diligenter eluere vasculum ejus, illudque recenti et clara aqua implere quotidie, ac probe coopertum occludere, ne quid scilicet illudheretur: quod tamen cum somno vellet Sancta ex eo hilitura, muscis semper reperiebat pluvium, ipsique athletico, quod tantu sua diligentia non posset aquam Matri mundam servare. Ne turbetur, inquit illa, quia demon hoc agit, ut ne aquam bibam a fonte puram. Videbat autem ipsos demones Francisca, pressaque est sæpius electuram se, si opto daretur, formæ potius ardorem subire quam horreudas, sub quibus apparebant, formæ conspiceret. Vannotia certe meminit se audivisse, quod demoni diceret: O quam factus es! Contessarum autem sanum nonerat, ut si quando contingeret aliquas ex penitentibus ejus quid simile pati, doceret eas firmas constantesque perseverare in conflictu: nam si fugerent pro timore, futuras

idem aqua
ipsi peratam
manu
supient,

horribilit
forma apparere
re soliti,

semper plenas formidine, nec tamen extra periculum dormitum etiam ac graviorum verberum.

130 Nec minus ex insignibus Dei favoribus datur Filiabus eximiam Matris sanctitatem cognoscere: anno mccccxxxviii in Vigilia SS. Apostolorum Petri et Pauli egressa Francisca ad visitandam S. Pauli ecclesiam, comites, ut solebat, ex isdem aliquas habuit, Agnetem, Jacobellam, Vannotiam atque Pernam: hanc enim omnibus juniorem magisque ejusmodi recreationis indignam secum semper amabat ducere: cumque devotioni suæ fecissent satis ac domum regrederentur, intravit Sancta in vineam Pauline modis proximam, et ad quemdam aque rivulum accedens: Adhuc per Dei gratiam, inquit, currit hic rivulus. Subito autem in extasim raptâ per horas plures ibidem substitit gonflessa, tamque vicina aque, ut illa augmentum capiens totamque viciniam aque, et nihil dubitarent Sorores, quin humentibus penitus vestibus inde egrederetur. Egressa est autem indumentis tam stercis, quasi nunquam ea contigisset aqua: quod ipso explorantes tactu que aderant, supra modum mirati sunt.

ad rivulum
grans,

circumventur
ab aqua,

nec madescit,

131 Eodem anno eademque in vinea mense Septembris, eisdem manuali operi vacantibus Agnetæ, Jacobella, Augustina, Perna predicta aliisque nonnullis, ipsa in partem recessit aliam: promptissime thesauri conspicillis atque Horario libro, consuetum Virgini pensum cepit obambulando persolvere. Interim salutes inter socias, neque plane edugimur ex improviso deprehensa. Et autem sub tectum venientes non parum compluribus, respexerunt matrem recitantibus Hæris porro insistentem, exclamavit Perna admonitque ut festinaret se subducere pluvia. Audivit ipsa invocari se, quesivitque quid esset; cur clamarent. Quia pluit, inquit promptior Perna. At illa: Pluviam, reponit, ego nullam video: ingressa est tamen ubi cetera erant, ad eamque mox Jacobella: Non madet, inquit, Mater? Cur madem? Illa: nun pluvia decidit? Magna, reponunt, similitudo et liberum ejus et vestes inspicunt, in quas nec unquam quidem aque guttulum decidisse admirationis plene obstupuerunt.

Offensum sub
dio recantans,

non tangitur
a pluvia.

132 Par auctoritatis gradus S. Francisca recessit a propheticæ spiritus quo fuit divinitus decorata. Quædam Catharina de Percusi, Ordinis S. Francisci Tertiaria, similitudini sui instituti Sororum pie honesteque viventium monasterium Romæ habens, a Domina Ribozza de Fabrica requisita fuit, ut filium suum, Francisca nomine, in suum admitteret contubernium. Respondit illa, velle prius ea de re cum Sancta deliberare: quæsi dixit: Auctor tibi sum ut eam non recipias: recipietur illi quidem ab aliis, earumque habitu induetur: verum antequam elaboratus unius productionis dimittet habitum, quem assumptum est. Anno mccccxxxviii enim mortua esset ex pestilentia infantula, filia Andrea de Tezzulis, et mater Perna eodem morbo contacta decumberet, visitans eam Francisca dixit: Esto hilaris, quia filia vestra in loco salubris est: tu vero quomodo habes? Utique, inquit, sat male, quia sub brachio pestem habeo, et febris aestuo, Eia, reponit Francisca, confortare et animos sume, fidemque in Jesum Christum excita: cum Dei gratia liberaberis. Eoque dicto locum contagii manu attingit, moxque omnis illa mali lues evanuit una cum peste, ipsaque admirando familia omni, sana surrexit.

CAP. XVI
Quandam in
proposito non
persturam
predicit:

F

illam a peste
abstracta sanat:

133 Anno mccccxxxix ad mortem aegrotabat Laurentius quidam ex antiqua et nobili Alteriorum familia, utatis anno quadragesimo secundo: quem a medicis depositum videns Paulina uxor, ad orationes S. Francisca recurrit, dicens multis se implicandam difficultatibus, si silo eriperetur maritus in istis

eisdem non
si oriturum
maritum
promittens

A istis rei domesticæ angustiis, et aliis incommodis incumbens. Hunc ubi domi suæ Francisca vidit, dixit ejus uxori: Equidem tui me miseret: verum missam fucito seculi vanitatem atque adjungere Deo, et gratiam obtinebis a Domino, ut ne hæc vice moriatur vir tuus, sed sepulturæ meæ præsens intersit. Convaluit, interfuit, et funeri operam suam contulit. Paulatim vero corde compuncta constituit apud se, moriente marito, discipula S. Francisca se jungere: quamdiu vero is sibi superstes relinqueretur, vanum, cui assueverat, corporis ornatum non adhibere, neque sponsalitiis vel nuptialibus aut aliis quibuscumque festis interesse: nec minus quam animo proposuit, divina adjuvante gratia, executæ est.

B 134 Soror quædam Catharina S. Francisca Tertiaria (eademque supra, an alia non explicant manuscripti processus, mulier certe bona honestæque vite) gravissimam persecutionem patiebatur a persona et re et nomine Superiore, quam ne nominare quidem tuto poterat. In hunc modum afflicta metuensque ut posset locum suum gradamque in Dei servitio obtinere, consilii causa ad Franciscam accessit, eique statum exposuit rerum suarum. Cui Sancta: Ne dubites, inquit, neque de loco tuo deserendo cogites: sed patientiam habe fiduciamque in Deo: quia qui tibi molesti sunt, molestias ipsi brevi patienter ab aliis: itaque tibi victoria stabit. Neque multi fluxere dies, quin omnia, ut prædixerat, evenirent.

135 Anno mccccxi. adolescens nobilis, Hieronymus nomine, filius Lelii Magdaleni mulæ insidens, ferebatur per eam plateam, quæ proxima est templo S. Stephani in regione Pigna: ubi mula ad murum propius quam ipse sessor volebat accedens, penitus eum attrivit, in terramque dejecit, et altero pede intra stapedem hærente per saxa raptavit: ad quæ illius caput sic concussum est, ut amissa subito loquendi facultate expiravit. Erat in cubili suo ad Turrim-speculorum Beata, indeque progressa ubi adstant Sorores alie, exclamavit: O Rex altissime, da patientiam et animi robur miseræ illi matri. Nesciebant, quid ea verba significarent, tum quidem audientes: verum ut fama rem divulgante cognovere casum, et illius infortunii tempus contulere cum eo, quod dicentem ista hora matrem audiverant: non dubitarunt, quin eidem Deus revelasset quid circa juvenem foris ageretur.

CAPUT XV.

Donum prophetiæ et variarum curationum S. Francisca concessum.

Quadam die in S. Ceciliae aede Missæ sacrificium auditura Beata, Sacerdotem vidit e sacristia procedentem, sed turpi lepra coopertum: quo in statu videre eum visa est usque ad verba consecrationis inter quæ propter præsentiam Domini Corporis lepra illa tantisper disparuit, rediit autem post illius assumptionem. Ergo abiit ad Confessarium suum Fr. Antonium de Monte-Sabello, eique quæ videbat enarravit. Hic vero sub obedientiæ præcepto injunxit, ut Sacerdotem illum conveniens, rei totius admoneret: eum enim in damnabili peccati mortali statu tremenda mysteria peregrisse, apparebat Sanctæ revelatum ista ratione fuisse.

137 Dominus Francisca dello Schiavo, Romanus civis atque Sacerdos, vitæ tam exemplaris, ut publica fama Virgo ab omnibus crederetur, sicut est in processibus, diu noctuque graviter anxietur, a quibusdam sibi notis personis tribulationes aliquas patiens, ex quibus et scandala et corporum animorumque pericula non levia metuebat: eoque animi processit dolor, ut integra nocte vix ullum oculis

somnum caperet. Mane sequenti surgens Francisca, sociamque sumens cognatam Vannotiam, ipsius Francisca amitam materteramve, ad eum adiit, ac subito recognovit animo ipsum perturbato esse, causamque divinitus omnem edocta, exprobrare ei coepit pusillos animos. Dissimulare adhuc Francisca, nec quidquam suarum curarum revelare. At Sancta, quidquid de iis Deo revelante ignorat aperte edisserens, tandem subjungens, Ne cures, inquit, aut præsentium molestiarum frangaris tardio: supra eos enim qui affligunt divina brevi apparebit alio. Fuit hoc satis componendo aliquantulum Francisca animo: ut autem illius prædictioni etiam fieret satis, intra breve tempus mortui sunt quotquot piæ illum Sacerdotem persequabantur.

138 Narrabat Fr. Antonellus spiritualis Pater et Confessarius Sanctæ, duas sibi res ab eadem fuisse prædictas: una fuit, quod solitus in S. Angeli ad Forum piscarium Missam dicere, indeque ad sacellorum unum se conferre, excipiendis confessionibus vacaturus: præmonitus fuerit a Beata, sibi ut attenderet: injuriam enim ei parari a demone, neque addidit qualem. Sed brevi res patuit: in ipsam enim capellam, in qua Confessiones audiebat, jacta per fenestram est grandis petra: ipsum tamen nequam attigit. Cum autem nemo alius illius petrae jactum observasset, per certo creditur, emissam illam fuisse a demone, in necem ipsius intento, nisi fuisset divinitus impeditus. Prædixit eidem B. Francisca (et hoc alterum est eorum, quorum meminerat) noctu ipsum evocandum esse ad aliquam Confessionem audiendam: futurum autem, si egrederetur domo, ut in platea incurreret periculum vitæ amittende. Et vocatus ille quidem est, ut fuerat præsignatum: sed sequi noluit, ideoque non patuit, quid mali evasisset: Dominae tamen, Zantina Sabelli et Vannotia Itelli, quibus rem eam Fr. Antonellus narravit, legitimo testatæ sunt, scivisse se, quod si vocantem fuisset secutus, fuerit de vita periclitaturus: quinam autem hoc ei malum paraverint, omnino noluerunt revelare.

139 Agebat ad S. Mariæ-novæ Priorem Bernardus, a Vercellis cognominatus. Adventu eo ex Francisca novitius, Fr. Petrus de Mont-pellier dictus, in utroque Jure civili et canonico Baccalaureus, expletoque probationis suæ tempore volebat facere Professionem. Propositus igitur in capitulo est: et Prior quidem favebat ejus admissioni: ceteri autem Fratres eidem se unanimi opponebant sententia, multos illius defectus recensentes, ob quos admittendus omnino non esset. Re in hunc modum controversa, incertus Prior quid consilii caperet, Fr. Hippolytum advocat, eique mandat ut prædictum Petrum socium secum duceret ad S. Franciscam, simulque ex ea secreto inquireret, admittendus an profutura vota, an rejiciendus videretur. Ixit ille, et eunus considerare novitio jussu, Prioris mandata Francisca voce submissa exposuit. Ipsa vero ut ea audivit, fixis oculis adolescentem intuita eo spatio temporis quo posset Angelica salutatio recitari, dixit Hippolyto: Die Patri Priori quod hujus novitii conversatio idonea non sit conventus istius Fratrum ac Religiosis. Deinde cepit sigillatim enumerare defectus quos in eo Fratres observarant, et ejus admissioni putabant esse debere impedimento. Ad conventum autem reversus cum eo responso Hippolytus, Priorem ejusque subditos omnes admiratione complevit, quod illa quæ nunquam novitum viderat, tam distincte illius vitæ explicuisset: ac mox extra Ordinem dimissus est reus, tam sublimis professionis indignus beneficio.

140 Profectus erat Joannes Mattiotti Confessarius Beate propter quædam Congregationis, quam

velut

nam a
vanitate
abducit.

gravis perse-
cutionis finem
alteri præsumit:

obens videt
infelicem
aliquis casum
et mortem.

C

Sacrificium
in mortali
lepra a operum
videt.

Per sacerdotem
afflictionem
cognoscit

D
EX ITAL
M. MAGD.
ANGUILLARIE.

etunque spa-
citate liberatio-
nis solatur

Confessarium
præmonet
de periculo
a demone,

E

et alio ab
hominibus
non parato.

Novitii
cupidum ad
religionem
invehit

F

dimis-
sionem
suadet,

omni ejus
vita de larat.

EX ITALI
M MAGO
ANGILLIARIE.

Quæ Bononæ
ageret et pate-
retur t confes-
sarius suus
Bonon videt :

moribunda
Affum arguli
oculorum
delictorum.

Prædict
recuperanda
sonclata
oridæ puellæ :

parvulo non
valenti lac
sugere.

detulit gibbos-

bene precandi
succurrit
septica abor-
tienti :
non r ignora
ditus repen-
diat, dx

A velut Pater spiritibus rogebat , a negotia ad Euge-
dium Papam Bononiæ residentem ; ibique in gravem
inciderat morbum. Nemo ea de re litteras , nemo
nuntium miserat : dixit tamen discipulis ac Sorori-
bus suis egrotare Joannem, nec minus animo negro
esse quam corpore, quem anxietates quædam imper-
tante exercerent : proinde preces suas pro eo fun-
derent. Rediit ille valitudine recuperata, animo se-
renato ; atque ad Turrim speculorum accedens , rei
a se peste rationem redditurus Beate, prius quam
verbum proferret ullum : Nihil opus est, inquit
Franciscæ prior , ut mihi quid Bononiæ egeris refe-
ras, ipsa tibi rem omnem narrabo, prout eam mihi
dignatus est Dominus revelare : et ordine cepit ex-
ponere singula , tanquam si præsens omnibus ad-
fuisset : testante postmodum ipso Joanne , non
potuisse se, si deserbere voluisset acta, ordinatius
ea exactiusque referre.

141 Denique cum ex morbo Franciscæ decimbes-
set, eo quæ subsequata mors est die, venit ad eam
Baptista filius, quem ipsa flix intuita dixit. Etiam
cum pecunariis tibi res est ? nec sufficit quod hæc
nactus factum est? Paulo vera post subjunxit. Tu di-
bolens operationibus uteris, et omnipotenti Deo glo-
riam subtrahis. Non capedant astantes quid ea
verba significarent, et febrilis ardore se crede-
bant deliria, verum ipsa sibi concessit. Baptista in-
tellexit, et fasces circ instantibus et t, quod ad
quendam sua visisset præter verberibus mulet torus
custodes prendum, qui damnati sibi in ilis infere-
bant : de quoque se reprehendi a matre. Item quod
eam in tam præsentis discrimine morandi constitu-
tam sciens, ad maleficos recurrent, ut eorum car-
minibus vitam infirmæ longiores compararet, quod
atque diuina revelatione non poterat cogno-
vi se, quippe qui rem omnibus secretam habuerat.

142 Quatuor minorum puella, filia Gregorii (qui
Pauli Lel t) et Domine Gentile: eae ex regione Campi-
teliti, a ringulo ad pedes ardu, nequibat. e nullo pacto
movere, dixit igitur eam ad S. Franciscam mater.
Illa vero miselle compatiens, Felicem te, inquit,
matrem, Gentilem, que nimio persuasionibus ne-
ququam credula, illum tuam nolui t istam in-
cumbitricum mimbis committere : ego tibi denun-
tio, quod eam intra triduum sanam videris : quod
et repa factum est. Natus Jacobo Pharellis est filius,
cui nomen Thomæ parentes parere. Verum totas
decem diebus nec sugere lac potuit, nec tonella ni-
mum corpusculo medicinam ullam facere medici.
Rem Franciscæ intellexit, sumptisque comitibus

C Agnæ et Catharina, parentes mixti ens, mensela-
bili dolore reperit prægravatos : quos illa in Deum
spemque iussit, futurum a-sorens ut ex ea infirmi-
tate non moreretur illius : hæc vero mox sugere manu-
m cepit perfecto sumis. Ast intra menses ab ipot
gibbosus apparuit, quem sollicita mater ad Fran-
ciscam detulit. Ipsa autem infentem complexa bra-
chiis, mollem stoppæ humens infirmis impesunt.
Sic eum retulit domum mater, ibique eam gibbo li-
berum invenit, et multos deinde annis superstitem
habuit.

143 Agnes, Laurentii Mazzabufali conjux, ex ac-
culta infirmitate septem utrimque sexus pedes moe-
tias ediderat in hunc diuina instinctu monita eam
Franciscæ contexit amicitiam, et vivas deinde viden-
tesque peperit. Puellam quamdam Stephanam nom-
mine, statim a nuptiis in morbum ipsam rigeiebat
: passua, aut emergentem dicens aut intoxicatam
nec ulla remedium poterant medici exegitare. Vi-
sit eam ex caritate Franciscæ, atque immobilis
in lecto reperiens, dixit : Confide in Deo, filia, qua
potius est hæc infirmitate te liberare. Postea iterum
reversa ad eandem, eadem verba repetit : et subito

reddita est puella plena atque integra sanitas. Cui-
dam juveni Afinati mortui erant fratres duo, alter
medicus, Paulus nomine ; Jurisperitus alter, nomine
Franciscus : et ipse aggravatus febrî similem cum
fratribus sortem expectabat, idemque meluebant
consanguinei et affines. Rogata Franciscæ est ut
eam visitare vellet : nec gravato præstitit quod ro-
gatur. Infirmus autem divino admonitu eam orare
cepit, ut pro spiritali filio assumi ab ea mereretur.
Quod ubi illa annuit, etiam manu apprehen-
dit : sed præcipua medicamenta adhibeas : sed spera in Deo,
certus quia ex hac infirmitate non morieris : et fi-
des verba secuta est.

144 Nolens ejuisdem matrone famulus, equo in-
siciens, juveni impetu eum stimulavit in cursum,
ferrebatque tam videnter, ut in civem quemdam
Paululum incurrens, qui filium manu apprehen-
sum ducebat, hinc patrem inde infantem prostrave-
rit in terram : periculosior tamen pueruli casus
fuit, cui inversi in capite oculi et vehemens vomitus
nil nisi mortem vicinam nuntiare videbantur : in
eoque statim horum permissis integrum, et cereo he-
nedicto signatus identidem, adhuc utrumque respi-
rabat. Sensit tam æterbum casum, equi ac famuli
domina, Franciscæ nomine, atque ad cognominem
sibi familiarumque recurrens Sanctam, rogavit a
Deo impetrare vellet, ne puer iste moreretur. Quæ-
sivit illa vivum an mortuum puerum reliquisset?
Vivum inquit. Ergo, subridens respondit Beate :
Vade in pace : quæ plenam gratiam tibi Dominus
dabit. Reversa autem invenit parvulum ubera matris
sue placide sugentem absque ulla mali casusve ves-
tigio.

145 Franciscæ quædam in regione Pontis, mater
Jacobille, unius ex spiritalibus S. Franciscæ filia-
bus, ex pectoris agru decumbebat in lecto, quando
Dei famula ad ipsam accessit visitandi causa, in qua
que ad pectus infirmæ adnota locum tetigit infirmi-
tatis, dicens. Qui vero modo te habes? At
ægra, quæ Sanctam minime cognoscebat, ex assis-
tente sibi illa Jacobilla quæsiivit, quæ ea mulier
esset. Som, inquit Beata ipsa, pauperula illa quæ
trans-Tiberim habito, fida vero matri ait : Hæc est
Mater mea spiritalis, Domina Franciscæ de Pon-
tis. Tam infirma : Gratias Deo sint, quia ex quo
illæ me tetigit omni malo me Tiberam sentio : et
subito perantit apparuit. Dimiserat ad negotium
aliquod Ritam Covelli sancta Mater, a quo domum
redentem circa ecclesiam SS. Apostolorum ingens
invasit eams, et tibi eam tam grandem infixit mor-
sum, ut aliquid unciarum tasta deberet adhiberi.
Sancta vero etiam ei non alibi curam, quam quod
acceptum eam bulliæ fecerit, bulliensque infu-
dit rit plaga : ad eujus rei aspectum exhorrescenti-
bus, que aderant, emetis, Rita dixit : Sciatis
eam istud sic bulliæ aquam mihi rosarum vidi-
di : et ita sanata est.

146 Angelella, uxor Petri Crescimoni ex Ro-
gione trans-Tiberina, gravissimum in brachio ac ma-
nu dextra dolorem patiebatur, nec uti eodem ulla
poterat ratione, vel quidquam manu continere quin
exederet. Præcipui autem Romano Urbis medici
super eo consulti inlo, arthritem osse præmitta-
runt humans remediis incurabilem. Eo in statu po-
sita Angelella vidit S. Franciscam, quæ die Vene-
ris sancto rediens a S. Petribasifica, præ lassitudine
substitit ad postum ecclesie S. Jacobi in Septimia-
no, ad eamque accurrens summa cum devotione fle-
xit genua, eamque manu contingens rogavit pro se
ut Deum precaretur. Nihil poterat humillimæ Christi
anille accipere gravius quam ejusmodi signa reve-
rentie sibi delata videre : ergo surgens eam conti-
nuo reliquit, quæ tamen liberatam dolore se reperit,
neque

præmalurum
notem
exemplo
fratrum ma-
renti :

puero ob equo
prostrato et
pene exanimi.

E

Tactu punci-
tant unal,

adormam
titum oleo
bulliæ

F

arthritim
quoque, a
stupore
recedens.

A neque ex brachio aut manu deinde ullatenus laboravit.

a Anno 1437 ut dictum num 112. Addit Anguillario, etiam visse ut Pontifici indicaret remedium, quod D. Hugo ad Incumbentes Italie calamitates collendas suggererat. Verum ea apparitio spectat ad annum 1434, quando non Bonnicus, sed Pissus Pontifex residebat; ut diximus in Notis ad Visumum 62.

CAPUT XVI.

Alia Miracula a S. Francisca adhuc vivente facta.

Catharina Guidolini quartum mensem gravida, gravio- rem viribus laborem assumpsit, frumentum quoddam ex eo in quo repositum fuerat loco exportans; unde subito sentire cepit dolores partus cum abortiendi periculo, in quo ad B. Franciscae intercessionem recurrit. Increpuit illa acriter temerariam; aliud autem dixit ei facere verecundata est, propter Patris sui spiritualis presentiam; qui dixit Catharina: Eia abi, quiesce; et confide quia Dominus providebit. Igitur, decubuit, obdormivit; sensitque se invisibili manu stringi, ac velut fasciis utrimque circumligari; experrecta vero, et suave Je-u nomen invocans, sensit restitutum sibi uterum ab illa connotatione, et legitimo tempore filiam peperit, cui Cecilia nomen fuit, et triennium duobus supergressa mensibus singularis supra aetatem devotio: ita ut infirmata, porrecta a medicis pharmaca sumere detrectaret, dicens: Vos vivere me vultis; ego mori desidero, atque ad Jesum Christum abire: itaque innocentem animam suo reddidit Creatori.

Abortiendi periculum rogata occidit:

nata proles post biennium sancte moritur.

B

In Tiberim delatus,

148 Eiusdem Catharinae filius, Paulus nomine, cum quadam vice intumisset Tiberis, intendebat colligendis lignis, quae secum devolvebat impetus fluminis; et in magnam quandam trabem injiciens funem, quo utebatur, non modo eam sistere atque adducere non potuit, sed ipse ad eam abductus in flumen protractus est, ab roque delatus a loco, cui Scallae nomen, usque ad Pontem-rupium, indeque sub aqua revolutus ad praedictum locum. Casum filii mater intelligens accurrit, hisque quibus obviavit dixit: Miserrimi mei, atque ite ad Dei famulam devotissimam Francisca, aique me commendate, ut Deum deprecetur, ne pereat haec anima. Movit aliquas miserabilis lamentatio: emites et volentes confestim, invenerunt Catharinam eo descendis ubi, ubi filius erat sub quadam lignorum congerie, integram sesqui horum in flumine demersus: ibique distabat ut mortuus, neque loqui neque movere se poterat. Dixerunt igitur quae ad Francisca imiverat: Bono animo esse te jubet illa Deo acceptissima anima, et considerere quod hae vice mortuus non sit filius tuus. Revixit adhuc verba matris monestissime spiritus, et plurimum distantiis sub adio adjuncta, filium ex eo loco eduxit, atque ad ignem detulit: medici autem advocati ut ei remedio aliquo succurrerent, negarunt se manum admoturos ei, qui manifeste miraculo per Dei potentiam servatus in vivis, auxilio non indigeret humano, ut porro vivere ac valere posset.

et S. Francisca commendatus,

post sequi horam vixit reducitur.

C

Oratur ab eadem tu-mor liber,

149 Aggregata quoque est eadem Catharina spiritalibus S. Franciscae filiihus, in eoque collegio vivens plures a Sancta obtinuit gratias: quarum non minima fuit, quod graves ex inflata mirum in modum tibia dolores patiens, et geni carbonis instar nigrescere videns, medicos quidem et medicinas corpori suo noluit adhibere, sed ad expertam Franciscae virtutem recurrere familiariter, et tibiam suam monstravit: quae dixit: Ne metuas, Filia: descendet enim hoc omne malum, et per majoris digiti ungulam exhalabit: itaque factum est, et ipsa sanata. Alia vice vultus eidem fude intumuerat, integrum-

et facit.

que mensem haec ei durabat, non sine magno cruciatu, deformitas. Quotquot videbant eam suadebant a medicorum arte remedium poscere: sed illa, ut erat Beatae Matri devotissima, satis habuit illius suffragio conspectui, quae subridens, leniter eam attigit in facie, dicens: Nilul mali erit: subitoque cessavit dolor, et ipsa convalevit.

EX ITAL. M. MAGO ANGUILLARIO.

culteri pie vivere cupienti

150 Laurentia, filia Dominici sartoris in regione Pignae, a pueritia cupiens servire Deo in statu virginali, prohibita a matre ac fratribus fuit; eorumque minis territa in conjugium, quamvis invita, consentit. Tertio post anno maritus moritur, et ipsa relicta vidua videbat exinde totam se vitam spirituali dare, unicoque vacare audiendo Dei verbo, Stationibus obsequiis, ecclesiis visendis: sed impedimento erant iudem qui prius ad matrimonium renitentem coegerant, et quotidianas ei creabant molestias: tantumque aberat ut eam arbitrio suo conciones sinerent frequentare ac templa, ut ne ad obeundam quidem Confessionem liberam ipsi relinquere facultatem: mater autem tigride ferocior etiam venenum minabatur filiae. Quid ageret hisce malis oppressa mulier? Franciscaem adit: domesticam ei persecutionem, quam patiebatur, exponit: rotem diem ab ejus orationibus petit. Cui illa caritatis plenissima: Confide inquit, et statue, filia, Deo servare ex toto corde, et ipso de remedio providebit opportuno. Ita consolata domum redit Laurentia fratresque et matrem reperit sic immutatos, ut quos leones antea expertu fuerat, nunc agnos crederet: et ab eisdem summi deinceps cum benevolentia et mansuetudine habitata sit: sic ut ipsa etiam mater, filiae ad Beatae domum ire cupienti comes veniret: et quieta deinceps domi omnia atque tranquilla fuerint, per merita S. Franciscae.

domesticam in-secutionis forem

E

promittit Francisca.

151 Augustina Angeli de Viterbio ex regione Pontina, S. Franciscae spiritualis Filia, inflatum fudo guttur ferebat nullo alio cum incommodo suo. Mater autem ejus carnalis Perna, non sustinens eam in filia deformitatem videre, continuo eidem molesta instabat, ut vel a medica vel a magica arte curacionem admitteret. Utrumque recusavit illa, satis habens spirituali Matri suae rem totam exponere; quae requisivit, tantum desiderio teneretur ipsa malum istud effugiendi, quanto mater illud sublatum volebat. Negavit Augustina: Ergo vade, inquit Francisca, et animi deinceps esto tranquillo. Duravit per annos duos rumor ille: post quos molestus patienti esse cepit, cumque in cibi sumptione nunquam impedire. Adit ergo mater suam spiritualiam, quae guttur ejus manu tetigit, ammenoque solo tactu tumorem abstulit. Et id quidem priusquam in suam familiam Franciscae spirituales filiae convenirent. Postquam vero instituta Congregatio est, eadem Augustina tam vehementer cepit divinum iudicium, quod severissimum sibi debere existimabat, pavore ac formidare, ut ex apprehensionis vehementia in febrem incideret, anno quinto quo coeperat molestis illis cogitationibus pulsari. Rem intellexit Francisca, atque ex viri sui dono ad eam visitandam veniens, imperavit ei ne timeret amplius: quod illa obedientiam studio dum conatur, subito et timore et febre solutam se gavisam sensit.

inflatum guttur fereb deformem ubi tolerari,

et vultum postea molestem curari,

et animi ungorem tolli.

152 Matrona quaedam, Catharina Laurentii Puzolanti nomine, ex regione S. Eustachii, emota montis correpta vitio, mortem sibi aut praecipitium aut ferro aut alio quocumque modo intulisset furiosa, nisi consanguineorum cura providisset, compedibus eam manibusque coercendo. Ita exegerat menssem unum, quando Laurentius illius nepos ad Sanctam ivit, et orationibus ejus suam amitam commendavit: quae solita caritate ipsi dixit: Vade in pacem: quia per Dei gratiam brevi ei melius erit quam possis credere

habitu multiteri

A habere, inquit Joannes, non victuram ultra septimum infirmitatis diem. Nihil porro ea quae secuta est nox nova attulit mutationis. Et Dominica mane rediens ad decumbentem Joannes, iudicavit eam multo habere melius quam prioribus diebus: quod cum ei diceret, addidit fortassis placere Domino, ut diutius in hac vita maneat. Cui clara vegetaque voce, tanquam nihil mali patiens, Francisca respondit: Laudetur Deus, Mercurii vel Jovis dies terminum vite meae adferet.

postridie rursus dicit se morituram

suscipit Sacramentis

gratias Deo agit:

159 Postea Sacramenta extrema conferri sibi petiit et obtinuit, presente ad omnia nuru ejus Membra, ejus in domo haec agebantur, et ejus proinde de multis particularibus circumstantiis testimonium, Agnetis, Jacobella, Vannotiae, Augustinae, Rita et Anastasia attestationibus roboratum, omni est acceptione dignissimum. Dixit autem quod receptis, ut petierat, Sacramentis, ad quosdam Fratres de Observantia S. Augustini ibidem praesentes se convertens Francisca, sic eos allocuta sit: Obsecro, Patres, simul omnes mecum gratias Deo agite de tam singulari favore mihi exhibito, quod in hoc lectulo mortura decumbens, digna facta sum sanctorum Ecclesiae Catholicae Sacramentorum. Tota autem hac aliisque diebus ibant et redibant jugiter pro discipula, et modo haec, modo illa extrema dilectissime Matri impendebat obsequia, certatim ei ministrare et gratificari cupientes. Nox vero etiam sequens inter Dominicam ac lunae diem media eodem tenore peracta est. Indies tamen magis extenuari infirmitatem manifesto apparebat, remanente quantumvis eadem vultus et oris serenitate.

B

quinto morbi die in extasim rapitur:

160 Dies Lunae morbi quartus fuit, et nobilissima visione catena ignea a caelo ad terras tensa et ardentissimam Franciscae caritatem denotante insignitus: eodem die sub sacrum quod Confessarius in aegrotantis cubiculo fecit, extasim passa est: ab eoque et discipulis enixe rogata, longiorum ut vitam a Deo peteret: transactus est autem dies ille cum nocte sequenti inter ereberrimos inflammatissimi amoris, contritionis et gratitudinis affectus, etiam oris voce explicatis. Et quoniam nunquam in vita sua aut medicis aut medicinis usa fuerat Francisca, nec hac quidem ultima infirmitate eorum usus fuit ullus. Die vero Martis, cum jam per Urbem sparsa esset fama morbi, finem, ut credebatur, vitae ejus allatum; cohiberi non potuit multitudo hominum religiosorum ac secularium, ad eam visendam accurrentium; quorum multi in corporea aut spiritali necessitate ejus caritate et potentibus apud Deum adjuti meritis, festari cupiebant gratiam beneficiorum memoriam; alii amicitiae aut alio quovis nomine eidem familiarius noti, optabant illius aspectu devotionis suscitare affectum, seque morientis precibus commendare.

quinto a plurimum vivitur,

C

quos semper constanti serenitate excepit:

161 Crescente interea infirmitate, eamque paulatim consuente, manebat ipsa vultu serena, animo imperterrita, et internae pacis tranquillitatisque signa foris emicantia dabat: et quamvis gravissimos dolores patiebatur in corpore, nunquam tamen vel minimum exhibuit deficientis patientiae indicium, imo nec naturae inter dolores aetate. Audiebat omnes accedentes ad se, et solita excipiebat humanitate, et quibus opus erat, salutaria dabat monita, aut pro us se Deum oraturam promittebat; ut nemo non plenus consolatione abiret. Quoniam vero malignorum aspectus spirituum maximo ei semper fastidio fuerat, sollicitus Confessarius saepe eam interrogavit, num aliquid ab us patiretur molestiae. Illa vero respondit semper, quod nec videret eos: illaque ex familiarioribus uni asseveravit, quod si spatium et temporis aliquod librorum ab adeptibus relinqueretur, continuo illud destinabat Horis cano-

illamque a demeritis avocavit:

nice Beatae Virginis recitandis: nunquam enim in hac vel alia quacumque infirmitate eas praetermisit. Reliquo tempore repetebat identidem orationis Dominicam et salutationis Angelicae formulas; quarum calculum suis supputabat digitis, animo semper elevato in Deum. Interim vero eum animi monstrabat in re quacumque fortitudinem, ut scripserit Confessarius ejus: Erat illius in articulo isto tam circumspicua sibi in omnibus praesens prudentia, ut eam nunquam satis potuerim demerari: magnique domi instar habiturus sim, in illa extrema necessitate, medicam etiam partem magnanimitate constantiae et intrepidae prudentiae illo in tempore ab ipsa conservata.

D
PRITAL M
MAGD ANGUIL-
LARIÆ.
sunt Horis B.
V. atque
precibus reci-
tandis:

162 Transierat Martis dies et nox accesserat: sciens tamen Francisca sibi in aeternis tabernaculis perpetuam requiem preparatam, de danda corpori requie aliqua nullam voluit cogitationem admittere: itaque nox illa tota in continua pietatis et religionis exercitio peracta est. Sequenti mane maturavit adesse Filiae ejus omnes, ut extrema morituroe Matris monita exciperent: una tamen ex omni numero defuit Franciscae de Verulis, jam inde ab initio Decembris anni praecedentis propter fibriles astus affixa lecto in Turri-speculorum: quae quantumcumque cupida esset vivam suam Matrem videndi, ab eaque extremam benedictionem accipiendi; nunquam tamen assurgere vahit. Cetera autem cum venissent et seorsim singula audivissent ea quae unicuique privatim usui esse poterant, ad extremum simul omnes affata, adiortari eas coepit ad caritatis mutuae robustaque in divinis obsequiis perseverantiae studium, imprimis vero (ut Francisca deo Schiavo testatur) commendavit obedientiam, in haec verba exortans. Vae illi quae obedientiam non observat.

die, et lo-
cena mon-
da stis d' ser-
mily.

E

163 Ad quae cum filiae ejus carissimae solas reppererent lacrymas, ad Confessarium ipsa vertit sermonem, actisque pro labore ac studio sibi impense gratis, Filias et suas enixe commendavit: multa enim in particulari monens: Quae, inquit, fuerunt, eruntque in corde meo semper velut inestimabilis pretii thesaurus. Post haec in cubiculum illud filius ejus Francisca ingressus, a matre reprehensus est de duobus, quorum supra meminimus, delictis: atque ita in vespertinam inclinat dies, deficientibus paulatim viribus, et glorioso illius Angelo mirum in modum prosperante absolvere telum, quam videbatur esse exorsus. Porro quae vitam suam omnem laudando Deo studiosissime impendebat, extrema quoque vite mortalis momenta eodem exercitio adhaerere habuit, modo Dominicum orationem aut salutationem Angelicam recitans, modo quiete contemplationi insistens: quin etiam paulo antequam expiraret, Confessarius suus labia moventem interrogavit: Num quid vellet? Cui illi: Vesperas, inquit, Beatae Virginis persolve. Ita carnis vinculis soluta est sancta illa anima, die nona Martii, feria quarta sub primam a horam noctis, ad terram quintam sequentem lucentis, et exordiens septimum infirmitatis extremae diem, anno aetatis quinquagesimo sexto.

Confessario gratias agit.

si inter divi-
nos laudes mo-
stratur

post noctis
principium.

a Secundum horologium Romanum: cui media nox hoc 9 Martii post horam sextam ab octava solis: nobis autem et re-
teris transmontanis, ut nos Itali vocant, hora a meridie ac
media noctem numerantibus, censenda est S. Francisca obiit
inter horam sextam ac septimam vespertinam

CAPUT XVIII.

Esequia, sepultura, et canonizatio S. Franciscae.

Remansit sacrum corpus sua peregrinatione defunctae Franciscae in arduis filii ejus Baptiste: cum eoque ibidem mansere ejus filiae atque discipuli, nec

CAP. XIX
Spud d' fimo
dem p' vestigi
lanti sonatur
brachium:

A non persone honestissimæ complures, quæ morienti adesse voluerant : quas inter Soror Margarita S. Francisce Tertiaria fuit, atque ad venerandi depositi contactum sanari subito sibi brachium sensit, quod anno jam dimidio infirmum gestabat : prima in qua exorsa est Sancta post mortem hominibus se invicentibus benefacere. Interim vulgata sunt per omnem Urbem obitæ a Francisca mortis nuntia, populumque summo mane innumerum undique exciverunt, videre, tangere, osculari mortuam cupientium, quos cum non satis ades caperent, naturata sunt omnia ad exequias necesse arbi, arcaque lignæ impositum decenter corpus, in honorabili Sacerdotum et monachorum comitatu, delatum fuit ex trans-Tiberina regione ad templum S. Mariæ-novæ, ubi sepeliendam se divina revelatione intellexerat.

ducuntur
exequiæ ad
adriam
S. Mariæ
novæ :

quam ut
sequatur
intra soror

vires impetrat,
detr. sanctita-
tem,

collebendo
per paulo statu
omni custodi-
et portis,

cujus sepultura
differtur in
22 Martii :

interim
sancti odor
sentitur

et nihil
miraculis
sensitur

163 Impleverat plateas, quæ transitus erat, innumerabilis turba, domumque exedras atque fenestras spectatores finitibus pompa impleverant. Parvo itaque Francisco de Verulis ex ipso in quo jacebat lecto pretereuntis vulgi exaudivit fremitum, et quid rei esset intelligens, oculos anticumque ad eorum sustulit, instantissimè rogans, ut quæ vivam Matrem videre non poterat ante mortem, post mortem saltem conspectu ejus supremo non privaretur : excepit prece facta bonat nimis movere se posse, vestes induit, gradi incipit : omnino e Sororibus, Jacobellam nominat, advocatam rogat auxilio sibi ut esse velit, ad S. Mariam novam stare. Eunt ambo, et quæ infirma fuerat, ad contactum corporis materni admisso, omnino sana validaque permansit, multisque diebus perseveravit pio illud affectu visitare. Miras erant videndi populi in ecclesia mariorum, interim dum funebre cantatur Officium, quam ut siceret Clementis aut monachorum exaudiri voces : augeturque continuo numerus accedere et contingere desiderantium : qui et vestes, quas vult induta, dissepelbantur in partes, nec valebatur a delibando corpore absentura nimis mensa pietas vulgi circumferentia. Pluribus ergo opus custodibus fuit, qui ex mobilitate rugati libenter se admixuerunt Sororibus, solumque juxta sanctum Corpus adstantibus. In his Laurentius Almerus fuit, ut viva etiamnum Sancta prederat, item Alexius Pauli Montaboni, per duos dies atque unam mortem, ut factus est ipse, ad illud obsequium illud continuis, et Petrus Paulus della Molara, de quo agenda paulo post erit.

164 Non potuit fieri illo pacto ut sepultura traderetur isto die Sanctæ, sed vixit populi clamoribus membra, veneti sunt illud insepultum relinquere usque ad S. Gregori festum, quod tunc in Sabbatum incidit : interim vera patrata sunt plurima supra vitam vires miraculæ, et corpus tractabile semper permansens, non modo graveolentia spirabat nihil, sed suavissimè accedentes propius calore recreabat : adeo ut matrona quedam primariæ Hieronymina, Laurentia, Francisca, alique Laurentia, Ursula omnes, nec non ex aliis Romanis familiis alibi curiose quæ esierint, non quæ odorum commixtionem illorum cadaveri addita esset. Intelligentes autem nihil simile adhibitum, tenera pietatis affectu commota, in ebulliens solute sunt planetas, dicentes : Vere sancta fuit ista, O beatam illam et beatas nos si ipsam poterimus mutari. Opus autem fuit (ut Petrus Paulus predictus testatur) eorum ferream cervice superponendam, et clavos alligandum aptare, ne quis temerario ausu præsumeret sancti corporis violari integritatem : ad quod plurima inspectante populi prodigia operatus est Dominus, et contactu corporis aut panis funebribus duo fuere a nichilo eadem ipso in loco liberati, alii dimissi a febribus, alii a demonibus possessoribus vacuati : multi tibi-erum aut pedum, unguum vel brachiorum aut totius

corporis motu vel sanitate privati, expeditum mem-
brorum usum diebus illis accipere : prout continuo testati sunt, allatis ad sarcophagum plurimis de cera imaginibus anathematibusque votivis.

167 Quando autem magis crescebat multitudo et evidenti miraculorum, tanto plus sumebat incrementi popularis devotio, ne nocturnis quidem horis internatens sanctum corpus visitare : que res cum esset monachis maximo ad divina Officia celebranda impedimento, decrevit Abbas die Sabbati mane, quamprimum terre mandandum esse cadaver. Igitur ex medio templo, in quo conspiciam cunctis prostabat, ablatum sub meridiem collocatumque est ante aram principem, ubi erat sepeliendum : perceptoque in eo motu major gratiorque quam antea odor est ab omnibus, qui convenerant, aggregate patiebantur terra infodi tam pretiosum thesaurum. Aderat, ut diebus est Petrus Paulus de Molara et dum in dimetiendo longitudinis ac latitudinis spatium occupantur alii, ipse pietatis ardore succensus ignem arripit, et designato loco terram incipiens excavare permissus est suo allelui obsequio, quem sibi fuisse gratum post unquam mentes testata est Sancta, quando (prout ipse in secundo tertioque processu testatur) ardenti febre correptus est, atque intra decimum quintum morla diem ad extremum vite metam deductus : venisepato namque adstitit Francisca gloriosa, et Tu, inquit, Petre Paulè, necdum pro oblioso mihi sepulchri loco mercedem retulisti : tunc nam tibi datura adveni : eoquediecto infirmum tetigit atque disparuit ex integra sanum cum relinquens.

eadem ante
magis ullare
humandæ

fosam faciend
nobilis

E

quam merce-
dem tulcrit.

168 Sepulto corpore nihil elongit accurrentis populi veneratio, crebris et identidem innovatis prodigiis excitata : quorum ea multitudo est publicis legitimum processum excepta tabulis, ut ingens ea volumen possint per se conficere : tunc post mortem ejus septidua, non solum Verbi Dei per Quadragesimam tota Urbe præcones sanctitatem illius deprecaditarent, ut cuique visum est opportunum : sed etiam in ipsa ecclesia S. Mariæ-novæ ab eximie concionatoribus varisque Religiosis habito panegyres sunt, et nomina eorum, qui in hoc argumento suam exercere eloquentiam, ista in processibus expressa inveniuntur : Joannes Matthotti Canonicus in S. Maria trans-Tiberim, Fr. Thomas de Regno Ordinis Prædicatorum in Theologia Magister, Fr. Mattheus Ordinis S. Augustini idem Magister, alique, inter quos ante omnes nominandi, beatus Frater Joannes de Capiteano, et S. Bernardinus Senensis, uterque ex Ordine S. Francisce, quorum hic quarto post Francisce anno mortuus est : qui sæpius mentionem ejus suis in concionibus facientes, memetanter asseverarunt, dignam esse que in numerum Sanctorum Pontificia auctoritate referretur.

laudes de sancte
a variis
concionatori-
bus dicuntur.

F

169 Fuit in ista sepultura S. Francisce corpus a die duodecimo Marti usque ad vigesimum septimum Julii sequentis : sed cum neque miraculorum celebritas nec populi erga idem tam veneratio quidquam remitteret, viamque est quibusdam et prudentia et dignitate eximie personis, omnino curandum esse ut sepulchrum illud pretioso vestretur marmore, et ferreis cratibus munitur, ad custodiam simul et ornatum : die igitur Julii jam nominato, eorum Romanis civilibus publica auctoritate ad hoc deputatis, Sanctæque sociis ac spiritibus Filibus Agnetæ, Catharina, Rita atque Periti, aliisque Religiosis viris, quos suos erga defunctum affectus advocarat, refossa humo relectus a fabrica sarcophagus est, et inspectantibus Fr. Hippolyto ex S. Mariæ-novæ, Fr. Clemente ab Auximo, Fr. Laurentio de Brixia, Dominio Francisce dello Schiavo, et Joanne Matthotti, magna enim veneratione reductum operculum : quo sublato, apparuit integerrimum illius corpus, quasi recens sepultum

refolitur
et per 27
Julii honestè
collocandum :

incorruptè
invenitur.

A sepultum et nihil gravis odoris exhalans; sed cum odore suavissimo, quem afflabat naribus, animis etiam intuitum diviniore jucunditatis dulcedinem aspirans. Postquam vero illius inspectione eorum qui aderant pietati factum est satis; intenderunt artifices operi suo, et sepulturam ornaverunt in eum modum, quo usque in hodiernum a diem elaborata conspicitur, nunquam ex eo tempore mutata aut mota : epitaphium vero istiusmodi lingua Latina insculperunt : *In isto loco requiescit venerabile corpus Beatæ Franciscæ de Roma, dicte alias de Pontianis, quæ felicissimo transitu migravit ad Dominum anno a nativitate ejusdem MCCCXI, die nono mensis Martii, cujus vita Angelica multis miraculis fulget in terris, ejusque beata anima æternis gaudiis exultat in cælis.*

maritorea sepulcro epitaphium insculpitur.

CAP. XXI Postulatur canonizatio proximi a morte amiss.

170 Carpit etiam mox ab obitu Sanctæ de illius Canonizatione tractari, intraque decennium triplex super eo negotio formatus processus est, sub Pontificibus Eugenio IV et Nicolao V. Ab hoc autem usque ad Clementis Pape VIII tempora nihil quidem progressum in opere est: constat tamen ex Pii II Commentariis, rogatum eum pro hac canonizatione fuisse, et Volterranis lib. 2 suorum Commentariorum affirmari, se in Vaticana bibliotheca, manu Joannis Broccardi Ceremoniarum Magistri anno MCCCXXXVII quaedam nota reperisse, circa ordinem in illa canonizatione servandum, unde appareat Innocentio Pape VIII decretum fuisse ad eam procedere: quod cum factum non fuisset, supplicationem suam coram Clemente VIII Populo Romanus innovavit: cui, interim dum magno fervore res ista agitur, Paulus hujus nominis Quintus successit, qui Domino Garzia Mellino sacra Rotæ Auditori, quem cum titulo Nuntii ablegabat in Hispaniam, substituit Dominum Joannem Baptistam Pamphilium, et ipsum postea Cardinalem creatum: a quo abisque que duobus Rotæ Auditoribus prolata sententia est, dignam videri Franciscam, quæ Sanctorum catalogo adscriberetur, eaque sententia ad suam Sanctitatem relata est undecimo Aprilis anno MDCVI. Eadem relatio ex ejusdem voluntate facta est coram sacrorum Rituum congregatione, die octavo Augusti anni ejusdem: ubi pluribus super ea re coactis cœlibus, probatum confirmatumque est id quod in Rota judicatum fuerat.

taque causa effluens requiritur circa an. 1606

171 In utroque illa tribunali finitam esse, quæ agebatur, causam lætans Pontifex; cum et ipse privatim esset in honorem S. Franciscæ propensissimus, conventum Cardinalium (Consistoria vocant. C ter cœgit: primum secretum anno MDCVI, vigesimo octavo die Aprilis, in quo Dominicus Cardinalis Pinelli, sacri Collegii Decanus rotam ad Pontificem Patresque purpuratos de sanctitate, vita et miraculis præ memoriæ Franciscæ Romæ: publicam alterum sexto die Maii, in quo Hieronymus de Rossis Romanus nobilis, Advocatus Consistorialis et Populi Romani, ipsius Populi nomine de genibus supplicavit Sanctitati suæ ut Franciscam accenseret Sanctis: qui cum dicere desisset, Petrus Strozzius Secretarius Pontificus reposuit, gratam fuisse Sanctissimo Domino supplicationem populi: sed quoniam causa agitabatur gravissima, velle eam iusturo libere iudicio: promittente etiam Cardinales aliosque Prælatos presentes hortari, ut et ipsi junctis, elemosynis, orationibusque apud Deum conentur successum illius gloriæ profuturum emereri. Tertius conventus et sempullicus fuit, vigesimo primo die ejusdem mensis, cui presentes adfuerunt Cardinales viginti novem, Patriarcha unus, triginta quinque qua Archiepiscopi qua Episcopi, Protonotarii participantes, Auditores Rotæ, alique in similibus interesse soliti: a quibus post accuratam Pontificis su-

et in triplici Consistorio coram Papa tractatur:

per rei definiendæ gravitate orationem, postulata suffragia sunt, quæ in unam hanc omnia convenere sententiam, dignam esse Franciscam Romanam Sanctorum catalogo.

D EX ITAL. M. MAGD. ANGUILLARIE.

172 Et quoniam cognita est orbi universo eximia virtus atque doctrina Roberti Cardinalis Bellarmini, votum ejus, prout illud in manus meas devenit, hoc loco duxi inserendum: Versamur hodie, inquit, Pater Beatissime, in negotio arduo et difficili; fortas-e etiam in negotiorum omnium maximo. Quamvis enim Sanctorum, qui cum Christo regnant in cælis, tam ingens sit numerus, ut B. Joannes in Apocalypsi dixerit: Vidit turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat: tamen pauci sunt, quos Deus singulari sua providentia elegit, ut eis per Vicarium suum in terris publici decernerentur honores. Neque enim ad hanc excellentiam satis est, ut coram Deo Sancti sint: sed oportet ut certissimis documentis probetur, eos, dum viverent, veræ sanctitatis gloria aliis præluxisse; et in eadem sanctitate diem extremum clausisse; et demum post mortem carnis, animas eorum ad æternam gloriam pervenisse. In horum paucorum, sed felicissimorum hominum numerum B. Franciscam Romanam referri posse, merito jureque optimo credimus. Nam ex diuturna et accurata discussione satis constat, eam non solum vitæ sanctitate, sed etiam signis et prodigiis divinis, et dum viveret et post obitum, claruisse. Accedit etiam quod, cum ii qui in Album Sanctorum referuntur, quasi fides clarissime in edito loco ponantur, ut multis mortalibus viam ad perfectionem ostendant; B. Franciscam omnium ætatis, omni gradui, omni sexui virtutis exemplar proponitur: quippe quæ ab ipsa infanta nullus annus virginitatem coluit; alius non paucis in casto conjugio conversata est, postea etiam laboriosam viduitatem exercens; ad ultimum vitam Religiosam et perfectam in monasterio duxit. Itaque et virginitas et conjugatus et viduitas et sanctimonialibus ejus declarata sanctitas mirifice proderit. Quare censeo finem hinc tanto negotio per Sanctitatem vestram omnino esse ponendum.

Card. Bellarmini suffragium pro canonizanda Franciscæ

Apoc. 7, 9.

173 Factus est eo consuetus omnis apparatus, et die vigesimo nono Maii ejusdem anni, anniversario Coronationis ipsius Pauli, in Vaticana S. Petri basilica ipsam solemniter canonizavit Pontifex, cum incredibili Urbis totius plausu atque letitia. Et quoniam Populi Romani expensis res præacta est, multorum nobilium virorum intervenitu varias ad rem faciendam personas deputari necesse fuit, quarum non est æquum nomina ingrata taciturnitate præteriri. Igitur qui publicam Urbis magistratu tuncungebantur hi fuerunt. Conservatores Mutus Matthæi, Horatius Farinacius, Robertus Capuzzei et Vincentinus Muti de Papazzuris Prior: Regionum Principes Joannes Celsi et Petrus Vincentinus Cavalieri: Cancellarii inelyti Populi Romani, Fabricius Nari et Franciscus Serlupi: Deputati electi pro negotio hujus canonizationis Eques Octavianus Crescentius, Dominus Alexander Muti, Tiberius Astaldi, Præser Jacovacci, Raphael Casali, Paulus Millini, Joannes Petrus Caffarelli, Marius Matthæi, qui in eo munere Fabio patri successit, zelantissimo totius istius negotii.

E

prout factum 29 Maii.

F

sub quibus magistrandus et actoribus?

a Id est, usque ad annum 1641 quo scribitur Anguillaria, necesse confecto specialissimè illi Mandato, quod post inventionem corporis anno 1638 designatè captum, decimo deinde perfectum fuit. b Epitaphium hoc apud Valladerum pag. 77 sic invenitur. Anguillaria illud solum hactec exhibet. c Quæ facta 1605, ipso festo Pentecostes, 13 die post electionem. — d De his P. Henricus Landinus pontifex ad S. Petrum in Vaticana Penitentiaris, apostolice deinde labori immortuus in Italia ita ad nos 24 Sept. an. 1650. Quæritis ad quid præcipue valeant verba illa ex reliquis S. Franciscæ huiusmodi et ad quid mensura? Præcipuum est, devotio erga Sanctam: secundum, rotula illa portata a collo, vel relecta in pulverem, et sumpta in vino, plurimos liberant a febribus, mensura: quæ ostendunt honeste proceram supra quinque pedes et dimidium fuisse applicatur

EX ITAL.
M. MAGD.
ANGULIARIÆ

A plicauerit vel capiti contra dolores, vel laborantibus in partu, et plurima miscela in lasea faciunt. — e *Eam appellationem indidam Valladerius ait, quod non solum Pardinibus, sed etiam Prælati ab eis fore putant. Hunc apparatus totumque sacra pompæ ordinem, qui rubet nimium desceptum edere, Valaderius legit a p. et singula explicitem usque ad finem pnyegyri sui: nam ut ea hoc transculatur non permittit canisium scriptoris prælatiis verbum et postum lachum molura lectari testem aliquo rerum tunc gratum orolatum si pofletur*

CAPIT. XIX.

Corporis post duo fere secula inventio et elevatio.

Miris semper modis declarat Deus Sanctorum suorum merita: quos inter haud infima momenti est sacrorum corporum, postquam longiori tempore sub terra latuerunt, inventio; ut ea occasione recedensent popularum erga eos, quos prudem Sanctos venerabantur, devotio, et novo fervore concepto, nova de cordis obtinere beneficia, eorumdem Sanctorum memoriam facturam illustriorem. Quoniam igitur etiam S. Francisca ossa, hinc seculis obscurata intra arcem clausa, tandemque in lucem favore divino prolata, universam Urbem novo devotionis igne inflammarent; visum mihi est exponi hoc loco accurate debere, qua ad rationem factum sit: neque ad melius fieri a me posse quam oculati testis, Mari scilicet Gabrieli, ad amicum, virum religiosum, epistolam profereudo: ea igitur ex Italico Latina sic habet

Inventio corporis S. Francisce

descripta a Mario Gabrieli

173 Decrevi tandem urgentissimæ vestrae voluntati eedere, qua requiris accuratam distinctamque notitiam eorum, qua in felici inventione corporis S. Francisce Romane gesta sunt, cum publica Urbis Romano lætitia. Poterat quidem alius majori eloquentia eadem enarrare: majori fide, certitudine et accurate potest nemo. Quia quæcumque acta sunt, ea me conforante et presente facta sunt omnia. Atque ut a principio rem exordiar, novit Paternitas Tua, vulgo notum fuisse Romæ, quod sacrum S. Francisce Romane corpus sepultum fuerit in modo tribuna, qua est circa arcam majorem in solo admodum Reverendorum Patrum Olivetanorum S. Mariæ-novæ in Campo-viceno; ut affirmat omnia historice de vita ejus concepta: et quod in eo loco nulla fidelium devotione fuerit honoratum. Fecerat quidem felix et gloriosus memorie Paulo Papa v, quando ipsam in Sanctorum Alban solemniter voluit, propertum a nonnullis, placere inquiri in corpus illius, ut conspicuo atque honorato in loco collocari posset, quemadmodum ad aliorum Sanctorum promovendum cultum sæpe factum solent: neque enim decore videbatur, ut sacra membra obscuro manerent inclusa sepulcro, dum nimis regnat gloriosissima in cordis, et nomen per nris et templa a Sacerdotibus aliisque fidelibus celebratur in totis. Nihilominus timidus Pontifex ne forte non inventum eo in loco, in quo esse credebatur, corpus (quod alias quoque similibus in casibus factum monimentum) utpote ante providere reconditum adversus pias, ut quidam appellant, fidelium rixas: metuit, inquam ne sua expectatione frustratum desiderium abiret in neglectum, parum a contemptu discrepantem; cavet ne predictum sepulcrum reserretur: Dominus hanc felicitatem reservante temporibus nostris ad imperium ipsius Sanctæ honorum.

oculo teste;

sub Paulo v frustra optata

176 Equidem dum singulis rei gestæ circumstantiis mecum ipso attentius expendo, non possum non admiram divinæ providentiæ œconomiam, summa cum suavitate et felicitate ad finem suum attingentis. Atque ut me diu suspensam teneam Paternitatem vestram, ante omnia servendum, quod jam prudem divino iuto factum sit ut Dominus Olibri Turris-speculorum, dilectæ et devotæ Filie hujus inclatæ

Olibri Turris speculorum summi deside tunc

Sanctæ, ingens animo conciperent desiderium cordis beate Fondatricis suæ supra humum elevatum cernendi: unde frequenter ea de re inter se conferrebant sermones. Neque solus per diem habebant defixas in hujus sui desiderii scopum mentes; sed noctu quoque dormientibus eadem per somnum obversabatur cupido. In hunc modum hærebant inter sermones affectusque negotium, cum mihi usu venit ad Turris-speculorum mearum visendi causa. Et autem pleni erant ejusmodi, quos dixi, affectuum animi, facile Dominarum illarum eodem dilapsus sermo est, et me paulatim inflamavit, valdeque efficaciter invitavit, ut operam meam hoc conferendam decernerem; maxime cum diereet quadam, somniasse se quod corpori cuidam Sancto refodendo intendere em, et illud solerter querendo feliciter invenirem.

indicant Mario

177 Reversus domum cogitare ipse mecum sollicitus capi, qua ratione certius secretisque possem executioni mandare tam piam voluntatem. Alio deinde die que mihi in mentem venerant retuli uaterteræ meæ Sorori Cecilie Lancellotti, mulieri provida et circumsperta, cui intra breve tempus ingressuræ in officium Camerariæ incumbere onus acerrando solemnitate annua B. Francisce, ejusque sepulcrum cereis, floribus, et alio congruo apparatu orandi. Obstupuit illa postquam me audivit easdem ipsas difficultates proponemem, quas et Pater Fanstus Latinus in S. Mariæ-novæ Sacerdos expernerat super eodem negotio secreto secum conferenti: ejus ego Patris nec nomen noveram. Decrevimus tamen dandum aliquid huic operi principium, quam fieri posset dexterrime occultissimeque: et bona cum gratia Matris Præsidis, Sororis Mariæ Magdalene Angillarise, statui in me suscipere negotium universum; parvi æstimas quantumcumque impendendum, quod meæ erga Sanctam devotionis tributum exiguum futurum esset in hujus procuracione causæ. Non distulit deinde die quin agerem cum Reverendo Patre Abbate S. Mariæ-novæ Domino Silvio Favilla Neapolitano, qui non tantum gratum sibi futurum declaravit, si nomine Matris Præsidis requirerem sanctæ Fondatricis corpus, sed etiam addidit triennium esse, quod huic regendo monasterio cum titulo Abbatis præfatus, continuum hujus operis desiderium fuerat. Visum tamen eodem est nihil esse tentandum absque consensu Eminentissimorum Cardinalium Burghesi et Barberini, quorum hic Sanctissimæ nostræ Nepos esset, iste Ordinis Olivetani Protector. Cum ejus merito necesse parvi, in omnibus predictorum Eminentissimorum nutui et arbitrio aptare volens consilia mea. Denique cum Domino Joanne Baptista Altieri, Romani Pontificis Vicegerente, fuso contuli de ratione ac modo, qui posset in eo negotio temeri; utilitatisque in rem presentem monitis ab eodem, pro ejus singulari ad rem quantumvis arduam dirigendam prudentia, instructus, facultatem obtinui læcendi quantum ad desideratam finem opportunitum judicare.

qui successa hujus rei cura.

si cum Abbate S. Mariæ-novæ.

Card. Burghesii et Barberini.

Altieri vicegerente

178 Hæc resolutione laudata Abbatem S. Mariæ-novæ alii: qui ut secretius res ageretur apud monachos suos prætexant, quod Dominus Vicegerentis judicio excavandi humus videretur, ut humidi soli sublato vito aptior foret ubi horum rebus sacris servandis sacrista. Ita clam omnes tuit vera causa, datumque fossion mihum est per quemdam magistrum, non solum ob peritum artis suæ, sed etiam ob pietatem et secreti servandi tenacitatem a me delectum, decimo septimo die Martii ipsa festiva S. Francisce. Neque res tam tuit expedita ut credebamus. fossores enim in prædura ex antiquo Pacis templo rudera currerant, in quibus pertrungendis usque ad diem Veneris a sanctum desudandum fuit: quando

ex quorum consensu

17 Martii quæri corpus.

a

A quando quidam sonantis cavi auditus reboans spem fecit inveniende tumbæ tanto desiderio quæsitæ. Haud facile dixero quanto mihi gaudio pectus impleverit ea spes. a prima luce ad seram vesperam instanti operibus animandis : quod gaudium inuis etiam fuit sequenti die, quando advocatus fui, ut per duorum circiter palmorum hiatum inspicerem venerabile pignus humi extensum : illudque veneratus cum Patre Abbate, haud absque extraordinaria voluptatis et nunquam antehac gustatæ suavitatis sensu, credidi officii mei esse participes lætitiæ huius facere Sororem Ceciliam Laucellotti et Matrem Præsidentem : ac deinde Dominum Vices-gerentem totius successus reddere certorem, qui velut festivum Alleluia die Sabbathi sancto nuntium istud excepit. Cardinalis Burghesius, quamprimum quid actum esset cognovit, voluit etiam ipse habere partem in veneratione sacri pignoris, et suo Cubiculario nonnullisque monachis comitantibus, sanctus Reliquias adoravit; emicante per oculos uniuscujusque gaudio, quo corde perfundebantur.

mentum
3 Apr.

adoratur a
Card. Burghesio.

nuntiat
mentum
Card. Barle-
rino.

179 Tandem conclusum est a Domino Vices-gerente eam aperturam lateribus denuo obstruendam ac sigillo obsignandam esse, usque dum starent Superiores quid porro opus factum esset. Postridie vero Paschatis admonitus Cardinalis Patronus est, qui Pontificatus patri sui Urbani Papæ viii ad felicitatem et gloriam tribuendum crederet, quod eo Ecclesiam gubernante intra annos paucos refosa essent duarum Sanctarum Romanarum corpora, S. Biloniæ videlicet ac S. Martine, nunc quoque credidit Beatitudinem suam haud modice hoc tercio thesauro reperto recreantiam : cui proinde voluit rem omnem quantoque renuntiare, et voluntati ipsius exquiri. Statim autem ut res tam læta in Palatio vulgata fuit, ad Turris-speculorum Vices-gerens descendens, ad Sorores Oblatas, in Capituli locum convocatas, hæc verbis exorsus est : Annuntio vobis gaudium magnum. Et vero demissus et celo Angelus non potuisset lætiora nova honorabili illi sanctæque Congregationi ferre, quam hæc erant de corpore sanctæ sue Fundatricis reperto. Quare simul omnes prostrate in terram cum tenerrimæ devotionis affectu et juven-dissimarum abundantia lacrymarum, divinæ bonitati egere gratias, et laudes eidem decantavere per consuetum Ecclesiæ in rebus feliciter gestis hymnum. Te Deum, a verbis initialibus dictum, cui congruam orationem Vices-gerens concludendo subjunxit. Similem autem gratitudinis affectum demonstrarunt Patres Olivetani in ecclesia sua, digni tam pretio-gæzæ depositarii.

dein Oblata
Turris-specu-
lorum a
Vices-gerente

canitur Te
Deum;

Ex consilio
6 clericorum

180 Non potuit diutius occulta servari sancti corporis optatissima inventio : igitur Matræ Præsidi placuit Dominorum Protectorum concilium advocare, quorum hæc sunt nomina, Bernardinus Maffei, Marchio Valerius Sancta-croce, et Bruto Giottifredi : quo in coetu decretum est, cum sacro Cardinalium collegio, cum serenissima Domo Farnesia, tamquam Romana, cum Populi Romani Senatu communicandam hanc esse lætitiæ : quod ex eorundem voluntate a me factum est, aut verbo coram, aut ad absentes per litteras debite observantia ergo, Domini vero Conservatores Urbis non solum gratulati sunt Sanctimonialibus Turris-speculorum felicissimam hanc sortem : sed plures etiam convenere, decreturi ingentia munera, solennes pompas, triumphales arens, sumptuosum mausoleum sacris Reliquiis quam festivissime transferendis, et honestissime collocandis : quæ omnia Sanctissimus Dominus rata gratæque habuit, et liberaliter adjecit e suo quantum opus erat ad istiusmodi opus.

coll. Car. Ina-
liva, Domini
Farnesæ, et
Senatus
tam res
indicatur;

arca cypre vi-
na,

181 Interea temporis quoniam non ita poterant parata esse omnia quæ fuerant designata; ne tandem

absque honore relinqueretur depositum, omnium culta dignissimum, fabricata est cypressina arca cramesino, ut vocant, in paucis convestita, et ingens ad humani corporis longitudinem ex argenteo pelvis, in quam sacra ossa transponerentur eum hæc b inscriptione. Eternæ memoriæ. Annos salutis m dccc xxxviii. Non. Aprilis S. Franciscæ Romanæ in æde S. Marice-novæ repertum corpus : ingenti Quiritiana plausu per Urbem triumpho mirabili circumductum, Joannes Baptista Alterius Episcopus Camerinus et Sanctissimi Domini nostri Papæ Vicarii Vices-gerens ex humili in splendidiore locum, Urbano viii Pontifice Maximo annuente, transtulit. Soror Maria Magdalena de Anguillaria Domus Turris-speculorum Præses, ære ab ejusdem B. Franciscæ alumnis sponte oblato, argenteam arcam Parenti optime faciendum curavit: Bernardino Maffei, Valerio Sancta-cruce, Bruto Guttfredo ejusdem domus Protectoribus.

D
EX ITAL
M. MAGD
ANGUILLARIE,
et pelvis
argentea
b
cuius inscrip-
tione parat-
ur s

182 In hanc arcam sive argenteam pelvim translata sunt ossa veneranda, S. Bartholomæi Apostoli festo die, qui vigesimus quartus Augusti fuit, præsentibus Eminentissimo Cardinali Burghesio, Domino Vices-gerente, Patre loci Abbate cum aliquot monachis suis, Dominis Protectoribus et Confessariis Turris-speculorum, nec non Joanne Baptista Muti de Papazzuris, tamquam consanguineo ipsius Sanctæ; meque cum aliquot administris. Quibus omnibus admirationi summo fuit ipsorum ossium soliditas maxima, quamvis in loco admodum humido tam diu jacuissent : ubi non tantum arca penitus in pulverem reducta disparuerat; sed ipsi etiam clavi ita macerati erant, ut omnino friabiles comminuerentur ad contactum : ut certius appareat quam vere dictum sit a Propheta : Custodit Dominus omnia ossa eorum, unum ex his non conteretur. Hora omnino sex impense sunt ossibus in prædicta pelvi ad humani corporis modum extendendis. Quo facto reposita est pelvis intra cypressinam arcam ad hoc preparatam, et proximo die mane hora nona Dominus Bernardinus Maffei et ego matravimus in S. Marice-novæ templum venire, excepturi ibidem Dominas Oblatas Turris-speculorum, quæ composito ordine, ut supplicantes solent, ad Matris suæ corpus visendum processerunt. Quod postquam reverenter et devote adorarunt, accinxerunt se ad induendum consueto Oblatarum habitu ornandamque venerabilem ossium convenienter unitorum compagem : quod ita feliciter successit, ut quod antea visum fuerat deformæ sceletum, id in suo habitu plenam majestatis speciem præseferret, plenam sanctitatis et religionis.

ut quas
transponuntur
sacra ossa
24 Aug.

Ps. 33, 21.

25 ab Oblatis
spectantur,
et per habitum
inducuntur

183 Non fuerunt eo die præter Oblatas Turris-speculorum aliæ ad spectaculum admissæ quam Domine Anna et Constantia Barberina : interim spargitur per Urbem fama existare sublime ab humo et spectabile S. Franciscæ Romanæ corpus, qui continuo omnem ejuscumque ætatis conditionis ac sexus populum inflammavit desiderio, ipsis oculis capiendi partem communis lætitiæ : et ardentes per se animos magis etiam accendit sanctissimus Dominus, proposita ex thesauro ecclesiæ plenaria Indulgentia omnibus iis, qui intra proximos duos dies ad visitandum sacrum corpus adirent S. Marianæ-viam. Igitur torrentis instar fluminis, urgente præcæta affectu, affluere undique cepit vulgus promiscuum, nec potuisset intra modesta terminis contineri, nisi mature advocata fuisset et palatio custodia Pontificæ, prohibita confusionem et violentiam in ejusmodi occasionibus studiose cavendam. Corpori sacro continuo assistebant Abbas cum monachis suis et necum aliqui ex Protectoribus : imprimis vero ipse Vices-gerens non minori promptitudine animi quam corporis defatigatione constanter affuit ordi-

F
26 et 27
proposita
ta indulgentia
mortalium
populis

ad spectandum
tam affluit

A nate inducendis, quorum id conditio et dignitas me-
rebat, in sacellum spectatoribus : neque enim per-
sona aliqua eminentioris quocumque titulo gradus
fuit, que non crediderit officii sui esse, humili genu-
flexione adorare tam illustres reliquias.

EX ITAL.
M MAGD
ANGUILLARIÆ.

abundant
miracula
omnis gene-
ris :

distribuitur
pro reliquiis
terra sepul-
cralis.

184 Ad extremum observatu dignissima est,
quod licet his nostris temporibus varia Sanctorum
Sanctarumque corpora sint reperta, ingentique pompa
circumlata per Urbem, nullius tamen inventio fuerit
tam multis, tam magnis, tam evidentibus miraculis
eclitius corroborata quam Injus sanctæ Dei famula.
Et enim oculis nostris vidimus complures ab inenra-
bilibus præsus morbis liberatos, quemadmodum dis-
tinctius exponitur in Vita quatuordecim prælo subji-
cienda. Neque exaruit ab illo tempore fons iste
coelestium gratiarum : devoto enim ipsius filie,
Turris-speculorum Oblata, acceptam terræ glebam,
que sacris ossibus proxima jacuerat, vari generis
reliquiaris insuero, mensuras etiam sancti corporis
sumpere et capitis : que omnia per Urbem sparsa
inter indigenas adveniensque, et in alias quoque civi-
tates delata multorum miraculorum fuerunt instru-
menta. plurimi etiam infirmi pedis suo commiscen-
tes exiguum de terra sepulcrali pulverem, sanitatem,
quam a medicis obtinere ac ne sperare quidem po-
tuerant, salutari huc pharmaco acceptum retulero.

H

Alteriorum
et Gabrielio-
rum hoc in re
officia expen-
duntur.

185 Hæc sunt que Paternitati tuæ possum re-
ferre de solæ inventione gloriosi istius corporis,
hæc quoque observans non sine divino numine fac-
tum videri, quod cum ad primam S. Francisca
sepulchrum operam suam, prout ipsa prædixerat,
contulerit Laurentius quidam Alterius, ipsius meritis
a gravi infirmitate liberatus; jam alterius Lau-
rentii Alterii, tunc viventis et nunc (ut spes est)
aeterna in caelis requie perfruens illius, hinc noticiam
tam gloriosam præstiterit. Item quod cum pater meus
apud Paulum Papam v primus pro hujus Sanctæ
canonizatione Institerit, mihi obtigerit felicissima
sors requirendi et invenendi ejusdem reliquias. Ut
merito familia utraque, tam Alteriorum, præto consanguinitatis vinculo mihi adstrictorum, quam Ga-
brieliorum, sperare possit, perpetuam S. Francisca
protectionem sibi adfuturam, quorum grata sibi esse
obsequia in terris tales dignata est demonstrare.
Sciendum denique quod ex imperio Sanctissimi Do-
mini, per epirographum huc presentem anno die vi-
gesimo quarta Augusti signatum, Præsidi Turris-
speculorum, Sorori Marie Magdalene Anguillarum
constituta sunt ad quinque sanctorum millia, ex qui-
busdam, ut vocant, montibus accipienda, ut ad ar-
bitrium Dominorum Protectorum; Illustrissimorum
scilicet Bernardini Malfei, et Valerii Marchionis
Sanctorum in ecclesia S. Mariae-novæ constituntur
stabile atque honoratum corpori tam sancto mome-
ntum, cui nunc ex egregio illustrium artificum
designatione conficiendo adlaboratur

Urbanus 8
a. d. 1660
dediit
fabricando
monumento.

C

hæc scripta, cum Pascha ejus esset in diem 1 caeteret. h
Abest hæc inscriptio ab epistola Marti, qui solus habuit illius
argumentum suis verbis Hæc hæc : forte qui plus in ra com-
munitatem quæm in tum sit. Accipimus ego cum ab imagine
ipsa hinc vita præfata ab Anguillaribus, que sub hoc inscriptione
est habet inscriptum a. d. delinquentem nichilæ (transpositis, trans-
ferendo per ubi neco conpari vel designata vel parata, ista
quæ maximum potentia est, nunciatu nigrae sanctatam
et hinc hinc exstis, ita titris inscripta : quæcum qui dicitur
adhibet ista salutem fructibus, que facta significata, in aliud
tempus justa de causis dilata fuerit

CAPUT XX.

Miracula post sancti corporis inventionem
pertrata.

Ex multis
parva miracu-
la an. 1630
conscribuntur.

I nventionem sancti corporis prænarratam multa,
ut dictum est, subsequenta miracula sunt, et quoniam
non potuerit distincta haberi notitia eorum, clau-

dorum, energumenorum et aliter infirmorum, qui D
receptam sanitatem S. Francisca meritis in illa in-
numerabilis populi confusione adscriperunt, et eo-
rum sola publica fama testis remanserit; de ceteris
tamen ferre judicium licebit ex iis, que ad majorem
certitudinem perpetuamque memoriam coram juratis
arbitris delata examinataque auctoritate Domini
Joannis Baptistæ Alterii Vices-gentis in publicum
Instrumentum relata fuere a Pamphilio Thomasi,
Eminentissimi Cardinalis Vicarii notario, signata-
que die duodecimo Januarii anni mxcxxix ad instan-
tiam Domini Antonii Gerardi, civis Romani, procu-
ratoris ad hoc specialiter deputati : sunt autem se-
quentia.

Per annos
decem usu
membrorum
carens

187 Anno mxcxxii die secundo Novembris, mor-
bus, qui gatta dicitur, orone corpus occupavit Sorori
Theodora Celsi, Romane, Oblata Turris-speculo-
rum; unde membrorum omnium usu intercepto, nec
cilita quidem poterat, nisi alienis manibus, capere.
Adhibiti sunt medicorum et chirurgorum, quos Roma
habebat, expertissimi, qui post varias medicinas
tandem effecerunt, ut dextri lateris motu quadam-
toms recuperato, ipsa se, partim portata brachiis,
partim in ianua, promovere utcumque ad ecclesiam
posset, recipiende Communionis ergo. Post aliquod
tempus in ipsa S. Francisca Vigilia recredui in-
tulum, et hanc qualemque dextera partis vitam
sensumque sustulit : iterumque medicinarum effica-
ciam subsequente modica melioratio est; sed ejus
parum diuturnus extitit fructus. Nam circa finem
mensis anni manuum impetit ægra in cuspidem forfi-
cis, unde acceptum vulnus illa ipsa nocte spasimum
attulit miseræ, qui manum jam dictam omnino clau-
sit, atque cum reliquo brachio præsus immobilem
reddidit : ita ut defluerint medici chirurgique extra
humani remedi spem positum esse malum. Ceterum
reddita jam omnino inutilis ad annum usque
mxcxxviii, eunctis nitro pia femine calamitatem
commiserantibus, immobilis et sibiimet ac ceteris
incuris, toto integro decennio perstitit, dum interi-
m exemplarium oculis res tota explorata est.

E

opportunit
ad sacrum
corpus,

180 Denum recurrente festivo S. Bartholomei
Apostoli die, cum sacrum R. Francisca corpus pu-
blice venerationi in ecclesia S. Mariae-novæ expo-
situm fuisset, Consistorialis aduentibus atque ipsa
monasterii Præsidi suadente, supra gestatoriam
sellam ad sacra pignora veneranda deducitur. Et ut
rei eventus magis magisque oculatis testibus com-
probaretur, aderat ibi Eminentissimus Cardinalis
Alterius, tunc Vices-gentis qui, cum incommodam
Theodora desperatamque valetudinem probe nosset;
destituta omni vigore manus, alterius adminiculo,
sacro Francisca capiti admoveudas edixit. Quod ubi
præstitum est, res mira! novo tentata paroxismo
est, brachiaque repentino tremore corripit, et sponte
in altius præsilire ac erigi, simulque ad invicem sup-
plicantis in modum jungi visa sunt; ita ut commode
seipsam Cruce obsignaret, et liberum exinde bra-
chiorum ac manuum, qua hæcenus destituta fuerat,
facultatem recessisse ostenderet. Mirantur interim
qui aderant, et sibi ac Virgini oli insigne inaudi-
tumque portentum gratulantur; festivas in eorum
voces extollendo, et Dei virtutem Christique famula
merita devotis præconiis concelebando.

et brachium
primarium,

190 Verum cum ex parte dumtaxat vegeta atque
incolumis denum regressa Theodora, de omnimoda
tandem sanitate Francisca meritis obtinenda spem
encopisset; duobus præterlapsis diebus, in præme-
moratam ecclesiam ad sacrum corpus iterum a Con-
sistoriis deducitur : ubi prope sacra pignora toto
animo fervore intendens preceationi, iterum tremore
saluto corripit membra, et ossa quodam veluti glu-
tino, quo jam pridem detinebantur, solvi protinus
sensit

dicende etiam
reliqui corp-
ra

A sensit. Nec res quidem beneficio vacua nec spes voto frustrata est: illico enim mulier, quae diu contractis membris immobilis omnino perstiterat, sua sponte e sella prosiliens, nullius, uti consueverat, adminiculo in pedes constitit, et provoluit subinde humi genibus, sanctissima: Parenti promeritis gratiarum actiones devote persolvit: cunctis interim ad rem inusitatum obstupescens, et Evangelicum illud praelætitia certatim exclamantibus: Quia vidimus mirabilia hodie. Incoluntis igitur reddita (ut res magis explorando pateret) suismet pedibus, milloque sibi manum porrigente, domum reditura exivit ab ecclesia ad currum quo vehenda erat, et singulis membris pristinae sanitati ac officio redditis, ex tunc libera deinceps, ne reliquias quidem sensit mali prioris u.

integram recipit sanitatem:

Luc. 3, 26.

tuber coxæ immatum

B 191 Joannæ, filiae Laurentii de Ferrariis, Romanae, annorum viginti, res quaedam nigra supra coxam accrevit unius Julii magnitudine, quam ipsa ulcus rata, quod cicolinum vocant Itali, parvi aestimavit, quamvis jugiter augetur, nec exiguam ipsi crearet molestiam: impediens ne suendi gratia cossinum commode possit tenere. Necessarium erat ut alicui medico chirurgove malum inspiciendum offerretur, quod ingenia virginis erubescencia tamdiu distulit quamdiu per instantissimas matris preces et absolutum Confessarii mandatum licuit: quibus coacta cum se illorum manibus permisisset, usi sunt illi quidem omni artis suae industria, sed tandem pronuntiavit eperum esse inveteratum, qui jam ad magnitudinem unius magnani (est id genus cereulei fructus Hebraeis usitati, primum fortasse majus) excrevisset. Remediis igitur humanis curandam cum speraret nemo, et paucos vitae dies ei superesse judicarent plerique, peccata fuit extremis Sacramentis animam parare ad exitum: quibus acceptis una sororum ejus ad B. Franciscum recurrendum esse cogitavit, atque ut illius unguento inungi peteret sororem hortata est. Fecit votum infirma, simul et unguentum adhibuit, et subito aliquid melioris spei ac rei sensit. Unde crescente fiducia quodam matutino tempore in hæc verba prorupit: O S. Franciscus hanc mihi gratiam facito, ut istud noxæ carnis frustum excidat. Dixit et discoperta curationis ergo plaga, adolescentem perfecte sanam exhibuit, putrido illo tubere ulro delapso. Hoc in statu qui eam invenere medicus, chirurgus et confessorius integris rursus viribus validam, quæ sex continuis mensibus viribus prorsus exhausta languerat tendebatque ad mortem: solius Sanctæ intercessionis adscribendam esse sanitatem testati sunt.

pro incurabili cancro habitum,

S. Franciscus unguento tollitur.

C 192 Bergida, Thomæ Ferri Reatini filia, viginti annis a maligno spiritu possessa, graviter identidem ab eodem vexatur. Nilil exorcismi sacri iterum iterumque adhibiti profuerant, cum intellexit S. Franciscæ corpus spectandum prostare: venit igitur etiam ipsa, et extemplo liberata recessit. Catharina Melanzi Romana, quæ in locis ab exulante fluvio humidis habitabat, toto intumuerat corpore et maximos patiebatur dolores: qui continuo penitus sublatis sunt, postquam Excellentissima Domina Sannesii Divissa quædam B. Franciscæ reliquias ad collum infirmæ, multam fiduciam in ejus meritis concipientis, appendit.

energumena liberatur.

curatur tumor totius corporis

fluxus sanguinis triennali,

Secund. autem vice sanam prorsus reliquit: sic ut ægra potuerit statim surgere, et ad sepulcrum Beate gratias Deo ipsique actura procedere.

194 Thomas Ferrus Venetus Octobri mense a Capranicam adierat vindictæ causa, istic enim dolores acerbissimi invaserunt: qui totum corpus tinxerunt nigredine, et sublata per dies septem dormiendi facultate exiguum reliquerunt comedendi. Rescivit hoc uxor ejus Leandra de Reate, ad eumque veniens: Bono, inquit, sis animo quia penes me habeo de sepulcro S. Franciscæ pulverem, qui te mihi sanum restituet. Neque sua ipsam fefellit fides: sumpsit in potu quod offerebatur maritus, eademque nocte decem continuis horis dormivit, et sanus post tride surrexit et lecto.

D
EX ITAL.
M. MAGD.
ANGUILLARIE.
dolores usum somni et cibi prohibentia,

E 194 Dominus Stephanus de Gasparis juratus affirmavit, filium suum, Petrum Ludovicum Felicem nomine, duodecim mensium puerulum, nocte quadam cepisse expuere copiosum sanguinem, floridum sponsumque, idque per triduum durasse cum molestia tussi et presentissimo vitæ periculo: nam præterquam quod ætas tenera non permitteret efficaciora medicamina, ne medicum quidem contriti cum rosâ sacchari ingeri sibi patiebatur. Desperari igitur de pueruli vitâ intelligens Illustrissima Domina Magdaleua Capponi de Naris, genitorem sibi hæc referentem induxit ut obtinendam filii salutem per merita S. Franciscæ speraret, eo magis quod ipso Sanctæ festo die, nono Martii videlicet, natus is esset. Et fuit res solatio plenissima videre quam avide reciperet infans osculareturque oblatas reliquias: nec minus admirationis habuit intueri modis omnibus et magno ejulatu oblitentem, ne sibi ad collum appenderetur jaspis argento ac bullæ ornatissima inclusus, quem tanta vehementia pluribus ejecit vicibus, ut ea sola sufficere posset aperientæ iterum venæ provocandoque sanguineo sputo: quod tamen cessavit prorsus, statim atque impositæ ei reliquie sunt.

sputum sanguinis

F 195 Mauritius Perretti, natione ac religione Hebraeus, a quibusdam Neophytis invitatus fuit, ut comes veniret ad S. Mariam novam corpus B. Franciscæ spectaturus. Sed ille ridere se ratus venire noluit, quamvis varia sibi nararentur miracula: maluitque ad festum quod b Casularum appellant luceri alienus sperati causa abire. Verum cum rursus isdem neophytis obvium venisset in arca Matthæorum, ab isdem tandem persuasus eosque secutus est, c Judaicum pileum sub pallio abscondens. Mirum dictu! ad conspectum sanctarum Reliquiarum ita interitus est immutatus, ut ab ecclesia egressus sociis dixerit velle se Christianum fieri, atque ad Catechumenorum domum deduci. Cujus domus Praefecti minime sincere agi rati, Quomodo, inquirunt, tu' ut velis Christianus esse? Quibus ille serio: Imo vero. Atque sub vesperum in d Ghettum ivit abducturus inde parvulum, quem habebat, unius anni filium, cum eoque ad Catechumenos abiit: ac baptizatus dimissam pertinaciam susceptamque fidem adscribit meritis S. Franciscæ.

Judæus ad aspectum corporis conversus.

b

c

F

d

196 Soror Maria Hieronyma Avila, Sanctimonialis in monasterio, quod Romæ est sub nomine S. Catharinæ Senensis, lecto decumbebat, cum intensissimis doloribus in genu tibiaque, sic ut nisi eum ipsis lodiculis moveri non posset, quoties opus erat ex uno in alterum latus eam verti. Ob quos dolores cum nocte dieque veriferetur, sublata dormiendi facultate, et remediis nihil proficientibus; tandem succurrit animo auxilium S. Franciscæ, cui multum devota erat, implorare, quo posset a tantis cruciatibus liberari. Eum in fineto omnium Sanctorum festo e circa tertiam noctis horam nixit se unguento ipsius Sanctæ, ac paulo post clausis in somnum

exiit ita in genu ut tibia doleret

e

A somnum oculis totam reliquam noctem dormiendo traduxit: Mane autem facto coxarum unam sudore fluentem reperit, sequae ab omni dolore liberam. Sargens igitur e lecto pedibus ambulare cepit atque clamare: Miraculum, miraculum. Accurrere monacha ad vocem clamantis, mirataque sunt per amaram illam subito videri, quam vesperi in tam misero statu reliquerant; et Deo ac B. Francisco pariter gratias retulerunt.

197 Johannes Matthæus Buxus, Romanus, ex Pontificis levis armature equitibus, a gravissima febre lecto affixus jaedat, jamque depositus erat ac desperatus a medicis, nullum amplius remedium invenientibus, aut febris, aut quo febrim emulsat venturæ tam insolenti, ut per sedis locum inte trina effluerent. Mirorum fratris statum intellexit soror, eoque visitatam scenam detulit aliquid ex Reliquiis S. Franciscæ. Quod ille ubi accepit eum magna animi devotione, statim ad primum illius affectum in gremio toto corpore refrigerium accepit, ac respirare cepit; recepta etiam quam amiserat facultate loquendi; ac paulo post multo melius habere visus intra minus dei spatium plene convalevit ab omni prorsus incommodo absolutus.

198 Cum jam sub prælo versaretur hæc Vita, ex Torre-Alfina Præbitano ducescos allata sunt quæ sequuntur gratias ad invocationem S. Franciscæ impetratæ. Dominus Bernardinus Eusebius Sacerdos, Hospitalis in dicto loco Rector, fastidiosa ac vehementi dysenteria laborans, Dominum Michaelen Angelum Schimann, ecclesie S. Mariæ Curatum, rogavit aliquid ex unguento S. Franciscæ, illudque tertio morbi die, cum major erat coeque morborum frequentia, ore acceptum deglutivit, ac subito liberatus est anno MDCXXXI die vii Decembris Paucis diebus post Domina Ursula, filia Aseani Federici, et uxor Franciscæ Sebastiani, ejusdem unguenti virtutem experta est. Nam ex gravi mensiam adque febris decumbens, et ingentibus per genum, pedes ac brachia doloribus confectata, sic ut nisi in helice moveri converterique in latris nequiret, cum sua apud prædictum Curatum peccata confessa, ab eoque obediens dicta inuncta est horum die vigesima quarta, sequenti mane surrexit e lecto, et absque molestia abiit ad Misæ sacrificium, atque quo opportunitate videbatur. Domini Maria uxor Sancti Mariotti mens Januario anni MDCXI, simili modo post Confessionem michonemque sanata est ab eodem Curato, et intolerabilibus genium pedumque et brachii dextri cruciatibus liberata.

C 199 Neque minores sunt gratias, quas ipse Sanctus Mariotti recepit, utatis sine anno erit ter trigesimo quinto, non primo anni MDCXI, mense Maio a doloribus quos toto corpore patiebatur ingentibus cum acutissima febre et movendi sui omnimodi impotentia; deinde a gutturis dolore, quem anginum fore metuebat, sequentis anni mense Julio liberatus est methode prædicta. Eodem quoque anno MDCXI, Aprilis mense, Domina Bernardina uxor Sebastiani Polentii, in ipsa quam sustinebat febre illam patiens atque a secundibus, quis expedire non potuerat, tam graviter patiens, ut nullo in situ posset consistere, et certo mortura crederetur; liberata a febre et quo eunquæ illa incommoda est per usum unguenti jam dicti; uti etiam mense Maio ejusdem anni Domina Liolamnia amorum quinquaginta quinque vidua, neque adeo surda, ut dictæ ecclesie campanas, quamvis magnas, non exaudiret, audiendi recuperavit facultatem postquam obitus Penitentiae et Eucharistie Sacramentis, dictum unguentum adhibuit. Simile beneficium, post Confessionem michonemque a Curato prædicta sibi factam, obtinuit Domina Justina, abate par priori, uxor Joannis Baptistæ But-

tioli, et febris laborans, cum dolore unius auris ac D totius capitis inflatione; sic ut metueretur ne morbus esset; quem loaticum dicitur. Eodem Orvietum misit stem brachi;

200 Vigesimo quinto die Julii anni MDCXI, Egidio Augustini, dum in ecclesia filium luget præcedo die occisum fulmine, retracti sunt manuum dextri die occisum fulmine, retracti sunt manuum digiti, itaque contracti ut movere eos nullateus posset. Ductus igitur est ad habitationem Domini Michaelis Angeli, Curati jam nominati, qui ungeret eum unguento cepit; eodemque ordine quo ungebantur digiti, erecti etiam sunt, et ipse Egidius cunctis videntibus plane liberatus. Denique in eadem terra eodem unguento usæ persona complures a doloribus colicis aliisque morbis exemplis se testantur, et sanitatem acceptam merito S. Franciscæ tribuunt. Que omnia Romam transmissa sunt in forma authentica, et signata sigillo Eminentissimi Cardinalis Crescentii Episcopi Urbeveterani, sub cujus diocesi Torallina est. Atque hæc sunt quæ ex processibus scripturisque publicis haberi possunt circa Vitam, miracula et corpus S. Franciscæ: ut ipsi devoti qui tanto affectu institerunt ut hæc historia imprimeretur, heredes ejus virtutes admirari et imitari valeant, Domine in Sanctis suis mirabilem collaudare.

201 Demum cum venerandum cadaver iterum splendidorem in locum inferendum esset; locus, qui vulgari voce Confessio dicitur, ante maximam ecclesie B. Mariæ novæ aram pretiosis ac versicoloribus marmoribus egregie exculis, pavimento miro ornamentorum genere substratum, nobilissimum Matrone sancte mauselem, quatuor pretioso e lapide columnis ad tumulum componendum dispositis, in theatri formam erectum est, ubi Innocentius X. Romanus Pontifex concivi sine lectissima, promeritis, magnificentissimoperis thecam exare, auro superinducto, studiose elaboratam statuit, addito ejusdem B. Franciscæ simulacro, quod ejus ad vivum ex are inaurato imaginem, triumphantis instar ac redivivæ et tumulo præcedentis, contemplandum exhibet, ibidemque anno MDCXLVI sacerum corpus, recondi voluit, et clarum tamen atque privato cultu ne dum Romanus populus pia deferræ eidem obsequia contendit, si publico ad apparatus ac pompa præstandum foret, Urbis devotionis affectu permoti tumultum pateretur. Hujus autem quo Franciscæ corpus obtegitur conspici in mausoleum tabulis exceptam Marius Gabriellus Romanus, vir pari pietate ac nobilitate præditus in peregrine devoti animi erga Matronam sanctissimam obsequium ac monumentum extare, et hic tibi Lector ut oculos contemplandum proponi curavit.

202 Hæc postrema amicus noster Paulus Aringhus Romanus Congregationis Oratorii Presbyter tomo secundo Romæ subterraneæ, in cujus libro 4 cap. 3 imaginem prædictam lector invenit: ut nihil necesse sit magnificum illud opus, quod oculis ipsius nostris anno MDCXXI non reperimus, verbis prædiximus describi. Unum sufficit hæc moneri: quæ ipsi Papa Innocentio tribuuntur ab Aringho, ea ex parte saltem sorori ejus adscripta esse per æner quam diximus arce titulum cujus ad nos egraphum transiit R. D. Cherubinus Magister Novitiorum in monasterio S. Mariæ novæ, estque hujusmodi. S. Franciscæ Romana Agatha Pamphilia, Innocentii X germana soror, sibi ipsius Sanctæ instituto monialis, in cultus monumentum dedicavit anno Domini MDCXLVI.

Miraculum hoc Romæ etiam ad nos perscriptum fuit a P. Laurentio Colæ Societatis nostre pro Germanicis Provinciis ibidem Procuratore: qui addidit testem illum oculatum fuisse P. Silvestrum Petro-sana.

EX ITAL. M. MAGD. ANGLIARIÆ. unguento prædicto sanatur:

Uen febris et ruptura affectu reliquisum.

In Torre-Alfina volem unguento curantur

grecia felicitate

intolerabili cruciatibus

febris et quatuor dolor

perien unguento

surditas

febris cum tumore capitis

contractio digitorum

et nisi plures morbi.

E

Anno 1646 manifestata Janac. Papa X.

et novam arcam et manuleam transportaverunt corpus.

F

A a *Distat ab Urbe Roma 15 passuum nullibus versus Orientem inter Tibur et Palestrinum in Campania, ut vocant, Romanis.* — b *Quo sit iunus Romanus, cognod illud? Responsum est festum esse Tobrenacolorum quod et nomen unius divinituram n. casa.* — c *Id est Romanus, quo Romæ et alius locis nonnullis cogitur ut Julia, a Christianis eo signu divergentis.* — d *Locus in Urbe est, in quo Hebræi seclusi et separati habitant ab alijs civibus.* — e *Et nihil esset horo fore vitam vesperiana: quia noctem tunc inchoant Romani quadrante post nostram quoriam.* — f *Unus numerus in Italico contextu incuria Lythetorum omissa, defectus facti, ut dubium sit an octavus ibis mensis, an vero annus ad signetur: ex sequentibus tamen colligimus in anno potius numerum 9 desiderari, cuiusque ex contextu supplere.* — g *Id est post multum quibus Vesperitina more nostro.* — h *Petrus Paulus nomine, Cardinalis creatus anno 1611, anno vero 1621 Episcopus, et anno 1644, cum primam Italiam sacra- tumque vulgaret Ferdinandus Ughellus, adhuc superstes.* — i *Hæc verba apud Aringhium deficientia ul sensum utrumque complendum addidimus.*

regno Hispaniarum destinatus abfuisse; nos duo, qui soli in causa superfuimus eadem repetentes, et in ordinem redigentes et in jam devisis et constitutis persistentes, reliqua que deesse videbantur supplevimus. Neque enim gestorum aut decisionum relatio perfecte fuerat confecta, neque stabilita quedam, que maturus consideranda supererant.

D
PERADITORES
NOTÆ.
inobis alia
relinquunt ne
golum:

3 Postremo ut, sicut ab initio tres in tota causa Ambitores intervenierant, totidem in reliquo cursu ac fine intervenirent, placuit Sanctitati vestre Joannem Baptistam Pamphilium, Rotæ Auditorem, per speciale quoque rescriptum adungere. Ceterorum, quoniam omnia jam ordinata et constituta fuerant, ei hoc in primis onus subendum fuit, ut processus ipse diligenter evolveret atque consideraret, ne antea ad relationem Sanctitati vestre faciendam deveniremus, quam huic Auditori perinde ac nobis totius causæ status plene cognitus et exploratus foret.

quibus adju-
gitur alius
tertius.

4 Atque ut rem satis vastam, memorabilem tamen et relatione dignam, facilius et dilucidius proponeremus, visum fuit imprimis, distinctim et ordinatim procedendo, prout rei gravitas et qualitas materia requirebat, universam causam in tres potissimum partes dividere: in quarum prima de processibus, in secunda de pondere probationum in iis contentarum circa sanctitatem et excellentiam vite servæ Dei, in tertia de miraculis ejus intercessione factis agendum censuimus... Ex quibus tandem patebit sic esse omnia disposita, preparata atque probata, ut si Sanctitati vestre placuerit, hanc servam Dei atque unicivem suam, clarissimum Urbis mox totius orbis sanctitatis sidus, in Sanctorum et Sanctarum numerum referre, eamque venerandam et colendam Ecclesie universali proponere possit. Et autem iudicii et relationis hujus veritas patenter et clarior habeatur, morem secuti majorum, ab exordia nativitatis inchoantes, præ memoria mulieris vitam et primarias vite actiones breviter et dilucide Sanctitati vestre proponere decrevimus.

Causa tripar-
tita proponitur

5

5 Sequatur ergo Summarium vite: quod quia totum et pene isdem verbis, sed aliquot contractionibus, in bulla exprimitur, matius eo lectorem remittere, si quem forte contingat epitomen requirere post Vite historiam tam probiam. Quod igitur attinet ad processum, que prima hujus relationis pars est, quatuor diversi diversis temporibus facti fuerunt in hac causa. Primum anno successit quo beata serva Dei ab hæc vita migravit, a Sancto Episcopo Bovensi et Fr. Ludovico Girardo Carthusiensis Priore monasterii Sancte Crucis in Hierusalem de Urbe: quos ad recipiendum testes super vita et miraculis beate servæ Dei deputavit Andreas Episcopus Auximianus. Eugenius Papa IV tunc in Urbe et ejus districtum in spiritalibus generalis Vicarius. Circa hunc processum modicus nobis fuit labor suscipiendus: non hec hic, tamquam fundamentum futuræ causæ, initium dederit alijs processibus: tamen de eo, tanquam invalido, non fuisse habendam rationem censuimus: quia non habet solemnitates necessarias; cum sit processus informativus ad effectum inquisitionis, qui, juxta veterem et probatum ritum Sedis Apostolicæ, præcedit commissionem causæ et sit sine juridica testum examinatione.

summario
vite et virtu-
um Sanctæ.

Processus in-
formatus.

6

6 Secundo quia testes non deposuerunt medio juramento, quod neque fuerat ab eis petitum: solum enim dicebatur eos predicta deposuisse et testificatos fuisse in iudicio anime sue, pro sola veritate dicenda, cum humana gratia deposita... Tertio, quia testes non fuerunt singulatim et separatim unus ab alio et secreto examinati: sed plures simul constituti coram iudicibus; et interrogati super articulo eis vulgari lingua lecto, simul respondebant: et Notarius in re scriptione plurimum testium attestaciones recipiebat

cur non addu-
ctur in causam

RELATIO

trium Romanæ Rotæ Auditorum coram S. D. N. Paulo Papa V

in qui processuum Acta et probationes expenduntur, et iudicium super canonizatione facienda interponitur ad præscriptum sacerorum Rituum Ecclesiæ Romanæ; pro illa instantibus et humiliter supplicantibus Inelyto populo Romano et Congregatione

B Oblatarum Turris-speculorum a B. Franciscæ instituta.

§1. Introductio in causam: synopsis duarum primarum partium.

BEATISIME PATER.

Cum superioribus annis inelytus populus Romanus fel. recordat. Clementi Papæ VIII, Sanctitatis vestre prædecessori, humiles preces porrexisset, ut causam canonizationis piæ memoriæ nobilis mulieris Franciscæ Romanæ, ab Eugenio Papæ IV inchoatam et a Nicolao Papæ V prosectam, sed temporis injuria intermissam, ad felicem, quem optabat, finem perducere dignaretur; idem Clemens de more tribus et senioribus Rotæ Auditoribus Seraphino Olivario Kazalio, Hieronymo Pamphilio, et Joanne Garzia Mellino per speciale rescriptum commisit; ut causam eandem in statu et in terminis, in quibus reperiebatur, assumentes et quasi ab initio repetentes, processus et acta omnia et probationes expenderent, et super canonizatione petita, an juxta præscriptum sacerorum Canonum et receptam sancte Romanæ Ecclesiæ consuetudinem celebrari posset, iudicium suum interponerent. Qui tunc Ambitores Sanctitatis sue iussionibus, ut par erat, obtemperantes, inter se habitis congregationibus, quibus Franciscam Peniam, Rotæ quoque Auditorem, semper interesse voluerunt, processus antiquos et probationes in eis contentas examinaverunt, et tandem conluserunt, hujus servæ Dei excellentiam vite sanctitatem et miracula per ejus intercessionem a Deo facta ita fuisse prolata, ut merito, si Sanctitati sue placisset, ad ejus consecrationem sive canonizationem deveniri potuisset.

Causam pri-
dem exoptam

Clement VIII
revocari jubet

tribus Rotæ
Auditoribus

C

2 Ceterum cum ab eodem Clemente VIII Seraphinus Olivarius et Hieronymus Pamphilius, ob præclara eorum merita, ad Cardinalatum fuissent dignitatem eveni, et solus in causa remansisset Joannes Garzias Mellinus, eodem inelyto populo Romano postulante, placuit eidem Clementi, in eundem Auditorum Cardinalium creatorum locum, eundem Franciscum Peniam et Horatium Lanciflottum, humillimus Sanctitatis vestre servus, subrogare, ut una cum predicto Mellino et inchoata prosequerentur, et ea que a viris illis absoluta non fuerant persequerentur. Cum vero postmodum Joannes Garzias Mellinus a Sanctitate vestra Nuntius Apostolicus in

quorum 2 Co-
dices etc.

tertia in B. S.
partem legi

A recipiebat, contra formam a Jure præscriptam. Diximus tamen hunc processum posse deservire pro adminiculo veritatis, et aliis deinde legitime conferentis quasi prædicere, et indicare beate servæ Dei coruscantem in universa Urbe sanctitatem eam audito ejus obitu, nemine impellente aut artificiose procurante, ingens hominum utriusque sexus ad ejus funus conestandum et sepulcrum pie venerandum concursus factus fuerit; qui inobrem optimo jure tunc Urbis Vicarius informationem super sanctitate et operatione miraculorum in genere, juxta præscriptum sacrorum rituum Ecclesie Romanæ capiendum putavit.

2 anno 1443, in quo jurati testes 38 legitime auditi.

B 7 Secundus processus factus anno MCCCLIII: qui tempore quidam Joannes de Boreca, tanquam Procurator et syndicus Religiosorum Fratrum et Conventus monasterii S. Mariæ-novæ de Urbe ordinis Montis-Olivetii, coram Domino Cardinali Firmiano, tunc subdelegato a Cardinale de Albertis, cui causa commissa fuerat, comparuit et exhibuit septuaginta articulos, super quibus petiit testes examinari ad habendam veritatem, tam de gestis in vita quam post mortem B. Franciscæ de Pontianis... Prædictos articulos sic productos recepit Joannes Saffin Notarius. Deinde idem procurator produxit triginta octo testes super prædictis articulis examinandos: ex quibus testes masculi juraverunt in manibus prædicti Cardinalis Firmiani per acta ejusdem Adriani Notarii: testes vero femine juraverunt in manibus Leonardi Nicolai de Buccinatis notarii, qui omnes testes examinavit. Et licet hoc processu raro usi fuerimus in hac causa, cum omnia in ipso contenta ordinatus et caposus fuerint articulata et probata in tertio processu; qui tamen ut notandi occasione inferre poterat, visum fuit agere de illius validitate et respondere ad singulas difficultates, quibus oppugari posse videtur....

3, an. 1451 ordinatur in quo testis 132.

C 8 Tertius processus ordinatus fuit anno MCCCLIII, anno videlicet IV Nicolai Pape V, et anno XI ab obitu beate servæ Dei, Judices commissarii, deputati ad proseguendum negotium hujus canonizationis coeptum tempore Eugenii Pape IV et ad faciendum idem processum, fuerunt Episcopi Spoletanus et Munda-mensis..., coram quibus Magister Michael de Prado, syndicus et procurator monasterii S. Mariæ-novæ de Urbe, coram prædictis Commissariis produxit positiones et articulos super quibus petiit testes pro parte sui producendos examinari... Produxit autem eorum obidem iudicibus testes masculos quadraginta quatuor et feminas octoginta octo, qui omnes, tam masculi quam femine, coram prædictis iudicibus miserunt eorum numerus, lictis scripturis sacrosanctis ad sancta Dei Evangelia juraverunt dicere veritatem. Quod examen fuit coeptum die V Aprilis anni MCCCLIII, et hoc ordine in hoc processu dispositum est: primo ponitur articulus et mox subsequuntur dicti testium, qui super articulis testificandi fuerunt: et sic servatur super omnibus articulis.

Intus hujus processus summationem,

9 In hoc autem processu distincto ordinata sunt et vite sanctitatis et operatio miraculorum, quæ ad effectum canonizationis probeinde erant. Nam i ponuntur XXXVII articuli super actionibus beate servæ Dei ejusdem sanctitatem indicantibus, quibus singulariter articulatur et per testes introductos probatur quidquid ipsa gessit in vita, unde illius sanctitatis eliceret, si ponitur XXXVII articuli continentes miracula facta intercessione beate mulieris, dum in humanis ageret; in quibus articulatur XXXVII miracula, et super eis testes deponunt, in subsequuntur XXXVII articuli, quibus articulatur eisdem miracula edita post seculum transiitum beate Matris, computatis tamen XII articulis additionibus, quos idem procurator exhibuit producens præterea XVII testes,

qui similiter ut priores præstiterunt juramentum D legaliter de veritate dicenda. IV continetur repetitio articulorum alias exhibitorum coram Dominico S. Mariae in Via-lata Cardinale Capranicensi, vulgo Cardinale Firmiano nuncupato, iudice subdelegato a Cardinale de Albertis, de quibus fuit actum in secundo processu. V tandem continentur attestationes duorum Notariorum Henrici et Danielis, qui juramentis et examinibus testium in dicto processu contentorum interfuerunt, simulque sua signa apposuerunt, eidemque processui fuerunt inserta et suspensa sigilla prædictorum Iudicum Commissariorum cum cordulis rubei coloris: quæ sigilla licet hodie non reperiantur appensa, apparent tamen foramina quibus cordule inserebantur unde sigilla dependebant. Prædictos vero Henricum et Danielem fuisse legales et publicos Apostolica et Imperiali auctoritate creatos testificantes Joannes de Mazanchellis Auditor Camera: et ab his dictus processus fuit publicatus et authenticatus die XIX Aprilis anno MCCCLIII.

et approbatio,

10 Post maturam autem discussionem firmavimus, hunc processum esse adhibendam fidem, illumque esse in forma probanti, et testes fuisse rite et recte examinatos: quia concurrunt omnes solemnitates necessariæ... et quamvis contra eum fuerint a nobis aliquæ objectiones consideratæ, tamen illas censuimus non esse relevantes, neque aliquo pacto obstare.

E

4 recens futurus

11 Quartus processus nuper fuit a nobis factus anno proximo præterito. Cum enim fuisset iudicatum oportere examinare aliquos testes ad probandam continuationem fame sanctitatis et operationis miraculorum beate servæ Dei, a tempore obitus illius et factorum processum antiquorum usque ad præsentem diem; eo potissimum consilio ordinatus hic fuit: de cujus validitate non dubitavimus: quia nos, qui presentes fuimus et per nos ipsos testes examinavimus, omnem diligentiam adhibuimus, ut omnia legitime fierent; ea imprimis adhibita cautela, ut, quia de causa sacra agebatur, in loco sacro, scilicet in conventu B. Mariæ supra Minervam hoc iudicium exercebatur.

ad probandam continuationem fame.

12 Post stabilitam fidem processuum et postquam firmatum fuit testes fuisse rite et recte examinatos, superest, juxta seriem initio propositam videre pondera probationum in dictis processibus contentarum, respectu duorum ad canonizationem requisitorum, videlicet excellentiæ sive sanctitatis vite hujus beate mulieris, et operationis miraculorum. In hac parte tractantur et per articulos quatuordecim expenduntur singula puncta summari in introductione adducti: quæ nihil attinet hic repetere, uti nec hujus operis probabilem augere describendis eorum probationibus: cum ordinatus cuncto legi possint in Vita præcedenti, quæ tota ex his processibus est desumpta. Satis igitur sit hic adnotare generaliter singula fore probari per testes, qui vel visu vel auditu se cognovisse juraverunt eum tertius processus formaverit, designato pugnatum numero in quibus singule continentur; exprimitur etiam quandocumque testium nomina, ac denique hoc alique agitur ut cunctis patet sic esse probata, ut in in tali iudicio fides possit ac debeat adhiberi. Adduntur etiam Sanctorum Patrum et Doctorum loca, qui vel de talibus egere virtutibus, deponendo eorum perfectiones et gradus, vel in propositis actionibus singularibus, quales exerruisse B. Franciscæ probatur, perfectionis excellentiam sibi esse docuerunt. Sanctorum etiam quædamque admiscuntur exempla, quorum sanctitas ex ejusmodi operibus declarata fuit et Ecclesie fidelibusque probata. Denique pars tota his verbis concluditur. Et ex his omnibus censuimus probatum fuisse sufficienter, tam quia immaculatum et ab omni immunditia liberam vitam duxit

harum probationum etiam men

F

hic omisus

quædam

et quotiens in indicat.

A xit, tum quia in omni virtute sese exercuit, tum quia corpus suum castigavit, et spiritus devotio- nem et affectus pietatem coluit : tum denique quia firmam et constantem fidem bonis operibus cumula- vit, atque munitam pie fideliterque retinuit et con- servavit.

§ II. Partis tertiæ synopsis et miracula quæ- dam in specimem aliorum plurimum vite probatorum.

Diviso por- tis 3.

S eptem articulos hæc pars complectitur, quorum ulti- mum dabimus sequenti paragrapho, et penultimo po- tiora quædam speciminis causa hic excerptimus : pri- mum in quibusvis recentioribus relationibus simili occa- sione excusis lector inveniet, ceteros intermedios cen- sumus nihil novæ cognitionis adferre posse supra eam quæ ex præcedenti Vita habetur, nisi forte testium numerum et nomina quæ tanti non esse putamus : ipsorum articu- lorum tituli hi sunt.

- Articulus I De miraculis in genere.
- II De miraculis beate servæ Dei in vita.
- III De tempore obitus beate famule Dei Francisce.
- IV De modo ejus obitus.
- V De honorabili ejus sepultura.
- B VI De miraculis beate famule Dei post felicem illius dormi- tionem.
- VII De continuatione famæ sanctitatis et operationis miraculo- rum beate famule Dei Francisce.

Suavolentia mortui corpo- ris

14 Consequenter egimus de miraculis, quæ om- nipotens Deus dignatus fuit operari per merita famu- læ suæ post felicem ejus dormitionem in Domino. Ex multis autem pauca quædam, quæ nobis visa sunt clariora, recensimus : atque, ut, quantum fieri posset, in iis recensendis ardo temporis servaretur, initium ducere volumus ab illo, quo Deus servam suam recentem vitam functam decoravit, suavis- simo odore de illius corpore prodeunte... quem suffi- cienter probatum et insigne continere miraculum pronuntiavimus : quia de cadaveribus mortuorum, præsertim recentem vitam functam, foetores potius quam suaves odores prodire solent. Ceterum Deus ad severam suorum sanctitatem manifestandam hujusmodi suavis odoribus eos decorare solet : sunt enim non obscure sanctitatis indicia : ideoque in Vi- tis Sanctorum et Martyrum et Confessorum fre- quentia extant exempla similibus odorum, quos Ca- tholici miraculo tribuerunt....

miraculo- rum proba- tur

C 15 Secundo loco referre placuit, quod contigit in persona Petri Pauli de Molaria carpentarii ; qui, cum in altum tolleret magnum trabem in aedificio, quod fiebat in domo Congregationis filiarum spiri- tualium B. Francisce, trabs cecidit super eum, et ab ea ita oppressus remansit, ut insensibilis esset et mortuus videretur. Commendatus tamen famule Dei Francisce ab una ex Consorioribus ejus, subito reassumpsit vires et loquelam et liberatus fuit. Sic deponunt Jacobella quæ eum commendavit, et Pau- lus Collesimo qui fuit præsens, et deponit quod ipse cum aliis illum pro mortuo recolligebant, trabem eum magno labore amovendo, et quod cum maxima admiratione hujusmodi miraculum receptum fuit a vicinis. Et ipse Petrus Paulus deponit quod erat in- sensibilis, et firmiter credit se fuisse liberatum mi- raculose precibus et meritis B. Francisce : quia trabs quæ super eum ceciderat, non solum illum sed decem etiam homines, julio circumstantium, in- terficere debuisset. Mater etiam quæ cucurrit ad pe- riculum illi dicit, quod miraculose evasit meritis B. Francisce : quia alias erat impossibile. Factum hoc censimus sufficienter probatum et miraculo adscribendam Pauli hujus incolumitatem : quoniam isti casus et oppressiones a rebus ponderosis super- culentibus non solent contingere sine læsione et con- quasatione oppressorum ; qui tametsi naturaliter

Faber ligna- rium a labenti trabe oppres- sus

Incensum mi- raculo sanus evasit.

vivere possint, non sine temporis intervallo vires salutemque recipiant.

D PER AUDITOREM ROTÆ. Pene tactus convalescit

16 Jacobus de Clarellis erat graviter infirmus ex peste et medici de ejus salute desperabant : Genti- lesca ejus soror eum commendavit B. Francisce, vovens visitare ejus sepulcrum et offerre imaginem ceream et subito meliorare cepit et sanatus est : ut deponunt Vannotia ejus uxor, quæ firmiter credit miraculose fuisse sanatum meritis et precibus B. Francisce : quia jam a medicis derelictus in articulo mortis constitutus erat, et subito post votum sana- tus fuit. Et Jacobella de Claremontis dicit, quod cum Jacobus erat in articulo mortis constitutus, ipsa fuit vocata secunda hora noctis, quia crediderunt paren- tes illa hora infirmum moriturum : et ipsa videns eum in periculo mortis prout etiam medici judica- bant, dixit Gentilesce quod eum commendaret B. Francisce : et de mane audivit dici publice a Gentilesca, quod illa nocte eadem hora quando com- mendatus fuit B. Francisce subito meliorare ince- pit, et sanatus est in totum infra duos dies. Et Agnes dicit articulum verum : quia omnia vidit et præsens fuit, et a medicis audivit quod Jacobus moriturus erat : et quod, postquam commendatus fuit B. Fran- ciscæ, audivit dici publice, quod illius precibus et meritis liberatus fuit. Et Anastasia dicit etiam arti- culum verum : quia vidit Jacobum in periculo mor- tis constitutum ex peste, et præsens fuit quando Gentilesca cum devotione commendavit eum B. Francisce pro recuperanda sanitate et subito me- liorare cepit, et sanus fuit, prout ipsa credit, mi- raculose meritis B. Francisce. Idem etiam Jacobus in cujus persona miraculum contigit, medio jura- mento examinatus affirmavit, credere se miraculose meritis servæ Dei Francisce sanatum, ob magnam devotionem quam erga eam habebat, ejus propterea imaginem in suo cubiculo depingi curavit. Factum hoc sufficienter probari et miraculo adscribendum censimus, tum ex natura morbi juxta ponderata superius, tum ex modo subsecute sanitatis, quæ fuit in instanti... cetera vero naturali cursu acquisita deinde solidæ sanitatis præsidia non evacuaverunt miraculum.

statim ac vo- tum pro eo At.

E

Desperatus ex peste F

17 Angelotia similiter infirma ex peste propter incisionem morbi incurrit dolorem acerbissimum, et jam amiserat unum latem, et caput continuo agitabat, ita quod omnes eum aspicientes ex compassione plorabant : vovit si ab illa infirmitate liberaretur ingredi Congregationem filiarum B. Francisce ei- que se commendavit, et facto voto visum fuit ei B. Francisceam audire dicentem : Filia non morieris. Et subito meliorare incepit, et successive sanata fuit : ut deponunt ipsa Angelotia, et alii plures tes- tes : ex quibus aliqui dicunt, quod erat in tali statu, quod Presbyter volebat ei dare extremam Unctio- nem, et ipsa dixit quod non erat necessaria, quia ex illa infirmitate non debebat mori. Et in specio Rector ecclesie S. Andreae de Finariis, qui vocatus accesserat pro danda extrema Unctione, quia erat constituta in articulo mortis, deponit, quod Ange- lotia ei dixit : Non oportet, quia ex hac infirmitate non moriar : nam apparuit mihi B. Francisca, quæ retulit quod mori non debeo : et die sequenti vidit ipsam liberam, sibi quæ beata est cum admiratione fidelium ; et credit miraculose meritis B. Francisce, quia alias erat impossibile secundum cursum natu- ræ. Præ-narratum factum probatum invenimus per quinque testes idoneos, et non contigisse sine miraculo pronuntiavimus : quoniam gravitate morbi inspecta non fuit possibile per consuetum naturæ ordinem in tam brevi temporis intervallo integram sanari...

Intelligit se non mortu- ram.

18 Angelotia, filia Antonii dello Cico, una ex consorioribus B. Francisce, cum per aliquot dies

PER AUDITO
RES ROTÆ.
Ad h. b. p. p. p. p. p.
B. Franciscæ

A passa fuisset et continuo pateretur intensissimas fe-
bres, accidit sibi gutta super linguam et brachium,
et statim mota effecta fuit : et cum esset dilidata a
medicis, affirmantibus quod nocte sequenti erat mor-
itura, Jacobella una ex Consoribus eam commen-
davit B. Franciscæ, et accepto libro in quo officium
dicere consueverat illa Beata eoque supra pectus
posita, subito recepit loquelam : et postea popens il-
lum super ejus caput in totum liberata fuit sine re-
cidivatione. Ita deponunt ipsa Angelotia, Joanna
uxor Antonii dello Ciccio, Hieronyma et Jacobella,
que fuerunt presentes : et comprobatur per plures
alios testes, quorum primus Fr. Bartholomæus Prior
monasterii S. Sabinae de Urbe dicit articulum ve-
rum, quia presens fuit, et vidit ipsam Angelotiam
in extremis, ut articuletur, constitutam, et interfuit
quando medicus dixit quod ei daretur extrema Unctio,
asserens quod non erat in ea spes vite : et in-
continenti ipse testis audivit ab Angelotia hæc verba :
Credo firmiter quod B. Franciscæ est Sancta, sicut
dicitur. Et ignorans de appositione libri admiratus
fuit de subita convalescentia, et audivit dici a Jaco-
bella et aliis consoribus, quod cum devotione ap-
posterant librum B. Franciscæ, cui eam recomman-
daverant orationibus ; quodque ipse fuit admiratus de
miraculo laudans Deum.

sanati-
tatem a

B 19 Et Rentia, Relicta quorundam Hieronymi spe-
ciani deponit, quod vidit Angelotiam pati hanc
infirmiorem et præsens fuit quando medicus dixit et
judicavit hora Vesperarum quod nocte sequenti mor-
returam : et propterea ipsa videns quod amiserat
loquelam et in ea non remanebat spes vite, redidit
domum : et revera mane sequenti credens illam
decessissæ, intellexit ab illis de domo qui sibi obviam
venerunt, quod Angelotia reconvaluit et perfecte
loquebatur. Ipsa vero laudans Deum intravit cam-
eram infirmæ, in qua ipsam liberam a dicta infirmi-
tate invenit, et perfecte loquentem pluribus presen-
tibus audivit : et admirata de subita convalescentia
audivit a consoribus, quod postquam fuerat B.
Franciscæ commendata cepit loqui et meliorari. Et
similiter Rector parochialis ecclesiæ S. Andreae de
Furans deponit, vidisse ipsam in sero vidit illam
liberitam, et audivit a consoribus prout res suc-
cesserat. Hæc etiam probabat Palotia Antonii Pæci,
que dicit vidisse Angelotiam infirmam, prout arti-
culatur et a medicis dicitur, et postea eadem
die vidit et audivit ipsam loquentem et melioratam,
et audivit ab illis de domo, quod postquam fuit re-
commendata B. Franciscæ cepit convalescere ut
articulatur. Hoc etiam factum et legitime probatum
et vero miraculo deponendum censuimus.

audita loquenti
morbi præsen-
tia

C 20 Miracula hætenus relata ex antiquis proces-
sibus, de quibus in prima parte hujus relationis
abunde dictum fuit, desumpta, selectaque fuerunt :
sed cum nec recentia defuissent eorum quoque
mentionem facere oportuit. Nam sicut a tempore
obitus hujus familie Dei, usque ad præsentem diem
tanta sanctitatis derivata, semper eam laudabiliter
commendavit, ita operata miraculorum eundem
fatum illustriorem efficit ac roboravit. Quamquam
autem plura in ultimo processu probari potuissent,
quia tamen id instituti ratio non exigebat, ad
omissis, utrumquod si unum fuit illustrius in hæc Acta
referendum et hoc loci recensendum censuimus.

Alta queque
recentia facta
miracula,

21 Fuerat quidam Bely interque Turens, valde in
sua secta obstinatus : qui cum ante viginti an-
nos in tremulis Turonum paratam exerceret,
a Christianis captus et ad hanc urbem deductus, a

in quibus
conver-
sionis
facti et alia-
rum.

multis magnæ auctoritatis viris, etiam Patribus D
Porpuratis, sæpe inductus et rogatus fuit, ut Chris-
tianus fieret. Sed cum ille obdurato corde et rebelli-
tatis anno omnes pias admonitiones sæpe repulisset :
anno omnino octavo in carne induens eor, interces-
sione serva Dei Franciscæ, Christum per Dei mise-
ricordiam agnovit. Serviebat eodem tempore Bely
Marchioni Malaspina, trimerium Sanctissimi Dom-
ni nostri Praefecto. Nobilis Matrona Catharina
Malaspina Marchionis soror eum ad domum Obla-
tarum Turris-speculorum cum quibusdam minuscu-
lis, ut fieri solet, aliquibus dicti monasterii Oblatis
et præsertim Sorori Maximilla Accarombone offe-
rendis sæpe mittere solebat. Inde sumpta occasione
cum aliique ex dictis Oblatis cujus sectæ esset
cognovissent, frequenter inducere conabantur, ut
relictis Mahometanae sectæ tenebris, ad Evangelii
lucem respiceret ; offerentes se Deum ac B. Fran-
ciscam pro ejus conversione rogaturas : quod ille
animo obstinato repellendo et in sua induritate
persistendo semper se factorum negavit. Denique
per plures persuasiones Soror Maximilla hoc solum
obtinere vix potuit ab infideli, ut hæc verba sæpe
pronuntiaret . B. Franciscæ recordare mei.

roreque bi
ducti

ut saltem
S. Franciscæ
re commenda-
ret :

22 Interim dum hæc verba infidelis, sicut pro-
miserat, repeteret, et Oblate Turris-speculorum
Deum et R. Franciscam orarent, ut hominem paga-
num illuminaret ; meruit quodam noctis tempore
circa horam septimam, dum alto somno tenebatur,
puerum in ea forma, qui Angelus una cum B. Fran-
ciscæ deponi solet, in somnis videre, qui a se ele-
mosynam peteret. Postquam visionem experge-
factus valde admiratus fuit de visis in somno. Mane
autem facto visionem narravit conservis et Domine
Catharina, que illum juxta solitum ad domum
Oblatarum transmisit : ad quam magna cordis læ-
titia Turens accessit, et narrans Sorori Maximilla
que viderat in somno, et describendo habitum
pueri qui sibi apparuerat, conversus ad imaginem
B. Franciscæ ibidem existentem, deprehendi pue-
rum quem viderat eundem esse cum illo qui cum
R. Franciscæ deponitur, et Christianum se velle
fieri professus est. Et some mora huius rudimentis
instructus, una cum baptismo Franciscæ nomen ac-
cepit, eo quod R. Franciscæ ope et intercessione
tantum beneficium accepisset.

E

quo facto vide-
Angelum ejus
in somnis,

et baptizatur,

23 Hanc infidelis conversionem, quam idem ipse
Bely et due con-oratores Turris-speculorum confir-
miter retulerunt, nos consideratis omnibus circum-
stantiis que in ea intervenerunt miraculosam fuisse
censuimus. Nam licet S. Thomas dicit justifica-
tionem proprie loquendo, tametsi a solo Deo fiat,
non dici miraculum, quia naturaliter anima est gra-
tiae rapax ; nihilominus tamen idem vere asseruit,
tunc dici miraculosam, quando justificationis modus
a communi cursu recedit : sicut in dicit istius con-
versionis modus, consideratis pluribus circum-
stantiis recedere visus fuit : tum propter longam et
inveteratam hominis obdurationem, qui sæpe hor-
tationes et admonitiones repudiavit : tum quia
dum inter Christianos versatus nunquam eorum
moris et religionem se accommodavit : tum quoniam
numeribus quandoque invitatus obstinata mente in
sua perditione perseveravit : tum etiam quia ista con-
versio fuit subita et momentanti executioni deman-
data. Cum enim, ut inquit idem S. Thomas, consue-
tus cursus justificationis sit, ut Deo movente interius
animam homo convertatur ad Deum ; primo quidem
conversione imperfecta, ut postmodum ad perfectam
deveniat ; quia caritas inchoata meretur angere,
et aucta meretur perfici, ut in hac conversione isto
modus non videtur sic fuisse servatus, ut dici possit
sine miraculo contigisse. Cum Deus hujus infidelis
animam

quod miraculo
travulsum

F

propter subita
invitationem
modum instan-
tiam

animam

A animam tam efficaci motione interius moverit, ut non amplius cunctando sed divinæ motioni consentiendo, Christi fieri latundus et voluntarius adhaerere decreverit, sicuti eventus subsequutus demonstravit

§ III. De continuatione famæ et miraculorum attestantium sanctitatem B. Franciscæ.

Quoniam ab anno mcccclii, in quo fuit factus ultimus processus, non extabat juridica probatio super continuata fama sanctitatis et operatione miraculorum hujus humilis servæ Dei... propterea super hoc articulo anno mdciv novum processum formandum censuimus : in quo super formatis prius a nobis opportunis articulis, multi testes cives Romani et Nobiles provectæ ætatis, medio juramento examinati, testificati fuerunt, et concludentes probaverunt servam Dei Franciscam semper fuisse habitam et nominatam pro Sancta : ejus sepulcrum in ecclesia S. Mariæ-novæ semper fuisse habitum ac haberi in magna veneratione, et sanctæ mulieris sepulcrum reputari : ejus imaginibus (quas Romæ Ritractos vocant) fieri inclinationes et genuflexiones, sicut imaginibus aliorum Sanctorum et Sanctarum; et tanquam tales in multis ecclesiis et sacellis jam olim fuisse depictas.

25 Ad hæc diem obitus ejus haberi festum et magna populi Romani frequentia singulis annis die ix Martii celebrari, et de laudibus ejus cum interveniente multorum Cardinalium et Prælatorum orationem haberi. Populumque Romanum in illius honorem eodem die donare calicem argenteum, cum quadam cereo quantitate : sicut in diebus festis aliorum Sanctorum Romanorum fieri consuevit. Eodem die festo in Curia Capitolina jus non reddi, sed feriari perinde ac in festis multorum aliorum Sanctorum. Ejusdem beate Dei familie indumenta cum magna veneratione servari in domo consorum Turris-speculorum et tanquam reliquias Sanctorum honorari, et ad egrotantes sæpe deferri, ex eo quod Christi fideles in suis infirmitatibus et tribulationibus magnam in eis fiduciam habeant. In eadem domo Turris-speculorum ex instituto ejusdem Franciscæ quoddam unguentum confici, quod plurimum valet ad sanandas infirmitates oculorum, ideo que pro eo habendo frequentem concursum ad eandem domum fieri solere. Cum enim ista omnia non aliis quam Sanctis conveniant, aperte declarant opinionem et famam ejus sanctitatis absque fraudibus et illusionibus usque ad præsens tempus fuisse continuatam.

26 Præter testimonia legitima depositiones concurrentibus plurima alia, eandem continuationem non obscurare persuadentia : nam anno mcccclxix in eadem domo consorum Turris-speculorum in quadam camera, que fortasse pro ecclesia serviebat, depicta fuerant, sicut adhuc conspiciuntur, multa miracula, quæ Deus illius meritis et intercessione facere dignatus fuerat, cum inscriptionibus vulgari sermone conceptis, quo tunc populus Romanus utebatur. Anno mcccclxxxvii Joannis Broccardi Magistri ceremoniarum sacri Palatii annotato in bibliotheca Vaticana reperta fuerat cum hæc inscriptione : Ordinanda pro canonizatione B. Franciscæ Pontificæ mulieris Romane. In hæc annotatione continebatur catalogus impensarum in canonizatione faciendarum, et nota eorum que sunt necessaria pro canonizatione celebranda. Quæ preparatio cum fieri non consueverit nisi paulo ante actualem canonizationem, facile inferebatur causam tunc sic fuisse instructam, ut ad actualem canonizationem, deveniri potuisset.

27 Supradictis accelebat antiquum statutum Populi Romani, conditum anno mcccxciv et confirmatum a Sede Apostolica tempore Alexandri Papæ vi ubi lib. 4 cap. 27 inter alios dies, festus hujus servæ Dei dies servari jubetur his verbis : Mense autem Martii S. Agathæ quintum diem et B. Franciscæ, Nobilis Romane, nonum diem inter festos dieavit. Hæc ibi. Et cum initio ejusdem statuti dicatur, quod pia et laudabilis consuetudo plurimos dies festos in honorem Sanctorum recepit, consequenter inferebamus, jam consuetudine receptum fuisse, ut in honorem B. Franciscæ dies festus in Populo Romano ageretur. Neque potest dici id temere aut subreptitie, latenter et fraudulenter factum : cum Populus Romanus, qui semel a Beatis Apostolis Petro et Paulo receptam Catholicam fidem constanter retinuit ac retinet, omnem hæresim ac vanam superstitionem viriliter repellendo, non aliter quam consulto Romano Pontifice et causa cognita id in suis legibus municipalibus relaturus foret.

28 In diariis ejusdem Joannis Broccardi et Parisidis de Grassis, Magistrorum ceremoniarum sacelli Pontifici, anno mny et mvi, et mxxxvi, vii et viii notatum legebatur, quod pro anniversario obitu Franciscæ Romane alius Ceccarelle fuit celebrata Missa solennis ab Episcopo in ecclesia S. Mariæ-novæ cum interveniente multorum Cardinalium et oratione in ejus laudem. Libro v Commentariorum Pii in hæc quoque verba scriptum reperimus : Nobis supplicatum est ut Catharinam Senensem, Rosam Viterbiensem, et Franciscam Romanam Sanctis Christi Virginibus seu Viduis adscribamus. Igna res ! nam et virtutes suas id credimus invenisse. Hactenus ibi. Raphael quoque Volaterranus lib. ii Commentariorum Urbani scribit, Julium statuisse jamjam referre in catalogum Sanctorum Franciscam Romanam Matronam, quæ sub Eugenio prodigiis sanctitatis claruerat.

29 Communem et frequentem hanc famam agebant et graviter confirmabant plures imagines jam olim in multis ecclesiis et sacellis Urbis cum diademate depictæ, quæ solis Sanctis convenire notum est. Beatrix quoque Gaetana nobilis matrona Romana, anno mdciv in hoc processu examinata referebat, se inter scripturas Angeli de Casis Advocati Consistorialis habuisse Orationem vel partem illius, quæ de more habenda erat in Consistorio publico tempore Clementis vii pro petenda actuali Canonizatione hujus beate mulieris, quam etiam orationem Dominus Cardinalis Casius ejus illius verbo adfirmabat se vidisse, et præmansus quandoque habuisse. Postremo his quoque temporibus a Summis Pontificibus reperiebantur sæpe concessæ Indulgentiæ visitantibus ecclesiam B. Mariæ-novæ, ubi venerabile corpus Franciscæ requiescit, in die quo migravit ad Dominum. Ex quibus omnibus sufficienter collegimus probari continuationem famæ sanctitatis hujus servæ Dei a tempore obitus illius usque ad præsentem diem.

30 Prædictis omnibus mature discussis, uno assensu conclusimus, Pater Beatissime, processus in hæc causa productos, excepto primo, fuisse legitime ordinatos, et probationes in eis contentas esse sufficientes et emissam bene instructam consequenter esse in tali statu, ut si Sanctitati vestræ placuerit, possit hæc famulam Dei Franciscam solenni ritu, ut moris est, canonizare et universali Ecclesie proponere colendam ac venerandam etc.

Et ita referendum esse Sanctitati vestræ cœquimus.

Ego Franciscus Penia Rote Decanus.
Ego Horatius Lancellottus Rote Auditor,
Ego Jo. Bapt. Pamplilius Rote Auditor.

D
PER ALPHONSO
NES BOLE.
et 1196 obitu
tum fuisse
tum Romæ ;

Missa solennem
nem in anni
versario obi
tam celebrari
E
ANNUADV.
PAP. B

mentem de
Beati Canoniz
anda Pii II

et Julii II

diadema in
imaginibus

Orationem
pro canoniza
tione scriptam,

F
In Indulgentia
concessa in
die festo

Conclusio
totius relatio
nis.

An. 1604
novi testes
affuerunt
Franciscæ ut
Sanctæ.

Imagines et
sepulcrum
honorari.

servari festum.

vestes pro reli
quias haberi.

unguentum
confici.

miracula jam
olim depicta
erat.

An. 1657
causa pro cano
nizatione
fuisse ordinata

- vini ad *Guardam* S. Pionis Presbyter et Martyr Smyrna, cui et alius Pionis, Pionis alius aut Pionis adiungitur, qui forte hic Phronis et Phonis dicitur : quod hic monachis sufficit. Acta delentur 1 Februarii.
- S. Apollonia Virgo Officio novem lectionum colitur sermone Brevarium S. Iridi Ma arabicum. Editimus Acta ejus in IX Lectione distributa ex Brevario Ecclesie Eboracensis in Lusitania anno MDLXIII recensio, sed in hisce multa memorantur, quorum nullum abla vestigium extat, que videtur ex gestis S. Eulalie (que XII Februario dedimus) conformata. Fecerunt aliqua S. Apolloniae reliqua in Hispaniam delata, et asservantur etiam in Ecclesia Placentina. Reliqua de S. Apollonia huc delictimus 19 Februarii.
- S. Ansherti Archiepiscopi Rotomagensis Translatio, prima facta triginta postquam obitus crebris, receditur in MS. Martyrologia Brevellensi Ecclesie primarie S. Gaudii nobis Patrois dicitur, quando ex monasterio Altimontensi prope oppidum Malbocum in Hannonia, ad quod fuerit a Pipiano Heretico in certum missus, ad Fontanelle S. Wandregisile monachum est delatum. Deditur Vita ejus IX Febr. Equitius Abbas inscriptus MS. Kalendario Sanctorum S. Benedicti. Vitam delentur VII Martii.
- B. Stephanus Abbas Olanzio Ordinis Cisterciensis memoratur a Menaido, Buelino, Saussaio; ut diximus ad vitam VIII Martii.
- Felix, } Martyres Insecti MSS. Martyrologis :
Philippus, } ut dicitur, cum eis inter Afron }
} ipse recitamus IX Martii.
- Bosi Archiepiscopus Eboracensis, memoratur a Mercurio et alius De eorum IX Martii.
- Domitiani Martyris reliquias Tuscania adservari et huc die celebrari ejus solemnitate assertit Ferrarius ex ejus Ecclesie tabulis. Duos Martyres Domitianos et Presbyteros referimus XII Martii, in aliquis horum ad, non dicitur, nos latet. Potius credimus esse illam, qui inter Martyres Sebastianos huc die refertur.
- Gorgonius, } Martyres in Asturdus urbe Britania,
Filius, } aut alibi in Hispania passi, ut aliter
Antonius, } eo translati ex urbe Nicia referuntur
Agapa, } in Martyrologia Hispanica. Est in his
} Agapi passus Antiochie, pro qua voce postus Antonius infra ad reliquos Martyres ostenditur, et res tota delucatur. Gorgonius in aliquibus Gordanus videtur dici.
- S. Cretem, } Virgines et Martyres memorantur a
S. Cretem, } Greveno in Anctario Esuardi Huctensis ignote. An Versulane, verum videmus conjectare.
- S. Cyprini Martyris festum Bononie ad S. Francis cum, ubi ejus corpus requiescit. Ita Martinus in Bononia perstrata. Vidimus ipsa in ecclesia S. Francisce reliquias certe admodum illustres, ac petimus Catalogum Sanctorum, quorum Officia celebrantur ab insigne reliquias ubi adseruatis, quem accipimus cum nomine Guardam, qui tunc temporis, ut est anno 1660, erat Frater Laurentius, abique mentione hujus S. Cyprini, quod hic indicare volumus, ac aliquid Sancto huc detraheremus. Imo ad epistolas postea huc de re scriptas, responsum non obtinimus.
- Silvia sive Sylvia Virgo, sive Rullini Praefecti Aegypti, in Thebaide iustitiam vitam duxit, diligens in bonis libris perlegendis. Laudatur in Lusitana historia Pallan c. 142 et 143 et in Paradiso Hierachit c. 52 Inter Sanctos, quorum diem natalem ignorat, retulit Petrus de Natalibus lib. 11 cap. 51 : campo ad hunc diem Martyrologia Anglice scripto inseruit Walfordus.
- Sylvester Episcopus hoc die inter Hibernos sanctos primum in Tamlactensi martyrologio locum tenet : cum Colganus S. Palladii socium facit, quem ex S. Patrici Actis hibernis cum Salomo socio in Hibernia relictum a suo magistro, atque in ecclesia de Donuoch-Arde honorari : sed huc vel X Martii obisse vel Episcopi gradu ab aliquo subreptum fuisse suspicari legitur : unde nec constat eum esse, qui nominatur hoc loco.
- Sedna, quem Hibernica Hagologia hoc die memorant, Colganus dubitat, an ille sit de quo S. Fintani Vita XII Febr. data : quemque ipse credit Sugirensium Episcopum esse, in S. Mahan Clauifectensis Vita nominatum : an vero alius S. Senani discipulus, de quo nos in Actis magistri regimus VIII hujus mensis die, sed Colgano dubitante, eo minus possumus despicere quidem, quod nulla sufficiens appareat ratio dicendi, unum e duobus vel tribus illis esse, qui hoc nominatur.
- Fallus exiguus Abbas Hensis, Tamlactensi martyrologio et Martino Gormano nominatus, S. Killeno circa annum DCCXXVII vita sancto succedens, septennio dicitur Archiepiscopus illi profuisse : an aliquo specialis cultu sui cum fuerit a morte presentis, non satis nobis liquet ex factis citatis.
- Fergullum Episcopum ex modo citatis factis habet Colganus, Sedna vero de Chaudolecum (que est in finibus Ingenta unice Episcopatu Dublinensi auctoritate) tenuisse, atque anno DCCXXXIII excessisse ex hac vita a Quatuor-Magistrorum Annalibus compit. Nos Ecclesie cultu indicia certiora requirimus.
- Macrusdemus quatuor in Tamlact. Martyrol. et apud Maroniam nomen habent hoc die : est tamen Colgano ipse ac nobis ignotus.
- Finanus aliquis in Hibernia traditur hoc die ead a Colgano ad diem 15 Februarii, pag. 347 notatione 25 : cujus interim hoc die non meminit.
- S. Crede ex monacho Episcopus in Anglia, Buelino citato Andrea Bombergensi : neque aliud aut huc esse indigere.
- Joannes Eremita Cellarum Ordinis Vallis-ambrosie hoc die in factis Benedictinorum refertur cum titulo Sancti vel Beati : nobis quidem de cultu non constat, satis habuimus quodam de eo supponere dicendis hoc die de B. Andrea de Stronis, ejusdem Ordinis Abbate, et titulo abstinere.
- Richardus in eodem S. Victoris prope Parisios Canonici Regularis, obisse traditur vi Idus Martii anni MCLXXXIII, vir eruditissimus doctrina et virtutum exercitiis conspicuus. Ipse apud religiosissimos hujus seculi Canonicos, quorum humanitati et benevolentia plurimum debemus, nullam venerationem Ecclesie sustineant huc tribui debemus.
- Wirito Abbas Formpneensis, miraculis et sanctitate clarus hoc die anni MCLXXVII mortuus, refertur cum titulo Beati a Buelino : apud quem majus elogium legi potest.
- Christiana, Virgo Sanctimonialis Ordinis Cisterciensis Monasterii Nazareth, cum titulo Beate memoratur a Chrysostamo, Henrico, Buelino et Arturo. Inter pas censetur a Saussaio.
- Petrus a Catano S. Francisce Socius, et Vicarius Generalis, quinque ante illum annos mortuus, et clarus miraculis refertur a Jacobillo de Sanctis Umbria, et ab Arturo a Monasterio in Martyrologio Franciscano a quibus vari, qui de eo scribunt, referuntur, Beatus Confessor etiam appellatur, non videtur tamen fieri huc publice concessa venerationis.
- Andreas Guez a Calvinistis in Ordinis S. Francisce Normannia occisus, } memorantur cum
Aphonsus de Salona in Mexico, } titulo Beati in
Antonius Latens in Hispania, } Martyrol. Fran-
Christina in Umbria, } ciscano Arturo, ut
interim Christina in ejus Gynecaeo.

Joannes Abbas Pasleus Ordinis Cisterciensis, et alius Abbas Sauliensis Lancastria anno MDXCVI occisi memorantur cum titulo Beati ab Henricus et Bucelino: uti etiam

Gelasius Abbas Ordinis Cisterciensis in Hibernia anno MDLXX mortuus.

Joannes Ogilbeus Societatis Jesu Presbyter hoc die anni MDLXV Glasgva in Scotia ab haereticis in odium fidei orthodoxae in patibulo suspensus obiit: cujus vita et Martyrium extat Duaci et Herbipoli recensum. Vidimus Romae epistolam ejus propria manu exaratum, quom ibi descriptam, ne pereat, hic damus. Et est hujusmodi: Catholice Lector. Pax Christi. Ego Johannes Ogilbeus, Societatis Jesu Sacerdos, pro vera fide ante quatuor menses captus Glasgova, centum et amplius librarum ferro terria affixus jaceo, supplicium expectans. Testor harum laterum Gulielmum Monteth, multa in libertate pro fide fecisse, multaque in carcere quatuor his mensibus tulisse, insuper et Judicis sententia morti damnatum fuisse. Quare si evadere illum contingat, memores erunt Catholici, ad quos venerit, charitatis Christianae, dabuntque operam, ne quid ipsi deerit eorum, quae sunt ad vitam usum necessaria. Datum e carcere Glasgovienfi furtum et raptum, 29 Januarii 1613. Item, qui supra Joannes. Filius hujus Gulielmi, natus illo anno 1613 in Martio, scribat dictam epistolam, et ipse Gulielmum Montethus, Societatis Iesu Sacerdos, Romae anno 1661 Socrus P. Athanasii Kutheri in libro edendis. Unde tunc profectus in Northumbriam, inter Sacros labores in convertendis haereticis, et orthodoxis conservandis mortuus est.

S. Hierachus Martyres referantur in MS. Hiero-

S. Zosimus Inym, et apud Rabanum et Nothorum et Alexandriae attribuntur. coluntur in plerisque Martyrologis, sed Carthagini adscripti XI Martii.

S. Candidus, Martyres referantur in MS. S. Hiero-

S. Valerius, conygi et Kichenriensi: in hoc Sociorum non est mentio. Est Candidus in Atoni MS. Regiae Suae, et Trevirensi S. Martini. At Candidus et Valerius in MSS. Tornacensi et Luticensi leguntur. Qui hoc Petrus est, Petromus dicitur, ulius et corrupte Pennus. An Alexandria, non vero Carthagine passi inquirimus XI Martii.

S. Kemocha Virgo in Scotia memoratur in Gynecoio Arturi a Monasterio, sed referenda ad XII Martii.

S. Longinus miles ex provincia Isauria, sub Claudio anno 45, passus referitur hoc die in Calendario Molani citatus Jaanensi, Vincentio et Antonino. De eo agemus XI Martii.

Hugo Archiepiscopus Rotomagensis memoratur in Martyrologis MSS. Brunellensi, Neapolitano, Florentino, Palanensi et Florantio. Colitur IX Aprilis.

S. Sviberti, Episcoporum Verdensium in Saxonia inferiori corpora hoc die translata sunt anno MDCCXX a Francisco Gulielmo Episcopo Veruensi. De eorum translatione agemus ad Vitam dicti S. Sviberti die XXX Aprilis.

S. Congellus Abbas in Hibernia memoratur a Molano in Auctario Usuardi primae editionis, citato ad marguem capite 3 Vitae S. Columbaui: quo loco agitur de Congello Abbate Benchorensi. Molanum sequuntur Canisius in Martyrologio Germanico. Dempsters in Scotico et Ferrucius in Catalogo generali: quem reprehendit Colganus in Actis Sanctorum Hiberniae ad hunc diem, ac argat vel verbum de Congello apud Molanum haberi, sed hanc rationem non videtur vidisse. Asserit vero Colganus colitur X Martii.

Lavian et Antonii corpora inventa hoc die Calari in Sardinia, quos Duonytus Boufantus in Triumphis Sanctorum regni Sardiniae arbitratur Martyres fuisse lib. I cap. 8 et 16, et dies obitus Antonii deest, Luciani indicatur, quando, si martyri certa scientia profertur, de utroque agi poterit XXVIII Martii.

S. Viti Martyris Translatio ad Corbucum Saxonicam, uscripti est MS. Florantio, antiquo Martyrologio Colonensi, Auctario Gervasi ad Usuardum, Fastis Gehui et Canisii, Calendario Breviari Maguntum. Colitur enim secus XV Junii.

S. Anatolius Episcopus Laodiceae memoratur in fastis Manrolyci, Feheri, Galesium, Ferrarii. Ast in Martyrologio Romano in Julii.

S. Ansbaldus Abbas Pruniensis et S. Hulberti referuntur hoc die cum elogio satis illustri a Bartholomaeo Fosci in Floribus Ecclesiae Leodiensis, et in Martyrologio Belgico Willeti. At mortuus est, quo die alii enim celebrant XII Julii.

Marie Magdalene conversio ritu Officii duplicis peragitur in Ecclesia Augustana. De ea agendum XXI Julii.

Sarati Episcopi in Scotia, cujus pretiosae reliquiae in Tiugland recondibantur. Ita dato Breviario propriae Ecclesiae Dempsters, cui soli non audemus fidere. A Causerario aliquis Saranus, mox hic duham referitur XXX Julii.

Angelus Cu-Aos, hoc die colitur Corbular teste Martinum Roa in Corribensibus. De eo agi poterit I Octobris.

Facundus, Martyres in Gallieca Misale Mazarae Primitivus hanc et Martyrologium Leodi Gallicae recensum. Coluntur XXVII Novemb.

S. Chrysanthi, Martyrum Romae. Ferrarius in Catalogo Generali et libro Staruoni Urbis Romae. Sunt celebres vultu Romanum Martyres, licet diversis temporibus occisi, quorum tamen aliqua Reliquiae in aliqua Ecclesia fuisse hoc die reuerentiam exponuntur, coluntur Chrysanthos XXV Octobris, et Thrason XI Decemb.

DE SS. CAIO ET ALEXANDRO

MARTYRIBUS APAMEENSIBUS IN PHRYGIA,

Commentarius historicus.

PONT ANNU CLXXI X MARTII

Ptolemens lib. 5 Geographiae cap. 2 duos Phrygiae magna civitates in suo singulis situ ordinat, coniungit A 7721222 K 125722 et I 257212. De his pluribus sequens VII Februarii ad Vitam S. Claudii Apollinaris Episcopi Hierapolitani, qui iam I seculum seculo Christi secunda recit, vir doctissimi, scriptis, et rebo contra Cataphryges haereticis clarus. cujus scripta et certamina contra hos Cataphryges ibidem § 3 edidimus ex lib. 5 Histor. Eccl. Loxchi cap. 15. ubi

num. 20 de SS. Caio et Alexandro ista S. Apollinaris tradit

2 S. mul atque viri vere Ecclesiasticae et Catholici persecutionis temporibus ad testimonium fidei, quae est ex veritate, una cum quibusdam Cataphrygum haeresi occisis (quos illi haeretici pro Martyribus habebant essent forte vocati, ab illis plures dissenserunt plurimum. et ne cum Montanum et mulierum illarum Spiritu ulla ex parte consisterent viderantur,

docet procul ab haeretis Cataphrygum veros fuisse

Prope Ibi meum est. Ut. cap. 1. cu. as 1. S. A. 1. 1. 1. 1.

cuu

Acuti illis communicare ad extremum usque spiritum prorsus recusarunt. Atque hoc verum esse, et nostris temporibus Apamee, quae juxta Meandrum sita est, gestum, Caius et Alexander Eumeniae prognati, qui tunc martyrium subibant, satis perspicue declararunt.

3 *Hæc S. Apollinaris, cui ea scripta vindicavimus § 4 ad ejus Vitam, ubi § 2 nam. 8 dicitur hæresu Cataphrygum exortam esse secundum S. Liphanium sub annum XIX Antonini Pii Imperatoris, qui est annus Christi CLVI, aut certe Severo II et Hæciantio Coss. anno XI M. Aurelii, Christi CLXXI, ut quem omnium Eusebius in Chronico. Pseudopropheta, qua Cataphrygius nominatur, accepit ex opium, auctore Montano, et Priscilla Maximillaque insanis verbis. De horum erroribus et feracibus mysteris ibidem egimus, et illis ante recessum a quibusdam afflictam sanctitatem rejecimus num. 29 et 30, est namque verbis S. Apollinaris Montanum, cum primum ante recentissime ad fidem conversus esset, repente, et exponit Rufinus, in quodam excessu mentis effatum, et velut Spiritu actum, proloqui coepisse nova et diversa ab his, quae ex successione Majorum Ecclesia tradita fuerant, velut propheta spem profertentem: ita ut duas metrices (quæ verbis S. Apollinaris retulimus num. 13) ad illud idem scribi impulerit, spirituque compleverit admittere, quo non aliter quam Montanus ipse, furiose, impet, et novo in peregrino modo paraverit. spiritu illo veteratoque eos, qui in eo se oblectarent et effuso gloriarentur, interdum beatus prædicante et promissorum magnitudine infante; inferlem dextre et ratiocinium ad personationem apostolicæ, aperte eorum peccata eorum redarguente, et putarunt eorum corrector vitorum. Ibi fideles, qui A iam necelebant, sapienter et multis in locis Asia in munu convenierunt, et doctrinam prædictam examinaverunt, et eam profanam ac deinde infamem ostenderunt, et hæreses damnarunt; fuerunt isti tum ab Ecclesia extrusi, tum a communione penitus depulsi.*

B *Hæc in communione aversati duo prædicti Martyres, Caius et Alexander, prognati Eumeniae, quæ*

ejusdem Phrygiæ versus Herum Fluvium urbs est, et Apamee juxta Meandrum (cui Fluvio adjuvet etiam Hierapolis) pro fide Christi intercepti. Sunt alii urbes Apamee dicte in Præidia et Bithynia, Asiae provincis. Est et Apamea Syriae et metropolis, ut alia in regno Gallie ac conatam Fuzens. Sed ut a prioribus potissimum distingueretur horum Martyrum palæstra, a S. Apollinare dicitur Apamea juxta Meandrum, a Ptolamæi cognominatur Cibotos. Adscripti hi Martyres omnibus fere fatis sacris ad X Martii, quo die MS. Vallicellianum: Apud Apamiam natale SS. Alexandri et Gan. At Florus in supplemento MS. Bedæ cum martyrologio Roswidi: Apamee Alexandri et Caii de Eumenia. Ado, Notherus alique cum Bedæ excuso ista habent. Natale sanctorum Martyrum Alexandri et Gan de Eumenia, qui apud Apamiam persecutio Antonini Veri martyrio coronati sunt, ut scribit Apollinaris Hieropolitanus Episcopus in libro adversus Cataphrygas. Conveniunt passim alia Martyrologia munæ exorta et typis edita, Usuardi, Bellini, monasterii, Galeani et aliorum, et persecutio Antonini Veri assignatur. In hibernico Martyrologio paullo aliter ista persecutio explicatur: Apamee in Phrygia natalis sanctorum Martyrum Caii et Alexandri, qui (ut scribit Apollinaris Hieropolitanus Episcopus in libro adversus Cataphrygas hæreticos) in persecutione Marci Antonini et Lucii Veri glorioso martyrio coronati sunt. Martii anno Christi CLXI Nonis Martius Antonino Pii Imperatore, successit Marcus Aurelius Antoninus Verus illius gener, a quo consors imperii assumptus ejus idem gener Lucius Ailius Verus, circa annum CLXXI apostolica extinctis: a cuius obitu secundum Eusebium hæresu Cataphrygum exortam dixerunt, utpote ita persecutioni aditus Marci Aurelii Antonini Veri martyrum SS. Caii et Alexandri attribuitur proximo alicui anno post CLXXI. De his X Martii agitur in MS. Vaticano S. Petri his verbis: Natale sanctorum Martyrum Alexandri et Gan de Eumenia, qui apud Apamiam in persecutione Antonini Veri martyrio coronati sunt.

SS. Caius et Alexander martyres.

sec. Chr. 2 caput hæresis a Montano

et 2 mercuribus.

damnatus ab Ecclesia.

Apamee in Phrygia passi SS. Caius et Alexander.

in martyrologis ad 10 Martii adscripti.

et 11 Martii.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

CODRATO, DIONYSIO, CYPRIANO, ANECTO, PAULO, CRESCENTE, CORINTHI IN PELOPONNESO,

Commentarius prævius.

VIDE ACTA GRÆC. PAG. 600 FI BVSANA-SIEM TOM. I MARTYROL. PAG. 800 ET 807

GRÆC. ANSERI CULVID. X MARTII. Hæc agitur et

Memorabile hostii Impet.

Illustres hi Martyres in MS. Memorabile Basilii Porphyrogeneta Imperatoris exortantur ad eum X Martii isto die. Certamen sanctorum Martyrum Codrati, Cypriani et Sociorum. Sub imperio Diocetiani per persecutionem motu, Christiani omnes aut capti mactabantur, aut fugientes in montibus ad tempus abscondebantur. Tunc etiam mater Codrati, ex urbe Corintho et iunda, fuga elapsa, venit in montem et in latibris degit, et qua impa erat, peperit filium, quem Codratum nominavit, nec diu postea vixit relicto filio adhuc infante mortua. Nutriebatur autem ille a mulieribus supra ipsum coenitibus, et aquam inferebantibus, et potum ei præbentibus. Ascendente vero tempore eum ad vitam juvenem attingisset, cognoverunt eum aliqui, et ad eum accesserunt: ex quibus erant Cyprianus, Dionysius, Anectus, Paulus et Crescens: quos omnes regulat Codratus et veritatem docebat. Post aliquod tempus ab idololatriæ cultoribus traditi sunt Præsidi, et vinciti Corinthum abducti, ac deinde quæstioni ac tortura subiecti: sed quia constanter usque ad finem Christum predicarunt, capto pleni, vitam amiserunt. Eodem Martyrologio de S. Dionysio prædicat, seu X Mar-

ti, illud diequum habetur. Dionysius Christi Martyrus ex illis fuit, qui S. Codratum cognoverunt et ad eum accesserunt. Proditus vero ad Præsidentem urbis Corinthorum adductus est, quod mandato Imperatoris non obediret, ac magnos deos contemneret, et alium Deum, eumque crucifixum, prædicaret, docens: hunc esse Deum, qui creavit caelum et terram et mare, et omnia quæ in eis sunt; quique e caelo venturus esset cum gloria, et iudicaturus vivos et mortuos, et redditurus unicuique secundum opera sua. Postea vinculis constrictus stetit coram Præsidi, et urgebatur modo promissis et adulationibus, modo minus Christum negare, et thus idolis immolare: sed prior proposito adherens et Christi in magna voce confitens, gladio interemptus, martyrium consummavit.

2 *In MS. Græco Synaxio Parisiensis Collegii Claramoniani Societatis Jeau ad hunc X diem illud encomium continetur: Certamen sanctorum Martyrum Codrati, Dionysii, Cypriani, Anecti, Pauli et Crescentis. Vixerunt hi tempore Diocetii et Valeriani et Præsulis Græciæ Jasonis: quando S. Codratus, mortua matre, plane infans derelictus, mirabiliter nutriebatur*

in aliis de sch. Dionysio.

aliis ex MS. Synaxario.

A nutriebatur, nube supra eum coeunte et pabulum præbente. Jam vero adultam ætatem adepto, famulantes ei facti sunt memorati Sancti, quos omnes regebat ac veritatem docebat S. Codratus. Elapso dein aliquo tempore ab idolorum cultoribus delati sunt et comprehensi: propterea quod Christum confiterentur. Crudeliter dein verberati ac torti, gladio capibus amputatis, martyrium consummarunt. *Alia, sed breviori elogio continentur in Menologio Sirleti et magnis Menæis excusis et variis manuscriptis, item in Anthologio et Vitis Sanctorum a Maximo Cyttheræo editis, in quibus uomen Pauli Martyris deest.*

et in aliis Menæis.

Forma in huius Latinis.

Vita Græce scripta.

an a Mithrasphate?

Alia a Nicephoro Gregora

3 In Martyrologio Romano ita recensentur: Corinthi sanctorum Martyrum Codrati, Dionysii, Cypriani, Anecti, Pauli et Crescentis, qui in persecutione Decii et Valeriani sub Jasone Præside gladio cæsi sunt. Inscripti etiam Martyrologio Molani, Felici, et cum longiore encomio Galesini.

4 Vitam horum Martyrum reperimus Græce scriptam Venetis in antiquo codice MS. bibliothecæ S. Marci, quam eandem inde habuit Aloysius Lipomanus, quam a Petro Francisco Zino Veronensi Latinitate donatam edidit tomo VII Vitarum Sanctorum Patrum, et ex eo ad hunc diem Surinus, quam ambo et post illos Baronius in Notis ad Martyrologium attribuit Metaphrastæ, quod non est certum, maxime si solum ille ediderit sex priores menses quos Græci numerant a Septembri. Ita nobis asseruit Romæ Leo Allatus in hisce scriptis abundum versatus. Hic in Diatriba de Simeonum scriptis pag. 88 vitam Μαργάρου του αγίου Κωδράτου του εν Κορίνθω της Ηελοποννήσου Auctore Nicephoro Gregora, ejus hoc initium adfert: Εμοι δε τον του αγίου Κωδράτου βίωσ διαγράψαι προσελθόντῃ. Quam Vitam ab hac plane diversam arbitrati, litteris missis ad dictum Leonem Allatum non potuimus impetrare, excusantes forsitan ex his esse, quorum solum titulum se subinde annotasse respondit. Daturi ergo aliam solum eramus quam egregium martirium appellavit Baronius. Inivum beneficio nostri Reinoldi Dehmi Hebraice, Græce et Latine eruditi, accepimus Vitam horum Martyrum quam is et Græce a Nicephoro Gregora conscriptam et a se Latinitati traditam nobis transmisit. Eam nos alteri subiungimus; quin Gregoras junior altero scriptore, in unum videtur collegisse varios Sanctos Martyres, qui eodem aut saltem proxime subsequenti tempore palmam Martyrii adepti fuerunt in eadem urbe Corinthiorum, a Gregora distributi in duas turmas, quarum prior septem contact Martyres sub Tertio Proconsule passos, et sunt Victorinus, Victor, Nicephorus, Claudius, Diodorus, Serapion, Papias, de quibus egimus xxv Februarii, et nunc adhuc passet cum Græcis ad diem v Aprilis. Posterior turma numerat octo Martyres sub Firmisto Duce coronatos, et sunt Leonides, Chariessa, Nunechia, Basilissa, Nice, Galena, Coles, Theodora que coluntur XVI Aprilis.

VITA

Ex MS. Græco Veneto edita a Lipomano, interprete Petro Francisco Zino.

CAPUT I.

Proœmium. S. Codrati infantia. Studium medicinæ.

O mnes quidem Sanctorum celebritates, si verum fatendum est, laudibus prosequi debemus, ut a nobis pro viribus exornentur: sed hanc tamen potissimum, que sanctorum Martyrum concursu peragitur. Deo enim ab initio consecrati, ad id, quod omnium pulcherrimum est, pervenerunt. Nam cum et temporis longitudine gravitatem essent asecuti, et exquæsitâ

vivendi ratione ad pietatis fastigium pervenissent, nihil tamen a se præbære gestum, nihil laude dignum existimarunt, nisi prius sacra certamina subissent. Itaque cum magnam magnis in rebus virtutem præstitissent, hac tamen victoria ceteras obscurarunt: imo vero apud eum, qui præmia certaminibus proponit, hac reliquis etiam illustrarunt. Declarati sunt enim Martyres generosi et Dei maximi imitatores. Ad summum igitur virtutis culmen provecti, meritum a Deo præmium, melioremque finem, et que potest in hominem cadere, immortalitatem obtinuerunt. Qui enim apud Deum virtutis obtinet titulum, is assequitur immortalitatem. Quamobrem Martyres ex operibus admiramur, qui virtutes amplexi, voluptatibus renunciarunt; et animos suos fortitudine armantes, omnem ignaviam repulerunt; totique in spem victoriæ erecti, atque alacriter adversa omnia perpetentes, in ea, quam sibi ab initio proposuerant, pietatis ac religionis lege immobiles perstiterunt. Ubi enim præstat se fortiter gerere; quam cum se Deus ducom præbet? Ubi satius est dare virtutis specimen, quam una cum Jesu Salvatore? Quæ porro dulcior corona, quam illa, quæ nos cum præstantioribus conjungit? Ad hoc igitur signum Martyres respicientes, et ardentiori quodam sanctæ gloriæ desiderio inflammati, rerum turpium cupiditates rejecerunt, et in virtutis atque honestatis studio incumbentes, pulcherrimum posteris exemplum ad imitandum reliquerunt. Quæ enim tempore atque usu sunt antiquiora, nos magis ad rerum honestarum studium incendunt. Virtutum igitur inimicus, qui in multis sæpe petulantur agens, et civitates evertit, et falsos rumores disseminavit, et mentes hominum immitavit, et gravitatis pulchritudinem infecit, et omnia in deterius traxit, admirandis Christi pugnatoribus inventus est imberillior, cum nec ab honesto illos proposito posset abluere, nec rationem ipsorum subvertere, quos Christus armabat. Itaque impetus ejus adversus Sanctos nihil naturam illorum fæsit. Quinetiam quemadmodum invidia pulchritudinem corporis obtutu, tanquam morbo, frustra conatur inficere atque corrumpere, cum decor ipsius pristino in statu conservetur; sic etiam Martyribus accidit, quorum animi pulchritudini nec impetus inimici, nec res istæ caducæ quidquam obfuerunt.

D. R. MS. GREGO.

et fortitudo.

E

de hostibus victoria.

2 Nihil igitur metuens sanctorum Martyrum cœtus, pari consensu ad fortiter agendum se comparavit, et strenue ad sanctam gloriam honoremque contendens, præmium est consentus. Ubi primum enim ad virtutis specimen exhibendum vocati sunt, (quod quidem fuit, cum militiæ Christi fuerint adscripti) videre licet, Christi eorum antecedentem militem Codratum, qui seipsum Deo primum dicere festinabat, illie velle educationis gratum animum ostendere, ubi Deo placuisset. Neque enim equum est, ut rem admiratione dignam silentio prætereamus. Nam cum educationem præter naturam habuisset, quantopere Deo esset carus, manifestum fuit. Hic enim jam inde ab ipsis incubabilis nutrimentum incertum habuit, quippe qui matrem adhuc infans amisit, et maternis uberibus caruit. Christus autem illi signis minime obscuris alimenta subministravit, cum ejus jussu nubium globis e celo infantem amplecteretur, alimentumque suppeditaret, unde ipse, quantum satis esset in futurum, perciperet.

F. S. Codratus infans exultans audivit.

3 Verum cum adolevisset, ætati congruentem disciplinam percepit, et in primis rudimenta didici medendi facultatem. Vir autem effectus, pariter cum disciplina naturam diviniorem et perfectionem assumpsit continuoque declaravit, quoniam esset futurus. Omnes enim labores fortitudinemque complexus,

Studet medicina.

ANIMADV. pag 7

Et MS. GREGO. VIT. cum ecclesiastica vitæ.

A factis gloriam confirmavit, cum a Christo, quo ipsi
EX MS GRÆCO. placebat, doceretur.

CAPUT II.

S. Codrati congressus cum Præfecto : fidei
mysterium explicatum.

Jason igitur Græciæ Præfectus, post immane De-
ciii et Valeriani Imperatorum mandatum, ad crudeli-
tatem se instruens, insurrexit adversus Christianos,
timoremque singulis injiciens, tormenta atque cru-
ciatus ministrabat, nisi eos dicto audientes reperisset.
Ac primum quidem pulcherrimi coetus principem sic
est aggressus : Codrate, que te vesania ducit, ut
tantam cruciatum acerbitatem velis experiri? At
que te spes movet, ut intrepide carcerem ac vincula
negligas, sponteque patriam amittas, et ab amico-
rum consuetudine divellaris? Cur non potius Inpe-
ratorum decretis obtemperans, et diis immolans,
nobiscum eligis beatius esse, et mirabili vitæ præsen-
tia jucunditate frui? His ille conabatur sanctam
virginem recta ratione delatorem. Codratus vero blanda
Præfecti oratione, qua nefarius animus tegebatur,
neglecta, respondit : Nemo, inquit, cui naturæ

B ratio cognita sit, jucundam esse vitæ gratiam negat
B ratio cognita sit, jucundam esse vitæ gratiam negat
B ratio cognita sit, jucundam esse vitæ gratiam negat

generose
respondet

Salvatorem
præ illa
amantem :

C Salvo enim est, qui summi non ab initio perpetuisque
beneficis cumulavit? Ex tot autem ac tantis bene-
ficiis, quem nisi Christum possumus Salvatorem
cognoscere? Aut quem Salvatorem prædicare fas
est, nisi Jesum, qui pro nobis cruciatus et mor-
tem protulit? Illud imprimis ad virtutem nobis
propositum est, ut pro vera pietate ac religione tor-
menta superemus, nec ullis iniquis difficultatibus ab
eodem deficiamus. Qui autem divinum mysterium
studiosè amantibus conatur corrumpere, eorum et
animus impius est, et ratio delatanda. Præstat au-
tem, qui meliora sunt, imitari. Illud item cogitan-
dum est, non nos protinus sequentes esse, qui pro-
bitatis speciem pro se ferunt, sed res et facta esse
perpendenda: que si parva sint, major periculi ti-
mor est. Scito igitur, nos Majorum instituta com-
plectentes ad ea, que meliora sunt, tendere. Quare
no studeas nobis inimicissimis persuadere, ut ad
partes tuas transfugiamus, neque ut Christum relin-
quentes, illic nos conferamus. Veritas enim nobis
inlest consiliaria, pietatisque leges ad perscrutandum
viam habent maximam. Hæc nos genere moribusque
similes Deo coniungunt. Illud præterea consideremus,
communis naturæ lege omnibus usæ moriendum, et
ab ea quidem necessitate liberum esse neminem.
Quæ autem sortitur et ex virtute geruntur, ea viris
bonis gloriam puriore sempiternam. In hæc animi
proposito permanentes, et in hæc sententia confir-
mati, præclarum imitari volentibus exemplum re-
linquimus. Nam qui recte sentiunt, nihil student,
nisi ut ad ea, que præstantiora sunt, habeant occa-
sionem

B Ad hæc Præfectus : Codrate, inquit, si jam in-
de ab ipsa pueritia Dei beneficis adductus, eum tibi
merito colendum putas, recto facis, te quo gratum
hominum præbes. Verum videri, ne dum alterum
Christum præbens, inaniorem Dei naturam asseras.
Tunc Codratus : Si vis, inquit, Præfecte, indigna-
tione deposita, veritatem adspicere, et animum a
crudelitate ad mansuetudinem revocare, quamvis
magna de rebus loqui difficile sit, et ego tanto oneri

sustinendo impar sim, tamen aliquid dicam. Admi-
rabilem, ait Præfectus, naturæ Christi rationem
perspicue declarato. Tum Codratus : Principium,
inquit, mundi procreationis Deo quidem cognitum
erat. Verbo autem perfectum fuit. Ac Patris quidem
voluntas fuit, procreationis autem actio a Filio ha-
luit constitutionem opere confirmatam. Cum igitur
præfinitum a Deo tempus affuit, ceteræ quidem res
omnes præclare factæ sunt, quas quidem opifici
Verba placuit in mundum inducere, initio atque sine
singulis constituto. Sed cum rerum universitatem
mente ac scientia immensa perfecisset, eaque ratione
divina regeret ac gubernaret : vellet autem aliquos
esse, qui bonis fruerentur, et in iis, que fabricave-
rat, habitarent, opifex ipse condidit hominum genus,
ut ei totam hereditatem assignaret : et cum ratione
quadam sensus dimensus esset, et genus ipsorum
corporibus variam effecisset, animas inmisit, eos-
que in loco deliciarum collocavit. At illi, rerum uni-
versitatis perspecta varietate, statim gavisi sunt, et
plantis fruendi potestatem acceperunt.

B Cogitantes autem, quam præclara conditione
atque ordine constituti essent a Deo, æquum esse
judicant, ut sese illi gratos præstarent; atque ita
virtutis viam ingressi sunt. Verum impostor ille cal-
lidissimus rabie furens, et oris veneno dolos illinens,
dolores, quos intus gerebat, in eos evomuit, et pro
viribus cupiditates illis iniecit, ut a divina vitæ con-
ditione miseris exturbaret. Dignitatem igitur ipso-
rum polluens, volentibus errorem inmisit. Ex quo
factum est, ut qui cum Deo versabantur, in exilium
egredierentur; et qui bona mente gloriæ divinæ parti-
cipasset, cupiditatis vinculis involverentur. At
Deus misericordia motus, et imbecillitatis humane
rationem habens, non divinitate nuda, sed carne con-
fecta, voluit nobiscum versari, ut ad nos miseris ac
perditis nequens, a servitutis vinculis liberaret, et
mortis imperio subditos in libertatem restitueret.
Itaque sanctum Verbum suum, extremis temporibus
in casto Virginis Dei genitricis utero sic voluit inha-
bitare, ut totum hominem indueret. Quæ quidem
Virgo concipiens e Spiritu sancto, Deum humana
forma indutum edidit; atque ita oculis vere per-
spectus est, quem Christum esse dicimus. Hic ita se
hominum cognitioni patefecit, ut cum Deus sit, cor-
poream e Virgine nasens formam assumpsisset. Et
adversus instabilem potestatem pugnans, amplissimos
sibi bene merendi terminos statuit, eos nimirum,
quos illi Pater præfinitur, mortis decreta abrogans,
ejusque illa rescindens divinitatis potestate : a qua
quidem benignitatis communiōe nemo non reperit, et
Salvator vocatus est primus, qui populos universos,
et integras regiones ab interitu atque periculis libera-
vit, et humanitatis thesauris patefactis, numera sua
viduit omnibus esse communa. Cum igitur omnes a
tyrannica confusione liberaverit, omnem hereditatem
suam ab exitio liberam incolentemque conservavit.
Nihil enim Christi præsentium cognitionemque fugit,
non ortus initium, non vitæ spatium, non mortis exitus,
non aliud quippiam, quod in cognitionem cadat : sed
quæ Patria decreto facta sunt, hæc illi sunt ad opus
perspicua. Hic est ille Christus, quem prædicamus.
Hic est ille, cui generis humani salus cura fuit. Hic
est ille, qui gratis nobis magnitudinem largitur,
qui ad bene merendum semper et ubique præsto est,
ne rectam vivendi rationem negligamus.

CAPUT III.

Verbera ac tormenta Martyribus inflicta :
Omnium generosa constantia.

P ræfectus, etsi Codrati responsum admirabatur,
tamen

D
Deum omnia
creasse,

Et cum iis
hominibus,

quos invidia
diaboli
corruptos, ut
liberaret,
B

hominem
factum.

F

enimque
Christum esse.

A tameo cum ad veritatis fidem venire non posset. De rebus, inquit, sublimibus, Codrate, mihi videris nugas confingere, qui perturbatibus humanis Deum subiecias, eumque dicas muliercule gremio potuisse comprehendendi, quæ uterum gerens, Christum pepererit, atque ita Deum in terra visum esse corporis formam gestantem, alibi autem esse verum Deum. Pietatis arcana perscrutari profanis non licet, inquit Codratus : nec ejus cognitio parva est, aut facile comparatur; neque nos permittemus, ut homines impuri sacris perspiciendis admittantur. His se filius Dei sponte subiecit, ut Deus idem atque homo esset, et ut nos e dæmonium eriperet servitute. Tu autem ista tua perversa audacia impietatis indicium in te moves : neque enim improbitate tua studium nostrum corrupis. Natura enim ubique dominatur, et actiones serviunt voluntati. Præfectus autem, ut a virtute alienus, et veritatis rationem non intelligens, egregium Christi servum virgis caedi jussit. Ministri vero homines ignavissimi, virgis admotis, cruciatuum immanitates sæviebant. At Codratus tormentorum victor; Ignoras, inquit, Præfete, quidquid violentia proficiscitur, esse contrarium libertati, nec ullam ad persuadendum vim obtinere? Qui enim

B cogit, se injustum atque improbum esse significat : qui vero suadet et hortatur, is se mansuetum humanique declarat. Quamobrem cum te virtutis expertem indices, indignum ostendis, cui fides habeatur. Ne putes, nos metu virtutem atque honestatem deserturos, aut morum abjecturos gravitatem. Cum enim Christi studiosi amantesque simus, eum solum confessionis habebimus adiutorem. Is nobis terminas omnes præmiorum spe leniet ac mitigabit, docebitque nos, non esse cedendum adversariis. Tantum in periculis virtus valet, et viris constantibus præclara proposita sunt præmia.

S Tum Præfectus primi fortitudine territus, ad alterum sese convertit, et blanda dulcique oratione in sententiam suam adducere conatur. Cyprianus autem adolescens, quamvis primo pubesceret ætatis flore, tamen libertatis dignitatem considerans, sese ad perferendos cruciatibus parabat. Et Codratus hic item animo ad Christum properans, sociis generosis, recteque secum ac pie sententiis consilia temporis convenientia suggerebat : Moneo, inquit, vos, o rerum pulcherrimarum socii, ut memineritis, quam multa vobis bona proposita sint, tum glorie propter religionem, tum honoris, quem a Deo consequemini, tum auxilii, quod vobis a Christo de cælis præsens aderit, imprimisque quod Jesu misericordia digni existimemini. Nunc igitur virtus exploranda est : nunc tempus postulat, ut vos majore dignos admiratione præbeatis, ut alacri animo legem adimpleatis, ut morum vestrorum specimen detis, ut re ipsa atque factis professionem vestram comprobetis : nunc boni a malis discernentur : nunc in conservanda pietate custodia major adhibenda. Caveto, ne di pari morum ratione discrepetis : sed eandem pietatis normam sequimini, ut qui a tali Deo judicandi sitis; virtutis viam ne deseratis, qui janam cum Christo perfecti estis futuri. Deum bonum bona mente comprobate. Nolite propter addecentiam ignavie succumbere. Cogitate in foribus esse certamen, et juventuti pro pietate, quæ nos Deo conjungit, pericula juvenuda esse debere, cui vires suppetunt, et nervi vigent. Vos igitur mutuo cohortamini, certatim in hoc pietatis studium inenabite, idem sentite, tormentorum formidine nolite deficere : sed cruciatibus corpora tradentes, dolores quoque non tolerare, ut victoriam adepti, gloriam consequamini, in Martyrum ordine ac numero collocati. Hac Codrati collocatione juvenes alacriores et fortiores reddantur.

¶ Præfectus autem hortatorem et consiliarium audiens, cruciabat, quod se ab eo, quod sperabat, depulsum intelligebat. Iracundia autem sæviebat, quod adolescentes decipere non posset. Quamvis enim singuli ætate essent juvenes, virtutis tamen proposito se viros præbebant. Itaque cum et Cyprianum multis verberibus tentasset, ab eo victus erubescerebat. Primus igitur pugil ante alios confessiois coronam adeptus est. Alter autem æmulationis pulchritudine primum imitatus, magno tempestatis aestu superato, cum illo in Christo sese conjunxit. Nec tertius, nomine Dionysius, inferior fuit : sed illo spectans, socius eorum fieri festinavit, quamvis tortores eum a Christo stulerent abutemare. Quartus vero, qui Anectus appellabatur, ductus est : qui cum torquentium crudelitate victoriam amissurus existimaretur, neglexit vim torquentium, nec ullam cruciatuum acerbitatem recusavit. Qua re perspecta, Princeps fortitudinem hominis admiratus, atque impietate furens, quintum ad questionem adduci jubet, cujus præstantiam vel nomen ipsum declarabit : Paulus enim vocabatur. In hunc item crudelitatem suam tortores ac exerebant, Præfectus imperavit. At Martyr futura contempnans, propositi sui excellentiam ostendit. Neque enim tyranni contumelia fractus, gravitatem abiecit : sed procedentes socios assequendi studio incensus, libenti animo certamen subit. Invidia vero recte factorum inimica, hunc frustra propositus cruciatuum doloribus territus sequebatur. At Crescens cum consideraret, semper esse difficile Principibus aliquid persuadere, in medio stans, virtutis specimen dedit. Cum enim ad majora tenderet, egregium se pugilem, et sacro sociorum cætu dignum præstitit, et firmam futuri præmii spem habens, victoriam reportavit.

CAPUT IV.

Martyrium impletum. Miracula ac celebritas post mortem.

Ceterum dum carere tormentisque constantiam Martyrum exploraret Princeps insanus, et singulis periculorum terrorem incuteret, eos sabbis cursum perfecturus non putabat. Verum ubi animos ipsorum intrepidus vidit cruciatumque viros, non dubitavit amplius, quin victoria præmia apud Deum essent habituri. Itaque supra quam decet ira permotus, talent in viros innocentes sententiam tulit, ut capite plecterentur, et singuli singulos sequerentur caniffices. Sanctos igitur Martyres totidem numero fraudis ministri, ut facerent imperata, traxerunt ad locum, ubi in homines sceleratos solet animadverti, ubi damnati bestiis obiciuntur, et ubi gladiatores mutuis ictibus, quos pedum celeritate et saltu declinare non possunt, sese trucidant, ut spectantium oculi humani voluptate delectentur. At Martyres, hoc etiam in loco difficultatibus superatis, hymnum victoriæ signum Christo canere studuerant, ut et precibus intarentur : et ministros, ut studio suo obsequi vellent, observarent. Qui licet acerbi sævique essent, tamen eorum optatis acquieverunt.

¶ Sancto igitur Spiritu afflato, sic una omnes voce precabantur : Deus, qui divinam harmoniam concordem in dissolubilemque feristi, et labentem ordinem tuum confirmas tuo : qui varios cæli cursus ita moderaris, ut mutuo inter se conjuncti, diversis necessitatibus serviant, et perpetuas eximie nature inimicitias : qui Solis ortus et occasus intueris, et cursum ejus instabilem dirigis : qui cæli stellas et sidera, et pulchritudinem Lunæ, et amplitudinem ætheris, et quicquid a divina quiete sejunctum est, fabricatus es atque exornasti : Pater vestestis, qui rerum terram ambientium motus perpetua celeritate confirmas

D
EX MS. GÆL. CO.C. Cyprianus
verberatur :torquentur
SS. Dionysius,
Anectus

Paulus,

E

Crescens :

Adjudicantur
morti,

F

preces fun-
dunt :Codratus
virgis caeditur.constantis in
dinoce
Christi.socios author-
tatur :

C

A
EX MS. GRÆCO.

confirmas, qui temporis spatia quaternis temperatum varietatibus temperas, cujus mandato ex arboribus flores fructusque proveniunt: qui gravissimi hostis diaboli inquietatem a nobis rejulisti, qui peccati miculas nobis abstersisti, ut arcans nos signis renovares: Christo Jesu, qui ex antiquo peccati genere nos eruisti, et meliorem spem in futurum adiecisti: qui ea, quae Patres tui digna tuo, perficiens, in immensum potestatem tuam propagasti: qui tantam et facilem viam proponis, et per illam iter faciendes ad teipsum trahis: qui tuo egentibus auxilio promptus ades, majoremque gratiam tribuens, nobis, tanquam amicis, quae commoda opportunaeque sunt, subministras. Tu nobis vitam oblatione dignam dedisti, et facti professioni congruentia largitus es. Tu nobis sanctorum sermonum, et exercendae pietatis es auctor. Tu nunc ordinem nobis ostendisti, et ad praebendum virtutis specimem evocasti, ut quod honestum atque utile est, eligamus. Tu non permisisisti, ut adversarii crudelitati atque nimis succumbereamus. Tu perfecisti, ut omnes tormentorum acriditates victoriae precibus infiores judicemus, ut ad servorum tuorum numerum adscribamur. Deus, qui antequam pateremur, elegeristi, ut quae futura sunt, omnem spem superantia carereremus: qui te ipsum dignis fruendum, et sanctam personarum Trinitatem in una essentia cognoscendam, studioso contemplationibus praebes, et his trimam profecto societatem nostram una mente conjunctioni tibi concubasisti; ut libera pietatis cursu confecto, et decurso vero victoriae studio, regnis caelestibus admitteremur. Largo per sanctum Filium tuum, ut in hoc pro proposito constantes simus, quo parvis laicis rudi in eodem sublatis, apud te victorie precocum concinamus.

B

plectuntur
capite:

12 Haec praestatione absoluta, malorum operatibus cervicibus obtulerunt. Qui gladius dexteram manuum armantes, singulis ictibus, magna spectantium commiseratione, capita Sanctorum obtulerunt. Maledit subjecta terra sanguine passim irrigata, et locum illum ingens occupat moror, et tristes quaedam tenebrae civitatis aedibus, civium sanorum eodem indigno foveitis offundebantur.

Celebritas
horum Me-
tyron:

13 Raro nobis memoratu dignam divinarum Martyrum celebritas suggerit, quae rerum gestarum certissimum posteris testimonium affert. Nam simul ac a caecis pugnantibus certamen peractum est, et corpora sunt exata, Christo maximum illis remunerationis signum dedit: quod quidem omnes, qui ad spectandam accedunt, admirantur. Quemadmodum enim Deus necdum concepit, ut sancti Martyres apud eos certamen absolvarent: sic etiam dignis magnam gloriam confirmavit. Duplex igitur spectaculo, qui praesentes erant, vixit sunt affecti, tum misericordia, tum admiratione: misericordia, eadem vitam humanam considerantes: admiratione, id quod Christus incredibile ne novum effecerat, obstupentes. Praedicebant omnes divinum opus, quod sponte Deum cognoscentibus apparuerat. Nam ubi Martyres mirabile humani peremerunt, ibi Hieronymus clari fontis latices emanarent. Ita delevit fluente aditus patuit, ubi saerati Deo vixi gloriam pertulerunt. Prope saeram non miramur, quo servando sanctorum reliquiarum pignore digna fuit.

fonti erupti:

peregrinationes
ad r. II.
quint.

14 Ita Christus justum se iudicem probans, eos, qui mutua et pia benivolentia conjuncti sunt, qui saecra nunc certamina subleant, letantes accepit: saerisque coronis redimitos, Martyrum laudibus exornat: ultores autem ac vindices inimicis suis in futurum parat. Sic illi, qui virtutem inimicis suis in viros fortes ac stremos in rebus ardua praestiterunt, et cum Christo conjuncti sunt, non solum a praesentibus laudantur: sed ex ultimis terrarum finibus visum-

tor: et tanquam mundi stellae, caetu suo coronam D
conferunt. Certatim igitur homines pii et omnes, qui recte factis dignam mercedem propositam esse conspiciunt, congregantur, corpora Sanctorum saeris in loculis collocantur, ubi sanctorum Martyrum caetu celebratur.

Aequum est igitur, fratres, ut considerantes praesentia sic a Christo disponi et gubernari, ut perpetuo nobis offerant utilitatem, eos qui lego divina ipsi consecrati sunt, quique se caeteris hominibus praestantiores exhibuerunt, et Christi aerumnas deliciis praetulerunt, meritis laudibus celebremus, eosque ad majora contententes, studeamus imitari. Quoniam est gloria, honor et imperium Deo Patri, et Filio, et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

ALIA VITA

Auctore Nicrophoro Gregora ex MS. codice Ducis et Electoris Bavariae, eruta ab interprete Reinoldo Dehnio Societatis Jesu.

CAPUT I.

S. Codrati patria, vita ante martyrium. E

Uinvero magna Martyris Codrati vitam narrare aggredientur mihi, non humanis dumtaxat rebus immorari, sed miraculorum etiam quorumdam excellentiorum Dei, quibus et recentes et antiqui libri abundanter, meminisse necessum est: ne auditor intelligens, quam insitata, quamque divini plena Natura fuerit ratio rerum omnis, quae a primis infantis annis illi obtigerunt, fidem habere mihi reformidat. Ac illos quibem, qui saecularem et humanis affectibus plane obnoxiam materiam massam reddolent, quidquid a nobis dicatur ad naturae normam exigentes, inducere difficillimum fuerit, ut aliquid cogitent illa sublimius: quod quibusdam quasi vinculis, nullatenus tolerabilibus, tyrannicum in modum adstricti, atque in terram proci, omnia quae humanitatis regulam excedunt, etiam si Dei digitum habeant officium, vix non negas esse existentem. Abi autem, piis cogitationibus innutriti, quorum occupatio est divina meditari, negotio hand praequam arduo se praeparabant, ut, quemadmodum Deo dignum est, mirabilia exponant; quae ille et purissima, et quibuscumque vadit temporibus, et circa homines quoslibet, quibusque placuit modis, ostendit ne operatur.

Mirabilia
Dei homines
carnales non
captant,

sed ut qui
Spiritu Dei
aguntur.

211 a patria exordiar, quae magnam nobis hunc virum produxit, Isthmus quidam longiore quam latiore ad occidentem solem spectat, extremis utrinque suis, quasi manibus porrectis, boreae hinc, inde austro occurrens, et Peloponnesum cum reliqua Graecia ita connectens, ut neque haec ab illa discedere omnino, neque Peloponnesum insulam esse putiatur, dum imminentibus utrinque aquis medium se quasi obicem utrumque interponat. Temporibus autem anni constructio quam benigna ibi sit, quanta avarum rerum quae ab hominibus cum voluptate non mediocri audiuntur, gratia ac antennis, quis Graecorum olim stans amorum periodis ad certamina simul et praemia concursus, cum scilicet ab omnibus qui sapientia Graeca quomodocumque laquei prodierunt, non est forte tunc narrare opportunum. Huius igitur Isthmi ad austrum flues urbs Corinthus attingit, primis ab intus clara et populo frequens, ardentique affectu ditis adha, quorum omni superstitione fanaticorum in morem correpta erat, donec tandem Evangelii praeconi piscatoribus, rete salutis nostrae per universum orbem laxantibus, ipsa quoque extemplo saluignis abyssum omnem exentens, ad Pauli esse latices transferret. Hic Codrati genitoris, pietate, et instituto vitae ad virtutis normam exacto, nobilitate

F
S. Codratus
in Isthmo
Peloponnesi,

Corinthi
nati,

Christi
parentibus

item

A item huculentisque opibus floruerunt : nec tamen illi orto tali patria talibusque parentibus perfrui istis nullum licuit.

3 Annis infantie necdum absolutis, moritur illi mater, moritur et pater, brevi plane intervallo nature debitum uterque solvens, ut gignendo tantum Codrato vitam adepti viderentur, quo nato migrandum ipsis ac praefer nativitatem nihil filio exhibendum esset eorum, quibus natura usitatusque parentibus in fetus amor defungi cogunt, tota educationis spe rejecta in Deum. Itaque suscepit illum Dominus omni hominum ope destitutum (neque enim solet hominem in lucem semel editum Deus negligere, qui dat escam omni carni, qui jumentis producit fenum, et cunctis in tempore opportuno cibum praebet) parvuloque a vulgari conversatione in agrum quemdam ablueto mirabiliter prospexit, et ineffabilibus modis, sicut alumnus illum eremi olim Salvatoris prodromum, nutritiv. Unde curae et providentiae Dei commissus, sapientia simul et gratia crescebat ac proficiebat, variis circa eum miraculis quotidie contingentibus.

4 Atque hic, non possum equidem, oratione ipsa occasionem subministrante, non recordari eorum, quae a Deo ille electus Israel, dum post fugam ex Aegypto frui beneficiis deserti incipit, divinitus est expertus, his de quibus agimus nequiquam, si comparantur, dissimilia. Nubes nempe hic quoque interdiu solem subiens et cum ejus aestibus depugnans effliciebat, ut meridiana horis Sanctus ver haberet : noctis autem tenebrae, adventu ejusdem quasi lampadis, in meridie convertebantur. Cuiusque Scriptura teste in Israelitarum tribulus nemo tunc infirmus esset, hic quoque desertis in locis, nullas sanitatis subsidia ministrantibus, habitans, coetaneam tamen semper sibi convictoremque habebat sanitatem. Veste enim vero, et tunica, et alis hujusmodi rebus, quae homini ad amictum corporis necessaria sunt, toto hoc montanae rusticaeque vitae tempore nunquam indulgit : sed qua parentes ipsum antequam morerentur, instruxerant, ea illi vestis sola sufficit, ineffabilem in modum cum crescente Codrato, ipsa quoque crescens et vigens semper. Quid multa? Providentiae erga ipsum tanta fuit immensitas, miraculum tantum, quantum esse convenit erga eum, qui Deo semel consecratus est, dextraque ejus ductu totus regitur.

5 Aderat jam perfectior aetas, lanugine malas, mystace labrum obtegente, cum ad urbem ille descendit, ac cum hominibus conversari cepit, divina oracula in cibum ipsis apponens, vis olemem quidem, ac fertile, et cui, ut admirandus a Salomon ait, Dominus benedixit. Itaque, quasi a divina quadam viatione regens redisset, ab ejus ore homines pendebant, et in eum intenti erant non secus ac Israelitic in magnum Dei contemplatorem Moysen. Ista sic dum fierent, jam ipsi aliquot adhaeserant illorum, quos consuetudine et moribus conunctos, quasi-que conspirantes, usdem qui us ipsam postitus via hinc insistere juvabat, cum quibus modo exiret in agros, modo ad urbem redibat, ita tamen ut inaequalibus ista temporum spatia definirentur. Frequentior in campis, rarior in urbe commemoratio erat : dum sapienter turbam fugi, plebis tumultum amandat, et divina conversatione hinc tranquillius cursum vitae omnem impendit.

3. Iam Patriarcha Jacob Gen. 27, 27, ubi plin beatificus ait : hinc odor illi mea, sed et odor agri pleui, cum benedixit Dominus. Unde habet Ieronimus in Graecis Epist. 1. 2. cap. 1.

CAPUT II.

S. Codrati et sociorum martyrum.

Cum autem septima Imperii Romani impu. rle

Decius nuper suscepisset, ac Jason Graeciae praesesset, pietatemque ejus dogma contrarium premeret validius, multi quidem alii, ut discipulos Christi decebat, virilem exhibuerunt animum, periculumque non in illi subierunt; alacrius tamen praere reliquis divinus Codratus, cum amicis et morum similitudine sociis : promptissimus scilicet annos etiam in corpore athleti, senio et a-ceticis laboribus, in quibus vitam pene omnem transegerat, etiam tum colluctans. Vincit igitur ad Jasonis tribunal vir beatus sistitur, eumque alloquens, Unde, inquit, o seculo sum caput, tantus tibi in Christum meum nosque ejus famulos furor exurgit? Cur ad tribunal trahis? Cur sacrificium intentas, mancipiumque efflicere conaris mentem liberam et nemini cessuram? Hoc etenim scire infensum nobis animum tuum quam manifestissime velim; facilius quidem tibi nos, quam te nobis esse persuasurum : quod si tamen fortassis illud primum est difficile, alterum profecto fieri nunquam poterit. Nihil ergo cunctatus, nullum penitus tormentum ex his, quae tuus te sapiens demon docet, omittito; sive illud ferrum sit, sive flamma, sive marini fluctus, sive alia quaecumque, quibus grassari contra nos soleatis. Adhuc nobis omnia, atque sic seculo tuo parenti se ductori magnifice ministra; nos ad ista, non minus quam ferrum ad robustos fibrorum malleus, durabimus.

7 Haec cum dicerentur, gaudebant quidem in caelo Angeli, tanquam athletico ex summo theatro despectantes; sicus autem Dux, quasi turbine quodam omnia circa ipsum oriente, consternabatur, et jam tum ea, quae contra illos haecenus machinatus fuerat, cuncta ludibrio fore existimans, rejiciebat : dumque redemptas alteri cogitationum fluctus mentem ejus non secus ac navim, jactant hinc inde et conturbant, adverso quasi vento retrosumi actus spiritus ille superbia et audacia tumens, convocato frequentibus intervalis consilio cum, fortius denovo insurgebat, revolvebatque se cum, quibusnum abstinere magis expediret, quoniam cum spe successus et absque metu, sumis hominum manifesto se tanquam a potentiori adversario decretum, propinquandi, posset experiri. Et tunc quidem illi annus erat, uno ieta Martyres vita, se modestia exorere : paulo post autem retraheret impetum, experientiae periculo summum rei committere formidans, ubi quemadmodum in laborem lusa, si quid eveniat sequens, tanto minus est in expectatum, quanto magis feheor casus expectationi congruit.

8 Sed palastram Martyrum adire tempus est certamina ipsorum numerataris. Carnifices primo Codratum cum sanctis sociis viribus omnibus commixti verberant. Hinc sublimes pedibus suspendunt, unguisque ferreas carnum compago dilacerata, ignem succendunt : opera una eademque corpora illorum se e ceteros simulantes, et incantibus respiratio deitas aerem dolorem intelligentes. At Martyr mentem cum a corpore prorsus segregans, ad Christum abdegit : in equis gratiam ista perpetuebatur. Iam facile illi erat corporis cruciatus spernere, solum athletico respicere, in corpore dilulente gloriar, et victoriam liquidam existimare tantum eam, qua caro ob Christi amore pro nobis passi nomine plexa despicitur. Talis erat Codratus quoad dolores sui corporis : ad socios autem certaminis conversus, hujusmodi utelatur verbis, tanquam aliptes aliquos ad novos et insiditios conflictus incitans, et incendium vehementi simam animis ipsorum incensens. Viri, dicebat, qui stas meo idem, quod et ego, decurritis, idem bravium respicitis, si et naturae nostrae fluxa nobis conditio ignota, et vitam morti expecto, ne liberam perpetuo prorogandi certa fiducia est, merito ne forte ejus moveret caritas, ut cum no tra cupero-

quibus mox ista functis,

in eremo

inslar S. Joannis Baptistae educatur

et sicut olim Israelita, de die intelligitur unde

et nocte lam pnde illustratur : Ps. 104. 13.

semper sanus

et sic illi cum vestibus simul anctis

et sic illi cum vestibus simul anctis

et sic illi cum vestibus simul anctis

et sic illi cum vestibus simul anctis

D RE MS BRACO.

In persecut a-ne belli

omni et mltiore pnotatus.

ionitas Iao new Praesidem alloquatur :

paratus ad quodlibet tormentum genus.

B

cum magno stupore Praeside,

a suo co-dilio exaripit u generi loq-memoriam :

B

inter verbera et unguis ferreas

constans in amore Christi,

vitios ad generose mortendum adhortatur

CAPUT III.

Martyrium aliorum xv, exemplo S. Codrati passorum.

A mus esse consultum, et pericula hæc ingentia metu, quem nemo reprehendat, declinareremus. Cum vero evitanda nulli lex naturæ etiam nobis incumbat, qua jubente, etiamsi vitam hoc fortasse tempus indulserit, aliquando tamen aut senectus finiet, aut morbus incidens, quales plurimi varique miseræ carni huic ordine materie perturbato imminet, demum abrumpet: cur quod melius est peiori non præferimus? Quod si mortem quam natura immittet expectabimus, in gloria ista profecto erit, vitæque nostræ memorem sepulcro una cum corporibus recendet, cum incertum insuper sit, an fortuna favente, superstites usuri simus. Sivero mortem quam pericula intentant, elegerimus, vitæ quidem nostræ periculis manebit gloria, idque vivere magis erit quam mori: Deus autem immortalibus præmiis nos remunerabitur.

Prævidit nonnulli et graves interitus contemnit.

B Hæc ille sermonibus tanquam belli dux sociorum accendebat fiduciam, et ad certamina imminuentia ipsos redebant animosiores. Nec cessabat interim effera tyranni crudelitatis affirmans, eorum que contra Sanctos molebatur non nisi exiguum se apparatus præmissuræ. Minabatur etenim alia non mediocra sed acerba supplicia, et omnino talia, que corpus humanum ferre nesciret posses. Ad quem Codratus animi generosi proposito exardescens, Nulla quidem nos, inquit, mortis cura angimur, quam natura calcule et an ante tum, nobis decrevit esse sciens; cum nulli potius rei, que gignitur, corruptum se subducere liberum sit. Quare tormenta quidem multa et varia in nos commiserit, tu est arbitrii: et contra omnium ista prodire in ænem, carumque vilipendere, nostrum est, ac adamante duriores nos offendes. Quia et cumulasse te supplicia, nobis benedictum erit, qui pro illorum numero coronas quoque nobis annumeraturum athletam Deum expectamus.

Faciles omnes supplicia experiant.

10 Adeo non emuldebant verba hæc tyrannum, ut furorem ejus etiam magis accenderent, non secus ac materia incenditis apta flammam solet. Ac illius quidem fremitu in rubore subsidebat: Martyres autem subdelebant. Jacebat ille convictus: hi autem per pau non reddebant, Jacebat ille carnicibus supplicia addere supplicis: hi autem cumulat et diu protractis audibus gaudabant: cum flamma animi ejus debile corpus sustentaret, ac erigeret, persuadens ipsis, ut tormenta nihil aliud esse existimarent, quam gymnasia virtutis. Ne tuis præterea in celum obiecti, hinc quoque indennes evaserunt, Angeli divinitus submisit auxilio, qui ferarum ora obstruxit.

Testis obiecti non delectantur.

C Tandem igitur, cum nihil fore excogitatum sibi omittens tortor isto, a vicariis tamen illis vincetur vel nixtus, supinos pedibus alligatis captari per urbem mandat. Trahuntur itaque athletæ Christi immittissimæ, et a præmense turba juvenilesque circumstantes, lapidibus, lignis et aliis, que ad manum erunt, petebantur: donec tandem extra urbem ventum est, ubi capitibus gladio absensis, innox vitæ inveniunt. Atque sic divino Codrato et sociis urbe ejectis, ad ipsa ejus membra spuarum instar capti demissa sunt, Martii die decima, vero domo terræ in visente. Saxum quidem, quod desolentem ipsorum sanguinem excepti, aquæ fontem confestim emisit, nostrasque etiam temporibus emittente ad morborum omnibus generis remedia pervenerunt. Venientes autem reliquias ipsorum per viros collegerunt, et in templo, quod juxta urbem Deo extractum ab ipsis postmodum est, collocaverunt, maximum urbi tutelam, et sanationum thesaurum sacrosanctum.

rapidi ut plures.

in talibus capietur.

capite sublatum in Mare.

et in sanguine cæcesio fons erumpit.

reliquæ in rivas claræ.

Atque hæc de Codrato ejusque sociis. Superest, ut certamina quoque paucis exequamur eorum, qui magisterio Codrati bonoque exemplo, ad pugnandum pro Christo viriliter temporibus isdem invaluerunt, mentibus in illius emulationem accensis. Ad unum itaque Judæum omnes quidem adducti, Tertium nempe Proconsulem Græciæ, diversis tamen supplicis toleratis, vita excesserunt Victorinus primum, Victor, et Nicephorus, innumeris antea lacerati tormentis, in mortario tandem corporibus violenter contritis, Deo reddiderunt animas salvas et incolumes. Secundo loco Claudius, manibus pedibusque abscissis ad Deum quem quærelat currens, vitæ valedixit. Tertius Diodorus, amore Dei mentem inflammans, medium in rogam sibi paratum insilivit, igni ignem, ut ita dicam, opponens, materia carentem materiali: qui cum paululum supervixisset, utriusque igni se ipsam distribuit, terreno quidquid in se terrenum erat donans, spiritum autem divino, atque per hunc Deo, Quartus Serapion plexus capite, ad Christum tanquam genuinum equum suum, transit. Quintus Papias maris fluctibus submersus, divinos et corruptionis fluctibus non obnoxios portus occupavit. Atque isti eodem, quo divinus ipsorum Doctor Codratus, loco depositi, inastubiles Corinthiorum divitiæ sunt, solitam inde Martyribus beneficentiam per totum terrarum orbem explicantes.

Exemplo S. Codrati.

sub Tertio Proconsule Græciæ.

Martyres obtinuit S. Victorinus, Victor, et Nicephorus Claudius, Diodorus.

E Serapion.

Papias.

11 Effugerunt ex eodem castris et paucissimi plures alii Martyres, quorum certaminibus Corinthus exornata est. Postquam enim pura et sincera jam olim prætatis semina a Paulo suscepisset, latentes etiam Codrati ad satietatem inibuisse, ramos protulit Catholice Christi Ecclesie gloriosos, quos neque infidelitatis hyemes, neque efforati et impetuossissimi venti, quales temporibus illis adversarius sacre militie gravi emul violentia incubens emittit, ratione ulla evertere poterunt: cum ipse potius hostis, clade in seipsum versa fractus, et sui sibi mortis auctor, cum ignominia fugam corripuerit. Ac Tertius quidem ille, qui implere dextram sanguine Martyrum studuerat, morte illi perpetuum exilium indente, vita pellitur, et tormentis nunquam fluxem halitus additur. At mali istius hominis nullus successor, Venustus nomine, Dux factus, mandatis ab Imperatore sanguinarius contra ipsos acceptis, Corinthum plem, ut ita dicam, velis appellit, ac impietatis facibus quamplurimis accensis, cum multis Christi Martyres faceret, una cum omnibus illis, etiam alios non paucos sacre Codrati scholæ discipulos comprehendit: ex quarum numero primus Leonides accurrens, in altum quoddam lignum itato elevatus, crudeliter hinc, et lampadibus ardentibus amboritur. Tum demissus, tuncisque excarnificatus tormentis, inhumatum tamen Ducem ad misericordiam adeo non commovit, ut etiam erue atus illi decerneret longe majores, quasi nullos hactenus tolerasset.

et Tertio mortuo.

sub duce Venusto.

F

L. ondes.

12 Exiit igitur vestibus, supra ferreas tribulos extenditur, partes autem corporis superiores virgis inmaniter caeduntur, ne superesset aliquid in illo expers doloris: sed inferna quidem membra, aculeis tribulorum ad ipsa ossa penetrantibus, acerrissimo sensu confingerentur: superne autem continuis et alternis virgarum rotibus miserandum in modum carnes ejus discerperentur. Nec tamen ipse dolorem (o amicum nollem, et generosissimam tolerantiam, ad quam omnis natura, sive terrena sive celestis, obstupuit) vel unimo prodebat gestu: gaudebat potius

po: plurima tormen.

A potius, dum carnem pretioso illo sanguine undique madefactam intueretur, tamquam prætextatus aliquis sponsus, vestem indutus auro intertextam. Verumtamen sacrum hoc et certaminibus dicatum corpus aliis adhuc tormentis exerceri debebat, nec dissolvi, antequam carnificem istum immanemque tyrannum satiasset, ac furorem animi illius impii et belluini explevisset, qui ad pessima quæque consilia semper conatebatur. Et nunc vide mihi, quenam temerarii isti sint ausi, et quales circa Martyrem lusum ediderint. Corpus ejus, cruciatus tantis expertum, supra focum, in quo accensus erat ignis, neglectum explicant, ne omnino diffluat, animoque deficiens fatiscat: sed rivi quidem sanguinis fluere cessent, si quis autem effervescens et putrefactus supersit, omnis quasi in sartagine fixus excoquat. At cum nihil tyrannus efficeret, sed omnia tentans, in omnibus vinceretur: tandem in mare ipsum lusum edidit cum sanctis mulieribus haud parvo numero, quæ tum certamen idem pro pietate consummabant, et theatri illius Martyrum non minima pars erant, ex virilibus Codrati monitis, tanquam irrigationibus, masculo robore concepto: quarum nomina, quod memoria digna sint, hic juvat addere.

in mare profectus.

ut Charissa, Nunechia, Basilissa, Nice, Cale, Galene, Theodora.

B 13 Erant igitur, Charissa et Nunechia, gratia et mente sobria repletæ. Basilissa et Nice, quæ regie contra impietatem decertarunt, et victoriæ coronis redimitæ sunt. Cale et Galene, quæ aquas vitæ hujus salsas bene transierunt, et in portum appulerunt nulli expositum perturbationi. Theodora denique, donum illud Corintho una cum ceteris a Deo concessum. Tunc enimvero, tunc etiam mare, Martyrum illa corpora reveritum, fertur ea absorbere noluisse, sed triginta stadiorum spatio, terræ ad instar, ipsis ministrasse. Charissa quoque fluctibus inambulans, canticum hoc Domino, succinentibus reliquis, voce alta cecinisse dicitur: Unum milliæ percurri Domine, et exercitum persecutus es Domine, et non negavi te Domine, salva spiritum meum: verba, quibus similia Moysis et Aaronis soror protulit. Itaque lapidibus ad cervices alligatis, Martyres vi in profundum detrahuntur, ut cum vinculis et fluctibus colluctando deficientes, vivere desinerent, Deoque victimæ perfectæ sisterentur.

14 Istiusmodi sunt messes divini Codrati et laborum fructus; talia germina, quæ doctrina ejus produxit; tantum lucrum, quo talentum gratiæ auxit. **C** Ac Paulus quidem doctrinæ fontes ex illo, qui est ipsa sapientia, hauserat; hic autem a Paulo acceptam, communicavit aliis, talentumque gratiæ, non tricies et sexagies tantum, sed centies multiplicavit. Adeo ut firmiter nobis persuadeamus, quod nunc omnibus bonis apud Deum libere illi perfirui liceat, ac mansiones non has vel illas dumtaxat, sed ad eundem modum omnes inhabitando occupet, tanquam hæres et filius, in quo Dens Pater sibi complacuit, qui in omnibus ejus mandatis ambulavit, et omnium optime omnia, quæ alii seorsim singula, perfecit.

S. Codratus in his coronatur.

Unde etiam frui illum seorsim rebus iis dicimus, quibus non omnes, et uba cum aliis, quibus singuli fruuntur: cum symbola in illoquibet consueta sibi virtutis agnoscat. Recipitur eum in societatem chori sui asæta, lætitiæque suæ faciunt participem, irreversibile hoc quasi debitum et Codrato dignum solventes; quod et ipse multam illis lætitiæ pepererit, dum idem stadium, quod ipsi olim, decurreret, contra potestates tenebrarum seculi hujus in acie consistens, et incruenta singulis momentis trophæa erigens. Apostoli autem, et ante omnes magnus ille prædicator ac coryphæus Paulus in consensum et societatem communis convivii, quod ex nova magna hostia instructum est, ipsum admittunt: ut qui post illos secundus præconem Evangelii illorum ferventiorum egerit, Paulique voces illustraverit; qui non sua tantum quesiverit, Domini autem talentum, quemadmodum servus ille nequam, defecerit; aut seminaverit quidem, at non in benedictionibus, sed maligne super aquas, petras et sentietas, ubi frustaneus labor et fructus est expectationi non respondens: qui multorum conditiones ad Lydium rationis lapidem exigens, tum diducans singula, spiritusque gladiobonum a malo dividens, nondum inde protulerit Evangelium, veritatem proposuerit, quæ solis instar illuces noctes omnis malitiæ pelleret; atque sic populum omnem ad Deum perduxerit, alios quidem sine athletico sanguine, alios autem postquam illum profudissent; utrumque dux factus non verbo tantum, sed ipsis etiam operibus edocens illos exercitationem, quæ est secundum Deum, hos certamen, quod præter Christum suscipitur, ne, quod Paulus ait, prædicans aliis, ipse reprobus esse videretur, atque hanc ob causam et æs et cymbalum præparatum audiret. Sigmata Domini in carne etiam ipse portans, præco fuit, ut ita dicam, ineffabilis, et magister factis eruditis, verbi quidem minus indigus, aut dumtaxat quantum ad veritatem animis auditorum adumbrandam ac delineandum opus esset; opere autem plurimo post verba utens, ut post umbras coloribus pictores, ad integrum atque dilucidam veritatis manifestationem et perspicuitatem. Frueris tu quidem nunc, o benedite Patris celestis, preparatis tibi bonis æternis fatoque nulli obnoxius, quæ neque oculum humanum vidisse, neque in cor terrarum descendisse didicimus; et gaudes, dum athleta Christo sine omni obstaculo poteris. Verumtamen etiam nostri recordare, qui gestarum a te rerum memoriam fæto die recolimus, et insultum omnem hostium, sive ex insidiis illi sive aperte nos impetant, ad abyssum perditionis relega, et quidquid in vita difficile asperumque est, complana: ut salsis ejus aquis superatis, in divinos portus appellamus, directi tua, atque per te Christi dextera, Salvatoris ac Dei nostri, cui convenit gloria, honor et adoratio in secula. Amen.

a S. Paulo et Apostolis acceptus.

E

F

DE SANCTIS XL MARTYRIBUS SEBASTENIS

QUIRIONE, CANDIDO, DOMNO, MELITONE, DOMITIANO, EUNOICO, SISINIO, HERACLIO, ALEXANDRO, JOANNE, CLAUDIO, ATHANASIO, VALENTE, HELIANO, ECDITIO, ACACIO, VIBIANO, HELIA, THEODULO, CYRILLO, FLAVIO, SEVERIANO, VALERIO, CHUDIONE, SACERDONE, PRISCO, EUTYCHIO, EUTYCHE, SMARAGDO, PHILOCTIMONE, AETIO, NICOLAO, SIVE MICALLIO, LYSIMACHO, THEOPHILO, XANTHEA, ANGIA, LEONTIO, HISICHO, CAIO, ET GORGONIO,

Commentarius prævius.

§ I. *Varia horum Martyrum Acta, et de iis humiliter sanctorum Patrum.*

H
NUN ECCLINIO
IMP I MART.
Martyrum præsent
Sebastien

Sebastianus alius habitum Armeniarum minoris urbem, alius Armeniarum provincie metropolim, a quoniam etiam Cappadocia olim absciptam fuisse, docemus de in Februarii ad Acta S. Blasi Episcopi Sebasteni, qui gloriosam ibidem martyrium subit in eodem Lico Imperatoris persecutione, qui in quadraginta Martyres illustre pro Christiana certamen complevere. Cetera perficienda id in utroque præfere, Lysimachus et Agricolaus Præses; quos ad eadem S. Blasi Acta dicitur Græcis genere, ingenio et eloquentia promptos; sed invidiosos, ne sospitationibus obolorem nunc darent, a Diocletiano ad excruciantem Christianorum religionem in Armeniam et Cappadociam missos, atque in urbem minoris et dignitatibus fuisse sub Licinio detentos. De variis sub horum regionum peremptis Christianis capitulis agendum erit. Præcipuorum Martyrum catalogus dicitur ad Acta S. Blasi, cuius ab habitu successit Episcopus S. Petrus. Hæc Acta postea Latina infra nom. 19 tradunt revelatum fuisse, ut nec ad flavium, et sacra pignora horum xl Martyrum studiosis inno revelaret. Cetero istidem ista habeat Acta apud Lapponiam; Tertio post de civitatis Episcopo Petro per visum Martyres operantur, quo in loco reliquia servantur. De S. Petro scorum hoc die agimus; cui non diu post successit Eulogius, alius Eulalius, qui Sebastianus Asia minoris Episcopus anno cccxxv Concilio Nicæno subscipit Cardinalis Baronius tomo 3. Julianum refert ad annum Christi cccxxi martyrium, et S. Blasi ethorum xl Martyrum, assereos omni mensium et sex dies interfuisse, a die in Februarii, ad 18 Martii.

Isaia tunc et
Agricola
Præses

tunc S. Petro
Episcopo Se-
basteni.

G

2 Acta horum Martyrum erant varia: antiquiora Latina arbitramur, que dantur ex vetusto MS. monasterii Glabacensis, et altero MS. codice nostro, quem Amplissimus Thommas Goulez Can. ellaricus Gælicæ nobis anno mdcxlviii dedit. In hoc tamen MS. nonnulla sub molam desunt, sicut et ex codice everso. Eadem Acta habemus, sed phrasibus ubique diversa, ex MS. vetusto monasterii S. Mariani apud Trevisos, ac contulimus cum MS. codice Bernardi Kollendorff F. C. L. quem ex sua humanitate Monasterio H. estiphæ ad nos transmisit. Legimus eodem Acta in MSS duobus Severianæ Christianæ Regine Sæcæ, quorum alter maior num. 182, alter minor num. 563, insigniti distinguuntur. Extant etiam Indam, sicut in monasterio S. Huberti apud Advennates. Acta Latina alia dantur ex codice MS. Longobardico monasterii sancti-

Antiquiora
10 Latina ex
MS

monasterii S. Joannis in urbe Capuana, ex quo illa sua manu descripta ac nobis transmisit D. Silvester Ayossa Sacrae Theologie Licentiatus, Canonius Presbyter Capuanus, ac nepos D. Michaelis Monachi, optime etiam de antiquitate Capuana meriti. Sunt hæc Acta Moguntia anno mxcv per Gerardum Vossium Boychlo-nium, et Ecclesiam Tangrensis Præpositum edita inter Miscellanea aliquod Patrum, adjecta S. Gregorii Thaumaturgi operibus. Asserit autem Vossius se usum fuisse quatuor codicibus MSS. Romanis, scilicet per vetusto Passovario bibliotheca Vaticanae, et alio antiquissimo monasterii S. Caecilii Transtiberini, ac duobus Statianis, tunc Patrum Coaggregationis Oratorii; reperiri etiam in Regia Parisiensi bibliotheca, aliisque pluribus. Idem Vossius in scholis ad Oratorum S. Epiphani Syri de his Martyribus, tradit alterum codicem Statianum ab annis nec aut amplius exaratum fuisse.

F
Acta ex MSS.
collata

cum editione
Vossiana ex 4
MSS.

3 Oraxionem scriptiois horum Actorum ita indicat auctor in prologo: Dominus Joannes spiritalis noster Pater, Abbas quoque monasterii S. Severini, cum me infelicissimum Joannem Diaconum, servum S. Januarii Martyris diligere et... præcepit, ut passionem eorum Martyrum Latinis transferre sermonibus, minime recensarem. Florere ambo et Joannes Abbas et Joannes Diaconus sub Episcopo Neapolitanis Athanasio et Stephano in fratribus, quorum patro S. Athanasio, factis Martyrologii Romani ad diem xv Julii adscripto, successit Athanasius, qui, teste Leone Ostiensis lib. 1 Chronici Casimensis cap. 45, vixit cum Angelario Abbate, quem ita asserit ab anno dcccxxxv ad annum necesse præfuisse. Hujus jussa e Græco in Latine translatione Joannem Diaconum Acta SS. Eustrati et sociorum, tradit Barcatus in Notis ad xiii Decembris: sed in Prologa versionis tenus ex Logobardico Emu. Capit. Francisci Bacheri exemplam ipsi transscriptum non Joannem, sed Guarimpotum se vocat interpretem, quod potuit cognovisse Joannem fuisse. Ipse autem Joannes Diaconus ad prædictum usque Athanasium debuit Chronicon Episcoporum Neapolitanorum, quod penes nos descriptum habemus. Eodem Athanasio in procuratore extractum est Neapoli monasterium S. Severini, ducto per Accularium Abbatem quindecim monachorum collegio. Acculario vita functo, præfuit Athanasius memoratum Joannem Presbyterum; qui Abbate Stephano in Episcopum translatus Neapoli corpus S. Severini anno xxv Imperatorum Leonis et Alexandri, Christo dcccxi, scribit Joannes Diaconus in Historia Translationis S. Severini, quem ex MSS. Neapolitanis editimus, tomo I Januarii inter Adenda ad vii Januarii pag. 1098 et sequentibus hoc ordo. Scripturus, Domine Joannes Abba,

Latine verba a
Joanne Dia-
cono iussu
Joannis Abba-
tis S. Severini.

F

circum mcccc
900.

A Abba, qualiter ex castro Lucullano dudum everso translatum, itaque in Monasterio S. Severini corpusculum sit collocatum etc. Et num. 9 ista habentur : Joannes venerabilis Abbas monasterii S. Severini Parthenopæ constructi, vir per omnia strenuus, suis efflagitabat precibus, ut corpusculum ejusdem Confessoris non alibi nisi in suo collocaretur monasterio : Hujus suæ historia meminit idem Joannes Diaconus in Actis S. Socii Diaconi et sociorum Martyrum ad diem xxiii Septembris, quæ eodem Abbate Joanne efflagitante scripsit, testatus se Translationi corporis ejusdem S. Socii sub Stephano Episcopo factæ interfuisse. Hinc Stephano subrogatus Athanasius in, pleuraque de exordio monasterii S. Severini commemorat in litteris testimonialibus de Translatione corporis S. Severini, datis Indictione xi, die xvii Decemb. anno xxx Imperii Leonis et Alexandri, ergo anno Christi mcccxxv. Dicit litteris testimonialibus dedit Bartholomæus Chio-carellus lib. de Episcopis Neapolitanis in Athanasio in sed qui, nescio quibus factis aut Chronicis abreptus, in tum Episcopatus Stephani collocat annum mcccxxv : cui dein elapsis xv annis successisset Athanasius in. Verum memorati jam Imperatores Leo et Alexander prius vita functi sunt, unus annu mcccxxi, alter sequenti.

Hæc pro certiori notitia Joannis Diaconi dicta sufficiunt : qui inserit in dicto Prologo se Abbati Joanni præcipienti, ut Passionem horum Martyrum Latinis transferret sermonibus, respondiisse, esse illam satis Latinitate donatam : sine dubio intelligens Acta antiquiora de quibus supra egimus, et adstipulantur vetusta Martyrologia infra præfenda.

4 Leo Allatus in Diatriba de Simonum scriptis asserit pag. 126 Martyrium s. nectorum Quadraginta Martyrum a Metaphraste scriptum esse hoc exordia. Εἴγε μὲν τὰ Πρόμια ἐκείνην Ἀναίας ἐπὶ βασιλείᾳ τῶν πατρῶν. Habebat quidem Romanorum sceptrum Licinius et antiquorum Imperatorum etc. Ea Acta videri hinc videntur. Alia Acta perperam sub nomine Metaphraste videtur idem Allatus pag. 122, quæ sic incipiunt. Κατὰ τοὺς καιροὺς Ἀναίας τοῦ βασιλέως ἐν διασπορῇ μετὰ τῶν χριστιανῶν. Tempore Licinii Imperatoris magna fuit in Christianos homines persecutio. Sunt hæc ex MSS. Græcis Verbis Latine reddita a Petro Francisco Zuo Veronensi, et ab Aloisio Lipomano tomo 7 de vitis Sanctorum vulgata, et a Surio ad ix Martii translata. Et hæc more nostro editioni novæ aptaverimus, sed cum apud dictos auctores legi possint, atque admodum parum ab antiquis codicibus Latinis discrepent, malimus his omisissis, incidit antiqua monumenta Latina præferre. Nolumus etiam recensere auctores raris, qui ea aut in aliis variarum nationum linguas transferunt, aut suo stylo, et quidem in compendium decurtata, scripserunt. Ex Græcis scriptoribus, inter quos intelligimus Armenos, Cappadoces, aliosque Asiæ viros eruditos, omnis horum Lectorum scientia derivata est : ac primo arbitramur ab Ecclesia Sebastiana historiam martyrii horum xl pupulum conscriptam fuisse, et per vetusto Asinorum more ad alias Ecclesias instar epistolæ encyclicæ missam. Gerardus Vossius in suis scholiis ad evonitum S. Basilii Magni de his xl Martyribus asserit : Acta martyrii a Joanne Diacono Latine versa Græce extare in magno MS. Vaticano sub numero 908 antiquo caractere descripta, esseque vetustissima Acta Martyrum, quæ idem Vossius in Scholiis ad encomium S. Ephraemi Syri de eisdem Martyribus tradit a doctis adscribi Evodio, Sancti ac Magni Basilii discipulo, et in Episcopatu ejus successoris, sub ejus etiam nomine in bibliotheca Sfortiana Græce reperiantur. Ita Vossius, qui addit eandem historiam martyrii haberi etiam in Passionario Græco bibliothecæ Stianæ. Manuscripto antiquissimo, item in Græco MS. bibliothecæ Cardinalis Sireti, tunc Cardinalis Columnæ, et nonnulla ex us al-

legat, quæ tamen non exacte respondent ulli Lotinæ translationi a nobis hæctenus indicatæ.

5 Probat sunt sancti Patres atque admodum eloquentes in effereula constanti alisque virtutibus horum Martyrum. Magnus Basilus suam erga hos sanctos affectum et docto encomio ostendit, et alius qui eisdem sua scriptione honoravit, insudit. S. Ephraem Syrus in encomio de S. Basilio fatetur per hunc sibi inlittum sensum ac cogitationem pariendi xi Martyrum laudes. Quam enim, inquit, rationem ac modum tolerantie ipsorum meis insudit auribus vir ille egregius, quemadmodum sibi mortem pro Christo delegerint, quantaque pericula despexerint, ut ipsum sacrificarent : tum quot numero Sancti fuerint, reliquaque eorum commemorabat certamina. Quod ergo ad ejusmodi in-igneum effectum nos dignos censuerit fides Pontifex, ut triumphantium istorum virorum de tam illustri martyrii sui reportata victoria, in alia oratione laudes descriptas relinqueremus : est quod Sanctum hunc Christi, ejusdemque cum illis admirationis parisque honoris virum, beatum prædicemus atque felicem. Nam quemadmodum Sancti isti viriliter Licinio resistereunt tyranno, et Duci ac Præsidi : ita et Sanctus hic se opposuit Valenti, Ario ac Audaci Præsido. Omittimus reliqua, in quibus res gestæ S. Basilii cum illustribus horum Martyrum favoribus comparantur. Idem Ephraem ad hunc locum addidit in sua de his xi Martyribus oratione, dum in ejus exordio ait. Non enim oblitus sum mei promissi, quo voluis de egregius pollicentis sunt triumphatoribus, quando ea, quæ Sancti ne fidelis sunt Basilii, electi viri Dei, enarrabam. Et implorato patrocinio Martyrum ad virtutes illorum digne recensentibus addit : Nam ad hoc præclarum munus obsequendum nos vocandos censuit fidelis Pontifex Basilus. Fossius in Scholiis fatetur a S. Basilio luculenter encomia atque trophæa horum insignium Martyrum descripta esse, fusius tamen ne plinius a S. Ephraemo. Ac Lectorem ad utrumque perfectum atque collationem, ut melius cognoscat decernantque, invitit et cohortatur.

6 Plures etiam orationes de xi hæc Martyribus scripsit S. Gregorius Nyssenus S. Basilii frater, et ipse illustris scriptor. Harum prima est potius exordium orationis sequens : nam cum tamulit ac strepit multitudine civitatum ad venerationem Martyrum confluentis, et sese in templo constipantis, exaudiri præterquam a proximis obstantibus non possent, in posterum diem rem distulit, et proxima oratione absolvit. Alia ejusdem S. Gregorii Nysseni oratio laudatoria dicta in Martyrio sive Ecclesia corundem Martyrum ex MSS. eruta est a Jacobo Gretsero nostro, et cum ejus interpretatione Latina edita : in ejus exordio præclara virtus ne doctrina S. Basilii commendatur, ut quem ante se asserit beatos hosque Martyres ludibria extulisse, et quasi circummasse : Ceterum non ideo se tempore dehere, quia ille prius magnifice Martyrum admiranda facta prædicavit, non enim se in presenti cum illo certare instituisse : sed aliquid etiam utilitatis adferre auditoribus ex horum Martyrum trophæis voluisse. Aliqua hinc excerptimus, quæ ad horum Martyrum cultum, reliquias ac miracula spectant. De sanctis hæc Martyribus pulchrum etiam encomium scripsisse S. Athanasium asserit scriptis memoratur Vossius, ac se Romæ in bibliotheca quondam Cardinalis Sireti, tunc Ascani Cardinalis Columnæ Græce invenisse, nondum, de quo constat, impressum.

7 Inter antiquiores Patres Latinos floruit S. Gaudentius, satagente S. Ambrosio Episcopo Brixienensis circa annum ccc.lxxxv creatus : inter ejus opera extat homilia de Sanctis hæc Martyribus habita die dedicationis basilicæ ad honorem illarum a se erectæ. Retzetur ab ea historia martyrii, indicaturque occasio reliquiarum ab se ex Oriente ad suam Ecclesiam delatarum :

D
S. LICINIO
IMP. X MARTII.
De eisdem
Martyribus
homilia
S. Basilii,

laudata a
S. Ephraemo
Syro :

E

hujus homilia :

plures
S. Gregorii
Nysseni 1

F

an alia a
S. Athanasio
scripta ?

latina a
S. Gaudentio
Ep. Brixienis,

in quibus
antiquiora
Latina extat

Græca per
Neuphrasten,

alia apud
Lipomanum
et Surium,
hic dicitur.

et a descripta
Fossio successit
S. Basilii.

Aquam saltem partem tuam profiteremur. In alius S. Basilium ferme seculus est, de quo ista scribit: plane habent idoneum suis meritis dignissimumque precorone beatorum recordationis virum, Confessorem Basilium, Ecclesie Casareensis Antistitem: cujus eloquentia singularis, et sermo Apostolico sale conditus, paupertatem mei retundit ingemi. Quid enim laudibus libertate eloqui sui opulenter effuderit, copiose oraverit, signanter impesserit? Aggrediar tamen iustitiam dilectionis vestro causa vel historiam replicare gestorum. Nos miramur tot Patrum antiquum disertis orationibus, solum datus a reliquis laudatum encomium S. Basilii historica methodo exornatum: et certat uideri opera illius cum antiqua pasam translatione, et Natus Frontonis Incerti et Andreae Schotti, in quibus allegant et hac versum citata verba tum ab Anastasio in Synodo 2 Nicensi, Actuum 4, tum ab Episcopo in Synodo Paphosensi collectis: ne nonnulla loca cum Graecis collata ostendant emendari debere, neque Janum Cumanium in sua editione satis apte ul' praestitisse, Georadius Vossius et antiquissimas MSS. Graecis inter se collatis novam versionem molitus est, atque inter Miscellanea aliquot Patrum supra indicata reliquit. Eam versionem utpote minus usitam hoc ducimus. Aliquorum etiam reliquiarum horum Martyrum inventionem describit Sozomenus lib. 9. Historie Ecclesiasticae cap. 2 et ex eo Nicephorus lib. 13 cap. 10. Eam et prope et antiquam scripturam adimus.

S. H. Reliquiae, templa, miracula, et veneratio horum XI. Martyrum apud Graecos.

Ne illa haec Martyribus apud posteros veneratio haberetur, una omnium eorum memoria tolleretur, collaboravit datus apparere; qui, ne aliqua etiam eorum reliqua reperiretur, corpora ramburi debere et in flumen proijci, praesens. Haec supra in Actis legitur. At S. Ephraem Syrus in sua de his Martyribus homilia asserit, contra conturbatum numerum Angelos stagnum custodivisse; hinc Gabrielem, inde Michaelem, et aliud Christiana universorum inspectorem aditusse. Haec divina providentia reliquiae Sanctorum, in flumen obrupas proijctae, adhaerentium collectae, et lumine caelesti revelatae, a Petro Episcopo Sebasteni episcopo Chryse aliisque viris religiosus elevatae sunt, ac luculis impositae, per orbem universam venerationem obtinuerunt. Certe S. Gregorius Nyssenus in his vocis erumpit: Combusti sunt corpora, eoque flammis excepti cineres veruilli et mirabili reliquiae in orbem terrarum ita divisae sunt, ut ferme quilibet provincia benedictionem inde participet. Hi sunt, inquit S. Basilus supra citat. 12, qui nostram regionem continent, non uno solo loco seipsos concludentes, ut multis jam locis hoc putes effecti, multasque regione exornatos. Haec templa horum in montis ac cultu pasam erecta sunt. In ipsa maxima Cappadociae civitate Caesarea eandem locum sumus insigne martyrum, et e relictum, habuisse testis est S. Augustinus in sua homilia. In hac Martyrum Ecclesia paratum Christianis nobilitas se habet non. 13, S. Basilus, qui aliqui praenuntio angustis, ad quadraginta Martyres condugit, qui dicitur, ad ipsos veniri, quae dea eorum explicata. De reliquis quos S. Basilus Sanctimonialis septidus suis domuit, deum in Italiam translatis, mox agimus.

Ist altera Cappadociae urbs Nyssa etiam Martyrum ecclesiam horum Martyrum coelestem, in qua S. Gregorius Episcopus coram eorum populo exponit, testis se habere partem huius sacri numeris, et corpora, inquit, praesentium eorum iuxta horum unum reliquias pasam, ut tempore resurrectionis eum optuluerit spe et fiducia plenis resurgant. Sed

enim illos posse: et qua libertate et fiducia apud Deum valeant, dilucida argumenta vidi: ex quibus unum commemorare libet clarum videlicet testimonium, quid obferre queant. Est ad me pertinens vicus, in quo beatissimum Martyrum reliquiae relictas, non procul abest parva civitas, quam Iboram vocitant. In hac enim ex recepta Romanorum consuetudine census militum institueretur, quidam ex militibus ad praedictum vicum venit a Tribuno ad custodiam vici destinatus, ut commilitonum suorum invasiones et injurias propulsaret, quas milites rusticis audacter inferre soleant. Agrotabat autem iste altero pede et claudicabat: eratque affectio durturna et immedicabilis. Porro postquam diu in martyrio et loco requietionis Sanctorum fuit, precessit ad Deum fudit, Sanctorum quoque intercessionem imploravit; et ecce noctu visio hoc fieret, vigilantiis suis excitatus est sonitus, qualis existere solet osse ex naturali sua sede revulso, deinde violenter restituit: ut et illi, qui una dormiebant, expurgarent, et ipse etiam miles confestim somno solveretur, sanisque more aliorum incederet. Hoc miraculum ego ipse vidi, cum ipso milite versatus, qui ubique et apud omnes hoc beneficium a Martyribus acceptum divulgabat et praedicabat et commilitonum suorum benignitatem celebrabat. Si vero quid, quod me peculiari modo attingat, apponere oportet, haud omitam. Quando enim primum festi diem ob reliquias acturi eramus, et uram in sanctam Ecclesiam illurari, mater mea (hujus enim vita cum Deo erat, quae etiam omnem diem festum exunite orabat) jussit me ad eorum gerendam participationem venire. At cum procul abessem, adhae juvenis et in laetorum ordine, prout fieri consuevit rebus ingentibus, occupationibus distentus, gravis vocatum me inspicens accepi, submissans matrem, quod hanc celebrantem in alium tempus non distulisset: sed me a variis negotiis abstractum huc abduxisset, et quidem ante illam synodum. Veni ergo in jagum: et cum pervigilium obiret in hortum, ubi etiam Sanctorum reliquiae psalibus honorantur, tibi in viam ad huc claram huiusmodi secundum quietem visio oblata est. Videbar intrare in hortum, ubi pervigilium agebatur: et cum ad fores essem, apparuit multitudo multum ad introitum exuberantia, qui e vestigiosissur, entes, virgasque quantos, et mirabiliter me irruentes, aditum non concedebant: quoniam et plagis acerbissimis nisi deprecato me minus, qui, ut videbatur, ceteris hominibus erat, ereptus fuisset. Ibi vero somnus me reliquit, inque memoriam revocavi, quae circa vocationem reliqueram, tum quid terrae militum apparito sibi vellet intellexit: multos autem lacrymis dellevi meam insipientiam, et sanique sanctorum penitentiam thecam lacrymis unguis respersi, ut et Deum mihi precitarem, et a sanctorum militibus commissi obivionem obtinerem. Haec recensuerim, ut credamus Martyres vivere, et Dei quasi stipulatores et assessores esse, qui hodie Ecclesie et emolumento et ornamento sunt.

In hac atque S. Gregorius Nyssenus, quibus antiquum reliquias horum Martyrum immensam venerationem erant, ac tandem letetur praesidi horum quadraginta Martyrum, qui sunt vadoi contra adversarii propugnatore, et inde digni intercessionis apud communitatem hominum advocati. His miramur S. Ephraem Syrus habet, et tandem huius operi precationem suam locutionem concludit: Intercedite, o tranquillatores Christi, pro immo me me miserabili Ephraem, ut misericordiam inveniam, Christoque gratia salvus

SPR LICENSIO IMP. A MARTI
 et cep a ex
 homilia
 S. Basilii,

hu. Janda
 et ceteris
 non ut iquid,

ad Vos uno.

I. vultu celi-
 quorum et
 suo mero.

Entra
 oblatione
 ducimus

Reliquiae
 horum cum
 t. 100.

et de aliis
 variis celi-
 stantibus
 extrinsecis,

ut i. cetera, in
 la. p. 100.

et Nyssa

cum miraculo
 claudi sanati,

12

et S. Gregorius
 Nyssenus
 obijerit

13

14

A fiam. Eosdem S Basilus infra num. 15 communes generis humani custodes, bonos curarum socios, preceationum suffragatores, et potentissimos intercessores nobis ostendit. Horum exemplo S. Eutychius Patriarcha Constantinopolitanus, ut gratus in patrum foret, oppidum Phrygiæ, quod Pagus-divinus dicitur, muro inexpugnabili circumdedit, et templum in eo sanctorum Quadraginta Martyrum edificandum curavit, ut locus ipse multis de causis divinus vocari debeat, et refugium fiat salutis multarum animarum. Hæc Eustathius Presbyter cærus in illius Vita ad vi Aprilis illustranda. Constantinopoli duplex hæc Martyribus sacrum extitisse templum tradit Georgius Codinus de Originibus Constantinopolitanis : horum aliud fuit apud Thermas Constantianas, quod Anastasius Imperator cum Ariadne conjuge condidit. At de altero ac præcipuo ista habet : Ecclesia sanctorum Quadraginta Martyrum, prætorium erat. Tiberius vero Thrax cum Anastasia uxore, eductis inde captivis, locum purgavit, et novo posito fundamento, muros extruxit usque ad altitudinem quatuor cubitorum. Quo mortuo, Mauricius ejus gener Imperio potitus, structuram ecclesie absolvit, soliumque in ea posuit. Theophanes in Chronographia asserit Mauritium anno Imperii viii, Christi dxc, Indictione viii, sanctorum Quadraginta Martyrum ecclesiam, a Tiberio edificari coactam, absolvisse.

11 Solennissimo Officio coluntur a Græcis ad ix d' em Martii cum præclarissimis odis et canticis, quæ æque in Anthologio novo, quam in magis Menæis continentur, additurque martyri eorum illustre ex Actis sumptum compendium; in cujus fine ista recitantur : τελεῖται δὲ ἡ αἰώνια συναχθὴς ἐν ἀγρυπνίᾳ αὐτῶν μαρτυρίᾳ τῶν ἐν τῷ πλερίῳ τοῦ χαλκοῦ τετραπύλου. Agitur festus illorum dies in sanctissimo ipsorum templo, quod est juxta æreum Tetrapylum. De Tetrapylis multa disputat Petrus Gillius lib. 3 Topographiæ Constantinopolens cap. 6, dubitatque num urbs duo tetrapyla habuerit unum æreum, alterum æreum, an dimittant unum, quod fuerit primo æreum, dein auro sublato æreum remanserit. Extra urbis Constantinopolitanæ moenia fuisse conservatos horum Martyrum reliquias, ac caelesti apparitione inventas, atque in templo S. Thyrsi, procuratoribus S. Præto Patriarcha et S. Pulcheria Imperatrice, depositas, infra ex Sozomeno referimus. De S. Thyrsio et suis Martyribus egimus xxviii Januarii.

§ III. Reliquiæ, templa, veneratiorum Martyrum apud Latinos. Nomina singulorum.

Non minus in Ecclesia Latina obtinere venerationem xi. h. Martyres, quibus S. Gaudentius Britia extraxit basilicam, et in ejus dedicatione supra memoratum homiliam habuit, ex qua ista hic describimus : Jam quid de Quadraginta Martyribus dignum loquar, qui se tineri meo, cum per urbes Cappadoeciæ Hierusalem pergerem, fideles comites præbere dignati sunt? In ipsa enim maxima Cappadoeciæ civitate, quæ appellatur Cesarea, ubi habent idem beatisimæ insigne Martyrii, reperimus quasdam Dei famulas, monasterii sanctorum Virginum dignissimas Matres, proorsu Marie et Martiæ consimiles, quas merito diligat Jesus, natura, fide et studio et castitatis integritate germanas; quibus ab avunculo suo, Severode ac Confessore Basilio, olim tradite fuer. ut horum Martyrum veneranda reliquia: quas desiderio nostro incunctanter ac fideliter tribuerunt, idoneos veneratores tanti nos esse munus approbantes, suumque sub testificatione Domini confidentes, se semper orasse Deum nostrum, ut hæc tam pretiosa possessio in tales transfunderetur hæredes, qui eas consimili fide diligentique mutarentur, qui studii ac venerationis ipsarum et successores et augmen-

tatores existerent, et transmigratiouem de hoc mundo suam quotidie expectarent. Exaudita est ecce fidelis oratio venerabilis ipsius Martyrum Quadraginta. reliquias populis credentibus bedie proponimus perpendendas : licet eis ex illo jam tempore celebritas debita nunquam defuisse nostri cognoscatur officii, præclaris eorum beneficiis salutariter mancipata.

13 Relata dem historia passionis ista sub finem addit : Cum cineres exustorum corporum mandato persecutoris in fluvium jacerentur; defuerunt religiosæ manus, quæ partem cineris vel furto eriperent, vel pretio compararent. Hinc et Ecclesia Casareensis exultat, et nostra fraternitas non immerito gloriatur, reservatum sibi providentia Dei salutare munus intelligens. Portionem reliquiarum sumpsimus, et nihil nos minus possidere confidimus, dum totos Quadraginta in suis favillis honorantes amplectimur. Sicut illa in Evangelio fidelis mulier, quæ per simbria Christi salvata est, oram tenuit vestimenti, et virtutem Divinitatis exegit; attacta simbria medelam credenti fides traxit, et salutem quam præsumperat, acquisivit. Itaque pars ipsa, quam meminimus, plenitudo est : dividi enim Quadraginta isti Martyres alioquin nullo modo possunt, quorum sunt inseparabiles et indiscretæ reliquie. Nam sicut animas eorum igneus ille Spiritus Dei, salutis fidei unitate conjunxit erat enim omnium credentium cor unum et anima una) ita etiam membra eorum concrematis ignis in unum favillæ corpus redegit. Habemus ergo et hos Quadraginta et prædictos decem Sanctos ex diversis terrarum partibus congregatos, unde hæc basilicam eorum meritis dedicatam, Concilium Sanctorum nuncupari oportere decernimus. Dignum est enim, ut ad tantorum Martyrum venerandas reliquias processari, ad concilium Sanctorum nos procedere fateamur. Tot igitur justorum patrocinio adjuvandi, tota fide omnique desiderio supplices, secundum eorum vestigia curramus, ut ipsis intercedentibus, universa, quæ poscimus, adipisci mereamur, magnificantes Christum Dominum, tanti muneris largitorem. Hæc S. Gaudentius, in historica relatione martyri servatis S. Basilium; in quo cum cinerum in fluvium projectorum miraculosa conservatio dresset, alium suum competitorum de hæc reliquias in aquas non projectis dedit, dum partem cinerum vel furto ereptam, vel pretio comparatam, illi sæpe solebat fieri, indicavit.

14 Romæ duo hæc xi. Martyribus erecta sunt templa, arreptam occasione ex reliquiis, quas S. Gaudentius Romanis dedisset, arbuturum Octavianus Paucirolos in Thesouro abscondito urbis Romanæ, regione 8, ecclesia ii, ubi trans Tiberim fuit primum horum Martyrum templum, datum Confraternitati Recommendatorum B. Mariæ Virginis, Consulatus nuncupate, et anno mxcviii renovatum, picturisque martyrum horum xi. Sanctorum illustratum; soleque quotannis, die illorum certamina decato, pro majore solennitate distribu electo syna pauperum ac subarum. De hoc Confraternitate legi possunt litteræ Apostolicæ Gregorij xiii tomo 2 Bullarum anno. 38. Alterum templum est regione 14 de Paganis cognominata, ubi hæc ecclesia 2 est, data Confraternitati Stigmatum S. Francisci. Eundem horum Martyrum in Ecclesia Latina antiquam venerationem indicant Breviaria Romæ tam novam erarata, quam mox atque typus excubendi libros invenita ars fuit, impressa, ex his habemus anno 1479, 1490 et sequentibus ereuxa, in quibus omnibus, etiam MSS. historia martyri in sex lectiones, quæ ad Matutinum recitabantur, distributa continetur : quæ dea historia, cum Breviarium juxta Puv e decreto Concilii Tridentini revocatum ederet, tribus lectionibus secundi Nocturni absolvenda, fuit contracta et hucusque, sed aliqua mutatione introducta, de qua infra agendum, constanter observata In Breviario

interiorum in plebano a SS. Fuitibus.

Templa erecta in Phrygia.

Constantianopoli duo.

altus stentis apud in oros

etiam v. in templo sub arano.

S. Gaudentius reliquias in B. Mariæ Virginis.

D. S. LICINIO IMP. X. MARTII.

hinciam de cultu

E

templum illi erectum Concilium Sanctorum appellat.

in oris duo templis et ecclesia 14

venit in reliquis Breviariis

SUB LICINIO
IMP. X. MART.

A Breviario etiam a Cardinali Quagnonia abbreviato tertia Lectio de huius XI. Martyribus recitanda praeribitur. Oratio propria in omnibus plane Breviariis eadem assignata, etiamnum eadem legitur.

et Martyrologis ad 9 et 11 Martii

15 Natus horum Martyrum celebratur in omnibus plane Martyrologis Latini aut IX Martii aut certe XI ejusdem. Praet antiquissimum MS. S. Hieronymi his verbis: VII Idus Martii. In Armenia Sebastio militum XI, quorum gesta habeantur. Haec gesta Beda habuit, et ex illis illustre encomium inseruit Martyrologio suo, cuius genuinum exemplar hactenus in medium ista habet: VII Idus in Sebaste, in Armenia minore, quadraginta militum, tempore Licinii Regis sub Praxide Agricolo, qui post vincula et carceres creberrimos, post caesus lapidibus facies, missi sunt in exilium, ubi gelu constricta corpora eorum nocte dirumpentibus, et mane crurifragio in martyrium consummarunt. Deinde corpora eorum combusta, et in fluvium projecta sunt: sed divina dispensatione reliquiae sunt eorum integre reperta, et honore digno condita. Erant autem nobilissimi inter eos Quirion et Candidus. Quae eadem verbis referuntur in MSS. Martyrologia Tunacenae S. Martini, Lactentii in Hamonia, Leodegarii S. Martini, Lactentii in Vaticano Ecclesiae S. Petri: quae Martyrologia sunt sub nomine Beda, sed a posteris aucta insertis aliorum Sanctorum nominibus. Eandem habet Rabanus IX Martii, et paucis orationis Ursuordus. Plura trahit ex Actis Ado cum nominibus Martyrum, quae in Beda excuso adjecta. Notherus, et sterum Rabanus XI huius, longum encomium habent, et praeterea omnes nominatum recenset Rabanus ad VII Idus Septembris, tempore Licinii Imperatoris et Agricoli Praxidis et Lysiae Ducis passus, sed quod miramur, Romae tribuuntur, forsitan quod eum dicit aut sunt ea reliqua illorum translata, aut aliquod illis templum dicatum. Nunc ex IX Martii, ob festum duplex S. Francisci Romanae, solennitas horum Martyrum, quod et facimus, est in sequentem diem translata. Omitimus posteriorum auctorum Martyrologia recensere.

et 10 Martii

B

16 Nomina Martyrum adiungo, quae ordine diverso a variis collocantur, et fere conveniunt apud Metaphrastem, et in Mensis et Anthologiae Generum cum Adone et nonnullis Latinis. Infra in primis Actis sub firmo nomine magis corrupta recensentur errore amanuensium, quae ipsi Actis postea videntur adjecta. Qui meliores saepe feruntur, praerant aliis, Quirion in psalmis et orationibus, Candidus in responsionibus dandis. Quirion ab alio Cyron, Cyrius, et Cyrenus dicitur. Candidus ad respondendum in Actis alius: et apud Lipomanum datur socius Domani, alius Dominus. Quarta in Actis nominata Meliton, quibusdam Meliton, Mellitus, Melchius: quae senescentem derelictum, generosa mater ad reliquos Martyres portavit. Alii haece nomina referuntur: Domitianus, qui et Domitianus et Diomitianus scribitur, Eranicus, aliquibus Eranichus, et magis corrupte Eranonius et Eranus. Sisinus sive Sisinus, Ernelus sive Ernelus, et corrupte Brenus et Ernelus, Alexander, Iohannes, Claudius, Athanasius, Valens satis constanti apud omnes lectio, pro Claudio tamen Cladius reperitur, et pro Valente alibi Valerianus ponitur. Helianus, sive Elianus, Edeius, Editus, Edeius Hordicus et Doditus, Aencius, Achaonius et Accerius Vibianus, Bibianus, Bivianus, Vivianus et Iubanus, Graecis Βιβιανός, Ηβιανός, Ηβιανός, Ηβιανός et alter Helianus, Graecis Ηλιανός, Theodulus, et Theodorus, Graecis Θεόδουλος, Cyrillus, alibi Quirillus, Flavins nonnominatus Flavinius Severianus alibi Severianus, pro quo etiam Menander et Nicander ponitur. Valerius ubique eadem scriptio, Chudion, alibi Chudius et Cadonius. Suerdon, sive Suerdus et Suerdonius, Priscus, pro quo rito amanuensium alibi Manius legitur. Euty-

Nomina
Martyrum
varie scripta.

C

chius et Eutyches duo diversi, Graecis Εὐτύχος et Εὐτύχης, quorum alter apud Bedam omissus, aliis Euty-chius, et Eutichius, alium Evatius est. Smaragdus alibi Zmaragdus et Umerandus, Philoctimon aliquibus Philocinion, Filoctimus et Ulloctemonius. Aetius, alius Arthius, Ethius, Ethus, Ecius, Aerius. Nicolaus, poris Micalius, Michallius, Nichalium, Nicalianus, Graecis Νικόλαος, Lysimachus, aliquibus corrupte Lisimachus, Lisiminachus, Lisanacus, Bysimachus. Theophilus nulla usquam mutatione. Xanthias, alii, Xanthius, Xandius, Xanctius et Sanctinianus. Angias, alii Aggias et Aggias nonnominati Candidus, Graecis Αγγιας Leontius omnibus idem est. Hesyechius, alii Hysichius, Hysitius, Isitius, Esicinus, Isitius est, Graecis Ησυχιος, Caius, Gaius, Gaius, Cavius etiam dicitur. Demum Gorgonius etiam Gordianus nominatus legitur. Apud Rabanum ad IX Septembris desunt Domnus et Smaragdus, eorumque loca leguntur Juvenalis et Basilides. Sed de nimis operose diligentes videantur, omittimus quo ordine quae scripturae apud singulos auctores aut in variis MSS. recensentur. Praeposimus illos, quorum dicta factate in Actis memorantur, quibus reliquos addimus eo ordine, quo ab Adone aliisque Latinis proponuntur.

§ IV. Genus supplicii in stagno his XI. Martyribus illatum.

Quod supplicii genus hi Martyres in stagno subierunt, hic examinandum ducimus: num scilicet stantes supra glacem, solo frigore cruciati sint; an vero corpora eorum nuda aqua frigide imposita fuerint, et glacie accedente attrita. Acta infra ex MS. Gloubacensi num. 7 ista habent: Tunc iubet Praeses alligari eos, et funes mitti in cervicibus singulorum, et adduci omnes simul in stagnum habentem aquam multam. Tempore autem illo, quando Sancti martyrizabantur, habebat glaciem magnam. Adducentes autem eos statuerunt in medio stagno nudos in glacie. Erat autem ventus frigidus et hora noctis proxima. Verum absque mentione glacie isto referuntur in aliis MSS. his verbis: Iussit ergo Praeses vinetos, et in colla eorum funibus missis duci simul omnes ad stagnum. Est enim in Sebastia stagnum habens aquam multam. Illo vero tempore, quo Sancti passi sunt, habebat frigus nimium et adducentes eos statuerunt in medio stagni nudos. Erat autem et tempus hyemis, et hora acrior: ad vespertinam vero erat iam dies. Quae apud Lipomanum ita exponitur: Tunc Praefectus imperavit, ut funibus omnes vincti in lacum traherentur. Est enim apud Sebastiam lacus, in quo est magna aquae copia. Et quo tempore sancti Martyres cruciabantur, vehementis erat frigoris vis. Nudi igitur in medio lacu sunt constituti, cum hiems esset et diei hora acerbissima: iam enim vespere appetebat. At Iuannes Diarionus infra num. 12 ista ex Graeco vertit: Tunc Agricolaus furibundus praecipit eos funibus collotens hauri, et ad stagnum pertrahi, quod secus Sebastiam plurimis redundabat aquis, ibidemque illos projici nudos: illis enim diebus tanta glacie congelabatur ac si tempus hyemis esset... Mox autem ministri iussu contentos, miserunt Sanctos in medium stagni. Sed quia inclinata dies proclivior erat ad vespertinam, quando Martyres sunt aquis impressi (sive ut MS. Capuanum habet, sunt aquis ingressi) nequum noctis hora prima praeterierat, et Sanctorum corpora nivali tabescebant algore, ita quippe ut caro eorum exanguis quodam distenta timore altius scinderetur. At variante lectione alibi habetur, caro eorum et sanguis, sive caro eorum exanguis eruoere. Quae ultima in MS. Gloubacensi infra num. 8 ita leguntur: Hora autem noctis prima constringebat glacies Sanctos, et intumescens carnes

Aquis stagni
Martyres
immersi,
glacie accedente
constricti,
dicitur in
Actis:

F

eorum

A eorum dirumpebantur. Quæ in aliis MSS. ita variantur : Hora autem prima noctis constringebantur Sancti a glacie, et distentum corpus corrumpebatur. Ast apud Lipomanum ita transferuntur : Hora noctis prima Sancti frigore cruciabantur, et corpora illorum dirumpebantur.

18 His consentiunt Græca exemplaria : quorum aliquot sententias profert Vossius in scholiis ad orationem S. Ephremi : ex qua oratione pauca transcribo : ac primo dum cum tribus pueris Babylone in fornacem missis hos XI Martyres comparat, sic exclamat : Illos flamma tanquam ros illustravit, hos vero purificavit amnis fluentium, τὸ πῦθρον τοῦ ποταμοῦ, at sæpissime τῶν λίμνῶν stagnum appellat, et ad aquas, quibus impositi erant, alludit, uti hæc sententia : Non reliquit eos gratia superni auxilii; mentem eorum consolans in aquis, ἐν τοῖς ὕδατιν. Et postea; Μάρτυρες ἐνδὲν τῶν ὑδάτων ἐμβαλόμενοι, ὡς κατεπονθήσαν. Martyres intra aquas, quasi in thalamo suo diversantes, non sunt submersi. Ita signum stagni appellat receptaculum eorum et suscipiendus ait hos Sanctos in medio aquarum μέσον τῶν ὑδάτων, et τὰ λίμνη ὕδατι stagnæus aquas nominat. Græci in magnis Menæis et Anthologiasimilis habent. Τρέχοντες πρὸς λίμνην κρυώδη, ὡς πρὸς θάλασσαν. Currentes ad rigens stagnum, tanquam ad oblectamentum. τῷ γὰρ ὕδατι τῆς λίμνης εἰσέλθον θαλάσσιως, ἀπὶ τῶν κρύων ἀσπυγγόμενοι, τὴν φθῆν ἀνιμέλλον τῷ κυρίῳ. Mō ἐν ποταμοῖς ὀργισθῆς ἤρην, κύριε. Aquam enim stagni confilenter sunt ingressi, et dum frigore constringebantur, hoc canticum Domino dicebant : Ne in fluminibus irascaris nobis, Domine etc. Quæ ubique in Actis ex Propheta Habacuc referuntur. Eodem modo antiqua Breviaria Romana manu exarata, quorum aliqua citat Vossius, aliud pens nos est, ita habent : Missi sunt in stagnum, ut geli constricta corpora eorum nocte dirumperentur. Consentiant Breviario ante CLXXX annos et deinde excusa. In Breviario jussu Clementis VII et Pauli III a Cardinali Quignone conclusum verba supra allata ita explicantur : In stagnum missi sunt, instante bruma, ut aqua nocturno frigore concrecente, constricta ipsorum corpora dirumperentur : In Breviario jussu Pii V edito traduntur : in stagnum gelidissimum conjecti. Accedunt omnia antiqua Martyrologia; in quibus dicuntur in stagnum missi : et hæc apud Bedam, Adonem, aliosque adduntur : ubi geli constricta corpora eorum nocte dirumpebantur.

19 Quæ deum divinitus potuit miracula fieri, Martyres in aquis stetisse confirmant. Ea ita in Actis ex MS. Gladiacensi infra num. 3, explicatur : Et cum facta esset hora tertia noctis, sol illuxit super eos sicut in æstate calidus, et soluta est glacies, et facta est aqua calida. Quæ in aliis MSS. ita referuntur : Et circa horam tertiam noctis sol splenduit circa eos, fervens sicut æstate, et glacies dissoluta facta est et aqua calida. Quæ apud Metaphrasten ita leguntur : Circiter tertiam noctis horam sol eis circumfalsit, ita validus ut est in æstate, frigusque dissolvit, et aquam calidam reddidit. Joannes Diaconus ita sic exponit : Lapsa est super eos de celo lux magna, et quasi per æstivum solem sic, dissoluta penitus nive, incaluit aqua. Quæ in antiqui Breviarii ita effertur : Circa horam vero nonam resplescunt, velut sol, lumen fervens super eos, et glacies dissoluta est. Similia leguntur in Martyrologis Aionis, Rabani, Notheri et alius. Clavicularius hæc luce et coronam de celo delapsam, ad fidem convertens loco desertoris se alius adjuncit, et obiectis vestimentis, saluti intriens in stagnum, alibi exiit in stagnum, apud Lipomanum, in ibit in stagnum, et ad eos insidit. Apud Joannem Diaconum, prostratus projecit se in lacum inter sanctos. In Græcis Actis apud Vossium τῇ ἑξῆς ἐπέλεται, et εἰσπρόσθεν ἐς τὴν λίμνην, id est, mutata

phrasi, insiliit in stagnum. Ita in antiquis Breviariis D ac variis Martyrologis dicitur exiisse in stagnum, ex quo, ut Acta priora habent, tracti ad litus educuntur, aut jubentur ad ripam trahi, aut sicuti Joannes Diaconus e Græcis vertit, Principes jusserunt ex aqua eos foras pertrahere. Sed et Martyres in oratione futebantur aquas usque ad animam intrasse.

20 Demum fluvium aut amnem, qui vicus illius nominis apud scriptores aquasitur urbi Sebastie vicinus, non fuisse glacie constrictum, docent ipsa antiqua Acta num. 13 ubi turiores reliquias Sanctorum tulerunt, et projecerunt in flumine, et collectæ sunt reliquie ad gurgitem unum fluminis, et nihil earum perdidit fluvius. Et lucebant reliquie in aqua fluminis, sicut luminaria in celo, dum monitus Episcopus educeret de flumine. Quia etiam, ut in aliis MSS. habetur : fulgebant sanctorum Martyrum reliquie in aqua profundo, sicut luminaria : ipsa quoque aqua decurrebat super eas, sicut sub sinum fluvii habens eas. Et apud Lipomanum, Reliquie Sanctorum in aqua tanquam stelle fulgebant. Eas demum in profundissimas aquas jaectatis, sed frustra, insultatur tyrannus apud Joannem Diaconum num. 19. Similia leguntur in magnis Menæis Græcorum, in Martyrologis Bedæ, Rabani, Notheri Adonis aliisque, et Breviariis supra memoratis.

21 Petrus de Natalibus, qui ante trecentos circiter annos floruit, lib. 3 Catalogi cap. 188 egrægium horum Martyrum edidit encomium, ex quo pauca hæc verba excepero : Missi in stagnum gelidissimum sunt, ut geli constricta corpora eorum nocte superveniente dirumperentur... Circa horam noctis tertium resplescunt, velut sol, lumen super eos, et glacies dissoluta est... Clavicularius se Christianum profitens exiit in stagnum... Ossa in fluvium sunt dispersa... Episcopus invenit Sanctorum reliquias in alveo fluminis subtus aquas, sicut luminaria, splendentes. Monachus etiam, diligens Vitarum Sanctorum ante ducentos annos collector, libro 2. Acta passionis horum Martyrum habet : in quibus ita leguntur : Circa Sebastianus erat stagnum habens aquam multam, quod tunc vehementer frigidum erat tempore hyemis. Positi sunt Sancti in medio nudi ad vespertinum... Clavicularius exiit nudus in stagnum... Cineres jaectati sunt in amnem, sed in loco præcipiti et vadoso restiterunt et congregati sunt, et nihil eorum immittit fluvius... Viderunt reliquias in aqua fulgentes, tanquam luminaria, super quas aqua decurrebat, illarum nihil eorum nihil secum trahens.

22 Gerardus Vossius in scholiis ad orationem S. Ephremi variis testimoniis allatis, sub finem ista habet : Ita et in picturis non solum Orientalium sed et Occidentalium hi sancti Martyres in stagno nudi depicti videntur : sicut etiam Roma in ecclesia XI Martyrum in regione Transyberina : in ecclesia item S. Stephani in monte Cælio, et in ecclesia S. Vitalis videre licet. Postremo probatur eadem veritas a consensione omnium nationum ac populorum. Ita hæretici tenent ac semper tenebant non solum Latini, sed et Græci, Syri, Chaldaei, Maronitæ, Armeni et quicumque Orientales alii. Credatur antiquissimis ipsorum Ecclesiasticis Officiis ac libris, Menæis, Tropariis ac Breviariis. Credatur Syrorum et Chaldaeorum monumentis Credatur Maronitis Chaldaeorum Officiis legentibus atque sequentibus. Credatur non solum Armeniæ populis, idem de Sanctis hisce, quod in stagno apud ipsos passi sint, ad severantibus : sed et eorum antiquis Passionibus atque Hymnariis, idem prorsus continentibus. Credatur denique antiquissimis in his traditioni Ecclesiæ, cui contradicere non licet. Hæc alioque Vossius, acer propugnator lectiois in oratione S. Basilii de his Martyribus reperte in longe antiquissimo MS. Græco exemplari

apud S. Ephremi, in Menæis et Anthologio Græcorum,

in Menæis et Anthologio Græcorum,

antiquis Breviariis,

et Martyrologis,

Frigore omni sublato

trahit aqua :

qui insit il Clavicularius :

ex aqua extracti Martyres,

reliquie in aquis fluvii conjectæ.

Eadem confirmatur apud Petrum de Natalibus,

Monachus

et Vossius

ex antiquis picturis,

et traditione Orientis et Occidentis.

A exemplari Cryptic-fornate Sub-literni M. quom vere
 γρίσιος ac germanata arbitrat, atque ita legit :
 Εὐλίσιος πύστης γρηναβίτης ἐπὶ τοῦ ἀβύσσου ἐν αἰσῶ
 τῆ ἰουδα περιουμένους σπιδανίδη. Jussit omnes denu-
 dados sub die, in medio stagno congelatos mori.
 Quom lectorem invenia imperii alicujus antiquarii
 depravatam atque corruptam evadit censet, dum pro
 ha verbis ἐν αἰσῶ τῆ ἰουδα, in medio stagno, quantum
 est ἐν αἰσῶ τῆ πόλις, in med a civitatē : quod mendum
 passim adhuc est in codicibus S. Basilii hactenus Grece
 editis, aut Latine translatis. Sed nos apud eundem
 S. Basilium describitur stagnum (circa quod civitas
 erat edificata) in quo hanc martyrii contamina Sancti
 decertarunt. Grece ἵστασι περὶ τῆ ἰουδα κρημνίστην,
 ἐν τῆ πόλις ἀβύσσου ὁ ἕρως. Ita jam supra ad Sebastien-
 tem, locus Sebastianum, circa Sebastien legimus, et
 Grece in Menais accerunt condemnatos, pernoctare
 nudos in medio stagni, quod erat ante civitatem :
 αἰσῶν τῆς ἰουδαίης, τῆ, πρὸ τῆς πόλιος. Denique hic
 modus loquendi Martyres in stagno apud Sebastiam
 Armenia illi eodem tempore adhibebatur. Nam S. Basilius
 Episcopus Sebastienus eadem hinc, sub eodem
 plume Praxide et tyranno Agricola, in lacum missis,
 signavit aquam, et mox stetit sicut arida. Eo seden-
 denti in medio lacus, ingressi sexaginta quinque

SUB LIGNO
 IMP. X. MART.
 S. ANTONII ERAT
 NOVUM CANTARE,
 VEL PROPRIUM

in illud evan-
 gelio II S. B. a-
 nis.

B viri mox demersi sunt in profundo aquarum. Tunc
 impetus S. Basilius ab aqua et ambulans sicut in
 arida, oppressus est. Uti et in Februarii in variis Actis
 S. Basilii leguntur. Ita Grece in magno Menais et
 Menologio Basilii Imperatoris et alia a Cardinali Ser-
 lato verba, colunt xxviii Novembrii S. Irenarchum sub
 Diocletiano Sebastie in lacum conjectum ἐν τῆ κρημνί-
 σῶ ἀβύσσου.

et S. Irenar-
 chus.

C Hactenus dicta plene contrariere videntur, var-
 pora hanc Martyrii vestigia exuta denudata, subito
 fuisse aqua frigida stagni inposita, ac glacie accedente
 attrita. At S. Basilium supra num. 8 ipsa frigida ac
 glaciem videri velut exaltat atque exasperat, ut stagnum
 frigidat, videri compari aliquem, plimum agendisque
 equis accommodatum fuisse effectum, et in continen-
 tem et firmam quasi terram redactum, liberam atque
 sonnam accedis super terga ejus gradiendi viam
 probris et fluxibus vero in fluxu cessasse, tenerum
 quom quom in lapidum duritiam transmutasse.
 Interim num. 12 scribit, Martyres adhuc spirantes,
 igni illoscendo die trahitis esse, et ignis reliquias
 in fluxum projectas eoque aquam excepisse : ubi
 eia divini virtute adservatas et post triduum elatas
 preterit. Nihil etiam : hanc noctis tertio, lino de celo
 lapsa instar ostivi solis dissoluta penitus nive, gla-
 cie ac frigore, aquam mensurata. Quae tamen antiqua
 Acta constanter inveniunt, Basilium veritas S. Gauden-
 dentius, asserti : stagnum validissimo gela durante
 iter solidum planities gementibus in commoedisse,
 ac Martyres nudatos corporibus, religatos in aperti
 agris pruinosa duritia pernoctasse. Interim ablit,
 emerere existorem corporum mandata persecutoris
 in fluxum factis in suo. Multos etiam est S. Grego-
 rius Nissenus in glacie ac frigore exasperatione, atque
 ita, inquit, mors eis paulatim ac sensim progrediens
 protendebatur tribus diebus durans. At contra non
 adum nocte in stagno cruciatos fuisse Martyres. Ita
 enunciat. Fuerunt supra illorum reliquia tribus diebus
 in flumine conservata, quos postea dies ad liberum cruci-
 entibus transiit Nissenus. Ob hanc tamen Patrum
 auctoritatem aliqua in hodierno Martyrologio ac Bre-
 viario Romano mutata sunt. Non enim ante tradentur
 in rigens stagnum missa, sed in gelidissimum sta-
 gnum educti, mox legitur, supra stagnum rigens
 pernoctare jussi. Interim Lectores ita etiam con-
 cludunt. Formam reliquia prope in profluentem,
 cum invariabiliter unum confluvissent locum, salvae ut
 integre reportet, hominibus sepulchro condita sunt.

Suprastagnum
 dicitur glacie
 constitutum,

Martyres cru-
 ciatos fuisse

nonnulli
 S. Basilium,

S. Basilium,

S. Gregorius
 Nissenus.

D His ita discussis, profecti Romam amamus, ubi de
 urbe Sebastiam, et lacu et accersit ægrorum sequens scrip-
 tum reperimus, quod hic inserimus.

Die vigesima octava mensis Reverendissimus Jaco-
 bus Episcopus Ervan Armenus, ætatis octoginta
 annorum et amplius, in S. Maria Ægyptiaca, solito
 Armenorum loco, Romæ ad tempus residents, hono-
 ris ergo fuit visitatus a Reverendo Domino Gerardo
 Vossio, et inter alia, me Bartholomæo Abagaro præ-
 sente et interprete, interrogatus super variis circum-
 stantis civitatis Sebastie minoris Armenia, et stagni
 sive lacu, in quo Sancti Quadraginta Martyres ibi-
 dem martyrii gloriosum sunt passi. Sebastia qualis
 sit civitas? Respondit Episcopus supradictus, esse
 civitatem vetustam et amplam, continentem hanc
 adhuc tempore foveas circiter quinquem mille, quæ
 sub se habet circa trecenta castella habitata circum-
 circa, et habent suum Vice-regem, sive Bassiam, a
 quo reguntur, in eadem civitate Sebastia residentem.
 An Sebastia sit figura orbicularis, an quadrangu-
 laris? Respondit Episcopus, civitatem veterem Se-
 bastianam esse figuræ orbicularis, novam autem
 (quæ jam amplificata est) esse hoc tempore quadran-
 gularem, satis magnam circiter quindecim milliaria
 facerem. An ipse Sebastia fuerit, et lacum ibi vi-
 derit? Respondit Episcopus, se frequenter Sebastiam
 transivisse, et lacum, in quo Quadraginta Martyres
 passi sunt, oculis propriis vidisse.

Atque ut magis
 citius urbis
 Sebastie

et lagnum factum,

E

De situ lacu, ejus magnitudine, ac forma, Res-
 pondit Episcopus, lacum in quo passi sunt Quadra-
 ginta Martyres, situm esse non in ipsa civitate, sed
 extra civitatem veterem, sed prope eam, quantum
 distat Romæ ecclesia sancti Spiritus in Saxia a Basili-
 ca S. Petri, et sicut se habet mons Calvaria in
 suo situ ad civitatem Hierusalem veterem, ita et la-
 cus cum civitate veteri Sebastia. Quod formam lacu,
 seu stagni, dixit Episcopus esse figuræ orbicularis,
 sed exire aliquantulum, et brachium novum in lon-
 gum fieri. An aliquod signum sit circa lacum, in
 quo Martyres sunt passi, et quodam ibi signum ap-
 pareat? Respondit Episcopus, ibi extare signum
 quoddam, seu petram grandis-eorum ad lacum, quo
 in loco Martyres constitisse, et martyrium in con-
 gelatione aquæ affirmantur esse passi, et ibidem ex
 devotione populorum sæpe quadraginta cereros ac-
 cendi, multisque illum lacum frequentantes, variis
 languoribus atque infirmitatibus liberari, sicut ipse
 præsens vidit.

ubi 50 ceres
 sæpe accen-
 duntur et ægri
 sanantur,

An etiam Turce infideles ipsam lacum frequen-
 tent? Respondit Episcopus, illum etiam a Turcis, et
 infidelibus in suis languoribus et infirmitatibus sæpe
 visitari, et multos ex illis sæpe sanari, ac etiam
 secreto post sanitatem ibi miraculose recuperatam,
 sacrum baptismum suscipere et Christianos fieri; mul-
 taque imbes miracula apud eundem lacum meritis
 Sanctorum Quadraginta Martyrum videri.

F
 omnes infideles

Cæsarea Cappadaciam quantum distat a civitate Se-
 bastia Armenia? Respondit Episcopus distare itinere
 quatuor horarum diurnum, Edessa patria sancti
 Ephrem quantum distat a Sebastia? Respondit Epi-
 scopus Edessam Syriæ distare inde itinere septem,
 vel octo diurnum, aut creter.

Ita ut Sebas-
 tiam a Cæsarea
 distat 47

Ad omnia supradicta interrogata ita per me Bar-
 tholomæo Abagaram interpretem Armenum res-
 pondit supradictus Episcopus Armenus : ita attestor
 ego idem Bartholomæus Armenus manu propria die
 et anno ut supra

et vss. f g

reducuntur in carcerem :

h

i educuntur anteauctur a S. Quirione.

Psal. 83.

multa inter ablati a Du e Agria, honores et minus :

G

k

Lapidibus in lotiora restititibus illa :

Ps. 20, 3. Ps. 30, 14.

l

A nomen tibi impositum est : Agricolaus, hoc est, aggressus f blanditor. Praeses dixit : Numquid non dixi, in vobis est, utrum vos velitis odio habere an diligere? Candidus dixit : g *Et quod in nobis est odire et diligere, te enim odimus et Deum diligimus. Tu ergo aliene a Deo, cum oderis, ne velis diligere, impie, invile nec nominande. Audiens haec autem Praeses rugiens tanquam leo, jussit abgari eos et tractos duci in carcerem. S. Quirion dixit : non accepisti potestatem trucidandi nos, sed interrogandi nos tantum. Tunc tenens Praeses jussit eos duci in carcerem, praecipiens Claviculario, h diligenter custodire eos. Expectabat enim et Doris adventum. Die autem et nocte haerebat eos S. Quirion. Dicebat autem eis : Secundum dispositionem Dei, amici funus in militia haec temporali : non ergo separare ab invicem, sed sicut viciniam manuum et corporales, sic martyrizemur ; et sicut hic optimi funus, et parimus Regi temporali, sic fortunatus inveniri in conspectu Regis Dei.*

4 Cum transmissi autem dies septem, et Sancti essent in carcere, supervenit Dux a i Caesarea in Sebastiam : Et sedens cum Praeside, octavo die jussit adduci Sanctos. Et cum adducerentur, motabant eos S. Quirion, dicens : Fratres, atemus viriliter et adjuvemus nos invicem. Nonne cum in bello iremus, invocabamus Dominum, et ipse nobis auxilium praestabat, et vincebamus? Commemoramus quando etiam in majore bello et omnes legemur, et nos solum in medio eorum inventi sumus, nos tantum quadraginta : et cum larynis invocavimus Dominum et dedit nobis virtutem, et quosdam eorum occidimus, quosdam in fugam vertimus, et unus de nobis non est lesus a tanto populo. Et nunc tres adversarios habemus qui nos debellant, Sathum et Ducem et Praesidem, et hi tres unum sunt, et ab his filios vinci habemus? Absit. Nolite, obsecro vos : invocemus, sicuti semper, et nunc Dominum, et non demandantur nobis tormenta, neque poena, neque vincula. Nonne semper cum tremus ab bellum vel ad pugnam, dicebamus hunc psalmum : Deus in nemine tuo salvum me fac, et in virtute tua libera me. Deus exaudi orationem meam, auribus percipe verba oris mei? Et nunc hinc dicimus psalmum, et exaudiet nos, et adjuvabit nos. Et cum docerentur ad tyrannum, hinc dicebant psalmum.

5 Et cum convenissent ad spectaculum ; et cum stetitissent ante Ducem et Praesidem, aspiciens ad eos Dux dixit : H) sanderi vobis, ut majorem honorem consequamur. habetis a me honores magnos et dona multa plusquam alii, de cetero nimia de duobus propeo velas, aut immolantes dno, dona multa et honores consequi a me ; aut non obediens moveri a cingulo et a militia, et tradi in poenis. B. Candidus dixit : k Suscipe cingulos nostros et corpora, neminem habemus honorabillorem et digniorem Christo. Tunc jussit Dux facies eorum lapidibus caedi. Candidus dixit : Dux tenebrarum et doctor iniquitatis, inepo hoc facere, et videlicis poenam tuam. Fremens autem Praeses adversus milites, qui amistrabant, dixit : l mali ministri, quare non celerius factus, que vobis jubentur. Tollentes autem lapidas ministri seipso caedebant. Cum autem factum fuisset, Sancti Dei liberam receperunt in Domino. Commotus autem Dux in furore tulit lapidem, ut periret aliquem de Sanctis in faciem ; et persecutiens maxillis Praesidis Dux, confregit illi faciem. Et ait S. Quirion : Domine, qui expugnavit nos inimici nostri, ipsi infirmati sunt et caedebant. Vere gladius eorum intret in corla ipsorum, et arcus eorum confringatur. Praeses dixit : I per deos, magister tua prevaluit in eis ; per impudicas enim phantasias loquuntur adversus Dominos suos iniquitatem,

et ignominia replevit nos, ut non sentiant tormenta D nostra, sed ad nosmetipsos retorquant. Responderunt Sancti : Obscure distole, et aliene ab hereditate Christi, redde commissor-candalorum ; caput diaboli tu es Agricola. cauda est ebiliareclus Dux qui tecum est, qui ambo ministri estis sathanae. Si autem non cognovistis ab initio tormentorum, praesumite vobis et alia. Ministri autem dixerunt ad Sanctos : Stulti et omni benignitati deorum inimici, quare non sacrificatis diis. Et S. Quirion dixit : Nos unum Deum colimus, et Jesum Christum Filium ejus, et Spiritum sanctum, qui potens est os nostrum dirigere ad veritatem : ut accipiamus coronas incorruptibiles, viventes vestram malignam adinventionem.

a In aliis vss. praeponebantur nomina Martyrum, que sub faciem hic collocantur, et sic incipiunt : In Sebastia civitate martyria consummati sunt : quorum nomina haec sunt Dominamus. Et omnes simul et passi sunt temporibus Licinii Imperatoris, et Agricola Praeside et Lysia Duce. Quia cauda videtur. Et tunc separatur. Temporibus Licinii Imperatoris erat persecutio magna. Haec dicitur Licinii filius more Graecorum. h Apud Episcopos hoc loco inscribunt nomina Martyrum. — c Aliis Cyrtum. — d In aliquo MS. additur, et S. Bontus. — e In MS. Rhodacem crece amaogentium legatur S. Candidus. — f Haec vss. adhibetur. g S. Ephraim haec ha referi : hunc diligimus te agnum odio habemus ; nobis vero cum sis odio, non diligere nos. — In aliis vss. vocatur Aglais, Aglais et Aglaeus. i Haec a Cappadocia, et in aliis additur. k S. Epiani. Sume zonas nostras, accipe et corpora : nobis enim nihil optabilius Christo est. — l Qui deum amplificatur.

idem libere frontetur

l

CAPUT II.

Tormentum stupni congruati toleratum. Miraculosa substitutio custodis in locum unius deficientis.

I nunc Dux jussit eos duci in carcerem ut consiliator quid de ipsis faceret. Missi ergo in carcerem, coepit S. Quirion psallere cum comeditibus suis. Ad te levavi oculos meos, qui habitas in caelis. Ecce sicut oculi servorum in nebulas Domini suorum, et sicut oculi ancilla in manibus Dominae suae ; et que sequuntur exequentes, psalmum per ordinem psallebant. Et vox facta est ad eos, et manifestavit sercis Christus Salvator, et dixit : a Qui credit in Patrem et Filium et Spiritum sanctum, si mortuus fuerit, vivet. Confidite et nolite timere poenas eorum ; temporales sunt enim. Patientes estote modicum, ut coronemini. Agebant autem ipsam metem in exultatione et delectatione Christi.

7 Mane autem Erto jussit eos Dux educi de carcere. Et adducti stantes ante tyrannum dixerunt ei : Quae habes facere, fac. Apparuit autem et diabolus, in dextera manu tenens gladium, in sinistra autem draconem. Dicebant autem ad aurem Agricolae : Mens eos tu, viriliter certa. Tunc jubet Praeses alligari eos, et funem mitti in cervicibus singulorum, et adduci omnes simul in stagnum habentem aquam multam. Tempore autem illo quando Sancti martyrizabantur, habebat glaciem magnam. Adluentes autem eos statuerunt in b medio stagno nulos in glacie. Erat autem et ventus frigidus, et hora noctis proxima, ad vesperam enim erat. Et constituerant super eos custodes milites, et Clavicularium juxta stagnum. Erat autem et lavaerum de quo calefierent : ut si quis eorum voluisset praevariari, refugeret ad lavaerum caloris, et calefaceret se.

8 Hora autem noctis prima constringebat glacies Sanctos, et intumescerent carnes eorum disrumpebantur. Unus autem de numero ipsorum deficiens animo, dubitavit, et refugiens ad lavaerum cum alligasset calorem, statim dissoluta sunt membra ejus, et confestim reddidit spiritum. Sancti autem videntes illum, quia defecti, dixerunt tanquam ex uno ore, una voce : Non in fluminibus irasceris nobis, Domine, aut in fluviombus furor tuus, aut in mari impetus tuus. Quia qui separatus est a nobis, sicut

Reducti in carcerem, Psal. 132.

a Christo appropinquat animandus : Joan. 11.

nudi videntur in stagnum congelatum :

quo deficiente et vox uno-voce.

cut

Acut aqua effusus est, et dispersa sunt omnia ossa ejus: nos autem non discedimus a te, donec vivifices nos, et nomen tuum invocabimus: quia te, Domine, laudat omnis creatura, dracones et omnes abyssi, ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum, quae faciunt verbum tuum: qui ambulat super mare sicut per arida, et ejus ferocitatem spiritu manus tuae mitigas: et nunc tu es, Domine, qui exaudisti Jacob orantem te cum fugeret minas Esau: qui cum Joseph vendidit in aegyptum, et salvasti eum: qui exaudisti Moysen, cum daret signa et prodigia in Pharaone et in omni populo ejus, et dirupisti mare, et in deserto transtulisti populum tuum: qui exaudisti sanctos Apostolos tuos, Domine exaudi nos, ut non nos demergat tempestas aquae, neque absorbeat nos profundum, quia pauperes facti sumus. Adjuva nos, Salvator noster, quia destinati sumus in profundum maris, et tincti sunt pedes nostri in sanguine nostro. Releva gravitatem et acerbiteriam hujus frigoris, Domine fons noster: ut cognoscant omnes, quia ad te clamavimus: et salvi facti sumus, quia in te speravimus, et non sumus confusi.

9 Et cum facta esset hora tertia noctis, sol illuxit super eos sicut in aestate calidus, et soluta est glacies, et facta est aqua calida. Omnes autem, qui eos custodiebant, a somno tenebantur: solus autem clavicularius erat vigilans, et auscultabat omnia cum orarent, et cogitabat in semetipso, quemadmodum ille qui refrigerat ad lavacrum statim mortuus est in calore, et illi qui in glacie orabant viverent. Et videns lucem circa eos, respexit in caelum, ut videret unde lumen luceret: et vidit coronas descendentes de caelo numero triginta novem, et cogitabat intra se dicens: Quomodo eum sint quadraginta, una tamen est corona? Et cognovit quia ille, qui refrigerat ad lavacrum, reprobatus est, et non est annumeratus eum quadraginta. Etsuscitans custodes, qui secum erant, projecit eis res suas, salvitque introens in stagnum clamans. Et ego Christianus sum. Et vadens in medio eorum stetit et dixit: Domine Deus, credo in te, in quo et tu credunt; et me annumera cum ipsis, et dignum me fac, ut propter te patiar tormenta et tentationes; ut ego inveniar in te.

a In aliis MSS et apud Metaphrasten Qui credit in me, clamans mortuus fuerit, vivet. — b S. Ephraim. Martyres intra aquas, quasi in thalamo suo diversantes non sunt submersi.

CAPUT III.

Martyrum caedes, corpora combusta, Reliquiae repertae, nomina.

Satanas autem virtus convertens se in hominem alligavit genua sua, et venit clamans et diem ante omnes: Vae mihi miserabili, victus sum a Sanctis et factus sum derisum, qui non habui utiles mihi troci: non non fuissem victus si fuissent utiles ministri. Et nunc convertam cor Judaeis, ut comburat corpora Sanctorum, et in flumine projiciantur: vel hoc faciam, ut ne reliquiae eorum inveniantur. Sanctus Quirion dixit: Quis Deus sicut Deus noster? aut quis Dominus sicut Dominus noster? aut quis Deus propter Deum nostrum? Tu es Deus qui facis mirabilia magna solus, et adversarios nostros deduxisti ad nihilum, et Satanam confundisti. Et cepit psallere, Salvum me fac, Domine, quoniam defecit sanctus etc.

11 Mane autem facto venerunt impii tyranni, et viderunt Clavicularium in medio eorum stantem, et conquirebant a militibus, dicentes: Quid vidit, quia hoc fecit? Dicant milites: Nos velut mortui oppressi sumus a somno, ille autem per totam noctem vigilabat, et subito suscitavit nos, et vidimus lumen magnum circa eum. Ille autem statim projiciens vestri-

Marti T. II.

menta sua, introivit ad eos in stagnum clamans: Et ego Christianus sum. Jussit autem Praeses Agricola tractos eos deduci ad litus, et crura eorum confringi. Unius autem eorum mater instabat juxta eos: erat autem filius ejus omnium junior, nomine Milton, et timebat de eo, ne forte trepidaret, et ad eum jugiter manus suas expandens tenebat, dicens: Fili dulcissime, adhuc pusillum sustine, ut perfectus fias: noli timere, ecce Christus adstant adjuvat te. Cum autem confringerentur crura eorum et animas redderent, dicebant: Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium: laqueus contritus est, et nos liberati sumus; adjutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit caelum et terram. Et omnes simul dicentes, Amen, reddiderunt animas Deo.

12 Junior autem, qui movebatur a matre sua, nomine Milton, adhuc respirabat. Et jussam est ut addicerentur vehicula, et imponentes corpora Sanctorum attulerunt, ei posuerunt juxta fluvium. Relinquentes autem juniorem sperantes valere eum: mater autem ejus videns eum derelictum solum, projiciens muliebrem infirmitatem, et accipiens virilem sexum et virtutem, tollens filium suum super humeros suos viriliter, sequebatur vehicula, ubi erant corpora Sanctorum. Et incendentes flammam ministri combusserunt corpora Sanctorum.

13 Et consiliarii sunt ad invicem dicentes: Has reliquias si dimiserimus, tollent eas Christiani, et totum mundum replebunt. Venite ergo, proximemus in flumine. Et radentes pavementum scopis, tulerunt Reliquias Sanctorum, et profererunt in flumine. Collectae sunt autem Reliquiae Sanctorum ad gurgitem unius fluminis, et nihil earum perdidit fluvius. Post dies autem sex, revelatum est Episcopo civitatis illius: Veniens ad fluvium, salvas invenies Reliquias nostras in tali loco. Nocte ergo educ nos de flumine. Et accipiens quosdam ex Clericis suis et viros religiosos, venit nocte super fluvium: et ecce birebant Reliquiae in aqua fluminis, sicut luminaria in caelo. Et ubique relictum aliquid Reliquiarum fuisset, splendoris magnitudine manifestabatur. Et sic educerent Reliquias beatissimorum Martyrum, posuerunt in loculis. Siquae certantes consummati lucent, sicut luminaria in mundo, credentes in Patre et Filio et Spiritu sancto. Compleverunt autem martyrium suum in Idus Martii, regnante Domino nostro Jesu Christo, qui vivit et regnat in secula seculorum, Amen.

14 Nomina autem eorum haec sunt: Candidus, Domitius, Dianus, Quirion, Valens, Vincerandus, Alexander, Esichus, Sisinnius, Valerius, Melchius, Euticus, Euloetemonius, Babianus, Erachus, Lysimachus, Claudius, Flavius, Joannes, Helus, Sanctinianus, Cadorius, Domitianus, Leontius, Cavinus, Athanasius, Severianus, Candidus, Quiripus, Ethus, Sacerdomus, Eutychus, Achaeus, Gorgonius, Enochus, Nethalus, Theodorus, Theophilus Milton etc.

a S. Ephraim. Tunc anaco flevit juxta palaestram herbam... delitescens serpens. Tunc corde discorabatur, quod acceduro nequirit et funditus gloriosum florum exortatum succendere. Tunc stralebat in conflictu oppressus... instar passeris dilus a seruis dei. Subibat draconem sed ne conditaret Martyres Christi numerus, Angeli spatium stagni custodiebant etc. — b Alac infra Post dies sex. c Hic caedum finis fuisse sunt autem nomum velle hincorre a posteris subyuncto, de quibus supra actum

VITA ALIA

auctore forsau Evodio Episcopo Caesaree, interprete Joanne Diacono Neapolitano, ex MS. Capuano et editione Gerardi Vossii.

PROLOGUS.

Martyrium quadraginta Sanctorum scripturus, adjutorem

alti ardentius opem dei implorant:

lucis magna azoria.

et coronis 89 de ordo coronatus.

reversus clavicularius, in stagnum misit.

a una die vicio

laudent Deum Martyres;

Ps 41, 2

EX MSS.

extrahuntur:

Ps 123, 7. curibus fractis moriuntur:

Matre filium apportante,

corporum comburuntur: E

Reliquiae in flumen dejectae,

b caedum montu

et luce repertae effluuntur.

Nomina 40 Martyrum. F

c

AUCTORE
EVODIO,
INTERPRETE
JOANNE
DIACONO.

Petente
Abbate
S. Severi, et

hæc Acta e
Græcis trans
lata sunt.

Exod. 30. 31.

Qua occasione
in regni
conventum
assumptus
Lactantius

ducta Constanti
na, uror,
et hereticum
struunt

Ci ad

A adjutorem invoco Spiritum sanctum, (qui a Patre procedens, et a Filio accipiens, ubi vult spirat, et vocem ejus nemo audit) quatenus ille, qui eorum corda virtute constantis in passione roboravit, ipse ariditatem mei pectoris stillicidiis suis irriget gratiæ: ut hoc quod humili simplicitate meliori, digno porcurram sermone, decentique fine concludam. Sane operæ pretium reor studiosis insinuare lectoribus, ejus id auctoritate fieri comperitum sit, ut insolentium latratus facillime concludamus. Dominus enim Johannes spiritalis noster Pater, Abbas quoque monasterii S. Severini, cum me infelicissimum Joannem Diaconum, servum S. Januarii Martyris, non meis meritis, unice diligeret, et crederet suis jussis in nullo me ire sinistrum: cepit sapissime eorum me devotionem referre, quam erga prædictos haberet Martyres, et nec plene præcipiens, nec plene imbutas, modis inculcabat. Tandem hilariter, sed reverenter mihi præcepit, ut passionem eorum Latinis transferre sermonibus minime recensarem. Cui cum ego respondissem, esse illam satis Latinitate celebratam, illico Pater providus tali me responsione conclusit: Nec me latet, sed non seletanimo meo. Unde etiam volo, ut non te pigeat ad fontem recurrere, id est, ad Argolicum stylium, et nobis purissimum a exantare liquorem. Hujusemodi responsio accepto contenti, et a hæcæto Græco peritissimo, affectum tanti Patris implere curavi; parvipendens eorum vanitatem, qui sublimare cum nihil ipsi facere solent, studium habent illos carpere, qui in tabernaculo Domini si nequeunt pretiosum munus, tamen pro vili portione vilissimum texere cilicium subant. Ergo qui e supercilium tuum, hujus martyrii seriem displicere sibi asserunt; sed non cuilibet illi, nisi prædicto sermo Dei id me scripsisset. Ob ejus amorem, cum meo Hieronymo, Syllæos omnes supra iura transiit.

a Aliquod MS. apud Vostum, exantant. — b Ita MS. Capitanum, alia apud Vostum, ovilo Græca peritissima, aut accepto Græco purissimo — c Aliud MS. supercilio tumido.

CAPUT I.

Occasio persecutionis. Martyrum nomina. Questio sub Agricola Præside.

Temporebus Liciii Imperatoris ferebat ingens persecutio Christianorum, et omne, qui sub Christiana religione vivebant, sacrificare ad id compellebantur. Sed quia non alio reatratamur discesserit, qualiter hujusemodi naverit procedam; ex historiis et chronicis Græcorum et Latinis breviter corpimus, breviterque digerere studimus. Cum autem Diocletianus et Maximianus Heretibus deposita purpura, privatam elegissent vitam, et b Maximianus Galerius, qui cum ois regnaverat, tenens Italiam, duos Casares herisset, Maximianum in Oriente, et in Italia Severum; tunc Constantinus in Britannia, civitate Eboracæ: patre e mortuo, factus est Imperator; Romæ vero a Prætorianis militibus Maxentius, prædicto Maximiano Heretulo illius, Augustus appellatus est: contra quem Severus Cæsar adveniens, militum proditio ad Ravennam peremptus est. Ob ejus interitum prædictus Galerius Lætaniam regni fecit consortem: qui in ipso imperio sui primordiis, variis periculis et rebus illis valde proventus, e Constantiam Constantini sororem duxit uxorem, ne per hoc amnis ad peccatis et Christiani dogmatis sectatorem adeo simularet, ut etiam plurimos ejusdem religionis quasi amississimos sermo laboraret.

Postquam vero Constantinus in congressione Pontis Mævii perempt Maximinum, et Romanus a nefandis ignis liberavit eladibus, prædictum Licium adhibem suum a Quæritibus / Cæsarem appellari fecit,

et ei Orientales commisit regiones. Sed ubi a prædicto Galerio Caranti est Imperator constitutus, fas omne abrupit, et y contra Constantinum tumultuari cepit: et æstimans posse illum contristari, si calamitatem inferret Christianis, illicomines de suo palatio propellens Christianos, plurimos Sacerdotum afflixit, multos quidem et aliorum, præcipue tamen de collegio militari. Sed hujus rabidi canis vesanium cito divina compecevit ultio. Nam in bello Bithybiæ facta, tanto suffragatus est cœlesti Constantinus adjutorio; ut per terram et mare vinceret: Licinius vero reverens a facie ejus, semetipsum in Nicomedia tradidit, et privatus decoræ Regio, aliquanto tempore Thessaloniciæ permansens, ibidem crudeli morte diem h clausit extremum. His hæc clausula terminatis, convertamur nunc ad narrationis seriem.

Agricola denique callidissimo, et omni crudelitate Christianis infesto, in amentie sue Præsidium resecto, illico Christianos vocati, qui sub lege militari vivebant, sacrificare compellebantur. Qua severitate, nimium nimisque inter scholares alas grassantes, quadraginta milites Cappadociæ, compellebantur sacrificare, quorum vocabula sunt: Diometrianus, Theophilus, Eutyechius, Lysimachus, Gordianus, Xanthius, Cyrius, Helianus, Flavianus, Claudius, Heraclius, Eumodius, Alexander, Angias, Bavianus, Etychius, Smaragdus, Filocinius, Athanasius, Domnus, Joannes, Etrus, seu † Quirianus, Meander, Umbilicus, Heba, Acæcius, Valerius Claudius, Euticius, Leontus, Sisimius, † Nicallianus, Priscus, † Sacerdos, Edidius, Theodulus, Melittus, Gaius, Valerianus. Hi sub titulo Christianitatis et uno caritatis vinculo ita insolubiter conglutinati erant, ut etiam in præliis credo sua constantia adipsereent victoriam. Qui cum a prædicto Agricola essent aretati ad immolandum, omnimodo compellebantur. Sed cum omnibus resisterent, sic callidus Præses ad eos auspiciatus est loqui: Sicut vestre immositate vires in præcinctu exerentes, sæpe victoriam militibus præstabatis; ita nunc unitam vestre mentis constantiam pandite, ut quantorums Imperadi obediendes decreto immoletis ante supplicium. Cui Sancti tale dedere responsum: Et si pro Rege mortali idem pugnabamus, sicut te ipse nosti, ut prostratis inimicis, victorum nostris commilitonibus iniuriatremus, multo magis conandum nobis est, ut pro immortal Rege, superbiorum vincamus tyrannidem.

Quibus præses: Ad eligendum unum e duobus, in vobis præcili dubio manet, aut manolantes, eminentiori gradu eritis digni, aut consentire nolentes, privatamini cominus vita presentis. Et ideo vos cogitare convenit, ut commodum eligatis vestrum. Cui Sancti e contra, Dominus, inquit, gratuito providit commodum nostrum. Et Præses: Non pluribus abutamur verbis: accedite, et sacrificate. Nec plura his: statim passus eos retrudi. Qui cum ingressi fuissent carcerem, continuo flexis poplitibus Deum postulabant munimenter, dicentes: Libera nos, Domine Deus noster ab omni tentatione et a scandalis operantis iniquitatem. Cui autem vespertinalis hora diem claudere festinaret, cepit omnes consona psallere voce: Qui habitat in adiutorio Altissimi, in protectione Dei commorabitur. Invenit Domino: Susceptor meus es tu, et refugium meum: Deus meus, sperabo in eum. Quoniam ipse liberabit me de laqueo venantium, et a verbo a peris. Completo itaque psalmo, suppletæ orationem fuderunt. Deinde surgentes psallebant usque ad median noctem. Et cum prædixæ psalmodiæ S. Cyrius vellet imponere finem. Ipse cum in psalmis, et orationibus utebantur auctore, ad loquendum vero a S. Domino et S. Candido

D
et Imperator
factus:
persequitur
Christianos:
9

Thessalonica
per. m. tur.
h

sub Agricola
Præside

hæc 40 milites
Cappadoces:
Diometrianus
e.c.

† al. Quirinus,
† al. Nicander,
† al. Sacerdos,
Edidius, etc

arctati ad
sacrifican-
dum,

animoso
responso
revertunt:

Et
inter blandi-
tias et minus
ceratantes,

sat. etc. inclusi
psallunt:

i

A dido) tunc apparuit eis Salvator, dicens ad eos: Bonum est initium vestrum; sed qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Hac itaque voce audita, tanto sunt parvo percussi, ut pervigiles usque ad diluculum reliquam noctis transigerent partem.

cellet tentatio. Numquidnam excidit menti, qualiter in maximo illo conflictu dudum commisso totus fugit populus; et nos tantum quadraginta inter medios hostium conees sumus derelicti? Et si tunc invocato Christi adjutorio ita exauditi sumus, ut fugatis aliis aliisque peremptis, tanto extolleremur tripudio, quod nec unus saltem de nobis a tanta multitudine vulneratus fuisset: quare modo formidandi sunt nobis hi tres: qui dimicant contra nos; hostis videlicet antiquus, Dux, et Præses? Sed tamen hi tres qui dimicant contra nos, unus esse probatur solus invisibilis inimicus. Ergo fratres mei, nolite, observe, nolite tergiversari ut ab uno vincamini, qui non superabamur a multis. Cantemus sorii, cantemus Domino illum Psalmum, quem in omni congressione cantabamus, et pro nihilo ducemus ferocis impetum inimici. His exhortationibus corroborati, coeperunt mentis devotione vocisque exultatione canere: Deus in nomine tuo salvos nos fac, et in virtute tua libera nos. Deus exaudi orationem nostram, auribus percipe verba oris nostri.

D
ACCITORE ETO-
DIO, INTERPR.
JOA. DIAC.

a Christo
invisantur:

laudes et
gratum Præ-
sidis contem-
nunt:

6 Lucescente vero die, Præses matutinum agens, accersitis Magnatibus suis, jussit eos presentari suo conspectui. Quibus astantibus, taliter vultu in terram demisso, eloqui cœpit: Hoc, quod dicturus sum, testor me nullius dicere gratia, sed tantummodo sicut se veritas habet. Quanti enim milites sub Imperiali degunt potestate, non sapientiores, vel pulchriores, neque vobis sunt electiones: Et ideo vos recordari voleram, ut nullatenus melleam vestri amoris dilectionem in felleam commutetis iracundiam. Quippe in vobis est, ut aut diligere, aut abominari debeatis. Sic Præses. Et Præsidi contra, sic Candidus orsus: Merito secundum mentis tue nigredinem a tuis genitoribus præ sagatum habuisti vocabulum: Agricola enim agrestis illector interpretatur. Mox Præses: Numquid non dixi esse in vobis, ut vel diligere, vel abominari debeatis? Et Sancti: Quia in nobis est, inquit, ideo te odimus: Dominum autem Deum nostrum diligimus: tu autem exose, et omnium nequitarum tenebris cooperte, nullo modo nos amare te dicas. Auditus Præses injuriis suis, illico fremens ut leo, præcepit eos arcibus vinciri, et precipites omnes in carcerem trahi. Quod dum fieret S. Cyprianus Præsidi dixit: Non ad puniendum, sed ad interrogandum scimus tibi collatam esse potestatem. Hoc dicto, Præses extimuit, continuoque commutata sententia, jussit cuidam Aglaico Claviculario relevatis eorum nexibus, diligenter eos custodiri, usquequo Lysias reverteretur: qui Ducatum partis Cæsariæ illo agebat tempore. Carceralibus itaque mancipati ergastulis, quotidie a S. Cypriano his monabantur sermonibus: Viri fratres, quantum spectat ad seculum, nullus nos externos ambigit esse: sed tamen sub hæc militiæ collegio ita spiritualiter conjungamur, ut germana prederetur nostra concordia. Ideo precor instantius, et iterum iterumque moneo, ut illo quo semper conglutinati amore fuimus eo nitamur perpetuum Martyrii capere diadema. Numquam ignavia nostris suppelitet viribus; se sicut huic mortali Regi temporaliter serviendo placuimus; ita Regi æterno æternaliter contentandum placere.

B
reducuntur
ad carcerem.

S. Cyprii moni-
tis amonantur

8 Ne dum psalmum compleverant, et coram Duce Præsidaeque sunt perducti. Quos oblique Dux intueri se simulans, ait: Ideo istis aliquantulum patiuntur affligi, ut in potiore dignitate promoventur; revera enim et digni sunt. Dixit, et in dicto se totum convertens ad illos: Non, inquit, vestri quilibet gratia, sed veritate hoc quod dicturus sum, provocor fari. Cuncti procul dubio milites, qui Regalibus subduntur imperiis, non vobis pulchriores, neque sapientiores, neque expeditiores existunt. Et ideo, quia vestrum est, ut aut odio, aut amore digni habeamini; nam e duobus convenit vobis eligere optatum: ut sacrificantes, magnis donis, magnisque sublimemini honoribus; aut alimentes, cingulis privati, tantis adiaciamini supplicis, ut quantocius hujus vitæ luce careatis. Mox Candidus Sanctus, pro cunctis sic breviter respondit solus: Ecce e cingulis; ecce et corpora nostra: nos vero nihil præponimus Christo.

psalmum
cantant:
Psalm. 53.

a Duce oblatos
honores et ter-
roris sper-
ant:

B

9 Tunc Dux illico furibundus mandavit eorum vultus vehementer lapidibus cœdi: Cui Candidus; Incipe, inquit, arber tenebrarum, et totius iniquitatis Index, exercere versutias tuas, ut cernas pernam tuam. At hæc Dux infremuit, superque ministros hæc intonuit voce: Desules et maligni, quare non celeriter impletis, quæ vobis jubentur? At illi perterriti, sumentes lapides, dum vellent percutere Sanctos, quæ nescio resolutione, semetipsos percutiebant. Hinc quantum milites Christi ad agonizandum confortabantur, tanto magis Dux atrox ferebat; adeo ut manu sua saxum arripere, atque ut quælibet vulneraret Sanctorum, toto connixus corpore, in illorum convertit aciem: sed resiliens lapis, faciem ipsius percussit. Confestim S. Cyprianus clamor coepit: Qui tribulant nos inimici nostri, ipsi infirmati sunt, et ceciderunt. Gladius eorum percutit in corda ipsorum, et arens eorum contritus est.

lapidibus in-
fortiter resti-
dentibus, illa-
ti:

F

Psalm. 26.
Psalm. 36.

C
a Hæc ubi Joanne Diacono asyrie ad nona. A. verba videntur.
— b Inno. Marimianus Galerius, qui et Armentarius cognomi-
natus, Diocletiani gener, ducta Valeria eius filia in uxorem,
cum Constantio Cæsare et Cesar detrahatur est anno 291, et
Augustus renatus anno 301. — c Anno Christi 306, a quo
anni Constantium nuntiantur, hæc sequenti tantum Augustus
dehincatus. — d Postquam, cum Borena Romam veniret, ad
Tres-tiberim interceptum esset. Quod factum an. 307. — e
Anno 314, cum Constantinus anno precedente 312 Maxentium
superasset. — f Inno. Lividus a Galerio Maximiano Cesar con-
stitutus est anno 307, ac dein non Cocualt, quod Gallie oppi-
dum est, sed Curvanti in Pannonia, anno 308 illibus Noremb.
Imperator creatus. — g Anno 315, et pax dei reconstitutâ,
iterum facta est anno 321. — h Anno 325. — i In MS. nos-
trum erat cæsar excurant, et Candido sanctis.

CAPUT II.

Quæstio sub Lysia Duce. Injer Lapidandum Martyres illasi.

Interea quasi thebus septem exactis, Dux Lysias a Sebastiano supervenit. Cui cum fuisset de eius suggestione, altera die eum Præsidi sedens pro tribunali, Sanctos exhiberi sibi præcepit. Hoc audito, S. Cyprianus mox in hanc prorupit pectore vocem: Eia nunc fratres, dimittamus viriliter, neminem pavemus, neminem formidamus: memores estote, quæ quando ad pugnam properabamus, invocabamus Altissimum, et ipse auxiliabatur nobis: eoque opulante nostros prosternebamus inimicos: et nunc consuetis misericordiam illius petamus precibus, et nulla nos per-

10 His Dux auditis, ingemiscens. Testor, ait, virtutem deorum, quia maleficia sunt facta. Ad quem S. Dominus: Ego veritatem testor, quia Deus noster vivit, quia ora vestra, impudenter adversus Justos iniquitatem replicantia, replevit opprobrio et desperatione. Cur ergo tu, impissime Agriocædus, dux scandali, hortator scelerrum, nullo modo revereris Deum; et una cum isto Duce Lysia respicientes ab hac quæ induti estis deceptione, fiducia revocamini nostra? Quod si nec prima colluctatione colubiti estis, exhibete secundam: ut cognoscatis cujus virtutis sit Deus noster, qui operatur in nobis. Talibus Dux et Præses auditis, exarserunt in iram. Cunque du bæcharentur, astantes satellites his sermonibus increpabant Sanctos: Cadere, et totius deorum benignitatis

ad hanc militiam
admittuntur
borena, Præsidi
deus

et satellites
tatis

a
S. Cyprii Dux
et oris piler

A S. Epheam eum sub serpentis forma describit. — b Apud Vossium et sanguis, et exanguis cruore. — c In aliis Actis urura, et consentiunt Martyrologia antiqua, in Passionario Armenorum apud Vossium habetur, quod summo mane traxerint eos ad ripam lacus, et iuguli ferro urura, dorsum, ac ossa ipsorum fregerint vehementer.

CAPUT IV.

Corpora combusta. Reliquia divinitus reperta.

Interea unius Sanctorum mater, qui junior videbatur, cui nomen Mellitus erat, prestolans, sic filium, ne paveret, monebat : Fili dulcissime, sustine paullulum, ut proveharis in caelum, quia te Christus tuus prestolatur adjutor. Mira fides mulieris, mira constantia matris, et, dum orbis volvitur, omni laudanda praeconio. Prolem enim suam, quam semivivam tyranni reliquerant, putantes eam post tantas caedes victuram, et suae voluntati consensuram, virili animato robore, sumpsit in collo, et properans, in vehicula, quibus membra Sanctorum, jussu Principum, in flumen praecipitanda ferebantur, projecit jam defunctum : expiraverat autem in bajulantis ulnis.

Confortat mater filium id martyrurum :

ad alios defert

17 Ecce nunc letare chorus Angelorum : letare chorus Sanctorum, comitibus vestris vobiscum tripudiantibus. Adhuc scelestissimi deserviunt homunciones, et maligno in pectore maligna versantes consilia, imperant ministris, ut accenso igne Sanctorum creinentur corpora. Eia miserissimi arbitri, ostendite justam vestrae censurae libram, ut patet mundo, qua equitate populo praefuistis. Savite, et contra famulos ejus, qui vos ad tempus praesse voluit, irasci non desinat. Hoc erit, credite mihi, hoc erit, quod vos modo formidatis.

B

corpora cremantur

18 Postquam vero incensa sunt corpora Sanctorum, Dux et Praeses talia secum revolvunt : Si sine relinquimus cineres istos, curiose Christianos aggregantes, totum ex eis replebunt mundum : sed altioribus eos imprimamus lymphis, ut tale quid nullo modo fieri possit. Dicite ergo mihi, nefandissimi tyranni ; Quid volas hujusmodi profuit consilium ? Numquidnam illi, in quo sunt thesauri sapientiae et scientiae, vesaniam vestram conferre vultis ? Attendite caelum ex nihilo factum ; attendite terram liberatim suspensam. Et si non dico ista, sed nec qualiter vos ipsi ex utero matrum processistis, considerare valetis. Cur contra eum stabilire vultis consilium, qui cuncta simul creavit ex nihilo. Sed persequimini Sanctos, ut nulla vestrae perfidiae desit adinventio : jactate reliquias Martyrum in profundissimas aquas ; ut perpendatis evidentius, quia illi Regi servierunt, cujus potestati sunt cuncta subiecti.

Reliquiae in aquas projectantur :

C

19 Transactis itaque diebus tribus, postquam cineres almi in fluvium sunt dejecti, revelatum est beatissimo Petro ejusdem Urbis Episcopo, ut iret, et sancta illa pignora exinde studiosissime revelaret. Qui nihil de visione haesitans, congregatis Clericis religiosisque viris, ad ripam pervenit fluminis. Mira res ; ubicumque ex ipsis Reliquiis jacebat, ita coruscabat, ac si clarum lucem fuisset. Quas curiosissime colligentes, in preparatis loculis summa cum veneratione recondiderunt.

caestis montibus et lucis reperitur offeruntur.

20 Libet ergo in fine operculi insultare aliquantulum sevissimis tyrannis, non ut de illorum perditione gratulemur, sed ut Sanctorum victoriosissimam gloriam admiremur. Dic, rogo te, Lysia, et tu quoque Agricola, quid vobis cernentibus Sanctos tanto fulgore rufoscos, suggerit sensus ? Numquid non illos retrudi, lapidari, occidi, et in fluvium mergi cogitatis ? En illi paradisiaca regna tenentes, Agnum dealbatis stolis sequuntur quocumque ierit. Vos tetricam Coccyti possidentes habitationem, vermicibus edemini nunquam morientibus. Illi Angelica

Apostrophe in finem,

ulentes latitia, in aeternum cum Deo gaudebunt : vos vero gehennae flammis exusti, semper lugebitis. Illi terreni Imperii dignitatem respuentes, gloriam sunt adepti perpetuam : vos saeculari Regi faventes, et honorem transitorium et vitam perdidistis aeternam : Isti sunt quippe fortissimi Christi athletae, qui vestram et vestri patris stropham vincentes, vobis aeternam confusionem, et credentibus in Trinitatis unitatem forte reliquerunt exemplum. Sed quia jam liber claudendus est, vos justo judicio dignam ultionem persolventes relinquimus : et illorum petimus suffragia, quatenus cultatis secularibus, coregnumus cum eis. Per Christum Dominum nostrum, qui cum Patre et Spiritu sancto unus est Deus, in secula seculorum, Amen.

11 AUCTORE EUGODIO INTER. PR. JOA. DIAC.

ORATIO S. BASILII

Latine reddita a Gerardo Vossio.

CAPUT I.

Martyrum XL unanimis constantia, patria, militia. Virtus laudanda et imitanda.

Martyrum memoriam recolendi, quamam Martyrum studioso atque amatore possit esse satietas ? Si quidem honor in bonos conservos, collatus benevolentia erga communem hominum significationem continet. Perspicuum est enim, eum, qui generosos ac fortes viros excipiat, in similibus occasionibus nec imitari eosdem detrectaturum. Celebra igitur ac venerare legitime eos, qui martyrio affecti sunt : ut et Martyr ipse saltem voluntate efficiaris, ac etiam sine persecutione, sine igne, sine flagellis ac plagis, eodem quo illi laudem praeconio dignus habearis.

12 AUCTORE S. BASILIO Martyres honoratis cum ipsis honorabuntur.

2 Nobis porro hic jam non solum dumtaxat propositum est admirari, nec duos solum, neque ad denarium usque, numerus tantum Beatorum, qui martyrium passi sunt, procedit : sed a quadraginta celebrandi sunt viri, qui tamquam unam in diversis corporibus animam habentes, in una conspiratione ac concordia fidei, unam etiam adversus res duras tolerantiam, et pro veritate ac pietate constantiam demonstrarunt. Cuncti inter se consimiles, mente atque sententia aequales, et certamine aequales : quare etiam aequalibus gloriae coronis digni electi sunt. Quis igitur verbis istorum dignitatem assequi possit cum ne quadraginta quidem linguae tantorum virorum virtuti celebrandae sufficiant. Qui etiam si vel unus tantum foret oratione commendandus nostri facile sermonis eloquentiaque vim superaret ; ne dum tanta multatulo, phalanx militaris, eum in expugnabilis, in bellis aeque insuperabilis, et in laudibus inenarrabilis.

Martyres 40 in virtute et constantia una nimis.

3 Eia igitur, in medium eos per commemoracionem adducentes, communem ab ipsis utilitatem presentibus exhibeamus, demonstrantes cunctis velut in quadam pictura facta virorum istorum gesta. Nam et praeter ea in bellis facinorae saepe etiam scriptores sive historici, atque pictores peribelle commendant ; isti quidem sermone ornantes, hi vero ea talibus experimentis : et utrique multos ad fortitudinem imitandum excitant. h Quae enim historia sermo per auditum exhibet, eadem pictura tacens per imitationem demonstrat. Sic sane et nos vobis hic presentibus virtutum istorum virorum in memoriam redubcentes, et velut sub aspectum facta ipsorum constituent, eos qui sunt animo generosiores, ac voluntate ipsis conjunctiores, facile ad eorundem imitationem permovetimus. Hoc enim verum est Martyrum encomium, eos, qui congregati sunt, ad virtutem eorum imitandum exhortari. Non enim encomiorum legibus servantur sermones, qui de Sanctis celebrandis

a

F

optime laudantur

b

ut illi, qui eorum virtutes imitantur :

A celebrandis suscipiuntur. Nam qui laudant alios, ex mundi hujus rebus atque occasionibus, principia laudationum desumunt; at quibus mundus creatus est: quomodo quidquam ex eo, quod ad laudis splendorisque ipsorum materiam faciat, depromi poterit?

4 Non una his Sanctis patria erat: nam alius aliunde prodierat. Quid igitur, sine patria eos dicimus? aut orbis cives? Quemadmodum enim in symbolorum atque conviviorum collationibus, quas a singulis collatae sunt, cum una cunctis, qui attulerunt ea, reddantur; ita etiam in Bratis haece, uniuscujusque ipsorum patria eam unis omnibus erat, et omnes erant undiqueque nat. solum inter se commutantes. Sed quid necesse est terre-tes hic patrias inquirere: cum liceat eam, quae nunc vera ipsorum patria ac civitas est, intelligere? Civitas igitur istorum Martyrum, Dei civitas est, cujus opifex ac conditor est Deus, supra Hierusalem, quae libera est, quaeque mater Pauli, et cunctorum illorum qui ei sunt consimiles. Genus autem humanum quidem, aliud aliud: spiritale vero, unum est omnium. Communis quippe ipsorum pater est Deus, et fratres omnes, non quidem ex uno et una generati: verum ex adoptione Spiritus, in unam inter se concordiam per caritatem coaptati. Chorus paratus, accessio magna eorum qui a seculo Dominum glorificant; non sigillatim congregati, sed aervatim simulque transfati. At quae tandem translationis fuit ratio? Hi corporis magnitudine, et rebatis vigore ac flore, viribusque quae cunctos sui temporis superabant, ad militares copias destinati erant: cuiusque ob bellorum experientiam, animique fortitudinem, jam primos honores ab Imperatore consecuti essent, celebres apud omnes propter virtutem evenerunt.

a In Synodo 2. Nescio actione A. hae ita ab Anastasio latine redduntur: Non homines quem in bonis conversis confiterentur, benevolentie significationem apud communem hominum habet. Undem in alia translatione habetur: Concede Notus Frontonis Duxi et Andrea Schotti. A. hanc hanc filius et in dicta Synodo Ausani, et alia Paulus et tradunt utem Ducens et Schottus

CAPUT II.

Constantia Martyrum: rejecta blandimenta et unius.

P Postquam vero impium illud atque iniquum demumtatum est elictum, ne quis Christum confiteretur, periculum enim omni a suppliciorum genere confluentibus propinquerent; et multa ab ignis judicibus ita ac feritas adversus pios moveretur; varia quoque insidiae ne deli contra eosdem struerentur, et diversi generis torquendi pararentur; tortoribusque implacabiles adessent, ignis insuper paratus, gladius exarsit, crux posita, fossa, rufa, et flagella; ubi fugiebant, alii succumbebant, alii flucti dant, alii qui etiam ante periculum ad solas comminationes deterriti sunt: nonnulli cum vicem periculis essent, trepidare ceperunt: alii vero in ipsis iam certaminibus constituti, deinde usque ad finem laborum perdurare non valentes, circa medium forme certaminis pugnam atque periculum detraxerunt: et velut in pelago infingentes, etiam eas, quae iam virtute patientiae acquisierant merces, deperdiderunt. Tunc igitur hi b quadraginta inveni ac generati Christi milites in medium prodentes, cum Praefectus litteris Imperatoris ostenderet, ac obediendum exigeret, hiera voce audacter ac fortiter, nihil eorum quae viderant reformidando, neque nimis intentatas curando, in medium progressi, sese Christianos esse professi sunt. A. huius beatas, quae sacram illam emiserunt vocem; quam nec exspeiens, sanctificatus est, Angeli audientes applauserunt, diabolus enim

daemonibus vulneratus est, Dominus vero eam in oculis descripsit. Quilibet igitur illorum in medium procedens, dixit: Christianus sum. Et sicut, qui in stadiis ad certamen prodierunt, simul dicunt sua nomina, et in locum pugnae transeunt; ita sane et hi tunc abjectis nominibus, quae a nativitate ac genere ipsis imposita erant, a communi omnium Salvatore sese denominarunt, illudque omnes con-equenter fecerunt ordine, ita ut una cunctorum facta sit appellatio: non enim amplius talem ac talem, sed Christianos se cuncti appellarunt.

6 Quid igitur tunc Praefectus? vafer enim erat ac varius, ut partim blandis eos verbis tentaret, partim comminationibus in errorem impelleret: primum quidem ipsos adulationibus decipere aggreditur, firmitatem pietatis evertere tentans. Nolite (inquit) juventutem vestram sic deperdere: neque mortem inappetitis. Absurdum namque est: eos qui in bellis fortiter se gerere consueverunt, facinorosorum morte vitam finire. Ad haec, pecunias promittebat, partimque praebat: honores item ab Imperatore, et dignitatum distributiones offerebat, infinitisque eis inventis atque astutis oppugnabat.

7 Cum autem nihil ad haec tentamenta concessissent, ad aliud machinae genus transibat, plagasque eis ac mortes, et tormenta intolerabilia intentabat. Atque is quidem talia, quae vero martyres egerunt, qualia? Quid, inquam, inescare atque decipere nos studeas, o Dei hostis, ut a Deo vivente discedamus, ac perniciosus demombus serviamus, tua nobis bona palam offerens? Putasne tantum te daturum, quantum eripere conaris? c. Tu respicimus dona, quae dumna nobis conciliant: non suscipimus honorem, ignominiam matrem. Peninus tribus non permanentes, et gloriam dellorescentem. Notos Imperatori nos vis reddere? sed a vero Rege abalienare intendis. Quid praeparare panem ex velis mundanis offeris? totus nobis mundus est contemptum. Non sunt enim is, quae spes nobis expetenda proponit, comparanda cuncta quae oculis aeri possunt. Vides hoc caelum, quam pulchrum aspectu sit, quam magnum, et terram, quanta, quaeque in ipsa sunt admirabilia? Nihil ex his omnibus iniquiparam potest felicitati ac beatitudini iustorum: haec enim cito transeunt; at nostra continuo durant ac permanent. Unam concupiscentiam donum, venerationem iustitiam; circa unam gloriam, quae in regno est caduca, in stuporem rapimur. Ad supernum honorem consequendum ambitiosi sumus; supplicia gehennae timemus. ille nobis ignis horrendus est. Qui vero a visis infentatur, conservus est: novit revocari eos qui ibi delia contemunt. Sagittas infinitum vestras reputamus plagas. Corpus enim cedis, quod si diutius resisterit, clarior corona donabitur. at si citius deleceat, discedit liberum a Judicibus ita videntis; qui cum corporum utamini ministerio, etiam in animis dominari contenditis: et nisi etiam Ibi nostro praderamini, non scens quam si extrema a nobis affecti essetis ignominia, indignamini: et hae ratione formidabilia ista supplicia intentatis, postaten nobis tamquam erimen obrepentes. Verumtamen non enim timidis, neque enim hujus vite amatoribus, neque enim is, qui facile consternantur, congregiemini: pro caritate ac dilectione in Deum, erce nos et in rotam agi, ne torqueri, et comburi, et omne tormentorum genus perferre parati simus.

8 Qui vero a visis infentatur, conservus est: novit revocari eos qui ibi delia contemunt. Sagittas infinitum vestras reputamus plagas. Corpus enim cedis, quod si diutius resisterit, clarior corona donabitur. at si citius deleceat, discedit liberum a Judicibus ita videntis; qui cum corporum utamini ministerio, etiam in animis dominari contenditis: et nisi etiam Ibi nostro praderamini, non scens quam si extrema a nobis affecti essetis ignominia, indignamini: et hae ratione formidabilia ista supplicia intentatis, postaten nobis tamquam erimen obrepentes. Verumtamen non enim timidis, neque enim hujus vite amatoribus, neque enim is, qui facile consternantur, congregiemini: pro caritate ac dilectione in Deum, erce nos et in rotam agi, ne torqueri, et comburi, et omne tormentorum genus perferre parati simus.

a Similia tormentorum genera et certantium parit exitis describuntur ab Augustino lib. 8. hist. eccl. cap. 3. et 4. - b N. Ephraim: Habebant signacula quod stent et inveni essent, et interna cordis eorum Crucifixi figura insignita erat. - c Similia habent SS. Ephraim, Aggeus et Gaudencius.

AUCTORE S. BASILIO.

dicendi patriam habere caelum.

patr. m. Deum,

B et ipsi fratres in spiritu sancto:

stiterunt in militibus

D esse professi sunt.

Obiectis a Praefectus blandimenta

E et unius

et animo resistant,

e

revertant eternam resurrectionem.

f

vari de virtutibus.

erat a. v. in omnia pall.

In magna constantia Christianorum persecutione,

u

vari de virtutibus.

b

40 milites in fidelibus sanctis,

Christiani

CAPUT III.

Tormentum in stagno congelato subitum.

Ubi vero ista superbus ille ac barbarus audivit, non ferens virorum in dicendo libertatem, in rore percitus, considerat secum quamnam excogitaret machinam, ut longiorem simulque acerbiozem ipsis mortem compararet. Invenit itaque consilium, et considerate quam siveum ac durum. Circumspiciens enim ille regionis naturam, quod frigore horrida esset, annique tempus, quod hibernum, noctemque observans, in qua maxime malum ipsum intensum esset (Borea tunc per eam multo etiam magis spirante) jussit omnes denudatos sub dio in medio stagno congelatos mori. Nostis autem cuncti qui hiemis asperitatem experti estis, quam intolerandum illud sit tormenti genus. Neque enim aliis possibile est illud demonstrari, quam is, qui similibus prius experti sunt exemplis que dicuntur. Corpus enim algore dilapsum, primum quidem totum in livorem atque pallorem concreto sanguine vertitur; deinde turbatur ac effervescit, dentes concutuntur, fibrae convelluntur, et tota corporis moles per vim contrahitur. Dolor autem quidam acutus, et cruciatus inenarrabilis ipsis mellillas penetrans, intolerabilem ellicit sic congelatis sensum doloris. Deinde extremitates obrescunt, ut quum extrema parte ab igne aduruntur. Calor enim ab extremis corporis partibus depulsus, et ad interiora ac penitiora confligens, membra a quibus recessit, mortua relinquit. ea vero, ad que depellitur, doloribus affligit, morte paulatim per ejusmodi congelationem procedente.

8 Tunc igitur subditi pernoctata condemnati sunt, quando stagnum (circa quod civitas edificata erat) in quo hae martyrii certamina Sancti decertantur, a velut campus aliquis pluvius agendisque equis ac commodus, effectum erat: cum glacies ipsum transmutasset, et per frigus in continentem ac firmam quasi terram reductum, liberam atque securam acerbis super terga ejus gradiendi viam parabat: fluxu vero perpetuo fluentes, glacie constricti a fluxu cessarant, teneraque aquae natura in lapidum duritiem transmutata erat. Asperi autem atque acuti Boreae flatus animata omnia ad interitum nappellebant. Tunc itaque audito damnationis mandato (certe jam mihi hic invictam virorum constantiam cum gaudio, ultima etiam nuditatis veste algecta, singuli per horridum frigus ad mortem contendebant, et velut ad spolia diripienda se invicem incitabant ac cohortabantur. Non enim vestem, meliatur, exuimus; sed veterem hominem deponimus, qui per fraudis concupiscentias corrumpitur. Gratias agimus tibi, Domine, quod cum isto anictu simul et peccatum abjicere licet: quoniam ob serpentem eum induimus, propter paradisum quem amimus. Quid retribuimus Domino? exultus est et Dominus noster: quid magnum servo, si ea que passus est etiam Dominus, subeat? Ita vero nos sumus qui ipsum Dominum sua veste exuimus: militum enim illud est famus: illi exuerunt, et vestes diviserunt: concupiscentiam igitur nostram perscriptam et in acta relatum per nos ipsos deleamus, oportet. Aspera ac dura est hyems: sed dulcis est paradisus. Perniolesta est congelatio: sed perpetua fructio Modicum sustineamus, et sinus nos Abrahae Patriarchae confortabit: unam noctem cum deo sempiterno commutabimus. Aduratur frigore pes, ut cum Angelis perpetuo tripudiet: diluat manus, ut liberam facultatem habeat se ad Dominum attendendi. Quot commilitones nostri in acie ceciderunt, Regni mortali fidem se vantes? nos autem pro fide in Regnum a ser-

vanda, vitam hanc non projiciemus? Quam multi in sceleribus deprehensi, morte facinorosis debita multati sunt? nos vero pro justitia mortem non sublimimus? Ne obsecro, o commilitones, declinemus: neque locum diabolo demus. Carnes sunt, ne parcamus. Quoniam omnino mori oportet, moriamur ut vivamus. Fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo, Domine: et suscipiamur velut sacrificium vivum, gratum et acceptum tibi, dum hoc sevo frigore ac gelu instar holocausti, immolamur. Pulchrum sacrificium, pulchra oblatio, novum holocaustum, quod non per ignem sed per gelidum frigus consumitur.

9 Hosce consolatorios sermones mutuo inter se colloquio conferentes, et se invicem adhortantes, velut quaedam in bello custodiam exubiasque peragentes, noctem illam traducebant: fortiter ac generose praesentia adversa perferentes, spe futurorum bonorum gaudentes, ac hostem deridentes. Unum autem omnium erat precatio: Quadraginta in stadium ingressi sumus, utinam et quadraginta simul, o Domine, coronemur; nec deficiat ab hoc numero ne unus quidem. Est in honore hic numerus, quem in quadraginta dierum jejunio honorasti, per quem et divina lex in orbem intravit. Hecias item cum quadraginta diebus in jejunio Dominum exquisivisset, aspectum epus consecutus est. Et haec quidem illorum talis erat oratio.

a De hac glacie supra pluribus actum & c.

CAPUT IV.

Apostasia unius. Accessus alterius.

Unus porro ex eorum numero, tormentorum gravitate fractus, ordine deserto, abscessit. In metu inenarrabili Sanctis relictis. At non permisit precos ipsorum irritas fieri Dominus. Nam is cui Martyrum custodia commissa erat, e propinquo loco in quodam gymnasio se calefaciens, exitum rei spectabat, paratus milites excipere, si qui ad eum confugerent. Nam et hoc excogitatum erat, ut prope lavacrum aquae calidae adesset, quod repente auxilium us, qui mentem mutassent, compromitteret: quod sane nequiter etiam ab adversariis excogitatum erat, ut talem invenirent certaminis locum, in quo paratum religionis solatium esset, quod decertantium constantiam enervaret atque dissolveret: sed hoc ipsum martyrum patientiam clariorum illustrioremque reddidit. Non enim qui frigiditas ac abiectionis abundantia constitutus, dum perferre potest, et antequam in certamine perastebant, ille vero exitum observabat, spectaculum peregrinum vult: copias scilicet quasdam ac caelis descendentes, et velut a Rege munera magna militibus distribuentes: quae aliis quidem omnibus dona dividebant, tum vero solum innotatum dimiserunt, indignum coelestibus eum honoribus judicantes, qui statim laboribus fractus ac debilitatus transfugit ad hostes. Lugubre iustus spectentium, miles transfuga, factis ac strenuus in bello captivus, Christi vincula a feris direpta, quodque miserabilis, et a caelesti vita excidit, et neque hujus praesentis diu particeps fuit, carne ipsius mox ad appulum caloris dissoluta. Et hoc quidem vite amans occidit, frustra lege violata.

11 At fietor ut conspexit jam illam declinasse, et ad habentem incurrisse, seipsum in locum ejus, qui ab ordine defecerat, subrogavit, algectisque vestimentis seipsum nudis immisit, eandem ac Sancti vocem clamoris edens, Christianus sum, subitaeque mutatione, simul us qui adierant stuporem innotens, tum numerum complevit, tum doctorem illorum, ob emollitum transfugam, sua accessione delinavit, nos imitatus, qui in acie belli subato, ubi is occidit qui

Nudi in stagno gelidum proiecerunt.

gracie tormentum possunt:

in unum frigore

in te obstant.

et cum gratiarum actum

sed unum est in unum.

D VICTORIS S. BASILIO

orant pro periclitantia.

Uno transfugienae

ad balneum calidum

reliquit ab Anghis dominum coronam.

accedit Hector,

At Christianus,

A in prima acie steterat, statim eum locum explent, ne propter eum qui deest, acies interrumpatur. Tale sane aliquid etiam ipse egit. Aspexit celestia miracula, agnovit veritatem, confugit ad Dominum, inter Martyres adnumeratus est. Et illud discipulorum exemplum renovavit : Alnit Judas, et pro eo introductus est Mathias. Imitator factus est et Pauli, qui heri persecutor, hodie factus est evangelizator. Superne et ipse vocacionem habuit, non ab hominibus, neque per homines. Credidit in nomine Domini nostri Jesu Christi, baptizatus est in ipsum, non ab alio, sed a propria fide : non in aqua, sed in proprio sanguine.

ACTORUM S. ORATIO.

ACT 1.

ACT 9 Galat. 1.

baptizatur in proprio sanguine.

CAPUT V.

Corpora combusta : reliquia honorata. Pictas matris in filium Martyrem.

Alque ita illurescente die adhuc spirantes, igni traditi sunt, et ignis reliquie in fluvium projectae, ut per omnia creaturam beatorum vertamen penetrarent. In terra decesserunt, in aere tolerantiam ostenderunt, igni traditi sunt, aqua eos excepit. Honorum vox est ista : Transivimus per ignem et aquam, et eduxisti nos in refrigerium. Hi sunt qui nostram regionem continentem, quasi quaedam turres simul junctae, securitatem ab inversionum incursu praefant, non uno solo loco seipos concludente, ac multis iam locis hospites electi, multoque patrias exornantes : et quod admiratione dignum est, non ex illis separati ad consequentes accedant, sed inter sese permixti, conjunctum choros ducunt. O rem miram neque defecit numero, neque redundat : nun si in singulos eos divideris, proprium numerum non excedunt : si in unum congregaveris, quadraginta etiam sic remanent, qualis est ignis conditio ac natura : nun et is ad eum transit qui ab alio mutatur, et totus est apud habentem. Sic et hi quadraginta, et omnes simul sunt, et omnes sunt apud unumquemque.

Corpora comburantur

Psal 118.

reliquia in variis locis sunt.

Sancti Martyria pro nobis orant.

Matth. 18.

ad eos configurandum

Mater filium Martyrem ad ulos defert.

ple adhaeretur.

magis quam lacte educasse. Et hic quidem ita enutritus, sic a pia matre praemissus atque deductus est : diabolus vero confusus recessit. Cum enim omnem adversus ipsos commovisset creaturam, cuncta reperit eorum virtute superata : noctem horridam ac ventosam, patriam hibernalem, tempus anni frigidissimum, corporum nuditatem.

O chorus sanctus, o sacer ordo, o constipatum et invictum agmen, o communes generis humani custodes, boni curarum socii, precationum suffragatores, potentissimi intercessores, astra mundi, flores ecclesiarum. Vos non terra contextit, sed caelum excepit : aperta sunt vobis paradisi portae. Dignum sane exercitibus Angelorum spectaculum, dignum Patriarchis, Prophetis, justis ; viri in ipso juvenutis flore, vitam despicientes, ac super parentes, super liberos Dominum diligentes, ipsumque aetatis vitalem cursum ducentes. Spreverunt temporariam ac momentaneam vitam, ut Deum in suis ipsorum membris honorarent ac glorificarent, mundo simul et Angelis atque hominibus spectaculum facti, lapsos creverunt, dubios confirmarunt, piis desiderium auxerunt : unum pro pietate cuncti trophaeum erigentes, una quoque justitiae corona exornati sunt, in Christo Jesu Domino nostro : cui gloria et potentia, in secula seculorum, Amen.

apostrophe auctoris.

Genevensis nimis hujus pietissimae matris nullis encomiis extollitur a SS. Epheaso, et Gregorio Nysseno

HISTORIA INVENTIONIS RELIQUIARUM.

Ex Sozomenolib. 9 Histor. Eccl. cap. 2.

Mulier quaedam, Eusebia nomine, haereseos Macedoniae ministra, domum et hortum habebat extra moenia civitatis Constantinopolitanae : et sanctas Reliquias hic asservabat Quadraginta militum, qui apud Sebastium Armeniae tempore Licinii martyrium fecerant. Ea cum esset moritura, locum huic reliquit monachus sibi in religione conformibus, et eos jurjurando adstrinxit : ut se ibidem sepelirent, atque ut supra caput in sublimi loculum suum privatim exponerent, et seculum una Martyrum Reliquias reconderent, ac nemini rem imberarent. Ac monachi quidem fecerunt sicuti mandatum fuerat. Ut autem debitum cultum Martyres consequerentur, et externi tamen reines irent, secundum datum Eusebiae jurjurandum, oratorium sub terra construxerunt ad illius loculum : in aedificio autem conspicuo superne coetis lateribus vestitum pavimento, et ex eo descensum claucularium ad Martyres. Post haec a Caesarius : vir ea tempestate cum primis potens, qui et ad Consularem et ad Praefectoriam dignitatem pervenerat, defunctam uxorem suam juxta loculum Eusebiae sepelivit : hoc enim illis ita deo datum erat, dum adhuc in vivis essent, eum et hinc unum inter sese mutuo tenerentur, et in religione ac doctrina concordessent.

Reliquia Martyrum prope Constantinopolim deposita sunt

Et hinc Caesario hujus loci emendi data occasio fuit, ut et ipso proprio uxorem sepeliretur. Praedicti ergo isti monachi alio emigrarunt, neque tamen de Martyribus quodquam indicarunt. Domo postea collapsa, teraque ac ruderibus ingestis, universus ille locus exaequatus fuit, quia templum inibi magnificentum Deo Caesarius ipso in honorem h Thyrsi Martyris aedificavit. Deus autem, ut apparet, hunc locum ita obscurari, et tantum temporis elabi de industria voluit, ut et Martyrum inventionem et inventricis pietatem admirabilem illustrioremque redderet. Et erat imperatrix Pulcherra, Soror Imperatoris. Huic enim cum terminis apperuis et admirandus ille Thyrsus, eos qui sub terra abscondito latebant, indicavit, et ad se transferri jussit, ut et ejusdem loci et ejusdem quoque honoris se cum particeps essent : simul et ipsi quoque Quadraginta Martyres, militaribus vestimentis

12

a

b

in S. Thyrsi reventantur a Pulcherra

A timentis candidis induti, semetipsos illi conspicuos fecerunt. Hæc vero res et supra fidem, et prorsus inextricabilis esse videbatur: neque enim aut Clerici, qui hoc in loco seuiores erant, quamvis saepe rogati, aut alius quisquam indicare Martyres poterat. Ad extremum cunctis jam desperantibus, Polychronio cuidam Presbytero, qui olim ex familiaribus Cæsarii fuerat, in mentem Deus redegit, istos monachos, qui hunc locum quondam incoluerant: qui quidem ad Macedonianorum Clericos veniens, sciscitatur de ipsis. Omnibus autem illis jam defunctis, cum unum dumtaxat superstitem reperisset, qui in hoc ipsius vellebatur in vita conservatus, ut quæsitos Martyres indicare: orabat, ut diceret, cognovissetne sanctas Reliquias sub indicato loco reconditas? Sed cum eum propter datum Eusebie iuramentum subdretantem videret Polychronius, divinam illi apparitionem, et perturbationes Imperatricis, et ipsorum desperationem commemorat. Tum ille vera esse confitetur ea, quæ Deus Imperatrici revelarat. Nam se, quia adolescentulus tum ibi sub senibus præceptoribus ad monasticam institutus esset, certo scire, Martyres jacere circa locum Eusebie: ignorare tamen, utrumne sub delubro, an vero alibi defassissent: propterea quod multum temporis effluerit, et prior loci facies in eam sit mutata, quæ nunc est. Atqui, inquit Polychromus, mihi non idem accidit. Recordor enim me forte adfuisse sepeliendam conjugi Cæsarii, et ex vicina via publica rationem dicens, conjicio eam jacere circa ambonem, quod est suggestio lectorum. Proinde, respondens monachus, etiam Eusebie locus (inquit) prope uxorem Cæsarii quaerendus est: quandoquidem et vivæ plerumque una erant, et post mortem se conjunctum sepulchrum habituras pacte sunt. Cum itaque secundum hæc, quæ dicta sunt, fulere, et sanctas istas Reliquias investigare oporteret, Imperatrix facta certior, opus urgeri jussit. Effosso igitur illo circa ambonem loco, repertus fuit locus uxoris Cæsarii, sicuti conjectarat Polychronius. Paullulum autem hinc distans ex transverso stratum coctis lateribus pavementum erat, et ad hujus ambitum æquali mensura respondens tabula marmorea, sub qua ipsis Eusebie locus ostendebatur, et huic imminens delubrum perquam seite marmoribus leucoporphyris

incrastatum Ipsum porro loculi tegmen, velut in mensam sacram subrefactum erat. In summo autem, ubi Martyres jacebant, exiguum foramen apparebat. Astans igitur quidam de familia Imperatoris virgulam, quam forte habebat, per foramen inunxit, et extractum varibus almovit, et ungentum fragrantissimum olfecit: ex quo statim tum laborantibus, tum astantibus bona spes suborta fuit. Itaque cum loculum avide aperuissent, Eusebiam inveniunt. Illud vero quod ad Caput ejus eminebat, in arcæ formatum caelatum, proprio intus tegebatur operculo: et utrinque ei ad libra circumlatam, plumbo conglutinatum ferrum, ipsum continebat. In ejus medio rursus foramen istud apparens, etiamnum manifestius declarabat intus haberi Martyres. Hæc ubi annuntiata essent, evestigio accurrunt Imperatrix et Episcopus ad martyrium. Tum solutis per artifices ferreis istis vinculis, confestim sine negotio operculum extractum fuit. Sub hoc autem multa ungenta, et in his pyxidibus argenteæ duæ repertæ sunt, in quibus sanctæ Reliquiæ jacebant. Tunc igitur Imperatrix Deo preces gratulatorias fundebat, tum quod se tanta revelatione dignatus esset, tum quod sanctarum Reliquiarum inventionem assecuta esset. Post hæc pretiosissima theca Martyres honoratos, juxta venerabilem Thyrsum composuit; publica festivitate, ut æquum erat, cum debito honore ac pompa ac psalmodis celebrata: cui et ipse ego interfui. Atque hæc quidem sic esse gesta, testabuntur illi, qui huic festivitati interfuerunt: omnes enim ferme adhuc supersunt, cum multo postea gesta fuerint, a Proclo scilicet Ecclesiam Constantinopolitanam gubernante.

inventa in pyxidibus argenteis:

Et pompa solenni elevantur.

d

ANIMADV. PAP. 9

a Fuit Flavinus Cæsarius cum Nuncio Allico Consul anno 397. qui forsitan aliam Cæsariam, Prefectus Palatii, Theodosii senioris, ab hac Antiochiam missus est, ut eadum ob directum Augustæ statuum externa muneretur: ita Theodoretus lib. 5 hist. eccl. cap. 19. et nos ad 24 Januarii in Vita S. Theodoti mactaret. At 28 Februarii dedimus vita S. Proteri Patrice, et § 3 de iura reos eadum ejus punitos, misso a Leone Imperatore anno 2 regni, Christi 458 Cæsarem Alexandriam, qui Augustus militibus, relequit eam, qui Proteri eadum communiarent: ut illa opud Theophoniam legatur. Forsitan ab utroque hoc diversus Cæsarius fuit, qui iudicis inter utrumque floruit circa an. 438. — b Acta vita S. Thyrsi ac sociorum dedimus 28 Januarii, ac de hoc utroque templo ad ejus honorem Constantinopoli erecto eadum § 3. — c Colitur S. Pulcheria Augusta 10 Septemb. — d S. Præclum factum Episcopatum anno 531, 12 Aprilis, solitus anno 542, mensis 6, ac martium esse 24 Octob. anno 446 probavimus 18 Februarii ad vita S. Flavianii successori nra. 29.

C DE S. PETRO EPISCOPO SEBASTIÆ IN ARMENIA. F

INITIO SEC. IV
X MARTII.
S. Petri Ep.
Sebastiæ
qui
generatio:

Venerationem et cultum hujus Sancti Episcopi suggestit S. Gregorius Nysæus in epistola ad Flavianum Episcopum his verbis: Tandem cum memoriam beatissimi Petri, que tunc primum celebrari coepit, apud Sebastenos peregrissem, itidemque sanctorum Martyrum, qui ut eodem cum Petro vixerunt tempore, ita celebrari una cum ipso consueverunt: converso itinere ad meam me Ecclesiam recipiebam. Existimavit quidem Cardinalis Baronius in Notis ad Romanum Martyrologium ix Januarii, Petrum SS. Basilæ, et Gregori Nysæni fratrem, hic significari, quem propterea consuit tempore Valentis Imperatoris, adeoque fratri utique primortuum: sed sicut istis ostendimus Petrum hunc, moriente Basilio, recens dominat ab eodem fuisse Presbyterum consecratum: ita non satis certum est, an esset, scribente ad Flavianum Gregorio, Sebastenus Episcopus: tantum abest, ut ejus jam vita sancti festum operetur. Qui autem fuisset illi S. baseni eodem tempore Martyres? At Q. ad iugula nostri jam ante annos minimum singula celebrem istis, atque per totam Armeniam, vicinasque Ecclesias, cultum habebant: et eorum, ut Martii T. II.

mor videlicet, Reliquias Episcopus Petrus divina revelatione nominatus recollecti. Unicus ex civitate Nysæensi loco moveri possit scrupulus circa tempus festivitatis, Martyribus pridem instituta, deinde cum Petro communicari: quod scilicet Gregorius in eadem Epistola conqueratur de asta, quo pressus fuerat, in reditu versus Ecclesiam suam ad vicinas divertens montes, (videlicet Antitauri juxta inter Nysæam et Cæsariam media) ubi Helladius Episcopus Martyrum commemorationem celebrabat, utique uno altero post Sebastenum festivitatem. Sed huc scrupulo facile occurrat dicendo, quod ita frigus, quo eruciant sunt Martyres, insidens fuit ac præter illius temporis rationem in Armenia, qua in eadem cum Hispania, elevatum poli, tum vel maxime verni convenerit amantate frigi: ita non valde insidens videri debeat, si alio anno ibi aliqui fuerint sereniores mense Martii, severiori sole, qui per illas regiones iter agentibus molesti fuerunt, ipso via labore restum augenti.

diversus 2
fratre S. Basilii, et quo
9 Jan.

Petrus jam prorenominatus, qui in respectu posterioris sub Theodosio ad Episcopatum evecti, Primum jure merito appellare, S. Blasii, cujus Acta in Februarii dedimus, colligi reliquias 60 Martii

A fuit successor : de eoque *Quadragesimo Martyrum Passio ex Joannia Ducum versione*, 19 hæc habet : Transactis itaque diebus tribus, postquam cineres almi in fluvium sunt dejecti, revelatum est beatissimo Petro ejusdem urbis Episcopo, ut iret, et sancta illa pignora exinde studiosissime revelaret. Qui nihil de visione hostitans, congregatis Clericis religiosisque viris ad ripam pervenit fluminis. Mira res : ubicumque ex ipsis reliquiis jacebat, ita curuscabat, ac si

clarum lumen fuisset. Quas curiosissime colligentes in preparatis loculis summa cum veneratione recondiderunt. Similia, sed nomine Petri non expresso, habent Acta eundem Latino, in quibus Dei cultor cognominatur. In his que supra ex testimonio Jacobi Episcopi Armeni retulimus, inque Actis sub Metaphraste nomine vulgatis, Petrus appellatur : et succedere videtur, Eulogius, sive Eulalius, qui anno cccxxv Concilio Nicæno primo interfuit.

DE S. MELITONE ET SOCIO MARTYRIBUS, VENETHIS.

X MARTII

ANNO millesimo sexcentesimo sexagesimo Venetiis aliquot diebus subsistentes, inter alia pia bona miserimus templum S. Lazari in Pochotrophio, seu Pia domo Myrtilicantium, sub directione venerabilium Sacerdotum Somaschensis Sodalitatis : ibique prope aram S. Sebastiani reperimus rarios Sanctorum Reliquias, in lignea arca innicta et intrinsecus pice velate exornata humiliter collocatas, et aptis locamentis in perlucens crystallo, ut spectari et debita honorum venerunt possunt, reconditas. Nec procul inde appensam legimus bullam Joannis Francisci Mauriaci Patriarchæ Constantinæ, Dalmaticeque Primatis, qua dictæ reliquie ut legitime approbentur. Hanc bullam nobis curavit deservit Petrus Monachus Sarmatensis Sodalitatis Sacerdos, et dicti Pochotrophii Rector, ne sui muni attestatus est post recognitionem et approbationem in bulla annotatum, dictas Reliquias ad aram S. Sebastiani fuisse delatas mense Januarii anni millesimo Testatus item de his Sanctis, quorum reliquie ibidem reliquie sunt, Officium ritu duplici diebus in Martyrologio annotatis celebrari.

Veneris in templo S. Lazari

1. Inter has Reliquias, ut in Bulla Patriarchæ exprimitur, est Corpus S. Melitonis unius ex Quadragesimo Martyribus, et brachium alterius ex Quadragesimo Martyribus, Quo reliquie cum aliis variorum Sanctorum ex Antiochia seu Bithynia, Ntolia nuncupata, aliis translatis, per Dominum Nicolaum Orlandum mercatorem et conjunctum Domini Vin-

centii de Basis, concessa fuerunt Domino Donnico Biavari per heredes Domini Joannis Baptiste Combi : qui Dominus Combi dictis reliquiis, antea depositas in sacristia interiori ecclesie venerabilium monialium S. Mariæ in Cælestibus, Venetiis, ubi cum aliis Reliquiis honorabatur : postea vero ab ipsa sacristia translatis ad chorum venerabilium montalium sanctissimi sepulchri Venetiis, de licentia Domini Joannis Theopoli Patriarchæ die ix Februarii anni mcccxxviii, habuit a dicto Vincentio Basis deponente, et usque ad mortem custodivit devote in capella magnifice constructa in propriæ habitationis domo : quam ipsi etiam instruximus a Domino Joanne la Nove, dicti Combi genero, benevole excepti : a quo et aliis hereditibus ex voluntate D. Combi dictæ Reliquie donatas fuerunt memorato templo S. Lazari. Uti hoc die Officium Ecclesiasticum de us ritu duplici celebrari ibidem intelleximus.

ca. 140 S. Melitonis et brachium socii alterius

2. Haud tamen satis persusum est nobis S. Melitonem Martyrem ejusque socium, quorum illi Corpus et brachium observantur, eos esse, qui inter xl Martyres Sebastenos numerantur. Nam corpora illa xl Martyrum igni injecta fuisse et in cineres redacta. Erysone communi quæsitum nomen Melitonis in Martyrologis, cuique aliud nullo inveniretur, creditum est debere illius esse Melitonis corpus. Item in S. Gorgonio factum, cujus corpus Roma ad urbem Taronensem translatum est, ut dicitur infra St. Martii.

señ non videntur esse ex 40 Sebastenis Martyribus.

DE SS. GORGONIO PALATINO ET FIRMO, SIVE FIRMINO MARTYRIBUS, NICÆE IN BITHYNIA,

Commentarius prævius.

X MARTII

Celebratur horum Sanctorum Sacra memoria in pluribus Martyrologiis ab eorum antiquitate æstimandis, quibus sunt Martyrologium S. Hieronymi Parisiis et Luca excusa, item MSS. ejusdem S. Hieronymi, quorum aliud apertius observatur ante mille prope annos curatum, aliud apud Heurnan Julium Blavium erat. Item Martyrologium MSN monasterii Casertensis characterè Longobardico : Romani, aliud ecclesie S. Petri in Vaticano, aliud Ducis Attempiani, aliud Bibliothecæ Palæstinae Patriæ Congregationis Oratorii, quod olim fuit monasterii S. Cyriaci, quo plurimum usus est B. romæ in ordinando Martyrologio Romano. Item MSS. Regine Suerie, et Cisterciensis, quorum priore usi sumus Romæ, postea Parisi in monasterio S. Germani de Prætorio. In his Martyrologiis ita leguntur : si illis Martii. In Nicæa Gorgonio Palatino, et Firmo. Luca Gorgonio etiam Gorgonio, et semel Gorgontio legitur, uti et semel pro Nicæa scribitur Nicæa. Ad omnia Firmino, legitur in MS. monasterii Richenorensis, sive Angardensis prope Constantinam. In Nicæa Gorgonio Palatino At contra prætermissis Palatino, ita sicut in MS. Vaticana characterè Longobardico, codice 3949. In Nicæa SS. Gorgonii, et Firmini. Verum in MS. Augustano in monasterio S. Pauli et Parisiensi Latina

Nomen horum in antiquis Martyrologiis X Martii.

mostri : Nicæa Gorgonii, Firmo. Non indicata etiam palæstra martyri, referunt SS. Gorgonius et Firmus Martyres in MSS. Lombensi S. Lamberti et Aquasgruensi, utraque sub nomine Petri : item in MSS. Bononiensi Ferronandi Ughelli, Parisiensi S. Victoris, Rotomagensi I. c. Bigoli, Bruxellensi S. Gudule, Aquenensi et aliis diversis sub nomine Ursarii : demum in Florario MS. et Martyrologis Coloniæ et Lutetie anno socæne excusa. Ita etiam SS. Gorgonius et Firminus legitur in MS. Pleschmannensi, quo Neapoli characterè Longobardico usi sumus in bibliotheca Clericorum Regularium, et Ursarii Regina Suerie : in cujus Regina alteri codici MS. sub nomine Adonis solus Gorgonius memoratur. Hactenus Martyrologia utriusque, in quorum alix cum legitur Palatini nomen, ab aliis omissum, nos S. Gorgonio instar appellati illud adiungimus, quod monete voluimus Lectorem, maxime qui alius Palatino, inter Martyres Nicomedios hoc die colitur. Florentinus potius nomen Martyris, quam dignitatis esse arbitratur.

perperam ut adjucent in eod. e. Agapæ.

2. Relatis hæc Martyribus immediate in pluribus jam adductis Fastis adiunguntur : In Antiochia Agapæ Virgini. At loco Antiochiæ legit Galesinus nomen Antoni, et eadem Notis vetustis Martyrologis manu curatis sic scribit : Nicæa in Bithynia beatorum Martyrum

Martyrum

A Martyrum Gorgonii, Firmi, Antonii et Agapæ Virginis. Citato Galesinio, eoque solo ista scribit in Catalogo generali Ferrarius : Nicææ in Bithynia sanctorum Martyrum Antonii et Agapæ Virginis. Omitit Gorgonium et Firmum, quod de eis arbitretur ugi in Martyrologio Romano die proxime sequenti; uti jam dicemus. Reliqua de Antonio loco Antiochiæ intruso clarius infra patebant, cum de Agapa ibidem passa, ugemus.

ejusdem S. Hieronymi ita legitur : In Nicomedia Eunuchi. Et Gorgonii, Firmi, Agapiti. Hisce Notherus fere consentit, dum ista profert. In Nicomedia Eunici et Gorgonii, Firmi, Et Agapiti. In his Agapitus videtur loco S. Agapæ collocatus, quod hinc, ut infra patebit, SS. Gorgonio et Firmo in pluribus Martyrologiis sit substitutus, et Agapita etiam appellatur. Denique MSS. Tornacense S. Martini et Leticense omisso Firmo, et Eunuculo et Euclo, sive Eunucio aut Eunice, nihilominus Nicomedie adscribunt Gorgonium adduntque Erachum et Alexandrum, quos illo die Carthagine passos dicimus. Est interim Martyr Nicomediensis, alius Gorgonius, qui S. Petro cubiculario Diocletiani et aliis Martyribus Nicomediensibus reperitur in variis Martyrologiis adscriptus ad diem xi. Martii, unde facile ad diem precedentem potuit nonnullis Martyrologiis insertus esse, maxime cum idem Martyr Nicomediensis Gorgonius eodem xi. Martii solutus fuerit solenni Officio Ecclesiastico coli in Ecclesia Mendensi ob Reliquiarum ejus aduentum. Inscriptus est dictus Gorgonius cum S. Dorotheo Martyrologio Romano aliusque antiquo ad diem ix. Septembris. De Hispanis, qui in sua regione SS. Gorgonium et Firmum una cum SS. Antonio et Agapa passos dicunt, mox in Commentario de S. Agapa ugemus.

Alius Gorgonius Nicomedie passus,

Memoria SS. Gorgonii et Firmi xi Martii.

quibus etiam alii juncti.

B Iterum xi Martii iidem Martyres referuntur, ac primo in Martyrologio Rickenomensi, in quo diximus hodie legi. In Nicæa Gorgonii et Firmi. Alibi omissa urbe Nicæa memorantur. Ita MS. Cusincense, aliud a supra allegato, sed caractere etiam Longobardico exaratum : Natale S. Gorgonii Martyris et S. Firmini Martyris. At Bellinus, Maurolycus, Molanus, Conisius, et cum iis hodiernum Martyrologium Romanum ista tradunt : Item Sanctorum Gorgonii et Firmi, Solus Gorgonii Martyris mentio fit in MS. Treviruni S. Martini. Ast umbo in aliis etiam Martyrologiis junctur Martyribus alibi passis Martyrologium S. Hieronymi Parisiis excusum : In Nicomedia Eunuchi, Euchi. Et Gurgoni, Firmi, Pauli, Fortunati. Ubi per copulam Et videtur alibi notari. In MS. nostro

B

DE SS. AGAPA ET MARIANA, SIVE MARINA VIRGINIBUS ET MARTYRIBUS ANTIOCHIÆ

Synopsis historica.

1 MARTII

Martyrologorum verba proferimus, ut nihil Sanctorum venerationi, aut scriptorum auctoritati detrahatur. Ac primo Martyrologia MSS. Casinense, Vaticanum S. Petri, Altempsianum, S. Cyrilli, Augustanum, Parisiense, et Regiarum Sacerd., de quibus jam egimus, postrelatos Martyres Nicææ passos Gorgonium et Firmum, immediate adhibent : In Antiochia S. Agapæ Virginis : quam neque adjuvit Galesinius dictis Nicææ Martyribus, pro urbe Antiochiæ assumpto Antonio, quasi is una passus fuisset : sed rejecimus, quem consensus Martyrologorum non admittit : quorum aliqua, uti MSS. Leodiense S. Lamberti, Colonense Cornetanum, MS. Puarthi Chuniensis et alius Regiæ Sacerdote omissa hinc celebrant solum S. Agapam Virginem. Ante dictos Martyres Nicææ hinc celebratur in MS. Romano Vaticano num. 3919, Neopolitano Clericorum Regiarum, utroque caractere Longobardico his verbis : In Antiochia S. Agathæ Virginis. In Nicæa S. Gorgonii et Firmi.

1000-um a No rnis Martyredm celebratur S. Agapa Antiochæ passa.

et Mariam,

1000-um a No rnis Martyredm celebratur S. Agapa Antiochæ passa.

2 In Martyrol. Hieronymi Lucena et Blumiano, relatis eodem Martyribus Nicææ, adjuvitur : In Antiochia S. Agapæ Virginis et Mariam. At loca hinc in MS. nostro, quod etiam est S. Hieronymi, legitur : et Marcianis. In excuso Parisiensi, etiam S. Hieronymi, ita habetur : In Antiochia S. Agapæ Virginis et Martyris, Mariam. At Marini legitur in MS. Rickenomensi. Verum cum prioribus apographis Rahanus et Beda r. e. us, uti MSS. Leticense et Tornacense S. Martini ita tractant. In Antiochia natalis S. Agapæ Virginis et Mariam. At Marone habet Notherus. MS. Colonense S. Maria ad Gradus : In Antiochia Agapæ et Maurinæ Virginum. Ita inscribitur Mariam Virgo Calendario antiquo Brevari MS. quod penes nos est. Hermannus Geeren in Aulario Puarthi nominat sub nomine Agapæ Virginis et Mariam Virginis. Denique S. Agapæ, sed alius Societis Martyribus hinc celebratur in MSS. Treviruni S. Martini et S. Maximini et Aquiprocensi colitur. Utramque, Agapam et Mariam Menologio Societatum Virginum in crispit Laherius noster.

3 Die proxima sequenti, sive xi Martii MS. Centulense, sive S. Richarii, S. Agapam Virginem Antiochiæ celebrat. MS. Bruxellense S. Gulielmi : Et in Antiochia Agapæ Virginis et Mariam. At in MS. Aquincetano, in quo hoc die Antiochiæ adscribitur Agapa, proximo, sive xi die iterum, quasi de alia, mentio fit SS. Agapitæ et Mariam Virginum. Que etiam die post SS. Gorgonium et Firmum in MS. sub nomine S. Hieronymi, et apud Notherum refertur nomen Agapiti, pro quo Agapita, sive potius Agapa, legi debere videtur. Memorat S. Agapis facta est xxv Januarii in Martyrologio Romano, cui assignantur socii SS. Donatus et Sabinus. Ita Agapæ Virgo et Martyr colitur Interamne in Umbria xv Februarii ; olim cum xxviii sociis relata est xvii Februarii. Hinc hujus nominis Sanctæ postmodum profuerunt, ex quibus celebratur est S. Agapæ, sociis S. Chumæ, ut Aprilis Thessalonice passa. Duas etiam hactenus prodierunt Mariam Martyres, singulas in magno Martyrum comitatu, alteram xxvii Januarii in Africa, alteram xxv Februarii Nicomediæ passam : alia in posterum referendy occurrent.

relat. etiam xi Martii :

1000-um a No rnis Martyredm celebratur S. Agapa et Mariam :

1000-um a No rnis Martyredm celebratur S. Agapa et Mariam :

4 Huc rejeci controversiam ob Hispanis motam post edita Fragmenta, sive Adversaria sub nomine Lutpionida, sive Eutrandi : in quorum editione Madritensi num. 67, et Antuerpiensi num. 75 ista habentur : In Asturibus Hispania urbe Britonia, sanctorum Martyrum Gorgonii, Firmi, Antonii et Agapis Virginis, natorum in Nicæa Bithynia, ea u ad Hispaniam delatorum, in persecutio-ne crudelissim Decii, qui docum Martii per varios et terribiles cruciatus palmam martyri tandem consecuti sunt. Hæc ibi. Oculis hujus insertis, ne dicam figmentis, arrepta est, partim ex Bellino, Maurolyco, Molano referentibus die xi Martii cum Martyrol. Romano SS. Gorgonium et Firmum Martyres, nullo addito martyri loco; partim ex Galesinio ubi adjuvitur Antonium et Agapam Virginem et Nicææ adscribere. Verum contra nam Galesianum, S. Agapam Virginem in separandam, atque Antiochiæ, ubi passus est, adscribendum esse persuadent supra relicta Martyrologia supra viginti antiqua,

1000

A *tam manu exarata, quam typis cusa: in quorum varis socio martyri assignatur S. Mariana aut Marina Virgo. At nusquam vel umbra ulicujus Antonii apparet, quod nomen vitio et negligentia amanuensis in locum urbis Antiochie irrepit. His non obstantibus Tamaius Salazar cum aliqua textus Luitprandi correctione ita inscripsit Martyrologio Hispanico ad diem x Martii: Britoniæ in Asturibus Hispaniæ, SS. Gorgonius, Firmus: Antonius et Agapis Virgo, qui ex Nicæa Bithyniæ illo delati in persecutione Decii Imperatoris pro Christi gloria martyrio coronantur. Arguit dein errorem Luitprandi in impressione Ramirez, sed qui etiam in editione Tamai de Vargas reperitur, et restituendus locus asseritur, si solum corpora sacra Britoniam feruntur delata, ac ipsi Martyres Nicææ coronati. Coluntur u Martii SS. Lucius Episcopus et alii Martyres Cesareæ in Cappadocia occisi, et xx Martii S. Marci Episcopus Dominiensis, qui in eisdem Fragmentis aut Adversariis dicuntur Episcopi Britanniæ, ubi errare Luitprandum, aut glossema insertum Martiri inserit Tamaius Salazar supra ad Acta S. Laurentii Martii citatus. Quæ, ob lætæus a nubis allato, de tota assertione Luitprando offensa dici possent. Alii asserit Higueræ apud Tannurum in Martyrologio Hispanico his verbis: Noeghe in Bœtica, ut aliquorum est opinio, Noegæ Usocæ in Asturibus, corpora ex Nicæa Bithyniæ delata Sanctorum Martyrum Gorgonii, Firmi, Antonii et Agapæ Virginiis in pace quiescent. Sed errasse Higueram addit Tamaius.*

D *5 Arturus du Monstier sacro Gyneco o S. Agapam Virginem et Martyrem Nicææ passam inscripsit cum hac annotatione: Illius meminerunt Menologium Græcorum, Galesinius in suo Martyrologio et Ferrarius in Catalogo generali Sanctorum. Passa est cum sanctis Martyribus Antonio, Gorgonio et Firmo, de quibus in Martyrologio Romano die sequenti anno cclm. Quorum corpora Britoniam in Asturibus Hispaniæ translata fuisse scribit Joannes Tamaio in Martyrologio Hispano hac die. Hæc omnia absque delectu, sed non absque mendis Arturus: ac primo pro his citat Menologium Græcorum, forsitan et præcipitanti lectione Ferrarii abductus, qui annotavit Galesinium a Græcis accepisse: sed ipse Galesinius consulendus erat, qui Martyrologia vetusta manu exarata allegat. Secundo profert Galesinum, quem putentisatris ducem errorum suorum. Quidni potius secutus est Rabanum, Notherum, Bedæ exemplaria excusa, Hermannum Grevenum, quibus quam plurima antiqua Martyrologia MSS. consentiunt et cum Agapa acquisivisset alteram suo Gyneco inserendam, Marianam scilicet, sive Marinam, et delibisset Antiochiæ, non Nicææ passam. Præterea Gorgonius et Firmus solum inscripti sunt Martyrologio Romano, non Antonius, quem illis præponit a Galesinio loco urbis Antiochiæ insertum. De corporum translatione in Hispaniam, glossema Joannis Tamaii arbitramur Quæ de annu martyrii dicuntur nihil nisi figmentum est commentatoris Adversariorum Luitprandi.*

et perperam in Gyneco sacro exposita

DE S. MARCIANO MARTYRE

X MARTII

M *ultus de his rariis Marcianus Lathorum fuit et Græcorum celebrant: sed cui idem genus mortis Martyri coronandæ dedit omnino nullum: itaque cum hæc tanquam singularem domus ex Menæorum Græcorum fide, unde et Maximus Cythereus accepit, quem et in MS. Petri Francisci*

Chiffletii nostri Synaxario isdem plane verbis reperimus: τῆσ αὐτῆς ἡμέρας ὁ ἅγιος μαρκιανὸς ἐξ ἑλλου θλασθεὶς ἐκλιθεῖται. Eodem die S. Marcianus lignis seu fustibus cinctus consummatur. Tempus et locus certaminis in obscuro latent.

DE SANCTIS XLII MARTYRIBUS IN PERSIDE.

X MARTII

C *Magna omnium pene Latinorum consensus est in Sanctorum horam Martyrum Natali die ad x Martii assignanda, ut nullo temporis aut urbis seu provincie peculiaris, persecutionis, aut ullius nominis notitia suggeritur. Ita ubique fere iudicatur: In Perside iustale sanctorum Martyrum numero quadraginta duorum. Ita Usuardus, Ado, Notherus, Bellinus, Manlyngus, Galesinus, Vetus Romanum Roswygh et hibernum Baroni, cum Martyrologiis MSS. plurimis. In Martyrologio S. Hieronymi Parisiæ presso dicuntur Martyres XLII, contra in MS. nostro Martyros xxii, ut rectius cum aliis in Lucensi et Blumiano ejusdem S. Hieronymi scribuntur Martyres xlii, consentit Florus MS. in supplemento Bedæ, et passim alii. De variis in Perside notis persecut. omnibus si quis egimus, et ipsius Assyrium Regibus Persarum subiectam sub Perside comprehendit dictam*

est XXI Januarii ad Vitam S. Anastasi Persæ. Wandelbertus hæc eos disticho olim laudavit:

*Quadragesima et luna coheret turba cruore,
Quos pariter saxa celebramus Perside cæcos.*

F *2 Antiqui codices MSS. dictorum Martyrologiorum liberant nos aliquo quo agebamur scrupulo, ne in xlii Martyres forent isdem, qui a nobis supra ad diem vi relati sunt, Amori capti et in Syria occisi. Sunt etenim numeretiam xlii Martyres, apud Græcos valde celebres, Latinis antiquioribus fere ignoti, a Molono inserti Additionibus suis ad Usuardum, Secuti Galesinus ac Baroni, qui ut diversos ad istum et hunc diem inscripsit Martyrologio Romano: et recte, cum Anoruni Martyres sint a Saracenis occisi circa annum MCCCLM, ante quod tempus integrum seculo et amplius exaratum est apographum nostrum S. Hieronymi, ut scripsit indicavimus.*

Sacret ad scripti fuiti sacra i

dicere o 42 Amari capti, et in Syria occisi.

DE SS. PALATINO FIRMIANO, ET RUSTICO MARTYRIBUS NICOMEDIÆ.

X MARTII

I *n Martyrologio S. Hieronymi post relictos Martyres Persas, subduntur tres Nicomedienses, de quibus agitur ita in Lucensi. In Nicomedia Palatini, Firmiani et Rustici. In MS. codice quem penes nos habemus, legitur Firmiani quo omissio, ita*

legitur in Martyrologio S. Hieronymi Parisiæ excuso: In Nicomedia Palatini, Rustici, Promis. Verum primam lectionem confirmant Martyrologia Rabani et Bedæ excusi: In Nicomedia Palatini, Firmiani et Rustici. Quibus adjungitur Martyrum in MS. Richebergensi,

Nicomedia in Martyrolog.

A et apud Galesinium et Ferrarium. MS. Tornacense S. Mortini : In Nicomedia Firmiani et Palatini. In MS. Aquisgranensi et Blumiano solus Palatinus est, qui apud Grevenum in Auctario Uuardi Palastinus scribitur. Hoc eodem die in citatis Martyrologis S. Hieronymi, codicibus et aliis antiquis MSS. referuntur in Nicæa passi Gorgonius Palatinus et Firmus. Ita et am xxii Februarii dedimus xxxii Martyres Nicomedienses suis nominibus indicatos, quorum primus et reliquorum Antesignanus est Euterius Palatinus, quasi is ita oppellatus esset, quod in palatio militaret, aut milita Palatinæ esset oiscriptus, quod etiam de dicto Gorgonio statuimus, si forte aliqua hujus nominis esset repetitio facta. Interim hunc Nicomediensem Pa-

latinum proprio nomine ita appellatum arbitramur, quod reliquis aut pr.eponatur, aut particula conjunctiva Et, ut distinctus athleta, in societatem aliorum duorum admittatur.

Qui loco Firmiani in Martyrologio S. Hieronymi Parisiis excusio suppositus est Pion, a nobis emittitur, quod a Pione seu Phione Smyræno, in eodem Martyrologio ad hunc diem et iterum ad xii Martii relato non videtur alius statuendus, vitio amanuensium hæc adscriptus.

Ferunt xi Martii Rusticus et Palatinus referuntur in MS. Leodiensi S. Lomberti, et iis adjunctus Firmianus in MS. antiquo S. Maximii.

Alii Palatini cognominati.

an adjungendus Pion ?

si unus xi Martii.

DE S. VICTORE MARTYRE IN AFRICA.

Possidius S. Augustini discipulus, a cujus erudito Palano habemus Vitam ejus præclare scriptam, confect Indiculum librorum a S. Augustino conscriptorum, in cujus capite ultimo indicat Sermones ejus et quidem de variis Sanctis elucubratis, ubi inter alios titulos hunc proponit : De Natali S. Victoris et de versu Psalmi centesimi decimi quinti, Pretiosa in conspectu Domini. Quis hic Sanctus fuerit, hæcenus ignoratur. Deditus in Januario novem Sanctos, nomine S. Victoris, in Africa passos, duos in Februario, multos alios decem mensibus futuri, præter illos qui Victorii aut Victorini appellantur : ast hæcenus non reperimus ullus antiquos Martyrologos, qui hunc S. Augustini sermonem allegarent. In hodierno Martyrologio Romano, ut nomen et memoria ejus non periret, oiscrip-

tus est ad hunc diem x Martii his verbis : In Africa S. Victoris Martyris, in ejus solennitate S. Augustinus ad populum tractatum habuit.

2 Masinus in Bimon a perlustrato assignat duas ecclesias urbis Bononiensis, in quibus hoc die aliqua S. Victoris memoria recolitur, quod S. Victoris, (hujus an alterius non explicit) reliquæ unanimes adserventur. Harum prior ecclesia appellatur S. Maria de Gratia, quæ vulgo appellatur ecclesia Scholarium, quod hi istic soleant convenire, antequam studia sua auspicentur : et est anno mcccclxvi assignata Patribus Fesulana Congregationis. Altera ecclesia est Fratrum Conventualium S. Francisci, in qua ipsi consueverunt plurimas Sanctorum reliquias eximie exornatas.

X MARTII

B Memoria ex S. Augustino

in Martyrologio Romano.

An hujus reliquæ Bononiæ.

DE S. MACARIO EPISCOPO HIERSOLYMORUM, Commentarius historicus.

§1. Tempus Sedis. Fides orthodoxa contra Arium propugnata.

Sanctissimus Ecclesie Hierosolymitanæ Episcopus Macarius hoc die proponitur in fastis Martyrologii Romani, qui quamplurimus pro Ecclesia Dei, contra Arium ejusque sectæ propugnanda, labores sustinuit, et victor contra hæreses vestra triumphavit in variis templis Hierosolymis, sua cooperatione a Constantino Magno Imperatore ejusque matre S. Helena extractis, appendit Eusebius Pamphilus, qui ejus tempore vixit, in Chronico assignat initium Episcopatus sub Consulibus Volusiano et Anniano, is est annus Christi cccxv, quo idem anno S. Silvester Papi Romanus Pontificatum suscepit Kalendis Februarii, de quo etiam ante ipsos Consules, ut citius more Orientalium inciperet omnium, egerat Eusebius, ac dein subjunxit Ιεροσολυμων ἡ ἐκτίστη Ἐπισκοπος Μακάριος; Hierosolymarum trigesimus nonus constituitur Episcopus Macarius. Consecratus hinc nostro calculo Theodoretus lib. 4 Historie Ecclesiasticæ cap. 3 his verbis : Eodem tempore Silvester Romanæ Ecclesie gubernaculum tenuit, successor Melchadis... Episcopatus vero Hierosolymorum post Hermoniam delatus fuit Macario, qui ob beatam vivendi rationem, et multiplicia bona, quibus exornatus fuit, vere nomini suo respondit; scilicet ut Macarius sive Beatus, diceretur.

2 Pullulabat eo tempore hæresis Ariana, paullo ante ex Meletio Aegypti Episcopi factione exorta : quæ maxime innotuit, ut Ilatius scribit, Gallieno et Busso Consulibus, sive anno Christi cccxvii, quando S. Ale-

xander Episcopus Alexandrinus, concilio habito, Arium pertinacem cum assensu urbe expulit, scriptis ea de re ad varios Episcopos septuaginta epistolis, atque ut asserit S. Epiphanius hæresi 69, scripsit inter alias ad Eusebium Cæsareæ Episcopum, qui adhuc supererat, et ad Macarium Hierosolymorum... et alios. Ast Arius scriptis ad omnes Episcopos litteris, ab omnibus passim exclusus, præterquam a futuris suis suscipiebatur : quorum princeps erat Eusebius, grandi admodum natu Episcopus Nicomediensis. Ad hanc scripsit Arius epistolam relatam a Theodoro duto lib. 4 cap. 5, cui hic addit, adversarius ab illo vocatus Philogonium Antiochiæ Præsidentem, et Helanicum Tripolis, et Hierosolymorum Macarium : hosque falso in erumen adductos propterea quod Filium Dei, cum æternum et ante secula esse dixerunt, tum ejusdem cum Patre honoris participem et ei consubstantialem esse. Hoc patrocivium S. Macarii laudat S. Athanasius Episcopus Alexandrinus disputatione prima contra Arianos, ubi de illo et aliis orthodoxis Episcopis asserit sincera et simpliciter Apostolorum viciorum ingenia esse. Eo optime potuit agnovisse in Concilio Oecumenico Nicææ anno cccxxv habito : ubi inter Episcopos Palæstinæ primus subscripsit Macarius Hierosolymitanus. De ordine quo sedit inter alios percipimus Episcopus, conjecturam suam præfari Bellarminus lib. 4 de Concilio cap. 49 In Catalogo sanctorum Episcoporum, per quos sancti magna et universalis Synodus Nicææ coacta misit ambrosia in toto orbe terrarum Ecclesiis, ea que ab ap'is per Spiritum sanctum in ea constituta sunt, post Hosium Pontificis Romani Legatum et Alexandrum Alexandrinum.

CIRCA ANNUM CCCXXV X MARTII

C Creator Episcopus an. 314

ob virtutes merito h. arius dicitur.

Arti adversarius.

F

inter Apostolos viros habitus ?

inter concilia Nicæno

inter presb. os

A *Alexander Episcopum, tertio loco scribit Macarius Hierosolymorum cum Eusebio Pamphili Episcopo tæsareæ Palestina, Ecclesiis in Palestina, Arabia et Phoenicia, ut ea leguntur pagina 471 et sequenti in editione regia. Donata est in ea Synodo haeresis Arii, et de Paschae celebrando aliisque rebus controversiis discrepant inter quas fuit de praesentibus Sedum Alexandria et Antiochena canonis sexto praescripta, et quae deinde canonis septimo de Sede Hierosolymitana adduntur his verbis: Quia consuetudo obtinuit et antiqua traditio, ut Aelie Episcopus honoretur, habeat honorem consequentiam, salva Metropolitae propria dignitate. Erat Metropolis Caesarea Palaestina, cuius Episcopus Eusebius cum S. Macario narratur in supra relato Catalogo Episcoporum Verum haec ex antiqua traditione debitas Sedi Hierosolymitanae exhibetur in epistola Synodali Concilio generalis Oecumenici Constanti-naepoli habito ad Innocentium Papam: in qua attestata ejus antiquitate, Mater Ecclesiarum habetur, ibidem u tervato Domino fundata.*

honoratur cum summatione sedis.

B § II. *Industria S. Macarii in extruenda basilica Domine Resurrectionis et in Inventione crucis Christi. Tempus obitus: cultus sacer.*

II *is in Nicena Synodo contra Constantinus Imperator, ut in ejus Vita scribit Eusebius lib. 3 cap. 23 et sequentibus, beatissimum Resurrectionis Domine h eum, qui est Hierosolymis, illustrem ac venerabilium cunctis obsequere, sui officii esse existimavit, nec dubitavit, quia plurimum a S. Macario incitatus, cui epistolam ab Eusebio cap. 30 relatum scripsit his verbis. Victor Constantinus Maximus Augustus Macario, tunc temporis, ut ante ibidem dictum, Episcopo Hierosolymorum. Tanta est Servatori nostri gratia, ut nulla verborum copia ad praesentis mirabili narrationem sufficere videatur. Nam sincerissime illius pietatis monumentum, sub terra jampridem occiditum, tot annorum spate delituisse, quod ad omnium omnium hoste subdito, famulis ejus in libertatem vindictas adimpleret, omnem revera admirationem superat. Nam tametsi omnes, quodque ubique terrarum sapientes habentur, in unum coeant, aliquid pro hujus rei dignitate dicere instituerint, ne ad minimum quidem ejus partem reparare posse vult videntur. Quippe hujus miraculi fides omnem humanae rationis caperem naturam tantum excedit, quantum humanis divinis praecellunt. Quaevis hic unus nihil ac precipuum saepe est scopus, ut quomodo admodum veritatis fides novis quotidie miraculis inhaerent, sic etiam mentes omnium nostrorum ad sanctissimae legis observantiam cum omni modestia et concordia adhaerere incitentur. Quod quomodo omnibus per peccatissimum esse confido, illud tamen imperiosius persuasum velim, nihil mihi antipius esse, quam ut servum illum locum, quem Dei jussu trespassima adhaerere emulacra, velint gravi quodam pondere, exonerent, et qui ab initio quidem Dei judicio sanctus fuit, postea vero multo sanctior effectus est, ex quo Domine passionis idem in luce protulit, eam, inquam, locum fidei omnium pulchritudine exornemus. Debet itaque prudentiam tuam singula ad opus necessaria ita disponere et curare, ut non modò basilica ipsa omnium, quae ubique sunt, pulcherrima, sed et reliqua membra ejusmodi sint, ut omnes quantumvis eximia singularum urbium fabricae, ab hac una fieri superentur. Ac de partem quidem substructione et elegantia Draeliano amico nostro, agenti vicis Praefectorum Praetorio, et Praesidi provinciae, scribas a me omnino esse demandatam. Jussit supradem pietas nostra, ut artificio*

In epistola Constantini Imperatoris ipsi scripta,

comitibus ut architectis Basilicae Resurrectionis Domine et ca. m. d. d. r.

operarii, et quaecumque ad hoc opus necessaria esse, ex prudentia tua cognoverint, protinus instante illorum sollicitudine dirigantur. De columnis vero et marmoribus, quaecumque et pretiosiora et utiliora esse ipsius aspectu judicaveris, cura, ut ad nos perveniant: ut, cum ex literis tuis cognoverimus, quod et qualibus opus sit, ex undequaque possint comparari. Equius est enim, ut qui praeter totius orbis locis maxime admirabilis est locus, pro dignitate sua exornetur. Porro cameram basilicae, utrum laqueatam, an alio quoque operis genere faciendam censeas, certior a te fieri velim. Restat igitur, ut sanctitas tua supra memoratis Judicibus quamprimum significet, quotquot artibus et artificibus et sumptibus opus erit: usque ad me celeriter referat, non modo de marmoribus et columnis, sed etiam de lacunaribus, si hoc opus venustus esse censeris. Divinitas te servet, frater carissime.

¶ *Addit Eusebius cap. 33. Et haec quidem ab Imperatore scripta sunt. Ceterum effectus verba ipsa statim subsequens est, et in ipso Servatoris nostri Martyrio nova fabricata est Hierusalem, ex adverso veteris illius celeberrima, quae post nefariam Domini eadem, ultimam vastitatem experta, pro incedamus impietate penam persolverat. Contra hanc igitur Imperator Trojanum victorie, quam Servator noster de morte retulerat, ambitioso cultu erexit. Atque haec forsitan fuerit recens illa ne nova Hierusalem, Prophetarum vaticiniis praedicata, de qua in sacris voluminibus tot praecordia ab ipso divino Spiritu pronuntata leguntur. Primum igitur sacrum illam speluncam, in ipse totius quaevis caput, exornavit divinum scilicet monumentum: juxta quod olim caelesti luce radians Angelus, regenerationem, quae per Servatorem ostendebatur, omnibus nuntiaverat. Reliqua, quae sequuntur de fabrica templi, septem capitula continent, quae ex dictis satis constat, ea omnia et prudentia S. Macarii Episcopi fuisse ordinata et ad debitam perfectionem deducta. Meminit et Socrates lib. 1 Historiae Ecclesiae cap. 13 epistola Constantini Magni scripta ad Macarium Episcopum ut utilitatem maretur.*

omnia ad effectum deducta:

¶ *Alterum eximia prudentiae et caritatis documentum effulsit, quando S. Helena mater Constantini Magni Hierosolymam peregrinata, ab eodem Macario recepta, instantia et adhibita fuit, marium in Crucis Christi invenit. Nam tres cruce, ut ait Theodoretus lib. 1 cap. 18, reperte sunt. Quod autem una ex his Domini nostri et Servatoris Jesu Christi crux fuit, reliqua vero duo latronum, qui pariter cum eo crucibus suffixi fuerant, ad unum omnes sine controversia considerant: sed tamen ignorarunt profusus, quae illarum corpus Domini sustinisset, et guttus pretiosi sanguinis ejus aspersa fuisset. Ceterum sapientissimus ille et plane divinus Macarius, urbis illius Antistes, tali viatorum animos dubitatione liberare aggressus est. Mulieri euidam nobili, morbo continuo oppresso, unquamque erucem sigillatam, precibus ad Deum suum valenter fuis, adveniens, erucem Servatoris virtutem facile perspexit. Nam ut primum ea mulieri adhibita fuit, illico gravis ille morbus depulsus est, et ipsa ad integram valetudinem restituta. Haec ibi, quae atque circumstantis adhaerere in emulacris explicit Rufinus lib. 10 Historiae Ecclesiae cap. 7 et 8 Accidit, inquit, in eadem urbe primariam quandam loci illius feminam, gravi aegritudine confectam, seminem per corpore Memens per idem tempus Ecclesiae illius Episcopus erat: is ubi cunctantem Reginam atque omnes pariter, qui aderant, videt, Afferte huc, inquit, ludis, quae reperte sunt, cruce, et quae sit, quae pertinet Domini, nunc nobis aperiet Deus. Et in-*

E

S. Helena in inventione Crucis Christi adhaerit,

F

ca. sanal. s. m. d. c. m.

gressus

A gressus omnia Regina pariter et populis, ad eam, quae decumbebat; defixis genibus, huiusmodi precem effudit. Tu Domine, qui per benignitatem Filium tuum salutem generi humano per possibilitatem crucis conferre dignatus es, et nunc in novissimis temporibus adspirasti in corde ancillae tuae perquirere lignum beatitudinis, in quo salus nostra pendit, ostende evidenter ex his tribus, quae crux fuerit ad Dominicam gloriam, vel quae extiterint ad servile supplicium: ut haec mulier, quae semiviva decumbit, statim, ut eam lignum salutarem configerit, a mortis iudicis revocetur ad vitam. Et cum hoc dixisset, adhibuit unam ex tribus, et nihil profecit: adhibuit secundam, nec sic quidem aliquid actum est. Ut vero admovit tertiam, repente apertis oculis mulier consurrexit, et stabilitate virium recepta, ad arrior multo, quam dum sana fuerat, tota domo discurrere et magnificare Domini potentiam cepit. Sic evidenti iudicio Regina voti compos affecta, templum miraculorum in eo loco, in quo crucem repererat, regia ambitione construxit. *Hoc Rufinus, quae etiam narrantur a Socrate loco supra indicato, Sozomeno lib. 2*

cap. 1. Nicephoro lib. 8 cap. 29 et alii posterioribus. 6 Nicephorus in sua Chronologia annos XX Martii tribuit; sed numeri annorum in plerisque Hierosolymitanis Episcopis apud ipsam virtuti hoc loco fident non reverentur, nisi utrumque eos salvari posse sequentium Pontificum veteri chronologia doceat: nam Macarius successorem Maximum plusquam XX annis scilicet demonstrat Baronus, alii XXIII ei concedunt, non vixit autem ultra principia anni CCXIV, ut ostendimus XVIII Mortu ad S. Cyrillum successorem, Ergo vel annis CCXXXIII ultimum habuit Macarius et cum primo Martii anno comminuit; vel exire anno CCCCXXXV excessit e vivis, capituloque XX Episcopatus sui, alius item annos XX plenus successori Maximo reliquit. Eius nomen ad X ceterum Martyrologio Romano insertum est cum hoc elogio. Hierosolymis S. Marci Episcopi et Confessoris, cuius hortatu loca sancta a Constantino et Helenae expurgata, et sacris insulis illustrata sunt. Quo etiam die hoc eum destitit exornat in Martyrologio Postico Brivatus Episcopus Saravina.

Exiit ad an circiter 333

inscriptus Martyrologio Romano.

Purgatus Solymas Praesul exivit, ut aris Ornaret Magni Principis alina Parens

B

DE S. KESSOGO EPISCOPO IN SCOTIA.

E

SECCLO VI X MARTII

Pem pntio apud Scythas

David Camerarius lib. 3 de Scotorum pietate in *Menologio ad hunc diem de S. Kessogo ista tractat*: Eodem die S. Makkessogus, qui et Kessogus dictus est, Confessor et Episcopus in Bona Scotiae provincia, miraculorum gloria celeberrimus, qui cum magna apud Congallum, Scotorum Regem hoc nomine secundum, esset in gratia, multa per eum gessit ad Dei gloriam, multaque pulcherrima ad exemplum; multos etiam viros principibus auctor fuit concordiae et pacis: Revenque adeo potati ad dictum Scotis efformavit, ut is moderatione animi nonnunquam pudicitate cum ipsis monachis decerneret videretur. Superis dedit Makkessogum hinc provincia sub annum Christi DLX, anno Congalli Regis secundo. Agnit de S. Makkessogo Paslatensis Clavoniae et Aberdonensis Brevariium, quod ita de illo loquitur; Benvus Christi Confessor nobil natus familia a primave aetate multis fortur claruisse miraculis etc. Verum non satis fideliter verba Aberdonensis Brevariarii aliquid, omissa origine ex Mamoniensi civitate et Regni Hiberniensium illustrium stemmate quo Momenite Reges fuisse vir dubitamus; et primum nomen, cujus regna vides Cassella erat, facti in ejusmodi transmutationibus errore, acceptum pro nomine civitatis; nam Mamonia civitas in Hibernia nulla est. Item in titulo hujus Vitae apponitur annus DLX. Quo tempore Conradus successor Congalli primi et hujus patris stultitiam a Leiro et alio regnisse, Thomas Dempsterius in *Menologia itum Scotiae* hoc cum elogio honorat: In Leivina Makkessogi Episcopi; cujus nomen a militibus eprore impulerunt, et ipse militari habitu cum sagittis acie tenso depingitur. Est Leivina alter Leuonia dicta, ad vulgum Northumbriae terminum, cujus oppidum Dunbartonum satis natum est. A proinde in Breviali Scotiae est Bona regio et Bonum castrum ultra Buchananum provinciam.

Greven in *Auctario Usuardi et Causus in Martyrologio Germanico*. Grevenus iterum XII Martii uscit eum secundum aliquos referri. Duos etiam recenset *Formarius in Catalogo generalis*, dum illo habet: In Scotia S. Kessogi Episcopi. In Lovinia regione S. Makkessogi Episcopi. *Pro primo citat Causium, pro secundo Martyrologium Scoticum, scilicet Dempsterius* cujus verba describit. *Primum videtur trahere velle Hibernis; et mirum est, quod a Vulgano non referatur, cum tamen ex Hibernia natus in Scotiam hibernorum dicitur vixisse. Inscripsit Catalogo praecipuorum Sanctonum Hiberniae Henricus Fitz-Simon noster et Bisogonum appellat. Quod subijerimus ex Breviario Aberdonensi elogium, est initium imperium Actonum, quae perierunt: in quo Kessogus in titulo et vulgo Makkessoge dici permittitur.*

VITAE INITIUM

Ex Breviario Aberdonensi.

C

Kessogus Christi Confessor perspicuus, ex Mamoniensi civitate, et Regni Hibernensium illustrium stemmate ortum duxit et nomen, qui a sua puertate primave aetatis exordio, virtutum mirabilis claruisse legitur, ac multorum principum variis languentibus subsidio fuisse. Pater siquidem ejusdem vici sancti dum praedictam civitatem regio diademate et aequo ultro regeret, caritatis et dilectionis amore, quem erga alios ejusdem patrie coniuges continue habuerat, e vivendi gratia eo dem ad secum epulandum invitavit et habitabatur appone, ut suos filios secum adducerent. Praedicti igitur Reges cum duobus suis filijs e capere satis pulcherrimis, quos indubitanter appone dilexerant, verius praedicti Regis civitatem sese disponent; quos cum omnium reverentia et honore, ingenti triumpho et tubarum clangore, a multis edum instrumentorum sonitu et strepitu regio, letando recepit, et quam amicaliter tractat. Et cum dicti Regni filii cum S. Kessogo adhuc juvene juxta quod in stagnum sol bandi gratia pertransirent, in alibus suis castris evanescentes. Nam in tres Regni filii cit ad invicem ambulantibus, die forte facta in stagno notantes deorsum sunt, et Kessogus unus ex eis sedit, qui singulari patri se-

27 S. S. Regis in Hibernia urbis Mamoniensis,

cum 2 Alia Regum ambulant:

Nez in Martyrologio

2 Eiusdem Episcopi meminerunt alii *Martyrologia*, et his quidem MS. *Florantibus* his verbis: In Anglia Kessogi Episcopi et Confessoris, et alii interpretatis, in Scotia B. Bessogi Episcopi et Confessoris. *Martyrologium Calonge* anno MCCXC excusam, ubi et *Diatrichi Clemeorum* eorum anno *lib. ex. etiam*. In Scotia S. Kessogi Episcopi et Confessoris. *Eodem* habuit *Heim* natus

crete

A crete retulit. Audiens hæc quidam, Elinthus nomine, ejusdem civitatis civis, ne inter ejusmodi Reges majus malum inde oriretur, pertimuit : cupiens quantum potuit, Regem de morte filiorum mitigare dolore. Tamen Beatum exensando Kessogum, totalem rei seriem et eventum ejusdem lamentabilem lacrymando eidem Regibus nuntiavit. Qui cum factum ipsum intellexerunt, tanto furore affecti sunt, ut, si eorum filios vivos non haberent, quod totam ipsius Mammoniae Regis civitatem et regnum incendio et cladi pessime darent, solenniter voverint. Beatus igitur Kessogus ne in ipsorum Regum, aut sui patris odio aliquo incidere, et de ipsius civitatis et regni sui patris per dictos Reges subversione

condidendo cogitans, patris hortatu et persuasione D in oratione ad Deum se prostravit : ubi integra nocte usque ad gallicantum perseverabat. Ubi tandem cælestis nuntius eundem Dei virum contemplando exortavit dicens : Kessoge, surge velociter ab oratione, qua tuas Dominus exaudivit preces : nam Regum filii, pro quibus deprecatus es, reviviscunt et incolumes existunt : quos evigilans cum omni humilitate dietis Regibus deliberavit, ex quo non minimum lætitiæ conceperunt. Quamplurima interim per eundem Dei virum alia fiebant miracula, quæ in ejus Latinis describuntur Vita. Tandem plenus gratia celos penetravit sepultura, et in Ecclesia de Lus solenni traditur sepultura, et ibidem requiescit.

ulius miraculis
Larus,

in ecclesia de
Lus quiescit.

DE S. DROCTOVEO ABBATE MONASTERII S. GERMANI PARISIENSIS.

CIRCA ANNUM
DLXXVI
I MARTII

Monasterium Parisiense celeberrimum videtur S. Germani de Pratis, nunc Congregationis S. Mauri Ordinis S. Benedicti, olim sub nomine S. Vincentii Levis et Martyris conditum a Chlodoberto Rege, filio Chlodovari primi Regis Francorum : cujus exequia celebrata sunt, cum celebrata S. Germano Episcopo Parisiensi dedicaretur. Constitutus postmodum Abbas S. Droctoveus, hoc X Martii eidem sancte dicæ eivemum obiit, variis Fastis sacris obscriptus, de quo Usuardus ibidem monachus in suo Martyrologio ista habet : Parisius depositus S. Droctovei Abbatis, discipuli B. Germani Episcopi, Lubbens in Martyrologio Franco-Gallico Chroctoverum appellat. Longiore enim, et fere ex Vita aut Historia Amoyni desumpto, celebrat eum Snossogus in Martyrologio Gallicano. Eundem suis Martyrologiis inscripserunt Maurolygus, Galesinus, Felinus, Camerinus, auctor Floriani, et conscribit Martyrologium Romanum. In nominibus Fastis etiam prius sub nomine Droctovii colitur. Inter Benedictinos recensent Hinn, Durjon us, Menardus, Bucerius Verum mox in Vita sua dicitur cum hic monachus esset sub Abbate S. Germano, necdum illius in partibus notum fuisse S. Benedictum. Proclare tamen faciunt, dum eos Sanctos colunt, qui in illis fuerunt monasteriis quæ postea regulam S. Benedicti suscepunt.

I
Cultus sacre.

et an, apud
Benedictinos,

Vita ex
MSS. edita :

enon tam ex
S. Fortunato.

2 Vitam dantes a nobis Parisius in libro S. Germani monasterii bibliotheca repertam in codice pergameno signato numero 364. Deponit auctor priorem vitam tempore Danorum cum aliis bibliothecarum libris dispersisse : eorum hanc magno eum iudicio selegit, indicatis in proemio auctoribus, quos recitat et. Quam Droctoveum Abbatem cum senio confectum et morti vicinum astimavit S. Fortunatus Episcopus Pictavensis, indicat lib. IX. Carminum pumate XI his verbis :

Vir venerande, sacre meritis et honore edende,
Droctovee, nulli semper amore Pater :
Qui de discipulis Germani iure Beati,
Norma magistrum factus es ipse sui :
Cujus Pontificis sacra per vestigia carrans
Despicis hunc mundum, dum cupis ire polo
Perge libenter iter cæli, mansurus in orbem,
Et pro me famulo, quæso, precare Deum.

VITA

Ex MS. Parisiensi monasterii S. Germani.
PROLOGUS.

Prisorum permaxima semper cura fuit et intentio, ne ingenii sui sagacitasne facultate claritudo omnino deperiret inertia vel silentio. Unde monumentum

sui relinquere posteris, non moribus vel operibus probis, sed potius rerum fingentis et scriptis studebant. Si ergo hos fingere falsa non puduit, cur veridica Christi fidelium monumenta nos litteris mandare pigebit ? Vitam igitur sanctissimi Droctovei Abbatis, discipuli scilicet Germani Patroni nostri, quæ in eversione ecclesie nostræ tempore a Danorum cum aliis bibliothecarum libris incendio dispersit, ne aliquatenus mentio ejusdem auctoris viri in reliquum ævum obliteraretur, stylo digessi : illius devotione magis instigatus, quam præsumptionis supercilio usus. Et insuper operam doli ejus laudem quibusdam deflorare virtutibus. Et hoc quidem non puto fore indignum. Si enim laus Sanctorum Deus est, Deum vero laudare dignum est : Sanctos igitur laudare non indignum est : dum enim sanctus vir laudatur, Deus nique laudatur, quia juxta Psalmistam semper laus Christi fuit in ore ejus. Sed ne quispiam refragetur huic nostro operi, cum non pependit ibidem digesta miracula Sancti, quia, cum liber vite ejus, ut dixi, incendio crematus sit, longo senio, cui ejus gesta tradita oblivioni, nullum penitus memoriale sui nostræ mandavere ætati. Extant tamen quidam de eo versiculi a B. Fortunato editi, silique ab eodem directi, quos in calce hujus operis annotare curavi. Porro haud dubium constat, illum sanctimonie ditatum munere, quem peritorum perfissimus studuit in suis opusculis commendare. Addidi præterea etiam illud, quo videlicet insinectum nostrum a gloriosissimo Rege Chlodoberto sit fundatum cenobium, quia hoc reperitur in gestis Francorum. Nec vero illud omisi qualiter idem pissimus vir Droctoveus a B. Germano primus Abbas delectus sit tibi, sicut in tomis reperitur antiquissimis, qui servantur in archivis nostri monasterii.

E
Acta S. Droctovei priora
in diei die
perierunt :

Ps. 38, 2.

hæc unde dig-
gesta.

F

2 Juvat autem in Christi laude panem præcludere versibus, sanctumque virum omnibus deprecere precibus, quatenus operi de se capto operi ferat propitius, nostrumque memoriale commendetur in futuris generationibus, sicque finiatur hujus operis prologus.

Inocatus
Sanctus.

Gloria, vita, salus Sanctorum, spes, bonitas, lux,
In Gemitore, pio Genito, vel flamme sacro
Subsistit, trius colitur, qui semper et unus.
Laus ejus superis simul et celebratur in imis :
Et sceptrum regni retinet sine fine perenni.
Magnificat proprius hic cæli dote munitos,
Autem pro meritis concedens præmia justis.
Reddere nunc deest tibi, sed in ipso, munia laudis :
Virtutis specimen quia Sanctis contulit idem.
Saxit quippe sui, sine me nihil esse potestis.
Ergo laudandi parili problemate Sancti,
Dum divina manus eunetorum vindicat artus :

Illorumque

A Illorumque sibi laudes laudabilis addit.
 De quibus excolimus, veneramur pectore, cultu.
 Inter præcipuos te, Doctrovee, patronos.
 Te flagrant animi calamis extollere nostri,
 Haud tibi digna meis referam præconia verbis.
 Agnoscis fragiles, quas noli spernere, vires.
 Exiguos apices, exiles accipe laudes.
 Commendans Domino, qui te commendat in ævo
 Pars horum prima præsignat omnia vatis.

a Obsessa fuit urbs Parisiensis anno 886, et soluta anno sequenti. De qua obsidione edidit libror 2. Abbo Monachus S. Germani testis oculatus, et inter alia de suo monasterio lib 2 canit.

Efficitur hostar Germani Antistitis aula,
 Complectur lauris, succulis, simisque capellis.

CAPUT I.

S. Doctovei pia educatio. Vota monastica Augustoduni sub S. Germano Abbate.

Inter agmina Christocolarum, quorum dogmate edocta et pio exemplo illustrata fulget ut Sol et Luna, Sancta mater Ecclesia, conspicuus nitet beatissimus Doctoveus, velut clarissima stella : cujus jubare obumbrantur cetera astra. Qui vir pietatis eximie Occiduas partes, scilicet Gallie, suo exortu irradiavit, Domino muniente, respersusque vitali lavacro, linitus etiam Christi olivo, flagrabat virtutum nectare sacro. Nam bene excolens hortulum suæ mentis, studebat illic serere multimoda semina virtutis, unde extirpabat noxia quæque germina carnis. Hic igitur tantus ac talis meruit secus decursus aquarum transplantari, ut velut palma floreret in Domo Domini, et fructum suum daret in tempore suo in atris Dei nostri.

S. Doctoveus, in Gallia natus

pe educatur.

a Augustoduni

sub disciplina S. Germani,

b a S. Nectario

c constituiti Abbatibus monasterii S. Symphoriani,

d

e

monachus in omni virtute excurrebat ;

4 Nam ea tempestate urbs a .Edua speciali nitebat decore, redimita viro Sanctitatis præcipue Germano scilicet, pollenti nobilitatis stemmate, qui veluti cedrus in Libano et quasi cypressus in monte Sion infusa spernendo, caelestia amplectendo, tendebat ad alta virtutum augmenta. Cumque folia ejus, scilicet verba semper veritate virentia, cunctis ferrent medellam, et fructus ejus, opera videlicet, satietati forent fame periclitantibus, non modica insonuit auribus *b* Nectarii prædictæ civitatis Antistitis tanti viri excellentia. Est in eadem urbe Christi testis *c* Symphoriani monasterium insigne, qui olim sub persecutione martyrium passus est sub Aureliano Principe, qui vea rosa, decoris et præcipui odoris purpureo sanguine tinctus, celumque meritis ætætus in eadem ecclesia jacet humatus. Hujus anima felix juncta civibus æthereis cum una concrepet *d* alalagnia Tonanti superna dispositione, qui Sanctos suos et in hac vita mirificat, merito jugiter turba fratrum Monastrii Ordinis ante ejus mausolium concinit æterno Regi dulcissima carmina laudis. Horum itaque fratrum a Pontifice jam dicto Germanus præficiatur Pastor, sacraturque Abbas *e* nomine dignus et merito.

5 Sanctitatis igitur præconio venerandus Pater oves sibi commissas monebat sagaciter, corrigebat prudenter, tolerabat patienter, et ad pasenam vite æternæ invitabat alacriter ; qui inter reliquos, quos hortatu simul et exemplo Christi mancipavit tyrocinio, beatissimum Doctoveum insignire sibi sinit schemate monastico, atque ascivit disciplinam suo : quem pie, ut vere piissimus, aluit, et juxta normam sanctorum Patrum, Antonii scilicet et Basilii (nam Scepteriger hujus Ordinis, Beatus scilicet Benedictus, necdum his erat in partibus / notus) vivere instituit, tradensque sibi jura obedientiæ, inculcans lenitatem patientiæ, replicans munditiam continentie, hortans sectari iter justitiæ, edocens amplecti virtutem prudentiæ, jubens insigniri stabilimento constantiæ, suadens moderari placere temperantiæ. Inter omnia

Martii T. II.

etiam monebat viam humilitatis tenere, quæ omnia **D** aure sedula percipiebat vir sanctissimus, atque animo ruminabat frequentius, nec non opere complebat attentius. Erat igitur flos candens innocentie, pollens astuta simplicitate vigeusque animi sinceritate. Præceptoris vero sui existens imitator sedulus, carnem jejuniis attenuabat crebrius, corpus domabat pernoctationibus, nimis afflicto algoribus. Cujus plectrum linguæ organa Davidica semper resonabat, et infatigabiliter Christi præcepta relegebat : sicque divino munere ditatus virtutibus, sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus, odore sancto fragrabat omnibus.

S. Germani sedulus imitator

Alalagnia,

E

CAPUT II.

Occasio ædificati templi et monasterii S. Vincentii, nunc S. Germani Parisiis.

Porro illo in tempore Francigenum regnum a Childeberto Rex inclytus sua tenebat ditone, qui torrens pulchritudinis, fonsque præcipue ubertatis, speculum etiam exitit pietatis et æquitatis. Recoleus etenim viri sapientis dictum, quod redemptio viri propriæ divitiæ sunt, non pluris habuit thesaurizare copiosum census gazarum, quam illum distribuere in usus egenorum. Christo igitur erat subditus, hostibus erectus, Christicolis carus, perfidis invisus. Humiles autem sibi que parentes exaltabat, protervos atque rebelles forti dextra preterebat. Religiosis etiam Christo que sinceriter famulantibus, non se ut principem et dominum, quin magis exhibebat se ut fidelissimum famulum. Huic itaque cum fortuito, sed, ut creditur potius, superno nutu Germanus beatissimus occurrisset aliquando, eique sanctitatis præconium attolleret populi multitudo, Princeps Serenissimus jocundatus in Domino, sanctum virum Præsulatu *b* Parisiæ Sedis sublimavit illico. Decesserat enim nuperissime Eusebius, Episcopus civitatis prædictæ. Fit inde permaximum tripudium Ecclesie, quæ tali se cernebat donatum Antistite. Gratulabatur plebs turba, quæ tali Rectore fuerat commissa. Felix plaude Lutetia, quæ dum nites Dionysii *c* et macari gloria, hac etiam ditatis pretiosissima gemma.

Childebertus Rex pitarum.

b S. Germanum constituiti Episcopi sciam Parisiensem ;

c

d Cesarangustani obside ;

e a civibus devote d. omni orantibus

7 Procedente igitur tempore *d* Childebertus Iberorum regnum petiit cum valida expeditione, juncto sibi Clothario fratre, qui Cesarangustam civitatem aggressi, undique eam vallarunt valida manu militari. At cives urbis obsessi, cum non quirent tantæ resistere multitudini, ei, qui oraculo prophætico hortatur innumquamque, inquit, Invoca me in die tribulationis tue, eripiam te et magnificabis me, spem suam commiserat salutis. Nam conversi ad Dominum, in dictoque jejuno sibi, induti etiam cilicis, cum tunica beati Vincentii Martyris, ejusdem civitatis olim Archidiaconi, cum hymnodis circumbant muros civitatis. Mulieres quoque pulvis amictu pallis, cinerem inponentes capiti, sparsis erubus sequebantur reliquum vulgus, ejulando plantibus nimis. Cum vero ita spem suam omnino in Domino statuerent, ut deceret ibi Nivivitarum jejunium celebrari, non dubium fuit alicui, qui eorum precibus, interventu sancti Martyris Dominus

33 miserus,

A miseratus, eos ab imminente exitio liberaret quanto-
 cyus. Quæ res nequaquam eos fefellerit. Nam hostes
 ignari, quid obsessi uigrent, dum eos civitatis muros
 processionaliter circumire viderent, putabant quod ali-
 quid maleficii perpetrarent, apprehensumque unum
 de civibus, ceperunt quid hoc esset perquirere
 attentius: qui ait, Tunicam B. Vincentii, deporta-
 mus, et ut nobis Sancti Martyris precibus miseretur
 Dominus, flagitamus. Quod cum relatum esset Regi
 piissimo, flexus ad misericordiam pectore mitissimo,
 a Cæsaraugustanis accipiens stolam sancti Levitæ
 et Martyris in munere gratissimo, cum fratre se
 reddidit genitrici solo.

accipit stolam
S. Vincentii,

B Veniens igitur Parisius in suburbii loco, qui
 olim nuncupabatur e Lavotitius, in honore B. Vin-
 centii ecclesiam acceleravit construere propensius.
 Oppresserat vero idem Rex inelytus dudum/ Amal-
 ricum Regem Gothorum causa sororis, quam idem
 Almaricus cum consensu amborum fratrum, y
 Childeberti videlicet et Chlotarii, in matrimonium
 junxerat sibi: seil cum esset Ariano sectæ, dum Re-
 gina venerabilis frequentaret lumina Catholice Ec-
 clesie, eam vir suis diversis h contumeliis afflicebat
 quotidie: quem, ut præfibravimus, Rex Christianis-
 simus opprimens bellico jure, recepti sorore ex Tele-
 tana urbe, qua idem Amalricus sedem habebat,
 asportavit crucem auream pretiosis gemmis redimi-
 tam, nec non in opere Salomonis, ut fertur, triginta
 calices, quinque patenas, viginti quoque Evangeho-
 rum capsas: quæ omnia, ut vere princeps Christo
 omnino devotus, maluit Ecclesie distribuere potius,
 quam retinere in proprios usus.

Amalrico Rege
Gothorum de-
vit 70

Tolent defert
Crucem,

Calices alias-
que res,

edificat tem-
plum in hono-
rem S. Vincen-
ti,

lib. 2 cap. 11
periculis a S.
Fortunulo ex
ortu huius:

C Gratia igitur vivificæ Crucis, Ecclesiam sanctis-
 simi Martyris, ubi ipsam cum aliis pretiosissimis
 ornamentis delegavit, in modum Crucis asficcare
 disposuit. Cujus Basilicæ opus mirificum describere
 nobis videtur superfluum: qualiter scilicet distincta
 fenestris, quibus pretiosissimis marmorum sulca col-
 lumnis, quove modo crispante camera compta auri-
 bus lapideis, nec non parietes, ut Christi decebat
 pulchra, quo decore intebant pectora aurei coloris,
 strato inferius pulchro emblemato pavimento. Tec-
 tum vero ipsius basilicæ optime deaurato cupro
 ære, repercussum solis julare, sic flammigero ruti-
 labat fulgore, quatenus intuentium aciem reverber-
 raret nimia claritudine. Unde præcipuo decore non
 numerio olim ipsa domus per metaphoram inaurata
 Germana aula vocabatur vulgi ore. Sed ne quis in-
 credulus existat nostræ assertioni, proferamus in
 medium, quid de hac domo disertissimus vir Fortu-
 natus in suis opusculis eiderit. At enim:

Si Salomoniacæ memoretur machina templi,
 Arte licet par sit, pulchrior ista fide.
 Nam quæcumque illis veteris velamine Legis
 Clausa fuerit prius, hic reserata patent.
 Floruit illa quidem vario intertextæ metallo:
 Claruit hæc Christi sanguine tincta nitens.
 Illam aurum, lapides ornarunt, cedrina ligna:
 Hæc venerabilior de Cruce fulget honor.
 Constitit illa vetus ruitum structa metallo,
 Hæc pretio mundi stat solidata domus.
 Splendida marmoris attollitur aula columnis:
 Et quia jura manet gratia, major inest,
 Primum cepit radios vitreis ornata fenestris,
 Artificisque manu clausit in arte diem.
 Cursibus aurora vagi lux laquearia complet,
 Atque suis radiis et sine sole micat.
 Hæc prius egregio Rex Childebertus honore
 Dona suo populo non mortura dedit:
 Totus in affectu divini cultus inherens,
 Ecclesie miles amplificavit opes,
 Melchisedech noster merito, Rex atque Sacerdos,
 Complevit laicus religionis opus.

Publica jura regens, ac celsa palatia servans,
 Unica Pontificum gloria, norma fuit.
 Nunc abiens illic meritorum vivit honore:
 Illic quoque gestorum laude perennis erit.

D

10 His ita præfibratis (videlicet de pulchritudine
 miri operis nostræ ecclesie, quæ postea a peccatis
 exigentibus non semel, sed his incendio pene dispe-
 rit Danorum tempore) prosequamur reliquum cepto
 ordine. Hinc itaque locum Princeps Severissimus
 ditatum plurimis pretiosisque ornamentis, affluen-
 tissimis quoque villarum equis beatissimo Germano
 Parisiæ nobis Antistite delegavit, Supplicansque
 obvixe sanctissimum Præselem, gregem monastici
 orlinis ibidem institui, post regni gubernaculum,
 quod administraverat, heu! parvo tempore, diu ve-
 xatus nuro mox febris Parisius civitate, decimo
 Calend. Januar. feliciter h migravit, regnatorum
 cum celesti Principe. Quam beata Respublica foret,
 si tanta pietatis Principem adhuc servare valuisset.
 Sed quia vita iustorum in terris non est, sed in
 celo (sanctis enim vivere Christus, et mori lucrum)
 dolendum est, quod cito terris raptus sit: consolan-
 dum, quod ad meliora transierit.

id pro mona-
stero adju-
gendo donat
S. Germano,

moritur.
k

11 Ad ejus itaque exequias funeris non solum
 vicina urbanitas utriusque Ordinis, verum etiam
 limitanei et extimi undique affluere populi innumeri.
 Instabat quippe natalis Domini dies sacratissima,
 et ad Regis presentiam, quem adhuc vita excessisse
 ignorabant, tum Episcoporum quam Principum et
 Procerum occurrerat multitudo quamplurima. Cer-
 nens igitur beatus Germanus tantam multitudinem
 populi, satius duxit sub eadem die ecclesiam dedi-
 care commissam sibi: cumque prius patefecisset
 cunctis hujus causam negotii, domique exultantibus
 animis universos conspiceret annuere suæ beni-
 gnissime voluntati, administrantibus sibi sanctis
 Præsulibus, videlicet Nicetio Lugdunensi Archi-
 presule, et in Prætestato Cabillonensi Antistite, et
 Eufraonio Nivernensi Episcopo, o Felice Aurelian-
 ensi, Domitiano Carnotino, Victorio Cenoman-
 nico, anno Incarnatus Verbi p natx, in honorem
 vivificæ Crucis, alniqve Vincentii Levitæ et Mar-
 tyris prædictam ecclesiam consecravit.

E
Deditur eccle-
siam S. Ger-
manus,

l
m n
cum multis
Episcopis,
o
p
anno 509

12 Et qua, ut prætaxatum est, eadem basilica
 in modum Crucis edificata fuerat, quatuor altaria
 continebat, ex quibus principalem aram in honorem
 sanctæ Crucis sanctique Vincentii Martyris, ubi
 etiam ipsius stolam, quam gloriosus Rex Childeber-
 tus asportaverat ab Hispanis, recondidit: eam vero
 que ad aquilonem in veneratione sanctorum Marti-
 rum y Ferreoli et Ferrutonis; porro illam que ad
 meridiem sub titulo Sancti Martyris r Juliani Bri-
 valensis; nec non illam que ad occidentem Domino
 in honore SS. Gervasii et Protasii et Celsi pueri
 sanctique Georgii Martyris consecravit. Ad meri-
 dianam quoque plagam edificatum fuerat quoddam
 oratorium in honore S. Symphoriani Martyris, ubi
 idem Dei sacer Germanus postmodum sepeliri se
 mandavit. Nec non ad Aquilonem partem erat orato-
 rium Domino in veneratione S. Petri Apostoli conse-
 cratum, ubi sicut declarabitur in sequentibus,
 quondam Dominus singulis noctibus ubi speciale
 meritum sancti Apostoli inusitatum patrabat mira-
 culum. Expletis igitur solenniis dedicationis appa-
 ratu Regi congruo, astante universo populo com-
 plentur a Pontifice et reliquis Præsulibus funeris
 exequiæ, omni ætate et sexu letum indulgente. Sed
 ne forte demus tristia funebria glorioso Principi,
 quem divitem et pauperum simul vox deplangebat
 flulhis, supersedendum est unius Sanctorum lamen-
 tationi.

et in ea 4 alla-
ria.

F
q
r
s

et duo oratorio

exequias Regi
celebrat.

a Childebertus mortuo patre Chlodoveo 27 Novemb anno 509
 cum tribus fratribus regnare cepit, factus ipse Rex Parisiorum.
 — b Eadem de Episcopatu ejus et decessore Eusebio legitur apud

A apud Ammonium lib. 2 cap. 18. — c Colitur S. Dionysius 9 Octobris. — d Narratur hæc bellica expeditio a Gregorio Turonensi lib. 3 Historiarum Francorum cap. 29. Amoino et alius, et nos cu dilucidius 22 Januarii ad Vitam S. Vincentii pag. 398. — e Loralitit appellatur in diplomate Childerberti Regis, de quo mox. — f Amalarius filius Abvies a Chlodoveo dericti. — g Iam cum consensu 4 fratrum ut inquit Gregorius lib. 2 cap. 1 dixit Chrotidem mox ob obita Chlodoveo. — h Hæc omnia continentur apud Gregorium lib. 2 cap. 10. — i Omnia en late enumerantur in diplomate Childerberti Regis, quod in antiquis edimibus Amoini, et in illa, quam Jacobus Beullus excudit euecavit anno 1693 cum fuso explanatione, uti et in Antiquitatibus urbis Parisine Datum diploma anno 58 regni Childerberti. — k Ammonius lib. 2 cap. 29 ut defunctum anno regni 39, necdum didicula huc ecclesia. At Marins in Chronico asserit transisse inlicitime vi anno post Consulatum Basilii xvii. Is est annus Christi 558. Cujus regni initium saltem ab anno 510 numeramus, uti etiam hinc liquet. — l Colitur S. Nectus 2 Aprilis. — m Numnulla hic difficultas, quod hic Praetextatus non fuerit Cabillonensis Episcopus, qui huc Ecclesiam tum presuit S. Agreola, uti constat ex Actis infra 17 Martii dandis. Arbitramur S. Praetextatum Rotomagensium esse, cuius Acta dedimus 24 Februarii. — n Eufoniam recte collocavit Claudius Robertus in Gallia Christiana, ut quorsum expunxerant Sammarthani, non raphicant. — o Et itibus Episcopus Felix Aurelianensis cultuatur, alii duo desunt in Catalogo ut videatur in hæc cum nomina solum habentur, loca sive Sedes Episcopales non recte adijunctas fuisse: aut catalogos etiamnum incoorrectos haberi. — p Iam xviii, ut jam probavimus. — q In diplomate Childerberti reformatur reliquia S. Ferrucii donata Culantur SS. Ferrucius et Ferrucii 16 Junii — r Inscriptus Martialis Romano 28 Augusti S. Julianus Brivataensis sub Diocletiano passus, cuius etiam reliquia tunc donata. — s Horum omnium ibi reliquia deposita, imo tum Nozaris quam Celsi, qui colantur 28 Julii, uti Gervasius et Probasus 11 Junii, et S. Georgius 23 Aprilis, cujus ibi brachium miserari tradit Beatus pap. 180.

CAPUT III.

S. Droctovei Abbatis constituti virtutes et obitus.

Quantvis igitur longa serie Orationis, necessaria tamen huic operi, a proposito cepto digressi, jam nunc ad idem reflectamus intentionem sermonis. Beatus ergo Germanus locum sibi delegatum a prelato Rege non segni studuit ordinare dispositione. Institvens enim ibi gregem monachorum Deo jugiter famulantium, a Patre eis instituit ex suis discipulis unum, de quo in principio sermonis cepimus exordium, Beatum scilicet Droctoveum. Sed ne forte aliis Presulibus ipsius urbis in hac re daretur occasio, quo scilicet per succedentia temporum curricula ibi Abbatem, quem velint institvere, aut aliquid vel ipsi vel alius cujuslibet dignitatis præter regiam Majestatem ibi præsumant disponere; privilegium immunitatis procuravit manu propria describere, et Regis Clotharii auctoritate, Episcoporumque vel nobilium virorum, qui interfuert ecclesie dedicationis solemnitati, studuit corroborare stipulatione.

Venerandus itaque vir Droctoveus gregis sibi commissi curam pervigili procurabat solertia. Nam veluti Paradisi fructibus lætitiæ ac variis floribus gratis, ita cumulo virtutum refertus, pabulum doctrine ministrabat omnibus, exemplumque præhebat piis operibus. In ejus quippe sacro pectore sapientia sibi selem locaverat, et ideo inde proferebat nova et vetera, sciebat, unguine etiam Spiritus sancti delibutus, cujus inctio, ut ait Apostolus, docet nos de omnibus. Dulcedine alloqui sui solabatur mœstos, firmabat dubios, relevabat profligatos, pacabat inimicos, tolerabat improbos de virtute in virtutem sedulo commemorabat ascendere piis. Munitos nec non dilectione Dei et proximi, quasi fons perleucidus et aquis exundantibus multitudinem arborum irrigans, ita auditorum corda rigabat, et ut a mandatis Dei non

declinarent, docebat; sed potius legem ejus sibi in corde retinerent, suadebat. Avaritiam omnino vitabat et lapsiliter miserorum inopiæ subveniebat. Militar erat in dando, reminiscens illud apostolici **1 Cor. 9. 7.** cum, quin hilarem datorem diligit Deus.

Stabilitus igitur hic vir beatissimus a Domino super Sion montem Sanctum ejus prædicabat omnibus, ut jam taxavimus, preceptum ejus, perque iter justitiæ gradiens, nec non offendiculum iniquitatis cavens (Lux enim Dei, ut ait Job, in tabernaculum mentis ejus scilicet resplendebat) Psalmographi oraculum pio animo revolvebat, Lucerna, inquit, pedibus meis verbum tuum, et lumen semitis meis. Nec soli sibi utilis existebat, sed quibuscumque poterat prodesse satagebat. Erat enim quasi civitas super montem posita, et veluti lucerna non sub molio sed super candelabrum constituta, Fratres sibi commissos non ad alienos, sed potius procurabat ut filios. Delinquentes corripere sagaciter, rectum autem tenentes callem, ne declinarent, hortabatur alaeriter. Obedientiam subjectis imperans prius idem studebat opere perficere, quæ jussu erat. Inobedientiæ malum, quod cunctis mortalibus intulit mortis dispendium, propellebat monitis et correptionibus a certu suorum; Superbiam vitare mandans, humilitatis in se exemplum prætendebat.

Continentiæ munditiæ subditæ amplecti imperans, in se omnem motum carnis superno auxilio refranabat: semper enim verebatur, ne abis prædicans ipse reprobus efficeretur. Parsus erat sibi, largus vero alius, non quærens sua, magis autem aliorum utilia. Internorum curam gerebat, externorum etiam sollicitudinem non negligebat. Patientiæ quoque quantæ fuerit, non est nostra exponere possibilitatis: nulli unquam machinabatur malum, sed enim cunctis exhibebat prout poterat bonum. Nec vero ullis frangebatur adversis, nec extollebatur prosperis: unus idemque semper erat, quia uni Deo semper adharere gaudebat. Canens cum Psalmista, Mihi autem adharere Deo bonum est ponere in Domino meo speru meam, Legem profecto Dei in corde retinebat, et icirco gressus ejus supplantari nequibant. Ad postremum dignus jam representari in convivio æternæ felicitatis **b sexto idus Martii**, ab hujus seculi rueno manibus Angeborum veltus, in astris cum Christo regnat sine mora pro certo felix. Sepultus est autem idem Dei gloriosus sacer Droctoveus ad occidentalem plagam basilicæ, retro S. Germani altare, **c** ubi virtute ipsius divina multipliciter præstantur beneficia, ad laudem et gloriam nominis Christi, qui cum Patre et Spiritu Sancto vivit et regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

Quantvis igitur longa serie Orationis, necessaria tamen huic operi, a proposito cepto digressi, jam nunc ad idem reflectamus intentionem sermonis. Beatus ergo Germanus locum sibi delegatum a prelato Rege non segni studuit ordinare dispositione. Institvens enim ibi gregem monachorum Deo jugiter famulantium, a Patre eis instituit ex suis discipulis unum, de quo in principio sermonis cepimus exordium, Beatum scilicet Droctoveum. Sed ne forte aliis Presulibus ipsius urbis in hac re daretur occasio, quo scilicet per succedentia temporum curricula ibi Abbatem, quem velint institvere, aut aliquid vel ipsi vel alius cujuslibet dignitatis præter regiam Majestatem ibi præsumant disponere; privilegium immunitatis procuravit manu propria describere, et Regis Clotharii auctoritate, Episcoporumque vel nobilium virorum, qui interfuert ecclesie dedicationis solemnitati, studuit corroborare stipulatione.

Venerandus itaque vir Droctoveus gregis sibi commissi curam pervigili procurabat solertia. Nam veluti Paradisi fructibus lætitiæ ac variis floribus gratis, ita cumulo virtutum refertus, pabulum doctrine ministrabat omnibus, exemplumque præhebat piis operibus. In ejus quippe sacro pectore sapientia sibi selem locaverat, et ideo inde proferebat nova et vetera, sciebat, unguine etiam Spiritus sancti delibutus, cujus inctio, ut ait Apostolus, docet nos de omnibus. Dulcedine alloqui sui solabatur mœstos, firmabat dubios, relevabat profligatos, pacabat inimicos, tolerabat improbos de virtute in virtutem sedulo commemorabat ascendere piis. Munitos nec non dilectione Dei et proximi, quasi fons perleucidus et aquis exundantibus multitudinem arborum irrigans, ita auditorum corda rigabat, et ut a mandatis Dei non

instruit subditos.

Job. 18. 6. Ps. 118. 103.

prætexemplo:

E

Ps. 72. 28.

b 10 Martii moritur.

sepellitur.

F c

S. Droctoveus constituitur Abbas monasterii in ecclesiâ:

ut omni virtute doctus,

1 Jo. 2. 27.

DE S. ANASTASIA PATRICIA IN ÆGYPTO.

AN DLXXVIII
X MARTII
Patriciæ dig-
nitatis quæsi-
sit*

Magna in utroque Imperio fuit olim Patriciæ dignitas, et, ut Walafrido et Strabonibus, Cæsariibus proxima: nihil minore eam in Imperatorum fuisse Gynæceæ vel inde colligas, quod Justinianus Cæsar, propudiosum Theodora præsulens nuptis, infame illud prostibulum ad Patriciæ crexerit dignitatem, ut auctor est Procopius in *Anecdosis* cap. 8: donec Euphemia Imperatrix, unicum infelicis matrimonii obstaculum, excederet e viuis: et lege lata Scutoribus connubia cum seculis et meretricibus permixta sunt. Eandem dignitatem Antonino Belizarii uxor tenuit: eoque cum titulo semper auuncupatur ab Anastasio, scribente de rebus contra Syluerum Papam ab ipsa maritoque in gratum impie Theodoræ gestis, anno DLXXXV: ut autem Patrici phæres, sic et Patriciæ: non tantum ratione natalium (quoniam ad hanc appellationem singulariter alicui tribuendam nulla in historiis Græcis habita ratio inuenitur) sed et specialia prærogatiua dignitatis: qui nostrum quoque Anastasiam

B circa hoc ipsum tempus ornasse Justinianus Imperator videtur, moribus ejus et furua captus.

2 Sed erat hæc aliter atque Theodora instituta: itaque facile quidem vitule sua omnem pudoris labem cuius: et zelotypie Imperatricis iridium effugere omnino non potuit; jam alia solita in mulieribus eiusmodi thentri, ut trivulentiis se gereret, livida malevolentia usque stimulari: quanto magis imperii condors omnia pro libidine administrabat? Ad hæc opes ingentes et catholice religionis studium in Anastasia ingens, avaræ illi et Catholicis infensissime hurgipæ satis esse putauerunt (quævis alia omnis suspicio absterget) ut non equis oculis illam aspiceret. Ergo Alexandriam profugit Anastasia; ibique ex facultatibus, quas subducere potuit, monasterium construxit in Quinto: id est in rivo sic dicto, quæ intra quatuor ab urbe miliarium situs sit: ita ex Muscho inspicimus, quæ in cap. 105 Prato spiritibus dixerit. Accessimus in eum thentri, quod dicitur Calamo, nono ab Alexandria milliarium, tom cap. 177 commemorantibus nobis, inquit, in Nono Alexandriæ et cap. 184 etiam in Nono Alexandriæ. Ita vana in Italia rivi, imo et oppida nonnulla, nomen a numero miliarium habent, quæ distant ab aliqua urbe celebrari. Simili ex causa rivo Quinti nomine castella duo appellata, in Dardaniâ unum, in Mysia alterum, quorum Procopius Cæsariensis mentionem facit. Qui tamen et hoc et posterioribus duobus Muschi locis aliquam ipsius urbis portionem, in plura εὐχρηστὰ seu regiones nominibus mirabilibus insignitis, diuise, intelligendum rautenderit, uti forte aliquando alibi; rî hoc unum responderi posset, utriusque frequentiam non ita ad S. Anastasie popositum rubuere.

3 Hæc non multis ante obitum Augustæ omnis gesta fuisse, credere iubet illa tam studiosa Anastasie perquisitio, de mandato Imperatoris illam in uxorem optantis: hæc enim solis recentem memoriam arguit, ætatemque Sanctæ adhuc florentem. Verum frustra omnis diligentia fuit: fugit enim in intentionem solitudinem Schetiv, quam tom. 1 Januari ad Acta S. Mæcarii Abbatis descriptam ex Rufino didimus unum. 34 ibique Anastasius Euanuchus dicta annos viginti octo sola egypt cum Deo, inclusit ab Abbat D mole; eo ipso, ut credimus, de quo initio seculi septimi Joanni Muscho Sanctus senæ Abbas Joannes de Petra narravit, quod viginti quinque dierum infantulum loqui fecerit, ut est in Prato spiritibus cap. 114. Congruunt enim Justiniani Imperatoris, et hujus Ægypti Danielis tempora: ex anno autem mortis Theodoræ, qui in xxii Justiniani, Chris-

tianæ .Ævæ DLXXVIII incidit; colligimus Anastasiam, annis viginti octo superstitem, anno DLXXV feliciter e hæc mortali vita excessisse. Quantus autem in Scithi temporibus vis disciplinæ rigor, et numerus fœrit monachorum: idem Joannes Senæ Muscho prædicto declarat: Cum adolescens, inquit, Morarer in Scithi, quidam senum splene indoluit, et medicum acetii quæsitum est in quatuor ejus loci monasteriis, et inventum non est: tanta erat in iis paupertas et unditas et continentia: erant autem ibi Patres quasi ter mille et quingenti.

4 Aliis distinctiones rerum ac temporum characteres usquam exhibent Menæa Græcorum, ex quibus plenam hanc, et præter morem Synaxariorum probam vitæ summam domus ex interpretatione Matthæi Radleri nostri: miramur interim, quod neque in versiculis, neque in odis ulla ejus merito reperiatur hoc die: sed nempe multis in locis imperfectum est opus, quod excusum habemus, et fortasse sola tam mirabilis exempli commemoratione contenta Ecclesiæ Constantinopolitana, noluit quidquam circa S. Codrati ac sociorum cultum eo die prævarium, immutari: quod subinde in altis Sanctis, quorum probiora elogia ultimo loco referuntur, similiter factum observamus: ejus rei fortasse causa in hoc casu esse potuit, quod præcise in solitudine conditum corpus, celebrem usquam cultum habuerit: ut erat habiturum si occasione quinquam inde translatum fuisset ad nobiliter aliquam præcipuamque ecclesiam. Præponitur autem elogio huic consuetum Sanctæ Matris nostræ epithetum, uti et in Vitis sanctorum Maximi Cytheræi hoc die. Fuit eodem Justiniano regnante, Anastasia abba, et ipsa nobilitate in seculo et rara vitæ sanctimoniam illustris in monte Oliveti; illius Pompeii, qui Imperatoris consobrinus fuit, ultra uxor: de qua, ut nota et adhuc recente, eorumque, quæ scribit, teste loquitur auctor vitæ S. Sabæ apud Lipomannum capite 75: quam tu rare cum hac confuudis virgine, ut par est credere: certe inuicta: habuit et Theodora Augusto sororem, communem cum sanctis hæc mulieribus nomine eo magis indignum: quo moribus sibi similem magis: siquidem ad matrem illa pervenit ætatem, ut videtur præcitate loco Procopius indicare: cum ait, matrem viduam filias forma venustas Comitonam, Theodoram atque Anastasiam, non sub idem tempus omnes; sed ut quæque erat viri potens, immisisse in scenam.

VITA

Ex magnis Menæis Græcorum.

Justiniano imperante fuit matrona Constantino- poli, quam Anastasium dixere, singularis Dei cultrix, generosis ei opulentis nata parentibus, inter palatinas Imperatoris Patriciæ. Quæ in primis celeste nomen reverita, præcepta ejus diligenter custodiebat, præstantis femina pulchritudinis, et adeo ad elementiam et mansuetudinem propensa, ut omnes ex ejus virtutibus magnam animo caperent voluptatem, ipseque Imperator mire erga illam afficeretur. Sed quia sator scelorum semper consuevit virtuti excellenti invidere et obiectare, nec potest quivtem et concorsiam animorum ferre; factum est, ut et hæc in invidiam apud Imperatricem adduceretur. Quod cum illa per quendam rescisset, ut Deo Deique sapientia plena, suis ipsa cogitationibus in consilium vocatis, seipsam alloquitur: Anastasia, opportuna data occasione et causa, servans servam animam

Scithianorum
rigor et
numerus.

vita ex
Menæis:

E

aliter eodem
tempore
Anastasia.

F

Anastasia
venit, e. digni-
tatis, forma,
speciebus.

Z. polygamia
Imperatrici
fuit:

suspecta Im-
peratrici Ana-
stasia fugit:

monasterium
suum Alexan-
driam extruxit

in Quinto

monachi
habitu occu-
lata recitatur
a Dancete.

quis ille?

A animam meam : Imperatricem invidia, quamvis stolidam, libera, et tibi ipsi cœleste imperium procura. Hæc cum apud animum suum deliberasset, conducto navigio, parteque aliqua auri secum accepta, cœteris omnibus relictis, Alexandriam venit, ubi in Quinto condito cœnobio telam cœlestem cœpit texere, et hoc unum studere, ut Deo se probaret. Et visitur hodie monasterium illud, quod et ab ejus nomine Patriciæ cœnobium dicitur.

2 Verum cum aliquanto post tempore Imperatrix mortem cum vita commutasset, regressus Imperator in memoriam Patriciæ, in omnes oras quaqueversus mittit, qui illum diligentissime inquirent. Quod ubi rursum illa Dei agna sensit, relicto sub noctem monasterio, in Scetanam properavit solitudinem ad Abbatem Danielem, vitæque suæ statum beatissimo seni exponens, virilem ab eo induta vestem; dictaque pro Anastasia Anastasius eunuchus, deducta est in antrum quoddam admodum a Laura remotum, ibique inclusæ leges vivendi præscripsit, interdixitque ne unquam e cellula sua pedem efferret, neque quemquam unquam ad se admitteret; unice ex fratribus discipulo locum designavit, qui hebdomatim illi vas aquæ deferret, atque ante adiculam ejus deponeret, et mox accepta ab ea pia imprecatione, recederet. Ergo adamantina et invicta illa generosaque anima octo et viginti annos, per neminem adita visave, a præscripta Danielis norma ne latum quidem unguem disciscit.

3 Quæ jam mens, quæ vox viginti octo annorum studia, in virtutum exercitatione posita, vel animo complectatur vel oratione exponat? aut in litteras, scripta mittere possit, quæ illa quotidie Deo per se sola obtulit? illas lacrymas, inquam, et gemitus ac planctus; illa pervigilia vota precesque, illas stationes et geniculationes; illam abstinentiam, et jejuniâ? Et præ cunctis præter cetera alia carolæmonum congressiones et insultos; corporis repressas voluptates, abjectas animo deliciarum formas, et quæ sunt ejusdem e contrario momenti: illam ab omni societate, et accessu hominum tot annis penitus exclusam fuisse, matronam Senatorii ordinis, in palatiis regisque Imperatorum semper versatam, in tantis virorum foeminarumque turbis jactatam! Quæ omnia ultra modum, animum, mentemque nostram percellunt. Ergo in hac palæstra tanta cum laude exercitata Spiritus Sancti tabernaculum effecta est.

4 Cum vero divinitus sibi extremum vitæ diem instare didicisset, scripsit in festula ad Danielem Abbatem epistolium in hæc verba: Venerande Pater, adhuc tecum quamprimum alimnam illum tuum, qui mihi ministrare aquam consuevit, et sume instrumenta sepulture, et veni, ut cures funus Anastasii eunuchi. Scripto hoc epistolio, et præ foribus

cellæ suspenso, Daniel per nocturnam speciem edocuit. discipulum alloquitur: Propera, inquit, ad specum in quo frater noster Anastasius eunuchus degit, et animadvertite ad speluncæ ostium pendere testulam litteris exaratam, quam ad me reversus, quam potes celerrime deferas. Abiit frater, retulitque. Pater Scœda lecta, illacrymans cum discipulo, rebus ad fodiendum tumulum comparatis ad locum est profectus, apertaque caverna offendit eunuchum febrientem.

5 Hic Pater in pectus illius procumbens ploravit; et Felix es, inquit, frater Anastasi, quod de hac hora semper sollicitus terrarum regna contempseris: nobis ergo tuis votis Dominum propitia. Tum illa: Ego potius, inquit, Pater in hoc articulo mortis multis precibus indigeo. Et senex: Si ego ante te diem meum obliissem, rogassem pro te cœleste munus. Tum residens in tegete Anastasia, senis caput osculata, bene precata est ei. Et Pater alumnus suum ad pedes illius collocavit, et, Benedic, inquit, huic discipulo meo filio tuo. Et illa, Deus, inquit, Patrum meorum, qui in hac hora migrationis meæ ex hoc corpore mihi astitit, qui novit statum vitæ meæ in hoc antro propter nomen suum, et hunc morbum et ærumnas meas, faciat ut quiescat Spiritus Patrum super eum, quemadmodum requievit spiritus Eliæ super Elisæum.

6 Et versus ad Patrem eunuchus. Per Dominum, inquit, rogo te Pater: nolite mihi post mortem detrudere vestes, quibus tegor; nullique aperias conditionem sexus et status vitæ meæ. Perceptisque sacris mysteriis; Signa me, inquit, signo Christi; et præces ad Deum pro me fundite: respectantque versus Orientem perinde vultus illius in specu radiavit, atque si lampas illi præferretur. Signavit deinde se sancta cruce, et dixit: In manus tuas Domine commendo Spiritum meum, unaque cum dicto animam exhalavit.

7 Et tumulo ante cellam effosso, Pater exuta quam ferebat veste, Age, inquit ad discipulum, induc fili fratrem defunctum a superiori parte, illa, quam gestare solebat veste. Quod discipulus cum faceret, apparuerunt quidem ubera Anastasiæ velut arentia folia, nec tamen quicquam Patri remittavit, sed humato jam corpore, cum reverterentur. Nostri, inquit discipulus, Pater, illum eunuchum foemina fuisse? et senex, Novi, inquit, fili, sed ne res nudeque propalaretur de ea, ob eam causam virilem illi cultum indui, et Anastasium eunuchum appellavi, ut extra omnem esset suspicionem; diligentissime enim ab Imperatore per omnes oras et regiones, maxime vero in his partibus, investigabatur: sed ecce per divinam gratiam apud nos secreto latuit; deinde totum vitæ cursum, et quæ quantaque fuisset gessissetque matrona, singillatim enarravit.

DE S. ATTALA ABBATE BOBIENSI IN ITALIA ORDINIS S. COLUMBANI, Commentarius prævius.

In Gallia apud Italos Cispadana inter alios fluvios, qui in Padum conflunt, est Trebia, nobilitatis olim clude Romanorum, quam hic a Pætris Duce Hannibale accepit. At meliorem modo sanctiorumque famam obtinet a Bobio monasterio, a SS. Columbano et Attala primis hujus loci Abbatibus extructo. Quo in loco, inquit Paulus Diormus lib. 4 de Gestis Longobardorum cap. 43, multa possessiones a virgulis Principibus sive Longobardis largitæ sunt, et magna ibi facta est congregatio monachorum. Petrus

Maria Campi tom. 1 Historia Ecclesiastica Placentina, in cujus diocesi Bobium est, refert lib. 6 fol. 603 diplomam Felici Agilulfi Regis, quo Columbano vel ejus sociis donat basilicam S. Petri Bobii sitam, et una per nullaria quatuor in circuitu omnia viciniam ditionem. Habebat ante S. Columbano cum S. Attala in monasterio Lucania, quod sibi in diocesi L'esantionensi apud Burgundones extruxerat. Inde, ut Jonas in ejus Vita XXI Novembris asserit, cum viisset Theodebertum Regem Austrorum a fratris suo Theoderico

deinde quæsitæ
ad Imperatoris
nuptias

ab Abbate
Danielle
recluditur,

et annis 28
mirabili in
sanctitate
actis,

mortem suam
immovet
absolutè rat,

CIRCA ANNUM
DCCXXVI
X MARTII

S. Attala
cum S. Co-
lumbano

D

EX MEN. IS.

ipsique et
discipulo bene
peccata,

E

notat corpus
suum nudari:

quod tamen
penina esse
agnosuit
discipulus.

K

Ex eodem in
Italiam esse
diocesi
anno 612,

A *de rege Rege Burgundionum devictum, quod anno Christi DCXII factum est, rebata Gallia et Germania, in Italia venit, ab Agilulpho Rege honorifice exceptus. Interea Melitis prostratus mortuus est Theodoricus Rex anno DCXIII, cui successit Chlotharius, factusque Monarcha missi S. Eustasium Abbatem Lutrensiensem ad S. Columbanum, per quem eandem ad se venire desideravit: quod excusavit vir Sanctus, totus pro monasterio sui dispensatione sollicitus: in quo anni curricula expleto, vita beata functus est IX Kalend. Decembris anni LXXIV, eoque Successor S. Attala, opus ceptum primavit. Quamvis Bobiensis monasterium Abbas praeferebat, aut qui annis eum decesserit, nusquam legimus. Successit illi S. Bertulphus, sed neque in hujus Actis XIX Augusti danda ubi character mutuum requiritur proclat. Vixit hic Abbas tempore Honorii I Papae et Aramabli Regis Langobardorum, sed ambem illa dignitate tenuisse fuisse ab anno DCXXVI ad DCXXXVIII. Habuit et difficultatem cum Privaldo Vertouensi Episcopo, quem asserit Ughellus ab anno DCXIV usque ad annum DCXIX isti Ecclesiae praefuisse. Sub S. Attala Abbate vixit Jonas scriptor annis novem, sed quantum ante reverit monasterium, nusquam videtur.*

B *Episcopi Arvernarum, XXV Januarii in holiis edita, auctore constantis his verbis: Jonas etiam nostrae memoriae tempore vir eloquens Vitam B. Columbanum et discipulorum ejus Attalae, Eustasii et Bertulli luculentissimo edidit. Non facti Jonas, ut perperam scripsit Trithemius de Scripturis Ecclesiasticis, nomine Scotus, neque meris peregrinationis S. Columbanum, ejusque discipulum: sed Italus Segusia, vulgo Susie, juxta rivales Censis montis in Alpibus natus: quo infra in Vita anni 9 a S. Attala se missum indicat ad matrem ac fratrem variscos, quod factum est ante abitum illius, cum jam novem annorum curriculum in monasterio conversatus fuisset. Item Jonas Abbas anno in Chlotharii in filii Baltheblis Regino, is est annus Christi DCXVI, cum ad urbem Cahalonensem mitteretur, ac per monasterium S. Joannis, quod Romanus dicitur, pariterque puenis dicitur in ista ad diem XXI Novembris, ac dicitur liber secundus post Vitam S. Columbanum, ac liber tertius continet Vitam S. Burgundoforae Virgini ubi eodem Jona scriptam. Ediderunt etiam eandem S. Attalae Vitam collector operum Venerabilis Bedae, et hinc attribuit: sed absque vel minima recognitione Vitae, cum satis scire deberet Bedam non fuisse monachum Bobi, aut natum Segusia in Italia. Eandem Vitam ediderunt Vincentius Barati Salernus, in Chronologia Sanctorum Insule Lerinsensis, et ad hunc aera Laurentius Surus. Sed hoc inde stylo parva mutata, licet non intulerit. Hujus Vitae epitomen habet Vincentius Bellouacensis lib. 23 speculi Historialis cap. 20, Petrus de Natalibus lib. 3 Catalogi cap. 120, et passim recentiores, cum Ferrario in Catalogo Sanctorum Italiae.*

C *Idem Jonas in Vita S. Bertulphi Successoris, iter S. Attalae Abbatis ex Italia Lutrenam ad S. Eustasium factum, ita narrat: Adventante B. Attala ex Ausonio portibus cum voluntate et pacis vinculo venerabilis viri Eustasii, ejus societati subnectus est Bertulphus, qui erat illis cor unum et anima una, nec quidquam discordiae timebat, sic ut mutuo ne vicissim sublegetis sibi commutarent. Abiit ergo post*

vestigia venerabilis Attalae, Ausonieque finibus receptus, in Bobiensi cenobio sub obedientia B. Attalae permansit. Cumque Repertor rerum saepe fatum Patrem Attalam ad caelestia regna post terrinas saeculi vexit, omnis concilio monachorum voce animoque imitit. In paterno honore, animi, Bertulphum sublimamus. Qui per tredecim annos omni diligentia studio plebem docere ac inluere salutaribus monitis non omisit. Huic videtur successisse Bubotenus, quo Abbate, Jonas scripsit Vitam S. Columbanum: ipse Juans se Abbatem appellat, quod et facit auctor Vita S. Valerici Abbatis 2 Aprilis, qui Jonam Abbatem asserit discipulum discipulorum S. Columbanum. A. Bobiensi no successerit, necdum legimus.

4 *Nomen S. Attalae inscriptum antiquis Fastis Martiologorum. Quod habemus S. Hieronymi ante mille fere annos scriptum, alijunctam sub finem voci memoriam S. Attalae Abbatis, deest in MS. Blumiama et editiombus Parisiensis et Lucensi. In MS. Martyrologio Centulensi sive S. Richardi, ita legitur: In Italia monasterio sibi Natalis S. Attalae Abbatis. Adhi Notkerus: magnae sanctitatis viri, discipuli B. Columbanum: in Martyrologio Romano dicitur mirabilis clari. Similia passim leguntur apud Usuardum, Bedam, ezeasum, Belluarum, Maurolygum, Felicem, Galesinum, Canisium, Saussonum, Mirrem, et passim alios collectores Martyrologorum. Trithemius eandem suo Ordini Benedictino abseripit libro 3 Virorum illustrium cap. 71. Secuti Wion, Dargantus, Meruardus, Buelius in suis Fastis Benedictinis. At secundam regulam et institutionem S. Columbanum vixit et vixit monasterium Bobiense, quod et postori dia observarunt. Eatur Cader Regularum sub Ludovico Pio Imperatore collectus a S. Benedicto Avianensi Abbate, in tres partes a Luca Holstenio digestus, ac typis Romanis anno MDCLXI editus: in cujus parte secunda sunt Regulae S. Benedicti Abbatis Cassianensis et S. Columbanum Abbatis, et aliae plures: quos si quis considerarit, reperiet institutum S. Columbanum a regula Benedictina ita differre, atque hoc tempore inter se differunt Constitutiones Ordinum Mendicantium. Non mirretur Dempster ceteri, qui Scotio Menologio inscripsit, quod Scotus putetur. Forte Burgundones olim non in Gallia, sed Scythia consederit etiam arbitratus est.*

5 *Apud Ferrarium in Indice topographico ad Catalogum Sanctum Italiae sub voce Bobio referuntur Attala Ab. Bertulphus Ab. Columbanus Ab. ac tria additur Translatio episcopi 1 Septemb. Translatio aliorum, scilicet Attalae et Bertulphi, XXI Martii. Quo die haec Translatio etiam inscrip Catalogo generali ejusdem Ferrarii.*

VITA

auctore Jona discipulo, ex quatuor codicibus MSS.

CAPUT I.

S. Attalae educatio, vitu monastica, Praefectura, Refractoria divinitus puniit.

Cum ergo venerabilis Columba de hac luce migrasset, in ejus locum Attala successus est, omni religione laudabilis: cujus post Magistrum virtutes clare fulserunt. Ex Burgundiorum genere nobilitatione: sed nobilior sanctitate, perfecte vestigia Magistri secutus. Sed qualiter rudimenta illius inter ipsa primordia uberem profectum quaesierint, praetereundum non est. Itaque dum patris studio liberalibus litteris imbutus fuisset, a Arigio quondam Pontifici a genitore commendatus est. Sed cum nihil utilitatis agi cerneret, coepit rudis affectus patiora anhelare, deditque operam, ut postpositis phaleramentis saeculi, monachorum jungeretur cohorti. Clam ergo

Bobi a morte S. Columbanum factus Abbas anno 614.

quam diu reverit, necdum.

Vita scribit a Jona discipulo.

Sicut nato.

qui anni 9 sub ipso vixit.

edita ex variis MSS.

p. episcopi Bobi a reverit.

sub S. Bertulphi successore Jona vixit anno 13.

D deim sub Bobiensi: an ipse etiam Abbas?

S. Attala fastis MSS ad scriptus.

E etiam Benedictus.

non recte?

Translatio 16 Martii.

F

S. Attala nobilis Burgundiae.

a apud Arigium Episc. deest.

deim Urat ergo

CAPUT II.

Varia a S. Attala patrata miracula.

AUCTORE JONA
LUSCIP.

A ergo a sodalibus progressus, duobus pueris contentus, ad Lirinense conobium venit. Quo aliquandiu vitam degens, cum nequaquam cerneret regularis disciplinae habens ceteros colla submittere; cepit anxio animo trutinare, quo potioris consilii aditus viam panderet. Progressus ergo inde ad R. Columbanum Luxovianum tenus venit: quem cum vir sanctus ingenii sagacis solentem esse cerneret, suo ministerio junxit, ac in omnibus divinis monitis erudire tentavit.

et Luxovii.

Abbas factus,

2 Ergo cum egregie post B. Columbanum supradictum conobium regeret, et in omni disciplina regularis teorici erudiret, contra eum antiqui anguis versutia letiferum discordiae virus noxiis icibus laxare cepit, excitans aliquorum contra eum corda subditorum, qui se aiebant nimii fervoris auctoritatem ferre non posse, et arduae disciplinae pondera portare non valere. At ille sagacis et erat animo, pia fomenta praeberet et salutaris antiloti, quo sanies putrefacta absceideretur, potum dare studens, tumentia corda mollire nitentur: diuque castigatos cum secum tenere non valeret, mœrore animo turbatus, multis precibus cum pietatis obsequio prosequeretur, ut se non reliquerent et ab ardui itineris calle non deviant: meminissentque Patres per mortificationem et contemptum praesentis vitae regna caelorum possidere.

refractorios subditos suis monitis instruit

13

3 Cum nihil jam proficere cerneret, nec alibi trahentes animos, suae societatis habens irretire posse vidisset; pertinaciter ire sivit: qui postquam segregati sunt ab eo, alii eorum marinis sunt recepti b. fluvibus, alii haecum eremi ob libertatem habendam petiere: qui temeritatis ac arrogantiae nimii positi mox c. obiecti damna sentire. Nam cum his in locis morarentur et virum Dei suis detractionibus laniarent, unus eorum, qui d. Roccolenus dicebatur, qui et jurgiorum, ut credebatur, incrementa ministrabat, subito ictu igne febrim accensus, inter poenae incendia clamare coepit, se. si valuisset, ad B. Attalam venire velle, et admissi criminis damna poenitentiae medicamento lenire. Nec mora, vix haec dicere licuit, obmutuit, ac extremum halitum dimisit. At hi qui aderant, videntes viri Dei injurias divina ultione vindicari, plurimum eorum ad virum Dei remeant, suasque noxas confitentur seque in omnibus, si recipiantur, emendaturos pollicentur. Quos vir sanctus miro gaudio aesi e luporum ore ereptas oves recepit, suisque locis suas culpas agnoscentes restituit.

in malo obduratos dimittit

b

c

d aliquos, uno subito morte eximio, relictos admittit

e

4 At vero alii, qui verecundia e. premente, vel temeritate ac arrogantiae vitio maculati, redire non luerunt, et ad haecum datum poenitentiae redire contempserunt, diversis mortibus sunt direpti, ut manifeste daretur intelligi, socios eos fuisse ejus in excitanda contumacia incrementa, quem ultio divina percusserit; propterea cum ceteris vntiam non meruisse. Nam unus eorum, f. Theodomundus nomine, securi percussus interit. Alius dum parvi fluminis alveum transmearet, irretitus poplitibus perparvula unda necatus est. Tertius vero, qui g. Theutharius dicebatur, cum se in mare portaturum tradidisset carinae, demersus est. Videntes haec, qui adhuc supererant, verecundia submota, post socios ad B. Attalam repedant, qui ab ipso, ut superius retuli, benigne recepti et salvati sunt.

frons alius morte punius,

f

g alii redeuntis recipit:

a Hic est Argivus Lugdunensis Archiepiscopus, quo insigante a Brunelvide S. Desiderium Episcopum Vicontensem dejectum anno 8 regis Theodorici, ut est Chasii 143, tradit Fredegunda, qui dein cap. 32 hujus per B. consilii S. Desiderium lapidatum, ut anno 12 Theoderici, Chasii 147, hic etiam S. Romanus pedem cum ira in faciem inproprie dicitur in hujus Vita, 18 recumbens. Interim Argivus poluit maestas illas poenitentia variis eduxit, cum X Augusti inter Sanctos Lugdunenses colatur. — b MS. Rabo-vulva libibus. — c Idem objecti us s. Mariani intental. — d MS. Audonar. Roccolenus — e Idem et Antwerp. praevicente. — f Aliquis Theodomundus — g alius etiam Theodericus

Argivus Lugdunensis Episcopus

Alia ab eo patrata miracula, omnium in supradicto monasterio Fratrum testimonio approbantur: inter quos ego positus, et beati viri ministerio deputatus, tenebar. Cum quodam tempore fluviois, cujus a superius mentionem fecimus, Bobius nomine, turgidis aquarum molibus violenter ac rapaci cursu defluens, ut solent torrentes ex Alpium cacuminibus dilapsi et imbrim effusione aucti, ita iste saxorum rupes et arborum congeries nimia tumescens vi coarcervaret, h. molendinumque monasterii rapido cursu suffodere, ac totam officinam quatens demergere nitentur. Quo fragore audito, custos molendini, nomine Agibudas, ad molendinum pergit, ut videret, si tanti fragoris moles inliti dispendii damna generaret. Ubi cum venisset, vidit, nisi celeri auxilio subvenirent, cuncta diripi, festinusque Patri nuntianda credidit: ut solamen praebat, e qui opportuna necessitate ex aquarum fluctibus liberarent. Ad quem vir Dei ait: Vale, inquit, voca mihi Sonoaldum Diaconum, in vero strati receptus, somnum cape, nec metu aliquo detentus, merori corda subdas. Erat enim mane prorsquam aurora funderet grata lumina terris. Venit ergo Sonoaldus ad virum Dei, cui B. Attala ait: Apprehensa baculo, quo sustentor, vade ad Bobium, imperantisque voce digito signo Dominice Crucis praefata, dic, ut istas desinat perfodere ripas: nec praesumptae audaciae modos suppleat, sed alia cadens latera, ista sinat illassa: imperisique se noseat Domini recessurum. Quo viri Dei imperio supradictus vir obediens, cum fidei admunculo pergit: imposito ripae baculo imperat, se ex viri Dei praecipis, annuente divina potentia, illo promoveret ex loco, aliaque collis latera violenti conatu caulat. Moxque obeliens fluvius, relicta alveo, collis latera cadens, fluente per ardua collis latera velut ales strictis laticibus sustentabat, quoadusque concava alvei paterent, quoadusque liquido fluerent. Itaque prorsumpsit aurora mumbo, ut lumen panderet, surgebat: coepit Sonoaldus semetipsum intra cogitans, Vadam, ut videam, si viro Dei violenti flectus obediierint: ventique ad ripam alvet, vacuum cernens, spectabat qualiter alterius collis latera caderet: ut sibi alveum, quo flueret, aperiret: festinusque ad virum Dei venit, apertae victoriae triumphum nuntiavit. Cui vir Dei: Nullatenus hoc mo, inquit, in seculo vivente, ulli dicere praesumas: procul dubio ut ne favor adulatores corda plena virtutibus macularet. Qual vitium, quamvis diversis virtutibus sint ditati, ab omnibus est studioso Sanctis fugiendum. Nam hoc callidus hostis malitiose studeat, ut, dum in majoribus ac certis culpis Sanctos Dei maculare non valet, saltem vel in occultis, quae minora videntur, polluat.

a In p. v. m. m. d. j. c. l. e. n. d. a.

b

c in. s. s. Diacono

d

fluvium curat signo Crucis in adversum litus replet:

f tantum stertit iubit:

pollicem inter aravulum abscissum, ei terra obrutum,

curat ad ae deferti:

ADDORE JONA
DISCIP.
d
sanum; manus
adjuungit.

A tis dorsa flexuoso iönere tendentia, vel interfloentis
d Trivia quasi milliariam unum. Porro vir Dei sus-
piciens frusta pollicis; suis salivis illitum, manui
juxxit, conjunctusque pollex carnis glutino velut
antea fuerat, adhasit: tacitoque silentio, ut abeat,
imperat. O mira virtus omnipotentis Dei, ut sic suos
in terris glorificet, ut frigida abscessaque membra
eorum interventu pristino decori reddat.

Declinans
a venatione,

7 Idem etenim vir cum quodam in tempore ad
Mediolanum urbem venisset; ibi quidam puerulus in
extremis febrium anxietatibus positus, vite tantum
expectabat exitum: cujus parentes audito B. Attalæ
adventu, festino ad eum properant cursu, eoque
prevarant, ut illis subveniat. Quod cum vir Dei dis-
simulare voluisset, flebilis ac terribilibus sacramen-
tis eum compellant, ut prius eat quam moxius angor
supremis eum privet ab auris. Auxius ergo, et po-
pularis favoris rumores fugiens, He, inquit, ego ut
potuero, vos prosequar. Veniens ergo, basilicas et
Sanctorum loca circumit, pro infirmo precatur, ut pro-
ptius sanitati reddatur. Deinde ut promissæ fidei
implet effectum, ad infirmum festinus venit. Ne
quis vero largitori numeris præter existeret, donum
late enter ingressus, infirmum attingit: moxque virtus
divina sanctis precibus favens, sospitati pristinæ
agræ reddit. Gratis simul parentes Conditori refe-
runt, qui sic sanorum ad petitionem famulorum pietatis
sue accommodat aures. Erat enim is vir gratus
omnibus, singularis avaritatis, singularis fervoris,
singularis caritatis, in peregrinis, in pauperibus:
noverat et superbis resistere et humilibus subtilis
esse: sapientibus condigna respondere, et simplicibus
mystica aperire. In solvendis ac opponendis ques-
tionibus sagax, ac hæreticorum adversus procellas
vigens ac solidus, fortis in adversis, sobrius in pro-
speris: temperatus in omnibus, discretus in cunctis:
redundabat amor et timor in subtilis, redolebat doc-
trina in discipulis, nullus juxta eum vel marore te-
gebatur, neque nimia lætitia extollebatur.

Non virum
a febris liberat.

Eximie
virtutibus
dolatus.
e

B Quod dixi tibi; nescis utrum postmodum liceat age-
re. Datis ergo comitibus b Ehdulpho Presbytero et
Hermenaldo Diacono, de quorum religione nihil
dubitabatur, ad destinatum pervenimus locum. Erat
enim locus c Sigusa urbs, nobilis quondam Tauri-
natum colonia, a monasterio distans centum quadra-
ginta millibus. Ubi ut pervenimus, gratuite, a geni-
trice post tantorum intervalla amorum suscepti
sumus. Sed non diu genitrix optato fruitur dono.
Nam eadem nocte febre correptus inter incendia
clamare cœpi, me viri Dei precibus torqueri, ne inibi
contra interdictum aliquantisper morarer? si non me
cito moveam, quocumque potuissent conamine ad
monasterium repedare, me cito morte præventum
iri. Mater ad hæc: Melius mihi est, fili te inibi sa-
num scire, quam hic mortuum deslere. Fateor, lon-
gum fuit diei expectare adventum; vix erumpente
aurora, retro repedare studuimus. Nec quicquam
cibi per triduum capiens, donec medii pene itineris
loca pertingeremus. Festinantibus ergo hæc iter ur-
gentibus nobis, sospitatem rursus recepi.

non statim
hæretic

B
febris decumot:

solitus se attac-
tu Crucis mu-
nere,
hanc salutat:

CAPUT III.

Morbis ultimis, et pius obitus S. Attalæ.

Præcise obitus
suum sub
obscurâ reve-
lavit

Cum jam eum ab ærumnis sæculi rerum Imperator
liberare vellet, monstrare per visionem veluit, ut de
nuncio egressurus, paratum in omnibus iter habe-
ret: quinquaginta dierum spatio suspensio, quo iter
pararet venturum. Sed non aperte viri Dei animus
cognoverat iter, istum esse exitum vite, an ad alium
querecumque locum progressurus. Utrumque vir
Dei præpararat, septa monasterii densat, tegumenta
revoat, omnia roborat; ut si abeat, nihil imbecille
dimittit: velicula quiete faveat, Idros ligaminibus
firmat: sopellectilia abluat, dissuta assat, corrupta
componit, calcamenta parat, ut omnia præsto sint,
julet. Ipse vero jejuniis et vigiliis ac orationibus cor-
pus affert, ita ut nunquam sic antea in oratione
visus sit desudare: et ne cui ridiculum videatur,
referam quid idem vir in me egerit

preces ad
Deum fundit:

F

videt cales
aperies:

9 Cum jam novem annorum curriculum in mo-
nasterio conversatus fuisset, et supra a parentibus
postulanti, ut eos ex permissa suo viserem, non
impetravissen, nullo exinde mentionem faciente,
ait: Vade festinus, fili, et matrem fratremque visita
mone, et nulla mora præcedente revertere. Cumque
differrem, et temporis opportunitatem evenire, non
proximo dieoerem, erat enim tempus o nimii frigoris,
tempus Februarii, ut illo: Accelera egredi iter

Scripturam ad
parentes di-
mittit,
u

visitatur
suos,

Martii.

A Martii. Merito enim rerum Reparator Sanctos suos virtutum copia adornat, sicut scriptum est, spiritus ejus ornavit celos: quia illi ad celestem vitam anhelantes. ejus preceptis parere student: ut de labore obedientiae fructus recipiant vite aeternae. Amen.

vir moritur 10 Martii. Job. 26.

a MS. Rubex-Vallis nivei frigoris. — b In Vita S. Bertulphi successoris S. Attali, dicitur fidelibus Presbyter ab Attala Titulum missus, ibi quod contra Ariwaldum Ducem. Araneae secte studiosum, praetare fidem de sanctissima Trinitate esset

confessus, dire casus et divinitus mire curatus, percussore a ditionio arrepto et diversarum penarum incendis flagellato: quem Ariwaldus cum sociis ad B. Attalam misit, orans pro se, ut admissum crimen condonet, affirmansque se paratissimum ad praestanda illis officia, si ejus dona reciperet voluit, videns autem B. Attala membra sui injurias divinitus ultas, rogat, ut cruci pro pestifero orant, ut vis adverse potestatis a misero homine pellatur a porro impii haereticis numerata se nunquam accepturum respondet Cunctarum ergo orationibus Dominus placatus, ad tempus homini peperit Statim enim resuscitatus, sospes abiit. Hic ibi. Reliqua legi etiam possunt ad diem 2 Januarii, quo die S. Basilidus edicitur — c Alia Sigisum, vulgo Sisa, prope montem Cinsum, ut supra dictum.

P AUCTORE JONA DISCIP.

DE S. AEMILIANO ABBATE LATINIACI IN TERRITORIO PARIENSI.

CIRCA ANNUM DELI X MARTII

L atiniacum oppidum Franciae ad Matronam fluvium in Comitatu Bria, quod suam originem debet monasterio ibidem seculo Christi septimo a S. Furseo extructo, cujus Acta illustramus xvi Januarii: ex quibus nonnulla, quae ad S. Emilianum, qui etiam Eminianus, Emilianus et Emianus scribitur spectant; haec repetimus: ac primo in Historiis miraculorum post primam Vitam ista num. 14 habentur S. Furseus Latiniacum suis manibus construxit... ac non multo post audientes haec ultra-marini cognati atque amici, simul cum S. Eminiano acceleraverunt venire ad sanctissimum virum Furseum: qui eos honorifice suscipiens et simul cum eis manibus operans, magnopere construxit illum locum. Quae latius in secunda Vita ita exponuntur: Unle Jesu Domini athleta invictissimus Furseus non solum per totam Galliam vel Saxoniam magnis attollebatur laudum praeconiis; sed etiam illud Hibernense nativum solum talem se laetebatur habuisse Dominum: cujus sanctitatis famam, ut audivit, aliquid ad id cognoscendum commovit. Nam B. Emilianus, omni simplicitate ditissimus, dilecti Fursei sanctitatem, quam dudum compererat, quia hanc quotidie augmentari audiebat, per seipsum id scire quantum cupiens, assumptis quibusdam Fratribus, ad Beati properat visendam praesentiam devotus. Tandemque post longos viarum recursus, illa peregrina felixque Hiberniensis caterula Latiniacum veniens, Sanctum Dei amplioribus, quam comperissent, vident florere virtutibus; quos laetabundo suscipiens animo, eosinibi diutius in Christi Domini formavit servitio.

Et Hibernia viri Lubinocum:

B

viris transfertur sine ulla putredine. Coluntur S. Eligius Episcopus Noviomensis et Tornuensis; Decemb. S. Anbertus Episcopus Cameracensis xiii Decemb. S. Foillanus xxx Octobris et ante memoratus Ultianus in Martii. Haec in antiquis Actis Latinis S. Fursei habentur: ex quibus sua desumpserunt alii, quorum praecipuus est Jacobus Dismarus Doctor Sorbonicus et Canonicus Peroveniens in Vita S. Fursei Galliae a se edita: ubi capite xviii S. Emilianum asserit fuisse religiosum devotum, et virum magnae sanctitatis habitum, praecipue ob eximiam simplicitatem et contemptum sui.

a S. Furseo benevole acceptus.

4 Menardus cum inscriptis Martyrologio Benedictino ad x diem Martii his verbis: Latiniaci in territorio Parisiensi S. Emilianii Abbatis, et libro u Observationum annotat, hac die monachos Latiniacenses ejus solennitatem celebrare: quod potuit ipse Parisiis ejusdem Ordinis monachus optime scire. Andreas Sansonius et ipse Parisiens, hoc cum in Martyrologio Gallicano celebrat vlogio: Latiniaci in eodem territorio Parisiensi S. Emilianii Abbatis itidem et Confessoris, qui ex Hibernia in Gallias ea occasione transiens, quod a S. Furseo, sub cujus magisterio sacrae religionis elementa imbiberat, monasticae vitae studia propagari audierat; piis supplicias ferendi causa ad ipsum profectus, se iterum ejus aedibus adjuvit. Quem, cum ejus perpectum haberet sanctimoniam B. Furseus, monasterii, quod Latiniaci Chlotharius Rex nuper suo sortatu condiderat, praesesse jussit: ratus fausta fore primordia hujus coetus, cujus vir tanta religionis regimen teneret. Nec abs re: Emilianii enim dicta, brevi tempore nova haec societas copioso religionis decore ornata emicuit: tantumque subinde in Christiana philosophia profecit, ut nonnullos cultus annosiores fama sanctitatis vinceret. Ceterum Emilianus tante profectionis opifex, uberi adeo fructus exultatione plenus, manipulos messis Dominicae referens copiosos, ad aeternum evectus est gaudium. Haec Sansonius magnifico amplificatione, nisi aliqua antiqui Acto praeter S. Fursei Vitam habuerit. Bucelinus in Menologio Benedictino Sansonum, quem perperam Carolum appellat, describit mutata sub finem pora phrasi. An tamen fuerit ordinis Benedictini, non potius regulam S. Columbani aut oham Hiberniarum SS. Furseus et Emilianus amplexi fuerint, disquiri potest. Jam certe Latiniacum cum alutitidem monasterii artem S. Benedicti innoxum est, ut vel inde prioris suos Sanctis juve possint ac debeant venerari. Colganus de eodem Sancto agit in Actis Sanctorum Hiberniae hoc x die Martii.

E inscriptus Martyrologio Menardi,

Srussai,

P

Bucelini,

Colgani,

2 Succedenti vero tempore, postquam eundem locum Deus noster per beati viri meritum multa probabilium virorum honestavit numerositate, ejusdem beato viro velle voluit, ut Saxoniam revertens, Foillanum et Ultianum socios egregios visitare deberet. Qui sanctum virum Emilianum Latiniacensi congregationi praeferebat, iter accelerat; et in fundo Hamonis Ducis, nomine Maceris, hospitatur... ubi aliquantisper commorans, gravi infirmitate deprimitur. ex quo mortuus est circa annum Christi viii: unde tempus, quando S. Emilianus constitutus est Abbas Latiniacensis, colligitur.

constituitur Abbas.

3 Post quatuor ab sepultum annos, ut in priore Vita num. 39 dicitur, constructa ad orientalem altaris partem domuncula, ibi post tot annos immaculatum et integrum corpus a reverendissimo subjecto Episcopo. Eligio scilicet et Autherto, et a Foillano et Emiano (nunc Emiliano) Abbatibus, et aliis sanctis

transfertur cum alio corpore S. Thome,

DE S. HIMELINO PRESBYTERO FENACI IN BRABANTIA.

SECOLO VIII
I MARTII

Fuit scripta :

in factis Mohani
et aliorum :

Floruit a ducentis annis inter Canonicos Regulares cranon Ruber-Vallis in Sanna Silva, altera ab urbe Bruxellensi lapide, Joannes Gillemanus, qui summa industria atque labore plurimas Sanctorum Vitae collegit. Ex his est Hagiologium Brabantiorum, in cujus secunda parte editum Vitam S. Hymelini Presbyteri et Confessoris, apud Wessensaken in Brabantia quiescentis : quam hic damus. Post tempora dicti Gillemanni fustis variis inscriptus est Himelinus, ac primo in MS. Florario Sanctorum, sed nomine male expressus. Apud Wessensake, inquit, villam Brabantiae S. Hadelini Confessoris. Molanus in prore editioe Vanardi a se aucti ista scripsit anno MDLXXIII: In Vissensaken juxta Themis-montem S. Himelini Confessoris, qui natione Scotus, et B. Rumoldo carne propinquus, praefato loco febre pestilentiali tactus, diem obiit, mirificante Domino obitum ejus multis signis et miraculis. Quae etiam repetuntur in duabus sequentibus editionibus, et descripsit Canisius in Martyrologio Germanico anno MDLXXXI et dem iterum excuso. Idem Molanus in Natalibus Sanctorum Belgii anno MDLXXV edita. De S. Himelino ex relatione incolarum et consensu scriptorum in Rubra Valle et Throno ista refert : Fenaci, obitus B. Himelini Scoti, Presbyteri : qui B. Rumoldo carne propinquus, aut ut alii dicunt, ejus affinis, febre pestilentiali tactus, obiit, mirificante Domino obitum ejus multis signis. Non est per Episcopum elevatus, nec Apostolica auctoritate Sanctis adscriptus : locus tamen dicitur vulgo, S. Himelini Vissensaken, ubi in erypta sub empanili quiescit, et in altari magnam habet, ac frequenti ad ejus memoriam concursu multum est honoratus, etiam a longe dissitis. In registris locus nominatur Fomemum S. Martini : subest autem Archiepiscopo Thienarum in Montibus. In posteriore editione additum a Doctoribus Duncensibus a Gallis nominari hoc oppidum Thel-es-mons. Unde a nonnullis Tillemonitium appellatur, Distat Lovanio, ubi Molanus scripsit, tribus leucis, sive horis itinerum. Molanus partim alii descriperunt : Mirans in factis Belgica, Willotus et alius in fustis Galliae editis, Saussanus in supplemento Martyrologi Galliani, Perartius in Catalogo generali.

Scotorum,

Hibernorum

2 In Brevario Aberdonensi pro Sentis edito relato Vita S. Kessari de quo jam egimus, additur : Ronlem die S. Remolm Confessoris Scoti sub Rege Dungalio anno MDCXXXII. At Gillemannus refert ad tempora Pipini Regis Francorum anno DCCXXVIII martiri. Eundem suis Menologiis Scotis inscripserunt Thomas Dempsterus et David Cameronius, qui ejus apud Brabantios predicationes extollit, de quibus nulla in Vita mentio. Contra Scotos insurgit Cylgannus in Actis Sanctorum Hiberniae, et duplicem Vitam edidit, priorem ex Belgica Henrici Rowardi Latine reddidit, alteram nonnullis omissis ex MS. codice Ruber-Vallis transcripsit : ex quo simul et observantibus Molani suam composuerat Roswedus, quam omittimus. In Martyrologi Anglicani utraque editioe ex Hibernia dicitur prognatus : cui S. Rumoldum Molanus adscribit : Scotiae magis foveit Mirans : quod ad Kalendar Julii est discutendum.

VITA

Auctore Joanne Gillemanno, Ex MS. codice monasterii Ruber-Vallis,

Cum corpus sancti Confessoris Christi Hymelini

in Brabantia quiescere didicissemus, nihil tamen de gestis ipsius memoria dignum reperissemus; Theologum quemdam famosum convenimus, obsecrautes, ut in villa, ubi corpus ejus tumulatum est, perquiri faceret, si illic aliquid scriptum de vita seu transitu ejusdem inveniri potuisset: quod cum ille per Terminarium a ipsius loci, ac per Priorem Ordinis Carmelitarum conventus Thienensis investigasset, nullum memoriale in scriptis invenit: veruntamen, sicuti praefatus Prior a custode ecclesiae veterano summam arceperat, qui sese id ab avio et proavis didicisse meminerat, memorie commendavit, ac nobis fideliter per praedictum Theologum, qui id nobis curavit, eo modo quo sequitur transcribere intinavit.

Prologus
scriptoris

a

2 Beatus Hymelinus confessor, et Sacerdos Deo dignus, floruisse creditur tempore Pipini primi Regis Francigenarum, de stirpe Karolidarum: qui ex quinto Archiepiscopo Sancti Zachariae Papae auctoritate, ac Francorum electione obtinuit sceptrum regalia, deposito Hildericum tanquam ignaro et ignavo, qui ultimus de stirpe Clodovei primi Regis Christiani, non re, sed solo nomine nuperaverat. Extitit itaque B. Hymelinus natione Scotus, et B. Rumoldo Archiepiscopo cognatione propinquus, ac nihilominus virtutibus, ac moribus admodum ornatus: Hic cum quadam vice summa cum devotione lumina sanctorum Apostolorum Petri et Pauli visitasset, contigit eum per partes Brabantiae ad locum, de quo exierat, tendere, atque ad villam, in qua corpus ejus modo quiescit, divertere.

Tempore
Pipini Regis

E

B. Hymelinus
Scotus,

redit Roma in
Brabantiam :

3 Cumque illic lassus et sitibundus, ac squalore macerque confectus et extenuatus subsisteret, obviam habuit ancillam ejusdem devoti Presbyteri, qui pro tunc extitit verus Curatus loci illius, quae ad hauriendam aquam fontis ejusdem irrigui, illic ad duos jactus lapidis scaturientis, destinata fuerat in domum suo: acceperat etiam in mandatis ab eo, quatenus nulli hominum ex hydris sua potum daret propter pestem, quae in tempore illo grassabatur circumquaque. Petit itaque S. Hymelinus vir Dei potum a muliere: sed illa, ut jussa fuerat, renuit, nec ei hauritum praebuit. Cumque ille non cessaret a petitione sua, illa satisfacere volens ei, dixit: Amice non possum tibi dare aquam, de hydra mea propter praecceptum, quo constricta sum a domino meo. Veruntamen rogo, ut domum nostram intretis: illic enim refectionem optimum non solum de potu, quem solum requirere videris, verum etiam de cibo invenies abundanter. Qui renuit, sed mulieri fiducialiter dixit. Esto secura, filia, et da mihi, quod postulo, quia dominus tuis optime de hoc contentabitur. Tandem mulier precibus rogantis acquiescebat, et B. Hymelinus ceptum iter continuabat. Itaque mulier domum rediit, et aquam, quam de fonte contiguo haurerat, domino suo presentavit. Mox autem ut Curatus gustavit, non aquam, sed vinum invenit, et interrogavit ancillam suam, cur sibi vinum pro aqua offerre praesumpsit. Cui illa respondit, se ipsam aquam presentasse fontalem, et non alium liquorem: expressit quoque illi, qualiter quidam peregrinus ex hydra ejus instanter potum peterat et obtinuerat, et quod contentationem domini sui sibi promiserat.

ex itinere
lassus,

hauritum
aqua petiti
instanter :

F

et impetrat :

aquam in
vinum conver-
tit :

4 Considerans igitur Curatus, quia vere sanctus homo esset hic, voluit e ecurrat post eum, et cum invenisset, cepit constanter rogare illum, quatenus

hominis
excipitur

ad

tecli multitudine
recitat :

egrotat :

Sacramentis
manibus
moritur.

Corpore per
se sollicitus,

A ad hospitium suum divertere dignaretur : qui tandem precibus ejus acquiescens, ingressus domum ejus discubuit, et ille bonam ei refectionem ministravit. Sanctus itaque Hymelinus, cum tandem se quieti dare deberet, lectum et singula mollia recusavit, ac in horreo quodam super nuda stramina se cubitum collocavit, ibique infirmitatibus fatigatus, usque ad tertium diem permansit : qui tandem astimans se ex hoc seculo migraturum, a præfato Curato hospite suo Sacramenta Ecclesiastica petiit et obtinuit : et postremo cum solus jaceret, spiritus ejus rediit ad Creatorem, qui miserat illum.

3 Quo defuncta singulæ campanæ, nemine mortalium tangente, per se sonnerunt, adeo ut audientes attoniti mirarentur, cur tam solenniter præter solitum pulsarentur : tandem cognoscentes singuli, pulsatum illum non ab hominibus fieri, nimium obstupuerunt. Cogitans autem Curatus ille, ne forte propter pauperulum hospitem suum hæc fierent, præsertim cum nosset eum esse virum utique virtuosum, et per omnia tali honore dignum, ait ad suos parochianos : Habeo quemdam peregrinum decubentem in hor-

reo meo, videamus an propter eum hæc fiant. Convenientes igitur singuli in horreum, ipsum bestum virum facie rutilantem et exanimem invenerunt, et gratias agentes de loco sepulchri condignè cogitare sollicitè cœperunt. Præterea ingressi quidam ex eis ecclesiam, invenerunt locum sepulture aptatum corporeculo ejus, ac divinitus fabricatum, nullam terram egestam deprehendentes in circumferentia sepulchri, et eum illic honorifice sepelierunt, ubi divina cooperante gratia plurima fiunt miracula.

6 Igitur beate ac Deo digne Hymeline, Confessor Christi, pro nobis servulis tuis ad Dominum preces fundere dignare, quatenus ejus dono, qui te magnificavit et simul beatificavit, gratia conferatur : ut qui tua inter hujus mundi lubricas vias gesta recolimus, tecum gaudere mereamur æternaliter sine fine in cœlestibus. Amen.

a Habent singuli singulorum triduum mendicantium Conventus in Belgio descriptos circumjecti territorii pagos, intra quos dimittant elemosinas colligere unicuique liceat, ne cum jactura caritatis et periculo scandali unius officii committas. Hæc eos qui habentur per agros cuius Conventui addictos concionibus destinantur, Terminarios nominant.

D
rei crucis
facie rutilans,
sepelitur in
loco ultra
opialo.

miraculis
pluribus :

invocatur a
scriptore.

Terminarij

DE B. ANDREA ABBATE

CONGREGATIONIS VALLUMBROSANÆ IN IETRURIA.

Commentarius historicus.

§ I. S. Arialdi Martyris discipulus, extrema Magistro officia impendit.

Quo tempore S. Araldum, adversus Simoniacam heresim et depravatam Cleri mores acerrime devertentem, Mediolanensis civitas mirata est, eodem virtutis suæ æque speciem egrogium dedit B. Andreas, Ligur, ab Hieronymo Radulpho cognominatus; communiter autem de Strumis dictus, ab ea, quam postea tenuit, Abbatia; Parmensis a Patria. B. Araldi discipulum fuisse scribit Arnoldus Hion in ligno Vitæ, ex quoque Ferrarius in Catalogo, ipseque testatur de seipso. Nec discipulum tantum, sed socium laboriosæ predicationis, gloriosaque certaminis extitisse vel maxime ex ea constat epistola, quam ad ipsam Syn Presbyter scripsit, quamque ex antiquis membranis, una cum B. Arialdi Vita ab Andrea conscripta, typis vulgavit Joannes Petri Paricelli, Laurentianæ Basilicæ Archiepiscopus; in qua sic habetur :

2 Porro de obitu ejus clam peracto, quis te certior existit ? qui pro hoc, mortis periculo te te dediti. Etiam semel utrumque incaptus evasisti : alia vero vice quia dicebatur quod in Travalla, arce inexpugnabili, occulte detineretur : ejus desiderio accensus longo itinere confecto, multis montibus transactis, te ante ejusdem portas obtulisti; in quam quia inspicere es ausus; quis esses, cognitus, ideoque captus, atque in altissimam ejusdem turrim deductus, per foramen cum funibus in ipsum es depositus profundum; quod magis videbatur esse sepulchrum quam habitaculum : nam lectuli fulerum erat eorum, capitale saxum : nec enim ibi erat unde digestio occultaretur, nec desuper tectum a quo pluvia pelleretur. Ibi quippe præ nimio horrore vultus tuus et stomachus sic elanguit et emareuit, ut cibum per fines tibi demissum gustare minime posses, ideoque nocte media te subtraxere, et sic semivivum dimisere. Altera autem vice lacum transfretasti; iterum cognitus et captus, donec te pretio non emisti, evadere nullo modo potuisti.

3 Hæc ille, gesta post Arialdi mortem plerique suam inter hanc et ejus captivitatem non plus intercessit spatio quam inter noctem Vigiliam SS. Apostolorum præcedentem sequentemque intercessit) de qua tamen

quia non omnino sic certe constabat, ut non esset suspicio aliqua, jactari ab inimicis atrociora vero, ut aunos Arimbaldi aliorumque recte sententiam perterrefecerent; hæc adusse Andreas videtur pericula, dum explorat studiosius ubinam esset vel virum vel mortuus : quavis ea ipse, laudis suæ contemptor prætermiserit ; de primo autem periculo, quod ita cum S. Arialdi captivitate et morte conjunctum erat, ut sine historia damno tacere non posset : ipse capite 29 sic loquitur, ut virtutem suam rante dissimulet, studium autem erga magistrum egregium dicitur manifestans; Quod ego audiens (captum scilicet atque ad lacum majorem productum Araldum) tumultuosam et confusam protinus reliqui urbem, eumque prosequutus sum. Die igitur eodem nocteque sequenti festine properans, ad præfatam, jam sode oriente, perveni lacum : supra cujus domo incederem litus, et Stationæ, ubi parentela mali Guidonis habitabat, essem propinquus; obvium habui virum, nomine Martinum, qui se dicebat fore Presbyterum. Ille me interrogavit, unde essem, quoque pergerem : cui ut veritatem securus ab eo inquirerem, ex parte mentatus sum dicens, Ex illa Plebe sum, et compares mei hinc me direxerunt, ut manifeste valeam scire, utrum verum sit, quod apud nos de Arialdo, Clericorum inimico, noviter insomnit : scilicet quod extinctus sit, et si eis super hoc plenerit lætandum sit

4 At ille reverte, inquit, mecum; et cum ad ecclesiam, quam paululum post te reliquisti, redieris, optime de hoc instructus eris. Et tunc mihi secum revertenti ait : He-terna namque die vox lætifera nostro insomnit loco dicens, Arialdus Clericorum adversarius vinctus habetur in navi, et in ipsa ripa læti. Ad quem illico cum multis aliis decurri; et arrepto palo optime acuto, manique erecta, in pectore illius illum defigere volui; sed non sum permisus. Missi sunt quidem quinque protinus viri a Domina nepte Archiepiscopi, de quorum ferocitate ipsa non dubitabat, qui eum a militibus dividerent, et in locum, quo ipsa eis jussisset, ducerent. Quod sine mora completum est : et in tantum illico est ductus solitudinem, ut vix ibi sit aliquando accessus hominum, et tantummodo navigantium; sed sylvestrium solummodo habitatio bestiarum. Quid te ver-

ingreditur
mortuum.

et ex con-
terato Presby-
tero

modum cædia
cognoscit :

AN. MCCCII
X MARTII
B. Arialdi
Mort. discipulus,

epi. causæ
et periculatur
de eho.

carcerem
difficilem
suis, inc. ;

A bis longius protraham? Ibi cadaver ejus sine auribus, sine naribus, sine oculis, sine dextera manu, sine membro genitali esse fecere. Si absque omnibus his membris aliquando quemquam vidisti vivere, hunc esse mortuum noli credere. Nam sero nullo modo quiescere quiverant, donec il, qui in eum hæc patrant, sic me securum fecere, quatenus ultra non sit, unde mea mens jam dubitare possit. Tu vero ad tuos revertere, hæc eis infamans, eosque redde securos latosque. Et post hæc alterutrum divisi sumus, et, donec ecclesiam est ingressus, me redire finxi.

B Postea vero nolens verbis confidere perfidi, regressus sum ad iter quod reliqueram. Cum autem in jam præfatum ingrederer vicum, juxta v'au reperi ecclesiam in honorem S. Petri delictam, ad quam tunc Clericorum laborumque multitudo cum processione exibat. Ibi quidem seorsim duas inveni mulieres, de his, quæ acciderant, conferentes et plorantes: quibus appropinquans inquisivi, quid haberent, et cur flebant? Quarum una ait: Vere tu ex illo es Orline, qui cum deberet suis bonis diebus factisque omnes levare in eorum, contra malis exemplis cunctos præcipit in infernum: in hoc enim loco, machinante tuo Orline perverso, in his diebus tantum est perpetratum scelus, quatenus pro hoc omnipotens Deus omnes in abyssum demergat, anxie expectamus: et tu dicis: Cur fleamus? Videns igitur mulierum fidem, ipsis quod discipulus essem illius, do quo flebant, inquisivi; eisque, si vera essent, quæ a prædicto audiveram vero, inquisivi. Quæ statim facta apud me nimis gravis, omnia testantur esse vera, præter hoc quod de ejus morte adhuc erant incerte. Viam igitur mihi contra præ fatam tendentem solitudinem ostendunt, multumque deponunt et reverentiam eam ferentem sciolos, unde eis adhuc inerant doctus. Verum ingentium præpeditis obstaculis saxorum, illic accedere cupido per terram nequivi; quique per viam illam me transferre auleret, reperire non potui: obsequio præter quæ dicta sunt pleniter de illo tunc scire non valui.

C Hæc anno millesimo seagesimo sexto Christianæ Æræ, mense Junio, gesta cum essent (ad quem memorem Vitam S. Arialdi sermone) et decimo postea mense narrarentur miracula circa Martyris corpus incorruptum conspecta: Hæc ego, qui hæc scripsi (prosequitur B. Andreas) dum audissem, sumpto conii et illic perrexi conito: repertisque pastores: utrumque vera essent, quæ audiveram, diligenter cautèque inquisivi: qui cuncta esse præcal dubio vera respondentem asseruerunt, et ego: Si vera sunt, inquit, ubi ergo est ille et illi: Ecce, inquit, locus ubi nobis viduitibus sero est positus: mane vero revertentes, locum quidem invenimus, de eo autem nihil. Hoc tantum potamus, quod morte eadem sursum delatus sit in arcem. His auditis velociter reversus Herlemboldo viro prudenti, quæcumque audiveram, per ordinem enarraui. Fuit hic Herlemboldus S. Arialdi et discipulorum ejus protectio præcipuus, magnisque opibus ac clientela sublimis, ab Alexandro Papi et Ecclesie Romane creat a Verill for hoc ipso anno, contra schismaticum Gundonem ejusque assectos peractis, eandemque in causa decennio post mortem obiit gloriosam. Quamvis autem sancti Martyris corpus in Mediolanensem ad usum urbem pompa solenni, cui interfuit semper Andreas, nihil hic magnopere attinet explorare: unum ad eo quod a se nonnumquam factum scribit capite 11.

7 In via autem harum motuum (quibus scilicet in Ambrosiana basilica corpus vene abile pupuli ac verrens pietati spectabile præstitit) tuncis vultu ne forte ad opprobrium Christi servorumque ipsius, ibi per æstivum tempus diu permanens cogeret: assumpto

lumine, paucis admodum vigilantibus, ad ipsum accessi, et reperto foramine, quod ejus germanus ipsi sub axilla fecerat, et sciret qualiter illius haberentur interiora, intus prospexi: et ecce ejus exta, ut nix, erant candida, jecur vero æreum habebat colorem, quæ cum intromissis duobus digitis confricissem, eosque retractos naribus apposuissem: testor veritatem, quæ Deus est, tantam talemque odoris fragrantiam ex ipsis digitis emanare sensi, qualem quantamve nunquam me alibi sensisse reinisacor. Et sicut mea conscientia tunc testabatur, et nunc testatur, si ipsi digiti gladii bis acuti acumen habuissent, nares absque vulnere nullo modo evaderent: quia odoris suavitas tam erat delectabilis, ut nares valentiores essent ad odoriferos digitos intra se attrahendum, quam brachii virtus ad retrahendum. Namque plures dies, ut diu delectarer tanto odore, eos ab omni custodivi liquore.

odorem sentit prodigiosum.

§ II. Factus monachus scribit Vitas SS. Arialdi et Joannis Gualberti. Miracula, cultus B. Andree.

Dum hæc aguntur Mediolani, et per Insubriam Herlemboldo duce de periculis religio incolumata triumphat; paria per Hetruriam, atque in primis Florentiæ, contra simoniacam pestem certamina S. Joannes Gualbertus ejusque discipuli suscipiebant; quæ ad xii Julii idene descripta habemus in illius Vita, horum autem fama collectum eredo fuisse B. Andream, ut ad eum iret, sero vel hortatore (ut insinuat Locatellus capite 10 libr. 2 historie sue) Rudolpho, Moschertani monasterii prædem Abbate, in ejusdem Joannis Gualberti Actis ubi, atque ipsius deinde successore dignissimo: de qua re ita incitata superius epistola Presbyter Syrus; Quis tam veros inveniretur, qui diceret te scripsisse falsa? si sciret te ideo reliquisse seculum, ut non solum a verbis vacares mendacibus, sed etiam ab otiosis: præsertim cum non rivilla monasteria et dissoluta petisti, sed famosum et celebre Vallis-Umbrosæ conubium, itinere dierum quinque a naturali solo semotum.

Factus monachus Vallumbrosanus

9 Scripserat hic Syrus enim Herimberto socio de Venerabili Arialdo, ut in epistola ad ipsum data Andreas ipse præfert: scripsitque jam olim, id est, statim ab Arialdi Mediolanum revocti gloriosissimo triumpho; quæ cum legeret Andreas, ipse pars magna rerum gestarum, præsertim circa atque post mortem; reperit vni multa præterisse, quæ dici oporteret: Unde factum est, inquit, ut jubente Beato memorie Rudolfo Patre, ejus amica jam cum Christo gaudet, multa tam de his, quæ omisisti, quam quæ dixisti, exprimere conatus sum: quæ ad te mittens obsecro per caritatem, ut diligenter inspicias, et si vera sunt, testimonium feras: nam sicut ipsum habui, ut hæc facerem, præceptorem; sic te habere volo, ut vera sint, assertorem: quatenus, si jure pro inculto sermone ejus potrednis et vermisqui composuit, contemnitur; pro reverentia dierum sanctorum Sacerdotum, unius præcipientis, alterius asserentis, suscipiatur. Hunc autem summationem evorsam esse Andream vivente adhuc Rudolfo, atque adeo ante anni millesimi septuagesimi sexti Novembrii, cujus xii die illam expirasse scribit Locatellus, patet ex præfationari epistola.

Acta S. Arialdi

inscribit Rudolpho Abbate

10 Neque exorsum tantum sed et opere suscepto defunctum illa videntur indicare verba: quibus, post reditam rationem neminis sui toto libello celati; quia in hoc, inquit, plurima sunt in verbis et factis adificationi utilis; dandem monasteriis, quibus te superius judex præposuit, oro ut ad legendum trilobas: quatenus dum audierint in defensione veritatis, quid alii nostro tempore dixerint et perpassi sunt; accendantur et ipsi, ut talia dicant, et si necesse fuerit,

et eo adhuc viderent ab-1:4

pro

az similia ex alia eum phrasibus intelligit.

Post decem menses reperio corpore,

curat ejus translationem;

ejusque in translatione explians,

A pro eadem veritate similia patiantur. Adultus tamen
 16 de Heriembaldo loquens, qui circa Paschalia festa
 isto anno fuerit interfertus: Multa, inquit, bona de hoc
 viro familiariter cognovi: sed quia nuper in defen-
 sione justitiae martyrio est coronatus, eu alteri tam
 volumini quam scriptori relinquo, quia B. Arialdi
 vitam perficere velociter cupio: in quibus quia Emi-
 nentissimus Baronius, iuramento usus apographo, le-
 gerat: in altero volumine scripta relinquui: conatus
 est de hujus vite auctore dubitare, eumque Presbytero
 Syro adscribere: non dubitaturus si legisset epistolas,
 quas ex ipso veteri autographo transcriptas, hoc loco
 citavimus.

B **11** Mortuo Rudolfo, Rosticus Abbas successit, et ipse
 Beatus Vallumbrosanus unanimes, de quibus con-
 junctum opus die prima Augusti, quando eorum so-
 lenne elevatio ecclesiastico Officio colitur, quoniam de
 singulorum cultu et cultus die non satis certa possumus
 testimonia praefere. Tenuit autem Rosticus Monasterii
 et Ordinis sui gubernaculum usque ad Aera vulgaris
 annum millesimum nonagesimum secundum, XII Martii
 translatus ad superiores: dumque tranvit, decessoris sui
 aemulatus exequiis, tunc novem monasteriis sub B.
 Joanne Gualberto vel edificatis vel Congregationi uni-
 tis, tria adjunxit: eidem adjunxit alia septem, in
 usque Abbatiam S. Fidelis de Strumis in Arretina die-
 cesi, prope castrum Pappi, ad Arnium fluvium; mona-
 chique Abbatem Vallumbrosae petentibus B. Andream
 dedit.

12 In cuius regimine inciderunt perturbatissima illa
 Italiae tempora, sub Henrico Imperatore in contra
 Christi vicarios, Romanus Pontifex arma movente;
 inter que cum difficile esset servari per vernos civitates
 concordiam, distractis hinc inde in partes animis, dia-
 bolicis instinctu inter Florentinos, Pontificis partibus
 constanti adherentes, et Arretinos alioque tyrannos
 atque homines factiosos discordia orta est, inquit in
 opusculo de Beati Ordinis sui Hieronymus; adversus
 quos neque imperia magistratum, neque civitatum
 leges valebant: adeo ut metu et pavore suspensa
 essent omnia ad tantam seditionem: cui cum ipse
 sanctus Pater interesset, nunquam mutuis precibus
 desistit, quoad inter eos agi de pace decretum est.
 Cumque laedus deum inter utranque partem per-
 cussam esset, in tantam omnium gratiam brevi per-
 venit, ut utrique parti vehementer carnis existeret;
 et etiam (quod majus est et laudabilius) dum vitam
 hanc mi erant vixit, suis optimis precibus et exem-
 plis eos inter se pacatos et carissimos devinxit, Quo
 omnium gratia usus opportune, non tantum in quibus
 privilegium suum S. Fidelis monasterium auget: sed ejus
 iuris iuris etiam ecclesiam, priusquam et hospitium,
 tam in Consuetudine vita quam in Arretina, Floren-
 tine, atque Tifernensis dioceses finibus adjunxit, ut
 ait Locutellus.

13 His alisque publicis privatisque distentis curis, non
 omnino cessavit a scriptura: sed ad scribendam S. Joannis
 Gualberti vitam applicuit unum: tum propria vixit
 Magistrum sanctissimum pietate impulsus, tum Abbatibus
 Rustici inductus hortatu: quod idcirco via est hoc ab
 eu postulasse, cum in B. Arialdi Aera conscribendis in-
 genui sui atque iure i specimen tam egregium toti Or-
 dini Andreus praebisset. Verum haec tam praclarum
 opus nunc frustra desiderari merito Jacobus de Franchis
 querit: et tribat certe adhuc unum in cccxxviii, quando
 ex eo atque ex vita per S. Altonem Episcopum Pisto-
 riensem conscripta, et Archidiaconi Vallumbrosani monu-
 mentis eam Vita in conscripta Andreus de S. Ambrosio,
 cujus vitae plurim felicitate recuperatum idem Jacobus
 de Fran hunc sibi gravatur. Atque utinam soli isthuc
 nunc Vita desiderari tor, cujus defectum supplere potest
 illa altera, quam per B. Altonem conscriptam videmus

D fuisse, et non ita pridem typus excusam: levior profecto
 jactura foret: nunc vero perire omnia, quae de ipso
 Andrea conscripta fuerunt monumenta; quae nisi vidisset
 Hieronymus Radulonus, circa finem decemquinti saeculi
 aut initium decemsexti scribens, non potuisset profi-
 tiri, se praetermittere in hoc, sicut in aliis, plurima
 signa atque mirabilia, quae per ipsum Dominus Jesus
 ostendit.

14 Quibus quidem signis commertus est, ut corpus
 ejus elevatum de terra, magna in veneratione esset toti
 Consuetudo atque Vallarnensi districtui, quamdiu in
 primo illo loco de Strumis monachi permanserunt; cum
 autem inde migrare in ipsum Pappiense oppidum,
 eoque transferre Abbatium S. Fidelis, a quo vetus de
 Strumis ecclesia in parochiam conversa dependeret, ali-
 cujus belli scilicet vel incendii occasione: ossa quaedam
 illius veneranda eodem pariter transferre (quae nos in
 quatuor thecis inauratis venerati, intelleximus super
 Altare populo veneranda exponi in majoribus quibus-
 cumque festivitibus) sed nullum particularis cultus
 aut ritum servare. Notatis quod B. Turelli Pappien-
 sis, de quo XVI Martii major apud contrabitus suos ve-
 neratio in hac nova ecclesia, cultum memoriamque Beati
 Andreae, aliunde, quavis et veteris ac penes suburbano
 oblecti, obscuravit. De eo agens Eudocius Locutelli de
 S. Sophia in historia Florentiae anno 1583 caussa,
 praeter Hieronymum Radulonum, citat amicum, ac
 ne diem mortis quidem adjungit, quam obitam ab ipso
 fuisse dicit circa annum millesimum nonagesimum sep-
 timum.

15 Arnobius Wini in ligno vita impresso Venetiis
 anno 1598 nomen illius ad hunc diem retulit, Tabulas
 Vallis-Umbrosae recitans, quos si superstites reperis-
 mus, non utique neglexissemus describere: nunc ille
 ut multa alia ejusmodi perire, ac ut anno quidem
 MDCXII superfuisse videntur, quando confusus processus
 est super inventum corporum Beatorum, quem i Aug-
 gusti dudum promissimus, in quo inter puuta judicibus
 proposita quatuor fuit: Quisiter ab anno MXXX in
 obsidione et bello Florentiae dicta Abbatia (Vallum-
 brosa) fuit in maximis partibus devoluta et combu-
 sta, et praesertim bibliotheca, et successive libri et
 fere omnes scripturae fuerunt combustae et incensa;
 adeo ut fuerint deperditae scripturae, documenta et
 recorda Beatorum dictae congregationis, quae inibi
 conservabantur.

§ III. De Joanne Eremita Cellarum.

Et praedicta Hione eisdem tabulas citante, acciperunt
 Gabriel Buerlianus in Menologio, et Benedictus Doga-
 minis in Calendario Benedictinorum S. Joannem, ex
 Abbate S. Trinitatis Florentiae, et auctor est Locutellus,
 evocavit in mirabilis clarum: quem Ferrarius videtur
 omisisse in catalogo, quod nihil de eo Vallumbrosae in-
 venerit: neque nos in ipsa Abbatia quidquam de eo au-
 divimus, aut in praefato processu illius mentionem
 reperimus: tantum dudum nos an dudum nobis non sit
 in ecclesia Cellarum (quas nuncius saxo rufus, mono tero
 impendentis, aliter propter temporis angustiam non licuit
 caput illius inserere nisi cum capite B. Melchioris, cujus
 expressa est in illo processu mentio. Quod si verum est,
 probabilis quoque conjectura foret, reliquum corpus inter
 cetera Beatorum corpora a servatum fuisse, et d scien-
 tibus inscriptionibus nequaquam aquitum: quod tamen
 non temere pronuntiarimus. Haec neque Socium cum
 eon praedictis auctoribus, neque cum Locutelli Beatum
 dicemus: ne tamen egregie providentiae ex impleri pos-
 teritati mirabamur huc Vita compendium ex Hieronymo
 Radulano accipere, prout illud in Mel cum S. Laurentii Bi-
 bliotheca Florenti descripsimus, circa in 1 a anni 1662.

17 Hanc quam diximus Cellarum orationem alter
 Joannes nomine incoluit, cujus in primis titra et
 obscura

sed mortuo
 Heriembaldo.

Rusticus
 Abbas

Abbatem
 S. Fidelis de
 Strumis
 Andream
 praefecti,

qui inter
 Florentinos
 et Arretinos

pacem compo-
 nit;

et scripsit
 Franc
 S. Joannis
 Gualberti.

claret microcu-
 115 r

ossa Pappium
 translata:

E

transcriptus
 justo 10 Mar-
 ti.

P
 Joannes
 Eremita
 Cellarum

non Beatus?

A lib-cæna facinora, deinde celeberrima et honesta fuisse: ut si vellem singula, quod sine faciendum esset, aperire, profecto tempus maturius quam res me desereret. Quare paucis quid Florentiæ, deinde in eremo fecerit, perscribam. Hic itaque Florentinus extitit: et cum ingenii mira perspicacitate præditus esset, inter multos codices et volumina, quæ diuturna et diligenti lucubratione volutaverat, etiam necromantiæ dædico instinctu quedam volumina perlegit: in quibus cum longe insiniret, quod ibi et quæque turpe est, puellam virginem ad se portari et ingredi in tenebris per dæmones vehementi intemperie faciebat. Dæmon, dum ne fallente, tanto vitio detecto, Vallis umbrosæ Abbas (*Michael, a sancto fundatore vigesimo quarto, qui ad S. Salvii viciniam Florentiæ monasterium hac de causa dixerat, ad est apud Locatellum*) tam tetri facinoris coactor factus, eum de more consilii capiendi caussa ad se accersiri jussit, et vultu argenti in eum inquit: Inquidens et scelerosæ, et Jesu Christi beneficiis ingrati, in puram vitam lætæans ducere te non puduit? Ille itaque in primis pertinaciâ ductus negare, ceterum ubi novit acelus suum vere deprehensum, humi prostratus cum lacrymis vera esse omnia confessus est. Quem ex hoc per annum carceris teterrimus inedia et siti et odore fædæ adeo sententi, adeo squallidum, adeo ægrum et macilentum reddidit, ut vix pedibus se suis sistere possent.

hic propter grave flagitium

carceris mansuetus;

B 18. Demum Pater Abbas, multiformi cum monachorum tum civium precibus impulsus, e carcere trahi jussit: quem frontem ante pedes ejus castigat, objurgat, muniturque posthæc mortem, in a tam turpi re et nefaria donec absistat. Ceterum cum cum monasterio et monachis suis restituere vellet, remittit penitus, asserens se illam, quæ in carcere duxerat vitam, imitari velle: et hæc addebat: Hoc enim in tebro et diuturno carcere dulci, solitudine nihil melius, nihil sanctius esse: in eoque divina studia perhibere atque semulari magnopere intendi: illic enim jam seculi viculis, Christo Domino operi ferente, nullum tempus vacuum fluere putari. Prohæc consilium ejus Abbas, perhibuit qui aderant omnes: et ex ipsius voluntate et unanimo consilio, versa vice, alter vir venerabilis qui deinde mortuo Michaelæ in Abbate Vallumbrosano, atque adeo Ordinis Generalatu successit anno mccc.lxx, et per annos septemdecim gradum illum supremum tenuit etsi invitatus (ne enim, quam multos laboribus acquisierat, quietis dædionem amitteret) in locum suum instituitur: eum denique hic beatissimus eremita Johannes epistolâ hortatocætas, et eremi vitam laudabilem in se habentes scribit: erat enim illi nomen Simon et eremita cellarum.

unde dimissus,

eligit eremiticam vitam ducere,

C 19 Sic igitur summa spe sua et omnium monachorum eremum cellarum potens, ita brevi profecit, ut ceteris eremitis admirationi et stupori esset. Nam pars continentiam, pars legendi assiduitatem, vigiliis, jejunioque adintrauntur: et quod in longa carcere dixerat, jam sponte et libenti animo ipse sibi indixerat: humi enim super pubes, exoptus sagæ linea, vestitus quiescebat: carnis vero lascivium jejunii et corporis laboribus supprimebat, et jam continuatis studiis divina tantum legens, et quod erudierunt quidæ optaverunt sacri scriptores mente semper volvens, adeo doctus et peritus brevi evasit, ut nullus sacræ disciplinæ expertus videretur. Exemplis igitur et gravi sermone et epistolis, Florentinus civilis eleganter tum vernacula lingua tum latina

In qua vive ram penitentiam agit

scriptis omnium animos ad divina monumenta et Jesu Christi cultum excitabat: malos vero et vitios variis corruptos reprehendebat et scribere damnabat. Extant etiam nostra tempestate epistolæ et præliationes ejus vernacula lingua scite et ornate scriptæ, et præsertim ad Guidonem quenidam de Guidis, magno natu virum: in quo, sicut nunc in te, (*Laurentium Medicum alloquitur*) spes et opes civitatis site erant: et Florentiæ et alibi penes multos tum cives tum religiosos, continuata lectione leguntur.

D

epistolâ scribit,

20 Ita quidem tunc: ut modo opera ejus, inquit anno 1640 scribens Jacobus de Franchis, illa priorem in manibus Antonii Beacivienſi Vicarii Archiepiscopi Florentini, secundum quod scribit Abbas Valerianus Salami in Chronico Passimaniensi pagina 13. Scripsit et ad alios quos prætereo, præsertim ad Domitillam Monialem sanctissimam: quas omnes credo, quia optimus es et religiosus, penes te connumerari. Hic etiam vitam S. Domitillæ, neptis Domitiani Imperatoris, non incondita et tumultuaria oratione et sermone inconposito ut quidam; verum latino et summa dignitate ornato, cum omnibus, quæ ad officia ecclesiastica pertinent, edidit: pro quo opere vercor ut apud prædictum Diduum de Franchis irrepserit tractatus de conversatione sanctissimæ Virginis, idque aliis autonomatice pro B. Virgine Maria accepertint: facilius crederem diversum ab epistolis esse opus, quod ubi ut inscriptum fuisse de Penitentia: aut potius illas priores epistolâ hortatorias esse, de quibus ad Simonem scriptis, superius facta est mentio. Hujus autem sanctissime Virginis (scilicet Domitillæ) adeo extitit familiaris, ut per visum ei sapius se conspicere dignaretur. Addit Locatellus, multis post hæc annis, cum cellæ ejus oratorium S. Domitillæ dedicatum, casu arsisset, imaginem sanctæ illasam a flammis conservatam fuisse, una Angelorum manibus in præcipuum Cellarum ecclesiæ deportatam: quod Joannis eremite meritis tributum fuerit, qui tot laboribus super altare istud inter sacrificandum sparserat, propter quod imago illa magna adhuc in veneratione et loci servetur.

et S. Domitillam vitam,

E

cujus conspectu sæpe fruatur:

21 Fuit etiam S. Catharinæ Senensi familiaris, ut in ejus Vita quædam legitur his verbis: Vir quidam sanctissimus, monasterii Vallumbrosani grandævus monachus, hujus sanctissime Christi sponsæ mortem plurimum ligens, consolationem ab ea meruit, ejusque gloriam manifesto cognovit: prout recitat pater ille sanctissimus in epistola ad quenidam Bardacium Florentinum: atque hoc est quod Arnoldus Hion invenit in Tabulis Vallumbrosanis quoque significari, famularissimum Sanctæ prædictæ fuisse. Pergit autem Hieronymus elogium ejus hoc modo pertecere. Inerat huic, inter ceteras præbrissimas animi et corporis artes, natura quadam pro tempore proque persona, clementia admirabilis, festivus sermo, et sonertus oppido juvenda, ut alterum Socratem diceres. Verum jam ætate, et incredibili penitentia corpore senescorosa et pene fracto, tempus resolutionis ejus venit, et inter Fratrum psalmos et orationes commendatitias ad superas, comitante Domitilla sua sanctissima, febiter emgravit. De miraculis autem quibus anno mccc.lxxvi claruerit, ut habet Hion, apud Hieronymum Radalannum vel Endoriam Locatelli verbum reperio nullum: qui autem ab eodem Hione exprimitur annus, si pro anno mortis accipitur, aberrat a vero: cum S. Catharinæ Senensis anno mccc.lxx tantum mortem dicatur obuisse, quod plenus xxx Aprilis ad ejus vitam examinavit.

et Catharinæ Senensis gloriam cognovit

F

mortuus post an. 1360

XI MARTII.

SANCTI QUI VIDUS MARTII COLUNTUR.

S An. Heraclius,
S. Zoianus,
S. Alexander,
S. Philomus

Episcopus.

S. Candidus,

S. Valerius,

S. Quirillus,

S. Petronius,

S. Cainus,

S. Martianus,

S. Ysicus, sive Sici-
pus,

S. Peperion et
alii xv,

S. Constantinus Confessor, Carthagine.

S. Gorgonius Martyr, Turonibus in Gallia.

S. Trophimus, } Martyres, Laodiceæ in Asia

S. Thalys, } minore.

Plurimi sancti Martyres, Antiochiæ in Syria.

S. Georgius Theophorus et Thannaturgus
apud Græcos.

Martyres Carthagine,
aut forsitan aliqui Ale-
xandriæ.

S. Vincentius Abbas, } Martyres, Legione
S. Banius Prior, } in Hispania,
et xii monachi,

S. Constantinus Rex, monachus et Martyr in
Scotia,

S. Sophronius, Patriarcha Hierosolymo-
rum.

S. Vigilus Martyr, Episcopus Autissiodoren-
sis in Gallia.

S. Eulhymius Martyr, Episcopus Sardiorum
in Asia.

S. Vindicianus, Episcopus Cameracensis et
Atrebatensis in Belgio.

S. Benedictus Archiep. Mediolanensis in Italia.

S. Engussius Keledeus, Abbas et Episcopus
in Hibernia.

S. Eulogius Presbyter Martyr, Cordubæ in
Hispania.

S. Firmianus, vel Firminus, aut Firmatus,
Abbas.

S. Petrus Confessor Babuci in Hærcis.

B. Auria Virgo in Hispania.

ANIMADY.
PLP. 10

PRÆTERMISSI, ET IN ALIOS DIES REJECTI.

Sancta Amata Virgo in Thebaide refertur hoc
die a Guilielmo Gazæo in Cimelarchio.
Ea est Amata Talida de qua egimus v Ja-
nuar.

S. Arsherti Archiepiscopi Rotomagensis hoc die Flon-
tanella in ecclesia S. Pauli reconditum est corpus :
ut annotat MS. Florarium, et nos in ejus vita diri-
mus ix Febr.

S. Georgia Virgo Avernis. Galesinus, Molanus, Cu-
misius, Ferrarius. De ea egimus xv Februar.

XLI milites Martyres leguntur in iv Calendario Cu-
ppiano a Michæle Monacho edito. Sunt hi Martyres
supra cum Martyrologio Romano relati vi Martii.

S. Victoris natalis refertur in Auctario Carthusie
Bruzelensis, et dicitur esse qui pridie Nonas Mar-
tii ponitur, scilicet cum aliis Nicomediæ passus, uti
late dictum vi Martii.

S. Sterniani Ablatis et Confessoris memoria habetur
in Auctario Carthusie Bruzelensis. Videtur is esse
S. Sennanus Abbas, imo et Episcopus in Hibernia,
cujus Vitam dedimus viii Martii.

Rogatus Martyres, inserti hoc die post Martyres Car-
thagenses tribus exemplaribus Martyro-
logii S. Hieronymi, quos, ut ibi diximus, arbitra-
mur eisdem esse, qui cum aliis Martyribus Afris
coluntur ix Martii.

S. Gregorius Episcopus Ny-senus memoratur in MS.
Usuardi Neapolitanæ Ecclesiæ et in Bedæ circulo.
Alius ix Martii.

S. Pacianus Episcopus Parmenensis suam cultum
habet in Breviario Eborensi, apud Bedam excusum
et alios. Egimus de eo ix Martii.

Quadraginta Martyres Sebastii in Armenia passi
suum hoc die venerationem variis locis habuerunt,
inscripti Martyrologio Usuardi, Adonis, Rabani,
Notheri et aliorum, Acta illorum dedimus x Martii.
Domitianus cum sociis inscriptus Calendario Breviarii
Moguntini, Florario, Martyrologio Germanico. Sunt

et hi ex XL Martyribus

ix Martii.

S. Rusticus, } Martyres referuntur hoc die, et duo
S. Palatinus, } priores in MS. Leodiensi S. Lon-
S. Firmus, } berti, est omnes Nicomediæ passi in
MS. S. Maximi parvo. S. Firmus, alius Firmia-
nus est. Coluntur simul x Martii.

Gorgonius Palatinus } Martyres referuntur hoc die
Firmus sive Firminus } in variis Martyrologiis, nullo
indicato loco, in alijsque Nicomediæ, in uno Nicææ
adscripti. Reliquæ dicuntur Bononiæ esse, S. Firmi
in ecclesia collegiata Joannis in Monte, S. Gorgo-
nii apud Franciscanos, quos in Baunia perlus-
trata Musini ad hunc diem relatos arbitratur, quod
nullo loco in Martyrologio Romano sint adducti. Ni-
canos esse ostendimus x Martii.

S. Agapa } memoratur in MS. Bruzelensi et An-
S. Marina } tiochiæ adscriptur, et absque loco in
Aqueductino, sed prior Agapita dicitur, Agapa
Virgo Antiochiæ refertur etiam in MS. Centulensi.
De utraque egimus x Martii.

S. Attalus Abbas Bobiensis memoratur in variis Mar-
tyrologiis MSS. et excusis. Vitam dedimus
x Martii.

Lois avia } S. Timothei laudatæ ab Apostolo Pau-
Eunice mater } lo, quas 24 Januarii ad illius Vi-
tam mirati fuimus nullis fuisse Latinis aut Græcis
inscriptos; eas jam inscripsit Gynæcco sacro Athanasius
a Monasterio.

Alexander filius Simonis Cyrenensis, qui post
Christum ejus crucem hauravit, putitur Cartha-
gine Spartiaria cum Candido, Zosimo et sociis
martyrium. Ita Chronicon sub L. Flavio Dertis
nomine editum ad an. 112 num. 10, ubi Breviarius
annotat locum Equitini lib. 3 cap. 191, asseritque
coli xi Martii. Omnino arbitror ex Equitino hæc a
compilatore Chronici desumpta esse, sed qui errorem
non observit, quo Alexander pro urbe Alexandria
sumptus est. Interim Breviarius secutus Tamarus Sa-
la ar

lozar, etiam animadverso ejus errore inscripsit *Martyrologio Hispanico. De S. Candido et Zosimo infra egimus.*

Proba vidua Romana ex Anticiana familia laudata a Patribus antiquis, inscripta est *Gynæreo sacro Arturi. Necdum reperimus eam in antiquioribus Martyrologiis.*

Eulogius 2 Episcopus Ambianensis cum titulo Benti refertur a *Ghino in Natalibus Sanctorum Canonico-rum: de ejus veneratione nihil utibi legimus.*

Finchamus, Aire-istir-mh cognominatus Tamlaetensi martyrologio, quod *Colyanus* interpretatur cum qui fuit in angustiis sive crueiathibus diuturnis; a *Mariano Germano* appellatur, virgo purus et amarusus. Hinc *Colyanus* credit hunc esse *Finkelhanum* Presbyterum fundatorem monasterii de *Ard-clam*, cui manus, quam ordinando contra canonicos *Ando Nyro* tenere imposuerat, juxta *S. Columbe* vaticinium ab *Adamanno* lib. 1 cap. 32 descriptum, computruit: quod uti nobis incertum est, in iocertus multa, ac iste aliquem unquam habuerit Ecclesiasticum cultum

Lihanus Abbas Hicensis, *Lihernus* de *Charafala*, *Mosenicus* vel *Senocus* *Beitthech*, *Gelleus* vel *Kellochus*, *Caanan* *Dal*, id est, caecus: quoniam sint, et quando vixerint *Colyano* ignotum; qui duos tamen primos referens, laet ceteros; ex quibus *Senocum* eundem habent, que duos priores, *Martyrologia*; posteriores duos solum *Marianus Germanus* retulit. Cuante mentionem *Colyanus* facit, bonquam ejus, qui hoc die colatur ut *iv Februarii*, agens de aliis hujus nominis pluribus.

S *Pascellus* Confessor in Beneventana civitate. Ita *Conthasium Bruzelbenses* in quodam Auctario ad *Usuardum* et *Gregorium* non ita pridem collecto. Ejus non meminit *Marius de Viperis* in *Catalogo Sanctorum Ecclesie Beneventane*; neque in *Martyrologio MS ejusdem Ecclesie*, quo in *Vaticana bibliotheca* usi sumus, ejus saltem ad hunc diem mentionem reperimus.

Mamertus Abbas *S. Petri* prope *Gambden* Ordinis *Cisterciensis*, frater *S. Domini*, fundatoris Ordinis *Prædicatorum* memoratur in *Kalendario Ordinis Cisterciensis* *Dionisio* anno *1117* caecus, in *Menologio Chrysostomi Henriquez et Barchini*, ac dicuntur sacra ejus ossa auctoritate Ecclesiastica elevata inter Sanctorum corpora in altari eidem dicato, honorifice adseruari. Interam dicit in *Martyrologio Hispanico* *Tatam Salazar*, et in *Lancia Evangelica* *Monique* *Hyppam*, qui lib. 3 dis. 10. 7 *Sanctus et Beatus* Ordinis enumerat *Scriptores* Ordinis *Prædicatorum* hunc non norant, sed *Antonium* in *Hospitali sancte mortuum*.

Juhanus ex Ordine *Augustiniano* transgressus ad *Cisterciensem*, in *Clara-valle* dicitur sanctitate et mirandis fulsisse, et a *Philippo Segnano* *Sanctus*, a *Chrysostomo Henriquez*, qui illum citat, et *Bucelino* *Beatus* compellatur. In *Martyrologio Gallicano* *Sordani*, inter *Pios* nominatur.

Palumbus monachus *Sulbacensis* in Italia memoratur *Henricus* ex *Morimundensi* monacho Episcopus *Treventis* reuerabiles in *Menologio Bucelini*.

Santacopus Rex *Moravia* ut *Sanctus* inscriptus est nuper edito *Menologio Benedictino Bucelini*. De eo egimus in *Actis S. Cyrilli Moraviae Apostoli* *ix* *lupus*, et laudatus, ut *vir pius*, non tamen ut *Benedictinus monachus*; neque *lactens* ejus nomen ulla faste sacris insertioni reperimus.

Wolfram monachi et omnium Sanctorum et Bontorum quiescentium *Reinharsborni* in *Thuringia* et *diocesi Moguntina* memoria annotatur ad hunc

diem in *Menologio Benedictino Bucelini*, qui *Wolfram* miracula narrat, et *Sanctum* pronuntiat. Interim naspium venerationis Ecclesiastica puluimus vestigia ussequi, ac proinde si habeat, nullum a nobis cupimus præjudicium inferri.

Guilielmus puer *Nendovici* in *Anglia* *Martyr* a *Judæis* occisus, refertur in *Calendario* quodam *Molani*, et in *Catalogo generali* *Feirru*, qui allegat *Polydorum Virgilium* et *Ciromca Regum Angliæ* ad annum *1235*, quando a *Judæis* is cruce affixus esset. Habentur ea in *Epitome Chronicis Anglorum Regum* per *Georgium Liliun*, una cum *Polydoro excusa*. Isti hic lib. *16* ad dæctum annum *1235* tradit puerum in eoque affigeretur, sed re detecta *Judæis* merita pena affectos. Hinc usquam in *Martyrologio Anglicano* hujus pueri mentio est facta.

Simon *Rolandus* ex urbe *Parisiensi* or undus, ob assiduas ad uram imagini introculos. *B. Mariæ Vigilias*, *Hispanis* *Simon V. Indictus*, qui anno *1666* *xxxiv* imaginem illam, a *Deipora* *Virgine* eductus, reperit, et in *Rupe Gallica*, *Hispanis* *Penna de Francia*, in *Extremadura* *limitibus* collocavit: uti ob multiplicia miracula templum extractum est et monasterium *Ordinis Prædicatorum* abjactum. *Ibidem* dicti *Simonis*, anno *1666* *xxxviii*, die *xi Martii* *martyr*, corpus cum solennitate sepultum est in maximo sacello prope altare, in quo dicta imago venerationi est expressa. Refertur a *Juanne Marietta* *Domini* *ano* lib. *6* *Historia Ecclesiastica Sanctorum Hispanie* cap. *39* ac *Sanctus* inter *Sanctos Confessores* non *Pontifices* recensetur. *Vita* ejusdem *Simonis* in libro de *mirac* hujus imaginis *inventione* *Salmantica* scriptus recens, late delictur, ejusque compendium exhibetur a *Tomam Salazar* in *Martyrologio Hispanico* ad diem *xviii Martii*, quo reuoluit memoria *inventionis* dictæ *imaginis*: verum *idem* solum *Venerabilis* appellatur: neque omisit ad hunc diem suo *Martyrologio* inscribere *Tomasus*, si de publica reuentione et concessa aliqui putasset scire.

Tres *anonyma* in *Gallia* ab *Hugonottis* *Ordinis Minorum*.

Michael a *Porsio* *Vienne* in *Gallia*, *Raphael* *Varthe* in *Polonia*, *Bartholomæus* *Luceus* in *Etruria*, *Gasparius* *Lusuper* in *Apulia*, *Juanes* a *Lovano* in *Belgio*,

Franciscano *Arini* in *Mouster*, et *de* *Beatificatione* *Raphaels* *in* *Curia Romana* additur. Unde ergo *Beatus* cum aliis habetur?

Balthus discipula *S. Clara* inscripta est cum titulo *Beato Martyrologio Franciscano* et sacro *Gynæreo* ejusdem *Arini*, quem secuti sunt *Laherius* in *Menologio* *Virginum*, et *Jacobillus* de *Sanctis Umbra*.

Euuencus, sive *Eumens*, referuntur sub facie *Martirologio S. Hieronymi* *Ponsus* *exenti*, et in aliis *MSS. ca. ribus*, et apud *Nothum* ut *Nicomede* *pusti* *Videtur* esse *Evengulus* et *Eumens* inter *Martyres Nicomedienses* *xii* *Martii*.

Paulus, ultima loco sunt in *Martyrologio S. Hieronymi* *Fortunatus* *ruygni* *exenti*, desunt in *MSS. duobus* ejusdem *S. Hieronymi*, unde ex aliis diebus adjuuctos credimus. Est *Pontus* *Martyr* et *Fortunus* *xiii* *Martii*.

Eudens refertur in *Kalendario Hibernico* *Honici Fitz-Simon*. *Forsan* est *Eudens* a pluribus relatus *xxi* *Martii*.

Abbas et *Benjamin* cum sociis *Martyres* in *Perside* sub *Indog* e ponitur hoc die in *Chiffretiano Synozario* *MS*. a pluribus cum elogio referuntur *xxxi* *Martii*.

- Helene Martyris Translatio Bruxellas ad templum Societatis Jesu indicitur in *Gynæceo Arturi*, Colitur secunda Dominica Martii, proinde referenda est ad diem
viii Maii.
- S. Pelagia, ejusque soror et mater Martyres Antiochiæ inscriptæ sunt videlicet *Gynæceo* occasione aliorum Martyrum Antiochiæ passorum, de quibus hoc die agimus. Iterum S. Pelagiam cum Martyrologio Romano celebrat *Gynæcei* auctor Arturus ix Junii.
- S. Gumpertus electus Episcopus Herbipolensis memoratur in variis Martyrologiis: est colitur in *Ecclesiâ Herbipolensi*
xv Julii.
- Oswini Regis Northumbriæ et Martyris Translatio corporis contigit hoc die, et inscripta est *Martyrol. Anglicano, et Calendario Ferrarii*. Notatis ejus celebratur
xx Augusti.
- S. Eberhardus, qui suam mortem S. Udalrico prædixit, est inscriptus *Martyrologio monastico Hionis, Dorgani, Menardi*. Citatur *Thithemius lib. 3 de Viris illustribus Benedictinus cop. 225*. Est is S. Eberhardus primus Abbas Einsidensis, ab *Henrico Marce in Helvetiâ sancti et Bucelino* relatatus ad diem
xxii Augusti.
- S. Eleutherius Abbas, quem S. Gregorius refert mortuum suscitasse demonenique a pæro fugasse memoratur in *Kalendario MS. Ordinis S. Benedicti*, in *Martyrologio Romano*
vi Septemb.

- S. Gorgonius Martyr Nicomediensis sub Diocletiano, solebat solenni Officio Ecclesiastico in *Ecclesia Mindensi* hoc die coli ob adventum reliquiarum ejus ad illam Ecclesiam. De eo agitur
ix Septembr.
- Gerontie Martyris Translatio Bergas S. Winoci ad ecclesiam Societatis Jesu inscripta est *Gynæceo Arturi*, At recolitur quinquagesima Dominica infra Octavam Navivitatis B. Mariæ, proinde referenda est ad diem
ix Septemb.
- B. Eberhardus opilio in Bavaria, occasione alterius S. Eberhardi jam memorati recolitur a Ferrario in *Catalogo generali*. Ejus gesto paucis narrat *Matthæus Roderus* tomo 1 *Bavariæ Sanctæ* pag. 22, assè ritque annum et diem obitus ignorari, ac potissimum coli circa festum S. Michaelis, differimus ergo, si certius aliquid intelligamus, ad diem xxxviii aut sequentes Septembris.
- S. Gorgonii Ducis et Martyris ex Societate Ursulana Coloniae in ecclesia S. Maximini celebritas habetur, uti in *Ecclesiâ Aquippensibus* indicat *Gelinus*. De eo agendum erit cum reliquis Ursulanis **xxi** Octobris.
- Epimachi Martyris translationem Constantinopolim disticho uno *Menza* celebrant: e pluribus hujus nominis non reperimus de quo potius suspicemur, quom de *Pelusiota Alexandriae* passo
xxxii Octobris.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

HERACLIO, ZOSIMO, ALEXANDRO, PHILOMO EPISCOPO, CANDIDO, VALERIO, QUIRILLO, PETRONIO, CAIO, MARTIANO, YSICO, SIVE SICIPO, PIPERIONE ET ALIIS XV, CARTHAGINE, AUT FORSAN ALIQUIBUS EORUM ALEXANDRIÆ,

Commentarius historicus.

XI MARTII

Carthagine
omnes passet
di. un. ut in
SS. antiquis
Martyrologiis,

et ceteris

Martyrologium S. Hieronymi Parisiense excusum, ab his Martyribus auspiciatur hunc diem istis verbis: v Idus Martii in Carthagine Heraclii, Zosimi, Alexandri, Philomi Episcopi, Candidi, Valerii, Quirilli, Petronii, Caii, Martiani, Ysici Piperionis et aliorum quinderim. Rogati et Cendei. Eadem leguntur in MS. nostro ejusdem S. Hieronymi et alio, quod apud nos erat ante nunc fore annos exaratum. In hac Gains præfertur Philomo, sive, ut ibidem legitur Pilomo Episcopo, et sub hanc adduntur xii pro xv, sed has xv etiam habent *Codices Lucensis, et Blummanni*. In his deest nomen Heraclii et legitur Sycei, Ysici. In reliquis nomen reperitur consensus, et aliq. nomen Alexandri ut Martyris, non Alexandriæ orbis legitur, in qua vice hic magna contraversa movetur. *Consensu dicti Martyrol. MS. Carthagensis: ut quo ista domus: v Idus Martii*. In Carthagine Heri li, Zosima, Alexandri, Philomi Episcopi, Candidi, Valerii, Quirilli. Præterea *Martyrologia MS. Trevirense S. Maximini, Progense Ecclesie Cathedralis, Albergense Cinnamomorum Regubrium, Framontense quod Colm. apud Carmelitas observatur, Lovouense Societatis Jesu, Brussellense S. Gu-tæ, item Lovense S. Cecilie, et alii quatuor, quæ apud nos erant, Item Martyrologia excusa Luberense anni 1475, Porvise anni 1490, Bellui anni 1498, Hermannus Greven, Manvolgei, W. Afordi, Camis, Mohon, eis. em. n. que veritas ita habent. In Carthagine sanctorum Martyrum Heraclii, Zosimo, Alexandri, Candidi, Piperionis et aliorum viginti. In *Martyrologio Columensi et Doctrinale Clericorum* anno 1490 excusis additur, pro Christo coronatorum. Apud *Ga-Martin T. II.**

lesimum de tempore martyri nonnulla adduntur, ut infra dicitur. In MS. *Ultrajectino S. Hieronymi* deest nomen Alexandri. In MS. *Trevirensi S. Paulini* ista leguntur: In Carthagine Heraclii et aliorum viginti novem. Imo cum ipso Heraclio non sunt nisi viginti novem, etiam unjunctis Rogato et Cendeo, qui post numerum aliorum quiddecim subiunguntur, et forsitan idem sunt, qui cum aliis Martyribus die x Martii coluntur, ideoque hic prætermittendi. Ita etiam in viginti cultibus jam as ignotis præter quinque nominatos indicuntur alii viginti: secundum triplex *Martyrologium S. Hieronymi* forent viginti duo, aut si adduntur Rogatus et Cendeus, essent viginti quatuor. In *Martyrologio seu Calendario MS. bibliothecæ Vallartianæ Congregationis Oratorii Romæ præfata libro S. Isidori de Offens. Eccl. usque legitur: In Carthagine Eradi, Zozima. In MS. Augustino monasterii S. Ualrici absque loco et inverso ordine recensentur nomina istorum: Alexandri, Agapi, Philomi, Candidi, Valerii, Quirilli, Petronii, Heraclii, Zosimi, Martiani. Item et isto ordine referuntur in MS. *Parisiensi Lobberi*, sed loco Agapi melius cum aliis est nomen Caii; loco Alexandri, quod hactenus non est factum, legitur Alexandriæ: de quo vice mox plura dicuntur. In MS. *Casimensi* fit mentio SS. Candidi, Valerii et Alexandri. At loco Valeriani apud alios est nomen Valerii.*

2 *Petrus de Natalibus* lib. 3 *Catalogi* cap. 191, citato *Adone*, ista tradit: *Hiradus, (sive Heraclius aut Heraclius) Zosimus, Alexander, Candidus, Piperion, et alii eorum viginti apud Carthaginem pro Christi nominis confessione passi, victorie triumphum a Domino consecuti sunt quinto Idus Martii. Baronius*
35 pro

Aligui Alexandriæ, attribuantur :

A pro Martyrologio Romano divisit in duas classes, citato utrobique Petro de Natalibus, et ista jam leguntur : Carthagine sanctorum Martyrum Heracli et Zosimi, Alexandriae passio SS. Candidi, Piperionis, et aliorum viginti. In Natalibus invenit seorsum eos ponendos esse ob antiqua manu-cripta : scilicet monasterii S. Cyriaci, in quo ita memorantur : Carthagine Heracli, Zosimi, Alexandriae Gagli Candidi et alii xv. Consentit MS. Vaticanum ecclesie S. Petri sub Bede nomine : Carthagine Heracli, Zosimi. In Alexandria Gagi, Candidi, ubique numero sanctorum. Interim si cum xx aut pluribus Martyrologis legatur Alexandri, loco Alexandriae, eadem ubique ratio erit : et sudent socii xv ex Martyrologio S. Hieronymi desumpti. Omnes interim in hoc suis nominibus propria alius acto Martyres viduati. Denique in Martyrologio Romano in locum Gagli aut Gagi, nomen Piperionis et alius substituitur, et pro nominibus xv leguntur xx.

ubi x Martii.

B Alii rritoris scaturigo videtur hausta ex tam memorato MS. Martyrologio S. Hieronymi, quod apud nos erat : quod in eo probe sic ut x ubi Martii ita leguntur : In Alexandria natale Candidi, Valerii, Petri, Marciani et aliorum xv Martyrum. Verum hec alienigena amonensis inserta male intrusa esse colligitur, quod eorumque desunt in codicibus Lucensi et Blumiano ejusdem S. Hieronymi, et in hujus etiam Martyrologio Parisiensi excusa. Interim ex amih scaturigine error irrepit in Martyrologia alia MSS. et sic in Adone MS. Requie Succia legitur ad x Martii : In Alexandria S. Candidi, in MSS. Turonensi et Lotensibus additur, et Valerii : in MS. Rotheromonsi plenus describitur, additis Petri et Mariani. Est Petrus supra Petronius dictus. Interim in eisdem exemplaribus Martyrologii sub fine diei x Martii legitur : In Alexandria Heracli, Zosimi, Alexandri et Gaipe, sive Gajpei, aut Gai Peini : non ita variant codices. Holsienus in Animadversis ad Martyrol. Romanum ita reperit in MS. Alexandriae Zosimi et Alex. ubi cum aliis tribus, et sic exhibitu controverso de Gajo adjuncto. Notiterus, qui eisdem tracti, solum Gaii habet : et Kalanus Gajperi, pro quo in margine excusum, Candidi et Piperionis : sed patius Gay et Piperionis sive Perionis, utque ita omnes ad huc Martyres Carthagineenses possunt spectare. Si tamen quis dicto jam Martyres a Carthagineensibus alios velit statere, per nos licet. Verum quia in Bede excusa tres priores ad hanc diem xi memorantur his verbis : In Alexandria Heracli, Zosimi, Alexandri, plane arbitrari merendum subesse et legi debere. In Carthagine, qui de his seorsim non agitur in dicto Bede excuso

ubi attribuit Alexandriæ

C Heram in Martyrologio Colonensi, Doctrinali Chervarum, Auctario Greven, et nonnullis MSS. ita ad hanc diem x habentur : Apud Alexandria SS. Pli-

lomi Episcopi, Candidi, Valerii et aliorum xx Martyrum. In nonnullis codicibus, omisso Candido, adduntur alii xxi. P'm Philouo, etiam scriptum est nomen Philouii et Philoromi. In MS. Tornacensi nota distincto utrum est intrusa his verbis : In Nicomedia natalis SS. Gorgonii, Heracli, Alexandri. In Carthagine Zosimi, et in Alexandria SS. Candidi, Marciani, Quirilli. In MS. Lotensibus leguntur idem Sancti Martyres, ut desunt verba interposita. In Alexandria : ita ut tres posteriores tradantur cum Zosimo martyrio Carthagine coronati, ad quos etiam referendi Heraclus et Alexander. Unus Gorgonius huc non spectat, ac videtur is esse, qui die sequenti xii Martii a pluribus referatur et colitur ix Septembris. De alio Gorgonio et Firmo, Nicenus Martyribus egimus x hujus. Denique in MS. Pleschouensi hi Martyres recensentur, Alexandriae SS. Caii, Candidi, Alexandri, et Neonas Diaconi et aliorum xv. Verum inter Martyres, Alexandriae xii Martii passus, sunt Alexander et Neonas et Diaconus ut vel intelligeret etiam accepta esse veritas adscribendi plures ex dictis Martyribus ubi Alexandriae. Ceterum reliquos omnia judicaverunt hictoris. Wandelbertus unus ex his hoc verum honoravit.

aut Nicomedia

Candidus hic quinos sibi Valeriusque retentant. **E** Tempus horum Martyrum assignat Galestinus, quando Valerianus et Gallienus fidei hostes imperabant. Verum cum in Notationibus nullam sui dacti rationem prferat, videtur ut ex solo conjectura fecisse. In MS. Colonensi S. Marie ad Gradus videtur insinuari peractio Licini Imperatoris. Sed ipsi etiam Martyres Nicomediae tribuantur his verbis : In Nicomedia SS. Heracli, Zosimi, Candidi, Cyriilli, Claudii et aliorum xxv tempore Lucini Regis. Ubi nomina Cyriilli et Claudii videtur in locum Quirilli et Gagi posita. Sin minus aliquis Martyr nomine Claudius, est inter Quatuoraginta Martyres sub Lucina Sebastixe passus, qui in multis Martyrologis etiam xi Martii celebrantur.

quo tempore dicitur coronati.

F Novam difficultatem creavit, qui nuper Chronicon sub L. Flavii Dexteri nomine protulit : cui ad annum Christi cccxxviii ista inserta sunt : Carthagine in Hispania sub Gallieno et Valeriano Imperatoribus, Heraclus et Zosimus insigne sunt pro Christo Martyres. Intelligi vera, quos priore loco supra retulimus, trahunt Bivarus et Euterius Carus in suis Notis, Timotheus Salazar in Martyrologio Hispanico, et alii ab hoc ritu. At quæ huc delatissimus Martyrologia solum statuunt palestini Carthaginea, nullo facia Hispania mentione. At quorundam non adjuncti reliqui socii Martyres? nisi quia reperi seorsum in Indierno Martyrologio Romano, ut ex Galestino tempus martyrii adjectum

an aliqui in Hispania?

DE S. CONSTANTINO CONFESSORE, CARTHAGINE.

xi Martii

Relictis Martyribus Heraclio, Zosimo utrisque, Carthagine pro fide Christiana martyrio coronatis, substituitur S. Constantinus Confessor in pluribus Martyrologis MSS. Brunellensi S. Vindelicæ, Ultrajectivi S. Hieronymi, Leidenst. Cæciliæ, Althorpeni Canonorum, Regularium, Lorouensi Societatis Jesu, et nonnullis aliis sub nomine Ursardi. Item in MS. Fleuri, et variis excensis; ut Laberensi anni 1475, Colonensi et Parisiensi anni 1500, ut etiam in Martyrologis Greven, Galestini, Causi, Molani, quo soluta citatio inscriptas et honoratio Martyrologio Romano his verbis : Carthagine S. Constantini Confessoris : videlicet plerisque addatur, clarissimi viri et celestium ne divinarum actionum gloria illi tris.

Nomen in Martyrologiis.

Constantinus Glinus eundem in Notationibus Sanctorum Canonorum protulit, citatis salum Molano, Galestino, et Martyrologio Romano, apposita etiam Cruce, qua indicat nullam ejus mentionem fieri in Catalogo Nigravallis.

2 Nonnulli apud Hispanos, cum prefatos Martyres Heraclium et Zosimum absque Constantino inscripserint Chronico Flavio Dexteri, hunc postmodum cum illis inseruerunt Adrer aris, sive Fingentis, quæ sub nomine Lutprandi, sive Entrandi, nuper collecta prodierunt. In hoc cap. 4 ex editione Mucritensi, aut cap. 5 ex Antwerpensi ista leguntur : Carthagine Spartaria S. Constantinus Confessor, vir clarissimus, multarum virtutum gloria clarus, migrat Confessor sub Valeriano

an in Hispania?

A Valeriano xi die Martii Eodem die passio sanctorum Martyrum Heracli et Zosimi passorum pro Christo ibidem. *Secutus ad Chronicon Tannius Salazar in Martyrologio Hispanico ista tradit : S. Constantius*

Confessor Carthagine Spartaria V. C honorum operum cumulum convocavit quo coronam vita proiecit. *Addit in Notis annuū cclvii Imperante Valeriano. Quæ omnia ex mera conjectura dicuntur.*

DE S. GORGONIO MARTYRE TURONIBUS IN GALLIA.

XI MARTII

Thesaurum hujus Martyris hactenus vix cognitum, invenimus Parisiis in bibliotheca Canonorum Regularium S. Victoris in codice MS. signato numero 877 et in alio MS. codice num. 831 in secunda parte Lecturaru, in quodam Prologo. Agitur de Rainulo Abbate Majoris monasterii a S. Martino apud Turones extructi, Rainum anno MCCXLVI profecto, et reverso anno sequente cum corpore S. Gorgonii Martyris, et miraculis, quæ illa occasione contigerunt. Scripta ea sunt ab oculato teste, monacho dicti monasterii et socio Romaldi Abbatis : hujus nomen poterunt hinc audire, qui Catalogum Abbatum impoſterum texere desiderabant. Cultus Martyris sumptus est XI Martii, quo die memoria Gorgonii Martyris inscripta erat Martyrologis variis ac primo SS. Gorgonii et firmi sive Firmini Martyrum, quo Nicæse passus retulimus die precedenti X Martii. Snum etiam cultum habuit hoc XI, et magis XII Martii S. Gorgonius Martyr Nicomediensis cum SS. Dorotheo, Petro, Migdonio et obis, ut dicitur XII Martii : et potissimum ejus festum celebratur IX Septembris. Præterea in quonplurimis Martyrologiis suam venerationem habent XI Martyres Sebastienus in Armenia : inter quos etiam fuit aliquis, Gorgonius appellatus. Eum Nicænum, Nicomediensem et Armenum Martyres, quibus nomen Gorgonius fuit : a quibus hunc arbitramur diversum : cujus corpus Romæ repertum est, et quidem, ut videtur, via Appia inter duas lauros juxta ecclesiam S. Cavellæ. Auctor, rejectis miraculis S. Alexandri, quæ asservit se subter annotare curavisse, sed in MSS. Victorinis desunt, et jam forte alibi nusquam extant) conclusionem adjunxit, conjectans corpora Sanctorum XI Martyrum tempore persecutionis ab Agabo Episcopo delata fuisse, et hoc S. Gorgonii corpus, quod Turones delatum est, fuisse alienigenæ ex dictis Martyribus. Verum cum corpora illa fuerint plane in cinerum massam redacta, nihil unquam discerni potuit qui vultusque Sancti indicarentur fuisse : multo minus solida ossa, quæ transferri possent, non superfuerunt.

HISTORIA TRANSLATIONIS.

C Ex II MSS. cativibus Parisiensibus S. Victoris, PROLOGUS.

Plerique ad scribendum gesta priscorum Patrum uberiori materia produuntur, dum per multiplices sensus benedicti, ingenia cognoscunt. Sanctorum tamen memoriam calamo exarare, eorumque actus et virtutes seu merita posteris profutare, scriptis etiam condignis derelinquere, præmium æterna remunerationis accipiunt, et bene vivendi exemplum demonstrat, ac laudem omnipotentis Dei in Sanctis suis sine fine multipliciter celebrat. Attamen virtutes necnon miracula, quæ Christi instanti tempore fecit per servum suum gloriosum Martyrem Gorgonium nobis presentibus atque corporeis obtutibus cernentibus, scripto notare cupientibus, incutitur pro miraculorum numerositate trepidatio : primoque curandum est pudorem et aſcientiam humiliter custodire, et ne quid in fide quis dubitet, omni cautela providere, atque quo nihil erroneum ac tenerarium tanta veritate miscatur, summo opere studendum : quod si non secundum velle expeditur, ut impleatur

pro posse. Bonum namque opus, quibus est in voluntate, ex Dei auxilio proveniet in perfectione. Excuset ergo ejusdem materie scriptorem, dum constat parva narrasse pro magnis, et non libori cedendum, sed temporari. Quoniam quidem superna largiente clementia, quotidie augentur virtutes, ac fana pretiosissimi Gorgonii Martyris in Occidentis partibus usquequaque diffunditur : tantum superest, ut ea simpliciter simul et brevissime cognoscantur ab omnibus esse notata, quæ et labor continuis nobis permisit fessis, ne a memoria exciderent, breviter elucidare : et quæ in commoditatis tempus sunt, paululum omnibus aperire benevolis. Præstabit igitur prædicti Martyris interventu superabundans omnipotentis Dei largitas, ut cumulum atque largitatis magnitudinem illius virtutum prolixiori stylo et luculentiori eloquio apto temporis spatio valeamus explicare : nec qui majora contulit, minoræ denegabit : quique margaritam fulgens, videlicet Martyrem nobilissimum, nostris in finibus immeritis nobis condouare disposuit, ut condignus illi in omnibus pareamus famulatioibus, et digno lepore digna de eo proferre queamus, favebit.

NARRATIO HISTORICA.

Anno igitur incarnationis D. N. Jesu Christi MCCXLVI divina administrante gratia contigit, ut Rainaldus Cellæ Majoris monasterii Venerabilis Abba, simul cum aliquibus Presbyteris et Diaconibus reliquisque Clericis ex præfato monasterio sibi commisso causa orationis Romam pergeret, et si Dominus permitteret, et Romam seu Apostolica potestas sineret, corpus aliquis Martyris Christi ad memoratum monasterium S. Martini, quod ipse prætoriosissimus Confessor Christi a novo fundamento summo præedificavit, secum deterreret, sicuti Domino donante et licet. Et ordi nante Deo festivitate ipsius S. Martini in loco prædicto noviter constructo celebrata, jam dictus Abba cum suis Clericis Romam perrexit. Peragratis etenim oratoriis Ecclesie Romanæ potestatis, et thesauro quem cupiebat impetrato, decimo quarto K. Id. Junii recedens a Roma, et beatissimi Martyris Christi Gorgonii corpus secum deferentes, celeriter Domino juvante, cum summo gaudio et innumera letitia, ad S. Alexandrum pervenerunt : cuius inquam confessoris Christi miracula, ne forte inobedientia et negligentia nobis imputarentur, quæ palam omnibus acta sunt subter annotare curavimus. Sequenti vero die equum Rainaldi, Magistri puerorum hominis Abbatis, validissimus languor arripuit, ita ut vix a tribus seu amplius hominibus a loco moveretur, qui oblatum ante sanctum Christi Martyrem sanitate recepta habitam carperet, et omnino nil mali sentiens currere cepit, ita ut omnes qui aderant nimium mirarentur.

3 Aha vero die Garnerus monachus, qui acutissimus quartanis febrilis per aliquod tempus torquebatur, beatissimum Christi Martyrem pro sua regritudine deprecatus est, eademque febris quasi illud tetigisset, exuncta est : qui Deo gratias agens, cognovit se inunctum beati Martyris Christi meritis liberatum. Gerbertum namque Presbyterum, qui

Turonis

Historia ab oculato teste scripta editur ex MSS.

cultus S. Gorgonii XI Martii cum aliis Gorgonius.

a quibus dicitur est.

Corpus S. Gorgonii Martyris Romæ delatum in Gallias :

oblatum equi languor :

Auctor a se sua scripta.

curantur febris quæ tantum monachis,

A Turonis, sicut multi ejus vicini noverunt, languidus Romam in eodem comitatu abiit, languor deinceps in eundo usque adeo invasit, atque per totum corpus intumuit, ut vita illius jam ab omnibus secum comitantibus desperaretur. Qui cum locum congruum quaerendo postulare, ubi remaneret ac sepeliretur, si obire contingeret; hortatus est a comitantibus sibi, ut fidem et spem suam per Deum in meritis B Gorgonii poneret. Quo facto, sanitatem impetrare statim cepit, et validius suis pedibus in revertendo quam equitando in eundo ire valuit; cujus concives, cum ad propria pervenit, incoluntatem illius multum mirati sunt. Denique Irmgardum Prebyterum ex eremio jam dicti Abbatis Rainaldi vehementissima podagra laborantem, idem sanctissimus Christi Martyr in momento mirifice liberavit, idemque postea eidem Martyri devotissime famulatur. Milo vero Bridacensis oppidi Vicarius, qui dum remum dolore ita torquebatur, ut nec pedibus nec equitando illo modo se posse ire profiteretur, devocit se orando ante sanctum Christi Martyrem, et mox sanitate recepta cum comitibus suis incoluntis perrexit.

4 Transvadato igitur flumine, quod vocatur a Thar, et ad Boitanam quandam villam nobis pervenientibus, deportatus est in via quidam homo, qui jam per annos novem paralyti assidue detinebatur et nil operis exercere valuerat. projectusque a portantibus subitus ipsius sanctissimi Martyris feretrum, et aliquandiu orantibus circumstantibus, atque Clericis qui aderant Letaniam eamantibus, precibus peractis, interveniente S. Gorgonio eadem die, qui per tot annos omnium membrorum viribus caruerat, sana effectus est. Pertranseuntes vero Placentinam civitatem, cum ad refocillandum de itinere fessis residentes, et cibum sumentes detenti essemus, subsequuta est nos quedam puella contractis proliis et brachiis, utam gibbosam sub scapulis, Giliza nomine, deportata a patre suo Gilando, seu a matre sua Ragamberta, et projecta sub ferculo gloriosissimi Martyris Christi, aliquantisper patre et matre orantibus, cusperunt ligata dissolvi membra: cui eum Dominus Rainaldus venerabilis Abba panem in manu porrigere jussisset, acceptum diutius manu tenens, nihil tamen ex eo gustans, subito surrexit, atque panem matris caribus sub scapulis: sexenus enim erat et sic nata fuerat. Quo audito omnes ad miraculum Sancti gaudentes, et pro gaudio flentes cum festinatione eueurrimus, et agentes Deo gratias, peractis humilibus, singuli ad edita tentoria remeavimus. Arrepto deinde itinere obviavit nobis quidam puerulus, in quondam villam deportante matre, omnium membrorum carens viribus, protensusque sursum donante Deo arripuit scalam, diutius perrexit, et in crastino Papiam civitatem pedibus post nos ambulavit. Juxta Papiam quoque tentoria fixis, deportata est quedam puella, Eva nomine, Agiae Abbatissae neptis, quo quotidianis febribus morrime laborabat, ante ferculum beatissimi Martyris prolata, mirifice sanata est. Transcuntibus nobis deoim Vercellensem civitatem, delata est quedam femina ante ferculum sancti Martyris Christi, quae dextra parte paralyti ligata erat, ut tamen sanitatem, Domino donante, illico promeruit. Inde igitur nobis pronoveutibus, deducta est ante sanctum Christi Martyrem quedam femina lumine oculorum carens, Augusta nomine, quae statim visum recepit, agensque Deo gratias ad sua cum gaudio repedavit. Juxta civitatem vero b Augustam eueurit quedam demonica usque ad feretrum beatissimi Martyris Christi, coacta tamen a matre, eiecidendo nampie tantum vexata erat, ut eundem matrem suam sapissime comitis atque maledictionibus seu flagellis nequissimo voxaret: quae cum ferculum coacta tetigisset, signa-

culum Crucis in fronte sua egit, et cum magno foetore, a quibus detinebatur ligata, soluta est, et ad pedes matris sine prostrata, veniam petiit. Inhibita vero venia a matre, Domino gratius agens gavisam recessit.

5 Transeuntes autem e lacum S. Mauricii, navigio ad portum usque pervenimus, qui duobus fere millibus a civitate Lansana distat. Deportata est autem quedam mulier caeca atque contracta, et sub B. Martyris ferculo projecta, ex utriusque passionibus sana rehit. Inde vero ad Vobam flumen venientes, pernoctavimus, et in crastino peractis Missis quidam homo, Haringisus nomine, lumine oculorum carens visum ante feretrum ipsius, Domino donante, recepit. In ipso quoque loco quidam daemonicus, Lufribus nomine, per totam diem strepens et frendens, Domino donante, ab ipsa vexatione demonum liberatus, et in crastino S. Martyris corpus sequutus est, donec Dominus ejus, accepta licentia, ad propria incoluntem reduxit eum. Milliario etenim uno, antequam Salinis villam pervenissemus, occurrit nobis quedam puella, jam decennio contracta, et ante feretrum beatissimi Martyris Christi prostrata, statim a membrorum debilitate soluta, et sanata est. Pertranseunte postmodum praefatam villam stationem ad pernoctandum fecimus, ubi quidam manu delubis et dextro pede claudus, et locutione mutus adit. Prostratus autem ante S. Martyrem Christi et ambulare cepit et loqui, qui in crastino per totum diem nobiscum congratulando perrexit. Appropinquantibus vero nobis Loa fluvium, quedam Grimildis nomine, candelam manu gestans eam super feretrum sancti Martyris projecit, quae absque humano igne ex se flammam emisit palam omnibus, et qui viderant mirati sunt dicentes: Mirabilis Deus in Sanctis suis omnibus. Transeuntes igitur d Sogonnam fluvium subseputa est nos quedam anus, Adaldrada nomine, quae similiter, ut supra, candelam super scalam posuit, et absque humano igne flammam similiter emisit.

6 Igitur appropinquantes moenibus civitatis Aurelianensis, subsequuta est nos quedam femina visu carens, quae antequam pervenisset ad B. Martyris feretrum, ipso interveniente lumen recepit. Pertranseuntes interea nobis praefata moenia, in medio foro, qui omni Sabbato in media publica agitur, sedens quidam puerulus, Benedictus nomine, poplitibus contractis et omni eorum virtute carens, gressum meruit atque post nos incoluntis recepit: ita ut multum stupere cives ipsius regionis. Inde vero pervenientes ad locum, ubi post etiam tentoria fiximus, in prato videlicet e S. Maximini, e latere ipsius monasterii, ibique duabus nos persistentes noctibus, adit quedam vidua, Domina nomine, debilis manu, sed, Domino donante, sana et incoluntis rehit. Ibi etiam quidam, Adaldradus nomine, mutus veniens ante fores tentoria, quo idem beatus Martyr Christi quiescebat, absolutionem linguae et loquutionem, ipso interveniente, promeruit. Ibi quoque et Gadelindis femina a capite deorsum omni membrorum virtute carens, supervenit et dorso curva, erecta et sana ad propria remeavit. Haldeberga quoque contracta, atque in eodem loco ante beatissimi Martyris feretrum deportata, sanitati est restituta. Mox igitur Adaldradus lumine caeca et illic delubra, in momento visum recepit. Ibi etiam et Landiadas quidam contractus veniens, sanus rehit. Ibi et Gisbildis gressu carens virtutum eundi promeruit. Othertus etiam contractus illic devotus adit, et Domino donante, illesus rehit. Gumbalda etiam caeca et cingulo tenuis deorsum contracta, usque ad beatissimi Martyris feretrum deportata, in momento visum recepit et omnium membrorum virtute recepta, sana et incoluntis

languor Presbyteri,

podagra Monachi,

dolor rennum

allorum in tuum paralyti,

contractio membrorum cum gibbo:

paralyti,

febris quotidiana:

paralyti:

caecitas,

energumina liberatur:

sanatur in B. irgundia. rca et contracta

caecus,

daemonicus,

contracta,

E

claudus et mutus,

candelae ultra accensa.

d

Apud Aurelianenses sanatur caeca,

contractus

F

debilis manu,

mutus,

6 contracti,

2 caecae et claudae

A lumis rediit. Novissime ergo in eodem loco quædam fœmina, Emiltrudis nomine, cruribus et poplitibus contracta, a portantibus delata, sana est facta. Martinus denique contractus Martyrem Christi expetiit, et sanus nos usque ad Majus-monasterium prosequutus est. Cum autem inde progredere velle, deducta est ante beatissimum Christi Martyrem quædam fœmina a nativitate surda et muta et cæca, ibique auditum, loquelam, visumque recepit, ejus nomen requirentes, scire nequimus, sed cum nec ipsa proprium nomen aut locum suæ nativitatis innoscere sciret, Benedictæ nomen imposuimus.

7 Pergentes igitur ad Cabiacum villam S. Martini Majoris-monasterii vel ejusdem gloriosissimi Martyris Christi pervenimus, ibique pernoctantibus et biduo consistentibus, deportata est quædam puella, Ermenfrida nomine, contracta de villa Fratrum ejusdem monasterii in quodam grabatulo ante fœculum B. Gregorii quæ poplitibus erectis, Domino donante, in oculis ire cepit, gratulabunda : ibique et Bernehardus cæcus deductus ejusdem villæ vernaculus ac municeps, Deo donante, per eundem Sanctum visum recepit.

8 Igitur Domino favente, ad monasterium S. Martini, quod vocatur Majus, beatissimus Christi Martyr cum summo honore ac reverentia deportatus est, atque in medio ecclesie gremio positus est, ubi interveniente Joanne Baptista, quem in Lateranensi ecclesia, que intra mœnia Romanæ civitatis veneratur et colitur, super hoc exornavimus, et B. Petro Apostolo permittente, in vigilia S. Martini missus est quinto Nonas Julii, ejus dilictio a Deo et deliberatio habebatur, ut non antea illuc deferretur, quam pridie Nonas ejusdem mensis : sed quia id nuntii Dei factum esse credimus, ut ubi sepeliendus et venerandus seu in perpetuum permanendus erat, mutari non potuit, quæ diem festivitatis pretiosissimi Confessoris Christi, cui sociandus erat, præveniret, et curtis appareret, ubi ei in perpetuum manere placeret : et qui de medio Principum Apostolorum sponte subtraheretur, dignum erat, ut nobili in loco conderetur juxta summum Confessorem Christi : in loco scilicet, ubi adventus B. Dei Genitricis et Virginis Mariæ visitandi gratia eundem Christi Confessorem usque in præsens veneratur et in ob-equio Apostolorum Petri et Pauli et SS. Virginum Agnefis et Theclæ eadem visitatio et collocutio recolitur, corpus pretiosissimi Martyris humeretur : ut et locus et religio per eum in quibuscumque indigebat, redintegrari mereretur : quia in loco, unde allatus est, talis fuit promissio : et ideo interveniente B. Martino tam facilis fuit imperatio : et ne forte, quod absit, infimo reconderetur in loco, ubi per successiones hæredum succederetur, eveniret eis qui fecerint vel qui consenserint hoc, quod in Psalmo Prophetæ intulit, dicens de his, qui dixerunt : Hæreditate possideamus sanctuarium Dei, Deus meus pone illos ut rotam et sicut stipulam ante faciem venti : sicut ignis, qui comburit sylvam, et sicut flamma comburens montes, ita persequeris illos in tempestate tua, et in ira tua turbabis eos : imple facies eorum ignominia et quærent nomen tuum, Domine : erubescant et conturbentur in seculum seculi, et confundantur et pereant et reliqua. Peractis igitur vigiliis et celebratis Missis, consideraverunt tam Clerici quam monachi simul cum y Landranno, Turonensis civitatis Archiepiscopo, et h. Aitardo Nannetensis Ecclesie Comisepiscopo, et Domino Rainaldo ejusdem loci Venerabili Abbate, seu Viviano illustri Comite et Monasterii S. Martini Rectore, ut in aperto extra mœnia monasterii loco pro utriusque sexus concursu ad tempus deferretur quod cum inagno honore a Sacerdotum ac Levitarum re-

liquorumque populorum ac Clericorum turmis actura : in Salicio videlicet vel territorio juxta præfata mœnia ejusdem monasterii, quousque ejus tempus sepeliendi in ecclesia juxta idem monasterium, Christo disponente, constructa eveniret. In præfato igitur Salicio loco infrascripta miracula, miserante Domino, acta sunt.

9 Isernbarthus igitur quidam puerulus, contractus cum scabellulis ante feretrum B. Gorgonii Martyris veniens, erectus donante Deo, incolumis rediit. Iserberga deinde quædam fœmina causa orationis ad præfatum Martyrem ivit, et contigit ut cum alia fœmina commoto animo litigando causaretur : que antequam perveniret ad locum ubi ibidem gloriosissimus Martyr quiescebat, obmutuit, et per totum diem muta permanens, orantibus populis advenientibus, vespere loquelam recepit, et de talibus deinceps se emendatam fore promisit. Berthala interea quædam fœmina cæca accessit, et recuperatis luminibus, rediit. Ibi etiam et Agullis fœmina demoniaca advenit, et libera a quibus detinebatur, orantibus Clericis et populo, sana recessit. Ibi et Godabelus contractus ex utrisque poplitibus accessit, et ex uno eorum membrorum nil per decena annos sentiens, omni virtute restituta, erectus et incolumis rediit. Adveniens itaque quidam homo dum mutus, qui dixit se in itinere loquelam recepisse, cum ad eundem Christi Martyrem ut sanaretur properaret, ejus solius testimonium cum non reciperetur, subsequuti sunt eum testes idonei, qui dixerunt quod per multum tempus vidissent eum mutum inter se conversari. Quidam namque puer, Franco nomine, poplitibus curvis et gibbosus sub scapulis, cum a matre sua de villa cum amico ante Christi Martyrem deportaretur, cum ad littus perveniret Ligeris, ceperunt solvi membra pueri, ascendentesque navim, melius ac melius sanari cepit, et transito flumine, ante sanctum Corpus pervenit erectus. Eodem vero die deductus est ibi quidam puer a domina sua a nativitate surdus et mutus, qui statim cum ad locum feretri pervenit auditum et locutionem, interveniente S. Gorgonio, pronavit. Contigit denique suadente hoste iniquo, ut quædam fœmina, de qua superius mentionem fecimus, que a nativitate surda et muta et cæca fuerat, et de his omnibus ante corpus S. Gorgonii sanitate impetraverat, quoddam munusculum argenteum a capite ipsius furtim abstulerit. Quo sublato, lumen amisit, que statim præfatum munusculum reddidit, et lu-gens, que commiserat, pro lacrymis sanguinem fundendo, amarissime flevit. Ipsa quoque die et sequenti nocte et alia mediante die, ipsa flente, et aliis qui aderant orantibus, lumen Deo donante recuperavit. Ibi namque quidam puerulus, Beto nomine, jam triennio contractus advenit, et solutis poplitibus, qui cum scabellulis advenerat, erectis pedibus ire cepit. Fœmina igitur, Pleetrulis nomine, virtute renu carens, curva super croceos quodam vespere accessit, et recuperata virtute, dimissis croceolis, a quibus sustentabatur, erecta et incolumis rediit. Quidam etenim homo, Gislebertus nomine, de Majori Monasterio domum suam pergens, et villam ejusdem monasterii que vocatur Asmaris, transiens, domum ejusdem hominis intravit, et manipulos segetis ipsius hominis ante cabillos suos posuit. Uxor vero ejusdem hominis proclamare cepit, ne eis suam paupertatunculam tolleret, utiam flondo S. Gorgonium invocare cepit, ut ultor illius esset, si suis manipulos ei auferret : quorum equorum unus segetem carpere cepit, et statim ore obserato caput tremere, usque dum declinans foras, mortuus cecidit. Quo viso, prædictus Gislebertus timore perterritus, cum suis fugam quanto yus iniiit.

D
deponuntur
in Salicio.

sanantur
contractus.

muta,

cæca,

demoniaca,

contractus.

B

mutus,

contractus
ei gibbosus.

surdus et
mutus.

ab furtum
ex ea facta,

F

contractus.

incurvata,

segetem
monasterii
carpere
pauit.

surda muta et
cæca,

Colvaci
contracta

et cæcus,

B
Corpus de fer-
tur ad Majus-
monasterium,

pridie festi
S. Mariani,

f

C

Psal. 62, 13 et
seqq.

g

h

A 10 Quamvis sit nobis incognitum, quomodo corpora sanctorum quadraginta Martyrum Roma sunt delata, tamen habemus scriptum quod Agabus Dei cultor et ejusdem patrie Episcopus, cum reverentissimis viris considerantem aromatis pretiosis corpora eorum in loca, qui dicitur via Appia, inter duas lauros juxta ecclesiam S. Caeciliae Virginis ab urbe Roma miliario, donec impiorum in Christianos per annos plurimos persecutionis turba transiret, ubi Deum diligentes Christoque credentes, ac sancto Spiritui confidentes, glorificant Jesum Christum Dominum nostrum, qui vivit et regnat in secula seculorum. Amen.

D a Thar, see Tarus parvus, irrigat agrum Parmensem; ac deum in Padum defuit. Et nota recte dicitur urbes Placentia, Pavia, Verceilis. — b Hec est Augusta Praetoria, vulgo Aoste, in Italia hodie constituta. — c Lucus Lemani pons, quae vicinis Aguntina, sive S. Mauritia monasterium vigili, inde versus Lousanam navigatum, unde iter fit Salinus in hunc holeris Comitatus Haegundis. — d Sagonna, Latius Arar fluvius, Ducatus Burgundiae, qui Lugdunum Rhodano illabitur. Amurano, Arar, quem Saucianum appellant, vulgo Sauris, seu Saure dicitur. — e Mirovensis monasterium a S. Maximina fundatum. Colitur is 15 Decemb. — f Est illud Ludovicus II, Ursuari successor, et hoc eodem anno 817 interfuit Concilio Parisiensi, et anno 819 Taroveus praesedit. — h Altardus, sive Actardus successor Gunbardi anni 833 a Sacramentis occisus. — i Hunc epilogum regis miraculis S. Alexander adjectum videre supra diximus.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

TROPHIMO ET THALO, LAODICEAE IN ASIA MINORE.

XI MARTII
CIRCA AN. CLC

Cum multae hoc nomine urbes sint, de quibus in *Thesaurio Geographico Ortelius*: eam tamen, quae in Curia est, horum Martyrum certissime esse veteris illustratum, perveniet ad Strabonem eodem in regione vicium: ex qua viri sancti illi dicuntur in eloquio quod subijungimus; et ad quam post triumphum memorantur translata. Baronius tamen ejus, quae in Syria est, Laodiceae celebratam majorem voluit, ut primus nullo parvitate recideret: Laodiceae in Syria sanctorum Martyrum Trophimi et Thali, qui in persecutione Diocletiani post multa saevaeque tormenta coronas gloriae sunt asseruti: quae paulo pluribus verbis, sensu eodem prius scripserat *Gratianus*: Laodiceae sanctorum Martyrum Trophimi et Thali, qui in persecutione Diocletiani religionis Christianae accusati, eoque nomine varie ac graviter excruciat, in summa tormentorum acerbitate liberius Christi fidem profitendo, insigni martyri corona ornantur. Nulla hic *Saxo* mentio: nec apud *Gracos* ulla, quorum monumentum ad hunc diem: SS. Martyrum Trophimi et Thalia, qui Diocletiano et Maximiano Imperatoribus, sub Praeside Laodiceae Aesclepio, pro Christiana fide passi sunt: *Baronius* citato monumentibus eodem *Mendogio*, Aesclepiadem vocat: pari utique accuratone qui ante Laodiceam Syriae Referantur sterem, nullo indicato loco, xvi Martii in *Mendogio Basilii Imperatoris, Synacario Clavomontani* collegi et alias *Menas* MSS.

B Horum in eodem
ritu in sacris
fastis die II

et 16 Martii.

Laodiceae,
nota in Syria

sed in Cyren

extrema juga in Curiam projiciuntur, et Cadmi nomen peculiariter obtinent apud Ptolomaeum. In Syria hujus nomina nullam reperies: itaque dubium vix ullum relinquitur, quin ex alterutra praeganti Martyres Cures sint, et in Curia possi; quibus hoc *Menas* atque ex *Menas* Maximus Cythraeus elogium recitavit, quod *Malthaeus Raderus* noster Latine sic reddidit.

E

ELOGIUM EX MENÆIS

Diocletiani et Maximiani temporibus, Praeside Aesclepio Laodiceae, saviente in Christianos tyrannide, comprehensi sunt Trophimus, et Thalus, et propter Christianam fidem ad multas horas lapidibus appensi, sed clypeo tutela divina defensi, diuque perstiterunt. Quos admiratus, cum Concho Praetor eosque veneratus, dimittere ad tempus impune agere, sed rursum delati et ad tribunal iudicum rapti, cum Christum verum Deum libera voce publice testarentur et idola exploderent, cultoresque eorum seque tyrannos damnarent, omnes ad iram accenderunt, ut nudos ab equaleo suspenderent, et corpora eorum vehementer caderent et lacerarent. Sed Sancti precibus intenti paganos irrediebant, et Praetorem prope in rabiem egerunt. Proinde sententia lata iussit illos in crucem agi; quos ad locum supplicii ductos, maxima populi multitudo comitata est. Sancti porro e cruce suspensi precabantur, et eam populo tractabant, quae ad animarum salutem pertinebant. Ita plebs prope-rabat sacra illorum corpora contingere; alii guttus sanguinis, alii illorum sudaria, alii amulos, alii aba, pietate et venerationis causa, velut taliorum omnium amuleta rapiebant. Sancti vero omnes precabundi animis praerattendo, Deo commendaverunt. Dein ex religiosis usque viris nonnulli illorum reliquias angulo delibatas, et huius involutas in templo reposerunt. Ipsius Praetoris Aesclepi uxori, tumiam Sanctorum pretiosis odoribus impletam voluissimam tela vestivit. Quidam autem viri Zozimus et Artemius, Sanctorum olim populares et cives, unam sacram reliquiarum secum ad suam urbem Stratoniceam detulerunt, et in latomii uno miliaria a civitate remotis, collocarunt.

post prima
locuenta
divisiorum.

in unaque
captorum.

et crucifixo-
rum.

F

corpore
Stratoniceam
delata.

Martyrium
relatum.

DE PLURIMIS SANCTIS MARTYRIBUS

ANTIOCHIAE PASSIS.

CIRCA AN.
CCCLX
XI MARTII

Enobis libro vii *Historiae Ecclesasticae*, quasi laedia affectus in recensendis Martyribus, ita exorditur capitulum XXIV secundum antiquum editionem, aut certe capitulum XII, prout sequitur *Vulgaris Martyres Palaestina*: Quid nunc opus est, inquit, reliquos nominatum commemorare, aut multi-

tudinem hominum recensere, aut varias tormentorum species orationis penicillo depingere? Et summam perstratis Martyribus in Arabia, Cappadocia, Mesopotamia et Alexandria pro fide Christi coronatis, addit quae huc spectant: Jam vero ea, quae Antiochiae gesta sunt, quid opus est in memoriam revocare

care

A care, ubi alii craticulis impositi, non ad mortem usque, sed ad diuturnitatem supplicii torrebantur. Alii dexteris suis in ignem immittere maluerunt, quam impia libamina contingere. *Hæc ibi: quæ ibi a Nicephoro narratur: Quis vero Antiochena supplicia memorat? ubi ignes et craticula fiebant, non confestim mortem accelerantes, sed sensim Martyrum corpora torrentes, suppliciaque et penas in longum extrahentes. Fuerunt ibi etiam, qui dexteris citius igni ardenti conburendas immitterent, quam execranda sacra et sacrificia attenderent. Ruffinus etiam in Historia sua Ecclesiastica lib. 8 cap. 12 hæc martyrii attingit.*

2 Non est nobis ullum dubium, quin sæpe in hoc

nostro opere de hæc Martyribus, etiam suis nominibus, ex antiquis Martyrologis, Latinis et Græcis, manu excaratis et typis excusis mentio sit, tamen ne memoriam illorum depercat, renouatur in Martyrologio Romano ad hunc XI Martii hæc verbis: Antiochiæ, commemoratio plurimorum sanctorum Martyrum, quorum alii Maximiani Imperatoris mandato candentibus craticulis superpositi, non ad mortem, sed ad diuturnum cruciatum assati, ubi aliis sæuissimis affecti supplicis, ad palmam martyrii pervenerunt. Bravitus Episcopus hoc eos celebrat disticho in Martyrologio Portico:

Non omnes eadem tormenta tulere: Coronam Martyrii certe promerere param:

D
Martyrologio
in cryptis.

DE S. GEORGIO THEOPHORO ET THAUMATURGO APUD GRÆCOS.

XI MARTII

Latent hujus Sancti Acta et miracula, quæ ei duo gloriosa cognomina pepererunt. Deditimus Kalendis Februarii Vitam et martyrium S. Ignatii Episcopi Antiocheni, qui et appellatione et re ipsa Theophorus fuisse dicitur in Actis Græcis. Qui etiam Trajano Imperatori sciscitanti, Quare Thy-ophorus vocaretur, respondit, illum Theophorum esse, qui Christum circumfert in anima, aut secundum Acta Latina, qui Christum habet in pectore. *Hæc ergo de causa hunc S. Georgium fuisse Theophorum cognominatum arbitramur. Aliud autem Thaumaturgi ro-*

cabulum passim Sanctis dari solitum ab frequentia miraculi, quæ ad eorum reliquias patrabantur, ex hoc opere nostro hæc clarius constat. De hoc autem Sancto ista solum leguntur in magnis Menais æcensis. Τῆ ἀρχῆ ἡμερῶν τοῦ ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν Θεοφύλου καὶ Θαυματουργοῦ, τοῦ ἐκ τῶ ἱεροῦ ἱεραγείου τοῦ Νεοφάνου. Eodem die sancti Patris nostri Georgii Theophori et Thaumaturgi, qui in Hiptio appellatur Neophanes. Eadem leguntur in Vita Sanctorum Marini Episcopi Cytheræ. Ceterum ubi sit Hiptius, sive Hiption nos latet.

E

DE SANCTIS MARTYRIBUS

VINCENTIO ABBATE

RAMIRO PRIORE ET XII MONACHIS, LEGIONE IN HISPANIA

Commentarius prævius.

**ANIMADV.
PAP 11**

**CIRCA AN DLY
XI MARTII**

Legio urbs Hispaniarum in Asturiis, et regni proprii caput, ubi alios Sanctus colit xxx Octobris tres illustres Martyres, Claudium, Liberentium, et Victoriniana fratres, in persecutore Diocletiano coronatos: quorum corpora postmodum, data Erlesius pace, in basilica suis nominibus dicata, honorifice fuerunt sepulta, cui etiam adjunctum deinde monasterium est, cui præ fuerunt S. Vincentius Abbas, et sub eo S. Ramirus Prior, cum XII monachis a Sarvis, in heresim Arianam delapsis, in ortum orthodoxi fieri occisi. Hunc suum Martyrem S. Vincentium Abbatem Officio Ecclesiastico colit sub ritu duplici urbs et diuersis Legionensis hoc XI Martii: ad quem diem observat Taminius Salazar in Martyrologio Hispanico, vetusta Breviaria et Kalendaria, Abulense, Placentinum, Asturienne, Compostellanum, et omnium fere Castellæ Ecclesiarum exhibere cultum S. Vincentii. Et Acti ejusdem allegat ex Breviario Compostellano, in quo traditur passus v Idus Martii. Eodem die colitur Officio XII Lecturam in Breviario monastico regnum Portugallie, Comibære: uno m. c. lxx. excuso. Eundem tamen martyrii diem ex aliquo eptapho, de quo infra, indicat Ambrosius Morales lib. 12 Chronici Generalis Hispaniarum cap. 19, enimque secuti Athanasius Liber in Historia Legionensi cap. 30, Joannes Marietta lib. 3 de Sanctis Hispaniæ cap. 11, Prudentius Sandwalrus libro de Fundationibus monasteriorum Benedictinorum in monasterio Legionensi S. Claudii, Antonius Yezes tomo 1 Chronici Benedictini ad annum 554 cap. 1 et Franciscus Padilla tomo 2 Historie Ecclesiasticæ Hispaniarum centuria 7 cap. 17, aliique. Non dei post eadem S. Vincentii intererant SS. Ramirus et alii XII monachi, postmodum aut certe proximo aliquo die martyrio coronati. Natalem XI Martii ita Martyrologio mo-

nastico inscripsit Arnoldus Wion: In Hispania passio SS. Vincentii Abbatis et Martyris et Ramiri monachi, qui ab Ariano occisi sunt. Quæ eadem habet Breviarius. Adjungit Ferrarius in Catalogo generali, et aliorum. Exactus Mercurius. In Hispania, inquit, passio SS. Vincentii Abbatis, Ramiri et duodecim aliorum monachorum. Taminius Salazar in Martyrologio Hispanico his eos velis celebrat: Legionem in monasterio S. Claudii, floret memoria Martyrum SS. Vincentii Abbatis et Ramiri monachi, ejus socii, qui cum Catholicam fidem nobissent deserere, et Ariani erroribus adhærere, ab eorum sectatoribus comprehensi, coronam fidei adepti sunt.

**Martyrologio
i. 3.**

**Cultus u. cer
in Breviaria
Hispaniæ**

F

2 Conqueritur idem Taminius Acta S. Vincentii recludi in bibliothecis Hispaniis S. Benedicti, quorum e-opsis nec visi permittunt religiosissimi et observantissimi Patres, forte ne evulgentur: contenti quod in marsupis seu scrinis, pulvere et aranearum telis ocludantur potius, quam in romamine patrie bonum demonstrentur Hieronymus Romanus in Historia Ecclesiastica Hispaniæ apud Yezes, qui illam ut veridicam editam, asserit sibi Legionem in monasterio S. Claudii scrutanti chartas, oblatum esse quatermonem de membrana, caractere quasi Gotthico exaratum, qui præcipue vitam S. Vincentii exhibebat, Abbatis hujus monasterii atque Martyris, ut constans ac verissima fama est. Yezes inde excoluit ipsa Acta S. Vincentii conquestis. Hausi, inquit, hæc historiam ex ipso fonte, nimirum ex antiquissimo libro MS. cujus copiam mihi monasterium S. Claudii fecit: ubi se S. Ramiri sepulcrum videri se ait. Eam Historiam Hispanice translatam inscripsit suo Chronico, quam ex illo Latine nuper edito manus: alius implorari jussimus benevolam caritatem R. P. Francisci de Cuchupin,

Acta Martyrii

A Cachuyn, Provincie Castellæ, sub qua Legio continetur, Societas nostræ Provincie, per quem obtinuitur Vitam S. Rudisindi ad Kelendas Martii editam, Hinc Vitz S. Vincentii addimus Acta S. Ramiri ac XII monachorum, prout illa edidit Tamasus Salazar ex pervetusto MS. codice, quem apud se habuit, abhinc cæcæ annis, scilicet cum scriberet, exaratum. Continimus prima Acta cum quatuor Lectionibus in allegato Martyrologio monasterii Comimbriæ extensis, et aliis Breviaria Compostellani ab eodem Tamaso descriptis.

3 De tempore martyrii controversa est inter viros eruditos, ubi aliqui ejus epigrapham ubi Ambrosio Moribus erutam, et a vernis descriptam, quod ille ante trecentos annos, cum anno MDLXXII Chronicon vulgaret, fuisse exaratum affirmat: ex cujus carmine obmodum rudi nomen Vincentii in primo versu tollendum est, et tunc læ legendum.

epitaphium.

Hoc tenet ornatum venerandum corpus Abatis
Sed tua sacra tenet annua corlesce, Sacerdos,
Regnum; multasti in melius cum gaudia vite,
Martyris exempla signant quod membra sacrata
Demonstrantia Deo vitis hic repperit index.

af Ministorum.

B Quater decem quinos et duos vixerat annos,
Mysterium Christi sincera mente minister:
R. pius a thereas subito sic venit ad auras,
Sic simul oblicum finis vitamque removit
Spiritus adveniens Domini, quo tempore Sanctus
In regionem jam deduxit, animamque locavit.
Omnibus his in eis est de flammis tollere flammam,
Sicut in preceptis Dei v. Idus Martii. Era. cæcæ.

Annus is fuit Christi MCCC, quo tempore regnum Suevorum, sub quibus Acta tradunt hæc Martyres fuisse coramatos, erat ex-ana. Hinc loquetur Tamasus Salazar ac per verbum obire, translationem corporis nulli intelligi. Quid si unquam. Era turbatos dixerimus, ac pro Era MCCC, substituendum æquale numero characterum Era MCCC, dicitur. Foret is annus Christi MXX. Antonius Yepes ad annum hunc perreperendum MXX refert, ac plane rejicit epigraphiam memoratam, utpote vel per igniviam vel per ignoranciam auctoris quingentis aut pluribus post martyriam S. Vincentii annis perperam loquuti insculptam, præsertim, inquit, cum veritatem ambalibus manibus tenemus. Sicut etiam hi Martyres sub Reclione ultimi Arano Suevorum Rege interempti Regni Suevorum Cataluniam tenent S. Isidorus Hispalensis, sed valde multorum Regum, quod Arano imperatore infertis essent, nomina prodere, quæ aliunde adduci debent, et duorum ultimorum natiuitum suggerit in his Actis plurimum quædam supra memoratus Hieronymus Romanus, et eodem Yopes. Postmodum regnum Suevorum, inquit Isidorus, sus cepit Theodosius, qui fidem Catholicam adeptus, Aranie impietatis errore destructo, Suevos unitate fidei reddidit. Hujus temporibus Martinus monasterii Dunniensis Episcopus ille et scientia claruit: cujus studio pax Ecclesie reddita est, et multa monasteria condita. Vitam S. Martini datus xx Martii, cuiusque et Gregorio Turonensi d. cæcæ: vita sanctum e se annu v. Childeberti Regis, Christi MXXXI, unde apte hæc tempora concludantur. Unam autem inquiri posset, quomodo hi Arani Reges nova ibidem monasteria a Benedictinis monachis, quorum Ordo annu diu consistebat, permisissent erigi? Quod si ibidem antiquum extiterit monasterium, postmodum ad Benedictinos translatum? Ita ubi scripta facta in fuisse con lat

sub Rege ultimo Suevorum Arano,

C Corpus S. Vincentii adseruntur Acta in Camera sancta Ecclesie Cathedralis arce argenteæ vel auro, cum hac isti recessa inscriptione: Hoc opus fuit fieri Magister Gascius, hujus aliaque Ecclesie Archidiaconus, ad honorem S. Vincentii Martyrii, quondam Abbatis S. Claudii Legionensis civitatis: cujus corpus reconditur in hac arca. Era MCCC. Est annus

Corpus S. Vincentii anno 1306 translationis 26 Aprilis.

Christi MCLXXVIII Quo anno corpus eo translatione sit, non constat. Colitur in urbe et diocesi Ovetense sub ritu Officii duplitis xi Septembris: quo die ista leguntur in Martyrologio Romano: Legione in Hispania S. Vincentii Abbatis et Martyris. Sequuntur Wion, Bucecellius et Dorganus in Martyrologiis monasticis. Præterea Thomas de Trugillo in Thesaurio Concomitorum. Quo etiam die ista habet Tamasus Salazar: Legione in Hispania ceteriori S. Vincentii Abbatis, qui mirabilis apud omnes ob virtutum cumulos, et mirabilior in constantia confessionis fidei in hæreticorum manibus Martyr celebris vitam reliquit. In Notis uanualli de Translatione adferuntur ex Chronico Marzini; ubi de obitu ad xi Martii: quæ ut plane fritola et nuper excoitata, omittimus.

3 De Translatione corporis S. Ramiri ex Yepes et Sandovalio tradit ista Terrans Salazar xi Martii: Anno MXXV F. Alphonsus del Cordal, Abbas monasterii S. Claudii, devotionis affectu ad S. Ramiri lipsana, ingravescente infirmitate, promisit ea ex humis, quo detinebantur Iobis, ad sublimiorem, adepta sanitate, subleuare. Deus per inuicta sancti Martyris Abbati salutem restituit. At ipse aut Ordinis negotiis implicatus, aut aliis occupationibus prepeditus, ad longiora promissionem tempore dilatavit. Sed cum Saneorum vota non sint tempora pro-peritatis contemnenda, evenit, ut dictus Abbas in majorem incidere ageritudinem: iterum promissionem offecit, et salus per ostia voti intro se recidiva coniecit. Denique ne tertio Martyris exploraret auxilium, adveniente visitandi gratia Ordinis Generali, votum expleret, et translationem exponit. Annuit Prælati, concessit Episcopus, et omnes uno concordans spiritu, die xxvi mensis Aprilis anni MXXVI, actum auctorantibus Episcopo, et Ecclesie Cathedralis Capitulo, Clero et populo, qui processionaliter in comobium cum Parochialium insigniis, labaris et crucibus perretere, aperto sarcophago, corpus cum capite S. Ramiri conspexerunt, nihil mutilum, omne integrum, ossa nec putrida, nec corruptionem redolentia quin potius aliquot sanguinis notulis interlinita. Omnia (præter aliquas exuvias, quas Ecclesie Cathedrali, et Domino Regi obulit comobium) in affabre f. eta illustriori manu theca, quam Abbas fabricari fecerat, reclusa, in Capelle altaris tabernaculo, S. Ramiri nomine vocitate, collocata quieverunt, et adhuc quiescunt. Nec erit silentio relinquendum, quod in hujusmodi event translatione miraculum: nam cum quidam Ecclesie Cathedralis Archidiaconus, aliquod inordinata de hæ translatione vir dixerat, quibus pauculi affectus synchodni inulxisset; successit irrisio supplicium. Qui cum cursum ipso die equitum insperaret, et unus effugato equi lupo ex arca discederet, tanto impetu Archidiaconum conculcavit, ut elingnis e vita, sine vita deceret. Refert Ferrarius ad xi Octobris S. Remyrum Martyrem citatis Tabulis Ecclesie Legionensis: quo tamen die de eo in ordine recitandi Officium Madriti scriptis recesso nihil indicatur.

Corpus S. Vincentii anno 1306 translationis 26 Aprilis.

E

F

ACTA MARTYRII

Ex MS. Legionensi edita ab Antonio Yepes, collata cum Lectionibus Breviarii monastici Comimbriæ eccensis.

Suevi, Amani ne Wandali, aliquot Hispanie provincie subactis, sic arma diviserunt, Ut Wandali traxerint in Africam, Suevi sedem fixerint in Galicia ne parte Portugallie. Truentibus demde scripta Regibus Catholicis: successerunt Ariani. Postremi fuerunt Hermenigerus et Ricibanus, qui hæreticos sine tolerunt: insolentis atque crudi Hermenigeri

A. B. C. D. E. F. G. H. I. J. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

A menerici similis filius Ricilianus (quidam Richilam appellant) omnes Catholicos, quotquot regnum ipsius colerent, acerbe vexavit, nec templa tantum æquavit solo, sed etiam mortales vita per supplicium exiit, nisi in hæresin jurassent. Insuper viros litteris quomodocumque tinctos e toto regno in conciliabulum contraxit, quod tamen is Concilium vocavit, ut dictis actisque conciliaret auctoritatem, et vel e styge auxilia cogeret. Vastare et, si fortuna sequeretur, radicibus Catholicos vellere animus fuit. Olim, ut hoc etiam admisceam, Gallicia non tantum Leonem, sed etiam Sahagunum usque exporrigebatur. Ergo Leonem suos inystas excivit Ricilianus. Hic tripodii insidere et oracula palmis tensis ab omnibus excipienda edere jussit. Porro Ariani monasteria superioribus annis tolerarunt : unde monasterii S. Claudii nemo Suevorum aliquot annis admodum est manus, a cui S. Vincentius præerat, cum Synodum ageret Ricilianus.

2 Fuerunt ergo, qui bilem moverent Regi, Abbatem hunc cum suo cœtu a parte Catholicorum stare, novas leges a Synodo sancitas hunc non admissurum. Accitus S. Vincentius sese infert : ab inimico Rege barbarum in modum excipitur, præsentem conciliabulo collecta bile aspergitur : Numnam tu es, tumido ore vociferante Riciliano, cedo, num tu es Vincentius ille, qui leges a me latas pedibus subigis et doctrina nova, nec vera, amres habibis? Ego vero,

B subjecit S. Vincentius, sanctorum Apostoli Petri et Pauli fidem profiteor, nec non S. Juliani, qui cum diceretur, preces fudit rogavitque Christum, pro quo supplicium subibat, destrueret templum inimicorum; eos vero, qui personarum equalitatem et coæternitatem candide confiterentur, amore prosequeretur atque defenderet : se cum Episcopo Athanasio profiri : Patris et Filii est Spiritus sancti una est Divinitas, æqualis gloria, coæterna majestas. Capto deinde hoc argumento, larvam Ariana hæresi detraxit, inequalitatem personarum Sanctissimæ Trinitatis non secus quam fumos per orbem venditanti.

filem Catholicam proficitur:

flagellis dire caditur:

carceri includitur:

ab Anacleo involvitur et sanatur:

professus nunciam pœnem,

Pg. 25.

conciliabuli petivit foditque. Non sibi temperavit unus de impio cœtu, quin colaphum loquenti infringeret strictissima manu. Alios insuper in necem sancti viri accendit, Ario haud consulturos, si parcerent. Inde vocibus per calumniam effusis obruitur : doctrina Catholica differtur maledictis, ipse cum Athanasio ringentibus occidit : In Trinitate nihil prius aut posterius, nihil majus aut minus : sed totæ tres personæ coæternæ sibi sunt et coæquales. Hic omnes insano furore corripit : monachum mortis reum pronuntiare : sublatoque ferali clamore isto Concilio excedere. Rex pariter ardens, insontem duci jussit. Mos pridem obtinuit, ut criminibus magnis affines ibi persolvant penas, ubi flagitium designarunt, ut abis injiciatur metus : hac caussa Vincentium ad monasterii fores raptarunt, ut acerbum sic exemplum in Abbatem statuendo, ceteros monachorum timore percussos, ad ingenium Arii fingerent.

D colaphis caditur:

condemnatur ad mortem:

coronatur martyrio.

d

sepelitur a suis.

6 Volens, lubens, pedeque pruriente in arenam contendit Vincentius, utque Christum Jesum, qua posset, sequeretur, non modo hectoribus veniam dedit, sed etiam Servatoris usus verbis, Domine, dixit, ignosce illis, quia nesciunt, quid faciunt. Bona verba novi furoris materia fuere. Quidam enim, cum fulmine ietus, ferum duxit, inque caput Vincentii librans, tam altum imposuit vulnus, ut illico conciderit, humique fusus laureatam animam efflarit. Discipuli, quamvis ægre tanto Magistro carerent, hanc tamen ei clausulam vite congratulati sunt. Tantum vero potuit amor erga pium Patrem, ut noctu præsens periculum adeundo, sublegerint corpus, et clam subductum, in templo, qua Occidentem spectat, proxime SS. Claudium, Lupercium et Victorium, condiderint. Debeatur enim ipsi locus inter Martyres.

appareus suos ad martyrium exiit:

7 Forte vigilem noctem ducebant, quibus Pater magis cordi erat. Tristitium intendebant imminentes ac inbiantes luporum Ariarum dentes, quibus volupe fuisset, in oves quoque invadere, deglabere, dilaniare. His itaque S. Vincentius radiis vallatus, cum Martyrum clamore se objiciens, tempus sacrificii adest, mei filii, dixit. Quisquis statuit pro Christo experiri tormenta, pedem in monasterio figat : supplicia in expedito sunt et palmae simul. Ceteri matura fuga sese in montes conferant. Ego vita fruor æterna, et me cunctum Martyribus videtis. Hæc ubi verba fecit, in astra se sustulit.

F alius fugientibus

S. Nannus et XII monachi

Martyres occumbunt.

8 Inde in utramque partem versari monachorum animi : tandem qui vim se ferre posse diffidebant, in pedes se coniecerunt. Non autem sparsi vagabantur vel diversi, sed unum ad locum, veluti ad metam, confluebant, novumque monasterium straxerunt in Gallicia, quod S. Clodio dicarunt. Ramnus Prior cum duodecim firmi pectoris monachis animum induxit, corpus offerre quibusvis tormentis : intenderet Tyrannus discrimina mille, subituros. Jam enim caeli ambrosia inescatus erat, spectando Patrem suum, luce insolenti undantem, beatis Martyribus hinc et hinc septum, æternis gaudiis dilucentem. In decretorium jagnam etiam socios accendit, ut non modo terga hostibus fidei non verterent sed insuper effusa obviam iverint, ardua hæc via ad Superos ultra nitentes. Non traxerunt vota carnifices, solas in penas ingeniosi, cito desiderii compotes fecere. Nec enim savitia cum sanguine S. Vincentii trulentis hominum generi effluxit, sed unitata ea vehementius fuit. Globus igitur hic infamis parricidarum non obsedit innocentes monachos patre orbos, sed more impatiens subito invasit eeciditque. Parrectis hæc illæ corporibus, animæ magnis virtutibus, denique martyrii palma effluta, ia caelum sublimes abiverunt. Aliis fuga dilapsis,

A nemo erat, qui funera curaret, atque loco certo conderet, posteris colenda. Unde non immerito etiam hodie dolet monasterio S. Claudii, tot gemmarum se iacturam fecisse. Ubi enim depositæ sint, nemo est qui sciat. Abbatibus tamen et Prioribus major habita cura, quæ vulgo magis noti essent. A Catholicis enim sepulti, Suevisque ad fidem Romanam traductis, loco nobiliore donati sunt c :

Breviarium monasticum Cantabrigie ex eorum vita exorditur *lectio 2. Nocturnum*. Vincentius Abbas canobus sanctorum Martyrum Claudii, Luperci et Victoris in suburbio Legionis urbis, vir orthodoxæ fidei, monasticæque disciplina observantissimus, cum Ariariorum perfidiam detestatus, publicis concionibus et disputationibus in his profligandis totus incuberet, ab eis in emendatulum adductus etc. *In Brevario Compostellano, dicitur vir orthodoxæ fidei observantissimus sub Ivi Benedicti regno, b. Idem Brevar. monast. viderem observantissimum apertum*. — *e Breve Compostellano*: insignis annulo regio carceris fuit. — *d In Brevar. monastico additur, anno sexcentesimo trigésimo*. — *e Idem finitur hoc verbum*: Postea autem diversimodo repertum est Martyris corpus, et divinum depositum in Cathedrali ecclesia argentea theca reconditum asservatur.

COMPENDIUM MARTYRII
S. RAMIRI ET XII MONACHORUM.

Ex MS. Codice editum a Tanaio Salazar.

Ramirus ex etymologia nominis fuit origine Gothus, in monasterio SS. Claudii, Lupercii et Victorii Martyrum, in urbe Legionis, encellum Ordinis P. N. D. Benedicti induit. Subsequentibus temporibus vitam tam perfecte monasticam egit, ut omnibus Fratribus vite speculum et virtutis specimen preberetur. Procuratum cenobii acceperat, quando gloriosissimus Pater noster Abbas, et Martyr Vincentius habens Ordinis in S. Claudio moderabatur, quo per martyrium, ut diximus, sublato, ipse Pater noster Ramirus, qui tanquam Prior in locum Martyris Vincentii gubernabat, vocatis Fratribus, post apparitionem sancti Abbatis, hæc illis verba intinavit: Jam vidistis, Fratres carissimi, visionem, quam Dominus per ministerium Patris nostri dignatus est revelare, et audistis, quæ oportet fieri, ut qui constanti animo sunt, morti corporeæ vitam sacrificent, et qui spiritu pusilli vitam conservent. Eius si libero aspectu Deum cernere anhelas, prius fide corda purificanda sunt; operibus consecranda, et puro caritatis hinc inde valanda; quibus profecto illius sacri Evangelii sponsione incunctanter condigni habeamur, quæ dicitur: Beati mundo corde, quantum ipsi Deum videbunt. Unde quæso vos, carissimi Fratres, ne perdatis coronam vobis puratam, nec vos a caritate Christi cuiusquam rei mundialis oblectatio segreget, sed a quo animo cum Apostolo dicamus: Quis nos separabit a

caritate Christi? tribulatio? an angustia? an persecutio? an nuditas? an periculum? an gladius? Sicut scriptum est, quoniam propter te mortificamur tota die, æstimati sumus ut oves occisionis. Sed in his omnibus superamus propter eum, qui dilexit nos. Quin potius ista omnia propter æternam retributionem, ulterioribus animis votisque ardentibus et querenda sunt et ferenda. Manet enim unicuique apud Dominum reposita laboris sui corona, et pro qualitate certaminis repensabit ille fructum mercedis. Ne terreamini, Fratres, furoribus persequentium, neque fornicetis a faciebus eorum, neque enim timere vos faciet Dominus vultum illorum. Vobiscum ille est, qui vos armavit, idem propter vos pugnat, qui incitavit, nec adjuvare desistet ille ipse, qui vos ad peragendum hunc agorem elegit: quo devictis adversitatum stimulis secum iure perenni conregnare faciet temporibus infinitis.

2 His dictis segregatis inhecillibus osculo, et benedictione porrecta, ad interiora Gallæciæ montana remisit; et secum XII Fratres, quos Spiritus sanctus ad trophæi agonem selegerat, ad Ecclesiam reduxit. Ibidem orationi instantes, et congressum propter fidem Catholicam Christi auxilio contemnentes, Ariariorum furoræ spectabant. Quo audito Ramirus illico portas monasterii aperiens cum XII Christi militibus, demonis ministros adspiciens, alta et intelligibili voce monastico more concinebat, sequentibus monachis alternatim: Credo in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli et terræ, visibilem omnium et invisibilem. Et in unum Dominum Jesum Christum filium Dei unigenitum. Et ex Patre natum, ante omnia secula. Deum de Deo, Lumen de Lumine, Deum verum de Deo vero, Genitum, non factum, Consubstantialem Patri. Quibus iterum atque iterum repetitis, omnes quotquot venerant ex Arianis, in sanctos monachos impetum facientes, ut rabidi canes, Sanctorum corpora discerpserunt, postea in cenobium intrantes, omnia igui tradentes et diripientes, quæ ad commodum profutura repererunt.

3 Quibus absolutis in propria remearunt, relictis sanctorum Martyrum corporibus in campo dilaniatis. Quæ adveniente nocte pia Catholicorum caritas congregavit, et in ecclesia conglomerate sepeliverunt. Excepto corpore S. Ramiri, quod lapideo licet busto et rudi marmore inclusum, requiescit, donec in resurrectione mortuorum suæ sanctissimæ animæ admittatur, ut, sicut ipsa æternam gloriam adipiscatur, per merita Domini nostri Jesu Christi, cum Patre, et Spiritu sancto sit laus, gloria et potestas in secula seculorum. Amen.

S. Ramirus Gothus,

Prior monasterii,

suas animas ad Martyrium;

Math. 3, 8.

Rom. 8, 3

aliquot demissa,

E

cum aliis 12 fidem prophetens,

interitur.

scorsim ab aliis sepelitur.

F

DE S. CONSTANTINO
REGE, MONACHO ET MARTYRE IN SCOTIA,
Commentarius historicus.

Memorabit sanctus hic Rex in Brevario scotico Ecclesie Aberdonensis ad hunc XI Martii cum hoc cloquo. Constantinus Patrum Regis Cornubiæ filius, Regis Britannia minoris filium duxit in uxorem. Sed ecce sinistrante fortuna moritur Regna: de ejus mortis dolore cum Rex consolari noluert, filio suo regnum et ipsius regnum consultus commisit et tradidit. Tunc valedicens omnibus, relicto regno, in Hiberniam transfretavit, veniensque ad quendam domum religionis, humiliter laborem sustinuit, quo molenda quoque de granario ad molendinum ferret per septennium et referret, de regno ad molendinum de-

scendens. Sedens autem Constantinus molendinarius quodam die in molendino, et neminem videns, dixit: Sumne ego Constantinus Rex Cornubiæ, cujus caput tot galeas, cujus corpus tot loricas sustulit? Sumne ego se interrogans, respondit: Non sum. Cumque hæc secum replicasset, quidam in molendino litigans, quæ audivit, Abbati exposuit. His auditis, occurrunt omnes, et extractum de molendino in claustrum ducent, litteras docent, et ad sacerdotii gradum, Spiritu sancto inspirante, sublevant. Nec mora: cunctis valedicens, inde recessit, et ad S. Columbanum, virum siquidem Deo carissimum, pervenit: deinde ad prædicandum verbum Dei in Galvediam a S. Kentigerno

CIRCA AN. DCLXXVI
21 MARTII
Regnum filio tradit:

in Hiberniam molenda fert et referret:

in monasterio eruditus

fit Sacerdos:

ad S. Columbanum, et S. Kentigernum.

A S. Kentigerno dirigitur, ubi cum in Abbatem esset electus, gregem sibi commissum verbo et exemplo studuit reformare. Jaque Constantino ad decrepitam aetatem provento, quod diu in mente habuerat, petiit a Domino ut Martyr pro Christi Ecclesia moreretur, audivitque vocem de caelo dicentem, quod sic fieret, ut rogaverat. Cum autem vir Dei hinc inde patriam perlustrando, verbum Dei predicaret, et in insula Kintyre moram traheret; quidam maligni convenerunt in unum, et ad insulam properabant, ut inique explerent, quod vir Dei pie petierat. Venientes igitur ad virum Dei, manum ministri sui arripabant, quam statim solo tactu sanabat. Sævientes igitur in virum Dei, plagis variis affecerunt, et inter cetera lethalia vulnera, et brachium ejus truncaverunt, et tanquam mortuum relinquentes alierunt. Tunc Sanctus Fratres suos convocans, et in caritate consolatus est, et sic coram positus Fratribus obdormivit in pace, inter sanctos et electos Dei Martyres digne computandus. Obiit autem circa annos Domini quingentos septuaginta sex. *Hactenus ex Breviario Aberdimensi.*

fi Abbas,
in insula
Kintyre

cupidos
martyris
la dicitur:

mortuus.

2 De eodem Rege arbitrum agi in Vita S. Davidis Archiepiscopi Menevensis, a nobis ad Kalendas hujus mensis Martii illustrata, in qua num. 7 ista habentur: Audita boni odoris fama S. Davidis, Reges, Principes, seculares deserunt sua regna, ejusque monasterium petunt. Hinc contigit, ut Constantinus Cornubiensis Rex suum desereret regnum, ac se in hujus Patris cella obedientiae subjugaret. Joannes Tuarvuthensis in ejusdem Davidis Vita a Capgrave edita accessum Regis ac discessum ita explicat: Constantinus Cornubiensium Rex, relicto regno suo, in ejus monasterio monachus effectus est: ibique divino conversatus servitio, tandem in aliam longinquam patriam migrans, monasterium fundavit. *Latus hoc explicat in Chronico Joannes Fordmus apud Colganum his verbis:* Contemporaneus fuit S. Columbae Abbat. S. Constantinus Rex Cornubiæ, qui relicto regno terreno, regnum caeleste meditari coepit: et cum S. Columba ad Scotiam pervenit, et fidem Scotis predicavit et Pictis. Monasterium Fratrum in Govane instituit juxta Cludum, quibus ipse Abbas praefuit. Totam terram Kintyre convertit: ubi ipse Martyr pro fide occubuit, et in suo monasterio apud Govane sepelitionem accepit.

post in mo-
nasterio
Menevensi
sub S. Davide,

Pictis et
Scotis prædi-
cavit:

Martyrologis
inscriptus
cum titulo
Martyris.

C Martyris. Eadem leguntur in Martyrologio Colonie et Doctrinali Clericorum Lubecæ anno MCCCXCÆrens, et in Martyrologio Germanicæ a Petro Cunisio collecto. In MS. Florano Sanctorum ita legitur: In Scotia S. Constantini primi, Regis et Martyris. Memnit et Ferrarius secutus Canisium.

Primus aut
sentor Con-
stantinus.

4 Et hæc certiora nobis videntur monumenta: ex quibus colligimus hunc S. Constantinum primum, aliquem senioreni esse, qui ibidem seculo Christi sexto floruit inter alios minores Reges, quales sub Uthero,

et Arturo Regibus Britannie plures virisse statuit Alfordus in Annalibus Ecclesie Anglo-Saxonice anno 501 num. 3. Hic ergo relicto regali dominio, quod in Cornubia sive Cornuwallia possidebat, venit ad S. Davidem Archiepiscopum Menevensem, et sub illo in monasterio Menevensi diu conversatus, migravit in longinquam patriam. Interim Rege Arturo vita suucto circa annum DCL. inter Britanniarum Reges (num hic agimus de Anglo-Saxonibus) primarius habebatur Constantinus alius, a Gilda in excidio Britanniarum, ubi ejus vita describitur, Tyrannus Damnoniæ cognominatus. Incolebant antiqui Dammonii provincias Devoniam et jam dictam Cornubiam. An et qua gradu consanguinitatis attigerit primum Constantinum, non liquet. Tempore hujus Constantini posterioris a rebus discessit S. David Menevensis anno DCLIV, ut ad ejus vitam diximus. Illo ergo tempore S. Constantinus in longinquam patriam migravit, quam Hiberniam esse ex supra dictis constat; ubi postmodum in notitiam venit S. Columbae Abbat. ac tandem cum illo in hiberniam Scotiam discessit: quod ab isto factum esse anno DLXV docet Beda lib. 3 Historie Ecclesiastice Anglorum cap. 4, et lib. 5 cap. 10 asserit, transmontanis Pictis ad Aquilonem primum Christiane fidei Doctorem fuisse Columbam: quo tempore S. Kentigernus excolebat alius versus occidentem in Albania Pictos, uti ad hujus diem natalem dicitur XIII Januarii, et IX Junii dicendum erit ad vitam S. Columbae Abbat. Ac tandem Constantinus in decrepita ætate, e vulnere profule Christi infuso, mortuus est circa annum DLXXVI. Hector Buchius lib. 9 Historie Scotorum, videtur utrumque Constantinum in unum confusse, asseritque cum Scotos Christi dogmate erudiret, impiorum manibus passum martyrium: eique aliquot post secula relato in Divorum numerum, templa nonnulla sacerorum Pontificum auctoritate dicata, ad huc conspici.

alios a Con-
stantino Ariuri
successore:

E

templa et
dicata.

5 Alius fuit inter Reges Scotie Constantinus, quem asserit Joannes Major de Gestis Scotorum lib. 3 cap. 2 relicto sceptro in S. Andrea religiosum effectum, illic quinquennio usque ad mortem stetitisse. Idem scribunt Lestrus, qui Regem LXXV statuit et Constantinum appellat, et Buchius, qui anno DCCCXLIII tonsuram et cœnobio saceratum asserit. Hunc Dempsterus et Camerarius suis Menologis, omisso alio, inscripserunt, et iterum Camerarius xx Decembris, et in Indice ut duo distincti indicantur. Gormanus Marianus in Martyrologio MS. Hibernico hoc die collocat primo locum Constantinum Britannicum Abbatem de Rathen S. Mochludie de quo in fustis Tamlectensibus ita legitur: Constantinus Brito vel filius Fergusii de Cruithen; apud Eugussium Constantinus Rex Rathenise dicitur: ex quibus nihil certi proferri potest, nisi S. Constantinum hoc die coli, cui singuli suis explanationes adjunxerunt.

Alius Constan-
tinus h. Scotie
recolo 10
monachus.

F

13 Hermannus Goereu iterum ad XII Martii ista habet: Constantini Regis Protomartyris Scotie: quem unum eundemque arbitranatur, qui hoc die ab eodem auctore erat relat. *memoria 13 Martii*

S. SOPHRONII

HIEROSOLYMORUM PATRIARCHÆ VITA EX VARIIS COLLECTA.

VIDE SYNAXARUM TOM. I MARTI PAG. 867. ANIMADV. PAP. 12

AN. DCXXXVIII XI MARTII S. SOPHRONII NATALIS.

Sophron cognomen.

Pratum spirituale cur Sophronio attributum?

quia ipse dicitur.

auctoris multum comiti in litteribus.

CAPUT I.

Communia cum magistro suo Joanne Moscho studia Alexandria; unde Prati spiritualis auctor dicitur.

Sophronium, Hierosolymitanæ Ecclesiæ Episcopum sexagesimum secundum: Ex civitate Damasco, multiplex eruditione, divinarum litterarum scientia et pietate insignem natum esse, asserit Græcorum Menologium hoc die; assentantur et Menæa: a quibus parcatum nonniam proferuntur, quæ patri Plinthas, matri Myro fuerit. Sacrarum doctrinarum studium in eo vixisse, nec minorem studio peritiam posterioris vitæ Actæ luculenter probant: ut dialecticam quoque præceptionum atque rhetoricæ artis professionem in adolescentiori, et necdum monasticum vitam professio, indicat honorifica Sophista appellatio: sub qua ejus, nimirum Pratum spirituale inscribit Joannes Moschus: siquidem Sophronius Joannis discipulus sorusque hic est, de quo agimus. Esse autem maxima cum probabilitate creditur S. Joanni Damasceno, τὸ θεωρητικὸν τοῦ ἀγίου πατρὸς ἡμῶν Σαφροῦνου ἰσχυροτέρου ἡεροσόλυμων εὐλατῆς ἀεὶ προδουμένου, in fine libri quem pro imaginibus conscripsit, altero dimittatur a morte Sophronii seculo, eundem autem in Palestina virens.

2. At qua ratione, qui Joannis Moschi certo esse cognoscitur tom ex Photio vol. 119 quam ipsa prologi ad Sophronium inscriptione; Sophronio ipsi tribuitur a Damasceno, nec non a Nicæna secunda Synodo ad sacrarum imaginum cultum restituentium, non vultu post quem Damascenus scripsit, celebrata? In hujus enim Actione IV, suggerente Eustachio, Hegumeno manusinis Marini, Stephanus monachus a Limonario Patris nostri Sophronii legit ad verbum ea, quæ cap. 45 Prati, ut dicimus, spiritualis continentur. Respondet Aloysius Lipomunus, Veronensis Episcopus, cujus studio præclarum illud opus ex Hieronymi Constantinensis versione primam Latini typis subiectum fuit: Sophronio his de causis attribui: Vel quia ad ipsum per carissimum socium inscribitur; quemadmodum et Rhetorica Ciceronis ad Herennium, et ejusdem ad Atticum epistolæ, Ad Herennium et Ad Atticum libri appellatur: sic Sophronii liber hic dicatur, quia ad Sophronium dirigitur: atque ex eo maxime, quod ad usum illius in primis conscriptus est. Namque auctor ipse in epistola, quam libro præmittit, fatetur se ex hoc Prato copiam Sophronio contexnisse, ac per eum aliis deinceps obtulisse.

3. Sed quia in hoc libro dicta et gesta ipsius Sophronii pro majori parte continentur: nam is totius itineris libri hujus auctoris fuit individuus comes; et quemcumque ambobus ambulantes occurrerunt, vel querentibus responderi contigit, diligentissimo descripta sunt. Quare etiam hæc verba sapientissime iterata videlicet: Venimus ego et dominus meus Sophronius sophista ad Abbatem talam, etc. Et ideo semper etiam plurali locutione utitur, dicens: Perreximus accessimus, vidimus, narravit nobis senex monasterii dux. Per quæ omnia conspici datur, scriptorem nunquam solum fuisse in his quas narrat perquirendis. Sicut ergo Platonis Phædrus, Timæus, Gorgius, et Parmenides, et Tullii liber de senectute Cato Major inscribantur a personis, qui illi colloquentes et disputantes inducuntur; quid obstat huic libro, qui Sophronii dicitur, eum in eois ambulans, visitans, operans, interrogans et respondens ubique fere asservatur? Aut denum ex illa causâ So-

phronio adscribitur, quoniam una cum Joanne prædicato conscriptor, ut ita dicam, forte ejusdem libri fuit. Lege hujus voluminis caput LXXVII, et in ejus principio ita scriptum reperies: Ego et dominus meus Sophronius perreximus ad philosophi Stephani domum doctrinæ gratia: etc. Deinde in fine ejusdem capituli hoc modo scriptum legitur: Ista cum audivimus, inquit mihi dominus meus Sophronius, et recessimus, et dixit mihi: Vere, Abba Joannes, hodie nihil ultra studeamus; satis enim ædificati sumus. Hæc ergo scripsimus, ut et vos pariter ædificemini.

4. Una ergo ex his rationibus, seu potius omnibus simul accedentibus, jure meritoque liber iste Sophronii nomine inscriptus videtur: quibus Lipomuni rationibus hæc quoque adjungatur si placet: quod Sophronii opera vulgari liber æ celebrari priusquam cõperit, quem ipse a Magistro Romæ, ubi perfectus demum est, moriente, velut testamento acceptum, una cum defuncti cadavere in Palestinam attulerat, quemadmodum paullo post videbimus. Quod tamen pro secunda ratione assumit Aloysius, fuisse Sophronium individuum auctoris comitem, nil post ea intelligendum est tempora, quibus hic illi sese in Ægypto conjunxit: nam credibile non est omnibus us, quæ in Palestina Syriæque narrata fuerit, audientis (quamvis comes adfuisse videtur Joannes pluraliter loquens) comitem semper habuisse Sophronium qui vultum monasticæ professionis susceperat, et usquam in us nominatur. Dicunt quidem Græcorum Menæa quod ad Magni Theodosii cõnobium se conferens, ibi in quiete et silentio divinarum litterarum meditatione corroboravit animum: et præterea (cum majori adhuc studio discendæ Philosophiæ arderet) Alexandriam navigavit: verum perturbatis rebus temporibusque, in eo elogio memorantur plura: et quod a viro factum mor constabit, adolescenti tribuitur, siquidem de suscepto habitu monastico intelligere Menæa volumus: nam alioqui sciendum profectumque videtur adolescentem patre suæ vicina monasterii non infrequenter adfuisse, ipsamque illud S. Theodosi, et in eo jam tua fumosum Joannem, Limonari postea auctorem cognovisse, colligitur ex hoc initio capituli 91 Narravit nobis venerabilis Pater noster Abbas Gregorius Archimandrita monasterii S. P. N. Theodosii mihi scilicet et fratri Sophronio Sophistæ.

5. Ubi quod cum appellet fratrem, hand aliter potest accipi quam per anticipationem quamdam ejus vocis, qua inter se utebantur Romæ, cum ista scriberentur: alias Dominum appellat capite 69. Perreximus una ego et Dominus Sophronius, priusquam sæculo remittantur, in Alexandriam ad Abbatem Palladium. Et expressius cap. 77 supra a citato, et cap. 110 Assumpsit, inquit, Dominum meum Sophronium, et perreximus in monasterium, quod ab Alexandria decem et octo passuum millibus distat, ad senem quemdam magnæ virtutis, Ægyptium genere, dixique seni: Dic nobis verum, Pater, quomodo debemus simul habitare: quia Dominus Sophista voluntatem servuli renuntiandi habet. At senex: Bene facis, fili, renuntians seculo, salvansque animam tuam: sedete igitur in cella, ubi vultis, sobrie et vigilantur, quietem ac silentium servantes, et sine intermissione orantes.

6. His porro aliisque similibus monitis excitatum Sophronium credo monasticum habitum assumpsisse: atque huc spectare, quod de visione eidem oblata per viam legitur cap. 102. Cum interrogatus esset Abbas Sophronius Sophista, frater meus, assistebamus prope illum

forte et adjuvatori in opere,

non tam in Palestina,

quam in Ægypto:

F ubi secularem habitum.

cum monacho permulat:

A illum ego et Abbas Joannes Scholasticus, et Abbas Quiricus et alii quidam ex Patribus, dixitque nobis; Pergebam modo in via et ante me adolescentulæ choream agebant, tripudiabantque dicentes: Bene veniat Sophronius: coronatus est Sophronius. *An autem princeps quoties Limonarii auctor in plurali dicit: vivimus, perreximus, etc. intelligi debet Sophronium adfuisse, etiamsi hoc non exprimitur, ambigi merito potest; nec enim de nihilo esse videtur quod cap. 262 tam clare hoc addat: Vidimus Abbatem Theodorum Pentapolitanum (erat autem nobiscum Sophista Sophronius) et interrogavimus eum etc.*

atque virtutum exempla

7 Atque ex his, historię elucidandę causa hic prolatis, alterum quoque intelligi potest: videbet, quolr stultum fuerit, cuius in utroque cupiditas par tam arcta illos inter se necessitudine copularit: hoc agebant nempc ut ex his, quę ubique videbant audiebantque, selectiores ut sic loquar, flosculos carperent, et in illud quod meditabantur pratum transferent, od suum aliorumque profectum: cuius rei exempla possent ex nominato libro proferrı varia: unum hic pro omnibus est, quod capite ultımo reperitur, his verbis: Ego et sodalis meus Sophronius cum in Alexandria essemus, die quadam perreximus ad Theodosij ecclesiam, obviumque in via habuimus in vico virum quemdam calvum, indutum sacco usque ad genua: videbatur autem quasi fatuus et amens. Dixit igitur mihi Abbas Sophronius: Da mihi nummos, et videbis virtutem venientis. Dedi ergo illi quinque nummos: qui accepitos dedit illi, qui videbatur ut amens: accepit autem eos ille, nihil omnino loquens: nos autem clam illum secuti sumus et vestigio: ille vero cum flexisset a via, extendit in cælum manum suam dexteram habentem nummos, et post hæc prostravit se coram Deo, positisque in terra nummis abiit.

cum Magistro studiose observat:

8 Circuibant nempc inquam apes argumentasę æque discipulus atque magister: et in spirituales furvos junctim referebant quę colligerant. Eoque alludit pars ulla hymni a Græcis soliti hoc die decantari, cuius initials litterę huic versum constituunt:

Σοφροσύνης μέλιτα τῶν ἐπώνυμων αἰσιμα γέμων

Sapientię nomen ferentem cano, quod æquum est faciens.

hujus inquam hymni versus a fine decimus tertius huic alludit, cum dicit: ὁλος ἀνόθημα θεῶ τὰς πῶν ἰσκασιῶν φετουργίας περιπταιμενος, Σοφί, λειρόνας τῶν σὸν κατεφύευσας, ἀρετῶν ἐμμελίτμα τῷ θεῷ τῷ ἐν ὑψητοῖς κθερόνσας. Tofus Deo devotus, ascetiarum circumvolitans plantationes, limona, id est, pratum tuum consexisti, studiosam exerritationem virtutum Deo, qui est in altissimis, offerens: ut hic Limonarii opus Sophronio non obscure triluatur, tamquam alteri illius auctori.

ex quibus Pratum spirituale consecutum.

Quis Joannes Moschus?

9 Primi porro auctoris elogium (quod bona ex parte Photus Bibliothecę suę inseruit, integreque ex MS. Codice Vaticano antiquo a Francisco Ottrarii Latine redditum, Heribertus noster Rosweyldus edidit inter vitas Patrum) hic juvat proferrı: quoniam ad res discipuli illustrandas non parum conducere videtur, et ejus magistri historię cuncta ex parte aliqua habeatur. Sic igitur habet: Conscripfit est hic liber Prati, seu Vitę sanctorum ac virtute prædicatorum Deoque placentium Patrum, qui in ipso continentur, reliqueque perutiles animę narrationes, ac scite dicta sacrorum iustorum, Christiano amantium Patrum et Fratrum, a Joanne sanctę memorię Presbytero, et monacho cognomento Moscho: qui principio quidem seculo renuntiavit in monasterio sancti Patris nostri Theodosij, Albatis et Archimandritę omniunı, quę sunt Jerosolymis, cenobiorum sive monasteriorum: cum autem in deserto ad sanctum Jordanem non exiguo tempore versatus esset cum sanctis Patribus, qui illic degunt, eorumque virtutes collegisset, eas huic operi

Limonarii aut or

inseruit. Cumque habitaret in Novo, quod dicitur D mouasterio, quod a sancto et magno Patre nostro Saba ejusque discipulis constructum ad hoc usque tempus permanet, audiens qua tyrannide Persę Romanos oppressissent, occasione cęlis Maurij Imperatoris ejusque liberorum, a Novo-monasterio secedens, perrexit ad partes Antiochię magnę.

10 Atque inde rursus, cum prævalere gentem videret, Alexandriam se contulit; et tota quę circa illam est solitudine peragrata (fuerat enim jam a principio Imperij Tiberij missus in Ægyptum ad ministerium obeundum) et usque ad Oasim, proximamque illi solitudinem pervenens; postquam eos qui illic erant Patres invisit, atque inde rursus auditv sancta loca fuisse occupata, et Romanos metu correptos; Alexandria relicta, ad magnam Romanorum urbem navigio appulit una cum carissimo discipulo suo Sophronio. Dum autem essent in itinere, diversas insulas lustrarunt. Tali vero donatus a Domino gratia fuit vir beatus, ut si quid de vita rebusque gestis virtute insignium virorum audisset vel vidisset, id scriptis mandaret: quo factum est, ut et Romę cum esset, idem consilium sit executus.

eius itinera.

Hactenus elogium, cuius pars altera propius Sophroni vitam attingens sequenti paragrafo profertur. Hic tantum observo Tiberium, quo regnare incipiente, visendi Ægypti occasionem Moschus habuit. Ære Christianę anno DLXXIX cęvante, Imperij hecenas suscepisse Mauritium autem, cuius mortem secute cludes eulem Moscho necessitatem attulere Palestinę defendendę, ex vita sublatum circa finem anni DCI.

E

11 Quod autem Antiochiam discedens socium Sophronium duxerit, atque odeo testem habuerit multorum, quę viso a se auditaque scribit a Patribus circa Antiochiam degentibus; ab eoque adhuc seculari sumptibus ad iter necessarius adjutus sit, suspicari possumus, affirmare nequaquam; cum Menas dicant ipsum Alexandria inventum a Sophronio: quod tamen magnam apud nos vim non habet propter alios in isto elogio, quod ex Menas inferiori subjecimus, parochronismos: aliud autem nullum in contrarium est argumentum; neque ratio ulla temporum repugnat, quominus jam tum Moscho potuerit adhærere: nam si annos saltem sexaginta vixisse Sophronium conelas, fuit ille, moriente Mauritio, viginti trium annis auctorum: quę sane ætas itinerum studiorumque laboribus maxime est opportuna.

ad quę tempora spectent?

an cum eo e Palestina abierit Sophronius?

CAPUT II.

SS. Cyri et Joannis mirucula scribit, S. Joanni Eleemosynario familiaris: Romam abit: rediit in Palestinam.

F

Omissis igitur conjecturis, hoc certi habemus ex præcedentibus, Moschi contubernio usum esse Sophronium in Ægypto, primum quidem seculari, deinde monachum: item utrumque simul obisse regionis illius monasteria, atque in ipsa usque deserta penetrasse: quid autem Alexandria spectatum egerit Sophronius, partim ex argumento Prati spiritualis loquet, maxime ex capitibus præcitatıs 77, 110, 111 aliisque: partim ex D. Joannis eleemosynarii Vita, insignique de SS. Cyro et Joanne volumine, ibidem per Sophronium scripto; quod ad XXXI Januarii, quo die Sancti isti coluntur, frustra desideratum, et perisse creditum, feliciter reperimus in Romano itinere nostro, et quidem utraque lingua, servamusque ingentis thesauri vice suo tempore profereundum, cum supplementum operi semper crescenti non centumvoluminum adpreximus: illius autem scribendi occasionem et quę scriptorum comitata sunt mirabilia, ex prothœori seu præfatione cognosce:

Miracula SS. Cyri et Joannis,

13 Propter ægritudinem oculorum ad Cyrum et Joannem Martyres accurrentes apud eorum basilicam morabamur, miraculorumque exundantiam intuentes

orniorum ægritudine ab his liberatis,

A tuentes, hæc memorantia scripta volebamus legere, quæ nos Martyrum certamen instruerent, quæve de præcedentibus miraculis prædicarent : nihilque invenientes quæ diximus, nisi tantum duos breves sermones magni Cyrilli, qui propugnator et præro exitit veritatis, ad zelum sumis mirabilem excitati. Si paginæ quippe falsa conscribentes, cum nihil verum nec fabulis liberum dicant, tot libros super dæmonii conscripserint : nos ad instar quadrupedum, secundum amicos justi Job, taceamus tanta ac talia veritatis, quæ Christus Deus noster est, operum magnificè continentis per veros famulos ejus effecta?... ideoque et nos flagrantiori zelo ferventes ad confessionem Sanctorum incurramus præ procedentes in faciem, totoque animo devoventes, ut si nobis concesserint visiones officinam, de certamine eorum, quæque ab eis fiunt, eorum miracula conscriberemus, divina gratia cooperante nobis...

B 14 Unde assurgentes, et apud nos postmodum recollecti; hinc quidem Martyrum celsitudinem spectabamus, et miraculorum quæ fiebant multitudinem circumstantibus : inde imbecillitatem nostram... unde recusare hanc, quæ in votis Deo et Martyribus ejus a nobis promissa est, redemptionis oblationem voluimus : sed hæc nos agere volentes Sabanon coercerat, dicens : Juxta quod voti Deo, votum tuum ne tardaveris exolvere.... Hic igitur viris obstrictus, interdum quidem scribere propter priora perterritus, interdum non scribere propter serpentinæ contumaciam, et quid aperem nesciens, atque ad eosdem Martyres confugiens, quid agendum esset ab eorum sanctimoniam deprecabam. Illi vero affectus suscipientes propositum, scribere præcepere, presidium et consilium suum conferre pollicentes. Multoties itaque serpentibus nobis apparere, quod reprimere non adimplentes : nunc quidem atramentum et calicem porrigentes, nunc vero quaternioneis sumentes, et quæ nos tefelibrant corrigentes : interdum, utpote narrationibus agguidentes, vultus hilaritate monstrabant ea se cum delectatione discere : quod et nos sapius patimur, dum lætis oculis pervenerimus ad loca gratiam relationis habentia. Millies quippe nobis, dum in aliis occupamur, conquesti sunt, et tanquam negligentem increpavere, dicentes : Quomodo non perficis veritatem hæc de scriptura et fide sui nominis defendentes : quæ omnia si scribere velimus, eos qui lecturi sunt orabimus. Sufficit autem per hæc modo, sapius nobis ab eis collatum presidium, dum scriberemus, adstruere : Denique atque eos testes veritatis, quæ in his est, habentes.

C 15 Imprimis ergo horum martyriale certamen conscripsimus, et quod in templo sunt venerabilis Marci depositi, et quomodo demum in eodem Evangelistarum sunt deinde transpositi : horum occasiones et semina ex verbis S. Cyrilli colligentes. Post quæ, his septem decadas miraculorum conscripsimus ; nulla dicendum multarum habentes de scribere ; si utique nos dicere possemus, audire vero, qui hæc lecturi sunt valuisse... et harum quidem septem decadam tres primariae ea, quæ post martyriale certamen sepulturamque et translationem gesta sunt, continent : sed et quartæ dimidium Cyri et Joannis, quæ in Alexandrinis facta sunt virtutes, enumerat ; quartæ vero residuum et decas quinta ea, quæ in Ægyptiis et Lybiis acta sunt, prædicant : sexta autem et septima beneficia, quæ advenis concessa sunt, intinuant.... Nos autem non ignorans quod sacris miraculorum narrationibus mollis stylus magis congruat et solutus : sed nos hunc relinquentes, extensum suscepimus, ut per hunc concitum Sanctorum fervorem et ad curas egentibus conferendas, designemus instantiam.

D 16 Hæc ibi atque alia plura, brevitate causa hic prætermissa, punctisque signata : in ipso vero de laudibus dætorum Sanctorum sermone, quibus fuit oculorum infirmitas et quomodo ab eis curatus sit, clarissimè exponit : Nos quippe oculis infirmati, quos Saluator totius corporis appellavit lucernam... et cæcitate afferre infirmitatem hanc a Medicis audientes, quorum alii quidem vitium hoc effusionem, alii vero platyrorian, seu pupillæ dilatationem nominabant ; ad hos bene operantes Sanctos, Cyrum scilicet et Joannem, profecti sumus, omnem nostram videndi spem in divinitus illis data gratia suspendentes, et humanum auxilium, tanquam infirmum et contra passionem minus validum, repellentes : at illi fidem admittentes... celere præbuere sanitatem languoris, et de futuris, quod hinc nihil essemus passuri, quæ Asclepiadæ nos passuros dixere, certos reddidere : Homerice nostram cæcitate per visiones et ænygmata, ut illis gratum est, effugantes.

E 17 Sed hæc privata Sophronii studia fuere, quæ nemo miratur alienis sæpe occupationibus fuisse interrupta : qui modo legerit quanto, tum ipse quam ejus Magister Joannes, in pretio fuerint apud S. Joannem Eleemosynarium, Alexandriæ archiepiscopum : et quanti publicarum curarum pars ad eos pertinuerit. De quibus hæc Leontius num. 60 in Vita a nobis edita ad xxii Januarii. Misit ei Deus viros sapientes et semper memorandos, Joannem et Sophronium : consilium enim erant veraciter boni, quibus et tanquam patribus indiscrete obediebat, et gratias agebat tanquam constantibus maxime et viriliter agentibus militibus pro pietate religionis. Etenim sancti Spiritus virtute freti, cum Severianitis ac ceteris circa regionem nostram existentibus immundis hæreticis sapientia sua ac disputationibus pugnas habentes et conflictum, multa quidem castella pluresque ecclesias, similiter et monasteria ab ore talium bestiarum, tanquam homini pastores, evellere stulberunt : propter quod et maxime plurimum honorabat Sanctos hos ille vere sanctissimos.

F 18 Imo domesticos ritos videtur habuisse : ita familiariter in Vita per Metaphrastem conscripta num. 9. cum sub vesperam domi sacre mestam interrogat, quod alius audebat nemo, divinus qui aderat Sophronius : Quis est, inquit, o vir divine, quod te afficit molestia?... ille autem miti et leni voce, Hodie, inquit, miserandus Joannes non ab aliquo ullam accepit mercedem, neque illum vel minimum piaculum potuit offerre Christo pro multis et magnis suis delictis... Cum itaque sacrosanctus intellexisset Sophronius, quid sibi vellet, quod ab eo dictum fuerat : Te potius, inquit, ketari oportet et non tristitia affici, o Beatissime Domine, quod tibi commissum gregem tecoris vivere in tanta pace, ut nullus de re aliqua cum vicinis habet controversiam ; sed tanquam Angeli aliqui absque ulla lite et contentione homines vivant in terra.

G 19 Quem igitur habuit in hierrarchia movere ministrum probatissimum, et suarum virtutum areanorumque conscribam dum viveret : eundem etiam habuit a funere laudatorem : in ejus enim (ut testantur Menæa) beata pæce sopiti mortem hic Sophronius de immenso ipsius eleemosynarum thesauro excellentissimæque virtute funebrem laudationem scripsit, ipseque multis lacrymis obtinui ejus est prosecutus : Hujus laudationis Leontius meminit num. 2. Jam quidem, inquit, et alii ante nos de hoc admirabili viro et summo Sacerdote Joanne philosophati sunt, potentes existentes in opere et in sermone. Dico enim Joannem et Sophronium Dei cultores, et amatores virtutum, et pietatis propugnatores : at tamen quamvis tales essent, de dignitate et merito viri istius multa omiserunt... deinde vero, quia sapientes et potentes in opere

EX VARIIS

scripturam se
volet Sophro-
nitus :ab his adtiva-
tur in opere :

hujus partitio.

D
Modus reddite
sanctitatis.S. Joannis
Eleemos. con-
ciliarius.imo domesti-
cus,morui laudes
scribit :

A opere et sermone, amatores historiae erant, sapienter et sublimiter materiam depinxerunt.

20 Præsertim tamen, quam emigraret e uris Antistes sanctissimus, Alexandriam reduces Joannes atque Sophronius, peragata interiori Aegypto, invenere turbata orania: cum Persæ Jordani loca, Palestinam et sanctam civitatem armorum vi subegerunt. Captos vero Hierosolymorum Patriarchæ Zacharia, pretioso etiam et vivifico Crucis ligno locis illis erepto, captivorum hominum multitudinem innumeram in Persidem abduxerunt, et universam populati sunt Syriam. Qui autem eorum inobis ellogere potuerunt, (ut ex Metaphraste describit Barontus, quamvis unctores confundens Leontium nominet) et laici, tam ii, qui magistratum gerebant quam privati; et Clerici cum Episcopis confugerant Alexandriam. Sed nec illis diu tuis esse licuit: anno enim sequenti Persæ Aegyptum, Alexandriam, et Lybiam ad usque fines Aethiopiæ subegerunt. Id futurum Joannes Moschus prævidit: ergo cum Sophronio ceterisque discipulis navim conscendens Romam navigavit, et in Cyprum quidem una cum Joanne Poriacha recepisse se, eoque defuncto, per Cilicium aliosque Asiæ tractus, qui in Limonario memorantur, Samumque et Archipelagi insulas, demum in Italiam pervenisse facile crederem, si qual pro eo opinione argumentum offerretur.

Pirais Alexan-
driæ immen-
ditas.

inde cum una
gno sociisque
discedit.

an eum cum
S. Joanne Pa-
triarcha?

21 Nunc autem in alto auctorum silentio divinare non licet: quod tamen inter tam multa, quæ in Cypro facta audituque narrat Moschus, nulla sit mentio discessus ab Alexandria in comitatu Patriarchæ, non me commovet: video enim, quod toto illo opere ne semel quidem Joannes Patriarcha nominetur: ideo fortassis, quod quæcumque de eo commemoranda noverant Moschus et Sophronius, retulerunt in vitam ejus u se conscriptum Romæ: quod si ab hac diversa fuit Laudatio funebri per Sophronium, eumque constaret in crequis dictam, tum vero certum penè foret simul cum Episcopo in Cypro adfuisse Sophronium. Feron de his nihil liquet. Fortassis etiam Limonari opus non integrum ad nos pervenit: sed bona parte mutilum: nam ut Photius ait. Non eundem narrationum numerum servatum in omnibus libris deprehendas: cum in quibusdam ad duo et quadraginta supra trecentas sese extendant (hodie autem solum novemdecim supra ducenta capita numerantur) idque vel ex capitum quorumdam divisione, vel certe aliorum interjectione adaucto numero.

quod non
egerim Joann-
nes et Sophro-
nius;

hic magistri
mortui corpus

22 In exitu erat Papæ Deus-dedit Pontificatus, vel Bonifacii Vincoatus, quando Romam cum suis Joannes appulit, ubi credibile est, non infructuosam tantorum virorum fuisse præsentiam, ut de gliscensibus repullulantibusque videtur per Orientem heresibus Romani Sedes plenus informaretur: quas Sophronio præcipue partes fuisse existimo; nam dextera magistri senectus quietem potius postulabat: qui interim, ne posteritati esset inutile scude otium suum, ex omnibus quæ viderat, audierat, annotavit ad edificatorem futura, Limonarium seu Patrum spirituale conscripsit, cum sua ad Deum migrationis tempus prævidisset, inquit Eloyti superius prolatus unctus, quod in hunc modum prosequitur: Non tamen juxta ordinem eorum, quæ audita vel spectata a se fuerant; sed ut paria erant inter se, tam quæ audita quam quæ spectata fuerant, sibi invicem copulata scriptis mandavit. Cum autem ab his terrestribus secessurus esset tumultibus, atque ad tranquillam et quietam vitam transitorus, advocato carissimo suo discipulo, librum hunc et tradidit, quo sanctorum Patrum Vitæ ac res gestæ Deo acceptæ continentur: etque mandavit, ut Reliquias suas ne Romæ relinqueret, sed arca lignea inelhas ad montem Sinæum transferre conaretur, quantum in eo situum esset, ut cum sanctis, qui illic sunt, Patribus deponeretur. Quod si quem exoriri barbaricam tumultum accide-

ret, quo id fieri prohiberetur: in monasterio S. Theodosii, in quo ab initio seculo nonnum remiserat, ipsas deponi.

D
EX VARIIS

22 Hoc igitur implere mandatum cum studeret carissimus discipulus, assumpto secum Joanne cum suis condiscipulis (erant quippe duodecim numero) magnam Joseph imitatus est, qui cum fratribus suis Israellem sumens ex Aegypto transiit ad patres suos, quemadmodum ipsi fuerat a genitore mandatum. Cum autem illa Ascalonem appulisset, et fieri non posse didicisset, ut ad sanctum montem Sina perveniret, propter tyrannicas incursiones eorum, qui vocantur Agareni; assumptis B. Joannis Reliquiis, initio octavæ Indictionis Hierosolymam venit; et invento Antistite magni monasterii sancti Patris nostri Theodosii Georgio Presbytero, postquam illi cuncta renuntiavit, quæ sibi fuerant a sene præcepta, cum illis Fratribus monasterii, qui tum inventi in urbe fuerant, et monachis, qui cum ipso debebant, B. Joannem devexerunt: et sicut jusserat, in S. Theodosii cæmeterio deposuit, una cum sanctis Patribus, qui illic jacent, reliquiasque vite suæ tempus in eodem cenobio transegit. Inactenus præfecimus Prælo spirituali elogium, cujus postrema verba, una etiam a Sophronio Hierosolymitano Moschi sorum fuisse relinens credere (contra totius penè Græcorum antiquitatis consensum, quem sequitur unctus Marcorum) necesse est benignius interpretemur de longe maxime vita reliquæ parte, cujus tredecim omnino anni in cenobio acti sunt; tres untem elamantur in Patriarchatu.

refert in Pa-
lesinam

E

23 Annum reversionis significat octavæ Indictionis character vigesimo supra sexcentesimo fuisse, quod sane admiratione non caret: cum non minus de hoc quom sequenti anno credibile sit verum fuisse; quod ut Theophanes ad annum Heraclii XI, Chosroem dominationis suæ jugum omnibus intolerabile per crebras eades atque vectigalia ferisset. Ad unum poro in monasterio traductus a Sophronio potius quam ad breve tempus episcopatus, plerique illius, qui nunc perisse dolemus, opera existimo pertinere: nec non Sanctorum Vitæ; si quidem præter taxatas huiusmodi, scriptis aliquas: prout S. Maræ Aegyptiacæ Vitæ, quæ nunc in manibus est ab eo descriptam Nephros Collistus auctor est, histor. eccl. lib. 17 cap. 5 idemque de Anastasi Persæ Vita suspicatur ad annum 622 Lmuentissimus Barontus: quam utramque talem esse fatentur, ut nihil contineat, unde Sophroni esse vel non esse certo possit negari vel affirmari: multum utique diversus est stylus ab eo, quo SS. Cyri et Joannis laudationem atque miracula descripta per eundem auctorem quidem nos reperisse, et quidem indubitata.

anno 620.

Vitas aliquas
scriptis
dicitur.

CAPUT III.

F

Patriarchatus Sophronii et certamina adversus Monothelitas.

Gernebat interim sub immo Periarum servitute captiva Hierosolyma et cum ea Syria universa, donec injurias suas ulciscens Deus, blasphemum Cosroem ter prælio victum, per parvules filii Sirois manus vita simul et regno expulit; redditisque utrimque captivis juxta inter Heraclium Sinenique coaluit, anno Christianæ AERÆ MCCCXXXVIII, captum Zachariæ locum implente Modesto cum Vicari nomine (Episcopum quidam minus recte scribant statim ab urbe capta) monasterii Theodosiani Abbate, qui difficillimo tempore afflictissime divites curas sustinens, monachorum regimen transtulerat in Georgium: quamvis illi ex cenobio, ut ea ferebant tempora, nec murato, nec ulvisus quodulionos Presuram infestationes ulla ex parte tuto, miru urbem se receperant: quæ Sophronio Roma revertenti cum magistri corpore ejusque sociis causa fuit veniendi Hierosolymam, et, ut mihi quidem videtur, ibidem remanendi usque ad conclusum

Hierosolymis a
Cosroee captis,

redit Sophro-
nius;

istidem ab
Heraclio
receptis,

clusum

A clusam pacem; quando licuit monachis ad veteres sedes aut potius restitutum sedum rinas remigrare : et episcopatum suo restitutus Zacharias est ob Heraclio Imperatore, salutiferæ Crucis huius ad suum locum referente.

EX VARIIS
deperditos
sacri Officii
libros restau-
rat,

25 Hæc anno DCXXX contigere, quando etiam existimo Sophronium, ex Zacharia Pontificis, Vicariique Modesti mandata, sacris cathedris restituendis, in ordine ad divinum Officium tibi Hierosolymitano Patriarchatu prisco more decoreque continentium, intendisse : id enim ex Simonis Thesalonicensis verbis constat, citatus a Leone Allatio disert. 1 de libris Græcorum pag. 7 qui enim nactorem hactenus inditum, et ante secentos annos clarum, in dialogo contra hæreses sic loquentem inducit. Ordinator et suavior... ex Hierosolymitano monasterii S. Sabæ Typico ordo præscribitur, qui etiam ab uno eoque solo perfici potest... et abque cantu... Etenim S. P. N. Sabæ eunt ordinem præscripsit a Sanctis Euthymio et Theoctisto acceptum : hi porro a maioribus et hominogeta Charitone desumpserunt. Sacri vero Sabæ constitutionum, ut adivinus, locis illis irruptione barbarorum vastatis deperditam, Sophronius sanctæ civitatis Patriarcha studio laborante restituit : et post eum rursus...

B Joannes Damascenus renovavit, scriptoque demandatum tradidit : quæ scribet Saraceni fidei Sophronio datum non recantes, simul et sancto Patriarchæ, sanctæ a candis occultata videre non sustinuit, vendi fidei ex carcere utalderunt ; et libris quoque ac rebus omnibus sacris vastitatem maximam, primo barbaricæ irruptionis impetu : nunc postea, constabulo in Syria ac Palestina Saracenorum imperio, egere molestius, et fidei Damasceno fuit deperditæ instaurare. Et hæc quidem die in sola Hierosolymitana Ecclesia fuisse usurpata : nunc autem postquam extincta propinqua est Orientalis Ecclesie, sub imperio Turcorum, reliquis aliarum Ecclesiarum ritibus omnino extinctis, inquit, Allatus, ille qui S. Sabæ fuisse dicitur, uti melior et rebus accommodatio, ideoque plausibilior apud Græcos videbatur ; quo non tantum qui S. Sabæ regibus nomen dederit, sed ceteri etiam aliorum Ordinum societatis, et Sacerdotis in seculo vitam agentes, et quod maximum est, universa fere Græcia ad recitanda divina officia diriguntur.

iterumque
post Saraceno-
rum invasio-
nem

S Joannes
Damascenus,

Athanasius
Jacobita
Heraclium
circumcivit

29 Anno DCXXX Imperatorem adhuc Hierapoli morantem covecit Athanasius, Jacobitum Patriarcha, et simulans Chalcedonensem se admittere Synodum, duas in Christo naturas profitendo, infra sua interrogatio circumvenit, qua reus univere an genuina in Christo operatio atque voluntas dicenda foret : rucanturque in Monothelitarum probrat hæresim, cujus incendio totum pene Orientem inflagrarit Imperium, ne antem deflagraret, Sophronii potissimum in opera factum, Catholici omnes scriptores agnoscunt. Ipse enim lectos prius dolos aperuit, latetrisque queritatem hæresim in lucem protraxit, prout ad hunc annum, quo perniciosa constitutum in unum Heraclii Athanasius laqueat, refert Theophanes, totum Monotheliticæ fœmme historiam sub unum huc aspectum ponens, et que annis pluribus quam quinquaginta gesta sunt, usque ad DCXXXVII scilicet, continua narratione perterens : ut nemo existimare debeat ex mente Theophanis principum sedentis Hierosolymæ Sophronii ad hunc annum esse referendum ; quamvis id dici valeret, quæ ad hunc tabula chronographice Zachariam Pontificem exhibet, uti et anno sequenti.

M. de
Patriarcha

27 Anno autem DCXXXII habemus in isdem tabulis Episcopum ecclesie Hierosolymitanæ Modestum : eum qui Zacharia Vicariis antehac fuerat, et duobus annis sedisse indicatur. Huius quoque Antistitis Patriarchatus omnino involutus fuit novis ex Arabia motibus per Saracenos, eunt a quo persus duces per quos Heraclius, alterante fortuna victus victorque abnotus, tandem

anno DCXXXIV, substituto in locum mortui Modesti Sophronio, quasi rebus in desperatis Syria relicta, et venerandis lignis Hierosolyma asportatis. Constantinopolim recessit, ut inquit ad hunc annum Theophanes. Interim vivente adhuc Modesto, quem ex die cultus sacri ridem in Mœnens delati, xviii Decembris mortuum suspicantur ; adeoque anno DCXXXIV apud Græcos jam a trimestri inchoato : Modesto, inquam, adhuc vivente, Cyrus Alexandrinus Patriarcha collegit Alexandriæ Synodum mense Maio, ut ex sexta Synodi Actis ducimus ; et Monothelitarum hæresi, hactenus clam gliscenti, viam aperuit ; eo simulato prætextu, quod hæreticos omnes in Ægypto positis, Ecclesie Catholice jungere posset, si duorum voluntatum et operationum voces silentio supprimeret : satis esse dicens, si in Christo tantum theandrica voluntas et operatio diceretur, ex qua duarum in Christo naturarum exetu satis professio ederetur ; eo quod, etsi non voces, res ipse tamen expressæ haberentur.

substituitur
Sophronius :

Cyrus viam
aperit Mono-
theliticæ
hæresi :

28 Res visa est, inquit ad hunc annum Baronius, speciem præferens pietatis et caritatis ; si (ut dicebant) absque detrimento Catholice fidei, voces interduum tacerent, quibus discordiæ nutrentur. Verum dolo malo cuncta tunc facta esse, exitus declaravit : nec fraudulenter aqi Sophronium latuit ; Gloriantur siquidem inde Jacobitæ et Theodosiani, inquit Theophanes, palam jactantes se non quidem cum Chalcedone, ac Chalcedonem secum doctrina communicare ; et una operatione admissa, unicam quoque Christi naturam docere. Itaque agnosceris hæreticorum dolos atque fallaces pocius involvito testas, scripsit ad Sergium Constantinopolitanum Patriarcham ; qui Catholicam simulans pietatem, etsi occultum in pectore venium foret, orthodoxus ab omnibus habebatur, inique plausu excepit missum ad se Alexandriam pseudosynodi decretum et unionem aqua male unctam, ut loquitur Theophanes ; rogans ut illud de unica operatione capitulum Synodi Alexandrinæ deberetur. uno et Constantinopolim ea de causa ad emullem Sergium profectus est, ut ipse Sergius testatur in Epistola ad Honorium Papam. Cujus ex sexta Synodi actione XII hæc profertur verbi.

E
cui se opponens
Sophronius

scribit ad
Sergium CP.

29 Sophronius venerabilis monachus apud Alexandriam tum temporis positus, cum prefato sanctissimo Papa (Cyrum intelligit) quando, ut diximus, admirabilem illam circa eos, qui dudum hæretici fuerant, Dei beneplacito unitatem componebat ; atque cum eo de isdem capitulis pertractabat, adversatus est ; et contra dixit ad unius operationis capitulum, duas omnino operationes Christi Dei nostri dignum inquirens censeret... Quia igitur pro hoc eum litteris ejusdem sanctissimi cardinalis ad nos conjunxit, de hoc quoque apud nos sermonem movendo insistens, ut de talibus adimeretur capitulis, post factam unionem, vox unius operationis : durum nos hoc arbitrari sumus : quomodo enim non esset durum et valde onerosum, quando hoc resolvere exerte erat futuram quidem omnem illam eumecoliam, que bene fuerat effecta, tam apud Alexandrinam civitatem quam per universas sub ea provincias ; que nullo tempore acquieverant usque nunc, nomen saltem simplex divini atque laudabilis Patris nostri Leonis, aut sancti et magni atque universalis Chalcedonensis Concilii nomen facere. Multis igitur a nobis de hoc motis sermonibus, ad prenominationem venerabilium Sophronium, postremo adhortati eum sumus, testimonia nobis proferre sanctorum ac probabilium Patrum, illorum videlicet, quos omnes communiter Doctores confitemur, et quorum dogmata legem sanctæ Dei cognoscunt Ecclesie, duas nominatim et ipsis verbis operationes in Christo dicendas tradentia. Ille autem hoc facere penitus non valuit...

Sergius ad
Honorium
Papam

refert querelas
Sophronii :

A 30 Hanc igitur contentionem incipientem accendi videntes, necessarium iudicavimus attritas potius sanctorum Patrum voces et synodice definitas semper sequi : et neque que raro a quibusdam Patribus dicta sunt, et non circa hæc intentionem habentibus quasi planam et inambiguum de eis doctrinam exponerent, ad regulam et legem per omnia dogmaticam reducere; quale est et quod de una operatione ab eis dictum est: neque iterum quæ nullatenus dicta sunt a probabilibus Patribus, nunc vero ab aliquibus proferuntur, duas, inquam, operationes proferre. Et ad ultimum stetit ac placuit, quatenus prædictus Sophronius venerabilis nullum sermonem de cetero, de una sive duabus operationibus movere debeat. sed ei sufficere præfata cautaque ac trita sanctorum Patrum recta tralatio atque doctrina. His itaque contentus saepe nominatus venerabilis vir, et hæc custodire certissimus, petimus nos etiam per epistolam de his ei præbere responsum; quatenus huiusmodi epistolam (ut ait) ostendat iis, qui forsitan interrogare eum de prædicta questione voluerint: quod et alacriter eginus, et ille quidem in his hinc enavigavit. *Hactenus Sergius caute ac rursi; qui et sensu sua in sequentibus Romani Pontificis iudicio subijcit: et utrique duntaxat parti indicat indecedum silentium: licet obscure unum primas ac potiores partes eorum esse, qui unicum asserebant operationum in Christo.*

B 31 Sophronius utrumquam Constantiнопoli rediit in Palestinam (quod vix antefrem Julii vel etiam Augusti vel Septembris factum possimus arbitrari) et Modestus morte sua vacuam Sedem Patriarchatum reliquit, ad eundem electus est: et quod in supra citata epistola Sergius audit se didicisse commemorat, nec dum autem de ordinatione illius Synodice litteras suscepisse. Suscepit autem non multo post: nam ut Theophanis ait: Sophronius Hierosolymorum Episcopus institutus, congregatis quibus præerat Episcopis, Monotheliticum dogma condemnavit, Synodicaque Acta Sergio Constantiнопoleos et Joanni (Honorium vobis dicere: nam Joannes eo nomine Tertius ante unum sexaginta duos vita functus erat, cum forte adhuc puer esset Sophronius: Quartus vero non nisi triennio post Sophronium mortem elapso electus fuit: et tamen hunc calami seu memorie lapsum ex Theophane Anastasius bibliothecarius transcripsit, ex Anastasii historie Miscelle auctor, ex his aliisque parti errore seductis Baronius in notis ad Martyrologium: sed que se in Annalibus correxit.) Acta, inquam, Synodica Sergio Constantiнопoleos et Honorio Romæ Episcopo

C transiisit per Procuratorem Leontium, sanctæ Resurrectionis Diaconum, et secretarium Cancellerium, primamque Notariorum; eique additum socium Polycentum litteras Sophronium deferentes. Quæ quidem litteræ in Actis sextæ Synodi integræ recitantur; in quibus, ut ait Photus, orthodoxam sententiam accurate expendit, et sacerorum dogmatum doctrinam minime vulgarem demonstrat... rogat autem corrigi si quid in epistola vel amissum vel aliter dictum quam par sit.

32 Nempe de Sergio nihil sanctorum adhuc suspenbatur Sophronius, ideoque de maris vacibus silentium optulit sine fuce fallacisque consentiens, ab eo discesserut, et nunc ad eundem litteris fide bona mittebat: quod idem et Honorius Pontifex fecerat: atque ad primam Sergii respondens epistolam: Litterarum, inquit, ad eundem Sophronium directarum suscipientes exemplar, et intuentes satis provide circumspiciteque fraternitatem vestram scripsisse, laudamus novitatem vocabuli auferentem, quod posset scandalum simplicibus generare: nos enim in quo pervenimus oportet ambulare... confitentes Dominum Jesum, Christum operatum divina, media humanitate, Verbo, Dei naturaliter unita; eundemque operatum

humana, ineffabiliter atque singulariter assumpta carne discrete, inconfuse atque inconvertibiliter plena divinitate. *Hæc Honorius pucis atque tranquillitatis ecclesiasticæ caussa, nec ipse de Sergio quidquam suspicans mali: verum ejus iniquitatem retexit tempus, et Synodus œcumenica prædicta multos condemnavit: Actioe autem XIII hoc de Sophronio testimonium Patres congregati tulere: Pertractavimus autem et Synodica Sophronii venerabilis memoriæ, quondam Archiepiscopi sancti Dei Hierosolymorum civitatis, et hæc referentes cum vera fide convenientis, Apostolicis que et sanctorum atque probabilium Patrum doctrinis paria, utpote quæ sunt orthodoxa, recepimus, et ut salubria sanctæ Catholicæ Ecclesiæ suscepimus, et nomen ejus inferi sanctis diptichis sanctarum Ecclesiarum justum esse iudicavimus.*

CAPUT IV.

Romam mittitur Stephanus a Sophronio: hic urbe a Sarucenis capta moritur.

Ceterum cum minime quiesceret Cyrus illiusque secte, unum prædicare in Christo voluntatem, non amplius inhieti a Sergio silentio legibus se teneri Sophronius credidit, eorumque temeritate obnoxio ire volens, dedit in duobus libris sexcenta testimonia ad evictionem impietatis eorum et veritatis ostensionem, ut in Concilio Lateranensi sub Martino I Pontifice testatus est Stephanus, olim super hisce legibus ad Honorium missus ab ipso Sophronio, qui Revocare, inquit, minime eos valuit: commovit autem contra se ad insidias et malignam detractionem: dum scilicet omnium turbam in ecclesiam per ipsos exurgentium causam esse clamitant Sophronium; qui (ut Pyrrhus Constantiнопolitanus post illius mortem in disputatione cum S. Martino ait) tempore inopportuno sermonem de operationibus excitavit: a qua calumnia egregie idem Maximus Sophronium vindicavit, ostenditque omnem culpam refundendam in Sergii mutabilitatem et inconstantiam, in alias alio tempore transeuntis sententias, et nullo sensu permanentis, dum scilicet vult orthodoxus videri: nec tamen ab ea, quam Hieruchio instillaverat, opinione recessisse.

34 Quid autem Sophronius pergit Stephanus: Nullo modo propter hoc reveritus est omnino ille, nec timuit timorem ubi non erat timor: quoniam justus sicut leo, confidit. Zelo autem Dei et fiducia repletus, duxit me indignum et statuit in sanctæ Calvarie loco, ubi propter nos, ipse qui super nos secundum naturam Deus est, Dominus noster Jesus Christus sponte crucifigi secundum carnem dignatus est; et tibi alligavit me vinculis insolabilibus dicens: Tu dabis rationem ipsi, qui propter nos secundum carnem in hoc sancto loco sponte crucifixus est Deus, quando cum gloria in terribili ejus adventu iudicaturus est vivos et mortuos, si distuleris et postposueris fidem ejus perclitantes: licet ego hoc favore corporaliter, ut nosti, propter emersam ex nostris peccatis incursionem Saracenorum præpedior. Quantum ergo de finibus terræ ad terminos ejus deambula, donec ad Apostolicam Sedem, ubi orthodoxorum dogmatum fundamenta existunt, pervenias, non semel, non bis, sed multo sæpius; aperiens sacris viris ibidem consistentibus omnia secundum veritatem, que in istis partibus mota sunt: et non quiescas instantius expetens atque exarans eos, donec ex Apostolica prudentia, que in Deo est, ad victoriam iudicium perducere debeant, et noviter introductorum dogmatum perfectam faciant secundum canones destructionem...

35 Hoc sui Patriarchæ adjuratione Stephanus, quid egerit passusque sit, pergit in hunc modum Synodo explicare: Igitur in his pertinescens ego atque perter-

D EX VARIIS

Sophronii sententiam Concilium suscipit.

Sophronius iterum se Monothelitis opponens E

eorum calumniis petitur:

Prov. 28, 1. adjurat Stephanum,

P

ut Romam pergit causam fidelis agat:

quod ille satagens

eique de una vel duabus naturis sicut unum indicat:

acquiescit Sophronius

sed Patriarchæ effectus

Synodici monothelismi damnationem

Sergio mittit et Honorio,

Sergii consilium prædant.

A ritus, propter impositam mihi terribilem in tremendo ac venerabili loco conjurationem, nec non et creditum mihi ex Dei permissu Episcopale ministerium (*Dorenus Ecclesiam videlicet*) considerans, seil et supplicium omnium pene habitantium Orientalem tractum reverendissimorum Episcoporum, et Christianorum populorum consonanter predicto beate memoria Sophronio ad hoc me invitatum, ut potestimum Hierosolymitanam diocesis (sacerdotali scilicet in officio cum a Sophronio adjuvaretur, prout prefatur in principio; non dedi secundum Scripturam somnum oculis meis, et palpebris meis dormitationem, et requiem temporibus meis, quatenus adimplere debuissim ejusmodi desiderabilem jussionem. Sed absque ulla mora propter hoc ipsum tantummodo huc properavi; a quo tempore tertio visus sum vestris Apostolicis adesse vestigiis, expetens ac deprecatus, quod ille et omnes libenter postulare noscuntur, hoc est, fidei Christianorum periclitanti manum porrigere.

Ps. 131, 14. situose implere,

multa instidia petitus

Romam pervenit:

ad successores Honorii Severinum,

Joannem IV,

Theodorum,

ac denique ad Martinum.

B 36 Quod adulescentes contrarii, non levibus me implicaverunt afflictionibus, praecipiones propter me per loca et provincias dirigentes, quatenus comprehendere, et ferris constrictis ad eos deberem destinari, sicut omnes cognoscunt. sed Dominus auxiliatus est mihi, et liberavit me ab omnibus persecutionibus me, ad propositum currentem, et ad bravium properantem vestre Apostolicæ Sedis. Neque desepit Deus precos cum lacrymis oblatas supplicium suorum, sed exivit non equidem modeste processores Apostolicosque Præsides in comminatione, nec non contestatione predictorum vivorum. *Hus Apostolicos Præsides arbitratur fuisse Severinum, Joannem, et Theodorum, quarum primus non modo non suscepit Heraclii Imperatoris a Sergio sacrosque connumeratum ecclesiam, ad quod per Isaacum Italie Exarchum eorum illam esse mendaciter gloriatur Cyrus, in epistola ad Sergium, in Concilio Lateranensis Secretario 3 producta: sed, ut ibidem ait Martinus, eam condemnavit et anathematizavit. Joannes, quoque teste Theophane, convocata Episcoporum Synodo, Monothelitarum sectam inflicto anathemate damnavit; atque, ut ex S. Maximo docet Baronius, ab anno 650 operam dedit, ut requisitus is qui Honorii primum epistolam scripserat, illius sensum dilucide interpretaretur ad Imperatorem Constantem scribens, ut se nisi tolleretur hæreticus calumniose revatitandi nomen Romani Pontificis, velut pro se fecerit. Theodorus denique, qui Pyrrhoni, S. Maximo deputatone conversum, benigne exceperat, ejusdem, mox uti Raynonium appulit, ad vomitum reversi, ceterorumque, qui eum communicaverunt, afflictionem et condemnationem propria manu exoravit; ex vivifico Christi sanguine stillam exactionis in atramentum, idque ad Coryphæi Apostolorum sepulchrum inter Missarum solemniam calyce afferri jussu, atque in universo ecclesiarum conventu ad id convocato, ut habemus ex Theophane.*

C 37 Cum autem Paulam æque hæreticæ Constantis fecisset Patriarcham, eque adharcens Joppenis Episcopus Sergius (qui Patriarchalem auctoritatem jam inde a Persorum recessu, vivente videlicet Sophronio, sæculi potestate manus arripuerat, et Episcopos sibi consentientes sacre lege ordinavit) usdem adiutoribus mihi turbaret subreptas Hierosolymitano Patriarchatu ecclesiam; tum deum Orthodoxorum regna secunda vice (nam prima ad indictum a Joanne Concilium remisse crederem anno DCXI.) Romam appulit, missaque exposta, loci sacri sorvator ordinatus Theodoro Papa, de mandato ejus in hæresis pertinaces deposuit, eosque recepit tantum, qui libellum penitentiae obtulerunt, quorum libellos, inquit in Concilio Lateranensi, imper deferens obtuli sicutissimæ præsidenti Sanctitati vestre, Martino ter Beatissimo Pape anno

DCXIX: atque hæc tertie vices fuerunt, quibus se dicit Stephanus Apostolicæ Patrum Romæ congregatorum vestigiis misisse, ex quo tempore fuerit u S. Sophronio adjuvatus, utque huc ex insidiis pertinent, quos sibi Romam venturo posuit, superius est conquestus.

D 38 Verum hæc ad posteriora pertinent tempora et S. Sophronii mortem sequenti, ad illius autem historiam pertinet proprius, quod anno DCXXXV Saraceni, cæcis duobus Prætoribus Sacellarum et Bahane, quadraginta milia militum ducentibus, splendide triumphantes, Damascum, Sophronia patrum, bene composito exercitu aggressi, eoque potiti sint, et reliqua simul Phœnicæ provinciam: in qua cum proprias sedes constituisent, mox in Ægyptum tendunt, et ipsam quoque sibi subjiciunt: sequenti autem anno Unarus in Syriam destinavit Jashum, et totam Saracenicam unjunct Imperio: per se vero expeditionem suscepit in Palæstinam: in qua cum omnia passim oppida præsidis occuparet; agris vero eosque haberet introitus infestas, non potuerunt sanctæ civitatis nocte diem notalem Domini in Bethleem salta pietate peragere; sed ad eos Saracenorum metu intra urbem conclusos, habuit orationem Sophronius, quæ in magno Patrum bibliotheca extat, et illius temporis calamitates graphice enarrat: nusquam tamen obsidionis vel oppugnationis in ea sit mentio, eoque mox moritur, ut credimus non nisi post Januarium anni DCXXXVI datum esse obsidionis precipium, qua per biennium continuata, hoc scilicet anno, et xxxvii fortassis toto (soltem juxta Græcos annum a Septembri incipientes) Urbem fide data Unarus obtinuit, ut narrat Theophanus, Unari ingressum, et sequentem Sophronii mortem describens his verbis:

Saraceni occupatis Phœnicia et Ægypto

Hierosolyma obsident obviuntque.

E

E 39 Sophronius autem Hierosolymorum Antistes fidem ab eo pro totius Palestine incoluntate acceperat, Unarus itaque cilicis camelorum vestibus, usque laceris et sordidus operatus, et hypocrisis plane dabolicæ pietatis velamine ostentans, sanctam civitatem ingreditur; et mox templum a Salomone constructum, in impietatis et blasphemiarum oratorium illud conversurus, sibi ostendi postulavit. Hunc cum Sophronius vidisset: Hæc est vere, inquit, abominatio desolationis a Propheta Daniel prænuntiata, quæ modo stat in loco sancto: multaque simul laryngiarum copia insignis ille pietatis propugnator Christianam gentem delebat. Intra templi igitur septa dum illo moraretur, precibus apud eum agebat Patriarcha, ut acceptam a se syndonem ac vestem indueret: quam cum assumere detrectasset, Episcopus vix exoravit, ut ista gestaret, donec solita indumenta lavarentur; et propriis resumptis, statim ista Sophronio restituit.

Unari Hypocritam arguit Sophronius

F

F 40 In ea rerum calamitate Sophronius præclaris verbis et gestis Hierosolymorum Ecclesiam diu amplificans, de Heraclio et Monothelitarum ipsi adhaerentium pravitate et commentis, deque Sergio et Pyrrho confutatis clarissima tropha referens, defunctus est, magno utique rei Catholicæ detrimento, quæ fortissimum pugilem amisit eo tempore, quo Antiocheno, Alexandrino, Constantinopolitanoque Patriarchis una cum Heraclio contra ipsam certantibus, maxime vacillabat: sibi Pyrrho tamen notendum Patriarcha Sophronio fuit, si qua fuit, contentio: hujus namque unius primus cum xxx Heraclii componitur a Theophane, atque idem cum anno Christi DCXXXIX; cum intra paucos ab urbe deducti menses expiravit Sophronius, ut credimus, Martio anni præcedentis: neque cum Baronio possumus assentiri ad annum Heraclii xx captam obsideri urbem statuenti: nam quod ad annum xxxi Heraclii Theophanes suscepit referens in Palæstinam expeditionem, etiam sanctæ civitatis deditionem et Sophronii mortem narret, id non ubi fuit de causa, quam quod hujus expeditionis historiam noluerit per plures annos destrahere satisque habuerit indicasse

et moritur

anno 635.

A indicasse, hoc anno sic ceptam obsideri Hierosolyman, ut non nisi sequenti, id est biennii spatio capta sit : quoposito omnino consequarus est, ut Sophronius (siquidem est Martio mense, eo, quo colitur die, ex hoc seculo translatus) annum XXXVIII vivendo ingressus sit tribus integris in Patriarchatu expletis : quibus additi menses sunt hebdomadales non multæ eorum quibus ordinatus mortuusque est annorum fortassis vix dimidium annum aut etiam trimestre constituent : namque contra Cyrum post Alexandrinam Synodam Sophronius egisse legitur dum eant redeuntque nuntii totum fere annum DCXXXIV absolvere :

suavitate et

¶ Hierosolymitanorum Patriarcharum catalogus apud Nicephorum Constantinopolitanum Patriarcham, finem accipit in Sophronio : post cujus mortem pastore viduam remansisse Ecclesiam quidam ex Zonara colligunt, qui sub Constantino Pogonato OEcumenici Concilii, anno DCLXXXIX celebrati, Principes enumerans, et excusans cur Hierosolymitanus et Alexandrinus Patriarchæ non adfuerint, ait : Neque Alexandria neque Hierosolyma Patriarcham habebant a Saracenis occupatæ : sed ut tunc nulli in his ecclesiis fuerint : non tamen recte dixeris nullus omnino sub Saracenis fuisse : cum varii in historiis nominentur : qua de re pluribus ad Acta Martyrum Sabaitarum 20 Martii, ubi de Heliæ ejusque successoribus. Quare nihil velat Theodorum, Theodori Pontificis Romani anno DCXLI electi patrem, S. Sophronio suffectum credere, quem Florarium Sanctorum MS. xv Kal. Aprilis Divis attribit his verbis ; Item S. Theodori Hierosolymorum Episcopi, patris S. Theodori Pæpæ. Neque refragantur Pontificum Romanorum catalogi, sive in antiquissimis olim Palatinæ, nunc Vaticanæ Bibliothecæ membranæ, sive apud Anastasium Bibliothecarium ; qui simili fere exemplo usus, ita de hoc Pontifice scribit : Theodorus natione Græcus, ex patre Theodoro, Episcopo de Hierosolyma, sive de civitate Jerusalem, ut est in præcætitis membranæ. Sed nec filium nec patrem alibi reperimus Sanctis adnumeratos.

fortis e Theodoro. ANIMADV. PAP. 13

¶ Celebris autem S. Sophronii cultus hæc die apud Latinos æque ac Græcos est : atque in Martyrologis Galesini, Molani secundæ editionis, Baroniique Romano recensetur hoc die : a Græcis autem in Anthologio, Menologio, majoribusque Menæis, ex quibus hoc vite compendium damus, quavis errorum ordinem non nihil perturbato conscriptum, maxime ubi de Hierosolymitano Patriarchatu agitur, velut ante captam a Perxis sanctam civitatem suscepto, quod, ut jam vidimus, ad ultimos vite annos pertinet : commemoratio vero Alexandria cum Joanne Eleemosynario ad meliæ ætatis annos : ut et hæcenus deductis clarè liquet.

S. Sophronii cultus sacer.

C

VITÆ EPITOME

Ex Menæis Græcorum.

Hic maximam Ecclesiæ sidus ex Phœnice Huri-

DE S. VIGILIO
EPISCOPO AUTISSIODORENI IN GALLIA,
Commentarius historicus.

Philippus Labbeus in Nova bibliotheca Manuscriptorum librorum vulgavit tomo 4 Gesta Pontificum Autissiodorensium diversis temporibus ab anonymis scriptoribus exarata : in quorum parte 1 cap. 22 de S. Vigilio ista traduntur.

ANNO DCLXXXIX XI MARTII

Vigilius sedit annos viginti quinque, menses quinque. Fuit enim temporibus Martini Pape et Eugeni atque Vitaliani, regnante apud Francos, sive Burgundiones, Chlothario Juniore. Nam et genere

F. Vigilio, nono Martini et Xto Chlotharii.

fera, urbe Damasco originem traxit, piorum, et frugalium soboles parentum. Patri nomen erat Plinthas, matre Myro. Sophronius per præstantem vim ingenii, studio nomen et cura auctam, mox ad omnium scientiarum culmen quasi ultra fines naturæ, evasit. Cum adhuc Damasci degeret, virtutem eorum tamen, qui in solitudine erant, æmulabatur. Deinde ad magni Theodosii cœnobium se contulit, ubi in quiete et silentio cum Deo familiariter agebat, et pectus divinarum litterarum meditatione, mentemque constabiebat : cogitationesque omnes, et sensus in obsequium Christi redigebat. Præterea cum majori adhuc studio discendæ philosophiæ arderet, Alexandriam urbem nobilissimam navigat, ibique Joannem quemdam sapientiæ, et prudentiæ laude florentissimum clarissimumque virum convenit : cujus et contubernalis et convivæ sociusque factus, cum eo concordi plane animo vixit : a quo et ipse sapientiam hauriebat, et vicissim quæ norat, magistro suo impertiebat. Factum inde, ex assidua lectione, uti nescio que nox, et caligo oculis occupavit, sed a SS. Cyro et Joanne divinitus curatus est, qui aliud sostrum ab eo non petivere, quam uti quotidiana per eos patrata miracula litteris consignaret, quod præstitit diligenter. Postea Hierosolymorum Pontifex ob singularem vitæ sanctimoniam creatus est : sed civitate sancta ab impiis Persis capta, Alexandriam se ad Joannem, qui ab eleemosyna nomen invenit, et thronum Apostolicum administravit, profectus est. In cujus beata pace sopiti mortem hic Sophronius de immenso ipsius eleemosynarum thesauro, excellentissimaque virtute funebrem laudationem scripsit, ipseque multis lacrymis ipsius obitum est prosecutus. Posteaquam vero in sanctam civitatem revertit, exprimi non potest quanta cura, laboreque Ecclesiam sibi a Deo commendantam rexit : somnum enim oculis non dedit, nec palpebris dormitationem ; neque enim contra vim, impetumque hostium æternorum ; sed contra hæreticorum quoque exitialia dogmata illi depugnandum erat : quos scriptis, et auctoritate Patrum in viam revocavit, suisque ipse disputationibus exarabat, et frangebatur. Interim plurima, et nobilia ingenii monumenta ad Ecclesiæ utilitatem reliquit, quibus et cum virtute vivere, et ex præcepto divino tractare præsentia docemur. Ex quorum numero est liber ille omni admiratione deprecandus, quo res gestas Mariæ Egyptiacæ cum Angelis merito comparandæ, et ultra humanæ vite modum progressæ, explicavit. Hæc illius vivendi ratio, qua se Deo probavit, alios erudit, Christi linguam vicariam exhibuit, commissumque sibi gregem rexit et intra triennium Pontificatus beata potius pace ad Dominum est translatus.

D EX VARIIS Sophronii habitus.

educatio,

doctrina,

scripta.

E

commemoratio Alexandrina

Hierosolymitanus Patriarchatus

pingua cum heresi.

F

inbente

occiditur a Waradone

A jubente Waratone Principe Palatii, qui Ebroino in eodem Principatu successerat, in Cotia silva martyrium sit perpassus. Imitatus videlicet est eundem antecessorem suum Ebroinum, qui olim S. Leodegariū Augustodunensem Episcopum gladio animadverti præceperat. Martyrizatus est autem S. Vigilus sub die v Iduum Martiarum. Cum autem sacrum corpus ejus ad propriam veleretur urbem, contigit ejus transitum per urbem fuisse Senonicam; eumque pertransiret quamdam domum, qua tui vinculi catenis tenebantur, subito omnia vincula disrupta sunt, sicque miserarum turba ergastuli illius noctes evadens, sueri cepit corporis exequis deservire: extant hodieque in testimonium tanti miraculi eadem catene, sacro ejus inhaerentes sepulcro. Sepultus est autem in basilica sanctae Dei genitricis Mariae, quam ipse construxerat: fuitque civitas sine Episcopo dies quinque. *Hactenus illo Gesta Pontificum Autissiodorensium, quae eadem leguntur in Breviario Autissiodorensi, quod habemus anno MDLXXX creatum: in hoc citantur Pontificale Autissiodorensis, et Hugonis Chronicon. Eadem aliquando contractus continentur in lib. 23 Speculi historialis Fulcentii Bellouacensis cap. 126, et lib 2 Chronici S. Antonii tit. 13 cap. 6 § 28, et in codice MS. Serenissimae Christianae Reginae.*

liberat captivos

B Prior etiam pars de monasterio et Xenodochio extractis narratur eisdem verbis in Chronologia Monachi Autissiodorensis: plura descripsit Petrus de Natalibus lib. 6 Cataloni cap. 11

interemptus anno 659.

2 Ex dictis praefer hunc xi diem Martii, etiam certum habemus martyrii tempus, quando e vivis sublato Ebroino, Major-domus seu Peneceps Palatii Theodorici Regis creatus est Warado sive Waratto, quod contigit anno DCI XXXVIII. Supplautatus is a filio Gislemara fuit, sed cum hic non diu postea morte perveracium haret, prorem dignitatem recepit Warado, qui post obitum S. Andree anno DCI XXXIX vita sancti, non diu vixit, moxque Bertharum generum suum successorem; qui anno sequenti vixit Majoris-domus dignitatem obtinuit, uti alibi accurate probavimus. Ea quibus cultum probabitur anno DCI XXXIX S. Vigilium fuisse creatum in Cotia Silva, quae situ dicitur in Breviario prope Compendium: ubi etiam eandem collocat Gregorius Tarnovensis lib. 4 historiae Francorum cap. 21. Si autem S. Vigilus sederet annos XXV, menses V, creatus est anno DCI XLII circa xi diem Octobris. Cum jam anno secundo regnaret apud Francos Neustros et Burgundiones Chlotharius in sen Juniar, cui successerunt ejus fratres Theodorius, cogn. pulso, Childericus, atque hoc interempto, iterum Theodorius. At jam prolem mortui erant Pontifices Romani S. Martinus et Eugenius, et praesidebat Ecclesiae S. Vitalianus, cum arduaretur S. Vigilus, quovivente, fuerunt deinceps Romani Pontifices Adeodatus, Domnus, Agatho, Leon, Benedictus II, Joannes V, Conon, et qui tunc praerat S. Sergius creatus XXI Decembris anni DCI XXXVII, mortuus IX Septemb. anni DCI.

creatus Episcopus anno 603.

3 Andreas Saussurus in Martyrologio Gallicano r.c.

ornat eum longo encomio, in quo varia aut contrarian-tur jam relatæ narrationi, aut in hac non contenta referuntur his verbis: In tractu Compendiensi in silva Cotia, trophaeum S. Vigilii Episcopi Autissiodorensis et Martyris, ibi ab Ebroino tyranni satellitibus illiusque jussu, ob pietatis et justitiae cultum crudeliter necati. Hic beatus Antistes genere nobilis et sanctitate præclarus, Palladio, notæ etiam sanctitatis præsul, succedens, totus in id incubuit, ut quem Apostolus expressit Episcopum, sanctissimis moribus, castissimaque religione imitaretur. Pauperum pater Ptochodochion condidit: religionis fautor eximius, monasterium in suburbano Autissiodori construxit, quod pluribus ditatum muneribus, in honore sanctae Dei Genitricis dedicavit. Justitiae animosus zelator, oppressorum defensor strenuus. Cleri pius vindex ac populi verus amator extitit: propter quos pastore optimo dignos affectus in odium inimicorum justitiae incidit: efferatamque rabiem praedicti tyranni, qui pios quosque Episcopos persequabatur, expertus est: cuius quod impia scelera vigore Sacerdotali redarguisset, ab Waradone ab illo misso sicariorum Duce, cum ab aula rediret sanctissimus Praesul, dire ac impie trucidatus, reddita Deo anima, aureolam gloriae obtinuit perennem. Haec Saussurus, penes quem sit rei narrata fides, Favent eidem Galesinius, cuiusque secutus qui aucti Martyrol. Germanicum, et utroque citato Ferrneus: sed hi non videntur inter Principes Palatii sive Majoris-domus Regni Francie agnovisse Waradonem, sive Waratonem, et ideo omnia attribuisse Ebroino.

D Sub Ebro.no occisus a Saussuro dicitur:

4 Pergit Saussurus constanter in opinione semel concepta, et ita habet in Supplemento die XXVI Junii: Autissiodori e Compendio susceptio corporis S. Vigilii Episcopi et Martyris in silva Cotia impie interempti jussu Ebroini tyranni quinto Idus Martii. Colitur die xxvi Junii S. Vigilus Episcopus Tridentinus, cujus elogium dum edidisset Petrus de Natalibus lib. 6 cap. 10, more suo adjunxit alios tres ejusdem nominis Santos, videlicet Vigilium Episcopum Autissiodorensis et Martyrem, Vigilium Papam et Martyrem, et Vigilium Diaconum et Confessorem. Secuti dein alii sunt, et hunc saltem Episcopum Autissiodorensis Tridentina adjunxerunt auctor Florani MS. Martyrologus, Gregorius, et Causus in priore editione Martyrologi Germanici, qui addit Vigilium Diaconum et Confessorem. Memnat et Ferrarius, sed nulli usquam Translationis sit mentio, quæ etiam in Breviario Autissiodorensi non reperitur.

memoria 26 Junii

5 Iterum Ferrarius ad xvii diem Julii, citato quodam Calendario Galsiensi, ita habet: Apud Compendium in Gallia S. Vigilii Episcopi Autissiodorensis et Martyris. In Notis cuipert forte esse Translationem. Sequitur iterum Saussurus et in Supplemento sic scribit: Autissiodori Translatio S. Vigilii Episcopi et Martyris. Altum interim in Breviario Autissiodorensi silentium est ad illum diem.

F et 17 Julii

DE S. EUTHYMIO MARTYRE, EPISCOPO SARDIUM IN ASIA, Commentarius historicus.

CIRCA AN. 860. XI MARTII

Sardium Episcopus S. Euthymius

Sardis, seu Sardis Lybia metropolis, ad rades montis Tmoli sita, non ex septem Asiae urbibus, quae fidem Christi prima suscepere, S. Joannes, uti cap. 3 sua Apocalypsis scribit, reperit in Sardis, qui non inquinaverunt vestimenta sua, et vestendi erunt vestibus albis, et quorum nomen non delendum erat ex libro vite. Talis ibidem Episcopus

Euthymius seculo IX floruit: de quo in tabulis Martyrologi Romani illud encomium est xi Martii. Sardis S. Euthymii Episcopi, qui ob cultum sanctarum imaginum a Michaele Imperatore monoclasta in exilium missus, demum Theophilo imperante, martyrium consummavit. Addit in Notis Baronius Græcos etiam de hoc agere in Menologio hae die. Sed aliud necessa-

collitur 11 Martii

A rio illud est a Menologio opera Canisii in lucem edito : in quo neque hoc die, neque nullo alio nomen ejus proditur. At Græci in magnis Mœnæis et apud Maximum Cylharum év Siaz; & ipsi celebrant ejus sacram memoriam die XXVI Decembris, et hoc illustre tradunt elogium.

et 26 Decemb.

e monarcho Episcopus.

et Legatus Imperatorum.

Exul missus Patalaream.

2 Memoria sancti Patris nostri Euthymii Episcopi Sardium et Confessoris. Floruit hic Sanctus imperantibus Irene et Constantino Augustis, ac primum in vita monastica iustar sideris refulsit; dein Episcopus creatus, in secunda Synodo Nicœna hæreticos funditus evertit. Quod ubi Imperatores viderunt, illius opera, et publicis conventibus et variis legationibus usi sunt. Imperante postea Nicephoro cum aliis Episcopis in Patalaream ad Occidentem sitam exulatum missus est, quod Virginem quandam attonderit. Ab illo tempore usque ad palmam salutis obtentam elapsi sunt anni novem et viginti, quibus sanctus Episcopus ad Sedem suam Pontificiam non est reversus. Sublatis interim e medio Imperatoribus, et Leone, ferarum cognomine, Romani Imperii sceptrum accipiente, Sanctus ab exilio revocatur, et ab Imperatore interrogatur, an imagines coleret? Sancto autem pro more suo liberrime respondente, et illum etiam anathemate feriente, concitatus ira tyrannus, illum in Asoi iterum exulatum ablegit. Leone post inprohissimum gladio cæso, ab ipsius successore deno revocatus ex Aso, heatus iterum cogitur sanctis imaginibus cultum negare. Hic Sanctus demum hunc quoque Imperatorem fulmine orationis prosternens, illud Synodi decretum magna voce proclamavit: Si quis Dominum nostrum Jesum Christum in imagine descriptum non adoratur anathema esto. Hinc exiit et exilium in Acritam amandatum, et in tenebrosissimum carcerem detruditur. Postea a quatuor corporis partibus extensus, crudis horum nervis vehementer contunditur, ita ut Sanctus ex intolerabilibus illis plagis et verberibus instar utris intumuerit, nec post hoc patientiæ certamen ultra otidium vixerit. Itaque solem splendore superans, animam suam in manus Dei tradidit. Hactenus Mœnæa.

lum in Asoi,

denique in Acritam.

in Synodo Nicœna 2 inter primos Episcopos sedti;

conciliatos Episcopos approbat.

Pontificis Romani sententia adheret

in cultu imaginum;

B et illum etiam anathemate feriente, concitatus ira tyrannus, illum in Asoi iterum exulatum ablegit. Leone post inprohissimum gladio cæso, ab ipsius successore deno revocatus ex Aso, heatus iterum cogitur sanctis imaginibus cultum negare. Hic Sanctus demum hunc quoque Imperatorem fulmine orationis prosternens, illud Synodi decretum magna voce proclamavit: Si quis Dominum nostrum Jesum Christum in imagine descriptum non adoratur anathema esto. Hinc exiit et exilium in Acritam amandatum, et in tenebrosissimum carcerem detruditur. Postea a quatuor corporis partibus extensus, crudis horum nervis vehementer contunditur, ita ut Sanctus ex intolerabilibus illis plagis et verberibus instar utris intumuerit, nec post hoc patientiæ certamen ultra otidium vixerit. Itaque solem splendore superans, animam suam in manus Dei tradidit. Hactenus Mœnæa.

3 Capit imperare Constantinus sub tutela Irenes matris, anno Christi DCCLXXX, sub quibus Nicœna secunda Synodus œcumenica convocata est anno DCCLXXXVI, in cuius Actione prima habita xvi Kalendas Octobrias, post Legatos Apostolicæ Romanæ Sedis, et S. Tarasium Archiepiscopum Constantinopolitanum, et vicarios Patriarcharum Orientalium, quantus sedit Euthymius Episcopus Sardis, cum universis ad illam Synodum convenerint cœci Patres. In eadem actione cum Ecclesiæ Catholice conciliati tres Episcopi, Basilus Ancyra, Theodorus Myrorum et Theodorus Amorni, et cum singuli fidei suæ professionem legissent, approbavit eum Synodus, ac nominatum post S. Tarasium de Theodora Euthymius sanctissimus Episcopus Sardis dixit: Benedictus Deus, qui univit eum Catholicæ ecclesiæ. Cumque hi tres a Synodo jussi essent sedere in gradibus ac sedibus suis, Euthymius reverendissimus Episcopus Sardis dixit: Orthodoxum Deum bene adduxit. Dein actione secunda xi Kalendas Octobrias habita post lectam Epistolam Hadriani Pontificis Romani sextus inter Episcopos Euthymius sanctissimus Episcopus Sardis dixit: Et ego prælectas epistolas sanctissimi Papæ senioris Romæ sincere ac indubitanter sequens, polliceor ac confiteor ita me sapere, tam de orthodoxa fide, quam de sacris iconis: non quasi quiddam novum dogma admittens, sed tamquam certissime sciens de illis traditionem sanctorum Apostolorum et sacratissimorum Magistrorum, qui has reliquerunt, in sancta Dei Ecclesia constituant. Propter quod tota anima recipio hujusmodi venerabiles iconas cum convenienti honore ac saluta-

ria adoracione. Ros autem, qui aliter vel adverse sapiunt aut dogmatizant contra sanctas iconas, alienos a Catholica Ecclesia æstimans abjicio et hæreticos denuntio. Hæc ibi a versione Anastasii.

D et adversantes hæreticos denuntiat

4 Iterum Actione 3 habita iv aut iii Kalendas Octobris inter Episcopos sextus Euthymius sanctissimus Episcopus Sardis dixit: Ut in omnibus veritatem executus et in traditionibus sacratissimarum Apostolorum et Patrum educatus, consensio etiam his exarationibus, quæ modo lectæ sunt, tam scilicet Tarasii sanctissimi ac beatissimi Archiepiscopi et Patriarchæ, quam his, quæ ad has missæ sunt ab Orientalibus Patriarchis: et eorum ac meum sensum super sacris dogmatibus et sanctis iconis unum et immutabilem existimo: eos vero, qui præter hæc vana loquuntur et garrunt contra sanctas imagines, et non conveniunt cum sanctissimis Patriarchis, hæreticos et perversos agnosco, et ab eorum communione longe me pono. Præterea actione iv habita Kalendas Octobris inter Episcopos sanctissimus Episcopus Sardis dixit: Labrum sancti Confessorii Maximi habeo præ manibus et offero eum ad legendum. Et cum ex Variis Patribus et Vitis Sanctorum quamplurima lecta essent, inter Episcopos octavus subnotavit hæc formula. Euthymius indignus Episcopus Sardorum libenter omnia, quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi. Item Actione v habita iv Nonas Octobris cum obtruderentur fabule ex falsis superscriptionibus Itinerariorum sanctorum Apostolorum, irridens Euthymius sanctissimus Episcopus Sardorum dixit: Decebat conventiculum illum habere librum istum in testimonium. Denique Actione 7 die iii Idus Octobris statuta approbat hæc verba: Euthymius indignus Episcopus Sardorum paterna dogmata sequens et traditionem Catholicæ Ecclesiæ, defuens subscripsi. Ex quibus sincerus ejus animus in rebus fidei cognoscendus est.

eandem Patriarcharum Orientis doctrinam laudat

scripta sanctorum Patrum,

E et Vitas Sanctorum,

et traditiones Ecclesiæ admittit

5 Constantino Imperatore anno DCXCVII excecato, et paullo post vita fuorto, et Irene Imperatrice anno MCCCI Imperio fortunisque omnibus cæcato, Nicephorus Imperium arripuit, et in bello a Bulgaris circumventus vitam et Imperium amisit anno MCCXI. Sub hujus Imperatoris primis annis in exilium actum S. Euthymium esse infra constabit. Nicephoro successit Michael Cæropalates, sed eo a Bulgaris victo anno MCCXXI, imperium cepissent Leo Armenus, unus iconoclasta, qui sacrarum imaginum excidium conceperat. Quare, uti Mœnæa ad viii Martii in elogio S. Theophylacti Episcopi Nicomediensis tradunt, S. Nicephorus Patriarcha Constantinopolitanus, lectissimum quemque Episcopum ad se evocavit, Amilianum Cyziacensem, Euthymium Sardium, Josephum Tessalonicensem, Eudoxium Anortensem, Michaelum Synadensem, et dictum Theophylactum Nicomedensem aliosque multos, qui omnes Imperatorem convenerunt, et multa illi ex oraculis sacrarum litterarum pharmaca salutaria propinarunt. In Vita S. Nicetæ Abbatis ad iii Aprilis illustranda Theostictus ejus discipulus refert, quod singuli Episcopi protulerint: inter quos de B. Euthymio acerrimo et fidei et sacrarum imaginum propinquitate ista traduntur: Posthæc, inquit, sacer Euthymus Sardensis Episcopus hberiore usus oratione, sic Imperatorem affatus est: Audias Imperator, ex quo tempore Christus in terram descendit usque ad hunc diem, per octingentos annos et amplius, in ecclesiis, quæ ubique gentium sunt, Christus ipse depingitur et in imaginibus adoratur. Et quisnam tam arrogans est, qui audeat tot annorum traditionem, a sanctis Apostolis, Martyribus ne piis Patribus profectam, dissolvere, vel paululum movere, Apostolo ipso dicente. Stare igitur, fratres, et tenete traditiones, quas edociti estis, sive per personam, sive per epistolam nostram. Et alio loco: Quamvis Angelus de celo evangelizet vobis præter id, quod accepistis,

ab exilio primo redur,

Leonein Armenicum cum alus Episcopis necedit

F

pro veneratio- ne imaginum perorat

2 The. 2 16.

Gal. 1, 8.

A accepistis, esto anathema. Quamobrem adversus eos, qui ante nos haerem hanc excogitarunt, Synodus apud Nicream urbem iterum collecta est sub Irene et Constantino piis Imperatoribus. Hanc Synodum ipse Dei filius proprio digito signavit. Quicumque audibit aliquid ex ipsa movere vel expungere, anathema esto. Cum hoc audisset Imperator, facile se hinc patidissimulavit. Respondit autem et Theodorus, vehemens Ecclesiae Magister, Dux Souditarum, etc.

b De utroque Leo Grammaticus in Chronographia in Leone Armeno ista addit: Imperator Nicephoro laude digno Patriarchae, et qui cum ipso erant Episcopi coram Senatu vocatis, ait: Nullatenus vos latet emeruisse quosdam, Imagines non adorandas asserentes. De repente vero sacer Euthymius Sardinum Episcopus cum filium perorans, ex divinis Scripturis objurgavit: cum eo Theodorus brevis orthodoxe fidei defensor et Studii Praepositus ait: Ne Imperator Ecclesiae statum immutes: tibi rerum politicarum status et exercitus incumbit cura: horum satage: Ecclesiam vero in fide orthodoxa es a pernicite Tyrannus his auditis furere accusas, leonem more, cum similes esset, infremens, cunctos evomitibus injuriis eiecit, magnamque Nicephorum civitate pulsam, et Theodorum pariter Studii Praepositum in exilium egit. *Calitur S. Theodorus XII Novemb. mensis exiit fuit S. Nicolaus Studita, in cujus Vita IX Februarii hoc certamen ita describitur num. 13.* Cum in sacra quadam palatii aula Sacrorum ac Patrum nostrorum, circumspaque ipsum stipante milite, turbam congregeret, medius ipse praesidens, arroganti ac fremebundo sensu adversus magnam Pontificem sociisque, quod per errorem in venerabilium imaginum restitutionem consensissent, velut pro concione orabat. Tempore deinde videns, ut si Spiritus gladio nugarum ejus garrulitatem varie medium socerent, et recenser in furorem actus, omnem ad manum, nulla ira extenuans, regia expellit, ac quatuordecim singulis locum exiliis saevit. *Ex omnia late in Vita S. Nicephori Patriarchae XII Martii ab Iquatio, tunc Ducoso, postea Episcopo Nicream, describuntur: ubi inter alia dicitur Leo Imperator invidiam veritatem ac plane insuperabilem reperisse. Quamobrem iugis episcopi modi, quae nihil aliud essent, praeclearis illis simulacroribus in ruinam impellendis comprehens, ubi suam ipse eadem resensere nequivit, minus mensis, palam eos foribus expulit. Mox etiam, ut ipsorum animi species, volentes fortissimas pugiles exilio relegat, aliosque aliis locis, procul ab ecclesiae utrius remotis, addidit. Hae ibi.*

B *Calitur S. Theodorus XII Novemb. mensis exiit fuit S. Nicolaus Studita, in cujus Vita IX Februarii hoc certamen ita describitur num. 13.* Cum in sacra quadam palatii aula Sacrorum ac Patrum nostrorum, circumspaque ipsum stipante milite, turbam congregeret, medius ipse praesidens, arroganti ac fremebundo sensu adversus magnam Pontificem sociisque, quod per errorem in venerabilium imaginum restitutionem consensissent, velut pro concione orabat. Tempore deinde videns, ut si Spiritus gladio nugarum ejus garrulitatem varie medium socerent, et recenser in furorem actus, omnem ad manum, nulla ira extenuans, regia expellit, ac quatuordecim singulis locum exiliis saevit. *Ex omnia late in Vita S. Nicephori Patriarchae XII Martii ab Iquatio, tunc Ducoso, postea Episcopo Nicream, describuntur: ubi inter alia dicitur Leo Imperator invidiam veritatem ac plane insuperabilem reperisse. Quamobrem iugis episcopi modi, quae nihil aliud essent, praeclearis illis simulacroribus in ruinam impellendis comprehens, ubi suam ipse eadem resensere nequivit, minus mensis, palam eos foribus expulit. Mox etiam, ut ipsorum animi species, volentes fortissimas pugiles exilio relegat, aliosque aliis locis, procul ab ecclesiae utrius remotis, addidit. Hae ibi.*

C *7 Leone Armeno inter sacra ipso Natalis Dominici die, anno MCCXX ad finem vergente, misere tradidit, Michael Balbus regnavit, sub quo exiliis lectum fuit rotire. Tunc, ut apud Cedrenum legitur, ad eum Nicephorus epistolam misit, petens ut sacrarum imaginum restitutionem et pietatis revocationem Responderet Michael se neque ullum decretorum de fide convellere statuisse, neque otium quidquam eorum, quae tradita sunt et confessa haberentur, damnatu-*

rum vel mutaturum: quibus secum id sequeretur D atque ageret, quod sibi probaretur atque liceret. Non tamen in hoc proposito perseveravit: quippe qui ne initio quidem verus fuerit Christianus. Sed quamvis Imperium tenuit, bellum Christianis et gentilibus suis animo malo atque crudelissimo movit: modo monachos despiciens, eosque varie adligens, atque in eos super alia statuens supplicia, modo alios pios in carceres conjiciens extorresve agens. Inter hos Methodium, qui n. nullo post ad Solium Patriarchae evectus est, ac Euthymium eo tempore Sardinum Praesulem: quod suae voluntati non obsequerentur, neque sacris imaginibus debere honorem diffunderentur, urbe eiecit. Et Methodium quidem in insula Acrite in custodiam dedit: Beatum vero Euthymium opera proprii filii Theophili crudis bonum nervis acriter verberatum, necavit. *Hae Cedrenus, quae plane evidens habet Joannes Scylitica Cynopulatus, imo et Joannes Zonaras, qui mortem S. Euthymii ita refert: Praeter multos alios crudeliter tractatos, etiam in D. Methodium grasatus, Euthymium Sardinum Archiepiscopum ob sanctorum imaginum cultum in exilium misit. Deinde Methodium in Acrita conclusit: inelytium vero Euthymium a filio suo Theophilo crudeliter flagris caesum, Martyrum morte affecit. In Acrita etiam oblegatum fuisse supra ex Menais traditum Fuit autem Acrita promontorium Bithyiae ad vitium Propontidis, in quo monasterium exibat, in quo abductus a S. Michael Episcopo Synaxarum S. Gregorius, inde Acriteasis, anneptatus, vitam austerissimam duxit, ut IX Januarii die ejus natalis dicitur est. Et SS. Theodorus et Nicolaus Studitae, cum Michael Balbo Imperatore jubente, iterum vel invit in regiam urbem fuissent reversi: non diu post inde abeuntes vicinata Acrite promontorio peninsulam, magni Martyris Tryphonis nomine appellatam petierunt, ubi tandem multis certantibus gloriosum Patrem beatissimum Theodorum communitis vitae finis excepit. Ita Vita S. Nicolai Studitae num. 32 Michael Balbo anno MCCXXIX vita sancto, Imperium suscepit filius ejus Theophilus, cujus jussu dicitur caesus S. Euthymius, martyrum consummarit circa annum MCCXXI, cum ab exilio primo sub Nicephoro qui anno MCCXXI cepit regnare, elapsi stantur viginti et novem anni, imo et ipse Theophilus, anno MCCXXI libente: aut sub initium sequentis, sit excoctus. In Notis ad Synodum Nicenam II pag. 679 tam 19 editiois Lopharum praere reliquis Patribus confessionis gloria celeberrimi censentur Plato et Theophanes monachi, item Euthymius Sardinensis Episcopus, qui tempore Constantini Copronymi vincula et exilia. Sedumque privationem passi fuerunt. Imperavit Copronymus ab anno MCCXXI ad annum MCCXXV, sub cujus Imperio natum S. Euthymium et adultum aquacernus, utpote qui sub nepote illius, Constantino et Irene monachus fuerit, ac demum Episcopus creatus. Quare in illa ad Synodum nata addendum foret, hos sub Copronymo aut aliis Imperatoribus vincula et exilia passos esse.*

Ab isto modo perrexit adversantes

Imperatorem objurgat:

regiam cum aliis expellitur,

et in exilium relegatur.

e quo Eucherius,

ANIMADA PAP. 14

DE S. VINDICIANO EPISCOPO

CAMERACENSIS ET ATREBATENSIS,

Commentarius praevius.

ANNO DCCLXII XI MARTII

Inter antiquos Episcopus Cameracenses et Atrebatenses, zelo divini et vita sanctitate illustres, a S. Vedasto, de quo actum est VI Februarii, numeratur octavus S. Vindicianus: qui S. Auberto, XII Decembris anni MXXX defuncto, successit, sultem sequenti anno MXXXVI, cum apud Francos post abition

Tempus Sedis et obitus,

Chlotarii in regnavit Theodoricus, quo dein pulso, regnum illud suscepit Childebertus: uti ad Vitam S. Sigeberti Regis, I Februarii num. 89 late deduximus. Sedisse enim annis sex et triginta, atque e vita discessisse anno MCCXXI, tradit Cedrenus in Notis ad caput 28 libri I Chronici Baluercii de Episcopus Cameracensibus

curiam Michael Balbo hanc etiam invenimus pr pa quat:

E in Acritam et in ob. ega. 57

sub Theophilo Pap. II. reg. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125.

f sub Constantino et Copronymo 127. 128.

A *sibus et Atrebatensibus, ut qui anno DCCX S. Hadulphum Abbatem monasterii Fedastini consecravit : quod accuratius ad hujus diem natalem XIX Marti comprobandum erit. Dies obitus S. Vindiciani assignatur XI Martii : inscriptus MSS. Martyrologus Ecclesie Cathedralis Atrebatensis, et monasteriorum Marchianensis et Aquincinctini his verbis : In pago Atrebatensi depositio S. Vindiciani Episcopi. Locus depositiois est Mons-S. Eligii sesquimiliari ab Atrebat. Abbatia Canoniorum Regularium illustris. Eundem referunt hoc die Hermannus Greven et Molanus in Additionibus ad Usuardum, Auctor Florarii MS. Galestinus, Camisius, Balinghemius, item Molanus in Natalibus Sanctorum Belgii, Mirans in Fastis Belgicis, Ghinius in Natalibus Sanctorum Canoniorum, Ferrarius et alii.*

Sibus rater.

nam ecclesiasticum

Vita scripta

Baloger

des Translatio

2 Officio novem Lectionum celebratur S. Vindicianus hoc die in ecclesia Cathedrali Atrebatensi, ejusque diocesi : et sollemnissimum ritu primæ classis apud Canonicos Regulares Montis-Eligiani : cujus Abbatem convenimus Atrebat anno MDCXXII, ab eoque accepimus Vitam S. Vindiciani cum Chronico Montis-Eligiani, collectam ex variis monumentis ab illius decessore Francisco Duresmiente. Hanc convenit Joannes Gamansius circa annum MDCXXXVII, ut tum nobis scripsit, reperitque hominem jam tum ab annis quatuor et viginti historiarum sui monasterii et annexorum Prioratuum ita studiosum peritumque, ut primus ipse omnes in certos libros digesserit, et præsentissimam etiam minutissimi temporis haberet memoriam. Hanc ergo Vitam S. Vindiciani curavimus nobis describi, damusque, deletis nonnullis parergis et ad institutum nostrum minus necessariis. Multa de eodem Episcopo habent Balheriens lib. I cap. 20 et sequentibus, et Walterus Abbas sancti Sepulchri apud Cameracenses, quiambo viderunt Christi sculo floruerunt. Aerepinus r dicto sancti Sepulchri monasterii Vitam S. Vindiciani a Woltera collectam, sed plane mutilam, quam cum altera a nobis danda contulimus. Eandem a se contractam ediderunt Lippellus, Hurvens, Gacelus, Rosacellus alique. Atque sacra ossa S. Vindiciani adservati Cameracæ in ecclesia S. Antibræi Canoniorum Regularium traditur in Hieroglyphicato Belgico Arnoldi Ruyssii pagini 81. De corpore opud Montem-Eligianum in reneratione summa hactenus habito agitur in ipsius Actis : ubi num. 24 dicitur Translationis anniversary feriam celebrari Nimis Julis, quo die in Martyrologio Eligiano ita legitur apud Molanum : Eodem die Translatio sanctissimi Patris nostri Vindiciani. Meminit ejusdem Balinghemius in Calendario Marmano.

VITA

Auctore Francisco Duresmieux Abbate Montis-Eligiani.

CAPUT I.

S. Vindiciani vita ante Episcopatum. Virtutes in ea dignitate eximix.

Constat ex sacris scriptorum nostratium monumentis, Ecclesiam tum Atrebatensem, tum Cameracensem, a S. Vedasti opera et prædicatione fundatam, et diuturno deinceps tempore utramque ab uno duntaxat Episcopo administratam, complures habuisse Pastores, continua serie sibi mutuo succedentes, omni doctrina et pietate præstantissimos quibus disseminando et propagando per has regiones Dei verbo, et procuranda animarum salute, nihil fuit antiquius. Inter hos maxime eminent sanctissimus Pater Vindicianus, Atrebatensium et Cameracensium Episcopus longe clarissimus, qui Apostolici

no. 102

instituti æmulus, nihil prius habuit, quam divino pabulo ovilia sibi credita assidue reficere, piisque operibus continenter vacare, et nullum denique laborem detrectare : quo populares Christo lucrificeret, atque immunitates et jura Ecclesiastica surta tectaque meretur. Non hic libet inutili curiositate indagare, num ipse nobili stemmate prognatus, quandoquidem b Baldericum Noviolunensem Episcopum, et c Walterum sancti Sepulchri Abbatem, qui pleraque ejus gesta literis consignarunt, ea de re omnino sibiisse videam : sors enim nascendi non est in nostra potestate sita. At quoniam juxta vetus dictum, fortes creantur fortibus et bonis; haud est dubium, quin vir tantus, ab optimis pissimisque parentibus sit in lucem editus, non secus ac generosiores fructus ex nobilioribus quibusque plantis prodire conspiciamus.

b S. Vindicianus p. 171 ff. Ecclesie Atrebatensis et Cameracensis

b c Horat.

2 Circiter annum Domini sexcentessimum vicesimum nascitur Vindicianus noster apud Bullecurtium Artesia vicum, qui in Bappaulensi territorio est positus. Neque temere illud nomen sortitus censetur, ad imitationem scilicet istius Vindiciani celebrissimi quondam Medici, cujus Divus Augustinus in epistola ordine quinta meminit. Is enim veluti ad prodigandos corporis morbos, curandaque vulnera, solertissimus simulque rigidissimus habebatur. Sic et Vindicianus noster ad hoc natus videbatur, ut aliquando Ecclesie Præpositus, in spiritalem medicum admodum famosum evaderet : qui salubria remedia et antidota, tum dulciora, tum amara, pro re nata variis personis prescriberet : quod re ipsa erga Theodoricum Francorum Regem animose præstitit. Ipse ab ineunte ætate pietatem una cum matris lætæ imbibisse videbatur; adeo ut tener etiamum adolescens, in professionem Ecclesiasticam resque saceratis totus propenderet. Crescentibus annis, crevit pariter timor Domini, quo extimulatus, cunctis voluptatibus, quibus adolescentia plerumque solet esse obnoxia, ultro abdicatis, id unum curabat, ut frequenter ex rure suo Bullecurtiano in contemninam Atrebatiam civitatem commearet per viam quandam, id temporis, nullis hominum vestigiis detritam, quæ etiam hodie ab ejus nomine Vindiana appellatur. Illic templi orandi gratia adire, atque imprimis sacris concionibus attentæ auri animæ que audiendæ vacare erat solitus. Construxerat sibi apud Anzacum haud procul ab ea civitate oratorium quoddam anachoreticum, quo tranquillius totam mentem ad rerum celestium contemplationem conferret. In eo secessu auidas conciones cum ruminaret, simulque veterum Patrum volumina diligenter versaret, carnis petulantiam assiduis vigiliis jejunisque refrœnabat. Hisce exercitiis occupatus, cum omnia caritatis officia proximo etiam præstaret, vix dei potest, quantum in ceteris virtutibus acquirendis exiguo temporis intervallo proficeret. Qui in re plurimum Divi d Eligii Novio-lunensium Episcopi alloquio et consortio juvabatur, qui ad montem quemdam Squavilis contiguum, incelsis ea tempestate parentem et desertum (is postmodo Eligianus dictus est) frequenter orationis et meditationis ergo solebat divertere. Etenim in eo oratorium sibi etiam cum parasset, virosque pios numero decem sibi constitueret, qui instar veterum anachoretarum, separatim viverent, Deoque inservirent, eos crebro una cum B. Vindiciano invisere consueverat. Is vero idem vite genus professus, magis magisque eos imitari, et seipsam, ut ita dicam, superare indes emebatur. Quod ut majore cum fructu præstaret, crebro dum Divo e Autherto peculiari suo Episcopo, aliisque variis sanctionis laude florentibus versabatur; atque instar apum, quæ mella ex variis flosculis conficiunt, singulas eorum dotes exprimere, et quandam victuam omnium

montes Belgicurtii circa annum: 620

E

rum pietate et timore Dei accreant :

F

instructus a SS. Eligio d

c et Autherto .

omnium

A omnium encyclopaediam sibi comparare solebat. A quibusdam enim patientiam, mansuetudinem, atque indefessum in iuvando proximo zelum; ab aliis vero modestiam, castimoniam, opportunitum silentium, rerumque fluxuram contemptam perdiscere satagebat.

B Tantis virtutibus instructus diu latere non potuit. Erat per id tempus in civitate Atrabatia Divas f Amandus, Episcopus Trajectensis ad Mosam, una cum diva Rietrude, quae priusquam monasterium suum g Marchianense ingrederetur, testamentum ejus opera condere, bonis omnibus pie distributis, decreverat. Ad hanc rem conficiendam, praeter Autbertum Episcopum, et Honoratum Archidiaconum, evocavit etiam Vindictanum Amandus, praecleara ejus fama permotus: qui in eo negotio, solertis iudicii, ingenique facultates abunde exereuit, comprobato subsignatoque D. Rietrudis testamento. Ea aetate sancti duo illi Episcopi in hanc curam potissimum incumbere volebantur, ut scilicet in varis utriusque dioecesis locis complura templa et monasteria, dote addita, eo eventu erigerentur, ut quamplurimi eujushabet ordinis, sexus et aetatis homines, ad ea tamquam certa tutaque suae salutis asyla, repudietis fallacibus hujus saeculi illecebris, sponte confugerent: quos optimi illi Pastores summo affecto omnique benevolentia et ope prosequerentur. Imo Divus Autbertus de successore sibi diligendo, instar Divi h

f
 vocatus a
 S. Amando
 subscribit
 testamentum
 S. Rietrudis:
 9

h
 A S. Autberto

Vicarius Atrabatiensis constituitur

adest in Translatione S. Vedasti

k
 et S. Fursi.

C Amandi sollicitus, quo expeditius rerum divinarum meditationi totum sese addiceret, in unum Vindictanum, propter praeclearas animi dotes, oculos amantissimamque compeit, jam inde iudicans eum tanto oneri ferendo fore parum. Noverat enim, quantum doctrina, quantum eloquentia videret, et quo fervore et spiritu impulsus, ad excolendam Domini vineam accederet. Evocatum itaque in civitatem ex suo recessu Squavienis, Vicarium Atrabatiensem renuntiavit. Quo in munere ita se gessit, ut peculiarias Divi Autberti virtutes sibi imitandas omnino proposuisse videretur. Proinde ea pietate et indole cum foret praedictus, verisimile est Vindictanum per id tempus ad S. Vedastum latum et monasterium construendum, summi consilium et facultates contulisse: ejus translationem ex eade Deparae Virginis ad hoc monasterium, una cum Divo Audomaro aliisque sanctis viris interfuisse, Rom Divo Eligio, qui ad hoc a Divo Autberto evocatus fuerat, in translatione h Divi Fursi etiam interfuisse: ipsum denique perpetuum extitisse B. Eligii comitem, cum ille incredibili studio et labore et Martyrum et Confessorum corpora passim conquireret.

D Jam vero ab ista corporis Divi Vedasti translatione, / tempus effluxerat, cum vivendi finem fecit Autbertus, maximo bonis omnibus relicto sui desiderio, tum ob deplorandam tanti Antistitis jacturam, tum potissimum, quod monasterium Vedastinum ab eo inchoatum, morte praeventus perficere non potuisset. Verum B. Vindictianus in Sedem ejus Episcopalem suffectus, ne latum quidem unguem a secutandis antecessoris sui vestigiis sibi discedendum existimavit. Ingenti ergo animo et industria, neque ullis parens sumptibus, opus istud interruptum urgere aggressus, feliciter tandem absolvit. Hinc suae conditionis memorem, nihil earum rerum praetermissis consuebat, quo ad compleendum eximii Pontificis officium poterant desiderari. Ipse enim oves sibi commissas pascere, easque in uberrima pascua deducere, quod perierat requirere, et quod abjectum erat redicere, et quod contractum fuerat consolidare, et quod forte et juncque custodire, et quae omnia denique praestare, quae Deus Optimus Maximus per Ezechieliam Prophetam a bonis Pastoribus exigit. Nihil enim Vindictiano erga bonos humanos,

ordinatur Episcopus

perficit Vedastinum monasterium

explet officium boni Pastoris

nil erga malos severius, nihil ad pauperum famem D sedandam et nuditatem tegendam munificentius, nihil denique ad cetera caritatis obeunda munia, quae a D. Paulo Apostolo Episcopis praescribuntur, extitit propensius. Solebat frequenter per suae dioecesis oppida et viros obambulare; verbum Dei serere; hominesque arummosos re et alloquio sublevare. Et cum ipse foret ab heroica corporis forma plane amabilis, vix fando exprimi possit, quam modeste et suaviter erga quodlibet hominum genus, prout res forusque postulabant, sese gerere consuevisset. Tam piis operibus intentus, novimus sui famam, non modo per urbes contentinias, sed et provincias longe disitis, celeriter extendit. Et licet assiduis etiam secularibus distineretur negotiis, non raro tamen relicta Episcopali curia ad Religiosos Vedastinos secedebat, quorum consorcio mirifice capiebatur. Eos vero tanto amore affectoque complectebatur, ut instar indulgentissimi parentis huic familiae bona omnia procuraret, quae vel a proceribus sine alicujus injuria obtinere, vel ipse sua frugalitate et parcimonia poterat contrahere. Neque id praestare destitit, donec in Hatha Abbatum Vedastinorum primus, eadem domum administrare cepit.

benefaci Re-dastinus:

E
 subscribit testamento S. Amandi:

n

o

p
 consecrat Ecclesiam Bas-noniensem.

F

E Interea Divus Amandus tamquam mortis sibi jam impendentis foret praesagus, Ecclesiam monasterii sui Elmonensis a se edificatam, consecrare etavit. Et quo ea dedicatio esset celebrior, a Reolum Reimensium, et Vindictianum Cameracensium sive Atrabatiem Episcopos evocavit. Qua peracta, a testamentum etiam condere voluit, quo sancte cavuit sibi anathematis praem, ne post obitum corpus a quoquam extra monasterii septa alio transferretur, sed ibi apud Fratres suos, cum quibus maxima concordia vixerat, quiescere sineretur, donec Angelica tuba universum hominum genus ad resurrectionem horrendumque supremi iudicii tribunal vocaret sisteretque. Ejus testamentum tum a ceteris Episcopis, tum peculiariter a B. Vindictiano in haec verba fuit subsignatum. Ego Vindictianus utpote peccator, Episcopus, ad petitionem Domini mei Amandi, hanc ejusdem confirmavi et subsignavi. Sub id tempus Joannes Toparcha Hasmoniensis, Eulaliae sororis passimae matronae opibus adjunctus, cum in p contracta insigne monasterium extruxisset, vocatus est huc Vindictianus, qui Ecclesiam consecraret, simulque selectos viros et mulieres intra comobii istius claustra introduceret, ut minime in eo sacro loco separatum habitarent Deoque militarent. Quod a B. Vindictiano magna celeritate, alacrique quamplurimorum Ecclesiasticorum et secularium hominum concursu peractum est.

a *Vita S. Vedasti* 6. *Fibrina*, ubi in *Commentario* praefatio § 1 et 3 late deducuntur, quae de Episcopo usque ad S. Vindictianum utriusque Sedis hic innuuntur. — b *Haddeicus* Gerardo 1. *B. Autberto*, et Gerardo n. *Episcopus Atrabatiensis* et *Comentariis* sibi a se scriptis, ut *Chronicon* dicitur usque ad monasterium Cameracense sancti Sepulchri, a B. Autberto anno 1006 fundatum, ubi triplex haec haec dicitur. *Eni* *Baldricus* de *Canonicis* et *Canone* *Ecclesiae* *Mortimons*, postea *Archidiaconus* *Acquianensis*, demum *Episcopus* *Nivernensis* et *Tornacensis* consecratus anno 1107, mortuus anno 1112. *Pro* *Niverno* infra num 24 prius abbas sancti Sepulchri, e vita discessit 7 Martii anni 1125. — c *Consecratus* est *S. Eligius* *Episcopus* anno 605. — d *S. Autbertus* circa annum 630 factus *Episcopus* *Atrabatiensis* et *Cambracensis*. — e *Eni* *S. Amandus* *Episcopus* *utroque* *Apostolicus*, de *h* ab anno 646 ac 650 *Episcopus* *Trajectensis*, ubi ad ejus *Vitam* *divinam* 6. *Februarii*, ubi *Pathecliam* *urbem* *Trajectensem*, ubi huc auctor recte appellat, *Vindictianum*. — f *Ceterum* *annum* 602, ubi ad *S. Amandi* *Vitam* *divinam* § 13. *Collatus* *S. Rietrudi* 12. *Maii*. — g *Qui* *corarat* *sibi* *substitutus* *S. Remigium* *in* *Sede* *Trajectensi*. — h *Translationem* *S. Vedasti* *factam* *anno* 607 *probabilis* *ad* *hanc* *Vitam* § 5. *Agit* *Autbertus* *de* *ea* *Translatione* *in* *Vita* *S. Autberti*, nulla tamen *S. Vindictiani* *facta* *mentionem*. — i *Collatus* *S. Fursi* *et* *Januarius*, *quos* *Trajectulum*, *facto* *post* 4 *ab* *obitu* *annus* *circa* 657. *collatus* 88. *Eligium* *et* *Autbertum* *cum* *illis* *sanctis* *viris* *habuit* *Vitam* *num.* 30. — k *Tropus* *octo* *annorum*: *quia* *S. Autbertus* *mortuus* *est* 12. *Decemb.* *anno* 675. — m *Eni* *Hatha* *Abbas* *constitutus* *anno* 690, *an.* 691 *solummodo* *a* *S. Vindictiano* *beneficulus*, *ubi* *ad* *Vitam*

A *Vitam S. Vedasti probatum* § 6. — n S. *Reolis Episcopus Remensis consecratus est anno 679. S. Ammolenus, qui etiam adfuit, Episcopus Noriomenis et Tornacensis factus anno 666, ut S. Vindicianus anno 670.* — 0 *Est id consecrum anno Theodorici Regis secundo Christi 681, ut in Appendice ad Vitam S. Amandi pag. 902 correximus* — 1 *Inter oppidum et monasterium Amantium, et Marellonas extructum anno quarto Theodorici, Christi 683 Hasnoniense canonum.*

CAPUT II.

Illustriora in Episcopatu gesta.

Eodem autem a anno, b tertio Nonas Novembris, inauditum contigit facinus, quod hic paucis memorare libet. Harduinus quidam apud Camerucenses nobili ortus genere, Maxelendem Virginem, etiam generosis piisque progeneribus, perditæ cum deperiret, et in conjugium frustra ambiret (ea enim Jesu Christo corpus animamque dicaverat, parata potius mortem oppetere, quam fidem tanto sponso datam violare, certa in omnem eventum duplicatam virginitatis et martyrii palmam in celo consequi) furore præceps puellam propria manu interfecit. Verum simul atque cruorem ex casto corpore emanare vidit, oculis captus est, sociis confestim præmiis metu diffugientibus, ne et ipsi simile quidpiam paterentur. Mox parentes ingenti mœre percussi adherunt, corpusque trucidatæ filiae in templo c Pomerellensi tumularunt, ubi totum triennium quievit, donec Alnaldrudis matrona illustris et religiosa, divinitus admonita, Vindiciano indicavit, placere Deo, ut ipse sanctum Virginis corpus, ad eum d locum, ubi passa fuerat, referret; assersens eum variis propediem illustrandum miraculis. Hanc gravatim Alnaldrudis acquievit Vindicianus: imo nulla interposita mora, magnam Cleri populique advocavit multitudinem, atque indictis prius jejuniis et orationibus sacris Virginis reliquias, uti iussus fuerat, transferre cepit. In ea pompa, ante turbam primus ipse incedebat, spiritali gaudio plenus, adeo, ut Davidem Regem quondam ante fœderis arcam psallentem et exultantem quodammodo referre videretur. Sed o stupendum prodigium! Ecce hujus rei factus certior Harduinus, ille virginicida cæcus petiit, ut ad sacratum corpus deduceretur. Quo postquam pervenit, facinus suum eum amara lacrymarum profusione serio detestatus, visum recepit. Hinc Vindiciani pedibus advolutus, totius rei seriem confessus est, et expiatus. Populus autem tanto miraculo attentus, cum de hujusce Virginis virtute et potentia Vindicianum prolixè disseverentem audisset, letabundus in Dei Optimi Maximi laudes effundebatur, quod scilicet Episcopo suo, puritatis et castimonie per totum a-vum studiosissimo et observantissimo, hanc peculiarem contulisset gratiam, qua honoranda B. Maxelendensis ossa suis manibus sepelire meruisset.

7 In Hannonia e Humbertus Abbas Marollensis, cum ab avia sua f Andelina agros, prædia, pasena, nemora, juraque omnia, quæ in territorio g Xindunensi juxta Iseram flumen possidebat, numerata pecunia coemisset, ea cuncta magis imprecationibus adhibitis, conobio suo (quod olim Divus Humbertus inchoaverat) liberaliter addixit, eamque donationem, quo in perpetuum foret rata et valida, coram B. Vindiciano, præclarisque viris aliis, quos expresse evocaverat, sancte confirmavit h.

8 In Franciâ Theodericus Rex, Chlothario fratri i successerat, Franci vero, mota seditione ab eo secesserunt, odio Ebroini potissimum adducti; qui meram tyrannidem sub Chlothario Rege nuper exercuerat. Hinc Chilpericus Rex Austrasie in Theodorici; et S. Leodegarius Episcopus Augustodunensis in Ebroini locum ab eis suffectus est. Chilpericus dein Rex, k ob luxum vitamque perditissimam a suis interficitur, coortis passim per regnum ingen-

tibus turbis. Theodericus itaque regnare iterum jubetur, et Ebroinus pristinae dignitati restitutus, Palatii Major rursus evasit. Ille nihil ad vindictam exercendam intentatum, nihil ad patrandum quodlibet flagitium inausum prætermisit: S. Leodegarium quoque una cum Gerino fratre in urbe Augustodunensi captum, in suam potestatem redegit. Gerinum coram se lapidibus obruit: deinde S. Leodegario terribili carceris squallore et fame propemodum enecto, oculos effodi, labra et linguam amputari, plantasque ferro discindi eo consilio jussit, ut ille tormentorum atrocitate victus in desperationem prolaberetur, eaque ratione martyrii palmam, ad quam vir insons et innocens anhelabat, amitteret. Ebroinus necdum tot malis satiatus, sed magis magisque vindictæ succensus cupiditate, Theodorico Regi persuasit, ut conventum quemdam apud Compendium indiceret. Eo præter Magnates seculares, accessere complures Episcopi, a quibus Ebroinus alieno erat animo. Contigit autem divina quadam providentia, ut in ista qualicumque Synodo plurima ad publicam salutem conducenda constituerentur; atque Vindicianus noster admirabili sua dexteritate, tum Regis tum Procerum, et Episcoporum benevolentiam sibi conciliaret. Et quoniam noverant illi, quanto ad domum Dei condecorandam flagraret zelo et desiderio, quandoquidem ipse ex proprio censu Cathedralium suam Atrebatensem Ecclesiam jampridem agris, nemoribus, villis et molendinis collocupletasset: haud ei fuit difficile, Regi in animum inducere, ut eandem amplioribus ditaret possessionibus et immunitatibus. Quod non modo Rex præstitit, sed et hanc Ecclesiam a seculari jugo et jurisdictione prorsus exemit. Præterea Vindiciani rogatu privilegium istud solemnibus tabulis confirmavit, quod etiam Joannes ejus nominis quintus Pont. Max. primo sui Pontificatus anno ab Rege interpellatus l comprobavit, atque adeo una cum pluribus Episcopis subsignavit Vindicianus noster, ita jubente tum Rege tum Pontifice: mole profecto satis liquet, quanta ipse eo tempore, ad promovendam Dei gloriam valeret apud Principes gratia et autoritate.

9 Sed Ebroinus, humani cruoris sitibundus, S. Leodegarium, quem irreconciliabili odio prosequabatur, jam antea ad ædes ejusdam Chrodeberti relegaverat, et quibus post menses aliquot per quatuor equites jussit extrahi, atque per loca deserta et avia crudeliter raptari. Illic unus equitum, educto gladio innocentissimum virum m obruncavit. Stetit corpus reiso capite (dictu mirabile) genibus innixum, toto adhuc unius horæ spatio, donec barbarus ille pedis impulsu truncum prosterneret: qui eodem momento præsentem magni numinis vindictam expertus est. Sublatum corpus sepelivit uxor Chrodeberti in exiguo quodam oratorio, haud procul Hursingha vico, qui ad diœcesim Atrebatensem lunitem est positus. Eo in loco, hujus Martyris intercessione et meritis Deus tot et tam prodigiosa operatus est miracula, ut ægri homines quamplurimi a quibuslibet morbis sanarentur. Rumor ille, posteaquam Compendium ad Regiam curiam delatus est, in qua etiam aderat Ansoaldus Pictaviensis, Ermenecharus Augustodunensis, alique Episcopi, Vindicianum etiam præsentem impulit, ut omni diligentia studioque adhibito, martyris corpus sollicitè vestigaret, inventumque penes se retineret, quandoquidem in sua diœcesi foret occisum et tumulatum. At Deus, qui illi antea S. Maxellendensis ossa peculiari beneficio tradiderat, certis indicibus signavit, sibi placere ut S. Leodegarii reliquie venerabili Ansoaldo n committerentur. Nec diu tot cædibus superstit Ebroinus; qui justo Dei judicio, a maleficis cum non temperaret, a quodam Herimenfrido trucidatus, diras flagitiorum suorum

D Theodoricus Rex

permittit ab Ebroino

S. Leodegario oculos erui:

S. Vindiciano procurante,

B Ecclesie Atrebatensis Rex possessiones et immunitates concecit,

l a Pontificibus confirmatus:

post S. Leodegarii, oculum,

m

F

n

ab Corpus S. Maxelendensis Virginis,

ex amore castitatis Martyris,

c

d Tulenti pompa transfert.

virtutes ejus e conitor: dis- eulpat.

C

e

f

g

dominationes Marollenses exprimat:

h

i

j

k

et Ebro nim
ten idem,

S. Vindicianus
vogan Episco-
porum

Regem monet
ad poeniten-
tiam et expia-
tionem crimi-
nis.

exemplo Jobi

Job 31, 33

et Davidis

Psal. 91, 6.

2 Reg 12, 13.

felicis eventu

mandat extra
Teruoneme
monasterium

et Pedastum
datur,

Romam
profecum
curam ab
Eustorgio
jurisdictione
eximit

A poenas o hnt, verumenimvero, quoniam Theodoricus Rex in culpe consortio etiam trahebatur, quod eo connivente, et Leodegarius interemptus, et cetera ab Ebroino admissa scelera crederentur; statuerunt Episcopi, ut Vindicianus Regem adiret, eique libere exponeret, quam enormibus peccatis coram Deo obstringeretur, nisi tempestiva ductus poenitentia resipisceret, et ad meliora consilia sese recipere maturaret. Hic Vindicianus, etsi haud ignoraret, quam periculosum foret (juxta Satyrici dictum)

Auricularum Regum moriaci radere vero; nihilominus salutem publicam privato anteponeus, Provinciam istam, tametsi duram, intrepidus suscepit. Postquam ergo in conspectum Regis prodit, fiducia plenus coram Proceribus, et compluribus, qui aderant, Episcopus tanto fervore et facundia cepit orare, ut Regis et omnium auditorum animos statim ab initio, non sine manifesto sancti Spiritus subsidio commovisset, et in suam sententiam rapuisse omnino videretur. Inter disserendum, in eam orationem ingressus est, ut diceret : Sacerdotis esse, reum noxa admonere, ne in ea moriatur, et Sacerdos pro eo plectatur. Operere Regem nequis auribus hanc monita admittere, ob inhumanam S. Leodegarii eadem, eo consilio perpetrata : crimen istud adeo grande et horrendum esse, ut Episcopi ad hanc Synodum congregati, ignorarent, quodum cataplasmatum periculoso vulnere foret adhibendum : necesse esse Regi cum omni submissione Deo reconciliari culpamque agnoscere et cum justo Job (qui etiam in sua regione olim Princeps erat) dicere : Ego peccatum meum non abscondi, sed illud coram tui populo annuntiavi. Postremo, ipsum debere Davidem Regem in re simili imitari, noxamque palam confiteri, et cum re hanc verba usurpare : Venite adoremus et procidamus ante Deum, pleremus coram Domino qui fecit nos. Ut scilicet Rex cum Davide caelitus audire mereretur : Ecce quia peccati te premat, illud tibi remittitur : neque morieris. Hæc et alia monita ex intus muni penetrabilibus deprecata, magno affectu proferobat Vindicianus, non ut Regem pudore suffunderet, sed eum ad culpe agnitionem, veramque metaniam adduceret. Qua in re voti compus factus est : Rex enim justum esse sancti hujus Episcopi reprehensionem judicans, sese ejus statutis et justionibus usque adeo submitit, ut ab auctoribus ambigeretur, utrum Vindicianus ad arguendum foret liberior, an Theodoricus ad obsequendum propensior.

Ceterum pro peccatis expiandis, jubetur Rex novam Benedictini monachii comobium juxta Teruonem Morinorum condere, adito sufficienti censu. Item quoniam effuso D. Leodegarii Martyris sanguine, publicam Ecclesie pacem, jampridem Divi Vedasti sacris concionibus in diocesi Atebatia stabilitam, perturbaverat, ei injunxit Vindicianus, uti monasterium suum Atebatense (postmodo Vedastinum nuncupatum) quod id temporis ipso Principis et Cleri permissa vegebat, moris et utilitatis, amplioribusque possessionibus et privilegiis exornaret. Hisce mandatis non solum obtemperavit Theodoricus, sed etiam monasterium illud ab Regali potentia, et jurisdictione seculari, fore in posterum immune et liberum pronuntiavit, scriptis super ea re litteris et diplomatibus a Vindiciano ceterisque Prelatis, qui aderant, ejus jussu confirmatis : imo Vindicianus, ne in conferendo tanto beneficio : imo Vindicianus, ne in conferendo tanto beneficio a Rege superatus videretur, hoc etiam canoni cum ab Episcopali jurisdictione exemit. Et quoniam Solum Apostolicam singularem obedientiam et submissionem venerabatur, Romam contendit, et coram Sergio Pontifice Maximo, curam et onus monasterii Vedastini, tam pro se quam successoribus Episcopis, deposuit : ut

illud deinceps foret dumtaxat sub Sedis Apostolicæ tutela. Assensit Sergius, jussitque expediri bullas Indictione tertia datas : quæ a q Constantino et Georgio (qui post Sergium tiam Pontificiam gestarunt) atque ab Joanne Episcopo Portuensi, et Bonifacio itidem Episcopo, simulque Consiliario sunt subscriptæ. Hæc acta fuere anno Domini sexcentesimo nonagesimo.

Ceterum Vindicianus ad proferenda Ecclesiastica nuncupam non intentus, locum idoneum nactus in Huelcurtium vicum in ipso Franciæ confinio, auri quadam divina allatus, monasterium ædificavit. Cui latifundia, aliaque bona assignavit, ad alendos utriusque sexus ascetas, qui ex varis provinciis eo convenerant, ut sub regulari disciplina, et S. Petri Apostolorum Principis patrocinio Deo Optimo Maximo inservirent. Ita statuit Vindicianus, advocatis eo nomine aliquot Episcopis, una cum B Lamberto Trajectensi ad Mosam Antistite. Impetravit etiam a Summo Pontifice Joanne quadam diplomata ad sui monasterii utilitatem spectantia, quæ altero suscepti Pontificatus anno in urbe fuere descripta. Neque ita multo post Almefridus et Childeberta conjux monasterium hoc suis possessionibus, quæ non erant mediocres, amplificavit, quoniam Annana filia, assentiente Vindiciano, ejus loci Abbatis fuerat renuntiata.

Ea tempestate peculiari Dei gratia, multa crebraque fiebant miracula, quæ S. B. Eusebia meritis et precibus ascribentur. Ea B. Richtrudis erat filia. Itaque propter infinitam populi ad Hamagum Vicum confluentem multitudinem, peregrinationis ergo, Gertrudis Abbatisa omnem diligentiam et studium adhibuit, ut ejus templi spatium laxaretur, quo tot excipendis peregrinantibus foret capax. Hinc a Vindiciano emise contendit, ut illud consecraret, simulque B. Eusebia et u amite suæ corpora homo elevarit. Excusavit ille varias occupationes, quibus id temporis omnino distinebatur. Eo tamen Hattara Abbatem Vedastinum cum aliquot Prelatis abis, transmisit. Hi post tridui jejuniu effusaque preces manuum quondam humane similes, loculos sanctorum harum mulierum noventem amant adverterunt, tamquam isto signo monerentur, hæc reliquias alio esse transferendas. Quod ubi consuetis caeremoniis peractum fuit, tandem ad præscriptum consecrationis diem adit Vindicianus, lanuque illud Deiparæ Virgini dicavit. Et mox sarrosancto Missæ sacrificio decantato, ingenti pompa, summæque animorum alacritate ossa hæc veneranda in constitutum locum transtulit.

a Eodem anno a Theodorici Regis, Christi 683. — b Anno Idibus Novembris seu 13 die cohibet natalis S. Mozellenk. c Andrieus lib. 1 cap. 23, ubi hoc martyrium narrat, villam, Pomerias vocat. Vndy Pomerias dicitur, locus inter castella Cameracensium et Laudunum situs. — d Calderacum, vulgo Caudri, inter Cameracum et castella Cameracensium, a quo ab utroque distans. — e The locis plerumq elucidat ad vitam S. Humberti 29 Martii. — f Hattara virg S. Humberti in diplomate ad hujus vitam edendo. — g In Superiori Picardia. h Anno Chulterici 12, Christi 1176. — i Anno 676. k Hildericus cap. 20, propter levitatem et insolentias suas, Optimalibus Palatinis unius gradum alti notant. Interfectus autem est anno 679 in astute. — l Joannes v comprobavit 8 Idus Maii, Theodorici annu 7, Christi 685, Privilegium editum est a Hilderico lib. 1 cap. 25. Subscriptionem episcoporum postea intrinse amit, et postea ergo sanctus Episcopus tam pridem mortuus. — m Die 2 Octobris anni 884. — n Translatum corpus est Pictavium ad monasterium S. Marcelli anno 686, 16 Martii. — o Atebatium octavus est sub finem anni 687 nisi aliter sequatur. — p Coronatus est Sergius ipso die Substantis Christi in fine anni 687, ejusque tertius annus conceit in Indictionem 3 et annum sine indictione 690. — q Inter Sergium et Constantinum fuerunt tres Pontifices : fuit hic cecitus anno 708, eique successit anno 714 Gregorius II, cujus vitam Illustravit II Februario. — r Hatturacium in confinis agru Cameracensium, Ardena et Precedia, prope Scallium, quod Almefridus fundavit obtulit S. Bertino 8 Februario anno Theodorici II, Christi 690, et Rex Theodoricus confirmavit 1 Aprilis anno regni 14, Christi 693. Ita Iperius in Chronico MS. — s Cohibet S. Eusebia 16 Martii, ubi hæc eccoritate traduntur, et de Hamagio agitur. — t Fuit hæc ante conjugata Ingommo viro illustri. — u Anno proavia S. Gertrudis Hamoticensis, quæ cohibet 6 Decembris.

Huelcurtium
monasterium
ædificavit.

E

S

t

u

idelicet
Ecclesiam
Hamagensem
et cetera
supra
S. Eusebia
et Gertrudis.

A

CAPUT III.

Obitus S. Vindiciani. Corporis elevatio et veneratio: miracula.

Iactenus Vindicianus tot ac tantas res pro domo Dei gesserat, ut ceteros suæ ætatis Antistites, benefactis aut superasse aut certe æquasse merito videri possit. Toto enim vitæ spatio, nullum detrectavit sumptum aut laborem, quo suæ diocesis Ecclesias et monasteria secularibus spiritualibusque bonis compleret, et quamplurimos utriusque sexus ascetas Christo lucrifaceret. Postremo, quoniam juxta Sapientis dictum, Suetet loquentis vita, non oratio, ipse id unum præcipue curare videbatur, ut boni Pastoris functus officio, verbo et exemplo ad omnem pietatem et virtutem gregi suo præiret; neque interea destitit privatas opes, quæ sane haud erant exiguæ, in egenos ærummosque homines munifica manu erogare, eaque ratione Evangelici oraculi dicto obaudire, sibi que thesaurum nunquam interiturum celo recondere. Hoc dum agit, parva late præclara nominis fama, et jam melioribus vegetioris suæ ætatis annis pedetentim elapsis, cum tandem tenuisset, statuit in vetus suum Squaviense prædium remeare, ibique ab omni mundi tumultu strepituque procul remotus, veram Philosophiam, quæ est mortis meditatio, sectari. In ea solitudine, modo in propinquo D. Martini Delubro orationi vacare, modo in monte Eligiano cum iis Clericis, quos ad vitam regularem adduxerat, magna cum anni suavitate et tranquillitate versari solebat. Hic forti animo cunctis voluptatibus contemptis, et longe abdicatis, et unis tantummodo rebus immortalibus intentus, coelestes delicias quodammodo prægnare videbatur, usque adeo, ut ad illud summum æternumque bonum anhelans, crebro suspiraret, et cum Paulo Apostolo, corporis ergastulo eximi, et esse cum Christo præciperet.

14 Interea ob quædam magni momenti negotia, affecta jam valetudine ad urbem a Bruxellanam profectus, quæ id temporis ad suam diocesim pertinebat, lenta ibi febre corripitur, qua admonitus haud procul abesse mortem, mature domesticam familiam ad omne obsequium Deique timorem jam dudum edocuit, advocavit, et efficaci oratione consolatus est; cui etiam suam benedictionem impertit, quæ a tanto viro non potuit non esse eximi poveris. Inter postrema mandata statuit, ut post obitum, funus ad montem oratorium Eligianum, quod haud procul Atrebato adest, deportaretur, et ibidem sepeliretur: ubi etiam Honorati sui nuper Archiducioni corpus quiescebat. Venerabatur enim istum locum cupripinis Vindicianus, propter celeberrimam S. Eligii Noviodunensium Episcopi famam et memoriam, cum quo inibi familiarissime vixerat, neque ab eo etiam post mortem omnino separari sustinebat. Rebus ita compositis, inter suorum preces lacrymas et suspiria, expiravit Vindicianus quinto Idus Martias. *b* Corpus vero, sicut jussit, loco conditum, et honorifica pompa, cantuque lugubri ad Eligianum collem delatum, ab Episcopis et Prælati, qui aderant, in præparato monumento deposuit: ubi tandem quævit, donec, divina providentia ita statuente, humo fuit elatum propter creberrima, quæ eo in loco, tanti Pontificis meritis obvenerant miracula.

15 Quoniam hæc regio, sub Franciæ Regibus et peculiaribus Dominis diturna jam pace et opibus floruerat, vix credi potest quam frequentibus incolis, tum Ecclesiasticis tum secularibus, qui eo religionis ergo confluerant, Mons-Eligianus habitabatur. Ea de causa peractus e Elegarius Atrebati Episcopus ordine decimus septimus, vir et vite sanctimo-

nia et variis legationibus longe clarissimus, ibidem **D** etiam post obitum voluit sepeliri: qui incidit in septimum diem ante Calendas Julias anni DCCCXXX. Tanta erat hujus loci celebritas, ut *d* Hinemarus Lugduni Clavati Episcopus (veluti in archivis istius Ecclesiæ legitur) publica plurimorum prodigiorum, quæ ad BB. Autberti et Vindiciani sepulcra crebro edebantur, fama adductus, neptem suam oculis captam eo transmitteret, atque e Joanni Episcopo nostro commendaret. Placuit autem Deo, ut puella bonum Beatorum meritis et precibus restituto lumine, sanaretur. Quamobrem Joannes scripta ad Hinemarus epistola, uti ab eo rogatus fuerat, testatus est beatos Confessores istos, toto vite spatio, fuisse eximia virtute et doctrina admirandos: sed Vindicianum præcipue divino zelo, et ferventissimis concionibus commendatum, ceteris Antistitibus sibi coævis dicto et exemplo præluxisse.

16 Verum uti est rerum omnium humanarum vicissitudo, tranquilla et beata hæc tempora, exceperunt alia longe turbulentissima, simulque calamitissima. *h* Normanni enim et Dani, etiamnum ethnici, infesta classe advecti, instar rapidissimi torrentis, per universam provinciam longe lateque effusi, repugnantem nemine, ædificia omnia, delubra, monasteria, vicos, castella, munitasque urbes, et inter has Teruanam, Cameracum, Atrebatum, cum vicini Montis-Eligiani sacris profanisque ædibus, igni ferroque exciderunt. Passim videre erat templa exilata, pretiosa ornamenta convasata, Sacerdotes trucidatos, ascetas utriusque sexus profugos sine duce, sine pastore aut custode, hæc illuc per agros et memora oberrare et palari; aut in antris trepidanter latitare. Imo tanta calamitas eo atrocior evaderebat, quod insano barbarorum, cudibus et flammis immaniter omnia misceantur, furori auderet nemo obsistere: imo coactus est Carolus Simplex aliquam Franciæ provinciam istis habitandam relinquere, quæ etiam hodie ab eorum nomenclatura vocatur Normannia. Vastatis ad hunc modum locis omnibus, Mons etiam Eligianus tot quondam incolis, proligis et sacris monumentis inclutus, cum jam in miserandam solitudinem foret reductus, contigit ut enatis passim frutetis, et dumetis totus silvesceret, et proinde subsecuto sexaginta annorum spatio B. Vindiciani sepulcrum vepribus obsitum, quoniam in loco lateret, penitus ab omnibus ignoraretur.

17 Tandem post evolutum tanti temporis intervallum, placuit Deo (qui fideles servos non solum in celo remunerat, sed et in terris eorum reliquias vult esse in pretio et honore) ut B. Vindiciani monumentum admirabili eventu fuerit rursus repertum. Etenim circiter annum Domini MCCCXLI sub *g* Fulberto Atrebati Episcopo, quoniam liberalium artium studia Atrebati quammaxime florebant, scholares aliquot sive Clerici, natalibus clari, præceptorum suorum persuasione, ad hunc montem animi relaxandi gratia pariter processere. Quem cum invenissent totum rubis et sentibus torridum, juvenili quodam ardore conentati, ceperunt per fruteta et arbusta hæc illuc excurrere, ad grana quædam vestiganda, conficienda atramento idonea. Hic unus istorum, incertus quod inter ruinosam veteris ecclesiæ ruderâ consisteret, nimia forte ductus curiositate, baculi ferrata cuspide B. Vindiciani sepulcrum fodicare temere aggressus est, et quoniam minus reverenter sese gerebat, repente utroque lumine fuit orbatus. Tum miser, tanto perculsus infortunio, genere et egulare, socii vero trepidare, eumque hortari ut mature ad open divinam confugeret, locique genium simplex deprecaretur. Parum monitis cæcus adoleseens, sodalesque pari formidine correptos obnixè rogavit, uti se ad B. Vindiciani monumentum reducerent

Intentus ut curis bene fuerit.

Luc. 12, 33

I

secedit ad montem in montis propinquitatem.

Phil. 1, 23.

Bruxellas profectus.

in febrim incidit.

eligit sepulchrum.

C

sepelitur in monte S. Eligii.

sepelitur in monte S. Eligii.

c

d

Humiliatur ex ca, neptis Hinemari Episcopi.

h

instatur Mons S. Eligii a Normannis.

F

g circa annum 010

aliquis sibi in montem remere fodicare sepulchrum S. Vindiciani, etc. etc.

A reducerent sisterentque, illic prostratus humi, factumque detestatus, profusus ubertim lacrymis, palam profitebatur, se indignum esse, sacram hunc locum, quem ipse sua temeritate violasset, contingere. Neque prius lamentari et nomen Domini invocare desistit, accedentibus etiam attonitorum sociorum suorum precibus et suspiris, quam ipse, suffragante haud dubie B. Vindiciano, visum coelitus reciperet. Itaque summo more in summum gaudium commutata, scholares illi exultabundi, divinasque laudes pariter merito celebrantes praconio, in urbem rediere. Pulchrate tanto prodigio, vix quisquam credat quam varie civium Atrebatium animi sint affecti. Pars enim B. Vindiciani formidabant manus vindicantes; pars ingenti lacitum perfundebantur; quod insolens a Deo miraculum suis in finibus contigisset: utriusque autem magno concursu ad hunc montem properabant, ut Divi Tutelarum patrocinium et favorem sibi conciliarent.

B At Fulbertus Episcopus, id simul atque inaudit, lacrymis praegaudio ex oculis prolabantibus, manibusque in caelum tendentibus, cepit Deo Optimo Maximo deprecans, ex imo pectore gratias agere, quod Ecclesiam suam scilicet tanto munere condecorare dignaretur. Neque ullam sibi mora attulit, quin per epistolam, advocatis Imitinis Episcopis et Praebatis, cum Optimatibus, et numerosa promissa multitudinis turba Montem-Eligianum maxima pompa adiret. Subsecutam noctem Clerus suavissima symphonia psalmis et hymnis decantando, cum insonanti populo laudandis votis precibusque occupato, posteaquam totum absumpserit mane Fulbertus, exorto sole ad septimum Calendas Julias ejusdem Anni, ad sanctissimi Patris B. Vindiciani monumentum cum maxima reverentia accessit: sublatoque ejus operculo, scriptum quoddam deprehendit, quod recto indicabat Vindicianum eo in loco quiescere. Juxta enim jacebat, tametsi separatum, tumulus beati Honoratus quondam ejus Archidiaconus, cujus loculum non attingit Fulbertus. Venit tantummodo cum omni submissione et veneratione Reliquias S. Vindiciani, ritu solenni humo elevatas, in praeparatam capsum argenteam intulit, quam altari reponendo se extracto imposuit; quo tantum Pontificis nummulum et tumulum, apud posteritatem ediceret celebriorem et augustiorem veneranda haec Elevatio, quomodo quid populum incredulorum excitata videbatur devotionem, propter singularem, quae ejus meritis et suffragia hominibus ibi supplicatibus conferebantur ceditis humeris. Fulbertus eodem in loco, sententis sylvisque repurgato, magno molimine sumptuque novam a fundamentis excitavit ecclesiam, et SS. Petro et Paulo et S. Vindiciano consecratam, octo Clericis, sive Canonis, tanquam relictis custodiendum commisit.

C nova ecclesia hinc dicitur: 3 Canonici constituuntur;

a *Hildebertus* cap. 28 appellat Brocellam Alacesta sua territorium, quia urbs Brocellensis fuit olim in diocesi Pannericensi — b *De anno* ubi illis supra egimus — c *Hilicharius* Baldevis, qui hujus scripturae mentum cap. 1. — d *Est* Hieronymus Junine Episcopus Laudunensis, *Hieronymus* Vichlepsiopsi Romanus nepos, qui praefuit tempore Caroli Calvi. — e *Sed* Johannes ad annum 806, ad annum 818, mortuus a Augusto, et Sanctus a nonnullis indiguitur. — f *Anno* 881 de quo consule nra Gesta Normannorum ante Rollonem — g *Fulbertus* sedit ab anno 933 ad annum 956. Quo hic referuntur, contractus habet *Hildebertus* cap. 21 et 30, et *Walterus* Abbas, videns testes hujus regum ad sua usque tempora superfluisse varietas, sed perperam; ista ad annum 886 refert.

CAPUT IV.

Virga miracula. Reliquia exportata et reposita.

Tali rerum statu, a quibus quaedam Atrebatia audientes miracula quo variis personis, Vindicianum opem implorantibus, divinitus contigerunt, filium unicum, qui a multis annis cecus erat, plena spe

et fiducia S. Vindiciano sancte devovit, et mox ad D ejus sepulcrum deduxit. Cui ille cum lacrymis et suspiriis supplex advolutus, cereum ardentem ejus altari imposuit. Quo facto, omnibus qui aderant stupentibus, aperti sunt ejus oculi. Ipse vero conspecto sole, quem tantopere intueri jam pridem concupierat, nullo usus duce, non sine prolixa gratiarum actione, parentem suam lactus donum reduxit. Huic prodigio accessere et alia majora: Nobilis enim et locuplex matrona Pontivii territorii jam pridem oculorum usu privata Romam contendere meditabatur, in certam spem vocata, se ad sepulera et reliquias Apostolorum et Martyrum visum recepturam. Proinde Deum assiduis precibus obtestabatur, uti suam protectionem prosperaret, quam postridie inire decreverat. Verum ea nocte in somnis b ab Angelo c et cetera i nbiiceret, et brevioris itineris compendio, ad D. Vindiciani monumentum cum oblationibus pergeret: fore enim, ut ibi voti sui compos fieret. Paruit mulier Angelus monitis, et sine mora propter tenuissimam copu-culi valetudinem ex ipsa caecitate obortam, conscensa rheda, eo pervenit, spe bona et gaudio repleta. Mox ejus altari admota, et cum singera animi demissione crebra figens oscula, ecce inter preces et suspiria, non solum oculorum, sed et ceterorum artuum integram recepit sanitatem; quam secundum Deum S. Vindiciani meritis vere cum adscriberet, vix verbis explicari potest, quantis cum laudibus et praeroniis, domum cum suo comitatu hilariter reversa, divulgatoque passim prodigio, per reliquias totius aevi spatium sit prosecuta. Subsecuta sunt et alia miracula ex eodem fonte promanantia, veluti breviter dictum imus.

20 e Baldinus Flandria Comes, ejus nominis d quartus, quoniam Arnulpho e Comiti Valentianam civitatem ademerat, Henricus Imperator ejus nominis secundus eum obsedit. Huic autem bello sese inamieuit Robertus Francie Rex, una cum Richardo Normanniae Duce, qui infinitas suae gentis Normannicae cupias secum trahebat. Is per Artesiam infestum agmen cum raptaret, latrones aliquot Normanni a signis digressi obvia quaerque, sine sacra sive profana, crudelissime devastarunt. Nonnulli autem eum suboluisse, quamprimum suppellectilem in ecclesiam Eligianam a celosis compertatam, ibique praetera congesta esse et alia magni pretii denaria, Vindiciano monumenta adhibita, perditissimi illi homines, insita latrocinandi et rapiendi aviditate incitati, eo statim convolant, atque irruptionem moluntur. Verum a Canonis strenue repugnantibus turpissime rejiciuntur. Quo in congressu, Canoniceorum unius hostili telo trajectus occubuit. Bi confestim ceteri, relato in templum cadavere, dum parant exequias: ecce miles alius diris agitatus, consensu facto et superiore tabulato perforato, in Ecclesiam armatus sese dimittit, magnoque impetu in Canonicos funeri procurando intentos, stricto ferro urrit. Ibi quantumvis inopinato casu forent attenti, furiosi homines tamen impetum tandem sustinerunt, donec Reliquias hostium multitudo effractis foribus intra templum violentey irrumperet. In eo tumultu interfecti sunt et alii Canonici, vasaque omnia cum pretiosis ornamentis direpta, totumque templum cum qua S. Vindiciani ara et sepulcro, humano cruore perfusum: nullum denique immanitatis genus ab istis barbaris, imata feritate et avaritia insanientibus, memoratur praetermissum. At impij sicarii haud diu impune tantum facinus tulerunt. Vix enim ex eo loco discesserant, praedam et sacra spolia partituri, quando divinum ultimum in pincinetu adesse, tremebundi sentire, magno scilicet Numme illatum Confessori suo contumeliam atrociter

ejus meritis rsum recipit:

excitatur Atrebatensium devotio:

a Fulberto Episcopo

28 Junii

corpus S. Vindiciani capsa argentea inclusum, altari imponitur:

nova ecclesia hinc dicitur:

3 Canonici constituuntur:

i et cetera

E

c et e

Normanni irruentes in ecclesiam Munit S. Eligii, F

metant Canonicos, diripiunt omnia ad aram et sepulcrum S. Vindiciani:

a Illustratur cecus

misere puniuntur :

A atrociter puniente. Alii enim a cacodæmone correpti immaniter cruciabantur ; alii capite instar cucurbitæ inflato, humi allidebantur, spurcissimam mephitim ex ore blasphemio exhalantes : alii rursus pigra omnium artuum capti torpedine intolerandis doloribus a sacro quodam et oculo igne torquebantur. Omnes denique crescente cruciatu tanquam furibundi tauri, cæperunt per agros et nemora huc illuc ferri præcipientes. Imo quidam sibi met linguam suis manibus evelebant : multi vero poplites ferro succidebant, lamentabili clamore ejulantes sese in Deum et Sanctos ejus ministros infanda admisisse flagitia. At ceteri, qui isti sacrilegio sese non miscuerant, tali spectaculo exterriti, atque vindices hanc injuria Vindiciani manus extimescentes, sibi mutuo gratulabantur, quod tanti sceleris hanc fuissent participes. Porro exercitus cum jam ex Artesia finibus excessisset, Richardus demum quæ acciderant intellexit. Et mox electo cavit, ut bona omnia a suis rapta, quantumlibet forent minuta, e vestigio Ecclesie Eligianæ penitus restituerentur. Paruerunt omnes, suo malo abunde edocti, quam durum esset adversus stimulum calces jactare.

justi Ducia resistunt.

21 At horum unus pervicacioris animi nebulo, campanulam aeneam e loco sacro sublata, contempto Principis edicto : penes se retinuit. Et licet ea res exigui momenti videri poterat, non iste tamen justitiam Divinam effugit. Quippe miser sacro igne correptus ambustam corporis sui medietatem pene amisit. Cum vero ita affectus, mortuo similis humi jaceret, multi misericordia moti, ad eum accesserunt, opem ferre cupidi. At malum illud quodlibet remedium respiciens, magis magisque ingravescebat, donec ille doleris impatiens, furtum palam fateretur, et illud oblato duplicis pretii munere redimeret. Recepta enim animi corporisque incolumitate, campanulam argenteam præ aenea S. Vindiciani monumento appendit. Unde liquet, Deum hisce signis pro sua clementia bonos admonere, ut amicos suos jam cælo donatos debito obsequio et honore in terra prosequantur; malos vero detererere, ne quid simile cum Normannis imposterum audeant; usque adeo ut a S. Vindiciano, flagellum hujuscemodi sacrilegis minaciter intentante, illud merito posse usurpari videretur.

diviens campanulam,

igne sacro affligitur :

facit culpam libatur :

invocatoque Vindiciano domum sanus reverterat. B) 23 Quam vero foret passim ejus nomen celebra, vel hinc etiam apparet, quod decimoquinto Calendas Novembris anno millesimo trigesimo Gerardus Episcopus ejus nominis primus, Cathedralem ecclesiam Cameracensem, quam ipse a fundamentis excitaverat, consecrare parans, eo inter complures Sanctorum Reliquias, S. Vindiciani feretrum deportari, et illud in sede Episcopali honorifice collocari curaverit, in memoriam scilicet Ecclesie ab eo quondam prudentissime et sanctissime administratæ. Legimus etiam eandem capsam, ad similes actus sollemniore condecorandos, ad diversa loca fuisse compositam, ut patet ex donatione mansi de Insulis nobis facta a Balduino Pio Comite.

reliquiæ deportatæ Cameracum.

et ad alia loca :

24 Latentibus continuo fluxu seculis, tandem ad ea tempora devenit, in quæ Joannis Burgundie Ducis a Carolo Delphino ex insidiis inhumaniter a trucidati miseranda cades incidit. Ob quam inter Burgundos et Aurelianens Principes, civile dissidium longe luctuosissimum exarsit, quod universam Galliam et hæc provincias funditus evertit. Et quoniam Angli in hujus belli societatem venerant, diuturnum fuit, et in multos annos protractum. Quapropter Michael Dalensis Abbas, qui tunc monasterio Eligiano præerat, pretiosorem domus suæ suppellectilem in loca tuto muniatque delerri passit. At inter præcipua Ecclesie suæ decora, cum nullum foret capsa S. Vindiciani excellentius, nullum sanctius, statuit, ut ea Duacum devecta, ad asylum Eligianum deponeretur : quo in loco triginta quatuor annorum spatio postea emansit. Tandem post istud tempus evolutum, Joannes Bullotus Michaelis successor, quo frequentibus ascetarum suorum interpellationibus satisfaceret, sacrum hoc depositum ex urbe Duacensi accersitum, antiquo domicilio reidore decrevit; sed fabricata prius eximii operis nova capsula, argento, auro gemmisque insigni artificio distincta. Post hæc conventum est inter Bullotum Abbatem, et Hugonem de Cayen Atrebatum Episcopum, ut sacri ejus pignoris Relatio sive Translatio ad Cathedralem Deipara Virginis ecclesiam fieret ipsis Nonis mensis Julii anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo tertio. Ea dies ubi adventi Hugo coram Legato Apostolico, qui tunc Atrebatu aderat, et Abbate Vedastino, et Martelano, aliisque Prelatis, universoque cœtu Eligiano, et maxima populi ejusdemque ordinis turba. Sancti nostri Vindiciani Reliquias ex veteri capsula exemit omnique adhibito honore et debita reverentia puro puro serico panno involutas, in recens feretrum transtulit, et rite composuit. Interea modulante choro, organa ceteraque nablia suavissime personalant. Hic videri licent flagrantissimam ascetarum nostrorum totiusque populi pietatem, qui osculando feretro, fisis etiam præ laetitia lacrymis, satiare vix poterant; imo commutato veteris capsulae ligneo tegumento, certabant omnes frustum aliquod religionis ergo domum referre : Episcopus vero, ne ceteris tanto Pontifice honoranda eedeye videretur, Capsam solenniter cum omni Clero, ad suburbanam usque pomaria deduxit, campanis omnibus tum ecclesie Cathedralis, tum Vedastini monasterii beato sonitu perstreptentibus. Hinc pompa magno apparatu Eligianum montem versus procedere cepit. Præcedebat ordoque ordinario cum Balthazarorum cohors una cum suo Rege, et Connestabili, explicatis vexillis, signisque volitantibus non sine grato habituum auras et aures demulcentium clangore. Sequabantur congruo ordine ascete omne, cantica et hymnos decantantes, una cum suo Antistite, qui instar quondam Davidis Arcam Dominum præcedentis, spiritalem laetitiam, qua in sino ngitabatur, vultu gestuque abunde prodebat. Postremo agmen claudat

et tempore belli

A

ad refugium Duacum :

novæ capse

Atrebatu imponuntur anno 1433

B

adventi processione referuntur in montem Eligianum.

Discite justitiam moniti, et non temere Divos. Quatuor ista, quæ jam recensimus stupenda miracula fuisse a Waltero, primo sancti Sepulchri apud Cameracum Abbate, compendiosius autem a Balduino Historico referuntur. Is erat a secretis y Gerardo, et Lieberto Atrebatum et Cameracensium Episcopis. Porro uterque, juxta Abbas ille et Baldardus, abunde scriptis suis testantur, quantopere indignarentur, quod præclara Pontificis Vindiciani Acta indigno involverentur silentio; sive istud socii scriptorum illius ætatis neghgentie, sive vastationi civitatum hujus provincie per Normannos et Danos non semel editæ, sive denique diuinosis bellorum nostrorum civilium injuriis adscribi debuerit.

22 Id etiam memoratu dignum videtur, quod vir quidam pius et eruditus circiter annua millesimum ducentessimum quadragesimum (velut ex manuscriptis Breviaris colligitur) hymnum in Patroni nostri laudem conscripserit, cujus est initium : DRX NOSTRA VINDICIANE, etc. In eo autem hymno, per verba hæc, quæ subsequuntur, Ut in uno moment facto TERNA TER MIRACULA, auctor iste videbit innere Deum quondam voluisse Confessorem suum insignibus novem illustrem fieri miraculis. Hinc est fortasse, quod Bullotus Abbas Eligianus ejus capse argenteæ, quam fieri curaverat, effigiem hominis claudicantis insculpi jusserit, qui luxata coxendecæ,

G

e. ref. h. d. e.

A debat, caelo admodum sereno, tanta populi multitudine, ut via militaris tota hominibus constrata et coarctata conprenderetur. Postquam autem ad ecclesiam Eligianam ventum est, sacra Capa in egregio tabernaculo ad id nuper preparato, reverenter admodum fuit collocata, ut quo tanti Pontificis memoria apud posteros foret augustior, statutum est ab Abbate et Capitulo, ut huiusce translationis feru-anniversaria Nonis Julii in posterum celebrarentur, suppresso scilicet Elevationis die, que quotannis etiam ad septimum Calendas Julias revolebatur.

zc Translatio celebrata 7 Julii.

a Continentur hæc duo miracula apud Baldericum cap. 31 et 32, et Walterum Abbatem. *b* Baldericus, divinitus commo-
neditur. — c. Membrum sequentium Baldericus cap. 33 et 34. — d. *Barbata cognomine, filius Arnulphi Junioris, ac pater Baldini Insulensis.* — e. Valentianensis Comiti, ubi a Conatibus Montanum, qui Hannamque solent Comites appellari. Infra nam 27 dicitur hæc nobilitas facta anno 1006, alii autem annum 1003 referunt. Comite Doustronacum lib. 1. *Historia Valentianensis cap. 15.* — f. *Henricus exultor 13 Julii.* — g. *Gerardo primo anno 1042 mortuo, successit Albericus citra factus 1076.* — h. *Anno 1419.*

CAPUT V.

Varius S. Vindiciani cultus. Fures puniti.

Proterea fuit constitutum, ut semel singulis septimanis fieret simplex trium lectionum Officium, si nullum aliud occurreret impedimentum. Id quod doneque fuit perpetuo observatum, donec hæc astate receptum est a nostris Breviarium Romanum sub Reverendo Abbate D. Adriano du Quesnoy. Tunc enim præscriptum fuit, ut semel in hebdomada post Primam Missa S. Vindiciani decantaretur, si modo per alias occupationes liberet. Porro Legatus Apostolicus, cuius mentionem supra fecimus, centum dierum indulgentias eis concessit, qui annis huiusce translationis recurrentibus feriis, aut aliquo quibuslibetque totius anni solemnioribus Festis S. Vindiciani Reliquias veneraturi, hæc loca adirent. Item hiemum postea Nie datus Cardinalis titulo S. Crucis in Hierusalem, qui tunc Atrebati ad pacis federa inter Carolum septimum Francie Regem et Philippum Burgundie Ducem concilianda occupabatur, quo populi zelus et studium excitaret augeretque, pares conditiones impertiri unibus, qui facta contrito animo exomologesi, aut elemosyna egenis erogata, ad ecclesiam Eligianam, intra Translationis octavas Supers et Patrono suo supplicaturi accesserent. Jam dudum vero antea Innocentius quartus sui Pontificatus anno, et Incarnati Verbi anno plus minus millesimo ducentesimo quinquagesimo secundo, quadraginta dierum Indulgentias ab his pariter percipiendas promulgavit, qui festum ejus religiose coluissent.

Stipula hebdomadae hebdomadae Officium

ant Missa cantata,

Indulgentia concessa a Legato Apostolico,

Prædicat S. Crucis,

et citat ab Innocentio 4

Reliquia A. r. b. in Piquet-ville de lair anno 1698

C 26 Temporalibus nostris post bellum inter Philippum secundum Hispanie et Henricum quartum Francie Reges exortum, quod toto quadriennio in hisce passissimum fluctus gestum est, non sine singulari et Actesie et monasterii nostri detrimento, tandem apud Verviniam, sublato dissidio, in pacis conditiones ab utraque parte descensus est, postridie Calendas Martis anno millesimo quingentesimo nonagesimo octavo : quo die in Atrebati proclamatum fuit septimo Idus Junias, Quo die instituta est maximo apparatu publica supplicatio, cui intererat multo hominum multitudo. Inter sacras reliquias primo S. Vedasti caput, hinc ejusdem Divi item S. Vindiciani et S. Bertille corpore, cum sacra Atrebatiensi cerea, circumferabantur. At Vindiciani Capsa a sex ascetis nostris, indolis pretiosioribus suis dalmaticis, gestabatur, comitantibus ministris domesticis cum splendidis facibus et fumulibus. Hos proximo sequabatur D. Adrianus du Quesnoy Abbas Eligianus, nuda et Pontificali anneto venerabilis. Ulo vero ad augustum Desipare Virginis finem pompa substitit, feretrum S. Vindiciani fuit arx impositum.

D Ibi mox populus magno concursu studioque cogit illud certatim deosculari, pieque devenerari. Porro Balistarii Atrebateses a Monteligianis efflagitaverant, ut hæret ipsis feretrum hoc in ea supplicatione humeris deferre. Sed Præsuli et ascetis aliter visum, ne forte in tanta inconditi vulgi turba, jurgium aut tumultus suboriretur. Illi tametsi repulsam passi, tædis nihilominus accensis, variisque luminariis prælatis, palam eo die ostenderunt, quanto honore et cultu S. Vindicianum, veterem sodaliti sui Patronum, prosequerentur. Ceterum Verviniano federe sublato belli metu, et securitate huic Provincie reddita, actum est inter Eligianos de capsâ S. Vindiciani, clam et sine ullo strepitu, ex Chantrensi Asylo domum reducenda, constituto etiam die ad duodecimum Calendas Julias anno millesimo sexcentesimo primo. At consilium hoc Balistariis secreto indicavit Magister Joannes le Rique, qui tunc Monasterium erat Balhivus. Itaque hi illo die egregiam rhedam nostris obtulere, cui sacrum hoc pignus fuit impositum : adeoque omnes militariter instructi, cum signis et vexillis, illud ad Montem-Eligianum deduxerunt. Posteaquam vero ventum est ad vicum De le Warde, adfuit cum omnibus Ascetis Abbas Eligianus Pontificali veste inditus : ibique feretrum duorum ascetarum humeris fuit exceptum, qui inter ceteros erant honoratioris. Et mox choros non sine lacrymis, in Psalmos et in convenientia Responsoria effusus, ecclesiam versus coepit progredi, rursusque exoptata hæc tantopere capsâ ad aram principem fuit deposita, eodemque momento S. Ambrosii et Augustini hymnis, præunte Præsule, cum incredibili exultatione spiritali, modulantibus organis est decantatus. Interea incolæ Montani non minori gaudio et pietate impulsis, eam impressis osculis, fassisque votis sunt venerati, sibi mutuo udis etiam genis gratulantes de sanctis Divi Tutelaris ossibus donum rursus postliminio reportatis. Balistarii autem in opere navatæ præmium lauto epulo fueri excepti, et ab Antistite honorario munere donati. Hinc eodem apparatu domum reversi, Eligianorum humanitatem et munificentiam apud suos cives, non sine applausu prædicaverunt.

solemni pompa celebrata anno 1604

F 27 Primumque vero huic narrationi finem imponam, illud silentio nequaquam prætereundum videtur, quod scilicet S. Vindicianus monasterium hoc in sua peculiari tutela perpetuo habuerit : quandoquidem a compluribus seculis Eligianam domum in eo statu et splendore, quo etiam hodie clarere conspicitur, hæcenus conservavit : ejusque sacra profanæque hona, non modo adversus veteres, tum bellicum tum Procerum nobis infestantium contumelias, sed et nuper adversus recentes inferioris notæ hominum injurias et sacrilegia, non sine mox subseruit atroci vindicta, egregie defenderit. Quod hic paucis, facta utriusque comparatione, memorare hinc absere fuerit. Nam veluti anno millesimo sexto, hæc ecclesia pretiosis donariis referta, ob crebra, que ad monumentum S. Vindiciani fiebant miracula, a Normannis violenter irruentibus, non sine multa eade, penitus eo consilio fuit expoliata, ut prædam scilicet comparatam inter se partirentur ; sic et nostris temporibus, anno videlicet millesimo sexcentesimo vigesimo septimo, simile quippiam contigisse vidimus. Siquidem scelerata quadam deploratorum caterva, ex Mareolo et continna Squaviensi vicu adnata, certior facta, aram nostram principem, omni sacra suppellectile, tum argentea, tum deaurata esse exortantem, ad celebrandas postridie Desipare Virginis in cælum assumpta ferias, audax et impium facinus jampridem decretum, et sæpius animo recoctum, tandem aggreditur, observato etiam constituta noctis idoneo momento, cum post decan-

tuas anno 1627,

A tatas ab ascetis preces matutinas, templum hominibus esset omnino vacuum. Itaque sub auroram adfuerunt prece foribus cum ferramentis rustici isti praedones, quibus trium portarum seras, cunctaque repagula perfregerunt. Hinc scalis tribus muris superatis, elatrum ferreum etiam comminuerunt, quo in cryptam sive foveam inferius pateret descensus. Inde superioris chori ostia cum reperissent aperta, recta ad altare contendunt, atque sacrosanctam Eucharistiam ex theca deaurata detractam, nefariis manibus indignè attractant. Item crucem argenteam, cui Spina Dominica includebatur, una cum imaginibus et sex candelabris ex argento confatis, rapiunt, atque sub effugam in nemore Squaviensi et Gondofrido scrobem recondere trepidanter festinant. Certe si olim Normanni in convasando hujus Ecclesiae thesauro, multa rapie et inanimiter perpetraverint: non videntur iis cessasse Squavienses et Mareolanenses sacrilegi. Etenim non modo imagines et cetera spolia argentea in varia frusta dissevererunt, sed etiam divino humanoque jure proculcato, execranda, infandaque flagitia erga venerabilem Eucharistiam, et Spinae dominicae Crucem admiserunt. Refert fama Normannos post sacrarum rerum expulsiorem, divina quadam, occultaque vi agitados, neque satis mentis compotes et vestigio ex templo, quod profanaverant, compulsos fuisse excedere. Non secus nostratibus usquevenit, qui more furum ad quemlibet strepitum vel levissimum frementum, perpetuo vicini horologii motu exterriti, et timore quodam panico correpti, relictis praecursum formidine supra et infra altare iconibus aliquot argenteis, mox sese ex eo loco, perturbatis proculdubio sensibus, certatim eiecerunt.

circumspice ecclesiam superpellectili

exterriti fugerunt

recepta superpellectili

in parte Pauli

mannis immania fuere a cacodæmonibus interrogata supplicia: pariter nostris, tum Atrabati, tum Burburgi a publicis licetioribus faucibus laqueo elisæ, sed prius et equuleo, et infami carcerum pœdore pene examinatis. Ad haec Normannorum nonnulli furibundi et ad insaniam redacti, linguas sibi et poplites ferro dissecuisse memorantur: nem vero unum ex isto grege contigisse videtur, cui nomen erat Morontus Durasnel. Huic enim licetor, priusquam in molam crucem ageretur, manum securi praecidit. Praeterea Normannorum quidam, propter sublatum ex loco sacro tutinalulum a corporis totius saevissimis, quibus divinitus affligebatur, doloribus, prius liberari, quam illud restituisset, iniquam potuit: eadem passus est et iste, cujus supra meminimus, qui aliquot candelabra igne fusa in lamnas argenteas transmutavit: quas deinde in Montebio Picardiae oppido venales cum exponeret, in vincula coniectus est, et postea Atrabatim transmissus, restitit, nec post ejus supplicium, argenteae hae lamnae, Eligianis fuere restituta. Ferunt Richardum Normannorum Comitem, audita magni nominis tum rigida in suos animadversione, serio edixisse, ut res omnes ablatae cumobio prorsus reponerentur. Quod Richardi factum imitata videtur Sorensissima Hispaniarum infans, Isabella Austriaca, Belgicarum Provinciarum Gubernatrix. Etenim intellecto tam enormi sacrilegio, non modo suam Auditoriam ex urbe Bruxelliana huic transmisit, ut diligenter de tota re gesta inquireret: verum etiam Amplissimam Camerae Artesiensis Senatoribus per litteras sedulo injunxit, ut manne in reos istius criminis convictos lege agerent, atque severa statuerent exempla. Postremo quemadmodum olim pars Normannorum sanior, quae a maleficio abstinerat, in patriam postea redux, attonitis popularibus suis enarravit, quanta mala firacibus sociis ad Montem Eligianum ex manifesta S. Vindiciani vindicta obtulerunt: sic et haec actate, simul atque sparsa fuit per Artesiam et remotiores provincias nuperi sacrilegii fama, vix dici potest, quanta bonorum animos inaccesserit religio, qui mis S. Vindiciani secundum Deum meritis acceptum ferant, quod et sacrae reliquiae essent recipiatae, et rustici latrones tam cito capti punitique. Certe hinc liquido constat Eligianam domum ab Tutelari suo Patrono, adversus quorumlibet adversariorum sed praesumptis sacrilegorum impios conatus et rapinas, fuisse quavis tempore prodigiose vindictam: usque adeo ut a nostratibus Distichon istud haud abs re jam usurpetur:

prescripta excoitione ab Severissima Isabella.

Discat posteritas: en Vindicianus ab aevo
Prædonum vindex ut fuit, est et erit.

DE S. BENEDICTO ARCHIEPISCOPO MEDIOLANENSI.

Missule Mediolanense, ad morem sanctissimi Domini et Pontificis Ambrosii anno milia excensum, refert in Calendario praefato ad XI diem Martii memoriam S. Benedicti Episcopi et Confessoris, quem postmodum Martyrologio suo inscripsit Galesinus his verbis, Mediolani S. Benedicti Episcopi, qui Ecclesia Mediolanensi ad Dei voluntatem pie administrata, miraculis clarus, et virtutum laude in omni Italia florens, quievit in Domino. In Martyrologio Germani Canisi secunda editioe, S. Benedicti Episcopi Mediolanensis cultus notatur: quod etiam fit in Martyrologio Romano. Illustr testimonium de eo praebet Paulus Diaconus lib. 6 de Gestis Longobardorum cap. 29. Tunc quoque, scilicet tempore Regis Atiprri, venit Benedictus Archiepiscopus Medi-

lanensis Romano et eumssam egit pro Ecclesia Ticinensi. Sed victus est, eo quod a praesens temporibus Ticinenses Episcopi a Romana fuerant Ecclesia consecrati. Fuit autem isdem venerabilis Benedictus Archiepiscopus, vir egregiae sanctitatis, de quo per universam Italiam bonae opinionis fama flagravat. **2** Decessit ejus in Sede Mediolanensi fuit S. Mansuetus, mortuus post annum milia milia, die XIX Februarii, ubi de eo egimus. Post Mansuetum, inquit Ughellus, in Italia sacra, promotus est S. Benedictus Crispus Mediolanensis, tum doctrina tum sapientia mona clarus. Hunc suae jurisdictionis aeternum defensorem gravibus coram Pontifice Romano exercuit. Cum enim contenderet Ticinensem Episcopatum Mediolanensi throno subesse; ille vero contra inter-

CIRCA AN DCCCLXX XI MARTII

Nomen in Martyrologio.

Primum in Pauli D. d. 081

aliter gestis.

quod dicitur in 11

retur,

A retur, se ad arbitrium Romani Pontificis ex antiquo jure immediate spectare, felicitior litis eventus a Tici-nensi stetit. Benedictus vero cum causam eiecisset, reveritit Mediolanum, ubi S. Benedicti cœnœchium ædificavit, quod hoc tempore prælatentibus mulier-culis est pro domicilio ac sepimento pudoris... Co-daldi Anglo-Saxonum Regis epitaphium ipse com-po-suit, qui aljurata idololatria, ad Christum se con-vertorât, sacrove fonte a Sergio Pontifice ablutus fuerat, defunctusque paulo post, apud S. Petrum ejusmodi cum epitaphio est tumulatus. Ceterum Be-nedictus e vivis exemptus est anno sui Pontificatus XLII, vel, ut alii volunt XLII, quinto Idus Martii anno DCCCXXV, sepultusque est in basilica Ambrosiana et in numerum Sanctorum relatus. *De Rege Cadwaldo ante Cœdwalla late omnia docuit Alfordus in Annoti-*

D bus Anglo-Saxonum ad annum Christi 687, quo mor-tuus est xx Aprilis, et ad illum diem inscriptus Marty-rologio Anglicano. Interim epitaphium, quod huic Regi composuit S. Benedictus Episcopus Mediolanensis, apud eundem Alfordum, Baronium et plurimos alios legi potest *De S. Benedicto eadem, quæ dedimus, fere habent Tabulæ Archiepiscoporum Ecclesie Mediola-nensis ex decreto Concilii Provincialis IV sub S. Carolo Burromæo habiti, Franciscus Besutius, Joannes de Deis aliique scriptores Historie Pontificalis urbis Mediola-nensis, et cum us Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italia, qui annotat Benedictum Officio Ecclesiastico non celebrari. Brautius Episcopus Sarsuræ in Mar-tirologio Poetico cum elogio isto veneratione :*

Hic Benedictus erat factis et nomine Præsul,
Maxima qui cessit post benefacta senex.

DE B. ÆNGUSSIO KELEDEO ABBATE ET EPISCOPO IN HIBERNIA.

CIRCA AN.
DCCXXIV
XI MARTII

B **Æ**ngussium, ab insigni in Deum pietate Kolo-ndem cognominatum, titulo *Abbatis orunt antiquus ipsius scholasticus : Episcopus autem Martyrologia tam Moriani Gormani quam ipsius Tam-lactense : auctum videlicet Sanctorum aliquot juniorum accessione post auctoris sui, id est, ipsius Ængussii mortem. Hunc Colganus Hagiographum non immerito vocat, scripsit cura de Sanctis Hibernie opuscula varia : quorum præcipuum majoresque in rem nostram auctoritatis Festilogium metricum est : in quod nobis persuademus præcipuos omnes, et quibus singularis aliquis cultus deferretur, esse relatos : cum in aliis opusculis et Hibernis martyrologis Sancti appellatio latius accepta videatur fuisse quam usus, non hodie in tantum, sed etiam antiqua temporis tulerit per Eccle-siam relinquitur. Hocque locus et inter Sanctos dandus, tum quia eorum tenet in Hibernis Martyrologis, tum quia egregia suo circa honorem Sanctorum studio et adjuvat eximiarum virtutum, præsertim humilitatis exercit, et us dicitur claruisse miraculis, quæ persua-dent talem virum, in natione ad constituendum Sancto-rum morum cultum minus rigida, obtinuisse post mortem eos honores, qui solis ab Ecclesia canonizatis Sanctis nunc permittuntur. Et quoniam, qui de eo extat Hibernicus hymnus perantiquus, necdum Latine redditus est, satis habebit lector Vitam a Colgano con-scriptam videre : donec ille Hymnus, cum quo quod promittitur Festilogium, publicè aliquando juris fiat*

VITA

A Joanne Colgano ex antiquis monumentis collecta.

CAPUT I.

Res præclare gesserit a S. Ængussio.

Ængussii,
nobili genere
nati,

at primum
in Eborac-
cathach
monach.

Floruit in Hibernia, seculo octavo ad exitum de-
clinante, vir antiqua generis nobilitate, et virtutum
splendore clarus, patrio sermone Ængus, Latine
Æneus, et Ængussius appellatus, qui sanctis operi-
bus et scriptis æternam sibi comparavit memoriam,
et patriam egregie nobilitavit. Ængussio pater erat
Ængavvus, avus Hoblenius, Edricus matris, ex
regio Dal-madiorum in Ultonia sanguine oriundus,
generis quæ oritur per avos atavosque viros principes
ad Coelbadum, ultimam et sua familia Hiberniæ Re-
gem, referens. Ille ab ipsa pueritia charismata amu-
latus meliora, militie Christi summissit nomen,
Monachum professus in nobili monasterio de Cluan-
edhnech in regione Egenie, Hifalgia appellata :
ubi in studiis virtutum pariter ac literarum sub

sancto Abbate Mal-athgeniu circa annum septingen-
tesimo sexagesimo septimo et vivis erepto, in-
signes fecit profectus : quibus tandem tantum sibi
sanctimonie et doctrine comparavit nomen, ut
nomen suo ævo in patrio solo haberit omnigenæ
eruditionis hinc parerem, neminem sanctitatis opinio-
ne superiorem. Licet enim integra æta, dubio procul
olim extantia, et luce dignissima ad nostram noti-
tiam non venerint; tamen quidam alius priscus
scriptor, ipsi quantum colligimus synchronus et
homonymus, (Ængussium enim se nuncupari indi-
cat) qui ejus laudes vetusto metro descripsit; et
alius vetus auctor, qui præfationem sive argumen-
tum ejus operibus præfixit; talia de eo posteritati
reliquerunt virtutum signorumque testimonia ac
doctrinæ enecia, quæ cum virum fuisse raro tum
sui tum etiam mundi contempti mirabilem magis
quam inimitabilem; celestium insuper visionum gra-
tia illustratum; eximio zelo singularis sapientiæ
deno præditum; nec non signis et virtutibus clarum
abunde demonstrant.

vita ex anti-
quâ collecta.

2 Ab inenite ætate summa addictus austeritati,
proprie carnis sensum continuis castigationibus
reprimerebat Non procul a Monasterio de Cluan-
ednech coluit eronum, ex ejus nomine Desert
Ængus, id est, Desertum Ængussii appellatum :
ubi divinis laudibus, et continuis cum carne et
sathana conflictationibus ita intentus erat, ut die-
bus singulis totum psalterium decantaret, et trecen-
tas genuflectiones inter alias divinas preces
piæque exercitia fecerit. Psalterium in tres partie-
batur quinquagenas, ex quibus primam in oratorio,
secundam sub die juxta præceram arborem oratorio
adjacentem, tertiam dolia aquæ gelidæ immersus,
et fame seu reti ad collum cinctus atque ad palum
alligatus persolvebat. Et cum ejus sanctitas his
aliquæ cædesis vite arduis exercitationibus erup-
pisset vulgo populari, et in ore omnium cum admi-
ratione et hinc versari; concepit popularis auræ et
mundi spector eximius molium, quo mundo ignotus
populi acclamaciones et omnem vanæ gloriæ ventum
declinaret. Audens nempe S. Moelruani Abbatis
nomen, monasterii instituti rigore, et eximia vite
sanctimonia eo tempore inter Hibernos longe cele-
bræ, iter suscepit versus Tam-lactense Monasterium
tertio milliaro a Dublino urbe, ubi magnum mona-
chorum cæctum S. Moelruanus, regularis disciplina
eximius restaurator et pietatis promotor, sanctissime
regebat.

Non austeri-
tatis studia
clarissima.

et etiam
Tam-lactum
promotens.

3 Dum conceptum iter suscepisset, divertit in
via ad Ecclesiam de Buil-beneuchvir in regione
Hifalgia

Angelica
visione

A Hifalgia; ubi circa cuiusdam recens defuncti tumulum conspicuus ingentem Angelorum multitudinem ad caelos usque diffusam, et divinam melodiam ac caelestia cantica concinentem; petiit a loci praefecto Presbytero qui vel qualis esset, qui in isto recenti tumulo jaceret sepultus. Respondit Presbyter esse quendam Conversum, qui ex seculi milite miles Christi factus, in poenitentia et laudabili conversatione perseverans, finem poenitentiae vite paulo ante posuisset. Et cum inquireret amplius, qualia fuerint ejus opera et quibus deditus exercitiis; respondit praeter consueta poenitentium exercitia, se nihil aliud in ejus operibus notanter observasse, praeterquam quod in more habuerit, dum se ad quietem componeret, omnes Sanctos, quorum memoria occurrebat, ut sibi sint intercessores propitii, per nomina invocare: quae consuetudinem et vesperi et mane quotidie iterabat. His auditis, cogitavit secum vir Dei, quanta mercede remuneraretur, qui panegyrico eorum in laudem composito, singulis diebus imploraret opem et intercessionem praecipuorum Ecclesiae Sanctorum: et cogitatum suum postea opere exequutus est, juxta mox dicenda.

ictum incautus inferret, illudque plano dissectum a reliqua compage abscederet. Res duplici miraculo miranda subsequitur. Aves istius sylvae viro Angelice innocentiae et puritatis ante (ut apparet) familiares, inopinatum illum casum et miseriam, auctore naturae earum naturalem instinctum immutante, quasi miserantes et ingemiscentes accurrunt; stridoribus et sonoris vociferationibus se, qua licuit, compati iudicant et constrictari. Vir autem sanctus, cogitatum suum in creaturae omnis Conditorum mirificum et piissimum reparatorem sine bastatione coniciens, altera manu abscissum brachium suo loco adaptat, et mox plene coadjuvatum et redintegratum, quasi nunquam avulsam, reperit; et in mirifici creatoris et reparatoris omnium laudes resolvitur.

ad quatuordecim
nam Sanctorum
invocationem exercitia
tur,

Tam laetum
inter Conversos
receptus,

laboriosissima

et rapidissima
manu vitam
agit.

B Interea susceptum iter prosecutus, habitumque e mentitus, venit ad S. Moelruanum: ab eoque, nomen alias ex fama notum et clericale institutum occultans, petiit et obtinuit, ut inter Conversos in monasterio admitteretur. Veteranus ergo Christi miles, tamquam novitius tyro, probationis causa, deputatur ad quaevis viliora et difficiliora monasterii opera: quae ille munera lubens et sedulus obibat. Applicatur imprimis horrei et granarii durioribus et vilioribus operibus: quae mundi rarus contemptor et sui persecutor spatio septennii ita executus est ut servus Dei electus, recondita sapientiae arca, et summus caelestium inter agraria opera contemplator, ad nihil aliud quam ad vilis mancipii munia obeunda idoneus videretur. Nunc maturam virescentem in sudore vultus metebat, nunc collectos manipulos dorso vectos, ad horreum adportabat, nunc spicis tribulario flagello obtusus, grana exprimebat: expressa demum eventilatione a paleis segregabat, segregata trituratione repurgabat, repurgata saccis inclusa, velut asinus, hodie ad granarium, eras ad molendinum, dorso vehebat. In his omnibus laboribus seminudus, sudans, sordibus et cineribus perfusus, nulla corporalis cultus vel exterioris compositionis habita ratione, perseverabat adeo, ut prolixis pilis impexo promissoque capillamento (quo membra diutino squalore horrentia potissimum obtegebat) implexa grana paleasque non prius abs se excuteret, aut extricare satageret, quam vel ex se deciderent, vel (quod nonnumquam contigisse animadvertit) carni jam coacta germinascere viderentur: ratus vir sanctus, praeclearum monasterii specimen instituti, tum se pro merito honoratum cum ab omnibus non jam vilis abjectusque homuncio, sed horridum hirsutumque monstrum haberetur.

3 In mira austeritatis studia sapientissimum virum adigit, qui interiori aestuabat, divini amoris flamma; quam probe norat in mortificata carne et spiritu humiliato ardere felicis, et haec gloriosus. Et hinc merito cognomen illud adeptus est, quo vulgo Kels-De indigetatur: quae vox Latine reddita, Deo colam seu Anadeum designat. Nec Dominus, cujus amore tanta humilitatis et abiectionis fiebant argumenta, permisit ea praeteriri sine evidentibus approbationis testimoniis. Quadam enim vice dum hic vir sanctus in vicina sylva in usum monasterii ligna rediret, casu contigit, ut, dum ramum trunco abscondere vellet, non ramo, quem manu sinistra abscondendum tenebat, sed proprio brachio securis

amputatum
brachium
ipse sibi
restituit.

Martin T. II.

6 Contigit et ibidem alius casus, et subsequens prodigium, quod lucernam illam sub medio adhuc positam, super candelabrum posuit, virtutemque eximiam, quam occultare tam operose studuerat, omnibus patefactam reliquit. Erat inter Moelruani discipulos quidam puer, qui, quod diurnum lectionis a magistro praefixae pensum addiscere vel neglexerit vel non valuerit, severi magistri animadversionem pertimescens aufugit, et in granario, in quo S. Agussius manuali operi insistebat, se abscondit. Vir sanctus ab eo petiit sui recessus vel fugae causam: quam ut puer, prout erat, aperuit; vir Dei blande illum consolatus, jussit accelerare, somnoque in sinu suo parumper indulgere. Acquivit puer: et postea a somno excitatum jubet Sanctus, ut praefixam recitet pensum. Paret ille, et fideliter recitat praedicationem; additque sibi videri se jam plene instructum in omnibus, quae a magistro ediscenda possunt proponi. Mandat vir sanctus, ut puer scholam frequentet, et nulli aperiat, quae circa ipsum divinae bonitatis indulgentia dignata est operari. Scholam igitur frequentans, inventus est non solum suum pensum optime calluisse, sed et raro infusae scientiae dono illustratus. Quod cum nimium admirans S. Moelruanus adverteret, petiit ab eo, ut enarraret, quid sibi contigerit, quae sit tanto immutationis causa. Et cum conaretur aliquandiu occultare rei, ut contigit, circumstantias, magistri nimis coactus, totam rei gestae seriem enarravit.

alteri scientiam
infusam
impetrat:

E

7 Ad haec nimium stupefactus, et aliquandiu praed admiratione haerens S. Moelruanus; divinitus illuminatus, tandem exclamavit dicens: Ecce filius promissionis, et vas electionis Agussius est, quem tandem mancipii loco et granarii custodem habebimus! Et cum uno tantum esset indutus calceo, non remoratus est intantum, ut alterum indueret; sed illico surgens euenit ad granarium, et irruens in amplexum Agussii ait: O electe Dei, quomodo nos ita decepisti? qualiter nobis imposuisti? nonne justitiae et aequitatis magis erat consentaneum nos humiles et pusillos venerabili tuae paternitati, quam te magnum et electum Christi servum nostrae parvitate et abiectioni inservire? Et cum vir Dei sic detectus, praed verecundia et confusione nihil valeret loqui, S. Moelruanus adiecit et aliud, quo magis adhuc confundebatur. Coram illo enim prostravit se in genua provolutus, et humiliter veniam erroris deprecatus est. Post haec erubescens, et reluctanter perduxit secum ad monasterium, et in suam de cetero habuit veneratione ac respectu: itaque cum eo spiritualis necessitudinis fuisse, infima deinceps coluit amicitia. Licet S. Agussius, ut jam vidimus, summo studio contunderet, omnes mundi effugere honores; fugientem tamen virtutis semper comites secuti sunt. Legitur enim et multorum monachorum Pater et Abbas extitisse, et ad Episcopalis dignitatis apicem insuper vectus. Mu-

et hinc notus a
S. Moelruano

F

idem cum
Abbas et
Episcopus illius
videtur
successisse.

A nus Abbatis in monasterio de Chainedhneach vel saltem in canobio de Disert. Enguis, videtur exercuisse : et licet Martyrologiorum auctores, qui eum appellant Episcopum, non expriment ejus Sedis fuerit Antistes, existimo ipsam dignitatem illam eodem loco, in quo et munus obiit Abbatis, sustinuisse.

CAPUT II.

Varia a S. Angussio curata monumenta.

Scripsit hic sanctissimus vir varia opuscula, quibus non minus quam meritis et virtutibus patriam illustravit, et nomen suum apud posteritatem, de qua bene meritus est, longe famosum reliquit. Inter hæc notissimum, et apud concives in summo semper pretio habitum est, illud Martyrologium, sive, ut ipse vocat, Festilogium, vetusto patri idiomatis nostro conscriptum, quod non continet ad singulos dies nisi aliquot ex præcipuis Sanctis, sive, ut ipse loquitur, aliquot Sanctorum Principes. Brevitatis autem tantæ causa fuit, quod per modum diurnæ precationis intenderit, et consueverit ipse illud singulis recitare diebus ad imitationem viri Sancti, cujus supra fecimus mentionem. Si enim omnes illo concluderet Sanctos, esset ei impossibile eum toto psalterio aliisque quotidianis exercitiis jam memoratis, totum illud Festilogium diebus singulis recitare. Addidit postea aliquis vetus scholastes glossenata ad hoc Festilogium; in quibus aliquando aliquos memorabiles virtutes, aliquando plerumque gesta eorundem Sanctorum compendiose refert.

9 Se ne vir sanctus alius Sanctis, quos in jam memorato Festilogio metrico omiserat, videretur ingratius, eorumque sanctitatem in dubium vocare, nostris opera S. Moelruani, compilavit soluta oratione aliud Martyrologium longe copiosius, pluresque complectens Sanctos omnis gentis et ætatis quam illum aliud, quod vidimus nunquam profuisse. In eo enim longa serie primo recenset ad singulos dies nomina Sanctorum illarum gentium : et postea seorsum adjungit nomina Sanctorum Hiberniæ, ut hinc merito licet coniecero, quod prior ejus pars continens innumeratos Sanctos in Martyrologio Romano et aliis omissis, sit Martyrologium illud Hieronymi vel Basilio, a multis vetustis scriptoribus sæpe laudatum, et a modernis diu desideratum; vel saltem ex eodem compilatum. Angussius enim in secunda præfatione vel appendix sui Festilogii metrici, citat et Basilio et Hieronymi Martyrologium. Et in duobus hujus Martyrologii exemplaribus, in quæ mutilis, quæ adhuc superant, solum nomina Sanctorum nomina plerumque leguntur.

C vel appendix sui Festilogii metrici, citat et Basilio et Hieronymi Martyrologium. Et in duobus hujus Martyrologii exemplaribus, in quæ mutilis, quæ adhuc superant, solum nomina Sanctorum nomina plerumque leguntur.

10 Nostimur illud sub nomine Martyrologii Tamlactensis diximus citandum, quatuor moti argumentis. Primum, quod in Monasterio Tamlactensi, in quo hi duo viri sancti (ut supra vidimus) simul habitabant, sit compilatum. Secundum, quod sine tardio et etiam confusione (quandoquidem aliud Angussii Martyrologium ab ipso solo compositum, sæpe citamus) non posset sub utriusque nomine continuo citari. Tertium, quia arbitramur illud a præcis scriptoribus eodem nomine appellatum esse : nam Marimus Germanus (qui ante quingentos annos vixit) in præfatione ad suum Martyrologium scribit S. Angussium compilasse suum metricum Festilogium ex Martyrologio Tamlactensi ante composito; ex quo per paucos desumpsit, et ad quem lectorem remittit. Illud autem Tamlactense non aliud a præcisi arbitramur; cum hoc fuerit, ut diximus, Tamlacti compilatum, et nullum aliud extet hodie Martyrologium, quod Tamlactense appellatur, vel potuerit extitisse, quod potiori jure Tamlactense appellari

posset. Quartum quod hoc Martyrologium continet natales ipsorum Sanctorum Moelruani et Angussii, et aliquot aliorum Sanctorum, qui eodem seculo cum ipsis vixerant, quos et constat post ipsos obiisse; hæc autem additionem factam arbitramur ab aliquo Tamlactensi monacho, qui sub finem seculi noni vixit, et sub initium decimi decessisse videtur. Meminit enim sancti Corpæi Episcopi Cluadensis, qui anno octingentesimo nonagesimo quarto obiit : non tamen S. Corbmaci Regis et Episcopi anno nonagesimo tertio mortui, vel ultius Sancti, quem constat vixisse post seculum nonum.

11 Quod vero quidam tradunt non solum hoc Martyrologium soluta oratione compilatum, sed et aliud metricum, de quo primo loco diximus, fuisse a S. Angussio Tamlacti, dum ibi curam granarii sub S. Moelruano ageret; compositum; triplici nobis argumento improbat. Primo, quia in eo tradit natalem S. Moelruani, (quem lucidum Hiberniæ solem appellat) celebrari die vii Julii : non igitur existens sub S. Moelruano, sed post ejus mortem illud scripsit. Secundo, quia S. Angussius in primo prologo sui Festilogii scribit Duncladum Donnaldi filium, Hiberniæ Regem jam mortem obiisse, quando ipse composuit vel absolvit illud opus : Duncladus autem, juxta nostros Annales, et alios historicos, obiit anno septingentesimo nonagesimo secundo, et S. Moelruanus septingentesimo octogesimo septimo. Post mortem igitur S. Moelruani opus illud fuit compositum, vel saltem absolutum. Tertio, quia ipse Scholasticus Festilogii Angussii, qui primus asseruit illud opus fuisse compositum Tamlacti tempore S. Moelruani, tradit idem opus fuisse absolutum et evulgatum eo anno, quo Aidus Sextus, cognomento Oghmho, Hiberniæ Rex, suscepit expeditionem versus fines Lageniæ, Connacho Archiepiscopo Ardmaciano, B. Fothadho, multisque aliis Cleri et populi proceribus Regem ad illam expeditionem comitantibus.

12 Refert enim tunc illud Festilogium fuisse a S. Angussio, primo presentatum B. Fothadio viro ob summam sanctitatis et doctrinæ opinionem inter Hibernos suo tempore clarissimo, et Fothadium etiam S. Angussio exhibuisse aliud opusculum, quod eodem tempore ad eundem Regem pro Cleri defensione et immunitate conscripsit; et quo meruit Clerum, quem abusiva quadam consuetudine solebant Reges ad bellicis expeditiones in magnum Ecclesiasticæ immunitatis præjudicium trahere, a tali joco impostorum liberari. Illam autem expeditionem, Clerique exemptionem in annum septingentesimum nonagesimum nonum referunt nostri Annales. Ex his ergo reliquitur illud metricum Martyrologium fuisse post mortem S. Moelruani primo absolutum et evulgatum. Serus est de illo alio opere S. Angussii, quod Martyrologium Tamlactense vocamus; nam illud, licet postea ab aliquo, qui seculo sequenti vixit fuerit auctum aliquot Sanctorum adjectione, fuit compositum ab Angussio, vivente et cooperante S. Moelruano, ante annum septingentesimum octogesium septimum, quo S. Moelruanus decessisse domestici tradunt Annales, ut colligitur ex titulo operi præfixo, qui talis est : Incipit Martyrologium Angussii, libri Hua-olennii et Moelruani, hic. Unde Marimus Germanus in præfatione sui Martyrologii recte observavit S. Angussium desumpsisse Sanctos in suo metrico Festilogio recensitis ex Martyrologio Tamlactensi prius composito.

13 Nec solum jam memoratis Martyrologiis, de patria, et Dei Ecclesiæ bene meritus est S. Angussius, sed et pluribus aliis egregijs opusculis, etiamnum extantibus, et luce per dignis publica, qua Nominis laute gratia brevi donabatur. Scripsit enim de Sanctis

scripsit Festilogium metricum

composita vita S. Moelruani conscripta

Martyrologium Tamlactense

Moelruano non post mortem;

12

et B. Fothadio illud exhibet

F

anno 702

ita a variis de Sanctis libellis

A Sanctis Hiberniæ quinque libellos, innumera multitudinis Sanctorum illius regni, et nominis Insulæ Sanctorum justissime ei impositi indices et testes locupletissimos. Primus libellus tribus capitulis recenset Sanctos diversorum ordinum sive Classium. Primum Episcopos numero circiter trecentos quadraginta quinque; secundo Presbyteros et Abbates ducentos nonaginta novem; tertio Diaconos septuaginta octo sanctitatis laude conspicuos. Secundus libellus Homonymorum dictus, complectitur Sanctos inter se homonymos sive cognominos in duas divisas partes; prima pars per capita quinquaginta recenset Sanctos homonymos, secunda vero per duodecim capita sexaginta duo Sanctas homonymas. Et hic liber, (quod fidem pene superat) licet contineat diversa Sanctorum nomina, recenset in universum Sanctos octingentos quinquaginta quinque, quorum nullus sit quin habeat plures alios homonymos ibidem recensitos.

14 Tertius liberorum sive filiorum appellatur, in tres classes distinctus: classe prima continet plures filios Sanctos eodem parente progenitos, secunda unicos sui parentis filios, quorum quisque proprio nomine suppresso non aliter quam talis determinati parentis filius consuevit appellari; tertia plures filias eodem parente natas, et sanctitatis opinione celebres. Et licet numerus Sanctorum, de quibus in hoc libello agitur, sit incertus: parentum, qui unum vel plures Sanctos genuerunt, nomina nonaginta quatuor exprimuntur, omissis aliquot aliis, quæ præ nimia exesi codicis vetustate legi non possunt. Quartus libellus continet maternam ducentorum decem circiter Sanctorum Hiberniæ genealogiam: quod iudicio est paternam Sanctorum genealogiam vel ab eodem, vel ab aliquo antiquiore auctore fuisse ante contextam. Quintus libellus est litaniarum, in quo longa serie per modum diurnarum precationum, invocantur aliquot Sanctorum cætus, qui fuerunt vel condiscipulatus sub eodem magistro, vel societatis causa fidei inter gentes propagandæ sub eodem duce, vel sepulturæ in eodem monasterio, vel Ecclesiæ communione, aliæ simili titulo inter sese conjuncti. Et hinc aliquot milleni sub talibus titulis Sancti invocantur.

15 Opus ex jam memoratis opusculis conflatum in quibusdam antiquis patriæ membranis patris sermone intitulatur Saltuir-narann: quæ vox latine reddita, nunc Psalterium metricum, nunc Psalterium multipartitum denotat. Et in utroque sensu, diversa S. Engussii opera recte sic inscribi poterant. Præter enim jam memorata scribit hic vir devotissimus

metrico et eleganti stylo historiam veteris testamenti; quam, omnia Dei opera in Creatoris laudem finaliter referendo, mentemque legentis et recitantis in ejus laudem et amorem accendendo, ita in formam orationis efformavit, et in partes distribuit; ut aptissime in utroque sensu Saltuir-narann vocari possit; uti et ille factus in alterutro vel utroque sensu nuncupari et intitulari consuevit. Aliud etiam opus ex quinque jam memoratis opusculis conflatum, et in formam orationis quasi Sanctos ipsos invocando, succincte redactum ob varias partes in quas divisum est, recte in posteriori sensu Psalterium multipartitum inscribi potuit: et sic inscriptum, et a S. Engussio compositum esse, et auctoritas testatur, et ratio persuadet.

16 Auctoritas est vetusti codicis membranei, ex quo libellus homonymorum descriptus, nobis nuper ex patria missus est, cum tali inscriptione: Homonymi Hiberniæ Sancti ex Saltuir-narann, id est (ut ego interpretor) ex Psalterium multipartitum; quod composuit Engussius Keledeus. Ratio etiam suadet Engussium esse hujus conflatis operis auctorem: nam nullus in aliqua ejus parte recensetur Sanctus, qui non decesserit ante tempora Engussii, vel saltem eodem cum ipso tempore floruerit, ut ex diligenti totius operis collatione cum nostris Annalibus aliisque domesticis monumentis probavimus. De nullo enim Sancto in his libellis recensito, quem post annum octingentesimum constat vixisse, agunt Annales vel alia monumenta domestica, præter solum S. Tigernachum Doire, Mellensis monasterii fundatorem, quem tradunt anno octingentesimo quinto obisse: quo tempore S. Engussium supervivisse, non est cur ambigamus. Licet enim referant S. Moelditribium decessisse anno octingentesimo quadagesimo; incertum tamen est, an is sit, cujus mentio fit in laudato opere libello secundo cap. xl.

17 Ex hæcenus dictis constat hunc clarissimum virum de patria et posteritate, cui tot innumeralium Sanctorum, alias ex magna forte parte perituram, reservavit memoriam, optime meritum, proindeque æterna memoria dignissimum; ad æternæ felicitatis præmia vocatum, migrasse post seculi noni initium. Et licet mortis ejus annum observatum non reperiamus, ex eo tamen quod natalis ejus celebratur die xi Martii, et Feria sexta decesserit secundum alterum Engussium, qui addit quod in Monasterio de Cluain-edlmeach sepultus jacet; possumus conjicere quod anno dcccxcix, xxiv vel xxx decesserit: cum illis annis dies xi Martii in feriam sextam incidit.

1 Sanctorum diversi Ordinis

2 Sanctorum Homonymorum

3 filiorum Sanctorum

4 de materia genealogia Sanctorum

5 et litaniarum

quæ simul omnia

quæ de relictam ejusdem li sermone veteris Testamini

D

Psalterium metricum seu multipartitum vocati

auctoritate

et ratione datur

F

F

C

DE S. EULOGIO PRESBYTERO, MARTYRE CORDUBÆ IN HISPANIA, Commentarius prævius.

§ I. Tempus vitæ et martyrii. Vita scriptura.
Cultus sacer.

Occupata ab Saracenis Hispania, sedes regni, quæ Hispani paucis annis constiterat, Cordubam per Abdulazim translata fuit, quam barbari sublimi undique magnitudine et majestate attollere suat conati, relicto etiam Christianis suæ Religionis cultu, et templis plerisque ne monasteriis ductis. Paullatim tamen prævalentibus impus Saracenis, oppressa et afflictâ Christianorum libertas rest, et eadē Martyrium irrepugna Corduba, potissimum ultimis annis regni Hattarahomani, ejusque filii Mahomadi. Quibus tunc fuerint Cordubæ Martyrum certamina et trophæa, declinat S. Eulogius libris tribus Memorialis Sanctorum, in quibus ab .Era dcccxxxviii, sive anno Christi dccc,

regni Hattarahomani xxix usque ad .Eræ mcccxciv, sive annum Christi dcccxvi, singulorum Martyrum Acta describit, a nobis toto hoc opere ad diem unumque usque natalem præferenda. Scripsit etiam, Eulogius Apologiticum sanctorum Martyrum, cuique inseruit martyrium SS. Rulerici Presbyteri et Solomonis, qui passi sunt .Era mcccxcv, sive anno Christi dccclyvi, die xiii Martii, ut laudatius explicamus. Quo adhuc anno, sed ultimo die mensis Decembris Wistremirus Episcopus Toletanus, ut ex ejus epitaphio constat, e vita discessit: in cujus locum anno dcccxxv electus est S. Eulogius, sed ut in Vita num. 12 dicitur, dispositio divina, quæ eum sibi ad martyrium reservabat, quibusdam repagulis obviavit. Anni ergo proximo dcccxxx, gloriosam martyrii palmam assecutus est, et quidem quinto Idus Martii, die Sabbato, hora nona, ut infra

ab anno 850 ad 857

anno 858 aliqui in Eulogio Toletano

anno 859 obicitur

num.

ANNO DCCCXXVI MARTII

12 Martii S. Eulogii Acta Martyrii scripta sub S. Wistremiro Obiit

A num. 20 in Actis observatur; et recte: nam eo anno cyclo Solis xxviii et littera Dominicali A, dies xi Martii incidit in Sabbatum.

Vitam et martirium scripsit Alvarus eius familiaris:

2 Vitam et martirium S. Eulogii composuit Alvarus Cordubensis, intimus et maxime ejus a juventute amicus, et omnium gestorum ejus concors. Videtur in aliqua dignitate Ecclesiastica constitutus fuisse, ut qui scribit num. 20) Vita, se cuidam Diacono precepisse, ut legeret epistolam aliquam S. Epiphani. Hinc movit S. Eulogius Documentum martyriale, quod Virginius Florus et Maria scripserat, e carcere epistola missa: quia propterea, inquit, quod milites Christi viriliter inimico justitiae resistunt, crudelitas nos tyranni carceralibus mancipavit primum, nostris deputando hortamentis, quod in eos divinitus inspiratum est. Eadem Alvaro movit Martirium Florus et Mariae passionem, cum tum e carcere liberatus. Eadem in carcere movit presbyteri Memorialis Sanctorum librum primum, evasuram et vitam ejus exponens. Erat cum his epistola duplex Alvari ad S. Eulogium responsum, affectu singulari ex quo illud plenum, quo etiam ipsa Vita moranda abundat. Scripsit idem Alvarus praeterea librum Scintillarum, collectum de sententis sanctorum Patrum per locos communes de virtutibus et vitiis: ejus typicum exemplar manuscriptum servasse testatur Ambrosius Morales in suis Observationibus ad opera S. Eulogii; ut etiam excusum Basilicae, sed mutilum, et sine nomine auctoris. Eadem etiam Alvaro tribuitur opus egregium Corduba omniverbim scriptum, cum mentione veterum Martirium ibidem ob fidem Christi tunc occisorum. Titulus huius operi est Induculus Luminosus, quem Gothicis litteris Corduba in bibliotheca Fami majore, sed sine auctoris nomine adscriptum servat idem Morales. Hic de Alvaro scriptore Vita S. Eulogii, ejusdem habet Morales exemplaria: alterum in vetustissimo codice Ovetensi, alius S. Eulogii operibus absque ullo titulo annexum: alterum illi communi Michael Ruizus Aegria, Severissimorum Principum Bohemiae Rudolphi, postea Imperatoris, et Ernesti a secretis, erat hoc codex utidem vetustissimus, et litteris Gothicis in membranis descriptus, et cui hic titulus est prescriptus: Vita vel passio beatissimi Martiris Eulogii Presbyteri et Doctoris, qui passus est Anno MCCCXCVI, anno Incarnationis Domini MCCCXCVI sub Rege Mahomadi, die quinto Idus Martii, auctore Alvaro Cordubensi. Erant autem in eodem MSS. codicibus Hymnus in diem S. Eulogii Presbyteri, quinto Idus Martii et Epitaphium cum oratione Alvari: quae omnia existimat Morales ab Alvaro composita: certe digna ad complementum historia ut simul videntur.

B

a 2 MSS. editi Morales.

cum hymno et epitaphio

3 Ecclesia Cordubensis celebrat hoc xi Martii festum S. Eulogii Officio Ecclesiastico sub rito duplici: ut Tolentino sub semihyphico, ut summi olim Episcopum electum. Lectioes secunda Nocturni ex Vita per Alvarum contracta in complementum recitantur. Martyrologium Romanum hoc eulogio cum recitatur: Corduba S. Eulogii Presbyteri, qui eisdem urbis Martyribus in personam Saracenorum adiungi meruit, quorum pro fide certamina scribendo fuerat amplexatus. Adta et eadem Martyrologii Hispanici o Tamara Salazar confectum his verbis: Eulogius sanctissimus Presbyter Cordubensis, electus Epi copus Tolentanus, vir omnium virtutum genere insignis, eloquentia plausu singularis, qui ad martirium Martyre: exhortando, et horridam mortis feritatem demulcenda, Martyr Martyribus associatur. Idem Tamara reprehendit Ambrosium Wionem et Hugonem Arnardum (ubi possent monachalem S. Benedicti induisse cucullum et inter Sanctos hujus felicissimae familie conjugant: at melius Antonium de Yepes tomo 4 Chronici Benedictini anno 859 cap. 4 hanc penitus explosisse opinionem, et procurasse ut Clerici Martyr sanctissimi

Colla viceer xi Martii,

mus restitueretur Erroris occasionem praebuit Fioni D

Mariana lib. 7 Rerum Hispanicarum cap. 15, ubi post relatam necem S. Eulogii additur: Corduba sane in Eulogii locum Sampson Presbyter, consequentibus annis S. Zoili Abbas, suffectus est. Scripsit Sampson Apologeticum opus, in quo se Abbatem Ecclesiae S. Zoili Martyris Ero vicece, hoc est anno Christi MCCCXIII factum ostendit. Is autem annus est post S. Eulogii martirium quartus: uti ista refert Morales in Scholis ad librum Memorialis Sanctorum Eulogii num. 9. Verum non constat inde Sampsonem successisse S. Eulogio, cum hic usquam Abbas appelletur, licet ut num. 2 Vita dicitur, juvenis Ecclesiae ministerio mancipatus, in S. Zoili aede deservierit in collegio Clericorum. Et num. 16 in basilica S. Zoili terra tenus prostratus orans, noctes insomnes duxerit: in eadem denique dicitur num. 22 tumulatus. Ceterum in domo radem cum sororesua Amalone, Virgine Deo dicata, vivebat, cum ibi S. Leocritiam creperet, et simul cum illa captivus abduceretur. Clericus fuit basilicae S. Zoili, ubi primarius Cleri director Abbas appellabatur: quod ad monachos non spectat. Et quamvis monachis fuisent, non continuo Benedictinis adscribendi.

quo errore Benedictinis adscribatur.

4 Hoc xx Septembris inscriptus est primarius codicibus MSS. Martyrologii Usuardi his verbis: Corduba B. Eulogii Presbyteri ob Christi martirium decollati, auctore, ut non nulli codices, ob fidem Christi decollati. MS. Ultrajectinum Ecclesiae collegiatae S. Mariae: Civitate Corduba B. Eulogii Presbyteri, pro Christi amore laurenti. Eandem isto die referunt Usuardum secuti Bellivus, Maurolycus, Camisus, Ferrarius et cum sequenti eulogia Galesinus: Corduba S. Eulogii Presbyteri et Martyris, qui pro fide Christi quinto Idus Martii securi percussus, hodie quo die divinis statarum Horarum Officiis ex Ecclesiae Cordubensis usu, ut a nobis narratum est, celebratur. Et ad hanc xi Martii ista habet: Corduba S. Eulogii Presbyteri ejus hoc ipso die martirium extitit: sed xi Calendas Octobris, anniversario precum Officio illius celebratas agitur, ut tota hujusce rei ratio eo die narrabitur. Tamam hos omnes redarguit vero deviantes. At Morales in scholis ad Vitam S. Eulogii expendit cur in Martyrologio Usuardi, et in Romano xx Septembris ejus festum reponatur, et Breviarium Cordubense etiam eodem die habeat. Hujus rei causam, inquit, cum fuisse crediderim, quod cum eo ipso die, Septembris videlicet vigesimo, S. Eulogii Presbyteri (ejus qui inter priores eremi cultores insignis fuit) olutus fuisset annotatus in libro, qui Vitae Patrum inscribitur, et in Divo Hieronymo ascribitur, et in Martyrologio Romano: quoniam eundem illum et hunc Cordubensem esse credentes, veritatis aliqui ignari, eidem diei ejus festum attribuunt: et in Romano quidem utrumque eodem die festum annotatur. Quodnam Romanum intelligatur Martyrologium, nescimus, nisi illud fuerit, quod Maurolycus edidit: in quo utrumque Eulogii memoria recolitur. Antiquior apud Aegyptios Eulogius Presbyter referitur a Ruffino lib. 2 de Vitae Patrum cap. 14, et a Palladio in Historia Lausica cap. 75, et hic citatus Petro de Natalibus lib. 8 Cataloni cap. 29 asserens, quiescente xi Calendas Octobris: quem alii secuti sunt. Morales praeterea arbitratum nomen S. Eulogii et aliorum Martirium, qui ejus tempore Corduba passi sunt, a posteris intrinse fuisse Martyrologio Usuardi, quod hic inscripsit Domino Regum piissimo Karolo Augusto, quasi hic fuisset Carolus Magnus, cum videtur intelligendum Curialis Calvus, anno Christi MCCCXXV Imperii carum donatus. Verum eo tempore Martyrologium inscriptum fuisse nomen Eulogii errantem non arbitramur. Certe nullam hactenus vestigium potuimus colligere.

Inscriptus S. Eulogii Martyrologia 20 Septemb. E

F

A § II. *Varia Translationes SS. Eulogii et Leocritae.*

Constantinus Ghinius in *Natabus Sanctorum Canonicorum S. Eulogium ad hunc XI Martii longae encomio celebrans, asserit martyrium complevisse v Idus Martii anno mccc. ejusque corpus translatum XX Septembris anno mccc. x. Verum ut de anno martyrii plane aberat, ita videtur reliqua ex mera conjectura adfocisse, et negat Morales ullum isto XX Septembris Translationem factam. Ac primam Translationem arbitratur illam, quam in altero Codice *Vite S. Eulogii*, quem a Michaele Acagra habuerat, annotatum reperit cum hoc titulo: *Translatio corporis S. Eulogii Presbyteri. Translatio facta est S. Eulogii Martyris et Doctoris in basilica S. Zoily titulo principali. Calendis Junias Era mccc. xviij. Celebratur autem dies vi natalis ejus in supradicto loco, eo quod omni tempore in diebus Quadragesimae occurrit illius solennitas. Est haec Translatio sive Corporis Elevatio anno post martyrium proximo solenni pompa Cordubae facta et videtur per Octavam aut vii dies sequentes celebrata continuata, quod XI Martii ob tempus Quadragesimale non licebat: et hic videtur annuus festivitatis recursus esse, in quo, ut martyrium S. Eulogii legeretur, n se scriptum invenit Alvarus num. 13. Haec Translationem suis fastis inscripsit Galesinus his verbis: In Hispania Translatio S. Eulogii Martyris, sed in Notis eum mox indicanda ad urbem Ovetensem confudit: quem idem Ferrarius est secutus.**

6. *Altera Translatio corporum SS. Eulogii et Leocritae (cujus martyrium in Actis illius recensetur) facta fuit ex urbe Cordubensi ad regionem tunc temporis urbem Ovetensem, in Montanis Asturum sitam: cujus Translationis historiam in antiquis lectionibus Breviarii Ovetensis ita continetur:*

Cum anno Domini octingentesimo octuagesimo tertio, vigesimum quartum post martyrium Sanctorum Eulogii et Leocritae Maginus Aldephonsus Oveti Rex quendam Presbyterum, Dulcidium nomine, Cordubam, ut coram Mahomat Corduba Rege nonnulla ad utriusque statum pertinentia tractanda dimitteret; Presbyter Dulcidius, cum esset in urbe, quomodo ipsorum corpora Sanctorum Eulogii et Leocritae Martyrum in suam pervenire potestatem possent, curavit. Intentum cuidam Mizarabi Christiano cognomine Samuel, pat-fecit: qui promisit sanctum Dulcidi votum implere. Oblata complevit Samuel: et dispositis negotiis, Dulcidius Adelphonsum de sacris reliquiis certiorum fecit, qui cum Hermenegildo Episcopo Ovetensi et Clero, solenni processione ordinata, illis extra urbem Ovetum obviam fuit. Quibus receptis et in capsam cypressinam translatis, et in capella S. Leocadiae sub arce tabula conditis, Regis et Procerum devotio occupavit laetitiam. Quae Translatio facta fuit die ix Januarii, quo sacra corpora pervenerunt Ovetum. *Hactenus lectio- nis rebite a Tamato Salazar ad dictum ix Januarii, Gonzales Davila tomo 3 Theatri Ecclesiastici, pagina 123 dicitur hunc Martyrium Translationem meminisse: quam ex supra relatis lectionibus eodem modo Hispanice vidit Joannes Marietta de Sanctis Hispaniae lib. 4 cap. 26. Citat eandem Morales in saepius memoratis scholis, additque saxeam sepulchrum subtus altare fuisse excavatum, quod nunc etiam vacuum conspicitur. De eodem Translatione tractat idem Morales lib. 13 Historiae Generalis Hispaniae cap. 13, ar deum cap. 21 navrat fundationem monasterii Tamaensis factam ab eodem Adelphonso Rege ejusque conjuge Xenientia, die nono Kalendas februarii. Era mccc. xviii. cui post Regem et Regnum subscripsit Hermenegildus Selis Regis Oveti Episcopus. quem secundum illius*

nominis numerat memoratus Davila. Hanc vero Translationem celebrat hoc elogio in sua Martyrologio Tamaus Salazar: Oveti in Hispania apud Astures Translatio sanctorum jignorum SS. Eulogii electi Archiepiscopi et Leocritae ejus alumnae Martyrum Cordubensium ex ipsa urbe Patricia ad illam Regalem, ubi honorifica observatione in sancta ocluduntur Camera. Sed haec ultima verba ad sequentem Translationem spectant. Ferrarius etiam per errorem ad proximum diem x Januarii hactenus indicatam Translationem collocavit.

7. *Tertia Translatio qua occasione facta fuerit, ita narrat Marietta, et ex eo Tamaus Salazar, uterque loco jam citato: Postea vero anno millesimo trecentesimo, elapsis post priorem ad illam urbem Translationem quadringentis ac septemderim annis, cum Archidiaconus Ovetensis Ecclesiae, Rodericus Guteri nomine, nervorum dissolutione laboraret, taliter quod os auriculae vicinias extitisset, quo vocis devinctis organis, penitus loquelae facultatem amiserat: devotionis ergo sanctorum Martyrum Eulogii et Leocritae ardore succensus, protinus ad horum reliquias lacrymabundus accessit: et deprecationibus corde confectis, illico integram sanitatem assensit. Quo miraculo intellecto Fernando Alvari, tunc Episcopus Ovetensis, fervore caritatis motus, Sanctorum corpora in Camera sanctam transferri curavit. De Camera sanctae ab Adelphonso Custa Rege extracta et sacris in ea repositis reliquiis legendus est Morales lib. 30 Historiae Hispaniae cap. 38. Idem in scholis ad hunc Vitam asserit, arcam argenteam, in qua sacra haec corpora recondita sunt, sub anno m. c. xxij oculis suis, spectaculi sanctitate perstrictis, contemplatum fuisse, et manibus ubique venerandum sustulisse: ac testatur thecam bene magnam esse, argento undique oblectum, signisque perhibito exornatam: in cujus similitudine haec litterae argenteae sculptae leguntur: ANNO DOMINI MCCC. X. QUANTO NONAS JANUARI, DOMINUS IERONIMUS ALVARI OVETENSIS EPISCOPUS TRANSLAVIT CORPORA SS. M. EULOGII ET LEUCRICAE IN HANC CAPSAM ARGENTEAM Ubi duo verba vetustate oblitterata scilicet corpora SS. ex conjectura supplenda sunt. Quae eadem tradunt Morales lib. 13 Historiae cap. 13 Gonzales Davila in Episcopi Ovetensis, Marietta supra indicatus, Martinus Ron in S. Leocritae, qui verbo illa Quinto Nonas Januarii explicat nonum diem Januarii. In scholis Morales omissa voce Nonas, legitur Quinto Januarii, Verum cum non sit dies quantus Nonas Januarii quod si legatur anno mccc, die nono Januarii transibit facta, aut certe alia emendatio adhibenda. In ordine recitandi divinum Officium Martiri anno mccc. xxv excusa praescribitur ad diem F xvi Januarii sub ritu duplici SS. Eulogii et Leocritae Martyrum. Verum in simili ordine recitanti divinum Officium anno mccc. xvi recense, non 16 sed 10 dies Januarii dicta venerationi praefigitur: quod aliqui hypothetarum negligentia videtur contempsisse. Observa denique Morales Ovetenses pro Leocritae scribere Lucretiam, de qua xv Martii iterum agemus.*

VITA

Auctore Alvaro, teste oculato.

Ex ii codicibus MSS ab Ambrasio Morales edita.

PRÆFATIO

Beatus Martyris et Doctoris Eulogii passionem disponens scribere, prius vitam ejus putavi dirigendam in ordine, quatenus in finis agonem pulcherrimum designare: ut quis vel quantus fuerit ante levioribus innotescat: et sic demum adeptum ex merito palmam victorie evidentissimis a clucescat indicis. In

Translatio S. Eulogii facta non 20 Septemb.

sed 1 Junii anno 860

Corpora SS. Eulogii et Leocritae Ovetensium translata anno 860

21 Januarii.

D

alia in Camera sanctam anno 1300

E

F

a

curios

A cuius operis principio, Domini fretus et Redemptoris nostri auxilio, profiteor me non audita, et dubia, sed visa et per me probata retexere: quoniam, gratia cooperante, a primævo adolescentiæ flore, caritatis dulcedine et Scripturarum amore uno vinculo con- cordi innexi, hujus vitæ, licet non pari ordine, tamen pari affectu, in cunctis questionibus duximus jugum. Sed ille Sacerdotii ornatus munere, pennis virtutum in sublime evehctus, alius evolabat. *b* ego luxuria et voluptatis luto confectus, terra tenus repens, haer- tensus trahere. Et inde est, quod non incerta et quo- rumcumque humanæ narratione comperta, sed me- cum gesta et per me cognita narrare disposui. Quia sicut de incertis temere referre sententiam pericu- lorum fore profiteor, ita de cognitis subprimere ea, quæ e mori debent, vacua periculis esse non reor. Est quoque et laudabilis pro exemplo prædicanda omnibus veritas, et nihilominus detestanda Rhetor- icorum composita falsitas. Quoniam melius est de multis præclaris famoribus nihil dicere, quam ex parvis bonis multa falsa disserere: tutiusque est, omnia, quæ gesta sunt, præterire, quam ea, quæ non id fuerint, aliqua fingere. Et mitius errat, qui non ma- litate voto, sed segnitie factu vera supponit, eo, qui diserte falsa confingit. Veritas enim, si studio veri- tatis, et non vano gloriæ iactantia dicitur, dicenti coramum impollit: falsitas autem, si ab aliquo in- tentatur, conjectantem occidit. Et ideo, sicut me veritatem dicentem remunerandum esse cogitandum, ita falsitatem si dixeris, condemnandum esse non nego. Quales ergo emissis ad falsitatem retexendam modicam, ipse non habui, qui veritatem in omnibus, non mendacium, numerare cognovi.

a In altero MS erat clausula, de quo intelligendum, deinceps dum MS. citatur. — *b* Hinc colligit Morales utrumque utrum dixerit, et ita humiliter de se loqui. — *c* Aliud MS non do- betur — *d* Idem fecerit.

CAPUT I.

S. Eulogii pia educatio, studii, Sacerdotium, titulus Doctoris, notitia cum Alvaro Vita scripturae.

Igitur beatus Martyr Eulogius nobili stirpe proge- nitus, Cardubæ civitatis a Patribus Senatorum *b* tra- ducere intus, Ecclesiæ ministerio mancipatur, sancti ac beati-mæ Zaykædo decorens, et in eisdem collegio Clericorum vitam deducens, multis et chi- rissimis virtutibus floruit, magnis et laudabilibus operibus viguit. Ab ipis enim incunabulis literis Ecclesiasticis hærens, et quotidie per studia bono- rum operum crescens, perfectionem adeptus est, ac super omnes vacantes doctrinæ scientiæ ebrens, et eruditus lumine florens, Magistrorum *d* Doctor est factus. Quippe qui mentem aciem pervicacissimo corpore gerens, vinebat, etsi non orate, certo scientia, universos. Erat enim studiosissimus Scrip- turarum scrutator, et intentissimus sententiarum investigator: ita ut nihil Scripturæ præcipueret sancte, nihil magis eligeret, quam in lege Domini meditari die ac nocte.

2 Nec contentus magisterio Doctorum suorum, alios si quos forte vidisset, præciis positos, respice- bat: et ne offensionis proprios, furtim se baris, qui- bus poterat, subtraheret. Nam et Abbatem hunc recordationis et memorie Sperandium, opabilem et adolentem doctrinæ præconabilem virum, sapiens in-visebat, auditorioque more ex illius ore disertissi- mum dependebat: qui ipso tempore totius Bæticæ fines prudente rivalis dulcorabat. Hi enim primatus vido- re norma, illa ejus amplexibus dulcedine. Etiam namque jam dicti illusterrimi viri auditor: et dum frequentius ejus humi tererem, incultumque ingenium acies.

S. Eulogius Cordubæ civitatis a Patribus Senatorum b traducere intus, Ecclesiæ ministerio mancipatur, sancti ac beati-mæ Zaykædo decorens, et in eisdem collegio Clericorum vitam deducens, multis et chirissimis virtutibus floruit, magnis et laudabilibus operibus viguit.

Scrutator Sententiarum investigator: ita ut nihil Scripturæ præcipueret sancte, nihil magis eligeret, quam in lege Domini meditari die ac nocte.

Sperandium opabilem et adolentem doctrinæ præconabilem virum, sapiens invisebat, auditorioque more ex illius ore disertissimum dependebat.

c

rem, tandem respectione divina hujus tanti viri societate conjungor. Et catenatim *f* insolubili nexu non innector tantum, sed unior: factique sumus auditores viri, inquisitores veri, amatores nostri intantum, ut illa ætas indocta sili non concessa præ- sumeret. Agebamus utrique Scripturarum delecta- bilem lusum, et scalum in laetæ nescientes regere, Euxini maris credebamur fragori. Nam pueriles con- tentiones pro doctrinis, quibus dividebamur, non odiose sed delectabiliter epistolatim in invicem egi- mus, et rhythmicis versibus nos laudibus mulceba- mus. et hoc erat exercitium nobis melle suavius, favis jucundius, et in ante nos quotidie extendentes, multa *g* inaudibilia tentare in scriptoris, puerilis im- matura docilitas egit: ita ut volumina conderemus, quæ postea ætas multa abolenda, ne in posteros re- manerent, decrevit.

3 Sed cum jam annos juventutis attingeret Eulo- gius, Diaconi ministerio fungitur, atque in brevi merito vectus ad superiores, gradu Presbyterii subli- matur: moxque Magistris ordine et vite moribus sociatur. Quanta illi humilitas, quanta bonitas, quanta inhaeserat caritas, amor omnium ostendebat. Et hinc cepit se acriori vite austeritate constringe- re, et modestiæ legibus in universis actionibus peror- nare: Scripturis vacare divinis, et corpus suum vi- gilæ ac jejuniis castigare: monasteria frequentare, cenobia invisere, regulas Fratrum componere: hinc inde cuncta eo modo curare, quo, si fieri posset, utrobique adesset. Ita clericatum agens proprium, ut regularem Ordinem non dimitteret alienum: vita mo- nachus adhaerens, ut Clericus probaretur, ita in Clero degens, ut monachus videretur: utrobique aptus accurrens, et utrumque professiones unius sufficientissime complens, currebat sapiens ad co- nobiorum sacratissimos greges. Sed ne proprium Ordinem contemnere putaretur, ad Clerum iterum remeabat: in quo dum aliquid tempus persisteret, ne virtus animi curis secularibus enervaretur, iti- dem monasteria repetebat. Hic doctrinæ oris Eccle- siam ornans, illic vitam propriam *h* exequendo de- corans, in cunctis virtutibus positus, vitam sæculi moriens invadebat et anxius: et quotiæ ad celestia volare cupiens, corporea sarcina gravabatur intan- tum, ut Romam ire diserneret, ut adolescentiæ nos- vos lacrymis, et peregrinationis itinere domaret, imo donatos dederet. Sed ecce omnes hinc inde in- sistimus, et cum magis corpore quam animo refine- mus.

et innotuit studio exactior?

Et Presbyter, et Doctor constituitur:

K

versatur cum Clericis et monachis.

h

proprietatem Romanam pete- rimus

2

clares.

a Ex gente vel familia Ordinis Senatorii. Morales opinatur Senatorios ab illorum temporibus scriptoribus dictos nobiles, qui ex antiqua Romanorum stirpe essent prognati. — *b* Ita S. Au- restianus Virgilem et Martyrem que Eulogius lib. 3 Memorialis Sanctorum appellat. Iusto Arabice traductus exornatum. — *c* Co- ditur S. Zoylus xxvii Junii in cujus ade corpus ejusdem Sancti adhibebatur. — *d* Et mox Sacerdos factus Magister sociatur. Scilicet, ut in Casuarigustano Concilio i. cap. 7 decretum, pu- blica auctoritate titulus et nomen Doctoris conferretur. — *e* In altero MS Sperandium, cujus meminit Eulogius in suo Me- moriali, et late Morales de eo agit lib. 13 Historiæ generalis Hispaniæ cap. 2. — *f* MS inaudibilis — *g* Idem ex Scripturis. — *h* Ibid. extendendo.

CAPUT II.

S. Eulogii captivitas, liberatio, Martyribus constitutum datur: Acti conscripta.

Verum dum ista et alia referuntur, tandem a Reccaffredo Episcopo super Ecclesias et Clericos quasi turbo violentis insiliit: omnesque Sacerdotes, quos potuit, carceribus inclusit: aliosque inter quos ut electus aries dicitur, et cum Pontifice suo vel abbas Sacerdotibus vincitur. In qua retrusione magis orationibus et lectonibus operam dedit, quam vi- cibus. Hi sanctis Virginitatis Floræ et Mariæ, pro fide comprehensis, illud *b* Documentum Martyriale uno libro composuit: in quo eas ad martyrium verbis tenacissimis

a

Carceribus cum abbas includitur

b

A tenacissimis solidavit, easque et per se verbis et per epistolas morteum contemnere docuit. Sequē suosque socios, earum suffragiis vinculo solvendo commisit, quod et obtinere mox post sextum diem passionis earum promeruit: Nam illæ octavo Calendarum Decembris expleverunt martyrium, Sacerdotes vero Domini tertio Calendarum, eandem solutionem adepti sunt.

6 Extat super hoc illustriore stylo confecta, et mihi his diebus directa epistola, d passionem earumdem Virginum, et ereptionem Sacerdotum ipsarum Virginum meritis continentem. Ibi e metricos, quos adhuc nesciebant sapientes Hispaniæ, pedes perfectissime docuit, nobiscum post egressionem suam ostendit. Inde et mihi pro libris illis, quos in f defensionem Martyrum dederat, epistolam sicculo luctationis genere dictatam dixit. Nam cum omnes, qui cum eo erant Sacerdotes, vacarent otio et quieti, illi non noctibus, non diebus a lectioe cessabat; noctes diesque ingeniosus, Scripturarum mella lambens, ore et corde spiritualiter ruminans.

7 Verum opere pretium reor, si paulo altius incedentes, tempore persecutionis qualiter probatus extiterit, inseramus. Nam dum Episcopi, Sacerdotes, Clerus, et sapientes Cordulæ in martyrio nuper exorto devio calle incederent, ac timoris impulsu pene fidem Christi, si non verbis, nutu tamen negarent: hic tamen inaudibilis nunquam vacillare vel tenui est visus susurro: sed omnibus pergentibus ad agonem occurrens, universorum animos roborans, cunctorumque ossa venerans et componens, infantum ardescere g ardore martyrii ut ipse inceptor ipsis diebus videretur esse Martyrium. Pro quo recitandis zelo multis extitit contumeliis propulsatus, magnisque terroribus fatigatus. Nam unus ex proceribus olim impetens, et nimis exasperans, divino iusto iudicio in reprobam sensum conversus, fidem, quam tenens necrius impugnabat, mox miser et stultus amisit. De quo plenius in libro Memoriale Sanctorum tertio jam dictis beatissimus disputavit. In quibus libris et passionis sigillatim Martyrum clari fonte luctationis explicuit, et prosecutione sufficienti quærentique acta sunt in Martyribus Domini et dicta, sequentis generationibus propagavit. Quantus autem, vel quam excellens fuerit sententia, luce clariora ejus pandunt episcula, quæ sale Attico et præsinito lepore, uno divina inspiratione composuit.

8 Sed redeundum est ad Reccafredi Episcopi tempora, et qua arte a sacrificio se suspendit, ne ejus glutinaretur error, preferendum. Namque ipsis diebus comiti ei et vi et potestate additi, iusti regio subiliti, iniquo videbantur hosti adjuvati: et qui priori insurrectione adversi et erecti contra eum steterunt, tunc terrore h conciti, quasi familiares hærebant non mente, sed corpore; nec dilectione cordis, sed compulsione terroris; et ne aditus ei nocendilaretur in amplius. Ita quoque Rex contra nos devians legibus, necessitatem induxit, et liberum arbitrium interpellans, omnes truci subdolerat hosti. Cujus historia veritas in alio opere enucleatus d-seretur.

9 Nunc vero hujus admirabilis viri tantum enotare sanctissimam cupimus artem. Is enim gravi instinctu doloris, dum undique circa se dolosum ceruere ipsius Episcopi grassari ingenium, et ceteros ei communicantes deprehenderet, nec resistendi sibi copiam inesse videret, nec amovendi licentiam (utpote h fidejussoribus datus) remanere sibi conspicere; cepit se gravi atterere gemitu, magnoque intrinsecus, ut diximus, inactari dolore. Sed nutu Dei contigit, ut quadam die præ-enti Episcopo B. Epiphani Cypricæ Salamincæ Episcopi, Joanni Epi-

sco Hierosolymitano directa l epistola legeretur. **D** Quam ego cumdam Diacono præceperam legere: in qua idem beatissimus Pontifex Origenis nenias arguens, et ordinationem cujusdam Presbyteri, in monasterio jam dicti Hierosolymitam adsignato a se consecrati; defendens, cunctam ordinationis retexit, beatissimorumque Presbyterorum Hieronymi et Vincentii continentiam sacrificandi laudando in-nexuit. Quam narrationem tum jam dictus Eulogius avida mente magis arripens quam suscipiens, et siti a Deo datam occasionem cognoscens, ingenti vulnere quasi percussus, ab intimo corde trahens supra meque intuens, conversus Episcopo dixit: Si licetna: Ecclesia, et fidei nostre hoc egerint columna, quid nobis facere convenit, quos debetis onera graviter deprimunt et affligunt? Cognoscat ergo vestra Paternitas interdictam a me ipso mihi sacrificandi licentiam. Sicque hujusmodi ingenio tempore Reccafredi se ipse suo ligavit arbitrio. Cujus professio-nis licet hoc modo ordinem sumeret, delectabili tamen usu perfunctus, volebat postea statim rejec-tum recipere. Sed Pontifex proprius in tantum cum ad omissum officium sacrificandi compulsi repedare, ut eum anathemate ferre non vereretur, nisi citius redire promitteret.

10 Reccafredus, ut annotat Morales, Metropolitibus fuit Episcopus, cujus ministerio Bahdarrahmani fides Christianos voluit conspescere. Ille autem aut zelo pravo instigatus, aut infideli meti compulsus, Ecclesiam Cordubensem, atque alias graviter afflixit. Episcopus Cordubensem, cujus nomen nusquam præditur, alioque temporum ministros in vincula coiecit. **11** *Epistola sunt egi ab anno Christi 806, quo erat 29 regni Bahdarrahmani. — b Documentum martyrii sui cum Gratiano ad dicta regnes ratat. — c Era 889, et anno Christi 851 — d Passio locum extat lib. 2 Memoriale Sanctorum cap. 8 et sermum in epistola ad Alvarum. — e Intelligit Morales hymnis carminum generibus scriptis, que Hispanis eo tempore essent incognita. — f Memoriale Martyrum librum primum intelligit, quæ Alvaro misit, in epistola exposens ejus vitam et censuram. — g Lærentium, ut dicit martyri et ipse inventor. — h Hic concili. — i Adhuc ira quoniam Regis. — k Unum in-ferrentia non poterat serjany a Reccafredo Eulogius et vancili exemptus. — l Extat ea epistola u S. Hieronymo latinitate donata.*

CAPUT III.

S. Eulogii doctrina et virtus: peregrinatio, electio in Archiepiscopum Toletanum.

Erat vir ille in omnibus profectibus principatior, et non medio decoratus, cunctis ex æquo deserviens et cum præter omnes scientia, humilior certe etiam minus videbatur, t larus vultu et honore præcipuus, eloquentia fulgidus, et vite operibus luminosus. Incitator Martyrum et laudator, tractator peritissimus et dictator. Quis ardorem ingenti, quis decorem eloqui, quis fulgorem sententiarum, quis affabilitatem usudem officii, quocumque poterit prudentie dicere flavine? Quæ enim illi non patere volumina? quæ potuerunt eum latere ingenia Catho-licorum, philosophorum, hæreticorum, nec non et gentium? Ubi libri erant metrici, ubi prosæta, ubi historici, qui ejus investigationem elligerent? Ubi versus, quorum ille ignoraret canora? ubi hymni, vel peregrina episcula, quæ ejus non peremeret patellerrimus oculus? Quotidie enim nova et egregia admiranda quasi a ruderibus et bossis effodiens, thesauros elucidabat in visis. Quanta docibilitas tam pretioso munere ornate misset amma, quanta et inexhausta cura solertie, nullus sapiens comprehendere poterat. Et o admirabilis suavitas mentis, nunquam privatim scire aliquid volens, nobis omnia præstabat. Vitata corrigens, tracta consolans, insulata restaurans, antiqua reparans, neglecta renovans, et quæque poterat ex antiquis vici gesta competere, satagebat operibus adimplere. Severitatem Hieronymi, modestiam Augustini, lenitatem Ambrosii, patientiam Gregorii in corrigendo errores, in sustentando minores, in demulcendo majores, in

confortat ad martirium SS. Florent et Mariani

liberata:

d. Viam illarum arabil

f. numquam otiosus.

Martyrium aggressurus carcerum:

9.

Acta martyrii comiti b.

præcipue furor Regis c. de vobis,

h.

i.

præcipue consilium utitur.

k.

exemplo S. Hieronymi

interdicti sola licentiam sacrificandi.

Reccafredus Episcopus.

Summa oratione or. dicitur.

adjuvavit eximiam in omnibus virtutem.

A sufferendo horrores, unus idem se multipliciter vari-
um exhibebat.

11 Nec ei sufficit monasteria patrie suae inviere,
quin potius a occasione b fratrum suorum, qui ipsis
diebus in c Francie finibus exulabant, indeptam
viam arripuit, et in Pamplonensium territoria ultro
progredivens, d monasterium S. Zachariae ingressus,
et aliorum e cenobia ipsarum regionum gliscenti
voto pereurrens, multorum Patrum est amicitia
dulcoratus. Quorum conversationem in epistola,
quam Episcopo Pamplonensi in carcere positus dedi-
dit, nominatim floccitave digessit. In quibus locis
multa volumina librorum reperitis abstrusa, et pene
a multis remota, hinc remeans, suo nobis regressu
adfluxit. Hi beati g Odacrii est fructus colloquio, cui
centum quinquaginta regulares monachi militabant.
Inde secum librum Civitatis beatissimi Augustini,
et Amalio Virgih, sive Juvenalis metricos itidem
libros atque Flacci h saturata poemata, seu Porphyrii
i depecta opuscula, vel Adhelbini k Epigrammatum
opera, necnon l Avienii tabulas metricas, et m hym-
norum Catholicorum fulgida carmina, cum multis
inimitissimarum caussarum ex sanctis questionibus
multorum ingenio congregatis, non privatim sibi,
sed communiter studiosissimis inquisitoribus repor-
tauit. Idem praeterea fulgorem operis et consuetudi-
nem ingenii presententibus semitis presentialiter
cunctis presentibus, et usualiter sequentibus, spe-
cialiter semper ostentans indicis, et luminosis delu-
cris vestigiis, ubique lucidus gradens, undique ful-
gidus rediens, limpidus, dulcorosus, nectareus,
Christi coronatus emicabat omnibus famulus.

12 Nec illud omittendum in hae opere reor, quod
post divinae memoriae n Wirstremri Tolotani sedis
Episcopi; o in eandem Sedem ab omnibus compro-
vincialibus, et confinitivis Episcopis electus, et di-
gnus est habitus et pro reatu omnium comprobatus.
Sed disposito divina, quae eum sibi ad martyrium
reservabat, quibusdam repagulis obviavit. Cumque
jam ipsa communis electio eum sibi consecrare in
episcopo adlameret, rerum obviantium adversitate
impediti, alium sibi eo vivente interdixerunt eligere.
Qui hec argute frustraretur ab Ordine, tamen non
privatim ejusdem Ordinis munere. Siquidem Episco-
patus christiani adeptus est, dum per martyrii glo-
riam Christo conjunctus est. Omnes namque sancti
Episcopi, non tamen omnes Episcopi Sancti. Ille
vero sanctitatem per crucis fisionem inveniens,
Episcopi Ordine fungitur, dum eodem receptus eter-
nis promissionibus nomenclatur.

13 Cumque his virtutibus et dogmatibus insigni-
retur, et omnibus quasi lucerna super candlabrum
posita, ac veluti civitas in montis situ eminenti,
praecul altius emicaret, et ut doctus scriba de the-
sauro domini sui nova et vetera universis familiis
praevideret, in Sacerdotibus primis, in Confessoribus
summis, in Judicibus resedens non extremus: tan-
dem voti compis effectus, divina sibi cooperante
elementa, iniquitate judicio, sed deliberativo studio
ejectus est ad superam. Etia, quae a Martyribus
fuis postulaverat haerens, et per tota sua opuscula
more sparsebat praecis, ultimore meruit operibus
sanctitatis. Quod verus poterit noscere, qui ipsa
ejus egregia opera curaverit legere. Et quoniam ex-
pedit, et dignum vobis visum est pro utilitate legen-
tium, et pro annuo festivitatis suae recursu, passio-
num ejus breviter explicare: ideo sequostratum,
pate et sinceriter agens sui pulcherrimum iudici-
um huius.

profabatur
in Narratam:

f

g
adferi potuit
mos libros:

h
i
k
l
m

n
o
epistola
A. h. in episcopo
Tulianus:

meritis pro-
movere ad
martyrium

Decessit in
Novembrii
anno 845,

a Accursum est huiusmodi anno 834, quando Carolus Calvus Rex
Francorum Renardum Comitem Barchinensem, donatum a
eius, fretus auxilio Itabarragheni Regis, multo virgine et
fluminis altis est patrum necesse. Conate epistolam S. Eulo-

gis ad illiusmodum Episcopum Pamplonensem huc citatam, D
Mogunia.
S. Zachariae
monasterium

9is ad illiusmodum Episcopum Pamplonensem huc citatam, D
Mogunia.
S. Zachariae
monasterium

9is ad illiusmodum Episcopum Pamplonensem huc citatam, D
Mogunia.
S. Zachariae
monasterium

CAPUT IV.

Acta in Christianis sub Rege Mahomete per-
secutio. S. Leocritia a S. Eulogio ejusque
sorore instructa et adjuva.

Tempore igitur, quo saeva dominatio Arabum cal-
lilitatis astr omnes fines Hispaniae misere devas-
tabat, quo Rex a Mahomad incredibili rabie et effro-
nata sententia Christianorum genus delere funditus
cogitabat; multi terrore cruentissimi Regis metu-
entes, ipsaeque insanam molificare nitentes, per truncem
voluntatis miqae officium diversis et exquisitis oc-
casionibus gregem Christi impetere tentaverunt.
Plerique Christum negando se praecipio commise-
rant: alii duris tormentis agitati, commoti sunt:
parro alii florenti virtute stabili sunt, et fundati.
In ejus (ut diximus) tempore martyrium fidelium
coruscando resplendit, et error negantium fluctua-
vit. Nonnulli enim, qui fidem Christi tantum menti-
bus retinebant, instinctu Dei quod celaverant, lumi-
noster et patule proferebant, nullo disquirente ad
martyrium prosilientes, et coronam sibi extortitoribus
rapientes. Ex quibus, Arals genere, bB. Christophorus
extitit, ejus passionis ordinem alibi digerere
cogitamus. Sed et ex eorum numero B. Aurelius et
Sanctus extitit Felix, qui cum uxoris ad passionis
ploram post multa et prolixa tabula prodierunt.
Ex ipsis etiam florens virtutibus Flora Virgo beata,
quae contemnens secularem libilem pompam, aeter-
nam meruit sine fine coronam. Quorum hic noster
sanctissimus Doctor agnoscit e singularium exposuit,
et artus vitaeque corusco sermone explicavit.

15 Hoc tempore puella nomine Leocritia quaedam
genere nobilis, mente nobilior, ex Gentilium face
progenita, et ex laporum visceribus prolita, dudum
per quamdam sibi genere proximum Christo dicatam
nomine d Litosam, aquis salutaribus tincta, et oc-
cubo fide Christi induta emuit, odoremque nectari-
rum notitiae suae comitis dispersit. Item cum ad
jam dictam religiosam in amnis infantiae more pro-
pinqnitate recurreret, eamque, quibus illa sermoni-
bus poterat, quotidie instrueret; tandem respectione
caelesti fidem Christi mente suscepit: et ardore
amoris susceptum, rectore conservavit. Quae dum
ad annos sapientiae veniret, et scientiae contingeret
limina; fidem illam, quam tenerimms institutis oc-
culto didicera, quotidie fomentis spiritualibus au-
ctam in amplius reserentem alebat, primum occulte,
deinceps patule et aperte. Quam parentes sedule ad-
mouentes, et nihil omnino proficientes, comati sunt
cum illellis et verberibus impetere, ut, quam per
blandimenta amovere non poterant, saltem terrori-
bus coercerent. Sed ignis ille, quem Christus in
corde fidelium ausit, nullis minis cedere novit. In
hoc

In periculis
ne Mahomet
Rgis Sarace-
norum,

alios d. Acien-
tibus,

martyrium
subiecit
S. Christo-
phorus,
Aur. Aureus,
Felia Flora.

S. Leocritia
in pd. Christo
instruitur:

a parentibus
suae infans
dote verbera-
tur:

A hoc conflictu dum diebus vapularet et noctibus, seque acerrimis impetendam ultionibus et duris vinculis præpeditam videret, metuens ne non propalata publice fide, cauterio ureretur perfidiæ; per internuntios beatissimo Eulogio, opinatissimo jam multis talibus operibus viro, vel sorori ejus e Anuloni Virgini Deo dicatæ causam suam innotuit: et quia ad tutiora loca fidelium, in quibus fidem suam posset interrita propalare, ire vellet, exposuit.

16 Illico B. Eulogius solitum officium recognovit; et ut erat fantor avehelantissimus Martyrum, hanc exire clam per eosdem internuntios ordinavit. Illa concite artem fingens, et parentibus quasi consentiens, nostramque fidem verlis inpetens, et data opera omnia selecta ornamenta inluens, seque more illorum quasi placitura et nuptura seculo ostendens, nisa est eorum inflectere annuos, et sibi exosus comere gressus. Cumque sibi omnia jam tuta inesse prospiceret, ad nuptias quorundam propinquorum suorum, quæ ipsis agebantur diebus, fingens, ut eidem officio congruit, ornate procedere, celeri cursu se beatissimo Eulogio vel sorori ejus Anuloni tutandam exhibuit. Quam mox grato animo suscipientes, **B** occulendam probatissimis tradiderunt amicis. At ubi pater ejus et mater expectantes filiam non viderunt, delusos se ingemiscientes, rabie inaudita et dolore invisio seipsos cruciantes, cuncta disturbant, universa contaminant, currentes per ignotos et cognitos, et potestative ac jussione Præsidis quosque inpetendos putabant, carceribus et vinculis onerabant, viros, mulieres, Confessores, Sacerdotes, devotas, vel quos poterant, flagellis et carceribus attingebant, si quo modo possent filiam suam per hanc et ampliora recipere. Ille vero Sanctus immobilis ei loca diversa mutabat, et ne traderetur ovis luporum in manibus, omni intentione curabat. Illa tamen jejunis et vigiliis insistens, et cilicio membra tegens, vel pulvere rubans, severe membra corporis eliminabat. Sed et vir beatissimus cum reverentia nominandus Eulogius, nocturnas vigilas appetens, et in basilicam S. Zoyli terra tenus prostratus orans, noctes insomnes durebat, auxilium Domini et fortitudinem Virginis imprecans, et se per hæc exercitia Domino consuecans.

17 Inter hæc Virgo serenissima B. Eulogii germanam, quam ardenti desiderio diligebat, videre voluit, et ad eorum habitacula nocte devenit, revelatione Domini provocata, et aviditate consolationis perducta, ut uno die tantummodo cum eis moreretur, et iterum ad solita latibula repedaret. Quibus et retulit, sibi una et alia vice oranti, liquore mellis os repletum fuisse, quod ista se non ausu temerario expulisse, sed inglutuisse, crassi elementi admirando speciem referebat. Cui ille Sanctus hoc esse præsagium, regni cælestis dulcedinem pertinentiam disseruit.

a S. Eulogius lib. 2 Memorialis Sanctorum relatu cap. 13 nec SS. Hugilli et Serici-Dei illata 16 kalend. Octob. ara 850, Moe anno Christi 852, ad junctioque duobus sequentibus capitibus novo consilio Regis de dispersione Christianorum et horum perturbatione, addit cap. 16 Regem Abdarrachmannum subito et insere obisse, relicti imperii herede Mahomad primogenito, iuste Ecclesia hæl et Christianorum malevolo persecutore. Hæc ergo incredibili rabie et effrenata sententia (an scissio legendum) Christianorum genus delere cogitabat. — b Coluntur hi Martyres, Christophorus 20 Augusti, Aurelius et Felix cum uxoris 27 Julii, anno 852 occisi, et Flora Virgo 21 Novemb. anno 854, omnes sub Abdavahmano. c Libro 2 Memorialis Sanctorum, capitibus 8, 10 et 11. — d Eliotus in altera MS. e Eulogius in citata supra epistola memorat tempore peregrinationis anno 844 Cordubæ relictus suam matrem Elisabeth, sorores duas Nicolam et Anulonem cum juniore fratre Joseph

CAPUT V.

Martyrium S. Eulogii et S. Leocritiæ. Corporum sepultura.

Verum dum alio die redire Virgo disponeret, ac Martii T. II.

tum est, ut comes itineris non hora sueta, sed inlucescente aurora veniret: nec potuit aditum exeundi habere, quippe quæ nocturno tempore pro evitandis insidiis solebat incedere. Provisum est, ut eadem die usque dum sol metam sui luminis terræ subduceret, et nocturnæ tenebræ quietudinem optatam indulgerent; Virgo Dei eo, quo manebat loco, persisteret. Humano quidem consilio, sed divino retinebatur iudicio: ut et suam sibi coronam, et B. Eulogio imponeret gloriæ diadema. Nam eo die, nescio cujus instigatu, quorumve insidiis et prodicione locus Præsidi latibuli indicator, et a militibus ad hoc missis ex improvise omnis illa eorum habitatio circumdatur. Actumque est, ut electus et prædestinatus Martyr presentialiter adfisset. In cujus præsentia jam dictam Virginem educentes, eumque una pariter comprehendentes, verberantes, multisque contumelias affligentes, iniquo Præsidi, et scelerato Judici præsentarunt. Quem mox Judex per flagella occidera cogitans truculento vultu et impatienti animo, vehementi furore accensus, furioris verbis interrogat, Virginemque cur domo retinuerit mimando disquirat. Cui libentissime et patientissime, more locutionis suæ, splendide rei veritatem hoc ordine pandit: Præsæs, ordo nobis prædicationis injunctus est, et nostræ hoc fidei convenit, ut disquietibus a nobis lumen fidei porrigamus, nullique ad vite itinera properanti, quæ sancta sunt, denegenus. Hoc Sacerdotibus competi, hoc religio vera deposcit, hoc etiam Christus Dominus noster nos docuit: ut quisquis sitiens fidei haurire flumina voluerit, in duplo potius inveniat potius, quam quem quæsitit. Et quoniam hæc Virgo fidei sanctæ regulam a nobis inquirere visa est, necessarium extitit, ut illi nostra eo se libentius applicaret intentio, quo ejus in amplius incederetur affectu. Nec decuit talia desiderantem rejicere, præsertim illi, qui ad hoc Christi electus est munere. Unde et, ut posse mihi extitit, illustravi et locui: et fidem Christi viam regni esse cælestis exposui. Quomodo et tibi, si me disquirendum putas, libentissime facerent.

19 Tunc Præsæs turbido vultu virgine inducero jussit, eum munitans flagellis perire. Cui Sanctus dixit: Quid istis virgine exorcere cupis? Animam, inquit, tuam per has educere volo. Gladium, aut, acue et compone, quo animam a vinculo corporis expeditam ei reddas, qui dedit. Nam flagellis membra dissociare non potest. Et mox clara invectione et sufficienti eloquio falsitatem Vatis sui et legis improperans, et prædicationis verbum ingeminans, sub omni velocitate in palatium ducitur, et ad Regis Consiliarius usque pertrahitur. Ubi unus ex ipsis, illi familiarissime notus, compatiendo insidit: Si stulti, inquit, et idiotæ in hanc mortis defledam ruinam deveci sunt; tu sapientia decore præcinctus, et vite moribus illustratus, quæ te dementia huic mortifero casui, obliterato naturali vite amore, committere compulsi? Audi me, obsecro, et ne precipiti casu corruas, rogo: dic tantum verbo in hora hujus tuæ necessitatis, et postea tua, ubi poteris, utere fide: pronittimus te insipiam inquirendum. Cui beatissimus Martyr subulens: O, inquit, si scire potuisses, quanta fidei nostræ cultoribus inaneant reposita, aut si possent, quod meo retineo, tuo committere pectori; tunc jam non me a proposito revocare conareris, sed libentius te ab hoc mundiali honore amovere cogitares. Et cepit eis Evangelii æterni verbum porrigere, et prædicationem regni constanti libertate infundere. Qui illico eum nolentes audire, gladio jubent transigere.

20 Cumque duceretur, unus ex eunuchis Regis alapa eum percussit. Cui ille alteram faciem præparans, Obsecro, inquit, ut hanc iterum verberando,

S. Eulogium consulti:

fugit ad eum, et sororem Anulonem:

occultur in latibulis,

oliz propter spem dira passus:

S. Eulogio pro eo oranti in latibula S. Zoyli.

redit ad S. Eulogium et quæ sororem.

more Abdarrahmani Regis.

S. Eulogius captus cum S. Leocritia.

Præsidi rationem dulci uti vult a se S. Leocritia.

minas virgineam spernit:

ad palatium trahitur:

ne vel semel flecti ut vitam servare, vult loqui in fide.

A priori coeques. Quam cum secundo feriret, ille patiens et mitis iterum priorem paravit. Sed impetu militum ad locum occisionis deducitur, ubi genua in oratione curvans, et manus ad caelos extendens, signoque Crucis totum se munens, paucis verbis intra se orans, cervicem mucroni tetendit, et celeri ictu mundum contemnens, vitam invenit. Complevit martyrium suum quinto Idus Martii, a die Sabbato, hora nona. Et o felicem et admirabilem nostrae seculo virum, qui et praemisit in multis sui operis fructum, et reliquit in Vigino se se juendum. Secum victorias vexillum mandas obvians, et manipulum laboris sui pro se Domino libans, oblationem puram et pacificas hostias offerens, et mise, quae aucto docuerat, Christo rerum Domino representans.

capite plectitur
11 Martii.
a

Columba in
D. Eulogii
corpore
insidet.

B Mox vero, ut projectum est cadaver e loco riuventiori in ductum alvei, columba miro candore niveo, volentibus oculis, secans aera pennis, super corpus Martyris abgerens solit. Quam omnes missibilibus petris hinc inde abgere emantes, et nihilominus consistentem repellere non valentes, manibus voluerunt comminus effugare. Sed illa in circuitu corporis non volans, sed silens, super terram corpori immumentem propius resedit, et ad corpus beatissimi viri vultum convertit.

prope corpus
pulcherrimum
Sacerdotes
viri percurrer,
b
c
a

C Nec silentium est miraculum, quod ad laudem sui nominis Christus est super corpus Martyris operatus. Bonum nunc b Astigianae civitatis iuvula, dum inter ceteros palatinum e latum mansuissimum servitium ageret, illoque curam suam vigiliis expediret, nocte aquam potare desiderans, surrexit, et ad d prominentem canalis ductum, qui super illa loca productus, pervenit, ubi vixit desuper super corpus ejus, quod dorsum jacebat, Sacerdotes mirum eundem viventes, luminaria censecentra retinentes, et psallentium more psalmos graviter recitantes, qui visum perterritis, ad mansuissimum locum magis fugiens, quam rediens, repedit vixit. Et socio omnia renuntians, cum eo iterum ad locum revertere voluit: sed jam secundo efferore illud non valuit. Cujus beatissimi caput alio die curiosas Christianorum eadem; corpus vero reliquias suo die collegit, et sub umbra beatissimi martyris Zeyli tumulavit.

Corpus sepellitur
1172

S. Looerita
capite plectitur
15 Martii.

D Beatissimi vero Virgo Looerita multis oblectationibus delinita, multaque promissionibus impulsata, tandem divino monere soliditate fidei roborata, quartis post ejus martyrium die exiit decollata, ac in flumine Betis projecta. Sed aquas nec submergi potuit, nec celari, erecto enim corpore pergens, mirum oculis visum praebuit. Et sic a Christianis educta, in e basilica S. Genesii Martyris, quo sita e ad locum f Tertius, exiit simulata. Hic fuit beatissimi Doctoris Eulogii finis. iste admirabilis exitus, hujusmodi plenius opere transitus.

e
f

a Anno 850, ad supra probatum. In Astygi, vulgo Fela, in territorio Hospitali, ubi olim Episcopatus, e Modica munitionis excubitus into Migil in palatio fereb solitus. Ita S. Eulogius 117. 1 sui Memorialis aut, hinc inde solvere tribulatum. d. Ique ductus hic erat iugo acern, qui Actuum appellatur, et riuventium est, ubi infusus ad ripam fluminis jacebat corpus S. Eulogii et ea pluribus explicat Novales. e. De ea infra Verum 10 Martii agrum. S. Eulogius in Apologetico appellat Virgillum Tertius, qui monasterium S. Genesii funditum est in ipsa Cordubensi urbe. Voluntas 20 Augusti S. Genesius ex natio Roma Martyr, et S. Genesius ab officio exceptus Actuale. multigulum amictus. a quibus Tertius Graecum statulatur. Eulogius sub Nerone videtur pro Christo eodem die passus, atque ab ipsa honore ibidem in Tempium exiit. Verum non auctorem subterfere Tamno, quam antiquitatem hinc testimonium. certe neque Morales neque Bon, etsi Cordubenses, agnoscent talem Genesium.

CAPUT VI.

Alvari scriptoris erga S. Eulogium affectus, et invocatio.

Nunc restat in hinc voluminis Regi omnium succulorum gratias agere, qui ab initio fidei suam ornans

Martyribus Ecclesiam, dat lassis virtutem, et de se nihil praesumentes perducit ad gloriam sempiternam. Ipsi Domino nostro gloria et imperium per infinita semper secula seculorum. Amen.

D
Alvarus
grates Deo
agit;

E At nunc, quia sermone pedestri et inculta oratione agonem Doctoris nostri, et Martyris nostri explevimus: restat, ut ad eundem amplexissimum nobis Patronum, quasi ad audientem et precibus nostris praesentem, sermonem vertamus, et familiaritatem nostram ei cognitam referamus. Certe potens est audire rogantes, et patrocinari miseris et afflictis; si merita nos adjuverint propria, si delicta non obviaverint dura, si affectio hoc postulaverit pura. Ergo Martyr Dei excelsae, dulcis nomine Eulogi, Alvarum tuum clamantem intende: et quem hic tenuisti caritate animi fixum, illic tibi ad socia servum. Non aliorum, quam tuis te interveniam verbis. Certe ego sum ille, quem tecum unitum esse dicebas, ad quem et pro quo hoc modo locutus es: Ut non sit, inquis, alter Alvarus, quam Eulogius: nec alibi quam penes unita Alvari totus sit conlocatus amor Eulogi. Valeat, valeat, Christe Domine, haec suaviter fideisque, inter atrosque dibetio. Valeat perenni culumbe sanctitatis, et quasi lux splendens procedat et crescat usque ad perfectum diem. Ecce, Domine, testimonium tuum pra manibus habeo. litteris aureis, et sententiarum genus depictum, sed desidero patrocinium complementum. Jam enim, quod in terris positus oratione, ut valerem, indesinenti oribus, in caelis translatus, poteris in me suffragio, quod in te impletum est, obtinere. Servat namque amor verus, ut ipse dixisti, in absentem fideliter caritatem, et quod sibi poterat, hoc exhibet in amantem.

invocat
S. Eulogium

F Ergo Martyr egregie, et amice carissime, dum licet, et adhuc misericordia minuet tempus, intercessionis tuae amico porrigere manus: ut sit hic mihi concessa rememoratio morum, sint crebra monera lacrymarum, sit affectiva labili menti infusa virtutum, sit affectiva compunctio peccatis, sit parus poenitendi affectus, sit lo us optabilis rite concessus, sit opportunus aditus nullis obicibus disrumpendus. Solvantur perplexionum omnium vincula, resiliant impeditonum contrarium molimina, retinaculorumque obstacula, immutatione dexterae excelsi in obsequium mudentur auxilia. Aperiantur januae cordis ad suscipiendam regnum Dei altissimi: inclinetur cervix superba, et colla subiantur ad ferendum jugum suavissimum a Christi. Vellem adhuc poscere majora, sed temeritatis vererem incurere notam. Sed tu, o servus Dei excelsae, qui vultu Domino satiari, ejusque dono perpetuo jucundari; illud ad-esse misero interventibus dignis, quo nosti millena delicta purgari. Vitam quoque aeternam desidero, et regni caelestis requiem sito. Quocumque ergo tormento aut flagello cura remedium impendere servo, et eo ardore igne dilectum purgare desidero, quo luc nobis-emi videbaris nexus in terra: ut dilecto illa clariori luce nunc emicet, quamlo et ampliori lumine luceat, et potiori suffragio propargere quaesita valeat.

spiritualia
aona peti:

G Ego autem, mi dulcis Eulogi, memoriam nominis tui, quantum potui, lustravi, vitam digressi, doctrinam expressi, agonemque pulcherrimum explicavi: et ut nominis tui delectabilis semper in mundo memoria floreat, et perenni splendore, sicut in caelo viti, ita hic merito rutilet; et si non emulcatissimis sermonibus, tamen evidentissimis, quibus valui, nibus dedecavi. Construxi enim vere perennius monumentum gloriae tuae, quod nec nimbosus turbo, grandaeque lapidea destruat, nec rogas flammaram quocumque igne liquefaciat. Edificavi nomini tuo memoriam ex auro obrizo et lapidibus omnigenis pretiosis, quam nullus violentissimus valebit diruere praedonis

et pro labore
suspenso in
Actis componendis.

A prædonis more tyrannus. Composui fabricam enlmi-
nis tui, et in sublime turrim habitationis tuæ erexi,
a ut sis speciosa pharus, cunctis *a* virtutibus hinc
inde relucens. Ornavi titulum decoris tui unionibus
miro candore niventibus et topazione fulgenti, ut
universis emicat finibus terræ. Adsparsi cineres
sanctos nectaris flosculis, nullo aestu fatiscenti-
bus, nec indito cedentibus igne. Unxi pretiosum
b corpus nardi pistico pretioso, ac diverso thymiamata-
tum genere, amomo, balsamo. *b* bisamoque commis-
cens, ut fragrans sanctitatis tuæ suavissimus odor
diffusus, per omnia refertus secula nullo sine tepes-
cat. Implevi amicitie vinculum, et charitatis turæ
nolui nudum seculo dimittere nomen; ut sicut cælo
vita resplendes et opere, ita mundo lingua elucescas
et nomine. Ut generatio subsequens te laudatum
inveniat, imitandum respiciat, et quantus fueris doc-
trina, nostra tenuingenio recognoscat. Neque pris-
corum studio corporalibus beneficiis, speciebus et
floribus constipatum te ætas sequentura mirabitur,
que consumuntur temporum vetustate: sed spiritua-
libus donis decoratum, et immortalibus sublimatum
titulis venerabitur.

*mercedem
opul. vitæ
æternæ.*

B 28 Tu ergo venerabilis Domine, equiparando
nobis redde mercedem, ut qua servitio nostro tuæ
decorantur reliquie, et ornantur exequiæ, illustre-
mur deinceps respectione felici, visitemur dono cæ-
lesti: ut ego ille, qui per pronahactenus, et abrupte
non liquide fluens, ab iniquitate mea defeci et tabi-
dus lucusque in malis meis manens, a vultu Domini
mei recessi, maligno adherens hosti; præveniendi
gratia illustratus, et gratuita misericordia quocum-
que vitæ termino consummatus, merear ita cælestia
indisrupta communiter tecum possidere gaudia, sicut
hic pari fletu et gemitu terrena maceratus angustia,
traxi diuturna et longa suspiria. Ut etsi non æquali
datum est mihi fulgere gloria, saltem vel delictorum
meorum mihi illata sit venia; quatenus non penali
doleam barathro mersus, sed in cælesti gaudiam re-
quie, tibi vel ceteris Dominis meis, sociis tuis, con-
donatus. Amen.

*a In margine appositum, viantibus. — b In altero MS. visamo.
Quid sit, falletur. Morales se ignorare.*

EPITAPHIUM S. EULOGII.

Ille recubat lepidus Martyr, Doctorque refulgens,
Eulogius, lumen, magnum per secula nomen.
Qui zelo fidei rutilans, virtute piorum
Accendit mentes magno fulgore virorum.
Ille macte celebris libris ludetur, et hymnis:
C Et vita rigidus, et fini sole coruscus:
Qui tenuens mundum, conscendit lucida cæli.
Nec gladio perit, sed vivit sepe perenn.
Credite, quæso, mihi, Vivit per secula, Vivit,
Quisquis conscendit Superum celestia regna.

ORATIO ALVARI.

Nunc te, Sancte, rogo, recolas, ut nomen amici,
Quem tua hic tenuit dulcis amicitia fixum,
Alvari extremi, qui multa elude reati
Inferus vitis pergit per devia mundi.
Prex tua hunc teneat lapsam ad pascua vitæ,
Ut solite Sancto digno nectatur amore,
Quo tibi conjunctus mansit per secula carus,
Præsta Deus Deorum regnans per secula. Amen.

HYMNUS.

Alui nunc redeunt festa polifera
Nostri Eulogi Martyris inclity:
Solvamus Domino carmina Principi
Concentu fidei cælico munere,
Laudamus varia musico carmine,

Quæ non sunt Domini prædita lumine:
Hic nunc sat melius res ipsa panditur,
Cum Christum resonant chordulæ metricæ.
Hic nunc est animus magna revolvere:
Splendenter anhelat balsama fulgide
Gliscens egregia claugere libere,
Ut dulci roboet musica flamma.
Bellator Domini verbo potentior,
Doctrina et pariter sine celebrior:
Christi sic igitur gloria cingitur,
Ut florens vigeat, licet in æthere.
Rector dum populos docte reficeret,
Gypsum cum diceret, fagine prodiens,
Turban multiplici germine lauream
Cælesti rutilus agmine, provehit.
Ustus sic Domini zelo, fidelium
Convertens fluidos mores rebellium,
Adciscens opibus munere nobili
Abstractos barathro sublimat æthere.
Sed jam cum meritis digna rependere
Christus cunctipotens vellet, Leocritiam
Recte mox lepidam Virginem extulit,
Quæ clarum famulum axe reconderet.
Tunc celsus solitum rite solatium
Præstat, et placidum complate remediura,
Cultum tunc fidei dogmate ingerit,
Adversans populis justa rebellio.

Ex templo præconans prædo peranxius
Conturbat patriam, jus-que plebium
Per cunctas plateas longe revolvitur,
Quod Princeps rabidus excitus imperat,
Regnantem tumidum respuit inclity
Cælestis famuli mens, Deo prædita:
Tandem præcipiti et ductu notabili
Comprensus, sonuit mox quoque libere.
Dicens: O Proceroz femite injuriam:
Christum æthereum credite Principem:
Vatem impudicum recte repellite;
Qui tantis populis igne recondidit,
Gaudens hæc resouat culmine gnæviter,
Nermon, et alia conquerens forba:
Hinc mandat gladio vertice tundere,
Ne sancta valeat turba recipere.

FAdest intrepidus bulliger amicus,
Tundunt, quem alapis, sed rogat horridum,
Extendens faciem, verberare, ut alteram
Alternans gemino palma redideret.
Tunc signo fidei pectora servulus
Armat Beticæ, aurea rosæo
Colla lactentia, sanguine prædicto,
Incurvat Domino: instat, et obsecrat.

Sic ieti gladii sidere conditur,
Sic verbo fidei clare revolvitur.
Adesto miseris, quæsumus affatim,
Perplexas precibus solvere concite.
Adsisse gemitis, poscimus, excitis
Inllectens amnis, quoque Numinis
Auditum placidum, atque serenios
Mentem, ut precibus sanctæ refocilet.
Ut Rector deleat regna ferocia,
Concedet validus dogmata impia,
Aspirat fidei complate rebusio
Qua cæli reseret culmina fulgida.
Ut torquens hæresis longe resikat,
Ut cultus Domini altius emicet:
Rectores patriæ flore redolent,
Adversus enctos libere ventolent.
Sit vita probis, sit quoque provida
Sanctis religio, per jage tempura,
Sit trino Domino gloria sedula
Æternam dominicus inclity secula. Amen.

DE S. FIRMIANO VEL FIRMINO AUT FIRMANO ABBATE.

XI MARTII

Nomen in
Martyrologis
MSS.

Inter alia monumenta, quæ nobis anno MDCXCI Neapoli summa cum benevolentia Reverendi Patres Theatini, seu Clerici Regulares, communicarunt ex variis circumquaque locis ab Antonio Carracciolo collecta, fuit antiquum Martyrologium Pleschouense charactere Longobardico in membranis exaratum : ex quo pro hoc die præter varios Martyres, de quibus supra egimus, ista descripsimus : Eodem die natalis S. Firmiani Abbatiss. Lumini, et quidem solum, S. Firminum Abbatem inscriptum reperimus antiquo Kalendario MS. quod præfixum erat operibus S. Iuliani Hispanensis, adscriptis Romæ in bibliotheca Palæstina Patrum Congregationis Oratorum. In Martyrologio MS. bibliothecæ Medicæ Magni Ducis Etruriæ ita legimus : Item S. Firmiani Abbatis. Ex alio Martyrologio MS. Florentino Illustrissimi Caroli Strozzi, et in Martyrologio Florentiæ exarsa anno MCCCXXXVI per Franciscum de Bonaventura Presbyterum, ista descripsimus : Item S. Firmiani Abbatis, magna sanctitatis viri.

P

2. Ea antiqua testimonia venerationis S. Firmiani aut Firmiani Abbatis : sed cui is ordini aut requiri sit adscribendus, in dictis Martyrologis non videtur. Galesinus primus fuit, qui cum hæc adjuncto ita illum refert : in Ambianensium finibus S. Firmum Abbatiss et Confessoris. In Notis indicat Galesinus se isto habere a Kalendario Ambianensi. Galesino credidit Harrouis, et eisdem verbis omnia nomine Confessoris, inseruit Martyrologio Romano; et in Notis ista adjunxit; De eo Kalendarium Ambianensis Ecclesiæ, aliæque vetera monumenta ejusdem. Habemus Breviarium ad usum Ecclesiæ Ambianensis exarsa anno MDI. et MDLIV, quorum Kalendarium ad hæc XI Martii vocant. Sed Kalendaris Septembris celebratur festum S. Firmiani Episcopi et Confessoris, et XXV Septembris S. Firmiani Episcopi et Martyris, et Idibus Januarii festum Intentionis ejusdem S. Firmiani, utrobique cum Octava sive ut ibi dicitur Septava, quod septimo die solemnitas absolvitur. Præterea dum eras Ecclesiasticos Ambianenses consultimus, responsum tulimus, nihil de Firmiano Abbate sciri. Interim ob auctoritatem duplicis Martyrologii jam citati, idem S. Firmianus Abbas inscriptus est in Martyrologio monasticum Himo, Dugonia, Memorio, Buelino, uti et a Saussan Martyrologio Gallicano, cum hoc amplificatione : In Ambianis S. Firmiani Abbatis, qui vitam monasticam sanctissimam coluit, et postquam multos filios Christo peperisset, sub regulari disciplina, per laboribus perfectus, quævit feliciter in Domino. Nos in titulo, utrobique hanc, creditur propter S. Firmianum Episcopum Ambianensem in errorem lapsus sit Galesinus, quem reliqua secuti sunt.

num in Ambia-
nis vixerit.

C

ANIMADV.
PAR. 13

XI MARTII

Babucum
a Bovillis
dicitur.

Babucum Hænicorum civitas, Verulanæ diocesis et Pontificiæ parva est in confinis hodiernæ Campaniæ Romanæ, non præd a Sora regni Neapolitani urbe distans, vulgo Babuco dicta. Bovillarum nomine apud Livium notum esse asserit Blondus Flavius in regione 3 Latina Italiæ sub illustratione de Hænicis, quod in Descriptione Italiæ in Lazio reperit Leandro Albertus, si, inquit, Blando i referimus. Ferrarius etiam in Topographiæ ad Martyrologium Romanum, et ex eo Favinus asserunt Babucum primo

3. Alias cogitationes, cum supra relatæ Martyrologiis in Italia scriptis conferendas, suggerit Ferrarius tam in Catalogo Sanctorum Italiæ; quam in Catalogo generali Sanctorum, qui in Martyrologio Romano non sunt : in hoc ista pauca habet : In Piceno S. Firmiani Confessoris. In præter aliquando plura refert his verbis : Firmianus Firmi in Piceno natus, admirabili floruit sanctitate, qui inter Confessores non solenni ritu, sed sola altaris sacellive erectione relatus est. Ejus meminuit S. Petrus Damianus, ante cuius temporavixit. In Notis ad Catalogum Generalium addit cum referra ex Tabulis nonnullarum Ecclesiarum, illum patria Firmensem dici, licet in Tabulis Ecclesiæ Firmianæ minime descriptus sit. Agit de eo S. Petrus Damianus opusculo 6 ad Henricum Ravennatem Episcopum, ubi cap. 29 de nonnullis viris Sanctis qui tunc floruerunt, sic scribit : Nostra quippe ætate beati viri, videlicet Romualdus Camerimensis, Amicus Ramilonensis, Guido Pomposianus, Firmianus Firmensis, et quam plures alii sanctæ conversationis : super quorum videlicet veneranda cadavera, ex Sacerdotalis concilii auctoritate, sacra sunt altaria erecta, ubi mirum divina mysteria miraculis exigentibus offeruntur. Baronius, eo loco in Annalibus ad annum 993 num. 8 adducto, asserit, concedere licentiam ex Synodali decreto, ut supra corpus defuncti erigeretur altare, hoc ipsum fuisse inter Sanctos annumerare : ut anniversaria memoria de his agi posset. Ex his primus videtur esse S. Romualdus fundator Ordinis Camerulensis, in monasterio Castri de Valle in Cameriniensi diocesi mortuus : in ejus Vita ab eodem Petro Damiano scripta et a nobis ad vii Februarii illustrato, dicitur num. 105 post quinquennium a sancti viri obitu data monachis ab Apostolica Sede licentia, ut supra venerabile corpus ejus altare construerent. Factum ad anno MXXXII. At pro Romualdo in aliquibus editionibus Petri Damiani legitur Rondaldus, quasi a S. Romualdo alius. Ita qui secundo loco dicitur Amicus Ramilonensis, a Ferrario in Catalogo Sanctorum Italiæ ad diem 2 Novembris relatus, dicitur Arabonensis ab Arabana Abbate in Piceno. At S. Guido Pomposianus Abbas in agro Ravennate mortuus, est anno MCLVI, sive postmodum sive præter Kalendaris Aprilis, nisi hæc dies sit Translatio, quod ibi examinavimus. Eo igitur seculo S. Firmianus vixit, qui nobis Firmensis videtur dici, quod alibi in Firmensis monachi e partibus (uti in Vita S. Romualdi num. 53 vocat Petrus Damianus) aut (ut S. Antoninus appellat) in Firmensi Marcha Abbas vixerit, super Firmianus et Firmianus dictus, et ab omnibus ad hæc XI diem Martii relatus.

an potius in
Picenoa S. Petro
Damiano
memoratur?

E

F

DE S. PETRO HISPANO EREMITA, BABUCI IN HERNICIS.

Bovillas dictam Veram proxit a Babuco abfuisse Bovillas in antiqua prope Urbem Latine docet tabula riverrata, in qua Roma Bovillas seu Bovellis dicitur nullam possessionem dici ut, Bovillis Ariciam tribus, quæ loca conjungit Lucius lib. 4 Historiarum. Præmissi, inquit, Ariciam equites : agmen legionum intra Bovillas stetit. Consule Cluverium lib. 3 Italiæ antiquæ cap. 4. Meminit civitatis Plevium lib. 4 decimas 3 Babuci castelli a Pontificis recipiunt.

2. Hunc locum sui civitate nobilitavit tres Episco-

pi

A *pi Aquinates e familia Philonardorum, Flaminius, Philippus et Alexander, quarum duo priores in numerum Cardinalium Sanctae Romanae Ecclesiae fuerunt adscripti et Babuci sive Babuci, apud suos Majores elegerunt sepeliri: de quibus plura legi possunt apud Ughellum tomo I Italiae sacrae. Laudatur etiam Flaminius ut vir optimus et eruditus a Barouo ad hunc diem in Notis ad Martyrologium Romanum, asseritque se res gestas S. Petri ab eo accepisse, cujus memoriam ideo inscripsit Martyrologio Romano his verbis: Babuci in Hemicis S. Petri Confessoris, miraculorum gloria insignis*

3 *Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiae, ex Vita illius MS. a Babucensi Ecclesia accepta, ista edidit: Petrus natione Hispanus, et nobilis, primum militiae nomen dedit. Verum ad meliorem fugam conversus, vitam militarem et secularem deseruit, aliam militiam experturus. Suscepta itaque peregrinatione in qua varia loca devotionis inuisit, in Latium venit et in Hemicis apud Babucum demoratus, in montem vicinum descendit: ubi lorica super nudam carnem indutus, et nunquam penitentiae causa ea exutus, a speram in specu quodam vitam duxit: donec uniuersae carnis debitum persolvens, ibi sepultus est. Cujus reliquiae in Ecclesia ibi suo nomini extracta adseruantur et pie coluntur. Adit in Annotatione tempus, quo in humanis fuerit, se nondum didicisse.*

4 *Tumius Salazar agnoscit eum hactenus in Hispania incognitum, neque ab ejus scriptoribus compertum ex Ferrario restitui ut novum filium agnoscat, et antiquum, licet deperditum, Protectorem veneretur: quare hoc eum elogio honorat: Babuci in Italia Natalis S. Petri Confessoris Hispani qui relicto militiae studio, ad aeternae contemplationis studium avocatus, taliter se in ipso praebuit acerrimus et strenuus pholidoticus miles, ut devictis daemonum insectationibus, gloria victoriae in eorum coronatus, ingredatur. Ac deinde pluribus agit de lorica hamatis sive squamis, et ex Lipsio de militia Romana lib. 3. dist. 4. ait Pholidotos miles, id est squamatus propter loricarum contexturam appellatus: quae notamus pluribus prosiqui. Brantius Episcopus Sursinae in Martyrologio Poetico hoc eum disticho honorat:*

Vir clarus bello, petiit montana, retenta

Ad carnem tunica, quam gravat aeris onus.

5 *Res ejus gestas, quia in Valtellana Patrum Oratori Bibliotheca non reperiebatur, Sora requisivimus per Rectorem Collegii nostri R. P. Joannem Nicolaum de Marmis: qui eas Italica lingua descriptas transmittens die xxx. Septemb. anni mdcxlv. Obtinui illas, inquit, cura et favore Illustrissimi Episcopi Sorani, qui eas per fidelissimos amanuenses ex probatissimis Babucensis Ecclesiae memoriae transmissit: quarum diligentissimi scriptores fuerat Praesules Filonardi, aliique ex eadem familia, penes quos extant Acta, quae hac ipsa historia referuntur: nec alia praeter haec pervenerunt ad manus Cardinalis Baroni. Potest hoc ex Latina clausula confirmari, quae Vita ex Italico Latine danda, subjecta legebatur haec formula: Haec accepimus ab Illustribus de Filonardis, hominibus... et praecipue ab Illustrissimo Episcopo Flamio Filonardo. Quae verba cum vidantur esse Babucensium, penes quos originale scriptum servatur cum Corpore: mirum ambigimus, an non aliqua antiquiora monumenta apud Filonardos extant, ex quibus ea jam dictis Flaminius elegantis stylo vernaculo receperit et habere cupentibus Babucensibus miserit: ut et Barouo, aliquam duntaxat notitiam hujus Sancti, ad locupletandum Romanum Martyrologium requirent.*

6 *Certe Romanorum anteaquam aliquis spem nobis fecit prolixorum ad centum folia Actuum, quae (nisi deceptus ipse fuit) oportet credere non tam Vitae quam Miraculorum esse: cum ex infra proferendis suis pu-*

tere possit, quam pauca de S. Petro habentur explorata; quanto Illustrissimo Flamio, tanta verborum pompa utenti, quantum Latine notamus verbosius exprimere, materia defuit, qua paucas etiam sic pagellas impleret. Interim properantes ad praelum operae ulterio- rem moram non ferunt: quare, si quib praeterea Roma accepimus, id in hujus tomi appendice Lectar inveniet: necdum enim spem omnem ponimus; nam qui dudum mox Vitam ad nos transmisit, a Francisco Obverio Vicario foraneo Babucensi ex autographo transmissam et Episcopo Sorano missam, sic prosequitur epistolam suam. De miraculis, de quibus in Vita fit mentio, non extant authentica in forma Juris: neque aliae Lectiones praeter ipsam Vitam Latinitate donatam, quae asservatur in archivio D. Marii Filonardi, qui praestitit eundem oppido Popphi dicto, et eundem annuo est de verbo ad verbum cum hac ipsa Italica. Absentia illius Domini non permisit eum habere: sed nihil obstat veritati historiae et fidelitati. Quamobrem, testimoniis jam missis nisi, poteritis absque scrupulo texere Sancti bajus viri historiam ad gloriam Dei. Haec ille, quibus quod modo possumus addere non occurrat: tantum indicamus, quod haec Vita in genere dumtaxat meminerit innumerabilium fere miraculorum, quorum fides authenticis probata testimoniis apud varios, sed in primis apud Filonardum servetur: quae authentica sane optamus nancisci, etsi non sint in forma Juris concepta.

VITA

Aeternum Dei Verbum, quod pro ingenti suo erga humanum genus amore nostra se in aeternitate vesti- vit, jam inde quidem a principio creatum et se homi- nem singularibus extulit prerogativis. imaginem ei suam et similitudinem imprimeus, et participem faciens sui in res omnes creatas dominii: cum scilicet eum dotavit scientia, justitia ornavit originali, ac paradisi terrestri constituit incolam, citra moriendi necessitatem pollicens eidem vitam aeternam; ea dumtaxat lege ut creatorem suum revereretur et coleret. Post praeviationem tamen prope plastro- rum parentum, dilectionem suam erga nos multo exhibuit evidentius, hominum, quantumvis exaggerarentur peccata, haud inquam obliviscens: sed identidem divinis suis praeceptis communiens, atque ad sempiternam in caelesti patria gloriam consecrandam invitans et exhortans; usque eo, ut se ipsum quoque evangelizande salutis munus induberit mundo, in similitudinem hominum factus, verus homo aequae ac Deus.

2 Eadem divina bonitatis infinitudo Angelicam virum S. Petrum Hispanum misit Babucum, ut in ipso, tanquam in imagine et puro sine macula speculo, intueri possumus ineffabilem Divinitatis suae pulchritudinem. Haec est ille Sanctus, in quo expres- sum relictet exemplar veritatis, sapientiae et elemen- tiae Divinae. Quis autem inter fideles Christum nos enumerare nulli vel heroicis S. Petri virtutes, paritatem animum, compositiorem ordinatissimam sensuum, corporis virginei custodiam atque de oronem? Quis poterit explicare quanta erga Deum pietatis, reverentiae erga Sanctos, severitatis erga seipsum, humanitatis, benivolentiae erga omnes fuerit? Quis deinde exponere quanta vitam grati et benedictione cum in hac vita repleverit Deum, quanta quon- que admirandis eum prodigiis glorificaverit, infir- mis aequae languentibus resurgendo sancta em, mor- tuosque resuscitando per illius merita, totis Haemiss Campanumque et maritimae orae Provinciae notis- sima!

3 Natus porro huic laudo est Petrus in ea His- paniae parte, quam flavus Batis irrigat, ex paren- tibus

Filonardorum patrii;
a quibus S. Petri notitia in Martyrol. Rom. derivata.

Vitae compen- dum: ex Ferrario.

elogium: a Martyrol. Hispan.

Vita ex MS. Babucensi.

miraculorum: a Martyrol. Hispan.

D

E

Summa salutis amator: eius

magnum hunc Sanctum Babucio dedit,

A tibus Catholicis, et antiqua nobilissimorum majorum prosapia illustribus; mox autem ut disciplinorum percipiendarum capax aetas affuit, insignibus commendatus magistris, statim præbere indicia cepit magnæ indolis, et Deo potius quam seculo nata. Et enim, quamvis inter paternæ domus divitias deliciasque nutritus puer, maturæ tamen ætatis præseferrebat gravitatem; unde cito promeruit inter Hispanicæ militiæ Tribunos adscribi, juvenis aspectu gratiosus et sapientiâ plenus, affabilis et benignus cunctis, pauperibus clemens atque misericors. Induebatur ille quidem vestibus, secundum natalium et ordinis sui gradum, splendidis, intexto auro alisque ornamentis spectabilis; sed despiciebat ipse interius sese, et omnium vilissimus sibi abjectissimisque videbatur Christi verus miles: cujus exemplum cum humilibus atque pauperioribus conversabatur libentius.

EX MS. ITALICO. in Hispania nobili genere natum.

multa et opibus clarum,

ascendit salutem & laetorem

4 Erat ex iis, qui sibi abi fortuna obtigerant, bonis largus atque munificus: neque non sibi uni, sed toti Christiano plebi vivere debere existimans, nihili faciebat quantumcumque pecuniarum et terrenarum facultatum dispendium, ac ne ipsus quidem corporis, modo dilecto suo Jesu quamplurimos lucraretur: nihil artis, studii, diligentie prætermittens, ut indigenas ab indolis averteret vitis, in usque præcenderet extinctam propemodum Catholicæ fidei sanctitatem. In contemplandis Christi patientis cruciatibus assidens, sumebat ab eis regulam vite, Angeleo potius quam humano modo instituenda. Virginitatis servandæ cupidissimus cum esset, plane contra mentis suæ propositum accidit, quod ei parentes sui pariter epulentis et nobilitatis conjugem desponsarunt. Itaque inter nuptialis festivitatis gaudia; dum tota familia lætitiæ indulget, ipse inchoctus in thalamum, facile modum reperit ab sopita sponsa domoque paterna solvendi se; postquam ad pedes virginis dormientis prostratus in genua, ipsam ardenti oratione commendasset Deo; instanter supplicans, ut, quam intactam pro ejus amore dimittet, servare virginem perpetuo vellet, in celesti deinde regno sibi felicium restituentum.

quæ, ipsa nuptiali nocte dimissa sponta,

profugit in Italiam:

in Babuce in speluncam ingressus.

5 Hinc profusus ubertim lacrymis et divina consolatione plenus Petrus, relictis nevis Alexius, perignatus virarium, nisi fructus Deo; et Christum querebat, ut thesaurum absconditum, pro cujus desiderio dimiserat omnia; usque dum multis terrarum peragratis spatiis, solum sibi mansioneque Babuce elegit in terra humanæ, obscurum profumantemque specum, in quam per foramen exiguum vix una per diem horu solares se rubi inferebant. Hoc mala tellus corpori lectum, saxi durities cervicali capiti, non tam redimando quam cruciando præbebant: quoniam etiam sæpe quietem sumebat sub die, nocturno frigori et nebulis intemperis expositus, effluo inlatus ac ferro cinctus. Ad hæc sæpe videbat in seipsam thegelis, et totas sæpe noctes traherebat orando, ut contra demonum insultus insidiasque varias victoriam obtineret.

villam asperri- mum montem- tis duxit:

6 Quando in die vivit, immo membra frigida ad locum calefecit: nec nisi nocte egrediebatur ad situm raro Musæum lituinos, infra Babucem habentis, haustu solandam: quo eodem tempore sustinebat utrumque famem suam quoniam glandibus herbarumque radicibus, non alio cibo multis per annos usus. Inde in somnum redibat fissum, exquisitis eventuum generibus corpus macerans, et totum Deo in sacrificium offerens. Nervis enim vinculisque ferreis ita constringebat brachia et sumis et discensente, ipsam ponderantem in carnem. Reliquo corpore obiectus erit militari sago, ex ferreis annulis contexto, quibus attriti homines cetera membra, undique lævra ac fere continuo uno vulnere saucia apparere post mortem, cum horrore et admiratione intuentium

omnium. Quo in martyrio spontaneo perseverans, D Campaniam universam imprimisque Babucensis oppidi indigenas replebat fama sanctitatis suæ, quamvis humanos oculos laudesque studioissime fingeret: quia quo magis ipse abdebat se, eo requirebatur ardentius ab iis, qui virtutem ejus semel cognoverant.

7 Accidit ut Provincia omnis et circumjectum Babuce territorium ingenti fame premeretur: qua occasione ad placandum lacrymis ac precibus Deum conversus Petrus, multis miraculis claruit: inter quæ haud reticendum illud, quod a muliere elemosynæ nomine frustum panis aliquando petierit: qua excusante, indigentiam suam et proximum a fame periculum mortis, cum ille urgeret instaretque ut saltem aperiret arcam: ipsa plenam eam recentissimo et candidissimo pane reperit. Divinam ergo misericordiam et miraculum: magis cepit vociferationibus propalare, ipsos manibus panes præferens meritis viri sancti in arca, ante id vacua, repletos, sed subluxit se Petrus a concurrentis multitudinis presentia, secretusque Deo gratias curavit reddere, pro impetrato mulieri agenti subsidio.

in caverna fame afflictæ

arcam plenam pane in ventris fecit:

8 Suam vero in cavernam receptus, intendit prioris vite rigorem, et divinis contemplationibus totus intentus, non cessabat pugnis pectus conscientie pacem, atque animi serenitatem; oculos identidem attollens in cœlum, unde malis presentibus postulabat remedium. Fuerunt qui ex ore cavernæ ascendentes eodemque descendentes Angelos visisse se testarentur; nec unquam inde egrediebatur, quin es. et admirationi spectantibus bilaris semper vultus tranquillitas; maxime cum ægris infirmisque obsequium suum, ut perhibenter solebat, impenderet ex caritate. Denique cum eum Deus cœlestium ciborum jungere decrevisset, et in vita æterna, fidelibus promissa famulis, requiem a laboribus præteritis indulgere; prostratus in terram gratias Domino reddidit, et elevatis in cœli manibus, animam reddidit creatori; in comitatu Martyrum, Confessorum, Angelorumque ad cœlestes mansiones deducendam.

E magnanimitate in sanitate

mortuus

9 Tanta et tam multa mortem ejus secuta prodigia sunt, ut æque ac ea, quæ vivus patravit, silentio præteriri pleraque debeant: fides tamen eorum, authenticas probata testimoniiis, conservatur apud scriptores varios, et imprimis apud illustres Filonardos, jam inde ab antiquo Babucensis oppidi primarios cives, aliosque per Campaniæ oppida, villas et castella citate ac religione præcipuos. Cumque populari fama sparsum esset per vicinas regiones quod mirabilem signorum indiem reperitum esset S. Petri corpus, et hæc non ut hominis mortui, sed ut gloriosi Sancti mirabiliter relulgeret; accurrunt hominum multitudo infinita, et solo corporis sacri aspectu movebantur ad penitentium multi. Fuit tamen in his unus, qui factioribus enormibus inquinatus, ex vicina Babuce villa, Strangolagalla dicta, ad figendum sacra illi us manu osculum se impudentem inclinauit: sed retraxit manum Sanctus, roque proligio admovit sceleratum, ut per veram de peccatis suis contritionem placato Deo, dignum se redderet contactui sacro.

in: acutis lepid

p natus ab osculo factio- vosi retraxi.

10 Quid plura? dum corpus ejus sacrum solenni pompa circumdantur per oppidum, mulier quamdam infertem filium in haneo abluens, relictæ in aqua parvulo, accurrit ad lenestram: sed inde revertens reperit suffocatum. Ergo magna fide et recuperandæ filio vitæ spe plena, in ulnis sustulit extincti cadaver, atque ad ecclesiam cucurrit, Sancto supplicans ut vivum restitueret sibi, quem illius honorandi studiosior amiserat. Non fuerunt irrita mulieris preces: resuscitatus enim extemplo est puer, et multa alia sunt

mortuum liberum suscitavit

A sunt consecuta miracula, quæ et ipsius Sancti grandia apud Deum merita testantur presentibus, et certam obtinende gratiæ fiduciam ingenerant universis, ad ipsius reliquias pie venerandas cum fide accurrentibus. Conservantur eæ in ecclesia S. Petri Illustrum Dominorum Pisonardorum : in qua tran-

situs ejus recolitur die undecima Martii; et memoria translaturum solemniter sacrorum ossium secundum die Pentecostes, ad laudem et gloriam Dei, ac gloriosissimæ Matris ejus nec non S. Petri Hispani, Protectoris alui oppidi Babucensis. Amen.

D
Joviano
2 die Pentecostes.

DE B. AURIA VIRGINE IN HISPANIA.

CIRCA AN. MC,
XI MARTII
Hic in rima
S. Emiliani

Sancti Emiliani celebre est tota Hispania monasterium, ubi asperimas montes, qui Ibero fluvio fluitans septentrionales obverientes Castellam reti quam ad meridiem habent; ea in parte, qua Calayritana subjecta Episcopatu, Montes Cogolke, sive Cuculla dicuntur: quod nomen traxisse ob eo Emiliano, cujus vitam scripsit Episcopus Braulio, XII Novembris donum, multis ostendere conatur Prudentius Sandovalius parte I de Monasterio Ordinis S. Benedicti in Hispania. Nolim hic cum ipso sustinere, quod jam inde ab anno DLXX vel LXXX, Benedictus nuncium monachos habuerit Hispania: certum enim videtur, et nobis in presentiarum satis est, saltem XI seculo Benedictine regulæ observantiam innotuit fuisse a Rege Sancæ: qui (ut est in quadam donatione ab eo facta Era MLX, ad est Christi MXXI, quam ipse Sandovalius § 42 allegat) Audiens B. Benedicti doctrinam ubique rutilare, cogitavit qualiter in regionibus suis eam posset transplantare. et mittens ad Cluniacense cœnobium, evocavit inde Abbatem Paternum, et cum illo gregem monachorum, quos in Ascyterio S. Joannis Baptiste constituit.

B
Benedictinis
subjectum
ca. in 1022.

2 Circa hæc igitur tempora indubitate credi potest etiam S. Emiliani monasterium Ordini huic fuisse adjectum; proutque B. Auriam, que in vicino virginum Ascyterio, hujus monasterii Abbatibus subjecta, vitam duxit, Benedictus Sanctus audientibus annuovere: etsi B. Emilio abique præteritur, qui tamen non dubitavit S. Emilianum in eodem uterentur. Et quidem a primo monasterii fundatore sacrarum quoque virginum curam fuisse susceptam, in ipsis habemus Vita, cap. 23, cui titulus de exprobratione demonum curarum femininis habitaret: ubi hæc leguntur: Utique habitabat cum sacris Virginibus, et cum e-set ab octogesimo vite sue et deinceps anno labore sancto doloreque constrietis, omnia officia, ut pater poterat, Ancillarum Dei ministerio suscipere blandus.

Abm. in rima
Virginis
ca. in 1022.

3 Utramque tam monachorum quam virginum cœtera, veteris per Hispaniam visibus eversisse monasterium, non fuisse a Mauris dissipatum, eodem ob locorum asperitatem vel non videntibus vel contententibus accedere, existimat Sandovalius: a primis Hispaniarum libertatis restauratoribus, si non restitutum, cultum terte monasterium hoc constat, quod servituti tempore, si stetit incolunt, refugium fuisse crediderim monachis Virginibusque sacris; qui, ut primum caput religio respirare, in frequentes se mox intrare colonias, quas per edictas auctor curiosi enumerat: quarum antiquissima est monasterium S. Michaelis Petrosi, ad Tirona rivulum prope Velradum, septem a S. Emiliano levis, quod Donna Nonna Bella fundavit anno Christi MCDLX, prima illius Abbatissa, huc loco se suoque tendens cum sororibus suis, quas nominatum recenset viginti septem, et a S. Emiliano Porthenone traductas par est credere quarto Freyke Regis anno.

4 Quo tempore in illo Parthenone B. Auria vixit non est ex Sandovalio facile definire: quoniam enim Petrum Abbatem nominat inter eos, qui adstiterunt morienti, ambiguus tamen nos relinquit, utrum e duobus intellegi velit: Primamne, qui anno MXXI Gomelio Abbatu morienti successit, et ad annum MXX tenuit Cano-

et post
Maurorum
incursum.

bu virginem: an secundum, qui Era Christianæ anno MXXVI in locum demortui Joannis successit est, cujus Prælatum Sandovalius ultra annum MXXII provocat ex publicis documentis. Atque utinam vel vetusta Latina Acta protulisset, qualia in vetustissimo Codice reperiri præfatur, vel Hispaniarum eodem integra reddidisset, nec ita horruisset styli barbari frequentes solæcis: sed, ut alias sæpe, hic quoque ignorasset secuti potius quam auctoris errorem! quem Monachum hujus cœnobii fuisse ait, dictumque Antonium: in margine autem annotant hanc historiam Gonsalvo itidem monacho versibus illigatum fuisse, quos ipsos nullemus decipherari, pro eo quo similia vetustatis monumenta complecter studio. Interim quod supplet hoc datus, et Sandovalii Hispaniarum textum Latine reddimus, ea pro conclusione adjuvantes ex quibus hujus Beate Virginis Ecclesiasticus cultus, et antiqua Beate appellatio satis probatur, ut potuerit Franciscus Lahier nomen illius Gallico suo Virginita Menologio interere.

ex his B. Auria
sub abbate
Petro.

5 Fuit S. Auria ex Villa-velayo oriunda, prope Mansillam, sex leucis a S. Emiliano procul, parentibus probris atque nobilibus, Garcia Nonno et Anna, orationum ferventium merito impetrata: qua jam inde a prima adolescentia virtutis amantior, et paternæ domus contentum delicias, vili asperoque panno gauderet vestiri, in lectione et oratione contenta, in jejuniis frequens, pietatis affectu tam tenero inflammata, ut duobus fontibus similes oculi viderentur, Eleemosynas quantas poterat largiebatur, non ravitis parentibus, qui laud absque cœlesti præsagio Aurie: nomen imposuerant virgini, hausto ex solo justitiæ caritatis ardore in aurum septies purgatum convertenda. Etiam non contenta ea macerandi affligendique corporis austeritate, cujus patris in sedibus facultas non maxima aderat, habitum induit monachalem, vitam actura perpetua sub clausura in monasterio S. Emiliani de Suso, juxta temporum consuetudinem; que a monachorum habitatio proprius abesse permittebat Virginum sacrarum contubernia.

Acta a Sandovalio edita.

mon. h. h. u.

6 Hinc virtutis illius atque miraculorum fama, que orationum illius operatur efficacia, longe lateque diffusit sese per universam regionem: quantum ipsa arctus incluserat sese, tanto minus latere potuit civitas supra montem, lucerim super candellabrum posita. His nihilo minores erant favores, quibus sponsam suam cœlestis sponsus recreabat. Fuit cum tertio Natalitiorum die, quo S. Eugenie festum recolitur, post Matutinum Ollien præces decantatas orationi insistens Auria, in somnum profundam raptâ est (extasium verius dixeris) et conspiciantur habuit tres formosus virginis, que se profitebantur nominibus propriis, Agatham, Eulalam, Ceciliam dici, et pretioso indute culta stellisque splendidiores, albam singule columbam manu sustinebant. Obstupuit ad visionis insuete novitate Auria, ut autem ipsa collegit sese, et quoniam essent aurâ est percunctari, earum intellexit nomina; quodque pro eo, quo ergo ipam ferebantur, amore, de cœlo descendissent in terras, suam ipsi societatem oblaturâ; cui jam esse destinata a Deo; ostensuraque quan-

miracula,

Virgines,

tua

EX MS.
ITALICO.

A tunc in divina aestimatione sit pretium ciliciorum. jejuniorum, solitudinis atque lacrymarum. Gratias etiam eidem agebant pro eo affectu, quo Vitas ac Passionem suam solita erat legere, quarum quæ prænoia possiderent in caelis, ipsi se monstraturas pollicebantur.

austeritatis
egri et e
meritum,

7 Tanto se favore indignam cum respondisset Auria: Ne dixeris, inquit S. Eulaha: quia multos in cordis amicos atque amicas habes: et vite tuae insignis rigor, iuxta Dei æstimatione appetitus, æterni inter superos præonii coronam tibi promeruit. Itaque istud a me velut amica, consilium accipe: hanc, quam porrigo, columbam docem sequere omnibus diebus vite tuæ: quia te suam esse voluit Jesus Christus. Mox autem attollens oculos admiranda Auria, formosam non procul inde columbam conspexit, altitudinis tanta, ut terra caelum jungeret: cui circumducebantur scalæ quaedam, quales in vetustis torribus quandoque conspiciuntur, auditurque dicentes: Istæ sunt scalæ per quas Beatorum amicae ascendunt caelos; et continuo columba, quam B. Aurie Eulaha Sancta obtulerat, per eam sursum volare cepit, oculis eam suis prosequente Auria, ut quo tenderet, intueretur, donec subvecta altius e conspectu evanuit. Tum vero per easdem scalas subeuntes Sanctæ, et sociam seram Auriam deducentes præverunt per loca amena, jucundeque virentia et admirabili pulcherrimarum florum varietate visenda, in quibus cultum multitudinem maximam gloriosa virgo conspexit.

vita futuræ
desiderium,

B Hoc a Virginum sponso Christo beneficio provocata Beata, magis etiam intendere cupit rigorem penitentiae sponte susceptæ, et asperiores, quam antea, vitam docere: rerum omnium terrenarum vanitatem fastidians, et corporis hujus sacra desiderans exonerari quam primum, quo posset us perfrui bonis, quarum specimen aliquod illa in visione, somno, vel raptu conspexerat: intra undecimo vero a præmurrata visione menses, ipsa nocte primam Decembris diem S. Saturnino sacrum præcedente, Auria in oratione constituta eorum Regina apparuit, ea in gloria, quam mortali in hac vita capere nemo possit, speciosissimis comitata virginibus, eique dixit: Per est, filia, ut vite tue asperitas aliquo mitigetur ac temperetur solatio: atque ut e duro illo, in quo dormis, strato consurgens, fatigato corpore requiem indulgeas aliquam. Quibus dictis, recessere ad Auriam, quæ Dei matrem conturbantur Virgines, ipsamque penitentem licet, et humiliter excusantem quod hic, cui incubabat, lectulus sibi, majores nequam merenti debebas, abunde sollicita in aliud cubile superbissime instructum transultra: adhibitaque Dopara, vite terminam prope adessa, brevi notam futuram ut infirmitate corripere tor extrema, per quam esset in æternam requiem transitura.

ad æternam
requiem
evocatum,

C Non carnis adventu celestis predictio: successit enim molesta atque duriora aegritudo, quam di-

mors beati,

vinarum consolationum copiosa dulcedo levem videri D faciebat: donec spiritum suum sponso suo reddidit coram Amunio monacho hujus historiae scriptore et Gometio Oeconomio, atque universo Monachorum et Eremitarum S. Emiliani conventu non sine sigms atque ostentis illius gloria, ad quam evehabatur exprans. Sacrum autem illud corpus sepultum fuit, prout hodie venitur, in monumento in ipsa rupe viva exciso, et propter loci humidi naturam non parum deformato: in quo intra non multos dies mater Amunia, filiam suam moriendo secuta, etiam ipsa est condita, cum prius eandem a morte conspicuam seque solentem habuisset. Quæ aliæque revelationes tam viventi Auria, quam ab ipsa jam mortua aliis factæ, in historia vite ipsius narrantur: quas propter styli scalaritatem, quo usus Poeta est, describere superædi. Petræ autem sepulchrali insculpti sunt versus sequentes.

communis
cum matre
sepultura,

epitaphium,

Hæc quæ cernis lapidem sculptum, sacra tegit membra,

Beata simul Auria Virgo cum matre Amunna quiescunt

In urna, et quia pro Christo aretam duxerunt vitam,

Simul cum eo cum Beatis letantur in caelestia regna.

E

10 Similiter in magnæ vetustatis scripto hæc verba leguntur: B. Auria quæ fuit reclusa in cenobio S. Emiliani Superioris, requiescit ibi in quadam specu post basilicam ejusdem loci: quæ multa vidit mirabilia et secreta ante corporis sui finem, quæ habentur scripta in transitu vite suæ. Hactenus ex antiquis monumentis Sandovillius: deinde autem ex suorum vel alienorum oculorum testimonio subiungit: Locus, in quo sepultura S. Aurie ejusque matris Amunie visitur, est ad ingressum ecclesie de Suso (id est superioris) in eamque descenditur per aretas triginta quinque graduum scalas: sub quibus excavata petra quatuor antiqua sepulchra continet: minima quidem tercia; quartum autem majus, quod est S. Aurie: qualia autem ossa in tribus illis prioribus contineantur, an Sanctorum Sanctarumve hujus loci, an Regum Principumve aliquorum (ejusmodi plures, sanctam hanc terram existimantes, in ea conditi voluerunt) hæc tunc incertum latet. Quoniam vero idem est nomen Auria et Uria, vetustiori ævo usitatissimum inter primæ nobilitatis homines; quodam in loco, in quo erat huc Sanctæ dicatum templum, Sorria pro Sant-oria dictum est oppidum.

Vita conscripta,

locus sepulchralis.

F

11 Est illud haud longe a veteris Numantiae ruinis, ad duorum rivulorum conjunctum Durum fluvium consuetuentium confluentem, quatuordecim forte a S. Emilia in monasterio levis: antiquius tamen esse existimo, quam ut a templo huc Sanctæ dicato nomen traxerit, potius quam ab Aurea sive Aurelia aliqua vetustiori: quarum una XIV Julii sub Nerone, alia XIV Octobris sub Saracenis occurrit, utraque Cordubæ passa.

An ab ea
nomen habuit
Sorria oppidum?

XII MARTII.

SANCTI QUI IV IDUS MARTII COLUNTUR.

S anctus Mamilianus, sive Maximilianus, Martyr Romæ.	S. Dorotheus,	} in Bithynia.
S. Egdonus, sive Egdonius, Presbyter, et vii socii,	S. Gorgonius,	
S. Zonus Episcopus,	S. Matulus,	} Martyres in Asia.
S. Alexander Diaconus,	S. Petronius Episcopus,	
S. Dunus,	S. Modestus,	
S. Neon Diaconus,	S. Domitianus,	
S. Julius,	S. Eustasius Presbyter,	
S. Orion Diaconus,	S. Carpus,	
S. Caius,	S. Firmus, sive Confirmus,	
S. Joannes et XLIV socii,	S. Paulus,	
S. Salvianus, sive Silvanus,	S. Macedonius,	
S. Andus, sive Andinus,	S. Patricius,	
S. Minandus,	S. Felicion,	} Martyres in Africa.
S. Innocentius,	S. Jovinianus,	
S. Rasmus,	S. Hilarius,	
S. Julianus,	S. Concessus,	
S. Petrus Cubicularius Diocletiani,	S. Basilissa,	
S. Migdonius Presbyter,	S. Paulus Episcopus Leonensis apud Armenicos.	
S. Migdonius alius,	S. Gregorius Magnus, Pontifex Romanus, et Ecclesie Doctor.	
S. Euticius, sive Eumenus,	S. Petrus, Diaconus S. Gregorii Magni, Romæ.	
S. Maxima, sive Maximus,	S. Murus sive Muranus, Abbas Fathenensis in Hibernia.	
S. Donna, sive Donata, Virgo,	S. Theophanes, Presbyter Magni-agri in Sigrigiana prope Cyzicum Hegumenus et Confessor.	
S. Ruginus,	S. Elphegus, cognomento Calvus, Episcopus Wintoniensis in Anglia.	
S. Marius,	S. Bernardus, Episcopus Caluensis in Campania Felice.	
S. Smaragdus,	S. Fina, Virgo in Hebruria.	
S. Hilarius,	B. Justina Reclusa Aretii in Hebruria.	
S. Evengolus, sive Vingelosi-nus,	Venerabilis Dionysius Carthusianus, Ruremundæ in Belgio.	
S. Quirinus,		
S. Mareasus,		
S. Nestorius,		
S. Eugenius,		

PRÆTERMISSI, ET IN ALIOS DIES REJECTI.

S ancti Marcelli Papæ et Mart. memoria inscripta Calendario MS. Breviarum Montensis S. Waldevradis in Hannonia, in cujus provincie monasterio Altimontensi adservari ejus Reliquias diximus ad Vitam ejus xvi Januarii.	Heraclii nomen inscriptum Martyrol. MS. Tamlac-tensi: qui forsau ille est, qui colitur x Martii.
S. Pionus Presbyter ac Martyr Smyrnæ refertur in antiquo MS. Martyrologio S. Hieronymi, et MSS. Tornacensi, Lactensi, Aquisgranensi, Parisiensi Sab-bati nostri, Tamlacensi, et excusa Auctario Gre-veni ad Usuardum. Deditur Vitam 1 Febr.	Festum Sanguinis Domini nostri Jesu Christi Man-tuæ et Venetiis. Ferrarius. De eo agit Baronus ad an. 804.
S. Faustinus Confessor Brixien-sis, qui corpora SS. Faustini et Jovitas collegit. De ea collectione egimus xv Februarii ad Acta horum Martyrum § 1 um. 5. At respectu S. Faustini Martyris dicitur S. Faustinus Episcopus, Confessor, uti ad ejus Acta diximus die, quo colitur xvi Februarii.	Trophimus } Martyres Romæ. Ferrarius in Catalogo Calocerus } generali, ex libro Stationum Romæ, at cujus ecclesie, non addit. Varn horum nominum Martyres sunt, quorum forsau aliqua ad aliquam Ecclesiam translata.
S. Lucii Papæ et Martyris Translatio memoratur in MS. Florano Sanctorum. De eo et varis Transla-tionibus egimus 19 Martii.	Diocles e philosopho monachus in Thebanæ in spe-lunca vixit. Palladius in Historia Lausaca cap. 98 aut se cum illo collocutum, Petrus de Natalibus in Catalogo cum tituli Sancti refert lib. 11 cap. 53, et ad hunc diem Wilsfordus in Mart. Anglice scripto. Nos certiora venerationis monumenta desideramus.
Philippus Martyr inscriptus Fastis Tam-laciensibus. De eo egimus inter Martyres Afros 19 Martii.	Sisinnius Cappadox Elpidi discipulus monumento se includit, dein Sacerdos ab hospitalite laudatus u Palladio in Historia Lausaca cap. 109, et a Petro de Natalibus in Catalogo lib. 11 cap. 51 cum titulo Sancti, qui ad hunc diem refertur a Wilsforlo in Martyrologio Anglice edito. Si certiora venerationis signa acciderent, poterit v Septembris de ea agi cum Elpulo Magistro.
Kessogus Episcopus in Scotia, inscriptus Auctario Usuardi per Hermannum Greven. ejus Acta deditur 1 Martii.	

Bossula Socrus S. Sulpitii Severi Archiepiscopi Bitoricensis, laudata, dum viveret, ab ipso Sulpitio et S. Paulino Episcopo Nolano, et ideo nuper cum titulo Sanctæ inscripta sacro Gynezæo Artari du Monstier; et quidem primo loco, non minus atque templa et ollaria sibi dicata haberet: quod non probamus.

Killianus de Lilaich, Colyano ad xiv Febr. Killianus hic prætermittitur; uti et memorati Moehua a Tantalensi martyrologo.

Dochnalensis a Mariana Germano.

Mueltergusius ab utroque nominatus.

Fethni S. Columba sacrus ad conversionem Pictorum cum aliis undecim nominatur in Vita S. Columbræ per Adamannum absque titulo Sancti: quem ei hodie tribuunt, Camerarius, Wilsonus, Withfordus, Ferrarius, Colganus, qui corruptum a librariis nomen existimant pro eo, qui in Hiberniæ Fastis xxx Martii legitur Fiechna seu Fiechno apud Pictos: quod ut certum non est, ita nec de speciali illius cultu satis ex prædictis auctoribus constat.

Brianus Rex et Martyr in Hibernia hodie nominatur in Martyrologio Anglicano, solum nomen in catalogo Henrici Fitz-simon exprimitur ad diem xxii. Colganus aut Hiberniæ fasti nusquam ejus meminerunt ut Sancti. Videtur tamen is esse, de quo in Notis ad Colmannum Lismocensem xxii Januarii hæc Colganus: hic inclytus Rex Brianus anno 10 a Danis in famoso prælio de Clontarf interfectus occubuit: victor tamen gloriosus existens liberavit Hibernos a Danorum oppressione.

Elias Martyr cum Enochis inscriptus 2 Calendario Coptico, cum Synchris veterum Hebræorum a Sehleno recense. reliqua latent.

Erulus, inscripti antiquo MS. Tantalensi, quos, Zosimus, quia non occurrit apud alias mentio, aliunde Antonius hæc translatus arbitramur.

Metrodorus cum S. Pionio Smyrno hoc die igni traditus, cum eodem inscriptus Martyrologiis MSS. Tornacensi et Lutrensi, imò sub nomine Metrodi aut Petrodi Martyrologiis S. Hieronymi, sed non in MS. Lucensi. Omititur ab aliis; quia Marcionis hæres infectus traditur ab Eusebio et Metaphraste in Actis S. Pionii ad Kalendas Februarii editis.

Miridanius, Mirianus, aut Miridianus Presbyter dicto Metrodoro seu Metrodi aut Petrodi junctus est cum lx sociis in Martyrologio suo S. Hieronymi, sed abest ab aliis sub nomine S. Hieronymi. Est etiam in Tantalensi MS. et sine sociis in Richemensi. Sunt cum S. Pionio, cui cum Metrodoro jungitur, relictæ Kalendis Februarii socii xv, sed nam rite error hoc xl numerandi certus, nescimus resolvere. Majorum certitudinem desideramus, ne ob hæresim Metrodi formam Miridianus posset suspectus videri.

Theophilanus Episcopus Sanctonensis cum titulo Sancti honoratur a Glimo in Natalibus Sanctorum Canonico-rum, et ante Godranum sedisse traditur. Verum in Gallia Christiana Arundphus est, et ob simoniam depositus; neque nullus Theophilanus Sanctonensis Episcopus fuisse notatur.

Beatrix sanctimonialis Ordinis Præmonstratensis comitibus dicti Portæ-Angelesio in tractu Mosellano refertur inter Pios ab Saussau in Martyrologio Gallicano, ut sequenti die a Gelenio in Fastis Agrippinensibus.

Gregorius Prior Villariensis cum titulo Beati inscriptus est Menologus Chrysostomi Henriquez et Bucelinii. Memoratur, sed absque titulo Beati, in Auctario Raissu ad Natales Sanctorum Belgii. A Saussau in Martyrol. Gall. inter Pios.

Edmundus monachus Pontinici Ordinis Cisterciensis cum titulo Sancti refertur a Montalbo, apud

Chrysostomum Henriquez, qui uti et Bucelinus Beatum compellunt, melius e judicio, quot Pontinici hausimus, solum inter Pios recenset Saussauus.

Bernardus monachus in Cistercio. Omissus est a Chrysostoma Henriquez, licet id Calendarium adhuc die præcedenti allegarit.

Jordanus Bettani in Umbria,
Benedictus Buleaui in Aprutio,
Ægidius Strigoni in Hungaria,
Servus Dei Aroune in Piceno,
Joannes de Martello Camerini,
Bernardus S-arlatensis Florentie,
Matthæus Sancter cazius in Castella,
Joannes Smolla in Polonia,
Antonius Ortizius Toleti,
Claudius in Gallia,
Appollonia tertiaria Bononiæ.

Ordinis Minorum cum titulo Beati celebrantur in Martyrologio Franciscano Arturi du Monstier. An nomen ullius sitin Curiam

Romanam pro Beatificatione delatum, non scribit. Joanni aliqui veneratio tributa dicitur in Cameriniensi Concilio, decreto Rectorum: Apollonia iterum ab eodem Arturo in Gynezæo sacro memoratur.

Raphaëla de Sassoli Ordinis Dominicani Florentie, humilitate et desiderio celestis patrie conspicua, inscripta est Sacro Gynezæo Arturi cum titulo Beate, citato Scraphano Razzo, qui nec diem obitus indicat, neque titulo Beate seorsim honorat.

B. Gregorii Spoletani sub hoc altari sunt ossa, qui cum in eremo Montis-Lucei ad extremam usque senectutem sanctissime vixisset, Angelorum colloquii et miraculis clarus obiit anno mcccxxxiii. Hæc verba imaginæ ejus in Cathedrali Spoletana atque sacello Conceptionis legi testis est Ludovicus Jacobillus in libro de Sanctis Umbriæ: cetera nobis ignota: nec scimus qui fundamento vel ad hunc diem referatur, vel ei tribuitur inventio sacri clari Christi, quem sumus anno mccclm in Conventu FF. Prædicatorum venerati: habemus historiam hujus venerationis MS. auctore quodam Fr. Petro Martyre an. 1576 ex vera traditione, in qua nusquam Gregorii nomen reperitur.

Subinus vel Sabinianus Martyr in Scamandro demerisus, hodie legitur in quibusdam MSS. Menens, sed in impressis et Martyrologio Romano xiii Martii.

Ephrasia Virgo in Thebaide memoratur in Martyrologio MS. Carmeli Coloniensis, et in Calendario alio Curialitano. Nos cum Mart. Romano xiii Martii.

S. Geraldus de Magheo hodie nominatur in Martyrologio Tantalensi; a ceteris conformiter ad Acta eo, quo mortuus est, die xiii Martii.

S. Viventia, colome genere ne multis gratiæ donis illustris. Artans du Monstier in Gynezæo sacro, a Gelenio in Fastis Agrippinensibus xvii Martii.

Henna sanctimonialis Angliæ memoratur in Menologio Bucelinii. In Martyrologio Anglicano xxx Mali.

S. Florentina soror S. Leandri Episcopi refertur in Gallico Calendario Gazeti. Florentia dicitur in Martyrol. Rom. xx Junii.

S. Golvonus Episc. Leonensis colitur 1 Julii.

S. Ydaltus S. Pauli Leonensis magister vi Novemb.

Mabho Leonensis Episcopus his duobus jungitur hoc die in supplemento Martyrologii Gallicani, ubi Sanctus nominatur: auctorem alium necdum reperimus.

S. Henrici Imperatoris Canonizatio memoratur in MS. Floratio et Breviario Bambergensi. Colitur xiv Julii.

S. Naboris, Martyrum, susceptio reliquiarum.

S. Nazarii, quos S. Godefrandus Episcopus Me-

S. Gorgonii, testis Roma in suam dioccesim adduxit: eorum meminit Saussauus in Supplemento ad hanc diem. Coluntur SS. Nabor et Nazarius xxvii Julii

At S. Gorgonii translationem annotarunt præterea
 Greven in Auctario Usuardi, Causius Ferrarius.
 Colitur ix Sept.
 Innocentii Pontificis Romani memoria inscripta est
 vultus Martyrologiis. Nonnulla de eo dicitur cum de
 SS. Innocentii et Raso Episcopis agimus. Ceterum
 celebratur ejus natalis xxviii Julii.
 S. Ignatii Societatis Jesu Fundatoris, Canonizatio
 S. Francisci Xaveri Indiarum Apostoli, facta a Gre-
 S. Theresie Ordinis Carmelitani Re- gtorio xv, ve-
 formatricis, lata in Ca-
 S. Philippi Neri Congregationis Ora- lendario Ma-
 torii Fundatoris, riano Balin-
 S. Isidori Agricolaë Hispani, ghemii, et
 quatuor Hispanorum in Martyrologio Hispanica.
 Ex his cohortur S. Ignatius xxxi Julii. S. Francis-
 cus Xaverius ex decreto Alexandri vii in Decemb.
 S. Theresia xv Octobr. S. Philippus Nerus xxvi
 Maii. S. Isidorus x Maii.
 Phinees justus disticho laudatur in Menæis: valetur-
 que esse Aaronis nepos, cujus et patris Eleazari me-
 moria iterum recurrit ii Septemb.

Moyses legislator in nonnullis Fustis legitur. Est in
 Martyrologio Romano iv Septemb.
 S. Dorotheus Martyres Nicodemæ sub Diocle-
 S. Gorgonius tiano, adjunguntur hoc die alius
 Martyribus Nicomediensibus in Martyrologiis MSS.
 S. Hieronymi, Tamlactensi, Colonienis S. Mariz
 ad Gradus, Trevirensi S. Marzinum et veteri Romano
 a Rosweydo excuso. Ast alii cum Martyrologia Ro-
 manodiem passionis et venerationis stantunt ix Sept.
 S. Dagani Ep. Acta ad hunc diem, quem putat esse
 Translationis Colyunnis, collegit ex variis: nos si forte
 interim aut Acta propria, aut certus aliquid reperia-
 mus de cultu, differemus illum in diem depositionis
 suæ xiii Septembris.
 Joannes Episcopus Valentinus in Gallia memoratur
 in MSS. Additionibus Carthusiæ Bruxellenis. Ab
 aliis v Octobris.
 S. Maximiliani Laureacensis Episcopi et Martyris
 Translatio. MS. Florarum. Dies natalis celebratur
 xii Octobris.
 Silvia mater S. Gregorii. Cajetanus in Martyrologio
 Siculo: ut Martyr. Romanum iii Novemb.

ANIMADV.
 PAP. 16

DE S. MAMILIANO, SIVE MAXIMILIANO MARTYRE ROMÆ.

XII MART.

Memoria hujus Martyris, nullo adhibita pas-
 sionis loco, reperitur in Martyrologiis MSS.
 Ecclesiæ Pragæ et Bruxellensis: Et
 S. Maximiliani Martyris. Ado vero et Beda
 excens: Pissio S. Maximiliani Martyris. Eadem
 fere habentur in MS. Martyrologio S. Maximini, et
 excuso Coloniae et Lubecæ anno 1490. Natherus addit:
 et aliorum plurimorum. De aliis plurimis hoc dir-
 agimus. Manrolgens ista habet: Romæ Innocentii
 Pape et Mamliani Martyris; ut dabitur sit, an Romæ
 hic designetur pissus. Hermannus Greven in Additi-
 onibus ad Usuardum: Eodem die B. Mamliani Mar-
 tyris. At MS. Martyrologium Caroli Stroza Se-
 natoris Florentini et Martyrologium Florentiæ anno
 MDCCLXXXIX editum, ita habent: Romæ S. Mamliani
 Martyris. Causius Maximilianum appellat: reliqua
 eodem sunt. Galesinius post relatam S. Gregoriam
 Magnam, de quo supra, ista addit: Romæ præterea
 S. Mamliani Martyris, cujus certamen nobile ad-
 modum fuit. Bellinum in Martyrologio ad usum curiæ
 Romanæ secuti Molanus in Auctario Usuardi, et Ba-
 ronius in Martyrologio Romano sic habent: Romæ
 S. Mamliani Martyris. Addit Galesinius de ipso agi
 in Actis S. Urbani Pape et S. Cæcilie, die xxii
 Novemb. apud Surinm tom. 6. Hinc Ferrarius in
 Catalogo Sanctorum Italiz ista scribit: Mamlianus,
 qui Maximilianus apud Bedam et Usuardum nomi-
 natur, sub Severo Alexandro Imperatore, quo tem-
 pore, quantum ad persecutionem attinet, S. Cæcilia
 Virgo una cum Valeriano et Tiburtio passa est, mar-
 tyrio coronatus fuit. Et dem alio caractere. Ex
 gestis S. Urbani Pape et passione S. Cæcilie Vir-
 ginitis, utque ex Baronii annotatione, uti mox indica-
 tur. Verum in illis Actis nulla fit mentio ullius Mam-
 liani aut Maximiliani, sed Maximi, qui ex cubicula-
 rio Almachii Præfecti Christianus, tandem globas
 igneis verberatus est, donec spiritum emitteret, et
 quia dies ejus natalis non indicatur, inscriptus est Mar-
 tyrologiis una cum SS. Valeriano et Tiburtio ad diem
 xiv Aprilis. Creditur ergo Baronius, ut alius sapiens,

Galesinio, et illi Ferrarius, et neuter insperit Acta
 S. Cæcilie apud Surinm. Ferrarius etiam allegat
 Usuardum, cum sit Molanus in Additionibus ad Usa-
 rardum. Interim non arbitramur a veritate aberrare, si
 qui opinentur eundem esse dictum S. Maximum in
 Actis S. Cæcilie, qui hic appellatur Maximilianus et
 contrae Mamlianus, aut etiam apud Felicum Maxi-
 minus. Certe in antiquis MSS. Codicibus Trevirensibus
 semper loco Maximi legitur Maximianus, Cornicul-
 rius Præfecti: unde reliqua vocabula potuerunt corrupta
 fuisse. In Historia Passonis S. Cæcilie ab Antonio
 Bosio edita et apud Mombrtium Maximus appellatur
 Cornicularius Præfecti, non Cubicularius, uti excusum
 a Surio. Notamus tamen ex proprio sensu inter Præ-
 termissos collocare, et ad xiv Aprilis remittere: sed
 cum jam indicata animadversione proponere lectori, ut
 qui postmodum plura repererunt, dignentur novam lu-
 cem adferre.

2 In MS. Florario Sanctorum annotatur S. Maxi-
 miliani Episcopi Laureacensis et Martyris Transla-
 tio: cujus dies natalis celebratur xii Octobris. Forsan
 auctor hujus Florarii arbitroris est omnia de illo Epi-
 scopo Martyre intelligenda. Iterum ad xxix Octobris
 ista in Martyrologio Romano leguntur: Eodem die
 sanctorum Episcoporum Maximiliani Martyris et Va-
 lentini Confessoris. Quos Sanctos sine ulli loco propo-
 sitos advertit, qui nuper Chronicon sub Decetæ nomine
 conflavit, et mox Hispania adscripsit: quem sequitur
 Tannius Salazar in Martyrologio Hispanico. Verum eos
 Baronius desumpsit ex Mohai Additionibus ad Usa-
 rardum, in quibus sic legitur: In civitate Pataviensi trium-
 phus sanctorum Episcoporum Maximiliani Martyris
 et Valentini Confessoris. Sed is est Maximilianus
 Episcopus Laureacensis, et Valentinus habitus, Pas-
 saviensis, quorum corpora anno MDCCLXXXV in ecclesia
 Passaviensi in honorabili tumba collocata sunt: uti
 diximus ad Vitam S. Valentini vii Januarii, pag. 368
 et in Appendice pag. 1094. Quæ hæc non volentur
 spectare, quod usquam supra relatam Maximilianus aut
 Mamlianus legitur Episcopus.

Aliter ab eo
 videtur S. Ma-
 ximilianus
 Episcopus
 Laureacensis
 R

An maxentius
 appellatur in
 A. in S. l. x. c.
 lig?

DE SS. EGDONE, SIVE EGDUNIO PRESB. ET VII SOCIIS, NICOMEDIE IN BITHYNIA.

XII MART.

Auspiciantur diem XII Martii a Martyribus Nicomediensibus quatuor apographa Martyrologii S. Hieronymi his fere verbis : in Idus Martii In Nicomedia Egdoni Presbyteri et aliorum septem suffocatorum. In uno codice omnia littera legitur Egoni, in alio additis duabus litteris Egdononi, in tertio codice, novem suffocatorum Verum relatum encomium etiam habetur in MS. Casineusi caractere Longobardico exarato, et in MSS. Altemperiano, Vaticano ecclesie S. Petri sub nomine Bedæ, et plurimis aliis. Usuardus aliquanto plura suggerit. Item

Nicomediæ, inquit, Sanctorum Egduni Presbyteri et aliorum septem, qui diebus singulis suffocati sunt, ut ceteris metus incuteretur. Eadem habent Ado, Notherus, Beda excusus, et quamplurima MSS. sed varia scriptione, Egdoni, Agdoni, Agodoni, Egdomi, Egduni, Egdunii, quod post Molanum elegit Buronus, et ita inscripsit hodierno Martyrologio Romano. Eundem in Notationibus censet Migdonium Presbyterum, quem infra referemus ab hoc plane diversum Reliqua Acta latent.

DE SANCTIS MARTYRIBUS ALEXANDRINIS

ZONO EPISC. ALEXANDRO DIACONO, DUNO, NEONE DIACONO, JULIO, ITEM ORIONE DIACONO, GAIO.

XII MART.

Martyrum
prima classis.

Relatis Egdono sociisque Martyribus Nicomediæ passis, subditur in Martyrologio S. Hieronymi Parisiis excuso : In Alexandria Zoni Episcopo, Alexandri Diaconi, Duni et Neonas Diaconi, Juli. In Blumiano et Lucensi, etiam S. Hieronymi, omisso Julio, reliqui referuntur, ut loco Neonas legitur in Lucensi Notar Diaconi. Qui etiam cum Julio deest in MS. S. Hieronymi, quod apud nos extat. Veneratio trium prorum, Zoni, Duni, Alexandri videtur in antiquo Tamlaetensi apud Hibernos Martyrologio : in quo primos menses Martii dies desiderantur. In MS. Parisiensi Labbei nostri ista leguntur : Alibi Zoni, Neonis, Pioni. Est Iulius Pioni sive Pionis mentio apud alios hoc die, sed Smirne adscripti. MS. Augustanum monasterii S. Ulalrici tres talia modo profert. Alibi Zosimi, Neonis, Pioni. Ubi pro Zosimi, alii habent Zoni, et pro Pionii substitutionem Pioni vel Pionis ; uti jam dictum MS. Aquisgranensis Ecclesie, relato S. Gregorio Papa, ista subdit : Egdonio, Zoni, Neonis, Pioni, ubi pro Egdonio le-

gendum videtur Egdoni, loco Zoni, apud alios est Zoni. Hermannus Greven in Auctario Usuardi meminit Zenoneonis, pro quo restitutum Zeni sive Zoni et Neonis. In MS. Richenoviensi fit mentio Neonis, sed sequentibus Martyribus Afris adjuncti : uti præcedenti die adjungitur Neon Diaconus Martyribus Caio, Candido et Alexandro, qui Alexandrie dicuntur passi, ab aliis Carthagine ut ibidem dictum.

¶ In memorato Martyrologio S. Hieronymi Parisiis excuso iterum, sed interpositis aliis Martyrum classibus, de quibus mox agemus, illa subdit : In Alexandria Orion Diaconi, Gai. In codice Lucensi scribitur Orionis, in Blumiano Orion, in nostro codice Arionis. Et in his deest nomen Gai. Videtur hi cum præcedentibus eodem die, sed diverso forsitan anno, Alexandrie martyri palmam adepti, quos simul propterea junctimus. Quod si divantur eodem etiam anno passi, sed aliis re urbibus aut locis Alexandriam adducti. Nam certum est Zonum non fuisse Alexandrinum Episcopum, at cujus urbis fuit, latet.

secunda
classis.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

JOANNE ET XLIV, IN AFRICA. ITEM SS. SALVIANO SIVE SILVANO, ANDO, SIVE ANDINO, ET MINANDO.

XII MART.

Martyres
Afric.

Tertio est hæc classis Martyrum in quatuor apographis Martyrologii S. Hieronymi : in quo ita referuntur. In Africa Joannis et aliorum quadraginta quatuor. Quæ eodem leguntur in antiquo MS. Martyrologio Regina Suecie, in Appendice Abois apud Rosvolum, et in Tamlaetensi MS. sed loco omisso, ut ferme in illis Martyrologia contingit. In MS. Richenoviensi negligentiam amonitum loco Joannis, legitur nomen Neonis Diaconi, ex jam relatis Martyribus Alexandrinis transcriptum. In MS. Parisiensi Labbei nominantur quinquaginta Martyres, nullo aut nomine illius Martyris aut loco adhibito. forsitan quadraginta legendum, errore numero etiam omisso.

¶ His relatis, in Martyrologio S. Hieronymi Parisiis excuso ista subjunguntur. In Albia Salviani, Audi,

Minandi. In Blumiano non sunt Soti, in Lucensi ista habentur : Et in Albia Silviani. In codice nostro rjusdem S. Hieronymi, sic legitur : Audini, Albuca, Silvanus. Est aliquis Silvanus VIII Martii inter Afros Martyres, iterum IX Martii Silvanus aliis Afris junctus erat apud Hermannum Greven, quem ubi altero non sumus ausi diversum judicare. Hoc die Silvanus etiam refertur in antiquo MS. Tamlaetensi in Hibernum. Quis locus Albia sit necdum scire potuimus. Memori Victor Uincensis Albulensis urbis in Mauritanica Cæsariensi ab Ortelio in Geographia citatus : an illa hic intelligenda ? Omnia ergo Albuca, inter Martyres restant Salvianus sive Silvanus, Andus sive Andinus, et Minandus : quos ob codicis antiquitatem proponimus judicio lecturum.

F
an hi alteri
loco attribuen-
di.

DE SS. INNOCENTIO ET RASO. EPISC. ET JULIANO ROMÆ.

XII MART.

Nomina in
Martyrologiis:

Prosequimur ordinem Sanctorum, prout hi in suas classes reperiuntur, distributi in Martyrologio S. Hieronymi: in quo, sicuti Parisiis excusum est, ista leguntur: Romæ depositio S. Innocentii Episcopi, Rasi Episcopi, Juliani. In Blumiano et Lucensi omissum est nomen Juliani, ac secundam Rasi in Lucensi est scriptum. In apographo nostro ante mille fere annos exarato, ita habetur: Romæ S. Innocenti Episcopi, Rasi Episcopi, non facta depositionis mentione. Quibus relatis, agitur in dicto Martyrologio S. Hieronymi de Martyribus Nicomediensibus in persecutione Diocletiani et Maximiani passis, uti ex sequentibus constabit. Hic jam movetur difficultas de hisce Sanctis, ubi fuerint Episcopi, ac quo genere mortis sublati. Scimus S. Innocentium a posterioribus creditum fuisse Pontificem Romanum, et crasum S. Rasum. Mortuus est Innocentius i anno ccccxxvii, die xxviii Julii. Ejus corpus translatum est a Sergio ii Pontifice, qui creatus est anno dcccxliv, ante quod tempus nostrum apographum S. Hieronymi fuit exaratum. Ino valde probabile nobis videtur illata verba in Martyrologio S. Hieronymi ante obitum S. Innocenti i fuisse scripta. Quibus circumquoque discussis, etsi nihil certi possimus concludere, inducimur tamen in

B

hanc opinionem, quid hi duo Episcopi Innocentius et Raso vixerint tempore persecutionis, et aliunde Romam advenierint, ibique aut sancte in pace quieverint, aut martyrio etiam sint coronati, aut saltem corpora eorum, si alibi sint passi, Romam delata tunc et deposita fuerint. Si aliunde certiora indicentur, ea ut lector amplectatur, suademus.

Ubi vixerint
ii Episcopi:

2 Mentio horum Episcoporum fit in Appendice Adonis apud Rosweidum hisce verbis: Romæ depositio SS. Innocentii et Rasi Episcoporum. In MS. Parisiensi Labbei ita legitur: Romæ Innocentii, Rasi Confessoris: et in MS. Augustano S. Udalrici, Romæ Innocentii, Rasi Confessoris. Inscripta etiam nomina Innocentii et Rasi antiquo MS. Tamloctensi in Hibernia. Au propter nomen Confessoris in primitivis codicibus possint censeri in carcerebus aut alio modo sub Judicibus extincti, etiam injuri possent.

etiam Confes-
sores dicti.

3 Depositio aut Natalis Innocentii Episcopi reperitur seorsum in Martyrologis MSS. Casuensi, Altempsiano, Cyrnicano, Tornacensi, et Reginae Svecicæ, omnibus valde vetustis, in aliquibus prescriptur Romæ. Quidquid sit, thesaurum ostendimus, quem optamus ab aliis in majorem lucem proferri.

solus Inno-
centii mentio
E

DE SANCTIS MARTYRIBUS NICOMEDIENSIBUS

PETRO CUBICULARIO DIOCLETIANI IMPERATORIS, MIGDONIO PRESBYTERO, ITEM MIGDONIO, EUTICIO SIVE EUNENO, MAXIMA SIVE MAXIMO, DONATA SIVE DONNA VIRGINE, RUGINO, MARIO, SMARAGDO, HILARIO, EVENGULO SIVE VINGELOSINO, QUIRINO, MAREASO, NESTORIO, EUGENIO, DOROTHEO, GORGONIO, MATULO.

Commentarius historicus.

AN CCCC
XII MART.Nomina in
Martyrologiis:

Progredivimur cum Martyrologio S. Hieronymi et alteram classem Nicomediensium Martyrum adducimus: de qua ista leguntur in Lucensi et Blumiano dicti S. Hieronymi Martyrologiis In Nicomedia Migdoni Presbyteri, item Migdoni, Eutici, Maxime, Donnæ Virginis, Rugini, Mari, Petri, Smaragdi, et Vingelosini, Helari, Quirini et Marcas, Nestori, Eugeni, Dorothei, Gorgoni. Qui idem paucis mutatis, ita in Martyrologio S. Hieronymi Parisiis excuso, habentur: In Nicomedia Migdoni, Euticii, item Migdoni, Donnæ Virginis, Rugini, Mari, Petri, Smaragdi et Vingelosini, Hilarii, Mariae, Ner... Eugeni, Dorothei, Gorgoni, Matuli. Ahquanto major diversitas est in MS. nostro Martyrologio ejusdem S. Hieronymi, ex quo et ista domus: Item Nicomediæ Migdoni Presbyteri, item Migdoni, Euneni, Maximi, Donatæ, Rugini, Mari, Petri, Smaragdi, Hilari, Evenguli, Inquirini, Marcasi, Nestori, Eugeni, Dorothei, Gorgoni. Ex his Sanctis inscripta antiquo MS. Tamloctensi in Hibernia nomina Migdoni, Mari, Dorothei, Gorgoni, Eunci, Maximi, Rugini, Petri, Hilarii, Smaragdi, Marias, Nestorii, Eugeni, Quirini, Donatæ. Desunt in hoc MS. alter Migdonius, Euticius sive Eunenus, et Matulus, qui est in solo Martyrologio excuso. Et tum Eunenus debet

censeri, qui supra Evengulus, alius Vengelosus aut Vengelosinus est, ita Marius alius Mareus, Marensis et Maria. Quæ etiam in tribus est Donna Virgo, in alius duobus dicitur Donata. Quæ duobus est Maximus, in alius duobus est Maxima, et deest in excuso. In quo etiam deest Quirinus in tribus relatus in alio Inquirinus. Donna in Tamloctensi, Petro adducatur alii x anonymi, quorum in reliquis altum silentium. ac forsitan decem intelligendi suis nominibus expressi.

F

2 Præcipui inter hos Martyres sunt S. Migdonius, qui hic Dux et Antesignanus aliorum, tum SS. Petrus Gorgonius et Dorotheus, de quibus apud Nicephorum lib. 7 Hist. Eccl. 3 hæc leguntur: Imperatorum domestici et familiares, Petrus, Dorotheus, Mygdonius et Gorgonius, omnium, qui unquam apud Grecos et barbaros celebrati sunt, fortitudinis laude maxime præstantes, eum aliunde gentia et existimatione apud heroes suos ita pollebent, ut illis non minus quam germani filii cari essent. pro nihilo tamen ea omnia, reliquamque vite hujus scenam duxere pro eo, ut pro Christo paterentur, et ad novos sacrificium cruciatu, novam etiam vitæ mutacionem afferrent promptitudinem et alacritatem. Coluntur xxviii Decembris apud Græcos plures Martyres socii SS. Indes et Donnae, inter quos Gorgonius et Petrus cum

aliqui dome-
stici Impera-
torum:

A eum inde alligatis ad collum saxis in mari demersi. Mygdonius in scrobem dejectus, et Dorotheus secari percussus : qui ab his dicebat videntur, ut mor ex genere mortis illata constabit. Ex his sociis *Isles et Domna*, SS. *Mardonius et Mydonius in Martyrologio Romani habentur die xxiii Decembris*. At qui hic referuntur *Dorotheus et Gorgonius, habent solennem et propriam venerationem ix Septembris, quando illorum Acta dabuntur : et hoc die cum S. Petro inscripti etiam sunt in veteri Martyrologio a Rosweido edito, item in Martyrologio Coloniensi S. Mariae ad Gradus et Treverensi S. Maximini : in hoc tanquam eucumium additur potissimum de S. Petro, qui seorsum hoc die in plurimis Martyrologiis celebratur, uti infra patebit.*

B *Habemus in variis antiquis cathedris Acta Martyrum SS. Dorothei et Gorgonii, ex quibus ad istos predictos Martyres hae pauca spectantia proferimus: Diocletianus in serpens Dei, velut leo, rugiens, in confistorio palatii iussit sibi solium parari, et Confessores, qui in vinculis et in carceribus habebantur, suis aspectibus presentari : statuas etiam vel effigies deorum suorum iussit apponi, quibus thura deberent incendi. Sed sancti Martyres spem suam in Domino ponentes, et ejus machinas, quasi sterem, despicientes, constanter clamabant, dicentes :*

*Dii gentium domonni, Dorotheus autem caelos fecit. Ad haec Diocletianus indignatus, quosdam eorum tauros iussit et plumbatis eadi, quosdam vero suspensos ungulis laerari, alios vivos extorari. Unum tamen, quem constanter et fortius sine vocante resistenter videbat, hunc praeter ceteris crudelioribus suppliciis cruciari praecipiebat. Tunc B. Gorgonius constanter et libere prorupit in hanc vocem, dicens : Cur, Imperator, crudelius et saevius in hoc solo punis mentis sententiam, quo viget in omnibus nobis? Ut quid in illo erimen dicitur, quod a nobis omnibus firmiter e-adfictur? Haec nobis fides, hic cultus et unanimis eademque sententia. Haecenus, Imperator, tibi multavimus, jam nunc permitte, ut, Deo serviantes, unus erenture sumus. Haecenus tui cramus, jam dante, velis nobis, Deo erimus. Ipsi quidem militiam devotissimis, et militiam illius signum accepimus. Tolle militiam tuam engulum, ut absolute sequamur Christum Regem nostrum. Haec in illis Actis de nostris Martyribus ac potissimum S. Petro, quem clare Rufinus lib. 8 *Histor. Eccles. cap. 6* indicat his verbis : *Hujus, Petri, Institutio in disciplina et Magister in Officiis, quo intra palatium exhibebantur, Dorotheus erat, rubiculi Regis propositus, habens secum Offero, fido et magnanimitate parem Gorgonium. Quorum institutionibus optimis omnes pene rubiculi ministri in fido Dei vigilanter et libere persistebant. Dorotheus igitur et Gorgonius cum Petro tum crudelibus viderent atque inhumanis suppliciis cruciari, constanter et libere : Cur, aiant, Imperator, punis in Petro mentis sententiam que in nobis omnibus viget. Ut quid in illo erimen dicitur, quod a nobis omnibus confictur? Haec ibi, in quibusdam sermone plures athletas extenditur, verosimile est illos ipsos esse, quos SS. Petri, Dorothei et Gorgonii totus Martyrum probantibus : uno illos videri etiam rubiculi Imperatorum ministros, qui horum inst. columbus constanter persistenter, dum aut taurois plumbatis quo eaderentur, aut suspensi ungulis laerarentur, aut vivi etiam extorarentur.**

et Histor. Eccl. Rufinus :

C *Hae Eusebius lib. 8 Histor. Eccles. cap. 3 sacra Martyrium certamina expulatus, ista praepoint : Annodidcirco nota Imperii Diocletiani is est annus Christi trecentissimus primus) mense Dystro, qui a Romanis Martius nominatur, cum salutaris passionis Dominico festum jam pro foribus esset, omnibus in locis*

Persecutio Diocletiani proposita ex Eusebio :

per Imperatoris litteras palam elictum fuit, ut tum deturbarentur ecclesiae soloque aquarentur, tum Scripturae absumerentur igni, tum qui honorem adepti fuissent, de gradu turpiter deponerentur, tum privati, si modo in professione Christiana perstarent, libertate penitus privarentur. Non longo tempore post, aliis litteris exeuntibus mandatum est, ut omnes Ecclesiarum Praesides ubique gentium primum conjicerentur in vincula, deinde omnibus machinis adhibitis, idolis victimas immolare cogerentur. *Dein cap. 3* asserit, edictum contra Ecclesias Christi Nicomediae propositum esse, et mor capite 6 que in aula Imperatoris acciderunt, narrant his verbis :

B *Ex omnibus, qui unquam vel apud Graecos, vel apud Barbaros propter animi magnitudinem illustres et hominum sermone celebrati sunt, nullus cum divinis et eximius nostri temporis martyribus, Dorotheo et suis sodalibus, Imperatorum ministris, comparari potest : qui quidem cum summum honorem apud dominos adepti fuissent, et amore essent apud illos liberis propriis et ingenuis non inferiores, probra et afflictationes pro pietate corporibus impositas, nova et multiplicia mortis genera contra ipsos excogitata, splendiores revera existimantur divitias, quam gloriam, quam delicias, quibus hominum vita solet diffuere. Mortem igitur unius ex illorum numero, qualis fuerit, commemorare placet, et quae lectoribus spectandam relinquere, ut inde, quae reliquis etiam ejus sodalibus contigerint, animadverti possit. Quidam illorum in civitate supra commemorata coram Imperatoribus, quos diximus, in medium adducitur : qui, cum iussus idolis immolare, omnino recusaret, mandant nudum in sublime tolli, ac flagellis consue toto corpore dilaniari, quoad supplicium evictus, etiam animo invito, quod erat imperatum, praestaret. Sed ubi ista perpessus, constans et immutabilis persisteret, de reliquo ossibus ejus jam carne demulatis, acetum sale permistum, in corporis membra cruciatu attenuata et prope contahescia, infuderunt. Atque ut istos dolores protuberaret, et veluti pedibus conculcarat, inde eraticula et ignis una in medium trahuntur, et reliquiae ejus corporis, tamquam carnes ad comedendum paratae, ignis incendio, non raptim, ut brevi e vita decedens omni dolore liberaretur, sed paulatim absorpta fuerunt. Neque qui eum inposuerant in rogum, etiam post tot tamque gravia cruciamenta, ei nullum respirandi locum dare in animo habebant, nisi prius se ipsorum imperata facturum anaueret. Sed ille proposito suo mordicus adherescens, victor in tormentis animam efflavit. Tale unius regionum sanctorum martyrium extitit, quod appellatione sua (Petrus erat nominatus) fuit revera dignum. Ceterorum autem sociorum ejus martyria, quae non inferiora sunt, quo ordinationis terminemus modum, missa in praesentia faciemus.*

ex antioch. Imperatoris

B. S. Petrus gravissima heresia pulcrit

F

G *Hae Eusebius, quem describunt supra citati Rufinus et Nicephorus, et omnes pene Martyrologi, Beda, Usuardus, Ide, Notkerus, Bellinus, Maurolycus, Gulosinus, cum quamplurimis MSS. et cum iisdem tabularum Martyrologi Romani, ejus solum verba adhaec Nicomediae passio B. Petri Martyris, qui cum esset eulicubarius Diocletiani Imperatoris, et liberius de immensis Martyrum suppliciis querebatur, jubente eodem, in medium adducitur, ac primo suspensus, demississime flagris torquetur : deinde aceto ne sale perfusus, ad ultimum in eraticula lento igne assatur, sicque vere Petri extitit et filii haeres et nominis. Hinc manifestum est Acta SS. Indes et Domne et Menzen Gregororum, in quibus appensis saxis in mare dejectus dicitur, esse de alio Martyre intelligenda.*

ubi vique Martyrologiis videntur

DE SANCTIS MARTYRIBUS

PETRONIO EPISCOPO, MODESTO, DOMITIANO, EUSTASIO PRESBYTERIS, CARPO, FIRMO SIVE CONFIRMO, PAULO, MACEDONIO, PATRICIO, FELICIONE, JOVENIANO, HILARIO, CONCESSO, ET BASILISSA, IN ASIA PASSIS.

III MART.

In codice perantiquo bibliothecæ Regiæ Sveciæ signato CCEMII post ultios Sanctos, de quibus egimus, ista legimus : In Asia Petronii Episcopi, Modestii, Domitiani, Eustasii, Presbyterorum. Quæ ex illo codice excerpta ab Holsteno, et in Animadversis ad Martyrologium Romanum edita sunt. Idem quatuor cum præmissa dignitate inscripti sunt Martyrologio S. Hieronymi, et plura adduntur nomina Martyrum, scilicet Carpi, Firmi, Pauli, Macedoni, Patricii, Felicionis, Joveniani, Hilarii, Concessi, aut alia in his lectione, Confirmini, Joviani et Patriciæ. Ex his in MS. Pamloctensi fit memoria Macedonii, Joviani, et Felicis, qui supra Felicio dicitur. In posterioribus additur nomen Basilissæ, et quidem in duobus, filie Comis,

sive Comis, seu potius, ut in antiquo MS. nostro legitur, Eustasii Presbyteri, Basilissæ filie, Comis : ut filia possit ad utrumque referri. In Martyrologio Parisiensi et Luce recens habetur : Eustasii Presbyteri, Basilissæ uxoris ejus, Felicionis etc. In MS. Blumiano Basilissæ uxoris Felicionis. Sed difficultas in le exoritur quod in quatuor epigraphis S. Hieronymi sequenti die, XII Martii, primo loco referantur Martyres Nicomedenses, in quibus mentio fit Eustasii Presbyteri et Basilissæ uxoris ejus, ut in editione Parisiensi et MS. Blumiano legitur. Verum, quia in aliis duobus codicibus tunc Basilissæ est, et in altero absque adjuncta voce uxoris, lecturam nobis dubiam facit, nisi aliunde lux major hæc rebus obscuris affundatur.

E

DE S. PAULO

EPISCOPO LEONENSI APUD ARMORICOS,

Commentarius historicus.

§ I. S. Pauli Sedes, Acta, Translatio.

Postquam Saxones, conversi in Britones armis ad quos a Ptoleum Scotorumque violentia turbis advennerant, Romanum nominis ac fidei Christianæ reliquias, partim ad alius in Armoricis quærendis sedes partim in extremos insule angulos (qui nunc Walliæ ac Cornuwalliæ nominibus appellantur) compulissent : duo pene fluxere seculi, antequam resoluam Britannici imperii partem suo subjecerent dimittere. Britones interim, neque in patria, neque in exilio tutum habuerunt receptum a barbaris, qui iste assomnis metris gentis attererent incursum, hic pirates Dannonum classes haberent infestas, in quibus infestioris Armoricæ littora, Britannica objecta oceanum, tradant istius gentis Annales ; donec perirent a Rivallone quondam, tempore Clothari Francorum Regis novam fugitivorum coloniam ex Cornubia vicinisque regionibus deducente : qui nemine repugnante, eam in partem vel regnum vel principatum subreducit, atque ex veteri patriæ suæ nomine Dannoniam nuncupavit.

2 Hujus regionis incolæ anti-lapsis temporibus Osisimus Cæsar et Ptolamæus, Osisimios Melus, Sissimios Solvius, ac forte etiam Strabo dixerit, quamvis ante Timi apud eum legantur : quorum præcipua sedes Ostissimium data Antonino, Britannis vero ipsa Oestimor ; Legio deinde creditur appellata a Romana Legionem, olim iste ad Armoricæ littoris præsulium collocata, ut olim alix : nunc nobilis nomen habet a S. Paulo, primo illius Episcopo : ac vulgo dicitur S. Pauli Leonensis urbs, Saint Paul de Leon. Nam Leonis seu Legionis nomen tota retinet diæcesis, a Borea in meridem circumducta, et extremam præteritis in Oceanum Galliæ constituens angulum : cujus pars occidentalis Ichnæensis pagi nomine appellatur in S. Pauli Actis, pars altera Leonensi pago a leseritur.

3 Huc autem Witharus Comes Childberti Francorum Regis beneficio dicitur præfuisse, cum illic S.

Paulus advenit : unde colligo hosce inferius Letavio (quoniam hoc quoque nomen inter Britannos obtinuit) seu Reges seu Principes, Rivallonis posteros Francorum potestate quadranteus fuisse subjectos, æque ac retro a Conano descendentes. Hinc cum Comorus Comes, Witharo successori datus, ab eodem (ut videtur Childberto, Joann Rivallonis proneptem sustulisset e medio, et filium Iudolum conjecisset in vincula ; ad Childbertum, tanquam supremum Dominum, justitiæ obtinendæ causa confosissæ dicitur S. Sampson in Actis XXXVII Julii præferendis. Hinc etiam S. Pauli Episcopo consecrato Childbertus Achmensem Leonensemque pagos subiecit, Iudwalus nihil minus in libertatem virtusque divites restituit, in his ipsius possessionem videlicet S. Paulo vel donavit primum, vel factum ab alia donationem ratum habuit.

4 In porro Iudwalus hæc aliique eum prægressi aut subsequenti, sive hoc sive in superiori Letavio, regio dignandi sicut tituli, multa est inter Francos Armoricos que scriptoris contentio : his quidem assertivibus Conano ac Rivallonis posteros et dictos fuisse et dici potuisse Reges, eodem jure, quo postremi Merovingi sanguinis, veris Regum umbra potius quam Reges : ipsi vero negantibus, præterea quod S. Gregorius Turonensis lib. 4 cap. 4 dicit, semper Britannis sub Francorum potestate post obitum Regis Chlodovæi fuisse, et Comites esse appellatos non Reges. Nec hæc pro hac sententia præjudicium sumitur ex ipso S. Pauli Actis quæ ex Britannis scriptis accepisse se profiteri auctor, non omissurus Regum fuerat mentionem, si quos hoc nomine dictos reperisset. Individuum tamen non Comitem nominat (ut nominantur alii, et hic et apud Gregorium Turonensem, ac in majoris civitatis territorium sub actione tenentes) sed Dannonem in patria magna ex parte Boream nobilissimum. Ut ordinem aliquam facere videretur inter eos, qui hæreditarie successione beneficio latius, vel veris vel imitari veris nominabantur, ac Regum quondamque nomen sibi leguntur usurpasse : et alios, ex libera Regum Francorum institutione

Comites, a Francis constituti

Præter quos alios hæc reditios vel Reges

vel Duces habuerunt.

ARMORIC. PAP. 18

AN. DLXXIII. XII MART. GREGORIUS A S. ANTONIO PULSUS

AN. ALIEN. OFFICII

OSISIMIOS MELUS. PTOLEMIUS. QUONIAM. PAP. 1

OMNIS CAPUT. IN. OMNIA. DE. H. S. PAULI.

A titutione vel violenta usurpatione, rerum in Armorica potentibus.

S. Pauli Acta

3 *Præfata Acta si in Gallico lingua simpliciter convertisset Albertus le Grand, plus sibi inveniri in ohorum Sanctorum Vitæ, quas ex similibus Actis accepisse se dicit: nunc autem cum de suo addit, non ad Childebertum Regem missum esse S. Paulum Episcopum potui designatum, sed ad Indualum tum forte Parisiensem in aula Childeberti commorantem, cum quo honoris causa commendatum sibi a Willhuro negotium communicaverit Indualus; suspectum ipse se nobis facit, ne nulla apud eum Vita sit, quam simili ratione interpolatam non aptaverit chronologicæ suæ præconceptionis de Regum Britannorum serie opinionibus atque inertis popularium traditionibus. Accepimus autem Latina hæc Acta ex duobus MSS. collatis cum eorundem fragmento, apud Basileum in bibliotheca Floriacensi edito, ac duobus aliis MSS. decurtata hinc inde sententiarum prolixitate, majori sub compendio res easdem ac pene eodem verborum tenore narrantibus. Et integri quidem textus exemplar alterum ex MS. Codice monasterii Vallis-lucensis in ducesse Sennensis submisit nobis R. P. Petrus Franciscus Chiffletius, alterum ex Senatoria eujusdam Rotomagensis membranis R. P. Fredericus Florentius, Societas nostræ Sacerdotum. A horum duorum Manuscriptorum alterum ex Nicolai Belforti collectionis MSS. habemus, alterum a R. P. Jacobo Bernard nostræ eidem Societatis ex Armorica accepimus, multo quam prius illud Belforti contractius, et parte fere dimidia postrema mutilatum; quod in annotationibus nonnumquam tertium MS. vocabimus.*

ex MSS. accepta,

B

nuctore
Monachi
Floriacensi.

6 *Auctor eorum in ipsa præfatione indicat se monachum esse illius monasterii, quod pretioso corporis ejus munere donatum erat, cum scriberet: hoc autem monasterium Floriacense fuisse legitur in fragmento Historiæ Franciæ, per Franciscum du Chesne edito, in quo dicitur: Hujus (Wladi scilicet Abbatis) temporibus Malhu Britannorum episcopus, ex oppido, quod S. Pauli dicitur, corpus ejusdem S. Præsulis Pauli ad Floriacense detulit rutilium cum multis ornamentis. Albertus nihilominus Vitam S. Pauli concludens ait: Non diu sub terra absconditus latuit pretiosus iste thesaurus, Deo frequentibus miraculis illum manifestante: quibus motus Gylvenus, Cotomeri successor, sacrum corpus a sepulchro sustulit, ossaque veneranda pretiosis inclina thecis, inter cetera Divorum Lipsana, quibus Leonensis munitur et decoratur Ecclesia, voluit reverenter collocari: ubi asservata fuere, magisque tum Britonum tum peregrinorum concursu honorata usque ad annum gratiæ mccccxxviii: quando Danis in Britanniam Armoricam ingressis, et per sacra atque profana omnia ferro flammæque grassantibus, Liberalis tunc Legionensis Episcopus S. Pauli Reliquias ad monasterium S. Florentii evexit; ubi et permansere, donec anno mclxxvii Hugonoti monasterio illo potiti, thesas quidem auro atque argento divites, converterunt in prædam; Reliquias vero aut disperserunt impio aut igni sacrilogo tradiderunt.*

Non ad
S. Florentii
monasterium.

C

ut auctor est
Albertus, nisi
ipsi contra-
rius,

7 *Hæc Albertus, magna cum personarum ac temporum confusione, valde in speciem contraria iis, que ipse, tum ante tum post, in eodem suo de Sanctis Armorice opere scribit: nam in Vita Felcis Abbatis ix Martii, ejusdem Sancti votum peregrinationum Floriacum ad SS. Pauli ac Benedicti corpora narrat: hic vero scribit ad S. Florentii monasterium iter illud fuisse susceptum. Præterea in Catalogo Leonensium Episcoporum dicit, Liberalem anno mcccc in Concilio Rhodensi ab Episcopatu dejectum propter simoniacæ promotionis vitium, et peiora metuentem secreto reverentiam esse Lavancensem ad Urbem, undique furtim abstulisse S. Pauli Reliquias; itaque in monasterio Floriacensi collocatis, ad Carolum Calvum se contulisse:*

sed Floriacum,

absque mentione Danicæ irruptionis, quæ ob anno DCCCXLIII ad LXII ejusdem seculi nulla memorabilis fuisse legitur: deinde vero cum ad Mabbonem Episcopum pervenit, anno CML ordinatum, Claudium Robertum cuius in Gallia sua Christiana osserentem, ab hoc Episcopo factam esse Corporis sacri Floriacum translationem: idque ipsum in S. Felcis præcitata Vita scriptoret.

8 *In quo tamen ne videatur contrarius iis, quæ dixerat de Liberali, monet de sacri corporis parte aliqua hunc locum esse intelligendum: cui explanationi favent Acta num. 47 ubi dicitur: Corpus ejus multis temporibus intactum et incorruptum permanens... speciem et integritatem, quam assumpta anima habere visum est, longo tempore servavit: qua vero causa nunc divisum sit, huic operi minime esset inserendum. Divisionem igitur corporis factam scriptor hic innuit, ejus autem faciendæ dum causam subicit, satis innuit, non talem eam fuisse Vitæ, istius divisionis (ut videtur) auctori, quam decens sit litteris commendari. De Mabbone vero aliter se res habet. ex quo cum Normanni anno DCCCXXII per Caroli simplicis cessionem putatam adierunt occupatum a se regionem possessionem, causati eadem cessione sibi supremam in Britannia potestatem competere; continuis incurSIONIBUS eos vexare ceperunt, et anno quidem DCCCXLIV casus Britones a Normannis Dolumque occupatam scribit Frodoardus et admittit Albertus; licet multum repugnet Argeatrus: qui eam cladem snalere multo ad annu mccccxxiii pertinere; hoc vero tempore ac multis post annis, ab expulsi tota provincia barbaris liberos fuisse Britannos.*

partim a
Liberali
Episcopo,

partim a
Mabbone.

E

9 *Sed ut nihil vetat utroque anno captam urbem fuisse: ita Britannicorum scriptorum aut Cranzy silentium, qua nititur Argyritæus, non satis idoneum est argumentum, ut ea victoria habeatur pro commentitia: maxime si quinquæ antehac annis Britanni Normannos, ut ait ipse, tota Armorica victores expulerint. Quis enim credat gentem vici inusuetam non intulisse ummos in omnem occasionem reponendæ quamprimum ultionis? Et vero prius victus a Britannis Normannos anno DCCCXXXIX Frodoardus dicit, ac quoddam Nordmannorum castellum captum: cujus victoria ea lætitia fuit, ut diem i Augusti festum exinde Britanni habuerint, teste Argeatro, utatio an non supra veritatem eam victoriam exagerrante: quom secuta fœdera ne serparent Normanni occasionem Britones dederit, Berengarii atque Alani discordia inter se divisi; q̄ hostibus igitur pervasi (inquit Frodoardus anno DCCCXLVI vita functus; ut ridicula sit Argeatri evasio ad cladem anni mccviii) et magno sunt caede atriti: civitas eorum, Dolus nomine, capta, et Episcopus ejusdem confugientium in ecclesiam multitudine stipatione oppressus et oneratus est. Reparatis deinde Britones viribus certamen ineunt, in quo superiores Nordmanni exitisse visi sunt. Tertia tandem congressione iniata, magna ex utraque parte cecidit multitudo: victoria vero potiti Nordmanni, Britones ad interneconem cadunt, et eos a terra ipsorum disperdunt, ipsique Normanni, qui imper e transmarinis venerant regionibus, eorum terram invadunt.*

Post cladem
anno 944 a
Normannis
illatas.

F

10 *Itaque post has clades, easque secutam Normannorum irruptionem in Armorica (cui repellendæ nulli Britannis vires supererant) tutiora circumspiciens Mabbo, Floriacum se contulit ad Haldum, quem Odori anno DCCCXXXVII terris erepto, post Arcumbaldum jam tunc successisse, quamvis nulla ejus certa referantur istia, ex hoc loco colligimus. Quem quidem Mabbonem Britannorum Episcopum, ut præcitati fragmenti auctor loquitur, vitam post hæc usque ad annum istius seculi xcv produxisse asserit Albertus le Grand, sed absque testimonio difficulter persuadet: maxime qui ex Claudio Roberto (quom Sanmarthani fratres sequuntur)*

credi

A *credi vult quod Paulinianus Britanniae Episcopus, anno dcccclv diplomati instantationis monasterii S. Petri de Valle subscriptus, Episcopus fuerit Leonensis. Etenim eundem esse Paulinianum atque Mabbonem proisus sive fundamento asseritur : nam etiamsi constaret Mabbonem tandem exisse : tamen multo probabilius esset Mabbonem et hostilium incursum tædio et monasticæ quietis desiderio Episcopatu obdixisse sese, eumque in Paulinianum transulisse : hoc certe suadet Caput II lib. 3 de miraculis S. Benedicti, Auctore Aymono Floriacensi, ubi S. Pauli translatus his verbis refertur.*

gnitudini quidem plerumque hyperbolen grandem sensisse existimo, aut diabolicam illusionem maligni spiritus, sub ejusmodi specie formidari gaudentis : circa frequentiam vehementer metua, ut, quod est istis gentibus familiare, rem ab uno Sancto gestam transulerint ad plures : ita repressarum a Paulo miraculum ayim in minus antiqua S. Ituti vita Pauli discipulo Sampsoni tribuitur.

§ II. S. Pauli Patria, ætas, cultus.

Patriam S. Pauli Penhoen vocant Acta, et Caputboun interpretantur : quam regionem *Wallhene* an *Corumbæ* adscribere velim, incertus hærea; in utraque enim Provincia frequentissima sunt u *Pen* (quod caput sui collem significat) inchoata lororum nomina : et *wallie* extrema cuspis *Pembrochia* dicitur; *Corumbæ* finis *Penwith* appellatur. Pro *Corumbia* facit, quod una cum *Domnoniæ* *Corwallie*que nominibus in *Osismium* ac *Corisoputennum* regiones migrasse *Corumbiensis* videantur : atque ita ad gentes suos, Deo sic ordinante, translati fuissent *Paulus* ac *sozii* : et *Withurus* Comes *Leonensis* vere *S. Pauli*, ut dicitur in *Actis*, pisset fuisse consobrinos. *Albertus* de *Grand S. Paulum* quoque *Corumbiensem* fuisse enietur, cum ejus *diocesani*, a quo sacros accepit *Ordines*, fugit fuisse *Episcopum Wintoniensem* : est enim *Wincetia*, occidentum *Saxonum* urbs, *Corumbæ* quom *wallie* vicinior multo : finigit, inquam : quia certum est nec *Christianus* nec *Episcopum* eo loco ut tempore existitisse : ac ne civitatem quidem tunc fuisse constat. *Econtra* pro *wallia* fortius argumentum præbet *S. Ituti* schola, seu potius monasterium, *Lau-ilted* *Cambolæ*; supra urbem *Neuth*, ad eadem cognominem fluvium, in orientali ejus ripa : quod sicuti *Demetree* nobilitati (ex qua *Gihlas sapiens* et *Sampson Dolensis*, *Pauli* discipulorum, genus duxerit) fuit propter viciniam opportunum valde, ut illic filios erudiendos mitteret; ita longius aberrat a *Dammunis* seu *Domnonis*, *Corumbentram* in habitantibus; nec aliter poterat nisi trajecto intercurrentis *Oceani* sinu, vel longiori terrarum circuitu.

Patria ejus Cornubiota fuerit.

Wallia ?

E

Ab hujus autem questionis resolutione petendum est respensum ad nham nihil faciliorem, qua queritur, quæ fuerit *Regi illi Marce* (apud quem *Paulus* noster *Christianam* fidem vel prædicavit absolutam, vel jacentem, erexit) regni sedes; nam ab *Anatoli* oceano remotiorem fuisse, quam esset *S. Pauli* patria, ex eo colligitur, quod transmissurus in *Aramoricum* necesse habuerit ad sororem suam venire, poterat in fundo, ut est creditibilis, *Deo* servientem. *Regem* quidem in loco, qui *Bannedos* dicitur, convenisse *S. Paulus* dicitur : sed hujus nominis appellacionem utroque locorum invenit superesse, aut memorum ultra in scriptis relicto : tantum suspicari licet hanc, pro lan ositatissima *Britannis* vocabuli, transcribentium aut linguam ignorantium vitio irrepisse, ac forte locum tunc esse *Laudios*, appudum circa *Sabrinæ* fluvii principium, *Cambolæ* notum in *Montgomeriensi* combatu, quadringenta circiter *Anglicanis* leucis distans a *S. Ituti* monasterio versus *Boream*, et medium ferme locum obtineas inter ipsam *Montgomeriensem* et tres comitatus *Comitatus* : quod si verum esset, facile intelligeretur, quomodo quatuor gentibus *Rex Marcus* imperitasse dicitur in *Actis*, etsi tanquam imperitum *glossama* rejicendum sit, qua illæ lingua quoque discrepasse scribuntur; sumpta sihret occasione sic loquendi ex eo quod illo tempore *Picti*, *Scoti*, *Saxones* ac *Britones*, linguis moribusque diversis, *Britannicam* insulam sua quoque in parte obtinerent.

Quis fuerit Rex Marce a Paulo in fide institutus?

F

S Pauli et eo discipulorum multitudine circa finem seculi v.

et Paulinianum ordinatum,

faciomonacho,

et mortuo Floriaci.

ejus successor in Calabrianæ confert.

Reliquæ S. Pauli an supersint ?

miracula ejus dracones quales ?

II S. Paulus in loco Britanniae, qui Oppidum dicitur, multis in vita sua claris virtutibus, ibidem per divinam designationem tumulariam meruit sepulturam : ejus corpus, post longa obitus ipsius transacta tempora, a Mabbone ipsius loci Pontifice ad hoc nostrum Floriacense translatus est cœnobium. Hujus translationis seriem, quia occasio se præbuit, licet multis antea temporibus gesta sit; sicut a prioribus nostris eam auditu comperimus, referre dignum duximus. Memoratus denique venerabilis Mabbo Pontifex, amore divino contemplativæ succensus vite, hæsitabat animo, quonam potissimum in loco suum posset explere propositum; cui divinitus inspiratum est, nusquam aptius id posse eum perficere, quam in præsentia Corporis sanctissimi Patris nostri Benedicti, qui dux et signifer illius esset institutionis, quam ipse sectari cupiebat. Sumptis igitur Evangelis et sacrarum vestium non contenendo ornatu, simul cum sacratissimo corpore egregii Præsulis Pauli ad sibi desideratam pervenit habitationem. Quem Abbas istius sacri cœnobii, præcedenti libro nominatus *Vulfidus*, cunctaque congregatio gratissimo dilectionis suscipientes absquequo, quoad vixit tempore, honorifice secum detinuerunt : qui peracto laudabilis vite cursu, ante altare S. Joannis Evangelistæ in basilica sanctæ Dei Genitricis Mariæ tumulariam adeptus est sepulturam. Corpus autem ante dicti Confessoris Pauli cum proprio loculo post loculam sanctissimi Patris Benedicti posuerunt; uno tamen ampliori sermone, quod etiam argendo tectum erat, utrumque concludentes.

12 Quod autem hæc *Aymoni* de *Mabbone* relatio suadet, omnino persuadet historia translationis *S. Matthei* Apostoli ex *Ethiopia* in *Britanniam*, indeque in *Italiam*, ac demum anno dcccclv *Sulernum*, descripta a *Paulino* (quem cum *Pauliniano* eundem credere possumus) *Episcopo* *Legyonensi*, ut habet titulus in antiqua membrana bibliothecæ *Falicellense*, ejusdemque miracula per eundem tempore *Gisulphi* i *Sulernum* Principis, qui ultra dcccclxxv non supervexit : quoniam *Paulinum* similis eussu potuit in *Calabrum* expulisse, quæ *Mabbonem* suum decessorem in *Franciam*; cui demum *Eulo*, ut vult *Albertus*, anno dcccxcv sit susceptus. *Liberulis* autem sive ad *Francos* transfugi seu profugus a *Danis* *Ecclesiam* suam deseruerit, nihil est cur ad *S. Florenti* *Abbatiam* prope *Salmarium*, ad ostium *Thivale* in *Ligerim* influentis, *thysaurum* hanc translationem credamus, cum is locus *Britannicæ* finibus tam sit vicinus; *Floriacense* vero cœnobium in *Aurelianensi* diocesi situm, ac pene in *Meditullio* *Francie*, tumum undequaque offerret receptum. Itaque *Floriacenses*, qui primum ad se translatus esse *S. Benedicti* Reliquias jactabant; duabus post *S. Mummolam* *Abbatem* seculis, novum hoc pignora sunt datati : quod an *Hugonotocem* furori eadem felicitate, qua illi subductum fuerit, nobis est incompartum. *Furia* *S. Pauli* miracula, in *S. Joaze* favorem gesta, atque in ejus *Vita* in *Martii* relato, hic non censuimus repetenda, tantum subit mirari, quomodo omnes *Hiberniæ* ac *Britanniæ* *Aremoria* *Sancti*, unum aut plures prodigiosa magnitudinis, et formulandæ cunctis scriptis dracones leguntur extinxisse, et ma-

Martii T. II.

A monstrariis anno ccccxcii; et Sampsoni, qui (si vere Parisiensi Concilio interfuit, nec perperam accipitur pro aliquo ejusdem nominis inter Francos Episcopo) credi potest anno dcccvi vel vii, quo illud Concilium celebratum est, fuisse sexagenarium; hic autem viginti annos supra centum vixisse dicitur: quod quovis minime mirum in Britannis Ibericisq; videri debere contendant aliqui, ex sola tamen Actarum sole non libenter credimus: quia istorum gentium scriptores passim reperimus admodum liberales in vngenda supra veritatem ac fidem Sanctorum etate. Itaque suspecta nobis etiam est tanto S. Pauli etas, nulli alteri fundamenta iuxta, et plus quam annorum quadraginta rationem ipsi relinquens in pastovuli officio, post Joannem institutum; aut saltem viginti septem post Crimeri ordinationem, anno (ut vult Albertus) secuti illius scilicet supra lx factum.

16 Dubium autem hoc nostrum firmat Floracium MS. et fere ex ipsis Sanctorum; quae auctor legit; Actis collectum, ubi post haec verba: Eodem die depositio Pauli Leonensis Episcopi, inquit abstinentiae viri, sequens ex num. 12 eleyum legitur: nam eibus ejus post longam munerationem panis extitit aequa portio librata cum sale sicco diebus solemnibus pro magno apparatu paucos pisciculos addidit: pro conclusione vero addit: obiit anno salutis m.cxxii: quo calculo sex annis vixisset post abdicationem postrema vice Episcopatum, et mortuus esset jactu nos (qui annos a Januarii usque sumamus, quos istius temporis Franci, unde nota accepit, orbabantur in Paschate) anno vulgaris .Frax m.cxxiii, quo presere anno xii dies Martii incidit in Dominum: quae ab hoc longius abest, quoniam Albertus nobis signat, anno, quando xii Martii fuit Petrus vi: mortuorum autem Dominice die Paulum Angliam praeriverat. Haec parvo rationamento nostra si cum veritate subsistat, nihil obest quo minus intra octogesimalium ac nonagesimalium annuum S. Paulus dicatur excessisse aetate, utique hoc est ad etate decrepitas, viribusque exhaustas credatur Episcopatum tenuisse: quis enim hoc non admittat de eo, qui tunc septuaginta et plura annos vixisse transcripsit?

17 Quibus a morte eluxerit mirentis, Acto non referunt: annu singulari admodum in monasterio Floracensi putatum principio saeculi xiiii favore Felcis, venerabilis Rugensis deinde restauratoris, retulimus inter S. Gille miracula xxix Januarii, nec prebit hic reperere. Cum esset idem Felix in supradicto Floracensi monasterio tempore Albani Abbatis, et languore gravi deprimeretur, et desperatis a medicis nullo modo visere eroderetur: apparuit ei vigilanti et oranti B. Paulus Episcopus, assistens ante lectum ipsius cum magno lumine, eique dixit: Quando te habes, frater, vel ubi te tenet hoc nudum? At ille: Quis es Domine? Ego, inquit, sum Paulus Episcopus, quem querebas. Domine ecce, inquit, in hoc latere meo diu tenet nudum: et ostendit ei laenum. At ille appropinquans digito leviter de latere ejus putrefactum absulit eo tam, et ei ad lumen lampadis ostendit, dicens: Haec amplius non te nocabit, et hoc dicens projecit eam, et ab admirantis oculis emiluminatus disparuit: odor vero suavissimus permansit tota nocte in eadem domo. Sanus itaque cum esset factus, nemine prevenit eum ad vigiliis nocturnis. Mirantur omnes, quem spirabant jam mortuum, vivere, et interrogant quomodo sanatus fuerit. Ille a B. Paulo se visitatum, et quid sibi dixisset, qualiter etiam de suo latere fractum putrefactumque abstraxerit costam. Et, in illam, inquit, et eleyum a terra oquibus ostendit eam. Mirantur cuncti factum, simulque laudes Domino eum sonitu reddiderunt cymbalarum.

18 Sanctis Gille atque Sampsoni tertius additur condiscipulus David, cognomento Aquarius, pro ma-

gna corporis abtinentia ac frequenti aquae potatione; quem celeberrimum Menneusem Episcopum esse, cujus Acta dedimus Martii, omnino non possum Colmano assentiri: nam praeterquam quod ipso cognomine uterque videtur manifeste distingui (quod si enim ut in Sampson, sic et in Davide dignitas nominaretur Episcopalis, si haec ei competere?) et quod Menneusem Davilem constet non illud, sed Paulum instructorum nam (quae nomina Colmanus gratis accipit pro eodem) ratio temporis omnino repugnat, ut simul cum tribus jam dictis literis didicerit David Menneusem; quem anno ccccxlii vultum, mortuum dcccxlvi fuisse ostendimus, atque alio etate grandævum tum, cum illi adhuc pueri essent.

19 Cultum porro S. Pauli Ecclesiasticum probant morem Britannicorum Episcopatum Breveria antiqua, ab Alberto citata: quorum unum antiquissima impressiois potius non est, Vitam continens Sancti hujus Episcopi per novem lectiones distinctam, et ex Actis profertur verbatim enunciatam; idem Albertus, Leonensis, Tridentensis, ac Narvicensis Ecclesiar MSS. Legendaria adducit in testimonium: quibus addi potest Usuardus ad veterum Ecclesiarum usum vultus, quibus est is, qui apud Carmelitas colonenses Manuscriptus extat, et alios quem anno 1490 Colonenses Carthusiani in lucem dedere: nova anni 1521 subsecuta editio per Hermannum Grewen ad haec verba (quibus Molanus anni 1573, et Galesinius ac Ferrarius fere utuntur) In Britannia minori S. Pauli Leonensis Episcopi et Confessoris, addidit: cujus tanta fides extitit, ut Epillos in littore maris pauceus, interdixit mari, ne ultra illos terminos occuparet: quam ejus prohibitionem nunc usque hodie cernitur observare.

20 His nunc accedunt omnes Ordinis Benedictini (ad quem circumstantia Floracense, corporis suavi thesauro nobilitatum, cognoscitur pertinere) scriptores de Sanctis, Petrus, Wini, Basilius, Yppiz, Gouffois alique, pro indubitato Ordinis sui Sancto Paulum Leonensem Episcopum proferentes: quod quidem fuisse non credimus, sed nec iniquipere abstrahamur dici. At quod Saevina quoque Illitum eo tempore Abbatem in Britannia, quo necdum Benedictinorum quisquam potens in eam insulam intulerat, Basilius huc trahit, minus preudum positum videbitur. Cultus autem S. Illitius vi Novembri; sed quod item scimus est Basilius Andreum Saussayam, qui cum in Martyrologio Gallicano elegans S. Pauli eleyum, historiam vite summum complectum, putasset: in illius Martyrologii supplemento ad hunc eum addit ad Sanctus Leonis in Arvernica celebras Goleum et Mabbonem, istius Urbis post S. Paulum episcopos; atque concludens: Item in minori Britannia, inquit, memora S. Ydalti Confessoris, qui S. Paulum Leonensem Episcopum perhibatum ab adolescentia in monasterio eruditum, cuiusque aditum aeternitatis puris vestigis indicavit, omnis gratiae et virtutis a deo deare.

21 S. Goleum, Rhedonibus in S. Meliani monasterio querebatur, festum eum petiti Jalu equant Britanniam cum Officio veteri Lectianum, inquit Albertus ad illum dum vitam profertens; haec Breverium Rhedonum Officium illud habet de xii S. Ydalti sive Illitum memoriam in aliquo apud eodem emeratione esse, si scripsisset, non utique errorem tenuisset: nec satis hic audemus Saussayo vel Ferrario fidere, qui non solum Arvernica Sancta Mabbonem unumverunt: hic Leonensis Ecclesiae tabulas citans, iste insigne ei eleyum legens: quae a Albertus post recensita omnium Britannicarum ecclesiarum Antiqua de Arvernica inter Arvernicos scribens, et Episcoporum Leonensium catalogum ferens, de Brati quidem appellat-one dignatus: ac ne unumquemque verbum obliquavit, quo inveniit eum vitiosis laude aliqua vel vitio vel obisse

D
ron fril
S. Davids
Worsh.
condiscipulus.

Cultus in
Beveris

7 Martij
E

ne Benedicti-
norum
Martyrologii:

quibus et
S. Illitius
obscipiens

F

neq; ipse nec
S. Leonens
pertinent ad
hunc diem.

neq; Mabbo
ad Sanctos
Catalignis

ita on
eo lum antia
major 9

videtur
mo mcs
Pauli et.
573.

19 Martij
die Dominice:

claret Martij
h post
noctem.

VITA

Auctore Monacho Fioriacensi.

Ex MS. Vallis lucentis cum aliis MSS collato.

PRÆFATIO

Præclarum virtutis documentum suis posteris relinquere satagunt, qui litteris commendare intelligibiliter student gesta Sanctorum: nam ad cœlestis gloriæ patriam peregrinantium via et vita bonorum. In sacris etenim Scripturis normam invenimus iure vivendi: in exemplis vere præcedentium Patrum formam assumimus bene operandi. Siquidem quæ scribuntur, ad utilitatem aliorum scribuntur, ut per consolationem Scripturæ spem teneamus repromissæ patriæ. Unde B. Pauli vita exemplorum plena relalget, quæ nobis veram simplicitatem prudentiæ acuminem temperatam exhibet, et ad superna gaudia humilitatis semitam demonstrat. Hujus sancti viri gesta scripta quidem reperi, sed Britannica garrulitate ita confusa, ut legentibus fierent onerosa. Negligebantur ergo virtutum clara insignia, scriptoris ignavi culpa. Inconveniens enim verborum sen-

Deo studuit ducere vitam; qui ortus in Provincia, quæ lingua eorum Pennohen b dicitur, latino vero eloquio, Caput-houm interpretatur, divinitus, velut alter David, ex generosa fratrum progenie electus, in teneræ infantie diebus Spiritus Sancti gratia est perfusus: in qua ætate ceperunt arcana ejus pectusculi perfecte divinæ servitutis igne fervere: qui cordis sui desiderium festim patri insinuare curavit. At ille illi audita voluntate, et in amore vel studio litterarum visa intentione mœstus, primo ejus petitionem abnegavit fieri: sed victus sancti perseverantia pueri, erga servitium Christi ferventis, amicorumque prudentibus monitis, quandoque ut sacris imbueretur puer litteris, juxta suam velle, genitor assensit. Eum quippe bonorum suorum hæreditarium custodem post se habere sperabat; quia præ ceteris diligebat, quem Creator rerum jam ab utero matris sibi sanctificans, elegerat. Cum plurimis itaque votis Omnipotentis Deoipater filium suum, tamquam alter Abraham Isaac sanctum, offerens, divinis informandum eloquiis tradidit: exultans de suo gemine Christo offerre, qui pro sui suorumque salute ipsum auctorem vite valeret vicinius exorare.

D
AUCTOR
MONACHUS
FLORIANC.
b

traditur sacris
litteris
erudiendus,

lentiarumque compositio, nulla attentionis, docilitatis, aut benevolentia delectatione sibi lectorem comparabat. Novus casuum ordo, inaudium locutionis genus quoque studiosos a lectione summovebat: erant igitur tota neglecti omnibus.

Pro qua re utilitate multorum communiti, et corporali presentia B. Pauli provocati (gaudemus enim nos pretioso corporis ejus munere a Deo donatos) longitudinem sententiarum abbreviare curavimus et verborum ordinem, prout potuimus, ad utriusque direximus. In qua opere nemo nos arguat omnium sensibus minime paruisse; quia hoc attendentes nihil omnino scripsissemus. Ut enim omnibus est discolor vox et vultus, ita universis dispar extat ingenium et sensus. Nec turbetur lectoris animus absconis Britonum nominibus, quæ interponimus; quia luce vitare ex toto nequivimus: in ipsis enim operis materia consistit. Vitavimus equidem plurima: nam ipsius viri Dei fratrum nomina, quia barbari et nostro labori non necessaria visa sunt, transivimus intacta; et Presbyterorum nomina, qui eidem Sancto ubique adhesisse leguntur, reliquimus; quia magis oneri fore credidimus quam utilitati, etiam si in hac præfatiuncula annotarentur.

Traditur ergo beato viro Hylduto c, qui sui temporis ferme doctissimus, doctrina et moribus plurimos informabat in illis diebus: nam ejus magisterio, quinque nobiles suos commendabant filios, in Christi servitio nutriendos. In qua virtutum scholares præcipui tunc emicuerunt clientes, Sanctæ Trinitatis amore ferventes, qui magistri sectatores meritorum fulgore radiabant, cum immensa lucis lampades; David videlicet, qui pro magna corporis abstinentia, ac frequenti aquæ potatione, Aquarius d appellabatur: Samson quoque, qui postea Pontifex e factus, Anglorum vitam meritis exercebatur in terris: Gildas etiam, ejus sagacitas ingenii et industria animi refertur fuisse admirabilis. Inter quos Paulus litterariæ disciplina tyro novellus, scholæ admittus, teneritudinem ætatis dulcibus relavebat cœlestis doctrine alimentis. Libabat tenero cordis palato mella scientiæ, ludosque sacræ infantia exornabat jocunda morum maturitate. Præveniebat ingenii vigilantia dies imminendis adulescentiæ; sanique digne cum scholasticis gaudebat paulatim conferre sanctam solertiam. Denique magistro erat totus admirabilis, sodalibus delectabilis, et jocundus in scholis. Nullus ei oberat invidia, quia omnes sua simplici demulcebat vita. Paucis vero diebus nulli condiscipulorum exitit secundus; utpote quem illuminabat doctor eorum Spiritus Sanctus.

c
CAP. II
H. Hilduto
S. Samuelis
Invidis
Samsonis
Magistro,

d
e

f
et cap. dicitur
H. Hilduti.

CAPITULA LIBELLI SEQUENTIS.

- I. De initio sacre conversationis ejus.
- II. Quod apud liblatam eruditus sit literis.
- III. Quid cum magistro utiliter meruerit.
- IV. Quomodo aves, ut oves, ad campos deduxit.
- V. Quare eremum petierit.
- VI. De Rege Marco.
- VII. Quomodo patriam reliquit.
- VIII. De ampliatione possessionis suæ germanæ.
- IX. De ejus adventu ad Ilacensem pagum.
- X. De fugato balabo.
- XI. De lentibus ipsis orationibus collatis.
- XII. De inventione oppidi.
- XIII. De diversis infirmitatibus restitutis.
- XIV. De inventione principis, et choca mire allata.
- XV. De expulsione serpentis ab eadem insula.
- XVI. Quomodo Episcopus effectus sit.
- XVII. De ordinatione Episcoporum, eo adhuc vivente, facta.
- XVIII. Quod prophetiæ spiritu ventura nuntiaverit.
- XIX. De ejus obitu.
- XX. De conversatione monachorum et clericorum.

Locus autem insule, quem usque hodie monasterium Hylduti dicitur, in quo magno, quasi medio, Christi Dominus latebant lucerna, marinarum fluctuum y accessu male aretabatur: super qua remoto consilio prædicti discipuli, David videlicet, Samson et Gildas, venerabilisque Paulus, magistrum humiliter adiecit, quem, in Deo orationem funderet proquantulacumque loci ampliatione, sapienter hortati sunt. Quod ille audiens, vitam eorum consensus, secum eos jubet orare idemque exposcere. Longeque protracta oratione, pater Hyldutus sic or us est dicere: Pater omnium Deus, qui Verbu tuo aquarum moles terris divisisti, et lege æternamare eorumisti, ne terminos transgredieretur, quos posuisti: presta nobis servis tuis, ut isto noens maris accessum in profundum constringatur abyssum, suum relabendo in alycum, et nunquam donec nostrum adiecit adire confinim; annuente Filio tuo cum Spirito Sancto. Discipulis respondens Amen, prædixit mare a loco discedere cepit, et e vestigio comitantibus eisdem discipulis, usque ad litus alveo magister cum baculo pervenit, quo signum faciens in

p
CAP. III
Hilduto
L. cap. h. b.
petentibus,
y

Impactorem
u aris
H. Hilduti
vocetel.

CAPUT I.

Acta S. Pauli sub magisterio S. Hilduti.

Sanctus Paulus, cognomente Aurelianus, clarissimæ Bripennæ viri, nomine Perplini a filius, dignam

margias

vita S. Pauli

confuse a
Britonibus
scripte;

truncus hic
usque
degit

omnes
superfluis
nominibus
barbaris.

cap. I
a
H. Hilduti

A enim familiarius omnipotenti Deo cupiebat vacare : quanto remotior fieri posset a mundi hujus societate. Saper qua re Doctorem suum convenit, eique cordis sui desiderium intimavit, atque licentiam expetiit, ut conditori omnium sua magis placeret devotio, Patris spiritualis fulta consilio. A quo verbum exhortationis plene accipiens, et perfecte edoctus ; quia non inchoans, sed perseverans in bono certamine coronatur, accepta Christo duce licentia, et dato parvis usulo Patri Patruloseque universis, sexto decimo etatis sue anno sejunctus a magistro, plenus Spiritu sancto, secessum petiit cujusdam deserti, paternis finibus adhaerentis. In quo loco habitacula construxit loco et tempori congrua. Orationum quoque inibi, quod sub posteris ejus adhuc florere perhibetur, aptis decoratum aedificiis fabricavit.

12 Ubi etiam gradum Presbyterii meritis dignissimus suscepit, atque cum duodecim Presbyteris, sub suo imperio devotissime Deo famulantibus, aliquamdiu illic permansit. Qui sacre lectioni assidue operam dabat, Patrumque sanctorum celestibus informabatur exemplis, meditationi quoque invigilans, revocabat ante oculos mentis, quae tota voluntate amplectebatur, mandata Domini. Orationum praeterea studiis invigilabat indefessus, ne aliqua callidissimi hostis fraude munimur undique ejus animae violaretur quoquo modo claustrum. Biduana denique sapius vel triduum corpus attingebat jejunio, ut parum contriti cordis sacrificium tanto dignius immolaret omnipotenti Deo, quanto studiosius carnis sugillaretur debectatio : cilium namque ejus post longam corporis macerationem panis erat aqua frutina pensus cum sale siccio : diebus vero solennibus addebat hujusmodi dapibus tantummodo paucos pisciculos pro magno apparatu. Bipedis autem, vel quadrupedis carnem, in omni vita sua nec gustu legitur contigisse : vinum quoque, et omane quod statum mentis possit vexare, exceptis Missarum solemnibus, nunquam penitus bibavit : quippe qui nullo modo vel aquam sumebat, quantum naturae necessitas exposcebat.

13 Rex quidam, Marcus nomine, in vicino a florebat eodem tempore, cujus imperii dominatus leges dabat quatuor gentibus, linguarum fama dissidentibus : hunc ergo minime latuit fama celebris Pauli licentissimus, qui convocatos sub potentiae optinates, ita allocutus est : Anima mea intento diversas apud se examians fidei sentas ex omnibus solam elegit sequi unitatem Catholicam, quae et regna nostra pace tueri, et nobis valet felicem vitam largiri. Quare si meae devotioni, o fideles, concordatis et plene foveatis, B. Paulum vobis hujus sanctae institutionis eligite magistrum, quem felix opinio meritorum omnibus celebrat venerandum. Et sicut me in terrenis negotiis terrenum principem per Dei voluntatem habetis, ita eum eligite perpetuo habere praevium et doctorem in celestibus mandatis. Faventibus ejus sententiae cunctis principibus, Rex subsequens ait : Mittantur ergo strenui viri, qui eidem beato viro nostram voluntatem prudenter aperiant, et totius imperii nostri devotionem et affectum erga filium sanctae Trinitatis humiliter manifestent edicantque salute animarum nostrarum in ejus manu subsistere, adventum praesentiae ipsius nos omnes urare ; et ut venire acceleret, suppliciter obsecrare.

14 Exultantibus universis, et animo Regis hoc sanctum propositum oculitis infusum acclamantibus, juxta quod imperatum fuerat, humilibus verbis evocatur Paulus sanctissimus. Cum cum grave videretur, quod imperabatur, occurrit illud Apostoli praecipitum. Quia qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit ; ammensique Regis sancto mandato, comitantibus duodecim Sacerdotibus seum degentibus,

pervenit ad locum, qui Vannedos b dicitur, Regem petiturus. A quo benignissime est susceptus, et pro vita sanctitate condigne est habitus : qui universis sanctae religionis doctrinam tradens, paucis in tempore, tam Regem quam universos circumstantes, et Catholicam fidei documento, et bonorum operum pleno instruxit disciplina et exemplo : c nam vitae meritis commendabat, quidquid verbo annuntiabat : Nec poterant ei fidem cordis non adhibere, qui stupebant miracula virtutum, quae fiebant quotidie. Cumque magno studio diu inibi veret et vita instrueret, fidei- lum mentes, Rex Marcus tanto Magistro gloriosus tam per se quam per suos principes cepit ejusdem beatissimi Pauli aures, ut pastoris officium super eos suscipere, pulsando orare. Quae res multis ei vicibus repetita plus exeundi quam ibi manendi extitit causa : fertur quippe eum saepe dixisse, per plurima maris navigando spatia libentius se remotum petere cujuslibet eremi vastitatem, quam Pontificalis suscipere oneris curam.

15 Sanctorum namque devotio tanto purius divinae contemplationi mentis solet insingere oculos, quanto studiosius pedem subtrahit a mundanae conversationis laqueo : non enim quieta valet apud se manere anima, dum ad diversa rerum rapiunt studia. Unde sancti viri seculi certant fugere frequentiam, ut cultum justitiae silentium creatori suo cum carnis maceratione offerre purius valeant. Inter quos singulariter emicans sanctissimus Paulus vitae meritis gloriosus ; dum supradicti Regis societate a proposito sanctae conversationis aliquantulum diversis occurrentibus negotiis revocaretur, remota eremi expetere desiderabat votis omnibus.

16 Exire ergo velut alter Abraham de terra nativitatis suae studiose cogitabat ; sed locum, in quo secretius posset vacare Deo, tota mente revolvebat : se namque et suum velle ita omnium factori commiserat, ut mare Israelitici populi, summo stare, summoque de loco transire, ipsius prestaretur fieri imperio. Quod dum longae orationum vigiliarumque instantia exposceret, quidam nocte membra soporidans, ecce angelici decoris juvenem sibi assistere conspicit ; qui mentis ejus votum replicans : Vade, inquit, et secundum voluntatem tuam mutare istum locum ne dubites : Dominus quippe tecum est, a quo nusquam tua discrepat sententia. Quod si de loco haesitas quem petere debeas, me praevium et ducenti jussu summi Imperitoris te habere scias ubique, teque ad locum deducam, quo ire mandat Omnipotens. Qui somno sese excutiens, et de tam clara visione exultans, Christo Domino gratias agit, qui semper adesse consuevit fidelibus suis.

17 Facto autem mane, visionem Regi Marco per familiarissimos mandat, et ut ei licentiam exeundi mandatum Dominum amabili ter donet, humiliter exorat. Sed Rex, grata sancti viri familiaritate illectus, et visionem timuit, et quod petebatur ad praesens denegavit. Quod cum venerabili viro Dei renuntiatum fuisset, per sese Regem adit, et se differre nullo modo posse divinum oraculum edicit. Parvi, inquit, tuae jussioni, O Rex Serenissime, dum huc venire properavi in obsequio tuae libertatis, et si tibi parvi, quanto magis eorum Regis parere me oportet imperiis, qui me locum mandat mutare, cui nullatenus debeo contraire. Sed a vobis abscedens corpore non mente, benevolam vestram exopto licentiam, quanto magis eorum complector amicitiam. Novi nempe in nullo vos velle Dominicae voluntati dissentire.

18 His dictis abeundi licentiam, licet invitus, Rex ei tribuit. Quae accepta, unum tintinnabulum pro benedictione a Rege beatus vir petit. Mos quippe erat septem tintinnabula pulsari ad mensuram Regis

D
ATCT.
MONACHO
FLOREAC.
b

c

CAP. VII
donec
imponendum
sibi
Episcopatum
metuens
E

o crederet ab
Angelo alio
mutare.

F

Intrat a
Rege licentiam

non tamen
tintinnabulum
optulit ;

libique
auscram
viam sancte
ducit :

B

a
CAP. VI
Rex Marcus
de se
advocando
dilexit.

C

Ita m Paulus
cum suis in
Ade intravit ;

Rom. 13, 2.

A Regis disambulandas familias, quod minime Rex
 trahit; sperans virum, cuius abcessum agere fere-
 batur, ad se reversurum processit huiusmodi. Sed Rex
 regnum et thronum virtutum, qualiter unum excel-
 lentibus, et claris ex eadem familia suo donaverit,
 posteris styli ordo enarrabit. Venerabilis autem
 Dei amicus, se summum iter gubernatori tantum
 committens, viam aggressus, prospero cursu ad do-
 mum suam germaniae super litus maris Britannici
 estam, letus pervenit d. Erat autem eadem soror
 eius ab infantia Christo divinis mandatis insistens
 mente devota; apud quam frater glomeres tandem
 hospitatus est, quando pararentur omnia itinere
 congrua.

19 Perfectis omnibus, et parata iam navi in lit-
 tore maris, B. Paulus inter salutaria vite celestis
 colloquia, inter fraternae caritatis dulces affectus,
 etiam suum in crastino se velle discedere dixit. Quo
 verba conturbata Dei in illa fraterno desiderio plena,
 respondit: Si me ita disposuisti relinquere, ut in
 presenti vita requiem amplius angelicam vultus
 tui faciem cernere, quaeo vel unum hebdomadae
 spatium dona mihi presentiam tuam, ut celestibus
 manantibus plenius informes animam meam. Cui frater
 ait: Vales, sanctissima soror, quemadmodum me
 solum expectent universa, navis apparatus, sociorum
 comitatus, et auras invitantis congruus flatus. Sed
 ne tuam dilectionem offendam, tres dies tecum fac-
 tiam. Orto autem die tertio, praesentis Dei familia
 fratrem in proximo discessurum, obortis lacrymis
 inter cetera fraternitatis eloquia, cum humiliter sic
 obsecrare coepit: Quia difficile est, frater carissime,
 te mutare sententiam, qua semel decrevisti amore
 cum potentes Dei patriam penitus fugere et propin-
 quos, praeterea quaeo mihi, tam dilecte sorori, parvae
 involuementum virtutis, quod tam erga me longam
 testetur amorem et fraternam dilectionem. Confido
 enim in Domino, quia quicquid ab eo petieris, im-
 peteris.

B Orto autem matutinali Sole, sibi vale dicen-
 tes, germana in suo proposito perseverante, Paulus
 beatissimus mare petiit, navim mature conscendit,
 portumque abriter reliquit, Deoque cursum ejus
 operante, jocunde ad quandam insulam appropinquant,
 nomine Ossam e, ab Armorica regione sexdecim
 milibus, aut paulo amplius distantem. Erant autem
 cum eo duodecim Christi Sacerdotes, ejus fidei com-
 militones, et alii plures affluente carnis quam cari-
 tate affectu eidem sancto viro adherentes cum suffi-
 cienti manerio. Expositis omnibus, in loco, qui
 dicitur Portus, bonum, confestim vir sanctus insulari-
 cultoresque ejus imperat diligenter explorari, et quo-
 jure vivendi quoque cultu duntaxat agnoscere. Ipe
 vero cum paucis sibi aptum solitariumque locum
 certavit explorare. Et pene tota peragrata insula,
 fons tandem reperit, in quo fons triumphabat,
 limpidissimam aquam ebulliens et gratam fecundo
 gemine camporum superfluentem decenter irrigans;
 in quo loco tum amoenitate loci, tum fatigatione
 itineris provocans, parvo oratorio adificata cum
 modico appendit, vir beatissimus aliquantulo tem-
 pore permanens.

20 Cui frater respondit: Quicquid illud est quod
 obsecras, si mea infirmitas prestare valet, libens
 aucto, quod si ultra vires nostras fuerit, praetium et
 auxilium homini nostri implorabimus, ut ipse perfici-
 ent, in quo manus valentis. In tantum quod velis
 educto. Hae sponsione latidata soror, non sibi
 soli, sed et omnibus eam dem insulae incolis utilis
 donativum petat, dicens: Hae quam inchoo insula,
 et nuncio semina, et Christo familiaribus apparet
 quam sit perunda; crederetur autem hinc malis robo-
 rabilis, hinc amonens marmorum fluctum inun-
 datioribus, nostra hinc confirmata plus solito coop-
 erentibus. Te vero Omnipotentem invocante, aene-
 tander credo hoc, nullum bonum tuis precibus
 dilatar posse. Facile enim impetrabis quod desidero,
 si precis converteris ad Deum super hac re ut ob-
 ero, ut et fluctus maris sentito coercerentur adeo,
 et terra optata aliquo totus ampliatur spatio. Ad
 quam frater venerabilis inquit: Quae petitio tua
 maxima est, et vix nostrae meritis impur, jure pre-
 cois, et communis oratione Dominum nostrum invo-
 cemus, in gratia sua quod peti prestare dignetur.

21 Quibus in orationem prostratis, et adhuc cran-
 tibus, sidere per Dei misericordiam, quae semper
 servis suis adhaere solet, mare undas retrahere,
 totus sicut apparere mirabilis ordine coepit. Quo au-
 dito et rixera per discipulos agito, ab oratione
 suscitavit, et devoto animo divinae voluntatis praesentem
 celebrantes, gratias superne majestati referunt,
 indeque germinum comitante cum discipulis usque ad
 litus sicut figentes undas est aggressus beatissimis
 Paulus. Appropinquantes autem ripae, venerabilis
 frater dilecte sorori imperat, ut in manibus
 lapillos de roxa tellure usque ad summam marginem

maris deferat. Quo cum pervenissent, jussit eos in
 latitudinem ripae spatiosae deponere. Nam mille pas-
 sidus vel paulo amplius aquis exhausta, in opus
 sanctimonialis femine per orationem B. Pauli di-
 lata est terra.

22 His peractis, genua Deo in orationem super
 ripam maris flectunt. Qua finita Paulus ad mare
 conversus, ait: Lapilli, quos tuis fimbriis apposui, sint
 in signum inter me et te, ut denique nunquam eos trans-
 gradi, ne haec nostra territoria auleas ingredi. Cujus
 sermonis imperium, usque hodie conservat inviolabile
 horrendum maris elementum. Cumque reverterentur
 domum, subito, mirabile dictu! habuerunt in pros-
 pectu lapillos, quos beata soror deportaverat, divina
 virtute, quae cuncta creavit ex nihilo; factos lapideas
 mirae magnitudinis columnas. Miro modo agente di-
 vini elementa, ut res simplex postulata, redderetur
 duplicata, et perpetuo coneretur virtus secunda, si
 torpore negligentiae aboleretur prima. Viam quoque
 quam ea die tenuerunt per medias illas columnas
 in edentem, adhuc a transmarinis Britonibus veris
 semita Pauli vocatur. Ubi vero ventum est domum
 herediticis Dominum cum gaudio susceperunt ci-
 vibus; noctem denique illam in Dei laudibus pene to-
 tam duxerunt pervigilem.

23 Orto autem matutinali Sole, sibi vale dicen-
 tes, germana in suo proposito perseverante, Paulus
 beatissimus mare petiit, navim mature conscendit,
 portumque abriter reliquit, Deoque cursum ejus
 operante, jocunde ad quandam insulam appropinquant,
 nomine Ossam e, ab Armorica regione sexdecim
 milibus, aut paulo amplius distantem. Erant autem
 cum eo duodecim Christi Sacerdotes, ejus fidei com-
 militones, et alii plures affluente carnis quam cari-
 tate affectu eidem sancto viro adherentes cum suffi-
 cienti manerio. Expositis omnibus, in loco, qui
 dicitur Portus, bonum, confestim vir sanctus insulari-
 cultoresque ejus imperat diligenter explorari, et quo-
 jure vivendi quoque cultu duntaxat agnoscere. Ipe
 vero cum paucis sibi aptum solitariumque locum
 certavit explorare. Et pene tota peragrata insula,
 fons tandem reperit, in quo fons triumphabat,
 limpidissimam aquam ebulliens et gratam fecundo
 gemine camporum superfluentem decenter irrigans;
 in quo loco tum amoenitate loci, tum fatigatione
 itineris provocans, parvo oratorio adificata cum
 modico appendit, vir beatissimus aliquantulo tem-
 pore permanens.

a Romanorum Britanniam Britonem indicat ex his aliquibus,
 qui in Wallia collecti libertatem suam usqueque turbantur.
 b Fuit Lambus in Comitatu Mont-gomeriacensi inferioris Wal-
 liae. c Non excluditur aut Regem aut subditos ejus plures
 fuisse gentiles sed Christianos religionis cultum, peractibus
 rebus publicis vultu absolute, restituerunt fuisse Pauli, per
 quosque in laudibus. — d Fuit Comitatus (apud) unum
 A. e Ossam vocat Amantius Floriac, Bressan. Albertus de
 Grand. Insula Ossam et quolibet Britanniae appellatur, et Pom-
 jannus Atlas Senon vocat Britanniae maris septentrionalis ob-
 jectum Britannias. sed in esse videtur in nomine: hoc vix pro-
 babilis dicitur mare insulae hodie. Eisdem de sancto sacro de sing
 Cuiusque insulae insulas pronuntiarum obiecta, cum ista hodie pro-
 montorio sit proxima; Brito nostro Exautis, Exalta Thuro
 Comitatus titula ista habitatione, inquit Argentanus, adhaec
 quam quo maxime propter amantiam, fecerunt in ma-
 gitudinem cum tamen nullas numerant propter infestis
 pyratum incursions, Impere belli praesentem. In hac S. Pauli
 monasterium aetna seculum X pervenerunt, ut constat ex
 Amantio praedicto, lib. 3 de vitas, S. Benedicti cap. 12 Felicien
 S. Ludo Hugonis Abbatem ex hac insula Floriacem deducente
 ad corpus S. Pauli.

CAPUT III.

Prima in Armorica S. Pauli sedes, et mira-
 culum.

A NIMUS autem cogitabat, utrum is esset locus,
 quem ei Dominus per Angelum suum promiserat.
 Pro qua re ut certior fieret, atque securus mihi
 construeret, singulis diebus ac noctibus Deo suppli-
 ces offerebat preces. Quadam itaque nocte, cum

omninoque ad
 male passus
 reu o as

luna
 a trahit
 casibus
 roet el.

E
 et cum sociis
 v. r. u. s.
 caritatem
 mirantur.

lucem vbi
 videretur
 lig. i. in
 insula

F
 Ossam vocat

CAP. IX

ACCT
 MONACHO
 FLORAC.

CAP VIII
 ad crastinam
 suam novam.

ab equo
 roga ut.

triplex auri,
 quae
 optatum
 facta est.

si te y
 missacit

A membra crebris jejuniis atque vigiliis fessa modicæ quieti composuisset, Angelus Domini assistens, talia ei refert : Sabulæ consilio instituisti consulere omnipotentem Deum, super negotio in quo hæsitabat cor tuum : Non enim iste tibi designatus est locus. Alius quippe te expectat, in quo multiplex diversi generis populus per te edocendus Christo acquiretur. Ne ergo timeas hinc abire : nam ad paratum tibi locum, in quo tantis finem imponere curis valeas, facili via perducet te cælestis potentia. In illo siquidem certam tibi in terris sedem delegit omnipotens, pro cuius amore parentes abieceris pariter et patriam. In coelis quoque digna mercede, tuos refrigerabit sudores, recompensando æternæ beatitudinis præmia inter felices ante cælestis Senatores. His prolatis, visio colloquentis ablata est. Ast vir homini somno sese mox excutiens, socios convocat, et quæ viderit et audierit patenter enarrat.

25 Jubet ergo navim instruere, iter accelerare, ut quanto citius promissam sedem capientes, tantis laboribus valeant terminare finem. Hic, inquit, noster erit extremus Deo iuvante per maria cursus. Hæc factus, ratem cum suis ingressus, a terris recessit, et per alta maria hymnos et laudes gubernatori decantare cepit. Tandem autem prospero cursu ad ripam quandam pervenit, a qua Adnabeh dicitur, juxta insulam que et ipsa Medonia b nuncupatur. Reperitque ibidem placito portu littori appropriare præsum imperat, cunctosque mox secum ripæ exponit. Denique patriam quam intraverat perlostrans, devenit ad quandam plebem pagi Archemensis, antique Telmeloniam appellatam. Ipse vero pagus Donnionensis c patriæ non modica pars est. Occidentem versus constituta : in quo pago fundum reperit fontem habentem clarissimum atque suavissimum. Ipse autem locus in quo fons manat, modo Villa Petri nuncupatur, qui, ut fertur, ipse beati viri fuit consobrini. Ibi tandem Deo gratias agens parvam oratorum construxit, ac paucis diebus permansit.

26 Quod in etiam ex suis comitibus varia in diversis locis ædificaverit habitacula. Quorum unus remotissimum exquirens locum Vinehinus d nomine, qui propter arctissimam vitam et solitariam consuetudinem ab omnibus monachis appellabatur, quemdam invenit fontem præclucidum, sylvis obumbratum : qui cum civitate loci et fontis jomilitate ductus, cepit ibi habitare constructo tugurio. Sed antiquus hostis honorum semper invidus, benigno fratri mox dispendum paravit. Quidam namque bubalus, in eodem saltibus assidens, ad fontem venire solitus, una die affuit, tugurium servi Dei rabiosus dirigit, dissipavit, et cornibus hæc illicque ventilavit : ejus tantus erat terror in circumhabitantibus, ut nemo audeat spectare presentiam ejus. Sed Dei servus ab opere manu li reversus, ut damnum videret, adversam datus intellexit, et donum resarcire patienter cepit. Feralis autem bestia demum ibidem reversa, quasi insultans, omnia restaurata, absente Fratre dimisit pentus, et abiit.

27 Hæc pugna, hæc altercatio inter virum Dei et bubalum itaque quater processit : iste ardebat, ille ducebat, iste restimabat, ille destruebat. Prædictus itaque Vinehinus cernens hostem prevalere, magistrum addit : rem tanti certaminis indicavit, ut que ad locum illum per se ire dignaretur, suppliciter oravit. Qui frater conspiciens anxietatem, ad locum pugne, erō armatus, ire disposuit. Ubi cum venisset et jocunde amicitias gratias, granineosque vapores circumspexisset : Frater, inquit, Vinehine, nisi tibi displicet, munitus nostras habitationes. Sed mea tua, et ego manebō in sede ista potest. At ille, magister ait, ut tuæ beatitudinī dignum videtur, fac. Nam tuæ voluntati in omnibus paren-

dum censeo. Cui vir Dei : Immo non meæ, sed Dei obediendum est voluntati. Et frater, Ergo et tu, que nullo modo probatur a Deo discrepare.

28 Adhuc illis colloquentibus, horrenda hestia illa venire visa est; que cum B Paulum de longe ante fores tugurii pene jam restaurati astare prospexisset, pavens et tremens ad terram prociidit; et propriis demum mansuetissime accedens, tertio genua flectens, flexo capite, ante pedes illius terre prosternitur, tanquam commissæ culpe veniam efflagitans. Sanctus autem vir nihil moratus, satisfaciendi culpam indulget dicens : Hæc tibi noxam indulgeo : vade in pacem : tantum autem cave, ne in his locis amplius appareas. At bubalus caput inclinans, quasi vale dicens, abiit et penitus recessit; ita ut a nemine postea ibidem visus sit. Fugato hoste et ad alia russo fratre, victor ibidem aliquantisper habitavit, locum fontemque benedixit, atque ibi oratorium juxta mare construxit. Qui locus usque hodie monasterium, sive quod notus est lingua Britonum, Lanna-Pauli vocatur; ubi omnipotens Deus plurima præstat beneficia, si adest petentium fides integra.

29 Non longo post tempore rursus ab Angelo admonitus, Principem regionis, ad quam venerat, adire festinavit. Locum etiam quærere jam dudum desiderabat, in quo secretus possit operum dare devotis orationibus. Iter ergo prosequens cum, suis omnibus pervenirent ad quandam plebem, quam circumadjacentes mede Lapidos appellant, in ultima parte pagi Leonensis, juxta litus maris Britannici constitutam : in cujus plebis limbus longa via fatigatus ascendit Beatus vir Paulus. Discipuli autem ejus, hæc graviter lesi, cogente siti, sylvas passim peragrantes, aquam, si forte inveniant, exquirunt; et nunquam repentes, ad virum Dei cum dolore redeunt, et in articulo mortis suam vitam laborare proclamant præ sitis necessitudine, quam solis ardor angebat immo fervore. Numquam sese e tanta solitudine regressuros protestantur, nisi mox adsit aliquod potabile genus, quo possint sitim restinguere ardentem datus.

30 Quorum lamentationibus vir mirabilis misericorditer commotus, in oratione prostratus Domini clementiam efflagitare cepit attentus. Omnipotens, inquit, rerum conditor, qui populo Israel in eremo aquam de vena silicis per manum Moysi produxisti, quippe in aquarum baptismate salutem animarum nostrarum præparasti, miserere hujus gregis, et da nobis de visceribus presentis telluris fontem modico aquæ; quo refici queat, ut de tua semper benedictione gaudeat. His dictis ab oratione surgens, confidenter tribus in locis terram baculo suo percussit, tresque glebas effudit præcepit, singulas de singulis : quas ex vis protinus tanta aquarum largitas secuta est, ut non solum sitim adstantis abertis relinceret, et omnino extingueret, sed etiam copioso ductu totam patriam decoraret. Quam rem admirantes universi qui aderant, gratias multiplices Deo agebant, qui semper mirabilia operatur per manus suorum famulorum.

31 Cumque in eodem loco membra pansaret, et potum aquæ avidè hausta per artus discipuli distulderent, dispositione Dei quidam locorum positus hominibus adit, qui seiscitatus ejus es et familiaris, quove principe patria ipsa regebat, postremoque de minus loci secretissimi ostensione multum rogatus, humiliter caput inclinans Paulum sanctum, vultu et sermone Dominum præferentem respiciens, ita fari adorsus est : Ego, o Deo carissime, ejusdem Christianissimi viri, a nomine Vauthuri, poris sequor, ejus etiam domum tota hæc facultate rego, donante Imperatore Childeberto 2, ejus potentie

jeans et insula porro migravit.

viam sedem

a b

in Archemensis pag.

c

cap. x et Vinehine decipit cellam d

a fere bibere veniente orare iustitiam.

ipsum locum ubi peti.

l)

AVCT. MONACHO FLORAC. et f. cum ubiyl.

CAP. XI ostendit sibi pressis. E

quam de terra efficit.

F

CAP. XII et secretioris loci opportunitatem quærens.

e

A potentia tunc temporis bellicosa parebat Francia: quod si faciem ejus videre queritis, ne prævium si placet habebitis. Locum perinde gratissimum, et remotissimum vobis, ut poscitis, ostendam. Et ne delusor videar et vaniloquus: en sequimini me, et mea libens complebo promissa. Quo præente S. Paulus cum suis comitibus viam publicam ad occasum fvergentem aggressus, usque ad oppidum, modo de nomine ejus dictum, pervenit: ejus portam ingressus, que ad Occidentalem plagam nobiliori structura modo fabricata est, continuo fontem conspexit lucidissimum, quem protinus in nomine Sanctæ Trinitatis crucis signo sacravit: ex cujus sacra infusione debiles et agroti crebro sanantur a diversis infirmitatibus.

f
Leonensis
Urbis fontem
benedixit:

32 Quod oppidum illo tempore muris terreis circumlatum, nunc cernitur locis necessariis lapideo robore honorifice communitum. Est namque in quadam insula y, cujus altitudo sola patet australi plaga. Aliis quippe partibus mari Britannico alluitur, deflexo sinu in modum bene tensi arcus; situ pulcherrima, pascuis plena, seminibus grata, et omni dignitate conspicua. Dignum præterea duximus paucis designare, quos habitatores ibidem veniens ostenderit S. Paulus, tam interius castellam illud antiquæ structurae diligenter perseverantia, suis adytis jacere visa est, ad cujus videra surgentes dependebant porcelluli. Quo tempore cum sit ferocissima, heati viri manu molliter blandita, ac si prioribus annis fuisse edomita, deinceps permansit domestica, ita ut per plures annos illic duraverit progenies ejus, inter reliquos patriæ porcos quasi regalis et præcipua. Alvearium quoque in eujusmodi arboribus antro invenit, mellis æquique benigno munere referentem: quo sine violentia partito, munera referuntur repleta vascula. Bestias autem naturæ feroces quas reperit, solo imperio procul fugavit. Versus namque in illis regionibus inhumanis factus, presentium sancti viri aufugiens, in paratam fossam præceps cecidit, collumque perfregit. Non et labulam jam ab altero loco protulatum interdicto expulit. Quem locum egeritis pestiferis monstris, aqua benedicta foris et intus asperit, et benedixit, sanique in perpetuo consecravit.

g
et ferus in
loco reperit

cicures
reddit.

n In 3 MS. nostro sic habemus: ad ripam que Amarela dicitur - In 18 insula transversa murum versus boream versantibus. Traxit habentem prononibulum hinc cap de Four dictum, nulla alius nominis hinc invenitur insula vel apud auctores vel apud Geographos. Suscepit insulam pro paratulo seu portu presentium quodam continentis accipi circa partem meridie, ubi eruditior S. Paulum Albertus vidit, talia loca ubi nebe Leonensi distinet - e Id est Britannia inferiori, sic dicta a veteri incolarum, que et insula Britannia transgressorum, patet - d In 3 MS. Joachimus vero Presbyter in remota burgulum constitutus habitavit. atque hic Joann sive Joannus est, cujus Vita 2 Marti dicitur, et de quo infra dicitur sub nomine Johanni - e Phylotus magni testis gentis: cujus regnum ab anno 580 usque ad 588 extendi, ostendimus ad Acta S. Sigeberti Verbi. nam. 65 - f Id est secundum occidentalem partem illius: alioqui versus orientalem tendendum dicit S. Paulo facti, ut ad locum destinationem perveniret. g Verborum in reliqua hujus capituli parte Britannicorum Scripturam observatam satis explentem sibi notos habere, ita videtur pertinet ad multa - quia tunc habere potest verisimilitudinem, quod frequenter Paulum dicitur, aut quod in ipsa voce abundantius ferus Paulus invenit? Quæ autem hæc insula forte suspicari licet parat aliquis urbem transitorum seu Leonem ad mare fluxit, ubi nunc portus est, hinc dicitur Paulum vero in eo, ubi nunc Verba ejus est, locum consecravit, aliquot passuum millibus ab ubi et mare ad quem deinde locum, prius factus per Leonem præteritus incursionem devotulo, paulatim vicula communiavit.

Orbis
Leonensis
situa,

CAPUT VI.

Alia S. Pauli apud Wihurum Comitum miracula.

Post hæc potere principem contendit, qui in quadam insula, que quatuor millibus a suprascripto castro aberat, nomine Batha, cum paucis habitans, meditationi Scripturarum inserviebat. nam honeste re-

CAP. XIII
Ad Wihurum
Comitem
propensum

fertur floruisse tam in liberalibus quam in spiritualibus disciplinis; unde et tumultus hominum, negotiorumque secularium lites fugiebat. Cumque vir Dei ad eum prævio porcario jam appropinquaret, contigit obvius ei fieri cæcus, quos quidam puerulus ludificando per devia pariter traheret: qui ut audierunt tumultum transeuntium, quasi uno clamaverunt ore: Si principi sociisque dona in promptu sunt quæ erogentur, quasumus nostri misereri. Quod audiens benignissimus Paulus, misericordia motus, genua flectens diutius oravit: surgens autem, ait ad illos: Dona, quæ poscitis, minime habentur: sed quod utilius est præstet vobis Omnipotens Deus. Et accedens ad illos, dixit: Qui aperuit oculos cæcorum clamantium, Jesu filii David miserere nostri, ipse vobis lumen amissum reddere dignetur. Statimque supposito oculis eorum lacu, quem gerebat, aperta oculorum lumina mirantur peregrinum solem, et suum devote collaudant creatorem.

D

duos cæcos
illuminat,

34 Parvo quoque via emenso spatio, rursus offendit duos, qui lingue carebant officio, et pro pleetro manuum utebantur signo. Quibus æque misertus, Domini gratia et lingue beneficium reddidit et proprio factori grates exsolvere admonuit. Inde procedens, quatuor iterum paralyticos in grabatis portari conspexit: qui cum elemosinam peterent, illud Apostoli Petri responsum aures meruerunt: Argentum et aurum non possideo, quod autem per Deum elementiam valeo, hoc vobis do. In nomine Jesu Christi Domini surgite et ambulate. Qui mox exurgentes ambulabant, et gressibus pedum et melioratione morum. Qui universi profati ne nomen suum divulgarent, ab eo sunt admoniti: sed abeuntes impossibile duxerunt non predicare, in se ostensam virtutem.

totidem mutis
loquacem donat

E

quatuor
paralytici os
sanat.

35 Transiens autem vir Domini cum comitibus suis quendam vadum, Glodiam dictum, pervenit ad locum, proprii Secretum appellatum, in quo diu questum reperit Comitem Wihurum, describentem studiosè libros quatuor Evangelistarum a. Quem vir Domini lumini salutavit eloquio, et mox ab eo cognitus, resalutatus est sermone congruo: profusisque lacrymis præ gaudio, caritatis diu adherentes osculo, tandem cederunt altero imperio. Nam gemine astringebantur vinculo dilectionis, quoniam et consobrinus fraterque carnis alta origo, et fratres conjunxerat alterius amor in Christo. Cumque vir mitissimus, serasetanti Principi suis suorunquæ labores virumque cursus, perorans, ad id loci pervenisset, quo a Marco Principe recedens intinabilem petisset, et non impetrasset: subito is, cui piscium gurgulim enra commissa erat, utraque manu operatus introivit. Nam hæc grandem escocem, altera elucam portabat mirificam.

CAP. XIV
et benignè
suscepit a
Comite

a

F
accipit intinabilem
vulvum,

36 Quod cærens Comes, et gratias Deo agens, tanta munera divinitus Pauli mortis missa, licet aversant, attestari coepit dicens: Paule frater, donec hæc venisti, nec tanti prebii piscem, nec aliquam elucam aut hoc polignis aut piscator mihi presentavit. Dum autem jubente Principe ut pulsaretur somnum illius amicus accepisset, plus solito paululum exhilaratus, honesto vultu ridere coepit: qui interrogatus curiam rideret, respondit: Cum balum præsens spiritum meum exhilaravit, hoc enim vere est illud, quod non præstixi a Rege dudum potuisse, et minime impetrasse. Gratias autem omnium rectori refero, qui, cui vult et quando vult, sua dona largitur. Omnia enim nota ipsius ordinantur: unde et ab homine frustra quod petitur, quod volente ipso adipisci nequaquam mereatur. Versus igitur precibus ad Deum, quod pro desideratis humiliter queramus; quia eo favente facile consequemur. Quod si orata aliquoties differuntur b, nobis desperandum non

quod a Marco
re. 25. 15. 16.

non

A lucens) inuit totius populi multitudo consilium, eum sibi constituere Episcopum et suae salutis fideique magistrum: sed praeventi sunt saniori consilio sui Principis Withuri. Nam ex hac re saepe araverat: sed quod nequivit precibus impetrare, arte usus est, ut quomodolibet juxta votum populi Episcopos efficeretur.

AUCTORE
MONACHO
FLORIANO.

ad Childbertum Regem dicitur.

B 43 Veri enim similia fingendo ad sanctum virum pervenit, et coram eo humiliter suas preces fudit, dicens: Ex quo, vita mihi carior Paule frater, Francorum Rex Childbertus hanc regionem meae sollicitudini regendam commisit, nec per me, nec per filium aliquem Legatum cum eo colloquium habui; quapropter diversa meum animum urgent incommoda, super quibus ipsum Dominum meum consulere peritulis est mihi sententia: nullumque reperio utiliorem te ad eum dirigere, si inveni gratiam in conspectu tuo, cum intumens mihi sis, et hoc negotium solus efficacius peragere possis: omnia autem tueri tuo necessaria, a me tibi subministrabuntur. Praedictum vero regem ubi aderis, litteras annulo ipsius, quoniam mihi a se discendit donavit, signatas, quas tecum portabis, ei mox praebabis; ipse vero protinus suum recognoscat iudicium. Perlectis litteris, quidquid verbis aut reciprocis litteris meae humilitati manifestaverit, sagaci animo referes nobis.

C 44 Litterae autem in haec verba scriptae erant. Cum accepseris, Domine mi Rex, haec epistolam, scito quod miserum ad te, ego famulus tuus Withurus, istum virum Dei, nomine Paulum; ut, licet invitum, nobis orantibus, ante tuam praesentiam ordinis Episcopum. Hoc enim officium, cum sit dignus et idoneus, multis vicibus admonuit, se alium accipiturum: non praeter omnibus nostrae vel aetatis vel patriae huic ministerio attestatur, tum sapientiae doctrina tum vite merito, cum esse dignissimum. Paulus autem epus mandatis annuens, assumptis duodecim Presbyteris et pluribus monachis, Dei fretus auxilio, viam aggressus est. O beata simplicitas, quae omnia eras, et neminem fallis. Ecce venerabilis Dei famulus cunctae ingenium efficitur, per quam recipiat quod non vult: et tanquam verum innocentiae purvulus, portat quodammodo vinculum, quo ligetur, ut alios absolvat. Nam virum Beati Petri Apostolorum principis suscipiturum in terris est, ut quod ligaverit, ligatum, quod absolverit, fiat absolutum in caelis. Hoc ergo prosequens tandem pervenit Parisios, ubi regem suppliciter adit, cui, quod ferabat, tradidit.

capitur
Episcopatus
admittitur.

D 45 Rex vero sigillum pretinus solvit, et lectis litteris, ad Paulum conversus ait: Paule Christi amice, ut quid divini muneris talentum tibi casibus commissum fratribus impendere distulisti? Cur jugum homini suavo, et omnis ejus levo haeremus ferre nolueris? Quem locum excusationis habiturus eris in illo distracti examinis die, cum habens posse ut plurimum valeas pedesce, quare deest tibi velle? Respice et cogitance Deum nostrum sua largientibus praemia reponit, avaris autem et fratribus minimis nihil indulgentibus supplicia minari. Tu ergo ut audio valens: Ergo hunc servi et fidelis supra multa te constitutum, patena quae tibi commissa sunt fratribus impertire stude, suscepta per me eorum cura et sollicitudine. Sanctus vero Paulus culpa, qua arguebatur inscius, stupefactus ad terram prostermitur, veniam orans, promittendo sese omnia perfecturum, si haec quae dicebantur apertius sibi redderentur.

et co-secratus.

E 46 Childbertus rex cum de terra elevans et Praesulis eiusdem baculum accipiens, Suscipe, inquit, pastoralem gradum, quo officio quas praedesse saluti plurimorum. Et evocatis tribus Episcopis, qui eum benedicerent, vir Dei profusus lacrymis, volens noleus suscepit, quod multo tempore distulit. Cui be-

nedicto, statim Rex gloriosus a Agnensem, Leonensemque pagos, cum sibi debito reddito, regiae auctoritatis precepto tradidit. Singulis vero diebus eum honorifice mandavit suscipere per regias sedes, quousque suam diuressim intraret. Sicque accepta revertendi licentia, Regi gratias agens valedixit. Ingressi autem diocesim sui Episcopatus, cum multa exultatione totius populi susceptus, et in sua sede locatus, per plurima tempora pastoralis curae officio functus, tot et tantis virtutes operatus est, ut si eas scribere velimus nec lingua ad loquendum, nec manus sufficere ad scribendum. *b* Destructa sunt igitur templa idolorum, quae per totam Britanniam Paulo doctore effulsit claritas operum bonorum. Nam quique insignes certabant creatori Deo devotis animis ecclesias fabricare, monasteria construere, in quibus se suosque divina manciparent militiae. Confundebatur si quis paganus inveniret, Pauli sanctissimi signis admirabilibus et stupendis virtutibus; mollebat perfidorum corda perfiditiae sancta, cui consonabat praedicantis vita. Demulcet eum hominis mentem videre, quod audit, in praedicante.

revertitur.

a

CAP. XVII
De vita
Leonensem
ecclie.

substantiam,
E

Tier, mal-
lam,

Et Celomeri-
ummo lo q 190
sic. aut: c

F 47 Cum jam per totam regionem unius fidei gratia Ecclesia polleret, aeternaque minus cantilena concordia consonaret, beatissimus Paulus senectute fessus eorum omni populo unum ex discipulis suis, Johannem nomine, ut suo filio fungeretur, instituit: cui per unum annum ministranti, et in Christo dormienti, alium ex suis Tereumallum appellatum, honorifice subrogavit; qui per annum et diem unum functus inuncto sibi officio, quievit in Domino: quo defuncto, vir venerabilis parvo tempore suo rursus inservivit officio. Sed deficientibus viribus, iterum quendam ex suis Celomerium nomine, ut pro se ministraret, ordinavit; Die autem ordinationis ejus quid contigerit enarrare dignum duxi. Indignus e cognomento Candidus, Damnonensis patriae magna ex parte Dux nobilissimus, Sancti Samsonis consobrinus, forte tunc advenerat, ut Pauli orationibus sese commendaret: in ejus praesentia dum quidam cecus clamaret, miserere mei, Paule serve Dei; tactus manu Sancti continuo lumen recepit. Viso hoc miraculo Dux, terrorem quod modo dicitur ex nomine Pauli, mox pro redemptione animae suae eidem viro venerabili tradidit. Qui epus orationibus commendatus, benedictione accepta, remeavit ad propria.

F

190 in
B 1000
in-190
magrat

G 48 Beatus autem Dei famulus: Sedem suam praedicto Celomerio relinquens, ingravit ad Batham insulam, ubi eum plurimo grege monachorum, sub magisterio ipsius jure viventium, multum temporis peregit, ita ut praeter gravitate senectutis pene consumptis carnibus, cutis arida videretur adherere ossibus, et quasi per vitrum lumen, ita per palmam ejus carnes micare solis radium: hoc ita esse sacrosanctum corpus ejus multis temporibus intactum et incorruptum permanens, pluribus fidem praebuit. Nam speciem et integritatem quoniam assumpta aetate habere visum fuit, longo tempore servavit. Qua vero causa nunc divisum sit, hinc operi minime est inter-rogandum.

prophetia
Spiritu
illuminatus.

H 49 Inter cetera quoque sancti Spiritus dona, cum eidem beatissimo appropinquaret terminus vitae: continuis orationibus promeruit assique gratiam prophetiae. Nam quae erant in proximo ventura populi circumhabitantibus praenuntiabat. Gladium, terrae sterilitatem, et diversas pestes praecavere orationibus et elemosinis suadebat: multa etiam de his, quae post mortem ejus fierent, multo ante praedixit: nam futuram concertationem inter monachos ipsius insulae et oppidi clericos cum suo Episcopo circa corpus suum praenuntiavit, et qua pace eorum altercatio dirimeretur, designavit. Normannos quoque

ad

A ad eandem insulam venturos fore, et omnia ædificia eius destruire, comburere, et pessumdare usque ad solum, denuntiavit. Quod ita contigisse, sicut vir Dei prophetaverat, notum est universis : nam post ejus transitum brevi tempore venenso *d*, crebris irruptionibus eandem insulam vastare, diripere, et graviter non deficiunt assilligere.

a *Ite facius et omnia MSS. credunt tamen eundem esse qui superius Aethiopicis dicitur : nam et Albertus Axi vocatur : quod quidem nomen antiquam exprimit tabulam : Leonensium tamen agro proximum ab oceanus verus meridiem terrarum omnino cetero hic designari. — b Alii quædam narrata vide in Vita S. Johanna, seu Johanne 2 Martii — c Indivulsum semper vocat Albertus, anno 8. Indicatus sub Dagoberto primo florentis circa annum 630. — d Inno dicitur fere annis : spectant enim ad novum seculum, et quidem ultra medietatem productum Normanorum incursionem.*

CAPUT VI.

Beatus S. Pauli obitus et sepultura.

Erat quædam cellula juxta monasterium constructa, in qua Beatus senex fessum pene jam fructu corporis membra post longas vigilias recreare solebat : ubi dum una nocte protractis duntaxat vigiliis somnum aliquantisper capere desideraret, volens enim Deus a tantis laboribus transferre ad veram requiem, per Angelum designavit ei extremum sui obitus diem. Cui in somnis apparens, tam corusco lumine domum istam replevit, ut totius noctis tenebras aufereret, demque lucidissimum representaret, qui ad eum respiciens, dixit : Bonum certamen certasti, Sancte Dei, et felicem vitæ cursum peregristi : jam tempus est ut præmium laboris percipias cum Sanctorum chorus : imminet tibi proximus dies, in quo tunc annæ expectata recompensabitur æternæ beatitudinis merces. Lætus ergo lætum præstolare diem Dominicum, in quo tuus spiritus a corpore carcere absolutus, ingredietur feliciter diu desideratum perennis vitæ gaudium.

51 His dictis, angelica visio disparuit, sed lumen ablatum cum aucto viro permansit : qui sale terris infuso, discipulis in unum congregatis, egressioni sue a corpore diem ultimum prædixit. Præcepit autem ut, dum peritum exhalarat, corpus ejus ad monasterium, quod in agro situm erat, deportaretur, ibique sepulture traderetur : quod videlicet monasterium usque hodie occupatur a Pauli oppidum. Hæc vero extitit causa translationis, ne populus ad ejus Reliquias veniens maris violentiam pateretur. Sciebat quoque scire et prædixerat circa corpus suum tam monachos quam clericos alterari. Deinde usque ad horum novissimam lectione divina eos instruere, mysticæ intelligentiæ sententias docere non cessavit : noctibus vero orationi incumbebat.

52 Advemente autem exitus sui hora, astantibus Fratibus dixit : Filii mei novissima exitus mei hora appropinquat. Ecce enim quod amavi jam video, quod quæsi jam intueor : Regem Dominum Christum, cui quod sum debeo, jam contempior. Et universis fleantibus et dicentibus, Quid faciemus, Pater : cum nos relinquas ? respondit : Nolite filii lugendo commendare spiritum meum. Non vos mea moveat visibilis absentia, ubique enim vobis præsens adero spiritu. Habetis præterea vobiscum pastorem

electum, et in Domini fide et amore probatissimum, aliosque viros omni doctrina spirituali eruditos, Scitis quæ ostenderim vobis exempla vitæ, et quæ tradiderim dogmata cælestis disciplina. Hæc agite, hæc facite et Deus parvis erit vobiscum. Cum hæc dixisset, acceptis divinis Sacramentis, manum ut eos benediceret levavit, dicens : Benedictio Dei Patris, et filii, et Spiritus sancti super vos descendat. Cumque respondi-ssent omnes, Amen, in conspectu omnium, qui aderant, absque ullo membrorum dolore sanctam Christo animam reddidit. Quarto itaque Idus Martii, Beatus in pace quiescens, Confessor et Virgo cælum intrare promeruit. Vixit autem ut accepimus centum annis et eo amplius.

53 Eo dormiente in Domino, exorta est inter monachos Insulæ et oppidi clericos grandis de corpore ejus altercatio. Oppidanorum autem talis erat ratio : nobis jure debetur, qui noster extitit Episcopus : nobis caecos illuminavit, et claudos propriis officiis ditavit. Quod vobiscum circa finem conversatus est, gratias agere debetis, quia nostrum beneficium fuit. Ipse præterea ad ultimum commendavit, ut corpus ejus vobiscum poneretur. Postposita igitur similitate, quod ipse præcepit, sinite nos peragere. Quibus Insulani tali respondebant sententia : Si pro virtutibus eum vindicare cupitis, nobis plures patravit. Nam quid mirabilis quam quod nobiscum fecit, ubi serpentem velut canem in mare præcipitavit, et a mortis periculo totam patriam liberavit. Scimus autem quia vobis est constitutus Episcopus : sed circa finem nos reliquit, nos adit, apud nos est defunctus, nobis justius debetur : nisi apud nos facere deliberasset, minime vos reliquisset. Possessiones, quas vobis reliquit, dividite : nobis cum Christo mortuis, vel mortuis sinite habere, et abite.

54 Episcopus vero venerabilis Cetermerinus, recollens quid sibi vir Dei adhuc vivens, commendare super hæc re studisset, duo vehicula preparari jussit, totidemque bobus subjugatis munitissimè imposuit : quæ ita fuerunt ordinata, ut unum ad Insulam, alterum spectaret ad oppidum. Postquam super utrumque a qua lance sancti corporis feretro, in ipsius Sancti electione reliquerunt, quo loco se juberet deduci tumultum. Mira autem Dei virtute ita subito feretrum cum corpore disparuit, ut nemo animaliteret in quorum vehiculo fuerit transpositum : sicutque unaquæque pars suam sequens vehiculum, sperabat habere corpus depositum, pro quo prius exercebat bellum. Sed Insulani spe sua frustrati, venientibus domum, vacuum apparuit vehiculum b. Oppidani autem cum laudibus sancti corporis thesaurum deluxerunt ad oppidum, ubi cum summo honore est sepultum : corpus meritis multa præstantur beneficia fidelibus tam ibi quam in aliis ejus sancto memoriæ locis, ad laudem Domini nostri Jesu Christi, qui cum patre et Spiritu Sancto vivit et regnat in secula seculorum, amen.

a *Hæc hoc loco citare et clarior ex num 53 habetur, quod ad cap 3 suscipiuntur, velut Leonum in ipsa insula ad mare fuisse. monasterium autem in continenti, quod deinde per destructionem insule in oppidum excrevit : corpus huiusmodi monachi hic antequam dicantur Oppidani. b Idem circa S. Patricii corpus factum esse narravit Vitz nuctoræ.*

D

AUCTORE
XONA HO
FLORJAC.

ac benedicti.

CAP. XX
in ex mona-
chos et
clericos

E

orta de corpo-
re controverciamiseria
dimittitur :

F

h
et corpus ad
Hæc devent-
ure.

DE S. GREGORIO MAGNO PONTIF. ROMANO ET ECCLES. DOCTORE.

Commentarius prævius.

VIDE SYNAXA-
RIUM
TOM I MART.
PAG 867.
ANIMADV.
PAP. 19

AN DCIV
XIII MART

Elogium e
S. Isidoro.

e S. Hdefonso,

Memoria in
omnibus
Martyrologiis,

ultimo loco
in antiquissi-
mis addita.

in allic primo
loco posita,

seculis
venero. lo
quid Angli
convenia
anno 767

§1. Veneratio sarra apud Latinos et Græcos.

Sanctus Isidorus, qui vixit adhuc S. Gregorio creatus est Hispanus s. Episcopus, ita in libro de *Scriptoribus Ecclesiasticis* cap. 27 auspicatur hujus Doctorem elogium: Gregorius Papa, Romanæ Sedis Apostolica: Præsul, compunctione timoris Dei plenus, et humilitate summus, tantoque per gratiam sancti Spiritus scientie lumine præditus, ut non modo illi præsentium temporum quisquam Doctorem, sed nec in præteritis quidem illi par fuerit unquam. Quæ eadem repetit S. Hdefonsus Episcopus Tolitanus, S. Isidoro discipulus, in suo de *Scriptoribus Eccles. asicis* libro, et ista addit: Ita enim cunctorum meritum claruit perfectione sublimis, ut, exclusis omnibus illustriorum virorum comparationibus, nihil illi simile demonstrari antiquitas: vicit enim sanctitate Antonium, eloquentia Cyprianum, sapientia Augustinum. Ob hanc ejus sanctitatem nomen ipsius Gregori omnibus plane Martyrologiis Latiniæ ac Menæis sive Menologiis Græcis inscriptum respectitur. Quod nobis scriptus ad viginti dies profertur Martyrologium S. Hieronymi, a posteriori auctum, sub calceam versus dicit haberi nomen S. Gregorii, et quidem in codice nostro circa annum octo centis, isto addentur: S. Gregorii Papæ Romanensis. In eodem Martyrologio Parisiis et Luca excuso, et MS. Blumiaco hæc subnotur: Romæ depositio S. Gregorii Papæ beate memoratæ. Quæ plane eodem in genero Martyrologio Bedæ absque ulteriori S. Gregorii mentione leguntur, ac forsitan iude ad dictum S. Hieronymi Martyrologium transcripta sunt. Eodem modo post alios Martyres refertur memoria S. Gregorii in Martyrologiis antiquioribus MSS. Lucensia, Richemouensi, Carbeianu, Augustiana, Lubbeana, posita in hoc opere citatis. In reliquis Martyrologiis primo loco præponitur elogium aut saltem nomen S. Gregorii Papæ, similia sunt MSS. duo Cusacenæ character Longobar. ito, aliud Regine Sarræ a Luca Holsteno marini extim tam, aliud S. Cypriani a Harvau sapius citatum: ita Vaticanum Ecclesie S. Petri, Treverensia S. Marimini et S. Martini; Tornacense item et Lortense. Usuaribus conjungit eum S. Innocentii hæc verba: Romæ historiæ Pontificum Gregorii Doctorem ac Apostoli Anglorum et Innocentii sive Innocentii. Quæ N. Akerus aliique longis encomiis ecomarunt. Bellus atque de S. Gregorio tantum agunt, de quo ista apud Rabanum leguntur: Romæ, depositio S. Gregorii Papæ, qui in lege Dei incubentissimus Doctore extitit, et gentem Anglorum per Augustinum et Mellitum et Joannem servus Dei ad fidem convertit. Longo roque eximio encomio laudat eum. Idem in suo Martyrologio atque postmodum recentiorum quorum in quidem nomina profertur debere arbitramur. In hodierno Martyrologio Romano ista habentur: Romæ S. Gregorii Papæ et Ecclesie Doctorem eximii, qui ab rebus præclare gestis atque Anglos ad Christum conversos, Magister est dictus et Apostolus Anglorum habitus.

B *Memoria in omnibus Martyrologiis,* *ultimo loco in antiquissimis addita.* *in allic primo loco posita,*

2 Cuthbertus Archiepiscopus Cantuariensis, aliique viderim Anglo-Saxonie Episcopi, anno DCCLXVI in Synodo Cloveshove congregati, i ter aliis Canones condiderunt hunc xvij de fei tuitate colendi S. Gregorii et Augustini, hæc verba: Septimo decimo constitutum est præcepto, ut dies natalibus beati Papæ Gregorii et dies quo per depositionis, qui est vii K. Junii S. Augustini Archiepiscopi atque Confessoris, qui

genti Anglorum missus a præfato Papa et Patre nostro Gregorio, scientiam fidei, baptisni Sacramentum, et cælestis patrie notitiam primus attulit, ab omnibus, sicut decet, honorifice venerentur, ita ut uterque dies ab Ecclesiasticis et monasterialibus feriatis habeatur: nomenque ejusdem beati Patris et Doctorem nostri Augustini in Letania decantatione post S. Gregorium vocationem semper dicatur. Hactenus Canon Synodi, quam ex vetusti codice charactere Saxonico exarato edidit Henricus Spelmanus, et confirmant Geranus Dornbernsis in Actis Pontificum Cantuariensium, et Wilhelmus Thorius in Chronicis. Illius ista verba sunt de Cuthberto Archiepiscopo: Statuit inter alia Concilium capitula festum S. Gregorii Papæ et S. Augustini Anglorum Apostoli solemniter in Anglia celebrari. Apud Thaurum cap. 3 § 7 ista tenentur: Cuthbertus anno DCCLXVI mense Septembris, in Synodo apud Cloveshof, omnibus Anglorum Episcopis subscribentibus, inter cetera illius synodalia decrevit, ut festivitates S. Gregorii Papæ et S. Augustini Anglorum Apostoli perpetuis temporibus præcipua solennitate observentur, Rege Ethelbaldo Merciorum tunc cum Optimatibus præsesto et hoc approbante. Ubi Thorius præcipuam solemnitatem appellat, prout suo tempore circa annum MCCCXXX vidit observari. Hiberni a nemine Anglis venerationem S. Gregorii assumpserunt, et suæ genti præcipuam constituerunt, inscripserunt suis Chronicis majores S. Gregorii et Hiberni oriundos fuisse: quæ mere apocryphorum summa arbitramur. Colitur xxv Februarii S. Felix in Papa, mortuus anno cccxxiii, qui fuit S. Gregorii alarum, et ipse natus Felice, Presbytero de titulo Pascale, qui S. Gregorii tritarius. An ad eius familia ad Anticum Terintum deduci possit, ibidem inquisivimus.

3 Græci etiam voluerunt præ reliquis Latinorum Sanctis hunc Ecclesie Doctorem Gregorium annum solemnitate celebrare, eisque diem sarum inscripserunt Menæis crentis ac variis manuscriptis: at usque Synaxario et Menologiis. At præter sive xi Martii memoratur in Menologiis Græcorum, jussu Basilii imperatoris circa annum MDCCLXXXIV conscripto, e quo sequens elogium hactenus innotitum datus Memoria sancti Patris nostri Gregorii Papæ Romani, Imperante Justiniano factus est hic sanctus Gregorius monachus in monasterio prope Romanam. Erat autem virtutibus valde excellens, ac potissimum misericordia erga pauperes. Voluit Deus eum probare, misitque ad illum in habitum naufragi Angelum, et reperit animum ad elemosinas addictum. Dedit autem illi, prout peterat, nummos quingenta, deinde sex, ac tertio alios, ad eo ut marsupium monasterii auro evaneret. Creatus postea Romanus Pontifex convalescebat quotidie duodecim pauperes, quibus aliquando decimus tertius accessit ipsi Pontifici solus visus: cujus nomen ut sibi indicaret eum interrogasset, am vidit quod esset Mirabile, et sic tenit, intelligens quid Angelus Dei foret. Erat præterea omni doctrina instructus, et Scripturæ scientissimus, et plures lectiones posteris reliquit: a se quidem sermone Latino exaratas, sed in Græcum idioma etiam translatis. Cum ita vixisset, plurima etiam miracula operatus, in pace ad Dominum migravit. Hæc ibi, Et ejus voluminibus Græce transliterunt libros quatuor Dialogorum. S. Zacharias Papa Romanus, librum de Cura pastorali S. Anastasii Si-

E

et Hibernos,

non tamen majores inde sunt orandi,

caususacer
quid Græcor.

F

mita

A uita Patriarcha Antiochenis, de quibus infra in Actis agitur De tempore monachatus mox agemus.

Ordinatio S. Gregorii 29 Martii

et milibus 3 Septembris.

4 Refertur ejus veneratio ad diem xxix Martii apud Hermannum Greven in Additionibus ad Usuardum, et in Thimactensi apud Hibernos Martyrologio, nulla addita causa. Verum Ordinato ejus appellatur in Martyrologio MSS. Aquigravenis et Brunellensi et MS. Florano. Quo etiam die ista habet Saussinus in Martyrologio Gallicano: Leodii et Snessione hoc die colitur ex antiqua observatione Ordinato S. Gregorii Papae. At melius ejus Ordinationem ad diem in Septembris, quo peracta est, referunt uti Ita Usuardus in primario eod. MS. Parisiensi monasterii S. Germani: Romae Ordinato S. Gregorii Papae. Adhuc in MS. Centulensi: Divini totius Ecclesiae Doctoris, Anglorum Apostoli. In MS. Vaticanam Ecclesiae S. Petri ista habentur Romae Ordinato praefari et de cetero Gregorii Papae. Similia leguntur in Martyrologiis variis manu curatis et recens, item apud Bellinum, Manualem, Canisium, Godesonium aliosque. In moderno Martyrologio Romano isto honoratur elapso: Romae Ordinato incomparabilis viri S. Gregorii Magni, in Summum Pontificem, qui omnis illud subire coactus, e sublimiori throno clarioribus sanctitatis radiis in orbe resulsit.

§ II. Vita S. Gregorii a variis scripta. Tempus Sedis et reliquae aetatis.

Res praeclare gestas a S. Gregorio plurimi litteris consignarunt, quorum primus posset censeri S. Gregorius Episcopus Turonensis, sed pluribus ante illum nomen e vita ereptus. Hic libro x historiae Rerum Francicarum undecima xxi Regis Childberti, seu Christi pnc, describit Octonarium S. Gregori in Romanum Pontificem, et hac occasione vitam ad illud usque tempus peractam: quae hic omissa apud illum sapienter verisimilem legi possunt, maxime cum eadem in sequentibus repetatur. Primo ergo loco vitam post ejus ubitum scriptam damus ab auctore Synonymo sed anonymo. Ita cum num 26 asserit: Post obitum ejus narratum dicitur a filiis et religioso viro et hujus nostri Patri familiarissimo, scilicet Paulo Diacono, quem constat non diu post ubitum S. Gregori in vita permisisse? de quo infra verisimiliter. Ex autem hae lecta in quam plurimis eod. e huius MSS. eisque pervelestis, quorum aliqua ad aetrum bibliothecarum spectant. Habemus eadem etiam ex MSS. Ecclesiae Cathedralis S. Andromae, et Ecclesiae Treverensis S. Martini; continenturque eod. duplici eod. Romae. Marcia signato numero 81 et 569, item eod. praefata eod. monasterio Bonifontis in Gallia. Huc constitueremus nupere vitam ejus em S. Gregorii a Venerabili Beda compositam; verum quia haec extat in ea hujus opera, et simul cum localitatibus S. Gregorii solent extant, statim summittere, ne mole operis exerescat: maxime cum pleraque verborum ex jam extat Vita transcripita. Graeci etiam, uti opera ejus varia in suam linguam habuerunt translata, in etiam Acta ejus Graec. conscripta: ex his reperimus aliqui in bibliotheca Vaticana iterum Latine redita, quae ex eod. 6073 nobis ex eod. henda curavimus, et hic ediderimus, si eadem ex bibliotheca Domini Venetorum descripta, et a Francisco Zino Veronensi Latinitate donata, licet alius verbas eod. abisset Abyssus Lippmanns tono vii Vitarum Sanctorum, et nunc opera S. Gregori forent recens, ubi communis errore attribuantur Meliphrastae, quo iudicio veterum eruditiorum ne quidem collectio vitam Sancorum mensis Martii ab eo facta est. Agitur in hac Vita potissimum de elemosynis a S. Gregorio factis, et ex ea desumptum arduamur eloquium supra ex Menologio Basilii Imperatoris relatum.

6 Horum omnium loco damus vitam a Joanne Dia-

cono libris quatuor conscriptam, et notationibus nostris illustratam. Eam cum duobus potissimum codicibus MSS. contulimus, horum alter vetustior ad nostram bibliothecam pertinet, alterum habemus ex bibliotheca Constantiniana eod. Canonico Regularium prope Turmhoutum. Reperimus eadem vitam in Romae in Archivio S. Petri, ac nonnulla loca contulimus, vidimus et passim in variis bibliothecis. Praefigi solent duodecim asterischi, quae epilogi huius verisimiliter subiungenda fuerant: in quorum nono auctor ista habet:

Ludere me libuit variabilis ordine campi,

Postquam Prosa fugi, Musa jocosa redit.

ex quo non incongrue deduci videtur, similem epilogum prologum fuisse ab eodem auctore praefixum huius operi: nisi forte majus aliquod prolixiusque poema de S. Gregorio laudibus elucubravit, prius quam ad vitam scribendam se applicaret: non quod in jam dicto epilogo habet,

Carmenibus clarum concinnatusque virum, forte in praeterito accepit quis, ut licentia poetica quadam, concinnatus, dixerit pro, concinnatus. Hinc solite inquirimus nunquid usquam tale reperiremus: sed frustra. Invenimus tamen Brugis in Duensi Ordinis Cisterciensis monasterio, ex Thesauri bibliotheca reliquis vetustum in membrana libellum, hoc titulo inscriptum: Incipit Vita S. Gregorii in dualis personis Discipuli et Magistri metricae exarata: in qua Dialogi isagogici hoc erat principium: Cum omnis Ecclesiasticae disciplinae profectus verbo et exemplo eorum, qui summa requirunt, proveniat. vitam ipsam sic exorditur Magister:

Ex Roma roseo prorupit flosculus horto,

Vivifluis teretem qui replens fructibus orbem,

Exatit plebes per gervinis alta fideles.

Flos hic Gregorius, cujus per secula fructus

Crescit in exemplum caelestia dona secutum.

7 Factum opus et ultra his mille quingentis versibus completens: quos tamen omnes ex praecedenti opinione quod esset quersitum Joannes Duoni poema, pridem Rosweidi cura ex mendosissimo originali mendosius transriptas, ad ipsam autographum diligenter contulimus, expurgatissime et ex probabilissimis conjecturis infinitis emendationem, nostraque more distinctum in capita potiora, et notis ac marginalibus illustratum, praeter praedictam: donec tandem, ut dixi, terentis suavitatis, in leges metricas grammaticasque saepe impugnas ac praeter eam tam barbaras, ut nonquam videretur Joannes sic fuisse scripturas omnino veteri personam caput 80 et 81 secundam originalem divisionem respondens libri 4 numero postremo in quo Joannes narrat, quod sibi opus suum completenti cum apparente idemone negotii fuerit. Nam ut non dicatur, quod hic saltem locus fuerit Poetae (et is ipse Joannes fuisset) in persona propria, ut fit in prosa de se loquendi, evidens erat, aut vitam prosa conscriptam, non potuisse hunc metricam scriptam fuisse, quae contineat historiam pertinentem ad tempora tribus diebus. Vera literis, atque ipso pene quae pro prosa. Denique considerantes huius metri auctorem per omnia sequi eandem rerum narrandarum ordinem (omissis duntaxat epistolis) quem Joannes tenuit; et quod in medio sit fuerit versuum similes amet eadentibus frequentare, ut in versibus, quos Leoninus dicitur, fieri consuevit; quodque alibi usquam ejusmodi poema senescit extare. credidimus prohiberi formari posse conjecturam de auctore, quod ante annos circiter quodringentos, vel quingentos, quibus istud carminis genus molestebat apud veteres Latinitatis imperitos, Thesaurus aliquis monachus, exercendis styli qualiscumque causa, vitam a Joanne conscriptam suspenderit sibi reddendam curare; ut in aliis pluribus circa eodem tempore factum scimus. Quare vero Ordinis Cisterciensis erudita, et Duensis monasterii Brugis Priory, Edmundo Schipman, de metrica illa Vita sigillatim edenda illustrandoque

B ab: a Joanne Duoni conscripta cum MSS. codicibus collata,

qui etiam aliquid carmine scripsit: E

non tamen vitam metricam que Brugis MS extat.

indiana Joanne,

F

ante annos 1000 ex istis versibus in re. 801.

Vita S. Gregorii a variis scripta 10 Turonensi.

etia, auctore anonymo signifi. 101,

ex MSS. extat:

alia a Beda exarata,

alia e Graecis translata.

A illustrandaque constanti, sed propter characterum exilitatem obscuritatemque, vocum transpositionem, abbreviatorum incerta composita, et verborum frequentiam resistenti ab incerto, libenter concessitiam tum egraphum nostrum, sic ut erat emendatum et ornatumque, tum breves nostras in illud notaciones. Qui nunc consilium prius resistenti, facile exiit lector, quod proximat s vitandis studio, poena istud hic amiserimus.

Tempus Sedis

S Tempus, quo Gregorius summus Pontifex Ecclesie praefuit, est plane certum et indubitatum, a die ut Septembris anni DCC, usque ad XII Martii anni DCV, ut infra ad ipsa Acta ostendimus. At qualem moriens vitam suam et boni metus fuerit, non I quod? multam infra ante mortem de virtutibus suis mentionem fecit S. Gregorius: ut in quam de senio aut decrepita aetate conuictus est: utque solum septuagennarium aut septuagennario puorem esse iuris fuisse, ut dici possit circa annum DCC aut aliquot annis citius in locum editus, imperante tunc Justiniano, et ritum in regno praevahente usque ad annum DCV: ante cuius obitum videtur coepisse extruere sua monasterium, ut vel inde Gregori tradant eum, imperante Justiniano, et monachum factum esse et monasterii Abbatem sive Hegumenam, uti in Memor. vix inquis legitur: quibus consonant verba Menologij Basili Imperatoris supra allata. Ut autem de tempore monachatus S. Gregorii aliquid statim passit, pauca de Episcopis Mediolanensibus et schismate Aquileiensi sunt in d. cantha Tempore igitur dicit Justinianum unum tantum habitum Constantinoque Cincelium v. Ut eumque de rebus Capitulis ubi scripsit eptentia. Quod Concilium traditur in Pseudo-greg. Equileiensi canuatum, quando et a Vitali Episcopo Mediolanensi Paulinus consecratus est Episcopus. Que controversia a nobis excessa est die v. Februarii ad vitam S. Ingentium, Episcopi Sabiniensis. Vitali Episcopo Mediolanensi circa annum DCV v. vix crepto, successerunt S. Anianus, et hic post trecentum S. Honoratus, cuius post illastra unius ad diem vii. Februarii, quo colitur; statimque eum Mediolano a Longobardis occupato, eandem apud Ligures anno DCC vita sanctum esse: in eius locum igitur Laurentius ibidem erit a Clero papulique Mediolanensi tunc electus. Interim Sedem Mediolanensem multis artibus occupavit, et Pseudo-ep. cupis dia tenuit Jucius Frontonus (quem aut

et monachatu ibi

Et

post obitum S. Honorati, et successione Laurentii in Sede Mediolani,

terra hancie absortum, aut igne celesti cons imptum tradunt) labor Episcopus non numerandus. Laurentius vixit usque a 1. anno DCC, cui subrogatus est Constantinus, ad quem S. Gregorius plures epistulas scripsit, inter quas huc spectat epistola 2 libri 3, quam d. exorditur: Dilectissimus filius meus Bonifacius. Hic mus quid in m. h. ex scripto fraternitatis tue secreto nuntiavit, quod expulsi occasione pedis quam invenit, tres se Episcopi a pia fraternitatis vestrae communi ore separaverint, dicentes, vos in damnationem vestram Capitulum concessissis, atque exitum fecit se. Et quidem si quid de tribus Capitulis bene fatemur tua remississet: quamvis decessor fraternitatis tue Laurentius districtissimam emittit in Sed. Apostolicae emiseric, in qua viri nobilissim ex legitimo numero subscriperunt: inter quos ego quoque tunc Urbani prefecturam gerens, pariter sub ee psi. Hic S. Gregorius: e quibus verba certum est eum sub Justiniano Imperatore, aut veritate Honorato Episcopo Mediolanensi, id est ante annum DCC, non fuisse vitam monasticam amplectum, mo constituto Laurentio Episcopo, adhuc Urbanam Prefecturam gessisse. At contravertitur, non Pseudo-Episcopo Prontonio mortuo, intelligitur queta possessio Laurentii in sua Sede Mediolanensi, cui annus DCCXI assignatur, non potius dum in Liguribus erit legitime a Clero papulique Mediolanensi electus, ordinatusque Episcopus est: in quam magis inclinemur sen-

tentiam: ut diutius et ipse monachus sub duobus Abbatibus vixerit, ac dem reliquis Abbas praefuerit.

S Subfuisse illum saltem uni Abbati indicat prior Vita ex MSS. eaque mortuo substitutum esse S. Gregorium clare exprimitur in poemate. Nomen Abbatis Valentionem fuisse ipse scripsit in libro Dialogorum: certe lib. 1 cap. 4, ubi S. Equitii Abbatis aliquot miraculum scribit, Abbate, inquit, quondam meo reverendissimo Valentione narrante, cognovi. Et lib. 3 cap. 22. In provincia Valeria res est haec gesta, quam narro, mihi que beate memoriae Abbatis mei Valentionis relatione cognita. Et clarius lib. 4 cap. 21. Vita namque venerabilis Valentio, qui post in hac Romana urbe mihi, sicut nosti, meo quoque monasterio praefuit, prius in Valeria provincia suum monasterium rexit. Pro hoc Abbate Valentione, le. i. tur in Vita recenset Hilario, in MSS. nostro Antuerpensi et Corsimiliano Laurione, utrobique mundose conuato. Praeter haec Valentionem, additur et Maximianus, cui successisset S. Gregorius qui sub Beudico Pontifice S. R. E. Diaconus est ordinatus, ut ea legitur in Vita lib. 1 num. 25. Sed S. Beudicus ab anno DCCXII ad DCCXXII, quo mortuus est 31 Julii. Quae omnia necessario exigunt; quoniam, Laurentio supra memorato circa annum DCCX Episcopo constituto, S. Gregorius adhuc Urbanam Praefecturam gesserit, non diu tamen post monasticum ritum auspicatum esse. Benedicto successit Prlagus in Papa, a quo Constantino Apocryphus ad Tiberium Imperatorem ussus est. Constitutum solum sunt eodem anno DCCXXII, ut Pelagius sedit usque ad annum DCX, cui tunc successit S. Gregorius: Tiberius vero vita cum Imperio functus est XIV Augusti anno DCXII Indict. XV, ante quem S. Eutychianus Patremcliam Constantinopolitanam mortuum esse VI Aprilis ipsodem anni, clarissime tradit Theophanes. Hic est ille Eutychius, quem perperam de Resurrectione matuorum sententiam conuicit et conuertit S. Gregorius. Mirum est Baronium aliter sentire, et obitum Tiberii Imperatoris et S. Eutychii egerit in annum DCCXXVI, uno asserere S. Gregorium Praefecturam Romanam adhuc administrasse anno DCCXXII, ac tum habitum monasticum suscepisse.

sub Abbate Valentione

et forsan Maximiano,

quando Constantino-ri moris.

§ III. Monachatus S. Gregorii.

A Alterum movet questionem idem Baronius, dum ibidem conatur probare S. Gregorium non fuisse institutionis S. Benedicti professorem: sed secundum monastica instituta S. Equitii vixisse. Vitam S. Equitii desimus vi Martii ex supra citato capite 15 libri 1 Dialogorum S. Gregorii. Verum esto, S. Equitius proprium institutum vivendi habuerit, non inde certe concluditur Valentionem, etsi in eadem provincia Valeria Abbas fuerit, uno etiam de S. Equitio nonnulla S. Gregorio retulerit, vixisse secundum monastica instituta S. Equitii: cum S. Gregorius loco supra indicato d. ent, Valentionem prius in Valeria provincia suum monasterium rexisse, suum, inquam, non Abbatem Equitii: et forsan a se creatum. Sed parum interest ad dictam controversiam dirimendum, sive sciam, sive S. Equitii monasterium vixerit Valentio. Quod Constantinus lib 2 de Institutis cenobiorum cap. 2 centum annis ante dixerat, tot propemodum in Occidente typos et regulas se vidisse usurpatas, quot monasteria cellasque conspexerat; hoc usque ad illa Valentionis et S. Gregorii tempora videtur observatum, ut fundatoris cenobiorum regulas suis monachis pro diversitate murum atque ingeniorum diversissimas praepereper. Ita S. Romani qui S. Benedicto in specu Sublacensi latitanti scripsit, in monasterio sub Teodati Patris Regula degisse traditur a S. Gregorio in S. Benedicti Vita ad XII Martii elucidanda. Interim summi Pontifices aut etiam alii Episcopi, potissimum in Synodo aliqua congregati

Controversia end color de monachatus eius regula.

Alia velle multiplici.

non prima in Frontois;

A congregati, observanda varia monachis prescribere solebunt. Ita S. Gregorius creatus Pontifex scripsit Anthemio Subdiacono epistolam, quæ est XLVII libri primi Registri hoc exordio: Sicut regimini locum, Deo ut ipsi placuit disponente, suscepimus; ita nos oportet de commissis nobis animabus esse sollicitos; ac dem per ipsum impediri cupit, ut mulieres in insula Orpliana, Palustria, aliisque non permittat habitare commorareve circa monasteria monachorum: imo quod magis ad præpositum controversiam spectat, prohibuit pueros in monasteriis ante decem et octo annorum tempora suscipi. Verum cum sequentibus annis libro 2 Dialogorum scriberet vitam S. Benedicti, ab hoc admisionem laudat S. Maurum juniorem, et S. Placidum puerilis ætate; addit puerulum monachum e lapsu arboris oppressum ab eo ad vitam revocatum; alterius etiam pueruli monachi ætate corpus e sepulcro rejectum, conamine Domini corporis misso, in eo detulatum fuisse. Imo et S. Benedictus capite xxx Regule a S. Gregorio laudatæ, prescribit, quæ parva sunt operi huiusmodi vel adolescentioris ætate, dum delinquant, affligunt. An ergo si servandum Regulam S. Benedicti vixisset monachus, ac præfatus alius, ita nam Pontifex creatus prohibuisset pueros in monasteriis ante xviii ætatis annum suscipi, et postea laudasset eam a S. Benedicto usitatum consuetudinem?

Prescripta monachis a regula S. Benedicti, ut videtur

hæc a S. Gregorio in libro 2.

B 10 Interim alii ex hac justissimam ratione, quod S. Gregorius res gestas S. Benedicti in libro secundo Dialogorum compulsus a Fratribus, qui secum familiariter vivebant, ut epistola 50 libri 2 ait, diligentissime et copiosissime prosecutus sit, in eorum cap. 36 Regulam monachorum ab ipso scriptam pronuntiat discretionem præcipuam et sermone luculentam, eam censent sub Regula S. Benedicti monasticam vitam fuisse professam. Adhuc etiam potest, videri S. Benedictum per quendam præmonitionem Magistrum optimam ætatis vite appellatum a S. Gregorio in libro 4 Expositionis in libro 1 Regum caput 9, ubi post illa verba, Quia petitis volis Regem, pueris interpositis, notandum censet, quia omnipotens Deus, dum jus Regis præcedit, reliquos Præpositis formam institutionis impendit. Quare? ut quæretissimam conversationis vitam imperant, moxiter accedentibus facile aditum non impendant. Quare et ejusdem ætatis viæ Magister optimus, summæ veritatis discipulus eruditus, præcipit, dicens: Probate spiritus, si ex Deo sint. Et item: Nuntietur et dura et aspera, per quæ itur ad Deum. Hæc ibi, quæ duo monita leguntur in Regula XVIII S. Benedicti sub titulo: De disciplina suscipiendorum Fratrum. Hæc tamen omnibus erit non potest S. Gregorius monasterium ab initio sub Valentino primo Abbate vixisse secundum Regulam S. Benedicti. Quod quoniam Pontifex secundum illum opponitur reformasse suum monasterium? Respondere potest asserere S. Gregorium se gesta S. Benedicti agnovisse reverentibus quatuor illius discipulis, et prius statuit Constantium, qui in monasterium regimine ei successit, et septendecim post S. Benedictum annis mortuus traditur anno DLX, alius videtur Snaþlocius, quem in Casimo Abbatem, Regulam, quem suus Magister considerat, publice legendum omnibus monachis tradidisse scribit Petrus Diaconus de Viris illustribus Casimienibus cap. 5. Et fuisse temporibus Justin Imperatoris: quem e vita recessisse, anno DLXXVI tradunt Casimienenses; e quibus colligit S. Gregorium etiam uelut monachum amplam notitiam tam vite quam regule S. Benedicti potuisse habere. D. Simplifici uelut res est, non hic alius a sacro S. Moni statuendus sit, nisi vero in Lateranensi monasterio post Valentinum et quidem ab ea tertius et ante Honoratum, ut inter hos a S. Gregorio collocatur, dicendus sit præfatus.

in anno 2

11 Sed his aliisque argumentis, quæ in utramque

partem agitari possunt, rejectis, num illud adhuc suggerimus infra a Joanne Ducono lib. 4 vite nova, 82 probatum, scilicet S. Augustinum ejusque socios in Angliam missos, ex monasterio S. Gregorii, fuisse Ordinarum S. Benedicti; et hæc additur ratio: Quod in illis partibus vix aliquem monachum sit reperire, a quo non observetur tam in proposito quam in habitu Regula S. Benedicti. Ferre enim scriberet ista Joannes Diaconus, ubi erant trecenti anni a condito S. Gregorii monasterio Romano, ejusque in illo suscepti monastico habitus: ante quod tempus, maxime sub Ludovico Pio Imperatore, relictis aliis institutis, in pluribus monasteriis regulam S. Benedicti assumptam fuisse dicimus ad S. Benedicti Ananienensis Abbatis vitam in Fernaria illustratam; et hic quæri potest, an idem in Anglia factum fuerit. A variis multa in utrumque partem congeruntur, quæ non habet omnia asserere et discutere. In supra memorato Concilio Episcoporum Angliæ, anno DCCXXII Chloesthoræ sub Cuilberto Archiepiscopo Cantuariensi habito, plurima præscribantur Abbatibus et Abbatissis, utque eorum subditio de moribus et habitu monasteriali et eorumdem honestate legitimo studio per singula monasteria, ac vite regulari, nulli S. Benedicti ejusque Regulae facta mentio. Vixit jam tunc ante S. Adelhelmus Episcopus Scherburnensis anno DCCIX, mortuus, qui anno DCLXXX fuerat, Abbas Malmesburienensis creatus. Hunc verum, ejusque libros de Virginitate laudat Bede lib. 5 Historiæ cap. 19. Et habitum et strictam et solam orationem, utque inter alios illustres viros recenset: Benedictum, de quo in carmine ita exorditur.

D ubi hæc Regulam habuerunt nisi ab eo in Angliam.

12 S. Adelhelmus,

Temporibus Faustis Benedictus claruit isdem,
 Quem Deus Ausonia clemens indulserat auctor,
 Ut populum Domini valentem transire recto
 Ferret ad æterni ductor vestigia regni.
 At relictis curis ejus miraculis ita concludit.
 Primo qui statuit nostræ certamina vite,
 Qualiter optatum teneant cœlestia norma,
 Quoque modo properet dilecto tramite sanctus,
 Ad supera scendens eulorum culmina cultus;
 Cujus præclarum pandens ab origine vitam,
 Gregorius Præsul chartis descripsit olim,
 Donec ætheream felix migraret in arcem;
 Hujus admirorum numero gloriantur avantes,
 Quæ gerit in gremio fecunda Britannia crues;
 A quo jam nobis baptismi gratia fluxit.

Atque Magistrorum veneranda cætera enobis.
 Et quævis aliam sex versus videtur de S. Gregorio explicanda, in prioribus tamen his notat S. Benedicti Regulam sive normam virendi cœlestium tenere, atque in illa statuisse nostram certamina vitam, quæ de Anglicanis monachis possunt intelligi. Vixit tamen, quo S. Adelhelmus, tempore S. Wilfridi Archiepiscopi Eboracensis, qui apud Malmesburiam lib. 3 de Gestis Pontificum Anglorum asserit se primum fuisse qui verum Pascha in Northanhumbria Scottis ejus docuerit, qui sanctissimi Benedicti Regulam a monachis observari jussit. Ubi quæ certum suppedit in aliis Angliæ regibus cum vero Pascha et eadem Ecclesiastica observatam fuisse S. Benedicti Regulam.

F S. Wilfridus.

12 Idem Malmesburienensis postea infans scribit S. Oswalduum apud Floriacum in Gallia in beatissimi Benedicti monasterio virendi idem suscepisse habitum a quo, inquit, religionis hujusmodi sumpsit exordium. Floruit S. Oswalduus ex Episcopo Wigornienus Archiepiscopus Eboracensis sub fine seculi decimi, cujus Acto ad ultimum diem Februaria edidimus in quibus dicitur mandata S. Benedicti, piscatori apparuit, monasterium Romesceiorum edificasse, et ejectis clericis septem monasteria in sua diocesi Wigornienensi construxisse, monachos introducturum, et Abbatem eis præfecisse, cum S. Ethelwoldo Episcopo Wintoniensi præfatus

A praefectus reformationi Cleri in Concilio generali Angliae anno MCCCCLXXIX sub S. Dunstano Archiepiscopo Eboracensi, et Rege Edgavo, qui per regnum Anglorum quadraginta annis fecit monasteria : quando et S. Abbo Floriacensis monachus evocatus in Angliam in Romano-scienti S. Benedicti canonice docuit : ut in ejus Vita ad xiii Novembris lauda tradit Animus. Fuit tunc sub Edgavo Rege et S. Dunstano aliisque Episcopis Regularis concordia Anglica nationis monachorum sanctionumque formata : cujus praemissum tam Saxonicum non Latine vidit Seldenus in Notis ad Eadmeri historiam, ubi asseritur reformatio facta accitis Floriacensibus et Gaudensibus monachis. Ipsa verba praemissa sunt : Nam illico ejus Edgari imperis toto mentis conamine obtemperantes, sanctique Patris nostri Gregorii documenta, quibus B. Augustinum monere studuit, ut non solum Romane, verum etiam Galliarum honestis Ecclesiarum usibus rudi Anglorum Ecclesia decorando constitueret, recedentes; accitis Florentis B. Benedicti, nec non praecipui canonici, quod celebri Genti nuncupatur vocabulo, monachis, quaeque ex dignis eorum meritis honesta collegerunt, et cum magna ac subtili nationis discretione exiguo apposuerunt codicillo. Hunc igitur Regulari concordiam Anglica nationis Regula S. Benedicti nomenclatum, videtur Malmsburiensis supra appellasse exemplum religionis. Sed jam pridem ante vicebant SS. Adelinus et Wilfridus, uno etiam Joannes Diaconus, scriptor Vitae S. Gregorii, et quibus omnibus multa ad fovendam disciplinam potius proponuntur, quam quae absolute convenirent contradicentes, in Bedae et aliorum veterum scriptorum silentio.

B 13 Editha typtis Parisiensis anno MCCCXII Dialogorum liber B. Gregorii Papae de Vita et miraculis beatissimi Benedicti. Ejusdem almi Patris Benedicti Regula : et spernum Bernardi Abbatis Casinensis, de his ad quae obligatur in professione monachus. Hae post approbationem praeprobantur sequente, sub hoc titulo : De approbatione Regulae B. Benedicti Divus Gregorius Papa. Et tunc haec Bulla inseribatur, Ego Gregorius Sanctae Romanae Ecclesiae Praesul scripsi Vitam B. Benedicti, et legi Regulam, quam ipse sanctus manu propria scripsit. Laudavi eam et confirmavi et in sancta Synodo et per diversas partes Italiae, et alibi inque Latinae litterae legerentur, praecipui diligenter observarent, quicumque ad conversionis gratiam necessarij essent, usque ad finem mundi. Et confirmo duodecim monasteria, quae ipse Sanctus construxit. Separatur rubro characteri expressum : Hic Gregorius in quodam privilegio monasterio Sublaecensi concessio. Barrovis in Annalibus ad annum 395 num. 39 meminit scripti codicis Sublaecensis, qui videtur S. Gregorij Papam in Concilio Romano probasse et confirmasse Regulam S. Benedicti. At cui parti dissidentium haec Bulla, si legitima censetur, fuerit, lectorum iudicio relinquimus.

§ IV. Corpus S. Gregorii in hactenus Romae adseretur. Templi, reliquiae, veneratio Romae, Honoriae et in Sicilia.

Primo indubitatum est testimonio omnium, S. Gregorii venerabile corpus ante secretarium basilicae B. Petri Apostoli fuisse sepultum. Joannes Diaconus lib. 4 Vita num. 68 collocat secretarium ad extremam partem basilicae. Sed contrahitur an inde, et quidem anno MCCCXVI, in Gallias ad Successione S. Medardi canonice fuisse delatum, non vero a Gregorio IV (qui praefuit Ecclesiae a XXIV Januarii anni MCCCXXIII, usque ad XXIII Januarii anni MCCCXXV) fuerit corpus solum elevatum et intra ecclesiam S. Petri collocatum. Anastasius S. R. E. Bibliothecarius, qui

dicto saeculo IX Historiam de Vitis Pontificum scripsit, in Gregorio IV ista scribit : Perficiente illo haec, quae superius dicta sunt, ad alia tunc Pontificatus ejus annis Sanctorum opuscula summo opere cepit attendere. Et quoniam tunc divino ignis amore succensus corpus B. Gregorii, hujus universalis Ecclesiae Praesulis, per quem sancti Spiritus gratia toto orbe terrarum inextinguibile sapientiae munus induxit, ex loco, sepultum quo prius fuerat, tula : et non longe ab eodem aliam noviter constructam infra ecclesiam B. Petri Apostoli, summo honore perduxit, eoque sacrum altare argenteis tabulis undique perornavit, et oratorium super aurato musivo depinxit, absulmque eorum separatim nomine titulavit, in quo scilicet oratorio Sanctorum corpora, beatorum Martyrum Sebastiani, Gorgonii ac Tiburtii ex coemeterij, in quibus ante jacebant, perduxit, et nunquidque eorum separatim altaribus collocavit : pro quibus denique Pontificatus sui tempore decrevit, ut monachi, qui ad officium persolvendum in Ecclesia B. Petri Apostoli sunt constituti, omnibus diebus ibidem laudes omnipotenti Domino canere non desistant. Oportet autem in eodem oratorio vela majora vel modica serica decem et octo : vestes super altare, sub quo sanctissimi Gregorii Papae corpus quiescit, tres, unam cum chrysolavo habentem historiam, et super unumquodque altare praedictorum Martyrum vestem de fundato nam : imagines denique desuper deargentatas, nec non auro perfusas tres, habentes vultum Domini et eorum depictis, quorum specialia ibidem corpora humata mirandis ac virtutibus pollent.

E 15 Hic Anastasius Bibliothecarius Romae eodem saeculo, quo contraxit, scripto mandavit : quando et Joannes Diaconus eodem scripsit in Vita lib. 4 num. 80 relata, ex quibus Bernardus Guidonis in MSS. Gestis Pontificum ista scribit in Gregorio IV. Ille etiam corpus B. Gregorii Papae et Doctoris translatum ante novellum secretarium, constructis absidibus, sicut modo cernimus, sub altari sui nominis collocavit : quo ejus anniversaria solemnitas cunctis repletam pernoctantibus veneratione gratissima celebratur : in qua pallium ejus et phylacteria, sed et baltheus, consuetudinarie osculantur. At Platina istae exponit : Traslavit idem sanctissimus Pontifex B. Gregori corpus, atque eo loco collocavit, ubi nunc jacet, magnis ullaque ornamentis : quo in loco multi temporibus illis, religionis aut viati causa, exubare consueverant. Ferunt et ab eodem corpora Sebastiani et Tiburtii a coemeterijs, in quibus ante jacebant ad basilicam Petri translata fuisse.

P Eodem, sed paulo contractum, legitur apud Joannem Stellam libro Summis Pontificibus : at multo plura ex Anastasio translatis in Basilica veteris Vaticanae descriptionem auctor Romanus ejusdem Ecclesiae Canonice : quod opus ex MSS. erant et notis illustravit Abbas Paulus de Angelis, qui arguit Onofrium Panviniam, quod libro de 7 Ecclesiis cap. 4 oratorium et altare non sub nomine sanctissimorum Pontificis tantum, sed etiam S. Andreae scribit erant. Verba Onofri pag. 44 sunt ista : In Ecclesia hinc, ubi sedent penitentarii, est oratorium et altare SS. Andreae et Gregorii a Gregorio IV factum, sub quo jacet corpus ejusdem sancti Doctoris. In ciborio vero, quod est super altare, exiit caput S. Andreae Apostoli a Pio II locutum. At nulla altaris, S. Gregorii facta mentio, Ferrarius in Notis ad electionem S. Gregorii in Catalogo Sanctorum Italiae relationem, asserit tradi corpus hujus sanctissimi Pontificis a Gregorio IV translatum, ac sub ara S. Andreae Apostoli conditum fuisse. Idem habet Crapanus. Contra Joannes Diaconus lib. 4 Vita cap. 8 affirmat sub altari sui nominis collocatum, absque ulla S. Andreae mentione, quod idem supra

An obit Regularis concordia 10 saeculo facta.

et quae citatur apud obit Regularis S. Gregorio facta.

Corpus S. Gregorii sepultum ante S. Petrum.

Gregorius v

de'ert intra ecclesiam S. Petri ad altare S. Gregorii.

quod oratuaris vestibus,

et imaginibus.

ubi et pallium ejus et operibus auro variis.

facit

A facit Anastasius. Memoratus Paulus de Angelis in declaratione Ichnographiæ basilicæ veteris S. Petri nam. 83 collocat altare S. Gregorii Papæ a Gregorio IV factum, supra quod est caput S. Andreæ Apostoli a Pio II locatum, forsitan ob singularem venerationem, qua hunc Apostolum prosecutus est Gregorius. At Pius II Pontifex fuit octingentes et amplius annis post Gregorium IV, ad quod non reflexerunt Omphrius, Ciacconius et Ferrarius.

ibidem ubi a Pio II locatum caput S. Andreæ

jam in proprio altari depositum.

Corpus S. Gregorii in satellium Gregorianum delatum a Clemente VIII.

et anno 1608 a Pio IV.

in Officio divini officii memoria recitatur.

16 At modo in nova basilica S. Petri, euntibus ad hujus Confessionem, ad sinistram est altare S. Andreæ, ubi ejus caput asservatur. Altare vero privilegiatum S. Gregorii Magni est ad ipsum sacrarium majus, ubi reconditum esse ejus corpus observat dictus Paulus de Angelis in Declaratione Ichnographiæ novi templi Vaticani. Andreas Victorellus in Admittibus ad Ciacconium in Gregorio IV indicat, Clementem VIII corpus S. Gregorii in recentiori B. Petri basilica in sacelli Gregorii ara voluisse esse repositum, e regione aræ, ad quam Gregorius XII S. Gregorii Nazianzeni ipsana ab æde sanctimonialis S. Mariæ in Campo-Martio transferenda curavit. Joannes Severanus parte I Memoriarum sacrarum 7 ecclesiarum Romæ, pag. 135 tradit, corpus S. Gregorii Magni præterea die VII Januarii anni MDCVI a Paulo V Pontifice translatum fuisse in oratorium et altare, quod est e regione Gregoriana: et eo delatum ex altari S. Andreæ, in quo fuisse non a Gregorio IV, sed postmodum in nova aliqua translatione a Pio II depositum anno MDCCLXIV, antequam caput S. Andreæ Apostoli ad idem altare portaretur die XV Junii: eaque referri lib. 8 Commentarii Pii II, quem habemus editum anno MDCXIV ex Officina Aubriana: verum in eo de ultima capitis S. Andreæ depositione nihil ut nos reperimus aut etiam Andreas Saussatus, qui parte 2 de gloria S. Andreæ Apostoli lib. 3 cap. 3 omnia, quæ ad dicti capitis translationem spectant, ex isto Commentario descripsit. Paulus de Angelis in citata Declaratione Ichnographiæ veteris templi collocat num. 153 altare S. Andreæ, ubi summi Pontifices sollemnia quadam peragebant, nulla tunc capitis S. Andreæ facta mentione; quod aut dixerat supra altare a Pio II collocatum: quod altare, uti ab Onaphio appellatur SS. Andreæ Gregorii, ita a Ferrario et Ciacconio vocatur altus Andreæ, unde alius plurimè adjungendi videtur arrepta occasio. Denique quid sit de hac altaris appellatione, hoc certum et indubitatum apud Romanos est, corpus S. Gregorii Moqui adservari in ecclesia S. Petri, seu sacrosancta basilica Vaticana, et uti quotannis imprimi in Ordine divini Officii in ea basilica recitanti, uti hæc scribo ex Ordine a Josepho de Fide, Magistro ceremoniarum pro anno MDCCLXX composito.

17 Peculiari veneratione honoratur præterea Romæ in triduo ejus nominis dicatis ecclesiis, ac potissimum in Cælio monte, ubi in monasterio a se olim ut honorem S. Andreæ extracto, et vitam monasticam ducit et Abbas ceteris præfuit. De his ecclesiis legendus est Octavius Pancardus in Thesaurò obsecuris Urbis, regione 5, ecclesia 21, et regione 9 ecclesia 3 et 28. Adhuc his potest nova ecclesia Patrum Congregationis Oratorum in Pallacella, Dignitate Virgini et S. Gregorio dicata. Masinus in Bononia perlostrata indicat festum S. Gregorii Magni sollemni cultu Bononiæ celebrari in variis sive ecclesiis sive altaribus et dicatis, et quidem in ecclesia parochiali SS. Gregorii et Salvii aliquis illius reliquias adservari, quemmodum et partem Dalmatice ejusdem in ecclesia S. Stephani. In ecclesia Casinensis archimonastrum sacrificium Missæ obtulimus anno MDCXII in altari S. Gregorii Magni. Nec dubium est, quin in variis Italia locis singularem obtulerit S. Gregorius sollemnitatem, imò et maxime in Sicilia, ubi sex monasteria fundavit et sufficientibus prædibus dotavit.

templa illi Romæ dicuntur.

in B. Pontifex.

quos alibi.

Martii T. II.

18 Baronius ad an 827 num. 34 Annalibus inserit D translationem corporis S. Gregorii Magni ab Anastasio bibliothecario et Joanne Ducono relata: et tanquam nihil opponi posset, securus progreditur, solum sollicitus circa corpus S. Sebastiani, quod in Gallias anno DCCCXXVI delatum dixerunt antiqui scriptores: et Anastasius, qui eodem seculo floruit, asserti etiam a Gregorio IV, anno sequenti creato, ad basilicam S. Petri portatum et in proprio altari collocatum: unde infert Baronius, non integrum corpus intelligi translatum, sed tantum ejus partem: uti etiam, qui in Gallias eodem seculo venit, suo scripto testatus est Ado Episcopus Viennensis: quod necessario in sequentibus de corpore S. Gregorii dicendum.

Montium pro sequenti.

§ V. Corpus S. Gregorii quo fundamento creditur ad Suessionense S. Medardi monasterium in Gallias delatum.

Illustrem sacræ venerationis S. Gregorii memoriam celebrant Franci, et merito, dum sacras ejus reliquias ex Italia intra suum regnum credunt olim delatas, et gloriantur etiam assertari. Hinc Saussatus in Martyrologio Gallicanum XII Martii ita auspicatur: Suessione festivas S. Gregorii Papæ, cognomento Magni, Doctoris Ecclesiæ egregii: cujus sacrum corpus ibidem in monasterio S. Medardi magno honore repositum est. Fuisse hoc corpus in Gallias translatum unum cum corpore S. Sebastiani Martyris, doret in historia hujus Translationis, a nobis ad diem XX Januarii edita, auctor corvus, ac in dicto S. Medardi cenobio monachus. In hac historia late explicatur legatio Rodoni Præpositi ex mandato Ludovici Pii Imperatoris anno DCCCXXVI instituta, quando is e suo monasterio Romam profectus, corpus S. Sebastiani impetravit. Quibus peractis, Rodomus, ut dicitur num. 31, quem vis amoris et desiderium impatiens pro adipiscendis Sanctorum pignioribus affectu piis devotionis animarum, obaratis assiatum reditus, quorum tunc erat officii S. Petri servare basilicam, sub nocte eadem beatissimi Gregorii Papæ tumulum, quod ante secretarium erat, audacter aggressus, corpus ejus cum summa reverentia sublatum ac decenter compositum, super altare B. Petri perlatum, juxta jam dicti Martyris venerabile corpus depositum est. Delinque fidei pactum Rodomus cum suis rogatus gratanter tulit, superque eosdem Martyris Sebastiani, atque Pontificis Gregorii sacratissimos artus jurisjurandi sacramentum libenter exivit, ut nulli unquam mortali, quod gestum erat, proderent aut publicarent: sed perenni silentio sepultum haberent. Hinc nostrates pia fraude laudabiles, duplicato gaudio, tacito sub pectore magnanimes, sanctis inde sublatis Corporibus, nullo præpediti obstaculo ad monasterium Hugoaldi transtulerant.

Corpus S. Gregorii Suessionis delatum esse traditur.

anno 820

cum corpore S. Sebastiani

acceptum sub juramento, ut sit secretum.

20 Describitur deinde iter ex urbe Romani ad monasterium Suessionense S. Medardi, et narratur in dicto itinere illustra divinitus patrata miracula: sanati namque sunt tres cæci et quatuor claudi, quorum unus præterea mutus erat et sardus, et ab omnibus malis liberatus: alii etiam quam plurimi xpi sanitatem optatam sunt adepti: emergentibus quoque a diabolico suo hospite liber evasit Deposito horum sanctorum corporum in Suessionensi S. Medardi cenobio facta est IX Decembris die Dominica supra allegata anno DCCCXXVI. Quæ subsecuta sunt innumera capuscuque generis miracula, S. Sebastiani tribuuntur, forsitan ab jurisjurandi sacramentum, quo obstringebantur, ne ulli corpus S. Gregorii proderent. Non potuit interim thesaurus ille pretiosus diu latere, Degebat jam tum Ostraldus, alius Ostrualdus et Astrualdus, Episcopus Landunensis: cui peregrinationem ad S. Sebastianum disuadenti apparuit sanctus Martyr et his enim legitur

post miracula in itinere facta

repositum D Decembris,

A num. 66 verbis increpando afflatus : Ego sum Sebastianus defensor Ecclesiae. qui Romae olim pro amore Christi oppeti, qui et corpore haecenus sepultus jurei; nunc vero Dei praedestinatione ob amorem Medardi Noviomagensis Episcopi, quem ad levam stare vides, ego et hic dexteris Gregorius, Romanus urbis Papa, Suessionis missi sumus, ut locum illum et ejus iucolas nostro patrocinio custodiamus, et custodiendo foveamus.

21 *Ferebat eodem tempore Nithardus, Ludovici, Pii Imperatoris nepos, qui lib. 3 historiae apud Andream Chesneau tomo 2 Scriptorum historiae Francorum, post relatam pugnam inter filios Ludovici Pii anno mccccxi factam, ista pag. 372 relata scribit : Cum Carolus Rex Suessionicum peteret urbem, monachi de S. Medardo occurrerunt illi, deprecantes, ut corpora SS. Medardi, Sebastiani, Gregorii, Tiburtii, Petri et Marcellini, Marci, Marthae, Audifax et Abacuc, Honestini, Marcesinae et Benedictae, Mariani, Pelagi et Mauri, Floriani cum sex fratribus suis, Gildardi, Sereii et Domni, Remigi Rotomagorum Archiepiscopi in basilicam, ubi nunc quiescunt, et jam tunc maxima ex parte aedificata fuerat, transferret. Quibus acquiescens, nihil remansit, et, uti postulerant, beatorum corpora propriis numeris cum omni veneratione transtulit. Haec Nithardus, qui confirmatur in Chronico S. Medardi a Dacherio tomo 2 Speculiqu edito, ubi pag. 785 ista habentur : Iste Carolus Calvus postea fuit Imperator Romanorum ; ipse enim mutare fecit corpora SS. Medardi et Sebastiani et Gregorii et aliorum, et ponere in cryptas vi Kalendas Septembris. Sed eam Translationem haecenus celebrari vii Kal. Sept. infra constabit.*

22 *De adventu et susceptione corporum sanctorum Martyrum Tiburtii, Marcellini et Petri et aliorum decem scripat epistolam Odilo monachus ad Ingranum : in cujus prologo asserit dispositionem eorum factam in monasterio SS. Medardi et Sebastiani atque Papae Gregorii Incipit deum narrationem ab encomio patris Ludovici Pii Imperatoris, et post alia inserit ista : Multa quoque corpora Sanctorum de pluribus Italiae partibus in regnum Franciae detulit : ubi maximo populus nobilitate superbus, arriorum strenuitate decorus, non minima laude sapientiae, simul industriae et prudentiae pollet et praevalet : utique ejus ingeni solertia beatus nunc et omnifera laude dignissimi Sebastiani Martyris corporalis gleba, simul et beate membra Gregorii Papae sanctissima membra penes Suessionum iuriam in basilicam sanctorum Confessoris Christi Medardi deportata pariter et condonata videntur et habitata. Haec Odilo monachus ad Ingranum, et quidem, ut passim voluit, Abbatem monasterii SS. Medardi, Sebastiani et Gregorii Papae, uti tunc, cum ix seculo Christi duodecimo processet, videmus appellari. Claudius Dalmatus lib. 4 historiae Suessionensis cap. 10 inter murae Ludovici Imperatoris dicta monasterium ablati, recesset librum aureis litteris exaratum, et luminis etiam aureis oblectatum, quo deum impereculo subdita, curarisse dictam Ingranum laminae argenteis, etque auratis oblati : in quibus etiam haece verba leguntur : Haec tabula facta est a B. Ingranno Abbate hujus loci anno mccccxi, Alexandri in decimo, regni Ludovici Junioris xxxiii. Labrum autem ipsum obtulit Ludovicus Imperator B. Sebastianum in receptione eisdem Martyris inelyti et Papae Gregorii urbi Romae. Ingranum ex Abbate Marchianensi effectus est Abbas S. Medardi anno duodecimo seculi mccccxi, et eandem Abbatem renouavit anno lxxxvii. Ita supra citatum Chronicum S. Medardi.*

23 *In Fastis sacris monasterii S. Medardi Suessionensis nabas Corbeii a R. D. Idephonso Urajiet*

transmissis, vari dies venerationi S. Gregori assignantur, e quibus sollemior est duodecimus Martii, quo cum ut Patronum monasterii colunt : proximus huius est iii Septembris, Ordinationi ejus in Pontificem Romanum dicitur; quae sollemnitas per totum Octavum continuatur. Eodem interim Ordinatio ex antiqua observatone recolitur xxix Martii. Alii dies sunt eodem cum S. Sebastiano communes, scilicet ix Decembris, quo Adventus corporum eo delatorum in veneratione est, uti et xvi Octobris ob certam ditorum Corporum elevationem. Aliam sollemnitate habet die xxvi Augusti Translatio Sanctorum illidem quiescentium : demum xii Calendas Maii seu xx Aprilis recolitur sanctorum Corporum, quae per annum humi prostrata jacuerant, Relevatio et glorificatio anno mccccxvi facta. In MS. codice Serenissimi Christianae Reginae Suae, cui numerus 1466 erat adscriptus, historia et occasio suorum corporum humi depositorum et dem glorificatorum continetur, quae ex iudicio et sententia a S. Gregorio prolata peracta dicitur : haec ideo lectori proponenda, cum haec praemissione de Odome primo Palati regni Consule, ejusque filius et Gothelone Duce utriusque Lotharingiae : quorum bella tomo 4 Scriptorum historiae Francorum ex fragmento Chronici MS. ita pagina 97 narratur : Anno Incarnationis Domini mccccxvii memorantur Princeps Campania, Comes videlicet Odome, contra Alamannos et Lotharingos nimio fastu ducens exercitum, magnum de se eis praebuit triumphum. Nam commisso praelio cum potentissimo Alamannorum Duce Gothelone, multa suorum amissa copia terga vertit, et confossus occubuit. Quo defuncto, Tetbaldus filius natus major Carnotensem urbem et Turonensem sibi vindicavit : minor frater Tetbaldi Stephanus Meldensium et Treassinorum sortitus est civitates. Sed hi ambo contra Regem Henricum rebellare coeperunt. Similia continentur in alio fragmento historiae Francorum eodem tomo 4 pag. 86. Quo tempore Rex Henricus, ut Gothelone Duce sibi obstructum detineret, praeposuit Doucherianam prope Selonia urbem eidem ducavit. Quibus praemissis ipsa historia danda suam habet fidem, et est hujusmodi.

24 *Post mortem gloriosissimi Francorum Regis Roberti, regnante Henrico filio ejus, cum jam in regno profecisset, et jura republicae justo moderamine disponeret; aliquot jam evolutis annis, contigit dare sui palatii primum Consulem Odome : ejus filii Theobaldus et Stephanus, cum paterni honoris dignitatem ad integrum possidere cuperent ; discordantibus animis arma corpore contra regalem potentiam, multo vallati milite, nullo modo formidaverunt. Rex autem eius, qui pater in pace possederat suo dominio multa vindicans : inter vetera praemia animi perturbatione, abjecto aequitatis jure, de possessione monasterii S. Medardi Sanctique Sebastiani, quod illorum ditum subditum erat, famosissimum possessionem quandam super Mosam fluvium sitam, quae Douchredins nominatur, palatio suo servitorum propriis ministris delegavit : quam item a fundis rerum et frugum abundantiam regalibus palatis exuberanter subministrans, longe positam considerans, cum ejus redditibus minime ad usus proprios egeret; neve videretur Sanctorum praedia, nisi inciscendi furis-eussu suo domino vendicasse; Ducei quidam Lothariensis regni, nomine Gotzeloni in beneficium possidendam contradidit : qui nullo Dei timore correptus, temere suscepit, quod de sanctuario Dei injuste ablatum noverat.*

25 *Contemplans igitur Abba monasterii praefatorum Sanctorum tantam regalis potentiae violentiam, quae sibi commissae Ecclesiae illata erat, cum omni congregatione monasterii gaudia mutans in luctum, et organum Deo servientium in vocem flentium, nimio est animi dolore affectus. Ignorans autem qua*

ter apparitionem revelatam.

a Karolo Calvo cum alia sacris corporibus translatis.

monasterium SS. Medardi, Sebastiani et Gregorii dictum sec.

liber adhuc servatur a Ludovico Pio Imp. obitus in receptione corporis.

H *V. rix sollemnitate S. Gregori apud Suessionense;*

e quibus revelatio et glorificatio reliquarum

E *post abulicantam Praepositorum Doucherianam.*

inter tellicos inultus

F *monasterii S. Medardi possessionem Doucherianam*

ol. Douchereus,

Re citus Rex ducat Gotzeloni Duci Lotharingae

Abbas cum monacha contrasit,

parte

A parte se verteret; a quo super tantam violentiam justitiam expeteret (utpote quem et regalis indignationis censura premebat; et advocatorum nulla spes sublebabat) omnipotentis Dei cum omni congregatione expetit auxilium: qui nunquam derelinquit sperantes in se; et indefessus est adjuvator in oportunitatibus et in tribulatione. Inito ergo consilio cum Fratribus fieri disposuit, unde et Rex tereretur de injusta dominatione, et qui Sanctorum res possidendas susceperat, de injusta et temeraria susceptione; in luctu et gemitu se cum Fratribus constituens, Ecclesiam, cui serviebat, divinis privavit officiis: et Sanctorum corpora, quæ in condigno sibi loco condita erant, quasi rerum suarum damnum secum gementia humi prostravit: quatenus omnipotentis Dei misericordia et afflictio subveniret Ecclesie et Sanctorum suorum Reliquias aliquando cum sui nominis glorificatione, rebus restauratis, in proprio recondere faceret honore.

26 Evoluta denique anni curriculo, cum Sanctorum res prænomiuatus Dux secure et quasi hereditarias possideret: contigit Paschalem sollemnitatem Dominice Resurrectionis, omnibus Christicolis sollemniter recolendam, suo occurrere in tempore: Imperiale vero edictum Ducem illum, ut curiæ suæ interesset apud palatium, quod Neomaia appellatur, vocavit. Proficiscente autem illo cum omni apparatu suo, et jam propinquante quo ibat: nocte, quæ Coenam Dominicam præcessit, dum ad vigilas matutinarum celebrandas Christiana monitis religione surrexisset, peractis matutinarum solenniis, et extinctis secundum Ecclesiasticum morem candelis, obtenebrata omni domo, ad orationem se rogaturus Deum prostravit: qui cum oraret, arreptus a somno, vidit in mentis excessu hos Sanctos, Sebastianum et Gregorium ad dexteram, Medardum ad levam: quos præcedebat multitudo albarum cum crucibus et cereis: audivit autem eos inter se conquærentes, quid de eo faceret, qui res suæ Ecclesiæ a Rege, non æquo jure jam tunc moderamina reipublica: disponente, accepisset, et injuste eas ut a parentibus relictas percipisset. Conquirentibus autem eis inter se, quid de eo ageretur: læto Papa Gregorio præcipiente, sanctus et invictissimus Christi Martyr Sebastianus eum hasta quam tenebat, eum quadam severitate percussit: quo ictu experfactus, sanguinem per nares et os elictum a corpore suo sensit: et convocatis sui itineris sociis, qui ei more solito adherabant, immotuit eis lamentabili clamore quid audisset vel vidisset: quid vero passus esset, sanguis ab ore et naribus fusus ostendebat. Accepto denique, ibi divino suæ consilio salutis, terram Ecclesiæ Sanctorum, cui injuste subtracta fuerat, devotus possidendam in perpetuum reddidit: temeritatem suam duriter accusans, et Sanctorum merita ubique prædicans.

27 Hoc modo possessio Sanctis reddita est: et ecclesia, quod tristis amiserat, læta recepit. Sanctorum denique corpora, que humi prostrata jecerant, cum summa veneratione, et nominis Dei glorificatione in condigno honoris sui loco restituta sunt: et divina laudis præconia, quæ dum in eadem ecclesia illuerant, cum laudibus et hymnis Dei gratias referentibus Fratres insonnerunt.

28 Hactenus historia sanctorum Corporum huius depositorum et ad præviam locum relocatorum, reperita in MS. antice Regiæ Sæcivæ, cui præponebantur duodecim lectiones, quæ in hac sollemnitate ad Matutinum solebant recitari cum hoc exordio: Omnium Sanctorum, Dominorum nostrorum, hic quiescentium merita veneranda, divina virtutis potentia triumphabiliter sublimata, presentis diei præcipua manifestant sollemnia. Deum relatns variis de Præpositura Doucheviana

aruisa et recepta, et triumpho Sanctorum indicato, lecto ræ integra est de encomiis S. Gregorii, qui dicitur Procurator nostræ salutis, vas electionis, habitaculum Spiritus sancti, Organum Spiritus sancti, Doctor summæ veritatis et catholice fidei, et tandem ita finitur lectio: Summe Pastoret Pontifex tuus, quæsumus, protege clementia, quibus exhibere dignatus es tuam præsentiam. In lectione XI recoluntur nomina sanctorum Confessorum illidem quiescentium, et beatus Papa Gregorius, quia sancte Romanæ et Apostolicæ Sedis præcipuus, prætitulatione sui nominis prætitulatur in ordine primus. Hæc ibi, quæ abbi integra erunt elenda.

39 Illustis cum sacris reliquiis et corporibus Sanctorum, in dicta S. Medardi ecclesia quiescentium, instituta est anno MDXXX processio a Joanne Oliverio Abbate monasterii S. Medardi, cum inter Carolum v Imperatorem et Franciscum i Regni Francorum, post hujus ad urbem Ticinum captivitatem ac filiarum obsidum relaxationem, par cum maxima omnium latitudo fuisset sancita. In hac processione ferentur duodecim continens S. Gregorii reliquias, portabatur ab Abbate Ursicampensi Ordinis Cisterciensis in diocesi Noviomensi, Pontificalibus indumentis cum mitra vestito, et Mayo Decano Ecclesiæ Cathedralis Loudunensis, adjuvantibus ab utroque latere in onere ferendo duobus Presbyteris, Italaticis Diœcesium valitis. Culum, quo ferentur tegebatur, e panis aureo confectum gestabant quatuor ex illustri nobilitate viri, et cingebantur ab aliis duodecim nobilibus personis, dicit S. Medardi Ecclesiæ vasillis, partim scipiones partim tedes gestantibus: ante quos præcedebat Sacerdos detinens pedum dicti Abbatis. Sequebantur Prior S. Petri ad Calvatium Ordinis Cluniacensis, et latera eius vincentes Prior et Subprior Abbatis S. Joannis de Vineis, pretiosus ex tela aurea uncti Ducorum tuniceis. Fecerunt omnino, in illa processione peracta, typus olim Parisiensibus, et nuper Successionensibus excusa.

30 Non potuit Cœlicum gladium æquo animo permittere hostis infensissimus diabolus: sed contra sacra Hippiana exercitavit furibundus Hugonotus, qui e Calvini cloaca præceptes, Successionem anno MDLXIV, die XXVI Septembris proditione cepervit, ac mox secleratas manus in res sacras iniecerant, et eas fecerunt ecclesiarum devastationis, quarum diu postea, et forsitan ad hunc usque diem vestigia cernuntur. Invenios deum in ecclesiam S. Medardi, altaria et vitæque Sanctorum destruxerunt et comminuerunt, et capsis reliquiarum SS. Sebastiani, Gregorii et Medardi e latibula extractas, expulatis divinis, fide violarunt, disperserunt aut in aquis projecerunt. At vero per Dei gratiam sacre hæc etiam non omnia perierunt: alie namque supra aquas fluitantes, fuerunt a viris piis et Catholicis extractæ, alie et potissimum S. Gregorii in vinea sunt reperte in sacculo exdamasceno violaceo, signatis aureis decorato, longitudine pollicum erant quindecim et latitudine octo: in quo erant emeres partis alterius corporis S. Gregorii a Romanis in cineres redacti, et facta omnium diligentis inquisitione, Dominus Ejisæopus dixit et asseveravit illas esse veras SS. Sebastiani, Gregorii et Medardi reliquias, præcepitque eas tribus diversis capsis poni: et unicuique capsulæ charta membranæ Latine scripta affixa fuit, supra scriptam verificationem exponens, et sub-signata quælibet per Baptistam Pent, scribam dicti Domini Episcopi: qui etiam Petit structuram et processum verbalem dictæ attestati-onis conficit. Quæ omnia in commentarium redidit Alexander Salomonens, et Latine reddidit Nicolaus Bezanonius, ne nos ex MS. Nicolai Belforti edolumus ad diem xx Januarii pag. 293 et sequenti.

Sanctorum corpora humi deposita.

Dux Gohelo proficere ad Casarem.

B

in Ciem Nomina inter orandum abolimentis.

in visione e.g. præcipio S. Gregorii

a S. Sebastiani percussio.

sanguinem et ore et naribus fundit

C

et possessionem duobus vicium restituit.

corpora Sanctorum relocator.

in lectionibus ubi S. Sebastiani

D

en. contra S. Gregorii miscetur.

in morestone anno 1830 Reliquias S. Gregorii magnifice circumferuntur.

E

ab Hugonotis anno 1564 dispersæ.

F

in vinea reperta.

in pontis includuntur.

A § VI. Caput S. Gregorii ad monasterium S. Petri-Vivi Senonense creditur translatum.

Hactenus egimus de corpore S. Gregorii Magni, quod et Romani asserunt in Basilica Vaticana adhuc asseruari, et Suessionenses contendunt ad se olim fuisse delatum: qui videntur dicta sententia Alexandri Sabnoveti contenti, admittere ad se delatos cineres partis alicujus corporis S. Gregorii a Romanis in cineres redacti, et Romae praecipuam partem corporis relictam fuisse cum ejus venerabili capite, quod sibi vendicant Lusitani, Bohemi, Franci, et forsau alii. Saussanus in Martyrologio Gallicano ad hunc diem, cum de corpore S. Gregorii Suessione depositum in monasterio S. Medardi egisset, ista subdit: Senonis caput ejusdem venerandum condigno cultu servatur in monasterio S. Petri: ubi ab Augustino Metropolita hujus Sedis, qui ab Joannis Papae dono acceperat, favore Caroli Calvi Christianissimi Regis ac Imperatoris dudum religiosam potapa reconditum fuit. Haec ibi. Creatus est Ansegisus Archiepiscopus Senonensis anno MDCCLXXI, e vita discessit anno MDCCLXXXIII, cujus tempore Carolus Calvus Rex Franciae anno MDCCLXXXV ipso Natalis Domini die in Imperatorem coronatus est a Joanne VIII, qui praefatus Ecclesiae ab anno istius seculi MDCCLXXI, ante quem Carolus Augustus extinctus est anno LXXXII. Haec de tempore. At rem gestam ita narrat Odebrannus in Chronico S. Petri-Vivi: Ansegisus ab urbe Roma caput S. Gregorii Doctoris plumbis inclusum cum brachio S. Leonis Doctoris deferens, in eodem monasterio S. Petri conservandum reposuit.

Caput S. Gregorii Senonis ad monasterium delatum fuisse

circa an. 876,

tradunt Odebrannus,

Clarius,

monachus Anastasiodorensis

Solemnitas 19 Martii.

Translatio facta an. 1028

32 Quae pluribus explicat Clarus monachus in altera Chronico S. Petri-Vivi apud Doctorem tomo 2 Spicilegii pag. 716, ubi ista scribit: Postulavit autem idem Ansegisus a Joanne Papa dari sibi Reliquias Pontificum atque Doctorum Gregorii atque Leonis, quod et impetravit: plerumque enim Missarum solemniam in Sede Apostolica celebravit. Dedit autem ei Joannes Papa caput B. Gregorii Papae universalis, filii Gordiani, plumbis inclusum, et brachium S. Leonis Papae et Doctoris. Suscipiens autem hoc munus idem Ansegisus detulit Senones in hac illicam S. Petri, quod usque in hodiernum diem illic cum magno honore servatur. Holbertus etiam monachus Autissiodorensis in sua Chronologia praedicta confirmat his verbis: Senonensi Ecclesiae post Eusebium praefuit Ansegisus monachus, vir in cunctis optime agens: cujus tempore Senonensis Ecclesia magno et pacifico signit honore. Siquidem Joannes Papa totius ei Galliae et Germaniae primum consulit, ut esset primus post Papam, Synodumque Praesulum convocaret, et de fortioribus quibusque ac gravioribus indicaret: cui resistere voluit Hincmarus Remorum Archiepiscopus, sed Apostolica auctoritate compressus est. Hinc etiam Ansegiso venerabili Praesuli praefatus Papa dedit caput beati primi Papae Gregorii, et brachium S. Leonis Papae et Doctoris, quas ille venerabilis Reliquias Senones detulit, et in ecclesia S. Petri-Vivi cum debita veneratione reposuit. Haec ibi. Solemnitas translationis capitis S. Gregorii celebratur in dicto monasterio S. Petri-Vivi die XIX Martii.

33 Plures sancti hujus capitis de veteribus thesauris in nos facta sunt translationes: de quarum una mentio fit in codice MS. membranaceo istius cenobii, sub Rege Francorum Ludovico VI. Grosso dicto, circa annum MDCX exarato: in quo pag. 120 ista legitur: Item hoc anno MDCX jubente Domino Richerio Archiepiscopo, in monasterio S. Petri-Vivi factus est conventus sollemnis, et saceratissimum caput beatissimi Gregorii Doctoris, quod erat repositum in quodam scrinio, una cum osse de corpore sancti Patris nostri Benedicti Abbatis, palam omnibus ostensum,

et exinde in vi Kalendas Maii, ut solemniter haec dies in eodem monasterio agatur, stabilitum. Gaufridus a Colone in Inventario reliquiarum hujus cenobii ita narrat rem gestam: Dominus Ansegisus vir laudabilis, Senonensis Archiepiscopus a Joanne Papa impetravit caput praedicti S. Gregorii, quod in monasterio S. Petri-Vivi posuit. Postea anno ab Incarnatione Domini millesimo nonagesimo quinto, factus est conventus sollemnis Clericorum, monachorum et populi, jubente Domino Richerio Archiepiscopo, et tunc praedictum caput sacrum repositum fuit in quodam scrinio argenteo, quod postea Dominus Gaufridus Abbas honorabiliter renovavit. Sedt Richerius ab anno LXII ad annum XCVI seculi undecimi: at Gaufridum sive Goffradum de Montiniaco creatum Abbatem anno MDCXL eum ibidem reparasse, tradant Chronica dicti monasterii et ex iis Sammarthani

et repositio in scrinio argenteo

Visitatio cavatis an. 1333

34 Seculo sequenti Archiepiscopus Senonensis floruit Guilielmus de Rosse, ordinatus anno MCCCXXX, mortuus anno VIII sui Pontificatus. Haec anno MCCCXXXIII solennem visitationem instituit: cujus acta a duobus notariis signatu etiamnum in membrana extant cum illustri de capite S. Gregorii testimonio. Similia peracta iterum sunt a Ludovico Meluro Archiepiscopo anno MDCXXXIX, et quae postmodum ab eodem Archiepiscopo facta est ejusdem capitis translatio, in antiqua membrana legitur: Anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo nono, more Gallicano: Iudicatione VII, mensis vero Martii die vigesima, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris ac Domini nostri, D. Pii divina providentia Papae in anno primo, regnante Christianissimo et Serenissimo Domino nostro Francorum Rege Carolo, et Carissimo nobis in Christo Filio, Fratre Oliverio Chapperon, Abbate in dicto monasterio S. Petri-Vivi praesidente: Nos ad ecclesiam S. Petri-Vivi dicti monasterii declinantes (cujus ecclesiae dedicatio olim a Deo et Angelis suis dedicata et consecrata ipsa die celebrari soleniter consuevit: et ab eius reverentiam in ipsa ecclesia generalis et plenaria indulgentia ab omni aevo dicitur esse et pie creditur: et ad eam acquirendam annis singulis pleribus multitudine copiosa a diversis regni partibus affluere consuevit: pro parte dictorum Abbatis et Conventus praedictorum nobis fuit instantiter supplicatum, ut nunc ipsi devotione moti pridem desiderassent praedictum gloriosissimum caput S. Gregorii in quadam magnifica capsula argentea aurata, nobis ob hoc tradita et exhibita, ad modum capitis prope constructa, cum corona Papali seu tiara desuper, quam ad laudem et decorem omnipotentis Dei et egregii Doctoris praedicti fabricari et construi fecerant, praedictum sacrum caput in eadem capsula nova reponi vellemus et dignaremur etc.

E et an. 1439

olim translatio anno 1439

in nonam capsulam

35 Diploma hoc signatum est a duobus Notariis Joanne Picon et Theobaldo Laurent in praesentia Abbatum Guichardi S. Columbae, et Guerin S. Romgii Ordinis Benedictini, et Petri Abbatis S. Joannis Ordinis Canonicorum Regularium S. Augustini: et serratur etiamnum parva capsula insertum, et cum ea ipsi capiti inclusum. In ipsa autem capsula simul servantur minuta fragmenta ejusdem capitis S. Gregorii, et alia instrumenta ad idem caput spectantia: quarum apographa aut indicem nobis submisit Corbeia supra nominatus R. D. Idephonsus Urojet: qui addit Urbano Papam VIII desiderasse particulam ejusdem sacri capitis sibi donari, quae de causa D. Spadum Nuntium suum in Franca Apostolicam sibi postmodum est in numerum Cardinalium adscriptam cum Brevis Apostolice ablegasse ad Archiepiscopum Senonensem Octavium de Bellegarde: cujus petitum ut fieret satis, fragmentum aliquod a capite abstractum, vi Decemb. anno MDCXXVI liberali donatione in manu dicti Nuntii traditum

particula capitis donata anno 1628 Urbano

A tum fuisse, et ab eo Romam ad Summum Pontificem transmissum, ab eoque postmodum donatum ecclesie S. Marie et S. Gregorii in Vallicella Patrum Congregationis Oratori: quod et ipsi Patres litteris XXIX Januarii anni MDCLVII Roma missis testati sunt. Vidimus ipsi Romae anno LXI hujus seculi sacras hujus Ecclesie reliquias, et sequenti anno in ipso P. Petri-Vivi monasterio sacrum S. Gregori caput venerati sumus.

ab hoc in ecclesia Vallicellana deposita.

§ VII. Reliquia S. Gregorii in Germania adseruata: an etiam Caput?

E Gallia progredimur in Germaniam ad monasterium Petrolinense seu Domus-Petrappellatum, quod secundum formam basilice Principi Apostolorum constructum esset conditum in suburbia Constantiensi ad ripam Rhemi circa finem seculi ad honorem S. Gregori Magni Ecclesie Doctoris, cui adiectissimus erat ejus fundator S. Gebhardus Episcopus Constantiensis. Hic Romam properavit, ut et de Apostolorum liminibus Sanctorum exuvias privilegiumque libertatis perciperet, quod et magnifice impetravit... Inter ceteras vero, quas Joannes Pontifex beato viro Sanctorum delegerat reliquias, caput quoque sanctissimi Papae sibi condonavit Gregorii, sed hoc paucis et sibi familiarissimis cognoscentibus. Vir autem Dei, tanto munere accepto, maximo delibutus gaudio, festinus urbem egreditur, verens hoc, quod etiam contigisset, nisi divina ministrante profectus fuisset. Romam enim cognoscentes se tanto pignore privatos, se quasi orhatos gementes civitatem egressi, virum Dei unanimiter prosequuntur, uti ea Felix Manlius in ejus Vita ad xxvii Augusti elucidanda tradit: quae in Chronico Constantiensi a Joanne Pastorio inter sex Scriptores rerum Germanicarum edito, ita legitur: Anno MCCCXCV B. Gebhardus ecclesiam in honore S. Gregori Papae in magna gloria dedicavit. Afectione quoque, qua eidem loco singulariter devinctus erat, mens ei fuit monasterio ipsi immunitatis privilegium ab Apostolica Sede conquirere, atque idcirco proprio corpore urbem petit Romanam: Romanique veniens a Papa Joanne... pro sui veneratione adeo est honoratus, ut non tantum privilegium, quod ipse petebat ei concederet, verum et gratia Pontificis ei permissum est, ut manum mitteret ad corpus B. Gregori Papae hac conditione, ut quicquid uno tactu de sacris ossibus manu levaret, hoc secum deferret. Itaque Dei gratia caput ejus cum aliis magnificis de corpore ejus reliquiis sustulit, omnibusque ad ejus libitum impetratis, quae volebat, latus remeavit. Hoc signum sanctum caput, pluribus postea temporibus lapsis, inventum est in capsula, firmiter olim solidata, sed prae antiquitate et sine cautela pro-us resoluta, quae pristinis temporibus, ut dicebatur, in altari S. Petri in plaga meridiana recondita erat. Aperta autem capsula, in ipsa altera capsula rubricata inventa fuit, Sanctorum reliquiis plena, inter quas dilectissimus thesaurus capitis sanctissimi Gregori Papae continenti repertus fuit, atque plures reliquiae in eadem capsula reperte fuerunt. Obiit S. Gebhardus vi Kalend. Septemb. anno MCCCXCVI, sepultus in basilica S. Gregori a se constructa: quae ideo etiam S. Gebhardi postmodum fuit appellata. Ceterum Joannes Papa XV fuit, pro quo perperam vi legebatur, cujus annus quartus cum Indictione secunda convenit in annum MCCCXXXIX, quando privilegium summi Pontificis S. Gebhardo Romam profecto datum induitur.

37 De capite S. Gregori Constantia Pragae delato, ista adduntur ad hunc diem in Martyrologio MS. Pragensi: Hujus Sancti caput Serenissimus Princeps Carolus IV Romanorum Imperator semper Augustus, et Bohemiae Rex obtentum in monasterio S. Gebhardi in civitate Constantiensi, et decoratum auro

Constantiae ecclesie S. Gregori

ibi creditum fuisse Caput S. Gregori,

S. Gebhardo Episcopo Romam profecto donatum.

a Joanne XV Papa an. 989,

a Carolo IV Imperatore

atque argento donavit Ecclesie Pragensi. Retulimus in Appendixe tomii primi Januarii pagina 1084 festum reliquiarum a dicto Carolo IV Imperatore Pragae depositarum: inter quas refertur caput S. Gregori Magni, adeoque cum aliis Sanctis suam ibi venerationem habet die secunda Januarii.

D dicitur Pragae.

38 Egilinus Getemus in libro de Magnitudine Coloniae Agrippinae, recenset in ecclesiis septem aliquas S. Gregori Magni adseruari reliquias, et quidem de capite ejus in ecclesia SS. Joannis et Cordulae, articulum digiti apud S. Pantaleonem, dentem, os magnum et os parvum esse in veneratione apud Patres Carthusianos. In Belgicis variis ecclesiis esse ejusdem S. Gregori aliquas reliquias, monet in Hieroglyphicis Belgico Russis Eminent Cameracensis Regularis S. Auberti in urbe Cameracensi, et Rutillenses Carthusium prope Mosam fluvium: apud hos dicitur adseruari os magnum, apud illos ejusdem Sancti brachium. Sed verendum est, ne ab aliis Sanctis, nomine Gregori appellatis, ad hunc praecipuum, ut passim fieri saepius observamus, translata videntur. Thomas Kempis post sermonem viii ad Nuntios, narrat varia miracula meritis et patrocinio S. Agnetis Virginis et Martiris patrata, a nobis cum Actis ejusdem ad XXI Januarii edita: ubi cum 6 Sacerdos dicitur speciali affectu dilexisse S. Gregorium Papam, quia in ejus festo scholas ad discendum alphabetum cum aliis parvis primum intravit. Quae praesentio etiamnum multis in locis Belgii observatur, ubi S. Gregorius habetur Patronus addiscentium litteras. Ea religio videtur moluisse, quia S. Gregorius Anglos pueros venales redimere litterisque imbuendos tradere solitus erat: et forsitan ea pietas ab Anglis ad Belgas emanavit, qui ab illis olim fuerunt aut in fide aut pietate instructi.

reliquiae Coloniae,

et in Belgio

patronus ad discentium litteras.

§ VIII. Veneratio S. Gregorii apud Hispanos, Caput ejusdem etiam dicitur in Lusitania adseruari.

Celebrem omnino tempore fuisse apud Hispanos S. Gregori Magni memoriam, observat Tamonius Salazar in Martyrologio Hispanico, enumerans praecipuarum Ecclesiarum Breviaria antiqua, in quibus ejus veneratio praescribitur. Originem hujus transferri in affectum, quo S. Gregorius prosequitur SS. Leandrum, Isidorum et Fulgentium fratres, aliosque Hispanorum Episcopos, Abbates ac viros illustres, et ipsam Regem Catholice Reccaredum. ejus fratrem S. Hermenigildum Martyrem honoravit, dum ejus pro fide Catholice agnitione martyri habet 3. Dialogorum cap. 11 enarravit: uti ad hujus diem natalem XII Aprilis dicitur. Nulla de multo ejus S. Leandri amore profervans proximo die XII Martii, ad hujus Vitam. Aliud indicatur manifeste S. Gregori erga Hispanos monumentum, imago sive icon sanctissimae Dei genitricis Mariae, quae apud Undalupum in Estremadura miraculis claret: quia asserunt S. Leandrum a S. Gregorio una cum hujus Commentariorum in Joban ad se missam accepisse de qua re loqui potest Tamonius Salazar ad diem viii Septembris, qua Inventio hujus iconis solenniter celebratur. Nos aliquo attigimus XIV Januarii in Vita S. Fulgentii cap. 3 lit. b et XI Martii inter Praetermissos pag. 53, ubi de Simone Bolando, Hispano Simone Vela, imaginis hujus repertore egimus.

Cultus S. Gregori apud Hispanos:

F

40 Sunt Ulyssipone in Lusitania in templo Domus Professae Societatis Jesu plurimae variorum Sanctorum reliquiae: inter quas et S. Gregori Papae, uti dictum est XXI Januarii inter Praetermissos et in aliis diebus repositus. Ulyssipone distat XIX leucis ad fluvium Tagum conventus Carmelitarum Novo-Turrensis, in quo silentis est veneratio S. Gregori, nomenque a Georgio Cardoso Hagiology Lusitano inscriptum, quod ibidem antequam conventus in honorem B. Mariae Disparae Virginis

quomodo dicitur caput ejus esse in Lusitania.

A *Virginis pro ductis Carmelitis extraxeretur anno milviii. fuerit articulo S. Gregorio dicata, in qua caput ejusdem sanctissimi Doctoris et Pontificis alteri argenteo capiti inclusione adseruntur in peculiari altari pro animabus, ut vocant, privilegio; unde et monachi S. Gregorii communiter appellantur. Verum quomodo caput sacrum edelatum fuerit, facta diligenti inquisitione fatetur memoratus Cardoso se assequi non potuisse: nam in antiqua articulo illud olim fuerit venerationi expositum, an verum, quod videntur monachi asserere, illud a suo habent fundatore, qui fuit D. Jacobus de Lancaster Episcopus Septentris, ibidem in choro sepultus. Quam hic precipue Sancto pro reliquis Gregori nomine appellatis, applicavit et venerationem dicti capitis, mox et vetustate articulo nomenclaturam; licet forent aliter eius primum S. Gregori, aut forsitan eremite, qui ibidem sanctum vitam egerit. De fundatione dicti conventus plura congerit idem Cardoso in Notis ad xii Mortu.*

VITA

Auctore anonymo sed synchrono ex pluribus vetustis codicibus MSS.

CAPUT I.

S. Gregorii ortus, studia, vita monastica, legatio Constantinopolitana.

B **G**regorius a urbe Romana, patre Gordiano, matre Silvia editus, non solum spectabili Senatorum prosapia, verum etiam religiosa origine duxit. Nam *b* Felix istius Apostolica Sedis Antistes, vir magnae virtutis, et Ecclesiam in Christo gloriam, ejus avus fuit. Sed tamen hanc Gregorius tanta nobilitatis hinc non moribus extulit, prohibitis artibus decoravit. Denique ut post in propositulo claruit, non sine magno praesagio tale sortitus est nomen: Gregorius namque ex Graeco eloquio in nostram linguam Vigilatorem et Vigilans sonat. Re etenim vera vigilavit sibi, dum divinis inhaerendo praescriptis laudabiliter vixit: vigilavit et fidelibus populis, dum doctrinae affluentis ingenio eis, quo tramite caelestia scanderent, patefecit.

C **2** Disciplina vero liberalibus, hoc est Grammatica, Rhetorica, Dialectica ita a pueritia est instituta, ut quovis hic eo tempore potissimum florent studia litterarum, nulli in urbe hac putaretur esse somnandus: morat et in parva adhuc aetate maturum jam studium, adherere scilicet dictis majorum; et si quid dignum potuisset auditu percipere, non segniter oblivioni tradere, sed tenaci potius memoriae commendare: hauriebatque jam tunc sublimia doctrinae fluentia pectore, qua post congruenti tempore, mellito guttore eructaret. Ille in annis adolescentiae, in quibus solent hujusmodi actus seculi vias ingredi, Deo cepti devotus existere, et ad supernae vitae patriam totis desideriis anhelicare. Sed dum diu longeque *d* conversionis gratiam differret, et prospicere caelesti afflatus desiderio, seculari habitu confegi melius putaret, velletque presenti mundo, quasi specie tenus deservire, ropperunt multa contra eum ejusdem mundi curae succrescere, ut in eo jam non specie, sed ut ipsa de se assernit, retineretur et mente.

3 Tandem enim et e parentum jam dudum obitu liberam disponendarum rerum suarum haberet facultatem, quod mente prius *f* gestatum, aperuit: quodque jam in divinis erat obtutibus, humanis etiam visibus ostendit. Mox etenim cuncta, quae habere poterat, ad pietatis opus distribuit, ut Christum pro nobis factum egonem, egens ipse sequeretur: sex denique in Sicilia monasteria construens, fratres illic Christo servituras aggregavit; septimum vero intra urbis hujus muros instituit, in quo et ipse postmodum Regulari tramite, multis sibi sociatis

fratribus, sub Abbatii imperio militavit: quibus monasteriis tantum de redditibus praediorum suorum delegavit, quantum posset illis commemorantibus ad quotidianum victum sufficere. Reliqua vero cum omni domus praediorum vendidit, ac pauperibus erogavit, nobilitatemque illam, quam ad seculum videbatur habere, totam ad nanciscendam supernae gloriae dignitatis divina gratia largiente convertit: et qui ante serico contextu, ac gemmis incantibus solitus erat per urbem procedere trabeatus, post vili contextu tegmine ministrabat pauper ipse pauperibus. Etenim repente, mutato seculari habitu, monasterium petiit, et ex mundi hujus naufragio nudus evasit; in quo tanta perfectionis gratia cepit conversari, ut jam tunc in ipsis initiis perfectorum numero posset computari. Inerat demique ei tanta abstinentia in cibis, vigilantia in orationibus, strenuitas in jejuniis, ut infirmato stomacho, vix consistere posset. Sustinebat praeterea assiduas corporis infirmitates, maximeque ea pulsabatur molestia, quam mellici graeco eloquio *g* syncopim vocant: cuius incommodis ita vitulum cruciabat incisione, ut crebris interceptis angustus per singula pene horarum momenta ad exitum propinquaret.

4 Qualis autem in monasterio fuerit, quamque laudabili studio vitam direxerit, ex ipsius verbis potissimum colligere; quibus ipse in Pontificatu jam positus, dum cum Petro suo Diacono colloqueretur, flendo usus est, dicens: Infelix quippe animus meus, occupationis sine pulsatus vulnere, meminit qualis in monasterio aliquando fuit: quomodo ei labentia cuncta subter erant: quantum rebus, quae voluntur, eminebat: quod nulla nisi caelestia cogitare consueverat: quod etiam retereus corpore, ipsa jam carnis claustra contemplatione transibat: quod mortem quoque, quae pene cunctis poena est, videlicet ut ingressum vitae et laboris sui praemium amabat. At nunc ex occasione curae pastoralis, seculiarium hominum negotia patitur, et post tam pulchram quietis suae spem, terreni actus pulvere fradatur. Perpendo itaque quid tolero, perpendo quid amsi: cumque illud intueor quod perdidit, fit hoc gravius quod porto. Ecce etenim nunc magni maris fluctibus quatitur, atque in navi mentis, tempestatis valide procellis illidat: et cum prioris vitae statum recolo, quasi post tergum deductis oculis, viso littore suspuro: quodque adhuc est gravius, dum immensis fluctibus turbatus feror, vix jam portum valeo videre, quem reliqui. Haec autem ipse de se referre consueverat, non profectum jactando virtutum sed delendo potius defectum, quem se pro pastoralis cura incurrisse metuebat. Sed quavis de se talia ex magna humilitatis intentione dixerit, nos tamen credere deest, nihil enim monastica perfectionis perdidisse occasione curae pastoralis; imo potius tunc summississe profectum de labore conversionis multorum, quam de propria quondam quiete conversationis haberit.

5 Sed qualiter hic sanctus vir ad Diaconatus Officium, et post ad Pontificatus culmen ascenderit, subsequens sermo declarabit. Denique cernens *h* Romanus Pontifex, qui tunc Ecclesiae preerat, virtutum gradibus B. Gregorium alta conscendere, eum abstractam a monasterio, Ecclesiastici Ordinis officio sublimavit, Levitumque *i* septimum ad suum adiutorium aservit: nec multo post pro responsis Ecclesiasticis ad urbem Constantinopolim *k* Apocrisiarum direxit. Nec tamen ille, quavis in terreno conversaretur palatio, vitae caelestis intermisit propositum. *l* Scuti namque sunt eum multi ex monasterio Fratres sui, germana devineti caritate: quod divina factum dispensatione conspiciunt, ut eorum videlicet exemplo ad orationis placidum litus, quasi anchorae

D *et monachus.*

ex nimia abstinentia periculose exrolat.

In Prologo Dialogorum ipse vitam hanc monasticam describit.

F

scilicet Pontificatus sedem.

scilicet Pontificatus sedem.

l

a Illustribus masculinis.

recte Gregorius appellatur.

quis etiam ductus in virtutum haurit.

mundanis curis delinquitur.

scilicet monasterium cordis.

inter totas
monachos
seculi
spiritum
monachum

A fune, constringeretur : ut, dum caussarum secularium incessabili pulso fluctuaret, ad illorum consortium, velut ad tutissimam portum sinum, post terreni actus volumina fluctusque refugeret. Et licet enim ministerium illud, ex monasterio abstractum a pristina quietis vita, mucrone suae occupationis extinxerit; inter eos tamen, per studiosae lectionis alloquium, quotidianae aspiratio compunctionis animabat. Horum ergo consortio non solum a terrenis est munus incensibus, verum etiam ad caelestis vitae exercitia magis magisque succensus.

m

exponit librum
Jobis

6 Tunc ab eisdem Fratribus emixe rogatus, maximeque a m Leandro venerabili viro, Hispanensi Episcopo, qui pro causis Wisigothorum Legatus eo tempore Constantinopolim advenerat, compulsus est, ut librum beati Job, multis involutum mysteriis, enodaret: neque ille negare potuit opus, quo sibi caritate interveniente amor fraternus multis imponebat utile futurum: sed eundem librum, quomodo juxta litteram intelligendus, qualiter ad Christi Ecclesiaeque Sacramenta referendus, quo sensu unicuique fidelium sit aptandus, per triginta quinque librorum seriem miranda peritiae perdoctus: in quibus libris ita de virtutibus vitisque disseruit, ut non solum videntur eadem verbis exponere, sed formis aliquo modo visibilibus demonstrare. Unde non est dubium enim perfectionem ipsorum assecutum esse virtutum, quarum ita efficaciter intimare valuit effectum.

B

hereses et
statum
Resurrectionis
corporis
causam

7 Qui cum esset adhuc in eadem regia urbe positus, nascentem ibi novam heresim de statu nostrae Resurrectionis, cum ipso, quo exorta est initio, adjuvante gratia Catholicae veritatis attrivit. Superdem n Eutychius eju-ndem urbis Episcopus degomatizabat corpus nostrum in illa Resurrectionis gloria impalpabile, ventis aereque subtilius esse futurum. Quod ille audiens, et ratione veritatis et exemplo Dominicae Resurrectionis prohibuit hoc dogma orthodoxae fidei omnimodis esse contrarium: Catholica etenim fides habet, quod corpus nostrum, in illa immortalitatis gloria sublimatum, subtile quidem sit per effectum spiritualis potentiae, sed palpabile per veritatem naturae, juxta exemplum Domini Corporis, de quo resuscitato a mortuis dicit ipse discipulis suis: Palpate, et videte, quia spiritus carnis et ossa non habent, sicut me videtis habere. In cuius assertionem fidei venerabilis pater Gregorius infantum contra nascentem novam heresim laborare contemnit, tanta haec instantia, juvante etiam pessimo Imperatore Tiberio Constantino, committit, ut nullus sit exinde inventus, qui epus resuscitator existeret.

Luc 24, 29

C a. Aliqui MSS in urbe Roma — b. Est S. Felix III, epus 14-tam defunctus 25 Februarii — c. Aliqui MSS Vigilantibus. — d. Ita MSS conversationis, e. Imo patris morte, et mater venter suu in Cellam-Novam: ut in multis Vita dicitur. — f. Monachus cum MSS. desubibat. — g. 27, 277 c. Celso annua dederit dicitur. — h. Benedictus a Joanne Diacono dicitur. scilicet in obitum 575 ad 579. — i. Diaconus septem solitus adest Pontifici scriptis S. Cornelius Papa contra Novatum apud Eusebium lib. 6. hist. Eccl. cap. 35. — k. Apocryphus, sive Apocryphus, Hincmaro ep. 3. cap. 13 Responsalis, quod illi videret 27, 271, 1920, sive 27, 271 sive 27, 271 responsalis dicit. — l. In missiva a Pelagio II Papa anno 579 Pontifice constituta tractat infra Joannem Diaconum. — m. Haec desumpta sunt ex praefatione in Jobum ad S. Leandrum. — n. Vitam S. Leandri domus 13 Martii ubi de hac legitur plura. — o. Chariti multos miraculis S. Eutychius, etiam ab infirmo exultum passus. — colligitur h. Aprilis.

Abocet'grins.

CAPUT II.

S. Gregorii pia' exercitationes tempore pestis: lectio in Pontificem: libri scripti, morbi.

Post invasionem
Tiberis

Igitur postquam Romam venerandus Levita regressus est, aliquanto tempore interjecto, tanta maledictio Tiberis fluvii alvei sui cursum a egressus est, tantumque excrevit, ut ejus unda super urbis muros inliveret, atque in ea maximam partem regionis occuparet, ita ut plura antiquarum aedium moenia destrueret: qua etiam aqnarum violentia herrea ec-

clesia subversa sunt, in quibus nonnulla moliorum tritici millia perierunt. Tunc siquidem multitudo serpentium cum magno dracone in modum trabis valida per hujus fluvii alveum in mare descendit: sed suffocata bestiae inter salsos maris turbidi fluitus, nec mora in litore ejectae sunt. Subsecuta est o vestigio clades, quam inguinariam vocant: nam b medio mense undecimo adveniens, primo omnium, juxta hoc quod in Ezechiele legitur: A sanctuario meo incipite, Pelagium Papam percussit, et sine mora extinxit: quo defuncto, tanta strages populi facta est, ut passim subtractis habitatoribus, domus in urbe plurimae vacuae remanerent.

D

e peste
i. gurgaria
b

Ezech. 9, 6,
Pelagio Papa
extincto,

9 Sed quia Ecclesia sine Rectore esse non poterat, B. Gregorium, licet totis viribus remittentem, plebs omnis elegit: quoniam ille apicem attentius fugere tentans, esse se omnino indignum talis honore clamabat: metuens videlicet, ne mundi gloria, quam prius abjecerat, et sub Ecclesiastico colore regiminis aliquo modo subreperere posset. Unde factum est, ut epistolam ad Imperatorem Mauritium dirigeret, cuius et filium ex lavario sancto suscepit: adjuvans, et multa prece deposcens, ne unquam assensum populis praeretur, ut se hujus honoris gloria sublimaret. Sed Praefatus urbs, Germanus nomine, ejus nuntium antecipavit, comprehensoque, ac disruptis epistolis, consensum, quem populus fererat, Imperatori direxit. At ille gratias agens Deo pro amicitia Diaconi, eo quod locum deferendi honoris ei ut cuperat, reperisset: data illico praecceptione, eum institui praecipit.

omnis
eligitur S.
Gregorius:

e
nec Imperator
rem comatur
liberari

E

10 Cumque in hoc restaret, ut benediceretur, et haec populum devastaret, verbum ad populum pro agenda penitentia hoc molus est exorsus: Oportet, Fratres carissimi, ut flagella Dei, quae metnere ventura delinimus, saltem praesentia et experta timeamus: conversionis aditum nobis dolor aperiat, et cordis nostri duritiam, ipsa, quam patimur, poena dissolvat. Ut enim Propheta teste praedictum est: Pervenit gladius usque ad animam. Ecce etenim cuncta plebs caelestis irae mucrone percussitur, et repentina singuli corde vastantur: nec languor mortem praeventit, sed languoris moras, ut eruditus, mors ipsa praecurrit. Permissus quippe ante caput, quam ad lamenta poenitentiae convertatur, Poenite ergo, qualis ante conspectum districti Judicis pervenit, cui non vacat flere quod fecit. Habitatores quippe non ex parte subtrahuntur, sed pariter corrumpunt. Domus vacuae relinquuntur, florum funera parentes aspiciunt, et sui eos ad interitum heredes praecedunt. Unusquisque ergo nostrum ad poenitentiae lamenta confingat, dum flere ante percussorem vult.

adhortatur
populum ad
penitentiam:

Jer. 4, 10

Revocemus ante oculos mentis quicquid errando commissimus, et quod nequiter egimus flendo puniamus. Praeveniamus faciem ejus in confessione, et sicut Propheta admonet, levemus corda nostra cum manibus ad Deum: ad Deum quippe corda cum manibus levare, est orationis nostrae studium cum merito bonae operationis ergere. Dat profecto, dat tremori nostro fiduciam, qui per Prophetam clamat: Nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur, et vivat. Nullus autem de iniquitatum suarum momentate desperet. Veterinosas namque Nimivorum culpas tri-duana poenitentia abstersit, et conversus latro vitas praemia etiam in ipsa sententia suae mortis emeruit. Mutemus igitur corda, et presumamus nos jam percipisse, quod petimus: citius ad praemium Judex flectitur, si a pravitate sua petitor corrigatur. Imminente ergo tanta annualversum gladio, nos impartim fletibus instantibus. Ea namque, quae ingrata esse hominibus importunitas solet, Judicio veritatis placet: quia pius ac misericors deus vult a se precibus extigi, qui, quantum mereamur, non vult irasci.

F

Thr. 3, 41.

Ezech. 33, 11

Ps. 49, 15

Hinc

A Hinc etenim per Psalmistam dicitur : Invoea me in die tribulationis tuae, et eripiam te; et honorificabis me. Ipse ergo sibi testis est, quia se invocantibus misereri desiderat; qui admonet, ut invocetur.

11 Proinde Fratres carissimi contrito corde, et correctis operibus ab ipso ferie quartae dilectio septiformis Litaniam devotione ad lacrynas veniamus, ut districtus Judex, cum culpas nostras nos punire considerat, ipse a sententia propositae damnationis parcat. Quam exhortationem B. Gregorii ideo huic opusculo inserendum putavimus, ut a quanta perfectione praedicationis initium sumpserit, monstraremus. Igitur dum magna multitudo Sacerdotum, Monachorum, diversaeque sexus et aetatis, juxta preceptionem B. Gregorii die constituta Dominum rogatura venisset, intantum laes ipsa, divino judicio desavit, ut intra unius horae spatium, dum voces plebs ad Dominum supplicationis emitteret, octoginta homines in terram corruentes, spiritum exhalarent. Sed non destitit Sacerdos tantus populo predicare, ne ab oratione cessarent, donec miseratione divina pestis ipsa quiesceret.

12 Cumque adhuc futurus Antistes fugae latibula praepararet, urbi sollicitudo, et portis vigiliae deputantur, donec oportune et gloriose, ut Ordo sacer exposcit, in eo divina munia completerentur. Obtinuit is a negotiatoribus, ut in cratera occultatas educeretur ab urbe, sique latebra tradno se occultavit, donec illum populus Romanus jejuniis et orationibus, columna lucis tertia super eum nocte cullitas ommissa obtinuit, quae non parvo noctis spatio a summitate oculi usque ad eundem ipsum linea recta efflugetis, querentibus votum optabile demonstravit. Sed et cuidam sancto anachorite urbi contiguo Angeli ascendentes et descendentes per profatam columnam super illum sunt visi, qui mox felix sacramque sumens auspiciis de eo, quam vidit in somnis S. Jacob, scita, ibidemque domum homini dixit fore, Rectorem domus Dei, quae est Ecclesia, immo ipsum Dei templum inibi esse absconditum, exclamavit. Tandemque electus et dilectus Domini invenitur, capitur et trahitur, et ad B. Petri basilicam ducitur, ibique ad Pontificis gratia officium consecratus, Papi urbis efficitur.

13 Quo in tempore dum a Joanne Ravennatis urbis Episcopo repulchens fuisset, cur a Pastoralis officio delibescendo se saluare tam idoneus voluisset; hac occasione compulsus, volumen egregium, quod Liber Pastoralis appellatur, composuit; in quo manifesta luce patefecit, qualis ad Ecclesia regimen assumi, qualiter ipsi Rectores vivere, qui discretionem singulas quasque audientiam personas instruere, quantaque consideratione propriae quotidie debeant fragilitatem pensare. Sed et Homilias Evangeliorum numero quadraginta composuit, quas in duobus codicibus aequa sorte distinxit. Libros etiam Dialogorum quatuor edidit, in quibus rogata Petri Uicconi sui, virtutes Sanctorum, a quos in Italia clariores esse noverat, ad exemplum vivendi posteris collegit; ut sicut in libris expositionum suarum, quibus sit e insudanda virtutibus, ebeant; ita etiam descriptis Sanctorum miraculis, quae virtutum eorumdem sit claritas, ostenderet. Primum quoque et ultimum Ezechiele Prophetiae partes, quae videbantur obscuriores, per homelias viginti duas, quantum lucis intus habent, demonstravit. Scripsit praeterea et alia nonnulla, sed et epistolas quamplures, quae singulariter cuncta edicere, brevitate audio omisit.

14 Quod eo magis mirum est, tot enim ac tanta condicione volumina potuisse, qui omni juventutis suae tempore, ut verbis ipsius loquar, crebris viscerum doloribus cruciabatur; horis etiam momentisque singulis frustra stomachi virtute lassescebat, lentis qui-

dem, sed tamen continuis febribus anhelabat; frequentem etiam eum gressuum dolor vehementer affligebat. Verum inter haec dum sollicitus pensaret, quia Scriptura teste, Omnis filius, qui recipitur, flagellatur; quo malis praesumptio durius premebatur, eo de aeterna certius praesumptione respirabat. Fatigabat eum praeterea de ordinandis urbis vigiliis, ne ab hostibus caperetur, sollicitudo continua. Urebant quoque ejus animum incessanter filiorum hinc inde discrimina nuntiata; sed tamen ille inter tot et tanta deprehensus incommoda, numquam otio indulgebat, qui aut filiorum utilitatibus inserviret, aut aliquid dignum Ecclesiae scriberet, aut per contemplationis gratiam caeli secretis interesset.

In Anno 580 mense Novembri — In Januario anno 590, ac vi Idus Februarii Pelagium mortuum esse tradit Anastasius. — e Hic est Theodosius natus anni 555, dein anno 600, die 26 Martii coronatus, aetate annorum 4 cum medio. — d Aliqua MSS. Quos (alibi quos) in Italia clariore misse vel audire poterat. — e Aliqua MSS. insinuandum.

CAPUT III.

Exules et egei a S. Gregorio adjuvi; Angli ejus industria ad fidem conversi.

Denique dum de tota pene Italia, Longobardorum gladius metnentes, plurimi undique ad Romanam urbem confugerent, solertem pro omnibus curam gerebat, et universis eum verbi pabulo corporis subsidia ministrabat. Intantum namque ejus animum misericordiae amor de-vinxerat, ut non solum horum, quos praesentes habebat, necessitatibus succurreret; sed insuper longe positos operam suae largitatis impenderet; adeo ut etiam in monte Sinai Dei famulis constitutis, quaeque erant necessaria, transmitteret. Nummi quidem Pontifices, construendis ordinandisque auro et argento Ecclesiae operam dabant: hic autem et his insistebat, et quasi his omissis, totus erga animarum luera vacabat; et quidquid peconiae habere poterat, sedulus dispergere et dare pauperibus curabat, ut ejus justitia maneret in seculum seculi, et cornu ejus in gloria exaltaretur; ita ut illud beati Job veraciter dicere posset: Benedictio perituri super me veniebat; et cor viduae consolatus sum, Justitia indutus sum, et vestivi me sicut diadematate et vestimento judicio meo. Oculis fui caeco et pes claudo. Patereram pauperum; et causam, quam nesciebam, diligentissime investigabam. Et paulo post: Si comeli lanceam meam solus, et non comedit populus ex ea; quia ab infantia crevit mecum miseratio, et de utero matris meae egressa est mecum.

16 Ad cuius justitiae et pietatis opus pertinet, quod Anglorum gentem per predicatorum, quos illic direxit, de dentibus antiqui hostis eripiens, aeternae libertatis fecit esse participem. Etenim, quia qui Deo nostro fideliter adheret semper ex ejus largitudo munere ad potiora felenter conscendit; dum Sanctus iste beatissimus Gregorius ardenti studio pro colligendis particulatim fidelium animabus satageret, donavit illi pius Homini, ut totam pariter converteret gentem; ejus conversionem, ut putatur, facta divantus haec occasio fuit. Cum die quadam, advenientibus super mercatoribus, multa venalia in foro Romae collata fuissent, multique ad emendum hinc inde confluerent; contigit et B. Gregorium, anto senbet quam Pontifice decus haberet, per forum transitum facere, ac inter alia vidisse pueros vendes positos, lacte corporis ac venusti vultus, capillos quoque praecipui candoris habentes; quos cum aspiceret, interrogavit de qua regione vel terra essent allati; dictumque est, quae de Britannia insula; ejus terrae incolae tali omnes decore niterent. Rursus interrogavit, utrum idem insulae Christiani essent; au Paganorum erroribus impliciti; dictumque est, quod

septiformem Litaniam indicit;

in magna hominum strage in oratione persavit;

in latebra absconditur,

proditur columna ignea,

et ascensu et descensu Angelorum;

Pontifex consecratur.

scribit librum de cura pastoralis;

Homilias in Evangelia,

4 libros Dialogorum;

in K. c. hielem prophetarum;

varias epistolas;

multa interim mo. officiosa

et alia sollicitudinis occupatus.

Succurrit e iulibus a Longobardis militis, E

etiam alius in monte Sinai degentibus,

et passim quibus, cum que egei;

Jobi 29

Jobi 31,

F Prostravit conversionem Anglorum;

quorum aliqui pueros venustos etiam multati.

A quod essent Pagani. At ille intimo ex corde longa trahens suspiria : Heu pro dolor! inquit, quod tam laedi vultus homines tenebrarum auctor possidet; tantaque frontis speciei gratia meum ab internis gaudiis vacuum gestat. Rursus ergo interrogavit, quod esset vocabulum Gentis illius? Responsum est, quod Angli vocarentur. Et ille : Bene, inquit, nam Angelicam faciem habent, et tales in caelis Angelorum deceet esse cohaerentes. Quod habet, inquit, nomen ipsa Provincia, de qua isti sunt allati? Responsum est, quod a Deiri vocarentur provinciales. Et ille : Bene, inquit, Deiri, de ita erunt, et ad misericordiam Christi vocati. Rex, ait, illius Provinciae quomodo vocatur? Responsum est, quod b Alle vocaretur. At ille affluens ad nomen Alle, ait : c Ad laudem Dei Creatoris Alleluia oportet decantari in partibus illis.

17 Accedensque ad Pontificem hujus Romane et Apostolicae Sedis, rogavit, quod genti Anglorum in Britanniam aliquos verbi ministros, per quos ad Christum converterentur, mitteret : assensens et seipsum in hoc opus, Domino cooperante, perficiendum juratum esse, si tamen eidem Apostolico Papa, hoc, ut benignè fieret, complaceret d. Quod cum ei primo minime Pontifex ammisset, postremo infatigabilis ejus precibus devictus assensit. Qui civibus perfectionis suae celans negotium; quoniam si id nosset, nullatenus illi quolibet pacto acquievisset : quanto celerius potuit, iter cum Apostolica benedictione arripuit. Haec interea ad notitiam populi veniunt, unanimes condicto omnes urbi ac suburbani, vel quique audientes occurrere potuerunt, sese in tres partes dividunt, et proficiens Apoſtolicæ e Pelagio ad Ecclesiam S. Petri terribili voce clamant : Eia, Apostolice : quid fecisti? S Petrum offendisti : Romam destruxisti : B. Gregorium non tam misisti quam expulisti. Is ergo vocibus horribiliter permotus Pontifex, populumque vehementissime metuens, post eum summa cum destinatione, et obligationis, ut quantumvis Romam rediret, interdictione direxit. Sed antequam Missi eum adissent, trium dierum jam confecto itinere, dum idem vir Domini B. Gregorius, ut iter agentibus moris est, circa sextam horam in prato quodam sociis quibusdam quiescentibus, aliis autem illi assistentibus vel necessariis rebus occupatis, sederet et legeret; venit ad eum locusta, et dans saltum, paginæ quam percurrerat insedit : cernensque eam beatus vir Domini Gregorius tam mansuete loqui, quo assederat, permanere; cepit, collectans sodalibus, ipsius nomen reciprocan

ore praedicabant, signorum efficacia confirmarent. Unde factum est, ut paucis elabentibus annis etiam ceteri insulae illius Reges cum iis, qui eis subiecti erant, ad Christi Domini fidem accederent. De cujus Gentis conversione simul et miraculorum prodigiis, quae ibidem fiebant, ita B. Gregorius in libris Moralibus perhibet, dicens : Ecce lingua Britanniae, quae nihil aliud noverat, quam barbarum fremdere, jam dudum in divinis laudibus Hebraice cepit verba sonare. Ecce quondam tumidus, jam substratus Sanctorum pedibus servit Oceanus, ejusque barbaros motus, quos terreni Principes edomare ferro non poterant; hos pro divina formidine Sacerdotum ora simplicibus verbis ligant : et qui catervas pugnantium infidelis nequaquam metuerat; jam nunc fidelis humilium linguas timet. Quia enim perceptis caelestibus verbis, clarescentibus quoque miraculis, virtus ei divinae cognitionis infunditur; ejusdem Divinitatis terrore refrænuatur, ut prave agere metuat, ac totis desideriis ad aeternitatis gloriam venire concupiscat. Quod totum ut fieret ita eidem B. Gregorio gratia divina concessit, ut merito ab Anglorum populis Debeat Apostolus nuncupari, quia etsi aliis non est Apostolus, sed tamen illi est; nam signaculum Apostolatus ejus, ipsi sunt in Domino.

a Deira, Angli Deirland, est pars regni Northumboriam, cujus altera pars Beruicam dicitur, facti singulis subinde Regibus utraqueque subjeta. Caput Deira etiam pro regno Northumbriae. Ita apud Monachum Episcopus in Vita Caroli Magni Eardulfus Rex Northumboriam, id est de Irlanda insula imo de Deirlanda provincia Britanniae pulsus ad Imperatorum anno 808 venit. — b Alle sive Alle Rex Northumboriam seu Deira-viam fuisse dicitur exiret 30 annos, ab anno 559 ad annum 589. — c Illegitimus Laurentium nostri Jesu Christi, omnium visibilium et invisibilium conditoris oportet decantari in illis partibus. — d In MSS. Audom et altera nostro hæc additur : Quod dum perhibere non posset, quia etsi Pontifex consideret illi, quod preerat, non tamen civis Romanus, ut tam longe ab urbe recederet, publicat permittere. Ea alia desunt. — e Joannes Diaconus Benedicto Papa hujus decessori hæc scribit. — f Multo anno 596 SS. Augustinus, Laurentius, et cum eis alios plures, inter quos Joannes hic relictus censemus, ad S. Laurentium Romanum reversi, advenit illi anno 601 novis operarios S. Melitum et alios, ut uberrime dederunt 2 Febr. ad vitam S. Laurentii, Coluntur S. Augustinus 26 Martii, Melitius 24 Aprilis. — g S. Ethelbertum Regem Cantuarum, baptismum anno 597, die Pentecostes : hujus vitam illusterrimus 24 Februario. — h Baptizatus 10000 Anglorum in festo Nativitatis Christi. — i Haec MSS. ad Memorabilia : cetera etiam insulae et ipsorum Reges. Inter hos primus fuit S. Eboricus Northumboriam, dueta in uxorem S. Ethelburga, filia S. Ethelberti Regis : baptizatus est anno 627 a S. Paulino, jam anno 625 Northumboriam Antistite constituto. Coluntur Eboricus 4 Octob. Ethelburga 8 Septemb. Paulinus 10 Octob.

CAPUT IV.

Miracula a S. Gregorio circa Eucharistiam et Reliquas ac signo Crucis patrata.

Jam vero utrum aliquibus vir iste tanti meriti mirandis claruerit, superfluo queritur, quod hæc clarior constat, quod is, qui virtutum signa suis meritis valuit, aliis quoque, largiente Christo, acquirere, si exegisset oportunitas, facilius poterat hæc etiam ipsa promereri. Sed ne iis, qui cum Judais signa visibilia ad ostendendum sanctitatem expetunt, satisfactio desit; et illis, qui Sanctorum exemplis ad invidiam accendi et proveli querunt, : incutio prosit; quedam autumo referenda, quae per eum Dominus ad excitandum, et corroborandum nostrae mentis teporem, et destruendum multorum infidelitatem potius quam ignorantiam, fieri et manifestari decrevit. Mater familias quaedam nobilis erat in hac civitate Romana, quae religionis et devotionis studio oblationes facere, et die Dominica ad ecclesiam deferre, summoque Pontifici ecclesiastica consuetudinis et familiaritatis gratia eidem offerre solebat : quae cum quadam die ex more ad communicandum de manu Apostolici ordine suo accederet, illicque Pontifex affum Domini Corporis porrexisset, dicens : Corpus Domini nostri Jesu Christi prosit tibi in remissionem peccatorum, et in vitam aeternam; submisit,

dolorat Paganos esse

cum gente universa et Rege;

a

b

c

et accepta a Pontifi e facultate,

d

verus Anglorum profectus,

e

sed incitavit populam Romanam ut revocaretur,

ut se revocandum

traces fuerat,

Papa dixit multos vocari Apostolorum,

f

g

h

D et Reges ad fidem e inversos esse

gudet;

Anglorum Apostolum appellandus;

E

f Miracula clarit;

mullerem in pole Eucharistiae dabant confirmat,

A Quod Vir Domini cernens, illi communionem sacram retraxit, et separatim super altare reposuit, eamque Diacono servandam, usque dum cuncti fideles communicarent, tradidit. Expletis vero sacris mysteriis, interrogavit eam B. Gregorius dicens: Dic rogo, quid cordi tuo emeris-erit, cum communicatura rissisti? at illa: Recognovi, inquit, portiuunculam illam ex eadem oblatione fuisse, quam ego meis manibus feci, et tibi obtuli. Et cum eam te intellexissem Corpus Domini appellare, subrisi. Tunc sanctus Domini Pontifex sermone exinde fecit ad populum, et exhortatus est eum, ut suppliciter Dominum exoraret, quatenus ad multorum fidem, corroborandam eum oculis ostenderet, quod infidelitas hujus mulieris mentis oculis videre et fidei luminibus conspiceret debuisse. Quod cum fuisset oratum, ipse una cum populo et eadem muliere ab oratione exurgens, ad altare cunctis cernentibus, et sese ad cernendum ecclesie spectaculum comprimentibus venit: corporalem pallam relevat a, et universo populo, ipsaque muliere contuente, partem digiti auricularis sanguine erantatam invenit, ac mulieri dixit: Disco, inquam, veritatem vel modo jam credere contestanti: panis, quem ego do, Caro mea est; et sanguis meus vere est potus. Sed praeceus Conditor noster infirmitatis nostrae, ea potestate, qua cuncta fecit ex nihilo, et Corpus sibi ex carne beatissime Virginis Mariae, operante sancto Spiritu, fabricavit. Panem et vinum non mixtum, manente propria specie, in Carnem et sanguinem suum, ad Catholicam praedicationem, ob reparationem nostram, Spiritus sui sanctificatione convertit, indeque universos jussit divinam precari potentiam, ut in formam pristinam Sacrosanctum reformaret mysterium, quatenus mulieri ad sumendum fuisset possibile: quod et factum est. Unde sapientia mulier plurimum in sancta religione actibus proficiens, participatione Domini Sacramenti consecrata est; et omnes, qui viderant, in divino amore et orthodoxa erudititate ferventius exereverunt.

B 20 Quidam quoque nobilissimus secundum carnis prosopiam, et potentissimus juxta regnum in suo modo magnificentiis, cum per interemptios familiaritatem Apostolice Sedis adeptus fuisset, et frequenti admonitione, epistolarum etiam a B. Gregorio transmissarum instructione, erga Dei et Sanctorum cultum sufficienter fuisset imbutus; misit per strenuos et devotos Missos congrua exonia ad sedem Pontificiam, petens Reliquias beatorum Apostolorum ac Martyrum sibi transmitti. Cujus Legatos sanctus Apostolicus honorabiliter et gratanter suscipiens, aliquandiu sermo morari fecit, atque indesinenter sanctorum Apostolorum memoriam, atque cetera Martyrum ex more pristino pro hujusmodi negotio Missas celebrando, et Reliquias in eorum veneratione circueius celebrando, praefatos Legatos cunctis sibi semper habens, cum explicuisset eorum celebrationes quorum Reliquias petebantur, particulatim eosdem panes consecratos, super quos Sancta celebraverat, dividit, et singulis singillatim b baxtulis imposuit, munisque eis sigillo suo sanctae auctoritatis, petitoribus usu Ecclesiastico tradidit. Qui debita cum veneratione benedictionem petitam et acceptam suscipientes, profecti sunt viam suam gaudentes.

C 21 Sed dum per aliquantos dies regressionis suae iter carperent; ei, qui primus ceteris habebatur, amica humanitati subripuit curiositas, dicens sodalibus se stulto laborem immeris subisse, cum nescirent, quid preterit Domino suo referrent. Pedetentim autem crescente collatione verborum, et virescente suggestionis sociorum, confractis Apostolice dignitatis sigillis, aperta sunt baxtulae, et in singu-

lis singulae panis reperta sunt portiuunculae. Moxque cum indignatione Romam reversi, Archidiaconum adeunt conquerentes: Ut quid, inquit, Dominus Apostolicus tam vilipendit Dominum nostrum, qui tantam gratiam se apud eum obtinuisse speraverat, quod sic voluerit illudere, et nos dehonorationi et offensionis suae addicere. Existimavimus siquidem nos ossa Apostolorum vel Martyrum pretiosa hinc deferre, sicut decuerat tantum virum, ut Dominus noster est, a tanta nihilominus Sede quaesita tanta longo et difficillimo satis itinere: et datae sunt nobis panis modici portiuunculae, acsi hujusmodi panniculi genus apud nos nequiverit inveniri. Nisi enim tanta sollicitudo nobis subvenisset, ut, quod gerebamus, cognosceremus, et sic stolidae ad nostrum Dominum nobis contigeret venire, dubium non est periculum honoris et gratiae suae nos debuisse incurrere. Quos Archidiaconus modesta increpatione redarguit, cur in tantam praesumptionem eruperint, ut Apostolica sigilla corrumpenter, hortans eos, ut redirent, et quae acceperant, Domino suo cum honore deferrent. Sed in nullatenus moris ejus acquiescentes, usque ad Domini Gregori venire praesentiam, factoque comparato patientissime eorum tulit stultitiam, eosque sacrosanctis Missarum sollemni precepit interesse.

D 22 Inde cum ad locum sui sermonis est ventum, suadet populo, Dei et Sanctorum gratiam implorare quatenus in hac re dignetur apertissime se suam potentiam patrefacere, ut quid mereatur fides, evidenti minus creduli et ignotantes possint cognoscere. Et facta oratione, accepti ab eo cunctum, qui temeraverat signa, et super altare Corporis S. Petri acceptam unam portionem panis per medium pun-gens, secuit: ex qua statim sanguis decurrit et omnem eandem particulam eruentavit. Videntes autem suprascripti Legatarii, et omnes populi stupendum et arcanum fidei sacrae miraculum, ceciderunt proni in terram, adorantes Dominum, et dicentes. Mirabilis Deus Israel in Sanctis suis, Deus Israel ipse dabit virtutem et fortitudinem plebi suae, benedictus Deus. Et facta silentio, inter alia fidei documenta dixit ad eos B. Gregorius, qui ante has venerandas Reliquias parvi duxerunt. Scitote Fratres, quia in consecratione Corporis et sanguinis Domini nostri Jesu Christi, cum ob sanctificationem Reliquiarum in honore Apostolorum vel Martyrum ipsius, quibus specialiter assignabantur, quando supra sacrosanctum altare libamina offerrebantur, semper illorum sanguis hos panes intravit, qui effusus est pro nomine Christi Domini nostri. Et edificatis in fide cunctis qui viderant, munisque iterum baxtulis signo suo, tradidit eis incomparabilia munera voti sui. Et cum magno gaudio reversi, haec omnia, quae viderant et audierant, Domino suo nuntiaverunt, et sui desiderii competentem reddiderunt; qui pretiosa Sanctorum patroemia reverenter suscepit, et honorabiliter in loco venerabili condidit: in quo frequentiora, quam in S. Petri ecclesia, operari miracula dignaretur Deus ad laudem et gloriam nominis sui usque in hodiernum diem.

E 23 Pater nihilominus familias erat Romae, valde rebus ditissimus, sed religione nimis egenus, qui non vitis minus plenus quam rebus, cum uxor sua ei displicisset, fecit ab ea contra preceptum Domini nostri Salvatoris Jesu Christi divortium. Res vero beatissimum Gregorium Pontificem parvum latere non potuit, quia et magnitudo mali, et agnitio personarum se facile prodidit: quem B. Gregorius multis et suavissimis monitionibus, seu districti divini examinis terroribus studiosissime et sepiissime, immo indesinenter persuadere contendit, ut uxorem suam in pacatum gratiam reciperet, a qua quoquo modo divelli nisi morte, aut debitorum consensu intercedente

sacra hostia in carneu precibus transformata,

a

et dein in pristinam formam redacta:

Petenti per legatos sacras reliquias,

intelligi panes, quibus h e involuitur faciunt b

quos ab illa cum indignatione relator,

patienter recepit, E

et precibus suspirato ex illi sanguinis fluxu,

confractis fidei eorum.

vincentium frustra et plus monitione, auctoritate percussit

A tercedente nequiret. Sed is diabolica præventus irremediabiliter pertinacia, monita beatissimi Gregorii, viri Dei previt. Quem ipse sanctissimus Papa Gregorius Apostolica auctoritate ab Ecclesia sub anathemate, nisi resipisceret, sequestravit. Quam excommunicationem idem agre admodum ferens, et peccata peccatis accumulans, duos magnos perunius ex placito locat, ut in sanctum Apostolicum ad vindictam ejus apodixem suæ artis exercerent. Qui eum facie ignorantes, dum quadam die ad processionem ex more pergit B. Gregorius, secus transitum illi eminus stantes, sibi eum rogant insinuari. Quibus responsum est ipsum esse, qui solus Pontifici dignitate equitans, præcedentem et subsequentem eunem Ecclesiasticorum virorum haberet. Et intuentes eum, repente equum illius maleficiis suis a demonibus vexari fecerunt: statimque B. Gregorius, invocato nomine Domini nostri Jesu Christi, et edito signo Crucis, ab equo perturbavit demonia, respiciensque in partem, mox ut magos est contemplatus, illi cæcati, ab eisdem demonibus pervasi, ceciderunt retrorsum. Intellexit inde Vir Domini eorum id perpetratum nequitiæ: et cum jussisset eos ad se adduci, interrogati, rei ordinem prodiderunt. Quibus respondit beatissimus Pontifex: Perpetuo cæci esse debetis, ne videntes, ad consuetam perversitatem redire tentetis: in nomine autem Domini nostri Jesu Christi, operante beato Petro, liberi a vexatione demonum sitis. Qui confestim a demonibus liberati et credentes, fonte salutari perfusi sunt, ac permanente cæcitate damnati, jubente B. Gregorio, de cetero stupe sunt ecclesiastica aliti.

24 Sed et Tyrannus quidam multam oppressionem pene importabili inopunitate quieti ingerebat sancte Romane Ecclesie, possessionesque eidem et mancipia pertinentes crudelissime devastabat. Quæ de re beati Pontificis per internuntios admonitione correptus, majori exarist insaniam, adeo ut Urbem depopulandam adiret. Cui advenienti B. Gregorius, ut colloqueretur, occurrit; tantamque vim nutu divino ejus verbis inesse expertus fuit, ut cum humilima indulgentia religioso Apostolico satisfecisset, seque deinceps sibi subditum, et sancte Romano Ecclesie devotum famulum spondidisset. Is denique postea usque ad exitum infirmatus, veneranti Papæ orationem poposcit; atque in responsum accepit, quod ei Dominus adhuc spatium penitentiae largiretur; et ut plenus convalesceret, illis, quibus fuerat nutritus cibus, indulgenti studeret, qui jussis obtemperans, non valuit, et in reliquum devotius vixit.

C a Aliqui MSS revelat — b Tris MSS. Buxis, at Monabritibus Buxis, utat MS Buxis, alia 2 Buxis. Sed mox in omnibus MSS. dicuntur Buxula aperta, et mobilis buxulis. ubi Monabritibus vasculo habet. Ita reliquus S. Mauri fuisse in buxula lignea reconditis scriptis S. Odo Abbas in miraculis ejusdem editis (5 Junii cap. 3 pag. 1036. Johannes Duconus pyxides habet. Bussulos rubicinis infra 20 Martii ad Acta S. Ambrosii Senensis.

CAPUT V.

Oratio pro anima Trajani. Libri scripti. Obitus.

Idem vero perfectissimus, et acceptabilis Deo Sacerdos, cum quadam die per forum Trajani, quod opere mirifico constat esse constructum, procederet, et insignia misericordie ejus conspiceret. inter cetera memorabilia illud comperit, videlicet quod, cum idem orbis Princeps in expeditionem circumvallatis nabitum cuneis pergeret, ibidem obviam haberet vetustissimam viduam, senio summoque dolore ac paupertate confectam, cui us lacrymis atque vocibus sic compellatur: Princeps pissime Trajane, ecce il sunt homines, qui modo mihi unicum filium, senectutis meæ scilicet baculum et solatum, occiderunt; meque

cum eo volentes occidere, dedignantur mihi pro eo etiam aliquam rationem reddere. Cui ille festinato, ut res exigeret, pertransiens: Cum rediero, inquit, dicito mihi, et faciam tibi omnem justitiam. Tum illa: Domine, inquam, et si tu non redieris, ego quid faciam? Ad quam vocem substitit, et reos coram se adduci fecit: neque, cum suggereretur a cunctis accelerare negotium, gressum a loco movit, quousque et vidue a fisco, quod Juridicis sanctionibus decretum est, persolvi præcepit: denumque supplicationum precibus et flebilis super factio suo penitentes, viscerali clementia flexus, non tantum potestate quam precatu et lenitate, vietos Prætorialibus catenis absolvit. Cujus rei gratia compunctus venerabilis Pontifex, cepit lacrymosis gemitibus secum inter verba precantia hæc siquidem Prophetica et Evangelica evolvere oracula: Tu Domine dixisti, Judicate pupillo, defendite viduam, et venite et arguite me: dimittite et dimittetur vobis. Ne immemor sis, quæso peccator ego indignissimus, propter nomen sanctissimæ gloriæ tue et fidelissimæ promissionis tuæ in hujus devotissimi viri facto. Perveniensque ad sepulcrum B. Petri Apostoli, ibidem diutius oravit et flevit; atque veluti gravissimo somno correptus, in extasi mentis raptus est, quo per revelationem se exaudiri discit, et ne ulterius jam talia de quoquam sine Baptismate sacro defuncto præsumeret petere, proneruit castigari. Quæ in re licet animus perfectæ fidei, et curiosus quilibet valeant conqueri, credentes Veritati majora is promittenti et dicenti: Quæ apud homines impossibilia sunt, vel videntur; possibilia sunt apud Deum; tutius tamen in hoc actu videtur divini pietatis et potestatis judicium venerari, et a nomine dehere a discuti.

26 Denique a fidei et religioso viro, ac huic nostro Patri sanctissimo pro suæ religionis et utilitatis merito valde familiarissimo, fideliter post obitum ejus nobis narratum didicimus. Quod, cum idem vas electionis, et habitaculum sancti Spiritus visionem ultimam Prophetæ Ezechielis interpretaretur, opansum velum inter ipsam et eundem exceptorem tractatus sui, illo per intervalla prolixius reticente, isdem minister ejus stylo perforaverit, et eventum per foramen conspiciens, vidit columbam nive candidiorem super caput ejus sedentem, rostrumque ejus ori du tenere appositum, quæ cum se ab eisdem ore amoveret, incipiebat sanctus Pontifex loqui, et a Notario graphum ceris imprimi. Dni vero reticebat sancti Spiritus organum; minister ejus oculum forami iterum applicabat, eumque, nisi in oratione levatis ad celum manibus simul et oculis, columbe rostrum conspiciabatur more solito ore suscipere. Quod tandem eodem spiritu revelante, beatus Gregorius Pontifex sanctissimus cognovit; et vehementissime tristes affectus, interminatus est auctoritate Apostolica miraculi divini in se perpetrati conscium ne in vita sua il abent quoquo modo patueret. Quod ipse interim secretum custodiens, post defunctionem ipsius sanctissimus Sacerdotis compulsi quorundam involvia, quæ obtrectabant virum beatissimum præsumptionis timore tanta ac talia de celestium arcanorum mysteris fuisse locutum; hæc ita se per omnia vidisse, fideliter revelavit.

27 Migrato ad Dominum sapientissimo Reverendissimo Pontifice, cum famis validissima non modo in hac civitate Romana, verum et in omnibus circa regionibus satis superque grassaretur, et ipse, qui in Sede Pontificali successerat, horrea Ecclesie eminentibus frumenta aperiret; et illis, quos beatus Gregorius per monasteria et xenodochia sen diaconas vel hospitalia stipendiis alendos Ecclesiasticis ordinaverat, clauderet; cæperunt famis compellente in-

ideo equitans incantationibus infestatur:

Crucis signo equum sistit,

magos excidit plebs:

rebellem Ecclesie reconciliat,

signo vultutrem recuperat:

desert errorem ejus,

E

in exauditus?

3

instruitur a Spiritu sancto in specie columbe apparente.

F

in morte apparuit successoris in corpore.

Memoriam Trajani:

A pia Apostolici aurem inquietare, dicentes : Domne Apostolice, quos Pater noster, antecessor tuus, sanctissimus Gregorius lactens studuit pascere; tua sanctitas fame non sinat perire. Quis vociferationum clamores idem moleste ferens, respondit: Si Gregorius antecessor meus ad famam sue laudis cunctos populos curavit suscipere: nos omnes non possumus pascere; sicque vacuos jussit abire. Quae verba responsionis, cum saepius ad se clamantibus iterans redderet, apparuit ei in visu beatissimus Dei famulus, Romanae Sedis dignitatis Papa Gregorius, tertio, illumque blande increpans super sua detractatione, ac ipsius tenacia, seu miserorum indigentia admonuit, atque corripuit. Qui nec cur ad misericordiam flexit, nec ori ab obsecratione adhibere custodiam voluit, nec manum ad largitatem extendit. Inde illi quarta vice apparens beatissimus Papa Gregorius, vir mirae sanctitatis ac pietatis adornatus, horribiliter eum redarguit; et comminatus de virgula, quam iocum tenebat, in capite eum leviter percussit: cuius dolore pariter et cordis rancore vexatus *b*, in haec definitus est.

B 28 Haec breviter de vita beati Gregorii, et actibus dicta sunt. Ceterum quomodo mundi hujus orbita volvitur, ejus laudabile meritum semper accipit incrementum; quia ipse sine dubio glorio ascribitur, quod haec etiam Romana civitas, una cum sanctis Apostolis, ejus precibus custare videtur. Et quod Anglorum Ecclesia nova semper sobole fecundatur, et quod illius doctrinis per orbem universum multi de peccato elongati, et ad sanctam Confessionem peccatorum suorum, pariterque ad veram penitentiam revocati, ad Christi clementiam (qui est pius et misericors in omnibus suis, et cujus sapientiae, testante Paulus, non est numerata) revertuntur. Et quod boni, quique et spirituales homines ejus sanctionibus, domito Domino nostro Jesu Christo, omnium visibilium et invisibilium Creatore summo, qui fecit caelum et terram, mare et omnia quae in eis sunt, influentiam, coelestem patriam, ubi est laus et gaudium sine fine, dies sine nocte, sol resplendens sine nube, satietas sine fano, desideranter et piissimo cordis affectu requirunt. Qui beatissimus Pontifex et piissimus Dei famulus postquam Solum hujus Romanae et Apostolicae Ecclesiae annis tredecim, mensibus sex et diebus decem gloriosissime rexit, ex hac luce substractus, atque ad aeternam et regni coelestis sedem, comitantibus angelis, congraudentibus feliciter omnibus Hierarchis, translatus est Sepulchro vero in Ecclesia S. Petri, Apostolorum Principis ante Secretarium; die quarto Iduum Martiarum, praesente Domino nostro Jesu Christo, qui vivit, et regnat in unitate perfecta per infinita seculorum secula. Amen.

C *a* Hoc monitum movit nos, ut a longa inquisitione omnium calumniarum abstrahamus. Potuit namque, post hactenus etiam incensuram, tanta peritura alius tubali extitisse: potuit S. Gregorius ejus aspectu commotus fuisse, et cum gemitu ac mentis affectu ad Deum ulsurrare, uti vixit Angli, quod adhuc pagani essent, cum fecisse supra relatam est. Potuit item Sanctus, quasi in summo aliquam exaltata passus, dilucere, Deum sine promissionis merore, Traiano, licet infidelis et Ecclesiae Christi persecutori, congruum aliquod beneficium prestare: et promerit ipse castigari, ne talia peccata committeret. Potuit de potentia absoluta Dei aliquid et magis beneficium prestari, sed quis consiliarius ejus fuit? Forset hinc hystoria S. Joannes Damascenus sermo pro defunctis, S. Antonius, S. Thomas alique, ubi dicitur Hieronimus ad annum 303, alique. — *b* Haec est Sabidamus, qui vixit mensibus 5, diebus 19. martius anno 605, die 19 Februarii.

VITA ALIA

Auctore Joanne Diacono, Collata cum MSS.

PROLOGUS

Beatissimo ac felicissimo Domino Joanni, Sanctae, Catholicae et Apostolicae Rom. Eccl. Praesuli, Joannes ultimus Levitarum.

Nuper ad Vigiliis B. Gregorii Romani Pontificis,

Anglorum scilicet gentis Apostoli, Lectione de *b* D Paulino, civitatis Nolanæ Praesule consuetudinaliter personante, visus es a venerabilibus Episcopis, divino quodam instinctu commotus requirere, cur tantus Pontifex, qui multorum Sanctorum Vitae texerat, gestis propriis in propria dumtaxat ecclesia caruisset: praesertim cum et apud Saxones, et apud Longobardorum sibi prorsus e infensissimam gentem, gestis propriis ubique polleret. Cumque venerabiles Episcopi has ab utrisque gentibus haberi quidem, sed compendiosissime, responderent: meam quoque parvitatem consciscens, praeceperas, ut Vitam ipsius de scrinio sanctae Sedis Apostolicae tanto plenius, quanto et certius carpere studuissem. Sed dum ego propriae inertiae conscius, me meis prioribus, ac per hoc sapientioribus, qui Vitam ejus, licet breviter, tamen pio conatu pulcherrimaeque stylo descripserant, conferre penitus dubitarem; identidem jubendo vehementer hortatus es, ut Romanae Sedis Pontificem, ejusdem Sedis Praesulis auctoritate describerem: cui Deus omnipotens probandorum seu repellendorum scriptorum omnium specialem dederit praeculubio potestatem. Itaque tam imperiosis auctoritatibus tandem compulsus, vix primum librum Gregorianae Vitae compleveram, quando hunc in ejusdem Vigiliis, annua vertigine revoluitis, tua probavit pariter ac publicavit auctoritas.

Ergo sollicitior factus ad cetera, pauca de multis, te incentore, te praeceptore, te fautore, teque judice colligens, in libris quatuor, auxiliante Domino coarctavi: et secundum distributionem ejusdem Doctoris, qui librum Regularum pastoralis quadripartita ratione distinxerat, ego quoque illum, qualiter ad culmen regiminis venerit, in primo hujus operis libro perhibui: et ad hoc rite perveniens, qualiter vixerit, in secundo disserui: et bene vivens qualiter docerit, in tertio designavi: et recte docens, infirmitatem suam quotidie quanta consideratione cognoverit, in quarto conclusi. Neque magnopere tempora temporibus contuli, sed rebus similibus similia coaptavi: quoniam revera non tantum, quando fecisset, sed quantum fecisset, sollicitus deplorare curavi. In quibus quamquam multa et varia metaorata digna studio brevitate omiserim, nihil me posuisse memini, quae scriptorum veterum nequeant auctoritate defendi, exceptis illis miraculis, quae nostris temporibus facta multorum adhuc superstitium vivis vocibus celebrantur. Si qui tamen alter visum fuerit, ut assolet, ad plenitudinem sermii vestri recurrens, tot chartaceos libros epistolarum ejusdem Patris, quot annos probatur *d* vixisse, revolvat. Et quia quaedam illarum vario tempore destinata, varietatem sensuum retinet: eandemque nonnullis integre, quibusdam vero parte aliqua diminuta pro personarum, locorum sive temporum dispensatione videntur, finetenus relendo conspiciat: sique demum lucidam veritatem cognoscens, me aut eum avarijs defendat, aut cum osoribus arguat. Quamquam in eo, quod tuo iudicio placeo, cunctis veritatem tuentibus me perpetuo placiturum fore presumam. Peto igitur, ut, sicut tuis jussionibus humiliter parui, sic B. Gregorii precibus, et in hoc seculo ab aemulorum insidiis et in futuro a peccatorum nexibus merear misericorditer liberari, per Dominum nostrum Jesum Christum, Amen *e*.

a Joannes Papi 8 cecidit 13 Decemb. anni 872, mortuus 5 Decemb. anni 882. *b* Collus S. Paulinus 22 Junii, ante haec scriptura temporis crederet annos 140 mortuus. — *c* De tyrannis et persecutoribus, quos S. Gregorius et Romani a Longobardis prepressi sunt, infra saepius agitur. — *d* In Pontificatu scilicet, ut tredecim annis respondeant totidem libri epistolarum, proit ab aliquibus distingui lib. 3 num. 7 dicitur. — *e* Post Prologum sequuntur Capitula libri primi in Vita ante opera ejusdem edita, quae etiam continentur in MS. Corsendoniano, sed simul cum capitulis sequentium librorum. Nos hic quae ad librum primum spectant, proponimus.

Auctor jussu Romani Pontificis scribit vitam S. Gregorii:

f cum 4 libris distinguit

secutus alios auctores:

addit miracula tunc putata: *f*

Epilogus,

Capitula libri prima.

- A 1 De genere B. Gregorii.
- 2 De nomine, quod is habuit conveniens vite studii : *alio*. Quod *periphrasice* fuerit.
- 3 De institutione ejus.
- 4 Ubi Prætor Urbanus exprimitur.
- 5 Ubi sex monasteria in Sicilia fecit
- 6 Ubi sub Abbatibus in sue domus monasterio militans, postmodum Abbas fuit.
- 7 Ubi Paschali Sabbato jejunare non valet.
- 8 Ubi a Domino jejunandi fortitudinem impetrat.
- 9 Ubi mater Silvia ei consuetudinaliter legumina mandat.
- 10 Ubi dualis vicibus ab Angelo Dei tentatur, tertia vero liberalissimus comprobatur.
- 11 Ubi Frater fortum faciens a demone vexatur et a Gregorio liberatur.
- 12 Ubi Iugithus Frater cæcatur et a nigri cauis morsibus liberatur.
- 13 Ubi Frater fugam molitus a demone corripitur, a Gregorio liberatur.
- 14 Ubi Fratrum latere immobilitate caballorum cognoscuntur.
- 15 Ubi Frater Justus pro re pecuniari severiter in morte punitur.
- 16 Ubi ejus anima de inferni cruciatibus liberatur.
- 17 Ubi dimissis peccatis, Antonius mori jubetur.
- 18 Ubi Gerontius cum quibusdam Fratribus se assertit mortuorum.
- 19 Ubi Joannes ab Apostolo sanatus a defuncto vocatur.
- 20 Ubi Frater Morusius ex albis floribus se summat coronatum.
- 21 Ubi de venalibus Anglorum pueris perennatur.
- 22 Ubi pro convertendis Anglis Britanniam petiturus absolvitur.
- B 23 Ubi a Prasule tribus sententis consternato redire jubetur.
- 24 Ubi per locustam se cognoscit continuo reversurum.
- 25 Ubi a monasterio tractus, Hicconus consecratur.
- 26 Ubi Constantinopolim Apocrisarius destinatur.
- 27 Ubi pro exponendo libro B. Joh. coixe rogatur.
- 28 Ubi cum Eutychio disputans, victor agnositur.
- 29 Ubi liber Eutychiei ab Augusto ignibus deputatur
- 30 Ubi Eutychius moriens pellem manus sue tenebat dicens, se in ea veraciter resurrecturum.
- 31 Ubi apocrisarius Gregorii qualitas declaratur
- 32 Epistola Pelagii Pape Gregorio mittitur.
- 33 Ubi Maximianus cum Fratribus a naufragio liberatur.
- 34 Ubi Romana uris ibivum Tiberis inundatur.
- 35 Ubi Athesis fluxus mirabiliter solidatur.
- 36 Ubi dracone cum bestiis in mari necato aer corrumpitur.
- 37 Ubi sagittis caelestibus eadem ferentibus, Pelagius Prasul exlinguitur.
- 38 Ubi Theodorus a dracone liberatus convertitur.
- 39 Ubi Gregorius ad Pontificatum volens ebigitur.
- 40 Ubi Pontificatum subterfugere gestiens, Imperatori latenter literas mittit.
- 41 Ubi pro crimine penitentiam prædicat.
- 42 Ubi septiformem Litaniam localiter ordinat.
- 43 Ubi octoginta homines pestilentia præservantur.
- 44 Ubi ab urbe diffugiens indicio caelesti monstratur : et reditus primæ Sedis Pontifex consecratur.
- 45 Ubi noluisse suumque Sacerdotium, veraciter demonstratur.
- 46 Ubi discretionis ejus perfecta qualitas indicatur.
- 47 Ubi comabatur extra mundum et extra carnem fieri, et ad speciem Dei anhelare.
- C 48 Ubi condoluit ruitur suæ gemitum renouari.
- 49 Ubi ex scriptis Anastasii Patriarchæ, quasi beatitudinis requiem, salutem accipiens, fontem sitiens, umbram æstuans invenit.
- 50 Ubi ab Andrea Illustris caritate et anima non recessit.
- 51 Ubi quod Joannis Execratus bona excellentia sit expertus.
- 52 Ubi Leandro Hispalensi Episcopo respondere noluit epistolis ad se transmissis.
- 53 Ubi quam magno angore animi summum Sacerdotium suscepit.
- 54 Ubi quod investigare superna Judicia nullus homo sufflere queat

Ceterum more nostro vitam in magna rapta distinguimus, et pro nuveris, quos alio singulis Actis addimus, hic Capitula jam indicata inserimus

LIBER I.

Vita S. Gregorii usque ad Pontificatum invite assumptum.

CAPIT I.

S. Gregorii progenies, studia, Prætura administrata, vitu monastica, Abbatis munus.

Gregorius genere Romanus, arte philosophus, Gordiani viri clarissimi, et beatæ Silvie filius, præ-

fuit Romanæ Sedi a annis tredecim, mensibus sex, diebus decem, temporibus b Tiberii, Mauriti et Phocæ Augustorum. Iste Senatoria stirpe progenitus, tam nobilissimam quam etiam religiosissimam genealogiam duxit, ita ut e quartus Felix Apostolicæ Sedis Pontifex, vir magnæ in Christi Ecclesia reverentiæ d [qui Basilicam SS. Cosmæ et Damiani Martyrum, viâ sacra juxta templum Romuli, sicut hactenus cernitur, venustissime fabricavit] ejus atavus fuerit, et B. e Tarsilla Virgo, que moritura promissionis caelestis audivit harmoniam, et Jesum Christum ad se recipiendam videre meruit; amita nihilominus ejus extiterit.

2 Quam Gregorius gemino nobilitatis lineam piis moribus extulit, probis actibus exornavit : adeo ut præragio quodam Græce Γρηγοριος, quod Latine Vigilantius resonat, vocaretur. Nam recta, qua docturus erat, dum vivis operibus adimplevit, sibi metipsum utique se vigilasse perdocuit. Dum vero recta, que faciebat, docendo quoque dissemit, vigilasse quoque dignoscitur, non solum sibi, sed et futuri temporis Christianis.

3 Siquidem inerant ei in tenera ætate matura jam studia, et auditurus incognita, religiosis senibus indagator solertissimus adhærebat : sumptaque doctrinæ semina, tenaci memoria ruminanda, qua post in populos mellitio declamaret gutture, congererat. Denique docilis adolescens, cum transmissis communiter stylo surgentis infantia, ad bivium Pythagorica littere pervenisset, incunctanter sinistram tramitem cum seculi voluptate relinquere, et ad dextram cepit cum caelesti desiderio toris viribus anhelare.

4 Sed dum conversionis suæ gratiam longius protrahens, tutius se Ulristo famularum putaret, si sub Prætoris urbani habitu mundo specie tenus deserviret, ceperunt multa contra eum ex ejusdem seculi cura succedere : ita ut non jam, sicut proposuerat, specie, sed in eo retineretur et mente.

5 Tandem patre orbatus, ubi liberam disponendarum rerum suarum nactus est facultatem, sex monasteria in Sicilia fabricans, sufficientibus Fratribus cumulavit. Quibus tantum prædiorum contulit, quantum posset ad victum quotidianum Deo illic militantium sine indigentia suffragari.

6 Septimum intra Romanæ urbis moenia, sub honore S. Andreae Apostoli, f juxta Basilicam SS. Joannis et Pauli ad elivum Scanni monasterium in proprio donate fabricavit. In quo, relictis sericis, auro gemisque radiantibus togis, summlque supellectilibus rebus in usum pauperum erogatis, ex hujus mundi naufragio nudus evasit : dimque desideratum monachicum capiens indumentum, primo sub g Hytariomis, deinde sub Maximiano venerabilium Patrum regimine, multis sibi sociatis Fratribus, regulari tramite militavit h. Post vero, cum subesse mallet, Fratrum votiva concordia imminente, præsesse non renuit, sicut in consequentibus apparebit.

7 Erat ei abstinentia tanta ciborum, sedulitas orationum et jejuniorum, studiositas tam desiderati sacerorum librorum, ut infirmato stomacho lassescens, vix subsistere prævidubis videretur. Nam, cum quodam tempore incisionem vitalium, quam Greci dicunt *συσκοπις*, peteretur, crebrisque angustiis per horarum momenta deliceret, et ad exitum appropinquaret, ac nisi eum Fratres frequenter cibo reficerent, vitals et spiritus funditus intercipi videretur : Paschalis supervenit dies : et dum sacratissimo Sabbato, in quo omnes etiam parvuli pueri jejunant, ipse jejunare non posset, cepit plus *invore* quam infirmitate deficere.

8 Mox accessit viro sanctissimo Eleutherio, dudu

D
VICTORE
JOANNE
DIACONO.
A. edessoma
et socia
stipe
progenitus,
a
b
c
d
e

Gregorius id est Vigilantius dicitur :

sciens in dicitur. E

hi Prætor urbanus

condit 6 monasteria in Sicilia,

f altius Romæ

F In eo vna hnt degt, d. In Abbas :

g

h

e e abstinentia, et lab vltima ronal

Sabbato Pasche nequit jejunare

Agit apocrisarium Constantino poli.

A bem Constantinopolim a Pelagio Præsule destinatur ; ubi quamvis in terreno conversaretur palatio, vitæ celestis non intermisit propositum. Secuti namque sunt eum multi ex suo monasterio Fratres, germana devincti caritate, quod divina factum dispensatione conspicitur : ut eorum videlicet exemplo ad orationis placidum litus, quasi anchoræ fune, stringeretur : et dum caussarum secularium continuatis vertiginibus fluctuaret, ad illorum consortium, velut ad tutissimam portus sinum, refugeret. Et licet illud ministerium eum a monasterio abstractum a pristinae quoque quietis vita, mucrone suae occupationis extingueret, inter eos tamen perstudiosae lectionis alloquentium, quotidianæ adspiratio componctionis animabat.

Incepti scribere expositiones in S. Job.

27 Horum ergo consortio non solum a terrenis est munitis incursibus, verum etiam ad vitæ celestis exercitia magis magisque succensus. Nam ab eisdem Fratribus emixe rogatus, maximeque Leandro Hispalensi Episcopo, qui pro causis Wisigothorum Legatus eodem tempore Constantinopolim venerat, compulsus est, ut librum B. Job multis involutum mysteriis, enodaret. Neque ille negare potuit opus, quod sibi amor fraternus multis utile imponebat futurum. Sed eundem librum quomodo juxta litteram intelligendus; quæter ad Christi et Ecclesie Sacramenta referendus, quo sensu unicuique fidelium sit aptandus, per trifarias intelligendi species, miranda ratione perlocuit. In quibus tamen ita de virtutibus vitisque disseruit, ut non solum videatur eadem verbis exponere, sed verius quodammodo visibilibus seu palpabilibus demonstrare. Unde non est dubium, perfectionem ipsarum eum consecutum fuisse virtutum, quarum tam efficaciter valuit indicare profectus.

perente S. Leandro.

28 Præterea venerabilis Levita Gregorius, in eadem Urbe regia constitutus, nascentem novam hæresim de statu nostre resurrectionis, cum ipso, qui orta est, initio, javante gratia nostri Redemptoris, attrivit. Siquidem Eutychius, ejusdem civitatis Episcopus, libro de Resurrectione mortuorum collecto, dogmatizabat corpus nostrum in illa resurrectionis gloria impalpabile, ventis aereque subtilius esse futurum. Quod Gregorius audiens, et ratione veritatis et exempli Domine resurrectionis, probavit hoc dogma orthodoxe fidei omnimodis esse contrarium. Catholica etenim, inquit, fides habet, quod corpus nostrum in illa immortalitatis gloria sublimatum, subtile quidem erit per effectum spiritualis potentie, sed palpabile per veritatem naturæ. Juxta exemplum Domini corporis, de quo a mortuis resuscitato, dicit ipse discipulis suis : Palpate et videte, quia spiritus carnem et ossa non habet, sicut ne vultis habere. Cuiusque hoc Evangelicæ veritatis testimonium Gregorius protulisset, Eutychius ait : Ideo hoc Dominus fecit, ut dubitationem resurrectionis sue de discipulorum cordibus amoveret. Cui Gregorius dixit : Mira est res valde, quam adstruis, ut inde nobis dubietas surgat, unde discipulorum corda fuerunt a dubitatione sanata. Quid enim deterius dici potest, quam ut hoc nobis de ejus vera carne dubium fiat, per quod discipuli ejus ad fidem ab omni sunt dubietate reparati? Si enim hoc non habuisse adstruitur, quod ostendit, unde fides discipulorum ejus confirmata est, inde nostra destruitur. Eutychius ait : Corpus palpabile habuit, quod ostendit, sed post confirmata corda palpatum, omne illud in Domino, quod palpari potuit, in subtilitatem aliquam est reductum. Ad hæc Gregorius respondit : Scriptum est : Christus resurgens a mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dominatur. Si quid ergo in ejus corpore post resurrectionem potuit immutari, contra veritatem Pauli sententiam, Dominus redit in

Luc. 24.

C

Rom. 6.

Marti T. II.

mortem post resurrectionem. Quod quis dicere vel stultus præsumat, nisi qui veram carnis ejus resurrectionem negat? Tunc Eutychius objecit, dicens : Cum scriptum sit, Caro et sanguis regnum Dei non possidebunt, qua ratione credendum est resurgere veraciter carnem? Cui Gregorius respondit : In sacro eloquio aliter caro dicitur juxta naturam, atque aliter juxta culpam vel corruptionem. Caro quippe dicitur juxta naturam, sicut scriptum est : Hoc nunc os ex ossibus meis et caro de carne mea. Et : Verbum caro factum est, et habitavit in nobis. Caro vero juxta culpam, sicut scriptum est : Non permanebit in hominibus istis spiritus meus, eo quod sunt caro. Et sicut Psalmista ait : Memoratus est, quia caro sunt, spiritus vadens et non rediens. Unde et discipulis Paulus dicebat : Vos autem in carne non estis, sed in spiritu. Neque enim in carne non erant, quibus epistolas transmittabat : sed quia passiones carnalium desideriorum vicerant, jam liberi per virtutem spiritus, in carne non erant. Quod ergo Paulus Apostolus dicit : Quia caro et sanguis regnum Dei possidere non possunt ; carnem secundum culpam intelligi voluit, non carnem secundum naturam. Unde et mox, quia carnem secundum culpam diceret, ostendit, subdens : Neque corruptio in corruptelam possidebit. In illa ergo celestis regni gloria caro secundum naturam erit, sed secundum corruptionem vel etiam passionis desideria non erit : quia devicto mortis aculeo, in æterna incorruptione regnabit. Quibus auditis, Eutychius consentire se protinus respondit, sed tamen adhuc corpus palpabile resurgere posse denegabat. Qui etiam in libello, quem scripserat, Pauli quoque testimonium indiderat, dicentis : Tu quod seminis non vivificatur, nisi prius moriatur. Et quia non corpus, quod futurum est, seminis, sed nudum granum. Hoc nimium ostendere festinavit, quia caro vel impalpabilis, vel ipsa non erit. Huius sanctus Apostolus de resurrectionis agens gloria, non corpus, quod futurum est, seminari dixerit, sed nudum granum. Sed ad hæc citus Gregorius respondit : Paulus Apostolus dicens : Non corpus, quod futurum est, seminis, sed nudum granum, hoc insinuat, quod videmus ; quia videlicet granum cum culmo et foliis nascitur, quod sine culmo et foliis seminatur. Ille itaque in augmento gloriae resurrectionis non dixit grano seminis deesse, quod erat ; sed adesse, quod non erat. Tu autem dicit verum corpus resurgere denegas, nequaquam dicis adesse quod deerat, sed deesse quod erat.

D ACCORÆ JOANNE DIACONO, 1 Cor. 15. *partum carnis in Scriptura acceptionem explicit :*

Gen. 2. Joan. 1.

Gen. 6. Psal. 77. Rom. 8.

1 Cor. 15.

E

Aban objectionem soluit :

29 Tunc itaque Gregorius Romanus Diaconus, et Eutychius Constantinopolitanus Episcopus, hæc de re in longa et contentione peracta, gravissima coeperunt ab invicem b similitate resilire. Tum præ memorie Tiberius Constantinopolitanus Imperator, sacro etro utrumque suscipiens, quod inter eos discordia versaretur, agnovit. Et utrumque partis allegationem subtiliter pensans, eundem librum, quem Eutychius de resurrectione conscripserat, suis quoque allegationibus destruens, deliberavit ut flammis cremari debuisset. A quo videlicet pissimo Imperatore ut simul egressi sunt, post longissime disputationis conflictum pariter ægrotantes, in lectulum deciderunt.

F librum Eutychit comburi jubet Imp. Tiberius,

30 Dum ergo Gregorius validissimis febribus æstuaret, Eutychius eum morte contigens, pellem manus suæ tenebat, coram omnibus dicens : Confiteor, quia omnes in hæc carne resurgemus. Postquam Catholice fidei confessionem e defunctus est. Quo mortuo, qui pene nullus erat, qui ejus dicta sequeretur, Gregorius dissimulavit capta persequi, ne in favillas videretur verba jaulari.

Eutychius resurgens moritur.

C

31 Quanta autem auctoritate ministerium sui Apocrisariatatus implerit, quanta reverentia apud Augustos extiterit, quantaque sollicitudine afflictis

Laudatur a Pelagio Papa, Italie

A mense undecimo veniens, primum omnium, juxta illud, quod in Ezechiel Propheta legitur, A sanctuario meo incipite ; Pelagium Papam percussit, et sine mora extinxit. Quo defuncto, ita in reliquam vulgus delevit, ut subtractis habitatoribus, domos in urbe plurimas vacuas omnino reliquerit.

38 c Eodem tempore in monasterio venerabilis Levite Gregorii, puer inquietus valde, Theodorus nomine, cum Fratre Religioso magis necessitate quam voluntate debebat, cui nimium gravis erat, si quis ei pro sua quidquam salute dicebat. Bona autem non solum facere, sed etiam audire non poterat. Numquam se ad sancte conversationis habitum venire, jurando, irascendo ac deridendo testabatur. Qui tamen ejusdem pestilentie clade percussus in inguine est, et perductus ad mortem. Cumque extremum spiritum ageret, convenerunt cum Gregorio Fratres, ut egressum illius orando protegerent. Jam corpus ejus ab extrema fuerat parte præmortuum : in solo tantummodo pectore vitalis adhuc calor anhelabat. Conati autem, qui aderant, tantum pro eo ceperunt enixius orare, quantum eum jam videbant sub celeritate discedere. Cum repente cepit eisdem Fratribus assistentibus clamare, atque cum magnis vocibus orationes eorum interrumpere, dicens : Recedite, ecce draconem ad devorandum datos sum, qui propter vestram presentiam me devorare non potest. Caput meum in suo ore jam absorbit. Date locum, ut me amplius non cruciet, sed faciat quod facturus est. Si ei ad devorandum datus sum, quare propter vos moras patior ? Tunc Fratres cum Gregorio ceperunt ei dicere : Quid est quod loqueris Frater ? signum tibi sancte Crucis imprime. Respondebat ille cum magnis clamoribus, dicens : Volo me signare, sed non possum, quia squamis hujus draconis premor. Cumque hoc Fratres audirent, una cum Levita Dei Gregorio in terram prostrati, cum lacrymis ceperunt pro erptione illius vehementer Dominum deprecari. Et ecce subito cepit reger cum magnis vocibus clunare, dicens : Gratias Deo : ecce draco, qui me ad devorandum susceperat, tujit, orationibus vestris expulsus est, stare non potuit. Pro peccatis meis nolo intercedite, quia converti paratus sum, et secularem vitam famulus relinquere. Homo ergo, qui, sicut dictum est, ab extrema fuerat parte præmortuus, Gregorii precibus, et morte corporis varuit et salutem anime acquisivit.

39 Sed pestilentia supra modum sæviente, quia Ecclesia Dei sine Rectore esse non poterat, Gregorium, licet totis viribus renitentem, Clerus, Senatus, populusque Romanus sibi concorditer Pontificandolegerunt. Quem ille apicem totis viribus evitare decernens, sese indignum omnino tali honore clamitabat videlicet metuens, ne mundi gloria, quam prius abjecerat, ei sub Ecclesiastice colore regiminis aliquo modo subreperere potuisset.

40 At ubi de rebus generalitatis evadere nequirit, consensus se tandem aliquando simulavit, et Imperatori Mauritio, cujus filium ex lavaero sancto susceperat, latenter litteras destinavit, adiurans et multa prece deposcens, ne nunquam assensum populis præberet, ut se hujus honoris gloria sublimaret. Sed Prefectus urbis, Germanus nomine, ejus munus anticipavit, comprehensisque ac disceptis epistulis, consensus, quem populus fecerat, Imperatori direxit. At ille gratias agens Deo pro amicitia Diavoleo quod locum deferendi et honoris, ut cupierat, reperisset, data preceptione, ipsum ordinari præcepit. Interim dum ab urbe regia Imperatoria prætolaretur assensus, et Ines ipsa populum vehementius devastaret, venerabilis Levita Gregorius verbum ad plebem exorsus est, dicens :

41 Oportet, Fratres dilectissimi, ut flagella Dei,

que metuere ventura debemus, saltem presentia et experta timeamus. Conversionis nobis alitum dolor aperiat, et cordis nostri duritiam ipsa, quam patimur, pena dissolvat. Ut enim Propheta teste, predictum est : Pervenit glutinus usque ad animam, Ecce etenim cuncta plebs celestis iræ microne percucitur, et repentina singuli caele vastantur. Nec langor mortem prævenit, sed langoris moras, ut venitis, mors ipsa præcurrit. Percussus quisque autem rapitur, quam ad lamenta Pœnitentiæ convertatur. Pensate ergo, qualis ante conspectum districti iudicis pervenit, cui non licet flere, quod fecit. Et habitatores quidem non ex parte subtrahuntur, sed pariter corruunt. Domus vacuæ relinquuntur, filiorum funera parentes aspiciunt, et sui eos ad interitum heredes præcedunt. Unusquisque ergo nostrum ad pœnitentiæ lamenta confugiat, dum flere ante percussorem vacat. Revocemus ante oculos mentis, quicquid errando commisimus ; et quod nequiter egimus, flendus puniamus. Præveniamus faciem ejus in confessione, et si ut Propheta admonet : Levemus corda nostra cum manibus ad Deum. Ad Deum quippe corda cum manibus levare, est orationis nostræ studium cum merito bonæ operationis erigere. Dat profecto, dat tremori nostro fiducia, qui per Prophetam clamat : Nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur et vivat. Nullus autem de iniquitatum suarum inanimata desperet. Veteribus namque Ninivitarum culpas tridua pœnitentiæ abstersit, et conversus latro vite præmia, utrum in ipsa sententiæ suæ mortis, emeruit. Mutemus igitur corda, et præsumamus nos jam percipisse quod petimus : citius ad præcem Iudex flectitur, si a pravitate sua petitor corrigatur. Hummente ergo tantæ animadversionis gladio nos importunis precibus insistamus. Ea namque, que ingrata esse hominibus importunitas solet, iudicio veritatis placet : quia pius ac misericors Deus vult a se precibus veniam exigi, qui, quantum mererimur, non vult irasci. Hinc etenim per Psalmistam dicit : Invoce me in die tribulationis tuæ, eripiam te, et glorificabo me. Ipse ergo sibi testis est, quia invocantibus misereri desiderat, qui admonet ut invocetur. Proinde Fratres reverendissimi, cum contrito corde et correctis operibus, crastina die primo diluculo ad septiformem Litaniam, juxta distributionem inferius designatam, devota cum lacrymis mente veniamus. Nullus vestrum ad terrena opera in agros exeat, nullas volubet negotium agere præsumat : quatenus ad sancte Genitricis Domini ecclesiam convenientes, qui simul omnes precavimus, simul omnes in da, quo fecimus, deploremus : ut districtus Iudex, dum culpas nostras nos punisse considerat, ipse a sententiæ propositæ damnationis pareat.

42 d Litania clorumum exeat ab ecclesia S. Joannis Baptiste, Litania virorum, ab ecclesia sancti Martyris Marcelli, Litania monachorum, ab ecclesia SS. Joannis et Pauli, Litania ancillæ Dei, ab ecclesia beatorum Martyrum Cosmæ et Damiani, Litania foeminarum conjugatarum, ab ecclesia beati primi Martyris Stephani, Litania viduarum, ab ecclesia beati Martyris Vitalis, Litania pauperum et infantum, ab ecclesia beate Martyris Ceciliæ.

43 Igitur dum magna multitudo diversæ ætatis, sexus atque professionis, juxta præceptionem Levite Gregorii, die constanti Dominica rogatura venisset ; intantum locus ipsa iudicio divino decevit, ut intrantibus hanc spatium, dum voces plebs ad Dominum supplicationi emitteret, octoginta homines ad terram corruentes, spiritum exhalarent. Sed nequam destitit facundis mus Rhætor populo prædicare, ne ab oratione cessarent, donec in oratione divina pestis ipsa quiesceret.

moritur Pelagius Papa.

c Theodorus monachus mair eius.

morti vicinus a diabolo suffocandus.

precibus a diabolo et aliorum liberatus convertitur.

S. Gregorius plebs volens, eligat illum, Pontifex.

per Imperatorem conatur escire.

D AUCTORE JOANNE DIACONO, peste adhuc grassante adhortatur populum ad pœnitentiã : Jer. 6

Thren. 3

E Ezech 18

Psal. 40

septiformem Litaniam videlicet

F

d ex variis templis instituta.

e 80 homines peste subito perituri, ab oratione non cessant

A 44 Enimvero cum adhuc futurus Antistes putaret se Principem a consensu consecrationis suæ penitus avertisse, cognovit tandem suas litteras a Germano Prefecto Urbis interceptas fuisse. Cujus rei gratia Imperiale responsum, quod videlicet voluntati suæ contrarium rebatur, præveniens, quia palam egredi portas civitatis non poterat, a negotiatoribus exponendum se dissimulato, ut fertur, habitu callidus impetravit; silvarum saltus expetivit, ævernarum latulula requisivit. In quibusdam ab omnibus summa sollicitudine quaereretur, indicio columnæ fulgidæ, super se jugiter à cælo dependentis, agnosceretur, capitur, trahitur: et apud B. Petri Apostolorum Principis templum Summus Pontifex consecratur.

a Colitur S. Xeno 12 Aprilis — h. Mense Januario anni 500, — c. Hæc descripta S. Gregorius homilia 36, in lib. 4. Dial. cap. 37 sed multa facta mentione suæ presentis, que hic insertur. — d. Aliter hæc Litania disposita legatur apud Gregorium Turonensem. Baronius tom. 8. an. 500. num. 12 arbitratior non senel ejusmodi Litania fuisse ludelas, præque diversitate dierum diversas alias in ecclesia inscriptiones, singulis singulis diebus, atque ex illa Litania Gregorii Turonensis descriptis, ex alia alium rotasse videt epistolam. — e. Baronia ex veteri lectione addit. Fæta sunt hæc in basilica S. Salinae sub die quarto Kal. Septemb. Indictione octava. De Antiphona Regina cæli, in Litania ab Angela cantata, legenda que in actualibus scripta sunt.

AUCTORE
JOANNE
DIACONO,
e latibris
captus
reductus,
Pontifex
consecratur.

Litania.

Fugit
Pontifex
S. Gregorium

lib. 1. cap. 3
ostenditur i. x.
eju. epistolis,

ad Paulum
Scholasticum,

B CAPUT VI.
Testimonium ipsius S. Gregorii de Pontificatu declinatio, et invite assumpto.

Verum quia sunt nonnulli Longobardorum perfidi, qui Gregorium appetisse magis quam fleum aut mentem quam fugisse; opere pretium reor panca de multis inserere, quibus, in quantum sine pertinente vitio potuit, noluisse Pontificem, imo quasi pondus im-portabile penitus cavere voluisse, luce clarius manifestum. Ait enim, pene in ipso consecrationis suæ principio, in epistola Paulo Scholastico. Quiddam mihi ex honore sacerdotalis officii extranei ardent, non valde penso. De vobis autem mihi hæc ex re ardentibus non minimum debeo, qui desiderium meum plurimum sentis, et tamen profecisse creditis. Summus enim mihi profectus fuerat, si potuissem implere quod volui, si voluntatem meam, quam dudum cogitatu habebis, perficere optata quietis perceptione valuissem. At nunc quia honoris hujus vinculis in civitate tenor Romana religatus, habeo aliquid, quod etiam vestre gloria exultem. Quia viro eminentissimo Domino Leone Exconsule veniente, vos in Sicilia remanere non suspicor, et cum ipso quoquoque honore religatus, Romæ retineri cœperis, quid moreris, quid amaritudinis ego patiar, agnascas. Veniente autem viro magifico domino Marentio chartulario, et quæso in Romana urbe necessitate concurreto, quia hostilibus gladiis foris sine cessatione confodimur, sed et seditione militum interno periculo gravius urgemur.

C 46 Item Gregorius a Joanni Patriarchæ Constantinopolitano: Si caritatis virtus in proximi dilectione consistit, si se diligere proximos sicut nos jubemur, quid est, quod me Beatitudo vestra non ita ut se diligit? Quo enim ardore, quo studio Episcopatus pondera fugere voluerim, cecitis. Et tamen hæc eadem episcopatus pondera me mihi deberent imponi, non restitistis. Constat ergo, quia non me sicut vos diligitis: quia illa me voluistis onera suscipere, que vobis imponi noluistis. Sed quia voluntatem meam vehementerque contractam indignus ego infirmusque suscepti (undique enim fluctus intrant, et quotidiana ac valida tempestate quassata, patriæ naufragium tabule sonant) per omnipotentem Dominum rogo, ut in hoc mihi periculo orationis tuæ manum porrigas: quia tanto enixius potestis exorare, quanto et a confusione tribulationum, quas in hac terra patimur, longius statis.

a
Lib. 1. ep. 2,
ad Joannem
Patriarcham
Constantinopolitano,

D 47 Item Gregorius b Theoctistæ sorori Imperatoris: Mens mea vestræ Venerationi quanta devotione subternitur, explere verbis nequeo. Nec tamen me prodero laboro, quia et me tacente, in vestro corde legitis quid de mea devotione sentiatis. Miror autem, quod in me collatas dudum continentias vestras, ex hac moderna pastoralis officii continentia distraxistis: in qua sub colore Episcopatus ad seculum sum reductus, in qua tantis terrenis curis inservio; quantis me in vita laica nequaquam deseruisse reminiscor: alta enim quietis meæ gaudia perdidit, et intus corruens, ascendisse exterius videor. Unde me a Conditoris mei facie longe expulsam deploro. Conabar namque quotidie extra mundum, extra carnem fieri, cuncta phantasmata corporis ab oculis mentis abigere, et superna gaudia incorporaliter videre. Et non solis vocibus, sed totis medullis cordis ad Dei speciem anhelas, dicebam: Tibi dixit cor meum quasi vultum tuum, vultum tuum Domine, requiram. Nihil autem in hoc mundo appetens, nihil pertimescens, videbar mihi in quodam rerum vertice stare, ita ut in me pene impletum crederem, quod pollicitante Domino ex Propheta didicissem: Sustollam te super altitudines terræ. Super altitudines etenim præsentis videntur seculi, per mentis despectum calcant. Sed repente a rerum vertice tentationis hujus turbine impulsus, ad timores pavoresque corruo: quia etsi mihi nihil timeo, eis tamen qui mihi commisi sunt, multum formido. Undique causarum fluctibus quatior ac tempestatibus deprimor, ita ut recte dicam: Veni in altitudine maris, et tempestas demersit me. Redire post causas ad cor desidero, sed vanis ab eo cogitationum tumultibus exclusus, redire non possum. Et hoc ergo mihi longe factum est, quod intra me est, ita ut obedire nequeam Prophetice voci, qua dicitur: Redite pravariatores ad cor. Sed stultis pressus cogitationibus, solummodo exclamare compellor: Et cor meum dereliquit me. Contemplativæ vite pulchritudinem velut Rachel dilexi sterilem, sed videntem ac pulchram. Que etsi per quietem suam minus generat, lucem tamen subtilis videt. Sed quo judicio nescio, Lia mihi in nocte conjuncta est, activa videlicet vita, fecunda, sed lippa: minus videns, quamvis amplius patiens. Sedere ad pedes Domini, cum Maria festinavi verba oris ejus percipere: Et ecce cum Martha compellor in exterioribus ministrare, atque erga multa satagere. Expulsa a me, ut credidi, legione demonum, volui oblivisci quos novi, et ad Salvatoris pedes quiescere: et ecce mihi volenti atque compulso dicitur: Revertere in domum tuam, et amantia quanta tibi fecerit Dominus. Sed quis inter tot terrenas curas valeat Dei miracula predicare, cum jam mihi difficile sit saltem recollere? Pressus namque in hoc honore, tumulti secularium negotiorum, ex eis me esse video, de quibus scriptum est: Dejecisti eos dum allevarentur. Neque enim dixit, Dejecisti eos, postquam allevati sunt: sed, dum allevarentur. Quia pravi quippe dum seculari honore suffulti, foras videntur surgere, intus cadunt. Allevati ergo ipsa, ruina est: qui dum gloria falsa subnixi sunt, a vera gloria vacuantur. Hinc iterum dicitur: Deficientes ut fumus deficiant. Fumus quippe ascendendo deficit, et se dilatando evanescit. Sic videlicet fit, cum peccatoris vitam præsens felicitas comitatur. Quia unde ostenditur, ut altus sit, inde agit, ut non sit. Hinc rursus scriptum est: Deus meus, pone illos ut rotam. Rota quippe ex posteriori parte attollitur, in anterioribus cadit. Posteriora autem nobis sunt bona præsentis mundi, que relinquimus: anteriora vero sunt æterna et permanentia, ad que vocamur. Paulo attestante, qui ait: Quæ retro oblitus, in ea quæ sunt

b
lib. 1. ep. 8.
Theo. istam
sororem
Imperatoris.

Psal. 90

Esa. 38.

E

Esa. 40.

F

Psal. 72

Psol. 67.

Psal. 92

A sunt priora, extendens me. Peccator ergo cum in præsenti vita profecerit, ut rota ponitur : quia in anterioribus corruens, ex posterioribus elevatur. Nam cum in hac vita gloriam percipit, quam reliquit ; ab illa cadit, quæ post hanc venit. Et quidem multi sunt, qui sic exteriores profectus regere sciunt, ut per eos nequamquam interius corrumpant. Unde scriptum est : Deus potentes non alijcit, cum et ipse sit potens. Et per Salomonem dicitur : Et intelligens gubernacula possidebit. Sed mihi hæc difficilia sunt, quia et valde onerosa. Et quod mens voluntarius non recipit, congrue non disponit. Ecce serenissimus Dominus Imperator fieri simiam leonem jussit. Et quidem pro jussione illius vocari leo potest, fieri autem leo non potest. Unde necesse est, ut omnes culpas ac negligentias meas non mihi, sed suæ pietati deputet, qui virtutis ministerium infirmo commisit.

C
lib. ep. 6.
Narcem
Patricium

B
48 c Item Gregorius Narsi Patricio : Dum contemplationis dulcedinem alte describitis, ruinæ meæ mihi gemitum renovatis. Quia audivi quod intus perdidisti, dum foras ad culmen regiminis immeritus ascendendi. Tanto autem me percussum morore cognoscite ; ut vix loqui sufficiam ; oculos enim mentis meæ d-laris tenebræ obsident. Triste est, quidquid adspicitur : quidquid delectabile creditur, cordi meo lamentabile apparet. Pense enim, ab alto quietis mee culmine corruens, ad quam dejectum exterioris proventus culmen ascendendi. Et pro culpis meis in occupationis exitum a facie dominantis missus, quasi destruetæ Judææ vocibus cum Propheta dico : Qui consolabatur me, longe recessit a me. Quod vero causæ et nominis similitudinem faciendo per Scripturam, clausulas declamationesque formatis, certe, Frater reverendissime, simiam leonem vocas. Quod eo modo vos agere conspiciamus, quo scabiosos saepe catulos, pardos vel tigres vocamus. Ego enim, bone vir, quasi filios perdidisti, quia per terrenas curas recta opera amisisti. Nolite ergo me vocare Noemi, id est, plebaram, sed vocate me Mara, quia amaritudine plenus sum.

I
lib. 1. ep. 7.
et 23.
Anastasium
Patriarcham
Antiochenum,

G
49 Item Gregorius ad Anastasium Patriarcham Antiocheno : Scripta vestræ beatitudinis ut fessus requiem, saltem magis, fontem sciens, unibraciatuans inveni : Neque enim illa verba per linguam carnis videbantur expressa : quia sic spiritualem erga me amorem suum, quem meus gestabat, aperuit, acsi per senectipsam loqueretur. Sed durum valde fuit, quod secutum est : quia amor vester terrena non portare onera præcepit : et quem prius spiritualiter diligebatis, post ut bestium, temporaliter amantes, usque ad terram me superposito onere depressistis : ita ut omnem mentis rectitudinem funditus perdens, contemplationisque animi amittens, non per Prophetiam spiritum, sed per experimentum dicitur : Incurvatus sum, et humiliatus sum usquequaque. Tanta quippe me occupationum onera deprimunt, ut ad superna animus nullatenus erigatur. Multis causarum fluctibus quatior, et post illa quietis otia, tumultuosæ vitæ tempestatibus affligor, ita ut recte dicam : Veni in altitudinem maris, et tempestas demersit me. Periclitanti igitur mihi orationis vestræ manum tendite vos, qui in virtutum litore statis. Quod vero me os Domini, quod lucernam dicitis, quod loquendo multis prodesse multi que posse lucrere perhibetis, estimationem meam mihi fateor in dubietatem maximam perduxistis. Considero namque quis sum, et nihil in me ex hujus boni signo deprehendo. Considero autem qui estis, et vos mentiri posse non arbitror. Cum ergo credere volo quod dicitis, contradicit mihi infirmitas mea. Cum discutere volo quod in laude mea dicitur, contradicit mihi Sanctitas vestra. Sed quæso, vir sancte, nobis

I
lib. 1. ep. 20
Anastasium
Archiepiscopum
Constantinorum.

aliquid de hoc certamine nostro conveniat : ut si non quod dicitis, ita est ; sit ita, quia dicitis.

50 Item Gregorius Andreae illustri c : Omnipotens Deus dulcissimo cordi vestro indicet, quia et absens corpore, a caritate vestra animo non recessi. Bona enim vestra, etiamsi volo, oblivisci non valeo. Hoc autem quod me ad Episcopatus Ordinem cognoscitis pervenisse, si me diligitis, plangite : quia tantæ hujus mundi occupationes sunt, ut hic per Episcopatus Ordinem pene ab amore Dei videam me esse separatum. Quod incessanter deleo, atque ut pro me Dominum exoretis, rogo.

51 Item Gregorius Joanni Exconsuli et Patricio atque Quæstori : Bona vestræ excellentiæ expertus, tanto erga vos amore constringor, ut vestra memoria de meo pectore aboleri nullatenus possit. Sed contra amorem non modice contristor quia hoc bono animo festis, bona æterna retribuat : sed me a tanto loci hujus periculo, qualiter voluerit, absolvat. Quia sicut peccata mea merebantur, non Romanorum sed Longobardorum Episcopus factus sum. Quorum syntychiæ spathiæ sunt, et gratia pœna. Ecce ubi vestra patrocina me perduxerunt. Gemo quotidie occupationibus pressus, et respirare non valeo. Sed vos, qui adhuc valetis, mundi hujus occupationes fugite : quia quantum in eo quisque profecerit, tantum, ut video, ab amore Dei amissus decrescit.

52 Item Gregorius Leandro Hispanensi Episcopo : Respondere epistolis vestris tota intentione voluissim, nisi pastoralis curæ ita me labor attereret, ut mihi magis flere libeat quam aliquid dicere. Quod vestra quoque reverentia in ipso litterarum mearum textu vigilanter intelligit, quando ei negligenter loquor, quem vehementer diligo. Tantis quippe in hoc loco hujus mundi fluctibus quatior, ut vetustam ac putrescentem navim, quam regendam occultata Dei dispensatione suscepti, ad portum dirigere nullatenus possim. Nunc ex adverso fluctus irrunt : nunc ex latere cunuli spinosi maris intumescunt : nunc a tergo tempestas insequitur. Inter quæ omnia turbatus, cogor modo in ipsam clavum adversitatem dirigere, modo curvato navis latere minus fluctuum ex obliquo declinare. Ingenisco, quia sentio, quod, negligente me, crescit sentina vitiorum, et tempestate fortiter obviante, jam jamque putridæ naufragum tabula sonat. Flens reminiscor, quod perdidisti meæ placidum litus quietis, et suspirando terram conspicio : quam tamen, rerum ventis adversantibus, tenere non possum. Si ergo me, Frater reverendissime, diligis, tuæ mihi orationis in his fluctibus manum tende : ut quo laborantem me adjuvas, ex ipsa vice mercedis in tuis quoque laboribus valentior existas.

53 Sed quia Gregorium non solum declinare voluisse, quin etiam curâ magno angore animi summum Sacerdotium suscepisse, satis (ut opinor) probatum est : quia discretione id fecerit, videtur breviter indicandum, ne scilicet tantus vir aut pertinacitæ aut pusillanimitatis vitio saltem leviter succubuisse putetur. Ait enim in epistola ad Anastasium Corinthiorum Archiepiscopum : Judicia Domini quanto sunt investigabilia, tanto debent humanis mentibus esse metuenda. Et quia ea ratio mortalis comprehendere non valet, his se necesse est humili cordis cervice subternat : quatenus quo eam regentis voluntas duxerit, illud obedientibus mentis gressibus prosequatur. Ego autem considerans infirmitatem meam ad Apostolicæ Sedis culmen non posse pertingere, omni hoc mabi declinare, ne in pastoralis regimine impari administrationis actione succumberem. Sed quia contraire non est Domini disponentis arbitrio, obedenter secutus sum, quod misericors de me regentis manus voluit operari. Nam Fraternali

I
AUCTORE
JOANNE
DIACONO.
6

lib. 1. ep. 29.
Andream
Illustrem,

lib. 1. ep. 30.
Joannem
Exconsulem,
Patricium,
et Quæstorem,

lib. 1. ep. 41.
Leandro
Episcopum
Hispanensem,

F

lib. 1. ep. 20
Anastasium
Archiepiscopum
Constantinorum.

AUCTORE
JOANNE
DIACONO,
f
lib. 1, ep. 81,
et Philippum
Comitem
Excubitorum,

A tali vestra, etsi praesens non eveniret occasio, necessario fuerat indicandum, quod licet indignum, me Apostolice Sedi Dominus precesso dignatus est. 34 Item idem de eodem re Philippo Comiti Excubitorum: Inquamquam homo discutere et investigare iudicia superiora non sufficit, intantum sub eis debet corviret cordis indolere. Et quia id, quod sibi tribuitur, quo iudicio disponatur ignorat, nec ad appetendum bonum proceat insistere, nec ad repellendum contumax debet inveniri. Unde indignus ego, ad suscipienda Episcopatus onera iustissimi omnipotentis Dei vestreque voluntati me subdoli, cui me precesso largitate magis gratiae quam iudicii estimatione voluistis. Potens est enim Deus, propter quem me indignum obligatis, hanc volis in perpetuum respicere mercedem, ut gratiam, quam indignis famulis eius impenditis, apud eum multipliciter invenire valeatis.

At ego hic a deformationis opere paululum respirabo, ut quae specialiter de Pontificio eius decedunt, in libello alio, suffragante Domino, referantur.

Consecratus est 42 Aprilis anno 587, cum quo S. Gregorius aliquot annis Constantiopolim esset. De coronatione supra mentio fit — In eadem scriptis epistolam 39 lib. 9. e. Verus presentis Chovur Regis Persiarum a Bonifacio dux exereitus constitutus est Ita S. Innocentio lib. 5 cap. 4 et 5, et non 10 Januarii ad Vitalis S. Bonifacii Episcopi Medianensis. — Et hic S. Innocentius S. Gregorio, cuius infra scriptis fit mentio. Colitur 21 Aprilis. — In Register additur de Hilario, a quo utitur est iudex Scholasticus, cui plures epistolas misit. — Ita 38. Eusebio. Et epistola S. Gregorii adit. Sicut Philippum. — In 38. eadem additur. Explicat liber primus, incipit secundus. In ultimas apponuntur haec, Capula libri 2

Capula
libri secundi,

- 1 Ubi Gregorius Servum servorum Dei se scribens, melleoeribus vestimentis amictur
- 2 Ubi filii sine inreprehensibile symbolo dicitur.
- 3 Ubi patriarchalibus thronis suam Synodiam dirigunt.
- 4 Ubi quinq. Concilia se venerari fatetur
- 5 Ubi collecta Synodi, pravos consuetudines damnat
- 6 Ubi Anaphanarium renouans, canonum constituit scholam.
- 7 Cur occidentales dudum non caudicem corrumpant
- 8 Quod per Joannem Romanum caudicem correati sunt
- 9 Quod per Carolum Rex, dissoluta rantiu infans, duos clericorum suorum emulculos hunc dimiserit
- 10 Quomodo modum hunc Carolus, dissoluta rantiu offensus, duos Romanos rantiu ab Adriano Papa percipit.
- 11 Ubi Gregorius, post hunc, Landiarem sibi clericum elegit.
- 12 Ubi idem Ecclesiam Romanam exilium, ipsius prima sub Apostolis fuit.
- 13 Quanta et qualia tunc Romae studia rebellebant
- 14 Quod tunc dicitur, sed supponit ad concilium convocat
- 15 Quamobrem libel primo reperit honorari.
- 16 Ubi Luleo non ad Ecclesiasticum officium, sed tantum ad monasterium habitum admittit
- 17 Ubi eadem vocabularium correat
- 18 Ubi stultiones conditionis, tractatus Evangeliorum declamat
- 19 Ubi cum verbi palato, pauperibus alimenta ministrat
- 20 Ubi consuetudines novas induit
- 21 Ubi murmurantibus pro eisdem, humiliter satisfacit
- 22 Ubi pro hospite Boninum recipit.
- 23 Ubi duobus invitatis, tertium de hunc Anestum sibi deputatum divitiis recognoscit.
- 24 Ubi quater in anno distribuendum per polyptychum censet.
- 25 Ubi auro et porgeria vestimenta largitur
- 26 Ubi kalendatim diversas species rogat.
- 27 Ubi telus nullibus auribus del octoginta libras annualliter praestat
- 28 Ubi dicitur per secretarios curia stipendia destuat.
- 29 Ubi pro paupere mortuo vehemencissime lamentatur
- 30 Quod et quantum remunerandum nomina in sermo tenentur
- 31 Ubi Artionorum basilicam in Subura Domulo dedit
- 32 Quod et qualia intravit sibi dicitur ostensa.
- 33 Ubi pro convertendis Anglis Saxoniibus Augustinum cum aliis mittit
- 34 Ubi sine profecto redire volentes, ad protelendum hortatur
- 35 Ubi Augustinus proficiscens, iussa complexit
- 36 Ubi Augustinus Episcopus consecratus, postulat adjuutores.
- 37 Ubi et Gregorius Patrum et diversa necessaria, simulque bonum responsa transmittit.

- 38 Ubi de consanguinitatibus percunctatus, ponit Pontifici Felici rationem.
- 39 Quanta et qualia de conversione Saxoniun, signisque discipulorum suorum Gregorius praeconeitur.
- 40 Ubi Augustinum monet, ne pro narrantis timeat
- 41 Ubi panis frustum in carnem, carnis cursus in panis primordia reformavit
- 42 Ubi pannum pupugit, et sanguis effluxit
- 43 Ubi maleficus caecitate mulctavit
- 44 Qualiter infelligi debet, Gregorium Traiani animam de inferni cruciatibus liberasse.
- 45 Ubi monachum, sub excommunicatione defunctum, mirabiliter solvit
- 46 Ubi paruos pueros comparat, ut Christianos efficiat
- 47 Ubi pro paganis rusticis Episcops comminatur.
- 48 Ubi Indus conversus a pensionibus levigat.
- 49 Ubi baptizandis vestimenta largitur.
- 50 Ubi pueros Arrianorum subveiri praedicat.
- 51 Ubi singulis diaconis vel xenobolus singulos rectores constituit.
- 52 Ubi Hierosolymis Xenodochium constituit, et ibi et in monte Sina monachis annua stipenda assignavit.
- 53 Ubi singulis patrimoniis rectores constituit.
- 54 Ubi uni personae duo ministeria nullo modo committenda delimit.
- 55 Ubi elemosynas localiter ac personaliter ordnat.
- 56 Quod ammi petenti se voluntarie tribuit
- 57 Quod etiam non petenti necessario ministravit.
- 58 Ubi liberalitatis ejus innocentia comprobatur.
- 59 Ubi pro elemosynis faciendis frumenta comparat quinquaginta millis auri.
- 60 Quale de eo somnium Erenula cognoverit

LIBER II.

CAPUT I.

Modestia S. Gregorii in titulis Pontificiis. Epistola Synodica Patriarchis missa. Professio fidei. Cantus Ecclesiasticus ordinatus.

Agge jam nunc, quoniam athlete Christi Gregorii, viriliter in gymasio sanctae ipsius Ecclesiae desudant, praefato libello forosa membra descripta sunt: qualiter in palestra quoque conflixerit, adpirante Domino profertur. Siquidem mox ut summum Pontificium felicissime Romanae urbis, Christo mortali bus consulente, sortitus est, superstitionum Univer salis vocabulum, quoda Joannes Constantinopolitans Episcopus insolenter sibi tunc temporis usurpatat, more antecessorum suorum Pontificum, sub districtissime interminationis sententia refutavit: et primus omnium se in principio suarum epistoliarum Servum servorum Dei scriba satis humiliter diffinivit, cunctisque suis successoribus documentum suae humilitatis, tam in hoc quam in melleoeribus pontificalibus indumentis, quod valedet hactenus in sancta Romana Ecclesia conservatur, haereditarium reliquit

2 Denique in specula sanctae universalis Ecclesiae virtutis humanitatis et auctoritatis ac orthodoxae fidei, unde videret andrugarum Evangelicus praeco valeret, consistens, oris sui divinisimo gladio et rectam fidem munuit, et cunctas haereses uno symbolo dissipavit. Quod videlicet sacrae confessionis symbolo ita se habet: Credo in unum Deum omnipotentem, Patrem et Filium et Spiritum sanctum, tres personas: unam substantiam: Patrem ingenitum, Filium genitum, Spiritum vero sanctum nec genitum nec ingentum: sed coaeternum, de Patre et Fili procedentem. Confitemur unigenitum Filium consubstantialem, et sine tempore natum de Patre, omnium visibulum et invisibulum Conditorum, lumen ex lumine, Deum verum de Deo vero, splendore gloriae, figuram substantiae: qui in mens verbum ante seculi, perfectus homo creatus est juxta finem saeculorum, conceptus et natus ex Spiritu sancto et Maria virgine: qui naturam nostram suscepit absque peccato, et sub Pontio Pilato crucifixus est et sepultus: ter-

D
E
E
LIB. 2.
S. Gregorius
titulum
Universalis
in libel
Patriarche
CP.
a
F
e speculi
universalis
Ecclesiae edit
synotolum
lib. 1:

A tina die resurrexit a mortuis: die autem quadragesimo ascendit in cœlum, sedet a dexteram Patris; inde venturus est iudicare vivos et mortuos, positurus ante oculos omnium omnia ocula singulorum daturus iustus perpetua premia regni cœlestis, iniquis autem supplicia ignis æterni: innovatoris seculum per ignem, et carnis resurrectionem. Confiteor unam fidem, unum baptisma, unam Apostolicam et universalem Ecclesiam, in qua sola possunt laxari peccata in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti.

3 Synodicam quoque suam Gregorius, secundum priscam prædecessorum suorum consuetudinem, Joanni Constantinopolitano, *b* Eulogio Alexandrino, Gregorio *c* Antiochæno, *d* Joanni Hierosolymitano, et Anastasio Patriarchæ Antiochiæ destinavit. Quæ ita se habet: Consideranti mihi, qualis impar meritis, ac toto animo renitens, pastoralis curæ pondera portare compulsus sim, caligo mœroris occurret, et triste cor nihil aliud nisi eas, quæ videre nil sinit, tenebras videt. Nam quid Antistes ad Dominum, nisi pro dilectis populi intercessor eligitur? Quæ itaque fiducia ad eum pro peccatis alienis intercessor venio, apud quem de propriis securus non sum? Si fortassis quispiam apud potentem virum, qui et sibi iratus et mihi es- et incognitus, intercessorem suum i. e. fieri quæreret, protinus responderem: Ad intercedendum venire nequeo, quia ejus notitiam ex sedula familiaritate non habeo. Sic igitur recte homo apud hominem, de quo minime præsumpsissem, fieri intercessor erubescerem: quanto hoc audacia est, quod apud Deum pro populo locum intercessoris obtineo, cui familiarem me per vitæ meritum non agnosco? Quæ in te est mihi adhuc aliud gravius formidandum, quia sicut euncti liquido novimus, cum is, qui displicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora provocatur. Et valde pertimesco, ne commissa mihi plebs fidelium, reatus mei additamento deperat, cujus usque nunc Dominus æquanimiter delicta tolerabat. Cum vero utramque hunc timorem suppresso, et consolatam mentem ad Pontificialis operis studia accingo, considerata ipsa rei immensitate deterreo. Perpendo quippe, quod omni cura vigilandum est, ut Rector cogitatione sit mundus, operatione præcipuus, discretus in silentio, utilis in verbo, solus compassione proximus, præcunctis in contemplatione suspensus, bene agentibus per Luminatam sociis, contra delinquentium vitia per zelum rectitudinis erectus, et cetera, quæ latius post in libro Pastoralis præsentur.

4 Præterea qui cœde, inquit, creditor ad justitiam: ore autem confessio fit ad salutem: sicut sancti Evangelii quatuor libros, sic quatuor Concilia suscipere et venerari me fateor: Nicensis scilicet, in quo Arii perversam dogma destruitur: Constantinopolitanum quoque, in quo Eusebii et Macedoni error convincitur: Ephesinum etiam primum, in quo Nestori impetas judicatur: Chalcedonense vero, in quo Eulycius Diocæsiæ pravitatis reprobat, tota devotione complector, integerrimæ prædicatione custodio. Quia in his, velut in quadrato lapide, sanctæ fidei structura consurgit: et ejuilibet vitæ atque actionis existat, quisquis eorum soliditatem non tenet, etiam si lapis esse cernitur, tamen extra ædificium jacet. e. Quidam quoque Concilium pariter veneror, in quo epistola, quæ hæc dicitur, erroris plena reprobat: et Theodorus, personam Mediatoris Dei et hominum in duobus substantiis separatis, ad impetatis perditionem eandem convincitur. Scripta quoque Theodorici, per que B. Cyrilli hinc reprehenditur, auro in violentia profata refutantur. Cunctas vero, quas præfata veneranda Concilia personas respiciunt, respro: quas venerantur, complector.

D Quia dum universali sunt consensu constituta, se non illa, destruit, quisquis præsumit aut solvere quos religant, aut ligare quos solvunt. Quisquis ergo aliud sapit anathema sit.

5 Hoc modo postquam Gregorius fundamentum fidei suæ, secundum pristinam prædecessorum suorum Pontificum morem benevolenter Apostolicis thronis exposuit, animadvertens ideo se a Domino super gentes et regna summam Pontificem reconstitutum, ut juxta illud Prophetarum, vitiorum radices evelleret, destrueret atque disperderet: si que demum edificaret plantaretque virtutes: omnes consuetudines, quas contra priscam traditionem Apostolicam noviter provulerat cognoverat, videlicet de ministris, de cantoribus, de laicis Pontifici familiariter adhaerentibus, de titubantibus præjudicialiter quibuslibet rebus: de contegendo dalmatibus Apostolice heretico, de *g* pastillatio pro Pallo vel consecratione Pontificum, et de non admittendis passim laicis ad Ecclesiastici juris officium: primo quidem a Romana Ecclesie, postmodum vero, *h* cœlestis circumquaque positum provinciarum Episcopis, a totus sanctæ universals Ecclesie corpore segregavit, eaque sub interpositione terribilis anathematis, tam generaliter quam perpetualiter condemnavit.

6 Deinde in domum Domini, more sapientissimi Salomonis, propter musicæ compunctionem dulcedinis, antiphonarum centonem cantorum studiosissimus nimis utiliter compilavit, scholamque cantorum, quæ hactenus eisdem institutionibus in sancta Romana Ecclesia modulatur, constituit: eique cum nonnullis prædictis duo habitacla, scilicet et alteram sub gradibus Ecclesie S. Petri Apostoli, alteram vero sub Lateranensis patriarchii domibus fabricavit. Una usque hodie lectus ejus, quo recubans modulabatur, et flagellum apertis, quo pueris imitabatur, veneratione congrua, cum authentico antiphonario reservantur. Quæ videlicet loca per præcepti seriem, sub interpositione anathematis, ob ministerium quotidiani utrobique gratiam subdixit.

7 Hujus modulationis dulcedinem, inter alias Europæ gentes Germani seu Galli discere crebroque redirecere insigniter potuerunt: incorruptam vero tam levitate animi, quam nonnulla de proprio Gregorianis cantibus miserunt, quam fertate quoque naturali, servare tamine potuerunt. Alqua quidem corpora, vocum suarum tonitruis altisonæ perstreperant, susceptæ modulationis dulcedinem propriè non resultant, quia bilidi gutturis barbara fertas, dum inflexionibus et reperussionibus nitent nititur edere cantilenam, naturali quodam fragore quasi planstra per gradus confuse sumantia, rigidas voces jactat, sæpe audientium animos, quas molere delinuat, exasperando magis ac obstrependo conturbat.

8 Hinc est, quod hujus Gregorius tempore cum Augustino, tunc Britannias adeunte, per Occidentem quoque Romane institutionis cantores dispersi, Barbaris insigniter docuerunt. Quibus delincentis, occidentales Ecclesie ita susceptæ modulationis organum vitarunt, ut Joannes quidam Romanus cantor cum i Theodoro, æque civæ Romano, sed Eborac Archiepiscopo, per Gallias in Britannias a *k* Vitaliano sit Præsule destinatus: qui circumquaque positam Ecclesiarum filios ad pristinam l cantilenam dulcedinem revocatis, tam per se quam per suo discipulos, multis annis Romane doctrine regulam conservavit.

9 Sed et Carolus noster Patriens, Rex autem Francorum, de sonantia Romani et Gallicani in cantibus Romæ offensus, cum Gallorum præcætas cantum a nostratibus quibusdam inveniis argumentaretur esse corruptum, nostrique e diverso authentici antiphonarum

Jerem. 1.
Traditioni
Apostolicæ
constratus
soluti
consuetudine :

A
B

scholam
cantorum
constituit
antiphona-
rum ordinat,

Cantus alibi
depravatus,

F

in Angliam
illatus,
Reformatus
videtur a
Joanne
Romano.

i
k
l

et in Gallia
a Carolo
Magno
instructa
Romæ 2
scriptis :

m

liberis
Synodalis
misti: ad
Patriarchas
Orientis, a
b
c
lib 1. ep 24

magna animi
depressione
scriptus :

B

nt 4
Evangelia
na et
4 Concilia
primo
veneranda :

l
qui tam
quam
venit : ar :

Militie cupientes in Clerum adiri, euli diti probatos in monasteris habere, dein in Clerum adsciet :

A nequaquam eos ad ecclesiastici decoris officium, sed ad capiendum solummodo monachicum propositum suscipiendos esse censebat, dicens : Multos ex Ecclesiastica seu seculari militia novimus ad omnipotentis Dei servitium festinare, ut ab humana servitute liberi, in divino servitio videantur familiaris conversari. Quos si passim dimittimus, omnibus fugiendi Ecclesiastici vel secularis juris dominium occasionem prebemus. Si vero festinantes ad omnipotentis Dei servitium incaute retinemus, illi inveniemur negare quaedam, qui dedit omnia. Unde necesse est, ut quisquis ex juris Ecclesiastici vel secularis militia servitute ad servitium converti desiderat, probetur prius in laico habitu constitutus : et si mores ejus atque conversatio bono desiderio illius testimonium perhibuerint, absque ulla retractione servire in monasterio omnipotenti Domino permittatur, ut ab humano servitio liber recedat, qui in divino obsequio districtiorem subire appetit servititem. Si autem et in monachico habitu secundum Patrum regulas inreprehensibiliter fuerit conversatus, post praefixa a sacris canonibus tempora, licenter jam ad quodlibet ecclesiasticum officium promoveatur : si tamen illis non fuerit criminibus maculatus, quæ in testamento veteri morte multantur.

h Codicem Gelasianum coarctat.

17 Sed et h Gelasianum codicem, de Missarum sollemnis multa subtrahens, pauca convertens, nonnulla adiciens pro exponendis evangelicis lectionibus, in unius libri volumine coarctavit. In Canone apposuit, Diesque nostros in tua pace disponas, atque ab aeterna damnatione nos eripi, et in electorum tuorum jubeas grege numerari.

i stationes ordinat,

18 Stationes per basilicas vel beatorum Martyrum caemeteria, secundum quod hactenus plebs Romana quasi eo vivente certatim discurrat, sollicite ordinavit. Per quas et ipse simul discurrere, dum adhuc eloqui praevaleret, viginti Homilia Evangelii coram Ecclesia diverso tempore declamavit. Reliquas vero ejusdem numeri dictavit quidem, sed lassescente stomacho languore continuo, aliis pronuntiandas commisit.

concionatur populo :

19 Sequebatur exercitus Domini ultra citraque B. Gregorium praeuntem, et audientia verbum doctrinae innumerabiles undique diversi sexus, ætatis ac professionis voluntarie confluentem cohortes. Quibus ille, utpote ductor caelestis militiae, cunctis dumtaxat arma spiritualia suggereret. Pauperibus vero et advenis, qui pro conditione temporum Romae influxerant, quotidiana stipendia ministrabat.

super corpora Apostolorum Missa celebrat :

20 Super corpora autem III. Petri et Pauli Apostolorum, Missarum sollemni celebrari decrevit, acquisitis numerosissimis olivetis, quarum summam in tabulis marmoreis pro foribus ejusdem basilicæ annotavit. Luminaria superaddidit, officia sedula deputavit, de sepultura juxta ecclesiam commodum sperare prohibuit, septem ex defensoribus honore regionario decorandos indixit. Alleluia extra Pentecostes tempora dici ad Missas fecit : Subdiaconos expoliatos procedere statuit : Kyrie eleison cantari precipit, et Orationem Domini eam mox post Canonem super hostiam censui recitari.

ut ut quare dicantur Alleluia,

21 De quibus cum postea quosdam murmurare sentiret, tanquam qui Constantinopolitanae Ecclesiae consuetudines sequerentur, piissimus Pater non indignatus est reddere rationem, dicens : Nos in nullo horum aliam Ecclesiam secuti sumus. Nam et Alleluia hic ut dicebatur, de Hierosolymorum Ecclesia ex B. Hieronymi traditione, tempore beatæ memoriae Damasi Papa traditor tratum. Et ideo magis in hac Sede illam consuetudinem amputavimus, quæ hic a Græcis fuerat tradita. Subdiaconos autem ut spoliatos procedere facerem, antiqua con-

Martii T. II.

suetudo Ecclesiae fuit. Sed placuit cuidam nostro Pontifici, nescio cui, qui eos vestitos procedere præcepit. Nam Sicilia Ecclesiae numquid a Græcis traditionem acceperunt? Unde habent ergo hodie, ut subdiaconi in lineis tunicis procedant, nisi quia hoc a Matre sua Romana Ecclesia perreperunt? Kyrie eleison autem nos neque diximus neque dicimus, sicut a Græcis dicitur : quia in Græcis omnes simul dicunt : apud nos vero a Clericis simul dicitur, a populo respondetur. Et totidem vicibus etiam Christe eleison dicitur, quod apud Græcos nullo modo dicitur. In quotidianis autem Missis, alia, quæ dici solent, tacemus : tantummodo Kyrie eleison et Christe eleison dicimus, ut in his deprecationis vocibus nullo diutius occupentur. Orationem vero Dominicam idcirco mox post precem dicimus, quia nos Apostolorum fuit, ut ad ipsam solummodo orationem oblationis hostiam consecrarent. Et valde mihi incongruens visum est, ut precem, quam Scholasticus composuerat, super oblationem diceremus ; et ipsam traditionem, quam Redemptor noster composuit, super ejus Corpus et Sanguinem non diceremus. Sed et Dominica oratio apud Græcos ab omni populo dicitur : apud nos vero a solo Sacerdote. In quo ergo Græcorum consuetudines secuti sumus, qui aut veteres nostras reparavimus, aut novas et utiles constituimus, in quibus tamen alios comprobamus imitari? Ergo vestra caritas, cum occasio dederit, ut ad Catanensem civitatem pergat, vel in Syracusana Ecclesia eos, quos credit aut intelligit, quia de hac re murmurare potuerunt, facta collatione doceat, et quasi alia ex occasione eos instruere non desistat. Nam de Constantinopolitana Ecclesia quod dicunt, quis eam dubitet Sedi Apostolicae esse subiectam? Quod et piissimus Dominus Imperator, et Prætor noster eadem civitatis Episcopus assidue profitentur. Tamen si quid boni vel ipsa vel altera Ecclesia habet, ego et nuntios meos, quos ab illicitis protulero, in bono imitari paratos sum. Stultus est enim, qui ideo se primum existimat, ut bona, quæ viderit, discere contemnat.

D AUCTORE JOHANNES DIACONO

Kyrie eleison,

Oratio Dominica.

F

a De exceptariis hauris Homiliarum agit S. Gregorius in Prologo eucandem ad Seculum, Episcopum Turcomitanum. - In Passam creditur hic esse S. Patrem Episcopum Bituntinam, qui coarctat 21 Februarii, ubi de eo egimus. - e Januarianum urbis Malactiana A Episcopum, injuste depositum, Joanne quodam intereso, et anno 603 restitutum narrat. Marctinus de floa cap. 12 Historie Malactiana d. Mense Decemb. Indict. 40 ergo an. 591, uti infra lib. 3 num. 25 constat. - e Venerabilium virorum annu 505, Deo cu sapient infero agitur. - f De ro et Venoduchio Hierosolymitano iterum infero agitur num. 32 et 55. g De ro legendus Rubens lib. A historie Ravennatum, qui mortuum assecit anno 1092. - h Gelasius i Papa, creatus an 492, antiquum Missale seu Codicem de Missa recognovit, uti postea fecit S. Gregorius, et post hunc quampisimus Pontifices, et nuntio Clemens VIII et Urbanus VIII. hinc codex Gelasianus, et dein libet Sacramentorum S. Gregorii appellatus. hic duobus Commentariis Hugonis Monardi editus est, sed post obitum S. Gregorii unctus, cum inter Sanctus Kyrie dies tribus referatur. - i In stationes etiam in Missis anno antur, uti status diebus in Adventu, Quadragesimo, Quintur temporibus, diebus Rogationum, festis Christi nati et circumcisi, ejusdem Epiphania, Paschate, Ascensione et Pentecoste observantur.

Missale antiquum.

Stationes.

CAPUT III.

Liberalis animus S. Gregorii in divinis elemosyns. Ecclesia dedicata. Miraculi.

Tante hospitalitatis Gregorini in ipso etiam patriarcho permisit, ut exceptis his, quos tam per diversas regiones, quam Romæ quinque, Longobardum perfidia gladius fugientes, Ecclesiae stipio misericorditer nutrebat, quotidie ad mensam suam peregrinos quoslibet invitaret. Inter quos die quadam unus accessit, in cujus manibus dum ipse ex humilitatis ministerio aquam fundere vellet, conversus urecum accepit : sed repente eum, in cujus manibus aquam fundere voluerat, invenire non potuit. Cumque hoc factum serim ipse miraretur, eadem nocte Dominus ei per visionem dixit : Ceteris diebus

Athenas traxerat, et in hoc eos Christum :

A me in membris meis, hesterno autem die me in memetipso suscepisti.

23 Alio quoque tempore idem Gregorius juxta consuetudinem suam præcepit a Sacellario, ut duodecim peregrinos ad prandium invitaret. Qui perdecem peregrinos ad mensam pariter ordinavit. Dum autem simul discurrerent, intuens Papa, tredecim numeravit. Et reverso Sacellario, cur contra jussionem suam tertundecimum invitare præsumpsit, inquisivit. Ille obstupefactus, convivantes peregrinos curiosus numeravit, et duodecim solos inveniens, veluti securus respondit: Crede mihi, honorabilis Pater, non sunt nisi duodecim, sicut ipse passisti. Ergo dum convictus sepius duodecim identidem numeraret, ac tertundecimum, quem solus Papa videre poterat, non videret; animadvertens spiritus aliter Gregorius virum propius discurrerentem, vultus crebro convertere, et nunc adolescentem, nunc vero se velotum veneranda quadam cantie simulare, finito convivio, duodecim quidem abire permisit; tertundecimum vero manu suscipiens, in cubitulum suum induxit, vehementer adjuvans, ut et se nonnomenque suum simpliciter prodere dignaretur. Qui respondens dixit. Et cur interrogas de nomine meo, quod est mirabile? Verumtamen scito memoria recognoscens, quia ego sum naufragus ille, qui quondam veni ad te, quando scribelus in cella monasterii tui ad elivum Scauri, cui dedisti duodecim maniscuta et argenteam scutellam, quam tibi miserat cum inficis leguminibus B. Sylvia mater tua. Et hoc tibi pro certo sit cognitum; quia ab illo die, quo mihi hæc hilaris animo tribuisti, destinavit te Dominus fieri Presulem sancte sue Ecclesie, pro qua et proprium sanguinem fudit, et esse te successorem atque Vicarium Apostolorum principis Petri, cuius et virtutem imitatus es, cum substantias offerentium divideret, prout enique opus erat. Hæc audiens Gregorius, dixit. Et in quomodo nosti, quid tunc me Dominus precesse sancte sue Ecclesie destinavit? At ille inquit: Quoniam ego Angelus ejus sum, et tunc alio ad tuum inquirendum propositum destinatus. Tunc Gregorius, qui nondum manifeste videbat Angelum, prorsus expavit, atque hinc taliter dicentem audivit. Ne timeas, neque formides. Ecce enim remisit me Dominus, ut sim tibi custos quando fueris in isto mortali seculo; quatenus quæcumque rem petieris, per me apud eum fideliter valeas impetrare. Illico Gregorius in faciem suam cepit, dicens: Si propter pusillum meo parvitas munusculum tanta mihi retribuit omnipotentissimus Dominus, ut et Pontificem me sancte sue Ecclesie faceret, et custodem mihi suum Angelum deputaret, quanta potum mihi restitui, si in præceptis ejus totis viribus permanens, plurastudero de pluribus erogare.

24 Igitur incipiens tantum largior esse de cultu temporali eum modo, quantum certior de recipiendo præmio sempiterno, emetorum patrimoniorum prediorumque redditus, ex Gelasiano h. polyptycho, cuius mirum studiosis simos videbatur pedissequus, adcuravit, nomique pensionibus in auro argentoque (collatis omnibus ordinibus Ecclesiasticis vel palatiis, monasteriis, ecclesiis, comitatibus, ducibus, xenodochiis, urbibus vel suburbanis) quot solidi quater in anno distribuuntur, Pascha scilicet, natali Apostolorum, natali S. Andrea, natalitioque suo, per polyptychum, quo hæcenus erogantur, indixit.

25 Extra quos, primo Dominice Resurrectionis die, in basilica quadam doctissimi Patre Vigilanti, juxta quam consuetudinaliter habitabat, ad imperitendum piscis osculum residens, cunctis Episcopis, Presbyteris, Diaconis, aliisque axoniatis,

aureos erogabat. Natalitio vero Apostolorum vel suo, mixtos solidos offerens, peregrinis nihilominus vestimenta donabat.

26 Omnibus omnino Calendis, pauperibus generaliter easdem species, quæ congregabantur ex redditibus, erogabat. Et suo tempore frumentum, suo vinum, suo caseum, suo legumen, suo lardum, suo manducabilia animalia, suo pisces vel oleum, paterfamilias Domini discretissime dividebat. Pigmenta vero, aliæque delicatiora commercia primoribus honorabiliter offerebat, ita ut nihil aliud quam communia quadam horrea, communis putaretur Ecclesia.

27 Tribus millibus ancillis Dei, quas Græci Monastrias vocant, quindecim libras auri pro lectisteriis dedit, eisque pro quotidianis stipendiis octoginta libras annuatim conferrebat. De quibus Theoctisto Patrio scribens: Harum, inquit, talis vita est, atque intantum lacrymis et abstinentia districta, ut credamus quia si ipse non essent, nullus nostrum jam per tot annos in loco hoc subsistere inter Longobardorum gladius potuisset.

28 Quotidianis quibusque diebus per omnium regionum vias vel computa, infirmis seu qualibet corporis parte debilibus, cocta stipendia per constitutos veredarios emittebat. Veracundioribus vero, antequam ipse cibum caperet, a mensa sua benedictionis Apostolicæ ostiatim dirigere curabat scutellam; ita ut neminem prorsus exieret misericordissimi benevolentia provisoris, quem ad fidem traxerat omnipotentis cognitio Creatoris.

29 Harum dum quendam pauperem in angustiis d. andronarum recessibus a vespillonibus inveniri mortuum contigisset, astimans eum stipis inopia perisse, ita per aliquot dies, ut dicitur, a Missarum celebratione vacando tristatus est, tanquam si eum propriis manibus, quod dictu nefas est, peremisset.

30 Estat neque hodie in sacratissimo Lateranensis Palatii sermo, hujus confectum temporibus charitativum prægrande volumen, in quo communis sexus emetarum vetatum in professionum nomina, tam Romæ quam per suburbana civitatesse vienas, necnon longinquas maritime urbes degentium, cum suis cognominibus, temporibus et remunerationibus expressus continentur. Quorum summam, ne videlicet fastidiat, ego transferre dilugio, neque lectoris oculum ad illius venerandi sermii plenitudinem, cuius ipse pene in cunctis auctoritatem, Papa largiente, secutus sum, transmitto.

31 Præterea cum Ariminam basilica in regione urbis hujus, que Suburra dicitur, clausa usque ad Gregori Pontificatus tempora remansisset, placuit ei, ut in fide Catholica, introductis illic B. Sebastiani et S. Agathe Martyrum reliquiis, dedicari debuisset: quod factum est. Nam cum magna populi multitudine Gregorius laudes canendo perveniens, basilicam prefatum ingressus est. Cumque venerabilis Pontifex jam Missarum solennia celebraret, ac propter eisdem læt angustias populi se turba comprimeret; quidam ex his, qui extra sacrarium stabant, porum subito inter suos pedes huc illucque discurrere censerunt. Quem dum manusque sentiret, et juxta se stantibus indicaret, neminem ecclesie janua petuit, et omnes, per quos transit, in adorationem convertit. Sed videri nihil potuit, quamvis sentire potuisset. Quod idcirco divina pietas ostendit, ut cunctis patere, quia veniente cum reliquiis Sanctorum Gregorio, de loco eodem mundus habitator exiret.

32 Peracta igitur Missarum celebratione, Papa cum plebe recessit. Sed adhuc nocte eadem magnus in ejusdem ecclesie tectis strepitus factus est, acsi

AUCTORE
JOANNE
DIACONO
n
peregrinis 12
invisis
adjunctum
Angelum
intelligit:

et se ob
elemosynas
ad Pontificatum
assumptum

eumque ibi
custodem
datum:

oster sagitta
auro
liberalissime
elemosynas
dat,

b

uno osculum
paris
imperitens:

varias primo
die singularum
mensium
distribuit:

3 millia
auctoritatis
idem ait:

lib. 6 ep. 23.

diem per
veredarios
cocta stipendia
distribuit.

E

d
pauperis obum
affligitur:

librum
reverseratum
in 400 lib. t

F

Eccliam ab
Arianis
usurpata,
cunctis reliquiis
exponit et
dedicat:

pures instat,
diabolus fugit:

terrore sonitu
evanescit:

in

A in ea aliquis errandus discurreret. Sequenti autem nocte gravior sonitus excrevit, cum subito tantus terror insonuit, acsi omnis illa ecclesia a fundamentis fuisset eversa. Et protinus recessit, ac nulla illic ulterius inquietudo antiqui hostis apparuit : sed per terroris sonitum, quem fecit, innouit, a loco, quem diu tenerat, quia per invocationem Gregorii coactus exiit. Post paucos vero dies in magna serenitate aeris super altare ejusdem ecclesie nubes cœlitus descendit, suoque illud velamine operuit, onanemque ecclesiam tanto terrore ac suavitate odoris implevit, ut patentibus janis nullus illic præsumeret intrare. Et Sacerdos atque custodes, vel hi, qui ad celebranda Missarum solennia venerant, et rem videbant, ingredi minime poterant, et suavitatem mirifici odoris traherant. Die vero alia in ea lampades sine lumine sunt accense. Post paucos iterum dies, cum expletis Missarum solenniis, extinctis lampadibus custos ex eadem ecclesia egressus fuisset, post paululum intravit, et lampades, quas extinxerat, lucentes reperit. Quas negligenter extinxisse se credidit, atque eas jam sollicitus extinxit. Qui exiens, ecclesiam clausit : sed post horarum trium spatium regressus, lucentes lampades, quas extinxerat, invenit : ut videlicet ex ipso lumine aperte claresceret, quia per Beatum Gregorium locus ille de tenebris ad lucem venisset.

nubes odorifera a. credit :

lampades dimittis accenduntur.

Saccellarius.

Polyptychon.

Androna.

a Apud S. Antoninum Saccellarius dicitur, et Thesaurarius Ecclesie, quo munere functus erat ante Pontificatum S. Gregorius II, ut 13 Februarii ad ejus Vitam § Unum. 3 dicitur cum vocis longæ expositione. In poemate dispensator appellatur. — b Polyptychon libellus sive album, in quo continentur nomina civium urbis, ex quo, quibus subveniri debet, poterit sciri nomen illi a multis plicis inditum S. Gregorius lib. 7 Registra ep. 40, ait, notitiam donativis non esse de polyptychis characteratam. — c MS. Corsend. Theobasti Patricio. lib. 6 Registri, (Attalus epistola 23 est, Gregorius Theobasti pariter et Andree. — d A. 8. 1. locus, in quo soli xiri degunt, hunc androna formatam. — e Hæc pluribus referuntur lib. 3 Registra cap. 30, et late a nobis replicatur ad 5 Februarii in Commentario de Religiosis et Ecclesie S. Agathe § 1 pag. 631 et seq.

CAPUT IV.

Anglorum conversio, missis a S. Gregorio viris Apostolicis, procurata.

Sed cum S. Gregorius pro convertendis Anglis Saxonibus, quemadmodum in monachatu suo proposuerat, assiduis cogitationum fluctibus urgeretur; mox ubi, Ecclesie statu composito, o quartum sui Pontificatus annum intravit, Augustinum cum aliis donis suæ monasterii monachis in Britanniam evangelizandi gratia destinavit. Qui susceptæ peregrinationis post dies aliquot nerti tædio prægravati, redire domum potius, quam barbaram, feram, incredulamque gentem, cujus nec linguam intelligerent, abire decreverunt. Nec mora, Augustinum, quem eis Episcopum consecrandum, si ab Anglis exciperent, indixerat, Romam remittunt; summum Presulem deprecantes, ut tam laboriosam, tam incertam, tamque periculosam peregrinationem sibi nuper impositam removeret, at ad suos reverti permitteret. Quibus ille rescripsit, dicens :

a Mitti ad convertendos Anglos S. Augustinum et alios.

b litteris conprehendat a se missos.

34 b Gregorius Episcopus, servus servorum Dei, servus Domini nostri Jesu Christi. Quia melius fuerat bona incipere, quam ab his, quæ coepta sunt, cogitatione retrorsum redire; summo studio, dilectissimi Filii, oportet ut opus bonum, quod coepistis, auxiliante Domino complectis. Nec labor vos ergo itinervis, nec maledictorum hominum linguæ deterreant, sed omni instantia omnique fervore, quæ inchoastis, Deo auctore peragite : scientes, quod laborum magnum major æternæ retributionis gloria consequetur. Remaneat autem Augustino Præposito vestro, quem et Abbatem vobis constituimus, in omnibus humiliter obedire : scientes hoc vestris amabimus per omnia profuturum, quicquid a vobis fuerit

in ejus admonitione completum. Omnipotens Deus sua vos gratia protegat, et vestri laboris fructum in æterna me patria videre concedat, quatenus etsi vobiscum laborare nequeo, simul in gaudio retributionis inveniat quia laborare scilicet volo.

D ACTORES JOHANNES DIACONO.

35 His exhortationibus Augustinus cum Fratribus roboratus, per e Etherii Arelatensis vatis, perque aliorum Episcoporum Gallie Regumque, quibus eos piissimus Pater propriis litteris commendarat, hospitium, Britanniam petiit; et ad Ethelberthum Regem Cantuariorum veniens, Dei cooperante gratia, non solum licentiam prædicandi, verum etiam victus et mansiones in civitate Dorvernensi, quæ erat regni ejus metropolis, facile impetravit. Ad quam Augustinus cum sociis, prælata Cruce seu Salvatoris imagine, appropinquans, cecinit dicens : Deprecamur te, Domine, in omni misericordia tua; ut auferatur furor tuus et ira tua a civitate ista et domo sancta tua, quando peccavimus. Prædicantibus autem eis, et in nomine Jesu miracula facientibus, crediderunt multi et baptizati sunt, mirantes innocentis vite simplicitatem, complectentesque dulcedinem cœlestis doctrinæ.

c humaniter accipiuntur in Anglia,

d

36 Quapropter Augustinus e Arelatem venit, et secundum Gregorii jussionem, ab Etherio Episcopus consecratus in Britanniam remeavit : illicoque / per Laurentium Presbyterum et Petrum monachum, Pape Gregorio conversionem gentis Anglorum seque consecratam innouit, suggerens ut mitteret plurius verbi ministros, eo quod messem quidem multam haberet, operarios autem paucos.

e S. Augustinus creditur Episcopus, f

E

37 Quibus relationibus Gregorius in Christo lætificatus, misit Augustino plurimos verbi ministros, in quibus præcipui erant g. Mellitus, Justus, Paulinus et Rufinianus : et per eos universa, quæ ad cultum erant Ecclesie necessaria, vasa videbant sacra et vestimenta altarium, ornamenta Ecclesiastica, vestimenta clericalia, Apostolorum et multorum Sanctorum reliquias et codices multos. Misit et Pallium, jubens ut sub metropoli sua Cantue dodecim Episcopos ordinarer : ad Londoniam et Eboracum singulos Episcopos mitteret, qui sub duodecim nihilominus Episcopos consecrantes, Pallium ab Apostolica Sede perciperent : et post Augustini obitum ipse inter eos primus haberi debuisset, qui prius consecrari meruisset. Præcipit quoque, ut in Anglorum gente idolorum fana non destrueret, sed sanctificatis aquis respersa, in basilicas dedecaret. Et quia solabant Saxones in sacrificio demonum laves multos occidere, jussit ut in die dedicationis vel natalitii sanctorum Martyrum, quorum illic reliquie ponerentur, tabernacula sibi circa easdem ecclesias, quæ ex fanis commutatae sunt, de ramis arborum facerent, et religiosis conviviis solennitates debitas celebrarent. Et quia super quibusdam capitulis Augustinus eum interrogans, qualiter Episcopus cum suis conversari deberet Clericis, requisivit, Doctor humillimus inter cetera sic rescripsit : Quia tua Fraternitas monasterii regulæ erudita, sorsum vivere non debet a Clericis suis; in Ecclesia Anglorum, quæ nuper ad fidem perducta est, hanc debet conversationem instituire, quæ in initio nascentis Ecclesie fuit Patribus nostris : in quibus nullus eorum ex his, quæ possidebant, aliquid summi esse dicebat, sed erant illis omnia communia. Cum una fides sit, cur super Missarum celebratione Gallicana a Romana discordet Augustino roquente, Gregorius ait : Novit tua Fraternitas Romana Ecclesie consuetudinem, in qua se meminit enutritam. Sed nihil placet, ut sive in Romana sive in qualibet Ecclesia aliquid invenisti, quod sive omnipotenti Deo possit placere, sollicitè eligas, et in Anglorum Ecclesia, quæ adhuc nova est ad fidem, institutione

g Pallium ei mittit S. Gregorius et Episcopus designat :

h

mandat fana idolorum in ecclesias consecrari :

i

lib. 12 ep. 31

omnia Episcopo et Clericis communia esse :

opinas aliarum Ecclesiarum consuetudines eligendus :

præcipua

A præcipua, quæ de multis Ecclesiis colligere potuisti, infundulas. Non enim pro locis res, sed pro bonis rebus loca amanda sunt. Ex singulis ergo quibusque Ecclesiis quæ pia, quæ religiosa, quæ recta sunt eligas, et hæc quasi in fasciculum collecta, apud Anglorum gentes in consuetudinem vertas. Interrogatus etiam, quomodo ea, quæ fures de ecclesiis abstulerint, reddere debeant : mitissimus Pater, Absit, inquit, ut ecclesia cum augmento recipiat, quod de terrenis rebus videtur amittere, et lucra damnis quærat. Sane requisitus ab eodem Augustino, usque ad quam generationem fideles debeant copulari, Gregorius dispensatorie sic rescripsit : Quondam terrena lex in Romana republica permittit, ut sive frater et soror, seu duorum fratrum germanorum, vel duarum sororum filius et filia miscantur : sed experimento didicimus, ex tali coniugio sobolem non posse succrescere, et sacra lex prohibet cognationis turpitudinem revelare. Unde necesse est, ut in tertia vel quarta generatione, generatio fidelium licenter sibi iungi debeat. Nam secunda, quam prædiximus, omnimodo debet abstinere.

B 38 Verum post multum temporis a h Felice Messana Siciliæ Præsule requisitus, utrum Augustino scripsisset, ut Anglorum quarta generatione contracta matrimonia minime solverentur, humiliter Pater Gregorius inter cetera talem reddidit rationem : Quod scripsi Augustino Anglorum gentis Episcopo, alium videlicet, et recordatus es, tua, de consanguinitatis conjunctione ipsi et Anglorum genti, quæ nuper ad fidem venerat, ne a bono, quod cooperat, metuendo austeriora recederet, specialiter, et non generaliter ceteris, tunc scripsisse cognoscas. Unde et mihi omnis Romana civitas testis existit. Nec ea intentione hæc illis scripta mandavi, ut postquam firma radice in fide fuerint solidati, si infra propriam consanguinitatem inventi fuerint, non separentur, aut infra allinitatis lincam, id est, usque ad septimam generationem iungantur. Sed adhuc illos inopitantes existentes, siessime eos prius illicita docera vitare, et veritas ne exemplis instruire, et quæ post de talibus egerint, rationabiliter et fideliter excludere oportet. Nam juxta Apostolum, qui ait : Lac vobis potum dedi, non escam : ista illis modo, non posteris, ut penultimum est, temporibus teneunda indulgentis, ne bonum, quod infirma adhuc radice plantatum erat, evenerit, sed cooptum firmaretur, et usque ad perfectionem custodiretur. Hæc ego idcirco perstringenda curavi, ut hi, qui occasione nove dispensationis illicita matrimonia contrahant, eruditissimum Papam Gregorium non regulariter, quartæ generationis copulam concessissis, imo venialiter simulque temporaliter permisissis cognoscant. Cuius nimirum precibus Deus omnipotens tantum Augustino, ejusque sociis faciendarum signorum contulit gratiam, ut verbum vitæ, quod ore prædicabant, signorum officina confirmarent. Unde factum est, ut paucis elabentibus annis, etiam ceteri Saxones ad Christi Domini fidem per discipulos ejus recederent.

C 39 De cujus gentis conversione simulque miraculorum prodigiis, quæ ibidem fiebant, ita Gregorius in libris Moralibus perhibet, thesca : Ecce lingua Britanniæ, quæ nihil aliud noverat, quam barbarum fremere, jundidum in Dei laudibus Hebraea cepit verba sonare. Ecce quondam tumidus, jam substratus Sanctorum pedibus, servit Oceano, ejusque barbaros motus, quos terreni Principes edomare ferro nequiverant, hos pro divina formidine Sacerdotum ora simplicibus verbis ligant : et qui intervas pugnantium infidelis nequaquam metuerat, jam nunc fidelis humilium linguas tunc. Quia enim perceptis celestibus verbis, claroscentibus quoque miraculis, virtus ei divine cognitionis infunditur, ejusdem di-

vinitatis terrore refrænatur, ut prave agere metuat, ac totis desideriis ad æternitatis gratiam venire concupiscat. Eulogio quoque Patriarchæ Alexandrino de doctrina suæ Ecclesiæ, conversione hæreticorum, concordiaque fidelium plausibilia referenti, Gregorius ita rescripsit : Quoniam in bonis, quæ agitis, scio quod et alii congaudetis, vestræ quoque gratiæ vicem reddo : Quia dum gens Anglorum, in mundi angulo posita, in cultu lignorum ac lapidum perfida nunc usque remaneret, ex vestre mihi orationis adjutorio placuit, ut ad eam monasterii mei monachum transmittere, Deo auctore, debuissim. Qui data a me licentia, a Germaniarum Episcopis Episcopus factus, cum eorum quoque solatiis ad prædictam gentem in fine mundi perductus est. Et jam nunc de ejus salute et opere ad nos scripta pervenerunt, quia tantis miraculis vel ipse vel hi, qui cum eo transmissi sunt, in gente eadem coruscant, ut Apostolorum virtutes in signis, quæ exhibent, imitari videantur. In solennitate autem Dominicæ Nativitatis, quæ h prima Indictione transacta est plusquam millia Angli ab eodem nuntiati sunt Fratre et Cuescopo nostro baptizati. Quod ideo narravi, ut cognoscatis, quid in Alexandrino populo loquendo, ut quid in mundi finibus agitis orando. Vestræ enim orationes sunt in eo loco, ubi non estis, quorum operationes sancta monstrantur in eo loco, ubi estis.

D 40 Nihilominus eidem Augustino pro eisdem miraculis inter alia scribit, inquit : Scio quia omnipotens Deus per dilectionem tuam in gente, quam eligi voluit, magna miracula ostendit. Unde necesse est, ut de eodem dono celesti et timendo gaudeas et gaudento pertimescas. Gaudeas videlicet, quia Anglorum animæ per exteriora miracula ad interioram gratiam pertrahuntur : pertimescas vero, ne inter signa, quæ fiunt, infirmus animus in sui præsumptione se elevet, et unde foras in honore attollitur, inde per inanem gloriam intus cadat.

a Inno scribitur unum jam dno egerat, cum illis anno 596 mitteret, ut supra dictum. — b Refertur hæc epistola a Beta lib. 1 cap. 22, et scripta dicitur a Kalend. Augusti, indic. xiv, anno 596. — c Her hæc per Gallus dicitur in 2 Februarii ad Alfia S. Laurentii, tunc noni Vineris, dein Archiepiscopi Cantuariensis, ubi 4 ostendimus Eucherium fuisse Archiepiscopum, non Archidiaconum ad Luptinonem, et causam erroris indicavimus — d Metropolis Cantuariorum Doroverna, postea Cantuarina dicta est — e Inno Lugdunum, ubi Eucherius erat Archiepiscopus. — f Anno 598. — g Ex his facte dein Archiepiscopi Cantuariensis S. Mellini et Justus, quorum iste 24 Aprilis, die 10 Novemb. collitur. — ac S. Paulinus primus Archiepiscopus Eboracensis 10 Octobris. Discesserunt Roma anno 601. — h Est autem ad Felernum Messanensem Episcopum epistola 38 et 34 lib. 1 Indictione 9 scripte anno 591, et epistola 10 et hæc 32 Indictione 7, ultimo ante mortem tempore scripta. Sed num duo fuerint Felerni Messanenses infra lib. 3 cap. 2 lib. 6 inquirimus. — i Sidonius Apollinarius lib. 5 ep. 7 Lugdunensem Germaniam appellat, quod in ea regione Burgundiones origine Germani dominantur — quem loquendi modum imitatus S. Gregorius. — k Anno 597 fuitate.

CAPUT V.

Miracula a S. Gregorio circa Eucharistiam et reliquias, ac per signum Crucis patrata. An Trajanus Imp. ejus precibus adjutus?

Quo autem de Gregorii miraculis penes easdem Anglorum Ecclesias vulgo leguntur, omittenda non arbitror, ne studiosi lectoris animus, aut defraudasse pervicaciter aut negligenter præterisse me cognitionem congruam, suspicetur. Matrona quædam B. Gregorio, per Stationes publicas Missarum solennia celebranti, solitas oblationes obtulerat. Cui post mysteria tradituro, cum diceret, Corpus Domini nostri Jesu Christi conservet animam tuam, lasciva subrisit. Ille continuo dextram ab ejus ore convertens, partem illam Domini Corporis super altare deposuit. Expletis vero Missarum solenniis, Matronam coram populo inquisivit, quonobrem corpus Dominicum sumptura ridere præsumperit. At illa diu musitans, tandem prorupit : Quia panem, in-

lib. 7. ep. 30

i et Apostolorum miraculis comparat.

lib. 9. ep. 28

Lugdunum Germaniæ. F

S. Gregorii precibus in confirmacionem fidei hostis in carnem transt.

AUCTORE JOANNES DIACONO

gradus consanguinitatis in matrimonio observandos,

h cum aliqua in neophytis dispensatione

lib. 12. ep. 32

2 Cor. 3

lib. 27 c. 8 miracula facta deprædicat.

A quiens, quem propriis manibus me fecisse cognoveram, tu corpus Dominicum perhibebas. Tunc Gregorius pro incredulitate mulieris cum tota plebe se in orationem prostravit. Et post paululum surgens, particulam panis, quam super altare posuerat, carnem factam reperit. Quam coram cunctis incredule Matrone demonstrans, ad credulitatis gratiam tam illam revorare potuit quam totum populum confirmare curavit. Rursus itaque in orationem cum eisdem prostratus, carnis frustum in panis primordia reformavit.

deuio in hostiam :

42 Alio quoque tempore vir Dei Gregorius miraculum pene huic simile perpetravit. Nam cum, petentibus quibusdam occidentalibus, per Legatos, in singulis pyxidibus, sub nominibus petitorum Martyrum, brandeum subito more concludens, desuper sigillasset, Legatis largitus est. Illi susceptas Reliquias veneratione congrua deferentes, postquam quadam itineris miliaria consumpserunt, stulte se tantum viticium conferuisse murmurare ceperunt, si nesciant utrum Sanctorum ossa, an magis carnes a Romano Pontifice suscepissent. Itaque communi consilio, remoto Pontificali signaculo, reseratisque pyxidibus, particulas brandei repererunt. Mox ad urbis moenia cum furere nimio revertentes, per Archidiaconem a Gregorio se delusos fuisse, ut pro Reliquiis vileni panum susciperent, debilitate querabantur, dicentes : Homines suos pulcherrimis pallis abundare, ac per hoc Romanorum vilibus brandeis non egere. Forte tunc Gregorius Missarum solennia celebrabat, quibus expletis, ab eisdem Legatis brandeum coram cunctis recipiens, super altare composuit, seque cum omnibus in orationem dedit, ut Deus omnipotens utrum quod a liminibus Apostolorum de more transmissum est, pro Reliquiis Martyrum venerari deberet, quantocius indicaret. Deinde ab oratione surgens, incredulus Legatos propius adstare fecit, cultellum petiit, more sanctissimi Papae Leonis brandeum pupigit, de cuius punctibus sanguis protinus emanavit. Quo miraculo tam Legati confusi quam omnes qui aderant transfusi, iussu Gregorii cum ea terra prostrati sunt : nec antea ab oratione cessaverunt, quam cuncta brandeorum foramina divinitus clauderentur.

item ex reliquiarum brandeo sanguinis emanat

B

43 Quidam praeterea divitum Romanorum, relicta conjugae, fuerat a Pontifice communionis privatus. Quod ille molestissime ferens, et auctoritatem tanti Pontificis evadere non prevalens, magorum suffragia requisivit : qui magnis numeribus persuasi, posse se suis carminibus agere, ut immisso daemone, tandem ab equo Pontificis vexaretur quousque cum sessore suo periclitaretur, fiducialiter promiserunt. Hac incestus iudex pelliculatione latatus, magos juxta viam, per quam Pontifex ad stationem profecturus erat, in abditi et edito stare permisit, ut videre transeuntes, non videri a transeuntibus potuissent. Cumque magi ex planetarum mappulatarumque processionibus magnum Pontificem cognovissent, immisso daemone tan fortiter ejus equum vexari fecerunt, ut nequaquam a sessore sive a stratoribus teneri posse putaretur. Tunc Gregorius, revelante Spiritu sancto, daemonicam invasionem cognoscens, facto Crucis signaculo, tam caballum a praesenti rabie liberari quam maleficos ex latenti culmine jubens depoveri, nappatu cecitate multavit. Quos reatum suum suggestionis incesti iudicis confitentes, ac potiusmodum ad sacri baptismatis gratiam venientes, humiliter quidem, ne magiam rebergent, reddere voluit, eos tamen ecclesiastica stipe nutriri praecipit.

Equitans magnam incantationibus occidenus

C

Crucis signo equum stetit, et major exultate percit.

An memor mansuetudinis Trajani,

dens, iudicii ejus, quo viduam consolatus fuerat, recordatus atque memoratus sit. Quod scilicet, sicut a prioribus traditur, ita se habet *b*. Quodam tempore Trajano ad imminentes belli prociuntum vehementissime festinauti, vidua quaedam processit, flebiliter dicens : Filius meus innocens te regnante peremptus est. Obsecro, ut quia cum mihi reddere non vales, sanguinem ejus digneris legaliter vindicare. Cumque Trajanus, si sanus reverteretur a praelio, hunc se vindicaturum per omnia responderet, vidua dixit : Si tu in praelio mortuus fueris, quis mihi praestabit, Trajanus respondit : Ille, qui post me imperabit. Vidua dixit : Et quid tibi proderit, si alter mihi justitiam fecerit? Trajanus respondit : Utique nihil. Et Vidua : Nonne, inquit, melius tibi est, ut tu mihi justitiam facias, et pro hoc mercedem tuam accipias, quam alteri hanc transmittas? Tunc Trajanus ratione pariter pietateque commotus, equo descendit, nec ante discessit, quam iudicium viduae per semet imminens profligaret. Hujus ergo mansuetudinem julivis asserunt Gregorium recordatum, ad S. Petri Apostoli basilicam pervenisse, ibique tam diu super errore tam clementissimi Principis deflevisse, quousque responsum sequenti nocte cepisset, se pro Trajano fuisse auditum, tantum pro nullo ulterius Pagano preces effunderet. Sed cum de superioribus miraculis Romanorum sit nemo qui dubitet, de hoc, quod apud Saxones legitur, hujus precibus Trajani animam ab inferni cruciatibus liberatam, ob id vel maxime dubitari videtur, quod tantus Doctor nequaquam praesumeret pro Pagano prostratus orare, qui quarto Dialogorum suorum libro docuerit, eandem causam esse, cur non oretur a Sanctis in futuro iudicio pro peccatoribus, aeterno igne damnatis, quae nunc etiam causa est, ut non crent sancti homines pro hominibus infidelibus impiisque defunctis. Non advertentes, quia non legitur pro Trajano Gregorius exorasse, sed tantum flevisse. Sic enim cum non oraverit, Gregorius plangendo potuit exaudiri, sicuti etiam Moyses dolendo taceret, potuit clamare videri. Cui Dominus tacenti labiis, Quid clamas, inquit, ad me? Nimirum Deus omnipotens corda renesque scrutatur, et frequenter ea misertus concedit, quae homo quamvis ut carnalis desideret, ea tamen petere non praesumit. Unde Psalmista : Desiderium pauperum exaudivit Dominus et desideria cordis eorum exaudivit auris tua. Et notandum ; quia non legitur Gregorii precibus Trajanus anima ab inferno liberata et in Paradiso reposita : quod omnino incredibile videretur, propter illud, quod scriptum est : Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non intrabit in regnum caelorum : sed simpliciter dicitur ab inferni solummodo cruciatibus liberata, quod videri potest videri credibile. Quippe cum ita valeat anima in inferno existere, et inferni cruciatus per Dei misericordiam non sentire, sicuti unius gehennae ignis valet omnes peccatores pariter detinere, sed per Dei justitiam cunctos aequaliter non valet exurere, Nam uniuscujusque quantum meriti culpa, justo Dei iudicio tantum sentietur et poena.

D
AUCTORE
JOANNE
DIAcono
b

deflevit errorem ejus,

E

Exo. 16.

Ps. 7.
Ps. 9.
et cruciatibus liberant!

F
Joa. 19

CAPUT VI.

Zelus S. Gregorii in monachi proprietarii emendatione : in Paganorum et Judaeorum conversione.

Nihilominus ex libro, qui a Graecis *zayon* dicitur, a Latinis vero intelligitur campus vel a pratium, preceptor meus inter alia, toto orbe diffamata jam miracula

a

a S. Gregorius lib. 3 ep. 30 auerit S. Leonem dum Gracel quidam dularcut, brandeum affatis forlicibus invidisse, et ex ipsa lincisionu sanguinem effluxisse. Colitur S. Leo XI apertus. b Anglo-Saxones scilicet, sive Anglos. De hac historia ad priorem vltimam aliqua diximus.

A miracula, interpretatus est mihi, scribens : Enarra-
 vit nobis Presbyter nomine Petrus, de S. Gregorio
 Papa Romano (illuc enim erat reverentissimus hic
 Presbyter) Is, inquit, effectus Papa, edificavit mo-
 nasterium virorum magnum, et dedit mandatum, ut
 nullus monachorum proprium aliquid haberet usque
 ad unum obolum. Frater ergo de monasterio habebat
 fratrem seculares, et postulavit eum, dicens : *b*
Casulam non habeo, sed fac caritatem, eme mihi.
 Dicit ei secularis frater : Ecce tria numismata, sus-
 cipiens compara, qualis tibi placet. Accepit itaque
 monachus tribus numismatibus, habebat ea apud se.
 Alius autem Frater videns eum habentem tria nu-
 mismata, pergens nuntiavit Abbati. Abbas vero au-
 diens, remisit beatisimo Papae. Beatissimus autem
 Gregorius discens hoc ab Abbate, segregavit eum
 a communione, tanquam eum, qui solverat regulam
 monasterii. Igitur post modicum temporis, moritur
 Frater segregatus, nesciente Papa. Post duos ergo
 aut tres dies pergens Abbas, nuntiavit ei quia Frater
 requievit. In hoc itaque non mediocriter tristatus
 est, quia antequam exiret de hac vita, non solvit
 eum ab excommunicationis e epistola. Et scribens
 orationem in pietatis, dedit tui Diaconorum suorum,
B jubens ei ire, et super Fratrem eum legere. Erat
 autem oratio, solvens ab excommunicatione defunc-
 tum. Vadit ergo Diaconus, sicut praeceptum ei fue-
 rat, et super tumulum Fratris legit pietatiua, ha-
 bens orationem. Et ipsa nocte vidit Abbas Fratrem
 illum defunctum et dixit ei : Non es mortuus Frater?
 Ille respondit : Etiam. Et iterum interrogat eum
 Abbas : Ubi eras usque hodie? Respondit : Frater :
 Vere Domine in custodia, et usque heri non sum ab-
 solutus. Notum itaque factum est omnibus, quia in
 hora, qua Diaconus orationem dixit super sepulcrum,
 in ea hora absolutus est ab excommunicatione, et
 liberata est a damnationis anima ejus.

46 Igitur Gregorius non solum Saxones, in pro-
 priis sedibus commanentes, Christo Domino dedica-
 vit : verum etiam pueros eorum, per exteras regio-
 nes diffusos, suis pretiis comparans animaliter, ad
 cognitionem fidei deducit. Unde Candidum Pres-
 byterum commoneat, dicens : Pergens auxiliante Do-
 mino nostro Jesu Christo ad patrimonium, quod est
 in Gallis, gubernandum, volumus ut dilecto tua ex
 solidis, quos acceperit, vestimenta pauperum vel
 pedibus Anglos, qui sint ab annis decem et septem vel
 decem et octo, ut in monasteriis dati Deo proficiant,
 comparet : quatenus solidi Galliarum, qui in terra
 nostra expendi possunt, apud locum proprium utiliter
 expendantur. Si quid vero de pecuniis redituum,
 que dicuntur ablate, recipere poteris : ex his
 quoque vestimenta pauperum comparare te volu-
 mus vel vult profuturum, pueros, qui in omni-
 potentis Dei servitio proleant. Sed quia Pagani
 sunt, qui illic inveniri possunt, volo ut cum eis
 Presbyter transmittatur, ne quid aegritudinis em-
 tingat in via : ut quos mortuos conspexerit, debeat
 baptizare.

47 Sardinia quoque *d* rusticos mitissimus Rector
 Gregorius in errore votivitate adeo permanere con-
 dobit, ut Januacium Caralitimum Episcopum pro
 negligentis increpando, inter cetera scriberet : Ac-
 cidit aliud valde legendum, quia ipsos rusticos, quos
 habet Ecclesiam, nunc usque in infidelitate comminere
 negligentia Fraternitatis vestrae permisit. Et quid
 vos admoneo, ut ad Dominum extraneos adhaeratis,
 qui vestros corrigere ab infidelitate negligitis? Unde
 necesse est vos per omnia in eorum conversione vi-
 gilare. Nam si eujuslibet Episcopi in Sardinia insula
 Paganum rusticum inveniri potuerit, in eodem Epi-
 scopo fortiter vindicabo. Jam vero si rusticos tanta
 fuerit perlicia et obstinationis inventus, ut ad Deum

venire minime consentiat : tanto pensionis onere **D**
 gravandus est, ut ipsa exactiois suae poena com-
 pellatur ad rectitudinem festinare.

48 Quod cum Gregorius fructuose simulque salu-
 briter in Sardinia rusticos processisse cognosceret,
 etiam in Judaeos patrimoniorum suorum rusticos non
 dissimiliter est conatus extendere. Unde Cypriano
 Diacono e scribit, dicens : Pervenit ad me, esse He-
 braeos in possessionibus nostris, qui converti ad Do-
 minum nullatenus volunt. Sed videtur mihi, ut per
 omnes possessiones, in quibus Hebraei esse noscun-
 tur, epistolas transmittere debeas, eis ex me specia-
 liter promittens, quod quicumque ad verum Deum
 et Dominum nostrum Jesum Christum ex eis con-
 versus fuerit, onus pensionis ejus ex aliqua parte
 immouetur. Quod ita quoque fieri volo, ut si quis
 ex eis conversus fuerit, si solidum pensionis habet,
 tremissis ei relaxari debeat : si tres vel quatuor,
 unus solidus relaxetur. Si quid amplius, jam juxta
 eundem modum debet relaxatio fieri, vel certe juxta
 quod dilectio tua praeviderit, ut et ei, qui converti-
 tur, onus relaxetur, et Ecclesiastica utilitas non
 gravi dispendio prematur. Nec hoc inutiliter facimus,
 si pro levandis pensionis oneribus, eos ad Christi
 gratiam perducamus. Quia etsi ipsi minus fideliter
 veniant, hi tamen, qui de eis nati fuerint, jam file-
 lius baptizantur : aut ipsos ergo, aut filios eorum lu-
 crabimur. Et ideo non est grave, quidquid de pen-
 sione pro Christo dimittimus.

49 Etenimvero tam levigationibus dationum quam
 promissionibus regni caelorum Judaei per diversa
 loca ad Christum, quem Patres eorum negaverunt,
 venire coeperunt. Quibus cum salute animae vesti-
 menta quoque baptizandis habilia conferebat. Unde
 Fantino Defensori, Domina, inquit, Abbatisa mo-
 nasterii S. Stephani, quod in y Agrigentino est ter-
 ritorio constitutum, indicante comperimus, multos
 Judaeorum ad Christianam fidem, divina gratia in-
 spirante, velle converti : sed esse necessarium, ut
 aliquis illos ex nostro mandato debeat proficiisci.
 Proinde hujus tibi auctoritatis tenore praecipimus, ut
 cum exensatione summo, ad praedictum locum
 pergere, desiderium eorum tuis, Deo propitio, adhor-
 tationibus adjuvare festines. Quibus tamen si longum
 vel triste videtur solemnitatem sustinere Paschalem,
 et eos nunc ad baptismum festinare cognoscis, ne, quod
 absit, longi dilatio eorum certo possit animos revoca-
 re, cum Episcopo loci ipsius loquere : ut poenitentia
 ac abstinentia quadraginta diebus imbieta, aut die Do-
 minico, nisi si relederrima festivitas fortassis occur-
 rerit, eos omnipotentis Dei misericordia protegente,
 baptizet. Quia et temporis qualitas propter eam, que
 sibi imminet, h eisdem impellit, ut desideria eorum
 nulla debeant dilatione differri. Quoscumque vero ex
 eis pauperes et ad vestem sibi emendam non suffi-
 cere posse cognoscis, te eis vestem, quam ad bap-
 tisma habeant, comparare volumus ac praebere, in
 quibus pretium, quod dederis, tuis noveris rationi-
 bus imputandum. Si vero sanctum Pascha elegerint
 expectare, item cum Episcopo loquere, ut modi-
 quidem catechumeni fiant, utque ad eos frequenter
 accedat, geratque sollicitudinem, et animos eorum
 abinmone sua adhortationis accendat : ut quanto
 quae expectatur, elongatur festivitas, tanto se
 praeparare et cum desiderio ferventi debeant susti-
 nere. Item Petro Episcopo Corsicae, inter alia, Trans-
 missimus, ut, Fraternitati tuae quinquaginta solidos,
 ad vestimenta eorum, qui baptizandi sunt, compa-
 randa.

50 Nihilominus pro Arianorum parvulis, fidei
 Catholicae secundis, Gregorius pastoralis curae soli-
 citudinem prorsus extendit. Quapropter universis
 Episcopis Italiae scribens, ait : Quoniam nefandissi-
 mus

ACCITORE
 JOANNE
 DIACONO
 Monachum
 proprietarium
 excommunicat

morium
 absoluti et
 animam
 liberat :

Anglos pueros
 mandati eu i,
 et in
 monasteriis
 instruit
 lib. 3 ep. 10.

lib 3 ep 26
 per a capit
 Episcopum
 Sardiniae ut
 conversioni
 rusticorum
 impugnet :

e
 lib 4 ep. 6.
 Judaei
 converit
 pensiones
 imminuit :

f
 lib 7 ep. 26.
 g

prescribit
 baptizandis
 praeviam
 abstinentiam,

eisque
 vestimenta
 largiri
 praecipit :

conversioni
 collaborat

i
lib 1. ep. 17.

A mus i Autharisti in hac, quæ nuper expleta est, Paschali festivitate, Longobardorum filios in fide Catholica baptizari prohibuit: pro qua culpa eum Divina majestas extinxit, ut sollemnitate Paschæ ulterius non videret. vestram Fraternitatem decet cunctos per loca vestra Longobardos admonere, ut quia gravis mortalitas imminet, eosdem filios suos in Armana hæresi baptizatos, ad Catholicam fidem concilient, quatenus iram super eos Dei omnipotentis placeat. Item k Præfæctio Episcopo Narniensi: Pervenit ad nos, peccatis imminentiibus, in civitate vestra mortalitate omnino grassari, quæ res nos nimis afflixit. Quamobrem salutantes Fraternitatem vestram, instantissime suadentis, ut a Longobardorum sive Romanorum, qui in eodem loco degunt, admonitione, nulla ratione cessetis, et maxime a gentium et hæreticorum, ut ad veram rectaque fidem Catholicam convertantur. Sic enim aut Divina misericordia pro sua forsam eis conversione et in hac vita subveniet, aut si eos migrare contigerit, a suis, quod et magis optandum est, transient facinorosis abvoluti

lib 2 ep 2
k

a Pratum spirituale Joannis Moschi, ubi cap. 92. hæc habentur. — b In Prælo: Tuncam non habeo. Græce expusitor dicit ego, S. Hieronymus epist. ad Fabiolam. Solent militantes habere lineas tunicas, quas caucias vocant. Isidorus lib. 19 Orig. cap. 22 caucias appellat, quod in his dormitus in canis, id est in stratis iustis. Consulte Onomatopoeia Rossetti: est autem cana cium hodie Hispanis lectus, cubile. — c Ita MSS. Græce ora sagitta. — d De Agrippino actum a vobis est 29 Januarii ad vitam S. Polyanthi Episcopi, et potissimum 25 Februarii ad vitam S. Germani Episcopi. — h Ita MSS. et epistola S. Gregorii. Sarrana damnationem. — i Ita MSS. Al Sarini et passim. — k Haec ex causa Antiarthi S. Gregorius in epistola calati Antaris, quem, postquam sex annis regnaverat, Annus septembris apud Tiviam accepto veneno mortuum trahi fecit Paulus Diaconus lib. 3 de Gestis Longobardorum cap. 36 et quidem anno 590, ex successione Agilulfi Regis probatus 2 Febr. ad vitam S. Ingeronum Episcopi Subiannensis 2 pag. 670. — k MSS. Præfæctio, ut Præfæctibus dicitur Epistola tomo 1. Hæc sicut in Narneensis Episcopi in Urbini, qui addit illam sedisse ab anno 565 ad 59.

CAPUT VII.

Prudentia S. Gregorii in præficiendis et dirigendis Præfæctis xenodochorum, et patrimoniorum Ecclesiarum, et Præpositis monasteriorum.

Concedit Privilegia præfæctis xenodo. hm.

Præfæctio Episcopi Narniensi

Igitur prudentissimus paterfamilias Christi Gregorius, singulis diaconis vel xenodochi viros idoneos deputavit. Quos etiam, ut securius, imo sagacius in opere pietatis ac misericordie laborarent, huiusmodi privilegii munitione esse decrevit. Licet eos, qui pia intentione sollicitudinis curam debilibus ac egenis impendant, sua apud omnes valeat tueri devotio, melius tamen est, si pro quiete sua de his fuerint maniti, quæ gesserint, ne inde eis inquietudinis occasio, unde magis laudandi sunt, oriatur. Quia igitur te virum religiosum, intentionis tuæ studio provocata, mensis pauperum exhibende diaconie elegimus præponendum, ne qua tibi ex hac nascatur administratione dubietas, hæc te munitione prospeximus fulciendum: constituentes, ut de hoc, quod ad iuvas pauperum vel diaconie exhibitione percipisti, sive subinde perciperis erogandum, nulli unquam hominum quolibet modo en ingemo cogaris potere rationem, vel aliquam debeas molestiam sustinere. Sed quia humanitate ita omnibus esse volumus rationibus absolutum, ut Deo nostro de his, quæ tibi commisimus, rationem te moveris positurum: hortamur, ut fides in te sinceritas vigeat: sit mens in rebus intentior, cura propensior, studium vigilantius

devotio clarior, exhibitio efficacior: quatenus dum divino intus auxilio, hoc opus solerter impleveris, et illi, pro quibus sollicitudinem geris, studi tui solatio utiliter con-oleatur, et tu mercedis tuæ bonum in æterna vita, Redemptoris nostri gratia compensante, recipias.

52 Hæc quidem Gregorius intra vel extra urbem studio pietatis exercuit. Ceterum Probum Religiosum Abbatem cum multis pecuniis Hierosolymani destitavit, cujus instantia venerabile Xenodochium constituit. Et tam ibi quam in monte Sina pene Arabian, Dei famulis sub regimine Palladii constitutus, quotidiani victus et vestimenti copiam, quam diu vivere potuit, annualiter mittere procuravit.

53 Nihilominus per diversas provincias pro custodia sacre Religionis rebusque pauperum strenue gubernandis, Ecclesie suæ viros industrios rectores patrimoniorum adscivit. In quibus et Cyprianum Diaconum patrimonii Sculi, a Pantaloeoni notarium Syracusani, Fantinum defensorem Panormitani, b Sergium defensorem Calabritani, Romanum notarium Apuli, Benenatum defensorem Samnitici, c Anthemium Subdiaconem Neapolitani, Petrum Subdiaconem Campani, Candidum defensorem Tusci, Urbiceni defensorem Sabini, Optatum defensorem Nursini, Benedictum defensorem Garacolanum, Felicem Subdiaconem Apuæ, d Castorium chartularium Ravennatis, Castorium notarium Hystrinæ, Antonium Subdiaconem Dalmatini, Joannem notarium Illyriacum, Symmachum defensorem Sardinie, Bonifacium notarium Corsicani, Pantaloeonem notarium Ligurie, Hieronymum defensorem Alpium Cadorum, Hilarum notarium Germanicani, et Candidum Presbyterum Gallirani. Hæc autem prudentissimus Pater Gregorius non solum in Romana, sed et per diversas Ecclesias perpetuo observantia censebat, Unde Januario Caraltano Episcopo inter cetera scribit, dicens: Indignum nobis est, quod facis quibusdam curam vestri patrimonii committentes, postmodum in rusticorum vestrorum deprædationibus atque per hoc et fatigationibus fuerint deprehensi. Quod si ita est, districte a vobis diserti convenit, atque inter eos Ecclesieque vestre rusticos, causam examinari subtilius, ut quodlibet in eis fuerit fraudis inventum, eum poena legis statuta reidere compellatur. De cetero vero cavendum a Fraternitate vestra est, ne secularibus viris, atque non sub Regula degentibus, cujuslibet res Ecclesie committantur, sed probatis de vestro officio Clericis: in quibus si quid reperiri poterit pravitatis, at in subditis emulare, quod illicite gestum fuerit, valeatis. Quos videlicet apud vos habitas sui officium magis conveniat, quam excuset.

54 Singula quoque Ecclesiastici juris officia singulis quibusque personis singulatim committi debere dicebat, asserens: qui sicut in uno corpore multa habentis membra, omnia autem membra non eundem actum habent: ita in Ecclesie corpore, secundum verba Pauli sententiam, in uno eodemque spiritu alii conferendum est hoc officium, alii committendum est illud. Neque uni quantumlibet exercitate persone uno tempore diuam remanere officia committenda. Quia si totum corpus oculos, ubi auditus? Sicut enim varietas membrorum per diversa officia et robur corporis servat et pulchritudinem representat: ita varietas personarum, per diversa nihilominus officia distributa, et fortitudinem et venustatem sancte Dei Ecclesie manifestat. Et sicut medicorum est, ut in corpore humano alterum membrum alterius fungatur officio: ita innumera noxia simulque turpissimum, si singula rerum ministeria personis totidem non fuerint distributa. Hinc est, quod quibusdam ambitiosis, sicut in suis litteris

D
victore
JOANNE
DIACONO

Xenodochium
Hierosolymis
constituit:

Rectores
industrios
patrimoniorum
Ecclesie
constituit,

B

lib. 7. ep. 67.

non facies sed
sericus.

F

Rom. 12.
1 Cor 12.
duo officia
prohibet uni
committi:

quæ

et ecclesiasticis utilitatibus Regula monachatus im-
pediatur.

a De Pantaleone Notario agitur infra num. 58 et lib. 4 num. 24, nisi alter ab eo, qui hic refertur, Pantaleon intelligatur. De Cypriano et Faustino supra actum. — b De Sergii infra agitur num. 31 libri 3. c. IIII apud de Romano. Quod autem Defensoris munus erat explicat S. Gregorius epistola 25 lib. 4 et alibi — Anthimus Subdiaconus mox aliter refertur num. 54 et 55, c. Anthimus 3 mox. 37 et lib. 4 num. 31. Ita etiam Petrus mox refertur num. 55, 58 et 59. d Infra num. 55 dicitur Castorius Diaconus et Charularius Ravennæ. De eo etiam agitur lib. 4 num. 2 et 6. e Electus est Johannes anno 575 mortuus in Idus Januarii anni 595 cui Maximianus successit. Consule Rubicum lib. 4 Histor. Ravennat.

CAPUT VIII.

Virix a S. Gregorio datæ cleemosynæ, ex
ejusdem scriptis indicatæ.

Qualiter sane Gregorius per procuratores Eccle-
siasticorum patrimoniomm, velut Argus quidam lu-
minosissimus, per totius mundi latitudinem suas
pastoralis sollicitudinis oculos circumtulit, non ab-
re forsitan duxerim perstringendum. Ait enim in
epistola Anthimo Subdiacono: Discedenti manda-
vimus tibi, et postmodum præceptis discurrantibus
injunctis me memini, ut etiam pauperum gereres,
et si quos illic egere cognosceres, scriptis recurrenti-
bus indicares, et vix de paucis hæc facere curasti.

Cleemosynas
S. Gregori
distribuit vel
accipit
Anthimus
Subdiaconus.
lib. 1 ep. 37

Volo autem, ut Domnæ Patriarchæ meæ mox, ut
presentem jussionem susceperis, offeras ad calca-
menta puerorum solidos quadraginta, et tritici mo-
dios quadringentos: Domnæ Palatinæ relictæ Ur-
laci, solidos viginti, et tritici molios trecentos:
Domnæ Vivianæ relictæ Felcis, solidos viginti, et
tritici molios trecentos. Qui omnes simul octoginta
solidi in tuis rationibus impotentur. Summam vero
pensionis sub festinatione trans mitte, et ad Pascha-
lon diem, Domino auxiliante, occurrato. Item eidem:
Insinuatam nobis est, ancillas Dei quasdam Nolanz
civitatis, in Aboridana domo commanentes, nimiam
victus vestitusque penuriam sustinere. Quibus ex
præcepto Dei subvenire nos convenit, et inopiam
earum, quantum possumus, donante Domino, sub-
levare. Propterea experientie præsentis jussione
mandamus, ut de hac præsentis nomina Indictione qua-
draginta in auro eis solidos dare debeas, et deinceps
succedentibus Indictionibus annuatim viginti solidos
ministrare, qui tuis possint rationibus imputari.
Præterea Paulus Presbytero monasterii S. Erasmi,
quod in latere montis Soractis situm est, sed et duo-
bus monachis, in oratorio sancti Archangeli ser-
ventibus, quod in Callano castris juxta S. Petri ba-
silicam esse agnoscitur, linos te in præsentem solidos
dare precipimus, qui et ipsi tuis rationibus impo-
tentur. Ita ergo fac, ut impense mercedis tuæ quo-
que participum sortiaris. Item eidem: Si in proxi-
morum necessitatibus habita compassione benigna
mente concurrimus, in nostris precandubio petiti-
onibus elementum Dominum reperimus. Palatina si-
quidem illi-ustris fœnina, continua hostilitate insi-
nuavit se plurimis necessitatibus subjacere. Propte-
rea experientie tuæ præsentis auctoritate precipimus,
ut ei pro sustentatione ejus annuo triginta solidos
dare non differas, qui tuis possint postmodum ra-
tionibus imputari. Ita ergo fac, ut et tu bene mini-
strando commodum mercedis suscipias, et nostra ad
effectum præcepta perducas. Item Petro Subdiacono:
Insinuatam nobis est, Marcellum a Barruntitanæ
Eclesiæ, ibidem in civitate Panormitana in mona-
sterio S. Adriani in penitentiam deputatum, non
solum victus necessitatem pari, sed et nuditatis ni-
miam sustinere molestam. Pro qua re necesse ha-
bemus strenuitati tuæ præsentis jussione præcipere,
ut ipsi pro victu ac vestimento stratoque ad conti-
nentiam, præterque ejus annonam, quantum prospex-
eris satis esse, consutus, ut inopia nuditasque
ejus

lib. 4 ep. 23.

lib. 4 ep. 23.

Paulinus
Presbyter,
lib. 1 ep. 57.

lib. 1 ep. 57.

lib. 1 ep. 16

Petrus
Subdiaconus,

A quas ego studio brevitatis omisi, poterit inveniri,
moderationis fræna frequenter imponit. Unde An-
themo Subdiacono pro Paschasio Episcopo, qui per
semetipsum sibi met Major-domus et Vice-dominus
permanebat, inter cetera præcipit, dicens: Voluit
autem, ut Frater noster Paschasius, et Vice domi-
num sibi ordinet et Majorem-domus: quatenus pos-
sit vel hospitibus supervenientibus, vel cæsis, que
veniant, idoneus et paratus existere. Si vero vel
negligentem eum prospicias, vel ea, quæ dicimus,
implere differentem, omnis Clerus ejus adhiberi de-
bet, ut communi consilio ipsi eligant, quorum per-
sonæ ad ea, quæ prædiximus, valeant ordinari. Item
Ravennatibus Clericis, ad monasteriorum regimina
importune tendentibus, restitit, et Joanni Ravennati
Episcopo scribens: Pervenit ad me, quod in Eccle-
siis Fraternitatis tuæ aliqua loca, dudum monaste-
riis consecrata, nunc habitacula Clericorum aut
etiam laicorum facta sint: dumque hi, qui sunt in
Ecclesiis, fingunt se religiose vivere, monasteriis
præponi appetunt, et per eorum vitam monasteria
destruuntur. Nemo etenim potest et Ecclesiasticis
obsequiis deservire et in monachia Regula ordinate
persistere, ut ipse restrictionem monasterii teneat,
qui quotidie in ministerio Ecclesiastico cogitur per-
manere. Præinde Fraternitas tua hoc, quolibet in
loco factum est, emendare festinet. Quia ego nullo
modo peior, ut loca sacra per Clericorum ambitum
destruantur. Item Mariniano Episcopo Ravennæ:
Dudum ad nos multorum relatione pervenerat, mo-
nasteria, in Ravennatibus partibus constituta, omnino
Clericorum vestrorum dominio prægravari: ita ut
occasione quasi regiminis, ea, quod tibi grave est,
velut in proprietate, possideant. Quibus non modicu-
m confidentes, decessori vestro litteras misimus,
ut hoc emendare per omnia delinisset. Sed quoniam
vixit est termino citius præoccupatus, ne hoc omni
monasterio remaneret, Fraternitati vestre eadem
nos scripsisse recedimus. Et qua, ut compertians,
in hujus rei hætenus correctione cessatum est, hæc
ad vos iterum prævidimus scripta dirigere. Hortamur
ergo ut omni mora omnique excusatione sum-
mota, ita monasteria ipsa ab hujusmodi studeatis
gravitate relevare, quatenus nullam deinceps in
eis Clerici, vel hi qui in sacro sunt Ordine consti-
tuti, ob aliud habeant, nisi mundi tantummodo causam,
accelerandi licentiam, aut si forte ad peragenda
særa Missarum fuerint invitati mysteria. Sed ne
vel pro ejuslibet monachi aut Abbatis promotione
onus aliquod fortasse sustineant, studendum vobis
est, ut si quisquam Abbatum aut monachorum ex
quoenique monasterio ad Clericatus officium vel
Ordinem sacrum accesserit, non illic aliquam ha-
beat, ut diximus, ulterior potestatem: ne monaste-
rii hujus occasione velamine, ea, que prohibemus,
sustinere onera compellantur. Hæc itaque omnia
vigilanti cura emendare, jam secunda communita
Sanctius vestra non differat, ne si post hæc negli-
gentes vos esse, quod non credimus, senserimus,
aliter monasteriorum quieti prospicere compellamur.
Nam notum vobis sit, quia tantæ necessitati servori-
um Dei congregationem amplius subjacere non pati-
mur. Item Maximiano Episcopo Syracusano post
aliquo Presbyteros, Incomus, ceterosque equisli-
bet ordinis Clericos, qui Ecclesiis quoquo modo mi-
litant, Abbatibus fieri pro monasteria non permit-
tis: sed aut omnia Clericatus milita, monachis pro-
vehantur ordinibus: aut si in Abbatis loco permanere
decoverint, Clericatus militatus permittantur ha-
bere militiam. Satis enim incongruum est, si, cum
unum ex his pro sui magnitudine diligenter quis non
possit explere, ad utrumque judicetur idoneus: sic-
que invicem et ecclesiasticus ordo vite monachicæ,

AUCTORE
JOANNE
DIACONO
lib. 9. ep. 60

lib. 4 ep. 1

aut Clericos
Ecclesiasticos
monasteria
præfici,

lib. 6 ep. 40.

lib. 3 ep. 11

aut Abbates
constituunt.

A ejus tali providentiâ possint habere consultum: et ut ea, quæ eidem viro deputaveris, tuis postmodum possint rationibus imputari. Ita ergo fac, ut et nostram jussionem impleas, et tu quoque hoc ipsum bene disponendo, hac ipsa possis participari mercede. Item eidem: Monasterium sancti Archangei, quod in Trojæ est constitutum, indicante presentium portitore, victus habere necessitatem deducimus. Iderque experientia tua diligenter invigilet: et si ejusdem loci monachos bene se tractare cognoveris, in quibus eos necessitatem habere manifesta veritate patnerit, eis subvenire, hac auctoritate suffultus, modis omnibus festinabis: sciturus tuis esse rationibus, quidquid nostra præceptione præberis, imputandum. Sed et terrulam Ecclesie nostræ vicinam sibi, quam solidum unum et tremisses duos pensitare asseruit, si ita est, libellario nomine ad summam tremisses unius habere concede. Studii ergo tui sit, hæc omnia ita complere, si sicut diximus, ejus monachi in Dei servitio, sicut decet, solertes persisteant. Item eidem: Divina præcepta nos admonent diligere proximos tamquam nosmetipsos: et cum hac eos præcipiamur caritate diligere, quanto magis debemus his in subsidiis necessitatum carnalium subvenire, ut eorum angustias, si non ex omnibus, saltem aliquibus sustentantibus sublevemus? Quoniam ergo Godefridus dignissimi filium non solum amissione visus, sed etiam inopia victus egestatem pati cognoscimus, necessarium duximus, in quantum possibilitas suppetit, ei præbere consultum. Propterea experientie tue presentis jussione præcipimus, ut ei annis singulis vigintiquatuor modios tricti, fibe quoque modios duodecim, et vini decimatas viginti pro sustentatione vitæ debeat ministrare: quod tuis postmodum possit rationibus imputari. Ita ergo fac, ut presentium lator nullas de percipiendis Domini donis moras sustineat, et tu in die Domini bene dispensate mercedis possis participes inveniri. Item Gregorius Cypriano Diacono: Cosmas ex varis periculorum necessitatibus multis se dicit debitis obligatum, ita ut pro eis a creditoribus suis suos deat filios detineri. Quæ res si ita est, nos omnino commovet. Quamobrem hortamur dilectionem tuam, ut quia de rebus pauperum dandis agitur, causam ejus cum summa subtilitate perquiras: et si inveneris eum predictis debitis veraciter ita involutum, ut non sit substantia, unde possit hæc ipsa persolvere, predictos creditores ejus adeas, et propter recolligendos filios ejus, quanta cognoveris quantitate componas. Et quia ipse, sicut dicit, non habet unde restituat, de rebus pauperum ex presentis nostra auctoritate persolve. Sciens quidquid illic te providente datum fuerit, patrimoni nostri pensionibus esse reputandum. Item eidem: Zeno Frater et Coepiscopus noster quosdam in civitate sua alimoniarum necessitatem innotuit sustinere. Quibus quoniam, ut possibile est, aliqum fore desideramus consultum, ideo dilectionem tuam antedicto Fratri et Coepiscopo nostro nulle modis tricti, aut si plus levare poterit, usque ad duo millia, scriptis te dare presentibus deputamus. Hortamur ergo, ut in his prehendis nullam moram aut excusationem adhibeas, quatenus dum tempus sint, et hic cum Dei adjutorio sine periculo ad propria remeare, et citius necessitatem valeat patientibus subvenire. Item Gregorius Eusebio religioso Abbati: Credat mihi caritas tua, quia valde contristatus sum de tristitia tua, etc. Propterea centum solidos per Petrum Subdiaconum dilectioni tue dari fecimus, quos peto ut absque injuria suscipiat. Item Gregorius Camillo defensori: Necessitatem patientibus pontificale convenit adesse subsidium. Pro qua re experientie tue presentis auctoritate præcipimus, quatenus Albino privato luminibus,

Martii T. II.

filiò quondam Martini coloni, singulis annis duos tremisses sine aliqua dilatione præstare non desinat: non dubitatur, nisi hoc sine dubio rationibus imputari. Item Gregorius Fantino defensori: Lator presentium Cosmas Syrus in negotio, quod agebat, debitum se contraxisse perhibuit. Quod et multis aliis et lacrymis ejus attestantibus, verum esse credimus. Et quia centumquinquaginta solidos debebat, volui ut creditores illius cum eo aliquid paciscerentur: quoniam et lex habet, ut homo liber nullatenus pro debito teneatur, si res defuerint. Et si presentium eidem debito addici, Creditores ergo suos, ut asserit, ad octoginta solidos consentire possibile est. Sed quia multum est, ut a nihil habente homine octoginta solidos petant, sexaginta tibi solidos per notarium tuum transmisimus, ut tu cum eidem creditoribus subtiliter loquaris, et rationem reddas, quia filium ejus, quem tenere dicuntur, secundum leges tenere non possunt. Et si potest fieri, ad aliquid minus, quam nos dedimus, condescendant: et quidquid de eisdem sexaginta solidis remanserit, ipsi trade, ut cum filio suo exinde vivere valeat: si autem nihil remanet, vel ad eandem summam ejus debitum incidere stude, ut possit sibi libere postmodum laborare. Hoc tamen solerter age, ut acceptis solidis, ei plenariam munitionem scripto conficiant. Item Gregorius Castorio Diacono, et clarulatio Ravennæ, inter cetera: Valerianum monachum, quem emendatum in monasterio B. Joannis in Classe posito tradidisti, in eodem cum monasterio volumus sine dubio permanere. Præterea ne quam necessitatem in expensis tua experientia patiatur, de redditibus sancte Romanæ Ecclesie, qui illic te providente aggregati sunt, omnes expensas tuas te facere volumus: et si quid superfuorit, nobis, cum veneris, defer. Item Gregorius Romano defensori: Divinorum nos admonent eloquia præceptorum, necessitatem patientibus ecclesiasticam præbere subsidium. Quia ergo dilectissimus Filius noster Cyprianus Diaconus laudiosum defensorem Sedis nostræ, qui Syracusis degere comprobatur, paupertatis asserit inopia construngi: idcirco experientie tue presentis auctoritate mandamus, ut a presentis secunda indictione sex solidos annis singulis ei dare non differas: ut et ille hujus remedi solatio potiat, et tu, quod dederis, tuis sine dubio noveris rationibus imputandum. Item Gregorius Libertino Expretori: Quanta vos seculi hujus premat angustia, incognitum non habemus. Sed quia in summa tribulatione positus sola est consolatio misericordie Creatoris, in eum spem vestram ponite, ad ipsam tota vos mente convertite: qui et ju-te quem vult, permittit affligi, et confidentem in se misericorditer liberabit. Ipsi ergo gratias agite, et patienter quæcumque illata sunt, sustinete. Nam recte mentis est, Deum non solum in prosperis benedicere, sed etiam in adversitatibus collaudare. In his igitur, quæ patimini, nullum contra Deum murmur cordi vestro subrepat: quia ad quid hæc Creator noster operatur, ignotum est. Forsitan enim, magnifica Fili, aliquid illum in prosperis positum offendisti, unde te clementi amaritudine vult purgare. Et ideo nec temporalis te frangat afflictio, nec rerum damna discredant: quia si in adversis gratias referens, Deum tibi patientia feceris esse placabilem, et quia amissa sunt, multiplicata reddentur, et super hæc gaudia aeterna prestabuntur. Peto autem, ne injuriosum ducatis, quod viginti annos vestitus ad pueros vestros per Romanum defensorem scripsimus præberi: quia de B. Petri Apostoli rebus, quamvis parva sint quæ offerantur, pro magna semper benedictione suscipienda sunt. Quoniam et hic vobis valebit majora impendere, et apud omnipotentem Deum

48 beneficia

lib. 2 ep. 1
ind. 10

lib. 1 ep. 44

lib. 2 ep. 50
Cyprianus
Diaconus

lib. 3 ep. 4

lib. 2 ep. 26

lib. 3 ep. 28
Camillo
defensor

D
ARCTONE
JOANNE
DIACONO
lib. 3 ep. 43
F. a. i. o. u. s
defensor.

E
lib. 4 ep. 24
Castor
ut
Diaconus.

lib. 7 ep. 88
ind. 2
Romanus
defensor.

lib. 8 ep. 31
Libertinus
Expretor,
F

ACCITONE
JOANNE
DIACONO
lib. 11 ep. 28
Philippus
Episcopus.

A beneficia æterna præstare. Item Gregorius Philippo Episcopo: Suscepi epistolas dilectionis tue, in quibus mihi innotescere curasti, quod vir venerabilis Andreas Presbyter de hac luce migravit. De cujus ereptione gavisus sum, quia ad ea, quæ semper expetit, gaudia æterna pervenit. De solidis vero, qui pro faciendo xenodochio a Filio nostro Probo Abbate Hierosolymis relictæ sunt, hoc quod deliberatum fuerat, ut fieri debuisset, immutare non potui: sed benedictionem parvulam Sanctitati vestre: quinquaginta solidos transmisisti.

a In MS. Corsend. Barinicanæ in epistola S. Gregorii Barullicana, Barullicanæ et Barullicanæ.

CAPUT IX.

Alia liberulis anni S. Gregorii beneficia, divinitus approbata. Fraudes aliorum impeditæ.

lib. 4. ep. 30
Preteritis
elemosynas
lib. rutilier
erogal.

Longum est nimisque difficile, si elemosinarum ejus saltem hujusmodi prosequere actiones. Hoc breviter assero, quia et non petentibus ultro distribuit, et omnibus petentibus hilariter ministravit. Unde Elias Presbytero et Abbati provincie Isanria, Evangelia, inquit, sicut mandasti, transmisimus. Et post panem: Solidos autem vobis voluistis pro necessitatibus Celle quinquaginta transmitti. Quod multum esse testimantes, ex eis nobis decem donavisti, ut quadraginta mitteremus: sed ne forsitan vel hoc grave esset, alios decem nobis ex eis adhuc dignati estis largiri. Sed quia vos valde in continentia vestra benignos invenimus, eidem benignitati vice simili respondentes, quinquaginta transmisimus. Et ne forsitan minus esset, alios decem superaddidimus: ne vero et hoc adhuc minus esset, alios duodecim junxi fecimus. In hoc autem cognoscimus caritatem vestram, quia de nobis ita presumis, sicut vos presumere debetis.

B Item idem Juliano: Glorie vestre scripta suscipiens, legibula lectus aperui, sed tristis perfecta replicavi. In eis quippe dicebatur, quod pavoris causa fuerit, mihi vos ea, quæ dicenda erant, tempore longo tacuisse. Et certum est (quia minus amatur, qui adhuc erubescit) ab-que modo contristatus sum: quia me a vobis compert minus, quam sustinaverim, amari. In hoc autem valde me continetis, si mercedis causas mihi assidue providendas studiosè requiritis. nec debet esse verecundia, ei aliquid de elemosynis importune dicere, quem constat non suas, sed ad dispensandum res pauperum habere. De causis itaque mercedis apud Episcopum libere agere delinisti, etiam si meum animam, qualis in amore vestro existeret, sollicitum. Postquam et nos omnino gloriam vestram diligimus, et dispensationis beum in rebus, sicut scitis, pauperum tenemus, vestra fateor verecundia valde nemisialis fuit: quam ilec tot verbis increpando insequor, ut hanc a corde vestro funditus repellam, et in mercedis causis magnum solatium vestre provisionis habeam. Monasterio itaque vestro, quod a vobis in Cutaunensi urbe constructum est, per Adrianum nostrarium et rectorem patrimonii omnia præcepti pagina, decem annos solidos deputavimus. Quos postquam sine injuria suscipi, quia non hoc vobis nostra oblati, sed S. Petri Apostolorum Principis beneficiis offert.

lib. 11 ep. 23
item non
petentibus.

ad vigilante
per excoctores
frans adhibetur

C Sane quia sunt nonnulli, qui ea quidem, quæ habent tribuunt, sed aliena, quæ non habent, rapere non desistunt; et dum valde videri munifici appetunt, violenter ab habentibus auferunt, quæ quasi misericorditer non habentibus largiantur: duas hic Gregorii epistolas insero, quibus liberalitatis ejus innocentia mirabiliter doceatur. Aut enim in epistola

Pantaleoni notario: Experientia tua, quæ vel quale apud sacratis-imuni corpus B. Petri Apostoli jusjuramentum præbuerit, memor est. Unde nos quoque securi, ei discussionis eaussum in patrimonio partis Syracusanae commisimus. Oportet ergo te fidem tuam, et ejusdem B. Petri Apostoli timorem semper ante oculos habere, atque ita agere, ut neque ab hominibus in presenti vita, neque ab omnipotenti Deo in extremo judicio valeas reprehendi. Valerio siquidem chartulario nostro narrante cognovimus, quia modum, cum quo coloni Ecclesie frumenta dare compellebantur, viginti quinque sextariorum invenis, quod omnimodo execrati sumus, atque eandem discussionis eaussum te tarde fecisse doluimus. Quia vero eandem modum te fregisse, et justum fecisse commemoras, gavisus sumus. Sed quia prædictus chartularius summam quoque vobis indicare studuit, quæ de fraudibus conductorum apud experientiam tuam jam de duobus territoriis est collecta, sicut te studiosè fecisse fracto injusto medio gaudeamus, quia de futuro nobis proderit: ita etiam de peccatis præteritis cogitamus: ne si ea, quæ fraudulenter conductores a rusticis abstulerunt, ad nos perveniant, peccata, quæ ab ipsis perpetrata sunt, ad nos trahantur. Et ideo volumus cum omni fidè omnique puritate, considerato timore omnipotentis Domini, reducta ad memoriam districtione B. Petri Apostoli, per unquamque massam colonos pauperes et indigentes experientiam tuam describere, atque ex eis pecuniis, quæ in fraudibus sunt inventæ, vaccos, oves, porcosque comparare, et singulis colonis pauperioribus ea distribuere. Quod facere te cum consilio viri reverendissimi Joannis Episcopi atque Adriani chartularii nostri et rectoris volumus. Si autem necesse propter consilium fuerit, etiam filius meus Dominus Julianus debet adhiberi: ita ut nullus alius hoc cognoscat, sed omnino secretum sit. Vos igitur inter pertractare, utrum in auro, an certe in pecuniis eisdem colonis pauperibus dari eandem continentia debeat. Quidquid vero communiter steterit, prius descriptionem, sicut dixi, facito, et postmodum singulis juxta qualitatem suæ paupertatis distribuere stude. Ego enim, sicut Magister gentium testatur, habeo omnia et abundo: nec pecunias, sed mercedem quero. Ita ergo ago, ut in die judicii de eadem causa mercedis, quæ experientie tue commissa est, mihi fractum, quem feceris, ostendas. Quod si pure ac fideliter et strenue egeris, et hic illud in filiis tuis recipies, et postmodum retributionem plenariam in æterni judicii examine habebis. Item idem Petro Subdiano: Quod responsalem tuum tarde dimisimus, Pa-chalis festivitatis occupationibus implicati, esse relaxare citius iomine volumus: causas vero, de quibus indicandum curasti, omnes subtiliter perquirentes, qualiter disposerimus, inferius agnosces. Cognovimus rusticos Ecclesie vehementer in frumentorum pretiis gravari, ita ut instituta summa eis in comparatione abundantie tempore non servetur. Et volumus, ut juxta pretia publica omni tempore, sive minus sive amplius frumenta nascantur, in eis comparationis mensura teneatur. Frumenta autem, quæ in fragro pereant, per omnia volumus reputari: ita tamen, ut a te negligentia ad transmittendum minime fiat: ne, dum transmittendi tempus negligitur, dumtaxat ex vitio vestro generetur. Valde autem injustum et iniquum esse perspeximus, ut a rusticis Ecclesie de sextariatis aliquid accipatur, et ad majorem modum dare compellantur quam in horreis Ecclesie infertur. Unde præsentem admonitionem præcipimus, ut plusquam decem et octo sextariorum medio nunquam a rusticis Ecclesie frumenta debeant accipi: nisi forte si quid est, quod nauta juxta consuetudinem superaccipiunt, quod

D
lib. 11. ep. 61

E
red restituere
integerrime
fiat

Philipp. 4

F
lib. 1 ep. 43

et modorum
mensura
debila.
adservetur:

A quod minui ipsi in navibus attestantur : a et cetera, quæ in ipso sanctissimi viri Epistolarum opere requiruntur.

a ut fami succurrat, frumenta 30 libris auri comparat:

lib. 1 ep. 7

59 Hactenus de Gregorianæ liberalitatis innocentia me retulisse sufficiat. Ceterum, quia famis tempore, ut videlicet haberet unde Christi pauperibus subveniret, frumenta comparare studebat, nullo modo prætermittam. At enim in alia epistola eidem Petro Subdiacono inter cetera : Quinquaginta auri libris nova frumenta ab extraneis compara, et in Sicilia in locis, in quibus non pereant, reponere, ut mense Februario illuc naves, quantas possumus, dirigamus, ut eadem ad nos frumenta deferantur. Sed etsi nos transmittere cessamus, ipse naves provide, et ad nos, auxiliante Domino, Februario mense hæc eadem frumenta transmittite : exceptis dumtaxat frumentis, quæ nunc mense Septembrio vel Octobrio juxta consuetudinem transmitti præstolamur. Ita ergo tua experientia faciat, ut sine vexatione alienius coloni ecclesiastici frumenta congregentur. Quia tam hic parva navitas fuit, ut nisi auxiliante Domino, de Sicilia frumenta congregentur, fames vehementer imminet.

sancto eremitarum contemplatori æculi præponitur

B 60 Hujus liberalitatis multitudinem quidam eremitarum, vir magnæ virtutis, qui nihil in mundo possidebat præter unam cattam, quam blandiens crebro quasi cohæsitricem in suis gremiis refovebat, cognoscens, orasse fertur ad Deum, ut sibi ostendere dignaretur, quam future remunerationis mansionem sperare debuisset, qui pro illius amore seculum deserens, nil ex ejus divitiis possideret. Cunque nocte quadam dormiret, cognovit sibi revelatum fuisse, ut cum Gregorio Romano Pontifice mansionem sibi præparandam sperare debuisset. At ille fortiter ingemiscens, parum sibi profuisse voluntariam rerum inopiam, tantaque sue remotiois jejunitia putabat, si cum eo mansionem reciperet, qui tantis mundilibus divitiis redundaret. Cum vero Gregorianas divitias suæ paupertati die noctuque suspirando conferret, alia nocte quiescens, audivit sibi Dominum in somnis dicentem: Quando divitem non possessio faciat divitiarum, sed cupido, cur audes paupertatem tuam Gregorii divitiis comparare? Qui magis illam cattam, quam habes, quotidie palpando, nullique conferendo diligere conprobaris, quam ille, qui tantas divitias non amando, sed contemnendo, cunctisque liberaliter largiendo dispergit? Ita solitarius increpatus, Deo gratias retulit, et qui meritum suum decrevisse putaverat, si Gregorio conferretur, orare vehementius cepit, ut cum eo mansionem quandoque percipere mereretur. Sed et istius secundi jam libri finis adveniat, ut quæ sequentia sunt, auxiliante Domino, tertius prosequaretur.

cb divitiarum contemptum et sanctam in pauperes dispensationem

Capitula libri tertii,

- 1 Quibus Gregorius stultis commissam sibi rogebat Ecclesiam.
- 2 Quantis auctoritatibus contra simoniacum et apophytorum hereses dimicavit.
- 3 Quod pro eisdem fieri Synodum jussit.
- 4 Quod contra easdem totis viribus non pugnavit, cum Simone Magno portionem habituros prædixit.
- 5 Quam sapienter etiam pastellatum pro usu palli vel consecratione Pontificis dari sive accipi prohibuit.
- 6 Quod tria genera simoniæ e datiois notaverit.
- 7 Quod in ordinandis episcopatibus, neque Cardinalibus Ecclesiæ suæ, neque monachis pepercerit.
- 8 Quod violenter neminem omnino promovit.
- 9 Quod violenter promotus, in pristinum gradum reduxit.
- 10 Quod Cardinales in forensibus parochiis promotos, ad cardinum revocaverit.

11 Quod undecumque meliores eligere poterat, Episcopos consecravit.

- 12 Quanta distributione consecrandos examinaret.
- 13 Quod etiam alterius diocesis Episcopos ad regendas suæ diocesis Ecclesias invitabat.
- 14 Quemadmodum episcopatum Scythis unierit.
- 15 Quod vacantes Episcopus vacantibus inordinavit Ecclesiis.
- 16 Quod inthronizatus Episcopus expulsos Præsules invecxit.
- 17 Quod Sedium loca mutaverit.
- 18 Quod nulla occasione Pontifices ab una in aliam Ecclesiam aut antaverit aut mutari permisit.
- 19 Quod alterius parochiam sibi Cardinalem sacraverit.
- 20 Qualiter alterius Ecclesiæ Clericos alius inordinari permisit.
- 21 Quod nunquam prioribus Clericis posterius ordinatos prætulit.
- 22 Qualiter defunctorum Episcoporum Ecclesiis vicinis visitatoribus committat.
- 23 Quod pro juvenario faciendis nihil accipiendum decreverit.
- 24 Quod consuetudines donationum vel xenorum repulerit.
- 25 Quod Episcopos ad urbem Romanam non nisi semel in quinquennio venire statuerit.
- 26 Quod etiam rerum pretia suscipere recusavit.
- 27 Quod suffraganeis suis Episcopis necessaria prærogavit.
- 28 Quam curiose ab eisdem sanctitatem, sapientiam et liberalitatem quærebat.
- 29 Ubi Marinianum Episcopum avaritia notat.
- 30 Ubi Serenum Episcopum pro contractis imaginibus arguit.
- 31 Ubi Iannarium Episcopum suas injurias vindicantem deterruit.
- 32 Ubi eundem pro exaratione messis die Dominico exasperat.
- 33 Ubi Desiderium Episcopum pro fectione librorum gentilium corripit.
- 34 Ubi Natalem Episcopum de negligentia simulque conviviis reprehendit.
- 35 Quod facetissime eundem propriis assertionibus obdilat.
- 36 Quod Episcopos ab ecclesia sua deesse vetuit.
- 37 Quod Episcopos per diversa loca non vagari censuerit.
- 38 Quod lapsam propriæ anime non dubitaverit memorie commentare.
- 39 Ubi Vitalianum Episcopum pro firmata, quæ religiosum habitum mutaverat, arguit.
- 40 Ubi Sergium defensorem pro negligentia reprehendit.
- 41 Ubi Paschasium Episcopum pro fabrica navis et sui utilitate comperit.
- 42 Ubi Campanorum Episcoporum et Victoris Favonitanæ negligentiam increpat.
- 43 Quam moderate Autream Episcopum pro concubina djudicat.
- 44 Quod a pravis consiliariis abstinendum censuerit.
- 45 Quod lapsus vel eriminosus ab Episcoporum familiaritate repulerit.
- 46 Quod restituentem præposituram iram, et unius culpam alii non esse nocivam statuerit.
- 47 Quod liberos homines verberari vel includi vetuit.
- 48 Qualiter iudicio vita redarguens publicavit.
- 49 Quod instigante diabolo iudices contra eum sævierint.
- 50 Ubi Mauritio Imperatori, pessimam legem ferenti, viriliter contradidit.
- 51 De hypocrisi Joannis Constantinopolitani Episcopi, se Universalem falentis.
- 52 Ubi Augustinus litteras pro eo supplicantes redarguit.
- 53 Ubi tempora Mauriti moresque deturpat.
- 54 Ubi superbiam hypocrisis Joannis sapienter emervat.
- 55 Ubi constantiam suam demonstrans, assertit se pro imperatore fidem nullatenus perditurum.
- 56 Quamobrem postulatam Heliquas Imperatrici non dederit.
- 57 Quod usque ad illa tempora Romanus Pontifex pro Heliquas Brandeum conferebat.
- 58 Quantis miraculis vestes sancti Joannis claruerint.
- 59 Quod sit de eisdem vestibus sentiendum.
- 60 Quod Gregorius postea universals notum a totius Ecclesiæ suæ universitate repulerit.

D AUCTOR JOANNE DIACONO

E

F

LIBER III

CAPUT I.

Impensi a S Gregorio labores in extinguenta simonia.

Talibus venerabilis Papa Gregorius commissam sibi divinitus Ecclesiam studiis efficaciter gubernabat. Jam Ligures, Venetos, a Iberos, aliosque a schismate sub libello confessos, Chulodunensem Synodum venerari compellens, ad unitatem sanctæ Ecclesiæ revocavit. Jam b Barharucinos, Sarplos et Campanie

S. Gregorius reducit schismaticos, convertit paganos, a b

ACTORE
JOANNE
DIACONO
C
hereticos
correcit,
d

A Campanie rusticos, tam prædicationibus quam verberibus emendatos, a paganizandi vanitate removerat. Jam e Donatistarum hæresim penes Africanam, Manichæorum penes Sicilianam, Ariatorum penes Hispaniam, d Agnoitarum vero penes Alexandriam, scriptorum suorum validissimis auctoritatibus importunisque legationibus, Domino suffragante, a corpore totius sanctæ Matris Ecclesie sequestrarat. Sola penes Galliam e Neophytorum hæresis, quot simoniaciis muneribus, quasi tot radicibus pollulans, longe lateque prorsus excreverat et manebat: contra quam venerabilis Pater apud *f* Bernichildem Reginam, Theodoricum quoque et Theodebertum Francorum Reges fortiter expugnavit, donec collecta generali Synodo, hæc sub anathemate damnandum penitus impetraret. Nec ante *g* Syagrio Episcopo Augustodunensi, Regina et Regibus pallium multis precibus flagitantibus, dedit, quam præsertim Cyriaco suo Abbate ipsi, quod de propellendis hæresibus monti fuerant, adimpleret.

lib 7. ep. 114
ut Simonia
ezilietur
in Gallia
Biteris
admonet
Brunichildem
Reginam,

B 2 Nunc pro his Bernichildi Reginæ inter cetera scribit, dicens: Sacerdotale officium in tantam illis, sicut didicimus, ambitionem productum est, ut Sacerdotes subito, quod grave nimis est, ex laicis ordinentur. Sed quid isti acturi, quid populo præstaturi sunt, qui non ad utilitatem, sed fieri ad honorem Episcopi concupiscunt? His igitur, qui necdum quod docere debeant, diligerent, quid aliud agunt, nisi ut paucorum proventus illicitus, fiat multis interitus, et in confusionem Ecclesiasticæ moderatæ observantiæ deducatur? Quippe ubi nullus ordo regularis servatur. Num, qui ad ejus regimen improvisus vel precipitatus accedit, qua admonitione subjectos adflectet, cujus exemplum non rationem docuit, sed errorem? Pudet profecto, pudet aliis imitari, quod ipse noscitur custodire. Nec illud quidem, quod simili emendatione radendum est, præterimus, sed omnino execrabile et esse gravissimum detestamur, quod sacri illic Ordines per simoniacam hæresim, que prima contra Ecclesiam orta, et districta maledictione damnata est conferantur. Hinc ergo agitur, ut sacerdotalis dignitas in despectu, et sanctus sit honor in crimine. Perit utique reverentia, admittitur disciplinæ quia qui culpas debuit emendare, committit: et nefaria ambitione, honorabilis sacerdotii dicitur in depravationem censura. Nam quis denique veneretur, quod venditur? Aut quis non vile putet esse, quod emitur? Unde valde contristor et terræ illi condoleo: quia dum Spiritum sanctum, quem per manus impositionem omnipotens Deus hominibus largiri dignatur, divino munere labore despiciunt, sed præmissis assurgunt, succubantium illic subsistere diu non ardentur. Nam ubi dona supernæ gratiæ venalia iudicantur, ad Dei servitium non vita queritur, sed magis contra Deum pecunia venerantur. Item de eisdem, Theodorico et Theodeberto Regibus Francorum post aliqua: Pertinet simoniacæ hæresis, quæ prima contra Dei Ecclesiam diabolica plantatione surrepsit, et in ipso ortu suo, toto Apostolice ultionis percussa atque damnata est, in regni vestri finibus dominari: cum in Sacerdotibus fides sit eligenda cum vita: quo si deest, fides meritum non habet, beato Jacobo attestante, qui ait: Fides sine operibus mortua est. Quo enim opera esse valent Sacerdotis, qui honorem tantæ Sacramenti convenitur obtinere per præmium? Ex qua re agitur, ut ipsi quoque, qui sacris Ordinibus appetunt, non vitam corrigere, non mores componere studeant, sed divitias, quibus honor sacer emittitur, congregare. Hinc fit etiam, ut insontes et pauperes a sacris Ordinibus prohibiti despectuque resistant; et dum innocentia pauperis despectuque resistant; et dum innocentia pauperis despectuque resistant, non est, quod præmium illic delicta commendat:

lib 7 ep. 116
Act. 8

Jacob 2

Theodoricum
et Theodeber-
tum Reges,

quia ubi aurum placet, ibi et vitium. Hinc igitur non solum in ordinatoris et ordinati animam letale vulnus infigitur, verum etiam excellentiæ vestræ regnum, Episcoporum culpa, quorum magis intercessionibus juvari debuerat, prægravatur. Si enim is dignus sacerdotio creditur, cui non actionis merita, sed præmium copie suffragantur; restat, ut nihil sibi in honores ecclesiasticos gravitas, nihil defendat industria, sed totum auri profanus amor obtineat. Et dum vitia honore munerantur, in locum ultoris is, qui fortasse fuerat misericors, adducitur: atque hinc Sacerdotes non proficere, sed perire potius judicantur: vulnerato namque pastore, quis curandis ovibus adhibeat medicinam? Aut quando populum orationis clypeo tuelitur, qui jaculis se hostium ferriendum exponit? Aut qualem de se fructum producturus est, cujus gravi peste radix infecta est? Major ergo metuenda est locis illis fore calamitas, ubi tales inter ceteros ad locum regiminis adducuntur, qui Dei in se magis iracundiam provocent, quam per semetipsum populis placere debuerant. Nec hoc quoque malum sollicitudo nostra patitur negligenter omittere, quod quidam, instinctu gloriæ inanis illecti, ex laico repente habitu sacerdotii honorem arripunt: et (quod dicere pudet, et tacere grave est) regendi Rectores: et qui docendi sunt, Doctores nec erubescunt fieri nec metuunt. Ducatum animarum impudenter assumunt, quibus via omnis ignota Doctoris est, et quo vel ipsi gradiantur ignari sunt. Nam dum Dux exercitus non nisi labore et sollicitudine expertus eligitur, quales animarum duces esse debeant, qui Episcopatus culmen immatura cupiunt festinatione conscendere, hujus saltem rei comparatione considerent, et aggredi repente inexpectatos labores timeant: ne cæca honoris ambitio et ipsis in poena sit, et aliis pestifera erroris semina jactant, quippe qui non didicere quod doceant. Proinde paterno salubriter affectu, petimus præcellentissimæ Filii, ut tam detestabile malum de regni vestri studentis finibus prohibere, et nulla apud vos excusatio, nulla contra animas vestras suggestio locum inveniat: quia facientis procul dubio culpam habet, qui quod potest corrigere, negligit emendare. Item pro eisdem hæresibus Syagrio episcopo Augustodunensi: Nuntio quod nos olim discurrere vulgatum est, quod in Galliarum partibus sacri Ordines per simoniacam hæresim conferantur, et vehementi terrore incertis officium, si in Ecclesiasticis officiis quemquam habet locum pecunia, et fit simulare, quod sacrum est. Quicumque ergo hoc pretii studeat ditone percipere, Sacerdos non esse, sed dici tantummodo inaniter concupiscit. Quid scilicet, quid per hoc aliud agitur, nisi ut nulla de actu probatio, nulla sollicitudo de moribus, nulla sit de vita discussio: sed ille solummodo dignus, qui dare pretium suffecerit, aestimetur? Ex qua re, si recti libramini examinatione pensetur, dum improbe ad inanem gloriam locum festinat utilitatis arripere, eo ipso magis, quod honorem querit, indignus est. Sicut autem is, qui invitatus venit, quæsitus refugit, saceris est altaribus admoveendus; sic qui ultro ambit, vel importunum se ingerit, est procul dubio repellendus. Nam qui sic nititur ad altiora conscendere, quod aliud agit, nisi ut crescens decrescat, et ascendendo extorrens, interius in profunda descendat? Inque Frater reverendissime, in Sacerdotibus ordinandis sinceritas viget: sit simplex sine venalitate consensus, pura præferatur electio: ut ad summa sacerdotii non suffragio venditorum proventus, sed Dei credatur esse iudicio. Nam quia grave omnino sit facinus, Dei donum vel pretio comparare vel vendere, Evangelicæ est testis auctoritas. Templum enim Dominus et Redemptor noster ingressus,

et ne ex
lucis repente
sunt Sacerdotes.

E

lib 7 ep. 110
Eadem
Syagrio
Episcopo
inculcat:
F

Simoniacos
comparat
venditoribus
columbos,

Malth. 21

cathedras

A cathedras vendentium columbas evertit. Quid aliud est columbas vendere, nisi pretium de manus impositione percipere, et sanctum Spiritum, quem omnipotens Deus hominibus tribuit, vendicare? Quorum sacerdotium ante Dei oculos calere, cathedrarum utique patenter eversione signatum est. Et tamen evertit adhuc nequitie pravitas vires suas: nam cogit vendere, quos derepiti, ut emerent. Et dum non attenditur, quod divina voce precipitur, Gratis accepistis, gratis date, agitur ut crescat, et geminata fiat in uno eodemque delicto conditio, ementi scilicet et vendenti: et cum liqueat hanc haeresim ante omnes radice pestifera surrexisse, atque in ipsa sua origine Apostolica esse detestatione damnatam, cur non cavetur? cur non perpenditur, quia benedictio illi in maledictionem convertitur, qui ad hoc, ut fiat haereticus, pronovetur? Plerumque igitur adversarius animarum, dum non potest in his, quae ad faciendum sunt prava, subrepere; callide, specie quasi pietatis injecta, nititur supplantare: suadetque forsitan debere ab habentibus accipi, ut sit, quod possit non habentibus erogari, dummodo vel sic venena mortifera, eleemosynae celata obumbratione, transfundat. Nam nec venator feram, nec autem aucupis deciperet, vel piscem piscatore caperet, si ille laqueum in aperto proponeret, aut ille hamum in esca absconditum non haberet. Omnino ergo metuenda et cavenda est hostis insidia, ne quos aperta nequitia tentatione subvertere, latente telo seivis valeat trucidare. Neque enim eleemosyna reputanda est, si pauperibus dispensetur, quod ex illicitis rebus accipitur: quia qui hac intentione male accipit, ut quasi bene dispenset, gravatur potius quam juvatur. Eleemosyna Redemptoris nostri oculis illa placet, quae non de illicitis et iniquitate congeritur, sed quae de rebus concessis et bene acquisitis impenditur. Unde etiam illud certum est, quia, etsi monasteria aut Xenodochia vel quid aliud de pecunia, quae pro sacris Ordinibus datur, construatur, mercedi non proficit; quoniam dum perversus et emptor honoris in locum sanctum transmittit, et alios ad sui similitudinem sub commodi datione constituit, plura male ordinando destruit, quam ille potest edificare, qui ab eo pecuniam Ordinationis accepit. Ne ergo sub obtentu eleemosynae cum peccato aliquid studeamus accipere, aperte sacra Scriptura nos prohibet, dicens: Hostiae impiorum abominabiles Domino, quae offeruntur ex scelere. Quidquid enim in Dei sacrificio ex scelere offertur, omnipotentis Dei iram non placat, sed irritat.

C Hinc rursus scriptum est: Honora Dominum de tuis justis laboribus. Qui ergo male tollit, ut quasi bene prebeat, constat sine dubio, quia Dominum non honorat. Hinc quoque per Simonem dicitur: Qui offert sacrificium de substantia pauperis, aesi victimet filium in conspectu patris. Quis autem dolor patris sit perperamus, si in eius conspectu filius victimetur, et hinc facile cognoscimus, quanto Deus omnipotens dolore exasperatur, quando ei sacrificium ex rapina tribuitur. Nemo ergo declinandum est, dilectissimae Frater, sub obtentu eleemosynae peccata simoniacae hae res perpetrare. Nam aliud est, propter peccata eleemosynas facere; aliud, propter eleemosynas peccata committere. Hoc quoque ad nos pervenisse non dissimili desiderio honoris inflammati, difineti. Episcopis, tonsurantur et fiunt repente ex hoc Sacerdotes, atque inveterate Religiosi: Praepositi dicitur accipiunt, qui nec ulla adhuc milites didicerunt. Quid putamus, quid isti subjectis praestaturi sint, qui antequam discipulatus linea attingant, tenere locum magisterii non formidant? Qua de re necesse est, ut quamvis inculpati

quisque sit meriti, ante tamen per distincta Ordinis Ecclesiastici exerceatur officia. Videat quod imitetur, discat quod doceat, informetur quod teneat, ut postea non debeat errare, qui eligitur viam errantibus demonstrare. Piu ergo religiosa meditatione polliatur, ut placeat: et sic lucerna super candelabrum posita luceat, ut adversa ventorum vis irruens, conceptam eruditionis flammam non extinguat, sed augeat. Nam cum scriptum sit: Ut prius quis probetur, et sic ministret: multo amplius ante probandus est, qui populi intercessor assumitur, ne fiant causa ruinae populi Sacerdotes mali. Nulla igitur contra hoc excusatio, nulla potest esse defensio: quia cunctis liquido notum est, quae sit in huius rei negligentia egregii sollicitudo Doctoris, qui neophytum ad Ordines vetat sacros accedere. Sicut autem tunc neophytus dicelatur, qui initio in sancta fidei eruditione plantatus: sic modo neophytus habendus est, qui repente in religionis habitu plantatus, ad ambiendas honores sacros irreperit. Ordinate ergo ad Ordines ascendendum est. Nam casum appetit, qui ad summa loci fastigia, postpositis gradibus, per abrupta quarit ascensum. Et cum idem Apostolus doceat inter alia sacri Ordinis instituta discipulum, manum non esse cuiquam citius imponendam: quid hoc celeris, quidve praecipitantius, quam ut exoriat a summitate principium, et antequam esse incipiat discipulus, sit magister? Quisquis igitur Sacerdotium non ad elationis pompam, sed ad utilitatem adipisci desiderat, prius vires suas cum eo, quem est subiturus, humore mactatur: ut et impar abstineat, et ad id cum metu, etiam qui se sufficere existimat, accedat. Ab re autem non facimus, si ad argumentum rationale, usum rerum irrationalium colligamus. Apta namque adificationibus de silvis ligna succiduntur, nec tamen adhuc viridibus edificii pondus imponitur, nisi eorum viriditatem multorum dierum mora sicaverit, et apta ad necessarium usum effecerit. Quae si observantia forte negligitur, citius superimposita mole franguntur, et gignit ruinam ad auxilium res provisae. Hinc etenim medici, qui corporum curam gerunt, quaedam adjutoria, recenti adhuc confectione formata, indigenti non offerunt, sed maturanda temporibus derelinquunt. Nam si immature quis dederit, dubium non est, quin sit causa periculi res salutis. Itescant itaque, discant in officio suo Sacerdotes, quibus animarum credita est cura, sorvare quod diversarum artium homines docente ratione custodiunt, et a praecipiti se ambitione, etsi non metu, saltem pudore contineant: Sed ne forsitan ad hoc prave se consuetudinibus quicquam velit objectu defendere, Fraternalitatis tuae discretio rationis eos freno coerceat, et labi in illicitis non permittat: quia quicquid ultione dignum est, non ad imitationis, sed potius ad exemplum debet correctionis adduci. Et post pauca:

3 De his ita quoque, quae superius dicta sunt, Fraternalitatem vestram auctore Deo volumus Synodum congregare, atque in ea reverendissimo Fratre nostro i Aregio Episcopo, et dilectissimo Filio nostro Cyriaco Abbate mediantibus, omnia quoque sanctis canonibus, sicut praediximus, sunt adversa, districto sub anathematis interpositione damnetur. Id est, ut nullus pro adipiscendo ecclesiasticis Ordinibus dare aliquid commodum praesumat vel pro datis accipere. Neque ex laico habitu quicquam repente audeat ad locum sacri regiminis pervenire, neque ut aliae mulieres cum Sacerdotibus habitent, nisi haec, quae a sacris canonibus sunt permissa.

4 Haec pestiferas haereses cernens prudentissimus Doctor Gregorius, per Sacerdotum conviventiam sive taciturnitatem, magis magisque diffusis maneribus

D
APOSTOLUS
IOANNES
DIACONO

2 Tim. 3

1 Tim. 3
E

F

Greg lib 7
epistolae 110 et
111

4
Synodum
convocari
jubet pro
condemnatione
simoniae

Matth. 10

saepe virtutis
specie a
diabolo
illusos:

Prov 21

Prover 3

Ecc. 34

non debere
repente ex
laico fieri
Episcopos;

bus

A bus quasi pestifer cancer, non solum infirma posse corrodere, verum etiam fortia membra mucrone pulcherrimarum rerum corumpere; divino zelo commotus *k*, Victori Episcopo generale sententiam protulit, dicens : Quisquis ad hoc facinus, videlicet simoniaca neophytorum hæresim emendandam, officii sui consideratione vehementer non arserit, cum ipso se habere non dubitet portionem, a quo prius hoc piaculare flagitium sumpsit exordium.

3 Cum vero quosdam cognosceret ad evitanda simoniaca hæresim erimna, pestifera negotiationis munera *l* pastellatum eademe vocitare, ac hujusmodi mirato nomine, sue cupiditatis avaritiam velle contegere; prudentissimus doctor Gregorius sententiam, quam in primordio sui Pontificatus coram Synodo promulgaverat, iterato protulit, dicens : Antiquorum Patrum regulam sequens, nulli quidquam de ordinationibus accipiendum esse constituo, neque ex datione pallii, neque ex traditione chartarum, neque ex ea, quam nova per ambitionem simoniacorum invenit, appellatione pastelli. Quia enim in ordinando Episcopo Pontifex manum imponit, Evangelicam vero lectionem minister legit, confirmationis autem ejus epistolam notarius scribit; sicut non debet Episcopum manum, quam imponit, vendere; ita minister vel notarius non debet in Ordinatione ejus vocem suam vel calamus vendicare. Pro ordinatione ergo vel usu pallii, seu chartis atque pastellis, eundem, qui ordinandus est vel ordinatur, omnino aliquid dare prohibeo. Ex quibus predictis rebus si quis hinc aliquid commodi appellatione exigere vel petere forte presumpserit, in districto Dei omnipotentis exanimie reatu subparebit. Item Joanni Episcopo Corinthiorum post multa : Novit, inquit, Fratertus vestra, quia prius pallium nisi dato commendo, non dabatur. Quod quoniam incongruum erat, facto concilio ante corpus B. Petri Apostolorum Principis, tam de hoc quam de Ordinationibus aliquid accipere, sub districta interdictione vetuimus. Quæret ergo, ut neque per commodum, neque per gratium, aut quorundam supplicationem aliquos ad sacros Ordines consentatis vel permissatis adueci.

6 Sed astuta turpissima cupiditatis iniquitas non sufficiens tantis se commotis, licet turpissimis imo periculosissimis, angustari, commentum satis artificiosum reperit : quo scilicet illos Sacralatio sublimaret, qui sibi post consecrationem tanto subjectores esse debuissent, quanto non divino, qui potius humano, iudicio se fuisse promotos ipsi precul dubio reputarent. Quapropter omnipotentis Dei præce Gregorius in Evangeliorum tractatibus; ut scilicet frequentius legi vel audiri potuisset, disputat, inquit : Sunt nonnulli, qui quidem munuorum premia ex ordinatione non accipiunt, et tamen sacros Ordines pro humana gratia largiuntur, atque de largitate eadem laudis solummodo retributionem querunt. Hi nimium quod gratis acceperunt, gratis non tribuunt, quia de impenso officio suavitatis expectant munus favoris. Unde bene cum justum virum describeret, Propheta ait : Qui excutit manus suas ab omni munere. Neque enim dixit, Qui excutit manus suas a munere; sed adiunxit, ab omni. Quia aliud est munus ab obsequio, aliud munus a manu, aliud munus a lingua. Munus quippe ab obsequio, est subjectio in debita impensa. Munus a manu, pecunia. Munus a lingua favor. Qui ergo sacros Ordines tribuit, tunc ab omni munere manus excutit, quando in divinis rebus non solum nullam pecuniam, sed etiam humanam gratiam requirit.

8 Cumque Gregorius, percepta occasione, sua Ecclesie Cardinales, si tamen consentirent, satis voluntarie proveleret, neminem prorsus quantumcumque necessitate coactus, violenter promovere certabat, ne sub hujusmodi occasione quemquam eliminando deponere videretur. Unde Scholastico Baci Campanie scribens, ait : Dum de Neapolitana civitatis cura, destituta Sacerdotis solatio, vehementer aueremur, supervenientes presentium factores cum decreto, in Florentinum Subdiaconum nostrum confecto, aliquid nobis in tanto cogitationis pondere revelationis invenerunt. Sed dum præfatus Subdiaconus noster, refugiens civitatem ipsam, ordinationem suam licetymabiliter evitasset, quasi ex majiori quadam desperatione nostram cognoscente crevisse mestitiam. Atque ideo salutantes hortamur magnitudinem vestram, ut convocantes Priores vel

Parro hos ad Catholicam communitatem et unitatem relicto schismate ecessus inde colligimus, quod ex Iherosolym Episcopi de rebus dubiis, ut passim alii orthodoxi, consulerunt S. Gregorium, uti constat ex hujus protra epistola lib. 3. ep. 9. — b De Barbaricorum conversione agit S. Gregorius lib. 3. epist. 25 ad Zababam, ducem Sarchaiz, ubi se valde letatum, aut, quod cum Barbaricis facere parum disponat, et visum Barbaricinos ad Christi servitium adducat. Petique adjuvari eos, quos ad convertendos Barbaricis transmisserat. — c De hac hæresi scribit Victor et Columbo Episcopus Africa lib. 3. ep. 32 et 35 adnotatur Pantholæus Prefectum Africae ut eos compescat. — d Agnoscit dicti, quod Christum ignorare item iudici dicebant. Postea hoc scripsit S. Eulogius Patruarcha Alexandrinus, cujus librum ad se missum laudat S. Gregorius lib. 8. ep. 32. — e Hæc late in subnectis epistolis explicatur. — f Brunehildis filia Althoinaldi Regis Westgotorum in Hispaniam, in ipsa Sigeberto i Regi Austrasiarum, preperit Childobertum patrem Theodorici et Theodeberti cum vna ab anno 536 imperantium. — g Cultus S. Sagaris 27 Augusti. — h In editione epistoliarum, conversatione. — i Aregius, alius Aredius, Episcopus Vapincensis, in superiore Delphynatu, cujus festum notari Calendis Maii observat Sammartiani ex Proprio Vapincensis Ecclesie. Pro Aregio in epistolis S. Gregorii etiam loco 13 Conciliorum typis Expressis legitur Syagrius, cum ad Syagrum sit scripta. Ad Aregium extat sequens epistola 112, in aliis editionibus 113, uti libro 9 epistola 51 et 62. — k Est hic Episcopus Panormitanus, cui hæc epistola, uti lib. 3. ep. 5, lib. 5. ep. 32 et lib. 7. ep. 32 inscripta sunt. — l Est Pastillus massula in formam parvi parvæ tacti, pro hoc dicitur etiam pastellus, et inde pastellatum, domum hic indicatur.

CAPUT II.

Ratio observata a S. Gregorio, utisque præscripti in optimis Episcopis constituendis.

Hæc sunt Gregorii super simoniacis et illicitis ordinationibus doctissimi Papæ sententiæ, quas ipse summo cultu servasse docetur in eo, quod ab ipso sue consecrationis exordio per omnem diocesim suam Episcopus indecumque meliores invenire potuit, studiosissimus ordinavit. Et si quando necessitas ordinandi Sacerdotis obrepit, neque Cardinales Ecclesie sue, neque monachos monasterii sui penitus excusavit, quo minus illis Ecclesiam regendam committeret, qui exemplis et verbis pariter illam redificare melius potuissent. Nam ut pauci de multis contingam, ex Presbyteris Cardinalibus Ecclesie sue consecravit Episcopus Bonifacium Rhegii, a Habentium Perusii, et b Bonum Messane Siciliæ. Ex Subdiaconibus vero c Gloriosum Ostie d Festum Capuas, Petrum e Trems, et f Castorium Arinini. At vero ex monachis monasterii sui Marmianum Ravennas, Maximumm Syracusis, et Sabinum g Callipedi Præsules ordinavit, sed et Augustinum penes Angles a Galliarum Episcopis ordinari præcepit. Post quem nihilominus ad episcopatum in eadem gente, monachi ejusdem Patris tempore diverso proveci sunt, Melitus, Justus, Laurentius et Paulinus. Solis Diaconibus Apostolica Sedis super hæc quodammodo parte parebat : quorum cum decem et novem plenitudine redundaret, ipse Bonifacium, Florentinum et Epiphanium consecravit. Nec quemquam eorum ab officio, nisi Laurentium Archidiaconum pro superbia reliquisque criminibus, in basilica Lateranensi, que dicitur aurea, ubi mox Honoratum Archidiaconum constituit, sequestravit.

8 Cumque Gregorius, percepta occasione, sua Ecclesie Cardinales, si tamen consentirent, satis voluntarie proveleret, neminem prorsus quantumcumque necessitate coactus, violenter promovere certabat, ne sub hujusmodi occasione quemquam eliminando deponere videretur. Unde Scholastico Baci Campanie scribens, ait : Dum de Neapolitana civitatis cura, destituta Sacerdotis solatio, vehementer aueremur, supervenientes presentium factores cum decreto, in Florentinum Subdiaconum nostrum confecto, aliquid nobis in tanto cogitationis pondere revelationis invenerunt. Sed dum præfatus Subdiaconus noster, refugiens civitatem ipsam, ordinationem suam licetymabiliter evitasset, quasi ex majiori quadam desperatione nostram cognoscente crevisse mestitiam. Atque ideo salutantes hortamur magnitudinem vestram, ut convocantes Priores vel

D Barbaricini.

Agnoscit.

Brunehildis

S Aregius Ep. Vapincensis.

Victor Ep. Panormil.

Pastillus.

E Optimos quoque constat Episcopos.

etiam ex Cardinalibus et monachis :

a

b

c

d

e

f

g

F

Violenter neminem promovere permissum :

lib. 2 ep. 13

ACTORUM
JOANNE
DIACONO
cupul
conventionem
Episcoporum :
lib. 10. ep. 33
k

l
prescribit
nihil etiam
a notariis,
pro sacris
Ordinibus
accipiendum :

lib. 4 ep. 50

homil 4 in
Evangelio,
de quibus
obsc. aliam
aut formam
postea
impenitentium
spectari posse,

Esq. 33

Bilerni

n. Inno Iherosolym lepi dicitur arbitrarie : extat ad hos S. Gregorii epistola 36 lib. 2. Indict. 10 de causa Trium-Capitulorum.

A populum civitatis, de electione alterius cogitatis, qui dignus possit cum Dei solatio ad Sacerdotium promoveri. In quo decreto solemniter facto, atque ad hanc Urbem transmissio, ordinatio illic tandem Christo auxiliante proveniat.

9 Ab aliis quoque violenter promotos, in gradus pristinos revocabat. Unde Antonino Subdiacono scribens, dicit: Honoratus Archidiaconus Ecclesie h Salonitane a sanctae memoriae decessore meo missa supplicatione poposcerat, ut ab Antistite suo invitatus provehi ad fortioris gradus Ordinem contra morem nullo modo cogeretur. Hoc enim fieri sibi non prohibendi gratia, sed causa ingratitude prohibebat. Pro qua re tunc sanctae memoriae decessor noster scriptis suis Natali Fratri Coepiscopoque nostro intulerat, ne predictum Honoratum Archidiaconum invitum proveheret, neve dolorem conceptae ingratitude diutius in corde retineret. Cumque et a me haec eidem summo fuerint interdicta, non solum mandata Dei negligens, sed etiam scripta nostra contemnens, praefatum Archidiaconum quasi ad fortio-rem honorem provehens, conatus est callide degradare. Unde actum est, ut eo de Archidiaconatus loco summo, alium accerseret, qui ejus obtemperare moribus posset. Quem Honoratum Archidiaconum arbitramur Antistiti suo aliunde displicere non potuisse, nisi quod eum vasa sacra suis dare parentitatis prohibebat. Quam causam sibi volumus et tunc sanctae memoriae decessor meus, et nunc ego indagatione discentere. Sed ipse suorum actuum conscius, personam ad iudicium postpositam destinare. Proinde experientiam tuam praesentis praecipi auctoritate duximus fulciendam, quatenus conveniens in Salonam, Natalem Fratrem Coepiscopumque nostrum, saltem tot scriptis admonitum studeat adhortari; ut supra memoratum Archidiaconum in suo statim loco suspiciat. Quod si facere hoc contumaciter, ut consuevit, forte distulerit, usum ei Pallii, qui ab hac Sede concessus est, ex auctoritate Sedis Apostolicae contradicito. Quem si, etiam amisso Pallio, adhuc in eadem pertinaciter perseverare perpexeris, Dominici quoque Corporis ac Sanguinis eundem Antistitem participatione privabis. Eum vero, qui contra iustitiam regulam ad locum alterius provehi consentit, ab ejusdem Archidiaconatus honore deponi praecipimus. Qui si ulterius in loco eodem ministrare praesumpserit, Communionis sacrae participatione privamus. Equum enim est, ut asperos de iustitia sentiat, quos erga se positos in caritate contempsit. Restituito ergo loco suo Honorato Archidiacono, instructam personam supra dictus Antistites, te compellente, dirigat, qui intentionem ejus esse vel fuisse justam, suis nobis allegationibus possit ostendere. Sed et eundem Archidiaconum ad nos venire praecipimus, ut quicquid justum, quicquid omnipotenti Deo placitum fuerit, cognitis assertionibus partium, decernamus. Nos enim nullum pro personali amore defendimus, sed auctore Deo, normam iustitiae, postposita cujuslibet acceptione personae, servamus. Item Honorato Salonitano, jam ex presbyterio in diaconatum reducto. Eundem quidem decessoris nostri nostraque praecipio ad dilectionem tuam cucurrerat, in qua et de objectis tibi calumniose capitulis fueras absolutus, et in tui gradus ordinem sine aliqua te institimus alteratione restitui. Sed quia rursus ante non multum temporis spatium ad Romanam civitatem veniens, de quibusdam alienatis incongrue, et de sacrorum es conque-ctis alienatione vasorum; atque dum pro hac re, quae tuis objectionibus respondere potuissent, sustineremus in hac civitate personas, Natalis Episcopus tuus de hac luce migravit; necessarium judicamus, easdem praecceptiones tam decessoris nostri quas nos-

tras, quas dudum, ut dictum est, pro tua absolute transmissimus, praesentibus deinceps apicibus confirmare. Quamobrem a cunctis tibi objectis capitulis te plenius absolventes, in tui te ordinis gradu sine aliqua volumus alteratione permahere, ut nihil tibi penitus nota a praefato viro quaestio qualibet occasione praesudicet.

10 Item Cardinales, violenter in parochiis forensibus ordinatos, in pristinum cardinem Gregorius revocabat. Quapropter Joanni Episcopo Syracusano scribens, ait: Quorundam ad nos relatione pervenit, Cosmam, qui ex monacho monasterii S. Lucae, a decessore tuo veneranda memoriae Maximiano, in Ecclesia Syracusana Subdiaconus factus, atque a te postea in possessione, quae Juliana vocatur, Presbyter dicitur ordinatus, ita nimia tristitia et loci qualitate vehementer afflictum, ut vitam sibi penam existimet, et contritionis suae, fugae quaerit auxilium. Et ideo quia tales erga subjectos nostros debemus existere, quales nos, si subjecti fuisset, nostros volueramus esse Praepositos: magne benignitatis est, si eum in Ecclesiam, ubi Subdiaconi est factus officio, Sanctitas tua reducere, atque illic Presbyterum studuerit constituere Cardinalem. Qual et tacere, quantum arbitramur, debes, si nihil est, quod juste contra ipsum animum tuum exasperet. Si vero aliqua culpa est, suis nobis hoc epistolis Fraternitas tua, ut scire possimus, insinuet.

11 Quanta curiositate Gregorius idoneos quosque ad regimen destitutarum quaesierit plebium, breviter indicabo, ut tantus vir non solum doctrinis, quin et operibus verus paterfamilias fuisse gregis Dominici probabiliter colligatur. Ait enim in epistola Maximiano Episcopo Syracusano: Felix vir clarissimus, praesentium lator, edocuit nos, esse quemdam in illis partibus Presbyterum, qui ad Episcopatus Ordinem provehi probate vitae merito dignus appareret. Hunc ergo Fraternitas tua coram se deduci faciat, et eum, sicut certus sum, propter animae periculum diligenter examinet. Quem si ad hunc provehi gradum dignum esse perspexerit, ad nos studeat destinare; ut eum Domino disponente, loco, cui praeviderimus, possimus ordinare Pastorem. Item Cypriano Diacono: Amarissimas dilectionis tuae epistolas de Domini Maximiani obitu mense Novembri suscepti. Et quidem ille ad praemia desiderata pervenit: sed infelix populus Syracusana civitatis luctandus est, qui Pastorem talem diu habere non meruit. Proinde dilectio tua sollicitudinem gerat, ut in eadem Ecclesia talis debeat ad ordinandum eligi, qui post Dominum Maximianum ejusdem regimini locum non indignus videatur aut immeritus sortiri. Et quidem credo, quod Trajanum Presbyterum maxima pars eligit: qui, ut dicitur, bonae mentis est, sed quantum suspicor, ad regendum locum illum idoneus non est. Tamen si racher inveniri non valet, et ipse nullis criminibus tenetur involutus, condescendi ad eum, e cogente nimia necessitate, potest. Si autem mea voluntas ad hanc electionem quaeritur, tibi secreta indico quod volo, quia nullus mihi in eadem Ecclesia post Dominum Maximianum tam dignus videtur, quam Joannes Archidiaconus Catanensis Ecclesiae. Qui si fieri potest, ut eligatur, credo quod apta valde persona inveniantur. Sed ipse quoque prius de criminibus, quae impedire possunt, a te secretius requirendus est, a quibus si liber inventus fuerit, eligi jure potest. Quod si factum fuerit, etiam Frater et Coepiscopus noster Leo ei cessionem facere debet, ut liber ad ordinandum valeat inveniri. Item Clementinae Patricia: I Amandum Presbyterum a Sorrentinis ad Episcopatum, gloriosa Filia, electum esse cognosce. Quem quia huc scripsimus debere transmitti, contristari

D
AUCTORE
JOHANNES
DIACONO

Cardinales in forensibus parochiis promotos ad cardinatum revocat:
lib. 11 ep. 36

lib. 2 ep. 16
h

et violenter promotos cu pristinum gradum reducit:
Greg lib. 2 cap. 16

I

E

idoneos constanti Episcopo commentat:
lib. 2 ep. 8 ind. 10

lib. 4 ep. 19

F

lib. 2 ep. 32
ind. 11

k
lib. 8 ep. 17

de

ACCTORE
JOANNE
DIACONO

lib. 10 ep. 13
m

n

lib. 11 ep. 14

A de ejus absentia non debetis, quia nec absedere creditur, qui mente vobiscum est. Et quoniam Pastorem quarentibus is, qui vobis olim placuit, gratus est, omnipotentem Deum benedictentes, Christiana magis in hoc devotione gaudeat : Et ut ad nos celerius aliis profuturis venire debeat, hilariter studeat : quia sincere caritatis est exultare, quando is, qui diligitur, ad hoc vocatur ut crescat. Item in Passivo Episcopo : Bene novit Fraternitas vestra, quam longo tempore Apruntium pastorali sit sollicitudine destitutum. Ubi dum quaesivimus qui ordinari debuisset, et nequaquam potuimus invenire. Sed quia in Oportuno mihi in moribus suis, in psalmodia studio, in amore orationis valde Laudatur, et religiosam vitam omnimodo agere dicitur : hunc volumus ut Fraternitas vestra ad se faciat venire, et de anima sua admoneat, quatenus in bonis studiis crescat. Et si nulla ei crimina, quae per legis sanctae regulam morte mulctantur, obviant, tunc hortandus est, ut vel monachus vel a nobis Subdiaconus fiat, et post aliquantulum temporis, si Deo pla verit, ipse ad pastorem curam debeat promoveri. Item Venantio Patrio Panormitano, petenti sibi quendam Presbyterum Episcopum consecrari, rescribit, inter cetera dicens : Hunc Presbyterum dare omnimodo vobis excellentia sciat esse difficile, quia personarum nos necessitas, ad ordinanda alia loca Pastoribus destituta, non levis angustat.

B Sed quia necessitate ordinandarum se angustatum meminit personarum, ne indisenise quemquam promovisse poterat, uno exemplo videtur docendum. Aut enim in epistola Joanni Episcopo : Ne invidata eorum Ordinatione, qui ad Episcopatum eliguntur, valeat provenire, vigilantia de eorum personis est sollicitudine requirendum. Inducunt siquidem nobis est, Florentinum Archidiaconum Ecclesiae Anconitanae, qui ad Episcopatum electus fuerat, Scriptura quidem sacra scientiam habere, sed ita tetatis esse somno jam confectum, ut ad regimini officium non possit assurgere. Adicientes etiam, ita illum tenacem existere, ut in domum ejus amicus ad caritatem nunquam intreat. Rusticus autem, Diaconus ejusdem Ecclesiae, qui similiter electus fuerat, vigilans quidem homo dicitur : sed quantum asseritur, psalmos ignorat. Florentinum vero Diaconum Ecclesiae Ravennatis, qui electus ab omnibus memoratur, sollicitum esse novimus : sed qualis sit interius, omnino nescimus. Ideoque Fraternitas tua una cum Fratre et Coepiscopo nostro Armeno, superscriptae Ecclesiae Anconitanae Visitatore, illic festinet accedere, et diligenter de vita ac moribus singulorum requirere, si de nullo sibi sunt crimine consciis, quid eos ad hoc officium votis accedero. Pariter etiam requirendum est, si hoc, quod de praefato Archidiacono dictum est, quin nunquam amicus domum ejus ingressus est, ita se veritas habeat. Et utrum ex necessitate an ex temeritate talis sit : aut si ita senex est, ut ad regendum non possit assurgere, vel si factis sacrosanctis Evangelis (sicut nobis nuntiatum est) iurjurandum praebuit, nunquam se ad Episcopatum accedere. Sed et de Rustico Diacono, quantum psalmos minus tenet, scrutandum est. Florentinum autem Diacono Ravennatis, si nullum, sicut diximus, crimen est quod obsistat, apud Episcopum que agi necesse est, ut ei debeat cessionem concedere. Non tamen ex nostro mandato vel dicta, ne contra suam eam voluntatem concedere videatur.

corque prae
magnum
distinctione
examini
percepit :
lib. 12 ep. 6

Donus Ep.
Messanens.

a Adfuit habentibus nocentis S. Florido Episcopo Tiferinensi, ejusque sepultura : ut in hujus Vita dicitur 13 Novemb. b
dicitur non esse praeposita 8 libri 5 ep. 35 lib. 5, ep. 4 lib. 7, usque et concedit Inductione 14, videlicet tunc, anno 508 Episcopo praeparat scribitur. In MS. Constantiniano Donatus legitur. At quomodo cum Felice Episcopo etiam Messanensi anno hujus aut

compendi, gravis apud Messanenses et Siculos controversia est. Non displicet sententia illorum, qui medium inter duos Felices statunt. Nam Felix Episcopus Messanensi ceteris inscripta Epistola 38 et 64 lib. 1 Indict. 9, ergo anno 591, cui haec Donus subrogatus est dicto anno 596, et saltem quatuor sequentibus videt. Item lib. 12 sunt epistolae 10 et 32 data Indictione 7, ad cui ultimo vixit S. Gregorius anno. At qui legitur libro 7 epistola 102 Felix Episcopo in Sicilia inscripta, ad illum Felicem spectat, cum tum Donus praefuerit. Ita inscriptio epistolae 12 libri 11 videtur suspecta, aut ad hunc Donum non spectare. Est haec epistola Gregorius Leonis Episcopo, Secundinus, Joanni, Donno, Lucido, Trujano Episcopis Siciliae. — c Clotario Ep. 94 nisi scripta epistolam 11 libri 7. — d Factum Romae mortuum esse simul S. Gregorius epist. 12 et 13 lib. 4 Indict. 13, ut est anno 596, fuisse ob eum avaritiam a Clerico contemptum tradit ep. 24 lib. 2 et ep. 26 lib. 4. — e Legitur Treas et Trevis. Est ecclesia in Campania Callianum urbs, sed tum Augusta Terracina, seu urbs Terracina et Teccassina ferr dicta : unde errorem in hunc locum irrepisse arbitramur, cum inter Episcopos Teccassinos seu Terracina nullus hoc tempore sedisset Petrus referatur. Furam est Petrus Subdiaconus ante Campaniam in Italia, cui plures S. Gregorius scripsit epistolae, deinde Episcopus factus. — f Castoreo scripta epistola 9 libri 2, et 43 libri 3. Hic successit Aguilus, cui scripta epistola 10 libri 1. — g Est Calliopolis urbs Calabriae antiquae ad sinum Tyrrhenicum. — h Est Salona metropolis olim Dalmatiae, cujus Episcopo Natali S. Gregorius scripsit epistolae 19 et 20 libri 1, et alias plures. — i Calixtus S. Joannae Ep. 23 Octobris : de eo infra saepius agitur factus est et Episcopus anno 596. — k Ad Leonem Episcopum Siciliae scripta epistola 22 libri 11, et supra indicatum. — l Episcopus electus in minoribus ep. 18 libri 8. — m Paschasius fuit Episcopus Firmianus in Perno. Eodem inscripta etiam epistola 12 libri 7, et epist. 12 hujus libri 10. — n Apruntium ipsa regio Italia, a quo Apruntini Episcopi, quorum Sedes est in urbe Invegnensi vulgo Teramo dicta, cujus prius Episcopus statuitur hic videtur Uppuritanus, alius Importanus.

Petrus
Trecensis Ep.

Calliopolis
Sulona,

E

CAPUT III.

Varia Sedes Episcopales a S. Gregorio unitae.
Solum loca non Episcopatus permutari concessum. Adjuti exules Episcopi.

Et quidem Gregorius prudenter cognoscens, totum corpus Ecclesiae tam per bonos Episcopos feliciter stare, quam per malos infeliciter cadere ; non solum diversarum gentium diversis Ordinibus Clericos, verum etiam vacantes Episcopos in sua dioeceseos Episcopatus invitat. Unde Sebastiano Episcopo a Rhizomeni inter cetera scribit, dicens : Debitum salutandis alloquium solvens, indigno, quod ad me, Bonitacio defensore referente, pervenerit, qua vir sanctissimus Frater noster Donatus Anastasius Patriarcha in una sanctorum civitatum regendam vobis Ecclesiam committere voluit, et consentire noluitis. Quem sensum atque sapientiam vestram, valde ego libenter amplexus sum, et laudavi vehementer, et vos felices, me infelicem esse deputavi, qui tali hoc tempore regimini Ecclesiae suscipere consensit. Si tamen animus vester fortassis Fratribus condescendendo, et misericordiae operibus mentis, ad hoc nunquam consentire decreverit, peto ut amoris meo alium minime praepositis : Sunt enim in Sicilia insula Ecclesiae vacantes Episcopi. Et si vobis placet, auctore Deo, Ecclesiam regere, juxta B. Petri Apostoli lumina cum ejus adjutorio inclis potestis : si vero non placet, feliciter scite, et pro nobis infelicibus exorate.

Alterius
dioeceseos
Episcopos, ad
regendas suar
vices ut
Episcopi
in sint
lib. 35 ep. 33

F

I Inter ea Gregorius locis minoribus Episcopis constitutis, dissipatas Ecclesias adiuvabat. Quapropter b
Bacanda Formensis Episcopo scribit, dicens : Et temporis necessitas nos perurget et imminutio exigat personarum, ut destitutis Ecclesiis salubri ac provida decessum dispositione succurrere. Et ideo quam Ecclesiam Muturnensem funditis tam Cleri quam plebs destitutis desolatione cognovimus, tuamque pro ea petitionem, quatenus Formianae Ecclesiae, in qua corpus B. c Erasmi Martyris requiescit, cujus Fraternitas tua praesidet, adungi debeat : primum esse ac justissimum praevidentes, necessarium duximus, consulentes tam desolationi loci illius quam tunc Ecclesiae impertiti, redditus supradictae Ecclesiae Muturnensis, vel quaequid ei antiquo modernoque jure vel privilegio potuit potestve qualibet ratione competere, ad tuae Ecclesiae jus potestatemque hae praeccepti nostri auctoritate migrare

b
Episcopales
Sedes,
lib. 1 ep. 8
Formis nunc et
Muturnensem

c

A grare, ut a presentis tempore, sicuti de propria Ecclesia debeas cogitare, eique competenti tua provisione disponere : quatenus deinceps quod perire nunc usque potuit, pauperum Ecclesie tue utilitatibus Clerique proficiat.

15 Item Benenato Episcopo : Et temporis qualitas et vicinitas nos locorum invitat, ut d Cumanam atque Misenatium unire debeamus Ecclesias. Quoniam hic non longo a se itineris intervallo sejuuncta sunt, nec peccatis facientibus, tanta populi multitudo est, ut singulos, sicut olim fuit, habere debeant Sacerdotes. Quia igitur Cumani castri Sacerdos curam vite hujus explevit, utrasque nos Ecclesias presentis auctoritatis pagina unisse, tibi que commissis cognosce, propriumque utrarumque Ecclesiarum scito te esse Pontificem. Et ideo te quaecumque tibi de earum patrimonio vel Cleri Ordinatione promotioneve juxta Canonum statuta visa fuerint ordinare atque disponere, habebis, ut proprius re vera Sacerdos, liberam ex nostrae auctoritatis consensu atque permissione licentiam. Ubi vero commodius ac utilius esse perspexeris, habitato : ita sane, ut alteram Ecclesiam, a qua corporaliter ad presens absens es, sollicita providentique cura disponas, quatenus divina illic mysteria sollemniter auxiliante Domino peragantur. Fraternitas ergo tua tanto in adhortatione populi lucrandsque animabus sollicitiore cura semper invigilet, quanto se unitarum Ecclesiarum gubernationis onera suscepisse cognoscit. Item Joanni Episcopo e Veliterno : Postquam hostilis impietas diversarum civitatum ita peccatis facientibus desolavit Ecclesias, ut reparandi eas spes nulla populo deficiente remanserit, majori valde cura constringimur, ne defunctis earum Sacerdotibus, reliquie plebis, nullo pastoris moderamine gubernata, per invidia fidei, hostis callidi rapiantur, quod absit, invidia. Hujus ergo rei sollicitudine saepe commoditi, hoc nostro sedit cordi consilium, ut vicinis eas mandarem Pontificibus gubernandas. Ideoque Fraternitati tuae curam gubernationemque Trium-Tabernensium Ecclesie praevidimus committendam. Quam tua Ecclesia aggregari uniri que necesse est, quatenus utrarumque Ecclesiarum Sacerdos et Rector, Christo adiutor, possis existere : et quaecumque tibi de ejus patrimonio vel Cleri ordinatione seu promotione vigilanti ac canonice visa fuerint cura disponere, quippe ut Pontifex proprius, liberam habebis ex presentis nostra permissione licentiam.

16 At vero civitatum desolataram Pontifices Gregorius vacantibus civitatibus incardinare curabat. Unde Martino Episcopo Corsicie inter cetera scribens. Quoniam, inquit, Ecclesia Tamitana, in qua dudum fuerat honore Sacerdotali tua Fraternitas decorata, ita est delictis facientibus hostib feritate occupata et diruta, ut illic ulterius spes remicandi nulla remanserit, in Ecclesia te f Alariensi, que jamdu Pontificis est auxilio destituta, Cardinalem secundum petitionis tuae modum hac auctoritate constituimus sine dubio Sacerdotem. Ita ergo studio vigilantium cum Dei amore secundum Canonum precepta cuncta dispone et ordina, ut et Fraternitas tua suis desideris se gaudet fuisse potitam, et Ecclesia Deo alterno gaudio repleatur. Cardinalem te suscepisse Pontificem. Item Joanni Episcopo g Squillaceno : Pastoralis officii cura nos admonet, destitutis Ecclesis proprios constituere Sacerdotes, qui gregem Dominicum pastoralis debeant sollicitudine gubernare. Propterea te Joannem, ab hostibus captivatum h Lisitane civitatis Episcopum, in Squillacena Cardinalem necesse duximus constituere Sacerdotem, ut et susceptam semel amaram curam intuitu future retributionis impleas, et licet a tua, hoste in-

minente, depulsus sis, aliam, qua pastore vacat, debeas Ecclesiam gubernare: ita tamen, ut si civitatem illam hostibus liberam effici, et Domino protegente, ad priorem statum contingerit revocari, in eam, in qua prius ordinatus es, Ecclesiam revertaris. Si autem praedicta civitas continua captivitatis calamitate prematur, in hac, in qua a nobis incardinatus es, debeas Ecclesia permanere. Item GratiOSO k Nomentano Episcopo curam gubernationemque S. Authemii Ecclesie in Curiam Sabinorum territorio constituite incardinando conjunxit. Item Agnello Episcopo Fundano post aliqua : Quoniam propter eandem hostilitatis nec in civitate nec in Ecclesia tua est cuiquam habitandi licentia ; ideo te auctoritate nostra l Terracimensis Ecclesie Cardinalem constituimus Sacerdotem. Et post pauca : Illud quoque Fraternitatem vestram scire necesse est, quoniam sic te praedictae Terracimensis Ecclesie Cardinalem esse constituimus Sacerdotem, ut et Fundensis Ecclesie Pontifex esse non desinas, nec curam gubernationemque ejus praetereas.

17 Sed et expulsos Episcopos, quos tam cito Gregorius vel incardinare non poterat, vel quorum redditum ad Sedes proprias contingere posse sperabat, aliis Episcopis, qui tunc videlicet in locis suis degabant, interim pro sustentatione ac stipendiis praesentis vite jungebat, generaliter dicens : Fratres et Coepiscopos nostros, quos et captivitatis diversarumque necessitatum angustiae comprimunt, studete consolandos convivendosque vobiscum in ecclesiasticis sustentationibus libenter suscipere : non quidem ut per eorum communionem Episcopalis throni dignitas dividatur, sed ut ab Ecclesia juxta possibilitatem sufficientia debeant alimenta percipere. Sic enim et proxima in Deo et Deum in proximo diligere comprobamur. Nullam quippe eis nos in vestris Ecclesiis auctoritatem tribuimus, sed tantum vestris solatis eis contineri summopere hortamur.

18 Loca quoque Sedium prudentissimus Pontifex, accepta juxta occasione mutabat. Unde Joanni Episcopo Veliterno scribit, dicens : Temporis qualitas admonet, Episcoporum Sedes, antiquitus certis civitatibus constitutas, ad alia, quae securiora putamus, ejusdem diocesis loca transponere, quo et habitatores nunc degere, et barbaricum possant periculum facilius declinare. Propterea te Joannem Fratrem Coepiscopumque nostrum Veliternensis civitatis Sedemque tuam in locum, qui appellatur m Arenata, ad S. Andream Apostolum praecipimus exinde transmigra- re : quatenus et ab hostilitatis mensu liberior existere valeas, et illic consuetudinum solemnium festa disponas. Et notandum quod Gregorius, licet monasteria et episcopatus emerit, atque vacantes Episcopos vacantibus civitatibus incardinare studuerit, nunquam tamen Episcopum ab integritate suae Ecclesiae, vel ipse in aliam commovit, vel sub quacumque occasione migrare consensit. Nam postquam n Demetrium Neapolitanum Episcopum super criminibus manifestis deposuit, cum ab eisdem Neapolitanis incardinari sibi o Paulum Nepepinum Episcopum magno opere quaereretur, discretissimus Pontifex visitatione civitatis Nepepinae p Joanni Episcopo delegata, eundem qualem Paulum Visitatorem illis tribuit Cardinalem vero constituere tam primo dispensatorie distulit, quam postea penitus recusavit. Cui postmodum licentiam revertendi ad suam diocesim concedens, centum solidos de Neapolitana Ecclesia et unum puerulum orphanum, qualem ipse de familia ejusdem Ecclesiae voluisset, dari praecipit.

lib. 2 ep. 31
Ind. 10
a
Cumanam et
Misenatem,

lib 2 ep. 55
Ind. 10.
Veliternensem
et Trium
Tabernensium.

Vacantes
Episcopos
vacantibus
civitatibus
incardinare
Ecclesias,
lib. 1. ep. 77

7
lib. 2 ep. 2
Ind. 10

D
ACTORE
JOANNE
DIACONO
i k
lib. 2 ep 20
Ind. 11
Ibid. ep. 13

Episcopos
expulsos
alita
commendat
E

Sedum loci
mutat :
lib 2 ep 11
Ind 10.

F

n
o
p

a Ita Sedes in Registro Epistolarum indicatur. Est urbs Mesopotamiae in confinio Syriae haud procul Edessa, Rhodius dicitur Ptolemaeo lib. 5 cap. 18 Rhodius ab aliquibus scribitur. Apud Sarrum et passim in Vita haecenus ex eorum Syriacorum Episcopis, sed haec Sedes suberat Patriarchae Constantiopolitano, non

ibistina urbs
49 Antiocheno

A roborati et dilectionis tuæ testimonio litterarum, ad nos veniat consecrandus : provisurus autè omnia, ne ad hoc cuiuslibet conversationis vel meriti laice personæ adspirare præsumant, et tu periculum Ordinis tui, quod absit, incurras. Monasteria autem, si qua sunt in ipsius parœcia constituta, sub tua cura dispositioneque, quousque illic proprius fuerit Episcopus ordinatus, esse concedimus : ut sollicitudinis tuæ vigilantia proposito suo congrua, Deo adjuvante, actione respondeat. Item Clero, ordini et plebi : Vestri Antistitis obitum cognoscentes, curie nobis fuit destituta Ecclesie visitationem illi Fratri et Coepiscopo nostro solenniter delegare : cui dedimus in mandatis, ut nil de projectionibus Clericorum, reditu, ornatu, ministerisque a quoquam usurpari patiatur. Cujus vos assiduis adhortationibus convenit obedire, quatenus in Ecclesiastico obsequio Sacerdos exquiratur, qui a venerandis canonibus nulla discrepet ratione. Qui dum fuerit postulat, cum solennitate decreti, omnium subscriptionibus roborati, et visitatoris pagina prosequente, ad nos veniat ordinandus. Provisuri ante omnia, ne cuiuslibet vitæ vel meriti laicam personam presumatis eligere : etenim non solum ille ad Episcopatus apicem nulla ratione provehetur, verum etiam vos nullis intercessionibus veniam posse promereri cognoscite : sed omnes, quos ex volis de laica persona adspirare constiterit, ab officio et a communione alienos faciendos procul dubio noveritis.

ibid. ep. 27

B 23 Nulla occasione Gregorius quidquam de donariis sive prædiis quarumlibet Ecclesiarum patiebatur auferri. Idcirco Maximiano Syracusano Episcopo inter alia scribit, dicens : Caritatem tuam commovere curavimus, ut si quispiam Episcoporum de hac luce migraverit, vel, quod absit, pro suis fuerit motus excessibus, convenientibus hierarchicis cunctisque Cleri Prioribus, atque in sui præsentia inventarium rerum Ecclesie facientibus, omnia, quæ reperia fuerint, subtiliter describantur : ne, sicut antea fieri dicebatur, species quaedam aut aliud quolibet de rebus Ecclesie, quasi pro faciendi inventarii labore, tollatur. Sic namque ea, quæ ad munitionem facultatis pauperum pertinent, desideramus expleri, ut nulla penitus in rebus eorum ambrosiosis hominibus venalitatibus relinquatur occasio. Visitatores Ecclesiarum, Clerici quoque eorum, qui cum ipsis per non suæ civitatis parœcias fatigantur, aliquid laboris sui capiant, te disponente, subsultum. Justum namque est, ut illis consequantur stipendium, quo pro tempore suum commodare reperiantur obsequium.

Pro inventario faciendo nihil acceptum decerni : lib. 3 ep. 11

C 24 Consuetudines dationum vel xenorum a suis Episcopis accipere Gregorius, quasi pondus quoddam pestiferum, toto mentis conamine detestabatur. Unde Felici Episcopo Messanensi : Consuetudines, inquit, quæ Ecclesie gravamen nascuntur inducere, nostra nos deet consideratione remittere : nec illic aliqua cogant inferre, nado sola referenda debent potius expectare. Clericis quidem tuis vel aliorum, consuetudinem te quoties illibatam servare : eisque annis singulis, quæ sunt consuetæ, transmittere : nobis vero de cetero, ne quid transmitti debeat, inhibemus. Et quoniam non delectamur xenis, d pœnitentias, quos tua dixerit fraternitas, cum gratiarum actione suscepimus. Sed eas, ne quod exinde sentire potuisses dispendum, digno fecimus pretio vendidit et ad tuæ Fraternitatis transmisimus sigillatum. Sed quia caritatem tuam ad nos velle venire cognovimus, scriptis presentibus admonemus, ut ad vendendum non debeas laborem assumere : sed ora pro nobis, ut quanto nos itineris intervallo dissoerant, tanto animis nostris adinvicem, Christo adjuvante, suavis in caritate conjuncti : quatenus alterna nos

Consuetudines dationum, vel xenorum repellit. lib. 1. ep. 64

obsecratione juvantes, susceptum officium venturo integrum Judici resignemus. Item Joanni Episcopo e primæ Justiniane, cui et Pallium mittit, et vices suas committit, post multa scribit : Xenia autem vestræ sanctitatis suscipere omnino nolueram, quia valde est incongruum, ut a Prælati et afflictis Fratribus munera percipisse videremur. Sed respondes vestri alio me argumento vicerunt, ad eum illa deferentes, a quo non possent oblationes vestre Fraternitatis repelli.

D auctores IOHANNES DIACONO et hb 4 ep. 3

25 Hinc est, quod Gregorius Episcoporum neminem ad Urbem fatigare delectans, Maximiano Syracusano Episcopo vices suas per Siciliam totam commisit, præcipiens, ut omnes Episcopi semel in quinqueennio Romam venirent. Unde Cypriano Diacono scribens, ait : Novit dilectio tua hanc olim consuetudinem tenuisse, ut Fratres et Coepiscopi nostri Romam semel in triennio de Sicilia convenirent, sed nos eorum labori con-ulentes, scias constituisse, ut suam hic semel in quinqueennio presentiam exhiberent, etc. Ubi notandum, quia si B. Gregorius xenia, quod credi nefas est, anhæleret, non Episcoporum adventus a triennio in quinqueannium protelaret, imò a triennio in biennium dulcio festinaret.

lib. 2 ep. 6 Ind 10

lib. 6 ep. 19 Episcopos e Sicilia Romam venire semel in quinqueannio statuit :

26 Sed quando xenia grate susceperet, qui quamvis dispensandas alterius elemosynas recusare timeret, eas tamen et timendo suscipiebat et cautissime dispensabat ? Quique adeo sua dare, et aliena non accipere consueverat, ut etiam renniquarundam pretia penitus resutaret. Unde Eulogio Patriarchæ Alexandrino inter cetera scribit, dicens : De lignis quod scribitis, quia brevia fuerint : navis, per quam transmissa sunt, qualitas fecit. Quia si major navis venisset, potuissent ligna etiam majora transmittere. Quod autem dicitis, quia si majora transmittimus, pretium datis : largitati quidem gratias agimus, sed accipere pretium, Evangelio interdicitur, prohibetur. Nos enim ea, quæ transmittimus, ligna non emimus : et quomodo possumus pretium accipere, cum scriptum sit, Gratis accepistis, gratis date ! Nunc ergo juxta modum navis per noscitur parva ligna transmissimus : sequenti vero anno, si omnipotenti Deo placuerit, majora preparamus.

E recum pretia suscipere recusat :

lib. 3 ep. 20

Math. 10

27 Non mirum, si liberalissimus Pontifex nullas consuetudines a suis suffraganeis, nulla xenia capiebat, quibus ipse, si qua necessaria habere viderentur, satis hilariter ministrabat. Unde Venantio Episcopo Perusino scribit, dicens : Fratrem et Coepiscopum nostrum Ecclesiam frigore amnio labore cognovimus, pro ea, quod hyemalem vestem non habet, et quia aliquid sibi a nobis petui debere transmitti, Fraternitati tuæ ad hoc per litteram presentium transmissimus amphimallon, tunicam et pectorale, ut ate ei debeant sine mora transmitti, et ideo ad prædictum Fratrem nostrum sub omni illud celeritate stude transmittere, atque nobis hoc ipsum quia transmissis, tuis rennuntiare epistolis non omittas. Sed ita fac, ut ad transmittendum, quia vehementer frigus est, novam aliquam minime facias. Item eodem g Ecclesie Clusino Episcopo : Scripta Fraternitatis vestræ suscipientes, constrictatissimus, quod vos per ea et graviter infirmatus et adhuc debiles esse cognovimus. Et licet sanctitatem vestram videndi desiderium haberemus, bene tamen fecistis isto vos illic tempore continere, ne venientes hinc, de ægritudine vestre molestia recidivam nosas tristitiam faceretis. Et post pauca : Unum autem eisdem volos, qualem invenire potuimus, de benedictione S. Petri transmissimus, ut habeatis, cum quo post infirmitatem vectari possitis.

Suffraganeis suis Episcopis necessitas curat. lib. 10 ep. 32

F

f

g

lib. 8 ep. 40

a Fortunatus Episcopus Neapolitanus factus anno 593, quem Fortunatus de modo in Ecclesia sua conversandi instruit S. Gregorius ep. 1 p.

AUCTORE
JOANNE
DIACONO
VENETIUM

A 61 lib. 2 Ind. 11. Eidem plurimas epistolas inscripsit. — b Est Venetiam in eadem cum Neapoli Campania Siles Episcopatus, ad montem Apeninum hanc peneit Vulturum flumine — C Leonis meminit S. Gregorius ep. 50 libri 1. Illi scripsit ep. 31 lib. 3, ep. 31 lib. 5, ep. 21 lib. 8, ep. 3 lib. 9 et ep. 22 lib. 11. — d Palmatium, fovea stipes similis res et palmorum foliis confect. — e Justinianum primum, urbs Illyria cretula, a Justiniano Imp. inde oronudo dicta, cum Acherulo ante appellaretur, dicitur et regia Illyria. — f Joannem episcopo S. Gregorius subjeci Felicem Episcopatum sacrae mandavit ep. 10 lib. 3. — g Amphimallum, utramque etiam, ut heteromallum ab altera solam parte etiam. Sicut habet amphimallum, MS. Coriscum, amphibalum, qui non eorum Eulogius, ex eorum est. In epistola hac S. Gregorius per eorum Eulogius, ex eorum est, melius in superiori Ecclesiam, quem intravit ab Ulybello in Catalogo Episcoporum Justinianum consuevit. Est Ulybium urbs Etruria in ditione hanc Senenae prope agrum Perusinum.

CAPUT V.

Vitia aliquorum Episcoporum a S. Gregorio reprehensa.

In Episcopis
quas virtutes
requirit;

Tali Patrono tunc illius temporis Pontifices ampliati, tam novas Ecclesiam a fundamentis construere ornare, quam veteres quoque splendidissime renovare coeperunt. Nam Gregorius nihil in suis Coepiscopis magis, quam sanctitatem, sapientiam et liberalitatem curiosissime quaeritabat. Quod ut significantius elucescat, quasdam epistoliarum ejus adhibeo, quarum testimonio lector meus quorundam Episcoporum vitia reprehensa cognoscet. Aut enim in epistola a Scacundino servo Dei inter cetera.

B

a

lib. 5. ep. 20
Martinianum
avaritiam
notat;

29 Fratre nostro Martinianum Episcopum verbis, quibus vales, excita, qui cum obdormisse suspicor. Nam venere quidam ad me, iniquitas erant quidam senes mendicantes, qui a me discussi sunt, a quibus quid accepissent: et persingula retulerunt quanta eis et a quibus in itinere dabo. Quos dum sollicite de predicto Fratre requirerem, quid eis dedisset: responderunt se eum rogasse: sed ab eo nihil accepisse: ita ut neque pauper in via accepissent, quod dare omnibus illi Ecclesiae semper familiare fuit. Dixerunt enim: Respondit mihi, dicens: Non habeo, quod vobis deum: et miror si is, qui vestes habet, argentum habet, cellaria habet: quod pauperibus debent dare, non habet. Die ergo illi, ut eum loco mutet mentem: non sibi credat solum lectionem et orationem sufficere, ut remotus studeat sedere, et de manu nihil fructificare: sed largam manum habeat, necessitate patientibus occurrat, alienam iniquam suam credat: quia si hoc non habet, vacuum Episcopi nomen tenet.

b

lib. 6. ep. 9
Serenum de
confractis
imaginibus
arguit,

30 Item b Sereno Episcopo Massiliensi post aliqua: Perlatum ad nos fuerat, quod inconsiderato zelo succensus, Sanctorum imagines sub hac quasi excusatione, ne adorari debuissent, confraxeris. Et quidem quod eas adorari vetuisses, omnino laudavimus: fregisse vero reprehendimus. Die Frater, a quo factum Sacerdote aliquando auditum est, quod feceris? Si non aliud, vel illud te debuit revocare, ne despectis aliis Fratribus, solum te sanctum esse crederes et sapientem? Aliud est enim picturam adorare, aliud per picturam historiam, quod sit adorandum, addiscere. Nam quod legitur in Scriptura, hoc idiotis praestat pictura cornutibus: quia in ipsa ignorantos videt quod signi debeant: in ipsa legunt, qui literas nesciunt. Unde et praecipue Gentibus pro lectione pictura est. Quod iniquum est a te, qui inter Gentes habitas, attendi decebat, ne dum recto zelo incaute succenderis, ferocioribus animis scandalum generares. Frangi ergo non debuit, quod adorandum in Ecclesiis, sed ad instruendas solummodo mentes fuit nescientium collocatum. Et quia in locis venerabilibus Sanctorum deponi Historias non sine ratione vetustas admittit, si zelum discretionem condidisses, sine dubio et ea, quae intendebas, salubriter obtinere, et collectum gregem non dispergere, sed dispersum potius poteris congregare: ut Pastoris

hanc usum
explicat,

C

in te meritum nomen excelleret, non culpa dispersis incumberet. Hinc autem, dum in hoc animi tui incaute nimis motus exequeris, ita tuos scandalizasse filios perhiberis, ut maxima eorum pars a tua se communiione suspenderet. Quando ergo ad ovile Dominicum errantes oves adduces, qui, quas habes, retinere non praevales? Proinde hortamur, ut vel nunc studeas esse sollicitus, atque ab hac te praesumptione compescas, et eorum animos, quos a tua disjunctos unitate cognoscis, paternam ad te dulcedine omni annis omnique studio revocare festines.

D
et antiquitatem docet;

31 Januario quoque Caralitano Episcopo post aliqua scribit, dicens: Inter querelas multiplices Isidorus, vir clarissimus, a Fraternitate tua frustra se excommunicatum anathematizatumque conquestus est. Quod quomolrem factum fuerit, dum a Clerico tuo, qui praesens erat, voluisses addiscere, pro nulla alia causa, nisi pro eo, quod te injuriaverat, factum innouit. Quae res nos vehementer afflixit. Quasi ita est, nil te ostendis de celestibus cogitare, sed terrenam te conversationem habere significas, dum pro vindicta propria injuriae, quod sacris regulis prolabetur, maledictionem anathematis inexisti. Unde de cetero omnino esto circumspicere atque sollicitus, et talia cumquam pro defensione injuriae tuae inferre denuo non praesumas. Nam si tale aliquid feceris, in tescias post vindicandum.

lib. 2 ep. 34
Ind. 10
Januarium
injurias suas
vindictam
deterret;

32 Item eidem: Praedicator omnipotentis Domini Paulus Apostolus praecipit, dicens: Seniore ne inerepaveris. Sed haec ejus regula in eo servanda est, cum culpa senioris exemplo suo non trahit ad interitum corpora juniorum. Ubi enim senior juvenibus exemplum ad interitum praebet, ibi districta in reprobatione feriendus est. Nam scriptum est: Laqueus juvenum omnes vos. Et rursus Propheta dicit: Puer centum annorum, maledictus erit. Tanta autem nequitia ad aures meas de tua senectute pervenit, ut eam, nisi adhuc humanitas pensaremus, fixam maledictione feriremus. Dicitur quippe mihi est, quod Dominico die priusquam Missarum solennia celebrares, ad exarandam messem lateris praesentium perrexisti, et post exarationem ejus Missarum solennia celebrasti: post Missarum vero solennia etiam et terminos possessionis illius eradidit minime timuisti. Quod factum quae poena debuit insequi, omnes, qui audierunt, sciunt. Dubii autem de tanta hac perversitate fueramus: sed Filius noster Cynacus Abbae, a nobis requisitus, dum esset Carali, ita se cognovisse perhibuit. Et quia adhuc caris tuis parimus, hortamur, aliquando resipisce, senex, atque a tanta levitate morum et operum perversitate compescere. Quia quanto morti vicinior ediceris, tanto fieri sollicitior atque timidior debes. Et quidem poena sententia in te fuerat jaculanda: sed quia simplicitatem tuam cum senectute novimus, interim taceamus.

lib. 7 ep. 1
Ind. 2
1 Tim. 5.
Et pro
exaratione
messis die
Dominico,
reprehendit
Esa. 42
Esa. 68

33 Omnes omnino Pontifices a lectione librorum Gentium Gregorius indiditabat: Quapropter c Desiderio Galliarum Episcopo, Pallium postulanti, scribit, inquit: Cum multa nobis bona de vestris fuisse studiis nuntiata, ita cordi nostro est nata letitia, ut negare ea, quae sibi Fraternitas vestra concedenda deponere, minime pateremur. Sed post hoc pervenit ad nos, quod sine verecundia memorare non possumus, Fraternitatem tuam Grammaticam quibusdam exponere. Quam rem ita molestos suscepimus, ut sumus vehementius aspernati, ut ea, quae prius dicta fuerant, in genitum et tristitiam verteremus: quia in uno se ore, cum Jovis laudibus, Christi laudes non capiunt. Et quam grave nefandumque sit Episcopis canere, quod nec laico Religioso conveniat, ipse considera. Nam quamvis dilectissimus Filius noster Candidus Presbyter postmodum

C
lib. 9. ep. 43
Desiderium
quod
Gentium
libros legat,
corripit

A modum veniens, hac de re subtiliter inquisitus negaverit, atque vos conatus fuerit excusare; de nostris tamen adhuc animis non recessit. Quia quanto execrabile est hoc de Sacerdote narrari, tanto utrum ita necensit, districta et veraci oportet satisfactione cognosci. Unde si post hoc evidenter hæc, quæ ad nos perlata sunt, falsa esse claruerint, neque vos nugis et secularibus litteris studere constituerit; et Deo nostro gratias agemus, qui cor vestrum maculari blasphemis nefandorum laudibus non permisit, et de concedendis, quæ postcitis, securi jam et sine aliqua dubitatione tractabimus.

34 Nihilominus d Natali Salonitano Episcopo scribit, dicens: Multis ab urbe tua vententibus, Frater reverendissime, didici, pastorali cura derelicta, solis te conviviis occupatum. Quæ audita non crederem, nisi hæc actionum tuarum experimentis approbarem. Nam quia lectioni nequaquam studeas, nequaquam exhortationi invigiles, sed ipsum quoque usum Ecclesiastici ordinis ignores, hoc est in testimonium, quod eis, sub quibus es positus, servare reverentiam nescis.

35 Sed cum Natalis per inanem Philosophiam scriptis propriis se niteretur inculpabilem demonstrare; mitissimus Doctor Gregorius ita rescripsit: In conviviis defensione vestra Fraternitas Abrahamæ convivium memorat, in quo, teste sacro eloquio, tres Angelos suscepisse perhibetur. Sed hoc exemplo neque nos beatitudinem vestram repellendimus, si hanc suscipere Angelos in hospitalitatem cognoscimus. Rursum narrat tua Fraternitas Isaac satiatum, filio benedictionem dedisse. Quæ utraque veteris Testamenti, quia ita sunt gesta per historiam ut tamen signarent aliquid per allegoriam, utinam valeamus sic res gestas legendo perecurrere, ut possimus etiam gerendas providendo sentire. Ille quippe in tribus Angelis unum salutans, Trinitatis subsistentias unius substantiæ esse declaravit. Trinitatis benedixit filium, quia qui divinis epulis repletur, illius sensus in Prophetiæ virtutem extenditur. Divinæ autem epulæ, sacri eloquii verba sunt. Si igitur assidue legitis, si exemplum ab exterioribus trahentes interna penetratis, quasi de agri venatione satiati mentis ventrem repletis: ut auteposito filio, suscepto videlicet populo, possitis ventura nuntiare. Sed jam in hoc sceno caligat, qui de Deo aliquid prophetat: Quia profecto dignum est, ut hic jam per concupiscentiam minus videat, ejus sensus per intelligentiam intus consensat. Hæc ergo ad vosmet ipsos trahite, et si vos tales agnoscitis, nihil est, quod de vestra astumatione dubitetis. Gaudere quoque Beatitudinem vestram invenio, si voracis nomen cum rerum amore sustinet. Quod ego breviter expono, quia si de vobis falsum dicitur, nomen hoc veraciter enim rerum auctore sustinetur: si vero de vobis verum est, quod de illo falsum fuisse quis dubitet, absolvere vos non valet par nomen, quorum dispar est causa. Nam cum eorumque etiam periturus latro suscepit: sed quem natus proprius tenuit, par crucifixio non absolvit. Ego tamen quantum valeo precibus depono, ut sanctissimam Fraternitatem vestram auctori nostro Deo non solum nomen, sed etiam causa conjungat. Convivia autem, quæ ex intentione impendende caritatis fiunt, recte vestra sanctitas in suis epistolis laudat. Sed Lumen sciendum est, quia tunc veraciter ex caritate procedunt, cum in eis nulla absentium vita mordetur, nullus irrisione reprehenditur, et non in eis inanes secularium negotiorum fabulæ, sed verba sacra lectionis audiuntur: cum non plus quam necesse est, servitur corpori, sed sola ejus infirmitas refertur, ut ad usum exercende virtutis habeatur. Hæc itaque si vos in vestris conviviis agitis, abstinentium (fiteor) ma-

gistri estis. Quod ergo Pauli Apostoli ad me testimonium posuistis, Qui non manducat, manducantem non judicat: omnino exitimo incongruum fuisse: quia neque ego non comedo, neque ob hoc a Paulo Apostolo dictum est, ut membra Christi, quæ in ejus corpore, id est, in Ecclesia sibi caritatis compage connexa sunt, nullam de se ullo modo curam gerant. Sed si neque ego ad te, neque tu aliquid pertineres ad me, jure tacere compellerer: ut enim non reprehenderem, qui emendari non posset. Hæc ergo sententia propter eos solummodo dicta est, qui illos judicare student, quorum cura sibi commissa non est. At postquam nos auctore Domino unum sumus, si volis ea, quæ corrigenda sunt, tacemus, valde delinquimus.

36 Neminem sane Pontificum a parva sua saltem parumper absque inevitabili prorsus necessitate discedere Gregorius permittebat, quos nimirum in causis mundialibus occupari vehementissime prohibebat. Unde e Romano defensori scribit, dicens: Perlatum ad nos est, reverentissimum Fratrem nostrum Basilium Episcopum, velut unum de laicis, in causis secularibus occupari, et prætoris intuliter obsecundare. Quæ res quoniam et ipsum vilem reddidit et reverentiam Sacerdotalem annihilat, statim ut experientia tua huic præceptum susceperit, eum ita ad revertendum districta executione compellat, quantum ei illic, te insistente, quinque diebus sub qualibet excusatione immorari non liceat: ne, si quolibet modo eum ibidem amplius moram habere permiseris, eum ipso apud nos graviter incipias esse culpabilis.

37 Item Anthemo Subdiacono: Pervenit ad nos, Pnenium, f Amalphantanæ civitatis Episcopum, in Ecclesia sua residere non contentum, sed foras diversa per loca vagari. Quod videntes alii, nec ipsi in castro se retinent: sed ejus exemplum sequentes, foris magis eligunt habitare. Et quia hoc agentes, ipsi potius ad suam hostes deprivationem invitant: ideo hæc tibi auctoritate præcipimus, ut superscripto Episcopo interminari non desinas, quatenus hoc de cetero facere non presumat, sed in Ecclesia sua Sacerdotali more resideat. Quem si forte non emendari post tuam interminationem cognoveris, in monasterio eum deputare, et adhibere curabis modis omnibus indicare, ut quid facere debeas, nostra iterum præceptione cognoscens.

a Secundino sermo Dei inclusio scripta est longa epistola 5A lib. 7 Ind. 2. — b Sereno Episcopo ante epistola 52 lib. 5 cum commendat S. Augustinum, quæ in Angliam ab eo missa supra diximus. Cæterum 2 Augusti. c Hæc videtur esse S. Desiderii verba. Archiepiscopus Viennensis et Martyr, cujus Vita illustranda est ad 25 Maii. — d Natali Salonitano Ep. scripta epistola 19 et 20 lib. 1, alia supra lib. 3 num. 28 refertur. Fuit Salonæ urbs Intimata, palatio Diocletiani relicta, sed ea intercedit. — e Defensori Siciliæ inscribitur epistola. — f Amalphis in Principatu inferiore regni Neapolitani urbs, dicitur titulo insignis; sed corpore S. Andreae Apostoli eo translato illustratur.

D
AUCTORE
JUANNE
DIACONO

Episcopum
ob Ecclesia
sua abesse
vetat:

e
lib. 8 ep. 11

E

f
lib. 5, ep. 23
P'matum
Amalphantanum
Episcopum
per diversa
loca
vagantem
incipit:

S. Serenus
S. Desiderius
Natalis Ep.
Salonæ
Amalphis.

CAPUT VI.

Exemplo amitarum, arguuntur a S. Gregorio
secordia et secularia desideria Episcoporum.

Non mirum, si Gregorius ex ministerio sibi credito, curabat vita quorumlibet Præpositorum verbis salubribus increpare, qui lapsum propriæ amittæ non dubitaverit ad instructionem populi posteriorum memorie commendare. Siquidem Evangelica sententia, quæ dicitur, Multi sunt vocati pauci vero electi, volens multorum vocationem a paucorum electione formis exemplorum discernere, perhibet dicens: Pater meus tres sorores habuit, quæ cunctæ sacræ Virgines erant. Quarum una Tharsilla, alia Gordiana, alia Emiliana dicebatur. Uno omnes ardore conversæ, uno eademque tempore sacratæ sub distractione Regulari degentes, in domo propria socia-

Hom. 39 in
evangelia,
Tres amittæ
S. Gregorius,

Math. 22

d
lib. 2 ep. 16
Ind. 10
Natalium de
negligentia
et conviviis
reprehendit:

Ibid. ep. 37
et e causare
molentem
perstr. n. 11:

Gen. 8
Gen. 27
ostendit
epulas divinas
Scripturam
inter. n. 11.

Math. 14

et contraria
ca caritate
facienda.

AUCTORE
JOSSE
DILONO
a

A Item vitam ducebant. Cumque essent datus in eadem conversatione, coeperunt quotidianis incrementis in amorem conditoris sui a Tharsilla et Emilianæ succrescere, et cum solo essent hic corpore, quotidie animo ad æterna transire. At contra Gordiane animus cepit ab amore caloris intimi per quotidiana detrimenta tepescere et paulisper ad hujus sæculi amorem redire. Crebro autem Tharsilla dicitur Emilianæ sorori suæ cum magno gemitu solebat: Video Gordianam sororem nostram, de nostra sorte non esse. Perpendo enim, quæ foras defluit, et cor ad quod proposuit, non custodit. Quam curabant blanda quotidie redargitione corrumpere, atque a levitate morum ad gravitatem sui habitus reformare. Quæ quidem resumebat vultum subito gravitatis inter verba correptionis, sed cum ejusdem correptionis hora transisset, transibat protinus et superbieta gravitas honestatis: moxque ad levia verba redibat. Puellarum gaudebat societate laicæ, etque persona valde onerosa erat, quocumque huic mundo dedita non erat. Quædam vero nocte huic Tharsillæ amice meæ, quæ inter sorores suas virtute orationis continuæ, afflictionis studiosæ, abstinentiæ singularis, gravitate vitæ venerabilis, in honore et culmine sanctitatis excreverat, sicut ipsa narravit, per visionem atavus meus Felix, hujus Romani Ecclesiæ Antistes, apparuit, etque mansionem perpetuæ claritatis ostendit, dicens: Veni, quia in hac te lucis mansionem suscepisti. Quæ subsequenti mox febre correpta, ad diem pervenit extremum. Et sicut nobilibus feminis virisque morientibus multi conveniunt, qui eorum proximos consolentur: eadem hora, ejus exitum præstolantes, viri ac femine lectulum circumsteterunt, inter quas mater quoque mea adfuit. Cum subito sursum illa respiciens, Jesum venientem vidit, et cum magna animadversione cepit circumstantibus clamare, dicens: Recolite, recolite, Jesus venit. Cumque in eum intenderet, quem videbat, sancta illa anima carne soluta est. Tantaque subito fragrantia miri odoris dispersa est, ut ipsa quoque suavitas æmulus ostenderet, illie Auctorem suavitatis venisse. Cumque corpus ejus ex more mortuorum, ad lavandum esset pulatum, longa orationis usu, in cultris ejus et genibus candoribus miræ inventi est odorata eunt exerevissæ: et quid vivens ejus spiritus semper egerit, mortua raro testatur. Hæc autem gesta sunt ante Dominici Natalis diem. Quo transacto, mox Emilianæ sorori suæ per visionem nocturnæ visitationis apparuit, dicens: Veni, ut quin Natalem Dominicum sine te feci, sanctam Theophaniam jam tecum faciam. Cui illa protinus, de Gordiane sororis suæ salute sollicita, respondit: Etsi sola venio, Gordianam sororem nostram cui dimitto? Cui tristi vultu iterum dixit: Veni: Gordiana etenim soror nostra inter Lucas deputata est. Quam visionem mox molestia corporis est secuta, atque ita, ut dictum fuerat, ante Dominicæ Apparitionis diem, eadem molestia ingravescente, defuncta est. Gordiana autem mox ut solam remansisse se reperit, ejus pravitate exerevit, et quod prius lateit in desiderio cogitationis, hoc post effectum pravæ actionis exerevit. Nam oblitæ Dominici timoris, oblitæ pudoris et reverentiæ, oblitæ conversationis, oblitæ pudoris postmodum agerem suorum maritum duxit. Eæ omnes tres uno prius ardore conversæ sunt, sed non omnes in uno eodemque studio permanserunt, quia, juxta Dominicanam vocem, Multi sunt vocati, pauci vero electi.

S. Tharsilla
a S. Felice
monita,

et Christo
apparente
mortuæ z

S. Anthonium
ab illa
evocata obit:

Gordiana
deserit
Prof. vancen,
dionii timoris
oblitæ 1

lib 7 ep. 0
Int 1
huc alta
stultit.
inducitur z
b

B Item Anthonio Subdiacono Campaniæ: Pervenit ad nos Fratrem et Coepiscopum nostrum Paschasium, ita desidem negligentemque in eunctis existere, ut in nullo quia est Episcopus agnoscat: adeo ut neque Ecclesiæ ipsius, neque monasteria, sive filii vel oppressi pauperes, ejus erga se dilectionis studium sentiant, nec aliquam supplicantibus sibi, in quibus justum est, opem defensionis accommodet: et, quod adhuc dici est gravius, consilia sapientium et recta suadentium nulla patiatur ratione suscipere: ut, quod ipse per se nequit attendere, ab alio saltem possit addiscere: sed rebus, quæ ad Pastoris curam pertinent, prætermisiss, ad fabricandam navam toto se studio inutiliter occupet. Unde, sicut fertur, contigit quadringentos aut eo amplius illum jam solidos perdidisse. Hoc quoque ejus culpis adjungitur, quod ita quotidie despectus, cum uno aut duobus Clericis dicitur ad mare descendere, et apud suos in fibula sit, et extraneis sic vilis ac despiciabilis videatur, ut nihil habeat Episcopalis vel ingenii, vel reverentiæ judicetur. Quid si ita est, non sine culpa tua esse cogoscus, qui cum oburgare atque coercere, ut dignum est, distulisti. Quia ergo hæc totum non solum ipsum reprobatur, sed etiam ad Sacerdotalis officii pertinere probatur opprobrium: volumus, ut cum coram aliis Sacerdotibus, vel quibusdam filiis suis nobilibus contestari debeas ac hortari, ut vitio torporis excessu, deses esse non debeat: sed in Ecclesiæ suæ ac monasteriorum cura sit vigilans, paternam filiis suis caritatem exhibeat, in defensione pauperum sit alacer cum discretione, in quibus justitia suaserit, sit erectus: consilia sapientum libenter suscipiat: quatenus et civitas illa ejus quæ sit sollicitudine consolari, et ipso desidia suæ culpas valeat operire. Si vero, quod non credimus, post hanc adhortationem nostram solito adhuc more negligens esse tentaverit, ad nos est modis omnibus transmittendus: ut hic positus discere possit, quid vel qualiter secundum Dei timorem agere conveniat Sacerdotem.

D liani magistri militiæ te illic posito, nec projectis religiosis vestibus ad secularem reverti habitum, nec ad nos hucusque pervenam epistolam destinare. Sed quia nimia desidia, nimioque torpore deprimeris, in tuo delectores ad præsentem illicita impune commissæ est. Nam si, ut præfati sumus, sollicitus extitisses, prius ad nos ultio mulieris pravisimæ, quam culpa debuit pervenire. Quia ego tantum hebes, tantumque es negligens, ut nisi canonicam in te fueris coercionem expertus, in aliis districtiorem et disciplinam nescias custodire: qualiter debeas esse sollicitus, congruo tibi, si Domino placuerit, tempore demonstrabimus.

30 Item Sergio defensori: Si homo esses aut discretionem aliquam habuisses, ita Regularis disciplinæ debuisti custos existere, ut ea, quæ illic illicitè committuntur, ante vindictam corrigeret, quam ad nos eorum auctius perveniret. Sed dum nimia te facit stultitia negligentem, non solum de illis offenditur, sed etiam ad ulciscendum desidia tuam nihilominus provocatur.

31 Item Anthonio Subdiacono Campaniæ: Pervenit ad nos Fratrem et Coepiscopum nostrum Paschasium, ita desidem negligentemque in eunctis existere, ut in nullo quia est Episcopus agnoscat: adeo ut neque Ecclesiæ ipsius, neque monasteria, sive filii vel oppressi pauperes, ejus erga se dilectionis studium sentiant, nec aliquam supplicantibus sibi, in quibus justum est, opem defensionis accommodet: et, quod adhuc dici est gravius, consilia sapientium et recta suadentium nulla patiatur ratione suscipere: ut, quod ipse per se nequit attendere, ab alio saltem possit addiscere: sed rebus, quæ ad Pastoris curam pertinent, prætermisiss, ad fabricandam navam toto se studio inutiliter occupet. Unde, sicut fertur, contigit quadringentos aut eo amplius illum jam solidos perdidisse. Hoc quoque ejus culpis adjungitur, quod ita quotidie despectus, cum uno aut duobus Clericis dicitur ad mare descendere, et apud suos in fibula sit, et extraneis sic vilis ac despiciabilis videatur, ut nihil habeat Episcopalis vel ingenii, vel reverentiæ judicetur. Quid si ita est, non sine culpa tua esse cogoscus, qui cum oburgare atque coercere, ut dignum est, distulisti. Quia ergo hæc totum non solum ipsum reprobatur, sed etiam ad Sacerdotalis officii pertinere probatur opprobrium: volumus, ut cum coram aliis Sacerdotibus, vel quibusdam filiis suis nobilibus contestari debeas ac hortari, ut vitio torporis excessu, deses esse non debeat: sed in Ecclesiæ suæ ac monasteriorum cura sit vigilans, paternam filiis suis caritatem exhibeat, in defensione pauperum sit alacer cum discretione, in quibus justitia suaserit, sit erectus: consilia sapientum libenter suscipiat: quatenus et civitas illa ejus quæ sit sollicitudine consolari, et ipso desidia suæ culpas valeat operire. Si vero, quod non credimus, post hanc adhortationem nostram solito adhuc more negligens esse tentaverit, ad nos est modis omnibus transmittendus: ut hic positus discere possit, quid vel qualiter secundum Dei timorem agere conveniat Sacerdotem.

32 Item eidem: Quoties illade Fratribus Coepiscopisque nostris audimus, quæ et illos reprehensibiles ostendere, et nobis tristitiam valeant generare, de eorum nos emendatione non mediocriter cogit necessitas cogitare. Quia ergo nuntiatum nobis est, Campaniæ Episcopos ita negligentes existere, ut immemores honoris sui, neque erga Ecclesias neque erga filios suos paternæ vigilantæ curam exhibeant, vel monasteriorum sollicitudinem gerant, seu in oppressorum se pauperum tuitionem impendant. Ideo hæc tibi auctoritate præcipimus, ut eis ad te convocatis, ex nostro illos mandato districtè commoneas, quatenus

ibid ep. 10
alterius
negligentia
reprehenditur:

lib 11 ep 31
item Paschasii
Episcopi
b

regularia
studia
cultantur:

F

ital ep. 33
inrepreur
negligentia
Campaniam
Episcoporum

A quatenus desides ulterius esse non debeant, sed Sacerdotalem se habere zelum et sollicitudinem opere doceant. Atque ita in his, quæ eos juste secundum Deum agere convenit, vigilantes existant, ut nullum nos de eis denuo murmur exasperet. Si quem vero eorum post hæc negligentem cognoveris, ad nos eum sine aliqua excusatione trans mitte : ut quam sit grave nolle ab his, quæ reprehensibilia et valde vituperanda sunt, corrigi, regulari in se valeat restrictione sentire. Item c Victori Episcopo Panormitano post aliqua : Cujus, inquit, jam culpæ sis intelligis, ut ego tam longe positus, quæ in civitate tui aguntur, agnoscam; et tot curis occupatus, quæ fieri debeant, disponam.

c
et Panormi-
tant
lib 4 ep 4

Tarentinus
ob concubinam
dyjudicatur.

lib. 2 ep. 44
Ind. 11

43 Notandum sane, quia sicut manifesta crimina discretissimus Præsul Gregorius aut vix aut nunquam sine vindicta laxabat; ita nimirum in rebus dubiis nunquam aliquando certam sententiam proferebat. Quapropter Andreæ Tarentino Episcopo scribit, dicens : Tribunal Judicis æterni securus adspiciet, quisquis reatus sui conscius, digna eum modo placare penitentia contendit. Habuisse te siquidem concubinam, manifesta veritate comperimus. De qua etiam contraria est quibusdam nata suspicio : sed quia in rebus ambiguis absolutum non debet esse judicium, hoc tuæ conscientie eligimus proferebatur. Quæ de re si in sacro Ordine constitutus, ejus te permissioe esse recolis maculatum, Sacerdotii honore deposito, ad ministrandum nullo modo presumas accedere, sciturus in anima tuæ periculum ministrare, et Deo nostro te sine dubio reddere rationem, si hujus sceleris conscius, in eo, quo es, Ordine, velius veritatem, permanere volueris.

a De SS. Tharsalla et. Eusthymia, et S. Felice Papa supra actum. - b De Spinto urbe Anagnini jam erecta actum 7 Februarii ad Vitium S. Laurentii Ep. Spintum. Meruit hujus Vitaliani Cybellus. c Victorii Ep. Panormitano scripta. etiam ep. 31 lib. 5, ep. 94 lib. 7 et 32 lib. 10. De ejus primatu agit Rocchus Pirius

CAPUT VII.

Præcepta S. Gregorii de malis Consiliariis, pravurum familiaritate cum Episcopis, ira Præpositorum et protectione liberorum hominum.

O hoc sollicitissimus Ecclesiæ Dei custos Gregorius uniuersusque Consiliarios arguens, quantum in se erat, omnes omnino salvare certabat. Unde Venantio ex monacho Patrio, post aliqua scribens, ait : Scio quia cum epistola mea suscipitur, protinus amici conveniunt, litterati clientes vocantur, et de causa vitæ consilium a factoribus mortis queritur. Qui dum non te, sed res tuas diligunt, nulla tibi, nisi quæ ad tempus placeant, loquuntur. Tales etiam fuerunt, sicut ipse reminisceris dudum Consiliarii, qui te ad tanti facinus perduxerunt delicti. Et ut tibi aliquid secularis auctoritas loquatur, cum amicis omnia tramandis sunt, sed prius de ipsis : si vero in causa tua hominem Consiliarium quæris, Consiliarium ne rogo, suscipe. Nullus tibi fidelior esse ad consilium potest, quam qui non tua, sed te diligit. Item Joanni Constantino Episcopo Ecclesiæ Episcopo post nonnulla : Ego beatissimo viro Domino Joanni rescripseram : sed credo, quia mihi familiaris vester ille juvenulus rescripsit, qui adhuc de Deo nihil didicit, qui viscera caritatis nescit, qui in celestibus rebus ab omnibus accusatur, qui insidiari quotidie diversorum mortibus per occultâ testamenta nec Deum metuit, nec homines erubescit. Mihi crede, Frater reverendissime, si zelum veritatis perfecte habes, ipsum prius debes corrigere : ut ex his, qui vobis vicini sunt, etiam hi, qui vicini non sunt, exemplo melius emendentur. Illius linguam noli recipere. Ille

Lenaxa
præ
consiliariis
abstinendum,
lib 1 ep 33

lib 2 ep 33
Ind. 11

ad consilium vestræ sanctitatis debet dirigî, non autem vestra sanctitas ab verba illius infecti. Si enim illum audit, scio quia pacem cum suis Fratribus habere non poterit. Item Januario Caraditano Episcopo : Eos, inquit, quorum consiliis mecum alterius exarasti, et eradicare terminos minime timuisti, in duobus mensibus excommunicatos esse decernimus : ita ut si quid eis intra duorum mensium spatium humanitas euenierit, benedictione vincitici non priventur. Deinceps autem ab eorum consiliis cautus existe, teque sollicitè custodi, ne si eis in malo discipulus fueris, quibus magister in bono esse debuisti, nec simplicitati tue nec ultimum seecuti parcamus. Item a Callinico Exarcho Italie post nonnulla : Illud vero cognoscite, quia me non modice contristavit, quod Major-domus, qui petitionem Episcopi, volentis a schismate reverti, suscepit, eum se perdidisse professus est, et postmodum ab adversariis Ecclesiæ tenebatur. Quod ego non negligentia, sed venalitate ejus factum arbitror. Unde miror, quia in eo culpam hanc minime vestra excellentia vindicavit : sed tamen quia hoc miratus sum, mequet ipsum citius reprehendi. Nam ubi Dominus Justinus consilium præbet, qui pacem cum catholica Ecclesia non habet, ibi non possunt hæretici addici. Præterea S. Petri Apostolorum Principis natalitium diem in Romana civitate vos facere velle prohibebitis. Et oramus omnipotentem Dominum, ut sua vos misericordia protegat, et vota vestra vos implere concedat. Sed prædictus vir eloquentissimus peto ut simul veniat. Qui si non venerit, a vestris obsequiis recedat : vel certe si vestra excellenti fortasse emergentibus causis venire nequiverit, ipse tamen sanctæ Ecclesiæ unitati communicet. Bonum enim virum audio, si pessimi non esset erroris.

D
Victore
Joanne
diacono
lib 7, ep. 1
Ind 2

E

45 Item Sereno Massiliano Episcopo post multa. Pervenit ad nos, quod dilectio tua libenter malos homines in societate vel consilio suo recipiat. Ideo ut Presbyterum quemdam, qui, postquam lapsus est, in suæ adhuc dicitur iniquitatis pollutione versari, familiarem habeat. Quod quidem nos ex toto non credimus, quia qui talem recipit, scelera non corrigit, sed magis aliis talia perpetrandi videtur dare licentiam. Sed ne forte aliqui tibi subreptione vel dissimulatione, ut a te reciperetur atque adhuc haberetur gratus, suaserit, non solum a te longius expellere, verum etiam excessus ipsius Sacerdoti te zelo modis omnibus convenit reserare; alios vero, qui pravi esse memorantur, paterna admonitione a sua pravitate compescere, et ad vitam stude rectitudinis revocare. Quod si, quod ab it, salubri moniti eos videris in nullo proficere, eos quoque curabis a te procul abicere, ne pravitates eorum ex eo, quod recipiuntur, displicere minime videantur : et non solum ipsi in emendata remaneant, sed etiam eorum receptio alii corruptantur. Et considera, quoniam et hominibus execrabile et periculosum ante Dei sit oculo, si per eum, a quo placentia sunt crimina, nutri vita videantur. Hæc igitur, dilectissime Frater, diligenter attende, et ita agere stude, ut prava salubriter corrigas, et scandalum de malorum societate filiorum tuorum amicus non inducas.

lib. 9 ep. 9
Leprosi et
cremationes
ab Episcopo-
rum
familiaritate
relinquendos.

F

46 Pro minus culpa vindicari alium rectissimum Judex Gregorius minime permittebat. Itaque Godescalco Duci Campaniæ scribens, ait : Illa Præpositorum sollicitudo utilis, illa est cautela laudabilis, in qua totum ratio agit, et furor sibi nil vindicat. Restringenda ergo sollicitudine potestas est, nec quidquam agendum, priusquam concita ad tranquillitatem mens recedat. Nam commotus in tempore justum omne putat iri, quod fecerit. Pervenit itaque ad nos, magnitudinem tuam, usque ad hoc se impetu furoris

lib. 8 ep. 12
esse agendum
per præviosorum
tum et unius
culpam ab
non delere
et e necessitate

AUCTORE
JOHANNES
DIACONO

A ris impulsam, ut non solum frangi januas monasterii sancti Archangeli, verum etiam diripi exinde, quod ibi inventum est, feceris. Insuper autem sic contra Abbatem ejusdem monasterii diceris exarsisse, ut, nisi occultans se, iracundiae tuae tempore latuisset, non leve discrimen incurreret. Denique ut metu tuo perterritus, dedomo, in qua olim se repperat, exire nuncusque non audeat. Quod ne frustra fore sse forsitan videreris, fugam monachi ipsius, qui ad hostes abiit, ad ejus, quantum ad nos perlatum est, crimen impingis, asserens quod illius voluntate fugerit. Quod si ita est, contristamur, et valde vestram sapientiam miramur. Nam si licitum putatis, ut aliorum culpa alii sit nociva, multi huic possunt crimini subiacere. Diversorum enim nobilium servi, multarum Ecclesiarum Clerici, diversorum monasteriorum monachi, multorum iudicum homines, saepe se hostibus tradiderunt. Ergo si hoc creditur, servorum utique domini, Clericorum Episcopi, monachorum Abbates, diversorum fugacium iudices, omnes sub culpa sunt et crimine constituti. Numquid et diebus magnitudinis tuae multi de civitate, in qua consistis, ad Longobardorum milites fuga non lapsi sunt? Et quis tanta inhscretionis, tantaque possit stultitiae reperiri, ut eorum iniquitatem tibi aestimet applicandam?

B

47 Libertatem uniuscujusque hominis Gregorius contra iudicium insolentias, liberis vocibus nihilominus similiter defendebat. Unde Leontio Exconsuli post aliqua cautionis culpabilis inventur, de aliis causis quid pro se alleget, nescio. Unum tamen hoc bene atque constanter novi, quia et, si quam rebus publicis fraudem fecit, substantia ejus caedi debuit, non libertas. Nam in hoc, quod liberi homines caduntur vel includuntur, ut faciam, quod omnipotens Deus offendit, ut faciam, quod vestra opinio vehementer gravatur; paissimi tamen Imperatoris nostri omnino tempora fuscantur. Hoc enim inter Reges Gentium; et Imperatorem Romanorum distat, quia Reges Gentium domini servorum sunt; Imperator vero Romanorum, dominus liberorum. Unde et vos quicquid agitis, prae quidem servata justitia, deinde cauteliter per omnia libertate agere debetis. Scriptum est enim: Quod tibi non vis fieri, velle ne alteri facias. Et per senectusam veritas dicit: Quo vultis, ut faciam vobis homines, et vos eadem facite illis. In libertate ergo eorum, qui vobis in discussione commissi sunt, vestram specialiter attendere debetis: et si ipsi a Majoribus vestris injuriam libertatem vestram non vultis, subditorum vestrorum libertatem honorando custodite. Serenus enim qui dixit: Caelum et terra transibunt, verba autem mea non transibunt. Cujus quia verba non transeunt, sed per omnia implentur, metumus quod iterum dicit: In qua mensura mensi fueritis, in ea remetietur vobis. Quid autem gloria vestra existimat, quia si superbe, si crudeliter agimus, despecto Deo, nobis hominem placemus? Nullo modo. Nam ipse, qui despicitur, eum contra nos, quem despecto Deo placare volumus irritat. Curamus ergo per omnia placare Deum, qui potens est et iratos homines ad mansuetudinem reducere; nam, sicut dixi, etiam mansueti homines, indignante Deo, ad iracundiam provocantur. Si autem dicitur, quia sine verberibus atque terribilibus fraudes publicae inveniri non possunt: hoc admittere poteram, si in rationem emissa Dominus Leontius non vovisset: nam verum etiam est, quia illi solent manibus excedere, qui in sensu et lingua delinunt.

lib 8 ep. 51
liberos
homines non
includendos
et verberandos:

Tab 4
Matth. 7

Matth. 24
Matth. 7

Callinicus
Exarchus.

a Romano Exarcho anno 598 successit Callinicus, Siculo Italibus, S. Gregorio longe major quam Romanus, obsequens, mortuus anno 602. De eo fit mentio infra lib. 3 num. 12

CAPIT VHL.

Sollicitudo S. Gregorii in apostatis ad monasteria reduendis, et exactionibus minuendis. Protectio vitae monasticae contra edictum Imperatoris.

Cunctorum Judicium cupiditates vel scelera Gregorius, quasi como frenoque, pontifici sui validissimis auctoritatibus restringebat: et si quos duleiter a pravitate corrigere non valebat, scriptorum suorum reargutionibus publicabat. Unde a Romano Exarcho Italiae residenti Ravennae scribit, inquit: Apud excellentiam vestram pravorum audacia correptionis debet aculeos magis, quam defensionis invenire solatum. Nam satis grave est, illu habere pravam ut contingat actionem refugium, unde disciplinae decet prodire censuram. Pervenit itaque ad nos, Speciosum quemdam Presbyterum, qui caussa poscente in monasterio a b Joanne Fratre et Coepiscopo nostro fuerat deputatus, contra sui Pastoris exinde voluntatem exisse, et Ecclesiasticae constitutionis vigore despecto, antedicto Episcopo, vestra fretum tuitione, resistere. Quod quia excellentiae vestrae sine dubio pulsat invidiam, necesse est, ut ab ejus vos, habita discretionem, debeatis tuitione suspendere: ne, si nominis vestri occasione Pastori suo inobediens vel contumax fuerit, ad tempus et vestros contra vos iudices defensare, atque excellentiam vestram hac ex re cogatur offendere, et nos pariter de vestra discordia contristari. Comperimus etiam, quod dici nefas est, quosdam mulieres, quae nunc usque in Religioso atque monachico habitu permanere, religiosam vestem deponere, et conjugibus, quod sine gravi referre dolere non possumus, sociari. Sed hoc quidem ut dicere vel attentare praesumant, favoris vestri patrocinio fulciri dicuntur. Quod nos credere, perversitatis ipsius acerbitas non permittit. Petimus ergo, ut in tanto vos peccato miscere nullatenus debeatis. Nam hujusmodi iniquitatem impunitam propter Deum nullo modo patitur remanere. Unde iterum quaesumus, ut excellentiae vestrae in talium causarum se defensione non misceat: ne et Deus suam defendat injuriam, et inter nos aliorum pariat culpa discordiam. Item Venantio ex monacho Patrio: Multi homines stulti putavere, quod, si ad Ordinem episcopatus eveheret, te alloqui ac per epistolas frequentare recusarem: sed non ita est. Quia ipsi jam loci mei necessitate compeller, ut tacere non debeam. Et post pauca: Haec igitur consideratione compulsus, velis nolis, locuturus sum. Quia omni virtute, aut te cupio salvari, aut de tua morte me eripi. In quo enim habitu fueris, recedis, et sine pernae distractionis animadversione postposita, ad quid sis delapsus, agnosces. Culpa ergo tuam pensa dum vacat, distractionem futuri Judicis dum vales, exhortescere: ne tunc illam inauram sentias, cum eam jam nullis fletibus evadas. Et infra: Teste Evangelio se, quia divina severitas de obliquo sermone nos arguit, et de verbo invidi rationes subtiliter exquirat. Pensa ergo, quid factura e t de perverso opere, si quosdam in iudicio suo reprobat de sermone. Annas Deo pecunias voverat, quas post, diabolica victus persuasionem, subtraxit: sed qua morte mulctatus est, sapis. Si ille igitur mortis periculo dignus fuit, qui eos, quos dederat, nummos Deo abstulit; considero quanto periculo in divino iudicio dignus eris, qui non nummos, sed temetipsum omnipotenti Deo, cui te sub monachico habitu devoveras, subtraxisti. Quapropter si correptionis meae verba secutus audieris, quam sint blanda et dulcia, in fine cognosces. Ecce fator, merens loquor, et facti tui tristitia ad-

Monet
Exarchum:
Italia, ne
apostatam a
monasterio,
a
lib 4 ep. 12

E

aut
sacrimonialis
vultus,
protegit:

lib 1. ep 33
utrum
apostatam
gravior ad
reditum in
monasterium
authoritatur.

F

Mat 12
Aclor. 5

ductus

A ductus, edere verba vix valeo : et tamen animus
 tuis actionis suæ conscius, vix sufficit ferre, quod
 audit; erubescit, confunditur, aversatur. Si ergo
 ferre non valet verba pulveris, quid facturus est
 ad iudicium Conditoris? Fateor tamen, qui super-
 nae gratiæ esse misericordiam maximam credo,
 quod te effugere vitam conspicio, et tamen adhuc ad
 vitam reservat : quod superbientem te videt et tole-
 rat. Cumque Venantius, in eadem apostasia perma-
 nens, obortis quibusdam similitatibus, oblationes
 suas a Joanne Syracusano Episcopo execratas cog-
 nosceret, contra Episcopum hostili more commotus
 est, eumque non timuit Gregorio accusare. Cui ipse
 rescribit, dicens : Multum nos ea, quam direxistis,
 jam nos contristatos invenit epistola, quod inter vos
 et Joannem Fratrem et Coepiscopum nostrum, de
 quorum desiderabamus gaudere concordia, scanda-
 lum prodidisse cognovimus. Quævis enim causa
 fuisset, non usque ad hoc debuit furor erumpere, ut
 armati homines vestri, sicut aulivimus, in Episcopum
 irruerent, et diversa hostili more mala committerent,
 atque vos hæc res a paterna interim caritate divide-
 ret. Numquid non poterat, si quelibet contentio fuit,
 tranquille disponi, ut nec partium utilitas detrimen-
 tum, nec sentiret gratulatio-nem? Cujus autem gra-
 vitatis, ejus sanctitatis, cujus mansuetudinis supra-
 scriptus Frater noster sit, non habemus incognitum.
 Ex qua recolligimus, quia, nisi vis eum doloris ni-
 mia coegisset, ad hanc rem, de qua vos contrista-
 tusseritis, ejus Fraternitas nullo modo pervenisset.
 Nos tamen, ubi hoc eo scribente comperimus, illico
 ei scripsimus, admonentes, ut et oblationes vestras,
 sicut ante, susciperet, et Missas in domo vestra non
 solum celebrari permitteret, sed si velitis, etiam ipse
 perageret, etc. Verum Venantius cum Episcopo
 in concordiam rediens, cum per undecim annos a
 Gregorio multiplicibus litteris exhortatus, redire ad
 monachicum propositum detrectaret, in gravissimam
 aegritudinem incidit. Quod a Joanne Syracusano
 Episcopo Gregorius audiens, rescripsit, dicens : Fra-
 ternitatis vestre scripta suscepimus, quæ mihi de dul-
 cissimi filii mei Domini Venantii aegritudine loque-
 bantur, et cuncta erga eum qualiter acta sunt, enar-
 rabant. Sed uno tempore auditis, et illum desperare
 ac graviter aegrotare, et in rebus orphanorum, filio-
 rum sollicitus ejus, homines iniquos insistere, vix se
 in corde meo dolor capere poterat. Sed in hoc sola-
 tium fuit, quod lacryma mihi per gemitus erumpen-
 tibus. Vestra igitur sanctitas primum, quam decet,
 curam negligere non debet, ut de anima ejus cogitare
 debeat, exhortando, rogando, Dei terribile iudicium
 proponendo, mettibilem ejus misericordiam promit-
 tendo, ut ad habitum suum redire vel in extremis
 debeat, ne ei reatus tante culpe in æterno iudicio
 obstet. Si quos tamen iudicium a suis pravitatibus
 inconvertibiles Gregorius advertebat, eos scriptis
 propriis penes Principes denotabat. Unde e Consttan-
 tine Auguste queritur, dicens : Dum in Sardinia
 insula multos esse Gentium cognovissem, eosque
 adhuc prave gentilitatis more idolorum sacrificiis
 deservire, et ejusdem insule Sacerdotes ad prædi-
 candum Redemptorem nostrum serpentes existerent,
 unum illuc ex Italia Episcopos misi, qui multos Gen-
 tium ad fidem, Domino cooperante, perduxit. Sed
 quidam rem mihi sacrilegam mutavit, quæ hi, qui in
 ea indolis immolant, iudici præmium persolvunt, ut
 hæc eis facere liceat. Quorum dum baptizati essent,
 et immolare jam idoli's descivissent, adhuc ab eod-
 em insule iudice; etiam post baptismum, illud præ-
 mium exigitur, quod dari prius pro idolorum immo-
 latione consueverat. Quem cum predictus Episcopus
 increparet, tantum se suffragium promississe respon-
 dit, ut nisi de commissis talibus impleri non pos-

sit. Corsica vero insula tanta nimicitate exigentium;
 et gravamine premitur exactio-nem, ut ipsi, qui in
 illa sunt, eadem, quæ exiguntur, complere vix filios
 suos vendendo sufficiant. Unde fit, ut derelicta pia
 republica, possessores ejusdem insulæ ad nefandis-
 simam Longobardorum gentem cogantur effugere.
 Quid enim gravius, quid crudelius pati possunt a bar-
 baris, quam ut constricti atque compressi suos ven-
 dere filios compellantur? In Sicilia autem insula Ste-
 phanus quidam marinarum partium chartularius
 tanta præjudicia, tantasque oppressiones operari
 dicitur, invadeudo loca singulorum, atque sine dicitio-
 ne caussarum per possessiones ac domos titulos po-
 nendo, ut si velim acta ejus singula, quæ ad me per-
 venire, dicere, magno volumine hæc explere non
 possim. Quæ omnia serenissima Domina solerter
 aspiciat, et oppressorum gemitus compescat. Et
 post pauca : Quæ enim mentes, qualia viscera pa-
 rentum esse possunt, perpendite, quando filios suos
 distrahunt, ne torqueantur : qualiter autem mise-
 rendum sit filiis aliorum, hoc bene sciunt, qui ha-
 bent proprios. Unde mihi hæc breviter suggestisse
 sufficiat, ne si ea, quæ in his partibus aguntur, pias
 vestra non cognosceret, me apud districtum Ju-
 dicem silentii mei culpa mulcetur.

49 Hinc est, quod hujus Gregorii tempore tot
 Sacerdotes et laici per diversas regiones miraculis
 coruscasse, Dialogo teste, probantur, quot nunquam
 sub posterioribus Pontificibus inveniri postea potne-
 runt. Tantis igitur Ecclesiæ Dei felicitatibus hostis
 humani generis invidens, nonnullos Pontificum, sim-
 mulque secularium iudicum ad ejus invidiam conflu-
 gravit. Super quorum allictione Joanni Ravennati
 Episcopo inter cetera queritur, dicens : Peccatis hoc
 meis reputo, quia iste, qui nunc interest (hand du-
 bium, quin Romanus Exarchus) et pugnare contra
 inimicos nostros dissimulat, et nos facere pacem vetat.
 Quamvis jam modum, etiam si velit, facere omnino
 non possumus : quia Ariulfus exercitum Antarith et
 Nodulfi habens, sibi dari precario desiderat, ut no-
 biscum loqui aliquid de pace dignetur. Item Sebastiano
 Episcopo Rhiziniensi post aliqua : Quo sanctis-
 sime Frater de amici vestri Domini Romani
 persona in hac terra patimur, loqui minime valemus.
 Breviter tamen dico, quia ejus in nos malitia gladios
 Longobardorum vincit : ita ut benigniores videantur
 hostes, qui nos interimunt, quam reipublice Judi-
 ces, qui nos malitia sua, rapinis atque fallaciis in cogi-
 tatione consumunt : et uno tempore curam Episcopo-
 rum atque Clericorum, monasteriorum quoque et
 populi gerere, contra hostium insidias sollicitum
 vigilare contra Ducum fallacias atque malitias
 suspectum semper existere, cujus laboris sit, cujus
 doloris sit, vestra Fraternitas tanto verius pensat,
 quanto me, qui hæc patior, purius amat. Item Ana-
 stasio Patriarchæ post multa : Quo mala a barbaro-
 rum gladiis, quæ a perversitate iudicum patimur,
 beatitudini vestre narrare refugio : ne ejus genitum
 angeam, quem minuire consolando debueram. Item
 Palladio Presbytero de monte Sina post plurima :
 Peto ut pro me orare debeas, quatenus omnipotens
 Deus, et a malis me spiritibus, et a perversis homi-
 nibus custodire dignetur. Quia in hac vite mee
 peregrinatione mala me simul et multa circumdant :
 ita ut cum Psalmista jure dicam : Hi me transierunt
 ira tua et terrores tui conturbaverunt me. Circum-
 dederunt me sicut aqua tota die, circumdederunt
 me simul.

50 Porro Mauritio, tunc avarissimo simulque rap-
 acissimo Principi, suggestionibus inimicorum suo-
 rum funestissimam legem ferenti, ut nulli militum,
 qui videbatur, in manu signatus fuisset, converti
 liceret, inter cetera sic respondit : Ad hoc potes-

AUCTORE
JOANNE
DIACONO
Corsica,

et Sicilia :

incurrit odium
Judicum :

lib 2 ep. 3
Ind. 10.

ef

lib. 4 ep. 38

lib. 7 ep. 3
Ind. 1

lib. 8 ep. 45

Psal 67

lib. 3 ep. 42

per undecim
annos,

lib 9. ep. 31.

etiam
aegrotantem,
ne vereat.

e
deprecatur
apud
Augustam
nimum
exactionem in
Sardinia,

d

A tas super omnes homines pietati Dominorum meorum cælitus data est, ut qui bona appetunt, adjuventur, ut cælorum via largius pateat, ut terrestre regnum cælesti regno famuletur. Et ecce aperta voce dicitur, ut ei, qui semel in terrena militia signatus fuerit, nisi aut expleta militia aut probabilitate corporis repulsus, Christo militare non liceat. Ad hæc ecce per me servum ultimum suum et vestrum respondet Christus, dicens: Ego de Notario Comitum excubitorum, de Comite Casareo, de Casare Imperatorem, et non solum hoc, sed etiam patrem Imperatorum feci. Sacerdotes meos tuæ manui commisi, et tu a meo servitio milites tuos subtrahis? Responde, rogo, piissime Domine, servo tuo, quid venienti et hæc dicenti responsurus es in iudicio Domino tuo? Et post pauca: Requirit ergo Dominus meus, quis prior Imperator talem legem dederit, et subtilius aestimet, si dari debuerit. Item q. Thodoro Medico post aliqua; Peccatis, inquit, meis facientibus, ex quorum suggestione vel consilio nescio, talem in republica sua legem protulit Imperator, ut nullus, qui actionem publicam egit, nullus, qui optio, vel manu signatus vel inter milites habitus est, ei in monasterio converti liceat, nisi forte militia ejus fuerit expleta. Quam legem **B** primum, sicut hi dicunt, qui leges veteres novere, h. Julianus protulit. De quo scimus omnes, quantum Deo adversus fuerit.

a Romanus anno 587 creatus est Franchus, mortuus an. 598. — b Hæc est Joannes Ep. Romanus, de quo supra obitu pluribus agit infra lib. 4. cap. 1. — c Constantia filia Tiberti Imperatoris, nupta Mauritio post Imperatori declarato, a Phoca anno 606 cum tribus filiis in gladio occisa. Surtus Constantiam appellat. De ea infra cap. 19. — d Surtus et MS. Casareus. deseruit. — e Arimphus Dux Spoleitanus 2. successor Faroaldi, mortuus anno 691. De ejus contra Romanos bello agit Pontus Diaconus lib. 3. eorum Longobard. cap. 17. Pro Arimphus ubi alius Arimphus legitur. — f Regis Longobard. sed jam ultra minimum ritu facti, quæ. Nona Septembris anni 590 motum esse diximus. Post hæc forsan Rodulfus exercitum præfuit. — g Per hunc Medicum, non per suum Apocryphum, curabit relictam epistolam tradit in manus Imperatoris. Hæc verba sunt anno 593. — h Julianus inpassim a papalibus, qui in ea perfissa sesquialtero crester vixit, occisus 26 Junii anni 365.

CAPUT IX.

Fortitudo S. Gregorii in returgendo Patriarcha CP. assumente titulum Universalis Episcopi.

Confortabat insaniam judicium sivo fovebat Joannes, tunc ex monacho regie urbis Antistes, qui eo tempore, quo Gregorius a Pelagio Præsule destinatus Apocryphus, penes Constantinopolim morabatur, fugere se summum Sacerdotium quasi humiliter fluxit. Sed eo a concepto, usque adeo in superbum doloso mentis exerevit, ut ex causa alia occasionem querens, b Synodum faceret, in qua se Universalem appellare conatus est. Quod mox Papa Pelagrus ut agnovit, directis epistolis ex auctoritate S. Petri Apostoli, ejusdem Synodi acta cassavit: Diaconum vero, qui juxta morem, pro responsis Ecclesiasticis faciens, Imperatoribus adhaerebat, cum eo Missarum solemniam celebrare prohibuit. Cujus sententiam Beatus quoque Gregorius sequens, prædictum Joannem saepe communitum, acquiescere differentem, sententia pari mulctaverat, omnibusque Pontificibus sub interminatione proprii honoris munderat, ne unquam Universalis profanum vocabulum aut scriberent, aut scriptum susciperent, aut sibi fuisse scriptum, subscriberent. Quapropter Joannes, multis fallaciis ad suam hyperisim consensum avarissimi Imperatoris redimens, obtinuit, ut Imperator Gregorio scriberet, quod sibi pacille existeret. Quapropter ipso Imperatrice Constantino inter alia scripsit, dicens: Sabuniano Diacono responsali meo scribente cognovi, in causis H. Petri Apostolorum Principis contra quosdam superbo humiles, fecto blandos, quanta se

justitia vestra Serenitas impendat. Unde adhuc peto, ut nullius prævalere contra veritatem hypocrisin permittatis. Quia sunt quidam, qui juxta egregii Prædicatoris vocem, per dulces sermones et benedictiones seducunt corda innocencium. Qui veste quidem despecti sunt, sed corde tument: et quasi in hoc mundo cuncta despiciunt, sed tamen ea quæ mundi sunt, cuncta simul adipisci quaerunt. Qui indignos se omnibus hominibus fatentur, sed privatis vocabulis contenti esse non possunt: quia illud appetunt, unde omnibus digniores esse videantur. Et post pauca:

32 Præterea indico, quia piissimi Domini scripta suscepi, ut Fratri et Consacerdote meo Joanni debeam esse pacificus. Et quidem sic religiosum Dominum decuit, ut Sacerdoti ista præciperet. Sed cum se nova præsumptione atque superbia idem Frater meus Universalem Episcopum appellet, ita ut sanctæ memoriæ decessoris mei tempore adscribi se in Synodo tali hoc superbo vocabulo faceret, quavis cuncti illius Synodi, Sede Apostolica contradicente, soluti sint: triste mihi aliquid serenissimus Dominus innuit, quod non eum corripuit, qui superbit; sed ne potius ab intentione mea declinare voluit, qui in hac causa Evangeliorum et Canonum statuta humilitatis atque rectitudinis virtute defendo. Quia in re a prædicto Fratre et Consacerdote meo, contra Evangelicam sententiam, contra Beatum quoque Petrum Apostolum, et contra omnes Ecclesias canonumque statuta agit. Sed est omnipotens Deus in cujus manu sunt omnia, de quo scriptum est: Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum. Et quidem saepe fatus sanctissimus Frater serenissimo Domino multa suadere conatur; sed bene novi, quia tante illæ orationis ejus lacrymæ, nil ei a quoquam contra rationem aut animam suam subripi permittunt. Triste tamen valde est, ut patienter feratur, quatenus despectis omnibus, prædictus Frater et Coepiscopus meus, solus conetur appellari Episcopus. Sed in hac ejus superbia quid aliud, nisi propinqua jam Antichristi esse tempora designantur? Quia illum videlicet imitatur, qui spreto in societate gaudio Angelorum legionibus, ad culmen conatus est singularitatis erumpere, dicens: Super astra cæli exaltabo solium meum: sedebo in monte testamenti, in lateribus Aquilonis:

Ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo? Unde per omnipotentem Dominum rogo, ne pietatis vestre tempora permittatis unius hominis elatione maculari, neque tam perverso vocabulo ullum quoquo modo præbeatis assensum. Atque in hac causa nequaquam me pietas vestra despiciat: Quia etsi peccata Gregorii tanta sunt, ut pati talia debeat, Petri Apostoli peccata nulla sunt, ut vestris temporibus pati talia mereatur. Unde iterum atque iterum per omnipotentem Dominum rogo, ut sicut priores Principes S. Petri Apostoli gratiam quesierunt, vos quoque hanc vobis et quaerere et servare curetis: et propter peccata nostra, qui ei imilige servimus, ejus apud vos honor nullatenus minuat: qui et modo vobis adjutor esse in omnibus, et postmodum vestra valeat peccata dimittere, e Viginti autem jam et septem annos decimus, quod in hac Urbe inter Longobardorum gladios vivimus: quibus quam multa ab hac Ecclesia quotidianis diebus erogentur, ut inter eos vivere possimus, suggerenda non sunt. Sed breviter indico, quia sicut in Ravennæ partibus Donnorum pietas apud primam exercitum Italiae sacellarium habet, qui causis supervenientibus quotidianas expensas faciat: ita et in hac Urbe in causis talibus eorum sacellarium ego sum. Et tamen hac Ecclesia, quæ uno eodemque tempore Clericis, monasteris, pauperibus, populo atque in-

D
Augustiliteras pro eo supplicantes, redarguit.

E
Prover 21

Esai. 14

F
Sedem Apostolicam super fuisse venerabilem Imperatoribus extendit.

c

ACTORE
JOANNE
DIACONO
consuetudini
Mauritio
Imperatori
prohibent
minibus
vtilius
monasticam,
lib. 3 ep. 62
Ind 11.

g
ibid. ep 68

Constantina
filia Imperato-
ris

Aurulfus Dux

Antarith Rex

Rasili et
Joanus
Patriarcha
sempre fuisse
venerabilem
avument

a

b

lib 4 ep. 34

super

A super Longobardis tam multa indesinenter expedit, ecce adhuc ex omnium Ecclesiarum afflictione premitur : quæ de unius hominis superbia multum gemunt, etsi dicere nil presumunt.

lib. 4. ep. 32
primatum
Rom. Ecclesie
defendit,

53 Avarissimo quoque Principi Gregorius voce libera contradicit, post aliqua scribens : Ecce claves regni celestis haud dubium, quia Petrus accepit. Potestas ei ligandi atque solvendi tribuitur, cura ei totius Ecclesie et principatus committitur, et tamen Universalis Apostolus non vocatur : et vir sanctissimus, Consacerdos meus Joannes, vocari Universalis Episcopus conatur. Exclamare compellor et dicere : O tempora, o mores ! Ecce cuncta in Europæ partibus barbarorum juri sunt tradita, destructæ urbes, eversa castra, depopulatæ provinciæ. Nullus terram cultor inhabitat, sæviunt et dominantur quotidie in necem fidelium cultores idolorum : et tamen Sacerdotes, qui in pavimento et cinere flentes jacere debuerunt, vanitatis sibi nomina expetunt, et novis ac profanis vocabulis gloriantur. Numquid ego in hac re, piissime Domine, causam propriam defendo ? Numquid speciem injuriam viudico ? Causam omnipotentis Dei ago, causam universalis Ecclesie quero. Quis iste est, qui contra statuta Evangelica, contra Canonum decreta novum sibi nomen usurpare præsumit ? Utinam vel sine imminutione unus sit, qui esse appetit universus. Et certe multos Constantinopolitanæ Ecclesie in bæreseos voraginem cecidisse novimus Sacerdotes, et non solum hæreticos, sed etiam bæresiarchas factos. Inde quippe Nestorius, qui mediatorem Dei et hominum Christum Jesum duas esse personas existimans, quia Deum hominem fieri potuisse non credidit, usque ad Judaicam perfidiam erupit. Inde Macedonius, qui consubstantialem Patri et filio Spiritum sanctum Deum esse denegavit. Si igitur illud nomen in ea Ecclesia sibi quisquam arripit, unde tot bæresiarchæ prodixisse noscuntur, universa ergo Ecclesia, quod absit, a statu suo corrumpitur, quando is, qui appellatur Universalis, cadit. Sed absit a Christianis cordibus nomen istud blasphemæ, in quo omnium Sacerdotum honor adiungitur, dum ab uno sibi dementer arrogatur. Certe pro B. Petri Apostolorum Principis honore, per venerandam Chalcedonensem Synodum Romano Pontifici oblatum est : sed nullus eorum unquam hoc singularitatis nomine uti consensit, ne, dum privatim aliquid daretur uni, honore debito Sacerdotes privarentur universi. Quid est ergo, quod nos hujus vocabuli gloriam et oblatam non querimus, et alter sibi hanc arripere etiam non oblatam præsumit ?

C Ille ergo magis est piissimorum Dominorum præceptione flectendus, qui præceptis Canonicis obedientiam præbere contemnit. Ille coercendus est, qui sanctæ universali Ecclesie injuriam facit, qui corde tumet, qui gaudere de nomine singularitatis appetit, qui honori quoque Imperii vestri sepe privatim vocabulum superponit. Ecce omnes hac de re scandalum patimur. Ad viam igitur rectam revertatur auctor scandali, et omnia Sacerdotum jurgia cessabunt. Ego enim cunctorum Sacerdotum servus sum, in quantum ipsi sacerdotaliter vivunt. Nam qui contra omnipotentem Deum per inanis gloriæ tumorem, atque contra statuta Patrum suam cervicem erigit, in omnipotente Domino confido, quia meum sibi nec cum gladiis flectet. Quil autem nuper in hac urbe ex hujus vocabuli auditu gestura sit, Sabiniavo Diacono ac Responsali meo subtilius indicavi.

lib. 4 ep. 38
admonet
Joannem
Universalis
titulum sibi
assumentem,

54 Item Joanni Episcopo Constantinopolitano : Eo tempore, quo Fraternitas vestra in Sacerdotali honore protracta est, quantam Ecclesiarum pacem atque concordiam invenit, recolit. Sed quo ausu, quoque tumore nescio, novum sibi conata est arripere nomen, unde omnium Fratrum corda potuissent ad

scandalum pervenire. Quia in re vehementer admiror, quia, ne ad Episcopatum venire potuisses, fugisse te velle meministi : quem tamen adeptum ita exercere desideras, acsi ad eum ambitioso desiderio decurrisses. Qui enim indignum te esse fatebaris, ut Episcopus dici debuisses, ad hoc quoque perductus es, ut despectis Fratribus, Episcopus appetas solus vocari. Et paulo post : Vera enim flens dico, atque ex intimo viscerum dolore peccatis meis reputo, quod ille meus Frater nunc usque reduci ad humilitatem non valuit, qui ad hoc in Episcopatus gradu constitutus est, ut aliorum animas ad humilitatem reducat : quod ille, qui veritatem docet alios, semetipsum docere, nec me quoque deprecante, consentit. Item post aliqua : Quis, rogo, in hoc tan perverso vocabulo nisi ille ad imitandum proponitur, qui despectis Angelorum legionibus, secum socialiter constitutis, ad culmen conatus est singularitatis erumpere, ut nulli subesse, et solus præesse omnibus videretur ? Qui etiam dixit : In cælum conscendam, super astra cæli exaltabo solium meum, sedebo in monte testamenti, in lateribus Aquilonis, ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo. Quid enim Fratres tui, omnes Ecclesie universalis Episcopi, nisi astra cæli sunt, quorum vita simul et lingua, inter peccata erroresque hominum, quasi inter noctis tenebras lucent ? Quibus dum cupis tenetipsum vocabulo elato præponere, eorumque nomen tui comparatione calcare, quid aliud dicis, nisi in cælum conscendam, super astra cæli exaltabo solium meum ? An non universi Episcopi nubes sunt, qui et verbis pluunt, et bonorum operum luce coruscant ? Quos dum vestra Fraternitas despiciens, sub se prenere conatur, quid aliud dicit, nisi hoc, quod ab antiquo hoste dicitur, Ascendam super altitudinem nubium ? Quæ cuncta ego cum flens conspicio, et occulta Dei judicia pertimesco, augentur lacrymæ, gemitus se in corde meo non capiunt ; quod vir ille sanctissimus, Dominus Joannes, tantæ abstinentiæ atque humilitatis, familiarium seductione linguarum, ad tantam superbiam erupit, ut in appetitu perversi nominis illi esse conetur similis, qui dum superbe esse Deo similis voluit, etiam donatæ similitudinis gratiam amisit, et veram levitatem perdidit, quia falsam gloriam quasivit. Certe Petrus Princeps Apostolorum, primum membrum sanctæ et universalis Ecclesie est. Paulus, Andreas, Joannes quid aliud, quam singularum sunt plebium capita ? Et tamen sub uno capite omnes membra, atque ut cuncta brevi einguibz locutionis adstringam, sancti ante legem, sancti sub lege, sancti sub gratia, omnes hi perficientes corpus Domini sunt in membris Ecclesie constituti, et nemo se nunquam Universalem vocari voluit. Vestra ergo sanctitas agnoscat, quantum apud se tumeat, quæ illo nomine vocari appetit, quo vocari nullus præsumpsit, qui veraciter sanctus fuit. Item post pauca : Certo olim clamatur per Apostolum : Filii, novissima hora est : et, secundum quod Veritas prædicit, Pestilentia et gladius per mundum sedit, gentes insurgunt gentibus, terra concutitur, orbis cum habitatoribus suis, terra dehiscente, sorbetur, omnia quæ prædicta sunt, fiant. Rex superbiæ prope est : et quod dicit nefas est, Sacerdotum ei preparatur exercitus : quia cervicem militavit elationis, qui positi fuerant ut ducatum præberent humilitatis. Sed hac in re etiam si nostra lingua minime contradicat, illius virtus contra elationem in ultionem erigitur, qui superbiæ vito per semetipsum specialiter adversatur. Et infra : Considerare nos convenit, ne qua radix amaritudinis sursum germinans impediatur, et per illam coinquinentur multi. Quod tamen si nos considerare negligimus, contra tantæ elationis tumorem judicium

D
AUCTORE
JOANNE
DIACONO

Delestat
ejus
superbiam

Essi. 14

E

F

1 Joan. 2.
Luc. 21.

superna

A superna vigilabunt. Item eidem in alia epistola post multa : Sed etiam nunc dico : aut easdem personas, videlicet Joannem Chalcedonensem, et Athanasium Isauræ Presbyteros, in suis Ordinibus suscipe, eisque quietem præbe; aut si hoc fortasse nolueris, omni altercatione postposita, de eorum causa statuta majorum aut Canonum terminis custodi : si vero neutrum feceris, nos quidem rixam inferre nolumus, sed tamen venientem a vobis non devitamus. Quid autem de Episcopis, qui verberibus timere volunt, Canones dicant, bene Fraternitas vestra novit. Pastores etenim facti sumus, non percussores. Et egregius predicator dicit : Argue, obsecra, increpa, cum omni patientia et doctrina. Nova vero atque inaudita est ista prædicatio, quæ verberibus exigit fidem.

33 Item Aniano Diacono Constantinopolitano : De causa Fratris nostri, viri reverendissimi Joannis Episcopi Constantinopolitani, duas epistolas facere nolui : sed una breviter facta est, quæ utrumque habere videretur admixtum, id est, et rectitudinem et blandimentum. Tua itaque dilectio eam epistolam, quam nunc dixi pro voluntate Imperatoris, et dare studeat : nam de subsequenti talis alia transmittetur, de qua ejus superbia non latetur. Ad hoc enim usque pervenit, ut sub occasione Presbyteri Joannis gesta huc transmitteret, in quibus se pene per omnem versum œcumenicum Patriarcham nominaret. Sed spero in omnipotentem Deum, quia hypocrisis illius superna majestas dissolvat. Miror autem, quod dilectionem tuam fallere potuit, ut permitteres Domino Imperatori persuaderi, quatenus ad me sua scripta de hac causa transmitteret, in quibus admoneret, ut eum eo pacem habere debuissent. Qui si justitiam tenere vult, illum debuit admoneri, ut se a superbo vocabulo compesceret, et profinus inter nos fieret pax. Tamen qua calliditate a predicto Fratre nostro Joanne factum sit, ut susceptor, minime pensasti. Idcirco enim hoc ille fecit, ut aut audiretur Dominus Imperator, et ille in sua vanitate confirmatus esse videretur; aut non a me audiretur, et ejus animus contra me irritaretur. Sed nos rectam viam tenebamus, nihil in hac causa aliud, nisi omnipotentem Dominum metuentes. Unde tua dilectio in nullo trepidet, omnia, quæ in hoc seculo videt alta esse contra veritatem, pro veritate despuat, et omnipotentis Dei gratia atque B. Petri Apostoli adiutorio confidat, veram veritatis recolat dicentis : Major est, qui in vobis est, quam qui in hoc mundo : et in hac causa quicquid agendum est, cum summa auctoritate agit. Postquam enim defendi ab inimicorum gladiis nullo modo possumus, postquam pro amore republicæ argentum, aurum, municipia vestesque perdidimus, nimis ignominiosum est, ut per eos etiam fidem perdamus. In isto enim seculo vobiscum consentire, nihil est aliud, quam fidem perdere. Unde sicut jam transactis epistolis scripsi, cum eo nunquam procedere praesumamus.

B Imperatricem totis conatibus Romanæ Ecclesiæ servanda privilegia suadere, quantis valuit artibus incitavit, ut propter eam, quam in honorem S. Pauli Apostoli in Palatio ædificabat Ecclesiam, a Gregorio caput ejusdem Apostoli aut aliud quid de ipsius corpore sibi dirigi postularret. Quam calliditatem beatissimus Papa cognoscens, Imperatricis animo taliter satisfacit : Dum illa mihi desiderarem imperari, de quibus facillimam obedientiam exhibens, vestram erga me potuissem gratiam amplius provocare; major me incertum tenuit, quod illa præcipitis, quæ facere nec possum nec audeo. Nam corpora SS. Petri et Pauli Apostolorum, tantis in Ecclesiis suis coruscant miraculis atque terroribus, ut neque ad orandum sine magno illic timore possit accedi. Denique dum beatæ recordationis decessor meus, quia argentum, quod supra sacratissimum corpus S. Petri Apostoli erat, longe tamen ab eodem corpore fere quindecim pedibus, mutare voluit, signum ei non parvi terroris apparuit. Sed et ego aliquid similiter ad sacratissimum corpus S. Pauli Apostoli meliorare volui : et quia necesse erat, ut juxta sepulcrum ejusmodi effodi altius debuisset, Præpositus loci illius ossa aliqua, non quidem eidem sepulcro conjuncta, reperit. Quæ quoniam levare præsumpsit, atque in alium locum transponere, apparentibus quibusdam tristibus signis, subita morte defunctus est. Præter hæc autem sanctæ memoriæ decessor meus idem ad corpus S. Laurentii Martyris quædam meliorare desiderans, dum nescit ubi corpus esset venerabile collocatum, effoditur exquirendo, et subito sepulcrum ipsius ignoranter apertum est. Et hi qui præsentibus erant atque laborabant monachi et mansionarii, quia corpus ejusdem Martyris viderunt, quod quidem tangere minime præsumperunt, omnes intra decem dies defuncti sunt, ita ut nullus vitæ superesse potuisset, qui semivivum corpus illius viderat. Cognoscit autem tranquillissima Domina, quia Romanis consuetudo non est, quando Sanctorum reliquias dant, ut quidquam tangere præsumant de corpore, sed tantummodo in pyxide brandeum mittitur, atque ad sacratissima Sanctorum corpora ponitur. Quod levatum in Ecclesia, quæ est dedicanda, delata cum veneratione reconditur. Et tantæ per hoc eidem virtutes fiunt, acsi illic specialiter eorum corpora deferantur. Unde contigit, ut beatæ recordationis a Leonis Papæ tempore, sicut a majoribus traditur, dum quidam Græci de talibus reliquis dubitarent, predictus Pontifex hoc ipsum brandeum allatis forticibus incidit, et ex ipsa incisione sanguis effluxit. In Romanis namque vel totius Occidentis partibus omnino intolerabile est atque sacrilegum, si Sanctorum corpora quisquam tangere fortasse voluerit : quod si præsumperit, certum est, quia hæc temeritas impunita nullo modo remaneat. Pro qua re de Græcorum consuetudine, qui ossa levare Sanctorum se asserunt, vehementer miramur, et vix credimus : nam quidam Græci monachi hæc ante biennium venientes, nocturno silentio juxta Ecclesiam S. Pauli, corpora mortuorum in campo jacentia effodiebant, atque eorum ossa recondebant, servantes sibi dum recederent. Qui eum tenuit, et cur hoc facerent, diligenter fuissent discussi, confessi sunt, quod illa ossa ad Græciam essent tanquam Sanctorum reliquias portaturi. Ex quorum exemplo, sicut predictum est, major nobis dubietas nata est, utrum verum sit, quod levari ossa Sanctorum dicantur. De corporibus vero beatorum Apostolorum quid ego dicturus sum, dum constat, quia eo tempore, qua passi sunt, ex Oriente fideles venerunt, qui eorum corpora etiam civium suorum repeterent? Quo ducta usque ad secundum Urbis miliarium, in loco, qui dicitur Catacumbas, collo-

D Imperatricem totis conatibus Romanæ Ecclesiæ servanda privilegia suadere, quantis valuit artibus incitavit, ut propter eam, quam in honorem S. Pauli Apostoli in Palatio ædificabat Ecclesiam, a Gregorio caput ejusdem Apostoli aut aliud quid de ipsius corpore sibi dirigi postularret. Quam calliditatem beatissimus Papa cognoscens, Imperatricis animo taliter satisfacit : Dum illa mihi desiderarem imperari, de quibus facillimam obedientiam exhibens, vestram erga me potuissem gratiam amplius provocare; major me incertum tenuit, quod illa præcipitis, quæ facere nec possum nec audeo. Nam corpora SS. Petri et Pauli Apostolorum, tantis in Ecclesiis suis coruscant miraculis atque terroribus, ut neque ad orandum sine magno illic timore possit accedi. Denique dum beatæ recordationis decessor meus, quia argentum, quod supra sacratissimum corpus S. Petri Apostoli erat, longe tamen ab eodem corpore fere quindecim pedibus, mutare voluit, signum ei non parvi terroris apparuit. Sed et ego aliquid similiter ad sacratissimum corpus S. Pauli Apostoli meliorare volui : et quia necesse erat, ut juxta sepulcrum ejusmodi effodi altius debuisset, Præpositus loci illius ossa aliqua, non quidem eidem sepulcro conjuncta, reperit. Quæ quoniam levare præsumpsit, atque in alium locum transponere, apparentibus quibusdam tristibus signis, subita morte defunctus est. Præter hæc autem sanctæ memoriæ decessor meus idem ad corpus S. Laurentii Martyris quædam meliorare desiderans, dum nescit ubi corpus esset venerabile collocatum, effoditur exquirendo, et subito sepulcrum ipsius ignoranter apertum est. Et hi qui præsentibus erant atque laborabant monachi et mansionarii, quia corpus ejusdem Martyris viderunt, quod quidem tangere minime præsumperunt, omnes intra decem dies defuncti sunt, ita ut nullus vitæ superesse potuisset, qui semivivum corpus illius viderat. Cognoscit autem tranquillissima Domina, quia Romanis consuetudo non est, quando Sanctorum reliquias dant, ut quidquam tangere præsumant de corpore, sed tantummodo in pyxide brandeum mittitur, atque ad sacratissima Sanctorum corpora ponitur. Quod levatum in Ecclesia, quæ est dedicanda, delata cum veneratione reconditur. Et tantæ per hoc eidem virtutes fiunt, acsi illic specialiter eorum corpora deferantur. Unde contigit, ut beatæ recordationis a Leonis Papæ tempore, sicut a majoribus traditur, dum quidam Græci de talibus reliquis dubitarent, predictus Pontifex hoc ipsum brandeum allatis forticibus incidit, et ex ipsa incisione sanguis effluxit. In Romanis namque vel totius Occidentis partibus omnino intolerabile est atque sacrilegum, si Sanctorum corpora quisquam tangere fortasse voluerit : quod si præsumperit, certum est, quia hæc temeritas impunita nullo modo remaneat. Pro qua re de Græcorum consuetudine, qui ossa levare Sanctorum se asserunt, vehementer miramur, et vix credimus : nam quidam Græci monachi hæc ante biennium venientes, nocturno silentio juxta Ecclesiam S. Pauli, corpora mortuorum in campo jacentia effodiebant, atque eorum ossa recondebant, servantes sibi dum recederent. Qui eum tenuit, et cur hoc facerent, diligenter fuissent discussi, confessi sunt, quod illa ossa ad Græciam essent tanquam Sanctorum reliquias portaturi. Ex quorum exemplo, sicut predictum est, major nobis dubietas nata est, utrum verum sit, quod levari ossa Sanctorum dicantur. De corporibus vero beatorum Apostolorum quid ego dicturus sum, dum constat, quia eo tempore, qua passi sunt, ex Oriente fideles venerunt, qui eorum corpora etiam civium suorum repeterent? Quo ducta usque ad secundum Urbis miliarium, in loco, qui dicitur Catacumbas, collo-

lib. 4 ep 30

ult et S Laurentii.

E

tangi aut alio transferri nequeunt;

sed eorum brandea, miracula etiam clara :

a

F

AUCTORE JOANNE DIACONO lib 2 ep. 32 Ind 11.

2 Tim. 4

lib. 4 ep 39 constans pro veritate et fide,

1 Jan. 4 peritiam et alius inducatur primatus.

^a Consecratus 12 Aprilis anni 582. - ^b Habita cu Synodus anno 587, a quo reliqua acta annis asserit S. Gregorius epistola 36, libro 4, Indictione 13, id est anno 595, qua epistola adductatur Patriarchus Antiochenus et Alexandria, ut superbius hujus insectentur ad nomen Universalis assumptum. - c Ad anno 608 quo potissimum Italiam invaserant, ad 505.

CMPTU X.

Corpora SS. Petri et Pauli clera miraculis : eorum brandea, et catena in veneratione, uti tunica Pontificia S. Joannis Evangelista. S. Gregorii modesta in titulo Universalis Episcopi non usurpanda.

At vero Joannes, novæ præsumptionis invento, ubi Manritrum Deo adversum, Gregorio cum suis complicitibus fecit infensum, certius Constantiam

Corpora SS. Petri et Pauli miraculis clera :

A cata sunt Sed dum ea exinde levare omnis eorum multitudo conveniens niteretur, ita eos vis tonitruum atque fulgoris terruit ac dispersit, ut talia denno nullatenus tentare presumerent. Tunc autem exeuntes Romani, eorum corpora, qui hoc ex Domini pietate meruerunt, levare, et in locis, quibus nunc sunt condita, posuerunt. Quis ergo, serenissima Domina, tam temerarius possit existere, ut haec sciens, eorum corpora non dico tangere, sed vel aliquatenus praesumat inspicere? Dum igitur talia mihi a vobis praerepta sunt, de quibus parere nullatenus potuissem, quantum invenio, non vestrum est, sed quidam homines contra me pietatem vestram excitare voluerunt, ut mihi, quod absit voluntatis vestrae gratiam subtraherent: et propterea quaesiverunt capitulum, de quo vobis quasi inobediens inveniret. Sed in omnipotenti Domino confido, quia nullo modo benignissima voluntati subripitur, et sanctorum Apostolorum virtutem, quos toto corde et mente diligitis, non ex corporali praesentia, sed ex protectione semper habebitis. Sularium vero, quod similiter transmitti jussistis, cum corpore ejus est: quod ita tangi non potest, sicut nec ad corpus illius accedi. Sed quia Serenissimae Dominae tam religiosum desiderium vacuum esse non debet, de catenis, quas ipse sanctus Apostolus Paulus in collo et in manibus gestavit, ex quibus multa miracula in populo demonstrantur, partem vobis aliquam transmittere festinabo; si tamen hanc tollere limando valuerit. Quia dum frequenter ex catenis eisdem multi veniunt, et benedictionem petunt, ut parum quid ex limatura percipiant, assistit Sacerdos cum lima, et aliquibus petentibus ita concite aliquid de catenis executur, ut mora nulla sit. Quibusdam vero petentibus, diu per catenas ipsas lima ducitur, et tamen ut aliquid inde exeat, non obtinetur.

pari calen.
S. Pauli
donatur
Constantia
Augusta:

B In quibus Gregorii, veracibus utique, verbis apparet, quia usque ad illa tempora pro Reliquiis benedictum Romanus Pontifex conferbat, cum posteriori tempore de vestibus, quae sub altari S. Joannis in basilica Constantiniana reverantur, periculo ceperunt pro sacris Reliquiis petentibus dari.

vestis S.
Joannis Eb.
miraculis
claris,

C Quae quidem vestes usque hactenus tantis miraculis condescere probantur, ut siccitatis tempore foras excussae, pluviam conferant: inundationis vero, serenitatem reducant. Nam super haec, quae per singulas Ecclesias faciunt, quae in oratorio domus nrae in Suburra posita, per eas Dominus omnipotens fecerit, non celabo. Nuper b Adriani Pontificis tempore visum mihi est, ut altare sanctae Dei Genitricis Mariae, quod extra oratorium S. Joannis in apertissimo atrio positum, congruis luminaribus honorari non poterat, intra oratorium locari debuisset. Accessit vero e Gauderius Velternus, qui adhuc superesse videtur, Episcopus, cum hymnis et canticis ab altari veteri pyxidulas duas sigillatas excussit: quarum alteram, me deprecante, nimium timoratus aperiens, de illis tuniis, quantum ex similitudine curiosis oculis potuit deprehendi, particulas reperit, quas solemniter sub novo altari deposuit. Ubi ex tunc, sicut multi norunt, qui adhuc superstites esse probantur, divinitus accensa lampades frequentius solito patuerunt. Nam ista d octava Indictione in hebdomada ante Dominicum natalis diem, cum ego super hujusmodi parum quid dubitare, completis Matutinalibus hymnis, mansuetorarius candelam extinxit: quam post vesperum succendere cupiens, accensam reperit, eamque se negligenter extinxisse perpendens, die altera sollicitius prorsus extinxit et obseratis januis, ad vesperum succensus lampadem remeavit. Quam ubi nihilominus accensam reperit, ex conscientia servata a se clavis et miraculo non diminuti olei

d
etiam
temp. sibus
calius
accensu:

perfecto cognovit, quia lampadem ille succenderat, qui ne oleum in ea diurna succensione minui potuisset, divinitus ampliarat.

59 Harum quidem vestium, sicut opinor, altera, quae strictioribus maniciis constat, veraciter S. Joannis est tunica: quam B. Gregorius suo tempore, quodam Episcopo deferente, suscepit. Unde Joanni Abbati inter cetera scribit, dicens: De tunica S. Joannis omnino grate suscepti, quia sollicitus fuisti mihi indicare: sed studeat dilectio tua mihi ipsam tunicam, aut, quod est melius, eundem Episcopum, qui eam habet, cum Clericis suis et cum ipsa ad me transmittere: quatenus et benedictione tunicae perfruamur, et de eodem Episcopo vel Clericis mercedem habere valeamus. Altera vero quae largioribus maniciis, non tunica, sed videtur plane esse dalmatica: nisi fallor, e S. Paschasii Apostolicae Sedis Diaconi constat. Qui, juxta quod idem B. Gregorius in quarto Dialogorum libro meminit, cum temporibus Symmachi Papae fuisset defunctus, ejus dalmaticam feretro superpositam daemoniacus tetigit, statimque sanatus est. Sed quamobrem ambae vestes S. Joannis dicuntur, ideo praesentem consuetudinem obtinuisse crediderim, quod sub ejus altari consuetudinaliter recendantur. Nam quod eorum altera Joannis Evangelistae, non autem Baptistae sit, nemo est qui dubitet: praesertim cum Joannis sapiens noverit, Baptistam camelorum pilis pro vestibus usum fuisse: Evangelistam vero, qui per tot annos post Passionem Domini Pontificium gerens, Missarum solennia frequentissime celebrabat, sine Sacerdotalibus esse nequaquam vestibus potuisse. Si autem dicitur, quod tunica et dalmatica, quia Pontificalia sunt indumenta, utraque S. Joannis credi debeant, considerandum est, quin Gregorius Joanni Abbati non dalmaticam, sed tunicam nominavit. Qui si dalmaticam quoque S. Joannis fuisse sentiret, ejus tunicam cognoscens, consequenter habere se ipsius dalmaticam non taceret.

D
AUCTORE
JOANNE
DIAcono
est tunica
Pontificia:

lib. 2 ep. 3
Ind. 11

eique adjuvata
dalmatica S.
Paschasi
Diaconi:

lib. 4 ep. 40

E

ad Missarum
usum.

60 Haec de S. Joannis vestibus, de quibus a plurimis dubitatur, me utcumque in B. Gregorii gestis inseruisse sufficiat. Ceterum Joannes Constantinopolitanus hypocrita, qui ab Universalis nominis ambitione converti multis tergiversationibus recusabat, juxta ejusdem Patris Prophetiam, judicia Domini super se vigilare cognoscens, post non multum temporis spatium, f. soluta morte defungitur: et ejus ambitiosam superbiam totus capere mundus vix poterat, in unius sepulchri angustia facile collocatur. Post eum us paululum discessum, cum Mauritius Imperator, Sacerdotum videlicet Christi contemptor, pro g Cyriaco, qui Joanni successerat, suaderet, ne pro causa tam frivolae nominis Gregorius laboraret, ipse tandem Pontificatus sui auctoritatibus restitit, quosque pestem Universalis nominis ab ipsius etiam subdolis adulatores labis penitus abstulisset. Quapropter Eulogio Patriarchae Alexandrino post aliqua scribens, ait: Indicare vestra beatitudo studuit, jam se quibusdam non scribere superba vocabula, quae ex vanitatis radice prodierunt: et mihi loquitur, dicens: Sicut jussistis: quod verbum jussistis, peto, a meo auditu remove: quia scio, qui sum, qui estis. Loco enim mihi Fratres estis, moribus Patres. Non ergo jussi, sed quae vtilia visa sunt, indicare curavi. Non tamen invenio vestram beatitudinem hoc ipsum, quod memoria vestrae intuli, perfecte tenere voluisse. Nam dixi, nec mihi vos, nec cuiquam alteri tale aliquid scribere debere. Et ecce in praefatione epistolae, quam ad me ipsum, qui prohibui, direxistis, superbiae appellationis verbum, Universalium me Papam dicentes, imprimere curastis. Quod peto dulcissima mihi sanctitas vestras ultra non faciat, quia vobis

Joanne
Episcopo CP.
moruo,
sacerdoti
Cyriaco.

f

P

g

lib. 7 ep. 30
Ind. 1
S. Gregorius
abstinet titulo
Universalis.

subtrahitur

ACCITORE
JOANNE
DIACONO
quomodo in
Concilio
Chalcedonensi
fuerit
concessa.

A subtrahitur, quod alteri plusquam ratio exigit, præbetur: Ego enim non verbis quæro prosperari, sed moribus. Nec honorem meum esse deputo, in quo Fratres meos honorem suum perdere cognosco. Meus namque honor est, honor Universalis Ecclesiæ. Meus honor est, Fratrum meorum solidus vigor. Tuæ ego vere honoratus sum, cum singulis quibusque honor debitus non negatur. Si enim Universalem Papam vestra sanctitas dicit, negat se hoc esse, quod me fatetur universum. Sed absit hoc. Recedant verba, quæ vanitatem instant, caritatem vulnerant. Et quidem in sancta Chalcedonensi Synodo atque post a subsequentibus Patribus, hoc decessoribus incis oblatum vestra sanctitas novit: sed tamen nullus eorum uti hoc unquam vocabulo voluit: ut dum in hoc mundo honorem Sacramentum diligenter omnium, apud omnipotentem Deum custodirent suum.

a Sedit S. Leo ab anno 461 ad 461 — h. S. *Hadrianus I* erratus Pontifex 9. Febr. anni 772, mortuus anno 795. — c. *Alis* Joderticus, sedit tempore Hadriani 2. et Joannis 8. Pontificum, ab hoc cum aliis Episcopis missum eam fuisse anno 876 ad Civitatem Calvum, ut ad Augustinum insignia acciperent Romam evocaret, legimus apud Innocentium et alios. Idem Commentarium Legatis Sedi Apostolicæ transmissum pro recipiente Theoto approbavit anno 879 — d. *Inductor* annis 875. — e. *Adscriptus* est S. Paschasius Diaconus Martyrologicum Romano ad 3. Martii, ubi in Notis late dixerit de dalmatica Baronia. — f. *Præfuit* Joannes Patriarcha annis 13, creatus 12. Aprilis anni 582, mortuus anno 595, 2. Septemb. quo die Græci in magna Mensa et Menologio Basilii Imp. eumque secretis Molanus epus memoratum sacrum celebrant, cuius miraculis enarratis. At contra scribit Innoentius ad an. 595 num. 27. et arg. et anno 590 num. 1. et 2. Quo hæc loca monuisse sufficiat. — g. *Est etiam* Cyrenensis Mensa in Germania adscriptus ad 27. Octobris. Ob hujus electionem gratias agit S. Gregorius Mense Augusti ep. 6. lib. 6. et eadem Cyrenæ scribit epistolas 3, 5. et 28. ejusdem libri 6. et ep. 47. lib. 11. et fecit agit de pace et unitate Ecclesiæ et titulo *Paterfamilias* fugienda. — h. In MS. *Curiam* hæc subreptantur. Explicit liber tertius: Incipit quartus. cuius hæc capitula indicantur.

Capitula libri
quart.

- 1 De Imperatoriâ Gregorii.
 - 2 Quodlibet Juvenal Ravennatim Episcopo usum pallii mappularumque subduxerit.
 - 3 Quod eodem usum pallii repetenti, quæter in anno per plures concesserit.
 - 4 Ubi eadem pro diversis villis increpata, diem suæ vocatibus prædixit.
 - 5 Ubi Joanne defuncto, Ecclesiam Ravennatensem Visitatori committit, Morinianoque consecrato Episcopo pallii usum simili modo concessit.
 - 6 Ubi Andrea supplicante pro pallio præcipit jurandum.
 - 7 Quod Moriniano consecrandum pallii, sicut consecraret, defendere non valente, Gregorius in sententia sua permanserit.
 - 8 Quod pro usurpatione campagorum Thaconis Calanenses arguerit.
 - 9 De Maximo Salonitane Ecclesiæ persecutore.
 - 10 Quodlibet auctoritatem sui Pontificatus contra tyrannum Imperatorem defenderit.
 - 11 Ubi contra votum Imperiale Maximum cum subcomplicibus excommunicatis, Episcopus Ipatius ad Ecclesiam converti iussit.
- C**
1. Ubi Maximo roussum præcipit Ravennæ ventuari.
 - 13 Ubi Maximus in terram præcedens, laerymalditer venium pellit.
 - 14 Ubi Gregorius Maximo, eorum sancti Apollinaris corpore satisfaciendi, miserendum esse dixerit.
 - 15 Ubi Maximo satisfaciendi humiliter communitatis gratiam reddidit, et pallium se daturum promittit.
 - 16 Quam dilabentibus responsionibus superbum Imperatorem terrerit.
 - 17 Ubi Maurilio, in Gregorium venienti, mors per gladium prophatur.
 - 18 Ubi Maurilio penitens videt in somnis se divitiâ Julicis, cum uxore et filijs, Phor in mitti tradi.
 - 19 Ubi seditione commota, Maurilio Phocæ posu cum cuncta eugualiano sua perhibuit.
 - 20 Ubi imagine Augustuli suscepta, sapienter Maurilio vilia Phocæ Imperatori dinumerat.
 - 21 Ubi et Apollinarium ex more transmittit.
 - 22 Ubi pondere grandi reuoluto, Imperiale Jugum levius reddidisse fatetur.
 - 23 Quod ex consuetudine Synodiceam suam direxit, et quod Orientales nullis in dyptichis nomen suscipiant, donec Synodiceam fidelibus cognoverint.
 - 24 Quod susceptis secretis Mediolanensium, eis Episcopum ordinari consenserit.

- 25 Quod Anastasium Antiochenum post multos annos throno reddiderit.
 - 26 Quod Adrianum Thelanum Episcopum Ordini suo restituens, illoccesim ipsius manifestis criminibus, neminem de Sacerdotio deposuerit, sed communione privaverit.
 - 27 Quod exceptis manifestis criminibus, neminem de Sacerdotio deposuerit, sed communione privaverit.
 - 28 Quanta districtione accusatorum lites judicaverit, et qualia in ordinibus iudiciorum decreverit.
 - 29 Quodlibet aliorum auctoritates Episcoporum sua auctoritate confirmabat, non mimibat.
 - 30 Quod cunctis Episcopis propria jura conservans, executores dari et iudices eligi ab accusatis voluerit.
 - 31 Quod falsarios delatores talione multaverit.
 - 32 Quod semel ingesta crimina, indiscussa præterire non passus sit, et quibus penis peccatorum malos accusatores multaverit.
 - 33 Quod consueti stipendia etiam infirmis Clericis jussit ministrari.
 - 34 Quod cautiones Episcoporum, suis clericis factas, firmaverit, eisque quartas pleniter dari jussit.
 - 35 Quod ab aliis obligatos absolverit.
 - 36 Quod ab hæresi se purgantes receperit.
 - 37 Quod schismaticos ad suscipiendam satisfactionem Romam invitare curaverit.
 - 38 Quod Severum Aquileiensem Episcopum Ravennam venire coegerit: qui postquam ad unitatem rediit, deinde ad suum schisma recurrens, Gallicosque Sacerdotes affligens, causa perpetuæ divisionis suæ diocesis effectus est.
 - 39 Quod pro ingritudine corporis nemini successorem dederit, et quod remittantibus suis scribis, successores non denegari, eisque de sumptibus ejusdem Ecclesiæ commoda ministrari præcepit.
- E**
- 40 Quod stupratam in uxorem a stupratore duci jussit.
 - 41 Quod virum jam tonsuratum, conjugii reddi mandaverit.
 - 42 Quod vinum nullam Judæis inferendam statuerit.
 - 43 Quod Christianos eis subjei, nulla occasione debere occurrerit.
 - 44 Quod Christianos eis violenter auferri jubebat: quorum si qui auferri non poterant, redimi sivebat.
 - 45 Quod eorum mancipia, confugientia ad Ecclesiam, reddi voluerit.
 - 46 Quod pagana eorum mancipia, venire ad fidem volentia, non reddenda statuerit.
 - 47 Quod Judæorum mancipia, suos dominos ad fidem præcedentia, in eorum servitium nullatenus redigenda iudicavit, etiamsi ipsi eos ad baptismatis gratiam sequerentur.
 - 48 Quod neminem circumeidi paganorum permisit.
 - 49 Quod a Judæis munera non suscipienda decreverit.
 - 50 Quodlibet Judæi fuerint a Romanis Pontificibus habiti.
 - 51 Quod Gregorius non observari Saldatum jussit, et lavari homines permisit.
 - 52 Quante compassionis extiterit in infirmitatibus Castorii, Euzbelli et Moriniani Episcoporum sive Rusticiæ patriciæ.
 - 53 Quod pro barbaricis incurantibus fieri Litaniis voluerit.
 - 54 Quod spiritum prophetiæ habuerit.
 - 55 Quod pejora prioribus futura prædixit.
 - 56 Quod neminem injuste ab Ecclesia defendi permisit.
 - 57 Quod confugientibus ad Ecclesiam, sacramenta præstari jussit de servandis sibi iustitias.
- F**
- 59 Quod de fide tam Teudelinde Regina, quam suo Subdiacono satisfecerit.
 - 60 Ubi se indignum memorat revelatione Dei.
 - 61 Ubi se Presbytero comparans, illum superiorem melioremque pronuntiat.
 - 62 Ubi se indignum alieni favore fatetur.
 - 63 Ubi monacho sibi præcedenti se in terram prostravit.
 - 64 Quod accusatus, innocentiam suam exposuit.
 - 65 Quod de fine seculi scripsit.
 - 66 Quanta de incommoditate Urbis scriperit.
 - 67 Quodlibet barbaricis incurantibus ab exponendis libris destituerit, et quibus dolantibus cruciatus extiterit.
 - 68 De ejus obitu, et fastigijs argenteis ab eo paratis, necnon sepultura ipsius loca vel titulo.
 - 69 Quodlibet amulis, libris ejus incendere molentibus, Petrus Diaconus mirando defendit.
 - 70 Quanta Claudius ex verbis ejus notaverit, et quod multa Gregorius dictaverit, quæ nunc nequeant inventiri.
 - 71 Quod duodecim epistolarum suarum libros reliquerit, ex quibus Adrianus Pape tempore duo volumina videntur excerpta.
 - 72 Quod in Diaconatu suo Moralia coepit, et qualiter ea in Episcopatu suo per libros digressit, eaque Leandro Hispano Episcopo roganti direxit.

- A 73 Quod in Episcopatus sui exordio librum regule Pastoralis Joanni Episcopo Ravennasi exponens, imperitos compresserit.
- 74 Quod per Stationes discurrens quadraginta Evangelii lectiones dietaverit, quas Secundo sermo Dei petenti mandaverit.
- 75 Qualiter dialogorum quatuor libros descriperit, quos postea Zacharias, Apostolicæ Sedis Episcopus, in Græcam linguam convertit.
- 76 Quod civibus suis petentibus primam et ultimam Ezechieelis prophetiæ partes, per homilias vigintriduas tractaverit
- 77 Quam humilia ipse de suis tractatibus senserit, qui a posteris doctores facundissimi prædicantur.
- 78 Quod libros suos, in comparatione Augustini tractatum, fursures nominans, quousque vixit, legi vetuerit.
- 79 Quanta consideratione quotidie infirmitatem sui cordis cognoverit.
- 80 Quod corpus ejus a Gregorio quarto Papa translatum sit, et de antiquitate ipsius, vel mediocritate, ac regulari specialitate.
- 81 Quod Græcam linguam nesciens, falsos tractatus suo nomine titulos invenierit.
- 82 Quod monachi, qui ab eo in Saxoniam missi sunt, sancti Benedicti Reguli fuerunt mancipati.
- 83 De formis et vestimentis patris et matris ejus.
- 84 De forma et habitu sive disticho ejus.
- 85 Quod postea Saturninus monachus, juxta ejus effigiem, imagines Apostolorum depinxerit.
- 86 De Joanne Præposito, qui cum diabolo coram Christo conflixit, et de revelatione atque terribili transitu ipsius.
- B 87 De cruciatibus conductoris, qui cum eodem Præposito monasterii chartulas se vendidisse professus est.
- 88 De præsigio mortis Athanasii æconomi, qui consuetudines pauperum defraudavit.
- 89 De diabolo a monasterio elastro fugato, qui monachum Jacentem percussit.
- 90 De visione monachi, qui duodecim homines intra dies totidem morituros prævidit.
- 91 De Lucidi Ficulensis Episcopi conversione, visione et transitu.
- 92 De revelatione monachi, qui per excussorem lacrymarum cojusdam inclusi Presbyteri, Fratris sui sanitatem reversionemque cognovit.
- 93 De demone a fundo Beruliano excusso, qui conductorem et bubulcos occidens, Ursellum facit persecutus.
- 94 De visione Tergaudi Trevirensis quondam Episcopi, qui a B. Gregorio pulsus est a monasterio.
- 95 De increpatione Faraldi, qui a demonibus tota nocte suspensus est.
- 96 De Indulfo desertore monasterii a sene percussus, et de revelatione Clerici et digressionis Supponis.
- 97 De Dominico Presbytero, qui Gregorianum fontem detexerat, ligato et liberato, ejusque miserabili transitu.
- 98 De modo monasterii et diversitate ipsius redemptionis, nec non miracula multiplici divinitus patris.
- 99 Quam frequenter in diversis locis Gregorius demonstratur.
- 100 De visione scriptoris, qui ab amulo terreri potuit, et a B. Gregorio meruit consolari.

LIBER IV.

CAPUT I.

Prudentia S. Gregorii in usu pallii Episcopo Ravennatum certis temporibus concedendo.

Hæc est Gregorii, de refutatione nominis Universalis, plena rationis humilitatisque sententia. Qui videlicet contra superbos prudenter uti noverat serpentis astutia, et a columba simplicitate circa humiles minime recedebat. Quapropter suæ temperantiæ conscius, Dominico Carthaginiensi Episcopo post cetera : De Ecclesiasticis, inquit, privilegiis, quod vestra Fraternitas scribit, hoc postposita dubitatione teneat : quia sicut nostra defendimus, ita singulis quibusque Ecclesiis sua jura servamus. Nec cuilibet favente gratia ultra quam meretur imperitor. nec ulli hoc, quod sui juris est, ambitu stimulante derogo : sed Fratres meos honorare per omnia cupio, sicut studeo honore singulos subveli, dummodo non sit quod alteri jure ab altero possit opponi. Item Eulogio Alexandrino et Anastasio Antiocheno Patriarchis scribit, dicens : Cum Prædicator egregius dicat : Quamdiu quidem sum Gentium

Apostolus, ministerium meum honorificabo : qui rursus alias dicit, Facti sumus parvuli in medio vestrum : exemplum procul dubio nobis sequentibus ostendit, ut et humilitatem teneamus in mente, et tamen ordinis nostri dignitatem servemus in honore : quatenus nec in nobis humilitas timida, nec erectio sit superba, et cetera. Quod Gregorius, sicut ex præcedentibus ac subsequentibus manifestissime colligi poterit, et fecit et dixit.

2 Nam a Joannem Ravennatem Ep̄i copiam, typho superbiæ Pallium frequentantem, suosque Presbyteros ac Diaconos in mappulis procedere permittentem, primo quidem per Castorium chartularium familiariter arguit, post ex consuetudine sive privilegio sibi hæc concessa pertinaciter defendentem, tali sententia post nonnulla muletavit : Ut enim, inquit, ea, quæ superius dixi, brevier colligam, admonere quatenus, nisi decessorum meorum munificentiæ tibi hæc per privilegium attributa docueris, uti in plateis Pallio ulterius non præsumas, ne non habere et ad Missas incipias, quod audacter et in plateis usurpas. De secretario autem, quod Fraternitas tua resedisse cum Pallio, et filios Ecclesiæ suscepisse se et fecit et excusavit, nunc interim nihil quarimus : quia Synodorum sententiam sequentes, minores culpas, quæ negantur, ulcisci recusamus. Hoc tamen quia semel et iterum sit factum, cognovimus. Fraternitas autem tua sit omnino sollicita, ne hoc, quod præsumptum inchoanti adhuc ceditur, in proficiente deferens vindicetur. Et post pauca : Illud autem, quod pro utendis a Clero vestro mappulis scripsistis, a nostris est Clericis furititer obviatum, dicentibus nulli hoc unquam alii cui vel concessum fuisse Ecclesiæ, nec Ravennates Clericis vel illis vel in Romana civitate tale aliquid cum sua conscientia præsumpsisse : nec si tentatum esset, ex furtiva usurpatione sibi præjudicium generaretur. Sed etiamsi in qualibet Ecclesia hæc præsumptum fuerit, asserunt emendandum, quod non concessione Romani Pontificis, sed sola subreptione, resumitur. Sed nos servantes honorem Fraternitatis tuæ, licet contra voluntatem antedicti Cleri nostri, tamen primis Diaconibus vestris, quos nobis quidam testificati sunt etiam ante eis nos fuisse, in obsequio dumtaxat tuo mappulis uti permittimus : alio autem tempore, vel alias personas hoc agere vehementissime prohibemus.

3 Quam sententiam vir vana gloriæ cupidissimus, molestissime ferens, per quoscumque poterat, usum Pallii sibi restitui magno opere flagitabat. Cui Gregorius ita scripsit : Fraternitatem vestram valde invenio contristatam pro eo, quod in Litaniis muliere Pallium rationis censura prohibetur. Sed per excelentissimum Romanum Patricium, et per eminentissimum Præfectum, atque per alios civitatis suæ nobiles viros impertune expetit, ut hoc debeat concedi. Nos autem sollicite requirentes ab Adeodato, quondam Diacono Fraternitatis tuæ, cognovimus, quia nunquam consuetudo fuerit decessoribus tuis, ut in Litaniis Pallio, nisi in solemnitate B. Joannis Baptistæ, B. Petri Apostoli, et B. Apollinaris Martyris uterentur. Cui quidem nequaquam credere debemus, quia multi apud civitatem Fraternitatis vestræ Responsales sapienter fuerunt, qui se fatentur tale aliquid nunquam vidisse. Et hæc de re multis potius credendum est, quam unius pro sua Ecclesia aliquid attestanti. Sed quia nos Fraternitatem vestram contristari nolumus, et petitionem Pallium nostrorum apud nos minime frustrari, usum pallii, donec subtilius veritasque aliquid cognoscimus, in Litaniis solemnibus, id est, die natalitio B. Joannis Baptistæ, B. Petri Apostoli, et B. Apollinaris, atque in ordinationis vestræ celebratione concedimus. In

D ACCTORE JOANNE DIACONO

a ve larguit Joannem Ep̄. Ravennat. ob abusum pallii.

lib. 2 ep. 86 ind 11

E

et mappularum in Clero.

num Pallii in litanis aliquot Arbus et conce dit :

lib. 4 ep. 10

S. Gregorius cura unguis Ecclesiarum servat : lib. 2 ep. 39 ind. 10

lib. 4 ep. 86

Rom 11 1 Thes. 2

A secretario vero secundum morem pristinum, susceptis ne dimissis Ecclesie filiis, induere vestra Fraternalitas Pallium debeat, atque ad Missarum solemniam ita proficisci, et nihil sibi amplius ausu temerarie presumptionis arrogare: ne, dum in exteriori habitu inordinate aliquid ambitur, ordinate etiam, que licere poterant, amittantur.

B Sed idem Joannes ab inanis glorie ambitione freno Apostolica moderationis coercitus, ad detractionem Pontificis totus convertitur. Unde prudentissimus Pontifex sic eum admonet, dicens. Primum me hoc contristat, quia mihi Fraternalitas tua duplici corde scribit: et alia blandimenta in epistolis suis exhibet, alia in lingua sua seculariter ostendit. Deinde grave mihi est, quia irristiones illas, quas habere notarii adhuc pueri solent, usque hodie Frater meus Joannes in lingua sua retinet, mordenter loquitur, et quasi de tali astutia letatur: amicis presentibus blanditur, de absentibus obloquitur. Tertio grave mihi et omnino execrabile est, quia servis suis, qui hora fuerit commotus, turpia crimina imponit, et edemmati, et adhuc graviter hoc apertius vocentur. Post hoc necesse est, quod disciplina ad vitam Clericorum custodiendam nulla est, sed tantummodo Clerici suis dominiis exhibet. Ultimam vero est, quod tamen pondere elationis primum est: scilicet de usu Pallii extra ecclesiam, quod temporibus decessorum inordinatum facere nunquam quisquam presumpsit, nunquam a decessoribus eius presumptum est, sicut Responsales nostri testantur, excepto nisi Reliquie condonentur, quod tamen de Reliquiis unius tantummodo potuit inveniri, qui mens diebus in despectum meum cum summa audacia non solum faciebat, sed etiam frequentabat. Ex quibus omnibus invento, quia honor Episcopatus vestri totus foris in ostensione est, non in mente. Et quidem omnipotenti Deo gratias ago, quia eo tempore, quo ad me hoc pervenit, quod ad antres decessorum inordinatum nunquam pervenerat, Longobardi inter me et Ravennatem civitatem positi fuere. Nam ostendere forsitan hominibus habui, quantum scio esse discretus. Ne autem credas, quia ego Ecclesiam tuam in aliquo gravari aut minui volo, respondeo inter Missarum Romanorum solemniam, ubi Ravennas Diaconus stabat, et require, ubi hodie stat, et cogitantes, quia Ravennatem Ecclesiam honorare desidero: sed ut quatenus quolibet ex superbia nrepiat, hoc ego tolerare non possum. Tamen hac de re jam Diacono nostro Constantino populum scripsi, ut per omnes, qui sub se etiam tricenos et quadragenos Episcopos habent, requirere debent. Et si ubi iste usus est, ut in Litanis cum Pallio ambulant, absit ut per me honor Ravennatis Ecclesie in aliquo minuat. Hec ergo omnia, que superius dixi, Frater carissime, rogo, dum invocationis attende, quas rationes de sacra Episcopatus reddideris esse considerari. Emenda illos mores notarii. Vide quid in lingua, quid in actu Episcopum doceat. Esto totus purus Fratribus tuis. Non aliud loquaris, aliud in corde habeas. Nec appetas ultra videri quam es, ut possis ultra esse quam valoris.

C 3 Hec quia Joannes emendare superbia fastu deponit, eodem anno, juxta quod Gregorius ei prae-dixerat, diem suo vocationis dum non attendit, incurrit b, et ante tumulus eregitur, quam meruisset amicti Pallii saturari. Cuius rei gratia Gregorius visitationem Ravennatis Ecclesie Severo e Scindino Episcopo secundum consuetudinem priscam committens, d. Marinianum monachum familiarem suum Ravennatibus Episcopum consecravit, eum et Pallium dirigit scribens: Apostolice Sedis honorificentia, et antiquo consuetudinis ordine provocati, Frater-

nitati tue, quam in Ravennati ecclesia gubernationis constat suscepisse officium, Pallii usum praevidimus concedendam. Quo non aliter uti te memineris, nisi in propriae tuae civitatis ecclesia, dimissis jam filiis Ecclesie, procedens a salutorio ad sacra Missarum solemniam celebranda. Peractis vero Missis, id in salutorio rursus curialis deponere. Extra ecclesiam vero non aliter illo tibi, nisi quater in anno, in Litanis, quas ad decessorem tuum Joannem expressimus, uti permittimus.

D 6 Sed Marianus Clericorum suorum suggestionibus delinitus, tam per Andream virum magnificentem, quam per quoscumque potuerat, restitui suae Ecclesie usum Pallii flagitabat. Quapropter Gregorius Castorio chartulario inter cetera scribit, dicens: Tua Experientia nullius peronam, nullius verba consideret: solum Dei timorem et rectitudinem ante oculos habeat, et seniores personas ejusdem Ecclesie et Archidiaconam, quem non suspicor pro alterius honore pejerare, et alios antiquiores, qui in sacris Ordinibus ante Joannis Episcopi tempora fuerant, requirat, vel si qui maturiores sunt extra sacros Ordines, et veniant ante corpus S. Apollinaris, et tacto ejus sepulchro jurent, quae consuetudo ante Joannis Episcopi tempora fuerit. Quia, sicut scis, idem vir multum presumptor extitit, et multa sibi per superbiam conatator arrogare. Et quidquid a fidelioribus viris et gravibus juratum fuerit, secundum indiculum, qui subter annexus est, hoc volumus in eadem Ecclesia conservari. Sed vile ne negligenter agas, ne quis fidem aut devotionem tuam in hac causa corrumpat. Zelum enim tuum scio: age sollicite, ita tamen, ut praedicta Ecclesia contra justitiam non gravetur, sed usus, qui ante Joannis Episcopi tempora extitit, ei conservetur. Personas autem non duas vel tres ad satisfaciendum tibi, sed quantas antiquiores et graviores inveneris, require: ut neque quod usus fuit antiquitus ejusdem Ecclesie detegamus, neque quod novo ausu appetitum est, concedamus. Sed omnia age blande et dulciter, ut et actio tua districta, sit et lingua mitis: Juro ego N. per Patrem et Filium et Spiritum sanctum, inseparabilem divinae potentiae Trinitatem, et hoc corpus B. Apollinaris Martyris, me pro nullius favore personae, neque commodo aliquo interveniente testari: sed haec scio, et per memetipsum cognovi, quia ante tempora Joannis quondam Episcopi, Ravennas Episcopus presente Apocrisario Sedis Apostolicae, illo atque illo, illis et illis diebus consuetudinem attendi Pallio habuit, et non cognovi, quia hoc latenter vel absente Apocrisario usurpasset.

E 7 Hoc Gregorius per Indictionem quartamdecimam jusjurandum preceperat: quod quia, sicut rei exitus manifestat, deficientibus testimonis per tres continuos annos infectum remanserat, iterum Marinianus, suorum suggestionibus compulsus, usum Pallii, quem ex consuetudine, sicut convenerat, vindicare non poterat, importunitate precum se posse recipere confidebat. Quapropter Gregorius in eadem sententia permanens, eodem chartulario per indictionem secunda scribit, dicens: Dum Florentinus Ravennatis Ecclesie Diaconus apud nos pro reverendissimo Fratris Coepiscopo nostro Mariniano de usu Pallii ageret, requisivit a nobis, quae esset antiqua consuetudo, respondit, quod in omnibus Litanis Pallio Ravennas Episcopus uteretur. Quod ita non esse, et ab aliis didicimus et ex epistolis Joannis quondam Episcopi, quas ei ostendi dicimus, evidenter apparuit. Sed hoc asseruit, quod dicere jussus est. Nam tempore, quo a te idem Joannes quondam Episcopus est inhibitus, ne Pallio inordinate ac temerenti presumeret, scripsit nobis, hanc fuisse priscam consuetudinem, ut civitatis ipsius Episcopus Pallio in Litanis

ejusdem pravis mores arguit: lib. 4 ep. 15. fol. 13.

contra Pallii abusu in Ecclesia ad jusjurandum allegit: lib. 8. ep. 33

de recipiendi formulam juramentum ad corpus S. Apollinaris

lib. 7. ep. 72 fol. 2.

alterius de Pallio tunc omnino Ravennatis inquiri jure

Joanne mortuo Martiniavum Episcopum con. et rat. pallio donat. b c d lib. 4 ep. 84 fol. 13.

A tantiis solennibus uteretur. Quarum tibi litterarum exemplaria pro tua informatione transmisimus. Adeodatus veri, prædictæ Ecclesiæ Diaconus, dum apud nos tempore, quo hic fuit, similiter de ejusdem Pallii usu agere enixus studeret, volentes cognoscere veritatem, eum similiter, quæ esset consuetudo curavimus requirendum. Qui ut credi sibimet suaderet, atque a nobis valeret, quod petebat, exigere: sub jurejurando testatus est, antiquam consuetudinem fuisse, ut in quatuor aut quinque solennibus Litanis Pallio civitatis suæ Episcopus uteretur. Experientia ergo tua diligenter invigilet, et cum omni sollicitudine, quot Litanis solennes ab antiquitate fuerint, requirat. Nec eas solennes ab antiquitate requirere studeat, sed majores: ut per hoc, quod nobis præfatus Adeodatus Diaconus testatus est, et prædicti Joannis Episcopi fatetur epistola, dum constiterit quante Litanis solennes fuerint, quoties indui solebat in Litanis Pallio cognoscentes, libentissime concedamus. Sed hoc non ac illis perquirat, qui ab Ecclesiasticis exhibentur, sed ab aliis, quos sine favore partis suæ esse cognoverit: et quæque sollicita indagazione repererit, nobis subtiliter indicet: ut veritate, sicut diximus, cognita, Fratris et Coepiscopi nostri reverentissimi Mariniani animos revelemus. At quia prisca consuetudo a nostratibus subtiliter inquisita, a Ravenatibus probari nullo modo potuit, Gregorinum in sua sententia permansisse proculdubio illud ostendit, quod neque ob hoc, quantum ex apicibus ejus dignoscitur, a quoquam sollicitatus extitit, neque a semetipso commotus, ulterius omnino rescripsit.

a Joannes Romanus creatus est Episcopus anno 575, traditurque a S. Gregorio obtinisse corpora SS. Northasii, Crispini, Felcis et Hemilii Martyrum. Consulte Vghellum, Rubem aliosque. — b Mortuus anno 595, sepultus in ecclesia Classienti S. Apollinaris, ante altare SS. Marci, Marcelli et Felculæ, quorum in illo reliquiis, collocant. — c MSS. nostram et Corsend Siculum. An pro aliquo Siculo? Vita excusa ante opera et apud Sarum, Fieolinus, ubi et infra num. 90 Lucidus Episcopus Fieolinus. Videtur Ficulæ propie Romam ad Noventulanam viam residisse. De Ficulæ testimonio antiquiorum congerit Chaverius lib. 2 Italiae antiquæ cap. 9. — d Marilianus nepos defuncti Joannis et Apr. Romanus vixit usque ad annum 606. Consulte iterum Rubem et Vghellum.

CAPUT II.

Maximus invasor Sedis Salonitanæ a S. Gregorio excommunicatur. penitens in gratiam recipitur.

N on solum in magnis rebus Gregorius sollicitudinis suæ oculos convertebat: verum etiam ne impune præsumerentur quandoque majora, hoc in rebus injunctis curiosissime præcevebat. Unde Joanni Syracusano Episcopo scribit, dicens: Ecclesiastici vigoris ordo confunditur, si aut temere illicita præsumantur, aut impune non concessa tentantur. Pervenit itaque ad nos, Diaconus Ecclesiæ Catanensis, calcitans a conjugis procedere præsumpsisse. Quod nulli hactenus per totam Siciliam licuisse, nisi solis tantummodo Diaconibus Ecclesiæ Messanensis, quibus olim a prædecessoribus nostris non dubitatur esse concessum, bene recohitis. Quia ergo tantæ temeritatis ausus non est leviter attendendus, cum omni hoc Fraternitas vestra perquirat subtilitate: et si ita, sicut ad nos pervenit, invenerit, utrum a se vel alienis hoc auctoritate præsumperint, nobis subtiliter innotescat: ut cognita veritate, quid fieri debeat, disponamus. Nam si negligenter ea, quæ male usurpantur, omittimus, excessus viam alii aperimus.

9 Interea Natali Episcopo defuncto, cum Dalmatorum generalitas b Honoratum Archidiaconum, quem ipse ex Presbytero in Diaconum converterat, sibi præficiendum concorditer elegissent, eorumque decretum Pontifex approbasset: factione Malchi

Martii. T. II.

Episcopi, Rectoris Apostolici patrimonii, manuque militari Maximus multis criminibus involutus, Episcopatum Salonitanæ civitatis invasit. Quod Gregorius audiens, Dalmatinis et Jadertinis Episcopis, ne illi manum imponerent, sub magna interminatione prohibuit. At vero Maximus, qui Episcopatus Sedem contra Canones invaserat, etiam Sacerdotium contra Deum per simoniacam heresim ab Episcopis dumtaxat excommunicatis corruptisque non timuit promereri, favente sibi occasione temporum ex cupiditate simul insolentiaque Augusti: quem, dispergendo facultates invasæ Ecclesiæ, adeo defensorem scelorum suorum effecit, ut a Gregorio non solum frequenter postularet, quatenus indiscussam Maximi promotionem relinquere, verum etiam Romam, satisfactorum pro simoniaca heresi aliisque criminibus, venientem cum honore susciperet. Gregorius vero faciem nullius contra veritatem custodiens, ipsum Maximum primo a Missarum solemnibus, post a communione Corporis et Sanguinis Domini nostri Jesu Christi, quousque suam presentiam exhiberet, privavit. Maximus autem Imperialibus militiis fultus, post excommunicationem et Missas cecinit et Sacramenta satis indignus accepit. Quapropter Constantiæ Augustæ post multa alia scribit, dicens:

10 Salonitanæ civitatis Episcopus, me ac Responsali meo nesciente, ordinatus est, et facta res est, quæ sub nullis anterioribus Principibus evenit. Quod ego audiens, ad emulæ prævaricatore, qui inordinate ordinatus est, protinus misi ut omnino Missarum solennia celebrare nullo modo præsumeret, nisi prius a serenissimis Dominis cognoscerem, si hoc fieri ipse jassissent, quod ei sub excommunicationis interpositione mandavi. Et contempto me atque despecto, in audacia quorundam secularium hominum, quibus, denudata sua Ecclesia, præmia multa præbere dicitur, nunc usque Missas facere præsumit, atque ad me venire secundum jussione Dominorum noluit. Ego autem præceptioni pietatis eorum obediens, eidem Maximo, qui me nesciente ordinatus est, hoc, quod in Ordinatione sua me vel Responsalem prætermittere præsumpsit, ita ex corde laxavi, acsi me auctore fuerit ordinatus. Alia vero perversa illius scilicet mala corporalia, quæ cognovi, vel quia cum pecuniis est electus, vel quia excommunicatus Missas facere præsumpsit, propter Deum irrequisita præterire non possum. Sed opto et Dominum deprecor, quatenus nihil in eo de his, quæ dicta sunt, valeat inveniri, et sine periculo animæ meæ causa ipsius terminetur. Prius tamen, quia hæc cognoscantur, serenissimus Dominus discurrere jussione præcepit, ut cum vehementem cum honore suscipiam. Et valde grave est, ut vir, de quo tanta et talia nuntiantur, cum ante requiri et discutiri debeat, honoretur, et si Episcoporum causæ mihi commissorum apud piissimos Dominos aliorum patrocinio disponantur, infelix ego in Ecclesia ista quid facio? Sed ut Episcopi mei me despiciant, et contra me refugium ad seculares iudices habeant, omnipotenti Deo gratias ago, peccatis meis deputo. Hoc tamen breviter suggero, quia aliquantulum exspecto, et si ad me venire diu distulerint, exercere in eo districtiorem canonicam nullo modo cessabo. In omnipotente autem Domino confido, quia longanquissimis Dominis vitam tribuet, et nos sub manu vestra non secundum peccata nostra, sed secundum suæ gratiæ donam disponet.

11 Hæc Gregorius dissiuulatrici Augustæ. Ceterum eidem Maximo in sua præsumptione manente, Consecratorum atque omnes Dalmatinos et Jadertinos Episcopos ab ejs communiõne sub excommunicatione disjunct: adeo ut ne nomen quidem Maxi-

D ACTORUM JOANNE DIACONO Maximum invasorum impedit

simoniace ordinatum excommunicat:

E

lib. 4 ep. 36 apud Constantiam Augustam exposulat:

itiquo virtuti imp. favore defensum

ab ejs communiõne, alios Episcopos separat:

et quietem Ecclesiæ procurat.

Joannes Ep. Ravenas

Ficulæ et Fieolinus Episcopus

lib. 7 ep. 28 Ind. I Dulcinos Calanenica pro usurpatione comparatum arguit:

a

A Salonitanum Episcopum electum approbat:

ACTORIB;
JOANNE
DIACONO

d
lib. 7 ep. 12
Ind. 1
Indestinum
Episcop.
penitentem in
gratiam
recepit :

Maximi
supplicis
causam
Bavennæ
precepit
venitari.

d
lib. 7 ep. 69
Ind. 2

ob penitentiam
publicam.

lib. 7 ep. 70
Ind. 2
eum in
gratiam
suscipiendum
scribit
Mariniano
Episcopo :

A mi inter sacra Missarum solennia memorarent. Quo facto, ita omnes conseruati sunt animo, ut sub penitentia satisfactione, relicto Maximo, veniam postularent. Undemericordissimus Pontifex Saliniano d Jaderino Episcopo scribens : Sicut, inquit, perseveranti culpe debetur jure vindicta : ita respicientibus est venia concedenda. Nam ut res illa contra se merito potest iracundiam excitare, sic hinc in sua prorsus dilectione solat concordiam propagare. Et ideo quia Fratritatem tuam a consortio et communione Maximi, ubi te prius neglectus impulerat, intantum postea gravitas Sacerdoti ad animum reducta suspensit, ut ejus sola nullatenus patereris esse segregatione contentus, nisi et in monasterii te claustra recipiens, dudum commissa veniam a Gregorio postulavit. Quem ipse Romam fatigari volens, causam ejus discutientiam Ravennam commisit, et Constantio Mediolanensi Episcopo scribens : Maximus, inquit, Salontanæ Ecclesie prævaricator, postquam per potestates majores seculi obtinere nil valuit, ad minores se contulit, nobisque tam invidiato præcum, quam attestatone honorum operum prævalere contendit. Ex qua re inhumanum eredit, si is, qui se quasi nullum timere ne dicit, in aliquo meo temperationem minime invenire potuisset. Et ideo decrevi, ut reverentissimus Frater et Coepiscopus noster Marinianus, ejus causam debeat in Ravennati urbe cognoscere. Si autem persona ejus suspecta forsitan habeatur, volumus, ut vestra quoque Fratritas, si ei laboriosum non est, ad eandem civitatem fatigare se debeat et cum predicto Fratre in eodem iudicio pariter sedere. Quidquid autem vestre utrorumque sanctitati placuerit, scitote mihi modis omnibus placitum, et vestrum ego iudicium vobis depono.

B 12 Hæc Maximus cernens tandem aliquando durum esse contra stimulum calcitrare, relicto imperialibus administris per Gallinicum Exarchum satis humiliter concedi sibi penitentiam, simulque veniam a Gregorio postulavit. Quem ipse Romam fatigari volens, causam ejus discutientiam Ravennam commisit, et Constantio Mediolanensi Episcopo scribens : Maximus, inquit, Salontanæ Ecclesie prævaricator, postquam per potestates majores seculi obtinere nil valuit, ad minores se contulit, nobisque tam invidiato præcum, quam attestatone honorum operum prævalere contendit. Ex qua re inhumanum eredit, si is, qui se quasi nullum timere ne dicit, in aliquo meo temperationem minime invenire potuisset. Et ideo decrevi, ut reverentissimus Frater et Coepiscopus noster Marinianus, ejus causam debeat in Ravennati urbe cognoscere. Si autem persona ejus suspecta forsitan habeatur, volumus, ut vestra quoque Fratritas, si ei laboriosum non est, ad eandem civitatem fatigare se debeat et cum predicto Fratre in eodem iudicio pariter sedere. Quidquid autem vestre utrorumque sanctitati placuerit, scitote mihi modis omnibus placitum, et vestrum ego iudicium vobis depono.

C 13 Inter hæc prævaricator Maximus anno septimo excommunicationis suæ, post rasigationes et Bugella Gregorii ad eum revertens, Ravennam petiit, et jactavit se totus intra civitatem in media silice, clamans et dicens : Peccavi Deo et beatissimo Papæ Gregorio. Et agente eo penitentiam tribus horis, incurrit Gallinicum Exarchum et Castorinus chartularius Ecclesie Romanæ cum Mariniano Episcopo, et elevaverunt eum de silice : qui etiam cepit ampliorem penitentiam agere coram eis. Quod Gregorius ut vidit, ad misericordiam profusus rediit, Mariniano Episcopo inter cetera scribens : Quæ de causa Maximi Fratritatis vestre voluntas sit ac magis petiit, presentium laboro Castorio chartulario nostro renunciante cognovimus : ideoque si idem Maximus coram vobis et predicto chartulario nostro de simoniacæ hæresi præstito se Sacramento purgaverit, atque de aliis ante corpus S. Apollinaris tantummodo requisitus, librorum se esse responderit : causam ipsius, Fratritatis vestre de eo, quod excommunicatus Missarum solennia agere presumpsit, iudicio committimus, qua debeat penitentia talis culpa purgari. Et ideo quidquid vobis secundum Deum placet, securi disponite, nec aliquid de nobis dubium habeatis. Nam quidquid a vobis hæc de causa fuerit ordinatum, nos et grato suscipimus, et libenter admittimus. Hortamur tamen, ut debeatis esse solliciti, et ita que fœdus conspicitis temperetis, quatenus et illi, si ita videlitur, communionem præstetis, et vigens Ecclesiasticis

genium congrua, ut oportet, dispensatione servetis. **D** Suprascriptum vero portitorem in præsentem, quid vobiscum ei sit agendum, instruximus : a quo cuncta subtiliter addiscentes, sic vos in omnibus exhibete, ut in vestra solitudine nostram fuisse præsentiam sentiamus.

D 14 Item Castorio Notario et chartulario Ravenne : Quanto credi tibi a nobis, et necessarias vides causas injungi, tanto te magis strenuum debes et sollicitum exhibere. Proinde si Maximus Salontanus, præstito Sacramento, firmaverit simoniacæ hæresi non teneri, atque de aliis ante corpus S. Apollinaris tantummodo requisitus, innoxium se esse responderit, et de inobedientia sua penitentiam, sicut deprecavimus, egerit : volumus, ut ad consolandum illum epistolam, quam ad eum scripsimus, ubi ei et gratiam nostram et communionem nos reddidisse signavimus, experientia tua dare debeat. Quia sicut in contumacia persistentibus severos nos esse convenit, sic iterum humiliter, et penitentibus negare locum veniæ non debemus.

E 15 Cumque Maximus penes corpus B. Apollinaris secundum jussu Gregorii de cunctis humiliter satisfecisset, Castorius chartularius consolatoriam ei epistolam præbit, verbis Gregorii asserentem : Quamvis culpabilibus Ordinationis tuæ primordiis grave malum per inobedientie culpam addideris, nos tamen Sedis Apostolicæ auctoritate eo, quo decuit, moderamine temperantes, nunquam contra te usque ad hoc, quod causa posebat, exarsimus. Sed ut longius se ingratitude nostra, quam tu tibi excitasti, prodideret, credita nos sollicitudo vehementer urgebat, ne quedam illicita, que de te audieramus, negligenter omittere videremur. Quæ si bene consideres, ipse per te satisfacere differendo firmabas, atque ex hoc adversum te zelum nostrum acinus incitabas. At ubi salubri tantum consilio usus, jugo te obedientie humiliter submitisisti, et dilectio tua penitentiam agens, digna se, ut deputavimus, satisfactione purgavit, redditam tibi gratiam Fraternel caritatis intellige, atque in nostro te receptum consortio gratulare. Quia sicut perseverantibus in culpa districtos, ita respicientibus nos decet esse ad veniam. Postquam ergo Fratritas tua Apostolicæ Sedis communicatione se reparasse cognoverit, personam ad nos transmittat, que Pallium tibi deferendum ex more percipiat. Nam quædam illicita perpetrari non patimur, sic ea, que sunt consuetudinis, non negamus. Licet autem ad hæc concedenda dispensatio nos loci nostri vocaverit, multum tamen a nobis petitio dulcissimi atque excellentissimi Filii nostri Domini Gallinici Exarchi, ut temperatius erga te ageremus, exegit : ejus carissimam voluntatem nec pertulimus, nec potuimus contristare.

lib. 7 ep. 80
et Castorio
Notario,

eundem
litteris
scriptis
recepit
lib. 7 ep. 81
E

F
ad receptionem
Pallii
invoat.

a Compagi genus calcementi, quo utebantur Diaconi Romani. Ha Papus. Et Concilium Tolitanum 4. Compagis calcetri aliisque Apostolica licentia non permittitur Barons. Hinc proprius una Episcoporum. Anastasius in Vita Stephani 3 Papæ ad Maurianum Subdiaconum compages Constantini Antiquæ abscidisse. — b De Honorato Archidiacono et Natali Episcopo actum supra lib. 3. num. 9. — c Id factum a Mauritio Imp. anno 595, uti observat Baronius num. 192. — d Jadera urbs Libanice Archiepiscopalis et cepit sub Venetis ad omni militum vultu munita. At murum Sabianum non haberi inter Episcopos Jaderinos apud Egelium. — e In MSS nostris et apud Sarium Constantinus dicitur, et Constantinus in Vita ex causa ante opera et in Registro. Sed ab anno 592 ad 600.

Compagi

Zadera urbs

CAPIT. III.

Mauritius Imperator a S. Gregorio admonetur : penitentiam agit, occiditur.

Praterea cupidissimus ac tenacissimus Imperator, qui consuetudinibus antiquissimis ditionum, legionum quoque milites frequentissime, sicuti Romanorum narrat historia, defraudabat : cernens Grego-

S. Gregorius
a Mauritio
Imp.
reprehensus
rium

A rium contra omnes mundi strepitus Augustalibus defensionibus, quarum suffragio ad arcem Pontificatus hunc se provexisse jactabat, penitus non egere, imo canonice auctoritate, sanctitatis ac prudentiæ suæ virtutibus, Christo propitio cunctis alta sapientibus prævalere; ad odium detractionemque famæ illius magis magisque conversus est, liberalitatem Pontificis, quia famelicis militibus tam Ecclesiastica quam publica frumenta diviserat, subdolis assertionibus reprehendens. Cui Gregorius (utpote qui profectionem suam divino judicio, in cujus nimirum manu corda Regum consistentia, quocumque voluerit, inclinantur, non caducis humanis favoribus deputat) voce libera contradicens, his eum responsionibus fregit, deturpavit, atque nonnulla de futuro Dei judicio disserendo deterruit: In serenissimis, inquit, jussionibus suis Dominorum pietas, dum me de quibusdam redarguere studuit, parcendo mihi mihi pepercit. Nam in eis urbanæ simplicitatis vocabulo me fatuum appellat. In Scriptura etenim sacra, cum in bona intelligentia simplicitas ponitur, vigilanter sæpe prudentiæ aut rectitudinis sociatur. Unde etiam de B. Job scriptum est: Erat vir simplex et rectus. Et beatus Apostolus admonet, dicens: Estote simplices in malo, et prudentes in bono. Et per semetipsam Veritas in Evangelio admonet, dicens: Estote prudentes sicut serpentes, et simplices sicut columbe: esse valde inutile indicans, si aut simplicitati prudentia, aut prudentiæ simplicitas desit. Ut ergo servos suos ad cuncta eruditos efficeret, esse eos et simplices sicut columbas, et prudentes ut serpentes voluit: quatenus in eis et columbæ simplicitatem astutia serpentis, et serpentis astutiam simplicitas columbæ temperaret. Ego igitur, qui in serenissimis Dominorum jussionibus ab Arnulphi astutia deceptus, non adjuncta prudentia simplex denuntior, constat procul dubio, quia fatuus appellor. Quod ita esse, ego quoque ipse confiteor: nam si hoc vestra pietas taceat, causæ clamant. Ego enim si fatuus non fuisset, ad ista toleranda, quæ inter Longobardorum gladios hoc in loco patior, minime venissem. In ea autem re, quam de Arnulpho perhibui, quia toto corde venire ad Reipublicam paratus fuit, dum mihi non creditur, etiam mentitus esse reprehendor. Sed etsi Sacerdos non essem, scio gravem esse hanc injuriam Sacerdoti, ut veritati serviens fallax credatur. Et dudum novi, quoniam Arnulpho plus est creditum quam mihi, Leoni amplius quam mihi. Et nunc eis, qui esse ad medium videntur, plusquam meis assertionibus credulitas impenditur. Et quidem si terræ meæ captivitas per quotidiana momenta non exeresceret, de despectione mea atque irrisione latius tacerem. Sed hoc me vehementer affligit, quia unde ego crimen falsitatis tolero, inde Italia quotidie dicitur sub Longobardorum jugo captiva: dumque meis suggestionibus in nullo creditur, vires hostium immaniter exerescunt. Hoc tamen piissimo Domino suggero, ut de me mala omnia quælibet existimet: de utilitate vero reipublicæ et causa ereptionis Italiae, non quibuslibet facile aures præbeat, sed plus rebus quam verbis credat. Sacerdotibus autem non ex terrena potestate Dominus noster citius indignetur, sed excellenti consideratione propter eum, cujus servi sunt, eis ita dominetur, ut etiam debitam reverentiam impendat. Nam in divinis eloquiis Sacerdotes aliquando Dii, aliquando Angeli vocantur. Et per Moysen de eo, qui ad juramentum adducendus est, dicitur: Applica illum ad Deos, videri licet ad Sacerdotes. Et rursum scriptum est: Diis non detrahes, scilicet Sacerdotibus. Et Propheta ait: Labia Sacerdotis custodiant scientiam, et legem requirent ex ore ejus, quia Angelus Domini

exercituum est. Quid ergo mirum, si illos vestra pietas dignetur honorare, quibus in suo eloquio honorem tribuens, eos aut Angelos aut Deos ipse etiam appellat Deus? b Ecclesiastica quoque testatur historia, quia cum piæ memoriæ Constantino Principi in scripto oblatæ accusationes contra Episcopos fuissent, libellos quidem accusationis accepit, et eosdem qui accusati fuerant, Episcopos convocans, in eorum conspectu libellos, quos acceperat, incendit, dicens: Vos Dii estis a vero Deo constituti. Itē et inter vos causas vestras disponite, quia dignum non est, ut nos judicemus Deos. In qua tamen sententia, pii homini, sibi magis ex humilitate, quam illis aliquid præstitit ex reverentia impensa. Ante eum quippe Pagani, in Republica Principes fuerunt, qui verum Deum nescientes, deos ligneos et lapideos colebant: et tamen eorum Sacerdotibus honorem maximum tribuebant. Quid igitur mirum, si Christianus Imperator, veri Dei cultor, Sacerdotes dignetur honorare, dum, ut prædixi, pagani Principes honorem impendere sacerdotibus nonverunt, qui diis ligneis et lapideis serviebant? Hac ego pietati Dominorum non pro me, sed pro cunctis Sacerdotibus suggero. Ego enim peccator homo sum, et quia omnipotenti Deo incessanter quotidie delinquo, aliquid mihi apud tremendum examen ipsius esse remedium suspicor, si incessantibus quotidie plagis ferior. Et credo, quia eundem omnipotentem Dominum tanto vobis amplius placatis, quanto me ei male servientem districtius affligitis. Multas enim jam plagas acceperam et supervenientibus Dominorum jussionibus inveni consolationes, quas non sperabam. Si possum, has celeriter plagas enumero. Primo, quod mihi pax subducta est, quam cum Longobardis in Tuscia positus sine ullo Reipublicæ dispendio feceram. Deinde corrupta pace, de Romana civitate milites ablati sunt: et quidem alii ab hostibus occisi, alii vero Narnis et c. Perusii positi, et ut Perusium teneretur, Roma relicta est. Post hæc plaga gravior fuit, dadvēntus Agilulphi, ita ut oculis meis cernerem Romanos, more canum in collis funibus ligatos, qui ad Franciam ducebantur venales. Et quia nos, qui intra civitatem sumus, Deo protegente, manus ejus evasimus, quæsitum est, unde culpabiles esse videremur: videlicet, cur frumenta defuerint, quæ in hac urbe diu multa servari nullatenus possunt, sicut in alia suggestionē plenus indicavi. Et quidem de memetipso in nullo turbatus sum, quia teste conscientia, fateor adversa quælibet pati paratus sum, dummodo hæc omnia cum salute dumtaxat meæ animæ evadam. Sed de gloriosis viris, Gregorio Prefecto et Castorio Magistro militum, non mediocriter sum afflictus. Qui et omnia, quæ potuerant fieri, nullo modo facere neglexerunt, et labores vigiliarum et custodiæ civitatis in obsidione eadem vehementissimos pertulerunt. Et post hæc omnia gravi Dominorum indignatione percussi sunt: de quibus patenter intelligo, quia eos non sua acta, sed mea persona gravat: cum quo quia pariter in tribulatione laboraverant, post laborem pariter tribulantur. Quod autem Dominorum pietas illud mihi pavendum et terribile omnipotentis Dei judicium intentat, rogo per eundem omnipotentem Dominum, ne hoc ulterius faciat. Nam adhuc nescimus, quis ibi, quæ sit: et Paulus egregius prædicator dicit: Nolite judicare ante tempus, donec veniat Dominus, qui et illuminabit abscondita tenebrarum, et manifestabit consilia cordium. Hoc tamen breviter dico, quoniam peccator et indignus plus de venientis Jesu misericordia, quam de vestræ pietatis justitia præsumo. Et sunt multa, quæ de judicio illius homines ignorant: quia fortasse quæ vos laudatis, ille reprehendet: et quæ vos reprehenditis, ille laudabit. Intermitto ergo incerta: ad zolas lacrymas

D
AUCTORE
JOANNE
DIACONO
b
c
d
e
f
g
h
i
j
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
v
w
x
y
z

exemplo
Constantini
Imp.

agnoscit se
peccatorem
esse:

enumerat
incommoda
quæ passus
ipse est.

et alii propter
eum,

extremo Dei
judicio terret
Mauritium,

1 Cor. 4.

lib 4 ep. 31

respondit
simplicitatem
virtutem esse.
Job. 1
Rom. 16
Mat. 40

* impressa
sum

Imperatorum
Pontificibus
debere
reverentiam:
Ex. 22

Mat. 2

crymas

A tis ad Imperiale fastigium pervenisse gaudemus. Lætentur cœli, et exultet terra, et de benignis vestris actibus universæ Reipublicæ populus, nunc usque vehementer afflictus, hilarescat. Comprimentur jugo vestræ dominationis superbæ mentes hostium releventur vestra misericordia contriti ac depressi animi subjectorum. Virtus cœlestis gratiæ inimicis vos terribiles faciat, pietas subditis benignos. Quiescat felicissimis temporibus vestris in universa Republica prolata sub caussarum imagine præda pacis. Cessent testamentorum insidiæ, donationum gratiæ violenter exactæ. Redeat cunctis in rebus propriis securâ possessio, ut sine timore habere se gaudeant, quæ non sunt ab eis fraudibus acquisita. Reformetur jam singulis sub jugo pii Imperii libertas sua. Hoc namque inter Reges Gentium et Reipublicæ Imperatores distat, quod Reges Gentium Domini servorum sunt: Imperatores vero Reipublicæ, Domini liberorum.

21 Cumque Phocas mandari sibi Romance Sedis Diaconum magna humilitatis reverentia postulare, Gregorius ita rescripsit: Considerare cum gaudis et inagnis actionibus gratiarum libet, quantas omnipotenti Domino laudes debemus, quod remoto tristitiæ jugo, ad libertatis tempora sub Imperiali benignitatis vestræ pietate pervenimus. Nam quod permanere in palatio, juxta antiquam consuetudinem Apostolicæ Sedis Diaconum vestra serenitas non invenit, non hoc meæ negligentie, sed gravissima necessitatis fuit. Quia dum ministri omnes hujus Ecclesie tam contrita asperaque tempora cum formidine declinant atque refugerent, nulli eorum poterat imponi, ut ad Urbem regiam in palatio permansurus accederet. Sed postquam vestram clementiam, omnipotentis Dei gratia disponente, ad culmen Imperii pervenisse cognoverit, ipsi quoque suadente lætitiâ, ad vestra vestigia venire festinant, qui illic prius accedere volite timuerant. Sed quia eorum quidam ita senectute sunt debiles, ut laborem ferre vix possint: quidam vero Ecclesiasticis curis vehementer implicantur, et labor præsentium, qui primus omnium Defensor fuit, bene mihi ex longa assiduitate compertus est, vita, fide ac moribus approbatus, hunc aptum pietatis vestræ vestigiis esse judicavi. Unde eum auctore Deo Diaconum feci, et sub celeritate transmittere stultis, qui cuncta, quam in his partibus agitur, invento opportuno tempore, valeat clementiæ vestræ suggerere. Cui rogo ut serenitas vestra pias aures inclinare dignetur, ut tanto nobis celerius valeat misereri, quanto afflictionem nostram verius ex ejus relatione cognoverit.

C Qualiter enim quotidianis gloriis, et quantis Longobardorum incursionibus ecce jam per triginta et quinque annorum longitudinem premimur, nullis explere suggestionis vocibus valeamus. Sed in omnipotente Deo confidimus, qui ea, quæ cepit, consolationis sua nobis bona perficiet, et qui suscitavit in Republica pios Dominos, extinguet crudeles inimicos.

22 Item Leontie Augustæ: Quæ lingua eloqui, quis animus cogitare sufficiat, quantas de serenitate vestri Imperii omnipotenti Deo gratias debemus, quod tam dura longi temporis pœnura cervicibus nostris amota sunt, et Imperialis culminis leve jugum reddidit, quod libeat portare subjectis? Reddatur ergo Creatori omnium ab hymnicis Angelorum choris gloria in cœlo, persolvatur ab hominibus gratiarum actio in terra: quia universa Respublica, quæ multa mœroris pertulit vulnera, jam nunc consolationis vestræ invenit fomenta. Unde nobis necesse est omnipotentis Dei misericordiam enixius exorare, ut cor vestræ pietatis sua semper dextera teneat, ejusque cogitationes cœlestis gratiæ ope dispenset: quatenus

tranquillitas vestra tanto rectius valeat sibi servientes regere, quanto Dominorum omnium noverit verius deservire. In amore Catholice fidei faciat defensores suos, quos fecit ex benigno opere Imperatores nostros. Infundat in vestris mentibus zelum simul et mansuetudinem, ut pio semper fervore valeatis, et quicquid in Deo exceditur, non multum relinquere: et si quid in vobis delinquitur, parcendo tolerare.

23 His Gregorius laudibus aut ileo novos Principes demulcebat, ut audientes, quales esse debebant, fierent mitiores, quam Mauritius fuerat, cujus tot criminibus involuta tempora cognoscebant: aut quia eos sibi suæque Ecclesie devotissimus cernens, non eos ad tyrannidem ruituros esse putabat. Qui sicut quorumlibet vitia liberis vocibus arguebat, et contra Canones præsevasse consuetudines venire nequiem permittebat: ita quæ consuetudinis fuerant, nulli penitus denegabat. Nam mox ut Episcopus Apostolicæ Sedis emittit, Patriarchalibus Sedibus suam Synodicam destinavit, et postmodum Secundo servo Dei inclusit, inter cetera scribens, dicit: Hinc est, ut quoties in quatuor præcipuis Sedibus Antistites ordinantur, Synodales sibi epistolas vicissim mittant, in quibus se sanctam Chalcedonensem Synodum cum aliis generalibus Synodis eundem fateantur. Item Athanasio Presbytero de Isauria post multa: Fratri nostro Cyriaco, Constantinopolitane civitatis Antistiti, qui nuper in Joannis reverentissimi Episcopi loco ordinatus est, nostra volumus scripta transmittere. Sed quia non est consuetudo, ut priusquam ad nos ejus Synodica defertur, ei scribere debeamus: ideo nunc distulimus, postea autem indicabimus. Quam videlicet consuetudinem, sicut nostri quoque, qui ante biennium, ab Adriano liberalissimo Papa missi, in sancta octava Synodo præfuerit, testantur: ita orientales præcipue retinent usque hætenus Sedes, ut in suis diptychis nullius Pontificis nomen describant, quousque Synodicam ipsius suscipiant, et tandem defunctum Pontificem inter viventes annuunt, quando successor illius suas litteras studuerit destinare.

24 Hinc est nimirum, quod Gregorius a consuetudine prisca non discrepans, Joanni Subdiacono, rectori patrimonii Ligurie scribit, dicens: Quanto Apostolica Sedes, Deo auctore, cunctis prælata constat Ecclesis, tanto inter multiplices curas et illa nos valde sollicitat, ubi ad consecrandum Antistitem, nostrum expectatur arbitrium. Defuncto igitur Laurentio, Ecclesie Mediolanensis Episcopo, sua nobis relatione Clerus movetur, in electione se Filii nostri Constanti Diaconi sui unanimiter consensisse. Sed quoniam eadem non fuit subscripta relatio, ne quid, quod ad cautionem pertinet, omitamus, ideo hujus præcepti auctoritate suffultum Genam te proficisci necesse est, et qui multi illic Mediolanensium coacti Longobardorum barbarica feritate consistunt, eorum te voluntates oportet, convocatis eis in commune, persecutari. Etsi nulla eos diversitas ab electionis unitate determinat, siquidem in prædicto filio nostro Constantio omnium voluntates atque consensus perdurare cognoscis, tunc enim a propriis Episcopis, sicut antiquitatis mos exigit, cum nostre auctoritatis assensu, solatiame Domino, facias consecrari: Quatenus hujusmodi servata consuetudine, et Apostolica Sedes proprium vigorem retineat et a se concessa aliis sua jura non minuat. Sed cum post annos aliquot Constantius functus insigniter Pontificio, et dormisset in Domino, Clerus et plebs Mediolanensis Deo dedit Diaconum eligentes, ab Agilulpho Rege terrebantur, quatenus illum eligerent, quem Longobardorum barbaries voluisset. At illi decretum suum Gregorio dirigen-

1) AUCTORE JOANNE DIACONO COMMENDAT SEUM ET MANSUETUDINEM PRINCIPIBUS.

solicitus ut synodice exultet a patriarchis novis intulerunt,

lib. 7 ep. 33

lib. 8 ep. 64

lib. 3 ep. 64
lud 4

b c
ut possent diptychis inscribi.

lib. 2 ep. 30
lud 11

o iusticia legitime electione, jubet consecrari Episcopo Mediolanenses Constantiniana, p

d

lib. 11 ep. 33
mittit
Constantinopolim
Apostolicarum
S. A. E.

lib. 11 ep. 44
gratular
Leontie
Augustæ,

ACTORUM
JOANNIS
DIALONO
et eo mortuo
Deus dedit.
lib. 8 ep. 65
Ind. 3

A tes, scilicet et licentiam petunt : quibus ipse inter cetera sic rescripsit : Illud quod volis ab Agilulpho indicastis scriptum, dilectionem vestram non moveat : nam quod nos utilitati vestre salubriter consilere velimus, in hominem, qui non a Catholicis et maxime a Longobardis eligitur, nulla præbentis ratione consensum : quia Vicarius S. Ambrosii indignis evidenter ostenditur, si electus a talibus ordinatur. Et post pauca : Ut igitur in ordinando Deus-dedit Diacono, qui a vobis electus est, nulla possit mora contingere, Pantaleonem notarium nostrum transmisimus, qui eum, ut moris est, admittente consensu nostri auctoritate, faciat consecrari.

a. Ann. 603. — b. Adrianus II. Sedt ab anno 867 usque ad kalendas Novembrii anni 872. — Est A. Constantinopolitana, Inchoata 5 Octob. anno 869 et finita Februarii anni 870. In ea Photus cum suis durando restitutus est S. Ignatius. Post Synodum eiusi. Hadrianus tenens et 8 mensibus. Hinc voca ante hanc synodum intelliguntur, a restituta salutarum unitatis mensibus, quos dixerunt, necesse est triennium. — d. Anno 591. — e. Anno 600.

Synodus 8

CAPUT V.

Varii Episcopi injuste depositi, a S. Gregorio restituenti. Regula prescripta in criminibus objectis stricte examinandis.

Anastasia
Patriarcham
Antiochenam
exularem,
litteris
animal,
a

B Ad adversis potestatibus progravatos fortissimus miles Christi Gregorius viriliter defendebat : injusteque dejectos non solum inter depositos non habebat, verum etiam pristinis gradibus auctoritatis suæ privilegio reformabat. Nam a Anastasio Antiocheno Patriarcham, qui Joannem Constantinopolitanum Presidem vice libera reprehenders, Imperatoris Justiniani jussu detrusus in exilium, ab ipsius Joannis Pape temporibus usque ad sui Pontificatus tempora permanebat, mox ut summum Sacerdotium meruit inter Patriarchas cum ropans, scriptis talibus animavit : Praeterea, inquit, sicut Patriarchus aliis paribus vestris, Synodicum vobis epistolam direxi : quia apud me semper hoc estis, quod ex omnipotentis Dei munere accepistis esse, non quod ex voluntate hominum putamini non esse. Item eadem malicia epistola post non multa scribens ait : Fratemitati tuæ indicio, quia a serenissimis hominibus quantis valui precibus postulavi, ut vos honori proprio restitutos, ad S. Patri Apostolorum Principis humana venire, et quousque ita Deo placuerit, hunc mecum vivere concedant : quatenus, dum vos videre meruero, peregrinationis nostrae tandem, de aeterna patria invicem loquendo, revererimus. Denique studiosissimus Pater Gregorius tam diu pensis Mauriniani Imperatoris suggestionibus suis nominavit, donec post multorum amorem curricula magnus Anastasius throno proprio redderetur. Cui congratulabundus rescripsit, dicens : Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonae voluntatis : quia magnus ille fluxus, qui quondam arenam Antiochiae saxa reliquerat, ad proprium alveum reversus, subiectas et juxta positas valles rigat, ut unum trigessimum, aliud sexagesimum, aliud vero centesimum fructum ferat.

lib. 1 ep. 23

lib. 1 ep. 7

propria Sedis
restituta corat.
lib. 4 ep. 37

C **26** Adrianum Thelann civitatis Episcopum, a Joanne b. primæ Justinianæ, atque altero Joanne c. Larissano Episcopo injuste depositum, non solum soli proprio reddidit, verum etiam ipsius Ecclesiam Romano jure defendens, a Larissani Episcopi potestate subduxit, inter cetera dicens : Adrianum Episcopum requirimus, et tuo contra Sacerdotales mores odio laborasse, et nullo jure pecuniariis in causis eum Fraternitatis tuæ condemnatum fuisse sententia. Quia igitur et ab infelato Joanne, primæ Justinianæ Episcopo, contra jus Canonesque depositus, honoris sui gradu caverna non potuit, in sinum eum reformari Ecclesiam, atque in propria dignitatis

b c
Episcopum
Thelannam
injuste
depositum
Episcopatum
no reddidit :

lib. 2 ep. 7
Ind. 11.

ordinem decrevimus revorari. Et cum oportuisset **D** te ex eum Dominici Corporis communionem privari, quod admonitione sanctæ memoriæ decessoris mei contempta, per quam eum Ecclesiamque ejus potestatis de tua jurisdictione exemit, rursus in eis aliquid tibi juris et ditionis servare præsumperis : tamen nos humanis decernentes, communionisque tibi Sacramentum interim conservantes, decernimus, ut Fraternitas tua ab eo Ecclesiaque ejus omnem ante habitam suæ potestatem jurisdictionis abtineat : sed secundum scripta decessoribus nostri, si qua causa vel fidei vel criminis vel pecuniaria adversus præfatum Adrianum Consacerdotem nostrum potuerit evenire, vel per eos, qui nostri sunt vel fuerint in urbe regni Responsales, si mediocris est quæstio, cognoscatur : vel huc ad Apostolicam Sedem, si est ardua, deducatur : quatenus nostræ auctoritatis sententia decidatur. Quod si contra hæc, quæ statuimus, quolibet tempore, qualibet occasione vel surreptione venire tentaveris, sacra te communionem privatum, nec eam te. excepto ultimo vitæ tuæ tempore, nisi concessa Romani Pontificis decernimus jussione recipere. Hoc enim consona sanctis Patribus definitione sancimus, ut qui sacris nescit obedire Canonibus, nec sacris administrare vel communionem capere sit dignus altaribus. Item Joanni Episcopo primæ Justinianæ : Post longas tribulationes, quas Adrianus Thelann civitatis Episcopus et Consacerdotibus suis vel ab hostibus pertulit, in Romanam civitatem confugit. Et licet adversus Joannem Larissanum Episcopum ejus fuisset prima suggestio, non ab eo in causis pecuniariis lege esse judicatum : tamen posthac magis contra personam Fraternitatis tuæ, a qua non juste se Sacerdotii gradu flagitabat esse dejectum, gravissime querebatur. Et infra : Quod vero, inquit, ad præsens attinet, sententiæ tuæ decretis, ex beati Apostolorum Principis Petri auctoritate decernimus, triginta dierum spatio sacra te communionem privatum, ab omnipotenti Deo nostro tanti excessus veniam cum summa poenitentia et lacrymis exorare. Quod si hanc sententiam nostram te cognoveris impluisse remissius, non jam tantum injustitiam, sed et contumaciam Fraternitatis tuæ cognoscas, adjuvante Domino, severius puniendam. Præfatum vero Adrianum, Fratrem et Coepiscopum nostrum, ex tua sententia, ut diximus, nequaquam Canonibus atque legibus subsistente damnatum, in suum locum atque ordinem reverti, Christo comitante, disponimus : ut nec illi Fraternitatis tuæ noceat contra justitiæ tramitem prolata sententia, nec caritas tua, pro placanda futuri indignatione judicii, incorrecta remaneat.

Episcopus
injuste reos
severe monet

lib. 2 ep. 6
K

aut suspendit a
sacris ad 30
dies :

27 Hinc est, quod exceptis criminibus, nomen de Sacerdotio Gregorius deponebat, imo pro qualitatibus debitorum venialiter communionem privabat. Unde Joanni Episcopo d. Calliopolitano post aliqua scribens, ait : Matriculam, quam Frater et Coepiscopus noster e Andreas Tarentinus Episcopus fecit fastibus castigari, quamvis exinde post octo menses hinc obisse non credimus : tamen quia eam contra propositi sui ordinem hujusmodi fecit affligi, duobus hunc mensibus a Missarum solemnitate suspende : ut vel hinc eum verecundia, qualem se de cetero exhibere possit, instituat.

alium ad 2
mensis :
lib. 2 ep. 45
Ind. 11

28 Si quando super Sacerdotum criminibus erat aliquid ventulandum, cum summa d. restrictione grandique cautela Gregorius uniuscujusque Capituli modulos quærens, sententiam suam magis difficulter quam faciliter promulgabat. Unde Natali Salonitano Episcopo scribens, ait : Cum cuncta negotia indagandi sollicitudine veritatis indigeant, tum quæ ad dejectionem

Novo examini
subiecti curat
crimina
Episcopus
responsa :
lib. 2 ep. 8
Ind. 11

A dejectionem Sacerdotalium pertinent graduum, sunt districtius trutinanda : in quibus non tam de humanis constitutis, quam de divinae quodammodo benedictionis refragatione tractatur. Nuntiatum siquidem nobis est, Florentium / Epitauranæ civitatis Episcopum, a quibusdam fuisse in causis criminalibus accusatum, et nullis Canonicis probationibus exquisitis, nec Sacerdotalis concilii præveniente iudicio, eum honoris officio non jure, sed auctoritate depositum. Quia ergo non potest quemquam Episcopatus gradu, nisi justis ex causis, concors Sacerdotum summovere sententia, hortamur Fraternitatem vestram, ut præfatum virum ex eodem, in quod detrusus est, ejici facitis exilio, causamque ejus Episcopali disceptatione perquiri. Et si in his, in quibus accusatus est, Canonica fuerit probatione convictus, Canonica procul dubio est ultionæ plectendus. Quod si alias, quam de eo aestimatum est, Synodali fuerit inquisitione compertum, necesse est, ut et criminatores justæ districtionem juris exhorreant, et in criminato innocentæ suæ serventur illibata suffragia. Executionem vero antefati negotii Antonino Subdiacono nostro ex nostra præceptione mandavimus, quatenus ejus instantia, et quæ sunt legibus Canonicis placita, decernantur : et decreta, juvante Domino, mancipentur effectui. Item Constantio Medulanensi. Relectis epistolis, quas ad nos per Maurinum latorem præsentium transmisistis, gratam nobis sollicitudinem vestram fuisse rescriptissimas, quod eam, quæ ad vos de Fratre et Coepiscopo nostro Pompeio, qui a nobis ita est nominandus pervenit, causam dissimulare minime pertubistis. Sed si qualis fuit in requisitione cura, talis fuisset in discussione subtilitas, nihil ex hoc, quod de eo dictum est, fuisset ambiguum, sed utrum verum, an esset compositum, patuisset. Quia jam contra ipsum dudum in Sicilia apud reverendæ memoriæ Fratrem nostrum Maximianum Episcopum talis questio, ut cognovimus, mota est : sed quia causa ipsius subtili omnino investigatione quæsita est, inventus est innocens, qui fuerat accusatus in crimine. Nunc igitur quoniam illa, quæ contra eum dicta sunt, non sub illa, qua decuit, districtione quæstia sunt et gesta, quæ exinde apud Fraternitatem vestram confecta sunt, neque ad condemnationem, neque ad absolutionem ejus probantur posse sufficere : non levis res agitur, ut incaute vel in transcursum debeat diffiniri. Nam grave est satis et indecens, ut in re dubia certa dicatur sententia. Et hæc quidem gesta esse poterant ad diffiniendum satis idonea, si accusati ea confessio sequeretur : si tamen eandem confessionem subtilitas examinis ex occultis eliceret, et non afflictio vehementer extorqueret, quæ frequenter hoc agit, ut noxios se facteri etiam cogantur innocui. Nam postquam præfatus Episcopus, ut dicitur, custodia cruciari cremarique se fame assertit, scire debetis, si ita est, utrum noceat, si sic fuerit extorta confessio. Numquid quando sententiam tales causæ suscipiunt, et ad Sedem Apostolicam appellatur, non et persona, quæ judicatur, præsens est, ut districtissime atque ab omni latere veritas requiratur, uti tunc, si debeat necne manere sententia, decernatur? Nec non etsi prædictus Episcopus ad Sedem Apostolicam appellare voluerit, causa ipsius interius et cum omni est diligentia perscrutanda? Et ille postquam et persona absens est, et gesta, quæ ad nos transmisistis, nobis, sicut præfati sumus, idonee satisfacere non videntur, temere aliquid de Episcopi persona decernere nec debemus, nec possumus : ne, quod absit, reprehensibiles inveniamur in nostris, quibus aliorum jure competit retractare sententias. Item Joanni Defensori post aliqua : Quia, inquit, Stephanus Episcopus in odio

suo quædam ficta, et de falsis se capitulis accusatum, neque aliquid ordinabiliter factum, sed injuste se asserit condemnatum, diligenter querendum est, primo si iudicium ordinabiliter est habitum, si alii accusatores, alii testes fuerint. Deinde causarum qualitas, si digna exilio vel depositione fuit, et eo præsenste sub iurejurando contra eum testimonium dictum est : si scriptis actum est, si ipse licentiam respondendi et defendendi se habuit. Sed et de personis accusantium ac testificantium subtiliter querendum est : cujus vitæ, cujus conditionis, cujusque opinionis, aut ne inopes sint, ne forte aliquis contra præfatum Episcopum ininimicitias habuissent. Utrum testimonium ex auditu dixerant aut certe se scire specialiter testati sunt. Si scriptis iudicatum est, et partibus presentibus sententia recitata est. Quod si forte hæc solenniter acta non sunt, neque causa probata est, quæ exilia vel depositione digna sit, in Ecclesiam eam modis omnibus revocetur.

a Est hic S. Anastasius Nuntius, quem supra diximus coli 21 Aprilis. — In Justiniano prima extracta a Justiniano Imperatore apud Dardanos, ubi natus erat, et facta est univexa Provincia metropolis et Sedes Archiepiscopalis Illyricum, uti tradit Procopius libro 5 de Edificiis pag. 67. — e Laisa erat Metropolis Thessalie, sub qua Thebana civitas. A Calliopolis aut inclius Calliopolis urbs Thraciæ ad Propontidem e regione Lampiæ in Asia opposita. Verum hæc agitur de Calliopolis ubi Salentinorum, ubi a Meta urbis Græci Calliopolis collocata vulgo nunc vocatis Calliopolis dicta, in Illyrie moras hanc præcitat a Juggio Alce Salentino promontorio. Ad Joannem Episcopum hæc memorati obitum describit S. Gregorius lib. 5 ep. 21 Int. 11 ad Petrum Hydruntinum Episcopum. — v Antiochus, Episcopus Tarentinus apud Ephrellum, ad quem agitur epistola ejusdem S. Gregorii lib. 2, ejusque successoris Honorio scripta est epistola 23 libri 11 Int. 6 sine anno Christi 603. — f Ha MSS. nostrum et Corsent. In Vita cum operibus ex causa Epitauritanæ Hinc ritostus apud Saurum Tauritanæ. Est Epitaurus urbs Dalmatiæ, vulgo Ilagusa, Lampurtium liberum cum Sede Archiepiscopali.

D
AUCTORE
JOANNES
DIALONO

et omnes
circumstantias
diligenter
discutiendas :

Justiniana
prima
E
Calliopolis

Epitaurus

CAPIT. VI.

Monita Episcopis et aliis Præpositis a S. Gregorio præscripta. Lex talium in falso accusantes retorquenda. Clericis debita stipendia conferenda.

Auctoritatem quomolibet Summorum Pontificum Gregorius auctoritatis suæ magnitudine nullo modo minuebat, quin potius multipliciter voluerat. Et quamvis inter culpabiles auctoritatem sui prioratus agnosceret, tamen inter insontes Episcopos se probebat prorsus æqualem. Quapropter Joanni Syracusano Episcopo inter cetera scribens, ait : Quod Primas Byzareus a suis Episcopis impetitus, se Sedi Apostolicæ dicit subjeci : si qua culpa in Episcopis invenitur, necio quis ei Episcopus subiectus non sit : cum vero culpa non exigit, omnes Episcopi secundum rationem humilitatis a quales sumus, etc. Item in libro regulæ pastoralis : Liqueat, inquit, quod omnes homines natura æquales generi, sed variante meritum ordine, alios abis culpa postponit. Ipsa autem diversitas, quæ accessit ex vitio, divino iudicio dispensatur : ut quia omnis homo æque stare non valet, alter regatur ab altero. Unde emeti, qui præsent, non in se potestatem debent ordinis, sed æqualitatem pensare conditionis : nec præesse hominibus gaudent, sed prodesse. Antiqui etenim Patres nostri Reges hominum, sed pastores pecorum fuisse memorantur : et cum Nue Dominus filiusque ejus diceret, Crescite et multiplicamini, et replete terram; protinus adiunxit : Et terror vester ac tremor sit super omnia animantia terræ. Quorum videlicet terror ac tremor, quia esse super animantia terræ præcipitur, profecto esse super homines prohibetur. Homo quippe brutis animalibus, non autem hominibus ceteris, natura prædatus est. Et idcirco ei dicitur, ut ab animalibus et non ab homine timeatur : quia contra naturam superbiere est, ab æquali velle timeri. Et tamen necesse est, ut

Auctoritatem
Episcoporum
sua auctoritate
firmat :

lib 7 ep. 04
Ind. 2

l
par. 2 cap. 6

Præpositos
nulli memores
sua
conditionis :

Rectores

f

lib. 8 ep. 30

monet de
dubis non
certam
ferendam
sententiam :

lib 11 ep. 30

AUCTORE
IOANNE
DIAcono

A Rectores a subditis timeantur, quando ab eis Deum minime timeri deprehendunt : ut humana saltem formidine peccare metuant, qui divina iudicia non formidant. Nequaquam tamen Præpositi ex hoc quæsito timore superbiunt, in quo non suam gloriam, sed subjectorum iustitiam quaerunt. In eo enim, quod metum sibi a perverse viventibus exigunt, quasi non hominibus, sed animalibus dominantur. Quia videlicet ex qua parte bestiales sunt subditi, ex ea debent etiam formidini iacere substrati. Sed plerumque Rector eo ipso, quo ceteris præminet, elatione cogitationis intumescit : et dum ad usum cuncta subjacent, dum ad votum velociter jussa complentur, dum omnes subditi, si qua bene gesta sunt laudibus effertur, male gestis autem nulla auctoritate contradicunt, dum plerumque laudant etiam quæ reprobare debuissent, seductus ab his, quæ infra suppetunt, super se animus tollitur : et dum foris inuenso favore circumdatur, intus veritate vacuatur, atque oblitus sui, in voces se spargit alienas; talemque se credit, qualem fors audit, non qualem intus discernere debuit : subjectos despicit, eosque æquales sibi nature origine non agnoscit : et quos sorte potestatis excesserit, transcendisse etiam vite meritibus credit : cunctis se æstimat amplius sapere, quibus se videt amplius posse. In quodam quippe se constituit culmine apud semetipsum, et qui æqua ceteris nature conditione constringitur, ex æquo ceteros respicere dedignatur : sicque usque ad ejus similitudinem ducitur, de quo scriptum est : Omne sublimis videt, et ipse est Rex super universos filios superbia. Qui singulare cubile appetens, et socialem Angelorum vitam despiciens, ait : Ponam sedem meam ad Aquilonem, et ero similis Altissimo. Miro ergo iudicio intus foveam dejectionis invenit, dum foris se in culmine potestatis extollit. Apostate quippe Angelo similis efficitur, dum homo hominibus esset similis dedignatur. Sic Saul post humilitatis meritum, in tumore superbia culmine potestatis exerovit : per humilitatem quippe præfatus est et per superbiam reprobatus, Domino attestante, qui ait : Nonne cum esset parvulus in oculis tuis, caput te constitui in tribubus Israel? Parvulum se prius in suis oculis viderat : sed fultus temporali potentia, jam se parvulum non videbat. Ceterorum namque comparationem se præferens, quia plus cunctis poterat, magnum se pro omnibus æstimabat. Miro autem modo cum apud se parvulus, apud Deum magnus; cum vero apud se magnus apparuit, apud Deum parvulus fuit. Plerumque ergo dum ex subjectorum affluentia animus inflatur, in luxum superbia ipso potentia fastigio lenocinante corrumpitur : quam videlicet potentiam homo regit, qui et tenere illam novit, et impugnat. Bone hanc regit, qui scit per illam super culpas erigi, scit cum illa ceteris æqualitate componi. Humani etenim mens plerumque extollitur, etiam cum nulla potestate faveat. Quanto magis in altum se erigit, cum se etiam potestas adiungit? Quam tamen potestatem recte dispensat, qui sollicite novit, et amittere ex illa quod adjuvat, et expugnare quod tentat : et æqualem se cum illa ceteris cornere, et tamen se præstantibus zelo ultionis anteferre. Sed hanc discretionem plinius agnoscimus, si Pastoris primi exempla cernimus. Petrus namque auctore Deo, sancto Dei Ecclesie principatum tenens, a bene agente Cornelio et sese si humiliter prosternente, immoderatus venerari recusavit, sequi illi similem recognovit, dicens : Surge, ne feceris : et ego ipse homo sum. Sed cum Ananiam et Saphiram culpam reperit, mox quanta potentia super ceteros exerevisset, ostendit. Verbo namque eorum vitam periecit, quam spiritu perscrutante deprehendit : et summum se intra Ecclesiam contra

ne intumescunt

Job 41
1 Cor 13:17
Psalm 14

et Saule,

1 Reg. 13

sed peccantibus
et sic
corruptionis se
prestant

exemplo S.
Petri,

peccata recoluit, quod honore sibi vehementer impenso, coram bene agentibus Fratribus non agnovit. Illic quippe communionem æqualitatis meruit sanctitatis actionis, hic zelus ultionis jus aperuit potestatis. Et paulo post : Sed cum delinquentes subditos Præpositi corrigunt, restat necesse est, ut sollicite attendant, quatenus per discipline debitum, culpas quidem jure potestatis feriant, sed per humilitatis custodiam æquales se ipsis Fratribus, qui corriguntur, agnoscant. Quamvis plerumque etiam dignum est, ut eosdem, quos corrigimus, tanta nobis cogitatione præferamus. Illorum namque per nos vitia disciplinæ vigore feriantur : in his vero, quæ ipsi committimus, ne verbi quidem ab aliquo invectione laceramur. Tanto ergo apud Dominum obligatiores sumus, quanto apud homines inulte peccamus. Et reliqua.

30 Hac Gregorius æqualitate servata, Romano Defensori Siciliae scribit, dicens : Pervenit ad nos, quod si quis contra quoslibet Clericos causam habeat, suspectis eorum Episcopis, eosdem Clericos in tuo facias iudicio exhiberi. Quod si ita est, quia valde constat incongruum, hac tibi auctoritate præcipimus, ut hoc denuo facere non præsumas. Sed si quis contra quemlibet Clericum causam habuerit, Episcopum ipsius adeat, ut aut ipse cognoscat aut certe ab ipso iudices deputentur. Aut si ob hoc fortasse ad arbitros eundem est, partes ad eligendos iudices ab ipso executio deputata compellat. Si quis vero vel Clericus vel laicus contra Episcopum causam habuerit, tunc te interponere debes, ut inter eos aut ipse cognoscas, aut certe te admonere, sibi iudices eligant. Nam si sua unicuique Episcopo iurisdictione non servatur, qui aliud geritur, nisi ut per nos, per quos Ecclesiasticus custodiri ordo debuerat, confundatur.

intumes magis
quod ipsi
inulte peccant,

lib. 9 ep. 32
Clericorum
controversia
inter se et
cum Episcopis
quomodo
decidenda :
E

31 Sicut convictum de crimine sine vindicta Canonica Gregorius neminem relinquebat, sic nimirum falsarium delatorem regulari tramite puniebat. Unde Anthemio Subdiacono scribens, ait : Cum fortius punienda sint crimina; quæ insontibus, et maxime sacris Ordinibus ingeruntur, quam sitis culpabiles omnes, qui in causa Joannis Diaconi resedistis, attendite, ut Hilarium criminatorem ejus, nulla ex definitione vestra poena veniens castigaret. Nec illud ad excusationem vestram esse credatis idoneum, quod vobis quasi iudicare volentibus, solus Frater et Coepiscopus noster Pascbasius dicitur distulisse : nam si zelus in vobis rectitudinis viginisset, facilius unum a faultis rationabiliter snaderi, quam multi ab uno poterant sine causa differri. Quia ergo tantæ nequitie malum non debet sine ultione transire, superscriptum Fratrem nostrum Pascbasium volumus admoneri, ut eundem Hilarium prius Subdiaconi, quo indignus fungitur, privet officio, atque verberibus publice castigatum, faciat in exilium deportari : ut unius poena moltorum possit esse correctio. Cuius si forte levitatem Diaconi sui adhuc opinio lacerata non commovet, et in hoc, quod non credimus, torpens extiterit, experientia tua haec, quæ diximus, faciat, et de illius nobis neglecta renuntiet. Hinc ergo Gregorius non probantem, quod objecerat, Subdiaconi officio jubet privari : quia juxta Canonicas Patrum sententias qui calumniam illatam non probat, poenam debet incurrere, quam, si probasset, reus utique sustineret. Ac per hoc quia Subdiaconus crimen Diaconi probare non potuit, quoniam impositionem manus, qua carere potuisset, non habuit, non Sacerdotio, sed officio caruit, et tanquam revera infamis, meruit verberibus castigari. Nam cum tribus testibus veluti laico crimen quodlibet approbatur, non est mirum, quod objecit, dum probare non sullicit, si corporali infamæ, quocumque

Falsarii
delatores
ultione
mulcandi :
lib. 9 ep. 66

F

laicus

A laicus, ex juris similitudine subjungatur. Quod enim esset Diacono gradum anittere, hoc fuit Subdiacono fame plenitudine caruisse.

32 Crimina semel audita Gregorius indiscussa nullo modo prateribat, etiamsi accusatus cum accusatore suo redisset in gratiam. Quapropter universis Episcopis Corinthi scribens, ait : Desiderii nostri est ad concordiam redigere discordes, et mitos esse in gratia eos, quos divisos ab alterutra dilectione voluntatis facit esse diversitas. Scripta igitur Fraternitatis vestrae relegentes, agnovimus, quod hi, qui contra Adrianum Fratrem et Coepiscopum nostrum aliqua dixerant, modo cum eodem Episcopo in amicitiam convenissent, et magna nobis ad presens facta est de eorum unitate letitia. Sed quoniam ea, quae dicta sunt, indiscussa remanere non patimur, Sed nostrae Diaconum ad ea investiganda dirigimus : quia nuntiati nos facinoris qualitas vehementer impellit, ut ea, quae aulivimus, dissimulare nullatenus debeamus. Praesertim cum accusatores et accusatum inter se fecisse gratiam indicastis, hoc nobis necesse est subtilius perscrutari, ne fortasse eorum sit comparata concordia. Quae si, quod absit, non ex caritate, sed ex praemio facta constitit, majori hoc emendatione plectendum est. Nam nos, qui Canonice, revelante Deo, mala, si quidem vera sunt, rescire praecedentia festinamus, commissam postmodum culpam sine vindicta nulla ratione dimitimus. Item Joanni Episcopo Corinthiorum post aliqua : Paulum, inquit, Diaconem, latorem praesentium, quamvis culpa sua vehementer confundat atque redarguat, quod deceptus promissione, ab accusatione nuper depositi quondam Episcopi sui destiterit, et cupiditatis studio silere contra animam suam potius, quam prodere vera consensit; tamen quia pius plus nos esse convenit, quam districtos, hanc ei culpam ignoscimus, atque eum in ordine locoque suo recipiendum censimus. Nam ei a tempore prolatae sententiae afflictionem, quam pertulit, credimus ad vindictam hujus culpe posse sufficere. Euphemium vero atque Thomam, qui pro deferenda aensatione sacros Ordines acceperunt, eisdem Ordinibus privatos esse, atque ita, sicuti sunt depositi, volumus permanere : nec unquam eos sub qualibet excusationis specie in sacros Ordines revocari decernimus. Nam nimis indignum et contra Ecclesiae regulam disciplinae est, ut honore, quem non ex meritis sed pro sceleris praemio percipere, fungantur. Quia tamen plus misericordiae quam districtae nos convenit operam dare justitiae, eosdem Euphemium atque Thomam in ordinem locumque tantummodo, unde ad sacros Ordines promoti fuerant, volumus revocari : et cunctis diebus vitae suae eorundem locorum continentiam, sicut consueverant ante, percipiant. a Clementium vero Lectorem similiter benignitatis intuitu in ordinem locumque suum revocandum esse constituo. Quibus etiam omnibus, id est, Paulo Diacono, Euphemio, Thomae, atque Clementio commoda sua secundum locum et ordinem, in quo quisque eorum est, sicut solitus erat accipere, a praesenti Indictione Fraternitas vestra sine aliqua studeat immutatione praebere.

33 Consueti Clericorum stipendia mihi quorundam aegritudinum occasionibus misericordissimus Pater Gregorius retrahebat. Unde Candido Episcopo b Urbis veteris scribens, ait : Cum percussio corporalis, utrum pro purgatione an pro vindicta contingat, Dei in hoc iudicium ignoratur, non debet a nobis addi flagellatis afflictio, ne nos culpe, quod absit, offensa respiciat. Et quia praesentium later Calumniosus pro hac percussione, quam sustinet, consueti sibi commoda ab Ecclesia vestra asserit denegari, adeo Fraternitatem tuam praesentibus

hortamur epistolis, quatenus nihil eum ad percipiendam quae consueta sunt, haec aegritudo debeat impellere. Quia diversis in Ecclesia militantibus, varia, sicut nosti, saepe contingit infirmitas. Et si hoc fuerint exemplo deterriti, nullus de cetero, qui Ecclesiae militet, poterit inveniri. Sed secundum loci ejus ordinem quaeque ei, si sanus esset, poterant ministrari : de ipsa exiguitate, quae Ecclesiae potest accidere, Fraternitas tua, divini contemplatione judicii, aegrotanti praebere non desinat.

34 Episcoporum venerabilium factas propriis Clericis sponsores, Gregorius Apostolicae Sedis auctoritatibus corroborabat. Unde c Joanni Panormitano Episcopo scribit, dicens : Implenda semper sunt postulatum desideria, quoties illa poscuntur, quae a ratione non deviant. Et ideo quia quaedam capitula, quae servatum te Clericis tuis potentibus promissisti, nostra ab eis postulatur auctoritate firmani : Fraternitatem tuam his hortamur assatibus, ut ea, quae praesentia scripta continent, sine aliqua debeant refragatione servare. Primum, ut de redditibus Ecclesiae quartam in integro portionem Ecclesiae tuae Clericis, secundum meritum vel officium sive laborem suum, ut ipse unquam dare prospexeris, sine aliqua praebere debeas tarditate. De hoc vero, quod ex fidelium oblatione accesserit, eundem quartam partem in solidis vel cellario eis, juxta pristinam consuetudinem, dare non differas. Reliqua autem mobilia omnia in tua retinere potestate : immobilia cuncta Ecclesiasticis rebus aggregentur : ut multiplicata quantitate, Clericorum tuorum usibus, Deo largiente, proficiant. Tabellarium autem una cum consensu seniorum et Cleri memineris ordinandum, qui annis singulis, ad amputandam frandis suspicionem, solemniter suas debeant rationes exponere. Vindicarum vero tempore idem Clerus emendi vinum de possessionibus Ecclesiae tuae ad justa pretia, in quantum vendendum est, remedium consequatur. Nam satis contra rationem est, ut quod potest extraneis venditari, Clericis dato pretio denegetur. Possessiones igitur, vel si qua sunt alia Ecclesiastico juri competentia, et ab extraneis indebite detinentur, cum omni studio, servata civilitate, in jus Ecclesiae tuae reparare festina, ut negligens in aliquo videri non valeas. Si quid vero de quocumque Clerico ad aures tuas pervenerit, quod te juste possit offendere, facile non credas, nec ad vindictam te res accendat incognita : sed praesentibus Ecclesiae tuae senioribus, diligenter est veritas perscrutanda; et tunc si qualitas rei populerit, Canonica distinctio culpam feriat delinquentis. Haec itaque omnia sic sollicite ac mansuete studium sit custodire, quatenus nec tu promissionis tuae videaris immemor extitisse, nec illi justam contra te occasionem invenire videantur murmurandi. Item Maximiano Episcopo Syracensano post pauca : Cognovimus de redditibus, Ecclesiae noviter acquisitis, Canonice dispositionem etiam nomine provenire, sed Episcopos locorum tantummodo distribuere quartam antiquorum reddituum, unum vero quassata suis usibus retinere. Quamobrem pravam sibi reductam consuetudinem Fraternitas tua vivaciter emendare festinet : ut sive de praeteritis redditibus, sive de his quae noviter obtinuerunt, vel obvenerint, quartae secundum distributionem Canonice dispensentur. Incongruum namque est, unam eandemque Ecclesiae substantiam duplici quodammodo jure censeri, id est, usurpationis et Canonice.

D
AU-TORRE
JOANNE
DIACONO

lib 11. ep. 40
c

cautiones
Episcoporum
suis aetatis
factis
auctoritate
E
Apostolica
robore vult,
et quae quartas
plurimae duri
subet.

F

lib. 3 ep. 11

lib 9. ep. 38
ind 11
regesta
crimina
indiscussa
prostrata non
potuit, et
calumniosus
mutat :

lib 1 ep. 50

con-ucta
stipendia
infirmit
Circus
jzci
in.aurant.
b
lib 2 ep 5
ind. 10

a Clementium et Clementium MSS. Surtus Clementium -- b Urbes vetus, vulgo Greveho, urbs Atracae antiqua, in ditione Pontifici, seu Patrimonii S. Petri : cujus prima Episcopi Joannes et Candidus solum ex epistola S. Gregorii noti -- c Joannes Episcopus Panormitanus successit Victori, de quo actum lib. 3 num. 4 mortuo anno 603.

AUCTORE
IOHANNE
DIACONO

A

CAPUT VII.

Hæretici et Schismatici ad veram eum Ecclesia Catholica concordiam a S. Gregorio perducti aut invitati.

lib. 2 ep. 26
Ind. 11

Injuste
excommunic-
catus ab aliis,
aboluit.

Ab aliis Episcopis communionem privatos Gregorius communionem pristinam reformabat. Quapropter Magno Presbytero Mediolanensis Ecclesie scribens, ait: Sicut exigente culpa digne quis a Sacramento communionis abigitur, ita insontibus nullo modo talis irrogari debet vindicta. Comperimus siquidem, quod Laurentius Frater et Coepiscopus noster, nullis te culpis extantibus communionem privaverit. Ideoque hujus præcepti nostri auctoritate munitus, officium tuum securus perage, et communionem sine aliqua sume formidine.

lib. 3 ep. 13

B

36 Purgantes se a crimine cujuslibet hæresis Gregorius non solum recipiabat: imo etiam Catholicus declarabat. Unde Joanni Constantinopolitano Episcopo scribit, dicens: Sicut hæreticorum pravitas zelo recte fidei comprimenda, ita vere confessionis est integritas complectenda. Nam si credi fideliter confitenti despicitur, cunctorum in dubium fides adducitur, atque errores incauta districtione mortiferi generantur. Et hinc non solum errantes oves ad caulas minime Dominicas revocantur, sed etiam intus posita, feris dentibus lamia crude-liter exponuntur. Hoc ergo subtiliter, Frater reverendissime, perpendamus, ut sub prætextu hæresis affligi quemquam, veraciter profitentem fidem Catholicam, non sinamus. Valde enim mirati sumus, cur hi, qui in causa fidei iudices contra Joannem Chalcedonensis Ecclesie Presbyterum a vobis fuerant deputati, negligentes veritatem opinionum crediderunt, et credere distrecte profitenti voluerunt: maxime cum accusatores ipsius a Marcionistarum, quam memorabant, hæresim, unde eum reum no-licebatur officere, interrogati quæ esset, noscira se manifesta professione responderint. Ex qua re evidentior cognoscitur, quia personam ipsius sine Dei respectu non juste, sed contra animas suas sola gravare voluntate tantummodo voluerint. Nos itaque facto consilio, sicut gestorum apud nos habitorum tenor ostendit, cuncta, quæ erant necessaria, subtiliter perscrutantes atque tractantes, quoniam in nullo ante dictum Presbyterum reum invenire potuimus, præterquam quia libellus, quem delegatis a vobis iudicibus obtulit, recte fidei per omnia sinceritati concordat, ea propter eorundem iudicium reprobantes sententiam, nostram enim definitione Catholicam, et ab omni hæreticorum crimine liberum esse, Christi Dei Redemptoris nostri gratia revelante, denuntiamus. Item Mauritio Imperator post pauca: Relatis in Consilio, quæ contra Joannem Ecclesie Chalcedonensis Presbyterum acta sunt, simul et serie iudicatis, majorem illam justitiam sustinuisse cognovimus. Quippe quem clamantem se atque monstrantem esse Catholicum, non reatus culpa, sed diu accusato incerta protrivit tantum, quia accusatores ipsius Marcionistarum, quam memorabant, hæresim noscira se aperta responsione professi sunt. Et qui illico in ipso iudicio fuerant lingue repellendi, in accusatione ejus incerti permanere permitti sunt. Sed ne fleta enim saltem lacereare potuisset opinio, libellum fidei obtulit, in quo se patenter ostendere fidei recte professorem studuit et sequacem. Sed hunc a sanctissimo Joanne Episcopo meo iudices deputati, injusto ac irrationabiliter negligentes, dum in ejus se nisi sunt occupare gravamine, se potius reprehensibiles ostenderunt. Nam nullus ambigit in dubitatum esse, fidem fidelibus non habere. Item Narsi Comitæ de eodem post alia: De Joanne vero

Joannem
Chalcedonen-
sem
Presbyterum
Catholicum
declarat: a

lib. 8 ep. 10

C

C Schismaticos ad recipiendam satisfactionem venire Gregorius invitabat. Quibus, etiam si nunquam ad unitatem Ecclesie redire voluissent, nullam se facturum violentiam promittebat. Unde Petro et b Providentio Episcopus de Istria scribens, ait: Deus, qui factatur in unitate fidelium, et revelat querentibus veritatem, cordi vestro, dilectissimi Fratres, aperiat, quanto vos desiderio in gremio cupiam sanctæ universalis Ecclesie contineri, et in ejus manere unitate concordare. Quod fore non dubito,

lib. 8 ep. 14

D

Presbytero cognoscite, quia causa illius per Synodum decisa est, in qua aperte conati sunt, sed minime potuerunt. Item Athanasio Presbytero de Isauria: Sicut de eis, quos ab unitate Ecclesie hæreticæ pravitate error abscedit, affligimur et dolemus: ita de his, quos intra sinum sancti Catholice fidei professio continet, congaudemus. Et ut pastorali sollicitudine illorum nos oportet impietatibus obviare, sic horum professionibus congruit favorem impendere, et sincere esse, quæ sapienter, declarare. Atque ideo, dum tibi ab Athanasio Presbytero Monasterii S. Melæ, cui est vocabulum Tannaco, quod in Lycaonia est provincia constitutum, contraria integritate fidei orta suspicio est, ut professionis tuæ potuisset integritas apparere, ad Apostolicam Sedem, cui præsidemus, elegisti recurrere: asserens etiam te corporaliter verberatum, aliqua injure ac violenter fecisse. Et quamquam ea, quæ vi impulsione sunt, Canonum minime censura recipiat, et jure habeantur infirma, quia ipse ea dissolvit, qui iustus fateri compellit: sed magis illa est suscipienda et amplectenda confessio, quæ spontanea monstratur voluntate procedere, sicut apud nos fecisse dignosceris. Ne quid tamen nobis ambiguum potuisset exitere, sanctissimo Joanni, quondam Fratri nostro Constantinopolitana civitatis Antistiti, de te prævidimus scribendum, ut vis nos quid actum esset epistolis informaret: qui sæpe a nobis admonitus, rescribens innouit, quemdam codicem apud te fuisse inventum, quo plura continebantur hæreticæ. et ob hoc adversus dilectionem tuam fuisse commotum. Quem quia ad nos studuit pro satisfactione transmittere, priores ejus partes sollicita lectione percurramus. Et quam manifestam in eo hæreticæ infectionis venena reperimus, ne deum debuisset legi, vetuimus. Sed quia hunc te simpliciter legisse testatus es, et ad amputandam ambiguae suspicionis materiam, libellum nobis manu tua porrexisti perscriptum, in quo fidem tuam exponens, omnes generaliter hæreses, vel quidquid adversus Catholicæ professionis integritatem est, apertissime condemnasti, et cuncta, quæ sanctæ quatuor Universalis Synodi recipiunt, te semper recepisse ac recipere, quæ condemnaverunt, condemnasse condemnareque professus es: eam quoque Synodum, quæ Imperator Justiniani temporibus de Tribus capitulis facta est, te et suscipere et custodire promissisti: et prohibitus a nobis eodem ipsum legere, in quo pestiferae fraudis virus innexam est, libentissime consentisti: reprobans etiam atque condemnans omnia, quæ in eo contra Catholicæ fidei integritatem dicta vel latent inserta sunt, nec eum te legere domo promissisti. Hæc ratione permoti, postquam etiam ex probata a te libelli pagina, et fides tua nos Catholicæ Deo custodiende perclaruit, ab omni te hæreticæ perversitatis macula, juxta professionem tuam, liberum esse decernimus, et Catholicum atque sincere in omnibus fidei professorem ne sequacem, Jesu Christi Salvatoris gratia, claruisse pronuntiamus: liberam quoque tribuendo licentiam, ad tuum monasterium in tuo te loco vel ordine nihilominus remeare.

lib. 8 ep. 84

et extoriam
confessionem
infirmitas
censens,

E

Athanasium
Presbyterum
ab hæresis
aboluit.

F

Schismaticos
ad
satisfactionem
invitas.
lib. 4 ep. 49

D
AUCTORE
JOANNE
DIAGONO
e

A bito, si abjecto contentionis stimulo, satisfieri vobis veraciter de his, de quibus est dubietas, intendatis. Remeantis autem Castorii notarii mei relatione edoctus sum. Fraternitatem vestram ad me habere desiderium veniendi, si promissum fuerit, quia nullam molestiam sustinebit. Hoc ego cognoscens, et opto et succensus ardore caritatis invito, ut ad me veniendi delectis laborem assumere, quatenus pariter conferentes, quæ vera et Redemptori nostro sunt placita, et communiter loquamur et modis omnibus teneamus. Ego vero Divinæ gratiæ protectionis suffragante, satisfacere vobis, de quibus dubitatis, paratus sum : et confido de omnipotentis Dei nostri clementia, quia illa vobis satisfactio mea interius inhaerebit, ut nihil caritati vestræ de cetero possit ambiguum remanere. Nam illa, quæ sanctissimæ quatuor Synodi sapuerunt atque diffinire, et prædecessor noster Leo sanctissimus Papa, ita et nos sapimus, sequimur ac tenemus, nec ab eorum fide aliquo modo dissentimus. Sed quia vobis persona præsens, quam epistola satisfacit : hortor, dilectissimi Fratres, ut ad me venire, sicut præfatus sum, debeatis, dummodo ratione percepta, a concordia sanctæ universalis Ecclesiæ dissensio vos nulla dissociet.

B Hoc tamen certa vestra sit caritas, quia vos et cum affectu, quo decet, suscipio et cum gratia relaxabo. Nec aliquam vos vel quoscumque alios, qui pro hac ad me causa venire voluerint, afflictionem vel molestiam sustinere permitto. Sed sen ad consentiendum mihi cor vestrum misericordia divina compuserit, sive, quod absit, in ea vos durare dissensione contigerit, ad propria vos remeare, quando volueritis, juxta promissionem meam, sine læsione vel molestia relaxare curabimus.

38 Severum Aquileiensem Episcopum, caput totius schismatis existentem, Romam venire compellit, dicens : Sicut gradientem per devia, carpentem de novo rectum tramitem, tota Dominus aviditate comprehenditur : ita demum de deserente cognita veritatis viam, majori moerore quam gaudio, quo de convergente lætatus fuerat, contristatur. Quia minoris excessus est veritatem non cognoscere, quam in eadem agnita non manere : aliudque est, quod ab errante committitur : aliud, quod per scientiam perpetratur. Et nos siquidem quanto incorporatum te jam prælem fuisse in unitate Ecclesiæ gavisi fuimus, tanto abundantius non dissociatum a Catholica societate confundimur. Pro qua re imminente latere presentium, juxta Christianissimi et serenissimi rerum Domini jussione, ad B. Petri Apostoli limina cum tuis sequacibus venire te volumus, ut auctore Deo aggregata Synodo, de ea, quæ inter vos vertitur, dubietate judicetur. At Severus Apostolica simul imperialique jussione conctus, imminente Sinarago Exarcho, simulque Antonio Ecclesiæ Romanæ Defensore, Ravennam perducitur. Ubi veritus cum Gregorio Synodalem subire conflictum, ad unitatem sanctæ universalis Ecclesiæ, mediante Joanne Ravennati Pontifice, remeavit. Sed cum post anni spatium ad propria redisset, ab aliis schismaticis persuasus, non solum ad pristinum votum rediit, verum etiam Mauricii, Deo semper adversi, jussione surrepta, quæ jubebatur, ut schismatici redire ad unitatem Ecclesiæ minime egerentur, reliquis Episcopis Ecclesiæ se junctibus, maximas solitiones confudit. Quapropter Gregorius neminem jam revertentium sine cautione juratura penitus suscipere satagebat. Quæ præstita lapsu moti litteris eidem Patrio Exarcho commendabat : Firminus Frater et Coepiscopus noster, d' Tregevine Antistes Ecclesiæ, ante adventum vestræ excellentiæ salubri consilio a schismate, cui inhaerebat, respiciens, atque ad unitatem Matris Ecclesiæ rediens, nostris est epistolis confirma-

tus, quatenus in veræ, quam agnoverat, sinu Matris Ecclesiæ fortitudine animi fixus ac stabilis permaneret. Quo audito, Severus e Gradensis Episcopis, ejusdem caput schismatis, cum diversis primum cepit, si posset, suasionibus a bono revocare proposito. Quod dum perficere auctore Deo minime valisset, seilitionem illi suorum civium excitare non timuit. Quanta vero prædictus Frater et Coepiscopus noster Firminus ex eadem immissione pertulerit, plenius illic ac veracius e vicino poteritis agnoscere. Directis itaque excellentiæ vestræ jussionibus, his qui in Istria partibus locum vestrum agere, Deo auctore, noscuntur, districtius jubete, quatenus et sæpedictum Fratrem nostrum ab illatis debeant defensare molestiis, et quietem illius, multis ad imitandum profuturam, modis omnibus procurare. Ut hæc vestra provisio et conversorum sit optata securitas, et occasio f' oborta sequentium. Denique Severus quia ad unitatem sanctæ universalis Ecclesiæ redire non memit, ad scindendum quoque suo ipsius diocesis unitatem, Romanum Pontificem sua vecordia suscitavit : adeo ut ab ipso illius obitus g tempore, Aquileiensi diocesis in h duos metropolitinos, Catholicorum videlicet et schismaticorum, divisa sit. Neque potuit postmodum, licet omnes generaliter ad unitatem de schismate repedaverint, ad pristinae conjunctionis unionem usque hæctenus reformari.

a Marcionistæ dicti a Marcelone, qui seculo Christi 2 vivit : cujus hæreses refutata a Tertulliano, Irenæo et alius. — b Ita MSS. cum Surso. In editione operum Prudentii. Ceterum in Istria Sedes etiamnum Episcopales sunt Tergesti, Parenthi et Civitate-nova alius. Amouit. sed hocum Catalogi nullum ex his habent, utpote vultu imperfecti. — c Severus anno 589 creatus est Aquileiensi Episcopus, de quo egimus 5 Februarii ad Vitam S. Iugentini num. 11. — d In editione operum Trigesimæ. At MSS. Tergestine. Quidam et Tergestine. Certe a Trigesto oblata littera fit Trigestum, vulgo Trieste, urbis maritima Istria sub ditione Austriacæ. Interim deest Firminus Episcopus in Catalogo Episcoporum apud Vshellum. — e Severus Aquileiensi supra, jam Gradensi, quia et Hellas decessor e Severus in insula Grado degrebat, timentes impetum Longobardorum. — f Ita MSS. exortum oborta et opta. — g Id est, ab anno circiter 605. — h Epistola scribit Joannes et Gradi Cantibus. Hinc utriusque Sedes Patriarchatus habita.

f
Sede
Aquileiensi ob
schisma
divisa.

g
h

R

Episcopi
Istriæ.

Tergestum.

CAPUT VIII.

Documenta S. Gregorii circa renuntiationem Episcopatus ob morbos, circa stuprum et dissolutionem conjugii.

Sicut nulli Clericorum pro infirmitate corporis quartarum subsidia Gregorius minuebat, ita nulli Pontifici pro aegritudine qualibet succedendum fore docebat. Unde Anatolio Constantinopolitano Subdiacono rescribens, ait : Scripsit mihi dilectio tua, piissimum Dominum nostrum reverentissimo Fratri nostro, primæ Justiniane Episcopo, pro aegritudine capitis, quam pariter, precipere succedi, ne fortasse dum Episcopi jura eadem civitas non habet, quod absit, ab hostibus percat : et quidem nunquam Canones præcipiunt, ut pro aegritudine Episcopo succedatur. Et omnino iustum est, ut si molestia corporis irruit, honore suo privetur aegrotus. Atque ideo hoc per nos fieri nullatenus potest, ne peccatum in mea anima ex ejus depositione veniat : sed suggerendum est, ut si is, qui est in regimine, aegrotat, dispensator illi talis requiratur, qui possit ejus curam omnem agere et locum illius in regimine Ecclesiæ, ipso non deposito, ac in custodia civitatis implere, ut neque Deus omnipotens offendantur, neque civitas inveniat esse neglecta. Si vero idem reverentissimus Joannes fortasse pro modestia pauperit, ut ab Episcopatus honore debeat vacare, eo petitionem scripto dante, concedendum est : aliter autem nos id latere pro omnipotentis Dei timore omnimodo non valemus. Quod si hoc petere ille noluerit, quod pius imo Imperatori complicit, quidquid

lib. II. ep. 41
f

Præscribit
ob corporis
aegritudinem
Episcopum
deponi non
potest.

libet

Severum
Aquileiensem
Episcopum
schismaticum
Romam venire
compellit.
lib I ep. 19

c
a) aliqua
rescriptum
et remittit
Severum

lib. II ep. 38
Firminum Ep.
Tergestinum
unicum
conversum
jurat.

d

A lubet facere, in ejus est potestate, sicut novit, ipse providet. Nos tantummodo in depositionem insontis non faciat permisceri. Quod vero ipse fecerit, si Canonium est, sequimur : si vero Canonicum non est, inquantum possumus sine peccato nostro, portamus. Pontificibus voluntarie suis renuntiantibus Sedibus, successores Gregorius nullo modo delegabat, eo-que postmodum de relictis relicto Ecclesie sufficienter nutriendos esse con-ebat. Unde Mariniano Ravennati Episcopo significans, ait Qualiter ordinati a nobis Sacerdotibus, corporis qua notum est impediens molestia, Ariminensis Ecclesia Pastoralis laetentis sit regimine destituta, dudum Fraternitas vestra cognovit : quem dum, habitatorum loci illius precibus permoti, saepius hortaremur, ut si de eadem capitis, qua detinebatur, molestia melioratum se esse sentiret, ad suam, auxiliante Domino, reverteretur Ecclesiam, datis iudiciis, in hoc quadricennio expectatus est. Quem dum monitu Clericorum vel civium illine vomentium, nosque precibus argentium, instantius hortaremur, ut si valeret, cum eis auxiliante Domino, remeiret, data in scriptis supplicatione nos petiit, ut quia ad eundem Ecclesie regimen vel susceptum officium pro eadem, qua detinebatur, molestia assurgere nullatenus posset, Ecclesie ipsi ordinato Episcopo deleremus. Unde quia cunctarum Ecclesiarum in unum nos sollicitudinis cura constringit, ne diutius gregi fidelium desit custodia pastoralis, illorum precibus, huiusque ex sui impossibilitate renuntiatione compulsus, visum nobis est, eidem Ariminensi Ecclesie delere Episcopum ordinari. Et datis ex more preceptis, Clerum plebomque eiusdem Ecclesie non destitimus admonere, quatenus ad eligendum sibi Antistitem concordia provisione concurrant. Item Eleuthero Episcopo : Quavis triste nobis sit valde, quod loquimur, atque Fraterna nos magis compassione urgent, quam de auditis aliquid diluere permittat : suscepti tamen sollicitudo regimini cor nostrum instanti pulsat aculeo, magna nos Ecclesie cura prospicere, et antequam harum possit utilis deperire, quod fieri debeat Deo auctore disponere. Pervenit igitur ad nos, quemdam Episcopum ita passionem eputis memrisse, ut que mento alienato agere soleat, gemitus et fletus indire sit. No ergo languente Pastore, greg, quod absit, insidiatoris laniandus dentibus exponatur, vel Ecclesie ipsius utilitates deperant, tanta nos necesse est provisione tractare. Et ideo quia vivente Episcopo, quem ab officio suo necessitas infirmitatis, non crimen, abdicat, alium loco ejus, nisi recensita eo, nulla sinit ratio ordinari : si intervalla aegritudinis habere est solitus, ipso data petitione, nec se ulterius ad hoc ministerium, subvertente infirmitate, nec ad alia officia posse fatentur a surgere, et alium loco suo expedit ordinandum. Qua facto, omnium solemn electione alter, qui dignus fuerit, Episcopus consecratur : sic tamen, ut quomque eundem Episcopum in hoc seculo vita teneret, sumptus et delati de eodem Ecclesia ministrantur. Eumvero si nullo tempore ad sanam mentis robur offierim, persona fidelis ac vita est probabilis eligenda, qua ad regimen Ecclesie idonea possit existere, atque de animarum utilitate cogitare, inpuotos sub disciplina vindicta restringere, Eccle-asticarum rerum curam gerere, et matrem atque efficacem se in omnibus exhibere. Qui etiam, si Episcopo, qui nunc aegrotat, superstes extiterit, loco ejus delerit consecrari.

Al Virginem stupratam Gregorius jubebat uxore percipere, aut stupratorem ejus, castigatum verberibus, in monasterio deputare. Unde Felici a Sipontino Episcopo scribit, dicens : Expect dumus Fraternitatem tuam sua aliquos ad Domini predicatione convertere, et male agentes ac rectitudinem

revocare. Qua de re nimis contristamur, quia e diverso in nepotis tui Felicis pravitate, tua evidenter, qui talem nutristi, culpa monstrata est. Pervenit itaque ad nos, quod superscriptus Felix, Evangelici Diaconi tui filiam stupro deceperit. Quod si verum est, quamvis gravi esset de lege poena plerendus, nos tamen aliquatenus legis duritiam molientes, hu- juscemodi disponendo precipimus, ut quam stupra- vit, uxorem habeat; aut certe si renuendum puta- verit, districtus ac corporaliter castigatus excommu- nicatusque, in monasterium, in quo poenitentiam peragat, retrudatur, de quo ei nulla sit egrediendi sine nostra preceptione licentia.

U Virum sine uxoris propria voluntate conver- sum, etiamsi fuisset jam tonsuratus, Gregorius uxori reddi jubebat. Quapropter Adriano Panormitano no- tario scribens, ait : Agathosa latrix presentium quæsta est maritum suum contra voluntatem suam in monasterio Urbici Abbatis esse conversum. Quod quia ad ejusdem Abbatis culpam et invidiam non est dubium pertinere, experientia tue precipimus, ut diligenti inquisitione discant, ne forte cum ejus voluntate conversus sit, vel ipsa se mutare promi- serit. Etsi hoc reperit, et illum in monasterio per- manere provideat, et hanc, sicut promisit, mutare compellat. Si vero nihil horum est, nec quondam fornicationis crimen, propter quod vir licet uxorem dimittere, predictam mulierem commississe cogno- veris, ne illius conversio, uxori relicta in seculo, fieri possit perditionis occasio, volumus, ut maritum suum illi, etiamsi jam tonsuratus est, reddere omni debeas excusatione cessante. Quia etsi mundana lex præcipit, conversionis gratia utrolibet invito, solvi posse conjugium, divina lex fieri non permittit : nam excepta fornicationis causa, virum uxorem relin- quere, nulla ratione concedit. Quia postquam co- pulatione conjugi, viri atque mulieris unum cor- pus efficitur, non potest ex parte converti, et ex parte in seculo permanere.

a In Siponto urbe Apuliae eversa late egimus 7 Februarii ad Urbanum S. Laurentii Episcopum Sipontini

CAPUT IX.

Judæi qui sint ratione tolerandi, et coercen- di. Non sabbatum, sed dies Dominica vene- randa.

Judæorum perfidiam rationibus magis, quam vio- lentis excoere Gregorius decernat. Quapropter a Virgilio et b Theodoro Episcopis Galliarum post ali- qua scribens, ait : Plurimi Judaice religionis viri, in hac provincia commanentes, ne subinde in Massibæ partibus pro diversis negotiis ambulantes, ad nostram perduxerit notitiam; multos consistentium in illis partibus Judæorum, vi magis ad fontem baptismatis, quam predicatione perductos : nam intentionem qui- dem hujuscemodi et laude dignam censeo, et de Do- mini nostri descendere dilectione profiteor. Sed hanc eandem intentionem nisi competens Scripturæ sacre comitetur effectus, timore aut mercedis opus exinde non proveniat, aut juxta aliquid animarum, quas erqui volumus, quod absit, dispendia subsequantur : dum enim qui primum ad baptismatis fontem, non predicationis suavitate, sed necessitate pervenerit, ad pristinam superstitionem remeans, inde deterius moritur, unde reatus esse videbatur. Fraternitas ergo vestra hujuscemodi homines frequenti predicatione provocet, quatenus mutare veterem magis vitam de- doctores suavitate desideret : sic enim et intentio nostra recte perficitur, et conversi animus ad priorem demum vomitum non mutatur. Adhibendus ergo illis est sermo, qui et errorum spinas in ipsis urere de- beat, et predicando, quod in his tenebrescit, illu- minet : ut pro his admonitione frequenti mercedem Fraternitas

AGCTORE
JOANNE
DIACONO
ad Episcopi
renuntiantibus
Sedibus,
successores
non
delegabat
lib 7 ep. 49
lod. 2

Ecclesiarum
omnium curam
demandatum
Roni. Pontificis
significat,

lib. 11 ep. 7

C

Puritan, qui
virginem
stuprat,
indit
lib 2 ep 44
lod. 11
a

non permittit
virum abque
uxoris
consensu
in rusticam
vitam
suscepere.
lib 9 ep. 44

E

a
b

Fin nullam
Judæis
tolerantiam
statuit
lib 1 ep. 45

A Fraternitas vestra capiat, et eorum, quantas Deus donaverit, animas ad regenerationem novae vitae perducatur. Item Victori Episcopo Panormitano : Sicut Judaeis non debet esse licentia, quidquam in Synagogis suis ultra quam permissum est lege, praesumere : ita in his, quae eis concessa sunt, nullum debeat praedictum sustinere.

lib 7 ep. 26
ind. 1

Christianos
Judaeis
sube gr
non ostendit :
lib 2 ep 37
ind. 11

43 Quemadmodum Judaeos violenter baptizari Gregorius denegabat, ita Christianos eis quoquomodo subjici nullatenus permittebat. Unde Libertino Praetori Siciliae scribens, ait : Fertur, quod Nasas quidam sceleratissimus Judaeorum, sub nomine B Eliae oratorum punitenda temeritate construxerit, multoque illic Christianorum ad adorandum sacrilega seductione deceperit. Sed et Christiani, ut dicitur, mancipia comparavit et suis ea obsequiis ac utilitatibus deputavit. Dum igitur severissime in eum pro tantis facinoribus debuisset ulcisci, gloriosus Justinus medicamento avaritiae, ut nobis scriptum est, delinquit Dei distulit injuriam vindicare. Gloria autem vestra haec omnia districta examinatione perquirat, et si hujusmodi manifestum esse repererit, ita districtissime ac corporaliter in eundem sceleratum festinet vindicare Judaeum, quatenus hac ex causa et gratiam sibi Dei nostri conciliet, et his se posteris pro sua mercede imitandum monstrat exemplis. Mancipia autem Christiana, quaecumque eum comparasse paterit, ad libertatem, juxta legum praecpta, sine ambiguitate deducite : ne, quod absit, Christiana Religio Judaeis quoquomodo subditi polluat. Item Venantio Episcopo e Lunensi : Multorum ad nos relatione pervenit, a Judaeis in Lunensi civitate degentibus, in servitium Christiana detineri mancipia : quae res nobis tanto visa est asperior, quanto a Fraternitate tua et patientia operosior. Oportebat quippe te respectu loci tui ab Christiana religionis intuitu, nullam relinquere occasionem superstitioe Judaicae, ne sumptibus animae non tam suasionibus quam potestatis jure quodammodo deservirent. Quambrem hortamur Fraternitatem tuam ut secundum piissimarum legum tramitem, nulli Judaeo liceat Christianorum mancipium in servitium dominio : sed si, qui penes eos inveniuntur, libertas eis initiationis auxilio ex legitima sanctione servetur.

B Si quos Christianorum pro longitudine itineris per Provincias ab Hebraeorum servitio per legem violentiam Gregorius liberare non poterat, suis pretis redimendos esse censebat. Unde Candido Presbytero per Gallias scribens : Dominicus, inquit, presentium portitor, lacrymaliter nobis nuntiavit, quatuor Fratres suos de captivitate a Judaeis redemptos esse, atque eos nunc Narbonne in eorundem Judaeorum servitio detineri. Et quia omnino grave execrandumque est Christianos esse in servitio Judaeorum, dilectionem tuam scriptis presentibus adhortamur, ut cum omni sollicitudine et sollicitudine studeat perscrutari, et si revera ita est, atque manifesta tibi veritate constiterit, quia neque ipsi unde se redimant, neque suprascriptus portitor habet, eos studii tui sit redimere, sciens quia quidquid in eis dederis, tuis sine dubio rationibus imputabitur.

lib 3 ep. 21
c

Christianos
servos a
Judaeis emptos
redimi jubet :
lib 6 ep. 21

44 Si quos Christianorum pro longitudine itineris per Provincias ab Hebraeorum servitio per legem violentiam Gregorius liberare non poterat, suis pretis redimendos esse censebat. Unde Candido Presbytero per Gallias scribens : Dominicus, inquit, presentium portitor, lacrymaliter nobis nuntiavit, quatuor Fratres suos de captivitate a Judaeis redemptos esse, atque eos nunc Narbonne in eorundem Judaeorum servitio detineri. Et quia omnino grave execrandumque est Christianos esse in servitio Judaeorum, dilectionem tuam scriptis presentibus adhortamur, ut cum omni sollicitudine et sollicitudine studeat perscrutari, et si revera ita est, atque manifesta tibi veritate constiterit, quia neque ipsi unde se redimant, neque suprascriptus portitor habet, eos studii tui sit redimere, sciens quia quidquid in eis dederis, tuis sine dubio rationibus imputabitur.

C 45 Judaeorum mancipia semel confugientia ad Ecclesiam, nunquam quibuslibet suasionibus reddi jubebat. Unde Januario d Caralitano Episcopo inter cetera scribens, ait : Pervenit ad nos, servos ancillasque Judaeorum fidei causa ad Ecclesiam refugientes, aut infidelibus restituti dominis aut eorum, ne restituantur, praeterea dari. Hortamur igitur, ut nullatenus tam pravam consuetudinem manere permittas : sed cum quilibet Judaeorum servus ad venerabilia loca fidei causa confugerit, nullatenus eum patiimini praedictum sustinere. Sed sive olim Christianus sive nunc fuerit baptizandus, sive ullo Chris-

d
lib 3 ep 9
Judaeorum
mancipia ad
Ecclesiam
confugientia
reddi jubet :

ianorum pauperum damno, Religioso Ecclesiasticae pietatis patrocinio, in libertatem modis omnibus delendatur.

D
AUCTORE
JOHANNES
DIACONO

46 Non solum Christiana mancipia Gregorius in libertatem pristinam legaliter revocabat, verum etiam pagana, ad fidem venire volentia, vendi nullo modo permittabat. Unde Fortunato Neapolitano Episcopo inter cetera scribens, ait : Fraternitatem vestram oportet esse sollicitam, et si de Judaeorum servitio non solum Judaeos, sed etiam quisquam Paganorum fieri voluerit Christianus, postquam voluntas ejus fuerit patefacta, ne hunc sub quolibet ingenio vel argumento cupiam Judaeorum vendendum facultas sit : sed is, qui ad Christianam converti fidem desiderat, defensione vestra in libertatem modis omnibus vindicetur. Hi vero, quos hujusmodi oportet servos amittere, ne forsitan utilitates suas irrationabiliter aestiment impediri, sollicita vos hoc convenit consideratione servare : ut si Paganos, quos meritorum causam de exteris finibus emerunt, intra tres menses, dum emptor, cui vendi debeant, inveniatur, fugere ad Ecclesiam forte contigerit, et velle se dixerint fieri Christianos, vel etiam extra Ecclesiam hanc talem voluntatem prodiderint, pretium eorum a Christiano scilicet emptore percipiant. Si autem post praefatos tres menses quisquam hujusmodi servorum Judaeorum velle suum edixerit, et fieri voluerit Christianus, nec aliquis eum postmodum emere, nec dominus quolibet occasionis specie audeat vendicare, sed ad Libertatis procul dubio praemia perducatur : quia hunc non ad vendendum, sed ad servendum sibi intelligitur reservasse.

Paganorum
mancipia
Judaeis vendi
prohibet,
c
lib 5 ep. 31

E

47 Pagana mancipia Judaeos, videlicet dominos suos, ad fidem praecedentia, in eorum servitium etiam ipsi eos ad Christianitatem subsequebantur, nullo modo revocabat. Unde Joanni Syracusano Episcopo : Felix, inquit, presentium portitor questus nobis est, cum sit de Christianis natus parentibus, a quodam Christiano, Samaritae se, quod dicit scelus est, esse donatum : et dum hujusmodi superstitioe homines Christiana quolibet modo mancipia possidere nec ratio legis nec reverentia religionis admittat, se tamen per decem et octo annos in ejus asserit servitio permansisse : sed cognoscente hoc decessore vestro sanctae memoriae Maximiano, ab eo se zelo, sicut decuit, Sacerdotali comamto, de Samaritae nefario servitio dicit liberatum. Sed quia ejusdem Samaritae filius post quinque annos factus dicitur Christianus, et suprascriptum Felicem in ejus servitium, quantum ipse dicit, quidam nituntur religere, sanctitas vestra hinc, quae edocti sumus, diligenter inquirat : et si ita ei esse constiterit, eum tueri studeat, et a nullo sub quolibet occasione gravari permittat : quia dum superstitioe secta mancipia, dominos suos ad fidem praecedentia, servitio eorum aperte religii jura prohibeant, quanto magis hic de Christianis parentibus natus, et factus a parvulo Christianus, hanc non debet questionem aliquo modo sustinere? maxime quia nec patris esse servus potuit, quem liquet ex prava potius praesumptione penam posse vehementem de legibus sustinere.

et ad fidem
converti, a
servitio et
eorum libera
conset :
lib 7 ep. 22
ind 1

F

48 Circumcidi saltem Paganorum neminem Gregorius permittit. Quamobrem g Leonem Catanensi Episcopo : Res, inquit, ad nos omnino detestabilis et legibus inimica pervenit, quae si vera est, Fraternitatem tuam vehementer arcens, quia eam de minoris sollicitudine probat esse culpabilem. Compertimus autem, quod Judaei vel Samaritae degentes Catanae, pagana mancipia emerunt, atque ea circumcidere autem temerario praesumpserunt. Idcirco necesse est, ut omnimodo zelum in hac causa Sacerdoti deum exercens, et cum omni hoc vivacitate ac sollicitudine studeas perscrutari. Et si ita repereris, mancipia

g
Circumcidi
paganorum
hominem
percutit

A ipsa sine mora in libertatem modis omnibus vendica, et Ecclesiasticam eius institutionem impende. Nec quidem dominus eorum de pretio quolibet modo recipere patitur, qui non solum hoc Iuliano mulcandi, sed etiam alia erant poena de legibus ferendi.

49 Sane quia Iudeorum perfidia velum Christianorum, datus contra se muneribus ludificare solebat, non solum illis eis penitus capiebat, quinimo eorum munera Gregorius execrabunda iudicabat. Unde h. Recharado regi Wisigothorum postea scribit, dicens: Præterea iudico, quia crevit de vestro opere in laudibus Dei hoc, quod dilectissimo Filio meo Probino Presbytero narrantur cognovi: quia cum vestra Excellentia constitueret, in de quibus prolata fuerat recitulationem vestre mentis inlectere, pecuniarum summam offerendo, moliti sunt: quam Excellentia vestra contempsit, et omnipotentis Dei placere iudicio quærens, auro innocentiam prætulit. Qua in re mihi David Regis factum ad memoriam venit, cui dum concupita aqua de cisterna Bethlehemitica, que inter hostiles cuneos habebatur, ab obsequentibus militibus fuisse oblata, protinus dixit: Absit a me, ut sanguinem istorum hominum bibam. Quam quia fudit, et libere voluit, scriptum est: Libavit eam Domino.

B Si igitur ab armato Rege in sacrificium omnipotentis Dei Rex obtulit, qui pro amore illius non animam, sed aurum recipere contempsit. Itaque Fili excellentissime, fidenter dicam, quia libasti aurum Domino, quod contra eum libere nullo modo voluisti, etc.

50 Hinc est, quod, sicut a maioribus traditur, et nos usque ad nostra tempora, dum adhuc pubescentes, oculis nostris conspeximus, consuetudo vetus obtinuit, ut omnes superstitionis illius homines, quod memoremque pulcherrime memoriam detulissent, non in a Pontificalibus aliquis fruerentur, nunquam oblatibus Apostolicis potirentur: sed extra velum longissime portiens, non quidem in scammis, sed in marmoræ pavimento sedentes, suscepta pretia munerabant, non videlicet viderentur aliqui de manu Pontificis accipere. Nam reverenda memoria Nicolai Pontifex & Arseum quondam, & Hortanæ rivitatis Episcopum, Iudæos tunc primum pellicus introducere molientem, adeo aversus est, ut ei palatium processionem vellet adire, nisi superstitionis pontis vestitus dignanda, cum Sacerdotibus infusus concordi iudicio procedere studisset.

C Antichristi precursores, observari debere Sabbatum predicantes, Gregorius comminando taliter refutavit: Pervenit ad me, quosdam perversti spiritus homines prava inter vos aliqua et sancte fidei adver a commisso, ita ut die Sabbati aliqui operari prohiberent. Quos quid aliud, nisi Antichristi predicatores dixerim? qui veniens die Sabbatum quo Dominum ab eam facit opore custodiri. Quia enim mori se simul et resurgere simul, habere in veneratione vult diem Dominicum. Et quia Iudæorum populum compellit, ut exteriorem ritum legis revocet et sibi Iudeorum perfidiam subdat, eum vult Sabbatum. Hoc enim, quod per Prophetam dicitur, ne inferatis onera per portas vestras die Sabbati, tandem teneri potuit, quando legum legitur iuxta litteram custodiri. At postquam gratia omnipotentis Domini nostri Jesu Christi apparuit, præcepta legis, que per figuram dicta sunt, iuxta litteram servari non possunt. Nam si qui s dicit hoc de Sabbato esse servandum, deat necesse est, etiam carnalia sacrificia persolvenda, dicat præceptum quoque de circumcissione corporis adimere que retinendum. Sed contra se Paulum Apostolum audiri dicentem: Si circumcidamini, Christus vobis nihil prodest. Nos itaque

hoc, quod Sabbato scriptum est, spiritualiter accipimus, spiritualiter retinemus. Sabbatum enim requies dicitur. Verum autem Sabbatum, ipsum redemptorem nostrum Jesum Christum Dominum habemus. Et qui lucem filii ejus cognoscit, si peccata concupiscentie ad mentem per oculos trahit, in die Sabbati onera per portas introductit. Non ergo in die Sabbati onera per portas introducimus, si in Redemptoris nostri gratia constituti, pondera peccati ad animum per sensus corporeos non trahimus. Nam idem Dominus ac Redemptor noster, multa in die Sabbati legitur operatus, ita ut Iudeos reprehenderet, dicens. Quis vestrum bovem aut asinum suum non solvit in die Sabbati, et ducit ad aquam? Si ergo ipsa per se veritas non custodiri juxta litteram Sabbatum præcepit, quisquis otiosus Sabbatum secundum legis litteram custodit, cui alteri, nisi ipsi veritati contradicit? Aliud quoque ad me perlatum est, vobis a perversti hominibus esse prædicatum, ut Dominorum die nullus debeat lavari. Et quidem si pro luxu animi atque voluptate quis lavari appetit, hoc fieri nec rebus quolibet die concedimus: si autem pro necessitate corporis, hoc nec Dominico die prohibemus. Scriptum quippe est: Nemo inquam carnem suam odio habet, sed nutrit et fovet eam. Et rursum scriptum est: Carnis curam ne feceritis in concupiscentiis. Qui igitur carnis curam in concupiscentiis fieri prohibet, profecto in necessitatibus concedit. Nam si Dominico die corpus lavare peccatum est; lavari ergo die eodem nec facies debet. Si autem hoc in corporis parte conceditur, cur hoc, exigente necessitate, toti corpori denegatur? Dominorum vero die a labore terreno cessandum est, atque omnimodo orationibus insistendum: ut si quid negligentie per sex dies agitur, per diem Resurrectionis Dominice precibus expietur.

a Hic est S. Vigilius Episcopus Arletensis, cujus vitam dedimus 5 Martii. — b Hic est Theodorius Episcopus Mossitensis, cui præclarus inscriptus Martyrologio Galliano ad diem 2 Januarii. — c Luna urbs fuit Elevele ad confinia Luce, qua destructa, sedes Episcopalis Sarzavum proximum civitatem translata est. Ighellus Saclunus appellat, ac dubitat num, ad 13 idem Octobris spectet, qui S. Leonatus Abbas Luna adscribitur apud Ferrariam. — d Caralis, et scipius Cularis urbs primaria Sardinie versus Africam. — e Fortunatus 28 Episcopus Neapolitanus fuit ab anno 593 ad 600. — f Joannes 33 Episc. Syracusanus, Pallas sacri hereticus a S. Gregorio anno 580 decoratus, qui illi plures epistolas misit. Mortuus est anno 602. Collitur 23 Octobris. — g Leo 7 Episc. Cirtanenensis in Sicilia. — h Ferraricus Rex Gothorum Catholice regnavit ab anno 586 usque ad an. 601. Consule Martinum lib. 6 de Rebus Hispanie cap. 4. — i Est hic Nicetas, qui Scyth ab anno 858 ad annum 867. — k Arseus a Nicolo Papa in Gallias missus est, ad Lotharium Regem a nefario Theuthergo amare revocavit. Anastasius in Vita istius. — l Hortæ urbs Italiae prope fluvium Tiberem, in habetno Patricianis S. Petri

CAPUT X.

Compassio S. Gregorii egra ægros Episcopos aliosque afflictos. Futuræ calamitates prædictæ.

Tanta compassionis gratia circa omnes Gregorius redudabat, ut alterius infirmitatem in suo corpore hinc sustinisset, si voluisset, aspicias. Unde Joanni Ravennati Episcopo scribens, ait: Dominicis mandatis præconatur proximos, sicut nosmetipsos diligere, eorumque languoribus tanquam propriis infirmitatibus condolare. Quorum memor vestra Fratritas, competentem sibi more a Costorium Fratrem Corpiscopumque nostrum, et prius per compassionem studuit visitare, et eum postmodum pro exerescente mobestia corporis in Ravennati urbe suscipere. Unde non solum nos impensa caritatis, sed et Deum vobis fecistis procul dubio debitorem, cui in Fratris infirmitate condonavisse probavimus, ipsamque egrum in sui membri molestia non solum visitasse, sed etiam suscepisse. Quem quidem ipso pro sua simplicitate illic ordinare omnino remebam, sed petentium impertinatas

AI CTORÆ
JOANNE
DIACONO

Judeorum
munera
execratur.
lib. 7 ep 12
ind 2
h

2. Reg 23

c. compo
alorum
Pontificum.

i
k l

lib. 11 ep 3
ind 0
appont se il
qui sabbatum
observandum
predicabant:

Jer 17

Gal 5

D

Luc. 13

Quis quis
lavari possit
Dominico
die.

Ephes. 5

Rom 13
E

Dominico die
quid agendum.

Luna urbs

lib. 2 ep 22
ind 10
Salutatis
curat
vultudiver
Gulturn
Episcopi
Armenicis.

d

A importunitas fecit, ut nullatenus contra dicere potuissem. Si autem fieri potest, multum mihi et ipsi consultis, si eum ad me vel Siciliam transmittatis. Item *b* Leontio Episcopo Urbinati: Castorum Fratrem Coepiscopumque nostrum Romae pro corporis sui molestia retinemus. Et quia nunc ad suam non valet Ecclesiam remeare, propterea eo absente, Ecclesiae ipsius Fraternitatis tuae visitationis operam praevideamus delegandam. Item universis habitatoribus Arimini: Si culpam vestram, Filii dilectissimi, intentius velitis attendere, assidua vos apud Deum debetis oratione purgare, quod Episcopum vestrum non devota mente, nec ut filii, suscepistis: quam inquietudo et tribulatio a vobis illata, ad hoc usque perduxit, ut molestiam corporalem incurreret. Quamvis in eo nihil de his, quae nobis sunt scripta, cognovimus, sed sciam inesse debilitatem vidimus, pro qua eum hic retinere curavimus. Item Eulogio Patriarchae Alexandrino: Ante hoc temporis Bonifacii chartularii Responsalis mei, qui in urbe regia demoratur, vehementer me scripta turbaverat: quae dicebant dubissimam mihi atque suavissimam sanctitatem vestram defectum corporis luminis pertulisse. Ex quibus scriptis ac corporis mei percussus sum: sed subito Creatoris ac Redemptoris nostri gratia prosperante, beatitudinis vestrae suscepti epistolam, et sanum de ea corporis molestiam, quam audieram, agnoscentes, exultavi vehementer: quia tanta letitia cordis secuta est, quanta prius tristitiae amaritudo precesserat. Scimus enim, quia in omnipotentis Dei adiutorio, multorum solus est vita vestra. Item Rusticianae Patriciae: Quoties de urbe regia ad nos aliquis venit, cura nobis est de corporis vestri sospitate requirere: sed peccatis meis facientibus, semper audio, quae me tadedt audire: quia in tanta tenuitate ac debilitate, adhuc in vobis referunt podagrae dolores excreverere. Sed oro omnipotentem Deum, ut omnia, quae in vestro corpore aguntur, ad salutem animae dirigantur. Flagella temporalia aeternam vobis praeparant quietem, et per eos dolores, qui cum fine sunt, gaudium vobis sine fine concedat. Item Mariano Episcopo Ravennati: Venientes quidam Ravennates homines gravissimo me morore invenerunt percussum, quia Fraternitatem tuam retulerunt de vomitu sanguinis aegrotare. Ex qua re sollicite et singulatim eos, quos hic doctos lectione novimus, medicos fecimus requiri: et quid singuli senserint, quidve dietaverint, sanctitati vestrae scriptum misimus. Qui tamen quietem et silentium praee omnibus dictant: quam si tua Fraternitas in sua Ecclesia possit habere, valde sum dulcis. Et ideo videtur mihi, ut ordinata illi Ecclesia, vel qui Misarum solennia explere valeant, vel qui Episcopij curam gerere, hospitalitatem et susceptionem possit exhibere, quive monasteriis custodiensis praesse norint, tua Fraternitas ad me ante aestivum tempus venire, ut aegritudinis tuae ego specialiter, in quantum valeo, curam geram, quietemque tuam custodiam: quia huic aegritudini aestivum tempus medici vehementer dicunt periculosum: et valde pertimesco, nisi curas aliquas cum adversitate corporis coeperis, amplius ex eadem molestia percliteris. Ego enim ipso valde sum debilis, et omnino est utile, ut cum Dei gratia sanus ad tuam Ecclesiam redeas: aut certe, si vocandus es, inter manus tuorum voceris: et ego, qui me proximum morti video, si omnipotens Deus ante vocare voluerit, inter tuas manus debeam transire.

B sed subito Creatoris ac Redemptoris nostri gratia prosperante, beatitudinis vestrae suscepti epistolam, et sanum de ea corporis molestiam, quam audieram, agnoscentes, exultavi vehementer: quia tanta letitia cordis secuta est, quanta prius tristitiae amaritudo precesserat. Scimus enim, quia in omnipotentis Dei adiutorio, multorum solus est vita vestra. Item Rusticianae Patriciae: Quoties de urbe regia ad nos aliquis venit, cura nobis est de corporis vestri sospitate requirere: sed peccatis meis facientibus, semper audio, quae me tadedt audire: quia in tanta tenuitate ac debilitate, adhuc in vobis referunt podagrae dolores excreverere. Sed oro omnipotentem Deum, ut omnia, quae in vestro corpore aguntur, ad salutem animae dirigantur. Flagella temporalia aeternam vobis praeparant quietem, et per eos dolores, qui cum fine sunt, gaudium vobis sine fine concedat. Item Mariano Episcopo Ravennati: Venientes quidam Ravennates homines gravissimo me morore invenerunt percussum, quia Fraternitatem tuam retulerunt de vomitu sanguinis aegrotare. Ex qua re sollicite et singulatim eos, quos hic doctos lectione novimus, medicos fecimus requiri: et quid singuli senserint, quidve dietaverint, sanctitati vestrae scriptum misimus. Qui tamen quietem et silentium praee omnibus dictant: quam si tua Fraternitas in sua Ecclesia possit habere, valde sum dulcis. Et ideo videtur mihi, ut ordinata illi Ecclesia, vel qui Misarum solennia explere valeant, vel qui Episcopij curam gerere, hospitalitatem et susceptionem possit exhibere, quive monasteriis custodiensis praesse norint, tua Fraternitas ad me ante aestivum tempus venire, ut aegritudinis tuae ego specialiter, in quantum valeo, curam geram, quietemque tuam custodiam: quia huic aegritudini aestivum tempus medici vehementer dicunt periculosum: et valde pertimesco, nisi curas aliquas cum adversitate corporis coeperis, amplius ex eadem molestia percliteris. Ego enim ipso valde sum debilis, et omnino est utile, ut cum Dei gratia sanus ad tuam Ecclesiam redeas: aut certe, si vocandus es, inter manus tuorum voceris: et ego, qui me proximum morti video, si omnipotens Deus ante vocare voluerit, inter tuas manus debeam transire.

C Pro barbarorum incursionibus his in hebdomada fieri Litanias Gregorius decernebat. Quapropter universis Episcopis Siciliae scribens, ait. Super afflictiones et gemitus, quos annua hic continuatione de hostibus sustinemos, major nos metus

excruciat, quod inimicos nostros omni annu ad Siciliae invasionem cognoscimus festinare. Sed ne hoc illis molientibus prosperitatem multitudo nostrorum praebet peccatorum, toto nos corde ad Redemptoris nostri remedia conferamus, et quibus virtute resistere non possumus, lacrymis obviamus. Nam quid vobis cavendum, quidve sit vehementius formidandum, ex istius Provinciae debetis desolatione colligere. Itaque hortor, Fratres reverendissimi, ut omni hebdomada quarta et sexta feria Litaniam inexcusabiliter indicatis, et contra hos barbarica crudelitatis incursum, superno protectionis auxilium imploretis.

34 Eandem Siciliam simoniaca haeresi libidineque sordentem, Gregorius, sicut e modo cerbitur, perituram praedixit, Maximiano Syracusano Episcopo scribens: Tanta nobis subinde mala, quae aguntur in illa provincia, nuntiantur, ut peccatis facientibus, quod avertat omnipotens Deus, celeriter eam perituram credamus.

35 Sed et peiora prioribus esse futura, praesago spiritu Maximo Salonitano Episcopo scribit, dicens: Ad Romanam Urbem veniens communis Filii Presbyter Veteranus, ita me podagrae doloribus debilem reperit, ut Fraternitatis tuae epistolis per me respondere nullatenus valuissem. Et quidem de Sclavorum gente, quae vobis valde incommet, et affligit vehementer et turbor. Affligor in his, quae jam in vobis patior: conturbor autem, quia per Istriam aditum jam ad Italiam intrare coeperunt. De Juliano autem Scribone quid dicam, quando ubique video, quae nobis peccata nostra respondent, ut et foris a Gentibus, et intus a perveris iudicibus conturbor. Sed nolite de talibus omnimodo contrariari, quia qui post nos vixerint, deteriora tempora videbunt, ita ut in comparatione sui temporis, felices nos aestiment dies habuisse. In quantum vero praevaleat Fraternitas tua, opponere se pro oppressis debet. Quae etiam si prodesse minime valuerit, ipsa omnipotenti Deo mentis devotio sufficit, quam dedit. Scriptum est enim: Eripe eos, qui denuerunt ad mortem, et qui trahuntur ad intentum liberare ne cesses. Quod si dixeris, Vires non suppetunt: qui Inspector est cordis, ipse intelligit. In omni ergo, quod agis, Inspectorum cordis appetere habere placatum: quidquid est, inde illi placeas, facere non emittas. Nam humani terrores et gratiae, fumo sunt similes, qui boni ana raptus evanescent. Hoc certissime scito, quia placere Deo et pravis hominibus nullus potest. In tanto se ergo aestimet Fraternitas tua omnipotenti Deo placuisse, quanto se perveris hominibus displicuisse cognoverit. Ipsa tamen defensio pauperum moderata et gravis sit, ne, si quid nimis rigide agitis, ex juventute vos arbitrentur homines superbire. Sed talis necessitas est, ut inveniantur pro oppressis vestra defensor, quatenus et humiles protectionem sentiant, et oppressores non facile inveniant, quod ex malevola mente reprehendant. Attende ergo quod ad Ezechielem dicitur: Fili hominis, increduli et subversores sunt tecum, et cum scorponibus habitas. Et beatus Job ait: Frater in draconum, et socius struthionum. Et Paulus discipulus dicit: In medio nationis pravae et perverae, inter quos lucetis, sicut luminaria in mundo. Tanto ergo debemus cautius ambulare, quanto nos scimus inter Dei inimicos vivere.

36 Hujus cautela suae conscius, Romano Iohannis Gregorius ait. Pervenit ad nos, quia quidam homines numerem omnimodo discretionem tenentes, in suis nos periculis implicari desiderant, atque ita volunt ab Ecclesiasticis personis debendi, ut ipsae quoque personae Ecclesiasticae ex eorum culpa teneantur. Ideo praesenti te preceptione admonem,

D AUCTORE JOHANNES DIACONO.

lib. 1. ep. 12
praedicit Siciliae incertum
c

lib. 8 ep. 30
contra deteriora tempora, quae praedicit alios animi:
35

Prover. 24

F

Ezech. 2

Job 30
coll. 2

lib. 7 ep. 21
lib. 2
injuria neminem a Ecclesia delevit permittit.

lib. 2 ep. 21
ibid. 11

ibid ep. 25

lib. 11 ep. 47
Eulogii Patr. arch. Alexandrini.

lib. 11 ep. 24

Mariani Episcopi Ravennatis: lib. 9 ep. 28
lib. 1

lib. 9 ep. 43
contra barbarorum incursionibus Litanias indicat.

ACTORE
IOANNE
DIACONO

A et per te Fratrem et Coepiscopum nostrum dominum Joannem, vel ceteros, qui interesse possunt, ut patrocinia Ecclesiastica, sive mea suscipiatis scripta, sive etiam ea minime fuerint directi, sub tanto moderamine debeat impendere, quatenus si qui in factis publicis implicati sunt, a nobis non videantur injuste defendi: ne opinionem male agentium ex indiscreta defensionis ausu in nos illo modo transferamus. Sed quantum decet Ecclesiam, admonendo, verbum intercessionis adhibendo, quibus valeatis succurrere, ut et illis opem feratis, et opinionem sanctæ Ecclesiæ non inquinatis.

confugerint
ad Ecclesiam,
quæ reli
subsidiis
confertur.

B Item Joanni Episcopo post aliqua: Si qui eorum, de quibus est aliqua questio, in Ecclesiam fortasse refugerint, ita debet causa disponi, ut nec ipsi violentiam patiantur, nec hi, qui dicuntur oppressi, damna sustineant. Cura ergo vestre sit, ut eis sacramentum ab his, quorum interest, de servanda lege et iustitia pramittatur, et per omnia commoneantur exire, atque suorum actum reddere rationem. Quibus etiam Ecclesiæ vestre Defensorem deputare vos convenit, cuius sollicitudine ea, quæ illis fuerint promissa, serventur.

a Cælestius 8 Ariminensis Episcopus consecratus a S. Gregorio anno 597, qui ob mortuum erat anno 593 et electus est successor Agnellus. — *b* Leonius 7 Episcopus Urbis collatus — *c* Anno 873 cum auctor scriberet Erat sub Varoceno, ab his anno 828 occupata.

CAPIT. XI.

Summa in verbis et operibus S. Gregorii humilitas.

S. Gregorius
pre humilitate
non admittit
honoris:

Quante humilitatis Gregorius fuerit, cum ex multis, tum ex his manifestissime poterit deprehendi, quod omnes quidem Sacerdotes, Fratres et Communitates, Clericos autem diversi Ordinis, dilectissimos Filios: ut vero laicos viros, domos, et feminas, domos in suis litteris nominabat. neque ab aliquo se Summam Pontificem, aut Universalem sive Dominum vocari requiritur permittebat. Nam ut ea, quæ super huiusmodi comprehensa sum, prætermittam, Rusticiano Patriæ scribens, ut: Excellentie vestre scripta suscepit, quæ me in gravissima egritudine positum, de salute, de devotione, ac de dulcedine sua omnino revelarunt. Unum vero agro suscepit, quia in eisdem epistolis ad me, quod senect esse poterat, sæpius dicebatur, Ancilla vestra et Ancilla vestra. Ego enim, qui per Episcopatus opera servus sum omnium factus, per ratione te mihi ancillam dicas, cuius ante susceptum Episcopatum prægens fui? Et ubi rogo per omnipotentem Deum, ne hoc verbum aliquando ad me in scriptis vestris inveniam.

lib 9. ep 38

C **59** Huius humilitatis mansuetudine Gregorius non solum a Theudelinda Regine Langobardorum pro tribus Capitulis, verum etiam inter alios Savino quippe suo Subdiano satisfacere non tenuit, dicens: Excutes maligni homines, turbavero animos vestros, non intelligentes neque qui loquuntur neque de quibus affirmant; adstruentes, quod aliquid de sancta Chaldeonensi Synodo præ memoria Justiniani temporibus sit immutatum, quam nos omni fide omnique devotione veneramus, et sic quatuor Synodos sanctæ universalis Ecclesiæ, sicut quatuor libros sancti Evangelii, recipimus, de personis vero, de quibus post terminum Synodi aliquid actum fuerat, eiusdem præ memoria Justiniani temporibus est ventilatum, ita tamen, ut nec fides in aliquo violaretur, nec de eisdem personis aliud aliquid ageretur, quam apud eandem sanctam Chaldeonensem Synodum fuerat constitutum. Anathematizamus autem, si quis ex definitioe fidei, quæ in eadem Synodo prolata est, aliquid immutare præsumit, vel

a
lib 2 ep 10
lib 11
The. de lauda
dignæ et
Subdiano
satisfaci in
curia fidelit

quasi corrigendo eas sensum mutare: sed sicut illic prolata est, per omnia custodimus. Te ergo, Fili carissime, deet ad unitatem fidei remeare, ut finem tuum valeas in pace concludere, ne malignis spiritus, qui contra te per alia opera prævalere non potest, ex hac causa inveniat, unde tibi in die exitus tui in aditu regni coelestis obstitat.

D

60 Item Gregoria cubicularie Augustorum post cetera: Quod dulcedo tua in suis epistolis subjunxit, importunum se mihi existere, quousque scribam mihi esse revelatum, quia peccata tua dimissa sint, rem esse difficilem et inutilem postulasti: difficilem quidem, quia ego indignus sum, cui revelatio fieri debeat; inutilem vero, quia secunda de peccatis tuis fieri non debes, nisi cum iam in die vite tue ultimo plangere eadem peccata minime valebis. Quæ tibi quousque veniat, semper suspecta, semper trepida, metuere culpas debes, atque eis quotidianis fleatibus lavare.

lib. 6 ep. 22
indignum se
revelatione
divina
judicat

61 Item Anastasio Presbytero Isaurie post aliqua: Tua itaque Fraternitas quantum in caritate perfecta sit, scio. Et quia omnipotentem Deum multum diligis, oportet ut de proximo multum præsumat. Non enim loca vel ordines Creatori nostro nos proximos faciunt: sed ei nos aut merita bona coniungunt, aut mala disjungunt. Quia ergo adhuc incertum est, quis interius quæ sit, cur non audeas scribere, dum inter me et te quis sit superior, ignores? Et quidem bene te vivere scio, me autem multis operatum peccatis cognosco: sed etsi ipse peccator es, me tamen multo es melior: quia tua tantummodo; ego vero et erum, qui mihi commissi sunt, peccata porto. In hoc ego te altum, in hoc magnum adspicio, quia ante humanos oculos in magno atque in alto loco minime preferisti: in quo sæpe domo exterius ab hominibus honor triluitur, ad una animus mergitur, quia cura discerpentibus gravatur. Tibi autem omnipotens Deus, iuxta hoc quod scriptum est: Ascensus in corde disposuit in convalle lacrymarum. Multo namque mihi altior, multo sublimior valeri poteras, si neque ducatum monasterii, quod Neas dicitur, suscepisses.

lib. 6 ep. 29
se magis
peccator
quo est et
peccata
suorum
portare.

62 Item Stephano Episcopo inter alia: Multum mihi et ultra, quam indignus audire debui, favorem in vestris epistolis demonstrasti. Et scriptum est: Ne laudes hominem, quamdiu vivit. Tamen etsi audire talia dignus non fui, orationibus vestris peto, ut dignus eliciar: ut si bona in me non ideo dixistis, quia sunt: ideo sint, quia dixistis.

Psal. 33

laudari
cessat in vita:
lib. 6 ep. 8
Eccl. 11

63 Sed ne solis verbis tanti Præsulis humilitas inculcari credatur, superest, ut Gregoriam relationibus ad me nuper interpretatis, eadem Patris humilitas visis operibus demonstraret: in quibus videbret ita referatur: *b* Erarravit nobis Aldas Joannes Persa, sanctus et reverendus vir existens, de magno Gregorio beatissimo Papa Romano, dicens: Quoniam ivi Romam ad adorandum locum sanctorum Apostolorum Petri et Pauli, et una diem cum stare in medio civitatis, video Papam Gregorium per me transitarum, et cogitavi me nōttere ante eum. Cum ergo appropinquasset mihi Papa, videns, quia pergerem ut nōtterem me ante eum, sicut coram Deo dico, Fratres, primis misit se ante me super terram, et non ante surrexit, quam ego prior surgerem: et amplexatus me cum multa humilitate, tribuit mihi per innumera munimenta, et jussit dari mihi casulum et necessitates meas omnes. Glorificavi ergo Deum, qui donavit ei talem humilitatem circa omnes, et elemosynam, et caritatem.

F

b
fleat cum
flecente
Abbate:

64 Hinc est, quod patientissimus Pastor Gregorius penes Imperatorem Mauritum sibi prorsus infensum, dudum accusatus, quod Malehium Episcopum, sui patrimonii prævisorem, pro retentis pensionibus tandem in custodiam afflisset, quousque

innotuit
a
cede
cuiusque.
lib 7 ep. 1

spiritum

A spiritum exhalaret, Sabiniano suo Constantinopolitano Diacono scribens, ait: Unum est, quod breviter suggeras serenissimis Dominis nostris, quia, si ego servus eorum in mortem Longobardorum me miscere voluisssem, hodie Longobardorum gens nec Regem, nec Duces, nec Comites haberet, atque in summa confusione divisa esset. Sed quia Deum timo, in mortem cujuslibet hominis me miscere formido. Malchus autem idem Episcopus neque in custodia fuit, neque in aliqua afflictione; sed die, qua causam dixit, et addictus est, nesciente me, a Bonifacio notario in domum ejus ductus est, ibique prandit, honoratus est ab eo, et nocte subito mortuus est inventus.

Theudelinda.

a Theudelinda filia Garibaldi Regis Bojavorum, primo nupta Authari Regi, tum hujus successori Agilulpho. Paulus Diaconus de Gestis Longobardorum lib. 4 cap. 2 scribit S. Gregorium libris Dialogorum huic Regine misisse. — b Hac plane eodem legitur apud Joannem Moschum in Prælo spirituali seu libro 10 de Vitis Patrum cap. 151.

CAPUT XII.

Clades et ruinæ Imperii Romani, et Urbis Romanæ a S. Gregorio indicantur ut prænuntiæ extremi judicii.

Hom. 1. in Evang.

Indeal signa præventiæ extremi judicii varias orbis ruinas esse.

B Igitur in omnibus suis dictis vel operibus Gregorius imminetent futuræ retributionis diem ultimum perpendebat, tantoque cautius cuncta cunctorum negotia ponderabat, quanto propinquius finem mundi insistere, ruinis ejus crebrescentibus, advertēbat. Quapropter in Homiliis Evangelicis perhibet, dicens: Exurget gens contra gentem, et regnum adversus regnum, et erunt terræ mortui magni per loca, et pestilentie, et fames. Et quibusdam interpositis, adjunxit. Et erunt signa in sole et luna et stellis, et in terris pressura gentium præ confusione contus maris et fluctuum. Ex quibus profecto omnibus alia jam facta cernimus, alia e proximo ventura formidamus. Nam gentem super gentem exurgere, earumque pressuram terris insistere, plus jam in nostris tribulationibus invenimus quam in codicibus legimus. Quod terræ-motus urbes innumeras subruat, ex aliis mundi partibus, scitis, quam frequenter audivimus. Pestilentias sine cessatione patimur. Signa vero in sole et luna et stellis adhuc aperte minime vidimus: sed quia hæc non longe sint, ex ipsa jam aeris innutatione colligimus. Quamvis prius, quam Italia gentili gladio ferienda traderetur, igneus in celo acies vidimus, ipsum, qui postea humani generis fusus est, sanguinem coruscantes. Confusio autem maris et fluctuum necdum nova exorta est. Sed cum multa jam prænuntiata completa sint, dubium non est, quin sequantur etiam pauca, quæ restant: Quia sequentium rerum certitudo, est præteritarum exhibitio. Et paullo post: Ecce Fratres mei jam cernimus, quod audiebamus. Novis quotidie et crebrescentibus malis mundus urgetur. Ex illa plebe innumera quanti romanseritis, aspicias: et tamen quotidie flagella urgent, repentini casus opprimunt, novæ nos et improvise clades affligunt. Sicut enim in juventute viget corpus, forte et incolume manet perlas, torosa cervix, plena sunt brachia; in annis autem senilibus statura enervatur, cervix exsiccata deponitur, frequentibus suspiriis pectus urgetur, virtus deficit, loquentis verba ruelitius intercidit (nam si languor desit, plerumque senilis ipsa salus, segritudo est) ita mundus in annis prioribus velut in juventute viguit, ad propagandam humani generis prolem robustus fuit, salute corporum viridis, opulencia rerum pinguis; at nunc ipsa stia senectute deprimitur, et quasi ad vicinam mortem molestiis crebrescentibus urgetur. Et iterum: Euntes prædicate, dicentes: Quia appropinquavit Martii 7. II.

regnum cælorum. Hoc jam Fratres dilectissimi, etiamsi Evangelium taceat, mundus clamat. Ruinæ namque illius, voces ejus sunt: qui enim tot attritus percussioibus a gloria sua cecidit, quasi jam nobis e proximo regnum aliud, quod sequatur, ostendit. Ipsæ enim ejus ruinæ prædicant, quod amandus non est. Si enim ruinam sui domus quæ-sita minaretur, quisquis in illa habitaret, fugeret: et qui stantem dilexerat, recedere quanto-yus a cadente festinaret. Si igitur mundus cecidit, et nos eum amando amplectimur: opprimi volumus potius, quam habitare. Quia nulla nos ratio a ruina illius separat, quos in ejus passionibus amor ligat. Facile est ergo nunc jam cum destructa omnia cernimus, animum nostrum ab ejus dilectione disjungere. Sed hoc illo in tempore difficillimum fuit, quo tunc Apostoli prædicare cælestè regnum invisibile mittebantur, cum longe lateque omnia cernerent florere regna terrarum.

D AUCTORE JOANNE DIACONO

et generales eversiones,

66 Quæ autem de istius Urbis Gregorius incommoditate descriperit, indicabo, quatenus hi, qui nunc in ruinis ejus habitantes, eam ordinatiorem, ac per hoc valentiorē fuisse non autnant, contremiscant. Ait enim in expositionis Ezechielis Homilia decima octava sic: Quid est jam, rogo, quod in hoc mundo libeat: ubique luctus aspiciamus, undique gemitus audimus. Destructæ urbes, eversa sunt castra, depopulati sunt agri, in solitudinem terra redacta est. Nullus in agris incida, pene nullus in urbibus habitator remansit. Et tamen ipsæ parvæ generis humani reliquie, adhuc quotidie et sine cessatione feriuntur, et finem non habent flagella cælestis justitiæ, qui nec inter flagella correctæ sunt actionis culpe. Alios in captivitatem duci, alios detroncari, alios interfici videmus. Quid est ergo, quod in hac vita libeat, Fratres mei? Si talem mundum adhuc diligimus, non jam gaudia, sed vulnera amamus. Ipsa autem, quæ aliquando mundi domina esse videbatur, qualis remanserit Roma, conspicitis. Immensis doloribus multipliciter attrita, desolatione civium, impressione hostium, frequentia ruinarum, ita ut in ea completum esse videamus, quod contra Samaritanam per Ezechielē Prophetam prædictum est: Pone ollam, pone, inquam, et mitte in ea aquam, et congere frusta ejus in ea. Et paullo post: Effervuit coctio ejus, et decocta sunt ossa illius in medio ejus. Atque iterum: Congere ossa, quæ igne succendam. Consumuntur carnes, et coquetur universa compositio, et ossa tabescent. Pone quoque eam super primas vacuum, ut incalescat, et liqueat æs ejus. Tunc enim nobis olla posita est, cum hæc est civitas composita. Tunc in ea aqua missa est, et frusta ejus congesta sunt, quando ad eam undique populi confuebant, qui velut aqua calens actionibus mundi fervescerent, et quasi frusta carnum in ipso suo fervore liquebantur. De qua bene dicitur: Effervuit coctio ejus, et decocta sunt ossa illius in medio ejus. Quia prius quidem in ea vehementer ineludit actio gloriæ secularis, sed postmodum ipsa gloria cum suis sequacibus deficit. Per ossa etenim, potentes seculi: per carnes vero, populi designantur. Quia sicut carnes portantur ossibus, ita per potentes seculi infirmitas regitur populorum. Sed ecce jam de illa omnes hujus seculi potentes ablati sunt. Ossa ergo excocta sunt. Ecce populi defecerunt: carnes ejus liquefactæ sunt. Dicitur itaque: Congere ossa, quæ igne succendam. Consumuntur carnes, et coquetur universa compositio, et ossa tabescent. Ubi enim senatus? Ubi jam populus? Contabuerunt ossa, consumptæ sunt carnes. Omnis in ea secularium dignitatum ordo extinctus est: excocta ergo est universa compositio ejus. Et tamen ipsos non paucos, qui remansimus, adhuc quotidie gladii, adhuc quo-

E

nec lumen cessari a sceleribus.

Ezech. 24

F

clades urbis Romæ enunciat

A superveniunt, qui de suis prosperitatibus letantur: quorum si letitiae Sacerdos non congaudet, minus amare creditur filios, in quorum gaudio non exultat, praecipue cum Paulus dicat: Gaudete cum gaudentibus, flete cum flentibus. Nihil ergo tam onerosum in ordine Sacerdotum video, quam rigorem mentis compatiendo flectere, et cum personis supervenientibus animum mutare. Et tamen hoc valde est necessarium: nam quando ex praedicatione ejus ad boni operis gratiam peccator reducit, si ipse, qui praedicat, videtur ingratus? Item in fine ejusdem voluminis: Ecce haec, ut Domino largiente potuimus, coram vobis, Fratres carissimi rinati sumus. Nemo autem me reprehendat, si posthac a locutione cessavero: quia sicut omnes cernitis, nostrae tribulationes exereverunt, undique gladius circumfusi sumus, undique imminens mortis periculum timeamus. Alii detruncatis ad nos manibus redeunt, alii capti, alii interempti nuntiantur. Jam cogor linguam ab expositione retinere, quin tædet animum meum vite meae. Jam nullus in me sacri eloquii studium requirat, quia versa est in luctum cithara mea, et organum meum in vocem flentium. Jam cordis oculus in mysteriorum discussione non vigilat, quia

Rom. 12

Ilomil. 22

lib. 7 ep. 27
Ind 2

podagrae
doloribus
lecto affligitur
et membris,

B dormitavit anima mea pro tædio: jam minus lectio animo dulcis est, quia oblitus sum manducare panem meum a voce gemitus mei. Cui autem vivere non licet, de Scripturae sacrae sensibus loqui mystice qualiter libet? et qui cogor quotidie amara bibere, quando possum dulcia propinare? Item idem Italicae Patriciae et Venantio ex monacho Patricio: Quosdam de Sicilia vententes, affectu, quo debui, de sospitate vestrae excellentiae requirere curavi: sed de assiduitate agritudinum mihi tristitia responderunt. Haec autem dicens, nec ego vobis de meipso invenio aliud, quod debui nuntiare, nisi quod peccatis meis facientibus, ecce jam undecim menses sunt, quod vobis velle rari est, si de lecto surgere aliquando potui. Tantis enim podagrae doloribus tantisque molestiarum premor angoribus, ut vita mea mihi gravissima praena sit: quotidie enim in dolore deficio, et mortis remedium expectando suspiro. In Clero vero hujus Urbis et populo tanti febrium languores irruerunt, ut pene nullus liber, nullus servus remanserit, qui esse idoneus ad aliquid officium vel ministerium possit. De vicinis autem urbibus strages nobis mortalitatis quotidie nuntiantur. Africa autem qualiter mortalitate et languoribus vastetur, quanto viciniores estis, tanto credo quod subtilius cognoscatis. De Oriente vero qui veniunt, graviores desolationes nuntiant. In his itaque omnibus, quia appropinquante fine mundi generalem percussioem esse cognovimus, adhihi nimis de propriis molestiis non debemus. Item Eulogio Patriarchae Alexandrino: Transacto anno suavissima sanctitatis vestrae scripta suscepimus, quibus pro agritudinis meae nimietate respondere nunc usque non valui: ecce enim jam biennium pene expletur, quo lectulo teneor, tantisque podagrae doloribus affligor, ut vix in diebus festis usque ad horarum trium spatium surgere valeam, et Misarum solennia celebrare. Mox autem tam gravi compeller dolore decumbere, ut cruciatum meum non possim gemitu interrupte tolerare: qui dolor interdum lentus est, interdum nimius: sed neque ita lentus, ut recedat, neque ita nimius, ut interficiat. Unde fit, ut qui quotidie in morte sum, quotidie repellar a morte: nec mirum, quia peccator gravis, talis corruptionis carcere du teneor inclusus. Unde compeller exclamare: Educ de carcere animum meum ad confitendum nomini tuo, Domine. Sed quia meis adhuc precibus obtinere non mereor, rogo ut vestrae sanctitatis oratio sua mihi intercessionis adiutorium praebet, neque a peccati et cor-

lib. 8 ep. 33
imo biennio,

adipret ad
salutem
firman,
patri expouit
Patriarchae
Alexandrin.

ruptionis pondere liberam reddat in illam, quam bene nostis, libertatem gloriae Filiorum Dei. Item eidem: Peto autem, ut pro me enixius vestra sanctitas orare debeat, quia podagrae doloribus, et barbarorum gladiis, et curarum afflictionibus incessanter premor. Sed si mihi orationis vestrae opem impenditis, credo quod me contra omnia adversa fortiter juvetis. Item eidem: Rogo ergo, ut pro me peccatore enixius oratis, quia et dolor corporis et amaritudo cordis et immensa vastitas mortalitatis, inter tot barbarorum gladios me vehementer affligit: inter quae omnia non temporalem, sed aeternam consolationem requiro: quam per me impetrare non valeo, sed per intercessionem vestrae benignitatis lauc me obtinere confido. Item b Marino Episcopo Arabiae: Multum jam tempus est, quo surgere de lecto non valeo. Nam me modo podagrae dolor cruciat, modo nescio quis in toto corpore cum dolore se ignis expandit: et fit plerumque, ut uno in me tempore ardor cum dolore configat, et corpus in me animusque deficiat. Quantis autem aliis necessitatibus extra has, quas protuli infirmitates, afficiar, enumerare non valeo. Sed breviter dico, quia sic me infectio noxii humoris imbibit, ut vivere mihi praena sit et mortem desideranter expectem, quam gemitibus meis solam esse credo remedium. Proinde, Frater carissime, divinae pro me pietatis misericordiam deprecare, ut percussioem suam erga me flagella propitius mitiget, et patientiam tolerandi concedat: ne nimio, quod ab-est, tædio in impatientiam cor erumpat, et quae curari per plagam poterat culpa, crescat ex murmure. Item Rusticianae Patriciae: De podagrae molestia, quam vobis evenisse signastis, et contristatus vehementer sum et letatus: letatus quia humor noxius inferiora petens, superiora profecto deseruit: contristatus vero, quia in tam tenuisimo corpore dolares vos nimis perpeti pertimesco. Ubi enim ibest caro, quae virtus esse poterit doloribus resistens? Me etenim, quem qualis fieri nostis, ita amaritudo animi et assidua exacerlatio, atque praeter hoc podagrae molestia afflerit, ut corpus meum tanquam in sepultura sicutum sit: unde fit, ut jam raro de lecto surgere valeam. Item eidem: Ego in tanto gemitu et occupationibus vivo, ut ad dies, quos ago, me pervenisse poniteat, solaque mihi in consolatione sit mortis expectatio. Unde peto, ut pro me orare debeatis, quatenus de hoc carnis carcere citius educar, ne tantis laboribus diutius torquear. Item Anastasio Antiocheno: Rogo, ut pro mei cordis infirmitate enixius oratis, quatenus omnipotens Deus mentem meam ab omnibus malis pro vestra intercessionem teneatur, et citius me de tot procellis hujus tempestatis eripiat, atque in aeternae quietis litore perducat.

D
AUCTORE
JOHANNES
DIACONO
lib. 7 ep. 78
Ind 2

lib. 11 ep. 47

b
lib. 9 ep. 27

Et corpore
plane
excitato
lib. 9 ep. 38

lib. 9 ep. 38

lib. 7 ep. 3
Ind. 1.
I²

martin
i2 Martii

d

sepulcrum in
porticu
S. Petri,
ante

68 Tantis precibus Gregorius tandem aliquando divinitus exauditus, postquam Sedem sanctae Catholicae et Apostolicae Romanae Ecclesiae annis tredecim, mensibus sex et diebus decem, doctrinis pariter ac operibus felicissimis illustravit, anno imperii Phocae secundo, Indictione septima, quando Idam Martiarum, a carnis corruptione subtractus est, in corruptionis perpetuae gloria sublimandus. Qui videlicet omni vite suae tempore sicut novas basilicas minime fabricarat, ita mirum fabricatarum veterum sarta tecta cum summo studio annualiter reparabat. Quas reditibus, luminaribus, officijs atque donariis cumulans, in basilica B. Petri Apostoli fastigium de argenti purissimo, quod a d Leone tertio Pontifice in basilica Sixtina, sanctae Mariae nomini dedicata, translatum est, fabricavit: et in basilica B. Pauli Apostoli super altare nihilominus aliud fastigium procuravit. Hujus praeterea venerabile sepulcrum in extrema porticu basilicae B. Petri Apostoli

A ante secretarium tunc antiquissimum, quo videlicet Leo, Simplicius, Gelasius atque Symmachus, Apostolorum Sedis Episcopi, cum nonnullis aliis, innotati suis haecenus epitaphiis praedicantur, sepultum tali titulo decoratur :

Suscipe terra tuo corpus de corpore sumptum,
 Reddere quod vale is vivificate Deo.
 Spiritus astra petit : leti nil jura valebant,
 Cui vitæ alterius mors magis ipsa via est.
 Pontificis Summi hoc clauduntur membra sepulcro,
 Qui immutatis semper vivit ubique bonis.
 Esurienti dapibus superavit, frigora veste,
 Atque vitæ monitis textit ab hoste sacris :
 Implebatque actu, quicquid sermone docebat,
 Esset ut exemplum, mystica verba loquens.
 Anglos ad Christum convertit mente benigna,
 Sic fidei acquirens agmina gente nova
 Hic labor, hoc studium, haec tibi cura, hoc, Pos-
 ter, agehas,
 Ut Domino offerres plurima lucra gregis :

Hisque Dei consil factus lactare triumphis,
 Nam mercedem operum jam sine fine tenes. f

f a Coll modestas intelligit quæ collens diximus, vides latius

B a Coll modestas intelligit quæ collens diximus, vides latius infirmitatem. — *l. MSS. cum sancto, Martiano : in Registro, Maximiano. — e Capit Phocas anno Christi 602 Indict 6 Novemb. die 23, festo b n Cyriaci Patriarchæ coronatus, regis Martii xii etat unius adhuc Imperii 2, cum Indictione 7, si subtrahatur anni 13 menses 6, dies 10, quibus Pontifex fuit, preceperit ad annum 590, in die 3 Septembri, qui consecrationis memoria inscripta est Martyrologio Romano — d Leo 3 credit ab anno 795 ad annum 816. — e Praefertur Gregoræ S. Leo 1 ab anno 439 ad 461, quo mortuus est collitur xi Aprilis. S. Simplicius ab anno 467 ad 2 Martii anni 483. S. Gelasius ab anno 492 ad 21 Novemb. anni 496, et S. Symmachus ab anno 498 usque ad annum 514. Collitur 12 Julii. — h hinc ad Canonice addit dicto epitaphio vix fuisse subnecta : hic requiescit Gregorius primus Papa, qui vocat unius Indictionis, menses sex, dies decem, et postulus quarto Idus Martii.*

tempus Pontificatus S. Gregorii.

CAPUT XIV.

Libri a S. Gregorio scripti. Modestia illius de hinc libris.

Quo scilicet liberalissimo Pastore defuncto, vehementissima flamma eodem anno mendavit. Et quanto Patrone tunc Roma carnerit, licet rerum inopia toto pene mundo monstraverit, involorum tamen feritas animo recognovit. Nam sicut a majoribus tractatur, cum calcamentum veterum incendentes Gregorium presaligum dilapidatoremque multiplicis patreurebas thesauri perdidissent, deficiente personali interie, ad comburendos libros ejus egerunt pariter aubere : quorum dum quosdam jam combussissent, et reliquos vellent exurere, Petrus Diaconus familiarissimus ejus, cum quo quatuor Dialogorum libros disputaverat, creditur vehementius obstatisse : dicens, ad obliterandum ejus memoriam librorum exustionem nihil proletere : quorum exemplaria, diversis petentibus, mundi ambitum penetrassent. Submogens, inane sacrilegium esse, tanti Patris tot et tales libros exurere, super ejus caput Spiritum sanctum ipso in similitudine columbe tractantis frequentissime perspexisset. Cuique dudum devotum populum Diaconus curaret occasione temporis cum invidis resultare, in hoc summo contentum dieitur provocasse : ut, si quod dixerat iurejurando confirmans, mori continuo meruisset, ipsi librorum exustionem desisterent : si vero superstes sui testimonii extitisset, ipse quoque combustoribus manus daret.

C putaverat, creditur vehementius obstatisse : dicens, ad obliterandum ejus memoriam librorum exustionem nihil proletere : quorum exemplaria, diversis petentibus, mundi ambitum penetrassent. Submogens, inane sacrilegium esse, tanti Patris tot et tales libros exurere, super ejus caput Spiritum sanctum ipso in similitudine columbe tractantis frequentissime perspexisset. Cuique dudum devotum populum Diaconus curaret occasione temporis cum invidis resultare, in hoc summo contentum dieitur provocasse : ut, si quod dixerat iurejurando confirmans, mori continuo meruisset, ipsi librorum exustionem desisterent : si vero superstes sui testimonii extitisset, ipse quoque combustoribus manus daret. Itaque cum Evangelii in ambonem venerabilis Lavita Petrus ascendens, mox ut Gregoriam sanctitati testimonium prebuit, inter verba vere confessionis spiritum efflavit : et a dolore mortis extraneus, juxta pyrgi basim, sicut haecenus cernitur, Confessor veritatis meruit sequi.

70 Hinc est quod consuetudinæ Spiritus sanctus in speculo columbae super scribitis Gregori caput depingitur : et quod expositionem illius pars

maxima, quæ utique ab invidis exusta recolitur, non habetur. Quarum ipse summam Joanni Subdiacono Ravennæ Responsali suo significare videtur, inter cetera sic describens : Quia carissimus quondam filius meus Claudius aliqua, me loquente, de Proverbiis, de Canticis Canticorum, de Prophetis, de libris quoque Regum, et de Heptatito audiverat, quæ ego scripto tradere præ infirmitate non potui, ipse ea suo sensu dictavit, ne oblivione deperirent : ut apto tempore hæc eadem mihi inferrentur, et emendatis dictarentur. Quæ cum mihi legisset, inveni dictorum meorum sensum valde in multis fuisse permutatum. Unde necesse est, ut tua experientia omni excusatione atque mora cessante, ad ejus monasterium accedat, eumque venire faciat, et cum omni veritate, quantumcumque de diversis scripturis chartulas obtulit, ad medium deluacat : quas tu suscipe, et mihi celerissime trans mitte. Enimvero quia studiositas Gregorii, qui post hæc tribus ferme annis super fuit, falli non potuit, constat nimirum, quia plures libros, quam nunc habeantur, composuit. Quorum memoriam quidam in Episcopali suo perstringens, ait : Job, Ezechiel, Evangelia et Pastorem exposuit et multa alia : ut subaudias, quæ jam b inveniri non possunt. Quoniam revera ante successa sunt, quam edita, sicut reliqua ipsius opera, quæ nunc in sancta Romana retinentur Ecclesia adhuc sine custodia, ne penitus vulgarentur.

71 Itaque si curiosus perpendatur, omne Gregorii tractandi tempus, quo libros, qui nunc habentur, exposuit, a Diacono suo usque ad penultimum sui pontificatus annum extenditur. Et licet Longobardorum perfidia servente, post Ezechielis Tractatus ab expositione librorum destiterit, ab exponendis tamen epistolis, quantum vivere potuit, nunquam omnino cessavit : quartum videlicet tot libros in sermone dereliquit, quot annos advixit. Unde e tertundecimum epistolarum librum septimo Indictionis imperfectum reliquit, quoniam ad ejusdem Indictionis terminum non pertigit. Ex quarum multitudinem primus d Adriani Papæ temporibus quaedam epistola decretales per singulas Indictiones excerptæ sunt, et in duobus voluminibus, sicuti modo cernitur, congregatæ. Et Gregorius jam dudum in monasterio positus, ubi cum Angelus Domini sub habitu naufragi scribentem repererat, nimirum quaedam dictaverat, ut ad expositionem tanta profunditatis, quam in libro Job penetrare potuit, eo paratur, quo ex dictandi consuetudine doctior, perveriret.

72 Ergo Gregorius in Diacono suo, dum illum in Constantinopolitana urbe Sedis Apostolicæ responsa constringeret, et e Leandrum Hispanum Episcopum iniqua pro causis fidei Wisigothorum ibi legatio perduxisset, eodem Leandro, sicut in primo libro dixisse me recolo, cum Fratribus tunc Gregorio adhaerentibus, importunissime compellente, librum beati Job cepit exponere. Quibus coram positis, priora libri sub oculis dixit : et quia tempus paulo vacantiis reperit, posteriora tractando dictavit. Cuique ei spatia largiora suppeterent, multa augens, pauca subtrahens, atque ita, ut inventa sunt, nonnulla derelinquens, ea quæ se loquente excepta sub oculis fuerant, per libros emendando composuit. Qui cum jam totus Episcopus, Romæ postrema dictaret, quo stylo prima dixerat, sollertè attendens egit, ut ea, quæ locutus fuerat, studiosè emendatione transcurrerens, quasi ad similitudinem dictantis erigeret, et ea, quæ dictaverat, non longe a colloquens sermone disreparent : quatenus dum hoc tenditur, illud atraheret, edita modo dissimili, res non dissimilis formaretur. Quamvis tertiam ipsius operis partem, ut colloquendo protulit, pene ita dereliquit : quia dum eum Fratres ad alia exponenda pertraherent

AUCTORE JOANNE DIACONO

cum hoc epitaphio :

Scriptis libris insidente capiti ejus Spiritu sancto in columbae specie

testante id morte sua Petro Diacono

a

lib. 10 ep. 22 Ind 5. an vanti interciderint ?

E b

* an. Diaconatu 9 12 libri epistolarum,

F expositione in lotum quando compositæ e

pertraherent

A pertraherent, hanc subtilius emendari noluerunt. Quibus multa jubentibus, dum parere modo per expositionis mysterium, modo per contemplationis ascensum, modo per moralitatis, studeret instrumentum, hoc opus per triginta et quinque libros extensum, in sex codicibus explevit: quorum exemplaria primo per Urbis monasteria subdivisit, postremo vero eidem Leandro Episcopo destinavit.

73 Sed in ipso sui Episcopatus exordio, dum a Joanne Ravennatis urbis Episcopo humiliter reprehensus fuisset, cur Pastoralis curæ delitescendo pondera fugere vir tam idoneus voluisset, librum Regulae pastoralis composuit: quam quadripartita ratione distinguens, valde pensandum esse perdocuit, cum rema necessitas exposcit, ad culmen regimini quisque qualiter veniat, atque ad hoc rite perveniens, qualiter vivat: et bene vivens, qualiter doceat: et recte docens, infirmitatem suam quotidie quanta consideratione cognoscat: ne aut humilitas accessum fugiat, aut perventioni vita contradicat, aut vitium doctrina destituit, aut doctrinam praesumptio extollat. Primum ergo appetitum timor temperet: post autem magistrinum, quod a non quaerente suscipitur, vita commendat. Deinde necesse est, ut Pastoris bonum, quod vivendo ostenditur, etiam loquendo propagetur. Ad extremum vero superest, ut perfecta quaque opera consideratio propria infirmitatis deprimat, ne haec ante occulti arbitri oculos tumor elationis extinguat. Et quia quosdam imperitos ad sacerdotium conspirasse cognoverat, quosdam conspiraturos esse previdebat, qui metiri se nescientes, quae non dilicerunt, doloere concupiscerent, quique pondus magisterii tanto levius aestimarent, quanto vim illius magnitudinis ignorarent; hos in ipso libri sui reprehendit exordio: ut si quando inducti ac praecipites doctrinae nec tenere appetissent, a praecipitationis suae ausibus in ipsa Gregoriana locutionis janua pellerentur. Hunc librum Anatolius Diaconus, ejus Apocrisarius, quarenti ac jubenti Imperatori quondam obtulerat, quem magis Anastasius Antiochenus Episcopus in Graecam linguam transludit, et Orientalibus Ecclesiis ejus venerat ille procuravit.

74 Deinde, sicut in secundo hujus operis libro jam retuli, dum adhuc Gregorius ad loquendum voce, flatuque sibi sufficeret, per stationes discurrens, xx Homilias Evangelii diverso tempore coram populo declamavit: reliquis vero ejusdem numeri dictavit quidem, sed lassescente stonacho linguaque continuo, aliis pronuntiare permisit: quarum exemplaria Secundo, servo Dei, petenti mandavit.

C 75 Cumque a suis familiaribus, ut aliqua de miraculis Patrum describeret, Gregorius enixius rogaretur, Maximiano Syracensano Episcopo scripsit, dicens: Fratres mei, qui mecum familiariter vivunt, omnimodo me compellunt aliqua de miraculis Patrum, quae in Italia facta audivimus, sub brevitate describere. Ad quam rem solatio vestrae caritatis vehementer indigeo, ut quoque vobis in memoriam redeunt, quoque cognovisse vos contigit, mihi breviter indicetis. De Domino enim g Nonnoso Abbate, qui juxta Dominum Anastasium de Pentomis fuit, aliqua retulisse te memini, quae oblivioni mandavi. Et haec ergo, et si qua sunt alia, tuis peto epistolis imprimi, et mihi sub celeritate transmitti, si tamen ad me non proficisceris. Hinc Gregorius roboratus, sanctorum miracula Patrum cum Petro suo Diacono, quae per inquisitionem atque responsum protulerat, expositionis altius studium interrumpens, sola nominum praepositione distinxit, et in libros quatuor ordinavit: ut sicut in libris expositionum suarum, quibus esset virtutibus insudandum, docuerat, ita etiam, descriptis Sanctorum miraculis, quae

virtutum fuisset eandem claritas, luce clarius ostentaret. Quos libros b Zacharias, sanctae Ecclesiae Romanae Episcopus, Graeco Latinoque sermone doctissimus, temporibus Constantini Imper. post annos ferme centum septuaginta quinque in Graecam linguam convertens, Orientalibus Ecclesiis divulgavit: Quamvis astuta Graecorum perversitas, in commemoratione Spiritus S. a Patre procedentis nomen Filii suaptim radens abstulerit.

76 Primam quoque et ultimam Ezechielis Prophetae partes, quae videbantur obscuriores, Romanis postulanti bus pertractavit, easque per Homilias viginti et duas distinguens, quantum lucis intus habeant, demonstravit: et in his tractandi, sicut superius patuit, finem fecit.

77 Qui libri dum a doctoribus sequentis temporis tam rectissimis sententiis editi quam luculentissimo Rethoricae facundiae stylo compositi veraciter doceantur, eos B. Gregorius ex humilitatis suae dulcedine incultos perhibet, Leandro Episcopo inter cetera scribens? Queso ut hujus operis (haud dubium quin Moralium) dicta percurrens, in his verborum folia non requiras: qui per sacra eloquia ab eorum tractatoribus infructuosa loquacitatis levitas studioso compeccetur, dum in templo Dei nemus plantari prohibetur. Et cuncti procul dubio scimus, quia quoties in foliis mali lacte segetis culmi proficiunt, minari plenitudine spicarum grana turgescunt. Unde et ipsam loquendi artem, quam magisterium discipline exterioris insinuat, servare despexi. Nam sicut hujus quoque epistolae tenor enuntiat, non i metacism collisionem fugio, non barbarismi confusionem derito, situs motusque praepositionum casusque servare contemno: quia indignum vehementer existimo, ut verba caelestis oraculi restringam sub regulis Donati. Neque enim haec ab ullius temporis interpretibus in Scripturae sacrae auctoritate servata sunt. Ex qua nimirum, quia nostra expositio oritur, dignum profecto est, ut quasi edita soboles speciem suae matris imitetur. In quibus verbis agnoscitur Gregorius non affectasse locutionem pompaticam, sed ex pristina saecularis exercitii consuetudine potius incurrisse. Cujus facundiae consonantiam Isidorus, Hispanensis urbis Episcopus, in expositione Geneseos admiratus: Sumpta, inquit, sunt haec ab auctoribus, Origene, Victorino, Ambrosio, Hieronymo, Cassiano, Augustino, Fulgentio, ac nostris temporibus insigniter eloquente Gregorio. Sed et Beda Presbyter in libro de schematicis oratores homoclitentou facere perhibens, exemplum proposuit, dicens: Beatus Job Deo soli sibi quae cognitis, in tentatione ad nostram notitiam perducendus, tactus est vulnere, ut odorem suarum virtutum tanto lutus spargeret, quanto more aromatum melius ex incensione flagraret. Quo schemate ipse, qui hoc dixit, beatus Papa Gregorius suspensissime usus fuisse cognoscitur. Et hujusmodi orationes esse reor, quas B. Hieronymus concinnas rethorum declamationes appellat.

78 At Gregorius humilitatis suae cautela communitus, non solum facundiae suae redolentiam contemnebat, verum etiam in comparatione tractatus altioris, dictatum summi, furfurem nominans, libros suos legi, quamdiu viveret, vehementissime prohibebat, Innocentio Praefecto Africae inter cetera scribens: Quod in expositione S. Job transmitti vobis codicem voluistis, vestro omnino studio congaudemus: quoniam illi rei eminentiam vestram studere conspiciamus, quae nec totos foras vos exire permittat, et ad eos iterum secularibus curis dispersos recolligat. Sed si delirioso cupitis pabulo saginari, B. Augustini patriote vestri opuscula legite: et ad comparationem siliginis illius, nostrum furfurem non quaratis.

Item

D
ACTORRE
JOANNE
DIACONO
h
a Zacharia
Papa Graece
translati:

Homilia in
Ezechielem.

Deut. 16.
In scriptis
asserit se
pompaticam
locutionem
non affectasse.
E

Est eloquens
habetur ab
istis.

F

scripta sua
sur, urca
appellat:

lib. 8 ep. 37

libri Pastoralis
curae

Graece
translati.

Opera 20
Homiliarum
in Evangelia.

lib. 2 ep. 50
lib. 11

lib. 2 ep. 50
lib. 11

Dialogorum
libri de
miraculis
sanctorum
Patrum
Laliterum,
9

A Item Joanni Episcopo Syracusano : Præterea audio, quod aliqua de his, quæ scripsisse me meminî, Fratemitas vestra ad mensam suam coram extraneis legi faciat. Quod mihi non videtur esse faciendū, quia hoc, quod vos precaritate faciitis, pussunt quidam, quantum ad me est, vanæ gloriæ deputare, ideoque coram extraneis antiquorum dicta legite, ex quorum auctoritate valeant, qui audiunt, informari. Item Joanni Suldicomo Ravennæ post multa : Illud, inquit, quod ad me quorundam relatione perlutum est, quia reverentissimus Frater et Coepiscopus meus Marinianus legi commenta B. Job puldico ad vigiliâs faciat, non grate suscepti : quia non est illud opus populare, et auctoribus rudibus impedimentum magis quam provelum generat. Sed dic ei, ut commenta Psalmorum legi ad vigiliâs faciat, quæ mentes secularium ad bonos mores præcipue informant. Neque enim vido, dum in hæc carie sum, si qui dixisse me contingit, ea facile hominibus invidese.

B Quanta sane consideratione Gregorius, qui ad culmen regiminis humiliter pervenisse, ad hoc opus pervenisse, bene vixisse, bene vivendo recte docuisse, satis ut quor, monstratum est, infirmitatem suam cognoverit, in extremo libro Moralium manifestat, cum dixit : Expletio itaque hoc opere, ad me mihi videri esse rotundum : multum quippe meus nostra, etiam cum recto loqui conatur, extra semetipsum spargitur. Integritatem namque animi, dum cogitantur verba qualiter proferantur, quia trahunt extrinsecus, minuit. Igitur a publico locutionis rotundum est ad curiam cordis, ut quasi quedam consilio consultationis ad incipiam discernendum convertem cogitationis mentis : quatenus mihi viderim, non aut incerto mala aut bona non bene dixerm : tunc enim bene dicitur homini, cum is, qui dicit, soli ei, a quo accipit, per id appetit placere quod dicit. Et quidem mala me aliqua etsi dixisse non invenio, tamen quia omnino non dixerim, non defendo : bona vero si qua divinitus accipiens dixi, non videlicet vitio minus me bene dixisse profiteor. Nam ad me intrinsicæ volens, postpositis verborum foliis, postpositis sententiarum ramis, dum ipsam subtiliter radicem mese intentionis inspecio, Deo quidem ex ea me summopere placere voluisse cognosco : sed eidem intentioni, qui Deo placere studeo, furtim se, nescio quomodo, intento humane laudis miserit. Quod cum jam postmodum tardosque discerno, invenio me aliter agere, quod scio me ab his inchoasse : sic enim sæpe intentionem nostram, dum ante Dei oculos recte incipatur, occulto subjuncta, et eam velut in itinere comprehendens, intentio humane laudis asequitur. Sicut pro necessitate quidem cilios sumitur, sed in ipso usu, dum furtim gula surrepât, edendi delectatio permisceatur. Unde plerumque contingit, ut refectioem corporis, quam salutis causa cupimus, causa voluptatis explendum. Fabendum est igitur, quod rectam quidem intentionem nostram, que soli Deo placere appetit, nunquamque infantia minus recta, que de donis Dei placere hominibus querit, insidiamulo emittitur. Si autem de his divinis districto discernitur, quis inter ista remanet salutis lætus, quando et mala nostra, pura mala sunt, et bona, que nos habere credimus, pura bona esse nequaquam possunt ? Sed hoc mihi opere pretium credo, quod Fratemitas vultis omne, quod in me latenter ipso reprehendo, meminerit aperiri. Quia enim exponendo non celavi quod sensi, confitendo non abscondo quod patior : per expositionem patefaci domi, per confessionem delogo vulnera. Et quia in hoc tam magno humano genere, nec parvi desunt, qui dictis meis debent instrui : nec magni desunt, qui

cognitæ meæ valeant infirmitati misereri : per hæc utraque aliis Fratribus, quantum possunt, curam confero, ab aliis quero : illis dixi exponendo, quod faciant : istis aperiri confitendo, quod pareant : illis verborum medicamenta non subtraho, istis lacerationem vulnerum non abscondo. Igitur queso, ut quisquis hoc legerit, apud districtum Judicem salutem mihi saxe orationis impendat, et omne, quod in me cordidum deprehendit, fletibus diluat. Orationis autem atque expositionis virtute collata, Lectur meus in recompensatione me superat, si cum per me verba accipit, pro me lacrymas reddit.

a De eo infra scorsim agimus. b Si statim post obitum sint isti libri combusti, neque poterant ubi inventi, necum non debet videri, si illorum incerto non fiat apud sedorum aliosque qui istam ejus recenserunt. — c Extant libri solum 12 epistoliarum, aliter digesti, atque tunc erant in codice, quo usus Johannes Diaconus — d Hadrianus i vocat ab anno 732 ad annum 735. — e Vitam S. Eranides datus 13 Martii, ubi de Wicogastus agitur. — f Hic est S. Anastasius Sinaita, de quo supra actum, mortuus anno 593, 21 Aprilis. — g S. Sabinus colitur 2 Septemb. de eo agitur lib. 1 Hologorum cap. 7. — h S. Zacharius fuit Pape ab anno 743 usque ad annum 752 qui mortuus est 15 Martii, de quo tam agitur. Extat hæc tenentia littera post ipsam Dialogos Latinos. — i Melarismi in MS. nostro et Suro, in MS. Coarcom. Melarismi, in Vita cum operibus edita Montaniani, tal proprie litteræ in repetita condensatione seu collatio etiam quocumqueque litterarum. Decidam Mylacismus, sive Melarismus, quia littera p. aliter ps. etiam dicitur teste Katalitho

petit preces eorum, qui legent opera.

S. Zacharias Pape

Melacismus

CAPIT. XV.

Veneratio S. Gregorii : Ejusdem ac parentum statua.

Hujus beatissimi Gregorii venerabile corpus, a a Gregorio quarto, Sedis Apostolicæ Præsule, post annos b plurimos translatum ante novellam secretarum constructis absidibus, sicuti in loco ceruit, sub altari sui nominis collocatur, quo ejus amiversaria solennitas, cunctis certatim pernoctantibus, veneratione gratissima celebratur : in qua pallium ejus et phylacteria, sed et baltens ejus consuetudinarily oculantur. Que singulatim considerata, et antiquitatem vni, et mediocritatem habitus, et speciem regularis propositi signis perspicuis repræsentant. Nam in eo, quod pallium ejus bysso candente contextum, nullis fuisse cernitur aculeis perforatum, sic ipsum circa scapulas obvolvum fuisse, non autem confixum, dignoscitur, sicuti vetustissimis musivis vel picturis ostenditur. Quod autem Reliquiarum phylacteria, tenui argento fabricata, vilique pallii de collo suspensa fuisse videntur, habitus ejus mediocritas demonstratur. Porro in exilitate baltæ, que intus pollicis mensuram nunquam excedit, speciem propositi Regularis, e olim a S. Benedicto statuti, cuius ipse vitam describens in Dialogo, Regulam quoque laudaverat, eum servasse luculentius manifestat. præsertim cum idem Regularis doctor Gregorius Græcæ linguam nescierit, et sui monasterii monachos, Benedicti utique regulis mancipatos, in d Saxoniam destinavit.

Si Siquidem quod Græcæ linguam nescierit, ipse testatur in epistola, Eusebio Thessalonicensi Episcopo scribens : Latet presentium Theodoros, Ecclesie vestre Lector, ad sanctorum Apostolorum limina veniens, dum omnes, quippe ut homo novus, haberet incognitos, Andrea monacho, qui ad S. Paulum inclusus fuerat, res et chartas, quas detulit, ut revera olim noto, innocenter deposuit, credens quod meus ipsius, sicut et nos ante putaveramus, cum habitu concordaret. Sed tante ille pravitatis inventus est, ut si ejus stultitiæ sub inclusionis speculo paulo adhuc amplius leuisset, multorum animas malitio suæ falsitate deciperet, et quæcumque potuisset, non levia scandala generaret. Nam inter alia, que idem Andreas pessime cogitavit et fecit, eam quoque, quam ad nos misistis, dum apud

a b S. Gregorii corpus translatum,

annua veneratio,

modestia tu vestita :

c p an fuerit hinc dicitur monachus. d

lib. 9 ep 60

a solerti jubet liberos falso sub suo nomine Gerse a. r. p. l. o. s.

ipsam

ACTORE JOANNE DIACONO lib. 6 ep. 9 non cupi extranea legi,

lib. 10 ep 22

imo se vivo legi in vigilia veiat :

lib 38 ep 20

consequetur in consuetudine etiam recta intentione operibus, nonnulli vana gloriæ se nuntiantur.

rumhamillitate et modestia de e loquitur.

A nullis artibus prævalens, in tantum desperationem perductus est, ut ab omni illius femine visitatione desisteret, et illa sibi alterum sub eodem facinore copularet. Sed post annum Presbyter ad pristinam sanitatem revertens, quamquam propositum sibi fuisset, ut ulterius nullam contingeret, ad eandem tamen misso nuntio, futuro die Dominico se redire professus est. Quo recepto, ubi suo desiderio votum quoque mulierculo convenire gavisus est, ad balnea processit. Unde revertens, tantum letitia potionibus et cantionibus se dissolvit, ut subrepente somno, interesse nocturnis cum Fratribus nunquam potuisset Officiis. Eadem nocte euidam Presbytero et monacho B. Gregorius in somnis apparens, ait: Surge, et die Præposito, et penitentiam agens, peccatum suum, quod cum aggregare non puduit, pro peccato conscientie sue dispergat, quia die tertia funditus extinguetur a vita. Quod Præpositus vehementer, ut audivit, expavit, et quia mandato Gregorii incredulus esse non poterat, penitentiam cepit, cunctaque sua raris distribuens, tanto felix ardore correptus est, ut a dieculo diei tertii usque ad horam tertiam cum ingenti fragore pro incendio linguam ab ore propiciens, altissimum flammam protraheret.

B Quem Presbyteri tam duriter laborare volentes, deputatis illic monachis, qui cum psalmodiis ejus exitum commendarent, ipsi pro eo studere omnipotenti Domino sedentes hostias immolare. Sed monachi psalmodiam deserentes, non timentur inter se morienti Fratri detrudere. Cum ecce Presbyteri a Missarum solenniis circa horam septimam remeantes, Joannem Presbyterum, quem increduliter cum morte luctantem reliquerant, levius se habere mirati sunt, eumque nominatim clamare ceperunt. Mox illo oculos subridendo concutiens, Pareat, inquit, vobis Dominus, Fratres: quare me sollicitare voluistis? qui ab ipso lupus die principio usque nunc, coram Christo præcedenti multis millibus Angelorum, cum diabolo ad iudicium steti, et adjuvantibus me SS. Andrea et Gregorio, cunctis ejus objectionibus bene respondi. Scitis autem, quia monasterium sextarium, modicum, libram, consuetudinem elemosynarum et huminum, omnemque memoriam curiosissime Christo querenti usque ad scabellum pedum ejus portavi: sed de una objectione fateor conviciis erubui; de qua me nunquam, sicut vidistis, laborando vexavi, et me illuc liberare non potui. Cumque Fratres de ea requirerent, ait: Non audeo dicere, quia quando vos me clamastis, et a S. Gregorio redire jussus sum, et vobis etiam de mensuris et consuetudinibus monasterii ponerem rationem, diabolo conquestus est, putans quod me Pater Gregorius ad penitentiam remisisset. Quapropter B. Gregorium vadem dedi, ne commotam calumniam enlisset revelaret, delictorum quorundam domos et viventes merita proferebat, dicens: Iste dignus, iste indignus est. Rursus interrogatus, et monachos, qui eidem secum remanserant, conversus est, dicens: Omnia, in quibus mihi detraxistis, Fratres, audivi, quamquam respondere nequiverim, et impedimentum mihi non modicum generasti, quia tanta vobis quam a diabolo sublimi temporis accessus, necerham cui calumnie primitus responderem. Sed si quando quolibet migrantem videritis, compatiuntur sorti communi, et nolite de eo judicare, qui ad tam districti Judicis cum erimatore suo iudicium vadit. His expletis, cunctos jubet abscedere, solum Presbyterum, qui sibi mortem præmittiverat, secum tenens: qui solus remanere pavescens, alterum secum tenuit, hortatus ut eamissim, pro qua confiterat, saltem sibi punire non timeret. At ille ve-

lementer ingemuit, et converso ad parietem capite, clamabat, dicens: O Andrea, Andrea, hoc anno pereas, qui me pravo consilio ad periculum compulisti. E vestigio Zacharias medicus, qui anno præterito ad suos, videlicet Saracenos, apostando reversus est, aluit, tatisque temporibus, jurare cepit Presbyterium ex eadem valetudine minime moriturum. Quem languidus ut audivit, cum ingenti animadversione respexit, dicens: Fratres, jam omne corpus meum est mortuum, in extremis faucibus spiritum permissum refinea, continuo moriturus. Tantum psallite, ut videam Angelos, quos videbam, et inmens vobis ostendam. Quibus orantibus totus cepit tremere, palescere, sursum desideranter adspicere. Cum subito spiritus adventare conspiciens, revolvitis terribiliter oculis, monachis inmit, et abscessit: eosque tanto terrore percussos dimisit, ut multis noctibus illi jacere timerent.

87 Eodem die, sicut postea apprehensum est, eodemque momento, quando Presbyter moriens Andrea periculum fuerat imprecatus, idem Andreas fandi Barbariani, positi scilicet in via Ostiensis, conductor, in lectulam decidit, in qua pro multum temporis continuo languore correptus, ita totus emaremit, ut omne corpus ejus particulatim videretur dissolvi. Cumque defluentibus caribus consumi posset, mori autem non posset: uxor, que factorem vulnerum virique cruciatus jam sustinere non poterat, intellexit tanti languoris incommoda sine divina ultionis sententia hunc nullatenus incurrisse: quem flendo curavit inquirere, ut, quoniam a moriente Præposito frustra vocari non poterat, quid cum ipso commiserat, monachis revelaret, si forte Dominus ejus confessionem recipiens, cum a tantis cruciatibus liberaret. At ille cognoscens malum, quod fecerat, latere non posse, monasterii monachos convocari rogavit, eisque confessus est, cum eodem Præposito quasdam monasterii chartulas rapuisse, ac receptis prætis, extramissis tradidisse: seque certum existere, qua pro hoc flagitio mori non posset, quousque hoc coram omnibus revelaret. Quod videlicet verum fuisse, rei exitus exitus evidenter ostendit. Nam mox ut tantum factum cunctis innotuit, is, qui dudum mori volens, non poterat, inter verba sua confessionis spiritum efflavit. Quem iteireo omnipotens Deus diu cruciari voluit, mori autem, donec reatum suum confiteretur, non posse permisit, ut exemplo sui cruciatus ostenderet, quid consumptores verum Gregorii de semetipsis utique sperare debuissent.

88 Ipsius quoque Pontificis tempore ejusdem Patris monasterio Athanasius præfuit, vir quidem castitate perspicuus, et sui monasterii castissimus excoctor. Qui cum senectus inopie tempus agnosceret, ne monachis necessitas fortassis incurreret, quadraginta pauperum, quos B. Gregorius pascei semel in anno detreverat, protectionem subduxit. Quod impune ea ferasse pendens, etiam duodecim pauperum totidem denarios, qui die depositionis B. Gregorii pro commemoratione duodecim ab eo quondam invitatorum, quorum tertius derimus Angelum se esse professus, consuetudinaliter pascebantur, penitus intercepti. Cum ejusdem Quadrage mæ tempore B. Gregorius eidem Presbytero, cui supra et monacho in somnis apparuit, dicens: Vade, et die reconno, qua dimittit consuetudinem, quam ego constitui, Dominus quoque dies ejus dimittit. Quod overonensis ut audivit, primo quidem contramuit, post vero tanto nimis credidit, quanto longius vitam suam cognoscebat extendi. Et ecce sub ipsas Albas paschalius in oratorio S. Severini cum Fratribus vespertinis assistens Officiis, ardere parietem vidit, quem Fratribus extinguere imperavit. Quibus

D imprecatus dicitur Andrea,

mortu.

hic eolcus die divinitus castigatus, ob chartulas monasterii rapias et extraneas venditas, B

in confessione delicti expirat:

F Athanasius monasterii Præfatus elemosynas subtrahit pauperibus:

a S. Gregorio apparence maneri jussu

per S. Gregorium euidam monacho apparensem.

ditem inortia intelligit:

moribundus iudicio extremo sisilnt,

ab obiecta oribus iudicatur:

A Quibus hunc violentum credentibus, ipse tandem ferulam, quam tenebat, projiciens, manusque per parietem circumducens, conabatur foris flammam extinguere, quas constabat intima ejus despacere. Denique tandem ad hospitium rediens, tantae febris ardore succensus est, ut pervenire ad diem septimum nullatenus potuisset. Qui ergo dum consuluisse putavit se monachos, pauperibus nocuisse non timuit: ac per hoc, quo se placare posse Gregorium credidit prorsus offendit: frustra flammam parietis extinguere voluit, qui tenacitatis suae flammam extinguere recusavit.

morte
punitur

89 Eodem nihilominus tempore post absidem oratorii S. Mariae semper Virginis, oratorio S. Barbara, ubi Gregorius laudes Domino celebrare solebat, conjuncti, daemones apparuit, sibi in antro, quod illic ceruitur, hospitium faciens, nocturnis horis tanto crepitabat fragore, ut omnia fundamenta monasterii putaretur convellere. Nonnumquam equos de stabulis auferens, audiebatur tota nocte discurrere, quorum duos praecipitio demersisse probatus est. Cumque pavore tanti sonitus monachos a trichinio, in quo ad auram propter fervorem caumatis jacere solebant, penitus avertisset, unus eorum confusus in virtute Dei omnipotentis, ante foramen decubens, oratione facta, coepit dormire. Cui daemon in similitudine catti apparuit, eumque unguibus est aggressus discerpere: quo monachus oratione repulso, identidem sopori se tradidit. Cum subito daemon in similitudine cujusdam Aethiops lancea minando apparuit, dicens: Ego quidem hinc vado, sed te vulneratum dimitto. Quo dicto, lanceam vibravit, monachusque eculavit, tamquam si revera percussus extiterit. Accurrentibusque monachis, licet pavidus quod viderat indicavit, et deinceps ibi ulterius daemone non accessit.

Infestatione
multi daemones
oratorum
liberat

monachus in
eo dormiens:

90 b Benedicti quoque Pontificis tempore, Lucido c Ficulino Episcopo eidem monasterio praeminente, cum pestilentia faucium multitudo quotidie maxima deperiret, idem monachus praefatus faucibus venit ad mortem. Cui desperanti B. Gregorius in somnis apparuit, dicens: Vis sanus fieri? At ille se velle respondit. Et B. Gregorius: Si mihi, inquit, promiseris ea, quae tibi dixero, fore dicturum, scito, te esse sanandum: sin vero, citius moriturum. Cumque ille se dicturum tota certitudine promitteret, audivit: Ito demittens Sabae, Joanni, Benedicto, Airtino, Paulino et Antonio monachis, Laurentio coco, Genomoso carpentario, Accepto pistori, Andrea, Romano et Leonii laicis, quoniam a crastino incipientes, omnes dictum se moriendo subsequantur. Post quorum decessum demittit Lucidum Episcopum, qui tenet ad monasterium, die septimo moriturum. Hic diebus, monachum oscitare praecipiens, duos digitos in faciem coniecit, vulnusque disrumpens ut excrearet injunxit. Ille tussiens, partem coagulati sanguinis in mortem lapidis revera projecit, et ab ipsis pene mortis jam liberatus, eadem nocte contra spem omnium Maternalibus huius interfuit. Mirantibus Fratribus, sanitatis suae modum innuit: quos, quando, et qualiter ex monasterii familia morituros praeviderit, indicavit. De sola interim Episcopi morte dubitando, conticuit. Et a vestigio in cunctorum morti deputatorum auribus volans fama discurrit, et et dum ex relatione monachi se morituros certo die cognoscerant, illi positus suis recubis, ita se in mortem secuti sunt, sicut fuerant in somno nominati.

et narrat
S. Gregorius
sanatur:

C
jussus indicare
mortem
monachis 12,
succedere
vixi fuerit:

91 Cumque Presbyter et monachus Lucido Episcopi tam diu nuntium revelare timeret, licet autem penitus non auderet, monasterio se tandem proripuit, et ad domum Episcopi non longe a flumine Tiberi, regione videlicet juxta basilicam SS. Cyri et

Marti T. II.

et Lucido
Ep. v.

Joannis positi, somnium nuntiaturus accessit. Quem scilicet ubi cum Pontifice in palatio prandere cognovit, expectans redeuntem Sacerdotibus vestimentis indutum, colore fulgidum, valetudine quoque sanis sinum salutare curavit. Cui Episcopus ait: Jam nunc in tota Urbe pro divino liberis, quia de eis, quos morituros pronuntiasti, solus unus remansit. At ille: Utinam sicut et ille, quem vivere putas, defunctus est: sic ipse, qui hunc sequi praedictus est, exiliret. Cumque Episcopus de eo tota curiositate requireret, et monachus dicere palpitaret, tandem ubi die sexto se moriturum cognovit, expulit atque contremuit, resumptisque viribus, contra monachum frendit, quem redire violentem retrahit, interiora cubiculi pervagus penetravit, paulatim sibi fauces dolere persensit. Deinde tacto sibi pulsu, mox febris signo cognovit, monacho credidit, domum suam disposuit, ad monasterium, cui praerat, eisdem rediit, quibus a patriarchio reversus fuerat, venit; secunda feria, cunctis tam subitam conversionem mirantibus, monachicum habitum suscepit: et paulatim ingravescente molestia, sextae feriae diluculo subdormivit. Ac denuo suscitatus, apparuisse sibi S. Andreae Apostolum, seque circa horam tertiam vocandum esse, sibi praeceptum perlubuit, ut quia suae mortis expectatione suspensus monachi, S. Fabiani munia solita celebrare non poterant, mox corpus suum sepulturae traderent, acceptisque a se cereis ac thymiatis, ad peragenda solemnia festinarent. Hora itaque tertia Episcopus laetus defungitur, ut in ipsa vultus ejus laetitia, conversio ipsius Deo fuisse placabilis cunctis videntibus monstraretur.

D
ACTOR
JOANNES
DIACONUS

assumpto
habitu
monastico,

E

pie extincto.

92 Eodem tempore germanus cujusdam monachi meatus insaniam passus est, ita ut humana consortia fugiens, multo tempore pervagus per cryptas solitarias ac coenosa monumenta discurreret. Cujus insaniam Frater nimium condolens, quotidie S. Gregorium profusis lacrymis precabatur, ut sibi Fratrem sospitem reddere dignaretur. Itaque cum nocte quadam post hujusmodi fletus quiesceret, B. Gregorius apparuit ei, dicens: Videns lacrymas tuas, suscepi orationem tuam: Et ecce germanum tuum tibi hodie reducum sanum: et hoc tibi signum, quia statim ut dies illuxerit, jussu Pontificis Presbyter, qui hic inclusus est, extrahetur: qui surgens, matutinali tempore Fratribus indicavit. Forte tunc idem Presbyter Campanus de loco, qui Claustrum, non longe a Terracina vocatur, a suis pro quodam crimine accusatus, in eodem monasterio tenebatur, et temporibus multis labentibus, a suis accusatoribus jam contemptus, a cunctis quoque suis fuerat in oblivionem ductus, cum nullum propinquum, nullum in Urbe cognitum habere potuisset, qui de eo Pontifici suggestisset, et monachi quidem pro eo satagerent, sed perficendi aditum non haberent, Pontifex divinitus recordatus ejusdem diluculo hunc ab ergastulo jussit extrahi, liberumque dimitti. Nae multo post monachi Praeter ita sanus reversus est; ut videretur haec temis in ejusdem Patris monasterio tanto fidelis deservisse, quanto se illis administrando meminit ad sanitatem praestitam renecasse.

In manu
martyris
S. Gregorii
curatur:

F

93 Reverende quoque memoria, d. Nicolai Pontificis tempore, regimen ejusdem monasterii c. Zacharia civitatis Anagninae Praesule, sicut hodie superest, procurante, fundum Barbatum, cujus superius feceram mentionem, pro tuorum sacerdotibus demum aggressus est, et in similitudine turris de pratis ingressus ad domum recurrans, invisibiliter suis cornibus viram sentebat noctu percussit, ossaque a pice ejus extrahens, per eam viginti campis et compita cur u velocissimo fatigare. Cumque hoc diutiusaceret, crebroque postea noxius muneret,

d
e
f
daemon in
tunc specte
multos
virescent
eniam
tuoabiliter,

AUCTORE
JOANNE
DIACONO

A hujusmodi percussio nibus Saxulum quemdam, ejus-
dam prædii conductorem, affligendo disperdit.
Deinde balbeos aggressus, tanta eade perdonavit.
ut intra trium mensium spatium neminem illie, præ-
ter unum tantum, Ursellum nomine, quem similiter
affligebat, reliquerit. Qui Romam veniens, dum
tantæ cladis periculum Fratrilis indicaret, inter-
rupto sermone, monasterii portis ingressus est, et
obstupescens monachis, non nisi mane facto re-
versus est. A quibus curiose discussus, quoniam se
pridem tam subita velocitate proriperet, confessus
est, dicens: Dum vobis insaniam demoni revelarem,
taurellus affuit, anterioribusque pedibus me com-
plectens, ac suis cornibus tundens, ante se cepit
manare, et tota nocte me subire muros coegit et ar-
bores. Cunque novissime per pontem me conaretur
demergere, de complexibus ipsis exilivi, eumque toto
conamine fugiens, ad portas, quas Euthymus oron-
noms fecerat, monasterii hujus perveni. Quas
clausas inveniens, ambabus manibus ambobus e-
jus anibus apprehendi, et dum ab eis me loqueretur di-
vellere, quidam colvus Pontifex obliquo latere se
inter portarum rimas exiciens, feruli caput taurelli
percussit, eumque in fugam compellens, me ab illius
percussio nibus liberavit. Ergo dum incola depa-
rissent, et nullus ibidem habitator accederet, ac
per hoc monachi pro desolatione loci satigerent,
eundem eorum Gregorius in somnis apprensus, jubet,
ut si demum a monasterio fundo voluissent depel-
lere, ab oratorio S. Martini in eodem fundo, usque
ad oratorium S. Martini, ibidem in Dominico insti-
tutum, Fratres cum Latanus aquam spargentes exor-
tationem, procederent. Quo facto, ita ibidem ab
omni monasterii possessione repulsus est, ut postea
per eandem limites ore, naribus atque oculis flam-
mas egere, paruosque egere a subulco notatus
sit, sed intra fines monasterii nunquam intrare per-
missus.

Juxta
S. Gregorii.

Et tunc, et
aquam benedictam
profugatur.

B Eodem quoque tempore Suppo Piceni Comes
ibi apparet: qui monachis quidem plurimam dapsi-
litationem ostendit, et in rebus tam venerabilis mo-
nasterii usurpationem sitorum prohibuit. Hujus fami-
liaris quidam, nomine Faraldus, existens, si
quando Suppo ad palatum processisset, fornicarias
illuc, detestantibus monachis, non verebatur indu-
cere, atque cum eis comessationes et saltationes
illicitas celebrare. Is denique noctis principio seces-
sum petens, a spiritibus immundis in aere per ca-
pillis appensus est. Cunque tota nocte pendens, vocis
officium non haberet, Matutinis horis B. Grego-
rius ei videndum se præbuit, dicens: Inimice Dei,
non tibi sufficiunt alia mala, que in meo monasterio
pervicaciter perpetrasti, nisi insuper sceticas mero-
tricias in claustris monachico, tamquam in teatro,
conducas? Credo mihi, hoc anno perihis. Tunc ille
magis cepit viribus penitentiam supplicare, et de
cetero plenam correctionem promittere. Continuò
Gregorius jussit eum dimitti: qui ad terram deci-
dens quia corrigi noluit, eodem anno veram fuisse
Gregorii sententiam moriendo præbavit.

a Leo is præfuit ab anno 847 usque ad an. 855. — b Benedictus
3 successit aucto Leoni anno 855, vita functus anno 868. —
c Vitalius in exilio aut Prolongo, oppidi Fines ad supra die-
tana, in MS. nostro Vitalium, in Cimarul. Sicut illius. vita
amovimus. — d Nicolus dicto Benedicto successit anno
878, mortuus an 887. — e Zacharias a Nicolus Papa Constanti-
nopolitana manus perfide egit, et Phobus substat in plenam
Apostolica in ista dicitur. — f Hinc colligitur necessarii post
8 Synodum anno 810 sub Hadriano 2 habitum, vixisse Zaha-
riam, et Albinum Episcopum, qui eadem Synodo subscipuit,
postquam refertur inter Augustinos Episcopos.

CAPUT XVII.

Alia miracula S. Gregorii Puniti jura mo-
nasterii ejus violentes Epilogus scriptoris.

C Alio quoque tempore Tergaudus, quondam Trevi-
rensis Episcopus, qui cum Gauthario, Agrippino
Cobano Episcopo, a reverende memoria Nicolao
fuerat sacerdotali a privatis illi, liberalitate
Adrian Pontificis in eodem monasterio mansionem
suscepit. Cum B. Gregorius in somnis apprensus, maxi-
mum terrorem, quo de sui monasterio concitus egre-
deretur, inensit. Ille perpendens visum fuisse phan-
tasticum, oratione facta, rursus dormire cepit. Cui
Gregorius pontificali habitu voluitus apprensus:
Noone, inquit, dixi tibi, ut a monasterio meo, quod
in rebus propriis per invocationem S. Andrea Apo-
stoli Domino dabavi, recederes, quia diversorium
fieri nullo modo liceat. Cunque Tergaudus hospiti-
andi illi licentiam suscepit a se a Pontifice respon-
disset, Gregorius ait: Et tu qui petisti, ut ille qui
dedit, a triquo contra Deum foras, ejus vindictam
eius mereres. Vigilians Tergaudus, intremuit, et
facta oratione, supori se foldere voluit: cum repente
venientem somitum audiens, vehementer expavit, se-
quo dormire simulavit. Appropinquans ergo Grego-
rius, S. Andream Apostolum per dexteram tenens,
precepit Subdiacono, qui se præibat cum lumine, di-

Tergaudus
Treviranus
Episcopus
excomunicatus

a

a S. Gregori
apparet, ut
jubetur ex
vita monaste-
rii abire.

D cens: Corripe illum. Qui dum correptus in lectulo
clausis oculis resedisset, Gregorius ait: Adspice in
nos. Intuitus in eos Tergaudus, magis intremuit,
eumque sibi taliter comminatum audivit: Quia se-
cundo communitus, verbis oris mei credere nolasti,
et me tua inobedientia adeo provocasti, ut hunc Apo-
stolum Dei huc fatigare studerim: scito cognoscens,
quia nisi hodie ab hoc monasterio meo recesseris,
futura hebdomada cum tuis omnibus vita privaberis:
si vero recesseris, ab hac quidem momentanea sen-
tentia liberaberis, sed neque tu, neque aliquis hic
terum degentium suam patriam revidebit. Mox Ter-
gaudus lectulo se proripuit, et primo suis, deinde
monasterii monachis, postremo quibuscunque potuit,
somnia revelavit. Et quia aliud hospitium citus a
Pontifice impetrare non potuit, apud Sabinos conce-
dens, eodem h anno cum suis omnibus vita privatus
est.

et ex ejus
sententia cum
suis moritur:

b

E 98 Eodem quoque tempore Suppo Piceni Comes
ibi apparet: qui monachis quidem plurimam dapsi-
litationem ostendit, et in rebus tam venerabilis mo-
nasterii usurpationem sitorum prohibuit. Hujus fami-
liaris quidam, nomine Faraldus, existens, si
quando Suppo ad palatum processisset, fornicarias
illuc, detestantibus monachis, non verebatur indu-
cere, atque cum eis comessationes et saltationes
illicitas celebrare. Is denique noctis principio seces-
sum petens, a spiritibus immundis in aere per ca-
pillis appensus est. Cunque tota nocte pendens, vocis
officium non haberet, Matutinis horis B. Grego-
rius ei videndum se præbuit, dicens: Inimice Dei,
non tibi sufficiunt alia mala, que in meo monasterio
pervicaciter perpetrasti, nisi insuper sceticas mero-
tricias in claustris monachico, tamquam in teatro,
conducas? Credo mihi, hoc anno perihis. Tunc ille
magis cepit viribus penitentiam supplicare, et de
cetero plenam correctionem promittere. Continuò
Gregorius jussit eum dimitti: qui ad terram deci-
dens quia corrigi noluit, eodem anno veram fuisse
Gregorii sententiam moriendo præbavit.

uti et Faraldus
ob meretricas
in ejus
monasterium
inductas:

E

F 96 Eadem Comitis homo sub alio tempore In-
dulphus vocatus est. Cui dum rocus pro comparan-
dis lignis denarius peteret, nullo modo potuit impe-
trare: sed nefario prece percipit licentiam, ut attegias
et fenestras, et vicini dormitori tabulas aggressus
diripere, eorum vigiliis sibi prandium prepararet.
Cum sequenti nocte idem Indulphus ad secessum
pergens, cur monasterii tabulas tam petulantiter in-
cendi præcepisset, a quodam sene discussus est.
At ille more Gallico sanctum senem increpans e fol-
lem, ab eo quidem virga leviter percussus est: sed
vir superbus tanto pondere lapsus est, ut semivivus
lumi decumberet. Eodem momento sub eadem spe-
cie eundem Clerico foris dormienti, idem senex ap-
paruit, dicens: Surge, et dic Comiti, ut ab hoc meo
monasterio, in quo diversorium fieri omnino non
licet, antequam me ad trepidum provocet, salvus
revelat. Ecce ego familiari ejus mihi obnoxio, quem
videlicet percussum ante secessum dimisi, congruam
medulam refundam. Quem cum quis e set Clericus
inquirens, ipsum se esse perhibuit, qui ex pictura,
que eus lectulo præmunebat, facile potuisset ag-
noscere. Statim Clericus surrexens, lumen arripuit, et
ex pictura similitudine S. Andream Apostolum sibi
apparuisse cognovit. Itaque ad Indulphum jacentem
perrexit, eum semivivum jam reperit. Quem magnis
ejulatibus clamare incipiens, tam Comitem quam
cunctos, qui sub eisdem domibus dormiebant, mise-
rali vociferatione venire coegit. Et in faciem ja-
centis aquam suffundens, per invocationem S. An-
drea Apostoli tandem aliquando loqui fecit, atque
cuncta, que sibi revelata fuerant, eum eo pariter
Comiti revelavit. Qui die facto, monachos evocavit,
quid

et Indulphus
ob res
monasterii
combustas

F

a S. Andrea
apparuit
percuti

A quid contra S. Andream commiserit, querelabundis cœpit vocibus inquirere. At illi d-letum dormitorium coorum manibus ostenderunt. Cumque Deo devotus Comes eis vellet supplicio subjugare, confessi sunt, se illud ædificium Indulphi jussionibus delevisse. Pro cuius reparatione dum Comes monachis argentum voluisset tribuere, Sergius Magister militum restitit, promittens illud se pro continuo melius refecturum. Mox Comes humiliter a monasterii clauastro secedens, ad domum Petri filii quondam Caroli cum omnibus suis secessit, neque ulterius in eodem monasterio hospitium sibi dari concessit. Indulphus vero in domo ejusdem Sergii Magistri militum delictus dispersit, sibi que S. Apostolum prævaluisse suo ipsius detrimento monstravit.

eo invocato sanatur.

Dominicus Presbyter cum sanctimoniali fornicatus.

97 Nuper Dominicus quidam Presbyter, Zacharia Episcopo, de quo præfatus sum, Gregoriano monasterii curam gerente, Præpositus extitit monasterii : qui carnis fragilitate corruptus, Eupraxiam quandam sanctimoniam a monasterio S. Andree Apostoli, quod appellatur Clivus-Scauri, deripuit vel subduxit, et in regione septem viarum loco, qui dicitur Vipera, collocavit. Cum cum corrupta sanctimonialis, quia latrinam et furnum contiguum non habebat, crebro videretur esse molesta, infelix Presbyter peccatum peccato connectens, ut meretriculæ placere potuisset B. Gregorium non recusavit offendere. Cujus mirabilis, imo saluberrimi fontis tegulas diripiens, secessum et forum prostittute femine non erubuit fabricare. Quibus peractis, cum sequenti nocte jam securior a querelis lascivæ mulieris, in eadem domo dormiret, vidit duos quosdam terribiles cubicularios se ligatis manibus ad venerabile monasterium reducentes : quos interrogans, cuius præcepto sibi talia facerent, audivit, hoc Romanum Pontificem præcepisse. Forte tunc d Joannes Sanctæ Sedis Apostolica Pontifex, contra Saracenum in eursu littora peragrabat : cuius absentie ligatus Presbyter recordatus, increpando subjunxit : Dominus Papa pridie contra Saracenos perrexit, et vos quomodo dicitis, quod ipse me ligari jusserit, qui eum postea non vidistis? At illi dixerunt: Si Joannes Papa hinc abiit, S. Gregorius hic remansit, qui monasterii sui claustra solito more perlustrans, a te suum fontem reperit dissipatum, et nos ex ejus tegminibus tue meretriculæ furnum ac necessarium vidimus copertum. Quod Presbyter ut audivit, erubescens intremuit, eorumque violentia se in corte monasterii teneri conspicuus, quemdam Subdiaconum ab intimis egredientem, atque cubiculariis dicentem audivit : Extendite eum, et quadraginta rubricis ventrem, totidemque dorsum fornicatoris atque sacrilegi Presbyteri verberate. Quorum doloribus mox Presbyter jam fabricans excitatus, ad monasterium caballo impositus, dextra levaque ab aliis sustentatus recurrit, reatus sui sententiam Fratris indicavit, et invisibilibus verberibus sub febris specie laniatus, nil aliud dicere poterat, nisi, Domine, reficio, Domine, reficio. Cuique interrogaretur, cur hoc tam frequenter repeteret, dicebat se sub continuo verbere gemere : sicque sexto die sub hæc miserabili voce defunctus est. Siquidem plurimis documentis probatum est, in eodem venerabili monasterio fornicationis contagione pollutos, diu subsistere omnino non posse.

98 In qua scilicet factus libra omnisque mensura, quam idem B. Gregorius instituit, cum modio reservator. De cuius mensura si quis ad opus monasterii panes velit officere, triginta et quinque funt, singuli dumtaxat trium librarum : si quis vero ad opus alterius, ad eundem numerum nunquam pertingit. Quod cum præfatus Zacharius Episcopus pro certo vellet addiscere, pro celebranda festivi-

et tegulas foris S. Gregorius furatus, d

o spiritibus apparentibus divissime curus.

moritur.

tate S. Andree Apostoli decem modiorum tritici mensuram pistoribus dedit : e quibus pro undecim modis multiplicatos, obstupescentibus eidem pistoribus, panes recepit. Qui utique sollicitè prius dinumerantes, si superfluos aliquot invenissent, sili procul dubio reservarent.

D AUCTORE JOANNE DIACONO Panes multiplicantiur dimidius.

99 Sed quam frequenter B. Gregorius tam illic, quam in Apostolorum basilicis, nec non et in patriarchio nunc exhortans innocios, nunc vero deterrens obnoxios, in ipsa eæ cognitionis effigie appareat, quia nunc narrare non valeo, hic hujus operis, adminiculante Domino, terminum facio, et reliqua ejusdem Patris miracula post me doctioribus memoranda relinquo. Cujus nimirum venerabile meritum, quousque mundi hujus orbita volatur, ut cum Paulo viro disertissimo fatear, semper accipiet incrementum : quia ipsius sine dubio gloriæ adscribitur, vel quod Anglorum Ecclesia nova semper sobole fœcundatur, vel quod illius doctrinis per orbem universum multi a peccatis elongati ad Christi clementiam convertuntur, vel quod homi quique ipsius suasionibus inflammati celestem patriam desideranter inquirunt.

mirra S. Gregori conit uo augentur.

100 Ecce studiose Pontificem, jussionis tue virtute coactus, dum quadam gestorum B. Gregorii prædecessoris tui, Saxoniæ videlicet Gentis Apostoli, deflorare desidero, virum descripti rhetoricum scriptor ignarus. Sed depreror, ut ea curiositate, qua me dudum hæc decerpere jusseras, ad omnium, sicut cœpisti, facias pervenire notitiam; ut in eo, quod sacrosancto vestro judicio placuisse me gaudeo, nulli penitus dijudicandus adliat, quin potius iudicaturus inveniar. Siquidem nuperrime, quando hunc quartum librum, cooperante Domino, claudere gestibam, nocte, qua Dominica resurrectionis dies venerabilis lurescebat, in sonnis describens, quidam sub effigie cujusdam veteris insidiatoris palam videndum se præbuit, et candidissima tunica simulque tenuisita (cujus nimirum raritate nigredo subterioris tunica extra lucebat) Sacerdotali insignitus, mixtus adstitit, et inflatis buccis risum continere non potuit. Cum dum e curulem preparare cogitarem, hunc supra modum cachinnantem conspicens, compellere videbar, quamobrem nocturno silentio tam petulantè vir officii gravioris perstreperet. At ille : Quin, inquit, in scribis de mortuis, quos viventes aliquando nunquam vidisti. Cumque ego tanto me veracius scribere, quanto incognitum facie, non autem incognitum lectione, sine illo livoris vel adulationis vitio retulisset; respondit : Tu, sicut video, quod voluisti, fecisti : at ego que fieri potero, non cessabo. Hæc dicens, lucernæ flammam, cuius lumina forte fruebar, prorsus extinxit. Et hoc hunc præsus totum extinguere non potuit, me tamen in tenebris constitutum ita perterruit, ut putarem me gladius ab eo protinus jugulari. Cum post paululum desperanti mihi B. Gregorius, comitante secum dextrorsum reverendæ memoriæ Papa Nicolao, sinistrorsum vero, sicut mihi videbatur, Petro suo Diacono, multo lumine clarificatus apparuit, dicens : Modice fidei, quare dubitasti? Cui dum ego priori pavore perculsus, respondere non possem, benevolus mihi Pater Nicolaus latentem adversarium post cortinam, quæ tunc inani lectulum circumdabat, digito manifestans : Quia, inquit, hic insidias lucernæ ipsius flammam, quantum in se fuit, extinxit. Mox Gregorius manum Diaconi, quæ magnam fidem tenere videbatur, arripens, ejusque flammam os faciemque petulantis exurens, ad instar Æthiopis demoravit. Quæ exustione ab ore petulantis parvisimo scintilla descendens, candentem tunicam dicta citius conflagravit, sicque nigerrimus totus apparuit. Cumque Diaconus diceret satis adversarium demigratum,

E

scriptor a dei que leitius,

e

verena exhausa,

F

n S. Gregorio tadem apparsit Pater dicitur.

B. Gregorius

A pidum Vercecellensis diocesis delatum, diu latuit : ac demum repertum anno Salutis mcccclxxx Salutiolam pagum ejusdem diocesis, in ecclesiam ejus nomini dicatam, ac multis redditibus pro alendis Canonicis preeditam, translata fuit : ibique miraculis fulget. Nam et castrum et templum ab igne ab hostibus accenso, columbis tribus circumvolitantibus visis, immunia servata sunt. Filius Dominorum Salutiolae mutus a nativitate, ad S. Petri tumulum delatus, fandi obtinuit facultatem. Quidam factus amicus, ad

ejusdem sepulcrum deluctus, mentis compos evasit. **D** Hæc Ferrarius ex libro de Sanctis Vercecellensibus, et annotat Salutiale festum Translationis marime soleant esse et celebrari xxx Aprilis, quo die idem Ferrarius in Catalogo generalis ista habet : Salutiolæ apud Vereellas S. Petri Diaconi. *Wion, Dorganius, Menardus, Bucellius ad xii Martii eum etiam referunt, et Benedictinus adscribit : quod apud antiquos non legitur.*

n. 172502 :

DE S. MURO SIVE MURANO, ABBATE FATHENENSI IN HIBERNIA.

CIRCA AN. DCL
XII MART.
In hinc
Eorum
Ultoniæ

In Borealibus Ultoniæ finibus, inquit *Joannes Colganus ad hunc diem* In isthmo sive peninsula Inis-eoghini vulgo appellata, post sei uli septimi Inisium claruit vir sanctus, nomine Murus sive Muranus, nobilissima oriundus prosapia; qui generis splendorem virtutum claritate longe superavit. Et licet hic vir sanctus inter præcipuos sui Provinciae Sanctos habeatur, ita ut et in virili observantia ad nostros usque dies cultus ibi vigeat, et festum celebretur; tamen quia Acta ejus omni certo extantia, nondum vidimus, paucula, quæ de eo adnotanda occurrunt, præmit sequentibus punctis producere.

It

2 De clarissima O-Nellorum natus prosapia; patre ortus est Peradacio Ronani filio; Romano pater erat Eugenius; non primus ille hujus inelytæ familie conditor, sed ejus ex Muredacio filio nepos, qui distinctionis causa cognomento Merchom appellatus est. Etsi vero monumentorum antiquorum penuria et temporum injuria nobis subtraxerint notitiam tum magistrorum, tum discipulorum, aliorumque gestorum S. Murani; constat tamen Abbatem extitisse, et eorum monachorum in monasterio Fathenensi Diocesis Derensis, quinto milliario versus Occidentem ab ipsa Sede et urbe Derensi distante, rexisse. Illud monasterium multis agris et prædiis dotatum, fuit pluribus sæculis in magna veneratione, tum ob reverentiam sanctissimi Murani, cui ut Patrono loci hæc dicata fuit; tum ob præclara antiquitatis monumenta, quæ ibi usque ad rabiem hæreticorum omnia særa exarantur, dirutuntur, et rapiuntur, asservantur. Sed temporum injuria, et moderantium incuria illud nobile diu monasterium postea vastatum et dirutum, tandem cessit in Ecclesiam parochialem.

clarè natus
parentibus,

Fathenensis
Abbas exiit,

Officio proprio cultus,

Et ejus etiam,

et fratres

F

an in his
S. Domangarus
lus ?

Nomen fatis
inscriptum.

C 3 Inter alia monumenta, quæ in illo monasterio asservantur, erat libellus, quem de Actis S. Columbae-Kille S. Murani patrii adnotatis metro conscripserat : ejus et fragmenta hodie extant sæpius citata in aliis ejusdem Sancti Actis, et alius magnus et pervetustus Codex Chronicorum, alarumque totius patrie historiarum in magno pretio ab antiquaria rei studiosis semper habitus, et sæpe laudatus. Extabant etiam ibidem usque ad moderna tempora diversa S. Murani, aliorumque Sanctorum ejusdem loci incolarum Reliquiæ; sed quæ ex parte furori hæreticorum subtraxerit adhuc reserventur, in hodie valde distantem, in Belgio nimirum agentem, alias ipsius loci olim satis peritum, latet. Extat hodie et in tar pretio-simi thesauri, asservatur hujus sancti Antistitis baculus seu pedum pastorale (quod vulgo Buchull-Mura, id est, baculus Murani appellatur) gemmis d'aurato tegumento doctum et exornatum; quo plurimus fuit miracula, et per quod, tamquam falsitatis vindicem certumque veritatis indicem, quando a sua assertione omnem ambiguitatem secludere vel litem aliquam juramenti sacramento concludere voluit, pius populus et proceres, præser-

1.º hujus
c.º 102

a miraculis :

tim ex O-Nellorum familia oriundi, jurare consueverunt. Extabat etiam ante turbida hæc tempora de hoc Sancto Officium proprium : cujus fragmentum olim vidimus, in quo plura ejus continebantur signa et virtutes. Sed quia nec hoc ipsum modo extat ad manum, nec alia monumenta, ex quibus ejus miracula vel gesta colligere valeamus, sufficit monere, quod S. Muranus communis O-Nellorum familie, ex qua originem traxit, Divus sit Tutelaris : et quod in ecclesia Fathenensi in regione, de Inis-eoghini ejus festum, tamquam Patroni loci, hæc die xii Martii celebretur.

4 Hæc Colganus, qui etatem S. Murani ad seculi vii initium forte et medium refert. partim quia S. Columbae Vitam scripsit sub finem vi seculi ad superos translata, partim quia ordine Genealogico quinque gradibus discat ab Engeno Principe, Nielli filio, fratre Leogarii Regis, mortuo juxta Quator-magistros cccclxxv : ita enim mendum a Colgana typographicum tollendum, quo dixit legitur errore manifestissimo : quia patri defuncto successisse Regem Leogarium constat anno cccclxxviii. Matre autem Murani, inquit idem Colganus, Derinilla vocabatur primarie nobilitatis prosapia clara, sed proprii uteri felici beataque fecunditate clarior : genuit siquidem hæc felix matrona sex liberos, omnes Dei servitio mancipatos, omne Cælitum veneratione et cultu a posteritate cultos, etsi non eodem omnes thoro natos : quos deinde et S. Engusio enumerat his verbis : Derinilla cognomento Chicheach mater fuit Sanctorum Domangarti filii Rochodii, et Ailleam, et Aidam et Murandæ Fathen, et Machumæ de Bruimbo et Cillen de Aelhadheail in regione Leith Cathuil ad ripam austrarii de Dain-drona. Tam materiam cepit cognomen a quatuor mammillis sumptum, quasi ea indicentur liberi et quatuor thoris suscepti : cum nobis edentur talis nominis ratio abunde inveniri posse inter duplites duntaxat thoris filios.

Verum vel male omnes la filii sui tribuuntur matre, vel false sunt Hibernorum genealogia, que statum Peradachum Derinille maritum quatuor gradibus removendum ab Eugenio Leogarii fratre, atque aden circa medium seculi vi natum : vel, quod omnium maxime est verisimile, Domangartus Rochodii filius aut omnium frater S. Murani non est, aut diversus est ab eo, quem xxiv Martii recolimus, tempore prædicatus Patricii natum ex Eochadio Ulidæ Rege, Interius Ailleam, fratrum secundus, festum suum dicitur a Colgana habere xxiv Julia, ceterorum inter synonymos plurimæ incerta esse celebritas. Martyrologium P. indultense S. Murani non meminit nisi forte sub nomine Machuræ alias ignotis meminit autem ejus ad hunc diem Marianus Gormanus, Luthensis abbas, addit cognomine de Fathenmura : quo indicatur jam celeberrimæ in ea ecclesia Sancti hujus cultum fuisse, ut ab ipso apud posteros nacta sit appellationem

DE S. THEOPHANE

MAGNI AGRI IN SIGRIANA PROPECYZICUM HEGUMENO ET CONF.

Commentarius historicus.

§. I. S. Theophanis nomen, scripta, ætus usque ad monarchatum.

Restum S. Theophanis Hegumeni et Confessoris diem ad XII Martii referunt omnes Græcorum Fastorum libri, tum editi quam manuscripti: Synaxarium autem Patriarchatus Collegii nostri MS. signanter addit, festum ipsius esse tum in magna Constantinopolitana Ecclesia, tum in eo, quod ipse construxit in Sigriana, monasterio. Est autem Sigriana regni montuosa prope Cyzicum in Asia minori ad Propontida littora, ab Olympica Rhynchio fluvio divisa, ut patet ex strabonice Ætiorum a nobis proferebaturum prima capite. maxime autem ex 18, quæ Metaphrasti falso ascribitur, ubi non 8 dicitur Theophane audiendo Gregorio dicitur occupatum, cum tunc horum esset, domo rearedi fuisse prohibita; eorumque en, in qua tunc ipsum deprehenderat, hanc cum suis reparare: domum namque habebat Cyzici, et Hieropolita in Sigriana commorabatur. Nomen autem 26 capite ejusdem relatum dicitur, in locum quoddam 12 stadiorum intervallo a monasterio distans, cui nomen esse dicitur Hestia. Pars apud Platoniem invenitur Hierogemata, ex ejusdem supputatione in eodem cum Cyzici longitudinis et latitudinis gradu, ab eodem distans quoad longitudinem 13, quoad latitudinem 21 scriptulis. Atque a terra mediterranea minoris Myasæ: quod non satis et parum Stephanus de Urbibus simpliciter asserens Cyzica vicinam.

2 Ea his collegis monasterium a Cyzica euncter viginti duo passuum milia ubi fuisse, totidemque a mari: Sigriana autem montes (quorum Constantinus Porphyrogenetus apud Otelium meminit) ab Olympi montibus in regione Rhynchio fluvio separati, qui in secunda de Ætiam, 9 Magnis-Agri dicitur: et Sigriana regumem partem esse Myasæ minoris a Propontide inter fluenta Rhynchio, Æsopi sive Æsopi, Troadem a Myasæ distantis, præcurrentem. In hac regione quæ celeberrima de nevis inter alia fuit hoc, quod Theophanes in loco, qui Agor antiquus dicebatur, ex erant monasterium: ipsam aliquando simpliciter Sigriana ubique addito evocatur: ut apud Nicetam in Vita S. Ignatii Patriarchæ; et Theophanes sæpissime Sigriana sive in Sigriana appellatæ Hegumeni, ut in Anthologio, tituloque secundo Vita; cum tamen ea tractu plura fuerint monasteria, atque inter alia Polychronium, cui Strategus, ac Parvus-agor, cui Christophorus præerat, prout ex Actis infra videbimus. Hujus posterioris respectu credibile est hoc S. Theophanis monasterium, Magni-agri nomen captum vocari unde Megalagritio cognomen Theophani Confessoris apud Alatum dicitur additum reperiri in Analectis periochæonicis.

3 Quæ propterea juberit observare, ne ex illa appellationum diversitate, quæ Baronium ad an. 814 num. 33 et 816 num. 1 induxit, ut Theophanem Sigrianae et Theophanem Agri Abbates crederet duos diversos, et ipse in eorum inducatis: unum enim eundemque tempore signari nomine, etsi non satis clare pateret ex illis: sed sola prædant Menæa, quæ uti et Synaxarium MS. hanc S. nati memoriam hoc modo signant præcedit illis in epi. ἡμῶν Θεοφάνου τοῦ ἐκ τῆς Ἰστανίας τοῦ ἐν τῇ Σιγρίαν, ἢ ἐν τῇ μεγάλῃ ἀγρῷ κτιστοῦ et in Vita S. Joannis ad Surium. Navigavit aduraturus S. Theophanis tabernaculum, quod est in

Sigriana. Idem et Isaacius dicitur ab Actorum tetræcorum interprete apud Lipomanum, quem Surius Baroniusque secuti: sed, ut recte observat in suis Annotatiombus Goor, istud τοῦ ἐν Ἰστανίᾳ reddendum Latine non erat, qui et Isaacius dicitur sed qui et Isaacii, subintellige filius: Phrasi Græcis usitata; quibus ex adverso insolens duplici aliquem insignire nomine, aut patris nomen in recto enigmatis vice adjungere filio.

4 Et hoc quidem dictum sit ex supposito quod et in eodem Veneta et in illa, quo usus est apud Lipomanum vitæ interpres, omnino legendum sit τοῦ ἐν Ἰστανίᾳ: nam hoc ne omni caret scrupulo, facit Anastasii Bibliothecarii Historiæ Ecclesiasticæ textus anno 1689 typis regis Parisi editus, ex MS. Vaticano cum aliis MSS. collato; quod prius cum antiquissimo Casinensi, unde ipsum transcriptum constabat, collatum fuerat: hic enim auctor, qui totum pene Theophanem Latine reddidit ut que in Prefatione se facturum professus fuerat, post brevia ex Georgio Synarello analicta hunc præfati titulum ab anno Mundi 8777. Ab hinc Isaacius (alia in margine lectio Hysaucius) qui et Theophanes: unde aliter videri possit, vel ipsi Anastasio ita intellectum fuisse textum Græcum, ut Isaacium quoque vocari Theophanem putaret, pro quo transcribentium vitio irripserit Hysaucius: vel eundem Theophanem cognominatum fuisse Isaacium, quod aut ex illa gente, aut ex ipso Leonis Armenici Imperatoris genus duceret (nam Imperatoribus sanguine conjunctissimum fuisse et eo apparet, quod moriens pater trionis filii tutorum scripserit Constantinum Copronymum Leonis filium) vel denique ipsam, antequam monachus fieret, dictum eodem cum patre nomine: licet ut a Græcorum consuetudine alienum esse, et mirum foret a Vitæ auctoribus reticere, cum in ejus compendio tam expresse traditur, quod uxori, quæ Megula uxor dicebatur, in monachum attentius nomen imposuerit Irene.

5 Ceterum sive Isaacii filium, sive Sigrianae aut Agre-magni in Sigriana Hegumenum dixeris, aut etiam Isaacium: sufficienter hunc, de quo agimus, distinguere ab aliis hujus nominis, qui Sanctis quæ S. repletibus, quos Goor recenset in Notis a sequenti primam: tres videlicet hoc nostro antiquiores (quorum præcipuus is, qui seculo sexto memoratur a Photio bellum Persicam resque Romanas sub Justino Juniore, ad est, tempore suo gestis decem libris complexus fuisse) et suppare quatuor, scilicet, Theophanem Graptum, Theodori fratrem, Niceæ Episcopatum, cyregum sub Theophilo Confessorem, cum hoc matro confusus in ipso (quod mireris) Græcorum Titulo, in lectione sermionis super festam orthodoxæ Dominica prima Quadragesimæ alterum sub Michæle Theophili filio S. Neophori encomiastam, Monachorum nesci quorum Prepositum sive Hegumenum: tertium sub Basilio Macedone Tauromontanum in Sicilia Præsalem, dictum Cerameum: quartum denique Presbyterum Monachumque, a quo S. Josephi Hymnographi Fama conservata.

6 Porro præter eam hanc, quæ ab illustri genere, testataque per fidei præclarum confessionem virtute desumitur, celeberrimam hanc nostram Theophanem fecit opus Chronographicum, quod ab anno Diocletiani primo (ad quem Georgius Syncellus mehoatum ab orbe conditio opus perduxerat) ad exitum usque Leonis Armeni (ut habent exemplaria nonnulla, fortassis appendice aucta ab alio) persequitur historiam universalem Orientalis potissimum Imperii

VINDICTA
GRÆCA
PAG 70 ET
SYNAXARIUM
TOM I MART
PAG 807.

CIRCA AN.
DEI CXX
XII MART.
CULTUS EPI
CONSTANTINO-
POLI

et in Sigriana

11

Episc
regione 1

monasterium
Magni-agri

cui Theophanes
preerat,

11 pro
staphiliter
Sigriana
dicitur

an Theophanes
etiam
Isacius
dicitur 9

E

vel Isaacius 9

alii septem
cognominant
ab hoc
distinguenti 2

F

11 et pelli dicitur
noyaphium.

A Imperii : atque in omnis supputandis calculum sequitur Alexandrinum, cujus erat in Ecclesia atque apud Monachos usus præcipuus : qui ut ad civilem Romanum revocetur, adjiciendi sunt anni selecti ut annos ante Christum ob Alexandris numeratos : octo autem anni ad annos, quos idem a Christi natiuitate recensent. Obseruandis tamen in Theophane atque simili chronologia utentibus, quod ab anno Phœæ quinto (qui reuera sextus fuit, et nostro ann. DCXXVII respondet) propter unum Phœæ annum omissum novem unorum discrimen sit inter nostros et Alexandrinos annos, usque dum venius ad penultimum Copronymi, qui suppleto prioris chronologia defectu adiuuetur a Theophane : qua in profatione hujus tomi plene explicato vide, cum variis usque utilibus in Chronographiam prædictam observationibus.

7 Circa S. Theophanis annus, incertum omnino est quum multos ille vivendo expleverit : senectute gravem fuisse, cum tyranno sistendus auferretur ex monasterio, Acta insinuant : sed controversum hac sariunt Menæa, cum asserunt vigesimum primum ætatis egisse Theophanem, cum Leo Chazares moreretur : quo pacto natus esset anno Christi DCCLVIII, Constantini Copronymi anno XII : mortuus est enim Leo iste DCCLXXIX. cum autem obierit Theophanes anno DCCXXVII, viz annus ætatis sexagesimum potuisset attingisse. Verum non apparet quomodo tantilla ætas tempore mortuus Leonis consistere possit, nec cum ipso Theophanis de semetipso narratione, sive cum eodem illo quod ex Menæis offertur elogio, aut Vitæ Actis. Nam primo ad annum Copronymi XXIII, Christi DCCLXIV, narrat quomodo ab exordio mensis Theobis, anni Latini mitum præcedentis, tonitruum fuerit frigus, ut in borealibus Ponti maritimus mare ad centum milia in longum, in profundum vero ad cubitos triginta in lapidis duritiem concreverit... sequenti vero Februario mense, ejusmodi glaciem in mollia ac varia frusta, montium speciem referentia, esse disruptam, quæ ventorum vi... Per Ponti fauces in Urbem delata maritimas omnes oras impleverunt. Cujus de visu, inquit, testes existimus : in unum quippe illius fragmentum quasi triginta cœlestium ludibundis conscendimus : hos autem quis errat omnes sexennis pueris fuisse (quid tamen ex supra relato ætatis anno XXI cum morte Leonis coincidente necessatio sequeretur) et non potius majoris multo; atque uolensentur spatia pridem ingressos juvenes?

8 In præcæti autem elogi principio dicitur Theophanes cum dispensa sibi tam pridem atque ab ipso duodecimo ætatis anno parilla (in matris videlicet nomus gynæceum recepta) octo annis ruisse : quibus repletis, cum mater moreretur, coactum a socera, Imperatrici auctoritate interposita, ut nuptiarum expleverit solennia : nis autem celebratis, cum virginitatem nichilominus pergerent communi consensu servare, facultatesque liberalius erogarent in pauperes, de his apud Imperatorem conquestam socerum rotatisse, ut Cyzicum publicæ ejusdem procuratoris causa amonaretur, eo sine videlicet, ut juvenem negotiis secularibus implicatum a proposito flecteret : ubi unius fere anni moram necesse est concipi; postquam expeditis negotiis sibi commissis rediit Constantinopolim : demum dicitur mortuum esse socerum et Leonem, cum necdm tres anni a Theophanis reditu effloissent. Ex quibus hic annorum subducitur numerus, ut sponsaliorum tempore duodecim, nuptiarum saltem vicenis fuerit : post quod, quum opus est non modo triennium istud a reditu, et ultra quoque inter nuptias et reditum annos inveniri; apparet eos ultra viginti quatuor aut sex excurrere debere, antequam per Leonis et soceri mortem potuerit juris sui esse.

9 Denique rationi omnino repugnat, ut de uniuersis octo duodecim adolescente conquereret apud Imperatorem socer, quod ab eo liberis gignendis minime vacante spe posteritatis ex filia consequenda frustentur; quandoquidem, ipse studiose celantibus propositum suum, ne qui-

verit id socer suspicari nisi ex annorum aliquot absque prole labentium experimento, si sponsi tam erant ætate juvenes. Præterea qui fieri potuit, ut pene puer adhuc Cyzicæ artis extractioni præficeretur ab Imperatore, prout in elogio dicitur post illam soceri querelam factum esse? Atque quod in Actis num. 11, expresse dicitur ex itinere Cyziceno ut magnum se recepisse Strategium ilegentem in Polychronio, quod ei jam olim ipse dederat : quis enim non videt a pueris, eoque sub tutela Imperatoris, monachorum omnium hostis infensissimi, constituto nullam futuram fuisse ejusmodi destinationem : quam prout oportet ab eo jam majorem factam, sive ante sive post celebratis nuptiis; post Copronymi mortem, eam, Leone impetralum suum adhuc per dissimulationem prementem, respuravit brevis inductis concessit orthodoxi. Denique ab anno ætatis i. dicitur calenti morbo capisse torqueri, inter quem et comprehensionis annum necesse est plures quam quatuor interponere, ut ipsa elogi verba subsistant, et maxime quod in Actis num. 21 dicitur morbo ne senectute confectus : quis enim de viro viz egresso annum ætatis LV ita loquitur? ut nihil dicamus de magna illi auctoritate qua refertur valuisse in Synodo Nicaena, anno DCCLXXXVII celebrata; quam nemo facile tantam conceperit in annorum triginta juvenis, inter tot ætate, famæ et dignitate venerandos Patres.

10 Itaque non verborum inserere mendam irrepisse hic loco eorum vitio, qui pro lxx 31 legerunt scripseruntque xx 21 : in comprehensus ætatis anno LXX jam expleto, et mortuus anno LXXII, justum vizæ spatium in seculari æque ac religioſa via cœgerit, et rebus in utraque pectus sufficiens : minus enim fuerit anno Christi DCCLXXIII, et quatuordecim annorum juvenis conscenderit prodigiosam illam glaciem : ut nuptias autem celebrandas coactus fuerit primo statim Leonis anno, qui est Christi DLXXVI viginti vero annos natus cum ea puella, cui procurante tutore Coprynio, duodecimis dispensis, emendique ut dominum sponsa duceretur ut gente octennio integrum fuerit commemoratis; celebrandam nuptiarum novis identidem moras excogitans; donec ad imperium Leo evheretur : hoc autem ætate aevi et gignendis liberis, et rebus gerendis maturo non multis opus fuit, non divo annis, sed ne mensibus quidem, ut socer cognosceret irratam suam esse spem viduarum et filia sui nepotum. Cetera autem, quæ postea contigere, justam obtinent temporis spatium : unum primum Leonis annum continent in nostram in cœlestibus viam dicitur Constantinopoli, secundo drinde missas Cyzicam fuerit, ibique in publicis negotiis ihm. dno saltem egerit annum atque post hæc reversus non in regem Constantinopoli tyrannum expleverit, quæ et vix Leo socerque excederent.

§ II. Anus mortis : Vitæ Acta.

Circa unum quoque S. Theophanis ætatis annus, offusci sunt a scriptoribus tenebræ, avirato verum tempore, quæ examine dispellende. Baronius DLXXVI dicitur, Gmur XVII ejusdem seculi : hic quia Actibus inter Appendixem seculis, coronatum Leonem asserentis, viz Junii x Indictione VII : iste, qui primo statim Imperii anno suscitatum a Leone persecucionem crederit quorum neutrum subsistere cum vixit te facile deprehendens : si observet primo, Inactorem istam mortem asserere, Machælem anno Imperii sui secundo Indictione xi adversus Bulgarios profectum, eam retulisse eadem, a qua in urbem redire Imperium eodem coactus est Leon Armeno; quem vel Theophanis ipse, vel qui ei suppeditatum adiecit, rem ipsam tom cum gignitur describens, die xi Julii Indictione XI fere ut a Nicephoro Patriarcha canonatum scribunt. Cum autem evidens sit falso ratiocinatio ex ipsa, quæ diversam necesse vide ut Appendix, item quæ ex Theophane vel ejus supplemento, solum viginti dicitur

Era usus Alexandrina.

Error in anno 21 Theophanis cum morte Leonis componendo

refellitur l et ipso Theophane,

2 ex Actis.

3 ex ratione

credibilis est fuisse tunc annorum 31

Juratio de anno mortis

falso ratiocinatio intricata,

dicitur

A dicium intervallum inter Michaelis reditum et Leonis coronationem intercessisse, et utrumque in annum Christi DCCCXXI cadere (quod et Burmannus tenet, perperam relictus a Gouar, quosi hæc haberet ad annum DCCCXXIV) necesse est sateri, mendum aliquod irrepisse in Appendicem, per quod illa dicuntur acta x. Inhi Inbetione VII: atque adeo nullum esse Goaræ pro anno DCCCXXVI fundamentum: cui tamen quoad rem ipsam nihil oppono, cum paullo post dicturus sim potuisse S. Theophanis mortem in hunc annum incidere.

12 Hoc constituto, pergò ostendere contra opinionem alteram, Leonem non nisi duos annos in Imperio exactus persecutionem movisse, atque adhuc Theophanem anno Christi DCCCXXVI non fuisse defunctum: idque ex illa ipsa incerti auctoris Appendice, quæ (si mendum illud nunciam tollas de tempore coronationis) omnia Leonis gesta accuratissimo pene de die in diem prosequitur: narrat igitur quomodo statim a dicta coronatione Urbs obsessa a Bulgariis sit; Crumum autem duce eorum pene per insidias interfecta, metu quodam illa soluta fuisse: sed rursus a barbaria vindictæ cupidus in omnes circumlatu partes, nihil se ad ista moerente Leone, sed Imperium tyrannice tenente: qui celebratus festus (Nathanael vulget) illius adhuc pusillum, Symbolata nomine, Constantinum vocari mentitus, evocavit. . .

B Nondum imminente vero... circa Verianam magnam quintum, Bulgaria Princeps Crumius, qui Urbem occupare destinabat, vitio suum accepit. . . His elatus Leo ecclesiam depopulari coepit, et anno Imperii secundo, into eam concilio de iniquibus abolendis, Joannem Patricium vestitus illum adjuvatore ascendit, per eumque veteres undique libros colligens, Pseudosynodi Copronymianæ codicem reperit, et alios sibi adjuvaret ex veteribus libris, imagines adoranda non esse. Contendebant igitur, inquit, qui Joannem et Hylliam insequuntur, contra veritatem convocare libros: Jube vero monso scribam adjuverunt Antonium, et deinceps ad Decembrem noctem nihil dum contra imaginem publice actum.)

13 Circa Decembrem vero mensem Leo Patriarche significat, imaginum causa populum offendi: amaretur ex aenea Palatii porta Christi imago, Monachi et Episcopi ad Patriarcham congregati re discussa conjurant in fidei defensionem: mortuus a Patriarcha Leo et Christi Natalitium ad ecclesiam progrederent et coronati altari adorant, et osculatur corporale, sacra N. D. Jesu Christi nativitate in eademque imagine; quod despiciunt tandem laici, insequent Leonem, i. Epiphane festo facere neglexit. peractisque historiarum sodomitibus copiosius Phario Isridon aggredi, et Episcoporum quosdam blunditus trahere in partes suas. . .

C Hæc dum gererentur in inflammatione duxit Patriarcham... sed relevatum intelligens, Leo militi suo Patriarcham eam muniter disposuit, omniq; silentio abducere. Beat povero Joanniorum initium. Hinc expulso, cum Joannem Patricium filium propter juvenitatem et ignorantiam recesserat Patriarcham admittente, Theodoti Ursiniano celebrata est Paschalis festo. Post Pascha pseudosynodus coit, ex cuius decreto immoans illa adversus imagines omnique defensores et monachos exorta persecutio est, de qua plura ad sequentem diem, cum de S. Nicipho Patriarcha agemus, minus sufficit dicta hæclem confirmare Leonis Grammatici testimonio, e jus hæc sunt ipsissima verba: Leo post Imperii annos duos (non tamen integre expletos) Niciphorum, a quo eorum suscepti, egit in exilium. Theodotum vero Patriarcham hominem ignarum, et supra pisces viros caritatem ejus vice ordinavit: persecutionem quo inducis non informamendam adversus Ecclesiam suscepit.

14 In hac persecutione, cum nemini Orthodoxorum,

cujus aliquo inter Clericos Monachosve auctoritas esset, versipellis tyranni nequitia parceret: sed omnes in suam partem traducere niteretur nimis blunditus. Theophanis quoque celebre nomen ad eum pervenit notitiam: quare amicum, dedit operam, ut eum ad se evocatum deduceret a constantia: alioque frustra tentatis mediis, demum licentia carcere mueratum, in Samothracem relegavit; ubi intra paucos hebdomades xrumnarum finem felicioris vite initium reperit, gloriosæ confessionis immortalis. Quo autem id unum? est id sane difficile dictu, cum per arduo annos quinque duraverit, nunquam remissior, sed piorum proscriptionibus, tormentis ac mortibus æviens semper, quamdiu vixit tyrannus. Hoc igitur dicimus, ad anni usque DCCCXXI Martium vivere Theophanem potuisse, non potuisse ante DCCCXXVI mortem oppellere, salva aetorum veritate: si quidem licentium in egrum in carcere egerit. Neque vero verisimile est longius in Myra absentem Theophanem, morborumque acerbissimorum doloribus impeditum, quo miras ultro posset in certamen prosilire, inter primos fuisse, in quos se tyranni furor evocavit. Potius crediderim primam vim rabem effusam in eos, qui intra circæque Urbem Constantinopolitanam Sancti impis ausis decretisque opponbant sese: inole se paulatim diffudisse crudelitatem, ac demum etiam abditos latentesque in lucea penetrasse alios, qui longius remoti et periculo quoque vivere se credebant remotiores: juxta quam rationem, si ponas circa Januarii unum DCCCXXI (urque enim potes citius) aut, quod verisimilius anni XVII vel etiam XVIII initio adductum esse Constantinopolim Theophanem: beneviam ille poverit in carcere, similia S. Theodoro Studita putens, et circa vigintiannu Februarii diem egressus in exilium XI Marti expulsi, uno aliquo e tribus ultimis Leonis Arneai annis. Credimus rarisius profertendus magis pro anno DCCCXXVI quam XX fuit.

15 His circa temporum rationem difficultatibus exploratis, rem ad ipsa S. Theophanis Acta: de quibus Anastasius Bibliothecarius in Prefatione ad Historiam suam Ecclesiasticam, in qua Theophanem pene totum Latine reddidit, ita loquitur: Porro de altero quid dicant (prius de Georgio Synello egerat) cum et ejus conscripta Vita, qualiter videlicet unquam patrimonio venditis crucem suam tulerit, qualiterve secutus Christum, Albatris in monasterio Agri functus allieio, virtutibus fulberit, miraculis eoruscaverit, et Confessor obierit, satis apteque per Byzantium et circumquaque regiones, his qui prope et his qui longe sunt, clamet; sed et studius ad nos periat quis vel quantus vir ille fuerit, sedertibus manifestant. Floruit autem Anastasius circa annum post mortem Theophanis quinquagesimum. At quoniam hæc Vita non ea quam sub nomine Metaphrasis habemus Latine redditam apud Lipomanum ab Sorana, quoque a Baronio an. 777 dicitur per Theodorum Studit in conscripta erit: ad annum vero 816 incerto ejusdem temporis auctori tribuitur?

16 Equidem rarissimo utrum plenitorem atque accuratorem multo quam ea sit ab Anastasio designari; ex quo desumptum sit compendium illud, quod ex Menæis datus sumus § sequenti, propterea quod raris rerum ac temporum cononem circumstantiis, que in neutra, quam dabimus, Vita seu veris ecomia, reperitur. Quis p'rimis istius vite auctor fuerit, quomodo latet ipsa, divi nate non debemus. Fecimus ex Valice Sfortia no preferenda auctor (quem doctissimus Allatus in sui de Soncon in scriptis distribi ex stigli charitate ipsam censet esse Metaphrasem, cujus nomen antiquior alia; que ipso Lipomanum est, falso p'ferat, satis verosimile, conjectura sustinet) hujus, itaque, cum omni auctoritate ipso p'ferat, vitam ipsius ecomia, sapientibus sanctisque viris nonnullis a hinc illis distincte expositum haberi. ex quibus, qua per raris dispersa erant

D Theophanes adducens Constantino-poli,

red non ante annum 816:

E

mortuus circa 820

Acta S. Theophanis laudata ab Anastasio

an edita sub nomine Metaphrasi?

an potius ab his dicitur?

qualis sit hodie in scriptis?

Persecutio Leonis Arneai non primo,

sed secundo illius anno suscitata,

in qua pulvis Niciphorus Patricius.

A erant, collegerit ipse præcipua, ac deinde nam. 11 excusos se, quod maioris jam monachum induta certamina et miracula (de his autem nihil in vita Theophanis) scribere prætermissis, eo quod præclare ab ipsa factorum pars ad legendam utilitatem vulgato noscatur a sanctissimo Patriarcha Methodio in ea scriptione, quam de ipsa beatoque ipsius viro composuit.

priora unde hic edita?

17 Conscriptis ergo Methodius, qui anno MCCCLXXII ex hac vita discessit, jam inde ab anno DCCLXXXIX multiplici claris confessione, *Vitam S. Theophanis*: conscripserunt et alii, ex quibus *Metaphrastes* reliquiscunque alius anonymus auctor encomium potius quam vitam desumpsit, cui præferendum vetustiorum, sublatum quod perperam præfigebatur *Metaphraste* nomine, datus ex MS. Græco Veneto *Chronographæ præfixo per Franc. Combefis*, eisdem interpretatione ut plurimum usi: in quo cum eadem plane reperiantur locum, quæ in versione Petri Francisci Zini *Lenati Archiepiscopdyteri* apud Lipomanum, merito indicatur *Combefis* ipsum eodem illo Veneto codice usum: quod et nos iulicaveramus, cum inter codices a Cardinali Bessarione Republicè relictos illos de vitæ Sanctorum invenissemus. Auctorem ejus, si non Theodorum Studitam, styli haud dispertis scriptorem, certe monachum fuisse nihilat possessiva particula, qua ordini suo Theophanem vindicat, cum Sanctam Patrem nostrum appellat: aut quam autem ac pene supparem aetate fuisse appareat, ex eo quod ipso in prologo profertur se multorum suasionem laudationem hanc scribendam suscepisse, nusquam insinuat alios id antea fecisse: in hac tamen qua varia desiderabatur, credi possit Methodium plenus accuratiusque scribere voluisse aliquid, quo usus sit tum *Metaphrastes* tum elogi brevioris, quod in *Menais* est, auctor.

B

18 *Metaphrastes* enim autem, ut Allatio dicitur videri, eucorum Romæ curavimus excipiendum ex MS. Codice Bibliothecæ S. Fortunæ, et secundo loco dandum putavimus, eo quod habet plurima in priori Vita prætermissa, antimus expresse tradita. Priori tamen potius standum existimamus, si quando res diversimode narratur, donec constet unde eam diversitatem *Metaphrastes* accepit: licet profiteatur nihil se dictarum de suo; sed excerpitur ex his, qui ante ipsum hujus Sancti res gestas attigerat. Elogium ex *Menais* excerpit, quod in *Anthologio* ac *Synaxario MS.* contractius extat, etsi utroque fortasse recentius sit, præmittendum tamen putavimus ceteris, quod illis quamdam veluti chronotaxos faciem præferat, et nobis diversariis illustratum expeditionem facit per euconia illa prolixiora transitum. Quoniam vero neque in ullo horum, neque in S. Nicephori vita annotatum reperitur, id quod de utroque narrat *Cedrenus*: illud ipsum tibi hic exhibemus.

unde eucorum alterum?

C

19 Cum autem Proconnesum abduceretur (*Nicephorus salvet*) Theophanes Confessor, monasterii Magni-Agri Præfectus, cum navigio præter veli divino instinctu sentiens, cum in parte prædii quadam ipse ageret, sullitu et cereis proscensus est, sed et Nicephorus intentis manibus viessima Theophanem salutavit, flexisque genibus summe veneratus benedixit: cum quidem neuter alterum videret: sed acie spiritus mutuo sese cernentes dignum invicem honorem exhibuerunt. Et cum quidam una navigantium quæreret, quemnam ita manibus in salubro elevatis salutaret; sanctissimum, respondit, Theophanem Confessorem et Agri Præpositum, qui nunc hic bas et ullius excepit. Neque multo post ex his veram Nicephori prædictionem ostendit: nam mox cum nartus aut Theophanes quoque ecclesia egestus, minusque vexatus modis, Confessoris coronam in portavit, neque ei datum est Patriarcham per eos hore: ne epus vel hac in parte falleret. vatem in i. *Eodem aliquando succenturia referuntur a Zivara. Et comprehensionem quidem ejus intra nonnngnumtem, us reculam Martii T. II.*

Theophanes et Nicephorus neuter alterum videt, et salutant.

esse habemus ex Actis: sed qua ræm de morte credidit intelligendum, Baronus diversum eum fecit a Sigriano, nullo, ut apparet, iusto fundamento.

§ III.

COMPENDIUM VITÆ EX MENÆIS.

Hic Isaacio patre natus est, matre autem Theodota. Patre mortuo, dum a *Ægeopelagitarum* Præfecturam gerit, sub matris cura instituitur, ac educatur. Annorum factus duodecem b, puella despondetur, et cum ea annis octo vitam e agit socialiter. Erant ambo opibus locupletissimi. e Porro famuli eujusdam domesticæ consilii inductus, ingenti desiderio tenebatur amplectendi status monasterii. Matris vivis exempta, immensasque filio relictis divitiis, coegit socer, ut nuptiarum legitima impleret. Ergo dum constituta dies advenisset, ponitur thalamus, *Hymeneus* occiditur, reliquaque nuptiarum solennia peraguntur. Postquam vero jam virum beatum tempus urgebat cum conjuge thalami secreta petere; tum ille animi arcannum detegit, puella libenter assentienti, certoque affirmanti, quidquid ille velit, se prompte facturam. Quod ille audens, Deo gratias agit: exinde igitur ambo simul diurnis nocturnisque vacabant precibus. Hæc d Leo impius Imperator, et illius socer intelligentes, a propitio adolescentem prolabere aggressi sunt. Misit namque Imperator Theophanem ad castrum Cyzicenum, suam operam collaturum ad eum, quo tum præ manibus erat, molitionem. Abiens eo præclarus juvenis, suis sumptibus, quod ex Imperatoris erat obsequio, perfecit.

a
Sponsæ
duodecim
jungetur:
b
c

ci mortuus
parentibus
ad e uxoris
rogatur,

E

d
et Cyzicenu
duantatur.

21 Etatis porro illius anno e vigesimo primo, cum Leo Imperator, tum viri socer vitam committant, ac demceps ne dum juvenis, sed et orbis ipso liber agit, Irene Augusta sceptra postmodum moderante. Cum itaque ex voto cuncta successissent, egeus ac pauperibus substantiam distribuit, servosque libertate donavit. Nolissimum autem conjugi elargitus multas pecunias, in eo, quod f Principis dicitur, monasterio detondit, g Megalus nomine in Irenem illi commutato. Ipse vero se Domino manus consecrat in monasterio, quod in h Singrianorum monte stium Polychroni nuncupationem habet. Factus monachus, præesse nullo modo sustinuit: sed in cellula sedens, manuum labore victum parabat, scribendis ediculis sese impendens annos sex continuo in insula k Calonymo, in eo monasterio, quod ipse extruxerat l: iterumque revertitur ad Sigrianae montem m.

e
mortuo
in peratore

f

g

h

i

l tam
monasticam
amplectitur.

k

l

m

22 Etatis anno quinquagesimo infirmitatem incurrit vesicæ petrascentis, ac renum molesto illum dolere torquentium; quo morbo afflicta valetudine, totum demceps vitam lecto decumbens atque inaniabilis egit. Postea Leo Armenius Imperi sceptra cepisset a; em qualia acciderint, nemo nescit. Hic, ut erat demens, seclustusque, ad Dei virum mittit, jubetque veniat, ac sibi bene precetur, quod adversus hostes o expeditionem suscepturus sit. Ille, quod aegro corpore sese movere non posset, e p plastro in scapham transfertur, inque urbem regiam velitur; nec tamen tyranno in conspectum venire concessum; sed in uestro ad eum misso: Si, inquit, hortanti nihil amoveris, cum tibi tum monasterio tuo bene habeam; in autem, probro qui deo e furia laqueo suspendata, ac re quis in terrorum experiam. Ad hoc Confessor: Non, inquit, tuorum munus am thesaurus e u dero: patitur vero Iguum, reo etiam e u n exp h horie: id enim tpe se des dero pro ea, que in tlar tam feror, dilectione. Hæc auditis, in p hæs tyrannus eum turbat q Joannem arido, multum se verbis jactanti et pleno oia Iconoma-

F
l iter calculi
quores

n

o

p

ad l peratore
rem venire
consequitur

q

q

A copris abundans : ut ait Diodorus, *Pythiae calculum in eo correptis, quod dicit quadruplo millibus distare a Lemno; passum 10 milibus (ut recentiores omnes Geographorum habent tabulis) a continenti remota.*

VITA

Auctore S. Theodoro Studia aut alio monacho coevo. ex MS. Graeco Bibliothecae S. Marci Venetis.

PROLOGUS.

Quemadmodum mercatoribus solet accidere, ut aspectabile hoc pelagus mariaque longinqua majoris emolumenti gratia trajicientes, si in tempestate inlectabili, fluctuumque inter se atque cum ventis furentibus vehementissime decertantina procella deprehensis, sic ut salute jam prope desperata, naufragium expectent, salutaris alienunde refulerit stella, sereniori abquantum coelo; ipsi quidem propter apparentis fulgorem sideris recreati, animo nimiam illam seponunt maestitiam; rectorum vero navis ad gubernacula sedentem, hortantur ut alacrius nuntiare lingatur suo: qui sublatis illie intendens oculos, eoque fulgore usus tanquam via duce, satagit ut strevitiam hyemis arte vincere, rectumque possit cursum navigationis tenere. Ita fere iis quoque usvenire consuevit, qui illud, quod intellectu concipimus, vitae pelagus navigant, et ad tranquillum futuri seculi portum pervenire contendunt.

2 Ineffabili namque tentationum aestu jaectis, et densissima caligine inter infestantium daemonum insidias circumfusis, res a Sanctis gesto, velut ob oculos positae, suo quidem splendore eorum discutunt tenebras; doctriam vero divini perturbationum affectuum fluctus componentes, precandissima implent tranquillitate, atque ad desideratam facile provehunt patriam, pretiosis meritis ornati: itaque lutantes. Inter hos, quos dixi, Sanctos alium aliis reperias ornatum virtutibus: hic abstinentiae rigorem ipsis operibus suis sequendum manifestus confirmat; ille qua ratione superetur intemperantiae dominatus; aut quantus continentiae splendor sit, strenuissime docet: est qui vitam humanam, velut principum tabulam, variarum acquisitione virtutum, tanquam coloribus, distinguendum innet: alter ad totius seculi contemptum erudit: ceteri denique ad nomen gloriae perveniendum efficaciter instat. Verum si ad Sanctis iam P. N. Theopanis res gestas considerandas accesseris, cum is honesti in eo reperies speciem, quasi in florido horto plantatam exultantemque.

3 Haec ego ut laudatione proaequerer, in tantis prompto animo parvi precium ipsius sublimi percepturum existens: non ut eandem, uti et gloriam (tamen cum gloriam adderet, etiam in pro intervallo in ferri rebus de illa praedare in se?) et contra potius tam amicus, quam amator: ne tunc pos meos ex ordine verbum, tum utilitatis maxime argumentum cupiens solum in teare omnibus eius instructi studiosis. Verum priusquam orationis praerogressus hinc, ipsi inquam laudationi laboribus insulare, animis me defloere sentio: nam qui laudandus proponitur nobis, cum et patria, et genus et que utroque est praestantior indoles, et hanc rerum longe praevirens virtus sibi cum clamore deposcunt: sic ut ex omnibus simul in principis oblati haud facile sit reperire, qui cum congruentibus possit, debeatque praeferi. Patria enim laudationum acuta legitur, tanquamque prima ejus causa fuerit, primas quoque contemdit auferre praerogativa, atque ne proprio fraudetur ornamento et in oblationibus supplicat: parentes vero ultra haec et in educatione ipsius et institutione gloriantes, et oblationem post tergum pellunt: a virtutes autem ipsius, a

quo rebus omnibus praeponebantur, possessione jactantes esse et magnifice circumspicientes, gloriosam attollunt cervicem atque adversantibus magno instant clamore, ut solum illius studium animumque spectantes, facilem de se victoriam cedant. Mihi itaque inter res, quae se vinci non patiuntur, iudici constituto, quid agendum restat? haud aliud utique, quam ut parumper prioribus immorer, et dumtaxat gratis, ut ostendam, quanti ille contempserit Creatoris adstrictus amore, ac deinde pro illius propositi ratione, totus virtutibus ejus exponendis insistam.

a *U numeratorem partium prioris auctore posterior respondit, desiderantur pauca de iudice, qui forte per crepentes desiderium exidere*

CAPUT I.

Casta et religiosi Theopanis vita in conjugio, administratio Cyziceni, accessus ad Sigrianos monachos frequens.

Tulit virum hunc admirabilem illa patria, quae imperii dignitate decorata, ceteris omnibus tantum antecellit, quantum reginam subditis praestare par est. De qua me multa dicere volentem impellit, tum quod nulla possunt oratione explicari, tum quod omnibus, quascumque Sol aspexit terrae partes, habitantibus sunt cognita. Parentibus ortus est tali patria dignis, qui et divitarum copias, et gloria militari, et virtutibus omnibus affluerunt. Hos diligebant non solum omnes illi, qui Deo sunt cari, quique virtutis studio atque honestatis concubantur; aut qui paribus erant dignitatibus insignes, licet pessimo essent animo praediti, atque amicitiam propriis utilitatibus mentirentur: sed ipsi Principes atque Imperatores virtutis eorum praestantium venerantes, eos imprimis diligebant. Isaacus, et Theodota, si quid vobis etiam nomen est curae, vocabantur. His amplissimae hereditatis natus est haeres ille, qui nobis in praesentia laudandus est. Autumni tempore ex utero matris in lucem editus, eximii corporis pulchritudine, similem animi praestantiam induebat. Neque enim mortalis hominis, sed Dei filius esse videbatur, ex utero matris a (quod de magno illo Propheta Hieremia scriptum legitur) sanctificatus, et jam inde ab ipso ortu ad extremum usque vite finem virtutibus cum illis excellens.

3 At pater ipse cum ex suo temporis spatio in hoc mundo vivisset, parum quidem, cum trinobis illuc esset, Imperatori curandum ac gubernandum reliquens, praefectum omnibus peregrinationis terminum in thedyt. Matris vero...

De eius nomine

Illud tantum expresse erant in hoc. Pater post Symphoniam rebus concitavit, tunc in eum contentum: quod si non, huiusmodi ere dicitur a yunum servatori suo acciebant.

Celebratam omnes illud nuptiale convivium adhibuit, tem latitanti e praesenti, sed iis ne magis in oblatione habet in utem divitiarum rebus, amninoque decretum ad oblectum debeatore sitigentem. Nactu itaque ad cubiculum, et alio postquam accedens, postquam supra lectum recubum concessit, totum se Deo permisit: gemitumque inegeretum animi affectum testatus, sic cum aliquo est in rossus.

6 Vitae curriculum, Conyx, ut amabius patet, exiguum est, praesensque incertum: nequam enim mortaliu manifestum est quando accessura mors sit, ipsaque hinc futurum illud, quod omnibus est commune, amantibus proleum, severis rerum gestarum questionibus subpendum. Hinc quandoque contingit imparatam hominum magna praegravatam sarcina peccatorum exterrere fieri in perpetuum a beaticis pulchritudine Creatoris, et reternis, heu

D EX MS VETEM GR.

S, Theopanes pulchro constantinopol.

E Parentibus Isaacio et Theodota natus:

a

b

p. nuptiarum solennia

spontam ad mundi cent uplam hortantur,

Quod tempestate jaectis,

Uta infuturis

id in hupis vitae vale pelago

praestant lecti Sanctiorum vlt.

maritime S Theopanis

a illi, per... in... e... a... a...

a

XX MS. VIKRBJ
GR

A lieu me! addici incendiis; atque eum, qui exigua so-
lunque in speciem bona possederat, innumeris im-
plicari iudicatis, quae vite lineam velut sibi propriam
vindican. Quidnam vero ex iis quo huic supplicunt
bonis, firmum ac stabile? Num divitiae? At certe il-
le, quae viti magis, quam virtutis memore sunt
non recte administrat, cum multorum insidias ob-
noxie existant, nondum ex voto parte scilicet dila-
buntur. An pulchritudo corporis, quae ex quadam
coloris suavitate, atque apta figura membrorum
exurgit? Verum illa aut tempore extinguitur, aut
morbo desorescit. Humanae gloriae ostentatio? Quid
vero illa abjectus, o confix carissima, praesertim si
cum aeterna illa, quam nec oculus vidit, nec auris
audivit, comparatur? Quae enim ejusmodi est, ut
cum eam nunc adeptus sis, nescias an usque ad ves-
peram sei permanisura, quod est cur in bonis nunc
retur? Haec cum ita sunt, si viderit, tantisper natu-
rae obsecuti legibus, nobis ipsis supernisque studeamus,
us omnibus opportune regente, qua futuro
aevum minime perseverant.

que viciam
viximulera et
servandam
proponit

7 Haec, atque alia multa ille corpore juvenis, sed
prudencia senex loquodatur; cum pura, atque inte-
gra Christi columba ac tartur, solitudinis, et casti-
tatis cupidior quam nuptiarum, atque Mardarii e
Martyris uxoris accessum in Christum amorem lon-
ge superans, quanto quod meliora ille consulebat, in
amibus illa vire socii verba ejusmodi respondi-
dit: Quando equus esset, spouae carissime, virgi-
nitatis pulchritudinem semper integram servare,
quam cura inquirare majori ex parte? Quis tamque
spoudeat fore ut huic socio servitibus et libero-
rum procreantioni vacantibus illud, quod incertum
est, homini obtingat; et non potius optima spes praer-
ceptum cum arguat vanitatis. Praeclarus protecto
erit; si love Christi jugum tollentes ab adolescentia,
secutura inde lentitudine nos dignos fererimus,
quam si vanis illis velit ad brevia inhorrentes tem-
pus, cogitatione intenu firmiter se in iis ligente, in
deterioribus permanerimus. Ad haec dicta obstipuit
adolescens; quippe qui rem novam, omnique ingre-
diens expectationis nudisset. Ac primumquidem humi
prostratus cum hieronymi grati rogat Creatori, dein-
de hofiori vultu congingem admittit, ac pollicetur, se
illam honestis omnibus in studis, atque in futuro
seculo socram halaturum, uti cum ipsa praerclarum
opus aspiciatur. Statimque monasticum institutum
in seculari vita consecrantes, cum virtutum genere
viam excedunt. Sanctum profecto par ad hoc con-
juncturam, ut spirituales sulcos proeunderent, in-
que eade illis heretis recunderent messes. Iidem
spiritudem. Oblectabant illi Christum, bonas illius
odor effecti; virescuntque inguenturum illius percip-
ientes fragrantiam, ejus praesentia frudentur.

c
d
et cum ro-
bilum, religiose
instituit.

8 Cum igitur prospensorum more noctem illam
simul traduxissent, repleta est universa domus odore
optimo, qui longo intervallo omnem superans sus-
volentiam, Domini praesentiam indicabat, adira-
bilitum conjugum approbantis propositum, et sua eos
visitatione reerantis. Prosterneutes igitur humi
sese, ut sibi manarent fontes misericordiae, obser-
vabant, et ne mos, ubi divina illa praesentia apparito,
mus evenientes thesauros pauperum eos consignarunt
manibus, seque ad recessum pepererunt studiose
preparare: sed adversabatur eorum hostis invidia,
homo omnibus inimica, nec non et socer,
qui omnem in us salis repositam habebat hujus vite
spem, moleste adeo quod feliat forens, ut ipsam quin-
que lupaciterem in magnam indignationem impu-
lerit. Leo hic fuit Cyprianum filius atque successor,
is adolescentis vireni delens, suoque amico gratiffi-
cari cupiens, juvencando communitus est, oculis so
juvenem privaturum, nisi desisteret a proposito.

Creatit odore
et visione
conferuntur

Cyprianum
milititer, a
proposito
abducendus

Misit itaque Cyzicum, honestissimorum / negotio-
rum administratione eidem demandata, ut vanis re-
bus atque cum tempore praeterfluentibus ignaviter
occupatus, oblivioni traderet semper subsistentium
praecedentiam.

D

9 At ille egressum ab urbe velut oblatum ample-
xus lucrum, atque ad Sigranium digressus ex itinere
in virum per omnia admirabilem incidit, q Grego-
rium nomine (si quidem et nomen refert non igno-
rare) praeter alia quibus resplendebat dona, etiam
prophetiae gratia illustratum; qui sudoribus multis
animum a perturbationibus liberum, seque tum ad
verum contemplationem divinarum, tum ad eorum,
quae ventura essent, cognitionem aptum reddiderat.
Huic Theophanes animi sui propositum significat,
ac se fugam meditari subindicat. At ille, Sancto, ut
consequeretur, Spiritu illuminatus h: Nihil tibi, in-
quit, o juvenis fuga opus est, quando post tempus
exiguum futura tibi est nullo prohibente facultas
exoptati recessus: tunc namque soer atque ipse
Imperator praesenti vita functi, ad eam, quae in al-
tera eos manet, societatem transferentur. Tum ei i
que aderat, exiguo laborum motu insusurrat, fore
ut praedatus juvenis opportunum tempore Martyrum
quoque coronas reportaret.

g
cui Gregorius
in Sigranium

h
mortem soceri
et Imperatoris
praeferit

i

k

l
ab hoc
al jurnis
redeunt,

10 Ipse interim senioris subserviebat k jumento;
eaque procuracione magis, quam l regio equorum
ministra, quo erat ornatus: gloriabatur in ejus-
dem autem doctrina audienda diutius acurpatum, et
aliorum patrum visitationibus innocentem, tardior
aliquando hora domum rediturum prohibuit, et loco,
ut fors tulerat et ipse instructus erat, cum sociis
compulsi remanere. Ergo astu multo sitique cor-
reptus est tam ipse quam socii: nec tamen aut ino-
pinato Aristatus est casu, aut propter aquae absen-
tiam in solitudinem versus, sed nec ut sitim
propulsare liceret Dominum obsecravit suum: verum
consuetas eidem preces fundens super eum, qui ad
manus erat, tapetum recubuit, ut sibi modestiam
medico somno relevaret. At rerum admirabilium
effector Deus, juvenem intuitus propter se libenti
animo labores ferentem, magno illum miraculo de-
coravit. Qui enim imprudens populo ex durissima pe-
tra laticeos effudit, cur probo juvem necessaria non
subministraret?

aqua divinus
subministrat
ad sitim
levandam.

11 Propeigitur, ubi ille jurebat, divino jussu
fons mirabilis emanavit, tactuque suo Dei servum
excitans, sese illi patefecit; qui sociis convocatis
sitis remedium a Deo datum ostendit. Cuius igitur
amulus aque copiam haurentes, debitas honorum
omnium largitori Deo gratias egerunt. Ac ne quis
posset suspicari, fontem illum, cum occulte lateret,
repentino casu in apertum prorupisse, ipsa nocte sic
repente evanuit, ut no vestigium quidem ejus ullum
mane relinqueretur. Haec amoris, quo Sanctus hic
jim inde ab ipsa adolescentia Deum prosequabatur,
signum fuit, tanto magis illis, qui Moses Dei in-
spector edidit, quod ipse precibus ea impetravit, hic
autem ne id postulans quidem. Praeterea ille mur-
murantium adductus necessitate, Dominum ad lar-
gendum impulit; hic autem patientia, et gratiarum
actione utens cum sociis suis, proprium Dominum
movit. Ad haec illi (ut ne Moysen dicam) conces-
sua manus dilutione coinquinantur; hic autem
coeleste donum honestatis proposito commendavi.

p

a Jeremias 1, 5. Priusquam te formarem in utero novi te, et
antequam exires de vulva sancititavi te. Et Isais 49, 1. Un-
tilius ab utero vocavit me, de ventre matris meae recordatus
est nomen meum. Ad utroque locum respectu videtur verba
haec scribens, vel utrumque fallente memoria confudisse. — b
Iuxta Hieronymum 1. crudelissimum, vetustissimum, ut eam po-
sitive significat scriptura. Videtur tamen adjectivum illud hic
quasi a seorsu Mundus deservitum accipi: ecce enim totius
quasi mundi hymnus hic est, in quo creatae omnes sigillatim
inlulantur. Dan 3 versus 5 et sequentibus. — c Colitur hic xvi

A
S. Martirii
victoriam ad
maritimum
anathem.

Decembris cum Eustratio et sociis in Armenia passus sub Diocletiano et Maximiano, quorum Acta ab Eusebio Monacho Sebasteno descripta ad eum diu durari cuncta, et antiqua Joannis Neapolitani versione: interim ea vide per Metaphrastem univ. stylo apud Ispanum vel Sacerum edita, et antiqua versione sub Athanasio juniore circa finem seculi nono continuata hoc specimen accipit. Martirius interea quidam vir idiota, in sufficientia vivens, diuini sibi in illis diebus construxerat, quam domale degebat prospiciens sanctos erudit in medio eorum, quasi fulgens sidus, Eustratium, et confestim exilius ex domate, dixit uxori suo Armenio sermone: terno, o mulier, concivaneum nostrum tanta generis gloria: terno, o mulier, fuerat gloriosus, quantaque militia splendidus, quomodo spretis omnibus hincastum vadit fieri deo, qui dignus fiat poltri regni. Beatus ille etc. Cui uxur. Mi dulcissime vir, quid prohibere te illum consequi, cum demum maturus scandere viam, ut dignus cum eo fruaris beatitudine? eris tutor, credo, non, et foram parvulorum infantium, omnique generis sui. — Il quom scilicet tu erant, quæ sibi fuerant a spouso proposita: cum illa Mardacii uxor optimam viri voluntatem diuina assensuendo confirmavit: neque enim existimo uelutis maritum esse, virginitatem, quamvis tam laudabile ratione servatam, præferre martyrio: constat tamen illud Ambrosio asseritum lib. 1. de Virginitate. Non ideo laudabilis virginitas est, quia in Martyriis reperitur: sed quia ipsa Martyres facit. — Et tamen hoc ali- quod hinc et lacrimis suspitionem confirmat. Anglica visio, quæ in Vita sequenti referitur num. 7, quom hoc bene credidisse instat de apparitione diuini mensuris. [Arcus scilicet nova eadem edificanda, ut hinc in compendio Vita. — E. Cum hæc circa annum Chr. 736 contigerint, et ex vita S. Joannis hinc hinc Gregorius Monasterii Agatorum in Olympo monte Hypanum, ad quem se contulit Joannus monachus solanus, post studium Constantini Irenæ filii a Bulgariis Cerdania ducem acceptum, quam anno 784 constat ex Theophano accusor, videri aliquid possit hinc illam ipsam fortassis esse: propterea quod utrobique celeberrima quidam sanctitas tamquam circa omnibus notissima celebratur: et ferti potuerit, ut ex Sigrana, post Theophanis discessum se contulisset in Olympum, 133 amplius quatuor dies minus vivere distulisset. — Il sequenti vita num. 10 hoc prædicto tribuitur Angelo, qui eadem solitarie vitam apparuerat: sed nihil obstat quo minus utriusque verum sit. — I. In conjugio eam quidem consulantem est socium Cyclicum professantem fuisse: neque tamen verosimile est societatem voluisse disjungere, quos ad matrimonium suum tempore combata inducere: sed solam excedens et uivi, Vita sequenti contractus supportit: quomquam de sociis fortassis illud, non etiam de uore omnium eius seculorum concu intelligi possit. — I. Cum scilicet vel in Sigrana ipse per interualla monasterio, diuinitus spiritus gratia: vel senex Cyclicum vicium crederet, ad tantæ expectationis disciplinam conuincendum. — I. Erat dignitatis in regia sua vulgaris alieque: sed curator ephorum regionum elegantiorum inter eos quos Strabones consuevit ardu nominare. Ita Vita sequenti num. 9.

Gregorius
Agatorum
Præsis.

qui operis absolutio defuit. Illi itaque cum monasterium ex suis constituisset facultatibus, quas plurimas eum in finem obtulit, ejusdem consilio ac voluntate, in insulam dictam Calonymum transfretavit prædiolumque, quod ibi paternum habebat, in monasterium ex iis, quæ sibi reliqua erant commutans, monachos ibidem collegit ex monasterio Theodori illius, quem Monacherarium ii, qui uore, uocitant: quanto autem plenus is esset virtutis etiam vulgare proverbium manifeste declarat.

D
EE MS VETEM
GR

In Calonymo
a typica
monasteria:

14 His cum monasterii dominium consignasset, Præsidemque ex ipsis omnium probatissimum constituit, reliquis seipsum exhibiit exemplar obedientiæ, et humilitate quidem tanta præstitit, ut aliorum neminem crederet quam miserabilem magis: austerioris uero exercitii uite atque humi cubatione ad hoc claruit, ut longo post se omnes reliqueret intervallo. Diuincum librorum scripturam vacans assiduo, eam non ex humana disciplina, sed assiduo labore diuinaque gratia plene colluit, et tractavit diligentia singulari. Oratione quoque purissima seipsum excedens, noctibus integris ferebatur in Christum, metam desideriorum suorum: illiusque sibi conciliabat benevolentiam. Cumque aduersus demones iniquaque regradines iram haberet uelut militari Sacramento auctoratus, erga reteros, uelut alter Moses titis mansuetusque apparebat. Rerum terreorum cupiditate penitus abiecit, dumtaxat inhærebat diuinis: quanta porro fortitudine euniteret, Libanumque et arumnam contempnit, extrema ipsius temporipotissimum indicarunt.

ubi uix
virtutum
exercitio
uicinis,

E

15 Sic igitur illo virtutibus florente, temporalem hanc vitam dimittens monasterii Præses, ad immortalem transit requiem, concursusque ad eum continuo factus omnium est et lacrymis mixta supplicatio, rogantium ipsis ut præses, salutisque se diuine præbere uellet, qui extremum hæcens horum tenens, virtutum actionumque suarum splendore præuierat uniuersis. Verum nihil istis flexere animum in humilitatis proposito firmum, idque manu satagentem, ut quanto rebus omnibus est excelso virtus, tanto ea magis exornaret seipsum. Ergo eadem omnia fieri faciens, et hæc nihil apprehendens manu ac spe, cui per omnem imutabatur vitam, Christum pro thorace sibi congruo induens, in Sigrana monte se contulit, prædioloque, cui ab antiquo Agri nomen, ab agricola quodam empto (præmia nempe mutuo a uiris religiosis accepta, cum præter annuum uilesque pannos, quibus corpus tegebatur, possideret nihil: compressis, ne obstruperent, sensibus carne ac mundo excedens) suam in eo ad vitam reliquam habitationem constituit: dataque diuinitus sibi manus operandi industria tantum præcedit, ut, nondum elapso anno, et iis, qui mutuum debebant, debitum reddere, et quæ sibi necessaria essent comparare ex eadem manu suarum fructu posset. Indies autem seipso euadens melior, et quæ retro sunt (ut Apostoli uerbis utar) obliuiscens, ad anteriora contendebat: neque enim perseverantiam in bene ceptis profectum estimabat suum, sed nisi in us progredieretur, miseriam maximam: coadjutricem in omnibus habens gratiam, quæ a puero requerebat super illum, omni iugiter illustrabat.

etiam
i. uult
F. plurimum z

remota in
Sigrana
Agri
monasterium
constituit,

F

in loque
in quos facti
ad uirtutum
preparatio
Phil. 3, 13.

CAPUT II.

Factus monachus: virtutibus et miraculis clarescit.

a
Ritus Ecclesie
cum in per
manulacione
mutat,

Nonnumquam tres præterierant, a cum socio ius et Imperator a præcænti gloria depulsi sunt: et ad domicilium illis conueniens sunt transiisti. Hinc autem mulier illa fortis atque diuina cum filio Imperii gubernacula suscepit: si tamen mulier dicenda est, quæ aduersum hostes, atque perturbaciones uirilem animum gessit. Tunc humanum genus, quod dururnis laborauerat bellis, cum secum ipse tum cum deo conciliatur: illoque penitus purgato, Ceteriorem omnia induebant faciem. Tunc Sol, qui cuncta lustrat, clariorem liberioreque diem exhibit, et merorem atque trinitiam, quæ du orbem occupauerat, exuens, nihil illuxit. Tunc igitur hoc quoque castum par conjugum, sanctorum suorum consiliorum monitis ornatum, sui que juris effectum, copiosus, quæ domi aderant, ipse prudens, eas omnibus inopia laborantibus distribuit. Sic una Dei amantium domus, multis, quæ victi erant necessaria, subministrans, et pauperum, qui se Deo dederant, calamitates exime subleuans, Deum ipsum, qui hæc ipsis pro parte fecerat, uehementer oblectabat.

religiose
uere,

c
d
ipsa in
Polychromo si
monachus

13 Hæc et alia multa cum perfecissent: illa quidem in eo, quod est in Principis insula, monasterio conuexit, facultatibus suis eadem collatis: hic uero ad magnam regressus est e Strategium degentem in d Polychromo, quod est in Sigrana, atque olim e: ab ipso datum fuerat, omni quæque gratia, et ibidem manibus ejus attentus est, aut potius oblati in hostiam magni Isaacii sacrificio tanto sanctiorum, quanto uoluntarium est, eo quod sit præter uoluntatem, præstantius, et id quod re ipsa peractum est eo

athora

A

CAPUT III.

Confessio, mors, miracula, translatio.

Optimum Ecclesie statum

a

Abundabat Ecclesie ager bonis omnibus, doctrina orthodoxa copiose irrigatus, et factis congruentibus exuberans: Imperatores quippe Dei amantes illis potius gloriabantur, quam imperii amplitudine; et qui ad Pontificii sublimem cathedram erat evectus a, solis instar accendebat virtutis lumen per universum orbem terrarum: nec minus qui sub ipso censebantur Antistites sine reprehensione suos quique greges, velut navem quamdam tutas perlucabant in portus: Monasteriorum quoque Rectores, quorum Preses et, ut sic dicam, sol lucidissimus erat vir hic admirandus, docebant discipulos suos durentem in caelos viam, demonstrantes nudum opibus enim, qui prius male fuerat donatus. Sed invidus serpens Ecclesiam tam multis bonis florentem videre non poterat: itaque plurimum multorum nequitiam sociam sibi asciscens in opere, pervertere aggressus est Ecclesie pulchritudinem, Deo sic permittente.

Leo Armenus turbat,

L

b

c

d

e

dira persequutione contra Orthodoxos suscitata,

22 Virum ergo quaerit totius nequitiae suae capax, et aptiorem invenit quam optabat: Leonem, inquam, scelestissimum hominem, qui ab Armeniis b et Assyriis genus ducens, alterius gentis vafritatem ac dolos, alterius inistatus feritatem: imo longuoterosque progressus intervallo, immunitate vincebat fraudes, et fraudibus c immunitatem, ad nandendum promptus, et ad persuadendum ea, quae mentiebatur idoneus: decipiendi facultatem pro virtute habens, eaque utens etiam adversus coquicissimos sibi. Hic in imperium, tranquillum hactenus et unde multum ei honoris deferebatur, d insurgens ornatisimum quidem moecidumque solem e ciecit ab Ecclesia: cum eo vero simul exturbat Antistites pene omnes: ac nihil ducens derivatam ad nos jam male ab Apostolis traditionem, Christi in carne versantis divinum jubet excendi imaginem, eulogiae opera et matris ejus et Sanctorum omnium veneranda simulacra communit, duplem Ecclesiam densissimis tenebris longeque quam Aegyptiae fuere gravioribus. Hinc tyrannicam, quos tulit gentilitas, violentiae patriam jungens servandum, iniquitatem quidem loquebatur in subline, veterum illam Respublicam superans: Dei autem civitatem, Ecclesiam inquam, multis machinamentis conatendam susceperat: itaque Respublica omni, ne resistere quidem conata violentiae, statim sub illa procella naufragium patitur, et qui virtutum sublimium merito ceteris duces ad caelestia erant, nequitiae illius abripuntur fluctibus, quamvis noxam postea resarciverint poenitentia: eorum autem, qui terrenarum rerum nullam, ac ne sui ipsorum quidem rationem habentes, mentis sclertia scelus vicerant, quidam fame confici, alii verberibus dire exeruciati, nonnulli per noctem praecipitari in mare f.

excepit Theophanes,

f

in gressibus laborans;

23 Tali igitur tempore hic quoque vir admirandus vocatur ad Urbem, non violenta quidem aut tyrannica potestate, sed blanditis Imperatori consuetis fortasse emolliendus. Adversus hostes, inquit, expeditio nihil est, et tuis prius precibus obtemperari opus habeo, quam cum inimicis confligam. Cognoscebat hominis improbitatem Theophanes: ad haec inveterato reum dolore atque nimis difficultate tanta laborabat, ut mediis humido experimento viam expeditam, si fieri posset, arte facturi, instrumenta per naturam levi meatum inmitterent in vesteam, concretis in ea lapidibus compannendis partim, partim foras emittendis, illis ille cum affligeretur molestis, lectoque assidue agrotu decumberet, scapula nihilominus trajecit in urbem regiam. Quod cum sceles-

tissimus ille intellexisset, eumque in conspectum suum vereretur adducere, eximium (ut arbitror) viri fortitudinem animo reputans; per quemdam e familiaribus haec ei significat.

D ex his VITTE GR.

24 Si morem gesturus precibus meis venisti, quod ad de te sperem ficit ea qua praeditus es lenitas morum, scito tam multis te bonis fruturum, quam multis frui par est eos, qui propriae pertinaciae consilium postulationemque Imperatoris proponunt. Monasterio praeterea tuo omnis generis gratis exaltato, et cognatis tuis honore maximo condecoratis, primis apud me amicitiae ac favoris partes consequeris. Sui, quod vix cogitare fas est, pervicacem animum precibus meis praefrens, et consilium despereris metum, et quae tibi proponuntur bona fueris aspernatus, maximi tibi ipsi medicinis atque calamitatis auctor existes, cum vel invitus fereris, id quod sponte facere recusaras.

promissisque et minus tenuiter.

et ad haec immittit,

25 At vir sanctissimus irridens eum, a quo tam fatua dicerentur, missum ad se nutum cum his verbis remisit: Ego nec pecunis, nec possessionibus, nec aliis aliis vite hujus brevi hinc excoindum significent, et vana esse demonstrant illorum, quo dixi, possessionem, Monasterii et cognatorum meorum Deo cura erit, cui eos commendo: utpote qui melius possit succurrere quam Reges ac Principe. Quod si, quemadmodum pueros parum generosos Magistri scutica perterrefaciunt, ita tu me morbo et senectute confectum minus terrum in speras; rogas accendatur, tormenta parentur, et omnia cruciatum genera, eaque ejusmodi ut vim omnem propositi superent, artificiososque cunctos modos excedant: ut scias planissime Christi virtutum in meis infirmitatibus perferi, Ego, qui in terra gradi omnino non valeo, valetudinis infirmitate presenti per animi promptitudinem superata, in regnum ut mensiam properabo.

B

26 His auditis, turpissimus ille constantiam quidem animi fortis admiratus est; de victoria tamen spem non abiecit, suorum athletarum strenuissimo fretus, qui magicis praestigiis, ac Sophisticis imposturis, Graecorumque auspiciis; atque juvenis inspectionibus quam disciplinis instructor, apud Imperatorem tamen primis tenebat potentiae, quom ad impietatis barathrum infelix pertraxerat: quoque et beatum et Theophanem tradidit, sperans illius verborum lenentio omnino deceptum in. Verum ille tanquam asinus ad lyram deprehensus, et in vicetam in viro sancto dicendi libertatem vehementius admiratus, antequam congrederetur, se verum esse confessus est: nuntavitque Imperatori, eum praestantiorum esse, quam ut oratione aut monis illis superari posset: qui etiam, si ibi diutius commoraretur, fore, ut aliorum animes in sententiam jamjam e necessarios, a proposito abstererent. Et mentem adamante firmorem, et nullis evadentem machinis oppugnantibus veritatem! O amoris via erga Creatorem incredibilem, quae nullis seculi tentationibus dis olvi potuit.

cum Joanne comitibus

f sed et hoc superato,

27 Caeterum ab impugnatione non destitit hinc tyrannica plenus crudelitate: ad virum sanctum aretissimum jubet carceri man ipsi in Euthero palatio, adhibitis etiam custodibus, ne quis humanitate ductus, et propter Christum patienti eius solitionem illam afferret. Itaque e rpus ejus datur, a fame confectum, paulatim vergebat ad corruptionem, et ipsius mortis cito sustinende patebatur deservitum. Morbi porro per medicum absentiam grassandi licentiam nacti graves saeviebant, eumque

conjectur in carcere,

quo

A que vindicabant sibi mortuum potius quam viventem. At ipse ejus, qui desiderabilium primatum tenebat, desideratissimam pulchritudinem in delictis habens, qua nec auditu reliquis tolerabilia sunt, patienti ac equo animo perfererat. Gaudebant Angeli, cum tolerantiae vim, qua longo tempore ab humanis exultaverat, posthinc reversam felicissimo longe spectaculo vernerent, atque eju praestanti adversus hostes virtute lactantes, victoriam praeconium illi concinebant. Horrebant demones, quod Sanctos, quorum vel nomina audire non poterant, et magnas oppugnabant, rursus ipsis factis florentes spectare cogerentur, miserique acti invidia satelites suos ac ministros inbecillitatis arguebant. Christus demoque triumphali corona pingem exornabat suam, exornans eum gratias omnem vim dicendi superantibus.

28 Duos igitur annos acerbissimo defunctus carcere, in Samothracum insulam deportatur: quod ipso mentis orulo prospiciens, ei, qui sibi ministrabat, praenuntiaverat: ubi enim tres supra viginti dies egisset, tanquam suavis hostia communi Domino oblatus est: illisque manibus sacrum ac sanctissimum spiritum suum tradens, ad hereditatem olim desideratam contendit. Neque sua premia ipsi defuere, qui venit, corpori, in quo victoriam ipse repererat, quodque annis omnibus fuerat ad omnem honestatem. Nam piorum viciorum manibus in lignea arca compositum, et convenientibus cantibus ut tempus forebat, elatum, admirandis gratiis a Deo fuit illustratum. Cum enim lues in insula peccata deserviret, adeo ut mortua repente conderent, aquam exornis illius arcae oris superfusam (neque enim corpus nisi erant contingere) laborantibus impergebant, eoque liberabant a postilentia inextinguibili.

29 Haud multo post immotis illo Ecclesiae Christi aperit, multo enim roatum scelorum uno supplicio luit: inque sacris locis, in qua nequiter delibechatus fuerat, q turpiter vitam amisit. Quare, densa caligine pantiisque disjecta, obscuram quendam libertatis sol, tenuissimis nubibus subiacens emersit. Tunc igitur sancti viri discipuli assumpta fiducia in insulam navigio advecti, praeclearum illud, et splendidissimum gratias affulgens corpus eum arca sublatum, adducunt in locum quemdam duodecim stadiorum intervallo a monasterio dissitum, hinc nomen esse aiunt Hierax et in templo S. Procopii Martyris deponunt.

30 Hic ille, qui eos, a quibus honoratur, honoribus adibat, ut futura illius gloria Sancti sui statum declararet, lucas omnes illius regionis numerum ipsius fecit esse participes. Conflabant enim, undarum instar qui morbis gravissimis, nec ullam curationem admittentibus, laborantes, illius impertiti bonis satagebant, et quidem a demonibus vexati, invitati, ne delictum suum clamore nimio gemituque testantibus, eum allabata vi hinc pertraherentur, solo arcae contactu, sive etiam aqua arcae tactu delibuta, ab spirituum nequam vexatione soluti, Deo, qui per illum sanos effecisset, quas par erat gratias agentes, domum revertebantur: qui autem eorum ea parte liberabant, eodem se necessitate prodeuntibus demonibus, athletice ne jussu diligentibus, ab eis liber reddebantur. Paralitici, qui vix in lectulis suis gachari poterant, Sancti virtute corporalis membri, lectulos humeris reportantes revertebantur eum laudibus. Caeci, qui omni corporis lumine destituti, aliorum manibus ducebantur, et oculo, voces utique dices suos, quesiaturi advenant, voti compellere facti, sine labore ita redibant, ut ductrici tantum necessitatem in eum exercitatio effugerent.

31 Claudus, qui ac edere illic possent, ea membra corporis, quibus gradi innotum est, hunc fasto-

traxerant, aut alienas manus ad iter fuerant mutati, capere eum in marem, rectis iiliis saliendo discedebant: aurium vero alii vel loquelae privatione multati, aliorum fabulantium eum sermones audirent, pari eum eis voce gratias referrebant. Fontinae quoque, quae perpetuo fluxu sanguinis laborantes, nisi caloris discessu tendebant ad mortem, non Domini fimbriam, sed servi contingentes arcem, mirabiliter exsiccato fluxu, in referendis memoriam anno gratias percomes amulabantur fontes. Chirographum flagitiosus actionibus plenum, eum obvi-gnatum arcae adiunctum esset, sic omnes mundum aspexerunt, acsi nihil unquam in eo fuisset scriptum: cunctique Apostolicam k potestatem ex hujus arca manentem suspexerunt. Verum, quis sermo eorum, quae tunc ab ipso gesta sunt, multitudinem sigillatim valeat enarrare, cum ne in genere quidem exponi facile queant? Quis ea consignare scripto sufficiat, quae vis illi linguae decem, decemque ora felici fato obtigissent?

32 Integrum igitur annum in templo illustris Christi Martyris Procopii commemorati, ne supplices ad vinis beati viri numeribus exquirendis retraherent, vix tandem aliquando iter ad monasterium illius recta intenderunt, quadripartito ordine circa foretrum ipsius collocantes sessa: medio enim inter Patres loca constituti viri nobiles in humeros sublatum, velut arcam quamdam gestabant, in qua non urna erat ingrati populi eorum conservans, et lapideas tabulas, virgulae... Corporis, qui virtutem omni reprehensione superiorem ascenderat, immataque tranquillitate obtulerat aculeos involentibus, qui caritatis insignis eximie claruerat: qui fide, cui nihil ambiguum est, in primis clarissimus, adversariorum per eum munitiones everterat: qui spe Christi firmissima velut thorace munitus atque protectus, hostium tela proprus in manu stultaque ostenderat: qui donorum Spiritus Divinus erat: qui pectus omnis, quibus adhaebat gratias, exhilarabat, qui in Ecclesiae firmamento sol erat occisum nesciens, ac lucidus semper: qui haereticorum oculos doctrinae splendore perstrinxerat, piorumque animos ad fidem inculpata dirigerat.

33 O agrotantium medicus: o peccatorum propitiatus, largire mihi ceterum meorum aegritudinum curatorem: ut recuperata sanitate, rursus ad te supplex accedam, gratiarum testimonium adferens. Libera me a periculis, quae quotidie imminent, ut cum pulcherrimis factis pro viribus incubuero, illorum te autorem perspicere agnoscam. Ignorantia, ne juventutis meae delicta divina aboleri clementia exorans, uti quondam illius, qui tuo chartam impo-suit loculo, praeclearum te mihi patronum ante Iudicis tremendam tribunal ostendit. Pressima incertitate contra nos invidi: tela mira dexteritate retundens, ab invidorum peste tutos integrasque conservas, ut salubris sanantur praesidio tuo citra offensionem erudientes, venerandi tui certaminis trophaea hinc unius celebramus: in Christo Jesu Domino nostra: cui gloria et imperium...

EX VS. VITAE GA. ceteris ad omnia,

ac demum in Samothracum relegatus mortue,

et in caeculis claudit.

leone craso, g

corpore fecerit Hierax in arca S. Procopii

h

i

ubi miracula claudit,

D

k

et post annum in monasterio revocatur, E

l

Oratio auctoris ad Sanctum.

F

a S. Patrologia significat qui mundi XVI saeculo tenuit ab anno 1453 Constantinii et Venetiae usque ad annum 1462. b Thome filii Barthelemi. c Venetiarum dicitur qui anno 1462 Thome filii Barthelemi Constantinii obsequium suum prosequendo in imperium Theophani hinc exire autem, cum compleretur post verbera et detentionem capitis et legatus legatus apud Theophanem. e Quia tunc usque ad discipulum in Appollonia ad Theophanem et propter quos Theophanus Patriarcha et honorabilem eum vocatum consueverat. d Michaelem Constantinensem intelligit proximam optatum a quo Imperatore, vixit tandem multis Theophanis celebrat, qui Leonem filium Barthelemi: et ut ad verba apparet, qui laqueum in iustis reus plures in postis a Theophano formis in monachum et in exilium exilio fuerat denique resuscitatus et Theophanus honore decoratum, Orientalis exereitum regem ducem. Quo ille Annos contra beneficentem abbas, claudus a Hungaris accepta causa fuit, ut Imperium in se acciperet a Michaeli, tam

Michaeli in 1462 post 1462 E. D. C. A. P. C. C.

A *tem quam ignavo et Republicæ administrande inepto. — c. Niocephorum Patriciarum, cum ipsum, a quo ante menses 22 fuerat Imperator coronatus, ut in ejus Vita die mox secutura videlicet. — I Facta sunt hæc antequam Pseudosynodi ad Blachernas convocata, quam septimam dicebant, ad quam convenientes crederentur Episcopi quidam omnia ad tyrannum egere libidine, Metropolitas et Episcopos orthodoxos per vim tractos in medium conculcaverunt pedibus, et proprio sanguine infectos multibusque tradidit in custodias et carcere detulerunt, ibique diebus aliquot detentos, rursus ad carceres detulerunt, mox in diebus suis possessis non reperientes, in exilium missos, inuito de his Imperatore, quos ille in super in exilio positos missis tortoribus variis affecit supplicis. Hæc et plura auctor Appendicis sub flam. — g. Andæ Ceterum : Imperator Isidibus sentiens in penitente altaris se subduxit derisiveque thuriditæ catena, aut ut alii perhibent diva Cruce velis percussoriam excepit. verum illi non singuli sed facio cuncto irruentes, alius capiti, ventri alius, alius alii corporis parti plagas intentabant. Leo aliquandiu Cruce se delandit lictibus gladioque repulsis, donec ferre instar undequaque appellitis succubuit. — h. Qui ex Veneto Undire textum Græcum descripsit ista legit, punctisque notatis indicat quædam quædam sequentia a se legi maxime potuisse; unde visum non ita sed ista legendum fuisse. maxime cum primum quod Epimachus interpres vocat in locum quemdam sacrum dictum. Ptolomæus ut in Prolegomenis dictum Hieram German appellat, Stephanus ut in Prolegomenis ut quem locum sicut, Hellespontu emigravit, fluvium deinde subvertit aut it, qui corpus referent, sive eo solo per Tauridem recessit ad sui redierunt cetera, consequens est monumentum 12 stadiis longius abfuisse Cyzico quam Hieram aberat — i. Hæc in apographo impresso deperditia ex prima versione trahi supplicatur. — k. Peccata solent remitti Joannis 20 v. 23 Apostoli concessam. 1. Totum hic unum desideravi Cyprius observat, eundemque in Epimachus esse defectum eius, qui ille nos est, antequam cuncta conaret, velut si nulla esset larva — responderit illud alteri folio quod in principio deesse videmus, et ut illud habere debuit dispositionem ipsius, matris mortem, nuptiarum solemnium — hinc miracula quædam habuerit in ipso monasterio post relationem patrati.*

Ionomachorum insolentia
Leonis cades
Bæta gerium

perferendis constantiam, quibus vita ejus magis quam auro, margaritis, lapidibus pretiosis ornatur: equidem ut iis adderem aliquid, minime adduci potui: sed quæ dispersa fuerant: ex illis ipsis narrationibus in unam, ut lapidarii solent, compagem colligenda putavi: sciens quod qui impossibili facienda suscipit, omnem agendi rationem indecore pervertat. Compendiosa igitur narratione usus rudem dumtaxat quamdam recte factorum ejus complexionem concinnavi.

D
EX MS. GRÆCO SPOSIANO HUIUS COMPENDIO PROPOSITUM.

a Inter alios S. Methodius Patriarcha; ut dictum in Prolegomeno 16.

CAPUT I.

Natales, conjugium, vita in seculo.

Beatus iste, Patres Fratresque carissimi, ab Christianæ religionis signaculo nomen adeptus, nobilitate et dignitatibus conspicuorum parentum filius fuit, quique Constantini Copronymi tempore vitam ex recte filii regulis, occulte tamen, instituebat. Et vero ex tali suæ natiuitatis principio debebat refulgere hæc stella, quæ a Deo in carne manifestati mysterii congruum habitura nomen erat: neque enim purissima hæc margarita hodie proponeretur nobis, si in illa perversarum opinionum caligine genitores ejus proptalam non coruscasset pietate. Cum autem iis inuigens esset, a puero divinis eloctis literas atque ad totius Scripturæ initiatus cognitionem, ne profana quidem sapientia deficiebatur: sed quicquid in ea esset pulcherrimum colligens, id intra mentis suæ thesaurum adhibuit; quod vero fabulosum erat, longe illud valere jubens, prout conveniebat, despoxit. Eo admodum juvene adhuc et nondum pubertatis annos ingresso, parentes ejus hinc ad Danum emigrarunt, et solus ipse inter copiosos remansit divitias; superna forsitan id ita disponente providentia, ne eorum amor obex ei foret recta ad Deum via perrecturo.

Parentibus nobilitate et orthodoxis

E

puer orbatus,

ALIA VITA

auctore (ut videtur) Metaphrasæ.

Ex MS. Græco Biblioth. Sfortianæ Romæ.

PROLOGUS.

Quemadmodum vernans pratium, variis distinctum floribus, dispositarum apte inter se areolarum fragmenta inspirere volentes oblectat, hominque commutantes e loco, eodem unde abierant eugit recurrere, aut saltem oculis sponte obliquatos reflectere, eundem plane in modum Christi Ecclesia, eorum, qui a seculo sunt Sanctorum multiformis exempli compta ornata, ad divinæ laudis confessionem audientes impellit, hisque quibus unum ex alio festum indicitur, exaltandi incitantur suum cuique diem mutatis appellatiorum vicibus honorem deferendum publicare. Ad hoc enim, et in, qui ceteris magis sunt religiosi, concurrunt, satagentes suam adaugere virtutem et desideras alias atque insensati conversationis suæ damnantes ignaviam, animum communitur inducere ad pietatem. Volenti igitur dilectissimi sanctum predicare virum attentas præbete aures, atque hodiernæ diæ, de eo narrationem prompte audienterque suscipite? Hic autem quis? ille, ille inter æcetas celebratus Theophanes, magnus orthodoxæ defensor religionis, verè propugnator doctrinæ; qui sævire volentibus adacriter se tradidit, et regnantis impetente facunda redarguit crudelitate, qui a prima pueritia in vita, opere, ac sermone exultus, ea, quæ vulgo videntur suavia, omnino despoxit, continentiam eduxit in conjugio, et temporales divinas partians pauperibus, justitiam, ut ait inter Prophetas Psalmista, monumentum in oculum seculi sibi thesaurizavit.

Vita Sanctorum Ecclesiarum et cetera

in his Theophanes,

Ps 111 8

Pro 10 7. de ceteris a nobis,

4 Postquam vero sacrilegus Constantinus a turpem turpiter ellavit animum, imperium Leo suscepit, materno cognomine b Chazares appellatus; quo regnante patricius quidam ipsi cognominis fuit, barbarus omnino atque effers moribus, hereticæque agminis infidelitate socius, auctoritate defensor: quo eum impietas ita Imperatori conciliavit, ut et conviam quotidianam ad mensam, et amicum in omni bus conjunctissimum haberet. Hic, illo quanta esset beati juvenis opulenta obdicit, filiam suam Theophani junxit, Imperatoris jussionis terrore usus ad eas nuptias conciliandas; quibus pro utriusque dignitate instructus est Thadæus genialis; Theophane ægre quidem atque reluctanter, ex metu tamen potentioris, ea ut fierent permittebat. Ergo nuptiarum solemnitate rite auspicioque celebratis, cum vespere incubasset, piensissima juvenem atque illustrissimam virginem volos inducunt in conclavem, ad delicias voluptatemque eo, quo decebat, apparatu instructum. Ubi dum omnes sopor altus et nox profunda late diffusa tenet, per illa concubitus suis opportuna silentia ad puellam conversus adolevens, eam est in hunc modum allocutus.

i
b tandem uxori iunctus conjugit i

F

5 Præsens quidem vita, coniux carissima, brevis est, ut notum omnibus, et magna plerumque futuri incertitudine tenetur; judicium autem severum inane eos, qui in hac vita bonis et voluptatibus affluunt. Ideo, quamvis conjugii usus minime rejiciatur a Deo, ipse tamen, quæ cum committitur seculi curæ, plenam divino spiritu mentem evacuat alienantque, nec sinunt parvis oculis intueri futura. Novimus Lazarum in Evangelis per eas, quas hic toleravit miserias, in Abraham sinum fuisse delatum; et in gehenna ardentem divitem ne hoc quidem obtinere potuisse, ut ad se dimitteret Lazarus: cui, cum

quam ad religioem propositum post hanc conjugit uxoribus adhortans,

2 Cum igitur memoria justi fit recolenda cum laudibus, ne mea quæso impudite præcipitante laudibus edderentis eum, cujus necesse vitam enarravi. Et vero congruum fuerat eam præmittere sed quoniam sapientibus sanctisque a viris nonnullis adhibentibus distincte expositam habemus huiusmodi ab ipsis usque natalibus conversionem, propositionemque ad Dei cultum: ipsam quoque ejus in monastica vita exercitationem conversationemque purissimam; nec non deficientiam imperfectiorum, et recta fidei ostentationem atque in molestis

Martii T. II.

etiam aquæ gutta negaretur, illud funestum insonit: Recipisti bona in vita tua. Neque vero ex Evangelicis beatitudinibus ulla continet bonorum promissionem divitiis factam; sed flentibus nunc, quia istic ridebunt; nec pauperibus spiritu, aut persecutionem sustententibus propter justitiam, vel contumelia propter Christum affectis. Atque: ut uno semel verbo absolvam, Augusta porta et arcta est via, qua ducit ad vitam: lata vero et spatiosa qua ducit ad perditionem, adeo ut impossibile omnino sit nobis tribulationem exadere. Si namque in hac vita jucunde vixerimus, in futura nos tribulatio excipiet. Quapropter, si plures, carissima, corporibus ad modicum tempus conjuncti propter patris tui insolentem ferocem, subducimus nos ipsos salebrosæ hujus atque impiaatæ conversationi, vitamque monasticam amplectemur, ut æterna requie perficiamur.

Math. 7, 14.

in hujus ab ea,

6 Quid ad hæc pia mulier? num renuit? num aliquid præter decorem locuta. Cur speciem juvenutis mee obscuras, dixit; neque sperata felicitate excludens, gaudium meum in lamenta convertis? Si tu hæc, que dicta est, ratum salutis tute consulere doceraveras: non tu solus inter nobiles adolescens es: oportebat ergo, antequam conjugium mæretur, renuntiare sponsioni, nec meam reos efflones entem pollicitudinem, velut mærendam reddere. Nihil horum illa: sed, quomodo modum bona terra suscipiens semen, multum fructum profert; ita venerabilis femina, egregia sponsi adhortatione roborata, alacriter annuit, atque respondens. Haud equidem divinarum, inquit, ignara sum promissionum, suavisimæ sponse: etenim manifeste in Evangelicis elamat Salvator noster, qui non relinquit patrem et matrem et uxorem et filios et fratres et sorores et domos et agros, et tollit crucem suam et sequitur me, non est me dignus. Qui igitur patros, si plæret, atque incommunitos nos sistimus celesti sponso, etiam externum hominem nostrum immaculatum conservantes? Quid nobis proveniet emolumenti, si quis est et nos, quavis ad breve tempus mutuo, sicut inquis, summur mixtura? Quis enim futurum sperabit, quod in illo exiguo tempore sobolem fietur non minus, quæ nota nobis impedimento sit? et quidem si miscula fuerit, pars illi facultatum et affectus resocanda erit: si autem muliebri, cu geminum malum; oportebat namque et idoneam matrimonio expectare ætatem, et reliquam ei sollicitudinem imperare. Atqui vite finis, ut ipsemit paullo ante dicebas, directus est, et vite hujus innumeras bilis lupus. Quod si castitatem clam edentes vixerimus; certa sum, desiderium nostrum ad optatum finem perducendum a Deo.

7 Obstupuit ad tam generosam puella mentem beatissimus juvenis, gratiosaque respondens, Quod utile fuerit, inquit, manifestabat nobis Deus. Ergo totum egere in precibus mentem, Deum invocantes, ut sibi eam in rem consulere atque prospicere dignaretur: circa arboram vero condigit, ut oblectemiserent auro, et tamen idemque ea tempore summum valerent: valerunt autem quendam eximie fulgentem decore, qui placida vel eos voce utens: Dominus, inquit, propositum animi vestri suscipiens, misit me ut signarem vos ad hoc, ut intactos vos integrosque sibi offererets. Et continuo per totum corpus eos conspiciens ex oculis exavit intuentium: qui cum eviglassent, et qui viderant sibi invicem absque ulla diversitate narrassent, aliam Deo gloria, qui tam facile avocant querentibus se, de cetera specie quidem et conjuges, reque ut germani inter sese vivere. U rem miram! Novit Dominus qui sunt egus, et quoniam sedam Deum exquirunt continuo auxiliator atque adiutor pro desiderio ipsis inventus est. Quid hoc inferus eo mirando, quod circa tres

pueros in fornace gestum admiramur? istic Angelus urentem flammam ignis in ventum roris flantem commutans, illos servavit illos: hic similiter Angelus concitum igneumque voluptatis ardorem in rorem continetur transformans, sponsos custodivit innoxios, atque ignem cum fumo docuit citra damnum conjungere.

8 Nunc quoniam conversationem Sancti a natiuitate ad matrimonium usque abunde declaravimus: agite, Christo dilecti, et ex certaminibus ejus speciem demum aliquod auditu vestro ad communem admoveamus instructionem. Ibs igitur divino nutu ad eum modum constitutis, cum magnos brevi thesauros pauperibus latenter dividissent, aut potius ipsis sibi per eorum manus condidissent: latere diutius potelle patrem non potuerit, soverum utique, incantem, inhumannam, atque ab omni commiserationis alienam affecto. Cognoscens ergo infelix eam, quam novi nupti optatam instituerant, mercedi vitam, et quod cognoverat non petati imputans, sed infelicitati maxime: in palatium ad Imperatorem, progressus, ita fator: O ne calamitosum, Imperator, propter generi meo in inertiam! opes enim suas pessimas dilapidans modis; ne sibi quidem mee substantia abstulit, et ejus maximum jam partem disperdidit: sed neque liberorum ex eo procreatione infelix filia mea digna invenitur: ideoque per omnia miseram eam atque ignavam censeo, quem omne plane infansu cognovi. Sed si majestas tua annuat, ut senectus mea ab ejusmodi paululum respiret et redeatur inerta, precei com jubebis amandari, publicis abeubi negotiis vacaturum, ne demum penitus spoliatas filiola mea ammitteretur. Equidem unde edoctus sit, insanam illam vivendi normam intelligere nequeo, qui instar æneæ statuae immobilis permanet ad desideria voluptatum; quales etiam molustus acendit, velut usque saepe, quidquid ab obvio quovis fuerit postulatus facillime præbens, ut mente capti facere saepe solent, suis quotidie privator opibus, in eos maxime liberalis, qui pauperem simulant. Profecto ne lignorum quidem ei copia suppetet, nisi quantocyus ab ea qua ringitur inopia factus prouderit, idoneus fiat rebus suis retinendis.

laris
corum dem
electoymis
offensus iocer.

de genero
queritur apud
Imperatorem.

E

9 Ergo accessit continuo ad Imperatorem beatus, ablegatur ab eo in partes Lyzicinas, publicorum quorundam negotiorum gratia: erat enim regie dignitatis in aula, non tamen eorum, qui principem locum apud eum obtinebant, sed minister principum regorum e elegantiorum inter eos, quos d Stratores consuevit e Ordo nominare. Quod cum ille mandatum accepisset, labitque ex ea esset non vulgari perfusus, tanquam cum nova divinitus obderetur occasio mundi penitus deserendi: quidquid ad iter necessarium erat quam brevissime apparavit, simulatque nudritatis prætextu famulos omnes suos per Cursum præmisit, ipse vero celicem ascendens, ad Magni fluminis pervenit ostium: ac demque ei que iste est regionem appropinquans, tranquillo cursu iter emulicabat somni, quando Instrans præcepti ejus, qui in Sigrana est, montis littora, divina quadam providentia profundi ejusdem præcipiti lucem invenit, silvestrem plane ac cavernosum; ad quem e navigio descendens, atque extensionis facta, solus tacito timoris compulsus abiit, ceteris in navi impetrans, sese ut ibidem quæm expectarent.

qui eum
publica negotii
causa
lyzicum
abiegit.

c d

e

f

10 Recognoscens vero diligenter locum, atque ad exortitationes spiritus perdonatum milenique invenisse gavisus, in partem sese oraturus recepit; Deum deprecans, ut, quod expediens esset, ad sibi revelaret. Inuturna autem tularum horarum confessione deliciens cum paululum resedisset, velut in cætas factus est, oculisque vigilantibus vidit eum, qui prius in thalamo sibi apparerat, splendissimum virum:

hic ad
Sigranam
eracundii.

qui

ad virginiam
teru m u u
convenit
servandam
impellit u .
Luc. 14, 26.

ad quod
dicitur
utique e ney
Angeli
omniatur.

C

A qui manus extente digito locum designans : Tunc quidem, inquit, sover, ejusdemque cum eo mentis Imperator intra exiguum tempus ex hac vita discedent : tunc autem bonis tuis, nemine se opponente, in pauperes libere distributis, huc adveniens acceptam Deo vitam instituit. Hoc igitur apparitione electus Beatus, quo ad suam conducebant utilitatem, atque ad Cyziceas partes paullo post appulsus, inuncto sibi negotio quam citissime confecto, rectum Constantinopolim cursum tenuit : et quasi totum a se congruam reddens Imperatori rationem, altiori etiam gradu est ab eo honoratus, atque inter g Spatharios affectus, ibidem deinde vixit cum sponsa, preestolans exitum visionis, quem et subsequenter viit.

et de vita ista
du enda
a finit
monitur

g

Copronymi
mora

Irene Leonis
unice

egul ropet
pasratel

B Anno 775 contra Bulgarios egressis, correptus est anthracum morbo, in crura sibi divinitus immisso, et febris subindo vehementissima, et ardore Medicis obincenti vim ignoto afflicto, subditorem humeris grabatio delatus Areadiopolim, inde Selymbriam profectus 14 Septembris, nave conscensa ad Castellum Strongylum decessit, infelicem in navigio mortem obit, videretur ac dicens : Elixim vivens iceni dumquam extinguendo addiculus sum. *Hæc Theophanes.* — b Non proprio, sed gentis nomine Leonis matrem Chazarum vocatum existimo : fuit enim, ut Theophanes ait, Chagani Chazarie Principis illa, Christiano dem nomine dicta Irene. — c *Borna scilicet, quos sacros βάρβαρος τάνους equos regios ad manum ducendos appellat Codinus Europalatu cap. 5. nom. 11 in quorum unum cum Imperatorem Stratores levassent, sequebatur cæcorum equorum magnificus convulsus : cuius instandis viginti annos ad Imperatorem Theophilum ceteri, qui cum aliquando equum, cui invadebat, cessasset muliere, enim ut ei captum viderentis, equo coactis esset primo ubi cum consensere, constituerit ut in omnem eventum deinceps sequeretur equi rescoribus vacui — d Stratorum munus erat equum freno tenere et consensendi Imperatori operam ferre. ita in Cedreæam Gour, nominatis quos sequitur auctoribus, explicans quid munus haberet Protostrator, quem Stratorum et Camilem et Domesticum vocari nominantur, et Stratorum ordinis habere, et decessente Imperio, artem sapè dixisse ostendit — e I Officiorum ac ministeriorum circulatorum nomenclatura ac distributio. — f Plurim hic Olympicos dicit a Significans : Ptolomeo et Pantarcho inquit in Thesuro Ortelius) Significans nominatur olim Lytus dicitur, Plinio teste : ut recitari nomen, ut est apud Apollonium Scholastera. Myrtes Maximus, g Ita dicta spathis id est latioribus gladiis, quos gestabant, Imperatori ad custodiam corporis circumspicere solent : quorum Prefecti Protostratorum nominantur : et plures fuisse colligit ex Eustratio in Jure Græcorum quatinus simul nominantur : ex quo tamen non puto recte deducti omnes Spatharios Protostratorum titulo honestiori concessisse appellari : quibus enim spatharum inquit numero fuerunt, quibus in centuriis distributis sui sub uno capite centuriones essent, etiam ipsi vel Spatharii vel Protostratori nominantur quibus plures non ad ministerium sed ad dignitatem fuerunt Protostratorum die : cum his sapè provinciarum commissas legamus? ut Sergium illum Siciliæ Ducem sub Leone Isaacico apud Theophanem.*

Stratores

Abyndacus
Flux.

Spatharii

Sedit ab
uzore :

quæ sanctitate
clara,

g

invidetur a S.
M. hudo,

CAPUT II.
Theophanis munichatus et pro imaginum cultu certaminis.

Namque enim multum elluxit temporis, quin finem uterque vivendi faciens, plenam ipsius relinqueret libertatem, suis pro arbitrio rebus utendi : quas continuo inter pauperes dividerunt, famulis etiam domesticis libertate donatis : ipsi vero panno induti habitu sibi invicem valedicere : beato viro mulierem piam confirmante montis salutaribus, ut divina observaret mandata, spirituales erga proximum exerceret caritatem, orationi sincere atque imperurbate vacare pro viribus, vitam irreprehensibilem, summanque teneret humilitatem : eique in recessa dicente : Salvans salva animam tuam. Ita illi convicti sunt ab invicem separati : qualem autem vitam duxerit pientissima illa mulier norunt omnes, quotquot a Bithynæ regionem incolunt : quomodo scilicet voluntarie divendita ad servilem se gradum dimisit : agnita vero ab aliquis inde aufugit. Quis porro complecti scripto posset omnia ejus sive in Principe, sive in Calonymo certamina, ubi patrandum quoque mirabulum in ea fluxit gratia : maxime cum preclare ab ea factorum pars ad legitimum utilitatem vulgata noveratur a sanctissimo Patriarcha Methodio in ea descriptione, quam de ipsa beati quoque ipsius viro composuit.

12 Quid autem beate memorie Theophanes?

conscensa navi Sigriane expetit littora, atque excursionem ibidem facta celeriter properavit ad precipitum illud silvorum, in quo corpus suum multis domans annis, monasticoque indutus habitu, a b Christophoro, splendidissimo illius ævi et regionis astro, et ipse quoque celebris exinde effectus est : neque enim abscondi poterat civitas supra montem posita. Cum vero de die in diem confuerent ad eum, qui angelicam vivendi formam sub ejus institutione amplexabantur, solitudinem illam convertit in monasterium, quod usque nunc et deinceps divinis efflorescens virtutibus monstratur monstrabiturque. In hoc spiritualiter decertans, germanus sanctissimæ Trinitatis mystes, maximamque visionum contemplator effectus est. Sufficiebant autem ei viliis in lectum storea, cilicium in operimentum et lapis pro pulvinari : nulla fuit in amictu ejus ostentatio, nulla mollities, nec fuit in eo fullonibus laborandum : non equum, non mulum unquam ad suum possedit usum : coquorum artificia in congrui sibi victus apparatu nescivit, nec odorato vino palatum irrigavit suum : sed cibus ac potus ei durissimus panis et aqua permolida fuit.

D
EX MA GR.
SPORTIANO
Ips in
Sigriana Ai
monachus,
b

atque cum
sacris
aspernare
vitam
insidit.

Ad Synodum
VII in qua
restitutus sunt
omni,
a

a
e f

g

h

i

k
accedit
hui illi in
habitu,

f

l
et magna
sua energia
sententiam
dicit.

13 Interea contigit ut Imperatore vita functo, atque Irene cum filio Constantino regni gubernacula pie moderantibus, post mortem e Pauli, ejus, qui Monachus fuerat et Patriarcha electus, ab Imperatrice, Senatu toto, eorumque qui rectam in opinionibus doctrinam tenebant delecto cœtu, Patriarcha Constantinopoleos crearetur Tarasius, viri filii sanctissimum lumen, Synodusque Oecumenica convocaretur, a qua confirmata sunt ea, quos ipsam precesserant, sanctæ sex Synodi : anathemati subferti d Constantinus e et Nicetas heresiarchæ et fraudulenti Patriarchæ : Germanus f sanctissimus Patriarcha inscriptis diptychis : stultusque iconomachorum error submotus e medio, et tanquam aranei tela est dissolutus. Convenerunt autem ex omni undique regione Patres g atque magistri, et Apostolicarum Sedium Vicarii, ac Monachorum Primores : h Plato, inquam, illustrissimum illud sidus ex his, qui sunt Sacrosancti, i Nicetas atque Nicephorus cunctis memorandi Patres ex monasterio Medioni, prefatusque k Christophorus ex Parvo agro. Tunc spiritualis hujus congregationis evocatione Beatus quoque Theophanes ad Synodum venit, velut lucidissimum sidus : vi quidem coactus ille : venit tamen : quavis quietem sectaretur scilicet summeque diligeret, strepitum multitudinis exosus.

14 Et illi quidem omnes adveniebant eum magno eorum, milorum, pedisequorum ac l vered-rum multitudie : Pater autem sanctus, ut veri Pater, cilicium pallio suo ac baculo pastorali, ceterum omnia veneranda Synodus consedis et, non dispoxoræ Patres, humili quamvis habitu conspectum, Patrem, eum præ omnibus pietate curascasset : sed ad edicendam publicè sententiam invitavit. Noverant enim, et optime noverant, quam dignus Spiritus sancti operarius esset. Ille vero paucis multa complexus, rationibus ex natura, Scriptura ac disciplina petitis redarguit et obmutescere fecit arrogantes execrabilibus Icommachus, Ecclesieque pristinum restituit decus, O mirandum ! quod eo die inagificatus potest ! nempe sperat ubi, et quantum vult Spiritus sanctus. Quibus ista gestis, Patribusque ad sua revertentibus, cursum se Beatus præcepit in monasterium recens a se simulatum, ipsique strallimum eulo : ut enim in eulo sed eum sacris licet, orbem illuminans univèrsum illustrationis suæ splendore : eodem modo in terra Beatus, cum suis in spiritu delectis monachis, et in sancto agone rodalibus, toti resplendens cœli, eum angelicæ suæ conversationis fulgoribus illustrabat.

A 15 Diffundebantur igitur quaquaversum Orthodoxie radii : post annorum vero aliquantorum decursum divina permissione surrexit Principi cognominis Leo, qui statim ut declaratus est Imperator, sacras imagines subverti precipiens, Ecclesiam pulchritudinem exstinxit : et tanquam ferus aper afflixit caelum orthodoxorum, quibus vere tunc dicere licebat : Deus venerunt gentes in hereditatem tuam, et ea quae sequuntur, Orthodoxae enim fidei defensores propugnatoresque Patres mala morte sustulit, multis eos verberibus pressurisque subjiciens, in quibus et Theodorum sanctissimum Studii Archimandritam, quod stultum ejus edictum damnaret, post diuturnam vexationem in exilium expulit, fraudulento vero animo ad B. Theophanem blandis destinavit litteras, quibus eum rogabat, ut pessima sua subscriberet sententia, ad se accedere ne gravaretur : ad quos ille in hanc formam rescripsit.

EX MAN
GRATI SYNONIANO
Leo Atheniensis
licetiam
turbat,
inimicus
coerendo,
Ps. 78, 1.

cujus litteris,

generose
Theophanes
respondens,

16 Noveris Imperator eum, qui tibi Imperium largitus est, per quam Reges regnant, et tyranni dominantur in terris : Noveris, inquam, quomodo Deus inenarrabilis cum sit, tamen circumscribibilis dignatus sit, nostram assumendo naturam, similes nobis factus per omnia, nisi quod peccatum non haberet. Secundum quam naturam suscitavit mortuos, illuminavit caecos, mundavit leprosos, ceteraque ex ordine operatus est miracula sua : secundum quam eundem sponte morte subit, Judaeorum illatum vesania, fortiaque resurgens dum in celos gloriosam ascendit, a patris dextera nunquam sejungendus consensu. Hanc naturam quia Evangeliorum unus codex docet, ipsam reverenter amplectimur, credimusque Christo nos exhibere honorem. Quod si illum amplexi non accusamur : quomodo jure merito accusabimur, si voluerimus suscipere et venerari quosdam sententia historiarum imaginibus adumbratum, per quos il quoque, qui ad nos ex barbaris fide Christi imbuti accedunt, totam rei gestae veritatem firmissime eloquentur ? Quam multi litterarum rudes dum divina miracula, ipsi, ut sic dicam, conspiciunt oculis, cum qui pro nobis passus est glorificent Christum, quorum in saluti invidisti ? Quod inquam Concilium pronuntiavit infandum in esse sacrilegum ? Numquid non ipse Christus proprii vultus imaginem nullo formatum manuum administrata in Aeneo transmisit ? Numquid non de ipse Virginitatis expressam coloribus similitudinem a Apostolo Lucus nobis tradidit ? Quid vero et tradita a Patribus doctrina opponis ? Etiam o Basilus ille infallibilium scrutator mysteriorum, Imagini, inquit, debetur honor ad prototypum transit : similiter aureo suo oro Johannes : Ego fusam quoque e cornu imaginem dixi, Nec non p. Cyrillus Spiritus sancti cythara : Sapientis vultu, ait, expressam imaginem passionis, nec ab quo hieronymus vitam transiit . et reliqua. Si ergo priora sex Concilia sacras imagines relative ad sua prototypa adorari minime improbant, tu illis sapienterem te reputas ? Tuum est, Imperator, bellare adversus hostes : doctrina Ecclesiae Patribus curae erit.

B
ratione,

et auctoritate
adstruit
Imaginum
num,

m

n

o

C 17 q Haec missis ab Imperatore litteris cum repudiasset Beatus, tantum viri constantium non perfectus, tyrannus, quemquam in dignitate constitutum ablegavit, per quem monasterium ad ipsam usque pavimentum exarsit, monachos verberibus multatus dispersit, Beatumque virum comprehensum a victum Byzantium adduxit, atque de mandato tyranni in obscuram compingens carcerem, multis affl. xii diebus. Qui ad filicem ? nempe quod speraret emolumentum animi sancti fortitudinem faciliem fore ad consensum in praedati prestandam. Prudens igitur quam ipsum averseret Imperator, adduci r. jussit praedictum Theodorum Studii Hegumenum, quem dum multumque propositis terribus tormentisque ten-

q
ideo everso
mona. tero,
comprehensus,

r

latum, iis percellendum existimans, cum ipse ab eodem contra libere increparetur, velut qui intuentem corda Deum non cognosceret, exilio confusus addixit, prolata adversus Sanctum sententia.

18 Postea vero de Beatum quoque Theophanem coram se sisti jussit : compellatus autem Imperator a synonistis suggerentibus, quod indecens omnino esset majestatem imperatorum ab aliquo vilium ioborum hominum redargui ac vilipendi : maxime ab hoc jam accersiri jussu, qui praeeberis omnibus in ejus conspectum adductis, insolens sit : et propter perericam proterviam suam austeritatemque insipaciam contumelia affecturus potestatem ipsius, impetum suum repressit : mittens quemdam e prioribus cum imperio, ut trementis taurearum plagis peccatore ac dorso laceratum, denno revulsi jubret in carcerem. Pastris vero cum idem denno tormentum esset illatum Sancto, nec quidquam eum remisso appareret de firma in Deum fiducia, desperans infelix propter tantam sancti viri alacritatem, sententia contra ipsam lata, misit eum exulem in insulam Samothracia, qua in ejus, quod ad Maroniam est, maris partibus sita est, squallida admodum et et gravis omnibus accedere volentibus : in qua fame, siti, et angustiis pressus Beatus per annos aliquot : ex hac vita demigrans ad meliorem transit, corpore et anima absque noxa servatis : cujus sanctorum precibus, auditores dilecti, corroboremur, Christo benignissimo Deo nostro, unaque Patri principii experti, adque vivifico Spiritu gloriae et gratiarum actionem referentes, nunc et semper, atque per omnia et interminata saecula saeculorum. Amen.

et post exilio
mactatum
S. Theodorum
Studii n.
vultu jubret,

sed deinde
aures u
prohibitus
post veritatem,

s

t
E
in exilio
rante
moritur.

a Ita minoris regis est. Proconitina Phrygia, Pontus et Galatia rincta, quam Sanguis multiplici serui interebit, donec per Pontum tandem in Aetnam devolvatur. — In Gregorium habent praecedentia Aetna. — et the Cythrae gener, graula Lector, doctrina et virtute praestans ultimo tenus Chazores anno, Christi 180, quavis illi heresia, quae tunc obtinebat, nullum relucere Patriarcha fuit per vim instituta. Vm autem in eo pulcherrimum patina cognovitur, quod inter innumerabiles saeculae imagines se nunquam aditatorum suscripserit : praenunciavit autem in eo diabolus, auctis aliisque et religiosissima moribus exemplum hactenus optimum profectus, ad unum usque 184 : quo contentus stimulus mutum pastorem relinquentes dilutus non sustinuit, atque ex dolore in motum incidens, hirono nullum remisit, alique in Flori monasterium se conferens imperatrici proposuit ejus insula, qui ad ipsam fuerant submissi ab imperatore, de Synodo convocanda ad cogitandum errare in luce ablativis, in quo unum fuit. Haec fere Theophanes. — In Eusebio de Silis Episcopus atque ab impio Episcopio, post Spudopolum pro obsequio imaginum cultu in Aetna celebratum anno 753, 8 Augusti in Ambrosio tempore Theobertus deditus, ipse imperatore faustum precationem praestare his verbis : Constantino Iulianico Patriarcha multi anni Anno d. vide 761 ab eodem inductus, ut pulvis imaginum cultum abjiceret, multoque suo gradu indigna committeret, postea post in ejus, in quo promissus fuerat, aditum incedit, ut throno desertis in Principis insulam est relegatus . annuque sequenti Octobri mense reverts in Pteron, dominatus a successore atque ad Iulianum circumductus, tandem capite plebs est, quam in quodam vide opud Theophanem accurate descriptam. — et Hier. sicut orientis 16 Novembris anni praefati 763, eunuchus cum esset, praeser fas Unanum Imperatoris suffragio coronatus, simulacrum suam Imaginibus eundem probavit, mortuus 11 Febr. an. 780. — Festum ejus agitur 12 May. ne cuius praecata confessione in torendo ultraxis Leonem suam non imaginum cultu actus sumus ad eum diem. Celestem de hac vita in dipticha relatione nulla fit in Aetna Concilio, prout hoc traque extant, mentio : unde in dipticha Graeca, qua Latina Tabulae crederentur nominant : haec dipticha fuisse generis observant Jo. Meursius in Glossario, alia etiam qualesquid nos baptizantes libri in qua nimium baptizatorum atque suscipientium seu Patrum referentur, ut patet ex Pathymeni in Paraphrasi Iunonis : alio martiorem, non quovismocumque, sed quos fidei integras ac singularis vultu dignos probaverat publico illo inter Sanctos cultu, quem Latini Chrysalium in dipticha referendo difficitat, de qui in Prologo ad Iulian. S. Aetna VIII Jun. § 6 et 7, unde haec : Theodocia haec repeta Episcopi Decembris non prius cum Episcopis Aegypti et Arabiae et Bosphori et Thracia communicare voluerunt quam nomen illius sanctissimi viri in Iulianis, quibus nomen Episcoporum martiorem condidantur, retulissent. — et Jo. Meursius inquit socrates Aethiops Episcopus praecipit, ut de Joanne, quod de alio Episcopo sciet, in praesentibus nihil fieret.

B-thynia

Paulus Patre,
CP.

P euolpatriarche
Constantinus et
N. etis.

y

in Dipticha
referri quid
vult

S. quod vo
N. etis u.

mero

monasteria
Secularia

A
 mero fuisse necesse est. — d. Græci memoriam hujus 4 Aprilis recollant. Sicuti enim a S. Theodora Studita conscriptum est in d. Decembris. Actio in subscriptis reperitur in hæc verba Malo Presses et Archimandrita Sacedeiorum similiter ut habet textus Græcus, pro quo in Latinis editionibus Concilio- rum, etiam Regii Parisiensis, legitur sacri etc. : fueritne Sacu- dio, ut hic scribitur sive Saculius, et in Concilio versione Latina (nam in Græco Συκουδιος est Sacedeiorum monasterii cui S. Plato præerat fundator, cui alia ex causa hoc nomen trac- tum sit, non habeo desinare. — I. Quinque omnino Nicetas repe- rit prædicta Actio in ordine Hegumenorum subscriptis, quo- rum primus est Ζηβος Αλεξανδρινος, S. Alexandri, II τος Λουκιος, Gudulatarum; III τος Νη. Ματθ. S. Elia; IV τος Ορθος, Octa- rum, V τος Ζηβος Θεοφ. του τος Μοναχου του Καστου της Τηβου S. Bej Genitricis monasterii Castri Ty : ex quibus ne unus quidem re- peritur in editionibus Latinis : omnes tamen existimo ad hæc dispersos; quippe qui conjunguntur cum Nephro vel ejusdem monasterii quod S. Medici vocant editiones Latinæ, ubi Nepho- rii hujus subscriptionem habent : in Græco autem textu le- gitur τος Ζηβος Συκουδιος του Μοναχου S. Sergii Μιδικιου. de quo quid ulterius dicam non magis suppetit, quam de Sacede- ione. Addi ista videntur ad distinctionem ab eodem monasterio- rum ab eodem Sancto nominatorum : sic enim Januarius Presby- ter τος Ζηβος Συκουδιος του S. Sergii Germiorum eidem actioni subscribit : sed cognominatorum ejusmodi ratio hæcenus inveniunda restat. — 4. Unicus inter omnes Hegumenos Chryso- phorum reperit, eumque τος Κωνσταντινου Caudelarum, ut Latina verentur, quem non est verosimile cum hoc esse eundem. — I. Hos esse equos cursu velociori destinatos et assuetos, qualibus publici cursores utuntur, hinc veridarii nominati, qui tamen a vehendis redi nomen acceperint, teste Festo, aliter inanimatum est in XXI Januarii ad num. 11. Actorum priorum S. Murelli Papt. Festi sententiam multis docte consentit in suo Etymolo- gico vocatus, certis nomenclis demonstrans antiqui cursoribus cursum publicum vitularum fuisse. — m. Augurum vel Alga- rum Edresens civitatis Principem passim scriptum reperies, sed Latino etiam Abagarum et Agalarum : hujus imaginis festum Græci celebrant III Augusti et Historiam in Menais referunt, quo die Edessa Constantiopolim est translata : unde acceperunt Genureses nunc in suburbano S. Bartholomæi de Ar- menis templo, PP. Beruabitarum curæ, amobis Justiniani mu- nificis, ante annos non multos commissio, religiose venerunt. Miraculum ejus ad igne servatæ sub Cosroe et ecclesiastica histo- ria Evagrii in Niceno Concilio II. Actione 5. prælectam invenimus, et alibi passim illius mentionem. Vult Græcorum nostrorum in usque tentatum, quem de imaginibus non immutatis edidit,

et S. Sergii
Medicorum

Veredi equi
unde dicit

Imago Christi
ad Augurum

qui pro majori parte de hoc una lotus est, et nunc regia ma- gnificientia Parisiis recens reperitur post Georgium Codiniam Caroplatem, de Officiis Ecclesiarum et Ant. C. P. ejusdem Græci- aci commentarius et Notis Gonis illustratum. — In Hunc ob Eudocia Augusta Imperatricis Pulcheræ Hierosolymam missam, eique templum τος 667. 1. et iter ducum ab hæc Constantino- poli adsciscatum refert Nephorus : de ea accipienda videntur ista S. Germani Patriarchæ verba in Vita S. Stephani Junioris relata : Ab Evangelista Luca imaginem Virginis Dei Genitricis pictam novimus, quæ ab Hierosolymis missa est. I. de eadem Græcorum prænominali tractat cop. 18 de hac agentem, et Cuspiniani nugæ sequenti capite resistentem. — o. Utrumque hunc Basilii et Chrysostomi locum etiam Gregorius Papa allegit in Epistola ad S. Germanum Patriarcham C. P. lecta in Con- cilio Nicæno II. Actione IV. quo etiam Actione hæc Chrysostomi essatum profertur a Theodosio Præsit S. Andrea ad Nervum, ut desumptum ex oratione, cui argumentum, Quod crederis et non testamentum unus ut legislator. — p. Imo Gregorius Nyren- nus : hujus enim esse locum illum, de Abrahamo Patriarcha sermonem facientis, Adrianus Papa profertur in sua ad Con- stantinum et Irenæum Augustos Epistola, Actione II. prædicti Concilio recitata. Sed hæc memora lapsus ignorandus est clogi hujus Auctori præ ubi, quibus vultum pulcherrimumque Con- fessionis hujus actum videtur confudisse : non prius Vlt. me- lori atule suppari potius standum est, nec omnino credendum, aut prius vultus monachus, reverentia monasterium esse quem suum Theophanes constantium Byzantium probasset; sed potius ei affligendo hæc deinde acta : aut tertio a Theodori ejectione die ipsum quoque expulsum in Samothraciam fuisse Theophanem. — r. Mirum est in Vita S. Theodori Studite vltimæ hujus ad Imperatorem adnotationem nullam omnino men- tionem fieri, in qua illud duntaxat, post narratos ejus in con- firmendis featribus verbo et serulo conatus, brevitè subiungitur, offensum in tyrannum ac nescium qui se verteret, cum humi- lissimam libertatem ac fiduciam ferre amplius non posset. Byzantium expelli carerique trall jussisse. Vitam dubium ad XI Nov. diem, quo mortuus est anno 826. — s. Eus est Theresis civitas, etiam hoc tempore vetus nomen retinens, a qua præsertim tum- quam celebrari merito mare illud nominetur : distat aliquo in Samothrace insula 20 ferme miliaribus amplius quam ipse insu- lula a proxima continentis juxta Ptolemæi calculos. Sunt qui existiment Ismarum esse Homer. sed Plinius diversam facit, Hipparchiam nominatam aliquando dictæ vltimæ in Thesuro. — t. Etiam hoc præ exuperationem dicitur esse patet ex re- licti in Prolog. 3 de præserti ejus etiamnum statu, saltem in natura loci præcise spectetur.

1) AN MS GR.
SPORTIANO
1) D. YARQUIN
U S. LUCA
5-12

12) Tharoneia
Thracæ civ.

DE S. ELPHEGO, COGNOMENTO CALVO, EPISCOPO WINTONIENSI IN ANGLIA,

Commentarius historicus.

§ I. S. Elphegi Episcopatus : spiritus Prophe- tæ S. Dunstano collata vestis monastici : dein illi et aliis presbyteratus.

1490
DCLXII.
XII MART.

R
 equo Occidentorum Saxonum præfuit primus Episcopus vir Apostolicus Birinus : a quo Cingelanus Rex fidei Christianæ mysteria edoc- tus, et sacri baptismatis fontem ablutus fuit. Sedem is Dorcestriae (vive, ut Beda loquitur, Dorvæ) locurat, urbe in Oxoniensi sita Comitatu, ad confluen- tiam Tamæ et Isis fluviorum, unde demorsus desinit ve- llerrius Tamensis Colitur S. Birinus in Decembris.

Wintoniæ in
Hamptonia,

C
 Dorcestria dein urbe ad Merciorum regnum translata, Sedes Episcoporum Occidentalem Saxonum positus est Wintonie, clarissima Britannorum Belgarum urbe in Comitatu Hamptoniæ, quæ Poldamæ et Antonia Venta Belgarum, Britannis Caer-Gwent, Anglis Wint- chester dicitur. Hinc Sedi, inquit Cambdenus in Bryis, præfuerunt Episcopi non minus opulentia et honore, quam sanctimonia clari : ac post plures alios anno MCCCLXXI religiosis monachis Elphegus, cognomento Calvus, B. Dunstani propinquus, suscepit Episcopa- tum Wintoniensis Ecclesiæ In Simeon Dunelaniensis in Historia de Gestis Regum Anglorum, Florentinus Wigorniensis et Rogerius Hovedenus. At Wintonas- terionis contractus ad annum præcedentem, Birstano, inquit, Wintoniensi Episcopo successit Elphagus vir religione insignis Colitur S. Dunstani ejus propin- quus, postmodum Archiepiscopus Cantuariensis, XIX Maii, in cuius Vita ab Osberno Præcetero Cantua- riensi, qui circa annum MXXX floruit, de inductione ad monachatum S. Dunstani sequentia leguntur, hæcenus necum typis vulgata, a nobis integre ad illum diem illustrando. Ita ergo scribit Osbernus :

S. Elphegus
M Episcopus
an. 935.

2 Profectus autem Dunstano, cognatum Pontifi- ficem adiit Elphegum, qui tunc Wentanae præsidens Ecclesiæ, vitam virtutibus decorabat : a quo fre- quenti supplicatione rogatus, ut monachum indueret, quatenus, qui Angelicæ conversationis initia habere- ret, perseverantiam in habitu demonstraret : respon- dit ille, excellentioris gratiæ esse, qui in seculo con- sensuit, et tantum qua monacho digna sunt, fecit, eo qui se monasterio dedit, nec quilibet aliud præ- terquam, quod sibi statutum est, posthæc facere potuit. Alterum, inquit, necessitatis est, alterum vero libertatis. Ad hæc Episcopus. Omnibus, ait, in communi summa necessitas est, ut, qui ignem gel- lione voluit effigere, ignem concupiscentiæ studet extinguere. Ignis vero concupiscentiæ non multum extinguitur, si fomenta illius humanis sensibus non subtrahuntur. Sicut enim ligna ad ignem, sic ea, quæ sensibus subjacent, ad concupiscentiam. Sed nulla fomentorum substractio, si secularium negotiorum non fuerit renuntiatio. Ex quibus omnibus id elicitur, ut, si ignem gelennæ volueris extinguere, se- culo studeas renuntiare. Ad hæc quod præcipue in mundo appetitur, libertas est hominis : hæc enim causa cetera possideri nequeunt, quod si possiden- tur, illa non desinit haberi. Quapropter quamdiu illam retinueris, illud Deo non dedisti, quod maxime di- lexisti. Ut ergo des quod maxime diligis, illa desi- nat haberi.

S. Dunstano
enogata,
alibus juvenis,
civitate
sua teri
monachatum :

3 Cum ergo his et hujusmodi verbis per singula dies Episcopus insisteret; quamdam die vehementer hoc cogitationis ambiguo pulsatæ est, ut quidam vita quam maxime appetendum fuisset, victus an v. duptas, uxor an v. rginitas, magnopere deliberaret. Quem sub tali ambiguo positum gravissima febris

invadit

A iavasis, atque ad desperationem vitæ perduxit. Jacebat itaque sive expectatione salutis ægrotas, nec ullum intuentibus viventis sensum præbens. Tunc ex desperato recalescens : Hic, ait, legibus voluptatis renuntio : hic me scripturam sibi adversarium promitto. Nil cum uxore fœdoris paciscar : sola me virtus militem habebit. Insanum quippe est, illum animi mei dominatricem sustinere, quæ nec viventes reddit sacerdos, et morientes relinquit desperatos. Virgineam me Virginis Fihus huc usque sanavit : Virgineam me Virginiam Regina Maria habebit. Confestim accito ad se Episcopo, postulat sibi dilata religionis benedictionem dari. Episcopus immensa lætitia pro salute simul et conversione juvenis per-fusus, celeriter illum monachali ac Sacerdotali gratia promovit, attulitque eisdem B. Mariæ Virginis, cum eum ab initio parentum suorum sponsio dicitur. Consummatis autem primis conversationis diebus, cum eum Episcopus adversus insidias diaboli et sermone instraxisset et auctoritate robora set, dimisit illum proficiscentem ad locum suæ generationis principium : Inque in eccle. in perpetua Virginitate mansuebat, operans, qui pro religionis norma exigebat.

¶ *Hæc Osbertus : Quæ aliquanto junctæ Osbertus*

B *Munichia Westmonasteriensis circa annum mcccc ito narrat :* Dunstanus malignorum hominum iracundia cessit, et ad cognatum suum Elphegum Wentanum Episcopum, cognomine Calvum, presbiterum curia regali decessit. *Et nunquid interpositis sic pergit :* Præfatus delinere, venit ad memoratum Episcopum, et aliquanto tempore degit apud ipsum. Erat autem Episcopus ubi magne in Christo religionis, et apud omnes ibi licorum convergentis magni nominis. Egit igitur industria, qua vigebat, ut Dunstanus monachus fieret. Proposuit ei inter alia, monachi vitam, vitam esse perfectionis, de qua Dominus illi, qui se omnia legis mandata servasse dixit : Unum, ait, tibi deest. Si vis perfectus esse, vade, vende omnia, que habes, et da pauperibus, et veni, sequere me. Et adiecit : Ita illi, si vis, ut ea, que in te jura tunc boni spem præstant, perfectionis culmen attingant, necesse habes, omnia que in seculo possessores relinquere, et Christi vestigia nudus sequi. Ad hæc ille quodam, que sibi rationis videbantur, cum obiceret, nec subito assensus his, que obijciuntur, animo submittere vellet ; tamen non parum in ipso verba Pontificis operata sunt. De nuptiis quippe, quas se facturum certo saluasi ante promisserat, jam utrum eam faceret an non, dubius fluctabat. In qua dubitate constitutum certum, outu

C Dei, valida febris invasit, et intantum corpus eius attenuavit, ut nihil minus quam de decedenda uxore cogitaret. Cum jam aliquandiu seipso lugeretur, verba Pontificis et dicitur sui cordis, in se reversus, ad mentem redierat, suspensus graviter oratione, quod poterat in eo fuit tertiano febris igniculos ad extinguendam carnis suæ concupiscentiam, qui in illo ignis quem, ut in fidelium cordibus vehementer arderet, Dominus venit mittere in terram. Versa igitur vice, ardorem ignis divini in se succendens, eum illis illecebris funditus renuntiavit, neque perpetuo virginiam perseveraturum, divinitus eundem, auxilio, vocit. Mittens itaque, Episcopum fecit ad se venire, et apud eum penitentiam egit, quod illi vitam perfectionis studenti non statim obtemperavit, quod habitum religionis monachice ad verbum ejus non suscepit. Quibus Antistes auditis, gaudio gavisus est magno, et de conversione juvenis immensas grates persolvit largitori omnis boni Deo. Dunstanus erga monachus sine dilatione factus est, et deinde legitimum tempore per Canonicas sacerdotum Ordinum successiones, etiam ad sacerdoti gradum ab eodem Episcopo promotus.

¶ *Hæc Osbertus. At quæ Malmesburiensis lib. 2 de Gestis Pontificum Anglorum in Episcopis Wintoniensibus rebatu digna protulit, hic adimus. Ordinauit, inquit, Elphegus ad Presbyteratus gradum tres monachos, Dunstanum Ethelwoldum, et quemdam Ethelstanum, qui postmodum monachice vestis apostata, et libatu contempto, in meretriciis amplexibus vitam effudit. Completis solenniis, sanctæ recordationis Præsul adherentes alloquitur : Hodie coram Deo tribus viris manus imposui, quorum duo Pontificialis Ordinis gratiam nanciscuntur, unus in civitate Wigornia, dein in Cantuaria ; alter meam Sedem implebit quandoque successione legitima, tertius voluptatum volutabro se ingurgitans, miserabilem sortietur exitum. Hic Ethelstanus, qui, cum pro familiaritate cognationis præsens esset, proterva consultatione Sacerdotem invasit. Num ego ero unus ex doctis, qui Episcopali dignitate sublimandi sunt? Non, inquit, erit tibi pars, neque sors in eo, quem præfatus sum, ordine : neque permansurus es in ea, qua hominum oculis benedictis, veste. Quanta sanctis in mentis dignitas, ut evidenter et sine fuce colorum esseret secreta ! neque enim in terram ceciderunt verba ista, sed omnia rerum solidavit consequentia, quod Dunstanus et Ethelwoldus angustam vitam, quæ ducit ad vitam, tenentes, insignes in prædictis Episcopatus emicere : tertius latas seculi semitas curstavit. Hæc Malmesburiensis, quæ fere eodem ante ipsum scripturæ Wolstanus monachus Wintonensis in Vita S. Ethelwoldi, illustranda ad Kalendas Augusti. A morte S. Elphægi successerunt Ethelwoldus, eoque ad Sedem Cantuariensem non totis hinc promotus, Britihelmus, eoque intra biennium mortuo S. Ethelwoldus : cui anno mccccxxiv vita functo subrogatus est alter Elphegus, ad Sedem Cantuariensem promotus anno xvi, tandem a Danis anno mxxxv, Martyr occubuit xix Aprilis.*

¶ *De priore S. Elphægo alia profert memoratus Malmesburiensis : Elphegus, inquit, ad ceterarum virtutum cumulum, quibus tam laudabiliter quam uldmo pollebat, etiam propheta clarus fuit. Hujusmodi dicti duo erant causa exempli. Unam retulimus, alteram est tale. Dies erat cinerum, et Pontifex pro more penitentes recessu liminibus excludere ceteros adhortatus est, ut jejunio et castitati vacantes, etiam uxorias delicias abjicerent : illis diebus fructum dignum penitentia esse, si qui multa illicita commiserunt, etiam hinc abstineant. Doctrinam reverenter audientibus ceteris, unus, joelari voce emissâ, alius risum excussit, dicens, Non posse se temperare convivio simul et conjugio : ut pariter abstinent cibus et venere : qui imo uxorem, quam cubili aliquandiu submovisset, in proximo ad usum nectis revocaturum, petulanti et vulgari verbo fatuitatem suam exaggerans. Tum vox Episcopi submurmurantis ab astantibus audita et intellecta est : Contristatus me miser, nesciens quid ventura pariat dies. Duram prophetiam vicina mors noluminis excepti. Postero enim mane in cubiculo repositus est exanimis, incertum an a diabolo guttur elisos. Hæc ibi. Porro S. Elphægi abhortatio erat ex communi Ecclesiæ usu. Num Sacerdos, etiam qui nuptias benedicit, ex præscripto post Missam pro sponsa et sponsa, debet eos monere, ut sibi invicem servent fidem, et orationis tempore et presertim jejuniorum ac solemnitatum casti maneant.*

¶ *H. S. Elphægi nomen subscriptum Regum diplomatibus, testamentum, abitas, veneratio sacra.*

Praerat Rex Ethelstanus Eduardi senioris filius, cum S. Elphegus suscipiet Ecclesiam Wintoniensem.

D ordinat Presbyteros SS. Dunstanum et Ethelwoldum.

prædicto illis Episcopatus :

rum Ethelstanus.

prædicto huic et illi.

E

habet inter ceteros SS. Ethelwoldum et Elphegum 2 dem Martyrem.

erridenti doctrinam unam

prædicti interitum.

a uxoribus peti. ubi sanctorum vestit habitu monachico

summa simplicitate et induit.

Mat. 10 21

id peragat :

Subscribit
donationibus
Regum
Edmundi
anno 940

A cui xxvii Octobris, feria iv anno dcccxxi vita functo, successit in regnum Edmundus ejus frater, cui primo regni anno nupta fuit S. Elgiva. Extant aliqua hujus Regis diplomata, quibus inter alios subscripsit S. Elphegus: ex his ad dictam annam dcccxxi profertur ab Alfordo in Annalibus Ecclesie Anglicane donato fuit venerabili familie Wintonie civitatis, quae habitat in monasterio, quod ibidem dedicatum est Deo et S. Petro Apostolo. E quibus verbis et alto monachorum silentio colligit Alfordus Wintoniensem Ecclesiam et monasterium, cui facta donatio, penes Canonicos adhuc et secularium clerum fuisse: pro quibus filius ejus Elgavus manichos voluit: ut legitur in Menastio Anglie pag. 33. Ast hanc donationem post Regem matrem et fratrem Edredum, Archiepiscopum Cantuariensem et Episcopum Lundniensem, subscribit S. Elphegus hac phrasi: † Ego Elphegus Wintoniensis Ecclesie Episcopus triumphale tropaeum hujus † Crucis impressi. Ita ejusdem Regis ad annam dcccxxi facta donatio est, quae cuidam Presbytero suo, cui nomen Aethelodus, variaz possessiones contulit, quae deinde tunc Wintoniensis monasterii accesserunt. Hinc donationi inter alios subscripsit appositus † Cruce Alfeah Episcopus. Edmundo xxvii Mense anni dcccxxi nuptio, successit frater ejus Edredus. Extat hujus Regis Charta anno dcccxxi signata, qua venerabili Succedot, Edulfo nomine, varia praedia concecit ea lege, ut post mortem ejus transiret partim ad monasterium sanctimonialium, quod in Wintonia urbe situm est, partim ad illud, in quo corpus ejus sepulture traditum fuerit. Hinc donatio ita subscripsit S. Elphegus: † Ego Alfeah Wintoniensis Ecclesie Episcopus testamentum sancto † Crucis subscripsi et confirmavi. Cum postmodum idem Rex in suos aulicos ac ministros esset mansuens, et cum iam ex his, Adelstano nomine, quasdam terras anno dcccxxix donaret, accessit munificentia: regis sanctus Episcopus testis et signavit: † Ego Alfeah Wintoniensis Episcopus consigno. Qui deum anno dcccxxi, qui fuit ultimus vite suae alius ejusdem Regis Edredi donationibus subscripsit eisdem verbis, quibus Edmundo primam a nobis relatam donationem approbando signavit.

et 943

et Edredi
anno 947

8 Scripsit ante mortem ultima voluntatis suae tabulas, quae ex Wintoniensis Ecclesie Annalibus Alfordus hinc in modum recitat. Ista est ultima voluntas Elphegi Episcopi, In primis volo, quod omnes servientes homines inhabitantes Episcopatum sciant ac recognoscant, pariterque sint testes pro jure Episcopatus et illorum, qui in Episcopatum impofterum succedent, ac pro me ac consanguineis meis, quod est: ego ad praesens jus meum hereditarium duplici modo dispono: Terras has apud Tauntone Ecclesie Episcopatus assigno permanentes: qui per prius mihi ab ipsa Ecclesia tradita erant. Et in ipse de terras illas apud Crundeles post obitum meum Elphego, et post obitum ipsius transeat in jus veteris monasterii Wintonie. Et cognatio mea dono terras illas apud ambas Wardias quamdiu vixerint. Et postmodum soror mea et cognatus meus, uterque habeant aquid Clere cum omnibus aliis terris, quas pater meus de proprio jure tenuit. Insuper illas terras apud Tycheburn tradidit Wulfrico Cusinge ad habendas illas toto tempore vite suae, et post ejus decessum transeat in jus veteris monasterii Wintonie. Et Alwigo concedo ipsas terras apud Tythngtone post vidua decessum, et Wulfrico de Wikam terras ipsas apud Letche. Et ego pro portu, dote mi Elthe, ut sis testis audarum meorum cognatorum, quae sunt eorum terras: et ne meitas quemquam istud testamentum dno modo contrare. Si quis enim aliter fecerit, Deus illum des-

949

et 951

condit
testamentum

struat, et tam corpus ejus quam animam diabolus D in inferno possideat. Huc usque testamentum S. Elphegi.

9 Gloria ejus ita consignat Diocesis. Anno dccccli S. Elfeus, cognomento Calvus, Westsaxon Episcopus, qui B. Dunstanus monachus et Presbyteratus gradu decoravit, hinc vitam modum fecit: cui Elfius in Episcopatu successit. Quae eadem apud Wigornensem et Hovedenniam leguntur, et ubique Elfeus appellatur sanctus, et Dunstanus solum beatus. Praecipit ergo S. Elfeus sedecim annos Ecclesie Wintoniensi ab anno dcccxxxv ad annum dccccli. Ac prout eundem arbitramur in Evidenti Ecclesie Christi Cantuariensis post Chromcon Gulielmum Thome excasa, uti diploma reperitur anni in cccxxvi signatum, ubi Ecclesie Christi in Dorobernia Ethelstanus monacha totius Britanniae emenditi Folcastannum in Cantia supra mare situm, ac subscribit Elfeus Wintoniensis Episcopus. Sed majori errori signat Odo Schirburnensis Episcopus, cum nullus inter Episcopos Schirburnenses Odo sciatum fuisse Perperam etiam obitum S. Elphegi ad annum dcccxxvi assignat Westmonasteriensis, addito elogo supra ex tribus antiquioribus Chronologis relato. Verum anno gratiae, dcccxxvii post Sanctum, ad Elfeum Wintoniensem Praesulem. Elfius successit. Baronum, citato hoc Elphego, ad eundem annum dcccxxvii tam illis obitus quam hujus successionem tradit nam. A. Moritur hoc anno, inquit, Sanctus Elfeus Wintoniensis in Anglia Episcopus, sanctitate clarus et spiritu profectus imbutus etc. Sed ex supra dictis constat ad annum usque dccccli S. Elphegum vixisse.

non ante
anno 951

non ante
946,

neque 947,

E

10 Diem ejus natalem assignant hunc xii Martii Martyrologia mona exarata sequenti: primam Grunwicenae in Normannia verbas: Deposito S. Elfeus Episcopi Wintoniensis et Confessoris. Alterum Ultrapetani, cujus usus ubi erit in Ecclesia Collegiata S. Martii Virginis. In hoc ista legitur. Ipse die deposito Elfeus Wintoniensis E. clestus Episcopi et Confessoris: qui sanctis virtutibus ornatus, beato sine quere et ibidem condignum honorem sepultus est. Tertium est MS. Romanum, quod reperimus in illustissima bibliotheca Ducis Aempsiani, sed quod plane cum precedenti convenit: nisi quod S. Elphegum, non Elfeum, appellat. Et hoc Elfeum ex tabulis Martyrologi istius Wintoniensis desumptum arbitramur, ubique titulum Confessoris, ut ab Elphego in hujus nominis Episcopo, dein Archiepiscopo Cantuariensi et Martyre designatur: quod non est factum in MS. Florano Sanctorum, in quo tam hoc die quam xix Aprilis celebratur S. Elphegus Martyr, nec dubium quia ueritate hujus S. Elphegi Episcopi et Confessoris hoc die de ipso agatur, reperto, farsam absque elogo, quavis Sancti monae, uti habetur ad hunc diem in antiquo Martyrologio MS. Hibernico Martini Gorman.

Natalis 12
Martii

in Martyrologio
MS.

11 Quia vero splendidi nuntius hujus diei quo S. Gregorium Magnam Angli suam Apostolum coluit, facile ueritate motus obitus Sanctus putat, mox ne cum Martyrologio MSS. a paucis compararet, alius die hujus Sancti veneratione a recentioribus attribuitur, Perperit Joannes Wilsonus in Martyrologio Anglicano continuando, nullam iniquam diem ubique aliquo Sancto Angliae praeterire: quare hunc Episcopum attribuit Kalendis Septembris, quae alias vacua fuissent. Secut' aut, Ferrarius in Catalogo Geaculi et manali Benedicte, Edwardus Mathew in Prophetae Congregationis Anglicanae Ordinis S. Benedicti, Hugo Menardus in Martyrologio Benedictino, et Gabriel Buechius in ejusdem Ordinis Menologio. Annus obitus fere statuant dcccxxvi aut sequentem, nisi auctoritate Westmonasteriensis aut Baroni: Menardus nullo modo Hovedennia recte consignanti annum dccccli, quod dixerunt Edvardus Mathew, additque non esse dubitandum, qui fuerit

all's
1 Septemb.

A fuerit inter Sanctos ab Ecclesia Anglicana antiquitus reuerentis, quamvis in Martyrologiis ipsius nomen Ecclesiasticis tabulis consignatum non reperitur : cuius contrarium, scilicet nomen esse inscriptum Martyrologiis, jam ostendimus.

ubi monachus fuerit? 12 Elphegum religiosum monachum ante Episcopatum fuisse tradunt supra relati auctores, sed quo in monasterio silent : Barolius ex mera conjectura resolvit

fuisse monachum Wintoniensem. Terum in Annalibus D Glastoniensibus apud Alfordum ad annum 935 num. 7 dicitur ex monacho Glastoniae assumptus. Interim nulla ejus mentio fit inter Archiepiscopos et Episcopos et Abbates, qui enumerantur in Monastico Anglicano pagina 8 de concantu Glastoniae ad diversa Sedes electi.

DE S. BERNARDO CALINENSI IN CAMPANIA FELICI

Commentarius praevious.

ANO MO C
Duplex Sedes
Episcopatus

C alinum sive Calenum, alius Curianum seu Curianum, ubi est Campaniae Felici Episcopatus sub Metropoli Capua, a qua veli crederet millibus passuum distat Episcopatus Calinensis inchoatus est a S. Bernardo, tractu Sede e vicina urbi in urbe Foro Claudio, cujus Episcopus Joannes S. Bernardi decessor interfuit consecrationi Ecclesiae Campanensis anno MXXXI ab Alexandro II Papa celebratae, Hinc successit S. Bernardus anno MXXXVII, ut qui anno Episcopatus sui VIII, Christi MCVI, transiit ex Mareo mureo capuo S. Martini, ubi Martini solitarii. Praefuit universam vitam XXIII, mortuus XII Martii anni MCVI, sepultus in ecclesia Cathedrali a se constructa, ubi quiescit in mureo sacrophagi et sacello ejus nomini dicato, foras Palatium Calinensis ubi et diucessis ad eum sepulcrum etiamnum videtur obnoxia a demone literari tradunt Ferdinandus Ughellus in Italia sacra tomo VI pag. 588, et Ferrarius in Catalogo Sacerdotum Italiae, ut hinc XII Martii.

B et antequam Joannes Episcopus Fori Claudensis
tempus Sedis

Cultus sacer

2 Acta ejus aliqua edita sunt a Michaeli Monacho in Sanctuario Capuano a pagina 423, et jam citato Ughello, qui ambo citant vetus Officium Ecclesiasticum terribi editum. Eodem nati sumus aliquanto uberiora, et Neapoli a Nicolao Brailla Societatis nostrae Sacerdote, et Capua a Silvestro Agosta dicti Michaelis Monachi ex amore scripta, nobis transmissa : utique illa in utroque apographo in Lectiones ad Matutinam recitandas distributa Adstantur in exemplari Neapolitano raris Responsoria et Antiphonae, Hymni duplex cum propria Oratione, Quae unius ex Vita dandi desumpta sunt, a nobis, ne minus ut vocat amissa.

An alius
S. Bernardus
Episcopus
Capuae.

3 In Martyrologio Romano ista ut hinc dicitur leguntur. Capuo S. Bernardi Episcopi et Confessoris, Caelum Capuano cum nobilibus Capuanum fuisse aut sublim ex longo incolatu jus Capuano civitatis acquisivisse. Ita Michael Monachus, qui addit nomen Bernardi Episcopi Calenarij Capuano repert adscriptum litteris nigris et non recentiori. Ceterum obnoxia Belluamius Bernardum non posse computari inter Episcopos Capuanos, neque celebrari Officium duplex, uti alii sancti Episcopi hujus civitatis eduntur. Quae pluribus dicta Michael narrat.

ANIMAD.
PAP. 2

VITA

Ex MSS. Codicibus Capuano et Neapolitano.

CAPUT I

Res in vita usque ad obitum gesta

a b c

Rationalibus creatura ad imaginem Dei formata, et quodam a participo h munus e insignita, sum semper deberet investigare principium, et ibi figere devotionis desiderium, ubi religionis consequatur augmentum : nam ubi ipsa seculi rudimentis, cum primi parentes nostri contra voluntatem Conditoris vetitum consumpsere, tota laborat corrupta posteri-

tas, et non valet attingere puritatis praestantia dignitatem, nisi devineat cordis censura libidinem, et carnis abstinencia voluptatem, et Cujus rei causam antiquorum Patrum fides orthodoxa considerans, perpetuum imit cum carne conlictum, corpus fecit servire spiritui, et legem membrorum sub legem mentis composit ancillari. Ex quorum collegio vir valde venerabilis Bernardus existens, tantum in vita sua se bonis operibus mancipavit, ut patenter posset mundus universus agnoscere, quam irradiatus esset animus ejus superum luminis claritate : cor enim hominum ex operum qualitate cognoscitur, et formam mentium species delegit actionum. Sciens enim B. Bernardus arborem inlocandam a securi non esse securam, sed manibus et irascens agricola subdendum, summopere studuit fructum fertilitate pollere, ne terram diceretur, velut arbor sterilibus, occupare. Porro carnalem ejus originem non est nostrae facultatis evolvere : quia usque ad f nostram generatio illius non est deducta notitiam : sed de nobilitate corporea nulla est inquisitio faciendae, cum videamus ipsos nobiles pretium nobilitatis amittere, si nobilitatem suam morum non tengerint honestate. Apud Donnum enim generositas virtute pensatur : quia nullam esse potest majus fastigium libertatis, quam exilium Deo minus et obsequium servitutis.

Corporis
mortalis
deditus

E

e

f

si Capellanus
et coadjutor
Episcopi
Capuani

g

f

2 Ita propter de progenitoribus B. Bernardi, quos plene non novimus, tacere debemus. Illud autem magnanimiter affirmamus, quod idem Sanctus gloriosius extitit, quod postposita dignitate terrena solam caeli gloriam requisivit. Quamquam nec terrenus homo, quem tam diversis studiis fallax affectat humanitas, ei defuerit. Quippe quem tunc temporis vir magnifici nominis y Richardus, filius Jordani Princeps Capuano, in suum aseruit consortium, ut ejus haberet consilium, et ille pro Principe illius hostiae offerret sacrificium, quae totius mundi tunc inmolata peccatum. Ea etenim tempestate B. Bernardus Sacerdotali fugebatur officio, quem ilico praefitus Princeps habere voluit Capellanum, quia ipse plene cognoverat coelibatum. Qui tantam viro Dei pro meritis reverentiam exhibebat, ut nihil tractaret vel ageret, unde prius Sancti consilium non haberet. Verum B. Bernardus tanta tanti viri laudabilitate donatus, in gloriam non est elatus humanam : sed vere humilitatis fundamento subnixus, tanto magis humiliare se studuit, quanto maiorem gratiam a superno largitore percipit.

h
ut dicitur
h. scripta
c. in c. 1. 2.

3 Dum haec itaque agerentur, accidit ut Calinensis civitas, cui Jonathas praefatus Princeps h filius preerit in regnume seculari, suo destituta Pastore, idoneum quaereret Pontificem, sub quo perciperet spiritualis gratiae sospitatem. Divina igitur gratia providente, quae civitatem supra montem positam non fecit absconditam, B. Bernardum, de quo fama tam celebris habebatur, memorate civitatis Clerici in Pontificem elegerunt : et sollemniter inthronizatum pastoralem

1 Pet. 5, 3

prout sicut et in pro virialium

Schemu Fera claudii

Calium transfert

et de iano et episcopatum adificat

Corpus S. Martini Martini

et de iano et episcopatum adificat

A pastoralis infulae dignitate ritu canonico i sublimant. Sublimatus autem, et positus in officio pastoralis, sicut ait Apostolus, non dominans in Clero, sed forma factus gregis, subditis suis quasi solare iubar apparuit, duplici virtute praeadians, lumine videlicet cognitionis et ferventi desiderio caritatis. Praedicationem vero suam juxta Apostolicam studuit dispensare doctrinam, verbum Dei opportuna voce disseminans; sagacitate mirabili, sicut ad eum spectabat, mansuetos colligens et corripiens inquietos; quae autem subditis suis scribat esse contraria, in suis ostendebat actibus non agenda; sciens quod vulgus cum Principe, et Clero nutari solet cum Pastore, et per quas duos semitas graderetur, per eas etiam turba subsequens raperetur.

4 Eo igitur tempore Episcopalis mansio loco, qui forum-Claudii dicebatur, videlicet strata publica emittitur Romam et Neapolim, planum et hodie monstrat accessum; qui locus a Calinensi civitate duobus fere millibus distat. Videns autem Sanctus Dei populum suum, longe a se remotum, frequens ab eo consolatoris non habere consilium, cepit intra se magna cum deliberatione versare, utrum posset Episcopatum ad praedicta civitatis claustra transferre: ad hunc etenim effectum mancipandum necessarium fore considerans Principis voluntatem, virum nobilissimum Jonatham, cujus superius mentionem fecimus, adiit, et quod sancto concepisset proposito, mansuete auribus patefecit. Quod audiens vir illustris, valde iocundatus est, et divina inspirationis gratia perlustratus, locum pro construenda ecclesia et ecclesiae domibus pia largitione concessit, spondens liberaliter se Pontifici adiutorium semper impendere, et ipsi Ecclesiae libertatis privilegiis providere. Corroboratus vero Episcopus dono Principis pariter et promisso, in honorem sanctae et intemeratae Virginis Mariae, et B. Joannis Baptistae fabricavit ecclesiam et domos competentes, in quibus Episcopus cum suis Clericis habitarent, ut competentius ad divinum servitium tempore officii Matutinalis occurrerent. S. Bernardus de operis meliori consummatione sollicitus, quasi apes officiosa, quae de diversis pratis diversos flosculos colligit, parvo vectus assello, ad diversa loca peribat, et quicquid ei fuisset pro Dei amore collatum, ad nidum propriae mansuetudinis deferrebat.

5 Peractis igitur adificiis Sanctus Dei devirtute in virtutem procedens, de die in diem ad fastidium sanctitatis ascendens, juxta Apostolum, quae retro erant oblitus, semper in anteriora spectabat, mundum et desiderium mundi non appetens, sed carnem suam cum vitis et concupiscentiis crucifigens. Unde superio placuit Conditori, ut qui carnem suam sanctificabat in terris, ejus corpus haberet, cujus carnis mole deposita spiritus letabatur in caelis: nam sanctissimum viri & Martini corpus, cujus in Dialogo beatus meminit Papa Gregorius, de monte Marsicordis suam Ecclesiam transtulit, quam religionis officium exequens, adiutori divini imperis, reclamantibus et rejuvantibus Suesanis. Quae res ita gesta est. Audita B. Martini fama, Arachis Princeps Beneventanus, vir honestatis praecipuus, una cum uxore sua et famulis magis venientes apparatus, montem Martini, in quo pretiosum sanctissimi corporis gloriolum latere cognoverat, petiit; intentionem habens venerabile corpus arripere, et cum dignissimo honore delatum intra Beneventana moenia collocare. Cum autem montis supercilium ascendisset, et celebratis Misarum solenniis, una cum suis ante Sancti corpus oraret; subito tellus tantis est concussa tremoribus, ut Princeps, qui aderat, vehementer expavesceret, et moriem quasi in januis positam expectaret. Agnosceas ergo divinae voluntatis non esse,

Martii. T. II.

ut sanctum corpus ad aliud territorium deferretur, D cessante terrae motu ad propria reversus est. Tunc Bernardus Episcopus, assumptis secum Theano, et Caluensi Episcopis et universo Clero, cum psalmis ethymis montem ascendit, et thesaurum sanctissimae corporis ad Ecclesiam delatum, intra altare recondidit: et ipsum altare in honore Virginis Matris et ipsius S. Martini solemniter dedicavit.

6 O felix civitas Calinensis, quae tanto es dotata Patrono, quae in Martino habes singularis defensionis praesidium contra diaboli tentationis, et totius nequiae spiritualis assultum: sed Drammus sibi adiecit ad gloriam, ut juxta consuetudinem domesticarum ejus osses vestibus duplicibus et bicoloribus adornata; duplici etenim polle honorificentia; ideolui defensor Bernardus datus est cum Martino. Bernardus igitur supernis desideriis inflammatus, praesentem vitam reputabat exilium: et corpus suum habens pro carcere, vehementius afflictabat ab ista sublevari pergratione. Sciens enim quod, quamdiu in hoc corpore esset, peregrinaretur a Domino, cupiens erat dissolvi et esse cum Christo. Cujus desiderium, intuens mentium Scrutator et eorum, post multos labores, in quibus Sanctus non frustra sulaverat, ipsum de valle lacrymarum ad montem gaudii sublevavit ex hac luce, immo potius ex hac caligine migrare fecit ad lucem. Nam vigesimo tertio Pontificatus sui anno plenus Spiritu sancto migravit a seculo, carnis exitus eblicio, aeternitatis indutus vestimento, de sterquilio non raptus ad solium, de pulvere ad pavimentum, de mari ad portum, de exilio ad regnum, de cono ad eorum.

a MS Neapoli principis. — h. *Ephellus* nomen. e MS. *Copman*, inscripta. ad MS. *Neapol.* quam rem. MS. *Capuan.* cujus rei causata. — *Ephellus*, mosculis agricolae subjectionem. — *Hare colligit Ephellus* Acta haec post nulla ab ejus ultra secula videri conscripta. Sed vel unquam sufficit, qui in usum etiam temporis spoliatus. — *Richardus* et *puer Jordanus* in consortem Principatus assumptus anno 1080. et post mortuo, solus Principatum administravit ab anno 1090, ad 1100, quo et vixit et cessit. *Comite* *Michaelis* *Monachum*, et *Canonicum* *Peregrinum* de *Abbatibus* *Casertensibus*. — h. *Principis* *Jordanus* filius alter, et *Richardus* frater, uti clare exprimit *Chronicon* *Casertense*. — Anno 1087. — *Arachis* *Principis* *Beneventani* cap. 16 *Marcius* dicitur *Sallustius*. *collat* *21* *de* *Arachis* *Principatum* *Beneventanum* accepit anno 758. *quam* *studiosum* *fuisse* *in* *transfertendis* *Sanctuum* *corpore* *ad* *ecclesiam* *S. Martini* *Beneventanum*, et *Interpreto* *in* *Chronico* *Casertensi* *constat*.

CAPUT II.

Miracula post mortem patrati.

Cujus miracula in ipso migrationis exortio factum evidenter apparuit, nam cum juxta morem corpus beatissimum lavaretur, quidam languidus, membrorum destitutus usu, praesto erat, qui inter alios, quos in vita sua Sanctus misericorditer sustentabat, Patris, atque benefactoris ubitum deplorabat. Ille subito divina visitante elementa erectus, et membris conobditatus est, ita ut pelvium ubi aqua continebatur acceperet, qui manum et pedem haecenus movere iniqua et. O miras Sancti miri flagrans ardore, quae illos, quibus in vita sua beneficium prestitit, in morte penitus non reliquit, et quos vivus adjuvit, ad vivum non destitit defunctus.

8 Diaconus quidam, quem saepe nimero Sanctus pro sua corriguerat lenitate, cum Sancti corpus in loculum poneretur, ut Bernardum sepeliret adfuit; et in terra vin caput arripens, tam dure intra sepulchrum ire dimisit, in marmore illud adhaeret, et de ipso capite eror profluvium emanaret; aliud addens approbrum, quod annulum bonum in digito positum, abstulit, et quemdam alium plumbeum posuit quod factum ultio condigna secuta est, nam praedictus Diaconus elephantino morbo percussus est, et leprosus factus est in carne, qui ad Sancti communitatem lepra non fugavit de mente, et postquam acerbis-

ad suam ecclesiam transferret

revelat ad cultum

E

sancte mortui

Sanctum memoratum usu destitutus

h. in sepulchrum ubi corpus posuit

h. pro incultum

A mam tulit de eo quod sanctum in vita contempsit, et inhoneste in morte tractavit.

Curator
malum
gutturis :

9 Tertia igitur die post humiliationem B. Bernardi, mulier quaedam, cuiusdam clientula Sacerdotis, gravi guttoris infirmitate detenta, fere officium vocis amiserat; qua verens ante sanctum corpus orationem fundit ad Dominum, et Praesulis merito evasit valetudinis periculum, et plenam reportavit sospitatis effectum.

virus amissum
redditur :

10 Matrona quaedam illustris, Beatrix nomine, prosopie et honestatis immense, et praecipue venustatis; luminarium, quo natore conditor in fronte corporis, quasi in quodam posuerat firmamento, tristis amisit officium, et aliquo tempore patiebatur absentiam solis, privatione huius, tenebras orbitalis; quare omnibus amicis eius magne desolationis discrimen ingesserat, quia plurimum erat verecundia gravis, castitate laudabilis, et cunctas exuperans moribus prolatas. Verum quadam die cum ceteris matronis Calmenstibus ad curatorem episcopum Bernardum deducta est: qua mox ut ecclesiae lumen intravit ante meruit visum recipere quam auxilium Sancti poposisset in oratione. O venerandum Pontificem, qui suos novit famulos beneficiis praeveneri, qui tum magnum tum munifica praebet adiutoria sanctorum, ut languidorum vota studio pietatis anticipet, exuperet merita munere largitus.

B

sanator
energumena
cetera,

11 Mulier quaedam, Gaudia nomine, energie spiritu vexatur: qua ad sanctum sepulchrum deducta, statim sanata est: et sic iuxta nomen proprium invenit Gaudia gaudium, cum evasit obsessa demonium, et Sancti meritis recuperavit visum, quem dum amiserat propter execrabilis hospitis incolatum a.

a

12 Mutus quidam, Joannes nomine, a nativitate sui loquendi munere destitutus, ad beatissimam corpus accessit, et ut linguae suae vincula solverent mente potius, quam sermone Bernardi meritum postulavit: qui postquam visitatus a Domino, qui nescierat sermonis originem, soluto gutture ad formanda plena verba suscepit, et sanctorum summi voce sua primitus collaudavit.

mutus,

b

hydroripiar,

13 Homo quidam, Stabalis b Cervatus nomine, hydropeo languore vexatus, et multis calamitatibus plenus, sicut habet illa infirmitas, ventre et membris intumescit universis; sine compendio sanitatis miseram gerens vitam, praecordibus peste dolens, dies suos finiens in moreore. Hic ad B. Bernardum ductus est, et ad sepulchrum illius aliquantulum commoratus, plene sanatus est: ita ut postea videretur de umbelli fortis, de turgido gracilis, de invalido validus, de lugente et misero gaudiosus.

C

energumena,

14 Mulier quaedam, quo Martha dicebatur, multo tempore a demone fatigata, temporalis vite perdidit dolat equum et intra se mortis continebat auctorem. Hae deducta ad sanctissimum Praesulatum, in integrum mentis statum reformata est, et inquit damnum expulso, intra aliam partem illam recipere meruit, cui olim Martha circa ministerium frequens intravit.

leprosus,

15 Homo quidam, Joannis nomine, cuiusdam viduae filius, lepro infirmitate percussus, et multis aeternis perlasus membra, in medicorum et medicorum expensis omnium substantiam profuderat: adeo ut consumptis omnibus rebus malidius, habu patrimonio praedia liqueret, et cum vite subsidium non haberet, quodlibet victus stipendia per viciniam ostra mendicaret. Egan omnibus igitur inauditis et clamoribus assiduis consternatus miser, lugubrem ad Dominum fundebat orationem, et misericordiarum Patrem contribulata spiritu depocebat hoc modo: Deus, voluitas omnipotens, benevolentissima, virtus, lumen aeternum, incommutabilis ratio, summa beatitudo, qui ponis humiles in sublimi, et red-

dis corda morrentia sospitati; erue me a malis, quae patior: vel si miserum flagellare decreveris, desidero potius non tam vite spatium, quam festinae mortis occasum: melius enim arbitror minus mortis metam attingere, quam in firmalibus paenas quotidianis morsibus deperire. Hoc miserabilis mater aure percipiens, corde et visceribus scindebatur, et patienti filio compatiens, inquebat: Fili, matris poena, parentis sarcina, procuratricis tortura, genitricis erumina, noli talescere lacrymis, noli languere suspiriis, noli gemitibus anhelare, sed aeamus languorum curatorem Bernardum Pontificem: quia tibi non negabit, quod omnibus tribuit; sed nobis suffragium exhibebit, qui ceteris pius, et non tardus adiutorium impendit. Praeceptis igitur salutaribus munitum, et matris institutionis informatum filium, mater asello imposuit, et Calenum usque deductum, mater asello imposuit, et Calenum usque deductum, ante sepulchrum Bernardi Pontificis collocavit. Ex illo, aliquantulum commoratus, plene mundatus est, et ad lumbam beatissimi Praesulis etiam recepit gratiam curationis, quam olim Naaman Syrus reperit ad fluentia Jordani.

paralyticus,

B

16 Homo quidam, Raynaldus nomine, qui de Sangro erat, a quodam latere paralysis languore percussus, corporalem amiserat desperatione virtutem, et privatus totius beneficio actionis, suum celebrabat in miraculo grabatum quia standi, sedendi, gradiendi non habebat officio possibilitatis solatium. Admonitus siquidem in somnis, ut ad venerandi Pontificis sepulchrum pergeret, illo devenit: et ibi aliquantulum commoratus, emissionem sanguinis quemdam de tibus sibi intuisse conspexit, et plenam sanitatem, merito Pontificis suffragante, recepit.

paralytica,

17 Postea quaedam mulier Beneventana, nomine Calandra, a pectore infra per paralysim penitus amissa erat: cui ter in visione dictum est, quatenus ad locum, ubi in visione dictum est, Bernardi requiescebat, veniret: qua in quodam die Sabbati ad ipsum locum venit, et in sanitatem, quam prius habuit, restaurata est.

puerpera
adjuvata,

F

18 Ingruente aliquotiens famis inedia, et regiones plurimas pro alimentorum inopia devorante, urgente necessitate ut victum quaereret ventri, fame hea circumquaque vagabatur pauperum multitudine: inter quos pauperula quaedam Calidum adveniens, quotidianum panem ad ostra civium quaerebat: qua, cum gravida esset ventre, et partus tempora pergisset, naturalis doloris incommodo vexabatur, et difficultate parandi luebat conceptionis voluptatem, et sustinebat antiquae maledictionis, quae Eva promeruit, passionem. Quid faceret miserabilis nesciebat cum ad pauperum eliciendum, nec medicinarum suffragia, nec distetrinum proficere chentela. Admonita in somnis, ut infirmantium curatorem Bernardum Pontificem visitaret: illo deducta est, et cum orationem fudisset ad Dominum, largiente Domino fudit et partum: suffragante devotione Pontificis salutem exonerata consequitur, ne velut Rachel in partu Benjamin moriatur.

Angustia
et amittit,

19 Unus homo placido resolutus membra sopore, dum jacet et dormit, anguem suscepit in ore. Lacerans immergens dilabatur intus in alvum. Non patiens hominem torquendo vivere saluum. Hospiti tam duro plangit miser, et lacrymatur. Undique querit, abest medicus, sibi qui medeat. Expetit auxilium Sancti, miserabilis orat, Et vincat pestem, per quam moriendo laborat. Pontificis Sancti dum volvit ante sepulchrum. Factum monstravit pulchro satis ordine pulchrum. Ore gemens patulo supra Sancti monumentum. Anguem, quo ladebatur, vomit ore eruentum. Sic requiem emitta post detrimenta laborum.

Cepit

A Cepit, qui petit votorum summa suorum :
Et rediit sanus Pastore sacro mediante,
Qui fuerat dudum miser, et miserabilis ante.

Epilogus.

20 Sed jam hic totum decurrat ingenium, et re-
siosi stylus respergatur eloquio, ut lucida majestate
verborum sanctissimi Patris vita mirabilis consumi-
metur, et imprimatur audientium mentibus snavitatis
aeternae dulcedo, ad habendam perpetuam de
Bernardo recodationem. Amen.

a Carmen infra num. 19 relatam apud Ughellum et in MS.
Neapolitano hic inseritur. — h MS. Neap. Cerratus, quod co-
gnomen omittitur apud Ughellum.

RELATIO TRANSLATI CORPORISS. MARTINI.
Ex Officio Ecclesiastico a Michaelae monacho
edita.

A Anno ab Incarnatione Domini millesimo nonage-
simo quarto, in anno quarto decimo Principatus Ri-
chardi, Filii Jordani Principis, Forum-Claudii re-
gente venerabili Episcopo Bernardo, in octavo Pon-
tificatus sui anno, Indictione secunda, quod dudum
animo suo proposuerat idem venerabilis Episcopus,
replicare coepit: decreverat enim ut consilium a
Domino a Guimando, Aversanae Sedis Episcopo,
B magna auctoritatis viro, per Archiepiscopum suum
Joannem acciperet, ut S. Martini corpus, cui cres-
cente Praepositorum iniquitate non more solito de-
bitum solvebatur obsequium, ad ecclesiam S. Mariae
et S. Joannis, cui praerat, transferret. Sciebat enim
frequentera ibi et a Clero et populo sanctis persol-
venda membris obsequia. Jonatha itaque Richardi
Principis b filio, qui tunc Caleni praerat, accersito,
equitum prudentissimo, consilium ab eo qualiter hoc
fieri posset, expetiit. Jonathas vero, ut magne inter
seculares vir prudentiae, eum comprovinciales Epi-
scopus ad id secum agendum invitare commouit.

Seque quidquid melioris super hoc consili et auxili
D posset, daturum efficaciter spondidit. Convocatis
itaque Theanensi et Caluensi Episcopis, constituto
die, quo scilicet Sanctorum Martyrum Joannis et
Pauli erat celebranda solennitas, mentem ascendit,
ad Sancti Corporis tumulum cum maxima reveren-
tia devotionis accedens. Primus itaque Bernardus
Episcopus thesauri tam nobilis amore succensus,
oratione completa, ictum manuum, quo venerabile
corpus tegebatur, incussit: et quae pluribus antea
difficilis fuerat, tam facilis praedicto Venerabili Epi-
scopo, et comitibus suis Sancti corporis est facta re-
velatio, ut ipsius Sancti ad suae revelationis effectum
consentanea voluntas facillime posset agnosci. Om-
nes vero, qui aderant, tanto jucundae snavitatis
odore sunt repleti, ut Paradisi civem et coeliculam,
cujus corpori assistebant, esse non ambigerent.
Abstractis igitur du desideratis sancti viri reliquiis,
gratiam agens Episcopus Bernardo Domino, et ultra
quam dici posset exhilaratus, omnibus etiam, qui
cum eo ierant, lata voce Dominum laudantibus,
ossa venerabilia diligenter in mundo posuit lintea-
mine: et sicut qui victoria potiuntur, beati redire
solent, omnes de tam insperata thesauri tanti inven-
tione alacres descendunt. Cum autem populus civita-
tis adventum sacri corporis agnovisset, omnes viri
et mulieres, parvuli, juvenes et senes obvium pro-
cesserunt: Jonathas etiam cum uxore sua et mili-
tibus suis gratias agens Deo, pedibus nudis occurrit,
et sic cum maximo honore reliquiae sanctae ad ba-
silicam usque Episcopi delatae sunt, in qua plurima
per eundem Sanctum petentibus fiunt beneficia. c.

a Guimandus seu Gultmandus, aut Guistmandus scripti de
corpore et sanguine Domini in Eucharistia, et alia, qua in Bi-
bliotheca Patrum legi possunt — h. Alis Froste, ut supra dic-
tum. — b Reliqua danda erunt ad diem 21 Octobris, quo S. Mar-
tinus seu Marcus colitur.

DE S. FINA VIRGINE IN HETRURIA.

Commentarius praevius.

AN. MDCCLIII
XII MART.
S. Geminiani
Oppidum in
Hetruria.

Haud longe ab occidua fluminis Elcae ripa per-
honestum est in Hetruria oppidum, Senen-
sium dittons olim, ut auctor est Leander,
nunc Florentinorum; ab his passuum nullibus
vixtantiquaque, ab istis non usquamdecim, distatum quod
a S. Germaniano, Urbis Mutinensis Episcopo, nomen habet
C illustrius quam olim habuisse a Sylvio Romano jactatur;
vere an falsa in dubio est. Sylviae antiquum nomen
fuisse traditio habet popularium: quam sequens Theo-
dorus Ferroni a Cutiliano Augustiniani Ordinis, mox
citandus, jam inde a Cutilinae temporibus initia ejus
reperit: mutandique nominis causam vult acceptam
ab illustri beneficio, quo sibi praedictus Sanctus loci in-
colas obstruxit, ruinam ac cedes spirantem Totilam
procul repellens, supra eam, quae a fonte cognominatur
portam visibiliter apparendo: ejus beneficii in mo-
niam conservet marmorea ejusdem Sancti statua, supra
praeditam portam eo in habitu collocata, quo vixit est
barbarus in fugam agere, elevata ad crucem formandam
dexteram, quare nunc digitum ejusdem Sancti inter sa-
cras Reliquias incolat venerantur.

2 Leander a nobis xxxi Januari ad vitam S. Ge-
miniani citatus, a Desiderio Longobardorum Regi
condidit, ait, uti alabastrica tabula Viterbi Longo-
bardicis inscripta litteris docet. Equidem facile
crediderim Desiderium loci amantem delectatum, quem
aedificis ipse murisque ornauerat, aliquam r corpore
S. Germaniani particulam eodem translulisse: et no-
men imposuisse ignobili antea ac sylvoso colli: frustra

autem quae alium quocumque ex capite antiquitatem.
Nam quod de fugato Totila refertur miraculum, simile
est ei quod in S. Germaniano habetur Vita putratum
contra Atilam, Mutinenses agitur praesentem; rat-
tatur ejus annua Mutinae agitur solennitas, die Fe-
bruaria xxvii, Victoria S. Geminiani nuncupata. Sic
enim sepe vulgus fieri ut celebrorum omnium locorum
erroribus aut obscura sint aut fabulis permixta: foedeque
fuit ex ipsa statua sic collocata occasione nunci quid
Saugeminnenses ut aliquis inveniretur, qui popula-
ribus suis persuaderet mortuam feci se hoc loco, quod
vixit foreat Mutinae, Atilique et Totila confunderet
nomina, ut uno elemento differentia, quorum tem-
pora non integro dirimuntur seculi, ac peno eadem
barbaros fuit.

3 Hujus municipii sacra profanaque aedificia, orna-
menta, amplitudinem plenus descriptum videre qui
volet, Theodori Ferroni caput primum legit, a quo ille
exorditur S. Finae Vitam, quam Florentiae anno 1644
Italiae edidit Ser. missimae Ducissae dedicatum et pne-
gyri in modum deductum: ex ea quam Jacobus Mun-
duccius Prionus anno 1598 typis Italicis secundo jam
vice vulgavit, verbatenus transumptam ab originario
Latino textu Fr. Joannis de S. Germaniano Ordinis
Praeceptorum, de quo Sixtus Senensis in bibliotheca:
Vir do litteris bene meritus, plurimarum rerum
notitia illustris, in Theologia scholastica et in sa-
ceris litteris non mediocriter peritus, et concionator
egregius: floruit anno mccc. Scripsit opus in igno-
do

ca. Sileta olim p

quo in m. s. r. e
cond. it. et. h. o. c.
non. et.
acc. perit?

criptores
v. de S. Finae

A de exemplis et similitudinibus rerum duobus magnis voluminibus in folio, impressum Venetiis anno 1499 : libros Sermonum de tempore, de Sanctis, de opere sex dierum, funebrium orationum etc : non meminit autem hujus Vitæ Sixtus, quia obscura delituit intra parietes illius Hospitalis, cujus Rectori roganti conscripta ferebat privatim in patria.

4 Eandem Vitam, ab eo, quem dicimus, Jacobo Mundano Italice versam, habuit Sylvanus Rozcius de Hetruscis Sanctis scribens. Eandem Philippus Ferrarius citat in Catalogo Sanctorum Italice, etiam Florentie 1598 : concinnatum autem a Ferrario eloquium Anatholis suis interit Abrahamus Brounus, tacto auctoris nomine ; quod similiter fecit in Menologio Benedictino Bucelinus, nisi quod ad hæc verba Ferrarii : Patrum in domo velut in monasterio vivens, adiecit de suo, rigidum sectari visa est Reclusorum nostrorum institutum ; nempe vel invenicula erat vel fucunda anxia, per quam ad Ordinem Benedictinum adduceretur, quamvis ille abundans proprius, peregrina non egret ornatus, Ferrarii tertium Gallicè reddidit in sua Virginum Menologio Franciscus Lohier, Arturus in Gynæcea breviori contentus elogio satis habuit S. Finam a mira potentia et vitæ per-

B factione commendare.

an Benedictini?

ejusdem apud cives coluit,

sacellum,

Reliqui,

fores

Acta primigenia unde accepta,

C 6 Primigeniæstylæ Latine Acta Florentie existentibus nobis subministravit MS. Pergamæus codex non parvæ antiquitatis, expertus in intricatissima sævis profanisque monumentis bibliotheca Illustrissimi Senatoris Caroli Strozii, qui, de nostro adventu per litteras Reverendissimi Abbatis Ferdinandi Ughelli admonitus, primis ab itinere respicientibus adfuit, atque ad sua MSS. perlustranda invitans, non contemnendam operi nostro materiam suppeditavit ; in quo utiliter occupamur, interam domum ad Laventium Magne Ducis bibliothecam aditus et describens fontibus per amicos impetratur. In hæc Acta et Sapphires carminis tropus octiduum non minori elegantia quam brevitate ac choritate reddidit Cantabrigie Poeta Italus, Venetus anno 1893 recensus, lib. 2. epigrammatum ad Polydorum Tibatum ; idemque lib. 7 duplex B. Finæ epitaphium concepit, Elegico unum, alterum Phalæcio metro ; digna omnia, quæ huic operi inserantur ; si post primum fontem inventum aliquid in us esset nove auctoritatis. Prologo subjugimus ceterum capitulorum divisionem, ut nobis licent nostrum institutum tenere.

VITA

Auctore Fr. Joanne a S. Geminiano Ord. Prædicatorum.

PRÆFATIO

Religioso in Christo viro, Fratri Coccio a, Rectori hospitalis b S. Finæ de S. Geminiano, Frater Joannes de eodem loco, in Prædicatorum Ordine inutilis, salutem et Sanctorum vestigia feliciter consecrari.

a b

Tua dudum a me Fraternitas cum instantia requisivit, ut beatissimæ Finæ Virginis quam, velut fructum pretiosissimum Deo, pomifera terra nostra produxit, collectis in unum pariter tam illis, quæ de vita ipsius a quibusdam senioribus verbotenus narrabantur, e quam etiam ipsius miraculis, quæ in quaternis quibusdam et sæculis scripta erant. Legendam brevem sub idoneo stylo componere laborarem. Quamquam igitur sum ad hoc insufficientis, de ipsius tamen Virginis suffragatione confusus, et ejusdem provocatus amore, caritatis quoque tue precibus inclinatus, quibus libenter aduam, tuis satisfaciam piis votis. Ecce gratanter opus offero, quod petisti, rudi quidem, sed veridico stylo breviter compilatum. Quia vero, qui scribantur cum ordine, discuntur facilius, et melius retinentur ; tam virtutes, quibus falsis dum viveret, quam ea, quæ post obitum apparuere miracula, premissis primo singulorum rubricis a sub certorum capitulorum ordine comprehendere. Sic autem servare modum in omnibus pro viribus studui, ut neque verborum rusticitas historice nobilitatem diminuat, nec etiam ornatus superfluis suspitionem pariat veritati. Hoc autem contestor legentibus, quod quæcumque hoc in opere posui de beata Virgine Finæ, diligenter examinata fuerint ; et eorum, qui vel oculis viderant, vel a videntibus saltem audierant, ille digno testimonio singula comprobata. Suscipiat igitur tua cara Fraternitas quod exegit, et felicissimam Christi sponsam B. Finam, coruscantem miraculis pariter et exemplis, habitatores nostræ patriæ universi venerentur laudibus, et operibus imitentur, ad honorem Sponsi sui et gloriam Domini nostri, scilicet Jesu Christi, qui Sanctam suam fecundavit in meritis, et æternis in cælis præmiis coronavit.

O: cetero scriptoris,

B ordo

d

f. l. r.

n diminutivum, pro Hugone Huguelus, et per primæ syllabæ aph. cum Gocelus. In Est utat, testimonio Theodori Ferroni, e tribus, quæ eo in oppido sunt, primarium, quocumque morborum genere laborantibus extractum, sub hujus S. Finæ in morbis potentissima invocatione; cum alii duo vel colligendis precibus, vel expositis nutriendis servant. — c' cum auctor fuerit inno scripti xiv aut etiam xviii multa, potuit non paucos edere superstitios, qui S. Finam reverentem venerant. — d' h' est indiculo capitulorum, quem subnectimus.

F

- Capitulum, I. de origine et nomine B. Finæ
- II de honestate conversationis ejus in cæto-pueclari
- III de infirmitate et patientia ejus
- IV de beata paupertate ipsius.
- V de obitu matris ejus, et de divisione serpentis.
- VI de revelatione facta B. Finæ de die transitus sui.
- VII de transitu B. Finæ, et de odore corporis sui.
- VIII de miraculis ejus ante sepulchrum.
- IX de sepultura ipsius, et de miraculis ejus in genere
- X de contractis, et fracto, et paralytico liberatis
- XI de demoniacis liberatis.
- XII de liberatis a carceribus.
- XIII de liberatis a submersione et periculis maris
- XIV de incendio ignis exbalco.
- XV de curatione cujusdam stulticie et aposthematis
- XVI de juvenis curatis.
- XVII de sanatione cujusdam vulnerati
- XVIII de resuscitatione pueri mortui

A

CAPUT I.

Virtutes S. Finæ : morbus diuturnus : miracula post mortem.

Postquam mundo Sol justitiæ Christus nobis carnis contextus apparuit, et aridam atque sterilem terram, humanam naturam videlicet, largiflua suæ gratiæ pluvia fecundavit: in nostræ mortalitatis substantiam, quæ, velut humus maledictioni subiecta, vitiorum spinas et passionum nobis tribulos germinabat, flores apparuerunt, id est, homines Deo gratissimi, virtutum variis vernantes coloribus, et exemplorum odoribus suaviter redolentes. Inter quos Virgines, velut nivea lilia, candore puritatis mirabilis nituerunt: et sancti Martyres, tamquam rosæ purpureæ, rubro sui martyrii sanguine rutilarunt: beatorum autem Confessorum humilitas, ad instar quasi violarum olentium, odoris nos amabili fragrantia recreavit. Ceterum novissimo tempore, quo in nos seculorum fines B. Paulus devenisse commemorat, in florido S. Germiniani castello, quod est in patria Tusciæ, quæ dicitur Vallis-Else, Virgo quædam, nomine Finæ, Deo nitens et hominibus redolens, velut novum munditia-liliam, est exorta. Quæ et tamquam rosa gratissima, neque sacræ virginitatis honore, neque diutinis attrita laboribus vigore penitentia caruit vel sanctæ opinionis odore. Fuit namque cum interiori munditia circumdata virginali decore, et cum fida humilitatis custodia, mirande patientiæ robore communita.

2 Hujus quidem carnalis pater Cambius dictus est: qui licet esset ex paupertate despectus, ex nobilitate tamen progenie traxisse fertur originem. Mater vero ipsius Virginis c Imperera vocata est. Germanum etiam, nomine Clardum, habuit Virgo Christi: qui diu tam laudabilem vitam in insula Sicilia duxit, quod tamquam Sanctus, non tam vivus quam etiam mortuus, ab omnibus colebatur. d Parentes igitur Virginis memorati cum hanc felicem sobolem suscepissent, quasi quodam futurorum presagio, vocandam esse Finam ab ipso sacri baptismatis lavaero statuerunt. Nam vulgaris multitudinis usus, quem sapientes seculi in nominandis rebus dicunt esse sequendum communiter obtinuisse videtur, ut id, quod excellentem vel optimum gradum obtinet bonitatis, finem vel finissimum vulgenter appelletur. Quapropter sancta juvenula recte vocata est Finæ, quæ continentie gradum optimum, virginitatem meruit conservare. Nam quamquam bona sit honestas conjugalis, melior tamen dicitur continentia viduæ: sed optima consuetur puritas virginalis. Abstinentia a nuptiis Angelorum estimatio: et quanto Angelus est homine superior, tanto virginitas est honorabilior. Recte quoque vocata est Finæ, quasi finem asseruta, quia diversorum meritum gradibus usque ad finem vitæ proficiens, finem tandem bratitudinis ultimum feliciter est adepta e.

3 Hæc igitur Christi sponsa carissima, velut aurora consurgens, ut noctis culpæ reliqueret tenebras, et in perfectam diei gratiæ proficeret claritatem, in puellari constituta ætate, puerilibus se jocis non miscuit, sed juvenularum mulierum lasciviam penitus declinavit. Ut enim puritatem cordis, quæ fundamentum est omnium virtutum, sanctæque virginitatis thesaurum, in vase sui corporis fictili conservaret, domi libenter manens, externos quantum poterat devitabat excursus, et impudicos aspectus hominum abhorrebat. Si quando vero cogebatur exire, ne internam pudicitiam mentis exterior aspectus inficeret, cum oculis factus pedes pepigerat, ut non ad latera, sed ad pedes respicerent, et semper ejus palpebræ præco-

derent gressus suos. Et quamvis esset venusta facie, totoque corpore pulchra, exteriorem tamen apparatus abhorrens, interiori mentis compositioni studebat: non externis aspectibus hominum, sed Sponsi celestis oculis cupiens complacere. Sed ne servus delicate nutritus proterviret in dominum, videlicet caro in spiritum, corpus suum alligebat jejuniis, et membra cum B. Cecilia cilicio perdomabat. Ne vero per desidiam otii hostilibus pateret insidiis, manualibus mulierum operibus, non tam ad sublevandam inopiam quam ad otiositatis vitandam malitiam, crebrius insistebat. In quo profecto Regiæ Virginum, Matris Dei sequebatur exemplum: de qua Beatus testatur Hieronymus, quod cunctis acie operans opportunum sibi victum quotidie lucrabatur.

4 Sed quia virtus in infirmitate perficitur, ut eam Dominus ad perfectionem perduceret, dum magis robusta videbatur et sana, gravissima in corpore passione percussit. Nam subito toto corpore perditis, præter caput, sic tota contracta est, ut non tantum de lecto surgere, sed nec etiam posset ullatenus se vertere vel movere. Quod quidem Dominus fecisse dignoscitur, ut non tantum Dei famula locuples esset meritis operum, sed etiam locupletior fieret meritis passionum. Quamquam autem sic esset infirma, non tamen super lecti molliem, sed super nudam tantummodo tabulam f decubebat. Verum uno latere corporis vehementibus repleto doloribus, per quinque annorum spatium in altero semper latere jacuit, a nullo se nunquam aliter verti vel mutari permittens. Quapropter ex carnis humore substrata sibi tabula putrefacta, caro etiam adhærens computruit, ita ut ea pars lateris vermibus scaturiret. Mures quoque ad eam concurrentes, si non aderat qui eos aligeret, ipsius carnes putridas corrodebant. Unde multa fide digna personarum, quæ frequenter ad familiam Dei gratia visitationis accesserant, se mures illos videri testatae sunt, ex concavitate corporis, quas corrolando fecerant, procedentes.

5 O vere patientia mira et cunctis præferenda miraculis, quæ in fragili femineo sexu masculinum animum reperit: quo scilicet Dei Virgo, cum ex una parte corporis tam diris torqueretur doloribus, a vermibus vero ex altera et muribus roderetur, sic tamen læta facie tranquillaque mente manebat, ut nunquam vel signum tristitia in vultu suo monstraverit, vel verbum lingua ejus protulerit conquerentis. Non igitur in ore ipsius resonabat impatientie murmur, sed semper gratiarum actio et vox laudis. Propter quod sine ferro et flammis quasi Martyr fuisse videtur, quam etsi gladius persecutoris non abstulit, tormentum tamen diutinum multiplexque dolorum afflixit: quod ipsa non cum mentis tristitia, sed læta patientia toleravit. Porro ut exemplo Joseph in terra suæ paupertatis excresceret, extremam, quam patiebatur, inopiam tam læta mente ferebat, ut jam non esse in paupertatis angustiis, sed immensam abundare divitiis videretur. Sciens namque quod pauperibus spiritu promissum est regnum caelorum: pauperem læto animo ferens, quod intulerat necessitas voluntarium faciebat. Virgo itaque prudens lætenter advertens, pro gloriatione in paupertatis inopia celestis exuberantiæ gloriam esse reddendam, præstatis munera et elemosynas datas, quas viri misericorditer vel foemine transmittabant, cum metu suscipiebant et lacrymas, et quasi moesta de elemosynis mugus, in parvis datis uberius exultabat. Nihil autem de quotidianis victu reservans, ut de crastino non esset sollicita, quicquid sibi de collatis supererat, pauperibus erogabat.

6 Ceterum

D
AUCT. 10.
A S. GEMINIA-
NO.

1001. Gemina,

sedulitas,

Gravis
infirmas

K

f
et diuturnæIncredibilia
tolerantia.Mentis et
nullius
scentia.K
in vicinis
doloribus,et in extrema
paupertateerga prosperos
liberalitasSancti in
et lecta.quid flores
in hortis :

1 Cor. 10, 11

ex quibus
B. Finæ.

cui parentes,

b

c

d

et nominis
rutilo :

c

e

puellæ
modestia

pudicis,

A 6 Ceterum cum de virtutibus ejus antiquus serpens invidia torqueretur, nequitie suae virus pestiferum, quod in Dei famulam efflare non poterat, in matrem ejus effudit. Nam una dierum accidit, quod mater ipsius Virginis, de qua supra facta est mentio, cum deforis rediens limen domus intrasset, subito lapsa corruit, acsi cujusquam vidento impulsu lapsa, ad terram projecta. Cumque sic jaceret immobilis, cepit Virgo Domini Fina, quae in loco superiore manebat, ad mulierem quandam honestam, Bonaventuram nomine, quae sibi diu ex pietatis affectu elemosynas querenda servavit, et tunc temporis ibidem adstabat, cum clamore et instantia dicere: Surge soror, descende inferius et quid de matre mea sit actum agnosce. Ad cujus dictum cum descendisset ad eam, non tantum ad terram prostratam, sed illam vita reperit penitus destitutam. Tunc vocem extollens mulier, clamavit fortiter, dicens: Hec, heu! Quid actura es Fina, cum mater tua mortua est in terra. Quam vocem lugubrem audiens Dei Virgo, cum ad lectum levaret oculos, mirabilem serpentem conspicit, super quandam trabem extensum, in eam terribilibus oculis intuentem: quem illa prius ex columbina simplicitate, quae merat cordi ejus, non monstrum esse diabolicum, sed verum serpentem existimans, ex cujus morso mater esset extincta, ad praedictam, quam miserat, formam adhuc exclamavit, dicens: Veni Bonaventura, huc veni, et vide virulentum hanc feram, quae matrem meam extinxit. Et adhuc posthaec verba subjuncta, dicens: Vide soror cunctis, vade, voca huc Magistrum Guineldum, qui scalam ponat, et ad lectum subscendat, et hoc venenosum animal, quod matrem meam mordit, perentat et occidat. Cum igitur accessisset Guineldus, qui convenerat quidam erat a praedicta muliere vocatus, utriusque famula Dei, tam scilicet mulieri quam ei, serpentem illum terribilem, quem ipsa tenebat oculis, digito demonstrabat, dicens: Videte illum, videte, qui matrem meam peremit. Cumque illi monstrum hujusmodi nullatenus videre se dicere, intellexit Virgo Christi aperta, non esse quod videbat serpentem vivum, sed nequissimi hostis potentiam, qui per serpentis speciem primos parentes dempsit. Unde mox, Crucis facto signamento contra eum, evanuit ab oculis ejus. Perperit igitur ex his Christi ancilla, hujusmodi mortem matris non tam ex nequitia demonis, sed magis occulto Divinae dispensationis judicio providisse. Quapropter Deo gratias agens, dorum casum non cum tristitia, sed aequa mente portavit.

B 7 Denique vero tempus advenit, quo cum de suis laboribus Dominus remunerare decrevit, et post longi probationem certaminis eorum. Et quod olim sanctus Propheta suppliciter postulavit dicens: Notum fac mihi, Domine, finem meum; hoc sancta Domini famula ex speciali Dei munere meruit obtinere. Nam per dies creiter octo ante sui obitus horam abbas Pontifex et Doct. Gregorius, ad quem ipsa dilecta Deo singularem devotionem habuerat, eumque in diuturnis huiusmodi quoddammodo conferens exhorat, sibi desuper resplendens apparuit, dulcissima voce dicens: Parata esto illa, qua in die solennitatis tuae ad nostrum es ventura consortium, cum sponsio tua peremerit in gloria permansura. Cujus illa confortata conspectu et auditu sponsionis dulcissimae reverentia, levatis ad Dominum manibus, et oculis sursum erectis, devotas et humiles gratias reddidit Redemptori, qui ancillam suam tam abjectam et humilem ad tam sublimem et ineffabilem gloriam sua dignatus fuerat elementa invitare. deinde prout peterat, reverenter inclinans caput sancto Pontifici, ejusdem se devotus gratia commendavit. Quo facto disparuit visio, quam ipsa vel Dei famula quibusdam sibi familiaribus feminis, et spirituali sibi familiaritate conjunctis, cum multa humilitate postea revelavit. Quod totum diem femine post sacrum illius obitum, sicut audierant a Domini famula, pluribus retulerunt: de quo etiam postmodum examinatae sollemniter, sub sacramenti fide ipsam, quod prius dixerant, iterum confirmarunt.

C 8 Ab illa ergo die, qua, ut dictum est, ancilla Domini celestem revelationem suscepit, cepit corpus jam pene consumptum, magis ac magis praedebilitate deficere, et dolorosa capitis inquietudine cruciari. Quapropter illi compatiens quaedam laudabilis mulier, nomine Beldia, quae laude digno caritatis et sanctae devotionis affectu illius curam longo tempore gesserat, cum manu sua et brachio tam diu caput Virginis tenuit sublevatum, quod manus sua vehementer intumuit, ita ut eam sine magno dolore nec claudere nec agitare valeret. Tandem vero cum dies instaret jam diem solennitatis beatissimi Doctoris Gregorii, quo sanctissima Virginis anima, juxta promissum collatum sibi factum, a corpore debebat absolvi; vicinum praesentis exitum, totum suam devotissimum spiritum ad Dominum recollectit, adventum Sponsi et vocationem expectans, ad quem sibi exiens obviam ad celestes cum eo nuptias intraret. Verum prudentissima Virgo, ut in hora sui exitus parata reperiretur, generali prius confessione praemissa, Sacramentum Dominici Corporis et tandem Eucharistiae extreme cum mirabilis devotionis dulcedine petiit et accepit: post quae arma secum facta de praedio mortis, agorem hilariter expectabat. Cumque se oratione continua Domino commendaret, inter ipsa orationis verba immaculatum spiritum reblidit Creatori, in annis Domini MCCXXI, de mense Martii, in die festivitatis B. Gregorii Papae.

D 9 In ipsa vero hora, qua transit, videntes potestates aereae, quod ejus spiritum detinere nequiverant, utpote in quo nihil juris aut potestatis habebant, confusi et furibundi recedentes ab ea, tempestatem ventorum et pluviarum tam validam in aere concitaverunt, ut non parum in illis partibus homines terreterentur. Sacrum autem illius corpusculum, quod diuturnis pernis jam fuerat attritum, sic ipsi tabula lignea, super quam diu jacerat, ex parte putrefacti lateris affixum et incorporatum remansit, quod ab ea nullatenus potuit integrum separari: in quo mirum Christi sponsa gratissima est sponsi sui Christi transitum imitata, qui Spiritum tradidit Patri recommendatum, pernis attrito et ligno affixo corpore remanente. Ceterum partes eorum patride, quae praefata jam tabula inhaerentes, remanserunt a reliquo corpore separate (prout postea relatione veridica constat) sunt plurimi, qui viderunt nequaquam vel aspectu horrendo, aut cujusquam fastentis offatu, sed plena candidis sicut floribus, suavitatis odorem spirantibus, remanere. Erat etiam tota tabula florida ex parte illa, cui caro inhaeserat, et redolens miranda fragrantia. Unde unum ex illis floribus, quem ex tabula quidam evulsor, cum eum ad ostendendum absentibus longus detulisset, et appositum plurimum naribus spirato eodem evidentius comprobasset, ad praefatam tabulam rehens, acceptum florem in loco, unde acciperat, reposuit reverenter. Reliquum quoque corpus virginicum, quod ex parte, qua tabula haeserat, remanserat laedere, ubi quoque apparebant non paucis corruone murium et fossurae, odoris consimilis suavitatis fragrabat. Decebat namque quod membra virginica, quae gravissimis attrita languoribus spiritualiter redoluerant Deo, corporaliter fragrant et mundo, et ex illa praecipue parte ubi magis percussa fuerant, velut aromata,

busdam sibi familiaribus feminis, et spirituali sibi familiaritate conjunctis, cum multa humilitate postea revelavit. Quod totum diem femine post sacrum illius obitum, sicut audierant a Domini famula, pluribus retulerunt: de quo etiam postmodum examinatae sollemniter, sub sacramenti fide ipsam, quod prius dixerant, iterum confirmarunt.

8 Ab illa ergo die, qua, ut dictum est, ancilla Domini celestem revelationem suscepit, cepit corpus jam pene consumptum, magis ac magis praedebilitate deficere, et dolorosa capitis inquietudine cruciari. Quapropter illi compatiens quaedam laudabilis mulier, nomine Beldia, quae laude digno caritatis et sanctae devotionis affectu illius curam longo tempore gesserat, cum manu sua et brachio tam diu caput Virginis tenuit sublevatum, quod manus sua vehementer intumuit, ita ut eam sine magno dolore nec claudere nec agitare valeret. Tandem vero cum dies instaret jam diem solennitatis beatissimi Doctoris Gregorii, quo sanctissima Virginis anima, juxta promissum collatum sibi factum, a corpore debebat absolvi; vicinum praesentis exitum, totum suam devotissimum spiritum ad Dominum recollectit, adventum Sponsi et vocationem expectans, ad quem sibi exiens obviam ad celestes cum eo nuptias intraret. Verum prudentissima Virgo, ut in hora sui exitus parata reperiretur, generali prius confessione praemissa, Sacramentum Dominici Corporis et tandem Eucharistiae extreme cum mirabilis devotionis dulcedine petiit et accepit: post quae arma secum facta de praedio mortis, agorem hilariter expectabat. Cumque se oratione continua Domino commendaret, inter ipsa orationis verba immaculatum spiritum reblidit Creatori, in annis Domini MCCXXI, de mense Martii, in die festivitatis B. Gregorii Papae.

9 In ipsa vero hora, qua transit, videntes potestates aereae, quod ejus spiritum detinere nequiverant, utpote in quo nihil juris aut potestatis habebant, confusi et furibundi recedentes ab ea, tempestatem ventorum et pluviarum tam validam in aere concitaverunt, ut non parum in illis partibus homines terreterentur. Sacrum autem illius corpusculum, quod diuturnis pernis jam fuerat attritum, sic ipsi tabula lignea, super quam diu jacerat, ex parte putrefacti lateris affixum et incorporatum remansit, quod ab ea nullatenus potuit integrum separari: in quo mirum Christi sponsa gratissima est sponsi sui Christi transitum imitata, qui Spiritum tradidit Patri recommendatum, pernis attrito et ligno affixo corpore remanente. Ceterum partes eorum patride, quae praefata jam tabula inhaerentes, remanserunt a reliquo corpore separate (prout postea relatione veridica constat) sunt plurimi, qui viderunt nequaquam vel aspectu horrendo, aut cujusquam fastentis offatu, sed plena candidis sicut floribus, suavitatis odorem spirantibus, remanere. Erat etiam tota tabula florida ex parte illa, cui caro inhaeserat, et redolens miranda fragrantia. Unde unum ex illis floribus, quem ex tabula quidam evulsor, cum eum ad ostendendum absentibus longus detulisset, et appositum plurimum naribus spirato eodem evidentius comprobasset, ad praefatam tabulam rehens, acceptum florem in loco, unde acciperat, reposuit reverenter. Reliquum quoque corpus virginicum, quod ex parte, qua tabula haeserat, remanserat laedere, ubi quoque apparebant non paucis corruone murium et fossurae, odoris consimilis suavitatis fragrabat. Decebat namque quod membra virginica, quae gravissimis attrita languoribus spiritualiter redoluerant Deo, corporaliter fragrant et mundo, et ex illa praecipue parte ubi magis percussa fuerant, velut aromata,

quoque

matre cubito
castrum

serpentem
supra lectum
videt

et signo
crucis
demonem
fugit,

Ex S. Gregorio
intelligit,
Ps. 38, 9

se in ejus
fatis
moriturum,

laud: mque
deficiens,

E
suscepit
Sacramentis
moritur,

tabula cui caro
inhaeserat
adhuc erat.

F
flores
virgatae,

corpus
in fatis
virescit
et odorat

A quæ pilo contusa odorem suum plenus circumfundunt.

campanarum fortis ulronens.

10 Non est autem prætereundum silentio miraculum quod tunc temporis plurimum divulgatum, pro certo compertum est in hujus Virginis obitu contigisse. Nam antequam corpus ejus ad Ecclesiam fuit delatum, campana majoris ecclesie et omnium aliarum per se ipsas pulsari cœperunt, non tractæ manibus hominum, sed viribus Angelorum. Factus est ergo divinitus ad corpus beatissimæ Virginis consensus populorum multorum, ita ut, etiam postquam fuit cum reverentia et honore decenti ad dictam majorem ecclesiam deportatum, obstantem cum clamore populo, non poterint Clerici sacrum corpus tradere sepulture, et primo diebus aliquibus super terram collocatum in choro mansit Ecclesie memoratæ. Quo in tempore hoc insigne miraculum coram multorum oculis accidisse refertur, quod cum biduo post obitum Virginis, custos et nutrix ejus Beldia de qua parum supra mentio facta est, velut comes individua Virginis, non tantum vivæ sed mortuæ, juxta illius feretrum consedisset, et pro sanatione suæ manus B. Finam fiducialiter exorasset; illa hæc mortua jaceus, suam brachium levavit a feretro, manique præcipua coram oculis omnium manuum nutricis tumidam apprehendit, eamque tribus vicibus strinxit, singulis ejus digitis studiosa perscrutatione palpatis: hæc tuncque est post trimum contactum, ut reducta sua manu ad feretrum, stupentibus qui aderant omnibus, ab omni dolore pristino et tumore, quam strinxerat manum, dimitteret penitus liberatam.

manus sanata miraculum:

B

11 Eodem quoque tempore antequam corpus Virginis tumulo elongaretur, puella quædam, Melina nomine, filia Guidaldi, quæ gem ex casu quodam habebat cum læsione ossis horribiliter tumefactum, propter quod sine magno dolore, nec etiam claudicans, poterat ambulare. Cum ad corpus sanctum reducta fuisset, manu S. Finæ apprehensa et apposita super tumidum locum discessit, et ad propria rediit plenarie liberata. Quidam etiam nomine Saladucens cum in aliqua parte corporis iterum ei caro exeresceret, quæ annatim debebat excudi: ex qua quidem incisura, dum fieret, tam vehemens patiebatur dolores, quod fere semper mirrabatur ad moriendum; cum audisset Virginis obitum primitus iunxit, voto supplicii ad eam emissio, quod si eam sine meritis Dominus liberaret, semper in pane et aqua festi ejus vigiliam jejunaret, ac etiam quod ejus sepulcrum filo cereo annualiter emerget, assertus est illico plenissimum sanitatem.

tumens genu sanatum.

et carnis excrescentia.

C

a Fluvius hic in Senensi territorio oritur in Arona se precipitans, inter oppida S. Mulatis et Empoli in loco mali aquam ferre hinc Fivium inde Florentiam intercollem est. — A. E. X. nobilissima Civitatum familia, cuius Ferronius, forte qui fecit S. Finæ. Cuius novum fuisse cepit. — Quod Imperatorem in mai Italia Italia impressa et præcipua litterarum M. hand dabat justo originalem testem, quam litterarum Florentini edidit descriptio compulsiore invenit, quæ sibi non intellectum existimo, quæ simuliter alius amicus fanoniarum nominibus in eadem editione invenit præcipua, pro Madonia, id est, Domine appellatone hominifica pont. — Est tamen veteris Capetana ignobilis, Sancta Sanctus diligenter servata. — Aliam nostram de origine nominis conjecturam vide in Comarum. man B. — C. F. Robore cum fuisse fugit Ferronius, ut occasione habuit laudens in nomine gentilitio de Bovere Julia. Venerat. A. 2015 Tridimandi y Major Helvæ dicitur, et fidei usque hæretici fidei in illius Crimonium Ducis, cui simul opusculum inscribit

CAPUT II.

Miracula post sepulturam

Post hæc autem beatissima Fina in terra suæ originis, in plebe videlicet Castrî superius nominati S. Geminiani, infra diæce plebs ecclesiam cum legita fuit et laudibus et magna tam Cleri quam populi veneratione sepulta. Post quæ cœperunt cum devotione mirabili ad sanos sanatas illi reliqua v. i.

sepulcrum S. Finæ decessi 1179. 12. 1. 1. 1.

versi confluere populi, et catervatim non tantum de Castro predicto, sed de omnibus civitatibus Tusciæ, e quibus multi cum vexillis et musicis organis veniebant, gloriosum sepulcrum Virginis visitantes, et copiosa ibi dona et munera offerentes. Ubi etiam divina virtute cœperunt ad invocationem ipsius et sanctorum ejus Reliquiarum contactum innumera miracula coruscare. Nam ejus meritis omnipotens Dei virtus contractis et ruptis salutem integram reddidit, paralyticis et corpore perditis sensum et motum restituit, ab obsessis corporibus demones effugavit, inclusos carceribus potenter eripuit, submersos ab aquis illis eduxit, naufragantibus portum salutis indulsit, ardentes ignem flammantes extinxit, aposthemata quoque ac fistulas mira celeritate curavit, ab infirmitatibus plurimis bestias liberavit, et tandem vulneratos lethaliter ad sanitatem perfectam, et quod insuper est majus omnibus, mortuos revocavit ad vitam. Sed omnia ista miracula, quæ generaliter enumerando perstrinximus, consequenter et eodem ordine specificanda sunt per specialium exempla signorum.

miraculis claret.

13 Mulier quædam, de Monte-Vultrano a, nomine Benefacta, cum esset manibus pedibusque contracta, et ad sepulcrum hujus Virginis cum digna devotione deducta, ejusdem se meritis recommendans, reportavit inde subsidium plenissime sanitatis. Quidam etiam propter contractionem omnimodam, quam in manibus patiebatur et pedibus, cum fuisset ad tumulum Virginis super asellum delatus, ejusdem Virginis meritis, cum se recommendaverat reverenter, suis inde recessit pedibus, totaliter liberatus: itaque Deo gratias agens, et cunctis illius terre hominibus benedicens. Alius quidam ab utero matris tortum habens brachium et contractum, sic ut ipsum nec flectere posset, nec cum eo valeret aliquid operari, sanitatem, quam devoto petiit, ante sepulcrum predictum B. Finæ meritis integre reperavit. Vir alius, vocatus Bertinus, cujus brachium momorderat animal venenosum, habens ipsum ex hujusmodi morbo perditum et contractum, B. Finæ postulado præsidio, consecutus est ejus meritis omnimodam sanitatem.

curati contracti res. E

14 Homo quidam de Comitatu Pisano et loco, qui dicitur, Alienb, nomine Gemelle, contractus in manibus et pedibus, et insuper esset mutus; portatus est ad sepulcrum Virginis in asella suo ligatus: ubi fuis ad eam precibus, pro sua oratione sanitatis beneficium adhibuit est adeptus. Quidam quoque vir alius, nomine Galganus, sic contractus, quod sine brachiorum sustentatione, qui erectio dicitur vulgariter, non poterat ambulare, ad Virginem lusa prece devota, sanitatis et gratiam plenam consecutus. Infantulus quidam a matre ubera sugens, dum die quadam lavaretur a matre, ruptur in ventris subito passus est, per quam internam viscera videbantur, et cum effluere de ventre coepissent, fæto a matre voto ad Virginem, mira hinc consolidatione sanatus. Paralyticus quidam et tremulus, qui supra pedes suos non poterat se tenere, sed statim quando fuisset dimissus, tremens cadabat in terram; cum delatus ab eorum subsidio ad B. Finæ tumulum devenisset; per ipsam ejus cum reverentia suffragium postulavit, recepta ejus meritis sanitate, ad propria suis pedibus medullæ revocavit. Multos quoque alios homines, eadem infirmitate decentos, ad sepulcrum ejus venerabile cum reverentia venientes, liberavit miserabiliter pressam sponsa Christi.

item manus, b

c

debitis,

ruptis,

et paralyticis,

15 Bertellus d quidam de villa Campillia, quæ in districtu est Castrî de Colle, crudeliter vocatus a demone, cum ad Dei famule tumulum esset qui violenter delictus, et annulus quidam f, quem in digito

d

e

f

A digito suo B. Finæ tenuerat, in ipsius esset digitum ab aliquo inmissus; mox dæmon qui eum vexaverat, per diem quindecim spatium quo illum annulum tenuit, ab eisdem vexatione cessavit. Sed ei, qui prestiterat, annulo restituto, statim dæmon ad illum rediit, fortius vexans eum; propter quam causam a suis iterum reductus ad Virginem, per ipsam malignus spiritus clamare cepit, dicens: Cur me torques Finæ? ecce recedam ab isto, ex quo ne hic esse non sinis. Cumque adstantes peterent, quale sui vocis signum ostendere deberet; respondit nequam spiritus dicens: Birretum quod manu de capite alieni hic adstantium auferam, et manum istius ecclesie lampadem percutiendo perfringam. Cuius veritatem eloqui confestim subiecit, ut dixerat, rei probavit eventus. Nam illico ab homine indignus spiritus exiens, utrumque signum, prout ante prædixerat, tam de birreto quam de lampade adimplevit. Quodam etiam demonica mulier, que de S. Minato imperialis castello ad B. Finæ reliquias fuit ducta, ab ipso quo tenebatur spiritu, dato signo quod in recessu suo lampadem frangeret, facti, ejecto dæmone et impleto signo de lampade, ipsius Virginis meritis gratiam liberata.

B: 16 Con milite quoque miraculum circa mulierem aliam juvenem, que noviter virum acceperat, in Portu S. Viti de Pulchiano, qui est in Apulia in comitatu de Bari h. dignatus est per suam famulam Dominus operari. Nam cum mercator quidam, Cuius nomen, de terra ipsius Virginis omnibus, ad dictum portum apprehensisset in navi, et de navi exiens de ecclesia in terram; in Abbatia S. Viti prædicti que est in loco illo, invenit dictam formidam juvenem a dæmone occupatam, omnes quidem qui ibi aderant suis clamoribus modum molestantem. Ad quam dictus Cuius accedens, dæmonem, qui eum vexabat, adjuvare cepit, huiusmodi verba dicens: Adjuro te, dæmon, per Deum et ob reverentiam S. Finæ Virginis de S. Gemiliano, ut confestim ab hac juvenula, quam occupastis, discedas. Ad cuius vocem malignus spiritus cum magno clamore respondens, ait: An credis me hinc repellere? Profecto si resistere poteris, nullatenus exibo. Cumque illum sub eisdem verbis iterum adjurasset, clamavit dæmon, dicens: Da mihi vel modicum terminum, quo hinc exire debeam; et tunc de meo exitu et liberatione istius manifestum videbitis signum. Et post hæc verba facto subito motu, ab ea nequam spiritus exiit, et pro signo, quod promiserat, lampadem quendam, que pendebat in alto, cum magno sonitu fregit. Sed oleum de lampade foras cum super pavimentum solidum ecclesie cecidisset, ad modicum terre condensatum apparuit, nigrum quidem, sed nomine inextinguibilem; propter quod nec tingebat tingentes ipsam vel adherentes eadem. Illo vero pmi dicta juvenula B. Finæ gratis accens, recitavit, eoque spiritu totaliter liberata. Ab hac nuntia facti prædicti, viso tam grandi miraculo, pro quo S. Finæ imaginem in ecclesia pingi fecit; cui huiusque ali indignis loci exultet reverentia operata, et plura ibidem eisdem Dei famule meritis veneranda sunt ostensa. Multi quoque alii tam viri quam mulieres ab inmundis occupati spiritibus, ad sepulcrum venerabile Virginis venientes, recesserunt inde egestis illis, et ibidem pro signo vestibus aut capillis dimissis, redeuntes ad propria penitus liberati.

C 17 Viri quatuor in carceribus positi et fortissimis igitur compedibus, cum se B. Finæ devotius commendassent; non humano opere, sed divina virtute innotis e pedibus vinculis, de ipsa mirabiliter carcere sunt educti. Propter quod ad sepulcrum Virginis devotus accedentes, persolutis gratis do-

latis, sua ibi pro testimonio vincula reliquerunt. D Plures quoque diversis temporibus ad sancta Virginis venerunt reliquias, compedes ferentes et vincula a quibus ejus mentis asserebant se fractis carceribus fuisse liberatos.

18 Magnum et turbidum fluvium meretor quidam pertransiens, dum non in vadum delitum fluminis, sed in locum introisset profundum, ab aqua tractus in pelagus, est totaliter submersus: ubi iam, ab aquis incipiens suffocari, voto cordis ut affectuosius poterat, B. Finæ Virginis auxilium invocavit. Quo facto, manum quandam persensit se per capillos ad superiora trahentem, et sic de aquis validis B. Finæ præsidio inodumis est eductus. Unde postmodum ad ejus sepulcrum cum muneribus et oblationibus veniens, et quod acciderat miraculum fideliter retulit, et ibidem de beneficio præstito gratiarum persolvit debitas actiones. Mercator etiam alius de S. Gemiliano, nomine Lotharingus, fide digna relatione narravit, quod, cum esset quidam navis in mari, in qua ipse cum multis aliis pariter navigabat, et eis nocturni temporis obscurissima caligo contingeret, tam valido a ventis et fluctibus navigium jactabatur, ut omnes se naufragio proximos existimarent. Quapropter mercator præfatus, vicine mortis periculum metuens, B. Finæ suffragium devota mente quesivit: nec frustratus a sua fiducia; nam illico dum extra respiceret in mari, prope navim nomenclum quoddam lumen apparuit, veluit ignis quolucente serenatus est aer, silberunt venti ac fluctus, et omni proclivus tempestas abcessit.

19 Consimile quoque miraculum accidit de alia quadam navi quassata ventorum et fluctuum gravissima tempestate: quia cum ibi, qui erant in ea intolerabilem maris ævitiam formidarent, hortitu ejusdem, qui aderat, qui sacre Virginis nomen agnoverat, eandem pari voto suppliciter invocantes, mox ejus auxilio tempestate sedata, mirandam assenti fuerunt maris tranquillitatem. Unde quidam eorum de tanto beneficio non ingrati, usque ad sepulcrum ejus postmodum accesserunt: ut pote receptum a Dei famula gratiam recitantes, et ibidem cum gratiarum actione imaginem pro signo facti miraculi relinquentes. Quatuor quoque consimiles diversis temporibus imagines navium ad sepulcrum ancilla Dei portate sunt a quibusdam, asserentibus sibi salutari suffragia beatam Virginem Finam in marinis periculis adstitisse: ut ex iis, quo de sponso legitur, in sponsa quoque ejus possimus consimiliter admirari, dicentes: Quæ est hæc, qua venti et mare obediunt ei.

20 Cum in partibus ejusdam ville crudeliter ignis esset accensus, et ventis agitata late undique se flamma diffunderet, ut totius ville incendium irreparabile timeretur; Sacerdos, qui in villa illius ecclesia Rector erat, cum haberet de panno camisiae ejusdem, que fuerat S. Finæ (quam scilicet tanquam eorum Reliquiam præ magna devotione servabat) videns ignis inextinguibiles flammis, summatim eam usdem portione pannum appendit eam se præhibere, et quasi quodam erecto vexillo, dicta enim Virginis virtuti confisis audacter contra ignem processit. Mira res, sed ab illo facta, qui facit miracula magna solus. Nam statim in se relitit ignis, nec ultra processit, ut coeperat, acsi res quædam animata fuisset, que viso vexillo hostis territa retroisset; uno insuper post modicum spatium fuit ignis per seipsum extinctus. In quo profecto signo B. Agathæ Virginis videtur miraculum renovatum, et ejus velum contra ignem portatum, retrocedere coegit incendium, et etiam tandem extinxit.

21 Quidam homo cui fistule morbus incurabile ulens induxerat, eum B. Finæ elementiam pro liberatione

ARCT. JO. A S. GEMINIANO. Cuius nomen est liberati.

Veni dux emergence.

alibi miraculo in Apulia fuit, h.

etiam in me a suis B. Finæ invocaret.

4 viri carcere compedi.

mercatori a flumine abrepto.

6. alibi naufragum. Veniens succurratur.

alibi a simili periculo salvati.

Mat 8 27 F

incendium restitutum.

6. quibusdam sanatis.

A ratione sua precibus piis pulsasset, mox ab ea consecutus est gratiam sanitatis. Hoc in loco inferendum videtur beneficium alterius sanationis consimilis, quam exhibuit Virgo Dei Fina eandem Leminae, Bonaventurae nomine, filiae scilicet nutriciae suae Beldiae, de qua supra pluribus vicibus fecimus mentionem. Nam cum pateretur praedicta mulier aposthema quoddam horribile in mamilla, quae quidem medicorum iudicio curari nullatenus poterat sine graviore incisione doloris. Illa incisionem huiusmodi pertimescens, suavioris medicaminis suffragia requisivit: nam ad matris suae dilectricem et sociam B. Finam confugiens, ejusdem toto corde subventionis auxilium postulavit: quam Virgo Dei clementer exaudiens, sine ullo medicamine profusum sanam fecit.

22 Ceterum virtute illius, qui salvat non solum homines, seu etiam jumenta, in ipsis quoque bestiis et jumentis vim suae virtutis ostendit famula Dei Fina. Nam multorum virtuum boves et asinos atque equos, gravissimis infirmitatibus occupatos, cum pro illorum sanatione ejusdem ancilla Christi gratiam implorasset, mira celeritate sanavit. In quo facto sancta Dei Virgo Beati Christi Martyris Blasii similitudinem tenuit, qui in curandis huiusmodi bestiis spirituali dono gratiae noscitur claruisse. Nam quae secuta est illius patientiam, profecto congruum fuit, ut illius obtineret et gratiam.

23 In sanandis quoque vulneribus hominum admirabilem Virgo Dei exercuit chirurgiam. Nam cum felix ejus obitus dies in S. Geminiano potissimum festus annualiter et celebris habeatur, ita ut a servilibus operibus communiter omnes vacent, accidit semel, quod huiusmodi hic homo quidam, nomine Cambius, uxoris suae stimulus hortatu ad incidenda ligna propter frigus quod imminabat tunc temporis potissime illo anno, cum securi perrexit ad sylvam: ubi cum lignum quoddam fortiter cospisset incidere, secundo ictu percussus, non ligno, sed cruri suo crudele vulnus infixit: cujus acerrimo dolore permotus, et vehementer seipsum objurgans, quod solennitatem non custodierat Virginis venerande, voto nihilominus supplicii ejusdem misericordiam petiit; quo in dolore tam aceri ei pro sua clementia opportunae subventionis subsidium largiretur: quem Virgo Domini confestim exaudiens, tam mira consolidatione sanavit, ut nec vestigium vulneris ulterius appareret. Id quoque vir de seipso testatus est quod cum undecies in bellis fuisset, in quibus semper altera partium, et sua frequentius exitit debellata; in maximis saepe periculis et quasi in evasibilibus positus, quia semper huic famulae Dei devote se commendavit, ab his periculis illesus evasit: ubi socii ejus, qui posse magis effugere videbantur, mortui remanserunt. Unde quod sibi haec gratia ancillae Christi meritis obvenerit, qualitates considerans casuum, minime dubitabat.

24 Denique contra id, quod Philosophus terribilissimum asserit, et finem diei esse totius, mortem videlicet corporis, sui quoque roboris manum Virgo Dei potenter extendit. Nam filius cujusdam Lombardi, qui in S. Geminiano tunc temporibus morabatur, in contrata in hospitalis, quod nunc dicitur S. Finae, consistens in puerilibus annis, ad extrema deductus est, diemque clausit extremum: quod mater ejus anxia, lacrymisque perfusa conspiciens, cum ampla mentis fiducia emisso voto, ad Virginem ejusque postulato suffragio, mox suum recepit filium restitutum vitae pariter et saluti. Quod quidem tam grande miraculum plures testati sunt, qui puerum primo mortuum, deinde vitae redditum suis oculis conspexerunt. Multa quidem et alia signa per suam dignatus est famulam Dominus operari, quamvis in

hujus non sint opusculi compendio comprehensa. Haec autem scripta sunt breviter, non tantum ad sanctae Virginis praeconium extollendum, sed etiam ad commotionem legentium: ut ejus vitae consecrantes exemplum, et ipsius gratiae impetrantes suffragium, ad ejus tandem feliciter mereantur pervenire consortium, Domino nostro Jesu Christo favente, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus in secula seculorum. Amen.

A locus est ad Instrum S. Geminiani, orto creteller passuina milibus ab oppulo, tribus a Volaterris distans. b Medio fere inter Finas et S. Geminianum situm, utraque ad e gati passuina milia distans locus. - c Hujus miracula legitimum probationem spectant habet infra num. 26. - d Benellum habent omnes Italiae vesuntis. - e Abest unius creteller hora itare inter Urbem et M. S. Geminianum, Episcopali titulo insignit, cui S. Geminiani oppidum subjicitur, nomen habens a situ. - f Palat Ferratius hunc a Virgine gratiam longinquam spoliavit. - g Id est palatium. Videtur dimissum a burbo, cujus in veteris vestibus jam inde a S. Geminiano tempore inventum memoria: origo nominis a colore rubro sub obscuro, et Episcopi dicitur: sed per h. Latini. - h Ad mare Adriaticum sita est Urbs, S. Arceus Hyrensis Reliquis famosa, a qua nullatenus quidquam versus Orientem oppidum Palugnanum abest, et ei ab oriente vicium S. Viti monstratum. - i Martirius Gallus, et inferius inter testes Cyr-Lutherus. k Vide etiam in 1. Tomo Fehemati nostri ad num. 5. - l Et de hoc eundem tumam vide ad num. 11. m Id est circa sui regione oppidi in littore tamen et unguis geminis significatione dicitur dilectum significat seu territorium, quod a multorum simul viciorum et oppidorum (quae hodie in his terris conterrita dicuntur, sicut Gammara collectis amulis viciorum oppidorumque intra, eandem Marcus seu hinc).

D
AUCT JO. A S.
GEMINIANO.

Directum

Contracta

E

SUBSIGNATIONES TESTIUM.

In nomine Domini Amen. Infrascripta sunt nomina testium deponentium attestationem praedictorum miraculorum. Quae nomina in hoc libro scripta sunt ad perpetuum rei memoriam singulariter et distincte. Imprimis.

Donnus Neapoleo, Presbyter, olim nobilis viri a Domino Ranucci, de filis Rodulfi de Monte Grasso, et antiquus Castris-S. Geminiani terrigena et Castellanus.

a
Testium
nomina.

Domina Benvenuta, uxor olim Magistri Martini de S. Geminiano.

Cinus Montanelli de S. Geminiano.

Cambus Rusticelli de S. Geminiano.

Domina Dirindescha, uxor olim Bechalessi, et nunc uxor Bandelli Comitis de b Corlegari, et filia olim Dirindonis de S. Geminiano.

b

Donnomo Nicolai de S. Geminiano.

Presbyter Benintende, olim Partis c de S. Geminiano.

c

Rector Ecclesiae S. Luciae de Catignano.

Domina Benvenuta, uxor olim Summi de la Sancta de S. Geminiano, et filia olim Dominae Beldiae, nutriciae S. Finae praedictae.

F

Presbyter Thomas olim Jacobi Giangali.

Joannellus Raneri de S. Geminiano.

Saladuceus Beni de S. Geminiano.

Domina Bonaventura, quae moratur in castro veteris curiae S. Geminiani.

Ser-Luintergens Beninati de S. Geminiano.

Cinus Bonachursi de S. Geminiano.

26 In nomine Domini Amen. Hoc est exemplum cujusdam publici Instrumenti: cujus tenor talis est. In Dei nomine Amen. His publicis litteris sit omnibus manifestum, quod Presbyter Scholaris, Rector Ecclesiae S. Mariae de Alcia, Plebanus et S. Gervasii Lucensis diocesis, sua propria et libera voluntate, juramento testatur et dicit, se vidisse et cognovisse Bonallarem, quondam Bonacursi, ejusdem loci, sanum in omnibus membris suis recteque loquentem, et postea, a decem creteller annis, vidit eum paralyticum, et loquelam, sicut Deo placuit, vidit eundem continue non habentem. Quare dictus Bonallare pergens apud S. Geminianum ad locum, ubi corpus B.

miracula
et signa.

e

Jumentis
curis:

in penam
neglecti testis,

accerrimum
vulnus
solidatur
paucenti.

eidemque in
bellis
succurritur,

inter a morte
immortatus,

m

aliquando,

AUCTORE IO A S. GEMINAZO.

A Finæ dicitur requiescere, ibique meritis ejusdem liberatus est divina gratia largiente. Et dicit quod de his omnibus factus est publica fama in plebeio prædicto.

testes jurati,

Dardius quondam Simibaldi juratus testatur et dicit illud idem quod Presbyter superscriptus.

Bertus quondam Bernardi de aliqua juratus testatur et dicit illud idem quod Presbyter superscriptus.

Vitalis quondam Uguiconis de Alicia juratus testatur etc.

f

Martinus filius Upeem f de Alicia juratus testatur etc.

Coranus quondam Charthonis de Alicia juratus testatur etc.

Gaiotus quondam Marchanni de Alicia juratus testatur etc.

g

Recepti sunt et examinati testes prædicti a me Lupardo Notario, de parochia y suprascripti Presbyteri apud Forodum in foro presentibus Bartolomeo Notario quondam Bonalbergi et Mathæo quondam Hildebergi, Dominicæ Incarnationis ejus anno secundo, h Indictione XI pridie Idus Maii

h

Ego Lupardus de S. Gervasio in r Forcolo,

i

Pro Subintelligi illius, itaque interpretatur hoc loco Jacobus Manducarius. b Gergolli legi Manducius. c Illius velle est — d In nostro MS. male transscriptum patris nomen hic e z Manducio creditimus, apud quem cetero, qua arguuntur, desiderantia nomen. conchabit autem cum exceptione Bernardini Mandardi, qua suis temporibus contigit. — i Unumque est illud tum parochias, quibus singularem parochianam ecclesiam Plebes, Plebe nominantur. quod hoc plebalem ecclesiam Plebes, Plebe nominantur. quod hoc plebalem ab altero creta per apud eorum christiano nupturum Un. noiam, supra re currens aliquando. y Id est, de oculis, sermone seu fide. h In his parolis, Hispania palabra pro parabola, utriusque ab hoc origine, per unum affluat univocum. — et parole tanquam parabolare — h Tunc Indictione XI, et si XI voluimus retinere, anno MCCCIII, utriusque acceptus hinc a dios vel quatuordecim a morte S. Finæ merita hinc nobis apparet. — et quo non unum merito postremo suspensa non nullis ab eadem meritis annis scriptum esse hinc Unam, aut dicit debemus miraculorum frugentia factum, ut nulli eorum abscissa ratio habebatur, postquam solentis sanctuarium cultus largit fuit legitime th cretus. certe ut sui usque tempore nihil præterea scriptum videtur expressit Manducius, qui quod sequitur addit ea sui fide utque memoria. — i Hæc sunt verba reperta in tabulis Geographicis, vultus ferre leura. Itaque propinquiorum Plea quam Alicia sit

Plebatus,

ANIMADV. PAP. 22

ANALECTA EX INTERPRETIBUS ITALIS.

Artibus per multos annos tribus,

Nihil prædictis infirmitas fuerit miracula que singulis successive temporibus facta esse cognovimus ex votivis imaginibus atque tabellis et anathematis illis, delatis ad prænominatam ecclesiam, et circum Sancto sacellum appensis. speciatim autem temporibus nostris pater quidam, nomine Bernardinus, filius Bernardi Mandardi, tibiarum, que exonerant, destitutis usu, et ex fascens, ad rollum supra

C

AN MCCCXV XII MART

Cajus studio,

Opprobrium accipit, ut post S. Finæ Acta ex MSS. Notandum prohi et Illustrissimi Cujus Struc i, Senatoris Florentini laudatum humanitatem, B. Justine de Arreto sit proferenda Vita, et Illustrissimi Francisci Rebi Patrici Arretini ergo non commemoranda officium ut uno utriusque nomen pater die, quorum unum tempore studium et cum Sanctiorum homo em in nobis y grandis promovendi. etenim non contentus gratiam, quo apud Principes suos summa videt, propter rarum peritiam non tantum medicæ artis retingue ad naturalem Philosophiam spectantium, sed cultiorum omnium discipli-

lumeros ligatis, portabat pendulas, a quibus fuerat ipse portandus : curam ejus gerente præcipuam quodam illius sorore, a qua ad destinatum naturæ necessitatibus sellam aliquando deportatus, cum jam septendecim esset vel octidocim annorum, et animadvertens sororem diurni laboris tædio intra seipsum olamuriaturare: statim ut recessit illa, cœpit devote rogare Deum, per merita Jesu Christi et S. Finæ martyriam, adeo patienter ab ea toleratum, ut sibi vel mortem concederet, vel ab ea infirmitate solutionem: et suam prosecutus orationem, Si, ego, inquit, indignus sum, qui gratiam obtineam; tu Virgo et Martyr Finæ, tuis intercede precibus, atque effice, ut ne cui deinceps molestus vivam, et divino famulati prorsus inutilis. Vix ea dixerat, cum solutus subito vinculis cecidere deorsum tibiæ; sanguis in venas, vigor occurrit ad nervos, neminem interim Bernardinus videbat, qui istis manum admooveret; solum splendens subito magnique fulgore senserat perstringi oculos, continuoque assurgens in pedes, accepit cereos quosdam, ad domesticam Mariæ Virginis affixos imaginem, et domo egressus invitavit coactivos, qui se visere solebant, et ante se comitarentur ad templum, pariter gratias S. Finæ arguri pro tam manifesto, quod in se fuerat operata, miraculo. Prædictusque Ser-Bernardinus vivit a hodie sanus et liber ab omni infirmitate, maxime tibiarum, factusque Sacerdos Missas celebrat: et plenam eumque riganti fidem facit eorum mirabilium, que se expertum profiteatur.

invocata S. Finæ

maneri suo restituit,

E

a

patriam a peste liberat,

28 Anno MCCCXXI pestifera lues, bellum Mantuanum creata, plurimas Italie urbes invaserat: et in his S. Geminam oppidum sic infecerat, ut mortem omnibus, solitudinem tectis munitaretur: cum nulla penè esset domus, que non suos vel mortuos vel moribundos numeraret. Humanis inter hæc remediis destituti cives, ad clementissimæ patronæ expertum sæpe alias patrocinium confugunt: rapit Beate proferunt, et processionali in pompa circumferunt supplicabunt. Non vanam fuisse fiduciam depulsum mox malum declaravit: observatum enim est, quod illo ipso die, qui primam Dominicam Augusti refert, a Sangeminiensibus civibus hujus virginis honori dedicatum, omnis contagio cessaverit ita perfecte, ut ipse etiam dira hæc exunctorum vestes, innoxie eroderentur et essent atque post quadragesimum diem fuerit oppido restitutum commercium a circumvenientibus urbibus oppidisque, quod merito mali sublatum fuerat.

P

h Id est anno 1575 quo primum impressa hæc Vita: Ferronius autem, qui solum editionem 2 vidit, annum 1598 exprimit et quod sequitur de suo adjuvat tempore.

DE B. JUSTINA RECLUSA ARETHI IN METRUBIA.

Commentarius prævius.

narum linguarumque Latine ac Græce (ut de Tusca tascam) minime vulgarem scripturam, non contentus, inquam, tam gratum impendisse nobis ad Magnum Hætruræ Ducem Ferdinandum, introducendis; et amplissimam ab eodem facultate impetrato Laurentine Bibliothecæ Manuscriptis utendi. voluit etiam e litterarum thesauris suis, quæcumque ad Arretinos spectabant Sanctos, suo arte curare describendo: in quibus hæc B. Justine Vita ex prædicto pergamenæ codice, signato 114, accepta, atque ejusdem jussu collata cum recentiori alio MS. quod uno cum Beate Corpore serratino apud Moniales Benedictinas sanctæ Crucis.

accepta Vita,

2 Idem

A 2 *Item nos cetera omnia docuit, quæ ad prædictam Vitam congrue illustrandam et ecclesiasticum honorem eidem Beatæ legitime delatum cognoscendam spectabant; atque imprimis ex publicis Urbis Aretinæ monumentis instrumentam subsequens, in libro sanctimonialium S. Crucis MS. reperendam suggestit, hoc tenore: In Dei nomine. Amen. Anno Dominicæ Nativitatis millesimo trecentesimo sexagesimo, Indictione IX, die X Junii per consilium Populi et Communis super quadam petitione exhibita pro parte Sororum S. Justinæ de Arretio... sic in effectu legitime reformatum videtur, quod ad honorem Dei et B. Justinæ, et ut inter Religiosas civitatis Arretii nulla sit differentia occasione oblationis, petito earum procedat, et quod dictæ sorores habeant a Commune Arretii singulis annis proprio die festi B. Justinæ prædictæ in oblationem cere libras decem denarium, et Camerarius Communis Arretii prædictam pecuniam solvere teneatur, ad jussu Dominorum Priorum et Vexilli ferri civitatis Arretii, qui pro tempore fuerint:*

Ego Christophorus, qui fui Andreae de Prato, Imperiali auctoritate Notarius et Cancellarius Communis Arretii, prædictis interfui et ea publicavi, subscripsi rogatus.

B 3 *Ex quibus autem omnia colligimus laudabilem Aretinæ civitatis pietatem, jam olim religiosis omnibus status oblationes facientis in præcipuis singulorum solennitatibus: deinde publico festo statim a morte ruti cepisse B. Justinam. Quod vero attinet ad sanctimoniales, inter quas religiosam vitam avaris aliquot Justinæ duxit, eas, prout occasione ferebat et temporum turbulentiæ ratio, nunc huc nunc illic transisse: nam ex ipsis quidem Actis habemus eas a monasterio, quod sub appellatione S. Marci habitabant, ad monasterium Omnium Sanctorum una cum B. Justina transisse: quo etiam ipsius corpus videtur fuisse delatum post mortem: sed postea majoris vel securitatis vel venerationis ergo ad ecclesiam S. Justinæ translatum; in qua et miracula nonnulla patrata: nam nunc 8 dicunt Vannes, qui in hac ecclesia frustra petierat sanitatem, eandem obtinisse, corpore relato ad monasterium unde extractum fuerat. Et forte cum ipso Corpore eodem se sanctimoniales contulerant ex monasterio Sanctorum omnium, ut hinc in præfato Instrumento a S. Justinæ intelligitur; et reddita urbi tranquillitate nonnulla, vel causa, quæ migrationem suaserat, sublata, in prius relictas sedes remigravit.*

C 4 *Item Jacobus Buruli in historia Episcoporum Aretinorum enumerans sanctimonialium cœnobia decem, quæ tempore Junonis Albergotti extabant Aretii circa annum MCCCXXX, inter ea recenset monasterium S. Crucis, eique unitum aliud, S. Thomæ de Fumagio dictum, et monasterium Sanctorum omnium: ab hoc autem postremo est, quæ S. Justinæ corpus servabant, Sorores eredi possunt in primam S. Marci redisse centum circiter post annus a Pontificatu prædicti Junonis: siquidem sub Gentili de Bechis, ut auctor est Ughellus cœnobium S. Marci et S. Clare, quas Aretini miratas vocant, extracta sunt. Quidquid tamen sit de hac conjectura, hoc certum est, quod diu ante annum primum Leonis X, Christi MDXIII, non in S. Marci sed in monasterio S. Thomæ de Fumagio, cujus hodieque ecclesia superest, habitaverunt: inde autem, ob nescio quæ scandala, migrare compulse, transierunt ad ecclesiam et conventum sanctæ Crucis extra urbem, vicinum portæ, quæ Colcitrona dicitur; quæ ecclesia olim fuit Ecclesiæ parochialis S. Justinæ subjecta, unde etiam ad S. Crucem spatio non longo recto ferebat platen, nunc intercisâ parte aliqua murorum civitatis, istæ non ita prædem ductorum, ulco ut supersint adhuc qui duci videntur.*

5 Verum (ut est in MS. eazumdem Monumentum codice cum anno MDLVI, die XXIII Julii agrum Arretii-

num infestaret Petrus Strozzius, a Jacobo de Medicis, cognomento Boccæ, Commissario Imperiali, inducte in civitatem sunt ad parochiam S. Mariæ, ibique in ædibus consanguineorum relicta: qui mox accessiri jussit Rectorem Societatis S. Hieronymi, Gasparem Spadari, ab eoque nomine Ducis Cosmi claves omnes ad eam Societatem spectantes exegit, ac tradidit D. Antonio, dictarum Religiosarum Sacellano et Plebano Lucinimensi, hic autem sorori Antonia Florantiæ Abbatissæ: et ibi decem mensibus fuerunt, ac deinde relierunt unde exierant, cum necdum finitum esset monasterium S. Marci, veteris dictum, quod juxta ecclesiam S. Hieronymi strui ceperat. Anno porro sequenti, die XXIII Maii a D. Chiappino Vitelli iisdem ex parte Ducis mandatur, ut funditus destruerent sanctæ Crucis, quod eatenus extra Urbem steterat, monasterium: quod quia peregrinum omnibus videbatur, expectatum tertium mandatum est: eoque allato XXX Aprilis anni MDLVI, factum est quod imperabatur; et completo jam S. Marci monasterio, nunc sanctæ Crucis dicto, eo est immigratum XXI Maii anni MDLX. Ut videantur post tot migrationes demum eodem rediisse, et S. Justinæ corpus retulisse, ubi ipsa Beata Reliquiam ceperat vitam colere, sub eadem probataliter S. Benedicti Regula, sub qua ibidem nunc vivit.

6 *In hoc olim S. Marci, quæ novo nomine sanctæ Crucis cœnobio, ecclesiæ S. Hieronymi adnexente, eam, quam nos Latine hic damus Vitam, etiam Italice invenitur descripta, utque hæc sub eadem eodem Italico sermone verba adduntur: Corpus hujus gloriosæ Beatæ requiescit modo in ecclesia S. Hieronymi Aretii in monumento (depositum Itali dicunt) ad manum sinistram e latere altaris dicte ecclesiæ, in arca seu capsâ ferrea ad molium craticule fabricata, et forissecus tabulis ligneis operata, ac clavis clavibus observata, quæ sunt penes Reverendas Matres Sanctæ Crucis. Atque omni anno videtur corpus ipsum integrum in die mortis ipsius, qui fuit XII Martii anni MDCXIX, in quem etiam incidit festum S. Gregorii Papæ. Quo die prædictæ Reverendæ Matres in honorem dicte Beatæ celebrari curant Officium, Vesperas et Missam de S. Gregorio. Ad ejus sepulchrum frequentia pendunt ex argento et electa anathemata, indicia gratiarum, quas indios fideles recipere se fatentur per merita et intercessionem Beati hujus. Sapissime vero ardet ante tumulum accensa lampas vel cereus aliquis, curantibus iis, qui ejusdem interventu beneficium aliquod vel impetrandum sperant a Deo, vel impetratum grati agnoscunt.*

F 7 *Vita, quam damus, immortuatis nobis auctor manet. styli simplicitas et aspersi ubique titulum Italici suspicionem fecerant tres simul Sorores, quarum nomina titulo præfigi videbantur, collata opera ipsam scripturam aut scribendam dictasse: ita enim habebat egraphum nostrum: Justina Bezzola Francœcia de Arotio. Incipit Vita et miracula B. Justinæ de Arretio: verum suspensionem hanc discussit, qui cetera nobis illustravit Franciscus Rehi, monachique litteris Kal Junii anno 1685 datus, a Bezzola gente Francœcium derivari: ex qua oriundum Beatam apud sanctimoniales, quæ corpus retinet, velut per manus traditum servetur. et exaltare monumentum a Francisco Francœcium conditum, ubi reliquæ colantur cum tali inscriptione, B. Justina Bizzola Francœcia: esse autem familiam Francœcium ex patriciis auidioribusque Aretinis.*

VITA ET MIRACULA

EX MS. FRANCISCI REHI PATRICI ARETINI, COLLATA CUM MS. SANCTÆ CRUCIS ARETINI.

Laudabile reputatur et utile, si sanctorum personarum

et nōtia cultus,

ai. festi paulo post mortem instituti,

vita migrationis sanctimonialium

cum ipso corpore seculo 13,

et 14.

D
ad eandem 16
14 urbem

ad Ecclesiam
S. Hieronymi

12

ubi Vita
extat,

et Corpus
servatur.

in magna
populi
veneratione,

F

A namque vita et miracula publice divulgantur, quibus audientium corda ad salutem proficiant animarum.

EX MSS. AUSTINIS
Justinæ anno
15. c. 15.

fit monacha,

Juvenis quædam, tertium decimum annum suæ juvenitatis attingens, Justina nomine, æterni Judicis spiritu inspirata, mundanas proposuit vitæ illicebrosas, et se in Dei servitio collocare; et sic deliberata persistens accessit ad monasterium S. Marci, in quo personæ religiose Altissimo serviebant. Et dum monasterium ingredere prædictum, columba candida, multis personis adstantibus, in caput ejusdem juvenis convolvit, et in prædicto monasterio per quatuor annos cum omni honestate, abstinentia et caritate Altissimo servire curavit. Infestatis igitur et molestatis plurimum Sororibus ipsa a latronibus nocturno tempore ac diurno, de loco discedentes prædicto ad monasterium, quod nunc monasterium d'igni Sanctæ vulgariter nominatur, se personaliter conveniunt. Et illic hæc cum suis sororibus vitam degit per plures annos omni sanctitate repletam.

a

jungh se
Lucie
solitaria,

2 Ipsa vero Justina divino magis fervore compuncta, vitam asperiores eligens, obtenta primo licentia, ad quamdam cellulam non longe a castello Civitellæ distantem accessit, in qua cellula quædam sancta personæ, Lucia nomine, solitaria residebat, Altissimo serviendo; quam cellula indecra erat et bassa, quod sorores ipsæ se non poterant erigere, nec recte manere, ut possent scopios ad genua et orationibus intendere, ut sic ab ipsis non cessare.

Et sic tam diu vitam suam in jejuniis, cilicio, et orationibus continuis asperam, Lucia soror prædicta, sicut Domino placuit, infirmatur; quæ per annum et ultra gravissima corporis infirmitate opprimitur, Justina vero prædicta die nocteque ministrabat cibum, et ab orationibus et vigiliis non cessabat. Soror autem Lucie prædicta sic infirma, sicut Domino placuit migravit in eo. Stans autem Justina sic sola in spoliata prædicta molestabatur multas in nocte a lupis, qui tertium cellule adscendebant, quos malos spiritus reputabat, et eadem causa, cum sola esset, in angulo timore manebat; et dum sic sola solitaria trepidaret, quidam eidem apparuit genios habitum peragrari, et confortans eam dixit: Noli timere, Justina, de aliquo; quia semper Christi auxilium tecum erit.

et infirma
revolvit

revolvit a
lupis,

oculis
injurata

b

3 Itaque affluente peregrini prædicti extitit plurimum confortata, et in cellula prædicta incepit jejuniis, orationibus, et vigiliis quodammodo lumine oculorum privari; et soror ipsa, quæ sic solitaria residebat, pro timore ad quamdam b muratam, quæ tunc temporis juxta ecclesiam S. Antonii e facta erat, in qua sorores aliquæ residebant Domino servantes, accessit; et ibi more solito in jejuniis, cilicio, et abstinentia, orationibusque continuis Domino servire tota mente studebat; et quicquid habere poterat pauperibus impendebat, et in Dei servitio collocabat. Insuper quæ ipsa soror Justina, et sorores alii de stantes ad hunc fortius verabantur, et intantum a latronibus et personis pessimis, quod decenter Domino servire non valebant, ad quamdam aliam muratam cellulam, cujus locellum quidam Magister Benenka Medicus fieri fecerat, accesserunt, et ibi soror ipsa Justina cum suis sororibus in prædicto Dei servitio manebat, et talem inde vitam degere oportum: non continuo quasi tempore jejuniabat, et edemum faciebat, et silentium retinebat, et calena ferrea nodosa tum fortiter corpusculum eum strictum tenebat, quod ex uno corpore duo corpora videbantur.

oculis
injurata

c

et cum ipsis
alio migravit,

C tunc temporis juxta ecclesiam S. Antonii e facta erat, in qua sorores aliquæ residebant Domino servantes, accessit; et ibi more solito in jejuniis, cilicio, et abstinentia, orationibusque continuis Domino servire tota mente studebat; et quicquid habere poterat pauperibus impendebat, et in Dei servitio collocabat. Insuper quæ ipsa soror Justina, et sorores alii de stantes ad hunc fortius verabantur, et intantum a latronibus et personis pessimis, quod decenter Domino servire non valebant, ad quamdam aliam muratam cellulam, cujus locellum quidam Magister Benenka Medicus fieri fecerat, accesserunt, et ibi soror ipsa Justina cum suis sororibus in prædicto Dei servitio manebat, et talem inde vitam degere oportum: non continuo quasi tempore jejuniabat, et edemum faciebat, et silentium retinebat, et calena ferrea nodosa tum fortiter corpusculum eum strictum tenebat, quod ex uno corpore duo corpora videbantur.

jejunium
emulationem
per se et
inspirat

4 Gravissima etiam infirmitate corporis eum tenebatur oppressum, et his modis stans contenta rogavit Dominum, quod lumine totulter privaretur: eujus Dominus preces implevit, et oculorum lumine

totaliter est privata, et gravissima corporis infirmitate oppressa. Hæc autem omnia cum tanta patientia supportavit, quod nullam verbum intra se, vel cum suis sororibus seu aliis personis superbum vel iracundum emisit: sed in adversariis et prosperitatibus Dominum collaudabat, et omni nocte in medietate noctis, et usque ad medietatem insequentis diei instabat ad orationes solitas silentium retinendo, et nil a prædictis poterat eam remove. Dum quædam vero die suis sorores contra ipsam irascerentur, quia panem non habebant, ut illa die sustentari valerent, et ab orationibus non cessarent, turbata quodammodo dicerent, quia panem non habebant, ut sustentari valeant; ipsa soror Justina cum omni mansuetudine dedit eis responsum, dicens: Nolite mea sorores dubitare de aliquo, quia Dominus nos conducet; et in verbis hujusmodi persistentibus quidam ad fenestram loci pulsavit, ad quam una ex sororibus confestim accessit, et in fenestra quamdam d Panem-tram invenit plenam albis panibus: itaque illa die sororum omnium corpora sustentavit, nec seire aliquoties potuerunt, quisnam esset collator, de quo dono laudes debitas Domino effundunt.

panem
sororibus
obtinere:

d

5 Ipsa soror Justina, ut sorores suæ in orationibus continuis insularent, quod sibi acciderat voluit nutiare: dixit enim eis, quod vox quædam eam superius excitabat in nocte, dicens: Surge Justina, quia dilecti Dei ad orationes solitas jam surrexerunt, et sic surgere festinabat. Item dum quædam nocte in suo remoto loco ad orandum maneret, una ex suis sororibus surgens locum oratorii prædicti aspiciens, vidit adeo immensum splendorem, quod tota cella refulgere solis radius videbatur. Item quidam de Crocis comitatus Arretii quædam filiam habebat, quæ graviter patiebatur in oculis, ita quod vermes habebat in eis. Pater vero ipsius ad sororem prædictam venire fecit eam, precans devoto, quod suus Pater noster fricaret ibidem, quæ confestim fecit, et e capellam suam commodavit eidem, cum qua jaceret de nocte, et eam portans, et de nocte tenens, liberata est per gratiam Jesu Christi; quæ per aliquos Medicos non poterat liberari, et vermes ex oculis quibus exierunt. Item ipsa Beata soror Justina cum plorare vellet, pro lacrymis plures sanguis exiit de oculis ejus, et gravissimis infirmitatibus gravata erat, et hæc omnia cum patientia maxima sustinebat.

E
eosque ad
omni
statum
exemplo
imitat.

miracula
parat:

e

6 Dum autem ad suæ vitæ exitum appropinquaret, et Horas suas dicens, visum ad cælum erigens, devoto dixit: Domine suscipe animam meam, et spiritum meum: quibus verbis sic dictis migravit ad Dominum. Stetit enim in dictis locis ad servitium Jesu Christi quadraginta novem annis, et viginti annis oculorum lumine destituta, obdormivit enim in Domino Anno MCCCXIX, Indictione II, die duodecima mensis Martii. Franciscus infans Ser-Federici, Brettulii filius, sic timore magno in testiculis gravabatur, quod sine f bracheriolo manere non poterat. Mater vero ipsius tante g sancte sorore intuitus precibus commendavit, et ad corpus ejusdem portatus extitit: itaque ex auditis precibus, virtutibus dicte Sanctæ liberatus est, et restitutus pristina libertati. Item aliud, quod non est omittendum. h Ducein, mulier de Anglora, Arretii moram tradens, infirmitatis causa in rebus sic erat curvata, quod sine sustentatione laculi incedere non valebat. Audita morte, et sanctitatis fama sororis præfate, confestim prout poterat eam omni fiducia k liberandi ad ecclesiam sanctæ Justinae se personaliter contulit, ubi corpus ipsius jacebat, et apponens manus illius Sanctæ ad infirmitatis locum, et manum illius osculans, se ei cum lacrymis commendavit, et factis precibus, multis valentibus extitit liberata, et baculum

pic mortua

rufuram
aunt

f

g

h

i
et restituit
a firmam

k

lum

D

A *Ragmundia in signum grati animi, cum a Reverendissimo Generale Ordinis et magna Carthusiarum Priore acceptis, et aliquam partem mandibularum S. Brunonis Ordinis Fulvioris. Est Ragmundia Ducatus Göttræ urbs Episcopalis ad Mosam fluvium, in qua se dalem exonerat Rura minor fluvius, a quo quasi Rura os nomen sortitur. In hujus urbis carnolus Carthusiano vixit ad extremum usque ætatis tempus Venerabilis Dionysius, et sicut de eo scribit Mirans in Auctarium de scriptoribus Ecclesiasticis cap. 479, universa sacre Scripturæ libros illustravit, et adeo multa variis de rebus posteriori legenda reliquit, quam ut legere quidquam abeuntem inter tot diurnas nocturnasque monasticas exereitationes potuisse videatur, ac retro idura legisse, quam ut otium scribendi suppetere. Sodebant in Carthusia Ruremundensi adseruari centum et quinquaginta volumina librorum ab illo composita, ac propria ejus munere: quorum aliqua ad alia monasteria honoris ac reverentia causa delata sunt. Extant pleraque typis cum ac rebus.*

itz i Ruremundæ,

scriptor Ecclesiasticus,

mortuus anno 1471.

2 *Militavit Christus Dionysius in ordine Carthusiano annis octo et quadraginta, ac tandem anno MCCCLXXI in festo S. Gregorii Pontificis atque Ecclesie Doctoris XII Martiri ab haurita vitam transiit, utrum accuratè tradidit Theodericus Loerina a Stratis, ejusdem sacre Ordinis Colonia monachus et Vicarius, in Vita illius Coloniae nunc MXXXII primò exco: quam hic damus more nostro distinctam et notatimibus illustratam. Edidit ejusdem Dionysii Vitam in tredecim capita subdivisam Bartholomæus Fisen e Societate Jesu in Floribus Ecclesie Lovdensis, in cujus diversis infra nunc. Vinctus dicitur, et urbs Ruremunda, dum ipse viveret, necdum propriis nacti Episcopus, antequam Lovdensibus Antistitibus, De eodem agunt Petrus Sutor, Petrus Dorlambus, utique rerum Carthusianarum scriptores.*

3 *Arnoldus Havensius Carthusia Gandensis Prior, in Commentario de novorum in Belgio Episcopatum erectione, lib. 3 cap. 10 describit studium Henrici Caychali secundi Episcopi Ruremundensis in invenerendis Reliquiis sive ossibus venerabilis Dionysii, atque ista tradit: Preterea non minus Antistite dignum opus aggressus est, quodammodo miratus S. Ambrosium Mediolanensem Episcopum, qui admittens per visionem a Deo, SS. Gervasii et Protasii sacra corpora inquisivit, invenit, ac debito honore elevavit, atque in basilicam, quam Ambrosianum appellant, transtulit. Similiter Episcopi nostro Ruremundensis Deus in montem dedit, ut serio cogitaret, omnique operum navaret, orationibus illisque pias operibus incubando, ut Deus signo aliquo dignaretur ossa, que adhuc laterent, demonstrare loca: memoriam Dionysii Riekeli, viri nimirum vite sanctimonii et doctum clarissimæ Carthusiam Ruremundensis, ut videlicet possint elevari et a Sole Apostolica canonizatio impetrari. Tanta enim tanque præclara ipsius merita esse judicabat prudentissimus Antistes, ut episcopi illi honore jure debeatur ad augmentum glorie Dei, Ordinisque nostri Carthusiensis, cujus ipse est perquam studiosus, honorem: adeoque litteris dedit ad Nostrum Reverendum Patrem totius Ordinis Ministrum Generalem, extulit eum ad omnia pietatis officia per fidem Optimum obedienda et exerecanda: quatenus a Divina bonitate hoc ipsum, quod ipse intendit et summi votis exoptat, obtineamus. hoc est, ut quatuordecim viri sancti ossa signo aliquo divino queant inveniri...*

Vita ejus scripturae,

Henricum Caychali Episcopum Ruremundensem alia magis sanctitatem

optat omnia reverere

altare dedit in honorem S. Dionysii Areopagite, et hujus memoriam

Institutoris, novo et integro superposito lapide, solemnenn benedictione Episcopali denuo consecravit, quatenus in eo frequentius sacrosancta hostia Corporis et Sanguinis Christi Deo Patri offeratur, et divinum officium peragatur ad memoriam S. Dionysii Areopagite juxta ac Dionysii Riekeli, ea nimirum intentione, ut ejus sacra ossa inveniri possint et elevari ad majorem Dei gloriam, sacrique Ordinis incrementum. Quod ipse Episcopus primum sequenti die fecit, et deinceps se facturum sepius decrevit, uti sui voti et desiderii compos efficiatur, propter singularem amorem et devotionem, quibus erga tantum tanque præclarum et excellentem virum, singulari vite sanctitate atque exquisita doctrina ornatum, afficitur. Atque hoc quidem initium fecit inquisitionis sacrarum reliquiarum viri sancti, insuper litteras dedit ad eos, quos pietatis delitios et orationibus suis apud Deum plurimum posse confidebat, ut pium hoc suum institutum Deo in suis ad eum precibus sedulo commendarent.

5 *Hactenus relata sunt anno Christi MDCVII gesta: at quomodo ipsa ossa anno sequenti fuerint inventa atque elevata, capite xv ita apud Havensium legitur: Porro quantum profecerit Reverendissimus Dominus Caychali in investigandis et reperiendis ossibus beati Patris nostri Dionysii Riekeli ex subjecta epistola vel copia illius, quam ipse ad Reverendum Patrem nostrum Generalem, Priorem scilicet Majoris Carthusie, hoc anno MDCVII dedit, qua: ita habet, manifestum evadere poterit.*

scribit ad Generalem Ordinis: R.

ANNO DOMINI REVERENDI PATRI PRIORI. Non sine fructu Carthusiam Patres et Fratres pro D. Dionysio Riekeli reperiendis ossibus Deum orasse videntur. Qui in hac Carthusia Ruremundensi hactenus superfluit senior Sacerdos, Frater Henricus Kerekenus, quinquagesimum annum in Ordine superans, et locum quietis Riekeli, uti a majoribus acceperat, in quadam latitudine designare solebat: imperrime vero, hoc est vigesimo secundo mensis Martii die, anno MDCVII in Domino obdormivit. Quam occasione prudenter accipiens venerandus hujus Carthusiam familiaris Prior, Dionysianæ sepulture a Kerekeno demonstrationem locum aperiri jussit et investigari, ut Kerekenum (qui Dionysii quoque cellam ad mortem usque inhabitavit) eodem in loco, quem Dionysii esse dixerat, eonderet: atque ex adverso altaris illius, in quo vivens Dionysius sacrificare solitus erat: quando ante quinquaginta quatuor annos, quando universa pene Ruremundensis civitas cum monasterio ac teno locis incendio conflagravit, fissum profanatumque erat: quod eodem in loco ante proximos sex annos in die S. Dionysii Areopagite ac Martyris ac ad illius memoriam, aliud erectum, et a nobis consecratum altare. Cum ergo vigesimo secundo Martii die (qui stylo veteri Magni etiam Gregorii et Riekeli mortis fuisse et die) e vivis excessisset Kerekenus, perticas seu stipes duos ro in loco, ubi Dionysiana ossa quiescere putabantur, delavit Prior: quibus post profundam admodum fossionem cui incendi rudera ansam dedisse videntur, ut jam altus multo et elevatus sit cœmentum, quam fuerit antea) Dionysii cranium et plantæ e directo inferne respondebant: reliquis etiam totius corporis ossibus, ordine et naturali siti, post centum et triginta septem exactos annos, eomitte adhuc dispositis, usque omnibus inde extractis, in loculum Dionysii Frater Henricus Kerekenus humatus est Calvaries antea Dionysii et reliqua ossa proceri et robustissimi viri specimen referunt, et signum habent hominis ballantem propter prominentes anteriores mandibularum dentes: quo vitio Dionysium laborasse auctor est, qui vitam illius conscripsit Theodericus Loerinus Stratis. Ossa ergo

ornatore sepultura parandæ anno 1603.

F

invenitur corpus,

extrahat.

hæc

A hæc religiose nunc in Ruremundensi Carthusia as-
servantur, donec Divina bonitas illustrioribus ea
miraculis conarscare fecerit : quo possint ad majorem
Dei gloriam, Sedis Apostolicæ interveniente aucto-
ritate, honorificentius elevari. Quod superest, oro
clementissimum Deum, ut Carthusias omnes, per
universum Christianum orbem diffusas, suis donis
adaugeat, et me ineriorum omnium faciat partici-
pem. Ruremundæ x Aprilis anno mxcviii.

religiose
adventur

caput fragrat
odore,

pollex et
index maxime
integri :

Beatus e iam
appellatus :

fastis sacris
insertus :

ora post
allare
disposita.

aliquas
reliquas
adventavit
Joannes
Bollandus

cum epistola
Carthusiana
Ruremundensi.

6 Hactenus epistola Henrici Cuyckii Episcopi Rure-
mundensis : cui ista Havensius addit : Porro Eximius
Magister Noster, Ductor Petrus Pollino, Decanus
Ecclesie Cathedralis Ruremundensis, nostris enar-
ravit, Caput, cui peculiaris reservatus est honos, per-
pulchre exaratum, etiam insignem odoris fragan-
tiam redolere. Et sane mirabile est, quod cum magno
labore sublatis prius ruderibus, corpus emeretur,
illud inventum fuerit integrum, suis adhuc pro ma-
iore parte membris coherens, post annos, quibus vir
sanctus obdormivit in Domino centum triginta sep-
tem, et presertim pollex et index, duonimirum libri-
rum scribendorum instrumenta quam maxime neces-
saria, quibus ille usus est ad Ecclesie utilitatem et
multorum salutem, integriores sunt reperti. *Hoc
usque Havensius, qui citato, Arnoldus Russius in Auc-
tario ad Natus Sanctorum Belgii compendium ejus
exhibet XII Martii sub hoc titulo : Appendix de Ele-
vatione corporis Beati Dionysii Ruckelii Carthusiani :
at quem ille titulo Beati indiget, solum beate memo-
rie et virum sanctum appellat Havensius. Inscriptus
etiam est ad XII Martii Natalis Sanctorum Belgii
Jonannis Molani, Fastis Belgicis Anthonii Miræ, Mar-
tyrologio Germanico Cansii, Calendario Mariano Bu-
linghemii, Catalogo generati Sanctorum Ferrarii,
Martyrologio Gallicano Sanssaii et Gallo-belgico Willo-
ti, aliisque similibus Fastis : et ferè, beate memorie
sanctitate conspicuus aut venerabilis habetur, qui
cum nos solum titulo honoramus. Ceterum ossa re-
verabilium reliquiarum hoc tempore Ruremundæ post
altare observantur lanæta cistula inposita et loco in-
clusa : varia tamen ex iis distracta sunt et aliis commu-
nicata.*

7 His scriptis et prælo paratis, ad amantissimum,
ut confidimus, amplexum Sanctorum a supremo vite
necisque Domino evocatus est Joannes Bollandus, hu-
jus vasti operis de Actis Sanctorum præcipuus auctor :
qui pro suo erga Reverendissimum Dionysium affectu ac rever-
entiam aliquas ejus reliquias ad annos sex et quadraginta
pæ religioseque adseravit. Professus is Ruremundæ
fuerat artem Rhetoricam, e qua cum anno mxcix a R.
P. Carolo Scribano Provincie Flandro-Belgicæ So-
cietatis Jesu tunc Præposito Provinciali mitteretur
Antverpiam, ubi biennio sequenti ejusdem oratoricæ fa-
cultatis præcepta tradidit, dictas Reliquias e Carthusia
Ruremundana ad Collegium Societatis sibi dono missas
accepit cum adjuncta epistola, quam cum dictis Reli-
quiis ab obitu ejus reperiuntur hic addimus. Est autem
ejusmodi.

8 Venerando Domino Magistro Bollandi suo in-
timito et carissimo, Jesus. In eodem, Venerande Do-
mine, mitto Dominationi Vestre pro valedictione
et appreciatione lausti itineris Mnemosynon Reliquia-
rum B. P. nostri Dionysii, quæ memi in Caritatem
Vestram amorem semper testari poterunt et debebunt :
non enim hujusmodi sanctum minus darem nisi
amico singulari. En manum meam secundo habet
Dominationi Vestra, mittat et suam chartula vel
imaginem impressam pro memoria, ac in Domino Jesu
optime valeat et felicissime mei memor vivat. Ex
Carthusia etc.

Vestree Dominationis humilis Frater
et Annus, Fr. Servatus Mostet
Carthusianus.

VITA

auctore Theodorico Loerio a Stratis, Car-
thusiano Coloniensi.

CAPUT I.

Nativitas, studia, Libri conscripti. Vita
Carthusiana.

Dionysius, Carthusiensium Ordinis alumnus, vir
magna sanctitate clarus, contemplatione sublimis,
eruditione copiosus, mirabilis ingenio, memoriæ singu-
laris, pietate incomparabilis, circa annum Domini mil-
lesimum quadragesimum quinquagesimum, tam
utilis mundo quam Deo carus floruit. Hinc in Has-
bania Leodiensis diocesis Riekel viens patria fuit,
distant ab oppido S. Trudonis stadiis non minus
viginti. Parentes habuit admodum honestos, secun-
dum seculi fortunam non infima sortis, quibus avi-
tum genus de Lenvis indidit cognomen

Dionysius in
Havensiana
notatus :

2 Ab his adhuc puellus extra patriam litteris tra-
ditur eruditus. Inerat autem illi incredibili dis-
cedendi desiderium adeo ut noctu quoque (quemadmo-
dum in libro de Munitientia Dei confitetur) ad
frigorem lune sæpenumero excitatus, surgeret ad
scholas exiturus, atque diem astimasset, nisi domus
foris invenisset obseratas. Erat etiam memoria præ-
ditus admirabili, quæ senel quidquid legerat, sine
gravi labore tenebat. Unde factum est, ut tam sili-
citate ingenii quam studii assiduitate, brevi mox
tempore, non sine multorum admiratione, tam
doctus evaserit, ut perfectis philosophus possit ad-
numerari.

diligens et
felix in
sacris
requerendus :

3 Verum quia optime indolis adolescentulo, non
solum scientia, verum etiam pietas cum ætate ac-
creverat, quod ab infantia meditatus fuerat, iugo
Domini statuit innocentie suæ colla submittere. Cu-
piebat enim ante relinquere mundum, quam mundi
laqueis irretiret. Eam ob rem Carthusiam erem-
i desiderio flagrans, quæi ageret, quomodo in impie-
taret, nesciebat : nam vigesimum nesciam attingerat
annum, quoniam ætatem Ordo ille in suscipiendo exqui-
rit admo. Porro in seculo manere, et inter casti-
tatis naufragium totum emicare, haud possibile vide-
batur. Itaque amore Carthusiam instituti indies
crecente, visum fuit, licet nimium adhuc adoles-
centi, duabus in domibus Carthusiensium instando
tentare, si illorum soliditate institutis sociari me-
reretur. Festinat igitur ad Carthusiam montis
S. Joannis Baptiste in a Zeelen prope Diest. Inde
Ruremundam, quæ est Geldria oppidum, cœdit :
in utraque preces offerens, sed solatior ab eorum-
dem domorum Patribus, quia per pietatem abter non
heuit, receptio ejus potius dilertur, quam negatur.
Itaque desiderio suo tunc in Stratis Dionysius, quod
animo ceperat, non propterea abiecit, sed in tempus
magis distulit opportunum.

flagrat
desiderio
Carthusianæ
Religionis,

4 Veruntamen quid ageret iterea, quemodove
tutus mundo imponeret, et Carthusiam aptiorem
se redderet solitudini, dum animo tractare cepisset,
in mentem ei venit, quod post exercitia illa spiritus
ad Deum affectiva, quæ maxime in Ordine illo, quem
erat ingressurus, frequentantur, nihil sibi foret
dulcius, nihil commodius, quam intelligentia Scriptu-
rarum : igitur in aliorum, e vestigio Coloman
Agrippinam, ubi Academiam noverat Germaniæ ce-
leberimam, se contulit, in qua Theologicæ studium
applicans, ut fieret doctissimus, operam omnem na-
vavit : ubi quantum evaserit, testatur liber quem de
Ente et essentia illius post adepta magistrum insi-
gnia scripsit : testatur et libri ejus ceteri, quos in
Ordine sudante scripsit Carthusiano, a doctis semper
laudati, potissime super utrumque Testamenti pagi-

Colonia
studet
Theologæ :

A nis, alique varii ac pene innumeri : adeo, ut in Ecclesia Dei, qui tantumdem scribendo sudaverit, qui tot libros eruditione juxta ac pietate repletos ediderit, parem habuerit neminem. Cui tametsi *b* Abbas Spaenhemensis solum praeferat Augustinum, quem nos quoque, si de eruditione ac pietate certetur scribentium, praeferrimus, certissimum est tamen, ex his quos ipse in suo de Ecclesiasticis scriptoribus recenset libro, neminem quanta Dionysius hic Carthusianus, scripsisse. *Habe* conjicio Abbatem Spaenhemensem Dionysii libros non unnes vidisse : quorum profecto tantus est numerus, ut juranti etiam mundo non crederem possibile fore, tot libros eodem auctore vatos prodidisse, inter quos grandia duritia sunt volumina, nisi unius Dionysii et ingenium et stylum, manum quoque ac characterem, prorsus eadem aliisque conspexissent. Suos enim ipse conscripsit libros, relegit, correxit, rubricaque illuminavit. Quae omnia notissima, singularis manus ejus et character testantur. Et hoc quidem pro constanti relinquitur. Unde neminem audivi, qui viri hujus laborem sine stupore viderit, qui non senserit moerum, absque ingenti miraculo fieri non potuisse, ut unus vir tot scriperit libros, quantum ipse testandus est non habuisse temporis, imo (ut verius dicam) quantum incredibile videtur etiam quendam libellum ab omnibus feratim posse legere. Nam ut ceteras ejus occupationes, quibus a scribendo fuit remoratus taceam, certe in Ordine illo Carthusiano, a cujus divino Officio, quod satis est proximum, nunquam absuit, in quo Procuratorius et Prioratus officia aliquando tempore obivit, de monasterio abstractus a Domino Cardinale Nicolao de Cusa, summi Pontificis Legato, aliquandiu Ecclesiae negotiis servivit. Contemplationi praeterea ac orationi modo peculiariter fuit deditissimus. Porro lectioni ac studio, quod in libris ejus manifestissimum pene assedit, contimus. Ad haec ex tota pene Germania pro conciliis ad eum confluebant innumeri, adeo ut in dandis consiliis et epistolis scribendis fere nunquam non fuerit impeditus. Accedit postremo, quod in monasterio tunc suo non habuit quibus indigebat, quibus et usus est libris. Inde illi occupatio non aliena parabatur pro codicibus aliunde conquirendis.

B Verum haec de multitudine librorum, in quibus si diligens sit lector, si non invidus spectator, perinde inveniet quod possit mirari : adeo namque plenus est eruditione, adeo copiosus varietate, adeo pietate repletus, ut nihil supra. Videbis plane quam nihil quod ceteris perspicuum fuerit, illum iugerit : quam multa insuper quae non quaeritis, quae non speraveris, ad suavitatem et pro desiderio tuo administret. In lectionibus tamen suis ubique circa Scripturae textum versatur, nec ostentandi se ullum admittit occasionem, qua ab instituto divagetur. Accedit praeterea ad Dionysii laudem, quod in illius libris nihil leucum, nihil tumidum, nihil habeatur a piis moribus alienum, sed, ut dixi, eruditio tam lucida quam abundans : adeo ut nihil in illius libris tibi desiderandum restet, nisi forte se elegantia verborum styli quo venustior. In quo tamen potest excusari, quippe qui suo scripsit aetate, suae aetatis huiusmodi, utque eo tempore, quo lingua Latina, praeter etiam politior, neque in usu, neque in pretio doctis fuit. Nam si in nostra recidisset tempora, si preceptores litteratos et libros sortitus fuisset Latinos, cum ipse fuerit litterarum desiderantissimus, credendum etiam in palatioribus illum vix alieni fuisse secundum. Utsero autem eos, qui haec sunt lecturi, per Christum, ne ita mo poterit velle extollere Dionysium, ut ceteros deprimam, aut quibus antefrendus non est, hunc anteponi. Manet enim

gulis sua praeminentia, quae non superatur ab aliis. D Pari modo huic nostro Dionysio tribuendum est, ut in ipso praemineat aliquid eidem singulare, quod desideratur in ceteris. Hunc virum, o lector, huiusque eruditione, et Carthusiana Religio et Ecclesia omnis Catholica, acceptum referre merito debet Academiae Agrippinensi, in qua studia sua instituit, tantus eva- it, ut in eremo etiam Carthusiana postea fieret notus orbi, cunctisque et doctis et piis celebris haberetur. Nam de illo Summus etiam Pontifex c Eugenius dixisse fertur, quando liberum ejus quendam sibi oblatum : Laetetur mater Ecclesia, quae tamen habet filium.

6 Igitur ut ad enarrandam vitae ejus conditionem pergamus, ab Agrippina Colonia recedens, Ruremundam concessit, ibi Carthusiano desideratam receptus, posthabitis omnibus, monachum se Deo coneravit. Ubi mox ut sacrum habitum suscepit, tam religiose, tamque nitagre vixit, ut etiam perfectus virus in se ostenderet, quod dignum foret imitari : adeo namque se a mundi amore abstraxit, adeo ab otiosis sermonibus temperavit, adeo ab immoderato creatorum usu abstinent, adeo se inutilibus non occupavit, adeo denique nudum liberumque a vitiiis animum Deo obtulit, ut divini amoris dulcedine ebrius, frequentes potretur ad Deum mentis excessus, et divinis consolationibus continue illustraretur. Siquidem in oratione saepenumero raptus ad Deum tres aut plures horas stetit sine sensu immobilitatis, viribus animae in Deum abstractis. Quid multa? adeo carus Deo factus est in solitudine, ut supernis illum revelationibus dignatus sit, et merita ejus ac preces quantum apud se valeret, etiam mundo ostenderit. Sensere ejus orationum virtutem desolati ac tristes, senserunt item inferni potestates : sed illi unde gaudebant, hic unde invadebant. Porro sive loqueretur, sive scriberet, fere tenui esset facundia praeditus, eruditionis nihilominus gratia eminebat singulari. Orationi vero tanto instabat fervore, ut praeter eas preces, quas Ordo ille habet prolixas, Davidicum saepenumero eodem die peroraret Psalterium.

7 Erat autem procerus ac robusto corpore, laborum vigiliarumque patientissimus. Unde juxta Ordinis sui praeceptum illum rigorem, post cantatas cum Fratribus preces matutinas, quidquid superfluum nocetis, non quieti aut somno, sed studiis ac orationibus dedit. Nonnunquam etiam integras noctes in oratione repertus est vigilasse. Atque ideo cum ceteri in hoc illum mirarentur, respondisse fertur : Ego ferream hanc caput et aeneum stomachum. Constat sane egi me in robustis illum naturae viribus fuisse, quibus arduum singulareque vivendi modum humilitatis ac modestiae causa tribuit. Verumtamen devotionis gratia in illo longo fuit potentior, quae ad haec alia complura, ceteris fortasse haud possibilia, ipsum magno impulit fervore. Fuit et mirum in modum humilis, quippe quem inagni facientibus cunctis, quae se contemnebat. Nec quod de seipso vilia sentiret contentus, empiebat etiam in aliorum oculis vili haberi : idcirco pro defectibus vel maxime exiguis graviter se accensans, et palam et secreta humiliabat. Nec aliter modica delecta, in quibus plerique solent gloriari, ac ceteri magna, plangebat. Conversationis interius semper illi studiosum fuit : ideo satagebat, ut secum habitans, semper Domino sabbatizaret. Quo fiebat, ut censum oblectatio in illo fere mortua esset : nam et ea, quae circa nauseam ceteri vix possunt intueri, ipse pro cibo sumebat. Butyrum tabulatum verumlibus, crassa, et alia id genus multa a linacibus praegustata, comedere non respuit : dicens, hoc genus verumum nihil habere lethalis veneni, nec metuendum cum ejusmodi sumere eumdem

b
libros plurimos scripsit,

K
magis est occupationibus impeditus :

C
infrandis etiam in qualitate laboravit,

ab Eugenio 4
Papa laudatus :
C

hic enim unde
Ordinem
Carthusianum
ingressus :

excellit in
omni genere
virtutum.

F

maxime
devotione,
humilitate et
abstinentia.

A dem cibum. Haleca si quando falsa fuissent nimium, aquis immergi atque in aerem jussit suspendi, nec edebat donec cellam putore oppleverant. Monitus ne sumeret illa, Malo, inquit, potentia in cibum sumere quam salsa. Abdicaverat enim jampridem a se omnem delectum cibi, et ob fervorem exercitiorum spiritualium, diem saepenumero ad noctem usque transigebat mediâ. Adeo namque in legendis scribendisque libris erat assiduus, adeo in oratione fervidus, ut prandium propter illa nonnumquam differret, et frigidio saepius uteretur cibo. Semper etiam, sive vestiret sive exueret se, aut aliud quid operis ageret, nihilominus orabat. Abstinencia ejus in cibo potuque fuit mirabilis, nec multis imitanda.

a Zelemensem Cartholiam fundavit anno 1328 Gerardus Toparcha Dythemicus, et Castellanus Antverpiensis, cum conjuge Joanna, Comitissæ Lossensis filia. — b Trithemius. — c Hic est Eugenius iv qui sedit ab anno 1431 usque ad an. 1447.

CAPUT II.

Judæus conversus. Duæ mulieres diaboli ereptæ.

Sed quid opus est ad præconium viri nostris verbis, quandoquidem scripta ejus præclara hunc nobis abunde satis commendant? Dionysii integritas longe manifestius ex ejus codicibus, quam nostris sermonibus prædicatur. Unde visum est aliquando Patribus dominis suæ, propter viri dexteritatem, illum officio Procuratoris præficiendum. Qui licet contemplationi aptior foret quam actioni; ne tamen propriæ voluntatis quam obedientiæ tenacior videretur, officii hujus provinciam obivit. Verum de colligendis animabus major illi atque de pecuniis cura fuit. Nam Judæum magno tunc studio convertens, ad orthodoxam fidem sacramque adduxit baptisma. Hanc ob rem Judæus ne Dionysii zelo ac paternæ sollicitudini haberetur ingratus, Patris sui spiritualis nomen sibi in baptismo imposuit; vocatus est enim Dionysius Dionysii. Hic creditur Dionysiorum familie in Ruremunda, quæ hodie propagata cernitur, et nomen et posteritatem dedisse.

9 Ceterum, quia spiritus ejus generosus distractiones rerum caducarum temporaliumque non poterat ferre, relicto officio, exercitiis devotissimis cellæ, libris scribendis, et cupitæ solitudini est restitutus. In qua tamen non potuit adeo latere, quin Pontifices et Principes, atque alii inferioris gradus, undique ad illum confluerent, scriberent, nuntiarent, atque certatim suis consiliis admovent. Quippe quorum nemo, qui semel illi adfuisse, quantæ sinceritatis quantique apud Deum meriti foret Dionysium, ignorare; nemo, qui non ad illum redire gestiret. Unde factum est, ut Reverendissimus Dominus Cardinalis de a Cusa, in Germania Apostolicæ Sedis legatione fungens, dum hujus viri eruditionem et sanctitatem comperisset, ipsum e claustris eductum suo contubernio in utilitatem Ecclesiæ ascivit. Verum Dionysius non impiger, datam sibi hanc occasionem in laera convertit amaram. Nam in contubernio Domini Legati constitutus, quod de seipso quoque scribit, utriusque sexus monasteria multa, reformationis gratia visitavit, atque de reformatione monialium perutilem tunc edidit librum.

10 Propter hæc et alia multa, quibus gloriam Dei, animarumque salutem zelabatur Dionysius, diabolum in sui persecutionem excitavit. Hinc namque bonorum omnino inimicus moliebatur multa, ut iustum atque exosum redderet mundo Dionysium: sentiebat enim invidus, quantæ castris suis quotidie per Dionysium animarum copie abducerentur. Referam igitur oculis inauditum, posteris mirabile, et quod hodie quoque nemo crederet, nisi veritate atque re ipsa vinceretur. Mulier quedam Gebula (id

enim erat illi nomen) diabolo consentiens, invito fœdere; eidem homagium fecerat, atque ut longius a spe recuperandæ salutis abduceretur, persuasa diabolo, chirographum sanguine proprio scripsit. Itaque pessimo huic incubo mulier facinorosa diu sociata, ducebatur in remotissimas mundi partes, et ubicunque vel in Asia, vel in Africa ludi aut spectacula publica exhiberentur, ibi diabolo duce mox aderat. Pugnabat hasta, imo quocumque armorum aut pugnandi genere expeteretur, congregiens vincebat. Dejiciebat equis tenera mulier armatos viros, et suo clam adjuncta amatore, mundo sic diu illudit. Sed quid misericordia divina profundius? Quid consiliis ejus super filios hominum investigabilius? Hæc tandem in se reversa, consilio viri Dei, cum Reverendissimus dominus Cardinalis de Cusa adesset, quem (ut supra dixeram) comitabatur jam Dionysius, ad poenitentiam remedia confugit. Siquidem Dionysii monitis et orationibus confortata, non propria facinora, non sacrilega promissa, non scriptum chirographum, non denique ex amatore jam hostis potenter illam a spe divinæ miserationis abstertere. Sed post innumera flagitia, post fœdissimas abominaciones, post spurcissima cum diabolo commercia, rupto sacrilego fœdere, ad divinæ clementiæ sinum peccatrix lacrymabunda occurrit. O Dionysii zelum ac sapientiam! O mulieris fidem! O Christi infinitam misericordiam! Quis crederet hanc diaboli jam faucibus absorptam, posse aliquando emergere? Quis speraret eam, quas diabolo se dederat, ex illecebroso ejusdem stupro, quo fuerat polluta, in adoptionem filiorum Dei posse redire? Verum quod hominibus videtur impossibile, facillimum benignissimo est Creatori. Itaque hæc infusa lacrymis, ad Cardinalem est adducta. Ibi amatori suo diabolo abrenuntians, iterum se Christo devovit, factaque eidem criminum suorum confessione, et poenitentia laud exiguo labori astricta, a peccatis omnibus et diaboli pactis absoluta est. Et ita quidem licet esset Christo reconciliata, non tamen ab improbiissimi inculi est penitus vexatione liberata: divina, quod reor, justitia id permittente, ut cui se olim ultro consignaverat ad culpam, per hunc modo vel invita peteretur ad poenam. Itaque saepenumero improbus ille ad eam veniens, aut futura nuntiabat, aut quocumque peterat modo, a pietatis studiis illam impellebat. Unde venerandus Pater Dionysius (quia tunc morabatur extra monasterium suum cum Cardinale, et libertate, qua potiebatur, servire Christo cupiebat) eum Fratres suos in Ruremunda adiret, saepius quoque hanc poenitentem mulierem confortaturus visitabat. Verum diabolus invisum habens Dionysium, quod præda hæc tam nobili et aliis compluribus per eundem fuisset spoliatus, cum illum sentiret advenire, præcurrens ad Gebulam: Ecce, inquit, der Vaterbeck unde vinu super compt uch besuchen. Quod Latinis sonat: Impeditus lingue homo, vinique ingurgitator, invisurus te accedit. Hæc autem dicebat, intens Dionysium aut probris ad indignationem commovere, aut ab ejus veneratione mulierem avertere: revera enim Dionysius minus expeditam habuit linguam, minusque faciendam. Utebatur etiam tunc vino ad refocillationem corporis, ex labore studiorum exercitiorumque aliorum attenuati: quamobrem calumniam illi diabolus struere nitabatur. Verum nihilominus parum diaboli calumnias vir Dei formidabat, quin etiam magnopere illa agere contendebat, quæ diabolus calumniaretur. De hæc mulier Dionysius in secundo, quem super Sententias scripsit, libro refert se vidisse eicatricem, unde sanguinem ipsa, homagium diabolo scriptura, eduxerat.

11 Postulat nunc rex, ut huic facto simile aliud virtutum ejus referam, hæc non eodem tempore ges-

D
AUCTORE
LOEBIO
Mulierem
fœdere
diabolo
adstrictam

convertit:

B

F
calumnias a
diabolo
impetitur

Procurator
factus
conversit
Judæum.

omnibus
gratus.

Agit apud
Cardinalem
de Cusa:

mona-teria
reformat:

ACTORE
LOENIO
b

et uca
moribus tam :

voluntate
demonum
videt.

preibus
obstitit.

excois sibi
laudo.

et iustitia
alupa fugat ?

atque
morbida
precurat ?

discernim
martha
sua dicit ?

a diabolo
inquitur in
seripione
librorum ?

A tum. Est castrum Horonæ, non longe a Ruremunda trans Mosam edificatum, cui *b* praefuit olim generosus Dominus Godefridus de Clodorp, Carthosie Ruremundensis et auicus et benefactor. Ad hunc locum Dionysius, dum ex Basco-Ducis (ubi Carthosie jam quidem edificari ceperat) reverteretur, amicitie gratia quasi ex itinere divertitur. Contigit tunc Praefecti uxorem, Dominam Catharinam, gravi infirmitate tentam, et paullo post morituram, horribilibus signis motibusque se huc illucque in lectulo vertere, et quasi aut fugae aut defensionis praesidium quaerere. Erat enim timore nimio percussa, et prope modum desperatione victa. Adductus Pater Dionysius, confestim ut intrat cubile, videns multitudinem horrendorum spirituum, haud aliter atque examen apum volitantium, exitumque animam expectantium, magna voce clamavit : Filii, quid videtis? Sine mora omnes, quiesce, accurrite, festinate, et ad orationem genua flectite; hic locus, ut atomis radii solis, demonibus plenus est. Haec dicens, cum exire vellet cubile, mulier agrola, qua tunc poterat virtute, vestes Dionysii apprehendens, tenuit illum et clamavit : Heu Pater, noli me derelinquere, in fide tua haec sors mea. Conversus Dionysius stetit, et fide solida in demones armatus, oratione qua potuit ardentissima ad Deum fusa, vi devotionis ac caritatis pugnabat. Ad ejus orationem divina vox virtus adveniens, turmam illam immundorum spirituum omnem prodigavit, nam demones orationem ejus violentiam cum diutius non possent ferre, clamaverunt : Heu heu, quam violentiam ab hoc cubiculo patimur sene! Et excedentes baculum, cui mantelatur, de ejus manibus, jacentem prostravit. Caput quoque instantibus reliquis (licet nullas horum demonum videret) et rei finem expectantibus, spiritus infernales orandi Dionysio aliam dederunt violentiam, vehementerque gravem, cujus vestigia cicatricumque, dum vixit, visus est nunquam carere. Ad hanc tamen injuriam nihil motus Dionysius, persistit in oratione : spiritus veru maligni, patientiam ejus territi, fugerunt, moherem deserentes. Restit igitur interea ad spem venie, et animosior facta est, quae paullo ante desperatione fuerat percussa, nec aliud expectabat, quam infernali se puteo jam jamque absorbendam : farrat enim in vita non minus vitus quam epibus claudens : amori quoque seculi, caeterisque vanitatibus, atque adeo illecebris carnis serviebat nimium occupata. Verumtamen Dionysii orationibus, ut dixi, munita, fugatis tenebrarum immistis, tranquillitati mentis et libere homo in Deum constituta est. Tunc instantibus dicit Dionysius : Laudate carissimi et magnilento in cordis vestra Dei nostri, qui hunc animo donavit salutem. Major etiam magna contritione et spe venie redolrata, vox spiritum in manus reddidit Creatoris. Posthaec descendens de castris Dionysius, advenientem habuit obvium Dominum Godefridum, defuncte maritum, Cui blande apprehensam illius trahens auriellam : Quid agis, inquit, hic a fili? non tibi hic expedit diutius morari. Festina hinc egredi, ne te peiora involvant. Paruit ille jussuibus vim Dei, atque locum continuo mutavit.

B Haec pauca dicta sunt ex mittis, ne videatur murmu, quamobrem virum Dei Dionysium diabolus odio : et persecutus : continuo enim inter illos versabatur pugnæ, quorum studia tunc contraria. Diabolus enim incubabatur animas dispergere, Dionysius studebat colligere : ille vulnerabat, hic sanabat. Ille jugulabat, hic per gratiam Dei resuscitabat : atque ille amicos non solum orationibus et exhortationibus Dionysii invadebat diabolus, sed etiam quibuslibet quibus pro studiis erat molestus. Maxime autem ferrebat molestie, quod Dionysius scribendis libris suis, claudis-

landisque Scripturis sanctis assidue assisteret : inde enim sibi formidabat majorem spolio-rum suorum jacturam. Quapropter aliquando terrore, aliquando strepto, interdum ad ostium cubile, ubi scribebat, pulsus, Dei hominem ad impatientiam aut fastidium, aut ut a scribendo cessaret, nitentur perducere. At Dionysius fide munitus, semper illum contempsit. Semel etiam cum demone tanta urgeret improbitas, atque quam placent Dionysio foret molestior, surrexit vir Dei, et occurrens contra diabolum se ingressus, dicens : Quid tibi visum est inprobe, famulum Dei tanta presumptione inquietare, atque tuis incur-sibus molesti-que impedire? Tu animosum te simulas, cum sis bulla et nihil : nobis vero Deus dedit animum et virtutem praestigia tua contemnere. Abi igitur hinc cecus, et post hac non rediturus ab hac dementia tua desiste. Paruit ille licet invitus, nec dein eps scribenti Dionysio molestus fuit.

a Basca multipliciter ad eam Morella, unde Nicolaus de Cusa ortundus, ex Archidiacono Lovaniensi creatus a Nicolao 5 anno 1460 Cardinalis, et Episcopus Neapolitanus, Legatus Apostolicus missus ad Fredericum Imperatorem, e vita discessit 1463. — b Hinc mox Praefectus dicitur, non Dominus. De stemmate Procerum et Comitum Horonenium Consule Bonalonus Belgicus Miscr lib. 1 cap. 128.

Nicolaus de Cusa.

CAPUT III.

Vita solitaria laudati. bellum sublatum. Interitus Episcopi monita ejus spernentibus.

Dicit fortasse quis, illum profuisse mundo, dum extra monasterium, vel auctoritate Carinialis evocatus, vel Ordinis sui Superioribus ad officia institutus, inter homines moraretur : non item profuisse, dum in cella sederet solus. Haud quaquam. Qui potius multo ubiorem frugem credendus est intulisse in solitudine, quam si vixisset in mundi perturbatione : quadoquidem tunc et animus ejus ad Deum purior, et oratio potuit esse ferventior. Nam discursos, labores, curas, sermones, ad extremum conatus omnes, qui ne erat arduis in rebus saepe numero fuisse manes, donec viri cujusquam Deo dilecti, vel procul constituti fervidi ad Deum fusa oratio his robur daret et tractum. Moyses, Helice, Helzaei, Daniels (ut priscae alicuique ex multis referemus, orationes, dicit, quiesce, quid viderint mundo, hoc est, quid adhaerent contulerint liberandis, quid nocuerint adversarius superandis, quae beneficia impetraverint mundo, quae mala sustulerint ac medio, quos denique mundum reconciliaverint Deo : et inveniet externis curis atque laboribus, quibus distrahitur animus, longo intervallo anteire orationem, hanc videlicet, quae cum fervore devotionis ac puritate cordis funditur. Quae profecto solitudine, silentio, corporis castitate, continentia sersoum, ceteri-que cum ornamentis, tum monasticis institutis juvatur atque fulgetur maxime. Haec namque oratio, ut pote pura ac fervens, vox cordis penetrat, vim facit Omnipotentis : cogit invicibilis : et immutabilem Deum a iustitia ad misericordiam flectit. Atque ideo, qui orationi atque contemplationi hoc modo vacant, haud quaquam in Ecclesia Dei otiosi sunt, sed vilissimi, quoniam adhaerentibus et am fuerint locis inelucta. Haec dicta sunt in eos, qui cum dies suos magis et fibulis conferant, aut gloriose humane studiant, audent quasi accipere con emplatavorum sanctam omnem calumniam. Quod si etiam ab que malo amico plerumque cum Martha in his conquerantur, non oportet tamen illorum dictis offendi, quae Christus olim refulens, Maria parteo, hoc est contemplationis et orationis obsequium, praetulit actioni. Eam ob rem adunavit Dionysius noster Rachel suam, praetulitque Lae : nec sine stomacho terre poterat, si quis vel de monacho rum

D

Vitam solitariam praeferebant

P

et in eo illud non ar. 11. 11. 11.

contra con-
templantes
demonstrat:

A monachorum statu, vel de Religione minus digne videretur sentire. Quare quidam monasticæ Religionis æmulo Doctore scribens, temeritatis illum arguit his verbis: Dole de tam usurpatis et periculosis iudiciis, nec pronus sis iudicare Religiosos. O quam parum agnoscis, quid operetur Altissimus in veris solitariis; quos abscondit in abscondito vultus sui a conturbatione hominum, et protegit eos a contradictione linguarum; quos ducit in solitudinem, ut loquatur ad cor eorum; quorum mentes perstringit, et ducit eas ad gaudia silentii, ad diem qui est sine tumultu, in regionem lucis immensæ, ad mysticæ visiones, et theoriæ contemplationis sinceritatem, ad raptum et extasim; ita ut in sanctæ Deitatis, in æternæ veritatis abyssum demersis, supernaturales fidei veritates et ordinem credendorum Ecclesiasticæque hierarchiæ, ineffabiliter clarius ac certius intueantur, quam ex scholastica noliâ conspici queat. Nonne fortius est lumen gratiæ, quam naturæ? illuminatio, quam exercitatio? supernaturalis inspiratio, quam scholastica disputatio? Certe si in statutis nostri Carthusiensis Ordinis fertur, baptismata lacrymarum, fervores orationum, excessus contemplationum, nulla re magis quam solitudine juvantur. Non ergo despicias talium scripta ac monita. Hæc Dionysius. Quibus revera non alia testatus est, at in se fuerat expertus: nam in cella qualibet inclusum, compertum est orationibus suis homines et loca varia sibi ignota protexisse. Equibus ne omnia simul tacere videar, unum aut alterum commemorasse sufficiet.

a

illum in te
patrem et
filium,

humiliter.

Ab illi
supplicat
in iudicatione.

ex illa
scriptura,

14 Illustrissimus a Dux quidam, cuius nomen modestiæ causa tacemus, misso nuntio rogabat Dionysium, ut Omnipotenti supplicans, revelationem sibi fieri peteret, atque instructionem de fine eventuque belli, quod parabat in Adolphum filium sibi rebellem, simulque oraret, ut bello gloriam daret patris victoria: jam enim palam factum erat, Dionysium sua apud Deum oratione posse multa, revelationibusque dignum haberi. Itaque accepto nuntio, vir sanctus id nullo modo se facturum respondit, nec posse huic impietati, cuius inter patrem et filium auctor esset diabolus, orationibus suis opulari. Oravit tamen per integrum ferre noctem, satagens eadumtatem hanc infelicissimam imminuentem, futurasque inde belli arumnas, animarum excidia, ac postremo miserabilem Duxis destructionem deprecari. Neque enim id quod Dux rogerat, sed quod Deo dignum, quod patriæ foret salutare, aestimabat orandum. Orabat igitur, ne tam horrenda mala, ecclesie corporum, perditiones animarum, ne demique tot injurias atque contumptus hominum suo glorioso fieri sineret Deus. Orabat ne paternis manibus sibi sanguine, aut e diverso filius sanguine se paterno pollueret. Sic oranti ac flenti ecce apparuit Angelus Domini, qui Dionysio, si non respiciant ad pacem Principes, et nisi cum Clero vulgus ad penitentiam lamenta emendationemque vite se convertant, mala futura per ordinem enucta prænnuntiavit. Docuit præterea quemadmodum precareret Principes furere obstinatos, ac quomodo patria ipsa placatum sibi redderet Deum, jam olim sceleribus offensum. Ad hæc nihil moratus Dionysius, Ducibus epistolam scripsit, hæc satis accuratam, tamen virtute et spiritu plenam. Eademque tam patri quam filio misit. Interim vero, ut illorum corda emollirentur, Dominum rogavit. Paruerunt Principes monacho, æque humiliter sancto, nec alterab eo quecumque veniunt, quam Dei iussa, ut erant, acceperunt. Multum certe ac sapius ante fuerat tentatum per Principes, per Proceres, per Doctores, idque modis omnibus quibus tractari poterat humanis, ut non solum manifesta percontatione, verum etiam similitate quecumque extincta,

pater et filius naturæ foedera non violarent. Sed excluderetur omne consilium, nihilque erat reliqui, quam ut sanguine manus impias commacularent. At Dionysius, imo virtus divina in servo suo Dionysio, quem glorificare coram gente illa instituerat, orando hortandoque, bello finem, Principibus amicitiam, patriæ reddidit pacem. Mirabantur omnes, ac novis gaudiis tripudiabant, quod invisus bellorum apparatus felici omine in pacem subito mutaretur. Nec tamen diu patriæ incolæ latere potuit pacis auctor. Quapropter ad viri Dei venerationem conversi, vocabant eum rustico more virum, qui Angelo loquitur.

15 Non ab re putari debet, quoniam Principium fecimus mentionem, si de Episcopo etiam Leodiensi narrationem historia prosequamur. Fuit hic, de quo loqui volumus (neque enim nominatim tradere par est) vir seculo quidem idoneus, atqui minus quam par fuit præstaret Episcopum. Hic spectacula, tormentamenta, ceterosque id genus ludos militares in pila illa instituit Ruremundæ. Sic enim placet, nec immerito quidem, pium illud vocari oppidum, quod hactenus prædicatum fuit devotioni aptius quam vanitati: nec hodie puto tam referunt armis, quam doctis piisque viris. Itaque ad hanc Ruremundam undecumque advocatos nobiles dum ipse in oppido expectaret, necessarium theatricis his ludis vir Ecclesiasticus provideret, accidit illum interea Carthusiam petere: ubi postquam cum Dionysio, quoniam sanctitatis opinio magnum atque multis effecerat celebrem, varia contulisset, non erubuit se jactitare, quam magnis impensis militaribus his ludis inhæret, quamque daret operam nobilibus excipiendis et magnifice tractandis. Ingravescens Dionysius: O, inquit, Reverendissime Pater, hæc etsi admittenda sunt Principibus, Ecclesiasticis tamen viris, et præcipue Episcopis penitus non conveniunt. Indignissimum est ac prorsus iniquum, ut Christi patrimonium in scenicos hos usus profundas. Paren igitur queso reverentia tua Pater, Episcopus es, parco honestati Clericali, parca vel tandem pecuniis, et ab hac dementia prorsus desiste. Ad hæc Episcopus: Scio me ipsum Episcopum, cui hæc profana spectacula jam olim sacri canones interdixerint. Ad facturis etiam necesse est, me Principem esse, Ducem, Marchionem atque Comitem, quos arma venstant, quibusque iudicia imperiæque temporalia subsunt: horum nunc minus mihi obambulandum est. Cum Dionysius: Non propterea, Pater, Episcopus es factus, ut Principem geras aut Ducem, sed ut præstantior digniorque habearis Episcopus, utque multis terribilior, atque ad tuendas Christi Ecclesiæque leges sis potentior, datus est tibi ab Ecclesia Principis et gladius et honor. Itaque officium tuum est gregis Domini curam agere, diaboli laqueis irretitis animas eruere, oves tibi commissas Dei verbo pascere, aberrantes reducere, resuscitare volentes ad ovile compellere, prestare te Christi Vicarium; non mercenarium, sed Pastorem animarum agere; ovibus exempla sanctæ conversationis, quasi iter ad sequendum ostendere; odore bonæ fidei præire; atque, ut simul multa dicam, gregem tibi commissum caelis introducere, non ad inferna detrudere. Inter hæc autem, cum omnia bene feceris, scire quod servum te vocat iustitiam Dominus. Unde tibi cavendum est, nolisque vehementer mirandum, cum tua sollicitudo pro singulis animabus tibi commissis rationem sit redditura ne vel una pereat, quomodo per ignem tuam qui i securus possis vel ardeas de ludis et spectaculis militaribus cogitare. Quid, queso Pater, Deo respondebis pro animabus, quas interea hæc diabolico negotio tu ipse scandalizas? Qua fronte aulibus apparere coram iudicio Christi,

D
AUCTORE
LEODIENSIS

Episcopus,
ne spectacula
Ruremundæ
exhibeat.

E

juribus
admonet:

Episcopi
inculcat:

AUCTORE
LOENIO
aeternam
damnationem
proponit :

A sto, cui tu animas, pretiosaeque sanguine redemptas, abducis, ac morti aeternae tradis; quorum lacte et lana abstractis, tu in deliciis vivis? Ut quid Ecclesiae bona, quae pauperibus ac divino cultui erogare deberes, in scenica luce spectacula, ad Christi opprobrium, ad Ecclesiae dispendium, in perditionem animarum luxu tuo profundis? Quod si omnino, quae digna sunt Pontifice, renuis agere, parce saltem ovibus : quandoquidem minoribus impensis ac laboribus potes tu solus aeterna tibi tormenta comparare.

oratione
impediturum
se praedicti :

16 Haec Episcopus audiens, tam indignabundus quam sui propositi pertinax abiit. Cuijam recedenti dixit Dionysius : Rogavimus te, Pater, ut, quoniam in religionis positus es exemplum, spectacula haec vana non perferas in perniciem animarum, sed audire contemnis. Rogabo potentorem Dominum, cui te quoque (velis nobis) subiectum esse oportet; hic me exaudiat, hic insipientie tuae conatus, etiam te invito, impediat. Surrexit Episcopus, et nescio quid secum stomachans, relicto Dionysio, quod coeperat moliebatur perficere. At contra Dionysius illum praevenerit festinat, Siquidem ad Dominum conversos, eisdem utitur et contra diabolum et contra Episcopum armis, fletu videlicet et oratione. Quid inor-

17 Nilil profuit Episcopo inflata potestas, nihil contulit ei, quod perficeret, industria accelerans : plus valuit oratione Dionysius. Nam Episcopus mox ut abierat, antequam pervenisset ad domum suam, podagram doloribus vehementissimis corripitur, adeoque pedibus dolet, ut ludos et torneamenta, quae ante noverat intermittere rogatus, nunc cogatur non exequi, etiam invitus. Itaque post inutilem magne pecunie orogationem, post infamiae notam, quidquid Episcopus praeparaverat, quidquid instituerat, quidquid coeperat intermissum desit. Ipse vero postea doloribus aliquantulum remissis, quamprimum grossum potuit recuperare pedum, plenus ierarum Carthusianum necessit, et conquerens coepit

inflata illi
podagra :

objurgatur
ab eodem,

18 Fratrum quemdam suae domus, ex eorum professione, quos Donatos vocant, jampridem sepultum, post Matutinas in cella sua reperit flammis ardentem. Quem interrogans, quis esset quidve peteret, audivit : Frater suus tuus, nuper hac luce defunctus. Conqueror autem quod negligentius justo mecum agunt Fratres : nam non solum caritate exuberante non mihi subveniunt, verum etiam vincente sacordia, quae mihi debent ex obedientia Ordinis, differendo non exsolvant. Quapropter nisi correxerint se, et suas et meas postea dabunt poenas. Corrupti Fratres hortatu Dionysii, defuncto suffragia ocyus impendunt.

a morte
apparentem
videt
crucifixer
affligi.

19 Venerabili cuidam a Sacerdote, in Ordine Carthusiano tunc novitio, spiritus quidam in illius cella molestus fuit : siquidem strepitu et pulsu Fratrem a quiete somnoque deturbabat. Perlatam est querimonia ad virum Dei Dionysium. Qui respondens : Dicite, inquit, novitio, ut in hunc modum spiritu imperet : Vade ad Fratrem Dionysium. Res mirae! Paruit Dionysio novitius, paruit et novitio spiritus. Nam edicto novitio, ad Dionysium venit : Dionysius vero hunc adesse sentiens, tanto innox orationum fervore flagellavit, ut jam illi neque novitium neque Dionysium liberet capere : sed abiens pensisque omnibus solutus, ad Deum avolare.

b

20 Captus est aliquando Dionysius magno desiderio sciendi, quomodo haberet amica patris sui jampridem defuncti. Fiducia igitur, quam familiaritatis quidem ad Deum illi pepererat, roboratus, post Vesperas die quadam in cella suo oratorio proclivis, ubi esset amica patris sui, certorem se fieri precabatur. Cum autem diu hoc desiderio in oratione perstisset, vocem audivit sibi respondentem : Quid pro anima patris tui adeo te sciendi curiositas tor-

a. *Bartholomaeus* dicitur hic est, qui ab *Adolpho* filio captus, aliquantulum in carcere detentus fuit quorum res gestas forte ad *Ulricum episcopum* in *Dynastis* & quondam *Ipsam* *Dionysii* obique temporis characteres. *Bartholomaeus* *Fasen*, et *Ipsa* *Leidensis*, agnovit hanc historiam et misit *Joanni* *Heinsbergio*, neque illius alius eo tempore, quo *Dionysius* *xviii* *Carthusianus*, Episcopus est mortuus. Consecutus est *Heinsbergius*

anno 1420, triennio ante, quam *Dionysius* fieret monachus, eoque Episcopatum anno 1455 resignante, substitutus *Ludovicus Borbonus*, anno 1482 interfectus, undecim post *Dionysii* obitum annis Interim *Heinsbergius* a *Suffrido* *Velra*, Zaniffilio obitum annis Interim *Heinsbergius* officio Episcopati functus sit. At *Craetopolus* ait eum ducentis equis albis magnificentiam suam ostendisse : quae huic monitioni videntur congruere, *Dorlandus* cap. 16 eandem historiam habet, et dicto *Joanni* *de* *Hriusbergen* attribuit.

CAPUT IV.

Auxilium praestitum animabus, ei apparentibus.

Ceterum quia hic defuncti unius memoriam fecimus, de spiritibus defunctorum hoc generaliter tenendum est, saepissime Dionysio hos apparuisse, quaesisse etiam poenarum remedia, quae ille vir spiritu et corpore infatigabilis, liberalissime impertiebatur. Interrogatus aliquando a Fratre *Carolo*, ministro suo admodum dilecto, Deoque devoto, an saepenumero anime illi apparissent defunctorum, respondit : Etiam : imo centies atque centies. Novitius quidam, non longe ab oppido sancti *Trudonis* natus, *Ruremonde* in *Carthusia* ex infirmitate ad extrema vitae devenit, huic *Dionysius* promisit post mortem duo legere *Psalteria*, quae ille *Novitius*, nisi morte fuisset praecupatus, solvere debuisset. Verum quia multorum tunc dubia conscientiarumque scrupuli variis ex locis ad *Dionysium* continue deferbantur, quibus sine mora fuerat respondendum, contigit *Dionysium* sic occupatum quod promiserat differre. Defunctus igitur novitius, quia suffragiis egelbat, ad *Dionysium* reliit : et tarditatem illam arguens, dare objurgavit. Ad haec *Dionysius* cum se justam putabat excusationem producturam, adeo ad novitii hujus inceptationem subito obrigit, ut ne hiscere quidem auderet. Itaque intelligens defunctis suffragii debita nulla esse ratione differenda, et ipse deinceps tarditatem cavet, et alios ut caverent praemonuit.

Saepe visitatur
ab amicis
preces
petentibus,

objurgatur ab
preces additas
dein dilatas,
P.

monetur ut
monachos
ex de re
objurgaret,

a

F

an. man
liberat :

de patris sui
sollicitus,

quet

A quet? Numquid non pium est, pro defunctis orare : Ora igitur pro tuo patre, qui si in penis est, et in gratia Dei e vita excessit, tua oratione refrigerabitur : sin minus, in sinum tuum oratio redibit. Hoc responso cœlitus accepto, Dionysius perseverat, nihilominus pro patre orans : non tamen, quomodo ante, de secretis Dei investigando, sed ut requies detur defuncto. Interea quadam nocte dum levi teneretur somno, vidit patrem suum inter duos spiritus Æthiophe nigriores teneri medium, atque valida ad se voce clamantem : Fili amantissime, miserere mei, et tuis orationibus patri succurre. Quod verbum statim ut emisit, abstractus a demonibus, et camino ardenti injectus, cœditur, virgine ferreis flagellatur. Hæc licet in somnis viderit Dionysius, cujusmodi visionibus nunquam arbitratus est tutum credere, nihil tamen de veritate hujus dubitavit. Quapropter non destitit orare pro patre, donec ille desit esse miser.

22 Optarem hic plura ad legentium edificationem narrare, ex his, quæ per virum Dei circa defunctorum animas gesta sunt; nisi quorundam formidarem de prolixitate fastidium : tametsi præter hæc supersint alia pene innumera non circa defunctos tantum, sed etiam circa viventes, quæ illi revelavit Deus, ab eodem semper absconsa, nobisque penitus occulta. Hæc enim sola de futuris aut etiam presentibus manifestavit, quæ ut manifestaret, a Domino præceptum habuit. In quorum revelatione mirum quam humilis fuit, nihil sibi tribuens præter vilitatem; quam ipse quoque expavit, admirans providentiæ divinæ consilium, cui placeret ut ise indigno et universarum quæ ad seculi prudentiam attinent imperito, tamquam ministro, ad Ecclesiæ edificationem.

D
ACTORUM
LOERIO

in visionibus
humilis
prestitit.

a Hermannus Lunensis appellatur apud Dorlandum cap. 21. — b Dorlandus cap. 23 ait fuisse Xantensem Praepositum. — c Ex hoc canobio ejusque relictibus erecta est Sedes Episcopalis Ruremundensis. — d Epistolam hanc exhibet Dorlandus cap. 22.

CAPUT V.

Extases: gemitus ob calamitates Ecclesiæ:

21 Alia multa ex spiritibus sibi apparentibus dicit, multa quoque illis laborum et orationum suarum impendit, quæ nemini manifestavit. Hæc enim sola non tacuit, quæ ne taceret, necessitas imperavit. Sæpe namque necessarium fuit, nonnullis indicari, cur torquerentur certæ animæ defunctorum, ut viventes et negligentia suæ pointeret et mortuis opem ferrent. Quapropter operæ pretium est de Magistro b Joanne Lovaniensi adhuc referre, cujus post mortem ærumnam nec Dionysio licuit omnibus tacere. Hic ævo suo venerandus, vir bonæ ac integræ vitæ fuit, sobrietatis quoque honestatis ac pudicitiaæ custos, religionis amator, justitiæ tenax, et (quod rarissimum est) qui magnopere publicum bonum suo anteferebat. Hujus biclaudem recenseo propterea, ut discatur, quibus meritis pericula evaserit æternæ damnationis. Siquidem nisi tam præclaræ fuissent in eo inventæ virtutes, nisi tanta etiam contritione pœnitens seculo emigrasset, ob Ecclesiastica beneficia, quæ multa possederat, supplicium æternum, quod multi hodie non formidant, non evasisset. Et licet ex beneficiis congestas pecunias in piissimos expendisset usus (nam Canonicorum Regularium in Ruremunda ædificavit dotavitque c cœnobium, et Coloniae atque Daventriæ S. Hieronymi collegia) post mortem tamen diu et gravibus est cruciatus purgatorii pœnis. Nam et quia sepultus in choro Carthusiensium fuerat Ruremundæ, anniversarium pro animæ ejus salute annis singulis ab ejusdem loci Patribus celebratur. Itaque dum primum ejus ageretur anniversarium, et jam in Officio defunctorum ad canticum Zachariæ ventum esset, Dionysius vigilantibus oculis continuis est super defuncti sepulcro in modum foretri flammæ igneas se conglobasse, quæ fumi obscuritate atque sulphuris fœtore visu erant horribiles. Externus Dionysius, Fratrem, qui juxta stabat, pulsans, spiritalis visionis esse mysterium intellexit, atque vehementer doluit, recolens defuncti sobrietatem atque integritatem. Flebat autem potissimum, quod neciret, purgatorie, in gehennæ incendia hæc visio significaret. Redit sequenti anno anniversarius dies, quo perinde ac superiori speciem ignis juxta defuncti monumentum Dionysius conspexit, flamma tamen erat magis tenuis, clarior ac mitior. Porro tertio anno raptus Dionysius in extasim mentis, jam non ut ante, corporeis oculis, nec imaginaria, sed intellectuali (ut ita dixerim) visione dicitur futuram defuncti salutem, videns simul judicium Dei mirabilia, occulta, investigabiliaque et cœta alia, quæ fas non erat, nec possibile effari. Quapropter d scripsit eundem, qui defuncti testamentum curare debuerat et exequi, admonens ut omni mora posthabita, defuncto suffragia acceleraret.

Fuit in extasim mentis sæpenumeroraptus ad multas horas, quod dum potuit, celavit. Verum ubi Prætrum suorum alioque aut conventu presente fuisset abstractus ad Deum, et ad humana mansisset voluit mortuus ac immobilis, doluit, verendumque latere non potuit. Quid tamen intencu senserit, quid didicerit, quid sibi revelatum fuerit, nemini aut paucissimis, idque rarissimo, patefecit. Quæcumque etiam illi fuisse revelata, quæcumque ostensa, non per similitudines, non per rerum imagines aut sensibiles visiones tradita sunt, sed nobiliori modo docebatur, sublimiorique ac puriori. Siquidem intellectus ejus ut divino lumine fuit illustratus, atque a seipso mens ejus deficiens, per amorem in Deum absorpta Deoque unita, dicitur quæcumque divinitatis radius illum docere voluit. Juvabatur autem, hæc (ut verius dicam) etiam renitens rapiebatur, occasione externa quacumque præstita, nade ad cœlestium contemplationem, aut ad investigabilis sapientiæ Dei admirationem, aut bonitatis ejus amorem mens ejus erigebatur. Quapropter quandoque dum Ecclesiæ inciperentur Cantica, ut sunt : Veni sancte Spiritus, aut, Suscepimus Deus misericordiam tuam, atque id genus alia; aliquandodum in turbis esset et frequentia hominum, interdum in castris coram nobilibus (qui ejus consuetudine, eruditione atque consilio vehementer oblectabantur) inter loquendum de Deo, rapiebatur ipse in regionem lucis inaccessibilis et immensæ, alios, qui aderant, interm circa sua humana hic relictis. Nonnumquam etiam, ut alter Helisæus, dum organorum suavem audiret melodiam, factus in se spiritu Dei, ad cælestis illius melodiam concentum aspirabat. Hinc subito mens ejus, quia intra se contineri non potuit, ad eorum gustum quibus restanter inhiabat, recessit; atque adeo recessit, ut per aliquot horas fixa non reverteretur.

E

multis horis
vixit in raptu
extatico est :

24 Busecum-Ducis oppidum est Brabantia nobilissimum, in quo Divi Joannis templum habetur miro modo ornatum. Siquidem nihil in illo curatur neglectum, nihil desideratur, quod ad pietatem, ad devotionem, ad collectionem denique spiritus juvenillam pertinet. In hoc Dionysius forte ingressus, quia ad divina tunc in organis canebatur, melodia suavi auribus hausta, confestim corde caput liquefieri, vultu et mente mutari, a seipso deliere et collectis animas viribus, totus in Deum ire. Aderat ei tunc Abbas S. Martini in Colonia : qui intellegens quod futurum erat, travit illum in sacellum, quod juxta aderat, ubi rigidus immobilisque horis ferme tribus mansit. Hoc autem eo tempore illi accidit, quo captus est Carthusia extra ipsam oppidum ad honorem a caneta:

Sicut Ducla

capit ad
3 horas

Sophia

vidit eum
torqueri :

et persistit
pro eo orans,

B

b
vrum valde
bonum,

sed plur.
beneficia
Ecclesiastica
habentem

C

2 annis in
anniversario
collegit
torqueri :

liberandum
cognosci,

a

AUCTORE
LOPHIU

incepit
Carthusianam :

b

gratus
Philippo
Bono :

ornatur luce
caelestis

p

videt Angelos
custodes :

c

deplorat
Constantino
papa iudicium :

et Occidentis
periculum :

d

ab Praefatorum
et Cleri
motu :

t

ad emendationem
et Cleri
conatur :

e

f

g

h

i

k

l

m

n

o

p

q

r

s

t

u

v

w

x

y

z

aa

ab

ac

ad

ae

af

ag

ah

ai

aj

ak

al

am

an

ao

ap

aq

ar

as

at

au

av

aw

ax

ay

az

ba

bb

bc

bd

be

bf

bg

bh

bi

bj

bk

bl

bm

bn

bo

bp

bq

br

bs

bt

bu

bv

bw

bx

by

bz

ca

cb

cc

cd

ce

cf

cg

ch

ci

cj

ck

cl

cm

cn

co

cp

cq

cr

cs

ct

cu

cv

cw

cx

cy

cz

da

db

dc

dd

de

df

dg

dh

di

dj

dk

dl

dm

dn

do

dp

dq

dr

ds

dt

du

dv

dw

dx

dy

dz

ea

eb

ec

ed

ee

ef

eg

eh

ei

ej

ek

el

em

en

eo

ep

eq

er

es

et

eu

ev

ew

ex

ey

ez

fa

fb

fc

fd

fe

ff

fg

fh

fi

fj

fk

fl

fm

fn

fo

fp

fq

fr

fs

ft

fu

fv

fw

fx

fy

fz

ga

gb

gc

gd

ge

gf

gg

gh

gi

gj

gk

gl

gm

gn

go

gp

gq

gr

gs

gt

gu

gv

gw

gx

gy

gz

ha

hb

hc

hd

he

hf

hg

hh

hi

hj

hk

hl

hm

hn

ho

hp

hq

hr

hs

ht

hu

hv

hw

hx

hy

hz

ia

ib

ic

id

ie

if

ig

ih

ii

ij

ik

il

im

in

io

ip

iq

ir

is

it

iu

iv

iw

ix

iy

iz

ja

jb

jc

jd

je

jf

jj

jh

ji

jj

jk

jl

jm

jn

jo

jp

jq

jr

js

jt

ju

kv

kw

kx

ky

kz

la

lb

lc

ld

le

lf

lg

lh

li

lj

lk

ll

lm

ln

lo

lp

lq

lr

ls

lt

lu

lv

lw

lx

ly

lz

ma

mb

mc

md

me

mf

mg

mh

mi

mj

mk

A bat. Carmen tertium, quod capere solebat, fuit : Sancti, qui sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, assumunt penam in aquila, volabunt et non deficient. Hoc excitabat spiritum, fiduciamque suam pascibat, assecutusque quod tot annis desiderarat, pro quo certaverat, sulaverat omnesque vires suas impenderat.

29 Itaque crescente infirmitate, mortem non longe abesse sentiens, in festo S. Thomae Aquinatis in sacellum S. Dionysii, ubi Missae sacrificium Deo nullo tempore offerre solitus erat, ductus est. Hic qua solebat ardentissima devotione ducta Missa, et sumpto vivifico Corpore Domini nostri Jesu Christi, tamquam viatico jam praemunitus, ad iter, quo visurus erat salutare Dei, accinxit se. Reductus ad cubiculum, astantibus Fratribus dixit : Adest, clarissimi Fratres, tempus quod praedixi, quod desideravi, quod denique expectavi. Si diutius vivero, aliorum me duci manibus necessum est, eroque fratribus onerosus. Post haec omnem fastidium cibum, a gritudine ingravescente, et viribus semper magis deficientibus ad extrema vita pervenit. In festo igitur Divi Gregorii Dionysius virtutum ac meritum plenus, circa duodecimam horam, superatis omnibus vite hujus miseris, sanctum Deo animam reddidit, anno Domini MCCCLXXI, postquam in ordine Carthusiano vni et xl annos Christo militaverat.

30 Haec de vita beati Patris Dionysii, viri scientia pariter ac virtute clarissimi. Cujus scripta cur haec tenus lateant, vehementer admittit : quippe qui in Ecclesia Dei scribendo fuit plus omnibus laboravit, cujus libri uberrima etiam sentent eruditione, atque adeo lucula, ut sua aetate doctissimus ac plene admirabilis habitus sit. Quare, ut dixi, miror quod lateant ; quandoquidem aliorum scriptorum interam undecimque nobis copia offertur : quorum tamen neque ingenium, neque erudito quidquam ad hunc Dionysium accedit. Verum huc tua incuria atque negligentia fit, Ordo Carthusianum, qui innumeros habuisti viros doctissimos pietissimosque, quorum bona pars cum in vitam post mortem claruerunt miraculis, reliqui doctrina excellentes posteris sui nominis immortalitatem dederunt, si per te id liceat, hoc est, si in medium tu illorum libros dases. Itaque hos tu intra sinus tuos recondis, permittes tibi dumtaxat aut cum monasterio tantum, non item posteris, atque cunctis vixerint notatilibus : aut quasi quod ad universae pertinet Ecclesiae decorem utilitatemque, abscondere pietas sit. Verum quid pro

C Dionysio hic expostulo, quando haec titutori tuo Divo etiam Brunoni primo Carthusiano, reliqui que tuis alumnis fere omnibus itidem feceris? Nam hunc Brunonem, quem omnis Calabria (hic enim curiam Urbani Papae, cujus fuerat olim Praeceptor, simulque summam Pontificalem fugiens, diem obiit extremum) veneratur, ut atomum etiam illud, quod penitentiae et amoris lacrymis rigaverat, flexis circumcinct poplitibus, osculisque lambit, haecenus tu adeo exvalde ignotum, ut extra illam patriam, quis Bruno, quisve Ordinis tui fuerit auctor, pene mundus ignoraverit. Unde factum est, ut non pauci historiae veritatem ignorantes, illum ipsum a Doctorem, qui Parisiis post mortem damnatum se revelavit, ejusque judicio territus Bruno cum aliis sex, huc genus viventi, quod Carthusianum dicitur, instituit, falso putaverint fuisse Brunonem. Quem pro, terea tantum abfuit existimari Sanctum, ut etiam nupae dicerent et damnatum et a Deo preorsu fuisse alium. Tu-

tereas tu satis tibi putabas, quod miracula Brunonem tuum vivere loquerentur, nec quid mundus ignoraret, advertebas. Quid? quod clarissima ejus opera, praecipue in Paulo, Psalterium et nonnulla alia, nunquam delisses in lucem, nisi studiosorum tibi sagacitas imposuisset, eaque te manibus tuis praudenter satis eripuit. et.

31 Adde nunc sanctissimos illos duos Episcopos c Hugones, quorum alterum Gratianopolitanum, nisi Innocentius sua sponte, alterum vero, nisi instantie Anglia, Honorius tertius nunc Pontifex, miraculorum eminentia permoti, Sanctos etiam te dissimulante declarassent, quem quosodo hodie illorum adificarent sanctitatis exempla? Taceo nunc d Gungonem, Basiliam, ceterosque primae Carthusee tunc Priores, qui haecenus te magna sanctitatis opinione gubernarunt; quorum multi etiam tam clarere miraculis, quam fulsere doctrinis? quos tamen praeter te, licet innumeros, nemo novit. Praetereo Dominum e Bernardum, Priorem Portarum, quem ad visam redemptes mortui, tacente te praedicant; alia quoque complura, quae per illum Dominus fecit prodigia, ejus sanctitatem laudant. Huc Divus Bernardus Clara-vallensis vix habuit, quem tantopere diligeres f, similem. Nam ad hujus praeces Cantiorum Cantica exposuit, et apud Romanum Pontificem vehementer egit, quod epistulae quoque ejus testantur, ut Bernardus ad Episcopatum de monasterio extraheretur. Omitto g Stephannum mirae sanctitatis Episcopum Diensem, h Athelinum quoque Episcopum Bellicensium, cujus sanctitatem praeter alia miracula testantur lumina ad ejusdem funis ardens. Deficeret me tempus, si recensere vellem reliquorum illustrium virorum aliquot legiones, sanctitate conspicuorum, eruditione praestantium : quos cum alieni magis laudibus offerunt, tu quos in gremio abscondos tuos libros haecenus siluisti. Verum novi quid respondeas : Humilitatis tutande gratia, tuos nulla velle gloria ostentari, nulla eminentia offerri. Atque ista est humilitas, hae religio, sub modofices abscondere ardentes, ut luceant in qui in domo sunt : subtrahere oculis lumen, neam loci spectetur amantia, aut sine offendiculo ambuletur? Non injuria haec ex parte eruditissimus quidam (quod tua pace dicam) te coarguit, quod pietas in te lateat; et adeo lateat, in vix conspici possit. Sanctissimorum virorum docti sanctorumque libros, animarum thesauros penes te serva absconditos, nec producis, ut ex te multi gaudeant, multi referantur. Quapropter (quod Sapientis monet) Derivatum fontes tui fatis, et in plateis aquas tuas divide.

32 Verum haec tua pace dixerim, idque quam institueram diffusus, Equidem minus Dionysii gesta enarranda su ceperam. E quibus tamen sola quae certissima veritate et gesta et scripta compert huc coeges. Nam referuntur alia quaedam sanctitatis ejus argumenta, non minus proclara quam stupenda : de quorum etiam veritate nihil procul ambigatur; quae tamen narratione sola nobis tradebantur, haud quaquam huc inserenda doctevi.

a De hoc historia, quae April in Carthusia delibata non apponitur, in quibus est 6 Octobris. In Deo et verbis, assumptis, non vult. - e Calanar Gratianopol. 1 April. Emolventia 17 Nov. - d De hoc agit Durandus lib. 1 cap. 3 et 11. - e De Bernardis et Arnoldis Portarum in directis Augustini usi agit in in Durandus lib. 1 cap. 9. - f Legendis Bernardi epistola 11 et 12. - g s. Stephanus collitur 7 Septemb. Annoe Solis 1200 mand Joannes Radandus in Epistolis Diensibus pag. 103 Gesta Durandus lib. 1 cap. 10 et seq. - h s. Athelinus Vita danda est 26 Junii. - i Antecessor revelationis, et catalogus Bernardi quod indicare sufficit.

7 Martii accipit venerationem.

moritur 12 Martii anno 1171.

Scriptor accipit Ordinem Carthusianum, quod non eduntur libri hujus.

et fitebatur

imo et S. Brunonis Inductoris :

a pro Doctore dicitur hujus b

C SS. Hugonum Gratiani acui hujus et S. coluensis.

d Gungonis, Basili

e Bernardi,

f

g Stephani Ep. Diensis, Athelini Ep. Bellicensis :

a rior solam certa narravit.

XIII MARTII.

SANCTI QUI III IDUS MARTII COLUNTUR.

S ANCTUS Sabinus sive Abibus, Martyr in Ægypto.	S. Scalleria,	
S. Ursasianns Martyr, Nicomediæ in Bithynia.	S. Pacta,	
S. Macedonius Presbyter,	S. Pionius,	
S. Patricia uxor,	S. Phronimus,	
S. Modesta filia,	S. Callidus,	
S. Cyron Presbyter,	S. Dionius,	Martyres, Nicomediæ in Bithynia.
S. Saturninus,	S. Severinus,	
S. Iannarius,	S. Petronius puer,	
S. Salvius vel Silvius,	S. Salvianus,	
S. Petronius,	S. Julianus,	
S. Modestinus,	S. Felix,	
S. Zosimus,	S. Iulianus,	
S. Eustasius Presbyter,	S. Concessus,	
S. Basilla,	S. Martialis,	
S. Eppepodus Diaconus, et alii duo.	S. Christina Persa, Martyr.	
S. Carpistus,	S. Maximus,	
S. Galatus,	S. Martialis,	
S. Domitianus Presbyter,	S. Sylvanus,	
S. Hyromens,	S. Basileus,	
S. Lucetella,	S. Constantinus,	
S. Zeddonus Presbyter,	S. Fortunatus,	
S. Patricia,	S. Saturninus,	
S. Patyfrigia,	S. Abundantius,	
S. Basilissa,	S. Gratosius,	
S. Claomus,	S. Ignatius,	
S. Aluervinus,	S. Heremita,	
S. Thenseles,	S. Romanus,	
S. Horrus Illius,	S. Prosper,	
S. Theodora,	S. Victor,	
S. Nymphodoros,	S. Primus,	
S. Marcus,	S. Laurentia Virgo,	
S. Arabia,	S. Aselus,	
S. Julius Episcopus,	S. Hippolytus,	
S. Alexander,	S. Speciosa Virgo,	
S. Pion aut Pictus,	S. Aurelius,	
S. Maria, et alii duo,	S. Fortunion,	
S. Dion,	S. Justus,	
S. Tradia,	S. Eustachius,	
S. Quartus,	S. Felicitas,	
S. Misethicus,	S. Septimius,	
S. Nymphadola,	S. Marianus,	
S. Ariaba,	S. Bebiom,	
S. Poetis,	S. Romana Virgo,	
S. Parta,	S. Edictus Martyr Calari in Sardinia.	
S. Victoria,	S. Eupraxia, sive Euphrasia, Virgo in Thebaide.	
S. Victurionus,	S. Pientius Episc. Pietavii in Gallia.	
S. Alexander,	S. Leander Episc. Hispalensis.	
S. Dion seu Dionysius,	S. Mochomoens sive Pulcherius, Abbas Lismorensis in Hibernia.	
S. Euphrasia,	S. Geraldus Abbas et Episcopus Mageonensis in Hibernia.	
S. Domitianus,	S. Nicophorus Patriarcha Constantinop.	
S. Macedonius,	S. Ansovinius Episc. Camerini in Italia.	
S. Patricius,	S. Rodericus Presbyter, (Martyres Cordubæ	
S. Lucas,	S. Salomon, (in Hispania.	
S. Duonius,	S. Helderadus Abb. Novaliti in Italia.	
S. Domitianus alius,	S. Kennocha, Virgo in Scotia.	
	B. Ericus sive Henricus, Perusii in Italia.	

PRÆTERMISSI, ET IN ALIOS DIES REJECTI.

Sanctus Emebertus Episcopus, consobrinus SS. Waltrudis et Aldegundis, refertur a quibusdam hoc die : de eo egimus

xv Janu.

Colmanus Beithæe de Cluain-Tibrin in Tam-lactensi martyrologio occurrit hoc die : a nobis inter omisso relatus et ultis

ix Martii.

Constantini Regis Protomartyris Scotiæ. Ita Grevenus in Additionibus ad Usnardum. De eo egimus

xi Martii.

Innocens Episcopus memoratur in MS. Bruzellensi. Videtur esse Innocentius, de quo et S. Raso egimus

xii Martii.

S. Paulus Leonensis Episc. hoc die est in raris Bre-viariis, et apud Bucelinum : vitam dedimus

xii Martii.

Labasii Martyris festum in Calendario Coptico, ad calcem libri de Synedrüs per Jo. Seldenum adjecto, notatur; olim ignotum.

S. Sabina Martyr ex MS. antiquorum in Polonia festorum catalogo, qui penes Nicolaum Chiorum nostrum Cracovæ asseratur, duplicis festi ritu cultam fuisse Posnæ intelligimus : ex variis hujus nominis, quar-nam hæc sit, aut cur hoc potissimum die isthic cele-bretur, ignoramus : forte aliqua reliquiarum ex eo, in quo passa est, loco in Poloniam translatio initium cultui huc dedit.

Capiton Abbas, in Martyrologio Anglicano Withfordi, Amata Virgo {desumpti ex Heracleidis Paradiso cap. 47 et 48. Horum sanctitatem Antimon in Thebaide sibi cognitam auctor scribit : ritum in posteriori no-mine Rosioribus arguit ex Pulladio, qui cap. 137 Aniam Tahidam nominat, cap. autem 99 agit de Capitone, neutrius nomen alibi reperimus in sacris fustis.

Damianus Ravennæ Episcopus a Mosandro, ex Hie-ronymi Rubi historia transcribente ejus vitam, quæ inde in Suru editionem 3 transit, Sanctissimus ap-pellatur; Beatus vero ab Haven in Sanctorum Vi-tis : nihil simile habent scriptores Itali, nedum ullum cultus ecclesiastici signum proferunt : quod nec Hie-ronymus de Fulvis fecit, qui editis nuper Ravenna-tum Antiquitatibus, ipsum inter Sanctos hoc die no-bis referendum non suggestit : ostenditque secundum ipsum Rubicum anno 689 electum dici debere, et post annos 16 Episcopatus, non anno 702, sed 706 mor-tuum esse credendum.

Donatus et Advocatus Martyres nominatur hoc die ab Hermanno G-even in Additionibus ad Usnardum ; forte ex MS. quorumlibet Legendariorum fide, in quibus sub his nominibus legitur narratio repressæ cotitionis seditiosorum Donatistarum Carthagine sub Carthano Episcopo, ad conflantiam Catholicis miri-dum factis dispersa mendocens : nusquam tamen in contextu hi nominantur.

Leo Papa in Martyrologio Trevicensi S. Martini et Bruzellensi S. Gudithæ. Incertum quem velit : ne-mo enim ex undecim hujus nominis Pontificibus hoc die obiit.

Madellellis Albatissæ, a S. Amato instituta, felix transitus memoratur, in dicti S. Amati Vita, danda ad 13 Sept. De ipsa nihil in ullis Fastis publicis. Menardus, Bucelinus, Saussains, et post hos Artu-rus in Genevo, Sanctis illam adscripsere.

Caungussus, Adlli filius Martyrologio Tam-lactensi, Mac-dall, id est, filius cæcus Calendarum Cassel-ensi, vir candidus et doctrina clarus S. Enquistio, anno DCCXVI mortuus Quatuor-magistris ; an aliquem in Lethmorensi canobio canonicum haberit cultum, igituramus.

Stephanus ex Abbate Ordinis Benedictini (quo nomine Martii T. II.

a Menardo et Bucelino refertur) Franciscanus, et in agro Tolosano ab hæreticis trucidatus est : teste Saussaino, qui longum ei elogium texuit. Sed fidere ei non ausus Arturus a monasterio, maluit tacitum præterire ; vel certe diligentiam ejus fugit Franciscanus hic, inter Benedictinos delitescens. Nobis cum neque de tempore, neque de cultu constet, silentium porro est.

Vincentius Presbyter et Confessor Nivernis, apud Maurolycum et Galesinium, quos Saussains secutus elogium auget. Optimus plus lucis de eo ejusque cultu.

Trebellio Bulgarorum Regi ethnico, M. Antonius Sab-bellianus, turpi ducenturum fere annorum lapsu, Bo-goris, post baptismum Michaelis ac dei monachi, Acta attribuit : (quem errorem ad Acta S. Theolore Augustæ, sub qua conversi Bulgari, refutamus xi Januarii etiam secutus Bucelinus presumpsit ad-scribere Ordinis Benedictini Beatis, et cultum et diem cultus videns de suo, ne non satis magnus prior er-ror foret.

Vigianus, inter viros moribus et doctrina illustres sub Malcolmno Rege, laudatur a Bortio velut egregius cancionator : Arnoldus Hiron Ligu vitæ lib. 3 cap. 79 Sanctum appellat, et Congreg. Clunacensis mo-nachum : Wilsonus in Anglicano Martyr. regium genus addit, et hunc diem cultus : hunc secutus Fer-rurarius est et Bucelinus : Camerarius autem longum elogium est commentus : nemo profert aut probat ul-lum publici cultus argumentum.

Beatrix sanctimonialis Ordinis Præmonstratensis cœnolii Angelicæ portæ dieti, in tractus Mosellani territorio, cui a dorso canino nomen datur, prope oppidum Cochem, ut Beata inscripta Natalibus Sanctarum Ordinis Præmonstratensis a Chrysostomo Vander Sterre. Curvamus inquiri : sed nihil certi potuimus assequi præter descriptionem monasterii, et hanc illius annuum commemorationem : Obiit piæ memoriæ beatissima Beatrix sanctimonialis : quæ si procastinetur, pulsata et sonitus quasi admo-nentis rumba fit, quæ ex paucis asseribus sim-plex omnino : nec cultus ejus, quod sciamus alius ullus.

Eustachius de Huyo, S. Ivette, de qua xii Januarii, filius : ex juvene disculo Cisterciensis monachus in canobio Trium-fantium, ac demum ad egregiam sanctitatem proventus, a Chrysostomo Henriquez Bentis scribitur : quem Bucelinus et Saussains ar-centi. Non locussit eum in Floribus Ecclesiæ Leodien-sis Barth. Pisen, si scivisset hunc ei titulum aliquo jure dari posse.

Sancia Regina, Sancti i Lusitaniæ filia, fundatis duo-bus monasteriis, altero Franciscani, altero Cister-ciensis Ordinis ; ab utriusque Ordinis scriptoribus adscivitur, et Beata nuncupatur : obiit hæc die circa an. 1290 miraculis clara post mortem, inquit Lo-hierius : qui hæc duas alias synonymas refert, nam Jacobi i Aragoniæ Regis, aliam Raymundi Comitis Burgundiæ filiam : nullam harum vimus ecclesias-tico aliquo cultu honoratam

Angelus Pisanus, ex Ordine S. Francisci : uti Johannes Angliens, ex Ordo in Anglia sæculo Bartholomæus Agricola xii, hæc Neapoli in Italia anno 1622 vitam finire, et Beatis ab Arturo annu-merantur hoc die. Præmi corpus dum transferre molerentur Fietres (honorificæ civitatis reliquias ergantur cus-tat) ossa reperta sunt oleo fragrantia innotuitia. Pos-terum sepulchrum veneratum v. v. latur Wandinghus, et multi rotulis tabellis ornatum vidisse ; Vite quo-que compendium scriptum, ac plura alia : quæ quom-60 legitime

legitime fiant aut facta sint, necdum didicimus. Prædictis hic additur, et in Gyneceio reperitur.

Margarita Tertiaría in Monte Falearia, de cujus idem cultu nihil inaudimus.

Euphrasia, Virgo ex Ordine Minimoium, Panormi per mortua anno 1334, et inter Sanctos Virgines numerata ob Virtuta a monasterio; non videtur ex Apostolice Sedis iudulto Beata: appellationem adhuc obtinuisse.

Guilielmus Haddow monachus Wallensis, in Lancastria a Protestantibus patibulo affertus anno 1536, cum Beati titulo primum hodie locum habet in Martyrologio Cisterciensi Chrysostomi Henriquez.

S. Frontina, Martyrus, MS. Martyrol. S. Cyriaci.

S. Prion { Est hoc die Primus infra, sequenti
Pion Antiochia passus et Frontina Nicomediae.
Valentius rego dies xiv Martii.

SS. Africanus, Publius, Terentius MM. hodie occurrunt in Græciam Menais; valenturque idem, qui in Romano Martyrologio referuntur cum pluribus sociis sub Decio in Africa passi, etiam secundus utique nominatur Pompeius a Latino: nam ejus nomen tacent Græci, quando plenus de duobus alius agendum erit x Aprilis.

S. Eueratiæ Virg. ne Martyris ac sociorum inventionem circa annum 1390 Cesar-augusta: recedi hoc die testantur Officia propria diocesis Cesar-augustanæ. Dies passionis est xvi Aprilis.

Desiderius Episc. et Martyr apud Hermannam Græcorum memoratur. Nobis etiam ignotus est: nisi forte est Fionensis, qui ceditur xxii Maii.

Bonifacii Ep. M. Rhomi Ep. et sociorum elevationem Brugis refert hoc die Sansanus: Acta dubiana v Junii.

S. Consortia Virgo Claudiæ translatæ, festum hodie hoc die obtinet, et in variis martyrologiis memoratur: natalis autem xxii Junii.

S. Henricus Imperator in Calendario historico Constantii Fichti memoratur hoc die: colitur xiv Julii.

Canocus, primogenitus Brachani Principis apud Silures in Britannia, in Vita S. Keyne sororis appellatur Sanctus: inscriptus Martyrologio Anglicano prioris editionis ad xi Februaris, posterioris ad xiii Martii. Fuit et hinc altera soror Almedha, cui in Brechinia, Comitatu Wallie Australis, ecclesiam fuisse dicatam, ac eod. Kalendis Augusti, tradit Giraldus lib. I Itinerarii Cambrensis cap. 2, additque Torquem S. Canauci indigenas habere pro reliquis virtuosissimis, adeo ut nemo hoc coramposito pejerare presumat. Videtur Canaucus et Canocus unus idemque dici posse. Reliqua latent. Dum certiora proferantur, poterit agi aut cum S. Almedha sorore i Augusti, aut cum Keyau sorore vii Octobris.

S. Conchenna de Kill-Ilebbe, juxta radices montis Cuthin in Ultonia, hoc die ab Hagiologis Hibernis inter Sanctos relato, nominari videtur in Vita S. Munni illius soror, per eumque a mortuis suscitata; et anno m lxx dicitur decessisse: nos S. Munni sive Fintani vitam dubiamus xxi Octob.

S. Solinae Virg. et Mart. translationem Caruati factam habet hoc die Sansanus: plura de ejus martyrio, reliquis, cultu optamus discere in diebi, quo fuitis memoratum illius auctor dicitur recoli (etsi in Appendice velut sit oblitus tam posuerit inter sanctos nulli dici affixos) in diem, inquam, xvii Octob.

S. Geraldus et (ut Sancti et Episcopi Bituricensis ha-S. Gerardus) beatus in Florario Sanctorum MS. et prout quidem velut anno 1123 mortuus. Nullus unquam his nominibus Bituricensis Episcopus fuit: inter Biterenses nunc invenimus apud Sanmarthanos, mortuum 1122 et Sanctum haberi, cujus Legendam necdum uacti sumus, et dicitur natalis esse v Novemb.

NOT. 2

ANIMADY. PAP. 24

VIDE SYNAXARIUM TOM I MART. PAG. 808

DE S. BABINO SIVE ABIBO, MARTYRE IN EGYPTO.

AN. CCLXXXVII XIII MART. Acta in hoc Actis Ascle confusa :

Sub Actis Theodis Præside, cujus Martyrium viii hujus narrato, et Theoretani tyrannide passus est Sabinus Hermopolites: locum passionis Antinomii jussu dixerimus, si auderemus hoc credere Actis, que Latina hoc die apud Liponiam et Sicram exlat: verum hoc minime audemus, propterea quod ista, sub nomine mutato, S. Ascle Actis sint, a nobis xxiii Januarii edita: quos martyrum gener: similes, et eodem fortasse loco ac tempore passus, diversos credere maluimus, quam diversis nominibus unum eundemque: itaque Actis illis amissis, que ex miraculo depra in medio fluminis ejus visis, qui Præses rebelatur, constat ad S. Asclam pertinere; sola ex Mensis elogio hic dabimus; et primo quidem ex MSS. Synaxerius seu Menologis, tum eo quod Basili Imperatoris jussu conscriptum reperimus in monasterio Cryptæ-Ferrate, tum altero quod ex collegio nostro Claromontano accepimus isdem verba utroque.

2 Sabinus Christi Martyr ex regione Egypti fuit: propter inuicentem vero persecutionis sævitiarum secularium vitam deserens recessit, et extra civitatem se abdidit in exiguum domunculam, cum alius quibusdam Christianis: cum vero magna fidelium multitudo comprehenderetur, ab idololatriæ questibus etiam Sabinus est, nec inventus haud levi infidelis dolore afficit. Tunc Mendheus quidam, solitus ad Sabinum accedere, ab eoque accipere victum necessarium, idololatriæ dixit: Quid dabitis michi, et ostendam vobis, quem queritis, Sabinum? Dederunt illi et ei minimis dnos, cumque secuti irruerunt in domunculam, atque comprehensum Sabinum adduxerunt ad Præsidentem. Dixit porro ad eum Præses: Quare contemnens edicta Imperatorum, magnorumque Deorum majestatem, ignotum Deum aliquem præsumis prædicare? Respondit Sabinus: Quia hunc, quem ego prædico Deum, præ omnibus cogitari eique credere oportet. Itaque post tormenta projectus in fluvium vitam finit. Hæc ad diem hunc Cryptæ-Ferrate MS. codex: Claromontanus vero ad præcedentem xi, hoc autem die breviter habet καὶ τὸ ἄγιστον Σάβινου καὶ S. Sabiniani.

3 Hoc quoque die Menologium, quod Henricus Canisius Latinum edidit, et Cardinalis Baronius in Martyrologio Romano secutus est, memoriam habet S. Sabinii, alias Abibi, ex Hermopoli: qui saxo alligatus, et in flumen dejectus martyrio consummatus est, de quo, sub solo Abibi nomine, eodem que supra, ad hunc diem dicunt Menæa excusa, atque hoc distichon ejus honori subjungunt.

Βιβίης Ἀβίβος ἐὶς ποταμὸν εὖς ἕλθη,
Ἐκπεῖ ποταμὸν συρρετῶδῃ τοῦ βίου.
Abiectus Abibus cum lapide in flumen,
Inuentum hujus vite fluvium enavigavit.

4 Ad diem vero xvi Martii S. Sabini Officium cum hymnis, abstinentiæ ac jejuniorum rigorem prima quaque stragula commendantibus, habent eadem Menæa cum hoc elogio: Ille erat ex Hermopoli Egypti, tempore Diocletiani Imperatoris, extra civitatem absconditus in parva domo: requisitus autem ab idololatriæ est, propterea quod multus esset de eo inter Chris-

cultus ad hunc diem ex Menæis :

item ad xvi cum elogio ex eisdem.

Elogium ex MSS.

tianos

Atianos atque magnificus sermo : gemis autem omnino præcipuum, et zelus tuendæ pietatis eximius. Tandem comprehensus, ad Ariannum quemdam civitatis Præsidentem ductus est, suamque in Christum confessus fidem, in eculco suspensus, et usque eo laniatus est, dum carnes ejus in terram defluerent : deinde lampadibus ustulatus, postremum lapidi alligatus, in Scamandrum inmittitur et martyrii lauream adipiscitur. *Quod postremum de Scamandro verum non esse omnino credimus : procul enim a Phrygia*

Hermopolis Ægyptia : nec iste Præsidentem Ariannum legimus, sed in Ægypto : pro Nilo igitur qui antonomasticus fluvius dicitur : Scamandrum sciolus aliquis substituitur : quid temere Menzorum compilatores secuti, etiam ad xiii Sabino seorsum ab Abibo distichon tale posuerunt.

*Πείθρον Σκαμάνδρου τῆς ἐν ἔσχατις Ἰδίας
Ἐυανδρίας ἡγεύχης ἐν τοῦ Σαβίνου.*

Flumen Scamandri, correptionis latex,
Animum Sabini comprobavit virilem.

DE S. URPASIANO MARTYRE NICOMEDIÆ IN BYTHINIA.

CIRCA 4 N.
CCXCV
XIII MART.

Urpasianus,
Nicomediæ

in
persecutionis.

a Maximiano
suscitatur.

Christianum
in zona
ab iis
Proferunt.

Antequam ad Nicomedienses Martyres, quos turmatim persecutionis flamma consumpsit, ex antiquissimo S. Hieronymi martyrologio ad hunc diem referendos accedamus ; juvat lectori memoriam revocare eorum, que fusc Eusebius hb. 8 Historiæ Eccl. cap. 4, 5, et 6 narrat, ex eoque Nicephorus lib. 7 cap. 3 et 4, de hujus increduli, tum abibi per Orientem, tum maxime Nicomediæ gliscentis, initiis ; quibus primum illustriores pauci ex militia et Palatio ad certamen postulati, non modo dignitatem anittere, sed mortem etiam pro verâ pietatis defensione optetere voluerunt : at postquam apertius rem erant aggressi tyranni nulla oratione aut dicendi vi explicari potest, quos et quam insignes Christi Martyres... oculis cernere licuisset. *Ex illis autem paucis ac primis non dubitamus Urpasianum fuisse: quando passum cum Menæa dicunt hunc multum fuisse: quoad ascitum a Diocletiano Imperii et crudelitatis consortem Maximianum Herculeum : quod omni Diocletiani IV, Bræ Alexandrini cclxxx, qui vulgari Bræ est cclxxxviii, factum scribit in sue Chronographiæ principio Theophanes : septimo vero post anno suscitatum ab utroque horribilem illam in Christianos persecutorem, que plurimas myriadas martyrum exquisitis omnium generum tormentis confecit.*

2 Hujus Urpasiani opinionem pro fide Menæa excusa, ex iisque ἐν βίῳ; ἀπίστῳ Maximus Cytheræus, hoc fere verborum Latine reiditorem sensu exponunt : Susceperat nuper imperii Maximianus insignia, et circa Nicomediam tyrannidem exercebat, vindicem se professus ardentissimum idolorum. Ejus quippe furor contra Christianos, velut ingentem ignem, sufflamantabant illius familiares et combiliones. Quare omnes fere, quotquot sub ejus imperio degerent, Senatorios viros atque Ecclesiasticos in cunctiorem advoctos, hunc in modum detonans, pterrefecit : Si quis vestrum in eam, quam Christiani prolitentur, superstitionem prolapsus, elementissimos deos studiose venerari recusat, solvat zonam in conspectu omnium, et procul a palatio atque hac nostra civitate facessat : hæc enim civitas deos dedit a majoribus colere, non unum solum, cuique crucifixum. Tunc omnes in Christum credentes horror pervasit, eratque videre, quinam essent in Christiana pietate supra vulgus hominum exercitati : alii enim clanculum se subduxere periculo, alii vero tormentis succubuerunt. At qui dilectionem erga Christum sinceram fovebant, contemptis suppliciis irrisoque tyranno, humi projicere zonam, atque ab ipsa receserunt.

3 Ex his unus magnanimus, et adamantino mentis robore insignis Urpasianus, de numero Senatorum ; eum chlamydem simul abiecit et zonam, elata voce Imperatorem affatus est in hunc modum : Quoniam, o Imperator, hodie me proficere alteri militiæ auctoritatem, servire sub Imperatoris cælestis, Domini mei Jesu Christi, auspiciis, accipe tibi et

zonam et dignitatem et gloriam ; transitoria omnia, et nihil animæ profutura. Talia ex insperato cum Imperator Maximianus audisset Urpasianum loquentem, alienata mente velut mutus adstitit aliquandiu ; dein frontem perficiens, et torvo vultu intuitus Martyrem, velut immanis fera erupit in vocem tonitruum similem, et Suspendito, inquit, piaculum istud, ejusque carnes conscindite taureis. Id cum fieret, et diu ac inclementer hanc nervis conscinderetur martyr, oculis in cælum intentis, orantis in modum, tam placide, ut ne gemitum quidem tormenta exprimerent, deponi eum jussit ab equuleo tyrannus, atque ad circumstantes conversus, In obscurum, inquit, et firmum carcerem conjicite insensatum, atque iste neglectio habitum macerato, usque dum despiciam, quo mortis genere tollendus mihi de medio sit. Detentus est igitur ad dies aliquot Martyr in carcere, gaudens atque exultans, et Dominum suum Jesum Christum deprecans.

4 Interim preparari jussit impius machinam cruciatam, caveam ferream scilicet, in eamque Martyrem de carcere eductum conjici atque suspendi, et facilis per orbem ardentibus cingi, quibus totum corpus ustularetur. Ita suspensus in ferrea ista machina, Deumque supplicibus adorans precibus, usque adeo tostus est, ut carnes illius velut cera diffluerent, torrareque commisit evanescerent ; ossa autem inorum pulveris in arena commixti dissipata perirent ; dum animus a corpore resolutus, suavissima aerem replet fragrantia et cælum ad instar sideris spectabilis ascendit ; quemadmodum ex fidelibus quidam videre meruerunt. Execrabilis autem Deoque invisus Imperator, in suo persistens furore, ipsam, in quam carnes defluerant, humum et ossium cineres jussit diligenter acervari, atque ante oculos suos in pelagus spargi. Gesta sunt autem hæc in civitate Nicomediæ, ad Propontidem sita.

5 Machina, in qua appensus est Sanctus, Græce κλωβός dicitur, quod caveam veritatem ex Raderni nostri hoc eloquium interpretantis, et Joannis Meurni Nilsson Græco Latinas citantis sententia, unde apud Oppianum Scholasten in Hælicæis κλωβός diminutivum pro nassa : nempe cancellatum decussatum filamenta similitudinem caveæ et cancelli conjuncta referunt. Est autem vox nova et barbara : sed medio sero frequens, ac κλωβός; sæpius scripta : quam tamen ut in anno 2 Februarii f. 772 in Vita S. Auxentii una, seu septimo veteremus, jam dicti Meurnæ auctoritas fecit, κλωβός sigillum interpretati ; notavimus nihilominus etiam pro claustra accipi. Nunc autem a Renoldo Dehno nostro, viro lingue Græcæ peritissimo, abuniti non ambigimus quin postrema illa significatio verita ac vera sit : ideoque pro eo, quod iste legitur, Jussit eis (pueris ad se venientibus) addicere parvam cellam, et seram intrinsecus apponi velite, in qua etiam fuit inclusus ; mallemus in verbi, et caveam vel septum, cui ipse includeretur, fieri extra cellam, illam scilicet

taureis
creditur,
E

suspensusque
in cavea
ustulatur:

cineres in
mare
sparguntur.

F

κλωβός et
κλωβός cavea,

seu septum
cancellorum.

A cet puerorum ; ut scilicet vel sic insisteret vestigis Joannis Monachi, qui, ut dicitur num. 2, prope hebdomam stabat in elubo, ubi munifestum est non seram, sed claustrum seu locum cancellis septum esse intelligendum, ut modum cavea : uno verissimam cavam.

unde ελοδομαζειν in cavea certare,

6 Suggestit oleum Delphinus loca, quibus id confirmatur, varia atque in primis Joannis Chyaci, qui gradu 8 pag. 173 editiohis Rudericar diceatse aulivise Heosychastas, qui in cella ex amarore animi et iracundia, non secus ac perlices in cavea pugnabant, ελοδομαζοντες. Notat aut, inquit ille in epistula quadam, perlicum commisionem ludicra apud antiquos vel ex Lampudio in Vita Alexandri averi e ruius summam oblectationem fuisse scribit ut catuli cum porcellis luderent aut perlices inter se pugnarent ; quim et locus Ptelzar Chil. 5 verku 602, quem pro se allegat Meursius, contra ipsam est : quid est enim, quod Magnus Deuogurms Constantinus ducator aviam Ptelzar, quom ex secunda uxore generat, filia emdam suu, quam ex prima uxore genitum valde diligebat ιστιυδων και τω αυτω ελοδομα συνιμερεζεωσ honore aequalem fa-

D cievz et eundem simul elubum intrare jubens ? quid inquam hoc est si sigillum debeas hic intelligere, et non potius cancellos principibus feminis seu domi seu foris in templis theatrisque sic proprios, ut nisi honore ac gradu aequales simul intra eos non versarentur ?

et περιολωβειζειν cancellare.

7 Neque oliter intelligi potest in Basilicorum eclo- ga 7 το περιολωβειζειν nisi sicut Latine diceremus cancel- lare, seu lineis cancellatim inductis delere : nam licet τα περιολωβειζειν in titulo, in textu exponantur τα περιλαραγιστα η περισπραγθιεντα η επαλειθιεντα η μη εατα προνυιαη η ηδονη του διαθερενου ; quæ omnia produntur εναρα esse : manifestum tomen est iis verbis Latina hæc Ulpiani verba respondere l. qua; in testam- ento. ff. de his quæ in testam. Id vero quod non jussu domini scriptum inductum deletumve est, pro nihilo est : ut vox περισπραγθιεν, simpliciter significans obsignare, metaphorice etiam accipi dicenda sit pro eo quod est, includere seu involvere sic ut videri non possit, et loco vitato oleum ssi quod obliterare vel circumscribere ; atque ita nihil faveat volenti ελοδομα sigillum vel eeram reddere.

DE SANCTIS MARTYRIBUS NICOMEDIENSIBUS

B MACEDONIO PRESBYTERO, PATRICIA ET MODESTA. **E**
ITEM CYRIONE SEU CIONE PRESBYTERO, SATURNINO, JANUARIO, SALVIO SIVE SILVIO, PETRONIO, MODESTINO, ZOSIMO, EUSTASIO PRESBYTERO, BASILLA, EPPEPODO DIACONO, ET ALIIS DUOBUS.

XIII MAI.

Memoria omnium in Martyrol. S. Hieronymi.

Martyrologium S. Hieronymi hunc diem a Martyribus Nicomediensibus inspicitur his verbis : in Idus Martii. In Nicomedia Macedonii Presbyteri, Patricie uxoris illius, et Modeste filie, Cyronis Presbyteri, Saturnini, Januarii, Salvii, Petronii, Modestini, Zosimi, Eustasii Presbyteri et Basilla Eppepodi Diaconi cum aliis duobus. Fidem plane, nullo dempto aut addito, leguntur in quatuor antiquis apographis passim a nobis citatis : varie tamen scribuntur aliqua nomina, ut Maccedonis, Matricie et Mitricis, Cioni, Petroni, Silvii, Basilisse, adjuncta hinc voce uxoris, et Epodi. In MS. Tumblichtensi apud Hibernos reperitur ista : Macedoni et uxoris ejus Patricie, et filie Modeste, Cioni, Saturnini, Silvii, Januarii, Petroni, Zosimi, Modestini. In Usuardo Martyrologia MS. genuino ista habentur. In Nicomedia Macedonii Presbyteri, Patricie uxoris ejus et filie Modeste, Quæ eadem leguntur in MS. Vaticano S. Petri et alius sub nomine Hede, item in duplici Casimensi choravtere Longobardico, Altemperano et Regina Suecæ. Ex hoc notat

aliquorum in aliis.

Holstenius, in Animadversis ad Martyrologium Romanum, Macedonio addendam vocem Presbyteri. Adjungit id Usuardus, sed Patriciam et Modestam non appellavit uxorem et filiam : quod fecerunt Rabanus, Ido, Notkerus et alii. In MSS. Trevirensi S. Martini et Ultrajectino S. Salvatoris additur : Et aliorum triginta duorum. Ex his infra dabimus alios viginti, Nicomediæ passos, qui cum Sanctis hisce dictum numerum constituunt. At dictis ante tribus additur ex ante nominatis memoriæ Cionis Presbyteri in MS. Corbeicensi, Saturnini in MS. S. Maximini, Cioni tercio Presbyteri, Saturni, Januarii, in MS. Richenoviensi, Epipodi Diaconi, in MS. Lobbitimo codicis, qui Epodus alibi et Epipodia perperam scribitur. Fuit xii Martii inter Martyres in Asia passos S. Eustasius Presbyter et Basilissa, ubi hunc locum examinavimus. Petrus de Natalibus lib. 3 Catalogi, cap. 198 confuse nominat horum et Nicæorum Martyrum aliquorum habet, citato Martyrologio Adonis in cujus nullo calice, sive exarato manu sive excuso, simile quid continetur.

Confusa apud Petrum de Natal.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

CARPISTO, GALATA, DOMISIANO PRESBYTERO, HYROMEO, LUCETELLA, ZEDDONO PRESBYTERO, PATRICIA, PATYFRIGIA, BASLISSA, CLAUONO, MINERVINO, AD LACUM GERATI.

XIII MART.

Memoria Martyrum,

Attent hæc est classis Martyrum antiquo S. Hieronymi Martyrologio inscripta, et his verbis in editiohe Parisiensi. Gerati lacus, Carpisti, Galata, Domisiani, Hyromei, Lucetelle, Zeddonis Presbyteri, et Patricie uxoris ejus, Patyfrigie, Item Basilisse, Clauonis, Minervini in tribus aliis apographis ejusdem Martyrologii S. Hieronymi

omittitur Minervinus, et Presbyter appellatur Domisianus, et legitur Zeddon et Clauoni seu Clauoni. In MS. nostro etiam Lucetelli et Patricie loco Patricie, neque addita voce uxoris. In MS. Blumiano legitur Luca, Tella, Patricæ. Hæc de nominibus Martyrum.

2 An Castacus in Tumblichtensi MS. ut dicitur Carpistus, volumus divinare. Palæstra martyri solis obscura

Palaestra
martyrii :

A Obscura est, cum quis hic sit Gerati lacus et ubi situs, non assequamur. Sed quis omnia etamina loca, quae olim aliis vocabulis notabantur, poterit assequi? Quid si Gerasæ lacus sive stagnum, in quod grex porcorum præcipitatus apud Lucam cap. 8 legitur, hic intelligatur? scilicet ea maris Galilææ pars, quæ alitè regionem Geraseorum. Apud Lucam Ducherium in Indice dicti Martyrologii Geratylacus ut nomen Sancti adfertur. Secutus enim est Florentinus in suis Notationibus ad hoc idem S. Hieronymi Martyrologium, quos præcedenti turmæ Martyrum Nicomedensium essent hi ad-

dendi. Verum quia turma illa cum duobus aliis anony-
D
nymphis concluditur, aliam hanc classem Martyrum opinamur, et palaestrom martyrii statuumus Lacum Gerati, sive sint in lacum præcipitati, sive supplicio alio intercepti in loco ita appellato. Celebravimus XIV Januarii S. Stephanum Fundatorem canobii, quod ab Anserun-lacu nomen acceperat. Græci appellant *μολὴν Ντεράζου*. Simili modo forsau Græce nomen *Ἐρατολάκου* inditum est ob horum athletarum martyrium, et Latine esset Lacus honoris aut remunerationis.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

THEUSETA, HORRO FILIO, THEODORA, NYMPHODORA, MARCO, ARABIA. ITEM JULIO EPISCOPO, ALEXANDRO, PIONE AUT PICIO, MARIA, ET ALIIS DUOBUS. ITEM DIONE, TRABIA, QUARTO, MISETHEO, NYMPHADORA, ARIABA, POENE, PARTA, VICTURIA, VICTURINO, NICÆÆ, AUT FORSAN ALIQUORUM ALIBI.

XIII MART.

An dividendi
in tres
turmas?

B **T**ertio loco referuntur hi Martyres in Martyrologio S. Hieronymi, et forsau in tres turmas subdividendi: quod quia incertum, eos simul proponimus. Sic ergo in dicto Martyrologio collocantur. In Nicæa civitate Theusetæ et Horis filii ejus, Theodoræ, Nymphodoræ, Marci, Arabæ. Hi omnes igne cremati sunt. Et hæc prima turma censenda. Dein subditur: Julii Episcopi, Alexandri, Pionis, Mariæ cum duobus aliis. Hæc foret secunda turma, cui in tertia subnectitur: Dionis, Trabie, Quartæ, Misethoi, Nymphadoræ, Ariabæ, Pœnis, Partæ, Victuriæ, Victurini. Hæc ibi. Prima turba plerisque Fastis Latinis inscripta est; ut Usuardi, Adonis, Notheri, Bedæ exenti, Bethni, aliorumque: quibus consentit Martyrologium Romanum his verbis: Nicææ Sanctorum Martyrum Theusetæ et Horris filii ejus, Theodoræ Nymphodoræ, Marci et Arabiæ, qui omnes igni traditi sunt. Arturus a Monasterio sacro Gynæceæ adscribit nomina

SS. Theusetæ, Theodoræ Nymphodoræ et Arabiæ, sed Theusetam viris potius adscribendum arbitramur, sive Theusetes aut Theuseta in recto dicatur, imo in MSS. etiam Theuseti et Theusehii scribitur. Relatis hæc primæ turmæ Martyribus, adduntur apud Rabanum, Notheram et MS. Ratchberyense sub nomine Bedæ, Julii Episcopi, Alexandri. At solius Julii ex hæc mentio additur in MSS. Augustano S. Valtrici, et Parisiensi Labbei. Trabie nomen legitur apud Maurolycum. At quod Alexandro proximè jungitur nomen Pionis, in aliis MSS. legitur Dionii aut Picii. In tertia turma habetur etiam Pioni, Misthoi sive Nisisthoi, Arabæ aut Arabiæ; loco, Dionis, Misethoi, Ariabæ. MS. Blumiannum S. Hieronymi ita exorditur hæc classem: In Nicæa civitate Theusete et Horris-filii Virginis, Theodoræ etc. quæ lectio non displicet, si in pluribus MSS. invenitur. Florentinus mavult Nymphadoram dividi, ac dici Nympham ac Dobam.

DE SS. ALEXANDRO ET DIONYSIO
MARTYRIBUS THESSALONICÆ.

XIII MART.

C **O**rlinem prosequimur Martyrologii S. Hieronymi, in cujus editione Parisiensi, post jam re-
F
fatos Martyres ista habentur: In Thessalonica civitate Alexandri, Dionysii. Eadem dicitur in MSS. ceteribus S. Hieronymi, sed pro nomine Dionysii legitur in apographo Luccasi Dione, in Blumiann Dionæ cum diphthongo, in nostro Antuerpiensi Dionii, in

quo ad diem sequentem ista repetuntur: In Thessalon. Dionysii, Alexandri Palatini. Quæ a tribus aliis ab-
F
sunt: sed ex illo descripta sunt in MS. Richemontensi. Deditimus x Martii Palatinum Martyrem, et illi cognomen S. Gorgonio adjunctum. Ex unico loco non possumus judicare, hic male inserta ista fuisse.

DE SANCTIS MARTYRIBUS NICOMEDIENSIBUS

EUFRASIA, DOMITIANO, MACEDONIO, PATRICIA, LUGA, DUONIO. ITEM DOMITIANO, SCALLERIA, PACTA, PIONIO, PHRONIMO, CALLIDO, DIONIO, SEVERINO, PETRONIO PUERO, SALVIANO, JULIANO, FELICE, HILARIO, CONCESSO, MARTIALE.

XIII MART.

C **C**oncluditur Martyrologium S. Hieronymi hoc die cum hæc Sanctis Martyribus Nicomedensibus, qui ordiuntur in editione Porziensi: In Nicomedia Eufrasia, Domitiani, Macedoni,

Patriciæ, Lucii, Duonii. Item Domitiani, Scalleria, Pactæ, Pionii, Phronimii, Callidi. Item Pionii, Severini, Petronii pueri, Salviani, Juliani, Felicis, Hilarii, Concessi, Martialis. Idem omnes aut in tribus aliis apographis

A **appellationum aliqui.** Basilium Romanum Martyrum unum dedimus secundo Marti, quando suum colunt Antoniani : ut tamen dicantur eundem esse, nullum habemus fundamentum : est autem et hoc nomen inter Sardo ignotum.

5 Reliqui in titulo supra expressi hac ordine describuntur, colendi aequae ac praenominati sub ritu Officii duplicis. Constantinus et Fortunatus die XII Februarii, Saturninus XIII, Abundantius XVI, Gratius XX, Ignatius et Heremita XXVI mensis praedicti. Mense porro Aprilis notantur Romani ad diem IV, Prosper ad VI, Victor ad XVIII. In Junio celebratur Primus die XXI; In Julio Laurentia Virgo et Martyr die VIII. Septembris dies VI Asele, XXV Hippolyto addictus est. Octobri adscribuntur Fortunius, Aurelius et Speciosa Virgo : haec XXIV, iste ad XXVI, primus ad XXX mensis ipsius diem. Novembris autem dies XII Justo, XV Eustachio XXIII Felicitati, XXVIII Septimio, anni Officii honore venerandis destinati sunt. Kalendas autem Decembris Marcius occupat, ejusdem Nonas uno die praevenerit Belio, Romana denique tertio post ejusdem mensis Idus die celebratur.

6 Ex his omnibus Eusebius, ut dixi, Felicitas ac Marianus eodem die festum suum obtinere, quo aliqui ejusdem nominis in Romani martyrologii tabulis reperiantur : ut propterea suspicari libeat horum corpora Roma fuisse accepto : ceterorum vero inde allatorum talia fuisse nomina, ut nullus ejusdem appellationis Sanctus Romae passus inveniretur : ideoque eisdem diem, qui videtur utonens magis, et ordinario Officii ecclesiastici cursu servando minus importunus. Et hinc parvo consequens foret Fortunatum, Saturninum, Abundantium, Maximum, Romanum, Victorem, Primum, Hippolytum, Justum, et Eustachium, nomina, Romani Festis inter Romae passos haberi ignota, aliorum quam Romae advectorum esse : in ceteris ne locum quidem esse divinandi. Nom inter Sardinios, quorum nomina lapidibus incisae fuerunt, inventoque erant, cum scriberet Bonfantius, nullus est quem aut aliud nomen referat, aut alium mortis suae diem adscriptum habeat : tantum ubi est ut inter eos aliqui sit, qui eadem nomine ac die certam referat martyrii notam.

7 Ceterum uti quotannis novi eruntur Martyres, ex rarum numero propemodum infinito, qui Romanum solum suo sanguine rigaverunt; annumerari partem, partem certi nominis nota insigniti; ita et in Sardinia

factum arbitramur, ut crescente ex successu quarendi cupiditate plurimi eruti sint, et per varias Europae Ecclesias dispersi, postquam Isquerdus Bonfantiusque scripsere : ut mirum non sit carum illos non nominasse. Haec eatenus insinuasae sufficiat, ut viri illi religiosissimi, cum haec legerint, aliquam in ponere diligentiam velint, ut quos ipsi tam solennis persequuntur Officio, nobis quoque plus quam ex nomine noti fiant, per nos in reliqui orbis Christiani notitiam proferendi, cum suis quique dormientis.

8 Certum etiam aliquum cuperemus ab iisdem habere notitiam veteris illius capsa, quam aurei staminis panno obductam continere debeant corpora Terteminarum Martyrum, Speasippi videlicet, Eleusippi, et Melasippi; et, si adsint, monumenta proferri, quibus doceri possit illa aut partem eorum revera penes illos esse. Eymus quippe de hisce Sanctis ad XXII Januarii diem, ibique § 2 ducimus ex auctore Vite S. Annonis 4 Decemb. apud Surium, lectionibusque in eorundem festo recitari solitis Ehwangae in Sueria, illuc translata esse sacra haec signora o B. Hariolpho Duce, Ehwangensis monasterii fundatore. Quod licet de totis corporibus non sit necessario intelligendum, non abs re tamen factura videntur Antonini, si arca quae apud illos est inscripta, reposita intus arca recognoscant, quaeque et quot corporum esse ea videntur disjungere ipsi, nobis indicare curent; ut neque falsi aut temerarii cultus ipsi alieni suspecti fiant, neque per contentioneum plurimum de eisdem Reliquiis inter se certantium debitus Sanctis alterutro in loco cultus immutetur; cum pluribus viis possit eorum veritas conciliari, si constet quae et quales utroque in loco sint.

9 Mitemur in tabella Officiorum ecclesiae et nobis tradita nullam horum Martyrum fieri mentionem : sed nec in ea habetur solemnissimum S. Antonii festum; cuius corpus qui revera possideant, elegantia ex ebene argenteoque inclusum tunc, quia nihil dubitamus; ideo convincimur credere, praedictam tabellam eorum duntaxat Sanctorum esse, quorum uno eodemque die facta fuerat solennis translatio in tres supra dictas capsa ante annos paucos, ideoque in libris ac brevibus monasterii necesse inscripta notitia; quae prout debuerit eorum impressu dari canonicum Officium istis cantaturis ac recitaturis : quod non habent locum in his, quorum festivitatem jam olim in eodem canobio, ut propriam, celebrabant.

rum qui per ritibus mensis reculantur :

partim Romae,

B

partim ex Sardinia accepti :

ibidem SS. Terteminarum reliquiae dicuntur esse.

de quibus plenius optinemus informari : E

horum antiquior inscriptio.

DE S. EDICTIO MARTYRE CALARI IN SARDINIA.

XIII MART.

Sub templo S. Eophysii,

I n va Calaritanae urbis regione, quae vulgo Estampuche dicitur, medioere templum visitur praefato Martyri Ephysio sacrum, prout ad ejus Acta dicitur xv Januarii : sub eo crypta est in cubicis venerabilis, quam credunt praedicti Martyris fuisse carcerem. Cum igitur hujus saeculi initio ferveret in Sardinia sanctarum Reliquiarum requirendarum studium, multaque in variis urbis jam nominata locis invenirentur; Sodales S. Eophysii considerantes antiquam hujus loci religionem, judicaverunt fieri vix posse, quin ibidem quoque invenirentur alique, si quaerentium accederet diligentia. Quare praemissa ad Deum oratione, manna admoventes operi, primo marmoream reperere columnam mediae magnitudinis, undique sanguine eructantem : de qua promde nihil dubitantes, quin ad eam sancti Martyres flagellati pretiosam eidem purpuram contulissent, de creverunt inter sacra lipsana asservendam; et animis ipso successu crescentibus, accinxerunt se ad demohendum altare, quod istis vestimentum erat, et antiqua cultum pietate frequenti per totum annum

si vero eidem altari,

Sacrificio deserviebat; sed potissimum eo die, quo S. Eophysius palmam martyrii obtinuit : est enim a regione illius formis sive Tubicelli, in quo Sanctus Martyr asservabatur compeditus.

2 Destructo reverenter altari, inventum sub eo sepulchrum est, continens humani corporis ossa omnia, cum tabella ex candido marmore, palmam unam lata atque dimidium, et claris insculpta literis in haec modum :

† S. EDICTIVS M.
QVI VIXIT
ANNIS XXIX.

Ea inventio vulgata magnam attulit voluptatem universae civitati, imprimis autem suburbis Estampachensis incolis et praes S. Eophysii Sodalibus : quorum cura venerandae Reliquiae in arcum allibro factam, et holoserico panno aureis intercurrentibus huius vestitam, decenter transpositae sunt, et dies Translationi solenni indictus quarta Dominica post quadragesimalis, in XII Martii incidens, quando in ipso S. Eophysii templo stetit erecta triumphalis machina

invenitur corpus S. Edicti

et 13 Martii facta translatione,

china

A Eupraxiam scribere quam Euphraxiam maluimus; Euphrasiam tamen volumus in titulo addere: quia ita legisse videntur in Græco Latinorum versionum auctores. Omnia interim Græca quæ vidimus Eupraxiam habent, a benefacendo sumptum nomen, sicut a benedicendo Euphrasia. Eupraxiam etiam S. Joannes Damascenus legit, quæ in oratione in pro imaginibus; non compendio, ut visum Rosweida, sed verbotenus ex hoc Fita duos textus transcripsit, unum ex medio numeri 8, alterum ex principio numeri 9, hoc ipso indicans, quanta ejusdem vite auctoritas suo tempore esset. Eundem Ayapini monachus ex veteri Græco in hodiernam dialectum transtulit inseruitque *Elogio Vitarum pulcherrimum*, edito Venetis an. 1644. Eandem in *Vitis Patrum* priorum omnium editionum Sarrus invenerat, itemque in MS. insigni codice: sed male t politiori stylo leviter immutatis dare: quod n, qui textus illius editioni præfuerunt videntes non usquequaque probati a doctis, veterem ex Rosweida textum restituerunt.

¶ Mortem S. Eupraxiæ post annum ccccx. *Æræ Christianæ* credimus accidisse; quippe regnante Theodosio nato, adeoque post annum ccclxxix ante illius mortem atque ideo ante annum cccxcv, annos attingerat pubertatis, sic ut puterit, suas possessionibus legitime sese abdicare duodenni major: ad trigessimam autem annum vivendo pervenit. Ab hac itemque ab Euphrasia Nicomediensi Virgine ac Martyre, quæ xix Januari colitur, aliaque ejusdem urbis cognomine Martyre; de qua hoc die egimus, (si tam est a præcedenti diversa) distinguendam omnino putamus eam, cujus Reliquias in sua Buxonia illustrata Masimus ait ad hunc diem coli ad S. Nivellam a S. Felice cognominatum; quas crediderim Roma advectas: et simili aliqua ex causa Melitensem in Gallis Ecclesiam S. Euphrasiæ commemorationem, ad Vesperos et Laudis, hoc die inseruisse Breviarium suo anni 1640. Suspiciari etiam quis posset Euphrasiam, primam Bituricensi in Urbe Abbatissimum monasterii S. Laurentii, a Carolo Magno fundatæ et a Ludovico ejus filio datæ: quam Sanctam compellat Patworchu Bituricensis ante annos 420 compilator, a Philippo Labbro editus, et ejusdem Caroli Magni filium naturalem fuisse tradunt; ideoque a Saussoy in Appendicem Martyrologi Gallicani inter Sanctos nulli certe divi addictos refertur cum titulo *Beatæ*: hanc, inquam, Bituricensem Euphrasiam suspicavi posset aliquis istum cultum Melidis meruisse, translatis aliqua occasione Reliquiis; quæ cujus et unde sit, obliteratis temporum ingratia monumentis nunc ignorentur: nihil enim de ea in *Lectionibus*. Oratio autem et Antiphona cum Versiculis desumuntur ex *Officio Communium Virginum*, juxta ritum Romani Breviarii. *Egidius Gebinus* in *Fastis Coloniensibus* ad hunc diem collocat S. Euphrasiam, cujus caput, uti et aliud S. Sirophæ Coloniæ apud Capernaicus religiose asserretur: de quibus recte hoc subiungit: sed earum notitia est penes eum, cui nihil incognitum.

VITA

Ex antiquis MSS. cum Græco textu Biblioth. Vaticanæ collata.

CAPUT I.

Parentes S. Eupraxiæ nobiles ac sancti. Illius desponsatio: cum matre viduæ recessus in Ægyptum.

In diebus Theodosii, Imperatoris piissimi, fuit vir quidam in regia civitate Senator, nomine Antigonus, eratque Imperatori genere et societate conjunctus, sermone sapiens simul et opere: et bona semper a Principio suscipiens, ut pie Romanæ Reipublicæ negotia gubernaret. Erat autem et compassibilis homo, egeatibus cunctis necessaria præbens. Diligebatque

eum Imperator non solum tamquam parentem ac senatorem, sed etiam tamquam Christianum et piæ, et semper consilia ei utilia proferebant. Erat autem et locuples vehementer, ita ut civitas regia alium b divitiis, sermone et opere similem non haberet. Hic accepit uxorem e nobilissimam ex genere proprio, ex eodem Imperiali sanguine descendente d, cui nomen Eupraxia, mulier religiosa et timens Dominum nimis, et ecclesiæ e vacans et offerens Deo preces cum lacrymis. Hæc multos in opere Dei f fecit idoneos, multa-que oblationes in ecclesiis et sanctuariis offerebat. Vehementer eam diligebat g Imperator et Augusta; præcipue quod ex eorum genere erat, necnon et moribus composita, et honesta, et valde religiosa. Nata est autem eis filia, et vocaverunt h eam nomine matris suæ Eupraxiam.

¶ Cumque habuissent hanc filiam, una dierum dixit Antigonus Eupraxiæ: Nosti soror mea Eupraxia. quia nihil est ista vita, nihil divitiarum i, nihil vanitatis hujus seculi temporalis. In octoginta namque annis hominis tempus imperium, dies nostros fructibus autem in cælo repositæ, in infinita seculorum secula timentibus Deum manent: et privamus nos illis divitiis, mundanis cogitationibus obligati; et in fallacia positi temporalium divitiarum, que nostros frustra consumimus, nihil animabus nostris utiliter acquirentes. Audiens autem hæc Eupraxia, dixit Antigono viro suo: Et qui jubes, domine mi, ut faciamus j Cui dixit Antigonus: Unam filiam per Deum acquisivimus, quæ sufficiat nobis, et nequaquam ultra conveniamus in infelicitate ac miseria seculari. Audiens hæc Eupraxia, consurgens extendit manus ad cælum, et ingemiscens dixit viro suo Antigono: Benedictus Deus, qui dignum te fecit timore suo, et ad cognitionem veritatis adduxit. Vere domine, sed hoc tibi pandere non præsumpsi: quia vero ipse fecisti principium, jube me ut loquar. k Cui dixit Antigonus: Dic soror mea quod vis. Respondit l Cor. 29: reliquum est, ut qui habent uxores, tanquam non habentes sint: l et qui gaudent in divitiis tanquam non gaudentes; et ementes tanquam non possidentes: decedit enim schemata hujus mundi. Ad quam enim utilitatem erunt hæc pecuniæ et tanta abundantia possessionum? Nihil horum cum quolibet poterit descendere in infernum. Cum bono ergo consilio tuo festina multa dare pauperibus, ut non illud consilium quod tractasti, inveniarum infructuosum. Audiens autem Antigonus, glorificavit Deum.

¶ Cum igitur adeptus esset m optimam conversationem, et multa pauperibus erogasset Antigonus, unum solummodo annum vivens, postquam suo renuntiavit uxori, vitam suam pie disponens, conqieto anno defunctus est n. Tunc Imperator pariter et Augusta o leverunt eum, tanquam ex eorum genere descendente, virum justum et religiosum. Compatiebatur enim et Eupraxiæ, non solum tanquam proprie consanguinea, sed etiam quia erat ætate juvenula. Duobus namque annis et tribus mensibus vixit cum viro suo: nam uno anno ex constituto ab alterutro abstinentes, sicut fratres vixerunt. Igitur sepulto Antigono, Imperator et Augusta multum consolabantur Eupraxiam, Idæ vero amicus propriam suam filiam, dedit eam in manus Imperatoris et Augustæ: et prostrata ad pedes eorum, cum clamore et magno gemitu dixit. In manus Dei et vestras hæc orphanam nunc commendo. Memoriam ergo habentes Antigoni, qui fuit vester, suscepit eam atque tuemini: et estote ei in loco patris et matris. Multi autem flamma lacrymarum et voces emisserunt

et mutatio
sijlo ab c. i.
ed. l. a.

Allæ
Euphrasiz
hoc die cultæ
Bononiæ,

Melidis,

Coloniæ,

S. Euphr
in Antigonio
Tertius in sup.
v. l. i. u. nec.

D
EX MSS.

b
et matre
Euphraxia.

c
d

e
f

g

h

i
contemptioribus
vitalis
et voluptuam.

j

k
et in
continentia
dein
viventibus:

l

m
Cor. 29

n

o

p
mortuo patre
matris ante
d'emoignata
expensis.

q

r
a matre,

A XIII Augusti proferenda, quam Methodius C. P. Patriarcha consuevit de throno sursum, et thuribulum postulans ac hinc miamia jactans, et Deum benedicens, primus oblationis hymnum extollit, et prius quidem magna ecclesie Diaconissam ipsam ordinavit... postea vero Hegumenie seu Prælatine signaculum eidem imposuit. *Nota peculiaris Abbatissis vel capitulis vel corporibus indumentum, quo ut reliqua Sororum vulgo sececrantur.* — *In Græco nomen exprimitur Diaconissa à διακονω, Theodote.* — *In Russicis nomen multum: Græce exprimitur.* — *In MSS. duo: scilicet veru mater ejus, lacrymacum nomine innotuit.* — *In Κοζανωσι, Μαιθενις.* — *In Eversis Rosdabatur.* — *In Additur in Græco: Ingressus vero mater ejus, et videns illam amblem lato Anglicæ halitu, extendit... et labilis peccata dixit. Filia. — In 2. MSS. Audom. et Hertiniam: Rex eorum et Dominus dominatum. — In Deshabu napu s'is, ut dicitur a Magna, scilicet, Domina Diaconissa: Abbatiss enim et Abbatissas frequentissimo usu Orientali monasteria Magis et Magias absque additis nuncupabant quod in hac Vita expressissime accidit. — In Hinc usque ad tertium lincum numeri 13 lacuum fecit in Græco MS, una pagina iuctura. In Russicis reversa est in dnam suam matrona, ut religiosa femina et non solum etc.*

CAPIT. III.

Generosus animus S. Eupraxiæ in tentationibus frangendis: Obedientiæ ejus cæca: stricta jejuniæ.

Audient Imperator, quia mortua fuisset Eupraxia uxor Antigoni, revocans Senatorem, cui despotata fuerat filia ejus, indicavit ei, dicens: Quia puella convulsa est in monasterio. Ille vero rogavit Imperatorem, ut per veredarios scriberet puella, eique præcipere, ut ad civitatem veniret, et nuptias celebraret. Suscipiens autem Eupraxia Imperatoris epistolam, cum legisset eam, dorisit et sedens scripsit manu propria epistolam aliam, sic habentem: Domine Imperator, sudesne ancilla tuæ, ut respiciam Christum, et homini corruptibili et vermibus consumendo conjugari, qui hodie est, et cras non erit? Absit ab ancilla tua, ut hanc iniquitatem faciam. Quapropter, Domine Imperator, non ulterius vis vir ille fatiget: ego enim Christo consensui, et impossibile est eum me negare: sed supplico potestati vestræ, ut memoriam parentum meorum habeatis. Ideo tunc omnino substantiam, et dispensa pauperibus simul et orphanis, et da universa Kerlesis. Novi enim quia recordaberis parentum meorum, maxime patris mei: audi vi enim quia in palatio nunquam a te divalebam. Horum ergo recordationem habens, substantiam hanc bene dispone. Omnes constitutos sub jago servitutis manumitte, et ois legitima concede. Manda agricolis patris mei, ut omne debitum dimittant agricolis, quod a die patris mei usque ad hunc diem reddebant: ut sine sollicitudine meorum terrenarum rerum consistens, Christo sine quolibet se vivere vobam impedimento, cui animam meam commendasse cognoscere. Deinde pro ancilla vestra, a tu et Augusta, ut mercetur Christo servire, prout dignatur ancillam suam. Deinde signum epistolam, veredario dedit. Qui revertens, obtulit Imperatori rolegendam epistolam. Quam salvens et relegens in secreto cum Augusta, multas lacrymas anhelo effuderunt, nimis orantes pro Eupraxia. Mane autem facto, convocans Imperator omnem Senatam et patrem pariter Eupraxiæ sponsi, jussit eorum epistolam legere. Illi vero audientes epistolam, unius sunt lacrymis repleti, et volat ex uno ore dixerunt: Vere, Domine Imperator, filia est Antigoni et Eupraxiæ, genos tuum, et ex sanguine ejus est hæc puella. Vero religiosorum parentum religiosa est filia, sanctæ radiis sanctis est ramus: et omnes quidem ex quadam concordia gloriolaverunt Deum, et pro puella pariter oraverunt, et nequaquam ulterius Senator ille ausus est amplius loqui pro illa.

Cumque facta esset annorum viginti, ætate confortabatur et virtute prævalebat: erat enim nimis speciosa, tamquam vera matrona: et sanguine regio præcreata Deum autem tentata, indicavit Diaconissa causam. Dixitque ei Diaconissa: Noli timere, filia, Deus tecum est. Erat autem in aula monasterii acervus lapidum. Volens autem Diaconissa tentare Eupraxiam, et ad majorem provocare obedientiam: dixit ei: Veni, filia mea, istos lapides

Deum conversabatur, abstinens se ultra mensuram suam c. Erat enim annorum duodecim quando ad certamina cepit exercere seipsam. Et primum quidem a vespera usque ad vesperam comedebat, deinde post biidum, postea post triduum. Nulli alia præter illam, trichuia mundabat, et d cubilia Sororum sternebat: aquam e puteo hauriebat, et ad coquinam ipsa portabat. Hæc autem consuetudo erat in monasterio: si quando contigerat aliquam Sororem tentari a diabolo per somnum, mox Diaconisse pandebat: illa vero cum lacrymis Deum postulabat, ut diaboli tentatio ab ea recederet, jubebatque ut lapides portaret, et sub stratum s suam supponeret, et cinerem super cilicium spargeret: et ita dormiret usque ad decimum diem. Una vero dierum Eupraxia a diabolo tentata est, et g colligens lapides sup-suit stratui suo, et deferens cinerem aspersit desuper. Videns autem Diaconissa cinerem super stratum Eupraxiæ, risit et ait ad unam Sororem seniorem: Vere hæc puella tentari cepit a diabolo, et orans Diaconissa, dixit: Deus, qui creasti eam secundum tuam voluntatem, et permisisti ad hanc Regulam spiritualem venire, te eam in tuo timore confortata. Et vocans eam Diaconissa, dixit ad eam: Quare non indicasti mihi tentationem diabolicam, sed occultasti a me? Illa vero cadens ad pedes Abbatissæ, dixit: Ignosce mihi, Domina mea, quia confusa sum indicare tibi hæc causam. Dixit ad eam Abbatissa: Filia mea, ecce pugnare cepisti adversus tentationes: viriliter age, ut vincas et coroneris.

15 Post paucos vero dies denno tentata est, et narravit alicui Sorori, nomine Julia, quæ multum diligebat Eupraxiam: quæ etiam in certaminibus eam exercebat. Dixitque ei Julia: Domina mea Eupraxia, non abscondas hæc Diaconissæ: h sed refer hoc, ut oret pro te. Dicunt enim de ea, quia et ipsa a juventute sua multas tentationes diaboli sustinuit, et sicut refert, una nocte tentata est vehementer, talit se foris lectum, et stans sub aere dixentis manibus in celum quadraginta tribus h diebus et quadraginta noctibus, neque comedit neque bibit, I neque consueta operata est: sed stans suppliciter Deum exorabat, donec diabolum superaret. Omnes enim tentamur a diabolo: sed speremus in Christi nomine, quia vincimus eum. Ergo Soror mea non moreris, sed indica Diaconissæ causam, et noli confundi. Audient autem hæc Eupraxia gratias egit Julia, et dixit ad eam: Adjuvat te Deus, Soror: quia edificasti me, et meam animam confortasti. Vere ingredior, et causam Domine Diaconissæ pronuntio. Dixitque Julia: Etiam sic fac, ut oret pro te, et adjriat t tibi abstinentiam. Illa vero ingrediens, indicavit Diaconissæ causam. Dixitque ei Diaconissa: Non pertimescas, Filia, o omne bellum diaboli, quo contra nos nititur. Carta te tar fortiter immobilis animo, et non prævalebit adversum te. Multum enim ab eo tentanda es: sed certa, ut vincas, ut victorias et triumphum accipias a Sponso tuo Christo, et quantum potes adice abstinentiæ tue: qui omni p legitima certaverit, præcipua dona percipiet. q Post quot dies comedisti Filia? Puella dixit: Post tres dies, Domina mea. Dixit ei Diaconissa: Adice adhuc unum diem. Illa vero justificationem ejus cum lacrima magna suscipiens, discessit.

16 Cumque facta esset annorum r viginti, ætate confortabatur et virtute prævalebat: erat enim nimis speciosa, tamquam vera matrona: et sanguine regio præcreata Deum autem tentata, indicavit Diaconissa causam. Dixitque ei Diaconissa: Noli timere, filia, Deus tecum est. Erat autem in aula monasterii acervus lapidum. Volens autem Diaconissa tentare Eupraxiam, et ad majorem provocare obedientiam: dixit ei: Veni, filia mea, istos lapides transporta

EX MSS.
S. Eupraxia a spino repellitur per Imperatorem.
respondet se Christo nunquam.
peti bona sua in pauperes distribuere.
servis manumittit, agricolis debitum dimittit.
liberatur, modesta torrenti spouit.

c
duodecim pig in monasterio exercitia facti.
d
s
f
in tentatione ut alii sine tentatione solent
g
h
Abbatissa corroboratur.
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
v
w
x
y
z

A cavat, dixitque ei : Ancilla nequam, et a Deo extranea, quid tibi nocuit Eupraxia; quia festinasti studium ejus abrumperet? Aliena es a Sororum consortio, indigni es h ministeria, et convivio Sororum extranea. Cui multum supplicabat Eupraxia, quatenus illi veniam largiretur; et non eam flexit, donec implerentur dies triginta. c Trigesimo vero die videns Eupraxia quia nil rogando proficeret, assumens secum Juliam, seniores monasterii deposebat, ut rogarent Diaconissam, quatenus reconcilibratur Germana. Quo facto evocavit eam Diaconissa coram omnibus, dixitque ei : Nonne diligicasti in corde tuo, ut studium puella hujus abscinderes? nec cogitasti, quia dum esset matrona, et ex Imperiuli genere constituta, humiliavit semetipsam, et propter Deum servivit tibi? Omnibus ergo rogantibus repropitiata est Germana.

21 d Diabolus itaque certare contra Eupraxiam non cessabat : valde etenim fuerat adversus eam. e Uni vero nocte immisit ei e phantasiam errore seculari : que exiliens repente et consignans seipsam, egressa est foris sub die, et stans in aere extensis manibus ad eorum, rogavit Deum, ut ab ea removeret diabolum. Nuntiaturo Diaconissa, quia Eupraxia sub die staret, habens manus ad eorum. Quod audiens Diaconissa risit. Dixerunt ergo ei seniores : Eupraxia certamen suum vult implere. Tunc veniens Diaconissa ad locum, ubi stabat Eupraxia, dixit ei : Comfortet te Dominus, et det tibi tolerantiam in suo timore. Omnes ergo Sorores orabant pro ea valde nimis; et quia condelebant ei, et quia esset vetula juvenecula quasi annorum viginti quinque. Et cum stetit usque ad decimum diem, oravit Diaconissa cum Sororibus, tolerantiam expectantes, et completis triginta diebus unari cepit Diaconissa, dixeruntque seniores : Vere, Domina, quadraginta diebus vult stare seculum Regulam tuam, quam aliquando stetit. Mox Diaconissa dixit : Comfortet eam Dominus in suo timore. Completis autem triginta diebus, q consummata vero virtute per abstinentiam, cecidit in pavimento, et jacebat ut mortua : concurrentesque Sorores introduxerunt eam in triclinium : cujus neque pedes neque manus tendere valuerunt, sed tota, quasi lignum acidum, sine voce jacebat. Cui dum obtulisset Diaconissa cibum, ait ei : Filia mea Eupraxia, in nomine Domini mei Jesu Christi hunc cibum comede, et mox gustavit. Tunc portantes eam introduxerunt h in oratorium, et puellatim amens cibum, cupit vires accipere : erat enim magnum miraculum certaminis ejus.

22 Videns itaque Diabolus tantam in ea tolerantiam, nequaquam ulterius ad tentandam eam accessit, sed velociter ad hunc vite perducere eam voluit. Una siquidem horum eam ad hauriendam aquam descendisset ad puteum, arripiebat eam diabolus cum lagenis, et dejecit eam deorsum in puteum, ita ut, k quomodo exponebat Eupraxia, perveniret caput ejus ad fundum. Elevata vero de aqua, et tenens funem situla, ita clamavit de puteo : Christe adjuva me. Qui voce facta, cognitum est, quia Eupraxia emississet in puteum : et concurrentes Sorores cum l Diaconissa, abstraxerunt eam de puteo : Quo surgens exinde, et semetipsam consignans, subrisit et ait : Vivit Christus meus, quia non me vincis diabole, neque cedo tibi. Usque nunc quidem manum lagenam portabam cum aqua in coquina : ab hodie vero duobus lagenis aquam portabo. Et ita fecit.

23 Videns itaque diabolus, quia eam in puteo nocere non valuit, rursus alia via e eum descendisset lignum incidere, cumque jam parca incidisset, astutit diabolus obscurans eam. Et dum levasset securum ut lignum incidere, colligavit diabolus manus

ejus, et usque ad ejus calcaneum traxit, et pervenit usque ad tibiam. Que cum vidisset crudelissimum vulnus valde, et sanguinem vehementer effundi, projecit securum, angustata et in terram prostrata est. Julia vero cucurrit, et clamans Sororibus nuntiavit, quia Eupraxia accipiens securum, m mortua est. Cumque concursus clamorque factus fuisset, et universe circumstantabant eam simul et flebant. Tunc accedens Abbatissa, aquam in faciem ejus sparsit : et consignans eam atque complectens, ait ei : Filia mea Eupraxia, cur angustata es? Recrea te, et loquere Sororibus. Illa vero resciciens, Abbatissae dixit : Noli flere Domina mea, Mater : anima mea namque in me est. Abbatissa autem faciens signaculum Crucis in fronte ejus oravit sic : n Domine Jesu Christe, sana ancillam tuam, quoniam propter te multa patitur. Et cum ligasset pedem ejus de panno cicicino, levavit eam : et dans ei manum, ducebat eam in monasterium. Illa vero resciciens ligna projecta, dixit Sororibus : Vivit Dominus meus, nisi collegero ligna, et o ulnas meas implevero, non ascedam. Cui Julia dixit : Noli Domina Soror, non praveales; dimitte : ego colligam ea, tantum tu ascende, requiesce propter dolorem. Illa vero non acquievit, sed complexus manus suas lignis, sic ascendit. Cui tamen diabolus non pepercit : nam cum ascendisset superiores gradus scale, concessa a diabolo supplantante eam, et calcans summitatem tunice sue, super ipsa ligna ruit que portabat : et fixum est lignum in adspectu ejus, ita ut Sorores crederent, quia lignum ejus oculum penetrasset. Tunc exclamans Julia, ait ad eam : Domina mea, tibi dixi quia non potes requiescere, et non me audisti. Cui dixit Eupraxia : Noli contristari, soror, sed ante subtrahere ut lignum, oculis meis sanus est. Traxit ergo ab ea lignum, et sanguinis facta est effusio vehemens. Abbatissa vero deferens oleum et sal, et facta oratione, suppositit ei manum : rursusque dixit ad eam Julia : Vade ad stratum tuum, requiesce, et ego Dominabis Sororibus ministrabo p. Eupraxia vero dixit : Vivit Dominus meus, quia non re puresco, donec officium meum complevero. Multum enim rogabatur a Sororibus, ut requiesceret propter plagas, quas habebat, et passa non est : sed sic ulcerata, ex utraque plaga sanguine praeurrente, stabat ministerium faciens Sororibus, et neque in opere Dei deerat nec in alio ministerio.

24 Rursus itaque alia vice, cum adscenderet cum Julia in q tertium mansionem, arripiebat eam diabolus, precipitavit eam deorsum. Et cum exclamasset Julia, concurrentes Sorores, crediderunt se Eupraxiam mortuam invenire. Qua surgens, occurrit eis. Quam suscipientes, introduxerunt eam ad Abbatissam : interrogavitque eam, si in aliquo fuisset laesa. Cui Eupraxia respondit : Vivit Dominus, Domina mea, quia nec quomodo cecidi novi, nec quomodo surrexi. Audiens Abbatissa, quia de tanta altitudine corruens nihil esset laesa, gloriificavit Deum, dicens : Vado Filia ad opus tuum, et erit Dominus tecum.

25 Rursus ergo immitis volens eam occidere, sic adonebatur. Cum Eupraxia ollam ferventem teneret, in qua olus coquebat, ut effunderet elixatram in eandem q in vasculo : ablati pedibus a diabolo, retrorsum cadens, ollae illius elixatram in faciem suam fudit. Et dum omnes Sorores in hoc facto expavescerent, exiliens Eupraxia, subrisit, et ait ad eas : Ut quid turbate estis? Abbatissa vero videns quia non fuisset laesa, respexit in ollam : et vidit quia quod remanserat, esset fervens. Et conversa dixit, Eupraxia Filia, non te tetigit fervens illa aqua? Cui ait Eupraxia : Vere, Domina mea, quia velut aqua frigida venit in faciem meam. Admirata vero Diaconissa, et intuens in eam dixit : Filia, Deus

D agente diabolo
si ipsam
movit
oravit
ludu :

nb Abbatissa
consignatur :

n

etiam lra
opus explet :

E

rur- us la dilur
insurgente
diabolo :

f
nec tamen
ab opere
cessat :

q
pr precipitatur
= solaria u
l r mone,
ultra :

illusa item
coctione ollae
serventis in
faciem ejusa.

q

te

EX MSS
f
et pro eadem
Abbatissam
deprecatur :

d
e
vicia
tentatione
aut sub du
extensis
manibus,

f
ditus 20,

g

recollatur :

h
i

C
a di. bolo
prae ulata
in puteum,

k

Christi
a juniorio
evadit :

laborem
coacta
diabolo q
diligentia :

A te custodiat r. et det tibi ut sine intermissione colas suam timorem. Et, ingressa Diaconissa oratorium, convocavit f priores Sorores, dixitque eis: Nostis quia Eupraxia promeruit gratiam Dei? Cognovistis enim quia nec precipitata contristata est, neque nimietate fervoris exusta est. At illæ dixerunt: Vere ancilla Dei est Eupraxia, et curam ejus habet Dominus: t nam in hujusmodi tentationibus liberata est a Domino.

¶ E' εὐπραξία, sub nequitia, Rosweridus, ingenio. — h' T' οὐστρεῖον τῆς εὐπρωξίας; ut non quodlibet, sed sacrum diplomam mysteriorum ministerium hic intelligitur. — c' In Græco ha est a 20: cur id non sequamur, rationem dedimus et rursus dubitamus. d' Omnia et numero hoc rebita desunt apud Rosweridum et in MS. Trevirensi: domus virgo et ex Græco et MSS. Bertiniano atque Andanovensi. — e' In Græco est, decipiens eam seculari plantata vehementer conturbavit, et decipiens eam 20 et paulo post a 30 legitur: sed tractus Memoriam consentiens cum Latinis MSS. et ratio numeri quadragenarii, plenum jenuu cursum constituentis, uni hinc MS. præponderat; præteritum ubi semper desinit uno a h' Latinis divergant; — g' In Græco additur: alios quinque dies post hos 30 stetit, veritas, post hos 10. — h' Græce monasterium. — i' Abist a Græco hinc clausula. — k' Rosweridus: ita ut nasceret Eupraxiam et perveniret... — l' Σὺν τῇ εὐπρωξίᾳ cum legumena, quæ nobis Abbatissa est: quod deinceps aliquoties repetitur. — m' Addit Rosweridus de securi. — n' Brasul Rosweridus sequentia: atque ita, quæ sunt proxima Abbatissæ verba, Eupraxia perperam tribuuntur. — o' Ταξιστοὺς Rosweridus septimanam legit, et annotat hinc Reclomadiacis occurrere apud scriptores varios: verum inter ex sequentibus non hic ubi de completo tempore Officii, sed de mensura oneris potandi. — p' Idem ministerium tumi injungit: et, omissis nomine Julia, hæc ut Abbatissæ verba refert: nostra lectio cum Græco convenit, estque durior MSS. — q' Εὐπραξία τῆς εὐπρωξίας: sunt autem Tristega ea, quæ sub tertium atque supremam officii cuiusque connotatione sunt loca: Rosweridus verum solarium legit, et annotavit per solarium intelligi tabulata: Erasmus in Actis Apostol. cap. 20 circunculum verbat. — r' Ταξιστοὺς τῆς εὐπρωξίας: Rosweridus, vocantem oleum in vasculo: sed de sofa aqua fervente oleibus jam coctis extra copiam emittenda lictum Græcum intellexere MSS. — s' Idem: et tibi sine intermissione tolerare in suo timore concedat. — t' Ταξιστοὺς Rosweridus Piores Seniores, et iterum nun sequenti. — u' Deest in Græco: MSS. 2. uam in his tentationibus aliter non exisset immunis.

CAPUT V.

Potestas liberandi energumens duta S. Eupraxiæ. Paralyticus, mutus et surdus sanatus.

Omnia itaque civitas atque provincia consuetudinem habebat, ut infantes male habentes, in illud deducerent monasterium, ad ancillas Dei miracula facientes: et suscipiebant eos Abbatissa, et ingrehebantur in oratorium, et supplicabant pro eis Dominum, et mox ab omni languore subibantur infantes, et recipiebant eos matres propriæ sanos, proficiscentes, atque glorificantes Deum. Erat autem quædam in monasterio mulier energumena, ab infantia obligata in monasterio, quatenus salvaretur, quæ habebat spiritum principalem a demonium, et erat alligata catenis manus et pedes, et spumam faciens, et dentibus suis stridens, multumque clamans, ita ut omnes audientes eam, timore commoverent. Et cum frequenter Diaconissa cum Prioribus Sororibus pro salute ejus orasset, non poterant sanare eam: quapropter nec valebant se ad eam jungere, ut ei vel cibum offerrent. Erat autem ligatum quoddam vasculum in fune, et ipso vasculo legumina vel panis mittebant, et appendebatur ipsum vasculum ex virga et sic ei de longe porrigebatur, et ita vescebatur. Frequenter autem abiciens ipsum vasculum, cum virga jaculabatur in faciem offerentis sibi cibum.

27 Una vero diebus factum est, ut intraret ostiaria, nuntians Diaconissæ: Domina mea, mulier quædam infantem adluxit, et stans foris ad jannam, dedit. Est autem parvulus quasi annorum circiter octo, paralyticus, surdus, et mutus. Videns autem Diaconissa, Spiritu sibi revelante, quia gratiam promeruit et a Domino contra demones Eupraxia, dixit ostiaria: Voca mihi Eupraxiam. Quæ cum venisset ante Abbatissam, dixit ei: Vade, suscipe infantem a matre sua, et defer huc. Illa vero egressa, et videns infantulum paralyticum et tremementem, mi-

serata est super eum: et ingemiscens dolenter, signavit infantem, et dixit ei: Qui te erexit, ipse sanet, fili. Et sumens enim, pergebat ad Abbatissam. Infans vero dum portaretur ab Eupraxia, sanatus est, et clamavit matri suæ. Videns autem Eupraxia quia infantulus copisset loqui, perterrita projecit eum in terram. Infantulus autem mox exurgens, cucurrit ad jannam, querens matrem suam. Currens autem ostiaria, nuntiauit Diaconissæ quod lactum est. Quæ cum vocasset matrem infantis, dicit ei: Dic mihi, inquit, Soror tentare nos venisti? Respondit autem mater infantis, dicens: Per Dominum nostrum Jesum Christum, Domina mea, quia neque ambulavit, neque locutus est neque audiebat hic infans usque in presentem horam. Sed cum suscepisset eum hæc Domina Soror, mox locutus est. Illa vero projecit eum in terram; stetit obstupefacta: infantulus vero surgens, venit ad me ancillam tuam. Dicit ei Abbatissa: Ecce ergo habes eum sanum, tolle eum, et vade in pace. Quæ assumens filium suum, pergebat, glorificans Deum.

28 Rursum ergo Abbatissa dixit ad seniores Sorores: Quil vobis de Eupraxia videtur? Quæ respondentes, dixerunt: Vere ancilla Dei est. Vocavitque eam, et dixit ei: Filia mea Eupraxia, volo ut huic patienti, quæ in monasterio est, per manus tuas cibum offeras, si non times eam. Cui Eupraxia respondit: Non timeo, Domina mea, quidquid mihi precipis. Sumens ergo Eupraxia caucum leguminis et fragmen panis, obtulit ei. Illa vero repente dentibus stridens, et valdefremens, fecit impetum super eam: et apprehendens eaucum, volebat confringere. Eupraxia vero apprehendens manum ejus, dixit: Vivit Dominus Deus, si te posero in terram, tollo virgam Dominae Abbatissæ, et sic te flagellabo, ut nunquam presumas a hoc agere. Virilens autem illa patiens, quia pravaluisset ei, quiescit. Postquam autem cessavit, cepit Eupraxia blandiri, et dicere: Sede Soror, comede et bibe, et noli turbari. Illaque sedit, comedit, et bibit, et requievit. Ab illa hora non illi cibus cum virga dabatur, sed de manu Eupraxiæ accipiebat et sumebat. Omnes autem Sorores videntes quod fecerat Eupraxia, orabant pro ea ad Dominum. Cum vero copisset moveri et indignari, dicebant ad eam Sorores. Quiesce Soror, et noli malignari: nam si venerit Domina Eupraxia, flagellabit te: et repente quiescebat.

29 Rursum autem Germana invilia mordebatur, et cor ejus urebatur, dicebatque Sororibus: Nisi fuisset Eupraxia, non inveniebatur alia quæ cibum ei offerret? date cibos, et ego ministro. Sumens ergo cibos ejus, accessit ad patientem, et dicit ei: Accipe cibos, Soror, et comede. Illa vero continuo exiliens in eam, vestes ejus conscidit: et conterens eam, projecit in terram: et irrucens super illam, cepit manducare carnes ejus. Clamore autem facto, et nulla presumente ei appropinquante, currens Julia ad equinam, dixit Eupraxiæ: Festina Domina, quia Germana a patiente dilaniatur. Currens autem Eupraxia, tenens manus patientis et guttur, eripuit ab ea Germanam eruentatam et ulceratam. Cui dixit Eupraxia: Bene fecisti, quia sic contrivisti Sororem? Illa vero stabat spumam faciens, et dentibus stridens. Dixit ei Eupraxia: Ab hac hora si maligna fueris erga Sorores, non tibi cedo, neque mi ercor; sed virgam Abbatissæ tollam, et cum ea te sine misericordia flagellabo. Illa vero sedens, repente cessavit.

30 Mane autem facto, completo sacro Officio, et egredientibus eis ab oratorio, visitans Eupraxia patientem, invenit eam disruptam vestem suam in terram projecisse et sedentem super eam, et colligentem sterces, et comedentem. At Eupraxia ut vidit,

D EX MSS.

energumens ministrat: E

clique pravalent, et Abbatissam virga minatur: C

F ambulatricem ab energumena graviter lz am liberali

energumens rursus ministrat: Debit

111111111

inter infirmos infantes ad hoc monasterium delatos ut curarentur

fuit energumena rebida

Eupraxia parvulum paralyticum, mutum et surdum annorum circiter octo

A levit : et, quæ facta fuerant, Diaconissæ nuntiavit. Convenientes vero Sorores, invenerunt eam nudam, et colligentem finum d stercoris et comedentem. Dixit autem Abbatissa, ut daretur ei alia tunica, ut vestiretur, Sumens itaque Eupraxia tunicam, et e caenâ leguminis, et panem obtulit ei, et dixit : Accipe Soror, et vesti te, et gusta, quare sic te deturpas? Quæ sumens, comedit et bibit. Et induens eam, ministravit ei. Eupraxia vero a lacrymis non cessavit, usque ad vesperam pro ea gemens. Cumque supervenisset nox, supplicabat Domino cum lacrymis, ut illa patienti sanaretur latendo Sororibus. Diluculo vero Abbatissa vocans Eupraxiam, dixit ei : Cur me relasti, preces offrens Deo pro hac patiente? Si manifestasses mihi, et ego sine dubio tecum laborarem. Cui Eupraxia dixit : Ignosce mihi, Domina, vidi eam turpiter positam et finum comedentem, et dolui super eam. Diaconissa vero dixit : Habeo tibi aliquid confiteri, et vide ne satanas tentet te, et elatum tibi gesseretur. Ecce tibi Christus potestatem circa hunc demonem dedit, ut ejicias eum. Audiens hæc Eupraxia, misit cinerem super caput suum : et presteruens semetipsam in terram, clamavit dicens : Quæ sum ego infelix et immunda, ut demonem tantum expellem, quem orantes per tantum tempus non potuisti expellere? Dicit ei Diaconissa : Filia mea, te expectabat hoc tempus : quia cupiosa est tua merces in celo.

B III Ingressa autem Eupraxia monasterium, projecit semetipsam ante altare, supplicans Deo, ut precibus ejus sanaretur, et de excelsis daretur auxilium. Et surgens a pavimento, crans rursum, ibat ad patientem, secundum jussionem Abbatissæ : et omnes Sorores sequuntur eam, ut viderent quid esset factura. Ad quæm accedens, ait : Sancte te Dominus meus Jesus Christus, qui te creavit. Et mox signum Crucis fecit in fronte ejus. Demon autem clamavit coram omnibus : O! habui istam impostricam et fallaciam, habitans in ea plurimos annos, et nullus me expellere potuit : et hæc immunda atque luxuriosa conatur persequi me? Cui Eupraxia dixit : Non ego te persequor, sed Christus omnium Deus. Dixit ei demon : Non exeo, immunda : non enim accepisti potestatem ejiciendi me. Eupraxia dixit : Ego immunda sum, et omni malignitate plena, ut tu quoque testaris : verumtamen jubente Domino egredere ab ea : nam si sumus luculum Abbatissæ, flagellabo te. Ceterum resistente demone et exire nolente, rursus Eupraxiam Abbatissæ baculum, dixit : Exi, aut corio torpore te. Respondit ei : Quomodo ab ea egredi potero, pactum cum ea habeo et ab ea recedere non possunt. Mox igitur Eupraxia cepit eudere. Et cum terro percussisset, dixit : Egredere a fignento Tei, spiritus immunde. Increpat te Dominus Jesus Christus. Demon dixit : Non possum exire ab ea, quid me persequeris? ubi habeo proficisci? Eupraxia dixit : In tenebris exteriores, in ignem æternum, in infinita tormenta, parata tibi et patrifilio autum, et f circumstantibus voluntatem ejus. Omnes itaque Sorores stabant respicientes in eam, et non presumebant propius appropinquare. Eupraxia vero dure certabat cum demone resistente. Et respiciens in celum dixit : Jesu Christe, nudi me in hac hora confundere, ut non videat me hic demon immundus. Et continuo demon spumans, et stridore facto, clausis voce magna, egressus est a muliere : et ab ea hora sanata est. Curruerunt autem Sorores, glorificantes in hoc Deum : magnus enim timor obtulerat omnes. Eupraxia vero tulit mulierem, et ubi team aqua, et induit eam vestimento, et duxit ad Abbatissam : quæ eam cum Sororibus introduxerunt eam in oratorium, et gloriam dederunt Deo pro facto miraculo. Ab illa vero hora humiliavit se et

amplius Eupraxia, et sine somno tota nocte persistebat : omnem vero hebdomadam jejunabat, ut consueverat, sine defectu faciens cunctis Sororibus ministerium, et cum omni studio atque lætitia in mansuetudine atque humilitate degebat.

a Hæc sunt leguminis. Rosvedius : spiritum immundum demonem. — b Crucis quod reincurrunt MSS. 2 Græco textus præstus inharrenti, etiam in sequentibus. Est autem Crucium ipud Bedam Hist. Eccl. lib. 2 cap. 6 ausatus colix ad hauriendam aquam fontibus opprensus in usum viatorum. Invenitur etiam in Causis. Causa. Causium : Item rosvedius. Vide Vossium de Vitis sermonis lib. 2 cap. 4. — c Ho-npraxia male facere. — d Pars romps, Rosvedius legit plegmâ. — e Idem paropsidem cum legumine et fragmen pass.

Caucium

CAPUT VI.

Mors S. Eupraxiæ revelata Abbatissæ. Obitus hujus, Julæ sociæ et Abbatissæ.

Una vero dierum vidit Diaconissa somnium, et conturbata est vehementer : a et prostravit se in oratorium cum lacrymis, et nulli quod viderat indicabat. Trepidabant Sorores interrogare eam. Et cum hoc frequenter distolleret, rogare coperunt eam omnes Sorores supplicantes et dicentes : Confitere nobis, Domina Abbatissa, cur sic ingemiscis, et nostras animas simul atligis. Et dixit : Non me cogatis dicere usque in crastinum. Dixerunt ei seniores Sorores : Crede Domina, quod si non annuntiaveris nobis, tribulationem magnum animalibus nostris ingeris. Diaconissa dixit : Ego quidem quod futurum est, usque in diem crastinum dicere non volebam : sed quia cogitis me, nunc audite : Eupraxia nos deserit, cras enim hæc vita privabitur : nulla vero indicet ei, ne contristetur. His ita per dictis, magnus ejulatus per multas horas factus est. Una autem Sororum cum cognovisset, currens ad furnum, invenit Eupraxiam panes coquentem : cui Julia aderat secundum consuetudinem. Dixit ergo illa Soror quæ venerat : Cognosce Domina Eupraxia, quia intus magnus luctus est, apud Abbatissam propter te, et b Priores. Audientes autem hæc Julia et Eupraxia, stupefactæ sunt, et diutius steterunt. Post hæc autem Julia dixit : Putasne auditu audivit Abbatissa, quia ex immissione illius, qui aliquando sponsus fuerat tuus, jussit Imperator te adduci ex monasterio, et propterea lamentantur? Cui Eupraxia respondit : Vivit Dominus meus Jesus Christus, quia si omnia regna e terre moveantur, non mihi persuadere prævalebant, ut Christum Dominum meum derelinquam. Verumtamen, Domina mea Julia, dum conjuuntur panes, vade, vide lectus istos, vide quid contigerit, ne anima mea perturbetur.

c III Illa vero pergens, et stans foris ante januas, audivit Diaconissam somnium hoc modo referentem : Vidi, inquit, quasi duos homines schematis id viros huc advenientes, qui querebant Eupraxiam tollere, dixeruntque mihi : Dirige eam, quia Rex ea opus habet. Rursus ergo et alii venientes, dixerunt mihi : Assumens tecum Eupraxiam, deduc eam ante Dominum. Quam mox assumens, properavi cum eis. Et cum venissemus ad quandam portam, ejus gloriam enarrare non valens, sponte nobis aperta est, et ingressæ sumus. Vidimus autem ibi inenarrabile palatium celeste, in quo et solium nuptiale non manu factum. Ego quidem internis appropinquare non potui : Eupraxiam vero assumens, obtulerunt Domino : et procidens adoravit, et osculata est pedes ejus immaculatos. Vidi ibi e myriades Angelorum, ac multitudinem Sanctorum innumerabilem, et omnes stabant respicientes : et vidi, et ecce mater Domini assumens Eupraxiam, adduxit eam ad thalamum nuptialem, in quo decoris coronam parabat, et audivi vocem ad Eupraxiam dicentem : Ecce merces tua. Nunc itaque perge, post decem dies veniens, fructu his infinitis seculis. Et ideo, quia hodie

a Commotionem de se esse apud Abbatissam et sanctimoniales.

E

b intelligit S. Eupraxia :

c adhucere Christo promittit

f per Juliam sociam, d

historiam visum est Abbatissæ et sociæ de quo dicitur et gloriositate

e

nona

potestatem accitit a Christo demonem expellendi

signaculo Crucis enigmatis a n signat

humiliat se,

baculo Abbatissæ et circumferentia palat

oratione ditionem petiti

A nona dies est, ex quo visionem vidi, cras morietur Eupraxia.

vero rogabat Eupraxiam, dicens : Domina mi Soror, non obliviscaris mei : memento quod inseparabiliter tui conjuncta sum semper super terram : supplica Deo pro me, ut me non sepatet a te. Memento quia ego tibi providi bona certamina. Interprecare Dominum, ut me absolvat ab hac sarcina carnis, ut merear tecum abire cum fiducia.

D
EX ASS.
rogatur a
Julia ut possit
commoveri :

intelligit :

34 Andieus hæc Julia recitantem secreta Abbatissam, tendens pectus suum et faciem, amare deflens venit ad cibarium : et cum vidisset eam flentem Eupraxia, dixit ad illam : Conjuro te per Filium Dei, Soror Julia, indica mihi quid audisti, et quare plangis? Dixit ei Julia : Plango, Domina mea, quia hodie separabimur a te : sicut enim audivi a Domina mea Abbatissa, cras morieris. Quod dum Eupraxia audisset, angustata est, et pusillanimis facta, cecidit. Sedebat autem juxta eam Julia flens. Cui Eupraxia dixit : Soror, da mihi manum tuam, et leva me, et duc me ubi ligna sunt posita, et ibi me pone : et tolle panes de cibano, et porta in monasterium. Fecit Julia hæc, et Diaconissa non indicavit. Cum ergo jaceret Eupraxia in pavimento, clamavit : Cur Domine abominatus es me peregrinam et orphanam? Cur despexisti me? Ecce tempus quando debebam cum diabolo pugnare, et anima mea a me expetitur. Misericors esto in me ancilla tua. Domine Jesu Christe : dimitte vel unum annum, quatenus defleam peccata mea : quia sine penitentia sum, et ab omni pietate nudata. Non est in me opus salutis : nam nemo in inferno confitebitur tibi. Non est penitentia in sepulcro, non possum post mortem lacrymis prevalere : non enim qui in inferno sunt laudabunt te, Domine, sed viventes laudabunt nomen sanctum tuum. Dona mihi vel adhuc unum annum, ut penitentiam agam : quia desolata sum sicut ficulnea sive fructu. Cum ergo delleret, audiens quadam Sororum, indicavit Abbatissa atque Prioribus, quia Eupraxia prostrata in g reposito lignorum, ita clamaret. Dixitque Julia : Vere, Domina, audivit quia cras morietur : propterea lamentatur. Dixit ergo Abbatissa Sororibus : Quis indicavit ei, et cor ejus attrivit? Nonne vos rogavi, ne diceretis ei, donec ejus hora veniret? Cur hoc fecistis et afflixistis animam ejus? Ite et adducite eam mihi. Illæ vero pergentes, dixerunt ei : Veni Domina Eupraxia, vocat te Abbatissa. Illa vero egressa est, plorans atque conturbata : et ingressa adstitit abbatissa, deflens atque moerens, et gemitibus nimis afflicta. Abbatissa vero respiciens eam, dixit : Quid habes, filia, quia sic ingemis? Eupraxia dixit : Plango me, Domina mea, quia scivisti me mortuam, et non indicasti mihi, ut plangerem peccata mea, cum sim ab omnibus peccatis coinquinata. His dictis, se prostravit in pavimento, et tenuit pedes Abbatissæ, per quam omne consilium ejus alacriter est perductum. Clamavitque Eupraxia, et dixit : Miserere mei, Domina, et deprecare Dominum, ut mihi concedat vel unum annum : quia sine penitentia sum, et nescio quam tenebram cooperiant. Dixit ei Abbatissa : Vivit Dominus, quia celesti enatu dignam te fecit rex tuus Christus. Et cœpit omnibus recitare, quibus bonis habet frui Eupraxia. Et rogabat eam, ut pro ipsa Dominum supplicaret, quatenus ejus particeps esse mereretur. Orabat enim, ut cum ea conversaretur in illa gloria cum Christo : et ipsis donis, quibus ipsa erat fructura, et ipsa fruere.

perit anno
uno di flere
peccata :

B

f

g

Abbatissæ
pedes
amplectitur :

C

Informatur :
dicitur in
oratorum :

35 Eupraxia vero jacens ad pedes Abbatissæ, cepit teneri frigore : post paululum vero vehemens eam febris invasit. Diaconissa vero Sororibus ait : Sumite eam, et ingrediamur in oratorium, quia jam appropinquat hora ejus. Posuerunt ergo eam in oratorium, et observabant eam usque ad vespertim. Vespere autem facto, cum hora sumendi cibum jam advenisset, præcepit Diaconissa, ut egredierentur panemque comederent, solummodo Juliam secum retinens, ne aliqua hora relinquere Eupraxiam : et clausis januis, usque mane fuerint cum ea. Julia

36 Mane vero facto, Diaconissa videns quia in novissima respiratione esset Eupraxia ut moreretur, mandavit Sororibus per Julianam, dicens : Venite Filie meæ, vafacite ei, quia jam deficit. Quo venientes, vale dixerunt ei, flentes dicentesque : Memento nostri, Domina Soror Eupraxia, non benedictum a Deo, qui te dilexit. Post omnes autem venit illa, quæ diu passa a demone fuerat, et per eam salva facta est : et lugens sicut et ianues, osculatur manus ejus, dicens : iste manus quantum mihi indigna et peccatrici ministraverunt : per Deum et per istas manus demonum expulsus est a me. Et cum Eupraxia respondere non posset, dixit ei Abbatissa : Filia mea, non miseris vel hujus Sororis? Quare non loqueris ei, quæ propter te ita tribulatur? Eupraxia vero respondit ad eam : Quare me luges, Domina Soror? Dimitte me requiescere, quia deficio : veruntamen tu time h Deum, et ipse te conservabit. Et dixit : Ora pro me, quia magnum certamen est in anno mea in hac hora. Cum orasset Diaconissa, et omnes respondissent, Amen, reddidit animam. Erat autem annorum triginta k : sepeherantque eam in tumulo, ubi et genitrix ejus Eupraxia requiescebat : et glorificaverunt Deum, quia promeruisent habere Sororem apud Deum.

accidentum
sive timoriam
tum
orationibus se
commendat :

A

B

esset animam
trivium :
k

37 Julia vero magistra ejus, tribus diebus flens, ab ejus tumulo non recessit : hæc enim docerat eam literas et psalterium, et multum eam diligebat, cum ejus esset discipula, atque ex genere Imperatoris. Quarta vero die facta Julia, accessit ad Abbatissam, et dixit ei : Domina mea, ora pro me, quia vocavit me Christus, intercedente beata Eupraxia pro me peccatrice. Et hæc dicens, osculata est cunctas Sorores, quinta autem die post obitum Eupraxiæ, defuncta est et magistra ejus Julia, et sepulta est in sepulcro, ubi posita erat beata Eupraxia.

quarta post
die Julia
eam sequitur :

38 Post triginta vero dies evocans Diaconissa monasterii Priores, dixit ad eas : Filie meæ, eligite vobis Matrem, et constituite in locum meum, quæ vobis præesse possit. Illæ responderunt : Domina, pro qua causa hoc dicis, denuntia nobis : nunquam enim famulus tuus hoc dixisti. Dixit eis Abbatissa : Vocat me Dominus : supplicavit enim pro me Domina Eupraxia, et multum laboravit in suis precibus, quatenus ego celestem thalamum prouererer. Nam et Julia per S Eupraxiam particeps ejus effecta est, et ingressa est in illud palatium non manufactum : et ego festimo digna fieri, et cum eis locum habere. Audientes Sorores de Eupraxia et Julia, qui in maxima essent gloria, gaudebant, et orabant pariter, ut ipsæ mereantur ad illum thalamum accedere. Elegerunt ergo unam Sororum, nomine Theogniam, quæ eis præesset. Quam evocans Abbatissa ad se, dixit ad eam : Ecce testimonium hominum, quod Sorores omnes de te dederunt, et posuerunt te ad principatum et præsulatum traditionis divine legæ et in consequentia nostra. Conjuro te per intermentam Trinitatem et consubstantialem, ne istius mundi quas divitias aut possessionem, neque occupes Sorores ad terrenas sive ecclésiasticas : sed magis ut contententes temporalia bona, perpetua mereantur accipere. Et rursum Sororibus dixit : Quomodo perfecte nostis vitam et conversationem Eupraxiæ, estote imitantes eam, ut particeps ejus efficiamini. Et cum dixissent omnes, Amen, valedicens eis, intravit oratorium : et claudens januas, præcepit ut

per triginta
dies,
Abbatissa,

F

cum electam
Abbatissam
instruxisset,

l

Martii T. II.

A usque ad diluculum nulla illarum intraret. Mane autem facto ingressa, iuenerunt eam obdormisse in Domino : et hymnum dicentes Domino, reposituerunt eam in sepulchro, ubi B. Eupraxia condita erat. Ab illa autem die nequaquam in illo tumulo alia sepelierunt corpora.

EX MSS. obdormit in Domino :

miracula ad sepulchrum Eupraxie.

m

39 Multa vero signa et sanitates fiebant in memorato sepulchro, et expulsi demones clamabant : Quia post mortem praevalet contra nos Eupraxia, et persequitur nos. Haec est revera Vita Eupraxiae matronae, quae caelesti senatui interesse prouenerunt. Festinamus igitur et nos, tam Fratres quam Sorores, huiusmodi conversationem habere, et sectari

humilitatem, obedientiam, laborem, mansuetudinem longanimitatem; ut nos ita Angelorum conversationem mereamur, et cum gaudio magno fruamur Salvatore Domino nostro Jesu Christo : cui est honor et gloria in secula seculorum, Amen.

a *Desunt Roscego usque ad rogare.* — b *Μαζα τῶς μετὰ αὐτῆς καὶ πρὸς τὴν ἑπιπέσειον.* c *Rosceidus, fundamenta.* — d *Εὐσχεύοις*, honesto habitu ac specie. — e *Ita habent Graeci: Rosceidus dena millia: MSS. duo decies centena millia.* — f *Idem, sicut firus sine adiutorio.* — g *Εὐσχεύοις ἀποκρίθησαν τῶν ἐξέστης.* MSS. duo in ignario. — h *Rosceidus, benedic.* — k *Hic et infra num. 38 in Graecis est 7, 20. Sed nos huic numero diffidimus tum propter alibi ducta, tum propter aetatem 20 annorum expressum num. 6.* — l *MSS. Berlin, et Audomar, Eugeniæ.* — m *Τῶς βίτας ἀποκρίθησαν, vere senatoria.*

DE S. PIENTIO EPISCOPO PICTAVIS IN GALLIA, EX VARHS.

POST AN DLIJ XIIII MART.

Pictavorum Episcopum,

L itaniae Pictonicae, ab Henrico Ludovico Castano de la Rochepozay Pictavorum Episcopo conuincata, disposita, quartaque editione anni MDCXXII notis additis illustrata, post S. Michaelem, uniuersae Christianae Ecclesiae tutelarem Angelum, et Petrum eundem in terris uice Christi rectorem ac Pictauiensis Ecclesiae Patronum specialem, Putanumque Apostolum S. Martini, inter Ecclesiae illius Episcopos simili supplicationis formula inuocandus septimo loco proponunt S. Pientium, vulgo Saint Pien : atque in notis dum Martii xii cultu eius assignant, et obisse in urbe Metulo, quod nunc Mellelicitor, dum Diocesis iustrat, ibidemque sepultum docent Honorabilem huius Sancti mentionem reperio in eo libro, quoni de Vita S. Radegundis, apud Sarum xii Angusti, scripsit eorum Bandulphus his uerbis : Diuina inspiratione et Christi adiutorio Pictaui sibi monasterium construxit, sancta uidelicet Radegundis : Chathario Rege iubente ut il lereit : qua in re acceleranda diligentem ei operam nauarunt iussu Regis Apostolicus Episcopus Pientius et Austrapius Dux.

S. Radegundis Inrat :

per Austrapii ordinationem,

2 Auctor est Gregorius Thronensis Historiae Francorum lib. 4 cap. 18, quod praedicti Regis Clotharii tempore iam nominatus Austrapius ad clericatum accedens, apud Sallensa castrum, quod in Pietaya habetur diocesi, sit ordinatus; ut decedente Pientio Antistite, qui tunc Pictauiam regebat Ecclesiam, ipso succederet : sed Rex Charibertus (uidelicet post patris mortem anno d. xix regnum cum fratribus partitus, Parisiosque et hinc Aquitaniae partem sortitus) in aliud uerit sententiam. Denique cum Pientius Episcopus ab hinc loco migrasset apud Parisios civitatem, Pascentius, qui tunc Ablus erat basilicae S. Hilarii, ei succedit ex iussu Chariberti, clamante frustra Austrapio, sibi hinc redhiberi locum : sed parum ei factati profuero sermones : ipse quoque regressus ad castrum suum, nota super se Theifalorum solitione, quos saepe grauauerat, lancea sancitus crudeliter vitam finivit : dioceses uero suas Ecclesia Pictaui accepit.

directa hae partem amittit;

apud Parisios mortuus

3 Haec ille : quae Iuanes Beslyus in Episcopi Pictauiensis aie interponit, ut non Pientius apud Parisios mortuus, sed Pascentius Pientio ibidem successisse intelligitur : uerum, cum sensus aliqui clarissimus ejusmodi interunctionis mutatione obscura, ne dicam insulsus, reditatur : malimus priorem retinere, et mortuum apud Parisios Pientium asserere cum Saussayo, in Appendice ad Martyrologium Gullicanum : indeque corpus, in eum, quem Castanrus morti ejus assignat vi-

cum, occasione aliqua transtotum credere; idque ibi mouisse, donec sacra omnia iconomichorum fuda barbarus per illis prouincias dispergeret ac profanaret. Est Metulo ad fluminis Butoni fontis, Iencis Gallie duodecim ab Urbe Pictauiensis uersus Occidentem remotus, Mesle inscriptis topographicis tabulis et Alphabeta Francisco P. Duval : cui proxima Abbatia Celley (si uere ejus, quod apud Gregorium Thronensem Sellense, in Chronico autem MS. Malleocensi S. Celsi dicitur, castrum reliquias seruat) uideri posset in ejus uiciniam delatum S. Pientii corpus, ut mortuus quodammodo reciperet possessionem Pictaui Superioris, quam uiuus per Austrapii ordinationem amiserat.

Metuli sepelitur :

E

4 Est in radem Superiori Pictaui Malleacus insula, vulgo Mallezays quam Antizu fluius, in Rapellensem sinuam pullo post refundendus, suo aluco complectitur, in eaque Ordinis Benedictini canobium, a Gulielmo IV Aquitaniae Duce in honorem S. Petri anno MX fundatum dotatumque : cujus Chronicon Petrus monachus conscripsit, et MS. habuit Iuanes Beslyus. Hic ex ejusdem Chronici libro 1, qui de antiquitate insulae Malleacensis inscribitur, capite 6 praefert sequentia, non quidem satis certa unia : sed quae sufficiant ad antiquum S. Pientii cultum euidenter comprobantium. Verba autem haec sunt : Praeterea in eadem insula alia cernitur ecclesia in honore B. Pientii, ut dicitur, Episcopi fundata, quae ipsa uetustate admodum probatur antiqua. Cum autem persona ejusdem fundatoris ecclesiae, quisue B. fuerit Pientius queritur, quantum aduerto, utriusque rei certitudo ab hominibus nescitur. Totius nempe vulgi ore praedicatur, quod Coliberti, de quibus superius dicebamus, eam ecclesiam aedificauerint, atque in ea, quoties piscandi gratia illic aduenissent, mysteria Missae audierint. Sed et de B. Pientio refertur, quod cujusdam custodis ecclesiae B. Petri Pictaui fuerit filius, atque in eadem, crescente religione uitaeque merito, postea officium suscepit Episcopatus. Verum haec utrum sint uera, ut diximus, dubitatur.

templum habet in insula Malleacensi.

Ejusdem natiuitatis

E

5 At dubitari non potest quin Episcopus fuerit, et ipso titulo ecclesiae sub nominis sui appellatione nuncupatae constet, honorem ab Ecclesia Sanctis constitutum eadem uel symboli auctoritate, uel populi deuota religione attributum fuisse : quod hoc in opere potissimum spectamus, ad quod prouide etiam pertinet Pientium cum decessor Anthemius, tum successor (Pascentio Marulo utque Platone intermeis) Fortunatus : huius xiv die Decembris, ille ejusdem mensis die iii inter Sanctos memorandus.

titulus Sancti.

DE SANCTO LEANDRO

EPISCOPO HISPALENSI

Commentarius historicus.

§ I. *Cultus sacer et dies obitus. Libri conscripti. Iter Constantinopolitanum. Notitia cum S. Gregorio Magno.*

Ad diem xxvii Februarii, ut tum monimus S. Leander Episcopus Hispalensis inscriptus est Martyrologio Romano, itemque Bedæ excuso, Usuardi, Adonis, Wandelberti, Notkeri, atque recentiorum quamplurimis; nosque pro eo die res ab eo gestas ex S. Gregorio, et Isidoro et aliis solidae fidei scriptoribus colligere statuevamus. Sed postea deprehendimus ab nulla Hispaniensis Ecclesia eo die coli. Verum ab Ecclesia Hispalensi, cujus Antistes fuit, hoc die xiii Martii Officio duplici secunde classis; a Carthaginiensi, unde erat oriundus, eodem die duplici item Officio celebratur. Missale mixtum secundum ordinem Almar

B Primatis Ecclesie Toletane Lugduni excusum anno mdui in Calendario præfatio ita habet ad xiii Martii: Leandri Episcopi Confessoris et Doctoris in Capparam. Consentit Breviarium secundum regulam B. Isidori, dictum Mozarabes, excusum Toleti auctoritate Francisci Ximenes Archiepiscopi anno mdui, et Missale mixtum secundum Regulam B. Isidori, dictum Mozarabes, excusum Toleti anno mo ejusdem Ximenes auctoritate. Sequuntur hæc recentiores quidam in suis Fastis ac Martyrologiis. Quomolven et nos quoque illius Vitam distulimus in hunc xiii Martii: uti ea omnia inter Prætermisissos et in alios dies rejectos die xxvii Februarii indituvimus. His addi possunt Hispalis Sanctorum seu Legenda, Hispanico sermone Hispalis anno mxxxiii apud Joannem Crombergerum venusa; item Flus Sanctorum ab Alphonso Villegas scriptus excusus, tum in Historia et antiquitatibus Hispalensibus Alphonsus Margulus et Paulus de Espinosa, qui tradunt S. Leandrum hoc xiii Martii ex hac vita in coslos migrasse. Reperimus Romæ in bibliotheca Valliensis Patrum Congregationis Orotorii Vitam S. Leandri Episcopi Hispalensis ex pervetusto Breviario Romano descriptam, in qua dicitur mortalis vite terminum clausisse die tertia Idus Martii: pro qua suspicamus alibi scriptum fuisse die tertia Kalend. Martii, quæ est memorata xxvii dies Februarii. Errorum forsitan font S. Leander Martyr, quem et antiquissimis Martyrologiis ad illum diem retulerunt cum SS. Serviliano et Battiano Syriacæ covandum. Constat præterea Vita in Breviario Romano reperta, antiquam lupus in Ecclesia Romana veneratorem extitisse diu ante ducentos annos, quia penes nos est Breviarium Romanum Venetiæ, apud Franciscum Teamerum anno mcccclxxx excusum in quo tamen memoria S. Leandri non recitatur. Habemus etiam antiqua Breviaria, aliud Ecclesie Burgensis in Hispania anno mdui impressum, aliud Ecclesie Eborensis in Lusitania anno mxxlviii editum: in quo solvunt cultus S. Leandri exhibetur ad hunc xiii Martii cum propriis de illo Lectioribus; in quorum ultima legitur in Breviario Eborensi quiescis tertio Idus Martii. Denique Thomas de Trugillo in Thesuro concenium et Joannes Marietta lib. 5 de Sanctis Hispanie cap. 19 ejusdem Vitam referunt ad hunc xiii Martii, quo cum martium scribit Trugillo. Et hæc de die obitus et veneratione sufficiunt.

C 2 Leandri Frater et in Episcopatu Hispalensi successor fuit S. Isidorus, qui libro de Scripturis Ecclesiasticis cap. 28 istud de ejus vita et doctrina elogium habet: Leander genitus patre Severiano, Carthagi-

nensis provincie Hispanie, Professione monachus; et ex monacho Hispalensis Ecclesie, provincie Bætica constitutus Episcopus, vir suavis eloquio, ingenio præstantissimus, vita quoque tantum atque doctrina clarissimus, ut etiam fide ejus atque industria populi gentis Gothorum ob Ariana insaniam ad fidem Catholicam reverterentur. Hic namque in exilii sui peregrinatione composuit duos adversus hæreticorum dogmata libros, eruditione sacrarum Scripturarum ditissimos: in quibus vehementi stylo Arianae impietatis confodit atque detegit pravitatem: ostendens scilicet, quid contra eosdem habeat Catholica Ecclesia, vel quantum distet ab eis religione vel fidei sacramentis. Extat et aliud laudabile ejus opusculum adversus instituta Arianorum: in quo propositis eorum dictis suas responsiones opponit. Præterea edidit unum ad Florentinam Sororem de Institutione Virginum et Contemptu mundi libellum, titulorum distinctionibus prænotatum. Siquidem et in Ecclesiasticis officiis idem non parvo elaboravit studio. In toto enim Psalterio duplici editione orationes conscripsit. In sacrificii quoque laudibus atque psalmis multa dulcissime composuit. Scripsit et epistulas multas ad Papam Gregorium: de baptismo unam, alteram ad fratrem, in qua præmonet cuicumque mortem non esse timendam: ad ceteros quoque Coepiscopes plarimas promulgavit familiares epistulas; etsi non satis splendidas verbis, acutas tamen sententiis. Floruit sub Reccaredo, viro religioso ac Principe glorioso: cujus etiam temporibus mirabili obitu actualis vite terminum clausit. Hæc S. Isidorus ejus frater junior, ab ipso et S. Florentina sorore educatus, uti ad hujus Vitam in Aprilis discentitur: alius horum frater fuit S. Fulgentius, Episcopus Astigitanus et Carthaginiensis: cujus Vitam doctissimus xv Januarii. At S. Florentina colitur xx Januarii, ad quem diem editur in Martyrologio Hispanico Tamari Salazar memoratum libellum S. Leandri de Institutione Virginum et Contemptu mundi: quoniam etiam Lucas Holstenius inseruit parti in Codicis Regularum, in qua Sanctorum Patrum Regale ad Virgines continentur. Utinam alia ejus opera atque epistole extarent: et quibus ejus contra Arianos exantlati labores numerarent.

3 De his in pervetusto Breviario Romano ista leguntur. Cum Arianae heresis ferociorem tempore Leovigildi Regis Gothorum confutatio B. Leander radicitus nepisset, pro confirmandis Sanctæ Trinitatis capitulis ad Constantinopolitanam Præsulis eorum transmeavit: ubi aderat Gregorius tunc vice Romani Pontificis agens, cura quo ipse Leander amicitia foelus pepigit, et ab eo postulavit, ut moralia Jobi sibi exponeret. In Breviario Eborensi dicitur B. Leander de fidei negotiis Legatus a Wisigothis illuc missus. Cum dicto Breviario Romano conscribit Lucas Tudensis in Chronico mundi: ut que in Eborensi legitur, eadem solum habet S. Gregorius in epistola, expositioni libri Jobi præfata, his verbis: Reverendissimo et sanctissimo Fratri suo Leandro Coepiscopo Gregorius S. S. D. Dudum te, Præter beatissime, in Constantinopolitana urbe cognoscens, cum me illic Sedis Apostolicae responsa constringerent, et te illic inuncta pro causis fidei Wisigothorum legatio perduxisset, omne in tuis auribus, quod mihi de me displicebat, exposui. En legatio Leandri pro causis fidei

claret vitæ
: ancillat et
doctrina :

libros scribit

E

habet Sanctos
2 fratres
et Sororem :

F

adii Constanti-
nopolim,

causa fidei :

SUB FINEM
SECCLI VI.
XIII MARTII.

Nomen in
Martyrologiis
27 Febr.

Cultus
Ecclesiasticus
13 Martii.

et obitus
eodem die
notatus.

A fidei : non tamen eo tempore ullum scitur Constantino-
 poli fuisse Concilium ; multo minus , ut asserunt Tru-
 gillo et alii , OEcumenicum sive Universale Constantino-
 politanum u. quod anno dicitur de tribus capitulis habitum
 est. Hic autem congressus SS. Gregorii et Leandri fuit
 tempore Pelagi u. Romani Pontificis et Tiberii Imper-
 ratoris post annum DLXXX, quo anno, teste Gregorio
 Turonensi lib. 3. *Histor. Franc. cap. 39.* magna
 Christianis in Hispaniis persecutio fuit. At pergit
 S. Gregorius in dicta epistola : Tunc eidem Fratri-
 bus, etiam cogente te, placuit, sicut ipse memi-
 nisti, ut librum beati Job exponere importuna me
 petitione compellerent. Et pluribus interpositis ista
 habet : Quam expositionem recensendam tuæ beati-
 tudini, non quia velut dignam debui, sed quia te
 petente memini promississe, transmissi : in qua quid-
 quid tua sanctitas tepidum incultumque repererit :
 tanto mihi celerissime indulgeat, quanto hoc me
 ægrum dicere non ignorat.

procurat a
 S. Gregorio
 scribi in oratione
 in Jobum.

§ II. *Conversio S. Hermenigildi, dein Recca-
 redi Regis cum gente Gothorum. Synodus
 Toletana III.*

B *Regressus in Hispanias S. Leander, munera indus-
 triam invenit in populo gentis Gothorum ab Ariana
 versum ad fidem Catholicam convertendo. Duxerat
 S. Hermenigildus Rex adhuc Ariana uxorem Ingun-
 dam, filiam Regis Austrasorum Sigeberti, et Brun-
 childis amita sua, hinc circa annum DLXV nuptæ.
 Ingunda, etsi admodum juvenis foret, in fide tamen
 Catholica adeo fuit stabilita, ut nec blandimentis nec
 minis aut verberibus potuerit perverti. Tunc Leovigildus,
 ut supra citatus Gregorius Turonensis tradit, dedit eis
 unam de civitatibus, in qua residentes regnarent.
 Ad quam cum abissent, corpus Ingundis prædicare
 viro suo, ut relicta hæresis fallacia, Catholicæ legis
 veritatem agnosceret. Quod ille diu resistens, tandem
 commotus ad ejus prædicationem, conversus est ad
 legem Catholicam. *Har Turonensis : et S. Gregorius
 lib. 3. Dialog. cap. 31 totam hanc conversionem attri-
 buit S. Leandro his verbis : Sicut multorum, qui ab
 Hispaniarum partibus veniunt, relatione cognovimus,
 nuper Hermenigildus Rex, Leovigildi Regis Wisigo-
 thorum filius, ab Ariana hæresis ad fidem Catholicam
 viro reverendissimo Leandro, Hispalitano Episcopo,
 dudum mihi in amicitia familiariter juncto, prædi-
 cante, conversus est. Quem pater Arianus, ut ad
 eundem hæresim reliret, et pravis suadere et mi-
 nis terrore comatus est. Cumque ille constantissimo
 responderet, nunquam se veram fidem posse relin-
 quere, quam semel agnovisset, iratus pater eum
 privavit regno, reliquos expulavit omnibus. Hæc
 ibi, in quibus conversio nuper facta, et amicum dudum
 contracta, indicant, post S. Leandri ab urbe Constanti-
 nopolitana reditum, S. Hermenigildum solam amplectum
 Catholicam. Quo ad ejus diem natalem XIII Aprilis
 accuratus debetur : quo die in Vigilia Paschalis
 interemptum arbitrantur, saltem sub noctem præviam
 Paschalis festivitatis, cum nocte præcedenti recusasset
 communionem sacrilegæ consecrationis ab Episcopo
 Armano oblatam. Annus is est DLXXXVI, quo cyclo Luna
 XVI, Solis VI, et littera Dominicali G. incidit Pascha
 Dominice Resurrectionis in diem XIV Aprilis. Exul
 tunc secundo aut tertio anno S. Leander scripsit duos
 contra Armanam hæresim libros.**

S. Hermenigildum
 ab uxore ad fidem
 Orthodoxam
 sollicitum,

convertit,

occurrit
 anno 850

Convertit
 Reccardus
 Regem.

dine ad extrema productus est : et Leandro Episcopo, D
 quem prius vehementer afflixerat, Richardum Re-
 gem filium suum, quem in sua hæresi reliquerat,
 commendare curavit : ut in ipso quoque talia faceret,
 qualia et in fratre suis exhortationibus fecisset. Qua
 commendatione expleta, defunctus est. Gregorius
 Turonensis lib. 8 *hist. Franc. cap. ultimo, jam tum in*
ea scribenda impeditus, ait, aliquos asserere eum in
legem Catholicam transisse septem ante obitum die-
bus ; et tum filium Richardum pro eo regnasse anno
Chiloberti XII, Gunthramni XXVI, qui est jam statu-
tus annus DLXXXVII. Sed pergit S. Gregorius Papa :
 Riccardus Rex non patrem perdidit, sed fratrem
 Martyrem sequens, ab Ariana hæreseos pravitate
 conversus est : totam quoque Wisegothorum gen-
 tem ita ad veram perduxit fidem, ut nullum in suo
 regno militare permetteret, qui regni Dei hostis exis-
 tere per hæreticam pravitatem non timeret. *Tamatus*
Salazar ad diem XII Aprilis pag. 618 offert antiquam
inscriptionem delectat Toleti Ecclesiæ Cathedralis, ex
qua constat eam sub initium regni Reccardi factam
fuisse ; quæ est ejusmodi. In nomine Domini conse-
crata est ecclesiæ S. Mariæ in Catholico, die 1 Idus
Aprilis, anno feliciter primo regni D. N. Gloriosis-
simi Flav. Reccardi Regis, Æra DCXXV, Erat eo
ipso die annus clapsus ab Hermenigildi Regis martyrio,
ac cadebat dies ille XIII Aprilis dicto anno DLXXXVII in
secundum Dominicum post Pascha, die XXX Martii
celebratam. Tunc ergo, ut supra Isidorus tradit, fide
S. Leandri etque industria, populi gentis Gothorum
 ab Ariana insania ad fidem Catholicam sunt re-
 versi.

(an etiam
 patrem
 Leovigildum
 mortuum
 anno 887 ?)

sub initium
 regimini,

12

et gentem
 Gothorum :

U *Secuta est Synodus Toletana III Episcoporum
 LXII, in qua Gothi objurata Ariana hæreses perfidia,
 orthodoxam fidem professi sunt, quibus anathema-
 tismus XIII, ac capitula totidem, quibus subjicitur edic-
 tum Reccardi Regis de confirmatione Synodi, ac postea
 omnia concluduntur illustri S. Leandri homilia in lau-
 dem Ecclesiæ ob conversionem gratis Gothorum, quam
 infra integram damus. Subscripsit Flavio Recca-
 redus Rex, Massona Ecclesiæ Emeritensis Metropoli-
 tanus ; dem quarto loco et hæc formula legitur, Leander
 in Christi nomine Ecclesiæ Spalensis, Metropolitanus
 provincie Bæticæ, his constitutionibus, quibus in
 urbe Toletana interfuit, annuens subscripsi. De anno
 hujus Synodi aliqua ab Æram Hispanicam et annum
 regni Reccardi controversia eroritur : ita quippe inci-
 pit Synodus : In nomine Domini nostri Jesu Christi,
 anno IV regnante gloriosissimo Domino Reccardo
 Rege, die octavo Iduum Martiarum, Æra DCXXVII, F
 hæc sancta Synodus habita est in civitate regia To-
 letana ab Episcopis totius Hispaniæ vel Galliæ, qui
 infra scripti sunt. Quia vero supra Æra DCXXV mense
 Aprilis fuit primus annus regni Reccardi, necessario
 jam Æra DCXXVII debet convenire in annum regni ter-
 tium, ut videatur loco puncti, post numerum III collo-
 catur, quarta vultus accessisse, atque ita IV annus succre-
 visse apud annuenses, et sic habita foret Synodus anno
 Christi DLXXXIX. Aut contra, si quartus annus regni
 detinentur, constituenda foret Æra sequens DCXXVIII, et
 habita foret Synodus anno Christi IXC in ejus mense
 Augusto unum regni octavum includunt Mauritiu Imperator :
 ad quem annum Synodum hanc confert Joannes
 Biclarensis sub finem Chronici hæc verbis : Anno
 VII Mauritiu Imperatoris, qui est Reccardus Regis IV
 annis, sancta Synodus Episcoporum totius Hispani-
 æ, Galliæ et Gallitiæ in urbe Toletana præcepto
 Principis Reccardi congregatur, Episcoporum LXII.
 In qua Synodo interpretatur memoratus Christianissimus
 Reccardus, ordinem conversionis suæ et manuum
 Sacerdotum vel gentis Gothicæ confessionem tunc
 scriptam, manu sua Episcopis porrigenis, et omnia
 quæ*

interest
 Synodo
 Toletanae,

13

quo anno ?

A quæ ad professionem fidei orthodoxæ pertinent, innotescens : ejus tomî ordinem decrevit sanctus Episcoporum Synodus canonicis applicare monumentis. Summa tamen Synodalis negotii penes S. Leandrum, Hispalensis Ecclesiæ Episcopum, et beatissimum Eutropium monasterii Servitiani Abbatem fuit. *Hæc ibi. Interim optavimus servare præfixum Synodo annum quartum regni Reccaredi et æram DCXXVII. Boronius cum ob causam rejecti mortem Levigildi et initium regni Reccaredi in annum Christi DLXXXV, imò apud Isidorum corrigi æram DCXXV, et vult substitui æram DCXXIII, quod fecit Jacobus du Brent in editione operum S. Isidori, facta anno MDCI. Sed quidni correxit initium regni ejusdem Levigildi? aut quorundam obisse tradit anno regni XVIII, cum mortuus esset anno regni XVI? Item annus regni Reccaredi IV non convenisset in æram DCXXVII, sed præcedentem DCXXVI. Præterea Reccaredus non decessisset e vita anno XV regni et æra DCXL, quia durum iterum annorum discrepantia erroritur, et ita in sequentibus Regibus foret faciendum. Interim favent sequentia Concilia, Hispalense Præsidente etiam S. Leandro habitum, anno quinto regni Reccaredi, æra DCXXVIII, primo Nonarum Novembrium, et Cesarangustanum in signatum sub die Kalendarum Novembrium æra DCXXX, anno regni VII. Quid ergo statuentium? Reccaredum arbitrari post martyrium S. Hermenegildi assumptum in consortium regni a patre Levigildo, sultem ante diem VIII Iduum Maiarum, atque ita in Conciliis numerari annos ejus : quos a morte patris solum caput digere S. Isidorus, n^o Chronicon Gothorum interturbarietur.*

§ III. Homilia S. Leandri de triumpho Ecclesiæ ob conversionem Gothorum.

Festivitatem hanc omnium esse solemniorum festivitatum novitas ipsa significat. Quoniam sicut nova est conversio tantarum plebium causa, et nobiliora sunt solita Ecclesiæ gaudia : nam multas solemnitates per anni discursum celebrat Ecclesia : in quibus tametsi habeat gaudia consueta : nova vero, sicut in hac, non habet. Aliter enim gaudet de rebus semper possessis, aliter de lucris magnis hic nuper inventis. Pro qua re et nos majoribus gaudiis elevamur : quia repente novos Ecclesiam parturisse populos intuemur : et quorum asperitatem quondam gemeamus, de eorum nunc gaudemus credulitate. Ergo materia gaudii nostri tribulationis præteritæ occasio fuit. Gemebamus ilum gravaremur, dum exprobremur : sed gemitus illi id egerunt, ut hi, qui per infidelitatem nobis erant sarcina, fierent nostra per suam conversionem corona. Hoc enim gratulative profert in Psalmis Ecclesia dicens : In tribulatione dilatasti me : et Sara dum saepe a Regibus concupiscitur, nec maculam pudicitie sentit, et Abraham causa pulchritudinis suæ divitem facit : ab ipsis enim Regibus Abraham dilatur, a quibus Sara concupiscitur. Coudigne ergo Ecclesia Catholica gentes, quas simul senserit, fidei suæ decore, ad sui eas sponsi, hoc est, Christi lura transducit, et per regna suum virum divitem reddit, per quæ se inquietari persenserit : sic enim dum ex initio accessit, vel mvidentium dentibus mordetur, dum premitur, eruditur, et dum insectatur, dilatatur : quoniam patientia sua remulatores suos aut superat aut locurat : dicit enim ad eam divinus sermo : Multe filie congregaverunt divitias, tu autem supergressa es universas. Sed non mirum, quod hæreses filie dicuntur, sed attendendum, quod loco spûnarum ponuntur : sponse sunt, eo quod foris a Dei paradiso, hoc est, extra Catholicam Ecclesiam nutriuntur : et hoc non lectura sensus nostri, sed Scripturæ divinæ auctoritate probatur, dicente Salo-

monè : Sic lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. Ergo ne magnum vobis videretur, quod hæreses dixerit filias, continuo eas numerat esse spinas. Hæreses, inquam, aut in aliquem angulum mundi, aut in unam gentem inveniantur versari : Ecclesia vero Catholica, sicut per totum mundum tenditur, ita et omnium gentium societate constituitur. Recte ergo hæreses in cavernis, quibus latent, congregant ex parte divitias : Ecclesia autem Catholica in specula totius mundi locupletata, supergreditur universis.

8 Exulta ergo et letare Ecclesia Dei : gaude et consurge unum corpus Christi : induere fortitudine et jubila exultatione : quoniam tui moerores in gaudium sunt mutati : tristitie habitus in amictum letitiae versus est. Ecce repente oblita sterilitatis et paupertatis tuæ, uno partu populos innumeros genuisti Christo tuo : nam dispendiis tuis proficis, tunc que damno suberescis : tantus denique est sponsus tuus, cujus imperio regeris, ut dum te patitur deprædari ad modicum, rursus prædam tuam ad te reducat, et hostes tuos tibi conquirat. Sic autem agricola, sic piscator, dum lucra attendit futura, quæ seminat, et quæ amodo ingesserit, non imputat damna. Tu proinde jam ne fleas, ne lugeas temporaliter quosdam recessisse a te, quos cernis cum magnis lucris rebisse ad te. Exulta ergo fidei confidenti et tui capitis merito : fide esto robusta, dum quæ recolis olim repromissa, nunc cernis fuisse completa. Ait enim in Evangelio ipsa Veritas : Oportebat Christum mori pro gente, et non tantum pro gente, sed ut filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in unum. Tu profecto in Psalmis proclamans, odientibus pacem dicens : Magnificate Dominum mecum, et exaltemus nomen ejus in unum. Et rursus : In conveniendâ populo : in unum et Reges, ut serviant Domino.

8 Quam dulcis sit caritas, quam delectabilis unitas, non nesciens per Prophetica vaticinia, per Evangelica oracula, per Apostolica documenta, non nisi connexionem gentium prædicans, non nisi unitatem populorum supras, non nisi pacis et caritatis bona disseminans. Latere ergo in Domino, eo quod non sis fraudata desiderio tuo : nam quos tanto tempore, gemitu teste, et oratione continua conceptisti : nunc post glaciem, post hiemem, post duritiem frigiditatis, post austeritatem nivis, velut jocundantium agrorum frugem et ketos veris flores, vel adulescentes vinearum stipitibus palmites repente in gaudio peperisti.

9 Ergo, fratres, tota caritate animi exultemus in Domino, et jubilemus Deo salutari nostro. De cetero per ea, quæ jam sublata sunt ea, quæ adhuc expectantur implenda, vera esse credamus. Quæ enim præfata sunt Domino dicente : Alias oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovili, et illas oportet me adducere, ut sit unus grex et unus pastor : ecce contuemur fuisse completa. Pro qua re non dubitemus totum mundum posse in Christo credere, atque ad unam Ecclesiam convenire. Quoniam rursus ipso testificante dilectum in Evangelio : Et prædicabitur, inquit, hoc Evangelium regni in universo orbe, in testimonium omnibus gentibus : et tunc, inquit, veniet consummatio. Si ergo remansit pars aliqua mundi vel gens barbara, quam fides non irradiaverit Christi, profecto credituram atque in unam Ecclesiam esse venturam nullo modo dubitemus, si ea, quæ Dominus dixit, vera esse putamus. Ergo, fratres, reposita est loco malignitatis bonitas, et errori succurrit veritas : ut, quia superbia linguarum diversitate ab unione gentes separaverat, eas rursus gremio germanitatis colligeret caritas : et quemadmodum unus possessor est totius mundi Dominus : ita et possessionis ejus esset unum egr et amicus

ant 2, 2

reductis
hæreticis
exultat :

E

Joan. 11, 51

Psal. 33, 4
Psal. 104, 23

de laboribus
fructus
ralluit

F

spes datur de
conversione
totius orbis :
Joan. 19 16

Matth. 24 14

Gaudendum
in alium
conversione
cum Ecclesia :

Psal 4 2
Genes 20

hæc per
persecutiones
creant :

Prov 31, 29

Psal. 2, 8

Annus. Pete a me, ait, et dabo tibi gentes hereditatem tuam et possessionem tuam terminos terrae: prop-
 terea, et ex uno homine propagatum est omne homi-
 num genus, ut qui ex uno illo procederent, unum
 saperent, unitatem quererent et diligerent. Ordo
 ergo naturalis exposcit, ut qui ex uno homine trahunt
 originem, mutuum teneant caritatem: nec dissen-
 tiant a fidei veritate, qui non disjunguntur naturali
 propagine. Haereses vero et divisiones e fonte ma-
 nant vitiorum: unde quisquis ad lenitatem venit, ex
 vitio ad naturam redit: quia sicut naturae est fieri
 ex pluribus unitatem, sic est vitii fraternitatis de-
 clarare dulcedinem. Frogamur ergo tota mente in
 gaudium: ut quia gentes studio decertandi perie-
 rant, sibi met in amicitiam Christus unam Ecclesiam
 procuraret, in qua eis rursus reduceret concordia
 caritatis. De hac profecto Ecclesia vaticinatur Pro-
 pheta, dicens: Dominus meus, donus orationis voca-
 bitur omnibus gentibus. Et iterum: Erit, inquit, in
 novissimis diebus preparatus mons domus Domini
 in vertice montium, et elevabitur super colles, et
 fluent ad eum omnes gentes, et ibunt populi multi,
 et dicent: Venite, ascendamus ad montem Do-
 mini et ad domum Dei Jacobi. Mons enim Christus
 est, et domus Dei Jacob una Ecclesia est ejus, ad
 quam et gentium concursus et populorum pronun-
 tium conflere conventum: de qua rursus in alio
 loco dicit propheta: Surge, illuminare Hierosalem:
 quia venit lumen tuum, et gloria Domini super te
 orta est: et ambulabunt, ait, gentes in lumine tuo,
 et Reges in splendore ortus tui. Levi in circuitu
 oculos tuos, et vide: omnes isti congregati sunt,
 et venerunt tibi: et adificabunt, inquit, filii peregrini-
 norum muros tuos, et Reges eorum ministrabunt
 tibi. Qui ut notesceret, quae ventura essent genti
 vel populo, quae ab unius Ecclesiae communione re-
 cidissent, secutus est: Gens enim et regnum, quod
 non servierit tibi, peribit. Alio denique loco similitur
 ait: Eccc gentem, quam nesciebas, vocabis: et
 gente, quae non cognoverunt te, ad te current.

consonant
vaticinia,
Isai. 36, 7

Isai. 60, 2

Isai. 65, 8

Ecclesia una
in Christo.

Gen. 2, 24
Ephos. 5, 32

Cant. 6, 8
2, 10

cum
hereticorum
pudore,
Isai. 39, 25

Una enim est Christus Dominus: ejus est
 una per totum mundum Ecclesia sancta possessio.
 Ille igitur caput et ista corpus, de quibus in princi-
 pio Genesis dicitur: Erunt duo in carne una. Quod
 Apostolus in Christo intelligit et in ecclesia. Dum
 ergo ex omnibus gentibus unum vult Christus habere
 Ecclesiam, quoniamque extraneus est ab ea, haec
 Christ. nomine nuncupatur, Christi tamen corporis
 participatio non continetur. Haeresis enim, quae respicit
 Catholicam Ecclesiam unitam, eo quod adulterino
 amore diligit Christum, non uxoris, ad concubinae
 obsequium. Quoniam re vera duos vult Scriptura
 esse in e carne una, videlicet Christum et Ecclesiam:
 quod locum meretrix nullam invenit tertium. Una est
 enim, ait Christus, unica mea, una est, quae mea
 non est gentricis suae filia. De qua item eadem Ec-
 cle. in pronuntiat, dicens: Ego dilecto meo, et dilectus
 meus mihi. Querant unum haereses, a quo con-
 stuprentur, vel ejus sint prostitutum factae: quoniam
 ab immaculato thoro recesserunt Christi. A
 quo quanto protusam esse movimus copulam carita-
 tis. Tanto Deum hae celebritate laudamus, quod
 gentes, pro quibus sanguis fusus est, unigeniti sui,
 non passus est extra unum ovile diaboli dentibus de-
 vorari. Luceat igitur votivissus praedo suam praedam
 amississ, qui impletum videmus, quod Pro-
 pheta vacillante audivimus. Equidem, in part, haec
 captivitas a forti tollitur, et quod ablatum fuerat a
 robore, salvatur: partem enim de cordae, quoniam
 fabricaverat diabolus, pax Christi destruxit, et do-
 mus, quae divisione in mutuum certabat eadem, uno
 cum Christo lapide angulari conjugitur. Dicimus
 ergo omnes: Gloria in excelsis Deo, et in terra pax

hominibus bonae voluntatis. Nullum enim praemium
 caritati compensatur. Inde omni gaudio praepositur,
 quia et caritas facta est, quae omnium virtutum ob-
 tinet principatum. Superest autem, ut unanimiter
 unum omnes regnum effecti, tam pro stabilitate re-
 gni terreni, quam felicitate regni caelestis Deum pre-
 cibus aileamus, ut regum et gens, quae Christum
 glorificavit in terris, glorificetur ab illo, non solum
 in terris, sed etiam in caelis. Amen.

§ IV. Epistolae S. Gregorii Papae ad S. Leandrum. Hujus obitus, sepultura; translationes.

Hactenus relata contigerunt antequam ad Summum Pontificatum assumeretur S. Gregorius Magnus: ad quem circa initium hujus dignitatis indicatam a S. Isidoro epistolam de baptismo scripsit S. Leander: cui respondit sanctus Papa Indictione IX mense Maio, anno DCXI. Est ea epistola 41, libri I Registri, ex qua quid S. Leander et scripsit colligimus: Ita illa incipit: Respondere epistolis vestris tota intentione voluissim, nisi pastoralis curae ita me labor attenderet, ut mihi magis fieri libent, quam aliquid dicere. Quod vestra quoque Reverentia in ipso litterarum mearum textu vigilantem intelligit, quando ei negligenter scribo, quem vehementer diligo... Si ergo mo, Frater carissime, diligis, tuae mihi orationis in his fluctibus manum tende, ut quo laborantem me adjuves, ex ipsa vice mercedis in tuis quoque laboribus valentior existas. Expiere autem loquendo nullatenus valeo gaudium meum, quod communem filium Recharellum gloriosissimum Regem ad Catholicam fidem integerrimam agnovi devotione conversum. Hujus dum mihi per scripta vestra mores exprimitis, amare me etiam, quem nescio, fecistis. Sed quia antiqui hostis insidias scitis, quoniam bellum durius contra victores proponit, nunc erga eundem solertius Sanctitas vestra evigilet, ut bene coepta perficiat, nec se de perfectis bonis operibus extollat, ut fidem cognitam v te quoque meritum tenent: et quia aeterni regni civis sit queribus ostendat: quatenus post multa annorum curricula de regno ad regnum transeat. De trina vero immersione baptismatis nihil verius responderi potest, quam quod ipsi sensistis: quia in una fide nihil officit, antequam Ecclesiae consuetudo diversa... Dulcissimo autem mihi fraternitati vestro cohaes direxi, quorum notitiam subter inserui. Ea autem, quae in loci Joh. expositione dicta fuerant, et vobis dirigenda scribitis, quia haec verbis sensibusque petentibus per homines direxeram, utcumque studii in litterarum ductum permutare, quae nunc adhuc a librariis conseribuntur. Et nisi portitoris presentium me festinatio coangustasset, enecta vobis tran mittere sine aliqua immutatione voluissim: maxime quia et hoc ipsum opus ad vestram Reverentiam scripsi, ut ei, quem praeter ceteris diligo, in meo iudicio labore desudissem. Praeterea si vobis indulgeri temponi ab Ecclesiastica occupatione cogneritis, quid sit jam faciendum scitis: quamvis etiam absentem corpore, praesentem mihi te semper intueor: quia vultus tuum imaginem inter cordis viscera impressum porto. Data mense Maio.

12 Altera S. Gregorii ad S. Leandrum epistola, scripta Indictione XIII, anno DCXCVI sequente, est 45 libri I, quam haec anterioris amoris tesseram adjungo, et est ejusmodi. Quamvis ardore videre te sitium, quia valde me diligis, in tui tabulis e ardis legis. Sed quia longo terrarum spatio disjuncto te videre nequeo, unum, quod mihi de te debuit caritas, feci, ut librum regulae pastoralis, quem in episcopatus mei exordio scripsi, et libros, quos in expositionem B. Joh. jam dudum me fecisse cognovisti; Sanctitati tuae

S. Gregorius scribit illi, ut suo primo amico:

grudet ob conversos Gothos:

approbat scripta de Baptismo:

facienda una cu

omni regulam pastoralium.

expositio in Joh.:

cum

A cum communi Filio Probino Presbytero veniente transmitterem. Hos itaque Sanctitas tua studiose percurrat, et peccata mea studiosius defleat, ne mihi culpæ gravioris sit, quod quasi scire videor, quod agere prætermitto. In hac vero Ecclesia quantis caussarum tumultibus premeor, ipsa caritati tuæ epistolæ meæ brevitatis innotescit, quando ei parum loquor, quem magis omnibus diligo.

B *13* At quales reposuerit *S. Leander* litteras, indicat *S. Gregorius epistola 123 libri 7*, cujus illud est exordium: Sanctitatis tuæ suscepti epistolam, solius caritatis calamo scriptam. Ex corde enim lingua tinxerat, quod in chartæ paginare fundebat. Boni autem sapientesque viri, cum legeretur, adfuerunt, quorum statim viscera in compositione commota sunt. Copit quisque amoris manu in suo corde te rapere: quia in illa epistola tuæ mentis dulcedinem non erat audire, sed cernere. Accendebantur et mirabantur singuli, atque ipse ignis audientium demonstrabat, qui fuerit ardor dicentis. Nisi enim prius in se faces ardeant, alium non succendunt. Ibi ergo vidimus, quanta caritate tua mens arserit, quæ sic et alios accendit. Vitam vero vestram, cujus ego semper cum magna veneratione reminiscor, minime noverant, sed eis altitudo vestri cordis patuit ex humilitate sermonis. *Et variis interpositis sub finem ista habet: De podagrâ vero molestia sanctitas vestra, ut scribit, affligitur: cujus dolore assiduo et ipse vehementer attritus sum. Sed facilis erit consolatio, si inter flagella quæ patimur, quæcumque fecimus ad memoriam delicta revocamus: atque hæc non jam flagella, sed dona esse conspicimus, si quæ carnis delectatione peccavimus, carnis dolore purgemus. Præterea ex benedictione B. Petri Apostolorum Principis Pallium vobis transmisimus, ad sola Missarum solennia utendum. Quo transmisio, valde debui, qualiter vobis esset vivendum, adhaerere. Sed locutionem supprimo, quia verba moribus anteitis. Omnipotens Deus sua vos protectione custodiat, atque ad celestis remunerationis patriæ eum multiplici animarum fructu perducit. Ego autem quanti occupatione deprimor ex debilitate, brevis attestatur epistola: in qua ei, quem multum diligo, parum loquor. Dein idem *S. Gregorius in epistola sequente Recharedo Regi Wisogothorum inscripta ipsa interserit: Reverendissimo Fratri et Coepiscopo nostro Leandro Pallium a B. Petri Apostoli Sede transmisimus, quod et antiquæ consuetudini et nostris moribus et ejus bonitati atque gravitati debebamus.**

C *14* *Datur notantur hæc epistolæ Indictione 2 anno 593 aut sequente. Sed credantur a nonnullis loco suo motæ, neque voluisse *S. Gregorium* tum diu differre aut missionem Pallii ad eum, quem præ ceteris et magis omnibus se dilexisse testatur: aut gratulationem Regi Reccarido factam ob conversionem ad fidem Catholicam, de qua scripserat ad *S. Leandrum* in priore epistola anno dxcii. Accedit quod videtur *S. Leandro* vita sancto successisse *S. Isidoro* frater anno dxcvi quem *S. Hildefonsus* libello de viris illustribus cap. 8 asserit ex certa notitia annis fere quadraginta tenuisse Pontificatus honorem. At Redemptus ejus Clericus adit finem suum consummavisse in pace pridie Nonas Aprilis Luna xix Era dclxxiv, hoc est anno dxxxvi, cui si demantur anni quadraginta, necesse est ut Episcopatum suscepit adhuc anno dxcvi, quo anno ex hoc calculo*

*mita discessisset *S. Leander*: non videtur autem potuisse fieri, ut ejus obitus et successio *S. Isidori* latuissent *S. Gregorium* post tres quatuorve annos. Obitus eterna *S. Isidori* confirmatur per successorem Honorati Episcopi, qui quinto Idus Januarii, anni Cintliliani Regis secundo Era dclxxvi subscripsit Concilio Tolitano vi. Unle certum est *S. Isidorum* ante obiisse, saltem anno dxxxvii, ad ejus diem natalem discuti ista accuratius poterunt: jam sufficit hæc indicasse et obitum *S. Leandri* assignare sub finem sæculi.*

D *15* In supra indicato pervertito Breviario Romano ista adhuc de virtutibus, obitu et sepultura *S. Leandri* memorantur: Sanctus vero Leander corpus suum in Dei servitio quotidie macerabat: propter quod celebre nomen per totam Hispaniam obtinuit. Fuit enim vir timore plenus, prudentia summus, eleemosynis deditus, in judiciis æquus, in sententia parcus, in oratione jugis, et divinis laudibus mirabilis, in dubietate divinarum officiorum ad corrigendum facillimus, omnium Ecclesiarum defensor eximius, in comprimendis superbis erectus, in pietate multum affluens, in rivis caritatis ita se carum exhibens, quod ex caritate nulli postulanti aliquid denegavit. Floruit sub Recharelo viro religioso ac præcipue glorioso, cujus temporibus mirabili obitu mortalis vite terminum Hispali clausit die tertia Idus Martii. Era dxxi, atque infra ecclesiam SS. Justæ et Rufinæ, in qua diu Deo deservierat, tumulatur: ubi multa beneficia ipsius et beatarum Virginum meritis præstantur. Hæc illi, Coluntur SS. Justæ et Rufinæ die xix Julii: in quarum ecclesia res præclare a *S. Leandro* gesta partim depictæ videntur, partim versibus descriptæ leguntur, teste Antonio de Quintanaduenas in libro de Sanctis Hispalensibus. Tradit vero idem auctor corpus *S. Leandri* ex dicta SS. Justæ et Rufinæ ecclesia ad Cathedralam fuisse olim translatum, ejusque Translationis memoriam in pervertito Breviario Hispalensi unnotari ad vi Aprilis: et dein cum esset in sacello veteri novis templi, transportatum fuisse anno mxxiiii die xi Novembris in festo *S. Martini* ad aliud sacellum claustrum versus occidentem: unde iterum eum corporibus Regum anno mclxxxvii illatum est in sacellum Driparæ Virginis a Regibus cognominatæ, ubi salvatari majori depositum asservatur. Ist ejus ecclesia gaudet se possidere sacrum caput argenteæ statuæ mediæ corporis inclusum. Hæc dicitur Quintanaduenas. Memvit et Rodericus Carus lib. 2 Antiquitatum Hispalensium fol. 34 dicitur *S. Leandri* corpus adseruari in sacello regio una cum corpore Sanctissimi Regis Ferdinandi gloriosi Conqueritoris istius regionis.

E *16* Hæc præcipua sunt, quæ de *S. Leandro* ut fide digniora reperimus. Est aliqua ejus Vita a Prudentio Santhovallo scripta et a Joanne Horone Latine translata et a Christophoro Broverocedita: quam omittimus, quod multa ex Maximo supposito desumpta sint. Inter alia e constanti apud Hispanos fama refertur a *S. Gregorio* missam ad Leandrum imaginem Virginis Dei parentis, quæ hodie Guadalupi visitur, singulari in his Castellæ regnis præse: sanctimoniam monumentum. De ea imagine nonnulla attingimus ad diem xi Martii inter Prætermisissos, ubi de Simone Rolando, alio Simone Fela actum est. De monachatu ejus, cujus meminit *S. Isidorus*, varii varia inquirunt, quæ non juvancamus operæ pretium esse ut referantur.

certis virtutibus,

sepultus in aede SS. Justæ et Rufinæ.

translatum ad eam Cathedralam.

Alia a variis scripta.

DE S. MOCHOEMOCO, ZEU PULCHERIO ABBATE LIATMORENSI IN HIBERNIA.

Commentarius prævius.

CIRCA MEDIUM
SÆCULUM
XIII. VIZ.
S. L. A. 1098,

et S. Congalli
Beuchor
discipulus.

Lia morente
venerandum
conclit

et post annum
vltim
conueniensium
moriatur.

notus in
Martyrologis
Germanicis
Hibernicisque

in quibus et
S. Congalli
discipulus

Acta vltim
discipulo
aliove christo
scriptura.

Sexto ære Christianæ sæculo in Momonia Hiberniæ provincia S. Ita floruit, xv Jun. a nobis celebrata, spiritus insigni prophætico et miraculorum gloria illustris: sed patriæ suæ haud paulo utilior optima S. Mochoemociæpitis educatione, quem suis precibus dignitatem socræ prædem sterili filium, ipsa ad omnium virtutum egregie informavit; donec ætate adultior, ad S. Congalli Beuchorensis Abbatis institutionem translatus, ita profecit, ut optus inveniretur qui novum Christo Duci exercitum collecturus, novam virtutis pulchritudinem pberetur erigere: quod ille in Hebra, certemur ad Euro-Boream Momonia regione, felicissime fecit Liathmorensi ibidem cenobio constituto. Ante suam seculi vi factum ut recipiamus necesse est; si quidem anno ad superiores hinc emigrasse Congallum, Beuchorensis monasterio ante annos quinquaginta suadentem, demonstraturum se Congallum promittit.

2 Quo pacto iam S. Nam velint Inimicos Hibernici anno MCLXIX vita sanctam esse, Mochoemocum antea canalem protraxisse usque ad annum DELV: consequens esset eum, qui ante amittit sua mortem annos viginti explevisset: etatis, centesimum vltimum supergressum fuisse non invenitur, aut forte exiv attingisse: ut non omnia referenda sit Congalli conjectura emendantis Hibernicam versum, quo annis quatuordecim supra quodidmgenos vixisse perhibetur, vatis numeri mutatione. Verum hunc Mariam Gormoni Luthensis Abbatis ha biologia, metrice Hibernica lingua conscripta, interpolatoris eujusdam manu adjectum esse in margine, censet Congallus: vitium saltem esse nemo potest dubitare: quam prædem vero id factum sit, possemus iudicare ex eorum ætate, quæ mendum istud in errorem abduxit; si quos uoverat Congallus, eos etiam nominasset scriptores.

3 Præter auctores Hibernicos, qui hujus sancti ad hunc diem meminere, meminit ejusdem in martyrologio Germanice creudo Petrus Canisius his verbis: In Hibernia S. Confessoris Mothomogi, ex eoque Ferrarius in Catalogo: sed Mothomogum transcribens, citato Canisio, qui solus, auquit, inter omnes Martyrologiorum scriptores illius meminit, nulla tamen loci aut temporis facta mentione: roque satis indicat non esse a se visa Galoniensia Usardi per Hermannum Green Carthusianum aucti martyrologia anni 1514 et 1515; ex quibus Mothomogum scribentibus, Canisius nomen vitiosus transcripsit. Hibernica vero S. Augustina, et aliorum hagidogya, eodem hoc die Xii Martii, Mochoemoci successorem Cuiangisium inter Sanctos recensent, mortuumque referunt Annolis patri uno DCCXLI: qui annis cum integro fere seculo distet ab eo, quem supra nominavimus, MCLX: evidens est hinc illi non successisse immediate: ut mirum non sit nullam in S. Mochoemoci Actis Cuiangisii fieri mentionem: de quo cum alibi nihil quidquam repererim, plura inquirere superæsedea, dum certioribus argumentis constet ecclesiastico eum officio aut alio publica cultu fuisse suis venerabilem.

4 Quia neque feripotuit ut illius meminisent Acta: qui per quæ eodem, quo S. Mochoemocius mortuus est, seculo esse conscripta, indicium habemus ex num. 31, ubi de S. Kavancho, unius diei iter ad S. Mochoemocum nulla fere temporis intercedere cuncto, sic loquitur: Deus qui illum combuxit cæcisimo, ipse scit quid illi accidit; qui sibi et nobis latebat, nisi quod ipse viribus perambularet suis. Atqui Sanctus huc decessit

ante annum nec; de quo, tanquam sibi dum reveret noto, scribere videtur hujus Vita auctor, qui proinde testimari potest ex primis S. Mochoemoci discipulis aliquis fuisse. Certe nec Archiepiscopatibus; Inleacensi tributus Episcopo, et postea in Casseliensem translatus horum Arturum derogari vetustati plæci enim potest seculo septimo Lanonis Mumonisque ob frequentia cum Anglis communiere inviduisse honorificam hanc appellationem, Metropolitæ Anglicanis a prima fere sui institutione tributam) nec aliud quidquam in us est unde liquida inferas reverentiora illa esse: imo, quod est in scriptoribus Hibernicis rarum, nihil in his eisdem Actis tibi occurreret, quod fidem auctoris suspectum reddat. Quamvis enim verum ac magis continetur. nulle tamen invenitur circumstantiæ, quales in multis Sanctorum Hibernicorum Actis difficulter possumus excusare, quin fabulosam aliquod sonare fatemur.

5 Acta hæc nobis communicata a R. P. Hugone Fardaxo ex Calice Killmorensi duvius, collata cum editione R. P. Joannis Colganii in Actis Sanctorum Hiberniæ ad hunc diem: que qui scripsit, idem quoque videtur scripsisse nonnullas alius ejusdem Codicis Filas, puta S. Ythæ et S. Marboei: stylus enim omnibus illis similis, simplex et clarus, sed ad Grammaticæ regulas minus exactus; in eo presertim quod pro abdlativo, ut vocant, absolute sumpto frequentissime nominandi casu in participiorum constructione utatur. Pulcheri nomen, quod in hæc et S. Ythæ vita crebrius occurrit, idem Lutue sonat quod Hibernicam nomen Mochoemoci: un autem ab utrisque quoque scripturibus usurpatur statuere non possumus ex his, quos in Appendice Congallus laudat auctoribus, tanquam S. Mochoemoci facientibus mentionem honorificam: nullus enim verba producit, nec ipse dicit quinquam eorum esse Pulcherum nominat.

W
edita ex MS.
Kilkenniensi

in quibus
Luthicam
vltim
nomen.

ANIMADV.
P. 26

VITA

Auctore Coætaneo Anonymo
Ex MS. Kilkenniensi.

CAPUT I.

S. Pulcherii conceptio, natiuitas, educatio sub
auctæ S. Ite cura.

F

Beatissimus Abbas Mochoemoc de provincia Connacloroni, scilicet de gente Connahaicne a paterna origine duxit; cujus pater patriam suam deseruit propter inimicitiam, et venit ad regionem Momonia, et habitavit in terra Hua Conaill Ghabhra cum suis, in plebe, quæ dicitur Corcobhaskum b. Ipse honorificus artifex in lignis et lapidibus erat, et auidax in militia, cujus nomen Beoanus dicebatur. Ipse amavit quamdam pulchram feminam, multam pudicam et ingenosam de Momonia, videlicet dygente Nan-Best, quæ erat soror sancti-simæ Virginis Ita. Ipsa femina vocabatur Nessa, quæ volebat vivere in castitate in ævum, sicut sanctas virginis, quæ antea virum nesciebant: sed sancta virgo Ita sua soror eam dedit Beoano in uxorem, egregio artifice: Beata enim Ita Dei prophetissa hoc sciebat natu divino esse.

Beoano artifexi

et sterili
uxor. Nessa

ab eius sorore
S. Ita.

2 Quodam tempore Beoanus artifex quoddam preclarum in monasterio S. Ita construxit ædificium; quo peracto, ait ei S. Ita; Pete pretium, register, quod vis pro tue artis labore. Ille ait; Promitte mihi

in

A in Christo, sancta Mater, quod petam. Et promisit ei virgo quidquid petisset. Tunc Beoanus ait ad Sanctam Dei: Scis in ipsa pia Mater, quod tua soror uxor mea sterilis est, et hæredem non habemus: roga ergo Deum pro nobis, ut filium habeamus. Ait ei sancta virgo: Habebitis jam filium coram Deo et hominibus electum. Quod vaticinium post tempus completum est.

hæc præsentatur:

mirram Beoanus in pugna cadit,

caput ad scissum ad S. filium fertur.

B Voca eum nomine suo ter in memoria Sanctissimæ Trinitatis, et surget ad te, et veniet; et superpones ei caput, et dicet tibi: O mulier quid clamasti me? bene enim habui. Et secundum hoc præceptum fecit femina. Et ille valens anima et corpore sano et integro, perficiente Dei potentia, ait ad uxorem suam, quod dixit sancta prophetissa Ita c.

quæ jubet illud iranco suo apertum,

et redimunt

c

predicari ad Almu proce andum,

d S. Fachnanus circus effectus,

5 Tunc temporis S. Fachnanus d sapiens et prohus aliquo eventu factus est cæcus, et nihil videbat. Ipse Sanctus in Australi Iiberniæ plaga juxta mare in suo monasterio, quod ipse fundavit, (ubi crevit civitas, in qua semper manet magnum studium scholarium, quæ dicitur Ross-alithre) habitabat. Ibi jam S. Fachnanus fudit ad Dominum orationem, ut ostenderet sibi medicinam, qua lumen oculorum reciperet suorum. Deinde Angelus homini venit ad eum, dicens: Non poteris sanitatem oculorum invenire tuorum, nisi oculis et faciem tuam laveris lacte uberum uxoris Beoani artificis, quæ etiam nunquam peperit; sed dono Dei modo sanctum habet in utero conceptum. Et hæc Angelus dicens abessit. Sanctus autem Dei non cognoscebat Beoanum artificem, et nesciebat in qua regione Iiberniæ ipse habitabat, ut indicabat ei Angelus.

late Nery prymonis

e spillo per S. I in 1123, 10 12210

6 Et ait ad suos Sanctus: Scio quod faciam; ibo ad Dei Prophetissam B. Itam, et ipsa mihi indicabit questionem meam. Et direxit ad S. Itam iter suum, via quinque dierum. Et cum intraret plebem Corrobaskind, ad erunt discipuli ejus homines in quodam molendino Beoanum nominantes artificem; et ipsi eos interrogaverunt si cognoscerent illum Beoanum artificem, vel si scirent ubi ipse habitaret? Tunc unus illorum ait eis: Videtis illam mulierem

ad villam euntem? Respondentibus illis, Videmus; ait eis: Ipsa est Beoani uxor artificis. Currit tunc illorum unus post illam, dicens ei: Expecta felix femina paulisper, donec sanctus senior noster veniat, qui te vult salutare. Illa stetit in loco dicens: Vero magna est mihi felicitas quod me Dei famulus vult salutare. Sanctus jam veniens Fachnanus interrogavit illam, si ipsa Beoani artificis uxor esset? Illa respondit suo more sobrie et pudice: Ego sum, Domine. Sanctus ait: Habesne in utero conceptum? Ait ei: Dominus Deus sua bonitate mihi sterili concessit habere.

D AUCTORE CORVO EX MS.

7 Tunc Sanctus indicans seipsam suo numine, ei narravit quæ sibi acciderant. Beata femina ait ei: Domine, ubera non dant adhuc lac. Sanctus ad eam inquit: In nomine Sanctissimæ Trinitatis et per tui sanctitatem partus, munge ea, et pro certa lac dabunt. Illa agens juxta viri Dei verbum, sua ubera ubertim lac fuderunt. Lavans igitur Sanctus lacte uberum B. Nessa, uxoris Beoani artificis, oculos suos, ibi illico lumen recepit: et videns lucide cælum et terram, gratias egit Deo suo, et benedixit illam feminam et suum conceptum: et commendans per eandem feminam Nessim orationem suam, et benedictionem S. Itæ, reversus est gaudens in Christo cum suis ad Monasterium suum.

oculos argens visum recipit:

E

8 Cum B. Nessa partui proxima esset, venit cum suo marito ad monasterium S. Itæ alloquentes eam: cumque reversi essent, tenuerunt dolores partus Nessim; et sedit in curru: cumque S. Itæ sonitum currus audisset, ait suis: Sub rege sonat iste currus: videte sub quo currit. Nuntii revertentes ad Sanctam Dei dixerunt: Soror tua Nessa sola sedet in curru. Sancta ait: Vere sub rege sonat: quia filius, qui in utero ejus est, in regno cæli Dei gratia magnus sedebit.

ipsa Sororis benedictione munita,

f

9 Veniens illa ad domum suam, peperit filium gratia plenum: et crastino die nuntiatum est S. Itæ quod Soror sua Nessa parturisset filium: Et Sancta multum gavisæ est, dicens: Unde meruit Beoanus ut haberet talem filium, qui coram Deo et hominibus magnus erit, ejus memoria erit in æternum? Et addidit dicens: Ipse erit pulcher et senex. Inde dederunt ei nomen primum id est, Coenahghin g: sed hoc nomen evertit ipsa Sancta Dei, vocans eum per dilectionem nomine, quo vulgo nominatur, id est, Mochoemac: quod Latine dicitur, Meus pulcher juvenis h. A fonte jam baptismatis gratia Dei in signis et prodigijs cum eo apparuit.

parit Moche mocom seu Oulch rian:

g

10 Quodam siquidem die mater ejus pergens foras, reliquit filiolum suum in conclavi solam dormire; retro autem aspiciens, vidit globum igneum per domum sursum ascendere. Celeriter recurrens ad domum et clamans, ignis evanuit, et nullo modo apparuit: sed invenit parvulum vultu hilarem, forma rubicunda, ut nec posset videre, vel attingere eum. Hoc modo ostensum est matri suæ. Omnes hoc videntes vel audientes nec dubitabant sanctum infantulum igne sancti Spiritus visitari.

F quæ celestis igne gl-bo collustratus,

11 Post hæc pater et mater ejus ad S. Itam venerunt, dicentes: Gratia Dei, o Domina, in tuo puero, nostro filio, mirabiliter apparet, et non est conveniens nostris moribus carnalibus, et non potest nobiscum habitare: quia nos sumus carnales, ipse vero spiritualis. Quibus S. Itæ ait: Ducite illum hoc: me enim oportet nutrire eum: et per viginti annos Beatissima Abbatisa Ita in moribus honestæ scientiæque litterarum instruit eum Deo, nominans eum nomine, de quo supra diximus, Mochoemac, et Sacerdos fiet, et locum Deo assecrificat. Et prodixit Sancta Dei, quod in hoc loco, in quo S. Mochoemac ad cælum migraret, civitas in honore ejus cresceret ibi. S. Mochoemac ait ei: Fiet, pia mater, sicuti dicis.

rd annum et 20 sub amittz institutione tranet:

A a Sumpsi ra originem a Connato, inquit Colgoun, Ultonie Rege, qui regno pulso a præsido, et dux insidit in Connoria sub Aildo, complura illustres tota in Hibernia fimbria de se propagavit : a cuius primogenito patri cognomine vasta olim regio Connarus dicta est, nomine ex parte adhuc superat in Gallicia Connatus. h. Est in regio (ut liquet ex S. Senini Vita xiii Martii) ad borealem Sinuam ripam, eique ad alteram ripam ultra est ea, qua simpliciter dicitur Hecunthia, atque ab Tuomano, qui hic vocatur Hiconthiu-Gaba, dicitur amplius quoque fere milliarium astricto. Mirum est autem ex hoc loco infere Colgounum sub uno Domino fuisse utramque regnum, quando ista veritabantur : cum in Vita S. Hs., quum ab eodem pulso esse videtur, atqueque gentis duces bello inter se decertasse narretur. Eius vitam deditur xx Januarii, quo colitur, in quoque videtur nom. Ab eodem fere, qua hic de Pulcherii parentibus narratur, controversia condita. — c Sed ibidem dicitur ipsa Vita exposita in campum quævisse copulatum a sancta, ritem adhaerent, ut demum post horum nomina spatium vita restitutum esse, qui partus fuerat. — d Colitur, Colgouno teste, xvi Augusti : quo die plura dierum de ejus monasterio et civitate, in hunc usque diem Episcopoli, etiam multum immutata. — e Tunc auctor quod S. Ita indicaverit, locum in quo exat Heona uxor fuerit, sed hoc satis clare dicitur ex eo quod subijungitur : et cum intraret plebem Corobaiskund : quia hic non potuit penetrare, nisi transitu. Estuam ex quod R. Ita nom habet in Hiconthia monasterium : ut prius fuerit hinc transgredum quia illic conuertur. — f Vide simile quid retro S. Augustini a Fr. S. Comyllum x Mii, S. Mithiam xxi Januarii et quod in Commentariis ad Acta S. Pulcherii dicitur hic applicat. — g Id est, Pulcher natus, inquit Colgouna. h Mo can, ut observatum supra, particula est indicans materiam, abbreviatam, vel possessionem rei cui præfixitur, in nominibus propriis apud veteres Hibernos utilissima.

AUCTORE CO. EVO EX MS.

CAPUT II.

Fit monachus sub S. Comgallo: cellam in Enachtrum, monasterium in Liathmor ædificat.

Monachus et h. S. Comgallo factus

Tunc cum benedictione et licentia parentum suorum et gloriosa nutrice sue Ita, que sua mater tera erat, acceptis quoque discipulis socium in aquilonarem Hibernie plagam, id est, in provinciam Ultoniam ad sanctum Abbatem multorum monachorum Comgallum in S. Pulcherius perrexit. Sanctus autem Comgallus accepit eum cum licentia, et apud ipsum post plurimos dies S. Pulcherius ordinatus est Sacerdos.

a

Abbatem de uno Duomo animum Regnum

13 Quidam die S. Comgallus et S. Pulcherius simul orantes, Prior monasterii sui, in quo tunc erant illi, venit ad eos, dicens: Miror multum, o amici Dei, visionem, quam Dei concessione jam vidi in via, qua veniebam, et inde timore et horrore meo meus turbator. Unum enim demonem super castellum Regis, quod in otio sedentem vidi: multitudo autem maxima demonum, supra circuitum hujus nostri monasterii, quasi parata ad prælium constat atrociter. Gratia jam Dei illi Priori ostendit hanc visionem; sed species ejus immutata est timore et horrore demonum. Tunc adhuc S. Pater Comgallus, ait S. Pulcherius; Surgamus, Pater, et agamus Deo gratias; quia fratres servitium Dei tenent, et in nos nunquam surgat otium, quando diabolus multitudinem demonum ad locum nostrum congregat. Ubi autem diabolo inseruitur, unus demon ille in otio videtur, quasi prepositus expectans servitium suum. Ille enim mittit Rex milites suos in armis bellicosus, ubi contra eum fortiter pugnat; ubi autem pacem habet, ille tantum nuntium mittit. Ita jam agit Diabolus contra resistens sibi.

mult. monasterium obsiditibus,

opie caprit

14 Tunc ait sanctus senior Comgallus : Veraciter illi, quod Deus servo suo ostendit, exposuisti : ait et S. Pulcherius : Surge Pater et arma spiritualia nostra fortiter tenuimus et armis ad Christum, ut videant Fratres virtute Christi demones hinc fugentos, et ut ipsi in Christum nobi eum confidant, hoc videntes cum Priore suo. Tu circumda monasterium a sinistra, ego autem ad dextram : et progredibus demones, imperantes eis in Christi nomine, ne hinc iterum se congregent usque ad diem Judicis. Sic agentes Sancti, multi viderunt demones scurriles in fugam : et pervenientes ad castellum Regis seisi-

runt ibi quasi in præsidio. Fratres hoc videntes, et deinde audientes, multum firmitati sunt in Christo. Illud castellum Rath Theammain vocatur, in quo erat Rex Ultonum : monasterium autem vocatur Beanchor, in quo et in cellis sub S. Comgallo tria millia Monachorum fuisse perhibentur b.

15 Postquam hoc viderit S. Pater Comgallus, dixit ad B. Pulcherium : Fili, patrum aliorum oportet te esse, et lucum Dei ædificare, ubi ipse tibi annuerit. Et missi sunt simul in Patres cum suis discipulis a S. Comgallo, ut in diversis locis per Hiberniam Christi famulos nutreant, id est, S. Pulcherius, et Beatissimus Lachteanus c, qui fundavit egregium Monasterium Achadhur, id est, ager viridis seu mollis, propter humiditatem rivulorum, qui transcurrent ibi; et multa alia sancta loca ab eo constructa sunt; et S. Molua d, filius Cochei, et S. Finnbarus e, et S. Lactechernus f : hi omnes probati inventi sunt in Christo Jesu.

16 Sanctus quoque Pulcherius cum monachis suis ad locum, nomine Enachtrum g, qui est in monte Bladhna g in regione Lageniensium, venit, et cepit ibi cellam ædificare. Quidam vero secularis homo venit ad eum dicens : Noli hic in cassum laborare : quia locus iste tuus non erit. Cui S. Pulcherius dixit : Hic jam manebo, donec quis manum meam trahens, me vi expellendo teneat. Tunc ille tenuit manum viri Dei, volens expellere eum. Ait ei S. Pulcherius : quo nomine vocaris, o homo? Ille ait : Bronach est nomen meum, quod Latine dicitur tristis. Cui dixit vir sanctus : Congruum tibi nomen habes; quia hic et in futuro tristis eris. Tu hinc jam dei nutu et generatio tua a Duce hujus regionis eris expulsus : ego vero ero in hoc loco, donec vir Dei, Coemhanus i nomine, ad me veniat : cui dimittam hunc locum, qui erit agnominatus, ex hoc loco, ejus resurrectio erit hic. Ille homo audiens talem prophetiam, et sciens suum reatum contra Ducem, sine penitentia post injuriam factam in ira recessit; et illuc contigerunt ei omnia, que prædixerat vir sanctus. Et cum B. Coemhanus ad S. Pulcherium illuc venisset, dimisit ei locum illum; qui mansit ibi in magna sanctitate usque ad obitum suum; sanctus vero Pulcherius ad regionem Munonie perrexit.

17 Veniens siquidem S. Pulcherius ad Orientalem plagam Munonie, quo dicitur k Eile, contra Occidentalem terram Lageniensium, que Ossraighi nominatur, accepit ibi locum, qui vocatur Cluainmor. Demum vir sanctus Pulcherius perrexit salutare quendam potentem Dominum, nomine Coemhanum, mamentem prope in suo castro, quod dicitur Rath eanagh. Ille vir religiosus et fidelis erat, et ecclesiam habebat in suo castello; qui benigne suscepit virum Dei et honorificavit eum. Manens itaque sanctus vir in quodam noctis spatio in illa ecclesia, uxor Coemhani respiciens foras de solarium, vidit ecclesiam nullo igneo circumdari omni parte: et vocavit virum suum, et vidit ipse similiter. Tunc intellexerunt se mirabilem hospitem habere; et ipse visitatione Angelorum stans in ecclesia visitatur : et mirantes reversi sunt, et Deo gratias egerunt. Crastinus autem die vir ille dixit ad S. Pulcherium : Domine scimus, quia homo Dei es, et multi venient ad te, et non poteris spatiosum in hac plebe mea angusta locum invenire : sed ambo eamus ad Dominum meum, Ducem regionis Eile, ut dat ipse tibi locum aptum et spatiosum : et hoc placuit viro Dei.

18 Antequam ipsi venissent ad Ducem, suus magus dixit ad Ducem : Vir quidam ad te, Domine, hodie venit; et si permiseris eum habitare in hac regione, potestas hujus terre continget ei, et potens erit

b dimitturque ad novi monasterii erectionem,

c

d

ef

g

h

ædificat in Enachtrum, E

i

locum i. Coemhanus cessurus,

k

in Hebra regione E

castelli lumine cognitus,

oblatum abt ab Duce utrem respuit: erit

A erit, et Dominus tuæ regionis semper. Dixit Dux ad magum; si ipse in armis venerit ad me, fortiter resistam ei: sin autem mitis prædicator Christi, cui credidimus, simpliciter venerit, mihi placet. Postea S. Pulcherius cum suo ductore ad castrum Ducis pervenit, et Dux videns eum, lætus multum in adventu ejus effectus est, et genua flexit ante pedes Sancti. Dux vero audiens S. Pulcherium, repletus Spiritu sancto ait: Serve Dei vivi, ecce offero tibi arcem meam regalem cum omnibus, quæ in ea sunt, et cum agris suis. Cui vir sanctus ait: Gratias Deo agamus pro bonitate tua, cultor Christianæ fidei; sed tamen hic non ero neque castrum tuum accipiam, sed quære mihi aptum locum in deserto; quia plus mihi placet.

desertum idoneum a militi,

B 19 Post hæc Dux ait: Habeo quemdam locum in deserto vultu secretum, magna et densissima sylvæ conitum juxta grunnam stagni Lurgan positum, et ipsum tibi et Deo offero cum terminis suis, si placeat tibi. Et hoc sancto Dei multum placuit; et jussit Dux subulco suo, qui bene sciebat deserta, ducere sanctum Dei cum discipulis suis ad prædictum locum; qui renuit, dicens: Non possum ire Domine cum eo, quia plurimi porcorum meorum desunt, quos debeo quærere, nesciens quid illis accidit. Cui Sanctus ait: Veni mecum, et cum reversus fueris, invenies porcos tuos omnes, quos quæris, in platea hujus castri incolumes. Subulcus jam credens verbis Sancti, lætus perrexit cum eo; et cum reversus esset cum benedictione, porcos suos, sicut dictum est sibi, invenit.

et cymbali indicio,

C 20 Cum jam pervenit sanctus Pulcherius ad illura locum, cymbalum suum clare sonuit. Veniens enim a nutrice sua sancta Virgine ita sanctus vir Pulcherius, ipsa cymbalum parvum dedit ei, dicens: Hoc cymbalum mutum erit, donec pervenies, filii, ad locum resurrectionis tuæ: ibi autem clare sonabit. Audiens autem vir Dei vocem cymbali sui, gaudens Christo gratias egit: sciens se resurrectionis ibi. Illico S. Pulcherius invenit illic sub umbra cujusdam arboris maximum aprum setis suis valde canum; qui deponens feritatem suam, mansuetus stetit ante Sanctum Dei. Tunc ad discipulos ait Sanctus: Sicut est color aprii istius, ita erit nomen loci hujus in æternum. Canus enim Latine, Liath Scotice dicitur, et nominatur ipse locus eodem nomine, id est Liath. In primis triduo junio S. Pulcherius ipsum locum Deo consecravit.

Lithmus consuevit,

C 21 Visitatio Angelorum antea frequentabat ipsum locum, quod ostensum est S. Episcopo / Colmano, filio Daire. Ipse enim erat in suo monasterio, quod Scotice dicitur Doire-mor, id est, nemus magnum: et est positum in confinio Mumuniensium et Lageniensium, sed tamen positum est in regione Mumuniensium in regione scilicet Bide. Qui Colmannus Episcopus de gente regali Mumonia, id est, Eoganachti natus est. Quidam de fratribus ejusdem Episcopi perlustrans prædictam sylvam, antequam illuc venisset S. Pulcherius, detulit inde dulcia poma: et dedit ea sancto Episcopo: interrogans eum Episcopus, unde attulit poma? ille inquit: De illa sylvâ attuli tibi Domine. Tunc ait ei S. Colmanus Episcopus: Multitudo Angelorum ascendentium et descendentium sæpius mihi de illa sylvâ apparet, quasi examen apum: ibi jam erit magnus de familia Domini exercitus. Ille ait: Da mihi pater licentiam eundi illuc, et manendi illic. Ait ei S. Colmanus: Vade in pace, et si poteris ibi habitare, vadam ipse ad te, ut sit ibi resurrectio nostra. Ille autem quique monachos incipientes operari ibi invenit, quos videns nihil moratus reversus est, et indicavit Colmano Episcopo. Beatus Colmannus dixit ei: ille locus a Deo servatus est illis; vade igitur, Frater, et interroga

in loco anglicis apparitionibus prædictam honestatis,

Abbatem illorum, si ipse veniet ad me, an ego ibo ad illum? Hoc audiens S. Abbas Pulcherius ait: Ego ad summum Pontificem ibo; ego enim debeo sanctis ejus instrui exemplis.

D AUCTORE COLMANO CO.EVO ET MS.

E 22 Et gavisus est sanctus Episcopus in adventu ejus multum, et præcepit ei Pontifex in caritate balneare. Et beatus Abbas propter obedientiam se balneavit. Postea colloquentes invicem Sancti, videlicet Episcopus Colmannus et Abbas Pulcherius, Episcopus prophetavit dicens: Mi Frater et conserve in Christo, frequenter iste locus meus desertus erit, ut nec saltem Presbyter possit hic habitare, propter bella, quæ in confinio sæpius erunt: tuus autem locus semper habitabitur et in magis crescet. Dixit ei S. Pulcherius: Ego, Pater, propter honorem tuum præcipiam, ut de loco meo, ubi fuerit iste desertus, Sacerdos luc veniat, et celebrat hic. Intersunt enim quatuor milliaria inter ista loca, et non plus. Deinde firmantes inter se invicem amicitiam, et benedicentes se invicem et loca sua, B. Pulcherius ad suam locum cum suis regressus est: mansit autem in suo loco sanctus Episcopus. Inde cœpit S. Pulcherius ædificare monasterium in suo loco, et crevit ibi civitas sicut prædixit beatissima Prophetissa S. Ita, quæ Civitas Liath Mochoemec vocatur: Et dispersa est longe lateque fama religiositatis B. Pulcherii, et confluebant multi ad eum undique, et sublebant se jugo Christi sub ipso.

et per Colmanum Episcopum oblatâ.

F a *Cybil* is in suo *Benehorensi* monasterio discipulos colligere circa annum *621*; et usque ad *76* eorum regimen ibidem tenuit, ut se ostensurum promittit *Colganus*. — b *Id* ne mireris, nota in *S. Congalli Vita* dici has cellas fuisse non solum in regione *Ullorum*, sed per alias quoque *Irbernicæ* provincias: per quas distributos monachos in annua *Benehorense* caritativum compingit *Colganus* marginalis nota. — c *Vide* dicenda de eo ad *119 Martii*. — d *Hujus* frequens mentio est in *Vita S. Mandaci Fennensis Episcopi* *XXXI Januarii*, qui eo usus Confessorio est: *Vitam Colganus* promittit ad *14 Augusti*: sed recror ne ea *S. Lagudis* sit *Abbas* *Clonrfactensis*, qui fuit filius *Cartuchi*, *Congalli* discipulus etiam ipse. — e *Corcugiensis Episcopus* *XXX Septembris* collitur, in eumque optime convenit ratio temporis, quod nescio an ostendi possit de *Abbate* istius nominis alio *Instituti* *14 Julii*, vel *1111-cungano* *14 Septembris* recurrente: quorum alterum *Colganus* mallet quam istum *Episcopum*, cum in ejus *Vita* alii recerantur magistri ejus, et nulla mentio fiat de ejusdem apud *S. Congallum* discipulatu, quod ei facile enecedam, si nullo in illorum aliorum *Vitis* aliqui fiat *Congalli* mentio, aut saltem eodem cum *Corcugiensi* tempore ostendantur vixisse. — f Apud *Colganum* mendose *Lachtrius*. is fuisse qui in *Vita B. He* nominatur videlicet *Josue* *Instituti* in *Tuamonia* *Abbas*, et colt *XXVIII Aprilis*. — g *Est* ecclesia, inquit *Colganus*, hodie *parochialis* superioris *Ostirii*. — h *In Vita S. Congalli* *Bleonia*, *Candidone* *Bleonia*, apud *Mercatoriam* montes *Bleimy* et *Blaine*. — i *Collitur* is, teste *Colgano*, in loco prædicto *11* *Novembris*. — k *Alius* *Elia* sicce *Helia*. — l *Colganus* ait eum *1116* colt *22* *Maii*.

CAPUT III.

Res cum Ducibus Elia et Rege Cassellæ gestæ.

Postea supradictus Dux, qui benigne suscepit S. Pulcherium et locum suum ei dedit cum aliis donis, mortuus est: alius quoque surrexit post eum nomine filius *Bledni*, qui decrevit S. Pulcherium de finibus suis expellere: et venit cum militibus multis in furoræ iræ Sanctum Dei expellere cum contumelia: sed ipse descendens in locum, pedes ejus adlaserant solo, nec ullo modo potuit se movere de loco: vidensque quosdam monachos vocati sunt ipsi ad eum, et dixit eis: Vocate sanctum Abbatem vestrum ad me; ecce enim miraculum in me factum est; quippe quia mala cogitatio contra Sanctum Dei erat in corde meo. Dixerunt ei monachi: Ipse Deo modo sacrificium offerri: et postea Tertiam cantabit *Horam*, et antequam hæc fiant non audeamus ei militare. Celebrata igitur Tertia, indicaverunt Sancto Fratres quod accidit Duci. Respondit Sanctus: Hodie foras non egradiar, donec sit Nona celebrata; mansit itaque Dux eodem modo usque ad Nonam immobiliter. Cantata jam Nona, S. Pulcherius venit ad *Duern*, dicens ei: Tyranne, quid prodest tibi modo tua terrena potes-

no. annus volens Pulcherium pellere,

solo affigitur,

AUCTORE
CORVO EX MS.
ET DE SUOQUE
SOLU US
Sancto offert.

Atas et crudelitas ? tu venisti destrinere hunc locum. in quo sepelietis utique. Dixit ei Dux : Serve Dei. quaecumque mihi dixeris ego faciam ; sed quæso solve me de hoc vinculo. Tunc jussit ei Sanctus abire, et illico solutus est ; statimque coram principibus suis eundem locum, sicut antecessor suus, obtulit Deo, et seipsum namque generationem in illo loco sepeliri decrevit, et benedicens eum vir sanctus, gaudens recessit ; qui valde erat obediens S. Pulcherio, et Sanctus multum eum diligebat.

pro quo
defuncto orat
Pulcherius

24 Et factum est post tempus quod mortuus est Dux Romanus, et sepultus est apud S. Pulcherium, sicut ipse adoptavit. Post mortem autem Romani, quidam scriba ad monasterium S. Pulcherii venit, et audiens ipse Sanctum Dei commendantem Romani Ducis animam Deo, increpavit multum Sanctum de commendatione animæ viri, qui in voluptatibus suis de seculo migravit ; et S. Finianus tunc in monasterio Liathi cum aliis Sanctis erat, et ille scriba magnum conflictum ante S. Finianum contra B. Pulcherium de anima Romani Ducis suscitavit. Sed sanctus vir Pulcherius opponens multa exempla illi de elementis divina, ait : Anima Romani est in potestate Dei, ut indulgeat ei peccata sua propter me ; ut scias, qui es caecatus in tua scientia, quia ita est, et quod tua contentio sit inutilis, mors tibi imminet, et sepulchrum tuum ignotum erit semper omnibus hominibus ; sed te non execrabo, ne sis expers regni Dei. Et discedens ille scriba inspiratus nutu Dei a suis mortuus est, et ubi sit sepultus omnibus ignotum est, juxta verba viri Dei S. Pulcherii.

e. Assum
ejus occisum
sepeli ;

25 Post hæc Suibhno, filius Diarmada, Ducatum regionis Eile arripuit. Ipse enim Foelanum filium Romani Ducis de regioni expulit, et erat exul ab eo. Sed post tempus S. Mochoemocus parvam fecit inter eos. Slebanus autem filius Suibhno occidit manum suam per dolium Foelanum filium Romani, quem sibi et patri suo per fidem commendavit S. Pulcherius. Hoc audiens S. Pulcherius, nimis sibi displicuit, et ipse ivit ad corpus ejus afferendum ad sepulchrum ; et ponens S. Pulcherius manigium suam in terra, ibi oblitus est eam ; que crevit in magnam arborem, que usque hodie manet, et ipsa nomine Mochoemoe vocatur in signum virtutis. Vementes ad Monasterium S. Kaimichus Abbas venit illic, et volentes corpus humo tradere, B. Kaimichus dixit ad S. Pulcherium : Hunc hominem, qui repente occisus est, non debes sepelire inter monachos tuos. Et respondit S. Pulcherius : Nolo contradicere tibi, Pater ; sed sepelietur corpus ejus secundum interitum ; sed tamen anima ejus coram presentia Dei in celo est ; et ideo resurrectio ejus debet esse inter monachos, laculus meus et chrysalis cum ipso interim in externo loco sepelietur, et inde non solventur, donec hinc corpus Slebini, qui istum juvenem occidit infideliter, veniet. Manus ejus jam citius vindicta Dei a latere suo cadet, de qua istum occidit, et inde statim morietur, et hic sepelietur. Veniet autem iterum iste Foelanus, et postea sepelietur inter monachos. Et sic omnia facta.

eumque ad
monachorum
sepulchra
transferendum.

C Slebanus autem, cadente dextra manu ejus a latere suo, mortuus est ; et veniens corpus ejus ad monasterium, evolutum est corpus Foelani de sepulchro, et tunc lavatum est aqua et stantibus oculis ipso ante Sanctum revixit, et accipiens ipse sacrum cum de manu S. Pulcherii, ait ei : Fili mi, vis hic in seculo ad tempus vivere, an nunc ad eam migrare ? Ille autem dans clara testimonia de requie iustorum, et de penis impiorum, ait ad S. Pulcherium : Domine Pater, gloria hujus sæculi nihil est, dimitte me ergo citius ad Christum migrare ; et benedicens eum Sanctus illico emisit feliciter spiritum ;

et occisoris
parvas
predicit ;

et sepultum est corpus ejus in digno honore inter monachos. Slebanus autem occisor ejus foris sepultus est, ubi erat prius Foelanus humatus. Suibne autem Dux pater Slebini videns Dei vindictam repente in filio suo evenisse, venit et egit penitentiam ante S. Pulcherium dicens : Domine sancte pater et magister, Christi fidelium pastor, ego patiar libenter martyrium, seu in peregrinationem ibo longinquam si jusseris ; et si quid mihi dixeris, Christo me juvante, complebo. Videns vir Dei visitatum vera penitentiam, ait ei : Confitere peccata tua, et esto de cetero fidelis in omnibus, et elemosynas Christi Ecclesiis pro anima Romani antecessoris tui da ; quia promptus est Deus ad se convertentes dare indulgentiam. Ipse jam Dux egit, que sibi præcepta sunt, gaudenter, et in castello suo, in quadam insula in medio fluminis Syure, bono fine obiit.

27 Aliquando Failbe-Flund a Rex Mumensium, qui regnabat in arce regali Cassel, jussit suis aurigis pascere equos suos in agro monasterii S. Pulcherii, in quo erat fenum multum. Hoc audiens S. Pulcherius properavit illuc, et aspere expulit equos de agro suo, et male eos tractavit. Cum hoc nuntiatum esset Regi, iratus jussit suos obsides regionis Hele, quos tenebat in vinculis, interfici, nisi Dux Hele et parentes obsidum S. Pulcherium de suis finibus expellerent. Sciens vir Dei hoc edictum, perrexit velocius ad civitatem Cassel alloqui ibi Regem, et irati altercantes ad invicem, Rex ait sancto viro : Calve parve, tibi honor hic non dabitur, sed de regno nostro eris expulsus. Ait ei Sanctus : Si ego sum calvus, tu eris luscus. Ad hanc vocem acerbi dolores urere oculum Regis intolerabiliter cœperunt, et illico exstinctum est lumen ejus ; et amici Regis magnis precibus virum sanctum rogaverunt, ut in Dei nomine Regem adjuvaret, et ait Sanctus : Dolores ejus prohibebantur ; sed lumen non videbit. Tunc Sanctus benedixit aquam ; et lavans Rex exinde oculum suum dolores sui relevati sunt, sed privatus est lumine ; de quo non curabat Rex, quia dolores cessaverant torquere oculum suum ; et ita dormivit sequenti nocte Rex.

D
qua pater
lyranus ad
penitentiam
inductus,

a
Rex Falbeus
cum Pulcherio
contendens,

l

o.ulo
mulciatur :

28 In ipsa scilicet nocte visio mirabilis divina dispensatione apparuit Regi : vidit enim seniore pulchrum cum forma fulgurea ad se venientem, qui tenens manum Regis de sede sua duxit eum ad australem murum arces Cassel, et posuit eum ibi ; et vidit totum campum Fermyn, cui imminet arx Cassel, plenum synodo candida Sanctorum, exelsa et pulchra forma. Tunc interrogavit Rex seniore, que esset illa Synodus venerabilis. Dixitque senex Regi : Sanctus Archiepiscopus Patricius Patronus Hiberniæ, et omnes sancti Hiberniæ cum eo sunt in Synodo ista, qui veniunt adjuvare Sanctum Pulcherium, quem tu despicias. Dico tibi, o Rex, quia, nisi dederis ei placitum suum, cito morieris et eris mersus in profundo inferni.

et habentur
e. Sancti

29 Adhuc dormiebat Rex, et vidit quod iterum tenebat senex ille manum suam, et ducens eum secum, statuit eum supra murum aquilonarem arces ; apparuitque viso summis priori, id est, campus Mo-nael plenus choris pulcherrimis, qui candidis velaminibus tegebantur. Arx enim Cassel in confinio duorum speciosorum camporum constat, Fermyn scilicet et Mossalhe. Et interrogans iterum Rex seniore, dixit ei senior : gloriosissima Virgo Brigida ibi est, et S. Ita cum omnibus Virginibus Hiberniæ, que in adiutorium S. Pulcherii venerunt, quem tu offendisti injuste. Et ecce prædicat tibi, o Pater patriæ, nisi dederis ei voluntatem suam, peribis, et nullus de semine tuo regnabit in æternum. Postea senex discessit ab eo, et surrexit Rex de somno ; et evigilans quod vidit suis amicis et consiliariis enarravit,

F

Sancta pie
Hiberniæ ad
pulcherium
procedunt
collecti ;

qui

A qui dixerunt ei: Nisi feceris, quod tibi præceptum est, dies tuus finitus est. Crastina siquidem die seilens pro tribunali Rex, vocatus est S. Pulcherius ante se, et narravit ei coram omni populo ea, quæ ostendit ei Angelus in somnis. Vir sanctus gratias Deo egit, et Sanctis suis; et voluntatem S. Pulcherii Rex humiliter complevit: et benedicens Sanctus Regem, remisit Rex eum ad suum monasterium cum magno honore.

idem a Pulche-
rio increpitus.

fornicationis

30 Alio tempore Rex Cassel Failbe-Fland offendit Colmanum Episcopum filium Daire, amicum S. Pulcherii, cuius superius mentionem fecimus, et rogavit S. Pulcherium ut veniret secum ad Regem; et pergentes sancti ambo ad Regem venerunt, Rex tunc erat in supradicta Civitate regali Cassel. Renuit jam Rex consentire Sanctis, sed superbe in sua potestate respondit eis. Tunc ait ei S. Pulcherius: Non deest te ita respondere Summo Pontifici, qui est sanctissimus secundum Deum, et non est minor te secundum nobilitatem hujus sæculi; de una enim natione orti estis, sed duo dæmones dominantur tibi, equitantes super te semper, id est, dæmon elationis et alter fornicationis. Respondit Rex, Quomodo sciam, si ita habitat in me. S. Pulcherius ait ei: Habebis signa, una femina, quam diligis, hæc nocte morietur, et duo equites in equis albis cras primo mane ad te venient, et confabulabuntur tecum, et nescies unde venient, aut quo vadent. Tunc Rex perterritus his dictis, petivit indulgentiam, et voluntatem Sanctorum pie adimplevit.

superbia,

dæmonibus
liberatur.

31 Hoc videns B. Pulcherius dæmoni, qui superbiam Regi suadebat, ait: Fuge, seminator loliorum, de isto loco, et sede super lapidem illum, donec ad te veniet sorius tuus, et loquar ego tibi vobiscum. Deinde alium dæmonem, qui libidinem in Rege incendebat, expulit post socium suum; qui dixerunt Sancto: Quo ibimus modo? Dixit eis Sanctus: Ite in duas illas rupes, quæ sunt in latere aquilonari hujus arcis Cassel, ubi non est accessus hominum, et nemini inde nocebitis usque ad diem iudicii. Et ille locus ab illo tempore formidolosus est: et sæpe terrentur, et perturbantur animalia, quæ illic difficile scandunt, et clamor et murmur eorum illi sæpius auditur. Rex autem hæc omnia sciens gratias egit Deo, et Sanctos ejus honorabiliter remisit ad sua.

a Colganus ex Annalibus patriis hunc Regem abisse ait anno Christi MCCCXXXI regni sui vel XXIII.

CAPUT IV.

Mortui suscitati: familiaritas cum S. Kaimnecho.

bi periculo
Fratrem
estimat,

arborem
et verbo
et 194.

Quidam de monachis S. Pulcherii ad Occidentalem plagam monasterii in sylva propinqua laborabant; sed unus eorum separabat se ab aliis soorsum, et abscondit solus magnam arborem; cadens autem arbor constrinxit caput Fratris contra aliud lignum; et, mirum dicta! caput non fregit, sed Frater inde non potuit se movere, nec potuit loqui. Fratres autem, cum venisset hora, reversi sunt ad domum, putantes illum Fratrem secum venisse. Sedentes postea in mensa, respexit pius pater Pulcherus Fratres: non videns illum Fratrem, interrogavit, ubi ipse esset. et profitentes omnes se nescire, ait Pater sanctus: O filii mei, Fratrem vestrum in magno oblitivestis periculo. Hæc dicens, surrexit illico de mensa, et sequentes eum Fratres, perrexit recto itinere ad locum, in quo Frater erat in equleis: sed nullo modo poterant eum juvare: si enim lignum abscederent, statim Frater periret. Hoc magnum videns S. Pulcherius periculum, conversus ad arborem, dixit: Præcipio tibi in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, surge et sta in gradu tuo pristino. Ad hanc

vocem arbor illico paulatim surrexit, et stetit in statu suo firmiter: sed signum scissionis in ligno multo tempore, quo stabat, videbatur. Pater jam sanctus et sui monachi recipientes suum Fratrem incolumem de tanto periculo, gratias Deo egerunt, et cum gaudio reversi sunt ad suam cellam.

1)
ACCITORE
COLLEVO EX MSS.

32 Alio quoque die monachi S. Pulcherii metentes suam segetem, tres Fratres subito in rure sunt mortui. Hoc videns sanctus vir, citius perrexit ad eos: displicuit enim sibi valde quod monachi sui subitanea morte perirent; et benedixit aquam, quæ divinitus postea vim vini habuit; et cum aspergeret aqua mortuos, surrexerunt vivi, sed erant invalidi; gustantes autem illam aquam, firmi facti sunt, et cum ceteris operati sunt, et comederunt, et in multis diebus postea vixerunt. Rediens inde sanctus vir ad cellam, vidit quandam arborem plenam fructu, qui erat hominibus inutilis præ amaritudine munda; benedixitque signo sanctæ Crucis arborem, et fructus ejus illico in dulcedinem conversi sunt. Hæc tria miracula uno die per sanctum virum divinitus mutata sunt, id est, vinum de aqua factum est, mortui resuscitati sunt, et amaritudo conversa est in dulcedinem.

tres mortuos
resuscitavit.

fructus amarus
velut dulces.

33 Duo Fratres aliquando in monasterio S. Pulcherii infirmabantur, juvenis et senex decrepiti; absente vero sancto Patre, juvenis ille mortuus est et sepultus: senex autem vivebat. Revertente itaque S. Pulcherio, orans ipse ad Dominum ait: In quo merui Domine mi Jesu Christe, juvenes meos, quos tibi vellem nutrire, ut tibi servirent, mori in juventute firmos; et senes decrepitos, quos vis corporea deserit, vivere? Hæc dicens jussit sepulcrum aperiri, atque mortuo suo: Surge in nomine Jesu Christi Filii Dei; et surrexit statim benedicens Christum Salvatorem omnium. Deinde interrogavit S. Pulcherius prædictum senem infirmum, si vellet migrare ad Christum: accipiensque tunc sacrificium senex emisit feliciter spiritum. Tunc Angelus Domini veniens ad S. Pulcherium dixit: Sicut tu scis et vis, Christi famule, dispone et judica quandam vixeris, familiam tuam. Hoc privilegium sibi datum a Deo, vir sanctus Pulcherius dispensavit divinitus suis discipulis.

2)
Fratrem
juvenem
defunctum
vive restituit;
et senem
decrepiti
pervixit
in gratia ad
Christum.

34 Quodam die constituto B. Abbas Kaimnichus promisit se venturum hora Nona ad S. Pulcherium usque ad Liath. Hanc promissionem S. Abbas Kaimnichus oblitus est, usque ad Nonam dei in suo Monasterio manens, Achadlibo videlicet in regione Ossrige: recordatus autem ingenit ad Deum, quia non adimplevit quod promisit Sancto: et inspiratus Dei dispensatione cepit errare: sed tunc cito agitatus est, quod ipsam Nonam in Monasterio Liath cum S. Pulcherio cantavit: Deus qui eum conduxit vitissime, ipse scit quid illi accidit, quia sibi et nobis latebat, nisi quod ipse viribus prambularet suis. Iter jam unus diei multis peditibus inter ipsa duo Monasteria Liath et Achadlibo constat; et præcepit S. Pulcherius balneum preparari, et ait S. Kaimnichus: Canta nobis, Frater, interim Massam, donec Fratres de obedientia redeant: sed S. Kaimnichus noluit. Sedentes postea in refectorio ad mensam, B. Kaimnichus abscondit panem, sed sanguinis rivum de pane in terram concurrere Fratres viderunt. Tunc ei leniter dixit S. Pulcherius: Domine Pater, redeamus ad ecclesiam, et sacrificia Deo sacrificium laudis, quia hoc ego et Fratres valde ambimus. Et B. senior Kaimnichus tunc Missam Deo cantavit, sicut desiderabat S. Pulcherius. Reversis autem Sanctis post sacrificium, panem nitidum sine absensione viderunt: et gratias Domino Jesu Christo agentes, comederunt eum cum letitia spirituali.

3)
S. Kaimnichus
contulit brevis
sua vita vice
10 us diei.

et coram S.
Pulcherio
sacrificavit

35 Alio tempore quidam Fratres ad monasterium Liath

AUCTOR. COEVOX MS. qui tribus fratribus mortem perdidit.

A Liath venerunt, volentes videre et alloqui S. Pulcherium. Tum sanctus vir cum fratribus suis laborabat in agro prope monasterium, et interrogantes quis esset S. Pulcherius, indicatus est eis. Videntesque eum super genua sua operantem mirabantur alloquentes autem eum, prophetavit eis dicens: Fratres cogitate de remedio amararum vestrarum: mors enim imminet vobis, et cito omnes moriemini, nisi ille puerulus, qui est vobiscum. Illi de hoc vaticinio dubitantes poenitentiam egerunt: et post paucos dies mortui sunt. Ipsi enim numero quinque erant, et puerulum eorum retinuit apud se S. Pulcherius, et ipsemet docuit eum, et postea evasit in sanctum virum, quem S. Daganus Ablatem vocavit, qui jam b suo monasterio, nomine Inbber-Daole in Oriente Hibernia: plaga in regione Lageniensium, scilicet in plebe Dalnascorbposito juxta mare jacet, et alius puer cum S. Daganus apud S. Patrem Pulcherium legabat.

b et Daganus discipulo suo,

36 Quodam quoque die S. Pater Pulcherius dixit B. Daganus: Fili, si bene legeris, Communionem Corporis et Sanguinis Christi antequam moreris de manu mea accipies. Sed post paucos dies iste puer sanctus venis est. Gens enim Ostraghe venit devastare regionem Eile, et illo die S. Daganus cum suo sodali vitulos monasterii custodiebant: ceteri enim omnes in diversis operibus occupabantur. Satellites autem Ducis Ostraghe contingentes piis pastoribus, decollaverunt S. Daganum, alter vero jugulatus evasit. Tunc erat S. Kaimichus in monasterio Luthi, et veniens jugulatus, qui evasit, ad Sanctos Pulcherium et Kaimichum cum suis Fratribus, et gratia Dei illuc ipsum per Sanctos sanavit. Corpus autem S. Daganii tamquam truncum reductum est ad monasterium et caput cum eo: et ait S. Pulcherius ad S. Kaimichum. Hunc juveni, sancte Pater, promisi Communionem Dominicam ante mortem dare, sed adhuc non complevi: divina virtus in eo per nos magnificetur. Conjunge igitur, Pater, caput ejus corpori suo, aut roga Deum ut revivat. S. Kaimichus ait: In Christi nomine equit conjugium corporum: tu vero pete Deum remittere animam suam huic. Componens R. senex Kaimichus caput fortiter adhesit corpori, sicut antea: sed cecatrix, quasi circulus, circa collum usque ad obitum suum permansit. Omnis autem S. Pulcherius, tenensque S. Kaimichus eum adhuc suis manibus, felicissimus juvenis Daganus surrexit vivus, et sanus ad Sanctos, benedicens Dominum: et accepit Communionem de manibus S. Pulcherii, sicut promissum est ei: et postea longo tempore ipse S. Daganus vixit, ejus vita miraculis claret, et in suo loco memorato Pater multorum monachorum exstitit.

B ab hostibus decollato,

cum S. Kaimicho omnia restituitur.

37 e Quodam tempore Colmanus, filius Feradhoe, Dux Ostraghe, pulvis numerum suum, nomine Finnamum, auto se fugere ad monasterium S. Pulcherii, et ibi latere, venit: scrutatus est omne aditum monasterii ad perdendum illum. Cui ait S. Pulcherius: Contra te a Deo meos petitiones petivi, sed duae negatae sunt, tertia autem mihi concessa est. Prima petitio mea contra te erat, ut cito moreris: sed S. Fachmanno Deus donavit, ut adhuc vivas quatuordecim annos. Secunda vero petitio erat, ut non colum habitares, sed propter sanctum Kaimichum conceditur tibi eorum habitare. Tertia petitio tua est, ut ante finem hujus mensis a regno tuo sis segregatus, quae petitio mihi a Domino donata est michi. Haec volens audiens, Dux egit poenitentiam, et obtulit oblationes Deo et S. Pulcherio. Et Sanctus ait illi: Eris jam expulsus potentia tua, et vix periculum mortis evades: sed quia sanctus viros amicos habes, in omni potentia tua post triduum dominaberis: et sanctus Kaimichus junior senex amicus meus

C in unitatem Ecclesiarum violenter violatur?

in omnibus te adjuvabit. Postea Dux de tali propheta gaudens, cum benedictione recessit.

38 Quamdam cellam S. Pulcherius suo commendavit discipulo, qui vocabatur Mochumbe, et ipse aedificavit ibi primitus ecclesiam et refectorium. Interea S. Pulcherius et S. Kaimichus, et S. Molva filius Coche, et S. Mofecta convenerunt una nocte ad eandem cellam: nullaque domus ibi tunc erat lecta nisi ecclesia sola. Et ille discipulus praepositus loci ait illis: Ite vos in ecclesiam, quia aliam domum paratam non habemus. S. Mofecta, qui dicitur et Fecheanus d, ait ei: Non; sed ibimus ad refectorium, quamvis sit nudum, et Deus noster non sine ventum vel pluviam super nos descendere hac nocte. Comedentes ibi Sancti, id est, in refectorio nudo et manentes illic, postea S. Molva dixit: In hoc loco, in quo facta est haec nobis caritas tanta abundantia divitiarum semper erit. S. Pulcherius dixit: Hoc nudum culmen meum, sub quo Dominus nos hac nocte tempestiva defendit vento et pluvia, benedictum erit, et clarum aedificium hic non deficiet usque in aeternum. S. Kaimichus dixit: Filius mortis in hoc loco non morietur. Ita Sancti benedixerunt illum locum, et benedictio illorum semper non fallitur ibi. Et recedentes inde Patres, ille pius discipulus Mochumbe, magister loci, ait eis: Me solum, Sancti Dei, hic dimittitis? Dixerunt ei Sancti: Spiritualiter hic tecum erimus: et tu eris Sanctus in hoc loco, et tu nobiscum ad iudicium Dei convenies: et hoc signum habebis. Tunc Sancti quinque parvos lapides posterunt ibi in sancto coemiterio, qui usque hodie immobiles ibi gratia Sanctorum permanent, in signum suae promissionis, et nemo potest illos inde movere.

et cum aliis Sanctis.

d

S. Mochumbe benedicti.

e

a Colitur xi Oct. natus juxta Colganum anno dxxv, mortuus dxxviii, ejus monasterium videtur a fundatore suo deinde Hill-kennis dictum, et urbi et comitatus inferioris Ossorie nomen dedisse: cum priore nomine Achad-bo diceretur. — b Multa de eo Colganus ad xii Martii: nos in xiii Septembris ipsum differimus: dicitur anno dcccxxxix excessisse e vitis. — c Fuit hic, inquit Colganus, pater illius celebris Scallani, Ossorke Principis, quem obiit anno dcccxl tradunt Quatuor-vingtis: regnavit autem annis xxx scimus ex S. Adamnau in Vita S. Columba: ut provide, qui hic narratur, gestu sint ante annum dxcvi: cum Colmanus de terra dicatur adhuc dxx annis supervivisse. — d Suscipitur Colganus S. Fachmann Abbate Tobharensem esse, qui xx Jan. colitur, et S. Pulcherii coevis fuit.

CAPUT V.

Magna apud Principes auctoritate, et mortuorum suscitatione clarescit Pulcherius.

Allo tempore comes Nepotum Aengussa de gente Nandese, de qua gente mater S. Pulcherii erat nata, ut superius diximus, et alius Comes de eadem gente nomine Foelanus, filius Eatach, qui erant inimici invicem, conjuraverunt pacem inter se in conspectu S. Pulcherii, et alter alterum de manu Sancti in fidem accepit: sed postea Comes Nepotum Aengussa non ea gaudens fidem suam, occidit Foelannum filium Eatach. Ille audiens sanctus Pater Pulcherius cum ira magna venit maledicere eum, vel vocare ad poenitentiam: sed induratum est cor illius, dicens: Non curo si quid facies Pulcheri, quia sanctissimus Cumanus a longus, filius Fiachna, benedixit me diligenter, et regnum caeli et terrae mihi promisit. Haec dicta audiens S. Pulcherius, dixit: Quem sanctissimus Cumanus benedixit, non maledicam: sed uxorem tuam, et filium tuum maledicam. Tunc illa Domina cum filio venit ad S. Pulcherium flectentes genua ante eum, et dicentes: Parce nobis Domine in Christi nomine, et quidquid dixeris nobis libenter faciemus: et scis, Domine pater, quoniam Dominum nostrum, qui te offendit, nos non possumus corrigere.

F Juratum fuit violenter comica,

facique impuniti

40 S. Pulcherius accipiens satisfactionem eorum, dixit

A dixit : Stagnum istud, quod circumdat eum, et est multum sibi tutamen, maledicam : castellum enim illius Comitum, tutum valde, in medio stagni profundissimi erat, et maledicis, vir sanctus stagnum istud, statim terra absorpsit : et apparuit terra arida loca ejus, illis nescientibus quo recessit aqua. Adhuc in duritia cordis ille Comes permansit, tunc Sanctus dixit : Maledicam filiam tuam, quam multum diligis, et equum tuum fortissimum, et velocissimum, in quo ad bella confidis : et maledicens eos, statim mortui sunt. Hoc videns Comes corde penituit, et fecit satisfactionem Sancto, pro nomine Christi, rogans pro sua filia, stagno suo et equo. Et ait Sanctus : Domino Deo nostro omnia possibile sunt : sed ego orabo, ut fiat voluntas Christi tui. Et orans S. Pulcherius stagnum repletum est aquis suis repente, sicuti antea fuerat, et filia resuscitata est, et equus revixit fortis et velox. Hoc videns Comes agrum Deo et S. Pulcherio obtulit ad ecclesiam construendam : et S. Pulcherius imponens illi poenitentiam, ordinansque cellam illam, reversus est, Deo gratias agens ad monasterium suum.

plus morte puniatur :

donec parati sit,

b
pocum viter Cuanum et Scanlanum contulit,

41 Abo tempore S. Episcopus Furseus b et B. Abbas Pulcherius juvenem unum multum diligebant, qui dicebatur alumnus eorum ; quia frequenter vitam suam a pueritia apud eos ducebat ; et docebant, et nutriebant eum Sancti in vera religione et honestate vite ; ipse erat Scanlanus, filius Foelam de nobili genere. Cuanus jam Dux alligavit juvenem illum, et posuit illum in custodia : timebat enim eum multum ; quia juvenis Scanlanus debebat Dux esse, sicuti Cuanus. Hoc audientes Sancti Furseus et Pulcherius, illuc perrexerunt rogare Ducem Cuanum pro dilecto suo Scanlano, et ait S. Pulcherius Duci : Domine Dux dimitte nobis nostrum amicum incolumem, quia tibi innocens est. Et ait Dux : Vere adhuc mihi nihil mali fecit, sed timeo esse facturum, contendens contra meam regionem. Respondit S. Pulcherius, dicens : Ego promitto quod ipse non nocebat tibi in vita tua. Dux factus serenus, ait : Faciam quod vultis : sed venite mecum ad civitatem Cassel, et dimittam illum vobis coram Rege, ut sit ipse testis : et pervenientes illuc dedit eis coram Rege juvenem Scanlanum, et pacem habentes discesserunt ab invicem.

42 Cum ergo S. Pulcherius rogaturus Cuanum Ducem pro Scanlano juvene ivisset, tunc sanctus e Archiepiscopus civitatis Inleach manebat cum Rege in civitate Cassel, et dixit propheticè ad Regem : Domine Rex diligis Ducem tuum Cuanum ? et ait Rex : Vere diligo. Dixit ei Episcopus : Mitte ergo ad eum citius, ut det placitum suum S. Pulcherio : quæcumque enim die displicerit ei, roretur : sic enim factum est postea. Offendens autem Dux Cuanus iterum S. Pulcherium, petensque vir sanctus divinum auxilium contra eum, statim mortuus est. Scanlanus filius Foelani, alumnus Sanctorum, gratia S. Pulcherii Dux sue regionis a Rege ordinatus est. Et ait Rex ad Episcopum prædictum : Qualis meriti putas, Domine Episcope, Pulcherium esse ? Respondit sanctus Episcopus : Scio hoc vere, ut si dixisset S. Pulcherius, mons Cuach transiret in locum campi Femyn trans fluvium d Syure, et campus Femyn de loco suo pro eo exiret, hoc utique Dominus pro honore ipsius fecisset. Tunc Rex benedixit Deum gratias agens ei.

c
vovam culpam morte Cuach puniri,

d

d. p mortuo

43 Quidam vir bonus, nomine Dyma, amicus S. Pulcherii erat fidelis, cujus pater Fiechennus erat. Ipse Dyma in S. Trinitatis nomine rogavit S. Pulcherium, ut si quando infirmaretur, vir sanctus ad eum venire dignaretur, ut Communionem Dominicam de manu ejus in hora mortis acceperet, et hoc vir Dei illi promisit. Post multum vero tempus infirma-

tus Dyma, misit nuntium ad S. Pulcherium, ut veniret ad se : sed tunc vir sanctus in monasterio, quod Inis-leathnaeta e dicitur, in australi regionis Ossraighe plaga, juxta tectum maris, in quo f Heuir fluvius fluit, manebat. Illud audiens Pulcherius perrexit festinus : sed antequam ipse veniret, Dyma amicus ejus mortuus est, et plenus magnum erat super eum : sed non fuit sepultus, donec S. Pulcherius illuc pervenit ; et vir sanctus illa nocte cum ceteris circa corpus vigilabat. Media nocte, accepta lucerna ardente, surrexit S. Pulcherius ad feretrum solus, et signans signo sanctæ Crucis corpus, ait ad eum : Mi amice care, Dyma, surge in Christi nomine, ut accipias de manu mea Viaticum divinum, sicuti fides tua requisivit. Ad hanc vocem Dyma illico, quasi de gravi somno surrexit, benedicens Deum : et ait ei vir sanctus : Quid tibi modo placeat, vivere cum tuis iterum, an ad requiem, quam vidisti, reverti ? Audientes, qui erant in domo, colloquutionem eorum, convenerunt, et videntes Dominum suum vivum, gratias Deo egerunt. Ille autem elicens et orans migrare de seculo hoc, dedit ei S. Pulcherius coram omnibus Communionem, et ipse obtulit semen suum post se, semper sepeliendum apud Sanctum Dei, et redormivit in pace, et sanctus Pulcherius cum suis corpus ejus in suo monasterio Lath sepeliri curavit.

D
AUCTORE
COEVO EX MS.
e
f
verumque
incitato

aliam
communionem
impetrit,

44 Aliquando B. Abbas Pulcherius unum de monachis suis ad Occidentalem Hibernie plagam misit : sed illa rediens, mortuus est in civitate Inleach, que est in pluvie Mumenie, et sepultus est ibi. Ipse monachus vocabatur Cuachear. Hoc audiens S. Pulcherius exivit, ut adduceret corpus illius ad suum monasterium, sed Archiepiscopus illius civitatis non dimisit ei corpus sui monachi. Et disputantes invicem, ait Pontifex S. Pulcherius : Putas justum esse, ut corpus monachi mei, qui in meo monasterio corpus et animam obtulit, retineas ? Dixit ei Pontifex : Deus scit, non ergo. Hoc audiens S. Pulcherius dixit : Ut scias quod mihi que agis Domine Episcope, videbis virtutem Christi in eo, et accedens sanctus vir ad sepulcrum monachi sui, apertum est sepulcrum a Deo ante eum, et tenens manum Fratris sui sanctus Pater, Frater cum eo de sepulcro surrexit. Tunc Episcopus magna voce magnificans Dominum Jesum Christum, dixit ad omnes : Vivum monachum, quem Deus meus pro meritis famuli sui secundum exemplum Lazari resuscitavit, non debet retinere : scit Deus quod non pro malitia feci, sed volens ut sancte Reliquæ essent in cimiterio hujus Ecclesie. Postea accepta licentia et benedictione Præsulis, S. Pulcherius et suus monachus Cuachear gaudentes in Christo ad suum monasterium redierunt. Postea ipse Cuachear jussu magistri sui Pulcherii monasterium edificavit, quod vocatur Gassnoare g, et ipse ibi multis diebus in magna sanctitate et miraculis divinis mansit, et in fine felici migravit ad Christum.

h
Defuncti
monachi sui
ut corpus
impetret,

ipsum in
vitam revocat,

F

g

45 Aliquo eventu virgo sacrata, nomine h Cuachner, lumen oculorum suorum amisit, et erat cæca multo tempore : que ducta ad Sanctum Pulcherium rogavit eum in Christi nomine ut benediceret oculos ejus ; et consecravit aquam vir Dei benedicens oculos ejus, et jussit ei, ut faciem suam ea lavaret. Illa sancta virgo lavans faciem suam mihi, illico recepit lumen suum coram omnibus : et videns celum et terram, regressa est ad cellam suam ; gaudensque ex corde benedixit Deum in miraculis suis pro famulos suos sanctos. Postquam S. Pulcherius lumen temporale reddidit Dei dono, ad æternum lumen Hens eum vocavit colubitare cum Sanctis. Infirmatus autem, Fratres et loca sua benedixit, et coram collecta multitudine Sanctorum tertio Idus Martii felicissime

h
S. Cuachner
visum reddidit,

ac pie
moriuntur.

A cissime sanctam suam animam Deo reddidit, et sepultus est cum debito honore in monasterio suo sancto Liath : ubi per eum a Christo multa miracula patruntur, cui est honor et gloria cum Deo Patre et Spiritu sancto in secula seculorum.

2 Colitur 11. Novemb. inquit Colganus, mortuusque creditur anno 641. b Nihil impedit quo minus hic esse poterat ille, cujus celebris Perona in Gallis cultus XVI Januarii : sed nec est ratio, qua foveat eundem credere. — c Is fortasse, qui a Quintor-magistris ad annum 641X mortuus memoratur, Conan-gius; et ad XXIII Septembris nomen habere videtur in hagiolo-gis liberecia. — d Cum hic fluvius Pascelensis arvis latius oc-

ciduum præterfluat, consequens videtur, prædictum cunpium eidem ubi fuisse occidentalem. — e In Comitatu Tipperaræ illud Wucrus collocait, ad oram fluminis Sura, unde etiam quandoque monasterium de Suro dicitur. Ordini Cisterciensi traditum circa annum 1187 a Donaldo Rege Limericensi. — f Melius fortitan Scoti scriberetur, is, quem dicitur, Siarius, qui infra urbem Wulfrordensem Berio Suringue conjunctus, ad amplum milliarium aliquot factum esset. — g Rectius Glais-mor, inquit Colganus, celebre in regione Desiorum mo-nasterium; ubi qui 10 Febr. colitur Cronanus; hanc eundem esse credit, asserens sapias eundem nunc Cronanum, nunc Moehua, nunc Cuananum dici, cui additum cognomen kearr, Cuan-elevar facit. h Idem Colganus putat hunc esse S. Can-necum Fintan filium, de qua in Vita S. Molæ ejus cognati ad 7. Novemb. agendum est.

DE S. GERALDO

ABBATE ET EPISCOPO MAGEONENSI IN HIBERNIA.

Synopsis historica.

§ 1. Mageonensis Cynobii ante Geraldum fun-datio: pars primæ Vitæ fabulosa vel dubia.

Quod occidentum solem respicit Hibernæ latus, in terra distinctum provinciarum exhibetur a Geographis; quarum media Connacia est, Maiouensem Comitatum, velut pro centro, habens, regionem amœnam fertilemque pecore, damis, accipitribus et copia mellis abunde dititem, teste Combedno; qui et nomen ei esse dicit a Maio urbecula Episcopali, quæ Mag-ee in Provinciâ Romana dicta; nunc autem Archiepiscopatus Tuamensis aduexa sit. In hac x Martii mensis die Natalem S. Geraldi Abbatis celebrari, noturque in eju-dem Ecclesiæ tabulis, invenit Colganus in Elenchi Ecclesiarum divices Tuamensis; sed errorem suspicatur irrepisse in numeris, tam quod ejus Vita, Tertio Idus Martii in pace quiescisse Sanctum, dicit; tum quod Hagiologia quæcumque mentionem illius faciunt, diem exerceant XIII ejus apud Bituricos, videlicet Usuardi Martyrologium ab Hermanno Greven auctum excusantque anno 1521, præter auctum Geraldi Abbatis nomen, exhibens nihil: Florarium MS SS. Abbatum Guindonis et Geraldi memoriam faciens; quarum prior prorens nobis ignotus quis sit, Petri Can-niti Germanica Martyrologium, eadem qua Her-mannus nititur brevitare; sed de eo latius agendum promittit x Augusti. Quo die apud Bituricos eodem nomine celebris Gervaldus colitur quidem, et a Florarii auctore etiam xii Martii nominatur: sed ut re melius expensa ipse deinde naturæ Canisius valde diversas ab eo, qui in Martio colitur; atque in Martyrologio Tam-bactensi noutur ad diem xii his verbis Gervaldus de Magh-ee cum suis: a Mariano vero Germano, xiii die Gervaldus de Magh-ee Saxonum Abbas et Epi-scopus.

2 Cur autem Magh-ee Saxonum vocetur, opera pretium est ex Beda dicere, simulque cognoscere illius monasterii præmordia haud parum diversa ab his, quæ in male consultâ S. Geraldi Vita non absque stomacho legimus. Beda optat postquam Ecclesiasticæ Historiæ suæ lib. 3 cap. 23 disputationis de controversia Pas-chali, coram Osuano Rege habite, successum exposuisset, caput 16 ita arditur. Finitoque conflictu ac soluta controversia... Colganus (Lindisfarnensis Ecclesiæ missus ab Henrico Abbate Episcopus anno 61X aut LXI.) videns quædam suam doctrinam, sæcè tamque esse desperatam; assumptis hīs, qui se sequi voluerunt, id est, qui Piecha Catholice et totæ oram eorantæ (nam et de hoc quæstio non minima erat) recipere volebant, Scotiam regiæ suæ ost, tractaturus cum suis, quid de his Eccepe deberet... Facta a t autem hæc quæstio anno Domini Incarnationis 614X, qui fuit Osu-wini Regis XXII, Episcopus autem Scottorum, quem possorunt in Provinciâ Anglorum, annis XXX.

siquidem Aidan decem et septem annis, Finan de-cem, Colman tribus Episcopatum tenuere.

3 Hæc illo copit: libro deinde 4 cap. 4 institutum prosequitur narrationem. Interea Colmannus, qui de Scotia erat Episcopus, relinquens Britanniam, tulit secum omnes, quos in Lindisfarnensium insula congregaverat Scotos: sed et de gente Anglorum viros circiter triginta, qui utrique monachica conversa-tionis erant studis imbuti. Et relictis in ecclesia sua aliquot Fratribus, primo venit ad insulam Ilii, unde erat ad prædicandum verum Dei Anglorum genti destinatus; deinde recessit ad insulam quam-dam parvâ, quæ ad Occidentalem plagam ab Hiber-niâ (haud; procul secreta, sermone Scotico Iuhis-bosinde, id est, insula vitule alba nuncupatur. In hanc ergo perveniens con-truxit monasterium, et monachos inibi, quos de utraque natione collectos adduxerat, collocavit: qui cum invicem concordare non possent (eo quod Scoti tempore æstatis, quo fruges erant colligendæ, relicto monasterio, per nota sibi loca dispersi vagarentur; at vero hyeme succe-dente redirent, et his, quæ Angli præparaverant, communiter uti desiderabant) quæsiit Colman hinc dissonam remedium, et circumiens omnia prope vel longe, invenit locum in Hiberniâ insula aptum monasterio construendo, qui lingua Scottorum Mag-ee nominatur: emitte partem ejus non grandem, ad construendum ibi monasterium a Comite, ad cujus possessionem pertinebat; ea conditione addita, ut pro ipso etiam, qui eis locum commodaret, con-sistentes ibi monachi Domino preces offerrent. Et constructo statim monasterio, juvene etiam Comite et vicinis omnibus, Anglos ibidem collocavit, relictis in præfata insula Scotis. Quod videlicet monaste-rium usque hodie ab Anglis tenetur incolis; ipsum namque est, quod nunc grande de modico effectum, Mag-ee consueve vocatur: et conversis jam dudum ad meliora instituta omnibus, egregium examen conti-net monachorum: qui de provinciâ Anglorum ibi-dem collecti, ad exemplum venerabilium Patrum, sub regula et Abbate canonico, in magna continen-tiâ et sinceritate proprio labore manuum vivunt.

4 Hactenus Beda juxta accuratissimum, et ad plura MSS. tam Latini quam Saxonica collatum Cantabri-giensem editionem ann 1644, cui anno 166XXXI Histori-arium suam finienti, et de rebus eo, qui natus ipse est, sæculo gestis scribenti, major haud dubie fides esse debet, quam Vitæ post septem vogue amplius secunda compositæ ab Augustino Morytium, ut Colganus existimat, Can-onico Augustiniano florido circumfunditur in Oordua limite Comitatus Longfordiæ; quem Jacobus Baranus lib. 4. de scriptoribus Hiberniæ cap. 14 ait, inter ce-teros studiorum fructus scripsisse Vitæ Sanctorum Hiberniæ

CIRCA AN DCC
XIII MART

S. Geraldi
cultus in
Mag-ee

ex Martyro-
logis.

S. Colmannus

de quæstione
de spualis
victur.

D

aliqui cum
suis in
Hiberniam
migrat.
E

et Scolis in
Iuhibosinde
constituit.

Saxones ad
Mag-ee
transfert.

F

vti que
faciliorem
1.6
S. Geraldum
137.

A Hiberniæ, ac die Mercurii proxime post festum Omnium-Sanctorum anno Domini 1403 decessisse. Eam nos Vitam ex ejusdem insule MS nucti ab humanissimo P. Hugone Waræo delibavimus ad xx Januarii, agentes de S. Fechno, et hoc Martii die dandam promissimus: nunc vero, ea plenius examinata, satis esse arduam illam exiit inter Acta Sanctorum Hiberniæ a Joanne Colgano edita: ne frustra multiplicatis editionibus vulgetur scriptum primum et potiori sui parte plures, eosque gravissimos, errores quam paragraphos continens; ut si quod in ea lateat sinceræ veritatis granum, id in tanto palearum acervo impossibile sit a reliquis secernere.

¶ Nam ut de capite primo nihil dicam, quo saluberrime simillima continetur narratio: scribit hic auctor secundo capite, defuncto apud Ionam insulam S. Columbæ successisse Culmannum, discipulum magistro; sed optimatum conspiratione pulsam ex Hiberni insula ad Anglicanam terram appulisse: cum Beda habeat, eum ad prædicandam fidem missum inde et ordinatum Episcopum; ætatisimo minimum annu post mortem S. Columbæ; cui aliunde habemus continuam serie successisse SS. Baithenum, Fergannum, Snibneum, Cumineum, quorum auctoritate sese in controversia paschali defendens Colmannus: Numquid Reverendissimum, inquit, Patrem nostrum Columbam, et successores ejus viros Deo dilectos, qui eodem modo pascha fecerunt, divinis paginis contraria sapuisse aut egisse credendum est? Adhuc deinde Biographus iste populum Clericum Angliæ, compertis signis sanctitatis Culmanni, illum unanimi consensu Archiepiscopum fecisse totius Angliæ: quem ab Abbate Hiberni solis Northunhumbriæ de more missum scimus ex Beda, nec majori quam decessores suos Aidnum atque Finnium jurisdictione fuisse. Postea Casperium Regem Regniæque Beniciam nominat, Geraldî parentes, toti Anglo-Saxonice historice ignotis nominibus: nisi quod septentrionalior Northumbriæ pars, in hodiernam usque Scotiam præcurrens, Berniciis tribuitur, unde Benicia nomen tructum videtur. His adjungit juvenem S. Geroldi et trium illius fratrum ætatem fuisse ab eodem Colmano tum liberalibus artibus tum etiam Theologica facultate instructam, habitumque monasticum et Ecclesiasticos Ordines ipsis collatos: videlicet intra triennii spatium, quo solo in Angliâ fuit Colmannus.

B Quæ tot simul absurda in nam congesta capit, alterum multa absurdum sequitur, videlicet Geraldum propter suam sanctitatem constitutum esse Abbatem Wincestriæ; ubi quamvis summa miraculorum ejus circumquaque diffusa multos ad ejus obedientiam monachos adunasset, in Hiberniam tamen eum inde voluisse migrare: non quia Prælati Angliæ una cum Clero contra Colmannum Sanctum Archiepiscopum, tamquam extraneum, conspiraverunt, et eum tempore de finibus suis expulerunt; quem Geraldus cum fratribus suis et tribus millibus bonæ voluntatis virorum sequi voluerit: tum ut consortium scelerosi patris evitaret, qui matre ejus defuncta aliam in scelere tenebat. Est Wincestria hæc prociat a meridionali Angliæ latere civitas antiqua, trecentis passuum millibus (quantæ scilicet totius Angliæ latitudo est) ab Lindisfarnensi insula, in qua Colmannus residebat, dissita; ubi si vel Abbatem vel monachum agebat Geraldus, satis ille longe aberat ab infamis parentis, in extrema, ut supponitur, Angliâ sub Colmano Episcopo vicentis, consortio: nec quivquam Geraldus potuit esse cum Colmano commune antequam in Hibernia convenire; qui secutos Colmannum esse ter mille viros non tenuisset Beda, si vere id scribere potuisset Nequaquam vero ab Angliis esse captivum Colmannum, sed zelo vel pudore stimulatam petuisse a Rege atque obtinuisse facultatem discedendi, satis ex Beda constat; cum dicit abitum eum petuisse atque obtinuisse ab eodem, ut Fratribus, qui in Lindisfar-

nensi ecclesia absentibus Scotis mulcerunt remanere, **D** Enta vir reverentissimus ac mansuetissimus præferebatur, unus de duodecim pueris Aidani, quos primo Episcopatus sui tempore de natione Anglorum erudiendos in Christo accepit.

7 Tota Vita hujus exordia pari stylo auctor ille per septem prima capita prosequitur, narratoque miraculo regis filix a mortuis, mutato insuper sexu, suscitata: post aliam minus etiam versatilem narrationem de corva, quæ Elitherensi in Conactia monasterio appellationem dederit: tandem ad Mageonensis canonici primordia veniens, narrat quomodo a Ragalla Conactorum Rege oblatam pro Abbacia construenda terram accepit, quæ postea Mageonna (Magantiam habet MS.) sit appellata. Quæ Colmannus arbitratur posse cum Bedæ Historia quadamtenus conciliari, dicenda primum quidem Mageonensis monasterii conditorem fuisse Colmannum; sed illius ad quam postea excrevit amplitudinis, cujus idem meminit Beda, auctorem haberi debere Geraldum. Equidem existimo Culmannum intra annos non multos ad suos in monasterio Inishlufinde Scotas esse reversum: Saxonum rebus in Mageo jam constitutis, et administratione demanata S. Geraldo: sed video unum e duobus eligendum, quod scilicet vel anno DCLXIV non venerit in Hiberniam cum Colmano Geraldus, multo minus illius in Northumbriâ discipulus fuerit: vel quod non interfuerit illi Synodo, sub Regibus Dervitio et Blotimaco collectæ, in qua S. Fechnus pro remedio famis pestem a Deo postulandum censuit, Geraldo (ut habetur in Vita) contranitente.

8 Quæ enim hanc deliberationem secuta est pestis, et Principum Præsulumque præcipuos quosque de medio sustulit, teste Beda lib. 3 cap. 27; sentia quoque est illum solis celsissim ab eodem Beda notatum anno Domini: Incarnationis DCLXIV, quæ accidit die tertio (primo scribi debere Petrus, Riccius, ceterique Astronomicarum legum periti asserunt) hora circiter diei decima. Fuit hunc nodum hoc loco Colmannus, eoque expeditus videri voluit dicendo, eam pestem anno quidem jam dicto inchoatam, non tamen finitam fuisse; sed in sequentem usque annum durasse: quod, licet gratis ubi eo assertum, libenter tamen ei concedimus; sed non videmus quid ea responsio ad questionem faciat: non enim queritur an illa mortalitate grassante in Hiberniam Colmannus vincerit cum suis, eodemque sequi potuerit Geraldus: sed an potuerit eo advenisse antequam ea clades mortalibus incumberet; et quidem tanto tempore ante, quantum necesse est concipi ab ea, qui Geraldum jam tum Abbatem tantæque inter Hibernos auctoritatis fuisse osseveret, ut in publico regni totius conventu S. Fechni sententiam impugnare præsumperet: quod profecto non stat eum illo tum nupero advenit, etiamsi disputationem de Paschate statim a principio anni factam dicens, et ante ejusdem anni Pascha, atque ad ea ante exortam pestilentiam, Colmannum ipsumque Geraldum in Hiberniam appulisse.

§ II. Vita et miracula S. Geroldi in Hibernia.

Ergo, ne nihil omnino in tota hac Vita esse dicamus, quod aliquam habeat speciem veritatis; in Wintonensi provincia, non quidem Abbatem fuisse Geraldum dico (id enim nulla evadet omnino ratio, sed vel monastice vitæ passisse tyrannium, vel saltem natum esse atque vixisse, donec sanctioris ac solitariæ vitæ amore ductus, cum illis tribus (qui in Vita ejus secundum eandem Fratres vocantur, quosque satis est sanctæ conversationis fraternitate eidem conjunctos crederet) Babano, inquam in Septembri, Burkerto xvi Decembris, Hulbritanno xxiv Aprilis junctæ Hibernica martyrologia recolendis, et aliis forsitan pauculis ejusdem propositi sociis deseruit patriam, atque in Hiberniam transiit; quod circa Christianæ Ære annum DCCXX, ætatis vero ipsius

deinde
Mag-ronensi
in Hibernia:

E qui tamen
vel debu-
it ante
Colmannum
istic fuisse,

vel non
potuit Synodo
anni 664
interfuisse.

F

Et Wintonæ
profectus in
Conactiam
circa an. 630,

Angli
Colmannum
primum a
S. Columba
Ab. Hiberniæ.

totius Angliæ
electum
Archiepisc.

ab ipsis dea
de Angliis
captivum.

sequente cum
3000 Gerald.

discipulo ejus
et Abbate
Wincestriæ.

A xx factum conceptus licet, Appulsus in Conactiam Ger-
 valdus an ibi Adillum aliquem Regem invenerit, cujus
 filium susceperit, et quidem multo sexu masculinum, non
 habeo unde definiam; hoc video Elitheriense monaste-
 rium, quod ab Elitha cervæ perperam nuncupatum credi-
 dit auctor, ex fabula ad id persuadendum conficta; ab
 Elitha quod peregrinam significat, vere et congrue
 fuisse nominatum: ejusque nominis adhuc superesse ves-
 tigia in kill-an-elitha capella, ut inquit Colganus,
 Comitatus et diocesis Galviensis in Conactia: ubi etiam
 alium Geraldus obtinuerit locum, quem ulvis ex oculibus
 orientaliq[ue] Saxonia affluentibus discipulis Teclma-
 Saxon, id est, domum Saxonum nuncupavit, vique
 S. Balanum præfecerit, sacri deposita corporis cum
 ecclesiam venerabilem posteris redditurum, ut ex Ma-
 riano Gormano et Cathallo Maquir colligitur.

Elitheriense
 monasterium
 condit:

circa 640 a
 Ragallo Rege
 tecum accipit
 in Mageo:

10 Forte etiam in Mageonensi pluvie ille famosus
 Conactiennum Rex Ragallus (quem circa annum DCXL
 floruisse, et DCXLIX mortuum Annales Hibernici scri-
 bunt, ipso teste Colgno; ceteri eos, supposita horum
 Actorum veritate, erravisse fatentur) possessiones ali-
 quas eidem contulit, ubi aliud Geroldus extraxerat
 oratorium, tradidit eorum discipulorum novorum parte
 aliqua; quæ evanida fuerit, ut Mageonense celeberrimi
 nominis erubescam ob eo retentum crederetur, maxime
 cum ipse in eo sepulturam cultumq[ue] obtinuerit, eadem-
 que et ceteris ab eo dependentibus locis probabile sit
 summo pure fuisse perfectum, ideoq[ue] Colman discipu-
 lum creditum, quod ejus fuisse scriverit, in Abbatiati
 dignitate successor; quamvis revera ihu ante contulim a
 Colmano monasterium, clarum esset Geroldi in Conac-
 tia nomen, jam inde a Ragalli Regis temporibus; ca-
 que auctoritas, quantum requiritur gestu in Synodi anni
 DCXLIX; que re ipsa Actis his verbis habet una cum mi-
 raculis nonnullis, que præcessisse ac subsentia fuisse, pos-
 sionibus hinc auctori, dum aliud nihil opponitur, credere.

11 His quoque ac aliis prodigijs a viro
 Dei Geroldo ibidem ostensis, Rex terræ atq[ue] ceteri
 de terra reputabant virum sanctum, ac reverentia
 dignum, et ad humanitas impossibilia potentem.
 Unde Rex de quodam saxo durissimo ac grandi in
 medio fluminis, Mucyili nomine sito, conquestus
 est, quod non nucleam præbebat piscatoribus cete-
 risq[ue] ibidem navigantibus molestiam. Lapis, inquit,
 offensivus, et petra scandalis est nobis omnibus sax-
 um præfatum; nam gregibus piscium de mari ad
 aquas dulces currere volumus, præstat impedimen-
 tum, et retia piscatorum frequenter dirumpit.
C Rogamus ergo unanimiter vestram paternam pœti-
 tem, quatenus illud saxum per potestatem tibi a
 Domino traditam, de medio fluminis tollatur, ac per
 hoc Deus tuus in suis miraculis laudetur. Tunc S. Ge-
 raldus volens populum in fide solidare Trinitatis,
 lapillam, quem de utero matris seenni in manu per-
 tavit, super saxum illud grande projecit, et mox in
 minutissimos lapillos grandis illo lapis divisus est.
 Tunc omnes qui aderant in laudem omnipotentis Dei
 ac sui Sancti proruperunt, et Rex decimam pesca-
 tionis illius fluminis S. Geroldo ac suis successoribus
 usq[ue] in seculum obtulit.

scopulum
 piscatoribus
 inordinatum
 committit,

magnum contra
 se vententem
 sistit:

12 In eadem quoque regione erat quidam famosus
 magus, qui multos sine arte hulebat discipulos; hic
 quoque in monte quodam juxta monasterium
 Sanctorum cum suis habitabat, vendens sibi jus
 hereditarium in eadem terra: unde usq[ue] in hodie-
 num domus Collis majorum appellatur. Sancti quo-
 que monachi, qui cum viro Dei habitabant, cum for-
 vare spiritus ferueta speciosa hinc inde spectantes,
 ignem maximum construxerunt. Hujus quoque ignis
 fumum magus præfatus nitens, dixit ad socios: Ex
 arte magica didici, quod ille ignis hodie accensus,
 nisi extinguatur cito, usq[ue] ad finem temporis non
 extinguetur. Exiens ergo et arma capiens equum

ascendit, ut celerius ignem extingueret. Sed Dei vo-
 luntate factum est ut pedes equi sui in quadam petra
 immobili firmissime, ac si essent saxo fixi, detine-
 rentur, atq[ue] ipse magus sic dorso equi sui adha-
 rebat, ut nequaquam se inde movere quiret. Stupe-
 factus igitur magus de eo quod sibi acciderat, ac
 divinam sentiens prævalere sui viribus virtutem,
 ait ad suos: Adverte amici mei, quod, qualescum-
 que sunt spiritus magicis artibus suffragantes, a præ-
 cibus istorum virorum apud Deum cœli vincantur.
 Quapropter his Christicolis tormento absolvant, et me
 ipsum et omne semen meum in servitium eorum et
 successorum eorum usq[ue] in sempiternum devoveo.
 Voto ergo sic emissio, ipse cum equo de vinculis suis
 miraculose absolvitur; sed in eadem petra vestigia
 equi indelebiter usq[ue] in hodiernum diem impressa
 manent.

13 Post hæc vir sanctus suos fratres in tres divi-
 sit turmas; quarum unam ad Anglicanas deputavit
 partes, ut inde necessaria vitæ pro fratribus labo-
 rantibus adducerent; aliam quoque turmam ad mu-
 rorum circa monasterium extractionem instituit; et
 aliam ut ipsi Missas et Horas Canonicas devote de-
 cantarent, et pro populo Christiano puro corde ora-
 rent, similiter deputavit. Talibus igitur ordinati-
 bus a superno dispensatore sibi infusus, suli pio pas-
 tore Geroldo caula dominica in sublimitate honoris
 et reverentiæ crevit, et ad ultimum ipse complevit.

circa monasti-
 cam ordinat:

14 Post hæc venerunt quidam latruconuli numero
 novem, qui inter se cognati erant, ad territorium
 viri Dei, ac hoves inde rapuerunt. Cum vir Dei ordi-
 nem rei discussisset, eosdem e vestigio insequens,
 eosdem invenit in insula ejusdem stagni, ubi la-
 trocinia sua absconderat solebant. Qui cum introi-
 tum ex voluntate propria ei non præberent, Deus
 qui mare rubrum ad libitum voluntatis Moysi servi
 sui desiccavit, aquam illam, ac si nunquam ibi fuisset
 flumen, exsiccat. Quod intendentes novem la-
 trones illi, coram viro Dei se prosternentes, poni-
 tentium egerunt, et se sibi ac suis successoribus
 servituros in posterum voverunt. Tunc S. Geroldus
 ait ad eos: Servitium ac famulatum vestrum non
 respuo, sed ut justitia Dei non videatur rigorem suum
 amisisse, semen vestrum post vos non crescat ultra
 numerum novenarium.

abactos hoves
 succato
 sinu recipit.

15 Eodem tempore duo Reges Hiberniæ, qui tunc
 correguerant, videlicet Dermotus et Blathmachus,
 edictum fecerunt, ut omnes Clerici ac laici ad Te-
 moram civitatem venirent, ut edicti regalis causam
 audirent. Erant enim tunc fames magna in terram; tanta
 enim erat multitudo hominum, ut non sufficeret eis
 terra ad agriculturam. Unde cuilibet colono in por-
 tionem legitimam dabantur novem jurera, vel septem
 de terra plana, et octo de aspera, et novem de syl-
 va. Et ideo consilium fecerunt majores terræ, ut
 populus conveniret ad unum locum, et omnes tam
 laici quam Clerici jejunarent, et orarent ad Deum
 de illa multitudine onerosa inferioris populi tollenda
 per aliquam pestilentiam, ut per hoc ceteri commo-
 dius possent vivere. Cumq[ue] convenissent in unum
 populus et Clerus, ac super hac re diversimode,
 etiam viri sancti qui aderant, sensissent, duos fa-
 mosos Abbates sanctitate perspicuos, videlicet S. Ge-
 raldum et S. Fechinum elegerunt, ut quod illi duo
 de petenda re sentirent, omnes unanimiter consen-
 tirent. Sed ipsi inter se sententiando non omnino
 concordabant: quia S. Geroldus dicebat non esse
 justam petitionem, ut Deus tolleret homines per ali-
 quam pestem, qui potens est de modica annonæ pas-
 cere plurimos, sicut filios Israel in deserto de manna,
 et sicut de quinque panibus quinque milia hominum,
 et etiam de modicis granis et tam paucis in terra
 seminatis

in Synodo
 pro quærendo
 famis remedijs
 collecta,

E

Fr. ipsi et
 S. Fechinus
 committitur.

qui contra
 Geroldi
 sententiam

A seminatis totum genus humanum annoatim.

16 Feschinus vero assererat multitudinem petentium esse credendam, quia omnes majores terrae petebant, ut nimia multitudo vulgi per infirmitatem aliquam tolleretur, quia numerositas populi erat occasio famis. Cum multitudo praevaleret in petenda pestilentia, ecce Angelus Domini in somnis apparuit cuidam viro, dicens: Heu quod non cibum a Largitore omnium bonorum petistis; quia hoc vobis non denegaret: non enim Deo difficilis est cibos multiplicare, quam homines. Sed quia contra voluntatem Dei petistis mortem inferiorum de populo, ideo justo Dei judicio majores morientur; quod et factum est. Nam ira Dei in consilio illius suosores sevens, duos illos corrugantes in tota terra, una eum Rege Ultimie et Rege Mononia, et cum multis aliis per infirmitatem, quae ictericia vocatur, occidit: hæc enim infirmitas in hibernico dicitur budhe-Connail. Hæc enim pestilentia mortui sunt tot homines, quod non remansit tertia pars populi. Illa etiam passione mortuus est S. Fechinus, eo quod consensum alius præbuit, et multi alii de Clero. Et addidit Angelus: Quia vero S. Geraldus Abbas, qui rectus est in oculis Domini, rectum indicavit, divina ei pietas parcat: quod totum, ut Angelus ei prædixit, evenit.

petendam a Deo pestera persuadet,

quo ipse et primores quisque ezingui-n'ur,

17 Post hæc S. Geraldus ad terram Connacire properans, in regione, quæ Corand dicitur, invenit magnam hominum multitudinem eadem pestilentia detentam. Præerat illi multitudini quidam famosus Dux, Etranus nomine, qui eandem incurrit cum ceteris infirmitatem. Et quia multiplicatae sunt infirmitates eorum, postea acceleraverunt ad medicum, qui potens est et erat eorum tollere infirmitates. Videntes enim virum Dei Geraldum in finibus suis advenisse, atque firmiter credentes eum sufficientem super morbo, quo gravabantur, potestatem habuisse; ecce undequaque ad eum accurrunt dicentes: O Sancte vir Dei miserere, miserere nostri et medere languores nostros, quia potens es: gravis enim est infirmitas nostra, et cito morituri sumus nisi subvenias. Et ait pius Pastor ad Ducem: Tu cum prole tua sub tegumento cucullæ meae festina, ac vos supponite. Dum Dux cum prole jussa pii Alliatii compleret, ecce omnes ab e plebe currunt, et se sub veste S. Geraldii ponere attentabant. Sed cum modica cuculla omnes tegere non valeret, aut intra se capere; ecce divina virtute tantam contulit vesti latitudinem, ut omnes capere intra se sufficeret. Quotquot ergo a cuculla S. Geraldii sunt tacti, sanati sunt ab infirmitate illa. Ne ergo ingrati beneficii liberationis viderentur, familiare suum obsequium, ac seminis post eos, S. Geraldo promiserunt.

Ab ea Corandensis liberat Geraldus,

quia a-for egyptia,

18 Post hæc sanctus Abbas perrexit ad monasterium suum, quod Elitheria dicebatur ubi cum mortem sororis suæ Segresie audiret, et centum Sanctimonialium de eius collegio, una cum quinquaginta de suis discipulis, qui omnes ex illa pestilentia obierunt, ad Mageonensem Ecclesiam ipse cum suis devenit. Est Corann Borealis Connacire trans Balthum regio nota nobis ex Actis S. Columba: sed ignotam sibi esse fatentur Colmanus Segresiam istam, nisi Segueria sit, inquit, a Mariano Germano mancipata de Dominach-korno, et ad xviii Decembris relata.

Colmanus circa an. 770 Mageonense monast. condidit,

19 Hæc fortassis omnia ante Colmanni transmirationem in Hiberniam, aliquot annis certe ante Mageonens. ab eodem extracti canobus primordii, evenire: cum sacramenturatus Beda locus de dissidio Scotorum Anglorumque monachorum plusquam unius anni habitationem in Insulafine requirit: quare circa annum dclxx crediderim a Colmanno primam questam Saxo-nibus acris habitationem, eamque in Mageo vel ideo magis placuisse; quod eam regionem inselisset cum monachis suis Geraldus, quorum propter communis patriæ

vinculum, minus formulanda vicinia novæ huius coloniz esset. Crediderim etiam S. Geraldum, Colmanni egregia sanctitate captum, quam xviii Februarii ex Beda aliisque luculenter probatum lector habet, eidem, tumquam Anglorum Episcopo et ætate majori, se suaque subjecisse canobia; unde factum sit ut plurimum caput Mageonense evaderet, et magnus rerum ac personarum augetur incrementis; præcipue ex quo remigrante ad suos Scotos Colmanno, omnium in Mageonensi regione Saxorum regimen in Geraldum translatum est: quod paucis a condito monasterio annis accidisse oportuit; si quidem Annales Ultonienses, apud Usserium in indice chronologico, recte ad annum Christi dclxxvi Colmanni in insula Vacce-albie pausam retulere.

D illudque post sexages annos Geraldo cedit.

§ III. Mors S. Geraldii: ejus socii.

Post Colmanni in Isis-bosfinde reditum, sanctus vir Geraldus in Mageonensi canobia usque in finem vite moras trahens, in amore Dei et proximi permansit; ut habet Vita sarpins citata: nec minus, ut credimus in schismatici paschatis observatione sibi a Colmanno tradita, multisque ex caussis, quas Beda allegat, aliquamdiu excusabit; donec Sanctus Abbas Adamnanus, post visitationem totius Hiberniæ, ad S. Geraldum perrexit, ut fraternam cum eo contraheret societatem: cui S. Geraldus fundum cum fonte lim-pido contulit, atque sibi suam commendavit ecclesiam, ut a persecutione laicorum post obitum suum eam defenderet: quod totum S. Adamnanus se completurum promisit, atque opere complevit: qua lucem capiunt ex cap. 16 lib. 3 Ecclesiasticæ historiæ a Beda conscriptæ; sic enim loquitur.

S. Adamnanus

12

21 Hoc tempore (scilicet Alfredo Northanhumbro-rum Rege rerum inter suos potente) plurima pars Scotorum in Hibernia, et nonnulla etiam de Britonibus in Britannia rationale et ecclesiasticum Paschalis observantia tempus, Domino durante, suscepit. Si quidem Adamnanus Presbyter et Abbas monachorum, qui erant in insula Hii, cum legationis gratia missus a sua gente venisset ad Alfridum Regem Anglorum, et aliquamdiu in ea provincia moratus, videret ritus Ecclesiæ canonicos; sed et a pluribus, qui erant eruditiores, esset solerter admonitus, ne contra universalem Ecclesiæ morem vel in observantia Paschali, vel in aliis quibusque decretis, cum suis paucissimis et in extremo mundi angulo positus, vivere præsumeret; mutatus mente est: ita ut ea, quæ viderat et audierat in ecclesiis Anglorum, suæ suorumque consuetudini libentissime præferret. Erat enim vir bonus et sapiens et sententia Scripturarum nobilissime instructus; qui cum domum redisset, curavit suos, qui erant in Hii, quive eidem erant subditi monasterio, ad eum, quem cognoverat quemque ipse ex toto corde susceperat, veritatis callem perducere; nec valuit. Navigavit [ergo in] Hiberniam, et predicans eis ac modesta exhortatione declarans legitimum Pasche tempus, plurimos eorum, et peno omnes, qui ab Hiensium erant dominio liberti, ab errore correctos ad unitatem reduxit Catholicam, ac legitimum Pasche tempus observare perlocuit.

Canonico Pascha cdoctus in Anglia,

F

Hibernos plurimos, errorem de socet,

22 Quos inter sancti quoque Geraldii fuisse monachos quamvis Hiensibus subditi S. Columbae instituta accerentur sibi a Colmanno Episcopo tradita) facile credit quicunque considerabit pluresque eorum cum suo Abate Sacros fuisse, uno Scotos: arxime, si ut est probabile) seniores illi, qui pertinaces in recepto semel ritu abunitem ex Anglia fuerant Colmannum secuti, parum numero supereruntium ex Anglia notatum monachorum et rari Catholicos assuetorum rari, partem morte subliti credantur. Cur autem S. Adamniano vinculum suum, ceterosque sibi subiectos per diverso monachos immen-

et probab. illi etiam Mageonenses Anglos.

claret

A daret Geraldus moriens, in promptu causam est agnare; quod talis Ordinis caput Adamnanus esset.

eodem anno in quo Henricus mortuus est obiit circa an. 700

23 Verum cum institutum de Adamniano sermone prosequens Beda hunc in modum finit: Cum celebrato in Hibernia canonica Pascha ad summi Iusulam revertisset, suoque in monasterio catholicam temporis paschalis observantiam instantissime predicaret, nec tamen perficere, quod conabatur, posset; contigit eum ante expletum anni circulum migrasse de secundo; divina utique gratia disponente, ut vir unitatis et pacis studiosissimus, ante ad vitam rapere-retur aeternam, quam redeunte tempore Paschali graviolem eum eis, qui eum ad veritatem sequi volebant, cogere tur habere discordiam. Hæc, inquam, cum Bede verba sint, ex quibus constat unicum duntaxat Pascha, idque in Hibernia actum, intercessisse inter Adamnanum habitum ex Anglia, ejusdemque in Iona inula mortui; cuique ex eodem Beda lib. 3 cap. 19 constat, Adfredum Regem (ad quem legatus Adamnanus venerat) ad plures abbas anno Dominicae incarnationis septingentesimo quinto; non apparet quomodo salvum passit vel Quatuor-Magistrarum Chronologia, qui Geraldus anno m.lxxxvi. Adamnanus necesse obiisse dicitur; vel Actorum S. Geraldus caput prelatum, pro supra inchoata sic persequitur auctor: Non multo enim post tempore post innumera miracula et monasteria constructa, S. Geraldus in Magdonensis Ecclesia in pace quiescit tertio Idus Martii. Post episc. vero obitum S. Adamnanus Magdonensem Ecclesiam per septem annos indefesse rexit, claustrales in caritate perfecta instruens, volumina conscribi faciens, atque manu propria librum quatuor Evangeliorum scribens; campanas etiam ad reverentiam ecclesie fabricari fecit: inde ad Ionen-sen Abbatiam perrexit, et ibi feliciter in Domino obiit et sepultus est.

non autem apud 742

B

post septennium prelatum Magdonensium.

24 Nisi forte suspicari velimus, Geraldum Adamnanum quidem successisse aliquem qui per septennium tenuerit regimen, sed ab Hirsu Abbate diversum, quos propter homonymiam Hungaribus, parum ut ex haecenus dictis liquet accuratius, distinguere nequeverit: quo concessa, alia nihilominus restat difficultas, circa Sanctus Hibernus minime non, videlicet quod si Pontifex Mingho Rex Saxonum Gerhilt (ut in suis Annalibus ab Usseu in indice ad annum 697 citatis habet Tigeranus) obiit anni m.lxxxvi; vel, ut Quatuor-Magistri, m.lxxxvi consequens sit, quod vel quocumque ante Colmanum trajecturam in Hiberniam vicinus ibidem gesta in Geraldus videtur, gesta omnino ab eo non fuerint; sed ille juvenis admodum, anno duntaxat m.lxxvi Colmanum secutus: via ante seculi septimi finem fuisse regendo monasteria idoneus: vel ille centesimum vite annum annis viginti aut triaginta superaverit, ut equam moretur: quare donec aliunde certior lux affulgeat datus SS. Geraldum Adamnanumque circa seculi vii finem aut vti initium mortuos ridere.

Geraldus quaque ann. 731 vel 730.

red circa finem seculi vii videtur obire

C

miraculis clarus etiam post mortem,

25 Patro S. Geraldus (ut hoc quoque ultimum ex Vita caput hic afferamus) quamvis multa in vita sua perpetravit miracula, post obitum tamen non minima ostendit, ubi fides et devotio potentium non defuit. Post mortem eius Torgesius, Norvagiensis tyrannus velle crudelis, totam devastans Hiberniam, tandem ad Magdonensem deveniens Ecclesiam, Templum quod fuit ibi extractum a Sancto, et asseribus plumbeis contextum, in contemptu Dei et Sanctorum confurendo destruxit. In hoc quoque templo quidam

vir a facie persequentis fugiens de incendio, tamquam alter Daniel, illæsus per merita S. Geraldus evasit. Quædam vero paupercula vidua, per merita S. Geraldus, per anni circulum sola aqua cum herbis refecta, ibi permansit. Cuius enim guerrarum commotiones cogereut civis illam relinquere ecclesiam, ita ut durante persecutione ad propria redire per annum non auderent, solam illam viduam, non valentem pedibus per agros incedere post alios, sic miraculose per suum Sanctum Deus pavit. In his et aliis multis signis mirificavit Deus illum Sanctum Abbatem Geraldum, cujus meritis et precibus dignetur Divina pietas misereri nostri. Amen.

26 Ubi observo enim, qui Tergerius dicitur, alius passim Turgesium esse, de cujus, anno necesse mactati, infelici exitu vide dicta ad vi Martii in Actis S. Corporis num. 12. Textus vero Usseus est in Chronologico indice ad annum 697 quod uti in Moionensi urbecula, Geraldus nomine Deo devota ad hunc usque diem superest ecclesia; ita ibidem et Adamnani et S. Corniaci tempore centum Saxonorum Sanctorum habitaculum exstitisse secundum libri Ballimontensis collectorem: quo numero nequaquam contentus opusculorum suorum libro quinto apud Colganum Emyssius, de Sanctis hujus monasterii ita scribit: Tria millia et trecentis, qui cum S. Geraldus Episcopo, et quinquaginta Sanctis de Lugna Connactorum, qui Mageone monasterium incoluerunt, per Jesum Christum invocati etc. Non existimo tamen, inquit Colganus, tot Sanctos simul degisse in illo monasterio alias grandi et magnifico; sed vel successive diverso tempore et sub diversis Abbatibus, vel saltem eodem tempore in diversis aliis monasteriis eidem archicænobio subditis, sub eodem supremo Archimandrita Geraldus.

episc 100 sociis

S. Augustini auget ad 1350, et sanctos facti

27 Adimus Hibernos non tam liberales futuros fuisse in canonicandis turmatum suis, cum aliqui majoribus vulgo virtutis specie mortuis; si universalis Ecclesie toto arde consuetudinem tenuissent, satis Martyribus cum prærogativa tribuentes, ut nullis singulorum spectatis in priori vite meritis, omnes, quos pro Christi amore mors obitu conjunxit, nullo veluti honoris discrimine separatos; quandoquidem moriendi causis indubitatam reddat eorum beatitudinem, usque certos faciat non vane illos precibus advocandos: et quibus laurea martyrii non cognoscitur obtigisse, coram sigillatim prima, media, extrema expenditur vita, eamque comitata ac subsecuta miracula, et seorsim singuli vel Pontificio decreto, vel publico consensu populi Christiani, evidentiis crebrisque prodigijs in certum de alienis sanctitate opinionem inducti, Sanctorum rite invocandorum numerum aggregantur. Quam usque adha recte rationi congruam legem cum pro Hibernorum simplicitate tam parum observavit, ut ex ejusmodi Sanctorum simul invocandorum catibus totum quantum Enquissimus opusculum constat sit; meritoque suspicemur nihilo majori circumspectione usos esse eos, qui Hibernici Hagiologi concinnarunt, quamvis Sancti ipsi, quamvis retulit sint; ideo necessario cogimur alia gravioraque requirere testimonia publici atque Ecclesie cultus, ab universali Ecclesia satis Sanctis deferri soliti: quibus deficientibus titulum Sancti in Hibernis auctoribus non aliter accipimus, quam si ex temporis presentis usu Patrum memoria vel Felicis recordationis, aut Servi Dei epitheton alicujus Christiani neque defuncti nominis præcipuum reperiremus.

et quo nobilit Hibernorum abns,

Sanctatis animi inimici tenere adscribentium soli,

quos prout sequi non possumus.

VIDE ACTI
GLECA PAG
704

DE S. NICEPHORO PATRIARCHA CONSTANTINOPOLITANO, Commentarius prævius.

ANNO
DCCCLXIII
XIII MART.

CLXXXI ET

18 Martii ob
translati m 71

22 Junii die
nati

Acta hincenus
medita auctore
Ignatio

CCXXV

Acta scripta a
Theophane
Presbytero, et
Preposito,

et L. v. 6
1810

Celebris est hic dies veneratione S. Nicephori Patriarchæ Constantinopolitani apud Latinos et Græcos: de quo Tabula Martyrologi Romani ista habet: Constantinopoli S. Nicephori Episcopi, qui paternarum traditionum propugnator acerrimus, Leonis Armeno Imperatori iconoclaste pro cultu sanctorum imaginum se constanter opposuit, a quo in exilium abactus, ibidem quatuordecim annis longam ducens martyrium, migravit ad Dominum. Agunt de eodem Molanus, Petrus, Constantinus Ghulius alijque. Est autem hic dies, ut infra in Actis posterioribus legitur, duplici re memorabilis, quod tunc in exilium eiecetus fuerit, ad potissimum, quod sacrum ejus corpus Constantinopolim relatum, in manibus S. Methonii, in celeberrimo Apostolorum templo, in sepulchro receptis extructo hoc tertio Idus Martii compositum fuerit. Græci in suis Menæis ecclesiasticis ac motu euentus celebrant hoc die eundem corporis translationem, euenio ex eisdem Actis desumpto. At primario ejus solennitas peragitur die secunda Junii, quo exul hoc mortali viti exutus, ad immortalitatem eternamque beatitudinem gloriosius migravit. Quæ tum Græci longo et illustri encomio prouerant, ac variis odis et hymnis decantant, in prioribus Actis continentur. Græcorum exemplo ad eundem diem referunt a Molano in Auctario Usuarii et Ferrario in Catalogo gaurruli.

Acta, ut diximus, duplici diuina, priora hæcenus inedita scripsit Ignatius, exste Suda, Diaconus et vasorum Custos inigne Ecclesiæ Constantinopolitane, dein factus Nicenæ Metropolitanæ Grammaticus. Hæc addit idem Suda, scripsit Vitas Tarasii et Nicephori sanctorum et beatorum Patriarcharum, et alia plura, ut diximus xxv Februario ad Vitam S. Tarasii, in qua asserit se hujus discipulum, fuisse in arte poetica et carminibus pingentis exercitatum, sacras ejus conciones celeri culam exceptas in codicem retulisse, ac deum morienti adstansse. Successit S. Tarasio Nicephorus, quem patrem suum appellat Ignatius, sequæ ejus filium agnoscat sub initium Vitæ, et iterum sub finem ex singulari veneratione omnes interioris animi sensus effudit, et quod aliquando in hæreses errorem attractus fuerit, deplorat, ejusque patrocinio atque exemplo se ad viam veritatis reductum indicat. Nonnulli de ea in epistola interpretis meæ danda continentur. Ceterum eundem Acta datus more nostro in capita et numeros distincta, et uberioribus notationibus ex antiquis scriptoribus illustramus. Posteriora Acta conscripsit Theophanes Presbyter et Prepositus, in quibus paucis perstringuntur ea, quæ ad vitam et exitum spectant, quod ea essent a dicto Ignatio accuratè narrata: ut quæ postmodum in solenni translatione corporis peracta sunt, tradit auctor coarctus, uti ex epistolo colligimus, ubi ad vitam translationis corporis tum descendit accedit, et opem ejusdem inuocat, ut Ecclesiæ sancta in tranquillitate, quam tunc sub S. Methonio uicta erant, possit perseverare. Dedimus XII Martii Acta S. Theophanis, Presbyteri etiam et Prepositi, uno et illustris scriptoris, sed quem circa annum DCCCLX, quo tempore Nicephorus in exilio supererat, ita functum fuisse diximus. Alius ergo hic noster Theophanes est et aliquanto junior: cujus elucubrationem Græcam de S. Nicephoro reperit in bibliotheca Veneta Alaysius Lipomanius, atque a Petro Francisco Zino Lutina reditum exhibet VII tomo Vitarum sanctorum Patriarum ad

hunc XII Martii; et ex eo Sarius, quam nos novo labore exornamus.

3 Natus est S. Nicephorus post courtianulum Conpronium circa annum DCCCLXIII, ordinatus Patriarcha XII Aprilis, ipsa die Paschatis anno DCCCLXIII, præfuit Ecclesiæ sue annis novem, dempto unico mense, in exilium ablegatus anno DCCCLXV die XII Martii: in exilio vixit annis tridecim, decimo quarto exiliæ sancte mortuus die secundo Junii anni DCCCLXXVIII: cujus corpus ab exilio relatum est anno DCCCLXXVI. Quæ omnia infra ex ipsis Actis constant. Libros ab eo conscriptos post alios curavit Philippus Labbeus in Dissertatione de Scripturis Ecclesiasticis: quem curiosus lector consulat; plurimum ex Confessione Julii et Leonem Papiam missa, uti et ex opusculis ejus adversus Iconomachos, infra in Actis referuntur. Familiaris S. Nicephoro fuit Magnus Theodorus Studita, cujus epistolam huic in exilio missam hic datus; et est ejusmodi:

4 Cum suspensum ad sacrum Beatitudinis tue verticem scribere instituissem; destiti ab incepto, partim indignitatis meæ consideratione, partim etiam ex infirmitate ex ærennis nata præpeditis. Nunc miser hæc dico: Gaude, vere victor impietatis, qui virtutum quadrigis fidei cursum consummas. Salve magne sol doctrine orthodoxæ, cujus confessionis radius universus orbis illustrat. Salve propugnator veritatis, veterum Sanctorum instar virtutis plebitudine collicens. Reliquisti excelsum thronum ejus caussa, qui semetipsum humiliavit usque ad mortem, mortem autem crucis. Reliquisti ministeria et oblectamenta Archiepiscopalia, et variis incommodis Confessorum more exerceri maluisti, quam temporariis frui debitis peccati. Ac certe, quoniam non ex illis, etsi in illis vivebas, membra per vitam in Christo actam mortificans, sanctæ matris privationem pertulisti, caris fratribus omnibus, simul in omnibus spoliatus. Neelum opprobria tua Christi opprobriis similia commemoro, iniurias ab Imperatoribus oppugnatas vexationes, angustias ac veluti suffocationes. Noctu cum Christo abductus es: etenim proditus etiam ipse relegatus es, in collis confinium reductus es Martyr Christi. Sed euge, quam in bonum tibi omnia! Attollo in orbem oculos ex specula mentis, et aspicio filios tuos, seu majores, oves, pastor bone, quamvis corpore dispersas, animo tamen conjunctas, totam pene Ecclesiam tuam variis locis occupantes, et confessionis tue fulgore, stellarum instar, his, qui in nocturnis hæresibus tenebris versantur, orthodoxæ fidei lumen ostendentes: alias quidem Deo immolatas per athleticam consummationem: alias decertantes sine illo presentium rerum metu, sed Deum fretentibus precibus tuis corroboratas. Hæc est gloria Ecclesiæ tuæ: hæc insigne ac symbolum martyrii, quod sequens ætas exoptans, Deum in te, uti nunc, glorificabit. Multa tibi pro Christi imagine pugnantem encomia dicuntur. Sed ignosce mihi, Dei imitator, quia hæc ex amore ausus sum, quæ dixi, sacras prece, tuas impertiens: ut minimus filius tuus esse non desinam, qui omnino maxime inutilis sum propter peccata. Hæc ad Acta S. Nicephori progressuri præponimus epistolam Reverendi Patris Francisci Cambesii Ordinis Fratrum Prædicatorum

S. Nicephori
Actus

scripsit

E

epistola S.
Theodori
Studite ad
illum.

F

A *ctorum Parisiis ad S. Marix Annuntiatæ nobis missum.*

Epistola interpretis,

5 Provocavit vestris laboribus productus, nihilque aspectus triplici grandi volumine Februarius, ut et expectato Martio aliquid adjutricis operæ conferre studerem; ac si quid mihi e Sanctorum Actis, quæ vos deficerent, repositum esset; id in rei Christianæ commodum, Christianæ ac Sanctorum gloriam evulgandum, propensiore animo subministrarem. Occurrit autem comprimis Sanctissimi Confessoris, Constantinopolitanæ Urbis Archiepiscopi ac Patriarchæ Nicephori vita atque certamen, Ignatio Ecclesiæ Majoris Diacono ac vasorum Custode, eisdemque Nicephoro æquali, non inuito aut minus accurato auctore: munus scilicet Leonis Allatii, viri doctissimi ac amicissimi, Romanis ex codicibus, dum is melioribus monumentis, vicem aliquam acceptorum a me inelyti nihilominus Confessoris Georgii Metochitæ librorum quinque, quibus tomum alterum Græcæ sive Orthodoxæ Regiis ex codicibus præclare ditaret, rependit. Græca Ignatii quam lenit clare, fideique interpretis opera reddidi. Haud obscure ipse se aliquando vim passum et hæreticis imaginum effractionibus communicasse prodit, tametsi a fidei veritate sanoque Ecclesiæ sensu de earum nunquam animo recesserit. Tanta Leonis subinde Theophyli vis fuit exagrandis piis libellibus, ut vel ipsos, qui columnæ videri poterant, pene prostraverit: nec ita multi fuerunt, quæ se Romani per Orientem Imperii Majestas proferelat ac ditio, quos illa immans ruina non involverit. Quam res negotii fuerit, pie Theodora viro male pro eoque impio extincto, ἡ τῶν ἱερῶν ἀναστῆ-
 λωσις, declarant Acta ad Dominicum τῆς ἁγιοθεσίας Græcorum Ecclesiasticis libris inserta, mihi que pridem ex iisdem producta; tum cum et sanctissimus Confessor Methodius, nova affulgente luce depulsaque terra hæresis caligine, in Constantinopolitana Sede dignus Pastor et Nicephori successor, abactis ab ea lupis ac incubatoribus, collocatus est quo etiam tempore Ignatius positum ductus, præclarum hoc Nicephoro, velut ἀνεπίστατον, monumentum reposuit. Laudo iudicium ejus de Nicephori operibus, quorum luce omnium depulsam iri illam erroris caliginem. Nec dubium quin multum contraherint eidem depellenda, postquam facultas ea legendi Augustorum elementa ac pietate veritatis amantibus fuit indulta: neque nunc minus utilia futura mor didandis nebulis quas novi tenebriones eadem in causa ex ore revocarunt, si quando Dei clementissimi in fideles suos ac Ecclesiam munere, qua scripta luce, auctoritatum pondere, rationum vi, stylique nitore in publicum proleant: quod a Maximo forsitan dato iisdem auspiciis potest præstandum exportari.

VITA

Auctore Ignatio Diacono, ejus discipulo.

PROLOGUS AUCTORIS.

Incute ex obtutu tantu viri,

Nisi, Auditor, lacrymarum tempus ad contritionem cordis vocaret, tristitiaque parturito animi sensus supprimeret; plano fortassis itinere ac ventido flumine decurrens oratio, quod illi propensum est, etsi non satis pro argumenti dignitate, pro viri tamen sua impleset. Nunc autem tantis malorum affectuumque ineluctabiliter obseptis incuribus, quasi necesse ad linguam festa laudationi hexandam, membra parantur; pengendisque defecta laudibus, prorsus inestitia concessit. Quis vos, sodes, interpellavit? que cui sui moestitiam æstumque ejusmodi inensit,

ac animo tenebras offudit? Nempe divini Deoque pleni Patris migratio, ac quod ille nobis ereptus sit, lucidissimi sideris ac Ecclesiæ Luciferi extinctio: ejus qui Dei solummodo cultum præco sonaret, amissio: clarissimæ tubæ, ad veram excitantis fidem, vocis destitutio: pretiosissimi spiritualis doctrinæ thesauri occultatio laborum, quorum mira pernicitas ad stolidæ vanissimæque incredulitatis prædā, inter mortuorum cessatio; Ille, inquam, vere a victoria nonen sortitus, tametsi pro humana conditione morte victus est, inertem ad laudationem linguam efficit. Ea res est, quæ orationis vim mutam reddidit: ea ad mentis planctum absouit, animum devocavit. Ideo, nisi me ingrata indolis crimen detereret, ea scilicet ratione, quod defuncto patre filius silentium amplectatur, magnamque adeo miraculum, quod nullo oblivionis molio obtegi possit, neglectum prætereat; hoc utique mihi ipse consulto imperaturus eram, ut, quem ignorantie nubes contegit, longinque velut antiquam illum populam peccati procella arceat, ad viri virtutem hanc quaquam accelerem, ejusve aliquid contingerem: ne, qui indigno conatu bestiam audaciam præferrem, lapidibus jaculisque confoderer ac obruerer. Semel tamen animi exultate detecta, intusque flagrante animi desiderio, cum Deo acceptum sciam, quod e virili sit, me ipse, quoad licuit, in celebratissimi Patris laudes, velut in profundum demisi gurgitem. Faxit vero vestris adipsam supplicationibus divinum munus, ut in eo latentem margaritam capere, animoque sospite emergere liceat, ac nobis desiderantibus incorruptas divitias commutare. Mihi ipse iniquus fuerim, nisi ab eo assumpto dicendi argumento, eam, quæ dicendi arte constat, vicem ei rependerim.

2 Ha igitur, omisso tantisper luctu æreniaque, ad orationem accedamus, divini que viri gesta per vitam, velut communium quamdam virtutis tabellam, æqui honestique studiosis proponamus. Cunctis enim cum voluptati tum commodo futura sunt, quibus boni amor rumpimus curæ est, ac sincera fidei doctrina aridet: quæ scilicet veritatis vim, ac robur palam prætentunt, et usque, qui minus recte ad eam collineant, nervos excindunt. Complectetur enim ac collectis undique monumentis referet, non tantum quanta is præclaris moribus vita pie rite instituta peregerit, sed etiam quantum tuenda veritatis causa ad sanguinem usque desularit. Velim autem, summeque gratum habeam, ut orthodoxæ fidei alumnos omnes auditores habeam quotquot suo Ecclesiæ ubere, potiorum, inquam, doctrina exercitatos, spiritali ac solido erbo, ad boni malique discretionem implevit. Illos vero procul abigo ac submovo, quotquot sinistra opinione adfecti, aliter, ac Pater, senserunt, vult nimirum qui Ecclesiæ basin frustra conentur conentere, suaque ipsorum spem, ut verbis Prophete loquar, vendiderint mendacis: neque enim qui male in virum affecti sunt, inque illum quidvis sinistram meditentur, ejus libenter laudes audient, eisque præstabant assensum. Exeratio enim peccatoribus, ut Salomon placet ac veritati videtur, cultura Dei. Inextricabilium enim illius sermonum cussibus pressi, argumentorumque labyrintho atque infatibus, ut nullas usquam evadendi locis suppeteret, aremiditati, consilii molpes ad maleficæ convertebantur, statimmanque eorum more incitati, nullam Sancto oblatrandi finem faciebant. Dura enim res, ac cadere nescia hæretica pravitas; vel si milles conventi absorptaque sit, tunc impudens emergit.

3 De his itaque sermo instituendus, circumducta per multa orationis molestiam declinans, recto insistero calli: ita scilicet ad virum, hodierno conventu laudationis

rigorum orationis imperit:

con tamen virtus illius extorquet

Proposuit vita veris Catholicis,

Isai. 30, 12

Eccel. 1, 32

non oblatrandi huiusmodi

A laudationis argumentum sese offerentem, in medium producat. Porro genus, usuque seculi mundanam claritatem, patriamque ac facultates, ea denique omnia, quibus aeternae leges quae ornatum servant laudatorias orationes definiunt mirari accuratiusque describere in eo, cui constitutum fuit, ut in eis nihil unquam operae poneret, solisque pietatis ornamentis, ut par est, cultum sibi adhiberet, haud putopium sanctumque ducant, quibus virtutem laudare propositum sit. Non enim Sophisticae garrulitatis regulas sequitur, qui rebus ipsis ac operibus inculpatus, virtutum canon indexque dignoscitur. Quia tamen ipsa quoque terrae patriae cognita claritas parentumque Christiana pietate spectata virtus via est iucunditatem concilians, lucidamque, ut quodam loco Lyricorum quispiam efflatus est, argumenti faciem reddit; age ex rudi generis delineatione, primaque vitae, velut materiae, informatione totam nobis caelestem ac spiritualem statuum effingamus.

CAPUT I.

S. Nicephori parentes eximia pietate, et exilio pro fide subito clari. Ipsius in aula Imperatorum dignitas.

B Hunc itaque urbs princeps Augusta tulit, piis vere ac religiosis parentibus: ejusmodi scilicet, ut ex ipsis cunabulis in vitalis scintillae modum, ac velut preclata face mundum illustraturus, et vix dum natae haereticæ pravitate inpios vortices flammamque extincturæ cognosceretur. Porro parentes, e rei ratione nomen sortitis, plane testis est nuncupatio ipsa: Eudocia enim ad nuptiarum copulam Theodoro conjuncta, probatum verè, ac Dei concessum munere Nicephorum partu effudit, ac velut caelestem plantam, provexit in arborem: quorum adeo illustris notaque pietas fuit, ut tendente causa veritatis pericula, exiliaque, ac verbera ambierint adierintque. Id vero, ut mea fert sententia, vaticinium quoddam erat futuri in filio eventus, velutque figura ac imago prætendens foie, ut pari causa atque animo, tametsi non eodem tempore, filius parensque periculis defungerentur.

C Contigit enim per id tempus ut, a Constantino ad Imperii gubernacula assumpto, scribe seu Notarii partes impleret regisque secretis ministraret Theodorus: qui dum purissima recte in Deum confessionis atque fidei luce, haud secus ac alter Abraham prænitet, gravi apud ejus saevissimum hostem pulsatus est calumnia, eo scilicet nomine, quod Christum in imagine intemeratamque parentem ac Sanctos omnes venerationi haberet. Tyrannus itaque, ut qui veritatem odio habens audire talia non sustinebat, intumuit iracundia, et virum adesse qui intocycus jussit, et eorum nomine quae fama vulgaverat causam dicere. Ille velut ad epulas vocatus, non ut causam obnoxius diceret, ostendit palam sic se rem habere, atque is inauderet. Re in hunc modum certa deprehensa, Imperator cum viri obfirmata constantia, velut fomentum, nequitiam animi ejus succenderet, nimis insoliti tentatum Theodorum, verberibus quoque ceu renni addidit: quibus nihil emollium hominem advertens, penulam ac dignitatis insignia adimit, gravique prorsus exilio miletat.

D Postmodum, aliquanto temporis emenso spatio, e Molina; (hoc enim illi castrum adiectum exilio) rediit virum, inque regia rursus versari præcepit; sperans, ut puta, dira atritum vexatione, didicisse quod illi ipse operis pretio esse existimabat. Revera tamen adamante fortius resistantem, nimisque ac audacia in eum sua superiorem, atque ad alia

quæcunque duriora, animi sui inventa, si res ferret, sustinenda paratum invenit. Hæc namque incitato animo persequeretur, ac Christi exornari plagis potius ducebat, quam ut ab Ecclesiastica lege Apostolicaque ac Patrum traditione, congrue admodum riteque sanciente, Christum verum Deum nostrum ea ratione, qua homo est, pictis expressum coloribus adorandum esse, quidquam aberraret. Ubi autem vir sanctus ore ad salutem confessus esset, seque Tyranno adversanti parti studere abunde declarasset, ad alia vocatus est tormentorum genera: quibus animi maximo robore perfunctus, Nicæam in Bithynia extorris ejecit. Quo in loco, quod erat reliquum vitæ tempus, religiose versatus, ac fortis animi in tendenda vera fide norma effectus universis, ad beatam illam requiem commigravit, vitamque in longa secula productam; laborum præmia tum recepturus, cum per vitæ compendium gesta judicabuntur.

E Quæ autem ex divinæ legis præscripto illi conjux adhaeserat, ut quæ religiosa, Deique ac viri amans existeret in cunctis, maritum secuta est in periculis, in exiliis, in ærumnis, in justitiæ (ut Apostolus loquitur) dextris atque sinistris: scilicet in tristibus, æque ac in letis. Cum enim par quoddam essent ad potiora atque ad virtutis agones sese incitantium, non minus spiritu quam corporum mixture concreverant. Hæc, viri heata forte defuncto, annos non paucos egit cum filio; eum is recens liberalium artium studia capessivisset, manumque ac atramento scriptor non ignobilis evasisset. Electus namque Scriba est, ut Imperatoribus, ut Latina lingua vocant, a Secretis minister esset. Quin et jam felix Mater hunc ex se natum summi Sacerdoti candelabro velut lucidissimum lucernam impositum, semperque clarum lumen semitis nostris præbentem conspexit, ac debitum secundum Deum parentibus honorem cultumque ad senium usque ex ipso recepit. Interim vero seculi res fluxus velut araneorum stamina pio consilio fortis foemina reputans, monasticæ se exercitationis studio dedit, strenue in eo desudans, victo adversario, ac professionis cursu digne consummato, morte functa immortalitatis coronam suscepit. Illic eum Virginibus in thalamum assumpta, leta churos agit, lampademque bonorum operum oleo semper accensum atque lucentem custodit. O natum, cui ex tanta parentum pietate commendatio fusta accessit! O parentes, quibus tantæ virtutis ac laudis natum, adeoque spectabilem nancisci obtigit!

F Ceterum, hic de Justi parentibus sermo, inferior longe quam ut eorum exaequet menta, haecenus ductus sufficiat: nonne ut ipse supra virtutis fundamentum semet edificaverit, atque in corde suo, ut verbus Prophetae loquar, ascensionis disposuerit, superest dicendum. Quamquam trepidat oratio, verita ne minus pro dignitate partibus suis defungatur: tametsi ne id quidem quod ex dignitate sit atque merito, arguis audior exegerit. Itaque exigua quidam subtilique via atque methodo abundantiam contrahens, ut quæ consilii indigna inopemque faciat, nunquam quid ex plurimis illius recte factis conubor dispuere, atque ex parte totum, eoa honorem ex ungue, vobis declarare.

G Eum itaque Imperator Anlaque habebat ceu divinum quemdam ornatum ac decus, sermone clarum atque illustrem, supra quam Philippus Rex, Atheniensium fecundissimum oratorem. Non enim blatero quidam erat ac locutuleus, qui ad adulationes modos, verba, sermonemque componeret, loquendoque ad gratiam, laudem quæreret, sed orationem ex ratione componens sic deprecabat sermonem, ut non tam dictionis elegantia atque verborum

in ea an de parentibus et facultatibus et agendum.

Mater Constantino-poli,

parentibus piis, pro hâc exilio et verbera piis.

a Theodorus pater Coprothymi Imperatoris scriba,

ob venerationem matris.

Ceterum

in exilium milti r;

Revera

ACTORE IGN DIAC EX MSS GR. in pte constans.

varie tortus.

iterum in exilium missus N caem, via fucius est:

Mater ubique mariti socia,

2 Cor. 0, 7

E

vidua vidu s. Nicephorum,

Imperatoribus factus a Secretis,

et Patriarcham

monist cam vitam amplecti, sine e merito

h

Psal. 83, 0

S Nicephorus huc exemplo provocans,

vir inaudicq; ens,

h

A verborum ornato auditorem mulceret, quam salutis negligenti remissoque, quid operæ pretium utileque esset, palam ediceret atque suaderet. Itaque cum eorum pars aliqua, qui per hoc tempus Romani Imperii sceptrâ moderati erant, circa sanam fidem essent naufragati; excitati ab iis, quoad senuit, tempestatem sedavit. Olim namque Apostolica Patrumque sanctione in inculpatâ Ecclesiâ vigentem traditionem, sacras nimirum pingendi atque colendi imagines, superba molitione ahrogare conati, (velut quos metus incessisset, ne Christum corporaliâ proprietatâ notis insignitum conspicerent sibi similem) adversus ejus decorem una agmine atque impetu processerunt. Dei enim viridem figuram omnino ejusque imaginem, qui per carnem nostras portavit imbecillitates, Christus versus Deus noster, immaculatissimæque ejus Parentis, necnon Sanctorum, qui a seculo claruerunt, corporalia monumenta ledantes atque oblitantes, locales seorsum conventum atque, ut vere loquar, c Concilium Pharisæicum in urbe Augusta cogendum putaverunt. Pharisæorum namque conventiculum, incitatum furore contra Christum, parricidiâ reportavit erimen: hi autem adversus ejus corporalem figuram perverso contententes aspectu, Christi hostium nomen atque titulum compararunt. Ita nimirum acta res, ut ex sacre Scripturæ contextu nihil inconsequenti ratione emittenda sententiæ suæ promerent; ex Patrum vero tractatibus adversus idola Gentiumque simulacra editis, sententiâ dicta que stulte decerperent, velutque in vulbo, id quod querebant videre se existimantes, præcoci definitione damnarent, et, ut verbum Scripturæ loquar, transferentes Patrum terminos, inane demeritis sensum in æternis tabulis exararent.

10 Quia tamen superne opis ultio malis infesta, tum eos omnes, qui adversus Ecclesiam hæcclati erant, tum illos maxime, qui adversus venerandam Christianæ fidei confessionem nequitiâ struxerant, id vita pariter ac dignitate privarat; ea, cui a patre nuncupatio fuit, una cum filio Constantino cœnptatam boreditatem Imperii sceptrâ Dei nutu obtinuit; e Irene videlicet, femina illa robusti animi Deique amans; si modo feminam appellare licet, quæ viros quoque pater superavit sensu. Cujus opera Deus cuncta, quæ prior discordia, instar serpentis lubricissimæ Ecclesiæ irrepens, distraxerat, in rectæ fidei unam confessionem elementissimâ benignitate adduxit. Hæc itaque cum ex urbis universis fluitibus sacrorum virorum Synodum ad Nicænam Bithynicæ Metropolim, pestifero huic verbo abolenda, cogendam sanxisset, Deo demeritis optulente non ex voto confecit. Præsidabat Synodo g Tarasius urbis Augusta sacratissimus Antistes; aderant vero h Adriani senioris Romæ, i Polikoni Alexandriæ, Theodoretî Antiochiæ, Elini Urbis Eliæ Sanctissimi Vicarii. Porro etiam h Nicephorus, pro multis æqualibus, Procerum huic clero comes debetis est, cuque in sacra illa Synodo, Regia acclamantibus concredita, atque ejus tonore sinceram omnibus fidem prædicans, et velut a sublimi specula venerabilium imaginum antiquam religionem ac adorationem inclamans atque dilucide explicans, concessor sacro concessu etiam ante sacras infusus effectus est. Hoc primum beato viri pietatis in Deum peractum certamen: huic prima ei palma coronaque obtigit nullo inferenda casu, in quo longe pretiosior, quæ lana, oleastro, aquo plexo victorum olim pugilum frontes solebant exornare.

11 Quia vero ille Patrum a Deo electus cæcis, divini Spiritus aura afflante, in recto fidei portu Confessionis ratem incolumem deduxerat, ac rursus Ecclesiæ tunica varium ex sacris picturis recipio-

bat ornatum, premortuo quem hæresis parturiebat infirmi foetu; magnus hic Nicephorus nominis sui ferens insignia, clarum quoddam, bellicumque adversus fidei hostes, pepigit melos; Christum ea quidem ratione, qua deitate simplex est ac intangibilis, omni circumscriptione vacare et nullis efforandum docens colorum pigmentis; qui vero per humanitatem tangibilis est atque compositus, circumscriptionem esse et qui pingi possit; quibus plane consentaneus sit usus imaginum, quo a Manetis sæcutorum figmentis resiliamus atque somniis. Hæc loquebatur, inque hunc modum sentiebat, cum Imperitoribus, ut dictum est, a secretis navaret operam, ac publicæ rei curis addictus esset.

h Is est Constantinus Capronymus, Leonis Isaurico 18 Junii anni Christi 811 Indictione 4 mortuo successus, heretico patre detector filius. — b Demosthenem indicat. — c Conciliabulum illud habitum anno 751 Indict. 7, post quod S. Nicephorus circa annum 758 natus est. — d Martini sicut Capronymus anno 775 die 11 Septemb. et Leo fluv. et impietatis hæres, anno 780 die 8 Septemb. — e S. Irene dicti Leonis vidua mater Constantini colitur a Grecis 13 Augusti: cujus nomen isdem significat pacem. — f Fuerunt in ea Synodo anno 787 habiti Patres 350. — g Actu S. Tarasii dedimus 25 Februar. — h Sedit Adrianus Papa ab an. 772 ad an. 795. Eant ab ea missi Petrus Archiepiscopus, alius Petrus Presbyter et Vicecomes, et Petrus monachus Pea factus sive Perpasus Monasterii Romani S. Sabbe. — i Fuerunt missi ab his Patriarchis Thomas monachus et Presbyter deum Archiepiscopus Thessalonicensis, et Joannes Syn-cellus Patriarchæ Antiocheni. De his actum pluribus ad Vitam S. Tarsii cap. 5. — k Hæretus etiam in eadem Vita S. Tarasii inter Patres fuisse S. Nicephorum, qui erat a secretis Imperatoris: qui cum vixisset in sanctitate, et esset ornatus divinis virtutibus, et doctrina ac dicendi scientia, Byzantiæ Sedis Patriarchali suscepit honorem post Tarasii sanctam consummationem.

CAPUT II.

Monasterium a S. Nicephoro extractum. Ejus ibidem conversatio, scientiæ variæ et virtutes.

Quia vero secretis sacratiusque præceptum noverat, quod sibi ipsum attendere, ac Deo soli vacare juberet (sic enim a terrenis abstrahi, janque in Deum ferri licet) ad desideratam vitæ monasticæ quietem omni se studio tentabat subducere; obsecrans omnemque supplicationis modum adhibens, quos eos, qui ad seruli negotia turbasque ex adverso turbabant, eo adduceret, ut se voti compotem fieri non vetarent. Ac vero etiam impulsit, brevique quod impendio desiderabat, obtinuit. Itaque fori molestias ac rerum turbas perennes, inaneque dignitatis suæ coronans insignia et cuncta que ad molitionem atque delicias corporisque voluptatem provocant valere jubens, in speciem quamdam e regione Bosphori Thraciæ emigravit, præter Eliæ Meliten, paupertatem scilicet, ad stremum Carmelium nihil inferens. Paupertatem, inquam, quæ primum ad virtutem domicilium extruit; quam qui possidet, incorruptione donatur, atque Angelicam vivendi rationem amplectitur. Hæc igitur comitem sovianque magnarum ille rerum negotiator nactus, janque olim supra quam alii lapillos Ophir Serumque lila plaris faciens, ad novum, uti dictum est, Carmelum secedit; ejusmodi scilicet, qui situ ipso loquæ difficultate deformo quod præferret, inaccesso et arduo montis acclivis vertice vix frugibus ullis esset propter sterilitatem idoneis, summaque siccitate ac penuria aquarum laboraret; quas convelli eo oporteret; cum ipso quod ex nubibus est irrigationis com-modo careret ob loci declivitatem.

13 Verum quid attinet soli duritiem, situsque inconmoda proferri pluribus, cum possit, si quis eo accesserit, loci invidem clarius cognoscere et supra omnem orationis vim ipsi ventis aestimare atque cogitare, qualis ex quali ab eo tempore mutatus sit. Etenim velut exasam pannosamque vestem, illum soli horrorem inelutanteque speciem exuens, et fertilitate glebæ sterilitatis appellationem deponens: qui

ACCIONE
IGN. DIAC.
EX MSS. GR.
puditer
etiam
doctrinam
moral.

con:ten Concl-
habulum sub
Coprnymo
ante coatum :

Pro. 22, 38

d

sub Constanti-
no et Irene
Imper

f

Con:sto
comenico
Nicano 2

g

h i

k

adest
Acclamationis
Regis p:roco,
de p:roco
tor :

D
rectæ Adet
def:ntor
ep:nicum
cunt

E

Monasticam
quibit :

et in recessu
paupertatem
amit :

F

eligens locum
hereditum ac
inultum.

A qui ante erat aridus, cœlesti inbre per terræ hiatus venasque sese invicem subitus excipientes irrigari cœpit, et alternante ubertate pinguis effectus, Alcinoi aulam aureamque Xerxis platanum delectabili aspectu tantum superavit, quantum veritas fabulosus commentis speciosior, majorisque quam illa honestatis existit. Martyrum porro sacratis delubris, in quibus seiva illorum certamina vario artis ornatu liculenter exprimentur, paradisum Dei, ut cum Scriptura loquar, perpulehre imitatur. Ejus enim ad vitæ commentum sufficientiam, aptamque domicilio compositionem, quis etiam ante quam expertus fuerit non miretur? Sacrorum itaque virorum a monasterium esse decrevit, qui assiduis Deum laudibus colerent, quibus et ipse jugi junctus collegio, diu noctuque precibus ac sacris canticis vacans, optimaque abstinentiæ modo sese oblectans, divinis lectionibus ac disciplinis animum adhibebat. Mensam vero Syracusanam ac dapibus lautiozem ne verbo quidem audire sustinebat; iis alimentis, quæ vitæ utcumque sustentandæ essent, parcus utens.

14 Postquam vero sacrarum disciplinarum mentio incidit, haud ingratum aut ab instituto alienum putem quanta viri in eis diligentia esset atque præstantia meminisse. Ad divinarum enim Scripturarum meditationem secularis literaturæ compendia adjunxit, tum ut facilius posset docendo persuadere, tum ut ad errores coarguendos expediret. Quemadmodum enim ea legis virtus est, ut justis atque iniusti comprehensioem certamque scientiam profiteatur, quo dignum, ut quisque alterum sectatus fuerit, retributionem æqualiter rependat; ita etiam disciplinarum perfectio utriusque cognitionem peritiamque requirit. Non ita tamen ut æqua velit lance, quod absit, componamus utramque: non enim pari cum domina honore ancilla certaverit: nec vero filius ancillæ cum filio liberæ, ut Abrahæ dicta commemorare, hæres extiterit. Quantus porro in Grammatica ejusque partibus et adminiculis esset, quibus recta, ab ea quæ vitio laborat, scribendi ratio discernitur, linguaque Græca corrigitur, ac criminum basis regulatur, iis perspicue notum sit, qui vel medicum eam artem caluerint. Quam etiam multisonam Rhetoriam cytharam tangens, suavis verbis esset ac dulcis eloquio, facile quisvis perspicat: superfluum namque garrulitatem ac verborum jactantiam et quidquid denique ad Sophistarum ineptas fictiones ac nugas vergit, procul ab oratione eliminans, ex distinctione ac puritate compositionis dulcedinem gratiamque captabat.

15 Quod autem ad quadruplicis Mathematicæ perceptionem attinet, quæ ex terminis continuis discretisque constat (aut enim movetur res Mathematica, factique Astronomiam: aut est immobilis, ac Geometriam constituit: aut iterum in proportione certaque comparatione existit, ac Musicam facit: aut denique proportionem ejusmodi soluta est, atque libera, atque Arithmetice efficit) adeo hic graviter in ea fuit exercitatus, ut unum vel omnia colens, omnique ut unum, in universis primas ferret. Musicam vero lyram aptavit, non qualem Pythagoras Samius, nec quasi seductor Aristoxenus: sed nobiliorem illam centum ac quinquaginta chordarum, semperque eam pulsans morbum, quo Saul quondam laboraverat, a subditis depulit: ipsamque crudelissimum Tyrannum erroris Spiritu mancipatum atque adversus Christi incarnati mysterium obstinatissime insanientem, dehnavit, et ab ejus hære incolumem conservavit gregem.

16 His autem quatuor verè scientiæ ancillis cum operum diligentissimam dedisset, ad ipsam demum dominam, Philosophiam nempe, ejusque præcepta ac speculationes, facili certoque processit itinere.

Martii. T. II.

Quinam enim ac quanti ejus termini sint, accurate rinatus; quænam sit illorum proprietas; quis subjiçitur, quidve sit prædicatum, ut vocant, atque id an de omni aut de nullo, vel in totum, et similia. Quid vero in his sibi velint elementa; ac num sola nominis communione cum iis consentiant, quæ Physica vocant ac Geometrica: quot propositiones, quæ ratione convertantur; quæ vis sit negationis; quæ verba substantiva; quæ circumstantia; ac quibus certa quadam ratione proportionem respondeant quod in illis indefinitum est; quot modi syllogismorum; quæ ac quanta figuræ: quis hypotheticus, quis syncategoricus sive simplex sit, et quomodo alter ab altero distinguatur; num item omnes reductione, quam vocant, ad impossibile probari possint; quomodo, ac quomodo modis hæc iniscantur; quomodo concludantur ac resolvantur; quæ fallaciæ compositio, quis syllogismus sophisticus, quæ ratione fallax simul atque probabilis sit; qualis una constet assumptione, quomodo acceptus dialecticus syllogismus ea quæ videntur verique speciem habent concludat, et quænam horum sit reductio: quam necessitatem demonstratio habeat, ut a deterioribus capter veritatem; quæ horum problemata, quæ axiomata, quæ axiomatis similia; quænam materia, mixtiones ac complexiones recipiant; quænam prima Physicorum principia sic ut demonstrari non possint: quæ quies sit; quot modis dicatur idem ac diversum; ubi, ad aliquid, quomodo, quando: continuusve principiorum processus, an vero non terminetur ad continuum; quis motor, quæ vis organica, quæ vis genitalis; quid prævium, quid id quod eductum est, et quo medio; quo quid vergat, spontene an violentia; quid qualitates continent, ex quanam hæc esse privatione dicantur, et an ex nihilo prorsus nihil fiat; quæ et quomodo ex contrariis ortum habeant ac essentiam; et quomodo iterum contrariis destruantur pariterque intereant.

17 Hæc atque ejus generis alia, sagaci mentis summaque vigilantia, quoad licuit, rimatus, extremisque libris eorum utilitate gustata, laudatissimum colebat silentium, inque cœlum subvehentem sensus modestiam, id est, humilitatem exhibebat. Viri enim perfecta scientia est, ut grati animi sensu perfectam cognitionem Deo adscribat, sciatque se minime res comprehendisse, ut illæ sunt secundum essentiam. Sic indolis vi animique propensione ac divine ope gratiæ disciplinarum scientiam adeptus, nihil minus ad veras virtutes gradum facere contendebat. Haud enim suam in illis probatum operam, sibi ad virtutem incognitum fore existimavit; quin apta via serieque usus, magno sese ad utraque extendebat profectu, in utrisque perfectionem summam adeptus.

18 Abstinentiæ et ciborum parvitatem naturæ contrariam socians, effrenum libidinum ingruentem ventris umbilico tumorem collidebat. Omni ab ira sedatum animum innata obtinens lenitate, cunctis se blandum atque suavem exhibebat, vultus iracundi specie prodigata. Non enim illi furor secundum similitudinem serpentis, in draconem tantum, qui solus nobis ruine auctor extitit, totus ferebatur. Pecuniarum contemptum, quo ad vitæ spiritalis compendia homines preparantur, non more Cynici illius Philosophi recondebat in dolio; sed jugi in pauperes erogatione, monstrabat animo latiori se pecunias spernere, et eam qua ille parantur vitam declinare. Opportune enim eam virtutis adeptus summam, ut ostentationis gratia nihil faceret, eaque parte conscientia imperturbata pollens, non modo dexteram ad eleemosynæ opera instruebat, sed etiam sinistræ ejus notitiam fidenter concedebat: quippe quæ se provexisset ut insatiabilis hujus ægritudinis affectio nulla titillaret animum.

68 Quinobrem

cum in ferentem commutat:

et errorum illic monasterium constituit:

utrinque litterarum studia amplectitur:

Col. 4 30

accuratus Grammaticæ et Poetæ,

eloquens Rhetor;

subtilis Mathematicus,

et Musicus,

invenit Philosophus

D AUCTOR IGN. DIAC. EX MSS. GR.

E

in tanta doctrina humilitatis,

ex disciplina-rum scientia ad virtutem incitatur: castus et sobrius,

mitis et suavis,

pecuniarum contemptor

liberalis in pauperes:

ab inani gloria alienus:

A 19 Quamobrem secundum violentam Imperatorum jussione[m] maximi Regia in Urbe hospitalis curato-rem agere eum divina gratia voluit, ut ea re, ac functione ipsam prepararet; cui, ut verbo dicam, peculiari quadam administratione Catholice Ecclesie gubernationem erat concrediturus. Verum hæc, deque his scriptores alij, qui amore ac desiderio, velut ex roseo floridissimo, apum instar ejus excel- lentias colligunt, atque ad favi, id est, divine amu- lationis debitas illarum qualitates vi orationis res- pondant fore enim existimo, ut eorum, que huc spectant, copia nunquam deficiat; cum plura sint et magna, atque ejusmodi ut alterum sibi alterum præferri non audeat, quod universa ad sanctum eva- serint. Nos autem caventes profixitatem tædio fu- turum Auditori, ad sequentia, Deo bene propitio atque favente, gradum faciamus.

a In hoc monasterio exul erat, mollius et repulsi est, ut in altera Vita dicitur.

CAPUT III.

S. Nicephori electio et ordinatio in Patriar- chum Constantinopolitanum.

B Nuper quidem a Tarasius, Ecclesie ille Lucifer occasum nesciens, qui filio ratem præclare guber- nans, hæresis forente proædla superiorem effecerat, recteque equitibus meritis cunctis felicissime in portum deduxerat, e mortali ad meliorem commigrans sortem, appositus fuerat Pater Patribus, Patriarcha Patriarchis, quia tunc de veritate causa Patriarcha- lem Sædem gradumque inherat; Sanctus Sanctis, quia quod sanctum est, quod vita superstes fuit, sancte obierat; veris Pastoribus veris Pastor, quia Pasto- rum Principem Christum imitatus, atque remanentem vocans ne engrosceas oves, sermoneque baculo lupas submovens, ad recte confessionis fideique cau- lam impellebat. Ille igitur ille vir celestis, qui in terris, quoad huc, vitam Angelis parum duxe- rat, cum Sacerdoti habenas in Dei manus deposuis- set unque manam; ut dignus Pontifex crearetur, atque Ecclesie Christo conjuncte inelytus præco- eniferet, pura, arbitror, supplicatione rogabat Deum. Quia enim multis laboribus ac sudore in ea ematas hæreses sentes atque spinas iudicibus exciderat, duque medio, Spiritu dæno, scandala sustulabat, at- que rationali aratro fidei arvam innovans, non in via aut supra potram vel in spinis, sed in bona ac fertili terra, qualem Scriptura centuplicis fructus foracem vocat, Dominice dispensationis symbola divinitus tradita senupaverat; ideo etiam post mor- tem jam vita functus videre cupiebat ac satagebat virum qui agriculturn suum foret. Nec vero vota frustratus est: Deus enim, qui querentibus semper luxonitur ac pulsantibus januum aperit, verasque preces semper divino digito ac spiritu perficit, sacra digna mentione Nicephorum ostendit ei, qui tum temporis Impetu Romani sceptra moderabatur ejus- dem ac ipse nominis.

C 21 Solertia nempe inferior nemini hæc sollicito agebat, ut Ecclesie viduae sponsum ejusmodi præfi- ceret, qui docendo fidelium sermonem tenere idoneus esset, et ejus, qui nuper Pastoris munus sapientis- simo dærat, vestigijs insistere. Quamobrem etiam ad universos enim Sacerdotes tum monachos, quos- que Senatorum primores ac reliquis præstantiores iaverat, rem deferebat: ut iustissime plurimum elec- tioni, quam divini Spiritus ratum haberet assensus, tum quoque ipso suffragio accederet. Ast illi (nee enim homines enim assent, proors evare poterant ut quid ad gratiam agerant) mutuum concordiam dissensio[n]es solventes, alium sibi quisque designa- bat atque tradebat: non quem divini nutus præ-

scientia designaverat; sed quem cujusque voluntas D infirmabat ac præhabendum suadebat. Imperatori autem acie mentis qua pollebat iudicium, Nicepho- rum gregis Principem suggererat; in quem ut om- nes conyicerent oculos compellebat ipse, præclaras vii dotes in memoriam revocans: eloquentiæ sci- licet tum sacræ tum profanæ vim maximam, inorum molestiam ac lenitatem, conscientie ad omnes in- tegeritatem ab omni offensione remotissimam. Deni- que velut nimbo, continuo illis regu oris eloquijs, ab omnibus Patriarcha acclamatur: universorum aures concludens, nulli vim faciens, velut in sagenam, in manum omnes sententiam ade- git: exinde enim omnium labijs oreque Nicepho- rus Patriarcha acclamatur.

22 Mittit itaque Imperator, qui denuntient ju- beantque, ut senota omni cunctatione ac sine mo- ra sistat se Augustæ urbi Is vero, qui laudabilem obedientiam vituperande inobedienciæ potiore[m] ha- beret, quamquam renitens, viros ductores itineris acutum secutus est. Ubi autem Imperator, id quod satagebat, effecit, ac coram præesente eum, cujus desiderio tenebatur, conspexit; in hæc verba, ut aumat, ad eum locutus est: Mihi quidem, vir Deo acceptissime, siquidem fas esset Deo mandata in mi- tunis habere eorumque opere neglecte publicam rem administrare, in promptu erat quædam seduc- trix ac lata via, qua obvium quemquam, nullo an- teriori merito ut Pontifex liceret commendabilem, sed qui solummodo vellet, urbi Augustæ præficerem. Quia vero divinis Scripturæ documentis eruditus scio, qualem esse oporteat futurum Sacerdotem et imprimis eum, cujus sit ad gradum ejusmodi proæ- here alios: nimirum sublimem virtute ac labijs in- tactum, qui scientiam custodiat, atque exquisitam legem in ore ferens, bonum omnipotentis Angelus audiat; vereor ne sacra illa admonitione spreta, ne- gligentia deum punis, inque meum caput diras in- tentatas avessam. Nunc igitur cum Deus Sacerdotii arcem, celestisque hujus stadii vobis habenas con- crebit, ne queso vocationem respueritis: sed divi- num subentes certamen in il potius respicite, quod e communi salute sit. Scimus enim vos juxta tuum ac communem præceptorem Paulum non decertasse adversus aerem, enim verberando; nec ita cursu de- functos ut non comprehenderetis; sed potius ad eo- rum evasisse perfectionem, quorum antea[m] corporis castigatione prolata virtus super aurum emittit.

Nolite vero vestre duntaxat salutis causa Deo sup- plicare; nec vite monasticæ compendia, quod est vestrum emulcemi, sed ut omnes salutem conse- quantur satagite. Sponsam formosissimam Eccle- siam existimate, cujus obsequentem aurem, recto- rum ac purissimorum decretorum margaritum al- stringat; caput gratiarum corona, Patrum eloquijs con profusissimis capillis misericæ cullgens, præ- clare cingat; pectus septena divinarum Synodorum definitio atque regula, velut aureus torques, mystice collo pendens, magnifice exornet; qua denique omni ab intus gloria circumdata sit, sacramque ne venerabilium imaginum vario amictu Evangelica o ratione honestata splendeat. Cavendum est nobis ne quis merulis moribus hæc sibi eam despondeat, qui hæretico in ea solodis zizania serens, verorum filiorum ejus plebitudinem adulteret; ac blando ovis vellere sanam mentions fidelem, incredulitatis at- que diffidentie lupum intus animo contegit, inque asperos montes ac heca, que non visitat Dominus, gregem expellat. Cum igitur regnum Dei Christum, Verum Deum nostrum, pastoribus peritæ adiutorum habeas, pedumque ejus cruce[m], qua fulcias gregem, ut recto fidei tramite incedat; ne vocationem res- picias, neve supplicem nostram orationem spernens, Dei in te tam provocare presumas.

curator his, ut, et domus

a S. Tarasius Patriarcha mortuo,

virgo perfectissimus.

aptus necessarius ejus precibus petitus

e Deo datur S. Nicephori.

inagel Nicephori Imperatori cura,

discessionem eorum dicens,

et virtutem ejus proponens,

ab omnibus Patriarcha acclamatur:

e monasterio adducitur:

P. Imperatoris orationis

1 Cor. 0, 23

ad Patriarchatum accipiendum iuculari

A 23 Ille Imperatoris monitis ac documentis, velut jaculis ex corde profectis, animo saucius : At mihi, inquit, Imperator, is demum dignus videtur, qui gregi rationali præficiatur, cui cum terrenis necessitudo nulla intercedit; et cui cœlestes axes consequendi nullo carnali affectu retrahente, certus amor animo fixus est : qui diris illis Prophetico ore adversus Pastores intentatis, haudquaquam obnoxius deprehensus est : qui Christi Pastorum Principis soliusque Pontificis exemplo animam suam pro grege tradere paratus est : qui non ad maectandum atque perdendum per furtivas doctrinas, aliunde quam per ostium ingreditur in Ecclesiæ ovile : qui unum hoc spectet, ut ibet vitam, servetque gregem incolumentem, et in fidei caulis oves faciat fœtificare : qui ad omnem indolem inoresque gressum, aspectum studium subditorum semetipse dividat, atque ad singulorum curam Pastoralis sollicitudine varius siquæ dissimilis fiat : cuius pedi potior usus sit ut emeudet, atque a lapsu benigne fulciat : rarius autem eo utatur ad vulnerandum, quamvis innoxie pro anima conservanda : qui denique nullis diffidentiae contrariorumque affectuum vulneribus pateat. Ad hoc itaque bellum cum rudis sim et imparatus.

omnis ipse Patriarchale grave proponit,
Jer. 23, 1
Joan. 10, 11

ac deprecatur

urgente Imperatore,

acquiescit monachum undunt,

delinens omnibus a illo Imperatoris :

sacros Ordines suscipit :

1 Dominica Pasche ordinatur Patriarcha,

6 faciens manus librum de Me a se scripsum,

in adventu magni Dei ac Salvatoris nostri : ipsumque post celebrata super eo divina mysteria, pone sacram mensam velut consecrandum, roburque et auctoritatem a Deo ex ipsa loci religione consecutum, reponit. Sacramentorum autem celebratione divino afflato ac nutu completa, vociferans populus, Dignus super digno, trina acclamatione respondit. Exinde sacræ Sedis apicem conscendens, velut sublimem speculam, quam divinæ custodie nomine admirandus Abacuc spiritualiter designavit, cunctæque plebi pacis bonum inclaimans, et vicissim pacis voti excipiens, quod erat reliquum divinæ rei peragenda, ipse illi operans, prosequens est.

D AUCTORE IGN. DIAC. EX MSS. GR. ET IN A'URA DEPOSITA Dignus super a. clamat a populo r

Abac. 2, 11 cuius pacem exoptat.

a S. Tarasius mortuus est Indictione 15, feria quarta prima jejuniorum hebdomadæ, sive die Cinerum, XXV Februarii anno 810. — b Nicephorus, ejecta Irene, a quo plus Constantinus fuerat excecatus, Imperium arripuit anno 802. — c Sinarum a patre particeps Augustus majestatis factus anno 803 mense Decembri. — d Die 12 Aprilis, cyclo Solis III, Luna IX, littera Dominicali D. Pascha celebratum est. — e Antirrheticum ejus, de quo supra actum, videtur auctor intelligere.

CAPUT IV.

Hereses a S. Nicephoro oppugnata: disciplina monastica emendata: epistola Synodica ad Leonem III Papam.

Sic Deus, qui humilibus admetitur gratiam, illum quoque, cum spiritalis ascensus amore teneretur, supremam Ecclesiæ dignitatem capessere decrevit. Hanc autem adeptus, ac digne Evangelio edificare incipiens, fidei crepidinem tutam, asseruit. Tranquillo namque statu nactus Ecclesiam, quod jam ante, uti dictum est, Synodali Patrum diligentia deleta essent ac expurgata hæresis scandala, quieti deinceps et ipse serenitate Ecclesiæ pelagus tolerabat, nullum adversus eam hæresis flatum contrarium timens. Quapropter etiam zelo impulsus, aliam in viam adversus incredulorum abscondas hæreses, quorum tunc recens suscitata dementia omni digna execratione mysteria impudenter præsumebat celebrare; adversus Judæos a Phrygasque videlicet, et eos b qui Manetis deliria sectantes turbidum incredulatis calicem insipientibus propinabant. Fusiori itaque stylo librum conscribens, absconam eorum religionem ac superstitionem Imperatori declaravit, ut quæ universum reipublicæ corpus gaugenda instar ledere atque inficere posset, arrepta semel agendi quod luberet licentia : eoque libello suppliciter oblato, decidias Judæos, et Phrygum portentosas nugas, c Manichæorumque somnia ita percudit, ut nec labiis nefanda proferre auderent; sed in abdito atque angulis erroris sui mussarent deliria. Ablata est enim Regio elicto atque censura palam loquendi agentique fiducia, eoque impij adducti sunt, ut ne occulte quidem quilibet agerent.

E Hæreses iconoclastarum domita,

1 b Judæos veterisque hæreticos exagitat,

c

F emendat monasticam disciplinam r

27 Sic paulatim scelestorum hæreticorum subsidente procella, recta veræ confessionis nostræ fides clare lucens, sabbatismum Dei Ecclesiæ præstabat. Quia vero quæ foris sunt recte illi composita erant, ad ea quæ intus erant commode advertit animum, ad monasticæ scilicet instituti acutatum disciplinam. Viri quidam cœlesti illud vita genus amplexi vel amplexuri, sacrarum e Virginum adibus vicina monasteria extruenda sibi putaverant, quodam vel affinitatis intuitu vel alterius ejusdem necessitudinis respectu adducti. Et hi quidem manifestum cum eisdem contubernium haud difficulter cavere; suspensionem tamen effugere cogitationis occultæ omnino vitare non poterant. Erant enim illis omnia communia, tum prædia, tum facultates, secus plane ac de fidelibus quondam usurpatum fuerat. Illi namque præclara rerum abdicatione id præoptabant, quod commune erat : hic vero mala omnium communionem fiebat ne ista rite abdicarentur; eratque præclari instituti

c

ACTORE
ICŶ DIAC.
EX MS. GB.

monasteria
feminarum
et virorum
precul separati
curat :

A instituti confusio quedam, usque adeo ut quæ virginitatem professæ esset, cunctis stupri suspecta haberetur. Hæc itaque mens illa purissima secum considerans, nulla interposita mora providit, ne omnino cavina aliquem induceret malum periculosum, inque turpem libidinem affectus erumperet. Itaque Apostolica auctoritate utens, addictos illi Episcopos, et qui Phinees simulationem animo infixam haberent, sibi delegit præcones : qui subinde missi quo opus erat canonico pugione morbi nefas compungerent, atque admonitoria lenitudine sisterent contagionem. Illi ergo quinquaversum profecti, ubi is morbus increverat, ac salubribus opportune usi remediis, obscenitatem vulnus ut obduceretur, studio effecerunt : procul a viris segregantes feminarum contubernio addictas adiculas, et earum necessariorum copia abunde instruente, ne illarum penuria occasio foret luxuria in memoriam revocaret, licentique novissima priore illa consociatione pejora. Viros autem ad consuetam ipsorum munia ac monasteria, aut potius ad interitum cuiusque animi curam ablegaverunt, eis suadentes, ut tanquam a morsu colubri a feminarum convictu fugerent, ne quis per cogitationum januam libidinosus consensus subintrans, animo totum infingeret ac sauciaret.

B Hunc in modum isti castitatis duces omnem curam sacro monachorum gregi regendo adhibentes, utiles sui operis merces cum laudabili favore apud Pastorum Principem inclines receperunt.

28 Quia etiam quibusenique in urbibus vigentem eam hunc invenit Nicephorus, calamo atque atramento medicans, curationem illi impendebat sollicitam. Hujus generis quippiam in Tauri montis d' eliminato quodam, ac sotrapia noscitur præstitisse. Præsertim tum illi gonti Dux usque eo pessimo huic implicatus vitio, ut scortum quoddam introducturus a legitima conjuge divortium nescitaret. Quem Nicephorus ut a foelissima huc mandaret scripto admonens, verosillim objecit in faciem, adjectumq; minus, quibus, nisi se continere vellet, merita alumnium fore statuit. Atque hæc quidem ad eum fere se modum habebant.

29 Quia vero recte fidei sue sinceram professionem Patrum decretis diligenter componere studebat, consequenti ratione morem genus canonicæ atque veteri consuetudini, qua cavetur ut Apostolicis Sedilibus communicentur quas sunt fidei, Synodis cum litteris exaratis atque consignatis, ad Romanam tum Ecclesiam Presidem atque Antistitem e Leonem Papam misit ea verborum efficacia expressam, ut hæreses quidem tractato, ne sigillatim luculenta, orthodoxo autem fidei illustrissimus titulus habebatur. Si cui porro lubet vim sermonis quanta vir isto polleret ipso rei nosse experimento, g' nunciamtum illud legat, et intelligat uberem illius in divinis doctrinis fuisse unam. Hanc et Sacer ille Leo admiratus est, amplectensque doctrinam, Petri Apostolorum Principis decretis clarissime consensum promulgavit. Consubstantialis namque Trinitatis eundem naturam, paremque dignitatem ita dilucide explicavit, ut nihil ipsum ab eorum, qui primas in Theologia tulerunt, accurata doctrina deficiat. Unus quoque e Sancta Trinitate persone postrenus temporibus ex castissimæ ac intemerata Virgine Dei Genitrice, Christi inquam veri Dei nostri apparitionem sic explicavit et consentaneæ Ecumenicis Synodis patrum est professus, ut quod ad honestatem cultus spectaret, nihil suppressum sit. Porro supplicationes ad Deum, venerabilemque Dei parentis intercessionem, eodestiumque Virtutum, Apostolorum, Prophetarum, inelytorum Martyrum, atque omnium Sanctorum Justarumque, necnon eorum adorandas reliquias sacras item illorum imagines tanto digna

honore pronuntiavit, quantum erat par consequi eos, D qui sic vitam instituisent, atque apud Deum præclare facti enituisent. Ita congrue apteque evicit, ut solus Deus adorandus in spiritu et veritate ostenderetur : ita ejus opera atque industria contemperatus est lymphidissimus potus sanæ religionis : non ut quadam sæculenta varietate mixtus, sed ut divinis informationibus compositus planeque ejusmodi, ut omnem turbidæ hæreses corruptelam in proximos aliunde derivatam amoliat ac sanet. Qui autem? an sola vocis confessione veræ fidei Caput vir hic magnus explanavit? neque zeli vis ardentior confessioni comes fuit? An id quidem minime ambiguum est : ita tamen fidem Nicephorus tenuit, ut nulla adierit ejus causa pericula? aut ad ea quidem ipse instar adamantis obduruit, sed in dicendo timidior Deo se probatum exultare neglexerit? Minime gentium : sed ad confessionem accessit zelus, zelum provocare pericula, et inter hæc sermo illi acer gladii que acutior animis impendebat eorum, qui divina oppugnare vique dejicere statuisent, perversa eorum dogmata radicibus excindens.

in periculo
intrepidus.

Cataphryges

E
Manichæi

Leo 3 Papa

Epistola ad
Leonem Papam

B

Enicoplon

CAPUT V.

Imperium Leonis Armeni. Contra invocationem imaginum et S. Nicephorum cepta persecutio.

II hæc Adversarius ille considerans, qui bonis semper invidit, qui stantibus deumânos fluctus adhibet, qui tranquilla ac firma peci implacabile odium admittit, qui fidei tunice nullam admittenti scissuram putridos hæresum pannos perperam assuit : hinc passus est, ut Ecclesie Imperijque status diutius tranquillo ordine regi conspiceretur : sed turbas audacie sue pares excogitans, implacabile adversus utrumque

A diabolo et
suo Leo
Armenus.

omni
Imperi et
Ecclesie status
e. c. l.

Synodica ad
Leonem III
Romanum
de Unitate

proficitur
sanctissimam
Trinitatem

Incarnatio
verum

intercessionem
Sanctorum

veritatem
reliquiarum
et imaginum

d
Adultatio
magis
Principi
restitu

A utrumque bellum excitavit : non tela acuta gladius-
 que confans, prout illis comparatum est, qui bello
 corpora fatigant : sed lingua maligna meditari doc-
 tas nequitia suae cete acens, ad animarum pericula
 aciem instruit, inducitque superbum recepta
 tyrannide Imperatorem, Leonem nomine : Leonem,
 inquam, virum ejusmodi ut varia impietate multiformem
 a chameleontem praefrens veluti si ipsum illud,
 quo Imperator acclamatus est, praconium om-
 nem sanum sensum ei abstulisset, sic continuo sa-
 tegit, ut quotquot saniores erant, in impietatis suae
 communionem traderet : qui quidem quantum ad
 genus ac prosapiam attinet, antiquum Israellem,
 Moyse Duca, afflixerat, et nunc novo Israeli praee-
 Amalecitis diriora ostendit : Sennacheribo crudehor,
 Rapsace detestabilior : ventrisque mancipio Nabu-
 zardano turpior.

31 Hic adversus Imperatorem de se optime me-
 ritum (quippe a quo honore auctus et primae cohortis
 Dux et Ordinum sen b Theinatum, ut vocant, consti-
 tutus erat antesignanus) in tyrannidis barathrum praee-
 ceptus actus est : nihili tum honorem acceptum ducens,
 tum eum qui contulerat. Etenim adversus c Hunnos
 Thraciam infestantes, multamque ejus urbibus vas-
 titatem inferentes, suscepta expeditione, primus in
 ea cladis auctor Leo, universo exercitui fugae acci-
 pienda il causam delit. Tenebat tunc Imperator
 Urbem, victoria commodisque exinde speratis frus-
 tratus; sed Leo verbis ad e defectionem spectantibus
 subornans populum, inanisque spe nuceus ac deci-
 piens, tyrannica virorum summan invasit. Qua po-
 titus, mira celeritate ad Urbem Augustam advolvit;
 moniisque (quod utinam non fuisset unquam!) mi-
 ser exceptus, consueta satellitii pompa in aulam
 deductus est, decessorem dignitate moturus, virum
 innocentia simplici quam purpura clariorem. Is por-
 ro, ubi Leonem rugientem, et belluina feritate ad-
 versus principatum frementem persensit, scissa qua
 Augustus fulgebat veste, comaque detonsa, aureum
 habitum pullo commutat; seque cum uxore liberis-
 que sacris septis inclusit. Ea res vix tandem Leo-
 nis inflexit animum, ne in eum crudelius statueret;
 dictoque citius exilio relegans, in hoc unum inten-
 tus erat, ut regium diademam imponeret capiti.

32 Hanc itaque calamitatem divinus Nicephorus
 sentiens, virique versatilem animumque levem intel-
 ligens, adtrahere cogitabat, ut ex f more fidem
 scripto praefiteretur. Itaque prologo codice, inculpatae
 fidei nostrae scriptum symbolum continente, illum
 per Episcopos quosdam obtulit Imperatori, hortans
 ut sua ipse manu subscriberet. Simulabat ille om-
 nibus quae dicrentur se propensissime annuere;
 praestare tamen indicabat, dum g diadematis hono-
 rem consentus esset, rem eam differre; eo facto se
 omnino paratum Ecclesiastico jugo collum submit-
 tere. Interim vero conscientiae quo pungebatur aculeo
 et mentem obscurante caligine, ceu calamo et
 atramento perperam usus; ante etiam quam diadema
 solennemque susciperet inaugurationem, haeresis
 libello subscripsit : totum nempe se da-monibus tra-
 bentibus dedens, atque iis, quam Patrius ad salu-
 tem ducere studentibus, magis obediens.

33 Ad magnum igitur, quod a Sapientia nomen
 habet, templum solenni ritu inaugurandus h venit;
 et continuo Deus, cui futura prospicere insaporabilis
 oculus tribuit, magno Antistiti, viro utique justo,
 coronandi ritum peracturo concessit, ut quod ille
 futurus erat certo conjiceret. Vibebatur enim sibi
 vir sanctus, dum post fusas solenni invocatione pre-
 ces sumptamque in manus coronam ejus, qui initia-
 batur, caput tacturus esset, quasi in spinas et tribu-
 los manum injicere, sicque coronam imponere;
 ideoque palam profitebatur ingenti se doloris sensu

affectum esse. Nempe erupturam mox in Ecclesiae
 damnnum nequissimam ejus asperitatem praesagebat,
 viro sancto, illud spinarum more bispidum pungens-
 que caput attingenti.

34 Ceterum abiit ille regio diademate redimitus
 caput, in quo supremam jure plagam, qui jus omne
 fasque sprevisset, accepit; altero autem ab assumpta
 purpura die, iterum vir divinus, recens creatum
 inauguratumque Imperatorem ut recte fidei sub-
 scriberet, urgebat. Is se facturum fortiter pernegat;
 mendacio namque purpuram inficiens et primo experi-
 mento Proteum exhibens, alium se atque alium
 adentibus praebat. O animum superstitiosum, quo
 fidei crepido nutat! O effrenem illarum mentium
 errorem, per quas recta confessionis sensus deprava-
 tus est! O mendacii multitudinem plexuram, cujus
 nexu omnis expers variationis rectorum decretorum
 veritas compeditur! Non enim adversus Reipublicae
 hostes, qui sub id tempus civitatem bello cinxerant,
 primum desudat certamen; sed adversus eum ipsum,
 qui (quibus novit iudicii) potestatis habenas con-
 crederat, aciem instruit. Hostes enim, uti modo
 dicebam, nihil parumve curans, quippe qui signa
 conferre ac ne contueri quidem, ob accepta ab eis
 superioris cladis artificiosum commentum, i idoneus
 esset, adversus universorum Regem bellaturus pro-
 cessit; nullumque non movit lapidem, quo ejus ab k
 Ecclesia simulacrum proscriberet. Cum enim rem
 veneratione dignam revereri; cum antiquae tradi-
 tionis religionem fovere; cum divini itineris, quo
 praecessissent Sanctorum vestigia, tutum callem te-
 nere; cum sanctissimi Pastoris atque Antistitis ad-
 mirari constantiam debuisset; ille econtra insaniae
 furorisque serpentem fulcire, et sensu doloso men-
 tem infectus tenacius proposito inharrere persevera-
 vit. Scilicet degeneris illius Roboami more, semo-
 rum monita prudentumque consilia, quae ex prima
 statim congressione utilitatem praferent a se rap-
 pellens, atque ad juniorum nullius ponderis verba
 anilesque eorum fabulas, qui non de caelo sed de
 terra loquebantur, convertens animum, longa sibi
 tempora ac victorias pronittebat, si modo veteri re-
 rum statui impietatem vomitu impuro aspersisset.

35 Unum igitur in caetum si omnes evaguntur,
 quos canonica regula ac districtio sacris altaribus
 arcebat; si etiam omnes, quos invitos fraus vi com-
 mixta infestebat; quibus et locus intra palatii septa
 statuitur, et annona, qua porcorum instar ventrem
 distenderent, copiosum deventur, ab antiqui dogma-
 tis desertore novam fidem condere gestiente. Illi
 regia illa temeritate, haud secus ac fibulosus ille l
 Aegeon, superbia clati, in m omnes ecclesias cruda-
 lissime grassari, librosque exquirere atque auferre :
 et si quidem ejusmodi erant, qui adversus idola editi
 essent, velut ipsorum causa sententiaeque faventes
 amplexari; sin vindicandis imaginibus scripti, tan-
 quam illorum arguentes commenta flammis absum-
 mere plerosque.

36 Episcopus item accessit Imperator, tyrannico
 ac seditioso conventui patrocinio futuros. Illi porro,
 ubi e regione Byzantii navium stationem propius
 assecuti essent, uti moris erat, ad Pastorum Principem
 summumque Antistitem sponte profecti, ad eum
 trans mittebant; sed in regium ex adverso discrimen
 incurrentes, ad Echeti Phalaridisque paenas victi
 trahebantur; et siquidem ex eorum fidei ratione se
 sentire profitebantur, praesto erat malorum solutio
 atque remissio; sin autem aliquis veritatis compun-
 gente stimulo tantisper impietati adversabatur, car-
 cere, fame, terrenis damuabatur terroribus, quae
 ad Empusae spectra nihil molestiae deesset. In hunc
 modum secundi Caiphae coaeruerat Concilium; sic
 Jannes et Mambres grandi-loquentiae certamen ad-

1) AUCTORE
 164 DIAC
 EX MS. GR.

neqal se Adei
 orihodoxo
 velle subscri-
 bere.

deces adversus
 hostes Imperis.

i
 k
 Christa et
 sacris
 imaginibus
 bellum infer-

co mnti, ulum
 inplorum
 hantium
 colligi:

l
 m
 F

Episcopos
 Cathoicos
 carere
 includi:

versus

a
 b
 c
 a Michaele
 Imperatore
 honoribus
 auctus.
 d
 e
 f
 g
 h
 i
 k
 l
 m
 n
 o
 p
 q
 r
 s
 t
 u
 v
 w
 x
 y
 z

A ad omnia valeat, et maximum in utramque partem momentum afferat. Novit, cum honoratur, coronare; novit expugnare, cum bello petitur. Hæc comite vincat is etiam, qui nullis armis instructus est; sin autem hæc deficiat, etiam cataphractus miles facile poterit expugnari. Textes dictorum si ipsi, in quibus oratio nostra collineat; nullam enim veritatis rationem habentes, ipsis quoque tirunculis atque elementa discantibus facti sunt ridiculi; dum nempe sibi ipsis ad contradictionem satis sunt, suisque se caribus more insanorum ingurgitant b.

40 Hæc coniecta oratione locutus, sacrum humeris c imposuit pallium, universoque stipante Ecclesie cœtu, aulam petit Imperatoris. Ille non pro eo, ut motus erat, oblata manu atque osculo, certis munitur veræ amicitie indicis, virum excipit; sed torvum quid atque furorem oculis præhendens, gradum præit, reginamque solum arripit, viroque justo secundi ab eo confessus locum cedit. Quæ autem tunc d solus soli Imperatori collocatus sit, ac quibus eum ex divinis Scripturis eloquiorum veluti manibus obruerit, vocante tempore modo dicturi sumus. Rebatat enim homo vilissimus et impietatis mancipium fieri posse, ut Sanctum expugnaret, modo solus cum solo congrederetur, quem oïane auxilium armaque deficerent. Orditur ergo succensus iracundia talia, velut ex altissimo gurgite, na animum succedente, eructare dicendo: Quænam hæc a vobis fabricata discordia, et adversus Imperii sacratissimum cultum ac majestatem plena temeritatis conjuratio atque cœtio? nam qui inconsulta Majestate nostra conventus agere, aliterque quam sentimus nos docere, atque in causa religionis, quibus obloquatur, adinvenire præsumit, manifestum est quod contra communem agat salutem. Si foret Majestati nostræ constitutum ad abolenda recta decreta quidpiam moliri, eorumque, ut dicitis, antiquitatem convellere, non deesset forsau alium tempus ac locus nos vituperandi, et tetram hæresis crimen nobis impingendi; nunc vero cum rectitudinis amore ducti omnem cupianus vitare discordiam, et cunctos unum quid in fide sentire peroptemus; cur videmur hac parte injuriam facere, Ecclesie paci studendo? Nescitis turbam plurimam tumultuari atque ab Ecclesia dissidere eo nomine, quod imagines pingantur et erigantur, collatisque etiam libelis loca præferre Scripturarum, quibus probent quod interdictum sit earum religione? horum autem objecta si negligantur indiducsa, nihil vetat quin fidei consensus discordia solvantur, nec deinceps ad rectæ coalitionis unionem respiciat. Quamobrem his, qui ita annis fluctuant, omni mora postposita, loqui vos atque cum eis jubemus disputare; quatenus vel eos in sententiam vestram adducatis vel ipsi dicentibus ipsi auscultetis; ut nos quoque quid rectus dicatur cognoscentes, ab ejus steminis partibus, cujus justior et æquior causa fuerit, eique ad victoriam nostræ auctoritatis momentum conferamus. Id si præstare renuitis, in tenendo de his silentio pertinaces, hæud obscurum est quod vestre redigende res sint.

41 Suscipiens autem lucifer veritatis Nicephorus in hunc modum respondit: Ne, quæso, sacratissima Majestas, eorum nos artifices putaveris, quibus discordia ac seditio conflatur. Neque vero adversus Imperium tuum armorum loco preces nostras movimus, qui orare pro Regibus, non illis mala præferre Scripturæ documentis monemur. At neque ad pravæ doctrinæ hæresisque in orbem, sanum fidei sermonem atque doctrinam traducimus; nam qui ea teneretur us vel Ave dicere a veritatis Præceptore velimur. Hoc vero scimus, vobisque nihilominus rem scientibus fidenter edicimus, cunctis mortalibus, quibus rationis vel mite misit, certum atque

exploratum haberi, pacem primum bonum esse: quàmobrem quisquis ejus solvende auctor fuerit, is inulorum quædam non tantum vicinis, sed et generis necessitudine conjunctis extiterit. Is itaque optinatus sit Imperator, qui ex bello pacem componere possit: tu autem Ecclesie rebus rite congruè dispositis, ultro bellum indacere cogitasti; rectisque decretis, quibus Christi Crux predicatur, late fulgentibus (nam neque Oriens, neque Occidens, non Aquilo, non Mare eque splendoris ac lucis experta sunt) obscuram ex adverso perditissimorum hominum doctrinam excitare statuisti. Non enim Roma, primitiva Apostolorum Sedes, ut veneranda Christi Imago aboleretur, vobiscum conspiravit; nobiscum vero etiam impense honorat, et ejusmodi cultu delectatur. Non Alexandria, Marci Evangeliste venerandum Sacerarium, vobiscum conspiravit; nobiscum vero etiam impense honorat, et ejusmodi cultu delectatur. Non Alexandria, Marci Evangeliste venerandum Sacerarium, Deipare Genitricis materiam effigiem revereri unquam simili vobiscum ausi velint; nobis illa pii operis comes est nobisque consentit. Non Antiochia, Petri Apostolorum Principis ipsa quoque celeberrima Sedes, ut Sanctorum effigies contumelia adiferetis permisit; sed antiquam earum venerationem sanctè in nobiscum probatamque custodit. Non Hierosolyma, Dei Fratris incluta mansio, ut Patrum traditiones eliminarentur assensum præbuit. Quis Romano ditioris Sacerdos absque vi metoque in vestram sponte concessit sententiam? Quænam Catholicarum Synodorum, quibus verum fidei symbolum divino Spiritu explanatum est, eadem vobiscum sanxit? harum autem suffragio destitutus nemo Ecclesie dogmata definire eaque in arcem cogere præsumpsit. Ast, o Imperator, ne tracte huiusmodi hæresi manum porrexeris; neve convenienti damno silentio vocem adversus Ecclesiam inspiraveris. Procul abscedat cum suis inventoribus, in malam rem abeat, ad Cynosargas facessat; Ecclesie autem omni semper major comparatione magnificentia maneat. Nulla Ecclesie universalis pars, ut modo Regio Majestati tue verbis est insinuatam, a sacris imaginibus ipsam arcere studuit; nulla adversus ejus legitimam compositionem Ecclesiasticæ ordinis decorem turbas unquam consivit; ubique enim pacis ac constantiæ tenax, adversus procellas fluctusque et ipsius inferni portas noscitur prevalere. Ne ergo doctrinas ad novitates turbasque spectantes immutatis adversus antiquam traditionem nostram; isti namque qui assentandi studio, non quæ Domini sunt, loqui didicerunt, ex homicidarum utero abortivi factus prodierunt. Quod si hæreticæ sessionis afflatus aliquis vestram subvertit sobrietatem (non enim late ante etiam assumptam Imperium culpata Te fidei adhesisse) et ejusmodi quisquam aures inficendo pervadens in consensum traxit, ac scandalum genuit, ejus solutionem animus sit necesse; hæc nos divina affulgente luce certo pulcivemur. Hoc enim delicto, eoque omnino maxime necessario obstricti sumus, ut Deo opitulante, quod vobis offensionem fecit, penitus amoveamus. Us autem aperire, atque eoque quæ sunt Spiritus, cum us, qui a spiritus alieni sunt, conferre atque in disputationem vocare, hand opere pretium esse ducimus, quatenus demum ad hoc necessitate compulsi fuerimus; neque tamen us sententis, quis ex Scriptura Patrumque libris dererpserunt, propterea cedimus.

E

a In Appendice Theophrasti Orthodoxi emeti Clerici, monachi et laici vigilas per totam noctem habuerunt, ut Deus eos consilia dissiparet, depræcantes. Hæc ita per a Patriarcha discipulis illis. Nihil mali fecimus, Deum laudum rogavimus, ut Ecclesiam suam, modo illi placeat, inurburiam conservet. *Enthoum cum S. Nicephoro in magna ecclesia per totam noctem utrasse tradit Theophrasti in Vita S. Niceta.* b In dicta Appendice S. Nicephorus ad omnes istam sermonem dirigit. Nam habebis aliqua, quod verbis istis exprimitur Fratres. Evacuavere omnes. Novimus et certi sumus veram esse fidem nostram, in hac mortuar omnes. Ad illos Patriarcha. Superest, Fratres,

ut veritas
semper
cunctis
adhæreant

b

c

d

ad Imperato
rem dicit,

acriter
reprehenditur;

a

cum hæreticis
disputare
jubetur

rep. n. 1
Imperator.

1 Tim. 2

1 Joan. 10

AVCTORE
HON. DIAC.
EX VSS. GR.
JAN. H. P. G. S.
PUBLICATUR.

Seditum
P. 11. 1. 1. 1.
S. Synodo-
ramque
auctoritatem
convelli.

F

consuetudinem
re Imperatori
S. 1. 1. 1.
non dominatus
hæreticis
disputare
sunt.

P. 1. 1. 1.
naturam

anthemium
ad præterita
tiam

ut

A ut concordēs perseveremus, et animus conjuncti hæc in confessione absque dissensu romanemus : ut adversæ partis homines nullum reperiant, quæm separent a nobis, nec id cæciqui valeant. Gratiæ enim gratia, plures illis sumus. Illi rursus cum clamore firmaverunt ad mortem usque obstinatos et pro Ecclesiæ dilectores, oppositisque crucibus ad subscriptiones, scriptis sibi invicem fidem habere, nunquam ab invicem se separandos. — *c. Græce et Syrice* etc. quod habito *quæ p. 200*. Sacris furtive aut insigne patriarchali: quæ augustinus dei causam coram hierosolymis imperatore ageret. Ita hic *Combesa*, nos *Patrium* veritatis, et *Lactantia Ecclesiæ* non : cui respondet similis formæ paninis, sed multo quam *Lactantia* talior et *pene ad petras defluens in G. c. c. Patriarcholium imaginum formis conspiciendus.* — d *Theosterictus in Vita S. Nicepho*. Jusset autem et Patriarcham solum imprimis ad se intrare, ignorans quænam liter ipsos seorsim dicta fuerant.

CAPUT VII.

Colloquium S. Nicephori cum imperatore de sculptili ex præscripto Moysis non faciundo.

Ium Imperator suscipiens, ait : An igitur ne Moyses quidem verum tibi de his doctus videtur sententiam? Num dubitas Moysis verba Dei verba esse, qui præcipit non faciendum esse idolum seu simulacrum ac similitudinem, ilque non humanis tantum, sed absolute ac indefinite rei alterius ejuscumque in celo aereque volantium aut viventium in terra vel aquis innatantium? Quæ igitur ratione fabricatis imaginibus ac simulacris honorem vos adhibetis, cum Legi-lator etiam facere ejusmodi prohibeat? PATRIARCHA. Vult in altum vastumque disputationis pelagus, o Imperator, nos ducis : quod multi quidem non raro trajecterunt, nullus autem adversantium, quod noverimus, diligentia sic enavigavit ut ad imperturbatum portum pervenerit. Nam alii quidem, quamquam absonum existiment imaginum usum et velut gentilitii cultus factum occulto mentis iudicio erimuntur, easque damnantibus adstipulantur; ubi tamen ad rem venit, puppi, quod aiant, inhibita se pulcritudine subducunt, contraria agentes his quæ reusurrant : habent enim imagines eum in ecclesiis tum in foro inque domibus, quidam etiam in hæræis comites et contubernales terra marique. Alii rei perplexitate penitus fatiscetes, atque a prima statim congressione abijcientes arma hosti terga dedere; et usque Prophetarum imaginum honori habent, nec Apostolorum simulacra, neque Martyrum coloribus ac penicillo ductas figuras : sed his omnibus libera extrinsecus templa extra ullum figurarum imaginumque apparatus, Deo invisibili atque incorporeo jactant supplicationes oliore se ac vota facere. At si placeat, in hujus rei indaginem ingressi, non negligentes jumentum; ne forte in circuitu ambulemus : sed per sua vestigia virtutem consecrantes sermone, ipsam intra rotas possimus capere. Audi igitur nimidum sapientem verumque sermonem, quem plano prolaturus sis ac laudatorum; si vero id amas quod verum est, et veritatis desiderio teneris.

43 Nescis quis olim de Deo error Ægyptiorum mentes inesseret, utque ii merentur, omnique vacante materia homini gloriam, ad materiam formamque deprimentes, humanae formæ simulacra colerent? Osiris scilicet atque Typhonis, Orquo aut Isidis atque aliorum humanum, quorum divas stulte adscriptorum luxuriam arguit institutum vitæ. avaritiam injustaque studia bella; opprimendes alius suscepta expertum denique divinitatis naturam, mors obitu manifestissime comprobant. Quam etiam usque adeo abjectam restinaverit hœtatem, ut brutorum quippe immantium habitu formamque, naturam Dei figurarent atque exprimerent. Nempe tanquam Deum adorabant canem; laudabatur vitulus, apis; hœdas, Mercurius; proci, Minerva; quæ bruti ducerentur idictione, hœdas animantes in deos consecrabant. Quin et secum hæc mutua componentes, multiformes quosdam diversaque concretos natura deos confingebant : adum scilicet hœdinis pedibus

fabricantes (Pan hic erat) alii canis faciem adhibebentes (Anubim puto vocabant) quem neque toto corpore virum, nec vero perfectum canem esse admittebant. Mentior hæc narrans; an cœu veris adstipularis? IMPERATOR: Verum loqueris, PATRIARCHA. Quid igitur legislator Moyses? Cum sibi traditum a Deo populum ex Ægypto reducens, quas illi Ægyptiaca consuetudine foedas animi sordes contraxerant, detergere cuperet, ne Deum humana virilique specie præditum putarent, neve ei alias animalium figuras tribuerent, hortatus eos taliter sacro sermone sancivit : Nolite secundum priorem vestram in Ægypto consuetudinem, quemadmodum, ab Ægyptiis edocti, Dei imaginem in vobis fingere ex iis animalibus, quæ vel aera pervolant vel moventur in terra vel in aquis natant. Non illa Deus sunt, quidquid Ægypti existiment, neque pictis imaginibus reddendum est, quod spectari non potest. Omni figura formæque caret, atque invisibilis est Deus : nihil eorum est quæ humanis oculis subjecta sunt, sed ejusmodi ut sola mente contuendus sit, si cui etiam aliquando id contigerit. Sane cum Deus universorum sit conditor, haudquaquam ex omnibus unum aliquid ipse existit, cumque omnia permeet, in uno minime potest representari. Itaque legislator Dei sollemniter ratione, atque ita ut ipsemet pingi credatur, imaginum fabricam interdixit; nec aliam fuisse mentem suam, primus ipse ostendit, si modo quis ea quæ ab ipso scripta sunt recte inspexerit; nam quasi de Deo loquens inque eum dumtaxat sermonem referens, ita quodam loco subjungit : Non adorabis ea, non servies eis : ego enim sum Dominus Deus verus, Deus simulacrorum. Impia namque temeritas ac plane absona cogitatio est, si quis unquam Deum omni superiore natura atque essentia notitiaque, quem nemo vidit neque poterit videre, sibi ipsi audacter confinxerit, accepta ejus figura formæque ex rebus, quæ in oculis incurrunt : ut facere impie præsumpserit, qui Gentilium errore tenebantur; et Deum querentes non intenderunt sursum animi aciem, neque super æthera eulmque mente erecti illic desideratum investigarunt; sed ad terram resque materia concretas depressi, et omnem sapientiam suam humi effundentes, res sub obtutum cadentes Dei nomine indigetant. Sin autem quispiam ea ratione, quod vel Imperatorem honore prosequatur, vel Ducem celebret, aut etiam virum fortem admirationi habeat, illorum simulacra conficiat, nihil injuriæ facturum puto, aut peraturum, si quem laudat animo, videtque oculis, penicillo ac coloribus representet; eo modo dumtaxat, ut quod talis pictura arte afficitur, nunquam ut Deus colatur juxta gentium nugæ atque deliria. Id enimvero olim etiam Moyses vidit, et nunc odit lex Christiana, Deus autem fieri indigne ferens : Gloriam meam, inquit, alteri non dabo. Qui sic Legislatoris dicta intelligit, purum et sereno animi oculum servat, ipsamque qui omnem mutationis aliam fugit inmutabiliter considerans, ita de eo cogitat, ut nulla eum figura nullusque color afficiat; non hœus aut tempus vel si qua ejusmodi corporum propria o ubarum ministerio usque afficiant animum; sed illi in hærens, qui omni vacat corpore, immobilis ac quietus circa bonum consistit; quodque operatur imperturbatum purumque custodit. Qui vero hæc alia ratione audit, atque ad Dei naturam figuram omni ac intelligentia superiorem præ animi imbecillitate exerrans a Dei excidit intellectu, mutabilis pervagatur oblivionis campum, ita ut circa corpora humanumque velut cœno nersus, attollere sese ad veram divinitatis cognitionem non possit.

44 Quid autem si ipsos quoque sanctos viros, qui ex Moysi institutis vixerant, cum non servasse legem ostendere

Objectioni
Imperatoris,
ex M. p. de
non faciundo,
sculptili,

respondet,

Inducto
prius parte
hominum
affectu

et Israelitis
in ulcolum re
eum errorem
amplificerent
tur

Deut 5, 4

viventem
Imperatorem.
Ducem
aliquem pingi
posse :

Isai. 42, 8

Ægyptiacum
de Deo
et errorem
Musæ
procepti
occultationem
atque
rationem
fuisse :

A ostendero, nec ab eorum simulacris cavisse, quæ in cælo sunt inque terra ac mari, ut quidem juxta quod ipse indefinite intelligis, sermo accipiatur, legisque sententia? IMPERATOR. Quomodo, quave ratione? PATRIARCHA. Numquid te fugit, o Imperator, quomodo Salomon templum extruens, mare æneum intra templi septa fabricatus sit, in quo Sacerdotes victimarum sanguine fedatas proluerent? Qua igitur basi illud tantum opus suspendit? nonne bobus duodecim tere fuis, iisque suppositis, super illos mare explicavit? Qua igitur ratione legem observat, bovis similitudinem faciens, in iis que consecravit? His puto ille indicavit, parvi numeri chorum Apostolorum, qui velut a bovini operis ad serendum verbum sapientes magistri, mundum lumo, id est, mare, pietatis cultura sublevari, inque altum tollentes, pollutas victimarum sanguine Sacerdotum manus mundant, deterguntque limpidissimis doctrina laticibus, ut ab illis abducti incrementum Domini hostiam offerant. Quid vero, diversas longeque pretiosas sedes struens, nonne leonum in eis figuras collocabat; ita scilicet, ut alios quidem superne, ubi cubitorum flexura erat, figeret; alios in imo per gradus apte disponeret? Porro leonum materia ebur orat.

simulacra in lege veteri minime usurpata:

a boves maris æneum

leones in throno Salomonis:

Hebr. 9, 4 a M. vix constituta ad Propitiatorium duo Cherubin

et erectam serpentem æneum Christi in cruce figuram:

B At quid est cur de aliis ista disseram, cum ipsum Legislatorem, tuo illo sensu, suos ipsum minime secutum leges ostendere liceat? An enim nescis fabricatum esse propitiatorium ex auro puro, illudque arcæ, quæ ex auro quoque conflata erat, imposuisse? At is, ut Pauli sententia est, in Salvatoris ac domini nostri typum accepit Propitiatorium. Nonne demum sub propitiatorio illo Cherubim expansis alis ipsum obumbrantia ac tegentia, mutoque clamoris silentio abdita atque ignotam ejus, qui in terris videndus esset, Divinitatem prædicantia ferit? Hæc autem numquid admittis esse illas intellectus facultate præditas potestates, quæ circa lucidos cæli axes coram Deo choros ducunt, propria tranquillitate ac scientiæ copia, qua circa desideratum bonam versantur, lætantes? Qua igitur ratione Legislator, qui, ut vis, simulacra vetuit, horum simulacra fecit? Ad hæc etiam cum aliquando Israeliticum populum interire in deserto videret, serpentem videlicet plagæ saviente, qui e latebris obrepentes, hanc seens ac tela mortifera magno impetu in iter agentes se jactabant; æneum serpentem fabricatus, in signum extulit, in quem aspirantes contraria virtutes ipsæ interirent, et quos ille ex insidiis vulneraverant, a venenato morsu repente incolumes fierent. Id vero avum, mei Jesu symbolum ac figura erat: quem virtutes ejusmodi, in crucis ligno confluentes, confestim velut emortuæ deficient spiritu, frustra que collectum adversus humanum genus nequitie copiosæ venenum evomunt despuantque: nos autem in eum respicientes, quas ille infligit ignitas plagas aut non recipimus omnino, aut etiam his acceptis sospitati reddimur. Enimvero serpentem præses illico, serpentis in ligno suspensi fortitudinem cogitans, memorque quanta inde jacta exceperit jacula, retro fugit, veterisque plagæ metu novam semper calamitatem lugeat. Vides non vacare periculo, quod a Legislatore dicta sic tenere atque indefinite intelligantur?

C Sed et illud, o Imperator, an intelligis quam obrem Moses Legislatorem adversus populum Israeliticum indignaretur? IMPERATOR. Novi sæpius indignatum fuisse, ejusnam autem causam modo meminere, haud scio. PATRIARCHA. Tunc quando aureum vituli caput conflaverunt, rectissime ille indignatus est. Obliti enim quæ in Ægypto fuerunt patrata miracula, apertum inter medios gurgites iter, datos subito neci primogenitos, mutaque elementa; intra dum Legislatorem eorum commodis in monte stu-

det, vituli caput Deum proclamaverunt. Num igitur hoc tibi peccare videntur, vel hoc illis Legislatorem dat crimini, quod temere ac simpliciter vituli simulacrum effinxissent? IMPERATOR. Quorsum id? PATRIARCHA. Quia nimirum si illos eo nomine criminis insimulaverimus, necesse erit ut et Salomonem pariter ejusdem accessamus, cum etiam ipse boves cuderit. Ergo illos tum ipsi eo nomine accusamus, tum Legislatorem in erimen vocavit, quod bovem Deum proclamaverint, partemque in Ægypto salutem impie ipsi acceptam retulerint. Non igitur simulacrum quovis modo facere interdicitur; sed Dei facere simulacrum, b. Idcirco etiam ait Scriptura, detractis mulierum inauribus aureis, illud vituli caput fuisse conflatum; obscure significans immensaque, ut puto, quod istius populi aures, quæ sincerum de Deo sermonem doctrinamque susceperant, in alias postmodum opiniones prolapsæ ornatum amiserint. Quin ipse quoque Legislator, ut hæc eadem Scriptura commemorat, comminuto vitulo, missisque in aquam cineribus, ea populum potavit. Quid eo ritu significans? nempe, ut mea ipidem sententia est, cum videret ignorare illos suæ idololatriæ errorem, nec illius damnum quantum esset cogitare; subtilis atque minutus illius rationes explicans, faciensque ut in animo eas complecti possent, has edoctum populum potavit quodammodo institutione salubri, illam eis intra pectus recondens, ne qua similis impetatis ignorantia illis deinceps accideret atque obrepere.

D AUCTORE IGN. DIAC. EX MSS. GR.

b ex mulierum in auribus fabricatus,

et ideo in cineres redictus fuisse.

a Græce breviter et verose hæc cogit τοῦ λόγου βοιωπύρα. — b Annotata Cambesii mutatum hæc S. Nicephorum ex maximo ejusmodi sensibus mysticis extulit verone maximo. Cujus Maximi opæ omnia ejusdem Cambesii diligentia eruta et Latine reddita, eruditique observationibus illustrata publica luci brevis danda expectamus.

CAPUT VIII.

Uterior imaginum defensio a S. Nicephoro facta, maxime Christi, Angelorum et Sanctorum. Horum apud Deum intercessio.

Nunc porro querenti mihi etiam illud responde, IMPERATOR. Quidnam illud? PATRIARCHA. Nonne res omnium gentium moribus recepta est imagines fingere, ac sæpius leones terribiles, et truci aspectu fabricatas, sive apros horrente juba, aut quasi in campo vel montibus composito gradu discurrentes equos; aut avium genera, quæ mulcore quodammodo æra suavi cantu garrulique videantur, sic ut ipsi quandoque homines aures, velut vocem audiri, accommodent? Et hæc alii quidem parietibus appingunt, alii peplis intexunt, quæ etiam nonnulli ænea vel aurea culant, ut inde animus delectetur, easque ad ornatum concubandum vel in domibus erigunt vel dedicant in foro. Hæcne igitur homines sive humanam vitam perdiderunt, quando ea (quod Græcorum plena impietatis dementia fecit) sic causa atque fabricata Deum non appellaverunt? Sin autem aliquis insipiens demonum errori obsecutus, horum quidpiam Deum putaverit, nonne statim aut lapidibus obruemus, aut igni comburemus, aut crudioris bestiarum faucibus objiciemus?

Picturas atque imagines utique receptas esse:

se nihil delatus illis tribuatur:

F Plana itaque via est, o Imperator dum probe statuimus intelligamusque ac noverimus, hoc solummodo Legislatorem prohibuisse, ne Dei simulacrum aliquod et imagines ederent. Atque adeo, (modo sic loquimur) neque eos, qui ex legis ratione vixerunt, vituperabimus, neque nos Christiani peccabimus, qui Martyrum sanctorumque hominum imagines obtingimus, et figuræ oculis conspicimus, quæ in illis obscura sunt, designamus. At si mihi pius aliquis fidei habeat, ita hic distinguendus sermo ac dividendus est, ut tanquam duo quedam regula statuatur ac definitiones, quas nemo evertere ac

A confundere possit. IMPERATOR. Quo id modo ac qua ratione? PATRIARCHA. Nimirum, nullas Dei imagines seu simulacra esse facienda : sed et, si quis ejusmodi aliquid præsumat, ut qui erroris Gentilium socius sit, extremis mancipandum suppliciis. Pingendos vero esse, qui sanctitate claruerunt, quippe qui fiducia ad Deum ac vite munditia magnifice polleant, medicque quodammodo ac velut portitores nobis ad illum existant : qui scilicet nostras Deo advehant orationes, Deique ad nos dona deferant. Non enim omnino, o Imperator, unus modus est eorum, qui ad Deum accedunt, quinque a Deo honorem consequuntur : sed fiducia pro vite ratione modum obtinet, congruaque merces conversationem sequitur. Nam Deus quidem cum semper sit, ortum non habet : quod autem non semper, sed postea factum est, ex nihilo accipit ut esset. Atque adeo hæc ratio, quod sit semper atque oritur, dici potest famulari Deo : quod enim factum est atque editum, ejus quod fecit atque edidit servituti subjectum merito aestimatur. Sin autem quo ad Deum est necessitudo diversaque inde luminis perceptio spectetur, diversa quoque nomenclatura accidentibus competit. Cuncti enim qui se supplicii metu a peccatis abstinere, Dei famuli appellantur : et hi flagrationes vereque servi existunt, quod nimirum verberibus et carcere eorumque minis egeant, ut revocentur a peccato : qui vero spe illecti futurorum bonorum, animum conferunt ad virtutem, munera laud rite appellantur, sed mercenarii : quippe qui licet inq̄ mercedis causa quod est officii sui faciant. Si qui autem his superiores, id ipsum quod honestum est sincere attendentes, non exterriti metu supplicii, nec eorum bonorum que in futurum reposita sunt spe illecti, in id quod bonum est feruntur, et boni ipsius gratia bonum operantur, hi immortalibus Sapientia thesauris repleti, Dei meriti filii appellantur, Dei scilicet heredes et Christi coheredes effecti. Hi etsi sunt homines : pro hominibus tamen supplicatione ad universorum Deum defungentes, magis intellectum atque exorant, cum etiam hunc erraticum atque incompositum verbum eorum : tum vero maxime, postquam panno mortalitatis exiti, ac gravi exsuo pulvere, et humum humo reddentes, ad elementissimum benignissimumque Dominum puri pure converterunt.

B **C** **D** **E** **F** **G** **H** **I** **J** **K** **L** **M** **N** **O** **P** **Q** **R** **S** **T** **U** **V** **W** **X** **Y** **Z**

30 Quin et si libet, etiam ab humana consuetudine atque usu, petitis exemplis, sermo expendatur. Nomen fateris ipse, atque admittis, Deum, qui rerum hanc universitatem condidit, et bonus cum sit atque in hujus vite pelago navigantium tranquillitati studeat : ne illi ratis instar, saburra pondere destituta variis agitati factionibus, seculi fluctibus obruendi jactentur, Imperatorem seu Regem, velut sui simulacrum visisque coloribus expressum characterem, in terris statuisse? IMPERATOR. Ita sane. PATRIARCHA. Is porro, qui Deus quidem minime est : Deum tamen, quoad homini concessum, refert quodammodo et imitatur : idemque licet certo definitum loco et simpliciter homo existat, Praefectis tamen aliis atque magistratibus a se institutis, universam ditionem ita sui presentia implet : ut et absens cunctis adsit, longæque distans presentem subditis timorem injiciat. Hæc inquam, feritæ inquam ut quos ille Praefectos constituit, ac magistratu fungi jus sit, Imperatores appellemus, Regiunq̄que illis nomen atque insignia tribuamus? IMPERATOR. Minime gentium, PATRIARCHA. Num vero arguabit, si quos ille creavit ut ita negotia gerant sicuti illi visum fuerit, adierimus eis que supplicemus, et quas ipsimet Regie Majestati petitiones offerre non possumus, per eos offeramus? IMPERATOR. Nequaquam. PATRIARCHA, sic ergo Imperator, nobis quoque existimandum, Deum scilicet indigne ferre, si ejus incommunicabilis nominis gloriam alteri tribuamus : laudare vero probareque et gratum habere, si ejus famulos honoribus prosequendos esse in animum nostrum sapienter induxerimus.

31 Quinetsipientissimus Paulus hinc affinis sententia noscetur, dum ad Romanos scribens, non omnino atque simpliciter imagines reprobat aut vituperat eis utentes, sed quia commutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis. Reverta enim temerarii atque insulsis homines, cum Dei figuram formam neque viderint, neque cogitatu assequi quiverint (Torrigenæ enim cum essent tenereque sati, ac sensuum servi et carnes, ut sic loquar, anima ac motu carentes, deficiebat eos id omne, quo immateriali immateriali ratione attingerent, rerum oculis aspectabilium naturam transcendendo) externis dumtaxat sensibus objectas res ut Deum coluerunt. Ubi etiam sapiens plane Apostoli sensus, atque consilium admirationem ingerit : illud namque commutaverunt perinde significare existimo, nisi dicat : Insita hominum mentibus de Deo cogitationes, quæque ipso ab initio jam dum vignerunt primum hominum traditiones, unum dumtaxat verum Deum cognoscendum dabant : terrene vero sapientie amatores, insulsa nullique ratione ducti, evulsi temerario ausu pietatis radicibus, ejusmodi cogitationes nature insitas verissimasque traditiones commutaverunt everteruntque et plurimum minimum impietatem velut noxias plantas miserunt animis, ipsamque, qua erant instructi, veritatem procliderunt, ut hominis similitudinem volueruntque ac rerum indeiceps aliarum Deo tribuerent. Commutat enim id quod ante habebat is, qui ei quod adest, id quod non adest præfert : commutare enim quod non habet, nemo in animum inducat suum.

32 IMPERATOR. Hoc me est quod sermone contenti, de solo Deo accipiendum verbum, ejusque dumtaxat pingendis imaginibus, ac simulacris dicendis interdixim esse? PATRIARCHA. Hoc plane dico, nec unquam cessaturus sum dicere, IMPERATOR. Quid vero, nomen Christum verum Deum profiteris? PATRIARCHA Maxime, IMPERATOR. Nonne vero Christi imagines ac simulacra pingis? PATRIARCHA. Ita plane IMPERATOR. Quomodo igitur, qui verum Deum Christum profiteris, Christi imagines pingis : cum Legislator Dei imagines pingendas vetuerit. PATRIARCHA.

a simili Imperatore qui est Dei magna ac simulacrum,

circus Praefectum ac Magistram,

intercedentium apud Imperatorem : E

Rom. 1. 23 quomodo Gentiles cum mutaverunt gloriam Dei

in similitudinem creaturæ? F

pingendum Christus, cum homo perfectus ex sit,

APCTORE IGA DIAG. EX MS. GR. Des ignavit velle sim ulacra non Christi et Sanctorum,

qui Deo sequentes :

non ut flagrationes,

et mercenarii solum :

sic id filii,

preterbia in non deficiant,

Imaginum in istam regionem venit ut ab errore gentium :

et sanctorum cultum turbar,

A ARCHÆ. Bene tibi sit, o Imperator, quam enim quæstionem movisti, doctrinam clarius confirmabit. Nam, amabo, nonne Christum verum Iteum verumque hominem profiteris? IMPERATOR. Ita sane. PATRIARCHA. Christus homo factus, nonne periude Deus atque homo perfectus existit, quando neque suam ipse naturam minuit, nec quam assumpsit in deitatis naturam convertit? IMPERATOR. Plane. PATRIARCHA. Nonne pariter confiteris aisque, nunquam nos alium atque alium Christum dixisse; sed unum eumdemque secundum aliud atque aliud tum passibilem tum nulli obnoxium passioni dicere; alterum scilicet qua ratione est Deus, alterum qua homo est? Quid igitur? qua ratione Deus est, nonne inaspectabilis, intractabilis, solique mente intelligibilis est; qua autem homo, nonne ejusmodi, qui oculis videri, tangique manibus possit, ac sensu conspicuus existat? Nonne igitur, etiam eum qui pingitur verum Deum noscimus? Vere enim Christus Deus est, quamvis et carne præditus sit. Haud tamen Christum ea ratione pingimus, qua Deus est, vel ei imagines et simulacra appendimus: sed dumtaxat, qua erat idem homo atque in terris est visus, utimur, imaginibus ejus: et neque quod aspectabile ac definitum est, commensuramus ei quod inaspectabile ac incircumscriptum existit, ne in salutis negotio erremus; nec rursus, quod illi intractabile, inaspectabile, ac in circumscriptum existit, ad contactus aspectusque ac circumscriptionis rationes deprimentes, furentium more coloribus atque pigmentis effingere nitimur. Quin potius minime ignorantes unius Christi esse, quod aspectabilis sit et non aspectabilis, quod circumscriptus et incircumscriptus, idque citra confusionem, juxta naturarum, quæ in ipso sunt, proprietates; prout jam explicatum est (quod suum est) cuique tribuere novimus. Id quod earum ipsarum, quæ pinguntur atque ponuntur imaginum modus ostendet: aut enim ille in præsepi jacentem representant, aut Deiparæ parentis sugentem ubera, aut discipulos alloquentem, vel astantem Pilato, aut in ligno pendentem, aut si qua ejusmodi alia ejus in terras adventum declarant: quorum nihil est ea ratione qua Deus est, sed qua idem unusque ipse homo existebat. Nisi enim quandoque homo factus esset, hominisque figuram ac formam in terra assumpsisset, nunquam hæc picturæ arte efflata essent, nec locus fuisset ut in eo talia fierent. Cui autem verbum caro factum sit, ac in terra apparuerit, humanaque forma, qui olim Deus incorporeus et carnis expertus erat, visus sit; nihil ad injuriam ferisse videri possumus, si ea quæ oculis vidimus; coloribus quoque ac penicillo reddere statuamus.

B Tum Imperator respondendi inopia pene elinguis, vix languidum quid ac stridulum effatus: Atqui, inquit, plurimas Patrum auctoritates nobis offerunt, qui adversæ sententiæ sunt: placetque artutum ac sine mora, ut eas coram illis nobisque dissolvatis. Ad hæc divinus Pater: Diximus jam, saceratissima Majestas, iterumque dicimus, nos, quibus curæ sit vestra salus, tua Scripturæ tum Patrum loca, Deo auspicio atque adjutore soluturos; hand tamen commissuros, ut cum iis conferamus sermonem, qui ab Ecclesia sese ejicientes, diro anathemati fecerunt obnoxios. Nec enim ita comparati sumus, ut domi aliquid aut inoveri ex iis, quæ canonice decreta atque lancita sunt, permittamus. Sin autem perspicue libet cognoscere, non olim tantum nos eum in modum sensitisse, nec solos jam in sermonis arenam procurrere, sed copiosum atque præstantem a Episcoporum ac monachorum eutervam nobiscum in recte confessionis via firma gradu consistere; an adstant hi ad aule fores: quos si adesse ammentis, ex ipsorum quoque ore intelligetis, nihil eosa nostro distare sensu.

opinor, minus congrue extraque rationem illos invenisse; sed ut vim illam, qua æra pervolant, eorumque in cælis divinum convictum subnotarent; utque innuerent, quod inde ad nos jugiter descendunt rursusque veloces ascendant in cælum, sic instructos alis pingendos statuisset. Quin etiam cum Moses quoque alara struxerit Cherubim (quæ ipsa pariter Angeli sunt, cum caelestes omnes atque intelligentes Virtutes Dionysio auctore vocentur Angeli) non absone puto, affine exemplum usurpasse pictores. Nunc itaque Imperator, horum meminisse oportet, atque animo firmiter retinere, nobis qui Angelorum imagines pingimus, creaturam esse quod coloribus atque penicillo effingimus, et sic ipsos adire me, non tamquam supremam primamque essentiam suo jure obtineant (absit enim ut eo dementiæ ferar, et quod creatum est, Deum ceuseam) sed velut qui conservi magna apud communem Dominum virtutis abundantia et suffragii polleant potestate.

CAPUT IX.

S. Nicephori et aliorum Episcoporum et monachorum cum Imperatore de imaginibus colloquium. Horum exitium.

Tum Imperator respondendi inopia pene elinguis, vix languidum quid ac stridulum effatus: Atqui, inquit, plurimas Patrum auctoritates nobis offerunt, qui adversæ sententiæ sunt: placetque artutum ac sine mora, ut eas coram illis nobisque dissolvatis. Ad hæc divinus Pater: Diximus jam, saceratissima Majestas, iterumque dicimus, nos, quibus curæ sit vestra salus, tua Scripturæ tum Patrum loca, Deo auspicio atque adjutore soluturos; hand tamen commissuros, ut cum iis conferamus sermonem, qui ab Ecclesia sese ejicientes, diro anathemati fecerunt obnoxios. Nec enim ita comparati sumus, ut domi aliquid aut inoveri ex iis, quæ canonice decreta atque lancita sunt, permittamus. Sin autem perspicue libet cognoscere, non olim tantum nos eum in modum sensitisse, nec solos jam in sermonis arenam procurrere, sed copiosum atque præstantem a Episcoporum ac monachorum eutervam nobiscum in recte confessionis via firma gradu consistere; an adstant hi ad aule fores: quos si adesse ammentis, ex ipsorum quoque ore intelligetis, nihil eosa nostro distare sensu.

55 Annuit itaque ut ingrederentur, utraque Nobilium ac Procerum turban, strictis quibus accincti erant gladiis, ut ejusque forebat ordo, adesse jubet: ratus scilicet miser futurum, ut importerritum cuneum manu militari everteret. Subit ergo e sacer Ecclesiæ cotus aureis laquearibus sulca palatia, tanta gestans alacritate, quantam nemo verbis explicare sat possit: oblataque funli libertate, tamquam divino aculeo incitatus festine locum tenuit, quo Tyrannus consederat: utque Pastorum a Principem clarus quodammodo respondentem audiret ac syllogismo ceu immaturioris ætatis puerum, tyrannum verberaret assumpto etiam ipsi ad loquendum robore, omnem a se terrorem atque ignavia alijecerunt.

56 Ad quos e torvo aspectu, vir scilicet lemmi furoris, Neque vos, inquit, neque illos alios, ut videtis, latet a Deo nos constitutos, ut in celeberrimo hoc atque rationali grege sequestri ac melioris fungamur partibus, qui nimirum omni studio propensioribusque animis satagimus, ut omnis in eo nata offensio auferatur. Quia ergo etiamnum non desunt, qui de imaginum veritate deque earum adoratione disputant, ac Scripturæ locos plurimos his adversantes producent, necesse omnino est ut ii solvantur: ut neque id, quod inaspense satagimus (sa-

D
AUCTORE
IGN. DIAC.
EX MS GR.
cum alia,
more
Cherubimorum
apud Moylen.

E
Neculi cum
impis
iconoclastis
agere.

2
alios Potres
eiusdem ubi
lectis offert:

b
qui introduct
inter strictos
armatorum
gladiis,
P

d
animatur
i. Nicephori
libertate et
constanti:

e

justi ab
imperatore de
veneratione
imaginum
discrere,

tagimus

quamvis idem
Deus scilicet.

et ut inas
coloribus
expressit
nequeat:

neque huc
sed illud
Catholici
faciunt.

Pingeret
æque Anglos,
qua forma
viri in
Scriptura,

57 Imperator. At quid de Angelorum pictis imaginibus, eorumque dices simulacris? Nec enim puto dicturus es, etiam Angelorum figuras pictoribus exploratas esse, sique illos pingere, velut in propria forma conspiciuntur. PATRIARCHA. Ego sane illos Angelorum nec formam nosse, nec figuram libens admittam; atque adeo nec sic pingeret tanquam sciant, pingere tamen puto humana forma, ut Scripturæ sacre morem gerant. IMPERATOR. Unde hæc ais? PATRIARCHA. Nescis quomodo de Angelis, qui Abraham ad quercum apparuerunt, quodam loco dicat Scriptura, respicientem tres viros vidisse oculis sibi astantes? Quid vero nonne Loth virili specie apparentes Angelos in Sodomis domo sua excepit? Non ergo pictores figmento ludunt, nec alieni a ratione conatus proles est, quod ita pingunt: sed quales Angeli apparuerunt, tales etiam pictis coloribus eos exhibent ac representant. IMPERATOR. Unde venetiam alarum illis additamentum accessit? PATRIARCHA. Omnino existimo, ad discretionem, ne penitus homines putarentur, alas addidisse. Quin ne id quidem

AUGUSTINE
IGN. DIAC.
EX MS. GR.

A tagimus autem, ut probe nostis, ut pax inter omnes et unius sensus concordia roalescat) optato exitu compleatur. His ergo, quorum animos dubitatio pulsata, ob quam propositiones contrarias inducunt, necesse est ut conclusionem vestram probetis, eorumque objectiones dissolvatis. De his namque etiam ante cum Præsule hac præsentem sermonem contulimus; et nunc nobis pariter in unum coactis, necesse est ut quæ sunt proposita citius solvatis; ne forte cunctatio vobis in silentii crimen vertatur, et jussioni nostræ morem non genere male cedat. Tum vero optimi Pastorum Principis assecta ac Compastores honi adversus Leonem, ferio dignum nomine et Lupino sensu instructum, divinatorum eloquiorum pharetram deponentes, inque ea reposita coargutionum tela succedaneis vicibus effundentes, unam toti corpori plagam intulerunt. Ac ne fœsingulis per illi tempus dicta minutis referentes, tædio simus, unam ex omnibus universim componemus vocem, ejusemodi fere tenore.

generose
respondenti.

f

57 Quod quidem, Imperator, quibus judiciis necessimus, constituti sitis ut in Christi maximo grege sopnestri partes ac mediatoris agatis, neque nos neque alios lateat illos, uti ipse loqueris. Quid vero stateram, qua sequestrum parti alteri momentum tribuit, in initio partem propendentem instruxeris, nemo nescit qui recte judicare norit. Ille namque q sequester est ac mediator, non qui hæc, illaevae perperam trahit, atque ad gratiam parti alteri momentum tribuit, sed qui ex æquo utrisque consult. Si ergo ita animo affectus es, ut orta in Ecclesia scandala velis solvere atque extinguere, cur non etiam in omnes pariter acellmentancem ostendisti? Cunctis namque palam conspicuum est, eos quidem, qui recta dogmatu abudent persecutionem pati, parique nefariis viris atque patibulariis alio subijci; eo vero, qui seculis sentiant, vobis in delictis esse, omnique cura ac benignitate feveri. Numquid non hi quidem instructas auribus laquearihus domos habitant; nos autem carcerum angustias in arctum cogunt? Nonne his Regia munificentia addicta ferula; nos autem famos premit impletque satietas egostatias? nonne his concessum ut quis libaverit kerotentur libras; in jus autem ac erimen veniat, quisquis librorum nobis copiam fecerit? Quoniam rebus ita constitutis meditationis aut consultationis species agnoscutur? Quoniam viget æquitas, in neutram indexa partem? Quia mentis constantia, æquali utroque lance librans, neutris male faventem conscientiam servavit? Hæc itaque cum videamus, quamque propenso in adversarios animo eorum rebus studeatis ipsi nobiscum repntantes, certique futurum ut a primo congressu statim dammemur exilio, venerandam Ecclesiam Catholicam fidem silentio colimus, ne blasphemiam cono irretiamur, neve sermonibus insatiabili petulantia Christi dispensationem ejusque in carne mysterium exagitantibus, pulsamur. Nam quæso, quis sanimentis vobis in orbis universi subversione aorinum se præbet? Ab orto enim solis ad Gules usque et Herculeas columnas obtinet sacrarum imaginum veneratio atque religio, quam non nova quadam doctrina, unusquisq diei, ut aunt, inventum, sed Christi ad homines adventus noscitur invexisse. Super hæc itaque fundamentum Prophetas, Apostolos atque Doctores novimus superedificare; Imperatores vero ac Reges his cedere debere, et quæ illorum fuerint firmata, judicio, ampleri atque indubitata habere; non vero sancire leges Ecclesiarum ne dum subreptitia decreta eidem obstrudere, vim ac illis ac robur violenter prestare. Hæc quæ dicimus vera esse, pones Auditorum consentiantu judicium esto. In tremendo namque ac omnino incorrupto iudicio veritas suos laudatores coronatura, eos, qui nunc

rememiam
augustinum
nume idem
et antiquo
religionem,

nullum
dogmatu
procedit
hæretum
auctoritatem

pize doctrinæ adversantur, in mendacii probrum rejiciet atque repellet.

58 His itaque aliisque plurimisin quemdam animi stuporem actus Leo, velut surdus auribus admirabilem Procero voce insonante effectus, ut læsæ majestatis sure citra spem venite reos habuit, et velut manifestissimæ calumnie contra se instructæ convictos; sui autem factus desertor sermonis, victoria cecidisse se liquido est professus. Non enim erat unus ex omnibus, qui manum illi victus porrikeret; ipse autem nec respicere in eos audebat, neque hircere, ut quæ dicta fuerant, confutaret. Idque jure maximo; arrogantia enim si vel modicum quid potestatis nacta quemcumque occupaverit, furiosum omnino ac dementem reddit. Ad hæc causa in examen vocata, illa se penitus casurum noverat: jam enim ipse quoque invitam veritatem, ac plane insuperabilem esse vel invito compererat. Quamobrem nugas quasdam, quæ nihil ac re essent, præclaris illis æmulatoribus in ruinam impellendis congerens, ubi suam ipse eladem reseruire nequivit, minis incensus, eos una cum sacerorum Antistite, palam ab aula expulit. O viri in deterius propensum animum! o casum horribilem ab eo quod præstantius erat h! Ex eo namque vulpina posita, Leoninam, ut est in proverbio, induit adversus Ecclesiam, palamque instructa acie illius impugnationibus socius accessit: imprimis autem fortissimos pugiles exilio non invito relegans, alios aliis locis addixit procul ab Ecclesia atrus semotos: fore enim arbitratur, ut post hæc verbo uno dejectum Patriarcham, hæreticæ pravitatis cassibus apereret; sin autem, ut se ille ponte Sacerdotu præfectura abdicaret, cui e sacro illo Choro nemo adjutor suppeteret. Solus itaque temporis labores ferens, in supernum auxilium animo erat intentus, orabatque sibi et consilibi inopi pia benignitate optinaretur Deus.

ab Imperatore
delecto

cula arcentur.

n

exilio
relegantur
delecto
S. Nicephoro.

Protectores
fæct

F

colloquium
cum
Imperatore

a Græci in Mensis ad 8 Martii, uti ad eum diem diximus, colunt S. Theophylactum Episcopum Ncomrdiensium, et ista de hoc eata habent: S. Nicephorus Patriarcha Constantinopolitans legibusnum quemque Episcopum ad se evocavit, Amilianum Cylzonensem, Euthymium sardium, Josephum Thessalonicensium, Michaelum Syndensem, Euthymium Amorionensem, et Theophylactum Nicomediensium, aliisque multos, qui omnes Imperatorum salutaria propinarunt De S. Euthymio epimus XI Martii, ac tum que ille, uti die 8 que S. Theophylactus preclare perorauerat, retulimus. Colitur et alius Eusthanus 8 Augusti, Josephus 15 Juli, Michael 23 Mai. In Vita S. Nicetæ omisit Josepho et Eulazum, referuntur Petrus Episcopus Acaicus, et S. Theodosius Propositus Studiarum Colitur fac 12. Novembri. — In Vita S. Nicetæ. Adierunt et Imperatores Optimates et totus Senatus. In Vita S. Nicolai Studita, dicitur circumquaque stipante milite Imperatorum congregasse turbam Sacerdotum et monachorum. — In eadem Vita S. Nicetæ. Itaque ante illum Imperatorem sicut Patrum cetera, lectissimorum hominum ac sanctorum, qui Angelis similes erant ac divini. — In eadem Vita. Sanctissimus Nicephorus eos, qui gradus dignitate præstantes erant, affatus. Agite, inquit, diei nuda: Potestis ut cadere, quod non est? At illi cum ad ejus interrogacionis obscuritatem mubderent, ac nihil responderent, sed se vicissim intuerentur. Insursus Patriarcha ab eis quæsitit, num Leonis et Constantini Isaurorum tempore sancta imagines cecidissent. Illi vero cum capita deorsum inclinaissent, et notu verum esse quod Patriarcha quæsierat, significaverit, quod satis erat ad eorum, quæ private dixerant, propensum confirmandum. Tunc Patriarcha. Quomodo, inquit, quod non stat, potest cadere? Ad hæc nihil respondit Imperator, sed ad Patres conversus ait. Scitote Patres, me idem sentire, quod vos. Similique religiem quamdam, quam in sima gestabat, extulit, et per simulacrum illum adorans. Sentio, inquit, quod vos, ut videtis, neque a vobis dissideo. Sed hæc in colloquio ante Natalitatem Christi intulit non 815 exentele peracto legantur in Appendice Theophanis quando et in Natalibus Ecclesiam ingressus, coram altari ex Imperatorum consuetudine stetit, et Corporale sacra Bonini nostri Jesu Christi in altare in eo depicta insigne adoravit et osculatus est. Tunc Lunulano testu ingressus non adoravit. primoque illud simulacrum, hand vero, exhibitum cognoverunt. peractisque primum Festorum solemnibus, caput aggregit velut Pharo Israel em Annis tunc caperet 815. — In Vita S. Nicolai Studita. Arroganti ac tremulante sensu, quod per errorem in venerabilium imaginum restitutionem consentissent, aduersus magnam Pontificum concensque velut pro concione orabat. Singularum scientia præferuntur in Vita S. Nicetæ, aliqua uttinguntur a Leone Grammatico — g Annotatur ac Camberts, Seques-tri nomen male usurpatum a Leone, qui recte dogmatu sit persecutor. — In Vita S. Nicetæ. Tunc Imperator furore admodum exaritescens, et quod recte dictum fuerat, velut injuriosum quiddam accipiens, omnes eiecit. In Vita S. Nicolai Studita. Tunc videns, ut in Spiritu gladio nu-

garum

A garum ejus parrulitatem varie mediam secarent, ea re miser in terrorem actus, omnes ad unum, multa ira exastuans, regia expellit, ac quamprimum singulis locum exilii sancit.

CAPUT X.

S. Nicephori in captivitate et morbo constantia: Epistolæ scriptæ: rejectæ Conciliabuli minæ: anathema illis illatum, et in eum rejectum.

Videns autem sacratissimus Antistes, Leonem vera fide ejurata, in Deum jam perversi esse animo, illius uxori scribit, deque recta Christianorum religione ac fide admonens hortatur, ut Imperatori viroque suadeat, ut se a nequissima illa aggressionē abstinere. Scribit et terrarū publici tum temporis Præfecto, quo familiariter utebatur Imperator propter dicendi libertatem, et quod in eadem sententiâ esset, ne quid adversus Ecclesiam moliretur, neve illam, jam in pace ac rerum tranquillâ statu agentem, nova turbatione commoveat: sed potius flammam sopiat, quam succenderent æterno digni supplicio homines, et feros Imperatoris mores deliniant. Illi denique qui primi a Secretis Imperatoris munere fungens, Eutychianus nomine, hæreticorum fovebat partes, et rectæ fidei eloquia depravabat, diserte scripsit quod nisi vias Domini rectas cessaret pervertere, Elymie magi vestigia terens, inspectore Deo atque ultore daturus esset pœnas, quibus eum amara vitæ necessitas dire cruciaret. Hic vero monentem visus spernere, minarum recepit vicem: quidquid enim exinde misero vitæ reliquum fuit, continuos ei dolores ingerens, spirans cadaver ad mortis quotidie sistebat atria. Ita nempe Deus eos curare novit, qui pro amanuensis ac scribæ munere falsa subscribentes, insanabilem pene ægritudinem inducunt Ecclesiæ.

60 At Leo prædicandi in Ecclesia munus et sacrorum vasorum donaria, viro cuidam Patritio committit, cura eorum omni Antistitem excludens: nihil enim contentione factus remissior, omnem, quod aiunt, movebat lapidem, ut illud Ecclesiæ sustentaculum convelleret. Quam lubens hic lassata oratio, quo ulterius procedere possit non inveniens silenti cubile sibi sterneret, et beati viri morbum recitatura, ipsa suam prius ægritudinem proderet. Lectulo igitur decumbebat difficulter respirans, et cum humoris influxus quidam corpus incesseret a deplorato fere morbo conflictabatur. Nihil tamen æque virum justum excruciat, quam quod inimici adversus Ecclesiam conspirationem confuaverant. Nam illam quidem adversæ valetudinis pugnam solus ipse sustinebat: hac autem ipse universus Ecclesiæ cœtus in periculum longe maximum erat adductus.

61 Tumebat autem Ecclesiæ adversans infensumque concilium, et mendacii pinguedine bene fartum, in publicam lucem quarebat eruipere. Iterum ergo auctores sunt Imperatori, levi scilicet homini, qui que omni prævæ doctrinæ ferretur vento, ut Doctorem in disputationis arenam cogat. Mittit itaque Theophanem Augustæ fratrem, eandemque Regii ensis portitorem, ut in conjuratorum cædem spirantum conventum pertraheret Præsulem. Ad quem Antistes, iidem ipsis, quæ superius sunt delibata excusando se usus; ad quæ nunc etiam morbus accedebat, negavit affuturum se ut cum profanis disputatione congregiatur: Non enim, inquit, Pastor ovibus destitutus adversus lupos dimicet, nec suam dumtaxat salutem quarens, cum bestis depugnare festinat: sed ubi tuto loco, extraque periculi aleam in caula gregem suum conclusit, et timorem ubi non est timor longe depulit, ad luporum se venationem accingit. Quæ igitur ratione, cum meas mihi oves abstuleritis, et procul a veris pascuis abegeritis, nunc provocatis, ut adversus vos tanquam diras bestias

pugnam ineam? Non hoc muneri congruit pastorali; sed si vultis periculum facere vestrorum figmentorum (revera enim figmenta sunt, quæcumque in nos semper objecta intorquetis, et plane ejusmodi ut nulla veritate nitantur) permitte ut quisque ex animi sui sententiâ feratur, siveque sit voluntatis arbitri. Pateant carceres: postliminio releant, qui gravi macerantur exilio: aperiantur alta defossa humo vestra illa haratra, ac producantur viri fame confecti, factique sitis ludibria: viri scilicet quorum nox quotidie illuminatio in deliciis eorum, ut cecinit beatus Psalter: cessent in verbera, quibus Deo afflato rum hominum corpora vapulant. Atque adeo dum hæc fiant, cunctisque liberum permittatis suffragium, neque violentiæ concedatis, ut suas partes agat, tunc palam proditis Ecclesiæ hostibus ejectisque, qui nullum vel exilio Sacerdotii vestigium suffragium, ac proinde Ecclesiasticis disputationibus interesse non possunt, cum ceteris (si quis, quod absit, reliquus erit) conferendi sermonis causa convenire non detrectabimus. Neque enim fas est, ut cum profanis communem ad sacra disquirenda conventum ineamus. Dicant enim, qui olim silentio damnata atque suppressa Constantini decreta se tantur, quis sacram illis dignitatem imposuerit? ostendant enim ordinationis vi, quam quidem agnoscant leges Ecclesiasticæ, in Sacerdotum gradum ascenderint. Cum itaque Ecclesiasticus Ordo indignos eos esse testetur, quis eos in Ecclesia loqui sustineat? Hæc illis, qui te miserunt, renuntia: qui si nostris sermonibus obsequi videantur, eo tempore ac loco disputationi congrua præstitimus: et quidem parendæ confessionis habendique colloqui tempus erit, ubi Deo bene propitio tantisper morbus interquieverit, vitæque illius manere superstes fuerit: locus vero verbi divini, famosa ac celeberrima basilica; in qua præsidens Deus, quæ spectant ad fidem Catholicam distincte subtiliterque decernet, et quam justissime explanabit.

62 Porro ubi nuntius verba hæc, ejus, qui ipsam miserat, auribus insonnit, et is cuncta ad illos retulit qui contrarie erant opinionis, multos omnino et voce destitutos reddidit; gravique cordis dolore affectus, ut qui prorsus impossibilia ipsis proponeret et que præstare nullatenus valeret. Quamobrem ipsi coacto inter se concilio, adversus Ecclesiæ firmissimum murum, coram Imperatore hæc verba desipiunt. Haudquaquam fieri potest, dum res ita transigatur, ut que Majestati tue visa sunt, ac presenti decreto Synodo prosperum exitum obtineant. Si enim unienique tempus detur pro animi sententiâ se vertendi quo velit, et us, qui exilio damnati sunt, obtingat revertendi facultas, et propriæ voluntatis, nulla vi subeunte, arbitri quis fiat, nudi forsitan ac soli relinquentur: futurum est enim ut omnes illum sponte sua propense sequantur, et res nostræ omni destitute ope jaceant; ideo quod cum Proceribus nostris in disputationis arenam descendere renuat, quo facilius gravinos damno afficiat. Satis ergo est quod hucusque observavimus: jam enim tertio eum hortati sumus, nec ille temeritati suæ obsecutus, ut sibi suaderi sineret, induxit in animum. Quare Synodali, si placet, auctoritate usi, quæ perversicibus denuntiari solent, hæc ei scripto nota faciamus; ut compareat nempe, et de quibus adversus eum Synodus querelam movet, satisfaciat. Scribunt ergo vilem ac claudicantem tonum ad Ecclesiæ Præsulem, eoque jubent ut illis se sistat, qui Orbibus initiati non erant, et eorum, quæ ipsi voluerunt, reddat rationem. Hunc libellum quidam Episcopus, Clericisque, qui vere nullo clericali caractere, aut episcopali infula donati essent, committentes, destinant ad recta fidei locatissimum faciem, cum tumultuarie ac circumforaneæ multitudinis

exilium indicium.

S. Nicephorus scribit Imperatrici,

Præfecto præfati,

et scribit,

Actior. 13, 14 prædicans ultionem divinam,

mox secutam.

uane concionandi et cura vasorum sacrorum spolitur.

a gravi morbo decumbit.

terunt ad aliquandulum provocat.

se a gregem iniecit.

AUCTORE IGN. DIAC. EX MS. GR.

Emascuus e carcere et vinculis liberat.

Psal. 138, 11

b

est profanus, et inebriatus.

E

tum addit colloquium, n. ordo discubente,

at solum tu templo.

u concilio conciliabulo,

re ceteris episc conditionibus, F

ut os eum in typo libello

A dinis turba, quæ ipsorum dementiae particeps se eis adjunxerat. Ubi autem pro Episcopalis tabernaculi foribus astiterunt, et adventus illorum durissimus nuntius magni Pontificis aures pulsavit, cum etiam ipsum male sententium aspectum ægre ferret (ejusmodi enim sunt poræ mentes, ut quicquid alienum a veritate est, id plane molestum sit ac insuave) decreverat animo prorsus eos non alloqui. Cogente tamen Patrio, cui custodia ejus commissa erat, ne sic missi re infecta revertentur; sero et vix tandem ingredi illos permisit.

63 Ingressis autem, ne morli quidem molestia miseris hominibus pudorem iniecit; quin inolita improbitate usi, quæ infami illo tumo exarataerant, cum quadam commiserationis specie loqui se fingeret. Acceptis, aiunt, adversus te libellis Synodus, ut objecta dissolvas, omni tergiversatione semota adesse te et clare respondere jubet. Quapropter priusquam Condemnationis districtio depositionis te preme subiret, tuam e Synodi atque Imperatoris sententiam consentiam muta, ut idem nobiscum sentias atque doceas; evertentias nimirum esse imagines et simulacra, earumque usum abolendum; sic namque impositum per libellos crimen licet depel-

B lere. Si autem contentiosius rennis, contraria sentiens, arcuantium appellationsi palam eris obnoxius quam fieri nequit ut amoliaris; nisi te coram sis, ac de objectis iudicaris. Hæc lupi pastorum habitu, Pastorum Principi incognitum locuti, et ludicra quadam dentibus susurrantes (non enim poterant purissime illi menti ex adverso liberis oculis obtinui, aut ei palam loqui) silentio obtegebant suæ confessionis probum, et obturatas continebant aures; etsi aliqui infensissimos illos melliflumi linguæ illius responsa audientes cupido incessisset.

64 At Sanctus, quamquam ægritudinis vi attritus, objecta occupavit et in hunc fere modum arguit: Quisnam vero est qui nobis libellos intendens actoris in nos partes suscipit? Cujusnam Ecclesie, quæ Patri meliori dignitate fulgent, Presulem se esse gloriatur? Quæ suscepta pastoralis cura, canonicis nos penis subiacet? Si is appellet, qui Senioris Romæ gubernacula sancte moderatur, præsto sum; si Alex. adriam Antistes Maro Evangelicæ successor venisset, qui promptesequitur, si libel detracta; si Antiochenus sacer Pastor in iudicium trahit, vadimonium non de ero; si denique, qui Hierosolymorum sedem administrat, ad jus dicendum adesse præcipit, emissio meæ deesse non videbor. Si autem lupi immanes, quorum animis constitutum est turbare gregem sub ovina pelle et suo insultare Pastori, quis in conspectum etiam illorum venire sustinet? Ceterum iugite me, juxta ea quæ rogantini illoque sensu delatatis, in Imperatoris vestramque sententiam mandis pebilisque concedere; quæ ratio est, quæ objectarum nobis libellosum crimen depulsuri sumus? quæ iudis gradus decerneretur, qui vestra sententia rei atque obnoxii existimus? Quis enim, quis illo est potestatis tanta, ut intra dei munus augustus depositum se ne in infimo quidem gradu valentem consistere, extollat in supremum? Num rudes inde nos atque imperitos existimatis, ut divini jura non simus scrutari? Eam sane notam nefas est eis a scribere, qui Sacerdotii infulis fulgent. Nempe ad spernenda jura proclivis semper impietas est, imque nimis comparata transgressionem, qua sibi obsequentes in inferni laqueum et hirathrum pertrahunt. Discedit ergo a nobis operarii iniquitatisque proprium redite vomitum, hinc inde vestri spiritus hinc inde repetito. Nec enim futurum est, ut eos expugnetis, qui in recta confessionis postea animam firmaverunt, aut ut eos prosternatis, qui in celsa Synodali delinquentium specula tuto consti-

terant; sed in vobis ipsis tumentes hæresis fluctus D confringentur, nullumque ex terra illuvione Ecclesie Catholicae discrimen inferent.

65 Hæc vir beatus ad homines omni sano destitutos sensu et proceres dementia plenos prolocutus, sequentia quoque adjungit prioribus: Tametsi, inquit, nostra hæc Sedes Pastore viduata sic esset, ut nullus ei curam inpenderet; tamen ne sic quidem ulli liceret docere fallaciam specie quadam vana placentem, sive conventum contra canonum præscripta cogere, atque ex aliena provincia venientem nihil ad se spectantes terminos juris dicendi causa invadere: Cum vero Pastoris sui adhuc præsentia gloriatur, nec desit, qui utiliter illi legitimeque presideat; quæ vos ratio a canonice restrictionis severitate eximat, qui super aurum et argentum, superque lapides pretiosos; super fundamentum, inquam, Apostolorum Patrumque eloquiis varie exornatum, lignum, fœnum, stipulam perversæ fidei superexstruere tentatis; ut vel ideo solum par videatur juxta sacros canones violati ipsorum juris reos vos peragi, qui contra alio claras ac manifestas pugnat et insanitis leges, congrue omnino æternis vinculis subjiciendi. Præfecto igitur iis Canone, ac depositionis promulgata sententia, jubet eos septo divino excedere. Illi porro tamquam flagro abacti, atroque mœrore ac furore perciti, adjuncta sibi petulantium hominum et circumforaneorum caterva, ipsum pariter ac e Tarasium, firmissimas Ecclesie columnas, anathemate feriunt; atque ita impurissimi homines publice turpulinem jactantes suam, redire festinant ad Imperatorem cum iis convitiis, quibus Sanctos compluerant, et coram ipso vulgique hæretici impura turba minus crepando, referunt omnia quæ audierant fecerantque.

a Apparet Theopompus: Hæc dum gererentur, in infirmitatem decubuit Patriarcha, adeo ut dielus paucis salus ejus a medicis desperaretur; cuius Imperator certior factus de vi facta nihil remisit. eo mortuo euntem pro voluntate facilis executorum cogitavit. b De cruciatis et verberibus in carcere infectis agitatur in Vita S. Nicolai Studite cap. 3 ubi curia ex Vita S. Theodori Studite annotavimus. — c In Appendice Theopompus additur S. Germanus Patriarcha, qui Leonis Isaurico restiterat. Colitur 12 Maji.

CAPUT XI.

Periculum necis S. Nicephoro inferendæ. Ultimæ in templo valedictio. Exilium.

E Ex canonica igitur restrictione sese damnatos sentientes, et sacri illius animi inexorabili constantia ex falso nuntius suis liquido cognita, audaciam tantisper remisissent; utroque ne cum illo in colloquium venirent decernerent, ad aliud devium converterant se, et Sanctum vi depouendum susurrabant, vel etiam ex insidiis occulte tollendum. Ac forte, nisi e Clero aliquis recte fidei addictior, quas vera auditione deprehenderat: tractas ei insidias palam detexisset, tragice lamentationis de eo in charta modo exarato exstarent. Ubi autem ne hæc quidem strophæ ex voto cesserat hominibus (divina enim protectio ne cura Dei famulo præsidio erat) contenderunt illata vi Sede sua deponere et depouere Sanctum, cum contentione contra eum certantes, communitates necem et verbera, et quicquid dirum est, si quis subministraret aliquid, quod ejus levandæ imbecillitati conferret; eum denique, quamvis nullam ipsi occasionem daret, externo omni privantes ornatu, etiam memoriæ in conventibus sacris per leges faciendæ honore spoliarunt. Sic namque larva illa (absit enim ut Imperatoris Regisque nomen obtineat) furore Judaico percitus, ins, qui sacerdotali dignitate fulgebant, comminatus erat, ut si quis eum Pontificem aut Episcopum palam vocaret, extra Synagogam fieret.

67 In sola igitur spe deinceps fundatus, et sicut divinissimus

VICTOR
DES HOM.
EX AS GR
præcedente
carceris
Præfecto,

admittit:

e' p' eudo-
Synodum
estatur

ei nisi hæres
consentiat,

quod
terretur:

tribunal
illegitimum
concedit:

C

inepta sedis
restituendi
promittit
non moratur:

invasores
hæc excom-
municatos
declarat:

E

c
ab ipsi cum
S. Tarasio
violatis diris
devocetur.

f
subiacet
periculo necis:

Pontifex aut
Episcopus
unquam
appellari
prohibetur

Pol. 4, 1 et 2

sol. eius pro
sua subditis

et salute
quod eventum
necem.

Math. 22, 38

Imperatori.

se pro veritate
facienda
extrema
egisse non pati

et ne de errore
sunt,

Sicut ut cedat,
atque uere;

In exilium
deportandus
u

A divinissimus David in tribulationibus dilatatus, unum hinc ut ferret adduci non poterat, quod Christi gregem, summo Pastore abjecto, lupis expositum praedamque factam videret. Quid ergo per vestram ipsorum salutem agendum, quid praestandum erat? Quamdiu multitudini periculis innotandum sic ut non mergeretur, non cederet nequitiae temporis non pejori potestati, eamque sequentibus locum daret? Quomodo cavere poterat ut non laborarent in peccatum, quod adversus ipsum parabant? Nam ne eos quidem a sua abdicabat cura, qui haesebant injuriis eumque persequebantur, pietate Christi discipulum imitans. Non sic autem illi, quorum unum hoc studium erat atque opera, ut beneficiis solis certare studentem, insidias appeterent. Nec enim inania in eum meditari, mortes intentare desierunt prius quam extra portam (ecclesiam scilicet) ejectum occiderent, juxta Domini parabolam illam unanimiter dicentes: Venite, occidamus eum, et possideamus haereditatem ejus. Cum itaque illuminatissima mentis radio, cui Prophetiae aliquid afflatus inesset ad anteriora prospicienda, illorum ad scelus execratum atque in eadem incitatumprehenderet animum, in haec verba Imperatori scribit.

68 Exposcit tempus, ut humilitas nostra, quae in hanc necessitatem atque in valetudinem devenit, ad justitiam Majestatem vestram haec referat. Haec tenus pro virili nostra facultate tuende veritatis ac pietatis causa decertavimus, neque eorum quae nostra muneris erant quidquam videmur subtraxisse, procurantes ut neque petentibus defuerit sermonis conferendi facultas, neque doctrina recipientibus. Postquam vero eo nomine tribulationem omnem et angustiam afflictionemque, infamiam, carceres, proserptiones, tamulantium etiam jacitram pertulimus, eo tandem proruperunt quidam, qui se Episcopos dicunt, ut majorem prioribus contumeliam nobis probraque irrogarent, cum vulgi circumforanei turba gladiique ac lignis instructa offerentes se nobis. Atque illi quidem, cujusvis generis convicia injuriasque impudenter inverecondeque in nos jactaverunt; neque Dei timorem concipientes animo, nec ulla duci reverentia erga suum quondam Praesulem eumque extremam decumbentem valetudine, ac solo languenti spiritu superstitem; turba vero, quae illos comitabatur, tum me tum decessorem Antistitem, diris devovit: quod ambobus gloriosum est et decus maximum. Super haec autem omnia mala certa cognovire elatione veritatis hostes adversus nos insidias struere: idque illis constitutum esse, ut vel deponant vel neci tradant violentie. Ne ergo scelus tantum fiat, inique Majestatem vestram crimen recidat, eum major nulla in nos persecutio excogitari possit, necesse omnino est ut inviti atque nolentes, velut ab inferis nobis hostibus persecutionem passi, nostra migremus sede, divinis circa nos resque nostras iudicis et dispositioni acquiescentes, ejusque benignitati agentes gratias.

69 Haec epistola cum novissima plaga accepta inquinatissimus ille animus, furiosusque aliquid ac Sardonicum subridendo immurmurans, illi, quam haec tenus ostenderat, violentiae violentiora adjungit. a Patricio namque, illius carceris quo divinus Pater tenebatur Praefecto, contradata militari manu, media nocte precepit, ut virum sanctum, Domitiae lucis emendatissimum, in exilium deportaret. Cur vero istud? Nempe ut fabula et machinatio praesens ab ea quae in Christo antecesserat conjuratione non dissideret: nam et illi noctis beneficio nisi suas in Christum machinas atque insidias instruxerunt; et in simili noctis favente silentio, parem boni Patris preditionem perpetrasse noscuntur. Ipse porro horam venisse videns, et cohortem culicum instar ac locustarum sa-

lientium sibi ingruentem contuens, lumen inferi jussit, ac se lectulo erigens, unum e domesticis fulciendo sibi operam commodare jubet: vigeat enim adhuc aegritudinis dolor, ac qua regitur corpus, fatiscebat facultas. Itaque sinistra quidem, ut dicebam, imbecillitatem sustentans, dextera thuribulum accipit, et sacrarum illarum aditu tecta suavi lustravit incenso; veniensque in templi maximi exaudibili catechumenium; ubi non raro supplicationibus in totas productis noctes Deum obsecrare consueverat, duas h accendit cereos, dimittensque ea omnia, quae in manibus erant, et cunctis quae sub aspectum cadunt effectus superior, prout in terram corpus stravit, rectumque in caelum animum dirigens, ait:

70 Et tu omnem magnitudinem ac naturam superans, summe mirabilium rerum Dominus, inpervestigabilisque sapientiae, cujus vix tenuis quoddam ex his vestigium subobscurae ostendis, inventor solas, benignissima dignatione tua ac cura appare super magna ac sublimi mirabilis templi tui structura, in quo intemeratorum ac immortaliu mysteriorum holocausta suscipiens, peccatorum remissionem his, qui digne illis impartiendi astiterint, conferre statuisti. Hoc namque omni sorde laeque purissimum tui potentissima dextera nunc quoque protegendum commendo; quod ego munere tuo in la conceditum, pro virili mea sancte conservans, in vere Philosophiae petra firmum custodivi; templum scilicet, quod caelocae locus ac tabernaculum gloriae tuae, pulcherrimum decorem suum servavit; filios tibi atque haeredes venerabilis lavacri fecunda prole plurimos edidit, innumerosque jugi poenitentia misericordissimae tuae elemente reconciliavit. Tibi, Salvator, quamquam indignis manibus, depositum trado: judiciorum tuorum abisso, quo malueris modo disponenda concedo. Rugit Leo adversus telem sanctam, querens ut rapiat, suisque catulis a commodam faciat habitationem. Non dormitet adversus effraenem illius adiacentem lucidissimus ac inseparabilis oculus tuus. Noscat quem offenderit, ac in quem aestro impotenti baccellatus sit. Pastores in luporum inmanitatem convertit. Ovium faciles animos, ut us obsequantur qui bene regunt ac presunt, in inobedientiae feritatem compulsi. Ab ejus errore gregem libera: qui se illi neelum adjuvit, remissionem a malis obtinuit, eruatur a periculis. Dexterae tuae possessio est; in illis, queso, cedat in praedam, qui ipsam quaerunt devorare. Nos autem qui in tua nos iudicia projecimus, manu ducas ac dirigas quo gubernatrici tuae providentiae visum fuerit. Vides, Domine, quanta nobis violentia incumbat: ne obsecro a retributione, quo ex illa est, nos excludas. Ne velut imperitos minusque solertes Pastores arguas: unus enim solusque es, cui ut sapienter omnique prudentiae laude regat ac pascat, necessum est. Ne pigritiae damnemur, tanquam illi deliti utilia doctrinae primitiva licent collata opera, haec quoque tibi, primo ingenio omnis creaturae, servavimus illaesa.

71 Vale mihi Sophia, verbi divini durum firmumque perspicue delubrum; recte fidei tibi claustra impono, quae nullis unquam hereticorum vectibus infrangantur. Tibi sincere confessionis sigillo munite, Patrum decreta ut concederem, opere pretium duxi, quae nulle unquam violaverunt hereticorum technae. Vale mihi dilecta Cathedra, quam nisi vi aditus non concedenti, a qua nunc cedo vi majori depulsus. Valet Martyrum divinum virtutem spirantes tumuli, adesque sacrae, Evangelicis figuris et certaminum, quibus sunt defuncti, historiis exornatae, in quas insani homines profanas quidem manus iniecit; haud tamen impudentem sibi ab iniuncta Dei manu subterfugient ultionem. Vale et tu

Dei

71
AUCTORE
REV. DIAC.
EX MSS. GR.

incensum
adolei:

f.
in templo
solutis pro-
sistens orat:

templum tot
caelestibus
donibus illustrat

Deo con-men-
dit,
12

ne cum
orthotoxis
polluatur ab
impis:

se hinc liber
in ore pro-
dunt vultus
F

valedit
templo,

Cathedra,

Martyr un
tumuli,

appellari annuit lib. 1. cap. 1. — e Bardæ hujus morbum et interitum describit Michael in Vita S. Theodori Studitæ apud Baronium ad an. 820. num. 5 et seqq.

CAPUT XII.

Sub Pseudopatriarcha Conciliabulum impium. Persecutio gravis. Imagines erasæ.

Leo Porro potius ad quærendum lupum quam Pastorem inveniendum adhibens animum, facili enim negotio reperit : virum b scilicet vitæ secularis curas reludentem, et securi militari boum voratori Herculi comparabilem, soli ventri saginando intentum eluliorum delicias consecantem; rependi autem peritiam omni destitutum, nec nisi solæcorum ac barbaræ dictionis gnarum artificem. Hunc, ut quæ sunt media missa faciam, unius lucis labore expoliens erudiensque. Sacerdotalis tremendæque Sedis constituit Presidem; suæque ipsius supinæ animæ (non enim Christi ovium) barbarus proclamavit Pastorem. Inde ex Episcopis, qui sive pœnis adacti sive etiam sponte in ejus concesserat vota, atque ex novatoribus profani-que magistris Græcorum tumultuario conventu adunato, Ecclesie adversum in Ecclesia c concilium egit: in quo quidquid olim insano studio amotatum congestumque fuerant, meditati, evomerent et consarcinatam prius in d Blachernis Constantini Synodum, subsidio assumentes, hanc illius confirmationem appellarunt, atque id perquam merito: emm enim eam ex Patrum suffragio omne robur deficeret, neque, ut lex Ecclesiastica cavet, Apostolicarum Sædium Antistites ullos consentientes haberet, ex sui similibus sua confirmabat, ac mendacit conabatur veritati imponere. His prima pestilentis suæ sessionis die sancitis, conventus solutus est. Siquenti autem in unum conflentes, occuparunt falsa dignitate sua exponere, quæ etiam palam prodiderunt scævitate præfractæ suæ malitiæ. Quæso autem crudelitate eorum enormitate attendite.

74 Cum rectæ confessionis Episcopos quosdam delegissent, quos a prima statim congressione subactum iri existimabant; sacris illorum vestibus in minutos pannos conceissis, eos pro majoris ecclesie foribus tentos, velut vinctos stare præcipiunt, multaque ad eos imparite loquentes, ac rancuram more nihil coherentia atque distincta, tumultuarie effluentes, per medium eos concessum trahi jubent. His vero ad nequitia Presides propius accedentibus clamore subdito imperant gradum sistere, perspectaque in iis obfirmati animi constantia, quam nulla injuriarum vis passet convellere (duris enim petris, atque radice fixis querebus similes enitebant) hujuscemodi puerilibus et fatilibus verbis eos aggredimur: Quare vos inobedientia nitentes, veritatis bonum remittis cernere, rectique sermonis honestatem recensitis nosse? Nunc ergo, abjecta duritia cordis, ad nos sanctamque nostram Synodum propensi accedite, nec vestræ Sedis ac dignitatis jus animi levitate et contentium studio prodite.

75 Ast illi, quantum reorum loco habebantur omninoque in se obdetrantium impetebantur maledictis, cum tamen vexatione injuriæque spreto, ita propemodum responderunt. In eo quod vobis inobedientes simus, propensum animum nostram licentibus monstramus ad obediendum veritati; vobis enim obsequi idem est quod longe a veritate abduci, atque ab omni cum Deo congrua tione alienos effici. Vos ræ autem Synodo assensum præbere, quamvis illa a sacrarum Synodorum forma et perfectione destituta permansit, et servam Christi ac Sanctorum ejus imaginem probro illi sit, omnesque eidem quæcumque ratione adherentes anathemati addicit, interdictum est nobis et cunctis eandem nolebamus fidentem

A Dei magna Civitas, ac quotquot in te sanæ orthodoxorum Patrum doctrina inhaerent, Dei tuisque pœnis subjectos, custodi ne qua nequitia inolet, eosque a tua foventis cura abducat.

72 Hunc in modum sacræ profectionis holocaustum oblatum, sese e lectrice effecerunt traditi; quo violenti sævique doctores voluerunt trahere, eo, in vitus quamvis, profecturus. Mare vero dorsa explians in linte excepit justum, admonasterium, quod ipse extruxerat, d Bovi nomine, ablegatum illic breves moras permissus agere, ab illius violentiæ anctoribus, in monasterium longius dissitum et ipsius quoque extractum quera, magni Martyris Theodori transportari jubetur. Haud enim ferendum putabant ut vicina ipsorum dementia loca justus habitare conspiceretur. Bardan itaque Leonis consolonium et familiarissimum ad Nicephoram destinant, qui concessa nave ad locum debitas, cum sedisset in Cathedra et magnum Antistitem coram eo sui attitissent satellites, ne minima quidem reverentiæ signa ad amabilem viri sacri ostendit adventum; sed proverbalis illius admonitionis oblitus rationem, quo sapienter jubemur ad cani capitis conspectum assurgere, velut sedi suæ fixus harebat. Is porro elatos juvenis animos intuens, nihil aliud nisi unum hoc illi exclamavit. O bone Barda! ex alienis calamitatibus, tuas ipse pro eo ac decet, ferre noveris; eo que dicto se tradentibus, quo vellent, decore permisit. O perspicacissimum sanctissimæ mentis manducem? quo longe essent propo adinvenitum, ac futura presentibus commetentem. Haud enim actutum juvenem ultio attigit, sed a quadrienni fero spatio subsecuta calamitate innoxit; quam si quis explore nosse cupiat, virum adeat; vidensque laborantes oculos, fristem, quo exceptus est, casum palamque deplorandum perspicet. Verum hæc satis.

73 In appendice Theophrasti hæc de ejus exilio narratur. Ceterum dei manu miraculorum effetrice nonnulli sublevatus est Patriarcha, quod cum recessit Chamaeum, quorundam ope militis in Patriarchatum eam penetrare jussit, et silentem ope abducere. eral porro Jequirium infamum. Confecta itaque multitudine eoncti, velut Judæi in Christiani insidentes, cum gladio et ligis ecclesie atrium repleverunt, clamantes et tumultuoso vociferantibus, imperantque exerat et illis decore sociata in memoria defunctos Bernardum et Tarasium, Imo et Nicephorum, que quidem mitem Patriarcha, leo cum lactymis gradus egi, quod pietatis defendende causa hæc audire recusat. Confectis conspiranti impetu populus insillit, ut in Patriarchatum ingrederetur. Max Thomas quidam Patriarcha, hie Ezeonul, qui tunc velut Imperatoris jussu ecclesiam intudantem susceperat, portis Patriarchali occlusis, eos renovit, velut inscio Imperatore istiusmodi factioa molibus. Proinus ad Chamaelentem præfatus vir proleclus, Impudicam populi molum demantibus. Ille pro solito mendax, nec quidquam scire, nec quemquam a se misum negare. Verum, inquit, necessitate compulsum, et ante murare factus populus, in hujuscemodi factum prorupit. Subinfert Thomas: Si enim Jussus expelli, homine, non opus nulla Tantum hinc ducis tuos mille, aliosque qui efferant, non rulu ingravescente valefudine, a se potest promovere: atque ita discedet. Id ita fecit submissis nocte, qui Patriarcham ingrederent Ecclesia. Invidet porro Dionisium accogitum, Græcis dicentibus Ecclesie, post quæ Jequirium auspicabatur anno 84, in xi Februarii, Cyro Luna 18, Sola 12, Hicera Domini G. Interim Theophrastus supra in alia 84 a non 17 scribit in hinc Martii in exilium ejetum fuisse: quod intelligi potest de ejectione qua ipse Constantiopolim discedens ita creceat, ut paulo post dicitur. b Vita S. Actæ. Tunc Imperator misit unum ex Optimalibus, qui Tyrannice more ipsum deposuit. Ille vero cum in magnam ecclesiam descendisset, et recessu hæc accendisset, hincaque et proes adhibisset, cum populus ipse illius peregrinationem lamentaretur, hanc hincit ordinationem: Filii Christianus vos invenit, Christianus vos pellit, quo e ependit Theophrasti: Qui misit fuerat, lectica Patriarcham abducetes, medio Milli fero cloterum, ut emm militum quidam occiderent. Erat porro profunda nox, seminoque cunctis depressa nullus respicum novit. Post medium hujus in nullo, quorum erud molliem proleclentes, laborum emm inde et in aream abduxerunt, hincque impudicam, transfertim ad Chrysopolim projecere. In Vita S. Nicetæ. Cumque ad Aeropolim descendisset, navigium conscendit et venit in eam locum, in quem exilii dicebatur — d Gyllius lib 3 Bospori Theoria cap. 3. Vita dicitur de Chrysopoli et loco appellata Boxe, sive Bannali, necitque ex Chalcedone volentibus transire Byzantium, quæ esse et ascendit ad promontorium serentarium, olim appellatum Boven sive Hamallu, atque ad portum usque Glyceropolis, id quod et in Judie, in olim habitatum fuit e ab Byzantium, qui ad Ex urbe Chalcedone volentes transire Byzantium, non possunt recta navigare, ob intermedium rapidum defluum Bospori, sed missæ habent iter defloctere præpudium de Chrysopolim navigare. Et ab hoc loco Bove Bosporum

AI CTE RE
16X DIAC
EX MSS CR.
Cur. S. S. in m. p. o. b. et ortho-
dacia.
C
ablegatur in
monasterium
Bovi,
il
deside in B.
Theodori;
Barlam
luminentem
corruit,
et futura ri
inducit,
d

Irruptio in
patriarchatum
ultimus in
ecclesia actus
locus Bovi

D
a
b
c
E
d
Episcopi
catholici
male
habentur,
irahuntur,
f
inceptantur?
constanter
proprietur
et rediverant,
idem,

A dem tenentibus. Quotquot enim Catholicarum Synodorum regulas ac decreta, quæ mutari non possunt nec violari, sequimur, sacrisque divinarum Patrum propositionibus ac conclusionibus firmiter nitimur, venerabiles imagines recipimus et amplexamur; et devotius aliter sentientes: vesanæ autem coitionis vestre terminos propositionesque, et quas velut Geometrica evidentiâ clariores jactatis conclusiones, magno supercilio efferentes doctrinam a traditione Ecclesiastica alienam, confutamus. Habet namque illa terminorum loco, injurias; Propositionum, quamdam earundem constructionem; Conclusionum, minas. Quæ si in novi syllogismi assumptiones vertantur, jam non minas inferent, sed insidias, atque hisce connectanea. Contritioni enim præit injuria, quam ubi cum contritione intuleritis, etiam quæ sunt reliqua Deo opitulante quaerere constituimus.

76 Sic isti serpentina prudentia instructi, in insipientium choro medio diserte pronuntiantes steterunt; Illi vero haud secus ac malignantium contra Stephanum Protomartyrem coactum concilium, continuerunt aures suas, et antequam in Sanctos irruerent, ab ipsa vulgi fæce eorum cervicibus calcari jubent. Hanc itaque, velut in scena, scenici atque fanatici homines cum ludissent fabulam, humistratos jubent surgere, et qua venerant post luniuo redire; ut porcorum instar abigi viderentur pugnis in genas incussis totoque corpore calcibus conquassati. Hac perturbata profanaque savitia in Sanctos debacchati cum essent et eos jam bora ad mensam vocaret, floridi eloquii Clericus, Sodalium nomine Imperatorem allocutus, laudavit. Itaque rectæ fidei Præsidentibus, anathemate ut quidem videbatur, ad extremum devotis, solverunt conventum.

77 Quia vero insanam furorem suum in Ecclesiam expleverant, regulam componunt ac definitionem a veritatis terminis longe remotissimam: cui ut subscriberet Imperator, pium esse monebant. Is porro (erat enim, si quis alius causa religionis versatilis animi) morem iis gesturus indici rursus Conventum jubet: in quo cum sedem, velut in quodam ambone sublimi locatam conscendisset, et mendacii patroni suas quoque occupasset sedes, omnium auribus intimata est falsissima regula: quæ cum plebrisque astantium, etsi non omnibus, placuisset; rogabant ut quisque eam manus suæ subscriptione firmaret. His autem sic peractis, cum nomina sua atque fortunas atramento commaculassent, solitis erga Imperatores acclamationibus et adversus Ecclesiam lumina anathematis defuncti (preloquente scilicet eo, quem dicebam Clerico) dispersi sunt.

78 Scelerum porro ultrix Dei Justitia, sic illos in Sanctos pro sua longanimitate haud diu dissimulatura, celere haud sine miraculo vindictam intulit: brevi namque tempore interjecto prælocutorem Clericum poena corripuit, obmutescere lingua, ac fatiscens vocalibus organis. Advertite autem qualis ac quanta: si quis enim Psalmorum oracula viro suggereret, lingua soluta erat ad verba ministranda: sin sermone aliquid cum aliquo confervet, undique dissoluta ac impedita permanens, maleque articulata incerta ac subblasa obganniens, sonitum nullo constantem sensu in auditoris aures transmittent. Eum in modum castigatur lingua in eos provocatissima, qui ore sapientiam loquebantur, ac cordis meditatione eructabant prudentiam. Adeoque opportune divini illud Eloquii dicatur: Mors et vita in manu linguæ; qui autem continent eam, comedent fructus ejus.

79 Verum hæc missa facio, utique suffectura ut et illorum malignis arguatur animus, et Sanctorum cum Deo conjunctio ostendatur. Itaque finis hic esto
Martin. T. II.

eorum quæ ad Synodum spectant narrandorum; uti pote quæ molestum auribus tedium ingerant. Quæ autem exinde noctis atræ caligo incubuit Ecclesiis, nonne eam magis convenit silentii profundi occultare? Etenim omnem ex picta Evangelii historia, Martyrumque certaminibus abolentes decorem, eum calce subacta oblinere haud sunt veriti. Quo autem modo eos affectos fuisse dicam, qui hæreseos invento succumbentes sanam nihilominus rationem in conscientia judicio convulneratam servantes, rem absurdam maligne jumentibus addixerunt operam. Hi sane non raro ana mixtam calceam perfuderunt lacrymis, quia præ scelere immanitate dolorem non poterant dissimulare. Cuique enim quidvis audiendi in f. sacras imagines libera erat potestas; cum alii pretiosa ac veneranda cimelia confringerent, alii sacras magni pretii vestes in minutas hincinas pannosque dissecarent et humi projicerent; alii pictas tabellas secribus exciuentes medio in foro crudelissime incenderent; alii stercore, uncturisque ac tertris odoribus priorum suffituum loco oblinerent ac fæde deturparent. Vidisses velut in captivitate hostili sacrarum adium conculcari donaria, et quæ vulgo intacta fuerant, atque inaspecta profanis trahi manibus, ac promiscue plebis exponi spectaculo: ab Ecclesiis expelli Pastores, et lipos gregibus præfici; fugari qui rectam doctrinam profitebantur, quibus vero execrationi illa erat, eos in domesticos et necessarios recipi. y Viros innoxios ceu reos tribunali bus sisti, vicissimque flagitioses præsidere judiciis. Clericos ludibria atque verbera expertos, firmissimis undequaque ergastulis detineri; Nazareos nostros tormentibus, fame, siti, diturnis carceribus ac laboribus maceratos, ad extrema usque pericula inter cruciatus perseverare: et horum quidem alios gladio vitam amittere; alios culcis inclisos, victosque saxorum more alto pelago demergi. Fœminas vero viris spectantibus denudari, ac velut reas equuleo distendi ac cædi, omnia virili sensu Christi causa perferentes.

a In Appendice Theopontis hæc dein ab Imperatore gesta referuntur: Mane euntes habitus, illius perditionis ad populum sermonem habuit: Vilelis, fratres, ad Patriarcham Ecclesia derelicta discesserit, quod cum eo de imaginibus fuerimus collocauit, et exposuerimus propter eas a ventibus nos affligi. Is vero responsi congrui penitus ignarus, ita præcepit et nihil neglectis, aluit. Alim igitur Patriarcham iustitiam necesse est, ita mentibus persuasit populo abdicasse se dicentem, Joannem quippe Patrem illum, quod sibi adhaesisset, ad istum nulli dignitatem promovere studebat, sed a Patriarchis prohibitus est, uti ibidem pluribus agit. De Joanne, *Ulyssis seu Grammatico dicto, supra actum.* — In Theodotum Casiterum Leonem Grammatico, uti auctori Appendicis illius Michaelis Patricii Mellisini, Constantini Imperatoris Calothum oh tertiam ejus uxorem legit. Istum Theodotum Spitharo candidatum, opinitus ejus consecravit, maritali nuptiarum condono mutatum, tunc decessit et Patriarcham consecrari. Celebrata est ordinatio ejus Paschalis festu (ego ipsis kalendis Aprilis) hominis, inquam, qui nihil spirituale caleret, nulla scriptura parte foret eruditus, nisi forte levissima, qui nullam erga Deum pietatem ostendat, tantum quod mansuetudine præstaret et bonis humilibus appareret commendabatur. Ille cum Patriarchalem dignitatem suscepisset, epipura meridiana serotinaque carulis appositis cepit agitare convivium, Clericosque ac monachos nec non Episcopos, juvenili ætate carniæ esu abstinentes, continentiam abrupte, et ad meliviam comedere compulit: et ubi trinum pectus plurima, honestas, continentia et virtus ostendat; ibi fesus, lacta, turpilopio haberi oleque disciplina ejusumque jugo vidisses. *Sintha leguntur in Vita S. Nectæ. — v. lit. hoc Conclubitum tomis Concistorum Inscriptum sed ad annum 814, cum habitum sit anno 815 mense Aprilis. — d. In eadem Appendice. Legerunt bonum eorum a defensoribus Pseudosynodi, et decretum vii Synodi ad Bacherum vacaverunt s. Theodorus Studita lib. 2. ep. 13 ad Patriarcham Antiochenum: Synodus, inquit, facta est veterem illam inquam eundem, et orthodoxam, Nicenam scilicet, anathematizavit. — v. In Vita S. Nectæ: Judæcum quoddam concilium idem in lingua ecclesia coegerunt, et sub anathemate sanctos Patres reverendi. Episcopus vero, qui ab ipso disturbant, partim in terram deceptos pedibus conculcavit, partim per posticum egressus, et concessit curant. In Appendice Theopontis: Orthodoxos Patriarchas nostros in anathematis heredes anathemate pertraxerunt, et more tyrannico Metropolitæ et Episcopos orthodoxos per van tractos, et in medium prædatorum illius Synodi projectos conculcaverunt pedibus quasi infectis quæ ministris impudens agerent et proprio sanguine peractis, multitudine traditis in custodia et carcere detinuerunt: ibique diebus aliquot detentos, rursus eductos et examinatos, mox dicta anathemata non referentes, Imperatore mendacii auctore de illis*

D
ACTORE
IGN. DIAG.
EX MS GR.
EUSEBII
Ecclesie
imagines,
sacroque
violata,

E

g
orthodoxi
post variis
tormenta
occisi,

Pseudo-
Patriarcha
eligendus

Theodotus
Casiteria

Pseudo-
synodus

perrecolo
Catholico

et rullum
imaginum,

resuanti
pseudosynodo

proculcati
abducuntur:

c

anathemate
feruntur:

subscribit
Pseudosynodo
Leo Imp.

et alii:

Clericus in
Pseudosynodo
patriarche
anathematis
punitur.

Fr. 18, 21

A monito, in exilium miserunt : quos insuper in exilio positos missis loricibus variis suppliciis affecti. — *In eadem Appendice* : Imagines per ecclesias obrutas erectas deposuit et combussit, sacræque vasa cœlestis imaginibus inscripta contrivit. *Leo Grammaticus* : Primum sacram nomen ex ecclesiis depolit diggerunt : exinde Christum vel sancti alicuius imagines habere reperit, duris suppliciis et morte damnavit : ita ut nobiles plurimos et illustres viros interfecit. — *g. In dicta Appendice* : *Omniumque vasa linguas abscidit, istos contulit verberibus, alios delatoribus et impis hominibus insutatis, utcumque alius sibi non commutantes reperirent, accusari permisit. Reptos autem verberibus indurandis subiecit, facultates publico addebat, et in exilium pelletat, non viros solum sed et mulieres.* In aliis regionibus missos a locorum hominis. Gentilitate detonsis, comprædendi novis Antichristis factus curabat : ex quo Episcopos et monachos plures occidit, et exilio multatos Episcoposque maris insulis inclavit, monachos revocavit. *Quibus cœcis in Appendice fuit ab auctore synchrono scripta. Inter monachos fuit S. Nectas, in cuius vita scriptur, talibus eis tormentis affectus, quodlibet nec gentiles Martyres ipsos afflicerent, quibus singulis per foramen quoddam augustissimum panis episcopi patris manibus, velut canibus, projectantur, et postholum putilla aqua dabatur.*

ACTORE
IGN. DIAC.
EX MS. GR.
IMAGINES
DEJECTÆ

offerit
martyrio, in
exilium
ejecti

Leo III.
impia cum
fluvius
fuerit,

etiam in
sacris et
insandis,

Mal. 0, 7
ultione divina
supprebata :

amens tra,

a
b
occidit
die suo
dantur
Natus
in tempore
palatino,
c

CAPUT XIII.

Impietas et cades Leonis Armeni. Successio Michaelis Balbi etiam iconoclastæ, ad eum epistola S. Nicephori.

Et hæc quidem circa divina ac eos, qui pia religione illis se impendere a Leone veritatis osore patrata loriciora sunt. Quis autem amicitias atque fœdera turpiter, ac indecore cum vicinis Hunnis ab illis inita feryidissimis lacrymis non deplet? Nempe illorum superstitiones Leo, ipsi illi nostra usurpantes legitima, mutuo firmaverunt pacta : et videtur erat Imperatorem Romanum libare aquam e calice in terram equorumque chitellas versare manibus, dem terrena lora tangere, formique in altum atollere et se omni hæc cerecioria ritique devovere. Gentes vero divina nostra Symbola scelestis contrectare manus, ac per illorum virtutem sacrilego se obstringere sacramento. Nomen hæc crudelitatis fuerit germina? Nomen apertus in Christum furor et execratio? Nomen ejusmodi ut Dei ultionem inducant? Fidem sine alondo faciunt ejus temporis portentosa eventa, videlicet commensiones ac terræ motus, eor secundum Prophetam confringentes, urbesque populosis exilio obrutas : adhuc annoque penuria famem super faciem terræ seminans, dum agricole speras non fecerunt, sed manibus et saeculis colligunt. Adde ærem similes virgis igitulos emittentem et terrores videlicet inferentem : adde infœcundam mare, salumque ac fluctus obscuriorum loco visum effundere : adde cogitationis ac necessitudinis oblivionem apud omnes pervigilant, tumultusque ac bella intestina in omnibus provinciis atque oppidis progignentem. Exinde enim hæc tenuisque contigit, ut civilium armorum morbus ubique obtineret.

81 At nosse quidem viri pravitas ac malitia illis sibi inducias interpretescens indixit : tumens enim ac glivens nimis et eorum qua perturibat malorum eruptionem imitant, computationis gladium strinxit adversum se, non media in acie, non in abena, atque barbarica pugnantem ditione (nam et hæc frigida quædam lauda fuisset occasio, unde misero gentilitate velut pro patria periclitato) sed domi desidem et suis, ut putabat, robis optimo consulentem. Eam quippe, qui negotii totius ac molitionis auctor erat, in custodia ac vinculis tenebat, expectaturum donec, quod pro forebus aderat ipsosque sua religione pulsabat, Dominicæ Natalis certamen paringeretur, et quid facto opus solertia diligentiore disquireretur. Tunc omnivero caput illud adversus Ecclesiam diabolice cinctum, manumque ad evertenda recta decreta extentam, e satellitum propriorum ac togentium haberi militum gladius in media ipsius templi area seculum præbens, efflavit anima miser, plurimum Sanctorum violata religione execrabilem. Verum, si libet, pauca velut commentando, adda-

mus, non tamquam casu gaudeamus, sed ut calamitatem tristes animo recolamus. Quid hoc, o sublimis atque superbe ipso oris flatu contra nos procellas excitans, ac draconis more in Ecclesiam spirans? quo evolavit spiritus ille, fulmina persecutionis fabricans, atque adversus pios, velut alter ex Cyse d Salmoeneus, furiosissime tonans? Quo præstigia abierrunt, quibus initiatus ac consummatus, longos limperi annos quærens parere, vitæ brevioris aborsum edidisti? Quam id factum, ut qui ex utero voceru dabant Grammatici, mercedis loco Imperium tibi definentes, vitæque longioris annos beatos eructantes, gladii, quo impetendus eras, ictum nunquam divinaverint, vaticinioque providerint? Quomodo compta illi fastuque elati, exidii tui primitias, expositumque oculis infame spectaculum, et agnatorum honoribus spoliatorum probra oblique aspicientes, in iis hallucinati sunt? Ubi purpureum diadema, quod ad Ecclesia nactus, ipsius coronam detondisti? Quomodo hædie mortuus, qui heri arrogans atque superbus? Quomodo qui impotenti in Sanctos vestro ferebaris nunc plags compunctus? Ubi illa adversus magnus Pastorem insidæ, insomnisque similes ac vanæ indagines, quas defecisti non comprehendenda scrutatus? Non enim potuit subtilis inquisitio tua, multo etiam labore ac meditatione usa vel auditu solo assequi, quod illi labis erimen inferres. Verum quia facultas sermonis ipsam defecit, illo sine spiritu vitæque relicto, dum sua commaculatus ruina in proprio volutatur cruore, ad ea quæ sermonis sunt reliqua procedamus.

82 Ornatur itaque, qui in vinculis erat, illius successor, diademate regio : qui zona posita, vitæ quoque jacturam certo expectabat, imo veluti gurgite carceris emergens vincula in sceptrum commutat, alternanteque victoria, superior evadit hoste jam seculo et adversarii jugulum premente. Hinc in modum adeptus Imperium remisit tantisper inveteratam malitiam, quoad il, qui in vinculis ac laboribus vitam agolant, mani libertatis specie, velut objecta in somnis imagine ne spectro, ludereunt : quavis interim delinicti sensu subocente foveret, hæresisque transfixus humo, velut jaseis, putredo doctrine cerno minoreretur.

83 His itaque Magnus Nicephorus perspicacissima mentis acie dispectis, ratusque haud una cum serpentis tractu hæresis extinctam caudam, sed eam hæcens palpitare, vitæque dissimulare velut emortuam; divini spiritus stylo recte fidei doctrinam consignans, ad Imperatorem reos purpura auctum ac coronatum scribere destinat : ita scilicet ut et ob oculos vincula sua ponens et qui ipsam ex his eruent Deum, representaret etiam Tyranni frustra malignantis probum pariter atque ruinam, quodque iis in locis, in quibus deliquerat, ultore hinc percipit sit : tum veram illi atque a Patribus traditam sacrarum imaginum religionem delineabat ac describat esse ejusmodi, ut non mediustertius, reensque inventa obtinuerit, sed ex quo primum predicationis Majestas Apostolica tuba claris insonante, orbem pervasit, venerationi sit habita.

84 Is porro solertem viri animam admiratus, doctrinæque et eloqui vim maximam reputans, etsi talium omnium maxime rudis erat, imperitiam ex paterna insectia velut sufficientem adeptus substantiam, in hunc fore modum tentis, qui epistolam adferrebant, fertur respondisse. Qui nobis priores Ecclesiastica dogmata scrutari instituerunt, num hec an secus sanxerunt, rationem Deo Judici reddidit sunt. Nos autem in quo incedentem Ecclesiam invenimus in eo quoque conservare decrevimus. Quid porro hic animi sit, claris explicantes edicimus, ne quis deinceps aut adversus imagines, aut pro iis tantulis

D

d
mercedem
indignitatis
assequitur.

E

Michael
Bibus
succedit, et
ipse tandem
molitor
hæreticus,

epistola
S. Nicephori
ad Imperatorem.

in imaginibus
residit.

qui pro
responsu
revertuntur
superior

aperte

enam Synodi
Nicaenae II.

eaque ratione
restitutum
S. Nicephoro
concedit :

S. Nicephorus
Synodum
Nicaenam II
propugnat,

hæresim
opponat.

A aperte linguam movere presumat : sed facessant elinquenturque tam Tharasi Synodus, quam que pridem sub Constantino, nuperque sub leone Augusto exacte sunt; profundoque silentio sepultum maneat totum, quo imaginum memoria, invidiosum utique negotium, ventilatur. Is autem qui, ut hæc loqueretur ac perscriberet, sui muneris esse putavit, siquidem hanc tenens opinionem Ecclesie præesse velit, de imaginum veritate adorationeque nullum deinceps collaturus sermonem, omniaque silentio pressurus, adveniat.

85 Has absente orationis Imperatorias uugas ubi auribus accepit beatus Pater, floccifaciens dicta eaque ad animum subire non patiens, priori veritatis solidissimæ confessioni inhæsit. Dialecticis deinde argumentis ac demonstrationibus adversariorum fabellas confutans, demonstravit unicam, eamque inter œcumenicas septimam Synodum, esse tenendam ad quam sub Tharasio inelyto Pastore celeberrimi Patres convenerunt; scelestasque et inanes ostendens esse opiniones Constantini adversus imagines sacras, dementianque qua Leo eas confirmare nisus est, ipsumque pariter triumphatum traduxit coram universis, quibus insculpti cultus atque fidei cura ad hæc aliqua suppetebat.

a Erat is Michael Balbus, tunc Princeps cohortis Excubitorum. — b Occidendus erat noctu Natalis Domini, nisi Imperator a propria sceleris probibitus et festi reverentia motus distulisset necem. Ita Leo Grammaticus et alii. — c Ab his Sacerdotibus vestes unguis comprehensus, membratum et in frusta sectus est anno 840, idem ita. Deleritum autem Irenem a S. Tharasio scribit Ignotus in hujus Vita. — d Rex Ethelus impuissimus, satis ex Vergilio notus; non item cyrse. quam puto concamerationem, testudinem seu pontem illum significare unde ipse Jovis palmam triumphaque supra civitatem imitabatur; εὐρυτος enim convexus est, unde εὐρυτος in convexus ergo et εὐρυτος fornicis: notum est autem quod apud Græcos τ et σ pro varia dialecto alternent, ut sit εὐρυτος pro εὐστία. — e Bavonius ad an. 821 num. 36 arbitratur Patriarcham non redisse Constantinopolim, eo quod alluc hæreticus intrusus Pseudopatriarcha sederet. Et εὐρυτος est auctoris Vita S. Nicolai Studite, dum num 26 scribit, una cum eo et S. Theodoro Studita aliisque adisse imperatorem.

CAPUT XIV.

Comparatio S. Nicephori cum sanctis variis. Ejus obitus. Scriptoris peroratio.

La fide, sicque docens, ac strenuam divine doctrinæ operam ponens; mundi universum ambitum sincera de Deo opinione implevit, eximios quosque veteris ac novi Testamenti viros, quoad assenti poterat, vestigio premeus. Nempe Abraham æmulatus fidem, eaque incensus animum, sicut ille, vernaculos suos doctrinæ vi armans, insamentibus adversus Ecclesiam Regibus detraxit spolia, eosdem plane proligens, ipsam velut alterum Loth ab hæreseos captivitate redemit. Isaaci autem obediens universorum Patri Deo ad sanguinem usque præstandam assensus, et multiplici tentatione inactatus, quamquam holocausti consummationem errore fuso non promeruit; Sacerdos tamen et manipulator veri et inruenti sacrificii factus, Dei filius atque hæredes spiritali sua sponsa Ecclesia, seu alia Rehæra, sapienter suscepit. Jacobi pastoralis solertiam i referens, non ex obscuris, sed præclaris rationalibusque ovibus auxit gregem, cui etiam Deum benedixisse ad pedem suum gloriatur. Josephum non solum prudentiam expressit, sed etiam representavit tam animæ quam corporis pulchritudine; quippe qui anore ipstus captam eam, que nunc est Ægyptiam, nefandam inquam hæresin, inque ex eamanda doctrina societatem trahere intententem repulit, non tantum vestem vulgarem, sed et stolam sacram dimittere præceptans. Jobi autem patientiam ac tolerantem erga adversarium ostendit animam, egregium virtutis specimen rebus tristibus atque molestis edens, neque testa abraedens illata per injurias ul-

Tharasi
pdm Abrabr.

obediens
Deo.

curam
pastoralem
Jacobus,

solertiam
Joseph,

patientiam
Job,

cera, sed adversariorum ad stultitiam trabentia verba ostracismo damnans atque relegans.

87 Mosis populum regentis normam assectatus est, educens ipsum ex Ægyptiæ tenebris hæreticæ vanitatis, sceleribus decretis seu illis cepisque sibi credentes pascentes et maris rubri salsetine, id est, doctrina adstringente ac subamara, insuave et multiplex illorum onus submergens; transferensque ad terram manantem lacte ac melle, candida nimirum et sine dolo dulcissima divine doctrinæ suavitate. Aaronis Sacerdotio venerabilis hæreditatem adeptus est, non Mosen quemdam in his, que ad Deum sunt, ducem habens, sed ipse facie ad faciem, coramque sacris precum orationibus jugiter illi consuescens; neque cidari aut superhumerali ac tintinnabulis quotannis strepentibus adita penetrans, sed Apostolicam chordarum duodecim lyram tangeus, in Sancta Sanctorum subibat crebrius, et divinorum scriptorum claram cunctis rationem distinctissime promebat. Jesu militarem scientiam animique nullis hostium aggressionibus superabilem expressit, non mundi luminaria ulciscendis hostibus vinciens, sed diurnas nocturnasque ad Deum preces velut aciem instruens; donec is veritatis hostes miseraretur suis ipsorum ablutos sanguinibus. Cum Phinees de scorto occiso præclari laudem præconii habet: nam hic quippe de post dominum exornicatos, ut prophetica fert comminatio, quibus constitutum esset Chaldaeorum semen in Apostolica Ecclesie novalia condere, rationalibus Sanctorum Patrum stimulis, seu pugione usus pupigit atque confodit. Davidis necdum per unctorem consecrati juvenile robur atque audaciam ad pascendi gregis scientiam adjungens, ovibus ratione utentibus præsedit, et leonum atque ipsorum molas confregit; linguas scilicet hæreticorum adversus Christi gregem rugientium omnique frementium insolentia. Solitudinis ac monasticæ vitæ amorem, quibus Elias et Joannes celebrantur, tum ante tum post sacram ostensionem suam amplexus est, et perparum versatus in urbibus, temporis partem plurimam monasticæ exercitationi impendebat. Quippe quem non lateret eo cultu purgari animum atque ab omni terreno cogitatu liberari: unde etiam arguendum liberam atque expeditam nactus est, ut loqueretur in conspectu Regum, neque per verecundiam agens aliquid neque gratiæ ineundæ causa quidquam occultans.

88 Quis vero donis gratiæ magnifice auctus antuit, ejus ille virtutem imitando, vestigia non presertim? nempe Apostolorum in Ecclesia præstis Petri magnitudinem animi, fervoremque ostendit fidei; nec non illam Pauli universorum sollicitudinem, quotidianæque instantiæ labores; solatium omne suum postponens is afflictionibus atque æriminis, que pie vitam instituentes ut excipiant proclive est, molesta omnia ac tristia libentissime exceptit. Carceris abundantia etiam Paulo superior fuit; quando huic ex aliis aliâ mutanti loca, vincto totam evangelii explicanti crebra carceris quadam successione mutatio obtigit: ipsum autem minus idenque carcer habuit, ex quo throno suo coactus est cedere, usque dum suprema dies gloriosæ clausit captivitatem. Reliquorum Verbi discipulorum in Apostolatu diligentiam in se confirmavit, clare patefacens universis arcamoris sacratorisque eorum doctrinæ vivificæ ac divinitus tradita oracula. Ea periculorum mole, que veritatis causa sustinuit, Martyribus Confessionis socius accessit; omnem infamiam ferre potius eligens, quam ut aliquid, quod eo veritatis rationibus haud satis esse videretur, admittiret. Patribus, qui probatas Synodos ætate præcesserunt, et qui intermedio illarum tempore emuerunt, præclari in omnibus, quibus Ecclesia magnifica de Deo opinio-

D
ACCITORE
IGN DIAC.
EX MS GR.
pro regimine
regulam
Moyses,

sacerdotium
Aaronis,

Jos. 1, etc
scientiam
militarem
Josue,

E
Num. 28, 7
Osee 1, 2
Phineis
zelum,

1. Reg. 17, 34
robore
Davidis,

solitudinis
amorem Elias
et Joannis
Baptiste.

fervorem fidei
S. Petri,

F
sollicitudinem
S. Pauli,

ob perpetuos
carceres.

par Apo. 16
vitis,

Martyribus,

et sanctis
Patribus,

A vestra plagæ tumor augescens, ad curam difficilis, imo penitus immedicabilis evadat. Ne igitur a salutaris auxilii vestro procul consistam, nec venerandæ vestræ confessionis exors fiam, et ejiciar extra aliam doctrinam vestram manus pedesque ligatus, velut ille qui indecore indutus nuptiali convivio importunus irruerat; ne pressus fame, quam non panis et aquæ penuria fuit sed audiendi verbum rectas in Ecclesia professionis, velut Chananeas despiciat ex longa incurva ægritudine, oremque ut illa frustra clamans post vestigia sequentium Christum et intercessores fatigans; sed sacræ sermonis vestri mensæ reliquiis ceu fame tabescentem catellum pascet, atque absolve a vinculo vergentis ad incredulitatem animi; si quo modo recte videre queam, audiamque a Deo ac vestra mansuetudine optabilem illam sententiam: Fides tua te salvum fecit. Ecce enim Chananeus esse desii, et quæcumque sunt sensus Chananeæ decreta abjeci, assensum utili vestræ doctrinæ accommodans: quam secutus, quidquid putidæ inventionis extraneum atque peregrinum est ab Ecclesiastica caula aversor et odi. Una enim vobiscum sapere, est sapere ad sobrietatem; vobisque conjunctum esse, multam apud Deum conciliat gratiam. Hæc sunt inculpatæ vitæ tuæ veluti cursim delibata insignia;

B hæc vestra ad sanguinem usque veræ confessionis ergo exhausta certamina; hæc est vestræ fiduciæ in Deum ex iis gloriatio. Tu vero o cara nobis anima atque Angelis comparanda, hanc erga te propensam voluntatem meam acceptam habe, qui videlicet tuæ fiducia doctrinæ viribus majora conati sumus, et rusticitati sermonis veniam præbe mihi que compatere: intelligens quod uti scopum assecutus, inexpectatam habet laudem; sic ab eo aberrans veniam pro animi candore mereatur.

hoc suscipiendum adhortantium precibus non potui non obtemperare. Dei igitur, qui dicendi facultatem elargitur, benignitate confusus, ad scribendum accedo, adjuvante me precibus suis orationemque moderante divino Patre Nicephoro, qui se nobis maximum ad dicendum argumentum præbuit.

2 Cum præclare res nostræ sese haberent, et ex utilitate ac dignitate gererentur, tunc nimirum, cum unus in Ecclesia sensus vigeat, et impia cuncta ac peregrina dogmata, tanquam scelera atque picula detestanda rejiciens, omnes hæreticorum nugas ad nihilum redigebat; a Nicephorus Imperii sceptrum moderabatur, et Nicephorus sacrarum excelsæ atque urbium reginæ civitatis Sedem obtinebat, qui luminis instar perpetuo fulgens, universum orbem terrarum virtutum radiis illuminabat. Jam et in principe ac beata Trinitate una et eadem essentia, et in una Dei Verbi carnem induti persona dæ naturæ, et duæ voluntates clarissime fuerant opportunis Conciliis constitutæ et declaratæ, contrariis opinionibus rejectis atque improbatas; et utilis sacrarum imaginum usus jam inde ab initio institutus et per manus traditus, in omnibus Ecclesiis ornate decoreque demonstrabatur: quemadmodum proximis temporibus sanctorum Patrum b Concilium celebrantium suffragiis, divinitus fuerat comprobatur.

3 Verum posteaquam c Nicephorus Imperator una cum filio hujus vitæ finem sortitus est, et ad d Michaelen ejus generum Imperii gubernatio pervenit, sub leonino nomine crudeliter fremdens, invasit hunc valde savus immanisque Leo, ex Armeno genus ducens: qui et defectionem a Deo, et adversus Imperatorem, apud quem in honore erat, minime obscuram aut rectam tyrannidem machinabatur. Quod quidem illi sententia successit: nam per vim sibi Imperium a vindicavit. Ceterum haud aliter duxit potentiam suam fore diuturnam, nisi contra nos audacter bellum susceperet, et venerabilium imaginum interitum omni studio atque arte moliretur. Ad hunc enim furem atque demeritum a demonibus, a quibus instruebatur, et falsis vatum mendacium somnis et incertis temporum promissis misere compulsus erat.

4 Impium autem atque audax facinus ad optatos exitus se perducturum non speravit, nisi præclarum Ecclesiæ Ducem, et ab omni reprehensione remotum rectæ doctrinæ regulam, Nicephorum e sacra Sede exturbaret, ut propriæ malitiæ propugnaculum Ecclesiam constitueret, et nomine conatibus suis repugnante, omnia ex sententia sua et eorum, qui sibi favebant, tuto moderaretur. Primum igitur tempus observabat, ut eum artibus ac dolis in sententiam suam adduceret, fingens sese in recta dogmatum exercitatione versari. Verum cum vir ille divinarum rerum peritissimus et prudentissimus, tum multis sermonibus, tum Scripturarum testimoniis, tum longissimi temporis consuetudine comprobatum imaginum usum demonstraret; nec tamen insolentem hominem a proposito posset dimovere, tunc dolus, qui antea latuerat, in apertum erupit: tuores enim ferinos nomini congruentes gerebat. Itaque tanquam perniciosus quidam aper, aut savissimus leo, immanisque fera, salutaribus Magistri documentis sic aures occidens, ut aspici incantationibus, nihil movebatur, sed obstinatius insaniebat.

5 Statim igitur et pietatis zelo et præstantiori auxilio confirmatus vir, cui a victoria nomen erat, et propterea Nicephorus vocabatur, strenue adversus impietatem et Tyrannum impietatis defensorem instruitur: coactisque primariis Sacerdotibus, viris tum vita tum doctrina probatis, qui simul pro pietate pugnare parati erant, de communi sententia

D
AUCTOR
IGN. DIAC.
EX MS. GR.

S. Nicephoro
Patriarcha,
florebatur fides
Catholica
absque hæresi,

a

b

c

d

turbata sub
Leone Armeno
Imperatore
Iconoclasta,

e

S. Nicephorus
et resistit:

F

et continua
traditione
probatum usum
imaginum:

artefacta vultu
Sacerdotibus,
urguit
Imperatorem,

deestatur
herrenti.

a Sunt anni ante exilium administratæ in Constantinopolitana sede dignitatis Patriarchalis, ab 12 die Aprilis anni 806, quo consecratus est, usque ad 13 Martii, quo in exilium est deportatus. — b Ortelius in thesuro montem Thabor, Christi transfiguratione nobilissimæ, Latinis aut Italicum dies: apud Josephum et Eysippum Alabyrios est: sed cur hic pro throno hæreticos ponatur non capitimus.

ORATIO

De exilio S. Nicphori et translatione Reliquiarum,

Auctore Theophane Presbytero et Præposito.

CAPUT I.

S. Nicphori Patriarchatus, exitum, obitus.

Plurima profecto diversis occasionibus atque temporibus, in gentibus et civitatibus præclara facinora, ad eximias Dei maximarumque rerum demonstrationes facta sunt, quibus vera ipsius cognitio perspicue fuit confirmata: quemadmodum in Psalmis canitur: Dies diei eructat verbum, et nox nocti indicat scientiam. Quibus verbis etsi perpetua illa Dei virtus, rerum omnium atque universi orbis conservatrix, ac moderatrix, indicatur: non minus tamen, imo vero magis etiam significantur ea, quæ nostris temporibus in primis excellentia atque admirabilia gesta sunt ab eadem ipsa divina virtute, quæ eximia potentia sua cuncta gubernat ac regit. Siquidem non in una parte, neque in gente minima aut contemptenda ejusmodi honorum munera vigerunt: sed publice et passim, et in proprio atque electo Christi clero, qui Apostoli Petri verbis merito vocatur regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis. Verum quoniam rerum maximarum argumenta præstantissimos requirunt enarratores, qui dicendi vi eas valeant explicare, ne inornata orationis tenuitate earum amplitudo imminuatur; ego, qui orationis laboro paupertate, vehementer a scribendo deterrebar: sed tamen assiduis me ad munus

ANIMADV.
PAP. 27

Psal. 118

Far. in una
precibus
incitatus
aut. huc
scribit,
1 Pet. 2

ACTORE
IGN. DIAC
EL. US. GR.

A inique se gerentem Imperatorem, flet frustra, co-
arguerunt, et tanquam contumeliosum Dei recum-
que divinarum hostem judicarunt. Quamobrem arro-
gans et superbus ille confestim et simulationem,
quam occultabat, aperire, et reconciliam malicie ra-
tionem, tanquam redundantem quendam corrupte-
rum humorum ex cruditate copiam, evanescere, aut
deformes et imperfectos ex abortu fetus in lucem
edire coactus est. Tyrannica igitur audacia celeberrimum
Patriarcham, e Sede sua depulsum, in f
exilio vivere compulit: ne illud quidem veritas, si
nihil aliud, quod impositione et obsignatione man-
uum ipsius (quod fieri non debuit, Imperii coronam
acceperat. Verum ut verisimile est, defectionis et
tyrannidis lubrico lapsus, simul cum pietate pruden-
tiam et rationem ac mentem amiserat. Itaque infanda impietatis atque audacie facinora aggre-
delatur.

f
petitur in
exilium.

6 Patriarcha vero, ut pacifici magistri discipulus,
ab Ecclesia discessit tristis et lacrymans, ut
qui sponsam immaculatam, sibi a Deo traditam, dis-
cessu suo morientem ingeniscentemque relinqueret.
Populum autem et gregem suum opportunis sermo-
nibus instruebat et cohortabatur, ut integram in
vinculo pacis fidem observaret. At ille insanens et
furor percitus, pietatem pro viribus pergebat insecu-
tari: nec contentus his, quæ in Patriarcham divinum
commiserat, ullius malitia sine spectacula, lamon-
tationibus et gemitibus dignum, in plures edebat. Tun-
nos, qui recta veritatis dogmata complexi cum ma-
gistro consenserant, primarios Sacerdotes, mona-
chosque et presbiteros in populo, tum viros tum etiam
feminas, non ferendis poenis atque suppliciis affli-
ciebat. Alii enim ipsorum plagis ac tormentis crude-
lissimis exercebantur: alii fame et siti in cari ere diu
premebantur: multi sine ulla venæ spe mittebantur
in exilium: non pauci spoliantur fortunis ob id
solum, quod erant pietatis studiosi: quidam etiam,
ut fama est, clam necantur. Nonnulli igitur Ma-
gistratus et in dignitate constituti, et Sacerdotes,
et non ubi, et ex reliqua multitudine, partim imper-
antis vi pertracti, illi adherent: partim metu,
partim ignavia partim adulatione, qui tum glorie
cupidine corrumpuntur: sed maxima pars stabiles
et constantes in fide animos conservabat.

Ca. hinc
affliguntur.

7 Tunc in sacra Regni civitatis Sede tres veri
Pastores adversarii, ordine unus post alium, impie
concederunt. g Theophilus, Antonius, et Iohannes:
qui tanquam graves quantum lupi, passim Ecclesiam
lanceaverunt ac devoraverunt. Et alii in locis et civi-
tatibus, quibus opinionibus Sacerdotes ac duces in-
penti, et nullus pretii homines Ecclesie profecti
sunt: qui exorabile ac detestandum sorte sue de-
cretum impie et stulte confirmantes, variis modis ita
evaniti sunt magnam usum abegere: ut, quantum
in ipsis fuit, nullum earum vestigium relinqueretur,
quod vel Dei verbi curam induti, vel sanctissime
Dei genitricis, vel celestium Angelorum, aut totius
reliqui Sanctorum atque Iustorum orbis speciem
preeferret. Erat autem adhuc in absurdum et
perve, videre passim sacrosancta templa ad obscuro
et exornatis hominibus, palatitudine sua et vete-
ribus ornamentis spoliari.

g
Pseudopri
triacetr
Ecclesie
præficiuntur.

8 Atque isti quibus mali dominatio gravissimas
calumnias innoxit, et emeta perniscunt ac pertur-
bavit, non exiguo aut brevi temporis intervallo Im-
perteris redere nuntiis, sed h trīginta prope annorum
spatio. Quorum cum quatuordecim in exilio di-
vus Pater Nicephorus transgressisset, ab hac mortali
vita migravit ad immortalē: et sepultus est juxta
templum sancti Martyris Theodori in monasterio,
quod ipse a fundamentis construxerat. In hoc enim,
cum esset inleatatus exilio, piam et sacram vitam

templa
spoliatur.

h
S. Nicephorus
moriatur,
sepelitur.

traduxit, et virtutum studio mentem suam diligenter
excoluit atque expurgavit, sequæ purum Dei rerum-
que divinarum templum exhibuit, cum similis esset
Angelorum: et simul tum monastice tum Pontificie
vitæ dignitatem virtutibus suis exornavit.

in fide et
virtutibus
excellens.

9 Hactenus commemoravimus, quemadmodum
beatissimus Nicephorus, ut optimus gubernator, mu-
nus ecclesiasticum sapienter administravit: et tam
vitæ honestate quam cognitionis excellentia et sen-
sus omnes et animam recte ad pietatem instituerit:
et quod ad fidem pertinet, tranquille semper cursum
tennerit et legitimas vitæ civilis institutiones obser-
vavit: et quemadmodum invidia, quæ recte facta
carpere consuevit, livore commota, cum Christi
gregem optimis quibusque auctum atque ornatum
instituit intueri non posset, Leonem Imperatorem,
perniciosum animæ propriæ iniuicem, impulerit, ut
novarum rerum in religione adversus Deum insur-
peret, et pro viribus res sanctas atque divinas con-
tumelias afficeret et contemneret, et ad extremum
sacra Sede divinum hunc vicum exturbaret atque
in exilium egeret: ubi virtutibus et contemplatio-
nibus animum excolens et cum Deo versans, bene
beateque vitam traduxit. Nunc autem tempus est,
ut, cum providentia Dei, qui mortis umbram in ma-
tutinum splendorem et tenebras in lucem convertit,
merorem atque tristitiam in gaudium lætitanque
commutavit, in reliqua orationis parte breviter de-
monstremus, quemadmodum sacrum illius corpus in
regiam urbem translatum sit: hoc enim nobis potis-
simum proposueramus: licet in aliis rebus recensendis
simus immorati.

etiam in
exilio.

a Nicephorus factus est Imperator anno 802. — b Nicephorum 2
habitu anno 787, cui interfecerunt Patres 350. — c Nicephorus
reversus 26 Julii anni 811. Superfuit Stavrus filius usque
ad 11 Januarii proximo. — d Michael Cæsar palates uocatus
Imperator 2 Octob. anni 811. — e Leo coronatur 11 Julii anni
813. — corcepinus autem quod interpretis hic Leonis nomen pro
bonino nomine scripserat in anaphorâ vocis *αὐτοῦ*; hactenus
vinctus. — f Ejectus est 14 Februarii anni 815. — g Theodorus
Cassiterus, Antonius ex Syllæ, et Iohannes sive Iohannes Synce-
lus anno 812 depositus. — h Ab anno 813, ad annum 812. — i
Imperium 14 exiliū annuū ageret, scilicet a 13 Martii anni 815
usque ad annum 818, et diei 2 Junii

CAPUT II.

Corpus S. Nicephori magna sollemnitate Constantinopolim translatum.

Postquam enim, defuncto a Theophilo, Imperium
ad uxorem b Theodoram, et filium eorum Mi-
chæchem admodum adolescentem delatum est, in pie-
tatis studium curamque maxime incubuit femina:
vere dei munere (ut nomen ejus indicat, dato, ex
omnibus preclaris et magnis lacuoribus, quibus
Principes probari solent, nullum præstantius existi-
man), quo tutius sibi Imperium confirmaret, aut
viream in feminea persona fortitudinem exerceret,
quam si pietatis et religionis cultu Domini sibi propi-
tium redderet. Id autem nullo pacto facilius aut com-
modius posse contingere, quam si perturbationem in
Ecclesia pandi exirentiam sedaret, et partem in illa
morbo laborantem reduceret ad sanitatem: ut, qui
inter se animis essent abalienati, conciliarentur at-
que idem omnino sentirent: sic enim fore, ut cum
tunc esset omnium contentia atque idem sensus, vera
sinceraque fides, Apostolorum Patrumque institutis
tanquam solidis fundamentis inherens, firma atque
immobilis conservaretur: et sibi deinceps Imperii
gubernatio facilis ac tolerabilis permaneret.

a
b

s Theodora
1.3) exultat,
multitudo

f

pro concordiâ
et hinc
sinceritate,

11 Hæc igitur cum illa vere animo excellens ac
mente fortis Regna ingenio suo excogitasset, et
prudenter considerasset; re cum illis, qui erant in
magistratu et dignitate constituti, communicata,
accesit cum ipsis eos, qui inter monachos præsta-
bant, et de imaginum instauratione questionem pro-
ponit. Cumque idem omnes sentientes comperisset,
diuturnoque

pro imaginum
cultum
Ecclesiasticum
cogit:

A diuturnoque ejus rei desiderio teneri, atque animo excruciaci propter religionis in ea re mutationem; postulavit, ut se Patrum etiam auctoritabus ad veritatem confirmarent, quas variis in libris invenissent; mandavitque quo in loco palatii profinitus cœtus ecclesiasticus universus cogeretur, et ad populum eade re quam apertissime verba faceret. Tanta autem multitudo conflavit, ut numero comprehendi non posset. Convenerunt enim non solum illi, qui ventem sanam impietatis temporibus conservaverant, verum etiam complures ex iis, qui cum pietatis hostibus consenserant, quique Sacerdotiis et Ecclesiis regendis ab ipsis electi fuerant: e vestigioque mutata sententia, eos, qui sanctas Imagines oppugnaverant, anathemi subjecerunt.

12 Qua quidem, celeri et insperata rerum commutatione, Joannes, qui tunc impie manus Pontificium administrabat, stupore et mentis caligine captus, perurum abluvit, quin sibi ipse manus afferret, mortemque conscisceret. Hic enim sceleris caput et summa fuerat: qui cum impie sentiret, et apud Imperatorem auctoritate posset antea plurimum, eum mendacis et dolis imprudenter inconsiderateque confictis, in impietatis barathrum impellebat. Eo igitur propter flagitia, quæ in Deum adhauserat, uno omnium consensu et cunctis tum magnorum Imperatorum, tum universi cœtus Ecclesiastici suffragis, a sacra Sede cum ignominia ejecto, c Methodius vir et vita et doctrina valde probatus, et qui pro veritate et religione per multa certamina et longum exilium pertulerat, atque inde plagis et carcere diu cruciatus reherat, omnibus in dignitate constitutis approbantibus, electus est, qui sacram reginæ urbium civitatis Sedem obtineret.

13 Tunc Nicenæ secundum divinitus electam sanctum Œcumenicum Concilium quod d Irene Imperatricis, verum ab ipsa pace manine habentis, et Tarasi maximi beatissimique Patriarche studio celebratum est, merito firmam obtinuit auctoritatem ac robur; cum omnes, quæ, Deo adspirante, in ipso decreta fuerant, comprobarent. Tunc omnes ecclesie suam ubique decus receperunt, et venerabilium magnam splendore fuerunt illustrata: ejectionisque illis, qui eas nefarie insectabantur, Sacerdotes in eis ac duces, recti dogmatis studiosi, sunt constituti.

14 f Quadriennio igitur post sacratissimus Methodius, divino plane spiritu impulsus opportune sapienterque divinam Imperatricem Theodora admonuit, non esse ex Imperii et Republice dignitate, quod venerandus et inter Patriarchas illustris Nicephorus, qui pro gloriose synceræque fidei defensione a sacra Sede depulsus, in longissimo exilio defunctus erat, negligenter: sed omni studio curandum esse, ut divinum corpus ipsius in civitatem reportaretur. Alioquin ingrati animi vitium, inquit, non evitabimus, si post mortem etiam ipsum in exilio, tanquam jure damnatum, reliquerimus: præsertim cum non ignoremus, eos, qui ex genere erant Joseph, in benedictionis parte posuisse, ut patris ossa post quadringentos fere annos ex Ægypto in Chanaanidem exportarent. Quod cum ita sit, nos, qui sumus pietatis filii, diutius privari patiemur Patris illius præsentia, a quo divinis documentis enutriti sumus? Hæc quidem omnium, quas intuetur sol, nubium præstantissima et regia civitas, sacri Ducis atque Pastoris sui reliquias sanctas desiderat, quas pie conservet et colat. Sponsi sui præsentia fruatur rursum Ecclesia ipsius amantissima, et quo vivo ingratissima Imperatoris manu spoliata fuit, mortui corpus, annuente studiosa Pastoris Imperatrice, complectatur. Cernis quemadmodum hic populus, qui per te securus in vera religione conquestus, in-

credibili studio post mortem etiam vocem ejus audire in spiritu concupiscit? Quod si tabernaculum ejus tantum ad se relatum adspexerit, se illum ipsum recepisse spirantem existimabit, et tanquam thesaurum aliquem pretiosissimum recondet et observabit. His precibus et rohortationibus celerrime ac libentissime in Jta annuit Imperatrix: Perspicuum est enim, inquit, hoc apud omnes posteros et mihi et liberis meis honori futurum.

15 Tunc sacer civitatis Antistes, cum Sacerdotibus et monachis universoque populo, ad sancti Theodori templum accedit, in quo gratia plene reliquie jacebant, easque cum veneratione et lacrymis complectens, tanquam Sanctum ipsum viventem sic allocutus est: O vir beatissimus, qui eisdem laboribus et ærumnis, quibus S. Joannes Chrysostomus, affectus es, sicut eodem religionis studio et dicendi libertate præstabas; quique pariter et Sede privatus, et in exilium, et idem triginta trium annorum spatium extorris tum vivis tum mortuis transegesti: nunc te nobis tui amantissimis restitue, atque hunc discedens, ad propria redi, ut te nunc, ut ipsum olim, populus tui studiosissimus cum gaudio suscipiat. Tibi alienis a Deo Imperator viventium adversatus est et te inconsiderate ab Ecclesia depulit: sed dignas future suo penas dedit, miserandoque exitu Imperio simul et vita privatus est, audacique sue debita præmia tulit. Hodie Imperatores, Deo propter morum pietatem carissimam, mortuo Ecclesiam reddunt, quam, ut filii per Evangelium electi, mecum constituunt non habentem maculam neque rugam, qualem tuis ornatam et confirmatam institutis reliquisti. Adspice et vide congregatos filios, qui ex propinquo venerunt cum reliqui procul tum ad se reditum expectent: quos tu, velut orphanos, non tua moerentes absentia relinquitur. Habeat civitas tua loco numeris pretiosissimum tum beatissimum tabernaculum, quo magis quam hæperit amplitudine ornata gloriatur et gaudeat.

16 Hæc voce flebili supplicans sacratissimus Patriarcha Methodius, nocturnum psalmorum canticum et mysticum sacrificium cum populo fidei perficiens, præclarum e tumulo corpus retexit, quod undeviginti annorum spatio integrum omnino purumque manserat: et in arca ab ipso compositum et Sacerdotum manibus sublatum, cum luminibus et frequenti psalmorum cantu in navim ad hoc paratum illatum est. Sed cum fretum trajecisset, et ad urbem litus appropinquasset, Michael juvenis Dei cura Imperator, et amplissimis dignitatibus præstantes viri, et Patricii, et reliqui erotes, laterisque manibus tonentes, obviam processerunt, et arcam illum pretiosam cum fide ac veneratione humeris suis subeuntes, ad magnam usque gestarunt ecclesiam, e ex qua Pontificia dignitate spoliatus, ejectionis fuerat.

17 Inde rursus, assiduis stem durum nocturnis quo psalmorum cantibus vicissim utentes, et cum omni luminum genere per mediam urbem ipsum gestantes, in sanctorum Apostolorum templo collocarunt. Tanta autem erat concurrentium populi virorum et feminarum atque ætatum omnium multitudo, ut numerari non posset. In havis enim et porticibus premebantur, et ubique per vim sibi exitum parabant: adeo, ut quamvis multe propter Imperatores et Sacerdotes variis temporibus celebritates existerint, nulla tamen cum hæc conferri queat. Nonnulli etiam in via spurcibus immundis vexati, dum ab aliis comprimerentur, miserandas atque maleolias voces emittebant: quorum et numero quidam ab ipso curati sunt Populi igitur impetu vix evitato, som tam eximium Patriarchæ corpus in celeberrimo Apostolorum templo, sacris mysteris Deo peractis, in sepulchro recens constructo, manibus ipsius Methodi compositum

D
ACCORRE
D-N IHAC.
EX MS. GR.

en m Clero
et populo us
quod accer-ti,
et loquitur

E

et elevatum
arce egie
impositum,

enit
Constantino-
polim
ut erit.

E

In eodem
loco, hacten,

vide in
templum
Apostolorum

ut, maxima
pompa, etiam
eurgentes
He. tolli,

denotatur
13 Martii,

Joannes
Episcopus
Constan-mop.
Icounachus
deponitur

S. Methodius
inhibetur,

B

c

dicunt II
Synodus
approbatur:

d

restituatur
et imaginis

f

Ut corpus
S. Nicephori
restituatur
et imaginis
S. Methodii

c

A situm est, tertio Idus Martii f, quo quidem die in exilium etiam ejectus fuerat, ut utraque re sit inemorabilis.

18 Nos autem, o Patrum sanctissime, o sacrorum præconum deus, qui digni facti sumus, ut te et terrestrem haberemus civem, et celestem apud Deum intercessorem, ad arcem tuam cum desiderio accedimus, eamque cum omni veneratione complectentes, has tibi voces effundimus: O sublimium et arcanorum mysteriorum inspector et contemplator: o divini adspectus atque splendoris gloria abunde propter mentis puritatem illustrata: o Patriarcharum atque Pontificum societatis particeps, qui et nomine et re simul cum illis victorie præconia et præmia, æmulis et periculis speratis, percepisti: suscipe benigne sinceri cordis erga te fidem et affectionem, vicissimque tuas pro nobis ad Deum puras castasque preces exhibe: ut Ecclesia sancta in tranquillitate versetur, et fides integra custodiat. In perpetuum nobis Deum propitium rende, et nos, qui

juvendissima tua monumenta, qui pulcherrima ad D salutem instituta, variis in libris a te relicta perlegimus, in recta dogmatum doctrina firmos immobilisque conserva, et in omni temporum varietate constantes: ut omnem reliquam vitam exemplo tuo sancte transigamus, ut Deo carissimi, et quæ justis promissa sunt, bona consequamur, illius misericordia ac munere, qui propter nos homo fieri, et carne indutus videri non est dedignatus. Christus Deus noster: qui colendus et adorandus est cum Patre, qui est ante principium, et divinus spiritu, qui est ejusdem cum illis essentia, auctorque vite in secula seculorum, Amen.

a Paul Leonem Armenum et Michaelen Balbum, sub quo S. Nicephorus vita functus est, regnavit Theophilus Balbi filius, exstinctus ab ipso anno 844 aut initium sequentis. — b S. Theodora Imperatricis Vitam dedimus 21 Februarii: in qua sequentia late explicantur, ut et scelex Joannis seu Joannis Patriarche. — c S. Methodius cultus 11 Junii, creatus Patriarcha anno 842. — d Coluatur S. Irene Imperatrix 13 Augusti, et S. Tarasius 25 Februarii. — e In Menais Græcis additur, S. Sophiae. — f Additur in eisdem Menais: ubi anniversaria ejus memoria pergitur.

DE S. ANSOVINO EPISCOPO CAMERINI IN ITALIA.

B

CINCA AN. DCCCLXIII MART. CAMERINIS NATUS

Camerinum in Picem Umbriaeque confinis antiquissima civitas est sub Apennini montis iugo: populus Camertes, Itonana historia amicitiaque cotissimi. Hi ut bellicæ Majorum fide ac fortitudine gloriari merito possunt, justiorum laudem gloriantur materiam ex eo habent, quod eorum civitas Sanctum Martyrem Venantium protulerit colo, et Sanctum Presulem Ansovinum: ita nunquam jam ante quadringentes annos scriba contempserit textis est argenteus nummus ante id tempus Camerini cusus, atque apud Ferdinandum Ughellum tom. 1 Italia sacre conspicendus: cujus una facies Sanctum urbis exhibet Prælectorem munitum in casula sacerdotali, cum Pallio et Cruce Archiepiscopali, ac gestu dextera benedicens, circumstantibus huic litteris S. ANSOVINUS, altera vero facies Crucem emittit, ut CAMERINO. Acta vero duobus seculis nummo isto vetustiora Ansovinum habent, quod in Romano Martyrologio ad hunc diem scriptus Baronus est. Utru modo scribas invenies Lombardiarum originis vocem, quam Teutones paulo his nostris seculis antiquiores, ingenua Italica aspiratione præfixa, HANSOVINUM scripserunt, id est, Societatis delictum, seu, amara sociorum.

seu ANSOVINUS,

C

Acta et miracula circa an. 900 scripta,

2 Cujus nominis mensuram non sequitur tantum, sed longo superavit intervallo cuncto gregi suo amabilis pastor, ut Vite ubique Acta declarant: quæ Egerium monachum auctorem præferunt, et Petro Episcopo, circa annum Domini MCCCLXIII florenti dicata, acceptus est vetustissimo Codice, maximis membranæ conscripto Romæ, apud Patricæ Congregationis Oratorum S. Martini in Laterano: quæ eadem in perantiquis Perusina atque Assisina Ecclesiarum Legendariis legisse se Jacobillus testatur: qui Codices utrumque reperiri a nobis etiam potuissent, in us namque magnam forte miraculorum a morte per intercessionem illius patratorum partem reperissemus, quam in Valticellano MS deesse suadere videtur prologi perventus præsertim, sed et in principio deesse nonnulla ante Episcopatum gesta, non vana suspicamus conjectura, quæ utraque suppleri possunt ex Lectionibus, quas Cameriniensis Ecclesia recitat, a sacra Rituum Congregatione, anno MDCLII approbata hoc tenore.

nulla fortassis,

3 Ansovinus Camerini in Umbria natus, ecclesiasticis numeribus a puero addictus, cum litteris esset non mediocriter eruditus, Sacerdotio demum est imbutus, Vixit eo in gradu insigni modestia, admirabili abstinentia, et vite integritate, Solitudi-

nem deinde, ut Deo liberius vacaret, adamavit, quam pluribus annis prope Castrum Raymundi, omni virtutum genere excoluit. Ad templum sacrificandi causa properans, flumen strato super aquas pallio traiecit: cum vero sacrificantem solis radii interpellarent, suspensio ipso in aere linteolo, mirabiliter umbram invenit.

E et ex lectionibus supplenda,

4 Expetitus a suis in Episcopum, Romam pergit: reversus, difficile dictu est, quanta cum laude munus impositum gesserit. Nihil eo mitius, nihil temperatius excogitari poterat. Summum in illo preemendi studium, accuratissima in pascendo grege diligentia, effusa in pauperes benignitas. Horrea ipsa solitus elemosynis exhaurire, cum semel nihil frumenti super esse famuli renuntiassent, scrutari iterum jussit non irritò eventu. Itaque horreum, quod beneficentia vacaverat, fides replevit.

5 Aegris quamplurimum sanitatem restituit: solo Crucis signo grassantis flammæ incendia restinxit. Nec viri Sanctitas hominibus modo perspecta aut in admiratione erat: sed muta etiam animantia eam qua poterant, impensa veneratione intelligere videbantur. His aliisque virtutibus, atque ornamentis clarus, ætate jam longævus, tertio Idus Martii evolavit in cælum: cujus corpus in Cathedrali ecclesia Cameriniensi honorifice conditum, devotissime colitur: ejusque mortem in conspectu Domini fuisse pretiosam, consoruta deinde miracula, et multa et magna, testantur.

F

6 Simile vite compendium potest in Philippo Ferraræ Catalogo Sanctorum Italie legi, ex monumentis Ecclesie Cameriniensis acceptum, in quibus solum primum vite caput usque ad num. 14 quod seorsim in variis MSS haberi in annotatione monemus, a se inventum lecturque fuisse, satis insinuat, cum subjungit. Quantum in Episcopatu vixit Ansovinus, historia ipsius haud docet: docet autem illum multis post mortem nominibus curas esse: nempe hinc primo habentur capite: quod jam olim ab antiquiori auctore conscriptum, Petri Episcopi hortatu Egerius monachus auctus reddidit, addita plurimum in vita atque post eam miraculorum narraturæ, stylo neque succinco satis, neque satis polito: sed, ut illa ferrebant tempora, cum eloquentiæ affectatione semibarbara. In hoc autem Actorum primorum supplemento num. 18 legitur Sanctus Presul, cum jam fore gereret decimum octavam Ordinationis suæ annum, plenus dierum, id est,

annis Ordinationis fuit 822

bonorum

A bonorum operum fructibus ex hujus mortalitatis peregrinatione migravisse ad Christum. Unde autem Jacobillus annos xxv Episcopatus acceperit, nec ipse dicit neque assequi nos potuimus : hoc certum, si mortuus est anno dcccxl S. Ansovini, ut Ughellus scripsit, et eoque descripsit Jacobillus, Ordinationem ejus ad S. Pascalis Pontificatum pertinuisse, qui Apostolicam Sedem ab anno dcccxvii per septennium tenuit.

7 Porro Cathedralis ecclesia, in qua S. Ansovini corpus requiescit, a Gentis Varranæ Dominis, Ducatum Camerinum beneficio Pontificali obtinentibus excitata, magnifico opere superbe assurgit, inquit Ughellus; et, ut Jacobillus testatur, honorificum ejusdem Sancti monumentum ostentat ex marmore eleganter sculpto, atque in talia itera marmorea præcipua vitæ et miraculorum ejus capita spectanda exhibet. Romæ in Basilica Vaticana aliquas illius servari Reliquias, indicat ardo Officii recitand; pro eadem Ecclesia impressus, et commemoratioem S. Ansovini die xiii Martii faciendam præcipiens, cum Missa post Primam ante Missam de Feria: has autem Reliquias partem esse humeri didicimus ex Catalogo Reliquiarum ejusdem basilicæ, anno 1617 fidei scripto, curantibus Paulo Brzono et Marco Aurelio Maraldo majoribus Sacristis, quem e. Archævio ibidem descripsimus. Est quoque in statuum Florentini obque Scenensis confinis colles, quem Esa stupolus, hodie multo post in Clavim decurrens lambit, et in collo oppidum diocesis Arretinæ, vulgo Mon-sansovino dictum: quod videri posse, tantundem esse ac Mons-sancti Ansovini: an ab aliqua ejus istæ Reliquia, aut alio cultu particulari, non possumus divinare.

8 Castrum-Raymundi, de quo in lectionibus Camerino distat septem passuum millibus trans Potentium flumen septentrionem versus: juxta quod Jacobillus in supplemento vicini esse scribit Torricelle nominatum, in quo eremiticam vitam duxit S. Ansovini: unde facile est definire quis sit ille fluvius, quem suo pulio instrutum transit, cum iret ad Missæ sacrificium celebrandum. Idem ejus miraculum in aliis aliquanto prætoribus lectionibus tribus, post reformationem Brevis alicuamdiu fortassis usitatis, invenimus: quos ex illius Ecclesiæ Manuscriptis ad nos transmisit F. Henricus Lundanus, Societatis nostræ olim Laureti Penitentiaris Belya, nunc inter caritatis Christianæ victimas numerandus, ob mortem in Dania obitam, qua classis ibidem Catholicis maligna tunc laborantibus se suamque vitam impendit, cum eis prius, sua omnia lectumque ipsum cecisset.

9 Gabriel Pennothus in tripartita Ordinis sui historia lib. 3 cap. 50 Lateranensis Congregationis Sanctis Ansovini annuerat, addens quod in vetustis nummis, qui sub Camerini Dominis cudebantur, ex una parte imago S. Ansovini cernebatur, cum inscriptione qua: illum Regularem Canonicum Lateranensem ostendebat: quod nunc etiam Camerini cives ex majorum traditione passim et unanimiter fatentur. Hæc ipse numisma, inquit, cum ejusmodi in scriptione a Claudio S. Catervi Tolentini Præposito transmissum, quod pro teste servatur: sed reveror ut fidei et antiquo satis; aut ne violenta interpretatio hinc inscriptioni sensum fecerit: nec enim aut Canonicus Regularis Lateranensis ante XII seculum usquam reperitur nominatus, aut ante annum mcccxxv Ducatum Camerinum obtinuit Gentilis Varranus in præmium servatorum civium et urbis restaurator: a Varranis autem Dominis casum esse, Jacobillus ait, quod pro se atque legat Pennothus numisma: id tamen si verum est, antiquus est illud quam quod habet expressitque Ughellus seculo xv a Cameriniensibus, postquam se in libertatem asservissent, procius tempore Engem IV aut paulo ante.

Martin T. II.

VITA

Auctore Eginio Monacho, ex MS. Vallicellano.

PROLOGUS.

Compellor Petre Venerande Pontifex, crebris jussionibus tuae sublimitatis, quibus non expedit ullo modo contraire, ad laudem et gloriam Ansvini Beatissimi Præsulis Christianique Confessoris, ipsius a memoriam gestorum, cum adhuc in carne degeret, enarrare, eorum quæ post obitum gessit miraculorum, stylo, operi subnectendo sermonem. His autem olim iners animus multoties reluctari nisus est præceptis duque differre: non quasi nolens pontificalibus parere jussis, sed plurimis præpeditis incommodis; non minus secularium tumultu rerum præventus, quam etiam pusillitate pusilluli ingenio, ex hac utique constrictus: considerans videlicet hinc suæ impossibilitatem ignaviæ, illinc vero rerum magnitudinem ac temporum malorum afflictionem; vel metuens potius ne forte pontificalibus parendo præceptis, temeritatis subeumberet culpæ.

2 Nam quis de se non formidet quicquam magni presumere minorum? cum ipse etiam Propheta sagacissimus de se pronuntiet, dicens: Deus tu nosti insipientiam meam. Et alibi: Ad nihilum redactus sum, inquires, et nescivi. Et Beatus Apostolus humilitatis exempla nobis monstrando inquires Paulus, in insipientia dico. Et alias: Insuper factus sum, vos me coegistis. Nam alio in loco idem sapientem se insinat cum dicit sapientiam loquimini inter perfectos. Et: Verum si volueris, inquit, gloriarum, non ero insipiens, vel illam terribilem comminationem, qua dicitur. Væ qui sapientes estis in oculis vestris, et coram vobismetipsis prudentes. Ubi attendendum quod non simpliciter dictum est: Væ qui sapientes estis et prudentes, sed signanter et cum aditamento, coram vobismetipsis atque in oculis vestris: alioquin jam non oporteret quemquam sapientem esse vel prudentem, quod prorsus videtur absurdum omninoque abs re. Sed sicut ait Apostolus: Nolite pueri effici sensibus. Nam liquide intelligitur his verbis, quod eosdem volebat pueros esse atque sapientes; unde cum dixeret. Nolite pueri effici sensibus, illico adjunxit, sed malitia parvuli estote. Vel illud propheticum: ecce comprehendam, inquit, sapientes in astutia sua, et B. inquires Paulus, nolite esse prudentes apud vestemipsos. Et alias: Non ultra sapientes sed humilibus consentientes.

4 Verum hæc omnia non interdiciunt bona loqui, nec quemquam a Dei laudibus Sanctorumque ejus virtutum compeſcunt narratione; magis arguunt superbia. Nihilominus et veremur scylla a nulloque hauria amulorum ora, nos insano jugiter atrectantia dente. Amut enim non debere quemquam post antiquorum dicta Patrum sanctorum quicquam novogestorum narrare: ignorantes præsertim illud Evangelicum quo dicitur: Pater meus usque modo operatur, et ego operor: nam in eo quod ait: Pater meus usque modo operatur, et ego operor, ostendit se quotidie nova reventaque opera patrare. Et ad Joannem in Apocalypsi: Ego, inquit, sum primus et novissimus. Nam si ipse, quod negare nullus audeat, est primus et novissimus: proculdubio ipse operatur in novissimis, qui operatus est et in primis. Et si ipse, quod negari non potest, in novissimis operatur qui et in primis; ergo laudandus est a novissimis quemalmodum et a primis. Quod autem absurdum quam cum videmus opera virtutum nostris etiam temporibus perfici, ab aliis quoque plurima narrata (quæ ipsi nihilominus

Auctor Petri Episcopi hortatu,

Ps. 69, 0
Ps. 72, 22

humiliter suscipit
2 Cor 11 21
et 12, 11
1 Cor 2, 6
2. Cor. 12, 6

Isa. 5, 21

1. Cor. 16, 20

1 Cor 3 10
Rom 12 13
S. Ansvini miracula vite velle adjuvenda;

Jo. 5, 17

Apoc. 1, 17

si notus 860.

Reliquiarum cultus

Pars humeri Romæ in Vaticana

castrum ab eo nuncupatum

eremus ejus ubi fuerit?

lectiones alie.

An fuerit Canonicus Regularis.

Ubi ex ultimo post re. 12 c. 10

A vel audiendo ab his qui viderant eadem narrantibus eis pro certo conipererant.) sciamus antiquis loquentibus nos muti vel ingrati efficiamur.

4 Nimis etenim præposterum incommodumque videtur, si metu hominum de Dei laudibus Sanctorumque ideamus virtutibus. Curo Propheta aperte metuentes non metuenda increpet dicens: Ille trepidaverunt timore ubi non erat. Subauditur: illi trepidandus timor, ideoque sequitur adiungens: Dominus dissipat ossa eorum qui hominibus placent, subintelligitur enim in adulationibus. Et B. Petrus comprehensus casusque cum suis Coepostolis a Judæis, interdicentibus sibi ne de Christo loqueretur, magna probrans auctoritate respondit, inquit: Oportet obedire Deo magis quam hominibus. Et Coepostolus ejus Paulus inquit: Si hominibus adhuc placere quærerem, Christi servus non essem. Quamobrem hæc omnia considerans ac remulorum observationes parvipens, hec minus idoneum ad hoc tantum me conspicerem opus, decrevi hujus lucidi itineris (non tamen ut decet, sed ut vires suppetunt; ipsius nempo fretus juvenine, cujus in honorem adscribitur) carere callum, et non tam vereus ingenii parvi inertiam, quam fidens quod is, qui tam facilis cognoscitur in virtute signorum se petentibus **B** adesse, valot etiam de se loquenti obtinere loquendi copiam apud illura, qui quondam animalis stolidi ac non habentis loquenti naturam humana repleverat ora loquela. Sed jam præfationcula huic posito termino, veniamus ad rei narrationem, oh quam ista præsumimus.

a Ne primo in limine offenderet lector, obscurum verum unius affectusque vobis transpositione elocutione ferimus, cum in MS. legitur: Ansvinus... ad gloriam et laudem ipsius sui que memoriam gentium, que cum altius in carne degeret, que post obitum gessit in æthereo stylo operi subiectendo curare veronem. b Quod sequitur caput in proprio ac veteri titulo Cameracensis Ecclesie per hanc distribuitur sectiones, quæ cum Hispaniæ, Antipodiæ etc. inde acceptis per P. Henricum Chardonum, Martium Laurenti Præfationem, et a Ferdinando Tytheto, viderimus referimus in quidam apographo Vallisbrana, quod ex MS. veteri Cassinensi Constantinus Cyprianus olim accepit. et Eminentiſſimo Cardinali communicavit.

CAPUT I.
Sanctus vite totius cursus.

Ansvinus igitur beatus (ut conperimus, referentibus plurimis, de quorum nullo modo expedit analogi testimonio) Cameracensium orundus fuit generis, hanc æquidem adeo in memoriam. Sed quid oportet illius terrena requirere nobilitatem propugnans, quem videmus jam perfectam assecutum ingenuitatem, a ut nullius possit ignobilitatis macula **C** jam ulterius ejusqueque vel tenui offuscari. Hæc itaque ab ipsis forme primæ sue ætatis annis, educatus inter sacra Religionis Ordines, b a quibus etiam instructus sanarum studis litterarum, atque a bonis in meliores ascendens proventus, dignus præsertim fidei actibus, ad Sacerdotii meritum pertingere dignitatem. Jam vero Sacerdotali sublimitate decore, quam dignus habebatur illo fungi, non est nostris exponere facultas; porro cupientibus nullo ipsius liquidius facta declarant. Quante autem sanctitatis molestæque mansuetudinis utque continentium, sobrietatis ac pietatis, dilectionis et abhorritatis, abstinentiæ quoque jejuniorum atque vigiliarum fuerit, Præsbyterium sui tempore cultor, sequentis liquidat legentibus textu orationis c....

6 **c** Hæc denique illisque quamplurimis polleus Ansvinus oporibus virtutum, satis dignis veneratione inter coetaneos claruit suis; adeo autem, crescente sanctitate, prædicandus Sacerdos mundis habebatur; ut non solum a vicinis vel a longinquis aliis, quos ad venerationem sui ejus attraxerat fama sanctitatis; sed etiam ab ipso Cesare Ludovico, vide-

licet eo quod Christianissimus esset, qui tempore illo Romani regabat habenas Imperii, veneraretur præ aliis, assumens eum sibi in spiritualem Patrem. Hæc autem ideo curavimus his inserere opusculis, ut scrupulositatis auferatur occasio universa lectori, et nihil a nobis autumetur mendaciter in hoc opere confictum; sed omne quod asserimus in eo tam certa nobis fore compertum ratione comprobatur, ut etiam infidelis de hoc non debeat quiquam dubitare. Tempus quoque, quod omnes pene Historiographos continet, decrevimus annexere, ob certitudinem tantum hujus nostre narrationis: nam ista facientes nequaquam predicamus Ansvinum secularium rerum amatorem contra Dominicum præceptum, pro eo quod commemoramus eum ab Imperatore dilectum assumptumque in Patrem: sed, ut diximus, quo rei certitudo manifestior fiat liqueatque, quod longe lateque jam illo tempore illius erat diffusa fama sanctitatis.

7 Per diem itaque tempus factum est in Cameracina civitatis Ecclesia aliquantisper absque Præsule regeatur, suo quippe defuncto d Pastore; Cæque, uti assolet, multi conarentur (licet nequidquam, quia alii servabatur) quo ad præbatur Ecclesie pertingere valeret Pontificatus honorem. Hujus rei gratia quisquis est Ansvinus: sed cum forte reuti (vellet) excusandoque, nequaquam fieri posse quod se tali inangum nosset honore, sæpius denuntiaret; omnibus in eadem persistentibus sententia, quod dudum coeperant, una eademque voluntas parique vota Ansvinum tantum posebant Præsulem, alimque omnino eligere remnebant. Sed vir Sanctus his minime elatus favoribus in sua sententia persistebat immobilis, atque hoc a se fieri posse penitus abdicabat, nisi prius petitio sua a prædicto Augusto locum impetrandi, quod cupiebat, obtinisset: jam enim pessima involvirat consuetudo, quæ Episcopos per secularium militare cogebat; quod Ansvinus omnimodo a se posse fieri denegabat: ne forte Pontificalis honoris occasione, quod illi magis omni quam honor videbatur, præpediretur ab itinere sue intentionis, quod jam dudum tenere ceperat cum illo, de quo ait Apostolus: Qui cum dives esset, in omnibus propter nos pauper factus est.

8 Sed tamen bene sibi conscius erat, quia neque mors, neque vita, neque altitudo neque profundum, neque instantia neque futura, neque ulla sublimitas neque ullus honor, neque Creatura aliqua poterat eum separare a caritate Jesu Christi, cui infatigabiliter adhaerebat, cum Paulo ista dicente atque cupienti dissolvi et cum Christo esse; vel forte metuens illud Evangelicum, quo dicitur: Nemo potest duobus domini servire: cum nequaquam ignoraret hujus rei occasione se a Dei servitio dirimendum, imo potius mancipandum. Proponebat etiam et illud sibi quod Beatus Apostolus Paulus scribens in exhortatoria epistola ad discipulum inquit: Nemo militans Deo, implicat se negotiis secularibus, ut ei placeat eum se probavit. Hæc autem forte meditati secum, data est opto Sancto Viri a præmissis Cesare secum accedenti ad Pontificatus honorem, quia non auderet eum quispian compellere deinceps in servitio militie rei secularis: e hac itaque sponsione accepta B. Ansvinus etiam avarus tumultibus rerum terrenarum vel i prorsus non posse ab amore Christi, cui dudum, ut dictum est, perfecte inhaeserat, fidei postulatione tandem conctis, qui sibi illum provenisse exoptabant Pastorem, exultantibus ac Deo gratias referentibus, assensum præbuit.

9 His denique ita peractis, cum ingenti universæ ferme plebis gaudio eundi Romam arripuit iter, scilicet ob gratiam Consecrationis, Clericis nobilitisque viris comitantibus. In quo itinere Dominus Jesus

AUCTORE
EGINO
MONACHO

Ps 23, 5

Act 6 9
Gal 1, 10

fretus ipsius
sancti auxilio.

Rogata vultur
Instruendo
Ansvinus

a

b

c

Ludovic Imp.
At confessorius

dein Episcopum
de immuniato
a milita.
d

E

2 Cor 8, 9

Rom. 8 38
prius cum
imp:atore
mactis

Phil 23
Matt 7 24
f

2 Tim. 2, 4

et homam
proprietatis
Jesus

A Jesus Christus tam nobili eum clarescere fecit miraculo, ut liquido omnibus daretur intelligi, quod ipse per se Pastorum Pastor sibi illum elegerat ad suum gregem conservandum dignumque Pastorem. Nam cum forte ventum esset in unam Romanarum civitatem, quæ Narniensis dicitur, opportunitas illi emendi potus fuit. Illico vero caupo ei taxato certo sane pretio, vinum obtulit. Cui Sanctus ait Ansvinus: Vide frater ne fortassis aquam vino miscueris, et frustremur hujusmodi fraudulentis, cum tu a nobis, quod rite comperit, accipias pretium; post vero nos decepisse gaudeas, nosque amissæ cogamur pati dispendium pecunie. At ille velut insultans beato viro, Accipe, inquit, si vis; nunquid tuis cogemur deliramentis nostra immutare negotia: Et Sanctus ad eum: Accipiam, inquit, sed vasculi leest nobis copia gratia hujus exceptionis, nisi forte largitas vestre humanitatis in hoc erga nos exuberaverit: postquam enim indigentia potandi aberit a nobis, tum quod vestrum est recipietis.

10 Quo pertinacius negante se illi vas ullatenus largiturum, ait B. Ansvinus: Funde vinum in istius suamnam cappæ, potest enim Omnipotens Deus, qui ex nihilo cuncta creavit, illud ita præcepto suæ firmitatis stabilire, ut minime cogamur nostri super hoc pretii sustinere damna. Quibus auditis tabernarius amplius cepit illum quasi gannientem habere et nescientem quid diceret, atque illud ei velut eundem dementi, quem utique insanire putabat. Ad quem S. Ansvinus magis hilaris iterum atque iterum inquit: Funde, frater, funde securus, quid trepidas, quasi tu quippiam perdas tuorum? Numquid non nostrum apud te retines pretium: neque quidquam propriorum amittis si di-perierit, cum nostræ potius videaris rei jacturam [facere]? Tum siquidem his conflictibus tandem victus vini negotiator fudit illud supra cappam S. Ansvini, ipso S. Ansvino quippe illam tenente. In quo facto continuo patuerunt dico stupenda memorandaque valde prodigia: nam tanta tenacitate retentus est fusus liquor in panno, ut putaretur alterius naturæ fore non suæ: fraus contra venditoris cunctis mirantibus claruit manifesto: ira namque discretum est vinum ab aqua, ut ipse etiam qui miscuerat, licet confusus, confiteretur non alter esse præter quam Ansvinus, antequam acceperat, dixerit.

11 Quis ergo putet ob aliud quoddam facultatem vas reperiendi defuisse, nisi ut virtus, quæ in S. Ansvino latuerat hactenus homines, non tamen illum qui ei dederat, liquido appareret; et omnes manifeste cognoscerent, quod Christus, qui in omnium suorum operatur virtutibus Sanctorum, erat cum illo, clarificans eum in conspectu hominum, quem olim apud se clarificaverat, ut dignus Pontificatus inveniretur honore? Nam quis putet digne narrare quiverit, cujus meriti vir iste fuerit, qui a tanta coepit perfectione miraculorum suorum initium? siquidem ab ejusdem elemento materix suorum cognoscitur sumpsisse exordium prodigiorum, a quo et Christi noscuntur miracula inchoata. Sic quippe scriptum est in Evangelio, dicente Joanne de conversa in vinum aqua a Salvatore: Hoc, inquit, fecit initium signorum Jesus in Cana Galilææ, et crediderunt in eum discipuli ejus. Et B. Ansvinus confusa inter se elementa aquæ vinique (illo cooperante, qui in initio signorum suorum aquam convertit in vinum) mirabiliter discrevit, ut verissime pateret illius esse discipulus, qui primum suorum mirabilium in vino et aqua monstravit.

12 Ipse quoque tamquam familiarem illum sibi nutriebat albumum, quem imitatore sui dignatus est facere in eodem elemento, a quo et ipse, ut dictum est, suorum coepit initium signorum. Jam vero

peracto miraculo, quis putas explicare poterit, quam ingens exultatio exorta fuerit his, qui Sanctum sibi Ansvinum poposcerant Presulem, cum videbant illum veraciter Christi nutricium? Qui etiam incrementis atque provecibus proficiebat de virtute in virtutem, quatenus sanctis meritis pollutibus dignissimus Pontifex haberetur. Suscepto autem jam Pontificatu, quam benevolus et mitis, quam sobrius et solers, quam quietus et hilaris, quam pudicus et abstiniens, quam castus et benignus, quam etiam vigilans et sagax erga gregem sibi commissum, quam frugalis in cibis et potibus, quam strenuissimus, in laboribus, in vigiliis et orationibus, quam rectissimus in justitia tenenda, quam facilis in misericordia fuerit, quis, credis humano quiverit narrare sermone?

13 Cujus etenim pietatis ac benevolentia fuerit, ex ipsius poterit luculentissime cognosci virtutibus quæ donante Domino incessanter efficiuntur in loco, in quo ejus corpus sacratissimum requiescit: nec non et multorum testimonio, qui retulerunt ac antiquioribus sibi relata; adhuc etiam eo in carne degente, ea quæ dicuntur, f Sed quid opus est hoc quorumcumque testimonio requirere, cum ipse Beatissimus sit sibi fidelis verax testis, jugiter, Jesu Christo Domino auxiliante, nova recentiaque miracula faciendo. Hic etenim cum adhuc in hujus lacrymosæ fugitivæque vite degeret corpore, quam sola necessitate non voluntate possidebat, toto anisui omnique desiderio hanc relinquere; illam vero, quæ vera est et æterna, invenire cupiebat. nam cuncta quæ ad sustentationem corporis necessitate habere videbatur, non super terram ærugini tinæque vel furibus demolienda thesaurizare studebat; sed super cœlos, ut hic egeret, illic vero ditaretur, ubi nullus invenitur egenus.

a MSS. Valticellanus et Cassinensis tam perfecte esse ingenuitatis. — b In utroque MS. prædicto additur gregens, quod etiam sensus requirere videtur. — c Qui hic desunt, ex lectio-nibus ut eumque supplet possunt. — d Hujus nomen oblitus delevit: nam qui in Catalogo Episcoporum quod Eghellum ante Ansvinum habetur Salmes, floruitque anno 1161, Pontifex Zacharie summe curis, ut annum 1163 non potuit vivendo pervenisse. — e Locius ad occipit Eghellus, quæ aversum ad pro Episcopis nunquam Imperatoris diplomata sancitum fuerit, in quibus Ansvini; quod non videtur verum fuisse. — f Dux sequentes hinc desunt in Codice Valticellano.

CAPUT II.

Miracula a vivente putratu et pia mors.

Quamobrem cum tempore quodam tota pene eum finitimus regionibus provinciæ ingenti affligeretur alimentorum inopia, sanctus Pontifex Ansvinus quotidianis sumptibus omnes, quos poterat, egentes diligentissime alere curabat. Intantum denique circa eum amor supremæ patriæ excreverat ut nil quod temporaliter arridet possidere curaret. Sed sollicite volvens secum præceptum Domini dicens: Nolite solliciti esse animæ vestrae quid manducetis neque corpori vestro quo induamini. Prophetam quoque le-tanter tribuens omnia implebat id quod scriptum est. Non aversas faciem tuam ab ullo paupere. Cum quadam etenim die, tempore videlicet supradictæ famis, more solito venissent pauperes ad eum, sibi ut aliquid dari præciperet rogantes, cum omni ut hoc fieret præcepti alacritate. Cui cum dictum esset ab his, quibus imperatum fuerat, nil jam pene superesse, eo quod quæque habuerat alimentis, essent omnia in hujus rei opus consumpta, manere illos ve-hementius cepit de se minus essent solliciti, magis committere Deo curam sui, et quidquid in horreis reperire possent darent pauperibus: prosecuti itaque jubentis imperium, verrentesque horrea, hoc ipsum

D
AUCTORE
EGINO
MONACHO
VIRIUTES EJUS
in Episcopatu

frotulenti
cauponis.

aquam vino
miscuitis.

nequitiā
miraculo
decepit.

in tali igno-
rum augrum
tristis Christo
in illa.

no. 2 II

et miracula.

f

E

Math. 6, 28

Ps. 33, 20

F
in pauperum
fame laboran-
tium usus.

exhaustum
horreum,
miraculo
impletur.

A ipsam, quamvis parum, quod invenerunt obtulerunt potentibus.

13 Quod factum satis digna retributione secuta est, concedente Omnipotentis semper larga bonitate, meritis plane B. Ansvini. Nam regredientes posthæc ea, quæ funditus exhausta reliquerant, horrea, plena reperere; ipsa proculdubio cooperante manu, quæ olim in desertia locis ex quinque panibus quinque millium hominum satiaverat turbas. Ergo ab illo jam die nulli verentes inopiæ penuriam, cœperunt cum omni securitate, ex præcepto videlicet S. Ansvini, indigentibus, prout necesse erat, alimenta distribuere: certi nimirum de Ansvini virtutibus nequaquam se penuria cuiusque indigentia ulterius profigundos; quibus ab eo perpaucissimis victualium residuatibus permixtis etiam pulvere, tam celeri eventu plena sunt horrea instituta. O beate Ansvine sapientissime fenerator, quam bono creditori commodasti tuam pecuniam, a quo tam celeriter tibi restituta est cum tanta usura, ut fidei narratione comprobetur tibi adimpletum illud Evangelicum promissum, quod ipse per se bonorum omnium retributor promisit renuntiantibus pro se et pauperibus dantibus dicens: Centuplum accipiet in hoc seculo, et vitam æternam possidebit. Nam utrumque verissime contigit S. Ansvino: idem et in hoc seculo centuplum recepit, et vitam æternam sine ulla prorsus ambiguitate feliciter possidet. Absit enim ut quinquam credat ob hanc retributionem ejus imminutum gloriam sempiternam, pro qua hæc et quæ bona poterat agere non cessabat, multo magis autem ampliatam. Nam sicut de illo atque omnibus electis scriptum est, Propterea in terra sua duplicia possidebant, ostendit electos Dei in utroque remuneratos id est, in hoc seculo et in futuro: in eo vero qui sequitur versu adjungens, Lætitia sempiterna erit eis, demonstravit illos sempiternam gloriam sine ulla prorsus inhibitorum contradictione. Pro qua totis viribus laborare non cessabat S. Ansvinus.

16 Intantum si quidem opus misericordie et amor largiendi egendis necessaria ei inhaeserat, ut quantumcumque tribuisset illi parvissimum et minus quam deberet profecto facere opus fecisse videretur, unde et fortasse quondam catervam defuisse sibi conspiceret pauperum, vel minorem quam vellet fuisse ob gratiam quibusque accipiendi; mittens circumquaque explorare campos, et omnes quos poterant compariasse viros ac mulieres, majoris ætatis vel minoris (qui dispersi per agros huc illacque peragrantes, herbas quibus sustentari possent ne fame periclitarentur penuria colligendo) abatis verum suppellectilibus, quibus utantur in hujus rei opus, quasi pigeratos, ad se venire cogebat. Illis vero conspectis simpus velut exasperans loquubatur: quidnam velent suta ipsam demoliri, herbas jugiter colligendo. Sed si fortassis quosdam illorum titubantes metu videret, mox isdem jucundo promebat ore consolatoria verba. Posthæc vero (præcepto nempe ejusdem sancti Pontificis) ducebantur singillatim introrsum, atque convenienter refectis reddebantur ea, quæ dudum ablata fuerant cum illis necessariis sumptibus; ne sic glorificantes Deum, Sancto Ansvino sempiternam beatitudinem optantes, qui tristes adveniant læti recedebant. Multis Fratres mei Ansvinum beatum videre imitatoreum Patriarchæ Joseph etiam in hoc facto. Sicut enim ille prudenter quondam ministrans gubernavit Ægyptum ne fame periret, sic et B. Ansvinus tempore necessario repertus est suo populo fidelissimus administrator. Et sicut Joseph dissimulans agnosceri fratres suos fecit capere eos, quasi sub specie introcitantium, postea vero refertos omnesque opportunitis victualium sumptibus remisit lator a se, quos prius tristes retinuerat.

ita et B. Ansvinus dissimulabat, ut juvare posset; dissimulabat auferre, ut amplius potuisset dare. O Sancta et laudabilis violentia tua, Ansvine sanctissime Pontifex, quæ, dum videretur affligere, relevabat.

17 Neque illud omnino videtur prætereundum quod gessit ante portam urbis, cum Romam properaret obsecrationis scilicet gratia S. Ansvinus. Quidam enim languens febribus jacebat secus introitum portæ, rogans prætereuntes sibi misereri. Hunc ergo cum intuitus fuisset B. Ansvinus petitionis ipsius protinus desideria cognoscens, imposuit illi manum, invocatoque Christi nomine sanum erexit. Quo gesto illico manifeste patuit omnibus quantæ virtutes ac sanctitates comitabantur Ansvinum euntem ad accipiendum Episcopatus honorem. Vere miraculis Deus in Sanctis suis, qui ubique eos clarificare nullo desistit tempore, adimplens illis id quod per Psalmistam pollicitus est dicens: Sanctis qui sunt in terra ejus mirificavi omnes voluntates meas inter illos. Et alibi: ego honorantes me honorabo et qui me contemnunt, ignobiles. Nunquid nam, Fratres, pius Dominus non potuit hunc febricitantem per Beatos Apostolos vel Martyres suos, quorum innumera sacra corpora intra muros præfatæ requiescunt urbis, a languoribus revolare febrim? Sed maluit ostendere cujus meriti habebatur apud illum hic, qui Pontificatum properabat accipere. Sed hæc jam sufficienti prælibasse de his, quæ adhuc vivens in corpore gessit, licet plura sint quæ fecit miracula: quare ad ea, quæ post ejus sacratissimum obitum gesta sunt, veniamus: quæ nihilominus tam præclara sunt et multiplicia ut vix possit comprehendi a nobis unum de mille.

18 Hic itaque cum jam fere gereret octavum decimum Ordinationis suæ annum plenus dierum, id est bonorum operum fructibus, ut de sanctis legitur Patribus, hoc ordine, quem desideravit semper, ex hujus mortalitatis peregrinatione feliciter migravit ad Christum. Cum ergo moraretur in una suarum ædium Diocensium, per aliquot forte dies, correptus segritudine, cepit vi febrim astuare. Tum siquidem convocans ad se Clericorum cætum, quos semper puro diligebat affectu, cum quibus etiam sanctis insistebat assidue meditationibus, indicavit eis tempus adesse suæ vocationis: Tum vero ultra quam credi potest mæror ingens ac consternatio universorum hæc audientium perculit graviter mentes: quos Sanctus ipse, studens compendio suæ revelationis, exhortationibus lamenta leniens præcepit celerissime parare iter regrediendi ad Sedem sui Episcopatus; quem cum forte vehementibus hominibus illo vellent reduci, eo quod destituebatur viribus in equitandi facultate; interdixit omnino, ne fortassis cuiquam gravis existeret, et quod sibi adjumentum, aliis onus videretur. Quapropter fretus Omnipotentis auxilio, a quo nullatenus deserendum se noverat, justit afflato equum. Miranda valde res! nam mox ut ei oblatum est, tanta mansuetudine reverentiaque se illi subdidit, ut terra tenus acclinis genibus patenter darot intelligi, quam sancta membra vehenda suscipiebat.

19 Postquam autem ventum est in Sedem sui Episcopatus, statim sanctus Pastor præcepit adesse universum gregem, quem caritatis pacisque concordiam ad invicem conservare, quoad usque supervixit, monere non cessabat. Omnibus namque morientibus, et dolentibus tanti pastoris corporalibus se deseri patrociniis, hic de Christi misericordia securus, velut præmia suorum recepturus operum ac ab exulatu reversurus ad patriam, in spe bonæ remunerationis lætabatur. Ubi ergo viciniorum agnovit adesse horam, qua onera relinquere carnis deberet; dato

D
Romæ febris
lanquidiam
erigit:

Ps. 18, 3
1. Reg. 2, 30

E
et 18 anno
Episcopatus

in maribus
incidens,

F
referrit se
Camertinum
jubet:

ubi pie
moriatur,

AUCTORE
EGINO
MONACHO

et sibi sufficit.

Mar. 10, 20

Isa. 61, 7

erga omnes
liberalis

sibi querendi
caussa
suoque.

domi sui
colligi.

A saneto pacis osculo eunctis qui aderant quique etiam ab illo benedici cupiebant, acceptoque æternæ vitæ pabulo, perrexit ad Dominum cum magnarum præmiis operationum in perpetuum exultatorus. Nam non infideliter affirmari potest, quod S. Ansvinus suo excessu ingentem mœrorem terræ intulerit, cælo vero maximum gaudium reportarit. Factis itaque rite exequiarum officiis, tradiderunt sanctum corpus sepulture satis decenter cum pontificali decore. O quam nobile funus tui exitus, Ansvine sanctissime Pontifex, de quo supernarum exultat chorus virtutum, sanctorumque latatur ordo, terra quoque miraculis relevatur. Ut autem omnipotens Deus demonstraret omnibus quantæ sanctitatis atque virtutis apud se obtineret locum ostendit illum gloriosiorrem post mortem; sicut scriptum est, Cum dederit dilectis suis somnum, hæc est hæreditas Domini. Nam satis laudanda sunt ea quæ, cum adhuc maneret in corpore, gessit: sed tantum illa [dicemus] quæ post obitum tam clariora quam etiam multiplicata comprobantur.

CAPUT III.

Miracula S. Ansvini post ejus mortem.

B Hujus itaque rei verax testimonium ac primum erat fuisse quædam mulier vidua, cui unicus erant filius, nec ipse tamen integer; utpote qui jam fere septennio a suæ natiuitatis tempore deerat omnino loquendi ambulandique facultas. Quæ cum eum assidue quasi mortuum deseret, atque multorum peteret sibi reddi suffragiis Sanctorum, a nullo aliquid proficiebat, quia S. Ansvino reservabatur sanandus. Denique cum forte hæc, quæ supra retulimus, gererentur, revelatum est per somnium prædictæ mulieri [quod] oporteret illum ferre ad tumulum S. Ansvini, et ab eo restitui sanitati. Hac ergo revelatione monita mulier nil morata est, sed sublato illico filio suo adit Sanctum rogaturam Ansvinum, ac non immerito audita pollicitationis, projiciens illum ante sanctum tumulum ipsius, cepit magnæ devotionis vocibus requirere quod sibi fuerat promissum, et sanctum Pontificem quasi debitorem hujus rei exigere, et indefessis precibus filium suum ab illo sibi reddi postulare. His ergo muliere insistente petitionibus, erectus est puer ab infirmitate, qua retentus fuerat, lingua soluto vinculo, gressumque reddita sibi sanitate meritis præsertim B. Ansvini.

C Ecce quam potens operatur effulsit Ansvinus felix Antistes post mortem carnis; si tamen quispiam minus intelligens audeat mortuos illos fateri, qui postquam de corpore exierint, possunt etiam mortuos vivificare. Nam hic puer verissima ratione cognoscitur ex maxima parte fuisse mortuus priusquam a B. Ansvino vivificaretur; si quidem linguam quæ primatum quodammodo inter cetera obtinet membra, mortuam pene gerebat in faucibus; bases quoque plantasque, cum nihil quod suum erat possent explere, mortuas habuisse nulli dubium est. Si ergo Ansvinus quod mortuum in illo erat potuit vivificare, sine ulla prorsus contradictione vera profuendo vita vivens comprobatur. Libet namque, Fratres, intueri Ansvinum beatissimum, heredem Apostolorum beatorum Petri scilicet et Joannis in hoc miraculo, sicut scriptum est in Actibus eorum; sic enim legitur ibi, quod claudus quidam petens ab introeuntibus in templum sibi eleemosynam dari, audierit a Petro [quod] non ab illo terrenas opes, quas nequaquam possidebat, accipere posset; tamen reddidit illi, qua amplius indigebat, ambulandi libertatem, qua sibi quæque expedirent deinceps facilius acquirere posset. En quam convenientia sunt miracula tua, Beate Ansvine; nam in primo mira-

culo quod gessisti vivens in corpore, summi tenuisti normam magistri, similiter in hoc primo post mortem, Apostolorum clarissimi successor.

22 Ab illo ergo jam tempore coeperunt unanimiter omnes vicinarum regionum, nec non etiam multi ex longinquis provinciis, frequentare locum, in quo sanctum illius requiescit corpus, oblationibus et orationibus dignis: accipientes nimirum infirmantes multarum beneficia sanitarum super diversis languoribus ad laudem Jesu Christi Domini, patrociniisque S. Ansvini, ut sequens oratio dicat. Nam quidam monachus, qui utrorumque lumine privatus erat oculorum, perambulans multorum Sanctorum limina quærebat lumen amissum recipere. Ille devenit ad templum S. Michaelis Archangeli, quod situm est monte, qui ex antiquo vocabulo Garganus dicitur: in quo cum prolixo spatio temporis moraretur; visus est illi per soporem loqui quidam, qui petitionis illius causam ab eo requirebat. Cui cum responderet perditum lumen se quærere sanitatem, protinus ab illo audivit; non sibi esse concessum, sed S. Ansvino; et ad illius eum oportere properare domum, ab ipsoque lumen recipere debere.

23 Facto ergo mane cepit prædictus cæcus referre circumstantibus quæ sibi fuerant revelata, atque ex quo expediret illum requirere, cui a Domino concessum esset ut sibi lumen reddere posset, sciscitari. Cui cum dictum fuisset, qui oporteret illum requirere Ansvinum sanctum confessorem atque Pontificem, sumpto statim ductore vitæ pervenit ad domum illius. Cumque aliquanto tempore in illa rogans sibi misereri permansisset; divina proculdubio hunc respiciente miseratione, illuminatus est mirabiliter a S. Ansvino. Omnibus denique exultantibus, atque Omnipotenti gratias referentibus, divulgatum est usquequaque quam ingens prodigium est gestum ad tumulum S. Ansvini. Nam quis non merito debeat in ipsius virtutibus exultare hominum, quem videat etiam ab Angelis honorari? Nemo igitur, Fratres mei, putet quod omnipotens Deus ob aliud aliquid miserit hunc cæcum ab ipso templo Sancti Archangeli (in quo proculdubio poterat esse illuminare si vellet) S. Ansvino restituere oculos, nisi ut manifestu ratione daret intelligi, quod ipse dignus habebatur Angelorum consortis perfrui in celis, a quibus Domino dispensatore sic honorabatur etiam in terris.

24 Jam vero longe lateque percreverat fama virtutis ejusdem sancti Pontificis, referentibus multis, qui ab illo sanabantur: unde contigit languentium turbas catervatim concurrere ad sepulcrum illius, a quo etiam creberrime sani revertebantur. Inter quos et alter quoque monachus surdus atque mutus venit a partibus Ravennæ, qui nihilominus, cum quodam spatio temporis inibi commoratus fuisset, perfecto meruit recipere auditum pariter et loquentem; interventionibus nimirum B. Ansvini maximi Pontificis. Mox namque magna est orta exultatio hæc contentibus; quia S. Ansvinus duo immunda ostendit prodigia in uno eodemque homine, dum reddidit ex mutuo loquentem, audientem de surdo; ut merito claresceret Evangelicus cooperato. Sic enim legitur de Salvatore, quod præteriens fines Tyri et Sidonis fecerit surdum audire, et mutum loqui. Et beatus Ansvinus transiens ab hac mortalitate, quæ sicut Tyrus angustia potest interpretari, vel sicut Sidon venatio, id est, captivitas, ad semper mansura gaudia, fecit audire surdum; ut adimpleret id quod scriptum est in Apocalypsi: Qui habet aures audiendi audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Mutum quoque fecit loqui ut in Dei laudibus posset dicere cum Propheta: Domine labia mea aperies et os meum annuntiabit laudem tuam.

D
AUCTORE
REGINO
MONACHO

cæcus
illuminatur.

E
Cæcurnum
a troone
Gargano
missus,

Surdus ac
mutus auditus
et loquens
redduntur.

Mar 7, 37

Apoc. 2, 7

miraculis
clare,

Ps. 126, 3

Puer lingue
et pedum usu
destitutus

sanatur ad
tumulum
Sancti,

SS. Apostolis
in hoc
miraculo,

Act. 3

Ps 80, 17

A 25 Sed hoc ita jam determinato miraculo sequamur cetera, et latus si possumus illius opitulantis meritis in laudem S. Ansvini ora laxemus; quamquam tam innumerabilia sint ejus facta sacratissima, ut magis admirari liceat quam aliquid dicere digne possim: ac veluti si quondam cripiam contigisset inter infinitas gemmarum pretiosarum copias devenire, nescire pene quam potiore[m] judicare deberet, cum hanc utique vellet eligere, illam vero penitus dimittere nollet. Ita et ego quocumque me verto invenio plura de Ansvini virtutibus quæ sensum meorum excedant virium, et nequeunt explicari a me ut mererent. Sed tam miranda sunt ejusdem sancti Præsulis opera ut nullo modo taceam videantur, quare sequamur ordinem.

pedibus capitis

26 Alio denique tempore adductus est quidam a parentibus, quem quasi mortuum habebant, eo quod ingratis ab omni fere hujus vitæ utilitate protraheret moras. Siquidem utrisque erat debilis pedibus, ita ut, nisi ab alio portaretur, nequaquam de loco, ubi jacere videbatur, ad aliam demigrare aliquomodo valeret. Hinc ergo, ut diximus, parentes cum viderent a nullo alio posse ab ægrotudine relevari, atque sibi nomine profuturum, commiserunt illum S. Ansvino. Certi quippe omnino posse ipsum a quacumque teneretur infirmitate, si vellet, relevare ea conditione commiserunt prædictum ægrum S. Ansvino, ut si illum sanasset, jam non eum aliquod rei secularis requirerent negotium; sed vellent illum indesinenter sanctis inhærere cærenoniis in domo sui sanctioris. Sub hac ergo pollicitatione remansit prædictus æger in domo B. Ansvini: ubi cum quodam spatio temporis moraretur, tam perfectæ restitutus est sanitati, ut nullus paralysis videretur remansisse in eo vel parvum vestigium. Sed cum aliquanto tempore in accepta quiderem salute, tam ipse quam etiam parentes illius oblitæ conditionis suæ spansionem nec min et beneficium sanatoris, conatus est ad recubrem reverti habitum. Quod cum factum fuisset, concecutus nimis temeritatis suæ ultionem, cepit deterius laborare: verum jam quid ageret igno[n]abat; quippe sciens quod nullus posset alterius relevari auxilio, nisi S. Ansvinus illi indulgere digno[n]etur pro reverentiam suæ temeritatis. Quid plura? reversus est ad domum prædicti Pontificis ac demorantatus est.

erigitur

sed vatam juliana scribit

iterumque rescribitur in morbum,

Luc. 7, 26 nec prius corpus quam autem recepti sanitatem

Joan. 18, 7

27 Nec tamen sic contentus servare promissum, usque tertius mens die salutis suæ (sanctorem) figere; in qui semper inveniebat Ansvini beati virtutum perversis suis repugnare conatibus. Ideoque quoties conabatur, contingebat illi semper satis deteriora. Verum cum jam vidisset omnia sua voluptatis aditus interclusos, rediit, atque jam intrinsecus et extrinsecus sanatus perseveravit immobiliter alicuius sublimibus obsequiis, ulterius non relicturus: in quibus etiam habitus litteris sacris ad Sacerdotii usque meruit perfringere dignitatem. Bene potest etiam hoc miraculum coaptari illi, quod Redemptor noster gessit super paralytico, quem Evangelista Lucas refert curasse oblatum sibi in lecto jacentem; quorum scilicet sibi[m] vides, dixit: Homo remittuntur tibi peccata tua. Hic etenim solum salutem querebat corporis, sed Salvator, ut ostenderet se annuarum ac corporum restauratorem, sanavit illum in utraque. Tamen, ut demonstraret prius animæ salutem quam carnis esse querendum, ait, remittuntur tibi peccata tua, et sic utriusque largitus est. Verumtamen hoc distant Ansvini facta a nostri Salvatoris, quod Salvator fecit sine Ansvino, nunquidnam Ansvinus potest aliquid sine Salvatore? absit. Sic etenim ait discipulis suis: Si manseritis, inquit, in me, et verba mea in vobis manserint, quodcumque voveritis poteris, et fiat vobis; quia sine me nihil poteris facere. Ideoque B. Ansvi-

nus hujus sequens vestigia, sanavit prædictum paralyticum ejusdem Salvatoris opitulatione, corpore et mente. Nihilominus et illud propheticum videtur huic rectissime convenire posse quo dicitur: Ecce ego sepiam vias tuas spinis, et sepiam eas maceria: et, Vade post amatores tuos, et non apprehendes eos, quares et non invenies eos. Nam procul dubio nisi S. Ansvinus hunc coegeret, postquam etiam sanatus fuerat, conatus est sequi ea, quæ sibi non expedire videbantur.

D Job. 18, 7 Osa 2, 6

28 Per idem quoque tempus monachus quidam, cui unius deerat lateris possibilitas omnis utilitatis, ita ut pene mortuam ferret alteram manuum exanguemque, nec non et pedum alterum aridum insensibilemque gerere videretur. Hic autem cum multorum peragrans circuisset loca Sanctorum gratia suæ recuperationis, a nullo suffragari potuit, donec ad effugium Sancti se contulit Ansvini: ante cujus demumque altare cum crebro prosterneretur, postulans sibi misereri, tandem recipere meruit, et ipse perdit lateris salutem, ab eodem Sancto Pontifice, quem et auctorem suæ salutis de cetero est veneratus. Cujus solus ope ac meritis, ut ita dixerim, redditum se sibi fuisse comprobare valebat.

latus emortuum monachi

29 Præterea quadam mulier, cui manus altera hærebat infixæ pectori, ac prorsus stupidum totum gerebat latus, querens ægrotationis suæ medelam; venit ad ipsius potentis medicationis solatium. Et jam diffusa universo aliorum solamini, restabat recuperationis spes in solius B. Ansvini [meritis] a quo et ipsa tam potenti virtute salvata est, ut præ gaudio receptæ salutis oblita fuerint universa pene incommoda perpessa prius infirmitatis.

et mulieris contractæ sanatur: E

30 Alia quoque delata est miseranda, quæ contractis præmortuis nervis, utrosque aridos ac natus impressos gerebat pedes. Hæc itaque per complures annos multa perpessa fuerat medicamentum arte, nec tamen a quodam quicquam curationis recipere valuit, excepto ab Ansvino beatissimo: Domino quoque miserante cepit in laudem ejusdem (juventutis nimirum indepta plenitudinem) Omnipotenti rependere gratiarum, ut diximus, actiones. Nihilominus et universi, qui aderant, videntes tam mirandum prodigium, dignos satis honores ceperunt referre Omnipotenti in opere beati sui Confessoris Ansvini.

item alia contracta.

31 Ego enim fateor quod quotiescumque hoc mea revolvitur memoria, stupesci vehementer ante tantarum magnitudines virtutum. Nam quis non possit merito mirari cum videat illum sublimari præcipuis Salvatoris nostri signis atque virtutibus, quas ipse per se in terris conversans Salvator noster est operatus: atque in hoc est amplius gloriandus, qui illi tantas tribuit virtutes, ut ea quæ ipse gesserat miranda, huic quoque ad gloriam sui nominis largiri dignaretur faciunda. Quemadmodum enim ipse a nativitate circum illuminavit ambulans inter homines Deus, homo pro hominibus factus, ita et per summi servum Ansvinum scilicet beatum modernis temporibus dignatus est facere. Videmus enimvero in hoc adimpletum illi pollicitationem Evangelicam, qua Redemptor noster suis Apostolis, ac per illos creditoris in se, suorum operum faciendi tribuit potestatem. Nam ipse per se auctor omnium bonorum, per quem cuncta efficiuntur bona, in quo et perfecta consistunt, dignatus est ostendere quantis præmiorum virtutibus sublimaverit suum Sacerdotem, scilicet Ansvinum; cum eum suis excellentioribus cognoscitur miraculis declarare. In ipso autem Omnipotente videbatur hoc quasi mirabilibus ceteris, cum universa illius opera proculdubio ab omnibus sint omnino magnificanda atque admiranda; sic enita refert Evangelium Joannis: Præterens, inquit, Jesus vidit hominem cæcum a nativitate,

expenitur in viculorum viciorum dignitas, F

DE SANCTIS MARTYRIBUS
RUDERICO PRESBYT. ET SALOMONE,
CORDUBÆ IN HISPANIA.

ANNO
 DCCCLXII
 XIII MART.

Acta ex
 Eulogio:

cultus saler

Corduba Regum Saracenorum Seles, suam obtinet præcipuam laudem, quod in crudeli horum Regum persecutione tam multos et illustres Martyres, qui sanguine suo fidem Christianam propugnauerunt, inter suos cives aut alios eo aduenientes habuerit. Ex his illustris fuit S. Eulogius Presbyter et hujus Martii passus, qui Memoriale horum Sanctorum tribus libris conscriptum reliquit, ac postmodum in Apologetico Sanctorum Martyrum inseruit horum duorum Martyrum certamino, quæ ipsos expleuisse asserit tertio Idus Martias: quo die in Martyrologio Romano ista leguntur: Cordubæ Sanctorum Ruderici Presbyteri et Salomonis Martyrum. Additur apud Galesinium: li ambo pro fide invicto animo contrucidati sunt, quo tempore Saracenorum bellum, ad Dei Ecclesiam in Hispania expugnandam, maxime exarsit. Tamus Salazar in Martyrologio Hispanico hos eos eulogio veneratur. S. Rodericus Presbyter Egabrensis, cum a fratre illusus, patriam relinqueret, Cordubam peteret, ab ipso impio fratre ibidem accusatus, ense impeditus Martyr coronatur. Eodem die etiam Cordubæ S. Salomon, Tuceitanus genere, postquam carceris cruciatus et famis ludibria pertulisset, tandem pro Christo laurum Martyris impetravit. Hæc ille At primo quod Rodericum cum littera Ubique scribat, valde jam olim improborum Morales in suis ad Apologeticum, sive ad hanc vitam, notis, ubi asserit in antiquissimis libris manuscriptis semper Rudericum legi, et se vidisse nummum aureum Ruderici ultimi Gothorum Regis: qui cum hujus vultu has in orbem litteras habuit inscriptas

S. Rodericus non Rudericus appellandus,

Unde S. Salomon oriundus

C

IX DEI NOMINE RUDERICUS REX: et Ruderici Archiepiscopi Toletani subscriptiones autographas nonnullas in publicis archivis per totam hanc metropolitannam Toleti ditonem se vidisse, ubi Rudericum se, non Rodericum nominat, ac Ruderici verum nomen in Rodrigi Hispanos corrupisse. Secundo Tamus Salazar asserit, S. Salomonem Tuceitanum genere: Probato assumitur ex nuper præfato Luitprandi Chronico, in quo num. 293 ista legitur: Patitur Cordubæ Rodericus et Salomon, domo Lusitanus, prope urbem dictam in Bœtica Tuccini vetuste, aliquibus Fossina: quorum ultima verba apud Thomam Tamium sic exprimitur: dictam in Bœtica Tuccim veteribus, aliis Tossina. Exclamat Tamus Salazar, Luitprandum perturbatum, mendum in Luitprando: et alium errorem extraxisse Quintinaduenas in Sanctis Hispalensibus fol. 301. Quod si legisset Georgium Cardosa in Hagrologio Lusitano, novos explanationes tulisset. Nos unum mendum et unicum errorem apud hos imanes opinamur esse, quod figmentis nuper sub nomine Luitprandi editis fidem adhibent. Cordubenses scriptores sequamur Ambrosium Morales et Martinum de Rou, qui tam magnifice de hisce Sanctis scripserunt, necdum istis libris Luitprandi aut Juliani Petri, de quo mox agemus, confictis. Officium Ecclesiasticum in Ecclesia Cordubensi fit hoc die de hisce Sanctis Martyribus sub ritu semiduplex.

2. Aliquis Salomon Martyr et Cordubæ passus profertur viii Februarii in omnibus omnino et optima notæ codicibus manu exaratis, et typis eius Martyrologus Usuardi his verbis: Corduba civitate Salomonis Martyris. In Chronico Juliani Petri num. 96 ista leguntur: In Hispaniæ civitate Corduba hoc tempore celebris habetur memoria sanctorum Martyrum Petri Presbyteri, Eutychi, Hieremie Martyris in perse-

cutione Trajani fortissime passorum. Et ibidem S. Salomonis in eadem persecutione octavo die Februarii. De prioribus videtur accipienda ista verba Usuardi ad vii Junii: Item Cordubæ Sanctorum Petri Presbyteri, Aveni Hieremie et aliorum trium. Omnes sex suis nominibus ita exprimitur in Martyrologio Romano: Cordubæ Sanctorum Martyrum Petri Presbyteri, Walabonsi Diaconi, Sabiniam, Wistremundi, Habenti et Hieremie monachorum. Ubi nomen Habenti, loco Aveni est, pro quo Eutyclus in Chronico Juliani est positus. Agit de his sex S. Eulogius lib. 2 Memorialis Sanctorum cap. 4 asseritque occisos Æra MCCCLXXXIX, ut est anno Christi DCCLII. Quam procul hæc tempora absint ab imperio Trajani? proinde prudenter Tamus Salazar dicta verba Chronici Juliani Petri alto pressit silentio, tam ad hanc XIII Martii, ubi allegat Usuardum aliosque qui ad vii Februarii S. Salomonem retulerunt, quam dicto vii Junii, ubi de aliis sex late agit. Sed ad cultum S. Salomonis redeamus, quoniam cum ad diem vii Februarii etiam retulisset Galesinius, in Notis citat Eulogium et Usuardum, et ad hanc XIII Martii inducit de S. Salomone supra actum, scilicet vii Februarii: ad quem diem dum inter Prætermisus ejus mentionem fecimus, ad hunc remissimus lectorem, et arbitramur illo die aliquam corporis Translationem contigisse: maxime cum apud Cordubenses nulla alterius Salomonis memoria habetur. In MS. Centulensi ad vii Februarii loco Cordubæ citatur Concordia civitas, et in MS. Treverensi Provincia Lusitania, quod curiosa lectori et antiquitatis indagatori volumus indicare.

perferam cum aliis ad persecutionem Trajani translatis.

B

PASSIO

Ex Apologetico Sanctorum Martyrum ab S. Eulogio conscripto.

CAPUT I.

S. Ruderico a fratre Muhometano illatu injuria, et proditio: captivitas ejusdem.

Beaatus Rodericus Presbyter ex quodam vico a Egabrensi progenitus, in eadem urbe sancte legis doctrinam gradumque Sacerdotalem promeruit. Hinc duo fratres fuerunt, sed ex his unus fidem Christi rectius tenens, alter gentilitio depravatus errore Catholicam sprevit religionem. Qui sicut discors a fide sancta manebat, ita semper discordanti conflictatione ob diversarum rerum occasiones cum fratre Catholico movebatur. Nam quadam nocte, nescio qua occasione, tumultuaria in alterutrum litigatio se conferentibus, et in sese invicem bœda simultate bacchantibus, sanctus Sacerdos litam medius sedaturus intervenit. Qui omnes nimio jam furore accensi, cœca indignatione Sacerdotem involvunt, et magis nescientes quam volentes, eum usque ad necem lacerant.

a
 S. Ruderici Egabrensis Sacerdos.

item fratrum compositurus dicitur:

2. Ex qua cæde valde contritus, dum omni destitutus vigore, confracta membra lectulo repoueret; profanus ille frater feretro illum imponens, per viicos et vicina quæque vehementium humeris duci ac reduci fecit, ut et verus imitator diaboli fraudulenta machinatione super exanimem Sacerdotem testimonium iniquitatis composuit, dicens: Ille frater meus Presbyter visitatione Dei compunctus, fidei nostræ cultum elegit, et sicut cernitis, jam in ultimis agens, noluit prius mundo discedere, quam vobis id notum

exanimis a fratre Muhometano circumfuditur ut apud alia,

existeret

S. Salomon 8 Februarii

A existeret. Ita cum eo loca diversa peregrans, hæc et his similia et minosis de eo verbis narrabat; nesciente ipso prorsus, imo nec sentiente, quid contra se vir ille iniquus aptabat. Dei vero dispensatione post nonnullos dies molestus ægritudinis Sacerdos eruitus, ac viribus reformatus, cum suldola nefandi fratris molimina cognovisset; exemplo Domini, qui ad informandos nos insidias declinavit Herodis, sive sancti Evangeii non surdus auditor, quo de civitate in civitatem, causa vitandæ persecutionis, delitescere jubemur; relicto proprio rare, alibi se Christo libere contulit servitorus. Quasi posset temporale evadere supplicium, cui divinitus a constitutione mundi prædestinatum parabat Martyrium: aut sicut ad tempus sese occultando insecutores fefellit profanum, ita quoque abesse posset oculis pii Redemptoris et vocatoris sui ad regnum.

B Per idem ergo tempus graviter in nos præsidialis grassabatur insaniam, ita ut nonnullas apud Cordubam, olim Patriam, nunc autem florantissimam regni Arabici urbem, basilicarum turres everteret, templorum arces dirueret, et excelsa pinnaculorum prosterneret: que signorum gestamina erant, ad conventum canonicum quotiæ Christicolis imbuendum. Denique cum exoptatum *b* patris sui blatum progremis iniqui cognosceret, ut, quibuscunque modis ac viribus posset, Dei Ecclesiam infestaret; omnem crudelitatis adusum erga filios lucis tenebrosam proles alicuiori voto exeret: minusque se putat adipisci meritum, nisi summo furor exarserit in aversionem fidelium. Prædixerat quippe hoc Veritas sancta auditoribus suis dicens: Absque synagogis furient vos, et omnis, qui interficit vos, arbitrabitur se obsequium præstare Deo. Et iterum: Hæc loentis sum vobis, ut in me pacem habentis, in mundo autem pressuram habebitis.

C Igitur dum ob rei familiaris necessitatem ex interiori montana Cordubensi quo se pridem beatus Sacerdos intentu latendi contulerat, in mundanis descendisset, in quibus rerum distractio exercebatur, ab iniquo fratre obvius agnoscitur. Quem ut erunt et stigmata pie religionis lætentem, non modicus læcessitum nigris ad vicem exquisiti muneris Judici offert, disponens adversus eum coram arbitro quantum prævaricationis sectæ Mahometanæ, quam se dudum veraciter coliturum fuerat confessus, Dei vero miles celestium muneribus illustratus, non sicut olim adversarius tergum exponit, sed magna præditus fortitudine, nunquam se a Christo fuisse derisum, nunquam perverso dogmati aliquando concessisse, iudici relet: sereno non solum Christianium, verum etiam Christi fatetur esse ministrum.

3 Quem primo Iudex blandis revocare affatibus potuit: Poteris, inquit, rerum affluentis et dignitatum fascibus humorari, et que tibi imminet sententiam mortis videro, si te pristinis votis rediivo ardore reformatis, missum ab omnipotente in veritate prophetam nostrum credideris, Christumque testaveris Deum non esse. Tu beatus Sacerdos ait: Illis inquam, Iudex hæc observanda proponi, qui forte legibus vestris deliti ritibusque profanis immergi, potiori intuitu commedum temporale, quam æternum affectant honorem. Nos autem quibus vivere Christus est, et mari lucrum, qui sanctus ille Clavicularius regni futuri dicebat: Domine ad quem ibimus, verba vite æternæ habes? qui discipulum, in carcere continebat, dicens: Beatus qui non fuerit scandalizatus in me) ut quid perennis fontis poculum relinquens, hauriri gurgitem como mendacii ac vitium sordibus turbulentum? Aut qua nitens paracletus pinnaculi est thorum, qui per parentum jura spernentes, injustum vitæ contuber-

nium expetunt? His verbis Iudex vehementi furore commutus, applicari Martyrem ergastulis jubens: Abeat, inquit, cum damnatorum custodia; horrida macerandum antra carcerum excipiant: parricidam et furum solatio fruatur: ut omni penitus solatio destituta, vel sic pervicax elidatur temeritas.

6 Adit Dei famulus hilari vultu, exultantibus animis specum illum reorum, qui vere sciebat Auctorem suæ salutis ubique invocatum adesse, nec aliquo posse abesse situ, cuius dominatio omnem penetrat locum: qui etiam potenti Divinitatis imperio olim sectatoribus suis fidele promissum dederat, dicens: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi. Hæc sunt, diabole, minas sævitie tue leges: hi sunt exquisiti terrores. Sed dictum est nobis: Nolite timere eos, qui occidunt corpus; qui non habent, quid amplius faciant, sed potius eum time, qui potest corpus et animam perdere et mittere in gehennam. Et iterum: Tradent vos in Conciliis et Synagogis suis flagellabunt vos, et ad Præsides et Reges duceimini propter me in testimonium illis et gentibus. Qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Si ergo potes, congrede adversus animam, et pertinacem in confessione sua spiritum supera: videbis me magis per tormenta prodicere: et cum tu plus exarseris, plus semper deficies, et felicior me facies pervenire ad gloriam.

a Garsias Lomas in Collectione Conciliorum Hispaniæ in Notis ad Concilium apud Lucan pag. 151 sub finem: Egabio, inquit, sunt qui scribant Egabro, hodie Cebra, miliaribus sex et viginti a Corduba disitis Minus in Baetica Bæream ponit, pro quo in emendationibus Jacobi Balencampii Ubeda repositum. Verum Morales legendum existimat Egabro. Non habet nunc Solecus Episcopalem. Hæc Lomas, Tamavos Salazar ad hunc diem octo antiqui Episcopos profert, additque Egabriensem Ecclesiam Saracencorum incursum vidualam amplius non accepisse Episcopum. In Habularoganno anno 852 misera ante recepto successit Mahomad filius, sub quo etiam Martyrium S. Eulogius sustinuit. c. Eulogius lib. I. Memoriales Sanctorum: mox ut stigmata in milis ordina sacri advertunt, ubi morales sacram tonsuram Sacerdotum intelligit.

CAPUT II.

SS. Ruderici et Salomonis notitia contracta. Constantia in fide. Martyrium.

Reperit vero in carcere Rudericus B. Salomonem, quem ob confessionem nominis Christi dudum crudelitas persequentium ibidem reliquaverat. Simili quippe et ipso crimine impetebatur, eo quod sanctæ religionis cultum spernens, alio tempore sectæ Mahometanæ adhesisset. Extemplo individuo voto neantur, ac sibi invicem consolationis suffragia ministrantes, ad alterutro se ad peragendum agonem armanur; id in commune statuentes, ut calcatis mundi affectibus, pia quotidie servitute Deo inhereant. Fit concurs in Dei timore iterumque assensus, macerantur membra jejuniis, fatigantur vigiliis, imantur cilicis, meditationibus compunguntur, orationibus refocentur: sicque ardore quodam celestis patriæ conflagrati, dissalvi capiunt et esse cum Christo, festinantes licem ejus videre, cui servierunt, cuius amore defectum temporis non verentes, vitam hanc, ut quoddam discrimen immane, refugunt.

8 Igitur permanentibus Sanctis in exercitio oblationum celestium, et reddentibus quotidie pio Redemptori ceremonias laudem, pro summis delictis antrum illud habebant. Quapropter zelo ductus iniquissimo Iudex, terali edeto custodes carceris arguit, et spe ab invicem divelli præcepit, et ne a quoquam visitationis gratia illustrentur, totis vesania sue furoribus jussit. Sed in collo te juvenas, diabole, quando per hoc dissidium constantiam putas fatigari Sanctorum, quibus nunquam denique pro Christo morandi manet insolubile votum. Nam

D ad carcerem damnatur:

in carcere se ipsum elidit:

Matth. 5. 8, 20

Mat. 10, 28

Mat. 10, 17

invultat diabolo.

E

Egabro jam Calabri.

SS. Rudericus et Salomon in carcerem notitia

F

rese ad Martyrium amantur:

in vultem epavit.

ACTORE S. BULOGIO.

re cognita sonus factus Jugli:

Matth. 2 Matth. 10

en crudeli et humelto legis persecutone.

b

Joan. 10

e latebris Cordubam venit:

c

a fratre in pie accusatus

fatetur se Christianum et Sacerdotem:

timidus in humilitate et misericordia.

Philipp. 1 Joan. 11 Matth. 11

A omnia illustrante, redivivum ostentaverit nox illa diem emergere. Flebant omnes præ gaudio, miscebatur tripudiis luctus, et nulla contrahente mœstitia vultum, pium refaudebat pupilla lumentum.

16 Adest et venerabilis Pontifex, felicitum stipatus igne Clericorum, votis ardentioribus talibus interesse festinantes exequiis; qui mox sanctus reliquias advenit, et inclytus Papa detegit, et oculis sancta membra demulcet. Redolent secreta cubiculi, quo prius beatum corpus Sacerdos intulerat, miro suavitatis odore, cunctaque cellula pavimenta etiam ablato pulvere ferunt aliquando suavissimi odoris olfactum respirasse. Fit omnibus in stuporem, quod inhumatum corpus nulla putredine insuperaverit, nulla pestis infererit, nulla tabes corruperit; nulla bestiarum altitumve rabida fames disceperit, nec propriæ cutis qualitate lat diem interjecta expedo degenerans immutaverit. Sicque Sacerdotum et Religiosorum officio sanctum corpus e cellula Sacerdotis humandum Ecclesie inferentes; dant cuncti hymanorum cœlestium clamorem egregium, resonant ora fidei non congruenti carmine melos, perstreperunt omnes divina cantione ephoriam, implentur atria Domini murmure sancto psalmodum, feliciumque laudum odam omnes quasi ex uno ore persolvunt, et suavi concentu omnibus perrepantibus largoque fuisse linnitum totus ante penetrabilibus reluctibus, Regem Christum, milia cantante Cœlicolam ad spectaculum illud exequiis innobat interesse Sanctorum.

17 Expleta igitur functione sanctissimi RudERICI, sit ardentior cunctis intento requirendi B. Salomonis corpusculum, quod relatione multorum impetu fluminis salo credidatur esse transmissum. Nam hæc ipso providum magis Christoclarum animum inhiherent, quam furoris conspiratio Præsidis, qua

acrioribus ulciscendum legibus exploratorum reliquiarum promiserat. Etenim cum nullum latentis corporis instaret indicium, moveretque omnes spes beneficentiae Dei, qui revelare abstrusa et aperta condere consuevit, prærogativa quodammodo Divinitatis potentia, qua in cœlo et in terra, in mari et in abyssis, omnia quæcumque vult ordinat, disponit et facit; subito per quietem, quo situ corpus Martyris delitescat, prædolum admonet Sacerdotem. Cumque Sacerdos innotentem de loco sui latibuli sciscitaretur, seseque institui quereret, quod explorandi tenere debuisset indicium. In illa, inquit, ripa fluminis, qua vico Nymphiano adsciscitur, ibi a commeanantibus inter fructu tamaricum proiecitur, cespitis limosi perfruor vili sepulero. Pergit securus ad locum sibi met divinitus demonstratum ille Sacerdos, nec aliter quam quod si revelatione ostensum est, reperit. Quod illico summis reverentia obsequiis ruptum, ad vicum / Colabris deportans, venerabilium Dei Sacerdotum officio in basilica SS. Cosmæ et Damiani honorifice tumulatur.

18 Consummaverunt autem beati Martyres agonem suum tertio Idus Martias. Era mcccxcv, regnante domino nostro Jesu Christo in secula seculorum. Amen.

a Notant proprio vadem ad arenam lectum fluvium latius prope arenam stagnantia appellari etiamnum Prælugum dicit Morales. — In uno possessionum legendum videtur. — a Deest nomen viculi, nisi hunc præcipuum isti tractus fuerit. — d loco cum Terlio appellat Alvarus in Vida S. Eulogii num. 22. — e Sunt Genesii duo ista vata Morales Martyres ambo in Ibe Ecclesia percrebres, Romanus alter, alter Arelatensis. Unusque martyrum uno eodemque die, hoc est xxx Augusti, recollitur. Notandum fabula de Tertio Genesio, capite Paldiboni Martyre, tam immutata. Non arbitratur tam ecclesiam S. Genesii fuisse, ubi modo est hospitalis de la Lanpara. — f Extra urbem collocant Morales et Roa. — g Anoniam Morales in MS. per errorem fuisse. Erau 885, sed se reposuisse 895, quod sub Mahomad Rege sub passu. Et vel tale magis probatur, quod ad A rem præcedentem 893 abolerent librum 3 B. novalithi Sanctorum, cui alius martyrum horum duorum inseruisset.

D
apparitione
divina scatur
inter fructu
liere.

defertur ad
templum SS.
Cosmæ et
Damiani

Tertius
martis

E

SS Genesii
Martyre.

DE B. HELDRADO ABBATE NOVALITHI IN ITALIA Commentarius prævius.

Segusia antiquum in Sabalpinis oppidum, Secus postea, hodieque vero temporibus Susa est, id duorum concorsum fluviorum iunctis Italia claustris firmissima atque communita; hinc ad montem usque Cuitum, qui ab Italia determinat Franciam ultra utroque communitum frequentera utrasque Secusina; cuius partem tertiam, præter alios fundos, Novalithiensis monasterio attribuisse legitur Abbo Patricius, tempore Pipini Regis; quem Abbonem primum Secusina Marchionem facit Franciscus Augustinus ab Ecclesia, in Historia Chronologica Pictemontu. Extatque in ejusmodi fundationis confirmationem apud Ferdinandum Ughellum tom. 2 Italia sacra sub nomine Caroli Magni diploma, suspectum nobis variis ob causis; imprimis autem, quod in eise Carolus Magnus intulit; quod ad ratuata filii Hugonis in eadem ca nobis monachi, confisi a se profectatur; quod confusat per dicto monasterio in Francia Monasterium S. Medardi, Ecclesiam B. Marci de Monte Martyrum atque Abbatiam S. Nivoni Remis; denique quod mandatos comprehendit fundos, non nisi post Frodobum Abbatis mortem Novalithi donatos; ut alia subscriptionum clausularumque vata necem, que verum ejusmodi peritus lector facile observaret, ut iudicet diplomam istud aut omnino fictitum esse, aut multimodis interpolatum, quemadmodum plurimis aliis ejusmodi instrumentis contigit per eos, qui originales mensuras vetustate, incendis, ruinis abditas, Principum permissa restituerunt.

Quibus tamen, quod in hanc rem præcipuum est, de tempore restaurata Novalithiensis Abbatie libertatis credendum, quam us, qui Benedicto sui, Brunensi conobio a Novalithiensis exvato possessionis suæ confirmaturo, suggesterant, monasterium Novalithiense ædificatum fuisse tempore Theodorici Regis ab Abbone Patricio. Hinc tamen Augustinus præfatus, ex eoque Ughellus (apud quem Benedicti bulla integra legitur dati mxcv anno) scripsit, duos fuisse Abbones, Patricios ambos; quarum unus vivente adhuc Divo Benedicto Abbatiam fundavit, alter, Ronito Abbate Casini presidente destructam a Longobardis, circa annum dxxxv per Secusinam vultem Rodono Duce in Galliam irruentibus, post duo circiter secula restauravit; Gualono primo Abbate constituto, cui ipse Abbo monachus factus traditur successisse, interim ab Augustino S. Arndolphus refertur in illa Longobardorum irruptione Novalithi Martyro coronatus; quod nobis plane incertum est, cum nullum usquam reperimus vestigium ejusdem itidem aut in vita Abbatis, aut post mortem martyri nomine reliquie culti. At de Helderado Novalithi et Sancto, et Abbate circa annum mcccxxv testem habemus Philippum Ferrarum, quem Bucerius transcripsit, in Catalogo Sanctorum Italia, citatis tabulis et Officio proprio Novalithiensis Ecclesie hæc profertem, ad domum XII Martii. Adriaus Abbas Ordinis S. Benedicti Novalithi, oppido Alpina, in regione Pedemontana apud Segusium colitur; ejus corpus in sacra vade ejusdem oppidi, ubi vernobium ejusdem Ordinis est, quiescit.

an fundatum
seculo vi?

F

B. Helderado in
eo colitur.

AUCTORE
S. LULIO

ab Episcopo
diriguntur
adorem
juvencæ
spirantia

plone incor
rupti,

In ecclesia
sepeliuntur

P

Corpus S.
Salomonis
creditur in
mare di latu.

ANNO
DCLXXXV
XII MART.

Novalithiense
monast. in sub
alpini

seculo VII
solatum?

A ac venerationem habet die supra memorata.

Acta conscripta

Hujus autem rei non solum testem habemus Ferrarium; sed Acta quoque (quæ ille in Officio contineri, se autem non esse ussecutum fatetur) vetusta profertur, a R. P. Joanne Jacobo Turinetto, Collegii Taurinensis Rectore, anno 1634 transmissa; ex quibus post annos triginta regimini mortuum constat in Idus Martii, regnante Ludovico Lotharii filio, cui ab obitu patris in Imperio dantur unni viginti usque ad DCCCLXXV. Scripta fuerunt hæc Acto non multo tempore post captam a Christianis Hierosolimam, anno MDCXIX; ut constat ex num. 25, ubi eorum Guithelmo Bremetensi Abbate undivisse se ait uictor, quid ii, qui B. Heldradi invocantur naufragium evaserunt, ab illa expeditione rediit, narraverunt, ex cuius ore ista accepit. Item auctor Novaltense Chronicon scripsit, atque ad primos seculi duodecimi annos pervenit; in quo sic de B. Heldrado loquitur. Hoc quoque (Hugone Caroli Magni filio) defuncto, excellentissimus P. Heldradus in Abbacia præficitur: lujus itaque Patris vitam nostris temporibus, quantumcumque ex suis miraculis atque virtutibus colligere potuimus, tam visis quam auditis lectivis, quibus per eum Dominus operari dignatus est, devotissime in ejus laudibus simul scribere curavimus.

ab auctore Chronici Novalt.

B

ejus decessor Hugo Caroli Magni filius,

Porro Ludovici II seu Junioris annus ultimus, qui fuit ut dictum est ERÆ Christianæ DCCCLXXV, vel penultimus præcedens, per annos xxx retro actus ad DCCCLXIV deducit, quo Chronicon Bertinianum, ex nostro apographo editum ab Andrea du Chesne, tom. 3 Francicorum, narrat, quomodo Hugo Presbyter et Abbas filius Caroli Magni quondam Imperatoris, interfectus cum plurimis aliis sit in illa inopinata congressione, qua Pipinus, Pipini quondam Regis filius, exercitui, ex Francia ad Carolum Tolosam obsidione vallantem properanti, in pago Eclesimo occurrens, primoribus interfectis, ceteros fugam ante congressum ineuntes, vix paucis evadentibus aut coepit aut spoliatis sacramentoque adstrictis abire permiserit. De quo Hugone ejusque fratris Drogonæ atque Theodorico Theganus in Gestis Ludovici Pi, eodem Imperatori Synchronus scribit; quod fratres suos, scilicet ex pellicibus Regina et Adelhuda natos, tonsurari jussit ad discordiam mitigandum, et liberalibus disceptibus instrui anno DCCCLXXVI; quos postmodum honorifice constituit: Drugoni Episcopatum (Metensem) dedit, et Hugoni Cononhialia monasteria; opulentia præditæ, Novaltense imprimis cum jure tituloque Abatis; alia possumus suspicari illa fuisse, quæ in scripto illo Caroli Magni diplomate Novaltensi monasterio falso subjunguntur, ea sola fortassis ex causa quod fuerit Hugoni a fratre Imperatore attributa. Ex dictis tamen necessario corrumpit, quæ Chronicon Novaltense memorat de prædicto Hugone, quasi pater suus (quem Eghmarinus testatur non nisi post tertie uxoris suæ Ludgardis obitum, anno DCCC vita functæ, prædictas sibi contubnas ascivisse) puerum Frodomo Abbati educandum commendasset, statim post devictum Desiderium Longobardorum Regem anno DCCCLXXIV: atque statutu ejusdem filii ibidem monachi, imo Abbatis, fundus qui nominantur dedisset, cum ipse decesserit anno DCCCXIV, necesse pueritæ annos egresso Hugone. Nec plus in eo, verosimilitudinis est quod Medardi Suessionensis Abbati Hugoni Carolus pater contulerit, in eaque ipse Hugo virtutibus claris miraculis quoque post mortem claraverit, et publico Sanctorum cultu sic honoratus: qui tantum ubi est in Suessionis ubi est in suo illo monasterio, ut nulla vel iste vel alibi usquam extet memoria de Hugone ibidem tumulato: Abbatum autem illum tenere non potuit patre vivente, ac ne tenere quidem eo mortuo, nisi forte aliquam proventum partem cum titulo inferioris notæ, Decani videlicet vel Prioris: aut certe post Hilduini Abbatis S. Dionysii mortem

ad id post an. 800:

et ubi S. Medardi Abbas,

anno DCCCLXII; siquidem rerum sit quod in Abbatis Catalogis referunt Saumarthiani, hujus quoque monasterii præfecturam eidem Hilduino attributam esse ab Imperatore Ludovico iterumque post exitum triennale restitutam; quod alium uti prorsus inertum est, ita rerum esse primum omnino suadet Reliquiarum Sebastiani utque Gregorii, eodem Roma facta translatio per Hilduinum prædictum, haud utique in alieno a suo jurisdictione conobis tantum thesaurum depositura.

Edita sunt Chronici Novaltensis fragmenta quædam in Tom. 2 et 3 Francicorum ex MS. antiquo, quod penes se habebat olim Petrus Mouet: quorum pars prior Frodomi Abbatis ne Caroli Magni res gestas continet, sobulis non paucis admixtus; quæ autem inter eas de Hugone sunt, excogitate videntur occasione illius ex imperio Fratris Ludovici isto in monasterio collocati ad litteras discendas sub Ambulfo Abbate; cui eum Imperator contulerit Vallem Baudouiscum cum castro Bardino (quæ in rejerio Caroli diplomate Ludovico et Hugone rogantibus donata dicitur) et Ambulfo mortuo circa annum DCCCLXX titulum dignitatique Abatis; alias identidem aliasque eadem subieciens Abbatias in Francia, prout eas Abbatum excessu vocare contingebat; idque numero tanto ut qui recentissime Suessionensem historiam conscripsit Claudius Dormay, Hugonem dicat ea de causa Magnum Præfectum monachorum vulgo vocitatum, Hugoni prædicto e vivis sublato, Heldradus, ut dicitur substituitur. Dem Abbatiam regunt Eirardus et Demontius, usque ad annum DCCCLXXVI, ut habet Augustinus ex prædicto Chronico, quod integrum prodire peroptamus, utpote magnum fidem habiturum in iis, quæ seculo XI græta narrat auctor post Bremetensis monasterii fundationem vel oculatus rerum testis vel ab oculatis instructus.

a Ludovico fratre constitutus?

E B. Heldradi successores.

Etiam sub Abbate Domniverto, qui fuit post B. Heldradum tertius, destructum a Saracenis, mare ad Fraxinetum habitandum transgressis, incensumque est Monasterium Novaltense, occisis duobus qui ad custodiam manserant monachis; ut vehementer ambigam an hæc non spectet Arnulphi cardes, et ad captivum antiquioris originis gloriam conficta non sit prior sub Longobardis vastata, sicut confictus est primus Abbo Patricus, Novaltensis sub S. Benedicto fundatur. Domniverter utem Saracenum metu cum suis se Taurinum recepit cum thesauro et libris: ibique resedit ipse et successores Pellegrinus et Grezo, usque dum Adalbertus Eporediensis Comes post initium seculi undecimi Bremetensem fundavit dotavitque Abbatiam, et Gottfredo Abbati concessit, ut quem est Benedicti supra citatum diploma: successore Gottfredo Odilo, Cluniacensis Odilonis nepos, et Heldradus alter: quo mortuo, ambituosus quidam monachus, Odilo nomine, vehementer conturbavit illius monasterii statum: donec eo amoto, data est Abbatii alteri multo meliori: quibus verbis terminari Chronicon Novaltense (ex quo in sex libris diverso fragmenta edita) indicat Chesæus solenni illa antiquæ clausula, explicat. Alterum autem illum multo meliorem, Guithelmu esse credimus: cum ejus hæc Acta sub suum meminerunt: et sub quo suspicamur ipsius horum Actorum scriptorem misissus monachum; quippe qui sæpius in Chronico hæc nostram Abbatiam nominet: Novaltensem autem Ecclesiam, ex qua illa processit, sanctissimam matrem nostram.

Abbatibus Bremetensibus seculo XI,

F

Huic iterum restituta, apud Franc. Augustinum ab Ecclesia præpositus legitur, Petrus primus Prior, in cuius gratiam Ubertus Muiriani Comes Italiaque Marchio privilegia ex donatione hujus monasterii confirmavit anno MXXII: eruditeque Petri successores ex instrumentis archivi Novaltensis nominantur, usque ad Philibertum Mauritiæ Provençam, filium Joannis Francisci Comitis Fraxochi, qui hodie Abbas est, inquit Ughellus, primus post Antonium Provanam: qui recuperata dignitate Abbatiali, fuit inde Archiepiscopus

Priores Novaltenses

Bremetensi
Abbatibus
subjecti,

A Archiepiscopus Taurinensis, inquit Franc. Augusti
nus, consecratus MDCXXXI, XL mortuus: ex quo soli
Apostolice Sedi obedientiam præstant Abbates: cum
antea Novalitenses Prælati solo Priorum ac Damno-
rum titulo contenti, subjectionem professi essent Bre-
metensi Abbatibus, quæ adhuc hodie efflorescit ad oppi-
dum quod Bremetum dicitur juxta Padum, ubi nunc
munitissima Arx Monachi, prout hæc omnia cap. 16
doctæ sæpe citatus Augustinus. Quem mirum est de hoc
Abbati epusque Abbatibus tractare noluisse, quam exis-
timamus non plus quinquaginta passuum millibus infra
Taurinum ad Padumolari, et in tabulis Breme dicit:
proximas autem urbes habere Alexandriam, Casulium,
Lerechium octo, decem vel duodecim milliaria inter-
uallo. At Ughellus in Episcopus Taurinensis ait,
Gezonem Abbatem Novalitium relinquit anno MCCCXXVII:
eoque monachos Taurino reducere: hæc autem neque
cum tabulis Bremetensium confirmationis satis convenit,
ubi illud dicitur prius in Novalitibus fuisse relictionem, et
postmodum imminente Saracenicorum persecutione studio
Adalberti Deo devoti Marchionis, translatum ad oppi-
dum quod Bremetum dicitur, collecto ibidem congrega-
tione fratrum Regularium: neque cum etate Petri,
primo et præfector Prioris, utique post restaurationem,
Quare hanc restorationem mallicius credere ad Gui-
helmi Bremetensis tempora pertinere.

VITA

A. R. P. Joanne Jacobo Turinetto ex MSS.
cripta,

PROLOGUS.

Ad laudem et gloriam Dei et Salvatoris nostri
Jesu Christi, qui vult omnes homines salvos fieri, et
ad cognitionem veritatis venire, qui de beato Hel-
drado veridica narratione, sub testificatione fidei et
Christianitatis, dolicimus, referre non formidamus.
Quantis enim peccatorum multitudinis gravati, a
Sanctorum meritis, et conversatione peregrini bo-
genæ abjecti vivamus, in spe tamen gloriæ filiorum
Dei, de resurrectione omnis carnis nullatenus dubi-
tantes, per puritatem et confessionem delictorum ad
eorum quandoque consortium nos perventuros spe-
ramus. Et quia Scriptura divina nos instruit, dicens:
Concilium Regis abscondere bonum est, operam vero
Dei prædicare optimum est et salutare, nostræ salutis
periculosum metuiamus, si ea Dei opera, quæ a fide-
libus per B. Helderadum mirabiliter patrata compe-
rimus, literis mandare non curemus.

C

CAPUT I.

Vita totius perindus.

a
b
In Gallia.

nobilis genere
natus

Igitur B. Helderadus a ex Galliæ patria, quæ
dicitur Provincia, non infinis parentibus ortus, et,
ut certum dicitur, b Andolacensis oppidi, Alpibus
montibus undique septi, nuncius et indigena fuit.
nobilibus quidem genere, sed nobilior animi virtute.
Solebat ergo venire ut nobilitas generis pariat igno-
rabilitatem mentis: non ita in Helderado virus san-
guinis existit: qui mundi mutatis plerumque, deposito
generositatis colurno, quanto clarus in seculo vi-
xerat, tanto vilis abjectusque Christo adherere
cupiens, summi Regis paupertate ditatus, ipse pau-
per pro Christo electus, seipsum pauperibus contor-
mabat. Adhuc itaque sub laicali habitu Christi mili-
tatem contagens, eodem in vico, ex quo carnis decus-
satum duxerat originem, ecclesiam B. Petri meritis
hospitium peregrit habitacula. Composuit vero pul-
cherrimum ibidem viridarum, ex quo cuncti venien-

tes habere possent edulium. Sed dum crebrescentibus
curis alia pro aliis cogitare compelleretur, non mo-
dicam a parentibus relictam sibi substantiam, partim
ecclesiis, partim etiam pauperibus distribuere cura-
vit. Quæ pauperum Christi sinibus recepta, illius ævi
noxibus, quibus ea ætas flammis juvenilibus dedita
implicari solet, absolutus et liber, ab hujus mundi
naufragio nullus evasit.

3 Oculis siquidem mentis circumcirca prospiciens,
infra dignissimum suæ cogitationis sacrarium saga-
citer perquirens, sicubi locum invenire potuisset
dignum, quo monachorum Regula arctiorque custo-
dia vigeret, et in officiis religio maneret sollicitior:
circumiensque Galliam atque sibi domesticam per-
agravit Provinciam, translatus Aquitania devenit ad
Hispanias: inde lapsus regressus est Italiam, ubi
multorum relatione didicit præcipuum inesse cono-
bium, ex antiquo vocabulo vocatum Novalitium, eo
quod nove lucis primordia et sanctitatis exordia ibi
exorta noscantur esse et fundata, quod Ambulfus e
pervigili et solerti disciplina regebat: sub ejus
venerando moderamine quingentorum monachorum
Domino dignissima militabant agmina. Adventu de-
nique hujus sanctissimi, idem rector prælibati cono-
bii, Spiritus sancti docente instinctu, dignanter ab
eodem suscipi rogavit; dignus etiam quam postu-
lavit susceptus est. Proinde susceptus infraque claus-
tra monasterii detentus, quo monachis digna et eorum
studis apta sunt omni alius colligens, et, ut pru-
dentissima apis, intra sui cordis alvearia optima que-
que recondens, brevi regulariter edoctus quidquid
S. Benedicti Regula, Columbaniedicta, Basili scripta
d continent præcepti volatu studiosissime penetravit.

4 Eodem ergo tempore Latharius Rex e nomine,
ex Caroli progeme finis regni Italici gubernabat
exiit, in armis valde strenuus intentusque bonis
operibus, et elemosynas agebat frequentissimas;
qui prædictam eorum sanctitate præcipuum hono-
rabat attentus et munerabat sæpius: inter ejus
permaxima nomera est locus prope montes, ab inco-
lis Italia Pagnus f dictus ex nomine, quem ob in-
signe regum virtutis privilegium largitus est præ-
dicto conobio Novalitio, quo trecentorum monacho-
rum numerus religione præclarus assiduis Christo
vacabat studis. Decedente siquidem vita Ambulfo
venerando Pastore, g consensu omnium Hugo, Ca-
roli Magni filius, suprema in sede constituitur: qui
nobilitatem generis nobilioribus sublimavit meritis,
quandiu humanis rebus interfuit, verbis atque ope-
ribus subjectos digne docuit. Sed defuncto h Hugone
una omnium voce monachi prædictum Helderadum in
Abbatem suum constitunt. Pulsatus autem verbas
renuit, exhortatus exemplis restitit, vi vero tractus
dignum, invitatum dum resistente, et non invitatum
seve ingentem.

5 Adopto ergo venerabili moderamine regimini,
quis vel quantus extiterat et nostra succumbit fa-
cundia, et virtutum frequentia vires ad currandum
humana exsuperat. Erat enim potentia virtutum
clarus, sapientia affluentia, compertus, exuberantia
benignitatis referens, studiosi ingenii floribus orna-
tus, rosea castimonie vigilantia tutus, et ut genera-
liter dictum sit, quot diebus spatiis vixit, tot cha-
rismatum privilegia vitam ornavit. Habent siquidem
hoc Sancti propterea, ut ad hinc carnea gravedine
oppressi, jam prædicare jamque gustare incipiunt,
quæ vel qualia gaudia recepturi sint post funera.
Nam quarto die antequam lutea linqvens habitacula,
liber volaret ad æthera, aliter vultu et placido men-
tis intuitu, convocatus ad se discipulorum cunctis,
quos Christi servitio dignanter nuancipaverat, sacris
exemplis docerat, sanctioribus oraculis ad meliora
speranda

D
facultatis
vmpias dirino
cultu impendi

et perfectioris
vix aeddero,

c

fit monachus
Novalitii:
E

d

e
vique Ambulfo

f

g
et Hugone
mortuus abbas
creatur:

h

E

vixi prædicare
a la finem
premo. cit.

A speranda extulerat, etiam sui in praesentia digna supplicatione astantibus, se indicat resolvi.

B Qui ibi gemitus, quae lacrymae, quotque suspiria ab eo Christo effusa sunt, quatenus sinistram derelinquens iter, dextrum, quo electi ad bravium supernae vocationis duceudi sunt, absque offendiculo teneret; et ne pars maligna invidiae facibus accensa, tarditates aliquas praetendere, retinque suae malignitatis pelibus post Dominum currentibus opponere quivisset. Extorquebat enim affectus interioris hominis lacrymas, quas violentia dilectionis ex intus praecordiorum visceribus fundebat. Timebant aliam magistram: tristabantur de presenti Patris discessu, cujus gloriam credebant fore eximiam. Elevatis denique ad caelum oculis, quo spiritus semper intentus fuerat, et parumper resumptis viribus, viaticum Dominicae Communionis expetiit dignisque suscepit: ac sic inter discipulorum manus, lacrymas, et gemitus animi in Deo reddidit. Vixit autem Beatus Helderadus sub monastica disciplina annis septem, praefuit autem triginta. Quos omnes Christianitatis titulis ornavit, excellentia sanctitatis ditavit, et culmine virtutum laudabiliter exultit. Mortuus est autem tertio Idus Martii, regnante Ludovico Lotharii filio, et sepultus est apud Novalitium, suum dilectum Cenobium; ubi viget miraculis, cornescit beneficiis, praestat sanitatibus, praesentatur virilibus, praestante Domino Jesu Christo, cujus honor et gloria, virtus et excellentia vivit et regnat in secula seculorum, Amen.

ac pie mortuus.

a Aldradus Ferrario, Chesnao Eldradus. — h Nullum tabularum Geographicae locum exprimitur, qui hinc habeat affine nomen: versus Nucerinum tamen Comitatum vicus est, nunc Esteronem et Varum fluvios montanae coniectus jugis, vocabulo S. Petri; sub cuius invocatione ecclesiam construxisse in suo patris, et hospitale Helderadus dicitur — c. Aluis Ambullus, Wadimonis filius a patre traditus in manus Wernari Devani ad vicem Domini Wulgari Episcopi seu Richardi Praepositi, ut est in Instrumento ipsius traditionis in Chronico Novalitensi — d. Hinc suspicari possit aliquis peculiarem huic monasterio et ei ipsi mirram Regulam fuisse: sed credere malim ea Rhodiorum dicit, et S. Benedicti Regulam istae ab initio obtinisse. — e Anno 847 monachus et Imperii socius constitutus a patre, quod tenuit usque ad 855. — f Pagnana quondam oblitissimum et regale monasterium, quod ultra Aisulphus Rex amplexu dextero considerat, ut est in Chronico. Benedictus vii in confirmatione Brenetius cellam a Paganis dictam enumerat inter Novalitenses possessiones. — g Anno 820, ut vult Evanc Augustinus ab Ecclesia — h Inno centio, anno 833. — i Ab obitu Patris, anno 855 defuncti, regnum tenuit usque ad annum 875. Imperator Balduin dictus ad distinctionem patris similiter Ludovici, qui Germaniam regnum, et ante et post nepotem Italis dominantem, tenuit.

CAPUT II.

Miracula in vita et post mortem patrata.

C Decursa utamque beatissimi Helderadi vita, nihil omnino de miraculis ab eo patratis attingimus, timente ne quod minus a nobis dictum fuisse ejus subtraheretur gloriae. Nec ideo minoris apud nos creditur esse meriti, quod miraculorum multitudini proprium volumus condere librum. Multa siquidem et mira sunt quae aut in juventute, aut suscepta Christi militia peregit: sed vastatione gentium, a et inertia scriptorum oblivioni delata, et vitiorum memoria divulsa fore noscuntur. Sic Deus pauci de ejus miraculis nostrae noluit subtrahere notitiam, quatenus de minimis dignantur patris ampliora intellectui pateant: cui vero pauca non sufficient, multa non proderunt. Aggrediar ergo et adhibebit studium ad explanandum ea, quae relatione digna, non solum jam omnino Deo conjunctis et caelestium civium agnibus nexus peregit, verum etiam ea, quae adhuc corporeo carcere clausus, Deo juvante laudabiliter patravit.

7 Dum igitur B. Helderadus vitales adhuc carperet annas, et jam Novalitium, suum dilectum cenobium, pio moderamine regeret, fertur jussisse ex suis in valle Brigantumense quod monachis apta de-

responsum monachis in caelo.

buisent aedificare habitacula. Profecti itaque discipuli jussionibus magistris sanctissimi obedientes, dicto citius jussa, vicinorum obedientiae pede praecipua studeverunt peragere. Venientes nempe illo Fratres, aptum locum habitacionibus monachorum invenerunt: quem ornaverunt ecclesiis, construxerunt adificiis, et ex abundantia cellarum Monasterium illum vocitarunt. Vallis siquidem illa captivibus venationum apta, piscatione omnino opulentissima, sed serpentibus oppido erat referta: quorum infestationem praedicti Fratres ferre non valentes, reversi sunt ad Patrem, quae fecerant quaeve passi fuerant renuntiantes. At ille blanda eos admonitione delimitos blandioribusque verbis delibuit, paucis diebus secum retentos coepit jubet instare operibus: pollicens se absque mora eos secuturum. Venerandus itaque vir ad locum veniens multitudinamque serpentium repens, virtute divina eos in unum congregans, ferula, quam manu tenebat, praeventem se sequi praecipiens, et in loco modicum cavato glomeratim adducens, terminum ejus meritis suffragantibus posuit, ne usquam amplius exire debuissent designans. Ecce res mira et omni dignatione miranda. Statuitur locus, designatus exitus, obediunt serpentes hominum, quem a Christo sciebant diligi: et quod servus Dei promittit ore, hoc serpentes tenent opere.

concludit.

8 Dum vir clarus excubiis noctu servaret Angelicas, quidam mutus advenerat ad ejus sacra limina, petens oris colloquium et linguae solvi vinculum. At ejus cenobii familia et pueri, illum fingere putantes sicque eos decipere, verbis actum minacibus et afflictu verberibus, cum jam nihil proficere, extra fores projecit. At ipse ejus conscientia erat conscia facti, et animus inardescens cupidine loquendi, se totum convertit ad Christum, et ad Sancti tumulum veniens, corde tenus oravit, dormivit, verba recepit et sanitati pristinae redditus, lactus ad propria remeavit. Eodem namque tempore Ubertus quidam nomine similiter adveniens, utroque pede claudicans, Patrem pulsat gemitibus, et exorat singultibus ut sibi gressum conferat et sanitatem producat. At Vir Deo plenus, cujus mens, dum in hoc serulo vixit, misericordiae visceribus semper relumavit, orantem cito respexit, et per somnium illi apparatus sanitati pristinae diutina membra infirmitate detenta quam citius reformavit. Talibus siquidem beneficiis multorum infirmitatibus sapienter impensis, clarus coepit suaderi in hoc serulo, qui sole lucidior praesidebat in caelo.

11 ut loquatur

12 ad grecum

9 Eadem circa tempora venerat mulier quaedam, petens auxilium ad ejusdem cenobium: non lactis copiam dicebat sibi sublata, peccatis exigentibus et plurimis criminibus. Quae cum diu oraculis persisteret a suis, visitata ab eo per somnium, jussa est ad propriam regredi domum: nam intrinsecum stadium in itinere confecisset, plene coepit se lac ellundere, et ubera tumescere, tantum ut jam coepit effluere, et lactus ejus sinus inundaret. Fertur adhuc miraculum inter multa praecipuum, quod non solum hominibus sed etiam pecudibus largitur beneficia quam sapienter porphurina. Paganenses hae siquidem Italicae patriae saepissime candelas haurientes jumentorum compaginas ejus honore ad sacra lanina ejusdem ecclesiae deferunt. Mirum dictum illis de precantibus et vota sua B. Helderado persolventibus, jumenta domi relicta pristinae sanitati redduntur et usibus domitorum salva restituntur.

13 ut visceribus manans lac exstitit.

10 Solennitas advenerat B. Petri maxima, ad quam puer ex abditamutus venit provincia, qui nunquam oris proprium habuerat colloquium: qui dum ad Sancti tumulum noctu pernoctaret praecipuum, Helderadus vir sanctissimus sibi venit per somnium, qui os ejus aperiens, absolvit linguae vinculum. Eadem

EX MSS
7706
1707
1708

A Eadem circa tempora lues quedam pestifera vastans catervas hominum, et ceteros animalium, ita ut per ecclesias simulque cœmeteria quinque vel octo feretra portarentur funebria; parentes ipsorum converſi sunt ad Dominum, et Heldradi sanctissimi deprecabant suffragium, ut ab ipsis mortiferis salvarentur incommoſis. Venerunt ergo quadam die unanimis ad Heldradi ecclesiam, offerentes illi argentam cœntenam munere hujus necis humillime. Qui orantes respiciens, et deprecantes municeps, ab illa die deinceps redditi sunt incolumes.

ad comi sa pro
pice in uia
da

B Cum iste Sanctus ex paternitatis debito fere quingentorum Fratrum coramgereret, omnique illi Congregationi necessaria provideret, et sanctitate ac religione, morumque honestate omnibus se imitabilem esse ostenderet, a Creatoris tamen nunquam subtraheretur aspectu; illis prout dubio Angelicis spiritibus significabat annuerandum, qui, quamvis mittantur per officia, nunquam tamen separantur ab Omnipotentis visione intrinseca. Quodam igitur tempore, Diaboli instigante saevitia, tam pernicioſa tamque lugubris in Turinensium partibus exorta est discordia, ut unusquisque, si latenter non poterat, aliena potenter raperet, nec Ecclesiasticis pro religione, nec mulieribus parcebatur; nec pueris innocentia, nec senibus proficiebat ætas reverenda; tantumque hæc rabies excreverat, ut non solum vitioribus extraneis molirentur insidias, verum etiam in affines et concives suos eadem exercerent insidias. Potentes vero, qui inferiorum scelera reprimere debuisse, sub eisdem nefariis pariter querebant.

it

C Itaque pro his periculis, Episcopis, ceterisque Religiosis viris visum fuit Concilium aggregandum, in quo per sancta decreta ut prænissum est, impietate sanctarum legum repererunt moderamine, pietatis autem et justitiæ cultores imperturbatam pacem possent agere. Igitur hinc Concilio locus decernitur spatiosus et amoenus, qui juxta Padum flumen ab incolis Veraria munitur. Porro homines hæc plurimus provincie non tantum placuit advocari, sed ob Dei timorem majoremque reverentiam corpora Sanctorum ad supra dictum locum delata sunt. Inter alia ergo sanctorum corpora clarissima fuit, ad eundem locum corpus sanctissimi deportatum est Heldradi. Famam pervolat, et tantum patrum adolescentæ velociter emittit admittit. Ad hunc ergo eximii Patris sanctissimi Reliquias dum omnes, qui aderant, magno confluerent cursu, tanta super ipsius Padum pontem se multitudo hominum ingessit, ut pons ruerit. Cumque multi aquis immersa vitam desperarent, evenit ut quedam mulier, que principaliter hujus Sancti ardebat amore, ipsamque S. Heldradum videndi desiderio venerat, feminica nutu fragilitate detenta sub vastis aquis spiritum exhiberet. Cumque illi ipse per ripas fluvii mirram quærerent, et S. Heldradum querulis ululatibus proclamarent, vestes defunctæ, quas ex rotatione undarum inordinato ferebantur, cuius apparuerunt.

adferuntur S.
Heldradi
Reliquie

mulier agens
n. 1708

orantibus pro
matre illius,
vile recitatur

D Hanc igitur illi per quinque milliaria, usque videlicet ad eum locum quem indigenæ Molinas vocant, flentis servati sunt; ibique secundum Dei voluntatem, et beati Confessoris miserationem matrem mortuam receperunt. Cumque se illi supra matris cadaver sternerent, totumque suum detrimentum sanctissimo deputarent Heldrado, dicebant: O Christi Confessor Heldrade, ad te pio votimus anno, ut boni confiteres, mala prohiberes, contraria nobis delibere cernimus, et pro bono malum, pro salute, quam petebamus, mortem contulisti; hæc certe non sunt Sanctorum retributiones. Et in his amaritudinis vocibus cadaver matris levantes, ad Chris-

ti Confessorem reportando, sub ipso foretro, in quo sanctissimum corpus jacebat, projecerunt. Res miranda! mulier de morte revixit, que postquam a Reliquiis tacta fuit, salutem recepit integerrimam, et cum filiis suis ea qua venerat via, cum læticia ad domum suam remeavit. O Christi vere Confessor et discipule, cujus jam in miraculorum exhibitione ininitatus es vestigia. Nam scit ille quadriduum Lazarum fortentem-reduxit ad vitam, ita et iste mulierem sub magnis gurgitibus diu latitantem, ad vite pristinae salutem restauravit jucundam.

atq; festum
eius violans,

E Dum quaedam mulier peregrina transiret apud burgum Novalitiæ, eo die, quo sanctissimi Patris Heldradi festum colebatur, hospitium suscepit Novalitiæ; dumque ibi ex itinere fatigata parumper recedisset, subneclares suæ comitis consuevit caput. At ubi ejusdem loci homines eam operantem viderunt, blanda voce et admonitione illam corrigere cœperunt, ut ab incepto opere desisteret, et cum ceteris ejusdem loci tanti Patris sollemnitate celebraret. Illa respondit, se et Sanctum ignorare, et ejus festivitatem non colere. Quid plura? postquam se comitantis opus peregit, ad proprium opus conversa calcamenta sua ut refecerit accepit. Dum vero subulam, qua suere volebat, pugillo constringeret, cœperunt unguis palmæ vehementer alligi, ac tanta impressione coarctari, ut jam summitates manus in exteriori parte unguine decurrerent. De quorum vulnere sanguine decurrente, voces in excelsis cepit emittere, et cum magno clamore et timore ejus, quem paulo ante audacter contempserat, exclamare. Quo viso miraculo omnes qui ad videndam mulierem confluerant, cœperunt Dominum glorificare et beatissimum Heldradum exorare. Consilio autem communicato, quid de ea facere deberent, ad Ecclesiam B. Heldradi, que non multum aberat, illam detulerunt, et ut ejus misererent, omnes æqualiter lacrymabilibus vocibus deprecari [cœperunt.] Ipsorum exaulita est oratio: nam dolor fugatur, palma extenditur, carneque stigmata omnia replente ad tantam mulier illa erecta esse incolumitatem, ut tantum cicatricibus apparentibus in ipsa major sanitas esse videretur. Que peracta gratiarum actione hæc vota se constrinxit, se annuatim vita comite ipsius Sancti ecclesiam visitaturam.

manum
vulnerat,
E

can que
pœnitens
sanam recipit;

F Aliud quoque miraculum referendum putamus. In sollemnitate paschali dum quidam puer indigne sumpsisset Sacramentum Dominicum; foras in agros egressus est, qui sensum amisit et memoriam, et quasi brutum animal factus, donum deductus est. Parentes ejus cum ab eo diligenter inquirerent, qualiter hoc sibi accidisset, audiendi loquendique officio eum frustratum agnovimus. Sed quia Heldradi jam divulgabatur longe fama, ad ejus ecclesiam puerum deduxerunt; ibique eum parentes paterno affectu precis obfunderent, eum interius exteriusque plene reformatum receperunt.

rudus malus
que curatur.

A Sacramentum circa annum 920 — B Nomen habet a Brigantio, Virginitio Amuziano, hodie Brianzon, crebris in Delphinata Lib. ad Durantium fluvium, Locus a Novalitio octo circiter — C Rectus forte pagensis, vox cu vœula frequens pro cœpiscumque regionis seu pagi incolis; vide Bossium de Vitis secm. lib. 3. cap. 31. unde solus rurtolus ac nominant Franci nique Asquani Paysans, Paysans Teutours Lants-lieden; at Halli contadinos dicunt; Comitatus Nullo pirtique in Italia pagi vltim insigniebantur — d Nominat Ughellus Concilio a Gezone Taurinensi Episcopo celebrati initio sæculi XI, et contraversæ circa Novalitensi Abbate collationem ubi eodem composuit anno VIII. Sed illud sub Gezone Concilium solum videtur diversum fuisse. — Eisdem autem de quo hic Provinciale ex tota Lombardia collectum, ut patet ex loco. — e Ferraria, pluvium ducentis sexaginta millibus Taurino distata versum Adriaticum mare. — f Rectus subulares vide Bossium lib. 3. cap. 51, seu subulares quasi subulares: quod Franci in souliers conſueverunt.

A

CAPUT III.
Alia miracula.

Cum eorum, quae in sancta leguntur Ecclesia, duo scriptoribus sint proposita, ut videlicet de appositis mendacium, et de subtractis divinum timeant incurvere iudicium; de hujus Sancti miraculis ut superflua apponere vitamus, ita et quae eum indubitanter fecisse scimus, nullo modo occultamus. Fertur in Gallia, cum quidam nobilis septem filios strenuissime juventutis habuisset mortua eorum matre, aliam sibi uxorem adscivisse. Sed quia solent privignis novercae insidiari, talem dicitur filijs septem viri sui delisse potionem, ut omnes in insaniam verterentur: alijs autem per diversa mundi climata oberrantibus, unum eorum divina pietas ad B. Helderadum direxit. Dum vero monachi eum lubrica incedente, vestes sciolentem, alios percutiente, sibi ipsi non parcemem vidissent, ejus infelicitate commoti, in ecclesia ipsius Helderadi clauserunt, et altera die inco-

adivit monachum; in cujus aure omnia sua peccata confessi, per veram Confessionem cordisque contritionem veterum peccatorum sarcina deposita, in basilica quasi in honestissimo Christi thalamo recepta est. Fuit juvenis quidam in eo vico, qui [est] ad radicem montis, supra quem Ecclesia sancti Archangeli Michaelis digno honore sita est, qui creberrimis febribus ita vexabatur, ut vel aestate vel hyeme nullum haberet relaxationis remedium. Cum autem assidua febris eum incessanter maceraret, itaque eum attrivisset, ut omnibus toris exaceratis, juveni eum vigore penitus despoliarit, in alio diurnae passionis cecidit languore, in quo nec lecto volvi poterat, nisi alieno frueretur auxilio: nec ad aliquid degustandum proprie manus utebatur officio. Hic dum miracula B. Helderadi audivit, aures patris sui supplicibus pulsare precibus cepit, ut ad tanti patroni basilicam se jam dederet examinem: licet enim salus desperabilis videretur, sanctissimo tamen Helderado volebat occurrere.

20 Pater vero cernens eum prae longissimi languoris taedio emectis onerosum et molestum, devoto ad curiam palmas extendens, ad Dominum preces effudit piissimas, ut saltem, cui vivendi non concedebatur facultas, moriendi adesset libertas. His dictis corpus filii jam ex maxima parte praemortuum planstro supponit, bubusque ad deducendum conjunctis profecti sunt. Cumque ad eum locum, qui Vallis-stationis dicitur, pervenissent, ecclesia S. Helderadi, quae in summitate rupis posita longum pro bet viatoribus aspectum, illis apparuit. Iterumque ieger supinus planstro, quoniam haec essent officina [eum] curiose inquireret a comitantibus, hanc esse B. Helderadi Domum, quam pro salute petebat, audivit. Qua responsione mirum letificatus, eos cepit rogare, ut ad terram eum deponentes solem osculari, et ad illum passivum Sanctum, cujus jam basilicam a longe cerneret, orationum legationem praemittere sinerent. Quod dictum (quia saepius pro suis necessitatibus eum deposuissent) graviter ferentes, ab hujusmodi petitione duris prohibere responsis: aspirantibus vero stimulationibus boves alcerantes velocius carpebant iter.

21 Unumque debilis illic vidisset eos contra suam voluntatem obduratos, eo quo poterat usu, qui aliter descendere nequibat ruinato sibi molitus est. Cum antea de vehiculo rueret, eum terra leniter suscepit, ut putares B. Helderadum proprijs illam excepisse ulnis. Postquam ille, ut optaverat, solo prostratus jacuit, atque in interiori suo Davidicum decantavit versiculum, Adhaesit pavimento anima mea, vivifica me secundum verbum tuum; et cum voce alteri edidit orationem: Omnipotens Deus cujus coeternum filium terris visibiliter apparuisse, cecos illuminasse, leprosos mundasse, paralyticos curasse audivimus et fide-liter credimus; quapropter oblatum ejus disceptula Helderadum hanc eadem miracula nostris quoque temporibus renovare voluisti: Mihi etiam obsecro ut vel animam meam de hoc laborioso carcere ad te reducas, vel si placet sanitate per beati Confessoris tui Helderadi inter ventum concessa, officium vivendi expeiri valeam.

22 Qua completa oratione, se tundo super cubitos ac manuum articulos capit sublevare, paulatimque se distendendo per omnia tandem membra erectus firme cepit stare pedibus. Ipse autem subito stupet factus miraculo, cuncta quae cernebat, in somnia et non veritate rei esse credebat. Sed dum plenum membris sensu instare vigorem, gressum tentando, viridem cementibus exiluit ambulatorem, ita ut horum dux existeret, quos paulo ante portitores et sui itineris ductores habuerat. Itaque eam usque ad S. Helderadi tumbam sequentes, digno Dominum invocavere

Viri sancti furioso redduntur

phthisi costabescens juveni

B

17 Nobis quoque in hujus sanctissimi Patris gestorum memorabiliam descriptione instantibus, memoriae nostrae occurrit, quod, cum corpus ejus propter necessarias causas ad Concilium in Burgundia ablatum, deportatum fuisset, in loco, qui Aqua-bella a dicitur, claudum utroque pede obviam habuit. Quem cum omnis populus suppliciter exoraret, ut ubi divinam suam virtutem dignaretur ostendere, quantae miseris orbiae fuerit iste Sanctus, patrum ostendit miraculum. Nam statim sanus factus est, et supra pedes suos rectus stetit, et robusto gressu corpus B. Helderadi serutus est. Rursus cum quidam Sacerdos Corporis et Sanguinis Domini indigne tractasset Sacramenta, manus totiusque brachii incurrit debilitatem. Qui ad B. Helderadum veniens, ejus, quae sine pretio dabatur, medicinam expetit, et postquam sua vota persolvit, et Domino se honestissime servituum ante ipsius Confessoris altare obligavit, plenarie restitutus est sanis.

Virilium adu. h. tur.

claudus erigitur

18 Iterum cum euidam pauperi, ad vitae suae solamen, divina pietas nuicum tribuisset filium, infirmari cepit; tandemque morborum crescente molestia, ad tantam puer ille perhuctus est aegritudinem, ut jam vita eum desitente omnia morientium similitudinem ostenderet. Jam vero cum spiritus, ut egrederetur, in pectore tantum palpitaret, pater ejus miserabiliter deflens filium, ad Sancti Confessoris pervenit ecclesiam: ubi postquam diutissime oravit, puerum, quem jam credebat sepultum, suae senectutis in longa tempora suscepit solatium. Dum quidam juvenis de sessorio indiscrete surrexisset, ejusdam obstaculo se infra supercilium lesit. Qua exorta occasione sanguis se circa oculum conglomerando in faciem versus est. Sed cum exsante vermes scuturientes non solum oculum verum etiam cerebri tenebrare miterentur, nullaque posset medicorum medicari peritia, ad sanctum cucurrit Helderadum: cujus, basilicam ingressus, tantum illi co sensit beneficium, ut vermes a capite procedentes cum magno impetu partem sternerent pavimenti: concavitatem vero illam, quam paulo ante vermes repleverant, vicini caro replevit, ita ut paulo post nullum in illo appareret illius infirmitatis vestigium.

coque eminenti viso

morbundus servatur

P. Ps. 118 25

erigunt ex niaustro

oculus nullus restauratur

19 Quaedam mulier beatissimi Helderadi ecclesiam temere intrare praesumpsit: [sed quia] oratio ejus erat execrabilis, a janua ipsius basilicae repulsa, animine intrare potuit. Quare ad se conversa, sanarumque scelerum conscia, hanc pro suis peccatis repulsionem se passam esse praemeditata est. Velociter ergo cursum arripiens, quemdam religiosum

et sanitatem recepit

Peccatrix a limbo ingressu arceatur

EX. VSS.

idem ducta uxore contractus fit.

serpens in os pueri dormientis ingressus

ad sepulcrum efficitur.

in telega praesumptio

b

puantur,

A invocare vocibus, qui tantum suis seculis voluit concedere patronum. Post aliquod vero tempus, mortuis parentibus suis absque liberis aliis, constitutus est laeas. Coegerunt ergo eum propinqui sui atque vicini uxorem ducere : at ille tanti patris sanctitatem offendere metuens, primo renuit, illisque impartite exigentibus acquievit, credidit, uxoremque duxit. Ea ipsa nocte, qua uxorem suam cognovit, ita curvus factus est, et non nisi supinus caelum respicere posset, ita quod usque ad extremum sinexitus diem desperata molela curvus permansit, annua tamen revoluzione ipsius ecclesiae: huius frequentare non destitit.

23 Quia vero huius Sancti tantum sunt numeroa memorabilia ut nullatenus nostro possint explicari sermone, ad ea tantum scribenda nos coarctavimus, quae ex novitate temporum per se manifesta, antiquitate non potuerunt deleri, nec quilibet illa praesumptione valuit inficari. Dum ergo quidam paternam familiam pauperum haberet suo juri salditum, cum in montem Gintium ad oves pasceudas direxit, ubi illum, dum oves pascerentur, cum quibusdam aliis pueris accidit ad colorem solis obdormisse. Cumque juxta illum dormientem serpens per arbuta oberraret, cumque aperto ore, ut plures faceret, stertere aspexisset, daleidine lactis, quo ipse potatus erat, allicitus, mox in ejus os ingressus, usque in ventrem dilapsus est. Factum est autem cum quidam ibidem post somnum evigilasset, et in ejus ore summitatem cauda adhuc resurgentem vidisset, terribili exclamans blatu, socios suos cum impetu exurgere fecit: o somnis vero expergefacti, videntes quod acciderat, miserabile monstrum illud, iniqua peste gravidum, torvo vultu praeter intrinsecos dolere cunctos aspicientem, ad matrem usque deduxerunt. Quae primam (ut matrem est) dilaniat multumque confusa, ad gloriosissimum Christi Confessorum perduxit Helderadum. Itaque super pavimentum orando diu fatigati, dormire ceperunt. Post aliquod vero temporis, ea hora, qua nomen ei dormitione surgentes Primam pulsare soliti sunt, mater evigilans, ante ejus os sanguine labaque involutum, colubrinumque more circumlatum prospexit serpentem. Veloci ergo festinatione consurgens, ruptum pauperum ad monachos deduxit.

B Ili autem ad ecclesiam supradicti Confessoris venientes, postea quo diabolicam eicientes, grates non modicas Deo et gloriosissimo ejus Confessori Helderado pro suis supplicis humiliter reddiderunt. In quo facto beatus unus Pater Helderadus sanctorum Apostolorum videtur meruisse consortium, quibus dictum est, serpentes fugate, Demones eijete. 24 Alio quoque tempore aliud in supradicto monasterio accidit miraculum, multominus stupendum imminente solemnitate B. Petri, quae a finitimus populis publicis foris annua agitur devotione, tunc frequentiam itaque populi custodibus per ecclesias deputatis, unus de ipsius monasterii clientibus ad B. Helderadi oratorium accedens, cybalolum a custodo petiit, sed non impetavit. Invenit igitur diaboli custode nesciente cybalolum de altari furiva temeritate capere praesumpsit, sed quod custodi infernis oculis non patuit, superni oculos inspectorem non habuit. Gaudelicus stolidus de clandestina actione paulo post occiderit ferendus ex divina ultione. Lata omnibus ad mandatum egressus, ungulum meratus, legu tibiata, et subito in terram corruens, verso poplite ad genua et planta ad pedes, factus est tranquillum mortuus. Mirandis miracula succedunt. In supradicto miraculo fidelis puer creatus est, ex summa illi devotione: in isto vero infidelis terribiliter est prosternatus ex furiva praesumptione. Stupentem omnino vehementer miserum hominem, quidquam commisisse astantes inde superni iram iudicis praesentant.

25 Neque illud silentio praetereundum credimus, quod Dei servus Helderadus in mari naufragantibus portum salutis aperuit. Post captam urbem Jerosolymam et famosissimum templum ex agone christiano Christianae religioni reservatum, quidam Italiae indigenae inde cum gudio remeantes ad suos cubinas alacriter redire festinabant. Cumque post aliquot dies prosperis successibus sauleant maria, feliciter navigassent stantibus ventis contrariis tempestas valida subito est exorta, ita ut periclitarentur: ut vero nautae maris periti, funes praecedentes, remissis velis maleque deposito, tranquillius remigare sperabant. Sane procellis eos urgentibus nec sic quidem tempestas remittebatur, imo convalescens et vehementius eos urgens, undis alternantibus ad quando super fluctus, quoadque pressum deferebantur, perorantque etiam intensus operiebantur fluctibus, ex impulsu ventorum et vi maris navi pene dissoluta: At illi, sicut est mos naufragantium, sarcinas in mari jectantes, alleviabant navem: sed et B. Nicolaum, qui, quasi ex debita naufragantibus opem ferre solet, more solito invocantes nullo modo liberabantur.

26 Constat ab eo navis illa, quae in oculis omnium ita submersa est, ut ne unus quidem residuus salvaretur. Unde timore horribili perculsi non dabant ultra operam, sed rebeltis omnibus navis armamentis, ad quem finem devenirent, spectabant. Cumque jam de vita desperarent, quidam ex ipsis periclitantibus, cui B. Helderadus ex aucta solo innotuerat, manus silentio innotuit innuabat eis, ut ipsum hentum Helderadam invocarent. Illi siquidem remuebant, quia de eo nec etiam verbum audierant. Verumtamen ille admirandum sanctitatis virum multaque virtutibus clarum eis exponens, multa suasionem multisque apud eos obtinuit precibus, ut eum invocarent. Exclamantes igitur homines una voce dixerunt: O B. Helderade, succurre nobis miseris, in supremo vitae flue potius: statimque aura gratissima datur, aeris serenitas reformatur, tempestas valida sedatur, mare inquietum pacatur: itaque prosperis nisi velis felici cursu ad propria cum jucunditate remeantur.

27 His ipsis diebus quidam clientulus saepe dicti Comobi Novalitensis supervenit, et ab ore illius haec eadem cum multa attestacione cognovit, ex ejus nos ore (quae in praesentia Domini venerabilis Gahelini d. Bremetensis, et fratrum illa Domino servientium juravit, assertio ne audita deserpimus. Sed ne hoc idem forsitan impossibile videretur, cum sit Deus mirabilis in Sanctis suis, et mirabilia glorioaus aperiretur in mirabilis, omnia quaecumque voluit fecit Dominus in caelo et in terra, in mari et in omnibus abyssis, et omnia tribus et linguae servant et, et venti et mare dirubescunt, ejus regnum et imperium sine fine manet in secula saeculorum. Amen.

ruisset. At ubi ille paullulum respiravit, quid commiserat detexit. Tuli igitur eum populus, reportantes ad beati viri sepulcrum, et profusus pro eo in oratione lacrymis receptus est pristinae sanitati, et omnes qui adlerant et viderant, glorificabant Dominum, Helderadam fanulum suum magnificantem, qui ad correptionem aliorum, domesticum suum de sua ecclesia illo modo praesumentem, terribiliter percusserat, percutiendo correxerat, corrigendo misericorditer sanaverat.

23 Neque illud silentio praetereundum credimus, quod Dei servus Helderadus in mari naufragantibus portum salutis aperuit. Post captam urbem Jerosolymam et famosissimum templum ex agone christiano Christianae religioni reservatum, quidam Italiae indigenae inde cum gudio remeantes ad suos cubinas alacriter redire festinabant. Cumque post aliquot dies prosperis successibus sauleant maria, feliciter navigassent stantibus ventis contrariis tempestas valida subito est exorta, ita ut periclitarentur: ut vero nautae maris periti, funes praecedentes, remissis velis maleque deposito, tranquillius remigare sperabant. Sane procellis eos urgentibus nec sic quidem tempestas remittebatur, imo convalescens et vehementius eos urgens, undis alternantibus ad quando super fluctus, quoadque pressum deferebantur, perorantque etiam intensus operiebantur fluctibus, ex impulsu ventorum et vi maris navi pene dissoluta: At illi, sicut est mos naufragantium, sarcinas in mari jectantes, alleviabant navem: sed et B. Nicolaum, qui, quasi ex debita naufragantibus opem ferre solet, more solito invocantes nullo modo liberabantur.

26 Constat ab eo navis illa, quae in oculis omnium ita submersa est, ut ne unus quidem residuus salvaretur. Unde timore horribili perculsi non dabant ultra operam, sed rebeltis omnibus navis armamentis, ad quem finem devenirent, spectabant. Cumque jam de vita desperarent, quidam ex ipsis periclitantibus, cui B. Helderadus ex aucta solo innotuerat, manus silentio innotuit innuabat eis, ut ipsum hentum Helderadam invocarent. Illi siquidem remuebant, quia de eo nec etiam verbum audierant. Verumtamen ille admirandum sanctitatis virum multaque virtutibus clarum eis exponens, multa suasionem multisque apud eos obtinuit precibus, ut eum invocarent. Exclamantes igitur homines una voce dixerunt: O B. Helderade, succurre nobis miseris, in supremo vitae flue potius: statimque aura gratissima datur, aeris serenitas reformatur, tempestas valida sedatur, mare inquietum pacatur: itaque prosperis nisi velis felici cursu ad propria cum jucunditate remeantur.

27 His ipsis diebus quidam clientulus saepe dicti Comobi Novalitensis supervenit, et ab ore illius haec eadem cum multa attestacione cognovit, ex ejus nos ore (quae in praesentia Domini venerabilis Gahelini d. Bremetensis, et fratrum illa Domino servientium juravit, assertio ne audita deserpimus. Sed ne hoc idem forsitan impossibile videretur, cum sit Deus mirabilis in Sanctis suis, et mirabilia glorioaus aperiretur in mirabilis, omnia quaecumque voluit fecit Dominus in caelo et in terra, in mari et in omnibus abyssis, et omnia tribus et linguae servant et, et venti et mare dirubescunt, ejus regnum et imperium sine fine manet in secula saeculorum. Amen.

a Videtur indicari concilium Bellouacense, cuius Benavais, crebratam anno 1114 quem generalem Galliarum ecclesiae convocavit tunc Hugo bis in Italia Ludovicus Crassus, in quo comitis Canone Legato Apostolice sedis de investitura laicorum, et contra Thomam de Marbo, ecclesiae et monasteria vacantem. At quomodo in Novaliti Bellouacum? Quia per Burgundiam ea Italia venientibus Bellouacum obvenit est in Pannidi Ribus, qui et ipso fortassis Burgundia latius sumpta ab ecclesiis accendebatur et habebant Novalitenses nullas in Gallia possessiones

D et ad sepulcrum constituitur:

Hierosolymis revertentes,

e

13

truncato hanc o manum angulum voluit:

F

ut e. jurato tunc auctor cognovit. d

A possessiones, qua eas compellebant eodem venire. — b Recliusa symbolam, qua Plauto est cana communi sumptu collata; hic vero accipitur pro res cuiuscunque esculentis oblatione, super

altare fieri solita a tenuioris fortunæ adhibitis. — c Anno 1099. D — d Vide quæ diximus in Commentario circa finem.

DE S. KENNOCIA VIRGINE IN SCOTIA.

CIRCA AN. M VII IIII MART.

S. Kennochia colenda quotannis,

miraculis clara:

omnibus virtutibus exornata:

in illis virtutibus.

plurima ad huc a patribus Christi Mem.

in eadem relectur,

In Breviario Scotico Ecclesie Aberdonensis memoratur S. Kennochia Virgo cum hoc elogio: Venerabilis Christi sponsæ et Deo dicatæ Virginis Kennochiæ in ecclesia Dei solennitatem honorificentia debita celebrare convenit, et dignis cum laudibus inter alias Sanctorum festiuitates annis singulis colendam ipsius, dum viveret, virtutes eximia compellunt: prout in præsentiarum fidelium Christianorum crebra devotio, eandem benigne et devoto venerantium, signaque et miracula diuina operante virtute palam emissa, persuadent et inducunt. Ad ejus namque tumalium devote acedentibus, non raro inde fiunt morborum sanitates. Sed superior vitæ ejus integritas, sancta, et Deo placabilis, atque hominibus grata et acceptabilis, hanc nunc in collis coronatam edocet, prædicat et fatetur, ac gesta ipsa egregia sese demonstrant. Erat namque ex egregio Scotorum sanguine genita, corpore casta, facie venusta, et decora nimis forma spectabilis; verecunda, mansueta, modesta, pudica et pia, atque præ ceteris illius patriæ virginibus amabilis: et ita de omni morum virtute ut nihil supra, nobilibus et seculi Principibus præcipue et unice instructa dicebatur; in tantum quod diversi nobiles eam a parentibus in matrimonium ducendam petebant, et efficaciter considerabant. Ipsa autem his omnibus spretis, Jesum Christum et huic crucifixum, in sponsum habere affirmavit, et illi soli versuendum prædicavit. Quid plura? A parentibus persuasa nulla mundi blandimenta, nullaque ejus adversitas, nulla denique tribulatio a cælestis patriæ amore eam retrahere valuerunt. Et rursus fame, penuria, exilio, relegatione, malorum persecutione, et quod superest in morte ininatione, ut idololatram coleret instigata, a ferventissimo Christi amore, quem pro sponso perpetuo super omnia delegit, evelli, removeri seu averti non potuit: sed tanquam armata virtutum potentibus catervis, immobilis permansit et perseveravit. Hæc Beata Kennochia, Virgo intacta mente et corpore, pretiosam margaritam minutissimis elemosynis comparavit in celo; et quia non abundavit divitiis a parentibus relegata, seipsam [velut aurum] examinatum jejuniis, vigiliis et orationibus ad eam redimendam in promptu dedit et exhibuit; et ita vitia carnis et ipsius maculas virtutibus domuit et subjugando

fugavit, quod in ea nullum habitandi locum haberent. Et quoniam pro cælestis regni amore terrenam potentiam dereliquit, regalis matrimonium tori spernendo, spontaneæ paupertati seipsam contulit. Quare procul dubio quia terreni Regis connubium contempsit, sponsa facta est Regis æterni, cum eodem et Angelis regnans in celo, et in mundo cum eodem requiritur. Dignum namque ideo est ut qui temporale in hoc mundo Virginem quampiam debitis veneramus honoribus, multo magis hanc Deo gratam et Virginem sanctam atque gloriosam Kennochiam devotis supplicemus precibus, ut nos suo exemplo in Christi nomine congregatos, ipsius meritis in futuro judicio Deo reddat acceptos. Sed B. Kennochia in sancta senectute, dierum numero plena, Angelis aspicientibus, ætheræos penetravit caelos, et in Ecclesia S. Kennochiæ, nuncupata Kyle, hæctenus magna in veneratione habetur et colitur. Hæctenus Martyrologium Aberdonense.

moritur.

E

2 Meminerunt ejusdem hoc die Laberius in Menologio Virginum; Hermannus Græven in suis ad Usuardum Additionibus Kevoam nominat, et Dempsterus in Menologio Scotico, sed errore typographico, Kenneir scripsit; in Index vero Kennotham. Errorem describerunt Ferrarius et Arturus a Monasterio in Gynæceo sacro. Camerarius citato etiam Breviario Aberdonensi, refert eam x. Martii addito hoc elogio. Hoc eodem etiam die S. Kennochia Virgo in Coila Scotiæ provinciæ celebris, utpote quæ propagandæ discipline religiose et monasticæ apud Collensium Virginum monasteria studio flagravat maximo: cui etiam magna vitæ accebat puritas, et erga pauperes et orphanos tenerrima animi affectio; nec defuere varia, quibus Christus sponsam suam ornaret, miracula: unde et varias huic Virgini in Orientali etiam Scotiæ tractu cernere est dicatas ecclesias, et Gliscua non procul extat una. Migrasse fertur ad Christum sub annum Christi millesimum septimum, Malcolm secundo Rege Scotis imperante. Extat precatio per vetusta, qua S. Kennochiæ patrocinium Scoti implorare consueverunt. Deus amator castitatis et auctor, S. Kennochiæ Virginis tuæ precibus, mentis et corporis eam nobis tribue puritatem, per quam æternam valeamus evadere corruptionem. Per Dominum etc.

nomen in Martyrologis,

et 10 Martii cum elogio.

F

DE B. ERICO SIVE HENRICO PERUSII IN ITALIA,

Synopsis Historica.

ANNO MCCCLXXIII MART. B. ERICI S. 1114 1171.

Peruchulista urbe Perusina ecclesia est, vicina et parte, qua a S. Susanna nomen habet; titulus D. Andrea insignis, et sacro B. Erici deposito; cuius ibidem nota ac publica veneratio, quamvis non ut Sancti ab Sede Apostolica Canonizati. De hujus vita quoniam sunt incerta omnia, qua Ordinis Minorum scriptores incertissimis superstrunt conjecturas, tam est e contra certa mors pie iste obita, et mortem sancti publicè publica de ejus sanctitate opinio, ex his documentis, qua a Conventus Perusini Guardiani collecta anno MCCCXXXIX, atque ad R. P. Lucam Waddingham, scriptorem Annalium Ordinis sui transmissa, nobis Martii T. II.

Roma describenda exhibuit dignissimus illius successor R. P. Franciscus Havoldus: inter quæ fide dignissima est relatio Anonymi Franciscani, hujus ex fonte, nulla dum hominum que cursorum conjecturis, ut apparet, infecto: cuius hæc ex Italico verba Latine reddita.

2 In quodam senioris Patris nostri manuscripto libro, Conventus nostri Montis-Morcium, hæc consignata reperitur memoria. Hoc anno millesimo quadringentesimo decimo quinto, Perusium advenit peregrinus, eremitico in habitu devotissimus; atque ad Hospitale extra portam S. Susannæ admissus in morbum incidit, et paucos intra dies vitam commutavit cum

Mors Perusii obita,

A cum morte. Nomen ei Erricus fuisse, patuit ex quibusdam scripturis apud eum repertis; crediturque fuisse magnis aliquis e Germania Princeps. Caput ejus ostenditur festo S. Andreae, et magna per eum Deus operatus est miracula; ut ex scriptura authentica comprobatur. *Has scripturas, easque, quae apud demortuum reperire sunt, in urbis Archivium esse translatus, ibique post quinquennium in illius incendio perisse, primus Wadinghus asseruit. Ad miracula laud dubie pertinet quod Marcus Hlyssipponensis lib. 1 cap. 31 affirmat. In ejus obitu campanas ecclesiam vicinioris, quae S. Andreae erat, nullo trahente, sonasse; ideoque Episcopum re perspecta una cum Clero universo accurrisse, atque in prolieto templo honorifice condidisse corpus mirandis clarum.*

cultus ibidem,

3 *Post haec ex eodem Marco addit Wadinghus: Sigismundus Imperator post aliquot annos Roman veniens (anno scilicet MCCCXXXIII Coronationis causa) dum Perusio transiret, atque hinc audiret, templum subiit, sepulcrum osculatus Reliquias adoravit, seque sancti viri meritum rogavit fieri particeps.*

et Reliquiarum ornatus

B *Quae hujus sepulcri tum forma, quis ornatus fuerit, nemo explicat. Nullum vel exiguum admodum fuisse colligitur ex eo quod in Tabulis publicis consignatum reperitur anno MXXX; quando die XVI Junii Rector et Parochiani praedictae ecclesiae, rogaverunt Magistratum, Praeses et Camerarius Urbis Perusinae, ut, pro fiendo uno tabernaculo et in eo reponendo corpus B. Erigi, necessarium pecunia summum conferret: quom in rem decreta condito facile consensere Priores et Camerarii, pro conservatione tanti boni et domi quod in nostra civitate habemus, ut inquit, terra B. Erigi nomen rejicerent; quem Pompeius Pelinus cum in sua Historia Perusina lib. 2, p. 3, annum 1304, Nobilitem Anglum fuisse dicit, satis indicat nihil de eo certi cognatum haberi potuisse ad sua usque tempora, post quae renovata est Aera, versibusque inscripta, quibus trium regnum haeres fuisse dicitur.*

unde videtur Regis Danicae filius;

4 *Scilicet cum capiti defuncti, ex praecoepta de illius nobilitate opinione, supposita esset corona ferrea, et nonnulli dubie loquerentur de morte Olavi, filii Margarithae et Haquani, Sueciae, Daniae, Norvegiae haeredis; ac ne illius quidem, qui se Olavum esse mentebatur, exustione omnino delere fuisset et quorundam animis opinio credula, quod adhuc viveret flammis subductus aut ipse aut ejus frater aliquis (quem tamen nullum Olavus legitur habuisse) satis hoc esse fundamentum crederent, ut certam hinc peregrino patriam et conditionem invenisse viderentur, atque alii pari simplicitate persuaderent. Videre potest Wadinghus hanc disputans contra*

C *Erypoldum, Pontonium, Krantium pro sui Ordinis scripturibus, et constanti, ut ut perpetua firmitate totius Perusini traditione: quae quam parum firmiter dici possit constanti atque perpetua, ex ante dictis liquet; magis autem ex depositione testium et informatione per Episcopum facta annis non plusquam triginta, post quam isto corpore a Franciscanis venditari: prout ex Guardiani Perusini rescripto comperimus, cujus haec sunt verba.*

testes auditi de ejus corpore anno 1304;

5 *In Dei nomine Amen. Anno Domini MCCCXXXIX, die vero in Januarii. Ego Fr. Aegidius de Perusio, Ordinis Minorum Regularium de Observantia, ad praesens Guardianus S. Francisci montis Perusini, fidem facio, me reperisse in libro Visitationum Perifilustris, et Reverendissimi Domini Neapolitanis Comitis, olim hujus civitatis Perguae Episcopi, quod idem Perifilustris et Reverendissimus anno MXXCV, et die XX Aprilis, visitavit ecclesiam Parochialem in porta S. Susannae prope muros civitatis, in qua post visitationem sanctissimae Eucharistiae et Altarium, visitavit etiam corpus B. Henrici, prout apparet in supra dicto libro in folio 298 et 299,.... et super idem corpus duxit informationes capiendas, et tunc*

D *examinavit infrascriptos testes, quorum nomina eorum dicta sunt, videlicet:*

D. Joannes Baptista, Rector supradictus, coram Illustrissimo ac Reverendissimo D. Episcopo in dicta ecclesia parochiali constitutus, medio juramento, aetatis etc. ad opportunas illius interrogationes, ut infra etc. videlicet: se esse nunc aetatis annorum sexaginta sex: et alias, dum esset puer, se vidisse corpus B. Henrici cum barba alba oblonga et cum conchis marinis, coronaque et quodam baculo.

6 Andreas Sanctes de Brunis, de Perugia, Portae S. Susannae: aetatis, ut asseruit, annorum quinquagintaquinque per medium juramentum, tactisque etc. interrogatus dixit: se vidisse dictum Corpus, quod olim retinebatur super altare, et recordatur de barba coloris albi.

Ceterum de hoc ipso informationem capi jussit a Domino Pompeo Pellino: et videtur qualiter sit etiam decretum a Visitatore Apostolico de informatione capienda. Ante dictum decretum non habebatur noticia, quod aliquid esset de eo repertum.

Deinde interrogatus est supra praedicta D. Vincentius Grisaldus, Ecclesiae Cathedralis Perusinae Canonicus: qui dixit, audivisse ab ejus matre, qui dicebat, pluries vidisse corpus supradictum, cui tamen affirmavit detuisse partem unam.

E

In quodam veteri Missali, in sacristia supra dicta reperto, impresso de anno MCCCXCIX, in Calendario ad mensem Martii, in margine dicti Missalis sub die XII Martii, annotatum reperitur cum litteris manuscriptis, hoc videlicet: IN DIE S. EVLAIE VINC. quae verba sunt impressa, et postea manuscripta Et B. HENRICI CUJUS CORPUS EST IN HAC ECCLESIA.

criticus cultus

7 Asseruit Rector praedictus quod Reverendissimus Dominus Vincentius Herculanus, Episcopus Perusinus mandavit sibi hoc Corpus in capsula collocatum, et supra altari majori reservatum, et de mandato Visitoris Apostolici ex eo levatum, et positum in sacristia a dextris altaris praedicti collocari, sicut hodie ibi collocatum cernitur: quodque Reverendissimus Dominus Herculanus, postea concessit ibi deponi corpus ipsius. *Haec Actorum ipsiusmodi verba a Guardiani Perusini fidelissime excerpta ex publicis monumentis, in quibus nec aliis ullis vel minima mentio aut tituli Regni aut tertii Ordinis S. Francisci: Visitator autem Apostolicus, de quo Rector ecclesiae praedictae meminit, Episcopus Callensis fuit; ut alibi idem Guardianus testatur; Paulus Murus de Ravere scilicet, a Pio v ad Umbriam ordinandam destinatus, ut est in Italia sacra Ferdinandi Ughelli: Vincentius autem Herculanus, qui revereri ad ecclesiam, cu quo dicitur in loco, sanctum corpus mandari, ex Sarnensi Episcopatu primum translatus Involam, inde ad Perusinum Cathedralium promovetur, anno MDLXXIX, ut auctor est idem Ughellus tom. 1. Italiae sacrae, et intra septennium e vivis discessit anno MDCXXXVI, ut ex eodem Ughello constat, quamvis epitaphium mendose impressum a annis destituitur.*

corpus circa an. 1570 delatum in sacristiam.

8 *A sacristia igitur, ad quam Visitator jussit corpus auferri circa annum, ut idem Guardianus scribit, MDLXX, relatum illud ad ecclesiam est post decem aut plures annos, ex eoque tempore ad dextram altaris praecipuus requiritur, concamerato pariete, ut ait Wadinghus ad an. 1413: quom et in ipso altari, ubi prius corpus steterat, fuisse locatam imaginem eam, quae nunc cernitur, scribit Guardianus praefatus: quod ex supra allegatis verbis, postea concessit ibi deponi corpus, ipsius sane perquam ambiguum est; nam ibi, etiam intellegi potest de dextro altaris latere: ubi ut Caesar Crispollus ait lib. 1 cap. 16 Perusiae Augustae, impressae anno 1638 asservatur corpus, rubro involutum panno, intra ligneam grandem capsam non inelogat ter pie-*

F

post de eorum et testam referitur,

et imago pingitur

A tam : ubi et ejusdem Sancti imago expressa videtur. An in tabula supra depositum ad parietem oppensa, non explicat : et causa dubitandi est quod loco sacra ossa continentis obducta sit, ut ait Waddinghus, ubi supra, ad modum armarii exterior custodia, cui a parte superiori adpicta est imago corporis inclusi cum circumductis capiti radiis, sanctitatis indicium, unico hoc earmine subscripto :

Henrici hic corpus : spiritus ante Deum.

Cum autem nec ipse Waddinghus nec alius quisquam duplicis imaginis meminerit : non de nihilo suspicari possumus eum tabulam, cujus pingenda facultatem Episcopus Herculunus concessit, quæque vel in altari loco corporis, vel juxta altare supra idem corpus aliquando spectabatur, conversum esse in tectum seu partem superiorem custodiae vel armarii prædicti : cujus ostio aperto, sicut idem Waddinghus prosequitur, ut corpus videatur, dimittitur tabula anterior arcæ, in qua servatur : atque in hac tabula ex parte interiori (scilicet dum suis nexibus reliquæ capsæ cohæret, sed exteriori dum dimittitur) inscripti sunt aureo characterè hi versus :

Qui potuit cælum precibus contingere sacris,

Qui potuit Latii regna tenere tria :

Qui jam paupertatis amator, cultor et urbis

Istius, veniens huc, peregrinus obit.

Quique iter ad cælum demonstrat, quique salutis,

Qui nunc æthereæ det regione frui.

9 In quibus Datiam scribendam fuisse pro Latio monuit is, qui oculata fide Romam accurate transmisit omnia, et errorem pictoris imperitiæ tribuit : censet autem, anno 1639 scribens, omnia ante annos circiter octoginta picta et scripta, in eoque quarta minimum temporis parte decipi, ut computat ex anno ordinati Herculani : pergit vero narrare, quomodo corpus inspererit,

libatum ab iis, qui religionis ergo quædam ex carne frustula videbantur abstulisse : caput vero, a reliquo resectum cadere, eidem appositum, cujus multum consumpta caro velo operatur, addita corona ferrea antiquissima, et valde æruginosa ac male habita. Addit Guardianus, a quo superius prolata documenta collecta sunt, in eadem capsula præter sacrum corpus corollam ipsius precatoriam esse, duas cochulas peregrinæ indicia, scorpionem, et vasculum viatori optum ad potum, quæ omnia cum veneratione servantur : et baculus quidem mensuram corporis illius æquans longus est, inquit, palmos omnino septem : caro autem corporis, instar bubulæ maceratæ, in filamenta deducitur, si quid anferre tentes : supra capsam deique atque ad pedem præductæ imaginis multa sunt votiva anathemata, testimonia gratiarum per ejus merita impetratarum, atque inter hæc moderna nonnulla.

10 Hæc sunt quæ de B. Erico ex originalibus litteris habere potuimus, atque ita simpliciter profere maluimus ; quam ex Waddinghi Annalibus, vel eorum epitome, nonnullis circumstantiis (ut fere usurent) variata transcribere, quo pateat evidentius, quid, quomodo, quando de hoc Beato scriptum sit. De quo præter junctos auctores agit Maurus Montis-obvietani Abbas, in sua Prato Florida, Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italæ, Arturus a Monasterio in Martyrologio Franciscano : qui omnes ex Marci Ulysippontensis chronico transcripsere, quæ ille de regno deserto habet : satis utique confirmata temporum rationi ; cum circa annum MCCCXL natus Olavus, anno MCCCXV, si vixerit ipse aut ejus frater, cuius utique et septuaguariorum major fuerit : sed ut ritissime fateamur, et Perastii peregrinum obtinisse, firmiora requirimus argumenta quam solam temporis congruentiam, et conjecturam tot annis post mortem ejus excogitatum.

XIV MARTII.

SANCTI QUI PRIDIE IDUS MARTII COLUNTUR.

<p>SANCTI Quadraginta septem Martyres, Romæ sub Nerone passi.</p> <p>S. Alexander Martyr, Pydnæ in Macedonia.</p>		<p>S. Euphrasius,</p> <p>S. Alexander,</p> <p>S. Frumentus,</p> <p>S. Basilius,</p> <p>S. Pion, Martyr Antiochiæ.</p>	} Martyres Thessalonicae.
<p>S. Euphrosius,</p> <p>S. Frumentus,</p> <p>S. Fortunio,</p> <p>S. Donatus Carthagine,</p>	} Martyres	<p>S. Romanus,</p> <p>S. Albertus,</p> <p>S. Domitius,</p> <p>S. Innocentius Episc. Veronæ in Italia.</p>	
<p>S. Felicissimus.</p> <p>S. Dativus,</p> <p>S. Frontina,</p> <p>S. Jocundus,</p>		} Martyres Nicomediæ.	<p>Duo Monachi,</p> <p>Diaconus Marsicanus,</p>
<p>S. Dion,</p> <p>S. Alexander,</p> <p>S. Petrus,</p> <p>S. Mammerus,</p> <p>S. Nabor,</p> <p>S. Fronto seu,</p> <p>S. Promto,</p> <p>S. Conis,</p> <p>S. Maria,</p>	} Martyres in Africa,		<p>S. Leobinus seu Leubinus, Episcopus Carnotensis in Gallia.</p> <p>S. Eusechemon, Episcopus Confessor, Lampasaci in Hellesponto.</p>
			<p>S. Eustathius, sive Eutychius, et socii ejus,</p> <p>B. Mathildis Regina, conjux Henrici Aucupis Regis Germaniæ.</p> <p>B. Arnaldus Abbas, Patavii in Italia.</p>

PRÆTERMISSI, ET IN ALIOS DIES REJECTI.

Sancti Melbri Translatio Meldis colitur. Vitam dedimus in Januarii.

S. Roumaldi brachium ad eremum Camuldulensem translatum, ejusque rei annum ibidem festum recoli hoc die diximus, allata Translationis historia in Februarii.

S. Lazarus, Episcopus Mediolanensis, obiit hoc die, et refertur a Galesino et Ferrario, sed quod non celebratur in quadragesima festa in Ecclesia Mediolanensi, colitur ibidem, quo die de eo egimus, xi Febr.

S. Innocentius Episcopus Romæ. Ita MS. S. Hieronymi i, alius Papi aut Prasul aut etiam nudo nomine Martyrologio inscriptus. Est S. Innocentius ille, de quo et Raso Episcopo egimus xii Martii.

S. Dionysius (Martyres Thessalonicae passi referuntur in MS. nostro S. Hieronymi et MS. Richenariensi: additurque Palatinus. De us egimus xiii Martii.

S. Euphrasie Virginis depositio inscripta est Martyrologio Capuano apud Michælem Monachum. Est etiam S. Eufrasia inscripta MS. Tamlaetensi, sed S. Eufrasium legendum infra monemus. At S. Euphrasia Virgo in Thebaide, refertur in Vaticano MS. S. Petri, quæ etiam in Capuano Martyrologio videtur intelligi. Colitur die xiii Martii.

Reuaporatus et socii, Martyres in Mauritania, hæcenus apud solum Galesinum a nobis reperuntur.

Isidorus Martyr et soror ejus ex Calendario Coptico apud Seldemum de Synderis Hebræorum, aliunde uerum innotuerunt.

Ullanus Martyrologio Tamlaetensi, Magnidho; Mariani Germano, Hua-Aigneli nuncupatus, ab ipsis aliisque recensetur hoc die: Colganus ex fabulosa S. Declani Vita de ejus discipulo et successore Ultano collegit quædam: et ad hunc diem, velut alio certiori hujus nominis possessore vacuum, retulit.

Alfridus Rex Northumbriæ inscriptus Martyrologio

Anglicano primæ editionis ad xv Januarii, et qui ad illum diem ab aliis relatus est S. Ceolwulfus, Rex ejusdem Northumbriæ, erat hoc die, ut tum monimus, inscriptus isti Martyrologio. Qui postmodum in Martyrologio reuero relatus est ad dictum xv Januarii, ac ne hic dies vacuus foret, inde huc translatus Alfridus, quasi anno regni sui XXI eo relicto factus fuisset monachus Mailrosensis prope Tweadam fluvium in hodierna Scotia, atque ibi circa annum DCCX sancte obussit; additurque Regina uxor inter sanctimoniales Petroburgenses monasticam vitam suscepisse. Allegantur in margine Bedæ, Platus, Wion, ex his ultimis lib. 4 Ligni Vitæ cap. 6 recenset Reges factos monachos et Sanctos, et inter illos Alfridum, quem non anno XXI sed undevigesimo regni, et Christi DCCV factum monachum tradit, ac postmodum ad Pontificatum Lindisfarnensem assumptum. Verum cum illius nominis nullus inter Episcopos Lindisfarnenses reperiretur, ac tum ibidem sekeret Eadbertus, cui Vitam S. Cuthberti Bedæ inscripsit, cujæ successisset S. Ethelwoldus, cujus Vitam xii Februarii dedimus, nihil de Episcopatu dicitur. At Bedæ, cujus uictoritas non solum ad marginem sed in ipso verborum contextu allegato citatur, cap. 13 lib 5 testatur non Alfridum, sed Dretelnum Alfridi rogatu in monasterium Mailrosense receptum. Platus ex Wione, nullo examine facto, descripsit aliquot Reges monasticam vitam auspicatos. Mortuus est teste Wionensi Rex Alfridus die XIX Kalend. Januar. seu 14 Decemb. in Driffielda oppido agri Eboracensis ad Hultum flumen, quod oppidum asserit Cambdenus Alfridi Regis monumento notum esse. Regina Alfrido a Wione assignatur Kineburga filia Pendæ Regis Merciorum, sed illa nupta fuit Alfrido Regi, seniori fratri, ante annum uelam. An illa seu potius soror ejus Kineburga sit Sancta, inquisimus die ejus natali vi Martii, ubi de utroque Alfrido late actum. Posterioris Alfridi uxor fuit S. Cuthburga: quæ colitur

- colitur 31 Augusti, quando hæc iterum stabiliri poterunt.
- Comnanum Hiensem Abbatem Ferquardi Regis, ut Scotorum quidam volunt, instructorem, non audimus hujus divi Sanctis cum Camerario annuere, illo- neo oculo desinit.
- Venerabilis Machtildis monialis Cisterciensis hodie memoratur in MS. Florario Sanctorum, ex coque Heribertus Rosweylus in suos Sanctorum Fastos transtulit, prætermittendo designationem Ordinis: eadem hæc de qua Henricus xxv Februarii, an alia æque nobis ignota?
- Mathildis filia Henrici Aucupis, soror B. Brunonis Coloniensis Episcopi, occasione matris, Imperatricis sanctæ atque synonymæ, in Notis ad Romanum Martyrologium commemoratur a Baronio, non absque mendo: quippe quæ fuerat dictorum non filio, sed neptis. Satis tamen hoc Arturo du Monstier fuit, ut eam Sanctis mulieribus hoc die sic annuere in Gynæceo, quod nemo facit eorum, quos citat auctorum. Causis autem de B. Mathilde Othonis matre agit, ideoque hic citari non debet: magnam inter Regia hæc virgo ab eximia morum sanctitonia commendationem obtinet apud auctores.
- Joannes de Casalina, agri Perusini castro, a Ludovico Jacobillo inter Beatos Fulgines refertur fol. 394: iterumque in majori de Sanctis Umbriae opere tom. 3. fol. 264 ubi ex antiquo MS. Chronico hæc habet: Hoc anno mcccxcii die ix Martii Sanctus Joannes de Casalina venit Fulgineum ad Veniam B. Feliciani, et stetit Fulgineum: et die xiv Martii in pace requievit, et sepultus est in cimiterio B. Feliciani. In Platea S. Augustini fecit miracula. Majora et certiora ecclesiastici cultus signa requiruntur.
- Joannes Abbas Casinensis summæ humilitatis, de quo multa miranda leguntur, cum titulo Sancti refertur a Hione, Dorganio, Bucelino, ad hunc diem, quo obiit, teste Leone Casinensi lib. 2 Chronici, cap. 21: ubi indicat animam immenso circumfusam splendore visam abire in celum. Easem habet Marcus Antonius Scipio in Elogiis Abbatum Casinensium, sed abstinet a titulo Sancti, uti alii antiquiores scriptores.
- Petrus Abbas Cavensis hujus nominis secundus cum titulo Beati memoratur a Hione, Menardo, et Dorganio. At Sanctus indigetatur a Bucelino, sed is in Chronico Cavensi MS. tradit tertio Idus Martii migrasse ad Dominum, et cum ceteris sanctis Patribus sepultus in sacra Cavensi crypta, nulla ejus virtute expressa. Si sacrum cultum haberet, non ita in die obitus constituenlo aberrasset hi auctores.
- Paulina Reclusa, apud Thuringorum fines, in vita et post mortem infinitis clara miraculis, anno xcvii mortua, a Trithemio in Chronico Hirsaugiensi venerabilis et sancta forma nominatur: quod satis fuit Benedictinis Hagiologis, Hioni, Menardo, Dorganio, Bucelino ut Sanctum absolute crederent; nobis non item, donec de cultu illius constet melius.
- Petrus, S. Bernardi Simenorensis Abbas, Bratus scribitur a Bucelino, serculo Menologium Chrysostomi Henricus: citans topographiam Ferrarii: nos aliquid majoris lucis desideramus.
- Joannes de Barastra, Montis S. Elysi prope Atrabatum Abbas, in Auctario ad Notales Sanctorum Belgii hoc die venerabilis et Beatus nominatus a Russo.
- Medothus in montibus Scotia, quæ Hibernia dicuntur, apud Dempsterum in Menologio, ubi eum se habere indicat ex Breviario Aberdonensi: nihil nos in eo tale reperimus. Colonus 31 Januarii ad Vitam S. Maidoci Fernensis inter alios synonymos Moedo-
- cum de Cluain-escrach, numerat hoc die colendum: sed hunc nec in Hibernis Martyrologiis, nec apud ipsum inter Sanctos Martii invenimus.
- Talmachus, } Fastos Hibernicos hoc die implent: so-
Flannanus, } lum tamen primum, quod inter disci-
Cuinnechus, } pulos S. Barrii xxv Septembris no-
Caimanus, } minatus reperitur, Colonus habet.
ceteris prætermittis: secundi tamen (cum de Kill-aird in H. Gorchon Lagruæ cognomen) meminit xxviii Februarii ad Acta S. Auli num. 18 tanquam hodie recolendi.
- Fratres plurimi a Lutheronis in Saxonia Arturi du interfecti anno 1524,
- Agnellus Episcopus Fezzi apud Murochios, }
Philippus Longus S. Francisci socius, } Monstier
Guilielmus Mariconus, } indulgentia Beati
Andreas de Andria, } in Mar-
Antonius Niger Tertiarius, } tyrologio
Galerius Lusitanus, } Francis-
Francisca Baldinia, } cano;
co etiam in Gynæceo: de quorum publico cultu nihil constat, nedum ut aliquid circa eos decerneret Apostolica sedes.
- S. Fausta, } Martyres. MS. Tamlactense. At
S. Ingenua, } Palidus, forsitan Paulus est, qui cum
S. Petronius, } alius colitur Nicomedie passus xv
S. Palidus, } Martii.
- S. Matriona ancilla Martyr Thessalonicae inscripta Martyrologio MSS. Ultrajectino et Trevirensibus S. Martini et S. Maximini, et Reginae Suevæ. At pluribus cum Romano xv Martii.
- S. Lucius Episcopus et Martyr inscriptus Martyrologio MSS. Pragensi, et Tamlactensi: in hoc tamen non appellatur Episcopus. Videtur is esse qui Nicomediae passus colitur xv Martii.
- S. Paulus, } Martyres. Ita MS. Pragense, at pro
S. Theophilus, } ultimo erat Theofolus scriptum.
S. Salvator, } Quatuor primi leguntur in MS.
S. Alexander, } Tamlactensi. Sunt Carthagine passi
S. Octavius, } xv Martii.
- S. Theodolus, }
- Zacharias Papa, apud Bellinum, Maurolycum, Gotesinum, Felicum: datus eum cum Romano Martyrologio et pluribus aliis xv Martii.
- Eugenia Virgo et Martyr commemorationem hoc die habet in Ecclesia Seguntina: festum præcipuum (si quidem hæc sit celeberrima Cordubensis) agitur xxvi Martii.
- S. Leo Papa Officio ix Lectionum in Missali Mozarabico. Refertur etiam in Martyrol. MS. Atrabateni, Breviario MS. Montensi. At in aliquibus MSS. appellatur Episcopus et Martyr Romæ. In alio MS. Leo Martyr. Omnia illa constitutum ad diem S. Leonis Magni xi Aprilis.
- B. Petrus Claravallensis Abbas a Petro de Natalibus lib. 3 cap. 20 mortuus memoratur hoc die, alii id ad xxix Octobris referunt: Martyrologio autem et Kalendaria Ordinis nomen illius habent xiv Maii.
- Florentina Virgo, S. Leandri soror, in diocesi Placentino hodie duplici Officio ut Patrona colitur: alibi atque in Romano Martyrologio xx Junii.
- S. Bonaventuræ translatio et Canonizatio in variis sacrarum dierum Fastos relata reperitur: præcipuum ejus festum agitur xiv Julii.
- S. Jacobus inscriptus Martyrol. MS. Tamlactensi. Videtur esse magnus Jacobus Apostolus, in pluribus relatus sequenti die: colitur xxv Julii.
- S. Glodesindis Virginis translatio, Metis recotenda consignatur hoc die apud Hermannum Grewen in Auctario Usurdi in MS. Martyrologio S. Maximini et Germanico Casini: de qua, cum Vitam dabimus, xxv Julii.
- Tharsicius Martyr in Francia ex MS. Florario Sanctorum

torum : an eo Roma translata reliquæ ejus, cujus illustre Martyrium ex Actis S. Stephani Papæ et Martyris refertur? xv August.
 S. Sagaris Episcopus et Martyr Laodiceæ memoratur a Macaralco, Galesino, Febeio et in pluribus MSS. in aliis et Martyrol. Romano, vi Octobris.
 SS. Justine Virg. et Mart. et Felicitatis Virginis aliorumque translatio, in æde S. Justine Patavii facta anno MDCXXI, anno Officio recitatur in tota Congregatione ab eâ monasterio dependente : festum hujus agitur xxvi Martii illius, vii Octobris.

S Lucas relatus in MS. Tamlaentensi, iterum in eo et aliis Evangelista sequenti die colitur xviii Octobris.
 Pimphius Abbas mire laudatus a Cassiano hodie occurrunt in Martyrol. Anglico Wathfordi : Græci memoriam ejus faciunt xxxvii Novemb.
 S. Lazarus SS. Mariæ et Marthæ frater a Domino su citatus, hoc die Officio novem lectionum colitur in Ecclesia Carsopitensi apud Arenericos, ut constat ex antiqua illius Breviario : sed Romanum Martyrol. agit de illo xvii Dec.

ANIMADV. PAP. 21

DE SS. QUADRAG. SEPTEM MARTYR. ROMÆ SUB NERONE PASSIS.

Commentarius historicus.

AN. LXVII. XIV MART.

Quadragesima et septem horum Martyrum admiranda ad fidem Christianam conversio narratur in perantiquo Actis SS. Processi et Martiniani Martyrum, quæ stylo aliquot locis correcto edidit Saxius ad diem secundum Julii, quando ea primogenita phœni ex variis MSS. annis datur. Puncta hic excerptimus, quæ ad horum Martyrum conversionem spectant et sunt ejusmodi.

Ob miracula a SS. Petro et Paulo facta,

credenti,

2 Tempore, quo Simon Magus crepuit intus, impii sumus Nero tradidit lentissimos Apostolos Christi Petrum et Paulum Paulino, viro clarissime potestatis. Eodem tempore Paulinus mancipavit lentissimos Apostolos in custodia Mamertini, et veniebant ad eos multi Christiani infirmi, et curabantur ab infirmitatibus suis, atque alii a demonio obsessi liberabantur per orationes Apostolorum. Erant autem custodientes eosdem Apostolos multi milites... Hi cum viderent miracula, quæ faciebat per beatos Apostolos Dominus Jesus Christus; mirari ceperunt decentes : Viri venerabiles, metis quia hic Imperator Nero jam in oblivionem pergit personas vestras. Recedem nonem menses sunt, quod in custodia estis; rogamus itaque vos, ut ambuletis ubi volueritis; et tandem, in cuius vos cognovimus nomine fieri virtutes magnas, baptizate nos. Tunc dixerunt eis lentissimi Apostoli Petrus et Paulus : Vos credite ex animi corde et mente vestra in nomine Trinitatis, et vos ipsi potestis facere, quæ nos operari cognovistis. Hoc audientes omnes, qui in custodia erant, clamaverunt unanimiter, dicentes : Donate nobis aquam, quia siti periebitamur. Eadem autem hora beatissimus Petrus Apostolus, in ipsa custodia Mamertini dicitur fuisse, dixit ad omnes : Credite in Deum Patrem omnipotentem, et in Dominum nostrum Jesum Christum, ejus filium unigenitum, et in Spiritum sanctum; et omnia ministrabuntur vobis. Eadem autem hora miserunt se omnes prostrati ad pedes Apostolorum, rogantes ut baptismum ab eis perciperent. At vero beatissimi Apostoli oraverunt in eadem custodia. Cumque orassent, illico a B. Petro Apostolo facto signo Crucis in monte Tarpeio in custodia Mamertini, eadem hora emanaverunt aquæ

de monte. Tunc baptizati sunt beati Processus et Martinianus. Hoc cum vidissent cuncti, qui in custodia erant, prostraverunt se ad pedes B. Petri Apostoli, et baptizati sunt promiscui sexus et ætatis numero quadragesima septem. Tunc obtulit pro eis sacrificium laudis, et participati sunt omnes Corpore et Sanguine Domini nostri Jesu Christi.

3 Hæc ibi, nulla facta mentione martyrii, cujus forsitan historia olim annexa fuit, sed tanquam ad Acta SS. Processi et Martiniani non pertinens, rescissa. Interim passim antiqua Martyrologia hos Quadragesima septem Martyres ad xiv Martii celebrant. In Beda genuino nullius Sancti fit mentio, sed Florus aut quisquis supplevit, isto habet : Romæ Martyrum quadragesima septem militum a B. Petro baptizatorum. Verum vox militum melius abest apud Ursinidum et Adonem, ut etiam in Martyrologio holiervio Romano : in quibus tale encomium profertur : Romæ natalis, sive passio sanctorum Quadragesima septem Martyrum : qui baptizati sunt a B. Petro Apostolo, cum teneretur in custodia Mamertini cum Compestolo suo Paulo, ubi novem menses detenti sunt. Qui omnes sub devotissima fidei confessione Nerotiano gladio consumpti sunt. Quæ ultima verba desunt apud Notherum. Eadem leguntur in quamplurimis Fastis MSS. sed sepe contracta. Similia habent recentiores. Galesinius nihil exquisitissimos tortos supplicis, tandem in fidei confessione divino presidio roboratos, præcis cervicibus ad palmam pervenisse. Quæ Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italianæ etiam tradit, addens custodum poenitentiam dilatum fuisse, scilicet ad diem secundum Julii quo die, nunc certe ad xxix Junii, quando de SS. Petro et Paulo agendum erit, poterunt disenti, quæ hic pluribus disputat Baronius de custodia Mamertini et carcere Tulliano. Nonnullas postmodum observationes edidit Justus Requirus in Commentario de Captivitate Romano cap. 45. Meminit horum Martyrum Petrus de Natalibus in Catalogo lib. 3 cap. 199, sed errore forsitan amanensium scribuntur 49 milites fuisse. Fnerunt Quadragesima septem promiscui sexus et ætatis, qui in custodia detinebantur. Passi sunt anno Neronis ultimo, Christi LXVII.

capitulum 2.

E

martirio affectu 14 Martii.

DE S. ALEXANDRO MARTYRE PYDNÆ IN MACEDONIA

Commentarius prævius.

SCR. MAXIMIAN.
IMPERATOR
XIV. MART.

S. Alexander
apud Græcos
et passus.

Acta datus, sed breviter, passionis S. Alexandri, descripta ex codice MS. Bodeicensi prope Paderbornam Canonico Regularium et ex antiquo Passionali MS. celeberrimo prope Trevirum monasterii S. Maximini, in quibus traditur pridie Idus Marti agonem certasse in medio Macedoniae et Thessaliae, fuisse scilicet ex una regione in aliam abductus. Græci in Menologio ultimam martyrii locum assignant his verbis: Sancti Martyris Alexandri, qui propter Christi fidem apud Pidanam securi percussus est. Est Pydna, sive Pida, urbs antiqua Macedoniae in provincia Pieria Thessaliae contigua, ad Thermiacum sinum, supra Perseu ultimi Regis Macedonum nota, quam Lucius lib. 44 alique antiqui describunt. Evocati etiam Christiani Thessalonicenses sunt ad sepulchrum S. Alexandri ecohonestandam. Galesinius eundem e Græcis tabulis accepit, et Pydnem urbem Macedoniae observat, atque hoc elogio celebrat: In Pydnæ S. Alexandri Martyris, qui fidei prædicatione in hominum impiorum insaniam libere inventus, de pretatis gradu eum dejecti nullo pacto posset, præciso capite, martyrii calicem bibit. *Hinc Ferrarius in Catalogo: Pydnæ in Macedonia S. Alexandri Martyris. Moltanus ponicioribus: Et sancti Martyris Alexandri in Pydnæ. Quæ verba Græci in magnis Menæis et Maximus Cytheranus in βίαις ἁγίων usurpant: Adduntur duo versus hoc sensu: Alexander ille qui gloriam martyrii decorari passus non est, capitis suscepit supplicium. Ac postea illud encomium sequitur. Hic inter terribilissimos erroris tenebras clarissimi in modum astriluxit: nam et furor hominum impiorum confutavit, et in religione adversarium incitata oratione tanquam juculis confecit, ac denique errore omni prodigato, multa cum libertate Christum prædicavit, Ob eam rem erroris associæ commoti, nullis ac gravibus tormentis constantiam hujus infringere conati sunt: at nihil proficientes capite eum truncarunt. Verum Deus hujus labores dono curationum compensavit: itaque ii, qui eum fide ad sanctum Martyrem accedunt, calamitosissimis morbis levantur.*

et in vetera
libro est.

prejeram ad
Βυζαντιο
irrandam.

2 Litem nuper capere Hispani movere, postquam compilator Chronici, quod sub nomine L. Flavi Dextri abstrusum est, ad annum Christi 93 hæc scripsit: In Carpetania Pydnæ, vel Pyotii, S. Alexander Martyr. Ubi adnotat Rudriens Curus, Pydnam urbem in Macedonia et in Rhodiis, Montem in Creta se invenire. At de Hispanica hac aliam silentium, nec de Pietro liquere. Franciscus etiam Brevius et Pydnam Macedoniae urbem in Pieria celebrat, et venerationem Græcis fuisse asserit memoriam S. Alexandri Martyris in Pydna ad xiv diem Martii. Verum Tamaus Salazar in suo Martyrologio Hispanico ad hunc 14 Martii queritur in Commentariis Bivarii et Cori nihil ad hunc locum Dextri dictum esse. Arguit vero Ferrarium, quasi is nuper sonitu nominis abreptus, et ignorantia loci in Hispania constrictus, ex Hispania calamitate tranavit Macedoniam usque, et ibidem exuta Hispania de Martyris sanctissimi gloria, Macedones de alienis numeribus investiverat. Sed quorum ista, que nominibus propriis transpositus in ipsum retorqueri possunt? Est hic Martyr apud Græcos et martyrio affectus et in veneratione habitus. Imo duo hoc die adscribantur Thessalonicæ Martyres Alexandri, quorum alter nunc ab hoc Pydnæ diversus sit, asseritur potest. Est alius itidem Alexander inter Afros

Martyres. Quidni Hispania suos etiam Alexandros Martyres habuerit? Hos nullatenus proferre, et apud ipsos Catholicos cultum illorum promovere (sed antiqua monumenta desideramus) et in us, quod supra non sit, diem Martyrii indicari.

ACTA MARTYRII

Ex duobus codicibus MSS.

Omnium Sanctorum memoriis, Fratres carissimi, debemus quidem communicare, sed multo magis beatissimorum Martyrum, ut et nobis omnipotens Deus per verbum suum det hæreditatem et partem cum ipsis, et inveniamur cum eis sanctam terram fructificare: quam promisit Deus Sanctis suis, et animabus credentium in se.

2 Nam pridie Idus Marti convocavit a Maximiano Rex B. Alexandrum, et dixit ei: Non ego ad aliud te vocavi, Alexander, nisi ut sacrifices Deo: anilvi enim esse te Christianum. Ille autem in fide stabilis et promptus, certatus est agonem istum in medio Macedoniae et Thessalonice, et noluit sacrificare. Maximianus vero Caesar petiit mensam, et jussit eum sacrificare. Alexander vero dixit: Quid facis, Caesar Maximiane? Multum usurpas: reverentiam tibi debeo quasi Regi: timere autem te non possum sicut Deum. Dixitque Caesar: Jubeo te modo mori, nisi sacrificaveris. Alexander dixit: Hæc mors mihi vita est: habeo enim Dominum hoc mundo majorem, apud quem vivam, et Regem solum justum Judicem, qui fecit nos et vos, et maledixit mundo istum, et Principes ejus. Et contemnens B. Alexander b statunculum calceque percutiens, evertit mensam, in qua sacrificia imposita erant, et iratus ex jussu eum duci per Minutianum e Prætorio Et producens eum evaginavit gladium Minutianum. Et dixit Caesar ad Minutianum: male miles? Et dixit Minutianus: Rex i mors factum est; et tremens factus

E

a
S. Alexander
in veneratione
consistens.

idolum derisit
b
c

Alexander aquam et lavit manus suas et dixit: Benedictus Deus cæli et terre, et tuus Deus veritatis et sapientie: beatorum vita et creator omnium incorruptus Deus, qui dignus et tibi cogitis bona donas: benedictus Deus, qui longam patientiam habes super peccata incredulorum: benedictus Deus, qui sparsos ad errorem congregas ad scientiam: benedictus Deus, qui ruentes et incredulos frequenter erigis ad misericordiam: benedictus Deus, qui Verbum tuum propter nos incarnari voluisti: benedictus Deus, qui omnia in omnibus propter nos factus es: benedictus Deus, qui persequentes converti suades in veritate: benedictus Deus, qui infernum calcavisti: benedictus, qui per tentibus angus bona: benedictus Deus, qui spiritibus imperat, et benedictus qui Demones Sanctis subdidit: benedictus Deus, qui per Jesum Christum post errorem Israel innotuit, et benedictus Deus, qui mortuos in fide resuscitavit: benedictus Deus, qui etiam eum, qui undecima hora venit, aequali mercede remunerari promisit: benedictus Deus, qui misericordiam suam super meam ignorantiam ostendit: benedictus Deus, qui persequentem me et impugnatorem

Laudes Dei
r. citat.
E

tertia

A toreum bonorum sibi assumpsit : benedictus Deus, qui de medio idololatrie ad scientiam bonorum me detraxit, et benedictus Deus, qui suam gratiam in tempore idololatrie ad scientiam honorum mihi donavit : benedictus Deus, qui desipientibus terrestria, caelestia donas : benedictus Deus, qui justis suis donavit omnium potestatem : benedictus Deus, qui per Jesum Christum in stadium veritatis me vocavit : benedictus Deus, qui jacula diaboli per me destruere dignatus est. Et elevans manus suas ad caelum, ait : Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus. Et cum haec dixisset B. Alexander, tendens caput suum, gladio tradidit, sicut scriptum est, spiritumque Deo : et percussit eum miles.

capite plectitur.

Anima visa deferri in caelum.

4 Vidit autem Rex quomodo statim quatuor viri in stolis candidis suscepert animam B. Alexandri et abierunt in caelos, et pœnituit Regem eo quod jussisset eum interficere : et tristes facti sunt qui erant cum eo Christiani. Tum dixit ad eos Rex : Quid tristamini ? Timetis, ne et vos moriamini ? Et dixerunt : non Domine, sed rogamus te ut dignus martyrio Praeter sepeliatur. Et dixit Rex : Quid est martyrium ? Victorinus miles dixit : in nostra lege jussum est, Rex, ut si quis mortuus fuerit carnes Christiani conveniant et sepeliant. Rogamus ergo

te, Rex, ut mandes Thessalonicam fratribus ut venientes sepeliant eum.

5 Et statim mittit d litteras Cesar Thessalonicam Fratribus sic : Rex Maximilianus Thessalonicis Christianis salutem. Qui in lege vestra habens fiduciam me contempsit, ex jussione mea moritur : verum tunc mittite qui consueti sunt suscipere Martyrum corpora : nisi enim propter hoc, ut vehiculo quam celerius venientes suscipatis corpus Alexandri, qui, sicut dicitis, martyrium passus est. Occurrerent ergo de Thessalonica fratres et sustulerunt corpus Martyris Alexandri amatoris Dei et Martyris Christi. Et complentes omnia secundum opera ejus et fidem, abierunt Thessalonicam : Beati autem Martyris anima sicut et ipse Maximilianus vidisse se confessus est, ab Angelis suscepta est in caelis per Dominum nostrum Jesum Christum Amen.

corpus permittitur Christianis, sepeliendum

a Maximianus collega Diocletiani videtur indicari, aut certe apud quem sub ejus nomine causus ageretur. — b Ita statunculus Jovis oblitus est S. Concordio martyri. Acta 1 Januarii num 8. — c Coluntur 7 Februarii mille et tres Martyres ex quatuor Imperatoris Protectorum familia, ubi eos stipulores Imperatoris et corpora ejus Custodes esse dicimus. Et ipsi 4 protectores Martyres coluntur 20 Januarii. — d Forsan facultas data Christianis, ut quo modo vellet, corpus sepelirent, quod hic litteris Imperatoris tribuitur.

E

DE SANCTIS MARTYRIBUS

EUPHROSIO, FRUNIMO, FORTUNIONE, ITEM DONATO CARTHAGINE.

XIV MART.

Memoria 3 Martyrum,

Intervata controversa est in Martyribus hujus diei recte ordinanda. In antiquo Martyrologio S. Hieronymi, cuius quotior apographa habentur, in quinque classes distribuuntur : ut quarum primum duo aut tres referuntur : a quibus ita exorditur Martyrologium S. Hieronymi ex perpetua Carthaginiensis MS. Parisiensis excusum : Prædixit Iesus Christus, Eufrosii, Frunimi, Fortunonis seu Fortunoni, ut legitur in ultimo Martyrologio MS. ejusdem Carthaginiensis monasterii, uti inde tres recolluntur. In apographis Blunviano et Lucensi ejusdem S. Hieronymi ita legitur : Prædixit Iesus Christus, Eufrosii, Frunimi. In nostro MS. ejusdem S. Hieronymi hæc duobus præponitur vox Natalis. Præ ceteris magis celebris est Eufrosius, cujus in hoc versu meminit Wandelbertus :

Eufrosius prædixit Petro cum Martyro fulget.

Ita conjunguntur in MS. Adone Leodiensi S. Laurentii De S. Petro ejusque alius sociis Afris infra agemus. MS. Martyrologium Leodiense S. Lamberti : Item S. Eufrosii et Felicissimi. At Felicissimus ad proximam classem Martyrum Niomediensium spectat. In antiquo MS. Casimiro, relatis xiv Martyribus Romanis, de quibus egimus, additur. Et S. Eufrosii Martyris. Usuardus in codicibus tam novæ ætatis quam ætatis ista habet : In Africa S. Petri Martyris, a quo sequens distinguitur, dum ita addit. Item S. Eufrosii, quo eodem in aliis MSS. ita distincta habentur, uti etiam apud Bellin. m, Casimira, Maurolycica et Pelorum : sed ab his duobus ultimis Eufrosius dirigitur, et forsan ad Martyres Thessalonicenses infra referendus. In Adone MS. Serenissima Christiane Regine Sicilie Eufrosianus et Firmianus scribuntur. MS. Cavaeh Coloniensis et MS. Florantini, item Martyrologium Coloniense anni mccc xc, et Doctrinale Clericorum eodem anno Lubeca excusum, aliter conjungunt : Ipse die Innocentii Episcopi, et Eufrosii Confessoris. De S. Innocentio inter Praetermissos agimus, arbitrati

et postquam S. Eufrosii.

C

eum indicari, de quo XII Martii egimus. At S. Eufrosium Martyrem fuisse judicemus : ita Kalendarium MS. præfixum Computi Bedæ et Martyrologium quartum Capuanum apud Michaelena Monachum Eufrosium Martyrem recollunt.

2 Et hæcenus palestra martyrii latet, dum eos ab aliis Sanctis, Afris scilicet, Niomediensibus et Romanis, quibus jungebantur, ostendimus secerui debere. Interim Carthagini attribuantur juncti S. Donato. Ita Rabanus Maurus ante octingentos et plures annos scripsit : Carthagine natus SS. Donati, Eufrosii, Frunimi, Secutus Notherus : Apud Carthaginem Donati, Eufrosii, Frunimi. Martyrologium genuinum Bedæ vocat hoc die : at quod sub ejus nomine excusum est et manuscriptum etiam in monasterio Rithbergensi, eodem ex Rabano profertur. In Carthagine natalis Donati, Eufrosii, Frunimi. Galesinus etiam citato Bedæ et MS. Carthagine, inquit, SS. Donati, Eufrosii, Frunimi. Et Donatus alius præpositus, sed an separandus ? Deditimus Kalendaris Martii S. Donatum Carthagine passum. Sed unde ex nudo hoc relato nomine eundem ad hanc diem collocari colligemus ? relinquimus ergo, sed alius postpositum.

an jungendus Donatus Carthagine passus ?

F

3 In Martyrologio Romano, quod est anno MDCXXXIV excusum, ista leguntur : In Africa sanctorum Martyrum Petri et Aphrodisii, qui urgente persecutione Wandalica cæsi sunt. Quæ ultima postmodum mutata, ita nunc recitantur : Qui in persecutione Wandalica martyrii coronam perceperunt. De quibus annotat Baronius, de his agere etiam hæc die Usuardum et alios recentiores. Verum constans apud omnes lecto est Eufrosii, non Aphrodisii : dein Eufrosius passum a S. Petro separatur, uti late dedimus : præterea nulla usquam mentio fit persecutionis Wandalicae, imo ante illam Martyrologium S. Hieronymi scriptum videtur. Unus illi præcessit Galesinus : cujus verba, cum de Afris Martyribus agimus, proferebantur.

an Aphrodisii aut Wandalis passus ?

DE SANCTIS MARTYRIBUS NICOMEDIENSIBUS
FELICISSIMO, DATIVO, FRONTINA, ET JOCUNDO.

XIV MART.

Hæc est secunda classis Martyrum in S. Hieronymi Martyrologio proposito, et quidem in excuso Parisiensi ita habetur: In Nicomedia Felicissimi, Dativi, Frontini, Jocundi. In tribus aliis apographis ista leguntur: In Nicomedia Felicissimi, Dativi, Frontinæ. Quæ eadem habet MS. Vaticanum S. Petri, item Notherus, et Hermannus Greven in Additionibus ad Usuardum: omisso ubique Jocundo. At Rubanus duos solum commemorat: In Nicomedia natale Felicissimi, Frontinæ. Quæ inde sub nomine Bræ excusa sunt, et in MS. Richebergensi leguntur. In MS. S. Cyriaci in Buronio sapius citato, et MS. Reginæ Sueræ a Luca Holsteno laudato, et MS. Ultrajectino S. Marix ista proponuntur In Nicomedia Felicissimi, Dativi. Quæ ordine mutata, et interposito Petro memorantur in co-

dice perretusto S. Maximini. At Petrus spectat ad sequentem classem. Idem duo, non addito loco, sunt in MS. Aquincinctuo sub nomine Usuardi. Solus Felicissimus celebratur in MSS. Augustano, Labbeano, Trevirensi S. Martini et Leodiensi S. Lamberti, sed aliis fere junctus. Ita Dativus memoratur in MS. Coloniaensi S. Marix ad Gradus, et Frontiana, alius Frontina in MS. Barberini huc usque acphalo: pro hac in MS. Rickenoviensi post alios duos refertur Florentinus. In Casuensi MS. et forsitan vitio amanuensis, ita legitur: In Nicæa, pro Nicomedia, Felicissimi, Dativi, Frontinæ. De Pione, quæ tam in Casuensi quam Faticano subjungitur, infra agemus. In MS. S. Cyriaci XII Martii fit mentio Frontinæ quæ huc spectat et Prionis, infra Pionis decti.

DE SANCTIS MARTYRIBUS AFRIS

**B DIONA, ALEXANDRO, PETRO, MAMMERO, NABORE, E
 FRONTONE SEU PROMTONE, COME ET MARIA.**

XIV MART.

Cultus sacer:

Tertia classis Martyrum ita proponitur in excuso Parisiensi Martyrologio S. Hieronymi: In Africa Dionæ, Alexandri, Petri, Mammeri et Naboris Martyrum, Frontonis, Mariæ. Quæ eadem, dempto nomine Mariæ, leguntur in apographis Bluniano et Lucensi, sed in hoc pro Naboris, legitur Nabotis, et in priore Fronteonis loco Frontonis: pro quo in Lucensi codice legitur Promtonis. In MS. nostro ejusdem S. Hieronymi tali ordine collocantur. In Africa Alexandri, Dionæ, in Africa Petri, Mammeri, Naboris, Comis, Frontonis. A Nothero quinque priores ita recensentur: In Africa Dionæ, Alexandri, Petri, Mammarii et Naboris Martyrum. In MS. Tamtactensi apud Hibernos sunt nomina, Petri, Mammerii, Naborii Frontoni, Alexandri, et Dionæ. MS. Cardinalis Barberini: In Africa Alexandri, Petri, de quibus etiam agitur in MSS. Augustano et Lubbeano. MS. Trevirensis S. Martini: In Africa Petri, Naboris Martyrum. At nomen S. Petri præ aliis celebrius est, et solum refertur in Usuardi codi-

cibus manu curatis et excusis: item in antiquo MS. Reginæ Sueræ, Fallicellensi Patrum Congregationis Oratori Romæ, et pluribus aliis. Sequuntur Bellinus, Felcius, Manrolycus, Canisius, his fere ubique verbis: In Africa S. Petri Martyris.

2 Galesinus more suo conjecturas adjungit: In Africa, inquit, sanctorum Martyrum Petri et Aphrodisii, qui Vandalis fidei Catholicæ infensissimis adversariis, martyrio coronantur. Annotat vero: Alias Euphrosii, sed in omnibus scriptum est, Aphrodisii. De his Victor Uticensis. At quo loco, silet. Imo pro Aphrodisio in omnibus scriptum esse Euphrosii sive Effrosii, jam supra clare ostensum est. Interim Baronius quem alias rejicit, secutus Galesiniam, eundem Aphrodisium Petro junctum inserpsit Martyrologio Romano, citato Usuardo et aliis recentioribus, apud quas, dempto Galesinio, legitur Euphrosius, de quo supra egimus, et diximus antiquum Martyrologium S. Hieronymi ante persecutionem Wandalicam exaratum esse.

an Aphrodisius jungendus

DE SANCTIS MARTYRIBUS

**C EUPHRASIO, ALEXANDRO, FRUNIMO, ET BASILIO, F
 THESSALONICÆ.**

XIV MART.

Quarta hæc Martyrum classis est in antiquo S. Hieronymi Martyrologio Parisiensi excusa; et ita induitur: In Thessalonica Eufrosii, Alexandri, Frunimi, Basilii. Quæ dempto Basilio, eadem leguntur in tribus aliis apographis ejusdem S. Hieronymi. In MS. Reginæ Sueræ, ratioue a Luca Holsteno in Annadversionibus in Martyrologium Romanum ita legitur: Thessalonice Alexandri cum aliis duobus. MS. Tornacense; In Thessalonica

natis SS. Alexandri et Eufrosii et S. Frunimi. Duo priores referuntur etiam in MS. Lactensi, sed per errorem Alexandriæ attributi. At nullo loco appositio fit memoria Eufrosii, Alexandri et Frunimi, in MSS. Tamtactensi apud Hibernos, Parisiensi Philippo Labbe, et Augustano S. Ulalrici, in hoc tamen Eufrasia scribitur, et Niti, pro Frunimi. Item mentio Eufrosii et Alexandri fit in Pragensi MS. At solus Eufrosii in Aquisgranensi, qui Felicio Eufragius est.

DE S. PIONE MARTYRE ANTIOCHIÆ.

XIV MART.

Refertur hic ultimo loco in *reperis citato Martyrologio S. Hieronymi* : et quidem in *reperis Parisiis collecti et MS Blumiano* his verbis : In Antiochia Nicomedie, Pionis. In *apographis nostro et Lucensi habetur etiam Nicom.* et Nicomed. In *MS. Barberiniano Nicomediæ* inseritur. At *MS. supra laudatum Regiæ Suevicæ* ista saltem habet : Antiochia Pionis. Et nulli *adhibito loco, nomine Pionis seu Pionis est in antiquis MSS. Augustano, Lubbeano, Vaticano S. Petri, Tumlactensi, Colonienis*

Memoria
S. Pionis :

S. Maria ad Gradus et aliis. Prulte seu xiii Martii est memoria S. Pionis in Martyrologio S. Cyriaci, quem huic Pionem arbitramur. In adjecta voce Nicom, Nicomel et Nicomediæ hæremus dubii, nunc nomen, sive viri sive femine, Martyris Antiochia assumendum sit quod satis apparet probabile : an vero illud rejiciendum, tanquam aliunde per errorem insertum, quod subinde adhuc contigit, resolutionem penes Lectorem relinquimus, dum ex pluribus MSS. certius aliquid licebit statueret.

DE SANCTIS MARTYRIBUS ROMANIS

ROMANO, ALBERTO, DOMITIO, ANTWERPIÆ IN BELGIO.

XIV MART.

Inter plures hæreas, quibus ornatu est Antuerpia, civitas Belgii præclara et magnifica, huic postremum obtinet nomen, quæ ad *Domini Professorum Societatis Jesu, ante unum fere quinquaginta, tum Magistratum tum privatum civium pia liberalitate ædificata est, candido marmore et Liguria adreto; utriusque opere, non ut plerique in hisce oris Gothico, quod vocant. Accessere ad ceterum splendorem, tum varia pietatis excitamento, tum præsertim multis ex locis hæc vultate Reliquiæ Sanctorum, de quibus jam non uno loco facta est scilicet sapientis demeritis nostro hoc in opere mentio. Ad quem thesaurum non facta ab aliquot annis accessio est haud vulgaris, cum *Almulum Reverendus P. Godefridus Nickel, Societatis JESU Præpositus Generalis, Roma huc ad R. P. Thomam Deken, hujus tunc domus Præpositum, misit considerabiles portiones Sanctorum Martyrum, ex sacris Cæmetæris Romanis, debita eum Superiorum licentia, extractas, ut ipse sui Chirographo testatus est, data Romæ ac sigillo ipsius munita, x Februarii milia.**

Roma
SS Reliquiæ
Roma
Antwerpiam
Milia ann.
1669

Atque præscriptis diebus ut secundum Ritus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, unis singulis, a cunctis Sacerdotibus in eadem Professorum domo conmorantibus, recitaretur Officium ritu duplici et Missæ de communis Sanctorum Martyrum, utque in Missa Credo, juxta morem et statuta ejusdem S. R. Ecclesiæ.

3 Tum ista obditum idem religiosissimus Antistes, ut legere licet in *confectis hæc de tabulis die xxx mensis Martii, anni mclxx, ejus manu sigilloque firmatis* : Ut autem populi devotio ad dictorum Sanctorum Martyrum honorandas Reliquias, indes capiat incrementum; his maxime calamitosos temporibus, quibus ad exorandam Divinam clementiam, ut cohibere dignetur vindicem suam manum, et flagella iracundiæ sææ a nobis et a Communitate nostra Antwerpiensi avertere, Sanctorum patrocinio summopere indigeamus. Omnibus Christi fidelibus, qui præfata die anniversaria quarumlibet quintarum dierum, Ecclesiam præfate Domus Professorum Societatis JESU visitaverint, et ibidem preces pro hæresum extirpatione, Principum Christianorum concordia, et Sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione devote fuderint, quadraginta dierum Indulgentiam concedimus : his vero qui singulis per annum diebus, postdem Sanctos Martyres, pro iis Ecclesiæ necessitatibus, in eadem ecclesia pie oraverint, septem dierum Indulgentiam impertimur.

E

ad eas
orantibus
impertitur
Indulgentia

et aliorum 12.

2 Sancti quorum allata typis, fuerunt omnino xv, Albanus, Agapitus, Constantinus, Romanus, Albertus, Domitius, Pamphylus, Marinus, Laobatus, Victoria, Rufina, Valerius, Quirinus, Erius, Benignus. *Hos cum nullo argumento probari possit socios fuisse certaminis, pro Christi gloria uno eodemque tempore ac loco cruciati, cum in variis conditi eximieris fuerint, Illustrissimus et Reverendissimus Episcopus Antwerpiensis D. Murus Ambrosius Capellus, cum eus Reliquiæ Roma huc, quo debuit cura, apparatus, ipsam, cui curam fuerant, vinculo quibus in circumscripta, sigilla ac testimonia diligenter examinaisset, ac publice recitatis propugnatis judicasset; ad amplificandum in hominum animis fructum pietatis ipsarumque hominum Sanctorum, statuit, ut hi in quinque mensibus celebrarentur, nominatim eorum in Missæ eum sacrificiis ac Hæc Civium pronuntiarentur. Ordinavit autem cuncta hæc serie, ut numerum celebrarentur die xvi Februarii S. Albanus, S. Agapitus, S. Constantinus; die xiv Martii S. Romanus, S. Albertus, S. Domitius; die xiii post Octavam Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli, S. Pamphylus, S. Marinus, S. Laobatus, die x Octobris, S. Victoria, et S. Restituta Martyres. Die xxvii Novembris, S. Valerius, S. Quirinus, S. Erius, S. Benignus.*

approbata ab
Episcopo
Antwerpiensi.

etque
antwerpiensis
celebratis,
variis diebus
assignatis.

4 Quod ad eos attrahit Martyres, quorum hoc die XIV Martii agitur anniversaria celebratio, haud facile est conjicere, quos pro fide Christi cruciatus pertulerint, quæ tempore; et non aliis diebus, quibusve in Ecclesiis, eorum vel acta sit ulum vel etiamnum agatur memoria: licet præsertim ac Domitii: sed quæ solo a nomine ducitur infirma est conjectura, præsertim si pluribus id hominibus commune sit. Quoniam vero jam in lucem deleramus quæ de Sanctis ad mensum Februarium spectantibus comprehensa nobis erunt, præsertim illorum Sanctorum Martyrum, Albani, Agapiti, Constantii Reliquiæ in hunc usque afferrentur, earumque anniversaria celebratio die xvi ejus mensis recoleunda decerneretur, ulro illorum nulla in eo mense facta a nobis mentio est. At si quando apprehenderim ad eum mensem adjiciamus, licet in eum memoriam eorum consurgere.

F

De his tribus
alud nihil
constat.

DE S. INNOCENTIO EPISCOPO VERONÆ IN ITALIA.

SEC IV
VOL V
LIV MART.

INSTR
DE SANCTIS
EPISCOPOS
VERON.

Inter præcipuas gratiarum sibi divinitus factarum prærogativas merito reponit Veronensis civitas, quod ex Episcoporum suorum numero Sanctorum fastis ascriptis triginta sex, suo singulos die, jam inde ab immemorabili tempore veneretur: cujus rei fidem faciunt non solum tabulæ ecclesiasticæ hodiernæ, recitandi Officii divini ordinem continentes, aut Sanctorum nomina in Kalendarium digesta: sed etiam MSS. membranæ antiquiores et in templorum parietibus depictæ imagines, ut et qui de ejusmodi rebus scribere auctores, jam ante duo secula noti: quæ omnia, una cum decretis synodalibus, etiam a Paulo III approbatis, et eorum ejus Legato conditis, proferuntur in syntagmate antiquorum monumentorum de Sanctis Episcopus Veronensibus, per Raphaelem Bagatam Archipresbyterum, et Baptistam Peretium Ecclesiæ S. Truteriæ Rectorem collecta: atque ab Augustino Vulero Veronensi Episcopo vulgata typis, cum indice sacrarum Reliquiarum anno MDLXXVI.

2 Horum sex et triginta S. Innocentius unus est, in Martyrologio Galesini et utroque Philippi Ferrarii Catalogo nominatus, nec non in MS. Sanctorum Florario: cujus memoriam prædictus Augustinus sequens elogium tenuit, a Ferrario in Sanctis Italiæ, et Ughello Italiæ sacre linc. v. transcriptum. Innocentius Veronæ Episcopus, innocencia, justitia et eximii virtutibus, quæ in pastore animarum requiruntur, magnopere excellit; multarum etiam rerum scientia nemine eorum, qui ante ipsum fuere Ecclesiæ ipsius Episcopi, inferior extitit. Ubi multos pro sponsa sua labores pertulisset, obiit pridie Idus Martii: ejusque corpus conditum est in basilica S. Stephani sub altari S. Andreæ. Eam basilicam olim fuisse Cathedralem persuadet antiquitas, plurimorumque Veronensium Pontificum condita ibidem corpora de quibus in sacrario extat antiqua tabula in membranæ rarata hoc titulo: In Ecclesia S. Stephani de Verona hæc specialia corpora Sanctorum requiescunt in pace. Primo Corpus S. Felicis Episcopi Veronæ in altari majori, item corpora Innocentii et Gaudentii in arca altaris S. Andreæ Apostoli.

3 Hoc utrumque altare amotum a loco incongruo, ubi deformabat ecclesiam, positum fuit, ubi nunc est, anno MXXIII; habet in stipite pulverem, ut creditur, Sanctorum; habet etiam ossa valde venerabilia, quæ, quando detecta fuerunt tempore mutationis altaris, miram et suavissimam fragrantiam gliderunt: quam omnes, qui adorabant manus Joannis Archipresbyteri ipsius ecclesiæ, qui ea contrectaverat, usque ad vesperam sentiebant: quod ipsi adhuc testari possunt, et ipse Archipresbyter vir probate et inculpate vitæ, dum viveret, asseruit, et litteris postea testatum reliquit. Asseruntur etiam ossa ipsa esse SS.

Innocentii et Gaudentii Episcoporum Veronensium. Hæc Franciscus Corna in libro, quem, ut asseritur a citatis collectoribus, pedestri et nativo sermone conscripsit anno salutis MCCCCLXXVII de antiquitatibus Veronæ ac de sanctis Reliquiis, quæ in ea reperiuntur. Porro quod opud prædictum auctorem asseritur, auctoritatem accipit ex tabula sacrariæ præcitata, quam ea parte confirmat olim marmorea, perusta et fracta, quæ ad ingressum porte meridiana ipsius ecclesiæ S. Stephani columnæ inserta est hoc principio: In hac ecclesia sanctorum Confessorum hujus civitatis Episcoporum corpora requiescunt, scilicet Simplicii, Innocentii, Felicis, Salvini, Senatoris, Probi, Andronici, Mauri. etc. præterito, quod mirum, Gaudentio; cujus tamen ossa quadam, a reliquo se juncta corpore serrantur in arca marmorea antiqua, quæ solebant esse post altare majus, et nunc ad latus illius dextrum servit pro mensa altaris S. Mariæ, duplici inscriptione, altera exteriori in lapide, altera interiori in plumbo, rem ita esse confirmant.

4 Colitur Sanctus ille Gaudentius, commune cum S. Innocentio conditorum sortitus, pridie Idus Februariæ, quo die de ipso egimus: sed ut de eo incertum est, quem tenuerit ordinem in Episcopatu, dum Peretius trigessimus nonus statuit quem Ferdinandus Ughellus decimum quinton: ita nec conveniunt auctores de Innocentio. Nam Ughellus decimum quartum statuit, cui post duos intermedios successerit S. Lucius, quem ipse vocat Lucidum, Concilio Sardicensi anno MCCCXLIII præsens: Peretius vero locum vi. dat vigesimum tertium, decem lucis posteriorem Lucilla (ita enim nominat qui in Concilio prædicto Lucius) atque adeo sæculi quinti anno circiter quinquagesimo proximum. Ex antiquis ecclesiarum picturis, nupurum traditioni muris, certior fortassis conjectura haberetur; sed conjectura tantum: nam post duodecim primus Episcopos, ad annum MXXIII pertinentes, per plura secula incompositum est, ut Paninii verbis utar. quis invicem successor fuerit: tempora etiam quibus singuli vixerunt, præter sex, qui suis locis et sæculis exponuntur, et singulorum gesta obscurissima sunt et incerta: quæ res nimia jam vetustate majorumque nostrorum fatali ignavia tenebris vetustatis oppressæ sunt. Ferrario S. Innocentius est XII, sed mendo typographico pro XIII: citat enim Valerium Augustinum, quem sequitur. prudenter tamen ad calcem admittit tempus et Actus ejus, uti et plerumque quæ Episcopi ejus urbis ignorari.

Florarium MS. Sanctorum Innocentio Episcopo Euphrosium Confessorem junxit, nobis ignotum, hæc verbis. Ipso die sancti Innocentii Episcopi et Eufrosii Confessoris. De Euphrosio Martyre hoc die agimus, cujus et Florarium meminit.

DE SANCTIS DUOBUS MONACHIS ET DIACONO MARSICANO, MARTYRIBUS IN VALERIA PROVINCIA.

Lati mediterranei postrema pars ad Fucinum lacum, nunc Aprutio inserta, antiqui Marsorum regio fuit, unde et Episcopi Marsorum denominantur, quorum residentia dicitur ob Ughello vaga incertaque fuisse, tametsi pro Cathedrali, ubi Episcopalia munera exercere solebant, ecclesia S. Sabinae uterentur, quæ adjecta erat nobili S. Benedicti monasterio, quod cum Valeria dicitur partim

concidisse. Ferrarius in Lexico geographico ipsam Valeriam, Marsorum urbem appellat: unde et Valeriæ provincia et Marsorum provincia, quorum meminit S. Gregorius Magnus lib. 4 Dialogorum cap 21 et 23, non forent distinguenda. In his occis sunt Martyres, quorum sacra veneratio proponitur in Martyrologio Romano ad diem XIV Martii his verbis: In provincia Valeriæ sanctorum duorum monachorum, quos Longobardi

cum
S. Gaudentio,

E
utriusque
incerta ætas,

uti et aliorum
pictorumque.

F

Cultus in
Martyrologio
Romano,

SECULO VI
LIV MART

A gobardi suspensio necaverunt in arbore : in qualicet defuncti, ab hostibus ipsis auditi sunt psallere. In ea etiam persecutione Diaconus Ecclesie Marsicanae in confessione fidei capite truncatus est. De eisdem et sub eodem titulo agit Ferrarius in Catalogo Sanctorum. Eadem horum ut dictis capitibus exponit S. Gregorius :

duo monachi occisi psallunt

2 Vitae venerabilis Valentio, qui post in hac Romana urbe mihi, sicut nosti, meo quoque monasterio praefuit, prius in Valeriae provincia suum monasterium rexit. In quo dum Longobardi saevientes venissent, sicut ejus narratione didici, duos ejus monachos in ramis unius arboris suspenderant, qui suspensi eodem die defuncti sunt. Facto autem vesperis utrumque ejus spiritus claris illic apertisque vocibus psallere coeperunt : ita ut ipsi quoque, qui eos occiderant cum voces psallentium audirent, nimium mirati, terrentur. Quas videlicet voces captivi quoque omnes, qui illic aderant, audierunt, atque eorum psalmodia postmodum testes extiterunt. Sed has voces spirituum omnipotens Deus idcirco pertingere voluit ad aures corporum, ut viventes quique in carne

discerent; quia si Deo servire studeant, post carnis D mortem verius vivant.

3 Haec capite 21, at capite 23 de transitu Diaconi Ecclesie Marsorum ista leguntur : Alius quoque in Marsorum provincia vitae valde venerabilis Diaconus fuit, quem inventum Longobardi tenuerunt : quoram unus educto gladio caput ejus amputavit. Sed cum corpus in terram caderet, ipse qui hunc capite truncaverat, immundo spiritu correptus, ad pedes ejus corruit, et quod amicum Dei occiderit, inimico Dei traditus ostendit. De supra memorato Valentione Abbate egiimus vii Martii in Vita S. Equitii Abbatis in eadem Valeriae provincia, et xii Martii in Vita S. Gregorii Magni : et cum utroque hoc Sancto duo hi moaachi inscribuntur martyrologus Benedictinis Wionis, Meuardi, Dorgantii et Bucelini. Eisdem Bravatus Episcopus Sarsinae in Martyrologio Poetico hisce distichis celebrat :

Disconum interiens

a diabolo oblidetur.

Suspensi bini laqueis ex arbore Fratres
Vocibus alternis cantica sacra canunt.
Marsorum templi custos Levita peremptus
Pro Christo, caelos consociatus adit.

DE S. LEOBINO SEU LEUBINO

EPISCOPO CARNOTENSI IN GALLIIS.

Commentarius praevius.

B

CIRCA AN DLVII. XIV MART.

Varia loca in S. Leobino nominata,

Carnotum antiqua Galliae Celticae civitas, Lugdunensi secunde aliquando attributa, seculo sexto ad meliorem vergente, magno suo bono Episcopum, vita et doctrina eximium accepit Leobinum seu Leubinum ; Leovinum nonnemo, plures Leobinum scribere : ipse se Concilio Aurelianensi v, anno DMLX comito, Leubinum in Christi nomine Episcopum ecclesiae Carnotensis : Parisiensi vero ii, ad annum DVI, Leubinum subscripsit. Et hoc sequuntur Ecclesiae ac pagi, in Carantensi diocesi nomen ab hoc Sancto retinentes, quales ex parte Boreali inter Bresollus et Nannancartum eis Auram fluvium duo sunt ; alter S. Lubin lo crevant, alter simpliciter S. Lubin dictus : alii in Pertica primus inter Nogentum le Rotum dictum et Isterius S. Lubin lo chassant, secundus absque addito S. Lubin inter idem Nogentum et Bazochas prope Carthanariam vicum, ubi Eremiticam aliquando vitam coluit, utrique Carnotensi ubi ad Occidentem situs : nec non ad meridem declinando ultra, eis ripam Ligeris ex adverso Castro-Duni, S. Lubin de Lesignii cognominatus, atque alibi fortassis alii, et in his S. Lubin de vicinis Ordinis Benedictini praerant.

C

Translatio 13 Sept. apud Bedam, et Usuardum :

et in dioc. Pictaviensi :

2 Hujus Translationem Carnotenses in suo Calendario, ad Bermarium jussu Episcopi Leonardi d'Estampes anno 1633 vulgatum, recolunt die xv Septembris ; quo die geminum gemini Bedae exemplar MS. Divionense quidem et Leobini Confessoris, habet ; acrophalum vero Reginae Sueciae et Leubini. Eodem die in omnibus Usuardi seu exradi seu manu exradi exemplaribus reperitur : Carnoti S. Leobini Episcopi ; ut recentiores taceam Gregorium, Molanum, Maurolycum, Galesium, aliosque. Quin et Sebastianus Roullard in sua Parthenia seu historia Carnotensi, anno 1609 Galliae vulgata, cap. 10 ignoravit alio quam hoc die coli, et Henricus Ludovicus Costantius, Pictavorum Episcopus, ad suas Litanias Pictavas observavit, ea die ipsum ut Patrum coli in Priore de la Veyre, et ecclesia Patruilli de Poligny, utraque Pictaviensis diocesis, in qua natus Sanctus inter indigetes illius Ecclesiae Divos merito numeratur. Idem Abrincensis observat Ecclesia, et ad xvii Kal. Octobris hujus Sancti commemorationem in Vesperis ac Laudibus faciendam praeribit. Quia tamen dies illa Octava nativae Virginis Deiparae celebranda

impeditur, maluerit, qui Carnotensi Breviario ordinando praerant ; diem xiv Martii, a Maurolyco depositionis dictum, et nullo alio Officio occupatum solemnissime celebrare. Nec desunt Martyrologium usum hunc ab aliquot saeculis inductum firmantia, etsi minus antiqua, et eadem fere, quae die superius memorato ipsum retulere, sed hic sub nomine Leonini pleaque : in quibus Usuardus ex Carthusianorum Columensium editione duplici, cum Florarii MS. auctore ; haud dubie alia quoque vetusta exemplaria seculi, quae ad nostras manus non pervenerit. Saussanus nomen praerante xiv Martii Ordinationis diem vocavit, Natalem vero diem xvi Septembris.

Depositio, 14 Martii Carnoti celebratur.

3 Etatem Leobini minime obscuram esse patiuntur tum ii, quibus convixit, Sancti, Carileffus Abbas Anisolanus, Hilarius Gabalensis Episcopus, Lupus Lugdunensis, Caesarius Arclatensis : tum Conclia, quibus ipse interfuit ; nec non qui ante ac post ipsum, Aethervus Aucclanensi iv, anno XLII ; Culetricus Parisiensi iii, anno DLVII subscripsere. Erravit igitur praerantus Carnotensis historiae Auctor, cum anno DXXV Leubinum in suum induxit Seidem, nec minus cum ex eadem anno DXXXVII sublatum scripsit, et suo errore Episcopum Pictaviensem Castanarum abduxit a vera chronologia. Nichilo verus fortassis est, quod absque ulla probatione asserit ; pag. 83 S. Leubinum auctorem fuisse illius numeri, quo Capitulum Cathedralis Ecclesiae, septuaginta duabus personis constans, numerum discipulorum Christi representat. Creditus est, quod pag. 147 inter ecclesias suburbicanas ad portum et suburbium S. Michaelis domum et ecclesiam S. Leubini numerans quas nunc Patres Capucini possident, videatur innuere eam, quam Sanctus olim habitasse putabatur, domum conversam esse in oratorium, pro cuius studio erga Praesulem suum. Corporis Reliquiae in ecclesia S. Martini in Valle condita, crebrescentibus miraculis elevare videntur ; eaque occasione separatim a ceteris ossibus caput, thecaque inclusum, post majus altare matricis ecclesiae servatur, anno MDLXXXVII legitima inspectione recognitum : sed quae in supra nominata S. Martini sede condebantur ipsana, una cum Sigaldi, S. Malardi, Deodati, Bertegrandi Carnotensium Episcoporum, et S. Lanonarii Abbatis corporibus, a Calvi-

Etas ex Conciliis probata :

domus,

reliquiae,

et

A nistis iconomachis, durante urbis obsidione, dissipata sunt anno reparatae salutis MDLXVIII.

4 Acta descripta ex antiquis MSS. ad nos transmissit vir Clarissimus Andreas du Chesne, qui excerpta inde fragmenta inseruerat tom. 1 Francicorum; auctore scripta anonymo quidem, sed antiquo: et qui ulem Acta S. Aviti, postremis vitæ annis S. Leobinum discipulum habentis, magna accuratioe judicioque conscripsit: ut patet ex iis quæ hic num. 6 et 9 isidem propemodum verbis referuntur: magis autem et plane similibus loquendi formulis, quibus miracula inter se nectuntur, ut patebit cum illum Vitam dabimus xxii Junii. Ex Actis porro hic proferendis desumptæ sunt novæ Carnotensis Breviarii pro secundo Nocturno lectiones, compendia exponentes res a Leobino gestas: in quibus supinam auctoris oscitantiam prodiit annus nongentesimus tricesimus morti illius assignatus in fine sextæ lectionis, quem in principio quartæ scripserat claruisse tempore Childeberti Franciæ Regis. Ceterum, ne lectorem hinc inde hæc aliquot sensus offenderet, prætermissa describentium vno vocabula quædam [] includentes supplevimus ex propria conjectura, quod hic monuisse satis est.

ACTA

B Ex vetustis MSS. eruta ab Andrea du Chesne.

CAPUT I.

Pueritia: litterarum studia: initia vitæ monachalis sub magisterio SS. Aviti eremitæ et Hilarii Episcopi.

Igitur beatissimus Leobinus, Pietavornm Urbis indigena, dignis ortus parentibus fuit: quibus tantæ humilitatis devotione se subdidit, ut in pueritia primævæ ætatis positus, per hoc diceretur meritis approbatus puer bonæ indolis. In adolescentiæ flore [tantus] descendarum amor litterarum ejus versabatur in pectore, ut sancti Spiritus gratia, quasi cœlesti nube [esset] circumdatus. Dum boves servaret in pascuis, contigit ut a Noidegelinsem monachum sibi obvium deprecaretur, [litteras] sibi descendas scribere: qui cum non haberet codicis aut tabularum supplementum, prout potuit, apices in cingulo scripsit. Quod utique præ-sagium divinæ pietatis mysterio actum; ut qui multis erat profuturus ad exemplum castitatis, ipse cœlibatus zona circumdatus, candoris, instar fragrantis lili, circa renes haberet cingulum litteris inscriptum veritatis. Postea vero, cum pater bujismodi aviditatem discendi in filio comperisset, litterarum lineas in tabulis fieri decrevit, cui tandem exinde processit studium, ut utrumque pariter ageret; videlicet ut laborationi iusisteret et lectioni operam daret, sic inter colendi instantiam sedulum dividebat officium. His quippe duobus præfigurabatur actibus, ut per agriculturæ opus [et] obedientiam, strenuus futurus indicaretur monachus: et per discendi studium venturus prepararetur Episcopus [atque ita] per fidelium corda, vomere disciplinæ exarata tellus, divini verbi semina germinaret.

2 Nec multo post aliquatenus scientiæ prærogativa illustratus, in quodam monasterio pie susceptus, coma capitis detonsus efficitur monachus. Cui obedientiæ humilitate cellarium creditum, et temperandarum cursus borarum, et vigiliarum diligentia committitur. Qua occupatione detentus, per diem se lectioni vacare non posse comperiens, declinantibus ad dormiendum monachis pernoctabat intente, ut disceret normam justitiæ. Qui cum assiduitatem lectionis Fratribus novisset onerosam, nolens horum murmur verti in tumultum, fenestræ, quæ oculis Fratrum patula erat, velum opposuit, ut lumen eis redderet subobscurum, et ipse lectionis caperet in-

crementum. Quidam autem Diaconus illustris, nomine *h* Carileffus, cognoscens eum velle adire *c* B. Avitum, qui tunc temporis morabatur eremita in *d* Pertico, dulci affatu ipsum alloquitur dicens: Agnosco, Frater, de minimis ad majora te velle conscendere, sed quæ tibi in incepto scientiæ institutionis proposito proficiant, tribus verbis te in te truere curabo. Id est, nulli Episcoporum te obsequis obliges, quia inter bonos multos invenies detractores. Aliud moneo, ne quorumcumque hominum basilicam regere, aut petitor ambias, aut expetitus adquiescas; ne inter diversos mores, aut rigorem monachi perdas; aut, si blandimentis non consentias detrahentes tamen vix sufferas. Tertium præmoneo, ne parvæ te sociis cellular, quia dum singulis præponere sibi cupiunt, nulli obedientiæ ministratur.

3 Post octo itaque annos in illa *e* cella monastice conversatus, beatissimi Aviti præsentia se obtulit experiendum. Qui cum ab eo responsum accepisset, ut per eruditionem, quam in congregatione monachorum percepturus erat, ad ipsum reverteretur; inde recedens cum quodam Diacono, qui in monasterio aliquamdiu conversatus fuerat, Ligeris littora cœpit peragrarè: perveniensque ad quamdam cellam ut in ea habitaret sibi oblatam, memor monitorum supradictorum se in eo loco alligare noluit: sed volens *f* Lirinum pervenire, invenit quemdam fratrem Lirinensem, dicentem, se non posse illic temperiei incommoditatem ferre: quo dicto ab itinere, quod cœperat, revocatur. Deinde *g* Gevalensem repetens urbem, cum a beatisimo Hilario, ejusdem urbis Antistite, sacerdotaliter fuisset susceptus, et aliquantisper cum eo commoratus; cœpit conquiri Frater non aptum sibi locum [videri] ad habitandum. Unde, cum inter se eosdem Fratres intercautes Beatus Hilarius animadvertisset, cœpit hortari illum vagum Fratrem ne a comitatu B. Leobini discederet, ne forte obedientiæ gratiam recedendo perderet, quam hactenus illum sequendo adeptus fuisset. Inde vero recedentes, audientesque B. *h* Lupi famam longe lateque crebrescere, ad eum se humiliter contulerunt. Cumque modico tempore cum eo morati fuissent, hortatur prædictus Frater (utpote instabilis et vagus) inde B. Leobinum discedere. Nolens itaque vir Sanctus bujismodi persuasionibus acquiescere, fortiterque resistens, et tam vagum Fratrem in suo comitatu habere contemnens, continuo quinquennio in eodem commoratus est cœnobio.

4 Interea dum Francorum dura ferocitas *i* contra Burgundiones bella concitaret, et ejusdem cellæ monachi eorum metu huc illucque diffugerent; prædictus Sanctus cum altero sene illic remansit in trepidus. Interpellatus ergo ille alter senex a barbaris, ut res monasterii totius panderet, respondit B. Leobinum omnes easdem res scire, se autem ab earum cognitione alienum esse. Hac ergo excusatione illo priore sene ab inquisitione liberato, cœperunt prædicti barbari hominem Dei molliter alloqui, ut si quid ex eisdem rebus nosset, præsentialiter panderet. Qui cum per eum suis blandimentis nihil possent ex his, quæ querebant, investigare; multimoda posnarum genera excoGITantes apponere tentant: nam frontem ejus cordis *k* fortiter circumdantes, et pedes sustibus adstringentes, et sæpe enim in gurgitem submergentes, sicut nec blanditiis, ita nec tormentis ab eo aliquid extorquere poterant. Sanctus vero Leobinus inter utrumque constanter perdurans, maluit ferre supplicia iniquorum, quam revelare secreta monachorum.

5 His nempe supplicii miserabiliter afflictus, licet semivivus, divina tamen suffragante spe ereptus, cum duobus Fratribus Eufonio *l* et Rustico adivit iterum S. Avitum, in vasta Pertici solitudinem

f
EX MSS.
aviduz cacal lectoni.
b c
d
a S. Carileffo iria monetur:

forte malos

forte se

e
et post octennium consulto S. Avito

f

Lirinum iturus,

g
Gabali apud S. Hilariam subsistit:

h
inde ad S. Lupum se confert,

i
ubi ut res monasterii barbari prodant,
F

k
vixit fortis ad inortem,

l

commorantem

Acta

Pietatis natus,

a
inter pascendum litteros dicitur.

c
non sine præ-avito duo hæc jungens.

Monachus effectus,

A commorantem. Quos ille fraterna caritate recipiens, et [inter] illos duos fratres predictos congrua sibi officia disponens, ut cognovit beati viri mentem celesti bonitate uberius emitescere, eum cellarii præfexit officio: in ruius ministerii dispensatione ita se reddidit providum, ut nec superflenti daret aliquid superfluum, nec indigenti congruum subtraheret alimentum. Adeo namque beatus Avitus ejus obsequium sibi compererat gratum ut sue fragilitatis corpus, jejuno maceratum et emo attenuatum, nullo tandem alimento rediret, nisi quod B. Leobinus sua industria preparasset.

EX HEC cum duobus sociis ad Aonium rediit.

N. billacum Ab.

B a Melius Noldigalensem ut sit, non nomen proprium vrb. cuius nulla hic species, nam ejusmodi terminatio potius femininum nomen indicaret) sed appellativum Abbatæ, vulgo Noldille dicitur; quoniam latere secundum ab I'be lapidem vrbis Austrum collapsam Ludovicus Pius Imperator restaurasse dicitur, et novum templum condidit. Abbas anno 830, Vitalo S. Juniani corpore consecravit, quo Ibbatus et Noldillacus, et S. Juniani legitur nuncupata: a priori tamen nomine non esse acceptum vulgatum illud, sed viciniam ejus antiquiorum hic se prodere fas illis creditur, quam Schastiano Rivillari, Novegilli nomen monachi hujus solus scribere. — h. Noldillac habebat MS. sed ex Vita S. Aviti xvij Junii danda, satis constat Carilem scribi debuisse, cujus festum agitur i. Julii. — e. Volter xvij Julii. — d. Fulgo le Picelle comitatus, etiam nunc sylva plena, in Vita S. Leonardi xij Juniani est admissima solitudo sylvæ que Parliens dicitur. In hunc mortuo S. Marziano, electus Abbas Nicobensis, honoris declinatione causa, se recepit Avitus nuncupavit in Vita. — In quo videlicet Noldillacum habebat nuncupavit. — nota. — a. Vita S. Noldillacensis monasterium.

B Celserrimum en. etate monasterium in mari Augustico, de quo pluribus ad Vitam S. Honorati xvi Juniani. — g. Vita Gabalenem: est enim Gabalum, in Territijs ad Oldum flumen, Episcopatus antiqui Sedes, nunc Mimolium translata, ejusque Episcopus S. Hilarius xxy Octob. recedens, hoc tempore hactenus, atque interfecti Cornelii Avervanti anno 535. — h. Ludem tempore vandolensium vitium in Tonsla-Barbara prope Lugdunum S. Lupus dicebat, ad Archiepiscopatum Lugdunensem postea assumptus, qui xxy Sept. colligit, et Consilio Aurelianensi interfuit an. 538. — i. Anno 531 Cos. Pentium Juniore, Reges Francorum Childebertus, Chlotaricus et Theodebertus Burgundum obtulerunt, et fugio Godomato Rege, regnum Iustus divisit, legit Marus Episcopus Treverensis in supplemento ad Chironium Papepi, secuti sui, id est, sexta res gestas annotavit: qui necesse videtur hanc Francorum militum in Justum peditum merito accidisse. — k. hinc locum illi quoniam nostro seculo Franco-Saxi milites, per Luffingiam ecclesias rusticorum rursusque arripentes, a Chappelle, seu glabotona peditum vrbis impudenter: peditum quod ejus formam referbat ecclesiam inter nobis distinctus fontis, quem frontis temporaliusque circumductum, inserto ad occiput huculo, tunculo continebant; ducere vel quæstia proferretur miteri, vel ducende vrbis vrbis exprimeret. — Vita S. Aviti referuntur. Euphorasium autem et hoc tempore in vrbis in vrbis Turonensi florere, ante postea est ad Episcopatum assumptus, hanc pedit ecclesiam eandem hic memorari.

le chappelle locum gentia

h. Avito mortuo,

CAPIT. II. *Miracula ante susceptam Episcopatum patrati.*

Factum est autem, ut, cum Dominus, B. Aviti solitarii laborum celestibus mercede remunerans, terrarum exemptum impeditis, in collegio Sanctorum suorum commoratum haberet, B. Leobinus cum predictis duobus Fratribus in loco, qui vocatur a Chobonaria, decreverit consistere: et eum aliquando in tribus cellulis a se conditis certatum divinum experiret officium, discedentibus duobus, labore manuum suarum per quinquevintum aquam tantum pendo, et sobrio tunc pastus est cibo. Cum autem aestivo tempore proximo fructum instaret, et maturis segetes tritice horreo recondi deberent, subita aeris oborta tempestas ita sylvaram frangebatur eadem, et menses sternebat, ut in stragem penitus viderentur redigi. Commotus ergo vir Dei tanto incommoditatis periculo, contra hujusmodi nimbi tempestatem celestibus armis, orationibus videbat, se invicem, et omnium sacra benedictionis opponens; non solum fulgura et tonitrua tempestatem coniecit, sed et quæstia cessare, et in pristina tranquillitatem aeris quæstionem redire; sed insuper, quidquid cellæ in stipendibus debebatur sub integritate conferre. Illius miraculi spectaculum a beato viro patrati ad laudem Dei est memoria retinendum.

In Carthana rtm secreti:

mensibus infernum tempestatem vrbis

b c

Brajaeo, ut sibi occurreret, convocaret; contigit ut, vicina illius cella [ardente] quidquid obvium elax [flamma] incenerat exurendum, nihil parceret relinquendum. Sed cum monachi tanti vaporem incendii nequaquam injectis aquis posse reprimere; sed, ut videbatur, potius ignem eis viderentur accendere; vir Dei orationibus suis et lacrymis, valentioribus aquis, flammaram globos, nomine Christi invocato, penitus consopiri fecit. Nec minus et illius miraculi insigne præconium memoriæ est commendandum. Cum per idem tempus præfatus Etherius Episcopus, beati viri Leobini prospiciens sanctitatem, ad Diaconatus proveheret officium, et Fratribus Brajaensis monasterii præponeret; dignum duxit ut præfaturæ officium commodius ageret, si ad Presbyterii onus eum ordinabiliter sublimaret. Postmodum cum flamma rabiis ignis sylvæ, et campos exurens, ad monasterium segetes exurendo venisset, et monachi ejus metu a mensa surrexissent; vir sanctus in oratione ante incendium prostratus, apud cœli Deum impetrare meruit, ut omnis illius ignis rabies oppressa consopiretur, et pristina temperies aeris redita blandiretur.

Incendium solum Brajae exoritur,

e. Pre-byter ordinatus atque secundum;

8 Inseverat hunc operi illud cœleste miraculum, quod Dominus patrare dignatus est per B. Leobinum. Quodam tempore duo energumini, in quibus tanta vis dæmonum prævaluerat, ut sepe vincula et catenas commoverent, occurrentes beatissimo viro sospitatus remedium largiri sibi humiliter proposuerunt. Sanctus itaque vir, a Fratribus cohortatus impendere gratiam medellæ demoniaco furere agitat; pietate commotus, apposito Crucis signaculo, et dæmones ab iis expulit, et pristinae sanitatis incolumitati efficaciter restituit. Nec multo post tempore, dum longe a cella absens esset, et ad monasterium, ubi pauci puella morabantur, compendioso itinere declinaret, benignè exceptus est ab illis. Denique post humilitatis officium, quod ei libentissime adhibuerunt, intempeste noctis silentio una de puellarum collegio, incentive petulantia vultu nefario, pedibus Sancti jaentis sub lecti operimento dentibus dolosum intulit morsum; qui sentiens se hujusmodi morsu atrectatum, cum percussione pectoris et ingenti gemitu illam pedibus suis repulit, mortiferum venenum veluti; et servata omni corporis integritate, laqueus mulieris sine damno evasit, pudicæ strophio præcinctus. Ab hac itaque tentatione, Deo se protegente, eripuit, contigit ut ipse, qui aliorum infirmitatibus exiterat medicus, cancri vulnere perenteret in naribus. Qui dum monachorum precibus rogaretur, ut sibi humano quolibet studio mederetur, ipse atterno fidens in medico, qui sibi verbo curat omnia, eorum hebentiam per annos fere duodecim ejusdem morbi imposuit tabo, ut virtus per divinam gratiam augmentum caperet in infirmitate. Unde semper in Dei servitio permanens, et in omnibus Deo gratias redens, sine aliquo humano suffragante auxilio, postea sanum meruit recipere salutem.

duos energumens liberat;

petulantem puellam a se repulit;

converit in quibus cancri vulnere;

conspicere vultu B. Aviti colloquens;

9 Proferatur in medium et illud stupendum gestum miraculum, quod omnibus prodere poterit ad huius incrementum. Quidam ex monachis, antitheto d nomine, sed præclarus virtute, dum esset quadam nocte sollicitus pervigil, vox ei directa est, quod tacito jam sonuisset signum. Hac itaque voce commotus, surgit continuo, et ingressus basilicam invenit eam splendore diffusi luminis radiantem, in qua perspicua celeritate prospicit duos egregios formaviros, Sanctum videlicet Leobinum, et alterum nomine sibi incognitum: ex quorum visu nimio pavore porterritus fugam inivit, seseque in sua cella abscondit. Sed dum ad signi sonum in præfata basilicam ad Matutinos se intulisset hymnos, expleta orationis

A orationis consuetudine, prælocutus e Tyrannus cautus et devotus pergit ad Dominum Leobinum, obsecrans ut sibi indicaret, quæ esset illa persona, quam in basilica una cum eo intutus esset. Agnoscens itaque vir Dei Fratrem fuisse dignum tantæ devotionis miraculo, ait : Frater, cum fuisses oratorium ingressus, et duos pariter vidisses viros; me, ut audio, cognovisti; alter vero tibi incognitus, sed miranti splendore candidus, ipse est B. Avitus, ne visitando dignatus corripere, et admonere, qualiter debeam quemdam Fratrem pro suis excessibus corrigere. Merito namque cæleste lumen super sanctum virum radiabat, quia licet in corpore, mente tamen conversabatur in cælis, juxta illud Apostoli : Nostra autem conversatio in cælis est; unde visitationem meruit habere, et consolationem; in ejus siquidem corde et ore, per divinorum eloquia mandatorum, lux cælestis gratiæ jugiter ac infallibiliter rutilabat.

10 Non multo post tempore a beato Ætherio Pontifice ei injunctum est, ut causa proficiendi in melius S. f. Cæsarium, Arelatensem Episcopum inquirere, et audire deberet intrepidus; ad quem cum pervenisset S. Leobinus, pariterque cum eo B. g. Albinus, qui comes ejus itineris fuerat; requisitus a B. Cæsario cur tanti itineris laborem assumpsisset, respondit B. Albinus : se tantummodo sui desiderii causa venisse; beatum vero Leobinum, derelictis fratribus quibus præpositus fuerat, h. Lerinum properaturum, ubi omnibus Fratribus desiderat esse subiectus. Tunc S. Cæsarius corripens eum, ut celeriter revertetur, ait : Vide, Frater, ne Frater te absente vim regulæ transgrediar, et quasi oves sine pastore in direptionem veniant; quia si hoc contingeret, tuæ reputabatur culpe, et omnis eorum iniquitas in tuum redundabat caput. Hac ergo tremenda admonitione consternatus, ad regendos prædictos Frates quantocyus ad propriam revertitur cellam. Comperiens autem eosdem Frates nihil in se habere invidum, nihil maledictioni aut obreccationi obnoxium, omnes æqualiter diligens, omnes hilariter intuens, Deo omnipotenti innumeras retulit gratias, qui eos ad tantæ unanimiatis concordiam perduxit.

C a Fulgo la Charbonniere, ad Orientale latus sylva Mon-martensis in Pertheo pagus. h. Nollis quod scimus Sanctiorum factis adscriptis, Comito Aurelianensi in subscriptis invenitur an. 538 et iv an. 341 : huc infra octennium præcedunt S. Leobinus accessit conventio v. subscriptis an. 539. - e Pertheo regionis Flavobis est, Braya nomine seu Brigia, inquit Pripius Missonius, qui infra Sarinicum monasterium nomen amittens et Ledo univertus, demum, mutata se plus appellatione, in Lagerum distulit : hinc nomen factum monasterium cuius nulla ubi hæc tenus inventa memoria. - d Tyrannus nomine vocatur et Auguino vel Emencio, longe aliud quam apud Latinos vel Græcos significante dictus, ut habetur in S. Aviti vitæ textu unde suppletus, quod infra. e. Vitale in nostro egrapho legibatur amicus : hæc autem visio usdem pene verbis narratur in Actis modo dictis. - f. Migravit ut carol. xxx. Augusti anno 533. - g. Saunvignis in supplemento Martyrol. Gallicæ ad xii Julii in Pictaviens tertiorio SS. Confessores Albanum et Elysium veris Catholicæ Ecclesiæ tabulis subscriptus ait. - au horum alter hic memoratur incertum : inter Episcopos sanctus nullus hic tempore memoratur istius nominis, præter Andegavensem et Abbatem Cantuariens in Britanniam ad eum Cathedralium assumptionem, ante Vincentium in Amaliam, cui subscriptus, æque ac Leobinus noster ipsius contansus, de quo egimus i. Martii. - h. Ita correctus lucem in nostro egrapho peritubalissimum, qui sic habebat h. vero Leobinum derelictis Fratribus quibus præpositus fuerat, Livino properaturum, ubi Fratribus ejusdem monasterii derelictis Livino foret subiectus, credens ubi omnibus Fratribus desiderat esse subiectus.

CAPUT III.

Promotio ad Episcopatum Carnotensem : miracula alia.

Interea B. Etherius, Carnotensis urbis Episcopus, ante sine cursu consummato, migravit ad Dominum : cumque de successore ejus varia esset inquisitio, Rex earli dominus, in ejus manu cor Regum est, Childeberti a Regis cor ita sua inspiratione

inflexit, ut de B. Leobino monacho in Pontificem D successorum eligendo regale daret decretum. Univerſi itaque, qui aderant, B. Leobinum non solum a Rege, sed a Deo esse electum alacri corde letantes, consono ore et concordii voto conclamare coeperunt, cum cathedra Episcopali in successione affore dignum. In hac ergo electione, cum universus assentiret populus, quidam Episcoporum (quod non absque livore invidia actum esse credimus) coeperunt resistere et contradicere ejus ordinationi, eo quod modica pars naris quondam incumbente caneri agitudine mutilata videretur. Sed voce omnium unanimiter conclamantium oppressa invidia illatioue et penitus frustrata, vir sanctus secundum Dei dispensationem ordinandus decernitur. Interea quidam illorum scientes B. Leobinum ad Episcopatum non velle conscendere dignitatem, consilio into inter se [scripserunt] ad eum, ut aliquem de suis monachum pontificali insula dignum eis transmitteret ordinandum. Ille libenter confestim eorum detis obtemperans, deputat unum ex suis discipulis tantæ ordinationi invehendum, instruens et docens, qualiter se in regimine agere et in sanctitatis apice exhibere deberet. Sed Frater nolens solus sine Abbatis sui presentia ad illud concilium properare, obnoxie postulavit eum, ut cum ipso illic pariter pergeret.

12 Surgens igitur senex profectus est simul, et pervenit Carnotis, quemadmodum fuerat deprecatus. Qui dum in quadam mansione hospitaretur, et vidisset nocte in somnis pavementum nudibus stratum, divina, ut credimus, jussione ei injunctum est, quantenus, emundatis testis, nucleum sibi nitidum reservaret. Transacto igitur noctis tempore cum in crastinum vellet offerre monachum, ut ab eo postulatum fuerat, Episcopum ordinandum, et populi consensus non esse decerneret recipiendum; Regis edictum illico in medium est prolatum, et inde recitatum, quod ad Regis Imperium, et totius populi votum Leobinum oporteret Episcopum ordinari. Ipse vero renuens, et indignum se iudicans tantæ regni missuscipere curam, ad pedes Episcoporum proreclus extenditur, excusationem apponens; illud, quod imponebant, nec implere [se] posse nec perficere opus. Sed reluctantis omnibus, atque ejus excusationi non adquiescentibus, somnium, quod viderat, congrua interpretatione conjicitur : scilicet quod per nucleum a suis testis emundatum populus [intelligendus] esset ab eo regendus, qui deposita austeritatis rigiditate, quandoque esset suo regimine corrigendus, uctareoque sui dogmatis pabulo nutriendus.

13 Exinde sine mora plaudentibus populis, ac Domino in excelsis maximas referentibus odas, Leobinus, quem votis omnibus postulabant, Carnotense urbis Ecclesiæ prædicatur Episcopus, et contra calidam antiqui hostis machinamenta constituitur pastor egregius. Qui postea rigorem sui propositi indeficenter servans, sine pompe ostentatione monachum se, ut ante fuerat, in suo proposito perseverabilem demonstrabat. Suscepta igitur Pontificali reverentia, qualiter quantumve se gesserit in lege mandatorum Dei, verborum affluentia non facile est disseverendum. Erat enim vir Apostolicus veluti splendidissima et ardens in domo Domini, lucerna; sermone nitidus, dogmate facundissimus, prædicatione egregius, mente serenus, miræ patientia benignus, parcimoniosus studiis semper intentus, misericordia operibus devotissimus, Angliæ quoque castitatis candore super niveam dealbatus, omniumque virtutum copia ditatus, euprepia decoratus vitæ. Et ut probaretur esse Dei amicus, fidelis quoque servus, et prudens sequentia reserabunt miracula.

14 Quodam itaque tempore, cum idem beatus vir Leobinus ex more Pontificum parochias circum-

EX MSS

habets frustra reclamantibus,

solertiter accersitur;

E

et ne quidquam remittens,

F consecratur,

virtutes ejus miraculis honestantur;

ab ordo annis ca. cum,

a quo de Fratre corrigendo monetur,

Phil. 3. 29

f ad S. Cæsarium missis,

P

h

prohibetur monasterium suum deserere,

Episcopus Carnotensis ad. 5. m. a. Regi

h

A eundo visitaret, et *b* Avallotium pervenisset, quidam cæcus, ab annis octo cæcitate obtenebratus, ut cognovit virum sanctum per illum locum habere transitum, humiliter petiit ut per Crucis signaculum se redderet illuminatum : quod vir Sanctus aliquandiu recusans, timens ne virtutem operando aliquid arrogantiae videretur assumere, ex Episcopali ministerio, dum caute vult transire, tandem a suis compulsus est, ut opem medelæ ærumnis cæci clementer impenderet. Qui statim, precibus devote peractis, cum signaculo Crucis excutens cæcitatæ caliginem, pristino extinctum reparavit lumine vultum, quo cæcus fuerat ante alienatus. Adiciatur etiam huic honesto operi illud nobile miraculum, quo vir sanctus medens sanavit hydropicum, dum gloriosissimus Rex Childebertus D. Leobinum Episcopum e Rotodiolo speraret ad se venturum, et in ipso itinere accederet, a Vallo vice oblati est quidam hydropicus, nimisensus visceribus, sanitati restitutus. Quem cum Pontifex pro obtretantibus recusaret sospitati restituere, suorum precibus pulsatus, signo Crucis appposito omnis tumor hydropici fugatus cessit; viscerum dolor penitus recessit; et raris, tumore deposito, in planiciem redacta est, agroti a mortis periculo liberato.

signo Crucis illuminat :

hydropicum sanavit :

Grave Pontifis incendium

oratione extinguit

vetus filium suum & ejus resarciæ exemptum,

demonem fugat.

B Inserat in pagina qualiter per Sanctum virum evanuerunt incendia. Quodam tempore, dum Beatus Leobinus cum Medveo Consacerdote a sepe dicto Rege Parisiis fuisse invitatus, et dies Paschæ, vice Pontifex d. illius loci defuncti, Episcopaliter transisset; a parte basilicæ B. Laurentii noctu edax ignis exiens domos pendulas, quæ per pontem constructæ erant, exorere cepit; et non solum, ex vicino fluvio necessanter aqua superfusa non adquevit, sed etiam civitati proximus, civibus, ne universa consumeret, magnum timorem incussit. Ut autem Rex ob clamorem populi expergefactus, sopore quietis abrupto, causam tumultus agnovit; confestim ab B. Leobinum dirigit missum, ut celerissime veniens succurreret civitati. Sed multis hortantibus ut ante eum iret locum, quo magnum flagrabat incendium, ait: Viri Fratres, illic occurrendum est nobis, unde contra flammæ globum divinum potius quam humanum impleretur auxilium. Qui cum pergeret ad ecclesiam, et in terram prostratus divinum efflagitaret suffragium, fretus oratione una cum Sacerdote, ad ignem properavit impiger. Mox ignis ejus oratione compressus in semetipso defecit, et vires, quas incendio edificio assumpserat, obviscitur; et ita flamma ejus intervntu consumitur, ut in semetipsa mortua penitus conspiretur.

C Nec illud silentio prætereundum est miraculum, quod nobiliter virtutibus florebat. Quædam Dno devota ex monasterio puellarum, cum tunicam Domini Leobini cuncta consensu accepisset, et de novo filo rosariens refecisset; vetus filium ex ea accipiens ad suam zonam ex fide alligavit. Soror vero ejus secularis, quas pavore concussa ad eam confugerat, diluendo consurgens eixit zonam sororis, cui inerat filium Pontifex alligatum. Tum demum, a quo antea arrepta fuerat, sentiens circa puellam aliquandiu magnum et [quod] diu ferre non posset, ænis eam vexare incipiens, clamavit per os puellæ; tunicam se Dominum Leobini velut ignem sufferre non posse. Cum hac itaque vociferatione diemon egrediens, puella tristes ferveres ejus pariter cum sanguine evanuit. Hoc quippe miraculum non illo videtur inferius, quod in muliere hæmorrhœisa a Domino constat paratum; quia sicut illa ex tactu fibriæ sanata est a profluvio sanguinis, ita et ista ex tactu filii erepta est a vexatione demonis. Illa autem liberata tam a laqueis inimici quam a curis seculi, devovit se omnibus diebus servituram

Domino, conjunctam sorori in eodem cœnobio. **D**

a Rognavit hæc, Chlodovei magni filius, ab an. 510 ad 558 finem ut aibi autem. — *b* Au Avallotium, Burgundæ in finibus Nivernensium oppidum? verum abest huc a Carnoto plusquam 150 passuum milibus, ad Euro-africum. — *c* Foris huc, tribus ab Urbe Purpura leucis versus Occasum distans pagis, prope S. Clodaldi oppidum vulgo S. Clou. *d* Non est in quem cadere hæc res commodius possit quam Amelius, cujus memoria, ultimam reperit in Concilio Aurelianensi IV an. 541. Successoris autem Saffaraci nomen legimus primum in Synodo v. an. 549, quo intermedio tempore necesse est hoc accidisse. Nam Saffaracus anno 555 non mortuus, sed per sententiam Concilii amotus est: qui nomen in locum est substitutus Eusebius, brevis quidem extinctus fuit; sed cilius mortuus est ipse Leobinus quam ut ad annum 556, a Paschate in diem XVI Aprilis cadente inchoandum, potuerit perventur: siquidem dies mortis est hæc XVI Martii.

CAPUT IV.

Reliqua S. Leobini miracula et felix transitus ex hac vita.

Inter reliqua virtutum miracula illud inserere mirificum est, quod in fugandis infirmitatibus constat celeberrimum. Nam si quis a typo quotidianæ, tertianæ vel quartanæ febris correptus, de Sancti viri pallio fuisse præcinctus, pristina incohimitate recepta ad hospitium revertebatur sanus. Et ita divina gratia salus concessa manabat de tegimine redemptoris. Adiciatur in pagina quod vir sanctus obtinuit in vita. Dum ejusdam Carnotensis domus, in suburbio civitatis posita, daemoniaca infestatione saepius lapidum imbre quateretur; ibant vicini, propter densitatem crepitantium petrarum, parata relinquentes convivia, ut domos suas effugerent. sed exhortati sunt a Dei famulo, ut aquam a se benedictam cum Crucis signaculo illuc porrigerent conspergendam, ubi daemoniaca illusionis maximum instabat periculum. Quo facto hostis effugit territus, et dominus ædis cum eadem domo securus mansit et intrepidus.

Pallium sancti febris pellit :

in benedicta aqua lemura effugit :

Caletricum sibi abecerunt,

in unguentum restituit sanitati.

Hospitium sibi deditur a se.

18 Illud etiam opitulare miraculum nobis est ad memoriam reducendum, quo vir sanctus Leobinus illustris Episcopus refulsit in populo. Quidam beatus vir, nomine Caletricus, nobilis genere sed nobilior meritis, post excessum B. Leobini Carnotis constitutus Episcopus, dum in Presbyterii gradu se tam in conspectu Dei quam in oculis hominum sancta conversatione redderet gratum, tanta infirmitatis angustia est correptus, ut vix ultimo palpiteret aucter. Cujus venerabilis Germana, nomine Malle-gundis, directis velociter missis ad sanctum Episcopum, [oravit,] ut ad levandum fratris sui infirmitatem, benedictam dirigeret oleum: ipse vero cum oleo presentialiter veniens, silentium ab omnibus postulavit, dicens: Domine qui omnia nosti, si huc famulum tuum Ecclesiæ tuæ vel populo judicas necessariam, tua opitulante virtute [nobis] illum restitue sanum. Tunc ille ager, statim ut sacræ unctionis oleo est perunctus, tantæ sanitatis gratiæ est restitutus, ut si nullius infirmitatis molestia unquam ejus membra fuissent attackta. Ad comprobandam autem sancti viri virtutem, reliqua olei pars intantum constat pulchritudinis claritatem esse conversam: ut eunctis, qui aderant, non olei nitor; sed crystalli videretur clarescere splendor: mirum illud præfigurans, ut, qui futurus erat Episcopus, per ministerium Episcopale oleum consecrationis sanctificaret, et divinis virtutibus per cœlestem gratiam splendesceret.

19 Operæ pretium est et illud insignio miraculum huic ordini inserere, quod vir sanctus, quamvis nesciens, peregit in corpore. Quodam tempore dum memoratus Episcopus ad parochiam e Danensis pagi cum suis visitandum pergeret, filia unica ejusdam ex parochianis, nomine Baudolein, genere et opibus illustris viri, ita vi febrium et longa agri tudine tenebatur adstricta, ut jam sepultura prepararetur

Hospitium sibi deditur a se.

cum

A cum exequiarum pompa. Hic audiens Sanctum Leobinum ex proximo venientem, concito gradu ejus presentatur con-pectui, petens ab eo suam benedictionem, et tam sibi quam suis omnibus eulogias dari. Sanctus itaque Leobinus mature consurgens et ad memoratum Baudolenum, ut sponderat, perveniens, dum ingrederetur domum ejus, puella, ea qua gravabatur infirmitate, in lecto efficitur mortua. Nulli autem fidei constat dubium [quoniam factum hoc sit,] ut per resurrectionem puella: a mortuis nomen sancti Antistitis clarificaretur in populis. Præfatus namque vir Baudolenus, volens se in conspectu Pontificis hilariter continere, sub attestatione omni domini suæ præcepit mortem defunctæ nullo modo cuiquam pandere. Sed quia sine dolore nemo amittit quod cum amore possidet, diu res] celari non potuit: quia interior dulcor cordis patefecit exteriorum tristitiam corporis. Ut autem Sanctus Dei molestam illi- linc domus conspexit familiam, tristitia correptus et ipse, ab apparatu prandii aliquatenus se suspendens, basilicæ templum ingressus, ac pavimento corpore prostratus, cum lacrymis Dominum deprecatus est, ut tristitiæ eoussam, qua mœrens domus anxietur, sibi ostendere dignaretur. Oratione expleta, ut senex surrexit de pulvere, puella exanimis surrexit de morte. Tunc jam dictus Baudolenns admirans tantæ virtutis excellentiam, cum omni domus suæ familia pedibus Sancti prostratus, omnia quæ facta fuerunt humiliter indicavit. Unde et immensas ei gratias a lecto [conversus] in lætitiæm retulit.

20 Dicatur et illud mirificum, quod Sanctus Dei jam infirmitate detentus patravit miraculum. Hac itaque cum urgeretur infirmitate, duo pueruli hostis vexatione agitati ejus vestigiis se prosternentes, e- bham qui sibi post eum remanserat, cum benedictione perciperemerunt. Quo durante medicamine, utorque rediit in orbem ad propria. Cuiusque B. Leobinus per septem annos continuata infirmitate agitaretur, divinis actibus in cœlum intentus, et miraculorum honoratus in ignibus, quas isopore dominiens præcians remunerandus impimis, ut fidelis servus talentum sibi creditum duplicatum reportans, in gaudium domini sui intraturus, Angelis plaudentibus, fidenter migravit ad cœlos. Qui tamen antequam sepulture traderetur, quanta virtutis fuerit vivus, prædixit mortuus. Denique cum in basilicam Sancti e Martini in feretro positus portaretur humandus, quidam de circumstantibus, dum virga gestatoria

frequentiam irrupentis populi prohiberet, contigit ut crucem cum lampadibus oleo plenis pendentem, ad terram prosterneret. Mox ipsa crux (mirabile dictu) foniculo, unde ceciderat, cum omni integritate lampadarum, et sine olei detrimento, nemine sublevante, sese innexiit, et permanere in oculis omnium, ut antea consueverat, cepit. Et ubi credebantur lampades minutatim contractæ, [inventæ sunt] sua integritate solidæ, nec ullam olei guttam permisissent distillare. Sic beatissimi viri corpus, ad laudem suæ gloriæ emicuit virtute crucis in funere.

21 O gloriosissimum virum, cujus merita adeo valuerunt apud Crucifixum, ut crux, quæ ceciderat in terram, sine ullius adminiculo ad locum, unde ruerat, reverteretur in celsa! O venerabilem Christi Pontificem, custodia angelorum jugiter monitum, cujus virtute nec olei liquor dampnum, nec ulla lampadarum contractionis sustineret detrimentum! Vere etenim illius gaudens anima gloriatur felicitate æterna, habens lampadem sanctam inextinguibilem lucernam: quia sine laudis humanæ pompa ejus manus nunquam cessavit ab opere misericordiarum, quod indicat hujusmodi liquore illius potentia. Hæc dicta sunt miracula ejus, qui per Crucis trophæum a morte perpetua genus redemit humanum, et a peccatis mundatum dedit conscendere cœlum. Et quoniam gloriosissimi Antistitis Leobini præclara miraculorum præconia ob venerandum memoriam annua devotione narravimus recoleniam, de innumerabilibus videlicet pauca; summissis precibus tanti Patroni imploremus sanctitatem; ut qui eum ferit coroscare miraculis, nos faciat exuberare operibus bonis; concedatque nobis presentis vite cursum sine offensa transcurrere, continuoamque pacis tranquillitatem obtinere, et in futuro seculo ad ejus consortium feliciter pervenire, qui in Trinitate vivit et gloriatur Deus per cuncta secula seculorum. Amen

a Gelenus capi 1630 libro scripti, quorum defatigationem hanc tradit. Typus est ordo temporis quem mox accedentes et recedentes servant. — b Primum anno 557 subscriptis reperitur Concilio Parisiensis in Concilio Ecclēsia ad Sanctum valit diffusi semidupliet vii Octobris. — c Diocesis Carthagenensis pars occidionalis, nomen tenens a Castro-Duno, honesto ad Liboniam oppido, de quo pluribus in Februarii ad Vitam S. Arsenii istæ Episcopi, actum. — d Non fuisse infirmitatem tantam, qua Episcopis unquam functiones impeditet, indicat Concilium Parisiense 4, cui antecedit — e In ipsa Carthagini suburbio S. Michaelis dicto: Volunt Simeonem cum a quodam Carthagenensi Episcopo sancto nomen hos habere; cognomen a sito, ut in valle dicatur; corpus illius istis quiescere: sed mirum foret Sanctum haberi, et de eo nullam Carthagi, ut de aliis Episcopis sanctis, officium fieri; nullum in hagiologis mentionem.

DE S. EUSCIEMONE CONFESSORE, EPISCOPO LAMPSASCENO IN HELLESPONTO.

Motam a Leone Isaurico adversus orthodoxos imaginum cultores persecutionem, multi ex omni ordine fideles utrepala ercepere animo: sed in Episcopos, pro grege Domini atque omnibus suis curas ponere Christi exemplo præceptisque adjuvamus, acriter tempestas incubuit tyrannici furoris; ut vel fugatis vel percussis pastoribus, vel (quod detestari) in lupos conversis, inustodite caute desolarentur factibus, cum omnibus libere in eas irruere Imperatorio edicto concederetur. Tunc, inquit ad annum DCCXXXV, Leonis XX, Illustrissimus Cardinalis Barnuinus, illustratus est glorioso titulo confessionis S. Eudæmon, Episcopi Lampsacensis, qui post multa certamina in exilium missus, ibidem moriens vitæ coronam accepit. ejus memoria a Græcis XIV Martii annis singulis agitur. Que ipsum ex monumentis Græcorum accepisse merito opinatus est Philippus Ferrarius; cum in suo novo Sanctorum catalogo ex illius testimonio ad hunc diem scripsisset; Lampsaci S. Eudæmonis Episcopi

pro cultu sanctarum imaginum proscripti. Fatetur tamen Græcos eum in suo Anthologia non habere.

Sed nec in ullis aliis Græcorum fastis ullus eo nomine Sanctus toto anni decursu reperitur: Euschiemonem Menæa Venetiis excusa, et ex Menæa Maximus Cytherorum Episcopus memorat his verbis: Eodem die S. Patris nostri et Confessoris Euschiemonis, Episcopi Lampsaceni; cum allusione ad etymon nominis, honestum seu honesti schematis vel habitus virum significantis, et ad Apostoli Pauli Romanus allegantibus verbi: sicut in die honeste ambulans; quam allusionem his versibus Menæa expresserit.

Ἦσος τῶν ἁγίων Ἐσχέμων, ἠπὲρ ὧς ἠδύσως, Ἐσχέμωνος ἠδύσως ἕως ἐν χρίστῳ.

Ante mortem, Quæ dixit eximius honestate Paulus, Honestè ambulavit velut in die.

Quam parvo honeste mensuram sui nominis implevit Euschiemon, quanta virtutum illius apud honestatis om-

EX MISS
omni cellar,

decussæ
lampades
lecto suo
resulluntur
illæ

ingigni
miraculo.

E
Contulit.

F

Græcis
ignotum: pro
Euschiemone:

Rom. II 13

cujus elogium
ex Menæa
Græcis.

vel mortuum
ignoceret

plures
Lampadibus
impressi.

R. ignis
cibum et
conspicuos
iamini.

plurimam
infirmitate
extinctus

VIDE SINE
XIIIUM
TOM I MART.
PAG. 208

NE
KONONICH
TIV MART.

Longi Iovico
et h. Jos
resequente

S. Eudæmon.
et quatuor
S. Martii.

A *nia* normam certissimam, divinam dico rationem, fuerit aestimatio, ex miraculorum gratia discernimus, qua exornatum fuisse hunc Sanctum docet eloquium, memorie nominis ipsius sufficere in aeterna parte Menologi, Basilii Imperatoris jussu conscripti, quae extat in monasterio Cryptae-Ferratae, devotio ob Urbe militario: quam visam Latineque explicatam fuisse Baronium, sequi ac alteram, cujus est pretiosissima in Bibliotheca vaticana exemplar, haecenus non potuimus suspicari: nunc autem, quando in excubo apud Canisium Menologia, quo per Sirlotum Latine reddito, Baronius plurimum utitur, nihil simile legit, ac ne de Menis quidem anno 1395 excusis aliquid indicet se audivisse: divinare non possumus, unde vel nomen acceperit, vel confessionis eloquium: multo autem minus unde hauserit ea, quae ad tempus pertinent fidei ab eodem Sancto propugnata: hujus enim rei character nullus reperitur in eologio, quod citata in duplici Marzarini Bibliotheca Synaxario Parisiensi his verbis reperimus, Latineque reddidimus.

Sanctus Pater moser Christusque Confessor Eus-

chemon, a primis annis probe honesteque educatus, **D** factus est Deo amicus; atque in virum evadens perfectum, sacrarium fuit sanctissimi Spiritus. Angelicam deinde amplexus vitam, orthodoxam studiose sectatus est fidem; ac demum ad hierarchici culmen evehctus honoris, spirituali impletus est gratia, et divino succensus zelo Iconomachorum haeresim repressit ac fregit. Miracula quoque multa ac magna operatus est: atque inter alia infantem mortuum sibi a matre lacrymabunda oblatum, in viam, fusa ad Deum oratione, revocavit: feris animalibus terribiliter dominans, solo vocis imperio ab agris, quibus noxam inferebant, abegit. Custodiae denique traditus ab eo, qui tunc imperium obtinebat, haeretico Imperatore, velut religiosus sacrarum imaginum adorator, ipsos custodes suos fecit earumdem esse cultores, egregia sua doctrina persuasos. Quare in exilium tandem ejectus: morte gloriosa consummavit labores, pro tuenda fide patienter toleratos.

sed non absque miraculis

damus absque temporis caractere,

D DE S. EUSTATHIO SIVE EUTYCHIO **E** ET SOCIIS MARTYRIBUS CARRIS IN MESOPOTAMIA.

ANNO DCCXXI
XIV MART.

Arabes Romanis infesti

sub Leone haerico,

multos abducent captivos,

quos tandem omnes ad unum faciunt:

Dum Leonis Isaurici impietatem, adversus sacrosanctas imagines impia furore grassantis, videret criminum Deus ulciscitur per Arabes Orientali infestis Imperio; duplici ex capite militantis Ecclesiae multiplicitate sunt palmis: illic eam Imperatoris nequitiae generose pectus apponens Orthodoxorum libertas, virgibus ad ceterorum confirmationem produxit pugnas, curvare exhorumque arumnis probundos: inde vero apud eos, quos Mahometis insana superstitione dementaverat adeo, ut sola nominis Christiani professio enisus sat juxta necesse inferre credebat, lotus succrescebat nova martyrum oves, quoties aliquam de Romano vicerum barbarus hostis reportabat. Reportabat autem quatuor aliquas, ab acerrimissimo Chronographorum Theoplane compendio recensitas; sub auspiciis patris sui Isam, Arabum America in demortui fratris Isidis luemanno 723 subrogati, rem gerente utroque filio: quorum alteri Mariae alteri Salimam nomen fuit. Et Maria quidem, post multas Christianis illatus clades plurimisque in servitutem et captivitatem abietos, anno dccxxxvii viris subducto, supremam militiam praefecturam excepit Saliman, primoque mox anno plurimos, inquit Theoplane, ex Asia captivos abduxit. Secundo dein anno, qui xxii Leonis fuit, Romaniam aggressus armis, castram, quod αἰδεπόλις, Fororem dicitur, depopulatus est; ac Eustachium Mariani Patricii filium captivum abduxit. Anno tertio, qui a Christi natiuitate quadragesimus supra septingentesimum numerabatur, eductis hominibus nonaginta milibus, in Romaniam effudit copias sub Ducibus quatuor, ex quibus ii, qui in Astari et Cappadociam excurrerunt numerosa virorum, juvenatorum et mulierum multitudine collecta illi ibanos repotierunt... alii a Leone et Constantino oppugnati, victoribus cessare, caetera tot damnorum solutio. Suorum enim clade irritatus perennitatus Isam Arabum Princeps, irritatus unum, qui ultimus fuit impissimo Leone, Christianos captivos per singulis ditiois suae urbes ad unum interfecit: inter quos B. Eustathius Mariani (antea Marianum scripserat, quod utrobique invenit, et secutus est Anastasius Bibliothecarius) spectabilis Patricii filius multa passus tormenta, nec sinceram suam fidem ob id egimus, in Charan celebri Mesopotamiae urbe vetus atque illustris Martyr eluxit: ubi venerandus sanctaque ejus Reliquiae, gratia Dei copulante, omnis

generis praebent medelam. Sed et multi alii per martyrium effluso sanguine consummati sunt

Hic Theoplane, atque eadem prae Latine ejus interpretis Anastasius, juxta Lupatream utriusque editionem, ad plurimum MSS. Codicum fidem recensitam. Anastasium in Historia Miscella sub finem libri 21 transcripsit in hunc modum Paulus Diaconus, omnibus propriis immutatis: Eodem anno evelid interfecit omnes Christianos captivos in omni civitate; inter quos et Eutychius filius Mariani Patricii, Martyr verus ostensus est in Carris Mesopotamiae, ubi et Reliquiae ipsius sanitates per Dei gratiam operantur, et multi alii per sanguinem consummati sunt. Pauli lectorem secutus Baronius ad hunc diem, Romano Martyrologio dictum Martyrem sic inseruit, ut ipsam ex Patricii filio Patricium fecerit: rursus fortasse, ut apud Romanos veteres Senatorum filii omnes dicebantur Patricii, in Constantinopoli eo nomine non particularem aliquam praecipuamque dignitatem (de qua hoc mense vel Acta tum SS. Martyrum xii die vi, tum S. Anastasiae Patriciae die x apud nos) sed generis nobilitatis appellationem esse: itaque sic scripsit: Carris in Mesopotamia S. Eutychii Patricii et sociorum, qui ab Evelid Arabum Rege ob fidei confessionem interempti sunt. Multi apud Graecos Eustathii, Eustachii, Eutychii sunt, variis diebus recolendi, et quidem nominibus quandoque confusis, etsi magna sit in singulis etymologiae diversitas: ut, quod mireris, nemo in his, quem vel hoc seculo aeturo passum, vel Carris eorum coli suspicari possit. Credimus tamen Eminentissimum Martyrologii continuatorem non absque fundamento statuisse, cum hoc xiv Martii die vel mortuum fuisse, vel esse colendum: licet nullis, quos habemus plurimos toto urbe collectos, Sanctorum Fastis Graecis aut Latine uscriptis hic Martyr invenitur. De tempore vero nihil ambigimus; quin Aera vulgaris fuerit annus dccxli, quo Leoni die xvii Junii, Inthetionis ix defuncto, Constantians, infausto nomine Copronymus, ejusdem mensis die xxvii ad sequentem Indictionem x pertinente, suscepit Imperium: eademque anno hoc martyrium a Theoplane, ejusque compilatoribus Anastasio Pauloque Diacono confectum statui: sed eum unum a Graecis dccxxxii numerari, omnia negamus. Omnes enim mortuum Leonem anno Aera Alexandrinae dccxxxii dicunt. Cum autem annum Copronymi primum cum sequenti anno componentibus ei addant xxvii Junii, quo coronatus Copronymus

in his Eustathii Mariani Patricii filius

anno 741 Carris occidit.

qui Graecis est u^o Annus 732 non 733. Copronymus

A prouans est; non voluit annum unum inter illius mortem et hujus iustitiam interserere; sed more suo cum aere imperio novum annum oritur, et ita primum Constantini annum (ad quem tamen nullo modo pertinet Martius, de quo opinus) quatuordecim mensium esse faciunt, ab Augusto scilicet anni nostri xli, ad Septembrem anni xlii; unde autem fiat ut Alexandria Era solis octo annis a vulgari discrepans, ab Imperio Phœœ usque ad finem imperantis Copronymi novem integris disideat annis, et quomodo deinde ad priorem calculum Theophanes redeat, annum unum Copronymo addens, quæ Phœœ abstulerat, satis explicauit in Prolegomenis hujus secundi Tomi.

Non solum Eustathiam Carrus fuisse occisam credibile est: non tamen est unde possimus asserere eodem quo ipse die captivos ibidem alios mortem permissis: socios nihilominus ei cum Baronio datus; quia saltem alios quamplurimos toto passim Arabum imperio

constat esse mactatos ex mandato Isani filii Izid, quem D Paulus Diaconus, nominibus plurimisque lectione aliis et aliquando toto celo diversis usus, Evild filium Gizid nominat: tum filios Mavian et Sulimannum, Michaviam et Zulemii: successorem; Theophanem est Valid filium Isani, fuit Gizid filium Abdimelech: neque pro Izide filio Valid, alteraque ejus filio Abraim, eodem quo pater occisus est anno successive regnantibus donec Marvas imperium invasit, solum habet Hyeen filium Gizid, quem Marvas exceperit. Quam diversitatem nominum in rebus propemodum usdem; sed accuratissime a Theophane per annos ubique suos digestis, a Paulo negligentius ac veluti per digressionem interjectis, eo magis miramur, quod in tota historia Orientali aliud nihil egisse Paulus videatur, quam Anastasium Theophanis interpretem, adjecta Occidentali historia, interpolasse: unde et Miscellæ historie nomen operi suo imposuit.

Dominante
Arabibus
Isam aliis
Evild.

DE B. MATHILDE REGINA, CONJUGE HENRICI AUCUPIS REGIS GERMANIÆ.

Commentarius prævius.

§ 1. Nobilis progenies. Vita scripta; cultus sacer.

Vitam datus B. Mathildis Regina, nobilissima progenie et virtutum sanctissimis exercitiis rxiuæ. Inter majores ejus fuit Dux Wittichindus, plurimus cum Carolo Magno gestis bellis celebris, ut multo celebrior sanctissima ad filiam Christianam conversione et vita demersit ad obitum usque perpetrata; ejus res gestas ad vii diem Januarii, quo sacra ejus peragitur memoria, huc deduximus et hic studio brevitate, etiamsi Actis MSS. jam dandis inseruntur, bellica fœuorum nonnulla omittimus. Patrum habuit S. Mathildis Immodum, sive Immodum, ex quo suam originem gloriantur deduci Duxes Sabaudie, Marchiones Mont-ferrutenses, Comes Savonæ et Salutarum. Legi potest Historia Genealogica Regiæ familiæ Sabaudicæ a Samuele Guichenone edita, in qua tomo 1 pag. 175 et sequente proponuntur duo schemata genealogica: ex quibus tamen expungendus Bruno Dux, e quo dicuntur prouans Ottoles Imperatores. Fuit hic Dux Saxonie S. Bruno inter Martyres Elbekelesdorpiensis anno MCCCLXXX occisus primarius, de quibus egimus iv Nonas Februarii, ubi pag. 311 § 2 genus illius illustrare deduximus. Ottoles autem Imperatores prognati sunt ab Ottone Magno dicti Brunonis Martyris fratre, et socio B. Mathildis: nupta enim hæc est illius filia Henrico Aucupis, e Duce Saxonie deinde creata Regi Germaniæ. Habuerunt autem dicti fratres Bruno Martyr et Otto Magnus patrem, non Wigbertum filium B. Wittichindi, sed Ludolphum primum Ducem Saxonie superioris ultra Visurgim et ad Albem fluvium, ejus filia Lutgardis nupta fuit Ludovico II Regi Germaniæ, et alie tres filie, dictionum Brunonis et Ottonis sorores, Hathomuda, Gerberga et Christina fuerunt sanctimoniales et successive Abbatisse mansterii Gandershermensis a Ludolpho parente extracti. At Mathildis parentis et majores usque ad ejus avam Wittichindum vixerunt in regione inferiore Saxonie cis Visurgim, quam nunc Westphalam appellamus, ubi volua Mathildis avia paterna, in monasterio Heerordensi. Abbatissa, educavit hanc suam neptem B. Mathildem.

2 Hanc majorem suam pietatem sparantique in construendis variis monasteriis continuavit nimbo, et Henricus Aucupis et Mathildis ejus regne, et desiderant in Quindlingeburgo monasterio inter alia a se extracto sepeliri: in quo etiam nepotis illorum Mathil-

dis, Ottonis primi Imperatoris filia, Abbatisse postmodum floruit: cui Wittichindus, monachus Corbeicensis prope Visurgim fluvium, et antiquissimus historicus Saxonie scriptor, tres Annalium libros dedit. Hanc Trithemius lib. 3 de Viris illust. Ord. S. Beniceti cap. 222, cuique secutus Baronius ad hunc xiv diem Martii crederent fuisse filiam B. Mathildæ, non neptem. Verba Trithemii sunt ista: Mathildis filia Regis Henrici Imperatoris primi, soror B. Brunonis Archiepiscopi Coloniensis, fundatrix et prima Abbatisse monasterii S. Servatii in Saxonia. Virgo sanctæ conversationis, multis effulsit clara virtutibus. Ad hanc Windichinus monachus Corbeicensis historiam et gesta Saxonia scripsit. Claruit anno Domini MCCCLXXX. Albertus Krantzius eodem quo Trithemius tempore vixit, et lib. 3 Saxonie cap. 12 scribit ista de Henrico Rege: Quedelburg urbem singulari cura respexit, monasterium ibi erigens Dominarum; in quo primum fecit Abbatissem filiam suam Mathildem, ecclesiam autem in honorem S. Servatii jussit consecrari. Hæc Krantzius, sed verum, ne neptem postmodum ibi Abbatissem et Mathildem dictam, cujus non meminit, filiam crediderit, cum eam antiquiores scriptores non habeant. Sigebertus in Chronico ad annum MCCCLXV ista scribit: Otto Imperator Pentecosten Aquigrani celebravit, concurrentibus ibi a Francia sororibus suis, Regina scilicet Francorum Gerberga, matre Lotharii Regis et Caroli Ducis: et Mathilde uxore Hugonis Parisiorum Regis, quorum filius fuit Hugo, qui post regnavit in Francia. Hujus posteri hactenus regnant. Sed ad filios ab Henrico Aucupe et B. Mathilde prouans veniamus. Fuerunt hi Otto, primus ex hac familia Imperator, Henricus postmodum Dux Bavarie, et S. Bruno Archiepiscopus Coloniensis. Ottoni primo successerunt in Imperio Otto secundus, ejus filius; et Otto tertius, hujus iterum filius et istius nepos. Alter Ottonis filius fuit Guthebus Archiepiscopus Moguntinus, qui B. Mathildis moribundæ confessionem audivit, eique ultima Sacramenta, sacram solæ et Eucharistiam et extremam Unctionem, administravit Henrico prima Bavarie Duci successit Henricus secundus, apud aviam S. Mathildem educatus, pater S. Henrici, qui post mortem Ottonis III e Duce Bavarie creatus est Imperator.

3 Hujus jussu imperioque scripta est Vita B. Mathildis prouans, quam hactenus nullum erant ex re-

E

et perperit
filias.

F

ANNO
MCCCLXXII.
14 MARTII.B. Mathildis
nobili stirpe
progenita.Henrico
Aucupis nupta.

teri

A *teri colice Coloniensi monasterii S. Pantaleonis, nobisque transmisit Joannes Gamansius noster. Est illa admodum preclara, et digna que locum adspernet, eamque adferat omnibus et maxime Saxonibus, in qua sacrae suae gentis antiquitatem perspicere poterunt. Aliquid hujus Vitae compendium idem Gamansius reperit in Carthusia Coloniensi, nobisque transmisit, sed mutilum: ut vel idem a Looventio Sarin, si tunc ibi foret, arbitremur non esse exersum. Habuit Nicolaus Serarius noster codicem manu exaratum, ex quo hactenus sua de rebus Magnitudinis curio interserit, atque inter alia, quae hic sum. 29 et 30 traduntur de accessu Guilielmi Archiepiscopi Moguntini ad aviam matrem B. Mathildem moribundam, ibidem aliquanto contractus visidem passim verbis referuntur citata Eboracorum historia, uti nostras annotationes ad caput v hujus Vitae conferentibus manifestum fiet. Est dictum S. Pantaleonis monasterium a S. Brynnoe conditum, in quo etiam sepultura monumenta videntur observasse.*

B *4 Obolomayse in Domino S. Mathildem prope Idus Marti anno MCCCXXXVIII, Sabbato post primum Dominicam Quadragesimae, infra ad Acta demonstratum in Florario MS. memoria Maclitibus Reginae celebratur hoc die, de qua istud ehygum concinnavit Hermannus Greven in Auctorio Usuarii: Mathildis sanctae memoriae matris Ottonis Imperatoris primi, maxime humilitatis et patientiae matronae: quae virtuti quoque continue orationis tum studiosa fuit, ut psalterium totum ante Matutinas solita fuerit decantare. Tandem spiritu prophetico obitua suum praedicans, migravit ad Christum. Eandem leguntur in Martyrologio Canonico Germaniae saepius excussa. At Malanus in Additionibus suis ad Usuardium ista sub finem, et quidem separatim, adjuvat. In Quindelingeberg monasterio diocesis Halberstadensis, dormitio Maclitibus Reginae, matris Ottonis primi Imperatoris: cujus vita virtutis speculari fuit. At tabula Martyrologii Romani ex dictis hoc concinnum promittit: Halberstati in Germania dormitio B. Mathildis Reginae, matris Ottonis primi Imperatoris, humilitate et patientia celebris. In supra citato MS. codice apud Serarium appellatur Dominum Mathildis et sancta Mathildis. Eandem modo Sanctam appellant Dion et Menardus in Martyrologio Benedictino. Adidit Winn in Notationibus, cum, marito Henrico Aucupo Casare defuncto, in suo cenobio Quindelingeberch vitam religiosam duxisse, et plenam bonis operibus migravisse, in coenae apud virum sepultam esse: obitum autem circa annum Domini MCCCXXI.*

C *Hae ibi, verum post dictum annum adhuc annos vixit viginti et octo. Brevitatis a Winn dicta pluribus exornat, conjugem Augustissimum Henrici primi Imperatoris indicat, asseriturque post mortem mariti, sanctissime regulae Benedictinae observantiam professam oculoque amictam fuisse. Quorum omnium nulla est mentio in Actis infra dandis, aut apud antiquos scriptores. Merito tamen eius memoria servanda est apud Benedictinos ob tot illustria monasterii ab ea extracta. De filio Ottone in Imperatorem assumpto, infra Acta habent, in quibus Henricus quartus et Mathildis, Regis et Reginae titulis solum honorantur.*

§ II. Illustria antiquorum scripturarum testimonia.

W *itichindus lib. 3 Annolum ista de B. Mathilda habet: Cum audis et Wilhelmus summus Pontifex Magnatibus agrotare cupisse matrem Imperatoris, morte sanctitatis fecundam, nomine Mathildam, duaque ejus expectat finis, proprio funere ipsius funus praecessit. De cujus laude si aliquid dicere cupimus, defecimus: quia omne argumentum ingenii*

no-tri superat virtus tanta foeminae. Quis enim di-gne possit explicare ejus vigilantiam erga cultum divinum? Omnis nox omnibus modis et omni genere cellulam suam divinum carminum melodia implebat. Erat enim ei cellula ecclesiae proxima, in qua modice requiescebat, de qua omnibus noctibus consurgens intrabat ecclesiam: cantoribus nihilominus et cantatricibus intra cellulam et pro foribus et in via trifurmiter constitutis, qui divinam Clementiam laudarent atque benedicerent, ipsa intra ecclesiam in vigilis et orationibus perseverans, Missarum solennia expectabat. Deinde infirmos, ubique audi-vit, in vicino visitavit, necessaria praebuit, deinde pauperibus manum porrexit, deinde hospites, qui semper aderant, cum omni largitate suscepit. Neminem sine affatu blando dimisit, nullum sine manuculis fere vel necessariis adjumentis vacuum reliquit: saepe viatoribus, quos longius de cella prospexit, necessaria transmisit. Talia opera licet valde humiliter diebus ac noctibus exereceret, tamen nihil de honore Regio minuebat, et scriptum est, quamvis sederet tamquam regio circumstante populo, semper et ubique tamen erat merentium consolatrix. Domesticos omnes famulos et ancillas variis artibus litteris quoque instituit: nam et ipsa litteras novit, quas post mortem Regis lucide satis didicit. Ergo si omnes virtutes ejus velim narrare, hora deficeret: facundia Homeri vel Maronis mihi adesset, non sufficeret. Igitur plena dierum, plena omni honore, plena operibus bonis et elemosynis, cunctis divitis regalibus distributis servis Dei et ancillis et pauperibus, secundo Idus Martias minime Christo reddidit. Hactenus Witichindus ad Mathildam Abbatissam, filium Ottonis Imperatoris, quem annotat Merbomus ab avia Mathilda litteris diligenter excultam fuisse. Altera B. Mathildis neptis, sive ex Henrico filio, sive Gerberga, ejus nominis secundo Abbatisa Gamlersheimensis, cui Hroswitha sanctissima historiae famula Saxoniae curamine n se elaboratam inscripat, in qua sub initium praecipue felicissimum regnum Henrici Aucupis,

Conregnante sua Mathilda conjuge clara,
Cui nunc in regno non compensabitur ulla,
Quae posset meritis illam superare supremis.

6 *Lutprandus etiam istius temporis scriptor lib. 4 Interea, historiae cop. 7 narrata Henrici Aucupis morte et sepultura audit: Venerabilis ejus conjux, regni-que consors ex eadem gente, nomine Mathildis, ultra omnes, quas viderim et audierim matronas, pro delictorum expiatione celebre exequiarum officium vivamque Deo hostiam offerre non desinit. Sequitur Dimarius anno MVM creatus Episcopus Meraburgensis, qui lib. 1 Clivoni asserit ab Henrico Aucupe filiam Theodorici et Reinilde, ex Widikindi Regis tribu exortam, nomine Mathildem ob pulchritudinem et speciem desideratam, quae ei conjuncta tam in divinis quam humanis par fuit. Descripta deinde morte Henrici Aucupis, quae accidit anno Domini Incarnationis MCCCXXXVI, ista subjungit Inclita gesta venerabilis Mathildis, quae post excessum Senioris sui summopere profect, equidem paucis comprehendam ad imitationem bonam fidelibus cunctis. Quia sancta est, ut Scriptura docet, et salubris cogitatio pro defunctis orare et elemosynis absolutionem his impetrare. Legimus quod annis captivi vincula, quem et uxor sua putans mortuum, assiduus procuravit exoptis, toties solverentur; quoties pro eo acceptabiles Domino Patri hostias ab ea offerri procurarentur ut ipse ei post retulit, cum domum suam iter revisit. Hoc exemplo Domina Mathildis viro suomet, vinculo momentaneae mortis depresso succurrit, non solum pauperibus, verum etiam avibus victum subministrans. Congregationem quoque sanctimonialium*

Vita ex MSS. edita.

memoria Martyrologia inscripta,

etiam monast. ut

Enconiom Witichind.

E

Tromm v suadentionalis

F Dithmar: Episcopi Meraburgensis,

2 Mach 12, 16

A sanctimonialium in die tricesima in supra memorata urbe statuit, et hinc, quantum ad victus et sui vestitus necessaria suppetebat, ex sua proprietate, laudantibus hoc suinet filiis, concessit et scriptis confirmavit. Denique lib. 2 Chronici de obitu ejus ista tradit. Insuper Wilhelmus, sanctæ Archipresbiteri Moguntie cum agrotantis Regine Mathildis finem expectaret, in Redulphothe vi Nonas Martii moritur. Hujus obitum nimia corporis infirmitate oppressa venerabilis Regina, nullo adhuc certa nuntio, presentibus ennetis intimavit. Filius, inquietus, mens Wilhelmus, pro dolor! jam expirans, memoria indiget salvari. Et Ludolfus Abbas Corleiensis egregius, corporaliter sibi occurrentem illum nocte eadem qua transit, videns obstupuit, et mortuum hunc esse Confratribus nuntiavit. Posthæc Sancta Mathidis in Idus Martii migravit ab hoc exilio, spiritum committens, ac Creatori suimet reddens Domino, sepultaque est coram altari Christi Præsulis Servatii, juxta Seniores suum, quia quem viventem dilexerat, hinc se mortuum conjungi, quomodo degit, semper imploravit. Hæc Ditmarus, anno vero ante B. Mathildis obitum prognatus illustri Comitum Saxonie domo, et eodem tempore, quo scriptor B. Mathildis floruit.

Henrici
Bodonii.

B 7 Henricus Bodo in Chronico MS. Gaudershermensi apud Mediomum sic scribit: Serenissima Regina Mechthildis sanctitate clara, et totam stirpem Saxonum nobilitans virtutibus suis, hospitalia multa variis in locis erexit. Monasterium etiam monialium in Northusen extruxit, quod modo omne in seculari Canonicoatum est mutatum, Virginibus pulsus. Viderint quid Fundatrici reponsuri rei auctores. In Confuge, etiam Virginum conuolium, monasterium insuper in Polde, quasi in Palude ipsa fundavit. Hæc ille. Verum Confugense monasterium non B. Mathildis Regina, sed S. Cunigundis Imperatrix S. Henrici Imperatoris uxor construxit, ut in hujus Vita dictum est in Martii num. 4. Confugense hoc monasterium situm est in Hussia apud hujus primariam urbem Cassellas. Hujus loco substituendum monasterium Memmelschense in Thuringia ad Unstruttum fluvium. De aliis infra in Actis agitur.

VITA

jussu S. Henrici Imperatoris scripta,
ex MS. Coloniensi S. Pantaleonis.

PROLOGUS.

I Henrico Regi summæ venerationis dignissimo, explanator hujus operis, vobis exoptat incrementa spiritualium charismatum, augmenta virtutum, et prosperitatem temporalium rerum.

Cum multis sit notum, vos scientia disciplinaque artium diversarum præditum, plurima perlegisse volumina, Sanctorum Viram Patrum in se continentia; quorum exemplis vestra venerabilis conversatio bene potest informari, et ad altiora transehi; non minima est virtutis, vos pia vestrorum inquirere facta precedentium propinquorum; et maxime vestre proavie Mathildis illustris Regine; cujus vita lucida merito est imitanda, et cujus virtus tanto et laudabilior, quanto sexus fragilior. Gratias agimus vestre Almatæ, vobis placuisse hoc opus a nobis recitari, nostræ imperitæ nimis magnam et formidandum; cum vestro dominatui subjecti sint perplures ingenio et sapientia nobis excellentiores, qui radio linguæ profunda possunt penetrare. Vobis a imperante hoc opus inclucari, difficilimum vide-

Jena S.
Benedicti prohe.
post hoc
adde vult
scripta.

batur nostræ parvitati: sed presumptionis esset D maxima vestri imperio nos resistere. Impleximus quidem vestrum præceptum ultra modum nostrarum virum; non autem dubitamus invidorum studia affare, qui quod fecimus cupiant reprehendere. Igitur observamus vos, Rex gloriose, et, si fas est dicere, dulcissime, non temeritatis audacia sed necessitatis causa: librum manuales ne feratis in publicum sapientibus deridendum, priusquam vestra peritia persenserit, quid vestre pietati in eo displicerit; et hæc elementer corrigantur, quæ vestre sapientiæ non recta videantur. Dignum est enim, ut qui lusus dietatus est preceptor, sit etiam emendator et defensor: ne a vobis insipienter elata, invidorum perfodiantur lingua. Habetis quidem in hoc volumine perperita vestrorum facta patrum, ex quibus potestis discere, quid agere quidve vobis expediat vitare. Rector totius mundi, qui illorum corda visitando, justa concessit agnoscere et operibus implere, ipse vobis concedat, quæ recta sunt agere, et alios ad hæc solmonere, et virili fortitudine vos injusta refugere, et aliis prohibere: tributaque vobis invidissima arma, quibus vestrorum inimicorum superetur sevitia. Ipsius etiam gratia vobis sit furtiva firma, et comes assidua, et faciat vos exemplum et formam justitiæ, ad gubernandum fideliterque regendam Ecclesiam: ut sperulator idoneus effectus, sitis magni consilii, industriae et disciplinæ. Dominus omnipotens vias vestras ita disponat, ut in omnibus ejus mandatis sine reprehensione vivatis, et ad bravium supernæ vocationis perveniat, ubique coronam justitiæ atque celestium thesaurorum donativa percipiat. Si cuiquam in hoc opusculo quid placuerit, laus præceptoris erit.

Uta sape et infra ann 9 eius pronuntia honoris contra pluraliter accepto, temporum illorum barbaras verbum numeri singularis juncti: et contra eam nomine singularis numeri verbum plurale.

CAPUT I.

B. Mathildis progenies, educatio, nuptiæ cum Henrico Aucupe.

Temporibus a Conradi Regis b Francorum glorio-i, extitit in partibus Germaniæ Dux quidam, c Otto nomine, honestate morum perspicuus, et in deperendis rebus providus, clarus nobilitate generis, et d lucosus bellorum triumphis. Cui e Harthwic matrona venerabilis, conjugali copulabatur vinculo: quibus duo gignebantur filii, leni forma decorati; et ipsos summa nutriebant diligentia, uti exigebat nobilitatis honorificentia. Major natus vocabatur f Thiuemarus, et alter Henricus. Is quamvis esset junior, probitate morum tamen elucebat altior, et ab annis puerilibus intendebat bonis operibus: sequens humilitatis vestigia, quibus certissime pervenitur ad culmina virtutum. Omnes cum quibus erat, hand minus quam seipsius diligebat. nulli se prætulit, nec per vim aliquem oppressit. Puer vero miræ claritatis ac amando nobilis, cum attingisset florentes annos juventutis, co perunt inter se tractare parentes, ut illi desponsarent virginem, genere sibi non inferiorem, et ejus mos liberalis pra claro juveni esset persimilis. Interim illorum pervenit ad aures in canobio g Herivordinensi egregiam hospitiam puellam, nomine Mathildam, genere nobilem, specie exoptabilem, et moribus illustrem: ut cum avia k sua Abbatisa disceret psalmodiale librum, et industriæ operum.

3 Hæc etiam virgo traxit egregium genus a Venerabili viro i Witikino, qui in occidentali regione Dux fuerat gloriosus, opibus pulcherrimus, sed pro dolor! errore captus, adorabat idola manu artificum facta, C r tæque edentibus variis agerebat erariatus,

a b
c

d e
Duxi throno
plio Henrici
Aucup.
f

f

g
nuptura
D. Mathildis
h

i
originem
duitt a
S. Witikind,
qua

EX MSS

A quia deerant predicatores, qui Christum prædicarent, et incredulos ad fidem converterent. Rex vero Carolus vir Christianissimus, et erga Dei cultores benevolus, tunc temporis tenebat arcem principatus. Cum autem præfati Duci compersisset incredulitatem, animam doluit, et congregans omnem suum exercitum, inivit bellum contra eundem Witikinum, causa defendende fidei, et errantem ad salutis viam convertendi.... Tunc Deo donante Witikium projecit arma perfidie, ac arripuit scutum fidei Christiane, novo fervens studio, sacri fontis in mysterio veterem hominem deponere, et novum in Christo induere. Quem rex Christianissimus benigne suscipiens, eum baptizari præcepit, ipseque illum de sacro fonte levavit; et per consanguinitatem fidei postea fuerunt concordæ amici. Witikinus vero baptizatus, mox mirum in modum totus in Dei opere est conversus. Dehinc omnis exercitus sibi subiectus hanc eandem fidei credulitatem est confessus, et suam Principem devote imitando, sacro baptismatis intingebatur fonte. His ita præactis et composito inter se fudere pacis, Rex Carolus cum victoria revertebatur lætus; Dux autem Witikinus in propriam remeavit patriam, sancti Spiritus gratia illustratus; et sicut prius persequatur Christum invocantes, sic postmodum ad fidem Christi traxit quosque errantes; et ut antea honorum extitit persecutor, ita vigilantissimus tunc apparuit sacre fidei propugnator. Jam tunc desiderabat ecclesias reedificare, quas prius destruxerat in infidelitate; et ubi constituerat idola, hic jam Sanctorum collocavit oratoria.

1. Carolo Magna debilitato et ad fidem converso,

2. nata præclaris parentibus,

3. ab avia Abbatisse educata,

4. amantibus ejus moribus et formis,

B A posteris ergo ejusdem Witikini egregii Ducis processit stirps beatissimæ Mathildis: ejus pater, nomine k Thietricus in l occidentali regione Comes fuerat gloriosus, et Venerabilem Reinildam, Danorum Fresonumque germine procreantem, moribus probibitum sibi met adjunxerat conjugem: quæ meruit dono Dei gignere infantem hominibus amabilem, et felix partus hujus infantis, cui grata Christi postmodum contigit dignitas regalis; nam extitit gloria parentum, lætitia propinquorum, spes hereditatis, et deus totius future solis: amabilis dum nascitur, et amabilior dum nutritur. Quid plura? Tunc temporis raro valebatur infans talis. Cum ergo illustris parvula esset ablatata, desideravit Abbatisa Mathild u mater Thietrici Comitis, quæ in Herivordinensis sede præsedebat abbacie, præfati puellam nutriendam suscipere. Parentes autem illius consentientes petitioni Abbatisse, sibi met ad præcurrendum commendabant, ut illam doceret sacras lectiones et manuum operationes. Puella igitur insignis mirum in modum proficiebat in cunctis, ætate tenera, proliatate grandævæ, capax in studio discipline litteralis et operum industris.

C Cum autem ubique divulgaretur virtus illius laudabilis, etiam pervenit ad aures præclari Ducis Ottonis, qui statim misit suum Comitem o Thietmarum ad hæc explorandum. Ille vero præcepto Ducis obediens, ad supra memoratum comitatum iter acceleravit ardens, et statim adiens cubiculum matronarum, eadem puella jussu Abbatisse servientium, ac adminiculo eorum, clam se inferens monasterio, diligenter perspexit formam Virginis herilem, et miræ laudabilem. Igitur tacite investigatis et cunctis consideratis omnibus, quæ desiderabat, Domino suo reportavit hilaris cuncta quæ viderat. Die vero sequenti Dux Otto disposuit nec unum filium Henricum ad præfatum comitatum, nec unum con. te Thietmaro suo Magistro, ut cuncta considerationes perspicerent, si forma, moresque puella sibi met convenirent. Elegit itaque non paucos juvenes, genera et specie elegantes, qui comitarentur

D juvenem Henricum, quo se jaçantius ferret ad prædestinatum locum. Appropinquantes autem monasterio, castrametati sunt in campo: pauci vero illorum, quasi causa orationis, ingressi oratorium, viderunt virginem intus sedentem, et psalterium manu tenentem, honestissimam habitu et admodum reverendo cultu. Henricus autem eximie virginis amore succensus, interdixit sociis, ne cuiquam indicarent, quæ causa hæc venissent: statimque ad castrum revertebatur, ubi cetera pars juvenum commorabatur: et induens se herili ornatu, templum denuo intravit multo comitatu, postulans sibi copiam dari Abbatisam alloquendi: quæ etiam procedens ipsum cunctosque suos satellites suscepit gaudens. Postquam autem invicem dedissent verba salutatoris; secum duxit juvenem Henricum una cum Comite Thietmaro in suum cubiculum, et familiare cum eis in longum produxit colloquium. Egregius vero juvenis interim sumens fiduciam animi, paulatim incepit sermonem de virgine, interrogans quantum profecta esset ætate, aut qualis staturæ, postremo etiam desideravit sibi licentiam dari ipsam conspiciendi. Quia evocata præcepto Abbatisse, apparuit in ea virginis incesus et pudicitie habitus, frons serena et speciosus ad intueendum vultus: in candore lius extitit persimilis, in vivido autem colore assimulabatur rosarum foliis. Hanc tanti decoris ut vidit egregius juvenis, minime valens diutius celare amorem cordis, postulavit prece instanti ipsam virginem sibi desponderi. Contra hæc Abbatisa oculos deiecit, et nutanti animo in responsione dubitavit. Cum autem magis ac magis perseveraret adolescens in incepto petitionis; tandem Domina talibus respondebat verbis: Non est nostrum eam nuptui dare alieni absque consilio et consensu parentum: dignum est enim, ut a nobis integra fide restituitur, a quibus nostræ procuratori commodata est. Quin etiam nobis versatur in dubio, si alterius viri eam deereverint thalamo: nam illam desiderabant perphures genere et forma illustres. Quamquam autem nobis sit incognitum, quem de his velint eligere generum, adimplebitis tamen vestrum votum, et, si Dei aderit voluntas, nostra de parte non tardamus nuptias: quin excellentia vestri generis crebro insonuit auribus nostris, et hoc non est minima pars foderis, quod ipsi ad nos iter direxistis. Haud moram, ornamentis honeste paratis, quæ congrua erant desponsationi virginis, sequenti die Henricus secum duxit venerabilem virginem in partes Saxonie. Tunc circumducitur civitas egregii Ducis Ottonis a Comite Thietmaro et militibus ceteris: donec in p Wubhusen præparabatur convivium nuptiale unguo honore, uti deceat illos, qui postea imperabant gentibus plurimis: ibi perfruebantur comibus et licito fudere amoris. Henricus autem tradidit venerabili nuptiæ in dotem omne, quod attinet ad eundem civitatem, patre suo consentente: et ipse venerabilis Dux Otto nutrivit eam in vice filie usque ad obitum suæ vitæ q. Tribus autem annis posthæc transactis, vir venerandus mortem subit temporalem, et heri ordinatum Henricus Ducatus percepit honorem. Ascendens autem gradum dignitatis, tantum humilitatem exhibebat subditis, ut etiam si posset evadere, exoptarent ipsum regale solium jam possidere.

expetere ab Henrico in sponsam.

E

idem nuptiis

p

q. Henricus ante obitum Ottonis Ducis.

a Conradus, Witekindus Dux Francorum scilicet Orientalium, cuius metogoths Abogaria mortuo anno 911 Ludovico, et filio Caroli Magni in Germania ultimo Rege, Rex constitutus est anno 912. b Francus Orientalis Regem se scribit Ludovicus II. filius Ludovici Senioris, et pater illi jam Ludovici Orientalis Regem abbas in Vitis ad Witekindum pag. 4. Eundem Germaniam Regem appellat Heimanus contractus ad an. 876. - c Otto non sicut senior filii S. Bruno Martyr Ludovicus duxit, pater Ludolphus Dux Saxonie, suores Langardis nupta Ludovico II Rege, Ruthomada, Geriberg et Christiana Abbatisse Cameracensis. - d Sub Arnolfo Imperatore inclinat

A *res bellica* *herewardia* *familia Mathildis*
 cui bello Italico, ab eo tutor filii ultimi Ludovici Regis factus, Ungaris inducias sua auctoritate persuasit : post hujus obitum ad regnum Germaniae vocatus, senio se excusavit, et dictum Conradum Principibus commendavit : penes ipsum tamen summum semper et ubique vigebat imperium. Ita Wiltichindus, Dithmarus, Luitprandus Meibomius et alii. — e Balhus dicitur Dithmaro. — f Thannmarus et Luitolfus alii filii Ottonis ante patrem suum obierunt. Wiltichindus. — g Herewarda est oppidum Westphaliae in Comitatu Ravensbergensi, haud procul a Angria, ubi Wiltichindus erat. — h Arva mox Mathild. — i Ille gestas B. Wiltichindi deduximus ad 7 diem Junium : atarus S. Mathildis consetur a Fabricio lib. 4 Originum Saxonicarum. — k Thietricus, alius Dilericus, Thidericus, Dithmaro Theodericus. Est populi Princeps vel populi dives. Dit. Thiel. Deut. Thiolthi populus : rick principis dives. Apud Wiltichindum fratres ejus sunt Wiltichind, Immet, Reginbero. Ex Immeta progeniti Duces Sobaudia et us conjuncti Principis. — l Id est, Westphalia, Gobelino Comes de Aldenborg, quem aliqui sequuntur. Kronico lib. 3 Saxonia sup. 4 Comes de Ringelheim, antiquae Saxonum nobilitatis. — m Reinilda etiam Dithmaro dicitur. — n Corrigendus Fabricius, qui pag. 424 in tabula Genealogica Reinildem vocat, qua utri, non miter, Thietrici fuit. — o Thannmarus dicitur Wiltichindo, qui ejus subditum erga Henricum vulbe laudat, et ustulium, qua milites Conradi Regis deiecit, contra Henricum venientes. — p Walehusum, Germanus Wallhausen, ad Helmsa fluvium, in conspectu Thuringiae et Mansfeldiae. — q Ille mortuus est 30 Novemb. anni 946, uti ex veteri Chronico Saxonico et Dithmaro constat, et congruunt haec Acta. Ergo nuptiae S. Mathildis factae forent anno 913 aut praecedente.

CAPUT II.

Gesta in matrimonio et obitu mariti. Dignitas filiorum.

B *a* *b* *c d* *ef* *ipia Regina dicitur pudicella,* *huc illustre,* *et ratione,* *et contemptu mundi,*
 Interim dum haec agerentur invasit Regem Conradum crudelis languor, et a mors sequebatur crudelior. Tunc disponente Deo successit Henricus regali solio, b bello seu pace fuerit, est incertum : sed absque dispositione Dei accidisse non est dubitandum. His ita dispositis, Christo adjuvante, multa exercuit bona opera vigilantia diligentia, gratias agens Deo largitori de dignitate seculi, inopum et viduarum apparuit promptissimus consolator. Cum autem mirum in modum proficeret Princeps laudabilis, Christus illi plus anxie honorem dignitatis, perfluminas nationes suo subjugans dominatu e Danos, d Selyas, e Boemones, f Bahovarios veteraque quamplurima regna, que suis antecessoribus non fuerant subdita. Hic plurima praeferuntur de laudibus Regis Henrici, quia properandum est ad vitam more-que Reginae illustris Mathildis, de die in diem Christi gratia in omni bono opere proficientis; ut nepotes ejus et posterit toties habeant gaudium animi, quoties tam sanctae matris meritum invenerint legendum : cujus probitati computatur et meritis, quidquid future soboli evenit dignitatis et honoris. Cum igitur regalis solii ascendisset gradum venerabilis Regina, illustris maritali potentia, et illustrior religione divina, in conjugii foedere manebat pudica, et tamen nihilominus caruit palma : virginitati proxima humilitate sic tendens ad gloriam, in dono Dei postmodum mereretur fieri allecta in celesti patria. Nam quanto sibi accessit potestas sublimior, tanto se humiliavit devotior : et quod perarare evenit, dignitatem seculi sine superbia possedit. In publico processit ornata geminis et serico, sed interius gerebat pretiosius ornamentum, cor acceptabile Deo : tantumque subditis exhibebat humilitatem et in vice matris caritatem, ut omnibus esset amori pariter et honori. Noctis quoque tempore sese a latere Regis fortive subtraxit, quasi ipso ignorante, relinquens regalem thalamum, orationi intendebat animam, ut sibi reconciliaret Deum, quem diligebat casto amore, et cui serviebat integra fide. Quis etiam dubitet, ut Rege nesciente electa Christi famula talia posset agere? Ipse etenim bene intelligebat, sed quasi se nescire simulabat, quia veraciter noverat, cuncta ejus opera bona existere et utrisque profdesse. Igitur facies illi consensus praebuit, ad omnia, que desideravit : non sua voluntas a Deo incipiebat, et in Deo coepta fiebat. Quidquid mundus delectabile habuit, pene totum pro amore

Christi contempsit : divitias non concupivit, paupertatem non timuit, ejus manus semper larga fuit pauperibus, et ab elemosyna eroganda raro inveniebatur vacua. Numquam quis ad illam accessit dolens, qui non abiret gaudens, et quisquis illam adivit, impetravit quod voluit. Sin autem quempiam intellexit aliqua vi oppressum, aut proscelere criminis carcere includi, seu populari examine deputari morti, nihil habuit hilaritatis, antequam reconciliaverit exacerbationem Regis. Si quando abscessit non exaudita, id provocante vulgari sententia, Rex secum tacitus inveniit, quod petentis votum non implendo perturbavit, et saepe egressus a iudicio, quasi ipsam mulcendo, arbitris reliquit discutienda, queque fuerant legaliter punienda : et ecclesiam ingressus seu aliquo bono opere detentus, illud Evangelium sollicita mente adimplevit, quod Christi famula suis auribus seculo infudit : Nolite iudicare et non iudicabimini : in quo enim iudicio iudicaveritis, iudicabimini, et in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis.

7 Deus autem omnipotens sibi servientes nunquam derelinquens, clementer inspexit bona opera Regis Henrici et beatissimae Mathildis, atque illis multiplicavit excellentiam nobilissimae proles. Beatus etiam partus, qui in utroque sexu enituit pulcherrimus, non particulatim comprehenditur, nec penitus reticetur. g Otto praerlarus ante regalem dignitatem procreatus, natu fuerat maximus, forma insignis et moribus illustris. Henricus autem in Reguli solio natus junior fuit annis, sed haud inferior excellentia probitatis. Hinc nimirum tanta inerat pulchritudo, ut tunc temporis vix posset alicui comparari viro. In fiducia armis patris fuerat consimilis; in omni autem tolerantia adversitatis caute observabat vestigia inclytae genitricis, et propter haec specialiter dilectus fuit matri; quo, quasi esset unicus illius, fovens eum omnibus deliciis, ceteris in amore praeposuit filiis, atque desideravit ipsum regno potiri post obitum inclyti Regis Henrici, si permissu Dei voluntas illius posset adimpleri. Hinc et venit puero prima labe mali, et ob hoc Otto egregius contra fratrem parumper est commotus, talique modo inter ipsos crescebat invidia et lis assidua. Bruno vero aetate minimus, sed honestate morum haud infimus, in annis puerilibus scholasticae deditus censurae, divino famulatu insudabat dietenus. Sed enim insignis gloria parentum, de filiis jam prohibet prolixitatem sermonum, quin remeandum est ad vitam Henrici Regis et beatissimae Reginae Mathildis : quorum probitas enumerari non potest, sicut dignum est. Ambo fuerant fortunati, et merito laude sunt digni : nam illorum promeruerat virtus quidquid boni nunc resplendet in nepotibus. O beati, qui non solum fuerant in carne coadunati, sed in animo uno et spiritu ad omne opus bonum prompti! Inerat illis unus amor in Christo, aequa coadunatio in bono, Deo placens voluntas, et recta paragendi facultas, par dilectio in proximos, aequalis compassio in subiectos, O beatum virum in cultu divini funeralium studiosum, et egregiam mulierem, quae totis visceribus diligebat Christum Regem! Non ergo est dubitandum, quin Dei gratia perceperint praerium virginitati proximum, quia in ipsis regnavit castitas conjugalis nec tamen defuit continentia laudabilis. In cunctis eorum actibus resplenduit modestiae virtus : merito fuerunt rectores regnitibus a Deo virtutibus munerati. Beati existunt, et aeterna beatitudinis requiem possidebunt : pro quibus ipse elemosynas exorant, quis larga manu indigentibus tribuam, quando in mortali vita manebant Quid plura? Quanto sublimiorem ascenderant dignitatis gradum, tanto

D EX MSS.

miser cordia erga afflictos ;

Mat. 7, 2

pererit mor to Ottouem,

R

g

Henricum pro filis amatum,

Brunonem,

F

Fuit ei cum Rege quarto una virtutas bene vivendi

tanto

A tanto devotiorem Christo impendebant simulatam.

8 Cum autem persistere magna prosperitate pacis, omnipotens Dei inspiratione desiderabant monasteria construere, et administranda praeberent illis commemorantibus de regis facultatibus, quatenus sui suorunq; patrum vel nepotum memoria illidem perpetuo haberetur firmissimum. Igitur tractantibus tanti operis fundamentum quoniam ponere loco, Principibus populi in unum convocatis, postulabant sibi consilium dari, in qua parte regionis hae decernerent posse adimpleri. Adhae Principes responderunt, dicentes : Intra Winitibusum existere sanctorum oratione regulari disciplina carentes, quae non possent illic diutius demorari, nisi sustentarentur adjuvantibus regalibus ; et consilium dabant in h. Quitilungeberge transferri. Ergo ambobus hoc placuit consilium, et inter se conspirabant implendum. Posthaec Rex Henricus adiit Bartholdinum, quo sepiissime exercevit venatum. In paucis diebus interpositis languore correptus, vi febrim nimium laboravit, sed parumper sedato infirmitatis dolore, inde ad Erardiam iter direxit, itaque cunctis Principes regia convenire praecipit, ut se invicem eadem inter, quem suorum filiorum regule solum possidere eligerent. Venit et Diemot Abbatissa Wine-telnensis, evocata praeepto Regis, et prioris hand muneris desiderit, postulabat ut sibi subditis sanctimonialibus in Quitilungeberge consentiret transponit : quae petitionem Regis gratanter accipiens, libenter id annuit.

9 His ita dispositis Rex Henricus perrexit ad h. Mendebe, secum comitantibus paucis : illic iterata est ejus infirmitas, et non multo post sequebatur mortis asperitas. Cum autem sentiret sui corporis dissolutionem immere, Reginum ad se vocans, multa cum ipsa disputavit secreta, et postremo sermonem talibus conchisit verbas. O natus semper filiosum et merito dilectissimus, Christo gratias agimus, quod te superstitem reliquimus. Nam nullus sibi adpuxit mulierem fide firmoerem, in omni bono probatissimam. Haec gratiam habens, quod nos sedulo mitigasti iratum, et in unum rem nile nobis deditis consilium : nos sapienter roveceisti ab iniquitate ad justitiam, et sedulo monuisti vi oppresso facere mterendum : nunc te et nostros illos omnipotentis Deo commendamus, et electorum Dei precibus simul cum anima, quae de corpore jam est recessura. Haec cum dixisset, et Regina hand minus illi gratias egisset, nterore plena, velebiam est ingressa, se sinque omnia commendans Deo, sicut semper volebat. Interim desecat anima Regis de argustulo carnis : sentiens autem Sancta Dei plebis lamentatione inelytu virum rebas humanis excessisse, postrexit se in orationem, et ipsius animam commendavit in Christi fidem. Postea surgens, in terrogavit, si adhuc aliquis peperisset, qui amice sui Bononi Missam decantaret ? Audens hoc m Adaldae Presbyter, respondit festinus, Domine, nondum quodquam gustavimus. Venerabilis Regina olim dicit hinc in brachis fuerant circumdata, ut sine auxilio fibri nullatenus posset divellere : his tunc minime tangens digito eius dicta excessit, ita ad Presbyterum dicens : Accipio tibi hoc aurum, et canta Missam animarum. Quando etiam Venerabilis Bononi postmodum vixit, eodem Presbytero magnam exhibuit gratiam, nunquam tradens obliuioni, quod primam Missam decantaverat animae Regis Henrici : et ob memoriam causam hujus facti ipsi impetravit Episcopalem dignitatem apud filium suum Ottonem.

10 Cum autem finita esset Missa animarum, Regina deus intravit cubiculum, ubi jacebat corpus

mortuum, et intus invenit regales filios multum lacrymantes simulque cum eis omnes militum Principes. Haec ut vidit inelyta Regina, devotas genas lacrymis est perfusa, et exanimis corporis pedibus provoluta, amarissime flebat, sicut venerandis Rex erga se promeruerat. Sed tantam illi Deus contulerat gratiam, et tam laudabilem temperantiam, ut nec per impatientiam illum offenderet, et tamen digne Regis obitum plangeret. Tunc filiis ad se vocatis, talibus eos verbis admonuit, dicens : O filii carissimi, haec sedulo inducite vestrae menti, Deum timere, et ipsum in omnibus semper honorare, qui talia potens est facere. Hic merito vocatur Rex et Dominus, qui tantam potestatem exhibet pauperibus et divitibus. Desistite jam contendere pro transitoria dignitate, talem finem caput omnis mundana gloria. Beatus est ille, qui sibi preparat aeterna semper permanentia, nec inde vester animus contristetur, qui vestrum alteri praeparatur : memorditer retinete, quod in Evangelio dicitur Veritatis ore : Omnis qui se exaltat humiliabitur, et qui se humiliat exaltabitur. Posthaec rite paratis omnibus, quae necessaria erant ad finem, maximo cum honore corpus in Quitilungeberge transportabant, nisi ipse requiescere decreverat, ibique honorifice tradiderunt sepulture. Tunc Regina Venerabilis supra memoratam Abbatissam monasterii Winitibusum ad se iterum vocavit, et congregationem sibi subditam illuc transferri admonuit. Quod Abbatissa primo renuit, sed postmodum imperante ejus filio Ottone consensit.

11 Post excessum inelyti Regis Henrici, ductores primi conveniebant et de statu regni consilium habebant. Per plures dydicabant Henricum regnum potiri, quia natus esset in aula regali ; alii vero desiderabant Ottonem possidere principatum honorem, quia aetate esset major, et consilio providentior. Quid plura ? Disponente providentia Dei sceptrum regnum a cessit Ottoni. Inde magis ac magis inter fratres convalescebat discordia, quae inter ipsos versabatur ab infantia, assidue litigantes, nil pacificum mutuo loquebantur. Tunc Regius juvenis Henricus multa sustinuit adversa : quem inelyta mater e contra salutaribus precibus lenavit, et sedule admonuit Scripturae dicentis : Quem enim diligit Dominus, corrumpit, et quasi pater in filio complacet sibi. Haec multa de cogitationibus praetermittuntur, quia si per singula voluerentur, mirantibus simul et legentibus praefixa viderentur. Tandem mediator Christus Jesus volens fratres inter se diutius discordare, per sanctae matris meritum illos concordavit in unum. Post haec Rex Otto profecit fratrem suum m Henricum Ducem super a Baiuvariorum gentem. Sanctus vero Bruno aetate minimus adhuc debebat sub censura litteralis discipline, et keta indole de die in diem proficiebat in Christi servitute. Cum autem profecisset aetate et sapientia, Rex adpuxit eum sibi per amorem fraternitatis, in ministerium Archiepiscopi. Interim obiit o Wigfridus vir venerandus, qui Archiepiscopalem Coloniae Sedem possedit, et munere superioris Dispositoris Brunoni cessit Episcopalis honor dignitatis. Ascensa autem tanto cultum potestatis, nequaquam sibi inde crescebat tumor elationis, sed sancta mens Episcopi se potius melinavit humilitate ; illud in memoria recordens, quod Scriptura admonet, dicens : Quanto magnus es, humilia te in omnibus. Per vigilavit sapientia, placabilis lenitate omnia, serpentis astutiam cum lege custodivit, et columbae simplicis animum non auisit. Gregem sibi commissum dilexit, et per baculum discipline multos ab errore eripuit : quosdam collationibus assiduis disputationibus ad meliora ducens, quosdam placide maturitate doctrinae, desideo

et coronat esse consuetudine.

h

i

13

k

qui moribus de a p p

pro anima mortui orat.

m

ita ut erat in cantori.

post laryngem paterius fusa.

D

authoritar ptes.

Luc 24 11 et alia Reg y a nite. urgi.

E

et al. ut in moniales Winitibusum Henricus co n yrate.

E illi Otto capiti regium.

Prov. 3 12

F

de vi us duabum Na. v p r. m n

trans ex schisella etc.

Archiepiscopi av. Coloniensis.

Ecd. 3 20

quaque cum p. etc. etiam m

rio

Ario sancte conversationis implens. In sermone fuerat mitis, in doctrina humilis, malorum acerrimus destructor, et veritatis studiosus assertor; humilibus blandus, superbis severus, quosdam intra septa gregis suscipiens ex lupis oves fecit, alios extra septa enutrivit: et quidquid alios docuit, ipse primum replevit, nec non in eadem civitate extruxit quam plurima monasteria. In omnibus etiam extitit fortis athleta. Dei et propugnator Christiane fidei. Quid mirum filios in bone proficere, quorum mater nunquam cessabat Deo servire?

a Mortuus est Conradus anno regni septimo, Christi 948. — **b** Witechindus electionem pacifice factam scribit: cui ita valente. Conradus moribundo frater Lupus Eberhardus insignem delulit: cum exercitus Frisariorum Regem constituit. — **c** Witechindus: Danos cum exercitu alii, vici, tributarios fecit. Regem eorum Albam baptismum percipere fecit. Quæ de Jutarum regione eorumque Principe Nula, seu Chaula, aut Chupia accipienda alii tradunt. — **d** Idem auctor: trauit super Scavos, qui dicitur Hevelli, urbem Brennaburg, jam Brandeburgum dicitur, cepit. signa verbi contra Dalmaniam, est Mauer puris, obsidens Gronam urbem, 20 die cepit, pro qua alii Gramam, Rietni, Kicsni hobent. — **e** Idem: Pragam Bohemorum urbem Regemque ejus in ditionem accepit. — **f** Idem: Transit in Baiariam, cui presidebat Arnulphus Dux, qui videns quia Regi resistere non sufficeret, egressus est ad Regem, trahit semetipso cum omni regno suo. — **g** Otto natus circa annum 944, aut sequentem. — **h** Quittlingeburgum, alii Quedelburgum, urbs in Comitatu Regensteno, versus Halberstadtum, in quo etiam Comitatu Westerhausen, an hic Winetlusum? — **i** Bathfeldum, vulgo Bantzefelde inter Quedelburgum et Mansfeldum. — **k** Memleben seu Memlebra, ad Vincturum fluvium in Thuringia haud procul a ditione Mansfeldica: ubi illustre monasterium, a S. Mathilde, ut asserit Fabricius, conditum. — **l** Anno 936, 2 die Julii. Hic est Adaladagus postea Hamburgensis et Bremenensis Archiepiscopus, qui omnium primus ordinavit Episcopos in regno Danicæ. De eo Adamus Bremenensis lib. 2 cap. 1 et 2. Krantzius in Metropoli lib. 3 cap. 16 et not. vultus occulibus — **m** Mortuo Bertholdo Duce, creatus memoratus Arnulphi filius, Henricus datus est Dux Bavoricus anno 974. — **n** Colitur S. Bruno 31 Octobris: ad quem diem est vita ejus illustranda. — **o** Mortuo Wigfrido 7 Julii anno 953, creatus est S. Bruno 30 Augusti.

Jemil' Dard
Silon
Bahem
Baidaril
Quedelburgum
Memleben
Adaladagus

et quam familiari voce ad Deum clamarit, et veniam peccatorum postulavit, et qualem cum sanctis animabus meruit habere amicitiam, quibus a Christo imploravit requiem sempiternam. Ante galli cantum totum finiverat psalterium, nisi brevitate noctis impeditur. Sentiens autem tempus appropinquare, quo conveniebat Nocturnales celebrari, recessit ad cubiculum cum silentio, et nesciente aliquo collocavit se in lecto, quasi totam noctem illic dormiendo egisset, et nusquam inde pedem movisset. Dato autem signo ad Nocturna, haud segnis surrexit, et properando iterum intravit ecclesiam, divinas laudes auscultans, et intento corde orationum instantia desudans. Post Nocturnam vero omnibus egressis, intus mansit januis clausis, oculis ac manibus intendens in eolum, invictum ab oratione non relaxavit spiritum, usque dum aurora lucis umbram depulit noctis. Postea ingressa cubiculum reclinavit se paullisper ad requiescendum, ut lassa membra reficeret, ne in famulatu Christi deficeret.

13 Interim confluit multitudo pauperum, de ejus manu acceptura vestem et vestitum: quorum clamor mox ut persentit, impigre de somno surrexit, esurientes misericorditer pascens, et nudos vestimentis induens, non dubitavit se Christi membra tegere sub iocum veste. Quibus etiam resectis, et quæ necessaria erant abundanter impensis, vestimenta viduitati congrua induit, et ecclesiam cum reverentia intravit. Nullus prævaleat dicere, quanta religione consueverat Missam audire; interim nullum protulit verbum sed actu pariter et habitu intendebat in Deum. Quid plura? A matutina hora usque ad vesperam, nemo illam conspexerat a bonis operibus otiosam. Non est etiam retreudum, beatissimæ Regine temperamentum, quod in omnibus suis laudabiliter servavit: nam nec cibo aut somno amphus indulgebat, nisi quantum natura necessitas depoposcit. O beata, quæ dolo caruit, et in qua pietas apparuit! Mitis et pacifica et omnibus miseris promptissima: neminem judicans, neminem damnans, nulli malum pro malo reddens, nihil arbitrio suo agebat, sed per omnia ad notum, et voluntatem Dei tendebat. Omnes male agentes illam oderunt et recte viventes dilexerunt. Magnam adversus omnes injurias patientiam assumpsit, et quæ excellens fuit Regina, propter Deum multa sustinuit adversa. Raro videbatur irata, vel etiam commota: nemo illam vidit ultra modum mentem aut ridentem: miro caritatis splendore effulsit: modestiæ mirabilis anatrix, et humilitatis placida sectatrix: in se plerumque superior, in ceteris autem clementior, omnibus fuit totus homitatis exemplum, largiendo, miserando, errantes convertendo. Quoties silo tributi solvabantur a voctigalibus, decimas inde delit pauperibus et Christo famulantibus et quo ire pede non poterat, misso munere circumibat. Neque enim sunt tam parva, quæ gessit, ut omnia litteris comprehendi possint: quæ si quis universa numerare voluisset, immensum legentibus volumen edidisset.

mane elemosinas distribuit: E

parca in cibo et somno:

sincere Deum querit:

benigna in pauperes.

patime tribulationem magnam ab otione Rege

CAPUT III.

Virtutes in viduitate exercite. Tribulatio a filiis illata: reconciliatio facta.

Quis scripto valebit comprehendere vel enjus lingua poterit explicare quam gloriosus ante Christi flagrare coepit in mente illustris Regine Mathildis post obitum Henrici Regis. Stabilis permansit in fide, humilis in Dei timore, cujusque discipline memor extitit, et justitiam cum religione retinuit: ad omnem tolerantiam fortis, et ad sustinendam injuriam mitis, facilis ad faciendam misericordiam, generis parem fraternam. In omnibus ejus actibus et confabulationibus laudabilis apparuit gravitas et admiranda dignitas: tamque se honestam exhibuit in pudore, ut perpiures arbitrentur illam esse virginem, ni vidissent egregiam prolis fecunditatem. O quanta reverentia Dei timoris! Semper intendebat studio orationis, et perquam forti anno se preparavit ad resistendum diabolo, fiducia ter gerens scutum fortitudinis, ad expugnandum secularis pelagus tentationis. Transitorius enim rebus non implicata, Christum solum secuta est. Noctis quoque tempore, quando omnibus mos est requiescere, collocavit se in lecto, quasi causa dormiendi, ut sic celaret intentionem operis boni, et parumper est dedita somno, ut potius confortaretur ad serviendum Deo. Postquam autem persentit dormire omnes, in cubiculo secum pernottantes; spreto fulgenti stratu, clam surrexit atque cubiculum puellam tacita excitavit: et ingressu suspensio ejus cubiculum, a ecclesiam intravit sancta celebritate hymnorum, non stupata barbarum obsequium, sed incolebat sine homano favore, gratia Christi secum comitante: pernox in oratione non cessabat Deo servire. Quotiescumque ecclesiam intravit, nunquam vacua manu ad altare accessit, nec Regem vivente nec in viduitate. O quam feliciter consummavit longitudinem noctis in omni studio boni operis,

vidua exercitibus virtutum dedita,

usque,

de nocte ad orationem surgit:

Martin T. II.

EX MSS.
et Henrico
Duce,
b

A Christi famula; quod illi videbatur molestius, haud minus gravem injuriam sibi intulit Henricus quem miro affectu amoris cunctis proposuerat filius. Ad extremam compellebat eam *b* dotales regiones relinquere et sacro velamine se consignare. O beatam Dominam, que multis tentata, nec tamen tentationi succubuit evicta! Quid creditur illi inesse mororis, dum undiqueangebatur tanta vi tribulationibus? Minus moleste ferret, si Henricus, quem egregie amavit, fratri non concordasset. Impia ergo discordia, que inter ipsos versabatur ab infantia, illos tunc consociavit ad iniquitatem, quos prius prohibuerat fraternam gerere pacem. Contra hæc omnia venerabilis Regina miram in cunctis exhibuit patientiam, et fortiori in adversis constantiam; custos oris sui, ne quid proferret incongrui, studiosa ad continuæ orationis studium, ut vinceret insidias adversantium, mo illata sibi injuria constantior. Psalmista versuteli non immerito: Dominus mihi adjutor est, non timebo quid faciat mihi homo; leve existimans, quid ferret, tantum ne Christo vilesceret. Nulli maledixit, sed propriis deputavit meritis quidquid angustiae pertulit ab adversantibus filiis; semper retinens in memoria, quod in sacra dixerat Scriptura: Quia per multas tribulationes et angustias oportet nos introire regnum Dei. Si quis autem ob calumniam quam patiebatur, ingenuit ipsa presente, quasi cupiens mortem ipsius lenire; talibus verbis et contra fertur respondisse: Rex Otto calumniatur nobis, id nostris exigentibus meritis. Deus autem sciat illum, qui contra nos excitaverit nostrum amabilem filium Henricum, cujus sodamine speravimus evadere, quidquid nobis accidisset triste: nunc iste adversatur nobis, qui debuit esse consolator. Nequaquam tamen pati possumus, ut quid de eo inclementer dici audiamus; quia nunc a nobis præcordialiter diligitur, quamvis inimicus putetur. Illud autem nos graviter compungit recordans, illum nobis dulcissimum, erga nos esse tam amarum; sed nil ageret, si Rex juvenem sibi decesset. Deus autem illi pareat, ne ab ipso ultionem recipiat. Utinam donante Deo sine aularum fieri posset periculo, ut propter nos inter eos tanta firmaretur pacis mutas, ne ulterius inirent inimicitias! Cum autem Sancta Dei vidisset modestas illorum sibi non minus, sed de die in diem plus augeri, relinquens quidquid Rex Henricus sibi dederat in dotem, in occidentali regione adit e Angerimensem ditionem, cupiens adversantibus parere illis, ne incurrerent iram divinæ ultionis: illic Deo cooperante haud minus, quam consueverat, quodque homini exerebat. Posthuc divina dispositione, Regi *d* innumerebilia supervenere mala, retroversis victorie triumphis, aliisque rerum nihilominus secundis. Henricum autem invasit morbi gravedo, que et illum purgavit a delicto, et tamen superna miseratio illi pepercit feriendo, quasi Christus satisfaceret voto matri, que sedula prece ei exoravit veniam remissionis.

Ps. 117. C

Act. 14. 22
foris in
adversis:

B

dicitur in
Angerimensem
ditionem:

C

d
oritur pro filiis
in Irerantibus,

o
intercedente
Regina Edith.

15 Videns autem Rex Otto, quia nihil proficeret in prosperis, ut prius, timuit usque ad mortem contristatus. Tunc Sacerdotes et ceteri Principes, quorum corda Deus illustraverat, ingressi ad venerabilem Reginam e Edith, exhortantur illam, ut admitteret Regem, quatenus cum honore suam in regnum revocaret matrem: qua statim ingressa ad Regem, sic ait: Ne contristetur noster Dominus, divinis flagellis correptus: rovetur vestra mater sanctissima, regnumque, ut convenit, prima possideat: et, ut speramus, vestra omnia prosperabuntur et in primum restituantur gradum. Rex autem penitentia compunctus, et commissi haud immeritorum, Deo inspirante, in sancta matre se deliquisse cognovit. Haud mora, missis Episcopis, Ducibus ac Comitibus,

et omnibus sapientissimis militum, ad matrem cum honore revocandam, præcepit Christi famula: hujusmodi scripta deferri. O venerabilis Domina, Dei iracundiam jam satis nimiumque exacerbavimus in nos persecutione vestra, fatemur quod peccavimus et injuste contra vos egimus: propter Deum nobis dimitte, et a Christo veniam remissionis implorate. Quodlibet supplicium libenter patimur, tantum ut vestra gratia fruamur. Adhuc ut ad nos iter dirigatis, petimus; nos et omnia nostra ditum vestre subdimus, insuper et restituemus, quidquid vobis injuste abstraximus, nil nobis jucundum erit, antequam vos videre contigerit. Beatissima vero Regina petitionem filii hilari mente percipiens, quidquid pertulerat adversi penitus tradidit oblivioni, nec diutius distulit, sed iter accelerans in *f* Grona venit. Cum autem adventus venerabilis Regine Mathildis pervulgaretur ad aures Regis Ottonis; multo comitatu obviam tendit, secum Comitum Regina Edith. Ut vero primum vidit Deo dilectam appropinquare, ab equo descendit, et propius accessit, et genu flexo in tramite veniam postulavit, dicens: O omne deus nostri decoris, et solatium cujusque laboris, cujus solius meritis deputabimus regnum quod possideamus, summe de nobis quodcumque supplicium vultis, ut nobis tantum liceat redire in gratiam reconciliationis. Jam satis humis, quidquid contra vos deliquimus: nam ex illo tempore, quo abscessistis a vestra dotali regione, retroversa est omnis prosperitas belli, nec non fracte sunt nostræ vires, et crebro contra nos prevaluerunt hostes. Contra hoc mater venerabilis, decoris oculos perfusa lacrymis, filio statim præbuit osculum pacis, quasi ab eo nihil pertulisset adversitatis, et animum supplicantis talibus consolabatur verbis: Filii mi, nolite contristari, speramus enim vos veniam a Domino consequi: nam si nostrorum non exigissent peccaminum merita, vestra ex parte nulla nobis obvissent adversa: Deus autem vobis tribuat indulgentiam per ineffabilem suam misericordiam, qui paratus est misereri cuique penitenti, si commissa perfecte dedeverit et postmodum non admiserit.

revertitur ab
Ottonis filio,

benigne
accipitur.

reconciliatur
Henrico filio,

16 Comperiens autem Henricus, vir decorus et egregia matris nimium dilectus, Regem Ottonem suum fratrem tanta satisfactione inelytam sibi matrem reconciliasse, haud minus penitentia compunctus, iter intendit, et ubi Sanctam Dei invenit, talibus verbis eam est aggressus: O venerabilis Domina, et si fas est dicere, mater carissima, nos graviter contra matrem vestram dulcedinem deliquisse confitemur: sed nunc veniam postulamus, quam non meremur: ac nunc obsecramus vos per nimum et nomen nostri patris, ut in pristinum vestre gratiæ gradum nos redire concedatis. Non dubitamus quin a Christo consequamur veniam remissionis, si vos ex toto corde ignoscitis: quia, ex quo vestram pietatem in iram provocavimus, morbi gravedine nimium periclitati sumus. Quem venerabilis Domina ut vidit lacrymantem, et pro indulgentia humiliter supplicentem, diutius pati non potuit, sed in hanc vocem celeriter prorupit: Fili mi Henrico, noli flere, desiste fili, desiste: mater enim tua ex te audire non prevalet hæc precantia verba: propius accede, et matri tue osculum præbe: Deus fidelis sit tibi placibilis, nos te diligimus sicut prius: nam non ignoramus quod te adversum nos excitavit persuasio inimicorum. Haud mora, satisfactione tali percepta, Rex Otto et Dux Henricus Sanctam Dei introduxerunt in dotales regiones, et sicut dignum erat primam constituabant. Post hæc cura inter matrem et filios erat pacis tranquillitas, et ad omne bonum unita voluntas: in consolatione pauperum fuerunt unanimes, in constructionibus ecclesiarum et monasteriorum concordēs

et perpetua
cum filio pace
securus.

A concordēs. In matre erga filios mira fuit caritas, in filiis obeditur sancta humilitas, et ut brevier concludatur, perseverabat pacis stabilitate usque ad obitum vite, conculcantes per caritatem diabolum, qui nuper inter ipsos seminaverat litis fomitem.

a Adit *Witichindus*, cellam ejus fuisse ecclesie proximam. — b *Henricus Budo* in *Chronico Grandeshelmii* apud *Meibomium*. Sereusissimus Rex *Otto* regiam matrem illustrissimam *Mathildam* aliquantulum inhumorasse dicitur, privando illam delatibus. — c *Angria*, vulgo *Egerhien*, in *Comitatu Westphalia* *Ravenspergensis*. — d *Memoratus Bodo*: Ex ipsis, quibus defendentibus robur regni accipere debuisset, Deus *Judex* justus illi regni turbatores suscitavit. *Witichindus* etiam *lib 3* ait insidias ei paratas a filio, *Lalofu Suevo*rum *Duce* et genero, — e *Editha* soror *Wihelmi* Regis *Anglorum*, filia *Edonardi*, non *Edmundi*, ut *perperam* apud aliquos legitur: de anno, quo nuptia *Ottom* fuit, infra agemus. — f *Grona* sive *Gruona*, *Grunonaha*, grande arx *Meloni* in *Visturgum*, in qua *Henricus* *Acceps* dicitur apud *Witichodum* obsessus fuisse a milite *Conrado* *Reyhs*.

CAPUT IV.

Opera pia et eleemosynæ. Luctus in obitu Henrici filii. Iter Ottonis in Italiam.

Interim contigit piam a *Edith* Regiam, perpetuo victuram, præsentem amittere vitam. Rex autem Otto jam provectæ ætatis, simul cum matre ecclesias et monasteria construxit, portans pacem, et recte judicans; paternam in cunctis imitatus pietatem. Post obitum *Edith* illustris Regina tres annos egit in viduitate, cunctis bonis operibus diligenter instabat, et sacras lectiones studiose legebat. Jam dum multus comprobant castitatem viduitatis et assiduitatem orationis, indicavit sibi animum esse a conjugali consortio postmodum abstinere. Tunc construxit beatissima Regina *Mathild* monasterium in *b* *Palidi*, illie congregans tria millia Clericorum, quibus larga manu impendebat quæque necessaria.

18 Interim obit c *Lotharius*, Latinorum Princeps egregius, cui Regina d *Adelheit* in matrimonio copulata fuerat, excellens morum probitate. Hanc quidam perversus, nomine e *Berengarius*, multis infestabat injuriis, ut ea potita conjuge, doninium pariter sibi usurparet in regno *Latiorum*. Quod cum pervenisset ad aures inelyti Regis *Ottom*, Fratrem suum *Henricum* et omnes Principes militum convocavit, et ad bellum arma preparari jussit, dicens sibi esse animum regionem visitare *Romanorum*, superbienti *Berngario* ut resisteret, et viduæ oppressæ subveniret. Quid plura? Rite paratis rebus, prospero cursu in *Italiam* pervenerunt, et gratia Dei, sors victorie contigit Regi *Ottom*, in expugnatione *Berngarii* Regis, et in ereptione *Adelheidis*. His ita peractis, Rex cum exercitu suo Christo offerbat sacrificium laudis, qui in omnibus suum adimpleverat votum, et contra inimicos confortaverat manum.

Postea Rex commendavit f *Berengarium* fratri suo *Duca* *Henrico* custodiendum, præcipiens illum in regnem *Batowariorum* mittere, et ille sub arcta custodia constringi, ubi etiam præsentem vitam finivit. Præfatam vero *Dominam Adelheidam*, gaudens secum duxit per civitates *Latinorum*. Videns autem, quod miræ esset prudentiæ et probabilis vitæ, suum animum illius amori indulisit, et in conjugium sibi copulavit. Aliquantam temporis in *Italia* commorabantur, et non multo post in regionem *Saxonum* proficiscebantur. Illi autem per longum tempus regni solum possidentes, gratia Dei fecundabantur sobole regali, primo præcreabant *pellam*, inelyte *Regine* g *Mathildis* vocabulo dictam, quam Rex *Otto* conjunxit *Quitlingeburc* contubernio sanctimonialium juxta matris votum. Exin gignebant puerulum, h patris nomine vocatum: huic post obitum patris Dei ordinatione provenit dignitas regalis. Quotiescumque beatissima *Dominam Mathild* suæ so-

bolis partum comperit, Christo gratias retulit, ejus meritis deputavit quiddam sibi boni et hilaritatis contigit.

19 Igitur venerabilis Regina multum hilaris effecta, quia filii de finibus *Italiae* venerant incolumes, et in utroque sexu clara suæ sololis multiplicabatur progenies: sed inperate dolor ingens accidit, qui hoc gaudium in mœrore penitus consumpsit, et quem oblivioni non tradidit, quamdiu mortalis vitæ spiritum traxit. *Henricus* *Dux* *Batowariorum* præclarus, nimia infirmitate correptus est: qui cum sentiret morbi gravedinem non minui, sed magis magisque angere; iter festinavit in *Palidi*, causa piam matrem videndi illie, et *Sanctam* Dei postremo vidit, atque in propriam regionem proficiscendi veniam postulavit. Regina vero ægrotantem filium seculum paucos dies retinuit, ejusque infirmitati omnem curam et medicinam adhibuit. Appropinquante autem die, quo abire decreverat, sancta mater illi plurima prædixit, ac postremo his salutaribus verbis admonuit: Filii mi carissime, matris tuæ verba diligenter attende, et poenitentiam tuorum age peccatorum, ut a Deo consequaris veniam. Nam versatur in dubio, quorsum hæc spectet retribulo: ut enim timemus, tuam desiderabilem faciem ultra non videbimus. Præter hæc per spiritum prophetie multa illi prædixit, quæ eventus rei postmodum comprobavit. Postea sese invicem amplectentes, oscula dederant, multum lacrymantes. Quid plura? *Henricus* in regionem *Batowariorum* perrexit, et ibi quamplurimos dies ægrotando laboravit, usque dura Deo jubente anima de corpore i exivit, et ut speratur, *Paradisi* januam introivit. His ita peractis in urbe *Vaticana* sepeliunt corpus inelyti *Ducis*. Tunc venerabilis *Dominam Judith*, illustri viro legali vinculo conjuncta, misit nuntios, grave nuntium piæ matri indicaturos: qui cum recto cursu in *Quitlingeburc* venissent, et tristam *Ducis* obitum Principibus indicassent, per totum diem omnes in dubio versabantur, a quo ingressi Dei hæc plaride nuntiarentur. Altera vero die postquam *Missum* audierat, cum dialogum accepisset in manu et studiose intendisset legendum, *Richburg* sua fidelis pedissequa intravit, et nuntios de regione *Batowariorum* venisse indicavit. Quæ statim mœrore concensa, quasi mali, quod acciderat, præsentia. Jube illos, inquit, accersiri, ut compertiamus, quomodo se habeat infirmitas filii nostri. Qui cum ingressi et coram data esset copia laudi, *Reginam* salutarerunt, et adhuc nil triste dixerunt. Illa autem multa interrogavit super filio corde sollicito, si se lenius haberet infirmitas, vel quomodo apud ipsum ageretur rerum prosperitas. Legati vero de his pauca respondentes, epistolas præsentabant perfrictas, quæ causam continebant, quam ipsi indicaturi venerant. Ut ergo cognovit gloriosa Regina dilectum filium suum ex hac vita migrasse; pallor in facie apparuit, et gelidus tremor per omnia membra cucurrit, et liber, quem in manibus tenebat, eademem vultum suscepit. Cum autem paululum refrigeraret mœroris asperitas statim prorupit in lacrymas, et totum diem flendo peregit, nec pre doloris amaritudine quidquam cibi eo die gustavit. Convocans autem sanctimonialia ad *Ecclesiam*, illas exortabatur pro defuncto misericordiam Domini implorare, et ipsa primam flectens genua, hanc orationem effudit pro cari filii anima. O Domine Deus omnipotens, miserere animam famuli tui, quam de hoc seculo migrare jussisti: memento quæ ego, quod perraro juvenile vixit, et omne tempus mortalis vitæ pene in angustia peregit. Post hæc ab oratione surrexit, et ad sepulchrum Regis *Henrici* gressum mediociter tendit: super quod caput inclinans sic illacrymans ait: O noster Domine, quam felicior nobis extitisti, qui hanc amaritudinem doloris

Henricus filius reger cum matre agit.

reversus in Batariam mortitur.

revertit vultu tristis, curat sece pro eo laudi.

a Post mortem Edithæ Reginae
b fundit monasterium in Palidi.
c Otto Rex Austriam viduam Lotharii Regis Italie.
d debellat Berengario.
e vultum ducis.
f vultu Mathildæ, de qua vultu maritalem.
g et Ottonem vultu regem.

D EX MSS.

E

F

A doloris non expectasti in stadio vitæ mortalis. Nunc, ut speramus, gaudes in requie, nec quidquam curas de nostra perturbatione. Quoties auribus diem tuæ mortis menti induximus, hæc sola consolatione respicimus, quod dilectissimi filii nostri vita superstes erat, qui ore, nomine et habitu te maxime referebat. In hac etiam die herilia deposuit vestimenta, quæ in viduitate pro ornamento habuit. Post obitum enim memorandi Regis Henrici, assidue induit coccinum unius coloris, non in publico, sed sub lineo vestimento, et pro decore ornamentis ante se gessit parum auri. Hoc totum tui celsus, et postmodum lugubri veste induta processit.

20 Posthac neminem voluit audire carmina secularia cantantem, nec quemquam videre ludum exerceantem: sed tantum audivit sancta carmina de Evangelis vel aliis sacris Scripturis scripta. Nec non in hoc sæculo delectabatur, ut de vita vel passione Sanctorum sibi cantaretur: cetera mundi delectamenta respicit, et lusa intentione divino famulati tantum intendit; Deum in omnibus superque omnium diligens, et nil minori ejus præponens. Resplendit in ea aurum justitiæ, gemma misericordiæ, gravitas amplitis, honestas admirabilis, sermo modestus, et in suo tempore congrue preferendus. Numquam reticuit, quidquid loqui idoneum fuit. Peregrinis, viduis et pupillis præerat, sicut mater filiis. In omnibus quæ fecit, temperantia justitiæ sibi non deficit. Difficile est enumerari quantum intendebat venerabilis Regina elemosynarum largitati. His in die omniens ciborum delicias inopes recreavit: insuper cum accederet in causa regali, præcepit peregrinos et indigentes convocari, illis devote distribens alimenta, quæ sibi apponantur lautissimam, volens se pascere Christum sub specie pauperum. Si aderat monasterium, ibi superposita inesse, Christo famulantibus et in ægritudine decumbentibus, sin autem absint monasterium, ceteris indigentibus luce eadem perrexit. Quod autem mirum quod hominibus larga fuit et benigna, quæ gallo quotidie ministravit, qui lucem diei nuntiavit, et quosque fideles ad Christi servitium excitat. Nec etiam oblitæ est volucrum æstivo tempore in arboribus resonantium, præcipiens ministria, sub arboribus projicere inanes panis, ut si quis de volucribus supra sedisset, in nomine Creatoris illic alimentum inveniret. Tibicunque iter egit, juxta curram candelas portari jussit, quas singulis divideret ornatoris; et simul cibos, quibus in itinere obviantes relevaret egentes. Sin autem ita intendere lectioni, vel psalmodium decantationi, ut ipsa præteriret vixire non posset, aut si caput somno inclinarat, quia in bonis notibus noctem perducera solebat; Reichenburgam sibi ministrantem sacramentalium præcepit diligenter observari ut nullas præteriret pauperum insulatas vel de suis largitionibus non recreatus. Si vero illa negligente aliquis pertransit egentium, non percipiens alimentum, statim caput elevans de somno, quasi spiritu prophætici pleni, præcepit currum stare, et egentium qui transerat revocare, præbens illi victum seu aliud necessarium. Posthæc mulierque compta, sanctimoniam salutaribus verbis admonuit, ut demceps diligenter observaret, quidquid suæ fidei commendasset. Vox egeni apud illam nunquam inanes sonuit, nec ipsa surda præterit. Non minor erat misericordiæ usus, quam de plebe emensus: nec deerant qui poterunt, nec desidebat quod daretur.

21 In quacumque civitate commemorabatur hinc, per totum noctem ignis ardebat in singulis tectis, quæ ibi fuerant, et insuper sub aere nudo, ut quisquis indigeret, illic sese caleficeret, aut quisquis in caligine noctis erraret, viso lumine non offenderet.

Præter quotidianam largitatem elemosynarum singulari honore celebravit Sabbatum: a prima quippe hora, imo ab ipsa aurora lucis, nunquam vacavit ab operibus bonis. Mane balneum præparari jussit, et pauperes peregrinosque lavari fecit. Aliquando verum cum se a populi frequentia abripere potuit, ipsa occulte ingrediens, manibus propriis sordes diluebat singulis, et quæ multis imperabat Regina, pauperibus serviebat quasi ancilla. Si vero ipsa impedita est ingredi, circumfusa multitudine populi, suas intromisit pedissequas, quas in fide apud se noverat probatissimas, ut necessaria egenis ministrarent, et in vice ejus ipsis humiliter deservirent. Egredientibus autem illis de balneo, omnes in cubiculum introduxit, esurientibus dans alimenta, et nudis vestimenta; quæ non dubitavit membra Christi tegi sub largita veste inopi. Laborantibus autem infirmitate, qui ad se non poterant venire, misit poma et quæ inter regales cibos videbantur optima; et sæpe accidit gratia Dei, ut qui infra decem dies nil gustaverat cibi, per ejus merita perciperet refecionem pariter et salutem. Nec hoc silendum esse censeo, quare tali reverentia custodiret Sabbatum, primo quidem propter vigiliam Dominicæ Resurrectionis, quæ in hac die celebratur per circumum orbis; dehinc quia venerandi Regis Henrici anima in eadem die de corpore soluta est, et, ut speratur, Paradisi janam est ingressa. Quamdiu ergo Dei Sancta vixit, studiosè observavit inelyti Regis octavam, tricesimum et diem anniversarium. Nullus etiam dubitet, quin ejus bona opera placuissent Deo, quæ tanta devotione operabatur in sabbato; nam ipsa quoque eadem die de hoc seculo migravit, et de labore ad requiem pervenit. Festis diebus, quibus non licitum est insistere manuum operibus, ipsa legit vel legentibus aurem accommodavit, et quidquid sacra Scriptura præcepit, memoriter tenuit: quotidianis vero diebus psalmodiæ et divinæ lectioni inhaerebat, nec minus manuum operationi instabat. Si quando autem impediebatur diverso populorum sermone, solito more divini operis studium celebrare, hora saltem refecionis stans ante mensam, nihil cibi gustavit, priusquam aliquid operis faceret, illud non obliviscens quod dicit Apostolus: Qui non operatur nec manducet.

a Wilchindus lib. 2 Edidis regine dies extrema vii Kal. Februarii celebrata est rita comita et lacrymis omnium Saxonum. Hoc nota ex gente Anglorum, non minus sancta religione quam regali potentia pollentium stirpe, claruit. Beccum minorum regum consortia tenuit, undecim obiit, Saxoniam vero decem et novem annis inhabitavit. Scunlla est in civitate Magolthburg. *Et hic certum est in fine anno 930. Germanici regnum inisse, unde constat Editham rita functam anno 937, et venisse in Saxoniam circa annum 928, relicto Ludolpho filio sedente univram, ergo anno 929 aut 930 ante.* **b** *Editham rita nomen erat monasterii a S. Mathilde extracta Nordhusanum, de qua supra, Polesense et Mito-jelium, cujus jam meminimus.* **c** *Lotharius ab Hingore Comite Protocæ patre suo in consortem regni Hathi advenit anno 932, cæceno sublati aut phrenesi interit anno 930.* **d** *Adeloidis filia Rodulphi Regis Burgundie, qui rita regnum Hathi, sed hanc dux, obtinuit Regina post obitum Lotharii recepit se in aerea Cannaniam ministrantiam, unde in univram suam historiam.* **e** *Herengardus, nepos alterius Berengarii anno 945 in Regem Hathi annucl, contra quem tunc Rodolphus et Burgundus fuerat vocatus.* **f** *Hic monialis brevitatis causa contracta in errorem inducunt. Nam Herengardus regnum Hathi adhuc permittens detinere, tandem post longum obsidionem in Monte S. Leonis captus anno 964 et in Narvium missa Humbiga anno 966 obiit. Regina Regina, Schifsborgus, Flodurdus, aliique. Sed jam tunc Henricus filius Sanctæ inscripta est Menologio Virginia Gallie a Lubero edito, ubi hinc inter Præteritos innotuit. — **g** *Hic est Otto II dux anno 755, ut Hegononi Continuator tradit.* **h** *Obit Henricus eodem anno 955, Calendis Novembriis.* **i** *Juditha seu Julia, filia Arnulphi Ducis Bavarie hujus fratris non admissis Henricus dux est factus.**

xxviii
t. gubres vestes induit:

rejecit ludos et seculares recreationes:

cibos mensæ suæ intulit ad monasteria, aut ad alios pauperes:

in itinere multas facit elemosynas:

pro egenis curas fieri locum.

et balneum,

egros misit cibos sanari:

Sabbatum custodit,

quo et maritus eius moritur,

celebrat pie festivitatem:

aliis diebus operatur manibus.

2 Thess. 3. 10

Editha regina

F

Adeloidis in partu

Err. ngardus Rex

Mathisius Abbatia.

A fata civitate procreaverat: illic congregaverat tria milia sororum Deo et B. Mariæ Virgini famulantium.

26 Inter ea pervulgabatur Ottoni Imperatori in Roma suam optimam matrem nimium contristari de ejus absentia: qui miro accensus amore Christo dilectam videre, statim reliquit Romam et pervenit in civitatem Coloniam, ubi frater ejus h Bruno venerandus Archiepiscopus tenebat insulam. Illic sancta venerabilis Regina filio obviam venit cum nepote parvulo, quem Romam petens sibi commendaverat, secum etiam comitante herili puero Henrico; quem in loco filii dedit, postquam idem Dux Bavoriæ filius scilicet ejus, ex hac vita discessit. Venit et Regina Gerbire Sanctæ Dei filia. Illic regalis conventus postremo dedit alterutri amplexus, et illic sortiti sunt extrema colloquutionis verba, id ita disponente Divina clementia. Postea enim se non viderunt in hoc mortali corpore, sed ut speramus in æterna nunc congaudent requie. Ergo inelyta Regina primum a Coenone filio suo, Archiepiscopo Brunone ceterisque illuc confluentibus honorifice suscepta, suos gavisæ est se videre filios et nepotes, nec non Christo referendat laudes et gratias pro incolunitate omnium.

27 Postea vero quam se mutuo salutarunt, ingressi sunt cubilem, inter se producentes familiare colloquium. Interim intravit Episcopus Baldericus, qui fuit Magister Archiepiscopi Brunonis temporibus Regis Henrici, et omnibus caput inclinans, regalem conventum benedixit. Posthæc ad sanctam Dominam Mathildam specialiter iit: lætare venerabilis Regina, talibus muneribus a Deo honorata; nunc vides filios tuos et illorum filios: vere adimpletus est in te versiculus Psalmistæ, qui ait: Et vides filios filiorum tuorum. R. contra Regina Deo gratias egit, sicut semper solita fuit. Tunc dissorsit filiis et nepotibus suis de constructione monasterii Northusaniensis: et quasi argueretur timore, ut incœptum opus non posset perficere: tandem sic ait lacrymis perfusa: Istud monasterium nostre ædificationis exterrimum est opus, ut instans, ætas nostra ad laborandum est fragilis. Insuper ceteris distribuimus nonnullas possessiones et rerum facultates: quapropter commendamus vobis omnibus, ut incœptum opus perficiatis: quia inchoavimus pro curia nostri Domini, et carissimi filii Henrici, nec non pro regni stabilitate, et vironum omnium incolunitate. Ad hæc Imperator Otto coram omnibus respondit: Deus secundet vestra cœpta: nostra non deerunt auxilia: quin etiam cohortamur filium nostrum Ottonem, et ceteros nostros nepotes, ut illis subsidium præbent, quamdiu vivant. Postea pariter perrexerunt in civitatem Northusaniensem, ad videndum ipsam congregationem. Tunc Deo dilecta Regina sanctimoniales convocari præcepit, et omnes Imperatori commendavit. Illa autem omnes lætando animo et hilari vultu suscipiõs, Deo commendavit, dicens: Sancta Dei Gematrix Virgo Maria celestis Regina illas diligenter suscipiat, ut Deum solum patre omnibus diligant, et illi tota mente deserviant, non pro appetitu humane laudis, sed solo desiderio æternæ remunerationis. Ad hæc presumit: ut filii nostri ac nepotes tali misericordia commoveantur, et a his sanctimonialibus, ut quamdiu remaneat una domuscula nostræ solis, illis nunquam desit administrationis consolatio. Tunc pro se suorunque salutem precorunt vel nepotum hinc omnia iterum do firmiter, insuper et illa addidit, que mater desideravit.

28 Postea septem dies in eadem civitate commorabatur, et sancta Regina filio commendavit quam: et quasi in hoc mortali corpore ulterius eum nec visset. Ut autem dies illuxit, quo Rex

abire decreverat, mane surgentes in longum prodire sermonem multum lacrymantes. Post ingressi sunt ecclesiam, pariter auditori Missam, et venerabilis Regina hilaritatem vultu simulabat, sed magnam dolorem corde premebat. Finita autem Missa, filium talibus verbis iterum est aggressa: Fili mi carissime, sedulo inducite vestra memoria omnia, que in hoc loco commendavimus fidei vestra: sape hic jucunde viximus, et de periclitatione partus nos eripuit Deus. In hac civitate fratrem vestrum Henricum procreavimus, quem propter paternum nomen nimium dileximus, nec non et hic nata est soror vestra Gerbire. Ergo quia per intercessionem S. Mariæ Virginis in hoc loco his enavigavimus angustias partus, hujus monasterii fundamentum posuimus, et maxime pro anima vestrigentoris et fratris et pro incolunitate vestra, sicut supra memoravimus. Quapropter convenit, ut quoties horum meminisset, propter nos majorem compassionem in hoc loco commorantibus exhibeat. Ad hæc, ut opinamur, extrema colloquutionis verba hic inter nos sortimur. Quid plura? Hæc ultima vestre matris visio, hujus monasterii sit admonitio. Tunc Imperator compunctus corde, promisit se omnia implendum, que postulaverat. Deinde pariter egressi ecclesiam substitierunt ante januam, et amplectentes se invicem, fletus utrorumque humectavit faciem. Postquam autem oscula mutuo dediderunt, omnes qui aderant lacrymas fundebant. Regina vero in ipsis foribus sistens gradum, euntem filium deducebat ad equum, claro intuitu oculorum. Exiit ecclesiam ingressa, proprie ad locum contendit, in quo Imperator, dum Missa cantabatur, steterat, et fletens genua abentis filii lacrymando deosculabatur vestigia. Hæc ut vidit Witigo Comes et ceteri, qui adhuc substiterunt, milites, gemitu perculsi exierunt, et hæc Imperatori dixerunt. Qui statim ab equo desilens ad ecclesiam revertebatur ingens, et ingressus invenit illam adhuc in eodem loco orantem et multum lacrymantem, statimque pronus in terram cadens, ita locutus est: O venerabilis Domina, quali servitate has lacrymas vobis possumus rependere, iterumque aggressi perpauere dixerunt voce lacrymabili. Postremo venerabilis Regina sic ait: Quid vobis predest dicitur morari, quamvis volentes, cogimur tamen ab invicem divelli, et vos intendo dolorem non minuemus, sed potius augmentabimus. Itæ jam in pace Christi: nostram faciem ultra non videbitis in carne mortali, ut æstimmamus. Nil prætecimus, sed vestras fidei commendavimus omnia, que mente gerebamus. Tantum anime nostræ hæc munera remittite, ut hunc locum sedulo inducatis vestre memoria. Imperator vero inde pergens, peragravit alias urbes Thuringiæ regionis, postea iterum k Romam perrexit filio suo secum comitante.

h Frose oppidum ad Albim descriptionem et sculptam imaginem ex libel Meilinus in Topographia Saxoniæ Inferioris pag. 85. Et in loco ab Henrico Archiepiscopo constitutum fuisse Episcopatum, deum ab Ottonis Angilberghum translatum, tenuit et Chonrico Muelers MS. Notandum ad Walthelmum pag. 57. - i Henricus iste Bavarie Ducatu aliquando partus, deum restitutus. - k Hæc est S. Henricus, filius Henrici filius, obiit anno 955 defuncti nepos et S. Mathildæ proterius. - l Eusebius a Joanne XII Papa, qui papa fuit ecclesie ab anno 956, cœtus 9 Junii. - m Walthelmus filius Ottonis I, Archiepiscopus Maguntinus, cui ut ait Regius ad an. 964 illum Ottonem in Regem electum laudum et multitudine commisit. - n Papa celebravit Natalem Iominis, indeque progredietur Romam, anno 962 Imperator et Augustus ordinatus, et regressus, Pascha celebravit. Papa 170 proximum Natalem Iominis et Pascha anni 963 etiam celebravit, ut die Sabuli Idus anni fuit Romæ, et Paschate anni 964 in Cucerino Ducatu, ut Notitia Christi iterum Papa. Inde in Germaniam est regressus anno 965. Quæ pluribus apud Regiam continuatorem leguntur. - o Northusia urbs Imperialis in Septentrionali Thuringia, in confinis Comitatum Hohensterni et Stolbenis. - p S. Bruno frater Ottonis Imperatoris Wormatice obiit in festo Purificationis anno 965, et Paschate Ingelheimi celebrato, inde navigio Coloniæ attingens, matrem suam Mathildam, et sororem suam Gerbirgam Regnam, Ottonem

EX MSS.
A
redierunt
occurrit
Coloniam:

Psal. 12. C

correspondit
monasterium
Northusani:

et quod
stantium tunc
quo ubi:

D
EX MSS
discussuro dai
ultima
monia

h
redierunt ad
equum,

vestigia ejus
in ecclesia
osculetur:

ideo co
reverso

reca val ante
dicta.

F

k

Froise
oppidum

Otto fil
Imperator

que

A que ejus Regem Lotharium sibi obivis condigno tibi amore et honore traclavit. Ita Regionis continuatur. Fuerat Gerberga nupta Ludovico Transmarino, Regi Francorum, quo defuncto anno 953 successit Lotharius. — I Rodericus XV Episcopus Ultrajectinus fuit annis 59, grandævus mortuus anno 977: apud eum Ultrajecti curse S. Brinnonem late in hujus Vila traditur. — k. Anno 966 Assumptionem S. Marce Virginis Wormatili. postea in Italiam profectus, Romæ Natalem Christi celebravit.

CAPUT VI.

Mors prævisa: morbus, obitus, sepultura.

Jani jam appropinquavit hora multis luctuosa, in qua Deus animam inelyte Regine: de carnis ergastulo voluit dissolvi, ut perciperet præmium laboris, et gloriam æternæ remunerationis. Per circuitum a totius anni laborabat ægritudine gravi, sed tamen circumibat loca regalia, quamvis deficerent corporis vires. Cum autem peragrasset civitates Saxonie regionis, et quæque necessaria singulis impendisset monasteriis, iterum Northusanenſem civitatem adit, quam nimium dilexit, ut videret Richburgam, quam nuper constituerat Abbatissam. Statim autem ut venit, hæc ad se vocari præcepit, multa interrogans de congregatione sibi commissa. Posthæc ipsa monasterium ingressa, diligenter investigavit, quali studio disciplinæ unaqueque fuisset exercitata. Nam ex quo primum monasterium construxit, hæc consuetudinem semper habuit, ut ipsa scholam intraret, et singulorum studia intente pernosceret: quia sibi fuerat hoc munus gratissimum, videre vel audire ejuſque hominis profectum. Tunc commemoratur in eadem civitate, a tempore autumni, usque ad festivitatem Nativitatis Christi. Post solemnitatem vero sancti Apostoli Thomæ iterum Abbatissam ab se vocavit, et hunc sermonem cum ipsa habuit: O nobis semper fila, et nostrorum laborum maxime conscia, jam cognoscimus requentia infirmitatis, nostre dissolutionis diem nobis appropinquare; et ideo expedit nobis hinc iter accelerare, ne hic præveniat nos ultimus dies præsentis vite. Econtra Abbatissa præ singulto et lacrymis primo recessit, et paulo post sic ait: O amabilis Domina, quid sibi vult prophetia? Cur nobis tam triste malum prædicitis, aut cui nos desolatas relinquitis? Speramus enim, ut Deo propitiante nondum tale quid eveniat. Verum quia versatur in dubio, quis rursus protendat hæc vestra ægritudo, humiliter vos petimus, ut hic maneatis per aliquod tempus, usque dum videamus, si Deo donante leniatur vester morbus, ut, si grave infortunium eveniat, quod mors nostræ salutis invida, nos vestra vita destituat, saltem hæc consolatione respiciamus, ut in hac loco nobiscum requiescat vestrum amabile corpus. Tum Deo dilecta Regina, hæc responsa dedit: Hæc jam pridem a nobis fuerant præcogitata, et quantum nobis placuisset nostrum corpus in hoc sepeliri loco: si prædestinatum esset a Deo, ut filii nostri Ottonis et aliorum nostrorum nepotum erga vos major esset procreantia. Sed hoc haud consentiri pertimescimus, quia Dominus noster Henricus in Quitlingbure requiescit, juxta quem oportet, nos commendari sepultura, et diem ultimum expectare. Nunc autem si in hoc loco eveniret obitus noster, gravius emangstabitur vester animus, et inferetur vobis calumnia despectionis, si mortuum corpus vobis auferetur invito. Hæc igitur causæ admonent nos, hinc iter accelerare. Quid plura? Deum semper diligite, nec alium præter eum amatorem admittite, sed semper tota mente ipsius fatulenti intendite. Estote in oratione pervigiles, et in sancto proposito permanentes. Memores estote animarum, pro quibus hoc posuimus monasterium, insuper et nepotum nostrorum, adhuc mortali in vita degentium, nec non mentionem nostri facite: nam neminem ultra videbitis vobis placabiliorem. Com-

mendamus vos Deo orphanorum Patri et S. Marie Virgini et Sanctorum intercessionibus, quorum reliquias hic collocavimus. Non turbetur cor vestrum sed spe tendite in Deum, quamvis enim corpore si mus absentes, amore tamen semper vobis præsentem erimus.

29 Igitur discessit Deo dilecta Regina de civitate Northusanenſe in h. xi. Kalendarum Januarii, et maximum marem reliquit illic commemorantibus sanctimonialibus, quas semper materno dilexit amore: quia illam in hoc mortali corpore, pro dolor! ulterius non erant visura, quæ illarum fuit honor, lætitia, decus, et gloria. Tunc in Quitlingbure properabat, ubi Deus sanctam animam de carnis ergastulo dissolvi præordinaverat: ibique nimia ægritudine correpta, usque ad obitus diem infirmabatur. Appropinquante autem dissolutionis die, ad se vocari præcepit supra memoratam Abbatissam Richburgam, cui omnia ejus secreta tunc fuerant notissima, ut diem obitus sui illic expectaret, et in extremis, sicut antea, fideliter ministraret. Sentiens autem sancta Domina diem ultimum sibi advenire, Episcopus et Presbyteris omnem censum erogabat, quem utilitati pauperum nondum accomodaverat, et munifica manu inter monasteria dividebat: illud recordans in memoria, quod Evangelica præcepit Scriptura: Vende omnia quæ habes et da pauperibus. Cum igitur innumera conflueret multitudo, ægrotantem Reginam visitare: venit et c. Wilhelmus, Moguntinæ Sedis Archiepiscopus, et quamvis Deo jubente prior mortem esset subiturus, tamen aggreditur Sanctam Dei, verba consolationis ministraturus; obtutus visitavit obituram, et sue mortis nescius, consolabatur medicum post se victuram. Beata vero Regina, Episcopum ut vidit, hilari eum vultu et perquam familiari suscepit affatu: Non dubitamus, inquit, vos nunc ad nos dirigi: nam nemo nobis familiarior, et ad hæc opus poterit esse acceptior; quandoquidem nobis hæc assumpta est spes, ut dilectus filius noster d. Bruno maneret superstes, usque dum nostra extrema videret, et corpus terræ commendaret. Nunc autem primum audite nostram confessionem, et date nobis remissionem, per potestatem quæ vobis tradita est a Deo et S. Petro Principe Apostolorum, et tunc intrate Ecclesiam, et cantate Missam pro peccatis et negligentis nostris; insuper pro anima Domini nostri Regis Henrici, et pro omnibus fidelibus Christianis, vivis et defunctis. Completa autem confessione, Episcopus intravit ecclesiam, omnia implens quæ Regina desideraverat. Finita Messa, rursus intravit cubentium, et iterando dedit illi remissionem peccatorum. Postmodum perunxit eam sacramento Oleo, et recepit sacramente Corporis et Sanguinis Christi mysterio. Tunc inibi commemorabatur per triduum, quia credebatur jam jam imminere ejus obitus. Quarto autem die cum intellexeret, diem dissolutionis nondum instare, ad ægrotantem Reginam accessit, et eundem licentiam postulavit, plangens se non consolabili, quia sentiebat ejus infirmitatem minime leniri; sed, si morosis asperitas animo ullas remitteret inducias, non dolere quin potius deberet gaudere; quia Sancta Dei anima recessura de corpore, de labore ad requiem creditur pervenire. Sancta autem Domina et Episcopus colloquebantur inter se plurimum, quæ enumerare sunt perlonga.

30 Interim f. Regina ad se vocavit Abbatissam Richburgam, interrogans si quid sibi superesset, quod Episcopo dare posset. Illa vero respondens ait: Quid vobis dilectissima Deo potest superesse, omnia vestra in necessitates pauperum distributa sunt. At illa, Ubi sunt, inquit, pallia, quæ nostræ sepultura jussum abscondenda, illa nobis præsententur, ut

a
Finita monasteria.
p. caput Northusanenſium.

b
Abbatissæ præcogitata, et indicat verum.

c
et confitebitur peccata.

d
et confitebitur peccata.

e
recepit extrema Sacramenta:

f
recepit extrema Sacramenta:

g
sepulta ad sepulturam suam donat et ut prius morituro.

1)

b

c

d

e

f

g

nostro

A nostro nepoti in pignus amoris donentur : nam ipse prior nobis his indiget, ut putamus, quia iter difficillimum est incepturus : semper enim versatur in dubio, quo se vertat instabilis fortune conditio, vel ad quos labores miseris pertrahat homines. Cum autem noster alius evenerit, hoc proverbium in nobis potest adimpleri, quod ore vulgi dici solet, propinqui sæpe inveniunt nuptialem vestem et lugubrem. Interim dum hæc loqueretur Regina, venit Abbatisa afferens pallia : at illa hæc accipiens dedit Episcopo, et ait : Hæc munera nostri sunt monumenta. Et cum hæc accepisset Episcopus, gratias egit, et eam benedicens recessit. Conversus autem ad circumstantes, cum silentio sic locutus est. Hinc in Radulveroth tendimus, et *g* unum ex Clericis nostris hic relinquimus, ut si Dominæ nostræ obitus eveniat, cito ad nos redeat, et nobis annuntiet, ut iterum veniamus, et decenti honore corpus terræ commendemus. Regina vero caput erigens, quasi Episcopus hæc ad se dixisset : Non est opus, inquit, ut hic relinquatur, sed vobiscum potius proficiscatur : vos illo plus indigetis in comitatu vestri itinens. Itē in pace Christi, quocumque voluntas ipsius decreverit, *h* Episcopus autem inde in Radulveroth pergens, ibique medicinalem accipiens potionem, subitanea morte defungitur. Euntē autem nuntii hæc in Quintillingeburg indicabant. Cum autem omnes dubitarent, qualiter hæc Regina indicarentur, ne infirmitatis ejus asperitas adaugeretur, et venerabilis Christi famula quasi spiritu prophetiæ illustrata lacrymalibiter subridens, ait : Quid intra vos murmuratis ? et cur triste malum nos celare desideratis ? Novimus cum Wilhelmum Episcopum de hoc mundo migrasse, et hoc est magnus cumulus infirmitatis nostræ : præcipite signa ecclesiæ pulsari, et pauperes congregari, ut elemosynas accipiant, que pro anima ejus ad Deum intercedant. Posthæc duodecim dies mortalis vite spiritum duxit.

31 Sancto autem Sabbatho, in quo Christi famula recessura erat a seculo, et primum pensavit lurescere, omnes in cubiculo secum commorantes admonuit de somno surgere, ut Presbyteros et sanctimoniales convocarent, et que agenda essent, agerent. Cum ergo innumera utriusque sexus multitudo conveniret, præcepit Sancta Dei nulli introitum prohiberi. Igitur omnibus introgressis, salutaribus monitis illos instravit, dicens : Servite Domino in timore, et exultate ei cum tremore : apprehendite disciplinam, nequando irascatur Dominus, et pereatis de via justis, declinat a malo et facite bonum, ut extrema hora vestras animas ab insidiis diaboli eripiantur, et æterna vobis præmia a Deo donentur. Posthæc præcepit, ut omnes exirent in pace Christi, nisi qui necessaria sibi essent ministraturi. Tunc ad se vocavit suam nepotidam Abbatissam Mathildam, filiam Ottonis Imperatoris, salutaria illi dans monita ut esset pia et humilis, prudens et casta, ne sibi commissum gregem custodiret, et ut monasterium raro egrediretur, ne secularibus delicta, a Christi servitio impediretur. Dedit etiam ei in munus Computarium, in quo nomina defunctorum Procerum scripta erant. Commendavit illi Dominum sui Regis Henrici animam, commendavit et suam, et omnium fidelium, quorum memoriam recolebat. Novissime autem Rebbore Abbatisa moesta processit, et genuflexa in terram pedes Regina lacrymando amplectitur, ita rugiens : Domina mihi carissima, cui relinquitis congregationem desolatam : super quam me indignum constituitis Abbatissam : difficile omnem est servare gregem commissum, quia vestrum aberit subsidium. Sancta vero Regina super hæc verba commota, dixit : Summo vos commendamus Defensori : non relinquimus vos alienis sed filio nostro Ottoni,

atque nostris nepotibus. At illa ait : Versatur oobis Domina in dubio, quo se vertat animus illorum. Cum ergo Abbatisa amare fletet, et consolationis verba expeteret, Regina mœrorem ejus lenire cupiens ait : Quo spes nostra tendentia, quo animus noster dirigendus nisi ad Deum ? Querite primum regnum Dei et justitiam ejus, et hæc omnia adjicientur vobis. Credimus filium nostrum Ottonem prioris promissi haud immemorem, vobis impendere solamen. Quicumque autem possessionem ecclesiasticam ex nostra parte vestræ necessitati traditam injusta despoliatione scindit vel comminuit, provident quid respondeat : contra vero quisquis munus vel auget, a Deo fidei remuneratione dignam mercedem recipiat.

32 Posthæc verba præcepit Presbyteros et sanctimoniales propius accedere, ut ejus confessionem audirent, et sibi a Deo remissionem postularent. Quo facto, jussit Missam celebrari, et corpus Christi sibi afferri, ut per sacri mysterii communionem securius evaderet callidi hostis lesionem. His omnibus rite practis, sibi astantes admonuit : ut Psalmos vigilanter decantarent, et Evangelium legerent, usque dum anima jussu Dei de corpore discederet. Posthæc nullum verbum protulit, sed oculis elevatis, et manibus expansis animo et spiritu in cœlum intendit. Appropinquante autem hora nona jussit cilicium humi ponit, et corpus moribundum supra collocari, propriis manibus imponens cinerem capiti : Non deest, inquit, Christianum, nisi in cilicio et cinere mori, Dein sanctæ Crucis se manibus signaculo, cum pace et requie *k* obdormivit in Domino in Idus Martii. Ut rectissime potuit investigari, anima Sanctæ Dei egressa est de corpore in ipsa hora diei, qua semper consuetudinem habuit pauperes recreare in nomine Domini diebus Quadragesimæ. Cum autem corpus lavissent, et ad ecclesiam detulissent, venerunt nuntii Regina Gerbergis, filia venerabilis Domini Mathildis, afferentes pallium auro intertextum, aptum, coopturæ loculi. Tunc electæ Christi famulæ prophetia in omnibus fuit adimpleta, et de transmigratione Archiepiscopi Wilhelmi, et veste lugubri.

33 Igitur sepelirunt corpus in basilica S. Servatii, juxta sepulcrum Regis Henrici, cum magno honore, ubi ipsi decreverat requiescere, et diem iudicii expectare. Ergo discessit e corpore nobilis genere, nobilior moribus et sanctitate, senex et plena dierum, omnibus suis posteris bonum relinquens exemplum. Cum honore enim presentem vitam dixerat, et cum honore de mundo migrabat, et quicquid temporaliter vixerat, in bonis operibus consummabat. Non est enim mortua credenda, cui, ut speratur, reddita est justitiæ corona : quia temporaliter vivens, omnes desideravit salvos esse, et neminem de grege Christi perire. In profectu cujusque hilaris, in adversitate autem pertustas : erga omnes pia et compassibilis, exceptis vitis, quibus non compressio sed rectitudo debetur. Multorum festivitates Sanctorum in ecclesia celebrantur, quorum meritis non impar est, ut speramus, et a quorum societate non separabitur in æterna beatitudine. Vere fuerat dignum templum in quo Dominus habitaverat, jejuniis castigatum, orationibus relectum, pacitate mundatum. Sed quid de ejus laude digne potest dici ? Dominus in illa laudetur, et ipsa in Domino : ipse enim est laus ipsius, cuius laus ab ejus ore nunquam recessit : cui est honor et gloria, deus et imperium in secula seculorum, Amen.

^g Anno hic erat partim 966, partim 967. - It est 22 Decembris, postulatio S. Thomæ, anni 967. - Anno MS. hinc et cum apud Secretarium pag. 488 ista sic refert. Audiens Wilhelmus Presul Moguntinus suam suam Mathildicam introrari in Quintillingeburg advent, et obitus viderat obitaram. et sua mortis hinc, adit post se in presentia vult non dia videram. Quom beata mulier vult illari suscepit. — d. Mortuus est S. Beatus X
Idus

EX USS.

g

A
cum subito
extinctum
nobis :

B

i

n. omnia tal
Sacred. libris
et sanctissimo
illis,

C

et nephi
Abbatissæ :

D

fletem
consolatur -
Luc. 12, 31-umpta sacra
Eucharistia,in cinere et
cilicio facta
signo Crucis
mortis

E

k

et sepelitur,

F

sanctis
annumeratæ.

A *Idus octobris anno 965. — e Idem minus MS. ista etiam sic habet* : Post aliqua invicem collata, peccatorum confessionem faciens, indulgentiam ab ipso percepit. Mox Archiepiscopus, sicut illa præcepit, pro ejus peccatis, nec non pro anima Domini sui Henrici Missam celebraturus, in Ecclesiam intravit. Quibus explicitis perunctam aviam oleo sacralo, participavit Corporis et Sanguinis Christi mysterio, manens cum ipsa per triiduum. Cumque intelligeret nondum e carne solvendam esse, eundi licentiam postulavit. — *f Idem MS. Christi famula interdarogans*... Nieburgam si aliquid superesset, quod Archiepiscopo dare potuisset; nihil superesse dicit, nisi pallium, quod superponendum feretro suo jussu servari. Illud, inquit, offer ut nostro nepoti, in pignus amoris docetur. Ipse enim me prior illo indiget, ut putamus, quia iter difficillimum est inchoantur.

rus. Quo accepto, Archiepiscopus gratias retulit, eamque benedicens recessit. — *e Eodem sed parum contractus in dicto MS. leguntur.* — *f Idem MS.* Anno 968 Archiepiscopus inde in Radulveroth profectus est, ubi medicinalem potionem accepit, moxque repentina morte obiit. — *f Paulo ulter in dicto MS. ista referuntur.* Eo defuncto, avia ejus Mathildis sancta nullo adhuc certificata multo, ipsius obitum cum eius presentibus in memoria indiget salutari. *Idem MS.* Superavit posthinc XII diebus S. Mathildis, et pridie Idus Martii Sabbato primæ hebdomadæ Quadragesimæ obiit : sive Sabbato post primam Dominicam Quadragesimæ : quia anno 968 bissextili cyclo Luna 19. Solis 25 litteris Dominicalibus E D, quo Pascha celebratum XV Aprilis.

D EX MSB

DE B. ARNALDO ABBATE PATAVII IN ITALIA, EX VARIIS.

ANNO MDCCLIV.
XIV MARTII
14. Justinæ
Pavorini
castris,

De illustri S. Justine Patavinae Virginis ac Martyris monasterio, quod multis seculis S. Benedicti sacer Ordo tenuit, magnaue illius Ordinis per Italiam portioni ad primum instituti vigorem revocandæ initium dedit, unde et Congregationi S. Justine factum est nomen : de hoc, inquam monasterio agens Bernardinus Scardeonius, Hic quiescunt, inquit, corpora Sanctorum, Divæ Justinæ, D. Prodocimi, D. Maximi, Beatorum Urii, Rainaldi et B. Jacobæ, trium Innocentium et ossa innumerebilia Martyrum. Quæ venerandæ reliquiæ per viarias publicæ aut privatæ rei calamitates occultatæ, bivenio denique, postquam hæc Scardeonius anno MDLX Basilæ secunda editione vulgasset, in lucem prolatae sunt, et celebri pompa per urbem circumlatæ, ut apud Arnobium *Hion* parte 2, ligni vitæ lib. 3 ad hunc diem plenus videre licet : habuit enim ex eo tempore tota illa Benedictinorum congregatio diem hunc der Ordinis festa adscriptum, ut testantur Breviaria Casinensia, ex usque Ferraviis, Menardis, Dorganis, Buccellius : sed omnes pro B. Jacobæ, tot Patavinæ historiz ignota, S. Felicitatem habent die xxvi Martii recolendum : et pro Rainaldo Arnaldum Abbatem : prævante omnibus in hæc verba *Wion* : Patavii translato sanctorum Arnaldi Abbatis, Urii monachi, Felicitatis Virginis, et aliorum : qui autem hic Urius ulcui in veteribus monumentis nuncupatur Julianus. D. Justinæ festum vii Octobris ogitur, S. Prodocimi vii Novembris, S. Maximi vi Augusti, xvii vero hujus mensis, quo die B. Urii natalis recurrit, de quorundam inventione agemus et canonizatione per Leonem ix ab Arnaldo *Wion* perperam extensa ad hunc B. Arnaldum : cujus quia dies natalis nusquam invenitur, hunc communem omnibus Translatois diem uni ipsi specialiter attribuemus. Pluribus de eo agit præcitatus Scardeonius fol 119 postquam egisset de B. Jordano Forcatro, sub Acculino tyrannide posse, ad annum Christi MCCVIII, vii Idus Augusti, quando ejus commemoratio summa cum reverentia in æde S. Benedicti recolitur, Verba Scardeoni exhibemus.

12 Sequitur et vitæ disciplina, et calamitatum angustia Jordano par B. Arnoldus, Abbas D. Justinæ : vir, ut aiunt, omnium horarum, et tam in privatis quam in pubbeis rebus æque strenuus : qui licet ex nobili familia Cathanea et regia stirpe Co-

mitum Liminae clarus esset : multo magis tamen virtute animi et vitæ sanctitate quam natalium generositate perfulsit. Is cum tam nobilis et carus omnibus haberetur, impetravit a Republica Patavina pro monachorum utilitate fossam juxta monasterium, cui præerat, effodi, et in ea molestrari fieri mirabili artificio concinnata. Postmodum autem, oppressa Republica, fugiens Acciolini tyrannidem, primo Atheste profectus est, deinde Ravennam : veritus ne sibi accideret, quod et Jordano et comploribus aliis viris religiosis : et illic clanculo, a notis omnibus sese subtrahens, latuit, usque ad Frederici Imperatoris adventum : quem apud Montem-Silicem supplex adiit, et ejus Curiam per duos menses secutus est. Tandem intercedente Duce Saxoniz, et abbate et honori pristino restituitur. Verum cum insatiabilis et impia tyranni avaritia pati non posset tantorum redituum jacturam, ubi primum Imperator abscessit anno millesimo ducentesimo quadragesimo sexto, Arnoldus captivus in carcerem trahitur, et Asili, quod est oppidum Tarvisinum, acerbè in vinculis affligitur : ubi patienter sustinens vincula et carcerem per octo annos, tandem migravit liberatus ad Dominum, anno salutis millesimo ducentesimo quinquagesimo quarto, ætatis vero suæ septuagesimo : et ad eam usque ætatem (quod paucis admodum contingit) in virginitate perdurans, in omni virtutum genere claruit. Merito ergo hunc Beatum appellamus, et Martyrum numero commiscemus. Sepultus est in basilica D. Justinæ ; ut ubi vivus non invenit requiem, saltem mortuus requiesceret : in eadem autem arca repositus fuit, in qua ejusdem generis et ejusdem monasterii duo alii Abbates, Jacobus et Odoricus jacebant : ubi legitur hoc epitaphium :

Incluta gens Limine, regalia stemmata quondam,
Edidit Abkates, quos tegit urna, duos.
Christe, precor, Jacobum caelo tua lustret aperto
Lux : et Odoricus sit super asua simul.

3 Credibile est temporarum duntaxat cum fuisse sepulturam, et reddita reipublice tranquillitate, sorsum *parata Republica elevandus.* *ri* ut Martyri, ac speciem religionis cultum promerito monumentum erectum, aut rite translato in ipsantheum assu fuisse, quæ anno MDLXII contigit reperiri cum aliorum Sanctorum corporibus, non autem cum prædictis Jacobo et Odorico.

et sub
Acciolini
tyrannide
fugitivus,

E

atque octenni
carcere
immutatus,
an. 1226
duobus
Abbatibus
consanguineis
consepelitur,
f

translatio
rel. quædam
anno 1562

in quibus
B. Arnaldi
corpui,

qui ibidem
Abbas,

NOT. 3

XV MARTII.

SANCTI QUI IDIBUS MARTII COLUNTUR.

- S**anctus Aristobolus Apostolus, Episcopus in Britannia.
- S. Longinus Miles, } Martyres in
S. Longinus Centurio, Socii duo, } Cappadocia.
- S. Menignus Fullo Mart., Parii in Hellesponto.
- S. Lucius Episcopus, }
S. Fausta, } Martyres
S. Sylvius, } Nicomediae.
S. Ingenius sive Ingenua, }
S. Januarius, }
S. Paulus, }
S. Salvator seu Solutor, }
S. Alexander, } Martyres Carthagine in Africa
S. Theophilus, }
S. Theodolus, }
S. Octavianus, }
S. Petronius, }
S. Manilus, }
S. Nicander, Martyr Aegyptius.
S. Constantinus, } Martyres Romani
S. Felicianus, } Antuerpiae in Belgio.
- S. Matrona Virgo et Martyr. Barcinone in Hispania.
- S. Matrona Martyr Thessalonicae.
- S. Matrona, regia Virgo Lusitana, juxta Campaniam in Italia.
- S. Magorianus Confessor, frater S. Vigili Episcopi, Tridenti in ditione Subalpina.
- S. Speciosus monachus Benedictinus Tarracinae in Italia.
- S. Tranquillus Abbas S. Benigni, Divione in Burgundia.
- S. Probus Episcopus Reatinus in Italia.
- S. Zacharias Pontifex Romanus.
- B. Valerius, Archiepiscopus Ravennae in Italia.
- S. Leocritia Virgo, Martyr Cordubae in Hispania.
- S. Sisobulus Abbas, Caradignae in Hispania.
- B. Monaldus, } Martyres ex Ordine
B. Franciscus, } FF. Minorum, Arsengeae
B. Antonius, } in Armenia.

PRÆTERMISSI, ET IN ALIOS DIES REJECTI.

- S**ancti Nicandri Apostoli certamine. Ita Menologium jussu Basilii Porphyrogeniti editum: alibi est Nicander Apostolus, ignotus, nisi fuerit S. Nicander unus e septem primis Diaconis: de quo egimus x Januar.
- S. Habet-Deus Episcopus Lunensis, inscriptus Martyrologio a Wulfordo Anglice scripto. De eo egimus xvii Febru.
- S. Aldebrandis Virginitas et Abbatissa Malbodi, aliqua hoc die mentio fit in Additionibus MSS. ad Usuardum ex Grevenon, qua Brunellus in Carthusia inseruntur. Ejus Vitam dedimus xxx Februarii.
- Paula Baptistae Mezavaechur, B. Catharinae Bononiensis socii satis religiose juxta ejusdem corpus a servatur, et passim Beata dicitur, atque ut talia refertur ab Antonio Pauli Masini in Bononia perhistrati: quod quia verum scimus ab Ecclesia probatum, supersedimus de ea agere hoc die: maxime cum de ea nihil scribendum occurrat, quod non sit dictum in ejusdem B. Catharinae Vita ix Martii.
- Felino S. Columbo socius ad conversionem Pictorum refertur in 2 editione Martyrol. Ang. De eo egimus inter Prætermisissos xii Martii.
- S. Martialis Martyr videtur in S. Antoni Archiepiscopi in Gallia ob reliquias vel corpus eodem translatum; de eo aliusque communiter egimus xiii Martii.
- Salvus, } Martyres miscetur in MS. Tumbolensi
S. durninus, } inter Nicomedienses, videntur transferri ad alios eadem Nicomediae passos xiii Martii.
- Aphrodisius Commontariensis cum S. Longino passus apud Heronimum Greven in Iuctura ad Usuardum; et expressa Ado alii per ex Leone cum eo eorundem scribunt: lingua obscensione erantia fuisse emstet ex Actis: sed quia prae aequo recto eandem colligitur una commemorasse Martyrum, satis esse credimus ejus hoc meminisse.
- Reguli nomen reperitur in unico MS. S. Hieronymi in fine, deest in aliis tribus exemplaribus. In MS. Tumbolensi legitur etiam Elicio Reguli et aliorum
- iv. An Epirus intelligenda? omnino dum clarior lux affulgeat.
- Spinosi nomen insertum eodem Tumbolensi Martyrol. alibi hactenus ignotum.
- S. Juliani in Nivocordia refertur in MS. Calendario. De eo ut Martyres Nicomedienses mentio fit.
- Zelebius ex anachoreta Episcopus in Pamphilia, refertur a Petro de Natalibus lib. II cap. 58, inter eos, quorum them ignorat. Eam more suo conject in hunc diem Hittoribus in Martyrol. Anglice edito.
- S. Eusebius II Episcopus et civis Vercellensis circa annum 320 S. Eusebii Praedecessoris exemplo, numeris Episcopalis partes summa divina caritatis testificatione agere studuit. Ita citatis Ecclesie picturis liber de Vita et rebus gestis a Joanne Stephano Ferrerio Episcopo Vercellensi collectus. Hunc Eusebium hoc die refert Ferrerius in Catalogo generali Sanctorum. Nos eorum Verellis aliquid potuimus scire. In Libanis etiam Ecclesie Vercellensis anno 1381 cum Officis propriis exensis nulla fit mentio nisi S. Eusebiae Martyris.
- Tres filii Nessani, locum tenent in hibernis Heberdellus, }
Manisso, } norum Fastis: ex his tres
Nesbicus, } priores Colganus commemorat, additque ex Mariano 10-
Tres filii Elicii, } gnum de his-folion, ex
et Eugenius, } Ruspissia vero et Calendario
Cassolensi (in quo solus primi nomen exprimitur) de his Nessani in Brevis: quae et patet his mae-
Nessani fortasse rectius scribendum: deinde hoc refert quae de quodam Tuche Ita Albato in Cluam mor habetur in Actis S. Maldoi XXI Januarii: quasi hic recto esset nomen e tribus, quod nobis non probatur. Elicii aut Filiorum ejus usquam alibi mentio. Eugonii nomen saepe in Hibernicis fastis recurrit.
- Petrus Episcopus Vercellensis ejus nominis primus, vixit sub fine saeculi X, jussu Ardunni Regis interfectus, ejusque dies obitus Idibus Martii in Calendario veteri Ecclesiae adnotatur. Ita Ferrerius Episcopus

Episcopus Vercellensis supra citatus, sed absque titulo Sancti et Beati pag. 153 et 253 de eo agit, et pag. 241 in Catalogo Sanctorum et Beatorum eundem omittit; quem tamen Ferrarius in Catalogo generali refert et Sanctum ac Martyrem appellat. In Litania Ecclesie Vercellensis anno 1381 excusis nulla fit mentio Petri Martyris.

Joannes monachus in Bona-valle diocesis Viennensis et Ordinis Cisterciensis refertur cum titulo Beati a Chrysostomo Henriquez et Gabrielle Buccino. Quem inter Pios recenset in Martyrol. Gallicano Saussains.

Adelbertus a S. Bernardo in Lusitaniam missus, monasterii S. Joannis de Tarouca recens extracti Prior, dein Abbas, miraculis clarus, cum titulo Beati inscriptus ab Henriquez Menologio Cisterciensi ad hunc diem, et Fasciculo Sanctorum Ordinis Cisterciensis lib. 1 dist. 10. Secuti Buccinus, Tamaius Salazar et Georgius Cardoso. De eodem ugnut sed absque titulo Beati Henriquez tom. 1 Annatum Cisterciensium, Yepes tom. 7 Annatum Benedictinarum, Braodna lib. 3 Monarchie Lusitonicæ, Vasconcellus, atisque qui a Cardoso citantur.

Milo S. Mariani juxta Altissiodorum Abbas iv Ordinis Præmonstratensis, genere, virtutibus operibusque illustris in pace quieuit hoc die, anno necni. quem Beatum appellat Pagnis lib. 2 Bibliothecæ Præmonstratensis pag. 526 cum Appendice Vitæ, quam nobis integram ex Roberti Altissiodorensis Historia MS. submisit D. Petrus de Veuer, Penitentiarum Ecclesie Antissiodorensis; cujus summam humanitatem ipsi coram in illa urbe experti sumus Verum Vitam illam, in qua dicitur xvi Kaleud. Aprilis obiisse, serponimus, quia Mauritius Pretus in Annatibus brevibus Ord. Præmonstr. solum asserit inter insignes numerandum, imò nec Chrysostomus Vander Sterre inseruit Natalibus Sancti. Ord. et Saussains solum Pii annumerat.

Walterus Abbas Viconiensis in Hannonia, anno 1229 mortuus est: qui cum ad sepulchrum deferretur, tanta lux divinitus inmissa ejus corpus irradiavit, ut religiosi adstantes eam vix ferre possint. Ita Miræus in Catalogo virorum sanctitatis opinione illustrium Ord. Præmonstrat. Hanc Natalibus Sanctorum Ord. Præmonstrat. inscripsit ad hunc diem Chrysostomus Vander Sterre, Veneratorem Ecclesiasticam et concessam non esse ipsi in monasterio Viconensi diligimus.

Franciscus Reda Ordinis Prædicatorum S. Domini Messanae sanctitate et miraculis clarus memoratur ab Octavio Cujetano in Martyrol. Seculo, nullo addito Sancti aut Beati titulo, ac dein in magno ejus opere de Sanctorum Seculorum Vitis omissus.

Antoninus Episc. Dyrrachinus, Ordinis Minorum S. Paulus de Prato in Etruria, Martini Fulginas in Umbria, Beati Augustini a Colle in Etruria, Martini Gusmannus Hispanus, Franciscano Catharina a Mendoza Hispana, Arturi a Monstier, Arminut idem Catharinæ in Gyneceæ sacro: at Pauli, Masinus in Bononia illustratus, et Martini, Jacobitus in Umbria et de Sanctis Fulginitibus. Ab Arturo citantur alii Auctores.

Macoldia Virgo sanctimonialis Astæ in Insulubria dicitur a Buccino in Menologio Benedictino, magna cum opinione sanctitatis mortua. De cujus obitu citat litteras sibi missas a R. P. Philippo Malabayla Visitatore Generali Fulgentium. Annus mortis scilicet.

Ilarius Episcopus, Martyres Aquilæ: referuntur Tatianus Diaconus, in MS. Martyrol. Carmeli Largus, Colonienus, et duo priores in

Felix. MS. Kalendario S. Martini. Cohuatur xvi Martii. S. Joannes in Rufiniani memoratur in Menologio jussu Basilii Porphyrogeniti Imperatoris scripto: in Menois xvi Martii. S. Abrahami Eremitæ memuit hoc die Ferrarius: ejus Vitam dumus xvi Martii.

S. Agapius, S. Romulus, S. Publius, S. Timolaus, SS. Alexandri duo, SS. Dionysii duo, Martyres Cusareæ. Græci in Magnis Menois, Anthologia, Menologio, et ex iis Molanus, Galesinius, Ferrarius. Alii liqui Latini cum Martyrologio Romano xxiv Martii.

S. Leo Papa memoratur in MS. Adone Leodiensi S. Laurentii, ab aliis præte, ubi dicitur Leonem magnum videri, qui calitur xi Aprilis.

Justini Præsulis memoria habetur in MS. Martyrol. Carmeli Colonienus. Quis sit ex nudis verbis nescimus conjectare. Colitur Justinus Philosphus xii Aprilis.

et Justinus Presbyter, alius Episcopus, iv Augusti.

S. Jacobus Apostolus frater Domini. MSS. Tambocense et S. Cyriaci, in hoc proponitur Carthagine In MS. S. Hieronimi inter alios Martyres Carthaginenses refertur. Colitur is i Maii

S. Orentii Auscorum in Novempopulania Episcopi et Confessoris natalis celebratur in Martyrologio Hispanico Tamaii Salazar, Catalogo generali Ferrarii et apud Marietam de Sanctis Hispanis, et quæstio movetur um frater fuerit S. Laurenti. Nos cum Usuardo, Adone et aliis antiquis de eo agemus i Maii.

S. Theodulphi Abbatis Remensis corpus ex oratorio sanctæ Crucis, ad templum Domicianorum in Ilibus Marti translatum fuisse narrat Browerus lib. 13 Annal. Trevir. et auctor Florarû MS. ad hunc diem. Dies ejus natalis est. i Maii.

Conleatus Episcopus Sodorensis memoratur in Menol. Scotico Cumerarii citatu Vito S. Brigide, sed hæc ubi dicitur eum elegisse primum Episcopum in sua civitate Kildara. Colganus ad 3 Vitam S. Brigide nom. 24 addidit se de eo acturum. iii Maii.

S. Vincentia Virgo et Martyr, Caurie in Vettonibus Hispania sub Arianis passa, refertur in Martyrol. Hispanico Tamaii Salazar et Hagiologo Lusitano Georgii Cardoso, ex pseudo-Chronico Dextri, in quo ad annum 424, dicitur Lusitana et Ilibus Martii migrasse in cælum, et voluit de hac Virgine Martype, non indicato nomine loqui. Gregorius Turonensem lib. 2 Hist. Franc. cap. 2. Verum hæc tradit eam passam sub Trasmundo Rege, qui LX annis circiter scrius regnavit, ut de hac non videatur loqui. Sed esto de eadem ageret, non sufficit solum Dextri auctoritas, ut ad hunc diem referatur putas, quam e sententia Higuera a Tamaii citati ad xvi Maii.

S. Maximianus Episcopus Syracusanus, prius Abbas S. Gregorii, memoratur in MS. Kalendario Brundicino, non tamen antiquo. Est inscriptus Martyrologio Romano ix Junii.

S. Jacobus filius Zebedei Hierosolymis Maurolyca, et plures non facta mentione patris Zebedei, et MSS. Toroneuse et Lætreuse cum Maurolyca ejus Natalem appellant. Quæ voce omissa, continetur in MSS. S. Hieronymi, Richenovensi, Parisiensi Labbæi, juxta S. Marini, duplici Leodiensi S. Lamberti et S. Laurenti, in hoc tamen absque urbe Hierosolymitana. Colitur xxv Julii.

Cyriaci Martyris natale annuat in MS. Martyrol. Trevirensi S. Martini; at Vigilia S. Cyriaci in MS. Martyrol. monasterii S. Cyriaci, et melius, quia hoc sequenti martyrium passus est. At præceptum ejus festum celebratur die vii Augusti. Theorem Abbas eximie perfectonis in Scythia refertur

refertur o *Witthordo in Mustyrol. Anglice edito. Agit de eo Petrus de Natalibus lib. 11 cap. 87 citato Heraclide, in quo cap. 35 et apud Palladium cap. 92 Cherronius monachi subita mors narratur, sed alia habet dictus Petrus. Cherronem celebrant Graeci in Menologio et Menris xvi Augusti.*

S. Cuthburga uxor Alfredi, in Anglia apud Northanhumbrorem provinciam Regis, qua: ab eo dimissa, apud Berkengum sub Abbatisa Hildehuda, dein Winhornae Iteo placitam vitam transegit. Ita in MSS. Additionibus *Curthursie Bruxellensis ad Husardum, verbus scilicet ex Malmesburienae desumptis appellatur etiam Virgo electa, quod descriptum ex Congruvia. De ea egiimus 6 Febr. ad Vitam S. Inx fratris ac Regis Occidentalium Saxonum et 6 Martii ad Vitam SS. Kineburgæ et Kinesulthæ Virginum, plenus de ea acturi die ejus natali xxxi Augusti.*

S. Tucas Evangelista Hierosolymis MSS. S. Hieronymi, Leodiense S. Lamberti, parvum S. Maximini, Parisiense Labbri. Natalis dicitur in MSS. Tornacensi et Lætiensi. Ordinato in MS. Tamlacensi. Memoria Leodii a Saussavo. At salum nomen Lucæ Evangelistæ memorat Ado MS. S. Laurentii prope Leodium. Vita ejus danda est xviii Octobr.

Albuinus Abbas in Hyensi insula, et Thuringorum Apostolus memoratur hoc die a Dempstero in Menologio Scotico, Ferrario in Catalogo generali, et Colyano ad hunc diem, qui melius Episcopum fuit. Citatur ab his Trilhemis, sed non satis ab us lectus, qui lib. 3 de Viris illust. Ord. S. Benedicti cap. 367 asserit festum ejus agi vii Calendæ Novemb. uti etiam legitur in MS. Serarn in Moguntiacis lib. 3 pag. 802. Devo ergo agendum erit xxvi Octobris.

VIDE SYM-
XANTUM
TOM I MART
PAG. 879

DE S. ARISTOBULO APOSTOLO, EPISCOPO IN BRITANNIA.

Synopsis historica.

B

§ I. Res gestæ S. Aristobuli a Graecis propo-
sita: uliorum lucinæ eruimulæ.

ARTICULO I
XV MARTII.

Venerotioni S. Aristobuli attribuit plerique Graeci diem xv Martii, aliqui sequentem. In pervetusto Synaxario quod Graecæ est ut manu scriptum in collegio *Ularomontana Societatis Jesu*, legitur ad diem xv Martii elogium sequens, ita Latine redditam. Commemoratio sancti Apostoli Aristobuli, unius ex septuaginta, fratris S. Barnabæ Apostoli. Hic post gloriosam et salutiferam ascensionem Domini nostri Jesu Christi sequebatur sanctum Apostolum Paulum, predicantem Evangelium per orbem universum, eique ministrabat: a quo ordinatur etiam Episcopus in Britannorum regionem, hominum ferocium et crudelium: a quibus aliquando verberibus exceptus, aliquando per forum tractus, multis persuasit, ut ad Christum accederent. Unde ut ecclesiam constituit, in eoque Presbyteros et Diaconos ordinavit, et ita vitam consummavit. *Hæc in dicto Synaxario, que paucis de Ascensione Christi omittitur, continetur in Menais Graecorum excusis et manuscriptis, uti etiam in Vitæ Sanctorum quas habentur Græcorum abomate vulgavit Maximus Episcopus Cypriorum. In Chronico Alexandrino SS. Barnabæ et Aristobuli inter septuaginta Christi discipulos en-*

S. Aristobulus
frater
S. Barnabæ,
et 70 discipu-
lus.

a S. Paulo
Episcop.
ordinatus.

C

2 At sequenti die xvi Martii refertur S. Aristobulus in Graeco Menologio, quod jussu Basili Paphlagoni Imperatoris collectum est: in quo aliquanto latius res ejus gestæ narrantur, hic subiiciendæ: cum hæcenus ea pars textus Menologi sit inedita: et sunt ejusmodi: Aristobulus divinus Apostolus Christi extitit ex septuaginta discipulis. Post gloriosam et salutiferam ascensionem magni Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi secutus est sanctum Apostolum Paulum, magni orbis Doctorem, in omnem civitatem et regionem, ministrans et serviens illi, ut geminus et filius ejus discipulus. Cum vero illo Episcopus ordinaret, et ad docendam veram fidem et Christum predicandum in omnes regiones mitteret, ordinavit Aristobulum, mixtisque in regionem Britannorum, qui tunc erant homines infideles, feroces et crudeliter. Ad quos quinque primis accessit, et Christum predicavit, verberibus exceptus est, aliquando per plateas tractus, subinde ludibria expositus habitusque. Interim multis persuasit ut sese Christo adingerent, et baptismum susciperent. Unde et Ecclesiam constituit, in

in Britannia
d. r. passus.

Ecclesiam
constituit.

E

enque Presbyteris et Diaconis ordinavit, et sic vitam consummavit.

3 Hæc certiora monumenta sunt, quæ de S. Aristobulo hæcenus reperimus. Translatum est aliquod aliud Graecorum Menologium a Cardinali Sirleto, et ab Henrico Canisio vulgatum, in quo hi dies Martii a loco suo amati sunt, et forsitan ex Menais suppleti. Certe Sancti ad hunc xv Martii spectantes, eodem ordine et numero et in dictis Menais et in hoc Menologio referuntur; sed satis mutila est de S. Aristobulo narratio his verbis: Eodem die S. Aristobuli Episcopi Britanniae, fratris B. Barnabæ Apostoli; a quo cum esset ordinatus Episcopus, ad Britanniam missus, ille Christi fidem predicans et Ecclesiam constituens, martyrium assecutus est. *En omnia omnia de S. Paulo, a quo, non a fratre S. Barnabæ, ordinatus alius est Episcopus. Præterea tacentur verbera, tractationes, ludibria, quæ aliquando passus erit, et dicitur martyrium assecutus quasi volentia morte perisset. In supra citatis omnibus est Graeco ἐρεθισθη. Vitam consummavit. Interim Baronius more suo, hoc ultimo Menologio citato, illud inseruit Martyrologio Romano eloquium. Eodem die natalis S. Aristobuli Apostolorum discipuli, qui cursu predicationis peracto, martyrium complexit. Hinc Episcopus et Martyr appellatur in Martyrologio Anglicano nuper confecto, de quo infra plura.*

an Martyr
christi?

F

4 Baronius in risdem notis, citato Dorotheo in Synopsi, arbitrat S. Paulam hujus Aristobuli meminisse. Verba Dorothei sunt ipsa: Aristobulus et ipse ab Apostolo ad Romanos commemoratur: Episcopus Britanniae factus est. At S. Paulus in sua ad Romanos epistola, quam Corintho circa annum Christi LV misit, mandat sub furem salvari eos, qui sunt ex Aristoboli domo, sive, ut Graecæ legitur, τοὺς ἐκ τῶν Ἀριστοβούλου. Hinc in citato Martyrologio Anglicano perperam infertur S. Aristobulum fuisse origine Romanum, ex nobili prosapia orundum, et ex primis, qui illi in urbe fidem amplexi sunt. Utque ea reddantur magis probabilia, vel verbum dicitur, quod fuerit ex septuaginta Christi discipulis; et frater S. Barnabæ, quem ex Actis Apostolorum cap. 4 constat natione Cyprium fuisse. Verum cum Synopsi memorata, sub nomine Dorothei, jupridem ut fabulis referta, nulliusque apud eruditos auctoritatis ubi confixa sit, non unus idemque sit Aristobulus S. Pauli discipulus et minister, et ab eo Episcopus ordinatus, et Aristobulus ille, cujus domestici salutaverunt in epistola ad Romanos,

an ille
memoretur in
epistola ad
Romanos?

plane

A plane incertum est in tantum Græcorum silentio, a quibus Aristobulum Britannis datum Episcopum solum didicimus. Si tamen videatur alius idem esse, non resistimus; maxime si dicatur Aristobulus S. Paulo adfuisse Corinthi, cum scriberet ad Romanos, et aliqui e familia ejus et Barnabæ fratris tum Romæ habitarent, quos vel ideo majori cum sollicitudine mandarit saluari.

en a S. Petro missus, et quo anno?

§ Quod extat apud Bivarium sub nomine Brantionis Casaravugustani Episcopi nuper excogitatum fragmentum, inter alia de S. Aristobulo ista habet: Britannis celebris est memoria multorum Martyrum, præcipue S. Aristobuli, unius de septuaginta duobus discipulis.... Qui cum Petro Romam petiit. Inde relictis domesticis suis, missus in Angliam Episcopus, occubuit Martyr secundo anno Imperatoris Neronis sævissimi. Venit S. Petrus Romam anno Christi XLII. Claudio tunc imperante, cui anno LIV successit Nero, cujus annus Imperii secundus mense Martio convenit in annum LVI. Vixit Brantio seculo septimo, quando Anglo-Saxones debebant in occupata a se Britanniâ, cujus nomen tunc potius quam Angliæ erat usitatum, maxime in rebus antiquis, quæ aliquot seculis ante illorum adventum contigerunt. Alii sub nomine Heleæ etiam Casaravugustani Episcopi illud testimonium citant, et inter illos

E ex Usserio Alfordus in *Annalibus Ecclesæ Britannicæ* ad annum 60 num. 9, ubi dicitur Aristobulus forte Petrum Apostolum comitatus et Britanniam, et forte anno secundo Neronis potius in Britanniam navigasse, quam mortuus. In *Martyrologio Anglicano* etiam traditur a S. Petro Apostolo ordinatus Episcopus, et ad fidem Christi annuntiandam in Britanniam missus, additque vitam complevisse aut circa annum LXX, ut prior editio habet, aut circa annum LXX, ut prior editio habet, ut in posteriore correctum: quod opinatur Alfordus opportunius collocari ad annum XCIX, abductus ab Arnobio Mermanno in Theatro conversionis gentium asserente, Britanniam Aristobulum primum Apostolum esse nactam anno et quod excurrit XCIX. Clemente Pontifice Maximo, Domitiano Imperatore Augusto. Sed quantum hic auctor fidei mereatur, ostendimus in *Februarii ad Vitam S. Anselmi* § XI, qui anno MCCCXXIX fidem Christi in regnum Sueciæ primus intulit, quod interim Mermannus factum scribit circa annum CCLXX, regnum Sueciæ a Sueris, qui apud Vindelicos et Germanos degunt, non distinguens. Sed et hic oblitus fuit se prius dixisse, S. Paulum sub Nerone Britanniam, Orcadas, ceterasque Oceani insulas extremas quasque petisse. Quo etiam non admissio, si S. Aristobulus a S. Paulo aut a S. Petro missus in Britanniam fuerit, certe hæc Apostolum sub Nerone nacti est. At quantum vixerit, in silentio antiquorum magne temeritatis est velle definire.

Quibus locis fuit Episcopus?

6 Deum inquirat Alfordus, cujus loco in Britannia dicendus Episcopus, additque obliquos, ut dignitati urbis Londinensis litarent, Episcopum eum aut Archiepiscopum Londinensem statuere: at navit Alfordus cum Britannicæ Episcopum creatum nulli constantem Sedem fixisse, et huic opinioni favere, quod Glastoniæ in agro Somersetano mortuus dicatur. Ita enim legi in *Martyrologio Anglicano*. Sed quo fundamento? Forsan conjectavit auctor eum inter socios S. Josephi ab Arimathia numerandum, de quibus in *Antiquitatibus Glastoniensibus*, in munisterio Anglicano editis, titulo de Sanctis in ecclesia Glastoniensi quiescentibus ista legitur: Ibi requiescunt duodecim discipuli Philippi Apostoli, ad eo in Britanniam directi, hujus loci habitatores primi, quorum primus erat ille nobilis decurio Joseph ab Arimathia, qui Dominum Christum sepelivit cum filio suo Josephes. Hæc ibi absque mentione S. Aristobuli. De S. Josepho aemulus XVII Martii.

§ II. Nova Tamaii Salazarii assertio de Episcopatu Britoniensi S. Aristobuli in Hispania aliorum in Palestina rejecta.

D

Johannes Tamayo Salazar gloriatur se sancti hujus Præsulis Martyris memoriam restituisse Hispaniis, de quo ista pro *Martyrologio* recitanda adfert: Britoniæ in Hispania citeriori S. Aristobuli, Sanctorum Apostolorum Jacobi Majoris et Joannis Evangeliste parentis, qui cum per Hispanias, quarum fuerat filius primus Apostolus et Magister, Evangelicæ veritatis grana perfereret, Britoniæ Episcopales insulas induens, pro fide in fine coronatus occubuit. Tria pro veritate hac asserenda assumit investiganda: quorum primum est quomodo dici queat S. Aristobulus parens sanctorum Apostolorum Jacobi et Joannis, cum certum sit ex sanctis Evangeliste filios eos fuisse Zebedæi, qui relicto patre Zebedæo, secuti sunt Christum. Fatetur id Tamaius neque ex duodecim Evangelistarum (quatuor videtur voluisse dicere) clausulis elici, neque illud apud sanctos Patres et Ecclesiarum Doctores legi: duo tamen pro se testimonia habet, Juliani Petri Archidiaconi Toletani et Heleæ Episcopi Casaravugustani, aut certe quæ nuper sub eorum nomine obtrusa sunt, ab Jacobo Usserio homine erudito, sed heterodoxo, pagina 744 *Somnia* appellata. Rudericus Carus post *Chronica-Dezteri* et Maximii citat additiones Brantionis et Heleæ Episcoporum Casaravugustanorum, et pag. 224, quæ Brantium tribuit Bivarium, sub nomine Heleæ traduntur: Britannis celebris est memoria multorum Martyrum, præcipue S. Aristobulimus de LXXII discipulis, qui dictus est etiam Zebedæus, pater Jacobi et Joannis, maritus Marce Salome, qui cum Petro Romam petiit, inde relictis domesticis suis missus est in Angliam Episcopus: occubuit Martyr in secundo anno Imperatoris Neronis sævissimi. Et pag. sequenti: Fuit autem Aristobulus, cognomento Zebedæus, frater Barnabæ Apostoli Domini. Hæc ille. Similitudo habet Julianus num. 33 *Chronici*: Celebris habetur memoria S. Aristobuli, cognomento Zebedæi, patris Jacobi et Joannis. Et num. 60 *Adversariorum*: Consecratus est primus Britannicæ Episcopus Aristobulus, qui et Zebedæus, pater Joannis et Jacobi Apostolorum... Anno LX cum Josepho ab Arimathia patrie et alius in Britanniam profectus, relicto fratre suo Barnaba in Cypri, egregie prædicans Evangelium Christi prius cum filio in Hibernia, Pontificales insulas martyrii gloriæ decoravit. Hæc Julianus et Heleæ sine Brantio: quarum assertiones se explodere ait Tamaius, quod S. Aristobulum statuunt fratrem S. Barnabæ, quidam potius quod Zebedæum patrem SS. Joannis et Jacobi faciunt?

An S. Aristobulus pater SS. Jacobi et Joannis Apostolorum,

B

cognomento Zebedæus,

• In seq. pro Martyris

8 Alterum a Tamayo investigandum erit, num Zebedæus, quem Aristobulum jam probatum credit, fuerit Christianus et Episcopus. Ac primo probatur ex Juliani *Adversarii* num. 59, ubi ista leguntur: S. Jacobus pater Zebedæum creditur baptizasse. Fuit unus de LXXII. At primum Britannicæ Episcopum consecratum ex num. 60 Juliani diximus: quem Heleæ asserit missum Episcopum Angliæ, quod nomen multis post S. Aristobuli necem seculis Britannicæ inlucum est. Verum iterum explodit Tamaius utriusque assertionem, quod Zebedæum asserant unum ex LXXII discipulis Christi.

a S. Jacobo baptizatum.

9 Tertium quantum Tamaius est, cujus fuerit Sedes aut regionis Episcopus. Ac primo Heleæ dum celebrem Britannis esse ejus memoriam dixit, et missum in Angliam Episcopum, clare explicat se eam Britannicæ antiquæ partem intelligere, quam etiamnum Angliam appellamus. Eandem Britanniam statuit Julianus, dum cum Josepho ab Arimathia in Britanniam profectum, et prius in Hibernia Evangelium Christi prædicasse.

An contra austeriorem etiam Hiberniæ et Pictoriæ,

A praedicasse dicto anno. 60 scribit, et confirmat ann. 136. asserens S. Jacobum profectum cum Aristobulo vel Zehedico patre in Iberniam, qui dicitur ibidem relictus primus Episcopus, et inde transit in Britanniam: reliquit in Ibernia Episcopos et Presbyteros ac Diaconos multos. *Declinat Tamara Hellocan et Julianum toto colouberrare, obitare Insularum monumenta, Joannem Colganum, ab Martyrologio Britannico Aristoboli nomen penitus amandatum. Sed is de solis Sanctis Hiberniae scripsit, et fortan non ridit hoc Juliani Inubratanes, aut si voluit cum gentili Hiberno Armanca, quem sapius sequitur, somnia credidit, uti jam ipse Tomarus credit, dum somniantis malar toto eubi aberrare statuit. Explosis ergo his assertionibus Tamara primus in Hispania Episcopum S. Aristobolum creatum ait, ubi Britonia sive Britannum urbs antiqua fuit, que adhuc juxta Mindonum in Gallia retinetur nomen, Britonia dicitur: quia S. Jacobus in sui Apostolatus provinciam patrem Episcopum Pauli aut certe utroque Episcopum Britanniae consecravit et alius dicitur, utque alium plane a Zehedico esse.*

B Idem Tamaraus tom. 5 ad diem XVI Octobris, occasionem dedicationis Ecclesiae Mindonensis in Gallia, edidit Catalogum Episcoporum Britannicorum et Mindonensium, ne duos primos Praesules Britannenses a nullis hactenus Catalogis insertos praeposit his verba: 1. S. Aristobolus, qui et Zehedius hujus nominis primus, Episcopus Britannicus primus, pater S. Jacobi Hispaniarum Apostoli, qui martyrio coronatus est die XV Martii anno Domini LXII. Sed ad hunc XV Martii Acta a se recensita concludit assignato martyrii anno LXII. At de successore in memorato Catalogo ista tradit: 2. S. Lucius hujus nominis, Episcopus Britannicus 2. discipulus et familiaris S. Aristoboli, cui successit in Sede: qui Caesarem Cappadociae peregrinus, ibidem pro fide patitur die secundo Martii, anno Domini LXVI. De S. Lucio Episcopo Caesareae passio, attulimus ad dictum 2. Martii D

verbo ultra triginta antiquorum Martyrologium absque ulla mentione sive Britonensis Hispaniarum, et rejecimusque ex Adversarius sub nomine Luitprandi editis, adferrebat de S. Lucio, uti SS. Gorgonius, Firmus, Antonia et Agapa Martyribus, quos celebrat Tamaraus x. Martii, ex quibus SS. Gorgonius et Firmus Nixae passos, et SS. Agapam et Marinum sive Marianam Virgines et Martyres Antiochenas retulimus x. Martii, quo etiam die nomen Antonii loco Antiochae urbis intrusum videri dicimus. De primis Episcopis Britannensibus, qui sub Gothis saeculo Christi VI et VII floruerunt, eorum ad Vitam S. Radegundi Episcopi Diviniensis i. Martii § 3, ostendimusque Diviniensis Episcopos a Britonicis et post translata Sede a Mindonensibus diversos fuisse.

II Alium extra Britanniam et Hispaniam assignat Episcopatum Volaterranus lib. 19 Annapolite, ubi septuaginta Christi discipulos recenset, et allegato Dorotheo, statuit Aristobolum Episcopum Bethaniae, sed forsitan ut vitiose excusum est, aut Volaterranus mendacium radicem secutus. Eorum interim describunt Isengrenus saeculari i. parte i. distinct. 7, et Galesinus suo Martyrologio, ubi ista habet: Bethaniae in Palaestina S. Aristoboli Episcopi, qui unus e septuaginta discipulis, Pauli Apostoli auditor, Barnabae frater, Evangelium praedicatione multis Christo Domino adiunxit, et in notis observat Bethaniam esse vicum Marthae et Mariae in latere montis Oliveti, secundo ab urbe Hierosolyma milliario situm. Baranus etiam, qui saepe Galesino adhaeret, omisit in Martyrologio locum indicare: fassus tamen in Notationibus a Dorotheo scribi missum ad Britannos, quae allegat Volaterranus, et hunc Isengrenus et Galesinus, qui fatetur a Graeco dei Episcopum τῆς Βετανίας, aut missum a Deo, εἰς τὴν Βετανίαν, ubi homines feroces et crudelis erant. Et haec sufficiant, ut temeritas aut iactantia scripturam rejiciatur.

alia Episcopos Britanniae in Palaestina;

B

De Iordanis Episcopos in H. 1000?

etiamque necessarios de Lucio Episcopo, et Martyri Episcopos in Cappadocia?

VIRI ACTA GRÆCA PAG. 730.

DE S. LONGINO MILITE ET S. LONGINO CENTURIONE CUM DUOBUS SOCIIS MARTYRIBUS IN CAPPADOCIA, Commentarius historicus.

§ I. Nomen militis et cultus in Martyrologiis; locus Martyrii Caesarea.

Militem enim, qui Christi in cruce mortui latus lancea percussit, Longinum appellant scriptores Latini; fortassis ex apocrypho, quod sub Nicolae nomine circumfertur de Christi Domini Passione, scripto: et Graecis nullum reperio Longini nomine usum esse ante Germanum Constantinopolitanum Patriarcham, qui anno MDCXX sedere cepit: hic vero in Phasaria ecclesiasticarum rerum contemplatione, a Grotio Heredo Latine redditi, ita loquitur: Vico lanceae, quo percussit Christum in cruce a Longino (subintelligit adiecta vel quid simile) haec est lancea: cutellus vulvae in lanceae formam effiguitus, quo Graeci Sacerdotes ante sacrificium panem benedictum dividunt, et partem consecranda a ceteris cultuque distribuendis secernunt. Proponunt ne ut ei nomen fuerit, an a λόγος lanceae commutato acceptum, quo miles utique amplexus designatur, variant auctores. Posteriorum longe verioribus videtur esse receptum: cui alia quaque mihi pos. et videlicet occasionem ipsi sic nominandi sumptum: et quia sub Longino Centurione milite Romae stetit haec meminit: nisi forte etiam haec aliud fuerit proprium nomen, de quo supra videndum.

2 Inter Latinos, qui alius meminit primus locus D. Augustino deberetur, scriptus esset quod sub illius nomine circumfertur Manuale, in quo dicitur: Longinus aperuit mihi Christi latus lancea et ego intra vi, et illi requiesce: securus; sed nec Manuale Augustini est; neque soliloquia aut liber de diligendo Deo, ex quibus pro negoti parte Manuale collectum est; ut Catholici Critici passim observant, quamvis auctores pii et in Augustini scriptis versatos agnoscent. Primus igitur locus Martyrologis datur: ex quibus simul et cultus probari solet. Horum antiquissima tria MSS. Caromatici Francisci Harberti accephalum, Costuense Langabardica caractere, et Barona latinitate tantopere S. Cyriaci Ithys Martii: In Cappadocia S. Longini, Centurione apparuit antiquitatis alterum, nulla mentione Cappadociae facta, Natide S. Longini Martyris. Valtellianum autem MS. non nomine et ipsum vetustatis, ut et MS. Regine Sueciae, in Caesarea Cappadociae passio S. Longini. Recentiora, 1. est, ante annos 17 centos aut quadiingentos dumtaxat exarata, Valicani in unum et Trevesense S. Martini, distinctus enim, de quo agimus, militem signant: In Cappadocia Longini Martyris, qui latus Domini lancea perforavit: quae eadem legitur in MS. Carmeli Coloniensis, Caesarem Cappadociae praeferebat; prout etiam legitur in omnibus penes Usuardi tam manu exaratis quam prolo

et in hoc opere M. nudi 17

secuti Martyrologia antiqua

quae in Caesarea Cappadociae p. 550 n. dicitur

excusis

DECOLO I XV MART. Longinianaen

C

1. Graecis p. 1000 et 1000 p. 1000 Cl.

A *excussis exemplaribus, in quorum multis et apud Bellinum post perforavit, additur ut in Actis ejus legitur.*

3 *Danius ex Acta ex duobus nostris pertractatis MSS. ad diem xxii Novebris passionem S. Longini referentibus et collatis ad quatuor alia optime vole MSS. Ultrajectium S. Salvatoris, Aulobonense ecclesie Cathedralis, et cenobiorum Aquenensium et S. Martini Boni-fontis : que omnia in hac clausula consentiunt. Hec Acta sunt in Casarea Cappadocia : nec ideo dissentire reliqua MSS. in quibus eadem Acta reperimus, Monasteriense Breviarium Rottendorffii, Herbipolense Hibernicorum, Duacenum, Gemblacense, Cisterciense, Vallicellianum, Florentinum Caroli Strozii : de Florentino certe et Valtelliano iniquentes intelleximus prorsus eadem dicere. Eboresis quoque Breviarium anni 1458, eadem Acta in novem contrahens Lectumes, annis xxviii solitarie vitæ in Casarea Cappadocia victæ habet : adeo ut in hoc conspiciantur reperta in toto Christiano Occidente in Germanis, Hispanis, Gallis et Italia monumenta. Nec alia, quam nos, Acta legisse videtur religiosissimus auctor Robanus, ab Henrico Canvæ in antiquis Lectimoniis ex S. Galli MS. vulgatus, quando hoc rerum compendium fecit. In Cappadocia passio S. Longini Martyris, de quo in libello martyrii ejus narratur quod aliquando militans sub Centurione Romano, in passione Domini latus ejus cum lancea in cruce aperuerit, et viso terræmotu et signis quo fiebant, ceciderit in Christum, penitentiam æque de periculis suis pristinis : postea monachus factus per xxx et iv (alii duo infractandi xxxviii) annos Christo militavit, multos convertens ad fidem : ad extremum vero martyrizavit in Cappadocia sub Octavio Præside, quem propter infidelitatem suam divino iudicio percussum corporea excitate, post martirium suum illuminavit : eundem Natherns, annis quinquaginti HRabmo junior, verbotenus scripsit in suo Martyrologio per eundem ex ejusdem cenobii MSS. edito : eundem transcripsit is, qui Bedam, ut est a Malunardus, interpolavit : vult enim genuinus Bedæ ; et qui lucanus ab ea relictis primis supplevit Florus, S. Matronæ solus hoc die memuit.*

4 *Aliud ex istem Actis ebyoniu Ado Vinnensis Archiepiscopus a Surio et Rosweilo vulgatus, concunant his verbis. Item apud Casaream Cappadocie R. Longini Militis et Martyris : quem tradit illum esse, qui lancea latus Domini Jesu Christi pendens in cruce aperuit. Hic postmodum baptizatus ab Apostolis cum apud Cappadociam sanctitate præcipuus degeret, tandem ab Octavio Præside comprehensus, post confessionem sibi, lingua abrissa et dentibus excussis, capite truncatus est. Hæc ado Kulendus S. ptembres, uti et Martyrologia in Rossini historia ecclesiastica ferè compilati auctor, quod vetus Romanum credidit vulgavit cum Ado Roswendus, Præcatorum porro ex Adone ebyoni in panico contraxit Maurolycus, illudque ex communi ebyoni pene Erclesiarum usu ad Ildus Marti revocavit : idem fecit Galesinus, ex Nottero vel Bedæ supplicium annos xxxviii penitentia multatus.*

5 *Tanto tunc veterum tunc recentiorum MSS. impresse, sorumque consensu cum Romam Martyrologia fidei passis et defensi auctoritas, in qua, Casarea in Cappadocia inscribitur passio S. Longini militis, qui latus Domini lancea perforasse perhibetur; contra eam tamen Mantuani insurgunt, pro antiqua, ut voluit patria suse traditione, et qua pro certo habent primos in Italia fuisse majores suos, qui secundo post Christi mortem anno fidem receperint Christianam, hoc ipso, et quo agimus, Longino predicante, eamque suo sanguine consignante in ea urbe, quam prius desepo ibidem, quem attulerat, Christi sanguine percipietur.*

6 *Epistodem vehementer adhibito an cenam annis antiquior ea opinio sit, que notis pro recepta ab an-*

memorabili tempore traditione obtulitur : nam Johannes Baptista Mantuanus, insigne Curiaclerici Ordinis et patriæ, ex qua enguomen traxit, ornamentum, anno MDXXI vita functus, in egressu suo de S. Longino lib. 3 Pastoralem curam, corpus illius istuc per maria deventum membraut : rum tibi em predicasse fidem nunquam dissimulaturus, si tale quid vel fumi audieris : congerit enim operare etiam ea que aliunde constabit omnino nil Centurionem, cui Miles iste suberat, pertinere. Habemus etiam Murii Equicolar de Alvaro de rebus Mantuanis commentarios, vulgari illius temporis lingua conscriptos, et typis non aliduo loco impressionis subiectus anna MXXII : nec in his quomvis a Mantus et Tixerius fabulis Originem patriæ suse post Virgilium arcebat, de fidei Christianæ per Longinum apud Mantuanos fundatæ verbum uspiam ullum est : ac ne de corpore quidem tunc invento, cum primam temporibus Caroli Magni inventam sacram errorem dicit : sed ad posteriorem illius inventionem sub Bonifacium et Beatrice Comitibus, primam mentionem facit illius tunc reperti.

7 *Hæc igitur Mantuanæ antiquitatis et gloriæ studioissimis auctoribus prorsus de tali traditione locuti, credere conuenit commentum post eorum morem esse prosumum, et circa medium seculi præcedentis tum columnam positam, ejus inscriptionem infra ex Possenino dabimus, tum Lectiones illas circūdatas, quas inter Joannes Petri Ferreri anno MDLXV dimissa Luvelensis in Apulia Episcopatu Ravennæ motus, adversaria reperimus, descripsimusque ex Bibliotheca Vaticane Cader 5184 : sunt autem verbatim sumptæ ex Actis hoc citatis, et ex ista manuscriptorum veterum consensu proferebunt, atque in novem partes, quarum tres ultimæ istis decant, distributis cum hac contola ut lectoni 2 hæc actus principum. Hic cum esset in partibus læi Mantuæ, que appellabatur Cappadocia, ibi docebat omnes, qui ad se veniebant, et avertens multos ab iniquitate, illuminabat verbo et exemplo veritatis. Pro quibus alia omnia MSS. sic habent : Hic cum esset in Casarea Cappadocie vixit illa agens quietam vitam annis xxvii (alii xxviii, xxix legunt alii) et multos avertens ab iniquitate illuminabat verbo veritatis.*

8 *Ex ista urbis Mantuanæ notissimo historico, Hippolyto Donesmundi ex Ordine Observantium, qui anno 1613 in hanc profuit, solus istas Lectumes habenti pen amittis, quas idem tradere vol, patris historice, credenda a mis fuisse sumum, si da plane diceretur Mantua, notissima temporibus us civitas, propter eminentiam Virgilio Pectarna principis mibi paullo ante Christum nati famam, Augusti vel Tiberii seculo uniceptu fuisse Cappadocia, utque sine alio veteris auctoris suffragio : ergo dicitur illam nunquid tenuit, dicens, quod Sanctus habitandi locum sibi delegit in insula civitati propinqua, cui paullo post nomen fictum sibi Cappadocia, quam alii tamen non in insula, sed in ipa ripa statuere medunt, deditur cum de Martyrio loquens dixeret Sanctum in eadem, que a Mantuæra, aut certe in uno hanc, verum supplicium destinato, capite truncatum fuisse, ita loquitur. Disquisit ojes a converso post Sancti nati ben Praefecto impetravit, ut ne quis deinceps vobis eo in loco, quem sio sanguine Sanctus irrigavit, mortis salubrem penitentiam, atque ferreæ erate obtegeret latus, que illum liberat stude circumjecta loca accipere postea nomen gradari (non ante profecta quam erates ab Italis grata erit dici) sed et tamen Cappadocia a multitudine suppliciorum ista, et a res recentibus et ab im gentibus Christianis, exigi solitum.*

9 *Communis hæc Antouius Possenius prætulit in appendice ad Apparatum anno 1608 adjecta, in favorem Haroniani Magagnoli, qui ante trecentum S. Longini martyrium curam ne scriperat, et typis Ferreri et alii, Epistolas Mantuanæ Longinum tuerent,*

D
ferent ea dice
venerunt
hæc
Mantuanus

1
Mantuanus
Episcopus

videtur seculo
solam
et credent
vita opus,
E

note ex or ni
parte et usula,

dum Mantuan
v dicit
Cappadocian
dictum,

ut et Acta
et MSS
durata.

aliqua ex his
Bretanus

et Acto.

Mantuan
1.11.1.071
1111.10.11.11
0.11.11.11

ubi

il-que sub Galba

rel Tiberio cesarem Sacerdotium,

in loca regum suspectis sic dicto.

Cum sacro Ordine reseratum e regis S. Longini

ve a Constitutione dicitur et merito tempore iurati.

refut in memoriam de Sacerdotium auctoris.

A ubi sic ait : In platea, quae vocatur Cappadocia, prope templum beatissimae Virginis, cui agnomen Gradari, extat columna antiquitus erecta cum insculptis his verbis : Longinus, qui lancea Christi latus aperuit, sanguinemque ejus anno in Idulit, hoc loco Cappadocia nuncup. sub Praeside Octavio decoll. est. Id Martii .lxxxi Galba Imperatore : ex eorum scilicet Actorum calculo, in quibus xxxviii annis post Christi mortem traditur Longinus viasse : quibus constitutum tenet Hippolytus, interfectum Longinum statuentis anno post Christi mortem in, Tiberii Caesaris xxi, die xxiii Decembris : at Tiberio imperante quidquam piosos a gentilibus Christi discipulos, aut ab aliis quom Ju. xis fidei sui causa reatos nusquam tactenus reperimus : Galbae septimestre imperium Neronianum persecutionem excepit, quam nullis contrariis edictis prohibita, miram non est si licorum Praefecti, pro sua quisque vel crudelitate vel cupiditate, continuarent etiam post eadem N. ronis.

IO Interim, quamvis falsus, tamen tolerabilis dicitur passu antiqua ejus insula, in qua nunc est Mantua, Cappadociae nomine dicta fuisse, quam ipsa quae sub Romanis Imperatoribus fuit Mantua, cujus ad meridionale ipsius laci latus adhuc reliquiae extant, amplo murorum circuitu ambita : merito tamen Possennius ambigit quomodo a suppliciorum frequentia potuerit locus iste, sive insula vicina Mantuae Cappadocia dici : nam quamvis in libro de interpretatione nominum biblicorum Eusebii Bedae vulgariter attributa, Cappadocia, Manus veteris recitatur : mirum est tamen quomodo incidit aliam vocis nequaquam Hebraicæ significationem ex radicibus Hebraicæ lingue petere : et mirum mirabilis fuit, si sub ea significatione ejusmodi nomen ad Montanos transiisset. Quare eos existimo tunc primum de Cappadociae nomine novae urbis partem per istam voluntariam ponendo cogitasse, quando ab aliquo scilicet personis sunt, Martyris Longini corpus, quod ipsi venerantur, ejus esse, qui latus Domini aperuerat, raque persuasionem tuarum vulgari ejusdem Acta urbi suae crediderunt accommodanda : ne tanto terrarum spatio, quanto a Caesarea abest Mantua, distare sepulchri locus a loco mirigri diceretur.

§ II. De Christi sanguine invento Mantuae cum corpore S. Longini et hujus illuminatione sub Cruce.

Circa annum dccciv tempore Caroli Magni et Leonis Papae III, iuxta hospitale praedictae civitatis refossus tellus exhibuit plumbum urinum, quae vasculum continebat hujus inscriptionis titulum habens : Jesu Christi sanguinis : nec nihil o post refossus est corpus, quod quo indicio Longini esse cognoverint Mantuani, et quidem ejus de quo agitur milites, nusquam praeiit Hippolytus, qui ista narrat. Cum igitur hinc Casarea in Cappadocia martyrium subisse laevo testium numero videmus confirmatum, si constat corpus illud esse Longini, omnino consequens est, ut aliquis ex Romana milite Longinus pro Christi fide Mantua subiret martyrium, quocumque demum sub persecutione, intra quatuor prima Aetate Christianae tempora : cujus corpus a sociis Christianis in insula humatum fuerit, refossaque deinde, et superius sub mureto, qui, litterarum antiquarum monumentis non edum de decessis, nullius alterius Longini nomen Occidentales Ecclesiae noverant quum Militis percussoris, pro illo haberi coepit : vel dicendum erit, quod ante Lombardicam irruptionem, fidelium Mantuanorum opera procurata sit eorum, quae Caesareae partem fuerant culta, ossum translatum uti et Sanguinis miraculosi. Post sententiae hujus Joannes Baptistus Mantuanus (quem ex hoc ipso collegimus eam, quae praefertur, Mantuani populi, de Longino primum Mantuae Evan-

gelium praedicante, traditumque penitus ignorasse) quando sic cecinit.

Secula post aliquot tua sunt translata per undas
Corpora in Italiam, Christi cum sanguine sacro,
Ad crucis excelsae quondam vestigia lecto,
Atque in vase brevi tecum post fata sepulto,
Ultima divino sedes tibi Mantua nutu,
Hospitiumque fuit... Hic requiescis adhuc....

12 Ad sacrum Christi sanguinem, qui simul cum aqua et percusso fluxit latere, quod attinet, cum a fidelibus Jacobo in cucurbitula exceptum, diuque clam habitum, Angelica dein revelatione agnitum fuisse a duobus qui Jacobi successerunt unachoretis, ac demum in pitecuisdam solitarii Basipubae vuisse manus, Ecclesiarum Orientis traditio est, ipsam Basipubam ut Sanctum x Septembris colentium : quae tradita an et quatenus verosimilis sit, hic non quaero : hoc liquet non fuisse illius veritatem consistere cum Mantuanorum hodierno persuasioni, qui eredi volunt eundem, qui Christi latus percussit militem, sacrosanctum liquorem ex eo fluentem mox collegisse, Mantuanumque clam omnibus delatum, ibidem nemine conscio defuisse. Verum si conscio nunc, unde id factum scimus? Conjecturam utique secuti sunt in eo funditam, quod reperto illo pretiosissimo thesauro, reperit quogue sit alienus Longini corpus, quem iste passum sunt arbitrati, nec cogitarunt diversum esse ab eo cujus fumosa erat eo sub noxae inter Latinos memoria.

13 Neque ejusmodi censura quibusdam derogat solidae fidei in ejusmodi sacris rebus venerandis pietati : etsi cum fateamur, quod subinde fatendum, prole in ejusmodi conjecturas vulgus, ultra quod scitur et scribi potest aliquid diserte volens et ducere solitum, circumstantiis nonnullis parum veri-similibus sacrarum antiquitatum substantiam vestisse : mox tamen indubitatum, pertinere ad Divinam providentiam reverentiamque curare, ne circa rei substantiam obrepit falsitas, vanam reddita fidelium religionem, adeoque membra ipsa miraculi : quae cum sunt frequentia et diuturna, dici non possunt solo pro credulitatis effectui a Deo tribui : vel nihil est quod vere atque in seipso venerabile esse Deus possit miraculis declarare.

14 Habeant igitur Graeci, quod solum Angelica continebat revelatio, et sacro Christi fluxisse latere id quod sub oleo, ad custodiam ipsius et medellam languentium superfluo, continebat commissa S. Itasisapba cucurbitula : Angelicis collectum et adserutum obscurio, an humana sepulturam accurantium ministerio non impuravit : nam ut Jacobus vel Longinus ipsum, statim ut infra est haec, prorumpentem exceperit non apparet credibile. Habeant Mantuani, id quod solum addita laqueulis inscriptio dicit et facta de eo revelatio ne subscenta dicentis miraculo conferantur : Christi sanguinem apud se esse : qualem et unde vel quando acceptum putentur ferant ignorari, donec visum Deo fuerit revelare, cui pro curiose inlaqueis haesitantia placet fieri oobsequiose simplicitas.

15 Semus ex Concilio Nieru u Actone IV, ejusque auctoritatem secuti Romani Martyrologio, quod die IX Novembris fuit Beryti in Syria commemoratio imaginis Salvatoris, quo a Judaeis crucifixum cum copiosum emisisset sanguinem, ut Orientales et Occidentales Ecclesias ex eo libertum ac operirent : hoc autem miraculum sub Constantino et Irene contigit, referiturque in Sigfrberto in Chronico ad annum dcccxv, atque adeo annis xl. precessit Mantuani Sanguinis irruptionem. Semus etiam sacri Crucioris portuorum aliquam tum in Angha atque alibi, tum nominatim Brugis in S. Basilii ecclesia asservari per manus Leonis. Sbbatis Bertiniani eo missum a Comite Theodorico, Babluini Hierosolymorum Regis genero, anno mclxxviii : qui crystallo includendum intra septimana concretae cecinit, nisi quod habundantiarum miraculo, usque ad annum mcccix xiv Kal. Maii

Græcorum de sanguine lateris traditio

opinionis Mantuanorum contraria :

E

altrique in circumstantiis incertis harentis :

quibus seclata sua Graeci,

F et Mantuanis res i. legra est :

cum possit vel ex Bertiniani Cruce

vel ex Christi corpore ante sepulturam ablati,

Maii

A *Mam continuato, qualibet sexta feria circa horam sextam liquescere solet et guttatim fluere per crystallum. Hunc autem ex depositi de Cruce Domini corpore abstergendo exceptum spongia inlique expressam, optimo est sane verosimillima : cum nihil fuerit magis congruum rationi, quam ut pii curatores Domini funeris aromatis conditandum corpus prius abluerent, et tam pretiosam abluentem diligenter seruarent : quemadmodum infra ad diem xv in S. Josepho ab Arimathæo ostendemus. Simili etiam ratione collectum credere possumus eum, qui de cruce in terram fluxerat, sanguinem : ut satis securo sit religio eorum, qui sacra ejusmodi pignora seu Bragis seu alius in ecclesiis juxta piam majorum traditionem venerantur.*

16 *Scimus denique circa Eucharisticas panis ac vini species plurima miracula operatum esse Deum ad confirmandam credentium fidem. Ita Bruzellis ab anno mccc.lxx incorruptæ perdurant tres sacre Hostiæ, cruore tinctæ, quæ, post inflicta ob impiis Judæis vulnera, copiose fluxerunt : ita ab anno mccc.lxxx servatur et colitur Florentiæ miraculosus Christi sanguis, cujus gutta una a pio sed incrimoso Sacerdote post sacrificium relictæ in calice, sanguinis formam sumpsit, atque instar olei supernatans vino postidit ad iterandum sacrificium infuso, et in vitreum ampullam recepta, ipsa se sustinuit in aere pendula, nec ullum vasis latus contingens ; ac denique accepto divinitus incremento mediam ampullam implere visa est, multisque deinceps annis ipsam sub humana specie Christum, varia in forma protuentium dispositione, exhibuit : cujus miraculi narrationem anno 1664 elegantè Italico stylo vulgavit Augustinus Coltellini, nobisque post Ferdinandum Ducem et Urbis Florentinæ Consules peculiari allocatione Latine inscripsit, ut esset sui crya nos et studia nostra affectus monumentum. Hæc autem fusius deducere placuit, ne Mantuani existiment sua de Longino opinatione non propterea admissa, omnino vacillare cultum venerandi cruoris : undeque enim vel a quocunque allatus defossusque sit Mantuæ, modo uno ex tribus hæc modis Christi sanguis fit, ut præfert titulus, omni manet honore reverentiaque dignissimus.*

17 *Redeo ad lateris Domini perussorem Miltæ, de quo in tragedia Christi Patientis (communi Criticorum Catholicorum calculo judicata non esse D. Gregorii Nazianzeni) vel Apollinarius Luodiceus, vel alius ejusdem seculi xv auctor ita cecinit, juxta Latinam Claudii Roilleti Beluensis versionem, Crucifiri matrem loquentem inducens :*

Vidi, o puellæ, de numero satellitum,
 Quemdam, latronum, erura qui pendentiū
 Fregere, stricta filii cor lancea
 Tentare..... Vis sanguinis
 Promissit et aque, quin nunc quoque
 Inde genitius fons bulliens exastuat :
 Ipse adeo, sacrum qui latus fixit, pavens
 Horrenque fato nescio quo, filium
 Vere Dei mortuum istum, voce esilit
 Clamavit : et jam cernere hunc licet gradum
 Ut celerat ipse, et ante lignum procidit,
 Premittitque terram victus hoc spectacula,
 Pectusque tundit, et solum ipsum amplectitur
 Illi fixit hastam, defluentis sanguinis
 Pinetam liquore. Et ecce ut utraque e manu
 Haurit, oculosque hinc angit, hinc ut scilicet
 Detergat oculum, nocte que circa obtigit.

18 *Cæca quem max obtigit clariori sensu scripserat interpres ; qui, quæ poetæ licentia amplificavit auctor, licentiori amplificatione adauget : ibi enim in Græco simpliciter legitur.*

Ἀπόστα τῆ χειρὶ χροῦσου, καὶ λόσσῃ
 Ἐ χειρὶ, ὡς εἰσὶν, ὡς ἀγρὶστῃ ἔ
 quos duos versus ita planius ad mentem auctoris et pene verbotenus exprimere poterat :

Martii T. II.

Hauritque laticem manibus, atque oculos linit
 Lustrationis scilicet ritu sacre.
 est enim ἄγρῳστος verbale ab ἀγρῳστο lustrō, consecro, sanctifico, expio.

19 *Alludebat Poeta ad metaphoricum illum loquendi modum, quo videtur inter Christianos solum circumferri, aperto Christi latere, apertos quoque vel curatos ejus qui lanceam intorserat oculos : quod de oculis mentis dictum, et de sanguinis Christi virtute ac merito intelligendum, ad corporeos oculos et sensibilem Divini sanguinis aspersionem paulatim rudis vulgi ignorantia detorsit. Quare merito Cardinalis Baronius retarguendos censuit, qui ex apocryphis quibusdam scriptis tradunt cæcū fuisse militem, qui lancea latus Domini aperuit : inter quos prædictus Baptista Mantuanus ita luit :*

Tu cæcus non mente minus quam corpore, Sanctum

Lancea et admoto pectus mucrone petisti :
 Inde cruor confusus aquis hostilia, circum
 In digitos lapsus, tetigit cum lumina, morbum
 Sustulit : ista Deus collyria misit ; ut atram
 Ex animo, ex oculis fugiens aorasia nubem
 Secum ageret, vitæque daret te cernere fontem.

20 *Hæc ille : qui ne tam insonus videretur, ut omnino cæco lanceam tractandam commiserit, prius dixerat eum lippis oculis et lumine tardo cohortem duxisse ad Christi necem. Alii ne hoc saltem dicere cogentur, quod ipsum satis auditu est absurdum, unius dumtaxat oculi cæcitate vel vitio ipsum deformant, ac pro se Isidorum Hispalensem citant : sed qui eum scrutatus est accurate Sebastianus Barvadius noster, negat se que allegantur verba in Isidoro potuisse reperire. Certe in eo qui Dominicæ Vitæ ac Passionis sermone explicat libro, ubi hujus rei locus fuisse proprius, nec minimum reperis de Longino verbum.*

21 *De lancea, qua Salvatoris latus transfurum fuit, qui voluit cuncta accurate cognoscere, Jacobum Bosium legat libro 1 de Cruce triumphante cap. 17 ubi fuse explicat, quomodo ea, cum sanctissimæ Crucis signo ceterisque Domine Passionis instrumentis, humo obruta a Judæis, et cum eisdem ab Augustissimo Magno Constantini matre Helenæ sit reperta. Hanc autem solitam fuisse deinceps asservari in portico templi sanctissimi sepulchri, docet auctor libelli de locis sanctis, a Venetico Beda, ut creditur, redactus in epitomen. Ibidem apud Bosium legi potest, quomodo eadem Lancea sacra, anno mxcviii Antiochiæ miraculose reperta, ipsam urbem aretissima obsidione liberavit. Item quomodo eadem ad Imperatoris Constantinopolitani manus delata fuerit, qui ejus cuspidem lima abrasam primum Venetis oppignoravit, deinde S. Ludovico Francorum Regi dono miserit : reliquo ferro in urbe regio remanente, cum qua in potestatem Imperatoris Turcarum Mahumetis II venerit, humum salutis anno mccccliii, manseritque dum filius Bajazet, et Magno Hierosolymitanæ militiæ Magistro gratificaretur, caveretque ne is dimitteret vel reducendum susciperet fratrem armis a se pulsam ; idem sacratissimum ferrum Innocentio Papæ viii misit anno mcccxcii ; quod sollemnissima exceptum pompa in Vaticanæ basilicæ religiosissime asservatur : hæc inquam omnia fuse tractata et accurate legi apud Bosium possunt.*

§ III. *S. Longini corpus repertum Mantuæ, Reliquiæ Prugæ, Olysiptone : Romæ et in Sardinia utriusque ejusdem nominis Reliquiæ.*

Circa corpus vero S. Longini, quod Mantuæ, ut diximus, anno mccciv cum præfato Sanguine sacro repertum fuisse breviter scribit Marinus Equicola ; Hippolytus Donesmuntii plenius ista narrat, ex manuscripta historia, ut ait, oculi testis et rebus omnibus cum generentur

et usum spiritualem recepisse :

quod de corporali perierat aliqui intellexerunt,

Et uti lippum aut coc item succum imaginati.

sacra lancea

F an. 1098 Antiochiæ reperta,

Constantinopolim delata,

et 1429 Athous Hierosolymitana,

nunc Romæ asservatur.

Mantuæ an. 1304

rel ex aliquo rereu Eucharisticas ap. ctes miru wio

et eotui sanguis rite et recte colli.

Vol. 13 Bonnicii p. 539

defluente ex eo ut p. 71 sine

et usum spiritualem recepisse :

A *reventur presentis, his fere verbis.* Cum anno **MXIV** Beatrix, Bonifacii Comitis uxor, felicissimo parto edidisset Mathildam, illam deinde rebus pro Ecclesie libertate atque amplificatione gestis celeberrima Comitissam; volens mater gratiam se exhibere Deo, ecclesiam S. Andreae Apostolo dicendam exorsa est fabricare, primum lapidem jacente Martiali Episcopo. Huic ecclesie junctum erat vetustum urbis Hospitalis, juxta quod olim inventa fuerant sacra pignora; iterumque defossa in ejusdem domus hospitalis orto, multis jam annis ignota latebant; extinctis delapsisque iis, qui absconderant et locum potuissent indicare.

B *23* Una igitur pius senex, Adalbertus nomine, Alamannus natione, veteranus in Comitili familia minister, anno **MXIX** nocte xii diem Marti precedente, in praedicta S. Andreae ecclesia orationi devote insisteret, apparuit ei S. Andreas; mandans ut Comitissa Beatrie uniuersa, adesse tempus quo revelare volebat hominibus Deus sanguinis pretiosi thesaurum; juberet itaque juxta Hospitalis terram effodi. Non habuit magnam narratae sibi visionis rationem Beatrix: itaque rursus ipsis Kalendis Aprilis S. Apostolus se videndum exhibuit Adalberto eadem imperans; qui uerba demum permouit Romanam suam, ut fossioni juberet initium dari: sed quia nihil ea profectum fuit, vetitus est deinceps hanc rem urgere. Tandem afflicto propter repulsam irritumque conatum Dei famulo, die xii Marti gloriosior quam antehac apparuit Sanctus, ipsumque consolans indicavit locum, in quo reperendum esset quod promittebat.

G *24* Item tantam Adalberti verbis efficaciam addidit, ut persuasa Beatrix ejusque maritus Bonifacius admonitioni velut divinae esset parendum, aduecarint Episcopum Martialem, qui cum insigni Praesulum, tum forte ad negotia in aula praesentium, et Cleri totius comitatu, supplicantium ritu processit ad hortum Hospitalis S. Andreae: ubi hymnos et cantica excepta deuota populi genuflexi oratione: sub quam visa est praeter naturam ordinem certo in loco moueri terra, quae excavata odoriferum primum vaporem emictis inspectantibus sentientibusque exhalavit, ad modum fumii; deinde duos lateritios fornices exhibuit, sub quibus malleorum vi perfractis, primum reperta est marmorea arcula sanctissimi sanguinis spongiaeque reliquias continens: quam statim ne Episcopus venerabilibus aperuisset; respendit miro fulgore caelum, omniaque faciem horae nihil spatio tenuit, gaudentibus emictis et ad venerandum sacerdoti pugnans certatim accurrentibus: quorum religionem multa sanctorum gratiae consecutio sunt.

25 Inuentum similiter est sub altero fornice S. Longini Martyris corpus, et ex eadem S. Andreae revelatione Adalberto facta agnatum, unaque cum sanctissimi sanguine humeris Episcoporum delatum ad ecclesiam Cathedralis, ibique intra Confessionem sub choro, proprio Reliquiarum condendis loco, decanter repositum: donec in S. Andreae ecclesia locus congruus cum debita magnificentia aptaretur. *Hactenus Fr. Hippolytus Damesmanni: prosequitur deinde et pergit narrare, quando, quomodo, et quanto cum populorum concursu sacer sanguis publico spectandus expositus fuerit, quem Leo IX anno MCVI coram abstrahitur Mantuam aduenit, frustraque conatus impetrare Romam auferendum, populi pro eo retinendo in seditionem versi collaudati celum, et uiam S. Andreae ecclesiam, licet non plene absolutam, dedicauit, ac modico pretioso thesauro particula reuerenter excepta (quae nunc in S. Joannis Lateranensis ecclesia seruetur: reliquam cum S. Longini corpore in praeparatum ad id locum reuenerit: quod deinde ne aliqua barbarorum incursione auferri contingeret, Episcopus Conon anno*

MLV rursus sub terra abdi fecerit, intra fornices mar-

moreuque altare hunc in finem praeparatum.
26 *Narrat deinde tum abam, tum quam Adalberti mortem circa annum MLX obitam: cujus corpus in S. Andreae coenaculo in loco religioso locatum; ossa deinde ex quadam non recte causa in sueristiam translata, denique anno MCVLXX gravissimo incendio perierint: quae quia ad S. Longinum nihil aut parum faciunt, satis est hoc ubi ter attigisse. Interim anno MCCCLV venit in Italiam Innocentius Papa videntatus, ad suscipiendam Imperii coronam, Carolus Bohemiae Rex, et componendis Italiae rebus intentus Mantuae, ut scribit Equicola, a Vigilia S. Martini usque ad finem Decembris substitit: quo tempore religiosissimus Princeps vehementi desiderio adorandi sacri sanguinis stimulatus, noctu, ne quid turbatum ciret, in ecclesiam S. Andreae accessit paucis comitatus; scilicet Ludouico et Francisco Gundonis Gonzagae filiis, Laurentio monasterii ipsius Abbate, Andrea de Guito Protonotario Apostolico, dietorum hominum Consiliario intimo, una cum Sacrista fabricaeque necessariis ad propositum finem. Ab his coram illis et futuro Imperatore effractum pavimentum est, ad latus dextrum majoris altaris, elaticae sacrae ampullae sunt pretiosa spongiae Sanguinisque Domini ipsana continentes: his autem post inspectionem uenerationemque congruam in locum priorem relatis reclusisque, sic ut nihil inibi motum fuisse apparet, convertit sese Carolus ad arcam, in qua S. Longini ossa veneranda seruebantur, ex quibus rite adoratis accepit ille brachium dextrum atque humeri partem, in Bohemiam deportanda: et arca demum accurate clausa in sinu sese recepit hospitium, spirituali abundans laetitia.*

27 *Haecc idem qui supra Fr. Hippolytus: quae eue-*

28 *Ab his pars Pragagensis reliquias accepta est particula illa, quae recensetur, ut inclusa ferulo x, inter plurima alia preclarissima Sanctorum reliquia a Rudolpho II Imperatore donata Joanni Borgha, et Hippolyponem allata anno MDCXXXVI: qui Joannes ejusque*

*Adalberto
reuelatur
corpus
S. Longini.*

*et juxta
hospitalis
S. Andreae
effossa iterum*

*una cum sacro
crucore
inuenitur:*

*atque a
Leone IX
transportatur.*

*et an. 1225
denovo
ubditur:*

*Carolo IV
an. 1354
refodi iubet.*

12

*et partem
reliquiarum
Pragae
auferit:*

28

*ante Abbatem
Cisterciensem.*

*solenni
populi re-
ferentur
an 1644*

*E- his an-
1587 pars
translata
Olyssiponem.*

A *pietissima conjur illa consignarunt Domini Professæ Societatis Jesu in urbe prædicta; ut dictum in prætermissis ad xxv Januarii, quo die solennis omnium facta est translatio, coram Alberto Anstriaco, Lusitaniam Philippi v Regis vice administrante. Pragensis autem Ecclesia etiam hodie, propter dictas S. Longini reliquias Officium sub ritu duplici peragit hac die xv Martii cum ejusmodi Oratione: Deus cui soli cognitus est numerus, electorum; præsta quesumus, ut intercessione B. Longini militis tui electi, liber sanctæ prædestinationis nos adscriptos retineat, ut de hoc felici gaudio collectemur et ipsius Sancti meritis adjuvemur.*

Romæ in ecclesia S. Augustini.

29 Eadem ecclesiastici Officii solennitate simili ex causa Romæ, tum in Basilica Vaticana tum in ecclesia S. Marcelli et D. Augustini, celebratur hoc festum; et in hac quidem S. Longini venerandum corpus asservari percepi in Notis ad Martyrologium Romanum Baronius. Hoc multi testimonio anno MDCXII quosdam ibi Patres interrogando summs scrutati: et tum quidem unumquemque putavimus reperire qui istuc vel tenuem ejusmodi rei notitiam memorativè esse diceret; tantum aiebant in argentea ad foramin brachii heretheca, aliquas S. Longini reliquias asservari, quas nobis in rogatu reverenter exensculandas exhibuere: verum rogatus a nobis R. P. Joannes de Judais, Assistentis Generalis Ordinis Eremitarum S. Augustini, ut accuratus eramen super ea re institueret, in hunc modum respondit. Pro certitudine corporis S. Longini Martyris studiose indagavi, et a senioribus conventus hujus Romani didici, adesse reposita juxta testimonium Baronii dicti Sancti potiore partem asservatam subtus altare consecratum in sacristia. Fuit olim integrum: sed cum facultate Superiorum partes aliquæ distributæ et communicatæ fuerunt conventibus generalibus Ordinis nostri S. Augustini Neapoli et S. Jacobi Bononiæ: pars etiam una donata fuit ecclesie Vaticane ad S. Petrum. Unde male informati vobis presentibus dubitarunt Patres illi, an adesset corpus S. Longini. Ego ut certius vobis testimonium redderem, ipsum mihi demonstrari volui, et revera ita esse, ut acceperam, reperi. ita ut Paternitates vestre absque scrupulo vel dubio nullo, veritatem hanc vestris de illo Sancto commentariis inserere possint, stando veritati et fidei testimonii mei neuralis. Docet autem Octavius Pancirollus in thesauris absconditis Urbis Romæ Regione 6 eccles. 1 et 2 Eremitas Augustianos ab Honorio iv circa annum MDCXXXV Romam admissos, in ecclesiam erigunt S. Tryphonis eque conjunctum candolum fuisse inductos, ubi humiliter et anguste habitaverunt, usque dum Cardinalis Estrada-villa Rotomagensis Archiepiscopus Ordinisque protector magnificam sub titulo S. Augustini ecclesiam novo opere excitavit u fundamentis anno MDCXXX: in hanc autem (quia prima illa S. Tryphonis, Cæ dualitio titulo spolata et perans a populo infrequens jud. ita fuerit esse claudenda) anno MDCI translata suat que inibi recondite sub altariibus erant Sanctorum reliquiar.

B corpus alicujus Longini Mart.

30 Inter eas vix ambigam fuisse ipsum illud Longini corpus, et hac occasione datas varis quas supra memoravimus partes: non tamen illam que est in Vaticana: prius enim quam dicta translatio fieret, imo principium de S. Augustini templo vendendo ageretur, in antiquissimo Reliquiarum Vaticanarum inventario in membranis scripto notatur brachium S. Longini cum uno annulo. de eodemque Nicolous Signorilis sub Martino v in libro de antiquitatibus urbis, qui Bibliothecæ Vaticanæ codex 3536 est, hæc verba habet: Item unum brachium de argento in parte deaurato cum manu, in quo est reclusum brachium S. Longini. Inventarium autem anni MCCCXXVI addit mentionem de uno annulo in digito annulari. Quibus ornamentis spolata

C to altitum ex eodem S. Tryphonis ecclesia

aliterius brachium in ecclesia S. Augustini.

sacra reliquia cum fuisset anno MDXXVII, in excidio Urbis a Duce Borbonio interceptæ; divina tamen virtute et piorum adjutorio conservatum est venerabile brachium: ut dicitur in Catalogo reliquiarum altare Vaticanæ Basilicæ sub annum MDCXXVII scripto, coram Paulo Bizano et Marco Aurelio Maraldo ejus basilicæ Canonice et Sacristis majoribus: ex quo habemus num. 23 Brachium nudatum argentum, lanceam manu gestans cum simili base, in eoque venerabile brachium S. Longini militis et Martyris, qui Christi latus in cruce duro mucrone aperuit: cum hac argenteæ basis inscriptione: Hieronymus Mapheus Canonice et Vicarius pie obtulit anno MDCXXVII. Hos autem Reliquias Mantua Romam detulisse Leonem IX, cum, ut supra diximus, in nova S. Andrea basilica reconderet corpus S. Longini, ejus quem venerantur Mantuani, omnino putarem verosimillimum: nisi predictus Pancirollus, in citato opere de ecclesia S. Marcelli ayens, que est in Regione septima, inter sacra corpora, quibus ista insignitur ecclesia, S. Longini Martyris quarto loco censeret, ex eoque diceret acceptam partem, que est in basilica Vaticana: mo cum quaque que est in S. Augustini ecclesia. Sed nihil vetat et in hoc et in illa S. Marcelli integram abquandam alienam S. Longini Martyris corpus fuisse: cum illud fuerit Romanæ nobilitati et militæ frequens, quod admittere Pancirollus non potuit; cum pro indubitato habeat omnes illas reliquias unius et ejusdem esse, qui latus Domini in cruce percussit. Ut autem diversi sint et Romæ passi æque ac ubi infanti, quorum Acta et tempora latent, præter cultum tamen antiquum et certum, putamus nihil plus sciri apud Patres Serritis, qui S. Marcelli ecclesiam ab anno MCCCXXIX possident, quam Augustiniani sciunt de suo Longino: qui (ut fieri in ejusmodi solet) propter homonymiam celebris ex Evangelio personæ pro alio quam revera esset acceptus, occasionem quoque dederit ecclesiis aliis partem dicti corporis habentibus, illam Longino militi attribuendi.

D

ex eo corpore quod est in ecclesia S. Marcelli.

E

Quid si utrunque sit Martyris Romæ passus?

an aliud in Sardulia nuper effossum.

31 Atque hinc apparet quid tandem de Sardis sentire debeamus, qui teste Dionysio Boufaut in triaphis Sanctorum regni Sardinie, Hispanie vulgatis an. 1635, Longinum militem lateris Domitici percussorem, apud se natum, apud se sub Neroniana persecutione passum, apud se duobus seculi presentis anno XXVI primum esse refossum, et ex involuta cuteans sepulcro eductum gloriantur. His enim satis est proponere tumuli inscriptionem, ejus occasione ista, ante id tempus late ignota et maledicta Sardinia, credere cepervit et ab aliis credi volvere: estque apud prædictum auctorem folio 72 talis h. M. LONGINVS, QUI VIXIT ANNIS I., REQUIRIT IN PARE XIII K. DECEMBR. Judicent æqui lectores an patriam Calarim, Romanam in Judæa militam, Neronis persecutionem, mortem pro Christi soli obtiam, que omnia huic uni superstruuntur lapidi, ex istis literis aliquis possit exculpere, cuiquidem sanus sensus sit. Summum quod ex his habemus est, Christianum fuisse, ejus bona memoria et regis in pace fuisse dicitur. Interim ad Cathedralis ecclesie sanctuarium corpus sic repertum transludere Calaritam, et innotationis quideam festum XIX Aprilis, Martyri XIX Novembris instituerunt celebrandum. Quapropter nemo hæc videns jure mirabitur, quod a primis Ecclesie viris moniti, nullam vel exiguam fidem nuper tot Martyrum, ut perscrutari nituntur, revelationi adhibeamus, ac sepe ne inter prætermisissos quidem eorum faciamus mentionem. Syri ad XVIII Aprilis Longinum quemdam Martyrem habent in suo Calendario, quod cum Officio ipsorum Ecclesiastico Romæ impressum est anno MDCXXIV. Quem eum esse tantum possumus per conjecturam dicere.

F corpus est S. Longini militis?

A § IV De S. Longino Centurione: ejus apud Græcos cultus, et Actu variu.

Qui S. Longini militis apostolatam atque martirium Cæsareæ, creptum Mantua voluit pertinaciter asserere, aiunt apud Latinos Actorem Martyrologiorumque auctores confusum fuisse cum Milite Centurione, quem die XVI Octobris solenni Officio venerantur Græci: et Acta sub Metaphrastis nomine apud Lipomannum Sarranque leguntur. Huic enim Cæsareæ mortuum esse concedunt: sed neque de Centurione hoc dicunt Græci nec habetur in Actis: tantum dicitur is in patriam Cappadociam (non primam illam, cujus caput Cæsareæ est, sed secundam juxta Metropolitim ejus Tyanam) recepisse sese, ibique in agro paterno vitam egisse quietam, donec ab emissariis Pilati ibidem inventus, et cum duobus sociis capite minutus est, nulla judicii, nulla questionis forma præmissa, sed clandestino cæde et procul a populari frequentia. Manet igitur adhuc suus Cæsareæ in Cappadocia prima sub Neroniana persecutione Martyr, a Centurione distinctus: esto utriusque et Centurionis et Militis Acta consulerint aliqui, de quibus postea post.

33 Ad Martyrologia antiquiora quod attinet, Græcorum Menæa solius Centurionis memorata inveniunt, et hoc ei elogium scribant ex fusionibus Actis acceptum. Fuit hic sub Tiberio Cæsare ex Cappadocia regione Centurio, et Pilati Præsidii Judæo attributus, ex illius mandato ministerium suum venerande Domini passioni et crucifixioni impendit, unaque cum Custodia (erat ea militaris cohors) et suo militum contenario jussus est servare sepulcrum. Hic autem cum vidisset ea quæ propter Christum facta erant mirabilia, terram motum videlicet solemque obscuratum, aperta monumenta ex usque progressos mortuos et petrus sciscians, exclamavit voce magna dicens: Verus filius Dei erat isto. Quapropter et oblatum sibi a Judæis argentum ad supprimentendam resurrectionis evidentiam, ipse et duo socii ejus recusaverunt accipere, quos etiam in martyrio comites habuit. Militum enim sibi commissam deserens, seque in propriam regionem recipiens Apostolico ardore Christum Deum prædicare cepit: ideoque Pilatus a Judæis persuasus, sive ut planius loquar, pecunia corruptus, per litteras Longinum necensavit Tiberio, quod deserta militia redisset patriam, ibique Christum Deum prædicaret: qui deinde eum duobus comilitonibus suis capite ploxus est, ita Juhento Tiberio: et caput ejus ex Cappadocia illatum est in Hierusalem (ut Pilato atque Judæis de illius neco certo constaret, et ab his illo pecuniam constitutum acciperet) atque in sterquilimo extra urbem abjectum, et limo obrutum diu latuit.

34 Post multa vero annorum curricula mulier quodam ex Cappadocia, videndi facultate privata, Hierosolynam advenit eum unigenito filio suo, in locis illis sanctis quæsitura remedium sue infirmitatis. Verum cum ei ad proximam calamitatem etiam orbibus accessisset per filii mortem, et geminatum lamentaretur infortunium, apparuit ei in somnis Longinus, sive quis esset apernit, et quo loco sacrum caput suum abditum esset manifestavit: jubens ut eodem refosso oculorum reciperet sanitatem et flum suum in gloria mereretur conspiciere. Fecit mulier quod jussa fuerat, repetuntque limetum manibus folicæus caput quæsitum extulit, et simul cecitate sublata videndi recipit facultatem: filium quoque suum meruit per superna conspiciere conjunctum Sancto, summaque eum ipso et per ipsum gloriam perfruente. Uno igitur in sarcophago et illi sui exuvius collocauit, et venerabile Sancti caput (sic enim jussa fuerat) atque in Cappadociam rediit, idem fere experta quod Saul, qui patris quærens asinas reg-

num invenit: oculorum enim cupiens infirmitate liberari, non tantum sui factu est compos voti, sed etiam advocatum invenit in Sancto suoruna commodorum studiosissimum. Quare speciosum Martyri templum erigens, ejusque gloriosum pignus in eo reponens, sibi et fidelibus cunctis fontem perennem omnigenæ curationis acquisivit.

35 Hæc Menæa seu synaxaria tam typis excusa quam scripta manu, quotquot vidimus; contractius tamen atque ut Parisinum nostrum, et alterum Cardinalis Mazzarini: eadem Marimus Cytherorum Episcopus in Græci: ἁγίων in hodiernam Græcorum linguam vertit: eadem et isdem verbis leguntur in Anthologia in Menologio autem, quod ex Cardinalis Sirleti versione Henricus Canisius publicavit, brevius ista: Natalis S. Martyris Longini Centurionis, qui propter Christi Confessionem apud Cappadociam cum duobus militibus obtruncatus est. Nusquam fit mentio Cæsareæ: tantum in Actis dicitur ibidem balneum exuisse, indeque abiisse in eum unde ortus erit, et ubi corpus ejus requiescit, vicum Sandralem dictum: alia autem Acta expressius sic habent ἡθθεν εἰς τὴν ἰδίαν πατριὰν ἐν τῇ Καππαδοκίᾳ τῇ πεντήκῳ ἔγγυς Τυάνων εἰς γοσίον καλούμενον Ἀδράλι, τὸ ἐπίσημόν ἐστὶν Ἰουραίης καὶ ἡλλῶν τῶ περιθάλια αὐτοῦ καὶ ἐν πορμένων τὰ πρόετα.

36 Estat in magnis Menæis excusis pleum de S. Longino Centurione Officium ad diem Octobris XVI, in eoque sex in partes distributus Hymnus S. Josephi, in Aprilis colendi et Hymnographi passim nuncupati, nomen ut auctoris præferens: eum hunc hunc singularem stropharum litteræ hoc acrostichon faciunt:

Τὸ Δογγίνου μέγιστον ὄνησις κλειῶς.
Hymnis Longini maximam laudem canam.
Duobus autem S. Longini sociis eadem Menæa hoc distichum accunt.

Φθάρην στατειῶν ἐλελιπῆα, ζῆφι
Δύα: συσθθλων ἰστρατεῶθι κηρίθ
Comiilitones, castra dum linquunt simul
Mortali, ensis inserit castris Dei.

37 Actu porro, ex quibus desumpta sunt Menæorum elogia, invenimus Græca in Bibliothecæ Vaticanæ Codice 1190, quem mole maximum et in Charta ante trecentos circiter annos descriptam, Paulo Pape v in ejusdem bibliothecæ locupletatorem intento, Alexander Tactrianns Siticensis et Hierapetriensis Episcopus dono dederat, ut prænotatur: in ejus folia 117 hic titulus legitur Martyrium sancti et gloriosi Martyris Christi Longini Centurionis, ejus, qui ἐν τῶ σταυρῶ crucifixῶν D. N. Jesu Christi [præfatur] et sociorum ejus duorum militum. Benedicte Patre: Legebantur illa inter divina Officia: (hoc enim indicat iste benedictionis petendæ formula) et legebantur sic ut fuerant Hierosolymis ad illius Ecclesiæ usum composita, ab auctore qui nomen suum hunc modum expressit, et indicant unde ea quæ scribebat accepit: Ego Hesyehius Hierosolymorum Presbyter, multum sollicitate scrutatus, vix demum nec absque magno labore potui invenire aliquid

S. Longini centurionis

ato loco et tempore passit,

elogium ex Menæis

Actis.

martyrium

caput ejus inventum Hierosolymis

referitur in Cappadociam

atibi ejus lem memoria.

Patria et locus martyrii:

Inventio capitis 2 Nov.

Officium apud Græcos 16 Oct

F

Acta ex MS. Vaticano

auctore Hesyehio

A aliquid de S. Longino Centurione, qui ad Crucem Christi dixit: Vere Filius Dei erat iste. Inveni autem Martyrium ejus εν γαλατιαι in libello Bibliothecae sanctae Ressorrectionis, et ipsius Confessionem cum eodem composui. Hunc Hesyrium virum clarum vixisse anno ccccxix demonstravimus ad Vitam S. Euthymii xx Januarii num. 42 lit. q.

rota. Eadem Acta Sanctam Centurionem proprio nomine Primianum appellant ε xxi Λαγγινος; qui et Longinus; puta gentilitio, vel etiam vulgore usurpato posterioribus temporibus nomine: quod hic sufficit indicasse propter etiam istius auctoris fidem.

D Longini's another name Primianus?

alibi remissa phrasii diversa.

38 Eadem Acta mutato principio verbusque hinc inde et stylo mutato iis in locis, quae plus rhetoricae amplificationis habent quam historicae simplicitatis, codex idem habebat circa finem fol. 1336 hoc principio; Ο κύριος ημών Ιησους Χριστος ής και λόγος του θεου του υψιστου ήβήλασεν νήναι τους οφθαλμούς και αόθροπος ήνεσθαι δι ήμας. Eadem sub nomine Metaphrastis ab Aloysio Lipomano ex interpretatione Gentiani edita sub simili styli varietate extant in Codicibus Reginae Sueciae Christianae, bibliothecae Venetae, et Medicae Regis Franciae, ad quam postremum collatum habemus a vira Graecarum litterarum peritissimo Gentiani versionem, in multisque correctam. Quae autem Illustrissimus Leo Allutius bibliothecae Vaticanae Custos Primarius, in sua de Simeonum scriptis diatriba, conscripta aut ab auctore praesente et vidente, prout indicare videntur haec verba, Et sepulturam vidimus aperiam, et lumen illuxit circumquaque in habitaculo: ea in ejusdem bibliothecae Codicis 797 invenimus hoc principio οι της αβλήσεως νεκροί, ούρανοι δέ πολιται: sed describere negleximus offensus subillis, quas temere priori ac majori in parte consecravit auctor.

Item quaedam fabulosa.

B luxit circumquaque in habitaculo: ea in ejusdem bibliothecae Codicis 797 invenimus hoc principio οι της αβλήσεως νεκροί, ούρανοι δέ πολιται: sed describere negleximus offensus subillis, quas temere priori ac majori in parte consecravit auctor.

§ V. An Latina Acta Militis et Centurionis personas confuderint? Pseudo-dactri de Centurione fragmenta.

Potebat de hoc Longino agi a nobis Octobri mense, quo cum Graeca Ecclesia coli: sed cum de utrisque Actis; Latinis scilicet, quae sunt Militis; et Graecis, quae sunt Centurionis agens in suis ad Romanum Martyrologium Notis Cardinalis Baronius unius ejusdemque Sancti esse existimavit, et utraque in portante suo Jo. Baptista Mantuanus confulerit, nec deservit qui putarent, Dominicum lotus ab eodem ipso Centurione loncea apertum esse, qui ceteris ad confutandum Christi moruentis divinitatem praeverat, cum etiam Latini nullum certum diem Centurioni attribuerint; credidimus hoc die utriusque simul Acta esse proferenda, ut evidentius pateat quam inter se diversi sint iste miles (natione Isauricus, et Domiticae passioni plurimus omnis saepertis, ac demum Caesarea Octavio Praeside illustri martyrio coronatus sub Neronis tyrannide, vel uno ex tribus intra sesqui-annu spatium sibi per mutuas caedas succedentibus Imperatoribus Galba, Othone aut Viteltho) et hic Centurio, in Cappadocia quidem sed secunda vatemque patria sua cæsus, illic etiam et paterno in agro a Pilati emissariis, sub imperio Tiberii; ad hoc inducti, non tam quia Christum Deum praedicabat suis (ut talem enim suo ipse in Lavario venerabat Tiberius, volueratque a Senatu Divi ceteris accenseri) quam quod militiam deseruisse accusaretur: cujus ut amor alterum ejus militem videtur in Cappadociam pertraxisse, sic exemplum potius fuisse occasio vite solitariae instilenda.

Centurionem Graeci colunt 16 Oct.

39 Communiatur enim Longinum jam inde a tempore Herodis agnita Christi nativitate fidelem: et quia ad eum quarendum infantesque occidendos missus parere recusat, dignitatis et militum ornamentis ornatum, stetit in vicium inter tormenta, ac mirabili luce circumfusum fuisse: de quo Herodes alter, prioris filius et in Christi passione nominatus, scriptum invenit in scrinio, quod sub parente suo fuisset auctor seditionis, omnibus suasor factus ut fierent Christiani: quare ex Praefecto Lucio plenus de tota re edoctus Herodes persecutionem moverit adversus Christianos, missisque ad investigandum Longinum principibus tribus imperavit, ut ejus sibi caput adferret, nisi ipsi rei capitis Regi suo haberi vellent. Adhuc deinde fabulator ille, praedictos tres Principes ab Antiochia Romam usque ad Hyrcum praefectos, nono item mense venisse in vicum Adulesiorum, ibique a Longino non agnito agnitos, hospitioque exceptos fuisse, et cetera ut praedictum: Caput vero Hierosolymam allatum Praefectum Lucium remansisse, usque dum eo veniens mulier vidua, de qua supra, illud ab ipso redemit ducens denarius retulit in patriam. Quae omnia persuadent non modo non a videlicet scripta haec fuisse; sed nec a fabulatore tam impudente, ut sua et facta translationis tempora cum temporibus ipsius Herodis conjungeret: adeoque librario errore potius imputandum esse, quod dicto loco, ubi de conjunctione capitis cum corpore agitur, legatur xxi ιδουαι et vidimus pro xxi ιδου et viderunt: quod multo melius cum antecedentibus ac consequentibus cohaeret.

immerito tui oculata auribus

42 Quae nisi forent, dubitarem etiam ipsi utrius eorum essent Latini Acta: nam quotior illorum MSS. nostra scilicet duo pervetusta exemplaria, Agueiunctumque ac Bonifontis sic exordiantur: In diebus D. N. Jesu Christi fuit quidam miles Centurio, nomine Longinus, qui illo tempore adstantis cruci, jussus a Pontio Pilato Praeside, percussit lancea latus Domini, et videns signa quae fiebant, sole obscuro et terra commota, credidit in Dominum Jesum Christum, et percussiens pectus suam voce magna dicebat: Vere filius Dei est hic, et post haec recedens a milita, instruebatur in Domini praecipis, audiens a sanctis Apostolis venerabilia Christi mandata etc. verum videtur ea vox in principio abfuisse, et in iis quibus usus Rubianus est, fuisse, sicut legebatur: Miles sub Centurione Romano Longinus, Neque verus solus Centurio, sed et qui cum illo erant, custodientes Jesum, sicut testatur Matthaeus, viso terramotu et his quae fiebant, timuerunt valde dicentes: Vere filius Dei erat iste.

E miris et modo martyrii diverentiam a milite.

An hic cura illo a Latinis confusus?

C Quia tamen translatae capitis historia haud paullo aliter quam in Hierosolymitana Actis, in his referatur, idque cum circumstantiis aequae aut magis verosimilibus quam in istis, judicavimus deinde hanc partem non inutiliter describi et Latine reddidit hic dari posse: quae fabulator quomvis, potuit tamen circa eam fidelitatem ipsorum Cappadocum aut traditionem aut historiam fuisse secutus. Tempus porro relati in Cappadociam capitis videtur ad plenam Ecclesiae pacem spectare, atque ad Magni Constantini aut filiorum ejus imperium: certe primis illis a morte Christi annis, de quibus agunt spuria illi Acta, concipi non debet ea religionis libertas, quam supponit templum a fidelibus supra corpus S. Longini erectum, et publica in eo defuncti Christiani sepultura per Paphnulum Tyaneensem Episcopum procu-

et hinc tamen cupitis mentis dular.

43 Verum si inter hos Longinus Miles, quomodo non exhorruit ejus lotus confodere, quem ante paucas horas Deum fuerat confessus? ideo cum multi Interpretes negant dici posse, quod ipse Centurio fuerit hujus vulneris auctor. Respondemus, quod attinet ad Centurionem merito negari ab eo perfoctum lotus Domini, verum non ex vi debilis istius rationum, sed quia Scriptura dicit, quod hic fecerit unus militum, gregariorum scilicet et eorum qui Dominum crucifixerant, utque cum ipsius et simul crucifixorum laterum crura fracturi aderant, cum eum vidissent jam mortuum. Quomvis autem fuisset usque Centurionis dignitatem talibus ministeris manus admoveere: jubere tamen a lancea indigeretur in pectus (quo certius Pilato constaret de Christi necesse: quem infamum erudisrogo deformare reverebatur) neque praeter illius munus, nec contra pietatem sui confessionem, aut illius aut militis qui jussa fuit executus

Mat. 27, 54

An libris confodit pugnet cum eorum confessione.

Quippe

A *Quippe qui imperfecto duntaxat inchoante fidei luce inter tot lecciculantem perstricti, isdem cessantibus, taloque sceleris jam peracto, persuadere facile sibi poterunt, neque ad se mannepe pertinere, quae alieno arbitrio atque imperio velut publice iustitiae ministri fecerunt; neque vane peccati futuros se ceas, si vulnere minime inhonesto illius fortasse adhuc viventis iurent tormenta, vel impleti ministerii certum acciperent signum.*

ipsam
pregressa ?

44 *Quod autem in citatis Actis Latinis prorsus fiat mentia aperiit lateris quam confessionis, non magis quemquam movere debet, quam quod in Menaeis post sepulcri custodiam eadem confessio memoretur; neque enim credibile est tam turpiter hallucinatum esse Actorum jam diturum auctorem, ut antiquum Jesu emissam voce magna expiraret lethale hoc vulnus et refluxum crederet, qui fuit cujusdam Petri Joannis error, in Concilio Viennensi a Clemente v. condemnatus.*

Centurio hic
fingitur esse
filius

45 *Qui sub exitum praecedentis seculi chronicon sub L. Flavia Dextrae annue excoegitavit, cum animadvertissent Batavianum Actu S. Longini, a Lipomanno vulgato ex Graecia, tribuere Militi Domitici lateris percussori, et viderent usquam alibi apud Latinos mentionem fieri Centurionis, ob equitum Christi in cruce pendentes divinitatem merito ab Ecclesia honorandi, continuo in ejus personam, tanquam patrum possessionem, involarunt;*

Centurionis
Capharnaite,

B *deique illius quere, pater, filius tam licenter sumi solubiliti, ut nullius nomen tractatum impulerunt, tum ipsi chronici illius figuli, tum illius propinquiores Bivarius atque Taminius. Nam primus de Centurione (cujus puerum ingressus Capharnaum Dominus, colludato ipsius fide, sanavit sineviti Caium Oppium Centurionem nominatum, gente Hispanum, patria Malactanum, qui S. Jacobi in Hispaniam proficiscenti se jungens, ab eodem Malaca baptizatus, in magna reverentia, Idibus Septembris mortuus, qui die S. Caroli Centurionis, in Actibus Apostolorum a S. Petro Baptizati, memoria in Gregoriorum Menologio occurrit.*

in Hispania
baptizatus
Caius nomine,

46 *Ad annum deinde Christi xxxiv ita Pseudo-Dexter habet: Floret per id tempus in Hispania C. Oppius Centurio P. Corn. pater Centur. (Bivarius explicat, et, ne sit cum alibi fingendis contradicendum, corrigat) Illius Corneli pater Centurionis, qui orientem Christum praedicat Hierosolymis esse filium Dei, inter frugores saxerina mitto sese collidentium obducto tenebris die. Ex gentilibusque a Christi morte primus hic Christianus Centurio credidit; qui fuit civis Romanus, baptizatusque a S. Barnaba (interpunctionem mutat Bivarius, ne hic quoque non sit in Hispania baptizatus) factus est in Mediolanensis Episcopus: vir quidem Apostolicus, qui Christi mortem et ceipsum admirabilia primus omnium Hispanis gentis suae cum audientium admiratione relet.*

et ibidem
Pauli ac
Irenaei
hospes,

C *Ad annum eiusdem lxx, occasione parum, quae commisitetur, peregrinationum in Hispaniam, haec habet. Uti fuit ab ipsis Apostolicis temporibus, cum C. Oppius Centurio peregrinus in Hispaniam sustentabat. Qui Caius domo Corinthius, genere Hispanus, etiam H. Paulum Indo redemptum dono tectisque liberantur excepit: iavisi Joannem ab exilio post redemptum in Hispaniam (ergo post mortem Domitiani, anno Chr. xcvi) comitatur Joannem, et Romam usque Iginium (corrigit Bivarius et Ignatium jubet legi: quo in ejus epistolis cum Philone nominatur Caius, qui et Agathopinus Italicus: anno autem Christi cvii Martyrii facienda causa Romam profectum Ignatium docuimus ad I. Feloniam) Indo venit Mediolanum, et Pontifex ibi factus, in Domina moritur. Ad que Bivarius Post transitum autem Joannis (quem anno Trojana n. id est Christi xcix contigisse scribit ex Irenaeo Eusebii) accessit carissimo illius discipulo Ignatio, Antiochie Syriae Primati, quem Romam usque martyrii desiderio flagrans comitatus est: eo vero*

tandem
S. Ignatii
socius, factus
esse Episcopus
Mediolani.

frustratos, dum in Illi patriam suam senex D valde redire adoritur. Mediolani detentus, in Episcopum ejus civitatis eligitur.

48 *Idem Bivarius: Quod Mediolanenses tabulae non noverint haecenus suum Caium fuisse illum Centurionem, qui credidit Christo morientem in cruce, nihil nobis nocere debet; cum id non negent: Dextro autem debemus quod utriusque memnerit. Quam parum ei debeamus hoc nomine, probavit antiquissima Bibliothecae Ambrosianae monumenta, inter quae sub littera P. num. 246 codex est MS. cujus pars altera, vetustiori caractere et praegrandi forma majore quam praer, post narratum S. Barnaba adventum Mediolanum ita exorditur Sanctorum Episcoporum Mediolanensium Vitae: Nunc vero ab ipso Anatoloni tempore, usque ad haec, quae in praesenti decurrunt, secula, gressu laet penibulo styli hujus excursum dirigam; quem nisi tu, Praesul excellentissime, dexteram extendens benedicas et acuas, callis asperitate retensus incedet per illeum. Itaque ab Anatolone exordiens historiae filio usquam interrupto prosequitur SS. Cay, Castritionis, Calmeri, Mone atque Materni Acta, cujus cum opera hic videri, merita in eorum transiisse, dirisset, et diem atque annum mortis signasset, mori solito concludit scripturam. Regnante Domino nostro Jesu Christo cui est honor et gloria in secula seculorum. Amen. Ut plane videntur sub S. Mirocle S. Materni successore ista scripsisse circa annum Christi cccxiii: hoc enim anno Mirocles floret, et Romano concilio sub Melchiale interfuit. Sequitur quidem in eodem Codice S. Dionysii Episcopi Mediolanensis Vita ab auctore coevo scripta, atque adeo S. Ambrosio dedicata: sed hanc ulterius esse auctoris ex nova praefatione colligimus: si enim vlem fuisset et hujus vita, et illius se continuatae historiae nuntiar, videtur non fuisse omissurus intermedios quinque, qui Sedem Mediolanensem per annos quadraginta tenuerunt; et quidem plerique Sanctorum catalogo adnumerati.*

ut qui circa
an. 313
scripsit Filas
Episcop.
Mediolan.

E

49 *Hic igitur tam antiquus tam propinquus Apostolorum successoribus auctor: ita de S. Caio scribit. Interim Praesul Dei reverentissimus Caius, maximo, ut fertur, ductus amore visendi magnificum Apostolorum Principem Petrum, et sui quondam magistri Barnabae collegam, et gentium lumen Paulum, sen etiam confrentie gratia praedicationis suae cum Clemente sanctissimo cet risque Apostolorum pedissequus anno Episcopatus sui quinto, qui erat Neronis ultimus (adeoque Aera Christianae lxxvii) ad urbem Romanam, hoc est, ad gentilem patriam fertur triantem direxisse. De morte autem illius sic loquitur: F saepe nominandus Praesul Domini Caius, peracto in Episcopadi ministerio quatuor et viginti annorum curiculo. tandem migravit e mundo. . . pridie Kalendarum Januariarum. . . mansit autem in Episcopatu usque ad quatum Domitiani Caesaris annum, id est, annum a Christi nativitate lxxxvi.*

testatur
S. Caium
Romanum
fuisse.

e. ubi se an
24 Episc.
Chr. 86

F

50 *Postum S. Caii quem melioribus quam Pseudo-Dexter et sequaces ejus sunt, auctoribus perluentibus, Caium Serpium Romanum appellat Ughellus tomo 4 Italiae saecv) agitur xxvii Septembris: quando plena ejus Acta dabimus ex praetato MS. in usque plurima invenimus quibus Pseudo-Dextri mendacia possent refutari, nisi hoc loco probata abunde sufficerent ad probandum id, quod ibidem ut Ughellus, Bivarium in Dextrum elem et operum perdidisse, cum haecenus nullus ex vetustis recentioribusque Mediolanensibus scriptoribus inventus sit, qui suis in commentariis ista retulerit. Nequid videlicet Zodiacum Ecclesiae Mediolanensis viderat, antequam ipse praelo quantum tamum subjeceret biennio duntaxat Mediolani excusum ab amico nostro D. Placido Pucciarelli, quem domestris ad scribendum subsidiis abunde instructum optarem us ab exoticis foliis temperasse, aut saltem aliquam inuisse annorum*

quae illa
pignoris
actum an. 110
factus esset
Episcopus.

annorum

A *annorum rationem : vidisset enim non posse cum veritate consistere, quod post annum Trajan XI, quo passum Iugurium scribit Eusebius, ad Episcopatum electus fuerit Cuius, quem ex plurium sententia scribebat ipse anno Domitiani v mortem appetuisse. Quanta autem ætatis opportuisset fuisse huic Carum, qui ab XI Trajan anno, annis viginti quatuor recesset ecclesiasticæ? utique haud minus quam centum quinquaginta annorum senem.*

B *Ex his autem satis apparet summi levitate confectum esse, quod epus, de quo agimus, Centurionis filii fuerit Cuius et Demetrius, ad quorum alterum est Epistola 3 S Irenæi, alterius in eadem epistola insigne ab hospitalitatis virtute elogium. Equum scilicet volebatur ut is cui Cuius nomen affixerant, non dubitaretur esse pater alterius, cui hoc nomen indubitabile ferebat Scriptura; utque non alium potius quam fratrum fratri sanctus Evangelista laudaret. Eiusdem porro fœræ sunt, quæ apud Tamaium extant avo, patri ac filii scripta epitaphia sub nomine Auli Haly; quamvis et Codicem ejus MS. apud se esse dicit Tamagus, et eadem se multum deferre, apud quem veritatis apices comperit; maxime in Sanctorum Hispanorum rebus gestis, quas suo avo in promptu habuit, et ex S. E. Toletanæ monumentis deprompsit: nec enim dubitare possumus quin talis hoc Poeta nostro seculo confectus sit, ne prorsus seculis omnibus ignota viderentur fuisse opera, quæ sub magnorum auctorum eminentis nominibus infeliciter pertrusa sunt in lucem: hinc videlicet patella operculam.*

an fuerit pater Cuius et Demetrii?

cujus fides sunt epitaphia apud Tamaium.

ACTA

S. LONGINI MILITIS

Ex pluribus pervetustis MSS.

I *n diebus Domini nostri Jesu Christi, fuit quidam miles, a nomine Longinus: qui illo tempore cruci Domini astans b missus a Pontio Pilato Præsidente, latus Domini lancea percutiens aperuit: et videns signa quæ fiebant propter eum, solè obcurato et terra commota, credidit in Dominum Jesum Christum, et percutiens pectus suum voce magna dicebat: Vere filius Dei est hic: et post hæc recedens a malitia instructus Domini præceptis, audiens sanctorum Apostolorum venerabilia mandata Veritatis itaque instructus viam, accipiensque signaculum salutis, totum se obtulit Deo, faciens igitur eleemosynas et in castitate corpus continens, puram custodiebat conscientiam, celestem vitam gerens in terris. Omni moderatione ornatus, per abstinentiam habebat veram reverentiam, vultum planum, moderatam speciem, ornatam aspectum, quietum sensum, humilem sapientiam, et animum letum.*

2 *Hic cum esset in Cæsarea Cappadocæ, vixit quæta monachorum vita annis viginti d octo, et multos avertens ab impietate, illuminabat verbo veritatis, et prohibens idolorum sacrificia, seminat in populo venerabilia Domini præcepta. Cumque hæc ad aures Octavii Præsidis pervenirent, jussit eum exhiberi. Inducto autem eo, Octavius dixit: Quis vocaris? Beatus Longinus, cum esset perfectus sensu et venerabilis in Domino, dixit: Christianus sum: oportet enim primum donum gratiæ Dei confiteri. Octavius Præsides dixit: Qui ante te fuerunt, nihil lucrati sunt de hoc nomine: tu autem quis vicaris? elicitio. Vir Dei respondit: Longinus vocor. Judex dixit: Cujus provinciæ es? S. Longinus dixit: Isauriæ. Octavius Præsides dixit: servus es an ingenuus? S. Longinus respondit: servus eram prius peccati: sed pius Dominus Jesus Christus per mysterium sanctæ et adorandæ crucis, et per lateris sui effusionem duplici gratia me liberavit: prius quidem per aquam et Spiritum sanctum, nunc autem per san-*

guinem, si perseveravero in ejus confessione. B

3 *Judex dixit: Propter quam causam venisti huc? S. Longinus dixit: Curialis fui et militavi in seculo: nunc autem milito Christo Jesu. Præsides dixit: Quis te ergo absolvit a militia? S. Longinus respondit: Fratres meos rogavi ut tollerent substantiam meam, et ego acquirerem animam meam: et consenserunt mihi. Dabant autem mihi e in sumptus solidos centum per singulos annos: et quos expendebam in pauperes Christi. Nunc autem deprecatus sum Dominum meum Jesum Christum ut me educeret de carnali militia et donaret mihi spiritum lem, et glorificetur nomen ejus per me. Præsides dixit: Ergo, tanquam vir ingenuus et bene natus, obaudi Regibus et sacrificia Diis, aut manduca de sacrificiis eorum, antequam desperaris a patris. S. Longinus dixit: Nemo potest duobus Dominis servire: singuli enim cornu sibi contraria sapiunt. Mens Dominus sobrietatis et mansuetudinis, castitatis et pietatis, humilitatis et modestiæ dux est, qui ducit hominem ad vitam æternam: di autem tui contraria sapiunt amatoresque sunt omnis malitiæ, avaritiæ, impietatis, superbiæ, et spurciæ. Num possum idolorum opera exercere, et non sapere quæ Dei mei sunt?*

EX MSS

e

remi sacrificare tolli.

f

g

4 *Præsides dixit: Si, ut tu dicis, contraria sapiunt dii nostri et solus Deus tuus justus est; quomodo ergo gentilitas defensionem præbet Regibus et Principibus, et exaltatur in gloria multiplicata? Christianismus autem humiliatur et in gloria minoratur? S. Longinus dixit, Vides ergo quia gentilitas contraria est Christianitati. Diæ vestri sunt inopelimenta sobrietatis, divinum pietatis, corruptiois virginitatis, gule delectatio, paupertatis effugatio, avaritiæ desiderium, humilitatis alienatio, dures superbiæ, puritatis animæ pollutio, turpium verborum excogitatio: hæc est idolorum cultura et doctrina demoniorum: et autem jubes, et quæ Christianitatis sunt diæ præcepta. Octavius Præsides dixit: Multum lentus es et nihil stabile dixisti, accede ergo et sacrificia diis, aut gusta de caribus sacrificiis, et indulget tibi Deus tuus propter necessitatem Regalem hoc facienti: vileo enim te multum gracilem et pallidum præ abstinentia penas sustinere non posse: ne cum cæperint in te amarissima tormenta, cum confusione hoc facias.*

quorum cultus istorum est causa.

5 *S. Longinus dixit. Præsides, si vis a me veritatem audire, magis tu sis Christianus, et indulget tibi Rex tuus, cum Regem æternum et Dominum magnum in veritate cognoveris g: si autem Rex tuus voluerit te ledere, non te tangent penas. Si enim gracilis sum et pallidus, noli curare: solummodo Christianus efficere: non enim imperat nequitia Regum Christi petati. Et iratus Præsides dixit: Dentalem afferte, et ejus dentes excutite, et linguam ejus incidite, blasphemantem Imperatores et loquentem iniqua in deos. Questionarii vero fecerunt quod eis jussum est, linguam ejus absciderunt et dentes ejus excusserunt. Beatus autem Longinus viriliter hæc sustinebat propter fidem Christi, quam habebat, et dixit Præsidi clara voce: Si credis vero deos esse quos colis, sine me ut confringam eos: et adjuvent seipsos, si possunt. Præsides dixit: O malum equit! tibi tanta tormenta sustinenti, quare non subvenit Christus tuus? S. Longinus dixit: Insensate, non vides quanta tormenta mihi intulisti, et non me tetigerunt penas tue? Da mihi potestatem, ut conteram deos tuos, et si me aliquid moverint, credo quæ dii sunt: si autem nihil valuerint, tu crede Deo meo, quia ipse est Deus vivus et verus.*

g

ex usis dentibus et lingua discussa.

F

peti sibi permitti deos.

6 *Præsides dixit: Habeas potestatem adversus deos. Et accipiens S. Longinus securim confregit icola, et aras eorum destruxit, et omnes lapideas statuas*

quibus fractis

statuas

a

b

latus Domini percuter

ab Apostolis tractatus,

U

c

d

annu pluribus ex oris oculis,

adducitur ad Octavianum Præsidem:

Christum conficitur

EX MSS
h
a. r. c. n. c. i. s. i. n. i. s.
idololatrias
invenim.

A statuas evertit, et libationes effudit. Et statim dae-
mones, qui manebant in lolis et in aris, fugerunt;
et quidam adhesit Praesidi, alius Principi, alius h
Comentariensi, ceteri autem intrarunt in reliquos
de Officio. Et erant omnes simul velut insani la-
trantes, et arripiabantur et dicebant: Ut quid addu-
xistis sanctum Dei Longinum huc, ut nos eliminet
ante tempus de habitaculis nostris? Et cadentes ante
pedes S. Longini dicebant: Scimus te, quia es Lon-
ginus, servus Dei excelsi. Et cepit B. Longinus in-
crepare eos dicens: Quare inhabitatis in simulacris
et in aris istis? Demones autem dixerunt: Inveni-
mus statuas lapideas circumornatas, ubi non est in-
vocatum nomen Christi, nec ejus signum inposi-
tum: i quod vos colitis: et invenientes sacrificia et
libationes exercentes in nostro nomine, pariter et
bonum et homines nostros inhabitavimus: ubi autem
Christus non nominatur et ejus signum non est im-
positum, ibi est nostra habitatio. Hujus rei causa
deprecamur te, homo Dei, ne nos praecipias ire in
abyssum.

sed et hinc
eos petit
Longinus

7 S. Longinus adstanti populo dixit: Quid vultis
eos deos habere et colere, quos ego fugavi in no-
mine Jesu Christi? videtis enim Praesidem vestrum

B virtute Dei mei spumantem et prostratum sub pe-
dibus meis. Populus autem clamavit, dicens: Mag-
nus est Deus Christianorum, regimus et deprecamur
te, Sancte Dei, ne sinas demones habitare in
civitate nostra ad interitum et perditionem homi-
num. Haec audiens B. Longinus intendens oculos
in eorum, dixit: Domine Jesu Christe propitius
esto mihi, propter pietatem tuam multam et inenar-
abilem circa me benignitatem tuam: scio enim
quia semper me audis, et credo quia, antequam
postulerem, eas, quae ad salutem sunt, petitiones praes-
tabis. Et nunc propter adstantem populum, et prop-
ter humilitatem servi tui, et propter gloriam Dei-
tatis tuae, jubee immundos spiritus exire de corpori-
bus istis, quia opera manuum tuarum sunt. Et cum
haec dixisset B. Longinus, exclamaverunt demones
in hominibus h et ululantes voce magna exierunt
ab eis, et mandati sunt omnes ex illa hora; et factum
est gaudium magnum in civitate illa, et multi
permanentes cum S. Longino, crediderunt in Do-
minum Jesum Christum.

multosque
convertit.

k

8 Post paucum vero tempus nequissimus diabo-
lus corripuit eum impudencissimi Judicis, qui expu-
gnabat famulum Dei Longinum: inde et jussit eum
exhiberi, et dixit ei: Scis quia omnis civitas re-
cessit a sacrificiis deorum propter tuas magicas ar-
tes: et si hoc nomen fuerit Regi periclitabitur ci-
vitas, et nos peribimus. Aphrodisius Commentari-
ensis dixit Praesidi: Eum qui praestitit nobis sa-
lutem hanc et bene nobis Deus fecit per eum, ipsum
iterum torquere incipias! Praeses dixit: Per magi-
cas artes haec fecit et illisit sensus nostros. Aphro-
disius respondit: Magnus est Deus Christianorum
et non est aequal eum dolus: noli ergo negare eum,
nec presumere tibi quidquam adversus servum ejus,
ne aliquid deterius tibi contingat. Tunc Octavius
Praeses dixit: Jubee amputari linguam tuam, ut
non loquaris, miser. Beatus autem Longinus dixit:
Gratias tibi ago Domine Jesu Christe, qui extendisti
et alium athletam pietatis tuae, cum ergo incidere-
tur Aphrodisio Commentariensi lingua, suspiravit
cum gemitu Longinus ad Dominum, et statim manus
Domini facta est super Praesidem, et dissolutus est
membris, et factus est eicens; et videns eum Aphro-
disius circum exclamavit dicens: Justus es Domine
et justum iudicium tuum.

Pro Sancto
Ieronymo
adducto

C Post paucum vero tempus nequissimus diabo-
lus corripuit eum impudencissimi Judicis, qui expu-
gnabat famulum Dei Longinum: inde et jussit eum
exhiberi, et dixit ei: Scis quia omnis civitas re-
cessit a sacrificiis deorum propter tuas magicas ar-
tes: et si hoc nomen fuerit Regi periclitabitur ci-
vitas, et nos peribimus. Aphrodisius Commentari-
ensis dixit Praesidi: Eum qui praestitit nobis sa-
lutem hanc et bene nobis Deus fecit per eum, ipsum
iterum torquere incipias! Praeses dixit: Per magi-
cas artes haec fecit et illisit sensus nostros. Aphro-
disius respondit: Magnus est Deus Christianorum
et non est aequal eum dolus: noli ergo negare eum,
nec presumere tibi quidquam adversus servum ejus,
ne aliquid deterius tibi contingat. Tunc Octavius
Praeses dixit: Jubee amputari linguam tuam, ut
non loquaris, miser. Beatus autem Longinus dixit:
Gratias tibi ago Domine Jesu Christe, qui extendisti
et alium athletam pietatis tuae, cum ergo incidere-
tur Aphrodisio Commentariensi lingua, suspiravit
cum gemitu Longinus ad Dominum, et statim manus
Domini facta est super Praesidem, et dissolutus est
membris, et factus est eicens; et videns eum Aphro-
disius circum exclamavit dicens: Justus es Domine
et justum iudicium tuum.

istam ubi
L. g. m. i.
P. c. r. e. n. a.
arguit.

qui e relictis
per eum
culpa a
agnoscit.

9 Praeses dixit: Frater Aphrodisi, roga Domi-
num meum Longinum, ut orat pro me quia nimis
imprope regi in servos Dei. Aphrodisius dixit: Nonne

dicebam tibi, noli injicere manus in servum Dei: D
quia Deus noster invictus est: sicut et me indig-
num vides lingua incisa loquentem. Praeses dixit:
Non solum oculos perdidisti, sed et cor meum et vis-
cera pessime cruciantur. Sanctus Dei Longinus di-
xit: Si vis misericordiam consequi, celerius me
puni: m ne frauder corona mea propter tuam sani-
tatem: et post mortem meam orabo Dominum ut
senet te: tunc enim ampliorem potero habere fidu-
ciam deprecandi Dominum pro te, cum conspexerim
illius adstitero. Statim itaque ut haec verba comple-
vit, Octavius jussit ei caput abscindi: et stans S. Lon-
ginus oravit tanquam unius horae spatium: et n sic
consummatus est per gladii interemptionem, spiri-
tum tradens Domino in pace. Et statim Praeses
perrexit ad corpus beatissimi Martyris Longini, et
proiecit se in faciem cum gemitu et lacrymis dicens:
Peccavi, Domine, peccavi: agnosce iniquitatem
meam: et statim recepit visum, et sanus factus est
ex illa hora: et accipiens corpus B. Longini, invol-
vens linteaminis mundis cum gaudio Martyrem
sepelivit: et credens in Christo permansit cum praed-
icatoribus fidei, glorificans Deum semper.

m

n

et ad corpus
Martyris
ut non
recipit.

10 Haec acta sunt in Caesarea Cappadociae o Ido-
bus Martii sub Praeside Octavio, regnante Domi-
no nostro Jesu Christo, cui est cum Parte in unitate
Spiritus sancti honor et gloria, virtus, inperium,
potestas, aeternitas et majestas, nunc et in immor-
talia secula seculorum. Amen.

E
o

a Apponebatur in MSS. Acta ror. Centurio, a nobis omisso,
quia ubi a Martyrologis et Breviario Eboracensi habemus vi-
detur legisse sub Consulatu Romano. — b Ita MS. Agincet-
nani plura, jussus. — c Audomar. impassibile corpus et incon-
cubitum mentem. — d Agincet. 27, alterum nostrum 19. —
e Utamque nostrum MS. resumptos. — f Audomar pauperatis.
— g Reliqua hujus praecidi ex solo Audomar. sunt: desunt in aliis
codicibus MSS. — h Ita specialiter vocatur, inquit ex Accursio
Vossius in Etymologia, qui varceri praest: a commentario
scilicet, ex quo reus sistebat tribunali. In Vita S. Porphyrii
Episc. Gazen Commentariensis Consulatus, ad rat, ad Consul-
tum obsequia deputatos, legitur 26 Febr. num. 27. — i In Au-
domar, additur: per crucem ejus. — k Item: Ita ut homines qui
habebant mundos spiritus exiret de civitate, et statim ali-
quos eos et ululantes. — l Ita utrum Audomar, reliqua vero
MSS. breviter Tunc Praeses jussit linguam Aphrodisii abscindi,
cumque hoc fecerit S. Longinus ingemuit. — m Reliqua hujus
praecidi est ex MS. Bonifontis. alia breviter: prius me puni ut
post mortem meam deprecer Dominum meum J. C. et sancte te:
ipsam enim fiduciam habeo hinc ad Dominum J. C. et statim
Octavius. — n Ita solum MS. Audomar cetera ubique illa
gladii mentione: et sic in pace reddidit spiritum. — o Et eod-
em Audomar conformiter ad verum Martyrologorum antiquo-
rum: ubi quatuor duo nostra et MSS. Bonifontis atque Ultraveti-
cani Decimo kalend. Decembris, in Agincetnensi vero Quarto
nonas Decembris. Praeviam plurimum lectionem secutus Hippolytus
Donesmundus in historia Montuana, indicat eandem in MSS.
quoque Montuans reperiri: quod nobis arguimento est auctores
Caluinae, ejus nam. 8 facta est iuvata, diffusus tertionibus,
in quas distributa habebant Arta, multasque juxta Martyrologum
Romani, in Cardinali Breviario continuit et a Gregorio XVI anno
1584 facti Ecclesiae propositi, sententiam ordinare interpretacionem:
et forte idus Martii diem voluit translati in Occidentem car-
poris: tali enim aut simili occasione factum videtur, ut per
omnes Latinorum Ecclesias spargere hae Acta, ipsas, apud
quos passus est hic Sanctus Orientalibus incognita, propter
praecellentem Centurionis apud ipsos venerationem.

Commenta-
riensis.

F

ACTA

S. LONGINI CENTURIONIS

ET BEATORUM SOCIORUM MARTYRUM

Auctore S. Hesychie Presbytero Hieroso-
lymitano.

* collitur
28 Martii

Ex MS. Graeco Biblioth. Vaticanae.

Nullae varietate sunt historiae Martyrum: que-
madmodum enim elaboratae a pictoribus tabulae, in
quibus urbium admirantur imagines, et magnitu-
dines turrium exhibent, et formae virorum atque
mulierum, alias quidem seniles aut regiae, alias juve-
niles vel plebeas, tristes alias vel frontes serena hilares
representant: sic et qui martyricorum certaminum
sermone conscribunt, masculam virtutem et robur
animi, in duris atque asperis imperterritum silen-
tenque

Int r aborum
san forum
Acta.

A temque se exhibentis necesse est auditoris manifestent : nec non Christi cum athletic suis certantis presentiam palam cognoscendam, seque modo per signorum admirabilium multitudinem, modo per affluentiam in verbis gratie manifestantem : Longini vero sapientis pariter ac generosi historiam, atque imprimis illustre ejus de Christo testimonium, a quo Deum confitens est exorsus, qui potero digne enarrare.

2 Etenim cum metu confusus universus Apostolorum chorus eum vel negasset vel deseruisset : cum erecti in pedes claudi, videndi facultate donaticæci, lepros a iuaculosa cutis defluentisque per ramenta carnis immunditia purgati aliisque soluti a miseriis, liberati a morbis, qui melius utique nosse eum poterant, ad crucis obstupefacti spectaculum, velut tempestate appulsi ad scopulos rectores, triste suæ fidei fecere naufragium : tunc venerandi hujus religiosique Centurionis confessio auribus vanæ atque fallacis Synagogæ insonuit : Vere filius Dei est iste. Nempe nec Pilatum reveritus est adversus Christi innocentiam mercede a conductum, neque extimuit tam numerosam multitudinem, vel ad conspectum infinitarum propemodum myriadum obtorpet. Quidni ergo laudibus esseratur, et scriptis celebraretur pulcherrimum ejus certamen? Quod qui viderunt ab initio enarrantes, in futuram generationem memorandum tradiderunt; ab illa vero dominus ad posterum atque ita ad nos usque pervenientes Longinianæ confessionis sermones, velut margaritæ quedam immaculate sanctum Christi Domini thalamum exornantes, sunt conservati.

3 Itaque cum Pilatus b Custodiam postulatus ad vigilaturam sepulchro unigeniti filii Dei eandem petentibus Judæis concessit, dux eorum Longinus fuit : siquidem et ipse cum sua cohorte crucifixum custodiverat : verum eodem jam ad vitam resurgendo reverso, quemadmodum Evangeliorum scriptura commemorant, et relatæ per milites ad Judæorum Principes iis que gesta fuerant mirabilibus; hi confusione suam apud populum formidantes, et prodigij tanti claritatem cupientes extinguere, promiserunt nihilis sufficientem pecuniam se daturus, ut resurrectionis calumniarentur mysterium; multa quoque auri vi apud Pilatum sunt usi, ut is calumniam indiscussam susciperet. At non Longinus promissa eorum antetulit veritati, neque contra Christum pecunias admittere, vel Deum manumone sustinuit posthabere : indignum quippe se judicabat ut avaritiæ serviens in istam lutheram abyssum sese precipitaret periturum, et falsitati testis accederet adversus Christum, per quem resuscitato Adamo et morte perempta ad vitam mortales immortalem transferimur.

4 Acriter ea Longini constantia Pilatum et Principes Judæorum pupugit : et insidias quidem eidem tendebant; sed quoniam totius militaris cohortis illustrissimus erat, opportunitas defuit explende iracundiæ, quam contra veritatis testem conceperant. Ast ille totum se Christo tradere cupiens c Casareo militie zonam exiit, et de cetero domi se continuit sine, cum duobus militibus, qui et ipsi beate confessionis consortes effecti, præcones exitere eorum que viderant et audierant terribilium signorum. Deinde vero, Jerosolyma relicta, reversus cum eisdem est, et factus Cappadociam regionem optinus prædicator, sicut Thomas Indis, Romanis Petrus, Asiaticis Joannes, Paulus ab Hierosolymis d ad Illyricam usque, et ab aliis; Christum annuntians, et que propter ipsum atque in ipso facta erant mysteria divulgans.

5 Pessimi autem Judæi zelo inflammati et stimulantia ira, Longini confessionem per omnes late partes

divulgatam superare non potuerunt : quare ad priores suas artes conversi, Pilatum inducunt, ut Longinum falso criminaretur apud Cesarem per litteras; quod alieno ab Imperio Romanorum animo militaria contempsisset insignia, et Christum Regem gentibus prædicaret, eaque persuasione jam nunc inplisset patriam suam universam. Cum hisce litteris et pecunias mittunt et Longini mortem deposcunt, suisque calumniis aures occupantes Casareas, imperatoria mandata in Judæam contra Longinum referunt ad Pilatum; quibus gladio in eos jubebatur animalvertere, qui militiam deseruissent. Eas litteras Pilatus continuo tradidit probatis cædum a se designatarum ministris : ipse vero festinanter discedentes pervenerunt in Cappadociam, ibique didicerunt Longinum paterno in agro philosophari, et urbanis negotiis curisque abdicatis, animo per quietem exercendo vacare. Agrum itaque eundem adeunt, decernuntque Pilati ac Casaris jussionem cum silentio exequi, ne forte in fugam conversus Longinus, manibus suis eriperetur : unde factum est, ut nemini quidquam eorum que habebant præ manibus audentes concedere, ipsimet Longino vel alteri supervenerint improvisi, ad eumque accedentes et nescientes, ipsum esse quem quærebant, interrogare cœperint, ubi esset Longinus.

6 Ille vero rem omnem divini Spiritus edoctus admantur : Me, inquit, sequimini et ipsum ostendam vobis. Nec mora : domum eos suam gaudens deduxit, seque ad martyrii pro Christo subeundi sacrificium ex tunc apparans studiose : Quam speciosi, inquit apud se tacitus, pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona : nunc apertos mihi cælos video, nunc Filii ad dexteram Patris contempler gloriam, nunc ineffabilem ipsius Patris et sancti Spiritus splendorem intueor, nunc dicam : Domine Jesu, suscipe spiritum meum; quemadmodum primus Martyrum e Stephanus, cujus abeuntis e vita pulcherrimam vocem audire merui. Jam supernam Jerusalem aureis instructam turribus, Angelorum patriam, Sanctorum omnium metropolim spatiosam, cum plausibus, epiniciis, regiisque trophæis ingrediar. Jam tunicam hanc terrenam extens et carnis vincula laboriosa deponens, a mortalitatis abducar corruptione, subvectusque ad immortalitatis felicissimum statum in portum veniam vite æternæ, quam simul omnes Sancti inhabitant. Exulta igitur et lætare, o anima, ad Conditorum tuum et Dominum transitura : serenam faciem hæc tam optata occasione exhibe, tantorumque tibi lætores honorum hilariter atque hospitaliter habe; bene instructam mensam apponens iis, qui ad eam regiam te invitaturi advenerunt.

7 Hæc intra se locutus Longinus immisos sibi sicarios in domum suam exiecit, et splendide eos tractans, vultu læto et magnæ jucunditatis indicia præferente, ad eandem cum ipsis accubuit mensam : factaque eam interrogare eos aggressus est, quid in opus esset. Illi vero juramentum ab eo exigentes, quod neque eorum vulgaret sermonem, neque conceditum sibi secretum nudaret, dicunt ei, quod Cesar scripserit ad Pilatum, ut Longino cum aliis duobus militibus caput auferendum enaret. Quibus ille : Equi autem sunt duo isti Longini socii? Intellegens autem eos esse qui Judæis mercedi Christum præhabuerant, scripsit ad eos diligentissime, ut quantumvis ad se venrent, maximorum futuri bonorum participes. Dein una atque altera die hospites suos retinens, tertia domum illos eduxit in agrum, iste operiens socios accessit : quos ubi propinquiores factos cognovit, exposuit ipsum se esse Longinum, quem quærent.

8 Ipsi vero primum dictis eju fidem adhibere recusabant

D
AUCTOR
HESYCHIUS
EX MS GR.
SECUNDUM
CESARI
PILATUS

a quo missi
starii

attentio et dem
facturi,
E

ab ipomet
ignis et
divinitus
monito

e

F

hospitio
excipiuntur.

celebrati
nec, ut
s. Longini
centur.

a
martyrium,

B

b
qui sepulchro
Domini
custos
appositus

oblata a
Judæis
pecuniam
optulit

C

etiam
militia,

c

Cappadociam
regionem.

d

A cusabant : persuasi deinde vera loqui, suos vellebant capillos, et miserandas ad ipsum voces edebant dicentes : Ut quid sic agere voluisti, amice? Quare in tuam venientes necem ad tuam invitasti domum? Cur eadem machinantes Tuam mensa et convivio excepisti, non tantum una, sed altera quoque et tertia die? An forte non videras vinum tuum tuo, quem querebamus, miscendum sanguine? Nunc autem quid dicemus? aut quid agemus? si quid in rem tuam consilium possumus, ubi in pace, hospitalitatis mercedem referens remissionem mortis, alias tibi a nobis inferenda : neque enim gladium audemus contra te attollere, reveriti saltem, erubescens mensam, formidantes Deum hospitalitatis arbitrum : expedit nobis a Pilato discrimen pati potius quam Longini caput abscindere. Quomodo vero per omnem vitam tabesceret conscientia, et convalescentes videre nobis videretur sanguinis avido daemones? Quomodo tibi manus possemus injicere? torpent enim non modo illa nobis, sed et pedes et corpus universum : vel cogitantibus duntaxat istiusmodi facinus, quo benefactoris nostri hospitique efficeremur occisores.

AUCTORE
HESYCHIO
EX MS. GR.
sequit
manifestantem
occidere
tenunt,

ipse vera in
hile Christi
constans

9 Ita quidem isti ad B. Longinum : non tamen persuadere potuerunt prompto atque alacri ad certamen athleta, ut subeundum pro Christo agonem detrectaret, sed potius fidenti animo respondit, dicens : Ne me proliorem vitae velletis aspicere, ut datam mihi gratiam ultro vitae adduxisse in discrimen : non ego serenar ab ovibus lupus effectus, neque negabo quem semel confessus sum. Non obscurabo illius gloriam, qua vili conenti elementa : neque accensabit me universitas creaturarum, quod ab eo defecerim, propter quem caelum vultum suum abscondit, et sol luciferos currus dissolvit ; quando dies suo excessit e stadio, et nox per vim adducta est, nec ipsa satis sustinens grave crucis opprobrium, nec pugnantiam adversus Deum Iudeorum delictum absque nota praeteriens. Equidem ea omnia propriis egomet oculis vidi, ipse spectator adstiti : quomodo igitur disperdam thesaurum tantorum quae mihi obvenere bonorum, vel Angelorum id mihi exprobratorum sustinebo irrisiones?

10 Adhuc eo loquente supervent par illud commilitonum, eidem cum Longino morti addictorum a Casare : quibus hilari vultu letoque animo occurrens in amplexum Sanctus, oculos cervicesque beatas exosulatur ; et, Gaudete, inquit, commilitones Christi, divinorum certaminum gloriosi victores, et regni caelorum haeredes felicissimi : gaudete, inquam : sperit enim nobis paradisi janua, jamque parati adsint Angeli, animas nostras translaturi ad Deum, easque oblaturi unigenito filio ejus : jam lampades video, jam coronis contempler, jam bravia considero cum quibus rodestis sponsi in thalamum deducemur. Deinde ad haeretes conversus, inquit : Quidquid vobis imperatum est confestim perflite. Praepositum vero domus suae stolam mandam adferre jussit tanquam ad nuptias festivas vocatus : eamque indutus, et manu designans tunicam, in quo beatum corpus suum sepeliri volebat, genuflexit ; sequo ipsum cum sociis, ejusdem victoriosi agonis socium ingressis stadium, apto componens, capite minutus est die decima sexta mensis Octobris, omnesque simul adscripti sunt tam Apostolorum quam Martyrum choris, quia et horum fortitudinem, et illorum periculum zelum sunt imitati.

11 Haeretes autem assumpserunt S. Longini caput deferendum ad Pilatum, qui in gratiam Iudeorum eundem istum mandarati accepta ad eisdem pecunia inductus. Ut vero Hierosolymam advenerunt jussit Pilatus illud exhiberi Judaeis, mortem Sancti sitientibus, multo auro eandem vendens jam assuetis innocentem sanguinem perenni emere. Posthaec

et 10 Ortiob.
exciditur.

Capit
Hierosolymis
relictum

mandavit extra urbis portam abjici sacrum caput, D
terribile daemionibus, amabile Angelis, elementis
cunctis admirandum. Jacuit igitur ante portas tam-
quam thesaurus aliquis inviolabilis f, et quanvis
multus ibidem finis esset, incorruptum servatum
est pretiosissimum margaritum, atque ibi sepulturam
habuit : imo ipse finis eidem pro arca ad tempus
fuit, longanimiter agente Deo, et provide disponente
ut opportuno tempore illud revelans, suum erga ho-
mines amorem manifestum declararet.

f
in sterquilino
abjectum
lucis.

12 Etenim vidua mulier ex Cappadociae regione, corporeis oculis amissis, fide superavit infirmitatem, et cum unigenito filio suo Hierusalem advenit, sperans se sacra adorantem loca visum deperditum recuperaturam. Ut igitur filii sui manu deducta collegit sacra terra pulverem, eosque oculis cepit studiose applicare, si forte in iis reperiret collyrium visui reparando idoneum ; subitus ex improvise morbus puerum invasit, materoque alutit e complexu. Itaque geminatae sunt ei tenebrae, ac pene ad extrema deducta est, intolerabilis infortunii succumbens calamitati : miserabiles autem voces ad Deum jactans, Usquequo, inquit, Domine, obvisceris in finem? Usquequo avertis faciem tuam a me? Usquequo ponam consilia in anima mea, dolores in corde meo die ac nocte? Respice, exaudi, misereri mei Domine Deus meus : illumina oculos meos ne quando propter meroris et luctus magnitudinem absorbear a morte. Domine, num sola ego super terram peccatrix, quod in tam severum adducar iudicium? Certe non ego peior sum meretrice, quam suscepisti tibi unguenta afferentem. Me vero infelicissimam et oculorum lumine, et unigenito filio privati : neque ulubi relata est salubris spes.

Vidua ex cap. x

el nato filio
Hierosolymis
orbare

13 Tali tanquam inconsolabili in luctu cum perseveraret misera, apparuit dormienti B. Longinus, et quidquid circa se gestum esset eidem manifestavit : Ego, inquit, Longinus Centurio sum, qui sub cruce Dominum Jesum Christum vere Dei filium esse confitebar : notum igitur sit tibi, quod Pilatus falsi criminis me accusans Casarem interpellavit, cujus jussa resectum mihi caput est, et luc delatum, atque extra civitatem projectum conferentibus in hoc ipsum pecunias Iudeorum pueris. Sub sterquilinio itaque sepultum illud est, ut tibi servaretur sors illa ad sanitatem plurimorum : statim quoque ac revelaveris indicatum tibi thesaurum, oculos tuos recipies, deinde et puerum tibi vivum sistam cum gloria, unde non mediocre solamen luctus tuus accipiet.

S. Longinus
revelat caput
suum ;

14 Talibus verbis consolata simul et roborata mulier, utpote fidelis non minus quam generosa petiit ad locum deduci, in quem deportari finem a suis ductoribus didicit, qui et ipsi fideles erant : cumque eo advenisset, continuo cepit manibus scalpere, et Dei agente providentia celeriter reperit venerandum caput, et solis rahos intuita est : ipsum vero complectens ac studiose abluens et unguentis condens pretiosis, regressa est in civitatem secum in suum hospitium deferens inestimabile margaritum. Nocte vero sequenti rursus ei S. Longinus adstitit, ad latus suum habens illius filium, splendidum ac subridentem et velut nuptialem vestem indutum, qui et dixit : Mulier eera quem dilexisti : iste est filius tuus unigenitus, quem tibi ereptum arbitrare : cum Deus ab hac momentanea ac peritura liberatum vita, in regnum caelorum cum adscripserit. Et nunc mecum habeo illum : a Salvatore enim accepit illum, neque a dextera mea unquam recederet. Igitur caput meum accipiens, et cum filii tui corpore unam in arcum condens, hanc amplius plora velut amissam, cui a clementissimo Deo magna merum donata est gloria, ut et altare et mystica sacrificia et celebres choroae, et populoze orationes, et alia adhaec plurima ei

g

f

enque
invento.

h

filium et
suum
ostendit :

in eodem
revera gloria
filium.

A ei mecum deferantur, quibus in terra frui non potuisset : quod vero in caelis nobis preparaverit, non verbo duntaxat sed re ipsa suum erga nos amorem declarans Deus, id vero neque oculus vidit, neque auris audivit, neque in cor hominis unquam ascendit.

qua illud cum filii corpore referri in patriam

g

13 Hos sermones ut pueri mater audivit, tamquam si divini alicujus Prophetae suscepisset mandata : sic consurgens continuo in patriam remeavit, et acceptum S. Longini venerabile caput magna cum letitia atque splendore reposuit, sicut Sanctus mandaverat, in vico, qui g Sandralis nominatur : illinc enim oriundus erat S. Longinus : sibi que ipsa dicebat in corde, et lingua aliis praedicabat : Nunc scio vere quia diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Oculos quaerebam carnis, et cum iis etiam visum in anima spirituales recepi : affixit me calunitas filii, et ecce haerentem habeo cum gloria regia Deo assistentem : video juvenem indutum purpura, et multo decore adornatum. Sidereo vultu resplendens puer ecce ut matri aridet suae, et ad latus Longini velut lucifer ad radios solares refulget. Etenim saepe noctu saepe per diem apparens, neque id in somniis sed manifesta in specie, se mihi ostendit Martyrum in modum : sors autem illius inter Prophetas est, etsi Prophetarum vitam non vixerit : et h crucem cum Longino bajulans, adorandum caelorum regno trophaeum effert, atque inter medios Angelos praedicat, inter Anangelorum caetus exclamat, tamquam germanus Longini discipulus, Vere filius Dei est iste. Quantum vero Seraphim permittunt Longino Deum glorificare (neque enim divinas laudes canentibus obstrepunt Cherubim Seraphimve) tantum auditur etiam ipse, sanctam, meliodicam, triumphalem vocera effersens, Vere filius Dei est iste. Est utique et erit Dei filius : quod enim habuit ante secula, etiam in omnia secula ventura habebit : ipse antiquat secula, et citra senium indeficiens perseverat : regnum unaque ipsius regnum aeternum est, et potestas ipsius in aeternum non minuetur.

Deo gratias agens. h

B

16 Ego Hesychius Presbyter Hierosolymorum, multum sollicitaque scrutatus, vix demum nec absque magno labore potui invenire aliquid de S. Longino Centurione, qui ad Crucem Christi dixit : Vere filius Dei erat iste : inveni autem martyrium ejus in libello conscriptum in bibliotheca sanctae Resurrectionis, et ipsius confessionem cum elogio composui. Denique credant omnes, qui timent Dominum, quia hic est vere S. Longinus Centurio, qui sub cruce Christi ipsum confessus est : ejus intercessio ac patrocinium custodiat omnes sive legentes sive audientes in Christo Jesu Domino nostro, cui est gloria, virtus et regnum Patris, Filii, et Spiritus sancti, nunc et semper et in secula seculorum, Amen.

Encomii auctor Hesychius,

C

17 Non erat hoc quidem a Pilati ingenio alienum, quem solitum sententias vendere Philo scribit - Christi tamen damnationem ab eo extortam magis metu concitati in seditionem populi quam alio respectu ullo scimus ex Evangelico textu : pecuniam nihilominus eidem decretam esse, ut resurrectionis mysterium pateret obscurari, satis indicant apud Matthaeum Judaei, audientes militibus promittentes : Nos snadolumus Praesbiteri et securos vos facimus. — h Graecus Matthaei interpretis consuetam Romanam militum vocem, et apud exteras etiam nationes usitatum, εὐσεβείας, usurpavit; ut recte Menza interpretentur τῶν τῶν στρατιωτικῶν; ita nunc barbari milites utentur vel personarum ad custodiam deputatos dicimus guardiam. — e Acta Metaphrasti adscripta : necesse est eum dicunt ut Judaei populi congressionem declinaret, intellectu quam graviter se subisset infensus — d Sed die postquam et Julia S. Longinus recessisset : Pilatus enim, sub quo ille passus, prius apud Syriam Praetorem accusatus et officio amotus est, quam eo usque Paulus exiret, aut Romam se conferret Petrus Antiochia relicta. — e Primum esse S. Stephanum post septimum circiter a Spiritu sancto adventu mensis, conformiter ad Sanctorum Patrum consensum existimat Hieronymus. — f Titulus sub nomine Metaphrasti Acta : velut perpetuo apparentem quendam faciem iis qui transibant errendum praebat ante civitatem, et in sterquilino faeculentum tanquam in domo regia conservatum tuto protegabal. — g MSS. Medicum et Venetum εὐσεβείας τῶν στρατιωτικῶν. — h Simili

Vol. 28, 14.

phrasi utuntur jam citata MSS. una supposito εὐσεβείας : at MS. Brodianum, cum quo habemus collatum Medicum, εὐσεβείας ad est, candidis indutus vestibus.

D EX MS. GR. VATICAN.

INVENTIO CAPITIS S. LONGINI CENTURIONIS

Ex alio ejusdem Bibliothecae MS. Graeco.

Posthaec mulier quaedam vidua, Christiana nomine, ex nobilioribus loci sua, invasa est a feroci spiritu crudeliter ipsam discerpente. Cogitavit igitur postera die proficisci in Orientem; audiverat enim de sanatis a Jesu. Ipsa porro nocte, qua secum constituerat in iter se dare, apparuit ei eadem absque capite S. Longinus, et interrogavit, quis addeset, inquit S. Longinus : Vis sanari? Cum illa : Etiam, Domine; hoc est quod postulo. Dixit ei Sanctus : Vade in Jerusalem et interrogans ubi sit domus Praefecti Lucii, quare ibi caput Longini Centurionis, et refer illud ad corpus meum : ita sanaberis : Ego enim Longinus sum, qui pascebam oves e juxta viam, nec requievi in eo, in quo positus sum, sepulcro usque nunc : verum tu fac, ut dixi, et sanaberis in nomine Jesu Christi; neque tu tantum sanaberis, sed et filium tuum in militiam assumam : ego enim sum qui tibi absque capite loquor.

Christina vidua a daemone vexata

a

admonitum S. Longini

b

c

E

2 Talia cum audivisset mulier, surrexit, et valens iis quos habebat amicis, dedit se in viam, et veniens ad monumentum Sancti, loco magna clamavit dicens : Domine qui es in hoc loco, quemadmodum mihi in visione dixisti, ecce vado : tu mihi opitulare. Et continuo contremuit locus, et vox ad ipsam atlapsa dixit : Vade, Christus adjutor tuus est. His verbis auditis ivit illa, atque cum gaudio totam emensa viam cum introisset in Jerusalem, et didicisset ab incolis domum Praefecti Lucii, requisivit ab eo caput S. Longini : quod ille dedit ei, postulo argenti pretio ad numerum ducentorum denariorum. Accipiens ergo caput mulier adoravit Deum, et dedit gloriam ei qui dignatus esset eam tam insigni sui bonitatis gratia

Ierosolymam abiit

et redemptum Sancti caput referens

3 Cum vero, caput defersens et filium summa Christianem viam comitem habens, pararet sub vesperam iter ingredi : ecce apparuerunt ei tres Angeli, quorum gloriam intuens nequibat sustinere, qui manibus cereis gestantes albos et gradientes ante eos, tota nocte Deum hymnos concinendo laudabant : mane autem facto requieverunt in eo, quem attigerant, loco cibi sumendi causa. Post tertium vero diem cum filio Christiane suum in vicum redix, caput S. Longini attulit et abiit ad locum, in quo humatus erat, hora quasi sexta noctis. Edificaverant autem fideles Christiani aedem Martyre dignam : ad quam accedentibus muliere cum filio, subito reclusus est proprii motu ostium, et monumentum apertum viderimus, et lumen circumfulsit in habitaculo. Ingressus autem adolescens in monumentum cum unguentis et aromatibus, caput corpori apposuit : quod ita conjunctum ei est, ut fuerat ante abscissionem : eoque egrediente extra monumentum, rursus conclusus est per se locus, et ipsi reversi sunt in domum suam, gaudentes et glorificantes Deum.

comitantibus Angelis

per filium restituit corpori.

F

uno Viderunt

4 Altera vero nocte apparuit Christianae S. Longinus dicens : Nunc requiem necupi, quoniam reddidisti mihi caput meum : quare et tu sanam te noveris ex hoc die : quero autem de filio tuo, terrestri an caelesti militiae adscripturus eum vira? Respondit illa tremens ac pavida : Obsecro, Domine, caelesti militiae adscribe illum : eoque audito disparuit Sanctus. Orto autem die adolescens egressus est in vineam, ad habendam illius curam : ibique ad horam usque septimanam laboranti conspiciendam se obtulit S. Longinus, et dixit : Adolescens Christian,

S Longinus apparuit

vin

EX MS GA. VATICAN. et filium, celestem militiam adscribendo.

A vin, secundum nomen tuum in militiam Christi adlegi? Qui suspiciens vidit eum instar fulminis micantem, et ait ei: Quis es Domine, qui me in militiam vis adlegere? Ego sum, inquit Longinus, capite donatus a matre tua: sicut autem illa adduxit mihi caput meum, sic et ego te volo ad Deum adducere. Ad hæc respondit Christian: Si ita est, fiat mihi secundum verbum tuum: et continuo spiritum tradidit adolescens.

illa mortuum luget

5 Mater autem ipsius procedente die, accipiens hora solita cibos in prandium, ad filium suum in vineam ivit, et ingressa invenit eum extinctum. Quod cum vidisset, cecidit super terram in faciem suam, linquente eam spiritu, et tunica laniata jacebat velut mortua, usque dum accedens ad eam Angelus confortavit ipsum dicens: Quid ploras? Ait illa: Quia perdidisti filium quem habebam unicium, et exaruit fructus uteri mei immatura ætate. Angelus vero respondit ei: Noli errare mulier, neque super hoc ploras: ipse enim nec perivit neque exaruit: quippe qui in sinu Jesu Christi est. Abi ergo in civitatem, et convoca viros religiosos ac sanctos, qui venientes suscipiant corpus filii tui, et sepeliant illud in monumento, in quo recumbit fidelissimus Longinus: post tres autem dies videbis filium in ordine militiae suæ.

quam consolatur Angelus,

rem narrant Episcopo Tyranus

B post tres autem dies videbis filium in ordine militiae suæ.

6 Hæc loentus Angelus disparuit ab ea: ipsa vero consuegens rediit in viam, ubi continuo ei adfuerunt Angeli consolantes eam, ac veluti discere volentes, quid ipsi accidisset: quibus illa enarravit omnia: ipsi autem audita ea, abierunt ad Episcopum Tyranorum in habitu virorum honestorum, eique quæ contigerant annuntiaverunt. Mox autem Episcopus, Paphnutius nomine, secum assumens viros religiosos et pius, profectus est ad locum, in quo jacebat adolescens extinctus, et conversus jussit advocari matrem ejus: quæ cum venisset, dixit ad eum: Ne lugeas super hunc: ipse enim colorum regna possidens multum orat pro nobis: exultemus ergo potius et non simus moestii. Hæc dicens præcepit tolli corpus adolescentis, et cum S. Longino reponi: et obtulerunt Deo in oculis regnanti

d

qui mortuum appiit S. Longino:

VIDE SYNAXARIUM TOME I MART. PAG 860

DE S. MENIGNO FULLONE, MARTYRE PARII IN HELLESPONTO.

AN. 464. XV MART.

C Hellespontus sumitur tunc pro angustia maris inter Sestum urbem Theacar in Europa, et Abydum urbem Myar minoris in Asia, tum pro parte missæ prædictæ mari exposita: in qua Parium urbs antiqua inter Cyæcum metropolim, et Lampsacum Propontidi adjuçit. In hac urbe vixit, et martyrium subit S. Menignus Fullo, cujus memoria inscripta est hæc Idibus Marti Romano Martyrologio his verbis: Eodem die S. Menigni Fullonis, qui sub Heçio passus est. Citatur in Notationibus Græcorum Menologium, ubi summam complexa ejus Acta referantur, et hæc quidem phras: Eodem die S. Menigni Fullonis. Hic sub Decio Imperatore, cum persecutio magna contra Christianos commota esset, pro Christiano fidei confessione animam tradens, martyrio consecratus est.

Cultus sacre

epiloue 22 Novembriis relata.

2 At Græci in Menæis magnis et apud Maximam Episcopum Cytherorum in Vita Sanctorum his S. Menigni venerationem inquirunt, scilicet xv Martii et xxii Novembriis. Et hoc ultimo loco præteream martyrii his verbis indicant: Eodem die memoria S. Menigni Fullonis, Orindus hic fuit ex Hellesponti colonia Pario, cum milisset a militibus quibusdam in foro clamantibus, Jesus Nazarenus noctu adveniens subdixit nobis nostros captivos: inflammatus spiritu, omnem

sacrificium acceptabile. Pia vero mulier facta est D Diaconissa et gloriosæ fidei administra: qua multis collaudata atque admonita rediit Episcopus in civitatem.

mater autem filium videre merita

7 Vespera porro facta et nocte succedente, cum esset hora illius quarta, apparuit iterum Sanctus, dicens: Ut quid blasphemias me? Quæ perterrefacta et tremebunda: Quis es, inquit, Domine mi? At ille: Ego sum, qui filium tuum in militiam adscripsi Christiana vero filii sui recordata exclamavit et ait: Domine si in militiam adscripsisses, non utique occidisses eum. Rursus autem ad eum fidelissimus Longinus: Ecce etiam nunc blasphemias loqueris. Noli porro: sed surge et egredere e domo tua, et videbis quod militet filius tuus. Arreptaque illius manu, eduxit eum, et conspexit apertum cælum ac inagnum lumen ipsa in nocte: suspiciens autem raptaque in extasim, vidit caelestem Regem et gradientem ante ipsam filium suum. Tunc dixit ei S. Longinus: Jamne vidisti filium tuum, et credidisti quia in militiam adscriptus est? Cui illa: Sufficit mihi, sicut locuta sum tibi, Domine: et ipse continuo disparuit ab ea.

post clamantem vitam E

8 Ex hoc porro tempore permansit illa in domo sancta, diebus ac noctibus orationibus et obsecrationibus vacans, et eleemosynas faciens, nec non et marbarum curationes per invocationem Christi et sancti Martyris ejus: Deum vero glorificans in vita sua pro bonis universis quæ obligant sibi. Defuncta est autem in diebus Paphnutii Episcopi, et deposuerunt eum juxta S. Longinum in eodem templo, in Christo Jesu Domino nostro: cui est gloria et potestas, nunc et semper et in secula seculorum, Amen.

ibidem sepellitur.

a Clarus priora Acta spem sanitatis concepisse avunt ex locorum Sanctorum celebritate: Magnæ ea miracula hic intelligi, non quæ curas, sed quæ ad arripuerunt suum mortuus Jesus factibus. *b* Quæ hic ostentat pugnatur sub Herode cruce, suspectus sit talis iste de laico locus, ne nunquam talis fuerit in rerum natura, nequidem tempore lupis inventionis: adeoque videtur ab eodem caput in strepituatum abjectum narrans, hæc soltem parte verasimul. *c* Quasi neque ejus rei meminisset malit post aliquid secuti. — *d* Ea est Cappadocia 2 Metropolis Nomen vero Episcopi Egyptian salis videtur hæc gesta in tempore, quo nullus loci Astre Sanctus commodeure Egyptian potuit, Monasterium usque effertissima, et magno Paphnutii sanctitas fama vulgata, ipsam nomen etiam Minor Asia reddiderat venerabile.

operam dedit, ut et ipse martyrio potiri posset. In eadem enim urbe multis Martyribus a custodiibus in carcere conclusis, et januis obclusis et signatis, Sancti ad divino Angelo soliti sunt veniens. Unde non reportis ipsis in custodiis persecutores illorum vehementer perturbati sunt. Postquam autem S. Menignus, caelestem vocem, qua ad subeundum martyrii certamen incitabatur, audivit: nihil moratus, redditis Dominis suis vestibus (nam officio fullo erat) hieratis tyrannorum edictis, quæ proposerant: a carnificibus crudeliter verberatur, et in terram projectus in pedes extenditur, et in stipitem erectus laeratur: digitis pedum recisis, ad tyrannum ducitur: a quo, quod sacrificaturum se idolis pernegaret, capitis damnatus, et a carnifice caesus Domino spiritum reddidit. Eadem leguntur in vetusto Synaxario Parisiensi Collegii Claromontani Societatis Jesu. Quod vero distichon in Menæis præponatur, idem in Menæis MSS. Divionensibus Chiffletii nostri ad diem xv Martii reperitur, et est tale:

Acta martyrii

Κάραν κναφὸν μὲνιγγοῦ Τυρανῶς ἐν Ἐξίφου
Κυρῶς σε ἀν τῶν κἀν ρῆπουσ ἐίχης πλόνου,
Γλάδι, Μενίγνε φῦλλο, δὴμ πρεβες καπυ,
Τίβι ἴψο φῦλλο ἐς, σὶ κὺδ ἐστ σῶδῖς, λᾶνᾶς.

3 Hoc autem eodem die xv elogium ipsius probatur hæc omnia

A habemus, quod ex recuso Sanctorum Viridario Martiri raderi exhibemus his verbis. Eodem die S. Menigni Fullonis Martyris memoria. Decii Imperio sæva in Christianos extitit tempestas. Qui Asiam provinciam procurabat, exitiis erat, et ingenio ferocissimus. Ergo cum oram maritimam obiret, quoscumque ibi ex Christi disciplina reperit, casos flagris, robore inclusos, opaco carceri mancipavit. Nocte appetente omnes in vinculis simul in has voces eruperunt : Domine rex cœlestis, qui principem Apostolorum tantum Petrum olim per Angelum a vinculis et custodia per quietem sine tumultu liberasti, nobis quoque auxilium præsta, et eripe nos ex his pedicis et caeco carcere : ut et il, qui nomen tuum contempnunt, intelligant, te solum Deum et sempiternum esse Imperatorem. Hæc illis precantibus, adstitit iudiciorum Præses Dominus, pulsisque tenebris, splendore totum carcerem illustravit, illosque compellavit : Fidite, et ne formidate : ego enim vobiscum sum. Et repente vincula, non secus ac cera, defluxere, carcerque sponte patuit : et Dominus adjecit : Abite hinc, et prædicite ubique gentium potentiam meam; atque ita in cœlum rediit. Illi vero egressi sunt ex carcere. Mane custodes omnes carcerem ingressi, cum salva signa portæ affenderent, neminem tamen intus cernerent, egressi : O potentiam! exclamant, Christus Nazarensus de nocte ingressus, omnes victos nobis clam eduxit. Et erant qui admirabundi obstupescerent, alii custodes irridebant.

4 Hæc cum B. Menignus audiret admiratione captus, cepit et ipse credere, et Christi amore inflammari : Fulloniam enim exercebat, et cum labes vestium olim ad flumen elueret, audivit vocem ad se deferri : Menigne ades, magna te gratia beabo. Territus voce et confusus, puillo post persecutus est opus : et vox denuo aures ejus circumsonat : Menigne ades, ut videas thesaurum repositum tuis, qui diligunt nomen meum. Hic Menignus verbum non amplius adjecit, sed mox abiit, vestesque suas suo domino reddidit, et se comparavit ad Præsidis adventum : qui cum post non multos dies ad eum locum venisset, et pro tribunali sedisset, auresque quiritantibus præbuisset, recognovit etiam Imperatoris contra Christianam religionem edictum. Tum hic plane divinus Menignus generosissime in medium prosiliens, extortum e manibus Prætoris decretum in mille partes discerpit, pedibusque proculcavit. Quod cum cernerent Prætoris deterrimi deteriores satellites, in terram prostratum, proculcatumque atrociter conciderunt. Ergo jam prope examinato verberibus, Præses de tribunali consurgens, O cœlestum caput, inquit, qua fretus audacia hoc designasti? Et Sanctus : Christo meo. Et Præses : Arripite hunc stolidum, contumacem, et refractarium, suspensumque equuleo laniate, et foliditate assidue, ut videamus, an Christus illum ereptum sit venturus. Adeoque fœde lacerarunt illum unguis impii, ut intestina omnia per latera apparent. Prætor interea, velut theomachus, semper Martyri patienti Deoque maledicta ingerebat. Sed

Sanctus precabundus omnia tolerebat, ultroque tyranno insultabat.

5 Tunc Præses in furorem actus, Agite, inquit, digitos, qui Imperatoris decretum discerpere ausi, detrunctos minutatim concidi impero. E vestigio igitur articulos ad usque metacarpion resecauit, qui pro sanguine lactem liquorem profudere. Rotrumsum deim in carcerem postero die in judicium adduxere. Sed sanctus Martyr Christum publice professus, et Imperatorem detestatus, Præsidi etiam illudebat, cunctosque in admirationem adduxit. Lata tandem capitis sententia est, ut gladio puniretur. Cum ad supplicii locum tenderet, secuta virum prosecutaque lacrymis est conjux, et ingens hominum copia. In loco jam supplicii Sanctus cum excelsus stare, populum ad fidem cohortatus est, uxorem tutoribus commendavit, et sacrosanctum caput ferendam præhuit. Ubi miraculum ingens spectantibus visum : nam candidam columbam ex ore sancti Martyris in cœlum evolare viderunt, qui spectaculo percussis omnes exclamarunt : Magnus profecto Deus Menigni. Quo populi clamore tota civitas contremuit, ita ut Proconsul etiam trepidaret. Sed ubi causam facti didicit, præcepit, ut insepultus relinquereetur. Videbimus, inquit, an Deus illum suis sepultura dignatus sit : apposueruntque exulat res, qui sacras ejus exuvias corporis custodirent. Sub noctis vero conficiunt, germani, illius omnibus custodibus somno sepultis, truncum corporis illius ad locum a sancto Martyre desideratum transtulerunt, ipsique fratres somno ibidem correpti obdormierunt : ubi uni ex illis visus Martyr, Capitis, inquit, mei, quo Christum confessus sum, properandi studio obliti estis. Exprorectus ille narravit alius, que sibi a fratre dicta essent, et per densam noctem remansus iter, anceps quid faceret, hæsiti : sed ubi ad locum in quo cæsus erat pervenit, illustre sidus super Martyris verticem apparuit. Accepto ergo capite gratulabundus ad fratres remeavit, quos porro progressures prohibuit Martyr, qui nobiles reliquias ibi reponi jussit : quod sit ad laudem Dei nostri, cui gloria in omnes æternitates, Amen.

6 In Menologio, jussu Basili Porphyrogeniti scripto, martyrum S. Menigni Fullonis refertur die sequenti xvi Martii cum hoc encomio : S. Menignus vixit regnante Decio, oriundus ex civitate Pami, artificio fullo, et labore manuum sibi victum comparans, ministrabat Christianis tunc ob persecutionem carceribus inclusis : desiderabat et ipse pro Christo martyrium subire idque precibus efflagitabat. Venit ergo vox illum alloquens : Menigne veni ad me, et invenies gratiam in oculis meis. Accessit ergo ad Julicem, et Christianum se esse confessus est. Post verbera ergo, gladioque digitis manuum et pedum absens, capite plexus est. Corpus ejus in urbe sepultum præbet sanitatem omnibus fidelibus usque in hodiernum diem. Eodem die S. Menignus adjungitur S. Romano Diacono Ecclesie Casariensis in Palestina in memorato Synaxario et aliis Menais MSS. ibidem referendus.

Carisve Christo apparente liberatur a carcere :

conclavis minutatim digitis,

capit. plectitur

columba ex ore volante,

E corpus nocte

ad sepulturam deferitur.

F claret intructus.

convellitur Menignus

decretum contra Christianos lacerat :

dirigorquetur

DE SANCTIS MARTYRIBUS NICOMEDIENSIBUS
LUCIO EPISCOPO, FAUSTA, SILVIO, INGENUO SIVE
INGENUA, ET JANUARIO.

XV MART.

Pergimus singulis ferme diebus proponere aliquot Martyres Nicomedie in Bithynia, Sede tam Imperatorum, pro fide Christi passos. Hux hinc et Antequianus, aliunde forsitan adductus Episcopus, nomine Lucius fuit, qui hoc die in multis, etque illustris Martyrologis necdum typis editis celebratur: inter illa eminent, que adseruantur, tunc Romæ in Vaticano et templo orbis primarii, S. Petri Apostolo dicato, in preclarissima bibliotheca Cardinalis Barberini, et apud Patres Oratori, quod sub nomine S. Cyriaci a Cardinali Bavonio subest editi et hinc, tum extra Urbem in præcipuis monasteriis, Casanensi, quod caractere Longobardico exaratum est, Trevirensi S. Mariani, Turonensi S. Martini, Lutrensi et aliis: quibus accedit Notkerus excusus cum MS. Coloniensi S. Marie ad Gradus: in quibus ista fere ubique verbi habentur. In Nicomedia natalis S. Lucii Episcopi et Martyris.

Luctus Episc. a pluribus relatus.

B

loci eius in Martyrol. S. Hieronymi.

2 Martyrologium S. Hieronymi Parisius excusum ita exarbitur hunc diem. Idus Martius, In Cappadocia S. Longini Martyris. In Cappadocia (corrigere Nicomedia) Lucii Episcopi et Martyris, Faustæ, Sylvii, Ingenue, Januarii. Mentum hoc indicatum corrigatur in MS. Martyrologio Lucensi ejusdem S. Hieronymi his verbis: In Nicomedia Luci Episcopi et Martyris, Faustæ, Sylvi, Ingenue. In apographo Blumano legitur Lucii: reliqua eadem sunt. In MS.

Antuerpiensi nostro ejusdem S. Hieronymi ea sic habentur: Nicomedia: Lucii Episcopi, Sylvii, Pauli, Petri, Ingenui. In MS. Richenoviensi, quod advertimus ex simili Martyrologio excerptum, ordo invertitur, quo reddito, sic legendum: In Nicomedia Lucii Episcopi, Sylvii, Pauli, Petronii. Quos duos ultimos amandamus ad sequentem classem Martyrum Carthaginensium. Si quis tamen illas velit hæc etiam adjecte, et maxime Paulum, quod in priore Martyrologio repetatur, nolimus contentiose obesse. In MS. Parisiensi Labbei referuntur Lucius et Fausta: at Faustæ non est scriptum in MS. Augustano S. Udalrici, Hermannus Grece in Auctario Usuardi habet: Lucii Episcopi. Item S. Faustæ. Sylvius etiam adducitur in MS. Adone Regni Suecæ Demum in MS. Tumlactensi fit memoria Lucii Martyris, Sylvii, Ingenue, et aliorum de quibus scorsim aut inter Prætermissos agimus. Reperimus in bibliotheca Vullicellana Patrum Congregationis Oratori Romæ Calendarium præferum antiquo codici MS. operum S. Isidori Hispalensis: in quo legebatur ad hunc diem: In Nicomedia S. Juliani. An loco alterius aut ex alio dirforsu insertum, dubitamus. Hoc saltem, ut honore suo Sanctum non fraudemus, volumus indicare. Lucius Episcopus et Martyr ad diem præcedentem translatus est in MS. Aquigranensi.

aliqui in aliis Martyrol.

12

un iungendus Iulianus?

DE SANCTIS MARTYRIBUS CARTHAGINENSIBUS
PAULO, SALVATORE SEU SOLUTORE, ALEOAND. THEOPHILO, THEODULO, OCTAVIO, PETRONIO, MANILO.

XV MART.

Hæc altera classis Martyrum in pluribus Martyrologis subiungitur Martyribus Nicomedien- sibus jam relatis. Earum memoria continetur in illustri Martyrologio Cardin Barberini, sed accephalo, his verbis: Carthagine Pauli, Salvatoris, Alexandri, Theophili, Octavi, Theodoli. Præ hæc Zooleli legitur in illustri MS. Trevirensi monasterii S. Maximian: reliqua eodem ordine recensentur. In Martyrologio Blumano S. Hieronymi post Theodoli additur Petronii in aliis apographis S. Hieronymi, intrusum est nomen S. Juena Apostoli, de qua inter Prætermissos agimus; quo a nobis omissa, ita excusum est Parisius: Carthagine Pauli, Solutoris, Alexandri, Theophili, Theodoli, Petronii, Manili. In apographo Lucensi deest nomen Manili, et nomen duo, ut supra habentur, Solutoris

Memoria in variis Martyrologiis.

et Petronii scribuntur. In MS. nostro Antuerpiensi ista habentur: Carthagine Pauli, Solutoris, Alexandri, Theophili, Octavi, Theodoli. In MS. Coloniensi S. Marie ad Gradus: In Carthagine S. Pauli, Solutoris, Alexandri, Theophili, Octavii. Ex his hæc modo apud Notkerum quatuor offeruntur: Carthagine Pauli, Solutaris, Item Alexandri, Theophili. MS. Richenoviensi: Carthagine Solutoris. MS. Aquigranense Natalis Eusepi, Solutoris, Pauli: pro quibus legendum videtur, Octavii, Solutoris, Pauli. In MS. Tumlactensi est Paulus et die præcedenti Paulus, Theophilus, Salvator, Alexander, quibus tum adduntur in MS. Pragensi: Octavii, Theodoli, Theodolus, pro quo substituendi, Theophilus et Theodolus.

F

VIDE SYNA-
BARIIUM
TOM I MART.
PAG 808.

DE SANCTO NICANDRO
MARTYRE IN AEGYPTO.

CHICA AN.
CCCIJ.
XV MART.

Est Martyr Nicander inscriptus fastis Latinis et Græcis, Ex illis Galeanus ista habet: In Ægypto Beati Martyris Nicandri, ejus pro Christi religione et admirabili erga Martyres pietatis studio, res multæ fortiter sancteque geste litteris mandata extant. De eodem in hiberno Romano Martyrol, ista recitantur: In Ægypto S. Nicandri Martyris, qui cum sanctorum Martyrum reliquias studiose perquiret et ipse Martyr effeci-

Veni ratio apud Latinos

merunt sub Diocletiano Imperatore. In Notis allegantur Græci, qui in Menologio res ipsius gestas compendioso narrant. Est illud a Cardinale Sirleto Latine redditum et ab Henrico Canisio editum, in quo ista leguntur: Eodem die S. Nicandri Martyris. Hic Diocletiano Imperatore, cum Martyrum amore flagraret, et eorum reliquiis studiose ac reverenter colligendis curandisque incumberet; delatus apud Præandem ac detentus, libera voce Christum ipsam ve-

rum

Arim Deum esse prædicans, detracta pelle martyrii coronam adeptus est. Aliud uero nomen Menologium Græcum, scriptum jussu Basilii Porphyrogeniti Imperatoris : in quo aliquanto plura de hujus Sancti rebus gestis habentur, quæ ita Latine efferrimus. Certamen sancti Martyris Nicandri. Nicander Christi Martyr floruit imperante Diocletiano. Adhibebat continuo operam invisibili Sanctos carceri inclusos, iisque ministrandi et necessarium victum procurandi, imo etiam reliquias eorum sepeliendi. Videns ergo hujusmodi Sanctorum reliquias ita dispersas et neglectas, cum de die non auferret ad eas accedere, ne et ipse comprehendatur, advenit de nocte, easque abstulit, alias post alias, et uno eodemque in loco collocavit. Deprehensus igitur ab aliquo ex idololâtris, proditus est Præsidi, et statim comprehensus, puniebatur et Christum abnegare cogebatur. Ipse vero noluit eum abnegare, sed magis Deum verum esse et universorum conditorem prædicabat. Quapropter eum Præsidentem ad iracundiam contumovisset, gladio cursum vitæ finivit : et sic defunctus accepit æternam coronam, et beatam ac nunquam finientem vitam.

2 In Menais tam manuscriptis quam excusis celebratur ejusdem Martyris solennitas, et in titulo præfigitur eum Ægyptium esse, et dein ista leguntur. Im-

perante Diocletiano vixit isdem Martyr, innutritus pietati, et singulari caritatis affectu Martyribus devinctus : cujus unicuique studium erat sanctorum Martyrum corpora clam tollere, colere, et eleganter sancteque adornare. Itaque cum reliquias Sanctorum aliunde abjectas et neglectas videret, sub noctem accessit, et sublatis cum debita veneratione et cultu, loco certo deposuit. Sed a quodam Pagano deprehensus et ad Præsidentem delatus comprehensusque, Christum verum Deum libere testatus est, quo nomine exutus ante, martyrii coronam reportavit. Quod genus mortis in præfixo disticho ita videtur :

Νικανδρου εκδαιρυστιο ἵσπαιρο ἀγγιον
 Χει, καὶ βάλουτες οἱ μάρτυροι τῆς πίστεως
 Ad instar agni pelle Nicandrum exuunt,
 Manibus prehensum, deceptionis coeci.

3 Die vicesima quarta Martii iterum refertur in eisdem Menais præposito eodem jam relato disticho : historiam rerum gestarum phrasi solummodo mutata. Ægyptius etiam in titulo nominatur. Eadem utroque die memorantur in Vitis Sanctorum a Maximo Cythærorum Episcopo in linguam hodiernam Græcorum translatis.

et Græcos in duplici Menologio.

D

et Menais :

B

Iterum 24 Martii

E

DE SS. CONSTANTIO ET FELICIANO MARTYRIBUS ROMANIS ANTUERPIÆ IN BELGIO.

IV MART. Thircunarium An. u. 717 canobis duo

Carmelitus Ordo, per sanctissimam Virginem Theresiam feliciter reformatus et mirabiliter propagatus, habet Antwerpæ sanctimonialium Virginum monasteria dua, a primis eorundem inquilis et institutricibus nomina adepta, ut unum Anglicanarum dicatur, alterum Hispaniarum; quarum hæc spiritualem directionem a sui Ordinis Religiosis accipiunt; istæ Episcopo soli subiectæ primitivè instituti sui (ut unum) libertate gaudent, utraq; magna cum totius Urbis veneratione et observantia regularis rigore Deo diserviant. Hic nobis de solis Hispanis (ut veteri vulgataque appellatione utamur, quavis Belgicæ nunc fere omnes) serva est, quæ primæ instituti sui integerrimam spiritum Antuerpiensibus vicinis intulere, Serenissimum Belgii Principum Alberti et Isabelle favore subnixæ, ætæque Venerabilis Annæ a S. Bartholomeo, ipsius sanctæ Fundatrix quondam familiaris et sociæ. Hæc enim, ut in ejus Vita per Chrysostomum Henricus scripta narrantur, post septennem fere in Francia moram, missa in Belgium est anno MDCXI : urbem autem Antwerpensem cum tribus sociabus ingressa anno MDCXII die XXIX Octobris, eam sanctorum felicitate stabilivit, ubi et Deus laboribus ejus terminum requiemque statuerat : quam consecrata est felicissime ex hæc vita egrediens MDCXXVI infra Octavam sanctissimæ Trinitatis.

2 Mortem ejus sæcula varia prodigia sunt, Episcopali auctoritate cognita et approbata supernaturæ viæ esse : quorum non minimum videri debet incrementum ingens quo aucta exiit est familia per ipsam instituta, tum religioforum probatissimarum numero, quam ædificiarum ad communes usus a fundamentis magnifice eorum commoluitate : certante ad hoc primum civium liberalitate, ut eorum gratitudinis referrent ei, cujus effluæ bis patrocinium senserant, de aris suisque amittendis periclitantes per insidiosas hæreticorum Hollandorum notiones unan XII et XXIV sæculi hujus, nisi divina ope hujus sanctæ Virginis precibus eorum depulsi fuissent. Simili felicitate assurrexit templum, Virginitatis castissimo spūso Josepho deauratum : cui ut præter congrua sacra suppellectilis instrumenta et ornamenta, a Sanctorum quoque cum Christo gloriosæ regnorum

reliquiis tutela præsidiumque accederet, effectum est anno MDLXVII, illatis eodem duorum Romanorum Martyrum corporibus, Constantii scilicet et Feliciani, quæ quando et a quo accepta sint, ex vita R. P. Frederici de Champis prædictarum Virginum Confessarii hæc subiungimus :

3 Reliquiæ seu ossa S. Feliciani Martyris in una capsula, et Reliquiæ seu ossa S. Constantii Martyris in altera, de mandato Sanctissimi ex cœmeterio Sancto Cyriaco extractæ, ab Illustrissimo et Reverendissimo Domino Marcello Amnia, Episcopo Sutorino et Nepesino, in alma Urbe Eminentissimi et Reverendissimi Domini Cardinalis Vicarii Vicegerente, Reverendo admodum Patri nostro Dionysio a S. Andrea, Congregationis nostræ Carmelitarum Discalceatorum Procuratori generali dono datæ, cum facultate alius donandi, extra Urbem mittendi, et in qualibet Ecclesia vel oratorio publicæ fidelium venerationi exponendi et collocandi (ut patet ex litteris authenticis Romæ super hoc expeditis die vigesima secunda Februarii anni millesimi sexcentissimi quinquagesimi sexti) quarum originale servatur in Archivio conventus nostri Bruxellis tandem a dicto R. P. N. Procuratore generali R. P. N. Joanni a Matre Dei Romæ tunc presenti donatæ, cum simili facultate de qua supra; Antwerpianque ab eodem allatæ, a Perillustri et Reverendissimo Domino, Patre Ambrosio Capello, Episcopo Antwerpensi, recognita et Approbata fuerunt : ut patet ex litteris expeditis super hoc die octava Muii, anni millesimi sexcentissimi quinquagesimi septimi, quarum originale in eodem Archivio servatur. Eodem postmodum ab eodem R. P. N. Joanne a Matre Dei nostro conventui et ecclesie S. Josephi Carmelitarum Discalceatorum nostrarum Antwerpæ, sigillo præfati Domini Episcopi quinquæ in locis munitæ, donatæ et approbatae fuerunt : ita ut a dicto conventu aut ecclesia nullatenus possint alienari : ut patet ex litteris ejusdem Patris Joannis a Matre Dei manu propria signatis et sigillo munitis, datis Bruxellis Dei vigesima sexta Maii, anni millesimi sexcentissimi quinquagesimi septimi, quæ asservantur in eodem conventu

zorum cluvin per Ven. Annan a S. Da-tholo mo fundatum

anciorum Reliquæ

R Romæ devocitæ.

piss mortem ejus novi aditæ

et ab Episcopo recogniti.

Illemplo martirur : in quæ d

A conventu dictarum Sanctimonialium Antuerpiæ.

4 Quæ Reliquiæ receptæ fuerunt a dictis Sanctimonialibus, processionaliter cum cereis accensis ad portam clausurâ venientibus; et in choro a singulis devote venerationi habitæ: postmodum capsulis ex testudine et argenti artificiose elaboratis ornate, et in majori altari superius magnificèntissime collocatæ, publicæ omnium venerationi expositæ, palmis et mitra deargentatis coronatæ, vigesima tertia Novemb. MDCCLX, octo diebus frequenti hominum concursu solemnitate fuerunt, datis ac concessis ab Illustrissimo et Reverendissimo Domino Episcopo, Patre Ambrosio Cappello, Indulgentiis quadraginta dierum. Qui etiam prima die solenne sacrum in Pontificalibus in eadem ecclesia cum insigni musica decantavit: cum qua duobus sequentibus continuatum est decantari sacrum, et per octo dies litaniæ cum laudibus, habita que sunt diversæ conciones, et finita solemnitas cum solenni decantatione hymni, Te Deum laudamus; ad majorem Dei gloriam, sanctarum Martyrum venerationem et cultum, cum magna populi edificatione et pietate. Factum S. Constantii Martyris quotannis ab eisdem Monialibus devotissime celebratur die decima quinta Martii, et S. Feliciani Martyris die vigesima sexta Aprilis,

D cum officio duplici, exponiturque theca cujuslibet, cum suis Reliquiis in suo die, publicæ venerationi ad altare majus: sicut et aliis solenniioribus cum aliis reliquiis utraque soler exponi.

3 Utriusque ad prædictos dies meminit Baldunus Willotius in suo Hagologio Belgico, typis Insulensibus Gallie vulgato, sub anno 1658, intermedium scilicet inter dictam translationem et solennem elevationem Reliquiarum præctatarum: quibus quod hic addimus nihil est, nisi ut monemus multos hæc nominibus Sanctos et Romæ et alibi passos tradi, nec paucas eorum in editis hæctenus Januarii ac Februarii hujusque ipsius Martii mensibus reperiri: prudentissime tamen institutum esse, ut quoniam nulli verisimili argumento credi potest, aliquorum ex his esse hæc quæ veneramus Antwerpæ corpora; eligerentur dies, qui in Romano Martyrologio: cui prorsus libere ab aliis eisdem appellationis Martyribus: itaque confusionis et erroris recuso prorsus ad hæc vulgi animis subtraheretur. Cæmeterium autem S. Cyriacæ, unde venerabilis hæc ossa deperempta sunt, Via Tiburtina in agro Veranensi, multorum illustrium Martyrum atque imprimis S. Laurentii sepultura nobilitatum fuisse legitur, de quo videri potest Paulus Aringhus Romæ subterraneæ tomo 2 lib. 4 cap. 16.

Memoria in hagologio Belgico,

Cæmeterium S. Cyriacæ,

E

THEOPH. IIII
MDCCLX

elevarunt
1659

et quotannis
reponuntur
15 Martii

et 20 Aprilis.

DE S. MATRONA

VIRGINE ET MARTYRE BARCINONE IN HISPANIA.

Commentarius historicus.

XXI MART

SS. Matrona
ita 15 Martii
coluntur;

quando
elevarunt?

1 Barcinonensis
Martyrologio

reliquæ eius
juxta
B. C. nonne,
in a. de PP.
Cap. innotuit

et (ut relictis
cur. suo
inspiciat)

Tres Iulius Marti sanctæ famine, quibus Matrona nomen fuit, memorantur in Fastis veterum Ecclesiarum et sacris ritibus coluntur, non valem omnes prima illustres. Nam quæ Barcinone, in Catalania, Virgo et Martyr predicatur: quæ Thessalonice in Macedonia, Martyr, meritorum in Virgo: tertia Capua in Campania, Virgo, dubium an etiam Martyr. Quo inquit, aro vixerit, certa ratione concludi vix potest. Ultima, quæ Lusitana traditur fuisse, initio vixti seculi passim ubi scribitur. In Martyrologio, quæ sola nobis Thessalonicensium Matronam exhibuerunt, nulla Gentilium Christianis iustitiantium mentio fit, ut nos cum de ea agemus, patet. Barcinonensis, si vera sunt, quæ de ea narrentur, martyrum in agro Romano, adhuc adolescentula, consummavit, cum gravissimus feveret ætus persecutorum. Ejus porro vitam inscripsit Philippus Ferrarius Catalogo Sanctorum, quorum nomina non extant in Martyrologio Romano, his verbis. Barcinone in Hispania S. Matrona Virg. et Mart. Eadem in Gallico Martyrologio Virginum habet Fenoviscus Labrinus noster. Probat de ea disertum Joannes, Tanaya Salazar, Antonius Vincentius Domenciu, aliique Hispani Scriptores.

2 Illud satis constat, Reliquias S. Matronæ in monte Jani, indigenis Montivique dicto, prope urbem Barcinonensem, in sui nominis ecclesia, quæ olim Servorum B. Marci nunc Capucinarum est, asservari, quod idem Salazar et Domencius affirmant: nec, unde ea advecta, cujusque qua fuerit, non idem omnino ac nos sentiant. Venerabilis Pater F. Franciscus a Barcinone, Capucinorum in Conventu monte Calvarie ibidem Guardianus, suis literis (quæ XXVI Aprilis anno MDCLXXI, et XXVI Martii MDCLXX, Capuam ad D. Silvestrum Amsum V. C. L. Ecclesie S. Leoni Rectorem scripsit, in nobiscum pro sui lauditate communiavit testatur, se quæcumque ad S. Matronam Virg. Mart. spectare videretur, omnia diligenter examinasse, consultasse historicos, loca perlustrasse, indagasse memoriam veterum non quæ monumenta, num inscriptiones exhibent nupam, aut antiqui characteres:

at nihil earum rerum deprehendere potuisse. Nam annis circiter XXX prius quam eas ipsi litteras scripsit, recessum, in qua seculis aliquot S. Matronæ corpus jacebat, destructam, aliampque amphiorum et multo venustiorum ædificatam esse. At nullum in hac se vestigium antiquitatis reliquum invenisse; nec in conventu quidem, quas olim ante ejus ecclesie demolitionem, vidisse se ac legisse meminerat, exaratas in membrana notus superesse.

3 Antiquam etiam arcam, in qua olim ejusdem Sanctæ Virginis ac Martyris asservatæ reliquæ fuerunt, negat modo extare. Quæ enim illa nunc continetur, cum anno MDCLVII fabricatam: esse vero egregio artificio fictam ex ære, et inauratam, multisque aliis pulcherrime ornatum. Eam se curiose extrinsecus contemplatum, ac dem, eorum Episcopi Barcinonensis Vicario et Consulibus civitatis reclusam, reverenter ac studiose inspezisse. Scripturam in ea non aliam fuisse, nisi qua indicabatur, S. Matronæ Virginis et Martyris ibidem corpus asservari, una cum eueribus SS. Fructuosi Archiepiscopi Tarraconensis, Augurii et Eulogii Diononorum ejus: qui quidem cineres intra eandem arcam in sæculo sunt reconditi. Porro thesam hanc novam faciendam curavit civitas Barcinonensis, in camque eæ idæ veteri dicitur reliquias S. Matronæ Martyrumpque Tarraconensium transtulit Joannes Dams Idoris anno MDCLXXI, die XV Septembris, uti testatur in historia Comitatus Barcinonensium lib. 2 cap. 37 Franciscus Diagus, qui tunc Barcinone erat, et sub hujus Antistitis successore Alphonso Coloma cum historiâ divulgavit. Sed pergit idem in posteriore epistola ante citata, itaque dicta theca sese contemplatum esse testatur primam Divæ caput, non tamen integram: atque hoc se qua parvum submissione veneratum, et sacris dentibus religioso osculo contigisse. Ossa quoque totius corporis in eadem reposita, at nequiquam inuicem exarmentata, sed soluta; unum solum tamen ac pulcherrimum, pleneque ejusmodi ut parvæ puelle fuisse, in nini dubium esse possit. Adit Typosa in literis suis anno 1657 datus fuisse Capue ante quadrennium Barcinonensem nobi-

nulla in seculo novo aut conventu de ea monumenta.

nec ut, a rebus;

1. 1693

nona elegius,

F

in qu, m repon: & reliquiæ an 1593 15 Septemb.

quæ parvæ puelle fuisse satis constat.

lem

A *lem, qui Judicem istic agens, affirmavit fide oculata, caput S. Matronæ sensim a corpore in argentea theca asservari.*

in Vita non satis certa, ex veteri Flore SS.

dicitur nata Barcinone.

in nigro B. minio contenta,

4 *Atque hæc quidem pro certis habemus, quippe quæ viri tales a se eum in modum explorata testentur. Quæ de Matronæ rebus gestis addit, non adeo firmam fidem mereri impune quis suspicetur. Ea hausit e veteri historia, sermone Cotalano scripta, cui titulus Flos Sanctorum Catalaniæ, quæ historia sacri Inquisitorum Senatus judicio probata, Regioque privilegio munita, typis anno 1549 Barcinone excusa erat. De sancta Matrona hæc fere ex ea narrat: Natam Barcinone, sed admodum adolescentem, utroque parente orbatam, adoptatam a patre, viro opulento ac potente: qui cum magnis auctibus crescere illic Christianorum res videret, in Italiam se cum Matrona recepit, inque pro Romano conedit. Hic quamquam profana Gentilium superstitio animos populorum late occuparat, non deerant tamen, qui in cavernis aliisque a promiscuæ multitudinis aditu semotis locis Deum religiose colerent, multis licet atriti laboribus ærumnisque inter comparatas undique capitibus suis, non solum facultatibus, insidias. Tum vero factum est divino munere, ut Matronæ innotesceret, qua causa quibusve locis sancti illi homines delitescerent. Quos ipsa exinde, contemptis Gentilium minis, frequens adibat, ac de Scripturis Sanctis, de Christi acerbissima morte aliisque fidei mysteriis disserentes, magna animi voluptate fidei mysteriis disserentes, magna animi voluptate auscultabat. Cumque indices magis ab ejusmodi colloquiis cor illi sancti Spiritus ardore incalesceret, impense Sanctos illos rogavit, sibi ut Crucifixi effigiem, qualem ipsi manibus usurpabant, conficerent, ut eam ipsa quoque secum perpetuo gestaret; Acquieverunt illi benigne ejus votis, eique effigiem ejusmodi donarunt, quam assidue deinceps, magna pietate ac reverentia secum illa gestavit.*

B

capta ad Præsidem,

ejus minis ac promissis sprellis,

C

Christum libere confessa:

ora flagrant,

invidia et inque modo:

5 *Vidit quodam die oppidi aut pagi, in quo hæc agebantur, Præses, Matronam, non nimis, non verberibus, non precibus virorum ac fœminarum absterneri posse ne Christiano ita fere palam adiret. Miratur constare sic in proposito adolescentulam, que nondum xiv esset annorum; factoque irritatus, ad se pertrahi imperat, et hunc in modum affatur: Dico, inquit, puella, quæ te mentis perturbatio agitat, ut mandatis nostris repugnare ausa sis? At nunc tibi, per magnificam, quam obtineo, potestatem, juro, si in animum induxeris nostris deinceps legibus obtemperare, ne amplissima in te opum honorumque ornamenta congesturum: sin obstinate in tua illa insania obdurescas, scito infaustam tibi mortem manere. Hæc Matrona insigni constantia minus contemnere, munera oblata repudiare, nullamque verborum ejus ac promissorum rationem ducere: ac deum Christi JESU amore inflammatam, profert Crucifixum, quem ei sancti illi homines in cavernis delitescerent donaverant, itaque Præsidentem affatur: Credo in eum qui cælum ac terram resque universas condidit. Ei vivere ac mori volo, qui me in hanc lucem procreavit, ut aliquando cum ipso in æternis cœli sedibus vita fruar perenni et beata. Ne minas inanes intenda, nec divitias pollicere: has enim nihili aestimo, parata pro Christo Jesu Domino meo, lata et alacri mente quoslibet subire cruciatus.*

6 *Tunc ira inflammatus Præses, lictores duos accersit, jubetque vestibus nudatam inclementer eadè verberibus, quod pertinaciter suis parere imperiis abnueret. Tum in custodiam detrusa: votat tibi quidquam ac potionis præbere. Tres ipsos dies ea tenuit abstinentia, sperante Præsidente, posse ac ratione flecti a proposito atque emolliiri acerbiorum adhuc suppliciorum metu. At Virgo beata, cœlestis patrie desiderio flagrans, non refugit martyrium, nec mortem*

Martii T. II.

quantumvis diram reformidavit: tandemque cum diebus tredecim gravissima sustinisset tormenta, gaudio incredibili exultans, Deo spiritu reddidit.

7 *Ubi eam ita mortuam comperere Christiani, qua maxima potuerunt pietate ac reverentia, exanimè ejus corpus abstulerunt, et sarcophago inclusum terre mandarunt, loco occulto. Post aliquot secula, reddita Ecclesiæ pace, cœlestibus indicii in notitiam populi Christiani devenit: sacrum beate Martyris pignus, hoc fere modo. Viderant sapenumero pii homines in locum quemdam agri Romani delapsam e cœlis lucem. Quare Deum precari institerunt, ut declarare dignaretur, quid ea res portenderet: atque ipso loco, qui cœlesti fulgore colluxerat, humum aperiant, et ipsummet, quo S. Matronæ Virginis et Martyris conditum corpus erat, sepulcrum inveniant. Hoc vero proferre in lucem visum fuit, si forte, quod tam admirabili modo detectum erat, aliis deinceps prodigiis divinitus honoraretur. Atque ipso tempore, quodam Numinis instinctu exciti, eo convenere ægri complures, qui implorato Divæ patrocinio, optatam sanitatem adepti sunt.*

cliam sepulta a Christianis:

duo post, cœlesti luce commonstrante, inventa,

miraculis illustratur,

8 *Haud multi ab hac inventione menses abierunt, cum Dei Opt. Max. benignitate in patriam suam sanctæ Martyris revecta sunt ossa: quod in hunc modum contigit. Vulgata celeriter per provincias prodigiorum, quæ S. Matrona ope acciderat, fama, in Galliam quoque perlata est, quo tempore Rex aut Princeps quispian Francorum ex longo jam tempore febri continua laborabat, quam nulla medicorum depelleret quibat industria. Audito igitur quæ Romæ ad S. Matronæ corpus miracula fierent, cum teneretur immenso recuperanda sanitatis desiderio, protinus Legatos ad Pontificem Maximum mittit, qui obtestentur ut ad se ossa patiatur S. Matrona perferri, quo per ea sibi sanitas restitatur. Grata Pontifici Legatorum postulatio fuit: darique iis ossa Virginis Martyris jussit: quibus incredibili quodam plausu et exultatione in navim impositis, eam prope solverunt, ac secundis usi ventis jam fere Gallicum littus attigerant, cum subito, Deo volente ut in extera regione Virgo remaneret, sed ei redderetur quæ ipsam primum postulerat in lucem, horribilis exorta tempesta in medium mare navim repulit, nautasque in præsentissimum vite discrimen conjecit. Quare ad vota precosque conversi, cœli Reginam Mariam Dei Matrem, Sanctamque Matronam, cujus vehebant exuvias, invocant, ut sibi in hoc periculo opitulenter, atque ad eum portum navim perducant, quem hoc beati thesauri velint.*

B

Donatum a Pontifice corpus Sanctæ ferendum in Galliam:

orta tempestate,

F

9 *Senserunt enim vero open intunque Magnæ Matri ac Matronæ Martyris, ad oram Catalanæ delati, ante rupem, quæ Mons Jovis dicitur, juxta Barcinonem civitatem: unde nullo deinceps conatu propellere navim valuerunt: neque dubitarunt, quin ea Matronæ patria esset, ac sedes ei divinitus assignata. Rem omnem urbis Episcopo renuntiant: hic cum Clero ad mare supplicandum accedit, reliquias et navim reverenter eximit, atque in urbem deportat, ac postmodum in verticem dieti montis, ubi edificata S. Matronæ Ecclesia, inque ejus parietibus pictæ historie jam narratæ series est. Data ea ecclesia prius PP. Serviti, usque lucam deserentibus, PP. Capucinis. Postea tamen ea destructa est, ahaque elegantior posita. Ac tunc scilicet veterum illarum picturarum memoria incedit, et scripta sunt deperdita, quibus quæ jam relata sunt continebantur. In capsâ calcæa, quæ S. Matronæ, trium aliorum condita Sanctorum corpora sunt.*

adoram Barcinonensem relecta nob, moxque immobilis educta,

in Monte Jovis collocatur,

Pictæ in parietibus historia.

10 *Ista, inquit idem Venerabilis Pater, traduntur in illo Flore Sanctorum Catalaniæ, recognito et approbato auctoritate sacre Inquisitionis, inque lucem edito typis Jacobi Jaccres anno 1549. Pingitur vero illius*

A effigies, naravi una manu sustinens, altera palmam : hanc quidem ut martyru tesseram, illam ut ea significet prodigiosus in eius oras sanctæ Virginis adventus. Quanta sit illius Floris Sanctorum, unde historiu hæc hausta, auctoritas, haud facile est statuere. Placet quod ingenue proficitur Joanne Marietta Historiæ Ecclesiasticæ Sanctarum Hispaniar lib. 4. qui est de Virginitibus ac Martyribus, cap. 56, ubi describit : De S. Matrona Virg. et Mart. Barcinonensi. Celeberrat Ecclesia Barcinonensis, die xv Martii, festum S. Matronæ Virginis et Martyris. Neque aliud de ea, quod narrari possit mihi innotuit : non utrum isthinc oriunda sit, aut quo tempore martyrium fecerit.

S. Matronæ effigies.

Non est indubitanter fides hujus Historiæ :

sed passim a Cabrianis r. et r. r.

cum al qua iam in varietate.

B Innotuit tamen Catalaniæ ipso est, peregre advecta S. Matronæ, quæ Barcinone observantur, ipsa esse, et quidem per Gallos novientarios. Antonius Innocentius Domenecus in libro de SS. Catalaniæ, et Joannes Tamayo Salazar, cum esse scribunt, quæ Thessalonica ab erubili heri maculata fuit : et quidem pupillam a patre susceptam, ac ne Christianis sese jungeret, ab eo Thessalonica Romam fuisse perductam, et, quo pacto in tradit qui Barcinone natam voluit, Christo ut nomen daret inductam. Deum Thessaloniam, ueritatem qua causa, redisse, ibique in famulitium Hebrææ mulieris datum, utque referant Martyrologiu, ab ea euectam, sepultam Thessalonica Christianis : multis clapsis seculis Gallis negotiatoris eo appulos, sacra illius pignora a civibus obtenta, cum deportare in Galliam vellet, in Catalaniam in calesti rejectos.

12 Phœres ex Italia allatam consentiant : inde fortassis acta conjectura, quod eodem in Campaniæ Matronam Virginem uceperissent. At neque Thessalonicensis illi Martyr, nec quæ Virgo Caput colitur, asportata Barcinonem, quoquo modo aut tempore, videtur : neque enim vel illa Virgo appellatur vel quæ Caput, Martyr, autem constanti ac certa fama : Barcinonensis vero laureæ utaque tribuitur : et sunt, ut certo testimonio jam relato constat, exiit hujus ossa, ut parvula ea esse, ambigua minime videtur. Cui igitur credibile sit, longam durasse in curiolo etiam, quod de Lusitana Campani tradunt? aut ancillaribus laboribus parem sub tam impari hec fuisse? Hoc certo constat esse Barcinone S. Matronam, quæ semper Virgo et Martyr habita,

Est Barcinone S. Matrona miraculis clara :

et qua in cælis potitur gloria, plurimis testata miraculis sit. Cetera quæ narvant, neque refellere valeamus, neque tenemur confirmare, in tanto antiquitatis silentio.

13 Hæc de illius miraculis narrat Domenecus : Quoties siccitate laboratur, deportari ad basilicam Cathedrali ejus exuviae consuaverunt, inque ara principe collocari. Neque diu imbres cœlum differet, honori fidelis suæ sponsæ celeriter suffragante Deo. Crebro animadvertere majores, pluisse ipsa qua altare Reliquiæ luce fuerant, aut postredie, aut minimum intra dierum oculoada, et tanta quandoque tamque assidua copia, ut referenda ad suam adem Reliquiæ fuerint, nondum elapsa, quod de more præscriptum imbri cœlitus eliciendo, tempus erat.

pluviam largitur

14 Febribus inoletur Virginis ejusdem patrocinium. Anno MDCXVII tabellionis ejusdem Barcinonensis filium febrilis ardor corripuit. Opem Sanctæ implorat pater : continuo redit puero salus. Ante non multos annos (scribat autem anno MDCI) venit ad S. Matronæ adem caeca mulier, et ad valvas in gena procumbens, Sanctam non sine lacrymis precata, seculo ad summam usque aram prorupsit, et visum recepit.

in ede. nr febri : :

visum reddi :

15 Anno MDLIV Barcinone Franciscus Arbuesius, cepit filius, ex edito loco prolapsus, ad saxum caput ita graviter offendit, ut exterritus medicus adhibere vulneri manum recusavit, dicens a Deo curari plagam eam posse, non ab mortali chirurgo. Parentes animadverso filii discrimine ad S. Matronæ magna cum pietate confugiunt, et filio perfectam sanitatem impetrant.

E vulnus sanat :

16 Anna Villela, Sebastianæ Villelæ Notarii conjux, gravi et continua ægritudine menses duos oppressa, Sanctæ adem religiose visit : ac precibus rite conceptis, assurgens ut domum rediret, omni se languore liberam sensit.

et moliam in. ecclesiasticam :

17 Severus puer erat Barcinone consobrinnus Notarii, cui Moses Calepa nomen, is e rupe S. Matronæ in præceps prolapsus est : cumque eum sui interitum crederent, et S. Matronam, ut ei optularetur, obsecrarent, incolumem repererunt.

e præcipitio lupum servat.

DE Z. MATRONA MARTYRE THESSALONICÆ IN MACEDONIA,

Sylloge historica.

C Thessalonica urbs est Macedoniæ ad Thermopyum amplexu et opulenta ; Strobom quoque geographi scri. Augusto imperante, virorum copia abundantis : ac ducatu suavis, cum Perseu Regem Romani debellarunt, celebris : sed maximo ei felicitas et gloria, quod Christi religionem ab ipsis Apostolis acceptam, ita coluerit ut a S. Paulo gemina epistola Christiani Thessalonices non tantum confirmari, sed et commendari meruerint ; multique postea pro ejusdem defensione religionis illæ ratam gloriæ posuerunt. E quibus prima in Romaniæ Festa occurrit S. Matronæ Idib. Martii hoc etrogio celebrata : Thessalonice S. Matronæ, ancillæ ejusdem Judææ, quæ cum occulte Christum coleret, et furtivis orationibus quotidie ecclesiam frequentaret, a domina sua deprehensa, et multipliciter afflicta, novissime robustis fustibus usque ad mortem cæsa, in confessione Christi incorruptum Deo spiritum reddidit.

XV MART

S. Matrona Thessalonicensis Martyr,

Thessaloniam civitatem natale S. Matronæ. In metrico Martyrol. quod ante mille annos Wandelbertus Prunensis ammachus concinnavit, ista leguntur :

Thessala plebs Idus Matronæ Martyre servat. Usuardi plurima cœnata antiquissima manu exemplaria, ita habent : Apud Thessaloniam civitatem natalis S. Matronæ Martyris, quæ deprehensa, et multipliciter afflicta, novissime robustis fustibus usque ad mortem cæsa, in confessione Christi incorruptum Deo Spiritum reddidit. Eodem omnia habentur in Martyrologio secundum morem Romanæ Curie, per Magistrum Bellinum de Palua Ordinis FF. Recemitarum S. Augustini emendato, editoque Venetiis anno 1448. Molanus in contextum Usuardi, ista inseruit, sed alio characterè excudi curavit : quæ cum occulte Christum colens, quotidie furtivis orationibus ecclesiam frequentaret, deprehensa etc. Quod sub Bedæ nomine vulgatum est typus Martyrologiani, paulum mutatis verbis : Apud Thessaloniam civitatem, natale S. Matronæ, quæ cum esset ancilla ejusdem Judææ, et occulte Christum colens, deprehensa a domina sua, et usque ad mortem cæsa, incorruptum spiritum reddidit.

F

15 Martii nascitur antiquis Martyrologis Latini.

A 3 *Plenus ejus martyrium explicuit B. Ado Vinnensis Episcopus, nam integra ejusdem Sanctæ Martyris acta nusquam adhuc reperimus : Apud Thessalonicam civitatem, inquit, natalis S. Matronæ : quæ cum esset Plautilla ejusdam viduæ ancilla, et neculte Christum colens, quotide furtivis orationibus ecclesiam frequentaret; deprelensa a domini sua, et in scamno extensa et ligata, et pene usque ad mortem dagellata, atque ita victa in scamno, ob signatis diligenter januis, per noctem relicta, ibi die altero divinitus soluta, et cum ingenti oris gratia orans, inventa est : rursumque nervis crudis in eodem scamno constricta, et loris quousque obtutesceret cæsa est, ibique per triduum ob signatis januis relicta. Facta autem die tertia, iterum soluta divinitus et orans inventa est. Tunc robustis fustibus usque ad mortem cæsa. in confessione Christi incorruptum Spiritum reddidit. Hæc Ado a Rosweylo editus, varique MSS. et Notherus. Sed quam viduam vocant heram Matronæ, MS. Srenissimæ Christianæ Reginae Sveciæ, atque aliud MS. Brugense, et quod Coloniae excusum anno MCCCXCV, uti et Romanum, ac Menæa Judæam faciunt, Petrus de Natal. lib. 3 cap. 202 viduam gentilem scribit fuisse, ipsamque Sanctam in scamno ligatam, noctu divinitus solutam et clausis januis eductam, ad ecclesiam rediisse, et Deo gratias egisse. Quam, inquit, iterum ibidem reperit domina sua, iterum ipsam in scamno viuxit, et crudelius flagellavit, triduo quoque sine cibo reclusam dimisit. Illa vero iterum divinitus soluta educitur, et in ecclesia orans a domina sua tertio reperitur etc. Adonem citat Petrus, a quo discrepat, ut liquet. Antonius Vicentius Domeueccus in libro de SS. Catalanne, et Franciscus Diagus historiae Comit. Barcinonensis lib. 2 cap. 37 dominam Matronæ Plantillam vocant, antequæ opulentam viduam fuisse, sed cultui idolorum deditam. Joannes Tamayus de Salazar Plautillam, sed, aut gentilem, inquit, aut Judæam. Menæa, Arcudius, Synaxarum etc. Pantilam.*

4 *Pridie Idus Martii eam referunt MSS. Reginae Sveciæ, monasteriorum S. Maximini et S. Martini Treviris : Græci xxvii Martii, quo die ista habet Menologium a Cuvissio editum : Natalis S. Matronæ apud Thessalonicam. Hæc cum Christianam fidem profiteretur, et Judææ ejusdam nobilis feminæ, ejus erat ancilla, neque minis neque blanditiis aut verberibus flecteretur, quo minus in proposito permaneret, diutina carceris vexatione animam Deo tradidit. Minus Menologium Græcum eodem die : Sanctæ Matris nostræ Matronæ, Thessalonicæ. Refert eam quoque Christophorus Patricius ac Proconsul. Mitylenæus in epitome Menologii.*

5 *Plenus Menæa : Eodem mense, die xxvii. S. Matronæ Thessalonicæ. Memento dignum est, latere te, Martyr Matrona. Etsi in carcere clausa expiraris.*

Hæc ancilla fuit Judææ ejusdam mulieris, cui Pantila nomen. Sequens autem dominam suam usque ad fores Synagogæ, non ingredebatur tamen, sed deflectebat ad Christianorum ecclesiam. Deprehensa crudeliter verberatur, atque in cavea includitur, et quatuor dierum inedia maceratur : tum educta, dagris conciditur : deum rursus includitur, multoque tempore in carcere detenta, Deo spiritum reddidit. Fertur Pantila cum sanctas ejus reliquias e nuro precipitasset, dignas sui coeleris penas deprendisse : quippe prolapsa in vas sutorcularæ ; in quod superne expressum mustum fundebatur, infelicitæ animam effluisse. Eadem habet Anthologion Antani Arcudii, et Maximus Cytheræus in βίαις αγίων.

6 *Eam Menologion Basilii Porphyrogeniti Imp. et*

Synaxarion Collegii Claromontani Parisiis, diserte asserunt ex urbe Thessalonica fuisse, et ancillam extitisse ejusdam Judææ mulieris γκαεπλῆς, inquit Synaxarion, στρατοπεδάρχου ἐν τῇ Θεσσαλονίκῃ πόλει, conjugis Stratopedarchæ, sive castrorum aut militis præfecti, in Thessalonicensium urbe. Menologion Basilii : ἡ δὲ, ἢ ἐχούσης στρατοπεδάρχου Θεσσαλονίκης : virgini habentis Stratopedarcham Thessalonicæ. Unde refellas quasdam Latinos, qui viduam fuisse Plautillam illam scripserunt : procliri tamen errore, ut ex judæa feret vidua, unica litteræ mutatione, et duarum transpositione. Idem Porphyrogeniti Menologion, isti subjungit : Christiani autem sublatum corpus Martyris, noctu sepelierunt. Postea vero Alexander Episcopus cum intra urbem Thessalonicensem ecclesiam sub ejus nomine ædificasset, ibi eam deposuit. Synaxarion plenus : Postea vero Alexander Episcopus urbis Thessalonicæ, corpus sanctæ Martyris Matronæ, ecclesia intra muros adificata, ibidem ut beatam et venerabilem decebat, sancte et religiose collocavit.

7 *Est autem notandum totum xxvii diei Officium apud Græcos huic Martyri unice aptari, adeoque in Typico solum illius nomen eo die notari : ex Officio autem propriis hymnos et antiphonas Menæa citata repræsentant, quarum una hæc est : Non te jugum servitutis, non faminea mollities, non fames, non fl. gra impedi erunt, quo minus Martyrum constantium initari, o gloriosa. Egregia quippe animi strenmitate, tormenta sustinisti. Quare celestes thalamos adeptata, et diademate gratiarum ornata, iudtas Creatori tuo. Hymnus autem sive canon in sex partes de more divinis initialibus viginti novem stropharum litteris hoc acrostichon constituens,*

Τὸ τῆς Μαρτύρου ἐξου μὲτρον κλίσθ.
Celeste Divæ canto Matronæ decus.

hic, inquam, hymnus, nullius auctoris nomine inscriptus ac penude ex vetustioribus verosimiliter minus, vario quoque ejusdem Martyris habet encomia huc strophis expressa, ex quibus secunda : Qui servi formam assumere dignatus est Christus Deus, liberare eam volens e corruptionis ac mortis vinculis ; a jugo servitutis te sibi sponsam Martyrem desponsavit. *Alia* : Mentis firmitate, mulieris iniqua et nefaria graviora tormenta sustinisti, Beata Matrona. *Alia* : Divino robore confirmata Matrona, nunc acerba dominæ effugisti servitutem : animo quippe non humiliter inhæserat cogitatio, cum soli Domino servires. *Alia* : Frenens, hacclabunda, animoque titubans, impiissima, Hebraica crudelitate, corpus tuum flagris concidit, o victoriosa Martyr. *Alia* : Animo vero divino, et sapiente, ac cultus afflato pollens, refulget in choro Martyrum, Matrona beatissima.

8 *Plura alia id genus legere est inisdem Menæis, in quibus omnibus, uti et in allegatis Latinorum Martyrologiis, S. Matrona Martyr solum, at non Virgo præduatur. Utramque tamen illi aureolam tribuit antiquum Martyrologium Monasterii Aquienctini juxta Dnucum, et pauci quidam recentiores ærologos. Ita Manrolycus : Thessalonicæ, natale S. Matronæ Virginis, quæ a domina sua Plantilla deprehensa, ac multipliciter afflicta, et lustribus cæsa, necorruptum Deo spiritum reddidit. Idem habet Constantinus Pelticus : idem aliis verbis MS. Florarum. Nihil simile Galesinus, Canisius, Grevenus, aliisque plurim tradunt. Et vero Anthologium Arcudii, MS. Luciam, Agatham, aliasque Virgines, in titulis Lectionum, quæ de illis recitandæ sunt, inque Catalogis mensium, ἡπερὶ νομῶν τῶν μηνῶν ; appellat : hujusmodi autem titulum Matronæ minime tribuit, neque aliud profertur quidquam, unde ei decus perpetuæ virginitatis asseri possit. Atque hinc refellere eos hec, qui eandem hanc esse arunt, quæ Barcinonem advecta sit : nam Barcinonensis Ecclesia Matronam*

1) erat ea Thessalonicæ,

ancilla Judææ : non viduæ :

servilla o Christianis :

1) rplum sub ejus nomine ædificatum :

varia ejus et colonia ex Menæis : B

non v detur Virgo futura,

etiam martyrium explicatum a B. Adone

et aliis,

ac nullum dicitur

colitur aliis 14 Martii

apud Græcos 17 Martii.

Vita ruz 8 Martii

et res divinitus imda, etc.

ne parvulo, ut harricenis

A Matronam suam ab omni retro memoria Virginem et Martyrem indigetavit. Quamquam, ut superius annotavimus, viri graus et religiosi testimonio, qui eorum viris primariis civitatibus Borenonensis, tam ex sacro quam civili ordine reclusa theca, quæ ejus continet reliquias, has diligenter erat singillatim speculatus, constat, oisa omnia parvula puellæ conscribere debere: cum hanc Thessalonicensem ancillam ministeris sub feroci hera exeretam, majorem robustioremque existisse certum videatur.

quando martyrium obierit?

Q Quo vero tempore ogonem Thessalonicensis Matronæ consummavit, an cum adhuc in Christianos Ethnici sæviebant, an quo tempore penes ipsos Christianos gubernacula Reip. jam erant, in obscuro est. Etenim nulla non vltas ejusmodi Judæorum in gentem nostram odi et feritatis vidit exempla. Proximum tamen fuisse heræicis illis efflorescentis Christianæ religionis temporibus, coniecere ex eo licet, quod ab vccc int pluribus vitam annis in Fastis Martyrum sit relato Certe quod notu cum Christiani sepelierint, suspicuum movere cupiam potest, Ethnicorum metu non ausos luce palum. Sed Plautilla fortassis timebat famulum, in qua vel erant plures, vel poterant timere esse, qualem Matronam fieri hera volebat. Ipse ejus maritus si non Judæus erat aut Gentilis, utrum tamen voratus fuisse videtur qui domestica illa probra vel dissimulabat, vel volens ignorabat: ut ejus quoque fornicari potest ut a piis illis hominibus potuerit. Alioquin non omnino in luteis sacra peregrisse tunc Christiani videntur, cum ad eorum ecclesiam ita facilis Matronæ ancillæ erat accessus; neque cu heræ quoque ignota, quæ inde illum vi abstraxit. Quando Thessalonicensem Ecclesiam Alexander rexit hand scimus, qui nusquam Episcoporum illius Ecclesie catalogum viderimus. Neque tamen si ejus nota atus esset, continuo et Matronæ foret; cum solium si dicatur

ὑστερον ἐυδὸν τῆς πόλεως Θεσσαλονικῆς ἐκκλησίαν κτίσας, ἐπ' ὀνόματι τῆς ἀγίας. Postea in urbe Thessalonica ecclesiam edificasse sub nomine hujus Sanctæ.

D

10 Hujus fortassis ecclesiæ dedicatio int reliquiarum in eam solennis translatio occasionem Græcis dedit S. Matronæ festum mense Martio celebrandi, Latins autem Martyrologis existimandi eum, quem notatum festo ejus inveniebant, diem fuisse Natalem: de quo tamen ut dubitemus facit Menologium Copticum inter Manuscripta Collegii nostri Maronitici Romæ assertatum; in quo ad diem x mensis Thoth, qui die vii nostri Septembris respondet, hoc illius invenitur elogium. In hac die Martyrio coronata est S. Matrona. Ilæc erat ancilla cujusdam mulieris Hebrææ, et a teneris unguiculis Christiana, Domina autem ejus cogebat ipsam Judæam fieri, et recusantem affligebat laboribus, verberibus et ærumnis. Factum est autem quadam die ut Hebræa rescians ivisse Sanctam ad templum Christianorum, orationis ex more faciendæ causa, diceret ad eam: Quare non venisti in synagogam nostram, sed ivisti ad templum Christianorum? Respondit Sancta: Quia in ipsorum templis adoratur Deus, a Synagoga autem Judæorum recessit. Hac respondendi libertate commota Judæa, gravius quam unquam antea affectam verberibus in obscurum coniecit ergastulum: quatrudio istic eam absque cibo et potu relinquens: postea vero eam eduxit, ac rursus verberatam cruciatamque denuo reclusit in eundem carcerem: in quo vitam Sancta feliciter consummavit. In Martyrologio denique Arabico Ægyptiaco quod ex Arabica lingua vertendum nobis latine curavit P. Athanasius Kircherus per Gratiam Simonum Collegii Maronitici nostri Romæ abunnum Certamen sanctæ Martyris Matronæ xxvii Martii notatum invenitur.

Coptæ elogium ejus 7 Sept. habent.

E

titian 27 Martii.

DE Z. MATRONA

REGIA VIRGINE LUSITANA, JUXTA CAPUAM IN ITALIA.

Commentarius historicus.

CAPUT I

S. Matronæ Virginis, non Martyris Vita, festum, Reliquiæ.

XY MART.

C Primum Anastasium Christianæ religionis Capua S. Priscum habuit, unam ex antiquis Christi discipulis, uti in Sanctuario Capuano probat Michael Monachus ex Martyrologio Romano, aliisque monumentis ut presertim ex MS. Catalogo Capuanorum Antistitam Cardinalis Bellarmini, qui et ipse dudum Archiepiscopus Capuanus fuerat, et sæpius in concionibus ad populum, eodem teste Monacho, de Episcopatu et Apostolatu S. Prisci memmisso solebant. Ante civitatem, non longe a porta, quæ Albana nuncupatur, in via quæ dicit Beneventum, cum duobus ministris suis habitabat, eoque teste Monacho, de Ecclesiastico idem Monachus tradit: in sermonibus et miraculis innumeros mortales ad Christi amplectendum Fidem permoveat. Locus is, sive oppidum aut pagus, nunc S. Prisci nomine celebris est: in quo ipse Martyrium quoque creditur consummisisse, ac certe quidem tumultus fuit. Nam istuc corpus ejus traditur inito sexti post Christi natiuitatem seculi, aut potius sub finem tanti, invenisse divina monitu, eque ecclesiam ædificasse S. Matrona Virgo, e Suerus Regibus Lusitanæ Gallitiæ orta: quæ et ipsa in ecclesiam S. Prisci colitur. Hujus autem acta, inquit Monachus, habuimus non atramento in chartis impressa, sed imagi-

S. Prisci 1 Episc. Capuanæ et Mart. corpus

inuentum a S. Matrona Virgine

nibus in muris expressa: quæ ex muris in chartas ita ipse traduxit.

2 Matrona, Portugallie Regis filia, duodeniis gravi sanguinis duxu laborabat. Pater unlique remedia, sed frustra, conquirebat. Puella caeleste implorabat auxilium; et tandem sui morbi curandi rationem colitus edocta fuit. Angelus enim in somnis illi apparuit, dixitque: Matrona in Italiam perge, in Campaniam penetra, in via Aquaria prope Capuam siste. In duos necdam domitos juvenecos invenies, qui quotidie ab armento segregati, certo quodam in loco præcumbunt. Cura tu locum effodi: B. Prisci Episcopi et Martyris, ex antiquis Christi discipulis, corpus invenies: extractis tatisque reliquiis, consistet sanguis, et sana fiet. Ne vero de voluntate divina sis hesitans, accipe funiculum, quem capitibus juvenecorum impones. Matrona surgens mane parentibus noctu visa narrat. Lætantur illi, eligunt xii virgines, et probatissimos viros, qui comitentur. Matrona ergo cum nobilissimo comitatu dimissa, Capuam usque pervenit, et juvenecorum signo conperto, locum effodi curavit: invenit S. Prisci reliquias, et morbus abscessit. Accessit deinde ad Pontificem Romanum, et ecclesie in honorem S. Prisci construendæ dedicandæque facultatem obtinuit. Itaque illo ipso in loco, supra sanctum corpus inventum, ærexit ecclesiam, et circumjacenti campo dotavit.

que fluxu sanatus laborans,

F

Angeli ronu

e Lusitania in Italiam venit,

eque invento sanatur:

æ 1. fca illi ecclesiam,

3 Hactenus acta B. Matronæ, non scripta, sed picta. Erant autem, inquit idem scriptor, picture in muris

A muris ecclesiae, junctae cum tribuna, id est, cum superstitie illa parte basilicae, quam ipsa B. Matrona construxerat. Tandem aucto populo, amplianda fuit ecclesia, diruendique picti parietes. Sed Archiepiscopus Ciesar Costa mandavit, ut pictor exempla sumeret, et secundum illa, iconi majoris altaris parerga apponeret. *Septem annis post vulgatum a Monacho Sanctuarium Capuanum edidit sororis ejus filius D. Silvester Aiossa V. CL. sermone Italico, Breve compendium Vitae S. Matronae Virginis, ex jam citato Sanctuario desumptum, Neapoli typis Roberti Molle, in patente folio excusum. In eo dicitur monti ab Angelo Matrona, ut cingulo suo duos illos juvencos, ad locum ubi S. Priscus sepultus erat, reperieridos, colligaret: non vero funiculum, quem capitibus illorum imponeret, ob eo accepisset. Additur, Ecclesiam illam parochiam S. Prisci distare tribus millibus passuum ab nova urbe Capua: quae vero pars veteris basilicae a sancta Virgine edificata superest, cum nunc a populo Tribunali veterem appellari: inque altari reliquias aliquas S. Prisci asservari, corpore reliqui in urbem ad thesaurum Ecclesiae Cathedralis asportato.*

B *At de S. Matrona quid actum? Respondet Monachus. Construxit domum prope basilicam: domus supersuit reliquiae. Dicitur locus LA MORTA: quod nomen in personis significat corrogationem quandam; et in aedificis, domum vel oppidum, attributis campis ductum: et utrumque nobis significare potest. Nam et domus juncta basilicae, circumjacentis et attributi campi caput erat; et ibi cum suis comitibus puellis Virgo ad mortem usque permansit. Mortuum corpus honorifice conditum est in arca marmorea perpolita intra sacellum, cujus testudo musivo opere decorata, quatuor columnis innititur, et parietes candidi, marmoreis politisque tabulis incrustati, ad avorum usque tempora perdurarunt. In arca parvulum foramen est inferius, et quo sanctum corpus liquorem (vulgo Manna) emisisse dicitur. Scripsit nobis paullo antea citatus Aiossa, liquorem illum sacrum e Divae tumulo fluere deuisse circa annum MDXL, cum flagitiosa vita mulier in foramen, nuda manabat, digitum immisisset. Erat autem liquor ille, ut ipsi senex narravit, qui a parentibus suis id pueri didicerant, adversus omne genus aegritudinum salutaris et praesentis saepius efficaciae.*

C *Testatur idem, passim illic hominum sermonibus celebrari, venisse olim Capuanos ad oppidum illud S. Prisci, ut arcam marmoream, in qua conditi S. Matronae lapsanae sunt, Capuanam asportarent: cumque in atrium, quod inter cellas ejusdem Sanctae ac templum jacet, esset elata, subito maxime abortum esse temptatam, quae eos capto cogit absistere: idque tertio evenisse, ac semper deinde arcam in sacello suo inventam. Advertit hoc eorum animos, ut plura sibi persuaderent, nocte Sanctam suos reliquias inde Capuam auferri: atque id eo quae struunt consilia, in perpetuum dimisere. Ita retulisse, quibus sui olim parentes, octoginta tunc aut nonaginta natos nati, dixerant se cum ea fierent adfuisse.*

D *Georgius Cardosus tom. 2 Hagiologii Lusitani scribit, cum in urbem suam vellet Capuani Sanctae hujus Virginis tumbam devehere; non sine miraculo eum in priore sua sede inventam: illudque exploratum haberi, in hodiernum diem non fuisse upertam eam tumbam, quod noluit praeter quoniam religioso timore Reliquias illas tam sanctas et mirificas uttractari. Apertam tamen illas sibi tumbam fuisse, ut oculis usurpare actus reliquias et tangere manibus posset, declarat Monachus, qui annis xxvii prius quam ille secundum sui Hagiologii tumum ederet, ita in Sanctuario scribit pag. 150. Nunc ibi non est nisi una vitrea, plena inioribus ossibus. Credunt oppidani esse integrum corpus: at quamvis eorum sit decepta simplicitas, pietas tamen*

decepta non est. Nam B. Matronae sepulcrum pie visentibus, nunc etiam pietate divina gratiae conceduntur: et mulieres, quae praesertim sanguinis fluxu laborant, quotidie intercessionis virtutem experiuntur. Et Januarii die xxv, cum sit festum Dedicationis Ecclesiae, semper nuncupatum est Festum S. Matronae: et maximus est Capuanis finibus terminorum ad Ecclesiam S. Prisci concursus, cum votivis muneribus invocantium nomen et auxilium S. Matronae.

E *7 In Compendio Italico Vitae Sanctae hujus Virginis, jam ante citato, eadem referuntur de ejus reliquiis in eleganti arca marmorea reconditis, quae arca posita est in ara sacelli, ad illius honorem erecti, ac musivo opere decorati. Est hoc sacellum in templo S. Prisci, punctulum a tribuna veteri distans. Alterum S. Matronae festum, ipsiusque proprium, agitur in Ecclesia S. Prisci die xv Martii: quo etiam die, ut recte monet idem Monachus, Martyrologium Romanum alterius Matronae mentionem facit. Non tamen Virginem appellat, ut ipse id citat: qui alioquin illud recte admonet, non esse insolitum, plura festa ejusdem nominis in eundem diem incidere, aut consulto conjici, cum propriis alterius dies ignoratur. Exempla offert, uti et nos ubi saepe in nostro opere.*

F *8 Quae illud quoque ab nonnullis scribit, cur Matrona Virgo in icone Magni altaris scaturat cum palma, id est, cum signo martyrii? Et, certissimum esse ait, id factum errore pictoris, et cujusdam tunc Ecclesiae Presbyteri Mercenarii: et sicut erroris fuit illo modo pingere, ita Rectorum deinde incuria fuit, errorem non corrigere. Monet tamen in icone illa nihil nunc innovandum videri: tum propter eos, qui B. Matronam tempore Wandalicae persecutionis huc ex Africa seu mortuum advectam, seu vivam concessisse opinantur; tum propter Breviarium Capuani auctoritatem: in illo namque Idibus Martii notatur S. Matrona Virgo et Martyr: nec apparet de nostrane an de altera loquatur: et de nostra si loquitur, non esse omnino respuendum. Potuit enim B. Matrona pervenisse usque ad senectam et senium, et a Longobardis impiis et idololatriis et turpibus, qui anno dxxvii vel dxxviii in Italiani irruerunt, tormenta pro fide pati, pro virginitate, ut alii plures.*

G *9 Idem tamen scriptor parte 4 Sanctuarium quaque exhibet Capuanae Calendarum, abest a duobus primis Matronae nomen, in tertio, quod inventum in Thesuro Capuano, habetur, Idibus S. Matronae Virginis, in quarto Idibus, Matronae Mart. Sed fuitet Martium et Aprilum huc Calendario utiunde usus. Quatum, praefixum Breviario Capuano impresso, quale et manuscriptum asseratur in arca Capitulari: Idibus Matronae Mart. Annotat ipse Martyrol. Romanum et alia communiter agere de S. Matrona Mart. Thessalonicensi. Item Barcinone in Hispania de Matrona Virg. et M. agi: sed alias esse a Matrona, quae colitur in via Aquaria. In Officio Ecclesiae Capuanae de Matrona nihil agi. Inanis igitur illa ejusdem scriptoris conjectura, qua num S. Matronae eadem fortassis Longobardi conceverint post annum dxxviii addidit. At si venit ipsa in Italiam Zenone imperante, qui anno ccccxcxi sub medium, Aprilis interit, etsi tunc non nisi duodecim fuisset annorum cum ex Lusitania anno praecedenti discessit, fortendum esset anno summum ccccxxxix natam fuisse, ut sub primam Longobardorum irruptionem prope nonagenaria fuisset. Qui ergo ratione statuit alibi idem auctor hanc posse Matronam videri fuisse, cujus reliquiae Barcinonem translatae sunt; cum nos antea gravissimo testimonio affirmaverimus, eas unum parvulae puellae judicari a viris gravissimis, qui eas eorum accurate contemplati sunt.*

H *10 Sed de tempore, quo in Campaniam monitu Angeli venit Matrona, mox quaeremus, et cujus fides sit*

in casus miris
p. 118 hujus
libri:

S. Prisci
corpore nunc
Capuae.

partes in
haec parochia
arce:

S. Matronae
corpore nunc
Capuae.

ubi nunc
vita:

corpore ejus
in sacello
arce
incluuntur.

e qua liquor
(vulgo Manna)
defluat.

ad mortem
salutis,
jura
suppressus:

Capuanam ne
arcam
ostenderent
causam
prohibebat

in ara
venerit
lucina
interitur.

in mare
pauca sunt.

D
in legum
corpore
recondita:

in agnis eo
concursum,
pro capite
25 Januarii.

et 15 Martii.

quo alii
S. Matronae
coluntur:

haec cum
palma picta;

non ergo
Martyr

F
non videtur

neque
Barcinonem
translata

que

A qua citatur ad eam rem epigraphæ. Præter quod de ea sentiat. Baronius in Annotationibus ad Martyrolog. Rom. profertur. Ita ergo Idib. Martii lit. e. inter alia scribit : Dux alie Matrone nomine Martyres passæ habentur in Africa sub Diocletiano Imp. una cum pluribus aliis, quorum res gestæ ex Proconsularibus Actis descriptæ habentur apud Surium die xi Februarii in Saturnino et sociis. Existimamus harum alteram illam esse, quæ apud Capuam in Campania habetur in honore : ea enim putamus translata ab Episcopis Africanis, prodigis tempore persecutionis Wandaliæ, ut de aliis Martyrum reliquiis accidit, ut de Casto, Emilio, Marcellino et Saturnino dicimus die v Octob. Ad ejusmodi conjecturam quidem libentius in re obscura nos adduci patiamur, quam illam præstare actis quibusdam nulla ex parte subsistentibus, quibus dicitur Matrona ex Lusitania Capuam concessisse.

Hæc Baronius, absque alia probatione, nisi quod que in manibus sunt Capuana Matrone acta nulla ex parte subsistere censuit. Id si daremus, an consequens esset, ex Africa unam ex duabus illis, quæ cum S. Saturnino et aliis pluribus Carthagine coronam sunt martyrii adeptæ, calculantur xi Februarii, reliquias esse temporis Wandaliæ persecutionis in Campaniam allatas? Numne alia potuit existisse Matrona, eum fatetur Baronius plures eo nomine sanctos Martyres colit? Monachus de hoc conjectura sacrorum historicorum antesignani, ut eam merito appellat, ita censet : Si tantus vir opinaretur, inquit, S. Matronam viventem, cum Sanctis Episcopis Africanis huc accessisse, et de S. Prisci corpore perquirenda postea monitum, libentissime consentiret. At non ubi, nisi rationem aliquam afferret, quæ solidior ac probubrior videretur iis, quæ de Lusitana Virgine Matrona narrantur. Pergit Monachus : At vero, dum ille opinatur Matronæ defunctæ reliquias huc abductas, quia sic tota negatur historia, assentiri non possum. Cur negabo S. Matronam fuisse infirmam et laborantem sanguinis fluxu, si antiquissima et constantissima devotio est, ut feminæ, imo etiam viri, quæ laborant sanguinis infirmitate, B. Matronæ sese commendat? Cur negabo S. Matronam basilicam S. Prisci ædificasse, si festum Dedicacionis illius Ecclesiæ, antiquissima et constantissima traditio a Capuanis, Avesanis, Calatinis et Casertanis appellatur festum S. Matrone?

CAPIT. II.

S. Matronæ ætas, genus regium e Lusitania.

Prosequitur Michael Monachus quoniam orkus erit disputationem, pro ascenda Campaniæ possessione reliquiarum S. Matrone ab Africa acceptarum, plena honoris ac dignitatis, tum ob susceptam ultra ad eos ab ultimis Hispaniæ finibus peregrinationem, Sedem ac domicilium apud eos collocatam, non ad exigua usuram temporis, sed ab ipsa adolescentia in reliquum omne vitæ spatium; tum ob inventum sepulcrum, quo conditæ erant præmi ipsorum Antistitis S. Prisci, ac demum ab basilicam illius nominis constructam, cujus adhuc pars visitur; prosequitur inquam, quam instituerat a nobis paragrapho superiore relatam actionem, hisce verbis : Cur negabo acta, in quibus nihil repugnans, nihil improbabile, nihil insolitum invenitur? Dem fusc ac doctè ostendit, nihil in iis actis narrari, quæ studiis aut multa in aliorum Sanctorum Fatis ac hactenus Ecclesiasticis, et nunquam fere diligentiam in argumentum non necessarium impendit, cum nemo sit, qui negare possit similia pias in extare.

Duo tamen sunt capita, quæ non satis fortassis explanata videri possunt : unum ad tempus spectat, quo venisse in Italiam Virgo traditur, cujus afferuntur pu-

gnones invicem notæ. Allevna sibi ipse objicit, qui possit illa filia Regis Portugalliæ dici, si eo tempore Portugallia Regni titulum non habebat? Hujus posterioris modi haud difficultis est solutio : prior solvi si nequit, secubatur. Is in hoc situs : in muris ecclesiæ S. Prisci, præter picturas, quibus dirimus vitam omnem S. Matronæ fuisse adumbratam, epigraphæ eatat character, ut ait Monachus, quasi Longobardo, vel quasi Francico sculpta, in hæc formam : Anno Domini quingentesimo sexto, Indictione decimaquarta, regnante Zenone Imperatore in Constantinopolitana urbe, Gelasio Papa in Romana urbe, Beata Matrona fieri fecit istam basilicam ad honorem Beati Prisci, cum auctoritate supradicti Papæ et aliorum Prælatorum constituit et ordinavit, ut omnis, qui hæc basilicam devote visitaverit, annis mille, centum et duobus Indulgentiarum suorum peccatorum acciperit. Atqui (ut styli barbariem omitamus) hæc temporum notæ minime sane invicem congruunt, nisi quod decimoquarta Indictio incidit in annum Christi quingentesimum sextum : verum eo tempore ille computus annorum a notitate Christi ad vulgarem Chronologiam ordinandum non adhibebatur. Illum autem annum neque Gelasius pontificatus, neque Zenonis imperium attingit. Cæperat enim hic regnare Leone Juniore solo Cos. qui annus erat receptæ ævæ BRÆ CCCCLXXIV : extinctus est sub mædium Aprilis anni CCCXCII, Olybrio Juniore solo Cos. At S. Gelasius Papa sedit a die 2 Martii CCCXCII ad 21 Novemb. CCCXCVI. Quid ergo? Tota errat fides tractæ a majoribus de illius actis fide? tota vetustissime religionis reverentia extinguitur? omnis tal acceptorum a S. Matrona beneficiorum memoria obliterrabitur? qua memoria lapsus, aut imperitia sua delusus, qui hæc composuit epigraphen?

Quid si ne error quidem inest in us verbis? Neque enim esse quisquam adeo hebes potest, ut hæc annua anno non contigisse arbitretur : exotosse nobilem Virginem, adhibita medicamina multa et diuturna : hæc eam fœtu caruisse, sollicitam ab ea castis precibus Numen; totum etiam, quod Ferrarius et alii quidam pie suspicantur, conceptum custodiendæ quondam fueret virginitatis, si sanitatem recuperasset; adornatum longinquum iter confectumque; repositum S. Prisci corpus; ædificatam illi ecclesiam; a Pontifice Romano pettum ejus rei molientis commutationem, curandæque devæ dedicationis. Sed si Zenone Imperium adnuustrate, venit illa in Italiam, postea Gelasio Pontifice, construxit illam S. Prisci basilicam; anno XVI eam dedicari procuravit, et variorum Indulgentiarum thesuro ornari ac muniri, erit quod nulla ex parte subsistere quisquam jure queritur? An ergo ut certum indubitatumque est, hæc ita evenisse? Non ut verisimus : sed qui assereret, quo is testimonio scriptoris veteris revinci possit? Nunc ergo enim suffingentur huic narrationi reliquæ templi a Sancta ædificati, mirantibus illic potrata quam plurima, festum anniversariæ Matronæ in ea æde, Idibus Martii ab omni retro memoria celebratum, frequens eo accursus popularum, nonne satis est opinionem retinere, aut pati ut quibus placeat retineant, quæ omnium annis prædem alte inhaerit; quam alterius Matronæ communisci allatus huc reliquias, de quibus nulla extat uspiam scriptura, aliudve monumentum?

Notus alter est, qui possit filia Regis Portugalliæ dici, si Portugallia tunc regni titulum non habuit. At Reges eam tamen habuerunt, non ipsi quidem e veteri Lusitanorum gente, sed advenæ barbari, Alani, Wandali, Sævi, qui, teste S. Isidoro, AERA CCCXLVI Spaniæ occupantes, necesse vastationesque cruentis discursibus fecerunt, urbes incenderunt, substantiam direptam exhaurerunt. Sed triennio post, videlicet AERA CCCCLXIII, tandem ad pacem ineundam, Domino miserante, conversi, forte in possessionem sibi provincias diviserunt : Galliciam Sævi occuparunt, Alani

in et Africa in Campaniam edicta?

utque hoc probatur

L

mendosus habet temporum characteres

E

ab inscitia scriptoris;

item nulla stat qui repugnet.

nisi commode explicetur

P

et.

an ipsa filia Regis Portugalliæ?

secundum tempore illi Reges,

A Alani Lusitaniam et Carthaginensem provincias ; Wandals autem, cognominæ Silingi, Beticam sortiti sunt. Spani autem per civitates et castella residua plagis afflicti, barbarorum dominantium se servituti subjecerunt. *Æra* cccclv. qui erat annus Christi ccccxvi. *Folia Gothorum in Hispania hæc* Wandalos Silingos in Bætica omnes bello extinxit : Alanos, qui Wandals et Suevis potentabantur, adeo cecidit, ut extincto Atace Rege ipsorum pœnci qui superfuerunt, obliro regni nomine, Gunderici Regis Wandalorum, qui in Gallicia resederant, se regimini subjugarent. *Istu in Gothorum historiam Isidorus: in Wandalorum vero hæc* : Primum in Hispania Gundericus Rex Wandalorum successit, regnans in Galliciæ partibus annis decem et octo. Qui dum rupto foedere pacis Suevorum, Balearicas Tarraconensis provincia insulas deprædatur : deinde Carthagine Spartaria versa, cum omnibus Wandals ad Beticam transit, Spalim destruit, factaque eade in directionem mittit. Qui cum auctoritatem Regiæ potestatis ipsius, in Ecclesiam civitatis extendisset, mox Dei iudicio in foribus templi demonio correptus interiit. *Æra* cccclxvii. Christi munitum cccclxix. Gessericus frater Gunderico successit in regno annis xi. qui ex Catholico effectus apostata, in Arianam primus fertur transisse perfidiam. Hic de Bæticiæ provincie littore cum Wandals omnibus, eorumque familiis, ad Mauritaniam et Africam trajecit.

B 16 Ab ingressu igitur trium huius gentium in Hispaniam, qui contigit, ut dictum, *Æra* cccclxvi. Christi anno cccclviii semper fuerit qui Portugalliam, aut notabilem ejus partem, regio nomine obtinuerit : Alani primam Lusitaniam : Collexionem, cujus nunc pars sub Portugallia cœnsetur. Sueri cum Wandals; hisque in Africa transentibus, soli. Primum in Hermerius Princeps; hujus filius Rechila, præter alias provincias in suam potestatem redactas, Emeritam capitam proprio regno associavit : qua in urbe *Æra* cccclxxvii. sive anno Christi cccclxxviii sub cultu, ut fertur, gentilitatis vitam finivit. Et Rectarius filius, Catholicus factus, successit in regnum : is vero post novem annos a Theoderico Rege Gothorum, socio suo, prælio victus, deinde ad locum Portugalem captus occisusque est. Tunc Suevi, qui remanserant in extrema parte Galliciæ, Mablram, Atila filium, sibi Regem constitunt : mox altera eorum pars Frantianem. Hoc mortuo, ceteri cum Maldra pace facta, pariter Lusitaniam deprædantur. *Æra* quadragesimo nonagesimo octava, Christi cccclxxx. Mablra interfecto, inter Frumarium et Remismundum oritur de regni potestate dissensio. *Æra* dn Frumario mortuo, Remismundus omnibus Suevis in ditionem suam regali jure vocatis, pacem reformavit, factus unit cum Theoderico Gothorum Rege, a quo arma et uxorem accepit. Inde ad Lusitaniam transit, Comibricam pace deceptam diripit, Olysiptanam occupat. Hujus autem tempore Ajax, natione Galata, effectus apostata Arianus, inter suevos Regis sui auxilio, hostis Catholicæ fidei et divine Trinitatis emersit; de Galliciæ Gothorum regione hoc pestiferum virus afferens, et totam gentem Suevorum lethali tæbe inficiens.

C 17 In ea hæresi Suevorum Reges per annos fere centum permanserunt : quorum S. Isidorus non reverent nomina, quia nimium indigni habiti, quorum apud orthodoxos scriptores extaret memoria. Tandem, ut idem habet, regiam potestatem Theodemirus suscepit : qui confestim Ariana impietatis errore destructo, Suevos Catholicæ fidei reddidit, annitente Martino monasterii Duniensis Episcopo, fide et scientia claro : ejus Vita ad xx Martii dabitur. Inter hæc is, anno Ariamiri sive Theodemi Regis tertio, Christi dclxi concilio Bracarensi primo, dein *Æra* dclvii Luceni

secundo : Regnaverunt autem in Hispania Suevi annis dclxx, ut habet S. Isidorus, ut Garsius Lantisa, cclxxvii.

D 18 Constat ex iis quæ factenus obtinuisse fuisse in Portugallie provincie Reges eo tempore, quo vixisse traditur S. Matronæ. Sed quis ejus pater fuerit, non constat. Quoniam Rectarium censent, quæ Catholicus fuit. Eo argumentis suspicari idem de Maldra, Fransaur, Frumario liceret. Nam quod Sancta caeleste visum parentibus retulisse memoretur, illique ut probasse, et necessaria ad iter subministrasse; nullus vero trium Regum horum unquam regnavit, ut poterit duodecimum filiam in Italiam ablegasse; putat illi notu fuisse, antequam pater regio admoeretur; deinde quod a parentibus dicitur comitatum accepisse, intelligi id potest de tutoribus, aut etiam patris successore. Dabimus etiam illud non inveni, si non est illa pater Regis genti, creditam tamen Regio sanguine ortam; idque ut ipsa retineat, vel proditiis comites, vel ex numero comitatu apparatuque conjerisse Campanos; et si neque hic tantus fuit, quantum pictura illi exhibuit; iudicium tamen regolis prosapia ac regique valibus, illi tam longinqua molestaque peregrinatione putat haberi. Quæ vero cum comitate Virgines duodecim narratur, si non fuerant ut ei stimuloerentur adjectæ, sponte fortassis sua, assensu parentum quoræ suorum, cum aliquo virorum mulierumque gratiorum comitatu, quorum in tutela ipsa sociare essent, secum eam sunt. Denique ut se res illa omnis habuerit, id tamen committendum non est ullo modo, ut non, quodlibet, deferatur antiquitati. Quæ etiam Philippo Ferrari in Catalogo Sanctorum Italia in Annotatione ad eblugum hujus ipsius Virgines Lib. Martii, sententia est.

E 19 Georgius Cordosus in 2. Heptagyni Lusitani ad xv Martii pag. 184 col. 2 lit. c. in comment. Remismundi vel successoris ejus, quem Theodulum appellat, fuisse fiam arbitratur, velut utam e spanis rosam, aut potius hoc modo ab his avulsam proputio Dei nomine, ne raris Arianæ hæresos eustam sanctamque ejus mentem inficeret : eoque factus in unum induxisset, ut in Italia, ubi sanitatem corporis recuperarat, sedem deinceps figeret, ne in Hispania vultutem animi deperderet. Qui miram videtur, patrem Ariamum pati voluisse, ut filii adiret agritudinem deplendæ spe ad sepulcrum S. Prisci Episcopi; memnerit et Angeli verbis spem eam illi ingestam, neque Arianos Sanctorum Christi discipulorum sepulcrum abominatus; cum scimus etiam Calvinistas, juratos Sanctorum hostes, qui superiore seculo Sanctorum monumenta everterunt, ossaque combusserunt, unæ quantoque, quod saluti orthodoxis fuisse conpererunt, osculari reverenter Divorum reliquias; sacra us loca truerari, a fontibus, qui ab illis olim Numinis invocatione elucti aliare riuissa ipsos dienti feruntur, potum sibi sorsaque tum liberis tum famulis imo et juvenis haurire et una sanitatem. Ipsi quoque Gentiles similis non averantur. Eaque ratione, plurimi et in Catholicos homines mentem benignam induunt, et sensim eorum dogmata ritusque implectuntur. Consimilem prope eventum narravimus to. 1. Januarii, ad diem viii, cap. 9. Vita S. Gaudie Virginis; ubi Regis ejusdem transmigravit et adhuc Paganis filia, ab ipso incanabitis multiplex eoque gravissima membrorum imbecillitate laborans, dirivinitus in somnis aliquotes admonita est, ut in Bracabontium, Belgicæ secunda provinciam, veniret, et S. Gaudie Virginis sepulcrum viseret, canque supplex precaretur, certo adeptura illius proxiimo suscipulum. Quod et erent. Quare et pater ejus ac mater eodem Divum venerant, et ipsi ad Morcabene curiam, ubi Gaudie inmultus erat, venerunt; et ambo baptismum simul cum filio susceperunt.

Alavorum in Lusitania
a Maldra
Wandalorum in Gallicia Gunderici S.
Suevorum in Gallia in Lusitania, per Atilam Rectarum
Rectarius Catholicus
Maldra
Iranones
Frumarius
Remismundus, factus Arianus
Arianus
Arianus
per 100 annos
Frumarius Catholicus
21, 22

Quis horum S. Matronæ dn ep?
in certis dn?
on Reixan. undus Arianus?
F
u. in e tam heretic, imo Gaudie, S. inlorum subinde opera sibi sorsaque potuit.

A

CAPUT III.

S. Matronæ plurima erga mortales beneficia.

S. Matrona
invoatur
contra fluxum
sanguinis.propulsiã ac
siccitate.fustulã ad id
supplicanti-
bus.

Quod traditum jam supra fuit, frequentissimis un-
thematibus, quæ ad sacellum ac sepulcrum S. Matronæ
offerunt miles viri feminæque, plane pervulgatum apud
Capuanos ac fuitimus esse, ejus præcipue patrocínio
sua profusum sanguinis, id neque exemplis neque
testimoniis pluribus confirmare necesse est. Non in
sola tamen ea re cernitur ejus erga mortales benefi-
centia: nam si pluviam optant, si serenitatem, si quam
rem aliam, ad ejus sacellum, quod est in templo S.
Prisci, supplicationes instituunt: quas cum extimæ
sensu pietatis frequentant omnia sexus ætatisque homi-
nes, et quidem adulescentula pedibus nudis, spurrisque
capillis, altis vocibus idem conclamantes, Misericordi-
di: et quidquid postulant, ut nobis perscripsit R. D.
Silvester Auisa, id semper fore meritis S. Matronæ
Sanctique Prisci consequuntur.

B

Infirma
appareat
brachium
sideratam
et latus ungli,

21 Multos eadem morbus celestibus remediis propul-
sant, esse videndum ægris offerens, adempte et affectas
corporis partes pervagans. Gratum ejus rei exemplum
idem nobis perscripsit: nos hic, ut a viro grati, pio,
et erudito acceptum; non autem ut Ecclesie supræmo
judicio approbatum, dabimus. Primum contigit Julie
de Monaco, Michaelis Monachi germanæ, amite
ipsius D. Silvestri. Ei novem ipsos menses dextrum
brachium ac latus sideratione quadam dissolutum
jam mortem minabatur, conclamante aliquoties a
medicis. Ast ipsa nocte, qua interituram prædixe-
rant, exorta et somno, conspicit in conclave suum
ingredientem S. Matronam, splendore mirifico cir-
cumfusam, vasculum manibus gerentem; quæ ita
eam compellavit. Surge Julia; adsum enim ut te
sanem. At Julia contuens Divæ sibi apparentis for-
mam esse, quæ eam pietam in conclavi suo habebat,
viridi mirum veste indutam, fluente caesarie, adole-
scentularum Virginum more, ita eam compellat:
O Sancta mea Matrona, quæ ista gratia est? Ego
viribus omnino delecta movere me nullo modo pos-
sum. At Sancta blande respondens, ad lectum infirmæ
accedit, ac brachium ei latusque perungit, omnique
longæ nequitudinis incommodo liberat. Julia conti-
nuo surgit e lecto, patremque ac matrem advocat,
hæc verba stupens ingemuit, Sana sum, Illi subito
evento utroni, quarunt quis eam curavit? Illa,
S. Matrona, inquit, me curavit, brachiumque cele-
sti olivo perunctum ostendit. Parens uterque, facio
sola appressa, Deo et S. Matronæ gratias agit, ac
postulo mane cum illi ecclesiam adeunt, totique
populo brachium illius omnino sanum ostendunt.
Et Rector ejus Ecclesie D. Lucas Pisanus, Sacro-
dotes doctus ac pius ad altare S. Matronæ Missæ sa-
crificio oblato, grates Deo pro munere persolvit.

ac subito
sanat:illa beneficium
vulgat

C

ac tota vita
juravit:

22 Julia vero per omnem vitam, quod colitus
pereperat beneficium celebravit: neque sapius
rogavit ut id scripto traderem ad posterum memo-
riam, cum me scriat peculiari quadam devotione
debitum esse cultum S. Matronæ, ejusque vite opi-
tamen Italice edidisse: quod scriptum illa omnibus
Sacerdotibus qui necebant ostendebat, ut Rectori
Ecclesie S. Prisci D. Cesari Bocardo l. V. D. ac
Thoma Bocardo, insigni nostræ ætatis Medico,
itemque Petro Josepho Bocardo S. Th. et V. l. D.
Petro Paulo de Angelo, consobriño meo ac nepoti
suo et D. Michaelis Monachi, nam hæc tres fuero
sorores. Est autem nunc D. Petrus Paulus Rector
Ecclesie S. Prisci studus enim, ut vel sic avun-
culum nostrum imitaretur, animum adjeceat, ac
deinde sermonibus ad populum habendis, quam sibi
comparaverat doctrinam ac fecundam, exerent et
multis locis Capuanæ diocesis conciones per Qua-

drage-iman habuit. Erat autem Julia ejus meaque D
amita, insigni virtute prædita mulier, ac præsertim
singulari erga S. Matronam pietate. Vixit post jam
memoratan infirmitatem annis multis, ac tandem
anno moctiv obiit fore octogeneria.

23 Non est absimile quod idem Auisa nobis scripsit
anno MDCL, hunc in modum: Anno MDLXXXIX Julia
Palneria, ex oppido S. Prisci diocesis Capuanæ,
cum filium peperisset, cum Joanni Carlo nomen im-
posuit, paucis post diebus in febrim incidit, quæ a
festo Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli, ad
diem usque omnium Sanctorum ei inhaesit. Multis
frustra tentatis remediis, etiam sinistra latus dis-
solutio nervorum penitus debilitavit, jamque illi
duarum mulierum auxilio opus erat, ut de strato
moveri posset. Cum ergo jam medici de vita ejus
desperarent, ipsa languore totiusque corporis dolo-
ribus oppressa, dicentem quempiam audivit, intra
dies paucos morituram. Quibus verbis intume con-
cussa, quanto potuit animi sensu ad patronam suam
S. Matronam se convertit, et ut sibi opem ferret
precata est. Biduo post, tribus circiter horis ante
ortum solis, cum ob nimium morbi ardorem et na-
gustias spiritus, patre cubiculi fores opus esset,
perque eas lunæ splendor subiret, ut pene clara vis-
videretur: ipsa autem vigil de morte cogitaret; su-
bito intrare cernit formosissimam puellam; lucente
vultu, specie ita eleganti, ut nullam similem a se
visam meminisset, flava amictam veste, passis cri-
nibus, manibus vasculum gestantem. Quæ ingressa
ægotam salutat, istaque ahlit: Non potui citius
ad te venire, quod in illa civitate (cujus nomen Ju-
lia exciderat) alteri infirmo addessem. Nunc provide,
commodum tibi te loces, nam hoc te cupio unguento
linire. Ægra vero, Non valeo, inquit, movere me,
quæ sideratione debilitata sum. Propius accedit
Sancta, et latus sinistrum, quod languidum erat,
brachiumque perungit. Deinde, ut se vertat jubet.
Negante illa se id posse, Juvabo te, inquit, et mani-
bus corpori ejus appositis eam convertit. Fassa
deinde est, Julia, sibi gossipio molliores visas tan-
gentis manus: curaque ei vellet gratias agere, jam
Diva illius se oculis subduxerat.

altis lateris
simili
sideratione
et dextram
febi jam
prope deperi-
tam,

E

simili modo
appareat et
ingens sanat,

24 Continuo matrem advocat, quæ in eodem cu-
biculo exenhabat, et percunctatur num omnia intel-
lexerit, quæ dixerat formosissima illa puella. Negavit
mater se quidquam auilisse aut vidisse. Julia illi
recenset quæcumque sibi S. Matrona dixerat, eam-
que rogat ut surgat, ac lumen accendat; se enim sa-
nam esse. Mater veluti explodens dicta filia, eamque
existmans, vi morbi, rationis impotem esse factam,
abiit tamen ut eundem accenderet. Julia interim
consurgit de strato, clamitans, Sana sum, S. Ma-
trona me curavit. Obstupuit mater, cum lumine alla-
to deambulanti invenit, de ejus vita paullo ante
fuerat conclamatum. Illico igitur gratias egerunt
S. Matronæ: cumque diluxisset, celeste beneficium
palam enuntiarunt, concurrenibus certatum oppi-
danis, ut viderent incolentem, quam mortuam exis-
timabant, ac seiscrabantur quomodo valetudinem
ita impinatu reperasset. Illa quod sibi obiectum
erat nocte visum narrat. Id vero animadvertens, quod
perunctum erat brachium ac latus, longe altero,
quod unctum non erat, splendidus videri.

F

quæ statim
id divulgat,

25 Eodem illuc matutino tempore, sed paullo
serius ecclesiam adit: cumque sola in S. Matronæ
sacello precationi vacaret, conparat lapidem quo
quertus erat Divæ tumulus, paulatim attolli, ut jam
fuente duo tresve digiti mitti possent. Quo in
spectaculo dum hæret suspensa, et sollicita quo res
tenderet, supervenit populî multitudo, quæ atten-
tionem ejus avertit: cumque foras exisset, ac mox
illa ad tombam Sanctæ convertisset oculos, nihil
amplius

et ipso die
sacellum eju
vixit:

A amplius vidit: persuadebat autem illa sibi, absque ea obstrepentis populi turba fuisset, ostensuram sibi Sanctam fuisse ipsa sua, quæ in tumulo condita asservantur. Narravit isthæc Julia coram magnæ auctoritatis hominibus, fuitque res tota omnino publica, ipsaque Julia est etiamnum parata (nam adhuc in vivis erat anno MDCL, cum ille scriberet) quæ dicta sunt, jurejurando firmare, si opus foret. Est vero mulier perquam honestæ prosapiæ, probatæ vitæ, gravis ac pia. Hæc *Aiossa*, quibus addit:

26 Alia memorantur ejusdem Sanctæ Virginis beneficia, collata mortuibus. Margarita Vellonesia, uxor cujusdam Joannis Baptistæ, habitavit annos octo in domibus Ecclesiæ S. Prisci, quas Mottam diei superioris ex Michaelæ Monacho retulimus, atque ædes antiquas S. Matronæ, quæ sunt ea parte quam respicit sacrarium dictæ Ecclesiæ, ubi duæ adhuc sunt cellæ, quales fere Patrum Capucinatorum, quadre nimirum, octonos lata palmos. In harum altera porci et asini aliæque animalia stabulabantur: nam cum illa pauper esset, nulli alteri rei præterquam commodis suis intendebat. Cum die quodam mihi eam rem non probari ostenderem, illa mihi simpliciter retulit, porcos et asinos, quibus illic stabulum fecerat, paucis mensibus omnes profluvio alvi extinctos, unde ingens illam desperatio incessisset. Ego, factum pessime dixi, quod tam sancto loco ita abuteretur, esse enim unam ex antiquis cellis S. Matronæ. Suasi ergo ut locum et vestigio mundaret, dedique Divæ quam illic poneret, imaginem, et ut cum puellis, quæ illic aderant, Deiparæ Rosarium, recitaret, monui. Quod illa prompte, executæ est, magno et corporis et fortunarum emolumento: nam et valetudo semper ei constitit, et auctæ domesticæ facultates. ut jam sibi pro sua conditione locuples videretur. Post plures annos emigravit ex iis ædibus, ac nunc anno MDCLX (tunc id nobis nuntiabat idem R. D. *Aiossa*) queritur res suas pessum ire, seque in egestate modo versari.

27 Quod hic evenit animalibus in S. Matronæ veteri domicilio stabulantibus, idem intra Capuanam urbem contigit in ædicula quadam sacra S. Simmio, sive, ut *Monachus pag.* 194 *Sanctuarium interpretatur*, S. *Symmacho*. Ea vel antiquitate deformata, vel eorum qui curare debebant, negligentia sensim profauata est: ut passim equi aliæque animalia illic inducta, intra breve tempus extincta sunt, idque multis vicibus factum. Ita *Aiossa*.

28 Sed hic ad S. Matronam nos revocat, atque hoc narrat, quod num aliud sit ab eo quod jam relatam, nobis haud satis liquet. Acta publica et legitima ita habent: Plena et indubitata fide assero ego Joannæ de Angelo, me, cum adolescentula essem novem circiter annorum, cohabitasse amitæ meæ, Margaritæ dictæ, in domibus Ecclesiæ parochialis S. Prisci, quæ olim S. Matronæ fuerunt. Quodam die circa boram vigesimam, video ad me venire insignem Dominam, alba byssina veste indutam: quæ vultum mihi leniter manu tetigit, itaque locuta est: Filia, ubi Margarita amita tua est? Respondi, jamjam domo egressam. At illa: Dic illi ubi reherit, mihi ut hoc gratificetur, ne deinceps porcos aliæque immunda animalia, in istam cellam inducat, sed eam expurget, ibique Rosarium recitet. Quibus dictis, gravi incessu ex atrio abivit. Ego conspectu ejusmodi peregrinæ mulieris exterrita fui, et ad tres dies morbo detenta, ac dein convalu. Quamprimum vero domum unita rediit, dixi quæ jussa eram. Illa mox parat, locum mundavit, recitavitque Rosarium. Ego hæc ad testimonium veritatis juridice affirmo, quæ et referri in acta curavi, presente D. Silvestro *Aiossa*, Rectore Ecclesiæ SS. Cosmæ et Damiani, dictæ de Quadrupone in urbe Capua, ut *Martin T. II.*

sic in publicum veniunt per eos, qui honoris S. Matronæ studiosi sunt, ad propagandam ad posterum rei memoriam. Atque ex his quæ jam narrata sunt, confirmatur S. Matronæ historia, venisse nimirum eam in has oras, hic ad mortem usque habitasse, hic civitatem fundasse: cum adhuc cellæ antiquissimæ cernantur, quæ et S. Matronæ vocantur.

29 Cum pestilentia Campanos affligeret, quadam piæ fœminæ noctu ad templum S. Prisci, ut ante S. Matronæ imaginem preces funderent, ventitabant. Uni earum precanti allapsa hæc ad aures vox est: Filia, ausculta quod verbo uno eloquar. Illa, quæ et unde ea vox esset, ignorans, metu concussa est: ac rursus paullo post hoc illi vox eadem retulit: Verbum unicum a me audire induisti. Eam deinde a S. Matrona missam vocem suspicatus est, quia sepe etiam per diem visa et audita quibusdam circa eam ædem commemorantibus, viris ac feminis, bene apprecari, aut inonita de rebus curandis dare.

30 Unum adhuc illud addere ad S. Matronæ illustrandam memoriam reor licere, tenne quidem, sed cui in aliorum actis Sanctorum consumpta extant. Anno MDCLXXI recisa est procerâ malus Persica, quam olim a S. Matrona satum fuisse fama trahit a majoribus accepta. Qui censuerit non potuisse eam arborem ad undecim seculi perdurare: revocet ad onomasticon firmam illam *Rumulem*, sub qua *Romulum* et *Remum* lactasse lupa ferebatur, ultra octingentesimum ab Urbe condita annum diei statuisse; nec potest, cum sub ea lupa admort ubera infantibus, humilis adhuc ac ricens sata exstimmari. Multo autem videtur Persum malus sico firmior ac robustior. Quid, quid spinæ, in quibus sese voluisse ad restringendum curus ardorem S. *Benedictus* memoratur, adhuc extare dicuntur, sed roseæ fructibus a S. *Francisco*, aut *Divo quopiam alio*, missis, in roseto mutata, e quibus aliquando decerpita folia, primum munusculum ob *Italia* religiosus amicus transmisit. At videntur illæ spinæ aliquando nunc restitiores esse debere, quam ante annos XL fuerit illi ab *Divo Matrona* sata malus. Tamen fama si fallitur, fuerit illa insitione altere propagata.

31 *Hactenus quæ de S. Matrona assequi potuimus, a Michaelæ Monacho, ejusque sororis filio Silvestro Aiossa, utroque doctissimo viro et Sanctorum amplificatione honoris studiosissimo suggesta. Ab illo, multo ante quam Sanctuarium suum publicaret, acceperat Ferrarius, quæ in Catalogo Sanctorum Italici scripsit, ubi illud vere monuit, de hæc Matrona apud Lusitanos scriptores nullam extare memoriam, quod ipso quidem sciret. Certe Antonius Vasconcelhus noster in descriptione regni Lusitani, cum diligenter admodum conquiescerit quæ usquam extarent ad Sanctos Lusitanos pertinentia, S. Matronæ usquam meminit. Ex Ferrario hausit Ludovicens de *Angelia* quæ in *Frudario Sanctorum Portugallie de Sancta hæc edidit: ut non quod asseruit martyrio coronatam, et reliquias ejus in Hispaniam translatis, in monte Jovis prope Barchinonem assertari; neutrum enim habet Ferrarius, nedum quod ille idem ut S. Matronam cum suis Sanctimonialibus servasse Regulam S. *Augustini*; neque hoc satis probat illud ejus argumentum, quod nulla us temporibus adeo generalis ac perulgata, in Italia saltem, Regula erat. Sed magis ut mirari licet, hæc dicit ex primis esse, quæ in monasterio vixisse leguntur: nisi de satis agit Augustinæis numeralibus. Nunc Sancti Eustachii non ut alias innumeras omittamus, illa multo antiquior fuit: antiquior *Brynda* in *Hibernia*, et *Genovefa* in *Gallia*. Nec illud vim ullam haberet, etsi doceremus vulgarissimam fuisse S. Augustini regulam. Nam Virginitas, quæ sanobitatem vitam amplecterentur, ac plurimum Episcopi, aut celebres virtute ac sapientia Abbates, institutiones, quibus ipsarum informarentur ad perfectionem canobium, scriberent. Ita ipso tempore quo videtur**

cuicdam in
vires cella
Sanctæ porci
marrantur:

ca mundata,
res et prospere
redunt:

alibi S. Simmi
ædes non
impune
profanata.

S. Matronæ
adolescensula
apparet.

publique
amulam de
animâ neglecta
monera,

pestis
tempore vox
ejus audita
eam oranti:

sepins caris
visa, auditaque

Malus Persica
ab ea sata
stetit circit
er 1100
annis,
E

ut spinæ
S. Benedicti.

S. Matrona
ignota
antiquioribus
scriptoribus
Lusitanis:
F

an regulam
S. Augustini
in suo oratorio
servata?

A suum illud edificasse juxta S. Prisci ecclesiam Matrona, S. Casarius, Episcopus Arlotensis Regulam prescripsit monasterio honoris suae S. Casariae, quem ad hujus natalem xii Januarii dedimus.

32 Ludovicum de Angelis sequitur in Chronologia monastica Lusitana Antonius a Purificatione, et S. Matronam sui Ordinis, id est Eremitarum S. Augustini, scribit fuisse, ac martyrio coronatam, anno circiter dxi, cum ceteris omnibus ejusdem monasterii Virgibus. Philippus Elsius in Encomiastico Augustiniano eam quoque Ordini Eremitarum S. Augustini adscribit, atque anno circiter dxx cum xii monialibus Lusitanis pro Catholica fide jugulatam, et quadam ejus pignora asservari Barcinone. Quae quidem ex Alphabro

Augustiniano Thomae de Herrera, ipsismet auctoris verbis recitat. Quinimo conjecturae Baronii, quam supra num. 10 retulimus, ascensendum credit Herrera, ac mox subdit: Sed demum Acta Matronae Lusitanæ subsistere, unde monachatus Augustinianus subsistet? Afferit deinde rationes, ante jam relatas, Ludovici de Angelis, quem vocat primum hujus rei auctorem. Et addit: At fundamenta hæc tantæ molis infirma judicamus, et thesaurum Augustinianæ gloriæ probabilioribus saltem ditescere exoptamus. Non ergo eam absolute in suam familiam adoptat, ut tamen interpretatus videtur Cardus in Comment. lit. c. pag. 185 vol. 1.

debiti fundamento.

asserunt quidam

DE S. MAGORIANO CONFESSORE

FRATRE S. VIGILII EPISCOPI, TRIDENTI IN DITIONE SUBALPINA.

Urbis Tridentinae praecipuus Patrons cultor S. Vigilinus ejusdem loci Episcopus et Martyr xxvi Junii, cujus in caelestibus duos ejus fratres, expositi itidem ritu amittenda periculo, ut vel B idea in illius Actis scribuntur Confessorum gloriam meruisse. Horum Frater alter Claudianus appellatur, quem Tridentini colunt vi Martii sub ritu Officii duplicis, uti hoc xv Martii S. Magorianum alterum fratrem, de quo in Proprio Sanctorum cunctatis et diversis Tridentinæ, jussu Caroli Madrucci S. R. E. Cardinalis et Episcopi Tridentinae edito, prescribuntur omnia ut supra in festo S. Claudiani. Certe annis, quæ ex Actis S. Vigilii ibidem dedimus, atque ad S. Magorianum, quam ad S. Claudianum pertinent, quæ lector ibidem reperiet. Solum hic damus ex Catalogo Ferrarii de Sanctis Italiae hæc breve elogium.

2 Magorianus Romæ natus, S. Maxentiae filius ac SS. Vigilii ac Claudiani frater, in Christiana pietate emittitur, S. Vigilium una cum matre et Claudiano fratre secutus, et ipso Tridenti subsedit. Ubi in orationibus, vigiliis et aliis piis operibus Domino

serviens, S. Vigilium in pastoralis cura adjunxit: quem ad nefandum inanium deorum cultum evertendum associatus, cum ab infidelibus lapidibus interfectus fuisset, Tridentum deferendum et sepeliendum, Claudiano fratre adjuvante, curavit. Ipse autem multis emulatus meritis tandem in caelos evolavit Idibus Martii.

3 Celebrat eundem iterum Ferrarius in Catalogo generali, uti Georgius Cardoso in Hagologio Lusitano, Tamasus Salazar in Martyrologio Hispanico, eo quod S. Maxentia Hispana Cauriensis Tridenti florere dicatur in imperiis excoptato Chronico sub nomine Dextri ad annum ccccxix: eum in antiquis Actis S. Vigilii, S. Maxentia mater trahitur Romanorum genere præclara, et mulier præclara nobili familia Romæ nata. Quod omnes de S. Vigilio asserunt. Adidimus pro clausula, distichon in ejus laudem scriptum ab Episcopo Braulio in Martyrologio Poetico.

Cum sancta genitrice peti binisque Tridentum Fratibus, hinc meritis plenus ad astra migrat.

SECCLO V
XV MART.

Cultus sacer

elogium ex
Ferrario,

locus navitis.

DE S. SPECIOSO MONACHO BENEDICT.

TARRACINÆ IN ITALIA.

Quæ de sancto hoc monacho novimus, retulit S. Gregorius lib. 4 Dialogorum cap. 8 asserens se ea a fideibus S. Benedicti discipulis, de quibus cap. 7 egerat, accepisse, quæ ipsius ejus vetus damus, ac sunt ejusmodi:

2 Eisdem quoque discipulis illius narrantibus didici, quia duo nobiles viri, atque exterioribus studiis eruditi, germani fratres, quorum unus Speciosus, alter Gregorius dicebatur, ejus se Regulae in sancta conversatione tradiderunt. Quos nem Pater venerabilis in monasterio, quod juxta Tarracinaensem urbem construxerat, fecit habitare. Qui multas quidem pecunias in hoc mundo possederant, sed emeta pauperibus pro annuarum suarum redemptione largiti sunt, et in eodem monasterio permanserunt. Quorum unus, scilicet Speciosus, dum pro utilitate monasterii juxta Capuanam urbem missus fuisset; die quadam frater ejus germanus cum Fratibus ad mensam sedens atque convosens, per spiritum sublevatus asperxit et vidit Speciosi germani sui animum, tam longe a se positi, de corpore exire: quod mox Fratibus indidit et incurrit, jamque eundem fratrem suum sepultum reperit, quem tamen hora ea, qua viderat, exiisse de corpore invenit. Hæc S. Gregorius.

3 Est Tarracina urbs Episcopalis Volscorum in Pontificia ditione, in confinio regni Neapolitani prope mare. Quomodo S. Benedictus monachus ex Casinensi mona-

sterio miserit, ita S. Gregorius narrat in illius Vita ad xxi Martii: Alio quoque tempore a quodam fidei viro fuerat rogatus, ut in ejus prædio juxta Tarracinaensem urbem, missis discipulis suis, construere monasterium debuisset. Qui roganti consentiens, deputatis Fratibus Patrem, et quis ei secundus esset, ordinavit.... Qui benedictione perrepta, illico perrexerunt.

4 Speciosus Monachus cum titulo Sancti ascriptus Molanus Auctario Usuardi edito anno MDLXVIII, secutus est Casius in Martyrologio Germanice anno MDLXXXI. Baronius in Martyrologio Romano, ista habet: Romæ S. Speciosi monachi, cujus antequam germanus ejus frater ferri vidit in caelum. De eodem hoc die agunt Wion, Menardus, Dorganus, Bucherus in suis monasteriis Martyrologiis, et Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiae: qui miratur cur Romæ adscribitur, eum in monasterio apud Tarracina vitam egerit, et apud Capuanam mortem obierit. Arbitratur tamen Romæ tribui, vel quia Romanus esset, vel quia Romanum corpus relatum fuerit, et in dubio suo ausus est in titulo appellare Speciosum monachum Romanum. Meminit denique Petrus de Natalibus libro xi Catalogi, in quo de Sanctis agit, quorum asserit diem festivum penitus sibi ignotum fuisse. Uti capite 106 S. Speciosum monachum proponit.

Nomen in festis sacris.

SECCLO VI
XV MART.

Epitome VII.æ
ex S. Gregorio.

A monachorum addidit... Congregavit igitur in hoc loco monachos sub Coepiscopo et Abbate, nomine Berthilone... in primis habere propriam electionem succiduis temporibus et ex ipsis secundum Regulam S. Benedicti Abbatem eligere monachis istius loci concessit. *Uti ea leguntur pag. 414 et seqq. Chronici*

D S. Benigni, uti et pars diplomatis sive privilegii Caroli D Calvi inseritur. *Ut videatur tunc exemptum fuisse a subjectione monasterii Agannensis, eique indultum ut secundum Regulam S. Benedicti viverent monachi, qui Sanctos pristinos istius loci Abbates perrexerunt venerari.*

DE S. PROBO EPISCOPO REATINO IN ITALIA.

Rate Subinorum civitas, quæ sua antiquitate et Romam et Trojam traditur superare, ab Urbe distat circiter XI. milia passuum. Inter suos primos Episcopos, quorum memoria extat, habuit S. Probum, de quo illa solum novimus, quæ de ejus obitu narrat S. Gregorius Magnus libro 4 Dialogorum cap. 12, quæ ex eo hoc describimus. Ille cum de egressu animarum a capite 7 varia retulisset, ista de hoc Sancto tradit :

2 Qua de re neque hoc sileam, quod Probus omnipotentis Dei famulus, qui nunc in hac urbe monasterio priesto est, quod appellatur Reatum, de Probo patre suo, Reatine civitatis Episcopo, mihi narrare consuevit, dicens : Quia appropinquante vitæ ejus termino, enim gravissima depressit ægrotudo : cuius pater, nomine Maximus, pueris circumquaque transmissis, colligere medicos studuit, si fortasse ejus molestiæ subveniri potuisset. Sed congregati ex vicinis locis undique medici, ad tactum venæ denuntiaverunt ejus exitum citius affuturum. Sed cum jam tempus relectionis incumberet, atque hora diei tardior excrevisset, venerandus Episcopus de illorum potius quam de sua salute sollicitus, eos qui aderant admonuit, cum sene patre in superioris episcopatus partes ascenderet, sequæ post laborem reficiendo reparare. Omnes igitur ascenderant domum : unus ei tantummodo parvulus relictus est puer, quem nunc quoque prædictus Probus asserit superesse. Qui dum lecto jacentis assisteret, subito aspexit intrantes ad virum Dei quosdam viros, stolis albis anictos, qui eundem quoque candorem vestium vultuum suorum huc vincebant. Qua splendoris etiam claritate percussus, quoniam illi essent, emissa cepit vocem clamare. Qua voce etiam Probus Episcopus commotus, intrantes eos aspexit et cognovit : atque eundem stridentem vagientemque puerum consolari cepit, dicens : Noli timere, quia ad me S. Juvenalis,

et S. Eleutherius Martyres venerunt. Ille autem tantæ visionis novitatem non ferens, cursu concito extra fores fugit, atque eos quos viderat patri ac medicis nuntiavit. Qui concite descenderunt, sed ægrum quem rehquerant, jam defunctum invenerunt, quia illi enim secum tulerant, quorum visionem puer ferre non potuit, qui ibi remanserat.

3 De S. Probo Episcopo eadem hinc descripta tradit Petrus de Natalibus lib. 11 Catalogi Sanctorum cap. 108, ubi de Sanctis asserit se agere, quorum asserit diem festivum penitus sibi ignotum fuisse. De eo ad xv Januarii sic scribit Galesmus : Reate S. Probi Episcopi et Confessoris, cujus res plurimas pie admirabiliterque gestas Gregorius Magnus commemorat. Iterum idem Galesmus ad xv Martii ista habet : Reate S. Probi Episcopi et Confessoris ; citotque in Notis Tabulas Ecclesie Reatinæ. Meminerunt ejusdem Molanus in primo additamento Usuardi et Conisius in Martyrologio Germanico. In Martyrologio Romano istud habetur elogium : Reate S. Probi Episcopi, cui morienti Juvenalis et Eleutherius Martyres adfuerunt. Est Juvenalis Episcopus Urbis Narniæ, quæ circiter viginti millibus passuum Reate distat, et colitur in Maii. At S. Eleutherius videtur esse ille Martyr, cujus et S. Anthæ matris corporum partes Reate adseruari tradit Ughellus tomo primo Italiæ sacræ : quorum dies natalis celebratur xviii Aprilis.

4 Ecclesia Cathedralis beatissimæ Virginis Assumptæ extructa, traditur ab Honorio in Pontifice anno mcccxxv die xi Septembris consecrata : in cujus crypta sub confessione corpus S. Probi Episcopi cum aliis Sanctorum reliquiis ab eodem Honorio reconditum est, uti ea apud dictum Ughellum leguntur. Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiæ ubi S. Probi elogium habet, arbitratur paullo ante S. Gregorium decessisse : alii circa annum mxx ut contigisse conjiciunt.

CIRCA AN.
DLIX
XV MART.

In obitu
apparent
SS. Juvenalis
et Eleutherius.

Cultus sacer

E
10 Januarii et
15 Martii.

corpus Reate

tempus obitus.

F

DE S. ZACHARIA PONTIFICE ROMANO,

Commentarius prævius.

Res gestas S. Zachariæ Papæ descripsit Anastasius Bibliothecarius in libro de Vita Pontificum, Parisiis typis regijs recuso cum eorum sub eadem libri lectionibus, cum quibus hanc S. Zachariæ vitam continemus, uti cum aliis pervetustis tribus cultibus Trevirani S. Maximini, Audomarensi S. Bertini, et Cusani S. Nicoli. In hac Vita dicitur sepultus ad B. Petrum Apostolum Idibus Martii : quo die nomen ejus inscriptum est Martyrologio MSS. Vaticano Ecclesie S. Petri, Trevirensi S. Paulini, et adseruatis Parisiis apud S. Germanum et Coloniæ in monasterio Carmelitarum. Adhuc a Rosweido creatus ista habet primo loca : Romæ, Zachariæ Pontificis, qui Romæ sedit annos x. In MSS. Lobrensi ejusdem Acomis additur : Ille in Patriarcheio caput S. Gregorii (nunc Georgii) Martyris reperit in cypsa reconditum, in qua et pittacium pariter invenit, et hoc ip-

sum Græcis litteris exaratum. Similia habentur in MS. Leodiensi S. Lamberti, et in MSS. codicibus Usuardi Aquincino et alioque Regine Suevicæ. Ast illo elogio omisso, Dialogos S. Gregorii Papæ in Græcum translulisse legitur in MS. Adone Leodiensi S. Laurentii, Usuardo Brunzelliensi S. Gudilæ et Florario Sanctorum. Quibus præterea in MSS. codicibus Usuardi adseruari solent Ultrajecti, Leidæ, Haguenæ et alibi additur ; Hic etiam per B. Bonifacium Episcopum Moguntinum, Pippinum patrem Caroli Magni in civitate Suessionensi in solium regni sublimavit. Eundem habent Grevenus et Molanus in Auctario Usuardi primæ editionis, Mauralyeus, et Conisius. At Martyrologia Coloniæ et Lubecæ anno 1490 excusa, illis præterea adjuvant. Hic etiam Karolotannum Regem Francorum, fratrem Pippini, fecit fieri Clericum, et misit eum in Casinense monasterium, ut monachus

AN. DCCLEI
XV MART.

Vita scripta:

cultus sacer

et vario
elogia.

A monachus fieret : cui etiam monasterio dona pluri- ma cum privilegiis Apostolicis contulit. Tandem post illa omnia parvo, sed eleganti encomio inscriptus est hodie in Martyrologio Romano his verbis : Romæ, natalis S. Zachariæ Papæ, qui Dei Ecclesiam summa vigilantia gubernavit, et claris meritis quievit in pare.

2 Dona collata monasterio Casinensi ejusque Abbati Petrouaci, ita describit Leo Ostensis lib. 1 Chronici Casinensis cap. 4 Sanctissimus Papa Zacharias pluri- ma huic adjutoria contulit, libros scilicet aliquos sacros, sanctamque regulam, quam Pater Benedictus manu propria scripserat; pondus etiam libræ panis et mensuram vini : quæ olita sub Longobardorum in- petu fugientes monachi Romam secum inde detu- lerant. Varia etiam ad ministerium Ecclesiasticum ornamenta, nonnulla item ad diversas monasterii utilitates pertinentia, Apostolica liberalitate largi- tus est. Ab hoc etiam Papa sanctissimo prædictus Abbas privilegium primus accepit : ut hoc monaste- rium cum cælis omnibus ad se pertinentibus, ubi- cumque terrarum constructis, ob honorem ac reve- rentiam sanctissimi Patris Benedicti ab omnium Episcoporum ditioe sit liberum : ita ut nullius juri subjaceat, nisi tantum Romani Pontificis. Hæc ibi in Chronico, cui subiecta sunt duo privilegia hujus Pa- pæ Zachariæ : quæ cum inter viros eruditos, etiam Or- dinis Benedictini, sint controversa, tacetur in hoc nego- tio tutus, cum illa negantibus, diplomatibus Pontificis et judicis virorum prudentum suam partem tueantur. In- terim his innæci Hion, Memardus, Doryanius, Buce- linus, Fastis Benedictinis eum inscripserunt, et Hion lib. 2 Ligni vitæ cap. 2 collocat inter Summos Ponti- fices Ordinis S. Benedicti, quorum professionis locus ignoratur, et allegatur præterea auctoritas Onuphrii Pontani in Chronico Summorum Pontificum sic asse- rentis : Zacharias Polycronii filius, Græcus mona- chus, S. R. E. Presbyter Cardinalis etc. At quo nos utimur libro, Venetiis apud Michaelæm Tramezinum anno 1557 excuso, in eo deest vox illa monachus. Et quomodo odisset, et apud antiquos etiam aut coævos scri- ptoris; Basiliani monachi possent æquo jure suo Or- dini adscribere, cum ipsi magis apud Græcos floruerint. Verum neque his ista a nobis videtur dissolvenda. Amant, colant et venerentur tantum Ordinis sui benefactorem. Contra Constantinus Ghivius in Natalibus Sanctorum Canonico- rum ita encomium hujus Pontificis auspicatur : Romæ S. Zachariæ Papæ, qui Seberenæ in Cala- bria natus, Canonice Regularis, a Gregorio Tertio S. R. E. Presbyter Cardinalis creatus, eodem in Pontificatu successit. Et citatur Alphonsus Ciaconius in Historia Summorum Pontificum et S. R. E. Car- dinalium. Sed is, ut omnibus gratificetur, ait, ex Can- onico Regulari factum monachum S. Benedicti. Verum cum apud antiquos scriptores nihil hujusmodi reperiamus, non audeamus neque possumus similibus in- ventum assensum præbere. Certes ille Luitprandus Ticinensis, Baptista Platina, Johannes Stella et passim alii in Fastis Pontificum, et cum his Petrus de Notabi- bus, qui ejus Vitam habet lib. 10 Catalogi cap. 26, Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italicæ ad hunc diem, Buronius in Annalibus aliique.

3 Egidius Gelenus in Fastis Colonensibus cum hac die inscripsit his verbis : S. Zachariæ Pontificis, qui Germaniam Transchenanam diocesis distin- xisse scribitur, et inter alias Coloniensi Ecclesie un- pense lavit : ejus Principem Pippinum solemnè Christianoque ritu per Bonifacium Archiepiscopum Regem consecrari constituit. Mirus hæc etiam de causa inscripsit Fastis Belgicis et Burgundicis. Sed hæc potissimum v. Junii ad Vitam S. Bonifacii erunt dic- enda. Poca hæc ex epistola XIII S. Zachariæ ad dic- tum Bonifacium decerpimus. Auctoritate, inquit, B. Pe-

tri Apostoli sancimus, ut Ecclesia Moguntina per- D petuis temporibus tibi et successoribus tuis in Me- tropolimi sit confirmata : habens sub se has civitates, id est, Tungris, Coloniam, Wormatiam, Spiratiam et Trectis, et omnes Germaniæ gentes, quas tua fraternitas per suam predicationem Christi lumen cognoscere fecit. Datum pridie Nonas Novemb. Indictione v scilicet anno Christi MCCCL. Erat eo tempore Sedes Tunvensis Leodii, urbe Tungrorum a S. Hu- berto ex urbe Trejectensi ad Mosam translata. At Tre- ctis urbs supra indicata est Ultrajectum ad Rhenum, ubi Sedes Episcopalis jam erat a S. Bonifacio stabilita. De Pippino in Regem Francorum de mandato Zacha- riæ Papæ coronato per S. Bonifacium passim agunt Annales Francorum, ab antiquis et coævis auctoribus scripti.

4 Pridie Idus Martii, sive hujus die XIV, in Mar- tyrologio Bellini, secundum morem Romanæ curiæ anno 1498 Venetiis edito, ista habentur : Eodem die Zacha- riæ Pontificis, qui sedit Romæ annos decem. At multum senior Notkerus, his eisdem relatis addit capi- tis S. Georgii inventionem, et illius sepulturam. Quæ plane eadem leguntur in Appendice Adonis a Ros- weido excusi. In MS. Pragensi laudatur ab Dialogo S. Gregorii Græce translatus, et Pippinum in soli- tum regni sublimatum. Eadem habet Molanus in pos- terioribus editionibus, qui in priore ad hunc diem citato Martyrologio Romano Bellinum descripsit. Martyro- logus ista habet : Eodem die S. Zachariæ Pontificis, Græci, qui Synodo in Gallis habita, vanationem et auenpium Clericis interdixit. Res alias tunc proclure in variis Conciliis constitutas lector in Tomis Conci- liorum reperiet, quibus etiam inseruntur illustres ab eo conscriptæ epistolæ. Multa ex his et Vita mox danda congerit Galesinius ad diem etiam XIV, quo cum quo- que retulit Felicius. Passet autem S. Zacharias diei, XIV die e vita decessisse, qui Idibus Martii sepultus ab Anastasio traditur.

5 Apud Michaelæm Monachum in tertio et quarto Martyrologio, in Sanctuarium Capuano edito, refertur veneratio S. Zachariæ Papæ ad diem sextum Martii, ubi videtur error illapsus, et pro pridie Idus Martii, substitutum esse pridie Nonas Martii.

VITA

Auctore Anastasio Bibliothecario cum variis MSS. collata.

CAPUT I.

Vitæ S. Zachariæ. Pax cum Luitprando Rege inita. Ditiones Sedi Apostolicæ res- tituta.

Zacharias, natione a Græcus, ex patre b Poly- chronio, sedit annos decem, menses tres, dies c quatuordecim. Vir mitissimus atque suavis, om- nique bonitate ornatus, amator Cleri et omnis populi Romani. Tardus ad irascendum, et velox ad miserandum : nulli malum pro malo reddens, ne- que vindictam secundum meritum tribuens, sed pax, ac misericors. A tempore ordinationis suæ omnibus omnia factus, etiam et his, qui ante sui fuerant persecutores, bona pro malis reddidit, eos- que honoribus promovens, simul et facultatibus di- tavit.

2 Hic invenit totam Italiæ provinciam valde tur- batam simul et d Ducatum Romanum, persequen- te e Luitprando Longobardorum Rege ex occa- sione f Trasimundi Ducis spoletini, qui in hæc Ro- mana urbe, eodem Rege persequente, refugium fecerat. Et dum a prædecessore ejus beato me- moriæ Gregorio Papa, atque ab Stephano, quon- dam Patricio et Duce, vel omni exercitu Roma-

Casinensi monasterio collata dona,

et privilegium immunitatis :

nomen in Fastis Benedictinis,

et Canonico- rum Regularium.

divinitz dia e.e. Germanicæ.

Pippinus Rex Franco- rum coronatus

memoria 14 Martii,

foram die obitus,

et O Martii.

a b c

Zacharius mitis et misericors.

d e f

Fallim et editionem Pontificum sub Gregorio in convulsam,

A no prædictus Trasimundus redditus non fuisset, obsessione facta, pro eo ab eodem Rege ablatae sunt a Romano Ducatu civitates quatuor, id est *g* Ameria, *h* Horta, *i* Polimartium, et Blera. Et sic isdem Rex ad suum palatium est reversus per mensem Augustum, *k* indictione viii. Trasimundus vero Dux habito consilio cum Romanis, collectoque generali exercitu Ducatus Romani, ingressus est per duas partes cum eis in fines Ducatus Spoletini. Qui continuo timore ducti præ multitudine exercitus Romani, eidem Transimundo se subdiderunt, *l* Marsicani, et *Forconini*, atque Baluenses seu Pinneuses. Deinde ingressi, per Saliuense territorium venerunt in *m* Ratinam civitatem. Quibus continuo et ipsi Restatini se subdiderunt. Exinde pergentes ingressus est Spoletum per mensem Decembrem *n* indictione viii. Eratque magna turbatio inter Romanos et Longobardos: quoniam et Beneventani et Spoletani cum Romanis tenebant. Sed dum idem Trasimundus Spoletinus Dux voluit implere quæ prædicto Pontifici et Patrio simul et Romanis promiserat pro recolligendis quatuor civitatibus, quæ pro eo perierant, et aliis quæ spoponderat capitula; et prænominatus Rex ad motionem contra Ducatum Romanum se prepararet; in his prædictus beate memoriae Gregorius Papa divina vocatione ex hac luce *o* subtractus est, et divino nutu prænominatus sanctissimus Zacharias in Pontificatum est electus. Cui omnipotens Deus tantam contulit gratiam, ut etiam pro salute populi Romani suam ponere animam non dubitaret.

B Missa igitur legatione apud iam dictum Regem Longobardorum salutaria illi prædicavit: cujus sancti viri admonitionibus inclinatus, prænominatus quatuor, quæ in Ducatu Romano abstulerat civitates, reddere promisit. Dumque motione militum facta ad comprehendum Trasimundum Ducem *p* Spoletinum pergeret, ad exhortationem sancti viri exercitus Romanus in adiutorium propheti Regis, egressus est. Et dum ipse Trasimundus suam deceptionem conspiceret, egressus a Spoletina civitate, sese prædicto tradidit Regi. Cumque isdem Rex protraheret dilationem, ad reddendum juxta suam promissionem jam factam, quatuor civitates; prænominatus Pontifex, ut vere Pastor populi sibi a Deo crediti, spem ponens in Deum, egressus ex hac Romanam civitate cum Sacerdotibus et Clero, perrexit fideliter et audacter, ad ambulandum in locum *q* Interamniensium velis, ubi in finibus Spoletinis ipse residebat Rex. Qui dum in Ortinam convenisset civitatem, ipseque Rex ejus cognovisset adventum, misit Grimoaldum Missum suum: qui ei obvius factus usque ad Narniensem perduxit civitatem. Ad cujus sancti viri adventum obviam jam nominatus Rex misit Ducem, Satrapas suos, plerumque exercitum: et a Narniensi civitate octavo fere millario eodem Rege cum suscipiente, sexte ferie die perduxerunt ad basilicam *r* B. Valentini Episcopi et Martyris, sitam in prædicta Interamniensi urbe Ducatus Spoletini. Ante cujus fores basilicæ isdem Rex cum reliquis optimatibus, et exercitu suo sanctum virum suscepit: factaque oratione, mutuum salutationem sibi persolventes, dum divinis cum fuisset commonitus colloquiis, impensaque caritate ab eodem egressus ecclesia, in ejus obsequium Rex dimidium fere milliarium perrexit, et sic in suis tutoribus interque eadem ferie sexto die sunt morati.

C Sabato vero iterum convenientes, divina perfusus gratia Deo placitis admonitionibus cum est allocutus, prædicans ei ab hostili motione et sanguinis effusione quiescere, et ea quæ paræ sunt semper sectari. Cujus piis eloquiis flexus et constantiam

sancti viri et admonitionem admiratus, omnia quæcumque ab eo petit, per gratiam Spiritus Sancti obtinuit, et prædictas quatuor civitates, quas ipse ante biennium per obsessionem factam pro prædicto Trasimundo Duce Spoletino abstulerat, eidem sancto viro cum eorum habitatoribus redonavit. Quas et per donationem firmavit in oratorio Salvatoris, sito intra ecclesiam B. Petri Apostoli in ejus nomine ædificato. Nam et Sabinense patrimonium, quod per annos prope triginta fuerat ablatum, atque Narniense etiam et a Auximannum, atque Anconitanum, nec non et Hormanatense, et vallem, quæ vocatur magna, sitam in territorio *s* Sutrino per donationis titulum ipsi B. Petro Apostolorum Principi, reconcessit, et pacem cum Ducatu Romano ipse Rex in viginti confirmavit annos. Sed et captivos omnes, quos detinebat ex diversis provinciis Romanorum, missis litteris suis tam in Tusciam suam quamque trans Padum, una cum Ravennatibus captivis, Leonem, Sergium, Victorem, et Agnellum Consules, prædicto Beatissimo redonavit Pontifici. In prædicta vero basilica B. Valentini, per ejusdem Regis petitionem, in locum *t* Consignensis Antistitis, qui transierat, alium ordinavit Episcopum. In cujus consecratione: dum adesset ipse Rex cum suis Judicibus, compunctione inspirationis divine, tantæ orationis dulcedine ab eo sunt prolata, ut, cum sanctum virum conspicerent fundere preces, plures ex eisdem Longobardis ad lacrymas sint permoti. Eodem vero die Dominico, post peracta Missarum solennia, ad prandium eundem Regem ad Apostolicam benedictionem suscipiendam ipse beatissimus Pontifex invitavit. Ubi cum tanta suavitate esum sumpsit et hilaritate cordis, ut diceret ipse Rex, tantum se nunquam meminisse *u* comessatum.

D Alia vero die, quæ fuit secunda feria, valefaciens ei ipse Rex misit in ejus obsequium *y* Agibrandum Ducem Clusinum nepotem suum, seu Tacipertum Castaldium in ejus obsequium, et Ramingum Castaldium Tuscanensem, atque Grimoaldum, qui eidem sancto viro usque ad prædictas civitates obsequium facerent: easdemque civitates cum suis habitatoribus traderent: quod et factum est: imprimis Amerinam civitatem, deinde Hortanam. Dumque in Polimarto castris convenissent, eumque recepisset, et fuisset itineris longitudo per circuitum finium Reipublicæ eundi usque ad Bleranam civitatem per partes Sutrine civitatis: per fines Longobardorum Tusciæ, quia de propinquo erat, id est, per castrum Viterbium, ipse Missus Regis Grimoaldus eundem beatissimum Pontificem perduxit usque ad Bleranam civitatem, quam et ipsi sancto viro prænominatus Ramingus Castaldius, et jam dictus Grimoaldus missus contraxerunt. Et sic regressus est, Deo propitio, cum victoria palma in hanc urbem Romanam. Qui etiam omnem populum aggregans, eos est allocutus, ut ad persolvendas omnipotenti Deo gratiarum actiones ab ecclesia Dei Genitricis, quæ vocatur ad Martyres, agerent omnes cum letania generaliter properarent ad Beatum Principem Apostolorum, et ita factum est.

a Cincoburg: Sibiorem magna Græciæ, nunc Calabria dictæ, urbe natus. *b* Sibiorem, nunc Sansoverina, urbs Archiepiscopatus, de qua *Agellius* libro 9 *Italiæ sacre* agit, sita ad *Nepesinum* fluvium in confinio Calabriae citerioris et ultioris, cui adscribitur. Ceterum in silentio antiquorum fides sit penes *Cicconium*. — *b* Idem *Cicconius* Polveroni Pontifici illius. — *c* Est varii lectio de diebus, et prædict ex diebus, quibus post obitum *S. Gregorii* in *cras* illi *Sedes*. *Pavum* apud *Anastasium* habentur dies quatuor, et tunc creatus *rasset* *Zacharias* kalendis Decembris, uti *Cicconius* habet, sic recte sunt dies quatuordecim, pro quibus alii solum decem habent et *cras* ante creationem *Sedem* dies octo, et creatum *quinta* Decembris. *Ita Baronius*. *d* *Buronius* ad annum 710 *num* 12 Ducatum Romanum dici consuevisse, quod Reipublica Romana gubernari bis temporibus sit solita per *Duces*, qui mitterentur ab imperatore. *Erat* hic *Ducatus* *vatis* *parvus*, conclusus inter *Ducatus* *Spoletinum* et *Beneventanum* et

g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
y
z
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l

A Beneventanni, Conside Camillum Peregrinum in Historia Principum Longobardorum, ubi et mapam Geographicam exhibet de ius Ducibus. — e Luitprandus regnavit ab anno 712 usque ad annum 741. — f Transimundus, alius Transimundus, Transimundus, Transamaudus, e Comite Capuano, a Grimoaldo Rege, ob navatum huic preclare operam, data filia in uxorem, gener constitutus et Dux Spoletinorum, Paulus Diaconus lib. 5 de Gestis Longobard. cap. 16. — g America urbs Umbria, et Anagninum Spoletini, vulgo Amelia. — h Hortia, Orta, Hortia et Hortanum in Patrimonio S. Petri ad Tiberam fluvium versus dictum Americam. — i Polimartium, alius Polimontium, et Blera, alia Bleta, Meda, et Bieda in eodem Patrimonio S. Petri Situs infra situs insinatur. — k Junus is erat Christi 739. — l Saut 1 civitatum incolæ tunc sub Ducibus Spoletinis, nunc in histerio Aprutio Marsicani ad Fucinum lacum: ex Fortium tunc delata rudibus excoata a Longobardis Aquila: Balva, alia Valva ad de-rierum Aterni, nunc Pescara, fluvii ripam: et Cuna, alia Trina, celebris etiam nunc castas. — m Reale in confinibus Umbriae et Aprutii, nunc procul inde distat ager Sabanus. — n An MS. S. Nicolaus prope Casam, MS. S. Maxima, Præd. lat., nunc jussam ab prædicta Inhibitione, qua supra VII erat mense Augusto, et deum VIII inchoata mense Septembri. — o 28 Accumb. num 711. — p Evesum: spoletinum conjungeret se exhortatione. — q Liberanna, vulgo Terri ad Vir Anatum, qui Anagnin præter lapsus, prope Hortiam urbem in Tibera dilabatur. — r Vitina B. Valentini dedimus 14 Februario. — s Saut tres Episcopales urbes Piceni, Auximum, Ancona, a qua dicitur Anconitina dicitur et Humana seu Numana, nunc dicitur, et Episcopatu anno 1422 suppressa, Accointuræ sedis subjecta, cuius Laureto, distant hæc tres aequali fere ab invicem distantur, et triangulum constituent: Ciconium omittit Humana seu Numana: restitutum. — t Sulturni urbs provincia: Putimouli S. Petri: ubi nullus videtur intelligi verus Viterbum, quod ditioni Longobardorum annumerabatur. — u Lucas obscurus, an Episcopus Interamnensis Ecclesie sit consecratus an ultimus, si nomen proprium Episcopi indicatur, omittit miratur ab Egelio, qui Constantino, quæ tradit 12 Jul. Aprilis anno 726 decessit, potuit successisse, ac præfuisse 16 annis, quo anno 742 vita functo, consecratus totum itege esse Transimundus, e Duer Episcopus: cujus nomen hic non exprimitur. Annonis ad annum 742 anni. 32, etiam Consistenti Episcopi, et in margine, Constantini. In aliis MSS. etiam Constantinus, Constantensis, et Consistentis legitur. Quid si Constantinus ad hoc usque tempus Interamnensis vicisse dicitur? — x Ita primum MS. pro quo correctionis quædam alii verserant conuenit et immelisset. — y Aribrandus, alius Aribrandus, Alibrandus, et Alibrandus, et Aribrandus, in ditione histeria Stronis versus Perusiam, creatus in locum Transimundi Dux Spoletinus, uti videtur Paulus Diaconus lib. 6, cap. 57.

Transimundus
Dux
Erbes aprut
sub Spoletinis
Urbes in Piceno
res. Mult.
Constantinus
Ep. Interam-
nensis
Aribrandus

vennatium urbem tendo conviavit. Exande factum est signum, ut sanctum Pontificem, quo erat iturus, in Ticinensium urbem acies igneæ in nubibus præcederent. Egressi autem de civitate Ravennatenses viri ac mulieres, diversi sexus et ætatis, agentes gratias omnipotenti Deo profusis lacrymis eundem sanctum susceperunt Pontificem, clamantes atque dicentes: Bene venit Pastor noster, qui suas reliquit oves, et ad nos, qui perituri eramus, liberandos occurrit.

7 Ex eadem quoque Ravennatum urbe misit Papa ad prænominatum Regem, Stephanum Presbyterum et Ambrosium Primicerium, qui annuntiarent ei summi adventum. Qui viri ingressi in finibus Longobardorum in civitatem quæ vocatur g Imola, cognoscentes, quod præpeditorem nitentur facere prædico sancto viro: ne illic ambularet per epistolam scriptam per noctis silentium nuntiaverunt Quo cognito, jam nominatus Pontifex lucecente die Sabbato, non mortis timore perterritus, sed Christi fretus auxilio, audacter egressus de Ravennatum urbe, in finibus Longobardorum ingressus, sequipre factus est suis missis. Quos quidem præcedentes ante eum, jam dictus Rex dolore percussus, suscipere noluit. Ipse vero Summus Pontifex vigesima octava die mensis Junii ad Padum convenit: ubi et ad suscipiendum eum ipse Rex suis missi Optimates: cum quibus h Ticinum conveniens, ubi ipse residebat Rex foris muros ejusdem civitatis, pertransiens ad horam orationis notam, pro Vigilantiu beati Apostolorum Principis Petri celebrandis solenniis Missarum, in basilicam ejus, quæ vocatur i Ad cælum-aureum, perrexit, et post completam oblationem in eandem urbem ingressus, moratus est. Alio quoque die pro natali celebrando ipsius Principis Apostolorum in prædicta ecclesia a prænominato Rege invitatus, Missarum solenniis celebravit: ibique mutuo se invicem salutantes, pariter susceperunt cibos, et sic in prænominatam civitatem regressi sunt. Quem sanctum virum alio die isdem Rex per optimates suos ad suum palatium procedere invitavit: et ab eodem Rege nimis honorifice susceptus, salutaribus monitis eum alloctus est, obsecrans ne amplius Ravennatum provinciam opprimeret facta motione, sed magis et ablatas Ravennatum urbes sibi redonaret simul et castrum Casenate. Qui prædictus Rex post multam duritiam inclinatæ est, fines Ravennatum urbis dilatare, sicut primitus detinebantur: et duas partes territorii Casenæ castri ad partem Reipublice restituit: tertiam vero partem de eodem castro sibi obtenta retinuit, inito constituto, ut usque ad Calend. Jun. dum ejus Missi a regia revertentur urbe, idem castrum, et tertiam partem, quam pignoris causa detinebat, parti Reipublice restitueret. Post hæc autem is ipse Rex egressus de loco in locum, usque ad Padum eidem sancto viro conviatus, eum deduxit: in quo loco et vobificiens, cum digna ordinatione eum repelandum absolvit, datus in obsequium ejus Duces et primates suos, sed et alios viros, qui sæpe dicta Ravennatum territoria et Casenate castrum reiderent: et ita factum est. Operatus est autem Deus mirabiliter: et Ravennatum atque Pentapolensium populos ab oppressionem et calamitate, qua detinebantur, liberavit, et saturati sunt frumento, oleo et vino.

8 Regressus autem in urbem Romanam cum omnibus, qui secum erant: gratias agentes Deo, denuo natali Beatorum Principum Apostolorum Petri et Pauli cum omni populo celebravit, et sese in orationibus dedit, petens ab omnipotenti Deo misericordiam, et consolationem fieri populo Ravennatum et Romano ab insidiatore et persecutore illo Luitprando Rege. Cujus preces non despiciens Divina clementia, eundem

D
a Ravennatibus gratias et excipitur:
g
ad Regem abiit,
E
h
celebrat. Papiæ festum SS. Petri et Pauli.
i
novet Regem ad restitutum Casenæ,
f
r. Actur a Rege et optimatibus r
Rim r iterato celebrat. festum SS. Petri et Pauli r

CAPUT II.

Bellum Luitprandi cum Ravennatibus a S. Zacharia extinctum. Restitutio procurata.

His autem expletis a x Indictione, in subsequenti rex Indictione dum nimium opprimeret prædictus Rex provinciam Ravennatum, fuisse etque præparatus ad motionem faciendam, et obsidendam Ravennatum urbem: cognita motione ejusdem Regis, b Eutylii excellentissimi Patricii et Exarchus una cum e Joanne Archiepiscopo Ecclesie Ravennatis, atque universo populo prædictæ civitatis, ac civitatum d Pentapoliis et e Emilia, facta in scriptis observatione, prædicto sancto viro miserunt, petentes ut pro eorum eureret liberatione. Qui sanctus vir missa legatione et muneribus ad obsecrandum eundem Regem per Benedictum Episcopum et Vicecomitem, atque Ambrosium Primicerium notariorem petiit, ut a motione cessaret, et Casenate Ravennatibus redderet Castrum, sed passus non est. Cujus dum ducum perseverantiam conspireret jam nominatus sanctissimus vir: trophæo fidei munitis, relicta Romana urbe, jam dicto Stephano Patricio et Daci ad gubernandum, non sicut mercenarius, sed sicut vere Pastor, relictis ovibus, ad eas que peritura erant relinendas occurrit. Quo egresso itinere, dum se orationibus commendaret Beato Apostolorum Principi Petro, cum suis Sacerdotibus et Clericis viatoribus, notu omnipotentis Dei, ut calore non urentur per diem, usque ad locum, ubi tentoria fiebant, f nubes eos tangebatur, quæ ad vesperum residebat. Alio autem die in eorum protectione erat divinitus instituta, cui obviam occurrit denominatus excellentissimus Exarchus usque ad basilicam B. Christophori, positam in loco, qui vocatur ad-Aquilam, quinquagesimo fere milliario a Ravennatum urbe. Ipsa vero nubes cum eis usque ab basilicam S. Apollinaris in Ra-

a
In nota
Ravennatum
oppressionem,
b
c
d e
multi legatus
ad Luitpran-
dum.
ad eum uturus
in itinere
a nube igitur.
f

novet Regem ad restitutum Casenæ,
f
r. Actur a Rege et optimatibus r
Rim r iterato celebrat. festum SS. Petri et Pauli r

A ter litteris exaratum Græcis, ipsum esse significantes. Qui Sanctissimus Papa omnino hilaris et satisfactus, illico aggregato Romanæ urbis populo, cum hymnis et canticis spiritualibus in venerabili n. Diaconia ejus nominis, sita in hac Romana civitate, regione secunda, ad Velum aureum, illud deduci fecit. Ubi iumensa miracula et beneficia omnipotens Deus ad laudem nominis sui per eundem sacratissimum Martyrem operari dignatur.

15 Hujus temporibus defunctus Theodorus, major filius Megisti Cataranti, ob veniam suorum delictorum, prædium, quo ex hereditate fruebatur paterna, situm quinto ab hac Romana urbe milliario via Tiburtina, in quo et oratorium S. Cecilie esse dignoscitur. Beato Petro reliquit. Quod ipse beatissimus Papa magnæ constructionis fabricis atque picturis decoravit, ampliavitque in eo fines ex omni parte. Data enim digna recompensatione his, qui in vicino ejusdem loci possessiones tenere videbantur, nemini vim inferens, sed magis ut concedet patri, cuncta seors eundem locum amica pactione pretio emitt prædia et domum cultam, B. Petro eundem locum jure perpetuo statuit permanendum. Quæ domus-culta, S. Cecilie usque in hodiernum diem vocatur. Construxit quippe et in ea oratorium S. o Abbat. B. Cyri, ubi et multas Sanctorum condidit reliquias. Quam videlicet domum-cultam usui proprio, Dominicæ videlicet traditioni, descripsit. Hic constituit aliam domum-cultam in decimo quarto milliario ab hac Romana urbe patrimonio Tuscia, et constitutionibus obligavit usui Ecclesie permanendum, etiam loca que ab Anna, relicta quondam Agathonis Primicerii, P. Petro videntur esse concessa. Hic masas que vocantur Antrus et Formias, suo studio jure B. Petri acquisivit, quas et domos-cultas statuit. Et de omnibus superius adnexis domibus-cultis Apostolicæ exarationis constituta faciens, atque Sacerdotale Collegium aggregans, sub anathematis interdictionibus statuit, nulli quoquo modo successorum ejus Pontificum, vel alii cuiuslibet personæ licere ipsas p domos cultas ab usu Ecclesie quoquo modo alienare.

16 Hic fecit vestem super altare D. Andreæ Apostoli ad B. Petrum nimis optimam. Hic beatissimus Papa statuit, crebris diebus alimentorum sumptus, qui et elemosyna usque nunc appellatur, de venerabili Patriarchio a Paracelliariis, pauperibus et pere-

grinis, quid ad B. Petrum morantur, deportari eis-que erogari: nec non et omnibus et inopibus et infirmis per universas regiones istius Romanæ urbis constitutis ipse eadem similiter distribui alimentorum constituit elemosynam.

17 Hujus temporibus contigit subito tegumen tituli beati Christi Martyris q Eusebii cadere. Qui sanctissimus vir cum tota sui decertans virtute, prudenterque elaborans, sicut antiquitus fuit, rursus quod ceciderat, reparavit, atque optime restauravit. Hic præcipuus Pontifex multa loca Sanctorum in meliorem statum perduxit. Et vestes optimas super altaria earumdem Dei Ecclesiarum fecit. Hic dilexit Clerum suum valde, atque Presbyteria eis annue in duplo et amplius tribuit. Omnes utpote pater, et bonus pastor amplectens, et utiliter fovens, et penitus quempiam minime tribulati permittens. Hujus itaque temporibus in magna securitate et lætitia populus a Deo illi commissus degens vixit.

18 Hic beatissimus Papa suo prudentissimo studio, quos beato recordationis Gregorius Papa fecit quatuor Dialogorum libros, de Latino in Græcum transulit eloquium, et plures, qui Latinam ignorant lectionem, per ejusdem lectionis illuminavit historiam. r Hic fecit ordinationes tres per mensem Martium, creavit Presbyteros triginta Diaconos quinque, Episcopos per diversa loca octoginta quinque. Qui sepultus est ad B. Petrum Apostolum libibus Martii, indictione v et cessavit Episcopatus ejus dies duodecim.

a Theodorus Papa sedt ab anno 641 ad 647, quem ait Anastasius fecisse oratorium B. Silvestri intra Episcopium Lateranense, ubi et domus largilus est. De eo hic agit. — b Aliis occuliam Lauretam, aut Laurentium. — c At Fontanum et Fontinianum. — d at Panasia et Panaria. — e Hic est Constantinus Copronymus, qui patri suo Urani Imperico successit anno 731. — f Ariasidus Græcis Annæ sororis Constantini maritus. — g Mense Novembri Indictione 12, anno 743, Consule Theophanem. — h Hic est Carolus Martellus mortuus anno 741, ob regiam auctoritatem supra ipsos Reges, a postecis passim Rex appellatur. — i Anno 747. — k Casinensis, a quo Aquinum parum distat. — l Cum annis quinque et sex menses regnasset, ergo circa annum 750. — m Inle Casinum discessisse scribit Leo Ostiensis lib. 1. Chersoni Casinensis cap. 8. Ino Thesim uxorem et Ratriadam filiam in monasterio ricino Plumbariola a se extracto, vitam monasticam ducisse. — n Pascualus in Thesuro Ecclesiarum Romanarum, regione 9 ecclisæ 26 de hac S. Georgii dicata agit. — o Colitur S. Cyri cum S. Joanne Alexandrino Martyr 31 Januarii. — p Hieronius has domos cultas exprimit hispanicum cum domibus adjunctis, in quibus familie colonorum adscriptæ ad culturam ferunt. — q S. Eusebius sub Constantio Imp. occisus colitur 14 Augusti; ubi observat Hieronius hanc restorationem festari inscriptionibus marmoris inclusas, Agit de ea Pascualus ecclesie 16 regionis 2. — r Sequenti desunt in nonnullis codicibus

Tarais
posseviat ex S
Petro acquirit:

9
templa refecit
et exornat:

Clerum fovet:

De illo
S. Gregorii
Græce
transfert.

Theodorus
Papa

Carolus
Martellus
Rex

Paulus Rex
monachus

S. Eusebius M.

elemosynas
largas facit,

c DE B. VALERIO ARCHIEPISCOPO RAVENNÆ IN ITALIA F

Ex Hieronymi de Fabris Antiquitatibus Ravenn. Italice editis.

S anctus Valerius, quem alii nominant Valerianum, anno MCCVII Joanni, ejus nominis septimo Archiepiscopo Ravennati, in cura pastorali successit: cujus fama in nostris historis celebris est, laudataque ab insigni zelocultus divini promovendi in ornandis sacris templis, atque imprimis eo quod in Classe S. Apollinari est consecratum: ubi inter alia S. Eleuchadio, xiv Februarii Sanctorum Fastis adscripto, altare consecravit, quod ecclesiam intrantibus ad sinistram est juxta campanile. Ursiana quoque basilica multis ab eo argenteis vasis locupletata est, cui et mensam donavit argenteam, ingeniosissimi artificis manu sic laboratam ut opacem platanum celatura repræsentet. Legitur præterea ex duarum antiquarum ecclesiarum ruinis (quarum unam S. Georgio, alteram S. Eusebio olim delicaverant Ariani extra portam S. Victoris, quasque ipse, hæreticorum abominatus

memoriam, solo æquari jusserrat) pulcherrimam edificasse ecclesiam, cui ab auctore nomen mansit Valeriane. Quibus aliis gloriose et magnifice gestis nec minus virtutibus egregie cultis, migravit a vita anno reparata salutis MCCXXV Martii, cum adhuc Romanam Cathedram Leo III teneret, et Imperium Occidentis quidem Carolus Magnus, Orientis vero Michael, successor Nicephori. Corpus ejus sepultum est in Classensi basilica, indeque anno MCCXXIX Maii ab Archiepiscopo Simeone solenni pompa translatum; honorantibus eam actionem præsentis sui Hubertello Fori-Pompiliensi, Odone Casenente, et Rustico Cerviensis Episcopijs. Hujus translationis ita meminit historicus noster Hieronymus Itabeus libro vi: Eodem die D. Valerii Archiepiscopi ossa in ade Classensi ab ipso Simeone, solenni indicta Episcoporum supplicatione, Ursianam in adem translata sunt. In historiata quoque Camaldulensi

ejus corpus
ex Classe
solenniter
translatum

1890
DOCCVII
17 MART
Creatus
Archiep.
an. 807.

ecclesias
ornat:

Valerianum
condit:

Martii. T. II.

A sium, ab Augustino Fortunio vulgarium, parte II, libro I, capite IV, legitur, prædictum Archiepiscopum Simeonem jam memoratam Classensem basilicam ornavisse uno anno Indulgentiarum, ob reverentiam B. Valerii. Ex quibus testimoniis habemus quam indubitata temporibus istis fuerit B. Valerii sanctitas, quam vere religiosus et publicus cultus etiam reliquiis ejus delatus; etsi obliviosi incuria seculi nunc pene memoriam illius amiserit, incertumque luteat qui in parte Metropolitanæ nostræ

memoria
apud Posteros
obscurata.

ædis sacra ejus ossa requiescant; quemadmodum in obscuro quoque virtutes illius sunt, ob quas sic meruit honorari. Ut de eo quoque dici possit, quod occasione B. Franceschini Ravennatis in Alphabeto Augustiniano dixit Thomas Herrera: Habent quandoque et Sancti occulta Dei dispensatione nesario quilibet infelicitatis, ut cum in summa felicitate sint clara Dei visione fruentes, et infelices esse non possint; nihilominus sodalium oscitantia vel negligentia, siue infelicitate careant felicitate cultus humani.

DE S. LEOCRITIA VIRGINE MARTYRE CORDUBÆ IN HISPANIA.

ANNO
DCCCLIX
XV MART.

Vita cõta :

Vita et martyrium S. Leocritæ continentur in Aethi. S. Eulogi Martyris ab Alvaro teste oculato conscriptis; quæ illustravimus ad diem XI Martii; ubi lector omnia, quæ de S. Leocritia scribi possunt, reperiet cap. 4 et 5 in hoc eodem tomo II mensis Martii pagina 93 et sequentibus. Hæc sancta Virgo, ut ibidem dicitur num. 23 quarta post martyrium S. Eulogii die extitit decollata, ergo hoc XV Martii, quo die ista legitur in Martyrologio Romano: Cordubæ S. Leocritæ Virginis et Martyris. Additur apud Galesiniam: Hæc e parentibus impiis nata, studio Litosæ, cognitione sibi conjunctæ, fidem Christi complexa est: quam a teneris annis susceptam, deinde spiritualibus exercitationibus auctam, primo occulte, post psalam et publice coluit: in quo cultu nullis parentum, neque cohortationibus assiduis, neque teterrimis ulnis abduci potuit. Divino igitur munere ad fidei confessionem indices vehementius confirmata, invito animo martyrii crucem conscendit. Eundem inscripserunt Laherius mu-

B

Cultus sacer :

gno Menologio Virginum, Arturus a Monasterio sacro Gypræo et Tamaius Salazar Martyrologio Hispanico: cujus elogium addimus; Cordubæ, inquit, in Hispaniæ Bætica, S. Leocritæ Virginis et Martyris, S. Eulogii Presbyteri discipulæ: quæ cum ex Saracenorum origine esset progenita, et per Litosam ejus consanguineam filie regulam accepisset, Christumque occulte coleret; demum ejus pietas propulata, carceri per parentes inducta, variis convulsa cruciatibus, collo mucroni extenso, victrix colum ascendit. Hæc Tamaius, qui valde miratur festum in Ecclesia Cordubensi de hac Sancta Virgine non haberi. Martinus Roa de Sanctis Cordubensibus et Marietta de Sanctis Hispaniæ lib. 4 cap. 40 referunt martyrium ad sequentem diem XVI Martii, sed error ille forsitan in prolo commissus est. De Translatione ejus ad Oretensem Ecclesiam ac postmodum ad Cameram sanctam ejusdem ecclesiæ, ad Vitam S. Eulogii, cujus corpus unum translatum fuit, egimus § 2 pag. 90.

E

DE S. SISEBUTO ABBATE CARADIGNÆ IN HISPANIA.

ANNO
MCCCXII.
XV MART.

Cultus sacer :

Vita :

Caradigna antiquum apud Burgenses in Castellæ veteri monasterium, anno MCCXXXIV per Regem Mahometanum Zapham, interfectis, ut vi Augusti decedebat, in odium Christianæ religionis docentes monachis, destructum est, ac postmodum circa annum MCCCLXXXIV jussu Alphonsi III, Magni appellati, captum reparari, et circa annum MCCCLXXXVI inhabitatum. Quæ omnia pluribus deducuntur a Prudentio Sandovallo tractatu particulari de hoc monasterio Caradigna S. Petro dicato. Vixit postea hujus monasterii Abbas S. Sisebutus, mortuus XV Martii, quo die inscribitur est Martyrologio Hispanico Tamaius Salazar his verbis: Burgis in Hispania citeriore S. Sisebuti Abbatis, qui postquam episcopum S. Petri Caradignense per aliquot annos rexisset admirabilis, et vitam inenarrabilem peregrisset Angeleam, pietatis honore conspicuus, et mirabilium patratorum precelebris, æternam sanctitatis acclamationem promeruit. Madestus Menardus in Martyrol. monast. in episcopio Caradignensi in Hispania S. Sisebuti Abbatis. Aliquantopora congerit Burelinus. Ut Sanctum etiam venerantur jam memoratus Sandovallus, et Antonius Ypez tomo 6 Chronici Burelicini ad annum 1076 cap. 2. Acto S. Sisebuti serventur in monasterio Caradignensi in perietusta membrana, quæ inde a P. F. Joanne de Arevalo se accepisse testatur Ypez, et Hispano idiomate edidisse, quæ iterum Latinitati reddi curavit Tamaius, ex quo ea hic edimus.

Sisebutus qui fuit III Abbas tempore Episcopi II.

Gometii floruit regnante Ferdinando I Sanctio II, et partim regni Ablephonsi VI, et gubernavit hoc S. Petri Caradignensis episcopium per aliquot temporum curricula, taliter se gerens in vite disciplina, in religionis complemento, in Regulæ observantia, in monachorum moribus, in monasterii cura, et in ministerii exercitio, ut usque nunc vix alicujus memoria inest, qui ante eum vel post eum sic monasticam servaret integritatem, aut normam instituti felicis exequeretur. Quin in ejus contubernio vixerunt, penitus ipsius vite ordinem in scriptis redigere neglexerunt, nec mirabilia, quæ Deus per ejus intercessionem perfecit, memorie mandarunt. Fuit ergo tunc in nostris incuria communis et oscitantia universalis, prout nunc adest majorum lacrymalibus inertia. Et hec in membranis papyri defuisse sedulitas; attamen quanta sancti Abbatis fuerit sanctitudo, marmoreis sacroplagis commendarunt. Nam ejus corpus non inter alios episcopos Abbates sepelierunt, sed ei, diverso ab illis sepulchro deposito, debitum ut beato venerationem offerbant. Mortuus est sanctissimus Abbas Sisebutus XV mensis Martii anno Domini MCCCXII. Sacra pignora jacuerunt in capella S. Jacobi in monumento lapideo sub arcu marmoreo, ubi omnium venerationi exposita perdurarunt. Quot afflicti ad ejus sepulchrum venientes, ab omnibus liberi miseris, victo expiato, alacres reversi sunt! Extat D. Mariæ Fanchæ in memoria miraculum, quæ ex paralyti membrum orbata, B. Sisebuto

Virtutes in
regimine.

F

sepultura,

sancti
paralytici.

Sisebuto

A sebuto quotidie suam afflictionem commendans, ejusque sepulcro adhaerens, continuo a vinculis absoluta, per ecclesiae ambitum gratias agens Deo libera agiler ambulaavit. Haec illustrissima femina tanti beneficii memor, propriis expensis hospitium in peregrinorum subsidium juxta Capellae aditum extruere curavit: in cujus parietis planitie miraculum egregiis picturae coloribus exprimi fecit: et ut perpetuo ante sancti Abbatis urnam exardesceret lampas, apposuit, et censuali munere ditavit, aliaque non contemnenda hereditario jure donavit: donec e vivis sublata, intra hospitii a se facti aditum sub miraculi pictura sepeliri se jussit. Alia item miracula adhuc observat et asseverat traditio, scilicet ejusdam paralytici, et muti alterius, qui, ille pedes, iste linguam, receperunt. Post aliquot tem-

pus, quo Sancti exuviae ibidem honorifica veneratione fuerunt excultae, et a peregrinis, quos attraxerat et devotionis affectio et miraculorum opinio, diu noctuque visitatae, monachi pignora sacra de Capella S. Jacobi, in theca honesta exultaque inclusa, ad altare majus juxta sacrarii tabernaculum reposuerunt, ubi quiescunt.

2 Solebat autem, ut addit Tamaius, ante et post translationem, Conventus omnibus Sabbatis properare ad sacra ipsiana post Vesperarum Officium, ubi Antiphona et Oratio propria canebantur. Praeterea in Breviario anni MCCCXXVII nomen S. Sisebuti legitur in Litaniis inter Confessores, et in suffragiis Sanctorum cum proprio Collecta. Eadem reperiuntur in Breviario anno MCCCXXVIII recognito.

D
Corpus
majori altari
impositum.

invocatio
patrocinii.

DE BB. MONALDO, FRANCISC. ANTON. EX ORDINE FF. MINORUM.

Armenia civitas est, horum beatorum Martyrum glorioso hinc condecorata, quod quare ratione occiderit, docebit Fr. Carlinus de Grimaldis per epistolam, quae in Lucae Wadingi Annalibus talis extat. Reverendo in Christo P. Guardiani loci Januensis salutem et pacem Quoniam, ut credo, ad vestram notitiam pervenire non potuit, quaerit SS. Martyres, Fratres Ordinis nostri Minorum, scilicet Fr. Monaldus de Ancona, F. Franciscus de Petriolo seu de Firmo, et Fr. Antonius de Mediolano pro Christo sua corpora traderunt: ideo ergo scribo breviter modum ipsorum martyrii, prout ab Armenis et Graecis, qui praesentes fuerunt, diligentinquisitione primum intellexi nec non a fidei quodam nuntio ad investigandum hujus rei veritatem per nos specialiter destinatum. Noveritis igitur, quod dum praedicti Fratres, pro veritate fidei Catholicae se morti exponere propo- nentes, in Arzena civitate morarentur, ibant qualibet sexta feria Quadragesimae ad praedicandum ibidem Sarracenis; quia illum diem Sarraceni, ut nos diem Dominicum, solemnizant; Sarracenis proponentes coram Cadi, id est, Episcopo eorum, qualiter Christus est verus Deus, et pro salute omnium crucifixus; et quod isti, qui illa non credunt, non sunt in lumine veritatis. Sarraceni vero econtra negabant Christum Deum fuisse. Et Fratres: Istud quod nos dicimus, Multi Prophetiae et multa miracula protestantur, et nos in hujus fidei lumine confirmati, parati sumus pro ista fide mori. Mahometus vero vester quis fuit? Quoties etiam alios decepit, seipsum ingerens ut Prophetam? Quae lex, quae Scriptura, quae miracula attestantur ei?

2 Tunc Cadi videns Sarracenos praesentes turbatos, dixit Fratribus voce turbulenta: Recedatis hinc quo citius poteritis, quia ista verba non sunt hic dicenda: ite pro factis vestris: et ita Fratres recesserunt; et istud fuit in Quadragesima prima sexta feria. Secunda vero vice reversi sunt Christi pugiles ad fidei certamen, et dicta replicantes, multa ab ea ad nostrae fidei explanationem et confutationem legis Mahumeticae addiderunt. Tunc Cadi vocatis senioribus Sarracenorum et Falqueriis, id est, Religiosis, fit longa disputatio de fide nostra et concertatio inter partes. Tandem fermentibus Sarracenis et Fratribus comminatis, illi Spiritu sancto repleti frequenter replicando intrepide respondebant: Ecce sumus in manibus vestris, occidite quomodocumque volueritis: quia nos paratos et gaudentes invenietis quantacumque tribulationem et mortem pro Christo sustinere. Tunc Sarraceni qui aderant furore suc-

censi voluerunt in Fratres insurgere: sed Cadi prohibuit, dicens, ne festinarent. Fratres vero licentiam ab eo recesserunt.

3 Postea Cadi vocatis Senioribus et Falqueriis fecit consilium, ad quod etiam multi de populo concurrerunt, et auditis quo proponebantur contra Fratres, omnes pariter conclamaverunt: Omnino moriantur et eradicentur de terra nostra: nam Prophetiam nostram et legem, ut lutum, vituperant et contemnunt; et publicis moniti, ut a talibus desisterent, magis continuo fuerunt contumaces; et publice confundunt nos et legem nostram, quod nullatenus est sustinendum: et ideo celeriter extinguantur. Tunc Feria sexta ante quartam Dominicam Quadragesimae, id est, decima quinta Martii pro sanctis Fratribus transmisserunt, qui preparaverunt se gaudentes ad mortem corporalem: et accedentes continue Sarracenis accurrentibus fidem Catholicam audacter praedicabant, asserentes hanc solum esse salvationis viam, pro qua multum desiderabant mori. Lex autem vestra, dicebant, vos omnes ad mortem aeternam deducit; et sic in fide constantes mortis sententiam acceperunt.

4 Tunc fuit per totam terram illam per multos acclamatum: Omnes qui volunt vindicare opprobrium nostrum per sanguinem illorum canum, qui legem et sanctam Prophetiam nostram repnant quasi lutum pedum, vadant statim ad campum. Interim sancti Fratres ducuntur ad Mardanum, id est, plateam vel campum, non tracti vel ligati; gaudentes quasi ad epulas invitati, qui dicebant: Nunc impetum est desiderium nostrum. Cum autem ad locum Martyrii pervenissent, vallantur undique a Sarracenis, exaginati gladiis concurrentibus contra eos. Ipsi vero ante tribunal positi, confitebantur intrepide fidem Christi. Tunc irruentes quamplurimi ceperunt eos gladiis crudeliter punire et graviter vulnerare. Quidam autem Sarracenus naturalis pietate forsitan vel divino ductus impulsu, arguens carnifices, quia sic immaniter tractabant sanctos Fratres; facto impetu magno occiditur a Sarracenis. Fratres vero flexis genibus manicas ante oculos ponentes, postea manus ad caelum levando, Domino suos spiritus traderunt, et omnes Christiani prae timore ad domos suas fugerunt.

5 Deinde manibus et pedibus truncatis et capite, membra sic decisa per portas et muros civitatis, relicta truncatis corporibus, suspenderunt. Sacerdos autem Fratribus Armeniarum, quia favorabilis sanctissimis Fratribus videbatur fuisse, cum socio capitur, et capite unius Martyris ad collum ejus ligato, ipsa nudum

E
dimittantur
ad mortem.

ducuntur ad
supplicium,
F

et occisi

truncantur
extremis
membris:

Item
paralyticus et
mutus?

ANISADY
PAP 30

AN MCLXXXVI
IV MART.

13

Tres Fratres
coram Cadi

Sarracenis
Christum
praedicant,

6

de inde
disputant,

A nulum per totam terram verberando eum et fustigando duxerunt Sanctorum vero corpora Sarraceni per totam diem et noctem custodierunt, dicentes, Ne forte Christiani furentur ea, et venerentur pro Sanctis. Deinde corpora sancta corrodenda cambus et avibus dimiserunt. Dicitus autem Sacerdos Armenorum cum magna multitudine arriorum, Sanctorum corpora occulte collegit, et etiam membra alia dispersa vel prece vel pretio acquisita, tradidit honorificè sepulture. Unus tamen Armenus ex magna devotione furatus est duorum capita Martyrum, et ea [non] sepelivit : sed per multas preces vobis dicta duo capita propter timorem infidelium occulte apportavit.

sepeliuntur ab Armenis :

visus cæco redditur :

B 7 Quando autem in Arzenga dicti Armeni alias Sanctorum Fratrum reliquias contiderunt; multis videntibus, ad sacrum locum (ubi condite fuerant, et ubi Sanctorum sanguis fuit effusus, et membra decisa postea fuerant) luminaria de celo descenderunt. Referunt etiam qui presentes fuerant, quod, cum ille Cadi diceret Fratribus ante mortem, coram eis statuens quemdam cæcum : Voce dicitis, quod fides vestra est confirmata multis miraculis, facite ergo ut cæcus iste lumen recipiat, et credemus vobis. Responderunt Sancti : Potens est Christus filius Dei, si velit, istum cæcum illuminare; et facta oratione et signo Crucis super oculos cæci, cepit ab oculis ejus quasi aqua effluere, et postea sanguis, et sic recuperavit visum. Quo territi Sarraceni clamaverunt, ut cito nocerentur, aliter eorum fides erat confusa. Illum etiam cæcum ita de melio sus-tulerunt, quod ex tunc non est visus.

reliquiæ transferuntur.

C 8 Cum autem ad nos sacre Reliquiæ deferrentur, exivimus eis obviam solenniter cum omni populo Latinorum. Duobus vero Sacerdotibus ex nobis arcam, in qua erant sacra capita et Reliquiæ, ornatam et Pallio pretioso coopertam portantibus, et aliis evitantibus, exultabant fideles et præ devotione bebant : indoles autem confundebantur : Græci autem sacras venerabantur Reliquias. Cantata vero solenniter Missa, Domine qua Evangelium illud occurrit, Ego sum pastor bonus, et facta sermone, in crastinum venit ad locum sepulture sanctorum Martyrum Episcopus Armenorum cum Clero et populo universo, sacris Reliquiis cum magna devotione reverentiam exhibentes, Armeni vero habent in magna reverentia dictos Sanctos Fratres, et Patriarchæ eorum ipsos suo more canonizavit, et ipsi ex devotione eorum vigiliam jejunant.

Hierosolymane :

C 9 Hactenus Carlinus; qui inde, et quando scripserit scire non possimus; præterea quod ejus epistola sine careat. Wadinghi continuator et compendiator Aroldus suspicatur Hierosolymis habitasse, ubi tunc Fratres Minores Conventum habebant : et suspicionem firmat ea concursa notitiam : Latinorum scilicet, Græcorum atque Armenorum. Verum tam longe abest Hierosolymis terrestri itinere duntaxat alicuius Arzenga, sexcentis passuum milibus distat, ut difficile inducere possimus autem, quod ea suspicio atque habeat veritatis; maxime cum in ea, ad quam delati sunt Sancti, vel proxima civitate sedem haberent Patriarcha Armenus : itaque vel antiquam Armeniæ primæ metropolim Melitensem, hodie Malatnam quædam milliariibus supra ostium Melæ fluminis in Euphratem incurrens sitam, suspicari mallem; vel totius Armeniæ et Imperii Orientalis sedem, ac Byzantii æmulam, Trapezuntæ ad pontum Euxinum ita duorum dierum itinere Arzenga remotam : vel denique, quod omnium mihi verosimilimum est, Peram, Jannesium urbem ex adverso Constantinopolis, ubi extincto Francorum in Oriente imperio, Latinorum remansisse reliquias novimus usque ad captum a Turcis Constantinopolim : neque dubium est quin etiam ibidem Minoræ conventum habuerint, cui

An Peram :

continguum esset cum Jannensibus Fratribus commercium : Dicitur certum est multa Constantinopoli esse Armenorum milia et unum habere Episcopum, qui se Patriarcham dicit.

num anno 1514 :

10 Etenim nihil facilius fuit quam corpora Trapezuntem delata ad Genenses mercatores, toto Euxino ponto navigia sua exercentes, eorum navibus ad alterum Euxini latus, navigata quam longum est Ponto, transportari. Huic autem conjecturæ faret, quod Jannensi Guar-diano inscribitur Epistola; et qui tempore Beati Martini tyris passi sunt, utraque in Urbe Constantinopolitana ne Trapezuntia Græci imperitoriat. Tempus quidem illud ambiguum nobis Wadinghus ferit, quando, quos ex Ordinis sui Memoriali sub XII Generali Bonagratiæ passos retulit, anno MCCCLXXXVI, eorumdem deinde historiam id est, Fr. Carlini epistolam, præfert sequentis seculi anno XIV, nulla allata ratione, cur ab antiquis Ordinis sui monumentis recesserit. Movisse illum videtur character temporis, quo Martyrum hoc obsequavit Carlinus, XV dies Marti in ferium sextam ante Dominicam quartam Quadragesimæ incidens : quod toto Generalis duodecimi quinquennio contingi nunquam, ac ne reliquo quidem seculo XII : contingi autem sequentis seculi anno III et eo quem ipse elegit XIV.

an p. 120. B

11 Verum, ea ratione non obstante, omnino staudum existimo vetastori illi, atque adeo certiori memorie, cujus utinam ipsa haberemus verba : existimo enim ad Bonagratiæ Generalatum qui ab anno MCCCLXXXIX ad LXXXIV extenditur, horum Martyrum fieri mentionem : non quia sub ea Martyrum compleverunt : sed quia tunc missi in eam expeditionem sunt, si quidem ut Wadinghus ad extremum hujus Generalis unum scribit : miserat Fr. Bonagratiæ plurimos Fratres ad patres Aquilonares, in Asiam et Armeniam fidem catholicam disseminatos : quod impigre illi fecerunt, et magno incremento fidem suamque sodalium dilatarunt : at non ubique eadem facilitate : nam multis in partibus afflicti, angustiati : in periculis frequenter, in carceribus sæpius, vescebantur pane doloris et aqua tribulationis, donec ipsam vitam pro Domino, cujus causam agebant, summo gaudio obtulerunt, quos inter gloriosi hæc, de qua agimus, fortium trius locum certaminis intra paucos annos consummanti Arzengam habuit, quam Geographiæ tabule Turci Imperii imaginem exhibentes Arzengam nominant, vel paucis milliariibus inferius Arzengan, que Nigro upud Orteliæ Arsichæ est, Aziris Ptolomæo : quorum locorum hic quidem Theodosiopolis 3 libro Procopii nominata respondet, Claudiopoli alter, Sinibra Ptolemæo nuncupata : utraqueque elias præquam Trapezuntæ civitatem eligit, ad dexteram Euphratis ripam, ad meridiem cursum suum siccitatis Melitensem versus.

Arzengæ passi sint ?

12 Sed quid Domine quartæ fiet, quæ non patitur Martyres nostros ad unum a Memoriali assignatum referri? Respondeo : quod plurimis utis, idem Carolino accidisse, ut Græce consuetudinis in hebdomadibus nominandis ardiendoque jejunio quadragesimali non proutis guarus, idem esse crederet, sive hebdomadam, sive Dominicam quartam scriberet; et putavisse, eandem apud nos esse, quæ est apud Græcos, hebdomadam rationem; atque ita effecisse, ut qui mortui erant hebdomade Quadragesimæ secundum nos secunda, tertia vero secundum Græcos et ante Dominicam utrisque tertiam (nam in hebdomadis nominandis ipsi Dominicam subsequenter, nos præcedentem respiciens) ut, inquam, in mortui viderentur anno, quo Pascha in VII Aprilis cadebat; cum invenirendum esset Pascha, in XIV ejusdem mensis incidens, quale est eo anno, quem nos præferimus. Neque vero, si recte hebdomadas numeres, quas satis accurate recenset auctor epistolæ, aliter se rem habere invenies : nam primus Fratrum cum Cadi congressus fuit, inquit, in Quadragesima, prima sexta Feria.

An ante Dom in cum Quadragesimæ.

post

tertiam vel
quartam?

A post Cineres scilicet, quæ septimana apud Græcos prima dicitur jejuniorum, et vere prima est; cum totu ipsi, non autem ut nobis dimidia, jejunctur. Cum autem superius dixerit, qualibet sexta Feria Quadragesima ivisse solitos ad prædicandum, patet, secundas vices, quibus cum Saracenis disputavere Martyres, in Feriam sextam primæ Latinorum, secundæ Græcorum hebdomadis incidisse. Inter hanc porro et diem mortis nulla deinceps congressio interponitur: sed decretum de sumendo supplicio conceptum est, ac proxima feria sexta executioni mandatum, quæ quartam Quadragesimæ Orientalis præcedebat hebdomadem: Dominicam vero dumtaxat tertiam.

An Monaldi
caput
Anconam.

13 Dominica porro, qua Evangelium de bono Pastore recitatur, et Corpora sancta advecta narrantur secunda post Pascha est; atque in xxviii Aprilis eo anno incidit. Dicunt aliqui, inquit Wadinghus, Corpus Monaldi translatum Justinopolim in Dalmatia; caput Anconam in Italia esse: de Ancona ut verosimiliter hoc dici creduntur, facit jus patriæ, quæ facile aliquam civis sui, tam glorioso Martyrio coronati, partem potuit et debuit impetrare: maxime, si Peræ, quod credimus, servabatur Reliquæ. Ad Justinopolim quod attinet, videtur, circa hæc vel aliquanto post secuta

tempora, celebris in Ordine Minorum fuisse Monaldus 1) quidam, urbis prædictæ indigena, qui pro ea quo valebat gratia potuit hoc patrie suæ bonum procurasse, ut sibi cognominem Sanctam vel totum vel ex parte possideret: maxime si Archiepiscopolis in Beneventana: Ecclesia eilem accessit dignitas, prout Possevinus in Apparatu suo credit, a Rodulpho persuasus.

1) caput Justinopolim translatum.

14 Sed cum Ughellus Italæ sacræ Tom. 8 asserit Archiepiscopum quidem hoc nomine Beurventi fuisse, ac circa annum mcccxxxiii vivere desusse, morte in partibus Tusciæ obita, eumque Religionem Minoritam fuisse dicat, patria autem Urbevitanum; tam facile persuaderi mihi sineem diversum esse hunc ab Justinopolitano, Summæ Monachum aiorumque quos Possevinus enumerat librorum auctore, quam omnino certum existimo nec Urbevitanum nec Justinopolitam, sed Anconitanum fuisse Monaldum, de quo agimus, et cum utroque prædicto imperite confusum. Arturus a Monasterio omnes istos Monaldos inter Ordinis sui Beatos subscripsit, de singulis Agens diebus diversis: de hoc autem Martire, ejusque sociis Francisco et Antonio agit ad xvi Martii, non minus in hac corrigendus quom Francisco Gonzaga parte 1 Originum Seraphicarum, ubi arguitur pro Antonio Andream scripsisse.

Monaldi vari.

XVI MARTII.

SANCTI QUI XVII KALENDAS APRILIS COLUNTUR.

Sanctus Hilarius Episcopus,
S. Talfianus Diaconus,
S. Felix,
S. Largus,
S. Dionysius,
S. Castorius seu Castor,
S. Dionysius,
S. Numbus,
S. Serenus,
S. Quiriacus,
S. Milissa,
S. Eugenia sive Eugenius,
S. Julianus,
S. Asclepiodotus,
S. Pion,
S. Cyriaca,
S. Pampinus seu Pampilianus,
S. Cassiorius,
S. Florentinus,
S. Jovianus,
S. Julianus Anasarchemus, Martyr Egæe et Antiochiæ.
Sancti decem Martyres in Phœnicia.
S. Romanus Diaconus, Martyr Cesareæ in Palestina.

Martyres Aquileiæ in Italia.

Martyres Nicomediæ.

Martyres in Græcia.

S. Papas, Martyr Larandæ in Lyeaonia.
S. Euphrasia Martyr, apud Græcos.
S. Agapitus Episcopus, Ravennæ in Italia.
S. Columba, Virgo et Martyr in Anglia.
S. Valentinus Episcopus Taracinenis, } in Theatina Aprutii ditione.
S. Damianus Diaconus, }
S. Amas Thaumaturgus, Anachoreta in Ephraesia ditione.
S. Joannes Aseetes monasterii in Rusimianis.
S. Abramius Eremita, } in Hellesponto.
S. Maria ejus Neptis, }
S. Colloquilus Rex apud Senonas in Gallia.
S. Finianus, Abbas Surdensis in Ibihernia.
S. Isichius Episcopus, Viennæ in Gallia.
S. Bonifacius Kirikinus, Episcopus in Scolia.
S. Eusebia, Abbatissa Hamaticensis Marchianis in Gallo-landria.
S. Greporius Episcopus Armenus Pitiveri in Galia.
S. Heribertus, Archiepiscopus Coloniensis.
B. Heribertus Eremita, in Comitatu Namurcensi.
B. Joannes Episcopus Cremonensis, tum Manfredianus, dein Vincentinus Martyr.
B. Benedicta Abbatissa Assisii, Ordinis S. Clare in Umbria.
B. Torellus Solitarius, Puppii in Uetruria.

PRÆTERMISSI, ET IN ALIOS DIES REJECTI.

Achredus sive Balredus Abbas Rievallensis in Anglia memoratur in priore editione *Martyrol. Anglicani et Catalogi generali Ferrarum. Vitam edidimus. xii. Januarii.*
Johin, Illia Saporis Regis Persarum per S. Cyriacum a demone liberata, occasione S. Cyriaci refertur hoc die a Laberio in *Menologio Vryganum Gallicè edito. Mallemus antiquiora testimonia de ejus virginitate et martyrio. Refertur ut Virgo a Greveno et Canico xxiv Martii. Sed neque illi satisfaciunt. Quæ de ea scriuntur dedimus in Vita S. Marcelle Papæ cap. 3. xvi Januarii.*
Eliabetha Tertiarum Ord. Minorum, Panormi sepulta, refertur in prima editione *Martyrol. Francicani. In secunda editione et Gyneceæ sacre ejusdem Artium remissa est ad diem, ubi inter Omisso de illa egimus. ix Febr.*
Cyrilli } Episcoporum in Moravia eucamion ad
et } hunc diem profertur in *Menologio Balthem. Acta illorum dedimus ix Martii.*
Methodii }
S. Trophimus, } Martyres referuntur in *MSS. Synacario et menologio Basili Impet. et alius Menais MSS. De illis egimus xi Martii.*
S. Sabinus Martyr, memoratur a Malano in *Anctario Usuardi. additque forsitan de hoc agi, quod et nos ferimus. xii Martii.*
S. Menignus Fullo, Parisi in Hellesponto martyrio coronatus, conjungitur hoc die cum S. Romano Diacono Cesareæ in Palestina passio, uti ad locus eloquium ex variis Menais MSS. et Synacario Græco ostendimus. De illo egimus pro die xv Martii.

Lucretia Virgo et Martyr Cordubæ sub Sarracenis, refertur a Marcello, ut hoc die passa. Est alius Leocritia, de qua egimus xv Martii.
B. Donnabodus, } Martyres ex Ordine Minorum Ar.
B. Franciscus, } scilicet in Armenia apud Arturum
B. Antonius, } in Martyrologio Franciscano: nos eo quo passus sunt die xv Martii.
Meginobodus Abbas Burbacensis magna sanctitatis et doctrinæ, Moguntia: adscriptus a Wione, cuiusque secutus Dorymia, Menardo, Buccino in *Martyrol. Benedictinis et Ferrario in Catalogo generali Præxari Trithemius lib. 3 de yr. illust. Benedictinis cap. 261, a quo dicitur monachus Frislarieus, et Abbas in Burbach Moguntinensis, et magnus fertur virtutibus, claustralem ornasse disciplinam. Non est Burbach locus Moguntia:, sed videtur Burbach esse juxta Fritzlav, ubi Sedem Episcopalem statuerat S. Bonifacius, et Meginus Socius S. Wipberhti Abbatiss Frislarieus, putatur initio Episcopus fuisse, et eo loco relicto, factus Episcopus Herlapolensis, alius Mengotius, Mayngudus et Mengogandus dicitur. De quo videri possunt Vitæ S. Wipberhti 13 Augusti, S. Bonifacii per S. Willibaldum in Prologo, Bruschius de Episcopo Herlapolensis, Seravus lib. 3 verum Moguntinorum pag. 302 et alii. Neque ullum Moguntia:, Herbipoli aut alius locis vestigium venerationis scimus haberi. Quod absque præjudicio, si forsitan aliquid aliud monumentum lateat, dictum volumus.*
Volferr Confessoris, Archiepiscopi Viennensis XLVIII, natalo: ejus opera et vigilantia quasi de novo fundata est et restaurata Viennensis Ecclesia, a Carolo

Carolo Magno Imperatore anno dccc. quæ bellorum incommodis et ærumnis longo tempore prostrata jacuerat, Pastorisque solatio destituta. Ad ipsum Vollerium Leo Papa in transmisit epistolam de reintegratione antiquorum privilegiorum Ecclesie sue. Cum in ea sedisset annis xi. plenus dierum et meritis ac miraculis felix migravit in celum, sepultus in ecclesia S. Severi Viennensis. Ita cum titulo Sancti refertur in Martyrologio Viennensi, quod ab aliquo tempore scriptum, et a Joanne le Lieure instauratum est, qui etiam in Historia Antiquitatum Viennensium Gallicæ anno mcccxxxiii excusa sæpius Sanctum appellat. Diploma Leonis Papæ in citata, edidit Joannes a Basco in Antiquitatibus sacris et profanis Viennæ sanctæ ac senatoriæ pag. 47, ubi de successione Vollerii agit absque ullo titulo Sancti et Beati quem alii valde accurate tribuit. Quod idem faciunt Claudius Robertus et Summartham in Gallia Christiana, neque illum inserunt Martyrologio Galliano Sausans, licet hi post Joannem le Lieure scripserunt. In Chronico Firduensis Hugonis Abbatis Flaviniaci appellatur Wifleri Bavarius, nulla etiam sanctitatis facta mentione.

Tetmechus Episcopus de Kill-tuama, hujus diei numerum au-
Aidanus Episcopus Lismorensis, }
Curitanus Episc. et Ab. de Rosmeann. } merum au-
Barrindus Episcopus, } gent in Ha-
 } giologis
Hibernicis: quos cum Colgano judicamus prætermittendos. Tantum observa, in Martyrologio Tam-lactensi Rosmac-barenn legi, ubi Marianus Germanus Rosmean habet; ac deinde seorsum Barindi Ep. nomen tanquam hoc die colendi. Item Aidanum Marianum eundem videri cum Laudano, qui hoc item die pro Aidano in Tam-lactensi nominatur.

Proculus Episcopus et Confessor refertur in Calendario Missalis Mediolanensis anno 1560 excuso. Omissus in Calendario Breviarii anno 1582 recens. Quis sit hic Proculus inter varios ejus nominis Episcopos, nescimus diuinare.

Eudocie penitentis memoria Agrigenti memoratur ab Octavio Cajetano in Martyrol. Siculo, citato Leontio Abbate in Vita S. Gregorii Agrigentini, sed abstinet ab omni titulo Sanctæ aut Beatæ.

Lucius Præsul indicitur in Martyrol. MSS. Chambernensis et Curavli Colonensis, aliunde forsau ad hunc diem translatus, in utroque MS. subnectus S. Heriberto Archiep. Colonensi, de quo hoc die agimus.

S. Zautinus Doctor refertur in MSS. Animadversis Carthusianorum Bruzelliensium, de quo necdum aliquid alibi legimus.

Lætus Abbas Passiniani, Congregationis Vallumbrosanae in Hebræa, hoc die ut Sanctus collocatur a Wione, Dorganio, Bueclino; cui ri hunc titulum non tribuamus, ratio a nobis redditur in fine Prolegomenorum ad Acta B. Torelli hoc die relata.

S. Alexandri Papæ Romæ memoria celebratur in MSS. Menologio Basili Imperatoris, et Squararia collegii Chronomontani et vobis MSS. Menaris, qui in excusis appellatur Alexandrion Papas qui in pace quiescit. Idem habet Maximus Cythereus Nullus inter Romanos Pontifices fuit Alexandrion, et ante tempora Basili Imperatoris unus solum Alexander, usque Martyr, qui in Maii colitur. In adjuncto disticho dicitur Alexandrion Papas, veteris Romæ Edem, seu Paradisum, antiquam patriam collicasse. An aliquis Alexandrinus Patriarcha Romæ mortuus, occipendus sit, cuius nomen non exprimitur, non audeamus diuinare. Greverus in Auctario Usuardi, Romæ Alexandri Episcopi. Quæ verba de Alexandro Papa Martyre possunt intelligi, aut de alio Alexandro Episcopo, qui Romæ ad Christum migravit.

Joannes de Nivella, Doctor Theologus, Decanus Ecclesie S. Lamberti Leodii, dein Canonicus Regularis in Ogniacensi cœnobio ad Sabim fluvium aliquot supra Namurcum leucis, decessit e vita xvi Martii anno mcccxxxiii. Laudatur a coetaneis ne sanctimonia illustribus scriptoribus, Jacobo de Vitrico Cardinale in Historiæ Orientali, Thoma Cuntiprotano lib. 2 de Apibus cap. 31, et auctore Vita B. Guilielmi Presbyteri, fundatoris monasterii Glève in Hunnonia a nobis editæ 10 Feb. cap. 2 num. 13. Molano etiam ad 23 Junii, ubi de B. Maria Ogniacensi agit, Raissius in Auctario ad dictum Molanum Bratum appellat, uti in Vita Sanctiorum ac Bratorum Ogniacensium, Refertur etiam ejusdem Acto Joannes Chapeavillus de Gestis Pontificum Leodiensium tomo 2 pag. 253 et Bartholomæus Fisca in Floribus Ecclesie Leodensis, sed absque titulo Beati.

B. Ulricus Martyr Ordinis Minorum memoratur in MSS. Animadversis Carthusianorum Bruzelliensium: nihil de eo est in Martyrologio Franciscano. Gumarus monachus Villariensis in Brabantia, a Gaufrido Villariensi in epistola ad Idam sanctimonialem vir pius appellatur, teste Henricus, qui cum Menologio Carthusiensis inseripsit eum titulo Beati. Hunc secutus est Bueclius. Omissus cum Molanus et Mirvus qui in Brabantia scripserunt, uti Raissius in Auctario Molani. Fisen in Floribus Ecclesie Leodiensis aliquod ejus reliquum habet: sed cum Sausans et citato Gaufrido inter Pios viros eum recenset.

Constantinus Conversus monasterii Clario-vallis, postquam tertio jugum religionis exersat, tandem compunctus, vitam sancte peregit, ad dignum penitentis fructum et admirabilem patientiam a S. Bernardo laudatus, et ab Henrico et Bueclino Menologis suis inscriptus, cum titulo Beati: at Pius a Sausanso annumeratur.

Pirone seu Petronilla Hergois, reclusa in cœmiterio S. Nicolai extra murus urbis Mechlinsiensis sub Regula tertii Ordinis S. Francisci, mortuus est xvi Martii, postridie Dominicæ Passionis anno mcccxxxii. Eam cum titulo Sancte refert Ferrarius ex Calendario Gallico. Arturus a Monasterio in Martyrol. Francisc. et Guyocco sacro cum titulo Beato, Arnoldus Raissius in Auctario ad Natales Sanctarum Belgi per Molanum solum Venerabilem indigitat, et aliquod Vita ejus compendium habet ex 2 parte Navalis Sanctorum Brabantie, quæ extat in Rubra valle, monasterio Canonicorum Regularium prope Bruzellos. Habemus integram vitam cxxxix capitibus distinctam, a Joanne Page, Confessario ejus, Ordinis Fratrum Carmelitavum conventus Mechlinsiensis, conscriptam, et a Notario publico anno mccccxxxvii subsignatam, quam omittimus, quia manet hactenus absque ulla veneratione.

Rodigerus S. Elisabethæ Hungaricæ Confessorius ab Arturo inter Beatos Ordinis Franciscanæ relictus; uti

Christophorus a Zamora, fidei apud Indos propaganda insignis zelator; et

Beatrix de Ruscomibus Comitissa, cujus ossa ex antiquo in novum conventum una cum suo Mansuelo honorifice translata sunt Mediolani; ubi viva et mortua dicitur aliqui miracula fecisse: an autem ea translata anno 1331 illius sanctitati, an nobilitati tributa sit non discernimus, quantum abus nullus cultus profertur.

Petrus ab Ecceca, Ordinis Minorum Caravacæ in Hispania obiit anno 1382 quem Beatum statuit ad hunc diem Arturus a Monasterio.

Elisabetha de Neapoli Ordinis S. Augustini obiit in illa civitate anno 1621 miracula clara. De qua agunt, Crusenius

- Crusentus, Herrera, Elsius, Simplicius Scriptores ejusdem Ordinis: illum Arturus du Monstier sacro Gynæceo cum titulo Beate inscripsit.*
- Dionysius et Victorinus Martyres Nicomedia conjunguntur in MS. Martyrol. S. Maximus Colitur S. Dionysius Martyr Nicomediensis hoc die, sed cum alio sociis, iterum cum S. Victorino et aliis sociis xvii Martii.
- S. Patricii Episcopi et Confessoris depositio Avernis, sive Arvernus, memoratur apud Usuardum, Bollandum, Galestinum, et in hodierno Martyrol. Rom. in cujus Notis hæret dubius Baronius, cum inter Episcopos Arvernenses non recensetur, et tandem putat errore prætermissum, nisi alterius fortassis civitatis Episcopus fuerit. Joannes Savaro, vir eruditus, in Origibus Arvernensibus eius et recensitis, late hoc dubium deducit, asseritque nullum vestigium esse inquit Arveracos nominis, reliquiarum aut alicujus cultus S. Patricii Episcopi, sed hunc in prædictis Martyrologiis allegatum alium non esse quam S. Patricium Episcopum Hiberniæ, sive Hiberniæ, pro quo voce ubi substitutum fuisse Arvernus sive Averni, maxime cum primo loco apud Usuardum sequenti die legatur natalis S. Patricii Episcopi et Confessoris in Scotia, a quo die ob eius Vigiliam ad ultimum hujus diei becum potuit in nonnullis fastis translatus fuisse, ac tandem loco Vigiliæ interitum fuisse nomen depositiois, quod absque anteriore examine potuit descriptum deinceps fuisse. Tamasius Solazar in Martyrol. Hispan. arrepta hac occasione dubitantium aut repositum S. Patricium Arvernensium Episcopum, statuit eum fuisse Patricium Episcopum Malacitanum in Barchina qui interfuit Concilio Hiberitano. Verum hunc Malacitanum non agnoscunt Sanctum, ut constat ex libro Martini de Rea de Malaca urbe et ejus Sanctis. Plura de eo non occurrunt. De S. Patricio Hiberno agemus xvii Martii.
- S. Eugenia in Hispania a Saracenis interfecta memoratur in Diario historico Joannis Schmalii. Est hodie S. Eugenia in cr. Martyris Nicomediensis, ubi dicitur eam seorsum celebrari in multis antiquis Martyrologiis nulli addito loco. De Martyre Hispana agemus xxvi Martii.
- S. Tetricus Episcopus Antissiodorensis et Martyr, refertur a Menardis, Saussure et Ruclier, diciturque hoc die interemptus, ut etiam in Gallia Christiana Clodivi Roberti et Saumarthororum: at qui præ lux manibus scripsit Joannes Chenu asserit martyrio vitam finivisse xv Calend. Aprilis, qua eum die Gulesimus, Causius et Ferrarius retulerunt. Acta martyrii sui a Roberto monacho Antissiodorensis nesciunt, nulla diei obitus facta mentione. Habemus Breviarium Antissiodorensis anno 1580 excusum et duobus antiquiora, in quibus celebratur ejus festum XII Aprilis.
- S. Severus Episcopus et Conf. colitur hoc die in monasterio S. Petiti a se Neapoli extracto, et iterum cum Martyrol. Romano. xxx Aprilis.
- Aquilinus, { Martyres, referuntur in MS. Florario.
Victorinus, { Videtur in Isauria occisi, qui ab aliis coluntur xvi Maii.
- B. Simeonis Carmelitis et Confessoris memoria est relata in MSS. Annadversionibus Carthusianorum Bruzelliensium. Videtur esse B. Simon Stork qui colitur xvi Maii.
- Athollunga Virgo in Anglia memoratur in MS. Florario. Videtur S. Edilburga Virgo esse, filia Annæ Regis Anglorum Orientalium, inscripta Martyrol. Romano et aliis xv Julii.
- S. Dentilius filius SS. Vincentii et Waldetrudis inscriptus est Auctario Molani ad Usuardum, qui ab eodem et plerisque aliis refertur xiv Julii.
- Gumbertus Episcopus Conf. memoratur in MS. Florario. Videtur Hæthopolensis esse, qui in sua Ecclesia colitur xv Julii.
- S. Pantaleon, { in Calendario Sanctorum in particu-
S. Almachius, { laribus Genæ ecclesiis celebrantur-
rum excusio anno 1640 notantur hoc die in ecclesia S. Bartholomæi Armenorum, ubi eorum corpora vidimus in duabus capsis ex ebriis argenteoque satis affabre factis, in potestate Patrum Barnabitarum, qui nunc ecclesiam illam et monasterium obtinent: et ut ibidem intelleximus, defecto documentorum antiquorum eos colunt diversis diebus, quibus celeberrimum eis nominibus Martyrum nomina occurrunt in Romano Martyrologio Almachius quidem Martyr Romanus i Januarii.
- Pantaleon vero Nicomediensis xxvii Julii.
- Cyriacus Diaconus, { Martyres Romæ jubente Maxi-
Largus, { miano capite truncati referuntur primo loco in Martyrol.
Smaragdus, { Romano post alia quamplurima, sed additur horum festivitatem recoli, quando de eis agemus viii Augusti.
- Crescentianus eisdem interponitur in variis Martyrologiis. De quo etiam viii Augusti.
- S. Cyriaci Martyris corpus Gesecæ in Ducatu Westphalia et caput Coloniae in basilica sanctorum Apostolorum: et ideo inscriptus est S. Cyriacus Fastus Agrippinensibus a Gelenio, qui pag. 297 eum censet S. Cyriacum Diaconum, quod exanimatum erit ad diem viii Augusti.
- S. Artemia filia Diocletiani per S. Cyriacum liberata a dæmone, et dein ab eodem Sancto baptizata, in Actis S. Marcelli Papæ 16 Januarii num. 20 narrato ipsius Cyriaci martyrio subditur. Ipso tempore Maximianus Augustus interfecit sororem suam Artemiam. Quæ verba etiam adduntur ad hunc diem in Martyrologiis MSS. Tornacensi, Latiensi, Bruzelliensi aliisque item apud Rabanum et alios. Corpus ejus creditur esse Romæ in Campo Martio in ecclesia S. Silvestri, ubi colitur aut cum S. Cyriaco, aut postriede, ut Pancrolus tradit, viii aut ix Augusti: ob alius refertur eum S. Serena matre xvi Augusti.
- Translatio Sanctorum monasterii Bobiensis inscripta est Ferraria Catalogo generali ex tabulis hujus Monasterii, et iterum Indici topographico Catalogi Sanctorum Italia, e quo constat agi de Abbatibus S. Atala, cujus Vitam dolumus x Martii, et de S. Bertulpho, qui colitur xix Augusti.
- Leolegarii Episcopi Augustodunensis et Martyris translatio inscripta est MS. Florario. Colitur is ii Oct.
- Severus Episcopus Trevirensis refertur in nonnullis Annadversis Carthusianorum Bruzelliensium. Inscribitur est Martyrol. Romano xv Octobr.
- S. Abbas Præbyter in omnibus Hibernicis fastis refertur hoc die; et S. Finianum Cluaineriadem dicitur baptizasse: esset proinde necessario distinguendus a S. Abbate multo juniori. Sed quia vel eadem vel inter se confusa sunt quæ sub Præbyteri et Abbatis nominibus habentur Acta, nec ei, quam habemus S. Finiani Vita multipliciter de fabulositate suspecta, quæque sola pro fundamento esse debet, audeamus solere; totam hanc de uno duobusve Abbas discretationem rejicimus in diem, quo Abbas colitur, xxvii Octobris.
- S. Abbonis Eremita Abentouæ in Berchoria Australis Angliæ provinciæ refertur a Wulfardo in Martyrologio Londini excusio anno 1526: a Wilsono autem in editione anni 1640 refertur ad xiii Maii. Is aut unquam in verum naturam extiterit dubitamus. Hiberni eundem esse voluit cum S. Abbate Præbytero: poterit igitur etiam hæc controversia agitari ad prædictum diem xxvii Oct.
- Lazarus resuscitatio inscripta est Martyrologio Felici. Colitur is xvii Decemb.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

HILARIO EPISCOP. TATIANO, DIACONO, FELICE,
LARGO ET DIONYSIO, AQUILELE IN ITALIA.

ACTA MARTYRII

Ex III Codicibus MSS.

Auxiliante Deo Patre et Filio ejus, Domino nostro Jesu Christo, Fratres dilectissimi, magnum vobis referimus mysterium, quod ipse de superno regno cælorum generi humano concedere dignatus est, qui neminem vult hominum perire; sed quod ipse suis manibus in principio mundi fabricavit, custodit et cælestia præmia reponit, qui dixit: nolo mortem peccatoris sed ut convertatur et vivat. Ipse suis famulis in se credentibus talem gratiam donat, qua hodie nostris auribus intumatur, quanta Dominus præstat solatia in se credentibus.

Prologus,

2 Beatissimus Hilarius ab infantia sua eruditus, fidei arma sibi circumdans, misericors et benevolus, separatus ab omni actu seculi in divinis Scripturis satis eruditus, ut sensum memorie pro libris haberet: cum adhuc in juvenilibus annis esset ætatis, raptus a populo Diaconus est ordinatus. Insistente itaque plebe, post aliquantum tempus ordinatus est Episcopus: qui præcepta Domini fidei altera implebat, nullius ferens adulationem neque personarum acceptionem, sicuti est consuetudo hominum habentium spem in hoc seculo. Cum ergo in vita sua, Deo adjuvante, omnes suos bene regebat filios, habebat discipulum, nomine Tatianum, vidensque illum bonæ conversationis esse, ad Diaconatus honorem eum promovit: qui post Archidiaconus per ordinationem ejus effectus est.

o, Hilarius
virtuti deditus
E
fi Diaconus

dein Episcopus

creat S.
Tatianum
Diaconum,

dein Archidia-
conum;

3 Eodem itaque tempore cum a Numeriano Cesare jussio venisset, ut Christiani idolis sacrificarent, apud civitatem Aquileiam ordinatus est Beronius Præses, et sedens pro tribunali, jussit sibi exhiberi Christianos ad thurificandum, qui in carceris custodia detinebantur. Erat quidam, Monofantus nomine, Sacerdos idolorum, malitia plenus, et veniens ad Beronium Præsidentem, dixit ei: Non est æquum quod agis: sed jube, ut adducatur tuis obtulibus Hilarius Episcopus Christianorum, ut ipso tormentato, universi ejus corrigantur exemplo. Quo audito, Præses jussit Beatissimum Hilarium adduci. Hoc cum Monofantus audivit, mox abiit, et veniens invenit S. Hilarium legentem cum Archidiacono suo Tatiano. Qui dixit eis: Venite, Præses vos vocat. Quid adhuc moram facitis? Tunc S. Hilarius respiciens in eum, ait: Quid est, amice? At ille: Jam dixi vobis, quia Præses vos vocat. S. Hilarius dixit: Eamus in nomine Domini nostri Jesu Christi. Mox autem venerunt in auditorium. Ingressus obtulit se Præsidi, dicens mentem suam cum gaudio. Ut autem vidit eum Præses hilari vultu, cum omnia admiratione dixit ei: Quis vocaris? S. Hilarius respondit: Hilarius vocor, et Episcopus sum Christianorum. Præses dixit: Qui prædixisti te Christianum esse, sacrificata diis secundum præcepta Imperatorum: sic enim jusserunt, ut omnes Christiani sacrificent diis: qui autem noluerint diversis penis afflicuntur: obadijentes autem magnum bonorum honorem consequuntur. Proinde ergo adquiesce, et sacrificata diis.

accredit:

4 S. Hilarius respondit: A pueritia mea sacrificare didici Domino Deo viva, et Jesum Christum filium ejus adorare puro corde non cesso: vacuis autem et vanis demoniis, qui dicuntur dii, sed non

constanter
idem Christum
proficiunt:

80 sunt

ANNO
CCLXXXV
EVI MAR.

Aquileiæ S.
Hilarius
Episcopus.

Acta Martyrii.

cultus sacer in
Martyrologiis
anno 4to 115
die 10 Martii.

Aquileia antiqua Carnorum urbs, hodierno agro Foro-Julienſi inserta, ab Attila Rege Gothorum post trium annorum obsidionem destructa, et quamvis a Narsete sit restaurata, variam dein experta fortunam, in vicum tandem redacta est. Fidem Christianam tempore Apostolorum, misso eo S. Marco Evangelista, amplecti, S. Bernagoram accepit Episcopum, quo martyri palma xii Julii coronato, ducentis circiter annis cura pastorali destituta est, aut certe si alii fuerint Episcopi, quod nobis non improbat, eorum et nomina et res geste latent. Datus postmodum huic urbi Episcopus est S. Hilarius, alius Hilarius, Helarus, Ylarus, xvi Martii cum sociis ob fulem Christi interemptus. Acta martyrii domus ex tribus codicibus MSS. scilicet monasterii Imperialis S. Maximini prope Trevirum, Bodecensis cenobii Canoniceorum Regularium diocesis Paderbornensis, et Ultrajectinæ Ecclesiæ S. Salvatoris: in hoc nonnulla erant contracta. Ceterum ipsis Actis consentiunt tabule Martyrologi Romani, in quo ista leguntur: Aquileiæ natalis B. Hilarii Episcopi, Tatiani Diaconi, qui sub Numeriano Imperatore et Beronio Præsidi, post equuleum atque alia tormenta, una cum Felice, Largo et Dionysio martyrium consummarunt. Eadem de quinque his Martyribus habent Martyrologia Usardi, Bellini et alia quam multa MSS. Item Maurolygens, Galesinius, Canisius alique. Solus Hilarii meminerunt Notkerus, et alius Sanctissimus, MSS. Aquasgranense, Trevirense S. Maximini, Augustanum S. Udalrici, aliaque. At Hilariani et Tatiani MSS. Martyrologia S. Hieronymi Blummannum, Lucense et nostrum MS. Richenoviense, Poticum ecclesiæ S. Petri, item Calendarium præfixum vetusto computu Venerabilis Bedæ, et aliud MS. Calendarium ecclesiæ Aquileiense, cui describitur festum duplex in illa celebrari: sed nomen S. Tatiani varie exaratum legitur alius Titianus, Tassianus, Cassianus, Datanus dicitur. Unde et Datanus a Tatiano seu Tassiano Martyr legitur in Martyrol. S. Hieronymi parisis excuso, et distinctus MSS. Corberensi, Tamlaicensi, et alio Regniæ Suecicæ, ex quo Holstenus in Animalversis ad Martyrol. Rom. ista adnotat legi. Aquileiæ natalis SS. Clarii, Cassiani Daticiani, pro quibus arbitramur legendum SS. Hilarii, Tatiani. Masinus in Bononia perlustrata tradit aliquas S. Hilarii reliquias adservari Bononiæ in ecclesia S. Stephani. At xv Martii quinque hi Martyres celebrantur in MS. Martyrol. in Carmelo Coloniensi adservati. Acta Martyrii a nobis danda contraxit Petrus de Natalibus lib. 3 Catalogi cap. 203, et hunc secuti Ughellus tomo 5 Italici sacre (qui addit natione Pannonicum fuisse) Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italici, Baronius, sed paucis, ad annum MCLXXXIV num. IX.

et 17 Martii.

2 Ad diem sequentem Natalis S. Hilarii Episcopi refertur in Martyrol. MS. Casneusi: ma in Martyrol. S. Hieronymi clarius plures repetuntur his verbis: In Aquileia Largi, Hilarii, Tatiani, qui huc spectant. Adduntur Caton seu Catonus, Datanus seu Dativus, forte male efformata nomina ex Datanio Diacono, In Martyrol. S. Hieronymi Parisiis excuso ad hunc diem additur, Juliani Martyris, ad sequentem, Joecundi. Quæ aliunde videntur huc translata, et forsitan Julianus est Martyr Anazarbenus, de quo infra hoc die ogimus. Si tamen aliquibus viderentur adijcendi hæc Juhanus, et Datanus præter Tatianum Diaconum hñter subscrberemus, si eorum in Actis sequentibus mentio fieret.

Martii T. II.

A sunt, non sacrificio. Præses dixit : Christus, quem dicis te colere, a Judeorum populo crucifixus est. S. Hilarius respondit : Si scires virtutem Crucis hujus, relinqueres errorem idolorum, et ipsum adorares ut animæ tuæ resecares vulnera. Quia unigenitus Dei filius cum voluntate Patris et sua in naturam hominum pro vita seculi hujus se ipsum dedit : ut eos, qui vincitiquæ, a diabolo captivi detinebantur, pretioso suo sanguine redimeret, et impiorum insaniam atque vanitatem, quam tu colis, judicio potestatis suæ mortis æternæ pœnis addiceret. Beronius Præses dixit : Multis sermonibus et seductionibus inflasti aures meas, quasi possis mihi persuadere Deorum gloriam relinquere, ut colam illum Crucifixum, sicuti seducis alios, qui te sibi Episcopum fecerunt. Sacrifica ergo diis, priusquam pro te tormentis illi habeant correptionem. S. Hilarius Episcopus respondit : Quem semper et nunc usque memini provisorum Patrem omnipotentem et Dominum nostrum Jesum Christum adoravi, ipsam semper edo : tu autem demonum minister videris, et non minimis tormentis eris cruciandus. Præses dixit : Quia cum fiducia te feci loqui, deos blasphemans, insuper et me putas demonum habere. Si decidero ego superbiū tuum, et dico, et quasi blasphemum eructo pœnis, et compello deos colere, qui præbent hujus civitatis salutem, et per quos mundus gubernatur. S. Hilarius Episcopus ait : Vere, quia cæcus et infelix es, idcirco Deum factorem et gubernatorem mundi ignoras : et putas a similibus tibi immundis demonibus mundum gubernari. Beronius dixit : Sacrifica diis : nam præscindi faciam linguam tuam. S. Hilarius respondit : si consuevisti timorem incutere, noli verbis comminari : sed illico age quod cepisti : quia nesci mihi susceptor meus, qui ego purum semper offero sacrificium.

nec minimis
terretur :

B 5 Ad hæc Præses commotus in iram, introivit in templum, quod erat magnopere factum cum ara dentibata, plenum simulacris argenteis, et ipsa argentea, et jussit tibi induci S. Hilarium, et dixit ei : Sacrifica magno Herculi, et vide gloriam et virtutem ejus. S. Hilarius respondit : Seducere miser, et nescis que ventura sunt tibi. Isti enim lapidei, lignei, et ferrei vel tergi, ab hominibus sunt facti, et ornati auro et argento, ut seducant vos corde : ut eos per malum sequamini intellectum, qui nec vident, nec audiunt, nec loqui possunt, nec ambulare, nec aliquid adjuvare possunt, nec se ipsos salvare, si aliquis commoverit eos. Audiens hæc Beronius Præses, accensus furere, jussit eum nudari, et molatum virgis caedi. Cumque diu cederetur B. Hilarius, levavit oculos suos ad cælum, voce clamans dicens : Vide Domine, et adjuva servum. Præses autem jussit magis fortiter caedi eum. Et cum se mutasset triginta centuriones, sed et virga et fustes mutati fuissent ; amplius cepit furere, et jussit eum extensum in equo ungulis radi, ut patefacta ejus interanea viderentur. Tunc S. Hilarius hilari vultu, hymnum Deo canebat, dicens : Eripe me de inimicis meis Deus meus ; et ab insurgentibus in me libera me. Eripe me de operantibus iniquitatem, et de viris sanguinum salva me. Et mirabatur omnis populus quod tum crudeliter plagis laniatus, forti animo et hilari vultu latraret.

inductur in
templum
Herculis,

virgis
caeditur :

C Cumque diu cederetur B. Hilarius, levavit oculos suos ad cælum, voce clamans dicens : Vide Domine, et adjuva servum. Præses autem jussit magis fortiter caedi eum. Et cum se mutasset triginta centuriones, sed et virga et fustes mutati fuissent ; amplius cepit furere, et jussit eum extensum in equo ungulis radi, ut patefacta ejus interanea viderentur. Tunc S. Hilarius hilari vultu, hymnum Deo canebat, dicens : Eripe me de inimicis meis Deus meus ; et ab insurgentibus in me libera me. Eripe me de operantibus iniquitatem, et de viris sanguinum salva me. Et mirabatur omnis populus quod tum crudeliter plagis laniatus, forti animo et hilari vultu latraret.

ungulis
radiatur :

carbonibus
ustulatur,

6 Iterum Præses dixit : Sacrifica vel nunc, et dimittam te. S. Hilarius nihil respondit. Tunc Præses fremens cum ira, jussit carbonibus ardentibus ustulari dorsum ejus, et sale cum cinere aspergi, et ex cælo eundem plagas ejus perficari. Cumque hæc florent, S. Hilarius respiciens in cælum dixit : Qui Sodomitaram terram per habedientiam iniquitatis igne consummasti, detruixisti, et desertam fecisti : et nunc Domine, ostendo per me signum virtutis tue,

ut confundatur impius Judex iste cum omnibus idolis suis, et omnibus idola colentibus. Et signum crucis faciens in labiis, exsufflavit in simulacris, quæ statim elisa sunt tanquam pulvis. Et dixit illis Sanctus Dei : Ecce infelices, videte, quæ colitis, ubi est virtus eorum ? Quare non potuerunt sibi adesse ? Tunc universi Sacerdotes idolorum hæc videntes, clamaverunt ad Præsidentem dicentes : Tolle magum, interfice maleficum : cujus magicæ artes diis prævaluerunt. Tunc Præses ira accensus, jussit eum retrudi in carcerem dicens : Non mortem ei comminam faciam. Cum autem retruderetur in carcerem, Sanctus Dei sic psallebat, dicens : Salvos nos fecisti, Domine, ex assilgentibus nos, et eos qui nos oderunt confundisti.

D
vixit Crucis
despicit
simulacra :

carceri
includitur,

7 Alia autem die suggestum est Præsidi ab Officio, dicente, quod esset cum eodius Diaconus, quem jussit Præses induci. Cumque fuisset inductus, ait ad eum Beronius Præses : Dic nomen vel regionem tuam. Tatianus Archidiaconus respondit : nomine carnali Tatianus vocor, spirituali vero Christianus, Diaconus sum Ecclesie Aquileiensis, ordinatus a Domino Patre meo Hilario Episcopo. Præses dixit : Sacrifica diis : nam sicuti Episcopum tuum, ita te tormentari faciam : etambo perpepsi crudeliora tormenta, jam defecti, negabis Crucifixum. B. Tatianus respondit : Numquam tibi bene sit incipiens, quia diis tuis cadentibus per orationem Patris mei Hilarii Episcopi, non sacrificio. Jam non erubescis ? Tunc Præses jussit eum similiter extensum virgis caedi. Cumque diu cederetur, jussit parci ei, dicens : Si non mihi adquiescis, et non obeditis Imperatorum præceptis, simul invicem videbitis vestros cruciatūs, et sic vos interfici jubeo. S. Tatianus respondit : Sic nos ammonet sancta Scriptura, ut filii cum patribus, et patres cum filiis pergamus ad regna cælorum.

S. Tatianus
fortis et
constans in
fide

E

8 Tunc Præses jussit eum retrudi in carcerem, una cum beatissimo Hilario. Quem cum vidisset beatissimus Hilarius, omnipotenti Deo gratias egit : quod dignatus esset eum suam sequi lavere pedem. Et flexis genibus oraverunt simul ad Dominum, dicentes : Domine Deus omnipotens, Pater Domini nostri Jesu Christi, qui regnas cum filio tuo et Spiritu sancto : exaudi orationes nostras ad laudem nominis tui, ut confundantur omnes, qui adorant sculptura, et qui gloriantur in simulacris suis : ostende omnibus in te credentibus, qualis sit virtus, in quam credimus. Extende, Domine, manum tuam de altissimus, ut cadat ipsum templum, ubi simulacra ipsorum posita fuerunt, ut sciant omnes gentes, quia non est alius præter te Deus. Mox autem factum est tonitruum magnum, ita ut fundamenta commoverentur civitatis, et universi populi Pagani civitatis Aquileiensis præ timore cederent in facies suas, et plures mortui sunt, et cecidit continuo templum Herculis, ita ut nunquam visum esset amplius, in quo loco steterit.

virgis
caeditur :

includitur
carcerem cum
S. Hilario :

ambo oratione
templum
dirutur
Herculis :

9 Videntes hæc Sacerdotes Paganorum, coeperunt clamare ad Præsidentem, dicentes : Quid hoc fecisti ? Præceptum enim Dominorum nostrorum Imperatorum contiaet, ut, si quis ex Christianis fuerit inventus, percunctatus puniatur ; tu autem extollens te, parcere eis videris, et etre omnes deos disperdiderunt : insuper dum eis parcis, templum destruxerunt : et noscīs si hæc ad Cægarem pervenerint, ad majus venies periculum. Audiens hæc Beronius Præses, jussit spiculatoribus, ut decollarent eos, et in pectora eorum gladium mergerent. Cumque hoc factum fuisset, reddiderunt sanctas animas. Passi sunt autem cum eis et alii qui pro Christi nomine in carcere vinceti fuerant, scilicet, Felix, Largus, Dionysius, sub die septimo decimo Kalendas Aprilis. In ipsa autem nocte, venerunt viri sanctæ Ecclesie una cum

incitantibus
sacrificiis

aliis

A aliis fidelibus viris, qui præmia multa et valde pretiosa custodibus dederunt: et illentes corpora foras muros civitatis digne sepelierunt ea, ad laudem nominis Christi. Crescebat autem, præstante Domino,

fidelibus gloria, Paganis autem et idola colentibus confusio, regnante Domino nostro Jesu Christo, cui est honor et gloria in seculorum secula, Amen.

D cum SS. Felice, Ergo, Dionysio; et sepeliuntur.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

CASTORIO SEU CASTORE, DIONYSIO, NONNO, SERENO, QUIRIACO, MILISA, EUGENIA SIVE EUGENIO, JULIANO, ASCLEPIODORO, PIONE. NICOMEDIÆ IN BITHYNIA.

Est hæc altera classis Martyrum, quæ in Martyrologio nostro S. Hieronymi ante mille fere annos exarato istis verbis exhibetur: Nicomediæ Castori, Dionysii, Nonni, Cyriacæ, Milisæ, Eugeniæ, Juliani, Asclepiodoti. In apographis Lucensi et Blumiano ejusdem S. Hieronymi, post Nonni interponitur Sereni, et Quiriacæ pro Cyriacæ scribitur. In eodem Martyrol. S. Hieronymi Parisiensis excuso nomina sic exprimentur: In Nicomedia Castorii, Dionysii, Nonni, Sereni, Quiriaci, Milisæ, Eugeniæ, Juliani, Asclepiodi, Pionis: qui solus adjungitur: Sunt autem in hoc Quiriacus et Asclepiodotus. Martyrol. MS. Card. Barberini accephalum, sed valde antiquum, quinque priores ex his ita refert: In Nicomedia Castoris, Dionysii, Nonni, Sereni, Quiriacæ. MS. Augustanum S. Udalrici istos quatuor habet: Nicomediæ Castorii, Sereni, Eugeniæ, Juliani. Qui iidem leguntur in MS. Lahbrano, sed in apographo nostro Nicææ tribuuntur. In MS. Regine Suecæ duo priores referuntur in Nicomedia Castoris, Dionysii: quos inde in Animadversis ad Martyrol. Rom. retulit Holstenius. Tertium adjungit Notherus: In Nicomedia Castoris, Dionysii et Nonni. In MS. Aquisgranensi nullo addito loco hiquatuor recensentur: Natalis S. Eugeniæ, Castorii, Sereni, Juliani. At solo Eugenia refertur in MS. Casinensi, Pragensi, Trevirensi S. Mar-

lini, Bruzelliensi S. Gudilæ, Colonicensi Carmelitarum, Florario Sanctorum et Auctario Græveni ad Usuardum. In Diario historico Joannis Schmidii dicitur in Hispania a Saracenis interfecta, de qua cum Hispanis agemus XVI Martii, unde facilis error potuisset irrepere in illum aut huic XVI Martii.

2 Martyrol. Richenangiense perperetustum et hæc et sequente classe etiam duas fecit cum aliqua Martyrum interturbatione; et ita referuntur: In Græcia Castoris, Nonni, Sereni, qui hæc spectant: dein, In Nicomedia Pamphiliani et Eugeni, Dionis, Quiriaci. At contra in classe sequente hobentur in Græcia passi Pamphilianus seu Pampinus, Cyriacus seu Cyriaca, et Cassion, pro quo hic Dion legitur: nisi possit capi in hac classe relatus Pion aut Dionysius, ut qui hæc Eugeniæ est, alius foret supra memorata Eugenia. In MSS. Usuardo antiquo S. Germani Trevirensis et Marchianensi, MS. Florario, Martyrol. Germanico Casinensi et Auctario Græveni ista ad sequentem diem leguntur: Civitate Nicomedia sanctorum Martyrum Eugeni, Pamphiliani, Castoris et Sereni. Ex quibus Castor seu Castorius et Serenus certo ad hanc classem spectant, Pamphilianus ad sequentem. Est in hac classe Eugenia alius, forsitan Eugeniæ hic dictus. In MS. antiquo S. Marimini ista habentur: In Nicomedia Dionysii, Victorini, qui cum aliis ad sequentem diem spectant.

etiam alius immixta

E

DE SS. CYRIACA, PAMPIANO SEU PAMPHILIANO, CASSIONO, FLORENTIO, JOVIANO, MARTYRIBUS IN GRÆCIA.

Est hæc tertia Martyrum classis in antiquo Martyrologio S. Hieronymi: et quidem in editione Parisiensis ista leguntur: In Græcia Cyriacæ, Pampini, Cassionii. In apographo Blumiano legitur Cassionis, in Lucensi Pampinæ, in nostro Pamphiliani et Cyriaci. In MS. Augustano S. Udalrici et Parisiensis Lubba est memoris Cassionis et Pampini. Hic in MS. Richenangiensi dicitur Pamphilianus, qui etiam ad sequentem diem refertur in tribus codicibus

MSS. et duobus excusis, sed aliis immixtus, ut latius in præcedenti classe a nobis indicatum est. Notherus alios duos Martyres adjungit his verbis: In Græcia Cyriacæ, Florentii et Joviani. In perantiquo MS. Tumulactensi, indicantur hæc ratione nomina, Cyriacæ, Pamphiliani, Castoris, Joviani: qui aliis sunt Cyriacæ, Pamphiliani, Cassionii, Joviani. Est ibidem alius Castor in priorem classem relatus.

F

DE S. JULIANO ANAZARBENO ÆGÆE PASSO, ANTIOCHIE SEPULTO.

Commentarius prævius.

Inter antiquos Martyres plurimi occurrunt Sancti, nomine Juliani compellati: inter quos, dum Acta martyrum a cæteris conscripta desunt, difficulter discerni potest. Habet aliquis Julianus XVI Martii suam venerationem inter Martyres Nicomedienses supra relatos, alius seorsim tam apud Græcos quam horum exemplo apud Latinos, et in ipso Romano Martyrologio. De hoc passim affirmatur, quod sacco cum serpentibus inclusus, in mare sit demersus. Talem

nobis Martyrem Julianum proponit S. Joannes Chrysostomus homilia XLVII ad populum Antiochenum, tomis in operum a Frontone Ducro editorum. Titulus ei præfigitur: Ἐγγώμιον εἰς τὸν ἄγρον Μάρτυρα Ἰουλιανόν. Dem, ita incipit: Ἐν τῇ γῆ τοῦτοῦτοί τοῖς Μάρτυσιν αἱ τιμαί, μετὰ τὴν ἐντιτύθη ἀποδημίαν, ποταποὶ πλῆθους ἐν οὐρανῶς οἱ στίβαντες τῆς ἀγίας αὐτῶν κρηναῖς; Si tales in terris honores Martyribus deferuntur, postquam excesserint ex hac vita; quales coro-

capite plectuntur.

XVI MART.

Nomina in f. 115 antiquis,

B

XVI MART.

C

XVI MART.

Acta martyris ex S. Chrysostomo,

A nae sanctis eorum capitibus in colis neantur? Quod argumentum cum more suo eloquenter amplificasset, subdit martyrium S. Juliani, quod inde excerptum infra damus: reliqua poterit avidus lector ibidem habere. Unum e re nostra fuisse, si dicam martyrii, Imperatorem etiam et Præsidem, sub quibus passus fuit, indicasset. Ciliariam patriam ejus et palestram victoriae significat, ac corpus in suburbio Antiocheno Daphne miraculis clorere: at qui occasione fuerit eo delatum, silet. Quae omnia tunc Antiochenis nota fuisse credimus ex Actis publicis, quae apud eos extant.

2 Proximum testimonium desumimus ex Menologio Graeco, jussu Basilii Porphyrigeniti Imperatoris collecto, in quo ad xvi Martii primo loco ista habentur, verbum eruta, quae Latine damus: Certamen S. Juliani Cilicis, Julianus Christi Martyr erat ex Anazarbena urbe oriundus, illius Senatoris ejuſdem Gentilis, at matrem habuit Christianam: quae eum etiam in sacris litteris instruxit. Postquam autem annos attingisset aetatis suae octididam, adductus est in Aegrean civitatem, et ab idololatris oblati Marciano Præsidi, et impulsus ad sacrificandum idolis, noliit obedire. Quapropter lictores violenter os ejus aperuerunt, et vinum carneque aliisque idolis oblata infuderunt. Coniectus dem in carcerem est, et mater ejus adducta: quae de illo interrogata, petiit sibi pro illo suo concedi tres dies, quibus eum illo possit consultare. Quo facto rursum in quaestionem abducuntur: et cum Julianus dixisset se fidem Christi non abnegaturum esse: matris ejus calcanea praeciderunt, et eam ablegarunt. At S. Julianum injicientes in sacrum, serpentibus venenatis et arena plenum, projecerunt in mare: ex quo sacrae ejus reliquiae egerie sunt, et Alexandria a devota quadam muliere vidua sepultae. Haec in Menologio Basilii Imperatoris: quae si conferantur cum Eucologio S. Chrysostomi, videtur consequi quod sanctum corpus Alexandria (quae extrema Cilicis in sinu Issica civitas est ad Beli fluminis oppidum, non longe ab Aegia, ubi dejectus est Martyr) translatum sit Antiochiam triplo longius disitatum, nec ita propinquum mari. Sunt urbes jam memente notis, et Anazarbus quidem est Cilicis secunda metropolis, et sub ea urbs Episcopalis Aegrean, a Ptolemaeo, Stephano et in dicto Menologio Niyri dicta: cui urbi adscriptum ad diem xiv Februarii S. Julianum et Marcianum. At Marcianum alia adjungitur in Martyrol. S. Hieronymi Parisiensis excusa, et seorsum habetur. In Sicilia Aegrean Juliani, quae eadem legitur in MS. Lucensi: ut vel inde suspicio oratur, corrigi illum locum debere hoc modo: In Cilicis Aegrean Juliani, eumque posse candidum esse, de quo hic agimus. In dicto Menologio iterum de eodem Juliano agitur xvi Junii.

C Tertium Graecum testimonium damus ex MS. Synaxario Parisiensis collegii Charismontani Secretatis Jesu, quod ita Latine redditur: Certamen S. Juliani Martyris Cilicis. Natus hic erat Anazarbi in secunda Cilicis provincia, illius ejuſdem Senatoris et matris Christianae: in qua vocant, quae in Christo est, pietatem edoctus, divinis Scripturis operam navavit. Cum in annu aetatis decimum octavam ageret, captus, Marciano Præsidi sistitur: in quo frustra impulsus ad sacrificium idolorum, variis in corporis partibus torquetur. Positus dem in carcere, adhibitoque consilio matris, testatus se in Christiana professione victurum et moriturum, impetitur in sacrum plenum arum et reptibus venenatis, atque in profundo mari submersus, martyrii coronam est adeptus. Quae omnia eadem verbis repetuntur in dicto Synaxario ad diem xvi Junii, ubi sub finem additur: Hunc venerabilis et insignis Joannes Chrysostomus encomiorum hujorum celebravit. Eadem utroque die leguntur in Graecorum Menais excusis et variis manuscriptis, et apud

Marinum Cytherorum Episcopum, et die xvi Junii in D Anthologio Graecorum, auctoritate Clementis viii edito. Quo etiam die insertus Calendario Graecorum apud Genevardum Julianus Tarsensis Martyr. Secutus illum est Molanus in Auctario Usuardi. Arrepta occasione, quod a S. Chrysostomo appelletur συμπολιτης τῶν Ἡαδῶν, concivis S. Pauli. quae verba de regione Cilicis sunt accipienda.

4 Graeci denique in Menologio a Cardinale Sirleto Latinitate donato, et a Canisio edito, ista xvi Martii tradunt: Sancti Martyris Juliani. Hic ex urbe Anazarbensi Cilicis, cum ageret decimum octavam aetatis annu, Marciano Præsidi oblati, renuens idolis sacrificare, variis modis cruciatus, postremo sacco arena et venenatis serpentibus pleno inclusus, in medium mare deiecit, et ita martyrii palma coronatur. Quo Menologio citato, inscriptus est Martyrologio hodierno Romano his verbis: Anazarbi in Cilicia S. Juliani Martyris, qui sub Marciano Præsidi diutissime cruciatus, denam in sacco una cum serpentibus inclusus, in mare demersus est. Non est Anazarbi, ubi natus fuit, in mare deiectus, cum sit urbs mediterranea, sed Aegrean urbe maritima, ut supra ex Menologio Basilii Imperatoris retulimus. Galesinius utroque die majus eloquium ex Menais edidit, quod inde ad Martyrol. Germanicum posterioris editionis translatum est. In Martyrol. S. Hieronymi Parisiensis excuso, relatis Martyribus Aquileiae passis, additur: Et Juliani Martyris. Quae verba, an de hoc Martyre Cilice an alio aliquo dicta fuerint, non liquet.

5 De tempore, quo S. Julianus martyrio est coronatus, silent hactenus citati auctores. Ferrarius in Notationibus ad xvi Junii in suo Catalogo generali asserit, a Graecis in Breviario reformato agonem sub Diocletiano referri. Verum quod illud Breviarium, nisi Nieuwlandii auctoritate Clementis viii Romae anno mxcvii editum, ejus verba eodem sunt, quae Synaxario et Menais, et absque mentione Diocletiani. Passus fuit Aegrean in Cilicia imperante Diocletiano SS. Cosmas et Damianus Arabes, sed sub Præsidi seu Duce Lysu, non Marciano. Passus vero est sub Marciano Præsidi temporibus Diocletiani S. Julianus, maritus S. Basilissae, cum quamplurimis sociis, sed Antiochia sive Antiochiae in Aegrean, ut probatum est ix Januarii, die illorum natali. Dem forsitan nomen Marcianum Præsidis repetitur in unis horum Actis, ad alia translatum est. Ita Menologium Sirleti continet Homiliam S. Joannis Chrysostomi, habitam de isto Aegrean Martyre Juliano: ejus natalis in eo referitur dicto xvi Junii.

F Alio controversa adduci potest ex Catalogo Petri de Natalibus lib. 3 cap. 141, ubi similis de Juliano Martyre narratio adfertur, ejus corpus primo ad insulam Proconnesum ultra Hellespontum in Propontide sitam, dem ad portum urbis Ariminensis delatum fuit. Sicut multa ex eadem Actis martyrii desumpta, et vix amplifica: ut prima passus dicitur tempore Decii Caesaris sub Præsidi Marciano in Flaviade civitate, scilicet Cilicis mediterranea, in qua, cum teste S. Chrysostomo per universam Ciliciam circumdiceretur, varios potuit cruciatus subisse. Mater ejus appellatur Asclepiodora: quae patuit ex Actis majoribus innotuisse eum tempore Decii Caesaris: nisi ea tempe a posterioribus adjecta censentur. Passus traditur ix Kalendas Julii seu xxiii Junii. At Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiae die xxvi Junii ex monumentis Ecclesiae Ariminensis asserit in Istria natum, Flavade in Cilicia excusum et in vincula conjectum, apud Anazarbum in mare deiectum xvii Kalend. Aprilis, Valeriano et Gallieno Imperatoribus. Cujus corpus ab undis in Proconnesum insulam Propontidis delatum, ibi in area marmorea a Christianis conditum, postea Ottone primo Imperatore in eadem area super undas

Ariminum

Menologio Basilii Imp.

Menologio Sirleti,

Martyrol. Rom.

E et alius.

Tempus martyrii

F

Alicius Juliani corpus videtur Ariminum delatum.

MS. Synaxario

et Martii,

au Bisjani?

A Ariminum mirabiliter appulit, ibique honorifice collocatum est. *Hæc illi. Nos eum Julianum ab illo, quem cum S. Chrysostomo et Græcis protulimus, arbitramur alium videri, licet hujus Acta, ut jam diximus, isti applicentur. Admiranda et miraculis plena videbatur delatio corporis ex Cilicio mari usque in Propontidem, sed multo magis portentosa profertur a Tamaio Salazar in Martyrol. Hispan. ad xxiii Junii, ubi dicitur Flaviobergensis civis in Autrigonibus Hispaniæ eiterioris, ibique in sacco cum serpentibus consutus, ac in pelagum missus, ejusque corpus ab undis ad insulam Proconnesum delatum, scilicet per Oceanum Cantabricum et Atlanticum, per fretum Goditanam, mare Mediterraneum et Ægæum, denique per Hellespontum in Propontidem ad Proconnesum insulam. Adfertur hujus inventionis testimonium ex Chronico sub nomine Flavii-Dexteri edito, et Græcorum ac Latinorum supra allata testimonia recipiuntur. Quæ poterunt ad xxii aut xxiii Junii plenius examinari.*

ACTA MARTYRII

actore S. Joanne Chrisostomo,

decerpta ex homilia XLVII ad populum Antiochenum.

B **H**unc itaque Sanctum Cilicium natio tulit, quæ Paulum etiam tulit. Civis enim illius fuit, et uterque nobis inde minister Ecclesiæ prodiit. Postquam autem pietatis apertum est studium, et ad certamina tempus ipsum vocavit, in sævam incidit belluam, quæ tum judicium exercebat. Ac videte commentum: cum enim eum forti animo præditum videret, neque posse supplicii vehementia rigidum illud animi robur infringi, in procastinationes illum conjicit ac dilaciones, introducens identidem et elacens. Non enim uno die cum audisset, illi caput abscidit, ne supplicii brevitatem faciliorem illi cursum redderet: sed diebus singulis introducebat, educebat, interrogaciones adhibebat, mille tormenta minitabatur, adulatoriis verbis prolectabat, omnes machinas admovebat, et immotum illud fundamentum concutere nitabatur.

2 Anno integro per universam illum Cilicium circumducebat, ignominiamque afficiebat: imo vero, quod minime arbitrabatur, illustriorem reddebat; Martyr autem vociferabatur ipse quoque cum Paulo: Deo autem gratias, qui triumphat vos in Christo, odorem notitiæ suæ manifestat per nos in omni loco. Ut enim unguentum, quamdiu quidem uno in loco situm est, solum illum aerem odore inficit: cum autem in multa fuerit loca dispersum, omnia sua virtute complet; ita nimirum et in Martyre accidit. Circumagebatur enim tum temporis ut inurendus ignominia, sed contrarium eveniebat; illustrior illa transvectione fiebat athleta, cunctosque Cilicium regionis incolæ suæ virtutis æmulatores reddebat. Circumagebatur quoque versus, ut ejus certamina, non ex fama solum discerent, sed et ipsam coronatum victorem contuerentur spectatores; quantoque longiores illi circumitus stulti curriculaque reddebat, tanto illustriores cursus omnes fiebant: quanto majora illi scamnata proponebat, tanto mirabiliora certamina efficiebat: quanto afflictionem temporis diuturnitate protendebat, tanto probatiorem patientiam ejus addebat. Nam ut aurum, quod dicitur cum ignis natura versatur, purius evadit: quemadmodum et tum Sancti anima tempore examinata magis refulgebat, nec aliud quiddam, quam trophæum adversus seipsum ac diabolum, Martyrem circumferebat, crudelitatis Gentilium argumentum, Christianorum pietatis indicium, virtutis Christi maximum signum, incitamentum et consilium fidelibus, ut

prompto et alacri animo in iisdem certaminibus perseverarent, divinæ gloriæ præconem, talium certaminum disciplinæ magistrum. Cunctos enim ad imitationem sui non voce tantum suadens, sed factis ipsis tuba clariorem mittens vocem cohortabatur.

3 Et quemadmodum cæli non emissa voce, Dei gloriam enarrant, sed dum aspectus sui splendore spectatorem in admirationem conditoris traducunt: ita nimirum et Martyr ille Dei gloriam enarrabat, cum cælum esset ipse quoque multo isto lucidus, quod videmus. Non enim ita cælum astrorum chori splendidum reddunt, ut Martyris corpus splendidius vulnere sanies reddidit. Atque ut Martyris vulnera cælo infixis astris splendidiora esse discatis, advertite. Ad illud quidem cælum ac stellis cum homines respiciunt tum dæmones: sed ad huius etiam vulnera homines quidem respiciunt fideles, dæmones autem oculos contra non audent attollere: quin etiam si spectare conentur, continuo luminibus orbantur, nec possunt exilientem mole fulgorum sustinere. Hoc ego non ex iis tantum, quæ olim acciderunt, sed ex iis etiam, quæ hodieque fiunt, comprobalo. Same enim quempiam a dæmone correptum ac furentem, et ad sanctum illud sepulcrum deducit, quo reliquæ Martyris continentur, tum resistentem plane atque fugientem videtis. Ut enim si per prunas incessans esset, sic ab ipso vestibulo statim exilit, et ne oculos quidem adversus ipsam thecam audent attollere. Quod si nunc tanto post tempore, cum pulvis et cinis est factus, suspicere in monumentum non audent, nec in nuda Sancti ossa; minime dubium est, quin tum quoque, cum illum sanguine purpuratum videbant, vulneribus undique amplius quam solem radiis refulgentem, percussis fuerint et luminibus orbi recesserint. Vales ut astris cælestibus Martyrum vulnera splendidiora sint ac mirabiliora, majorique virtute possent?

4 Sanctus itaque in medium producebatur, et acerba undique supplicia circumstabant, metus futurorum, labor presentium, dolor ingruentium, eorum quæ expectabantur formido. Tamquam enim hellicæ quaedam humanes, carnifices corpus ejus circumidentes, latera effodiebant; carnem deradebant; ossa deaudabant, viscera ipsa interiora pervadebant. Attamen cum cuncta pervestigarent, thesaurum fidei deprædari minime valuerunt. Enimvero in Regum arariis, ubi aurum aliæque copiosæ sunt opes recondite, si parietes solum perfuderis, si fores reaveris, continuo thesaurum objectam vides: at hic in Sancto ipso, Christianum continenti templo, contrarium accidebat. Perfodiebant muros carnifices, pectoraque dirumpebant et recorditas opes necernebant nec rapere poterant: sed quod evenit Sodomitis, ut ad domus Lot junam quidem ipsam starent, aditum vero non invenirent; sic nimirum et isti, cum corpus Martyris undequaque scrutarentur, thesaurum tamen deprehenderis, fideique divitiis exhaurire non valebant.... Admovebant ignem illi, et ferrum et tormenta; admovebant penas, supplicia, flagella; perfodiebant undique latera: loquabatur ille tantum, simplicemque vocem mittebat, et opera sermo vincebat. Exiebat ex Martyris ore vox sancta, simulque cum ipsa lumen radii solari splendidum eliciebatur. Hujus tantum est lumen, quantum inter cælum et terram interjacet intervallum. Imo vero nec hoc quidem integrum potest pervadere, si quando tectum vel murus vel nubes vel aliud quoddam corpus intercesserit, sed obstruitur, ac discluditur septis ejusmodi ne ulterius feratur: vox autem Martyris ex illa sancta lingua prosiliens, in cælum subsilit. Prætervecta est cælum cæli, viderunt eam Angeli, locoque cesserunt; Archangeli et viam dederunt; Cherubim et alii:

D
Et s. Jo.
Chrys.

Psal 18, 1

Instr. colorum
Dei glori-
am enarrat:

dæmones fugit

E
ult postmodum
energumens
ad te optima
sua adductos
liberavit.

ipse loquitur:

F

et cælestia
loquitur

In Cilicia
cum S. Paulo
natus,

In fide Christi
constans,

du sub
torcoribus
desinuitur.

anno integro
per Cilicium
circumdu-
citur.

2 Cor. 2, 14

du exemplo
provocat incen-
sas:

A alie virtutes sursum ipsam deduxerunt, nec prius recesserunt, quam ad ipsum thronum regium adduxissent.

B Post hanc autem vocem cum vidisset is, qui tum iudicium exerebat, se temere cuncta et incassum esse machinatum, seque contra stimulum calcitrare, atque adamantem percutere, quid facit? Eo tendit deinceps, ut victas manus dare videatur, et Martyrem ex hac vita subducit. Mors enim Martyrum, eorum qui ipsos enecant est aperta clades: eorum autem, qui e medio tolluntur, clara victoria. Tu vero mihi considera, quo pacto sacrum quoddam et acerbum genus mortis ejus cogitaverit: quod et tyranni crudelitatem et Martyris fortitudinem demonstrare posset. Quodnam igitur illud est supplicii genus? Allato sacro et arena completo, cum in eum scorpiones, viperas et dracones injecisset, cum illis et Sanctum injerit, et in mare demisit. Erat ergo Martyr: cum bestis, et rursus cum bestiis conclusus erat vir justus, et arena completa, cum in eum vobis in memoriam revocarem de Daniele narrationem. Illam quidem in lacum incluserunt hunc autem in sacrum injecerunt: illi tum lapidem imposuerunt, hic sacrum consuit, et justo carcerem angustiore effecit. At ubique Sanctorum corpora bestie reverentur, in eorum ignominiam et condemnationem, qui cum ratione sunt ornati et humane nature conditione digni habitu, fortitatem illarum summa sua immanitate superant: qualem hunc quoque tyrannum fuisse cogitare possumus. Videre erat stupendum miraculum, nec eo minus quod in Daniele contigit. Nam quemadmodum, cum post multos dies e hinc leonum ascendente illum vidissent, tum mirati sunt Babilonii: sic et animam Juliani cum e sacro et fluctibus ascendente in celum viderent Angeli, mirati sunt. Daniel limus leones subegit ac vicit, sed sensibiles: hic leonem unum, sed spiritualem, subegit ac vicit. Hostis quippe noster diabolus, inquit, tamquam leo rugiens circumit, quarens quem devoret; at fortitudine Martyris superatus est; venenum tiquidem peccati deposuerat; quapropter hunc minime devoravit, ideo nec leonem nec iram bestiarum reformidavit. Vultis et aliam, quendam veteram referam narrationem, ubi et justus et bestia? Diluvii, Nue, atque arca recordamini: tum enim quoque justus et bestia simul fuerunt. At Nue quidem ingressus homo est, et egressus est homo: Julianus autem ingressus quidem est homo, sed Angelus egressus: ille de terra ingressus est, et in terram est rursus egressus; hic de terra in sacrum ingressus est, et de sacro in celum est profectus.

C Accipit enim mare non ut accideret, sed ut coronaret, et post coronam nobis sanctam istam arcem Martyris corpus reddidit: hinc in hunc usque diem retinemus, qui sexcentorum honorum est thesaurus. Et enim Martyres nobiscum Deus partitus est: enimque animas sibi ipse sumpsisset, corpora nobis quodammodo largitus est, ut perpetua virtutis monumentum sancta horum ossa teneamus. Nam si bellatoris arma circumspicit quis cernens, clypeum, hastam et loriam, hec omnium sit ignavissimus, statim exilit, exardescit, et ad bellum promptus emicat atque a conspectu armorum sumit minimum, ut eandem actiones aggrediatur: nos qui non arma, sed

corpus ipsum cernimus Sancti, quod dignum habitum est, ut ob Christi confessionem cruentaretur, licet omnium simus timidissimi, qui possumus non ad summam promptitudinem animi exardescere, cum hic aspectus velut ignis quidam in mentem nostram incidat, et ad idem nos certamen invitet? Propterea nobis Sanctorum corpora usque ad tempus resurrectionis commendavit Deus, ut maxime philosophiae materiam et occasionem haberemus. Verum enim verone Martyris laudes lingua nostra imbecillitate innuantur, sed agnothetam Deum expectent: qui eos coronat, ille et collabit. Laus enim eorum, non ex hominibus est, sed ex Deo, nam et haec ipsa, quae diximus, non ut illustriorem redderemus Martyrem diximus, sed ut vos promptiores efficeremus.

7 Et paulo inferius in comparatione Daphnes et loci, in quo Reliquiae ejus adserbantur:

Quid quaso properas ad suburbium civitatis? Ecce suburbium Hierusalem illius, quae sursum est: ecce Daphne spiritualis. Illic fontes aquarum, hic fontes sunt Martyrum: illic expressi arbores infructuosae, hic Reliquiae sanctorum sunt, ac radices, quae in terra plantatae sunt et ramos in caelum protundunt. Visne ramorum etiam istorum fructum intueri? Aperi nobis oculos fidei, tum subito mirabilem tibi fructuum naturam ostendam. Non enim pomorum aut necenti, nec aliud quiddam istorum, quae corrumpuntur et pereunt, ramorum est fructus: sed corporum mutilatorum sanatio et peccatorum remissio, abolitio vitii, morborum animae curatio, oratio continua, fiducia apud Deum, spiritalia cuncta bonisque caelestibus redundantia. Hi fructus semper decerpti, semper pullulant, nec unquam suos cultores deficiunt. Atque arbores quidem quae nascuntur in terra, semel in anno fructum ferunt: quod si non decerpseris, adventante hyemis tempore, corrupto ac dilabente fructu proprium decorem amittunt. Haec vero hyemis nescia sunt et aestatis, non temporum subjacent necessitati, nec suis fructibus nudate possunt videri, sed eundem perpetuo decorem obtinet: non eas unquam corruptio, vel mutatio tempestatum attingit. Quam multi siquidem, ex quo plantatum est corpus istud in terra, sexcentas sanationes ex hoc sancto laculo decerpserunt, nec fructus defecit? messuerunt segetem, nec consumpta sunt spicae? e fontibus hauserunt, nec eximitti sunt latices? Perennis est quaedam scaturigo, nunquam deficiens, sed eo, quod haustum est, copiosius semper miraculum manans, effundit. Et paucis omissis templi situm insinuat his verbis: Quod si nunc etiam placeat voluptate perfundi, quid jucundius hoc conventu? quid theatro spirituali gratius, membris tuis, tuorum fratrum congressu? At etiam corporalis mensae vis fieri particeps? Ille soluto conventu licet juxta Martyrium sub ficu, vel vite diversanti, etiam corpori recreatione indulgere, et condemnatione conscientiam liberare. Martyr enim e propinquo spectatus, et cum sit vicinus, ipseque mensae adstet, voluptatem in peccatum effundi non sinit: sed tamquam pedagogus aut pater optimus oculis fidei conspectus, risum comprimit, indecoras voluptates circumcidit. lascivos omnes insultus carnis tollit, quos illic non licet evadere. Haec enim S. Joannes Chrysostomus.

ps 4 10
CURVS

sacro enim
et penitus et
scorpionibus
preclusus in
mare dejectus

comparatur
cum Daniele

1. Pet 5, 8

et Nue

Corpora relicta
sunt ad
honorum
incentivum

E

miraculis
laure

P

et vitiis
comprimit.

DE S. DECEM MARTYRIBUS IN PHOENICIA.

XVI MART.

Græci in *Menaïs excusis* et apud *Maximum Cytherorum Episcopum* celebrant *xvi Marti* *anonymos* decem sanctos Martyres, quos *memorant* in *Phœnicia* gladio interemptos vitam complevisse. In *Menaïs* adduntur *hi duo versus* :

Χόρον δέκαυδρον Μαρτύρων διὰ ζήλους
Ἀυθόκτονον κτείνουσι μαρτυροκτόνοι.

Decem-viralem Martyrum occidunt chorum
Gladio, virorum et Martyrum interfectores.

Nota est regio Phœnicia inter Syriam et Palestinam, et qua occasione aut quo tempore hi decem athletæ dei coramiti fuerint, non liquet. Deditimus *xxv Februarii*

Acta SS. *Auanisæ Presbyteri* et *Petri clavigeri*, inter quorum tormenta septem milia s. conversi, baptizati, et in mare mersi fuerunt. At *xx Februarii* coluntur sancti *Martyres Tyrri* Tyrannio Episcopus, et alii quamplurimi, quorum numerum, teste *Usuardo*, solius *Dei scientia* colligit, qui diversis tormentis occisi sunt. Horum aut similium videtur martyrium emittens incidisse in *xvi Martii*, quo die *Galesinius* eodem celebrat his verbis : In Phœnicia sanctorum Martyrum decem, qui securi percussi, certantibus pro fide suscepti palam acceperrunt.

VIDE SYNAX
BION TOM I
MART.
PAG 869.

DE S. ROMANO DIACONO MARTYRE CÆSARÆE IN PALESTINA.

XVI MART.

In *Menaïs excusis* et manuscriptis *Cardinalis Marzarii* utriusque et apud *Maximum Cytherorum Episcopum*, paucis indicatur martyrium hujus Sancti, his verbis : Eodem die *xvi Martii* sanctus *Martyr Romanus* gladio vitam finivit. In adjuncto disticho alluditur ad vim atque efficaciam unius in certamine hoc elucens, quo ad propositum gladium accessit. In *MSS.* *Menaïs* bibliothecæ *Ambrusianæ* et *Parisiensis* conventus *Virginis Annuntiatæ* conjungitur cum *S. Menigno Fullani*, quem *Parii* in *Hellesponto* martyrio coronatum celebravimus precedenti die *xiv Martii*. In *pervetusto Synaxario MS. Parisiensi Collegii Clarentis*, et *Menologio jussu Basilii Porphyrogeniti Imperatoris* collecto, certamen sanctorum Martyrum *Menigni* et *Romani* sub eodem titulo proponitur,

et in *Synaxario* uterque *Pario* adscribitur. In *Menologio* vero relato *S. Menigni* encomium, ista adduntur : Romanus vero *Diaconus Ecclesiæ*, quæ est *Cæsariæ* in *Palestina*, cum populum veram *Christi fidem* doceret, comprehensus, et post varia tormenta quæ passus est, eodem quo alter die, gladio percussus, finem vitæ suscepit. De eodem *Galesinius* hoc die, In *Græcia*, inquit, *S. Romani* Martyris, qui pro *Christi gloria* gladio cæsus coronatur. Ubi *Græci* enim more solito proponit *Galesinius*, quia *Menaïs Græcis*, non alia iohate urbe aut provincia, repererat inscriptum. Sub *Decio Imperatore* passus est *S. Menignus*. At *S. Romanus* ut alio loco, ita potuit diverso tempore martyrium subisse.

VIDE ACTA
GRÆCA
PAG 740.

DE S. PAPA MARTYRE LARANDÆ IN LYCAONIA.

SUB MAXIMIAN
IMP XVI MART.

Tabulæ *Martyrologi Romani* ad *xvi Marti* consignant diem natalem *S. Papæ Martyris*, his verbis : In *Lycaonia* *S. Papæ* Martyris, qui ob *Christi fidem* verberis cæsus, unguibus ferreis laceratus, clavatis calcæis incedere jussus est : deinde arbori alligatus, migrans ad Dominum, eandem arborem ex sterili rehidit fructuosam. In *Notis* additur, de eo *Græcos* agere in *Menologio*, ubi et pluribus ejus martyrii cruciatus narrantur. Sunt etiam sub *finem mensis Martii*, quod in hoc aliquot dies decessit, ex *aliis Menaïs* suppleta : in his ista leguntur : Eodem die memoria *Sancti Martyris Papæ*. Hic dum naufragio expositum terrarum orbem videret, accessit ad *Præsidentem*, eumque dolore confudit, magna loquendi libertate *Christi fidem* professus. Ita humi abjectus, virgis cæditur, ac primo corpus illius, dein etiam facies contunditur. In altum postea sublatus, unguibus ferreis deriditur : indutus etiam crepidas, clavibus ferreis, longa via ad eursum impellitur. Deum sterili arboris trunco alligatus, fertilem arborem rehidit, et simul vitam finivit. Hujus sacras reliquias *Lycaones* possidentes jure optimo gloriantur. Eodem leguntur apud *Maximum Cytherorum Episcopum*, et primo loco in *MS. Synaxario Parisiensi Collegii Clarentis*. In *Menaïs* ad dictam arborem hoc disticho alluditur

Διεμῆ πίδακι (ἢ διυδρῶν ὡς ποθεῖς, Πάππ,
Σαρχοῖος ὡς Χριστὸν ἠμπεύσας βλάπτει.

Pedibus ligatis arbori ovis instar, Papa,
Christumque anhelus veluti *Zaccheus* vides.

Additur etiam *hexametrum* novum, divinum sextum diem signans, quo sic ad arborem alligatus fuerit : ex quo colligimus *mensuri* istius *Kalendarii* unctiori, quovis die unum duodecim Sanctum signanti, et ex quo illo usa est *ecclesiæ*, solius *Papæ* precipuum tunc fuisse cultum, quamvis in *Menologio* jussu *Imperatoris Basilii* collecto non nisi *nuda memoria* martyrii hujus reperitur.

2. *Aliud MS. Menaïs* membranaceum *Parisiense* reperimus in conventu *S. Virginis Annuntiatæ Patrum Predicatorum* : in quo pro mense *Martii* pauca reperiebantur integra aut incorrupta, et ex his quæ ad *S. Papam Martyrem* spectabant, decerpimus *historicam relationem* : quam nobis inde *Latinitate* donatam, cum reliquis *Idis* (quod est alterum precipuum aliquando hoc die cultus argumentum) transmisit pro sui humanitate *R. P. Frontisus Combefis* : quæ omnia hic damus, ex usque *scimus*, *S. Papam* oriundum fuisse ex urbe provincia *Lycaonia Laranda*, memorata a *Ptolemaeo* lib. 5 cap. 6, in qua *Neonem* sub initium seculi *terti* Episcopum fuisse tradit *Eusebius* lib. 3 cap. 19 sub *finem*. *Secundo* *scimus* *S. Papam*, imperante *Maximiano*, sub *Magno Præside* decertasse et reliquias ejus sacras cum gaudio detineri a *Selenciensibus*. Quæ omnia confirmantur in *encomiis* ejusdem *S. Papæ*, quæ *xiv Septembris* referuntur : quo die in *Menaïs* ista habentur : *S. Pappus* Martyr vixit sub Imperio *Maximiani* et *Magno Præsidi* urbis *Larandæ* provinciam *Lycaonia*. *Genus* martyrii ejus fuit *varium* : verbera impacta et genæ confusæ sunt, suspensus vero ferreis unguibus laceratus est, et calcæamentis ferreis clavibus perforati

Cultus in
Martyrol. Rom.

in Menaïs
Græcorum
excusis.

E

R
et cllis 355

Na 4 Larandæ

pa 10. 106
M 31. 1000

DE S. EUFRASIA MARTYRE

XVI MART.

Menologium MS. jussu Bosilii Porphyrogeniti Imperatoris collectum ista conjuncta habet: *Ἀθῆναι τεὺ ἀγίου μαρτύρου Παπα, καὶ τῆς ἁγίας μαρτύρου Εὐφρασίας*. Certamen sancti Martyris Papæ et sancte Martyris Euphrasie. In *Menais MSS* bibliothecæ Ambrosianæ, signatis littera O et numero 148, relato encomio S. Papæ, ista adduntur: Certamen sancte Martyris Euphrasie et sanctorum Martyrum Romani et Menigni Parisi passorum. Verum S. Romanus passus est Cæsareæ in Palestina, et S. Menignus Parisi in Hellesponto. Interim ordine inverso legitur in *Menais MSS*. Parisiensibus conventus Virginis Annuntiatæ Patrum Prædicatorum hoc modo: Parisi certamen S. Euphrasie Martyris, et SS.

Romani et Menigni, Martyrum nisi ista a translatore sint inversa. Reliqua nos latent. Refertur in Martyrologio S. Hieronymi S. Eufrasia cum viginti sociis Nicomedie xiii Martii passa, ac primo loco reliquis præponitur. Est in *Menais* ad xv Martii S. Euphrasia cum aliis femina Amisi in Paphlagonia passa, ac tertia inter illas collocatur. *Alia* est a nobis nuncurata xix Januarii S. Euphrasia Virgo et Martyr Nicomedensis, cujus Acta dedimus in *Menais* et Nicephri historia: sed an illa hoc die in dictis jura *Menais* et Menologio referatur, non facile resolvimus. Agitur in memorato Menologio ad xix Januarii de ultima Euphrasia sub Maximiliano Imperatore capite pleca apud Ughellum tomo 6 *Italiæ sacræ*.

DE S. AGAPITO EPISCOPO

RAVENNÆ IN ITALIA.

CIRCA AN.
CCXL
XVI MART.
Prim. IX
Episc. Rav.
sancti.

Primos videlicet Episcopos suos Sanctorum adscriptos fastis Ecclesia Ravennas colit: omnes, ut popularis habet traditio, divino Spiritu Sancti, in columbe forma supra eligendum operantis, iudicio designatos; omnes in abside Ursinæ artis, quæ urbi Cathedra est, expressas tessellato opere sane antiqui, et coloribus adumbratos in alia D. Theodori seu Spiritus sancti antiquiori basilica, sed opere recentiori, prout nos ibidem coram aspeximus. Et in hac quidem etiam cathedram vetustissimam vidimus, ex qua primus recens consecratus dicitur ad populum habuisse sermonem: uno monstratim ibidem per apertam supra chorum emcamerationem fenestella, eo in loco per quem creditur visibiliter descendere solitus Spiritus sanctus; aliusque in angulo ad portam locus, in quo dicebatur S. Severus constitisse, quando tertio opere relicto, huc venit, spectaturus quem consueto prodigio Deus designaret Episcopum, et involuntaria ad se columbum non minori sui quam populi admiratione excepit.

horum ultimi
Agapitus
Non etinus,
Severus.

2 Hujus S. Severi Vitam dedimus ad 1 Februarii diem, et Commentarii prævii § 2 clare ostendimus, nihil esse rationis, quia minus anno cccxlii, Constantino iv et Constante iii AA. Cass. sicut in Vita traditur, electus esse levatur: eodemque occasione insinuavimus longe esse verosimilius, quod Romana Synodus sub Julio Papa, cui S. Agapitum Ravennatem Episcopum constat interfuisse, habitu sit anno cccxxxvii, decennio ante Sarniceusem, ad quam prædictus Severus accesserit non postremo ætatis suæ anno, ut vult Rubens; sed primo a sua electione, et ad annum cunctis cccxc superstes. Adidimus etiam non propterea reverti Episcoporum Ravennatum seruum, qualis Musio exprimitur, in qua post S. Liberium, xxx die Decembris calendæ, S. Agapitus xviii Kalendis Aprilis defunctus, post Agapitum S. Marcellianus collocatur, in Nonis Octobris commemorandus, Marcellinum vero Severus excipit.

a Rubeo
conversus et
gravis
audientibus
Agapitum

3 Nos sane antiqua isti picture multum deferimus et quædam potiora nulla suppetunt monumenta, ex quibus in eum seruum vitam aliquid irrepsisse ostendatur, eisdem standum esse evasimus; quomodo propterea S. Marcellini Episcopatus esset ad paucos menses contrahendus: nam quod ut Rubens satis et alius Provençalii Synoda Romæ post Agapiti tempore et omnium cccxi. habitæ interfuisse: si tamen id opus fuit, neque Martii. T. II.

entim habemus unde id affirmemus, vel negemus, nullis Concilii Actis extantibus. His autem positis, nullo nos necessitas cogit, vel cum Rubeo duos Agapitos statueret, quorum unus fuerit S. Marcellini decessor, alter successor S. Severi, quem pato in Misivi Cathedralis quæ non invenit; aut cum Ughella tres, quorum secundus inter Marcellinum et Severum medius sederit, tertius ultimus fuerit celesti iudicio ad Episcopatum erectus, quod a Rubeo gratis ille accepit.

quædam
quisque
sederit
incertum

4 Scimus Rubem in suo Episcoporum Ravennatum catalogo Marcellino annos dare Episcopatus administrati l. Agapito xxxvi; unde consequens foret, S. Severi initio ad unum cccxlii posito, Marcellinum quidem anno cccxvi sedere coepisse, Agapitum vero cccxix, utque ad id nulli Romano Concilio interfuisse; nihil ei, quod anno cccxxxvii celebratum esse diximus, et Rubens post Sarniceus rejicere voluit ad annum scilicet cccxlviii: sed quædam non exprimit unde isto Episcoporum Ravennatum annos acceperit aut ipse, aut qui ei materiam præparavit Johannes Petrus Ferrutus, anno mxxxix Episcopus Lavellensis in Apulia creatus, nihil ei tenebimur respondere. Neque si catalogum atque tribus quatuorve seculis antiquiorem, qualem hactenus extavit nemo, forte aliquis proferret, propterea ei circa temporum tam antiqua crediderimus, ejusmodi numeros ex arbitraria conjectura adjectos non fuisse. Et sane non minus ejusmodi catalogus si proferatur, adversabitur Rubeo, alterum Agapitum comminiserit, quem eodem pariter utque Ughello repugnant antiquiorum Ecclesie Cathedralis Misiva. Quid videm si primus istorum numerorum auctor quinque scripserit, idque alii postea in quinquaginta mutaverit?

lectores
scito
superiori
concepit.

5 Ex Rubeo porro desumptæ sunt lectiones, quibus nobis Ravennæ existentibus de mandato Illustrissimi Archiepiscopi, studio nostro mirè faventis, exhibuit atmodum Reverendus Dominus Johannes Carolus Pasculus; cum aliis ex archivio depromptis Sanctorum Ravennatum monumentis: sed ex eum necdum essent a sacra rituum Congregatione approbatæ, et eisdem Archiepiscopi et Capituli mandato e Cavonius nunc, vir historice rei peritissimus, a modum Reverendus Dominus Hieronymus de Fubris, cum de Antiquitatibus Ravennatibus librum vulgasset, jussus est navæ accuratori studio componere lectiones, quas super prædicta Congregatio approbavit publice in Officia divino recitandis, ipsique nobis a prælo recitata et notis quibusdam suis illustratas submisit in hunc sensum.

6 Agapitus natione Græcus post Liberium ejus nominis primum, signo columbe colitus Misivo Ravennatum Episcopus est creatus: cujus tempore bea-

alio nunt
approbatæ
de S. Agapito

A tæ Virginis in Cosmedin et D. Theodori, quod postea Spiritus sancti appellatum est, templa constructa sunt. Simplicitate ac pietate fuit plane admirabili; cumque annos sex et viginti Ravennati Sedi sanctissime præfuisset, ad caelestia præmia vocatus in Domino obdormivit decimo septimo Kalendas Apriles, anno post Christum natum ducentesimo trigesimo secundo. Cujus corpus in D. Probi basilica juxta Classem sepultum fuit: atque inde in Metropolitana nam adem translatum sub ara maxima honorifice conditum a-servatur.

7 Hæc ille et ex illius judicio Ravennatum Ecclesiæ: a quo tubærente, constitutæ per Rubem in chronotaxi contra propriam suam opinionem, amice reverenterque recedimus saltem quoad ætatem mortis, donec argumentis validioribus, quam quæ sunt a nobis consultata, aliter edoccamur. Nostrum autem opinionem non ignoravit Joannes Petrus Ferrerius, qui cum in catalogo Episcoporum a se conscripto in hunc modum, sed admodum confuse, Rubeo præfuisset his verbis: sepultus etiani fertur cum Prædecessoribus suis tempore L. Septimii Severi Perlinacis Augusti et Antonini Caracillæ, sedente in Romana Sede Calixto et Urbano

circa annum
mortis
corrigendæ.

1 anno salutis cccxxx: certiorum doctrinam sic proposuit. Quidam autem asserere nituntur, imperantibus Constantino et Constante Augustis, anno cccxli Agapitum sub Julio Romano Episcopo fuisse, et in Romana Synodo cum aliis Orthodoxis convenisse.

8 Notandum autem Philippum Ferrarium ad huc diurn in Catalogo Sanctorum Italix citare antiquas Ecclesiæ Ravennatis Lectiones, quas satis constat nullas unquam fuisse: nam quos nos istæ descripsisse dicimus et ipse potuit, cæ nec antiquæ sunt, nec in usum fuerunt inductæ ecclesiasticum. Cardinalis Baronius in Fastos Romanæ Ecclesiæ S. Agapiti nomen veluit cum titulo Episcopi et Confessoris: in quo secutus videtur Florentini Martyrologi, anno mccccxxxvi excusi, oculumtatem: ante illud vero impressum ejusdem cum iisdem titulis nomen insertum fuit duplici Martyrologio MS. altero Bibliothecæ Mediceæ ad S. Laurentium, altero Caroli Strozzi, Senatoris Florentini, et additur utrobique: qui nomen rexit et floruit post Apollinarem, quod in solum S. Liberii successorem, Marcellini prædecessorem colit, juxta seriem in picturis Ravennensium ecclesiarum expressum.

Memoria in
Martyrol.

B DE S. COLUMBA VIRG. ET MART. IN ANGLIA. E

Tres sunt hujus nominis Virgines et Martyres, quarum primaria est Senonensis in Gallia sub Aureliano Imperatore pro fide Christi, igne superato, cæsa gladio die xxxi Decembris, cujus plurima Acta et manu exarabæ et typis cum habemus, et ipsi apud Senonas in propria illi dicata ecclesia sacris ejus reliquiis veneratissimus. Hujus S. Columbe tantu per orbem in Ecclesia celebratus fuit, ut aliarum duarum videntur memoriam absorbuisse. Hoc observat Ambrosius Morales in Notis ad librum in Memorialibus Sanctorum editi a S. Eulogio Archiepiscopo Tolitano et Martyr, qui capite x proponit martyrium S. Columbe Virginis Cordubæ in Hispania sub Saracenis passæ Anno dcccxi, sive anno Christi dcccxi die xxv Septembris. In cujus locum, quod hujus Vita et passio incognita foret, deplorat Morales ubi ipsis Hispanis assumptam fuisse venerationem S. Columbe Virginis et Martyris Senonensis. Est jam his illa sopita, et utraque factis Martyrologi Romani inscripta.

xvi MART.

S. Columba,
Virgo et
Martyr, alla
Senonensis

alia
Cordubensis,

alia Britan-
nica,

o qua quondam
Cornwallis
appellatur,

C 2 Tertium proponit Angliam, et potissimum Cornwalliam, ultimam in Dummonis provinciam, Britanniæ Kernaw dicta, quod quasi cornibus, quæ Britanni Kern appellunt, undeque in mare excurrunt. Adit Cambdenus Saxones Britanniæ demitores exotica omnia et peregrina appellasse Wealds, utque ita hujus provincie incolæ Cornwales nuncupasse. In hac Cornwallia, quæ etiam recentioribus Cornubiæ Latine dicitur, est oppidum mercatorum S. Columbe nomine etiamnum vocatum in Hundreth sive territorio Puleto, quod ait Cambdenus memoriam S. Columbe Virginis et Martyris consecratum ut certo ex ejus Vita se eductum essoasserit. Hanc Vitam non potuimus hactenus assequi, ex qua licuisset tempus et genus Martyrii cognoscere. In Tabulis Speidi Geographici Angliæ etiam proponitur oppidum S. Columbe, sed absque ulteriore explicatione.

3 In posteriore editione Martyrologii Anglicani, citatis Cambdeno et Spedo, ac Catalogo Sanctorum Britanniæ, ad xvi Martii illud egyptium profertur: Eodem die in Cornwallia Commemoratio S. Columbe Virginis ac Martyris, quæ multis temporibus in illa provincia celebris fuit et sanctitate vite et miraculis patris, ubi ad hoc usque tempus multa monumenta ejus nominis extant, quæ videri possunt. Hæc notam contigit hactenus ubinere, et arbitramur, si hæc sancta Virgo et Martyr fuisset Columba aut Senonensis aut Corubensis, ut indicandum fuisse in Cambdeno: qui lectorem monet oppidum non appellari a S. Columba, sive Colubano, Abbate Scoto, sive insulæ Hyensis, qui colitur ix Junii.

colitur
16 Martii.

4 Alfordus in Indice Sanctorum Angliæ excuso ad ultem tomum in Annulium Historiæ Angliæ istu habet: Columba Virgo et Martyr e sodalibus S. Ursule mille Virginibus, ut narrat Usuardus. Extat ecclesia in Cornubia S. Columba nuncupata, quæ Virgo et Martyr pertinetur, cur non ab hac Virgine? Eius meminit nostrum Martyrologium ad xvi Martii. Apit Alfordus de Virginibus Ursulanis ad annum cccclm et num. xxv recenset sciem illam sacram in Duces, Centuriones et Chiliarchas distinctam citatis verbis Usuardi, sed quis ille auctor? In Martyrologio Usuardi nulla harum Virginum mentio fit. Sunt illa, quæ profertur excerpta ex libro 2 Revelatiorum, quæ B. Hermannus Steinschliensi attribuntur ab Hermannus Crombrachii, et capite xiv SS. Columba et Cordula dicuntur filie Regis Avili et Columba mille Virginibus principasse. Sed quidni hoc indicat Cambdenus, qui Vitam illius se legisse indicat. Hunc qui in lucem profert, rei veritatem edocere poterit. Ceterum ad xxi Octobris poterit hæc questio iterum resumi, cum de Ursulanis agetur.

an Ursulana?

F

DE SANCTIS MARTYRIBUS
VALENTINO EPISC. TARRACINENSI, ET DAMIANO EJUS
DIACONO, IN TEATINA APRUTHI DITIONE.

CIRCA AN.
CCCIII
XVI MAR.

S. Valentinus
Episc
Tarracinenis

collitur
16 Martii.

Tarracina, olim Ttracina et Terecina, in antiqui Latii litoralis parte, quæ hoc tempore Campania Romani appellatur, urbs Episcopalis, gloriatur Sedem suam a S. Petro Apostolo erectam, ab eoq; ordinatum sibi Episcopum S. Epaphroditum. At qui hinc proximis seculis successerunt, latuit, exceptis Salino, qui anno cccxiii interfuit Concilio Romano, et Felice, qui tempore Damasi Papæ circa annum cccclxx viuit : inter quos deos videtur constituendi Antus et hinc substitutus S. Valentinus, qui cum Diacono suo S. Damiano apud Prigmos in hodierno Apruthi ceteriore glorioso martyria vitam finit : et ibidem intr Teulen et Sulmonem quiescit in oppido, olim Castro-Petra appellato, nunc vero a suo Patrono nomen S. Valentini sortito. Hos Martyres ex monumentis Ecclesiæ Teatine inscripsit Catalogo generali Ferrarius primo loco ad item xvi Mortu his verbis : In territorio Teatino sanctorum Martyrum Valentini Episcopi et Damiani Diaconi Tarracinenisium.

2 Acta martyrii horum Sanctorum extare manu exarata, in dicto pago S. Valentini, suggestit in Notationibus memoratus Ferrarius : quæ ut obtinerimus, litteris missis Traten, rogauimus Reverendum Patrem Rectorem collegii nostræ Soc etatis, ut illa nobis præstare dignaretur. Adhibuit in omnem industriam, ut desiderio nostro satisficeret : at cum videret suum studium frustra consumi, imploravit Archiepiscopi Tratini operam : cujus jussu munitus S. Valentini libellum dicto Rectori deiecit : in quo istarum Sanctarum martyrium ex Longobardorum chirographo, quo primum fuit expressum, vulgari characteri fidelissime restitutum fuisse testatur memoratus Rector, R. P. Marcus Antonius Riva, in epistola cum preteris monumentis xvii Septembris anno mdclxvi missa. Archiepiscopus Teatinus, cujus beneuolentia plurimum delemus, fuit Modestus Gavacius, ante Ordinis Conuentualium S. Francisci, Sacræ Theologiæ Magister, et sui Ordinis Generalis Procurator, et Sancti Officii in Urbe Consultor : ab Alexandro vii ad hanc Archiepiscopalem Sedem anno mdclvii promotus.

3 Acta hæc sunt in novem lectiones disposita, solabantque o Presbyteris diocæ S. Valentini Ecclesiæ ad Officium Motu num recitata, quæ, ut sub firm additur, Sebastianus Venturinus Veronensis, Canonicus in Terra Laureti fideliter anno mdlxvii scripsit, aut potius ex caractere Longobardico ad commodiorem usum transcripsit. Eodem Acta habuit Lucius Comarra Teatinus et laudat in Teate antiquo pag. 61 et 69 pag. 70 allegat auctoritatem et nomen Joannis Baptistæ Mari, quem nobis Romæ amicum reperimus, at robustior illi defuit valetudo cum longiore vita, ut quæ voto conceperat, potuisset in publicum proferre.

ACTA MARTYRII

Ex MS. Lectionario Ecclesiæ S. Valentini.

CAPUT I.

S. Valentini educatio et Episcopatus. S. Damiani adaptatio et Discomutus. Persecutio Juliani apostata; horum captivitas.

Temporibus a Magni Constantini piissimi Imperatoris erat quidam vir in civitate Terecina, Clarus nomine, nobilis prosapia, sed nobilior moribus, Christianus et timens Deum : juxta siquidem præaugurium sui nominis pollens in servitio Domini nocte

ac die, præclarus et lucidus ab omnibus habebatur. Hic accepit uxorem ex nobilissimis primatibus ejus civitatis, nomine Flaviam ex Christianis parentibus ortam, Christianissimam ac satis religiosam. Commorantes denique simul parvo tempore, Divina favente clementia duos filios et unam filiam genuerunt : unum Valentinum, alterum Sabricium, filiam vero Florentiam nuncupavere, gratias agentes Deo largitori omnium honorum. Quinquennio igitur transacto a tempore nativitatis, Valentinus et Sabricius liberalibus artibus a parentibus traditi sunt : Florentia vere cuidam viro nobili est sociata. Post non multum vero tempus Clarus, et Flavia dormitionem accepere in Domino, filios bonæ indolis superstitibus relinquentes. Igitur post mortem parentum Sabricius domum suam revertens, curam gerebat de omnibus bonis paternis. Valentinus vero nunquam ab ecclesiâ recedens, in lege Domini die ac nocte meditabatur : et ut prudentissima apis flores sacrarum Scripturarum sine intermissione carpere non cessabat. Videns autem Præses ejusdem civitatis, Avitus nomine, prudentiam sancti juvenis, nolentem et invitum sacris eum Ordinibus sublimavit : sperans eum post suam decessum (sicut Deo auctore postea factum est) superstitem fore. Denique postquam summis Ordinibus sanctus vir est promotus, statim se in campo sanctæ Ecclesiæ ingerens, castitati, humilitati, ac ceteris virtutibus cupit operam dare : et si quid forte ex suo labore vel aliunde lahère poterit, pauperibus erogabat nihilque de crastino cogitans, irreprehensibilem secundum Apostolum, dicebat vitam.

Factum est autem, ut sanctissimus Avitus Episcopus migraret ad Dominum, et Ecclesia Terrecina, proprio Pastore orlata, velut nixis in pelago, tempestatibus quassaretur. Fideles Christiano ab impiis civilibus durissime convitabantur. Omnis denique fidelis populus ejusdem civitatis ad ecclesiam confluens, Pastorem sibi Valentinum fieri optabat : sanctum, justum, et dignum eum esse clamantes : voces una omnes extollebant ad cælum. Tandem eum fugientem et recensantem, invitum et involentem, cum magna violentia Episcopali throno sublimarunt. Videns sanctus vir voluntati Dei se contraire non posse, accipiens regimini curam, perrexit ad Montem e Soractem, ubi sanctissimus Silvester, Urbis Romæ Episcopus persecutione Constantini Imperatoris latitabat : atque ab eodem sanctissimo Præsule satis honorifice fuit receptus, et consecratus : reversusque est ad civitatem Tarracinensem, ubi eum ingenti honore, ac laetitia virorum ac mulierum a Cl-ro et universo populo est receptus.

Postquam igitur arcem Episcopatus S. Valentinus ascendit, de virtute in virtutem proficere cepit : curam agens de egenis, viduis et orphanis : ac necessitatem habentibus quidquid habere poterat erogabat. Erat interea quedam vidua in civitate Terrecina, Præla nomine, quæ habebat unicum filium, nomine Damianum, et non erant obaria, unde cum unico filio aleretur. Hæc accessit ad pedes altissimi Præsulis Valentini, rogans eum, ut suæ inopia subveniret : quatenus ipsa vivere, et suam prolem posset nutrire. Motus itaque piissimus Pater precibus pauperissime mulieris, accepit infantem in brachiis suis, et amplexatus ac deosculatus est eum, atque in conspectu omnium, qui aderam, adoptavit sibi eum in filium. Mulieri

EX MSS
et matre
Flavia,

b
nascitur
S. Valentinus :

liberalibus
artibus
instructus

g

sacræ scriptu-
ræ innotuit

sacræ Ordines
suscepit

LEC. II

in Episcopum
electus,

F

a S. Silvestro
consecratur :

LEC. III

Elementis
studium

S. Damianum
in filium
adoptat :

Acto
martyrii :

chavariere
Longobardico
exarata,

in 9 Lectiones
disposita

ab olim lau-
data,

LEC. I
Patris Cl-ro,

A Mulieri vero quinquaginta aureos donavit, ut suam inde pauperlatem releveret; et sic gaudenter remisit mulierem ad propria; puerum autem secum retinuit. Cepit itaque sanctissimus Præsul puerum diligentissime emutrire et in Dei servitio studiosissime informare, imbuens eum Ecclesiastica doctrina juxta consuetudinem et ritum sanctorum Patrum. Postquam autem adolevit, a sanctissimo Patre et Antistite ad Diaconii gradum promotus, in doctrina Magistri sedulus mansit.

Florbat tunc temporis Ecclesia Dei vigore piissimi ac Christianissimi Imperatoris Constantini: qui nuper a beatissimo Papa Silvestro baptizatus, Christianos ubique Christum confiteri permittens, credentibus libertatem dedit, non credentibus vero servitutis pœnulum propinavit. Tanta enim serenitate illis diebus Ecclesia Dei illustrabatur, ut nullus gentilibus publice auderet dis sacrificare, neque alicui Christiano injuriam irrogare. Ubique Dei templa erigebantur: ubique Crux Christi vigeat. Fideles lætabantur, et infideles confundebantur ulique. Factum est autem post mortem serenissimi Imperatoris Constantini, ut Julianus apostata (qui erat Subdiaconus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, nutritus etiam et eruditus a Pignonio Presbytero secundum Ecclesiasticum ritum) Christum negaret, et Ecclesiasticam doctrinam relinqueret, atque imperialia accepra obtineret, eo quod esset de stirpe et familia Cæsarum procreatus. Hoc constituit ex jure Romanæ legis, ut Christiani ubique militarent, et auferebat ab eis omnes facultates et possessiones, dicens Christum in Evangelio præcepisse: Qui non renuntiat omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Addidit autem ad confusionem Christianorum et ad suæ damnationis cumulum, ut mitterentur leges et imperia per universum mundum, ut si quis non negasset et idolis non sacrificasset, statim puniretur. Misit autem diversos Duces, Præfectos, Tribunos atque Comites per diversa regna ac loca, qui ubique Christianos compellerent idolis sacrificare secundum imperiale præceptum, dans et aliud mandatum, ut quicumque Christum negaret, et idolis sacrificare voluisset, amplissimis donis ex imperiali aula daretur; qui autem eorum nefandissimis jussis non obediissent, diversis poenis affecti capitali sententiâ punirentur.

Accidit interea ex hac pestifera imperiali ordinatione, ut quidam nefandissimus Præfectus, nomine Anulianus, veniret impunitam ad extirpandos Christianos. Qui veniens in civitatem Terrecinam cum magno exercitu, cepit Christianos requirere, ut eos compelleret ad sacrificandum idolis. Audientes autem hæc turbe virorum et mulierum Christianorum, confugere omnes ad sanctum Episcopum, et jactavero se ad pedes ejus, eluquentes et dicentes: Pater sancto, redime nos tuis sanctis precibus de potestate tyranni hujus, ne quando nimis deserviens gloriatur de ovibus Christi. Tunc B. Valentinus prorumpens in luctum, cepit nos blande consolari, dicens: Fratres et filii mei, nolite timere machinas et insidias malignantium. Valet enim valida manus Domini, et hos deiecit et in terram prosternere, et cervos suos liberare de omnibus periculis et iudicibus malignantium. Hæc dicens sanctissimus Præsul cum magna festinatione agens sacra Missarum sollicita, orabit omnibus ablutum Corpus et Sanguinem Domini, et dans omnibus altissimi pacis osculum, commendavit eos Christo. Cum autem hæc age-rentur, quidam nefandissimus Ursacius et Hirenensis accesserunt ad Præfectum et dixerunt ei: Illustrissime virorum Domine Præfecte, est quidam magnus, nomine Valentinus, in hac civitate, qui contra Deos et contra Imperatores agens, non cessat quotidie,

nescinus quem Christum prædicare, templa deorum subvertere, et omnes quos valet subtrahere a cultura deorum. Audiens hæc impiissimus Præfectus ira commotus præcepit suis militibus, ut cum magna verecundia expulsi de ecclesia, traheretur ad ejus consistorium. Milites vero perficientes ejus nefandissima jussa, venerunt ubi sanctissimus Præsul manebat, et cum magno furore illum trahentes, præsentaverant eum iniquissimo Præfecto. Damianus autem flens et ejulans amarissime, sequebatur eum usque ad consistorium Præfecti.

Imperator Constantinus Magnus a 25 Julii anni 306, usque ad annum 337, quo mortuus est ipso Pentecostes Festo, in Fabricium legendum in margine notabatur, non Fabricium, ut scriptum erat. — c. Socrates mansi Eusebius Pontifex, seu Patrem S. Petri, nunc Mons S. Silvestri dicitur, quod ibi latuisse, credatur, ut hic dicitur. — d. Inno Constantino Magno mortuo tres filii, diebus Imperio, regnarunt, Constantinus, Constans, et qui reliquis illo functis, Monarcha. Superavit Constantius, cui patrueli suo successit anno 361 Julianus.

CAPUT II.

Tormenta his Sanctis inflata. Curatio et directio Angeli. Conversio multorum. Martyrium.

Anulianus denique Præfectus intuens Valentinum Episcopum, interrogavit eum dicens: Tu es Valentinus sacrilegus, qui contra deos et contra Imperatores agens, destruis templa deorum, et omnes quos potes suadere, alienare facis ab eorum cultura? Sanctissimus Valentinus Episcopus respondit: Ego sum peccator Valentinus, non sacrilegus, ut tu dicis, sed Christianus; Episcopus, hæc indignus: qui in quantum possum Ecclesiam Dei edificare non cesso. Homines vero, qui ad imaginem Dei facti sunt, semper suadeo, ut derelinquant culturam demoniorum, et ad culturam Christi Filii Dei studeo illos revocare. Hæc audiens nefandissimus Præfectus, exarsit ut ignis, et jussit ministris, ut tandem eum fustibus caederent, quo usque spiritum exhalaret. Tunc ministri corpore jussa perficere, et extendentes eum in terra, tota virtute caedebant eum, intantum ut ossa et nervi ejus rumperentur. Beatus autem Valentinus vultu et mente hilaris persistens, dicebat: Gratias tibi ago, Domine Jesu Christo, que me inter servos tuos numerare dignatus es. Et hæc dicens ministrorum brachia dissolvebantur. Damianus autem Diaconus cepit clamare et dicere: O filii diaboli, quis vos coarctat diaboli in sanctum Dei Præsulum ista mala exercere? Audiens hæc Præfectus, jussit ut et istum durissime caederent. Quod cum factum esset, præcepit ut ambo mitterentur in carcerem, et per totum carcerem fragmenta testarum sternerentur, ut vel se cruciatum Christum negarent. Intrantes autem carcerem sancti Martyres, voce clara psallebant: Anima nostra sicut passer erepta est de luqueo venantium: laqueus contritus est, et liberatus sumus. Adjutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit caelum et terram. Ministri vero constringentes eorum manus et pedes ac colla eorum, diligentissime clauserunt carcerem, atque in introitu ipsius carceris se locaverunt per totam noctem. Circa medium vero noctem venit Angelus Domini, et stetit juxta Martyres, et ait ad eos: Nolite, fortissimi Athleta Dei, formulare poenas iniquissimi tyranni, quæ ad medium valent: quia præparavit Deus vobis requiem et lucem æternam, atque inmarcescibiles coronas de manu Domini accipietis, si usque ad finem in fide nominis ejus perseveraveritis. Hæc eo dicente tanta lux obumbravit carcerem, ut custodes, qui ante januam carceris jacebant, putarent se actu fulguris interire. Profundius vero consolidata sunt ossa eorum, et omnia membra eorum sanitati sunt redonata. Catena autem

EX MSS. curat instrui,

Diaconum ordinal:

LEG. IV

Imperator Juliano apostata,

B

LUC. 14, 33

ob mortem in Christianis persecutionem,

LEG. V

C

inhibita a se confugientes ple solatur,

D captoque obduetur.

E LEC. VI

Coram Præside item profertur:

dixit verberatur

ut c. S. Damianus.

F

Ps. 123, 7

includuntur carceri.

ab Angelo unati.

catena in pulvere redonata.

autem

A autem, quæ erant circa colla et manus ac pedes sanctorum Martyrum, redactæ sunt in pulverem. Angelus autem Domini dixit ad sanctos Martyres: Oportet vos aliis civitatibus predicare verbum Dei: etenim prædestinavit vos omnipotens Deus aliis locis, ut passio vestra non sit infructuosa. Hæc dicente sancto Angelo cœpit eos ducere foras civitatem Terrecinam: et cœperunt Sancti ire ducatu Angelico. Post tertium vero diem venerunt in Comitatu a Valuensi, et applicuerunt civitatem b Corfiniam, in quam ingressi, quædam religiosa vidua, nomine Hiræ, honorifice suscepit eos. Huic autem erat filia, quæ sanguinis fluxum patebatur per annos septem, et omnem substantiam suam jam expenderat in medicos: sed nihil ei valere poterat. Hæc accessit ad Sanctos Dei Valentinum et Damianum, et osculabatur pedes eorum dicens: Misereamini mei Sancti Dei, et liberate me ancillam vestram a languore, quo sum detenta. Beatus autem Valentinus faciens signum Crucis super eam, dixit: Salve esto mulier ex hac hora. Satim vero salva facta est mulier a sua infirmitate. Tunc mulier illa videns se esse sanam, egressa cœpit dicere omnibus: Venite, et videte deos latentes in effigie hominum. Denique cœperunt omnes hinc inde currere, et quotquot habebant languidos ante pedes sanctissimi ponere Valentini. Beatus autem Valentinus faciens signum Crucis curabat omnes. Tunc baptizati sunt in civitate Corfinia a sanctissimo Episcopo quatuor millia homines extra parvulos et mulieres per septem dies, quibus morati sunt Martyres in civitate Corfinia. Hæc audientes templorum Pontifices, comprehenderunt Sanctos Dei Martyres Valentinum et Damianum, quos diutissime cadentes ligaverunt funibus eorum colla, et traxerunt eos foras civitatem, et semivivos eos reliquerunt. Cumque jacerent foris muros civitatis, quasi mortui; ecce Angelus Domini stetit juxta illos et confortans eos dixit: Nolite timere: surgite sani: atque properate: venite ad locum, quem Dominus vobis concessit. Surgentes autem Sancti, cœperunt iter agere cum magna fiducia.

Venientes itaque juxta fluvium c Piscarian in loco, ubi dicitur d Pons Marmoreus, invenerunt ibi quemdam juvenem jacentem paralyticum. Qui cum inde transissent et vidissent miserum, misericordia motus sanctissimus Valentinus Episcopus, fecit signum Crucis super eum: et statim surrexit homo sanus de lecto, in quo jacebat. Cumque audissent habitantes civitates e Iterpromii, venire viri et mulieres ad sanctos Martyres, et rogaverunt eos ut ibi morarentur per aliquantos dies. Quibus Valentinus Episcopus dixit: Quia oportet nos ire ad locum, quem Dominus noster Jesus Christus nobis prædestinavit, prope etenim est finis nostræ vite. Hæc eis dicentibus, carpebant iter cum magno gaudio. Denique ante solis occubitum ingressi sunt in civitatem f Zappinam, quæ erat sita trans flumen Ortu juxta fluvium Piscaria: atque ex alio latere erat flumen Laviniam; Civitas namque illa, habebat iniquissimos et pessimos homines paganos, et idolis deditos. In-

trantes autem sancti Martyres civitatem, hospitati sunt juxta templum Apollinis, et ibi jacere nocte illa. Apparuit autem eis Angelus Domini, dixitque eis: Locus iste, et civitas ista vobis a Domino est assignata, ut hic cursus vitæ vestræ finatur. Hæc audientes sancti Martyres, gaudio magno sunt repleti: et surgentes mane cœpere circumire civitatem, et predicare verbum Dei. Cumque ad predicationem Sanctorum viri et mulieres Christo credidissent, relatio eorum de eis ad Proconsulem civitatis, nomine Demetrium. Huic autem erat filius, qui maximo languore vexabatur: et in extremis positus, jam ultimum flatum trahabat. Misit denique servos

suos Demetrius per civitatem, ut inventos Sanctos Dei cum honore ad eum ducerent: qui euntes per totum diem illos circa vesperam reperere. Quibus dixere: Proconsul Demetrius rogat vos, ut veniatís ad eum: quia filius ejus jam ultimum flatum trahit. Tunc Sancti simul cum eis ire cœperunt. Qui cum venissent ad domum Proconsulis, invenerunt filium ejus jam mortuum; et omnes, qui aderant ejus funeri lamentantes amenssime reperere. Videns autem Proconsul Demetrius Sanctos Dei Valentinum et Damianum, misit se ad pedes eorum, dicens: Misereamini mei Sancti Dei: quia unicus filius meus carissimus, quem tu animam dilexisti, ante me mortuus jacet. Cui sanctissimus Valentinus respondit: Si credideris Jesum Christum verum Deum esse, videbis vivum, et sanum filium tuum. Respondit Demetrius. In hoc apparebit virtus Dei vestri, si video vivum filium meum: ego et omnis domus mea credam Christo vestro. S. Valentinus dixit: Deferte puerum in lecto ante fores vestri palatii. Quod cum factum esset, sanctissimus Valentinus voce clara dixit: Domine Jesu Christe, qui Lazarum quatríduanum et filium viduæ resuscitasti; tu resuscita et hunc filium Demetrii Proconsulis: ut omnes, qui astant, credant te verum Deum cum Patre tuo et Spiritu sancto. Cumque S. Damianus respondisset, Amen; subito surrexit puer, et cœpit voce clara dicere: Verus Deus Christus, quem predicat famulus ejus Valentinus. Hæc videntes omnes, qui aderant, miserunt se ad pedes S. Valentini una cum Demetrio Proconsule, clamantes et dicentes: Ita nobis lavavimus salutis in Domino. Quibus S. Valentinus dixit: Parvi estote, ut proximo die Dominico baptizemini. Constituto itaque die baptizatus est Demetrius Proconsul cum filio suo et omnis domus, et familia sua promiserunt sexus quadringenti viri. Baptizati sunt cum eo omnes, qui aderant, quando filius ejus revixit, viri et mulieres quasi duo millia. Interea beatus Valentinus cepit edificare ecclesiam, ordinare Presbyteros et Diaconos et ceteros ministros Ecclesiam. Bæstruabat templa, lucosque succedebat, atque student quotidie cultores idolorum extirpare. Hæc videntes templorum Pontifices, simul congregati cum maxima parte populi Paganorum, comprehenderunt sanctos Martyres Valentinum et Damianum, et duxerunt eos in silvam magnam non longe a civitate Zappina, ibi que affixos gladiis decollaverunt, relinquentes inhumata corpora eorum. Audientes autem fideles transitarum sanctorum Martyrum, venerunt et sepeliverunt corpora eorum in eadem silva prope magnam portam, quæ erat ibi, ubi exuberant eorum beneficia usque in hodiernum diem. Passi sunt autem sanctissimi martyris Valentinus Episcopus et Damianus Diaconus sexto decimo g Kalendas Martii, temporibus Juliani Imperatoris; apud nos vero regnante Domino nostro Jesu Christo, cui est honor et gloria in secula seculorum. Amen.

e Jucuntur:

a h
venerunt
Corfiniam:

S. Valentinus
signo Crucis
solvit laboran-
tem fluxu
sanguinis

illos et alios
morbis

baptizati 4000
eorum

percussit

ab Angelo
confortantur.

LEC. VII
c
d

signo Crucis
paralyticum
sanavit

e

f

Zappina
monu. ut ab
Angelo illam
ex. e. lo. um
martyris;

revertantur
mortuum
filium Procon-
sulis,

E

baptizati: 400

et 2000.

occiduntur:

sepeliuntur.

g

Valentini
Episcopus

Corfinium

Pons

Iter primum

Zappina

Lupum

a Valus sive Valuanus nger, aut Valuensis Comitatus in Aprutia ulteriore, antiquo Pelignorum nomine, appellatur corpus, quod Leander asserit factum ab angustis, per quos actus patet. Fervunt olim prope Valuensis Episcopi, quoniam Soteria Sulmonensis nuda est, et Episcopi in Comitatu Valuensis viximus appellantur. b Corfinium, paxum ab omnibus antiquis acceptissimum memoratur. Casari, lib. 1. Belli civilis abest Sulmone VII millium intervallo. Ex hujus ruinis Valuensis Ecclesiam necesse est, S. Pelino Episcopo Romuliano, sub Juliano etiam martirio in a Decembris passio, martula. c Piscaria fluvius, vulgo Pescara, antiquis Alernus, separat Aprutium ulteriore ab ulteriore. — d Pontis memoratur Strabo lib. 5. et Casar loco citato: ille aut Corfinio abesse 24 stadiis, iste crederet 3 millia passuum, qui calculant, et hinc Actu cinguntur. e Inter-promium vicus memoratur Antonino, ubi etiam Inter-Primum, et in Tabula Inter-primum dicitur, et a Corfinio VII aut VIII millibus notatur distare. Lucius Camerici in Teate antiquo asserit in Actis SS. Familii et sociorum appellari Inter-primum, et in Bonduo lib. II Palladium. — f Camerici in Teate antiquo pag. 103 Zappinam fuisse hinc Actu insertam deturpato forte vocabulo arbitratur, ac legi debere Teatinum, ubi exlegere istiusmodi cultorem a Sanctis vix instituti et ubi Teatinum illam correspondentem. Hu apud Anastasium Bibliothecarium in Sergio II legi

A Lupum Episcopum Ecclesie Testine, pro Testinae, et in Actis SS. Comit et sociorum haberi Calaneuses pro Teatenses. Verum inviderat, num forsna, Zappina fuisset, ubi modo Solfanara sita est, ubi utrumque in Afernam seu Piscinam influunt amnes. Faret viciniam Castrum Petrae, ad quod sacra corpora sunt delata. — *g* An nomen Kalendas pepererit insertum? Alias foret dies 11 Februarii, quo coluntur SS. Valentinus Romanus Presbyter, S. Valentinus Interamneus Episcopus, et alii plures Martyres

CAPIT. III.

Inventio, Translatio, et miracula SS. Valentini et Damiani:

Postquam divina ordinatione gloriosissima corpora sanctorum Martyrum Valentini et Damiani a fidelibus collecta fuere, et, ut illis temporibus necessitas inrumbebat, decenter sunt tradita sepulturae; inculta et absque veneratione mansere usque ad tempora a Longobardorum; quando tota Italia ad Christum conversa, omnes homines illius provinciae baptismo Christi sunt consecrati. Illis denique temporibus tanta pace tota Italia instrabatur, ut omnes cives habitarent in propriis possessionibus. Eo tempore civitas Zappina erat destructa, et in viculos redacta, et in omnibus illis viculis non erant oratoria praeter oratorium sancti Salvadoris, quod situm erat supra flumen Piscariae; ubi confluxebant omnes habitatores illius provinciae ad audiendum verbum Dei, et ibi tumulabantur omnes eorum defuncti. Accidit autem ut omnes non longe ab ecclesia manentes deferrent quendam rusticum defunctum, ut in eodem loco traderent sepulturae. Cum autem ire cepissent, ingens pluvia mixta grandine ita eos occupavit, ut non viderent ultra procedere. Cumque essent in articulo mortis positi, ut nec domum reverti, neque ad ecclesiam pergere possent, notu et voluntate Dei subito quondam ilicem devenere. Ubi diu multumque sedente pluviae magis atque magis crescebant. Consilium agentes inter se, coeperant fodere solitus arborem illam, ut ibi mortuum sepelirent. Cumque non multum foderent, invenerunt tumulum, ubi corpora sanctorum Martyrum Valentini et Damiani quiescebant. Et invenerunt ibi Epitaphium supra pectora eorum. Sacerdos autem quidam, qui corpus defuncti ducebat ad ecclesiam, legit titulum, in quo erat scriptum: Hic requiescunt corpora sanctorum Martyrum Valentini et Damiani. Videntes autem haec mirati sunt, et ceperunt Deum rogare, dicentes:

B Dominus Jesu Christe, Deus verus de Deo vero, si haec quae vidimus corpora Sanctorum sunt, resurgat hic mortuus, ut nomen tuum sanctum clarificetur in saeculum. Cumque astantes respondissent, **C** Amen; statim resurrexit defunctus, et magna serenitas caeli facta est. Illi ergo homines cum vidissent tanta miracula, stupuerunt et glorificaverunt Deum, et sanctos Martyres Valentinum et Damianum. Denique aliqui ex illis custodi ebant corpora Sanctorum; alii vero euntes per vias et castella, divulgaverunt omnia quae viderant. Tunc omnes populi regionis illius simul congregati, construxerunt supra sepulcrum sanctorum Martyrum parvum oratorium, et

clausurunt diligenter eorum sepulcra. Deinde ceperunt omnes construere parva oratoriuicula in circuitu ejuudem oratorii, et ibi habitabant in eodem loco.

Manserunt autem corpora sanctorum Martyrum usque ad *b* tempora Normandorum, quando Trogisius egregius miles, unus ex maximis Patriciis Normandiae *c* Castrum-Petrae, et alia plurima castella forte et conquisite tenebat. Hic Trogisius transferre fecit corpora sanctorum Martyrum Valentini et Damiani de loco, in quo manebant, in oratorium, quod situm erat in Castro-Petrae, ubi virtutes numeras Deus quotidie monstrare dignatur. Mortuo itaque *d* Trogisio, et Roberto ejus filio, et alio Trogisio filio Roberti, Rircardus filius ejusdem Roberti praeclearus indolis adolescens, et jure et consuetudine Normandorum dignus haeres, successit majori fratri. Qui cum esset juvenis, tanta audacia, nobilitate, prudentia ac bonitate splendebat; quod per totam Italiam ab omnibus honorabatur. Hujus temporibus erat quidam homo in villa, quae dicitur Liceesum, nomine Acto, qui per quadraginta annos a daemone vexatus fuerat. Ipse denique daemone qui supradictum hominem possidebat, multa praestigia, et innumeras divinationes per eundem hominem exercebat: nam saepius faciebat se vinciri, et a multis ligaminibus non tenebatur: positus in caruca a centum hominibus non trahebatur: cum volebat, ecclesiam introibat: et quando volebat, a multis se trahi non permittebat. Hic saepissime ductus fuit ad limina Apostolorum Petri et Pauli, et aliorum Martyrum Christi, sed a nullo horum potuit liberari. Accidit autem, ut quadam die praedictus daemoneus sponte veniret ad oratorium, in quo sancti Martyres tumulati erant, stipatus turbis virorum ac mulierum. Cumque ingressi fuissent ecclesiam, ubi sancti Martyres Valentinus et Damianus quiescebant, cepit daemone clamare et dicere: Valentinus tu me ejicis, Valentinus tu me ejicis. Ad hanc vocem Sacerdotes qui aderant orationibus et obstantionibus ceperunt insistere. Tunc daemone acerrime quam solebat cepit vexare eum: et elisus in terram evomens volutabatur. Deinde tanto fastore ecclesia est repleta, ut cunctus populus putaret se interire. Cumque Clerici, Te Deum laudamus, cantare cepissent, tantus odor ex tumulo sanctorum Martyrum processit, ut omnes, qui aderant, putarent se in paradiso Dei manere. Ille vero reversus in domum suam diebus omnibus quibus vixit, Deum et sanctos Martyres ejus Valentinum et Damianum glorificavit.

F a Hic intelliguntur postea Longobardi, eorumque Duces Bertrantani, quorum priorem in Christiano saeculo ac posterum ad fidem conversionem deduximus ad vitam S. Sabini Episcopi. Canonici 9 Feb. 49 et 10. — *b* Saeculum Christi undecimum tunc volebatur, quando Normanni sedem in istis districtibus haxerant. — *c* Castrum-Petrae, nunc oppidum S. Valentini appellatur supra dirians — *d* Trogisii, Torgisii sive Turgisii, nomine appellatus fuit Normannus isto saeculo indicant Odoericus Vitalis lib. 5. Histor. Eccl. ad an. 1073, vis et Gesta Stephani Regis Anglorum et Ducis Normannorum lib. 2. At postea Roberti et Richardi passim dicitur ex eadem gente Duces Capuae et Apuliae et Reges Siciliae.

LEC. VIII

Sub Longobardis,

a

destructio Zappina,

b

ad oratorium deferentes mortuum,

pluvia impediti,

solentes reperit corpora SS. Valentini et Damiani,

mortuus resuscitatur,

oratorium extruitur,

D

LEC IX b

c

sub Normannis corpora transferruntur ad Castrum-Petrae

d

energumens 40 annis,

e

facus virtutem S. Valentini,

liberatur.

F

DE S. ANINA THAUMATURGO ANACHORETA IN EUPHRATENSI DITIONE.

XVI MART.

S. Anine
cultus uph
Græcis :

Sanctus Aninas sive Ananias, aut Anianus, Thaumaturgus, variis diebus inscriptus est Græcorum Menais MSS. Mediolanensibus bibliothecæ Ambrosianæ die XX Februarii : at Parisiensi Synaxario Collegii Claromontani, et Meinas in Conventu Virginis Annuatilæ : ad servatis XVIII Martii : unde conjecturamus in Martyrologio Arabico-Egypto ejus Latium versionem super Roma accepimus, eundem annotari, quamvis per scriptoris incuriam nomen acceperit, et hoc solum legimus : Memoria sancti Patris Prodigiousi. At hæc collocatur in MSS. Divionensibus Chiffletii nostri XXI ejusdem Martii, quibus ad stipulantur Menais recensita et Maximus Episcopus Cytherorum, his passim verbis : Memoria sancti Patris nostri Aninæ Thaumaturgi. Adduntur in Menais hic versus.

Σοφὴ κληροθεῖς θαυματουργὸς Ἀνίνας,
Ὁς σπλαγχνιστὴν τῆν χερσὶν τῶν θαυμάτων.

B Sepulchro Aninas thaumaturgus conditus, Miraculorum gratiam laud condit simil.

Acta

Non dubitamus, quin Acta vitæ et obitus cum miraculis a morte ejus patratis, apud Græcos extiterit : et quibus nonnulli in Menais recensitis extant, quæ Mathans Raderus noster jam scriptis parte prima Fundari sacri a se Latine reddita excudit et nos hic damus. Videtur autem vixisse in Euphratensi Syria provincia, ubi haud procul ab Euphrate fluvio erit urbs Episcopalis Cæsarea, aliis Neocæsarea dicta.

VITÆ EPITÔME

Amens
quies

solitudinem
peti :

Hic sanctus Pater noster a prima ætate nullo magistro ad mansuetudinem et vitam quietam propensus, latere studuit et sibi vacare. Sedecennis enim utroque parente orbatus, relictis omnibus, solitudinem petiit : repertoque viro quodam religioso, cui Majumæ nomen erat, paupertati in paucis deditissimo, sese illi addixit, pariterque cum ego pervigilabat et et precabatur. Tanta amorum erat abstinentia, uti sepe per dies quadraginta, quod comederent, ex inopia non haberent. Et cum tam arcte contentique viverent, perinde tamen, atque si inter cupedias regias degerent, oblectabantur. Sed aliquanto post tempore, hujus Animæ institutor et magister, ab eo cogitabat discedere, quod et ferit. Hic vero perbeatus ad illum : Da veniam, venerande Pater, nihil non est animus hinc recedere. Neque quo Deo duce pervenerat, ibi perdurare decrevit.

C

2 leones sibi
obsequentes
habet :

agros sanos :

2 Exhibit tamen sæpius ad interiores eremi vultus, ad viginti vel triginta dies, suamque postliminiam cellulam repetivit, et cum omnino cupiditates corporis mactavisset, vicissim illi Deus præstitit, ut obsequentes haberet feras. Nemini enim obscurum erat, geminos illi leones quocumque se conferret, assidue comites fuisse : cumque ex illis alter pedem spina indidisset, Beatus extracto paliuro, pedem diligenter obligavit et curavit. Jam fama passim de illo increbrescente, ingens hominum, vicorum juxta ac foeminarum copia, qui secum agros deducebant, ad eum confluit : quos ipse, quocumque morbo laborarent per inhabitantem Spiritus sancti gratiam solis precibus restituit.

3 Prætermissa igitur in interiorum solitudinem excursionem, in cellula sua permansit. Sed aqua incommode suppeditabat : ex Euphrate enim, qui miliaria quatuor aut quinque aberat, petebatur. Ac

prius quidem raro deferebatur, nec enim erat necessesse : sed ubi vis hominum tanta concurrat, visum est Sancto, aquam ad usum peregrinantium providendam, Cisternam ergo modicam effodit, in quam coelestem aquam colligeret. Enimvero cum illa angustior esset, et multitudo peregrinorum fontem exhausisset, aliaque turba superveniret, et ministro ut aquam hauriret imperaretur, intelligeretque Sanctus, nec unum quidem scyphum impleri amplius posse, quod jam pridem fons exhaustus esset ; sublati in cælum oculis, inique ex pectore suspirans, hilari mox vultu ad ministrum, Age, abi, inquit, fili, ego tibi Domini impero nomen, ut hauria et aquam subministras, Paruit ille, et o miraculum obstupescendum ! cisternam aqua plenam redundantemque invenit ; eoque rem proclamante, mirificissimum factum omnes oculis inspexerunt, et desilientes, reverentemque et luppidissimum latrem laudantes, præ stupore attoniti, laudes Deo immensus dederunt, qui se diligentes tanta gloria afficeret.

precitus
cisternum
aqua replam
ac. 19 11 :

E

4 Hujus miraculi triumphum Sanctus opprimeret, ipse capit aquam ex Euphrate postea, quemadmodum et ante consueverat, supportare. Per singulas ergo noctes æternus illi laborerat, ut aquam ex Euphrate deferret. Cumque rursus alio tempore frequentissimus populus adesset, et puteus siccatus esset totus, venerandus hic senex, arrepto vasculo, ad flumen properavit. Nequid ad jactum lapidis progressus, revertit, ut il, qui aderant, existimarent illum ob corporis invaletudinem regressum : occurrunt ei, unoque hybriam ex manibus extorquente, ut ipse aquam ex Euphrate hauriret, cum adverteret videretque urecum aqua plenum, magna voce exclamavit : Date gloriam Deo : ex brachiis Patris aqua viva promanavit. Accurrit certatum, spectataque hydria, frigida plena, supra modum admirati, ad pedes ejus se provolverunt, precanti ne sua causa tantum laboris aqua ferendæ amplius subiret. Quid nisi, inquit, hoc miraculum accidisset, omnino ex ipso Euphrate aquam delaturus eras. Sed perbeatus ille vicissim et se in terram abiecit, seseque pulverem et cinerem ac vermiculum vilissimum appellabat.

nti et
itcum.

5 Tunc Cæsareæ Pontifex, cum intellexisset aquam ab ipso Sancto portari, jumentum ad omnia subendum, senemque liberandum eo destinavit. Interim inopia quidam et tere alieno oppressus ad virum sanctum venit, suamque illi calamitatem exposuit. Hic cum nihil quod daret haberet, nec vacuum tamen vellet a se dimittere : Asinum, inquit, hunc vende, et creditori satisfacias. Episcopus cum hoc rescisset, alterum donavit, et, Hoc, inquit, jumentum non ad tuum tibi arbitrium permitto ; sed ut aquam ferat, cumque tibi illius usus erit, illud abs te repetam. Paulo post venit alius rogator, qui cum ex Sancti inopia nihil quod acciperet videret, asinum accepit. Hoc rursus Episcopus edoctus, novum hydrothecam effodit, quam submissis jumentis aqua replevit, jussitque jumenta sibi per servos reduci.

F
metnas ab
Episcopo
accipit.

donat
indigent :

6 Erat per id tempus in ea vicinia Stylita quidam percelebris, cui cum altero quodam, impulsu demonum, hæc erat et pugna, ita ut lapide quoque peteretur et laderetur Stylita : qui irritatus coepit velle injuriam altum ire, ac de statione eorum suæ descendere, perturbatoresque vindicare. Quod Aninas vere homo Dei cum divinitus cognovisset, per leonem scriptam misit epistolam. Stylita viso leone grammaphoro

Syl' non
epistola per
leo em missa,
dociu patien-
tiam

A grammatophoro, ingenti percussus est terrore. Dis-
cipulus autem acceptam a leone epistolam Stylitæ
reddidit : quam cum legisset, paruit ille admoni-
tioni, vindictaque Deo permessa, rescripsit per leonem
B. Annæ, magnas se Deo et servo ejus agere
gratias.

matronam a
stupro liberat

7 Matrona gravi morbo vexata ad virum sanctum
contendebat, cui cum in itinere barbarus occurrisset,
stuprum inesse intebatur; quem illa solo Sancti
appellato nomine circumacta sententia deduxit. Qui
cum explicata manu hastam, (quam antea delixerat
in terram quam illi aggrederetur) reperisset jam
radicos egisse, inusitato prodigio attonitus, et ipse
ad sanctum virum advolavit : a quo in Christiania
lege institutus, sacrum baptismum suscepit, mansit-
que cum viro sancto, et sanctissime vixit. Fœ-

ha to radices
agnie,

et nescitur
supplicio :

mina porro curata, lætitia gestiens revertit. D

8 Multa alia supra vim naturæ memoranda desi-
gnavit Sanctus, quæ, nefastidium crearemus lectori,
quavis inviti, præterimus. Quinque ergo supra no-
naginta annos in hac virtutis palestra versatus,
cum nunquam ab eo declinasset, nec locum mutas-
set, ad decimum ultra centesimum ætatis annum
pervenit; multis variisque editis vaticiniis et præ-
dictionibus, quas omnes eventus ipse comprobavit.
Tandem magno Fratrum cœtu collecto coactoque;
unum virtute cæteris præstantiorem selegit : et
Hunc, inquit, Deus Pastorem in meum locum desi-
gnavit : simulque manu indigitabat et complecteba-
tur, omnibusque bene precatus, post dies septem ad
Dominum abiit, die sexta decima Martii.

Clarus
miraculis,

110 annos
navis,

obit
16 Martii.

DE SANCTO JOANNE ASCETA MONASTERII IN RUFINIANIS.

XVI MART.

Nota est Chalcedona urbs ad Bosphorum, e regione
Byzantii sive Constantinopolis, in qua quorundam
Concilium Œcumenicum anno cccclii celebra-
tum est. In hujus suburbio jam diu ante habita
fuerat pseudosynodus contra S. Joannem Chryso-
stomum: de qua Sozomenus lib. 8 hist. Eccl. cap. 17 agens, ista
adjungit : Ad Quercum est suburbium Chalcedonis,
quod a Rufino Consulari cognomen habet : in quo
et regia et ampla ecclesia, quam ipse Rufinus in ho-
no-rem Apostolorum Petri et Pauli extruxit, et Apo-
stoleumabipsis appellatur. Adjunctum ab eodem Rufino,
qui Romæ eo veneratione, monasterium, in quoque hunc ad
mortem usque vixisse, et sepultum fuisse tradunt Acta
MSS. S. Hypatii ad diem xvii Junii illustranda. Ve-
rum id postmodum S. Hypatii restauravit, et in eo
collapsam disciplinam restituit, unde monasterium
S. Hypatii in Rufinianis dicitur in Vita S. Auxentii
Archimandrite, a nobis edita ad xiv Februarii, qui, ut

num. 36 et 39 traditur, sæpe in illo monasterio fuit, et
miraculis claruit. In illo loco vixit S. Joannes, quem
xvi Martii celebrant Menæ Græca, et Maximus Cy-
therorum Episcopus his verbis : S. Joannes, qui in
Rufianis, sive Rufinianis, in pace vitam finivit. Ad-
dunt Menæ hoc distichon :

Ἐμὸν μὲν, Ἰωάννη, σὺν ἐκδήμῳ,
Ἐνδμήσιον δὲ πρὸς θεοῦ πῶλλον φάσαι.
Tuum Joannes cõlinus excessum, magis
Qui nominandus ad Deum accessus fuit.

Allusio est in ἐκδήμῳ et ἐνδμήσιον, quæ de transitu ex hac
vita ad alteram potest intelligi, aut certe de peregrina-
tione ex urbe Constantinopolitana et discessu ab honori-
bus, quæ isti potuit habuisse, ad recessum et contempla-
tionem rerum cœlestium, ac divinaram in monasterio
S. Hypatii in Rufinianis, ubi eum inter ascetas et The-
rapeutas vixisse arbitramur.

E

VIDE ACTA
GRÆCA
PAG. 141

DE S. ABRAMIO EREMITA, ET S. MARIA EJUS NEPTE. IN HELLESPONTO.

Commentarius prævius.

C § 1. Cultus utriusque ecclesiasticus, et Officium
apud Græcos xxix Octobris.

SERGIUS XI
XXI MART.

Carthagine Colonienſis Patres, post editum anno
mcccxcx Usuardi Martyrologium juxta quoddam
sue bibliothecæ MS. non sine augmento ex di-
versis Martyrologiis collecto, illud iterum magis
auctum in lucem dederunt anno mxcxi et in hac auctiori
editione penam memnerunt Abramo Presbyteri et
Anchore et Mariæ filie fratris ejus penitentis.
Eundem verbo Joannes Molanus in suis ad Usuardum
Additionibus anno mxcviii vulgatis repetit, atque in
marginibus annotavit : De his Efron to. 2 Aloysii. Li-
pomani scribet, folio 393. ubi eorum Acta profert ex
Vitis Sanctorum Patrum Colonie impressis et MS.
Veronensi; quæ Hieronymus Roserius noster rursus
editi, ac postmodum etiam eam MS. Gisleupolinum
collata, cum Saxonen et S. Mariæ comprehensa reliquit,
jam olim ex Græcis facta Latina. Antiqua tamen illi
versioni, et multarum forte seculorum spatii anteriari,
Gerardi Vossii novam prætulimus : quia Græcum ipsorum
textum ex Patrum Bibliothecæ Codicè 727 inven. pos-
teriorum interpretationem eadem rei minus præsumis tulle-
rere : quæ autem in utraque diversitas, non exigui quan-

De his et
Molano,
16. 17. 18.
19. 20. 21.
22. 23.

doque momenti, occurrit, eam diligenter descriptam
lector inveniet in annotationibus, post singula capita
more nostro subnectendis.

F

2 Ceterum prævius Molanus, cum anno mdccxxv
suis illis Additiones recuderet, aliquam Menologi
Græci notitiam nactus ex Horologio v. c. usque Venetis, ut
ait, anno seculi xxxii, securus esse credidit Græcæ Ec-
clesiæ in publicam præcium libro expressissimam consue-
tudinam sequi, quam additunculam in sola Colonien-
sium postrema editione adjectam, et expunctus us, quæ
in Martii scripserat, ad xxix Octobris hæc dnmtnocat
reposit die vigesima nona S. Patris Abramii : quem
scilicet titulum, præterito Mariæ nomine, præferbant
Acta a Simeone Metaphraste conscripta sub illius divi
notæ, et curante Aloysio Lipomano Latinitate donata.
Interim Cardinalis Baronius primam Molani editionem
seculus est Martyrologium Romanum concinnans, et
diem clausit hæc verbis : in Syria S. Abrami Eremitæ,
cujus res gestas B. Ephraem Diaconus conscripsit.

et 2 e titone
retractate
quod
scrip erat,

3 Tam levi nixa fundamento auctoritas non persua-
deret nobis, ut alio quam quo apud Græcos voluitur die,
eorum Acta poneremus : sed quia liberum est Ecclesiæ
Romanæ, quom voluerit diem tribuere Sanctis, quorum
cultum recipit; et hæc, Martyrologium sic recognitum
recipiens

transit in
Romanum
Martyrol.

A recipiens utque Ecclesie utendum præscribens, hunc diem censenda est eligisse, nos quoque eundem præferimus: etsi non propter desiderium mirari, cur Molanum potius secutus Boronius sit, quam quod ipse vidit citatque in Notis Græcorum Menologio. In hoc autem S. Abramii memoria fit totidem verbis, quot Molanus est usus in editione 2, prætermissio scilicet Mariæ nomine: que Baronio rursus fuisse videtur ejusdem similiter præmittenda, prout etiam faciunt cetera, quæ vidimus, Menologia, aut Synuxaria MSS. Sola Menæa magna Venetis cæcusa nomen Maria in titulo præferunt, eamque æque ac sanctum patrum disticho speciali honorant: postquam enim de S. Abrahamio hæc cecinerunt:

Συμρός νερόσας Ἀβράμει πᾶν μέλος,
Θαυδὸν συνοικεῖς τοῖς πάσροισ Ἀγγέλοις.
Abramie carnis omne delictum necans,
Morte sociaris carnis experti choro.

postquam, inquam, hæc cecinerunt Abramio, nepti ejus jubent cani sequentia:

Ἀρεῖσα σαρκὸς τοῦ ἐραστοῦ Μαρία,
Φυχὼν ἐραστῆ μυστικῶς περιπλέκη.
Carnis Maria deserens amatores,
Mystice animarum complecteris amatorem.

4 Sequitur commune utrique elogium, quod ex Basilii Imperatoris Menologio, pulcherrimo Bibliothecæ Vaticanae emelio, Petrus Archidamus Corycensis Latine vertit, apud Ferdinandum Ughellum tom. 6 Italiae sacre.

B Abramius Christianis parentibus natus, uxore, quam invitatus duxerat, propter Christum dimissa, solitudinis studio, se in angustissimam cellulam abdedit: ubi decem annos commemoratus, ad Presbyteratum promovetur: et cum e vita cessisset frater, relicta puella annos septem ingressa, illam Sanctus secum abductam, in altera suæ propinqua cellula inclusit. Quæ cum vicissimum ætatis annum ageret, diaboli opera non solum in fornicationem lapsa est: sed sancto etiam vitæ instituto valere jussu, in merito hoc vitio fornicationi indulgens, in omne vitium præceps abibat. Quod ubi rescivit Sanctus, sumpta militari chlamyde, et conscenso equo, inventum neptim ad pristinam vitæ rationem retraxit: quæ, expiatis per penitentiam sordibus, tantos in virtute progressus habuit, ut miraculis insignita, in sancto proposito ad mortem usque persisteret. Abramius vero in summa senectute in Domino obdormivit.

5 Idem elogium invenimus Mediolani in tribus Ambrosiana bibliothecæ MSS. signatis 103, 364, et 393; Florentiæ in MS. Patrum Predicatorum conventus S. Marci, et Parisiis in Mazariano ac nostro Claramontano: cui postremo abest clausula de morte Abramii, quæ in excusis Menæis sic habetur: Requievit vero

C B. Abramius ad diem vigesimum nonum Octobris: et ipsa similiter paulo post. Post annos scilicet quinque, ut habent Acto: quindecim vero ab resumpto penitentiae instituto, a quo per biennium aberraverat, postquam omnis viginti colubitasset cum patre, septennis ad eundem adducta a consanguineis, non ultro accessit: ut universum annus vixeret quadroginta quatuor, patris autem omnino septuaginta. Hic enim vigesimo ætatis anni iuvendum reliquit, et noviss post annos duodecim parentibus, ad conversionem gentium Sacrosus est consecutus, ut primigenia Actu, ex usque Metaphrastes, et omnes eorum versiones consentiant: ex quo elogio auctorem corrigas nimis leviana versatione numeris. Annus deinde quatuor in Apostolica missione pergit: a qua reversus, hunc ita multo post, anno scilicet statim tropicis octavo, excepto neptem orphanum in studio pietatis erudendum. Quam temporum rationem hic subducere placeat, ut, quæ mor de Abramii patri sumus disputaturi, facilius capiantur, et locorum ac temporum accensita distincta historia hinc, alioqui error, procul sit.

6 Habemus ex antiquissimo Friderici Lindbroggi Martii. T. II.

Typico accuratum cegraphum, in quo nulla hujus Abramii mentio, uti nec plurimorum aliorum, nec S. Anastasie Romanæ Martyris, cui dies xxx Octobris communiter cum B. Abrahamio nunc ita sacer est, ut illius diei Officium utrique integre adaptetur, de aliis vero Sanctis sola fiat per elogium commemoratio: proinde prædictum Typicum ipsum esse credimus Hierosolymitanum S. Sabæ, nullis posteriorum additionibus auctum, omniaque in eo non reperta Officia judicamus ab eis esse adjecta, quorum nominaolarum sacrarum vel tituli præferunt, vel acrostichides exprimunt. Igitur seculo nono institutum vel certe, quod quidem attinet ad Abramium et Mariam, ab Hellespontis acceptum, ad ecclesiam Constantinopolitanam usum, compositis hymnis ordinatum fuerit dicte jam diei Officium: omnes enim illius canones utroque modo exprimit nomen Josephi isto seculo florentis. Quod autem Constantinopolitanam recepit Ecclesia ad Orientales Ecclesias paulatim pervenerit: nam Copticum Maronitici nostri, quod est in Urbe, Collegii Synuxarium MS. longum Abrahami Eremite elogium habet ultimo die mensis Babæ, qui nostro fere Septembri respondet.

7 In Officio porro jam dicto iis, quæ de Abramio sunt, canonibus præmittitur hoc acrostichon carmen

Τὸν σὸν χερτίω παραῖ βίον μάκαρ Ἰωσήφ.
Tuam, Beate, nobilem vitam cano Joseph.

Quot hic litteras legis, tot strophas continet hymnus in octo partes distributus: qui ipso statim exordio precatur, ut divinis fulgens splendoribus Beatus, luciferum ipsis festivitatem celebrantes a passionum corruptione suis precibus liboret: deinde eximium carnis dormitionem festivo conventu recolunt, pari felicitate perveniant ad laborum suorum terminum. Gratiam præterea curandorum morborum et fugandorum spirituum ei, ut verissimo Dei famulo, datam, nec non multiplicem de pessimo serpente victoriam, extractam vero Deo ecclesiam extollet, infidelitatis paganice discussas tenebras deprædicat: at denique, quod veri pastoris imitator amissam orem requisierit retuleritque ad penitentiae causas gratulatur, ipsum et in vita et post mortem medicum ægrotantium fuisse testatur: concludensque in nominis Josephi acrostichis rursus gratulatur, quod Sanctam ejus obdormitionem luctanter hoc die jucunditatis agat Ecclesia, conversationem ipsius honorans. Quæ utrumvis e duobus Sanctis Josephis habeant auctorem (duos enim esse docet Simon Wagnerrekens in prolegomenis ad Marianum Græcorum pietatem; alterum S. Theoloti studiter fratrem, alterum omnis quadraginta junvrem; cujus ad iii Aprilis habimus Actu, de priori xiv Julii tractatari) nono tamen seculo composita esse constat.

§ II. Patria Abrahamii, Ætas, Actu.

A Est ipsum Sanctum ubi et quo tempore dicemus floruisse? Syriam audacter Baronius nominat, et auctorem vite B. Ephremum Diaconum facit, Lipomanum Molanumque secutus: ac ne quis dubitare possit, quin celesibem illum doctorem Syrum, Edessena Ecclesia solem, intelligat; addit in annotationibus, ipsum Abrahami meminisse in libello, qui testamentum Ephrem inscribitur, novo utique et magis palpabili paracronismo. Nam licet familiariter eademque in regione convixerent hi Sancti (quod tenent oportet quæcumque Ephremum Edessenum, utpote valgo notuam, re nondum examinata, hic intellexerunt) non putavit tamen S. Ephrem jam jam expiraturus, ut haberet in libello isto, benedicere eadem Abrahamio, cujus Actu ante quinque annos aut multo ductus innotui descriperat, ut illi voluit. In eundem scopulum impygit Roscellus noster, cum in notis ad hanc Abrahami Vitam Sozomenum Nicephorumque

D Officium seculo IX ordinatum

E

Hymnus a S. Joseph conscriptus

F

Abramius S. Ephrem Edesseni synchronus,

uno discipulus præterea creduus Abramius,

nam Græci hoc festum celebrant 20 Octobris

Elogium eorum ex Menologio

Abramius, quo maxime, diu innotuit.

A rumque citavit; velut qui illius inter S. Ephrem discipulos meminerint : agunt enim de eo Abrahamo cui Edessenus Ephrem moriens, ut indicavimus, benedixit una cum aliis simul nominatis. Gerardus quoque VASSIUS non dubitavit Edesseno attribuere hæc Acta, fortassis non in his solis deceptus, dum ei credidit adscribendum quiddam S. Ephremi nomine signatum repererat.

nisi il

9 Primum igitur, ad locum quod attinet, constat ex Actis, quod septimo nuptiarum die sponsam deserens, cellam invenit duobus milliaris (stadium sequit Metaphrastes) ab urbe distantem, ubi tandem a consanguineo ipsam inquirentibus decimo septimo die est inventus, et decimo octavo post anno adducta ab eisdem neptem excepit : neque enim credibile est illos septennem puellam multorum dierum aut hebdomadam itinere abducturos fuisse ad patriam. Hic autem tunc reverens a quadrienniali apostolatu, iterum patriam suam habitabat cellam : que cella, sicut scimus ex Actis nec valde remota fuit a vicis per ipsam conventum, et fuit necessario ei urbi propinqua, cujus Episcopus istum ei missionem imposuit. Quare si sciamus quis fuerit vicus ille et que civitas jam dicta, scimus infallibiliter que fuerit S. Abrahami patria et vita ascetica penitentique palestra. Audimus igitur de utroque Metaphraste, distinctissime et absque ambagibus loquentem :

B

prop. Lampsacum in Hellesponto,

10 Lampsaci, quod est oppidum ad Hellespontum, erat quidam magnus vicus et populo frequens, qui vocatur Tania : quoniam autem qui in eo vicohabitabant tenebantur a gravi errore gentilium, magna quidem multitudo Sacerdotum et Diaconorum ab Episcopo ad eos mittebatur; plurimi quoque ex iis, qui vitam susceperunt monasticam, ab eo constituti erant vici magistri : sed nemo eos poterat convertere ab errore; imo pius potius illi inferrebant tormenta et supplicia... cum ergo dubitaret Episcopus quid oporteret facere, et non cum suis communicaret : ... Venit, inquit, mihi in mentem... eum (Abrahamum) initiare christi-mate Sacerdotii et ei tradere vicum, qui est ad Hellespontum... Hæc dixit et cathedra statim surgens, vadit ad Abramium cum universo clero.

secundum Metaphrasten,

11 Hartenus Metaphrastes : cui Byzantii virenti scribentique circumjecti P'opontidi loca, in quibus est Lampsacus, potuerunt et debuerunt esse notissimi, ut privata diligentia scientique adminiculo deficiente in primis Actis locorum nomina supplevit fides omnium haberi debeat : Metaphrastes, inquam : ipsius enim vera esse nomenclatura illud, cui principium Ἀποδὲς Φιλοπλοῦς βίος; censuit eorum, que vulgo Metaphrasti attribuantur, severissimus derivatur ac Bibliothecæ Vaticane Custos Illustrissimus, Leo Allatus : intercentum nunquam ac viginti Vitas, quas ex infinita propemodum varietate, partim aliis tubicis cognitarum non esse Metaphrasti, studiosè creavit tanquam proprio Metaphrasti stylo tam charo signatas, ut de eis nemo dubitare possit : et quarum collatione facta ad alias, que Metaphrasti non sunt, facile esset unicuique, dimisso infans non foret, spurca discernere a legitimis : inter illas, inquam, paucas hæc repusit, is, quem dicit, Allatus, in Diatriba de Simeonum scriptis pag. 124, quam Vitam, Græce transcriptam habemus ex MS. Regis Franciæ et cum altero Regniæ Sæviæ MS. collatum : ac deinde in Venetiæ ac Vaticanis MSS invenimus.

procul a Syria.

12 Igitur qui Lampsaceno Episcopo tam habitabat vicinus, ut ad eum ordinarium consurgens Episcopus sciam et vestigio comites duceret eos, quos in consilium adhiberet, Clericos : ipse quoque Lampsaco oriundus fuit, vel alibi tam vicina Lampsaco urbe, ut nec a Lampsaco nec a Teuca, Lampsacene diversens ad Hellespontem vicis, longe abesset : sed in ejus pene sublevis inventus ab Episcopo, indeque ad Gentiles missus, eodem

redierit post quadriennium : nam ad pristinam suam cellam revertit... quo intellecto habitatores vici illius... accedebant ad ipsum et docerentur et illuminarentur. Atqui immenso terrarum spatio distat a Syria Hellespontos, ut Ephrem Syrus, in sola propemodum Syria commoratus, utique Græce lingua inepertus, vel ex hac capite non potuerit socrus esse ac familiaris Abrahami, a littoribus Hellesponti nunquam longius digressi. Nostre huic de Lampsaco sententia Philippus Ferrarius in catalogo Generali subscribit, ex Metaphraste, quantum conjecere licet accepto lumine, ad hunc diem sic locutus : Apud Lampsacum S. Mariæ neptis S. Abitæ Eremitæ : Abrahamæ scribere voluit : ipsum autem hic non numeravit inter Sanctos, quia de us solum agit, qui non sunt in Martyrologio Romano. Addit ea se scribere Ex Menolog. Græc. qui illam apud Lampsacum C. A. Mysiæ ad Hellespontum inter Parium et Abidum olim clarissimam, vitam duxisse trahunt : sed nihil in ullo Græcorum Menologio impresso vel MS. ad hunc altissime diem reperientes, veremur ut aliquot eorum ipse viderit, suspicamurque ipsum, quod in Baronio legitur combassum cum lectis apud Lipomanum, ut prout utitur hujus auctoritatis hinc occidit ad antiquum diem XVI cultum, ut ipse aut ejus cepti dicit, comprobandum. In perreverso Tamaetensi sed Hebraica lingua scripto martyrologio Maria quedam nominatur hoc die : verum nihil additur, quod suadeat eam esse, de qua nos agimus.

E

Maria in Asia Froditis se prostituit.

13 Urbem quoque ad quam fugiens Mariam in barathrum se prostituenda predicta precipitari, perversitas Metaphrastes duorum dierum itinere abfuisse dicit : Esom nomine ut legit Franciscus Zinus, interpretis a Lipomano adhibitus : nostrum Medicari Codicis cum Regniæ Manuscripto collati egraphum Ἰασόν τινος πόλιος habet. Sed vel plurimum dierum iter dicendum fuit : recentis enim passuum millibus Lampsaco distat Ἰασόν, Urbs Curia ad mare Myrtoum apud Ptolemaum : secundum accuratioris vero Geographorum dimensiones ducentis saltem et quinquaginta. Vel scribendum Ἰασόν, urbs Troas, centum quidem passuum millibus remota a Lampsaco, sed que expeditus eques intra biduum facile possit conficere, itinere recto et raris fluvii, nullis maris intercurrentis sinibus intercepto : quale nobis istud in tabulis depingitur. Favent huic posteriori et verosimiliori sententiæ tum lectio Codicis Vaticani, in quo Ἰασόν legisse videtur Lipomani interpretis ; tum pecculi in vitæum et canam ab Abrahamo accepti tenuitas.

tempore Theodosii Axiolæ

14 Habemus igitur Lampsacenum divicem eundemque Abrahamo solum natale : nunc tempus inquiremus, quo rixit. Dabit illud nobis in prout suo spirituali Joannes Moschus, anno DCXX Romæ mortuus, sicut ostendimus XI Martii in Vita S. Sophronii, peregrinationum ac studiorum suæ, nom. 23. Narrat is cap. 68. De Abbate Theodosio : quod eum audisset Abramus Dux S. Mariæ-novæ, ipsum non habere pallium quo hyeme uteretur, emerit illi. Quis dubitet respectu Ægyptiæ, sæculo ferre integro antecioris et per omnes toto Oriente Ecclesiæ celeberrima, novam diem illam, cuius dies et agenda penitentia magister Abramus fuit? Et rebus tam bene inter se coherentibus, quis eadem magistri utque discipuli legens novam non statim hæc, de quo agimus, patrum neptemque cogitabit? Atqui Theodosius, cui synchronus fuisse legitur hic Abramus, priusquam transiret in solitudinem, monasticam vitam duceret in Æthiopia caradib (cujus nos quidem situm necdum cognovimus, haud longe tamen fuisse a Lampsaco vel ex hoc congruentia suspicamur) in eoque discipulum habuit Cyrium, qui de predicto Theodosio scribit, idque circa annum DCXXI, ut ex tempore relictæ a Moscho Sophronioque Ægypti intelligitur. Igitur S. Ephremo Edesseno circa annum

circa π edimæ cæditi vi.

A annum CCLXXXVIII erepto e viris, ut ostendimus in Prolegomenis ad ejus Acta i Febr. duobus ferme seculis junior censendus, atque ad dimidium sexti seculi referendus est Abramius.

Ephremi plures iidemque scriptores.

15 Quis porro Ephrem fuerit, ejus sodalis in vita, et, ut Actorum titulus praefert, laudator post mortem, et cur Sancti appellatione prae-notatus, fatebimur nos ignorare, donec aliunde lux afferatur aliqua. Varios hujus nominis Sanctos nominis, et in prioribus tomis jam aliquos memoravimus : qui propius ad haec secula spectant, sicut S. Ephrem Mylasae Episcopus in Caria, cujus nomen inter uinctores canticorum aliquoties recurrit in Menais, nominatim 18 die Septembris, qui videtur seculo v floruisse, XIV Januarii a nobis memoratus : tum Ephrem Antiochenus Patriarcha, tempore Agapiti Papae i anno Christi nxxxv : sed huic locus, istum, imo utriusque fortasse, tempus aerec ab hac scriptione, quamvis Antiochenum plura eaque laudate scimus scripsisse, in quibus S. Theodosii Archimandrite virtutem egregie extulit ut nihil dicam de nostro Abramii laudatore, qui et ipse plura scripsisse potuit. Adeo ut tribus ejusdem nominis scriptoribus jam repertis, fortasse non omnia sint Edesseni Ephremi, qui sub ejus haecenus nomine circumferuntur : quod saltem de hoc Vita jam demonstravimus : sicut nec omnia etiamnum venerunt in lucem, quae constat Syriaco sermone fuisse ab Edesseno vulgata olim.

Epilogus Actorum an recte repudiatus a Vossio ?

16 In Graeca lingua fuerint scripta haec Acta, nihil attinet nunc dubitare : si tam prope Constantinopolim Sanctus vixit Abramius. Nunc tamen majori jure quam antea videbitur posse dubitari, non legitimus sit epilogus iste, quem in Latinis quidem Actis MSS. impressisque reperimus : abesse tamen ab exemplaribus Vaticanis aliisve testatur Vossius : et eo quoque nomine sibi credidit omittendum, quod ex variis potius aliis locis S. P. N. Ephrem a Metaphraste huc congesta et alibi sparsim apud auctorem haberi videbantur et nihil facere ad Abramum. Displicet nihilominus censura Vossii, et magis probatur Rosweyghus noster, negans aliquid in eo epilogo esse, ob quod ad iudicium auctori debeat : nam ut similia fortassis atque in operibus S. Ephrem occurrunt : non tamen sic eadem sunt ut inde accepto probari possint : quod autem de Metaphraste suspicatur Vossius : patet omnibus, encomium ab eo scriptum in Suria vel Lipomano legentibus, nihil simile istis inveniri.

an antiqua versio (s. Metaphraste interpolata ?

17 Nec multo minori temeritate notata est ab eodem antiqua versio, quasi haud pauca habent ex Metaphraste admixta : etenim duas duntaxat reperimus clausulas desideratas in Graeco, utque omnino in fine, atque ad rem adeo necessarias, ut non videri debeant acceptae ex Metaphraste, sed ex originali perfectioni quam id quod ipse ac nos secuti sumus, in vetusti interpretis versionem venisse : eoque diligentius annotavimus diversitatem utriusque versionis, maxime ubi aliquid vel deficit vel abundat alterutri. Cetera, ubi et ipsam Metaphraste encomium sane grave et longe elegantissimum, satis habemus apud Lipomanum legi, ne frustra molem operis auferamus : epilogum tamen non duximus praetermittendum, quia etsi ad Abramium ille non multum, multum tamen facit ad cognoscendum auctoris ingenium et instigum animi demissionem : quod autem a MSS. Graecis absit, et studio brevitatis a transcribentibus factum licebit suspicari.

ACTA

Auctore Ephremo Synchro

Interprete Gerardo Vossio collata cum MS.

Vaticano Graeco.

PROLOGUS.

Fratres mei dilecti, enarrare vobis volo pulchram

perfectamque vitae rationem admirandi viri Abramii : quam quidem ipse sic inchoavit atque perfecit, ut post consummationem promeritus sit gloriam sempiternam. Ceterum vereor testimonium illustre atque admirabile texere imaginis ejus Deo acceptae virtutis : ecce enim vita ac conversatio quidem viri bona et perfecta est : at ego infirmus et imperitus. Siquidem imago virtutis ejus luculenta et admiranda est : colores vero, quibus ea mihi depingenda est, valde tristes sunt ac horridi. Verumtamen, quamvis imbecillis sim et imperitus sermone, perfectionemque illius digne comprehendere nequeam, tentabo tamen vel ex parte enarrare qualiscumque sim, atque deserere, licet insufficientem, de vita ac moribus ejusdem viri, Abramii nimirum a secundi : quippe qui nostris extitit temporibus, et Angelicam caelestem vitam in terris duxit : posseditque patientiam, durissimi adamantis instar, per quam meruit caelestem consequi gratiam. Et quoniam a juventute sua castum pudicumque se exhibuit, templum Spiritus sancti electus est et vas sanctum : ut in eo, qui vocaverat ipsum, Deus summum hospitium domiciliumque teneret.

D AUCTORE EPHEMEO ECC. UAT auctor suam tenuitatem

collatam ad virtutes synonas Sancti.

a

a Respectu Patriarchae Abrahamae dictum intellige.

CAPUT I.

S. Abrahamii vita solitaria ; rara per triennium patientia inter puganos.

E

Hic igitur B. Abramius parentes habuit admodum divites : qui cum supra modum humane affectionis atque naturae, ipsum diligenter, desponsarunt ei puellam adhuc a puero, expectantes ut sic ad dignitatem aliquam secularem promoveretur. At hic longe aliter sentiens, ab ipsa mox aetate juvenili ecclesiam frequentare coepit : et si quando sacris ibi Scripturas legi audiret, libens aures accommodabat, et studiose in iis se exercebat et meditabatur. Ceterum parentes ejus, b jam tempus nuptiarum appropinquare censentes, compellebant ipsum quantumvis reluctans, matrimonii vinculis obstringi : quibus cum ille antea obsisteret conjugiumque detrectaret, tandem tamen unquam ab iis molestatus, pudorisque verecundia victus, acquiescere ac consentire omnino cogitur. Celebratis ergo e die septimo nuptiis ipsoque jam in thalamo cum sponsa sedente, subito tantquam lux quaedam in corde ipsius divina gratia rursus fulsit : quam veluti duces aliquam sui voti ac desiderii nactus atque secutus, illico domo exiliis, e civitate egressus est. Duobus autem quibusdam milliaribus procul inde cellulam quandam vacuam invenit, in quam ingrediens, suum ibi domicilium fluxit, cum gaudio et letitia cordis sui glorificans Deum.

involuntate sponsam admittit,

a

b

c eaque deserta fuit ad quendam cellam ;

d

f

3 De quo facto ejus, maximo correpti sunt stupore tam parentes quam vicini et cognati ipsius : qui egressi ubique beatum illum requirebant, eumque post decem et septem dies in jam dicta cella preces ad Deum fundentem invenerunt : ad cuius ipsi aspectum valide obtopuerunt. Beatus autem ad eos : Quid, inquit, admiramini ? Deum potius benignissimum suspicite, qui me a cornu iniquitatum mearum eripuit, et pro me orate, ut in hanc usque vitam, jugum hoc suavissimum, (quod me licet indignum subire voluit Dominus) valeam sustinere, vitamque meam beneficentiam secundum ipsius voluntatem per omnia instituire. Cui, cum omnes verba ejus audientes, respondissent, Amen : hortatus ac deprecatus est ipsos, ne saepius ei molestiam praetextu visitationis inferrent. Quibus jam inde recedentibus, ipse ostium suae cellulae obstrinxit, seipsumque intus reclusit, minima duntaxat fenestella relicta, per quam tempore e debito cibum necessarium acciperet. Illustrataque est mens ejus divina gratia, qua indes

ubi inventus ubi non actus roat, ne ultra sibi nocent sint,

e

in

A in optimo vitæ instituto proficiebat: continentiamque magnam possidebat, ac vigiliis et orationibus, planctui et humilitati atque caritati vacabat. Cumque ubivis locorum, sanctitatis fama de eo percrebreretur, cuncti audientes undique ad eum visendum, et ut ab eo spiritaliter juvarentur atque edificarentur, confluebant. Datus namque eidem a Deo est sermo sapientiæ et intelligentiæ: eratque opinio ac fama de ipso inter vicinos, lucidissimi luminaris instar refulgens.

ACTORE
EPHREMO
et vitam
perfecte
insuluit.

f
Parentibus
moriis,
hereditiam
cum in
pauperes
duperit

spiritu
pauper,

4 Accidit autem post f decem annos a tempore renuntiationis suæ, parentes ejus ex hac vita migrare: a quibus, quod multæ pecunie opesque ipsi relicti essent, rogavit amicum quemdam sibi fidum ac eorum, ut universa, quæ ipsi obtigerant, in pauperes et orphanos distribueret: ne per ea ab orationibus avocaretur impedireturque. Quibus sic actis securo animo tranquillaque mente remansit. Illud quippe beato viro erat curæ, ut mentem nullis rebus terrenis obstrictam haberet: atque ideo nihil super terram præter sagum unum et tunicam unam cilicitanam, quam gestabat, unumque exiguum catinum, ex quo edere ac libere consueverat, possidebat. Cum his vero omnibus humilitatem supra modum et caritatem erga omnes parcam sibi vendicabat. Non divites pauperibus in honore præferebat, nec principem soldito, nobilemve ignobili: verum omnes æqualiter citra acceptionem personarum diligebat ac honorabat. Neque interdum quinquam durius procerusque increpabat: sed erat sermo ipsius sale caritatis et mansuetudinis conditus. Nam quis pulcherrimas ejus responsiones audiens, satiari aliquando dulcedine eloquiorum ipsius potuit? aut quis vultum ejus venerabilem aspectumque Angelicam quomodoque intuens, non magis accensus fuit ad sapius eum videndum?

5 Toto porro tempore renuntiationis suæ, canonem seu regulam semel arreptam nunquam mutavit: sed quinquaginta annorum spatio in vitæ Religiosæ instituto alacriter se exercuit. Propter nimium autem amorem ac desiderium, quo in Christum erat, omne temporis illius ævum quasi dies paucos reputabat, nullaque satietate religiosi instituti sui capi unquam poterat. Erat vero non longo a civitate illa vicus valde ingenuus ac spatiosus, in quo cuncti pariter pagani admodum utroque a minimo usque ad maximum degabant: quos nullus plane ab idololatritia avertere poterat, h sed omnes, qui id tentabant, in inferni ac citra ullum salutis ipsorum fructum, ab eis recedebant: nullatenusque afflictionis molestiam, qua ab iis premebantur, perferre poterant: quoniam non solum illi non admoneri se suo salutis patiebantur, sed et persecutiones in eos, a quibus admonerentur, movebant seditionesque concitabant: Et cum turba nihilominus monachorum semel atque iterum illos adire et cum iis agere tentassent, nihil omnino super eorum conversione profecerunt.

et in proposito
constans.

h
Obstinatis
pagani
convertentis.

6 Una ergo die Episcopus sedens cum Clericis suis, beatissimi hujus viri memor, dixit ad eos: Talem ego virum cunctis temporibus meis non novi, nec vidi ita in omni bono opere perfectum omnibusve exornatum virtutibus, in quibus acquisisset Deus, sicut nunc habetur Dominus Abrahamus. Clerici autem respondentes, vere illum Dei famulum meminerunt perfectum esse affirmabant. Ad quos Episcopus: Volo, inquit, cum in hoc paganorum vico ordinare Presbyterum: magna siquidem patientiæ et caritatis sui illos ad Deum convertere poterit. Et consurgens e vestigio una cum Clero ad cellulam Sancti viri contendit: quo cum pariter pervenissent eumque salutassent, cepit mox Episcopus de gentilibus vici istius cum illo agere, ipsum-

idoneum
esse
Episcopum,

et pro
hinc, itate
recusantem

que hortari atque rogare, ut isthuc ob salutem eorum proficisceretur. Quo ille audito, vehementer contristatus ait ad Episcopum: Permite mihi, obsecro Pater sancte, ut meas iniquitates ac peccata deplangam: neque ejusmodi negotium mihi homini vili et infirmo imponas.

7 Ad quem denuo Episcopus: Dei, inquit, beneficio ac gratia idoneus es: quare nolim te in hac sancta obedientia cunctabundum fieri. Cui vir beatus iterum respondit, dicens: Rogo sanctitatem tuam ut parvitas aut vilitatis mee miseretur, meque propria deffere mala permittat. Et ad eum Episcopus: Ecce, inquit, omnia reliquisti, et mundum ac quæcumque in eo sunt odisti, teque ipsum mundo crucifixisti: verumtamen licet hæc cuncta recte perfecteris, obedientia tamen adhuc cares. Quæ cum ille audiret, flevit amare et dixit: Quis sum ego, canis mortuus? et quæ est vita mea, quod talia de me judicasti? Cui rursus ait Episcopus: Ecce hic residens tuam dumtaxat salutem curas: illic vero divina adjuvante gratia, plurimos salvare et ad Deum convertere poteris. Perpende igitur tecum, unde ampliore consequi mercedem possis, hincne an inde? utrum si teipsum solum salvaveris, an si plures alios tecum ad salutem duxeris? Beatus autem ille vir Dei tunc plorans, dixit: Fiat voluntas Dei, at tamen propter obedientiam, hinc quo injunxeris, proficiscar. Eductumque jam illum ex sua cellula, in civitatem subito introduxit, ibique per impositionem manus eum Presbyterum ordinavit: ac protinus ad vicum paganorum cum gaudio comitatibus Clericis, deducendum curavit.

obediens
precepto
compellit,

Presbyteratum
amittere,

8 Quo dum beatus Abramius se conferret, precabatur in via Deum, diceus: Benignissime ac optime Domine, respice imbecillitatem meam, et gratiam tuam in auxilium meum mitte, ut nomen sanctum tuum glorificetur. Perveniens vero ad vicum, conspexit cunctos ibi idololatritiæ insaniam vehementer esse detentos: quare suspirans flevit amare, sabbatisque in cælum oculis, dixit: Tu Domine, qui solus absque omni peccato es, quinque solus es misericors, et solus clemens atque benignus, ne despicias opera manuum tuarum. Festinanterque misit nuntium versus civitatem ad quemdam carissimum sibi amicum, ut pecunias ex patrimonio suo relictas ei mitteret: quas cum accepisset, intra paucos dies extruxit ecclesiam in qua assidue preces Deo offerebat, et sic multis cum lacrymis orabat atque dicebat: Congrega, o Domine, populum tuum dispersum, et introduce eum in hoc templum tuum: oculosque mentis ipsorum illumina, ut repudiata simulacrorum cultura, te solum verum Deum cognoscant. Qui expleta precatione, confestim ab ecclesia egressus, contendit ad templum Gentilium, ubi abominaciones eorum destruxit, et aras cum simulacris propriis manibus detraxit atque evertit. Quod factum cernentes pagani illi, tanquam feræ agrestes in eum irruerunt, multisque verberibus laceratum ex vico fugarunt.

Profectus ad
vicum
paganorum

in ecclesiam
extruxit.

idola evertit,

9 Ipse vero clam illic nocte reversus iterum in ecclesiam rerepit, ubi conquiescens nec plagarum suarum lacerationem curans, cum fletu ac gemitu præ illis, tantummodo ut salvi fierent, deprecatur Dominum. Mane autem jam facto, adventantes pagani repererunt ibi hominem Dei orantem: inde magno percussis stupore, quasi h stupidi evaserunt. Quare etiam ad ecclesiam quotidie veniebant, non quidem orantigratia: sed ut pulcherrimum edificii et ornamentum ecclesie suis oculis contemplantes, recrearentur. Cepit itaque quadam die vir Sanctus rogare eos, ut verum Deum agnoscerent. Illi vero atrociores effecti, baculis eum tanquam lapidem aliquem exanimem percusserunt: et postea adhuc pedibus

causis
surgit quo

h

revertentibus
ad...
facti...
vultu:

bus

A bus ejus fune ligatis, extra vicum traxerunt, lapidibusque obruerunt: mortuum autem illum existimantes recesserunt. semivivo eo ibi relicto.

10 Media vero nocte ad seipsum reversus, ingemiscens flevit veementer, et dixit: Cur despexisti humilitatem meam, o Domine, et quare faciem tuam a me avertis? Et quamobrem animam meam repellis: et opera manuum tuarum contemnis? Et nunc igitur benignissime Domine, respice super servos suos, et concede eis ut cognoscant te: quoniam tu solus es Dominus, et præter te non est alius Deus. Post orationem vero surgens intravit in vicum, ingressusque ecclesiam, psalmos decantabat Domino. Facto autem diluculo, rursus adventantes conspexerunt eum ibi, et obstupefacti atque in insaniam versi, ut tracenti et omnis misericordiæ expertes, diris illum tormentis crudeliter confecerunt; et iterum, sicut prius, funibus alligatum extra vicum traxerunt.

ab his pro mortuo relicto,

Deum orat pro eis,

iterumque raptatur,

a De xiale sponsalibus valde contrahendis necessaria regimus die XII ad compendium Vita S. Theophani: eundemque materiam fuisse hic tractat in Annotationibus Rosweidus. — h Abest a Græco hæc parenthesis: Successione MS. cumque tempus nuptiarum propinque habile judicarent: alius legitur, tempus propinquabile. — c Vide Rosweidum multis hic declarantem ritum nuptias per septiduum celebrandi: nã quæ ex hoc loco illud lapsus colligitur, non nisi die septimo in thalamum deductos fuisse sponso: cum omnino credendum sit thalamum sponsam esse ab Abrahamo dimissam: fuit etiam hæc præsumptio textus Græci. — d Metaphrastes duo stadia. — e Attus die et diei: sed nec istud nec horum alterum in Græco est. — f Rosweidus anno duodecimo. — g Græce xvov. Cæcum retinuit antiqua versio: atque de hac voce cognus. additur in MS. nec non et unum Psiathium in quo cubitare consueverat: rite in Febr. in vita S. Euphrosyne. — h Apud Rosweidum et in MSS distinctus nonnulli quidem Presbyteri et Diaconi, in hoc ipsum illic constituti ab Episcopo, sine ulla effectu recesserunt. — i Ibidem additur et velut sponsam optimam multo cum mirificeque decoravit ornata. Attamen dum adificaretur, quotidie homo Dei per media simulacra gentilium præteribat, nihil penitus diceas, sed solummodo orans in animo suo gemitusque cum fletu mittens ad Dominum. Postquam vero consummata est ecclesia, quasi munus quoddam non nullis cum lacrymis offert Deo: atque ibi genibus positus has preces suppliciter in sua oratione profudit: Tu omnipotens Illi Dei, qui omnem mundum erroris caligine depressum ad cognitionem luminis tui per tuam presentiam deluxisti, etiam hunc populum etc. — k Græce xvov: quam vocem antiqua interpretatio retinuit: alii perperam crediderunt legendum esse Euci.

B

septiduum nuptiale

CAPUT II.

Paganorum conversio feliciter ab Abrahamio perfecta.

I sta autem cum per triennium pateretur, veri adamantis instar fortiter perlurabat: neque tot tantisque tribulationibus, atque necessitatibus unquam cessit: sed cum percuteretur et contumeliis afficeretur, cum traheretur, cum affligeretur atque opprimeretur, cum lapidibus obrueretur, cum fune et siti conficeretur; in omnibus tamen his, quæ ipsi accidebant, nunquam aversatus est illos, neque indignatus ac commotus est, nunquam aliqua pusillanimitate est fractus, vel tædio fatigatus: verum cum durissima quæque ab eis sustineret, magis magisque ejus in ipsos caritas augebatur; et quasi rogam audentem, iracundiam eorum, sua modestia ac mansuetudine restinguebat. Modo enim eos obsecrabat, modo modestè admonēbat, modo dulcium verborum blandimentis ipsos delinēbat: et quidem seniores, ut patres rogabat; juvenes autem, ut fratres; et pueros, ut filios: licet interim ex adverso ipse ab eis irideretur ac subsannaretur, multi que injuriis atque opprobriis afficeretur.

Toto triennio tuler immanes persecutiones acto,

C

ejus caritate et patientia vincit,

molti Pagan

12 Una porro dierum inrolæ vici illius simul congregati a minimo usque ad maximum, veementissime obstupefacti, dicere cœperunt ad invicem. Vultus, inquires, adeo magnam patientiam viri, ineffabilemque ipsius in nos anorem et caritatem: quoniam in tantis tribulationibus ac malis, per nos ei laitis, nequaquam hinc abscessit, neque verbum

aliquid malum cuiquam nostrum dixit, neque alienior a nobis est factus: verum magno cum gaudio hæc omnia patientissime sustinuit. Nisi sane esset Deus vivus cum eo, sicut dicit, et regnum et paradisos, supplicium et retributio: non hæc itique perferret a nobis: quin et Deos nostros omnes ipse solus confregit atque exortit, et in nullo eum offendere vel ledere potuerunt. Vere servus Dei hic est, et quemcumque ab eo fuerint dicta, divina sunt ac vera. Venite igitur, credamus in Deum, qui ab ipso predicatur. Quæ cum inter se loquerentur, omnes pariter ad ipsum in ecclesiam confunderunt, clamantes et dicentes: Gloria celesti Deo, qui hæc famulum suum misit, ut nos ab errore liberaret atque salvaret.

D AUCTORE EPIPHANIO

Adi Christiani veritatem agnoscunt,

13 Beatus autem vir Dei ista concipiens, gavisus est gaudio magno, et facies ipsius ut flos pulcherrimus apparuit, aperiensque os suum dixit ad eos: Patres carissimi, fratres ac filii, benedicti vos, qui huc intrastis in nomine Domini: venite uniuersiter, demus gloriam Deo, qui oculos mentis vestræ illuminavit, ut ipsum agnosceretis; et signaculum vitæ accipite, ut ab idolorum immunditie purificemini: totique corde ac animo credite, quod unus sit Deus creator cœli et terræ, et omnium quæ in eis sunt, omnis principii expert, incomprehensibilis, inenarrabilis, inseparabilis, inalterabilis, anni sine carens, dator luminis, amator ac redemptor hominum, magnus et admirabilis, terribilis et fortis, suavis atque benignus: et in Filium ejus credito unigenitum, qui est potentia Patris, et sapientia gloriæ ejus ac splendor, per quem et omnia facta sunt: et in sanctum ejus Spiritum ipsi consubstantialem, qui simul cum eo regnat in innumera ac infinita secula, omnique vivificat: ut eidentes, vitam æternam adipiscamini. Respondentes autem cuncti dixerunt: Ita sane, Pater noster, ita dux vite nostræ: ita fiet sicut asseris et nos doces: ita respondimus et sic sentimus. Et illico Beatus a suscepit eos, baptizandos in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, a minimo usque ad maximum, ad mille usque animas.

e in Sancto instructo

E

baptizatur ad mille animas:

4

14 Per singulos autem dies sacras Scripturas colebat, diserebatque cum ipsis de fide, justitia et caritate; de mortuorum resurrectione, et de tempore judicio, de regno Dei, de deliciis paradisi, et de gehennæ suppliciis. Quemadmodum autem terra bona ac bene elaborata præcipit solum bonum, afferre fructum, aliud quidem centesimum, aliud vero sexagesimum, et aliud trigessimam: ita et illi magna alacritate verba ejus suscipientes, libentissimeque doctrinam ipsius audientes, uberrimos inde fructus referebant. In conspectu autem ipsorum, voluit Angelus Dei videretur, et quasi firma ac pulchra quædam ædifici ligatura: sic quippe caritatis et amoris vincolo omnis anima colligata cum esset totaque ipsorum mens consolatione fidei ac doctrinæ ejus illuminata. Totum porro amicum erat apud eos vir beatus, postquam fidem suscepissent, docens ac predicans eis indesinenter dies noctesque verbum Dei.

quæ et plurimus numerus

F

15 Peterum ubi jam studium eorum erga Deum et fidei firmitatem perspexit; tantam quousque in ipsum caritatem, curam, humorem ac reverentiam: veritasque ne illorum occasione cogatur religio vite disciplinam relaxare atque dissolvere, o qua quemcumque modo mens ejus terrorum verum caritas adstringeretur, consurgens nocti, sic Deum precatus est. Tu qui solus absque peccato es Deus, qui solus Sanctus, qui in Sanctis rapieus, qui nobis miserors et benignus Dominus, qui e terris populum hunc tuum revocasti et in adhaerent humani cognitionis tuæ firmasti, quinque nos ab adversarii

in numerum avocem. — e hoc dicitur simul etc.

pro te Deum precatus

vinculis

A vinculis absolvisti, et a simulacrorum erroribus convertisti, eisque in te filium trulisti; obsecro: n finem usque conserva eos, Domine, et succurre regi tuo, quem benignitate tua possidere voluisti; eosque omnipotenti gratia tua b communitas, et semper corda ipsorum illumines: ut ea, qua grata atque accepta tibi sunt, perficientes, aeternam vitam consequi mereantur, tu mihi quoque infirmo auxilium impertias, et non repeletur mihi haec res in iudicium atque peccatum, quoniam desiderio sequendi te flagro. Et completa oratione abiit, ter crucis signaculo vicum signavit: ac latenter in alium locum recessit, et quibus potuit latebris se occultavit.

ACCITORE
EPISTEMO

f

ab illa recedit:

in casus
futura
quasi
locum

c

d
Episcopus
clerum
ordinat.

16 Mane autem facto, prosodit suo ad ecclesiam turbae convenerunt; sed quod eum ibi non invenissent, obstupuerunt: unde quasi oves errantes, diversa loca cubant, pastorem suum perquirentes, tanquam cum timore ac planetu nomen ejus invocantes. Cum autem diutius perquirendo, eum invenire nequiverint, nimium contristati, e vestigio e ad Episcopum pergunt, et quod eis acciderat denuntiant. Qui cum hoc audisset, ipse quoque moerore dejectus, confestim cum diligentibus ad requirendum locum virum emisit, maxime propter lacrymas et consolationem gregis ipsius. Cumque ubique tanquam lapis aliquis pretiosus quaereretur, et minime reperiretur, d illique ad eum perquirendum destinati erant, jam re infecta redissent; Episcopus cum toto clero suo ad memoratum vicum concessit, et consolatorium vite sermonem ad eos habuit, magnumque dolorem, quem de viri Dei discessu conceperant, lenivit. Et quia omnes in fide ac caritate Christi jam optime confirmatos deprehendit, virum ex eis magis probatos elegit, quos Presbyteros et Diaconos ac Lectores designavit.

17 Antheus vero B. Abrahamus de accessu atque incremento Chri, illorumque statu, admodum gavisus est et Deum glorificans, dixit: Quid retribuam tibi, benignissime Domine Deus meus, pro omnibus qua retribuisti mihi? Adoro et glorifico salutarem dispensationem tuam: sique trans atque exultans ad pristinum suam cellam revertit. Fecit autem alteram parvam cellam extruens, et semetipsum mieno cum gaudio atque letitia cordis suo conclusit in interiori, obstructis foribus e. Quo intellecto, inhabitatore via illius, adventantes ad B. Abrahamum, gavisus sui gaudio magno, quod eum tanquam revera vite lucem invenissent, accubabantque ad ipsum quasi ad patrem, ut docerentur et illuminarentur. Et quia supra quam dici possit ejus vitae institute edificabantur, post maxima gratia dicebant, si saltem eum videro, et verba ab ipso salute audire contingeretur. O miraculum, Fratres carissimi, vere laudibus et gloria plenum est hic vir: talis: quippe qui in tantis tribulationibus atque angustiis, quas in supradicto f vico sustinuit, nunquam religiose vite suae refulam infregit, neque ab ea ad dexteram vel sinistram declinavit. Gloria et magnificentia Domini Deo nostro, qui talem et patientiam prestitit, qua et alios potuit convertere, et sui instituti gratiam servare.

Abrahamus
in e cella
reddidit

e

magno
adipirationi
est on nullus.

C

f

is ac virtutis hostis fuit. quod in tantis afflictionibus quas illo in vico adversus eum excitaverat, non valisset virum Dei ledere, neque in segnitium atque pigritiam eum trahere, neque in aliquo mentem ejus a hono proposito abducere; ac sicut aurum in fornace, ita ipse inter pressuras magis resplendesceret, ampliusque ad multorum salutem in patientia et caritate in Christum atque alacritate proficeret: vehementer honestatis inimicus adversus B. Abramium exacerbatus acriterque efferatus, venit ad eum a magno cum phantasmate, ut saltem sic terram ipsi inveniens, facilius fallere atque decipere eum posset. Cum igitur media nocte Sanctus staret ac psalleret, repente lux magna in cella ejus refulsit, et vox quasi multitudinis ejusdem audita est, dicens: Beatus es, Domine Abrami, vere, inquam, beatus es: quoniam nullus in cunctis recte factis inventus est, sicut tu: nullusque ita omnes voluntates meas perfecit, ut tu.

D
Irritatus
Abrahami
constantia
demon

a

de vana
gloria eum
sollicitat.

E

fortiterque
rejectus.

19 Subito autem vir beatus dolum maligni cognoscens, exaltavit vocem suam, et dixit: Tenebrae tuae tecum sint in perditionem, o plene dolo atque fallacia: homo enim peccator sum ego. Quia tamen caritatem Dei mei habeo, et spem in ipsum atque auxilium; in nullo ego te tuasque insidias pertimesco, neque plurima tua phantasmata ac spectra terrorem mihi incutiant. Pro more siquidem sanctissimo atque tutissimo est mihi nomen Domini mei et Salvatoris Jesu Christi, quem dilexi ac diligo; in quo nomine te increpo, immundissime canis ac miserabilissime. Quae cum ipse diceret, illico instar fumi a conspectu ejus, evanuit. Beatus autem Dei famulus multa cum alacritate et tranquillo animo benedicebat Deo, tanquam qui nullum proorsu phantasma conspexisset.

minatur
cellam
excitare.

b
alios et magis
quasi
obicit.

c

F

20 Rursus vero paucos post dies orante eo noctu, tenens securim satanas, cepit cellam ejus evertere. Cumque jam eam videretur perforasse, magna exclamavit voce, dicens: Festinate celeriter, o amici mei, festinate, et introantes cito eum b suffocate. Beatus autem vir Dei contra ad illum: Omnes, inquit, gentes circumdederunt me, et in nomine Domini ultus sum eos. Ille vero protinus hac voce audita, evanuit: cella interim sancti viri integra atque illesa permanente. Itemque paucis interhabentibus diebus abis, dum media nocte psalmodiae vacaret, conspiciens c stoream, super quam psallens consistebat, vehementi flamma comburi, ignem intrepidus conculeans aiebat: Super aspitem et basilicum ambulabis et conculeabis leonem et draconem, omnemque potentiam inimici, in nomine Domini nostri Jesu Christi mihi auxiliantis superabo. Diffugiens autem satanas, exclamavit ac dixit: Ego te devineam, improbe, artesque inveniam quibus te conteram, qui me jam despectui habes.

et cibum
carnenti
voluptas,

etiam
pallere
e. grad. ut:
ps 118, 1

21 Quodam igitur die, cum vir beatus, sicut consueverat, cibum sumeret, ingreditur in cellam ad eum inimicus demon, in forma ac habitu adolescentis, et propius accedens, catinum ejus nitabatur evertere. At ille cognoscens manu illum retinebat, nihilque eum curans, intrepidus comedeat. Tuncque exiens e catinone ad aliam, mox illusionem se convertit: et ecce quasi candelabrum eorum statuens, ardentemque desuper candelam imponens, magna voce psallere incepit ac dicere: Beati immaculati in via, qui ambulat in lege Domini. Cumque plura ex eo psalmo verba decantasset; nihil vir beatus ipsi respondit, donec cibum seditum sumpsisset. Qui ubi jam comedit, ac e mensa surrexit, signo se Crucis innuens, ait ad ipsum: Canis immunde et ter miserande, insulsiissime et timidissime, si nosti quod beati sint, cur igitur molestas eos atque perturbas? etenim vere beati sunt omnes, qui toto corde Deum diligunt. Cui respondens Diabolus dixit: Ideo molestas

CAPUT III.

De divinis tentationibus fortiter superata.

Videns igitur Satanas, qui ab initio honesta-

trias

A p'ir : sique alacriter se exercens, servabat Regula instituti sui. Exultabat autem vir beatus, quod ita felicitate in optima vite instituto, ac in mansuetudine et insigni erga Deum caritate cerneret proficientem. c Viginti enim annis cum eo in abstinentia decessit, velut columba castissima et immaculata Christi agna, ei convixit. Quo amorum tempore expro, cernens eam fraudulentus ac callidus serpens in virtutibus solitarie vite excellere, ac celestia donatavaz contemplari, vehementer invidie igne tabescebat, et insidias tendebat, ut illam irretiret : ne sic saltem beato viro molestiam anxietatemque incu eret, mentemque ipsius, ob molestiam de ea conceptam, aliquantulum a Deo avelleret atque separaret d. Et quemadmodum in primis parentibus, hinc incensa maligna ac callida bestia serpentem pro instrumento ad decipiendum apto invenit : ut eos, qui in felicitate demerabantur, terram spinosam atque laboriosam incolere curaret ita et hic aliquamdu explorans, invenit sibi vas ad perditionem præparatum.

27 Erat enim quidam, nomine duatavaz monachus, qui studioso admodum, prætextu adificationis nupte colloqui ad beatum virum concedere solebat. c Sed et beatam illam per fenestellam aspiciens, miser merito exerebens, cum ea potius colloqui cupiebat insidiasque ipsi multo tempore tendebat quasi ad unum usque animum : donec tandem inventa opportunitate, eam potius a beata veri paradisi convertere animum alienam reddidisset : siquidem a serpente iam seducto atque decepta, januam celte sue aperuit et egressa est. Frando enim maligni draconis, ab alimentis par atque religiosæ vitæ statu puritatemque virginitate elapsa est. Et sicut primi patres es, ubi de fœtu ligni, quod est in medio paradisi, gustassent, cognoverunt se esse undos; ita et ista, postquam peccatum admisit, corde expavescens in tendensam desperationis culiginem se coniecit; consensensque cibitiam vestem, qua erat induta, pertasum tundeat et faciem manibus verberabat, capiens sequeam nimis dolore præficere mortique tradere.

28 Aiebat enim intra se plangens : Ego demiceps mortuam; me sentio : dies enim religiose exercitationis meæ fructumque continentia; et laboream laryonem, vigilarum atque orationum plabe perdidit : Hæc meum exacerbavi, et meipsam occidi; sanctitatem patrum meum amarissimo dolore affeci, et diabolo ludibrio facta sum : quid est quod demiceps ego misera atque infelix vivam ! Hei mihi ! C quid fieri mihi passa sum ? Hei mihi ! Hei mihi ! Quomodo mens mea obscurnata est ? Quomodo a maligno decepta sum ? Non intelligo quomodo elapsa sum, quomodo contaminata sum ignoro. Cujusmodi nebula obtexit cor meum : ut quid egerim, considerare non queam ? Ubi abscondat quo me vertam ? aut in quam foream mepsam præcipitabo ? Ubi sunt monita beati mei patris ? ubi doctrina sorri et amici ejus Ephrem ? / qui nō dicere mihi solebat : Attende tibi ipsi, et munus tuum in corruptibili atque immortalis sponsa tua monachatum conserva : nam spiritus tuus sanctus est et zelator. Hei mihi ! quid agunt ? Non amplius in celum respicere audeo : nam apud Deum pariter et homines, me jam mortuam esse cognosco; neque fenestram illam fixis intueri et illis demiceps valeo. Quomodo enim ego peccatrix et munda rursus cum sancto illo viro loqui tentabo ? Et si ad usum fuero, nonne ignis per fenestram erumpens illo me comburet ? Satius igitur fuerit me hinc ad eandem, ubi nullus sit qui me agnoscat : quomodo enim jam mortua sum, nec ultra mihi spes salvis est reliqua. Consurgens ergo a vestigio perrexit in aliam civitatem, pristinoque habitu mus-

tato, se ibi in quodam g diversorio constituit.

29 Quæ ruina dum huic feminae accidisset, visio per somnum talis beato viro ostenditur : conspexit siquidem draconem ingentem atque horribilem, aspectuque ipso foetidissimum et in fortitudine sibilantem, qui quasi ex loco suo egressus, devenit usque ad cellam ejus, ibique columbari repertam devoravit, et rursus ad suum locum ac foream remeavit. Expergefactus autem vir beatus, contristatus est vehementer, flevitque anare, veritus ne persecutionem aliquam sanatas adversus Dei Ecclesiam concitasset, ac multos a veritatis fide avertisset ; aut ne schisma aliquod vel hæresis in sancta Dei Ecclesia exsurrexisset. Quare in genua provolutus Deum precatus est, dicens : Benignissime Deus, qui solus universorum es præcius, tu solus nosti quid magna hæc sibi velit visio. Deano autem post alios duos dies, eundem vidit draconem prodentem ex antro ac loco suo, et in cellam ad ipsam ingredientem, caputque suum sub pedibus ejus posuisse ac disruptum fuisse : columbam vero illam, quam deglutiverat, adhuc vivam in ventre ejus absque læsione reper-

30 Protinus autem a somno experrectus semel atque iterum Mariam neptem suam, existimans adhuc in cellula eam adesse, vocabat et dicebat : Evigila, o filia, cur pigrescis atque torpescis ? hodie enim duo sunt dies, ex quibus os tuum ad laudandum et glorificandum Deum non aperuisti. Sed cum responsum ab ea nullum acciperet, totoque hiduo eam non amplius psallentem more solito audiret, intellexit suam, quam conspexerat, visionem ad illam sine dubio pertinere. Quare suspirans flevit amare, profundensque lacrymas, ait : Hei mihi ! agnam meam lupus crudelis rapuit, et filia mea captiva effecta est. Extollensque vocem suam dixit : Christe Salvator mundi, converte ad me agnam meam Mariam, eamque in ovile vitæ restitue : ut non senectus mea cum morore ad inferos descendat; neque despicias deprecationem meam, Domine; sed velocius gratiam tuam emitte, ut de ore draconis eam incolumem evellas.

31 Duo itaque dies illi, qui per visionem ei revelati sunt, duorum annorum curriculo terminantur, quibus dissolute vivendo neptis ejus, foris, quasi in ventre sevissimi Draconis, egit. At sanctus vir, per orone tempus die noctaque nunquam pro ea Deum obsecrando animum suum relaxavit. Duobus porro interlapsis jam annis, cum ubi esset et quomodo se gereret certo intellexisset, rogabat quemdam sibi notum atque familiare, ut illuc usque pergeret, et cuncta de ea diligenter exploraret; i locumque ac vitam ejus notaret atque observaret. Abiens igitur ille qui missus erat, omnia certo conpertoque cognovit, et revera ei, quomodo ipsam vidisset et h qualem vitam degeret, renuntiavit, locumque designavit. Ipse vero certior de ea factus, planeque doctus illam ipsam esse, curavit sibi habitum militarem deferri cum equo ad sedendum. Apertoque janucelle sue ostio egreditur, et habitu militari induitur, ac galerum l longum atque profundum capiti suo, quo facies veleratur, imponit : sed et m solidum munus secum ferens, equumque ascendens, concitus abiit. Quomodo enim explorator aliquis, patriam vel civitatem quampiam explorare cupiens, habitum loci illius, ne facile ab incolis agnosceretur, assumit : sic quoque beatus iste Abrahamus in alieno peregrinabatur habitu, ut invisibilis inimicum in fugam verteret. Vere igitur admiratione dignus est egregius hic secundus Abram : siquidem primus Abraham ad Regnum prælium exiens percuti-tusque illos, Loth nepotem suum revocavit : et hic similiter secundus Abram contra diabolum ad bel-

AI CTORF
EXPERREMO

C
per annos 20

d
Invitus
dauon,

pend unona
thum
ana nre m et
conculat

a quo
corrupta

et suum
scelus reg
abominans,

desperansque
ue l ma,

fu, un tui,

D
g
Sub specie
columbe
devorata
a dracone

et post
biduum
restituta,

h

dicit
Abrahamus
neptis suæ
crisum
E

et mixtus
pro ea orat :

Reveris
exacto in
meretricio
inventiam

F
I

k
type militari
cultu adre
stintus,

l
m

Munus
Abrahamo
eo spandit.

A Jam perrexit, eoque superato, Mariam neptem suam secum reduxit.

a *Rosceidus et MSS. addunt* : Res vero gesta hujusmodi est. — b *Consentiit Synaxarion MS. Parisiensis* : quamvis Menca ex-cusa novem annos habeat. — c *Plenus Latina MSS.* Exultabat avunculus ejus, quod sic eam promptam atque ulla hirsitatione in cunctis virtutibus cerneret promovi, in lacrymis scilicet, in humilitate, in modestia et quietudine, et, quod his subtilimus est, erga Deum eximia caritate. — d *Sequens peritiam abest a MSS. Latins.* — e *Proxima brevius partim, partim diffusius hoc modo habentur in eisdem.* Et lectam illam per fenestram nihilominus contemplabatur luxurie stimulis agitata : et colloqui cum ea cupiebat, ardore illudinisquasi flamma succensus. Insidiabatur ergo ei per multum temporis spatium : ita ut unius anni circulus volveretur, antequam ejus cognitionem veriorum quorum nullitit enervaret ; denique aperiens fenestram cellulae ingreditur ad eam, et protinus eam in ceno iniquitatis contaminavit, postquam vero tanti peccati facinus perpetravit, expavit cor ejus ; et conscidens cilicium quo erat induta, faciem suam manibus vertebat, ac prae dolore nimio volebat se morti addicere. Cunque ob anxietatem maximum, per omnia inops consilii diversis cogitationibus fluctuaret, aiebat intra se plangens, se non esse quod fuerat ; etc. — f *MSS. sic, qui de virginitate mea gratulans docebat, ut impollutam animam immortali sponsi servarem* : sponsus namque, aiebat, tuus etc. — g *Eadem MSS. Stabatulum Græce τριβύλιον : sic infra slabularius, τριβύλιος.* — h *Addunt item* : sequo manum suam extendisse, ac vitam eam reperisse. — i *Abest hæc sequenti linea a MSS. ubi et sequenti post ill.* — k *Deinde subiungitur* : Ac rogatus ab eo habitum mulierem et equum ad sedendum adduxit. — l *Græce τριβύλιος : quam vocem in MSS. Latins varie depravatam vide apud Rosceidum in onomastico.* — m *Græce τριβύλιος.*

CAPUT V.

B Mariæ neptis conversio et poenitentia. Sancta mors utriusque.

P ostquam ergo ad locum appulisset, in hospitium diverfit, ubi sollicitis curis huc illucque circumspiciens ut eam videret aditebatur. Deinde cum jam multa hora præterisset, videndique ipsam occasio non tribueretur, subridens dixit ad hospitem : Audivi, o amice, quod hic pulchram habeas puellam ; quam, si permitteres, libenter perviderem. Hospes autem cum atatis ejus cerneret canicem, ipsum coarguit, et deinde sic ei respondit : Est, inquit, hic quedam, et quidem supra modum speciosa : erat quippe Maria hæc pene ultra quam natura fert, formæ pulchritudine decora. Cunque senex nomen puellæ requireret, Mariam nuncupari ille respondet. Tunc hilari vultu, obscuro, inquit, mihi accersas illam ; ut hodie cum ea epulari possim atque exhilarari : valde enim vel ex auditu, amore ejus captus sum. Que cum vocata jam adesset, atque in lascivo ornatu habitusque meretricio sanctus eam patruus conspexisset, parum abfuit quin ingentem ipse vim lacrymarum profunderet : quas tamen sapienti ac forti consilio repressit ; ne si forte illum femina agnovisset, fuga consilium illico captasset.

33 Residentibus ergo illis atque bibentibus, cepit cum ea a loqui vir beatus, tanquam amator quispiam inextinguibili amoris igne flagrans : sic enim Sanctus ille fortiter se diabolo opponens, captivam eam accepit et in Christi thalamum restituit. Illo autem cum illa colloquente, ipsa consurgens et complexa collum ejus, osculis eum excipiebat. Cunque jam inter osculandum, odorata esset ejus corpus suavissimo Angelici instituti odore fragare, recordata est dierum suorum priorum, quibus vitam in summa abstinentia peregerat : quare, tanquam aliquo spiculo in corde percussa, vehementer ingerant, et in lacrymas prorumpens, dixit : Ve mihi ! vix mihi misera soli !

34 Hospes autem ista animadvertens, ait ad eam : Quid est domina Maria, quod ita graviter ingemiscas ? duorum annorum jam spatio hic degis, et nunquam talia tua suspiria aut verba audivi : nunc autem quid solito tristius tibi acciderit, velim mihi recensere ? Ad quem, illa : Utinam, inquit, ante triennium mortua essem, et felicem me putarem. Contestinque beatus senex, ne deprehenderetur, quasi cum quadam b severitate ad illam ait :

Martii. T. II.

Modo me præsentem, cum hilaritati indulgendum esset, tu peccata tua in memoriam revocare incipis ? O admirabilem divinæ dispensationis clementiam ! Putasne puellam non dixisse in corde suo ; Quomodo aspectus viri istius, formam mei refert patrii ? Ceterum qui solus benignissimus et sapientissimus est Deus, ita dispenseavit, ne ipsa illum agnosceret, timoreque percussa fortasse aufereret. c Proferens itaque beatus senex mox solidum, dedit eum hospiti, dicens ipsi : Para nobis, o amice, bonam coenam, ut cum hac puella hodie epulari ac ketari liceat : longo enim itineris intervallo, amore illius huc adveni.

35 O vere secundum Deum sapientiam ! o vere intellectum spiritalem ! o astutum supplantationem diaboli, et reconciliationem animæ ! o prudentiam draconi exitalem et animæ illuminatricem. Qui totis quinquaginta sine religioso exercitiationis atque abstinentiæ annis panem non gustaverat, nunc carnis intrepide, ut animam a diabolo captam revocaret, comedit. e Chorus sanctorum Angelorum super hæc beati istius inconsideratione, aut potius magnanimitate atque sapienti consilio solertique vehementer obstupuit, quod ita alacriter et sine ulla hirsitatione ibi comedit et bibit, recitans et ipse dietum illud Evangelicum : Hodie epulari et gaudere oportet : quia hæc vita mea mortua erat et revixit, perierat et inventa est. O sapientia sapientum, et intellectus intelligentium ! O stupendum miraculum et negotium suspiciendum ! O dignum admiratione indiscretionem, et quavis accurata discretionem eminentiorem, que ex venenatis draconis dentibus animam devoratum eripuit atque salvavit !

36 Postquam igitur jam simul epulati sunt, provocabat eum puella, ut ad cubandum in cubiculum introiret. At ille, Intremus, inquit. Ingressusque videt lectum altum stratum, ascendensque alacriter consedit super eum. Quo pacto te appellem, aut quomodo te nominem. O perfecte Christi vir, equidem ignoro : continentemne te dicam, an incontinentem ? consideratum, an inconsideratum ? sapientem, an insipientem ? qui per annos quinquaginta conversationis tuæ, super unam tegeticulam dormivisti : nunc quanta cum placitate ad sedendum super lectum ascendisti ? Ceterum hæc omnia ad gloriam ut laudem venerabilissimi instituti tui fecisti : f mansionum quippe iter prolixum arripuisti, carnes manducasti ac vinum bibisti, et in hospitium divertisti, ut annam perditam salvares : ut nos quia pusillanimes sumus, si saltem verbum utile cum proximo loqui volumus, subito importuna cuncta discernimus.

37 Considerante itaque ipso super lectum, ait ad eum puella : Veni ac permitte Domine, ut calcamenta tibi extraham. Ille vero ad eam : Obsera ac nuni, inquit, hene ostium ; et tunc ut ea abstrahas, permittam. Nitebatur autem illa prius discalceare ipsum : sed cum id ille non pateretur, tunc foribus diligenter obseratis, venit ad eum. Semor autem ad illam : Donna, inquit, Maria, accedo ad me : cunque accessit ad ipsum, tenuit eam firmiter per manum g, ita ut non posset eum effugere. Tollens quoque camalacionem, eum gulerum e capite suo, et in lacrymas prorumpens, dixit ad eam. Filia mea Maria, nunquid me agnoscis ? Nomen ego sum patris tui Abrahamus ? nunquid tibi notus sum ? Nomen ego sum, qui te educavi ? Quid tibi nunc accidit, o filia mea ? Ubi est habitus ille Angelicus, quem antea habuisti, o filia carissima ? ubi continentia ? ubi lacrymæ ? ubi vigilie, que cum tanto dolore animi et cordis contritione erant ? ubi humebationes et assidue penitentiones ? Quo pacto a celi celsitudine in hoc perditionis barathrum precipitata es, o filia

83 mea

D AUCTORE EPHEMIO

dissimulante patrio.

c

d et cum ipsa hilariter epulante.

e

Luc. 13, 33 E

a eam inducitur cubiculum jubet obscrare ostium.

f

g

equæ manifestans.

9

Admensa in diversorium

amorosera se simulat

in ipso eum osculata venteris compungitur :

admiratione tangitur,

b

A mea? Cur non indicasti mihi, quando procella ab inferis invasit te? et ego sane cum dilectissimo Ephrem, clamassem ad eum, qui potest ex morte salvare. Quare tanquam omnino tuam salutem desperans, ita te diabolo tradidisti? Quamobrem sic me deseruisti, et in hunc marem intolerabilem deduxisti? Quis autem inter homines, absque peccato est, nisi solus Deus?

ACCIONE
EPIPHANO
ad suam venit
re litimque
invitat,

primoque
etiam

et multis
persuasam

B Illa vero, quasi tota portrellecta, abjiciebat animum, nec vultum attollere poterat: verum lapidis instar immobilis et velut amens in manibus ejus remansit, confusione pariter atque timore appleta. At beatus senex iterum cum lacrymis appellabat eam, dicens: Non mihi loqueris, filia mea Maria? nonne tua causa, mortuus huc adveni? Super me sit hoc peccatum, o filia. Ego pro te in die iudicii, Deo respondebo. Ego pro hoc tuo peccato poenitentiam agam. Sicque ad mediam usque noctem, eam consolabatur et salubriter admonebat. Illa autem cum parumper fiduciam accepisset, sic ad eum locuta est: Si, inquit, in te respicere ob confusionem vultus mei nequeo, quo pacto Sanctum atque immaculatum nomen Dei mei, dum ita coram immunditias contumnatum sum, invocare audebo? Et beatus vir ad eam: super me sit iniquitas tua, o filia: ex meis manibus Deus peccatum hoc tuum requireret: tantummodo tu me ausculti et veni concedamus pariter in locum nostrum: ecce enim et carissimus noster Ephrem viros tuas delet ac plangit, et sedulo pro te hominum deprecatur. Quare senectutis meae miserere et caritatem meam computera, filia mea dilecta, obsecro; et jam constringens, me sequere.

h

h

indem
supplicem
erigit,

B Illa vero ad eum: Si poenitentiam, inquit, adhuc agere possim, meamque satisfactionem suscepturus sit Deus, ecce, ut jubes, tecum veniam. Procido autem ac supplico sanctitati tue, sanctaque vestigia tua exosculor, quod ita pietatis tue viscera in me demonstraveris, et huc, ut ex laqueo dudum me eriperes, adveneris. Ponensque caput suum ad pedes ejus tota plangebat nocte, dicens: Quid retribuam tibi Domine Deus meus, pro his omnibus que tribuisti mihi? Umbulo autem jam facto, dicebat ad eam beatus senex: Exurge filia, et hinc recta ad cellam nostram abeamus. Que respondens, aiebat ad ipsum: Habeo hic aliquantulum auri, ac paucos vestes, et quid de his a me fieri jubes? Respondensque ei vir beatus dixit: Relinque illa hic: nam omnia ista, pars maligni sunt. Et surgentes confestim exierunt: illamque equo imponens traherent, lectus procedens. Et sicut pastor quando ovam perditam reperit, cum gaudio eam super humeros suos tollit: ita beatus hic Abrahamus gaudens in corde suo, iter cum hac nepte sua peragebat.

C Cumque ad proprium jam locum pervenisset, illam quidem interiori cella, in qua suam prius habitationem tenerat, reclusit: ipse vero in exteriori permansit. Ubi illa ediclo induta, in summa humilitate animi et planctu ac lacrymis multis persistebat: ut sospensum vigiliis assiduis arctissimisque abstinentie laboribus conticiebat, alacriter poenitentiam sequi persequens, et audacter Deo precidens supplicansque. Vere enim hac sincera ac vera erat poenitentia: vere medicina et reparatio anime ista. Per ejusmodi certamen, cum totis oporteret confiteri ac gratias agere Deo. Quis enim ita lapideo ac duro est corde, qui cum flebilis ac humantabilis ejus vocem audiat, ipse quoque non compungatur ad laudandum, glorificandumque Deum? siquidem nostra respicientia cum ejus poenitentia comparata, umbra dumtaxat quaedam et imaginatio est. Tali namque studeat et patienti atque sollicitudine indolenter recurat ad Deum, petens sibi ignosci quod peccaverat: ut etiam signum divinitus, an accepta ejus

secunquae
avehit:

quam egregiam
poenitentiam
facta
et compler,

poenitentia fuisset, deposceret. Beuegnissimus itaque ac clementissimus Deus, qui neminem vult perire, sed omnes ad poenitentiam reverti, sic condignam satisfactionem ejus precesque recepit, ut etiam dona curationum ipsi ad rei certitudinem concesserit.

D

etiam
curam
gratia
donatur

Abramius
an. 70.
solitariæ vitæ
et,

C Vixit porro beatus Abramius alios adhuc annos decem, cernensque sinceram ac veram illius poenitentiam et insignem animi alacritatem, glorificabat et magnificabat Deum: et sic in bonâ senectute quievit vere sanctus et servus Dei, cursuque vitæ consummavit, cum esset annorum septuaginta. Ex quibus quinquaginta in solitario vitæ instituto, magna cum alacritate et certamine atque abstinentia admirabili, in humilitate et caritate facta peregit: personarum acceptionem non respiciens, sicut apud plurimos fieri est solitum, ut uno quidem honore preferant, alium vero contemnant. Et tanto quidem temporis intervallo nonquam proesus in suo instituto obtorpuit, segnisque egit: neque ullam regulam optime ac religiosissimæ vitæ suæ mutavit: sed ita semper constitutus erat, quasi quotidie moriturus.

feliciter suos
agonas
consummat:
E

C Hæc fuit vita atque conversatio sancti Abrahami: hæc Deo acceptissima vitæ ipsius ratio: ista patientiæ ac tolerantia ejus certamina. Et sicut caprea ex laqueis, ita ille ex corruptibili ac mortali hac vita excessit: neque proorsus unquam cogitationem mentemque suam, in bono proposito firmatam atque corroboratam, retrorsum converti permisit. Atqui hi agones et sudores Beati hujus viri fuerunt: quos quidem hic nunc ita conscripsimus, ob consolationem atque devotionem omnium, qui vitam consequi æternam volunt, ad laudem et gloriam Dei: a quo, cunctis affluenter quæcumque opportuna sunt atque utilia, suppeditantur. Reliquas porro virtutes ejus in alibi descripsimus.

l

m n

C Vixit quoque beata illa Maria, alios annos quinque post mortem patris sui: atque ita supra modum pie alacriterque residuum illud vitæ instituebat, ut dies noctesque integras non cessaret cum planctu ac lacrymis deprecari Deum: adeo ut etiam sæpe per locum illum prætereuntes, vocem ejulatus ipsius audientes, commiseratione moti gratum sisterent, utique suum cum ejus fletu conjungerent, ac propria peccata deplangerent. Gratia et benignitate Domini nostri Jesu Christi: Cui gloria et potentia, nunc et semper et in æterna secula seculorum. Amen.

ut et Maria
an. 78
superstes
patruo:

F In MSS. ludeat equo verbo absoluntur duæ sequentes lines videlicet per hanc. — In MSS. omnia: Graeco 200000 ut typographicè mendo ut imputandum, quod apud Vossium legitur cum sermone: scilicet ex Graeco restitutum hoc per 200000 ut ne deprehenderetur: quod Vossius vertit, ut auctoritas videretur. est enim 2000000 syllabatum idem, quod Francus sorprendere quasi sub-prehendere — e Adiant MSS hoc autem non aliud est credendum, nisi quia hæcymæ famuli tui avenerit ejus, hujusmodi apud te admittere locum, ut ex impossibilitate possibilia facere dignaretis. d Duo sequentia membra in MSS. his verbis absoluntur: O vere discretio salutaris! e Nam totus reliquus paragraphus hoc modo in illis vocatur: sanctorum Angelorum chorus super discretione Beati hujus miratus esse non dubito, quomodo indubitante cuncta perferret, ut animam in limbo delictam abstraheret Venite, fratres, et admiramini super hac imperitia, venite, exprobrante super hac nulliterentia sanctissimi viri, quomodo perfectus, sapiens et discretor effectus est, ut ex ore draconis absorptam animam egeret. — f In Greco simpliciter est 2000000000: error autem ut mendum sit pro 200000 ut ait, solus, sive licentissimus, vixit: quod magis mirandum de crenicula in congressum hominum vivente, nupae scandala omnium, quam quod simpliciter aliqua ex causa ad locum ab hominum frequentia cultum, quod veteres interpretes hoc intellexerit, accesserit. g Adiant MSS. quasi qui paretur seculari eam — h Reliquum hujus paragraphi ita dicitur est in MSS. Latina: Non distulere, illa, de clementia Domini, licet tua sint peccata sicut montes: sed illius misericordia unum supergreditor creaturam. Sicut hæcimus accessit mulier mundum ad mundum, et non enim inquinavit, sed potius ipso ab eo mundata est, lacrymis pedes Domini lavit, et capillis exersit. Si potest favilla pelagus inflammare, possunt et peccata tua ejus mundum inquinare. Non est novum cadere in luctumque sed unum est facere defectum, licet ea unde distuleris pedem. Te cadente risu imitatus: sed fortissime te sentiat resurgente m hinc, te obsecro illa, pro canice mea. e. exurge, veni ad cellulam meam. Lubricum est genus mortuum, sed sicut ci-

tus

A tius cadit, sic velocius per Dei adiutorium surgit; qui peccantes non vult mori, sed vivere. — *i MSS. Latina: quia ex parte maligna acquisita sunt — k Suesion. monstraretur. — l Abest sequens periculis a MSS et ejus loco hæc habentur. Ita siquidem in acie contra adversarium stetit. ut nequaquam se post ferum converteret. Sed neque in tribulationibus quas in vico perperus est, neque in prælio contra phantasmata demonum animum suum relaxavit, vel in aliquo trepidavit: maximum autem atque admirabile certamen hoc fuit, quod erga Mariam beatissimam cessit: quomodo per sapientiam spiritalem, prudentiam, inquam, et imperitiam, per indifferentiam et incontinentiam de voragine iniquitatis eam abstraxit. O miraculum! in ipsum culile Draconis cressus est, ibique cum pedibus conculeavit, et ex medio dentium ejus escam eripuit. In agones etc. — *m MSS. Latina in alio volumine: nihil tale nunc reperitur in his que extant S. Ephremi Edessenæ operibus: quod non rei mirum, cum atque hic Ephrem si ab auctore nostro. — n Rursus additur in MSS. Hora autem illa, qua se ad Dominum migrare agnovit, pene universa civitas congregata est: et unusquisque eorum omni cum devotione castissimo ejus corpori appropinquans, benedictionem sibi ex vestimentis ejus diripuit. et si quemcumque languorem id quod directum fuerat contigisset, sine dilatione curabat. — o Hæc quoque addenda ex MSS. Hora autem illuminationis ejus, qua ex hac vita assumpta est, omnes qui viderunt eam, propter splendorem vultus ejus, gloriam Domino retulerunt. Utrique hæc addito in Metaphraste invenitur.**

labo et cum lacrymis obsecrabo Deum ut peccatis, meis propitius fiat: cum autem nox advenit, somno potius satiabor. Ecce qui mecum acceperunt pecuniam, die ac nocte negotiari contendunt, ut laudem præconii consequantur, et decem civitatibus præsent: ego vero ob pigritiam meam occultavi eam in terra, et Dominus meus appropinquabit; et ecce contremiscit cor meum, et deflexio dies negligentiae meae, non habes tales excusationes obtendam.

D AUCTORE EPHEMEO cum curam feriore comparans,

44 Miserere mei qui solus sine peccato es Deus, et salvum me fac, qui solus benignus et clemens es: quia præter te benedictum patrem, et unigenitum filium tuum, qui incarnatus est propter nos, et Spiritum sanctum, qui vivificent omnia, alium nescio, neque in alium credidi. Et nunc momento mei amator hominum et educ me de carcere iniquitatum mearum: quia utrumque tuum est Domine; et quando voluisti me in hunc mundum intrare, et quando migrare me ex eo præceperis. Memorare mei indefensi, et salva me peccatorem gratia tua, quae mihi in hoc seculo opitulatio, refugium, et gloriatio recta est. Ipse me sub alas tuas in illa die horrenda atque terribili protegas: tu enim agnoscis, qui scrutator es renis et cordis, quod multos pravitatum et scandalorum transtis declinavi. Pravitatem execror scandalorum, prudentiam pravitatis et hereticorum defensione. Et hoc non ex me: sed ex gratia tua, per quam illuminata est mens mea. Vide obsecro, Sancte Domine, salta me in regno tuo, et dignare mihi benedicere, cum omnibus qui placuerunt ante te: quoniam te decet gloria, adoratio, et magnificientia patrem filium et Spiritum sanctum in seculorum secula. Amen.

divinam implorat misericordiam:

cujus auxilio haereticus utrumque declinavit peccata.

EPILOGUS.

Ex MS. et impressis.

Heu me, dilectissimi mei, quoniam hi quidem dormierunt, et ad Dominum cum omni fiducia pervenerunt: quorum mens nullis prorsus mundanis negotiis colligata est, sed soli divinae caritati: ego vero impromptus atque imparatus in ea veritate permansi. Et ecce comprehendit me hyemis infinita tempestas; et nudum me atque expoliatum bonis operibus inveniens, admiror in memetipso, carissimi, quomodo quotidie penitentiam ago. Per horam ædificio, et per horam constructa subverto. Ad vesperum dico, Sequenti die peniteo: mane autem factus elatus diem prætereo. Rursus ad vesperum dico, Noctu vigi-

Auctor hujus penitentiae languorem

B

DE S. COLLOQUILLO REGE
APUD SENONES IN GALLIA.

Multam impensulimus operam, ut in notitiam hujus Regis ejusque regni perveniremus: sed haecenus irritus fuit nostri conatus. De eo in *MS. Florario Sanctorum et in Auctario Usuardi per Hermannum Greven ista solum leguntur: Item Colloquilli Regis. Creberrimam venerationem habet in Ecclesia Cathedrali urbis Senonensis in Gallia, Unde ix Novemb. anni mdcx. xv ultimas nobis misit litteras Petrus Courier, Collegii Societatis nostrae Rector, et quibus hæc excerpto: Sermones habui cum Domino Claudio Driot Canonico, qui plura non novit de S. Colloquillo Rege, quam quæ scripsi ad Reverentiam Vestram, nimirum cum vocari Regem, et fuisse Albionis existimari: ejusmodi reliquias notabiles in templo S. Stephani Cathedrali servari, et ut putatur, totum corpus: ejusmodi autem reliquias nec miraculis nec peregrinatione celebres esse: chartas de*

illis reliquiis, si quæ sint, asseruari in quadam lipsanoteca, cujus clavium habet Illustrissimus Archiepiscopus: a quo non speratur ulterius posse ut recludatur. Mitti hic inclusam Collectam, quæ in festo recitari solet, et habetur in novo Breviario Senonensi, quod recensum est anno mxcvi. Ipsa autem Oratio seu Collecta ejusmodi: Propitiare, quaesumus Domine, nobis famulis tuis per hujus sancti Confessoris tui Colloquilli, qui in presenti requiescit ecclesia, merita gloriosa; ut ejus pia intercessione ab omnibus muniamur adversis. Per Dominum etc. In veteri Breviario præscribitur Officium ix Lectionum, sed usque ad ipsam Orationem omnia leguntur de Gammuni Confessoris non Pontificis. Datumus xi Martii S. Constantinum ex Rege Cornubur monachum, sed Martyrem. An ab illo nomen Colloquilli fuerit detortum, quis audebit divinare?

Oratio

et officium hujus sancti Confessoris.

XVI MART.

Nomen in fulta:

C

Si nonibus adstruuntur reliquiae:

DE S. FINIANO
ABBATE SURDENSIS IN HIBERNIA.

Colligentem Sanctorum Hibernicorum Acta Colganum suum minime fessitit iudicium, quod plures persuasus argumentis formavit de Vita hujus sanctissimi viri, litterarum monumentis consignata, idque ante unnos multos: etenim inventa ea a nostris Societatis hominibus in Hibernia fuit, atque ad nos per P. Henricum Fitzsimon transmissa in codice chariaco, non illo quidem admodum vetusto, sed quem ex nio restitiori ante annos paulo plus centum transcriptum esse satis apparet: cujus ipso in exordio satis

manifestatur auctor Anglus fuisse, aliquis ex iis qui, post Insulam a sua nationis hominibus subjugatam Anglicaque coronæ adjunctam, eodem ad reformanda Hiberniae monasteria inducti, pro turbatissima, quam istis inveniebant, religionis ac disciplinae forma, abjectus de tota gente sentiebant: nam in Hibernia quidem natum Finianum fuisse, sed morum gentis penitus exportum præfatur.

2 Seculo igitur undecimo, quo magnæ passim immu-

sculo xi scripta.

CIRCA AN DCCX
Vincit MS.
revertit.

A in Latinam transferri Sanctorum monumenta diximus ad S. Kierani Vitam v. Martii : undecimo, inquam, seculo hunc quoque auctorem floruisse merito arbitramur. Et quidem majori quam alii passim felicitate prima illius ac genuina Acta, atque ab Antiquiorum Hibernorum fignentis satis munda, reperisse videtur quæ Sanctorum hunc spectabant; ob iisque iudicio majori arcuisse, quæ forte ex popularium incerta traditione, quod alii fecere liberalius, iis poterat infurcire : ut præ multis fidem mereatur styli alias simplicissimi candor, et succincta brevitatis etiam laudem.

Surdense,
munast.
a S. Columba
erectum,

3 Fuit autem S. Finianus, quæ ex auctoribus Hibernicis Colganus passim Finianum nominal, temporibus S. Columba, ab eoque Surdensi est monasterio præfectus : qua de causa a Colgano citata Hibernica quædam ipsius S. Columba Vita hujus illum discipulum dicit, Surdusis monasterii originem his fere exponens verbis : Quadam die, cum S. Columba S. Congellus et S. Cannochus in eo loco consediissent, in quo hodie Surdense jacet monasterium (id est quinto lapide Dublino) S. Congellus rogavit S. Columbam, ut dignaretur divina peragere mysteria, et Missæ sacrilegium pro spirituali præsentium Confratrum consolatione et devotionis fomento celebrare. Annuvit vir Dei : et dum sacro sanctam Dunino offerret Hostiam, S. Cannochus vidit lucidam igneamque columnam a vertice S. Columba ad astra usque protensam, quod et S. Congello mox intimavit, In illo postea loco S. Columba excitavit monasterium, quod hodie Surdam S. Columba nuncupatur, eique unum e discipulis, Sanctum nempe Finianum, cognomento Lobhar, vice sua Abbatem præfecit, sacrosque Codices manu propria scriptos ei reliquit.

B
commendatum
S. Finiano

4 Notat Colganus vocem Hibernicam lobhar, quamvis proprie significet leprosum, eoque sensu ab omnibus Hibernicis scriptoribus tributum S. Finiano : ita tamen etiam usurpari, ut denotet quæcumque gravi et durtura corporis infirmitate, præsertim ulcerosa, percussam; aliosque enumerat quatuor sub isto cognomento relatos in Hibernicis Martyrologiis, ex quibus hujus quoque Sancti cultus probatur quatenus, in antiquo Sanctorum Hiberniæ catalogo (quem Jacobus Usserus luci datum in Britannicarum ecclesiarum primordiis pag. 913 protulit) primi in secundo Sanctorum ordine sunt duo Finiani; et ejus cum epitheto Præfulgidi meminit Festilogium S. Angusti, pluris nobis æstimatum quam cetera que citantur, etsi omnia hæcenus nobis æque ignota et in tenebris latentia; propterea quod isto in opusculo auctor selectus videtur eos, quibus Ecclesiasticus cultus signator deferebatur : ex pluribus quoque quæ conjunctim S. Finiano tribuntur locis, satis apparet, quod extra eum, in quo sepultus est, celebris etiam alibi veneratio ejus fuerit. Nam hec vetustissimum Tamlacense martyrologium solum habeat Finianum Lobhar de Surdo : Casselense tamen Kalendarium Cluain-mor Madoci in Lagonia, Tuis-fathlein in lœu Lenensi et Ardminin addit; quod postremum in memoria esse dicit Cataldus Magur, eadem loca enumerans; Mariani autem Gormanii scholiastes relatos prioribus istud omisit.

leprosa :

hujus cultus

C
in variis locis.

5 Quomodo ea loco vivus mortuusve sanctificaverit, explicare non ad Acta, si talia in illis nomina reperirentur : nunc vel nullo apparent, vel alia. In medio ergo rem totam relinquimus : nam ab Actis rescandam credidimus scholion, visum ab ipsius Codicis collectore attentum, quo dicitur : Isto S. Finianus sopradiatus, Episcopus fuit Lismorensis, et jacet apud Arthann : ejus festum agitur in vigilia S. Patricii Fuit et alius S. Finianus Abbas, qui apud Mollifontem dicebatur esse sepultus, ejus festum colitur viii Idus Februarii : quo die de ipso egimus; hæc ipsa citantur, tanquam ex S. Finiani Episcopi Lismorensis Vita : quod horum Actorum soli titula et hinc scholio creditum, ex nullo autem ipsorum loca vel alio antiquiore scriptore

An Episcopus
Lismorensis ?

corpus in
Cluain-mor

probatum, fatemur nunc nobis vir verisimile videri. Ac ne de Ardminin quidem, quod istis sepultus jacet hic Finianus, credimus; etsi aliquis ejus reliquias ei loco non negemus. Nam S. Molingus opul Colganum, in quodam metrico opusculo de ecclesia Cluainmorensi Hibernice composito, sic loquitur : Venerabiles sunt duo quorum quiescunt corpora juxta Crucem ad Austrum : S. Onchuo, qui mundi fluentis non tenebatur affectu; et S. Finianus leprosus, operum bonorum strenuus operator. Agit de Onchuone Porta hymnographo et studioso Reliquiarum tota insula colligentiarum, quæ cum ipso omnes Cluainmoræ remanserint, ad 18 Febr. diem Colganus : nos vero cum malimus dissimulante præmittere, quod nihil certi offerretur, unde, desiniri posset, habueritne an non verum et publicum in Hibernicis Ecclesia cultum.

D
cum S. On-
chuoni.

6 Quæ multa de S. Finiani stirpe ex genealogiarum Hibernicarum quisquiliis operose idem auctor colligit, malimus hic præmittere, quam circa eam controversatenda, nullius certi monumenti prævalente lumine, per incertas conjecturas examinare. Sed omittere omnino non debemus, quæ de illius morte dedimus 31 Januarii in Vita S. Edm. sive Maidoci, Episcopi Fernensis num. 39. Fuit quidam homo annis triginta infirmus in finibus Aquilonalium Laginensium, nomine Finianus : hic in visione in festivitate S. Moedoc, vidit currum mirabilem de celo descendentem ad civitatem S. Moedoc Fearnia, in quo erat senex Sanctus, pulcherrimus facie, in clericali habitu, et clarissima virgo palliata cum eo; et ipsi sibi invicem dabant honorem, quasi servus Domino. Ille vir interrogavit eos, qui essent? Respondit Clericus ei : Ista est beatissima virgo Brigida, Domina Hiberniæ : ego autem sum servus Christi Moedoc. Festum jam meum crastina die celebratur, et festum hujus virginis beatissimæ post eras colitur : jam vero venimus, ut benedicamus loca nostra, et eos qui suis donis et oblationibus honorificant diem exitus nostri. Tu vero lætus et paratus esto; quia crastina die migrabis ad cælum. Surgens ille homo de extasi, ascendit currum, et exivit ad civitatem beate virginis Brigide, nomine Killdara, positam in campo Liffe in terra Laginensium, narrans omnibus visionem suam. Et, sicut prædictum est ei, die tertio feliciter post victoriam infirmitatis ad cælum migravit.

Genealogia
incerta :

E
mors in
Cluain-mor
revelante
S. Maidoco

7 Ex quibus consequens esse videtur, ut primo vel secundo Februarii die mortuus S. Finianus dici debeat : quia tamen omnia Martyrologia tam Hibernica quam Anglicana Withfordi, tres mortuos a S. Finiano suscitatos commemorans, ipsum habent ad hunc diem; merito Colganus arbitratur, ob incidentia primis Februarii diebus S. Brigide et Purificationis festa, ipsius solennitatem huc translata esse, quando reliquæ fortassis solenniter elevata, et publico cultui expositæ sunt. Tempus quoque quo S. Finianus mortuus est, imo et S. Aidanus, certius ex hoc loco eructat, quam vel istis fecimus ex Wareo, censente Aidanum anno DCCXXXI obisse; vel hic cum Ketino hallucinatur Colganus, ad tempus Finactæ, cognomento Fleadhuigh, Hiberniæ Regis, qui ab anno DCCXXXIV ad DCCXIII regnavit, mortem S. Finiani referens. Etenim si unius dumtaxat triginta infirmus fuerit, utque decem aut pluribus annis antequam S. Columba anno DCCXV vivis abiret; (prout tempus contractæ haud diu post susceptum Episcopalem seu patris sacerdotalem Ordinem infirmitatis, et res postea gesta plano exigunt, quamvis Surdensis præfecturæ admodum eum quis decere vellet circa extremos S. Columba annos) triginta, inquam, solis annis si infirmus fuit, mortuum eum esse oportet ante annum DCCXVI : et aliquot annis prius Aidanum.

initio
Februarii
obita

F

principio
seculi XV.

A

VITA

Auctore Anonymo Anglo ex nostro MS. Hiberniensi.

Fuit vir vitæ venerabilis, nomine Finianus, in Hibernia, quidem natus ac nutritus, sed gentis morum penitus expers; utpote divina gratia a tenera ætate perfectus: cujus sanctitatem et sinceram munditiam commendat etiam locus in quo natus est, quia in eo incolæ loci illius testantur a nulla animalia obire, nulla parere posse. Qui cum crevisset, et puer esset factus, ductus est ad quemdam venerabilem virum, nomine *b* Brendanum, qui in brevi eum et seculares et divinas docuit litteras. Sufficiens igitur imbutus, accepta magistri sui licentia, secessit in *c* australes partes Hiberniæ, quia de illis partibus erat mater ipsius, pervenitque ad quemdam Episcopum, nomine Fathlad, qui eum honorifice suscepit, et per aliquantum tempus visa ejus sanctitate et morum gravitate, divina gratia ut res fieret instigante, Episcopi eum sublimavit honore. Consecratus autem Episcopus, quantis virtutibus claruerit, quanta per eum Dominus miracula fecerit, non est hæc facultatis edicere; quippe Angelico colloquio et consolabatur et confortabatur.

B

2 Accidit autem ut die quadam Angelos audiret, quasi laudem et gloriam celebrantes et dicentes: Hi qui venerunt ex magna tribulatione et laverunt stolas suas in sanguine Agni. Unde nimio desiderio accensus, petivit a Domino, ut quoquo modo mereretur ad martyrii palmas attingere: promptus ad faciendum si adesset occasio, et esset qui faceret. Accidit ergo ut mulier quedam ad eum veniret, et portans puerum parvum et cæcum a nativitate et mutum, necnon et leprosum: qui pro eo preces fudit ad Dominum, responsumque accepit, quod aliter per eum puer non posset sanari, nisi ipse in suo corpore lepram illius vellet pati. Qui non solum ut hoc fieret optavit, verum etiam magis gratias ob hoc egit. Puer igitur sanatus est, Finianus percussus est lepra a planta pedis usque ad verticem ad exemplum B. Job: causa tamen extitit diversa, quia B. Job, quod Dominus sibi irrogaverat non querens, patienter ferebat: ille vere optabat et æquanimitè ferebat. Cujus gesta ne omnia præteream, pauca pertringam.

C

3 Venit ad eum mulier quedam ferens puerum morti proximum, qui pro eo Dominum rogavit et saluti pristinae restituit. Die quadam sedebat super ripam lacus ejusdam legens: accidit ut casu liber in lacum caderet: qui aderant librum levare non poterant, quia erat nimis profunda: tamen subito divina vi liber de lacu sublatus est, multis insipientibus, et homini Dei restitutus: et quamvis ad horam sub aqua latuit, nil læsus erat. Alio die venerunt ad eum agroti, qui pro eis prece facta, sanos dimisit. Puer reger quoque ductus est ad eum, sanus discessit. Fecit ergo cœmeterium et basilicam, quæ hodie claris virtutibus fulget: si quis enim in ea dormiret, hæc jannis clausis, projectus foras super ripam lacus inveniretur: Sanctus enim Finianus non ut ibi dormiret basilicam instituit, sed ut Dominus oraretur. Quodam tempore proposuit molendinum facere: sed incolæ terræ illius rixati sunt, ne aqua ad molendinum duceretur: vir Dei solum suum refugium adivit, Dominum rogavit: videntibus omnibus qui aderant, hæns totus in aere suspensus est: incolæ vero perterriti statim ceciderunt ad pedes Sancti, sique quod voluit impetravit.

d

4 Discessit autem inle, et pervenit ad quemdam locum, qui vocatur *d* Olmainar, et ibi habitare cepit. Scaturiebat totum corpus ejus vermibus ob ma-

gnitudinem lepræ, fluebantque vermes de corpore ejus ad aquam quamdam quæ prope erat, et iterum revertebantur: vocatur etiam hodie via, per quam ibant, Via vermium. Accidit autem ut nocte quadam vigilantibus sociis, Sanctus acriter ingemisceret, interrogatusque a sociis quid hoc esset. Unus, inquit, de civibus meis deest, et ideo non possum somnare. Dixerat autem hoc de verme uno, qui postquam reversus est, illico dormivit. Tempore quadam venit ad eum quidam mente compunctus, sæculum parvipendens, dura pro Domino pati volens, rogavitque eum quatenus per ipsius interventum mereretur fieri leprosus, volens particeps esse et gloriæ [parum curans] quid esset de corpore tantum si anima salva est. Cui vir Dei: Non poteris inquit pati. Ille respondit: Hinc non discedo donec impetrem quod quero. Vir ergo Dei Dominum rogavit. Mox ille percussus est lepra, qui statim sentiens in membris suis immediocrem pruriginem, et intolerabilem cruciatum non ferens, reversus est ad virum Dei, et dixit: Jam non moriar senex, pator: opem fer misero. Qui misit ut ad aquam proximam iret, et se lavaret. Ivit, lavit, sanusque factus est.

5 Tunc Clerici ecclesie illius debebant Regi convivium una vice quotannis, et multum aggravabat eos, quia multum exponebant: persuaserunt ergo homini Dei quatenus ipse apud Regem intercederet. Qui eis compassus, misit virginem quamdam quæ ei ministrabat, mandans Regi ut debittum dimitteret. Qui eam derisit: quod illa reversa viro Dei nuntiavit. Tunc ipse aliquantulum commotus surrexit, ad curiam perrexit: cunq̃ue appropinquasset, misit eandem virginem ei: Die Regi, cito exeat, et locum dimittat, vel jam terra devorabit eum: locus enim in quo superbus despexerat, subvertetur et desolabitur. Hæc ea Regi narrante, ecce locus totus cepit tremere et penitus moveri. Tunc Rex fugit, et ad pedes viri Dei cecidit, et quod sponte noluit, invitus dimisit: de loco autem factum est, quod vir Dei prædixit.

6 Postea placuit ei patriam suam visitare, pervenit ad locum quemdam qui dicitur Sord, ubi S. Columbam invenit: cui eum propositum suum intimasset, quod Romam vellet ire, restitit S. Columba dicens: Non ibis: potius hic manebis. Cui vir Dei: Votum, inquit, vovi, [et illud] non possum non explere. S. Columba dixit: Pone hic caput. Posuit super genu ejus caput, moxque dormivit. Expergefactus, et interrogatus quid viderat, dixit se Romam vidisse et loca ejus circumsæ sancta. Tunc Sanctus Columba: Modo hic manebis, Romam non ibis. Commendabat erga locum suum et circumadjacentes terminos ejus, ipse vero discessit. S. Finianus vero sanabat ibi agrotos, omnem diligentiam exhibebat hospitalitati, membra non tradebat quiesci, sed quarta parte noctis sedebat in frigida aqua psallere, reliquis tribus partibus sedebat super nudam humum, habens circa se quatuor lapides, super quos vicissim caput ponebat, quando volebat se quoti dare. Talem et tam duram vitam S. Finianus duxit: hinc quoque illi gloria.

7 Nocte quadam scribebat, quinque *r* digitos laevo manus habens pro candelis ardentes: quidam rusticus venit, introspexit: quod viro Dei displicuit, statimque rusticus unum oculum amisit: quodque est mirabilius peccatum illius usque in hodiernum diem probat sua successio: nam sicut videmus, magna ex parte nascuntur privati oculis, vel aliis diminuti membris. Hæc autem frequenter ad quamdam Insulam visitare fratres qui ibi erant: vici quadam venit ad eum grande cete, mortem minabatur: homo Dei signum crucis opposuit, et cete fugit. Illo tempore erat ibi importuna murium copia, homo Dei orabat, mas non comparuit. Appropinquabat postea tempus

Natus in Bibernia,

a

b
litteras docetur a Brendano,
c
ordinatur ab Episcopo

Angelico canlu ad Martyrii desiderium stimulat,

curandi a se pueri lepram

sponte in se incipit,

meritum dnm vinciat,

librum ab aquis illarsua recipit,

varios morbos curat,

ecclesiam condit

et molendinum,

D
EX MS. HIBERNICO
suscipientes
e corpore
vermes,
hospites suos
dicit:

alii qui
similem
lepram
optulerat,
eam
communicat:

eandem aufert
a penitente.

E
Regem
exactione
convivii
inolestum
clericis

nec mollis
obtemperan-
teus rusia
domus suar
punit.

a peregrina-
tione Romana
prohibittum

F
S. Columba
per Acti
Sardens
canobia

quam mulere
ibi vixerit

e
acrlenti
lumen dant
digit

cetum signo
crucis fugat.

A tempus, piscis fratribus decrat : jussit S. Finianus retia in capturam laxari. innoxque triginta salmones capti sunt. Quidam de fratribus gyrans insulam, incaute pergens, cecidit in immane precipitium, cujus mortem condolentis fratres (erat enim non solum mortuus, imo comminutus totus) venerunt ad hominem Dei : qui oravit, et sospitati restituit.

S Post haec innotuit viro, adventum ipsius fratribus, qui illi erant, displicuisse, et presentiam suam molestantem esse : voluit ergo eos dimittere, sed ventus erat contrarius : jussit tamen velum in altum tolli, et sic contra ventum mirabiliter optatum tenuit portum. Cum autem venisset ad locum suum Sord, erant ibi omnia ostia clausa : sed divina vi, antequam aliquis sciret ipsius adventum, reserata sunt. Erat ibi quaedam arbor acerbos ferens fructus : illam benedixit : dulces non cessabat proferre fructus. Venit ad eum quidam egenus petens elemosynam, homo Dei spuit in sinum ejus, postea quamdiu vixerat dives fuit. Venit quidam leprosus : sed, nil ei locutus est : homo Dei spuit in terra, leprosus collegit, faciem linxit, statimque sanus effectus est. Oditus est mutus, surdus et claudus ab utero matris : verba eum sanavit. Quadam die dominica defuit ei vinum, allatum est ad eum vas aqua plenum, convertit in vinum.

Quadam die cum Missam celebrarent, cunctis qui aderant globus igneus super caput ejus apparuit, quod et frequenter flabat. Quidam ibat ad bellum, venit commendare se orationi viri Dei : accepit benedictionem, perrexit, in bello occisus est. Venerunt cognati ejus querere eum inter occisos, suspicantesque eum semivivum, nomine vocabant : surrexit mortuus per virtutem S. Finiani. Venit ad eum quidam rusticus alium mortuum ferens, sensusque jurabat quod non discederet nisi filius ejus suscitaretur. Vir Dei respondit : Pius est Dominus, ipse suscitabit filium tuum : statimque mortuus surrexit. Hospites venerunt ad eum hiemali tempore, defuit eis instrumentum, quo aqua calaberet : oravit, data est de caelo patella, quo diu illi cunctis aspicientibus fuit. Accidit rixa inter duos, unus fugit, alius scentis est promptus ad ferendum : qui fugit non habuit quo fugeret nisi ad refugium Finiani : ille alius percussus esto voluit, viro Dei debere remanere, subita percussus est cavitate : sicque miser evasit. Habebat S. Finianus artem, furati sunt fures, vocabatur aries Bedum. Qui furati sunt, venerunt ad hominem Dei, juraverunt imo perjurerunt. Vir Dei artem vocavit aries ex ore farris respondit.

Cum venisset de insula supra nominata, oblitus est Missale suum ferre, erat autem Paschale tempus. Cum ergo in crastino surrexisset, tristis quia non habuit librum, et ecclesiam intrasset, invenit librum suum super altare Angelicis manibus

restitutum. Erat ejus consuetudo calidum bibere : misit puerum afferre sibi lapidem de igne, ut inde potus calefieret : puer incantus manu eum tractavit, nihil ei tamen nocuit. Illo tempore paravit convivium suis : vocavit amicos, quotidie epulabantur, epulae non deficiebant, plures sic transibant dies. Intererat quidam rusticus, dixit : Istae epulae numquam deficient, statimque ad ipsius vocem epulae defecerunt. Quadam die ignis invasit monasterium : vir Dei signum crucis opposuit, statimque ignis extinctus est. Ducta est mulier insana ad eum : oravit : mulier sana recessit. In monasterio erit arbor sterilis, vir Dei eam benedixit, in crastino plena fructibus apparuit. Quidam discipulus ipsius, nomine g Boeran, subversus est : vir Dei oravit : qui mersus fuerat vivus surrexit, quod qui viderant glorificabant Deum. His ergo aliisque pluribus per S. Finianum peractis miraculis, quievit in pace, apud cujus reliquias crebra fieri miracula non desinunt, praestante et operante Domino, qui vivit et regnat in secula seculorum. Amen.

a Giraldus Cambrensis in Topograph. Hiberniae distinct. 2 cap. 3 scribit, in Monachia Boreali locum esse et in linea insulam, cujus viros, nisi in majorem ejusdem lacti insulam transiit non morantur. unum item in Boreali Britanniae parte, quae Sancta dicitur. in qua praecipue nunquam perant, nisi ad alteram item viciniam advenit. Ceterum cum infra num. 6 dicitur quod Sanctus patrum volens venire, in Sord pervenit ad Orientalem Hiberniae plagam, putet hanc laudem, sumptam ex popularibus sordigena de sua insula fabulis, non esse specialiter Finiani patris, sed toti Hiberniae attribui ab auctore, ut eui gloriosum sit in aliquo sui parte tam esse mirabilem, quod tamen majori praestantia quam veritate Anglis esse per Hiberniam narratum nemo dubitabit. utque enim credibile fingere voluisse quod S. Finianus fuerit sui patris unigenitus. Idem si fuisset, ut putavit Colganus in Beta, Monachis et Logane contermina regione editus in Luern, ex Monachia ubi suam prius patriam transire debuisset quia in Sord pervenit. — b Celebres Hibernis sunt duo hoc nomine Sancti, uterque sub medio saeculo vi mortuus : ita ut ex ratione temporum nihil repugnet, quo minus alterutrus discipulus S. Finiani fuerit vel abbas Surcanti in Eua, vel Episcopus Cluathferrens in Logania. — c Et sub Monachis nomine veniunt : in hac autem Lismoran est oppidum. Sedes olim Episcopatus : cui Institutum Finianum esse Episcopum nunquam dicitur, neque nos tenere admittere possumus : vel igitur Presbyteris gradu insignitus significatur, vel ubique certe Sicut Episcopus ordinatus dicens foret, et propterea nullam Episcopatus tituli rationem habuisse Vite ejus scriptores. — d Fuit hoc multis Hibernicis nominibus fatale, ut ab Anglis in Sanctorum vitis transscripta unum pene, ex qua ignota possent, formam dimitterent : ita et hinc voci accidisse videtur, ex Hibernis in Angliam linguam non sine aliqua u pronuntiationibus transcribentibusque depravatione translata : qua suspicamus Insulanensem in remotioribus Monachis finibus atque Senani fluminis altero versum significari, n. Senno ibat ante medium saeculi sexti extrinsecam : de qua in eja Vita 2 ad 8 Martii num. 23 egimus. his-mur enim, Insula major est, quae Angliam insulam antiquam dilecto Bolana-may dicitur. — e Idem invenitur in S. Senani praedicti Vita Metrica num. 14 : ut cum alteri eja Vita num. 15 miraculum de narret, ut infra septuaginta laborant in mulendo lucem unicam candulam dicit offerre : existimo hoc de digitis luculentibus n. S. Finiano ad Stranum, ab hominum affinitatem, transisse metoet istis metis. Simile invenitur in S. Patricii Vita fragmentis num. 154. — Namque alia pra Jacellum num. 202 videbimus. — f Et hoc in S. Patricii Vita opibus legitur, ut ab eja ex templo vitam crepente fuit vultum dicitur Finianus videri passit. — g Forte Bolana sive Bolan magis sumitur Hibernis nomen.

EX VSS
HIBERNICO.
piscis capti
triginta
salmones
capti sunt
resuscitavit :

contrario
vento
convenit
duantat.

varia
miracula
fuit.

miratos ad
vitam revocat,

exilem impedit,

furtum replegit,

male recipi
alio relicto,

CIRCA AN.
CCLXXC
XVI MART.

S. Isidori an
Alia Aviti
Imp.

Vicium Allobrogum, nobilissima in Gallis provincia et Rhodanum fluvium metropolis, et celeberris Archiepiscopatus Sedes : in qua saeculo Christi quinto fuerunt successive tres eximia sanctitate Episcopi, Mamertus, Isidorus, et Avitus. Ex his Mamertus voluit XI Marti, Avitus v Februarii, ad cujus vitam plerumque de S. Isidoro, cujus filius erat, sunt a nobis dicta. Bouchetus rerum Francicarum scriptor parte 1 de vera origine secunde et tertie stirpis Regum Francorum cap. 2 Isidorium Senatorem ac dein

Episcopum Viennensem accepit filium Aviti Imperatoris, qui partim anno cccclv partim sequente regnavit. Ado Viennensis Episcopus in Chronico irate sexta Isidorium virum primum Senatorem, dein Episcopum Viennensem celebrat, ut de patre aliusque progenitoribus sibi : ex quibus aliquos dymitar Episcopul excoluisse docet S. Avitus filius, in Poemate de hude Virginitatis ad Faxemam sororem, Virginiem Deo devotam, quam sub finem sic alloquitur :

D
puerum ab
igne praestat
illatum,

epulas indeficientes praebet,

inrendum
restringit,
facit arborem
fructuosam,

g
submersum
resuscitat
miraculis
clare post
mortem.

F

F

Senator,

DE S. ISICHHO EPISC. VIENN. IN GALLIA

Commentarius historicus.

A Jam te signiferam sequimur, vexillaque Christi
 Te portante libens sectatur stemma parentum :
 Quos licet antiquo mundus donasset honore,
 Et titulis monstret generoso semper ab ortu ;
 Plus tamen ornavit divinum insigne gerentes,
 Ordine quod proprio sanctas invenere Cathedras.
 Non ataves jam nunc tibi met, proavosque re-
 texam,

Vita Sacerdotes quos reddidit inclyta dignos ;
 Pontificem sacris adsumptum respice patrem.
 Cumque tibi genitor vel avunculus, undique magni
 Post fasces, placeant populorum somere fascem ;
 Suscipe quos homines patrum ad consortia fratres
 Officio similes necens Ecclesiam juvavit.

Sunt hi fratres Episcopi, scriptor S. Avitus et S. Apol-
 linaris Episcopus urbis Valentine ad eandem cum
 Vienna ripam delabentis Rhodani : cui dies quintus
 Octobris est sacer. At qui cum S. Isichio genitore
 avunculus conjugitur, non eam certo statui potest
 quis sit. An S. Sidonius Apollinaris ex viro Senato-
 rio Episcopus Arvernorum? Huc ante matrimonio
 sociatum fuisse Papianillam Aviti Imperatoris filiam
 testatur Greg. Turonensis lib. 2 Hist. Franc. cap. 21,
 tunc maxime si hujus Papianillæ frater foret S. Isi-
 chius et S. Sidonia affinis, ambo, genitor et avuncu-
 lus S. Aviti dicerentur post fasces secularium dignita-
 tum, populorum Ecclesie fascem, sive insulam Episco-
 palem sumpsisse.

2 Quam sancte in conjugio cum Audentia uxore sua
 vixerit S. Isichus, ita videtur in dicto Poemate S. Ari-
 tui sub intum :

Edidit ut quartam genitrix Audentia prolem,
 Teque dedit generi partu secunda supremo,
 Confestim parcam promittit ducere vitam,
 Ac deinceps paribus castum servare cubile
 Constituit votis carorum cura parentum.
 Et quia principium tam sancti fœderis esses,
 Tu simul offeris Christo, qui protinus ipsi
 Accipit in cunis latentia membra diensis.

Referuntur postmodum in dicto Poemate varie ex ca-
 dem S. Isichii stirpe Virgines Dea sacrata, Aspida,
 senior Fuscina, et Euphrosyna, risque præposita
 Mater Severiana : quarum reverentia sancti ibidem in-
 dicantur, ad quæ Fuscina filia S. Isichii a matre Au-
 dentia incitatur. Hæc namque utrisque cura et sollicitu-
 do fuit, ut filii fidei sancte educarentur. S. Avitus
 in Homilia de Regalibus gratia animo agnosuit sibi a
 parentibus procuratum S. Mamertum Sacerdotem,
 spiritalem a baptismo patrem : cui ante nos paucos
 annos pater carnis sue, Isichus, accepto, sicut Deo
 visum est, sacerdotii tempore successit. Floruisse
 Mamertum anno cccclxxi et sequente indicant epistole
 Hilari Papæ, Basilii Consule et post ejus Consulatum
 dicitur in causa Mamerti ob ordinatum extra suos fines
 Dvensibus Episcopum. Eadem Mamertus scripsit epistolam
 prænam libri septimi S. Sidonii tam Episcopus, ergo
 non annuam cccclxxii quo ille ordinatus est. Imo ad an-
 num cccclxxv superfuisse indicat libellus Lucidi Pres-
 byteri, fidem suam præfidentis juxta statuta Synodi
 Arclatensis, quam circa dictum annum habitam tradit
 Sirmondus.

3 Mamertus xi Maii defuncto successit S. Isichus :
 de quo dolemus nulla extare propria Acta ab auctoribus
 eævis conscripta. In Vita S. Aviti hæc pauca habentur :
 Tempore Zenonis Imperatoris B. Avitus Episco-
 pus, sapientia et doctrina mirabilis, Deo mortali-
 bus favente, Ecclesiam Viennensem, post patrem
 Isicium æque Episcopum, suscepit regendam. Impe-
 ravit Zeno ab anno cccclxxv usque ad annum cccclxci,
 sub quo circa annum cccclxc ex hac vita cum migrasse
 diximus ad Vitum S. Aviti. In Vita S. Apollinaris
 alterius filii solum ista hæc spectant : B. Apollinaris,
 Valentine urbis Episcopus, apud Viennam et natus

et institutus est, qui nobili generis ortu conspicuus, D
 natalium titulos mentis fastigatione sublimavit, quam
 nobilitatem dein repetit. Aliquanto plura indicat Ado
 in Chronico his verbis : Eo tempore Severus Presby-
 ter, natione Indus, vir miraculis clarissimus, de-
 structo idolorum templo, ubi error gentilis centum
 deos cultura insanissima adorabat, ecclesiam beati-
 issimi Stephani Protomartyris in consecraretur pro-
 foribus Viennæ parabat... Isicius tunc temporis
 Viennensem regebat Ecclesiam sextus a B. Pascha-
 sio, cujus diebus præfatus Severus gloriosus Presby-
 ter ab India Viennam venit. Qui Episcopus floruit
 usque ad tempora Zenonis Imperatoris. Hæc Ado.
 Habemus MS. Martyrologium Sanctorum Ecclesie
 Viennensis, in quo ad xvii Kalendas Aprilis, ista lo-
 quuntur : Eodem die Natale S. Isichii Magni, primi
 hujus nominis Confessoris, et xviii Archiepiscopi
 Viennensis. Qui temporibus Leonis et Zenonis Im-
 peratorum ex Senatore Lugdunensi assumptus ad
 Episcopalem dignitatem, ob ejus singularem doctrinam
 et fidei integritatem, magnam suæ sanctitatis
 speciem toti Ecclesie exhibuit; atque ambos filios
 Avitum et Apollinarem, quos junctus matrimonio
 genuerat, Ecclesie suæ Viennensi sibi superstitem
 scilicet Avitum, et Valentiam Apollinarem, velut duo
 micantia sidera reliquit. Hæc Ecclesiam beati Proto-
 martyris Stephani apud Viennam a S. Severo Pres-
 bytero construetam solenniter dedicavit, atque cla-
 rissimis miraculis obdormiens in ecclesia Apostolorum
 conditus est. Cujus reliquiis hæc die annua visitan-
 tibus Innocentius iv Summus Pontifex Indulgentias
 quadraginta dierum pie concessit. Idem Martyrologium
 reperimus Viennæ, labare et cultum Joannis de
 Laure instauratum, quod pauculis sub intum omisiss
 ita creditur. Viennæ S. Isichii Magni, xviii Archie-
 piscopi, qui temporibus Leonis et Zenonis Impera-
 torum ex Senatore Lugdunensi etc. Verum quia filius
 ejus S. Apollinaris apud Viennam et natus et insti-
 tutus est, et S. Avitus etiam filius S. Mamertum
 Episcopum Viennensem habuit spiritalem a baptismo
 patrem, quibus ex Senatore Viennensi assumptus ad
 Episcopalem dignitatem non sub Leone, sed hujus sac-
 cessore Zenone Imperatore, ut ex supra dictis constat?
 cam Mamertus videatur necesse ad annum Christi
 cccclxxx, Imperii Zenonis secundum.

4 Breviarum Ecclesie Archiepiscopalis Viennensis
 anno dcccxxi excusum, ad xvii Martii præscribit cultum
 S. Ysicii Episcopi et Confessoris et in communi
 unius Confessoris. Oratio. Da quæsumus omnipotens
 Deus etc. Adscriptus etiam eodem die antiquo Cal-
 endario MS. Viennensis Ecclesie, et Martyrologia
 S. Adonis ibidem postea Episcopi, apud Mosandrum et
 Rosnebulum : Item apud Viennam S. Isicii Episcopi.
 Eadem sunt in MS Adone monasterii Tolocensis et
 S. Laurentii apud Leodenses, que in MS Adone
 Florentino monasterii S. Crucis, et alio Ecclesie Mo-
 rnorum desunt. Quæ eadem interim leguntur in MSS.
 Ecclesie Pragense, et Bruellensis et Utracensis
 monasterii S. Nubonis, item in MS Florario Sancto-
 rum, ut in MSS. et excusis Martyrologis sub nomine
 Beati, item apud Galesium, Cansium, Ferratum et
 Creventum in Anclurio Molani. Saussurus ab aliis dif-
 fert, dum ista ad hunc diem scribit : Viennæ Allobro-
 gum ordinato S. Isicii Episcopi, S. Mamerti suc-
 cessoris, cujus felix transitus colitur prædie Idus
 Novembris. Quo die celebrat cum hoc eumdem : Viennæ
 S. Isien Episcopi et Confessoris, qui post Mamer-
 tum celebris beatitudinis illius Ecclesie Pontificem,
 obeundum pastorali munus suscepit, clarisque
 strenue administrationis actibus, virtutibus ac mira-
 culis præstans, post labores collectos Deo ammarum
 manipulis abiit ad præmium. Quiescit in basilica
 Apostolorum, quam qui pie in hoc ejus venerationem
 visitaverint

Episcopi
habuit maiores

et filios SS.
Avitum et
Apollinarem.

post suscepti-
liberos
contineat.

Aliam Fuscina
nam Deo
consecrat :

S. Avitum
comendat
S. Mamerto
Episcopo.

ad annum
cclxx superstiti,

o vincti?
tem-cre
Zenonis Imp.

delicat e. ele-
stium S.
sephant :
K

colitur 16
Martii.

P

relatus et un
ad 12 Novemb.

forsan a S. Incho. 2 non saturdultinctus.

A visitaverint, iis Innocentius Papa quartus Indulgentiam quadraginta dierum de thesauro militantis Ecclesie largitus est. Que in Historia antiquitatum Viennensium etiam scriptis Joannes le Lieure. Verum in utroque MS. Martyrologio Viennensi, quorum alterum a dicto Joanne dicitur instauratum, ad XII Novembris agit de S. Isichio u Episcopo Viennensi, qui sub Justiniano Imp. floruit. Unde forsau aberandi data occasio, tam Simplicio, quam Summarthanis tomo I Gal-

lia Christianæ, dum epitaphium S. Hesychi u hinc adscripserunt : quod ante ediderat Chesuzens ab illis citatus tonio primo Scriptorum historia Francorum, apud quis legebatur extare illud in Antiquitatibus Viennensibus ad colcem Bibliothecæ Floriacensis, in qua Joannes a Bosco recte observat esse S Ysicium secundum S. Pantagati successorem, cui actus et res gestæ conveniunt, prout ibidem indicantur.

DE S. BONIFACIO KIRITINO, EPISCOPO IN SCOTIA.

Synopsis historica.

SEC. VII XVI MART.

Acta hujus in MSS.

e' Breptario Aberdonens' :

inmorta in Martyrologia :

Inter viros Apostolicos, qui seculo Christi septimo Scotiam Septentrionalem, Pictorum tunc regionem, sacra Christi doctrina et variis virtutum exercitiis miraculose illustravit, est S. Bonifacius Episcopus, cognomento Queritinus, alius Albanus Kiritinus cognomento Bonifacius dictus : cujus Acta ex codice MS. Ultrajectino ueti sumus, sed nonnullis fabulis permixta : cujus hoc exorsium est : Albanus Kiritinus, cognomento Bonifacius, natione Israeliticus, de prosapia Radem sororis Apostolorum Petri et Andree, septimus etc. Eadem Acta sed aliquantisper immutata auctore Adamo Kingh intrusa sunt in Breviarium Ecclesie Aberdonensis ; in Lectiones distincta et ad Matutinum recitata ad diem XVI Martii, quo inscriptus est Martyrol. Colonensi anno MCCCXC excuso et Doctrinale Clericorum eodem etiam anno Lubecæ edito, Martyrol. Germanico Camxii, et Catalogo generali Ferrarum his verbis : In Scotia S. Bonifacii Episcopi et Confessoris. Heimanus Greven Colonie Corthustianus, in Auctario Usardi tres quasi distinctos Sanctos proponit his verbis : In Scotia Bonifacii Episcopi, Albani Episcopi et Confessoris, S. Kiritini, qui supra in Actis Ultrajectinis Kiritinus alius Queritinus dicitur : de quo in Martyrologio MS. quodam Ultrajectino, ante ducentos aut forsau trecentos annos excarato, ista habentur : Niritini Confessoris cum sociis, quorum mari actus leguntur. Wilsfordus in Martyrologio Anglice anno MXXXVI excuso, ita incipit hujus elogium : In Scotia natale S. Albani, dicti etiam S. Kyryni, ejus cognomen erat Bonifacius, et potissimum vocatur Bonifacius, ac dem ex supra indicatis Actis multa inseruntur. In MS. Florario Sanctorum aliter hæc efferuntur : In Effordia S. Bonifacii Episcopi et Confessoris. Et aliis interpositis : Item Sanctorum Episcoporum et Confessorum Gumberti et Kirithimi, ex quo ultimus, alius Kiritinus seu Quiritinus est ipse S. Bonifacius, etiam Albanus dictus, quod in Albana Pictore regione degerit.

2 David Camerarius in Menologio Scotico eum hoc exornat elogio : S. Bonifacius Rossensis Episcopus, ejus animi candor, vitæ integritas, alienæ salutis amor, fecere ut ex Italia in Scotiam sese conferret : ut videlicet Scotiana Ecclesia per omnia Romanæ in externis etiam ritibus sese conformaret : cujus rei gratia variis illius regni peragratis locis, Rossensium sibi selegit provinciam, in ejus urbe primaria, Rosmarkum nomen est, Episcopi munia non sine sanctitatis laude et miraculorum gloria annos multos exegit, quibus feliciter peregrinis, necessitati religiose concessit sub annum Christi MCCCXX. Thomas Dempsterus in Menologio Scotico ista habet : In Meria ad Rosmarken natalis Bonifacii Episcopi Rossensis, qui Pontificatu maximo deposito, totam Scotiam concionando, et mysteria sacra celebrando pio labore lustravit. Idem Dempsterus in Hist. Eccl.

gentis Scotorum cap. 131 varia de S. Bonifacio Queritino congressit, arbitratus potius Apostolicum Legatum, quam Pontificem Summum fuisse ; secutus Hectorem Boethium, qui lib. 3 Hist. Scotorum scribit a Pontifice Romano missum Legatum, et ob id rudi populo Papam creditum. Retiquum Hectoris elogium addimus plerisque fabulis expurgatum, et est ejusmodi.

3 Bonifacius Queritinus, venerabilis Antistes cum priorum cætu veniens ex Italia, navigio in Taurinæstuarium delatus, ad exigui fluminis ostia, quod Gouream regionem nunc secat ab Angusia, primum in terram descendit... insigni vir pietate, et in literis sacris apprime eruditus, multis iudiciis ad nostra secula est delatus. Quo loco etenim in terram descendit, templum Divo Petro, Christi Apostolo, sacrandum a fundamentis jecit. Inde profectus concionabundus ad Tellein vicum, tribus passuum millibus ab Alecto, alterum templum ejusdem Apostoli nomini dicatum condidit : tertium ad Restennotum, nunc Canonicorum Divi Augustini cœnobium. Illic aliquot annos moratus, ad se confluentem populum, posteaquam salulari doctrina frequentissimis concionibus confirmasset ; Angusia reliquit, Meriam, Marream, Butthughaniam, Bogevallem et Moraviam Christi dogmate gentes erudiens penetravit : haud paucis templis, variis in eorum regionum locis in Petri Apostoli honorem conditis sacratisque. Tandem vero devenit et in Rossiam, ubi ad vitæ exitum moratus, multis et piis sudoribus pro veræ pietatis cultu impensis, sanctitate et eruditione insignis, felicem animam Deo reddens, corpus apud Rosmarken sepeliendum reliquit. Joannes Leskens Episcopus Rossensis lib. 4 de rebus gestis Scotorum in Eugenio IV, Rege LI, ista habet : Sub Eugenio Bonifacius Episcopus sanctissimus in Scotiam venit : cujus opera cum populus omni superstitionis et Pelagiani erroris caligine discussa, Christi luce fuisset illustratus variaque variis Divis templa fixa et constituta : ad Rosmarkum vicum in agro Rossensi sepultus fuit. Asserit dem Regem Eugenium anno Christi MCCCXX esse mortuum.

4 Hæc pauca adjungimus ex Actis MSS. Ultrajectinis selecta, in quibus Kiritinus appellatur, et sunt ista : Tunc natus Dei Nectavins Rex Pictorum inspiratus, baptizatus est, et locum baptisterii dedit S. Kiritino cum omni parochia sua, in servitutem peregrinorum Christi servorum absque alia subjectione in æternum. Accepta autem Rex benedictione ad suam curiam reversus est. Sanctus autem Kiritinus secum ferebat multas reliquias Apostolorum et Martyrum ac aliorum Sanctorum, fundavit ecclesiam in ostio fluminis Gubriat in Pictavia, et illam consecravit. Evangelizavit autem Pictis et Scotis per sexaginta annos, et præclarum templum construxit in Rosmarkyn. Hic sanctus Domini Kiritinus virtutes Apostolicas faciebat, cæcos illuminabat, leprosus mundabat

elogium' ex Menologio Scotico.

E Vite compendium ex Hectore Boethio,

Escto Br Rosseni,

F

e' Actis MSS.

A mundabat, surdos audire, mutos loqui faciebat, demones fugabat: inortuos septem suscitavit, captivos multos redemit: centum et quinquaginta templa construxit, triginta sex millia hominum ad fidem Christi convertit. Tandem consummatis octoginta aetatis suae annis, mensibus tribus, diebus septemdecim, xvii Kalendas Aprilis migravit ad Dominum,

sepultusque est in eadem civitate in ecclesia S. D. Petri ante altare, ubi signis et miraculis quotidianis effulget. *Hæc ibi, quæ fere eadem referuntur in Breviario Aberdonensi. Ceterum loca supra indicata ex adjunctis provinciis in Scotia Septentrionali sitis facile cognosci possunt.*

DE S. EUSEBIA ABB. HAMMATICENSI, MARCHIANIS IN GALLO-FLANDRIA.

Commentarius prævius.

§ 1. S. Eusebiæ ætus: Vita scriptu. Conversatio cum S. Amato exule perperam ei tributa.

Inter quamplurima a S. Amando Episcopo Trajectensi constructa monasteria, uti ul diem vi Februarii ante ejus Titulitate deducimus, est celebre ad Scarpiam fluvium monasterium Marchianense, in fundo S. Adalbaldi Ducis, moriti S. Rictrudis, constructum anno Christi DCXLV et sequente, cum S. Eusebia horum filia esset bernio ante prognata, et a Dagoberto I Rege Francorum et Nanthihle ejusdem conjuge, aut certe ab hac Regina, de sacri baptismatis fonte suscepta: cui possessiones dederant et reditus per multos in Francia, quæ omnia Marchionensi Ecclesie erant profutura, uti ea indicat Raphael Beauschampus tractatu de Westergothis, adjuncto ad Andrea Silvi Historiam Franco-Merovingicam, pag. 379, et nonnulla infra referuntur. S. Adbaldo anno DCMLII Februarii interempto, S. Rictrudis cum S. Eusebia et aliis duabus filiabus SS. Clotsende et Adulsende vitum monasticam auspiciis est in dicto monasterio Marchianensi. Erat tunc temporis ab altera parte Scarpiæ fluvii, nunc Hunnoniensi Comitatu attributa, monasterium Hammaticum, alias Hamagna, in quo Abbatisa florebat avia S. Adalbaldi, S. Gertrudis vidua: apud quam aliquandiu vixit S. Eusebia, eique defuncta successit in regimine duodecims, ac proinde circa annum Christi DCLV aut sequente, Ime a S. Rictrude matre Marchianus revocata, aliquandiu cum illa vixit, forsitan uno alterove anno: ac postmodum ab ea Hammaticum remissa, præfuit ibidem adhuc annos tres ac viginti, mortua circa annum Christi DCCLXXX. Successit in regimine abba Gertrudis et hæc vidua nobilissima: que vitam multo angustiorum ecclesiam cæteris, ad quam Hulta, primus cenobii Fedastini Abbas, sacrum corpus beatissime Eusebiæ transtulit post annum cæcxi, quo anno a S. Vindiciano fuit in Abbatem consecrata.

2 Vita S. Eusebiæ duntaxat ex codice MS. Monasterii Marchianensis, quam Divone nobis etiam donavit Petrus Franciscus Chiffetius ex alio codice descriptam, Nomen auctoris non adhibetur, quem consabat Roswerthius esse Huchaldum monachum Elnonensem, qui anno MCCCXII ad Stephanum Episcopum Leodivensem conscripsit vita S. Rictrudis. Verum debuit alius et forte Huchaldo antiquior multo fuisse Vita: hujus auctor, qui anno 9, ubi particulam virgarum, quibus S. Eusebia fuit flagellata, ex antiquitatis traditione asserit fuisse, miratur, cur qui alia scripserit, hoc posterorum subtraxerint notitiam: satis immens, se ex monumentis nonnullis historicis, ab Nordmannia populatione servatis, illa hausisse, que posterum Huchaldus satis aperte in Vita S. Rictrudis indicat. Utraque deinde Vita carmine heroico descripta fuit: priorem S. Rictrudis edidit Joannes monachus Elnonensis ad Stephanum monachum Gandensem, rogante imo preciepente Episcopo Cameracensi: Ee Jense Erlinuo, qui in ea dignitate vixit ab anno MCCCXVI, ad annum Marti T. II.

num MXI aut sequentem. Supra memoratus Boaschampus poema de S. Eusebia allegat sub nomine Joannis monachi Benedictini, illius scilicet, qui poema de S. Rictrude elaboravit. Molanus in Additionibus Usuardi ad XVI Martii censet auctorem eundem fuisse, et quemdam profundioris scientiæ, qui ejusdem Eusebiæ actionum gesta et prosa et carmine ediderit. Leguntur dicta verba in Historia Miraculorum S. Eusebiæ Virginis, quam nuper accepimus Marchianis, et hic addimus.

3 Cum S. Rictrudis filiam Eusebiam duodecim ex monasterio Hammatico ad se cum regali elieto revocaret, auctor Vita prosa scripta: nomen Regis silet, qui erat Chlotaricus, II filius Dagoberti: interim judicio Regis Dagoberti, ut perperam scribat poeta peractum. At majus in utroque mendum est, cum dicatur illo tempore, circa annum DCLV, S. Amatam Episcopum et monachum a S. Eusebia convocatum, de nocte Hammatici cum aliis duram cursus officium complevisse. Quæ clarus in Poemate indicatur his verbis:

Accitis siquidem, similis quos ardor eidem Concliahat. Amatus erat venerabilis in his Jan dudum Præsul, tunc vero monachus exul, Hammaticum præparabat, eo divina gerendo Permetans, toti supplet solvemla diei.

S. Amatus, ut nam, 6 dicitur: primum Antistes Senonensium, apud Theodoricum Regem de infidelitate insinulatus, et a sua Sede exiliatus, eidem Mauritio Dei famulo fuerat commendatus. S. Amati decessor in Sede Senonensi apud Claudum Robertum et Sannarthonos in Gallia Christiana staturatur Ermo, quem anno DCCLXXV mortuum esse et sepultum in monasterio S. Petri Vini tradunt duo hujus monasterii scriptores in suis Chronis, Odorannus tomo 2 scriptorum Historiæ Francorum a Chesno collectum, et Clarus tomo 3 Sperlegræ a Luca Duchero collecti. Ab eo igitur tempore præfuit Sedi Senonensi S. Amatus: inde expulsus, postquam interfecto Childerico Rege in estate anni DCCLXXIX, hujus frater Theodericus regnum recuperarat. Pouluctus tunc Peronam S. Amatus, sub Albate Ultano custodie perstitit mancipatus non parvo temporis spatio, donec Ultanus ab Angelo veheretur ad vellestem patriam. Quat unus ibi fuerit non exacte indicatur in Actis MSS S. Amati, apud Marchianensis adscriptis et quibus dicta et sequentia contraximus. Ultanum ergo viam universo carnis ingresso, jussus est a Rege S. Mauritio, Præter S. Eusebia, in suo noviter extracto monasterio S. Amatam custodiendum servare. Finito autem vite spatio haud procul a Marchianis loco super Scarpiæ fluvium sito, aliquantulum Hammaticum manserunt in curia. Hæc duo vicina sibi et commoda sub una lege et societate debebant antea, ita ut quavis loco sepulta, omnino tamen parerent vota commixta cum simpliciter sacra vite concordia, in uno S. Gertrudis S. Adalbaldi avia cum sua prouge et Virgine Eusebia, in altero simili florebat studio Jma-tus, inclyti Pontificis Amandi discipulus et Rictrudis cum natibus duabus. Hæc ibi. Quæ etiam apud Sa-

CIRCA AN. DCCLXXX XVI MART.

S. Eusebiæ natalis.

vita nonastica.

prefectura Hammaticensis.

obitus.

translatio.

Fuit ex MSS. idunt.

haussit ex monumentis historicis.

alia carni. ne scripta.

Historia miraculorum

E

Nomen Dagoberti pro Chlotarico insertum.

et S. Amati.

Episcopi creatus an. 673.

in exilium abluca Peronam an. 660.

et postea Hammaticum.

Arum sed stylo mutato leguntur: quibus alia adduntur in MS. Duacensi Ecclesie collegiate ipsius S. Amati his verbis: Interea Christi famula Gertrudis sancte senectutis suae plenitudinem diem cumulat operibus bonis, migravit a saeculo, et a beato Pontifice Amato cum magna veneratione ibidem sepulta est. Pronoptis autem ejus Eusebia, soror B. Maurontis, ab ipsa Gertrude in eodem monasterio sacris moribus educata: honeste puella erat: quae cum tenero esset aetatis, utpote duodennis, mediante B. Amati predicatione, virginitatem suam Christo consecravit, et in locum praefectionis proaviae suae successit. Haec quotidie ad praedicationem sancti Praesulis pergens, et verba salutis ab eo retinens, sic vixit in terris, ut aeternum sibi habitaculum praepararet in caelis. Priusquam vero in hujus praesentura officio dno, ut fertur, annorum curricula peregrisset, septimo decimo Kalendas Aprilis, sacris plena virtutibus assumpta est a Christo. Sacrum vero corpus suorum Praesul Amatus in supradicto B. Petri Apostoli sepelivit monasterio: in quo venerabilis proavia ejus Gertrudis sepulta fuerat ab ipso. Haec ibi, quae fore eadem cum magna rerum et temporum confusione leguntur in Vita S. Rietrudis.

qua sepelisset S. Gertrudem viduam,

et post 2 annos S. Eusebiam Virginem,

B 4 Nullum nobis dubium est, quin horum plerumque a S. Amando, qui tum Elhame, ab eo jam Amandopoli dicto, putissimum residebat, perperam ad S. Amatum translata fuerint: quibus nonnulla ad libitum scriptorum exphrazae rei causa fuerunt adjecta. Ita ab eodem S. Amando rex praeferebat gestae Episcopus Burdegalensi, Wormatiensi et Argentoratensi, et forsitan Castellonensi, quod Amandi nomine appellarentur, sunt tributa, imo etiam ad S. Amantium Episcopum Rutenensem et Alanum Vourrukem delata, uti ad Vitam S. Amandi deducimus. Et in hac sententia confirmant nos alia S. Amati Acta, quae ipsi Atrabati ex codice MS. Ecclesiae Cathedralis abseripsimus: e quibus Baldericus lib. 1 Chronici Comeracensis et Atrabatensis caput xxii edidit, eisdem fere utrobique verbis: et ista haec spectantia leguntur: Her resumptum Amatus et Maurontis, Hamaticum devenerunt. Quo in loco diotissime commemorantes, non minimum Deo fructum reddiderunt, nulla S. Gertrudis proavia aut S. Eusebiae facti mentione: quae jam tum amba migraverunt ad Christum. Supererat adhuc S. Rietrudis, cujus cum S. Maurontis filio colloquam indicatur.

Multa a S. Amando ad S. Amantium translata.

de unctis hujus mltis Actis

C 5 Pervenit haec latins deducenda, quae posteriores scriptores prioribus Actis non recte discussis, obitum S. Gertrudis proaviae ad tempus Theobaldi Regis transulerunt cum errore fere triginta annorum. E. his scriptoribus est Joannes Buzelinus, qui lib. 2 Annalium Gallo-Flandriae pag. 80 arguit Joannem Molanum, quod anno milii S. Gertrudem e vivis abivisse tradat, quod et nos cum Molano facimus. Corripit dem opinionem multorum auctorum, et minime levium, qui duodecim tantum annos Eusebiae tribuere, dum eorum Virginitatem praeferebatur, cum tamen longa plurimum series annorum, quae jam inde a patris ejus eadem ad S. Amati hinc deducti adventum pertexitur, hunc contentum immo toleret. Verum inter auctores minime leves sunt Huchaldus in Vita S. Rietrudis, scriptores Vita S. Eusebiae tam prosa quam carmine, et miraculorum ejus, et Vita S. Amati ex codice Duacensi relate. Ejusdem etiam sensus fuit Joannes Poetis Marchianensis in Vita S. Rietrudis asserens de S. Eusebia, quod puercilla adhuc sexi sub flore maneret, ac proinde ut infra in Vita habetur jussus a matre Maurontis virginitatem ejus infantiatim: quam castigationem admittit Buzelinus, sed jam in protracta quadraginta annorum matrona, quos nunquam attingit. In Lectionibus, quae apud Marchianenses de S. Eusebia ad Matutium recitantur, in obitu S. Gertrudis pro-

30 annorum merum apud alios:

vix dicitur fuisse tetate quasi ter quadriennis, sed aliter in us de S. Amato silentium est.

§ II. S. Eusebiae dies natalis. Reliquiarum Translationes.

Nomen S. Eusebiae inscriptum est Martyrol. MS. Usuardi ad usum Ecclesiae Marchianensis auctum, in quo primo loco ista habentur: xvii Kalend. Aprilis depositio S. Eusebiae Virginis. In MS. Usuardo Aquincinetico praepositur Apud Hamaticum, id est Hamaticum. At Molanus in Auctum Usuardi, Marcianis, inquit, depositio S. Eusebiae Virginis. At fusius de eadem agit Molanus in Indiculo et Natalibus Sanctorum Belgii, Mirans in Fastis Belgicis, Sansanus in Martyrologio Gallicano, Ghinius in Natalibus Sanctorum Canonorum, Hion, Menardus, Buzelinus in Martyrologio Benedictinis et plures alii. Postridie seu xvii Marti inscriptum est MS. Martyrol. Pragense S. Eusebia Virgo. Elevatum ejus corpus v. Kalendas Novembris infra in Historia miraculorum dicitur: quo die ejus elevatio celebratur in dictis Martyrologis Benedictinis. Sed apud Marchianenses recolitur praedie sive xxvii Octobris, ad quem diem isti habet Molanus: Elevatio corporum SS. Eusebiae atque Gertrudis. Inscripita etiam cum S. Rietrude matre Adomi MS. Leodicensi S. Laurentii, Martyrologis Benedictinis, Germanico Canisi et aliis. At translatione in novam ecclesiam, quam S. Vindicianus Episcopus in honorem Deiparae Virginis consecravit, factam esse xiv Kalendas Decembris traditur in Historia miraculorum num. 4 quo die in pagi Belvacensis villa ex nomine ejus corrupto S. Isoia nuncupata, celebrime colidiem translationis, decimo quarto Kalendas Decembris ibidem num. 18 traditur: quae inde descripta habet ad hunc diem Molanus.

Cultus sacer 16 Martii,

et 17 Martii;

elevatione corporis

17 et 28 Octobris.

18

translatio 18 Novemb.

7 Testatur idem Molanus. Se ibidem scriptum invenisse, canobitas depauperatos praedicationes quosdam cum corpore S. Eusebiae misisse in Angliam, eo quod regnum illud ditissimum haberet incolae et erga Sanctos indiligentes maxime liberales. Sed B. Eusebia nec miraculis ibi clarere voluit, nec elemosynis ditari. Unde Anglis nihil offerentibus, pauperiores et confusi relierunt, et simul didicerunt, necessaria ipsis deesse non posse, nisi prius canobitalis disciplinae rigorem desererent. Haec Molanus. Mirans in Fastis Belgicis ait, quiescere illum Marchianis in foveo argenteo valde pretioso. Rayssius in Hieroglyphico Belgico pag. 292 appellat thecam pretiosissimam et sumptuosissimam: de qua fabricata agit in Historia miraculorum num. 13. Idem Rayssius pag. 411 tradit in Collegiata Ecclesia S. Petri Duacena civitatis adservari eam integram praclarissimam Virginis Eusebiae, cum junctura majori manus S. Rietrudis matris ejusdem, in theca argentea vitrum habente transversa in modum Crucis esse matam. Quod ex adscripto sequenti diplomate constat.

alta Marchianus

deposito in f. retro oriente F

Cos'ia adservat' tur Duaci.

9 Universis praesentes litteras inspecturas, Jacobus Doene, humilis Abbas monasterii Marchianensis Ordinis S. Benedicti, diocesis Atrabatensis, salutem in Domino sempiternam. Cum venerabilis et discretus vir Magister Petrus Manare, Presbyter, Artium Magister, Decanus et Canonius Ecclesiae Collegiatae S. Petri oppidi Duacensis, nuper familiaris et domesticus noster ad dictum nostrum monasterium pie adfectatus, desideraverit, prout nobis ex ejus verbis innotuit, habere aliquas Reliquias de corporibus Sanctorum Dei Rietrudis et Eusebiae Virginis, ejus filiae, utper eas decus et honor dictarum Sanctorum in praefata ecclesia Collegiata S. Petri multiplicarentur et accrescerent, sincere quo a populo ibidem venerarentur: idcirco notum facimus, quod hodie datae praesentium, cum Reverendus in Christo

Pater

in transpositione et in partium in novam capsam,

A Pater et Dominus D. Paschasius, Dei et sanctæ Sedis Apostolicæ gratia Salubriensis Episcopus, vacaret circa translationem seu transpositionem dictorum corporum Sanctarum Rietrudis et Eusebiæ, quam nostris cura et sollicitudine in domo nostra Abbatiæ apud dictum oppidum sita, faciebat; priusquam de antiquis feretris in serinia nova, nostris sumptu et expensis conscripta, eadem corpora duceret reponenda, ipsa corpora seu reliquias, pannis sericeis concludas et involutas discooperuit et visitavit, ac præsentibus ac adstantibus, qui aderant in huiusmodi translatione pro testibus invitatis, in testimonium veritatis monstravit et exhibuit. Ex quibus siquidem corporibus seu reliquiis pannis sericeis inclusis, videlicet ex corpore sive reliquiis S. Rietrudis juncturam unius digitorum, et ex corpore sive reliquiis S. Eusebiæ costam unam cepimus et amovimus: quas partes seu portiones dictarum reliquiarum, a nobis et per nos captas et amotas, ob singularem devotionis affectum, quem circa cultum et venerationem dictarum Sanctarum, nec non favorem quem ad ipsum nostrum monasterium præfatus Magister Petrus Manare habere conspicitur, eidem realiter cum affectu liberæ dedimus et obtulimus: sub

donatus

B tamen conditione et promissione nobis per eum facta, quod dictas reliquias per eum a nobis gratuito ac munere susceptas, in capsâ seu vase aliquo honesto et decenti includere et reponere curabit. Præsentibus ad hæc præfato Reverendo Patre Domino Salubriensi Episcopo, ac Reverendis Patribus et Dominis, D. Carolo Aquicinctensi, Augustino Arovasiensi et Joanne Viconiensi monasteriorum respective Abbatibus, cum pluribus aliis viris ecclesiasticis et secularibus ad ipsius transpositionis seu translationis actum evocatis et invitatis... Anno Domini MCCCXXXVII Indict. x, die Jovis in vigilia festi B. Matthei Apostoli et Evangelistæ vicesima mensis Septembris, Pontificatus sanctissimi in Christo Patris et Domini nostri D. Pauli divina providentia Papæ III anno III.

anno 1337.

Petrus Bonnenuyt Notarius Apostolicus et insignis Ecclesiæ Collegiatae S. Amati secretarius et scriba.

VITA

Ex codicibus MSS. Marchianensi et Burgundico.

PROLOGUS.

Cum primum animum ad scribendum appuli, in hoc magnopere sudandum credidi mihi, ut, quæ oppella ingenio mei aliorum commendanda erant notitiæ, nec obscurarentur sensu contractiori et sermone, nec fastidia essent profusione. Malebant siquidem ex moderate plurimis consultum, quam ex venustate placere arbitrio paucorum: nec tamen idcirco viliori exceptu reprobari opusculum, et eam ex qua narrationis accipit emolumentum. Licet enim juxta Crispum, acta virorum fortium tanto sint præclariora, quanto ea potuerit verbis extollere præclara ingenia; minime idcirco despicabiles habendi omnimodis, quos obscuros reddit ex clarissimis actuum textus abundantior his, quibus offenditur disciplina grammaticæ artis. Nec huiusmodi scriptoribus succensendum, quod non contigerit eis aliquando fontem lamhise Caballinum, aut infra hicapitem somniasse Parnassum, et nescita aggredi præsumpserint. Nempe post interdictum incircumcisus domus Domini ingressum, Doctrina Christi non constringitur regulis bonati: cum utique plus contulerit Christianitati simplex rusticitas piscatorum, quam exquisita urbanitas philosophorum. Et si est imperitus

Auctor noticum stilo exequat

sermone sed non scientia, cujus Doctrina per totum pene mundum fides intonat Evangelica; qui usque ad tertium cælum raptus, audivit ineffabilia verba, non ut Africanus inepta somnia, Macrobi commentis eventilanda. Nauci pendentium ergo quid mendax Græcia, quid poetica garrulitas referat falsitate ornata. Scilicet alienigenam prisca non prohibebimur ducere lege: verum nisi prius raso capite ceterisque superfluis recisis, ducatur legitime, Syromasten Finées compellimur formidare. Servus vero ille nequam de Evangelio ideo damnationis æternæ addictus est elogio, quia talentum intellectus terræ mandare, quam cælo maluit destinare. Proinde cum hæc mihi penitus non ignota, et his pro locorum qualitate inserta aliquantulum a legentibus comparare possent gratiam; multi usitatis incumbere, quam exquisitis illaborare. Hic igitur auro obrizo pretiosior contextus narrationis, de vita et conversatione sanctissimæ Eusebiæ Virginis, quem compulsus obsequela fraternæ caritatis, posterorum notitiæ transmittit scriptis: inhians potissimum huic remunerationi laboris donari me a Domino ejusdem obtentu Virginis, quibus superabundo nocivis. Nec quemquam moveant quædam initio præolata, quæ minus videantur conducibilia, quia absque his non poterat exordiri narratio ipsa.

D EX MSS.

CAPUT I.

Nobilis et sancta progenies S. Eusebiæ. Ab obitu S. Adalbaldi patris vita monastica cum matre.

Francorum regnum a primordio sui in status perfectione, multis angustiis floruisse, cum fidem faciant aliarum gentium et maxime eorum historia; ex hoc satis est probabile, quod strenuissimum Principum semper administratum est industria et virtute quod regni soliditas creditur fore. Siquidem ubi cum consilio sentit virtus, minima etiam res in maximos efferuntur proventus. Suffragatus est modernis Christianæ quoque religionis cultus: qui per Regem Ludovic, agente S. e Remigio Episcopo Remensium, eis feliciter initiatus, nunc usque augmentatur felicius. Quæ vero occasio fuerit susceptio fidei, vel Regi vel ipsi genti, suis in locis plenissimo potest inveniri, cujus hic summam libuit titulare in indicium vel confirmationem nostræ narrationis. Quartus autem a Ludovico d Lotharius ex avita successione regni susceptio moderamine, cum illud rexisset strenuissime quadraginta et sex annorum ferme tempore, defungitur e, Dagoberto filio relicto sibi successore. Qui imperio potius nequaquam pietatis et consanguinitatis suorum oblitus (ut multis, pro nefas, abusivus est usu) fratrem, non tamen uterinum, nomine Hairbertum asciscit in regnum, delegans dispositioni ejus pagos et civitates a Ligori flumine usque fines Wasconum. Quo ille donatus honore, et omulus optima in parte amplitudinis meditationis fraternæ, licet quæ erant delegata possent ei sufficere in omnimoda obsequiorum expensione, tamen satisfaciens animo cupido laudis ex virtute, collimitaneum suo regnum Wasconia frequentibus bellis exuperans, sibi coagit colere. Sed eo humanis h exempto, quæ vel data vel acquisita erant rediguntur sub Dagoberti imperio.

a Post Chlotodewm aliosque Reges Francorum

b c

Chlotario 2 successit Dagobertus,

d

F

e

a morte Chariberti motuarchu:

h

sub quo S. Adalbaldu Francigena

i

k

3 Sub ea tempestate cum eventum varia occasione Wasconia et Francis et patiensibus fieret sub permeandi communitate; quibus Francigena, nomine Adalbaldu, non ex mediocribus quilibet unus; sed inter Palatinos Procures potentissimus, locupletissimus in i fundis et mancipiorum redbitis innumeris, visa ibi puella nomine k Rietrude jam nubilibus contigua annis, quantum ad ingenuitatem nobilissimam

lem Christo thesaurum super aurum et lapidem pretiosum.

6 At frater earum Maurontis seculari habitu adhuc potius corpore quam animo impeditus, operam dabat obsequiis regalibus, ut competebat officio et nobilitati ejus. Ipse quoque tandem adeptus pro voto cupita, abdicato omni seculari honore et pompa, a B. Amando insignitur Clericali tonsura. In monasterium etiam susceptus Conversorum more, multis quibus erat posterior ordine, factus est in brevi prior religiosa conversatione. Cui exemplar singulare in justitia et sanctitate, ut S. Amatum Dominus in collegium dignatus est addere, ut in eo haberet speculum perfectioris vitæ. Hic primum Antistes Senonensium apud Theodericum Regem, alterum suis temporibus Nerone in servorum Dei persecutione, de infidelitate insimulatus et a sua Sede exiliatus, eidem Mauronto Dei famulo fuerat commendatus. Qui beatus vir in tot sibi occurrentibus adversis nequaquam corde oblocutus est aut labiis, sciens quod omnis vita hominis super terram tentatio est in comprobationem sui.

S. Maurontis a B. Amando altonus degit

n

cum S. Amato Episc. Senonensi exule.

A bilissimæ conditionis, animo in eam collapsus, nuptias petit a parentibus. Et quia erat, ut dictum est, opinatissimus divitiis et præsapia (siquidem mater ejus Gerberta et S. Gertrudis, nunc in Hammatico monasterio a se constructo quiescentis, extitit filia) visum est parentibus memorata virginis non contraire petitionibus viri tam illustri. Fit ergo actum, quod Dei præsentia disposuerat fore fiendum, licet absque consensu quorundam virginis consanguineorum. Et juxta morem sponsalibus datis, dotibus enumeratis in exemplum Patriarcharum sociantur, propagaturi semen cui ab omnibus generationibus usque in seculum benedicatur.

4 Nec sterilis puerpera in conceptione, peperit viro filium, m Maurontis nomine insignitum in baptismate, qui postmodum pro merito castigatæ vitæ Diaconi etiam donatus est gradu et honore. Tres quoque filias ex eodem conjugio suscepit, n Clotsendem, quæ postea in monasterio ejus Marchenensi præfuit, Eusebiam quoque et o Adalsendem, quæ repudiatis carnalibus nuptiis pretiosorem his amplectens virginitatem, meruerunt in terris vitam exemplificare celestem. Hos ergo parentes ad altiora contendere cupientes, et per se et per Deiservos sibi familiariter studuerunt in lege Domini efficere perfectos et probabiles. Mauronto denique sanctus Sacerdos p Richarius, bonorum omnia præconio dignissimus, Pater spiritualis extitit: Clotsensem Præsul q Amandus, laica virtutum suarum quaquaversum notificatus, ex sacro fonte suscepit: Eusebiam r Regina Nantildis Conjux Dagoberti Regis. In susceptione autem spiritualium filiorum valuit oratio tantorum Patrum, quæ eos et Deo reddidit contemplabiles, et sui pro posse imitatores. Quantus enim erga Dominum eorum fuerit affectus, indicio est miraculorum et virtutum per eos ostensarum effectus.

m
gignuntur ex et S. Maurontis n

o

Clotsendis, Adalsendis et Eusebia

B

p

q

r
a Nantilde a sacro fonte suscepta.

5 Vir igitur illustris Adalbaldu, felicissimæ Rictrudis maritus, cunctis quibusdam rei familiaris exigentibus, arripuit iter Wasomiam versus, fatale sibi, ut post modicum probavit eventus. Nam inter itinerandum insidus apponitur eorum, quos supra diximus non assensisse in ejus conjugium. Prævaluit ergo iniquitas eorum adversus innocentem virum, sublatusque a nobis hominum oculis sistunt conspectibus divinis, in consummatione certaminis parem factum suo sanguine decoratis. Affluit illico conviventium obsequii famulerum Dei, a quibus sibi debitum accepit honorificæ sepulture locum, qui usque hodie moritur experiri, ejus pignora retineat commendata sibi. Nec potuit matrifamilias esse celatum quod ita luturum ante erat præsitum. Quæ certissima facta de viri consummatione, licet tristaretur pro sua viduitate; tamen letabatur in illius glorificatione: utpote quem sciebat stela immortalitatis candidatum, jam cum Christo regnare. Celebratis igitur pro tempore exequialibus officiis, inter consilium cum Philochristis, qui erant ei a secretis, de effectu suo salutis: inter quos B. Amandus consilii præsentia et subtilitate erat præcipuus. Cujus lætatu et admonitione aggressa (quod etiam adhuc viro vivebat, si humanum aliquid contingeret, disposuerat facere) decrevit se divina famulatu mancipare sub sancta Professione. Eligitur itaque locus hinc proposito optissimus, Martianas nomine, in monasterium super Scarb fluvium situm. Quod, quantum datur conjici, tempore junioris r Lotharii, patris relictæ Dagoberti, extractum solertia B. Amandi et impensis fidelium, ad ea usque tempora florebat augustissimo, utpote in ejus opulenta plurima videbantur operam dare. Hinc igitur locum venerabilis Matrona eligens quasi a Deo suo salutis oblatum, obtulit quoque necum tres filias Virgines, desiderabi-

S. Adalbaldo octavo,

s

S. Rictrudis

C

ex consilio S. Amandi,

t

Marchianense monasterium ingreditur cum tribus filiabus.

CAPUT II.

S. Eusebiæ prefectura monasterii Hammatici. Obitus, translatio.

Eodem tempore sanctissima Gertrudis, cujus mentio habita est, imprimis in monasterio Hammaticensi suæ dispositionis naturæ concessit debitis, ex spe diutina activæ exercitationis assumpta, ad emeritam rem contemplativæ requietionis. Cui loco regiminis a successit Virgo prudentissima Eusebia, ejus proneptis, ætate quasi ter quadrigenis Quapropter mater præcavens ei adversus astus persuasoris nequissimi (nec enim eam latebat, quæ sint ejus machinationes contra eam etiam aunositate jam maturiores, nedum Virgo fragilis ejus obniteretur versutiis) jussit eam sibi accessiri, secumque voluit in monasterio conversari. Illa ignita voluntate matris, imperium ejus renuebat omnimodis. Tentatum est id secundo et tertio, sed inventa qualis et primo. Proinde mater compulsæ est per internuntios potestatem h regiam appellare, votumque consequitur ex rescripti consignatione, quod liceret ei in filia jus maternum exercere. Legatione missa denno cum regali edicto, illico invita assensum præbet Virgo: assuensque avic loculum et de Reliquis inibi conditis Sanctorum, prout illi est visum, cum omnibus suis secedit ad Hammatico ad Marchianense monasterium. Tota obvium processit Congregatio, excipiuntur Sancti cum cereis et thymiamaternis et psallentium choro, ac deferentium eos affectu et amore debito.

S. Eusebia duodecimo

F

a
preficitur monasterio Hammatico

a matre, cuncta,

b

intra migrat ad Marchianense monasterium

8 At mater ex spe rem adeptæ, quot diebus ageræ cum

A cum filia, ne aliqua de reditu animo ejus insideret molestia : deleret potius primam voluntatem secunda : disceret etiam humiliter subesse : non aliqua fastus aut secularis rei cupidine velle preesse. Verum illa nihil in eo proficere in quo vincebatur desiderii magnitudine, in alio vero igni oleum addebat : quia quod plenus ardebat, plenissime accendebat. Quid plura? Non poterat ab animo ejus expungi, quod reciprocus amor quotidiano desiderio innovabat sibi. Diebus et noctibus hæc erat omnis intentio operationis ejus, ut competentem effectum affectui suo tribueret Dominus : satisque faciens animæ, cum hoc non liceret alio modo, surgebat in tempeste noctis silentio, relictis pro cautela minus perpendendi ante lectum sandaliis : iuxta quod dictum convocans e S. Amatam Episcopum et monachum cum quibusdam aliis quondam suæ congregationis, recurrere ad desideratum propriæ pravisionis monasterium. In quo pernoctans celebritate vigiliarum et orationum, totum etiam diurni cursus implebat Officium, sic quod renascebat aut in ipso gullucinio, aut diem prænuantiante lucifero, ut etiam ad vigiliis Fratrum interesse collegio. Nec gravabat eam quelibet asperitas frigoris, quamvis incederet pedibus nudis, essetque tenerrimæ atatis et corporis : quia pene impossibile effecit possibile vis amoris.

9 Nec vero latuit res diutius : fuerunt qui banc deferrent maternis auribus. Qua illa cognita, iterum et per se et per suos comminationes exhibens et blandimenta, cum casso labore sua videret consumi conamina, virgis compescere ejus infantiam proficuum rata, imperat germano ejus Mauronto sua in hoc exequi jussa. Quo obsequente non ex consensu eruditatis, sed obtentu castigationis, subditur Virgo adjudicate correctioni. Sed dum inter verbera hæc illacque declinando eludere nititur ictus, capulus gladii, quo qui eam tenebat forte erat accinctus, lateri illisio est illisus. Quæ illisio adeo inflicta est gravis ut hæc occasione sæpissime extussiret quamdam feculentum commixtionem sanguinis, ac in testimonium patientiæ et subjectionis non careret hac passione usque diem suæ decessionis. Ferunt aliud quoque tunc contigisse : a flagello, dum illa corripiretur, excussim virgulam terre inhaesisse, et absque ullo succi incremento protinus fronduisse. Est apud vulgus hoc quidem in opinione, quod ab eo ruminatur ex antiquitatis traditione : et mirum cur qui alia scripsere, hoc eo modo posteriorum subtraxerunt notitie. Hæc etenim causa quibusdam videtur incredibile, sapientibus autem palato cordis minime, quia scium et in hoc illum valuisse, ad cuius nutum virga Aaron jam damnata ariditate potuit non solum reviviscens florere, verum etiam germinans sui seminis, fructum proferre.

10 His et similibus mater certificata nequaquam hæc fieri absque voluntate divina, accersit Episcopos et Abbates, ut eorum consilio acciperet, quidnam ageret de filia. Qui in omnimoda adhortatione sibi vicissim succedentes, cum de flectenda Virgins constantia omnis eorum cluderetur spes, dant consilium matri relinquere illum suæ voluntati. Annuit illa licet invita : quod libenti animo amplexatur ista. Fit ingens gaudium pro concessio reditu omnibus suis : sed et aliquantulus moror pro separationi fraternæ solidaritatis, per quam caritate intercedente ex duabus quasi unis erant congregationis : quod tamen instantia temporis patiebatur. Osenla multiplicatur, alterna commendato ad Dominum affectuosa inprecatione iteratur : qua omnia extremo vale finiuntur. Commentu interva apparato ordinatissime, confirmata matris benedictione atque ut in proposito permaneret, adhortatione, cum sibi faventibus solvitur abire. Præcedentibus itaque sanctis

comitibus eorum exultationis, veniunt ad sanum non jam cœnobium, sed diutina solitudine quasi quoddam neglectum domicilium, continuato religionis cultu ex unanimitate inhabitantium efficiendum protinus habitaculum deliciarum. Quis etenim referre sufficiat, quæ ibi deinceps virtutum coaluerint incrementa? Fervebat ibi caritas nec minus obedientia, assiduitas in continuatione orationum, similiter vigiliarum, et ut ita dicam, erat illic conciliabulum omnium virtutum.

11 Exemplabatur enim in capite, quid reliqua membra dignum ducerent imitari vel agere. Ipse siquidem animus, Virginis prudentissimæ ex morum qualitate et habitus sui dispositione imitabilem se præstabat in omnimoda virtutis specie. Prudentia in ejus verbis et actis, justitia in discernendis ju licis, temperantia in concessis, nemum in interdicitis, fortitudo in adversantibus sive prosperis. Et quid opus inferri speciale, ubi adesse illud fident facit præmissum generale? Iste enim quatuor virtutes etiam sapientium sæculi auctoritate omnibus notantur excellentiores : quibus reliquæ supponuntur ut speciales. Si quando necessitas prelationis cogebat eam secularibus interesse negotiis, nihil penitus ex his ipsius hærebat animo, cui denegabatur ipsa etiam habendi voluntas et cupido. At non cui sit fastidio prolixior æquo hæc ethica contextio, utinam hoc compendiositatis epilogo : nullum omnium nostrorum fere temporum in hac gratia excellentium sic obtinere posse virtutes singulas, quomodo illa obtinuit universas : quas ut promereri elaboravit, ita et oculare studuit.

12 In hujusmodi itaque exercitiis *d* septem minus tricenis vite hujus transcurris annis, cum ex divina præmonstratione præcisset diem suæ glorificationis instare, convocat omnes, qui sub se militabant in sancta Professione. Et quamvis molestam sciret fore futuram, indicat tamen accelerari sibi transitum. Hortatur eos in caritate fraternitatis permanere, propositum illibatam inviolatumque custodire, obedientiam exequi promptissime, nec desperare de divina providentia, licet illis sua subtrahatur presentia. Cumque consolaret eos his et hujusmodi multis reddidisset, atque commendans illos Domino ultimam vale dixisset; repente domus, in qua decumbebat, tanto luminis irradiata est splendore, quantum vix unquam humani oculi potuerint videre : aut si viderunt, ut et illic nstantes experti sunt, minime quiverunt sustinere. Quo abscedente, jam tunc causa presentie, Nam felix illa anima carnis utique intemperata, Spiritus sancti gratia cooperatrice, ergastulo soluta, cum eadem claritate assumpta, sponsi cœlestis obtutibus assignatur, nitidissima virginitatis cyclade candidata, et pretiosissimæ virtutum moniliis compta : ubi organizans canticum immaculatarum, agnum sequendo tripudiat. Quis ibi continuo increverit luctus ex eventus et mororis acerbitate humanis animus computando facile intelligit, ex ipsa quotidiana consuetudine inter multumodos eventus hac miserabilior conditione, licet in talibus sit gaudendum potius, quam pretiosum in conspectu Domini mors Sanctorum ejus. Tunc ex more funebribus obsequiis exequatur, feretro imposita in ecclesiam, nomini et honori Apostolorum Petri et Pauli consecratam, defertur : ubi non sine iterato suorum genito et planctu in spo Resurrectionis terra terra mandatur.

13 Ipsa autem Ecclesia, quantum ad loci dignitatem et sui principatum, prorsus angustissima, adeo erat incompetens, ut tanti thesauri retineret pignora. Quædam vero nobilissima mater-familias, nomine Gertrudis, relicta ejusdem et Ingomari, viri

D
EX MS9præstatis
exemplo
virtutum
virtutum :

E

d
prævidet diem
mortis suæ :adibus celestis
lucustrata,K
mortuus

sepellitur -

e

sane

C
furim singulis
noctibus
Bauematicum
orationis
caussa nudis
pedibus
properat :jussa matris
vergi
corripitur :quarum
particula
subito
fronsceci, te,impreca
matre
facultatem
Boministrum
releudi :

D

transfertur ad novam ecclesiam

A sano illustris, et ex seculari facta monasticae conversationis. Christum quaerendo consolationem suam viduitatis, pro vitae merito praeferta est ibi, locum obtinere regimini. Quae cum alia disponderet prudentissime, nitelatur omni ea in parte locum nobilitate, scilicet ut augustius templum edificaret: quo beatissima Virginis ipsana transferret. Deputatis itaque pro posse impensis, cum opus illud urgeretur diebus singulis, tandem ad fidem usque perductum, suo tempore est dedicatum. Tunc invitato f. Atha quodam sancto, ut creditur, viro, Patre cœnobii Atrebatensis cum convicentur maxima frequentia utriusque ordinis, sed et personarum exteriores decreverunt in commune solennes letitias agere, triduo jejunio intercedente: ut divina clementia dignaretur palam facere quid sibi placitum foret super transferendo virginis corpore. Jam tertia noctis celebres agebantur vigiliae, ex actis duarum pari devotione, et ecce quibusdam visum, quorum ad id singulare erat meritum, quasi missam manum hominum, quae comendo emovere sepulcrum Virginis, innabat annere se eorum votis. Illico sublata omni dubietate, levantes sacras reliquias, alternantibus chorus modorum sub alterna modulatione, ab ipsa in novam basilicam detulere, ibique Missis celebratis, in designato loco recondidere. Qui quamdiu communito pignore est perfruitus vivere eum, per quam vigilat, meritis et virtutibus est expertus, convalescentibus inibi quacunq[ue] valetudine oppressis ad laudem et gloriam omnipotentissime Deitatis, in unitate Trinitatis, nunc et in secula seculorum permanentis. Amen.

claret intraculis:

a Circa annum 655. — h. Chlodovi 2 filii Dagoberti, in carmine purpureo Dagoberti exprimitur. — c. Omissum est in lectioibus mona. S. Anati et melius ut supra late probatum. — d. In carmine legitur his deus et fructus annis, sed 23 annis. — e. In quatuor hinc praesules et gaudes, Comes Veromandunum eo tempore creatus a S. Austeno, in Vita S. Eligii Episcopi Autunensis. — f. Alia, alia Hulla primus monasterii S. Eduardi quod Atrebatensis abbas constitutus anno 630. ne sequente 631 solenniter a S. Vaudicino consecratus: mortuus creditur Kalendas Februarias anno 710. Constante a nobis dicta ad Vitam S. Fedasti h. Febru. t. 6. pag. 788.

ITEM II CAPUT CARMINE EXPOSITUM.

Ut nituit primis glisrens virguncula gestis.

A S. Rictrude Liberi commendantur perfecta Magistra:

Indolis egregiae felix Rictrudis amore Accumulata, sibi documen dabat inveniendi Modulus ornatum, se facta praeduce, vitam. Quicquid votorum fuit hoc, nequis foret horum Exors utorni merito conamine regni. Ac voluit est moris, quibus est ea cura, docendis Concrevisso seios in qualibet arte magistros, Plemus ut pateat quod tecta sententia voluit: Sic ibi cognorat aliquem quem diva beabat Actio notorum, quem perspiciebat agendum His exor itur, illuc mittebat, ut illic Summet effectum perfecto vera captum. Adhuc summi simplex Eusebia, castis Impensis avae Gertrudis iustitiae Instinuebatur: Praeclata fuisse refertur Illa monasterio, quod quondam divite voto Extruxisse datur, ut verum fama fatetur; Hammaticum vocitatur praesens ex patribus actas, Hic erat illo saepe conventus, et Ordo magister Adversum vitam duontur, serlique caterva Contemptrix; avia eui decedente, beata Fecititur Virgo: nec erat quis, qui foret in hoc Adversum, omnes uno sub nomine a voces, Jam his hinc ter agitaverat illa Decembres: Hae hinc atatum sit inops et consiliorum, Et quacunq[ue] sibi post possint esse saluti, In quavis partem proclivis, nescia sortis Mensuræque sumo; non hae tamen illa cavere Nescit; major erat annis prudentia mentis, Vincobatque senes annosus actio solers.

S. Eusebia dicitur p. com. S. Gertrudi inspicunda

tu Haec mallico monasterio,

a et sneccit duobus,

supra v. atem matura.

2 Vi superante, locum linquit quem noctu regendum.

At stupet ad factum mater Rictrudis, ut ausum Audiit illius, metuens quoque praecaverit illud, Quod non tuta fides, ubi savior hostis adurget, Cum b sit in hoc avo vitiorum fex c adolenti. Imperat accessi; mandatum dirigit illi, Ad se contendat, ac non sua sponte relinquat. Itur, defertur legatio, commemoratur Matris ei velle; sed denegat illa subire, Tentatum crebro; sed nescit Virgo secundo Detrudi pulsu, primo stans nixa repulsu. Judicio Regis Dagoberti Res ea juris Deficit edicto, compulsu a matre relatu Causam deserere: cui statim Rege favente Mittitur Eusebia. Non differt accelerare Haec, licet iavita: discedens, pignora sacra, Gertrudisque suae loculum devecat ab inde. Subsequitur chorus omnis eam, plebs ipsa regenda Nuper suscepta: sat justum quippe probabat Omnimodis pietatis ei solatia ferri. Vix pauci resides: sed et his pleret officiales Ne desint cursus, deserte turve locellus. Nec mora progressus: ubi ventum, suscipiuntur Laudibus bymnisonis Sanctae comitatus herilis, Affectu merito pietatis ut exigit ordo.

b c Justu matris revocata permanet.

o uno Chlodovei.

ad id imperio Regis:

ultima venit h. d. Marchianente monasterium.

E

3 Non valet ex animo deleri sancta cupido.

Cesserat in votum pro nata sollicitudo Matris, sublatis reliquis haec ultima curis. Delendam penitus ejus spem d velle prioris. Haec etenim reside frustra conamen adesse Tractatum, dum semper adest ferique perurget Hoc animus, quod spes optat, speratque voluntas: Fit labor hinc exspes, casso conamine mater Id tentat: non hae vento quae cedat arundo, Immitis solidae perstat fundamine petra. Alternis vicibus animus hinc sufficit unus. Terrores ridet, et blandimenta perhorret. Non est vis ulla, quae mentem semper amatam Auferrat aut minuat nisi permutatio sola. Cumque satis sibi aliter fecisse nequiret, Impermissa die peragit saepissime nocte: Accitis siquidem, similis quos ardor eidem Conciliabat (Amatus erat venerabilis in his Jam dudum Praesul, tunc vero monachus exul) Hammaticum properabat, ibi divina gerendo Pernoctans, toti supplet solvenda diei. Non in eundo mora, quamvis vestigia nuda Aetatis tenere possent incepta gravare: Frigore vel modico leviter quamvis adusto. Denique praeelecto, dum discedebat ab ipso, Haec tegumenta pedum linquebat, ne foret horum Quodlibet indicium, si discuties pavimentum Caleus erraret: quod si par illud adesset, Forsitan absentem fore mentiretur ibidem. Lucifer ut Venenis finctus vice prodere terris Mutatam e (de qua sat congruit etymologia Nominis, ex tuta qua designatur ab hora) Haec, nox divinis qua cultos religionis Excubat, Hammatico digressa relibat, et aucto Ex sociis numero, psallentes inter agendo Abdebat factum, sic maturando regressum: Abdebat: verum tenuis scintillula tantum Accipit augmenti, quantum dat cura fomentis: Vix modo visibilis jam servat lumine multis. Hinc Evangelium sonat, haud praestare profectum Tectum funale, quod f si fors urna pateret, Magnum g, dum multis micat hinc scintilla salutis.

d effectu degit Hammatici.

nocte cum S. Anato et alia:

F

eo nbi nudis pedibus in frigidis.

e

rever et mane cum abis Officio divino saluere:

f

g

Verberibus

4 Verberibus torta, nec sic devincitur illa.

Virginis affectus talis sub amore negoti
 Insinuatns erat Matri : fuit amplius illi
 Atque sibi, verbis nil suffragantibus ipsis.
 Ac decuit dignus citius restringere usus :
 Tentat verberibus grassans expellere virus.
 Virus credebat quo virtus sancta vigebat :
 Cor perscrutatur Deus : ast homo carne tenetur,
 Cernit confusum, ceu mentis motu, vultum :
 Sed non discernit : Deus hoc proprium sibi fecit.
 Dicitur, (et vero fit proxima dictio) toto
 Nisi cronantis furari membra flagellis,
 Virginis illius capulo gladii latus : illo
 Forte erat accinctus, hanc qui sustollere jussus.
 Visceribus tortis intrinsecus, exteriori
 Vulnere quassatæ, cruor emanabat ab ore
 Ejus persæpe spito permixtus, et usque
 Extremum vite h hæc fertur tormenta tulisse
 Hinc veniet signum, quod non est prætereundum,
 Unde vivere potes et inest quod tollere debes.
 Nempe flagellata, post vulnere postque flagella,
 Martyr Eusebia, pietatis nomine compta,
 Alloquitur fratrem, super hac re conqueritantem:
 O Germane, viam quid in hoc queris spatiosam?
 Lucentes tenebras cernens, miraris et istas :
 Invenies aliam, quam dicunt scilicet arctam
 Quid faciat dextra, non debet scire sinistra.
 In tenebris sanctus lucem petit Nirodemus,
 Lucem, que verax terras perlustrat et astra.
 Josephi justus erat et justitiam simulabat,
 Occultusque sua prudens benefacta tegebat.
 Sed Salvatoris nocturno tempore nostri
 In montem facta pia nos oratio salvat :
 Servula ejus ego, ejus vestigia signo.
 Ipse meum speculum, simul exemplar venerandum:
 Quo faciem h miror, quo mentem denique purgo :
 Ipse prior sanxit quod alumnos vult operari.
 His dictis, sumptum, Domino coulisa, flagellum,
 Atque solo fixum (slictu mirabile) siccum
 Protulit in viride folium novitatis honestie ;
 Virgaque porrecta larga distenditur umbra,
 Et monet hæc testis tante virtutis in animis.
 Mox stupet attonitus frater, veniamque precatur,
 Indulgetque soror prudens Eusebia Virgo.

5 Annuitur reditus quia non vult esse retentus.

Fit mirum matri quapropter filia tanti
 Penderet atlligi : stupet ad miracula facti,
 Nec sibi jam per se consultum sat putat esse :
 Accersit quesque, quos vulgat religione
 Percelebres fama, narratur in Ordine caussa.
 Consilio placet his uti, mentemque puellæ
 Attendant rursus : inhiit constantia cassum
 Tentamen : veluti narretur fabula sardo,
 Concedunt victi : dant quod stat mage matri
 Concilium ; Velle linquatur ut ipsa, suoque
 Arbitrio, quando non quit divellier ipso.
 Annuit illa, licet invita, quod accipit ista
 Exultans : celebre fit hoc fautoribus hisce
 Quis Præolata fuit, et adhuc prodesse valebit,
 Congaudent animis accepta spe redeundi.
 His tamen affectus patitur, quod dissecientur.
 Hic amor haud fictus fuit his plenissime, ejus
 Verax unitur vero vegetamine virtus
 Sancti l dilectus : dum multi sunt velut unus
 Ensis, quovis qui sine notetur honesti.
 Finis honestatis jus sacre religionis,
 Quæ perfecta bonum summum dat : credimus istud
 Esse Deum, quem qui sapuit præcellere novit

Omne quod est, esse potuit, quandoque valebit. D
 Interea totis fervet discursio tectis
 Accelerans reditum; referunt sacra xenia secum,
 Ipsum videlicet thesaurum Reliquiarum.
 Præcedunt illæ : succedunt hi modulante
 Consensu vocum, quem temperat altius actum
 Applaudens animus, talis concordia cantus
 Continuator, eum quo fert iter usque locellum.
 Usu mutato prisceus reparatur et Ordo,
 Ab his, condigne locus instauratur agendo
 Religionis ad ollicium, columenque mantentum.
 Publica res, illa studiis ferventibus aucta,
 Accepit cumulum perfectius interiorum.
 Atque bonorum tunc locupletius exteriorum.
 Illa sagax dispensatrix, utrinque beatis
 Exemplis socios callebat reddere cautos :
 Victu consulere, vestitu quando necesse ;
 Sobrietas, piety, patientia grandis in illa,
 Judicique comes discretio, mansuetudo
 Non minor : obloquiis nunquam devicta fatiscit ;
 Nil docuit verbis, quod non monstraret et actis,
 Et ne multa loquar, avo prudentia major
 Omnigena virtute probam perfecterat illam.

6 Migrat hospitii prudens Eusebia carnis.

His incrementis his demis et tribus annis
 Accumulat meritum, quod ultra scire profectum
 Carnis sudorem parit : hinc conditor ipse
 Abbreviat requie, qua protelanda balore.
 Præscit hoc solers industria, Flamine sancto
 Inspirante, refert propriis, quantoque ab his
 Anferri sese, sed non dissilare : quippe
 His conservandis presentem vim Deitatis.
 Sint memores tantum mandatis invigilandum
 Ejus, sic posse mercari premia vite ;
 Intemperata sui conservent intima cordis
 Illecebris seeli, qua tradunt perditioni
 Infaustas animas his colluvionibus usas,
 Fimerat solando suos hortarier : at hos
 Lavadit subitus terror, non exultus actus
 Splendor, horrifice tota diffunditur æola
 Qua decumbit hera : presentium lumina tanta
 Lux vincit, trepidi nequeunt discernere quid sit,
 Donec lux cedit, cum qua cedente recedit
 Spiritus Eusebiæ purus, sacer, intemerato
 Hospitio carnis, qui conubiliantibus hymnis
 Carminibusque novis in tandem virginittatis,
 Occurrens Sponso, castis complexibus ultro
 Ipsius asseritur, quos virginittate meretur.
 Vestitu, cyclade super oborto radiante,
 Laureâ condecorat caput in quo lilia vornant,
 Pectore dragona micat, quam viva smaragdus
 [numbrat.

Tunc sedo sponsi propior, miratur olympi
 Sub pedibus culmen, sub se splendescere collem
 Lunaremque globum, vel que sunt optima rerum
 Terrigenis : antiquum Beemoth videt inæteritum
 Crimimbus, pro se ferventi felle tumere,
 Quod lucrum summet non eum pereuntibus auget
 Reges, Magnates, proceres in honore tumentes
 Ridet spe vana pasci, qua i gloria mundi
 Perpetuo tribuatur eis : que si breviori
 Tempore permansit, non et sine fine manebat.

7 Quid proprium meritis hæc nunciatur in altis

Hinc indepta suis mortis discreta vicissim
 Præmia, cælitibus summis sociata resultat.
 Cui pudor ingenuus, celebs, decem addidit istud.
 Addet Apostolicas arces hæc scandere, ductans
 Plebeculam præ se numo quavis brevior,
 Attamen

jussu matris
verberatur :

capulo
æditur :

excusat se
S. Mauronio
fratri

flagellum
solo in pugil,
mox fron-
densus :

In tenui
proposito
perstisti

e. consilio
curant
prudens in
permittitur
redire
Bainmaticum :

revera locum
instaurat :

præ vitæ
exempla
virtutum :

præ videt
diem mortis,

adhuc latet
sua

a debis exaltat
luc
illustratus,

miratur :

a spolio
i hralo
coronatur ;
f

computatur
cum Apollida

D claret miraculis.

A Attamen electam, pro qua mercando coronam
 Invigilavit, agens exemplis ad potiora.
 Quid cum Martyribus? Est testis passio, quantus
 Hinc niteat titulus, quamvis sit maxima virtus
 Illæebrias carnis luctamine vincere mentis.
 Cur, cum Martyribus sic sit conjuncta, negetur
 Huic Confessorum paritas? probat istud enigma:
 Omnis Martyr, Confessor: non sic quoque Martyr
 Dicere, quod meritis hæc associetur et illis.
 Inter virgineas fausto pede Virgo choreas
 Tripudians, hymnum discit cantare novellum;
 Quem Sion illa canunt comitantia laudibus agnum
 Millia centena, decies bis bina, quaterna:
 Nec valet hanc quisquam modulari doxologiam,
 Quem non integritas vite docet hoc alagma.
 Hoc n athanasia perpetuat, quod o anastasis optat,
 Extasim laud patiens, sed que verissima cernens
 Post obitum carnis; cum duplex gloria justis,
 Injustis contra duplex agenda gehenna,
 Tunc decies decuplum proventus semine fructura
 Accipies, Virgo; nunc sexagena teneto
 Præmia, jam requies, non expectare labores.

Martyribus,

Confessoribus

Inter Virgines
Virgo
tripudiat:

n o

Presilit assidue: patiens incommoda quisquis
 Illuc, sic comitante fide, properaverit, inde
 Excipit optata, fidei monumenta reportans.
 Hoc, veluti Iarathrum, metuunt irrupere tem-
 Incursus nequam, nec possunt ferre ruina
 Virgineæ dextræ, qua propelluntur ah æde.

[plum

Omniaque prior liber carminum, quod prognos ejus in illo
 dederuntur, cujus præcipua pars est excusa ad Vitam S. Adal-
 baldi patris. In sequenti libro multa et ratio rerum circumstan-
 tum momenti explicantur.

a Subintellige conveniant: nisi malis pro voce legere volent
 id est suffragium ferunt, quod hujus et superiorum temporum
 nus volum appellat. — b MS. hoc avi — c Id est, adoles-
 centi ætati. — d Id est, voluntatis. — e Id est, auroram, a qua
 Matutinum officium dicitur. — f Id est, subintelligendum relin-
 quit et sequens verus majori est luce. — G In MS. si fortuna
 pateret: sed manifestum est aji de haurum que sub medio po-
 sita non pateret præbendo tantum. — g Scilicet profectum præ-
 staret. — h Ha correptus pro sors hinc. — i totic a pietus. —
 k Id est, considero ad speculum, quod Francis mirer, et specu-
 lum miroir. Hispanus autem mirar pro ipso vulgari verbo ge-
 rice accipitur. — l Id est, sancte dilectissimi. — m Id est omne
 quod est, fuit, et erit: impendendus est sensus. Omne quod est
 quod esse potuit, quod esse quandoque valebit. — n Vita im-
 mortalis. — o Resurrectio carnis.

MIRACULA. S. EUSEBLE

CAPUT I.

12

Virtutes S. Eusebii. Elevatio et translatio
 prima corporis. Miracula.

B S Conditur Ecclesia Petri sub honore dicata.

Sepelitur in
Ecclesia S.
Petri:

Spiritus in cœlis hac merce beatur: at ipsis
 Artibus in terris jam lex impensa funebri.
 Claviger æthereus, quo suffragante superius
 Spiritui patet introitus, dignatur et artus
 Sub tegumenta sui tituli: stat honore dicata
 Ipsius ecclesia, requievit qua tumultata.

In Hamaticensi
cœnobio

9 Qualiter ille locus templo potiore novatus.

Nec satis ipse locus tam clari corporis aptus
 Hospitio; quamvis magni stet nomen honoris
 Parietibus modicis; ut succedentibus annis,
 Est præfecta loco natrona probabilis ad hoc.
 Et hæc Gertrudis vocitata refertur, ab amplis
 Sechi deliciis ac vite pauperioris
 Legibus adheens. Jam mors inuitis eandem
 Coniuge præclaro vivherant; auspice Christo
 Consecratur ei sacro velamine, mentis
 Integritata studens, et ei placuisse cupiscens:
 Hæc, ut præfatum merito Prædala, locellum
 Angustum angusto potiore reddere templo
 Tentat, eo ferre satigen ipsana Beatæ.
 Huic independendis operi pro posse paratis,
 Destinât inceptum: certatur: nec redimendum
 Tempus credobat, quia spes contracta vetabat.
 Tandem sublatum culmen templumque dicatum.
 Attha Monasterii tunc temporis Atrebatensis
 Procurator erat; hic invitatur, et una
 Ordinis et sexus utriusvis ab undique cœtus
 Maximus; ut meritis comitata frequentia sanctis
 Constamando preces Deitatis vinceret aures,
 Ut sineret flori quod redederet ejus honori.
 Decernunt tridui jejunia suppeditari;
 Noctu pervigiles celebrant promptissime laudes.
 Tahter exactis lunis, nox tertin votis
 Reddebat vota, cum visio fit manifesta
 His, queis mysterium fidei virtute prolatum.
 Missa velut manus est hominis, signando, quid ab
 his
 Præciperet flori: tumuli tegumenta sacrati
 Vellere comatur. Subeunt hi, nec remorantur:
 Vellunt sacerdotum, populis psallentibus hym-
 num,
 Defortunque noxi sub tecta decentia templi.
 Et post expletas solemnè munere Missas,
 In designato sigatur theca locella,
 Quo super invalidis valida medicina salutis

ad novam
ecclesiam

G

solenni pompa
transfertur:

Ecclesia Hamaticensis quatuor stadiis distat a lit-
 tore Marchianensi: in quo multorum annorum basi-
 lica antiquissima cernitur, in honore B. Petri Apo-
 stolorum Principis a proluxa retro ætate dicata. Huic
 loco præfuit S. Gertrudis, mater Gerbertæ Adal-
 baldi inclyti Ducis genitricis. Constat autem hanc
 ecclesiam temporibus Chlotharii Regis magni, filii
 Chilperici, redificatam esse. Quom locum multa laude
 in scriptis suis extulerunt qui ante nos fuerunt:
 quod videlicet Paradisiace ibi fuerit exercitatio
 vite: quod servorum ancillarumque Dei frequentia
 conventicula; quod ibi in quibusdam tricesimus, in
 quibusdam sexagesimus, in quibusdam centesimus
 fructus spirituali fœunditate pullulaverit, cœles-
 tibus horreis inferendus: quod ibi degentium Deoque
 servientium conversationi cœlum erat. Ibi aliquanto
 tempore Angelicæ dignitatis personæ utriusque se-
 xus commemorantes, atque sub castris Regis æterni
 strenua militia fortiter decertantes, crebris icibus
 congressæ, antiquum hostem Salvatoris auxilio effi-
 caciter prostraverunt. Fuerunt hi, Beatus scilicet
 Amatus Senonensis Archiepiscopus jussa Theodorici
 Regis exiliatus, Levita Maurontis Donnæ Rictudis
 filius, Gertrudis venerabilis ejusdem loci Domina et
 rectrix, Gerberta quoque venerabilis mater Adalbaldi
 Ducis. Hunc ergo locum Virgo gloriosa Eusebia,
 beate Rictudis filia, posthabitis aliis omnibus co-
 luisse refertur.

vignerunt
exercita ple-
louis,

et floruerunt
SS Amatus,
Maurontis,
Gertrudis:

F

et S. Eusebia

2 Post emerito virtutis supradictæ Gertrudis fa-
 mulæ Christi tranquillam dormitionem, que accidit
 octavo Idus Decembris, flos virginens, candidissimus
 ut lilium, promeptis ejus præfata Eusebia, Virgo
 prudentissima, non ventosæ ambitionis dominatu,
 sed caritate, cura et sollicitudine in loco successit
 duoblemis, geminam plebem sagaci industria con-
 tuendo solerter perlustrans, cœlestis exhortationis
 verba et piæ operationis exemplo universis semetip-
 sam virtutis speculum indesinenter ostentans, sereni-
 dum eloquium Salvatoris, dicentis: Luceat lux vestra
 coram hominibus ut videant opera vestra bona,
 et glorificent Patrem vestrum qui in cœlis est. Quod
 enim in bonis maturum esse intellexerat, forti per-
 severantia finel-nus tueri, et in hæc persistere sem-
 per hortabatur: quod vero in quibusdam minus
 perfectum forte noverat, crebris conatibus ad melio-
 rem

duoblemis
mo-ster-i
regimini
aucta

Matt. 5. 16

strenue & r
foculum
cast. et:

A rem profectum sese paulatim extendere, et ad virtutum culmina usque conscendere corroborando inculcabat assidue. Transnigratis autem inde beatis viris, Amato Archiepiscopo, et Levita Mauronto, cum quibus sibi visum fuerat, ad Broilum ejusdem Mauronti monasterium (quod postea loci Incolae Meurivillam, id est, Mauronti villam vocaverunt super fluvium a Legiæ situm, qui de partitione hereditatis matris suæ fundus præstantissimus sortito sibi provenerat) B. Ensebia cum religiosi cultus matronis et ceteris fidelibus usque in finem decreverunt illidem persistere in honorum operum exercitatione, Christo fideliter servientes die nocteque.

3 Hujus sacratissimæ Virginis vitam vel actionum gesta non mihi propositum est corrente calamo plenius explicare : quia quidam scientie profundioris prosa et metro ea luculentissime edidit. Hoc tamen dicendum et nullatenus alicui incredibile debet esse, quod in sanctæ conversationis proposito, dum advixit in eisdem suis locis norma justitiæ et sanctitatis disciplina celeberrime floruerit, opinionis quoque suæ rumor odorque beatarum virtutum longe lateque exinde diffusus ac dilatatus sit. Sed et hoc breviter attingendum, quod mundo cum illecebris et concupiscentiis ejus viriliter superato, et hoste maligno cum pravæ suggestionibus ejus triumphato, virginitalis adeptura bravium, et perpetuitatis emolumentum septimo decimo Kalendas Aprilis gratanter migravit ad Christum. Fabricata autem sibi fuerat minusculæ quantitatis tedicula, id est tredecim pedum longitudinis et septem latitudinis, adhærens ecclesiæ ab Australi plaga. In hac ergo a parte pedum ora constructa et mausoleo composito, omni auro pretiosior sancti corporis ejus gleba in pace sepulta est. Hoc vero oratorium salubre, sanctarum reliquiarum virtute præstans beneficia populis, a quam plurimis vel febribus vel quibuslibet morbis gravatis sapius frequentatur : qui solamen querentes, in fide nihil besitantes, salutifero somno super tumbam cervicæ reflexa soporati, statim cælestem sentiunt medelam et integræ sanitati restituntur. Quod autem scriptorum tarditas et inertia, Dei omnipotentiam et miracula, quæ in Sanctis suis clementer operatur, occultari negligenter sinit, non mediocriter increpanda, sed vehementer culpanda est talis eorum incuria, quibus summi Largitoris providentia et scientiæ donum et efficaciam scribendi contulit, ut notam faciant filiis hominum potentiam suam et gloriam magnificentie regni sui, et Scriptura testatur apertissime, opera Domini revelare et confiteri honorificum esse.

4 Ipso itaque in tempore a fidelibus eo loci consistentibus, et a devotis diversis ex partibus illuc confluentibus et præcipue a quadam Gertrude, laudabilis meriti femina, cujus industria in sancta religione fuerat strenuissima, in honore beatissimæ Dei Genitricis et perpetuæ Virginis Mariæ constructum est templum non longe a memorata basilica B. Petri in dextro latere tondatum. Quod *b* Vindicianus, sanctæ Cameracensis Atrabatensisque Sedis honorabilis Episcopus, B. Auberti successor emeritus, nominis et venerationis ejusdem Sanctæ Dei genitricis Mariæ, quarto decimo Kalendas Decembris celeberrimè deditavit. In cujus consecrationis officio oportuno cum aliis ecclesiasticis personis venerabilis Hatto interfuit, qui a Rege Theodorico electus ab eodem Vindiciano Pontifice, secundo ordinationis sue anno, comitum Beati Vedasti Confessoris Christi Abbas hanelictus extiterat, ideoque simul Gaulouensem S. Petri Apostoli abbatum, quæ in monte Blandinio sita est, nobiliter regibat. Corpus vero sanctum beatæ Virginis Eusebiæ, quod elevatum fuerat de ecclesia S. Petri per revelationem divinam quinto Kalendas

novembris, ipsa die dedicationis translatum est in ecclesiam beatæ Mariæ semper Virginis.

5 Præfata autem Gertrudis sociæque ejus, post laboriosam administrationem hujus transeuntis vitæ, post agones continue perpassos in bonis actionibus et sancta conversatione, unaqueque carum in hora finis et vocationis suæ feliciter egrediuntur de corpore, tendentes ad Deum remuneratorem omnium cum certa spe pietatis illius et misericordie : cada-verum vero membra tumulata sunt in eadem B. Petri basilica cum magnifico honore. Quod etiam si per Dei dispositionem quarundam eorum ossa exinde videntur esse sublata, carnis tamen et sanguinis ejus residuus pulvis ibi relictus est in terra, corpori proprio et speciei suæ restituendus in generali resurrectione et ultima. Vere locus iste sanctus est quamvis neglectus, et quamvis recentium culpa incurian non fuerit, ut dignum est decentissime compositus et sublimatus.

6 Nisi fallor narratum mihi fuisse reminiscor a quodam boni testimonii Presbytero et monacho, quod quidam nante cum onusta nave ad sua revertentes nocturno tempore, e fluvium qui præterfluit renigando sulcabant. Inhorruerat vero tenebrarum densissima caligo : nec luna nec sideribus apparentibus, sed, ut sibi videbatur, a celo ferratennis per inane aeris quasi omnem mundum tenebris eisdem occupantibus : cum ecce subito circa quartam vigiliam noctis per medium ejusdem tene caliginis a longe intuentur per illius sanctæ basilicæ patentis fenestras magni splendoris lucem emicuisse : ita ut aqua quæ præ oculis prius latebat, conspectibus eorum fieret perspicibilis, et hinc arundinetum inde comam silvestrem clarius conspicerent : quæ lucis continuatio tamlibet ab eis visa est, donec leni allapsu vicinius adessent. Factum est autem cum paulatim rarescendo so fulgor ille diffusus reprimere, ut inefficentis perspicuitate claritudinis odor quidam gratissimus nares eorum perstringeret : qui mirum terrore attonitus plenus recrearet. Sic igitur prædicti reniges animati, patrocinia Sanctorum et locum præcipuum venerationi habentes et admirationi, captum iter perlegunt cum exultatione ingenti.

7 Sed vix vix malignitatibus hominum pessimorum, quorum infernalis improbitas et tyrannica rabies atque atrocitas diabolica pacis jura comminuit et auerentiam in jocundo aere, in pascuis uberrimis opulentiam fertilis terræ frugibus diversis, sublati cultore et fugatis habitatoribus inviam, desolatam, inhabitabilemque reddidit. Animos etenim viri satisque decrepiti stupissime testati sunt, quod cum adhuc provincia incluescens consideret, et simplicitas hominum in omni negotio plaris esse videretur quam modo, ab exteriori atrio secus oram Haminis in orientem longo ordine porrecta erant civium mansiones, per Wandungeias quasi stadiis duobus, quod est quarta pars miliarii. Ex parte vero altera ad meridiem simili tracta domorum habitacula nihilominus extendebantur usque ad silvam. Tunc præterea non erant neque sicarii, neque qui nunc confuso nomine dicuntur *d* haspalici, quorum numerus modo ubique locorum pene innumerabilis est, qui diurni nocturnoque raptus semper incombant et infestissimi sunt : vim faciunt, et pauperum conclavia, cubacula, omniaque secreta eorum videnter scrutantur, nec quietam habere patiuntur genus hominum. Non hec enquam orem nutrire nec somnum, nec, nec gallinam nec anserem, que illi perditæ non diripiunt et diabolicæ faucibus suis omnia deglutiant. Plangenda sunt lilia et dolenda, et cum *morore* cordis clamandum quod jam olim dictum est. O tempora! O mores! Verum his interim omnis ad superioris narrationis ordinem redeamus.

D
EX MSS.
transferuntur
16. Novemb.

Aliæ matronæ
sepultæ sunt in
templo S. Petri

C
lux de nocte
e templo
emicans naves
dirigit,
E

et gratissimo
odore recreat :

ubi ditto uber-
rissima,

F
delin desolata,

et domus
plurimæ

d

ditæ ob grati-
salores vastior

ibidem cum
aliis matronis
perpetuans,

fama virtutis
late dispersa,

moritur cal 16
Martii

et in parva
oratorio
sepulta

febris
aliosque
morbos pellit

Tob 12. 7

corpus ad
templum B.
Marie Virginis

vs. Va diciano

præfate
Hatto Abbate
Vedasti et
Blandini
viti. auct.

A a *Legia seu Lisa fluxus in Astesia ortus, alluit Aeriam, oppidum S. Venanti, deus Mecovillam Flandris Merghem, de qua hic sermo est, deus alluit Stegras, Armenterium aliisque Flandria oppida et urbes, et postea Scaldim illabitur in urbe Gandria deus* — h. S. *Autberto 13 Decemb. anni 715 mortuo successit S. Vindicianus et vixit usque ad annum 732 et diem 11 Martii, ad quem Acta hujus dedimus. — v. Scarpus et est, eartus in Astesia alluit Aerebatum, Duacum, tum Marchianas ac Amaydopolim, ac dem Scaldi inimicitur. — d. Farsan Raspalet legendum, et illi Flandris sunt faces hominum undequaque collectorum.*

CAPUT II.

Translatio v. destructio ac restauratio monasteriorum. Translatio in novam capsam.

D secunda autem translatione S. Eusebiæ, quomodo ab Hamatico Marchianas translata sit, quod stylo evidentius prosequendum sit, certum nihil occurrit; sed et de Sanctis ceteris, quorum membra pretiosa meritis præclaris bonum nostrum illustrant, quorum quotidie sancta intercessione et pio confavemur auxilio, nec littera nec traditio insinuat, quod merito conscribi oporteat. Quamobrem consultius de his censimus reticere, quam fibulosum aliquid commentando referre. Tradunt tantummodo, qui nunc supersunt et consolata et loci incolæ, quod sereno adhuc in meliori pace et gratiori prosperitate consistente, usus hujusmodi adhiberit, ut per singulos annos in dedicatione Ecclesie pridie ante diem festum illuc transferretur corpus Sanctæ cum Reliquiis et Candelis, quibusdam de concione Fratrum simul comitantibus, qui cum reverentia et timore vespertinalem synaxim et nocturnalem consuetudinaliter quirent adimplere. In crastinum autem Dominus Abbas vel Decanus superveniret cum collegii parte resoluâ, et sic pariter officii diurni percelebrarent festiva gaudia. Jam vero die festo mediante, celebratis Missarum solemnibus et mysteriorum celestium sacramentis, cum adiveritate animi et jocunditate spiritali redirent ad sui in voce exultationis.

B Anno autem Domini octingentesimo quinquagesimo, cum Normanni Galliarum civitates et castella et a monasteria igitur tradidissent, et habitatores interfecissent; hunc quoque locum et Marchianensem debitis habitatoribus destruxerunt. Cum vero tempore h. Caroli Regis, regnamento Simplicis, Normanni e Christi fidem suscepissent, Galba, pace recepta, ecclesias demum restauravit, in quibus et iste sunt restaurato. *Ita autem et tempore quo sancti moniales a monasterio Marchianensi per e. Balduinum Comitem et f. Liethuinum Abbatem S. Vedasti episcopi sunt, in subjectionem monachorum Marchianensium idem locus devenit; qui sub regimine g. Filchardi Abbatis ad summam paupertatem cum Marchianensi rediit, in tantum idem locus Hamaticensis venit despectum, ut eundem rustico et uxori ejus monasterii custodiam delegarent. Abbas quoque eundem nati equitatu suo debili et leproso totum concessit, quicquid illi ad sui sustentationem posset accipere.*

9 Usque ad tempus vero h. Amaldi Abbatis, non fuit, qui amovero paupertatis hujus sarcinam recogitarat. Sed hic ad laborem se destinatum non ignorans, dum Marchianis ad recedendum intenderet, propter Hamaticensis Ecclesie destructionem, eo quod locus sanctus esset; annus ejus cepit intelligi. Et vacato ad se Fratre quodam, qui religiosus et serendum senilium sapiens erat, cum eo loci desolationem plangens, Frater, inquit, necesse est illic per tuam industriam aliquid reedificari. Vade ad locum pauperis obediunt, diligens et latus exceptor, quia pro tua bona voluntate certus sum, quod tibi gratia, Dominum non deerit. In hoc verbo Frater stupefactus, Grandis, ait, labor appareat, sed utilitas nulla subsequetur. Locus enim jam multis retro temporibus neglectus est, et sumptus, unde que

destructa sunt reedificarem, non habeo. Sic altero humiliter excusante quod alter injungebat. Fratres nocte proxima, postquam in lectulis paululum quieverant, secundum consuetudinem ad confitendum Domino surrexerunt. Quibus in choro psallentibus Frater ille, cujus animus pro mandato suscipiendo intabat, tamquam ad deficiendum certius quid ageret, ante altare B. Mariæ veniens, super lapidem caput suum cubito subnixus reclinavit. Qui dum cogitationibus suis turbaretur, ut est incertum consuetudo, paululum obdormivit. Et ecce Virgo quadam inestimabili decore, ut videbatur ei, stans ante ipsum blande leniterque ne turbaretur admonerat. Et cur, ait, obedientiam, quæ tibi injungitur, suscipere recusas? Ne desperes; suscipe illam, tibi nostrum non deerit auxilium. Hoc dicto Frater expergefactus est, et hæc quæ cum eo loquebatur disparuit. Tunc visionem recordatus, inanem fuisse non credidit, et consolatione recepta, mane facto, Abbati quæcumque viderat enarravit. Et ego, inquit, Pater amatissime, ad locum destinatum cum benedictione vestra pergam, confidens in Domino, quia precibus vestris promissio non destituitur auxilio. Gavissus est igitur uterque, sed de duobus, reverenda scilicet Dei Genitrice et B. Eusebia ignorabant, utra in apparitione illa suam ostendisset presentiam.

11 Frater autem ad locum veniens, neminem invenit; rustico et uxore ejus, qui custodes monasterii constituti erant, ab Abbate jam expulsis. Dum vero præter locum desertum et monasterii parietes nihil aspiceret, in riuicula quondam parietis viginti marcas argenti ex improvise conspexit, unde magis exultans accepit eas, tunc pro certo sciens, quod a Domino Deo fuisse visio quam viderat. Rebus igitur quibus indubitate comparatis, conductis quoque clementariis et lignorum caesoribus, satagebat ut in primis parietes et tectum monasterii restaurarentur. Sed cum trabes sustentaturæ tectum præparare fuissent, quadam in mensura trium pedum ceteris in longitudine minor inventa est. Qua de re artifices cum monacho tristes effecti quid agerent ignorabant. Rogantur ut iterum diligenter mensuræ incipiant, ne forte errore decepti, aliter se res habeat, quam loquuntur; reiterant quod his factum fuerat; sed mensura iusta de trabum inæqualitate non aliter quam primitus respondit. Tunc, inquit, operarii propter trabem unam totum opus nostrum retardatur et dum dies prætereunt, vacamus otio nihil lucrantes. Aut queratur nobis, quod ad perficiendum opus necessarium est, aut ubicumque alteri servivimus, conditam pro labore nostro mercedem accepturi. Hoc audito monachus tristis recurrit ad Abbatem, et indicans ei rem, consilium et opem requirit. At ille, Vides, ait, fili, quod te juvare nequeo; vade; qui tibi nunc usque alluit, in consummandis rebus auxilium procurat. Tristior itaque quam venerat ad operarios reveritur, quibus volentibus adire: Ad aliam, inquit, trabem comparandum mihi pretium deest; sed precor ut istius longitudinem semel adhuc diligenter consideres. Tunc illi irascentes, Rides, inquit, nos, cui semel adhuc et bis iterata, sed inaniter, gemmatio non sufficit. Instantia precum denique victi cum summa repetunt diligentiam et longitudinem, quam toties consideratam non poterant fateri se ignorare. Res mira! Inveniunt trabem illam non solum ceteris comparari, sed mensura trium pedum in longitudinem ceteras omnes excedere. Unde pro evidenti miraculo collaudantes Dominum, tectum creatorii cum gaudio profecerunt. A diebus illis quatuor vel quinque Fratres ad servendum Domino illis sunt deputati, et est locus ille Fratribus infirmis de conventu Marchianensi pro viribus

Post translationem Marchianas corpus

quocumque deferretur ad unum dicit Hamaticum.

a
 b
 c
 d
 e
 f
 g

Humilitatem suam inopia laborat

a

monachi qui restauratio monachi erat, ac exorat.

a. aucta virgine dei matris in templi ari. auctus,

Humilit. um ubi

E

20 marcas argenti reperit

ad speciem restaurat:

trabem superis mavorum reventum.

F

atque longiorum cubito redditionem gaudet.

ibi in 21. dicitur Marchianensium staturæ.

A viribus corporis reparandis valde necessarius.

12 Præcedenti tempore sub Adalardo Abbate, cum villa Sabiacensis igne esset concremata, qui prius ibi pauperem vitam duxerant, tunc ad inmedium redacti sunt. Recurrunt ad Abbatem, pro sui sustentatione aliquid ab eo misericorditer postulantes : qui vase assumpto, quo B. Eusebiæ corpus erat reconditum, auro et argento, quo desuper ornabatur, spoliare non distulit. Et erogans ea suis hominibus, prout singulis opus erat, alienæ mendicitati clementer indulxit.

13 Postea multis diebus transactis placuit superiori dicto Abbati Amando, Marchianensi, præque sub eodem Patre unanimiter Fratrum præparare sibi ipsius vasculum, in pote ex auro et argento componendum, in quo recondentur sacra sacra Virginis ossa, ad honorem Domini et majorem devotionem seu expectationem fidelium virorum. Recondita sunt igitur præfatæ sacratissimæ Virginis Eusebiæ sacra ac veneranda ossa de veteri in novam ex auro et argento satis pulchro opere fabricatam et contextam lecticam, anno Incarnati Verbi millesimo centesimo trigésimo tertio, indictione undecima, sexto concurrente, epacta duodecima, sexto decimo Kalendas Junii. Hæc autem festiva ac congrua lipsanorum et ossium denominatæ Virginis Eusebiæ repositio facta est concurrente utriusque sexus innumera multitudine cum nimia exultatione et intima cordium devotione : hoc tamen factum est apud villam Asconium in beatæ Virginis Eusebiæ possessione, vivente bonæ memoriæ Amando Abbate Marchionensi, presentibus inibi quibusdam Fratribus videlicet ejusdem Marchianensis ecclesiæ, Beatæ Virginis ossa in vetusto vasculo reperta sunt integra, sed honestiori satis ornatu in nova theca sunt reposita cum sancta devotione ac gemitu et lacrymarum effusione, testimonio monachorum nec non etiam scholarum puerorum, totum sine dubio repositum est feliçiter. Nam pridie antequam deferretur Asconium, ad videndum confluenti catervæ populorum satisfactum est Marchianis de corpore B. Eusebiæ fidei Fratrum. Quo delato, ante conspectum eorum exposuerunt, inspexerunt, denotaveruntque per singula, quidquid ipsius ossium latebat infra vetus lipsanum.

tempore vexabatur. Qui cum esset præ vigiliis, labore et abstinentia, naturali quoque complexionem imbecillis, prædicta eum infirmitas bis admixta valde attrivit. Is Marchianis cum quibusdam Fratribus suæ congregationis ad S. Rietrudem, quam nimis diligebat, causa orationis et Fratres videndi adveniens, Fratribus ipsius monasterii suum incommodum patefecit. Fratres autem valde illi compatiētes, hortati sunt ut ad sepulcrum memoratæ Virginis pro sua infirmitate Deum et ipsam oraturus properaret. Quibus auditis, vir fidei nimio hæsitans in corde suo, prædictos Fratres secum assumens, Hammaticum venit : sicque fide plenus ad sepulcrum Virginis accessit, oravit, et obdormivit, et a somno surgens sanus et incolumis Deum in sancta Virgine mirabilem collaudavit, et gratias agens recessit. Hæc ab ipsius viri venerabilis ore audivimus.

15 Quædam ex Sororibus nostris honestæ vitæ valde laborabat capitis infirmitate : quæ infirmitas tam crudeliter in ea cepit grassari, ut auditum amitteret sinistræ auris. Desinistra surditas transit ad dexteram : quæ causa cum infirmitatis molestia magnam illi ingerebat verecundiam : nam in domo, quæ ab Abbate illi erat commissa, famulos clamantes, famulas garrientes vix audiebat. Ipsa itaque sic afflicta venit ad sepulcrum venerabilis Eusebiæ Virginis, orationi prout potuit devota incubavit : post orationem arripit pulverem in sepulcro jacentem, et ponit in utranque aurem. Fide igitur roborata, surgit a terra gestans pulverem in utraque auricula, excessit a loco et abiit, et clare omnia, sicut solebat, audivit : nec solum salvata est a surditate per Domini gratiam, sed etiam ab ipsa capitis infirmitate. Hæc prædicta Soror nobis cum gaudio narravit, et locum supradictum infirmos visitare monuit.

16 Ut sanctis locis congruus honor exhibetur, istud quoque exemplum subjungimus. Quidam ex servientibus ipsius ecclesiæ ab opere sibi injuncto domum reversus est, die alveperascente, pedes habebat undos, et de cæno loco unde venerat luto repletos. Transiens autem juxta supradictam ecclesiam S. Petri, lutum, quod pedibus suis adhaerebat, ad limen extersit ostii. Nequum plene pedes exterserat, cum repente virtute divina percussus contremuit, et pedum simul et tibiærum usum amisit : tantusque dolore membrorum vehementissimo, clamores emittebat anxios. Fratres, qui in proxima B. Mariæ basilica exstabant, audientes illius non serri clamorem, illic citissime festinant. Illis per cunctantibus causam edicit clamoris, et ab injuriam sanctæ ad illatum se nimio dolore torqueri. Monachi hoc audito et Deum glorificantes, infirmum assument, et quia ambulare vix poterat, aliorum manibus reducitur in domum. Post dies aliquot ad sepulcrum Virginis ductus, et facta oratione mœhoratus, evento suo docuit loca sancta ab omnibus debere honorari. Hoc quoque a Domino Widone seniore, hæc illius Priore audivimus.

17 Engelramus quidam juvenis de Piscatorum-curte quartano typo ita vexabatur atrociter, ut totius corporis vires amitteret. Nam accedente febre vix aliquem cognoscebat, nemini intendeat, illa vero recedente, non somnum capere vel cibum poterat. Hæc itaque gravatus infirmitate, totis dedicabat. Hæc erat, nec aliquis medicorum ante verinale tempus illi sanitatem promittebat. Is itaque cum Domino Theobaldo venerabili viro, qui prædicto præerat loco, loqui cupiens in nocte festivitatis S. Martini, quæ celebratur mense mædicimo, illic advenit. Præfato igitur viro suam infirmitatem agritudinem ipsius concessione et consilio illa nocte ad sepulcrum Virginis solus pernoctavit. Mane igitur facta

D EX USA Curantur febres quartana,

surditas et dolo capitis,

ab neglectata reverentiam dicitur ecclesiæ.

F vultus eius dolore in us pedum et tibiærum

re t. cur.

fo la quartana cur :

aurum et argentum a capite S. Euse. hinc abstractum datur pauperibus :

fabricatur nova capsa ex auro et argenteo

re, on invenit in carthagina S. su hie anno 1133 17 Mart

post ostium singulorum inspectuonem.

a Gesta Normannorum ante Rollonem : Anno Domini 850 Normanni in oppido Canlavi venientes, S. Flavonis monasterium incendunt, deinde Rollonem, uno Rollonum vulgo Donsa. Unde illa iter per Marchianis 10 leuca distantes potuit fuisse, quæ usque Belvacum pedestri itinere pervenerunt. — b Reginarum Carolus Simplex ab anno 898 usque ad 929. — c Anno 912 Rolla Dux, accepta in uxorem Gisla filia Caroli Simplex, baptizatus est. — d Annua fuisse 1028 testatur Mercur lib. 2 Annalium. — e Id est Baldwinus Barotus, qui rixat Comes ab anno 988 ad 1036. — f Ludovicus alius, factus Abbas Vedustinus anno 1019, mortuus anno 1030 11 Maii, et simul aliquotannis fuit Abbas Marchianensis. — g Fulcherius quid esset Officii Pastoralis plane inutilis, in regimine monasterii Marchianensis pessime vivendo, omnes facultates destruxit, dissipavit, et obli-gurando consumpsit, ac tandem suis etiam ad omnia vitiorum diverticula diffundit, et ipse omnibus bonis monasterii perdidit fugam iniecit, et profugus ab Episcopo Atrebatensi Roberto vinculo excommunicationis est innotatus. Haec Chronica Marchianensis La Barre in suis collectaneis. Sed Robertus ab anno 1115 ad 1131. h Amandus ex Priore Aquinectus in Iorun Fulcheri a dicto Roberto Episcopo Abbas constitutus, multum profuit monasterio, optimus economus. Haec ex eisdem Chronica La Barre. — i Fuere Adalardus Abbas sub initium 12 seculi ante Fulchardum.

CAPUT III.

Varia miracula tempore scriptoris patrata.

In oratorio autem B. Petri, ad sepulcrum beatæ Virginis, sanitates multe, diversis temporibus infirmis fideliter accedentibus a Deo collato sunt : e quibus pauca, quæ ipsi vidimus, scribere dignum duximus. Quidam Monachus, nomine Bartholomæus, qui inter religiosis ipsius temporis monachos misceretur, pietate, et compassione erat præcipuus, validissimis febribus, quartanis scilicet, quodam

A facto surrexit, et oratione facta febris ex integro illum reliquit. Et gratias agens Deo et beatæ Virginis recessit a loco et abiit.

ecclesia et
villa
S. Eusebiæ
apud Bellora-
censes,

18 In pago Belvacensi est quadam villa peroptima, quæ ex nomine S. Eusebiæ S. Isoia vocatur, quæ quondam extitit monasterii Marchianensis : nunc vero possessio est Canonorum Episcopi Belvacensis. Ibi est ecclesia in honore ejusdem Virginis dedicata; ubi ejus memoria ab incels celebratur devotione plenissima, sed festivitatem depositionis ejus, quam celebramus septimo decimo Kalendas Aprilis, ipsi festivam agunt in Octavis S. Martini, in die scilicet primæ ejus translationis. Nec silendum est quæ ibi agat divina misericordia per sanctæ Virginis merita : nam ejusdem pagi mulieres cum in partu difficultate periclitantur, ex antiqua consuetudine ebolæ, invocant nomen ejus. Quæ fideliter invocant, absque mora partu emisso per divinam clementiam sentiunt levamen. Expletis vero purgationis suis diebus, consuetudinaliter ad ecclesiam supradictam non manu vacua Sacerdoti se præsentantes, Deo et liberatrici suæ gratias agentes, ad propria redeunt.

partus
redditur
facilior

B Neque illud prætereundum esse putavimus, quod in pago Suessionensi, Ludovico septimo regnante, per S. Eusebiam operatus est Dominus. Est enim ibi villa, quæ Veriacus dicitur, quam Dagobertus Rex Francorum præcelsus et Regina Nanthildis dederunt ei, quando eam susceperunt de fratre salutari; hæc enim sola illi remansit ex omnibus, quæ in illo pago regalis munificentia illi contulit. Inde singulis annis vinum Marchianis adducitur unde altari Christi, hospitibus, infirmis et ceteris Fratribus et Sororibus, pro posse ministratur. Quodam

apud
Suessionensium
est villa
S. Eusebiæ :

c

ANIMADV.
PAP. 32

DE S. GREGORIO EPISC. ARMENO PITIVERI IN GALLIA.

Commentarius prævius.

PAPILLO
POST AN. M
XVI MART.
Non sic
in te tu hæ-
rentibus
Armenia

C Armenicum nomen, undecimo Christi seculum plures hæreses nota tam infame fuit apud Occidentales, ut novisse aliquam Armenum dici, idem esset quod hæreticum dederisse, sicut loquitur ad annum 1016 num. 6 Cardinalis Baronus; ex quo sciret duobus præcedentibus seculis gentem eam Manicheorum insana factio subjugatam inferreturque. Excusare tamen illam Europæ nostræ satis et abunde poterunt multi ex ea natione illustres viri, hoc eodem præfati seculo; ut eorum nota virtus præteritorum temporum irridiam temeret, et esseret ne gens tota in errores prolapsa fuisse crederetur. Etenim postquam S. Nicon, cognomento Miravolite, cujus festum XXVI Novembriæ recurrit, Apostolatus sui primitias in Armenorum conversione consecravit (ut colligitur ex fragmento illius epistole, quæ de eorundem prævitiis scripsit, certaque in tome 3 Bibliothecæ Patrum) egregia restitutum oportuit fuisse orthodoxam religionem in Armenia, quæ tales nobis Sanctos dedit, quales ipsemet Eminentissimus Annalium scripta ostendit fuisse Simeones duos; quorum alterum officio publico Mantua colit, die XVI Julii ad annum Christi 1016 ab usque in Annalibus notum; alterum apud Treviros inchoata vixisse scimus, et in Sanctorum numerum anno 1037 relatam esse a Benedicto Papa IX, ipsis Junii Kalendis honorandum.

quin varios
orthodoxos
sanctos
Europæ
dedit

S. Gregorium
quoque Ep.
Nicopol.

2 His duobus ut longe sublimior dignitate Gregorius fuit; monachus scilicet Episcopus ipse, et quidem in Armenia, quæ Trapezuntini Imperii prerogativa nobis hoc merito inter tres cis-Euphratas Prima dicitur, Nicopolitana Ecclesie infusus decoratus ita utroque

D autem tempore cum monachus, qui ibidem ex præcepto Abbatis præerat, lapides sibi necessarios de rupe proxima sibi præcidere vellet, quemdam cœmentarium cum servantibus suis direxit, et ut lapides de concavitate illius rupis certatum ejicerent, præcepit. At ille qui magister hujus operis erat in foveam nimis profundam et aspectu terribilem descendens, malleo ferreo lapides de rupe præcidebat : monachus vero per manum sibi servantium sursum rotali machina trahebat. Quadam vero die cum ille fortiter malleo rupem percuteret, subito omnis illa moles lapidea super eum cum horribili sonitu immutata cecidit. Accurrunt omnes villæ incolæ illum quasi mortuum plangentes. Quis enim non eum crederet mortuum, videns super eum tantam molem lapidum? Lapidibus autem cum magno omnium labore remotis a loco, invenerunt inter lapides sedentem vivum quem putabant mortuum. Fit cum stupore clamor, laus et exultatio. Interrogatur homo, quomodo mortem evaserit? Ego, inquit, videns rupem super me ruentem, subito nomen S. Eusebiæ hujus loci Domine invocavi : quo invocato lapides mihi cameram facientes, me non tetigerunt : hoc modo per Deum et ejus sanctam Virginem Eusebiam a morte salvatus sum. Ex his paucis quæ retulimus potest quisque fidelis pendere merita beatæ Virginis. Pro his omnibus benedicendus est Deus per secula seculorum a nobis, qui est mirabilis in Sanctis suis. Amen.

ibi in fovea
Profunda
obruus
mole lapidea

ope S. Eusebiæ
incolumis
servatur.
E

a Die 18 Novemb. seu 14 Kal. Decemb. uti etiam observavit Motaus. — b Regnavit Ludovicus XII ab anno 1137 usque ad 1160. — c Adit Reuschampus pag. 379. Quæ villam hanc Vergy cum Appendicis suis, sicut liberam possidebat, eidem Ecclesie Marchianensi perpetuo et libere possidendam contraxit.

ignobiliorem cum reliquit obscurior illius loci, in quo corpus ejus requiescit, fama, quam Mantua sit vel Trevirorum. Pitiveris is est, haud ignobilis alias jam dictis temporibus Dynastia, quæ una cum Nongento castro per mortem Bernardi patris, Breccarum Domini et Pitiverensis Toparchæ (ut enim Saumarthani indigetant) obvenit Odebrico, postquam ex vitiis Gregorius abisset, Aurelianensi Episcopo : et hoc circa annum MXXXIII, moriente Isambardo Breccarum Domino, nepoti ipsius Odebrici ex fratre natu majore : qui frater si ipse quoque Odebricus dictus est, sicut volunt ex Chesneco idem Saumarthani, credibile sit eum, relicto post se filio, prius esse extinctum, quam secundis nuptiis pater suus gigneret istum Odebricum. Isambardus autem, Episcopus etiam ipse vreatus Aurelianensis, eo in munere usque ad annum MLXIII vixit, et sorori suæ, Ugoni Bardolfo nuptæ, si non totam cessit hereditatem paternam (quod indicant necesse est qui Breccarum Dominum Ugonem appellant) Pitiverim certe castrum habendum dedit : qui Ugo illud contra Henricum Regem toto biennio pertinaciter est tatus, quemadmodum mox dicitur, filiumque reliquit Hadericum et ipsum Aurelianensem ab avunculi obitu Antistitem. Ceterum Regine injuriarum condonantis elementa ad priores Dominos Pitiverense castrum redierit, antequam contraveris causa Aurelianensi Episcopatu innoxium fuerit, usquam reperimus : tantum apud Puyrium Massimum in descriptione Frauciæ per fluvium legitur pag 60 quod ad Aurelianenses Episcopos tria, ut dici solet, oppida pertinent Pitiveris, Jargolium et Magdnum : hodie Puthiviers, Mont-Agris et Meun nuncupata.

dedit Pitiveri,

F

Episcopus
Aurelian.
oppido.

A 3 Est autem Pitiveris, in his Actis Pithuria et Pitueris dicta, super eum fluvium, qui post decursa multitudine non multa Junne junctus, in Sequanam se tandem ad Corbolim immergit: eademque ab Aurehis et Parisiis pari leucarum circiter duodecim intervallo distat, Estampis vero haud amplius tribus: quibus etiam proxime S. Martini vicus adhaeret, solius seu solitarii cognominis hic appellatus num. 6 et S. Gregorii septenni anacharesi nobilitatus: unde corpus illius illustree miraculis pia Matrone, praedicti Odelrici mater, transferendum Pithiverrim curavit ad S. Salomonis templum, ubi cum deinceps cultum in Actis indicatur. Ea Acta ex ipsis, ut credibile est, dictae Ecclesiae monumentis jam olim Aurelianae Heribertum Rosneidum missa habemus, et domus primigenio stylo, quem in Martyrologio Galliano mutavit Andreas Saussayus; sed ut xxvi Martii, quia forte vit Kalendas legerat, ubi nos xvii; et omisit miracula ac finem: ex quo tamen constare debebat ab auctore pene coevo esse scripta; prout partim suis ipse oculis viderat, partim ab iis acceperat, qui sanctissimo ejus colloquio et familiaritate fruente vidisse se testabantur, partim a parentibus et amicis, qui vivere eum putantes, post obitum illius istuc advennerant. Postrema autem memoria fit templi S. Salomonis in Pithivicensi obsidione incensi: de qua obsidione intra annum mxxxvii et mxxlv ista leguntur in fragmento historiae Francicae tom. 4 Chesni fol. 87. Ugo Bardulfus circa idem tempus contra eundem Regem (Henricum) Petueris castrum munierat, quem Rex biennali obsidione cingens, inclusis inedia consumptis, ad deditionem compulit, castrumque recepit.

B 4 Aliud porro praefandum nobis non restat, quam circa initium undecimi saeculi ideo a nobis mortuum credi S. Gregorium sive Gorgium, quia Pithiverrim eum advenisse constat, cum adhuc sub matris viduae tutela educaretur Odelricus; quem ex obitu S. Theodorici decessoris anno mxxii ad xxvii Januarii a nobis assignato et donatione Alberici Comitis eodem anno ob Odelrico signato et a Sanmarthanis citata, constat illo praecise anno ad Episcopale fastigium erectum esse. Ab initio autem vel anno x saeculi istius ad annum circiter quadragesimum aut quinquagesimum, quod scripta sunt Acta, satis justum est intervallum, ut miracula aliqua post non parvi temporis spatium: itaque post multum temporis gesta esse verissime dicantur.

ACTA

Ex MS. Pithivicensi.

Auctoris pene coevi.

CAPUT I.

Vita et Episcopatus in Armenia: adventus in Galliam.

Macarius Gregorius, Armeniorum Nicopolitanus Archiepiscopus, morum probitate decorus, praefate gentis, ortus exstitit Religiosis parentibus. Hunc dum unicum dilecta piornum parentum cura cuidam venerabili viro sacris litteris imbuendum tradidisset, caelestis gratia praeventus in brevi vetus novumque Testamentum didicit, et quidquid Catholicae fidei dogmata exposulat, vigilantissimo studio percurrens, non inertem memoriam commendare non distulit. Nec mora, sapientior ipsis exstitit doctoribus, quem Spiritus sancti gratia repleverat largius. Mirantur Doctores tam subito fieri magistrum, quem paulo ante in ipsis foribus disciplinae noverant esse discipulum. Erat enim ipse puer venerabilis Gregorius in sermone verus, in opere justus, corpore castus, humilis in obedientia, in elemosyna largus, sibi parcus, aliis prodigus: sobrietatem comitemque ejus luxuriam qua-

si pestem evitabat: ecclesiae sancta limina assidue frequentabat. His aliisque hujusmodi pollens virtutibus venerabilis puer, multum diligebatur ab omnibus.

2 Sublatis autem ex hac vita parentibus, athleta Christi Gregorius non modicus suorum parentum possessiones in pauperum distributione consumpsit, atque in Nicopolitanorum Sanctae Matris Ecclesiae finibus se Deo servitarum devovit: ibique praeter ceteris insistebat jejuniis, orationibus atque vigiliis. Post solis occasum, januis ecclesiae jam obseratis, intra ecclesiam solis custodibus seientibus remanens, per totam noctem vigiliis et orationibus sedulus insistebat; ante b Salvatoris vultum toto corpore prostratus, atque pavimento inherens, solis auricularibus digitis succurrentibus centies in noctem exurgebat. Quod cum ad aures venerabilis Archiepiscopi devenisset, divini amoris fervore concepto, tantae probitatis virum suae familiaritatis expertem diutius non patiens, interpositis quibusdam sacris colloquutionibus sui secreti conscium, atque in omni Ecclesiastico ordinis cura consortem sibi fieri laboravit. Et quoniam jam senio erat confectus, hunc pro se divini verbi praedicatorem, atque suae vicis executorem, plebis consensu fieri destinavit: et ut impositi oneris munus plenius perageret, ipsa Sanctissimus Pater cum Sacerdotum honore sublimavit.

3 Recepto igitur Sanctae predicationis officio, tantam illi divina pietas gratiam conferre dignata est, ut peragratis illius regionis partibus, torrentis eloquii dulcedine immundorum spirituum procul inde repelleret infestationem: nam discordes ad concordiam revocabat, pupillos, viduas, orphanos ab opprimentium faucibus non per vim, sed boni verbi dispensatione, quasi bonis Dei athela extrahebat; maximam Pagavorum multitudinem, quorum non minima pars eidem Episcopatu inhaerebat, mellillui oris dulcedine, relictis simulacrorum ritibus, ad fidem Christi convertebat.

4 Non post multum vero temporis ipse sanctissimus Pontifex, qui jam primis ipsam sibi successorum delegaverat, in pace migravit ad Dominum: cui venerabilis Gregorius omnium consensu in Archiepiscopatu successit: et quamvis ante Episcopatum in Dei opere perstitisset, in Episcopatu tamen vigilantiori studio virtutum omnium incrementa exercens, ut suo exemplo omnibus proficeret, soque ab omni crimine immunem conservaret, laborare festinavit. Quicumque ad eum veniebant infirmi, ejus orationibus sanitate recepta, sani atque incolumes revertentur ad propria. Tantas per illum Dominus dignatus est operari virtutes: ut non solum omnes morbi a cunctis liberarentur infirmitatibus, verum etiam inter suos pace constituta, nimia frugum ubertate omnis illa civitas letaretur et patria. Laudabatur inde Summe Trinitatis potentia, quae per illum sanctissimi viri meritum Armeniorum populis conferre dignata est tantae salutis gratiam. Pastorem vero suam, ob cuius meritum sibi dari talia credebant, magnis laudibus in sublime extollentes, eum pretiosissimis muneribus decorare satagebant.

5 Fatigabatur autem Dei servus ab instantis populi frequentia; et, quod nimium dolerebat, indo magis magisque a solita oratione revocabatur. Timens enim ne ab humanis favoribus in superbiam elatus, quod in Dei opere tam longi temporis spatio cum tanto sudore acquisierat, prorsus perderet, ad solita arma recurrit: divinae pietatis elementum deprecans, quatenus dare vellet ei consilium, quod sibi valeret in futurum. Deceverat quippe jam diu apud se cremona petere, mundique hujus gloriam fugere, ut amplio rem inveniret. Igitur sub eiusdem noctis silentio, sumptis soem duobus Religiosis Fratribus, quibus

ubi colitur
16 Martii:

in idem
Acta.

scripta ab
auctore pene
coevo.

tempus
mortis.

a
In Armenia
natus.

et litteris
instructus

D
EX MSS
AC V. 1. 2. 3. 4. 5.

circa
Nicopolim fuit
monachus.

ab Episcopo
nisiator
adscriptus.

B
predicari
nulliter per
diocesim.

evehitur ad
Episcopatum.

etaret
intraculis.

quietus et
sollicitus
amore.

rel. in p. 117a

A quibus omne sui cordis arcum denudaverat, celestis fugae iter arripit, Alpium crepidinam transiit, et ad Gallias copiosum iter direxit.

6 Cunctaque, peragratis pluribus civitatibus et oppidis illius regionis, Pithuerim devenisset oppidum, in domum ejusdem religionis Sacerdotis, e Arlefredi nomine, qui ejusdem oppidi ecclesiarum custodibus praeerat, hospitatus est. In eadem vero nocte, quae sui adventus diem subsequelatur, dum prima vigiliae noctis more solito exenibus celebravisset, quod sui itineris terminum vellet, Deum deprecaturus, vox de caelis super eum intonat dicens: Carissime mi Gregori, diu pro me multa passe plurimaque passura, certum hic tui itineris terminum adfore constituo. Est enim non longe hinc quaedam parva ecclesia in honore S. Martini d. Vertanenensis consecrata, ab omni strepitu hominum segregata. Quam propter salutem invoca Solam vocant, non plus ab hoc oppido duobus passuum millibus distans: hanc jubeo ut habeas, ibique Deo, cui te servitutum spondidisti, omni tempore vitae tuae libenter deservias: pernoctoque vita tuae spatio, hinc te recipimus sub confessionis titulo. Mane autem facto B. Gregorius praefatum suum hospitem his verbis allocutus est, dicens: Die mihi, carissime hospes, estne circa hoc oppidum aliquis locus, quem Sanctum Martinum solum nominatis? Cui Sacerdos respondit: Est, mi Domine. Tunc ille: Distat multum ab hoc oppido? Presbyter respondit: non plus duobus millibus. Tunc venerabilis Antistes Gregorius noctis praeteritae extensionem sibi calitus esse illatum agnovens, accepto a praedicto Sacerdote ductore, ad dictum locum iter direxit continuo. Videns autem locum a Deo sibi praeparatum, perfusa facie lacrymarum fletu, flexis genibus gratias agit Deo cum oratione: et surgens, cum ductore suo ad supradictum reversus est oppidum.

7 Erat autem in eodem oppido quaedam nobilis matrona, e Alvisia nomine bonae memoriae, quae et ipsa genitrix unigenitum suum, nomine Odoliricum, illius videlicet oppidi haeredit, qui et ipse postea Antidivianensis Ecclesiae factus est Episcopus. Patre vero Ramardo jam defuncto atque ante fores Romanae Ecclesiae sepulto; amabilius educabat. Haec autem ad suae bonitatis exemplum, pro animae suae suoque mariti salute, Canoniceam, in honore S. Gregorii sanctique Lacti Confessoris atque Levitae, basilicam in praefato oppido noviter construxerat: atque ut inibi canonice ritu Dei servitium assidue fieret, de Ursello quodam abbate suo, quod dotallitia lege sola acceperat, eum locum ditaverat. Hanc talibus atque hujusmodi insignibus decoratam, et longe lateque bonis moribus difflamatum, atque illius oppidi sceptrum tenentem, vir Dei Gregorius allocutus est dicens: Tua bonitatis fama, Domina mi, ad aures usque meas deveniens, oppido me compellit, ut tui cordis arcum tibi denudare non timeam. Sum quippe ex Armeniorum finibus non infimo genere ortus, ejusdemque regionis Archiepiscopalis officii pondere pressus: huc usque Deo ductus perductus, et in ecclesia, quae juxta vos est, quam S. Martinum solum nominatis, caelesti administratione quam tempore vite meae ad servendum Deo ventididisti: quod volo ut fiat cum tua licentia. Video enim te super hujus regionis populos jura potestatis exercentem, eaque super illos (quamvis mulier sis) bene et optime disponentem. Quapropter ego advena infra tuae potestatis terminos habitare nequeo: nec tuo imperio. Tunc venerabilis matrona omnipotenti Deo gratias referens, qui tanto Pastore, ex tam longinquis regionibus adducto, suae potestatis patriam illustrare dignatus est: et post ad Episcopum conversa, respondit: Habitandi licen-

tiam habeas, Domine Pater, quocumque tibi placuerit confidenter. Tunc praedictus Antistes valedicens matronae et omnibus, ad praefatam ecclesiam reversus est quantoocius: ibique suae quantitatatis extrinsecus tugurium, solitariam, quam diu optaverat, incipit ducere vitam.

a *Monentur metropoli Sebastia est, Nicopolis sub eo Episcopus Joannes Concilio Chalcedonensi subscripsit: ad eam vero translatum fuisse Primate non ausi sicut his Actis credere, Archiepiscopo appellatur in titulo abstinentius — In Crucifixum veritatis Sussayus: peperam Nam fons illius imaginis Edreense, quam ad Abagarium Regem Christus missus fertur, cultum e vicinia Syria in Armeniam penetrasse nemo dubitabit: et quoniam ad portas fore Urbis Genue in S. Bartholomaei Venetiarum templo, vel ipse vel ejus miraculosum etypum in hactenus usque diem servatur, credi potest ex Armenia adveclum fuisse sacrum illud pignus: quae enim alia causis fuisse monstrata? Et enim nullo auctore vel fundamento assertur a Joanne Gherchelli in iconologia Salvatoris eam, quae vivens cultur, ipsam esse quam Constantinopoli obtinuit S. Paulus Lateranus, cujus Altare dicitur xx Decembris Esto rium primum ad germanum imago Edessa Constantinopolim, inde Romam translata ut: non continua sequitur abam unquam ab ea diversam istam esse, de qua Vita Pauli, quatuor et in Graecia, ubi exiit, frequentes fuerint Armeni, quos Constantinopoli Georum transisse facile credimus, sed quod in horum potestatem venerit imago, quae S. Pauli ejusque dispersio fuerat, non videmus suspicari. — e Sussayus Altrium vocat, et Archiepiscopus facti. — d Colitur hic sanctus Abbas xxiv Octobris. e Sive Alisia, ut est in eographi multis magior: Sussayus Holoysiam legit: Sanmarthani, ubi de filio eius Odolirico Arcliam, Episcopo, Aloysam vel Belwidem — f Turonensis, ut crastino, xlii Novembri colendi: cum ipsa esset filii Odami a Bressensii Carnotensis ac Tuconum Comitibus: ejus etiam reliquias in eandem illatas ecclesiam indicat communis ipsi et S. Lacti hyannus Colitur S. Lactus v Novembri*

CAPUT II.

Pia post septennium mors: miracula post mortem.

Vixit autem in eodem loco venerabilis Dei Sacerdos Gregorius rite septem annos, tota puritate mentis serviens Deo, in legitimis feriis totius hebdomadae nullo modo cibum capiebat: in ceteris vero, hoc est, in tertia et quinta feriis, occaso sole jejunium solvebat. Solutio jejunii talis erat: lentius ad solem in aqua germinatas, quantum manus sinistra ejus supportare valebat, et panis hordacei tres uncias in hixia decocti, et herbarum erudrum radices, quas sibi ipse praeparabat, in praefatis feriis quotidie manducabat. In dominicis vero diebus ac in ceteris sacris solemnitatibus, excepta carne et ab domine, communem cibum capiebat: nam in illis diebus oppidani, et divites rustici, illius viri sanctitatem noscentes, prout quisque poterat ei afferebant. Quibus cum gratiarum actione receptis, et iisdem deferentibus sacras enologias, Sancti Pontificis manu et benedictione communicatas, ad propria leti revertebantur. Partem autem, quae ei remanebat, pauperibus, quorum non minima pars illic aderat, humiliter dividebat, Sacerdotes quoque et sacri Ordinis ministros necnon etiam et quosdam liberos Religiosos ad prandium invitabat: quibus etiam non solum corporalia alimenta, verum etiam spiritalia subministrabat. Contigit autem ut quidam rusticus, qui ejus convivium spreverat, cum ad domum cum suis famulis reverteretur, arreptus a demone, sese in aquas volebat projicere, nisi a famulorum manibus retentus fuisset: sed per orationem servi Dei liberatus a demone, quod ejus convivium sprevisset, veniam humiliter imploravit.

9 His et aliis multis insignibus miraculis, tandem Dei servus de sui exitu a termino Deo revelante certior factus, Corporis et Sanguinis Domini nostri Jesu Christi percipiente se munens, spiritum Deo, corpus terreae decimo b septimo Kalendas Aprilis humentum tradidit. Quanta in ejus exequiis lamenta fuerint, quantaque turba fideium illius obitu commota ad eum confluerit, reticere non judico. Nam non solum ex finitimis, sed etiam ex longinquis regionibus tam Clerus quam devotus populus ad eum convenerat

EX USE

Pithuerim in Galliis advenit

d

Proventus de S. Martini Vertanenensis ecclesia,

13

uno diebus apla,

e

eam ab Alvisia pia matrona

f

petit,

D

et obtinet.

I agnus Cur si in Armenia cultus.

15

Septem annis in Galliis sui ceteris vivit,

de sua paupertate omnibus largus,

p

4

b

et pro miraculis?

A lia Natalis Christi Colonie in Cathedra sua sublimatur, ut ea a Lamberto infra in Vita exacte traduntur. Annum tunc Christi fuisse MCCXCIX ita certo constat, ut non detur controversie locus. Inius ille prescribitur a Ruperto sub autuma, videatur a Lamberto in priore Vita, dum anno Ordinationis suae vicesimo tertio assertit obisse. Verum quod opud Rupertum legitur vixisse in Sede annos viginti tres, menses duos, dies viginti duos, priorem assertionem Ruperti voluit Bavonius ad annum MXXI, ubi de obitu agit, corrigere, et annum MCCXCVIII statuere priusquam Archiepiscopatus suscepit. Sed ex Lamberto corrigendi erant anni Sedis viginti tres, et substituendi viginti duo. Nam dum Romae, ut diximus, supplicante Domino Papa Silvestro, et interveniente Heriberto Cancellario privilegium urbi Fereclensi Nonis Maii anno MCCXCIX concederetur: si fuisset Archiepiscopus, ille titulus fuisset insertus more illius xvi: ita intervento Heriberto Archiepiscopi Colonienensis donavit S. Henricus Imperator anno MXX Erluio Episcopo Cameracensi Comitatum Cameracensem: uti legi potest apud Mirzeam in Notitia Eccles. Belgii cap. 78. Præterea, si, ut assumebatur, reversus Coloniam fuisset anno MCCXCVIII, in vigilia Natalis Domini, quomodo poterat in Nonas Januarii anni sequentis, sive post nonam Natali Domini dies iterum Romae recognoscere privilegium Episcopo et Ecclesie Passaviensi concessum? Errores Sigeberti et aliorum Chronologorum non lubet refutare, cum in ordinanda Sede Apostolica Silvestri II ad quatuor annos a vero discedant, cum uterque intra eandem annum fuerit ad suam Sedem sublimatus.

B Mortuum esse S. Heribertum xvii Kalendas Aprilis anno MXXI clare tradit Lambertus in ejus Vita et sequuntur passim alii: quod eidem tempore insculptum fuit plumbeæ tabule ad caput ejus, cum in monasterio Tutiensi sepeliretur, depositor, in qua ista continentur: Anno ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi millesimo vigesimo primo, xvii Kalendas Aprilis Heribertus sanctæ Colonienensis Ecclesie Archiepiscopus, qui de suo proprio sumptu hoc monasterium fecit. Alter titulus ad pedes ipsius in sarcophago depositus, reperitur est ejusmodi: Heribertus Colonienensis Archiepiscopus, constructor hujus ecclesie, anno Incarnati Verbi millesimo vigesimo ipsum consecravit in honorem Salvatoris mundi ejusque Genitricis. Dies consecrationis in utriusque Actis indicatur v Nonas Maii, in festo Inventionis Sanctæ Crucis. Verum cum ipsemet S. Heribertus in diplomate foundationis hujus monasterii, dato anno MXX, affirmet se v Nonas Maii in ipso consecrationis die contulisse prædia et redditus agrorum, vinearum et curiarum, decimarum et silvarum; dubitamus de secundi tituli veritate, qui saltem corrigi debet et legi anno millesimo duodevigesimo, aut si numero Romano fuerit exaratus, anno MXX, ex quo facile irroperit annus MXX. Citatum diploma donationis edidit Gelenius in sua Colonia signatagente 14, § 1.

§ II. Vita S. Heriberti a variis scripta.

I ntra paucos ab ejus obitu dies ad ejus sepulcrum quadraginta quinque miracula fuisse putata, advertit in fine Vitæ Rupertus. Hæc, ut tradit num. 31 Lambertus, civitas Colonienensis fuit consuetudinem per totam Tricesimam, id est triginta dierum spatium, quotidie cum adire, et ejus frequentare memoriam. At Metropolis Agrippina Colonia curavit Vitam S. Heriberti conscribi, ut suo nomine dedicavit sancto Romano Ecclesie et universis filijs universalis Ecclesie, præterea et xvii Kalendas Aprilis in perpetuum dies festus habeatur. Scripta autem est dicta Vita viginti aut paulo pluribus post obitum S. Heriberti annis, imperante Henrico III, qui Conrado patri subrogatus est anno MXXIX, mortuus anno MXXVI, Heri-

mano Archiepiscopo Coloniensi, qui illi Ecclesie D præfuit ab anno MXXVI usque ad annum MXXV aut sequentem, et Abbate Tutiensi Werimbaldus, inter quem et Fulbertum seu Volpertum, sequenti post obitum S. Heriberti mense defunctum, solum interfuit Kadolfus. Auctor, qui nomine Metropolis Colonia Agrippinæ scripsit, est monachus Tutiensis, nomine Lambertus sive Lambertus. Nos eam damus ex tribus illustribus codicibus MSS. horum primus est Dominus nostræ Professor Antuerpiensis, quem nobis anno MDCXLVIII donavit. Implissimus Dominus Gaule, Cancellarius Geldricæ, alter Coder est Imperialis Monasterii S. Maximiani prope Trevirum, ac tertius Canonicorum Regularium Rubic-Fallis prope Bruzellas. Habent etiam cenobii Tutienses eandem hanc S. Heriberti Vitam in parvo sed crasso codice MS. una cum hymnis, responsoriis, antiphonis ab eodem Lamberto compositis, pro Officio Ecclesiastico ordinario, ac Sequentia in sacrificio Missæ recitanda: quæ ex dicto monasterio Tutiensi descripta transiit nobis Joannes Gamansius noster.

Quia hæcenus hæc Vita non fuit excusa, de auctore ejus Lamberto plurima commenta prodierunt. Præterit Trithemius in Chronico monasterii Hersaugensis ad annum 1048. Lampertus, inquit, monachus nostri Ordinis canobii S. Laurentii Leodiensis, Adelmi Grammatici Brixiensis Episcopi quondam auditor, vir certe in omni scientia magnifice doctus, hæc quoque tempestate Ordinem nostrum eruditione sua mirifice illustravit. Scripsit Vitam S. Heriberti Colonienensis Episcopi, et multa alia, de quibus alibi diximus: scilicet in Catalogo virorum illustrium. Quod eum monachum canobii Leodiensis S. Laurentii scribat, veremur valde ne occasione Ruperti, multo monachi S. Laurentii apud Leodienses, ac postmodum Abbatis Tutiensis, qui, ut mox dicitur, etiam Vitam S. Heriberti vulgavit, aberravit Trithemius. Nos Lambertum auctorem hujus Vitæ potius monachum Tutiensis monasterii fuisse arbitramur. Certe Metropolis Agrippina Colonia in Prologo ait: Tituletur hæc Vita obsecundantis nobis Fratris nostri Lamberti nomine et memoria. Quia Trithemio appellatur Adelmus Grammaticus Brixiensis Episcopus, Ughello tomo 4 Italiae sacre in Brixiensibus Episcopis, est Ordine LVII Adelmanus sive Alamannus Grammaticus Leodiensis, creatus anno MCLVIII, mortuus post annum MLXI. Nam hujus discipulus fuerit scriptor hujus Vitæ Lambertus, an alius hujus nominis Lambertus, monachus Laurentinus apud Leodienses, relinquimus alijs discernendum. Joannes Molanus in Annotationibus ad Martyrologium

Usuardi a se auctura hoc XVI Martii ait: Lambertum Leodiensem, Monachum Tutiensem, mandante metropoli Agrippina, scripsisse hanc Vitam, ex qua magnam partem prologo edidit, sed quod velit hanc et miracula duobus libris ab eo conscripta, aberrat eum Trithemio, quia infra in Epitola dicit, se virtutes Sancti et miracula, quæ per eum Deus post obitum ejus operatus est, intacta deseruisse, quod et scripta sufflerent lectioni simpliciter, et ea ad leporem vetustatis inflectere, vacantiore temporis et operosioris erat studij. Arnoldus Wion lib. 2 Ligni Vitæ cap. 71 ista habet: Lambertus Leodiensis; monachus monasterii S. Laurentii Tutiensis Congregationis Cluniacensis, qui claruit anno Domini MXXIX, scripsit de Vita S. Heriberti Archiepiscopi Colonienensis libros duos. Hos duos libros potuit ex Molano et Trithemio descripsisse Wion, et monachum fuisse monasterii S. Laurentii ex Trithemio, sed addit hoc monasterii Leodiensis esse, non Tutiensis, quod ipse S. Heribertus asseruit in diplomate donationis ac construxisse et dedicasse in honorem Salvatoris nostri Jesu Christi, et pissimæ Genitricis ejus Domine nostre perpetuæ Virginis Mariæ. Sed quo auctore aberrat Wion ad centum et septuaginta aut octoginta annos, in tempore assignando,

in vita Natalis Christi.

anno 999.

a Lamberto monacho Tutiensi,

in MSS. reperia.

De Lamberto scripore

errores Trithemii.

moritur 10 Martii an. 1021

Molani,

Arnoldi Wion.

Ob miracula ad veneronem promovendam

Vita curante Metropoli Colonienensi scripta

quo

A quo scriptur Lambertus claruit, non assequimur. *Wionem sequuntur Possevinus in Apparatu sacro, Valerius Andreas in Bibliotheca Belgica, Franciscus Swertius in Athenis Belgicis, Gerardus Joannes Vossius de Historicis Latinis et alii. Possevinus ait Wioni tantum anno MCCCX vixisse, fidem magis adhibendam esse, quam Eisingrenio scribenti eum vixisse anno MCLXVII, imo adhuc centum annus ejus floruisse ait Eisingrenius in Catalogo testium veritatis, quod et nos asserimus. Vossius suam errorem pessime confirmat istis verbis: Omnino hujus loci est si vixit sub Werimbaldio tertio Abbate, ut Valerius Andreas in Bibliotheca Belgica refert. Creatus est Rudolfus secundus Abbas anno MXXI, cujus si tributum regnum ducenti anni, ad annum requisitum MCCCX, unus solimanuolo decesset. Et ne effugium detur ad tertium ejus nominis Werimbaldum monasterii Tuitiensis Abbatem, tuto opponitur hocrens inter omnes ejus monasterii Abbates non nisi unicum, de quo egimus, ibidem fuisse Werimbaldum. Lectorum benevolentia abuteremur, si Gesneri bibliothecam a Simlero et Frisio auctam refutarem, quod atatem dicti Scriptoris Lamberti referunt ad annum MCCCCLX, id est integri annis quadringentesis seruis quam oportebat. Sed illud non est abs re adjuvare in eadem bibliotheca referri Lambertum de Legia, Ordinis S. Benedicti monachum, vixisse anno MCCCCLXXX et scripissis de Vita et miraculis S. Matthei Apostoli carmine et de S. Agricio. De hoc egimus XIII Januarii et de S. Mathia Apostolo XXIV Februarii, et Acta Inventionis corporis S. Matthei et miraculorum eisdem auctore Lamberto monacho Trevirensi, qui se anno MCCCXXVII opr S. Matthei scribit liberatum: sed eum de Legia cognominari non legimus nisi apud similes bibliothecarum indices Possivum, Valerium Andream et Vossium. An obitus horum duorum fuerit Leodiensis, nam uterque, aut nullus eorum alicujus resolutioni relinquimus.*

B *Inter abbates Tuitiensis nominis numeratur Marcuardus, anno MXXVII vita functus, cui subrogatus Rupertus vixit usque ad annum MCCCXXV. Quantum hic vir fuerit, e libris quompluribus ab eo conscriptis, et scriptis Coloniae, Lorani, Parisiis et alibi excusis, orbi universo constat. Præterea autem dicto Abbate Marcuardo, vitam S. Heriberti virtutibus splendidam, sed prioris styli rubigine subobscuram, novo se rescripissis stylo futeur, scilicet monti spiritualia inserendo, et variis sacre Scripturæ sententiis pie interpretando. Ceterum quod ad accuratam rerum gestarum narrationem spectat, suam fore eversionem ex priore Vita debet accipere, aut alias non videtur veritatem habuisse satis exploratam. Quæ hinc inde interserit, aut sub finem adjungit, videntur illa esse, quæ Lambertus neglexit ad leporem recensitatis inlectere. Reliqua infra ad ipsam vitam observamus, quæ ante inter Rupertii opera a Surio ad XVI Martii fuit sæpius excusa.*

C *Vita S. Heriberti compendia plures ediderunt, inter quos præcipui sunt Zacharias Lippelous, Franciscus Haræus, et ante illudlibello particulari Mathias Agricius Wittichius, qui præter vitam ex antiquis historicis breviter excerptam tam verbis elegiacis in sedecim poemata distinctis celebravit: in quo displicet, quod S. Heribertum sæpius appellat primum Electorem Coloniensem, quod etiam nonnulli graves auctores fecerunt, ex Chronico Martini Poloni seducti, cum origo Electoris collegii referenda sit ad tempora Innocentii IV Papæ, quando in Euglyensi Concilio, anno MCCCXXV Fredericus II Imperatorem habito, Electores septem fuerunt constituti, nec dux post istam, qui hæcenus ea dignitate subservit, confirmati. Legi possunt, quæ erudite disserit Bernardus a Mallenkrot cap. 3 addiditiorum ad librum de Archiepiscopatu et Cancellariis Imperii.*

§ III. S. Heriberti translatio: Canonizatio: Cultus sacer.

P *ost vitam S. Heriberti a Lamberto et Ruperto scriptam, contigit Translatio corporis S. Heriberti, quam a Theologico Custode monasterii Tuitiensis descriptam accepimus, et est ejusmodi: Anno ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi millesimo centesimo quinquagesimo septimo, Indictione decima, translatum est venerabile corpus sanctissimi Patris nostri et Confessoris Christi Heriberti, Coloniensis Archiepiscopi, Fundatoris monasterii Tuitiensis tertio Calendæ Septembris, feria Sabbati, hora diei tertia, a Venerabili Arnaldo primo Coloniensium Archiepiscopo, anno Episcopatus sui octavo; Papatus vero beate memorie Eugenii III tertio; anno autem Imperii Gloriosi Domini Conradi secundii octavo, et filii ejus Henrici primo; porro Gerlaci Abbatis ejusdem loci duodecimi anno secundo. Hæc ibi. At Bulla Canonizationis est ejusmodi: Gregorius Episcopus, servus servorum Dei, universis sancte Catholicæ atque Apostolicæ Ecclesiæ filiis, vel maxime tamen Cisalpinis gentibus, salutem carissimam cum benedictione Apostolica. Quidquid divinis testimoniis corroboratum, humanis non indiget ut roboretur. Heriberti Coloniensis Archiepiscopus sanctissimo vite meritis inter Sanctorum agmina in cælesti numerari aulla promeruit; quod asseverant et dum vixit in hoc seculo factæ per eum virtutes, et posteaquam illuc translatus est, signa subsequenta. Vitam ejus stylo traditam vidimus, in qua magnam ejus sanctitatem didicimus. Annuente igitur Domino, auctoritate Apostolica nobis divinitus tradita, jubemus illum amodo inter Sanctos connumerari, et in Sanctorum catalogo scribi, atque ab omnibus ut sanctissimum in suo natalitio celebrari. Condignum enim videtur, ut quem Deus Pater honoravit in cælis, a nobis ejusdem servis honoretur etiam in terris. Hactenus bulla submissa obsequè clausula de tempore aut loco, e quibus possemus judicare de Gregorio, quibus hujus nominis Papa dederit. Theodericus custos conjicit factum Canonizationem a Gregorio VII, qui sedebat anno MCCCXV usque ad annum MCCCXXVI, atque adeo antequam a Ruperto, qui ejus non meminit, esset Vita conscripta, in qua aliqua post mortem putrata miracula narrantur, quæ in bulla signa subsequenta appellantur. Si ubi arbitrentur Gregorium VIII, aut quia hic non dux erit, Gregorium IX potius intelligi debere, etiam per nos licet.*

D *Nomen S. Heriberti inscriptum est Fastis sacris et manu exercitatis et tygis excusis. In MS. Coloniensi S. Martini ad Gradus: In Colonia Heriberti Archiepiscopi, ita etiam non apposito titulo Sancti memoratur in antiquo MS. Calendario S. Maximini: et cum Sancti titulo obitus ejus aut natalis indicantur in MSS. Trevirensi S. Martini, et alio S. Paulini, Leodicensi S. Lamberti, Pragensi, monasterii S. Maximini, Braxellensi, et pluribus sub nomine Usuardi aut Adonis, sed auctis, Martyrologium Coloniense, anno 1490 excusum, primo loco ista habet: Apud Coloniæ Agrippii natalis S. Heriberti ejusdem loci Archiepiscopi et Confessoris, qui sedit annis viginti tribus, mensibus duobus, et diebus viginti duobus, et sepultus requiescit trans Rhenum in monasterio Tuitiensi: quod ipse Præsul in vita sua a fundamentis ejus edificaverat, et in honore B. Mariæ Virginis consecraverat. At legendum esse eam sedisse annis viginti duobus supra demonstravimus. In Martyrol. Germanico plura leguntur ex Actis descripta. Gulianus citatis Actis a Ruperto et Lamberto scriptis, ita quæ apud eos non leguntur, scribit, cum parentibus traditum in disciplinam Gerbertho, viro spectata probitate et doctrina singulari, qui deinceps Pontifex creatus, Sil-*

Translatio corporis facta anno 1147.

Canonizatio a Gregorio Papæ.

an hie ejus nominis vii

an viii aut ix.

Nomen fastis sacris inscriptum

Possevinus,

Vossius,

Gesneri.

Alia Vita a Ruperto, deli Abbate Tuitiensis, scripta

Vite compendia:

17112 præferam primum Electorem dicitur.

A vestri secundi nomen accepit etc. Quae parum considerate scripta sunt, si conferantur cum his quae de Gerberto sive Silvestro II a Baronio in Annalibus traduntur. In Martyrologio Romano ista habentur: Coloniae S. Heriberti Episcopi sanctitate celebris. Quae in Notis dicuntur de episcopis miraculis a Lamberto Leodivensi scriptis, et de coordinatione a Sigheberto relata ad annum MCCCXCVI, supra refutavimus.

Corpus in monasterio Tuitiensi.

10 Inscriptus etiam est S. Heribertus Fastis Agrippinensibus Geleoni, qui in recensendo thesauro sacro monasterii Tuitiensi primo loco asserit corpus S. Heriberti argenteo sarcophago inclusum, ejusque casulam, scipionem, et peccinam in alis hierothebis custodiri. At sacra haec ipsiana, cum anno MCCCXXVI a civibus Coloniensibus monasterium solo auferretur, Siburgum delata fuisse: in ecclesia Collegiata S. Cuniberti esse calicem et stolam S. Cuniberti Patroni; in ecclesia vero sanctorum Apostolorum etiam Collegiata adservari calicem cum duobus peccinibus ejusdem S. Heriberti Archiepiscopi Coloniensis. In celeberrimo S. Laurentii monasterio Ordinis S. Benedicti ad murus urbis Leodivensis venerationis exponi solitam eandem S. Heriberti cum uno ejus dente, tradit Rufinus in Hierozaphylaco:

reliquiae Coloniae

B qua ex epistola Erderici Episcopi Ultrajectina a Wilhelmo Heda edita scribit, aliquas dedit in Ecclesiam Collegiata S. Joannis fuisse reliquias S. Heriberti. Eiusdem nomen videntur scriptum in Calendariis praefixis antiquis Ecclesiae Ultrajectinae Brevaris et Misericordibus. In Brevaris antiquioribus Ecclesiae Coloniensis ex IX Lectionibus sunt desumptae sex ex Vita a Ruperto scripta. In Officiis praecipue Ecclesiae Osmundungensis et novem Lectionibus tres de ejus Vita recitantur.

Leodiv.

Ultrajecti.

Officium Ecclesiasticum.

memoria 30 Augusti

11 Celebris etiam memoria translationis factae XXX Augusti, ad quem diem in Martyrologio Colonensi anno 1490 excusa, ista leguntur: Monasterio Tuitiensi super litus Rheni, translato B. Heriberti Archiepiscopi Coloniensis Agrippinae, quae ab Arnaldo primo, Archiepiscopo Coloniensi, sub anno incarnationis Domini millesimo centesimo, quadragesimo septimo facta est. Eodem leguntur in Doctrinali Clericorum Lubecae dicto anno 1490 impresso, et pluribus transpositis apud Gronovum in Additionibus Usuardi, et aliquando contractus in MS. Florantio Sanctorum, Martyrologio Germanico Canisii et Fastis Agrippinensibus Geleoni.

VITA

Auctore Lamberto Tuitiensi.

C Ex quatuor Colicibus MSS.

PROLOGUS.

sub nomine Metropolis Agrippinae Coloniae.

Matri Ecclesiarum sanctae Romanae Ecclesiae, et universo orbe terrarum universis filiis universalis Ecclesiae, Metropolis Agrippina Colonia, Deo opillite, omne datum optimum et omne donum perfectum a Patre Iominum. Operatus est Deus, o membra Christi, et operatur apud nos sua gratia magna et mirabilia: quae haec jam dudum agnovit Christiana milita (nam multiplex claret gestorum materia) futuris tamen mi occidere periculum censimus de anima. Exaltavit apud nos Oriens ex alto So erdotem excelsum suum, Heribertum de plobe sua electum: qui quoniam habuit bona vivendi summam, indeptus est bene viventium gloriam. Sepultus est autem in eisdem o suo, quod ipso a fundamento fundavit, perficit et dedicavit: ubi tot et tanta per eum, donando tunc, acta sunt mirifica, ut immensa requirerentur volumina, si describerentur, a universa. Curam scribendi communi consensu uni ipsius mo-

Ceteri tado hujus haurire.

a

nasterii Fratri commisimus, qui b ministra obedientia nihil aliud scripsit, quam quod vidimus aut a fidelibus audivimus. Nam per eum quam plura facta sunt in externis et longe positis gentibus, quae solo auditu ab idoneis testibus comperimus. Scripsimus haec ad utilitatem legentium, ut in omni terra nobiscum gauderent, congaudentes transcriberent, et septimo decimo Calendas Aprilis in perpetuum diem festum haberent. Scripta sunt autem imperante Henrico tertio, Herimanno metropolis nostrae Archiepiscopo, conobii ipsius, in quo requiescit, Abbate e Werimbaldo: ne vero suppresso dictantis nomine cassetur muta pagina, tituletur obsecundantis nobis Fratris nostri Lamberti nomine et memoria.

a MS. S. Maximiani, singula. — b MS. Rubec pallis, ministri — c Item MS. Werimbaldo, De eo, Imperatore Henrico, et Archiepiscopo Herimanno supra egimus.

CAPUT I.

Nobilis progenies: studium Officium Cancellarii sub Otone in Imp.

Dilectissimus itaque Archiantistes Creatori omnium rerum Heribertus, ante tempora secularia in sapientia Dei praelectus, clarissima a Wormaticensi progenie mundo editus, natales suos, Deo auspice, meritis illustravit et moribus. Pater ejus Hugo in dicta urbe Germaniae multo celebris nomine, mater vero Tietwidis, alto b Alemanniae Comitum insignis profudit a sanguine, habens et ipsam genitricem Innam, generatam ab ingenio d Reginaldo Comite: quae cum sororibus facti genitoris sui munita praesidio, judicio Dei ab Hungris captiva abducitur, facto castris ipsius excidio: quibus Wormatiae oras attingentibus, et, ut in Chronicis legitur, absque misericordia cuncta diripientibus, pusioia lugubris venalis exposita, a probo quodam et spectabili viro redimitur, et post tot discrimina diligenti cura reficitur. Nulla eam deinceps recuperandi spes majoris ejus erat: et pater ejusdem ad palatium primi f Ottonis pro republica descendebat, cum honesto praebati viri utens domicilio inter morandum filiam agnoscit casu, specie et colloquio. Exoritur ingens utrimque tripodum: magnificatur superne clementiae beneficium: quae moerentes piis consolationibus atollit, ne abundantiore tristitia ejusmodi absorberi possit. Statim confertur secundum Apostolum casti cubilis et immaculati thori legitimum conjugium: datur a patre filia eidem patrifamilias in matrimonium: congeritur dos, census, familia, et patrimonium, sicque cum letitia perficitur omne bonum. His majoribus praetitulata Tietwidis exoritur, et felicibus adulta successibus, legitimis sponsalibus et dote Domino Hugoni contrahitur et jungitur.

progenitus Wormatiae, patre Hugone, a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v x y z

ab Hungris captiva f et Wormatiz vendita.

Heb. 13, 4

F

3 Post dies felices sobolis futura puerpera, dispensatione divina fit gravida: incedebant anho maritus et conjux in mandatis et justificationibus Domini sine querela, quemadmodum evangelizatur de Zacharia et Elizabeth sancta. Insistentes in recreandis egenis, insudantes refovendis miseris et egenis, orationibus et fructuosus operibus vacabant, altaria domus et honore cumulabant: quatenus de gemine ventris sui, sibi et posteris fieret gaudium, et id clementer operaretur salus omnium. Instat et partus evolans mensibus, quem praecedunt revelationes perfideles congruis visionibus, quibus videbatur plus solis radiis infundi pregnantis cubiculum, editura eodem ietu et momento salutariferum terrae subsidium. Nec defuit visum rata veritas, cum enixa beata mater benedicibile purperum, erumpit in laudem Dei et gratias: obstetrices quoque perfruantur luce melliflua, utpote ubi iure administratio creditur

Luc. 1 6

nascitur luce cellis per cubiculum sparsa.

A

CAPUT II.

S. Heriberti electio et consecratio in Archiepiscopum Coloniensem. Ottonis in mors, et sepultura procurata.

AUCTORE
LAMBERT.

a

in schismate
Coloniensium

b

eligitur
Episcopus :

Inter hæc Colonia a Metropolitanus a seculo migrat, et post exequias Clerus et populus de substituendo vestigat, nec omnino secundum causam Dei per seita majorum et tradita; et idcirco utrinque his et illis parti suæ faventibus dividitur Ecclesia. Tunc ejusdem Sedis Apostolicæ b Praepositus, et ipse a suis electus, medium se offert in utroque schismate; immeritum se et inutilem protestans tanto regimine. Sed sedans omnibus sanam, ait, sibi videri et approbandam sententiam, Dominum Heribertum Archiepiscopum eligendum, et ab Augusto expectandum per eandem concordiam: ejus vitæ munditia singularis sapientia radiaret et virtutum luce omnium præ cunctis hujus mortalitatis. Necdum peroraverat, cum ab ore loquentis universa multitudo conjubilat, attollens in excelsis voces, Deo gratias, Deo laudes, qui respexerit plebem suam et visitaverit, si Præsulem talem ab eo promeruerit. Ordinantur Majorum meliores ex Clericis: qui commune decretum Italiam cum pastoralis baculo perferant ad solium Cæsaris, cum quibus pro totius in idipsum assensu militiæ destinatur Caroes Herimannus, vir probus et nobilis. Nulla fit dilatio properantium, ne quis malignantium fraude præoccupet salutem civium expectantium: et quia moris est Principum accusare moras tardantium, talia portantium. Post tot igitur emensos viæ labores, tandem ad Augustum jampridem Romæ egressum perveniunt: insignia præsulatus ipsi d prostraverunt: legationem suam et suorum elementer expectant acceptam, quam sine vitio et integra fide constabat ordinari. Relevat eos Imperator benigna consolatione, et in spem suæ petitionis inducit fixa promissione, et si qui essent qui obviare pertentarent huic unanimi, præcubito repellentur importunitate sua jure repudiati. Taliter a conspectu ejus egressi, succedunt hospitio, iter suum et causam committentes indivisa Trinitatis arbitrio.

8 Imperator subtristis quidem pro morte prioris gratulabatur in desiderata sibi restitutione Heriberti mox futuri successoris, qui, ut dictum est, Ravennæ positus pro colibendis seditiosis, totam regionem tranquillam effecerat forma et moderamine suæ conversationis. Ad eum propria manu scribit epistolam in hæc verba, dono pollicens cura pallii Coloniæ: Otto Imperator sola Dei gratia Heriberto Archiepiscopo gratiam et Coloniæ et pallii cælitium munus. Obstupuit repente vir Dei super inopinata Dei providentia, et extemplo domum Domini ingressus, prona reverentia terræ prociubens, nomen ejus benedicebat, et superexaltabat laudabile et gloriosum in sua ingnitate. Deinde in crastina assumptis suis, cum e Episcopo loci pergit ad palatium, et in oculis suis solito humilior, nulli contiguae suæ exultationis prodit mysterium, Comitibus dumtaxat apertis Præsulis Agrippinensis receptum obitum. Perveniens itaque ad Principem, inuito excipitur amore, amplectitur, exosculetur familiarissimæ devotione, utpote de ejus integerrimæ fide pene totus pendebat, et cui specialis animi suæ salutem ulterius committere volebat. Educuntur ad medium Legati civium, et in consessu Pontificum et Magnatorum consonam electionem fatentur suam et suorum, servum Domini Heribertum donari et transmitti expectantem Beati Petri in Sede ipsius Vicarum. Annuit Augustus eorum precii votiva clementia: favet in idipsum tota curia una consequentia, prudentissimum huic et meritum

litteris a
Cæsario
acceptis ad
eum præcrat :

C

tenlyne
excipitur :

indecans animarum pontificum; in quem distillari D jure deberet a Spiritu Paraclyto Patris et Filii benedictio. Vir autem sanctus e diverso actus suos accusare, nota sibi conscientia: nil eorum in se, quæ oportet Episcopum commendare: onus vitæ suæ sibi gravissimum: vereri se propter se populi Dei lapsum et scandalum. O pia humilitatis defensio, quæ alto evahitur alarum remigio? vincitur ab omnibus objecta sibi obedientia, qua neglecta contrahitur offensa, et qua perfecta reatus omnis aboletur et pona.

detrahit
Episcopatum :

9 Defertur ob id a Roma ipse Petri baculus, et præsentat f Papa per eum vas electionis Heribertus Agrippinæ Coloniæ creatur Episcopus: et decenter Matres Ecclesiæ, quæ unius erant patrocinii, mirabili unius conföderabantur tenore participii. Inde panlo plus duobus mensibus agit cum Cæsare, post ab eo absolvitur cum multo mutæ caritatis foedere.

designatur :

Tum ad confessionem cælestis ostiarii ascendit, a g Domino Apostolico Pallium exposcit et accipit: et sic cum auctoritate ejus ad Sedem suam gressum dirigit. Expletur brevi prolixum vitæ spatium, prosperum facit iter ei Deus salutarium: cum compatriotæ Pontifices, comperto ipsius introitu, longe illi occurrunt cum plurimo obsequentium ambitu.

pallium
accepti :

E

Jam in proximo erat metropolis suæ vicinia, cum præmittit Pallii insigne, et reliqua sacerdotalia: ipse procul ab urbe midis procedit pedibus in asperissima byeme, et illo igne accensus, quem Dominus misit in terris, proorsus carebat frigore. Mens ejus omnimodo supernis infixa flagrabat: us hymnis, psalmis et orationi vacabat: transfigurans in se, quas executurus erat vices Christi, et quantam Sacerdotem curam habere deceat gregis sui: hoc actu, hoc schemate a circumlato Præsulum agmine perducitur fidelis Samuel ad Petri limina, ubi excipitur cum processione plenaria, et eo modo indectus in domum Domini sublimatur in sua Cathedra ipsa natalis Domini vigilia. Laudatur Deus secundum multitudinem misericordie suæ in choro et organo, coronis, lampadibus, et omni decore suo ornato sanctuario. Non fuit similis lætitia in Coloniensi populo: nec frustra, qui tali Rectore protegi habet perpetuo. Inungitur a Suffraganeis chrismate principalis olei: redimitur ecclesiasticis sponsalibus in dotem Catholice fidei: stigmata Jesu in ejus corpore universa canonicè perficiuntur: chorus et reliqua multitudo letantiis et supplicationibus accinguntur. Consonabant et indicia boni testimonii, ut, cum ab Episcopis aperiretur textus Evangelii, ultro ingereretur lectio Is aei vaticinii: Spiritus Domini super me, propter quod unxit me: evangelizare pauperibus misit me.

regreditur
coloniæ :urbem nudis
pedibus ingre-
ditur :sublimatur in
Cathedra

et consecratur :

10 Quis expediat qualis post consecrationem vixerit, quantum pro conservandis in pace subditis prædicationi invigilaverit, ut pauperum hospitium subveniret inopie: ut de longe et de prope mostorum et degentium consolando institerit penurie. Vigebat in eo viva lectio Johi, Oculus sui cæco et pes claudis, pater eram pauperum, ostium meum viatori patuit, sinistrorum opus et eorum declinans cæcum, ut dextris uniretur, quibus promittitur et eum benedictione datur regnum. Erat interim Lia Ippa et Martha laboriosa, ut per has postmodum fieret Rachel pulchra et Maria, parte quæ non auferetur electa. Meriti et virtutum ejus nullus finis, præsertim cum soli Deo placere desiderans, vitam suam absconderet et amaris: timens ne oleum peccatoris impingnaret caput ejus; et lingua adulantium immutaret gloriam conscientie ejus: ac per hoc, ut Beata Cecilia, etsi auratis et molibus desuper tegebatur, intus ad carnem cithæo ntebatur: et si necessario occupabatur exterioribus, semper circumspiculus, et sui

F
Isol. 61, 1virtutibus
excellit
Job. 29, 13

A sui bene memor, non dimovebatur a spiritibus.

11 h Novissime Augustus Italiam non rediturus ingreditur, et undique valida collecta manu, iterum insurgentes in se irrumperere et conterere nititur. Virum Dei ad eundem comitatum secum invitat, quod, ut dictum est, de salute sua in eum cunctis uberius confidat : ut si quando armis deficeret, consulti hujus et prece proficeret. Inter viandum uterque de communi anime commodo ad invicem pertractat, quid memorabile secundum Deum post se posteris relinquat. Placet ambobus, ut quilibet eorum sospes reverteretur, quocumque casu alter detineretur, de rebus hereditariis edificaret derens cenobium, titulumque Dei Genitrici, Matri et Virgini Virginum. Protinus ad id operis eidem Archipraesuli contradit Caesar optima majorum suorum praedia, legibus rem charta et atramento roborans sub assignatis testibus. Deinde Romae proximans, et diviso exercitu adversantes sternens et populans, non multo post in i Patryna castro per mulierem veneno perit, quod in gestis ejus, si qua sint, plenius inveniet, si quis addiscere velit. Inter Optimates statim de subrogando exoritur controversia ; unde et Henricum tunc Bajoariorum Ducem eligunt et substituant rata concordia. Servus Domini Heribertus huic aberat consilio, quoniam et speciali merore turbabatur pro priore Domino, et quod vivens eum adjuverat, ut k Aquas, delatus ibidem sepeliretur, ac per hoc super ipso occupabatur, quemadmodum ille efficeretur. Verum deus ei Deus virtutem et fortitudinem, et invitis et insequentibus Romanis, transfert cadaver Senioris Caesaris per ferrum et hostium sanguinem, donec Aquas delatum ut voluit, in choro S. Mariae, ut in promptu est, terram terrae reddidit. Imperialia, quae penes se erant, recens electo Principi contulit, et Optimatum in hoc unanimi resistere, et si ad mollicum voluit, omnino valuit.

pleretur populo, et omnes ejus viderentur compassionis oculo, et per fideles ipsius alerentur vestitu, cibo, et poculo : seorsum eis hospitia disposuit, et pro varietate languorum annonam instituit, et ut singulis competeat sollicitudinem adhibuit, ipse secreto privatus ad eos descendebat, et pedes eorum abluens et abstergens, imbecillitati eorum vehementer condolebat : dominos et fratres eos nominans, si quo indigerent, ab eis prudenti astutia perquirebat, et sic erga ipsos exercitatores eorum ministros faciebat. Per alias etiam urbes familiarissimos animo suae Clericos idoneos habebat, quibus et certae pecuniae quantitatem clari dirigebat, ut in similes usus ab eis fideliter expendere, et ea exposita identidem ab eo alia repeteretur. Cumque sequentibus annis emendata terra, in sua qui possent relierant ; rogabantur a benigno patre, ut ab eo quod vellent peterent et invenirent.

13 Factum est et alia tempestate, ut messis omnino deperiret praesentitate, et alter Elias, salvo Joanne Baptista, ad nota praesidia confugens a Deo monuit esse quaerendum, et Clerum et populum hortatur tridui afflictione secum atterendum, ut pariter quotidie votiva Sanctorum frequentarent petrovinia, et conculcatis et humilis eorum adjuverent merita. Sic pastor et emeritus greges suos ante se ducebat, ipse subsequens sua et eorum peccata delolebat : obsecrans ut ab Altissimo impetrarent misericordiam et miserationes, et ne despicerentur tot genitis et orationes. Secundo processione die a S. Severino egredientibus, et ad egregium b Pantaleonem Martirem divertentibus Sacerdos magnus in timore Domini, ut moris est, sequebatur, et columba capiti ejus crebrius imminens candidissima a quibusdam videbatur, quibus a Deo dabatur. Ut autem eo perventum est, ubi S. Severinus c B. Martini vidit ascensum, et Angelorum pro exaltatione ejus audivit concentum ; ter verticem ipsius circumvolans apparuit, et alta repetens denuo non comparuit. Credebatur et ferebatur in hoc ingens figurare mysterium, et familiari sibi alite Spiritus sanctus hominibus summi proderet sacrarium. Tum Missas, illa sua nobili assiduitate cum eis tenens, et eis finitis, frequentiam cum benedictione dimittens, domum regressus, cum domesticis ad mensam disceumbit, et inter prandendum totus ejus et suorum sermo de enormitate peccati incumbit, soli sibi imputans, quod non exaudiantur alii, et interperiem aeris sui ascribunt reatu : ergo manus inserens digitis, caput suum in mensa posuit, et ad Deum conversus, sufficiens F ingenuit : sed quid ejus Spiritus cum Deo sit loquutus nemo unquam scire potuit. Mox a mensa cum S. Scholastica capite levato inmundantia pluvie emittit, et ejusdem anni frugum fertilitas immensa fuit. Horum nunquam laudem appetit, nec recepit, sed in omnibus his Creatoris nomen magnificari praedixit et fecit.

14 Praeterea recordans pacte cum Ottone Augusto fidei pro fabrica cenobii, diligenti instantia perscrutabatur situm in loco habili. Ferebat res nullata et in scandalum querenti et non inveniendi : cum ei visa est ipsa Mater Domini, post protensas excubias parum quid ante dilectum quiescenti, dicens, preces ejus super hoc admissas intra sacrarium exauditionis, ac per hoc jubens in Divitensi castro monasterium construi, designato ordine eujusque habitationis. Continuo venerandus paterfamilias somno excutitur, Dei filius et ejus Genitrix ab eo odoratur et benedicitur, et accersitis Officialibus locus idem mundari praecipitur : et everso publico horreo spatium complanatur, et in d largum extenditur : ut ubi antiquitus colebatur, area desinonum, decus exurgeret Dei et Sanctorum omnium.

Jacta

Abli cum Ottone III in Italiam :

In via accipit ab eo praedia pro constructione manasterii,

Ejus veneno subitit corpus.

Aquisgranum deferit.

Evergerus Archiep. Colonien.

Leo Ep. Ravenn.

Otto 3 ei S. Heribertus Pop. an. 1001

Otto 3 Patryna obt. an. 1002.

D AUCTORE LAMBERT. in fame publica pauperibus subornit :

hospitate erigit :

pedes abluat :

praemium ad urbes alias misit pro egentis :

in nimia secretis instituit explicationes publicas

in his honorari visus a columba circumvolante,

impulsi multum peccatis

F

impetrat pluviam

monasterium Tulient extruit :

d

CAPUT III.

S. Heriberti opera pia : elemosuar, monasterium tuitiense constructum ; miracula.

Laborabat exoccupari ulterius, curis vite hujus, quibus enim salubriter occupabat Ottonis amor profusus : ac per hoc solis Ecclesiarum intendebat causis, in eis destructa refrmans de redditibus suis, de residuo pauperes recreans visceribus piis. Periclitabatur fame depressa Gallia et Germania, et Domini servus magnopere instabat, ut eorum medicaretur inopia adeo ut Colonia infinito talum re-

Jacta

A Jaeta locantur fundamenta : proficit in altum operosa maceria, et cœvus quam quisquam ritus erat, opus ipsum plurimo cultu condecoratur, sed felicibus auspiciis consummatur. In uno Dominice Crucis expoliendo patibulo quodam difficultas erat, et in quocunque ligno dolarent artifices, non procredebat : ut et in hoc meritum Sancti proderetur, dum per eum congruum inveniretur. Sive dioceses quosdam Fratres visitandi gratia processerat aliquo, non multum a sive sellis confinio : cum ad mensam recubente eo in pomerio, annosa pyrus oculis ejus objicitur : a cujus trunco extensis in directum brachiis figurata unguitibus Cruce emittitur. Qua curiosius inspecta, in gratiam Dei erumpit pro omnibus que sibi tribuit : et amputatum dolentibus compositis formandam dirigit. Quæ ut in palam est ultra non defect, et omni compage sua perfecta provenit.

AUCTORE LAMBERT.

lignum pro Cruce formanda cum nullam inveniretur, apium,

mirro modo invenit

16 Præterea in eadem ecclesia cumlatis Sanctorum pignoribus altare desheatur, ut profectui mœrorum consecratio adhiberetur, et honor Deo prompter habeatur. Archiepiscopus Homini primum Abbatem et Fulbertum loca præponit, ranciditas fidelesseors animarum tertii Ottonis et sui ibidem ponit, et in usus quadraginta Fratrum abundantem omni tempore stipem disponit. Verum sive quoniam invidia diaboli mors introivit in orbem terrarum, seu quoniam in hac rerum mutabilitate nihil est immutatum; nocte una, linitis Matutinis, et egressis Fratribus, eadem fabrica in unum ruit acervum, eversa funditus. Quod Sacerdos egregius certa relatione comperiens, et adversos casus æquanimiter tolerare præsciens, a primordio repetens, eidem animatur operi : et priores a loco lapides efferens, extruendis destinat officinis monasterii. Inde ad modum navalis mali in altum efflosa terra, fundamentum firmat in solida petra, primis peritioribus architectos ab externis finibus exquirens, et eis disciplinam totius structure eonstituens. Quapropter mirabili velocitate profect, propitio creatorum opificio, et quinto nonas Maii deduxit in lætitiæ et exultationis plenitudine. In muris illis et in domo illa omni tempore trinus et unus Deus solemniter honoratur, sancta Virgo Virginum cum Sanctis omnibus veneratur, ut eis intercedentibus perveniamus ad societatem æterna, ubi perpetuo laudemus Dominum viventem et regnantem in sæcula sæculorum.

C

f
Ubertus emergentius :

16 De virtutibus Sancti, quas in sua per eum Deus operatus est, aliqua sunt prælibanda, quarum attestatio non scriptis comprobanda sunt et commendanda. Dominica sancta Palmaram Clero prævio et serpente populo ad basilicam S. Marti descendit : ubi in eminenti stans, disputare regi suo decreverat de perditissima protoplasti inobedientia, et de spæ resurrectionis, et gloria; cum a longe in plebe catenatum videt ibemoniæcum, qui suorum dicitur per terram hustratis Sanctorum patrorum, nullum admisit solutum. Intendebat in miserum hominem totus affluens pietatis visceribus, et prædicationem interrompens, solvebatur in plactum et gemitus : cum idem vincenlatus custodes exorare cepit, ut ferro et nexibus enodaretur, et sermone Sancti liber pascerebatur et reciperetur. Expertum est ab eis, et obtentu Heriberti in reliquum vixit sanæ mentis. Notata fideliter est hora compunctionis, et ipsa inventa est momentum liberationis

17 Memoratus Abbas Fulbertus Divitensis Ecclesie equus et oculorum molestia laborabat incommodo. Is ipso dolore compulsus ingreditur ad Archiepiscopum, simpliciter professens, se per eum consequi posse remedium, asserens se per vicium admittum, si aqua manibus ejus elapsa caput infunderetur, qua in sacramentis uteretur. Repellit a se ho-

minem cum injuria, impropertans non [esse se] beatum virum respicientem in insanias falsas et inania : sufficeret totius corporis lavacro pleno Rhenns alveo. Sic quippe ut scriptum est, metuelat humilitas suæ securitatem perdere, quemadmodum solent avari diviter perituras divitias custodire. Repulsam suam patienter ferens Abbas, etsi ad modicum erubuit, tamen a quam clam a ministris obsequii obtinuit, lavit, convalevit.

D
sanantur aqua lotions manuum ejus in Missa Abbas Fulbertus a dolore capitis et oculorum,

18 Simile quid et mulieri cæcæ contigit, quæ dum se vino manuum ejus post Sacramenta medicandum in visu conspicit, videt mox ut experimentum facit.

et ubi vino mulier cæca :

19 Paralytica quedam omni membrorum compage soluta, officio vite et utilitate destituta, sanari se Sancti benedictione domianis videt : et somno excessu, per amens salutis suæ negotium explet. Transenti Præsuli facit se objici, et auris clamore repleus, ingenuat se ab eo respiciet, sicut beata Cananæ rogabat Dominum pro filia, donec interessibus Apostolis exclusa est diaboli nequitia. Præterierat, non despiciens orantem, sed turbam evitans sibi pro labibus faventem unda et a pedibus exquirens quid petat, quid velit; agnita causa eminus signum Crucis edit, et sic agra veniens sospes erigitur, et nullo opitulante alieris regreditur.

benedictione paralytica :

20 Persona nobilis quidam, Clericus ipsius et Vicedominus, cum eo gradiebatur ad palatium, cum repente acerrime occupatur a vi februm. Erat languor fortissimus, ut non remaneret in eo habitus, et omnimodo vita ejus desperaretur, et de funere et exequiis tractaretur. Ingrederetur ad visitandum eum Sacerdos Altissimi : superponit manum ex mandato juventis capiti : munit eum vivifica Crucis signaculo, et potat eum aque salubri poculo : et mox egrediens, accingitur pro eo Massarum mysterio. Quibus linitis, intime computando ei revertitur, et meliuscule valentem reperiens, consolatione attollitur : atque iterum egressus, et paratæ mensæ accumbens, transmittit ei de sibi appositis. Quibus uberrime reffectus, lectum relinquat agritudinis, et præcurrens ex more vices sui exequatur ministerii in agendis, que tanto debebantur Pontifici. Privilegium humilitatis ejus et prærogativa cujus, ut dignum est, exprimitur lingua?

E

periculosa febris Clericus :

21 Egens erat peculio, pagano onustus infatulo, quem per totam urbem lajulans a nullo Sacerdotum poterat exigere, ut aquæ salutis emm dignaretur emergere : quod hi sui pompa penuria hujus non attenderent, isti dissimularent, nisi quæstum acciperent. Mirum quod qui intondere deberet expellenda sue necessitudini, ejus obditis fideliter filio fontem exquirebat lavari : et qui pro sui despectu primo aditu poterat deficere, importune instabat a se non renuti culpam avellere. Videtur ergo, sibi non succurrentibus aliis, speculare procedenti Heriberto, omnibus omnino facto, obviare; difficultatem qua premebatur intumare; solum eum qui sibi subveniret restare. Ventum est : dictum est. Descendit præcipit sine ad fœtus : dat futuro per baptismum fili calbarum vestes : immergit eum baptisterio, et eundem suscipit a baptisterio : delegat ambobus stipendium, et dum uni subvenitur, fit duorum solutum : et ut totum super eodem concludatur, præteriens de mensula ejusdem pauperis se invitantis, coram omnibus libare non dedignatur. Sic nudi Redemptor ad filium Reguli non descendebat, ad servum Centurionis ire paratus erat.

mirum medicum ab alio contemptum e

loquatur :

22 In diebus hujus Gallia secunda aretabatur famis angustia, et per turmas dispergebantur, quocumque sublebat sua fecundior patria : præcipue [respiciebatur] ad paternum Heriberti gremium, jam pridem

herguis in pauperes :

A pridem expertum sibi familiarem et domesticum. Super hoc in omni terra celebre nomen ejus innouit, ac per hoc nudus, famelicus, et sitiens ad eum confugere disposuit : cum quibus et Clericus mendicantem venit Coloniam, ut per eum suam exhauriret inopiam. Admiscocturagapen quarentibus (nec enim questio aut mora fiebat ingredi uolentibus) sed despectui sibi erat, et quod abundabat in turba populosiore, et quod privato non excipiebatur honore. Quocirca in ulteriorem impellitur Saxoniam, Heriberti nihil habens elemosynam, et tendens in altum calit ab alto : et nullo securante sit passus latro, sanctuarium violat, sacrilegium perpetrat, et dum pretiosam margaritam fugit, prada demonum mare subit. Noctu cum furatis sarcinis fugam inuit : non dormitat : non loco quiescit : fugit tanquam calcetens prosequatur : non desistit dum male usurpatis destraheret g rescellas, quasi jam non quidquam petens ad fores pulsaret externas. Sed dum evadere nititur vindicem, incurrat in iudicem, et contiguus Coloniae comprehenditur a quodam negotiatorum proposito, et statim custodiae mancipatur sublato publica latrocinio. Insequuntur amissorum possessores peruasoris vestigia, nec quouis subsistunt, donec ad nervum catenati veniant per iudicem. Expositae res agnoscentur, agnatae repuntur, repetite redduntur, redditae referuntur. De sola cruce versabatur iudicium, nec erat spes evadendi periculum : dilatio nulla in crastinum, qui dederet per suspendium. Notitia gestorum Doimmo adierat Metropolitanum : cum sibi jubet sisti, iudicem et iudicatum, animadversionem suam simulans se in eum intendere, aliud coram praetendens veritatis facie. Adducitur, sistitur, de arte disquirunt, disquisit scriptorem se fatetur, et inter verba pro venia exorat, ut sui miseretur. Non, inquit, ultio sinit te vivere, qui foedissima te subegeris infamiae, et Clericale decus ad ledere violentus intorseris, qui modo tuo contentus superflua appetere non delueras. Tradit igitur eum servandum egenorum procuratori, ipse iusta hora ad mensam discumbit, quid reo faceret secum consilio pertractans altiori. Tum ut mors est in ea frequentia alia curantibus, accito custode, eum mandat, ut copioso reficiatur Clericus : inde data ei argenti libra ambulatorio Episcopi eum imponat, ipse comitans, donec eum tutoe libertatis viae reponat. Sic Dei filius clausos tenebris solvabat a tenebris : sic perditum hominem cruce redemptum restituebat Superis : unde et is qui iure mori poterat pro iniquitate, penitentiae servatus est abundantam caritate.

verit. Mansit inter servos Dei a simulate pacis longa discordia, et major a minore plus justo portabatur inveterata patientia, quod ab eo crebra premeretur contumelia, imponendo dona et mandata ad rem non attinentia. Ad ultimum Coloniam eadem iratus nimium devenit : quem officiosissima vir Dei assumptione excepit. Proposuerat namque severius eum arguendum, et, ut sibi videbatur, veritatis infidelitatis causa affligendum : cum imminente nocte per spiritum soporato Caesari persona Sacerdotibus infudata, terribilis apparuit, et eum cum auctoritate, ne quidquam sinistri ulterius in servum suum Heribertum moliretur, interminando exterruit. S. Petrum hunc fuisse conjecit, etsi neque dictum scriptum invenio. Sic b Alexander Magnus cum Hierusalem conaretur irrumpere, territus est a simili pontificii veteris imagine, prohibente, ne quam vim suis inferret civibus, nisi gratus sibi esset praesens vita exitus. Sequenti die cum procederet ei Judas Pontifex cum stola, de curru exiliens adoravit eum reverentia prona, dicens : Non hunc adoro, sed eum, qui mihi per visum visus est eodem modo. In crastinum igitur sedit Augustus ex industria gravi facie, et per internuntios exigens immensam pecuniam a beato Prasule, Domini corde laudabat, quod ab ignorantia sua et indoctrinatione meruerit liberari, et condignum caelis Sacerdotum didicerit venerari. Stabant qui in multis falsis instanter accusarent eum, et vir Domini, non amplius ferens persecutionis hujus flagellum, suffusus lacrymis ingreditur ad Principem, coram conquerens passionis suae morosam intemperem. Delictum suum in eum se noscere, nequaquam id sibi posse obijcere, et ex vero diffinire : satius sibi de reliquo praesulatu abstinere, quam tot malis urgeri, et nunquam requiem habere.

D
AUCTORE
LAMBERT.
9
patitur ad-
versum :
calitus
monitum.
b
E
AUGUSTUS
DE CEDIT.

q
B
Clericum
reum mortis
abjurgat :

et mira
simulacione
liberata
supplicio :

in tritam se
projicientem
reconciliatur :

Ecclesia
S. Severini
monast.
S. Eusebio-
nus
Ecclesia
S. Marci
Bocella

a Fundata et dotata ecclesia cum collegio Canonico ad honorem SS. Cypriani et Cypriani a S. Severino Episcopo Colonensi, sed istam Mortycum prae ab initio nomine deinceps ecclesia S. Severini est appellata : ejus sacrum corpus ibidem adlocutus, sacrophago inclusum, oleo, argento et gemmis praestantibus, ubi et colitur 25 Octobris. — b Est celeberrimus Benedictinorum Abbat, a S. Brunone Archiepiscopo Colonensi, fratre Ottaviani primi Imper. fundatus, ubi aliquando traditae ecclesiae S. Pontificum cellis, quae ad hujus Vitam 27 Julii erant excubantibus. — c Historem hanc refert S. Gregorius Pannonensis lib. 1 de Abrahamo S. Martini cap. 3 ubi ab anno 397, ut alibi ostendunt — d MS. S. Maximiani in lingua descendit — e Fulberius, alias Volbeclus. — f Est ecclesia Collegiata S. Marci in Capitulo a Pletrude vidua Pippani Heistulli dotata — g Rescripta pro recula visitata a Carolo in Eaduo Pastore. Consule Vossium de Vitis sermonia pag. 375.

in terram se
projicientem
erunt.

Act 15, 2

CAPUT IV.

Simultas inter SS. Henricum Imperatorem et Heribertum exorta et sublata. Comparatio S. Heriberti cum aliis Sanctis.

Decendum ab hinc, Henricus Augustus quamobrem Christi militem diu suspectum et infensum habuerit, videbit, ut aiunt, quod primo electionis suae tempore imperii insignia ei cum dilatione concesserit, et quod in alterum illudema transferre tenta-

24 Ad haec Augustus de throno prorumpit, et in amplexus ipsius exoraculo reverenter incumbit : se eum ad depravatum iniquorum consilio confidens, et commissi veniam suppliciter expetens. Non erat iste labor in Heriberto, sicut nec in Martino illudicis, et Evangelico more ex corde indulget omnibus offensis. Tum trino fuderant osculo sub Trinitatis testimonio, adversariis suis embrascentibus, et per prona fuga delitescentibus. Deinde viri Dei suo iuxta se componuntur solo, utiliter summa tractantes super statu et Imperii negotio. Eadem nocte expletis Matutinorum vigiliis, viva Dei hostia solus perorabat in psalmodum et orationum excubis : cum Imperator Clerico mo comite oratori ostium pulsat, et aperto sito silenter solus subintrat. Huobus in unum ita positus, Imperator chlamydem abjicit, remotis auribus pedibus Sancti advolvitur, se peccasse, se reum prosequitur : erroris memoriam remittit, serio sciens, quod nec in eum deinceps aliquam suspicionem habeat, neque alicujus accusationem admittat. Erigit praepropere Praesul a terra Dominum, stupet humilitatis ejus minimum et habitum : protestans hostertam reconciliationem suscepcis, vestigia in se praetoritate offensionis nulla resedisse. Addit etiam post discessionem ab invicem alterius se non visurus, ut in eo adverteres prophetae oculos futurorum serios. Haec ut acta vere credantur, ab eodem relata sunt, ut vere dicantur. Mirum quod Sancti ab alterutro aliquibus dissentiant, sicut in Actis Apostolorum Paulus et Barnabas, et Sanctorum in Scripturis quamplures faciunt. De perversis et jure tis nihil mirabile, si uni non inserantur concordia : quoniam nulla conventio Christi ad Babil, nec societas luci ad tenebras, nec pars fidei cum infidel. Verum haec sunt incomprehensibilia Dei iudicia, et investigabiles viae ejus, et occulta consilia : non enim quis novit sensum Domini, et consiliarius ejus fuit, et ostendit ei, et prior dedit illi, et retribuatur illi : quoniam

S. Henricum
Imp a
malis
incurat.

A ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia, ipsi gloria in secula.

AUCTORE
LAMBERT.

Mail. 7 22
excellit cum
S. Martino in
conven. platio-
ne :

23 Non multum in Sancto hoc exteriora sunt attendenda miracula, communi magis Ægypti et operariis iniquitatis exclusis a regno, dicentibus : Domine in nomine tuo prophetavimus, demonia ejecimus, et virtutes multas fecimus. Et fature virgines a beatitudinis aula secludantur, quæ et virgines dicuntur, et tamen non recipiuntur. Tot et tanta scripta sunt, ut ad fidem meriti ejus sufficiant, quæ, si singula visa et audita de eo scribantur, modum excedant. Erat ei, ut nihil supra, familiare et solenne in commemorationem Domine Crucis Missas tenere, ut eo licentius interior obtutus ejus inligeretur, quo a beatis mundo corde contemplatio divina videatur : ubi aliquoties adeo interiori rapiebatur Spiritus sancti subtilitate, ut, quod nunquam aut raro auditum est a paucis, vix exterius perspicere possent in ipsa faciei sue humanitate. Beato Martino Sacramenta offerente, globus igneus super caput ejus videbatur, et fragor genarum ad invicem collidentium in digitis ejus addebat : sed de facie ejus non visa simile quid non recitatur. Et quoniam utcumque eum contulimus Martino, considerandum est, quemadmodum conferendus sit magno Laurentio, cujus justitia manet in seculum seculi, quod dispersit et dedit pauperibus et per eum Ecclesie facultates in caelestes thesauros deportaverunt pauperum manus. Quis morens et desolatus Heriberti levamine non est consolatus ? Quis quolibet indigens necessario ipsius promptissimo non est fultus subsidio ? Famosissimus nominis altitudine, stipatis obsequentium condensa multitudine, descendebat uno contentus puer clam ad salutandam egenorum matriculam, sicut eraticulatus Laurentius Lucillum nocte illuminatum visitabat, et Ciriacum viduam, et pauperum pedes, qui in domo ejus convenerant, cum lacrymis abluibat, et ecclesiasticum consum eis uberrime expendebat. Ita lux mundi et sal terra Heribertus, contentus presentibus, juris sui redditus et victuum sumptus liberalissime in non habentium dispergebat usus. Ardebant coram eo, credente in lucem et filio lucis, per noctem clara lumina : quiescebantque cum eo Clerici viri prola in omni castitate et munditia, qui ejus ineffabilia virtutum viderunt et agnoverunt, et per eos mundo innotuerunt.

eum S. Lau-
rentio in
elementis
danda.

B

26 Contigit aliquando negligentia, ut casu eidem extingueretur lucerna, et cubiculum et dormientes remaneret in tenebris : sed vir Dei in circuitu suo claritatis perfunderetur radiis, et in stratu suo reclinans Deum profusus exoraret precibus, defixis in caelum oculis et erectis manibus. Quod omnis eorum qui intererat somno excitus vihit, et expalluit, et vera dicens testimonium perhibuit, id non semel protestans accidisse, quod multis constabat eum vidisse. Sic Archiepiscopus Vincentius victorioso magnificus martyri, tenebris horrendi clausus ergastuli, cælitus emissa luce illustrabatur a Domino, et venerando Angelorum fovebatur obsequio, et mouebatur alloquio. Sic Benedictus Pater substratis sibi transitoria, speculatione erectus in alta, machinam universam habuit sub oculis, quando et e Servandum Diaconum magna perfectionis virum, miræ visionis testem admittit, et Germani animam in sphaera ignea ab Angelis in caelum deferri videre promeruit. Quorum virtutibus et conversatione in terra positus non effligeret, qui sic Omnipotenti et ejus militiae placeret Non exceptionis quorundam quisquam eum comparaverit, qui spiritu omnium justorum plenus fuerit. Aequiparandus, inquam, est Patriarchis et Prophetis, justis etiam ante legem sive sub umbra legis, qui hec futura prouiderent in figuris et aenigmatu, tamen ignorabant, quando veniret et appare-

In tenebris
lucæ caelestis
illuminatur
cum SS. Vincentio, et Be-
nedicto :

C

ret incarnata Veritas manifesta facie. Beati hujus D oculi, qui videbat, quod illi videre non potuerunt, et consummatum audiebat, quod illi non audierunt : ac propter hoc non immolabat in columba, turtura et hircis, usque ad tempus correctionis impositis, sed in laborum vitulis et corlis contriti sacrificiis. Ininterpretabilis, inquam, est sermo ad dicendum : unum in eo complendum erat, ut justus adhuc justificaretur, et Sanctus sanctificaretur, quod et ipse crebrius suspirando in sua incubabat oratione, dicens : Unam petu a Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ træ. Et, Sitivit anima mea ad Deum vivum, quando veniam et apparebo ante faciem Dei, et videbo eum. Et cum Paulo Apostolo : Cupio dissolvi et esse cum Christo : multo enim hoc melius, quoniam conversatio nostra in cælis est. Appetebat ardentem veram repromissionis terram ; terram viventium, non eam quam Moses, Aaron, et Maria non acceperunt per sortis suæ funiculum, salvo quod filii eorum Levite et Sacerdotes deseruierint in foderis tabernaculo, et ipse Deus hereditas eorum fuerit et possessio.

27 Ergo priusquam inseratur felix ejus obitus, de sepulcro ejus memoratur, quod traditum tenetur a majoribus. Primis temporibus ibidem exereverat tumulus, vivo semper cespite gramineus, et ab omni prorsus facilitate mundissimus : ut olim in eo illius aperiretur sepulcrum, qui in cælis mitteret æterni germinis fructum. Nomen ejus semper virent herbidi odores et gratissimi cum varietate representantur flores, cum in Ecclesia ad edificationem audientium recitantur vitæ ejus actus et mores, dum fideles populi beneficia reportant per ipsius orationes, quando et tot ægri sanitati donantur, et ab obsessis demonia fugantur ? Et plane Patribus diligens fuit sepultura cura, et filiis suis super ea imperiose mandaverunt, sicut testatur ubique Scriptura, et legitur de Abraham, Isaac et Sara ; et Jacob exhorruit recondi in Ægypti terra, Joseph quoque adjuvavit fratres suos elferri ossa sua ab ea : nec brevi claudi potest testium numerositas tantorum, quando et frequenter legimus, Sepelies me, et sepultus est ille, et ille in sepulcro majorum : et non abs re commendatur de Domino, quod sepultus sit in monumento novo, et lapide exciso, in quo nondum quisquam positus fuerat, quando et B. Maria post partum semper Virgo permanserat. Poterat intexi longa series sanctitatis tuæ, o venerande Pater Heriberte, in comparatione Beatorum ante legem, sub lege, sub gratia in mandatis Domini detritorum, nisi jure vitaretur fastidiosa incommoditas auditorum : verumtamen bonum certamen certasti, cursum consummasti, fidem servasti : in reliquo reposita est tibi corona justitiæ, qua jam perfrueris perfecta requie plenitudine, et perfrueris in immensa dierum longitudine.

perfectus ex
pra scripto
vtra ique
Testamentis,

Psal. 22, 6
Psal. 41, 3

anhelat ad
caelestem
gloriam :
Phil. 1, 23
3, 20

E
pro sepultura
tumulus
excrevit :

F

a Interim S. Heribertus manit adhuc Cancellarius S. Henrici Imperatoris, et recognovit anno 1097 divisionem hujus, factam Thurois Augustinum nobilium Canoniarum collegio, apud Metz in lib. 2. Donationum Reg. cap. 21. Item S. Heriberti Archiepiscopi Coloniensis interventu atque petitione donavit S. Henricus anno 1097. Erlano Episcopo Cimecensis Comitatum Cimecensem, et anno 1098. Balderico Episcopo Leodiensi et Balderico Comitibus hujusmodi hestiarum in silvis, quos possidebant. Idem Henricus in Notitia Eccl. Reg. cap. 76 et 79. Idem S. Henricus ut S. Popponeum, constitutum Abbatem Salsburgensem, impetravit a Richardo Abbate Buxtorani, S. Heribertum Agripponi Coloniæ Episcopi exoravit, eoque sibi adjuncto, apud predictum Abbatem preces adhuc admittere curavit. Ita cu scriptis Everchimus Abbas in Vita S. Popponis a nobis edita 25 Junii cap. 8. num. 28. — b Refertur hæc vita Alexandri Magni facta a Jurgio lib. 11. Antiquitatum Indiarum cap. 8. — c Servandus Diaconus et Abbas in Campania, ut dicitur in Vita S. Heriberti 24. Martii, et qua hæc sunt excerpta. — d S. Germanus Episcopus Capuinus colitur 30 Octobris.

S. Heriberti
cum S. Henrico
amicus

A

CAPUT V.

Præparatio ad mortem : morbus : obitus : sepultura.

serere, et aliquoties pro se orationi incumbere. Corruptionem hanc despiciens, terram jam dedignabatur respicere, unum habens desiderium tibi, omnium Conditor, assistere. Intimantur certe servis Dei revelationes, propediem assumendum eum inter Superiorum congregationes, nec celantur ei visa caritate votiva. Unde et mox exponitur ad medium, quod thesauri ejus erat reliquum, distribuiturque in oculis ejus ad Dei servitium, ne post se alicujus avaritia male usurpando haberet in eo dominium. Dantur quædam Sanctis in ecclesiis suæ ornamentum; nonnulla conferuntur parentibus et amicis in ultimam familiaritatis et amicitia monumentum; alia domesticis ejulantibus attribuntur, ampliora Christo et pauperibus suis seponunt. Recordabatur Apostoli dicentis : Nihil intulimus in hunc mundum, sed nec quid auferre possumus. Et Job : Nudus egressus sum de utero matris meæ, et nudus revertar illuc. Erat luctus et mæror omnium, vox una plangentium : inter quos germanus ejus junior, et ipse Comes, inconsolabili mœstitia torquebatur, et præcavens in futurum, et tactus dolore cordis intrinsecus intolerabiliter affligebatur. Audierat et viderat fratri et suis Augustum semper infestum; et idcirco metuebat, ne amisso hoc clypeo in se ultionis retorqueret ictum. Hinc geminatus dolor amarissimos emittebat flatus, quibus intuituum compatiendo moverentur affectus. Tum senior motus ejus lacrymis : Declina, inquit, frater mi amabilis, et do his que tibi a Deo collata sunt bonis honestis et egenis esto liberalis et non formidabis horrorem potestatis : maxime cum non multo post facto eo de medio, alterum maneat honor principalis. Stantem quoque respiciens dispensatorem egentium, rogat aliquo domini sui et amici indigerent propter occupationem sibi inservitium : Defecit, ait, Pater mi, eorum horreum et pecunia, nec est residui quod ab hodierna die detur in explenda eorum penuria. Obtestatur majores illico, quibus curam committebat Episcopi, ne quid aris deesset prospicerent usque ad subrogationem alterius Domini : nec quidquam secus actum est ab ejus mandato, quodlibet jussionis suæ verbo innutato. Cumque a quibusdam Prepositis requireretur, quis eorum sibi substitueretur : Nullus, ait, horum mihi succedet, sed Pilgrinus Coloniae post me e in longum præsidere habet.

D AUCTORE LAMBERT.

sua omnia curat distribui

potissimum pauperibus : 1 Tim 6, 7 Job 4, 21

consolatur fratrem suum, E

d

pauperes commutat :

successorem indicat

pie martiri : F

visitans diaconum.

Novissis febri laborat : a b

evocat Etiam Abbatem

preces aliorum expetit

Mat. 24 43

inungitur sacro Oleo. Jac. 5 6

et sacro viatico inungitur

capit colorationem deferunt.

capit ad colorem.

Sacerdos itaque Domini Heribertus, gloria et honore reverendus, sciens sibi transitus sui diem imminere, consummationis suæ opera voluit augere. Sancta loca circumiens, Sanctorum corpora et eorum patrocinia requisivit, oves suas circumquaque revisit : adversus luporum insidias armavit eas prædicatione, discedens Sacerdotali munivit benedictione. Præoccupabat sibi sumptus abiturus peregre, ut et sufficerent itinere, et ut abundarent in perventione. Applicuerat portum a Nussia, celebrem beati b Quirini Martyris merito et nomine, cum importuna febrium vi sensim cepit pulsari, et invalescente molestia indies acri dolore fatigari. Stratu suo recubans caelo totus inhiabat, et indeficientem ab oratione spiritum non relaxabat. Sentiens autem se corporis viribus repente destitui, inflexibilem retinebat vigorem animi, asserens exemplum peccati filii relinqui a Metropolitanis, si quid sibi deesset, quod Ecclesia omni debet Christiano. Unde et legatos festinanter Coloniam mittit, servum Dei præcipuum, Dominum Abbatem c Helium, ad visitandum se properare deposcit, a Fratribus urbis precis suæ implorat auxilium, ut tali propugnaculo suum tueretur exitum. Adveniens dictus Pater jacens cubiculum ingreditur, sermo spiritualis ad invicem de consolatione animæ conseritur : quod si princeps mundi ad filium Dei venit, et suum in eo nihil invenit, caveudum est viam universæ carnis ingressuris, ne ejus obstaculo fructu suæ priventur salutis. Additur etiam quod Joannes Evangelista dilectus, est electus a Domino Virgo, et in ævum permanens Virgo, in ipsa dormitionis suæ assumptione, ne Princeps tenebrarum sibi occurreret imprecatu sit cum oratione. Sanctus quoque Severianus in transitu S. Martini comitanti Arebidiacono exposuit quid viderit, quod inimica pars illi obstando obviare tentaverit, et nihil suum inveniens, confusa recesserit. Pro his omnibus providendum quantum sint hæc mortalibus infirmitas : ut ante horum obstruatur cuique aditus ad versus illius versutias, et ideo crebro per Evangelium monuit Dominus vigilare, ne dormiente patrefamilias effodientes fures domum possent intrare. Pronde hortatur epistola B. Jacobi Apostoli, ut ad infirmum inducantur Ecclesie Presbyteri, et orent super eum inungentes eum oleo in nomine Domini, et oratio fidei salvabit infirmum, et si in peccatis sit, dimittentur ei. Quapropter, inquit Archiepiscopus, tu Pater mihi a Deo destinatus, perface in me hujus auctoritatem unctionis exeratus, ut quidquid nocivum contractum est a meis sensibus, his sacris evacuatur donis sancti Spiritus. Induitur Abba vestibus huic aptis officio, deferitur Oleum cum honore debito : more suo conficitur in corpore Sancti, Dei salutaris unctio, et in conclusione ipsius officii participatur Corpore et Sanguine Dominico.

20 Deinde navi in vectus Rheno Coloniam transportatur, et in multa sera perveniens jubet, ut domui S. Petri cum grabato ante Crucifixum inferatur. Ibi diutissime causam animæ suæ Deo commendavit, et commissum sibi gregem ipsi et Petro saepenumero committendo peroravit. Quanta in altum per excessum raptus fuerit subtilitate, ejus mens excogitare, cujus lingua valet sonare ? Refertur posthæc in cubili sui secretorium, meliori spe temperationem circumstantium. Memoratum Abbatem et alios fideles, vere filios Ecclesie, non patitur se deserere, suadens eis pro consolatione sua de Scripturis sanctis et Patrum testimonis sermonem con-

30 His ita in ordine suo compositis, apponendus populo suo erat expectantibus Angelis. Ergo astantibus paterna benignitate salutatis, et de his que Dei sunt, plenius informatis, ultimum valefaciens eis, ingreditur officium egressionis, moras jam perosus dilationis, quibus remorabatur ab aspectu divinæ visionis. Sic sancta illa anima carnis solvitur ergastulo in multitudine pacis obdormiens in Domino. Assumpta est igitur margarita, que jacebat in sterquilinio, et posita in celestis Regis ornamento : sterquilinum hanc ipsam corruptibilitatem carnis appello et abjectionem humane infirmitatis nonino. Jam inter supernos cives emicat : jam inter ignitos illos lapides æterni diadematis coruscet. Descenderat ei Maria obviam cum choro virgineo : ut eum in æterna tabernacula excipiens, repræsentaret illio. Solemniter immixtus est Sanctis omnibus, quorum enituit vita et virtutibus : Patriarcharum et Prophetarum exultat collegio, Apostolorum medio locatur numero, victoriosa Martyrum insignitur laurea, Confessorum in mandatis Domini fidelium tripudiat justitia, et perpetua Virginitas floret munditia : agnum sequens quocumque fuerit, et in calculo candido nomen novum scriptum sciens, quod nemo scit nisi qui accipit. O quam beata Sanctorum sunt agmina : quibus, o sanctissime Pater Heriberto, tua beata sociatur anima in æterna gloria ! Migravit ad Dominum xvii.

17 Martii anno 1121. Ordinationis 23.

Martin. T. II.

A Cal. Aprilis : Ordinationis suae anno vicesimo tertio, ab Incarnatione vero Domini anno millesimo vicesimo primo.

AUCTORE LAMBERT.

f *serelitur in monasterio Tullensi :*

31 Ipsa nocte sua assumptionis longe positus Episcopus et viris religiosis manifestata est veritas suae dormitionis. Translatum est autem Rhebo corpus ejus, et illatum est sancto Dei Genitricis, quod ipse fundavit, caenobio, et cum maximo Cleri et plebis honore humatum ante altare in eodem oratorio, ubi quid vivens ejus spiritus egerit, testatur caro mortua : dum per eum illidem tot miranda signa fiunt et miracula. Nam mox ad sepulcrum ejus trahebantur languida diversorum corpora, et saluti redintegrata, virtutem a defuncto accipientia redibant sanissima. Unde et consuetudinem fecit civitas per totam Tricesimam quotidie eum adire, et ejus frequentare memoriam, et proximabilibus Dei celebrem innovare laetitiam. Pro quibus omnibus benedictus Deus Pater et Filius et Spiritus sanctus, qui facit mirabilia magna solus : ejus regnum aeternum, salus perpes, honor perennis, virtus permanens, benedictio indesinens, gloria perpetua : cujus essentia non incipit nec desinit in secula. Amen.

miraculis claret.

32 g Virtutes Sancti et miracula, quae per eum Deus post obitum ejus operatus est, intacta deservi, quod et scripta sullerent lectioni simplici, et ea ad leporem venustatis inflectere, vacantioris temporis et operatoris erat otii. Visum est mihi post haec, ut ex corde mea in laudem viri Dei h musicae symphonie quiddam adderem, et si non ad quemlibet Ecclesie usum, saltem votum animi mei Sancto impenderem. Quaedam etiam alia necessaria, ut videbatur, apposui, quae ut in palam est dispositi : quae etiam singula, sicut digressi, ita manu propria scriptura impressi : unde etsi olim cuiquam grata erant, peccati Lambertii memoriam tenebant : et haec et prior epistola precatu mea semper in capite opusculi mei claves erant.

g *Epitologus, h*

duo. Sed et ille Simon Cyrenaeus in mentem venit, quem, sicut Evangelista testatur, praeterentem angariaverunt, ut tolleret crucem Jesu. Denique exemplum ejusdem, qui crucem quidem Jesu tulit, sed non ipse crucifixus est : et hoc ipsum, quod crucem non suam lajavit, invitus et in angaria fecit, vehementer Christianum hominem redarguit, quatenus ille est, qui Christi vel Sanctorum ejus labores ita praedicat, ut non collaboret nitando : et hoc ipsum quod praedicat, magis ex praeepti necessitate facit, quam ex pro mentis desiderio. Acquievi igitur, et omisso interim cursu proposito, diverti huc, non jam invitus, sed bonam habens voluntatem, si Spiritus Patris nostri Dei, quid vel qualiter loqui deberem, suggerere dignaretur. Ecce habes quod jussisti, imo ad quod agendum me magis rogando, quam jubendo compulsi : tu ipse judicato, utrum id efficiendo quidquam profeceris, id est, utrum prioribus scriptis, quae non tibi satisfaciebant, hoc posterius scriptum ad solificationem audientium magis an minus idoneum sit. Porro me et apud Deum conscientia testis, et apud eos, qui audire vel legere dignabuntur, praesens epistola excusare poterit : quia non quasi mihi ipsi placens, prioribus me scribendo superposui ; sed postulanti tuae caritati placere cupiens, obediendo suppositi. Dignum quippe te, cui obaudire deberem, existinavi, licet monachicum sub tuo regimine militiam professus non fuerim. Tu namque de caenobio a Siebergensi assumptus, et quasi virgultum viride de illo deliciarum horto translatum, et in ecclesiam ejusdem beati Confessoris transplantatum, sanctae religionis, quae illic plane exaruerat, fructum redvivam protulisti : ita ut illud Davidicum, annunte Deo, dicere merearis : Ego autem sicut oliva fructifera in domo Dei speravi in misericordia Dei b.

E Psal. 51, 10

Nucleum

S. Quirinus

Helios Ab.

Piscipus

Archiep.

quondam sedes

a Nussin ubi inferioris diversae Colanensis regio Nuss, Tacito lib. 4 filio. ubique Novesium, ad unum Lepona haud procul a civitate ripa libani. h C. S. Quirinus Tribunus et Martyr, cujus corpus hunc Necessum delatum fuit : de quo operatum est Jo. Mariti — i Helios tertius S. Maritus Major, et quatuor S. Paulidromi Abbas habetur monasterio Martyraburgis ad Idum XII Aprilis inscriptis. — d Superfuit S. Helios amicus 3 et venerabilis frater 5, mortuus anno 1025, 12 Julii — e MSS. habet : Vultus et nostrum habent, non in lingua praesidere habet : quo etiam innotuitur Rupertho Episcopo, dum scribit, Pontificatus officium brevi tempore administravit, in MS. S. Maritani videtur partem non legatur, in lingua praesidere habet. Tres fuit Pilgrinus vel Pilgerinus amicus quatuor, cujus corpus in Heliosa collegata Sanctorum Apostolorum inventum est anno 1043 : ubi cujus capite praesidit plumbus dicens est orbis, cui haec inscriptio : Anno incarnationis Domini MXXVI, Indictione XI, VII Id. Septembris Pilger Archiepiscopus Ecclesie hujus, ut eo placibus tracti dicitur in Augustulano Coloniae Agrippinae pag. 103. — f In operanti vita visum referuntur. — g Haec haec epilogus in MSS. S. Maritani et nostro. Notatur in MS. Helios nullus et est etiam in MS. Tullensi. — h Sicut hujus tres cum reliquis Antiphonis et Responsoria pro sacro officio, et sequentia quae in Missae sacrificio possent recitari : quae Tullius multis descriptis brevitate summa continuit.

a Siebergum seu Siburgum nobilissimum et potentissimum prope Coloniae Benedictini ordinis caenobium a S. Annone Archiepiscopo circa an. 1010 erectum — b In Vita inter opera et a Sario edita interponuntur capita cum suis capitibus, quae in tertio Sario editione sunt amissa. Nunc ea hic duntaxat, et loco capitulum numeris in voce nostro constituantur. Sicut autem ejusmodi

- Cae. 1 De ortu B. Heriberti, et qualia illo nascente signa divinitus apparere.
- 2 Quod lucis invisibilis, qua illuminandus erat, signum fuerit visibilis lux, qua ille nascente in domo refulsit.
- 3 De materno genere ejus, et ut stirps, unde laus nascentis erat, et captivitate, Dei providente, redempta fuerit.
- 4 Et apud Hildebalduum Wormatic Praesulem per Dei gratiam in sacra disciplina ecclesiasticae studii profecerit.
- 5 Quando per bonam famam Imperator Ottoni innotuerit, et Archiepiscopatui effectus suscipere ab eo, Presbyterii gradum cum sacro humero ascendit.
- 6 Et a Colonienso populo facta concordia in Archiepiscopum electus sit.
- 7 Et pro electione ejus Imperator gavisus sit, et quam sapienter electionis ejus gratiam acceperit.
- 8 Quam liber ab ambitione fuerit, et de morte Argentinensis Episcopi.
- 9 Quanta cum humilitate Coloniae venerit, et quando consecratus fuerit.
- 10 Et quorundam susceperit invidiam, et Henrico Imperatori curperit esse suspectus.
- 11 De siccitate et quomodo per speciem columbae gratia Spiritus sancti super eum apparuit atque lacrymis suis reprobam et cuncto pluviam obtinuerit.
- 12 Quod eum in propositis suis et Imperatoris Ottonis ipse superstes caenobium construere deliberavit.
- 13 Quod sancta Dei genitrix illi apparuit, et quo in loco caenobium construere deberet, indicavit.
- 14 De structura templi ut eederet et alia structura surrexerit, et ejus rei exemplum convenienter tale possit accipi.
- 15 De Cruce Dominica, quae non de quocumque ligno, sed de uno tandem arbore formari poterit, et ejus rei etiam in hoc exemplum sit.
- 16 Quod faciendum signum, semper famam vel gloriam fugit, et de Eliseo, cur diaphana signa quam Ehus laedere voluerit dicens. — pro ut hat spiritus tuus duplex in me.
- 17 De homine demoniaco ut eo sermonem faciente liberatus sit.

II VITA

Auctore Ruperto Abbate Tullensi.

Vita S. Heriberti novo stylo exornatur :

Tu mihi hoc opus in angaria, venerande Pater Marquardo, imposuisti, quatenus sancti Archiepiscopi Heriberti vitam virtutibus splendidam, sed probris, ut tibi videbatur, styli rufagine subolscuram, novo rescriberem stylo, pro gloria et laude Domini nostri Jesu Christi, dum quippe alias, quo me scribentem dicebat ardore studii : et ideo tibi obtemperare, dimum quasi in angaria servire existinavi. Cum autem et te instante jugiter, et mea voluntate ad alia tendente, duntaxat angeret, venit tandem in memoriam illud, quod summus verus dilectionis Magister, inter cetera perfectionis Evangelicae praeepta, congrue in munito locutus est : Et si quis angariaverit te, ait, nullo passus, vado cum illo et alia

- A** 18 De Abbate Volberto, qualiter per visum monitus de aqua, unde vir sanctus post Missam manus lavit, sanitatem recepit.
- 19 Ut mulier cæca per visum monita, de vino, quo post Missam digitos laverat, oculos intinxerit et illuminata sit.
- 20 De muliere paralytica, quomodo item per visum monita benedictionem ab eo flagitavit et sanata est.
- 21 Ut familiaris Clericus ab eo visitatus repente de ardore febrim convaluerit.
- 22 Ut ipse inter tenebras noctis orans, circumfusa divinitus luce clarificatus fuerit, et quod multoties hoc ipsum acciderit.
- 23 De humilitate ejus, qua contemptum a Presbyteris omnibus pauperis sui filium baptizavit.
- 24 De misericordia ejus, ut damnatum pro sacrilegio Clericum, de suspendio liberaverit.
- 25 De sancti viri perfectionibus.
- 26 De S. Henrico Imperatore, qui ab invidis male persuasus, sancto viro infensus erat.
- 27 Ut Imperator sanctum virum, cernentibus æmulis ter osculatus sit.
- 28 Ut Imperator suppliciter denno veniam petenti, prædixisset obitum suum.
- 29 Febre corripitur vir sanctus, et Ecclesiasticis Sacramentis manetur.
- 30 Visiones Eliæ Abbatis de obitu sancti viri.
- 31 Ut vir sanctus fratrem suum flentem consolatus sit.
- 32 Ut in extremis pauperum memorem sese declaravit.
- 33 Prædicit quis ipsi sit successurus, et moritur.
- B** 34 Visio oblata Epponi Episcopi post obitum sancti viri.
- 35 De miraculis ad ejus monumentum et quadam visione mirabili.

CAPUT I.

Nobilis progenies. Acta ante Archiepiscopatum.

Anno ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi nonagesimo nonagesimo nono, Romanorum regente Imperium Ottone tertio, insigui metropoli Germaniæ Coloniæ Agrippinæ Pontifex a Deo datus est S. Heribertus, vixitque in eadem Sede laudabiliter annos a viginti tres, menses duos, dies ferme viginti duos. Huic donum gratiæ, quod daturus erat Ascensor cæli, de quo scriptum est : Ascendens in altum, captivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus : in ipso ejus ortu præsignare dignatus est. Denique cum mortu materno funderetur ex utero, lux immensa cælis in loco effulsit, quam et dormientes nonnulli oculis cordis, et vigilantes oculis viderunt corporis. Dormiens erat pater ejusdem infantuli, et cum eo quidam ex amicis, b Judæus tamen, qui tunc venerat ad eum pro consuetudine colloqui sive negotii familiaris. Hi ambo dormientes hora ipsa, qua in lucem prodibat felix proterperium, unum idemque vident somnium : et exiguas, contum loquebantur ad alterutrum, quasi proprium singuli narraturi visum, quippe qui nescirent commune fuisse vel unum. Narravit prior is, qui propter familiaritatem advenisse jam dictus est, et deinde ipse paterfamilias idipsum, et non aliud se vidisse, vehementer admirans testatus est. Erat autem hujuscemodi somnium : Cubiculum, in quo mulier decumbere proximaque partui non ignorabatur, a fronte aperit, admissumque jubar infulsisse velut solis meridiani. Porro vigilantes eadem hora circa parturientem de more aderant sexus illius personæ nudæ, et ipsæ corporalibus, ut jam dictum est, oculis viderunt miraculum cælitus infusæ claritatis. Adhuc enim loquebantur illi somnium, quod viderant, miraculum et felicitatem partus non vanis præsignando conjecturis : cum ecce una ex illis gaudio et pavore simul attonita, homini patri nuntavit nuntium, videret elegantis filii exortum, et in ortu ejusdem editum miræ suavitatis et circumfusæ magnæ lucis divinum miraculum.

¶ Hoc igitur quis dubitet conferendæ illi gratiæ fuisse signum, significans quod copiosius illuminaret illum lux vera, quæ illuminat omnem hominem ve-

nientem in hunc mundum? Et quidem si sola illi conferenda fuisset lux gratiæ spiritualis, quam Judaica cæcitas nescit, recte forsitan cuivis incredibile videretur aut indignum, Judæum participem extitisse ejusdem somni luminosi, quod pater Christianus videre meruit. At ille electus et gloriosus filius lucis, fulgere habebat et interiori dono luminis interni, quod Jacob simplex maxime optavit : et exteriori Proventu gloriæ temporalis, quam venator Esau solam quasivit ex benedictionibus paternis. Quis enim nesciat splendorem magnæ Ecclesiæ Coloniensis, quantum illis præcipue temporibus splenderit, etiam in facultatibus et honoribus seculi? Cum ergo tante Sedî præesse deberet, et super tale tantumque candelabrum exaltanda esset hæc lucerna Domini, habendo tot facultates, habendo nomen etiam et jus eximium apud fastigium terreni imperii, sicut sequens narratio declarabit; non indignum videri debet, quod Judæus quoque præsigium futuræ claritatis ejus acceperit, qui et patri ejusdem dixit : Certissime noveris, quia quod nascetur tibi, te ipsum jucunditate replebit, suosque natales magno sui nominis splendore illustrabit. Hoc dicere potuit ille, solam respiciendo lucem vel gloriam seculi : Christus autem lux vera et gloria patriæ cælestis, mirabile ejus præsigium mirabiliter adimplevit. Nam qua nocte, illo de Virgine nato, exortum est in tenebris lumen rectis, et pastores super gregem suum vigilantes claritas Dei circumfulsit; ipsa nocte, imo sub ipso lucis sequentis crepusculo, inter Missarum sacra solemnia, quorum hæc prima vox est, Lux fulgebit hodie super nos; consecratus est Pontifex, veri bajulus luminis, eorumque sortitus ministerium, quibus dictum est : Vos estis lux mundi, etc. Quis dubitet hoc evenisse per providentiam sive ordinationem Domini, eadem cura vel gratia, qua memoratum signum eo nascente præmissum? Verum de hac re suo loco plenius dicendum erit.

3 Tali, ut dictum est, cum præsigio puer hic, heate prædestinationis filius, in Wormatiæ Galliarum urbe ortus est. Porro illic, scilicet in Gallicum Wormatiæ territorium, genus ejus maternum de fonte Alamannico casibus adversis derivatum fuerat. Siquidem avia ejus materna nomine Emma, Regimboldi nobilissimi Alamannorum Comitis filia exiitit, et ab Hunnis depraedantibus e castro patris cum duabus sororibus extracta, atque in prædictæ urbis territorio captiva violenter abducta est : quam vir quidam nobilis ut vidit, protinus instructu Dei, sine quo nec passer unus in terram cadit, formam captivæ liberalem misertus est, namque redemit. Quid multa? Providente Deo, ut radix servaretur, de qua nasciturus esset fructus qui permaneret in acquisitione salutis, pater ejus puellæ, dum forte perperet ad enrium Imperatoris, in domo ejusdem viri nobilis hospitium habuit. Illic inter multa colloquia filiam recognovit, gratulatus est, eamque viro, qui redemerat, postulanti conjugem, cum dote multa tradidit. Ex illis nata nuptiis Sancti hujus mater est. Hoc ideo non præterire libuit, quia non nihil spectat ad laudem et gloriam Dei, quod amaritudo illata tantis superata est benedictionibus dulcedinis, ut redempta captivitas, talem tantumque civem cæli partu ederet.

4 Igitur prospiciente proposito Dei, qui et ante tempora secularia Sanctos omnes præscivit et prædestinavit conformes fieri imaginis filii sui, et in suo quæcumque tempore vocavit, justificavit et magnificavit; hic Sanctus præscitus, ut nasceretur, vocatus est, non solum ut per baptismi gratiam justificaretur, verum etiam ut honore Pontificalis gratiæ magnificaretur. Hujus nimirum magnificentiæ præparatio in eo extitit, quod in eadem Ecclesia Wormatiensi

D
ACTORE
RUPERT. AD.
IN ECL. LE. 100
COLONIENSIS
M. X. IONE
FLORENTI. AB
IPSO REGEND.

E
ejus Pontifex
uncto
Natalitii
Christi erat
consecratus :

Moith 8, 16

e
natus Wormatiæ

libuit
E. nam
verum filiam
Comitis
Alamannorum

F
Wormatiæ
tradidit

traditur studii
litterarum :

S. Heribertus
nascitur
a

Psal. 67, 19

lucis cælitus
spiritus et
somnia viderunt

b

c

A tiensi studiis liberalibus traditus est. Tanta quippe facilitate divinæ pariter et humanæ philosophiæ fluente potavit, ut dubitandum non esset, eum intrinsecus doctorem habere illum, de quo Apostolus dicit : Ego plantavi, Apollo rigavit, Deus autem incrementum dedit : maxime quia cum spiritu scientiæ clarescebat in eo spiritus pietatis et timoris Domini, a quo Sanctus omnis ad sapientiam ascendere incipit, sicut scriptum est : Initium sapientiæ timor Domini. Hoc pendens vir venerabilis Hildeballdus, qui tempore illo Pontifex erat ejusdem Ecclesiæ Wormatiensis, et prudentem adolescentem cognoscens ex studiis ipsius, sicut Scriptura dicit : Ex studiis suis cognoscitur puer, utrum munda sint opera ejus : gaudebat in eo spe bona, reputans quod homo hic utilis foret sanctæ Ecclesiæ. Erat namque idem Pontifex ejus benevolentia, quam in Propheta Spiritus sanctus insinuans : Dicite, inquit, justo, quoniam bene, quoniam fructum adinventio-nium suarum concedet. Et in Evangelio Dominum dixisse noverat : Messis quidem multa, operarii autem pauci. Rogate ergo Dominum messis, ut mittat operarios in messem. Itaque sanctæ Ecclesiæ prospectum esse cupiens, et in ea, cui præerat, Sede jam paratum sibi a Deo sperans successorem, bene agentem condigna laude confortare studebat. Denique defuncto tunc temporis ejusdem Ecclesiæ d. Præposito, protinus hunc subrogavit. At ille Sanctus et Verus, qui habet septem stellas, qui ambulat in medio septem candelabrorum aureorum, in alio firmamenti sui loco stellam istam figere, et super alterius Ecclesiæ candelabrum lucernam istam ponere disposuit.

3 Proinde ut longius innotesceret, qui longius erat expectendus, Otto Romanorum Imperator tertius, de viro illustri, quis vel qualis esset audivit : et inclinante cor ejus Deo, sicut scriptum est, Cor Regis in manu Dei : adeo viri probitas illi complacuit, ut eum suo lateri sociaret, primumque Cancellarium sibi constitueret. A quo etiam persuasus hic Beatus, sibi Dominum, scilicet Presbyterii honorem, alacriter suscepit, socio e Brunone, qui postea Romani dignitate pontificii functus est. Attamen tunc idem Bruno, ut Presbyter fieret, non cito acquievit, humiliter exorans veluti majorem suis meritis accipere gratiam. Sane uterque laudabilis, et hic qui animo alacri cito acquievit : et ille, qui primo stupefactus, rem arduam rofigere tentavit. Nam et Centurio, qui dicens sibi Domino, Ego veniam, et curabo puerum tuum jacentem in domo paralyticum ; respondit, dicens : Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, et sanabitur puer meus ; statim ab eodem Domino secundum fidei suæ humilitatem laudatus est : et Zachæus, qui dicente illo, Zachæe festinans descende, quia hodie in domo tua oportet me manere ; statim festinans descendit, et excepit illum gaudens ; secundum caritatis suæ letitiam dignus iulicatus est, cui diceret Dominus : Quia salus hodie hinc domui facta est. Verum hic quoque, qui Presbyteratus officium rogatus, cito, ut jam dictum est, subit, adhuc excellentiorem Pontificii gradum, postmodum sibi oblatum, suscipere humiliter recusavit. Defuncto namque paulo post Ecclesiæ Wirzelen-gensis Episcopo, optabat Imperator, ut illi subrogaretur. Recusavit, ut jam dictum est, indignum se profertens, et in fratrem suum, nomine Henricum, tanquam seipso longo digniorem, mox eandem transferri obtinuit electionem. Factumque est : frater ejus Ecclesiæ jam dictæ præsedit ; ipse autem in humilitate et dilectione sua, præditto sibi a Deo tempore et loco servatus est. Interim Romano Pontifice defuncto, jam dictus Bruno Solum sortitur Aposto-

licam, agnominatus f. Gregorius, vixitque in ea annos ferme duos, et menses novem, undecimus supra Brunonem alterum, qui et nonus g. Leo dictus est. De isto, qualiter a Romanis Imperatori rebellantibus, primo h. expulsus, ac deinde i veneno peremptus sit, quoniam ad rem præsentem minus attinet, nunc omittentes, potius propositum prosequamur.

a De hisce annis supra actum est. — h De hoc Judro nihil in antyqua Vita legitur. — c Eval Wormatia jam tum Imperii Germani urbs illustris, in antiquæ Gallia, Notitia Germaniæ primus inscripta, et urbi Vangionum dicta. — d In priore Vita, dicitur Episcopus cum ceteris sui præfessis obsequi, idque cum ex vorisus monasterio esset reversus. Quam habitationem silet Rupertus — e Bruno, Ditmaro lib. 3 Ducis Ottonis filius, nepos Ottonis Imp. alis sobrinus aut consanguineus. Juvenis Wormatiæ urbe Vangionum studuit : hinc ut epistipho dicitur : Lingua Teulonicus, Wangia doctus in urbe.

— f Gregorius v. creatus anno 991 mortuus mense Febru. anni 999 num ante fuerit Episcopus Verdenus in Saxonum inferiore controvertitur — g 5. Leo IX Papa ex Episcopo Tullensi creatus anno 1049, mortuus an. 1053, die 19 Aprilis, Martyrol. Rom. inscriptus. — h Intruso Antipapa, Joanne xvii, Episcopo Placentino. — i De violento ejus morte nihil alibi legitur.

CAPUT II.

S. Heriberti electio et consecratio in Archiepiscopum Coloniensem.

Non multo post Colonia metropolis vidua facta est, defuncto Evergero ejusdem civitatis Archiepiscopo. Ecce autem dum eligere conantur successorem, sciderunt unanimatem, Clerusque et populus graviter dissentiebat ab invicem. Nam alium Clerus, aliumque sua electione posebat populus : et intantum processit partium diverarum conflictus, ut prope ad arma concurreretur. Itaque velut absente Jesu, navicula in medio mari jaetabatur fluctibus. Sed laborantibus velocius succurrat ipse, et venit ad eos supra mare. Nam is, quem non probante populo Clerus eligebat, videlicet Wezelinus, donus S. Petri Præpositus, repente silentium flagitans, per voluntatem Dei sic omnes alloquitur : In causa ista, Patres et Domini, non sua singuli, sed pariter ea querentes quæ Domini sunt, melius quoad possumus ineamus consilium. Nam præesse vobis nec ipse cupio, nec alteri invidio : sed in hac re liber ab utroque, scilicet invidia et ambitione, alium vobis notum designo, qui dignus sit, videlicet illustrem Herebertum, valentem secundum Deum et secundum seculum, utpote Christo devotum et Imperatori carum. Solvamus ergo litem, in hujus dignissimi concedendo electionem. Vix ille hæc dixerat, raptimque ex ore ejus, Herebertum universa turba conclamabat. Una omnium vox, una voluntas, quos eatenus discordantes, nunc miro modo in uno absente homine vinculum pacis alligabat. Ita Domino imperante, cessavit ventus, et tranquillitas facta est. Hujus vero tranquillitatis tam celerem eventum magis memorabilem nobis facit aliorum temporum sive locorum nonnumquam audita vel visa tempestas, ubi quodammodo dormiente sive absente Jesu, non ante motus maris sedatus est, quam multus animarum, imo et corporum rerumque ceterarum periret ac profligaretur numerus. Nimium justo Dei judicio propter peccata inhabitantium, ubi tale quid accidit, ascribendum est. Nam quod naviculæ Coloniensis Ecclesiæ, dum illis discordia fluctibus jaetaretur, tam cito, ne ad arma perveniretur, subventum est, misericordiæ Divinitatis ascribi debet. Porro meritum beati viri in hoc quoque evidens ad stipulatio est, quod oblato ad electionem nomine ipsius, animosa Cleri et populi discordia quievit, et pax reddita est. Subtiliter namque attendentibus res ipsa loquebatur, quod mitteret illum Princeps pacis, lapsus angularis, et pax nostra Christus, qui fecit utraque unum : qui inimicitias interfecit in semetipso, et per sanguinem suum pacificavit omnia, quæ in caelis et quæ in terris sunt.

7 Igitur cum præsentia Domini electio memorabiliter

D
f
g
h i
Wormatia
Bruno
den Gregorius
v. Papa.
S. Leo IX

in schismate
Ecclesiæ
Coloniensis
E

proponitur
et elegitur
Archiepisco-
pu.

cum pace et
concordia
omnium i

ACTOBE
BERT AB.

1. Cor. 3, 6

Psal. 110, 10

Prov. 20, 11

nt. Hildebaldo
Episc. Wor-
mattensi
amatur :

Isa. 5, 10

Luc. 10, 2

B
At Præpositus
Ecclesiæ
Wormattensis :
d

Prov. 21, 1
tum Cancellarius
Ottonis
III Imp.

a

Nath. 8, 7
et B.

Luc. 10, 5

recusat
Episcopatum
Herzapolensem

A liter celebrata est servi fidelis, et hæc tam a Deo quam ex hominibus continuo testimonium laudemque habere meruit. Siquidem et Imperatoris supra memorati cor jam teligerat manus Domini, ut per hunc virum sedaret jam fama compertis sibi motus civitatis discordantis. Nam et cum pecunia tentaretur ab alio, quem (ut jam supradictum est) acclamaverat dissenso populi; ipse responsum differens, contemptumque oblate pecunie dissimulans, hæc interim a territorio Beneventano, ubi tunc temporis commanebat, manu propria beato viro scripsit, tunc Ravennæ cum civitatis ejusdem Antistite jussa ab Imperatore negotia peragenti: Otto Imperator Augustus sola Dei gratia, Herbertho Archiligothetæ gratiam et Coloniam et Pallii cubitum unum. Ubi vero Coloniensium adfuit legatio, viri complures honorati, tam de Clero quam de populo, et qui in utroque ordine videbantur præstantissimi, cum quibusdam de Principibus terre maximis, electionem coram deprompserunt personæ talis. Tum vero vehementer exhilaratus idem Imperator prudenti consilio civitatis grates non minimas egit, quia quod ipse optabat, quodque optimum sibi videretur, hoc ipsi quoque sentirent et eligerent, uno eodemque secum spiritu. Ita prorsus evidenter huic ostiarius aperuit,

accipit de ea re literas Imperatoris :

de nuntio isto valde exhilarati,

2. Reg 7, 12

et exemplo Davidis

gratias agunt Deo :

Ephes. 4, 10 et 11.

differit consecrationem

idem agebantur, a Strasburgensis Episcopi: videlicet ne aliis lugentibus et flentibus, ipse ridere videretur cum suis, memor Scripturæ, dicentis: Hæreditas ad quam festinatur in principio, in novissimis suis benedictione carebit. Et revera dolendum erat pro exitu ejusdem Episcopi: quia videlicet terribiliter acciderat, præeunte signo non bonæ astinationis. Nam cum ille mitra redimitus, Missarum solennia celebrare ingrederetur, ubi se ad populum vertit, dicturus de more, Pax vobiscum; Imperatorem intendens, tanto risu solutus est, ut funditus oblitus esse videretur, ad quid se convertisset. Ut vero ad prandium ventum est, cunctis pariter consistentibus, percutitur morbo b pleuretico, interque manus ad proprium delatus hospitium, die decimoquarto reddidit spiritum. Viderat autem ante annos septem, ut solitus erat narrare, visionem: videlicet adstitisse sibi senem quemdam, veste purpurea pontificaliæ redimitum infula, qui se profitens esse Kilianum, tale, inquit, ille mihi profudit oraculum: Age per hos septem annos, qualia Episcopum decent opera: quia non longius tibi a Domino vitæ spatium positum est. Quomodo cumque illa visionem acceperit, qualitercumque se præparaverit, qualiscumque in illa hora sue mortis inventus fuerit, recte nimirum sapienti huic talis, ut prædictum est, illius exitus meditationem mortis renovavit vel auxit, magnumque fuit temperantiæ ejus judicium, quod tempora flendi, differendo sibi vel suis tempus gaudendi, tristibus exequiis privatus interesse maluit.

D ACTORUM RUPBR. AB. d Prov 20, 21

ut Episcopi Argentiniensis, cuius levitas notatur,

exequiis pro sit interesse :

B

9 Et quidem Beneventi Pontificali ei honor datus est VII Idus c Junii. Et exinde Romam profectus, Pallium ab Apostolicæ Sedis Præsule accepit: sed civitatem Coloniam ingressus est, et in Sede sua sedit die, quæ apud Christianos non incognita est, scilicet in vigilia Domini. Quo cum accederet, jamque in vicino aulesset, dignum memoria est, qualiter Apostolicæ doctrinæ recordatus est, qua dicitur: Obsecro autem vos ego vincetis in Domino, ut digne ambuletis vocatione, qua vocati estis, cum omni humilitate et mansuetudine, nam vere humilis et mansuetus, Pallio missionis Apostolicæ præmisso, ipse indutus linea, discalceatusque, lento pede servatus est, cum frigus hiemale pro tempore calcatus quoque permolestum esset. Attendebat etiam vocationem suam, quod non ad regna gentium, sed ad ministerium vocaretur sanctorum Christi discipulorum. Et quamvis ad insigne jam veniret suam civitatem Coloniam, tali schemate confitebatur cum beatis Patriarchis, quorum Apostolus meminit, quod peregrinus et hospes esset super terram, patriam se querere significans meliorem, id est, celestem, et eam, quam paravit illis Deus, civitatem. Venit itaque duce Spiritu sancto, in spiritu humilitatis, cum animo contrito, non tamen absque sancto et spiritali gaudio: et sicut superius jam præhabatum est, ipsa nocte gaudi sui, scilicet Natalis Domini, consecratus est inter Missarum solennia, quæ eo more celebrabantur paullo ante vel circa ortum diei. Venerant quippe ad hoc ipsum cum eo plures Episcopi.

C Beneventi creatur Episcopus. Non v. accipit pallium :

Ephes. 4

Coloniæ indutus linea et discalceatus ingrediatur :

Hebr 11

F

consecratur Episcopus

Jam vero in illa consecratione ejus quis divinam ordinationem non miretur? Quis non vereatur hic altitudinem consilii divini, quo ita fieri complacuit? Denique totum illud officium matutinum sanctis Pastoribus ovium Christi Spiritus sanctus composuit, quorum annorum mysticum exemplar pastores illi fuerunt, qui nocte illa vigilantes et custodientes vigilias noctis supra gregem suum, circumfulgenta se claritate Dei, nuntium bonum, gaudium magnum nati Salvatoris, quod a sanctis Angelis prius audierant, videre meruerunt, sicut sanctum ejusdem Missæ narrat Evangelium. Cunctæ nimirum ejusdem officii partes, pastorum Ecclesiæ voces sunt, quales

in omnia Vultuatus Christi Luc. 2

rationalibus

ACT RU
PERT AB.

A rationibus curae suae ovibus personare debent, nam de Virgine pro salute mundi Salvatore. Plane nisi legentium vitandam esset fastidium, promptum erat exponere partes singulas secundum ejusmodi sensum. Unum tamen est, quod jure non praetereundum sit videlicet propheticum capitulum, quod in eodem Officio lectionem Apostolicam ex more praecedit: maxime quia hujus sancti Pastoris personae locus ille miro modo sese accommodavit. Denique dum in consecrando illum, Episcopi duo codicem evangeliorum super caput cervicemque ejus tenerent, revoluta mox eodem codice versiculus iste primus occurrit: Spiritus Domini super me: propter quod unxit me: ad evangelizandum pauperibus misit me. Prophetica namque hic Esaiæ capitulum Evangelicis litteris hoc modo insertum est: Et regre sus est Jesus, inquit Lucas, in virtute spiritus in Galileam, et venit Nazareth, ubi erat nutritus, et intravit secundum consuetudinem suam die Sablati in Synagogam, et surrexit legere. Et traditus est ei liber Esaiæ Prophetæ. Et ut revolvit librum, invenit locum, in quo scriptum erat: Spiritus Domini super me, propter quod unxit me: evangelizare pauperibus misit me, predicare captivis remissionem, predicare annum Domini acceptum et diem retributionis. Et cum phlevisset librum, reddidit eum ministro, et sedit. Et omnium in Synagoga oculi erant intendentes in eum. Cæpit autem dicere eis: Quia ludie impleta est hæc Scriptura in auribus vestris. Constat ergo, quia per-ona Christi est, quo hæc in Propheta suo de semetipso loquitur. At ille tamen non solum unctus, sed unctus est præ omnibus, sicut alia Scriptura dicit: Unxit te Deus, Deus tuus, oleo latitiae præ consortibus tuis. Omnes namque Sancti, omnes quicumque illius speciosi et gratiosi Regis participes sive consortes sunt, eodem spiritu, eodem oleo latitiae: uncti sunt quippe qui hoc Sancti absque unctione hæc modo esse possunt. Cum itaque universos ejus participes unctus esse constat eodem Spiritu Domini, de quo ille Princeps et potentissimus dicit: Spiritus Domini super me, etc. contestans et dicens: Quia ludie Scriptura hæc completa est in auribus vestris: sine dubio Præsules Ecclesiarum, quorum est pauperibus evangelizare, et predicare captivis remissionem, et ab hoc sacro chrisma uncti sunt: ipsi singuli scire debent, et de semetipsis post Christum dicere possunt: Spiritus Domini super me, propter quod unxit me, etc. Igitur dum in hujus beati Pontificis unctione, aperto super caput ejus evangelio volumine, primam Scriptura sancta vocem hanc edidit, revera pure omnes, qui adorant, venerabiliter pro vero divinitus operanti sententiam arripuerunt, credendo quia Dominus hunc misit: non dubitando, quia hunc Spiritus Domini unxit. Cum hæc lectione prophetica, sicut est ordo ejusdem officii matutini, consonantibus atque alternantibus eloris, conreparant divine voces sacra præconia laus et decoris, quem princeps pastorum Deus et Dominus noster induit, qui merito illa illuxit nobis: de quibus non est modo explanatio et continuanda: ne, sicut jam dictum est, prodiximus fastidium pariat. Hoc tantum indubitanter dixerim, quia quosdam signa erant hæc persentis in tenore sui propositi et Dei: qui et dum mœneretur hic lentus, splendorem lucis pro signo mirabiliter edidit, et dum consecraretur, sic eandem consecrationem disposuit, ut solennia circa illum audirentur præconia veri luminis, cujus nuntii debeant esse pastores cuncti animarum, secundum exemplum pastorum illorum, quos merito illa claritas Dei circumfulsit.

I a. 61, 1

Luc. 4, 16 et seq.

quæ e aperto
super caput
ejus libro
Evangeliorum.

Paul 44
Iveris in huc-
tus

C

a Hæc est Wilderoldus 36 Episcopus Argentinensis Cullmanno, qui hæc verba ex Chronico Hermann Contracti citat: Au-

na 1000 mortuo in Italia Wilderoldo Argentine Ecclesie Episcopo, Alvicus Augiensis Abbas pro eo ab Imperatore promovetur. In Chronico Hermann a Pistorio, ubi et ab Urticio edito, solum indicatur ad annum 1000 promotio Alvicel. Forlan alius ex Ruperto adjunxit obitum Wilderoldi, anno 999 exiuncti: aut certe Ruperto vitio hæc historiam adjunxit, que non satis coheret, cum privilegium supra indicentis, in quibus indicatur usque ad finem mensis Martii Romæ interfuisse, decessisse Ravennam, atque inde Beneventum regressum ante viii Idus Julii. Forlan melius obstat a priore Vita — b Hunc fabulum, quod a muribus corrosus foret, potuisset Cullmannus melius refutare. — c Supra viii Idus Julii voluit hunc honorem accipere, at quomodo vii Idus Junii suscepit: Quidam vii Idus Julii Rupertus accepit. Et forsan Augustus mensis accipiendus.

CAPUT III.

Acta S. Heriberti in obitu Ottovis in Imperatoris, et in fame publica.

Tuum est hoc opus, Christe, cujus sermo verus est, imo qui es ipsa veritas, cujus sententiam permanere oportet, dicentis: Non potest civitas abscondi, super montem posita. Item: Nemo accendit lucernam, et in abscondito ponit, neque sub modio, sed super candelabrum, ut qui ingrediuntur, lumen videant. Sed quæ unquam civitas sic super montem posita, non invidiam passa et oppugnata est a civitate Cain terrena et in valle posita, cujus princeps est Satanas? At quæ unquam lucerna sic super candelabrum posita fuit, et nullus ei nequam oculus invidit? Quod ut jam manifestum dicam, quis unquam Sanctorum edificatus in monte virtutum, verboque et exemplo lucens ad edificationem videntium et audientium, nullam ab ingratis et invidis passus est tribulationem? Quis inter supernarum gaudia gratiarum propriam non habuit mensuram ejusmodi lacrymarum, quas faciunt filii lucis habitatores Cedar, id est, tenebrarum? Nam hoc est, quod in Psalmo gementes singuli dicunt: Heu me, quia incolas meus prolongatus est: habitavi cum habitantibus Cedar: multum incola fuit anima mea. Cum his, qui oderunt pacem, eram pacificus: cum loquebar illis, impugnabant me gratis. Et quamvis tribulentur, non tamen permittuntur tribulari sine mensura, id est, supra id, quod sustinere possunt. Item ipsi dicunt: Domine Deus virtutum, cibabis nos pane lacrymarum, et potam dabis nobis in lacrymis in mensura. Oportebat igitur et hunc Sanctum, cujus anima erat Regis Dei civitas supra montem posita, qui lucerna erat super insigni Ecclesie candelabrum constituta: oportebat, inquam, et hunc pati adversa inter prospera virtutum, quibus intus proficiendo ardebat, et inter radios signorum, quibus foris ad gloriam Dei lucebat, sicut protinus narrationis ordo monstraturus est. Quomodo autem vel per quem occasionem adversitas in eo reperit aditum? Videlicet per ingentem muri vel præcelsæ turris ejus ruinam, id est, per mortem Imperatoris sapediecti: cujus, dum adviveret, amicitia pro muro illi esse poterat contra adversarios, quos contra eum postmodum invidia suscitavit. Qui nimirum Imperator si, ut in ceteris, ita et in causa, per quam mortem incurrit, consilium beati viri attendisset, multo melius sapientie appropinquasset, et non penitisset eum, quemadmodum ipsa Sapientia dicit: Omnia fac cum consilio, et post factum non penitebis. Quod quidem non fecit, incidit in insidias mulieris malæ, videlicet ejus, cujus virum Crescentium, sibi rebellantem, captam jusserat capitalem subire sententiam: et ab illa non præcavens, quamvis a sancto viro sapiens esset comitantus, veneno intra cubiculum dormiens infectus est. Obiit itaque a Romæ anno post ordinationem beati viri tertio. Ierat autem tunc quoque Sanctus idem cum illo, utpote ad disponenda maxima regni negotia per necessarius. Cui cum die sequenti confessus fuisset pestem quam per ceperat, seque mori perentiret, id quoque supremum ab eo postulavit, quatenus corpus ejus Aquigrani

D
Wilderoldus
Ep. Argentinensis.

Matth. 5 15.
Luc 11 33

Cum alius
unctus a Deo
& talis,
E

Psal. 119 5 et 6

Psal. 78, 6
adverba
p. 119 et
omnis,

F

Ecdi. 22, 24
quia post
obitum
Orientis in

a
regula tenet
re h. buth

ei electioni
s. Henrici non
adful:

Johe 11

Isai 61, 1
Fame et sitie
grasiant

Rom 8 26

Eccle 44, 17
Induit tridui-
namq. junctum

In processione
publica

et in honore
in a cubiliis
circumvolante,

A grani sepeliendum transferret. Hoc agere insistens vir fidelis regalia quoque penes se habuit, et electioni non interluit novi principis Henrici, tunc Baioeriorum Ducis: quem secundum seculi dignitatem loquenterissimum, et litterarum studiis non tenuiter instructum, Principes regni Regem sibi elegerunt. Hæc tunc occasio, quam adversus illum rapere poterunt adversarii, quales in Ecclesia nunquam defuerunt, ex quo sacrificia Deo primi obtulerunt Abel et Cain, scilicet falsi fratres, de quibus Scriptura dicit: quia aberant in via Cain, quorum pressuram Apostolus quoque inter cetera pericula sua maxime gemit. Et hæc quidem regalia repetita, cito reddidit: sed quia novi, ut jam dictum est, Principis electioni non interfuit, ex tunc illi suspectus erat. Unde et idem Rex obrectatoribus Sancti pronas antem præbebat. Denique impudenter semper eum odio persecutus est, donec a Domino redargui meruit paulo ante obitum Sancti, quod in suo loco præsens narratio non præteribit. Nunc memorabilem ejus ad laudem Domini miracula percurramus.

¶ Res ipsa, quæ jam nunc enarranda est, satis lucide commendat, non casu, sed per divinam dispensationem id, quod supra memoravimus, evenisse: ut scilicet in consecratione sancti Præsulis prima se ex Evangelii codice offerret illa vox misericordis Pontificis Christi: Spiritus Domini super me, propter quod unxit me. Subsecuta namque postmodum siccitas, peccata populorum vehementer arguebat, ut fere omnis herba præmorta, omnis ager exustus; non qualemcumque famem, sed famem mortiferam jamjamque minaretur. Denique cum siccitate pestilentia quoque sæviebat, multique moriebantur, multi adhuc ægra vix trahebant corpora. Erat ergo pissimo Pontifici non parvavel qualiscumque sollicitudo: sed et in sollicitudine compatentis animi tribulatio, et in tribulatione jugis et lacrymosa oratio. Unde quia ferrum transibat animam ejus, et in corde ejus gemitabat Spiritus sanctus, sicut dicit Apostolus: Nam quid oremus, sicut oportet, nescimus: sed ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus; meruit et populam reconciliare Deo: sicut de Sacerdote magno et digno quidam Sapiens dixit: Et in tempore iracundie factus est reconciliatio, et inter reconciliandum glorioso glorificatus miraculo. Inducto jejuniis tribuano, luctuosus ibat populus per urbem fecundam tot Sanctorum millibus, et ad singulorum patrocinia locorum fideliter atque suppliciter lacrymosas fundebat preces, quatenus ab inimicis, jamjamque presentibus, malis eriperetur. Erat autem publicis Cleri et populi, monachorum quoque atque sacreimonialium processus, et ex omni ordine utriusque sexus. lingua quidem diversa, sed una intentione et eodem sensu conerpendi, Kyrie eleison, altitudo cæli pulsabatur. Inter omnes et præ omnibus maestus et simplex tristium filiorum spes et pater patriæ procedebat Archiepiscopus, ita vulnerato corde tantisque eum gemitibus, ut miramodo consolatione sua dignum eum judicaret Spiritus sanctus paracletus. Cum igitur oratorum S. Severini litania solemniter egressa, B. Pantaleonis adiret oratorium, ecce nivei candoris columba, videntibus multis, caput ejus circumvolabat, eademque repente disparsens, iterum visibilis comparebat. Videbant eam multi, sed non omnes: quia videlicet non terrena species, sed cælestis erat gratia, quam aliquibus videre donatum est. Ut autem ventum est ad locum, ubi jam dictus Confessor Domini Severinus in transitu B. Martini voces Angelorum palentium audire meruit: vident enim eandem columbam caput beati viri tertio circumvolantem, quæ et protinus in sublime elevata, colos petiit, nec ul-

tra comparuit. Unde quis doleret Spiritus sancti gratiam, qualis in dono pectoris ejus habitabat, talem deforis apparuisse, præsertim in tali huiusmodi tempore? Columba namque, sicut et tortor, avis gemituosa est, gemitumque pro cantu edere solet: et sicut illa solivaga, sic ista avis gregatim gemere consuevit. Verissime ergo cum signo hujusmodi orantem pariter et gementem præ omnibus hunc designabat Spiritus sancti gratia, et de isto quoque quodammodo idipsum dicebat, quod de alio quodam non ignoto, sed eximio Propheta dictum sacra narrat Pagina: Hic est fratrum amator et populi sui: hic est, qui multum orat pro populo et pro civitate ista. Nimirum et iste vir in populo suo mitissimus apparuit, secundum similitudinem columbe mitis et simplicis, sancto redundans Spiritu pietatis: atque ideo gemitus et oratio ejus perire non potuit. Nam ubi ad prandium ventum est, cum ipse appositis cibis fere jejunaret, ita tamen suo, ut tunc maxime jejunium dissimularet: quibusdam ad ipsam respicientibus, et cum dolore loquentibus, quod ad die profusis tam multorum lacrymis necdum propitiato Domino cælum aperiretur: dignum memoria verbum respondit hic Beatus, vere mitis, vere mansuetus: Vestri, inquit, o carissimi, pastor: est culpa, quod cælum desuper tam ferrum est, quod multitudo viscerum Domini et misericordiarum ejus contulerunt se super vos. Nisi enim Dominus mecum irritatus esset sceleribus, qui inter ipsum et vos debebant stare melius, jam dirupisset cælum, et beneficium ejus descendisset et stillasset super vos. Hæc eo dicente, pariter quasi quidam sanguis fluebant anima vulnerata ex oculis lacrymarum, quas erumpentes, et cum impetu currentes coram multis volebat quidem, sed non poterat continere. Lacrymis ergo victus, caput super mensam declinavit in manibus, et cum fortissimo spirituum Deo forti humilitate atque ardente oratione luctabatur. Erat autem hora eadem tanta cæli serenitas, ut nulla in aere nubes appareret: cum ecce subito fragore magna pluvie vis mundando erupit, ita ut prius mirum crepitum audiretur, quam vir sanctus caput ab oratione sollevaret. Cuncti protinus circumsedentes, a mensa sese excusserunt, et prositru conati sunt, ut in laudem Christi tantique ejus Pontificis hymnis personarent, et signa ecclesiastica conerpare facerent. Ad ille vir providus et humilitatis sue custos vigilantissimus, terribiliter adjurando illos, hæc fieri vetuit, vixque obtinuit, ut interim quidem a sanctipetitione cærent, Dei vero laudem ac gratias Christo agendas nunquam tacerent. Nec vero insufficiens pluvia tunc extitit: sed ita uberrime terram irrigavit, ut jam præmortuas segetum radices ad fertilitatem repararet.

D
SUCT RI-
PERT AB

2 Mac 15 16

quis peccatis
tunc ad
veritatem
publicam:
15

Lacrymis et
precebus

pluviam nape-
rit.

F

¶ Hæc aliquid significat. Rupes est, cum mox Roma, sed Roma revertens in castro Patyruo seu Vaticano obstitit; ut supra in altera Vita, et in Notis ad illam dicitur.

CAPUT IV.
Monasterium Tuitiense extractum, et post reparatum.

¶ Interea cum multis et magnis misericordie operibus miseret pauperum pater, viduarumque et orphanorum quotidianus provisor, incumberebat animo ejus cura continua, servituri Deo monachis construere comobium: quorum ordo videlicet profuturus, quia pauperes sunt, pauperes voluntarii, nihil in hoc mundo habendo proprium. Habuerat etiam Imperatorem Ottonem, ad advenit, hujusce rei monitorum. Denique cum novissima perfectione Italiani ingrederetur reipublici am d. positum, beatum virum hanc in comitatu, cunctis pro pere succedentibus, tractata cum viro Dei de salute anime sue, et quodammodo dicens, Quid retribuam Domino,

In illo
nomine
Quæc sap.

pro

A pro omnibus quæ retribuit mihi; consilium hoc accepit, quatenus ob salutem suam cœnobium construeret monachorum in honorem sanctæ Dei Genitricis omniumque Sanctorum. Hoc inito salubri consilio, necessaria protinus ad banc rem prælia Christo delegavit quæ et beato viro in manum dedit, cum pollicitatione vel sponsione hujusmodi, ut quoniam vita mortalium incerta est, si quem ex ipsis necessitas mortis præoccuparet, alter quicumque superstes existeret, votum perficeret. Talis, Christo mediante, inter illos conditio convenit, et ita pauperum memores extiterunt viri summi, hæcque æternæ viriditatis, de qualibus in Psalmo Spiritus propheticus dicit: Saturabuntur ligna campi, et cedri Libani, quas plantavit. Hoc namque præconio, sub nominibus lignorum campi et cedrorum Libani, mystice a sancto Spiritu divites et potentes seculi promissi sunt hospitales futuri pauperibus, id est, Ecclesie filiis spiritualibus, de quibus ibidem continuo subjungit: Ille passeret edificabit: Hierolii domus, dux est eorum: quia propter ipsum pauperes fiunt, præparando animos divitum secularium; ut quomodo passeret in ramis lignorum campi cedrorumque Libani edificavit, ita ipsi in possessionibus sive facultatibus illorum parata sibi vitæ hujus necessaria percipiant. Hæc ideo commemorare libuit, ut pariter recogitet quisque, qui de talium constituto vivit, professus Christi servitium sanctamque paupertatem, quam Christus ipse docuit, quia tanquam passer volare, id est, cœlestia cogitare debet, ut dignus sit hospitio vel stipendio, quod passerum, id est, pauperum sive humilium spirituali vitæ paratum est. Nam hinc est, quod idem Dominus Christus, instruens pauperes suos: Nolite, inquit, cogitare de crastino. Item: Nolite solliciti esse, dicentes: Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? Scit enim pater vester cœlestis, quid vobis necesse sit. Quarite ergo primum regnum Dei et justitiam ejus, et hæc omnia advenientur vobis. Quod idem est, ac si dicat: Securi o vos omnes, qui laboratis et onerati estis, venite ad me, et ego reficiam vos: securi et confidentes venite ad vitæ contemplativæ requiem, nihil de crastino solliciti: quia mundum pater vester cœlestis, sciens quid vobis necesse sit, promisit et paravit vobis victum et vestitum, dicendo in Propheta: Saturabuntur ligna campi, et cedri Libani, quas plantavit: illic passeret edificabit. Sed his ommissis, revertamur ad rem: neque enim propositum nobis fuerat docere monachos, quod statuta percipere stipendia non debeant, nisi per contemplationis penam volent et a servili opere peccati vacent, sed gestorum beati viri texere narrationem.

B Cum igitur B. Heribertus propositum electo in loco construere optaret cœnobium, et nusquam locum reperiret, quæ aptum putaret satis et idoneum: convertens sese ad Dominum sanctamque ejus Genitricem in jejunis et orationibus, postulabat sibi ipsius revelari voluntatem. Fecit hoc instanter et sicut de S. Anna Prophetissa scriptum est, Vultus illius non sunt amplius in diversa mutati: non ante destitit, donec suis condignum meritum responsum eoditus accepit. Denique nocte quadam, dum post vigilas fatigata sopori membra dedisset, ecce adest per visum illa beata Angelorum et omnium Regina Sanctorum: quæ stellato sedens solio, latum et amplum colorum cum filio suo possidens regnum, non parvipendebat etiam hoc parvum, quod sibi in terris fidei devotione offerebatur domicilium. Et assistens, Scins, inquit, o Heriberte, exauditas esse orationes tuas: jam ecce venio ad te, ut inducam tibi votum quod mentis geris, quo in loco perficias. Ego enim sum Mater Domini. Surge ergo,

et Divitense castrum petens, locum in eodem mundari præcipe: ibique monasterium Deo, mihi et omnibus Sanctis constitue: ut ubi quondam abundavit peccatum et cultus dæmonum, ibi justitia regnet in multitudine Sanctorum. His dictis, misericordiæ Mater disparuit, beato scilicet viro evigilante, atque ita relabente a dulcedine tantæ visionis. Erat autem in eodem castro sita chors, pertinens ad servitium Episcopii. Surgens igitur, et gratias Deo corde et ore devotissime agens, et ei, quæ sibi apparere dignata fuerat, salutis perpetuæ Genitricis non ingratus existens, confectus prædictæ chortis ministerialem accessit, jussitque quantocumque chortem illam emundari, quoniam Regis colorum et Genitricis ejus jam deberet curia fieri: ut exportata supellex universa, locum daret advenienti, atque habituro illic normini Domini. Factumque est, et exportata rerum omnium quæ multa erat copia, citius quam sperari poterat locus emundatus est. Quid multa? jactis fundamentis, alacriter atque celeriter structura speciosa surrexit.

14 Sed quid dicam? Cum enim opus fere peractum esset, jamque sicut propositum fuerat, servitium Deo monachorum cœtus adunatus existeret, quadam nocte dum finitis Matutinorum solenniis, omnes fuissent egressi, repente sic tota structura concidit, ut lapis super lapidem non remaneret, præter unum parietem parvulum, qui solus inter illas stans repertus est. Quid de eventu sapiens auditor arbitretur? Nisi enim cœlesti auctoritate structura surrexisset, nisi talis tamque sublimis personæ, quæ apparuit, sicut jam dictum est, dignitas opus tali in loco fieri jussisset, et nisi fundator operis hic Pontifex notæ sanctitatis existeret; fortuito accidisse arbitraremur. Nunc autem considerata rerum vel personarum qualitate, arbitrari licet, divina et justa hoc actum esse dispositione. Et quidem quoniam altitudinem divini consilii perspicere non valemus, hoc tantum dicere libet, quia cunctis loca sancta inhabitantibus, et eis maxime, qui eodem in loco sanctum deinceps subituri erant servitium, terribile signum datum est. Nam quod veraciter de filio Virginis dictum est: Ecce hic positus est in ruinam et in resurrectionem multorum; id ipsum non inconvenienter de isto, et ejusdem Virginis oratorio, et de omni Sanctorum loco dici potest, quia in ruinam et in resurrectionem multorum positus est. Quorum in ruinam? nisi illorum, qui sancto in loco vitam perditam ducunt, et ideo majus portaturi sunt judicium? Et quorum in resurrectionem? nisi illorum, qui de seculo nequam exeuntes, et peccata præterita fugientes, ad sanctum locum, penitentiam acturi, confugiunt, atque ita in statum justitiæ resurgunt? Nimium et illorum ruinam in jam dicta ruina lapidum, et istorum resurrectionem non absurdum est intelligi in structura iterata, quæ protinus in melius consurrexit. Nam vir Dei graviter quidem tulit id quod accidit: sed cito resumptis viribus sancti desiderii, totum ipsum spatium edificandi monasterii in altitudinem mali navalis effodiens, rursus fundamenta jecit, ocysque consummatam, quinto Nonas Maii monasterium dedicavit. Porro de lapidibus prioris structuræ, claustrum cum officinis construxit. Igitur dum ejusmodi rem gestam legis aut recolis, quicumque mente studiosa exempla spiritualium de quorumlibet corporum similitudine scrutari delectaris, non curans quali fine, quam homini ex re tuæ capias instrumenta salutis, dummodo possis utiliter edificari: oportune simul et illud ad memoriam reduce, quod manifeste divina cum auctoritate scriptum est, ubi Dominus ad Prophetam dicit: Surge et descende in domum figuli, et ibi audies verba mea. Et descendi; inquit, in domum figuli, et ecce faciebat opus super rotam.

AUCT. REPERT. AB. CONSTRUCTIONEM MONASTERII CONCEPIT:

Psal. 103, 16 prædicitur ad eum accipit:

Mat. 6, 34 et 28 et 38

Psal. 103, 16

1 Reg. 1, 18 a Desipera apparense edocetur monasterium in Tu. tenus constructum:

id curat fieri.

Templum Collapsum,

15

cujus mystica interpretatio radicalis,

Luc. 2.

F

restituet et deducit,

Jerem. 18. 2

Et

A Et dissipatum est vas, quod ipse faciebat e luto manibus suis. Et conversus, fecit illud vas alterum, sicut placuerat in oculis ejus ut faceret. Hæc et cetera persequi vel tractare, præsentis narrationis propositum non admittit: hoc breviter studio intendente, quatenus hoc loco ad memoriam revocaretur, in omni ordine et superbos pro sua duritia cadere vel dissipari, et humiles pro sua mansuetudine ad penitentiam conversos, restaurari.

ad Crucem
Dominicam
efformandam,

15 Accidit et aliud, quod similiter non prætereundum, neque ratione vacare putandum. Nam vir Domini statim ut ecclesiæ fundamenta jecit, Crucem Dominicam, quæ ibidem statueretur, forinari præcepit. Artifices vero vigilanter quidem institerunt, ut præceptum perficeretur, sed nullo modo diligenter sequebatur effectus. Quotidie rejectis aliis lignis cædebant, et nullatenus ex quolibet ligno, quanvis electo, suæ artis peragere valebant. Multo igitur labore, sed et majore defessi tædio, omnino ab ejusmodi opere desistere decreverunt. Quadam vero die vir beatus in quamdam devenerat possessionem ad se pertinente, mensaque illi jussu ipsius in pomario, quod domui suæ contiguum erat, parata est. Stabat pyrus ex adverso in altum porrecta, quæ ramis deductis, imo quasi brachiis distentis, quodammodo Domini effigiem manus in cruce expandentis, imitari videbatur. Cum itaque sedens, oculos inter prædandum fortuitis motibus deduceret, ecce talis effigies in arbore illa repente sese objecit, miroque modo ad primum intuitum quemdam terrorem divinum animo ejus incussit. Nec mora, facto præ oculis illo familiari sibi signo Crucis, totus in se rediens, rem divinitus prævisam, suisque oculis oblatam esse prudenter intellexit. Statim igitur accersito artifice, arborem illam succidi, et ex illa Crucem Dominicam, et in ea Salvatoris imaginem diligenter formari imperat. Paruit ille, et compendio satisque efficaciter artem operis elegantia secuta est. Quid ex facto hujusmodi conjici potest? Numquid de lignis aut de truncis Deo cura est, ut indicare debeat, quod vel quale lignum sibi eligat aut eligere debeuerit artifex? Sed revera est aliud, unde curat Deus, quod prudens auditor non inutiliter secundum hanc similitudinem contempletur. Nam signum Crucis vel imaginem, quam in recordationem Salvatoris Christianus veneratur populus, sublevatam ante oculos, sicut Moyses in deserto serpentem æneum pro signo exaltavit, imitari honore secundarii debent Pastores, quos Spiritus sanctus posuit regere Ecclesiam Dei, quam suo sanguine acquisivit, ut vice Christi honorentur, quos vicem constat agere Christi. Nimirum non humana presumptione ad dispensationem domus Dei sunt intrudendi, sed electione Dei vocandi: ut videlicet ille constituitur quem Deus elegerit, quem ut præesse mereatur, Deus velit operarium suum dignum Spiritu sancto demonstrare dignatus sit. Recte ergo hujus veritatis, hujus divinæ electionis meminisse nos facit res ipsa, quæ pene similiter accidit, dum non quaecumque lignum, non quodcumque volebant homines artifices, sed quod nutu divino monstratum est, ad ejusmodi operis effectum perducere potuit.

B
non quodlibet
lignum,

sed pyrum
apertè reperit.

C
Num. 21.

CAPIUT V.

Varia miracula a S. Herberto in vita pertrata.

Operandi virtutes hic Beatus a Spiritu Sancto, dividente singulis prout vult, gratiam habuit, sed gloriam semper fugit: quippe qui egregie custis humilitatis, necebat ino fugiebat justitiam suam ab hominibus videri. Denique tantum maxime operum luce, Sanctorum vita coram hominibus innotescit.

Martii. T. II.

In oculis
hæc gloriam.

Hujus rei clarum satis et evidens indicium est, quod cum gratiam hanc haberet, ut jam dictum est, nunquam tamen precem ad Dominum fuisse reperitur pro cujuslibet operatione virtutis: sed nihilominus per eum nonnulla facta sunt miracula ejusmodi, nonnumquam invito, nonnumquam et nesciente ipso, sicut sequens sermo declarabit. Verumtamen in hac laudatione humilitatis hujus, nihil magnorum Sanctorum auctoritati vel gloriæ derogavit, qui opus hujus gratiæ fisis persepe precibus impetrasse leguntur. Omnia namque tempus habent, dicit. Ecclesiastes. Denique sicut de generibus linguarum, quæ ab eodem Spiritu dantur, dicit Apostolus, Quia linguæ in signum sunt, non fidelibus, sed infidelibus; ita et de operatione virtutum recte dicas, quia virtutes ad testimonium sunt, non fidelibus, sed infidelibus: et ibi summo opere Sanctis optandæ sunt, ubi ignorantiam veri Dei habens, ad fidem eruditur populus. Unde S. Eliseum laudabiliter egisse animadvertimus, qui dicente sibi Elia: Pete quod vis antiquam tollar a te; protinus petens: Oro, inquit, ut fiat spiritus tuus duplex in me. Videbat namque miserabilem Israel, sequentem fornicationes impiissimæ Jezabel, claudicare in duas partes, sequendo Dauid idolum Jezabel, et hesitando post Deum patrum suorum, qui unus et verus Dominus Deus est: et non posse populum eundem in suum restituere gradum, nisi per multarum operationem virtutum. Proinde rem difficilem quidem postulavit, attamen quia non suam, sed Dei gloriam et communem querebat populi salutem, factum est quod petivit, et duplex spiritus Eliæ super eum requievit. Duplum namque donum spiritus in operatione virtutum ille accepit. Nam si Scripturam consulas et diligenter computes, Elias quidem octo, Eliseus autem circiter sedecim miracula operatus est. Igitur et illi laude digni sunt Sancti, qui per caritatem vel propter adificationem infidelium, fisis ad Deum precibus, virtutes operati sunt: et hic atque ceteri jure honorandi sunt, quicumque propter humilitatis custodiam quodammodo fugere studuerunt datam sibi caritatem et ultro prosequentem eandem virtutum gratiam. Sed jam earumdem virtutum Sancti hujus narrationem ingrediamur.

D
AUCT. RUPEAT.
AB.

Eccles. 3, 1
1 Cor. 14, 22
neque precibus
virtutem
miraculorum
petit:

4 Reg. 2
ut aliqui
Sancti,

E

et Eliseus,

Inter conclu-
nandum ad
populum

Psal. 10, 3
F

17 Die solenni hic Sanctus Dei sermonem de more faciebat ad populum. Erat autem dies ille, quem Christianitas appellat diem Palmarum, quo videlicet die Rex colorum sanctam ingressus est civitatem Hierosolymam, sedens super pullum asinae; nimirum ob contemptum superbiæ Regum terræ, de quibus Psalmista dicit: Hi in curribus, et hi in equis: subjungens protinus, Nos autem in nomine Domini Dei nostri invocabimus: in quo videlicet nomine tunc ille passurus advenit, clamantibus turbis: Benedictus, qui venit in nomine Domini. Erat ergo sermo in ore ejus temporis et rei congruens, videlicet quomodo diabolus per seductionem primi hominis, atrium hujus mundi tanquam fortis armatus occupaverit, et quomodo superveniens fortior filius Dei, per humilitatem crucis et passionis suæ fortem illum vicerrit, et universa ejus vasa, id est, nos homines ab eo, jure victoris tulerit. Ecce autem in maxima turba audientium quidam aderat, ab eodem forti et tenebrarum principe corporaliter obsessus, et oh hoc nexibus duris obstrictus: jam antea per multa Sanctorum loca fuerat deductus, ut meritis Sanctorum liberaretur, et non proveniret illi optata salus: quia videlicet liberatio ejus, beatissimi hujus mentis per Dei providentiam reservabatur. Cum igitur sermo ejusmodi ab ore beati viri profluere, non sustinuit virtutem virtutis fortitudo inimici, qui ad singula dicta, tanquam ad totidem verbera, vehementer ejulabat, dentibusque miserissimi hominis tanquam suis in semetipso stridebat, audiens illas, quibus a

A Christo victus narrabatur, historias. Itaque qui jam notus fuerat multis homo captivus, omnibus innotuit, dum clamoribus cunctorum silentia turbaret, atque ad audiendum Dei verbum intentam totius regionis multitudinem solus inquietaret. Ad clamores ejus maxime, vir ille misericordiae filius, totus intendit: et sermonem, quem habebat in ore, prosequi non praevaleans, quoniam magnitudine compassionis occupabatur, orabat tacita mente, ut in uno manifestaretur homine virtus Liberatoris, qui totum mundum liberavit. Haec tacitus orans, iterum atque iterum de industria repetebat capitulum, victoris Christi gloriam, et victi diaboli referens ruina: ita ut mente excessisse videretur, unam eandemque toties iterando sententiam flens pariter, et uberibus, quod perpulchrum est, lacrymis perorans oris eloquentiam. Non ergo sustinuit, ut jam dictum est, ille hostis antiquus: sed virtute Verbi omnipotentis coactus effugit, liberumque, quem diu possederat, hominem reliquit. Illo namque exturbato, is qui vincetus a multis tenebatur, placido sermone: Osecro, inquit, solvite me, ut ea qua beatus ille Pontifex loquitur, possim et ego quietus audire. Cum haec primo diceret, putabatur adhuc in illo nequam

oratione ab oppresso pellit dxmonem;

B hostis fallere: sed loquebatur homo constantius, iterum atque iterum se liberatum asserens beati Pontificis meritis, et sana verba proferens. Solverunt ergo illum, et stabat sana mente, cum audientibus reliqua sermonis intentius audiens. Testes atque miratores virtutis erga beatum virum tanti extiterunt, quanti illum sermocinantem tali in loco circumstabant, qui et diligenter attendebant ejus intuitum gestaque lacrymosum, cum nihil quidem labiis pro liberatione captivi diceret, et tamen liberationem ejus tacite orationis virtute perficeret.

sanna aqua tollens manuum in Mirra

18 Aliud sub eodem tempore actum est virtutum ejus indicium, in quo amplius splendidit desursum; qui humilitatis studio apud se premebatur deorsum. Tres namque ex eis qui male habebant, ob meritum ejus testimonium coelestis visio direxit ad illum, tamquam ad salutis medicum. Primus illorum, cenobii supra jam memorati, quod idem Sanctus construxerat, Abbas, nomine Volbertus, extitit, vir venerabilis, qui capitis oculorumque dure ac duntaxat vexabatur incommodo. Huic una noctium divinitus per visum intimatum est, ut ex aqua, qua sanctus Dei Pontifex post Missarum celebrationem manus de more lavisset, caput sibi oculosque perfundendo

C foveret, indubitanter credens, quod protinus sanitatem recepturus foret. Credidit ille, quippe qui multis aliis familiariter conscius erat vite illius Sanctissimae. Venit ergo, prius tamen ab eodem accessit, ut saepe solebat accersiri et requiri de monasterii jam dicti necessariis rebus. Cumque ad celebranda Missarum solennia Pontifex de more pararetur, accedens propius, ut erat familiaris, visum retulit, aquam de manibus jussu ejusdem sibi, ut praemonstratum fuerat, dari poposcit. At ille quasi vehementer commotus, et quodammodo sine mansuetudinis oblitus, in qua veraciter dicere poterat, Domino, non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei, neque ambulavi in magnis, neque in mirabilibus super me; repulsi aut non vidisset Iheronimum pro foribus suis praefluentem, in quo non solum capite et oculis, sed et toto posset corpore, quantum vellet, mandari. Repulsus ille, persistit non incredulus visum, et a ministris ejusdem Pontificis clam sibi, quod petebat, reservari obtinuit: moxque ut caput et oculos ex aqua illa perfudit, integram sanitatem recepit.

Absterge a dolore capti et oculorum,

Psalm. 130, 1

19 Post hunc quodam mulier, quae multo tem-

pore caeca fuerat, visum pene eundem vidit. Dictum namque illi est, quod si ex vino, quo idem Sanctus Dei post Decemviri Corporis et Sanguinis Communionem digitos de more lavisset, sibi oculos intingeret, amissum protinus lumen reciperet. Credidit illa, dansque operam, ut ostensum posset remedium consequi, protinus ut oculos vino intinxit, lumen optatum recepit.

D mulierem simili vino a caecitate,

20 Alia deinde mulier, diu paralytica, per visum commonita est, quatenus beati viri benedictionem expeteret, confidentem de virtute Christi, quod per meritum beati Pontificis, infirmitate propulsa, confestim sanitas succederet. Illa nihil dubitans, viro- rum manibus sese deferri postulavit, et secus viam collocari, qua transiturus esset vir Dei. Itaque illo praetercunte clamavit, benedictionem petens in nomine Domini. Atque ille paululum subsistens, cum ex praesentibus cognovisset, quod paralytica esset, et quod benedictionem postularet, stans eminus, elevata manu signum Crucis edidit: statimque redita sanitas dissoluta membra solidavit, et quae aliorum manibus dejecta fuerat, surgens ad propria remeavit incolumis. Ita miro modo qui apud se latere volebat, magis ac magis ex Deo clarescebat, et vox veritatis implebatur dicentis: Non potest civitas abscondi supra montem posita, et, Nemo accendit lucernam, et in abscondito ponit, sed super candelabrum, ut qui ingrediuntur, lumen videant.

signo Crucis paralyticam,

21 Aliquando quidam familiaris Clerici, et in ministerio quotidiano necessarius, valida febre correptus, gravissime vexabatur, ita ut pene a cunctis vita ejus desperaretur. Erat autem tunc sanctus Pontifex a cum Imperatore in profectio, et de Vangionum civitate cum illo Moguntiam proficiscebatur, habens Clericum jam dictum secum in itinere, et semper foris et intus obsequio ejusdem consuetudinaliter utebatur. Cum ergo febris illum in profectio corrumpisset, et pene usque ad mortem fatigaret, Patri semper pium super afflictos habenti affectum, cum eodem pietatis affectu sollicitudo quoque familiaris obsequii non parva pro tempore et re suborta est. Accessit ad lectulum, suumque pronus visitavit infirmum; paterne percontans, si quid vellet, si quid saltem gustare praevaleat. Ille ut ardebat valida aestu febrim, nihil praeter aquam se poscere professus est. Qua cum benedictione concessa, ipse de more solennia Missarum ingressus est. Nihil quod audiretur foris, pro virtutis operatione, ut sibi aegroti concederetur salus, oravit, sicut jam superius dictum est; quia nunquam pro hujusmodi signis aut virtutibus precem manifestam fudit. Orabat tamen, Deo quidem loquens, sed hominibus tacitus, et maxime in ejusmodi causis Evangelicam consilium observabat Domini, dicentis: Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum, et clausa ostio, ora patrem tuum. Clauso namque oris ostio, orabat pro talibus, ut cum provenisset virtutis effectus, ipse nihil egisse putaretur: atque ita justitia ejus non videretur ab hominibus. Quid multa? Peractis Missarum solennibus, dato summo rursus visitaret aegrotum, ille jam sine dubio mentis ejus de magna febrim ignibus ac suspitionibus mortis instantis ereptus, adeo convalescebat, ut aviditatem quoque ciborum adeptus, rogaret sibi transmitti pulmenum de mense ipsius apparatus. Factum est, et exinde usque ad satietatem reffectus, adeo de infirmitate convalescit, ut proxima die cum aliis proposito itinere Moguntiam praerit, et Episcopalis obsequii munia ex integra, ut erat solitus, adimplet.

E Math. 5, 13
Luc 11 33

a varia visitatione Clericum a febris periculosa.

F Math. 6, 6

a Contra in priore Vita, Clericus ipsius Vice-domini cum eo gradebatur ad palatium

A

CAPUT IV.

S. Heriberti studium orationis, humilitatis et benignitatis erga pauperes et afflictos.

Orans in tenebris,

Luce circumfunditur :

Idem familiaris Clericus, postmodum domus S. Petri Præpositus, plurima de eodem Patre magna et magnifica noverat et narrare consueverat: quorum pleraque cum ob hrevitatis studium præterita sint, unum est quod silentio transire non libuit: quia vere signum magnum est et evidens, quod oratio ejus vere ignis fuerit, et ante oculos divinitatis velut lampas ardens et lucens, caritas ejus extiterit. Nocte quadam, cunctis circa ipsum dormientibus, lumen, quod de more coram ipso positum fuerat, ut toto noctis spatio luceret, extinctum est. At ille jam dictus familiaris Clericus regente somno excitatus surgens, et hæc illacque sub horridulo silentio circumspiciens, dum pro recuperando lumine sollicitus trepidat, rem divinam et memoria dignam, ut ipse cum juramento testabatur, conspicuus est. Nam inter ipsas noctis tenebras, ecce de lectulo, in quo beatus Pontifex pervigil orabat expansis manibus, lux immensa refluxit: ejus etiam magnitudine invalescente, nec manus ejusdem, ut ipse fatebatur, videre aut discernere potuit. Hoc nimirum signo satis claruit, quod vere filius esset lucis et filius diei: et quia oratio ejus vere ut ignis peccata consumit, et potestates tenebrarum vincit. Nec vero illa tantum vice, sed et multoties cum post Matutinales hymnos, psalmodiarumque continuas decantationes lumen materiale alicubi reconderetur, lumen spirituale Pontificem sanctum secretius orantem ita circumfulsit, ut putaretur adesse præsentia solis meridiani.

humilitate perfectus,

23 Jam de humilitate ejus gloriosa signa præmissa sunt, quia in operatione virtutum, et Patris, qui in cælis est, glorificationem quærebat, et sic operantem sciri vel videri se ab hominibus refugiebat. Porro ipsa humilitatis virtus tunc demum dulcis et sua perfectione laudabilis est, quando is, qui intus plenus Deo Creatori suo sese subjicit in contractione cordis, foris quoque ad infimorum condescensionem hominum semetipsum quanto major est tanto amplius pro eo in tempore submitit. Libet igitur narrationi huic inserere rem gestam, magnæ humilitatis exemplum ferentem, et testimonium utilem, ut maxime in sacris rebus nulla Ecclesiastica dignitas qualemcumque despiciat pauperem fidelem. Simul quia plerique salutarium Sacramentorum ministri nimium peccant, dum sacra venditant, cunctaque questus causa faciunt, libenter hoc illis exemplum ingerendum est: quia videlicet peccatum quoque illorum vehementer hæc res gesta redarguit, in qua Sanctus iste magna, ut jam dictum est, laude refluxit. Pauperi cuidam ex his, quos Pater sanctus ope quotidiana sustentabat, infantulus natus erat: is quia pauper erat, et quia nihil questus in manu habebat, contemnebatur a Sacerdotibus, per totam urbem Coloniam puerulus illum circumferens, et eidem filiole regenerationis gratiam offerri postulans. Defessus ergo et contemptus, ad sanctum recurrit Pontificem, et quod tali in re contemptus esset, magna et flebili voce conquestus est. Ille ut vere sapiens Currens, inquit, affer illum ad me, ego enim cum habeo baptizare. At ille: Suscipe, inquit, ergo cum tu quoque de sacro fonte, et Compater meus esse dignare. Baptizavit itaque pauperulum, non pro personis nostræ salutis appendens Sacramentum: suo nimirum facto et exemplo tantæ civitatis tam multos redarguens Presbyteros, quod ausi fuissent fidem Domini nostri Jesu Christi habere in acceptione personarum, judicantes, ut ait Apostolus, apud semetipsos, et facti iudices cogitationum iniquarum.

baptizavit pauperem filium, ab omnibus rejectum :

Jacob 2, 2 et seq.

Etenim, inquit, si introierit in conventum vestram vir annulum aureum habens in veste candida, introierit autem et pauper in sordido habitu, et intendatis in eum, qui indutus est veste præclara, et dicatis ei, Tu sede hic bene: pauperi autem, dicatis, Tu sta illic: aut, Sede sub scabello pedum meorum: nonne judicatis apud vosmetipsos, et facti estis iudices cogitationum iniquarum? Quod si in quovis judicio jure hæc auctoritas Apostolica redarguit acceptores personarum; quanto magis in dispensatione Sacramentorum, quæ de cælo gratis profluxerunt, vir sanctus exemplo suo redarguere debuit paupertatis contemptum? Recte igitur gradientem secundum regulam vel consilium Sapientie dicentis: Si bene feceris, scito cui feceris, et erit gratia in bonis tuis multa; tradidit Sacramentum salutis, non personæ intendens, sed creaturæ formatæ ad imaginem Dei: et ipse de sacro fonte suscepit puerum, factusque compater, delit patri unde nutriret eum. Quadam postmodum die, cum celebrata statione apud S. Severinum revertetur, multa Cleri et populi turba comitatus, transibat exiguum jam dicti pauperis tugurium. Ille ut prætereantem vidit non parum alacri usus confidentia prorupit, frænum equi corripuit, simul clamans et adjurans per nomen Christi et per majestatem divinæ caritatis, ut paullulum subsisteret, et vel modicum quid de compatris sui apparatus perciperet: memor fœderis, quod secum pepigisset in jam dicta regeneratione vel susceptione filiole. Audiant et hoc exemplum, quicumque quasi jure Sacramentali de pauperibus libenter obsonia capiunt, imo et videnter exigunt: qualibus per Prophetam Dominus cum dixisset, Vae qui opulenti estis in Sion: subsecutus et hoc addidit: Qui comeditis agnum de grege, et vitulos de medio armenti. Audiant, inquam, hoc, et imitentur exemplum, quia Pontifex magnus ad hujusmodi tugurium compatris digressus, optimum sumpsit convivium, panis videlicet frustum, et gallinæ pullum, nec non et tenuis cervisie poculum. Talis causa sit, talis pietatis custodia, talis caritas, uli vel quoties Sacerdotalis dignitas, pro accipiendo munere ad pauperes sese inclinat. Hæc pro humilitatis ejus testimonio vel exemplo dicta sint.

D
AUCT. HERBERT.
AD

Eccl. 12, 1

E

Amos 6, 1

non respuit inopem mensam tenuis hominis,

Benignus ergo pauperes,

F

Eccl. 42, 14

Eccl. 33, 20

24 Porro de misericordia, quam magnam in peccatore ejus domum sibi edificaverit, quam vere misericors et misericordie filius frustum, testes erant pauperum multitudines, et pene innumerabiles esurientium cunei: quos non uno tantum tempore vel anno, sed pluribus episcopatus sui annis, fame per totum pene orbem grassante, de multis regionibus confluentes, paterno affectu et materna pietate in magna benignissimi cordis sui latitudine suscipiebat; dispartiens illos per Episcopii sui possessiones, quantum cujuscumque fundi facultatem sustinere posse perpendebat. Verum præter quotidiana hæc pietatis ejus experimenta, quandam aliquando memoria dignam rem gessit, in qua propter abundantiam misericordie, prope mendacii sive simulationis ac duplicitatis iniquitatem incurrisse possit existimari. Sed nos ejusmodi rem gestam commemorantes, simul ad memoriam revocemus illud dictum Sapientis: Melior est iniquitas viri, quam beneficentia mulier. Res hoc modo gesta est: Clericus quidam ex pauperibus, qui, ut jam dictum est, ad beati Pontificis curam et elemosynam confluerant, non contentus stipendio caritatis, quod sibi ex illo die porrigebatur, usque in Saxoniam transvolaverat, et otiositatem sectatus, quæ, ut ait Sapientia, multam docuit malitiam, furtum perpetraverat. Denique tres noctu effringens ecclesias, cum vasis et vestibus sacris exinde sublatis, sacrilegos Coloniam versus repedaverat. Illic deprehensus, imo subsequenter o vestigio his qui damnatum pertulerant, iudici ejusdem

A
AUCT. REPERT.
AB.

dem civitatis reus repræsentatus fuerat. Nec erat dubia sententia, quin sicut habet forensis lex, convictus fur sacrilegus, statim suspendio interiret. At tum sanctus Pater in ipsa urbe præsens aderat. Audito ergo quod acciderat, confestim iudicem ad se evocat, jubetque tamquam furti vindex animosus, ut furum secum in suam præsentiam deducat: Non, inquit, hodie quidquam cibi aut potus percipiam, donec in conspectu meo ille mortis reus appareat. Factumque est, et coram adductum, quamvis torvis oculis adspiciens, Te, inquit, vivere fas non est, cui mors tanto acquisita scelere, jam debita jamque parata est. Hæc palam cunctis minaciter elocutus, optimo illum executori, scilicet pauperum provisorio, reum committens, secretis edixit, ut necessariis sumptibus ubertim reficeretur. Ipse ad prandium discumbens, quæ sola causa pœnam illius differre videbatur, assidente omni frequentia, cunctisque ad epulandum intentis, ipse propositi non immemor, jam dictum provisorium pauperum clam advocans, clamque auri insusurrans: Educ, inquit, Clericum, meumque sessuro illi sterne, quanto cyus equum, tuque pariter adeguitans, deducito ultra sylvam proximam: dansque illi libram argenti, illo in salutem dimisso, tu quanto cyus revertens, coram adstabis.

reum morlis
Clericum mira
suo vultione
liberat a
supplicio:

B

Factum est ut imperavit. Et ministro, qui redierat coram adstante, ipse simulata severitate: En, inquit, ubi est reus ille. Hæc dicens, videbatur, mo videri volebat de pœna illius jam maturanda tractare. At ille voluntatis ejus simul et facti conscius, tristitiam simul et pavorem confingens: Fuga, inquit, mi Domine, lapsus est. Tunc et ipse discurrens, fictumque metum verbis atque questibus depromens, cunctos qui aderant, attonitus reddidit. Quem sanctus Pontifex quasi vehementer increpitans et minaciter objurgans, conversus ad populum, spectaculi causa confluentem: Ecce, inquit, reus ille effugit, evasit. Ite, currito, quatenus retractus ex fuga, debitam quanto cyus pœnam solvat. Hoc insigne pietatis egit memorandus hic fraternæ salutis artifex, simulatur fidelis, et, si dici fas est, splendide mendax: de cujus tali commento si cupiam mendacii nota non rarere videretur, iterum atque iterum decantare licet id, quod supra dictum jam est: Quia melior est iniquitas viri, quam honestas mulier. Vir namque is est, qui ad virtutem tendit, et in omnibus, que agit, regno caritatis intentus est. Mulier autem, id est, molles judicator, quisquis quolibet in sexu malum intendit, et regno cupiditatis deditus est. Ergo hic in facto suo, quamquam simulationis vitium subisse videatur, vir est, et hæc iniquitas melior est, quam benefactum ejus, qui dum justitiæ zelum simulat, crudelitatem exerceat.

Ecclesi. 42, 14

a Præterita, scilicet in priora Vita, uti quod hic refertur.

CAPUT VII.

Inimicitia ab invidis procurata inter SS. Henricum imp. et Heribertum, ac divinitus sublata.

Inter tot ac tanta pietatis opera servus Christi quasi malo operans, persecutionibus, ut jam superius præditum est, non carebat. Nec mirum. Dicit enim Apostolus, imo is, qui in Apostolo suo loquitur Christus: Omnes qui pie volunt vivere in Christo, persecutionem patientur. Et in Psalmo prophetica Veritas cum dixisset de sanctis Ecclesiarum Rectoribus, Qui descendunt mare in navibus, facientes operationem in aquis multis, ipsi viderunt opera Domini, et mirabilia ejus in profundo: continuo subjunxit: Dixit, et stetit spiritus procellæ, et exaltati sunt fluctus ejus: ascendunt usque ad cœlos et descendunt usque ad abyssos etc. Oportebat ergo

2 Tim. 3, 12

Psal. 100, 23
et seqq.

et istum, quoniam pie in Christo vivebat, persecutionem pati: et quia navim in mari, id est, Ecclesiam in hoc seculo regendam suscepit, oportebat eum fluctibus turbari et moveri. Persecutionem patiebatur ab invidis, quorum moribus ipse minime conveniebat: illis namque gravis erat etiam ad videndum, et ubi sanctius atque reverentius coram Domino humilis et parvus in oculis suis, procedebat sive adstabat, ibi amplius invidis displicebat. Erat vero vultu valde reverendus, et earum, quæ in mente illius regnabant, virtutum quædam majestas forinsecus in facie quodammodo visibiliter sentiebatur, maxime cum sancto altari assisteret, sacris Missarum sollempniis intentus. Tunc etenim tam reverendus apparebat, ut in faciem ejus intendere volentes, quædam velut magisterii dignitate subditos terreret, nisi quos dilectio confortabat, quæ sola Dei et Sanctorum ejus adspetu digna est. Hoc amplius indignantes invidi execrabantur, procaciter ad alterutrum loquentes, et dæmonem eum esse dicebant, quem constabat esse Angelum Domini, secundum veritatem Scripturæ dicentis: Labia Sacerdotis custodiunt scientiam, et legem requirunt ex ore ejus, qui Angelus Domini exercituum est. Videte, aiebant, dæmonem, quomodo se in effigiem transfiguratur Angeli, ita ut nemo nostrum faciem ejus intueri possit. Et quid mirum, si veritas verum dixit, et secundum dictum ejus locuti sunt domestici falsitatis? Dixit enim: Si patremfamilias Beelzebub vocaverunt, quanto magis domesticos ejus?

D
Invidos patitur
infectos:

majestate
vultus inter
sacrificandum
clucet:

Malac. 2, 7

R
adversarii
magis invidus,

Matt. 10, 21

26 Porro majores fluctus illi excitabat in Imperatoris animo ventus contrarius, quia videlicet suspicionem, quam contra sanctum virum initio regni sui, sicut jam supradictum est, mente conceperat, invidi jam dicti semper augere laborabant detractoris susurationibus. Denique res eo usque processit, ut jam dictus Imperator, nimio contra illum furore succensus, Coloniam peteret, hoc propositum habens, ut eum Pontificatu amoveret: aut certe, si hoc rationabiliter fieri non posset, quolibet modo injuriose illum et indigne tractaret. At vero Deus, maris et fluctuum Dominus, qui ad Beatum Job mystice loquens: Circumdedi, inquit, mare terminis meis, posuique vectem et ostia, et dixi: Hucusque venies, et hic confringes tumentes fluctus tuos, non permisit procellam hanc hucusque procedere, ut perficeret Imperator, quod intenderat: sed occurrens subvenit ambobus, videlicet et ei qui patiebatur immeritus, et illi qui de innocentis conscientia male sentiens, peccabat errore deceptus. Causa, propter quam tali cum animo Imperator Coloniam properabat, hujusmodi extiterat: Imperator exercitum commoto, Comitem quendam Ottonem, seculi dignitate præpollentem, in castro, quod dicitur Hamerstein, sito supra Rheni littus, obsederat. Is namque Otto Episcopatum Moguntinum multa infestatione sæpius pervagans, ferro et igne populabatur, odio magno contra ejusdem civitatis Præsulem vehementer inflammatus: fuerat namque ab illo propter illicitum connubium judicio generalis Concilii anatematizatus. Cum ergo quærimonia ejusdem Præsulis excitatus Imperator, prædicto in castro illum obsidisset, venerabili huic viro demandavit, quatenus et ipse cum suis ad hoc negotium festinus adveniret. At ipse tunc immensis vexabatur febribus et idcirco adimplere non valuit, quod imperabatur. Quam impossibilitatem ejus causantem ut audivit Imperator, non credidit, videlicet antiqua suspitione præoccupatus, et putans illum semper exosa sui habere tempora imperii. Respondens igitur cum furore magnoque spiritu iracundiæ: Si, inquit, ad me dedignatur venire, ipse eum, quia ægrota, habeo visitare: atque cum hac iracundiâ mox, ubi hostem expugna-

ab his incitatum
patitur
adversarium
S. Henricum
Imperatorem:

Job. 38

F

cum ventus,
ob febrem non
veniret:

vit

A vit, Coloniam, ut jam dictum est, properabat, imminentibus nimiumque sese ingredientibus invidis supra memoratis, qui satis ardentem furoris ejus ignem magis ac magis perflabant, linguis malevolis detrahendo innocenti viro Dei. Sed quia tempus erat jam consolandi, terminumque ponendi fluctibus illis et tempestati diuturnæ adversitatis, prospiciens de cælo Dominus statuit procellam ejus in auram, et siluerunt fluctus ejus. Nam ipsa nocte, qua Coloniam ingressus et officiosissime a viro Dei erat susceptus, cum se sopori dedisset, videt in somnis quemdam quasi venerabilem virum, Pontificali veste ornatum, qui illum sic allocutus est: Cave, inquit, o Imperator, ne posthac amplius pecces in conservum meum Herebertum. Scito illum Deo esse acceptum: in quem si quid admiseris, tu sine dubio portabis iudicium. Nimirum gratia iniserentis Dei, taliter præmonendo Imperatorem, ignorantiam ejus percepit: quia videlicet in eo, quod virum ejusmodi suspectum habebat, non malitia sed ignorantia peccabat. Siquidem ejusdem Imperatoris animam timor Domini possidebat, neque scienter disponere aut judicare quidquam in regno cupiebat, per quod cælestis offenderetur Majestas. Denique cum aliquid de regni negotiis disponere aut judicare intenderet, dispositiones omnes sive judicia sua precibus et elemosynis præveniebat: quatenus mens ejus et actus cælesti regimine gubernaretur, ne quando exorbitaret agendo vel judicando quod divinis contraret legibus. Recte igitur secundum intentionem suam divino, ut jam dictum est, oraculo præventus et servatus est, ne tantorum meritorum Pontificem injuriando, ut proposuerat, ipse reus iudicio divinitatis existeret.

B 27 Quid multa? Mane facto, cum Imperator mente mutatus virum Dei advocasset, et id, quod cælitus evenerat, quod superno respectu Rex compunctus fuerat, vir sanctus adhuc ignoraret, ac perinde lacrymosis oculis apud illum querelam deprecaretur, causas requirens, propter quas sibi tamliu Imperator infestus existeret; repente, quod non sperabatur, idem Imperator exsurrexit, et virum Dei amplexatus est. Ille admirans, hæc pariter consolationis ab eodem dicta accepit: Ex quo ad regni fastidium, Deo donante conscendi, detrahentium linguis nimium credulus fateor, venerande Pater, te exosum habui, et hanc odii trabem in oculo gestans, et ideo nihil videns, iniquum de te iudicium habui, tuamque justitiam, imo Dei gratiam in te fulgentem, videre non merui. Porro, te tacente, cælum clamat super te tuamque causam defendit apud me. Nam ipse, qui de Sanctis suis curam habet semper et habuit, sicut scriptum est, Non reliquit hominem nocere eis, et corripuit pro eis Reges, dicens, Nolite tangere Christos meos, et in Prophetis: meis nolite malignari; ipse me pro te corripuit, ut sciam, quod inter electos ejus computatus sis. Indulge ergo, precor te, quod in te malignavi sum, vel quod te servum Dei tangere delibavi; quia peccatum meum cognosco, nec amplius addam adversari tuæ Sanctitati. His dictis, semel et iterum ac tertio sanctum Pontificem deosculatus est, triplicem nimirum necens dilectionis nodum, de quo Sapiens loquitur; Funiculus triplex difficile rumpitur. Profecto Imperatorem dignum et ecclesiasticum virum, ut erat eruditus et litterarum scientia ad unguem perfectus, arbitrari licet Evangelii memorem fuisse, ubi primus Apostolorum Petrus trinæ negationis culpam trinæ dilectionis delevit confessione, tertio respondens: Tu scis Domine, quia amo te. Pulehre igitur et digne trinum dedit osculum dilectionis et pacis sub testimonio sanctæ Trinitatis; atque hac dulcedine gratiæ et honoris præterite infestationis amaritudinem superavit: nec moratus, virum Dei, jam

amicum amicum, prope se residere fecit. Hæc videntes adversarii, qui quasi tempus opportunum nacti, adversum illum convenerant, suasque diu linguas ad accusandum acuerant, confusi, protinus in fugam conversi sunt. At vero ceteri benedicebant Dominum, veritatem magnificantes Scripturæ, dicentis: Quia cor Regis in manu Dei est.

28 Nec contentus hac satisfactione Rex religiosus, adhuc de iudicio divino erat sollicitus. Etenim is, in quem peccatum aliquod commissum est, præceptum quidem vel consilium habet Evangelicum, ut peccanti in se corde suo dimittat: sed adhuc timendus est ille, qui legem dedit, quique per Prophetam dixit: Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei. Et de quo item scriptum est: Mihi vindictam, et ego retribuam, dicit Dominus. Bene ergo sollicitus, et præterea reconciliatione non contentus, nocte sequenti, finitis Matutinorum sollempniis, assumpto uno ex Clericis, idem Imperator cubiculum sancti Pontificis adiit: sed non ibi quiescentem, verum in proximo S. Joannis oratorio vigilantem, ut solebat, et orationibus insistentem reperit. Protinus abjecta chlamyde, solo stratus ante pedes ejus, in spiritu humilitatis et in animo contrito se suscipi postulat, et ea potestate, quam Sacerdotibus suis Dominus contulit, veniam sibi dari cunctorum, quo in ipsum commiserat. Nec moratus omnipotentis Dei famulus, Imperatorem prostratum a terra sublevat, et Christo mediante, qui dixit: Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, in medio eorum sum. Ac deinde: Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata et in cælo: et quæcumque solveritis super terram, erunt soluta et in cælo: absolutio culpæ secundum fidem Regis in cælo et in terra perracta est. Erat autem hoc servo Domini initium sempiternæ consolationis, quippe qui de ista valle lacrymarum protinus ascensus erat ad gaudium divinæ visionis, sicut Psalmista dicit: Beatus vir, cujus est auxilium abs te: ascensione in corde suo disposuit in valle lacrymarum, Et subinde: Ibunt de virtute in virtutem, videbitur Deus deorum in Sion. Etenim hoc idem vir Domini, revelante sibi spiritu, prænosceus, ait in illo secreto inter cetera ad eundem Imperatorem: Noveris certissime, quia post discessum nostrum, quo nunc separandi sumus, nostras invicem facies jam in hoc seculo nequaquam videbimus. Eo magis Imperator corde compunctus, iterum in amplexus et in oscula ruit, fleus pariter et cuncta pene membra, manus et oculos, collum quoque fixis demulcens osculis. Hoc facto, clam ad cubiculum rediit, moestam reportans memoriam prophetiæ beati viri, quam et postmodum, transitu ejusdem subsequente, veram fuisse comperit, et ipsa, ut audierat, ore proprio demarravit. Nec vero sui transitus tantummodo, sed et obitus Imperatoris prophetico spiritu hic Sanctus Dei præsciens extitit, quod postmodum suo loco præsens narratio non tacebit.

CAPUT VIII.

Præparatio ad felicem mortem: morbus; obitus, sepultura.

Igitur post discessum Imperatoris, B. Herebertus, colorum civis, longa in hoc seculo peregrinatione fatigatus, cum suspirans prospiceret mansionem æternam patriæ cælestis, tandem febre corripitur: et acce servus Domini pro ipsa expectatione pervigil, sentire sese arbitratus est quod jam veniret, jamque pulsaret Dominus, ut sibi aperiretur. Erat autem tunc temporis in quadam suæ diocesis villa, quæ Nussia dicitur. Cum igitur urgente atque ingravescente molestia vexaretur, prope Coloniam mittens, Abbatem

D
AUCT. ROBERT.
AB

Prov. 21, 1

Matth. 18, 33

Zach. 2, 8

Rom. 22, 19

se in terram
proicientem
elevat.

E

Matth. 18

obitum suum et
prædicit.
Ps. 83

F

cum cælitus
monium,

plane mutatum
et errorem
falem
reperit:

Ps. 104

et triplici
osculo recon-
ciliatur:
Ecol. 4

Joan. 21, 17

Navesi corr.
pi ur febre,

A Abbatem Eliam accessit. Quo veniente, ipse, secundum præceptum Apostoli, sacro est unctus Oleo in nomine Domini, pariterque Corporis et Sanguinis Dominici sacramentis munitus, tunc demum carinæ illatus est, ut Coloniam deduceretur. Tunc in Apostolorum Principis oratorum jussu suodelatus, atque coram altari sanctæ Crucis, quod ad medium situm est, depositus, prout valuit, capite oculisque ac manibus in cælum protensis prolixius oravit. Aderant namque tam ex Clero quam ex populo quamplurimi, mirantes pariter et concupientes pro suavitate orationum et pietate supplicantis, cui veraciter omni tempore et tunc maxime in extremis suis congruebat illud Davidicum : Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo, elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum. Oratione ergo bono cum odore ac religioso exemplo completa, in cubiculum oratorio conjunctum delatus est. Prædictus Abbas ab eodem pro consolatione retentus, continuis duabus noctibus, ubi parum quid somni percipisset, visionibus clarissimis instruebatur, quod eadem infirmitate sine dubio nem foret e corpore migraturus.

30 Erat autem hujusmodi una visio, quam mox hora matutina beato viro, carnis suæ solutionem desideranti, hoc modo retulit : Videbam, inquit, me B. Petri oratorium intruisse : et ecce illud erat quasi magna et solenni frequentia plenum, splendidis Clericorum atque sanctimonialium choris consistentibus, et quasi ad procedendum paratis obviam euidam magnæ personæ, ut ab ipsis honorifice susciperetur : quo videlicet honore sacras illustresque personas in tempore prævenire, Ecclesiasticæ consuetudinis est. Nesciebam, inquit, quæ illa deberet esse persona. Verumtamen magnam aliquam atque insignem reverentiam suscipendam fore personam, meus somniantis sensus habebat. Ergo licet trenebundus, in gradu meo consistens immotus, eum, qui primus inter eos videbatur, accivi, et quisnam ab ipsis suscipiendus foret, percunctatus sum. Ille respondens : Deo, ait, Sanctisque omnibus dilectum, videlicet Archiepiscopum Heribertum venimus susceptum. Ego vehementer admirans tanti tamque splendidi occurrentis festivitatem, hæc audivi ab eodem protinus : Si scires qualiter vel a quibus postmodum suscipiendus est, nequaquam admirareris super hoc processu nostro, qui re ipsa longe minor est. Hujusmodi visum is, qui viderat, lento viro confestim diluculo referens : vero tanquam bono nuntio sanctam lætificabat animam, dissolvi et cum Christo cupientem esse. Nam expectationi desiderioque ejus anhelanti celerem adesse pollicebatur effectum, et eum, de qua jam prædictum est, discessus sui confirmabat præsentiam. Denique et ante visionem hanc ab eodem quiddam jam dictus vir venerandus Elias viderat, quod proculdubio ad eundem rei significationem pertinebat. Fuit autem hujusmodi somnium, eundem Pontificem, sacris atque festivis indumentis perornatum, procedere quasi ad celebranda solennia Missarum, sedum tamen atque incomitatum, Clero expectante taciturno, ejus idem Pontifex, quasi Romanæ peregræ profecturus, benedictionem flagitaret : qui et solus, ut videbatur, declinavit, et nunquam repositus est. Talia, non dubiam interpretationem habentia, cum ille tristis referret, vir beatus in abundantia lætitiæ suscipiebat quippe qui jundubum finem suum habens præcognitum, presentibus adhuc juvabatur documentis, ut diceret : Disrumpe vincula mea, tibi sacrificale hostiam laudis. Majora his, per quæ longo vel prope beati hujus viri transitus vel meritum significatum est, loco alio servata sunt : nunc eundem ejus ceptus sermo prosecuatur transitum.

31 Cum ergo absque dubio per præsentis legitudinis molestiam pulsaret Dominus, hic servus fidelis

aperire illi properabat, lumbis jundubum præcinctis et lucernis clare ardentibus. Distribuebantur omnia, quæ superfluerant, pauperibus, ut profecturus ad æterna tabernacula, pauper ipse grata vice reciperetur. Residebat autem ad caput lectuli frater ejus Comes, nomine Gezemannus, profundas lacrymas atque amarissimos continuans gemitus, velut qui in magno pelago tempestatem circumspiciens, fractoque gubernaculo naufragus periclitaretur. Cui vir piissimus valde compatiens : Quid, inquit, frater mi, tam miserabili tempestatem afficis ejulatu? Parce, quæso, lacrymis et gemitibus : quia sperantibus in se non deest consiliarius et consolator Deus. Tu ergo jacta cogitatum tuum in illo : et quia cunctis in hoc seculo vivendi tempus breve est, et migrare oportet, nunc interim præparare, et miserere animæ tuæ, ut dignus habearis seculo venturo. Præparationis hæc modus tibi pernecessarius et optimus est, ut de rebus tuis quoad potes, pauperibus impertiendo, amicos tibi facias : ut cum defeceris, sicut ait Dominus noster, recipient te in æterna tabernacula. Hæc et hujusmodi salubria monita danti, ille respondit : Ista, Domine mi, Deo aspirante, libenti animo agere curabo : sed tuus ab hac vita discessus, fratris tui orphanitas et inconsolabilis animæ meæ viduitas est. Nosti præterea, quia majestas Imperialis tuis omnibus propinquis adversa semper extitit, et dum adviveres, tunc quoque nobis propter ipsum periculosus erat status vite præsentis. Ecce autem refugium nostrum, murus et antemurale nostrum cadit, dum tu ab hac vita discedis, ejus munielamur virtute et gratia, magnisque apud Deum et homines meritis pervulgatis. Ad hæc vir Dei spiritu prophetico prædoctus : Regem, inquit, immortalæ modis, quibus jam dixi, stude tibi efficere propitium : de isto autem bonine communis necessitas finem factura est, ut et ipse viam universæ carnis ingrediatur. Novaris enim quia post obitum meum, trium a non peraget annorum curriculum.

32 Post hæc, morbo invalescente, jamque non incerto ejus transitu, spirituales ipso jubente a Fratribus exequiæ psalmodiarum decantationibus inchoantur. Ipse quoque pectoris anhelantis, quoad poterat, cytharam extendebat, pariter psallens et quodammodo dicens : Ingrediar in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum Dei, in voce exultationis et confessionis. Interea pauperum procuratorem, cui curam illorum ipse commiserat, inter mœrentium cæteram cominus sibi assistere vidit : Et quid, inquit, nunc agunt fratres mei? Num illorum servitio deest aliquid? Dicebat autem de pauperibus : etenim illos humli conscientia fratres suos, imo et dominos et patronos apud Deum testimare consueverat. Cum ille euneta, quæ sibi assignata fuerant, se expendisse, jamque nihil superesse respondisset, protinus Ecclesiæ Præpositum et civitatis accessiens advocatum, his illos allocutus est : Audistis, carissimi, imo et vigilanter audire debetis Scripturam dicentem : Quia foveratur Domino, qui miseretur pauperi : et quia sicut ignem extinguit aqua, ita elemosina resistit peccatis. Ego si quid exempli boni secundum verba hæc vobis præbui, si quid in pauperibus seminavi, nunc jam reposita compensabitur merces, et messis, quam acquisivi, tunc jam recipienda est, sicut item scriptum est : Qui parce seminat, parce et metet : et qui seminat in benedictionibus de benedictionibus et metet. Jam enim vobiscum diutius non ero hic, ubi seminatur. Migrandum est, et jam hora instat, ut eam illuc, ubi metitur, propria corporis mei, prout gessi, recepturus. Vos igitur tamquam filios carissimos pater moriens et ultimum spiritum trahens, hæc novissima testatione convenio, quatenus pauperum memores sitis, atque hoc animæ meæ solatium im-

D
mortalis
omnia sua
largitur
pauperibus.

optima consulti
fratri suo
Comiti,

E

Luc. 16

prædicti
obitum
Imperatoris,

A

Psal. 41
pauperes
locat fratres
suos et
quoniam.

Prov. 11, 17
Eccli. 3, 33

2 Cor. 9, 6

commendat
pauperes
primarius
viri.

pendatis

ACCT. RUPERT.
18
Jacob 8, 14
Extremum
unctionem et
Eucharistiam
accipit.

Psal. 140, 2

B
visiones in
somniis habitas
re obitu suo
hilaris audis!

A pendatis, ut quoadusque successor Episcopus subrogetur, constitutum a me pauperibus refrigerium, vestra suppeditante cura, non desit. His auditis, vehementer compuncti sunt : seque hoc libentissime acturos sponderunt, eo magis abeuntem congeniscentes, quod factis præteritis perpendebant convenire verba novissima respicientes qualis erat, qualiter vixerat, quanto sibi semper studio misericordiam thesaurizaverat, et instantis horæ necessitatem finemque, in quo laus omnis canitur, quam sapienter providerat.

33 Et quia de successore mentionem fererat, altius in planctum excitati, velut pupilli jam deserti, percontabantur et queritabant, quisnam tanto Præsule viduatam recepturus foret matrem ipsorum Ecclesiam. Ille, aiebat, virtute venerabilis est, et ille alius utrumque idoneus est : atque ita diversorum qualitates perpendendo, sollicitudinem suam invicem anhelando conferebant. At ille propheticæ, ut jam supra dictum est, prædoctus spiritus : Neque illum, inquit, neque hunc, quem putatis : sed Pilegrinum habebitis Episcopum, et hic in hac Ecclesia Pontificatus officium *b* brevi tempore administrabit. His dictis, carne solutus, de vite presentis angustia ad æternæ patrie sempiternam consolationem ascendit, fractum percipiens perpetuæ juvenitatis. Migravit autem septimo decimo Calendis Aprilis, sepultusque est in Divitiensium castro, in oratorio sanctæ Dei genitricis, quod ipse condidit, multis deinceps ibidem coruscans miraculis ad laudem Domini nostri Jesu Christi. Ubi cum sanctum corpus ejus humatum fuisset, tunc demum reminiscens is, qui villicus sancti Pontificis extiterat in chorte ipsa, in qua jam dictum per superius memoratam revelationem constructum erat oratorium, admirando divinam providentiam, dicebat : Locus hic, in quo corpus hoc sanctum sepultum est, tumulus erat omni tempore herbidus, semper mundus et amoenus, omnimodis oculis jugiter gratiosus. Quod nimirum laudibus proficit beatissimi viri, cujus futurus exequis servandisque reliquiis taliter sese lori facies, jubente Deo, preparavit, ut semper servaretur viridis ille sinus terre, in quo requiescere haberet possessor sempiternæ viriditatis, cui reposita erat hærelitas incorruptibilis, incontaminata et immarecensibilis. Proinde cum Apostolo Regi seculorum immortalis, invisibili, soli Deo honorem dicarous et gloriam, in secula seculorum, Amen.

a Imo vixit S. Heribertus post hujus obitum annis tribus et mensibus fere quatuor, mortuus anno 1024 die Jul. Lambertus solum habet dixisse. Cum non multo post, facta eo de medio, alterum maneat honor principalis. — *b* Annos quindecim, ut ad præteritum vitam diximus.

CAPUT IX.

S. Heriberti curiæ apparitiones post mortem.

Eodem tempore vir memorabilis a Eppo Babenbergensis Episcopus, præclaris moribus et non contentiendis florebat virtutibus. Ille tam longe positus, eadem nocte, qua vir Domini Heribertus, post emeritum vite hujus militiam, spernens, ut jam dictum est, donativum accepit, visionem vidit hujusmodi. Ingredebatur quasi quoddam magnam splendidumque Capitolium : et ecce illic numerabilis residebat conicio personarum venerabilium, Episcoporum, Abbatum, Regum atque Imperatorum, ceterorumque ejuscumque ordinis virorum illustrium, secundum suum quique ordinem vestiti, et omnes pulchri ac reverendi, quasi ad agendum generale Concilium congregati. Porro in medio considentium loco evidenti sella videbatur Episcopalis, sessorem nondum habens : verumtamen ad hoc parata, ut in illa resideret aliquis. Et ergo tante amplitudinis locum, tamque venerandæ multitudinis conventum

introspicens vidit, sicut ipse referebat, admiratione pariter et timore compressus stetit, et nequaquam introire præsumpsit. Nam visionem hanc diluculo Imperatori Henrico festinus intimare curavit. Is enim tunc inibi degens, Quadragesimum celebrabat. Aiebat ergo : Cum ita stare stupefactus, ecce unus de illo sancto senatu tantoque quasi patriciorum cœtu surgens, et usque ad me pro foribus stantem procedens, quem et ego dudum noveram, apprehensum manu introduxit me, annuens ut super sedem vacantem, sicut jam dictum est, residerem. Ego veritus, hoc facere recusavi. Sciebam enim sellam eandem positam non mihi, sed alteri, quem catenus ignoabam, viro majoris reverentiæ et dignitatis amplioris. Nec mora : is, qui conventus ejusdem primatum tenere videbatur, ille hinc ex eodem consensu venerabilibus Episcopis præcepto edixit, ut foras exeuntes, eum quem primum invenirent stantem et paratum introducerent, et in sede illa melius, quam sessioni ejus preparata fuisset, digne collocarent. Fecerunt illi, ut fuerat imperatum : et ecce quem adducebant, is erat Dominus Heribertus Archiepiscopus Coloniensium, sacro solimitis ornatu, tanquam in die solenni ad celebranda solennia Missarum. Eum in illa sede melius, ut fuerat jussi, sedere fecerunt. Verumtamen unum ad ornatum ejus, scilicet balteus, deesse videbatur. Cum ergo vidissent illum Principes tanti consedentes, balteumque illi deesse animadvertissent, quasi vehementi admiratione concitati, sensitabantur quisnam ille esset, qui tanti Pontificis ornatum dimissere præsumpsisset. Ad hæc ipso tacente, prædoctus est unus de Primoribus, dixitque, quod is esset Imperator Henricus. Hæc, ut jam dictum est, venerabilis Episcopus mane facta Imperatori retulit, pariterque, ut erat certus de visionis veritate, affirmabat, quod Sanctus Domini Heribertus jam separatus a terrenis, et translatus esset ad immortalium Senatuum curiæ celestis. Nec vero illum constanti sua fellellit : nam post dies aliquot nuntius venit, qui Imperatori sacram, ut jam dictum est, Quadragesimum celebranti, Coloniensis Archiepiscopi obitum annuntiavit. Requisitus quoque diligenter, quando obisset, et utrum noctu, an interdiu de corpore migrasset, eum sicut se res habebat respondisset, admirati sunt, tum Imperator quam is qui visionem viderat Episcopus, quod talia tanque longe positus Dominus fuerit revelare dignatus : nam ipsa nocte, qua visum Episcopus viderat, Sanctum Domini migrasse constabat. Sed et ante quam nuntius jam dictus adveniret, Imperator non incredulus visioni, responderat eandem Episcopo narranti : Si balteus caruit, me prædone, ille sanctus et venerandus vir : Domino adjuvante, neque operam dante, rapina hæc restituetur illi. Recordabatur autem et novissima ejus colloctionis, qua Imperator pro reatu suo coram illo sati fecit, et hoc ab eodem audivit, quod suas invicem ulternas facies non essent visari, tunc et illud prudenter in hæc re conjectorem non latebat, quia, quod a se dicebatur vir tantus balteo suo spoliatus, hoc erat, quod a se non fuisset digne pro meritis suis honoratus. Igitur Imperialem manum largius extendens, dona Christi Ecclesiis pauperibusque distribuit, sacrisque Missarum solenniis, psalmis et orationibus transitum beati Præsulis edixit celebrari, cui balteum ipso sustulisset : id est, qui viventem longe minus quam decebat honorificasset. Vere ut sapiens hoc egit, quia nimirum nullo modo melius rapinam ejus poterat restituere, quam faciendo pro semetipso fractus dignos promittentia. Quapropter arbitrari licet, visionem hujusmodi non tantum pro beati Præsulis honore, verum etiam pro ejusdem Imperatoris melioratione celebratam fuisse : quoniam ipse superius

D
VCT ACCEPIT.
AB.

in consensu
nobilitate

per primum
apparet obsequio
culto.

E

quo a S.
Henrico Imp.

non esset pro
n eritio hinc
caus

P

honoratur a
moie et emo
quo, sa. 118
et, præterea :

prædit suc
cessorem.
præ moritur

b

repletur.

1 Tim. 1, 17

2 Henr. c. 1
Imp.

C

In visione

Episcopo
Bambergo, nisi
hora mortis
facti.

A rius memorata satisfactione sua promerisset, ut sicut eum persona non accusabat, ita nec illum superstes causæ vestigium accusaret. Nam in prædicta visione sancto percunctante Concilio, quis ornatum ejus minuisset, diligenter notandum, quod non ipse beatus Præsul respondit, neque Imperatorem accusavit : quia videlicet vivens Evangelici memor præcepti, totum ex corde suo dimiserat illi. Itaque vel modicum causæ vestigium, quod supererat, ne accusaret eum, pulchre talis visio juvit, ad misericordiæ opera suscitans ejus animam.

33 Interea tumulus beati viri, locus (ut erat) apparebat esse refugium fidem habentibus et ex quocumque necessitate confugientibus ad protectionem Dei cæli : et velut quidam rivus paradisi, gratia curationum exinde fluebat ubertim. Sanabantur infirmi, illuminabantur cæci, erigebantur contracti, currebant claudi, paralytici curabantur, demones de obsessis corporibus effugabantur. Unum autem inter cetera contigit infra tricenarium funeris, quod pro sui magnitudine non præterire, imo et imprimis narrare dignum est. Res enim gesta est valde mirabilis, et pene esset incredibilis, si non ex sanctis canonicisque constaret Scripturis, Angelos quoque, qui utique spiritus sunt et carne non teguntur, interdum visos et auditos fuisse ab hominibus sensibus corporeis. Siquidem hoc accidit, ut spiritus beati hujus viri, jam carne solutus, homini viventi visibiliter appareret, sermonemque conferret : cujus videlicet sermonis subsecuta veritas testatur, non phantasticum, sed verum et divinum fuisse, quod ostensum est. Res hoc modo gesta est. Vir vite venerabilis Vulpertus, canobii, quod ab eodem sancto Pontifice constructum fuerat, Pater primus, recenti tanti Præsulis obitu magis excitatus, quotidianis maximeque nocturnis pervigil insistebat orationibus. Erat multorum monachorum Pater, quippe cui propter egregiam vite conversationem, scientiam quoque et dilectionis abundantiam, non solum præfati canobii, verum etiam monasteriorum S. Pantaleonis, Sanctique Viti cura vel providentia commissa fuerat. Hinc per omne tempus vite continuo pene studium fuerat, Matutinis prævenire hymnos, solitariisque vigiliis psalmos decantare Davidicos : et hunc sanctum fervorem ejus dolor, qui de tanti patris obitu acciderat, majorem, ut jam dictum est, effecerat. Cum ergo quadam nocte ad hoc ipsum opus ardentius assisteret, et magno caritatis igne sanctæ orationis incensum adoleret, revera fumus aromatum ejus altius ascendit, et ante oculos Domini in cælum usque pervenit.

Cum illo diutius orante, respectus divinitatis super eum factus est, et locus contremuit, juxta quod in Psalmo, salvo altiori sensu, scriptum est : Qui respicit terram, et facit eam tremere. Stabat autem ipse prope sepulchrum beati Antistitis, et quem viventem dilexerat, eodem sepulto mente et corpore ardentem inhorabat. Cum igitur locus intremuisset tam valde ut tota monasterii fabrica funditus quasi videretur, mortalis, ut erat homo, inhorruit quidem, sed non modicum habens fidem, coeptam continuabat orationem, cornu altaris apprehendens. Iterum a parte Orientali murus templi cum magno sonitu intremuit et omnia circumstantia moveri visa sunt. Ecce autem et sepulchrum beati viri patefactum est, et Sanctus Dei egredi visus est. Isque stans prope virum jam dictum, leniter tangens illum, quid operaretur sensitus est. Hoc, ut jam supra dictum est, omnino incredibile videretur, si nusquam Ecclesiasticis contineretur litteris, aliquos Deo volente corporaliter visos fuisse mortuorum spiritus : si non etiam Angli ab hominibus Deo placentibus fuisse hospitio suscepti legerentur. Sed et Daniel in visione Angelica conturbatus, eodem, qui apparuerat satagente

confortatus est. Cum igitur et istum beatus Pontifex alloqui inciperet, tangens prius latera ejus baculo Pontificali, cum quo fuerat tumulatus, vires ille resumpsit, et ad interrogata respondere prævaluit. Nam sic ex visione et ex prædicto fragore fuerat tremefactus, ut non prævaleret stare, imo et vix ad sedendum virtus sufficeret. Cum ergo percunctanti quid operaretur, breviter pro se respondisset, confestim is, qui apparuerat, intulit hæc : Orationibus, frater mi, sedulus vigilanter insiste, et vivorum atque mortuorum parentum vel familiarium tuorum salutem exorans, mei quoque memoriam abundantius babe. Scito enim et veritatem loquenti mihi præbe fidem quia obitus mei die tricesimo, qui nunc imminet, mecum præsurus es. Hoc ille audito, pene exanimatus resedit in eodem loco. Tandem vero spiritum paulatim attrahens, respiravit, baculoque innixus surrexit, et corpore ac mente tremens, vix ad lectulum pervenit. Mane facta, in conventum Fratrum de more processit, sermonem protulit adificationis satis eloquenter et cum spiritali ornato magnæ venustatis : inter cetera maxime illud exhortans, quod egregium decus est monachorum, ut videlicet oris sui custodiam haberent ad silentium : quia sicut Propheta testatur, cultus justitiæ est silentium. Porro visionem, quam viderat, tunc interim reticuit. Conventu autem soluto, seniores tantum, et qui magis spirituales esse videbantur, secretius advocavit, et quæ viderat, quæque audierat, cuncta per ordinem retulit. Illi rem non ut erat attendentes, et longe minus quam erat æstimantes, suo sensu loquebantur, dicentes ei nihil aliud fuisse quam quod est humanæ consuetudinis : scilicet quem viventem dilexerat, eundem mortuum præ oculis cordis cogitatione continua versabat, et cogitationes vigilantis curamque dilectionis, quam erga illum habebat, sequebantur hujusmodi somnia. At ille audiens hæc, nihilominus sciebat, quid vel qualiter vidisset, magisque suæ conscientie, quam aliorum credebat opinanti ignorantie. Quid multa? Obitus beati viri dies instabat tricesimus, et prædictus monasterii Pater ad eundem diem copiosas pauperibus impensas preparat. Oportebat autem illum propter hoc ipsum exire ad quandam suæ vel Ecclesiasticæ possessionis villam, quæ ferme decem milliariis a monasterio præcul aberat, ubi quæ necessaria erant futuro diei, preparare præsens ipse properanter jussit. Hoc facta, navem conscendens, velociter per alveum Rheni ad monasterium revertebatur. Jam hora sexta rogabatur a comitibus, ut pranderet : et

quoniam ipsis ita jucundum de more erat, et hora satis opportuna comonebat, ipse quoque non abnuens, imo et ex caritate juvenuti famulanti condescendens, præmisit opus Dei, Sextamque Horam de more cum duobus, qui obsequio ejus adierant, Fratribus canere incepit. At ubi ventum est ad lectionem, quam nos Capitulum dicimus; hæc autem erat, Christus resurgens ex mortuis, jam non moritur : mors illi ultra non dominabitur : quod enim mortuus est etc. respondentibus illis, Deo gratias : continuo spiritum exhalavit. Quod videntes qui simul aderant Fratres, sociique vel comites, vehementer attoniti, et repente stupore præventi, paullisper attendentes, protinus voces cum eculatu levaverunt, paulo ante latè, nunc autem tristes : quippe qui cytharam suam in lectum, et organum suum vellebant versum esse in vocem fletum. Egressus est unus, ut terrestri itinere præcurreret ad monasterium, ut rem Fratribus intimaret. At illi qua hora unius hic ingressus est, ad eundem condescendat, alacriter sui Patris adventum et subsecuturæ diei, qui tricesima beati Præsulis erat, spiritumdem expectantes latitiam. Ut ergo innotium hujusmodi considentibus innotuit, pariter cuncti

obitus diem et prædicti

Isa. 32. E

F

qui subito obdormit in lectum :

A non leviter congemuerunt, mente concussi, et suis pene cuncti sedibus excussi, tam miserabili gestu tanque lacrymoso processu, ut nulla sermonis copia satis exprimere possit. Vulneri quippe adhuc recenti, id est, dolori, qui de beati Præsulis obitu acciderat, vulnus hoc aliud superaccesserat. Itaque filiorum animos non mediocriter tangebant tam confinia tanque contigua Patrum funera. At ille venerabilis Pater, qui nunc taliter discesserat, revera feliciter ad æternæ vitæ, prandium cœnamque immortalitatis invitatus processerat, veram visionem sumi, verum oraculum illius exitu suo comprobans, qui dixerat illi, Quia die obitus mei tricesimo mecum es pransurus.

contractus.

36 Allatum itaque defuncti corpus prope sepulcrum ejusdem vatis sui, videlicet sancti Præsulis, cum libitina depositum est. Ecce autem inter exequiarum vigilias pauper quidam, a cunabulis contractus, quem idem sanctus Pontifex, dum adhuc viveret, alebat, inter sepulcrum sancti et hujus defuncti feretrum tristic proreperat, et inter duos mortuos, suæ inopis vitæ patronos jarens tota nocte se illis superstitem esse deplorabat. Viderunt illum, qui coram Deo vivebant, et eadem clementia, qua viventes in carne vitalem illi præbebant almo-

B

niam, defuncti iidem mirabilem totius corporis ejus operati sunt medelam. Denique circa lucis exortum, Matutinis Fratibus hymnos persolventibus, repente is, qui contractus jacuerat, vehementer exclamavit, velut ad succurrendum sibi, videlicet virtute invisibili concussus nervisque solutis in longum extensus. Quo ejus clamore audito, nonnulli ex Fratibus seniores accurrunt, videntque illum extensum jacere, rivumque tetri sanguinis per pavimentum. Allata protinus aqua, refocillatus est, et post pusillum sanus surrexit, ac permansit incolonus. Hujus opus virtutis recte utriusque asseribi debet meritis. Ceterum a beati Præsulis transitu, intra paucorum dierum decursus, viri pariter et mulieres ferme quadraginta quinque diversis incommodis liberati sunt ad sepulcrum ejus gloriosum, laudantes nomen Domini nostri Jesu Christi, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

D
ACCT. ROBERT.
AB
abi 45
sanantur.

a Qui hic Eppe dicitur, in litteris S. Henrici, de erecta ab eo Episcopatu Bambergensi, appellatur Eberhardus, et traditur ab anno 1007 ad annum 1012 præfuisse. Eum Wippo in Vita Conradæ Saliæ, qui S. Henrico successit, vocat virum moribus republicæ valde necessarium. Ditmarus lib. 6 Cancellarium S. Henrici appellat et reperitur donationes S. Henrici recognovisse in Notitia Eccl. Bely. Micy cap. 78 et 79. Historiæ Leonardi Chapevillæ tomo 1. pag. 215. Metropoli Handa tomo 3 pag. 526.

Eberhardus
Ep. Bambergæ

E

DE B. JOANNE EPISC. MARTYRE, VICENTIÆ IN CISALPINIS.

AN. MCLXXI
XVI MART.
Cultus VICENTIAE

S uera nobis Vicentinae monumenta lustrantibus nobis anno MDCLX, inter alia Cathedralis ædis ornamenta ostensa est orca super avam elevata, in qua B. Joannis Episcopi et Martyris corpus pio indigenarum advenarumque cultui propositum religiose asservatur: de quo ne multa nobis viderentur requirenda, Francisci Barbarani de Mironis diligentia faciebat, qui accuratissime cuncta quæ haberi possent dicebat collegisse, et per plura distinxisse capita, raque inseruisse libro 2 historię ecclesiasticę Vicentinz, a se Italia lingua composito, et tunc recens ante octennium vulgato. Quia tamen primos narrationum quarumcumque fontes requirimus ipsi, et lectori nostro libentius proferimus, operam nonnullam dedimus, ut inveniremus quas Ughellus citat inquisitiones, anno MCCXXII demandato Honorii Papæ in confectas tum Vicentinarum Cremonæ: rogavimus postea Vicentinos ut eas nobis vellent submittere: sed spe expectationeque frustrati (cum dilutiores moras proferans impressio non patretur) necesse habuimus Barbarani contextum Latinarum facere ex Italico, eoque jubere contentum esse lectorem, nisi aliquis instrumentum illud mature submittat, saltem in appendice atterendum.

Vita unde hic data?

2 Interim certus manet hujus Beati cultus ex iis, quæ cap. 2 hic proferuntur, nosque oculis ipsi nostris vidimus: quarum eadem a Ferdinando Ughello tom. 1 Italie sacre in Episcopis Vicentinis proferuntur. Tempus Vicentinz Sedis ab eodem editæ annum fuisse MCLXXIX credimus Barbarano, quippe qui contra aliorum, annum vel LXXIV vel LXXVI scribentium diversos culculos, provocet ad authentica et publica Ecclesię Vicentinz documenta, ex quibus in libro 4 Historię sacre, necdum a nobis viso, demonstraturus sit Aribertum decessorem Joannis usque ad annum LXXIX vixisse. Quin etiam idem creditur B. Joannis martirium vel annum ejusdem seculi LXXXI referenti, ut qui propriis omnia scrutatus sit quam præcatus Ughellus: qui proinde ut in principio Episcopatum assignando erraris dicitur posse contineri: ita nihil certiorum ducem sceptus credi potest, cum annum LXXXV scripsit. Facit tamen hæc controversia, nunc demum nobis cognita, ut prædictæ inquisitiones avidius possint desiderari. Sicut enim Martii. T. II.

Annus ordinacionis et mortis

in quo scriptus

per eandem clare videtur qua pietate qua sanctimonia vixerit, idque ex testibus oculatis: ita suspicari licet circa initium finemque Episcopatum a Joanne administrati certius aliquid posse ex iisdem haberi.

2 Quod magis etiam suspicari licet circa Episcopatum Mantuanum, quem etiam ab hoc Joanne gestum habemus ex Epitaphio quod inscriptum est arxæ post translationem sub majus altare, factum fortasse tempore istius Honorii, qui in ritum et mores jussit inquiri: adeoque haud multo post annum MCCXXII. Etiam de Mantuani regimini unus admodum variant auctores, nec absque chronographicis mendis omnes. Nam Hippolytus Donesmundus, Garziodoro, Mantuano Episcopo, pridem excommunicato, quod esset Frederici Imperatoris assecla, sed ita Venetiis pacæ cum Ecclesia reconciliato, ac tandem circa annum MDXX mortuo, successisse scribit Guidonem, Guidoni autem septimo post anno extincto substitutum Joannem: huic vere similiter defuncto (nulla facta Vicentiz aut Martyrii mentione) suffectum fuisse Sigisridum a Clemente tertio: atque adeo post annum MCLXXXVII. At contra est quod pacificatio Veneta indubitanter pertinuit ad annum MCLXXXVII integro decennio posteriorem eo, quo Donesmundus factam scribit. Multo autem magis quod Garziodorus iste dicatur ab Ughello ut Catholicus anno MCLXXXIX inter Concilii Lateranensis Patres numerari, eique subscriptus inveniri post Aquileiensem Patriarcham.

Non videtur Mantue Ep. Garziodoro mortuo successisse.

4 Itaque aliam viam Ughellus ingreditur agens de Joanne nostro, etiamque et chronologiam ejus sic tenens: Concionatur insigne fuit et ecclesiasticæ libertatis indefessus propugnator: quippe qui in illo teterrimo schismate, contra Alexandrum in excitato, partes Alexandri amplexus, pro S. R. Ecclesiæ libertate se contra schismaticum Fredericum ejusque fautores quasi inexpugnabilem murum opposuit... quamobrem ab eodem Pontifice, exactorato Garziodoro Mantuano Episcopo schismatici Octaviani assecla, defunctoque Vuidone, Mantuano Episcopo renuntiatus est, eumque Ecclesiam animis aliquot administravit: quo tempore cum Vicentinum populum ad partes Alexandri fovendas adduxisset, deudente Vicentino Præsule, ejus urbis uclamatus

an illo depono fuerit substitutus?

89 Episcopus

A Episcopus est anno mclxxvi. Ceterum cum inter Alexandrum Pontificem et Fredericum Imperatorem pax coisset, et Grassiodorus censuris exolutus ad suum Mantuanum Sacerdotium redisset, anno mclxxx, Joannes Vicentinus remansit Episcopus. Quam Ecclesiam cum sanctissime rexisset, tandem pro libertate Ecclesie sine jure Episcopatus tuendis... gladio confossus, Martyr evolavit ad superos, anno mclxxxv.

vel potius et Administrator ecclesiam Mantuam rexerat

B Nos quatuor Ughellus allegat Concilio Lateranensis Actu et subscriptione nusquam vidimus, nec videntur quatuor hactenus Conciliorum corpora computantur : sed nec Epistolam Papiensis Concilii ad Imperatorem, cui praedictus Grassiodorus ut Comes Cameva Imperialis subscripserit anno mclxx. Hoc iterum videmus, quam non dubium est Mantuanum anni istius Episcopum, quocumque deum dictum nomine, excommunicatum fuisse, quod schismatico Factori adhereret : tam non facile esse credendum quod Alexander in eorum quos excommunicavit locum Episcopum alios ordinavit, nisi ut alius certioribus exemplis probetur. Quare si usque ad pacificationis tempora supervit Grassiodorus : verosimillimum nobis videretur tam Gordonem (si tamen illius Guido tunc Mantua fuerit, ab quo necdum ulla publica documenta prolata) quam Joannem desolato per Grassiodori excommunicationem Episcopatum Mantuano solum datos esse Administratores eam potestate et characteribus Episcopali : eoque munere recte gesto, pace inter partes inchoata Joannem, ut in Episcopatum Vicentinum tum forte primum vocatam per Arberti matrem, ut se demonstrarent Barbarianus promittit, ab ipso Pontifice indueretur.

VITA
Ex Italico Francisci Barbariani de Mironis.

CAPUT I.

B. Joannes ex Priore S. Victoris S. Laurentii Abbas et in exilium pulsus, primum Mantuanus, dein vicentinus Episcopus creatur.

Beatum Joannem, patria Cremonensem, Placentinus ascribit Joannes Petrus Crescensius lib. 13 cap. 3 de nobilitate Italica, eo fortasse deceptus, quod alius ejusdem nominis et familiae Episcopus etiam ipse Vicentinus circa annum mcccxxxvi Placentinus natus fuerit. Pater in Evangelistate Sardis fuit ex familia nobilissima, unaque eorum qua anno ab Urbe condita dxxxii hinc in Coloniam a missa sunt Consules Marco Claudio Marcello et Caio Cornelio Serpione Calvo. Matri ex illustri familia Persicorum Berta sive Alberti nomen fuit : qua post Joannis nuptialitatem ad secundas transiens nuptias, conjuncta est Adamo Cascafronto, et ipso ejusdem civitatis nobili diligente : inde factum ut cognomine vitrici potius quam patris eorum infantulus privignus appellari.

potestate instruitur bene utitur,

Educatio ejus natalibus conveniens multum habuit potestatis, ad quam velut a natura facta Joannus videbatur : adeo ut emeta puerilis aetatis oblectamenta fugiens, quidquid a scholis liberi haberet temporis, faciendo aut domi aut in ecclesia orationem impenderet. Adhaec operibus caritatis egra proximum exercenda mire addictus, larga manu dispensabat in egenos quidquid poterat opus : erga se ipsum vero jam tum austerus, quothebdomadis tres jejunabat dies : et magna voluptati erat vitrici ne matri ex ejusmodi principis futuram ejus sanctitatem praenosceret, fende ut satis fuit ab humaniori litteratura instructus, cum unquam a rebus precursus abductum ad scenam religionis portum transferre velle, Ordinem elegit Benedictinum et in monasterio S. Laurentii, extracto eodem circa annum decccx

et monachus in S. Laur. ecc.

per h Oldoricum Francum Episcopum Cremonensem, D sacrum suscepit habitum anno aetatis suae xvi, Christi vero mclxi. Ubi tantum in religiosis profecit virtutibus, humilitatis videlicet, patientiae, silentii, orationis, ut anno mclxx, qui ipsi fuit vigesimus quartus aetatis, constitutus fuerit Prior monasterii S. Victoris : quod fuerat anno mxxxv ab Episcopo Cremonensi Laudolpho e fundatum : et deinde anno mclxxxv per Hubertum Zenohonum, ejusdem civitatis Antistitem annexum fuit d Abbatiæ S. Laurentii. In hoc Prioratu, octo dumtaxat monachos numerante, annis tribus continuis gubernaculum tenuit, verbo et exemplo cunctis ad veram perfectionem praehcens : usque dum ab ipsis suis monachis Laurentianis, eductus e Prioratu, praesae Abbatiae jussus est : quod munus nisi obedientiae suae probata virtute suscipere noluit, expresso illius mandato adigendus.

b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
v
w
x
y
z
aa
ab
ac
ad
ae
af
ag
ah
ai
aj
ak
al
am
an
ao
ap
aq
ar
as
at
au
av
aw
ax
ay
az
ba
bb
bc
bd
be
bf
bg
bh
bi
bj
bk
bl
bm
bn
bo
bp
bq
br
bs
bt
bu
bv
bw
bx
by
bz
ca
cb
cc
cd
ce
cf
cg
ch
ci
cj
ck
cl
cm
cn
co
cp
cq
cr
cs
ct
cu
cv
cw
cx
cy
cz
da
db
dc
dd
de
df
dg
dh
di
dj
dk
dl
dm
dn
do
dp
dq
dr
ds
dt
du
dv
dw
dx
dy
dz
ea
eb
ec
ed
ee
ef
eg
eh
ei
ej
ek
el
em
en
eo
ep
eq
er
es
et
eu
ev
ew
ex
ey
ez
fa
fb
fc
fd
fe
ff
fg
fh
fi
fj
fk
fl
fm
fn
fo
fp
fq
fr
fs
ft
fu
fv
fw
fx
fy
fz
ga
gb
gc
gd
ge
gf
gg
gh
gi
gj
gk
gl
gm
gn
go
gp
gq
gr
gs
gt
gu
gv
gw
gx
gy
gz
ha
hb
hc
hd
he
hf
hg
hh
hi
hj
hk
hl
hm
hn
ho
hp
hq
hr
hs
ht
hu
hv
hw
hx
hy
hz
ia
ib
ic
id
ie
if
ig
ih
ii
ij
ik
il
im
in
io
ip
iq
ir
is
it
iu
iv
iw
ix
iy
iz
ja
jb
jc
jd
je
jf
jg
jh
ji
jj
jk
jl
jm
jn
jo
jp
jq
jr
js
jt
ju
jv
jw
jx
jy
jz
ka
kb
kc
kd
ke
kf
kg
kh
ki
kj
kk
kl
km
kn
ko
kp
kq
kr
ks
kt
ku
kv
kw
kx
ky
kz
la
lb
lc
ld
le
lf
lg
lh
li
lj
lk
ll
lm
ln
lo
lp
lq
lr
ls
lt
lu
lv
lw
lx
ly
lz
ma
mb
mc
md
me
mf
mg
mh
mi
mj
mk
ml
mm
mn
mo
mp
mq
mr
ms
mt
mu
mv
mw
mx
my
mz
na
nb
nc
nd
ne
nf
ng
nh
ni
nj
nk
nl
nm
nn
no
np
nq
nr
ns
nt
nu
nv
nw
nx
ny
nz
oa
ob
oc
od
oe
of
og
oh
oi
oj
ok
ol
om
on
oo
op
oq
or
os
ot
ou
ov
ow
ox
oy
oz
pa
pb
pc
pd
pe
pf
pg
ph
pi
pj
pk
pl
pm
pn
po
pp
pq
pr
ps
pt
pu
pv
pw
px
py
pz
qa
qb
qc
qd
qe
qf
qg
qh
qi
qj
qk
ql
qm
qn
qo
qp
qq
qr
qs
qt
qu
qv
qw
qx
qy
qz
ra
rb
rc
rd
re
rf
rg
rh
ri
rj
rk
rl
rm
rn
ro
rp
rq
rr
rs
rt
ru
rv
rw
rx
ry
rz
sa
sb
sc
sd
se
sf
sg
sh
si
sj
sk
sl
sm
sn
so
sp
sq
sr
ss
st
su
sv
sw
sx
sy
sz
ta
tb
tc
td
te
tf
tg
th
ti
tj
tk
tl
tm
tn
to
tp
tq
tr
ts
tt
tu
tv
tw
tx
ty
tz
ua
ub
uc
ud
ue
uf
ug
uh
ui
uj
uk
ul
um
un
uo
up
uq
ur
us
ut
uu
uv
uw
ux
uy
uz
va
vb
vc
vd
ve
vf
vg
vh
vi
vj
vk
vl
vm
vn
vo
vp
vq
vr
vs
vt
vu
vv
vw
vx
vy
vz
wa
wb
wc
wd
we
wf
wg
wh
wi
wj
wk
wl
wm
wn
wo
wp
wq
wr
ws
wt
wu
wv
ww
wx
wy
wz
xa
xb
xc
xd
xe
xf
xg
xh
xi
xj
xk
xl
xm
xn
xo
xp
xq
xr
xs
xt
xu
xv
xw
xx
xy
xz
ya
yb
yc
yd
ye
yf
yg
yh
yi
yj
yk
yl
ym
yn
yo
yp
yq
yr
ys
yt
yu
yv
yw
yx
yy
yz
za
zb
zc
zd
ze
zf
zg
zh
zi
zj
zk
zl
zm
zn
zo
zp
zq
zr
zs
zt
zu
zv
zw
zx
zy
zz

3 Abbas consecratus, inter alia quae laudabiliter ordinavit, instituit stales elemosynas in pauperes erogandas, easque multas et magnas quod usque ad annum mclxxxiii in usu deinceps fuisse, testatus est Odo de Comitibus Cremonensibus. Mater autem filii sui cumulata virtutes, ipsam se divino mancipavit obsequio in sacra illa aede, in qua etiam vitam hanc temporalem cum magna virtutis opinione finivit, inchoatura aeternam. Quantum autem Joanni accessit ad eminentiam dignitatis, tantum quoque ad studium addidit consummate virtutis, testisque est Petrus Arvitanus (is qui Joanni famulare obsequium exhibuit) anno post mortem ejus duodecimo interrogatus juridice, quid laneo indusio vestitus ad carnem, non prius illam soleret ponere quam usum tritum dirumpere : hinc autem usus sit nunquam, nec praeter ordinarios reteris monachis cibos ullos admittere voluerit, noctu diuque intentus orationi qua voce qua mente pertractanda, in qua sola repositas habebat omnes debitas suas.

u
v
w
x
y
z
aa
ab
ac
ad
ae
af
ag
ah
ai
aj
ak
al
am
an
ao
ap
aq
ar
as
at
au
av
aw
ax
ay
az
ba
bb
bc
bd
be
bf
bg
bh
bi
bj
bk
bl
bm
bn
bo
bp
bq
br
bs
bt
bu
bv
bw
bx
by
bz
ca
cb
cc
cd
ce
cf
cg
ch
ci
cj
ck
cl
cm
cn
co
cp
cq
cr
cs
ct
cu
cv
cw
cx
cy
cz
da
db
dc
dd
de
df
dg
dh
di
dj
dk
dl
dm
dn
do
dp
dq
dr
ds
dt
du
dv
dw
dx
dy
dz
ea
eb
ec
ed
ee
ef
eg
eh
ei
ej
ek
el
em
en
eo
ep
eq
er
es
et
eu
ev
ew
ex
ey
ez
fa
fb
fc
fd
fe
ff
fg
fh
fi
fj
fk
fl
fm
fn
fo
fp
fq
fr
fs
ft
fu
fv
fw
fx
fy
fz
ga
gb
gc
gd
ge
gf
gg
gh
gi
gj
gk
gl
gm
gn
go
gp
gq
gr
gs
gt
gu
gv
gw
gx
gy
gz
ha
hb
hc
hd
he
hf
hg
hh
hi
hj
hk
hl
hm
hn
ho
hp
hq
hr
hs
ht
hu
hv
hw
hx
hy
hz
ia
ib
ic
id
ie
if
ig
ih
ii
ij
ik
il
im
in
io
ip
iq
ir
is
it
iu
iv
iw
ix
iy
iz
ja
jb
jc
jd
je
jf
jg
jh
ji
jj
jk
jl
jm
jn
jo
jp
jq
jr
js
jt
ju
jv
jw
jx
jy
jz
ka
kb
kc
kd
ke
kf
kg
kh
ki
kj
kk
kl
km
kn
ko
kp
kq
kr
ks
kt
ku
kv
kw
kx
ky
kz
la
lb
lc
ld
le
lf
lg
lh
li
lj
lk
ll
lm
ln
lo
lp
lq
lr
ls
lt
lu
lv
lw
lx
ly
lz
ma
mb
mc
md
me
mf
mg
mh
mi
mj
mk
ml
mm
mn
mo
mp
mq
mr
ms
mt
mu
mv
mw
mx
my
mz
na
nb
nc
nd
ne
nf
ng
nh
ni
nj
nk
nl
nm
nn
no
np
nq
nr
ns
nt
nu
nv
nw
nx
ny
nz
oa
ob
oc
od
oe
of
og
oh
oi
oj
ok
ol
om
on
oo
op
oq
or
os
ot
ou
ov
ow
ox
oy
oz
pa
pb
pc
pd
pe
pf
pg
ph
pi
pj
pk
pl
pm
pn
po
pp
pq
pr
ps
pt
pu
pv
pw
px
py
pz
qa
qb
qc
qd
qe
qf
qg
qh
qi
qj
qk
ql
qm
qn
qo
qp
qq
qr
qs
qt
qu
qv
qw
qx
qy
qz
ra
rb
rc
rd
re
rf
rg
rh
ri
rj
rk
rl
rm
rn
ro
rp
rq
rr
rs
rt
ru
rv
rw
rx
ry
rz
sa
sb
sc
sd
se
sf
sg
sh
si
sj
sk
sl
sm
sn
so
sp
sq
sr
ss
st
su
sv
sw
sx
sy
sz
ta
tb
tc
td
te
tf
tg
th
ti
tj
tk
tl
tm
tn
to
tp
tq
tr
ts
tt
tu
tv
tw
tx
ty
tz
ua
ub
uc
ud
ue
uf
ug
uh
ui
uj
uk
ul
um
un
uo
up
uq
ur
us
ut
uu
uv
uw
ux
uy
uz
va
vb
vc
vd
ve
vf
vg
vh
vi
vj
vk
vl
vm
vn
vo
vp
vq
vr
vs
vt
vu
vv
vw
vx
vy
vz
wa
wb
wc
wd
we
wf
wg
wh
wi
wj
wk
wl
wm
wn
wo
wp
wq
wr
ws
wt
wu
wv
ww
wx
wy
wz
xa
xb
xc
xd
xe
xf
xg
xh
xi
xj
xk
xl
xm
xn
xo
xp
xq
xr
xs
xt
xu
xv
xw
xx
xy
xz
ya
yb
yc
yd
ye
yf
yg
yh
yi
yj
yk
yl
ym
yn
yo
yp
yq
yr
ys
yt
yu
yv
yw
yx
yy
yz
za
zb
zc
zd
ze
zf
zg
zh
zi
zj
zk
zl
zm
zn
zo
zp
zq
zr
zs
zt
zu
zv
zw
zx
zy
zz

4 Haec inter occupato Joanne, et monasterium suum cum magna prudentiae et virtutis laude gubernante, Fredericus primus eo nomine Imperator anno mclxiv curavit mandatum Cremonae vulgandum, quo subdeterminatione grandis paene omnes cogebantur agnoscere ut Virarium Christi creatum ab ipso Antipapam Victorem contra jus Alexandri in, legitime in Sedem Apostolicam sublimati. Fuit ea res beato viro et zeli exercendi et patientiae materia ingens : etenim dum ad praestandum cum vero Papae, Alexandro obedientiam, monachos suos populumque hortatur, et spe metave deficientes ad partes Imperatoris fideles nititur retinere, publice contradicentes sibi ministros Imperiales sustinuit mansuetudine singulari, quemadmodum Joannes Bonus Ecclesie Cremonensis e Massarius praesentem se audivisse asseruit : qui etiam Ramondus de Hortinea adfuisse se dicit quando convitanti sibi in faciem Anselmo de Dovaria genere e respondit : Quidquid volueris dicere : audiam ego signina mansuetudine injurias, ab Ecclesiastica tamen libertate et justitia defendenda nunquam desistant.

In schismate
pro Alexandro
ceto P. mil.
cum e regni
f

5 Fidelis Abbat's predicatio et exemplum tantum valuit apud Cremonense civem, ut qui antea in favorum Imperatoris haud modice propendebant, ex his non tantum Clerus sed plebs etiam omnis veri Pontificis parte, laud obscure amplecterentur. Quam indignatus Fredericus pelli cum omni Cremonensi ditione jussit. Cessit violente tyrannidi vir beatus et in agro Mantuano juxta f Olliam flumen habitationem delegit in tugurio parvo, adjecto ecclesiae non magne B. Mariae Virginis : ibique resedit aliquot annis quietus, et finem praestolidatur temporis illius : donec res ad Alexandrum Pontificem delata, illum commovit, ut y Ulimum monasterium ipsi attribueret, prout novimus testimonio Landfranci

neque vi
est in pnt
ad ditionem
vitali non
recti m

A Landfrancj Abbatis S. Petri de Montirone, antea Prioris in cœnobio S. Laurentij.

6 Interim Ecclesiam Mantuanam contigit suo orbatam Pastore, requirere alium, et communibus votis Joannem eligi, anno, ut volunt quidam mclxxvii, at secundum Josephum Erixianum lxxix : quæ electio mire Pontifici grata, proindeque ab illo fuit continuo confirmata, et Joannes jussus est Episcopalem admittere dignitatem. In qua tantis mox virtutibus resplenduit, ut omnes sibi de tali gratularentur Præsule, et Petrus de Tinetis familiarissimus quondam illius dixerit, solitum dies noctesque soli orationi et Scripture sacre lectioni intendere, annuos autem sui Episcopatus proventus omnes in Christi pauperes distribuere. Mortuo deinde sub anno mclxxxix Ariberto Episcopo Vicentino, Vicentini cives (qui Fredericianam pridem exosi tyrannidem, cum Patavinis Trevisanisque et Veronesibus, ad vindicandam Ecclesie libertatem, Veronæ inierant fœdus anno mclxiv, et imperialibus ministris, a quibus inhumanis expilabantur rodis, Consules populum recturos substituerant, cum iisdemque ausi in campum procedere, recipiente se Papiam Imperatore, plures quoque Italiae urbes

indeque ad
sedem Vicenti-
nam transfer-
tar,

B Bononiam et Arretinum in fœdus Veronense attraxerant h) cives in quam Vicentini Episcopum ab Alexandro postulavere Joannem; et pro ingentibus suis in Ecclesia meritis facile obtinere, eo quo diximus anno, quamvis Josephus Brixianus annum mclxxxiv scribat, confutandus ex publicis documentis, quibus constat ab anno mclxxii usque ad lxxix ejusdem seculi Aribertum Præsedis: similibusque instrumentis refellitur Mantuanus historicus Hippolytus Donesmundus, qui mortuum Mantuæ Joannem videtur asserere.

7 In Vicentinum Episcopatum ingressus Joannes, eundem quem antehac tenuit vite severioris rigorem, sub Pontificali habitu monastico semper indumento capucioque vestibus, citra lini usum; et contextam ex lana interlam crudiori cingebat fime, prout Dominus Henricus de Creazzo (totis quatuor annis in ejus commoratus famulatio et induendo beato viro atque exiundo solitus quotidianam commodare operam) est testatus: adiens insuper consuevisse die Veneris sancto coemere quiddam haberi poterat vestimentorum pauperibus contegendis, in eosque suis manibus distribuere: quibus etiam saepe abluabat eorumdem pedes, modo quinos aut duodenos, aliquando etiam viginti quinque et plures accersens, in quos omne liberalitatis genus effunderet, quantum ex Episcopali redditibus habere potuit. Testis etiam est Joannes de Malaterra de Mandalbertis, quinquennio domi ipsius commoratus, suis manibus præparatum cibum deferre solitum ad infirmos et parturientes, neque quidquam prætermisisse ejus sollicitudinis, qua paternam erga oves suas caritatem exerceret: erga omnes mitissimus, præterquam erga suum corpus, quod vilibus operire pannis non satis habuit, nisi etiam rigido ad carnem cilicio maceraret.

8 Animadvertens autem multum relanguisse Vicentinorum civium religionem erga sanctos Martyres i Felicem et Fortunatum, quorum ipse templum sanctasque reliquias frequens gaudebat visitare, idque propter lutum quo obsita platea erat, a porta Castrj usque ad præfatum templum ducens; sumptibus suis eandem mandandam et sternendam curavit, magnumque ex eo impendio retulit pietatis in populo aucte fructum. Defectum etiam necessariæ doctrinæ magnum in Clero esse observans, quo fiebat ut regendis animabus haud satis idonei parochi suæ diocesis essent, sumptibus item suis Theologiae

Lectorem advocavit, qui Clericis sacras doceret litteras. Denique vigilantissimi Pastoris partes omnes et numeros explens novam Ecclesiam Vicentinæ inducebat faciem, et turbulentissimis illis temporibus, velut in quiete pacis securitate, suos, qua poterat, conservabat atque fovebat.

a Hanc fuisse à millium circùm Romanorum Vicentini putant. Florus in epitome Livii ultimo libro Decadis 2, meminit Romanorum exercitum circa hæc tempora primum trans Padum progressorum, Gallorumque Insularum ad deditionem convectorum, deinde optimorum spoliatorum, caso eorundem Insularum Duce Viridomacho, relictum a Marcello Cos. et Coloniarum in agrum in Gallis captum deducturum, Placentiam et Cremonam. — b Ferd. Ughellus tam. A Italia sacra col. 801 huic notat circa an. 980 Luitprando Episcopo successisse, et decessisse post lum SS. Hymeri et Gregorii Corpora Spoletio Cremonam transulisse ad eam Cathedralem, tum hanc abbatiam extraxisse, quam Barbaranus scribit anno 1347 in Catedrali Uberto Gambara illius Abbate traditam monachis Altrivianis — c Postquam scilicet ab exilio reversus fuit in et insolentiam posuisset, quam antea invidiosus viribus tam postea delectus eundem: videtur antea hac funditione eluere voluisse maculam in cœnobio S. Laurentij cœnobio ante exilium contractam. — d Vicentini se error hic aliquis auctori obrepserit: constat enim Liberum sive Aribertum ante annum 1117 ad Episcopatum non accessisse, quem tenuit usque ad an. 1160. Anno autem, quem Barbaranus notat, Episcopum fuisse Arnulphum ab anno scilicet 1075 ad 1101. — e Ili dicitur a massa seu communis pecunie summa, cujus distributio inter Canonicos et Clericos aliosque Ecclesie ministros ex antiquo usu pertinet ad Archidiaconum: nunc fere nomine Missarii Quæstor capitularis, sive, ut vocant Thronarius intelligitur ab Archidiacono diversus; quoadque et geophylax seu sacra suppellectilis custos. — f Elixius hinc, ex Tridentinis ordo Alphibus perque Sebastianum transfusus locus, ab ecclesiis et meritis Brixianum circum territorium, tandemque in Mantuanam sese effusus in Padum in hunc quendam versat, quem tabula Cameracensium nominant, ad cujus ripam locus a S. Marci cognominatus notatur. — g An eo loco, ubi hunc locum notant tabula intra quatuor a Vicentia lapidem, ad Veronam fluvium, Maximilianus Imperatoris diade postea ad annum 1510 nobilitata? Hinc certe primum erit vicentium Joannis innotescere locum. — h Plebanus ex Annulis Ecclesiasticis illis possunt, que hic in epitomen contraxisse satis ait, ruo illustriat abbatibus fuit a Barbarano, ut Vicentinorum merito exaggeraret; jam enim de pace convenerat, prout quam promovenda Vicentiam Joannes daretur occasio. — i Calabrus die xi Julij.

CAPUT II.

B. Joannis pro Ecclesiastica libertate martyrium: sepultura, translatio.

Res fuit præteritis seculis frequens, et innotis publicorum instrumentorum probari potest doctissimi, quod Episcopi, hominibus potentia et auctoritate conspicuis futuris spiritibus jurisdictionis imbecillitatem, contra hæreticos, schismaticos aliosque Ecclesie rebelles, frui eam juribus ac legibus suis pacate non ferentes, viros bene meritos aut bene merituros funeborum Ecclesiasticorum dominio, quod utile vocant, investirent: qui exinde facto intra manus Episcopi juramento homines ejus ligii ac feudatarii nuncupabantur, et jure sibi exercebant concessa, si jurate fidelitati sineque obligatione defuisse cognoscerentur. Hac ratione Petrus quidam (Bononiensem aliqui fuisse volent) ab Joannis beati prædecessoribus contra Fredericum sese armantibus, varios fundos Castellj a Malensis (quod olim ad possessiones Episcopales pertuens nunc ab ipsa urbe Vicentina tenetur) sub nexu et obligatione feudi obtinuit: quos deinde ut proprios cepit administrare, statulumque Ecclesie census, quem pendere pactus fuerat, recusare: quin etiam alios in eodem castello feudatarios, obnoxios sibi facere, eisque ut dominum imperitare.

10 Commovit querelarum de hac injustitia delatarum acerbitas zelosi Pastoris animum, et adversus monitiones omnes obduratum inveniens Petrum, feudo eum suo privato et a communione fidelium sequestratum declaravit. Qui tantum abest ut pœne magnitudine flecteretur ad penitentiam, ut contra sanctissimum Pontificem nil nisi ultionem spirans, in omnem consciscendæ nevis occasionem intendere cœperit. Ita animatus, socios comparavit ad scelus, seque collocavit in insidiis, præstolans dum mors suo egrederetur Episcopus ad inspiciendum ædificium, quod in usu docendæ discendæque Theologiae

D
AUCT. FR.
BARBIS.

E

F

epus. n. Episcopi
pau. privata
virtutes,

et publico
victum.

AUCTORE FR.
BARBARANO.
et elemosynæ
caussa

A. giæ eo moliebatur in loco, ubi nunc templum S. Antonii est. Progredienti ab episcopo Præsuli socius ibat prænominatus Dominus Edricus de Creazzo, narravitque postea, obviam forte venisse pauperem seminudum ut elemosynæ nomine aliquid in vestitum emendicaret: cui quamvis mandaret Episcopus ut statim prospiceretur, conatatum tamen se Ericus dixit, ne tali in tempore desereret Dominum, cui malas manus haud ex vano metuebat. Verum cum ille diceret non abiturum se inde, donec revertisset Ericus, abiit sane, et revertens eodem loco Episcopum reperit: eoque fidentior rursus digressus est, ministerii alicujus causa, in vinariam cellam.

incomitatum
nactus,

occidit
ignoscens
inimicis.

11 Ita incontinentes cum degeret Episcopus, neminem secum habens præter Joannem de Malaterra item prænominatum, suam hanc occasionem rati scarii insiliunt in inferna. Petrusque parricidalem gladium pectori ejus infixit. Cecidit continuo innocens barbari furoris victima, et (sicut qui presens aderat famulus testatur sub jurisjurandi fide) suis inimicis ignovit facinus, ac bene ipsis sapius sapiusque precatur a Deo, animam reddidit Creatori. In cujus rei memoriam, et ut posteris certius constaret de loco in quo sanctus Præsul exspiravit, collocata ibidem columna est, quæ hodieque permanet in area ecclesiæ Cathedralis, e regione templi S. Antonii Abbatis. Sparsa mox fama atrocis facinoris ad arma et ultionem convocavit populum, concursuque ad Petri ades facto firmiter obseratas reperere: quare lentum existimantes, dum perfossis parietibus aut effractis ostiis aditum molirentur, flammam injece re tectis, quibus tota domus conflagravit, sed sine domino: qui fuga elapsus incertum est quidem quem vitam habuerit sceleratæ exitum, dignam tamen credendus est fuisse pœnam, aut in hoc aut in futuro seculo.

cujus
hæreditas
velut Pontifex
adempta
restituit.

12 Nihil tamen minus conati sunt consanguinei illius subintrare in feudum ab ipso possessum: quod ne fieret Innocentius Papa in responsum misit, quod in sacros deinde Canones h legitur hæc verbis relatum. Ad aures nostri Apostolatus pervenit quod cum quidam parochiani tui ausu diabolico bonæ memoriæ Joannem Episcopum Vicentinum prædesessorum tuum nequiter intromissent, feuda et beneficia quæ illi a Vicentia Ecclesia obtinebant, ipsis per sententiam fuerint cum multa deliberatione sublata. Quia igitur sunt majori animadversione plectendi, nos tam tibi quam successoribus tuis auctoritate Apostolica prohibemus, ne ipsis aut hæreditibus eorum beneficia prædicta restituantur, seu de novo eis alia quælibet conferantur.

Corpus Epi-
scopi an. 1181
occlat

13 Facta porro hæc cædes est anno mclxxxvii xvii Kalendas Aprilis, cum Vicentinum Episcopatum duobus circiter annis Joannes rexisset: non septem, ut scribit Josephus Brixianus, initium Episcopatus ejus perperam cum anno mclxxv componens: non etiam in xx diem Aprilis martyrium jam memoratum recurrit, ut in tabula Patronorum Vicentinorum imprimi permisit Julius Carcanus: quod typographico mendo imputare malumus, nisi forte translationis infra memorandæ dies causam illi errandi dedit. Etenim sacrum illud corpus statim a morte honorifice tumulatum in aede Cathedrali, postea crebrentibus miraculis refossum et in marmoream arcam collocatum fuit, depositumque eo in loco ubi nunc chorus, sed tunc princeps ara, erat: sub qua repositus, quis et qualis fuisset in vita, tali titulo lectori cognoscendum proponebatur.

ad aram
principem
transferitur

Hic situs est vernus Pastor, Cazafronte Joannes, Schismate qui quondam partem defendit honestam Patris Alexandri Pape; cum sanctior Abbas Cambium Sancti Laurentii ovante Cremona Sortitur patriam: tanto mox Præsule felix

cum epitaphio

Mantua lætatur, quo nunc Vicentia gaudet. D
Orphanus et vidua atque miser, spoliatus, egenus Pontificis manibus alitur, vestitur, amatur. Ecclesiæ dum jura suæ tuetur, iniquo e Vaxali gladio d Cymbri secure necatur. Post obitum claris monstrant miracula signis Conspicuum virtute poli meritisque beatum. Aridus et cæcus, surdus, febrisque dolorque Exulat, atque abijt sospes qui venerat æger. Hic est e translatus Joannes / Caza beatus.

c d

14 Postmodum cum major Cathedrali templi capella, quæ hodie cernitur et eboris nuncupatur, esset ædificanda anno mccccxli, translatus est sacri corporis thesaurus ad sacellum Beatæ Virginis, Assumptæ olim, nunc Inconcratæ dictæ, ubi supra altare multis gradibus elevatum conspicitur et honorator, prosus integrum et expers corruptionis, cum hæc inscriptione: Joannes Caccia-fronte pietate justitia miroque Dei zelo plenus, Federico Imperatori Apostolicam libertatem lacessenti primum Cremonæ restitit: deinde hujus urbis Episcopus, Ecclesiæ suæ g campo, confossus gladio, martyrii triumphum, immortalitatis gloriam, æterna laborum præmia felici labore meratus est. Pia ejus ossa huc devote translata sunt Anno Domini mccccxlii xii Kalendas Maias. Sub hoc epitaphio ad vivum exsculpta in saxo cernitur hujus Beati effigies, nec non ferramenta eidem infixæ lapidi, sustinentis, quantum conjectare fas est, candelis, quas istic fideles consueverant accendere. Invenitur autem in quodam antiquo MS. em titulus, Chronica ad memoriam temporis præteriti et futuri, quod anno mccccxxxii die xviii Septembris, indeque per sedecim continuos dies, ostensum populo sanctum corpus fuerit, eaque occasione multa patrata miracula, quæ mox proferentur. Sciendum porro dictam modo translationem solius sancti corporis fuisse, relictaque loco suo esse marmoream arcam, hæc quæ supra protulimus versibus inscriptam. Principio autem hujus seculi cum crypta sub choro construeretur anno mcccvi, eandem terræ exemptam ipsam illam epigraphen distincte exhibuisse, et nunc inventi in ecclesia S. Justini de h Monticello prope Lisieram.

f
dein an. 1441
ad sacellum,

g

E

et an. 1482
per dies 16
ostenditur
populo.

15 Ad prædictum Divæ Virginis altare sacræque beati Martyris mausoleum miraculorum epitome talis legitur tabella inscripta. Decem membris variis per omnem vitam manci aut debiles, subito ad sanitatem adducti. Duo surdi, voto ad Beatum facto continuo auditus facultate donati. Duo cæci illuminati: quorum una ablata etiam dicitur nebula, quæ oculum ejus impediabat. Arthriticæ duo, quorum alter etiam paralyticus fuit curati ad sepulcrum Beati. Quidam mortali pressus infirmitate, quia exercitium religiosi cultus erga Beatum exhibitum explodendo contempserat, ad idem sepulcrum sanitatem recepit. Duo ex pestilentia periclitantes voto emisso salvi facti sunt. Sedecim recuperarunt veletudinem, propter febres aut alios morbos lethales desperatam, per merita Beati. Quinque cephalalgia laborantes, vel lethali vulnere caput læsi, ejusdem beati Episcopi intercessione convalescerunt. Tres sanati ab apostematis dolore et laterum, post votum emissum. Quidam ad articulum mortis calculi cruciati deductus, vitam servavit simili voto. Duo alii item, quibus inveterata caneroque exesa vulnera spem vitæ abstulerant longioris. Fuit qui statim a voti nuncupatione liberum se a cordis oppressione sensit: alius qui ab ischiade sanatos lumbos, tertius cui in statum suum mens rediit, quam conjuncta febris phronesis concusserat, simulque restitutus ei est linguæ usus eo malo impeditus.

h
Epitome
miraculorum
e c tabella
ad aram
appensa.

F

a Vulgo Malo dictum; abestque circiter 10 P. M. ad Occidentem urbem, ad Australem Gauræ fluminis ripam, videturque illud esse

A esse quod in diplomatis apud Ughellum reperendis toties nominatur Maladum seu Malladum castrum, nisi hoc forte urbi ad Meridiem sit, ad Brendola fluvium tunc se insipientes ostium, Moleto vocatum in tabulis. — **b** Per Gregorium 9 in Decr. lib. 5 tit. 37 de Paris cap. 10. Creatus est autem Innocentius anno 1198 sub eoque Vicentis sedis Pastor, sed jam tunc exuli deinde Ubertus incho scenis 13, ac demum circa annum 1213 Nicolaus Maltraversus : ex quibus verosimilius est Ubertum fuisse eum, ad quem Innocentii Breve dirigitur. — **c** In Legibus Longobard. frequens Vassalus et Vassallus, pro cliente fiduciario; atque antiquissimum eo Vassus est similis significati, Etymologiam variariam allegant, cui hic, ut in re omnibus de jure feudorum scribentibus decantatissima, non label immorari. — **d** Petri scilicet, origine, ut videtur hic notari. — **e** Nam Cymbris Germanar borealis populi sunt, a quibus Cymbrica Chersonesus nunc Danica regnum. — **f** Non ergo, quod Ughello per inadvertentiam exiit, in hac arca primus sepultus est cum tali epulaphio. — **g** Barbaranus et hic et in primo versu Cacciafronte scriptis : sincerius dicit quod Joannis ex privigno (imo vetrici) cognomine dictus sit Cacciafrontes (forte Cazafrontes scribere voluit) cuius postea deinceps de Cacciafrontibus nuncupata sunt : utrovis malo scribas, cum reperis significari qui contumeliam (Italis Afrontam) vel abolet vel depellit. — **h** Id est, Pugil : Campiones autem potissimum dicuntur Teutonibus qui singulis depugnant certamine. quod ipsi camp vocant, et sic dicitur Campen : forte a Campo seu loco patenti ad ejusmodi actus delicti solita : nam Camp hoc quoque in sensu vero Teutonice vox est, nec a Latinis accepta. — **i** Infra quartum ab urbe lapidem versus boream, trans fontes Tribuli fluminis, hujus nominis vicum notant tabule : sed eadem Monticellum a Listera tanto intervallo distant locant, ut cum eo constituat basim aequaliter versus urbem trianguli, unde forte nunc a prioribus dixerunt Monticellus intelligi hic debet.

CAPUT III.

B Miracula et gratie acceptae ex processu formato anno mcccxxiii de mandato Honorii Pape iii.

Nicolaus de **a** Planitie-laci totos duodecim annos ita lecto affixus haesit, a cingulo deorsum omni membrorum ususensque destitutus, ut nec minimum quidem ipse se movere posset, nisi apprehenso fune ex solario super lectum pendulo : convertere autem in latus aliud nullo pacto, nisi alii subsidio ipsi venirent. Hic intelligens quanta per **B. Joannem** Deum operaretur miracula, votum vovit visitandi sepulcri, eoque se deduci curavit superjuvento a duobus filiis suis : Posteaquam autem in ecclesia orans duas noctes continuasset, perfectam totius corporis accepit sanitatem integroque biennio supervixit : ad omnia agriculturæ opera et laboris, æque ac rusticorum alius quisquam, idoneus, cum uxore Bertha et filiis duobus. Contigit porro ea res die Veneris sancto.

17 Corbellus de **b** Barbarano multis annis surdus, post simile votum cum sepulcro assisteret, visus sibi est sub crepusculo diurnum, a multis simul nomen ejus pronuntiatibus appellari : quibus dum ille respondit, et se audire miratus est, et responso suo obstupescit circumstantes, qui nullius appellantis vocem audiverant. Vicentinus medicus, Burgensis nuncupatus, filium omnino habebat caecum, et uxori suæ multum alimentis super ea calamitate solebat inculcare, voluntatem nostram ad Dei arbitrium esse fingendam, Verum mulier nunquam plene placata, tandem oblaturam se duos ex argento oculos vovit, et subito filium videntem conspexit.

18 Albertus filius Bonacurtii per ecclesiam transiens, mulieres aliquas genuflexas vidit ante corpus Beati, quas ille irridens dixit, tantummodo facturas si ante lignum aliquid orarent. Non reliquit Deus impunitam blasphemiam : aliens enim in forum et piscibus istic emptis domum reversus (erat enim dies Mercurii idemque Vigilia) interim, dum illes apparat uxor sua Maria dicta, ad aules ejusdem sui vicini abiit : ubi subito tam diro symptomate oppressus est, ut moveri impotens velut mortuus assisteret usque in diem Veneris, nullo interna cibo relectus. Dicto autem die divinitus illuminatus, cognovit culpam suam longitudinem, a duobus amicis suis in sella se portari jussit ad ejus sepulcrum, quo appulsus sudo-

re tam copioso manare totus cepit, quasi ex aqua fuisset eductus. Permansit autem istic tota nocte orans, et in aurora perfectæ valetudini sensit restitutum se : cujus facere experimentum cupiens, per seipsum ambulavit usque in templum S. Salvatoris, Missæ sacrificio interfuturus, quod a Fratribus Minoribus primo mane celebratur, et gratus Deo volens esse pro beneficio, cum bona uxoris gratia eorundem Fratrum Minorum habitum regulamque suscepit.

19 Martinus, sartor Vicentinus, arthritide tam crudeli vexatus fuit, ut omnium membrorum usum amisserit a cingulo deorsum; ita ut, ne in lecto quidem, ipse se commovere posset : talique in statu mensibus septem permansit. Hic nocte quadam visus est sibi in ecclesia majori Vicentina esse, et in parte illius Occidentali circa sepulcrum Beati multa videre luminaria multosque Sacerdotes et Clericos sacris indutos vestibus, canentes abidem Deo laudes et hymnos. Dum miratur et causam insolite pompe ab animo suo quaerit, adstitit ei quidam dicens, vigiliis celebrari in honorem **B. Joannis**, olim Episcopi Vicentini. Tantaque fuit spectaculi hujus juvenilitas, ut Martinus ubertim coeperit lacrymari præ gaudio : mox autem dictum ei ab eodem sibi adstante est, optimum esse pro peccatis lacrymas fundere. Expectatus deinde cogitare cepit, dictum Episcopum sanctum esse, proindeque per ejus meritum rogare Deum ut sanitatem sibi redderet. Neque mora, sensit mox petite intercessionis efficaciam, tantumque membris suis robur momento infusum, ut ex uno in alterum latus verteret se potuerit, et paulatim convalescens, tertia die de lecto surrexerit, duobusque nixus fulcris ad sepulcrum Beati processerit, multas in oblationem candelas ferens : quas sub tempus decantanda Nona, quo advenerat, accendit, permansitque ibidem in oratione usque ad Vesperas : quod quia vulgo inusitatum erat, reputatus ab aliquibus pro fatuo est : ipse autem domum suam reversus plene se consanatum reperit, nec ejusmodi morbum quomodo vixit passus deinceps est.

20 Tofania, uxor Joannis Vicentini civis, prolem masculinam peperit, quam nono a præterito die tantum frigus et cum frigore rigor per omnia membra invasit, ut nullo modo mater vel obstetrices valeret partem corporis movere aliquam, non manum, non pedem digitorumve : ut autem aliquid alimenti cibum infunderetur, aperientibus per vim os erat. Deinde sic inflari cepit in pectore et tergo, ut monstro quam homini videretur similibus, eoque in statu per dies viginti mansit. Hunc mater sua in comitatu mariti alteriusque mulieris, cum candelarum oblatione, ad sepulcrum beati viri detulit, et nocte illa ibidem in oratione exacta, perfectam puer accepit sanitatem, et os suum aperuit velut benefactori suo gratus habiturus.

21 Martinus, cognomento Carpus, Vicentinus, duplici malo arthritide et paralysis ita affectus fuit, ut contractus per annos duos et dimidium fuerit : ita ut non posset neque erigere se neque manus capiti admove, tremantibus interim continuo motu membrorum omnibus. Eo in statu per aliquod spatium temporis Vicentiae et Patavii vixit alimenosis, quas ad sustentationem illius pie quaedam persone conferebant. Intelligens autem quanta per servum suum Deus operaretur miracula, die Mercurii post Pascha Resurrectionis ad sacrum illius corpus accessit, ilaque in oratione perseverans usque ad tempus Vesperarum, magno totius corporis dolore gravari se sensit, et simul tendi sibi ossa ac nervos : unde mox sanatum se meritis **B. Joannis** laeta voce exclamavit : neque simile quidquam pertulisse se professus est, tertio post factum miraculum anno juratus ejusdem centum

D AUCTORE FR. BARBARANO.

item ex arthritide vivere laborans.

et hic in somno monitus ad Beatum accedere sanitatis gratia.

Sanctus redditur infanti mox a nativitate immobili.

arthritico et paralytico.

a Sanatur ab annis 12 paralyticus.

b multis annis surdus.

c puer caecus ;

irridens ad Beati corpus orantes

punitur et culpam amittens curatur.

V testis, una cum pluribus idem se vidisse attestantibus.

22 Mulier quaedam, Osanna nomine, debilitatem talem incurrit, ut ipsa sibi nec vestes induere nec cibos in os inferre posset, et quamvis subinde remitteret se mali vis aliquantum, remanebat tamen ad omnes membrorum usus inutilis. Huic infirmitati alia haud paullo gravior accessit, anno quinto antequam de beati viri miraculis intelligeret aliquid; qua infirmitate tremebant ei horrendum in modum membra omnia, non tantum perfidii vigilanti sed etiam dormienti per noctem, sic ut manus pectori continuo pulsus alliderentur. Toto autem eo tempore necessarium fuit eam instar infantis pacere. Postquam vero inarduit quo de B. Joanne circumferebantur miracula, visitavit ejus monumentum, et in oratione totam noctem incubo perseveravit. Interim invasit eam per omne corpus intensissimus dolor, dum ei extenduntur membra et nervi atque articuli digitorum, stridore tanto ut etiam a longe positus exaudiretur. Ita a die Veneris post Pascha usque ad Sabatum remansit in templo, ac deinde sana domum rediit, tertioque post anno, cum examinanda sisteretur, testata est se nunquam infirmitati ab eo tempore, sed ad quosvis molibres in agris labores valentem fuisse.

23 Gasha, cognomine Tonsa, ex Alonte Vicentinae diocesis, lecto allixa jacuit per annos duos, moveri per se inopans aut cibo refecti: tertio deinde anno liquela caruit, ut jam plerisque brevi moritura crederetur: quamvis et audit et omnia quae dicebantur, eaque se intelligere signis et nubilus demonstraret, et quid sibi opus foret indicaret. Exinde aliquantulum convalescere visa, mox iterum recidit in morbum priorem, adusque annis quatuor relapsa decubuit. Rursusque eadem sanata est, ut de lecto surgere atque in sella concidere posset, non tamen erigere corpus suum, adeoque gibbosa et curva erat, ut illum verbo ducere haud absque magno incommodo posset, vestes autem induere nequaquam nisi a filia sua adjuvaretur, neque manum supra caput attollere. Quinque annis sic infirma permansit: circa festum deinde Paschae intellexit de prodigiis ad B. Joannis sepulcrum contingentibus, quare magno inflammata desiderio visendi sancti ipsius corporis, multis cum lacrymis Deum Sanctumque ejus deprecabatur, ut sibi, quae neque per debilitatem eo ire neque per paupertatem portari poterat, quocumque meliori modo succurreret. Ergo die Mercurii Octavam Resurrectionis consequente, cum a scamno cui insedebat vellet assurgere, profundo cum gemitu exclamavit: O B. Joannes, miserere mei, omni suffragio destituta: quippe quae nec panem habeam nec aliud rerum necessarium, et hoc in statu ipsi mihi consolare nequeam. His dictis fiducia in animum, vigor in membra venit; et subito supra pedes recto stetit corpore, manibusque et brachiis supra caput extensis in omnem ipsa se egit partem, stuporisque plena inclamavit quendam commatrem suam, venireque jussit et videre quomodo per seipsam prout habitum moveretur, et affirmavit ad sepulcrum B. Joannis itinerasse. Sparsa rei per vicinos omnes pagos fama exiit plurimos, ut note sibi antea infirmitatis feminam viderent persanatum: ipsoque die Veneris proximo Vicentiam venit, actura gratias Sancto: et multis postea annis incolamnis vixit.

24 Alfortius Murceus Vicentinus, ab inimico quadam suo in oculo sinistro percussus, albam eidem maculam immisi sensit, totumque paulatim visum adimi, non absque notabili vultus deformitate. Post annos deinde quindecim Veronam cum aliquot sociis proficiscens, etiam dexteri oculi lumen amisit: itaque ad manum deducendus Veronam, indeque Vicen-

tiam reducendus fuit: ubi in hospitali S. Nicolai mansit a festo S. Andreae usque ad Dominicam Palmarum. Feria sequenti adductus in templum Cathedrae est, S. Mariae Majoris nuncupatum, ibique in oratione cum multis viris ac feminis ante B. Joannis sepulcrum perseveravit, usque dum obdormivit: a somno autem circa noctem mediam experrectus, sensit palpebras oculorum reduci, et versus fenestras templi occidentales respiciens, vidit lunam fulgentem: postmodum et fenestras templi et quo ad sepulcrum ardebant candelas numerare coepit, atque adstantibus dicere se esse illuminatum. Fidem illi experimento sumpserit, monstrando ipsi vestes sunt, quarum singularum colores cum optime innotesceret, didicit per urbem rumor est tam prodigioso curationis, multusque ad spectaculum confluentis populus collaudavit Deum in Sancto suo gloriosum, per cujus merita restituta lux esset oculis, alteri quidem per annos quatuor, alteri per quindecim eadem privatis.

25 Palmeria, uxor Gerardi Fontanivae Vicentini, filium Ugolinum sex continuis mensibus infirmum habuerat: qui deinde incurvus mansit, nec potuit absque baculo ambulare ob distorta fere crura pedesque: donec ipsa miracula B. Joannis audiens una cum filio devote sepulcrum Beati visitavit, et juxta illud diebus novem perseveravit, intra quod tempus obdormiscens puer, sudare vehementer incepit, ipsoque in somno clamorem emittens, perfecte, ut erat, sanatum se exhibuit. Beatrix, uxor Otthonis de Montecchio, filium peperit, qui cum post annum pedibus gradi inciperet factus est gibbosus, ut neque erigere se posset, neque de lecto assurgere viribus suis: itaque animum et dimidium incurvus permansit, usque dum a matre delatus ad viri beati sepulcrum, ibidem sanitatem recuperavit, utroque parente eandem per Sancti merita ibidem junctis precibus postulante. Quidam e Montagnana incola, non absque fuleris movere se valens, eandem sepulcro visitato et oratione ad illud per triduum fusa, coram multis praesentibus gradiendi obtinuit facultatem. Dina de Costoza septemdecim mensibus infirma decubuit, movere se inopans nisi cum duobus scabellis reptando per terram praer curvitate corporis: sed adjuva et erecta fuit, diebus aliquot perseverans ante sepulcrum, quod fuerat adducta supra jumentum ligata.

a Quinto ab urbe miliarum versus Austrum situs lacus Firmianensis vicus, qui parte per debelo alveum exonerat se in Bachilionem fluvium: et dicitur Lacus ad distractionem alterius pagi symoniani ad boream Vicentinae urbis prope Mirosticum. — b Insigne oppidum intra decimum ab urbe lapidem versus Austrum. — c Oppidum trans Novam-flumen spatiosum est, distans versus Austrum P. M. 20 circiter.

CAPUT IV.

Alia miracula sumpta ex antiquo MS. sacristiae Cathedralis, et scripto excepta anno MCCCXLI per presbyteros Gasparum de Porta S. Petri, Germanum de Cogolo et Magistrum Nicolaum Giroicum a Gastallis b Fraglia S. Mariae et B. Joannis Cacciofronte in sede Cathedrali.

Andreas Solizzus, Vicentinus civis, anno MCCCXXXIX, pestilenti contractus febre cum stomachi dolore, instar Aethiops nigrescebat, ideoque morti proximum credens mater, vocit eum B. Joanni, et pro obtinenda filio sanitate sepulcrum Beati visitavit, ac porro per dies quindecim idem se visitaturam promisit, addita quotidie certa candelarum oblatione, et recitatione orationis Dominicae: aliquoties repetendae: quibus expletis sanum eum et incolamem habuit. Filia quaedam Tomasii Scriptoris et civis Vicentini

ACCIDERE
FR PASCHA
RANO
u ambuorun
u u dicitur r
u utters u t,

ellirupre

plurimis annis
de infirmis.

Item ex
percussione
viti,

duobusque
pueris
contactis
curavit.
E

G
In ipse vero
non uberi
que in privati

F

B Joannes
innotescens
ferunt profler
ram,

A centini, gravissima febrī et diarrhœa ad extremum adducta discrimen erat, animamque agebat: pro cuius funere necessaria in foro empturus pater, transit per templum Cathedralē, ubi recordatus miraculorum B. Joannis, cum voto et lacrymis enū oravit, ut filia sibi suam servaret in vivis, et domum magna cuncta fiducia impetratæ petitionis regrediens, ipsam extra periculum positam reperit.

febrim et diarrhœam.

gravem capitis dolorem,

febrim tertianam,

dolores calculi,

27 Catharina uxor Magistri Marci de Cogolofario gravis capitis infirmitatem patiebatur, qua omni septimanam cruciabatur, tanto cum dolore, ut entis supra cerebrum ad duos minimum digitos sese attolleret. Interim miraculorum B. Joannis recordata, cepit erga eum devotissime affici, et meruit consequi sanitatem, facto voto de curando solenni sacrificio ad ipsius sepulchrum, quod continuo adimpletum est. Dorothea de Bozo, cum tertiana febrī frigida calidæque confluctans, magna cum devotione vovit ad B. Joannis altare obdaturam se statuam e cera, pro sui corporis mensura grandem: subitoque e lecto sana surrexit. Petrus, filius Aseanii de Barbarano, decennis puer laborabat ex calculo, totique diebus decem urinam mittere non poterat; quare a stomacho usque ad coxas totus inflammatus atque instar speculi lucidus erat, et morti appropinquavit;

non cessans interim B. Joanni commendare se et identidem repetere, B. Joannes adjuva ne. Parentes autem animadversa filii erga Beatum devotione, fecere votum de offerenda statua cerea ad magnitudinem infirmi cum argentea cruce, statumque desiliit in minutas particulas calculus, et frustatim una cum urina egressus est, votumque cum magna lætitia parentes implevere.

28 Elisabetha, uxor Bartholomæi de Squarzi nobilis Vicentini, tam vehementi capitis torquebatur dolore ut cerebrum sibi crederet foras prostrare, factoque simili de cerea ad sui magnitudinem statua offerenda voto, liberata se ab omni malo sensit. Flora Ordinus S. Francisci Tertiaria, uxor Magistri Martini Pellizzari, plagam in manilla inveteratam gerebat, quæ sæpe ei febrem, quæque et mortis periculum pariebat: et simili similis statuae voto recuperaverit sanitatem, et antequam nox adveniret curatam integre plagam mirata est. Zilia, uxor Jacobi de Carpi Induagistri, in febrem una cum filio incidit, qua triduum integrum duraute, ipsa se mortuorum credidit: itaque etiam ipsa statuam istiusmodi vovit, sibi que ac filio perfectam continuo obtinuit valetudinem. Alexander Pigafetta Vicentinus, idem beneficium eadem obtinuit ratione, graviter ex febrī agrotans.

et cerebrum,

manillam, excoriatam

febrim continuam in febribus,

29 Marcus Coldognus, nobilis Vicentinus eum eodem morbo gravem quoque capitis dolorem sustinebat, adeo ut pedibus nequere consistere, vovit pro remedio quoque aureos oblatum se ad sepulchrum Beati: et votum continuo factus est compos. Bartholomæo Baldo Veneto tertiana febrī, quam mense integro toleraverat, mutata in continuam est, varianque identidem formam induens, anterebat medietate fultidem certi aliquid de nobis causæ et remedio statumendi: magno igitur cum labore accessit: sepulchrum Beati, et statuam unius aurei vovens liberam se omni incommodo gavisus est. Bartholomæa triennis filiola Marci de Chiana, civis Vicentini, febrī laborabat vehementi: mater pro filia cantandam Messam et statuam super altari offerendam vovit B. Joanni: ejus merito statim puella convalescit, et cum matre aliisque puellis gratias actura accessit ad templum.

30 Lucia uxor Anzolini Formari, commorantis in hospitio S. Petri, anno MDCXXVII contracta peste in coxa sinistra multis cum lacrymis et devotionis ardore sanitatem postulavit a B. Joanne, argenteam

statuam aureis duobus aestimandam offerens, et subito voti rea fuit. Clemens Garzadorus, nobilis Vicentinus, ex gravi capitis et lumborum dolore lecto tenebatur affixus, quo tempore facta est B. Joannis translatio. Audens autem que vulgo de miraculis ejus et sacri corporis integritate narrabantur, indeque in spem recuperandæ per ejus merita valetudinis erectus, sublatis in celum manibus et oculis lacrymantibus, liberari ab isto malo petiit, ut et ipse posset tam venerabiles reliquias videre et honorare: ipsoque momento sanus fuit. Quo die monstratum populo corpus fuit in lecto similiter decumbentis febrī Cecilia quedam, Thomæ de Oleo Vicentini civis decennis filia, et a frigore febrim committente sic concatenabatur ut nisi ab aliis adjuva pedibus nequere insisteret: quo simili relictu concipiens desiderium videndi Sancti, usque adeo exarsit ea cupiditate, ut morti sibi videretur nisi continuo ipsum posset conspiciere. Quare importunis filii quiritationibus victa mater, adduxit eam in templum, et osculanti sudarium, quod fuerat supra corpus positum, reddita sanitas est.

II AUCTORE FR. BARBA RANO Inauguram,

truncata et insolitam,

brachii ad truncatum: febrim,

caricis, et, processionem,

venit brachii

et lumborum mala,

apostema in oculis,

febrim tertianam

31 Crespina de Venetia, consanguinea Baptiste Lemus, usum brachii dexteri amiserat: sed auditis miraculis B. Joannis, brachium eidem ex cera vovit, et sanum ut nunquam alio brachium sensit. Filius quidam Bartholomæi de Serofa, nobilis Vicentini, ardentissima febrī reductus ad extrema, per utriusque parentis votum de offerenda ad infirmum mensuram cerea statua, sanitatem recuperavit. Antonia de e Lemigo gravi corolis oppressione immobilis jacebat in lecto: vovit B. Joanni cor argenteam cum cerea funali quatuor librarum et subito convalescit. Dominicus de Pilla Presbyter Mansionarius in aula Cathedrali Vicentina, amisso brachii sinistri usu prostratus omni, pars magnitudinis brachium e cera vovit, et usum recepit. Corona, uxor Guilielmi de Mezza, ischiade laborans, pro dolore vehementi totis diebus et noctibus egredat vociferans, et morti proxima, cereæ curis simulacrum vovit, et sanitati reddita fuit.

32 Pascha Zanonis Vertena, commorans in domo Magistri Mari de Cogolo, tumido in latere apostema ferebat durum instar petreæ: ex quo quia graves patiebatur cruciatus, sub conditione cæte abicijus oblationis petiit et obtinuit ut sanaretur. Stephanus de Verona statim atque cereum caput B. Joanni vovit liberatus est ab omni auri tormento, quod ex ea parte auditiva prohibebat. Magister Nicolaus Medicus, filius Magistri Georgi tam intensas febres orosque ex eis caput tolerat dolores, ut mortem sibi leviorē ducens hanc ipse sibi consecutus fuisset, nisi Dei timore prohiberetur: in ipso autem peroxym febrili aliena loquebatur impos mentis. Hinc nocte quadam B. Joannes per visionem apparuit in ornato splendido, cum corona in capite et multis in vestitu gemmis: circa quem in ade Cathedrali tantam concurrentis populi compressionem sibi videre videbatur, ut agre melius sibi alitum posset, quo tandem evictus visus est sibi ex Beato andro. Nicolaus ceream caput ad arcem manum defer, et ch i t r i firmitate liberare. Evigilavit ad hanc vocem Nicolaus, et somnium credidit ex febrili ardore natum: verum sequenti nocte rursus eidem simi in schenate et populi circumdisturba Beatus apparuit, et incerpens cicit: Neglexisti facere, quod dixi, Nicolæ: nihilominus qua mihi singulariter devotus extitisti, ora vœi et voti compos fies. Obstupuit ager animadversus quod sibi sibi tanta in multitudine loqueretur Sanctus, et evigilans ait. Certe ipsius ad me verba audivi: ibo et complebo jussa: quod dum fecit curat fuit.

33 Mattheus Paletronis de Longo, sactor Vicentia habitans, in coxendee eos sustinens cruciatur, quibus die nocteque clamare cogebatur, novendi corporis

corpore,

A corporis etiam in lecto impotens; cum nullis juvari remediis medicorum posset, adjutus est voto quo ceream imaginem ad mensuram sui Beato promisit offerendam. Presbyter Zuvinus de Gardelinis, oppressus subito dolore lateris, neque exuere ipse se vestitus nec collocare in lecto potuit, nisi cum auxilio duorum sanorum qui prompte accurrerant fratrum: quare commendavit se B. Joanni, promisitque supra ejus corpus sacrificium Missæ semel oblaturum se, atque in ejus honorem eleemosynam aliquam largiturum: quo voto emisso, cessavit dolor et ille votivum sacrum postridie sanus letusque persolvit. Blanchera, filia Matthæi Zenari medici, subito quadam vespera videbatur mori, cum nec parentes ipsa suos cognosceret amplius: pater autem humana artis suæ remedia nil proficere videns, accurrit ad B. Joannis sepulcrum, ibique unius aurei statuum vovit, si sequenti die ad filiam rediens eam cum spe videret. Rediit, et sanam invenit, et votum quod voverat hilaris solvit.

B Dominicus, quadrimus filius Benedicti Triveri de Porta S. Petri, collapsus in petram rupto capite moriturus putabatur: sed votum a parentibus de offerendo cereo capite factum, puerum exemit periculo, qui etiam a vulnere brevi convaleuit. Honestæ, uxor quondam Simonis Casolini Vicentini, de sanæ mentis statu dejecta, supra arcem beati corporis collocata fuit, cum illud anno MCCCXII die XVII Aprilis populo monstraretur: et mox rationis usum recepit, oblitque funale cereum, et osculata est sudarium, quod supra ducentos annos corpus sacrum texerat: itaque cum nuru sua filiaque et consanguineis aliis donum reddidit, pleno cum judicio sermocinans; et intra paucos dies omnes mali prioris reliquias sensit abortivas. Gualterus, Martini della Seda, quadrimus filius, ex gravi infirmitate epilepsiam incurrit, ita ut sæpius in die humi sterneretur. Pater vovit curaturum se ipsius Beati imaginem in ejus capella pingendam, et subito rediit puero tranquillitas, mansitque dolens. Elisabetha della Sega, uxor Hieronymi Verhata, nobilis Vicentini, magnis doloribus, qui eam diu nocturne cogebant ejulare, eo deducta ut sæpius velut jam morituræ sacer cereus accenderetur, cum grandem eam ceream imaginem soldorum quadraginta B. Joanni offerendam vovisset, cessantibus doloribus subito convaleuit.

C Mariottus de Tuscania, famulus Domini armigero Pii Novariensis, a rustico quodam d. Valdagnanensi mortali vulnere læsus in capite, ex quo quinque ossicula medici eduxerant, eorundem jussu se parabat ad mortem extremis sacramentis suscipiendis: quod dum fit, qui confessionem ejus audierat Presbyter, consilium dedit B. Joannis invocandi cum voto de offerenda statua unius ducati, alteroque ducto ad ornatum altaris, et armis nunquam amplius retractandis. Paruit vulneratus, et obdormivit, visusque est sibi in Pontificali habitu videre speciosum Episcopum: cui interroganti, Quid hic agis Mariotto? ipse responderat: Lecto decumbo propter vulnus capiti meo inflictum: reposuisse autem Episcopum: Non male tibi erit, coque dicto disparuisse. Expropterea autem Mariottus manum capiti admovit, dolorem omnem sublatum sensit, et sanatum brevi

vulnus est: testatur autem Magister Venciguerra D. humanitus incurabile vulnus fuisse. Puerulus quinquennis, filius Ludovici Lusci nobilis Vicentini, febrim et fluxum vehementem patiens instar tympani intumescit, et quicumque eum videbat brevi moriturum arbitrabatur: voverunt B. Joanni parem puero e cera statuum parentes ejus, et subito remittente se morbi si integram valetudinem intra paucos dies recepit.

D Imperatrix, uxor Pii de Organo civis Vicentini a febre et dolore capitis, quibus duobus mensibus afflicta fuerat, deducta ad extrema, liberata est voto factæ imaginis cereæ ad Beati sepulcrum collocandæ. Camillus de Clericatis nobilis Vicentinus, in e. Alta villa morsus a canicula, gradiendi facultate privatus fuit, et gangrena ad vulnus accedens omnem medicorum vincebat industriam, plagasque ultro etiam alibi aperiebat: eo in statu permansit infirmus a festo S. Crucis in Maio usque ad medium Julii, voto autem cruris cerei offerendi emisso, extemplo convaleuit. Franciscus, filius Bartholomæi Balastrazzi, civis Vicentini, fluxu sanguinis et gravi vexatus febre, atque ad mortis articulum deductus paterno pro se ad B. Joannem voto de cerea suæ magnitudinis statua, vitam servavit utroque malo liber.

E 37 Baptista de S. Paulo, Presbyter Vicentinus febre laborabat continua: ita jacentem invisens quidam f. Clericus suus dixit: Domine, recordare miraculorum magnorum quæ B. Joannes operatur, atque ei te commenda. Recte monuisti, reponit Presbyter, vade ad sepulcrum ibique pro me ora, ut quod facturus sum votum exaudiat. Dum autem orat Clericus, vovit Presbyter pulchram e cera statuum, et sanus a redeunte altero est repertus. Venturinus filius Octaviani Garzadori, similem sibi statuum Beato vovens convaleuit etiam ipse a continua febre, quæ proxima mortis ei discrimen attulerat. Hubertini Barbarani, nobilis Vicentini, filius Joannes, annorum viginti adolescens, ex febre sanam mentem primum, deinde sexto die etiam loquelam et motum amiserat, atque a medicis extra spem vitæ positus, observabatur per plures dies noctesque ab iis, qui accensis candelis exitum ejus prestolabantur. Sed pater et mater moribundi ad B. Joannem converterunt sese, et decem librarum intortitum vovere si in vitam suis sibi servaretur filius: cui mox loquela et sanitas rediit. Testificatur autem est juvenis nescire se quidquam de applicatis toto morbi tempore remediis: quamvis, et rasum ipsi caput fuerit eique applicati columbarum pulli, vivi dissecti: tum cucurbitule adhibite sint, atque per cannam naribus ejus insufflarint sæpius: quin etiam Uctione extrema et frequenti animæ commendatione illum ad exitum præparaverint: tanta erat morbi vehementia.

a Vide Fossum de Vitæ sermonis pag. 211 et 804, ubi videtur proximus Comitibus censeri Gastaldus seu Castaldus, nomen sortitus ab æstuariorum rerum procuratore: proinde, ut in aulis principum Majores-domus, sic in ecclesiis Ediles eo nomine vocati videntur. — b Au confraternitatem forte ea vox Lombardis significat? — c Oppidum est 13 P. M. Vicentium versus Medietatem distans. — d Est Valdagnanum Vicentini urbi ad occidentem intra 15 miliarum. — e Distat hic vicus Vicentia 6 P. M. versus Africum. — f Hæc scribit Barbaranus in suo Zago, et cum vocis Fuscanti ignotæ explicare videtur paulo post subjungens, dum orat Clericus.

NOT. 4

DE B. BENEDICTA ASSISIENSI ABBATISSA ORDINIS S. CLARÆ, ASSISII IN UMBRIA.

Ludovicus Jacobillus *tomo I de Sanctis ac Beatis Umbriae ista habet ad xv Martii* : Re ipsa et nomine Benedicta, Assisii nata; circa annum MCCXIV, teste Waddingo in Annalibus sui Ordinis, monachium sumpsit habitum in coenobio S. Damiani sub disciplina S. Clare, primæ eo loci Abbatissæ : tantaque sanctitatis atque prudentiæ excellentia inter omnes emicuit, ut post mortem sanctæ Fundatricis, anno MCCXXIII eidem sit subrogata Abbatissa, sacras ibidem Virgines miro regularis observantiæ et sanctæ paupertatis exemplo gubernans annis circiter septem, et miraculis nonnullis illustrata eodem in monasterio vitam hanc mortalem deseruit anno MCCXX, die XVI Martii. Corpus ejus paulo post eodem anno mense Octobris, cum reliquarum istie defunctorum Sanctimonialium corporibus, translatum fuit in ipsam urbem Assisensem ad monasterium S. Georgii, ab Alexandro Papa IV, ipsi S. Clare dedicatum : et, sicut ex Marco Uli-

dum per Italiam Reliquiarum cultum, omniaque revocanda ad eum statum, quem vel de expressa sanctæ Sedis licentia vel usu ultra annos centum probato, habebant, nihil circa hanc Beatorum corpora inveniuntur immutasse. Memoriam B. Agnetis Arturus ad XVI Novembris collocavit, B. Amate ad XX Februarii.

Ad quem eundem diem idem Jacobillus de trium prædictorum corporum translatione postrema etiam meminit, rursus collocata dicit in deposito lapideo sub altari sacelli, quod est ad sinistram portæ principalis; atque in margine tabellam erat in capella ecclesiæ prænominate appensam. Beate porro Amate elogium in Februarii prætermisimus, ex II addigo ad annum MCCXX hic accipe : B. Pacificam secuta est Clare neptis, Soror Amata, D. Martini de Corano filia. Eam parentes viro parabant, et vane in hunc finem ornabant. Lacivienti, ut solet, ætati placuit vestium luxus et ornatus nimis, arrisite in insana procerum sublatio. Deluit Clara de consanguineo periculo, a quo ut liberaretur, et Deum potius studeat amare quam homines, exire rogavit. Voti compos facta est : nam cum quodam die veniret ut Claram visitaret, adeo ejus verbis et sancta commota est exhortatione, ut statim seculo libellum remisit populi, nec a consanguinea amplius potuerit avelli. Eam nimio penitentiae rigore infirmam, hydropisi et nimia tussi per annum integrum laborantem, S. Clara Crucis signo manuumque impositione repente sanavit. Cara valde fuit magistrix, ejusque opera sequi usa est in suis languoribus; atque in postremo ei ostendit Christum sibi adstantem, cui Dominus dignatus est semet exhibere spectandum. Note virtutis et sanctitatis post Claram obiit. Corpus ejus conditum est cum sorore sua germana B. Balbina.

et B. Amata : hujus elogium,

Bisipponensi præcitus Waddingus asserit, in sarcophago lapideo honorifice repositum. Mansit autem in choro jam dicti monasterii usque ad annum MCCXXI quando Marcellus Crescentius, Episcopus Assisii, illud transtulit in sacellum, quod est ad dextram majoris Aræ, una cum corporibus B. Agnetis, quæ ipsius S. Clare soror fuit, et B. Amate neptis ejusdem Sanctæ, ubi in honore et veneratione est.

Hæc Jacobillus, quem credimus annum et diem mortis ex propriis ipsius monasterii monumentis accepisse : Arturam autem a monasterio, qui hanc Beatam ad diem XIX Octobris distulit, ad translationem primam respexisse : ubi quam, et specialem illius apud Sanctimoniales ibidem Deo deserentes venerationem hec Beatis adscribi videatur a Rudolfo de Tossignano in historia Reliquiarum Semplicium, et ab Arturo præficto in Martyrologio Franciscano; non tamen ea nobis suffressent nisi eritius publici cultus indicium ex postrema translatione hoc seculo facta videretur posse accipere. Nam quod antea reverenter corpus habebatur in choro, ad quem publica fidelium veneratio penetrare non poterat, dubium adhuc remanebat an Ecclesiæ et Pontificis judicio Translationem primam vel permanentis vel imperantis, Beatis accessita fuerit, an vero privatim tantum honorari permessa : sed dubium posterior translatio tollit : maxime quod Visitatores Apostolici sub Urbano VIII ad ordinan-

Utramque ex quo tempore post mortem matertera superfuisse asserit Jacobillus, et Balbinam ad XI Martii habet sicut etiam Arturus a Monasterio : sed hic unde hausserit, rursus quoque miraculorum præconis fuisse illustratam, non invenimus. Si simili, qua Soror Amate, translatione corpus ejus fasset sub altari locatum, non esset a nobis inter prætermisissos ad illum diem velata : nunc autem satis sit hic dixisse ex Tossignano, quod post annos quatuor ab ingressu S. Clare assumpsit habitum et monasterium Aretii reformavit.

et soror Balbina.

DE B. TORELLO SOLITARIO PUPPII IN ETRURIA

Commentarius prævius.

Puppium Casentini territorii, in diocesi Aretina, oppidum est ex minoribus unum (Terras Itali nominant) manam irrequamque fluvio Arno planitiem modica ex colle undequaque despicens; ad ejus castrum S. Fidelis de Strumis Abbatia, seditionis Italice motibus (ut vultus) incensa vel destructa, transito est post annum Domini millesimum ducentesimum, postquam non circiter seculo congregationi Vallumbrosana aggregata fuisset; a præcipuo illius Ordinis monasterio decem passuum millibus distans; quæ nos emensis pælibus anno 1662 17 Januarii ab admodum Reverendo Patre Domino Sabino de Bonis, loci Abbate, ea sumus humanitate accepti, quam Vallumbrosanorum Patrum studiosa commendatio, sperare jubebat, et ipsius Abbatis Generalis D. Danielis de Sersanis litteræ patentes : ex quarum præscripto continuo exhibita nobis

sunt omnia illius monasterii monumenta, quotquot reliqua fecerat injuri temporum. Atque in his Acta antiqua B. Torelli (quem ex usu Itolorum, propria nomina et maxime diminutiva, qualis passim gaudet usurpare, intus suis truncantium, sic dici suspicamus pro Victorello) anno 1511 publici Notarii manu, ex antiquari alio transcripta egrapho : quæ ipsa illa voce descripsimus, ne qua alio præparandis mora fieri.

2 Ex his autem Actis nam, 3. tom clarè habemus nulli religioso instituto, quod frustra suaderi mirabantur amici, additum Torellum fuisse; ut nihil necesse sit inani illi contentioni misceri nos, quæ Vallumbrosam Franciscanisque decertant, utri sit Ordini ascribendus; Vallumbrosanis tamen plus aliquid in eum juris tribuere videtur, non sola possessio corporis, et quædam voluntaria subjectio inventis circa spirituales directionem ab

B. Torellus solitarius,

90 Abba'e

AN. MCCXX
XVI MARTII
Sunt d. l.
S. Clara in
S. Damiani
monast. 710

moritur
an. 1500
16 Martii.
corpus
Assisium
transfertur
Octobris
proximo.

an. 1602
collocatur
sub aram.

publice
honorandum.

cum B. Agnete,

C

AN. MDCCLXXIII
XVI MARTII
Acta puppii
a nobis
descripta.

A Abbate suscipiendam: sed etiam quod solitarie ritæ instituentia propositum cum ea conferens, idoneum ei proposito habitum ab Abbate petierit acceperitque. Qui quidem habitus qualis forrit accurate describitur num. 21, et multo habet eum Franciscano communis: verum qui hoc sufficere vellet, ut illius Ordinis dicitur fuisse Tertiaris: is, quotquot multipedes suas accinctos invenit, iisdem adscribat necesse est: cum tamen eorum frequentia, qui, nulla ex parte ad S. Franciscum ejusque instituta pertinentes, similem penitentiarum habitum is temporibus suo arbitrato assumebant, et Fratres eum communiter dicebantur, Ordini Franciscano necessitatem attulerit, revocandi a summis Pontificibus postulandi: hodieque adhuc ubique regionum inveniantur Solitarii tati habitus ex Episcoporum indulto utentes: qui tamen nec Franciscanos, se, nec illius Ordinis Tertiaris existimant. Qui vellet auctores pro utraque parte adductos videre, Arturum a monasterio in sui Ordinis Martyrologio consulat: nobis operæ pretium non est eos nominare, qui sola sua, tanto post tempore, asserunt, et quidem alteri parti obnoxia, nihil ad rem conferant auctoritatis.

quibus Ordinis
10^a profes. us

corpus
honorifice
sepultum.

3 Ad nostrum institutum pertinet propius, verum alius legitimumque cultum demonstrare: quem primum quidem habemus in illo sepulchro, quod ipsi constitit Abbas fecit, elevatum a terra; sub quo quicunque introibant, solvebantur a languoribus suis: ut legitur num. 17 quo modo multis stetit annis, in ipsa ut credibile est Abbatis templo. Alius deinde Abbas in alium locum transtulit beatum corpus: credo quod accedentium peregrinorum frequentia monachorum quieti et Officis recte peragendis officeret. Idem Abbas impudare visus est illum subendi sepulchri ritum, bonum quidem gratumque Deo; sed qui penitentiam (ut fere solent totum) in risum abusumque vertebat a vulgo parum religiosa, utroque satius convenientisque dicitur sacrum hoc corpus sub altari, juxta laudatissimum Ecclesie consuetudinem collocare. Quotamvis ex oculis populi subiecto, immo quoque visa est celebratus cultus: quod non impio auctori fuit; quumvis se laudem potius videretur commertus, quod proprium Beato sacrum relectandum vel aptandum erant, ad pedem, ut infra dicitur, Abbatis: in quod credibile est non sine pompa processionali translata sacra lapsa fuisse.

deinde in
proprio loculo
constitum.

4 Post hæc ob varias (inquit Lucas Waddingus) belli, pestis et diuturni temporis vicis situlines ignorabatur, ubi condita hæc sacra Reliquie fuerant, de quarum inventione atque elevatione veteri manuscripta subjunctam eadem manu reperimus observationem sequentem, quam ex Italia Latinam sic retulimus. Nota, quod anno m^occviii die ix Augusti, per gratiam Dei et virtutem hominis ejusdem Religiosi, tunc temporis in Abbacia Puppiensi Priori, cujus nihil nomen e memoria excidit: miraculose inventa fuerint ossa B. Torelli, abditæ sub lapide altaris, quod est in capella ad pedem Abbatis: in qua capella de picta sunt illius miracula in quadra, quod est in dicta capella sub dicto lapide: quæ sancta ossa, ut fertur, illidem occulta fuerint per annos plus quam centum, ita ut nemo sciret ubi man recondita essent. De qua inventione tota Terra fuit laetitia maxima et festiva solennitas; quando manibus Reverendissimi in Christo Patris Elasi edicta fuerunt ex prædicti Altaris quadra, et cum solemnitate reverentia collocata in capsula ad id facta ordinataque, sub dualis clavibus: quæ capsula reposita est intra majorem aliam tribus clavibus observata, de in amato prælati Generalis Valumbrossani et Communitatis Puppiensis; ut patet ex publico instrumento super hæc comerto, per Ser Petrum Antonium Cor. Bonelli Notarium Puppiensem. Quæ capsula cum prædictis ossibus modo sunt intra altare dictæ capellæ: quæ semper appellata fuit et appellatur capella S. Torelli: eodemque tempore,

et deinde
revertum
anno 1607

in novam
arcam
transportantur.

C quod anno m^occviii die ix Augusti, per gratiam Dei et virtutem hominis ejusdem Religiosi, tunc temporis in Abbacia Puppiensi Priori, cujus nihil nomen e memoria excidit: miraculose inventa fuerint ossa B. Torelli, abditæ sub lapide altaris, quod est in capella ad pedem Abbatis: in qua capella de picta sunt illius miracula in quadra, quod est in dicta capella sub dicto lapide: quæ sancta ossa, ut fertur, illidem occulta fuerint per annos plus quam centum, ita ut nemo sciret ubi man recondita essent. De qua inventione tota Terra fuit laetitia maxima et festiva solennitas; quando manibus Reverendissimi in Christo Patris Elasi edicta fuerunt ex prædicti Altaris quadra, et cum solemnitate reverentia collocata in capsula ad id facta ordinataque, sub dualis clavibus: quæ capsula reposita est intra majorem aliam tribus clavibus observata, de in amato prælati Generalis Valumbrossani et Communitatis Puppiensis; ut patet ex publico instrumento super hæc comerto, per Ser Petrum Antonium Cor. Bonelli Notarium Puppiensem. Quæ capsula cum prædictis ossibus modo sunt intra altare dictæ capellæ: quæ semper appellata fuit et appellatur capella S. Torelli: eodemque tempore,

quo inventa sacra ossa sunt, positum eis est hoc D epitaphium.

5 Hic recubant Divi Puppiensis sacra Torelli ossa. pie genna decite Cæliole.

Epitaphium.

Namque arcere potest procul hinc ferrumque famemque;

Et postquam precibus hinc removere suis.

Paullo aliter de hæc translatione Waddingus ad annum 1282. Anno m^occviii, ex revelatione eisdem monacho facta, reperte sunt in Altari, quod S. Torelli nuncupatur, Reliquia, arca et sericis involueris inclusa: translataque sunt, et in honorificum locum decentius repositæ, ex licentia Cosmæ Pazzi Aretini Episcopi (Cosmæ Pastium Ugellus vocat tomo 1 Italie sacræ, et anno 1497 erutum, 1508 translatum dicit ad Archiepiscopatum Florentinum) Generale Prefecto, et gravioribus quibusque Patribus illis instituti viris; Generale Cornaldulensium aliisque præsentibus: de quo publicum conferebat instrumentum rogatus Laurentius Bonelli, Notarius Puppiensis: Ex quo cause sequi videtur, prius illud instrumentum, de inventione ac repositura in novos capsus; posterus, de solenni translationis potius fuisse conditum.

Translatio
secunda.

6 Hinc certum B. Torelli corpus ante annum m^occxxxiii quo historiam suam scripsit Eudorius Laccatelli, iterum esse translatum: sic enim scribit: Hodie corpus ejus positum est in altari satis decore in ipsa ecclesia prædictæ Abbatis. itaque nos invenimus, sacrisque ad illud operati sumus, postero quam illic advenimus die: ac deinde ipsa altare consideravimus ex ceruleo lapide grandiori, qualium in Florentina ditione magnus ad ædificia et templorum ornamenta usus, non invenisse sculptum; sic ut sculptura sit pro frontali paramento (juxta hujus temporis usum toto Italia unice satis frequentem) amplique orali foramine per appositiones clathras, duabus seris clausas, transmittat oculos intuentium ad arcum interioreni satis grandem: cum fortassis, cujus facta est superius mentio. Vidimus autem ad eundem parietem (qui ingredientibus tapellum dexter est et prædictum altare habet) iconem eburneam juxta cornu Evangelii, antiqua simplicitate sculptam, eo fere habitu habitusque colore, quo S. Antonium passum exprimamus in pallio nigro et veste rufa: unde nullam alterutri litigantium parti possit subsidium accedere; mirum cum ei qui describitur in Actis non usquamque conveniat. Ad hæc sacrum B. Torelli caput, argenteæ Hermæ majori inclusum, sumus in sacristia venerati; cujus et Laccatelli mimimè et Waddingus: sed hæc separationem cogitans a reliquis corpore factam ait ab illo Abbate, qui e primo sepulchro corpus transtulit ad sacellum: de quo ubi nihil reperimus.

E
et tertia
circa annum
1570

B. Torelli
icm.

corpus in
repositum.

F

7 Illius autem sacelli nulla nobis mentio facta cum fuerit a Religiosis, credidimus illud vetustate collapsum novæ ad tapellum translationis occasionem dedisse; et fortassis etiam capitis argenteo includendi: neque enim plus quam unius seculi ætat. ætatis, quod vidimus, referret: quibus rebus hæc aliquid afferre potest memoria, diversa manu subnecta ei, quem transcripsimus, libello in hæc verba ex Italia Latina.

In nomine Dei. Amen. die xxvi Augusti, anno 1607.

Maria et ricordum, de mandato admodum Reverendi in Christo Patris,

In inventione
publice et
cuncta

1. mi Arsenii Crudehi de Puppio, in sacra Theologia Magistri, et in presentiarum Abbatis dignissimi Abbatis S. Felis de Puppio. Quomodo processus missus Romam ad suam Sanctitatem, pro obtinenda confirmatione Reliquiarum B. Torelli appareat registratus, et authentice descriptus in ipso Registro Magnificæ Communitatis Puppiensis, F. C. a folio 43 ad 49. et in eodem libro apparent multe littere missivæ et responsivæ ad personas varias, super tali negotio. atque in particulari, folio 110 apparet epistola

ex Registro
Communitatis

A stola talis venerationis : 193 apparet instrumentum translationis sacrorum ossium capitique prædicti Beati : et 208 prima atque secunda pagina apparet Breve indulgentiarum, pro septem annis concessarum a Sanctitate Pauli v. visitantibus ecclesiam Abbatie in die festo B. Torelli : in quorum fidem,

Ego Marianus, olim Petri Mariani de Catanis, de Pupio, Notarius publicus Florentinus et Scriba, et Cancellarius ad præsens dictæ Abbatie, suprascriptam memoriam de mandato admodum Reverendi Domini Arsenii Crudelli Abbatis scripsi et in fidem manu propria me subscripsi.

8 Quæ autem hic citantur publica documento, cum rogatu nostro describenda curasset admodum Reverendus Dominus Sabinus de Bonis, Abbas supra nominatus, atque ad nos Florentiam transmisisset, tanto magis eu doluimus inter manus laicos perisise, quanto certius ex eis doceri poteramus, quo ordine ritique recognita Reliquiæ illæ, et quo tempore impetrata approbatione Romana facta transibitio sit : de quo tamen facere conjecturam licet ex Pontificatu Pii v. qui ab anno MILXXVI initium sumpsit, finem in anno ejusdem seculi LXXII. Festum quoque B. Torelli, ut auctor est Loccatellus, celebratur in ecclesia Eremitorû ipsius, quod est in Avellaneto, mille passus distante a Puppio, sicut invenimus apud Waddingham : quod Eremitorium præfatus Loccatellus inter Ordinis Vallumbrosani in Aretina diocesi enumerat, ad calcem operis.

9 Vitam B. Torelli Lucas Waddingham in Annalibus Minorum refert, stylo mutato ad annum 1282; quo obiisse illum scribit ex Hieronymo Loccatello. Eandem Italice in suam Sanctorum Hetruscorum syllogæ Sylvanus Razanus prius transtulerat, ex vetusto Latino manuscripto acceptam : ex quo uno ante ipsum seculo compendium sumpsit Hieronymus Rodolanius, quod in Bibliotheca Florentina inventum descripsimus. Similes epitomas inveniet lector apud Loccatellum, Ferrarium, Buccelinum et Arturum a Monasterio. Meminit quoque ad hunc diem Arnoldus Hron S. Torelli Conversi et Eremitæ miraculorum gloria clarissimi : quæ verba in Calendario Benedictino transcriptis Doryanius. Ut autem Conversi epithetum falsum ab utraque omissem fuisse mallems : ita vellemus Arnoldus nos docuisset, quæ sint illæ tabulæ Vallumbrosanæ, ex quibus hoc die S. Lætanus Abbatem dedit tanquam in monasterio Vallumbrosæ cultum habeat atque : quod tantum abest a vero, ut ne in monasterio quidem Passianensi, cui fuit a S. Joanne Gualberto præpositus Abbas, ulla ejus reperitur memoria, nisi in cartulariis ratione fundorum ab ipso acquisitorum. Annam mortis Loccatellus millesimum octogesimum tertium circiter assignat; diem tacet : et Beati quidem Ordinis sui asserit commemorari, sed fidem nobis eriguum facit; cum ab Hieronymo Rudolano, Beatorum annuum Ordinis sui elegit studiose terenti, ejus nomen nusquam, nedum gesta, reperiantur : et in ipsa Vallumbrosa frustra de eo fuerit a nobis quaesitum.

ACTA

Ex vetusto MS. Puppiensi.

CAPUT I.

B. Torelli conversio et vitæ austeritas.

Torellus, Pauli filius, de terra Puppii, quæ est Thuscæ provinciæ, in regione Casentina n exitit oriundus; hunc pater, cum adhuc puer esset, instruxit in fide Christi, et ut melius documenta perciperet, ipsum posuit ad discendum. Evasis ergo juvenis sapiens; quare pater lætatus ipsam quotidie instruebat in bonis operibus ac Dei mandatis. Abhorrebat igitur malorum consortia, honorum vero sequebatur vestigia. Cum pater Paulus universæ carnis esset iter ingressus, multo magis

filii Dei servitio inclinat, quousque diabolus sanctificati invidens, illum flectere cepit a bono proposito et ad illecebras hujus seculi fraudulenter traxit. Exorbitavit ergo ab eo, quod inchoaverat, diabolicæ fraudis laqueo irretitus, juvenum consortia subsequendo : et ubi de bona fama universa regio prædicabat, de vanitate ejusdem tenebat colloquium. Videns autem Deus sic esse mutatum, et ab ejus servitio omnino remotum, ipsum, ne periret, retrahere voluit, ex ore demonis hoc modo.

2 Eunte quidem Torello cum quibusdam vicinis ac lascivis juvenibus oblectamenti causa (fit ut omnipotenti placuit) gallus quidam, existens ad fenestram super pertinam, confestim volavit super brachium ejus, terque cecinit, quasi illum excitaturus a somno vitiorum; et cantu edito, unde discesserit, revolvit. Cujus rei admonitione Torellus stetit immobilis, ac stupuit, meditans intra se, quasi divinitus esset admonitus. Proxituit igitur, et seipsum recognoscens relictis sociis, abiit; et Abbatem Puppiensis ad pedes cum lacrymis se projecit : ejus tam celeri conversione miratus Abbas, ipsum hortatus est ut in bono proposito perseveraret. Iterum Torellus ad ejus pedes se projecit, postulans, ut ab eo more fratriculi pauperuli vestiretur. Monachi quidem cum Abbate hortabantur, quod habitum monasticum ejusdem Abbatis sumeret; quo neglecto, ipsum induit, ut poposcit h.

3 Torellus tunc benedictione accepta, clam omnibus Puppiensibus terram egressus, ad loca sylvestria et deserta se contulit. Inflammatus itaque divina gratia, solus ambulabat per nemora; et ubique vox illum reperiebat hospitabatur. Ceterum exquisitis octo diebus dictis locis, tandem ad quoddam immane saxum pervenit, sub quo hospitandi causa receptus est, qui locus Avellanetum e nuncupatur, moraturque ibi diebus octo, herbis et tribus paniculis, quos secum tulerat, vescens, sua deslebat peccata; Deum rogans humiliter, ut sibi veniam de obmissis tribueret; et captus loci statione, ammodum super eodem saxo quandam construere cellulam, in qua, donec viveret, Dei servitio vacare posset. Post dies octo ad Terram d Puppii remansit, propinquos adiit, a quibus rogatus ne more feræ vellet vivere, sed ut aliquam Religionem introiret, renuit quod suadebant, et venditis omnibus, illa erogavit pauperibus; reservata sibi exigua quantitate, qua suam cellulam construere faceret.

4 Reversus igitur ad solitudinem, architectorem, qui sibi domunculam faceret, requisivit; quam edificavit adeo parvam, ut vix illum caperet. Habitatione constructa, emit paululum terre pro hortulo : in hac autem penitentiam egit Dei vir asperum : gerebat enim super carnem coram suæ semitonis, setula adeo horridum, ut illi corpus scinderet; nemine sciente hoc, præter suum amicum, qui fecerat quod haberet. In die quatuor uncias panis, et unam mensuram aquæ duorum cyathorum capiebat. Nocturno autem tempore dormiebat tribus parvis horis hoc modo; constituta namque lectica ex quinque aseribus modicis, illic se conferebat quietis causa : hæc erat longitudo et latitudinis quantum suum corpus : in ipsam miserat spinas inoffensas enim sarmentis, pro pulvinari tenens sub capite duram petram : nec ibi quiescebat, nisi somni gravidine premeretur. Aliquando somnum capiebat in super terram, ut corpus affligeret.

5 Et sic perseveranti demon invidit : cepit enim ipsum vexare tentatione carnali, sibi apprensus in specie pulcherrime mulieris. Torellus autem tentationem diabolicam sic repellerebat : nam corpus nudum qualem disciplina ferrea castigabat taliter, quod cruor fluebat in terram. Aliquoties se jactabat

D
EX MSS.
PUPPIENS.
a vitula
abductus,

galli cantu
moverit ad
penitentiam

habitu
eremiticum
accepti;
E

b

c

d

cyathumque in
scriptum,
F

omni
tentatione
vincit.

in

ad nos non
pervenit

et
eremitorum

Vita apud
quod extitit

An Lætanus
Abbas inter
B. auct.

Torellus,
pater nostro.

a

2X MS.
PUPPIEN.

jejunii ratio
per annos 80.

A in aquam frigidam, ibique tamdiu manebat, quosque frigiditate tremesceret. Sine cibo et potu aliquoties biduo stabat. Barbam et capillos capitis interdum pilabat, ac hujusmodi corporis doloribus superabat corporis tentamenta. Per hujusmodi autem penitentiae severitatem multas incurrit aegritudines, et sic defecit, ut non nisi cutis et ossa remanerent: jejunando enim non manducabat, nisi quatuor uncias panis cum quibusdam herbis modico sale respersis, sine oleo tamen: carnibus autem, caseo vel ovis minime vescabatur. Hanc egit penitentiam triginta annis. Post lapsum trigesimi anni tanta corporis debilitate oppressus est, quod omni modo compassus parumper, sancta discretionis coepit vesci herbis cum sale modico oleoque ac tantummodo unceis quatuor panis in die, et sic vixit annis viginti. Postmodum vero coepit bibere paululum vini lymphati cum manducabat, et vescabatur leguminibus, hanc vitam fecit usque ad mortem, quam obiit octogesimum annum agens.

a Regio quam roricens Arvens, atque a borea inter Ortum et Meridiem fluens, medium intersecat: cui deinde, circum circis montibus, a Nechie in boream fluenti Vado Arivo seu Vallis Arvi respondet planities. — b Waddingus ait: Retulit omnia Abbat S. Fideli, qui bona quaeque sensit; sed persuadere non potuit, ut illius solatii leges subiret: proposuit enim firmiter, ad primam ejusdem Abbatis colorationem de penitentia facienda, eam exercere in Religione Minorum, vel sub habitu Fratrum penitentium, hunc tandem suscepit etc. Hieronymus Radolfanus: Dimittis justitiam aut se religionem mire optare: ut Bachelius ne Waddingo cedere videretur. Abbatem adiens et cultum amittens, cum sese sanctissimo Vallumbrosanorum nostro Instituto devovisset, etc. quanto Locatellus, Ferrarius, Rozzius rectius, quod nudam veritatem, ut in antiquo MS. repraesentat, maluerint lectori sine furo exponere? et habitum ecclésiasticum petitam atque impetratum a Torello ducere, collatum ab Abbate. — c A copia urellanarum nucum, inquit Locatellus, uno saltuario divitiis Puppio. — d Ita Castella, murataque oppidula Itali nominant.

B
An D. Torellus
allicujus
Ordinis,

CAPUT II.

Miracula in vita, potestas in lupos, mors, sepultura.

Hucusque de vita et penitentia sub breviloquio diximus: nunc restat videre, quam cumulata gratia Deus ipsum replevit, dum vivebat in seculo, et postquam sancti viri ad se traxit spiritum. Videns itaque Dei filius hunc sibi tam devote tamque fideliter servivisse, misit Angelum ut illi diceret, quamcumque gratiam et miraculum ab eo peteret, obtineret: et ex tunc illum die quolibet visitabat. Confortatus igitur Dei servus, et divina gratia repletus, coepit illam diffundere, et miracula facere: quapropter gentes devotionem et fidem in eo habere coeperunt.

7 Primum miraculum, quod Deus ostendit in vita pro eo fuit hoc. Quaedam paupereula mulier Puppiensis, unicum habens filium triennem, causa lavandi pannos Terram Puppii egressa, juxta se illum tenebat. Ecce lupo, quem vulgo a Monium vocant, hoc est humana carne vescentem, puerum rapuit: mater autem placenti et voce querula proclamavit, ita ut clamor auditus est usque ad Puppiam. Lupus itaque fugiens, ut Deo placuit, ad cellam S. Torelli pervenit: quem ut vidit infantulum ore portantem, sibi ex parte dei jussit ut illum deponeret: quae audiens bestia rapax, praescripto viri parens, ipsum audivit humiliter, et infantem ad Torelli pedes deposuit, et vercundus abstabat. Tunc ei praecepit ex parte Jesu, quod de cetero ipse nec alius nullam personam de Puppio, nec de curia circumstante, audeat comedere. Lupus autem se illi inclinavit, et in loca deserti recessit. Torellus puero in cellam delato quasi mortuo oravit et confestim sanatus est. Hujus mater miserrima lupi vestigia subsequens, ut saltem illius ossa et panniculos reperiret, tandem ad promitorium pervenit: interrogatusque utrum vidisset lupum, lubentem filium, vir Dei reddidit incolu-

puerum
cripti e dupl
faucibus,

a

et sanum
reddidit matri,

mem, consolidatis vulneribus quae sibi mordaciter praefixerat: praecipitque ei Torellus, ut hoc factum ne cuiquam diceret. Reversa tamen mulier miraculum ubique vulgavit.

8 Quidam Comes b Carolus de Puppio, valde notus B. Torelli, cum sero c carnis-privii advenisset, illi scutiferum cum canistro referto carnibus et pane misit, et cum iret domum d Puppienses dederunt aliqua comestibilia, quae fratri portare. Obtulit ergo quae sibi dederant; ille benigne recipiens canistrum vacuum reddidit juveni: qui miratus quomodo solus tot absumeret uno sero, ait Torello: Quando tot manducabis cum sis solus? Cui frater respondit: Ita, modo sum solus: sed statim aderit socius meus, qui magnus comestor est: extra enim ivit per nemus. Recede, fili, antequam sero fiat. Accepto canistro juvenis abire simulans, in nemore latuit prope ostium, intra se dicens: Hinc videbo si socium expectabit, optabat enim scire, quis foret. Interim Torellus oravit Deum rogans ut socius adveniret. Sic orante lupo accessit, ore aperto ad ostium ululantique. Torellus aperuit, et carnes quae sibi late fuerant apportavit. Postquam lupo filias abedit, adulari coepit servo Dei, pedesque super pectus apposuit, et veluti canis Fratrem lambebat propter suam sanctitatem, et quasi ut plura petere videretur. Cui Torellus: Mi frater recede atque in nemus revertere, ibique jubeo ex parte Christi, quod ex tunc nec tu nec alius cuiquam de Puppio, nec de suo territorio nocere praesumat: saltem quantum aulietur campana Abbatiae: quo audito, caput inclinans abiit. Juvenis autem qui latuerat, ut quid sequeretur videret, miratus recessit, et quae gesta fuerant omnibus enarravit.

b
c
d

lupum
pascit,

E
et ne nocent
jubet.

9 Huic adjiciam duos aquae haustu sanatos. Matriona quaedam Bononiensis, nobilis valde, Victoriana nomine, Alvernam e petens devotione S. Francisci, duos filios secum duxit: et cum ad dictum locum, multa hominum ac mulierum comitiva sociata, venisset, ambo infirmati sunt, et adeo febribus oppressi, quod de salute eorum medici desperarent. Conqueritur mater, sic quod omnes ad fletum movebat. Quaedam mulieres de Puppio, qui ibi aderant indulgentiae causa, relata sanctitate et miraculis S. Torelli, illam cum pueris secum ducant Puppiam, inde Avellanetum profectae sunt. Et tunc dolorosa ac maestissima mater, aegritudine filiorum sollicita, cum fletu ad pedes Sancti se prostravit, sic inquam: Vir Dei sanctissime, ne hodie carissimis filijs orba ac privata remaneam, precor tuam sanctitatem: tibi eos commendo, quod tuae precis efficacia mihi reddat incolumbs, mihi conservet tua mirabilis pietas. Hac lamentabili vociferatione comites movebat ad lacrymas. Tunc humilis Dei servus compassus afflictae et dolorosae matri, cum magno fervore cordis se orationi dedit, sic dicens: Domine mi omnipotens, qui caelo ac terrae dominaris, qui mortem vicisti, qui pius judex existis ac medicus humanae aegritudinis: succurre his pueris: refice, Domine, dolorem matris afflictae, et fidei causa subleva ejus merorem, ac filios libera, qui Lazarum suscitasti, qui caeco nato lanna aperuisti, qui leprosum mundasti, et paralyticum sospitem reddidisti: tu bone Jesu, precor per tuam immensam potentiam, hos matri redde salubres. Facta oratione surrexit, et haustam aquam de quodam fonte iis bibere dedit: quae ubi praecordia subintravit, febris langore depulso, sanati fuerunt, et fons, de quibus fuerat aquam, ex illa hora salutifer extitit felici cuba pressis: potum ejus per plures experti sunt illius libamine liberati.

e
duos pueros
moribundos

F

sanat haustu
aqua.

10 Addam novennis pueri qui ex ore lupi evasit miraculum valde pulchrum. Mulier quaedam, Doratia nomine

A nomine, de civitate Arretii versus Bibienam fiter faciens, filium secum ducebat. Lupus iis obviam iens puerum rapuit : hunc mater clamore prosequitur planctuque miserissimo. Ea die Torellus casu Bibienam accesserat : audito clamore, quinam esset quæsitus, et postquam comperit clamoris causam, seorsim oravit : Domine, qui dominaris omnibus creaturis, cuique parent; te deprecor, quod lupus non habeat potentiam puerum occidendi; tuæ potentie humiliter supplico, quatenus mihi hanc facias gratiam. Oratione complecta, repente sensit vocem de cælo : B. Torelle, tua est exaudita oratio, quidquid de lupo plaret illi iube et tibi parebit. Tunc ille lupo mandavit ex parte Dei, quod puerum statim dimitteret; cui bestia obediens illum ex ore dimisit : homines vero feram secuti paerna referunt quasi mortuum. Mater dolore confecta, dulcissimum filium adspiciens sic lupinis morsibus laniatum, ivit ad medicos. Quibus de huius salute desperantibus, consilio mulierum natum ducit ad Torellum, ibi adhuc existentem; et matris precibus pietate succurrit : lupinus enim morsus sui oris sputo ac saliva conspersit et liuivit, dicens : Domine, qui sputo cæcum linisti, nunc per tuam gratiam hunc libera : et sic puerum matri reddidit incolmem.

B 11 Architectoribus casum breviter dicam : is enim dum B. Torelli cellulam cooperiret, dæmon invidens eum de tecti culmine projecit præcipitem, et gravi casu syncopizavit. Quod vir Dei comperiens oravit cum lacrymis : Domine mi, qui Jonam ex ore piscis eripuisti, qui Moysen de manibus Pharaonis per maris medium deduxisti, Antonium in deserto a violentia dæmonis defendisti, et David de viribus Saul, et Joannem de ferventis olei dolio illæsum exire fecisti, hunc liberare digneris. Et oratione finita surgens, ipsum vocavit, et recuperata sanitate incohatum opus complevit.

12 Mulieris præstigiatae miraculum huic subnectere non erit incongruum. Nam cum quidam juvenis amore mulieris eujuspiam teneretur, nec eam ullatenus posset habere, ipsam præstigiari fecit ab homine artis magicæ perito, taliter quod dia noctuque clamando juvenem semper proprio nomine nuncupabat. Cum pater huic tam enormi infamie remedium adhibere non posset, ad S. Torellum filiam duxit, qui postquam per spiritum cognovit, quod dæmonem habebat, illum adjurans sic inquit : Maligne spiritus, tibi ex parte omnipotentis Dei præcipio, quod hinc recedas : et facto Crucis signo abire eum coegit. Mulier autem, ejecto magnis stridoribus dæmone, pristinae est reddita libertati.

C 13 Agenti Torello octagesimum ætatis suæ annum Deus voluit notum facere exitum suæ : misit igitur angelum talia nuntiantem : Latere, Torelle; nunc adest tempus, in quo debes coronam gloriæ recipere, quam diu desiderasti : nunc munus recipies tuæ poenitentiae exoptatum, et de quolibet præmiaberis labore : exibus de huius seculi carcere hinc ad triginta dies : sexta decima vero die Martii in sede collocaberis Paradisi, inter Sanctos Patres, quorum vitam et abstinentiam secutus, diadema gloriæ meruisti. His gaudens Dei servus poenitentiam duplicare cepit, contemplationi cælestium totus vacans. Cum vero suis propinquaret, post decem dies ad Abbatem profectus est, confessusque ab eodem Communionem recepit, atque Abbati in Confessione, quæ Angelus prædixerat, indicavit. Dato vicissim pacis osculo, rediit ad cellulam, ibique poenitentiam agens asperrimam, prius se ferebat Dominicam passionem. Hic viginti diebus stetit, quibus nihil manducavit, nisi de tribus diebus uno semel tantum, forsitan duas uncias panis : et silentium semper tenuit.

14 Et cum summus vite dies venisset, discipulum suum nomine Petrum vocavit, et illi sic inquit : Fili mi, tibi notum facio, quod Deus me hodie a tua societate segregabit, hodieque meis laboribus meoque peregrinationi finem ponet. Rogo igitur ut conforteris, et in Dei operibus ac servitio perseveres : laudes hominum et honores respice, et cetera huius seculi transitoria, quæ destruant fructus nostrorum honorum operum et mentes a Dei contemplatione abstrahunt; et cum his plura dixisset, quæ Angelus nuntiavit, intimavit. Hoc Petrus audiens egre tulit : Heu! mi pater, quid dices? quid audivi? quid derelictus agam tua bono magistro? quis levamen erit laboribus meis? enim meas tentationes proquam? quis me consolabitur postquam patrem amiserit? Et sic lacrymis ora irrigabat. B. vero Torellus genibus nudis et manibus levatis in cælum oravit : Deus ut preces meas exaudire digneris oro, hanc gratiam servo tuo clementer accomoda quod lupus monitus non possit lædere nec damnum inferre alicui de Pappio, nec de curia circumstanti, saltem quantum auditur campana Abbatie. Emita prece venit Angelus dicens : B. Torelle quidquid in tua oratione petisti, exaudivit Omnipotens : et cum iterum oraret sub silentio, anima ejus adgravit ut Dominum.

15 Postquam taliter quievit, ut populi ad sacrum corpus honorandum venirent, Deus obitum suum manifestare voluit, hoc modo videlicet : omnes namque campanæ Pappii et curie circumstantis illi, per semet, nullius tractu, sonnerunt. Quo miraculo Sacerdotes mirati sunt : tunc memores facti, quod nullus in patria nomen sanctitatis haberet nisi Torellus, propeanter eum populis et feretris ad ejus cellulam confluit; et dum quisque ad suam ecclesiam advehere cupit, oritur magna contentio inter eos. Simil contententibus Abbas cum omnibus monachis supervenit : tum, cum tale videret certamen, sic inquit : Filii mei sic faciamus : quisque Presbyter per semet experiatur ponere eum in feretro suo, et quicumque poterit solus eum mittere, hic ad ecclesiam suam ferat. Tunc omnes Presbyteri his, quæ Abbas proposuit, acquiescunt, et quisque a primo usque ad ultimum conatus ter, suo feretro corpus frustra tentavit inferre : nullus enim fuit, qui vim tantam haberet, quod optata perficeret.

16 Abbas autem hoc videns miraculum sic oravit : Sanctissime Pater, te precor, quod ad Abbatiam Pappii hoc sacrum corpus patiaris alferri, nec me respuas oro, quamvis preceator sim. Hæc oratione completa, illud venerabile corpus intra feretrum suum solus faciliter posuit. Hoc tam evidendi miraculo Sacerdotes mirati, contenti fuerunt : simulque cum monachis et Abbate illud ferant : cum vero usque ad Pappii januam pervenissent, ibi quiescunt. Interim aliud mirabile oculis cunctorum obijcitur : porcellum namque lupus ore gerens inter populos qui aderant, novitate rei stupentes, juxta sacri corporis feretrum attulit, atque ibidem posuit, et confestim ab oculis eorum evanuit. Terram denique intrant Pappii cum corpore B. Torelli ægroti autem confluentes ad feretrum undique tangebant, et de suis languoribus sanabantur.

17 Quidam per annos septem contractus steterat : cum ad tangendum feretrum fuit adductus statim sanitatem recepit. Fuit mulier quedam, quæ sanguinis fluxum sex annis passa fuerat, nulloque medicorum solatio medicari potuit : cum vero vestimenta corporis B. Torelli tetigit, confestim sanata est. Abbas autem sibi constitui fecit quoddam sepulcrum a terra elevatum, et quicumque sub eo introibant languoribus solvebantur : et sic multis stetit annis : ceterum alius Abbas ad alium locum transtulit præfatum beatum corpus : infirmatus itaque dictus

f
alium puerum
a lupo
abreptum.

recepit et
sanat

febro, de
cella sua
lapso,
succurrit.

energumiam
liberat.

de tempore
moris
monius

ad eam se
parat.

D
EX MS
PUPPIEY.
aut discipulo
extrema
monita.

orat pro
Puppiensibus.

E

mors ejus
in iraculoso
can panarum
pulvis
annotescit.

q
certatur de
corpore.

quod soli
Abbati so
permittit
ferendum.

r

intracula
ad feretrum.

A dictus Abbas, qui dictum beatum corpus occultavit, multa passione ac dolore defunctus est h.

EX MS PUPPIEN.

a Hieronymus, quasi etymon datusus hominum scribit, nos rem attentius considerantes, et quia multa ejusmodi vocabula sunt in Longobardis... plane suspicamus hoc quoque ad eis esse; atque quod lupus diminutive Monius dicitur, parvus diabolus; quomodo autem in Belgis infantes terrese colentes, diabolico quoque ab eadem radice formato dixerunt evant mille pek, puerum monium: et vera persuasio in vulgo est ejusmodi anthropophagus lupus vel daemones esse, vel homines daemorum opera in lupum versos: quae opinio eadem in vulgus apud Graecos Latinosque invenerat, testis Plinius lib. 8, cap. 22. Franci hodie ejusmodi longiparou vocant quasi dicant lupus-rave-lli. primam compositi partem sumerates ex invento in Gallia cocahulo, alteram ex patrum una Francis, quam fere cum Belgis communem habebat nostra Brabantorum dialectus war x diceret. — h illic credo sumpti Russici, quod ait, Casentium, cuius caput est Puppium, propeius suis Comitibus habuisse priusquam Florentibus subiceretur. — c Id est vespera ejus die, quae quadragesimali jejunium processit, et u cretium privatione quo cum longuam terram existerent convegnatur, nomen tenet; de quo Melchior Martinus in ethnologico. Tronibus vigilia seu Vespera jejunii dicitur: Cornestellendas Hispani nominant et item cum Francis Italique etiam Carnis-vale. — Id est, mulieres. Donna nunquam Italus non est status honoris: sed discretum sexus, nisi addita pernomine Na-honia, quod ipsum habitum usus autonomasticus ad B. V. Mariam Romanam nostram solum significandam restrinxit — e Hest mons ille toto Apennino asperimus, in quo saepe stigmata S. Francis Jecus impressi, quilibetque aut viderem passuum milibus Puppium — f Woblingus castrum Bithem: eorumque in ea scripturae mulieres Itali omnes cum groupphus tubulus, quomodo Bithem ex MS. acceptimus: distat autem quinque milibus Puppio ad Orientem trans Arnon: ubi Aetio, vero, ad occidentem sita, milibus passuum annuam sedem: hinc vero in ea plura, quae Gerardava dicitur ad mare Tyrrhenum, abest Arctio plurimum miliaribus 70 trans dittonem Senensem. — g Id est, poveri: quod in Italiae xque ab Hispanica et Gallica pronuncia diffinet. — h Quomodo revera hanc et reverentia: muneris causa ad fecit: non ut ex incantatione pulvis: repulsi sub altari, quod foret ut et sacellum ipsum a fundamentis crevit in honorem non patrum, ut in propriam esset.

CAPUT III.

Miracula post mortem.

ADDANTUR hae cetera miracula, quae post mortem fecit. Hoc primum fuit: quatuor enim juvenes, de Puppio Lucigninum a profecti sunt; quod oppidum est in Comitatu Aretii: hinc accesserunt causa mentis segetes. Illi cum in quendam essent agro, una cum quibusdam aliis juvenibus de patria ejusdem Terrae Puppia, ecco lupus nimis inter ipsos venit, atque omnes Lucigninenses momordit: eumque venisset ad hos quatuor advenas eos reliquit intactos, imo omnes afficiebat et lugebat. Cujus rei miraculo stupebant indigenae, quaeruntque ab his, Cur potius nos quam vos pessima fera momordit? Responderunt hi: Hoc adeo factum est, quia habemus S. Torellum, qui pro nobis a Deo poposcit, quod lupus nimis non possit ledere quemquam de Puppio: itaque nobis nullatenus obesset, nec qui se illi devote commendaret. Quapropter multi hoc audentes se S. Torello commendabant, nec postea a lupis tangebantur.

lupus A Puppinesis videtur proci. h.

19 Hoc hominum, quod vero sequitur, mulieris fuit, nec minus mirabile: haec enim de Puppio egestate cometa, cum in planum Aretii visset ad metendum, et da esset cum aliis mulieribus indigenis, et simul in agro metentem, lupus supervenit; et cui prius obviam occurrat fuit haec Puppensis: et dum eam offecisset reliquit intactam absque aliqua lesione: ab hac autem recedens puerum rapuit, qui aliarum dominarum erat. Ipsum auferenti Puppensis sic inquit: Tibi jubeo ex parte mei S. Torelli, quod puerum deponas: ejus procepto lupus obediens illum deposuit, sine minima lesione.

20 Sequentis narratio est, quae processit, non erit incongrua Juvenis quidam Puppensis ad S. Miniatum Toloseli b profectus morandi causa, duos fratres parvulos suum dixit. Eo tempore observatur lupus nimis circa loca S. Minatis, damnumque personis inferebat: his juvenis veritus, ne fratribus lupus obesset, S. Torello eos vocit, quod si a lupo custodiret, annis singulis festum ejus faceret: et quamvis sic vocisset, non tamen debebat eos

uberius plium a Puppensi i juvenis di. h. h.

187705 B. T. cella commendatos hui. h.

mittere extra absque bona comitiva. Vidensque S. Torellus modicam fidem ejus, sibi apparuit in visione, ipsumque reprehendit dicens: Modicæ fidei, quare non sinis fratres tuos ire, quo volunt, postquam illos mese custodire tradidisti? Non credis quod possim tuori a lupo? Hae visione juvenis experrectus gratias ei reddidit, et ex illa hora non surripit amplius de illis custodiam. Et cum hos lupus saepe inveniret, eos lambebat tamquam catulos a parvulo educatos. Hoc miraculo stupebant indigenae; interrogatusque juvenis, cur suis fratribus potius adularetur quam aliis, modum dicitur: quapropter cuncti se B. Torello volebant, qui eos a fera pessima reddidit illibatos.

D

21 Quod hodie adjungam aliquid stuporis habebat. Quidam Senensis, Domianus Estagius nomine, cum in contumaciam sui Comitibus venisset, relegatus, Puppium missus fuit: ubi cum miracula S. Torelli videret, se illi commendavit devote, quod si in pace sui Comitibus rediret, et in sua urbe commorari posset, singulis annis faceret ejus festum; atque ipsum in sua camera pingi faceret. Hoc voto sic facto, non multo tempore post, quod poposcit, impetravit. Recepta igitur gratia, votum adimplere voluit: accessitque pictore, huic dixit: Volo quod mihi pingas quemdam S. Torellum de Puppio, qui mihi gratiam fecit releundi in Statum mei Comitibus. Tunc pictor: Habetis mente historiam? Huic nobilis vir respondit: Non nimis bene. Mitte ergo inquit pictor pro ea, ut sciam effigiem corporis ac habitus, et tum pingam. Fecit igitur litteras Nobilis caussa mittendi pro habitu et figura ejus.

Pro nobili in patria re. h. h.

E

22 Illa vero nocte, cujus sequenti die litterae mittere erant, apparuit pictori Torellus in visione hoc modo, videlicet more fraterculi indutus tunica super carie, chlamyde tectus, pro tegmine autem capitis habebat e calidendum, quod lujusuodi Fratres gerunt; cinctus cordula, discalceatus; inter brachia vero videbatur habere quemdam lupum. Caput autem erat in hunc modum; capilli inter crispis et planos, vetustate tamen cani: frons lata, calva, et plana cum paucis rugis; oculi inter parvos et grossos erantque inter albos et non tralucentes, coloris aetherei et obscuro: nasus neque nimis grossus, neque nimis exilis; attenuatus tamen versus os: cilia cum paucis pilis, raris et curtis: dentes albi, minuti, et densi: aures parvae et exiles cum aliquibus cirris: mentum parvum et recurvum ad os, in cuspidem habens formulam ad modum parvi foraminis: cutis et color vultus inter albedinem et rubedinem, nec nimis carnosus nec nimis macer: loquela vero ejus inter grossitatem et exilitatem; magis tamen ad subtilitatem quam ad grossitudinem declinabat: latus spatulis: corpus longum pedibus quinque, pedes longitudinis unius d spanae hominis: incessus mediocris: intutus inter obscuro et placidum; et stando efficiebatur alacer, amabilis, benignus, et graciosus: manus longae, digiti exiles; brachia adeo longa, quod quando stabat rectus et illa extendebat, tangebatur facile cum manibus genua.

B. Torelli in a. i. n. c. facturus pictor.

formam ejus habitumque

F

23 Haec igitur forma et habitu apparens hic fraterculus, ad pictorem se convertit, et sic, inquit: Fili mi, daret tibi cor e pingere unum Fratrem in hac forma, in qua me nunc vides? Pictor respondit: Utique Domine Iterum Frater dixit: Ita pingas S. Torellum de Puppio, quia ejusmodi ego sum forma et habitu. Et sistit; et his dictis statim evanuit: pictor autem hac visione experrectus mox Dominum Estagium adivit; tum quae in somnis viderat enarravit, ac picturam, quam promiserat, gratis perfecit.

in comiti. doct.

c

24 His additis etiam et decimum septimum miraculum. Quidam notus Puppensis, nomine Jacobus Antonius, existens miles, socius Domini Capitanei Castricani

A Castricani in partibus Romandiolæ f. de anno nostræ salutis millesimo quadringentesimo septuagesimo tertio, quo tempore talis g oppidum oppressabatur magnis febribus, adeo quod fere omnes in eo habitantes erant infirmi, et multi moriebantur, infirmisque omnibus de familia dicti D. Capitanei, dictus Ser Jacobus recordans et humiliter se recommendans B. Torello, fecit votum se celebrari facere unum festum quinque Missarum, in oratorio S. Torelli, ad hoc ut meritis ejus conservareur incolunis : et conservatus est : c. nferensque prædicta cum Notario maleficiorum h, qui erat in lecto gravi febre malatus i : quapropter ipse Notarius, qui vocabatur Ser k Aloysius de Pontevævis etiam fecit idem votum ; et facto votoreliquit eum febris, et statim incolunis exivit de lecto, intercedente B. Torello.

25 Ego S. pphicus olim Ser Francisci Stephani de Morandinis de Puppio, partus Casentinae districtusque Florentini, Imperiali auctoritate Notarius, superscriptam exemplam ex quadam copia l manu Ser Francisci Ser-Angelis de Lupaccis de Puppio transumpsi et copias, nihil addens vel minuens quod sensum mutet, vel variet intellectum, nisi fuisset error calami aut visus incuria : anno ab Incarnatione Domini milii indictione xv, et mense Februarii, Tempore D. Philippi Joannis de Florentia Abbatis Monasterii S. Fideles in Puppio.

a Russius Lucigianus Comitatum vique ne Papparscia scribit : an Lorenzianum quod obiquanto minus Pappam quam Veritas distat? — b Il est, Testimonium : est autem oppidum S. Marcelli inter Florentium Passanque dicitur, haud longe a meridionali Arni ripa, qua in eam fluvius Elva meuerat : a Puppio autem abest passuum milibus minimam quadragesima. A tanta illud oppidum quod tabula exhibet a Teutonibus cognominatur et non viciis ulipus inter Veronam et Pappam, quæm videtur viciis auduisse in transitu nominari. c Et vir ornatum cupit, et quidem multobris fere significat antiquus : sunt qui oppidum erum interpretentur. At hic vultus pro turto superne plano quito in icone cultuans. Wadilicus Galienum cuspidis, inquit, gerebat in capite, secundum antiquum morem sporamiliam Terii Italibus segetorum : videturque quædam turto intelligere, quod quatuor superne cuspidibus avatur, quod dicitur Clerici : quod longe ab humilitate Torelli, existimo abfuisse. — d Spanna in legibus Francorum, apud Matthiam Macellum, idem quod Graecis Gallicisque syllaba, spatium inter pulchra et minimam digitum extensus, vade et nomen trahit apud omnes, qui communibus cum Teutonum lingua utuntur radicibus, quales Longobardi facere spatium erum extendere est. — e Italiam est pro auderes? — f olim Flaminia ad mare Adriaticam inter Divulius Veronensem et Vrbaniem — g Italiam est pro oppido nominata, vix eorum nomen memoria non occurrat, in quo tum Papparscia de pressili erum dicitur : tum in Proponum hac distellat Alantestis, Pontificis et Mediolanensis Ducis jus dicitur erum, eumque cum Gubernatore generalis Consecratorisque status ecclesiastici titulo, oblinat Paulus Medallus, ante beatitudinem a Paulo II Forthensium creatus. — h In hoc nomen videtur : quæm tunc in castris viciniam Auditerum castrum notantur. — i Il est, quodam phivus italis Gallicque locum, notat, undate. — k Et hoc a Lombardis vir est, formam significans, quæ etiam hodie Fratres Belgasque vultur : vultus hinc illis putatur aliquot familia antiquæ cum hoc presilio nominata : cognominatum autem Augustus hoc habet a ricu decem milibus Florentia ad tractum theato, ad eundem fluvium, quod dicitur dicitur, in hunc sufficere. — l Hunc factum suspensum erum annum (1597) occasione inventi corporis, primo compluribus post erum annorum aetatem jam fere consumpta.

COMPENDIUM VITÆ

per Hieronymum Badiolabum Monachum Vallumbrosanum

Ex MS. Bibliotheca Medicea Florentina.

Torelli Pappiensis, cui fuit pater nomine Paulus, vir epidelem præclarissimus fuit. Hic itaque cum natura docilis existoret, eum pater non solum litteris erudi, verum bonis artibus et optimis moribus institutusque instruxit : que omnia nihil animi molestia expellere satagebat. Ceterum patre defuncto, malorum aequalium congressu et consortio, a virtute proclivem ad lasciviam animam induxit ; et ejusmodi puelle amore captus domum universum, ut dicitur, in ludis ducere, oculis passere, et paulatim ad pejora labi cepit : quæna Dominus Jesus, qui vult omnes homines salvos fieri, ea de-

monis faucibus eripuit. Cum, ut diximus, cum lascivis adolescentulis diem integrum in ludis per cando duceret, gallus e fenestra quam in brachio ipsius prosiliens ter cecidit : inde ab illo devotus ad locum suum rediit.

2 Torellus incredibili stupore percussus non quibat animo satis discernere, quid hoc prodigii vel portentii afferret. Demum plurima cogitanti et animo revolventi, Christi Jesu gratia illustrante, succurrit hoc solum ; salutem omnium suæ prospiceret : ad quod ex animo expressendum gallus ipsum divinitus excitaverat. Ex quo domum suam sociis relicta properans, rem suam ex sementem et pauperibus et affinis divitiis curavit : inde ad S. Fidelis monasterium, Abbatem Dominicum, virum religiosissimum, consulturus abat, eique ordine omnia narrat : seque omnibus posthabitis, aut Religionem hinc optare et secum esse, secumque, ut dicitur vivere. Laudat Abbas admiratque fortitudinem animi sui, eumque instruit, ut mandata Dei omnipotentis teneat observetque, Torellus deinde ipsi sua peccata et admissa humiliter (ut Catholicis Christianis mos est) per Confessionem patefaciens, et ab ipso sacratissimum Corpus et Sanguinem Jesu Christi accipiens devote, cum sua benedictione et missione recessit : inde vero eremiticam duxit vitam.

3 Per quem Deus multa egregia facinora et miracula, dum ipse beatissimus vitam hinc vixit, operatus est ; ut in sua historia manifeste declaratur : et post etiam a viris fide dignis accepimus et propriis insuper oculis vidimus scire ; ex quibus multis unum huic opusculo inserere utile arbitror, quo quisvis percipere possit Sanctus, omni tempore et ætate, Jesu volente, miracula operari. Est enim quoddam genus luporum tetrum ac crudele, quod vernacula lingua lupos hominios, a quia homines vorant, dicitur, quorum Plinius in naturali historia meminit : unus quorum, cum juxta oppidum Pappiense paucum quendam crudeliter invasisset, et multi hinc inde ex oppido voce, clamore, canibus enim, ut interficerent, insectantur, forte pater B. Torelli turgurum iter habuit : quibus clamoribus et ululatibus mulierum, præsertim matris, exitus vir horribissimus, fenestra, aperiens, inde, ut paucum laceratum et seminatim a morte liberaret, extra exiens, lupo, ut ipsum dimitteret, et demerque necni noceret, imperavit. Mox crudele animal divina virtuti parens jussu viri beatissimi inique et inhumaniter laceratum, F deposuit ; et deinde feritate posita, quod inquit est, cum beatissimo viro, ut agnus mansuetissimus vivere voluit ; assuetus de die errare in sylvis, et rursus sera nocte ad limina nota redire. Inde aliud miraculum, quod, brevi ad Dominum Jesum oratione habita, paucum incedentem, videntibus qui adorant omnibus, matri reddi curavit.

4 Insuper viri Dei virtute Jesus Dominus nos ter, non solum Casentini provinciam, verum et alia finitima loca ab ejusmodi feris moribus et luporum talium ferit de servavit : et in hoc Scripturæ sacre locus datus est ; Mali bestia non ascendit terminis vestros. Qui tandem octogesimo ætatis sue anno, omnium cultu religionis et Christi Jesu de v. n. missis peracta, spiritum feliciter efflavit : eujus corpus sacratissimum nullus ex humani generis potera (cum multi viri Religiosi per eundem fecissent) præter Pappiensem Abbatem vultur : quod quidam ex turguro, ubi dormat, Pappium usque honoribus deferentes venerabili sepulture, ea die multis per eum a Jesu Christo cõtense morantibus, viri religiosi tradidit. Anno ab Incarnatione Christi Jesu secundo et octogesimo, n. p. ducentesimo et millesimo, de limo optimo Kalendas Aprilis

a Ina montibus, vide dicta superius ad cap. 2. num. 7. ubi et locum Pappi dicitur quæ est de Ipeanthropis

f
g
auxilium
contra felices
inocentium

4
i
k

fides Notarii

l

error calami aut visus incuria

Lucigianum
oppid.
S. Marcelli Te
deschi opp.

collendrum

spacia

Romandiolæ
ab h. d. suffio
rubaci

Ser honorifica
appellatio

B. Torelli a
v. d. i. v. v.

D
EX MS
PEPPIEN

ad eremiticam
conversio,

miraculi

a

F

more

6. 35. 4

DE B. HERIBERTO EREMITA IN COMITATU NAMURCENSI.

XVII MARTII
Balotus
Herbertus
Sanctus,

Celebrant Heribertum eremitam hoc die Raissius, Fisen et Willotus qui isto habet: In silva Marlagnua prope Namurcum S. Heriberti eremite. Honorant et alii duo cum Sancti tituli. Hic dies ejus venerationi videtur assumptus, quod S. Heribertus Archiepiscopus Coloniensis, hoc die colatur: imo apud imperitum vulgus habitus unus idemque, et ille Archiepiscopus, cujus corpus asservatur in monasterio Tuitiensi prope Coloniam, et hic eremita, cujus corpus in agro Namurcensi exstitit. Raissius asserit non improbabili conjectura dici posse, quod exierit circiter annum MCCX, tempore Philippo Nobilis Comitis Namurcensis, ut sibi per litteras significavit Egidius du Mouin Societatis Jesu, qui Sacrarum perantiqui Comitatus Namurcensis magna cum diligentia ac studio elaboratum secundo in lucem emisit: et in hoc Sacrarum eundem S. Heribertum eremitam celebrat. Idem Egidius du Mouin, sive Monicus: conscripsit Historiam Sanctorum Namurcensium, sed hactenus ineditam, et cap. 20 agit de S. Heriberto: ex illa sequentia duntaxat.

2 In salto Marlagnua Comitatus Namurcensis oratorium est, parvum quidem, sed egregie ornatum, in honorem Deiparæ Virginis Dea consecratum, non procul a pago qui vulgo le bois-Villiers dicitur. Hoc loci assidue residet religiosus ex monasterio Molinensi Ordinis Cisterciensis, qui ejus curam sedulam habet. Asservatur in hac eremo corpus cujusdam Sancti, cui nomen Heribertus sive Heribertus, in feretro, quod post altare elevatum est, decenter reconditum. Veritatis indaganda percupidus, locum prefatum adiit, contuli cum præmemorato Religioso, qui Sacerdos est, vir honestus et proæctæ utcumque ætatis; quidquid ibi habetur litterarum inspexi, perlegi, quædam etiam exscripsi. Atque his omnibus

ita peractis, cognovi eum fuisse austeritate vitæ et morum sanctitate celebrem: (cujus res gestæ temporum diuturnitate vel hominum incuria perierunt) qui in ea solitudine vitam eremiticam duxit, ibidemque beato fine quievit, et dormitionis locum accepisse dicitur in sacello, quod in honorem beatæ semper Virginis Mariæ ædificarat Balduinus Namurci Comes ac Constantinopolitanus Imperator. Ita habet manuscripta tabula, quæ in prefato sacello ex pariete dependens, continet quidquid de hujus Sancti vita et rebus gestis arbitrator uspiam extare. Cum Antonius Havetius primus Namurcensium Episcopus loculum S. Heriberti in Marlagnua silva visitaret, eo aliquantulum inspecto, nihil aliud quam Sanctos non esse inquietandos, et populum in sua erga eundem Sanctum devotione relinquendum esse, dixit. Nullum particulare extat de hoc S. Heriberto Officium, nulla propria sit ejus commemoratio: magni tamen meriti fuisse Sanctum, et in hisce partibus celeberrimum, ubi nominis ipsius adhuc frequens in baptismo impositio, evidens est testimonium. Porro vestium quedam S. Heriberti reliquæ, quæ in Cathedrali S. Albani Namurcensi ecclesia habentur, videlicet de panno cervicalis ipsius, ejusdem chirotheca et calceus unus, utrum hujus sint, vel ejus qui Coloniensis fuit Antistes, aut etiam partim hujus partim illius, studioso antiquitatum indagatori discutiendum relinquo. Hæc Egidius Monicus. Ceterum Balduinus II Imperator in Belynum reversus, Comitatum Namurcensem sibi debitum obtinuit circa annum MCCXXXVII. Num post oratorium ibi a dicto Balduino extractum, fuerit Heribertus, an vero occasione sancta ejus vitæ et passimi obitus fuerit oratorium excitatum, non liquet.

vita olim
ibi in eremo
peracta:

reliquæ
Namurci,

tempus quo
vixit.

Marlaguæ
corpus in
oratorio
D. Mariæ:

XVII MARTII.

SANCTI QUI XVI KALENDAS APRILIS COLUNTUR.

SANCTES Josephus ab Arimathia, Hierosolymis,
 S. Dionysius,
 S. Januarius,
 S. Nonna,
 S. Cyriaca,
 S. Victorina seu Victorinus,
 S. Maria,
 S. Alexander Episcopus,
 S. Theodolus Diaconus,
 S. Nicander,
 S. Theodorus,
 S. Artemius,
 S. Sisianus,
 S. Pollio,
 S. Crescentianus,

Martyres
Nicomediæ.Martyres
Romæ.

Sancti Martyres Alexandriini.
 S. Ambrosius, Diaconus Alexandriæ.
 S. Agricola, Episcopus Cabillonis in Gallia.
 S. PATRICKUS Episcopus, Apostolus et Primas
 Hiberniæ.
 S. Gertrudis Virgo, Abbatissa Nivelis in
 Brabantia.
 S. Vivendia Virgo Coloniae.
 S. Williburga Virgo in Anglia.
 S. Paulus Martyr in Cypro.
 S. Theosterictus Confessor apud Græcos.
 B. Julianus Urius, Patavii in Italia.
 B. Thomasellus Perusinus Ordinis Prædicatorum.

PRÆTERMISSI ET IN ALIOS DIES REJECTI.

Sancti Antonii Translatio Constantinopoli in
 Gallias ad Archimonastrum Ordinis Anto-
 niani hoc die refertur a Saussayo in supple-
 mento: nos de ea fise

xvii Januar.

S. Bathildis Reginæ translatio, tamquam in mono-
 sterio Kalensi celebranda, notatur a Saussayo: ip-
 sum ejus festum recolitur

xxvi Januarii.

Milo vi Abbas S. Mariani prope Altissiodorum hoc
 die abisse e vita hac mortali dicitur apud Robur-
 tum Altissiodorum in ejus Vita. De eo egimus inter
 Prætermissos ad diem

xv Martii.

S. Hilarius, Martyres in Aquileia, referuntur hoc
 die in Martyrol. S. Hieronymi et
 S. Largus, apud Notkerum. Dedimus precedenti
 S. Tatianus, seu Titianus, die Acta quinque Martyrum Aquile-
 S. Catonus, lensium, et diximus ex Datiano
 seu Eatonus, Diacono videri varia nomina Titiani,
 S. Datianus, Catoni, Eaton, Dativi formata, et
 sive Dativus, alimunde Jocundum adjectum, qui solus
 S. Jocundus, est in Martyrol. Parisus excuso.

xvi Martii.

Consule dicta
 Eugenius, Martyres Nicomediæ, referuntur in
 Pamphilianus, MSS Ultrajectino et Trevirensi
 Castor, S. Martini, Ursardo Parisiensi
 Serenus, S. Germani et Marchiani, et
 Florario Sanctorum, itra apud Grevenum. De his
 egimus xvi Martii.

Cassiodorus Senator, Theodorico et Athalarico Os-
 trogothorum Regibus in Italia carissimus, et scriptis
 inelytus anno dxi solus Consulatum gessit, et dxi
 adhuc vivebat nonagenario major, in suo prope Scyl-
 litanum urbem in Calabria monasterio; quod extru-
 xerat, et refertur optimis libris bibliotheca ditaverat:
 qui Sanctum diceret et ecclesiastico cultu hoc die pro-
 poneret venerandum, primus repertus Hifordus in
 suo Martyrologio.

S. Patricius, ut Episcopus Nolanus, ex illius tabulis
 hodie occurrit apud Ferrarium: sed Ferdinandus
 Ughellus tom. 6 Italiz sacre merito ambigit an non
 gratis appositus sit Patricius inter Nolanos Antis-
 tes in Diptychis, et confusus cum Hiberno præcipua
 devotione in ea urbe celebratus.

Patricius de Patriciis, alter primorum B. Bernardi
 Ptolomæi sociorum in fundanda Congregatione Oli-
 Martii. T. II.

retana, hodie refertur a Bucelino ut Beatus: an et
 quo jure talis habeatur colatur a suis, necdum cam-
 perimus.

Gobhannus Episcopus, Primus a Colgano refertur ut
 Tigernacus Presbyter, S. Carthagi seu Mochmille
 Faltigerna Virgo, discipulus, filius Nessari et
 Conchenna Virgo, cum duobus Fratribus Sanc-

torum Albo adscriptus, in Marini scilicet Gorman
 martyrologio: in quo et duo sequentes Colgani pr. ele-
 rii, nobis ignoti. Postrema ex antiquiori Tamlaetensi
 est, de eoque, ut Sancta et S. Munna seu Mundi so-
 rate, agit illic; nos aliquid certi de cultu requirimus.
 Becanus Solitarius a S. Cumine, apotogeticam in con-
 troversia Paschatis epistolam scribente ipsi et Abbati
 Hiensi ceterisque Hiensibus monachis anno dcccxxxi,
 vocatur carus carne ac spiritu frater. Sanctum
 Colganus nominat ex Tamlaetensi et Mariani Ger-
 mani Martyrologis.

S. Nessanus Presbyter, velut Corengiensis Patronus,
 hodie proponitur a Colgano ex Hibernicis Martyro-
 logis, in quibus eadem putat alius quoque dies assignari:
 sed propter plures synonymos nihil certi posse
 de eo profecti, nisi quod S. Barri Corengensis disci-
 pulus fuerit, eique ecclesiam suam subjecerat, de quo
 xxv Sept. Præcipuum cultus argumentum petitur ex
 S. Enquasi necdum vulgatis opusculis, Festilogio
 videlicet metren et libello Lituanicum, in quibus in-
 vocat septem et decem Sanctos Episcopos ac septi-
 tingentos servos Dei qui cum B. Barri et S.
 Nessano jurent Corengue. Erat fortasse cum inven-
 tus actus certus aliquid dici poterit.

Arnikius Ord. Præmonstratensis Averbodii, mira-
 culis in vita clarus, que coetus et Joannes de Eppa,
 S. Lamberti Leodiensis tunc Primus, majore ex parte
 scripsit: anno 1238, anno 30 post mortem Arnikii,
 creatus Episcopus Leodiensis: ex quo aliisque Vi-
 tam collegit Nicolaus Hophelundus, sive ab Alta-
 terra, ejusdem Ordinis Muldeburgi in Zelandia Ab-
 bas, et ubique cum titulo Beati, inseruitque Chroni-
 cis Beatorum Canonorum sub sancta Præmons-
 tratensium observantia diligentium, mehoatis e
 se anno 1294 et 1330 absolutus. Habemus inde eam
 descriptam, et libenter hoc ducimus, si memoria ip-
 sius aliqua Evertholia superstes certus nos redderet

de antiquo cultu : sepultus dicitur in fossa fabrefacta in dicti claustris ambitu circa dormitorium : quod ideo addimus si forte aliquando postera reliquias ejus requirant aut inveniunt.

Paula Malatesta, Joannis Francisci Gonzagæ primi Mantuanorum Marchionis uxor, in eo quod fundavit Mantuæ Corporis Christi canobio Sanctimonialem induit, et virtutum maxime exemplum relinquit, hominem exiit anno 1449 : merito laudata a scriptoribus Ordinis Franciscani : sed non Beatis accensenda, nisi permissu Ecclesiæ quem uoluit expectare Arturus tom in Martyrologio quem in suo Gynæceo : ubi etiam habet.

Juliam Virginem in Thebaide, } quarum ista S. Euliviam Virginem Panormitanam, } praxie magistro, ad xiii Martii a nobis illustrare nullis alius Sanctorum fassis abscripta reperitur : hæc Ordinem Mantuorum ab anno 1549, quo habitum induit, raræ virtutis exemplis ornavit : sed nullo ut putamus cultu adhuc honoratur, ac ne supplicatum quidem Romanæ Sedis pro eo obtinendo esse hactenus mandavimus.

Agricolaus Navenensis Episcopus, et Conf. univirsus illius Ecclesiæ catalopus ignotus, in solo MS. Florario hoc die nominatur, et forsitan loco S. Agricolæ Cubillensis qui hoc die colitur.

Conradum monachum Claravallensem, filium Henrici Bavarice Ducis, Chrysost. Henricus recte distinxit ab altero ejusdem nominis et Ordinis Villavivensi Abbate, cum quo confunditur a Hone aliisque propterea quod hic sit in Claravalle sepultus, iste Barrii rediens Hierosolymis progreccus obierit : uterque distinguendus ab istis, qui Ecclesiæ indulgentie Beati vocantur : quod auctores isti eosque secutus Bucherus non faciunt.

Jacobus, ex Abbat. Maitrosensi Episcopus Glascuensis, Beatus hoc die indigetatur a Dempstero in Menologio Sæculo : fideliter nobis auctore opus est.

Michael de Albertis, Ordinis Minorum, hic ut Mar-Melchior Flavins, } tyr anno 1577 ab hæreticis Joannes Cuzernus, } oratus in Gallia, iste ut Thobise miraculis clarus post mortem pie obitum anno 1566 Beatis univirsantur in Martyrologio Franciscano Arturi : præter Urbani viii mentem, nullo quod sciamus Apostolica indulto in eorumdem firmam limitatum, Primus vero B. Humilitatis Tertiariæ, cujus Vitam dabimus 19 Martii, instructor fuit : quod utem ut Beatus colatur nullo potuimus iudicio Florentia deprehendere.

Collegius Diaconus, } Martyres Alexandrini referunt Rogatus, } tur hoc die in nonnullis MSS. Saturnus, } item apud Grevenum, Mauro-Dionysius, } tyrum, Canisium. De iis et pluribus sacris agunt uti xviii Martii.

Quintus, } Martyres in Campania, memorantur in Lucennus, } MS. Canisiani monasterii Carmeli-Victor, } tani, MS. Florario, item apud Greven-Maurus, } nam, Maurolycum, Canisium, Nos de iis et aliis agemus xviii Martii.

Aprilis, } Martyres Nicomedienses relati in dicto Servulus, } MS. Carmeli Coloniensis et apud Grevenum, Maurolycum et Felicium, coluntur xviii Martii.

S. Adrianus Martyr hoc die est apud Saussium in supplemento : qui existimat potius esse diem communis cum S. Landoaldo exceptionis. Nescimus quidquam de ipso agi hoc die Gumbavi : et diem exceptionis fuisse viii Kalendas Aprilis constabit ex S. Landoaldi Actis xix Martii.

Olympiadis passio sub Decio Imper. inscripta est et } Martyrol. MSS. Florentinis et alio Maximiani } ubi excuso. Maximus alter ab aliis dicitur. Coluntur ombo xv Aprilis.

Quiriacus Episcopus Hierosolymæ passus refertur hoc die in MS. Martyrol. Barberiniano, Augustano, Aquagrænsi, Labbano. Videtur S. Cyriacus esse inscriptus Martyrol. Rom. iv Maii.

S. Regine elevatio corporis apud Dononum ; hodierna die celebris est, teste Molano in Natal SS. Belgii : festum ejus agitur i Julii.

Colonus Presbyter, } Herbipoli colendi referuntur Totuanus Dianus, } u Canisio, Galesino, Hione, Burelino, Dempstero : vix dubitamus quin sint Colomanus et Toknanus socii S. Kiliani, de quibus ogendum est nobis viii Julii.

S. Alexius homo Dei, totum pene hujus diei Officium apud Græcos occupat : est Senatoris Euphemiani filius, qui Romæ colitur xvii Julii.

S. Regine elevatio reliquiarum apud Flaviacum monasterium in Aeduis memoratur a Saussayo. Est hæc Virgo et Martyr, cujus dies natalis incutit in vii Septemb.

S. Gummari Confessoris Translatio Liræ in Brabantia apud Molanum, Saussayum, aliosque : colitur præcipue die xi Octobris.

S. Angadriinæ Virg. Translatio Bellovari hoc die celebratur juxta Vicentium Bellovac. Ferrarium in catalogo, Saussayum in supplemento : natalis xiv Octobr.

Gertrudis filia Henrici Barbatii et S. Hedwigis, monasterii Trebiviciensis in Silesia ob ipsa anno 1203 funditi Abbatis hodie Beatis annoveratur ab Henricus et Burelino secus Ferrarium, qui turpiter vore canobium istud prope Trevisas collocat, nobis de ullo ejus ibidem cultu nihil lectum vel auditum : de matre ejus ibidem defuncta et cultu Sanctorum honorata ogendum erit xv Octob.

S. Maria ancilla cujusdam Tertulli, quæ ob fidei Christi plurima tormenta perpessa est, memoratur hoc die in Martyrol. Notheri, Bedæ excusi, Canisii, Galesini, Tannii Salazarii et aliorum, in Romano et aliis Martyrologiis i Novembris.

Lazari justi resuscitatio commemorationem hoc die habet in Græcorum Mense : de eo ogemus xvii Novembris.

DE S. JOSEPHO AB ARIMATHÆA HIEROSOLYMIS.

§ I Cultus hujus Sancti Ecclesiasticus : elo-gium ex Evangelis et Traditione.

Særtum decimum Kalendas Aprilis Orbitur Romanum Martyrologium ab hoc, tam noto Evan-gelisticis, quam aliis fere omnibus Martyrologis ignoto Sancto ; et hæc ei recitat : Hierosolymis S. Joseph ab Arimathæa, nobilis Decariensis, discipuli Domini, qui ejus corpus in cruce depositum in

monumento suo novo sepelivit. Absuerunt quidem etiam hæc a primi ejusdem Martyrologii, jubente Gregorio xiii recogniti, ratione : sed a Vaticana Basilicæ Canonis, qui hujus Sancti brachium asservavit et memuriam duplicis Officii cultu honoravit, admonitus præfate recognitionis auctor Baronius, omnino decens esse censuit, ut ecclesiæ, toto orbe Christiano præcipue usum ceteræ, quibus erat Romani Brevium ordo tenendus, quoadmodum sequerentur : et illius judicium probavit Apostolica

sub Sixto ▼

A Apostolica sedes, quando anno MDLXXXV Sixtus Gregorii successor suo jussu recognitum iterato Martyrologium, et ab ei roribus nonnullis expurgatum, denno typis subjici permisit, priori editione suppressa. Quod autem dictus auctor nullum aliud vel prælo cæsum vel manu scriptum habuerit Martyrologium, ex quo ea sumeret, indicio sunt ejusdem notationes ad hunc diem; in quibus aliud de Josepho non reperitur, quam Evangeliorum loca de eo citata. Sane in ipso Basilicæ Vaticanæ archivio asservata Martyrologia (quorum credibile est ibidem usum ante impressionem fuisse) nusquam meminerunt Josephi: sunt autem perantiqua et breviora dno, et recentius trium circiter seculorum alterum, idque prolixum atque ex Usuardo Abbat. et alius compilatum.

2 Servatur in eodem Archivio catalogus sacrarum reliquiarum, de quo supra fecimus mentionem, cum S. Longini brachium se nobis obtulisset; in quo Catalogo hæc erant annotata. Brachium argenteum, forcipem manu gestans, in que asservatur sacrum brachium S. Josephi ab Arimathia nobilis Decurionis, qui corpus Salvatoris nostri ex cruce deposuit. In plintho basis sunt insignia Capituli diocæs Basilicæ: confectum totum argenteum sub Clemente VIII Pontifice Maximo in Visitatione. Nempe prædictum brachium, cujus simplex memoria reperitur in inventario anno MCCCCLIV, biennio post in simili inventario aliisque duobus annorum MCCCCLXVI et MCCCCLXXXIX sic notabatur; brachium S. Joseph ab Arimathia in argento cum tenebris in manu de argento Verum anno MDXXXVI in Borbonica urbis expulsa clade, argento spoliatum ipsum quoque brachium est, ejusdemque demceps in ligneo tabernaculo seu vase asservati memoria ad annum MDI. et MDLXXXI invenitur.

B Similiter cum S. Longini brachio istud quoque esse ex Oriente allatum verosimiliter possumus suspicari: et simili suspitione motum Baronum attribuisse ejus vel obitum vel cultum Hierosolymis, ubi Senatorio in ordine enuniasse Josephum ex eo Cornelius a Lapide, scribens super Mattheum colligit, quod iste sepulcrum, adeoque et locum habitationis habuerit: etenim qui Senatores Romæ, in municipiis dicebantur Decuriones, uti apud Marcum Latine legitur. Græce autem βουλευται. An similes ejusdem S. Josephi reliquæ, in Leodiensium alicunde allatae dicebantur, et die XXI Februarii cultæ, occasionem dederint auctori Martyrologi, Leodiensibus typis anno 1624 excusi, ipsum ad talem diem referendi non possumus dicere, Diem martis Græci xxxi Julii crediderunt fuisse: ita enim legunt isto die: ὁ ἅγιος Γεωργίου Ἀριμαθίας κηδεύτης τοῦ δεσποῦς ἰησοῦ ἐν ἐπιφάνει ἑλευσέναι S. Joseph Arimathie curator Dominicæ sepulture in pace consummatur: additur et hoc distichon:

Κίθεισον ἐπιφάνει κηδεύτην κρητῆ τήφω
 Κηδεύτης κρητῆ τοῦ κενώσαντος τήφου.
 Mortualem reperisti sub spelunca funebri
 Curam, mortui curator vacuantis tumulos.
4 Hæc Menæus, non quidem magna illa typis Venerabilis vulgata (quorum corpus ex partibus admodum heteroclitis, earumque nonnullis valde imperfectis collectum esse constat) sed accuratissima Davoniensi MSS. Petri Francisci Chiffletii nostri: nec opus fuit longiori elogio, quando hoc ex ipsis Evangeliorum verbis facile esset unicuique texere, prout contexit in sua Evangelica Margarita complexa Jesu Christi vitam, doctrinam historiamque e sanctorum quatuor Evangeliorum dispositione concordi. Joannes Parisius nostræ videm Societatis; quem hic transcribenda sequimur. Et cum jam sero esset factum (quia erat Parasceve quod est ante Sabbatum) venit quidam homo dives ab Arimathæa, civitate Judææ, nomine Joseph, nobilis Decurio, vir bonus et justus, qui et ipse discipulus erat Jesu, occultus autem propter metum Judæorum. Hic non consenserat consilio et actibus eorum; qui et ipse

erat expectans regnum Dei: et audacter introivit ad Pilatum, et petiit corpus Jesu. Pilatus autem mirabatur si jam obiisset: et accessit Centurione interrogavit eum, si jam mortuus esset. Et cum cognovisset a Centurione, donavit corpus Joseph, [et] jussit reddi. Joseph autem mercatus sindonem, et deponens eum involvit sindone munda. Venit autem et Nicodemus, qui venerat ad Jesum nocte primum, ferens mixturam myrrhæ et aloes quasi libris centum. Acceperunt ergo corpus Jesu, et ligaverunt illud linteis cum aromatis, sicut mos est Judæis sepelire. Erat autem in loco ubi crucifixus est hortus, et in horto monumentum novum, in quo nondum quisquam positus erat, quod erat exicium de petra. Ibi ergo propter Parasceven Judæorum, quia juxta erat monumentum; posuerunt Jesum. Et [Joseph] advolvit saxum magnum ad ostium monumenti et abiit.

5 Ab his non recedunt, quoad substantiam; nec a maxima verosimilitudine, quoad inventores circumstantias Evangelico superadditas conjecturæ, ea que Mattheus Parisiensis descripsit ex ore Roberti Liculienensis Episcopi, anno MCCCXVII die xiii Octobris, in solemnissima Procerum atque Episcoporum conventu, coram Henrico in receptionem sacri sanguinis Hierosolymis sibi missi celebrante, disserentis de ejusdem sanguinis veritate, et sunt hæc: Crucifixus igitur Jesu et mortuo, postulavit Joseph corpus Jesu, ingrediens ad eum audacter (per quod creditur fuisse potens) et concessum est ei. Ipse igitur (licet obmurmurasset Judæis) cum omni honore et reverentia ipsum corpus sanctissimum deposuit de cruce, saucium et multiformiter crucentatum; habensque linteamen subtili, dependens a collo et humeris (ne indigne tam dignum corpus nudis manibus contactaret) ipsa sacra vulnera, adhuc madida et stillantia, sedulo ac devoto detersit officio. Imo etiam loca elavorum extractorum, timeta cruce in ipso crucis patibulo, exhibuit abstergendo; utens vice spongie ipso linteamine. Cum autem jam non præcui a Golgotha corpus Christi detulisset dictus Joseph tumidum, in loco ubi nunc sepulcrum adoratur, lavit corpus illud, ipsamque aquam loturæ rubicundam et sanguine mixtam et tinctam, non projiciendam et sanguine a vulneribus manuum et pedum distillatam; maximo autem timore et honore ipsum sanguinem cum aqua, quem censuit præcordiale a latere dextero feliciter eliquatum et expressum, in vase recepti nobilissimo, tamquam thesaurum inapprætiabilem, sibi et successoribus suis specialiter reservandum. Hæc ergo cum pie et reverenter perficisset Joseph supervenit Nicodemus, et cum inde recessissent Joseph et Nicodemus, partiti sunt inter se (ratione amicitie et condiscipulatus) liquores memoratos, utpote præciosam acquisitionem. Sic igitur devoluta fuit hujus curiosissime rei possessio de patribus in filios, et de amicis ad amicos, quod post multorum annorum curricula devenit ad possessionem Patriarchæ Hierosolymitani, utpote thesaurus Ecclesiæ, cui præcesse Patriarchæ dignoscitur, anno gratiæ MCCCXVII: qui tum propter discrimen Terræ sanctæ, quam tunc timebant amittere Christiani, tum propter hoc quod Regem Angliæ Christianissimum esse cognoverunt, ipsamque terram Christianissimam, memoratus Patriarchæ de consilio suorum Suffraganeorum, Magistrorumque militiæ Templi et Hospitaliariorum et aliorum Nobilium trans marinorum, qui testimonium veritatis vel sigilla sua apposuerunt, vel assertionem mandati transmiserunt, sæpe dictum thesaurum sanguinis memorati, piissimo Regi Angliæ Henrico III, ut sub ejus tutela dignius veneretur et tutius reservaretur

abique exemplum antiquiori:

propter brachium in ecclesia Vatic. servatum

ex Oriente cum S. Longini brachio allatum.

atibi 22 Febr.

et 31 Julii in Venætiis.

Quonia cura Josephus Dominici in corpus lavavit,

sa h. utique servavit.

enfit part u Patriarchæ Hierosol. data R. g. Angliæ 1248.

Eligium ex Evangelia.

A tur, prudenter duxit transmittendum, et non pro aliojus commercii retributione, imo in meræ caritatis liberalitate conferendum.

§ II. *Fabulosa de S. Josepho commentu : Reliquiæ : Officium.*

Acta opocrypha eidem attributa ex Evangelio Nicodemi,

Satisfecit Roberti Lincolnensis relatio, quamvis, ut præfertur, in apocryphis, id est, scripturis non canonicis, reperta, ut de veritate cecepti thesauri non potarent se debere dubitare, qui eum acceperant : et sufficere haud dubie debuit, cum nihil in ea sit quod non appareat esse optimæ rationi conforme : qua eadem justificantur aliæ omnes ejusmodi Reliquiæ vel Brugis in Flandria vel alibi existentes. Ast Evangelium, quod sub nomine Nicodemi circumfertur hoc titulo : Incipiunt gesta Salvatoris, Domini nostri Jesu Christi inventa a Theodosio Imperatore in Hierusalem in Prætorio Poutii Pilati in codicibus publicis : Hoc, inquam, Evangelium ita apocryphum est, ut majori quoque sui parte totum appareat fabulosum esse : ergo quæ ex eo vel Petrus de Natalibus lib. 4 cap. 2 accepit vel in sua legenda Capgrovius, merito ut spuria falsaque rejiciantur : nec multo plus fidei idem Petrus fortassis meretur in eo, quod aliunde acceptum subjungit his verbis : Cum autem Joseph post Ascensionem Domini a discipulis baptizatus fuisset, et Christum prædicaret, a Judæis captus et in quodam muro inclusus est, ut ibi in fame et tenebris interiret. Cum vero Hierusalem a Tito Imperatore capta et destructa esset, videns ipsum murum Titus enim aperiri fecit, et Joseph veneranda canicie et aspectu glorioso introclusum invenit : et quis esset, aut cujus rei causa ibi inclusus fuisset, ab eo audivit : addiditque, quod die quo intronissus fuit usque tunc coelesti fuerat cibo reffectus, et divino lumine confortatus. Qui post captam Hierosolimam cum discipulis omni tempore vite suæ permansit, et in senectute bona in Domino requievit.

et aliunde a Petro de Natalibus :

B 8 Nonaguarario aut certe octogenario majoræ fuisse oportuit, qui nefas Sanctæ desolationi supervixit : facilius tamen hoc credemus, et ibidem vivendi finem fecisse, quam vel Pseudo-deletero asserenti cum Lazaro, Magdalenæ et Martini nauigio exarmato impositum a Judæis Massiliam appulsi, vel ejusdem fortasse Juliano eundem S. Jacobo Apostolo socrum venisse in Hispaniam, ibique ab eo creatum Episcopum, in Carpetania, Celtiberia ac Lusitania prædicasse, ac rursum eum eodem in Judæam reversum ibi substitisse ad unios circiter octo : et demum cum his, quos diximus, venisse in Gallias : quem tradunt, inquit ad an. 48 Baronius, in Britanniam navigasse : que sane traditio abmodum nobis est de veritate suspecta, ut non sit operæ pretium in illam se Britannicorum scriptorum disputatissimam interponere controversiam, qua quarunt a Philippone Apostolo in Gallias prædicante, an ob Apostolorum Principe Petra, jectum a se in Britannia fidei semen ferere curante, eodem sit destinatus cum sociis duodecim : qui tamen, relicta abis verbi prædicandi cura, in Avallonia insula obscuri vixerunt, et primum Glastoniensis monasterii quasi principium fuerunt.

afficta eidem in Hispaniam

Britanniam- que profectio

C 9 Etenim fabulæ hujus octavæ primam eundem esse existimamus, qui Regis Arturi gesta infuntarum fabularum farragine refarsit, simulque Angliam universam implevit pigmentis : quanta ergo fides haberi possit ei, quam prætentunt, vulgi traditum satis ex epigraphæ disiect lector, qua fabulosam istam S. Josephi legendam concludit Capgrovius. Hæc scriptura reperitur in gestis Regis Arturi : et iterum velut recapitulando locum assignaturus, ne per totam istam male consultam ihudem cursum lector querendo fugiatur, sic ait : Joseph ab Arimathæa, nobilem Decurionem, cum filio suo Josephes dicto et aliis pluribus in ma-

quibus nitatur lestimont. s'

D jorem Britanniam, quæ nunc Anglia dicta est, venisse, et ibidem vitam finisse testatur liber de gestis inelyti Regis Arturi, in inquisitione cujusdam militis illustris, dicti Lancelot de Lac, facta per socios rotundæ tabulæ, videlicet, ubi quidam eremita exponit walvano mysterium fontis saporem et colorem crebro mutantis. Melior et antiquior auctor nusquam reperitur : nam qui videtur a Capgravo citari Frecculfus seculi IX scriptor, lib. 2 cap. 4 non Regum Francorum, sed chronici universalis, eos solum citatur, quod describat dispersionem Apostolorum et discipulorum Christi ad fidem prædicandam per orbem universum : sed de Josepho verbum toto in opere suo habet nullum. Illi porro Arturiane Romantiæ, ne alter paris veracitatis testis desit, subnectitur apud Capgravum liber Melkini, qui fuit ante Merlinum, somnium utique nigræ vendum.

E 10 Quibus quæ parum fidei habendum videt Michael Afordus in Annalibus Eccles. Briton. apprehendit librum de Glastoniensibus Antiquitatibus, et tabulam arcam ibidem columnæ affixam, quam Spelmanus ad vicum expressam exhibet ante tomum de Conciliis Britanniarum, et vic trecentorum esse annorum ex ipsa characterum forma rectissime julicavit : ceterum quam nullius prius fidei prædictæ antiquitates sint, infra hoc die in gestis S. Patricii ostendemus. Igitur qui voluit Regis Arturi reditum in Angliam expectare, expectet quoque ut impletum videat quod de Josepho promittit Melkins : cum reperitur ejus corpus, sarcophagum integrum illibatum in futuris videbitur, et erit apertum toti orbi terrarum. Ex tunc nec aqua nec ros cæli insulam nobilissimam habitantibus poterit deficere.

memoria virtus diebus adu. r. p. ia :

F 11 Habet interim habebit que Vaticana Basilica nobile brachii ipsius pignus, nec ob prætentam Josephi in Britanniam sepulturam hactenus irreclusam, quidquam de veneratione ei deferenda remittit : idque ad hunc xvii Martii. Equitinus, solitus conjungere cognomines Sanctos quorum, proprius dies ignoratur, in iudicium refert ad xiv Kal. Aprilis : Wilsonus in suo Anglicano Martyrologio diem xxvii Julii elegit, forte quia otium nullum Britanniarum proprium Sanctum reperit, cui istum diem commendaret : et anno Christi lxxxii mortuum esse Josephum asseruit, plenum fidem tribuens Capgravo, eumque secutos Polydorum Virgilium, Camblerum, Harpsfeldium in margine citans. Meminit ejusdem S. Josephi ad hunc xvii Antonius Pauli Masini in Bononia perlustrata, occasione digiti qui ex sancto ejus corpore acceptus creditur in S. Jacobi Majoris ecclesia asservari. Similiter et Mantuæ in ecclesia Patrum Franciscanorum inter alias plurimas reliquias numerat Gonzaga de ossibus Sancti prænominati Josephi : et alibi aliæ fortassis particule reperuntur.

digitus Bononiæ.

F 12 Unde autem acceptum, nisi Hierosolymis ubi vixit, et ubi sepulturam sibi comparaverat? quam licet Dominico corpori cecidisset, movit tamen aut in eodem horto aut alibi humo opulentus locum, in quo condigne sepeliretur, si verum est Orientalem de eo traditio, quam corporis translatio in Gallias confirmat : de quo hæc Richerus Abbatie Senoniensis in Vosago Tullensis diæcesis monachus lib. 2 cap. 6 Chronici a Luca Dacherio tomo 3 specilegiorum vulgati : Tempore Caroli Magni vir quidam venerabilis, Fortunatus nomine, Patriarcha Hierosolymitanus, corpus S. Joseph sepulitoris Domini, paganos qui tunc Terram sanctam vastabant fugiens, apportavit : et ad Melianum monasterium deveniens, ibidem cum ipsis suis reliquiis se collocavit : qui postea ipsius monasterii Abbas est ordinatus. Sed postmodum ipsum Sancti corpus per insolentiam Canoniceorum, qui illum locum possederunt, a quibusdam monachis peregrinis noctu furatum asportatum est, et ita illud monasterium tali est thesauro vidualum. Ita ille, qui se ultra annum vixit vitam produxisse satis indicat lib. 3 cap 4 et seqq.

Corpus Hierosolymis delatum in vltatiam seculo 9

Est

A Est autem Mediannum-monasterium a S. Hydulpho Trevirorum Archiepiscopo, XI Junii vel Julii recolendo, inter ipsum Senoniense monasterium atque alterum Suraigiense in acceptis ab utraque agri portionibus edificatum, haud ita diu ante Caroli Magni tempora: ubi post dictum Fortunatum pluresque intermedios Pipinus quidam Abbas praefuit, quem una cum monachis anno MCCXCIV ab Hasuina Comite, ex Zudebalth Lothoringae Ducis beneficio monasterium adepti, expulsam habes cap. 7. Ab hoc autem tempore locum Canonici supradicti tenere, usque dum septuagesimo post anno Fredericus itidem Lothoringae Dux Canonicos depellens, per quemdam Adalbertum monachum Gortziensem monachos denuo restituere maturavit, in eodem statu, quo ante Clerici ibidem habitaverant, exceptis his, corpore scilicet S. Joseph sepulchris Domini, et olis per injuriam Clericorum alienatis, quae restaurari non poterunt.

B Hujus porro S. Josephi venerationem Gallicae Ecclesiae, insiditque a de Presbyterorum oratorio commendatoris Illustrissimae Cardinalis Berullii, sacratissimae Christi Humanitati, et omnibus cum eo feliciter conversatis pie addictus, Officio solennitatis Domini Jesu Christi cum hominibus conversantis ex variis sacrarum litterarum floribus contexto et Parisiis excuso au. 1627, subterruit alterum S. Josephi ab Arimathaea, ex ipsis sacrarum litterarum medullis expressum, ut censuit in ejus approbatione Petrus d'Hardi-Villier Doctor Sorbonicus et S. Laurenti Patochus: ut autem in simili approbatione de utroque communiter Philippus Episcopus Nannetensis, nihil habens nisi sancta piaque omnia, ac Christi amorem non spirantia tantummodo, sed inspirantia. In eo omnia propria sunt praeter hymnum et psalmos ex Communione Confessorum: haec autem Oratio: Deus qui Beatum Joseph ab Arimathaea eligere dignatus es, ut corpus Jesu dilecti filii tui de cruce deponeret, et honorifice in monumento suo novo conderet; concede quaesumus, ut ejusdem filii tui sanguine mundati, ei consecuti, ac morti ejus configurati, in eo, per eum, et cum eo in aeternum vivamus.

C Lectiones primi Nocturni. 1 ex Isaia Prophetae cap. 11. In illa die radix Jesse, 2 et 3 ex Jonae cap. 2 Et preparavit Dominus piscem grandem ut devoraret Jonam. Secundi Nocturni lectiones desumuntur ex sermone 52 S. Ambrosii in die Parasceves: quas ab suavissimam comparationem ab hoc sancta Doctore institutam inter uterum et tumulum, Josephum et Mariam, hic non pigeat describere. Est ergo QUARTUS LECTIO, Videamus de ipso Domini corpore, postquam a cruce deponitur, qui geratur. Accepit illud Joseph ab Arimathaea, vir justus, sicut ait Evangelista, et in novo suo sepelivit monumento, in quo nondum quisquam positus erat. Beatum ergo corpus Domini Christi, quod cum nascitur, utero Virginis gignitur; cum recedit, Justo tumulo commendatur. Beatum plane corpus, quod virginitas peperit, et justitia custodivit. Custodivit illud Joseph tumulus incorruptum, sicut servavit illud Mariae Virginis uterus illibatum: hic enim viri pollutione non tangitur, ibi mortis corruptione non laeditur.

D QUINTA: Ubique beato corpori defertur sanctitas, ubique defertur virginitas. Novus illud venter concepit, novus tumulus includit: virgo ergo Dominica vulva, virgo est sepultura. Quia patris ipsam sepulturam vulvam dixerunt; est enim similitudo non parva. Sicut enim Dominus de Matris vulva vivus extitit, ita de Joseph sepultura vivus surrexit: et sicut tunc de utero ad predicandum natus est, ita et nunc ad evangelizandum renatus est de sepulchro: nisi quod gloriosior ista sit quam illa natiuitas. Illa enim corpus mortale genuit, haec edidit immortale: post illam natiuitatem ad inferos descenditur,

post hanc remeatur ad caelos. Religiosior plane est D ista quam illa natiuitas: illa enim totius mundi Dominum novam mensibus in utero clausum tenuit, haec autem triduo tantum tumuli gremio custodivit: illa cunctorum spem tardius protulit, et haec omnium salutem citius suscitavit.

E 16 SEXTA. Non minor gloria est, quod tumulus Josephi suscitaverit Dominum, quam quod eum uterum Mariae procreavit. Sed fortasse quis dicat: utae comparatio ventris et tumuli; cum illa ex intimis visceribus ediderit filium, hic autem solummodo locum praestiterit sepulturae? At ego dico, dignum esse hunc affectum Joseph, qui cum affectu Mariae conferatur: siquidem illa utero Dominum, hic corde concepit: illi Salvatore membrorum suorum secretum praestitit, hic secretum sui corporis non negavit: illa Dominum pannis involvit cum natus est, hic linteis cum recessit: illa perunxit beatum corpus oleo, hic aromatibus honoravit. Conveniunt ergo sibi obsequia, convexit et affectus; nullo necesse et merito convenire: nisi quod Angelus Mariam ad obsequium admonuit, Joseph autem sola justitia persuasit.

F 17 Evangelium accipitur ex cap. 23 Lucae. In illo tempore: ecce vir nomine Joseph: et super illud Lactones, septima ex lib. 10 Commentariorum in Lucam S. Ambrosii: Quid sibi vult etiam quod non Apostoli, sed Joseph et Nicodemus... Christum sepeliunt: Octava ex ejusdem sermone 53 in Sabbato Sancto: Videamus quare Salvator in aliena sepultura ponatur. Ad Missam quoque haec inter Secreta proponitur recitanda Oratio: Domine Deus, qui corpus adorandum Jesu filii tui, pro peccatoribus in cruce mortui, per Pilatum Beato Joseph ab Arimathaea, viro justo et expectanti regnum tuum, donari voluisti: hanc eundem sacri corporis oblationem et hostiam suscipe, et da fidelibus tuis, per ejusdem discipuli tui Joseph intercessionem, spiritum Jesu dilecti filii tui; ut ab eo dirigamur in terris et clarificemur in caelis. Denique toti sacrae liturgie terminanda haec alia additur: Domine Deus, qui nascentem filium tuum Beati Joseph, fabri et Mariae sponsi, tutela commisisti: eundemque in cruce mortuum alterius Joseph, ab Arimathaea nobilis Decurionis, fidei et pietati credidisti; qui audacter petiit et feliciter impetravit a Pilato corpus Jesu, et in suo monumento novo condidit: da nobis gratiam audacter confitendi eundem Christum coram hominibus, ut Christus ipse nos feliciter confiteatur coram te, Patre suo, qui vivis et regnas etc.

G 18 In illustri Caesarea Bibliotheca Francony codex est Graecus MS in charta, signatus num. 49 in eoque Gregorii Episcopi Antiocheni homilia de mulieribus unguenta ad sepulchrum Christi ferentibus et Josepho ab Arimathaea: quam dignam ratum quae hauri insereretur loca curavimus per R. P. Hermannum Harstium, antiochae Professore Domus nostrae Praepositum nunc Augustissimae Imperatricis viduae Confessorum, ut Codex iste Leobinum mitteretur ad P. Reinoldum Dehnam saepe nobis memoratum ac memoratum, qui eam homilianam Latine redderet, fecissetque ut mutata fuisset abstinere; quandoquidem, ut scribat, licet is titulus foret, in ea tamen nihil de Josepho continetur praeter id quod Evangelista narrat, petuisse illum nempe a Pilato Christi corpus ut sepeliret, atque obtinisse. Quam etiam, inquit: Orationi eam in rem ab auctore excogitavit, et Josepho tribuit, initium deesse, sicut et alia, quo auctorem non est dubium illi praemissa, facile mihi asserentur, quisquis attente homilianam legerit, licet in manuscripto nullum omissionis signum appareat, hoc quidem loco: nam alia charta licet defectum prodit, ut et orthographici errores frequentissimi, inscitiam scriptoris.

officium a
Caroli, Berullio
compositum,

oratio.

Lectiones ex
S. Ambrosio

comparante
tumulum
Josephi cum
utero.

Josephum
cum Maria

E

Orationes
Secreta

et Post-
communio.

Gregorii
Antioch.
homilia de
Josepho.

Maria Vasquez et pie devota

A 19 *Habuit hic Sanctus suos etiam in Hispania devotos ad specialem ejus venerationem iuductos, non in-
lultu predicatoe ab eo in Hispania fidei (quod ante
Paulo-dextrum nemini vel per somnium credimus in-
cidisse ut cogitaret) sed ratione obsequii, quod dilectissi-
mo animarum castorum sponsa de cyneo depouendo in-
mulandoque exhibuit : in quibus fuit devota Soror Ma-
ria Vasquez de Mello, hoc nomine laudata a P. Paulo
de Buvii cap. 9 ejus libelli, quem de devotione erga
S. Josephum Christi Nutricium scripsit : ubi ex histo-
ria Sanctorum Ordinis S. Dominici conscripta per Fr.
Jouanem Rechoc dictum a Sancta-Maria, narrat quod
vice aliqua in monasterio Zamorensi desideratum*

fuit instrumentum seu charta quæpiam, cujus jac-
tura magnum domui damnum adferre poterat : So-
roribus autem singulis suum, cui singularius afficie-
batur unaquæque, Sanctum invocantibus, ipsa se
ad Josephum ab Arimathea piis precibus concilian-
dum vertit. Neque longa opus fuit oratione : brevi
enim adfuit ad monasterii portam generoso equo
invectus nobilis, cognitus nemini, qui desiliens in
pedes advocari Mariam Vasquez præcepit, eique ad
rotam accedenti verbum quidem nullum dixit; sed
ipsam, de qua omnes laborabant, schedam illi tra-
didit atque recessit.

D
optem referi
desideratum.

DE SANCTIS MARTYRIBUS NICOMEDIENSIBUS

DIONYSIO, JANUARIO, NONNA, CYRIACA, VICTORINA SEU
VICTORINO, ET MARIA.

XVII MARTII

Dum declinatum septimum Martii auspiciatur
Martyrologium S. Hieronymi ab Martyribus
Nicomediensibus, quorum nonnulli, aut saltem
eodem nominibus appellati, sunt die precedenti
relati. Et his ita agitur in apographo nostro ante mille
fere annos exarato : XVI Kalend. Aprilis. Nicomediæ
Dionysii, Januarii, Nonnæ, Cyriacæ, Victorini, Ma-
riæ. In apographo Hlomuinet Parisiensi legitur Vic-
torinus : in Lucensi Dionisi, Januarii et Victorinæ :
reliqua consentiunt. In MS. Richenungieusi quatuor
ita referuntur : Nicomedia Dionysii, Januarii, Mariæ,
Victorini, desunt Nonna et Cyriaca. In MS. Cor-
theciensi duo priores leguntur : Nicomediæ Dionysii,
Januarii. In MS. Augustano S. Ulalrici, Parisiensi
Lahar et Aquisgranensi celebrantur Dionysius et
Maria. Idem referuntur a Greveno in Auctario Usuar-
di. In MSS. Casinensi et Altempsiana sola Victorina
habetur, uti solus Dionysius in MS. Treverense
S. Mariani, in quo legitur ad diem XVI Martii ista :

In Nicomedia Dionysii, Victorini. Et hæc sunt quæ
in perantiquis Martyrologiis de hisce Martyribus Nico-
mediensibus referimus, quos referri cum aliquo scrupu-
lo præfati sumus, quod aliqui die precedenti inter Mar-
tyres etiam Nicomedienses referantur, ut Dionysius
qui hic ceterorum Dux et Antesignanus est, ibi secundo
loco statuitur; ubi deest Januarius, hic in septem fastis
reperitur, pro quo semel Januarius legitur. Qui hic in
Martyrol. S. Hieronymi dicuntur Nonna et Cyriaca,
pridie sunt Nonnus et Quiriacus, quamvis etiam Qui-
riaca seu Cyriaca reperitur : quod hæc desunt Victorina
ut quines legitur, seu Victorinus, ut tria apographa
S. Hieronymi habent, et Maria, quæ in novem fastis
celebratur. Quæ mentione præposita omnes detinemus,
cum omnes sed ordine mutato ita inscripti sint Martyro-
logio Tumulactensi : Mariæ, Victorinæ, Cyriacæ, Non-
næ, Dionysii, Januarii, Victorini, quasi hæc a Victorina
alius foret statuendus.

E

NOT. 3

DE SANCTIS MARTYRIBUS ROMANIS

ALEXANDRO EPISCOPO ET THEODOLO DIACONO. ITEM
NICANDRO, THEODORO, ARTEMIO, SISIANO, POLLIO-
NE ET CRESCENTIANO.

XVII MARTII.

Martyres Romanorum MSS. in Martyrol.

Multiplex in hisce sanctis Martyribus ordinandis
exorta est controversia, in qua discutienda
primo synceramanonim scripturam proponimus.
Sic quadruplum apographum Martyro-
logii S. Hieronymi, scilicet nostrum ante omnes fere
mille characterè Britannico exaratum, alterum ex an-
tiquo codice Cortheciensi exensum Parisus in tomo VI Spi-
cilegii Luca Duchevi, tertium reperimus Lucæ apud
D. Franciscum Mariam Florentinum, qui illud ibidem
typis exendit : quartum in Germania invenit F. CL.
Henricus Juhus Blennius. Adimus alio quatuor an-
tiquiora Martyrologia a præcedentibus et inter se diver-
sa : horum utiquod observatur in monasterio Richeno-
viensi sive Angie-divitis in Suevia Germanica prope
urbem Constantiam : alterum reperimus Parisus e ve-
teri codice Cortheciensi descriptum, tertium acephalum
quidem, se valde præclarum in bibliotheca Cardinalis
Barberini detinetur : quartum est inter codices Regina
Suevicæ, cui ultimi menses desunt. In his octo codicibus
nunc eademque lectio est ejusmodi : Romæ Alexandri
Episcopi et Theodoli Diaconi. Hanc lectionem ut
certiorem proponit in Annalibus ad Martyrol. Rom.
Lucas Holstenius, potissimum usus ultimo ex indicatis
codicibus. Netherus decimo Christi seculo eodem retu-
lit, unica tantum vocata mutata : Romæ Alexandri Epi-
scopi et Theodoli Diaconi. In Martyrologio monasterii

S. Cyriaci, quo plurimum usus est Baronius, ita refe-
runtur : Romæ Alexandri Episcopi et Theodori omi-
ssa voce Diaconi, forsitan culpa amanuensium, et Theo-
dori loco Theodoli scripto. Nuda etiam nomina Ale-
xandri et Theodoli habentur in MS. Tumbietensi et
Laharano, et solius Alexandri in MS. Augustano, uti
possim in illis Martyrologiis subire nuda Martyrum
nomina proponi. Greven in Auctario Usuardi XVI Mar-
tii habet : Romæ S. Alexandri Episcopi. At Pragense
MS. S. Theodori Diaconi.

F

Et hæc de certiore lectione horum Romanorum
Martyrum, ex qua constat Alexandrum, Episcopum
haberi, et S. Theodolum alius Theodolum aut Theo-
dorum, Diaconum in novem codicibus appellari. Jam
inter Episcopos seu Pontifices Romanos Martyres
est S. Alexander, de quo ejusque sociis ad III
diem Maii ista in Martyrol. Rom. legitur :
Romæ via Nomentana passio sanctorum Martyrum
Alexandri Papæ Eventii et Theodoli Presbytero-
rum etc. ubi in Notationibus observat Baronius, Acta
illorum extare apud Siribum, sed plura irrepisse
menda. Hinc nos magis solliciti Acta horum Martyrum
conquisivimus : ac primo in bibliotheca Serenissime
Christinæ Reginae Succiæ extat codex membranaceus
in magno folio, signatus num. 58, in quo continetur
Catalogus Pontificum Romanorum, adscriptus Damaso
Papæ

Alexander Episcopus et Theodolus Diaconus

A *Papae, sed ultra hujus tempora deductus ad Joannem et Felicem in alius IV. post cujus parvum elogium sequuntur nuda nomina cum tempore Pontificatus aliorum duodecim usque ad Pelagium decessorem S. Gregorii Magni. Ex hoc Catalogo datus sequens elogium: VII Alexander, natione Romanus ex patre Alexandro de regione Caput-tauri sedit anno X menses VII, dies II. Fuit autem temporibus Trajani usque Heliano et Vetere. Hic passionem Domini miscuit in predicatione Sacerdotum: Martyrio coronatur et cum eo Eventius Presbyter et Theodolus Diaconus. Hic constituit aquam sparsionis cum sale benedicti in habitaculis hominum. Hic fecit ordinationes tres, Presbyteres sex, Diaconos duos, Episcopos per diversa loca quinque, per mensem Decembrem: qui et sepultus est via Nomentana, ubi decollatus est, ab Urbe Roma milliario septimo, v Nonas Maii, et cessavit et Episcopatus dies XXXVII. Eadem fere leguntur apud Anastasium Bibliothecarium, et quod huc moxime spectat, dicuntur cum eo martyrio coronati Eventius Presbyter et Theodolus sive Theodolus Diaconus. *Alia acta habemus vixde vetusta sub hoc titulo: Incipit passio Alexandri Episcopi et Theodoli. Et horum exordium est ejusmodi: Comprehensio beatissimo**

relati in Catalogis Pontificum Romanorum

et in vetustis Actu MSS.

B Alexandro Episcopo ex Urbe ab Aureliano tyranno. *In hisce Actis nulla mentio est S. Eventii, sed cum S. Alexander in camina ignis fuisset illatus, quidam juvenis de populo lacrymans, nomine Theodolus, exclamavit dicens: Justus vir et magnus Episcopus et Doctor moritur sine causa, quia Deum suum confitetur. Et post haec: Ego ab eo sum Christianus effectus in patria mea... Missi umbro in furnum... Vox de caelo facta est: Ecce aperti sunt caeli, Alexander et Theodule, venientes suscipite requiem, quod vobis praeparatum est ab initio mundi, statimque spiritus eorum receptus est. Denique sub finem ista habentur: Martyrizaverunt autem beatissimum Alexandrum Episcopum et Theodolum laicum apud urbem Romam quinto Nonarum Maiarum sub Aureliano Imperatore, imo Iudice seu Praeside. *Alia deinde Actu sunt, a Momberto olim edita, et postmodum a Sazio sed mutato stylo, quae nos habemus ex variis codicibus MSS. et haec: ferr exordio: Quinto loco a B. Petro Apostolo Romane Urbis Ecclesiae Cathedrali (alio regimen) Alexander suscepit (alio tenuit, aut solus) sanctitate incomparabilis, juvenis quidem aetate sed fide senior. In his Actis mentio fit de SS. Eventio et Theodolo: et passim Presbyteri ambo appellantur, sed sunt illa Acta a Baronio notata, tanquam mendis respersa. Quod huc fuit ex antiquo Catalogo Romanorum Pontificum, ab Anastasio Bibliothecario postmodum abscipto, constat S. Theodolum habitum Diaconum; eumque in Actis MSS. per vetustis socium S. Alexandri Episcopi absque S. Eventio statim: quae plene Martyrologis supra relatis congruant. Ex quibus omnibus videtur patuisse haec duos sanctos Martyres ad in Martii remittere, quo die in antiquioribus codicibus MSS. socius Theodolus appellatur, varius Theodolus aut Theodoros. Potuit autem ejus et S. Alexandri Translatio reliquiarum aut alia solemnitas ad hunc diem celebrata fuisse: quae omnium erunt accuratius examinanda ut dictum in Maii.**

fratius proponendi 3 Maii.

et ab his Alexander et Theodoros 3 Maii.

C *His positus progredimur ad Martyrologium Romanum: in quo ad XVII Martii ista recitantur: Romae SS. Alexandri et Theodori Martyrum. Adit Baronius in Notis. Alexandri, alias Nivandi et Theodori. Restituti sunt hi ex eo, quod diximus vet. manuscr. exemplari. Nicandri et Theodori Martyrum corpora translata sunt a Sergio Juniore Papa in titulum Equitii, ut vetus inscriptio marmorei incisa illis posita testatur. Haec Baronius. Ac primo vetus manuscriptorum, occasione cujus ipse restituit, et retulit hos Martyres ad hunc diem, est Martyrol. monasterii S. Cyriaci in quo*

D *diximus ista legi, et quidem absque ullius alterius Sancti mentione: XVI Kalend. Aprilis Romae Alexandri Episcopi et Theodori, pro quo mutata littera octo codices optima notae habent Theodoli Diaconi et multo plures ad VI Maii Theodolum quo interim die in Beda gemino et alio MSS. legitur Theodorus. Cum Alexander etiam Episcopus, in codice S. Cyriaci statuatur ut in aliis octo MSS. non vultemus quomodo possit censeri esse Nicander, cujus corpus a Sergio dicitur translatum in titulum Equitii. Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiae ob hanc Baronii annotationem ista scribit. Alexander, sive ut alii codices habent, Nicander et Theodorus Romae martyrii palmam promeruerunt (licet sub quibus Imperatoribus ignoretur) quorum corpora una cum aliis a Sergio in Pontifice circa annum salutis DCCCLVI in titulum Equitii translata quiescunt, ut marmorea inscriptio monet. Haec Ferrarius, a quo alii codices debuissent indicari: ut nos supra decem attulimus, amnes antiquitate venerabiles, in quibus S. Alexander Episcopus statuatur. Quoposito non potest in ejus locum substitui, qui in allegata inscriptione ab aliis Episcopis secernitur. Plures ex Martyribus in illi nominatis refert primo loco Ferrarius in Catalogo generali his verbis Romae SS. Martyrum Crescentiani, Sistani, Pollionis Anthemi, Theodori et Nicandri, et citat tabulas Ecclesiae S. Martini in Montibus. Ecclesiae hujus SS. Silvestri et Martini de Montibus antiquitatem edidit Romae anno MDCCCXIX Joannes Antonius Philippinus, Prior Conventus Ordinis Carmelitani, ut quoniam dicta Ecclesia spectat, qui p. 77 citatam inscriptionem habet: in qua hi Martyres ita exprimitur: Artemio, Sisianus, Sisianus, Theodorus, Nicander, Crescentianus. Sed ipsam inscriptionem addimus.*

cum aliis ad hunc diem recant.

E *4 Temporibus Domini Sergii Junioris Papae recondita sunt in hoc sacro altari corpora Beati Silvestri et Martini Pontificum: item corpora beatissimorum Fabiani, Stephani et Sotheris Martyrum ac Praesulum. Adsunt etiam corpora Asterii et Sanctissimae filiae ejus, nec non corpora Sanctorum Cyriaci, Papiae, Manri, Lurgi, Smaraghi et sociorum: item corpora Sisinnii, Anastasii et Innocenti Pontificum, una cum sanctis Episcopis Quirino et Leone, pariterque Artemio, Sisiano, Pollione, Theodoro, Nicandro Crescentianoque Martyribus: cum quibus adhuc reposita fuerunt corpora Beatorum Sotheris, Paulinae, Memiae, Julianae, Quirillae, Theopistae ac Sophiae Virginum et Martyrum, nec non Beatae Quirinae viduae, beatique Justae cum aliis multis utriusque, sexus, quorum nomina Deo soli sunt cognita: quorum corpora sacro altari, illud ipsis dedicans, collocavit. Sunt autem haec Sanctorum corpora translata de coemeterio Priscilla via Salaria, et dictus Pontifex concessit singulis ad hanc ecclesiam Sanctorum Silvestri et Martini devote venientibus in festivitatis istorum Sanctorum, tres annos et tres quadragenas de vera indulgentia. Haec ibi, quibus si Philippinus addidisset ipsas festivitates sive dies, quibus ipsi Sancti olim soliti sunt habere suam venerationem, huc nostrae inquisitioni lucem attulisset. Venerati ipsi Romae anno MDCLXI ipsos reliquias sumus, et dictam ibidem inscriptionem legimus, quam aliter non admodum antiquam censent: ceterum ex ea colligi nequit S. Nicandrum da memoratum esse S. Alexandrum Episcopum seu Papam Martyrum, eique junctum S. Theodorum esse Theodolum ejus Diaconum. Differunt etiam loco sepulturae, quo SS. Alexander Papa et Theodolus habuerunt suum coemeterium via Nomentana, et haec corpora dicuntur translata de coemeterio Priscilla via Salaria.*

inscriptio translata nra: ubi Sergii et hujus filiae.

F *3 Ultimam controversiam adfert Tamagnus Salazarum in Martyrol. Hispan. ad XVII Martii ita scribit: Romae S. Alexander Martyr, qui cum Theodoro*

agonem

aliquid
corpus
S. Alexandri
delatum Roma
Madritum,

A agonem consummavit, et a Sergio Juniori Papa
ejus corpus translatum, et post apud Matritum al-
latum, ubi in Conventu S. Bernardini Fratrum
Excelsiorum S. Francisci in capella D. Martini
de Cordoba honore debito observatur. In Notis an-
monasterium illud in solitudine a Francisco de Gur-
nica, Philippo II Regi Catholico in regalium ratio-
num cotu a consilio, anno MDLXXII extractum, et in
hujus conventus angulo D. Martinum a Corduva
Cruciata Generalis Commissarium Priorem et Du-
roinu de Junquera insignem capellam erexisse: in
qua aliquot Sanctorum corpora Romadelata honori-
fice collocavit. *Episcopus Gonzales Duxta in Theatro
Madritensi lib 1 cap. 8 asserit esse tria sacra corpora
SS. Alexandri-Guillermi et Eustachii a Paulo v Papa
submissa cum variis aliis reliquijs. Hieronymus
Quintanæ lib. 3 Hist. Madritensis cap 113 an eoli
S. Alexandrum xvii Martii, Guillelmum x Februarii,
Eustachium xx Septemb. et Joannulum ix Januarii,
cujus corpus etiam esse addit. Videntur Fratres Excelsi-
orit dicit conventus abique alii vestigione dies illorum
venerationi assumptisse ex Martyrologio Romano, quasi
in eorum Sancti essent enumerati. Hinc quia in eo*

ts ibi collitur
17 Martii.

decerant Romæ passî Jocundus et Cuillermus, illum D
acceperunt Martyrem Afrum, hunc eremitam et Ordini
suis proprii fundatorem, cujus corpus Castilione Pis-
calie in diocesi Sevensi, et caput Antuerpiæ in templo
Societatis Jesu ubi servari, late ostendimus dicto x Fe-
bruarii. At Tamagus S. Eustachio majorem difficulta-
tem veritus, citata ad xx Septembris Historia Madri-
tensi Quarta, ubi hujus auctoritate se ab alia
emprobatione liberum existere, quod ad hunc diem
etiam potuisset facere, omisso vetere inscriptione, in qua
cum nullus Alexandri ferret mentio, intrusit nomen
Alexandri seu Nicandri. Verum hujus sacra pignora
ibidem detinentur; neque inde extracta sunt, ac Madri-
tum, ut scribit, allata.

alius a
S. Alexandro
et Nicandro
statuendus.

6 Eodem modo Patres Theatri Bononienses in sua
ecclesia, Apostolo Bartholomæo sacra, habent corpus
S. Theodori Martyris, a Paulo v Pontifice acceptum
cujus venerationi elegerunt etiam xvii Martii, quod hoc
die in Martyrol. Rom. ubi scribitur S. Theodorus Mar-
tyr. In ejusdem urbis ecclesia S. Gabrielis ad partem
Ravenantem insuntur aliqum reliquiæ etiam S. Theo-
dori Martyris: de quibus omnibus agit ad hunc diem in
Bononia perlostratu Antonius Pauli Masini.

Corpus et
reliquiæ
S. Theodori
Mart. Bononiæ

B DE MARTYRIBUS ALEXANDRINIS E IN TEMPLO SERAPIDIS.

ANNO CCCXC
XVII MARTII
Sub Theodosio
Idololatria
excanditur:

Theodosii Imperatoris regnum tum alia multa nobi-
litarum, tum etiam religio Christiana profec-
tus, subversa penitus totaque Imperia exarsa idolo-
rum profanorum superstitione: cujus professores
Ægypto abominandis deorum patriorum ritibus ad insa-
niam deliti, extrema quæque amenti furore exorsi sunt
propter Theophilum: qui anno Theodosii ix, Christianæ
Ære ccc.lxxvii, Timotheo Alexandrino suffretus fue-
rat, et zelo religionis actus profana gentilitatis myste-
ria in publicam lucem irridenda protraxerat, unum post
sua conservationem tertio. Et enim in apertum demum
seditionem correptis armis et multa corde patrata pro-
rupere: deinde in Serapidis templum sese recipientes,
ex us quos captivos fecere Christianos, nec ad impi-
rum communionem ritum potuerunt pertrahere, mul-
tos illusti coronatos martyrio transierunt ad Superos.
Numerum ac nomina eorum odserito in libro vite habet
Deus, factum fidelis numerorum certaminum: ut autem
confusa saltem eorumdem memoria annue reculectur,
Romana Ecclesia efficit, cum eis in Martyrologio Ro-
mano a Baronio recogita locum hunc tribuit. Rem poro
ut grata est Sazonenus, temporibus illis vicinis scrip-
tor, historice Ecclesiæ, lib. 7 cap. 15 in hunc modum
expusuit.

sed Alexan-
drix non sine
sanguine
Christianorum

C

quos plebs
primam in
seditionem
acta occidit,

Per hoc tempus Alexandriæ Episcopus templum
Barchi, quod apud ipsos erat, in ecclesiam transfor-
mavit: domo enim illud ab Imperatore petito accer-
perat. Dum autem expurgantur simulacra, dum ape-
riuntur penetralia, cum ille opportune deridere stu-
deret mysteria Paganorum, hæc ipsa pandebat: ac
Priapos, et si quid aliud in secretis penetralibus ri-
diculum erat aut videbatur, publico in conspectum
proferbat. Ibi et veritate et novitate rei gestæ con-
sternati Pagani quiescere non sinituerunt, sed con-
spiratione inter sese facta, Christianos adorti sunt,
et alijs occisis, alijs vulneratis templum Serapidis
occupant. Erat hoc templum et pulchritudine et am-
plitudine illustrissimum in colliculo situm. Hinc igitur
velut ex arce quæpiam de improvisa irruentes,
ex Christianis multos comprehenderunt, ac tor-
mentis adhibitis sacrificare coegerunt: quod qui fa-
cere detrectabant, eorum alios in crucem egerunt,
alios contractis erubibus, alios alijs modis sustul-
erunt. Cum autem ad tempus multum durasset hæc

deinde
captivos in
templum
Serapidis parte
interemit,

seditio, accedunt eos Principes ac legum commone-
faciunt, et a bello cessare jubent, ac Serapidis tem-
plum relinquere. Præerat autem tunc militum co-
hortibus per Ægyptum Romanus, ceterum Evagrius
Præfectus Alexandriæ erat: qui quidem cum nihil
proderent, Imperatori factum indicarunt... Impe-
rator vero, ammittatis his quæ facta erant, Chris-
tianos eos qui sublati erant Beatos pronuntiavit, ut
qui martyrii præmium consecuti essent pro fide sua
periclitati: interfectores autem veniam concedi
jussit, ut accepti beneficii reverentia promptius ad
Christum converterentur: templa autem, quæ Ale-
xandriæ erant, quantum seditionum populo fomes
essent, everti voluit.

n. martyribus
adnumeran-
dos

Similia fere Socrates narrat lib. 5 cap. 16 et ex utro-
que Nicephorus Callistus lib. 12 cap. 25 apud quos
eorum qui ante occupatum Serapidis templum cæsi sunt
magis dubius est Martyrii titulus: quoniam hi non spon-
taneæ Christo victimæ, sed vim vi repellentes cæsi sunt.
Nam Gentilibus promissua ex improviso cæde grossari
incipientibus se quoque ad defensionem accingere Chris-
tiani: et pugna usque eo crevit, quoad cædis facien-
da: satietate tumultus sedaretur. Interieruntque in
ea dimicatione Gentilium pauci, Christianorum per-
multi, ex utraque parte sauciati propere prostrati innume-
rabiles. Dabium tamen non est, quia in istis multis potior
pars inermium fuerit, quos subita oppresserit violentia,
multi quoque divitiis roborati et illustrati, letanter
etiam promptæque animus suos posuerunt, et veris Mar-
tyrum titulis gloriarentur in cælis. Hos igitur adjunctos
us, quos non effervescentis iracundiæ impetus et medio
sustulit, sed deliberatas impertatis, tanto sanguine
nedum satiate, furor extinxit, hodierno die recolit Ec-
clesia.

præ istis qui
prius cæsi
sunt

F

vim vi
repellentes.

De Serapidis autem mysteriis ac templo Romani ca-
pituli annulo ejusque subversio, plura qui volet ex
viris videre collecta, Annales Cæsaris Baroni consulat
ad an. ccc.lxxviii num. 84 et seqq. Nos ad sequentem
annum hæc acta retulimus, secuti Theophanis accurata-
torem chronographum, qui anno Theodosii xii eadem
brevis his verbis narravit Theophilus Alexandriæ
Episcopus a Theodosio Imperatore licentiam præca-
tus, gentilium fanum, phallosque, et si quid magis
prophanum atque obscænum erat, publico exposuit
risui;

Acta hęc
ex Theopha-
ne.

A risai; unde Gentilium plebs pudore perfusa, credes quamplurimas perpetravit. His porro Theodosius auditis, et de tantis credibus certior factus, Christianos morti traditos inter Martyres Beatorum numero sta-

tuit recensendos: Gentilibus vero, si modo se ad Christianam religionem transferrent, veniam obtulit: fana demum everti, idolaque conflare, et in pauperum necessitate erogari mandavit.

DE S. AMBROSIO DIACONO ALEXANDRIÆ IN ÆGYPTO.

CIRCA AN. CCCC. XVII MARTII. Lata a libris scriptis ex S. Hieronymo

Ambrosius Alexandrinus, auditor Didymi, scripsit adversum Apollinarium volumen multorum versuum de dogmatibus: et, ut ad ine mper quodam narrante relatum est, commentarios in Job. Qui usque hodie superest. Ita Hieronymus in libro de Scriptoribus ecclesiasticis: unde habemus cum circa initium quinti seculi sub Theodosio Juniore floruisse, prout asserit Constantinus Ghivius in Natalibus Sanctorum Canoniconum, Ordiu enim suo adscribens: sicut et ante ipsum Joannes de Nigra-valle Bibliothecaris Apostolicus fecerat, liberaliter eidem adiciens titulum Cardinalis: nec mirum quando etiam Dulyum illius magistrum suis adscribitur Et hoc quidem minoris facimus, plaris existimamus quod in tam multis antiquis MSS. Sanctorum numero nscribitur, in quibus sunt duo valde vetusta et illustra Anglicana

sa i nostri, ante annos sexcentos scriptum: quod inquam in talibus hæc legantur: Alexandriae natalis S. Ambrosii ejusdem Ecclesie Diaconi, qui confessionis Dominice gloria insignis fuit. Eodem leguntur in duobus aliis, hanc multo inferioris antiquitatis, Adian MSS. exemplaribus, apud Regiam Suecæ Christianam et in monasterio S. Germani a Prato reportis: nec non in Usuardo a Carthusians Coloniensibus aucto et exren anno 490; iterumque anno 1521 ab Hermanno Green: quibus consonat vetustissimus Ado MS. Ecclesie Remensis SS. Timothei et Apollinaris, et MS. ecclesie S. Laurentii Leodi. Alia, ut MS. Florarium nostrum, atque Molanum amisso confessimus elogio solum Diaconi titulum habet: ut Carmeli Coloniensis MS. etiam Martyris. his accedunt Walfordas in, Anglicano Canisius in Germanica Martyrologis, præcæritatum Confessionis elogium gloriose extollentes.

ex Martyrologis antiquis

E

cultus et titulus Confessionis gloriosæ

B alterum Bibliothecæ Atempianæ Romæ, alteram Mu-

DE S. AGRICOLA EPISCOPO CABILONE IN GALLIA.

AN DLXXX XVII MARTII. Ex S. Gregorio Turon. col. 110

Sanctus Gregorius Turonensis, cui uni tantum debet historia Francica quantum aliis scriptoribus ante ipsam simul omnibus, totam pene dedit notitiam, quæ nobis de S. Agrico Cabillonensi Episcopo est relicta; idque brevibus, sed non exigue virtutis mulieribus verbis, quæ hæc ex libro Historiarum quinto transcribimus. Hic liber quintus finitur in anno pariter quinto Childberti Regis, qui anno DLXXV, mortuo die xxv Decembris Sigeberto, successit, prout manifestissimis characteribus ericimus i Febr. § 9 Prologom. ad Acta S. Sigeberti Austrasorum Regis. Frustru igitur est quicunque existimat lepsam Gregorium memoria esse, cum huic anno quinto mortem S. Agricolæ adscribit: quasi is anno Christi DLXXXIII respon-dens, cum sit annus ipse DLXXX, quo mortuum esse huic Sanctum Episcopum nemo hactenus dubitavit. Sanc cum istum de quo agimus scriptorem, ex suo ipsius testimonio constat, anno post S. Martiani transitum CLXXII Episcopum esse ordinatum, desisse autem historiam scribere anno sue ordinationis XXI, adeoque anno Christi DLXXXIX: mirum est quomodo alicui venire in mentem possit, ut in rebus, tum cum scriberentur gestis, pene oculatum testem putet esse arguendam erroris; quiuvis ad ejus tuendum auctoritatem alia nulla argumenta ulissent: nunc vero cum ea adsint plurima, eoque, ut dicimus, convincentia, absque ullo dubitationis scrupulo teneamus, vera esse ac solida omnia, quæ de coævo sibi Auctore scripsit.

Flavius Referendarius Guathefranni Regis successit. Ex quibus sequitur, anno Christi DLXXXII ad gradum Episcopalem, in vitam vero anno ccccxxviii venisse. Quæ alia de eodem idem Gregorius scripsit, libro de gloria Confessorum cap. 83 et 86, inseruntur Actis inventionis, quæ domus ex veteri Legendarum Cabillonensi olim ad nos transcriptione Claudia Petro Secretotis Jesu, ac deinde ad calcem Historiæ sue Cabillonensis ab eodem editæ impressæ, sicut et a Petro Cusset post ejusdem historiæ tomum 2: nus autem sic accepti contentimus cum ulio MS. Dunone apud P. Franciscum Chiffletium reperta.

Acta inventionis et elevationis

certio habetur omnis mortis.

C Sub annum igitur Childberti v, Christi DLXXX, hæc habet. Agrico Cabillonensis huic obit tempore: fuitque homo valde elegans ac prudens, genere Senatorio. Multa in civitate illa ædificia fecit, domos composuit, ecclesiam fabricavit, quin columnis fulavit, variavit marmore, musivo depinxit. Magna autem abstinentiæ fuit: nam nunquam prandio usus est, nisi tantum ebria, ad quam sic tempore residebat, ut sole stante, consurgeret Humanitatis, id est, stature, exigua, ferocitæ vero magne erat. Obiit autem Episcopatus anno quadragesimo octavo, ævi autem octogesimo tertio. cui

3 Est quidem hæc inventio pluribus aliis Cabillonensibus Sanctis communis; Sanctis videlicet Lupo et Silvestro, ejusdem Ecclesie Episcopis etiam ipsis: sed de S. Agrico præcipue utque accuratius agitur in relatione, quæ et miraculo terminatur, ipso, quo Joannes Papa sacrum ejus corpus publicè venerationi exposuit, anno patratum. Hic autem quis? Octingentesimum septuagesimum nonum designat auctor, rem sua ætate, non an. 879 ut præfatur, gestam scribens: octavum scribi debuisse ex tempore Concilii Treassini sic demonstramus: Prædie nonas Maii inventum est corpus, eodem autem anno venit Cabillonem Pontifex, indeque ad Concilium Trevis inlicitum abiit, ac rursam rediens Cabillonem, repertos nuper Sanctus Sanctorum Alia canonice accusavit: cumque vii Kalendas Decembris Taurinum pervenisset in Italiam rediens, Episcopus Lombardiæ scripsit epistolam, quæ inter editas est 152. quo ens Papanam ad celebrandam Concilium accedere jussit in ante xv Nonas Decembris: adeo ut geminus Papa Caidonem accusatus non possit duabus diversis annis attribui, sic ut postremus fuerit in annum DCCCLXXII. Nec enim nisi quatuor mensium mora Pontifex in Gallia fuit, prout liquet ex dictis, idque anno DLXXXIII Indictionis XI, ut pluries in Concilio Treassini Actis epistolisque celebrationem ejus prægressis ac subsistentibus dicitur: cum evo annuum sequentem DCCCLXXII Indictionis XII inchoarent Franci non a Januario, sed a Paschate, quod tum in ultimum Aprilis diem eadebat, consequens est quod il-

ipsum et aliorum,

non an. 879

sed 873 factæ

uti et antea subsecutum.

etriogium S. Agrico,

A luminatio cæci, quæ narratur ipso anno Canonizationis facta, dici debuerit anno quem diximus octavo accidisse, quamvis pertinuerit ad quatuor primomenses anni nonni more hodierno a Januario iuchuandi.

Nomen S. Agricolæ in Conciliis,

4 Præter hæc, quæ sunt præcipua, memoriam et nomen S. Agricolæ posteritas commendauerunt tum Concilio Gallicano varia, ejus tempore celebrata, tum Martyrologio antiquo MSS. quæ et titulum Sancti confirmant. Concilium sunt Auchenense III, anno DXXXIII habitum, cui Avulus Presbyter directus a Domino suo Agricola Episcopo Ecclesiæ Cabillonensis subscripsit; tum quibus ipse per se nomen suum apposuit, IV et V, anni DXXI et DXXII: item Arverense Parisiense, Lugdunense secunda omnia, annis ejusdem seculi XLIX, LV, et LXVII. Martyrologia vero hæc invenimus: Votivacum atque Pragense; tum Usuardus varie auctus in vetustis MSS. Aquicinctino, Treviensi, Parisino S. Victoris; excusus quoque auctusque a Mabino et Greveno, ut non Florarium Sanctorum MS. quæ omnia usdem utuntur verbis: Cabilonis, alius Cabilone S. Agricolæ et Confessoris: eoque titulo Ecclesiæ Cabilonensis ipsum Officium ritus duplicis honorandorum instituit, ac duas ei proprias lectiones, anno 1620 impressas, concinnavit: quæ ex præcitato D. Gregori Turonensis loco, mutatis ibi tantum verbis, acceptæ, de corpore ejus ista habent: Eius corpus, primo sepultum in ecclesia S. Marcelli. Gihardus Episcopus reverenter extumulatum decenti ac honesto loco reposuit, anno salutis MDCXXXIX; quo eodem anno Joannes Papa VIII, sanctitate miraculis testificata conspicuum, Sanctorum numero adscripsit. Nos miracula Canonizationem prægressa nusquam reperimus: pro anno nono scribendum esse octavum jam demonstravimus.

et Martyrologiis,

secundum Cabilone,

B Reliquiarum ejus nihil amplius superesse dulenter testatur Claudius Perrius, quod novitis seculi superioris iconiachis impulari putat ad executionem impasivæ sectæ. Idem utin prædicit S. Marcelli ecclesia tumulum monstrari episcopalem, qui S. Agricolæ esse dicatur, junctam parieti ala ejus, quæ est ingredientibus sinistra ad cornu Evangelii, proximum septi sacelli minoris: sed addit nullam apparere inscriptionem, quæ id confirmet, ideoque non posse se quodquam in alteram partem pronuntiare. Pene exciderat fuisse Agricolam nostrum non coarctum tantum ac familiarem Fernanto Fortunato, insigni seculi sui Poetæ; se etiam eundem, qui Agricolæ pater fuit, Venantio fuisse scientiarum et virtutis magistrum; utque ex testatione esse carmine, quod libro 3 poematum ordine 22 legitur, et Agricolam mutat in ejusdem tituli successorem:

et canonaphisum.

Tenant Fortinatis poema ut ipsam

C Prasul, honoris apex, generis fideique racumen, Cultor agrî pollens, pastor optime gregis, Cum mea terra manu meruit genitoris arari, Reddatur natî nomine culta sui, Nam pater affectu dulci, memorabilis orbi, Me voliscum uno fovit amore duos, Carlo patris, pasta nutrix, bonus ore magister, Dilexit, coluit, rexit, honesta dedit, Ille pio studio salcata novacula sedit; Quod pater effudit hoc nubi semen ale.

ut sibi magister vico patris esse velit,

Prasul, honoris apex, generis fideique racumen, Cultor agrî pollens, pastor optime gregis, Cum mea terra manu meruit genitoris arari, Reddatur natî nomine culta sui, Nam pater affectu dulci, memorabilis orbi, Me voliscum uno fovit amore duos, Carlo patris, pasta nutrix, bonus ore magister, Dilexit, coluit, rexit, honesta dedit, Ille pio studio salcata novacula sedit; Quod pater effudit hoc nubi semen ale.

ACTA ELEVATIONIS S. AGRICOLÆ ET ALIORUM SS. Lupi, Silvestri ac Desiderati.

Ex veteri MS. Legendario Ecclesiæ Cabilonensis.

Deo filens auctor

B eatorum Patrum gloriosa merita predicare desiderantes, mole grævida peccati conscientia nos terret, ut eorum exempla alius proponenda suscipiamus, a quorum operibus, errorum laqueis innoxii,

omnino alieni existimus. Sed dum eos cernimus ob insignia gestorum coelesti lumine coruscantes, non pro his in desperationem lapsi, veniam querere omittamus: imo omni corporis ac cordis nisu ad eorum saluberrimam intuitionem mentis fiduciam erigamus: ut sit nostrorum criminum clementissimus indultor, qui eorum tolerantia et agonis copiosissimus extitit recompensator. Dabit nobis, huic operis intentis etiam loquendi suffragia Sanctorum, qui nos arripere hoc a [voluit] non jaectantiæ studio, sed, quam in seipso cunctis mirabilem reddidit, obedientia voto. Jam itaque sacratissimorum Christi Confessorum atque Pontificum, Silvestri atque Agricolæ, et beatissimi Desiderati Presbyteri pretiosa corpora formidolosa laudatio exprimat, qualiter nostri temporis ætate divîno instinctu contigerit revelari.

D

scribit mentionem S. Agricolæ et aliorum

sub Episcopo Giralda

et

b

2 Nam licet scriptor quidam multa de his mirifica, quæ semper in promptu aderant, suis inderit opusculis, tamen quibus specialiter locis eorum gloriosi cineres haberentur burnati, incuria faciebat et negligentia dubitari. Unde ne semper fidelibus incogniti manerent, placuit divinitati, modo inferius annotato, eos diu desideranti clero et populo manifestare. Dnm venerandus b Giralda Cabilonensis urbis Antistes Ecclesiæ Pontificatum administraret, inter reliqua sacræ actionis stulia, frequentius indagine perquirebat corpora sanctorum ejusdem civitatis Episcoporum; præcipue horum, quorum memorias nonnulli scriptorum suis inseruerunt libris. Pia satis sollicitudine pernotus, ut scilicet cognitis et patefactis eorum mausoleis, populos major venerationis devotio inflammaret.

qui refosio S. Lupi corpore

c

d

an. 877

3 Primum itaque aliorum usus consultu et consilio Episcoporum, beatissimum Dei Confessorem Lupum, de cujus gleba nulla ambiguitas erat (quia sicut relatio Vitæ e ejus indicat, in basilica Sancti Petri suburbana, ad dexteram partem altaris sepultus, frequentibus miraculis colebatur) ut amplior accederet veneratio, et facilius advenientibus pateret intuitus, adhibito secum d e vicino Matiscensis urbis Pontifice, et convocatis fidelium populorum catervis inde reverenter effossam, et Sacerdotum manibus elatum, exultantibus psallentium choris, post altare digno loco humavit, et lecticam super de more erexit. Hoc autem religiose actum est quarto calendarum Septembrium die, octingentesimo septuagesimo septimo dominice Incarnationis anno. Denceps vero antedictus Prasul, magno ardebat desiderio reperire corpora sanctorum Anistitum e Silvestri et Agricolæ, atque B. f Desiderati presbyteri. De quibus licet compendiose splendide tamen magnificus vir Gregorius Turonensis Episcopus in libris g miraculorum ita scribit.

f

etiam utius querendus intendit.

g

Elogium S. Silvestri Ep.

h

4 Beatissimus vero Silvester Cabilonem rexit Ecclesiam, qui quadraginta duobus annis Sacerdotio hujus urbis tuncus, plenus dierum atque virtutum migravit ad dominium. Habuit enim lectulum funibus innexam, sub quo cum semel atque iterum infirmi, sive quartanam sive variis febribus oppressi subderentur, statim virtute divinitus induta sanabantur. Ideo et lectulum huic in Ecclesiæ sacrario deponatum, simili virtute nitescit. Multi enim sicut oculis propriis inspexi abscessis de funibus lecti illius facebant particulas, et in longinquo deferebant, ipsisque super infirmos locatis sanitatis beneficium conturbantur. Nam mater mea ad hoc decisi particula, ut puella a frigidibus febricitanti collo dependi fecit, morbo extemplo depresso, puellam sanari aspexit.

i

et S. Desiderati Presb. a S. Agricolæ translatis

5 Fuit in hac urbe et Desideratus Presbyter, quem ego in monasterio Guerdonensi vidi virum sanctitate magnificum, qui sæpius frigiditatis, dolore

lore

Alore dentium laborantibus, aliisque morbis, orando finem imposuit : Nam etiam usquequaque reclusus erat, hoc est non egrediebatur cellula : sed qui voluisset eum videbat in cellula. Hic, ut diximus, eximie illustratus virtutibus emicuit seculo. Quod audiens benedictus Agricola Episcopus, misit Archidiaconum suum, ut heatum corpus urbis cœmeterio deferret. Sed resistentibus monarchis, quod iussum fuerat, non implevit. Post hæc ædificato xenodochio leprosororum Sacerdos suburbano, in ejus basilicam collectis *k* civibus et omni Clero, beatum corpus transtulit, et in basilica superius nominata summo studio sepelivit : qui se nunc vivere cum Christo magnis virtutibus manifestat.

6 Et quidem de uniuscujusque horum venerabilium Patrum egregiis actibus conscriptos esse libellos nemini est dubitandum, ubi series nativitatis, et ordo sanctæ conversationis eorum, dignitas Sacerdotii et miraculorum insignia liquidius fuerint comprehensa : quos tamen frequentibus ejusdem urbis incendiis constat absumptos. Nam in martyrologiis pluribus dies sacri eorum transitus inveniuntur adnotari. Sed in titulis sepulcorum apud Ecclesiam Sancti Marcelli Martyris trans Ararum amnem, quam laudabiliter in vita miraculis claruerint, hæc exarata carmina pandunt : quæ sæpe memoratus Pontifex recitans, et continuo inveniendi eos amore æstuabat. Tandem diu clausum inveniendi eos amore æstuabat. Tandem diu clausum inveniendi eos amore æstuabat. Tandem diu clausum inveniendi eos amore æstuabat. Tandem diu clausum inveniendi eos amore æstuabat.

7 Jam ergo egesta telluris congerie apparet sarcophagum divino intus honore plenum : hoc proprie expectanti Episcopum statim intimatur, et gaudio ductus accurrit. Nec mora reserato a Presbyteris et Diaconibus tanti thesauri tegmine ingentem seu suavis unguenti fragrantiam sacra pignora contrectantes, divino munere hauserant. Jacent ossa omni pretio cariora, ipsa adhuc caro tamquam recens sentitur et vivida. Quæ Sacerdos lachrymis infusus reverendis luminibus conspicatus, aliis quibus visum est, intueri permisit. Sicque sacro velamine contegens, diem ipsam cum nocte laudibus continuavit et hymnis.

8 Interea cum circa hujusmodi officium Sacerdotes cum reliquis ministris intendunt, Dominus Pontifex cum aliquibus clericorum ad sanctum Agricolam properat : cujus corporis transferendi causa hæc fuit. Idem beatissimus vir secus pedes S. Marcelli unius tantum macerie interclusione fuerat humatus. In quo loco postmodum a devotis et religiosiis crypta est mirifico opere et ornamentis exstructa, adhærens lateri domus extrinsecus, tabulatis et columnis decorata marmoreis, usque ad summam basilicæ in altum porrecta : sepulcrum vero tegebat tabula speciosa marmorea, titulum in se continens scriptum, quo pandebatur quantum esset colendus, cujus ibi servabantur exanimæ artus.

9 Sed cuncta hujus operis fabrica ob incuriam seniorum ejusdem loci jam deperierat, adeo ut sepulcrum Sancti nullo tegmine coopertum pluvius infunderetur et imbribus. Quod dedecus ultra non ferens devotus Sacerdos, eodem die sicut diu animo voluerat revelata sepulcri tabula, beata ossa cum sacris cineribus inspexit, et qua potuit diligentia curavit ; involvensque linteis et capsula recondens, super aram Sancti Petri intra ecclesiam, clero et populo exultante, sequenti die devexit. Ibi magno exultante gaudio Missas fecit. Quibus Ecclesias-

tico more celebratis, sumens ex utroque reliquiarum partem, beatum Silvestrum, sicut pridem fuerat, iterum humo et marmore textit : Beati vero Agricolæ pretiosa membra, sigillis munita et palliis cooperta, supra jam dictum altare dimisit. Acta sunt hæc circa Sanctos Dei pridie nonas Martii : quorum ipso die reliquiæ, faventibus undique populorum occurribus, proprie sunt illatæ urbi.

10 Eodem autem anno, qui est ab Incarnatione Domini octingentesimus septuagesimus nonus Dominus Joannes summæ sedis Romanæ Apostolicus Pontifex, pro inlatis in eidem Ecclesie contumeliis cum Ludovico a Balbo tractaturus, et cum Episcopis generale Concilium habiturus, Gallias penetra- vit. Et dum contiguas suo itineri civitates attingeret, Cabilonum devenit, ubi dum duodecim dierum inoras inuenteret, ab Episcopo relatum est ei de inventione beatorum corporum. Sed tunc multinodo causarum fascis gravatus, illuc accedere distulit. Cabilone autem digressus Augustam Treorum Urbem expetiit, ubi cum multo Episcoporum cœtu diu pertractavit, atque inibi cum eis Ludovicum olei sacrati unctione Regem confirmavit.

11 His et aliis propter quæ venerat pro modo et tempore adimpletis, cum regredi pararet, denno Cabilonensem civitatem repetiit : a qua cum discederet, ad monasterium Sancti Marcelli a præfato Episcopo est deductus. Tunc delato juxta altare B. Agricolæ sarcophago, Dominus Papa inibi digno honore pretiosum ejus corpus recondidit, et ut deinceps hi Beatissimi Dei confessores venerationi haberentur, et dies eorum gloriosius transitus festiva celebrarentur Apostolica auctoritate injunxit. Quod quanta debeamus reverentia adimplere, non multo post hæc patrata inibi virtus ostendit.

12 Ipso nempe anno quidam in pago Turonico Salomon nomine, jam decem annis carens lumine oculorum, sæpe monetur in somnis ut expetens Burgundiam, monasterium Beati Martyris Marcelli festinus adiret, ibique ad sepulcrum Sancti Agricolæ accedens meritis illius suæ illuminationis gaudio poffiretur. Qui quemdam hororum peritum gressum suorum rectorem adipiscens, ferens pro munere medicam cere particulam proferre aggreditur. Adfuit pergenti velox celestis misericordie medicina : nam medio itineris diu clausa acies oculorum, fugatis aliquantulum tenebris, aperitur. Quo quotidianis gaudens profectibus, ad Sancti tumulum hominem perfecte intuentem adduxit, ubi triduum peragens fratribus ejusdem loci suæ salutationis ordine gaudia pandit. Sicque oblatum quod secum tulerat suæ devotionis munusculum, agens gratias Deo, qui eum Sancti sui meritis illuminaverat, patriam suam jam non indigens rectore revertitur p.

a Desideratur hoc aut simile verbum. — In Ep. ap. Gerboldum subseripti diplomati restitutionis ecclesie S. Laurentii, anno 873, et sic etiam nominatur in rescripto Caroli Crassi non multo ante mortem illius datum 885. Sicutque ipso, quo datum est die xii Junii elogium ejus habet in supplemento ad martyrolog. Gallieanum — c. Ardianus illud die xxvii Junii, quo colitur. — d. Sanmarthoni, Chaudium Robertum secuti, errore perquam ridiculo nomen proprium hic sibi imaginantem. Evidentium negotium ex Urbi hærere aut Episcopum Lambertum quicquid et Synodus Pontificaria inveniunt interfuisse anno 876, et in charta Ludovici Regis signata Indictione xi octavo anno 878 nominatim tegebant, in duos scilicet successores quorum Lincii decessor primus, secundus ejusdem successor fuisse. hoc eo expuncto non alium quam Lambertum autem huc inscripimus. — e. Colitur xx Novembri. — f. xx Aprilis. — g. Illo scilicet qui post duos libros de gloria Martyrum, singulariter inscribitur de gloria Confessorum cap. 85 et 86. — h. Apud ipsum Regnum est sacerdotio ministris itaque habet MS. Chiffletii. — i. Alius et rectus in Gregorio tertius hic, ut etiam legitur in MS. Chiffletiano. — k. In libro de abbatibus. — l. Exstat ejus agitur in Septembris. — m. Imo octavo, ut patet ex tempore Concilii Trevisani anno 878 Indicti xi signati : ad hoc autem loco properabat Joannes VIII. — n. Carolomanus, excommunicatus se non ferens, arma fugerunt Papam in Gallias ventus ubi Petrus Cussel, quod non satis constat cum illa, quæ de ejusdem Carolomani fuga narrat, Baronius ad an. 877, — o. MS. Chiff-

D
EX MSS.

m

n
o
Joannes VIII
Cabilone
transit

et illuc
reversus eos
Sanctis
a scribit.
E

recus ad
S. Agricolæ
corpus
illuc intratur.

Episcoporum
Cabilii, series
correcta.

k
Acta
deperdita :

memoria in
Martyrologiis.

B
refoditur
corpus
S. Silvestri,

dein S. Agri-
cola Ep.
†

cujus olim
fuerat
splendidum
sepulcrum.

utriusque
solennis
translatio

A *flerit Ludov. Rege. — p In eodem hæc addebantur : Comparandus est hic per omnia Evangelico illi Leprosi, qui missus est cum reliquis ad Sacerdotes, atque cum illis in eunodo mundatus, solus pro emundatione sui ad Dominum, cadens in terræ ante*

pedes et gratias agens, revertitur. Hic ad destinatum sibi tendens locum, atque inter eundem incolumitate donatus, non ante ad propria remeavit, quam illic accederet, suoque illuminatori munus, quod poterat, exhiberet. D

DE S. PATRICIO EPISCOPO APOSTOLO ET PRIMATE HIBERNIÆ, Commentarius prævius.

§ I. S. Patricius una cum Christiana fide litterarum usum primus in Hiberniam inducit.

ANNO CCCLXXVII MARTII. Patricius Hiberniæ destinatus Apostolus,

Dum in Britannia majori, Romanorum exhausta delectibus et præsidio militaris juventutis destituta, Scotorum ex Hibernio. Pictorum a Septentrionali Albania incursums atteritur, affligiturque una Christiana auspiciis Magni Gregorii felix sub Anglo-Saxonum dominatu resurrectura; alteri Britannicarum Insularum (quum Joverniam Ptolemæus, Vernem antiquiores, Iram mediæ sæculi scriptores vocaverit; Scotiam imitatoribus veteribus, atque Hiberniam, usitatissimo nunc apud omnes nomine, Bedæ) fidei Magistrum Doctoremque induxit Deus, qui Christiano imperio extremam adjungeret Occidentem, ad quem sui Romani arma nunquam promovissent: Patricium scilicet, magnam quinti sæculi Thaumaturgum, antiquis Hætonibus orandum; eo in tractu qui primus Scotorum vni creperit solitus, varique fortuna nunc us sublitus, unum contra costem a Romanis manibus, tandem nave Saticæ remis sic accessit, ut inter ipsam Angliamque medius relinquatur. Quare summi illum merito Scoto-Britanni dicunt, et cultu celebrant singulari: a quo, intra suæ nunc ditioris terminos nata, utiqueque patriam Hæbetiam ita meminerunt fidei illustrantem lumine, ut et ipsi eodem perfusi sint, dum transcuntibus identidem ad nivi in Britanniam imperio confirmationem auxilium, primum armarum sorores fidem in patria eductos accipiunt; partim e Patricii schola sacrorum et veræ pietatis magistros. At longe majori jure Scoti Hiberni cum venerantur Patricium, cui uni debent, quod patria sui fuit sit Sæctorum Insula, et litterarum scientiarumque fuerit aliquando gymnasium. Nam quamvis nonnulla Christianæ doctrinæ semina, seminus ante eum in Hiberniam spargi cepisse, et ideo S. Palladium ad Scotos in Christum credentes missum dici, ipsorumque etiam aliquid in Logyria conitum: conversæ tamen Hiberniæ deas et titulus uni debetur Patricio, per quem non pauci aliqui atque ex vulgus homines, sed Reges et Principes populique gregatim salutari tincti baptismate, jugo fidei submisere cervicem.

Scoto-Britannis venerabilis,

magis autem Hibernis Scotis;

ab ipso præcipue ad Christum conversis;

quorum patria usque ad sæculum 12 soli S. q. r. nomine venit,

2 Non igitur sine causis factum videmus, ut cum in antiquissimis Martyrologiis tum Bedæ tum aliorum hoc solum legeretur. in Scotia S. Patricii Episcopi, a posteris deinde sit adjunctum: qui primus ibidem Christum evangelizavit: et maximis miraculis et virtutibus claruit: quoniam enim non absolute primus tempore; primus tamen fuit signorum virtute, missionis Apostolicæ auctoritate, efficacissimæ per totum regnum prædicationis fructu atque successu. Quod antequam aggredimur demonstrare, evellendus est e quorundam aucti scrupulus ille, qui circa Hibernicos passim Sanctos moveri solent, reverentibus nonnullis ne plerique eorum, qui fidem Christianam a S. Patricio educti, sanctitatis nomine inter Hibernos sunt celebres, Britannis potius sint ascribendi; et Hibernia ipsius conversio, vera quidem S. Patricii lux, non tamen præcipua ac summa fuerit: quoniam ex hiberni temporis usu, nec Scotos nec Scotiam nunc aliam nominamus, quam quæ Britannicæ insula parte una tenetur, regio titulo ipsi par Angliæ. Est quidem etiam nobis inhabitatum, quod jam

inde a seculo tertio cœperint in Britanniam transire Scoti: futendum tamen omnino est, Scotici nominis dignitatem præcipuam apud Hibernos remansisse ad undecimum usque seculum: quia et Bedæ et antiquis scriptoribus omnibus, ut recte Usserius pag. 734 in Antiquitatibus Britannicarum Ecclesiarum, Scotia semper unica est eademque Hibernia. Nam neque Dalriada, quæ usque ad annum mcccxl Scotorum-Britannicorum sedes erat, Scotia: nomen est consecuta; neque etiam integra ipsa Albania, statim a debellatis Pictis: sed tum demum cum, populo utroque in unam gentem coalescente, obsolevit plane Picticæ nationis memoria. Quod ut ante annum m c nonduquam factum, ita vix illos, qui toto antecedentium annorum spatio vixerint, posse produci arbitramur, qui Scotia: appellatione Albaniam designarent.

3 Tantum porro abest, ut dici possit nomen illud duratæ fuisse communicatum Hiberniæ, ideo quod colonizæ Scotorum nonnullæ eo sint propagatæ ex Britannia, quorum tamen et nomen et natio prius in hac fuerit, et ad hæc usque tempora sit conservatum: ut ante tertium, quod diximus, seculum (quamvis sub Augusto et successoribus ejus tum accurate cœperit scribi) nullus antiquorum Geographorum vel historicorum Scotos in Britanniæ legatur nominasse. Etenim postquam hac de re inter utriusque gentis eruditos viros acriter est, velut pro aris ac fideis depugnatum, nihil Britannici Scoti pro sua in Albania commemorationis antiquitate proferre potuerunt, nisi recentiorum commenta et levissimas quosdam conjecturas, qualis est hæc ex quodam somniantis Scalyeri delirio sumpta, quo hic Poetæ versus et cœruleos scuta Brigantes, in suspensionem mundi vocatur, quasi Scoto-Brigantes scriptum ab initio fuerit. Verum ut hoc cum aliquo fundamento Scalyer suspicaretur, non sufferebat dici, a Brigantibus vicinas hodiernæ Scotia: regiones fuisse ingressas, sed ante omnia ostendendum erat, Scotos in Britannia tanquam incolas fuisse notos Claudio Cæsaris, cum iste versus scriberetur, avo: quod tamen est tam incredibile, quam certum est nullum Imperatorum Romanorum, victoriarum etiam fictarum titulos avide sectantium, licet multa cum indigenis barbaris extra Romanæ provinciæ fines muro illo nominatissimo exclusis, bellu gesserint, Scotici sumpsisse cognomen vel omnes contentos fuisse se Britannicos dici. Quod si in illo versu vitatum est aliquid, longe verosimiliori conjectura, cœruleos cute Brigantes, jubermur legere: cum nihil sit apud veteres prosa ac versu notius, quam Britannos, quorum pars non minima Brigantes erant, solitas cutem corporis glæsteo vel cœruleo colore depingere. Quod quia hisce insultis omnibus commune fuit, sic sua quæque in lingua nomen ab eo usu sumpsere: nam Britones quidem ita dicti sunt, qui veteri lingua eorum Briti, coloratum conscriptumque significat, unde etiam hodie writh Anglis litteras pingere est: de Scotis vero scribit Insularum lib. 9 Etymolog. cap. 20 propria lingua nomen habere, eo quod aculeis ferreis cum atramento variarum figurarum stigmate notentur. Scotia enim Hibernis florem seu florulam variegationem coloris significat: ut frustra sint qui nominis originem accersunt a Scythiis, quamvis Scythos Scytlan vocitæ Afrilius Rex, Orosii historiam e Latina Saxoniam faciens: istam vero Hibernicæ vocis significationem si Cambdenus

E
tis qui nunc sunt in Britannia Scotis

F
frustra de nomine, an ignitate certantibus.

Est hoc a pingendo corpore inditum genti:

A denus cognovisset, citata Isidori verba minus fuisset admiratus.

4 Porro quam erant describendi pingendique atramento vel alio quovis colore corporis periti Scou sive Hiberni, de quibus agimus: tum erant Gentilissimi tempore imperii litterarum, in charta aliove ulla materia ad memoriam pingendarum; etque ac Iberi, Galli, Britanni, Belgæ, atque Germani, antequam Romano subiecti imperio litteras ab iis disciplinasque acciperent, amissa libertatis solatium non leve. Ex omnibus liberalibus artibus Scoti, Romanarum armis ne tentati quidem, nec alii prius iuquam Christiano per Patricium subiecti, unam rhythmicam Poesim norant et habebunt in pretia. Unum hoc (ut cap. 2 de Moribus Germanorum Tacitus) apud illos memorie et annualium genus erat. Hanc autem scientiam soli Druides eorum Bardique exercebant: quorum qui plures et antiquiores barbaricæ compositionis versibus memoriter noverat, is doctor habebatur; qui vero in novis pangendis felicior, ejus erat præcipuus in vulgo et apud viros præcipuus æstimatio. Juvat de his Magnam Odonellum Taranallix Principem audire libri tertii initia, quæ de S. Columbe Vita Hibernicè composuit, ita interpretæ Colyano loquentem. Natio illa landis avida et suæ antiquitatis studiosissima, ab ipsa prima gentis origine consuevit in magna et pretio et numero habere rei antiquariæ professores, quos tempore Gentilissimi Druidas, Vailes, et Bardos; a Christi fide suscepta Antiquarios et Poetas vocabant. His ex officio incumbebat Regum, Principum, et Heroum res gestas, bella et triumphos celebrare; familiarum nobilium genealogias et prærogativas studiose observare; regionum agrorumque metas ac limites notare et distinguere. At qui, partim consulendæ memoriæ caussa, partim ne licentius et fabulosius in prosa divagarentur, consultius visum est res gestas et Heroum præconia angustioribus metri terminis plerumque perstringere: hiuc carminibus assueti, uictique hominibus, et Principum abusi indulgentia ac favore, sua sæpe poemata convertebant in excessivas laudes horum nobilium, quorum gratiam et donaria venabantur; sæpe in Satyrurus invectivas, in alios, quibus non reque affecti et beneficiis allecti erant. Quæ insolentia commiseri sunt, ut de iis tota insula pebandis, et nobilium penitus disciplina Rex Aulus Ammyrei filius cogitavit; fecissetque nisi suam in Drum-cheltreusibus Comitibus uictoriam S. Columba interposuisset.

5 His autem, ut diximus, nulla præter memoriam adierunt conservandæ antiquitatis, et ortis suæ propagandæ vel instrumenta vel adjuncta. Patricius, Romanus et reclus discipulus, litterarum (sive quibus sacra nequeunt Christiana tractari) usum in Hibernum primus induxit: eumque uiridiorum e Britannia et Romano orbe sociarum non tanto ei odisset copia, ut omnium Ecclesiarum necessitati posset fucere satis; privatim ipse instituebat eruditelutque indigenas, quos erectos ab se ecclesis idoneos inveniebat: quibus sua manu scribebat tradebatque Alphabetum, ex quo naves ipsi discipulos informarent. Sic in Vita Tripartita dicitur, una septimana apud Loarnachum mansisse, litterarum et pietatis instruendum rudimentis, eique Alphabetum scripsisse: quod de pluribus aliis eadem in Vita postea repetitur. Balans inter opera Patriciana Abjectoria quedam cccclxvi numerat, tot ferme quot a Patricio memorantur Episcopi consecrati. Sed vim atque originem antiquæ vocis, ejusmodi Alphabeticas tabellas significantes, non capiens, ratusque ubjectorius ejusmodi opere scripta designari, ab orthographa deslexit, quæ apud warwum lib. 2 de Scripturis Hibernicè cap. 1 ex Nennio dicitur Abgatoria esse scribendum.

6 Hanc suam correctionem Warrens confirmat ex Trechana, cujus hæc sunt verba lib. 1 Baptizavit quotidie homines, et illis litteras legebat et abgatorias.

Iterumque lib. 2, scripsit illi abgatorias et benedixit eua benedictione Episcopi. Quid autem hæc sibi velint ex aliis ejusdem Trechani locis intelligi jubet, ubi elementa vocat, quas alibi Abgatorias; et specialiter lib. 2 de Mac-erca loquens: et scripsit elementa, et benedixit eum benedictione PS. id est, Presbyteri. Ex quibus patet Abgatorias tabulas dici sicut Abecedarias dicimus; nomine desumpto a tribus primis Latini Alphabeti literis A, B, C. quam ultimam disformiter nunc a plerisque solitam pronuntiar, sic ut ante E et I sonet ut S; ante alia vero elementa habeat sonum totæ K, constat veteritus omnibus uniformiter fuisse pronuntiatam: quod adhuc Hiberni servant, quibus nulla est inter C et K soni differentia. Hinc factum ut Abcatorias seu Abketorias primam vocarent: seu usu (ut fit) ad molliorem sonum paulatim defectente subsperam vocem capere Abgatorias seu Abgetorias dici. Porro characterum formis per ordinem Alphabeti sic expressis credimus adjunctum fuisse quoddam Christianæ doctrine compendium, et Sacramentorum confiteudum consuetos formulas: imo hæc duo vel sola vel præcipua quoadque in talibus fuisse tabulis, quibus nihilominus petitur ex Grammatica nomen apte relinquebatur, ut significaretur ea esse prima Christiani hominis et doctoris elementa, et velut alphabetum quoddam.

7 Hæc quicumque consideravit, non mirabitur cum præcipuos quosque in Hibernia Sanctus tanta discipulorum multitudine stipatos, in eorum Vita legit: siquidem consuetudo erat, atque ut esset exigebat necessitas, quod idem et Episcopi essent, et Abbates, et Iudi-magistri, Nemini etiam peregrinum videbitur quod genealogus historisque Hibernicis, maxime circa secula Patricio anteriora, non magnam habeamus fidem: et in iis quæ ab Antiquariorum fere disciplina pendunt, ne post hæc quidem maximam. Præterea non difficile lector animadvertet, unde tam multa in Sanctorum Hibernorum Vitas irreperint aut fabulosa, aut fabulosis similima: nec non cur ab initio noscentis in Hibernia Ecclesiarum non modo Latini lingua (quæ sola omnes Romani quondam Imperii nationes, etiam illo post ejus extinctionem, usi sunt in conscribendis publicis rerum gestarum monumentis seu sacris seu profanis) sed etiam Hibernicè patria scribi coperint Sanctorum Vitas: et de corvis Patricio auctoribus Joachinus testatur Latina enim lingua, quæ subiectis Romano Imperio in Occidente atque Africa provinciis, abilita antiqua patria, facta fuerat naturalis, etsi non sine deprivatione multiplici; Hibernis peregrina omnino erant, nec nisi sacra tractantibus, et domi vel peregre operosius eruditus cogita: cum alibi etiam famulæ Latine nosset et loqui et scribere.

§ II. S. Patricii patria, parentes, consanguinei.

De Britannis Alcludensibus natum esse Patricium Tripartita Vita auctor scribit: eorum regio vulgo nunc Cluidos-dalia dicitur, quom Vita quartæ auctor apud Colganum Stratoclud nominat, vocabulu idem significante: Vita S. Gildæ Arecludæ meminit Cluida seu Glorta fluvius hæc nomina genuit: ex quibus postrema tria ipsi præcipue regioni conveniunt, primum idque antiquissimum a prærupta est petra, ad Cluid et Levia confluentiam sita, de qua lib. 1 Hist. Eccles. cap. 1 Bedæ. Est sinus maris permaximus, qui antiquitus gentem Britonum seruebat a Pictis, ubi est civitas Britonum munitissima usque hodie, quæ vocatur Al-cluid: ad ejus partem Septentrionalem Scoti advenientes, sibi locum patriæ fecerunt. Quod Al Scotorum lingua Petram significet, omnibus Hibernicè scientibus notum est: ut mirum sit Cambledum dubitare quorundam lingu Bedæ cap. 12 dicat Alcluid significare Petram-Cluid. Ceterum pulvis ea arce Scotis, cum locum Britones recuperassent instaurassentque dicitur exinde Bun-bretan est, et Dubretannici freti nomen

cui litterarum prorsus ignaræ,

etrolam Postarum suarum memoriam suspicienti

B Abcatoria scribens.

E cur primæ antiquitates Hibernicæ iactatæ sint?

et cur multæ ex primis Vitis Hibernicè scriptæ s

litteras primas communicavit Patricius,

ordinatis a se E-clesiis

Alcludensis regio patria S. Patricii,

A *men fecit illi, quod Beda memorat, maris sinui, in hunc diem conserratum.*

9 *Quem penitentiæ locum ista in regione natali suo illustravit Patricius, ipsemet in sua Confessione, atque ex ea Probus, nec non et Joacelinus expressum reliquere quidem; sed nominibus unne penitus antiquitatis, Joacelini verba hæc sunt; Exiit vir quidam... Briti natione, in pago Taburnia, hoc est, tabernaculorum campo, eo quod Romanus exercitus (ereubans scilicet ad custodiam finium et celebris illius muri, ad excludendas a Romana Provincia Pictos a freto ad fretum ducti) tabernacula ibidem fixerit, secus oppidum Nemthor degeus, nudi Hibernico collimitans habitatione. Nemthor turrim caelestem significat, ramque pro ipsa quod nunc est Dunbritannica oppida, Hordingus accipit in Scotis descriptione. Verum (si recte locum cognovit, Joacelinus num. 8, ubi dicit: Erat autem in quodam promontorio supereminenti præfato oppido Nemthor munitione quedam extructa, cujus adhuc apparent minora vestigia) fuit et est modo Dunbritannica seu Alcludensis orx, ipso oppido Nemthor eminentior.*

in qua Taburnia campus,

oppidum Nemthor,

10 *Hoc in oppido voluisse Patricium constat: in eo enim habitabat matertera ipsius, que propriis carere liberis, sanctum puerum educavit ut suum; non tamen ibi est notus, sed secus illud; ut recte et clare scripsit Joacelinus. Probus autem, locorum non æque peritus, admodum obscure et mendose, vicum Banaven, Patricio ex ipsiusmet confessione natalem, dicit se indubitanter comprisisse provinciæ esse Nentrix: Nemthuriam scilicet voluit vel debuit exprimeret: provinciam autem desperavi vocavi, quæ oppidum erat, nisi provinciam strictius accepisset pro districtu, suburbium dumtaxat vicum, quorum unus Banaven, comprehendente. Ceterum quævis de Alcludensi Britannia clarum illum, quem superius attulimus, non haberemus locum: ex eo tamen solo, quod Probus constituit vicum Banave hand prænt a mari occidentali, sat clare pateret nulla ratione hic intelligi posse Banavennam seu Banaventam, quæ, ante Anglorum in Britannia dominatum, a vicis doctis eruditur in ipso Insule meditullio et Nortanthoniensi provincia fuisse, circa Ausoniae fontis: qui autem in Probrochiensi agro Dimetarum hunc vicum notant Angli recentiores, Scoto-Britannis invidentes quorundam notis in ipsarum nunc ditone Patricii, nescio an alium a Cambreno auctorem habeant: qui tamen prudenti cautela objecerat, ut aliquid, nescio an vera, scripserunt.*

vicus Banaven,

atque non recte quæ illud a quibusdam.

Genealogia Patricii.

11 *Patrem Calphurnium, Concessam matrem Patricius habuit: iste Potiti filius, aut (ut suo in hymno Fiecus scribit) Ottili, a Fieci Scholiaste, reliquum porro genealogiam pertinet, per hunc gradum adducitur ad fabulosum nationis Britannicæ principem. Patricius filius Calphurnii, filii Potiti, filii Odissii, filii Gornio, filii Mouchudii, filii Leonis, filii Maximi, filii Nenereti, filii Perini, filii Briti, a quo sunt Britanni nominati. Ad hanc conclusionem lector advertat animum; et non magnopere commovebitur Sanctologum, quod Colganus citat, Genealogiæ auctoritate, per plures gradus et nomina quædam diversa similem seriem contereunte; cui non putamus aut referendæ aut examinandæ esse immorandum. S. Martini Thronensis Episcopi sororem fuisse Concessam Patricii matrem, scribunt plerique vocatores post Sigebertum, Florentium Higorniensem, aliosque a Colgano citatos Append. 3 cap. 3 Consanguineam simpliciter ut Joacelinus; vox Hibernica Sior ad utramvis significationem indifferens est, inquit Colganus, ut cum Ussero pag. 822 probabilis censet, Martini ex Sorore neptem fuisse: eum enim S. Martinus fuerit Pannonius; qua ratione fieri possent ut sororem illi haberet ex Gallis (Francos abasque scripserunt biographi) oriundam? prænt non hic modo, sed et apud Fieci Scholiastem, et apud Joacelinum legitur. Athare S. Martinus, cum natus Patricius est, un-*

Mater ex Gallia,

neptis potiti quam soror S. Martini Thronen.

num agebat circiter sexagesimum: quis autem credat D tam seni tam juvenulam fuisse sororem, ut etiam peregre in servitutem abducta, domini sui conjugium ob formæ excellentiam mereri posset?

12 *Hujus felicissimi conjugii sanctissimos fructus operose Colganus in Append. 5 cap. 4. sub unum voluit aspectum ponere; nec non numerosam sanctamque e Patricii sororibus tribus aut quinque posteritatem: qua in parte cum omnes seduli scriptoris numeros ille expleret, nec res magis sit ad intelligenda Acta Patriciana momenti, non putamus hoc loco retractandam esse; sed satis habemus insinare paucis, alterum Patricio fuisse fratrem, Sennam nomine, gradu Diaconum, aut susceptos Ordines sacros patrem Junioris Patricii, qui secumulus a sancto patre Primatum Ardnuclanum tenuit, et ut infra dicitur, S. Senpatrick dictus est, non quasi senior-Patricius (etsi eo trahat vocis sen significatio) sed Senani-Patricius. Sororum una, Lupita nomine fraternæ particeps et sociæ captivitatis, virginitatem videtur perpetuam coluisse; Tigrida atque Darerca complures suis maritis liberos delere utriusque sexus et quibus alii etiam forte sunt nati: qui nunc catalogum nepotum Sancti Patricii velle augent, cum essent tertio loco inter pronepotes referendi. Tigrida Gallum videtur habuisse maritum; Gollit alibi nuncupatum, incertum an proprio an gentilitio nomine: Darerca duo fuisse conjuges: unus Restitutus huabaird sive Longobardus, inquit Colganus: quod ut idem nunc Hibernus sit, et pro eodem auctores accipiunt; non putamus tamen dubitari posse, ab eo qui Longobardica tempora et ortum noverit, quin iusta etymon vocis Huabaird intelligi debeat nepos Bardii, ita vel proprio nomine, vel a Puetica professione inter Britones aut Gallos nuncupati. Alteri ejusdem Darercæ marito, nobili Britanno nomen Conis fuit; qui citra controversiam extitit pater sanctorum Episcoporum Melis, Munis, Melchuonis et Roehi, de quibus ad vi Februarii egimus. Reliqui Patricii ex prædictis sororibus nepotes ac nepes: qui, quot, quibus nominibus ac parentibus fuerint in tanta Hibernicorum auctorum, qualem apud Colganum videre est, confusione, non facile est explicare; nec ad rem nostram facit.*

frater Senna Diaconus;

Sorores S. Lupita virgo, S. Tigrida Gallo nupta,

E

et Darerca uxor Restituti et Coais;

nepotes ex his multi.

§ III. Prima et antiquiora S. Patricii Acta a quibus et quando conscripta.

Antequam Hiberniam ferro flammaque depopularetur Normanni, *Æra* Christianæ sæculi nono, sexaginta sex libros extitisse de gestis et miraculis magni Patricii, Hibernicæ partim, partim Latine conscriptos, testis est Joacelinus, idque ex Interpolatione Tripartite hausit. Vite 3 auctor sexaginta tres numerat: nec Vitam secundam nec Tripartitam post se scriptas numerans, inquit Colganus, que una cum ipsius libro sexaginta sex faciunt. Hisne annumeret liber ille, quem ipsemet de de sua vita et conversatione composuit, ut loquitur auctor Vite 4 apud Colganum, integrum ex eo paragraphum transcribens, incertum est: hoc certum, omnibus eum esse aliis antiquiorum, et, si satis integer emendatusque inveniretur omnibus præferendum. Dams eum, qualem habere potuimus ex MS. antiquissimo codice, in bibliotheca celeberrimi Nabilienensis monasterii S. Vebasti Atrabati, erulum cura et labore R. P. Audreæ Deuys Societatis nostræ et a plurimis quibus scatebat mentis utrumque emaculatum: qui licet alium titulum non præferret quam Vite S. Patricii; dubitare tamen non potuimus, quin hic esset liber ille, quem omnes antiquiores auctores sub diversis titulis sic citant, ut eadem verba omnia vix locis ex ipso referant. Nos ei titulum secum Confessionis, quem ipse Sanctus eidem fecit num. 36; et sub quo eum extare MS. in Bibliotheca Ecclesiæ Sarisburiensis in Anglia testatur Wareus de Scriptoribus Hiberniæ lib. 2 cap. 4 una cum Epistola commonitoria

de Actis S. Patricii tractatus 66;

F

an in his propria eius Confessio?

unde eum aemul.

cum epistola ad Corollicum;

A **commonitoria ad Coroticum tyrannum: quæ tamquam Patricianæ Confessionis appendix in MS. Alrebatensi conjunctim descripta reperitur. Vult hęc, caritative non semel Jacobus Usserius inter Britannicarum Ecclesiarum antiquitates cap. 17. ceteri Biographi, quotiescumque locum aliquem hinc præserunt, libram citant Epistolarum, quæ si omnes nunc extarent, magnam haud dubie lucem Actis Patricianis esset allaturæ.**

liber epistolarum S. Patricii.

quo tempore,

qua occasione Confessio?

14 De tempore, quo ea scripta Confessio est, non possumus nisi per omnes conjecturam dicere, quod scripta videatur post Arimachonæ Sedis erectionem, uloque post annum CCCLIV, cum ipse jam septuagesimum septimum ætatis suæ annum excessisset: videtur enim discipulis suis hoc veluti testamentum voluisse relinquere, occasione quarumdam persecutionum adversus se suscitatarum eorum irridia, qui tantam illius ea in Insula auctoritatem, Admarchonæ Sedis erectione magis etiam roboratam, non æquis aspiciant oculis; sive si re versibus Gentilibus fecerit, sive ex tepidioribus Catholicis, Principum apud et potestatem immuni querentibus ecclesiarum donationibus et immunitatibus. Simili in se- nio scriptam existimamus epistolam ad Coroticum: quæ si alicui videatur, sicut et ipsa Confessio, non salis esse Latina, ideoque minime imputanda Patricio, optimis in Gallia atque Italia magistris usque; sic sciat stylium esse eundem, qui in fragmentis a Biographis ex Confessione citatis reperitur, atque inter Barbaros Latinæ linguæ penitus ignarus viginti et pluribus annis in tanta ætate excidere facillime potuisse, si quid purioris latinitatis juvenis didicit: uloque Confessionis istius num. 3 fate- tur, pridem se a scribendo fuisse deterritum, quia se videbat non scripturum, sicut ceteri qui studium suum ex infantia nunquam mutaverunt, scribere solent. Nam sermo, inquit, et lingua nostra translata est in linguam alienam.

at propter vilitate barbararum relictam

Joelinus vidit & coros scripsit.

15 Inter eos, quorum scripto suo alius tempore super- fuisse testatur Joelinus, auctoritate hinc dubie primi fuere quatuor discipuli Sancti Præsulis: Benignus scilicet ejus successor, Mel Episcopus, Lomanus nepos, Patricius filiolus magni Patricii; omnes Sancti, omnes rerum a se litteris consignatarum testes oculati, quos uti- nam ipsos haberemus: nec enim dubitamus quin reliqua li- bellorum sexaginta ac plurimum sarrago, aliud non fuerit, quam Titium a predictis quatuor auctoribus conscrip- tarum diversa compendia, prout unusquisque Episcopus et Patricii discipulus, ut sanum suæque Ecclesie usum, ea brevius prolixiusve habere voluit. Sic S. Fricus Sleptensis Episcopus, et omnium Lagraiv Episcoporum Caput a S. Patricio constitutus, hymnum de ejus Vita cithesse creditur, quem, tamquam certissimum et anti- quissimum de magno Hiberniæ Apostolo monumentum, ex Hibernico Latinum faciendam curavit Colganus, et utraque lingua primo loco vulgavit in sua Trade than- moturga, SS. Patricii, Columbe et Brigide Acta, quæcumque potuit navesci, omnia continente, non sine doctis utilibusque annotationibus, quibus nos multam ad- jutus agnosimus; sæpta tamen semper libertate majorem verisimilitudinem, secunde assulserit, umplectendi.

quibus S. Fricus Hymnus addidit, ut videtur est.

Hymnum autem jam dictum libenter nos quoque hic da- remus: sed futemur ingenie videri nos ne non ipsius Pieti sit, ejus solum qui primus Sleptus a S. Patricio est constitutus Episcopus: nam quomodo tuis hoc modo ordiretur. Natus est Patricius Nemturi, ut refertur in Historiis? vix induemur ut Patricianus Titus statim a morte scriptas intelligamus eo nomine, et tam fa- miliarem ipsi Sancto portam tam multa fabulum redolentia hinc suo carmini inseruisse, ideoque putamus consultius ipsam hic omitti: cum possit etiam apud Col- ganum legi. Qui in Fricum amittit auctorem aut ipsum plus æquo annosum faciat, nisi hymni verba in quibus de Ternaria dissolutione, post annum DCL facta, agit, prophætico spiritu dicta tamquam de re futura mirum credere; nobis autem explicatione tam violenta auct

formiduum prænotatam. Sed et scholia in hymnum illum D scripta non videntur nobis tam esse antiqua quam exis- timant aliqui: cum in iis non pauca occurrant, quæ se- culo septimo posteriorum auctorem sapiant.

16 Post hymnum S. Fricæ odscriptam quotquot alias antiquas Vitæ Colganus potuit ex MSS. colligere opti- ma voluntate omnes dedit: et quibus secundam ac ter- tiam merito prætulit ceteris quatuor. Secundæ auctorem conatur Patricium juniorem adstruere, tertie S. Be- nignum. Utriusque duodecim prima capita sic eadem sunt, ut inter se conferenti evidens sit, non posse a di- versis auctoribus esse, nisi sive ut alter ab altero trans- criperit integre: quod tamen mirum est eisdem non ac- cidisse in aliquam multis capitulis subsequentibus. Quare nobis longe verosimilius videtur, liberos qui tertiam Vitam ferant arepholum nacti, ex secunda desumpsisse, quod sibi deerat: quam quidem secundam, si integram fuisset assecuti, libenter prætulissent ceteris: plu- rima enim signa habet præcipue et magis succere anti- quitatis: et tu ea quæ nobis restat parte nihil occurrat, quod interpolatorum oculis merito suspicari esse in- fertum. Nunc quin minimam maximeque confusam Vitæ Patricianæ portionem in ea habemus, sufficere credi- mus quod Colgani opera tantam sit ne ea omnino pe- reat.

Alii dux Vitr. autique ei probæ:

E

17 Quædam etiam circa S. Patricii Vitam scripta esse a S. Columba, docet nos Vitr. Tripartite Interpo- lator, eos, quibus usus est, auctores enumerans: Co- lumba-kille, Ultanum filium O Conchuarii, Alaman- num nepotem Tinnei, Ernannum Sapientem Kierar- num de Belchidain, Ermodum Episcopum Clocho- rensium, Colmanum Huamæensem, Collatum Pres- byterum de Druimrelgeach; de quorum ætate et auctoritate pluribus Colganus in notis ad illum locum. Eundem catalogum idem auctor relicit postea, præter- ito utrobique S. Threchano, Ultani discipulo, quem etiam S. Patricii Vitam scripsisse Usserius indicent, ea adhuc in MSS. superstite non semel utens; præterito etiam Macchatheno, qui ut Aulam Sleptensem Episco- pum, sub fine seculi vii mortuum scripsit de gestis S. Patricii opus; cujus hec solos titulos ad se perve- nisse scribit Usserius pag. 818, alibi tamen justo ex eo fragmenta profert: quis autem is fuerit variis conjectu- ris indagat Colganus Append. 4 parte 3. Præterito denique, quod maxime mirari possis, Eviun, de quo tam- modo Joelinus num. 163. Nihilominus Eviunus stulti- modo actus S. Patricii in Nuhia collicem compilavit, quem partim Latino sermone, partim Hibernico composuit: assumens, ut nos quidem existimamus, ex antiquioribus Latinis aliquas, inloque nunc paragra- phos, nunc periodos transcribens, eosque Hibernice red- dens, atque eadem lingua adjuvens reliqua, quæ ipse abunde cognoverat, atque aliunde judicabat.

scrip'tibus Aetorum a sec. 6 ad 8

accensendi T'rechanus Macchathenus,

Eviunus auctor fortassis Vitæ Tripartite

18 Causa præteriti in eo auctorem catalogo Eviun alia non fuisse videtur, quam quod ipsemet auctor esset ejus Vitr., quam Interpolator predictus in tres partes divi- sam atque ex numeratis a se auctoribus plurimum ave- tum dabit: nec aliter quam sic antea Joelinus vult prout colligens ex interpolatoribus ad ea una cum textu indiscriminatim transumptis. Harum interpola- tionum nullum esse, quæ fuerit post annum millesimum addito, censet Colganus: quod ut verum sit (neque enim desunt quæ scrupulum moveant) non tamen necessarium duximus ipsam sic interpolatam Vitam hic recudere, uti nec de illius auctore pluribus disputare. Et quidem ut neutrum faceremus suadere potuit operis hujus moles, non identidem accessibus crescentis: majus tamen consilio huic momentum attulit, quod videremus fastidio futura lectori tot Hibernice voces et tam mirandam relationem de funditis a S. Patricio ecclesie ejusque discipulis ad eam administrationem a Magistro consti- tutis: maxime cum de iis æque ac de miraculis et pro- phetis suspicio tanta et tam justa esset, partem fortassis potientem

ab aliis in interpolatæ.

A potivrem ab Interpolatoribus, eoque non uno esse adjectam : qui videri etiam possit plusculum indulsisse ipsarum Ecclesiarum desiderio, quo sua singula principia ad Magni Patricium referre satagebant, et quos venerabantur Sanctus discipulorum ejus catalogo inserere. Tantum igitur hic observamus ab hac auctore et interpolatoribus ejus nullam videri habitum esse rationem temporis : sed ecclesias quidem prout cujusque Provinciae conversionem continuo stylo describenti occasio se dabat, ab eis fuisse commemoratos ; Episcopos autem Presbyterosque non semper nominatos eos, quibus earum curam primum Patricius demandavit ; sed illustriores ex us, quos ad eorum administrationem idem ordinavit, sive cum primum eos instrueret, sive, cum mortuo aliquo e primis constitutus, locum illum vacare contingeret. Nam istud ipse significat tractus de Conaria sic loquens : Tribus autem vicibus trajecto Simono flumine venit in Conacia ; in eaque in verbi Dei predicatione, et in opere Evangelii mansit annis septem. Postremum ex eo non obscure colligitur, quod nusquam memoratur Patricius alicui Episcopo Presbytero viri crepto successorem substituisse ; quod tamen de viginti octo, quibus in Hibernia vixit, annorum spatio credibile est sæpius ab eo factum fuisse.

terum potius quam temporum verba serie.

B § IV. De Probo, Jocelino, aliisque mediis Vita Patricianæ Scriptoribus.

Praeter secundam, tertiamque Vitam, de quibus supra, alia duæ apud Colganum extant, ideoque maxime a nobis prætermittende : altera incerti temporis atque auctoris et quartam inter editas ab eo Vitas locum tenet : quintam altera, a Probo, ad ignoti temporis dignitatisque Pontificum aliquem, duobus libris exarata, falsoque imputata Bedæ, inter cujus opera aliquando præfuit. Præterea Colganus Eleranum sapienti tribuit, quippe post mortem Berulini, Senni, Columbae, Baithem scriptam, qui omnis ante unum ne excessere e viris ; hanc du tamen post seculi vii initium, inquit ; sed ante annum DCXXX quatenus cap. 50 ait : Fidem ubique servabo, ut nihil aliud stylo commendem, nisi aut quæ in veteribus libris sparsim inveni, vel quæ veracium relatione virorum didici. Qui enim essent, inquit Colganus in generali Præfatione, illi veraces viri, quorum relations dilucet quæ refert, nisi qui vel ipsas res gestas viderunt, vel a videntibus audiverunt, et qui per consequens ante annum DCXXX ea ipsi retulerunt ? Cui responderi potest quod veraces relatores ei esse potuerint non sine ulla digni, testantes quidam S. Patrici miracula, etsi scripta non aut, certis tamen in provinciis et locis apud incolas ex indubitata majorum traditione erudi : Quare cum nihil in illa Vita reperimus quod magnam sapiat antiquitatem, necdem Eleranum auctorem vel per umbram movet ; camque integris capitibus triginta quatuor aliunde assumptis interpolatam ex styli diversitate aliisque indicibus non obscure Colganus fateatur, non credimus eam esse talem, quam hoc loco magnopere dispuleretur sit lector.

Quarto et quinta Vita quæ ad Colganum :

an prior a S. Elerano scripta ?

an posterior ab Elyodiguo Probo.

C 20 De posteriori Vita auctore agens Usserus pag. 817 explorato Dempsteri dehra, Melloni sive Melonum Rotomagensis Episcopum, cui Porcavicus, Patricius, aliique Probi cognomen addunt, auctorem hujus vite facientis ; annis scilicet centum antequam S. Patricius nasceretur ; si ejusmodi cogitationem, inquit, a Balæo exegitatorum aliqua habenda esset ratio ; Elyodigus Probus multo majore cum rationi quam Mellani Probus ab eo nuncupari potuisset ; inter monumenta rari literaria, quæ suis reliquit Elyodigus, Balæus historiam Britannorum nominat, ex qua plura annotaverit discipulus ejus Nimus ; quem de B. Patricio multa, eaque parum probate fidei chronico suo Britannico inseruisse novimus. Et tunc alibi Colganus, suspicari licet, eum, cui dedica-

aut alio etiam jure ab Elyodiguo ?

tum est opus, fuisse S. Paulinum Rossensem, qui juxta Matthæum Floridigum defunctus est anno DCXVI sed asserendum foret, ista capitula 10 verba : Scotiam atque Britanniam, Angliam atque Normanniam ceterasque gentes insularum baptizabis, pro parte saltem ab aliquo interpolatore, non minus insulse quam falso, esse intrusa in hanc Probi tractum, aliquid non prolatissimum : cum hic sæpe mendosus deprehendatur, in notissimorum locorum Hibernie nominibus. Quæ et in Hibernicorum interpretatione vocum ipsius linguæ ignorum se satis probat hic auctor, ut merito Colganus suspicetur Anglum fuisse Probum, vel nativitate vel origine et lingua, quam Angli in Hiberniam translatis non mutare, sed potius suam inducere Dublinum et alias in urbes Angliæ obvenire.

D Jocelinus, Monachus de Furnesio in Lancastria ; quod cœnobium si n. vicini primum Oratais,

21 Anglus certe Jocelinus fuit, et ut habet Vita prædicitur titulus Monachus de Furnesio ; quod est monasterium in agro Lancastrensi a Stephano Comite Bononiensi et Murtonensi, postmodum Angliæ Rege, ædificatum anno DCXXXIII, et D. V. Marix dictum ; atque Elyo de Abrincis primo Abbati commissum sub Regula S. Benedicti, et Ordine Savigniacensi seu Tironensi : verum Venerabilis Serlo, quartus Albas Savignienii, quæ est materna domus Furnesii, reddidit apud Cistercium in capitulo generati domum suam Savigniacensem cum filiabus suis de Ordine Tironensi ad Ordinem Cisterciensem in manus S. Bernardi tunc Abbatis Claræ-vallis ; prout legitur in monastico Anglicano ex Furnesienis cœnobii monumentis. Hanc ab eodem Furnesienis cœnobium, adveniente Petro de Eboraco Abbate et Eugenio Papa in auctoritate, a matre sua recessit, permissum remanere in perpetuum de eo Ordine, in quo primum fundatum fuerat ; mansissetque, nisi redire a Curia Romano Petrus captusque a monachis Savigniacensibus cessisset dignitate Abbatiali : eo autem submoto, facile fuit novo Abbati Richardo de Bajocis, ex Savigniacensibus monachis assumpto, monasterium Furnesii ad matrem suam Savignienum et Ordinem Cisterciensem reducere, atque ita ex Griseis monachis facti sunt abbati, ut habes in cornice de fundatione ejusdem monasterii.

tunc ad Cisterciensem erant translatum.

E Monasterium Foveæ in Hibernia,

22 Quæ cum sub Eugenio prædicti Pontificatu sint gesta, atque adeo ante annum MCLM, patet Jocelinum non fuisse de monachis illis Nigris quos ex Cestria accitos in Hiberniam anno MCLXXXI Joannes Curcy in Ecclesia Cathedrali Dunensi substituit, pulsus inde Canonice secularibus. Decepti Colganum observans Cambrensi locus fol. 766 sic scribitur : In hoc Anno Joannes Curcy bellicosus ille Anglus, et supra militem in Deum devotus, cum sui juris hanc regionem fecisset, Benedictinos monachos prius induxit monasteriumque de Carick, quod in Erinach, prope fontem S. Fimmi Mac-Nel, Mae Eulef Rex Ultoniæ extruxerat, in insulam, ab ipso Iuis Curcy dictam, transtulit, prædixque assignatis locupletavit. Quomodo autem et quando prædictum monasterium facta sit filia Domus Furnesienis et Cisterciensis Ordini addicta, in eodem Monumento Angl. fol. 710 subjungitur prima fundatum pertinenti ad annum MXXVII. Post S. Evoldi primi Abbatis transitum, qui translationem monasterii futurum præsciens, corpus suum in dictam insulam jussu offerri curavit, mansit dictum monasterium de Carryke de Ordine Savigniacensi per tempora trum Abbatum, videlicet Odani, Devineii et Joannis ; in cuius tempore redditum fuit ipsum monasterium Ordini Cisterciensi, sub conditione quod in perpetuum esset demceps filia Furnesii : sed tempore conquestus Ultonie præfatus Dominus Joannes de Curcy penitus illud destravit, quia fortalium fuit, et multum eum infestavit : sed in compensationem fundavit, seu potius transtulit illud in insulam suam de Ynes-Cusere, et dedit domum suæ matrem de Furnesio ad construendum illud eadem terras

filia Furne. 4

F

A terras, quas in loco priori habuit ex dono Macnelli Regis antedicti : et sic dicta Abbatia de Ynes effecta est filia Furnesii, sicut antea fuerat in loco priori : Anno millesimo, centeno, bis quadragesimo Curcy fundavit Yais : hostes hinc superavit.

23 Jocelinus igitur, non Benedictini, sed Cisterciensis Ordinis monachus; non Dniensis Prioratus, sed Abbatia Yvensis incolae; post annum M.LXXX aggressus est S. Patricii Vitam (quae a multis, ut ait, illitteratis multipliciter dictata ob confusionem et obscuritatem styli nec probabatur, nec placebat pluribus) colligere dispersam, ordinare confusam, et Latini magis sermonis sapore condire; tum sua ad hoc motus erga Sanctam pietate, tum praeceptis Reverendissimi Thomae Arnoachani Episcopi, totiusque Hiberniae Primatis et Malachiae Dniensis Episcopi; nec non petitione Illustrissimi Joannis de Cursi Uldiae Principis, Thomae illius principia Usserus in iudice Chronologico refert ad annum M.LXXXV seculi XII. Quo eodem anno cum inventa Dani sint SS. Patricii, Columbae et Brigide corpora; haec ipsa inventio consensum delisse videri posset praedictis Episcopis ejusmodi opus Jocelino imponendi urgendum propteratum ejus oblationem, quo scilicet evulgato accenderetur animi ad Sancti tom mirabilis cultum atque destinatum translationem, pro qua missa Romam legatio erat, devotus celebrandum; sed nec inventionis factae nec translationis facinorae aspiam meminisse Jocelinus; quod Colganum mori, ut haec a Jocelino concinnata crederet punctis illis mensibus, quae inter Thomae promotionem, et corporum dictorum refectionem potuerunt intercessisse.

24 Quibus tantilli temporis angustus cum non videatur opus tantum potuisse absolvi; nec tamen, si serius scriberet Jocelinus, res adeo memorabiles potuisse silentio praeteriri: suprema apud nos sit Aanaum Hibernicorum fides, ex quibus isto anno scribit Usserus, Aniano O Murelo defuncto, Thomam hunc (Tomaltach O Connor Hibernais dictum) in Archiepiscopatu Ardmachano successisse; vehementerque melius ne anus aliquot citius ad hunc ille gradum dignitatis promotus sit, ipsumque in eo jam constitutum dignitatis invenerit, cum primo pedem posuit in recens fundatum ob Joanne canobium; suspicamurque non multo post annum LXXX tempore datum esse operi isti initium: praeclearo sane si majori cum delectu prudentiague collectum fuisset, Parcins tamen in eo locorum personarumque proferuntur nomina, quam in Tripartita, usque describendis supersedere profitetur Jocelinus num. 80 ino studiosius ea devitare voluisse ob inconditam verborum barbariem, ne Latinis auribus fastidium aut horrorem ingereret: quamobrem non semel a Colgano fastidiosus auctor nuncupatur. Opus illud anno primum a nativitate Domini MDXIV typis Adriani Bergensis Antwerpiae subjiendum curavit Cornelius Huganus, Fratrum Minorum de Observantia provinciae Hiberniae Provincialis Vicarius. Idem ex MS. Codice Dunghallensis monasterii Ordinis FF. Minorum in Hibernia recudi voluit in suo Florilegio Thomas Messinghamus Parisius, ubi in lucem venit anno MDLXXIV: ex utraque suam editionem Colganus recepit; et nos accipiemus: si tamen dicenda duae editiones sunt, quae ex eodem fluxisse MS. indicavit errores plane videm in una atque in altera.

25 Quemadmodum autem Jocelinus Vita a se collectae molem maxime auxit ex Tripartita superius memorata: ita eundem servatus videtur is, qui de S. Patricii Actis opus quoque Tripartitum Latine conscripsit saepius ab Ussero prolatum de cujus antiquitate et auctoritate certi nihil possumus constitere. Illo autem MS. ipsoque Jocelino antiquior est Ninnius Historiae Britannicae, quae falso Gildae nomine recumfertur, auctor circa annum DCCCLIX: in qua fuisse S. Patricii gesta describuntur. Antiquior etiam Gualthero Mal-

mesburienis, qui in Praefatione libri de Antiquitate Glasconensi necdum editi, sed saepe ab Ussero, saepe a Michaele Alfonso citati, proficitur, quod Vitam S. Patricii et miracula Felicissimi Benigni conscripserit; quod fuisse credendus circa finem seculi XII, quando refugium Glasconiae S. Patricii alienigenae corpus, alteriusque Benigni ab Ardmachano diversi (quod anno MCLXXXVI factum scribit) occasionem dedit ad haec Vitae et praefatos Antiquitates scribendas. Ex Malmesburienis porro desumptas contractasque esse putamus, Vitae eorundem Sanctorum ab Joanne Timmuthensi, monacho Anglo Benedictino, relatas in opere de Sanctis Angliae, quod Joannes Capgrave typis vulgavit, collectum circa medium seculi XIV, quae quam nullus sint auctoritatis videmus infra.

26 Praetertim referre quod Patricii Acta summarie referantur in Vicentio Belluacensis Episcopi serculo Historiali lib. 20 cap. 23 Jacobe de Voragine, Episcopo Graecensi in Legenda, ut vocant, Aurea: S. Antonino Episcopo Florentino in Chronico: Petro de Natalibus in catalogo generalium Sanctorum; aliisque ejusdem classis scriptoribus. Omittere tamen non debemus Davidem Ruthum Ossuriensem Episcopum, totiusque Hiberniae Vice-primatem; qui cum in Officium D. Patricii ad ritum Breviarum Romani reductum elucidationes octo edidisset, quibus puncta aliquot Vitae Patricianae saltem difficultas inventum conabatur a suspitione sollicitus eximere; eos Thomas Walsingham in Florilegio suo Jocelino textui vulgavit et adaptavit. Decem quoque Patricianam D. Philippus Osulleavani, Bearvus Hibernus, conscripsit ac libris decem D. Patricii gesta et miracula complexus est, quibus multa in Catholicorum Hibernorum defensionem, multa in Anglo-hereticae factionis insectationem subiungit, cum mantissa acerba confutationis adversus Jacobum Usserum, non ob ea quae Latino sermone docte et modeste conscripsit de Britannicae Ecclesiae antiquitatibus, saepe a Colgano cum honore citatis, nobis quoque ea merito caris: sed ob libellum quemdam Anglicanum, in quo ejusdem Osulleavani rerum Hibernicarum historiam acerbis contumeliosisque tractaverat.

27 Hic Osulleavani liber Madriti anno MDCXXIX prodit; sed multo citius Antwerpiae ex Christophori Plantini officio prodierat ejusdem S. Patricii Vita, libris duobus succinctis comprehensa a Richardo Stranthursto, editaque in lucem anno MDLXXVII, ac delecta Alexandro Farnesio, Parmae et Placentiae Duci, pro Rege Catholico tunc Belgium gubernanti: qui cum nullum de Vita Patricii editum librum vidisset, nisi qui falso Eade venerabilis nomine circumferretur inscriptus, quem reveri Probi esse superius memorati conclusio indicat: eumque crederet propterea praetermissum a Surio, probatas Sanctorum Vitae colligente, quod per multa cum anili futilitate conjuncta, et nonnulla a veritate Evangelica omnino aliena contineret, norum ipse feliciter stylo doctique majore concinnavit. Hinc ut ignoscendum est, quod antiquorum monumentorum destitutus subsidio proficere quod optabat non potuit, quin graves multosque committeret in chronologica errores; ita juvenis temeritatis merito videtur arguendus ob illam censurae arduam, qua Probum inmerentem perstrinxit; quem si antiqua scripta versare solitus perlegisset, plura in eo ordinandae historiae Patricianae subsidia reperisset, ut ea sequentibus cognosci poterit; quod autem esse a veritate Evangelica omnino alienum, fatemur in eo nos nequissime deprehendere.

§. V. Totius historiae Patricianae chronotaxis.

Quamquam tam multos vitae suae scriptores magnus Hiberniae Apostolus habuerit; omnes tamen, antiquiores praesertim, ita eam tractaverunt, ut mirabilis prodigii

D ne Malmesburicius

hunc Timmuthensis et Colgraveus transcripserunt. Alii de S. Patricio scriptores:

David Nothus,

E

Philippus Osulleavani

Richardus Stanthorstius,

F

Probi censor plus arguo severus,

in quo Jocelinus curaverit

S. Patricii Acta colligere

omnis potius ante corpora invenit

que typis data Antwerpiae, Parisius, Lovanii.

Optis Probrum auctor apud Usserum

Ninnius auctor, et Jocelino

Quanti hęc momenti sit ad totam historiam Hibernicam,

A et fidem quandoque excedentibus convergentibus magnam, distinguendis ordinandisque temporibus curam nullam impenderunt. Pendet interim ab hoc principio tota quanta est Hibernica historia, cymmeris, quibus implicatur tenebris, nunquam exolvenda, nisi hinc lucem accipiat lector. nam scriptorum antiquorum hæc in parte obscuritatem, Hibernicam quædam circa annorum numeros traditiones, et Antiquariorum calculationes incertissimis nixæ fundamentis, nova caligine offusa duplicarunt. Nulla igitur præter recentiorum scriptorum mentem adstruenda nobis, multa aliter ordinanda erunt: quod ut distinctius commodiusque fiat, primum hic universæ Patriciæ chronologice seriem exhibemus, quam deinde per varios consequentes paragraphos, quanta fieri poterit soliditate, combinare stabiliæ, quoad singula puncta vel obscura vel controversa: parati nihilominus aliorum iudicio submittere nostrum, quamprimum probatis certioribus documentis, aliquis nos docuerit a veritate aberrasse. Ita ergo ætatem recensemus.

S. Patricii pueritia et adolescentia.

20 Anno Christi CCLXXXVII non valde profecto natus est S. Patricius apud Britannos Melendenses. CCLXXXII, ætatis suæ anno XVI necdum expleto, raptus a piratibus Scotis cum sorore Lupita in Hiberniam abducentur, ibique Melchoni in Dalatulia venditur. CCLXXXVII puer exacto, anno servitutis VI, ætatis vero XXI fuga elapsus, atque ad Boandi ostia a navitis in Britanniam solentibus gratis admissus, post unius fere mensis errores domini paternæ restituitur: ubi ad Hiberniæ conversionem per viam revocatur, atque hinc parvo intervallo subibat sexaginta anni Apostolicæ ejus vitæ, quæ alius ipsam in anno ætatis LX inchoantes eo abibat, ut CXXII annis vixisse putarent.

ejusdem peregrinatione in Gallia et Italia,

CCLXXXVIII tres menses commoratus in patria, cum parentibus proficiscitur in Arcoricam illisque ibidem barbarorum incursu amissis, iterum captus ad Pictos adducitur; atque post duos menses revertitur in patriam: ac tertio captus Burdegalam vehitur; ubi redditus libertati confert se Turonos, ibique in Clericum Monachumque altissus in S. Martini monasterio Majori triennium transigit. CCCCII anno, quarto sui monachatus, ætatis XXV, in Remensem, id est, Hibernicam insulam denno vocatus per crebras visiones vadit in Britanniam, et desperato trajectu vadit in Gallias.

prima profectio in Hiberniam, iretta

30 Anno CCCCIII in Italiam profectus Patricius, septennium per montes et insulas circumitum ac monachorum, peregrinationem suscepit. CCCCX Ibidem Angelico monitu in Presbyterum ordinatur et apud S. Severum Episcopum (fortasse Pisannum) triennio studet. CCCCXIII noctis visionibus animatus in Hiberniam se confert: simul barbaris ad ejus purificationem vires obtinentibus, legitimum a Pontifice Romano missionem, majoremque auctoritatem sibi necessarium judicans stultitiam Romanam adire.

CCCCXIV diem per Britanniam revertitur, auro solitudinis captus pene hæsisset in Valle-Rosum, nisi intellexisset S. Davidi nascituro lacum esse destitutum. Ergo jussus se Hiberniam reservare Antissiodorum adit, et istuc Episcopo (quem S. Amatorum ostendimus fuisse) adjungit. CCCCXVIII Patricius omnium agens XII S. Germano ad Episcopatum erecto per Anglum commendatur, illique adheret annis quatuor. CCCCXXI ex Angeli jussa Arelatensem insulam (quam Lerincensem esse putamus) adit Patricius, ibique novennium commoratur. CCCCXXIII montis Hibernicæ missionis sermo auspicianda tempus adesse, cu de re confert cum S. Germano, post Britannicam legationem Arelatam, indeque Lerinum forte ecurrentem: a quo Romam alare jubetur: illic paulo post Palladii discessum adveniens repulsam patitur a S. Cælestino, atque ad S. Germanum redit.

31 Anno CCCCXXXI S. Palladius Hibernorum conversione desperata revertitur, et in Britannia opud Pictos moritur VI Julii. Patricius cum litteris commendatitius et Segeto Presbytero Romam remittitur a S. Germano.

initium Apostolicæ missionis,

CCCCXXXII S. Cælestinus, auditi Palladii morte, paucis ante obitum summi dicitur Hibernicam legationem Patricio committit: quod Sicut Cælestino succedens confirmat: ergo cum novem sociis in viam se dot; et Eporedæ obviam factus Palladii discipulis, illius exitu jam certo cognito, a vicino, forte Taurinensi Episcopo, Episcopus consecratur: alii socii ad Ordines inferiores promoveantur. Denique S. Germano per Gallias transiens valedicit, et anno in Autunnum profecto appulsus in Lageniam, sibi initia quædam Palladius posuerat, primum omnium Sincliam baptizat.

progressus

CCCCXXXIII In Dalatulam transit, antiquo suo Domino Melchoni fidem Christi predicaturus, et inde rediens variis in Ultonia convertit, atque inter fructuosos ibidem labores Soballensæ circa Dunum monasterium fundat.

et

32 Anno CCCCXXXVI, Regis Leogorii quinto (nam ab ingressu Patricii anni ejus univertantur) videtur primum cum Rege congressus Patricius et publice disseminanda: fidei facultatem invaculis extorsisse obstinato, nec multo post Athryniæ Episcopatus instituitur, et primum in Hibernia Episcopus S. Loemannus consecratur. Postea certatim populis fidem amplectentibus, prædicante et totam insulam circumveniente Patricio, plurimæ aliæ sparsim Ecclesiæ, et in iis Episcopi ordinantur.

CCCCXLV Roma reliens ibivat S. Kierano de Sugir et alius quinque Clericis eadem studiorum causa profectus. Trajecturus in Hiberniam, in Britannia Occidentali prædicat, monasterium ordinat sociosque in Hibernicam messem auxilios complures secum transevit, præsertim e paterna familia.

CCCCL S. Brigida a S. Patricio velatur expleto ætatis anno decimo quarto.

CCCLII aut circiter quadragenarium in Monte Cruathan-achle jejunium instituit, S. Munem Roma revertentem cum Reliquis recepit, ac S. Kieranum, Cluanmicosia fundatorem prædicat.

CCCLIV Ardnocha in metropolim erigenda fundatur: et concilia celebrantur, loco solemniter dedicato. Extant apud Spelmannum unius alteriusque Concilii acta ex antiquis MSS. Primus hæc titulus est Incipit Synodus Episcoporum, id est, Patricii, Auxilii, Issernini: quos duos, quia per cæteris nominantur, legatorum Apostolicorum personam sustinuisse Colganus æstimat. Conjectavit Spelmannus ad annum CCCC vel LXI ista referenda.

P

CCCLV vel LXI Romam Angelico jussu iterum odit Patricius: reliquosque et metropolis a se constitutæ confirmationem refert. Secundum iterato Vicarium agit.

CCCLVII cum S. Brigida ultimum agens Patricius, eam mortis et sepulture suæ præsciam rogat ut vestem mortualem texat, et sibi ad plures annos superfuturam prædicat.

CCCLXII S. Secundinus componit hymnum de S. Patricio eoque profecto moritur XXII Novembris, ætatis anno LXXV.

et finis anno 83:

CCCLXIII Patricius, ætatis annis octoginta duobus expletis, in decursum anni LXXXIII, Lroyarto annum XXVIII regni sui expleto, moritur et Duni tumulatur, cui S. Sen-Patricius subrogatus fit Episcopus Ardnochanus, primus numeratus ab iis qui Sanctum Apostolum, pro universali omnium ecclesiæ cura, supra numerum habuerat.

33 Atque hæc tenus quidem S. Patricii vita digesta per annos, absque illis 1. annis quos pene otiosum egisse fiteantur necesse est qui illos defendunt: nunc quædam adhuc relique Hibernicæ chronologiæ puncta ad hujus aliorumque

A aliorumque Sanctorum historiam illustranda magnopere profutura hic attestamus. Anno igitur CCCCLXII Moritur Leogarius, et in regnum vi vel electione erudit Alidus-Molt, filius Nathi S. Patricii Vita scribitur avaris ejus discipulis.

CCCCLXIV Romæ a S. Hilario Papa Episcopi ordinantur SS. Albus et Declanus qui ecclesias apud Munimonias et Desios fundare pergentes, demum inducuntur in S. Sen-Patricio ut se subjiciant S. Patricio, id est, Ardmaciano primatu, qui concordia ante quartum vel quintum annum ab eorum reditu non videtur confecta.

CCCCLXX Peregre ipsi Glasconienses moritur S. Sen-Patricius: cui S. Mocius Lutmagensis substituendum curat S. Benignus; annos natum XXXV. interim S. Fiecus Sleptrusis Episcopus suum de S. Patricio hymnum composuit: in quem antiqui Scholiastæ nota pertinent ad seculum non VI sed VIII, ut illis antiquior sit Vita tum illa quam Evinus scripsit, tum alia quam Tirechanus fecit; qui ambo seculo VII florere.

CCCCLXXX S. Benignus moritur, die XIX Novembris: substituitur ei Jarathus, inter Sanctos a Colgano reputatus ad XI Februarii.

CCCCLXXXII Oilill-Molt Rex Hiberniæ in bello magno in regione Midi occisus est, ut ex MSS. Patricii Vita lib. tradit Usserius pag. 917. Credibile est Nielli potentissimum genus universaliter contra eum insurrexisse, in gratiam Lugadii sive Lugdach filii Leogarii: nimpleretur quod deprecanti matri concesserat Patricius, ne hic saltem, quem gestabat utero, communi Leogarianæ posteritatis maledictioni subjectus, ab avito regno excluderetur.

34 Anno CCCXCVIII, Jarlatho mortuo, in sedem Ardmacianum instituitur Corbmacus.

B IVVI Lugadio propter blasphemiam in S. Patricium fulmine extincto, toto quinquennio certatur de regno inter illius patres.

DXII Corbmaco defuncto succedit Alidus; ceteri demerps obscurissimi sunt, nec inde usque ad mortem S. Celsi anno MCXII et electionem S. Malachæ, quidquam nobis est exploratum de Episcopis Ardmacianis, nisi quantum eos nobis Colganus indicavit Append. 7 ac Acta S. Patricii parte 3.

DXIII Muircheartah Eræe filius ex Muredacio, filio Eugenii, pronipos magni Nielli regnum obtinet Eugruini posteris a S. Patricio promissum.

DXXXIV capit regnare Tuathal Margarb annis 10 cujus in vita S. Finian et S. Kierani Cluavensis fit mentione

DLXIV Diermitius i Cervaili filius capit regnare: contra quem S. Columba precibus adiuvit cognatos suos Conallus in prælio Cuilbehnus, cæcis ad tria milia adversariis: eaque occasione tanquam cadum tantarum reus de consilio Cleri Hiberniæ voluntarium exilium penitentiæ nomine suscepit, atque in Hiensem insulam migravit: qua an recte ad annum DLXI et II referantur videlicet die IX Junii. Regnavit Diermitius annis XXI.

DLXV Fergusius et Donaldus, Murchertachii filii, Nepotes Eræe, anno uno imperium communiter tenuerunt.

36 Anno DLXVI Ainmireus filius Setnai annis tribus: qui S. Gildam, cujus nos Vitam XXIX Januarii dedimus, restituendæ disciplinæ Christianæ jam pene collapsæ causa, occidit, e Britannia in Hiberniam jam octogennarium.

DLXIX Boerhanus et Eochanus commune exorsi regnum triennio tenuerunt.

DLXXII Regnavit Æda filius Ammirei: hunc, ex Vita S. Adani ad XXXI Januarii jam noto, tribuuntur anni XXVI.

DLXXVIII Æda II cognomento Slane et Colmadus filius Diermitii I pariter regnaverunt annis VI.

DLXIV Æda III filius Donaldi I annis VIII.

DLXXII Malcobus Ædæ III filius annis III.

DCXV Svibneus Mendi filius annis XIII.

DCXXVIII Domnail sive Donaldus II Ædæ I filius nepos Amareg, apud Adamnanum in Vita S. Columbae nominatur, et regnasse putatur annis XIV.

DCXLII Conallus et Celbheus filii Malcobi annis XVI imperarunt.

DCXLVIII Dernaithus II et Blathnac filii Ædæ II, anno VII regni sui simul extincti, qui fuit Christi annus DCCLIV, in magna illa mortalitate, quam per Britannicas Insulas grassantem accurate describit Beda lib. 3 cap. 27.

37 Atque hæc totius historię Hibernicę causa ex Usserio hic inserimus: quo omnes tres Hibernicarum Sanctorum ordines intra horum Regum tempora continentur: Regum quidem solius Mulæ, sed inter ceteros quatuor aliorum regnorum (Ultoniæ, Conactiæ, Mamoniæ atque Logeniæ Reges absolutos, qui et ipsi varios sub se regulos habebant) in communibus totius Hiberniæ comitis, ut loco mediorum sic dignitate et auctoritate præcipuorum: qua de causa, Reges Hiberniæ ab exteris absolute vocabantur. Omnium Catalogos, si ex antiquis monumentis proferant successores Colgani magnum forte exanimandis Hibernicis rebus lucem et commoditatem adferent: quos dedimus ex Annalibus Ultoniensibus accerpisse fatetur Usserius: Colganus roslem Senotensis univales etiam appellat, et utriusque nomine sæpe citans laudat eorum auctorem Carolum Magyri Canonicum Ardmacianum qui sexagenarius obiit anno MCCCLXXVII. Hic auctor si tempus sive spatium uniuscujusque Regis ex certis habuit monumentis; ab noto pestilentia anno adscendere volentibus usque ad annum adventus Patricii similiter notissimum satis tutam stravit viam, ad quam cetera possunt eromniari, hæc enim sua sefellert supputatio in sublucendis annis Primatum Ardmacianorum: sed nec omnes hos videtur determinasse, forte quia de spatio temporis qua unusquisque solus minime convenientia repererat catalogorum testimonia: et de tempore mortis Patricianæ nihil habebat constitutum.

38 Ut autem ad S. Patricium revertamur, notandum imprimis est annus MCLXXI quo Henricus Rex Angliæ, ex indulta Pontifici et titulo restaurandæ ecclesiasticæ imo Christianæ disciplinæ prorsus collapsæ ingressus est in Hiberniam, intertinis discordis bellisque civibus laceram, et ad omnibus Hiberniæ Primatibus solo Conactiæ Rege excepto et sibi jurare fidelitatem recusante, est exceptus. A quo tempore Cistercienses Canonice regulares, recenti tunc instituto florentes, in Hiberniam inducti, multam ad restituendos Lutineque reddendas Sanctorum Hibernorum vitas, vel ex traditis per manus popularium narrationibus colligendas, operam dare ceperunt.

MCLXXXVI Joannes Curcy, obsessa captique Duvenni civitate Ulidiæ Principatum obtinet: et quadrennio post Inseuse monasterium condit, monasterioque Furnesiensi in Angliâ subiecit, ductis eodem ex Furneseo monachis Cisterciensibus, inter quos Joacimus Vita Patricianæ compilator.

MCLXXXV SS. Patrici, Columbae ac Brigide corpora resolduntur; resossa auctoritate Apostolica in Cathedrali ecclesiam Duvenensem sollemnissime transferuntur die IX Junii, curante Malachia Dunensi Episcopo.

§. VI. De anno natalitatis, missionis ac mortis S. Patricii.

Quæ circa hanc Patriciam Chronologiam, reliquæ deinde Hibernicarum Sanctorum historia pro fundamento futurum, maturiori examine indigent, sigillatim nunc aggredimur pertractare. Et primum quidem in duas partes commentarios hosce nostros dividimus: quarum prima præcedat Acta et vitam illis sternat: posterior

cur his detur, accepti ex Annalibus Primatibus.

R. circa an. 1460 scripta P

Gesta circa vitam et corpus S. Patricii post an. 1171

F

Mistus in Hiberniam Patricius anno 432,

posterior

Successores in Ardmaciano primatu

religiosa Regum Hibernicarum series usque ad an. 664

A posterior absolvat cetera, quæ nobis abscreando occurrerunt circa Apostolorum hujus vii prædicationem, Episcopatum, miracula, prophetas et quod vulgo dicitur Purgatorium: quibus speramus utrumque satisfaciendum vis, qui nostrum his de rebus iudicium requirerent. Nunc autem ante omnia determinando vitæ Patricium spatio duo præcipue altitudines sunt, eique non admodum difficulte inveniuntur: videlicet quo vitæ sue et *Æræ Christianæ* nunc missus in Hiberniam Patricius venerit: tum quo anno ex hoc vita migravit. Primum puncti resolutio nisi debet eo, quod a nemine revocatur, in dubium: videlicet Celestium Papam a quo Hibernicam legationem constat Patricio fuisse mandatum, obisse ex hoc seculo, anno ccccxxxvi Aprilis: ab eodemque Celestino hoc munus prius impostum fuisse Polladio, cuiusque rebus in Hibernia non succedentibus, revertentem mortem appellasse in Britannia vi Julii, quod illius festum celebratur: nunc utique præcedentis mortem juri dicit Celestini. Ex hoc autem mox eruitur, quod scripsit *Juanes Major* lib. 2 de gestis Senatorum cap. 2. quinquennio post missum Polladium scutum esse Patricium. Benevium forte scribere voluit: nam *Palladi* missum cum anno Christi ccccxxxix componit, post quem unum tantum annus utique tres menses Celestino in Pontificatu supersunt. Cum eodem

post mortem
S. Palladii

B fundamento non consistit *Marini Scoti* et *Syberti* opinio, *Palladi* missionem anno quatuorcenti xxxiii adscribens: cum ultra hunc nequeat missio Patriciana differri: hæc autem non possit a Celestino adhuc vivente facta fuisse post intellectum mortem Polladii, nisi hic saltem anno præcedenti profectus sit in Hiberniam.

40 Quibus rejectis firmum monet, quod in *Chronico suo Prosper* habet et ex *Prospero Bedæ* cap. 13 *Hist. Ecclæs.* consilium *Basso* et *Antiocho*, qui annum ccccxxxi signant, missum in *Scotum Palladium* intervenisse: nunc ritum quod operis *Tripartiti* auctor apud *Usserium* pag. 813 assertit, eundem anno xxx seculi juri dicit ordinatum esse Episcopatum ad *Scotorum* conversionem: nunc denique non potuisse de Patricio in locum *Palladii* subrogatum consilia auscipi, nisi circa initium anni xxxiii vel circa finem præcedentis. Tempus hoc demandat Patricio Hibernicæ legationis ex antiquo *Pirci* scholaste egregie confirmatur his verbis: *Celestinus* non vixit nisi una septimana postquam ordinatus est Patricius: *Sixtus* vero ei successit, cujus anno primo Patricius venit in Hiberniam. Pro eodemque primo *Sixti* anno citantur a *Colgano* append. 5 cap. 17 *Inis-Faltrius*, *Sennius*que *Annules*, signanter eum exprimentes, quibus accedunt *Quatuor-Magistri* infinitis propriumque a *Colgano* citati, et sæpe a nobis, donec in lucem videantur, ex eo citandi: quos novis ex *Ordine PP. Minorum S. Francisci de Observantia et Hibernicæ natione*, circa seculi xvii initia detectos, tanquam patris antiquitatis peritiores, qui ex omnibus quotquot nunciari poterunt MSS. monumentis gentis suæ, narram profanamque illius insulae historiam omnem ab orbe condito ad hæc usque tempora, brevis per annos *Christi Chronologi* divergent. De quibus videbimus *Colgano* in *Præfatione ad Acta Sanctorum Hiberniæ*; et quæ de ejusmodi compilationibus infra dicemus sumus.

ultimo
Celestini,
Sixti primo

C 41 Nunc porro videmus, quæ *Sancti vii ætas* fuerit, quando in Hiberniam appulit. Conveniunt omnes fere auctores in eo quod sequentibus tum Patricius fuerit: sed ut in reliquis *Vitæ Patricianæ* partibus dunctandis fere rotundis numeris nisi reperimus, ita et hic et quidem confuse admodum, cum unum triginta natum dicitur ad *S. Germanum* venisse; et alios triginta egresso sub ejus disceptato: solus *Jocelinus* numero huc quinquecentum detrahit, cum post num. 168 ait: Quinquagesima quinquagesimo nata fuit, quando Episcopali gradu decoratus Hiberniam prædicandi gratia intravit. Et quamvis solus sit in hac assertionem, majorem

Natus non 372,

sed 377

tamen videtur quam ceteri fidem mereri: etenim hic *D* annorum numerus ab ccccxxxii ad ccccxxxii nos deducit: a quo rursum per annos lxxxii ascendente pervenimus ad annum Christi ccccclxx, quo expleto et anno lx inchoato, mortuus est *S. Patricius*, ut mox accedimus. Quod autem *Feria iv* natum eundem, et per *baptisma* renatum, et per mortem denatum, dicit *Stiguntinus* codex apud *Usserium* pag. 882, quom verum sit divinare non possumus, nec etiam quilibet ex hoc lucis ad stabilendum chronologiam capere; dum nescimus, quato et cujus mensis die, notus baptizatusque *Sanctus* sit: nam dies v. Aprilis, *Patricii Baptisma* signatus in *Fastis*, alio spectat; ut mox videmus. Quam autem abunde sufficiant rebus ante Episcopatum gestis anni lx, subsequenibus perigraphis demonstrabitur.

42 Restat inquirere quom multis deinde annis Patricius vixerit: in hoc autem pleraque *Vitæ Acta* et scriptores *Hiberni* consentiunt: quod anno Apostolatus sui lx vel lxxii mortuus sit, quos prioribus lx annis conjungentes, annos vitæ *S. Patricii* tribuunt universim cxx vel cxxii: a quibus ne disseat *Jocelinus*, qui tempus prioris vitæ quique immuerat annis, illos adjecti Apostolatus. Ex quo tamen solas xxxv annos (alii rotundo numero contenti sunt) vel esse prædicationi impensos, reliquos quiete in monasteriis suis contemplationi: unde hæc ex operis *Tripartiti* auctore apud *Usserium* pag. 873 Sexaginta annis in Hibernia vixit: triginta annis prædicando et baptizando per diversas Hiberniæ Provincias, alius vero triginta annis in suis cellis et monasteriis theoricæ vixit: quæ auctor *Hibernici poematis*, quod *S. Patricii testamentum* dicitur pag. 887 apud *Usserium* Latine reddidit sic expressit: Ter denis annis peragravi letus Iernam, Ter denis aliis versatus in ede Saballi, Centum et vicinis annos vivendo peregi.

quem ob annos
90 Apostolatus
ejus vulgo
tribuit

E

Mortuus itaque esset *Patricius* juxta hos anno ccccxciii: qui unius præcælus (quos varios assignant variis, nec opus est operose enumerare) a *Quatuor-magistris* confirmatur vetusto *Hibernico* versiculo, cujus in lingua Latina hic sensus est: A nato Christo (calculando recte) quadringenti cum nonaginta et tribus annis usque ad mortem *Patricii* præcipui Apostoli nostri.

monium
passim voluit
anno 403

43 Esset autem etiam præcælus probandus hic annus, quatenus in eum cadit character *Feria iv* in xvii *Martii* incidentis. Sed rita tam longæva, licet nitæ faciat ad gustum *Hibernorum*, nobis tamen videtur incredibile: non quia nullos omnino credimus ætatem illam attingisse aut etiam superasse: sed quia non possumus nobis persuadere, in tanta negotiorum mole, quantum recentis *Ecclæsie* ordinatio et *Primatus* munus necessario accumulabat, nihil proventus gestum a *S. Patricio* fuisse totis triginta et amplius annis quod posteriorum memorum dignum *Vitæ* ejus auctores censerent, et cujus causa nominandus esset in *Actis* *Rex* alius, quam sub quo *Hiberniam* ingressus *S. Patricius* est. Tali certe ratioconvicti *S. Romualdi* ætate quam alii ad cxx annos extendebant, annorum lxx spatio concludendum judicavimus ad diem vii *Februarii*: et unuc quoque putamus, ut iste, ita hæc vicinarum inter se litterarum numerationum similitudine obrepere alicui potuisse ut c pro l scriberet: eo facturus quod vulgo ferbat ab annis lx vel lxxi ad *Hiberniæ* conversionem electum divini *Patricium*, fidem cepisse in ea prædicare. Hoc enim, ut infra patebit, de primo in *Hiberniam* ingressu dictum, cum scilicet adolescens in servitutem venditus *Milchonis* liberos fidem docuit, et de Apostolico illius famosiorique adeptu intellectum, potuit ausam dedisse erroribus: ut merito pro annis cxxii *Vitæ Patricianæ*, quot *Probus* numerat, annos lxxxii *Baronius* et *Petarius* legi jubebant. Atque hæc ratione mortuus esset *Patricius* anno ccccclxx cum litteris *Dominicibus* c d dies xvii *Martii* in *feriam iv* casura erat, nisi annus iste fuisset *Bissextilis*: quod non observatum vis, qui *feria iv* natum baptizatumque

sed quia solus
Leogarius
Rex nominatur
in Actis

F

et anni illi
60 inchoari a
captivitate
possunt

die'mus
anno xl. 63,
Christi 460
mortuum

D

§ VII. Triplex captivitas S. Patricii, et vitæ monasticæ initia.

Difficilem de annis vitæ Patricianæ questionem excipit difficultior alia circa partitionem annorum, ante solennem anni ccccxxxii missionem eorumque inter varios captivitatum ac peregrinationum terminus : quorum annorum est apud auctores Vitæ vitæ confusio, quæ triplicem captivitatem, duplicem in Gallia maritimâ, geminam in Hiberniâ profectorem, Ordinationem Sacerdotalem ab Episcopali non satis distinguunt : quæ nunc utramque enalimur explicare partim ex ipsiusmet Confessione, partim ex ea quæ sub Probo nomine extat Vita : quia quæ minoris sibi faciendum Colganus censuit, in difficultates sese intricabiles induit. Nempe talis illa annorum Patricianorum divisio, per quaternos tricenarius, quam omnes fere Hibernici scriptores tenent, confudit omnia ; dum quaeritur quomodo per annos triginta potuerit S. Germani discipulus fuisse Patricius, qui Germanus ad unum usque ccccxxvii seculorum vitam conjugatus duxit, provinciæ iudex et civitatis suæ Princeps ; insuper quædam jurisperitum conspicuus ; sed penitenti aliusque nobilitati ludicris tom insano adhibitis studio, ut S. Amatorem Episcopum suo adversarium instituit, cui aliquid superstitionis profunde inerat, immuni sacri-legio ad mortem postularit.

Annorum
capitulum
Patricianæ
vitæ
ad an. 432
et c.

46 Natus igitur anno ccc. xxvii Patricius, ubi ego, inquit, in captivam decidi annorum eram tum fere sollicitum : quare annum cccxxii statuimus ad ætatem usque productum, ut decimum sextum annum ingressus fuerit, mensibus aliquot. Causa autem, inquit Vita 2 et 3, hæc erat primæ peregrinationis atque adventus ejus in Scotiam : Scotensis exercitus classe de more conducta, stipatque multitudine navium, cum frequenter transnavigasset in Britanniam, multos inde ducebat captivos, et hoc item solito faciens, casus contulit ut puer cum sorore sua inter alios captivos duceretur in Scotiam : in agro scilicet ubi petrii pascerebunt ramprehensus. Ne autem his de Scotiæ nomine moveatur, ipse expressus et Hiberice adductus sum, ait, in captivitatem. Hic Milchom in Dalarudha venditus, pascendis in solitudine patris nummum jam seculum impendebat, nec adhuc annus Christi cccxxvii totus erat expletus, quando oblato dirimitis accusio est per fugam elubendi ad navium portum vela facturam in Britanniam : qua ille usus ad Boundi stumimus ostia perrexit, inciditque in hominem gentilem : qui (ut habet Vita 4) videns juvenem per desertam ambulantem accepit eum, et eisdem de mercatoribus illius navis, ad quam ipse Angelo jubente tendebat, vendidit, et ingentem vineam cacubam a mercatore accepit pro eo. Sed divinam mar in se suisque expertus ultionem, inquam negotiationem rescidit, Hibernique dimisit Patricium.

venditur in
Hibernia
an. 362
atque 16,

ingit vnd,
an. 307,

47 Qui in sua Confessione num. 9 narrat, qua deinde ratione gratis in eam navim receptus sit, atque subiungit : post triduum terram cepimus, et viginti et septem dies per desertum iter fecimus, ... In itinere autem nostro providit nobis Deus cibum et ignem et siccitatem quotidie, donec quarto decimo die pervenimus homines, sicut insinuavimus : viginti et octo dies per desertum iter fecimus, et ea nocte qua præivimus omnes, de cibo nihil habuimus : sed novo per Patricium miraculo providit Deus, ut ex oblato porcorum grege ac sylvestri melle ab illa die cibum abundanter haberent navigationis socii : qui relicta in Combro aliquo porta novi, iter cum Patricio pedestre tenebant versus Borvam ; Verum quodam illud dixerunt esse dicimus, aut longa, ut Probus loquitur, solitudinis vastitatem, cum tot fuerint dies numerandi ? Haud aliam fuisse existimamus, quam vastitatem Pric-
torum

et redit in
patriam,

in Scotia et
Pricia
vastitatem.

A tamque Patricium alicunde inaudierant, occasumem dedit scribentii simili quoque ferri esse acutum : neque enim hic character debet nos habere suspensos, ut de eo salvando magnopere laboremus, quam quidem in nullis S. Patricii Actis ille reperitur expressus. Hoc eodem calculo mortuus S. Patricius fuit anno Leogarii Regis xxviii : Regis enim hujus annos Annales Ultonienses apud Usserum ab ingressu Patricii in Hiberniam auspiciuntur, nulla habita aliorum annorum ratione quos forte antea in regno habuit. Quare quot riri Tripartita num. 43 ingressum istum cum v. Leogarii anno comparat, veremur ne ideo factum sit, quia quinto solum anno, iustis jam aliis fidei Christianæ fundamentis, in Midiam venerit Sanctus, cum Rege hoc acturus : hec id ita describunt auctores, quasi primo esset anno gestum. Et vero tam multa magnique sunt, quæ, antequam cum Rege congrederetur, facta fuisse a Patricio dicuntur, ut nimis angustum eis sit quinque vel sex mensium spatium inter adventum Sancti et primum Pascha (ad quod congressus iste videtur referri) mediuntum.

44 Quicquid sit non possumus illi loco Tripartite filere ; est enim manifesto ab interpolatore intrusa tom illa peregrinationum characterum ab annis Pontificis atque Imperatoris sumptorum collectio, idque post Galusæ, scilicet XII. Ardmacchane Ecclesiæ præsidens, tempora, ut patet locum ipsum expendenti, qui est talis : Imperabat Hibernis eo tempore Rex paganus, crudelis et atrox Leogarius nomine filius Nielli, qui in Temoria civitate regni sedem habuit. (Anno v. Leogarii, vii. Theodosii Imperatoris ab Augusto sexagesimi quinti, qui et octavus Celestini Papæ erat, ut Gotusius dicit Patricius in Hiberniam auctoritate Apostolica missus venit : et anno xviii vel viii, variant enim MSS. Lugudi, filii prædicti Leogarii Regis, vitam hanc cum celesti commutavit) Habuit hic Rex Leogarius multos magos etc. Quæ postrema verba optime cum prioribus, omissis omnibus intermediis, ita apte coherant, ut superfluum sit characterem temere in parenthesi collectionum vitæ expendere ad persuadendum, quod nec Erius nec alius antiquus auctor ista scripserit, sed aliquis ex Antiquiorum schola scilicet : qui videns cum præterito longævitate non consistere, quod anno Leogarii xxviii mortuus esset Patricius, filiam Leogarii Lugudiam substituit, qui post annos patris sui triginta, et Alhidi annus viginti exorsus regnavit, annis dimittitur xxv dicitur imperasse, et ideo pro anno xxviii Leogarii quem forte apud antiquos reperit, xviii vel viii Lugudii posuit : partim attendens quod neque sic acquirentur calculi. Sic enim mortuus esset Patricius anno post suum ingressum in Hiberniam lviij vel lxxviii, Christi cccxcx vel quingentesimo, quorum neutrum cum antedictis consistit. Quis vero credat Sanctum ad Alhidi et Lugudii conversionem nihil egisse si rixit, aut ab obstinatis passum esse quod debuerit in Vita præ multis aliis rebus commemorari ? Maneat igitur nihil tale scriptum, quia nihil tale gestum est ; et cum, qui S. Secundi hymno paucis mensibus ante mortem ipsius Sanctique Patricii composito præfationem addidit apud Colganum antiquus autor, vere scripserit, quod hymnus ille tempore Leogarii filii Neill Hiberniæ Regis fuerit compositus : ut nostra sententia etiam hujus auctoris assensus maneat confirmata. Quod si de S. Winaldoro agentes in Martii num. 3 commentarii prævi et de S. Kicrano ad diem v. num. 9 visi sumus S. Patricio annos Vitæ xcix concedere, quasi mortuus esset anno Christi ccccxxvi : fatemur eam nobis aliquamdiu stetiæ sententiam, ut salvandis plerisque difficultatibus idoneam ; postea accuratius expendentes quanta esset vis argumenti negati, quod desumitur ex silentio auctorum de morte malo vel bona Leogarii, deque successoris Alhidi conversione vel pertinacia, atque ac de Lugudio Leogarii filio, etiam ex isto numero annos xvi rescandos judicavimus.

B
Quicquid alii
antiqua Acta
temere
interpolante
hæserit.

C
a Leogarii
Regis anno 28.

A torum Scotorumque continuis incursumibus inductum in terras, ut auctor est Gildas, omni armato milite et ingenti juventute spoliatus, a Maximo; exindeque transmarinis gentibus a Circio et Aquilone exorbibiles: e quarum numero maxime fuerunt ex, qui primo expositae erant barbarorum pyratumque latrocinis: per quas tamen iter habendum fuit, ut ad Alethensiam regionem veniretur. Quod si Hiberna fuit anni tempestas (quam credibile est electam fuisse, tamquam magis securam a grossantibus toto ulius Britannia barbaris; sic tamen ut non omnia ex hac parte metus obesset) nihil mirum est et longioris morae fuisse iter (alias uictoribus spatio facile obsolvendum) et eo quoadque esse devotum, ubi nec homines nec cibi reperirentur.

B 48 Tribus in patria fuerat mensibus, ut habemus in Vita Tripartita: et jam annuum Christi ccccxxvii actus sine xxii erat ingressus: quando parentes eius in Britanniam Armoriceam cum familia transiecit (sua uxor etiam consanguineorum, qui illic pridem migraverunt causa, sua hostilium ueritatorum odio) atque ibi a Fectmagit filius Armoricos invidentibus interfectis, rursus finem accepit ipsi, Patricius vero spiritibus initum: qua deinde ductus est in terram longinquam et linguam suae prorsus alienam, inquit Probus. Nocte vero prima, qua is ibi mansi, ait ipse in sua Confessione, se postquam diuina audiui dicens tibi: Duos menses eris cum illis: addit autem Probus: et post hoc ad patriam ventus: sed illi cum parvo tempore fueris, demoratus tertio captivitate patris, deinde Romanos venies; exinde reversus omnino terram mihi subjugabis, et post haec cum honore assumam te. Tacent quidem de tertia captivitate auctores ceteri, et hic ipse maxime confusus Probus est: clare tamen exprimit novam, a qua, tertia hac vice ablatum est, gentem, et locum quo fuit deportatus. Nam primum a Scotis in patria captus, ductus est in Hiberniam secundo ab exulibus Britannis Armoricos invidentibus eo delatus est, unde cum aliis captivis fugiens sexagesima die captivitatis suae, iterque ingressus, domum deo pervenit ad hominum patriam suam: ut omnino necesse videatur secunda illa captivitate venditum eum inter Pitos Britannum hostes, linguoque ab illis et Hibernis dissonis.

C 49 Tertium autem vice Galli fuerunt, qui vel captum a se, vel a captivibus captum novo sua darentes in terram suam, ventum multis diebus contrarium habuerunt, donec congruum eis impetravit Patricius cum usque post dies duodecim Brodgalium, inde Trajectum venit. Ubi a Christianis absolutus est de captivitate, et fugiens inde pervenit ad Martinum Episcopum Turoni, et quatuor annis mansit cum eo, et tonsura capite ordinatus est ab eo in elorienis, et tenuit lectionem et doctrinam ab eo. Haec Probus; in quibus temporum rationem hanc componimus, ut mense Martio anni praedicti profectus ad Armoricos cum parentibus Patricius sit: mense Aprili ablatum; mense Junio ad consanguineos reversus in patriam; iterum autem abductus in Autunna Turonis advenit, decimo vel undecimo post arvenit autem mense: mortuum ita esse S. Martinum annum ccccxxvii demonstravimus ad Acta S. Sigeberti, § 7, Februarii.

D 50 Quod Patricius ad S. Martinum merit minus scribitur, sed fere post narratum illius ad Germanum Autisiodorensium profectum, tanquam rem incerti omnino temporis; verum novendecim annis post mortem Martini ordinatus est in Episcopum Germanus. Solut Probus Turonensem commemorationem, ut tempore ita et narrationis ordine praeviam expresse sicut Autisiodorensi; quamvis communis ubique receptum loquendi modo, quo ad S. Martinum, S. Germanum atque Sanctos recedunt, qui eorum visitant corpora templaque vel monasteria eorundem nominibus appellata. Potuit sane unum vel mortem adro recentem, in ea perturbatione publicorum rerum ignorare Patricius, et tanquam ad vi-

ventus auxilium Turonas properasse; hac tamen expectatione frustratus non debuit inde recedere, nec alibi commodius poterat religiosioris vitae principia ponere, quam in eo monasterio; quod Galbertus secundum acceptam a S. Martino vitae regulam gubernabat, ab eo adhuc in vivis degente constitutus Abbas. Etenim Turonibus non tantum in Clericum esse attoratum Patricium, quod veridicum est a S. Briceo Martini successore factum; sed etiam ad monasticum Ordinem admissum, etsi non diceret Vitae Tripartita auctor, indicaret observata ex lege a caribus abstinentia, atque exercitium num. 36 recensita. Cum autem dicitur admodum illum non nisi servorum more tonsuram fuisse Patricium pulam facti, continuo post prenaratas captivitates hanc tonsuram a S. Patricio fuisse susceptam: non videtur illo tempore, quo S. Germanus discipulum essebat. Quod autem etiam hic auctor ab ipso S. Martino hoc illi officium factum dicat, tam est et ignoscendum, quam quod communi cum ceteris errore recentem ab captivitate juvenem, aut saltem tricennium ad S. Germani scholam deducat.

E 51 Atque haec de tempore: de loco vix putamus dubium esse posse, quia Brodgalium Probi. Burdegala sit, hodie Bourdeaux quasi Bord-des-gauls, id est ripa portus Galliarum. Trajecti nomen nullum sui vestigium in partibus reliquit: haud tamen ambigere possumus quin sumptam ex re nomen vico alium, in adversa Dordani fluminis ripa situ, tributum olim fuerit, ubi nunc vel Burgus vel Portus Cusneensis est. Atque hinc si in patriam iter voluisset Patricius dirigere, Turonibus ei transeundum necessario fuit: nec enim rector via concipi potest ad Portum Ictini, qua brevissimum in Britanniam trajectus est. Cur autem eo rediret extinctis parentibus et tot in patria calamitates expertus? maxime cum Deo dirigente ad sublimis vitae genus se vocatum intelligeret. Quo vero nisi Turonas se reciperet? ubi avunculum se habere Episcopum credebatur, futurum spiritualis vitae magistrum optinam. Mansit igitur ibidem et primus quidem quadraginta dies cum Episcopo successore, frequentans cellam ab eodem super demotui decessoris et miraculis quodlibet elari sepulcrum erectam: deinde vero extra urbem se contulit ad Majoris monasterium S. Martini, sic deinde dictum, postquam secundum illud ad corpus Sancti ipsa in Urbe coeval monasteria adnumeret; atque ita diversa auctorem de commemoratione apud S. Martinum loca conciliantur, et perveniunt ad Autunnum anni ecccl, qui S. Patricio actus suus fuit xxvii.

F § VIII. Peregrinationes S. Patricii: prima in Hiberniam expeditio irrita: Autisiodorensis commemoratio.

Circa hoc tempus factum existimamus quod narrat Vita 3, num. 22. Mansit quatuor annis cum S. Martino, et Angelus ad S. Martinum dixit ut iret Patricius ad Tamarensium insulam. Et hic quidem S. Martinus nominari pro Abbate S. Martini intelligitur ex dictis. Tamarensium insulam quaerunt nec reperunt toto mediterraneo mari Vulgans atque Usseris, et sane obscurus locus est, maxime quia abditus: Transactis illic novem annis, voluit Patricius visitare Romam. Verum constat ex sequentibus, ultimo hoc loco agi de itinere ad Caestinum Papam: quare interjiciendi sunt inter iter illud, et annos quatuor in monasterio S. Martini actos, anni circiter viginti sex: ac proinde insula ad quam ex S. Martini monasterio hic abire jubetur Patricius, diversa ab ea est quam novemmo incoluit, antequam Romam ex S. Germani consilio adiret. Itaque nihil verebimur missas facere auctorum conjecturas omnes, quibus praetato loco voluit aliquid vel Gallinariam vel Caprariam, vel Camariam insulam intelligi (licet eos a Patricio per maris mediterranei insulas peregrinando

Iterum dicitur tres menses,

oc tertio capitulo,

ducturque in Galliam,

et Turonas fugit.

ubi in S. Martini, recepta defuncti.

monasterio tonsuram suscipit:

E

et quadringensimae manet.

F

postea angelico monitu

jussu in Hiberniam redire Patricius

ultius

A *aditas possimus credere) et nihil existimamus verosimilius quam Temaronseni pro Temarensi seu Temoriensi irrepisse, ipsam utique Hiberniam: cujus Regia atque principum civitas, vulgo Temoria Latine scribentibus, in Hibernico Fiera humo apud Colganum nominatur Temair. Id nunc in eo facilius credimus; quo magis constat ex ipsius S. Patricii Confessione alisque de ejus vita auctoribus, frequentibus visionibus monitum fuisse Sanctum de repetenda Hibernia, ubicumque deum locorum esset, statim a sua captivitate et diu autemquam illuc a Pontifice dirigeretur.*

33 *Tali mandato accepto per S. Martini Abbatem Galbertum, qui hic abusive Martinus dicitur, evolat Patricius in Britanniam navigasse, trajectum in Hiberniam ordinatum, atque ex consanguineis etiam ancilleres atque in eum expeditionem ducturus: eoque spectare putamus, quod in Confessione legitur num. 13. Iterum post paucos annos in Britannia erant cum parentibus meis, et est consanguineis, qui me ut filium receperunt et ex fide rogaverunt me, ut vel modo post tantas tribulationes, quas ego pertuli, nunquam ab illis discederem: sed frequentibus per nocturnam quietem visis stimulatus ad Hiberniam salutem curandam, cum, ferventibus tum maxime inter Britones ac Scotos bellis, nullam viseret hujus consilii in presentiarum executionem mandandi commotitatem; animum ad Italicam peregrinationem applicuit: et sicut scripsit Tirechanus, citatus ab Usseto pag. 833. Septem annis ambulavit et navigavit in fluctibus et in campestribus locis per Gallias atque Italiam totam, atque in insulis, quae sunt in mari Tyrrheno, ut ipse dixit in commemoratione laborum suorum: idem septem annorum spiritum habet Vita Tripartita num. 38: sed tanquam in una quapiam insula actum: Probus vero evadere int. eam: et apud antipedes solitarios annis orto, apud Insulares quosdam reverens annis novem dicit conversatum Patricium. Sed illa Insularis annorum novem, commemoratio ad posteritatem spectat tempora, profectio nem ad Celestinum Papam immediate precedentia: alii septem vel octo anni, nunc an pluribus aut sint locis, nemini certius possumus, quam ipsimet credere, plura apud Tyrechanum loca radicant.*

34 *Annus igitur cecum partim amicus et consanguineus in Britannia datum credimus, partim reversum in Gallias impensum: unde post iteratam fortassis decem quadraginta moram apud S. Martini sepulcrum, nec non aliquam in monasterio, ubi primum fecerat vitae reliquos, exprocuratum, satis est si post unum annu cecum in Italiam ipsam deducamus: qui, additis septem integris austerioribus inter solitarios montanos atque iustitiales vita, fiet ccccxi. Hoc vero anno ad exitum pene deducto, Angelus Domini rursus apparuit S. Patricio, dicens: Vade ad S. Seniores Episcopum, qui est in monte Hermon in dextero latere maris Oceani, et vallata est civitas illius septem muris. Haec Probus et his multis aliae Vitae nonnullae; quibus explicandis (Edipus atque necessarius; ut potius vena dando Hibernas parum peritis in regionum exteriarum notitia. Sic antiquus in Fecum Scholasticus de Altissimolovo agens, Burgundiam, inquit, vocatur provincia, in qua illa est civitas: vel in australi plaga Italiae est provincia illa: sed verus est quod in Gallias sit. Ut vero aliquid per conjecturam dicamus, suspicio est e Thuscete montibus, quos Aruns fluvius praeterfluit, aliquem hic corruptum Hermonis vocabulo dici, ac forte Pisanum montem, jam olim plurimum in circuitu eremicarum habitationibus notum: forte etiam Pisonae Urbis Episcopum fuisse predictum S. Seniores vel Senatorem, ex his qui inter Gundivium initio quarti saeculi in Concilio Romano sub Melchade Papa notum) et Alexandrum (saeculo septimo ad medicatum perducto nominatum) intercessere, nominibus temporum injuria obliteratis.*

35 *Quid autem deinde? Perijt Probus: Cuique*

venisset illuc, mansit cum eo per aliquot dies; deinde ordinavit illum Episcopus ille in Sacerdotem, et locutavit cum eo multis temporibus: puta annis duobus vel tribus. Dum autem ibi moraretur, nocte quadam audivit voces puerorum de sinu et de ventre matrum, qui fuerant in Hibernia, dicentium: Veni, S. Patrici, salvos nos fac ab ira ventura. Eodem quoque hora dixit Angelus ad eum: Vade ad Hiberniam et eris Apostolus insulae illius.... Sargens igitur Patricius venit in Hiberniam, statimque vaticinati sunt Prophetae Hiberniae, quod venisset Patricius illuc. Cum autem praedicantem illum diebus ac noctibus spernerent insulani, qui tamen resistere non poterant Dei ordinationi, S. Patricius fudit ad Dominum humilissimi preces: Domine Jesu Christe, qui intermentis per Gallias atque per Italiam ad has insulas direxisti, perduc me, obsecro, ad Sedem S. R. Ecclesiae, ut accepta deinde auctoritate predicandi eum fiducia, fiant Christiani per me populi Hibernorum.

36 *Annus jam aequatur ccccxi, iam forsitan praeterierat, quando eadem qua venerat v. venticentem va. Sanctum Britannia excepit, hospitem habitum uno, ut minimum, anno, qui sunt saeculi ccccxi: ubi eu contigisse omnino certissimum, et apud Ussetum pag. 843 scripsit Ricemarchus, et qui Ricemarchum transcripsere Giraldus Cambrensis atque Capgravius in Vita S. Davulis Menevensis: quomodo eodem omnes antehoc nismo usi, nec nisi unicum profectio nem Hiberniam agnoscentes, multo post saecula temporibus illi tribuant. Haec autem sunt verba Ricemarchi:*

Patricius, Romanus ingenio eruditus ac disciplinis, comitantibus virtutum turpis Pontifex effectus, gentem, apud quam exulaverat, petivit: in qua fructuosi operis lucernam oleo genuit caritatis infatigabili reficiens labore, eamque non sub molto, sed super candela labrum imponere volens, ut eunctis, glorificato omnium Patre, roraret; Cereitiae gentis regionem adit: in qua per aliquantum temporis conversatus, Demetria intravit rura: ibique perhibens, tandem ad locum, qui Vallis Rosina nominabatur, pervenit, et gratum agnosens locum, devovit ibi Deo fideiiter deservire. Sed cum haec secum meditando revolveret, apparuit ei Angelus Domini: Tibi, inquit, non istum Deus disposuit locum: sed filio qui nondum natus est, nec nisi peractis xxx annis naseetur. Audiens autem haec S. Patricius, moriens stupensque volutat: deliberans et corde dicens: Cum ante Domini mei conspectum incausum labor meus redigitur, et mihi qui nondum natus est superponitur: valem et tali labori amodo non subjaceam. Haec autem secum cogitans talibus ab Angela blanditus verbis, consolationem accepit. Non ita fiet: sed Hibernensium insulae principem constituit te Dominus; nondum enim verbum vitae excepit (tota scilicet et plena, ut per Patricium) tibi enim proflesse debes; tibi paravit tibi Dominus sedem; tibi signis et virtutibus rabis, totamque Deo gentem subjecies. Ego ero tecum: sit tibi hoc in signum, totam tibi insulam ostendam: curventur montes, humilabitur pelagus, oculus trans oceanum erectus eo loco, in quo stas, valebit promissum. His dictis, erectisque oculis ex loco, in quo stabat, qui modo sedes Patrici dicitur (subit Timemotibus: Eterat vallis satis magna, in qua est lapis, super quem stetit, ante ostium ejusdem insulae principem, quem ego oculis vidi et manibus palpavi) totam prospexit insulam.

37 *Hactenus Ricemarchus qui nequaquam possunt anno ccccxxii gesta credi, quo consecratus Episcopus cum plena Apostolice muneris exerecendi potestate, tanto cum hominum verumque apparatu, quantum cum Vita describit, traiecit in Hiberniam: nam quomodo per Terratiam de se tantum Roma atque in Gallia expeditionem,*

D
et ab
Hibernia
rursum adit

irrito conatu
rediens,

B.

ac solitudinis
amore captus.

nota Britan
subsistat:

P.

monetur a
Angelo,

S. Davidi
naturalem
prexultante

modico
tempore
moratur in
patria;

traiecit usque
desperato,
7 annis
pergr. novit.

lit. um
admonuit

At Sacerdos
in Thracia;

A nem, et res post tot moras atque impedimenta huc demum tam feliciter deductus, iaculare Patricio vel per somnium potuisset voluntas in Britannia residendi? Hoc autem tempore fieri ea potuere perquam facile, cum animo esset Patricius, ut natum fieri, afflicto, quod ea se pe pene ex toto d' jectum videret, quam tot natece-
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000

is ab lingue Latina usu, totis gallis tum adhuc com-
 D
 munt, Gallias Latine dici, sicut Bealmita Romana
 dicitur ea pars, in qua nunc obtinet sermo Gallicus, ex
 Latino Romanorum sermone deductus. Sensus igitur
 predictorum versuum hic erit Jussus ab Angelo, Hi-
 berna relicta, transmare se conferre, profectus est trans
 Alpes omnes; non Italicas, sed Britannicas (a quibus
 ipsa insula nomen habet Albiouis, quasi Alpe-eyo id
 est, P'p'etrix seu montana insula) eoque profectus est
 trajecto mari, quod Hiberniam a Britannia separat.
 Quod sit de hujus loci sensu, certum est nullum esse
 tempus, quo demonstrari possit Romae fuisse Patricium,
 antequam veniret ad Coelestem - nam Regularium
 Canoniorum Brevevria, hoc vel superius seculo conce-
 nta, quibus, ut Ordini suo Patricium inserunt, Romae
 cum studuisse et cum Lateranensibus Clericis commo-
 ratum affirmant: non putamus in re tam antiqua nobis
 necessario esse sequenda.

60 Sed nec statim Antiodori reperit Germanum
 Episcopum, utpote anno duntaxat cccxxviii consecra-
 tum; sed S. Amatore; eique incertam mirum non
 est apud Hibernos obscuram, multo famosioris Ger-
 mani claritate. Apud hunc igitur quadringentis Episco-
 patus ejusdem reliquo Patricium mansit, permansitque
 donec cum successore, quem Joellinus scribit divina
 oracula monuit ut Sanctum secum retineret, tum, cum
 ipse ordinatus est, auctoritate auctoritate suae quadra-
 gesimum primum: tenuit autem secum per annos, ut
 videtur, quatuor vel quinque: donec ad Arelatensem
 insulam secessit Patricius, in qua ipsam docuisse, id
 est, docendum porro curavisse, dicitur Germanus; dum
 suae interim totiusque Ecclesiae negotiis publicis ma-
 gnumque domi ac foris distinetur. Accedebat autem ad
 eam migrationem sua tentam apparuit Angelus, quam
 putamus deignatum fuisse a Probo, ubi ait: Venit ite-
 rum ad eum Angelus Dominus, et dixit: Vade ad il-
 los qui sunt in insula inter montes et mare... sic-
 que permansit cum insularum illis novem annis, ha-
 bitus ab eis inagni veneratione. Ita inquam putamus,
 quamvis hoc Probus habeat praepostero ordine, ante-
 quam scribet ad S. Germani familiaritatem Patricium
 deducit.

§ IX S. Patricius Lerinum secedit, et obtenta
 eundem a Coelestino missione Hiberniam
 auspicio ingreditur.

Hic parva non levis questio nascitur, aequa sit illa
 Arelatensis, seu (ut alibi scribitur) Aralanensis insu-
 la; nam licet uno ab Arelate lupide exiguus sit insula,
 quam nuplo in lacus speciem sinu Turoni refluxus cir-
 cundat: in eoque nunc monasterium visatur, Montis-
 majoris a loco dictum: hujus tamen initium non esse ante
 seculum decimum quarenda Tomo 4 Galliae Christianae
 docent Sannarthani fratres. Canariis ad Rhodem
 ostia suspensur Colganus: sed istis aliqua tunc tempo-
 ris fuisse monasteria nullo antiquo docentur auctore; est
 autem ad ortum proxima Lerinensis insula, ab eo tem-
 pore, quo ante annos viginti venerat in Galliam Patri-
 cius sanctitatis eximia laude celebratissima, ab Arela-
 tensibus fere inuaculis habitata, ut inde dicitur Arelatensis
 potuerit, scripturibus exteris proprium loci nomen non
 plene assecutus, nisi quis suspicari velit Laranensem
 pro Lerinensi perperam scriptum fuisse. Multa posse-
 mus de hac insula dicere: sed auctore huc loco sufficit
 quae de illa S. Eucherius Lugdunensis Episcopus scrip-
 sit ad S. Hilarium Arelatensem, in opusculo de laude
 Eremi. Faret situs designatus a Probo inter montes et
 mare: Alpes Maritimas scilicet, et mare Gallicum,
 quod inde versus Hetruriam procedens, Hetruscum ac
 Superum dicitur.

62 Equidem cunctis eremi locis, quae piorum illu-
 minantur secessu, reverentiam debeo, praecipuo tam-
 men

futuram post annos 50.

si tamen tel fore determinat.

S. Germani discipulus.

quanto tempore fuerit?

Au in Italia?

neque quom tel in Gallia.

primam S. Amaloria.

22

dein Germani.

A Germano Lerinum secedit Patricius, f

vires sanctis abundantem.

A men Lerinam meam honore complector, quæ procellosi naufragii mundi effusum piissimis ulnis me receperat : digna quæ Honorato auctore (fuit is secundum *Vitam* 16 Januarii datam, *Arelatensis Episcopus*, et anno ccccxxix excessit e vita : monasterio autem principum dudum scripturæ a *Sammarithanis* circa annum cccclxxv) fundata sit... digna quæ præstantissimas aliat monachos, et ambiendæ præferat Sacerdotes. Hæc nunc successorem tenet ejus Maximum (ad *Regiensem* dudum *cathedram* promotum)... hæc habuit reverendi nominis Lupum : (tunc *Trevesensem Antistitem*) hæc habuit Germanum ejus Vincentium (*Lericiensem cognomine*, et opusculo vero nureo adversus hæresim conscripto celeberrim.)... hæc nunc possidet venerabilem gravitate Caprasinum veterilibus Sanctis parum (ipsius *S. Honorati* magistrum) Hæc hunc habet Sanctus illos viros qui divisis cellulis *Egyptios Patres Gallis* nostris intulerunt. *His ipsos Eucherium, Honoratumque adjuuge*, omnes nunc Sanctorum adscriptos catalogo, omnes in tempore viventes, quo *S. Patricius Altissiodori* fuit, et plerisque adhuc in illa mensula commorantes.

¶ Hinc in
hiberniam
redire justus.

B

¶ Hinc in
hiberniam
redire justus.

B

¶ Hinc in
hiberniam
redire justus.

B

¶ Hinc in
hiberniam
redire justus.

B

¶ Hinc in
hiberniam
redire justus.

B

¶ Hinc in
hiberniam
redire justus.

B

¶ Hinc in
hiberniam
redire justus.

B

¶ Hinc in
hiberniam
redire justus.

B

¶ Hinc in
hiberniam
redire justus.

B

¶ Hinc in
hiberniam
redire justus.

B

¶ Hinc in
hiberniam
redire justus.

B

¶ Hinc in
hiberniam
redire justus.

B

¶ Hinc in
hiberniam
redire justus.

B

¶ Hinc in
hiberniam
redire justus.

B

¶ Hinc in
hiberniam
redire justus.

B

¶ Hinc in
hiberniam
redire justus.

B

¶ Hinc in
hiberniam
redire justus.

B

¶ Hinc in
hiberniam
redire justus.

B

¶ Hinc in
hiberniam
redire justus.

B

¶ Hinc in
hiberniam
redire justus.

B

¶ Hinc in
hiberniam
redire justus.

B

¶ Hinc in
hiberniam
redire justus.

B

¶ Hinc in
hiberniam
redire justus.

B

¶ Hinc in
hiberniam
redire justus.

B

¶ Hinc in
hiberniam
redire justus.

B

¶ Hinc in
hiberniam
redire justus.

B

¶ Hinc in
hiberniam
redire justus.

B

¶ Hinc in
hiberniam
redire justus.

B

¶ Hinc in
hiberniam
redire justus.

B

¶ Hinc in
hiberniam
redire justus.

B

¶ Hinc in
hiberniam
redire justus.

B

tempora confudisse; ita non magis movere nos debet, cum dicit in conspectu ipsius Cœlestini ordinatum, quom cum subiungit et Theodosii Junioris Regis mundi: non enim Theodosius junior, sed Valentinianus imperabat in Occidente: igitur pro conspectu, Pontificatus et Imperii tempus accipe: et per ordinationem, institutionem intellige, quæ et per Apostolicas litteras data facultas est adveniendæ Hiberniæ et Episcopulis consecrationis suscipiendæ, quando Palladii mortem certius cognovisset.

63 Sic instructus Romæ discedit Patricius cum sociis narem, ut habet MS. *Hibernicam* ab *Usserio* pag. 838 *relatam*. nec plures ipsa Acta recensent, quando de accessu Sancti ad Regem *Leagarrum* agunt, et nomen locum puero *Brugno* recens in *Hibernia* adscito concedunt, in vicem *Lumani* ad scaphæ custodiam derelicti. Scimus operis *Tripartiti* Auctorem, auctoremque *Vite* 3 socios et *Britannia* in *Hiberniam* transigentem *Patricio* xxiv. *Tinnemathensem* atque *Capragram* xxxiv dare: sed merito suspicamur quod hæc transfretatio ab auctoribus, non satis omnia distinguuntibus, confusa sit cum ultra post annum duodecimum facta; quando et in *Britannia* aliquando prædicant *Patricius*, et rebus tam prospere inchoatis magnum ibidem nomen consecutus, facile potuit subsidiarios plures in opus allicere *Evangelii*; maxime ex paterna familia sororum filios una cum matribus; quos vix credibile est citius ad avunculum suum sese unius junxisse. Sed ne pluribus hac de re, non magis momenti disputemus; videmus ex *Probo*, quomodo *Roma* regressus, gradum sive ordinationem episcopalem in itinere suscepit.

discedit in
Hiberniam
cum sociis

E

et Palladii
mortem
intellecta,

66 Audientes itaque de morte Palladii Archidiaconi, discipuli illius, qui erant in *Britannijs*, venerunt ad *S. Patricium* in *Eboriam*, et mortem Palladii ei denuntiabant. *Patricius* autem et qui cum eo erant, declinaverunt iter ad quemdam virum sanctitatis hominem, summum Episcopum, Aniatorem nomine, in propinquo loco habitantem: ibique *S. Patricius* sciens, quæ superventura essent illi, Episcopali gradu ab eodem Archipresule Anatore sublimatus est. Sed et alii nonnulli Clerici ad officium inferioris gradus ordinati sunt. Eodem vero die, quo *S. Patricius* sacris benedictionibus consecratus est, convenenter hoc *Psalmista* cantem in choro psallentium Clericorum decantatum est: Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem *Melchisedech*. Ex eo quod quartæ *Vite* Auctor dicit *Patricium*, Apostolica accepta hereditate, per *Italiam* *Galliasque* recta tramite perambulante, pervenisse ad mare, inter *Gallias* et *Britanniam* positum; et miraculi unius narratione interjecta subiungit: Audita itaque morte Palladii in *Britannia*, quam discipuli... redeuntes retulerant in *Eboria*. Ex hoc, inquam, *Colonus* necessario consequi putat, quod civitas illa *Eboria* inter *Morinos* ac *Britanniam* quaeri debent, fueritque vel *Bonomia* (*Eboria* hic mendose nuncupata) vel ipsa *Eboronium* *Augusta* nunc (ut falso credit) *Leodium* dicta, vel urbs olim amplissima *Tangri*: quasi nihil ab invicem *Eborones* *Moranque* distarent, nec pro usdem essent accipiendi. *Vrran* ad hæc tam male inter se coherentia, unius illius loci auctoritate motus non recurrit is, qui nobiscum observaverit, quam præpostero ordine *Patricii* gesta ab auctoribus referantur: et potius invertum se habere fatebitur.

Eporedia in
subalpina,

67 Cur tamen hoc fatuamur? cum in ea quam *S. Bernardus* conscripsit *S. Malachie Dunensis Vita* cap. 10 de ipso *Romam* eunte hæc legamus *Trans Alpinas* cum venisset *Iporium*, civitatem *Italiam*? quam tam esse, quæ *Jurea* habet, antiquis *Eporedia* dicebatur, urbs *Insubriae* perantiqua, constat ex diplomatibus ab *Ugello* *Italice sacre* tom. 4 relatis: in quibus post annum 1000 passim *Iporienses* et *Yporienses* Episcopi leguntur, nec non *Yporedia*. Per hanc autem ex

94 Gallia

Martii. T. II.

Utrunque
Cælestinum
Papam adit

missionem
imperial.

A quit, xxx etatis exccsserat Patricius cum ad Germanum venit, octodecim apud eum permansit : anno igitur ccccxxiv Roman transmissus, et a Celestino Papa remissus ad Germanum est cum characterē Episcopali, ut eo Germanus ueretur ubi major Ecclesiæ necessitas exigere videretur. Hinc consequenter educit Molbrancus, Patricium ex Germani monacho apud Morinos primum in animarum quæstia exercuisse fervorem, eo magis indigos opis, quod periculum esset, ne pestis Pelagiana hanc proximam Britannicæ regionem afflaret. Anno deinde seculi illi xxix transuatum illac cum Lupo Germanum uniuersum ait adhibisse Patricio, ad prosequendos fructuosos labores : ne tamen destinato sibi subsidio penitus destitueretur Hibernia, iussisse apud Celestinum, ut Palladius mitteretur : sed eo præmatura morte extincto, cognouisse tandem, Dei voluntatem ferre, ut Patricius iret. Hæc summo fabulæ fidem inuenituræ fortassis cum nulla vetera monumenta extabant. Igitur ei per se uentū et in prioribus satis confutata non immoratur, tantum dicimus nescire nos quænam illa Vita S. Arnulphi sit quæ istud quod Molbrancus ait ita abunde testetur. Quam hæcenus impressam apud Surium in manuscriptam vidimus, in ea nullum possumus de Patricio uerbum reperire. Quos autem Episcoporum illius diocæses catalogos allegat, dicinare nequimus, cum ipse nusquam eos proferat, ac toto opere suo ne unum quidem Episcopum uouinet, qui habuerit Bononiæ sedem, ante Ternonæ excedit : ignoti autem latent Episcopi si qui fuerunt ante seculum sextum, quo ad Christi fidem Morinos annuntiamdam Antimundus sive Annundus, missus a B. Remigio est.

a Jac. Molbrancus asserit.

sine ullo fundamentis.

Ex Glastoniensium fabulis.

et Actiua Patricii epistola.

que integra profertur ab Alfordo

Joannem monachum et Adamum Donersham defloratis liber, ab iisque sub titulo Antiquitatum Glastoniensium transcriptus, totus reperitur. Est autem commune utroque illius Epistolæ initium his uerbis expressum : nisi quod pro anno Christi 430, Antiquitates prædicte annuunt habeant 428. In nomine Domini nostri Jesu Christi. Ego Patricius humilis seruuiculus Dei, anno Incarnationis ejusdem ccccxxx in Hiberniam a sanctissimo Papa Cælestino Legatus, Dei gratia Hibernicos ad finem ueritatis conuertit : et cum eos in fide catholica solidassent, tandem in Britanniam suam reuersus. Ceterum quod annum spectat, fateretur ipse Alfordus fieri non potuisse ut anno istius seculi xxx uenerit in Hiberniam Patricius, multo minus antecedenti xxv, quem secutus Stanhurstus fuerat : ipse uero suspicatur, tam primum e Patre egressum Patricium, cui a captiuitate restitutus eatenus inhaerens, nauicasse in Gallias sacrarum Scripturarum sub Alisiodorensi Germano perdiscendarum studio. Veram si intellexisset xvo Patricium necdum cogitatum fuisse de anno uel Christi Incarnatione signandis, horri se responsione respondere poterat, dicereque hunc errorem non Patricio sed ei attribuendum qui hanc temporis notam in uerbo intrusit : responso haud dubie apud omnes Chronologos perituros ualituro, et epistolæ istius fidem a suspitione liberaturo, nisi paruis absurditatis ubi plura haberet.

et falsa depreh. uulturn ex anno Christi 430

Apocrypha et e-trini scriptis.

74 Nam postquam iuxta Antiquariorum Glastoniensium textum, inuento in Ymis-wilrim (Avaloniam insulam alii habent) D. Virginis sacello iunisset res XII Fratribus, ibidem eremiticam uitam ducentibus (quorum actum nomina sigillatim eidem Antiquarij reuident) in scriptis inquit iste confictus Patricius recentioribus inueni, quod S. Phaganus, et Deruamus ab Eleutherio Papa qui eos miserat decem annos (alibi legitur xxx) indulgentiæ impetrarunt : et ego Frater Patricius a pie memoria Cælestino Papa duodecim annos acquisiui. Equus enim Cælestinus ille? an Secundus annis plusquam sexcentis Patricio Junior? an Primus ejus anno postremo in Hiberniam missus Patricius? Ut impossibile fuerit huius ab eo indulgentiæ obtineri post reditum ex Hibernia : post reditum autem obtineri deberunt, si ex pro Glastoniensi fuerat Ecclesia concessa : et qualem occasione eorum : quos concessisse Eleutherius inueniebatur, non in recentioribus, ut hæc dicitur, scriptis : sed in ipsius scriptis SS. Phagani et Deruami (uti fingere inuenerant Glastonienses Antiquarij) per præfatos Fratres sibi ostensis. Adde quod Indulgentiæ nomen, pro relaxatione penarum penitentibus constitutarum, ostendi non potest seculo XI esse antiquius, quomnis rem ipsam antiquissimam esse uero Catholicis unquam negauerit : ut hinc quoque suppositio illius scripti fabulæ oryatur.

Arnulphi et Opinat nominibus.

75 Prosequantur deinde fusus emulare Antiquarij, uelut ex ore Patricii, quo modo in cacumine montis ipse inuenerat oratorium S. Michaeli Archangelo erectum a SS. Phagano et Deruamo, similibusque dotatum indulgentis, atque ab ipso Christo in somnis eundem Patricio apparete commendatum, in quo antiquissimus repperit sit codex, Actus Apostolorum continens et gesta prædictorum duorum Sanctorum : ex quo istam prædicti oratori dedicationem Patricius duxerit : ac deum circa finem hæc leguntur. Arnulpho et Ugnur Hibernicis Fratribus, qui mecum uenerant de Hibernia, pro eo quod apud dictum oratorium humiliter manere coeperunt, presentem paginam commisit, aliam similem in arca S. Marci retinens in monumentum posteris. Hinc auctorem fabulæ deprehendit ex Anglosaxonibus aliquem, qui parui refertur existimans, qui nomine, modo ut nullo, Patrici comites nuncuparentur, familiaria suæ Germanicæque genti uocabula assumpsit : minime considerans Hibernos esse, quibus ea imponebat, eoque tempore in Britanniam ingressos fugi, quo nullus adhuc Saxo illuc pedem intulerat cum aliqua

A aliqua potestate. Consentiant enim scriptores omnes, quod primus Saronice gentis in insulam adventus incidit in annum cæci. qui multis pro epocha est temporum signandorum.

76 Horum signentorum occasio non alia videtur Glastoniensibus fuisse quam obscura quædam alieque Patricii memoria, qui gesto in Hibernia Episcopatu nolus Glastonia diem extremum elunsi; adornandæ autem solutæ materiam suppeditavit vetus incolarum traditio de SS. Phagano ac Deruviana pyramides item, viginti sex et octiduum pedum, ante ecclesiam Glastoniensem ab immemorabili tempore superstitis, de quibus Malmesburiensis apud Cambdenum folio 167 quæ quia ignotarum personarum varia incerta gentis nomina habebant inscripta, eodem aliquid potuerunt conferre. Cæperant videlicet de S. Patricio Hibernie Apostolo Hiberni inter se Anglique contendere: quæ contentio vel tum maxime incrementum sumpsit, cum utriusque Patricii ossa contigit utriusque elevari, eodem pene tempore, circa annum MCLXXXV: post quem tum illam epistolam, tum cetera omnia conficta existimamus, quæ ex Hibernicis scriptoribus nunc consuta fabulatores Glastonienses in rem suam velerunt: quæ ut strictim exantantur, hic ex Capgrava legendæ subjungimus.

B Obiit autem B. Patricius anno nativitate sue cxi; Incarnationis vero Domini cccclxxii, qui fuit annus, ex quo in Hiberniam missus est XLVI. Si quidem anno Domini Incarnationis cccclxi Patricius in lucem venit: et anno Domini cccclxxv a Celestino Papa in Hiberniam missus fuit: hic enim erat annus nativitate sue LXIV LXVI dicere debuit, ut calcula prius posito non contradiceret) et anno Domini cccclxxxiii Hiberniam ad fidem Christi convertit, et postea in Britanniam reversus xxxix annis in Insula Avalonia duravit, et ut præmittitur, anno Domini cccclxxii ad Dominum migravit. Ex quo consequens foret ex Hibernia redisse Patricium anno cccclxxvii, atque illic solis XIV unius in Hibernie conversione laborasse: quod quam falsum ut et Ardmacnæ Sedis mita et tula Patricii vita probat: non illo quidem a scriptoribus digesta per unius: sed eos tamen quoadque enumerans, qui soli collecti hoc XIV annorum spatium multum excedunt.

77 Quatuordecim annorum spatium licet insufficientis, minus langum tamen Alfordo videtur: cum eam vident ab Glastoniensibus dici, Patricium in Hiberniam missum anno quinti seculi xxv ab eoque anno xxxiii insulam esse conversam: etsi utrumque ipse rejiciat; infert tamen ex eorundem opinione solis octo unius substituisse Patricium in Hibernia: idemque ad annum seculi xxxix refert ea quæ supra referimus, cum de epistola ageremus: quando ponit Patricium Roma redire, quo fuerat confirmandæ Sedis Ardmacnæ gratia profectus, hic substituisse; sic tamen ut cum necessitas eum vel Synodi causa vinceret, missis sponsi amplexibus, egroderetur ad hortum rigandum, quem Apostolice honore suo fuerat: Itaque an annum cæci, illam Hibernie Synodum refert, quæ sub titulo Episcoporum Patricii Auxilii et Isserani habetur apud Spelmanum inter Concilia Britannica, deinde nunc. 9 subjungit. Verosimile est Patricium hæc vice in Hibernia plures annos mansisse, et post tres nunc Bonignum consecrasset Ardmacnæ Sedis Episcopum, et forte interim alium Synodum celebrasse. Quam hoc de Benigno verisimile sit ex supradictis potest: et per se absurdum videtur vel cogitando fingere, quod in illam primariam Cathedralium erectus esset adolescens vice per alium Sacerdotum capax, utpote omnino puer cum in Hiberniam Patricius venit. Interim observet lector annum cccclxxii Patricio mortis a Glastoniensibus assignatum, hand multum recedere ab eo, quo nunc statimus Senpatricium mortuum, et supposita quod solis x

annis post avunculæ Ardmacnæ Ecclesiam reverent: multoque adhuc propius accessurum ad veritatem, si concedamus exacto decennio, Episcopatum illum abdicasse atque in Benignam transtulisse, vel per se vel per amicum et familiarem suum Moctum.

§ XI. De corpore et ecclesia S. Patricii apud Duenses in Ultonia.

Er dictis et demonstratis paragraphis superiori est eritque deinceps indubitatum, ut credimus, quod ab scripto adeo imprudenter confictio nihil haberi omnino possit quo Hibernis præjudicaret, sustentibus quod se mortuum esse sepultumque Apostolum suum; et hujus esse corpus illud, quod anno MCLXXXV una cum SS. Columba ac Brigide corporibus est resossum; de quo inventione eamque secuta translatione susus hic agendum foret, nisi in commentario prævio ad Actu S. Brigide § 10 plenissime id fecissemus. Omittenda tamen hoc loco non est ridicula evasio Guilielmi Malmesburiensis, ab Alfordo ad annum 472 num. 7 citati, qua suis Glastoniensibus asseritur S. Patricii Hibernie Apostoli corpus, ex vi similis inventionis et elevationis Glastonia factæ anno MCLXXXVI. Sciendum est, inquit, quod tres hujus nominis sunt Sancti, quorum quisque Episcopus et Confessor extitit: unus Arverneis, alter in Hibernia; et ille de quo nunc agitur in Glastonia requiescens. Iste Patricius in Hibernia requiescens, in Hibernia extitit natus, qui ibidem pontificavit circa annum 1000, qui etiam ibidem sepultus, translatus est tempore Regis Henrici II. filii Mathildis Imperatricis, cum SS. Columkilla et Brigida.

79 Anas quidem vicia, Faravano S. Patricii Comarhano e visis crepto, successisse invenitur Moel-patricius quidam sive, Patricianus: sed qui cum Sanctis annumeraretur hactenus neminem reperimus, præter hunc Guilielmum. In Saballensi monasterio mortuum et Dani sepultum S. Patricium scribunt auctores Vita Patriciana: Moel-Patricium eodem esse ad sepulcrum delatum verno dicit: et ut hoc diceret aliquis, non apparet qua verosimilitudine cogitari possit, quod in illud ipsum monumentum, in quo hic anno 1000 erat sepultus, inferre voluissent Hienses monachi, anno 1000 Normannorum sequentes arma, serinium S. Columbae. An enim intra quindecim annos potuit invaluisse opinio, cum qui iste sepultus erat S. Patricium Hibernie Apostolum esse? Quod quod Reliquiæ S. Brigide eodem videntur fuisse illote, prius quam Moel-Patricius Episcopatus crearetur, nempe circa annum 1000, quando Kildaria invasa et ecclesia S. Brigide summis primis incensa fuit a Normannis, iterumque biennio post semel ac bis: Hujus autem magnæ Thaumaturgæ corpus in tutaria subductum, ut corpori Magni Patricii conjungendum putarent Duenses, magna causa fuit, ipsa scilicet Apostoli prædictio de sepulcro aliquando communi futuro ipsi atque Sanctæ: ut vero Moel-Patricium tum illustri et miraculose Virgini vellet conjungere, causa esse non potuit, sed irreverentia magna.

Utrisque autem duarum Hibernie præcipuorum Sanctorum reliquis jam conjunctis, tertium addere S. Columbam præstatum fuit et convenienter summa, quæ concipi nulla potest, si non magnus Patricius sed alius aliquis non Sanctus ibi sepultus fuisset. Et hæc quidem ut Malmesburiensis effugium evitentium: quem credimus non fuisse respecturum ad tempora, ab ipso Patriciano tum remota, si cognovisset, quod ille alius Hibernorum Patricius, Sanctis quoque adnumeratus, fuerit immediatus Apostoli successor et nepos: et omnino dirisset hunc non Glastonia sed in Hibernia fuisse sepultum, et exollescente distinctioribus hujus memoria pro patris suo deinceps cultum Hibernis fuisse. Sed nec hoc asserere quisquam debet, nisi qui paratus sit omnibus Magni Patricii Vitis antiquaria et probatiora præferre documenta

atque erroribus fabulose chronolozicos

solos 14 annos Patricio in Hiberniam concedentis,

et quibus Alfornus sex annos auferi,

et Benignum 483 in Sedem Ardmacnæ, inducit,

An Glastonia repulsi S. Patricius

E

et ejus loco Dani alius Patricius inventus colitur,

qui floruit post an. 851?

F

an saltem S. Sen-Patricius?

A *documenta, quod se facere non posse satis demonstraverit Glastonienses, præsidium a fabulis quaerentes.*

Non his, sed ipsi. Imagino Patricio sepeliendo

locus fuerat certus designatus :

ibi quæ alie sub terra depositæ est.

80 *Quid autem ingens illa et in civile bellum eruptura contentio inter Ardmacchanos Dunensisque super corporis defuncti sepultura, quam vitæ auctores memorant multiplici diremptam miraculo? Nunquid posset hæc sola persuadere cordato lectori, non fuisse de aliquo communi Sancto sic litigatum; sed de eo, quem tota Insula habebat religionis Christianæ magistrum? Adhæc quod sepulturæ locus magno Patricio divinitus designatus fuisse memoretur. Quæ omnia, totamque mortis Patriciæ historiam ut ait S. Sen-Patricium spectare quis dicat, nonne magis et evidentibus cæcorum vultuum testimonio nisi oporteret? Oportet sane, nec pluribus hic opus pro Dunensibus agere: potius quomodo sanctum corpus habuerint, videmus. Apparuit, inquit Probus, Angelus Domini omnibus, qui ad sepulturam ejus convenerant, et dixit eis: Videte ne reliquæ corpuscule hujus sanctissimi viri a terra a vobis furtim auferantur: et ideo profunditate unius cubiti in terra ejus corpus obruat. Atque quidem Vitæ Angelici hujus mandati meminerunt, tanquam Patriciæ autem mortem dati; consentint tamen in eo omnes, quod in altissima fossa sacrum pignus depositum fuerit, et nominatum Jocelinus. Ingressi, inquit, Ultani urbem Dunensem, venerandum corpus in loco luce præostenso sepelierunt... sub lapide quinque cubitorum profunditate in corde terra. Locum autem illum nomen Jocelinus num. 165 cælesti luce signatum fuisse narraverat non longe a Dunensis civitatis ecclesia matrice... in cæmeterii orientali parte... ubi, inquit, quibus quantisque miraculis sacrosancta ejus ossa pullularint, scriptura non invenimus, quia fortassis a negligentibus calamo mandata non sunt, vel quoniam a paganis principantibus in Hibernia pluries ejusmodi scripta incendio delata sunt.*

nec satis recenseret in principio habitus :

posita super tum adificatur ecclesia,

quæ destruxa, ad cathedralem a Jo. Curcy restituta

81 *Et huic quidem loco successu temporis supererificatam ecclesiam Probus ac Vitæ quartæ auctor consentiunt, et eam in honorem nominis Patricium consecratam posterior indicat num. 104. Sed Probus in novissimis temporibus ut factum scribit, tantoque, quod mireris tempore, tantus ille thesaurus, qui saltem tumultus super ipsum creatus, cæli injuriis expostus putat: neque hic tantum; sed qui tantopere pro ea habendo certaverunt Dunenses, novo fuerunt miraculo admonendi, ut reverentius haberent locum. Num ut præcitavit Vita IV apud Colganum habet num. 34. Quondam die pueri juxta sepulcrum Sancti ludentes, trochum per quamdam foveam in sepulcrum transit. Tunc quidam de ludentibus pueris manum intus mittens, trochum tollere volebat, sed manum ad se retrahere volens, omnino non valuit. Immo autem consilio ad Episcopum Loannum miserunt: qui veniens audientem dixit: Cur Senior manum innocenti tenes? et extemplo manus a sepulcro soluta est. Fuit hic Joannus ex Patrici discipulis unus, de cuius vicino arvi Dunensi Episcopo agitatur in Vita Tripartita. Cum autem postmodum ecclesia edificaretur, inquit Probus, homines horum fidentes ignem de sepulcro ejus exurgere viderunt: quo timore perterriti fodere desiderant, ac recedentes ab hæc intentione majori veneratione memoriam ejus venerari cœperunt.*

82 *Sed hæc ecclesia eidem subjecta fuit fortunæ, qua Dunoni ipsum anno DCCCLXXXIII, MXX, MXLIX, et MXXI vicensium vastatumque scribit Colganus Appendix v ad Acta S. Brigide cap. 20: ut mirum non sit, si anno MCLXXXV sub Malachia Dunensi Episcopo prorsus ignotum fuerit, quo loco requirenda essent sacra magni Patrici ossa, et diuini qui ei conjugati fuisse memorabuntur Sanctorum. Quæ ut divino revelarentur miraculo commenta videtur tum ipsius Epi-*

scopi pretas, tum etiam Joannis Curcii Ulitiæ Principis insignis erq. S. Patricium devotio: hic enim cum teste Hovedeno obsidisset anno MCLXXVI et XI Kalendas Junii cœpisset civitatem de Dun, quæ est caput Ulvestre: itaque totius Ulitiæ sive Ultoniæ pacificam esset adeptus possessionem, cum titulo Comitis accepto a Rege Angliæ, cujus auspiciis illum conquieserat: usus egregie victorem est, multaque monasteria edificavit et reedificavit Deo et Sanctis ejus: ut ipsemet in sua ad Deum oratione testatur post annum MCLXX in carcere Anglicano, de quo Annales Hibernici apud Cambdenum ab anno MCLXXII ad MCLXXIII ducti. Interea autem dubium nullum est quin monasterium Dunense fuerit, quondamquidem in isdem dicitur Annalibus, expulsis Canonice secularibus, parum deceret reverenterque locum istum habentibus, adduxisse monachos nigros de Cestria, et posuisse in Ecclesia Cathedrali Dunensi. Cum autem hæc ecclesia sanctissimæ dedicata Trinitati, ipsidem imaginem supra majus altare collocatam haberet, et sanctæ Trinitatis ecclesia diceretur, mutandæ appellatæ consensum dedit idem Joannes, quondam ejus imaginem deposuit de ecclesia, et ordinavit capellam pro ea, et in magna ecclesia posuit imaginem S. Patricii. Itaque in historia translationis, ecclesia S. Patricii in Duno nominatur. Prius tamen quam ea translata fieret et per ipsam impleteret S. Brigide propheta, quæ apud Jocelinum num. 244 prænuñtaverat, ex eo, in quo primum sepeliendus erit Patricius, loco successu temporis transferendum; scripta erat, Malachia Episcopo et Joanne Curcio prænominate ita postulavit, Vita S. Patricii per Jocelinum, hujus aliqui inventionis translationisque facturam indubie mentionem.

et Patr. cit. d. c. iam

translatum est illius corpus :

83 *Fuisse tamen aliquid in hac Curcii pietate quod Deo displiceret, narrant præfati Annales ad annum MCLXX, adhaucque in visione monitum esse quod propter translata e loco suo sanctissimæ Trinitatis imaginem evenisset ut feria vi in Parasceve, inermis et nudis pedibus atque in lucis limina ecclesiarum peregrinabundus visitans, proditiose caperetur et tenderetur æmulo suo, quem bello vicerat, Hugoni de Lacin atque in Angliam abductus, jubente Joane Rege Angliæ, carceri perpetuo includeretur fame atque macerandus, quia Regi facere homagium noluit, et vituperavit eum de morte Arturi legitimi hæredis. Quin etiam dictum ei fuisse divinitus fertur, quod propter præfatam mutationem nunquam intraret in Dominium suum in Hibernia: sed propter alia bona que fecerat liberandus esset cum honore de carcere. Id porro quomodo factum sit deinde subjungitur, ac demum quæ de ipso est narratio sic concluditur: Rex Angliæ reddidit sibi Dominium suum, scilicet Ultoniam: sed Joannes Curcii tentavit quindecim vicibus venire per mare in Hiberniam: sed semper fuit in periculis, et continuo fuit ventus contrarius sibi, qui propter exspectavit paulisper inter Monachos Cestriæ. Tandem est reversus in Gallias, et ibi quævit in Domino.*

ejusdem Jo. Curcy capituli, restitutio ne pla. mo.

84 *Felicior, utique quam qui pro Rege Henrico VIII Hiberniam gubernans, nobile trium Sanctorum monasterium, tanta Curcii pietate erectum, demolitus est Leonardus Grey, Dorrestriæ Marchio; tantique flagitii delictus prius voxat, caput securi subjiciens, dedit ut a nobis est in S. Brigida adnotatum Cujus Sanctæ annos ex opinione vulgari duodecim res melius examinaretur ad 1 Feb. incuriosus digestos, hoc modo poteris ordinare, ut illi nata sit anno Christi MCCCXXVI vel XXXVII, mortua mortem 1 Februarii cum quarta feria concurrente, post annos vite vel LXX, ut habent antiquiora Martyrologia apud Colganum ea sequentem, adeoque anno DVI; vel, ut auctores Vitæ quidam, post annos LXXX, adeoque anno DXXVII; ipsi Patricio (aut verius illius de se prædictioni factæ, tunc cum illi crederet vicenariæ Sanctus valdeceret) ad annos non triginta, sed*

Grati sacrilegi iustitiam extulit

De annis S. Brigide vero similior conjectura.

A sed quinquaginta vel sexaginta superstes; ut hic quoque consuetum suum in Patriciis Prophetis ad annos xxx restringendis Hiberni tenuerint Antiquari. Quibus nonque hac de annis xxx assertio mittitur Hibernico cuiusdam poemate, quod Testamentum S. Patricii vocatur, et tale est, ut omnia de Patricio corradens Culyanus dignum non existimavit, quod non dico proferret Latine redditum, sed ne citaret quidem tota 3 Appendice. In illo autem Testamento votivari Patricius fingitur, Brigidam post xxx annos a sua morte morituram et benedicturam Hibernie; contra quod expresse Ninnus Vitz auctoribus, annos xxx habentibus, ipsique fortassis poemate illo utiqueor uclor, circa annum MCCCLV florens; annos habet LX idque sequuntur Sigbertus in Chronico, Annalium Waverleicensium auctor et Legendre aurea Anglicana editio apud Usquevum pag. 883.

CONFESSIO S. PATRICII

DE VITA ET CONVERSATIONE SUA.

Quam ex vetustissimo Nobiliacensis S. Vedasti monasterii codice eruit Andreas Denis, Alrebas, e Societate Jesu.

B CAPUT I.

De genere et captivitate sua atque hac confessione.

Ego Patricius, peccator rusticissimus et minus omnium fidelium et contemptibilissimus apud plurimos, patrem habui Calpornium Diaconem, filium quondam Potiti Presbyteri : qui fuit e vico Banaven Tabernie : villam enim prope habuit, ubi ego in captivitate a decidi. Anorum eram tunc fere sedecim : Deum enim verum *b* ignorabam; et Hyberonie adductus sum in captivitate cum tot millibus hominum, secundum merita nostra : quia a Deo recessimus, et precepta eius non custodimus, ne Sacerdotibus nostris inobedientes fuimus, qui nostram salutem admonebant : et Dominus induxit super nos iram indignationis suae, et dispersit nos in gentibus multis, etiam usque ad ultimam terram, ubi nunc parvitas mea videtur esse inter alienigenas; et ubi Dominus aperuit sensum incredulitatis cordis mei, ut vel sero rememorarem delicta mea, et ut me converterem ex toto corde ad Dominum meum, qui respexit humilitatem meam, et misertus adolescentie et ignorantie mee, custodivit me, antequam scirem eum, et antequam saperem vel distinguerem inter bonum et malum, et monuit me et consolatus est me, ut pater filium *c*.

2 Unde ego quidem tacere non possum, neque expediri, tanta beneficia et tantam gratiam, quam mihi Dominus prestare dignatus est in terra captivitatis meae : quia haec est retributio nostra, ut post correptionem vel agnitionem Dei exaltavemur, et confitemur mirabilia eius coram omni natione, quae soli caelo est. Non enim est alius Deus, nec unquam fuit, nec ante, nec erit post hunc, praeter Dominum, Patrem ingenitum, sine principio, a quo est omne principium : per ipsum quippe facta sunt omnia visibilia et invisibilia [qui d. Filium sibi consubstantialium genuit] hominem factum, et victa morte in caelis ad Patrem receptum : et dedit illi omnem potestatem super omnia nomen caelestium, terrestrium et infernarum; ut omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesu Christus in gloria est Dei Patris : quem credimus, et expectamus adventum ipsius, mox futurum iudicem vivorum atque mortuorum, qui reddet unicuique secundum facta sua : et infudit in nobis abundo Spiritus sancti donum et pignus immortalitatis; qui facit credentes ac obe-

dientes ut sint filii Dei Patris, quem confitemur et unum Deum adoramus in Trinitate sacrosancti nominis : ipse enim dixit per Prophetam : Invocabis me in die tribulationis tuae, et liberabo te, et magnificabis me. Et iterum inquit : Opera autem Dei revelare et confiteri honorificum est.

3 Tamen, etsi in multis imperfectus sum, opto fratribus et cognatis meis scire qualitatem meam, et ut possint perspicere votum animae meae. Non enim ignoro testimonium Domini mei, qui in Psalmo testatur : Perdes omnes qui loquuntur mendacium, et ut possint perspicere votum animae meae. Et idem Dominus in Evangelio inquit : Verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent pro eo rationem in die iudicii. Unde ego deberem vehementer eum timere et tremore metvere hanc sententiam in die illa, ubi nemo poterit se subtrahere vel abscondere; sed omnes omnino reddaturi sumus rationem, etiam minorum peccatorum nostrorum, ante tribunal Domini nostri Iesu Christi. Quapropter olim cogitavi scribere, sed usque nunc haesitavi : timui enim ne inciderem in linguam hominum : quia non legi sicut ceteri, qui optime sacris litteris sunt imbuti, et studium suum ex infantia nunquam mutaverunt; sed magis ad perfectum semper addiderunt; nam sermo et lingua nostra translata est in linguam alienam.

4 Sed facile potest probari ex saliva scripturae meae qualiter ego sum in sermonibus instructus atque eruditus : quia inquit Sapiens, Per linguam dignoscitur sensus, et scientia et doctrina veritatis. Sed prodest excusatio iuxta veritatem, praesertim cum praesumptione, ut modo ipse appeto in senectute mea, quod in juventute non comparavi. Obstiternunt enim peccata mea ut confirmarem, quod ante non perlegeram. Sed quis mihi credit? Etsi dixerem, quod ante praefatus sum; adolescens, imo pene puer in verbis captivum dedi, antequam scirem quid appetere vel quid vitare debneram. Unde ego hodie erubescio et vehementer pertimesco, paula denudare imperitiam meam, quia disertis brevitate sermonis explicare non possum, sicut spiritus gestit et animus, et sensus monstrat et affectus : sed si ita mihi datum fuisset sicut et ceteris; verum tamen non silerem, propter retributionem. Et, si forte videtur apud aliquantos me in hoc proponere cum mea inscientia et tardiori lingua (scriptum est enim : Linguae balbutientes velociter loqui discunt pacem) quanto magis nos appetere debemus, qui sumus epistola Christi usque ad ultimum terrae, etsi non diserta, sed e... scripta in cordibus vestris, non atramento sed Spiritu Dei vivi.

5 Rusticatio ab Altissimo creata est, teste eodem Spiritu Dei vivi : unde ego primum rusticus, profuga, imbecus; qui scilicet nescit in posterum praevidere. Sed illud certissime, quia utique, priusquam humiliarer, ego eram velut lapis, qui jacet in luto profundo, et venit qui potens est, et in sua misericordia sustulit me; et quidem scilicet sursum allevavit, et collocavit me in summo pariete. Et inde forte debneram exclamare ad retribuendum quoque aliquid Domino pro tantis beneficiis eius, hic et in aeternum, quae mens humana testimare non potest. Unde autem *f* Admiramini itaque magni et pusilli, qui timetis Dominum et vos, Domini ignari, Rhetorici : audite ergo et scrutamini, quis me stultum excitavit de medio eorum, qui videntur sapientes esse et legis periti, et potentes in sermone et in omni re. Et me quidem, detestabilem huius mundi praeter ceteris, inspiravit, etsi talis essem; dummodo ut cum metu et reverentia et sine querela fideliter prodassem genti, ad quam caritas Christi transtulit et donavit me in vita mea, si dignus fuero denique, ut

Patricius Britannus

a 10 vi. anno abducius in Hiberniam, b

libique a Deo liberatus,

c in captivitate Dei servitatem confitear.

d et fider.

D Jer. 20, et Psal. 60 Tob. 12 7

ergo etque verocem confusionem

Psal 3 7 Sap 1 11 Matth 12, 35

die se scribere

E

et cum aliqua veritate loq, Eccl. 4, 19

ut quod incultum in manu ser. anem Iso 32, 4

F

Eccl 7, 16 ne Deo sit ingratus,

f a quo usque dato exaltatus aut.

cum

A eum omni humilitate et veraciter deservirem illi in mensura.

a Ita hæc verba erat auctor Vita IV apud Colganum; egegraphum nostrum habebat captivam dedit; Usserus pag. 832 captivam dicit. Totus autem hic locus paucis mutatis apicibus, etiam in II et in Vita legitur. — b Non ignorantis fidei, sed affectuosi et ut prope dedit famulatu; qm hæc culpa expers, vira tamen sancto iusta humiliandi sui causa fuit. — c Hactenus hic paragraphus in pluribus Vita cæcis mutilatus transcribitur. — d Hæc aut similia verba in MS. Atrabateni desiderii contextus indicat, ut eius exigentiam in sequentibus nonnulla supplimus [] includenda. — e Si hæc dispanctio non sufficit sanando hinc loco, necesse est aliquid excidisse. — f Hic etiam aliquid deesse videtur.

CAPUT II.

Fuga elapsus e servitute Patricius, redit in patriam.

I taque quæ fidei Trinitatis (sunt) oportet distinguere, et sine reprehensione periculi notum facere donum Dei, et consolationem æternum ac sine timore fiducialiter Dei nomen ubique expandere, et etiam post obitum meum relinquere fratribus, et filiis meis, quos ego in Domino baptizavi, tot millia hominum; etsi non eram dignus, neque talis ut hoc Dominus servo suo concederet; et, post arumnas tantæ molis, post captivitatem, post annos multos

Quibus hæc scribitur P

B in gente illa, tantam gratiam donaret, quod aliquando ego in juventute mea nunquam speravi neque cogitavi. Sed postquam Hyberione deveneram, quotidie a pecora pascebam, et frequens in die orabam, magisque ac magis b accedebat amor Dei, et timor illius et fides augebatur, et spiritus augebatur ut in die una usque ad centum orationes (facerem) et in nocte prope similiter; et etiam in silvis et monte manebam, et ante lucem excitabar ad orationem per nivem, per gelu, per pluviam; et nihil mali sentiebam neque ulla pigritia erat in me, sicut modo video: quia tunc in me spiritus fervebat. Et ibi scilicet quadam nocte in somno audivi vocem dicentem mihi Bene jejunas, cito iturus ad patriam tuam. Et iterum post paululum tempus responsum audivi, dicens mihi: Ecce navis tua parata est. Et (non) erat prope: sed forte aberat ducenta millia passus, et ibi nunquam fueram, nec ibi quemquam notum de hominibus habebam.

a b in irvin e ure drilius Oratoru.

d: libratione manent.

fugit Des fre lu

C in novum edimus gram a xauj

c

in dende fame in manibus, in dextro

7 Et deinde postmodum conversus sum in fugam; et intermisi hominem cum quo fueram annis sex; et in virtute Dei, qui viam meam dirigebat, veni ad Benuum, et nihil metuebam, donec perveni ad navem illam. Et mox, cum perveni ad eam, profecta est de loco suo; et locutus sum ut haberem unde navigare cum illis. Gubernatori autem displicuit, et acriter cum indignatione respondit: Nequaquam in nobiscum appetas ire. Et cum hæc audissem, separavi me ab illis, ut venirem ad tuguriolum ubi hospitabam, et in itinere cœpi orare: et antequam orationem consummarem, audivi unum ex illis fortiter exclamare post me: Veni cito: quia vocant te homines isti. Et statim ad illos reversus sum, et cœperunt mihi dicere: Veni, quia ex fide reperimus te, et sic nobiscum amicitiam, quomodo volueris. Et in illa die c debui surgere in navem eorum propter Deum: verumtamen (non) speravi ab illis ut mihi dicerent: Veni in fide Christi; quia gentiles erant; et hoc obtinui cum illis: et protinus navigavimus.

8 Et post triduum terram fecimus: et viginti et septem dies per desertum iter fecimus. Cibum autem et prutis defecit nobis, et fames invaluit super nos. Et alia die cœpit gubernator mihi dicere: Quid est, Christiane? Tu dicis, Deus tuus magnus et omnipotens est: quare ergo non potes pro nobis orare? Ora pro nobis: quia fame periclitamur: difficile est enim ut hominem atque unquam videamus. Ego vero evidenter dixi illis: Convertimini ex toto corde vestro ad Dominum Deum meum; quia nihil est

impossibile illi, at hodie mittat nobis cibum in viam nostram usque dum satiemi: quia ubique abundat illi. Adjuvante ergo Deo ita factum est. Ecce grex porcorum in via veniebat ante oculos nostros, et multos ex illis interfecerunt: et ibi duos noctes manserunt bene refecti. Et canes eorum revelati sunt, quia multi ex illis defecerunt, et secus viam semivivi derelicti sunt. Et post hæc summas gratias egerunt Deo; et ego honorificatus sum sub oculis eorum.

9 Ex illa autem die cibum abundanter habuerunt: sed etiam mel silvestre invenerant, et mihi partem obtulerunt: et unus illorum dixit: Hoc immolatum est. Deo gratias; exinde nihil gustavi. Eadem d vero nocte eram dormiens et fortiter tentavit me sathanas, quod memor ero quamdiu fuero in hoc corpore; cecidit enim super me velut saxum ingens, et et omnium membrorum meorum vires abstulit. Sed unde venit ignoro, at spiritu Eliam invocarem. Et inter hæc vidi in cælo solem oriri: et dum clamarem Eliam, Eliam, totis viribus meis; ecce splendor solis illius cecidit super me, et statim discussit a me omnem gravedinem. Et credo quod a Christo meo subventus sum, et spiritus ejus jam tunc clamavit pro me: spero autem quod sic erit in die pressuræ meæ, sicut in Evangelio Dominus testatur: In illa die, inquit, non vos estis qui loquimini sed spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis. In itinere autem nostro providit nobis cibum et ignem et siccitatem quotidie donec quarto decimo die pervenimus homines. Sicut superius insinavi, viginti et octo dies per desertum iter fecimus, et ea nocte qua pervenimus omnes de cibo nihil habuimus.

D EX MS VEDAST cibus orando impetrat

et ab infestatione dæmonis d

e invocato Eliam liberatur.

F Matt. 10, 20

a Reliqua hujus numeri ex suo MS. Usserus exhibet, unde manipulas egegraphi nostri lacunas supplimus; plura autem modo correctura, si illi totum textum protulisset. Hæc eadem ex parte majori minorive referuntur in omnibus S. Patrum 14-15 tanquam ex eius scripto accepta. — b Bandium Vita scriptoris vocant, Buxindam Ptolemæus, Boyu hodierna tabula — c In MS. sic erat repuli sugere mammæ eorum. — d qui sequitur locus, in Vita 18 totus transcriptus, egegrapho nostro vinculo profuit. — e In MS. nihil membrorum meorum prævalu, forte deest movere.

CAPUT III.

Vocatio Patricii in Hyberiam, contradictiones variæ.

E t iterum post annos (non) multos adhuc in captivam decidi: nocte vero prima mansi cum illis: responsum autem divinum audivi, dicens mihi: Dnos menses eris cum illis: quod ita factum est. Nocte igitur illa sexagesima liberavit me Dominus de manibus eorum. Iterum post paucos annos in Britannia eram cum parentibus meis, qui me, ut vel modo post tantas tribulationes, quas ego pertuli, nunquam ab illis discederem. Et ibi scilicet vidi in visu de nocte virum venientem quasi de Hyberione a Victreius nomine, cum epistolis innumerabilibus; et dedit mihi unam ex illis, et lego principium epistolæ continenter: Vox Hyberionarum. Et cum recitabam initium epistolæ, patabam ipso momento audire vocem ipsorum qui erant juxta sylvam b Foeluti quæ est prope mare Occidentale, et sic exclamaverunt quasi ex uno ore: Rogamus te, Sancte pater, venias et adhuc ambales inter nos. Et valde compunctus sum corde, et amplius non potui legere: et sic expergefactus sum, et bro gratias, quia post annos plurimos præstitit illis Dominus secundam clamorem eorum.

Post alteram captivitatem,

nocturna visione P

a

b

c

11 Et d alia nocte, nescio, Deus scit; in me, an juxta me, verbis peritissimis, andiebam quosdam ex spiritu psallentes intra me, et nesciebam qui essent quos ego audivi; et non potui intelligere, nisi ad postremum orationis, sic affatus est: Qui dedit pro te animam suam. Et sic evigilavi. Et iterum audivi in me ipsam orantem; et erat quasi intra corpus meum, et

d et interna voce in Hyberiam invitatus,

et

A et audiui super me, hoc est, super interioriorem hominem, et ibi fortiter orabat (cum) gemitibus. Et inter hæc stupebam et admirabar et cogitabam, quis esset qui oraret in me? se ad postremum orationis dixit, se esse Spiritum; et recordatus sum Apostoli dicentis: Spiritus adjuvat infirmitatem orationis nostræ: nam, quid oramus, sed ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus, quæ verbis exprimeri non possum. Et iterum: Dominus advocatus est noster et ipse postulat pro nobis. Et quando tentatus sum ab aliquantis senioribus meis, qui venerunt, ab peccata mea, contra laboriosum Episcopatum meum, nonnunquam in illo die fortiter impulsus sum, ut caderem hic et in æternum: sed Dominus peperit proselyto et peregrino propter nomen suum et mihi benigne valde subvenit in hac concubitatione, quod in labem et opprobrium non male deveni. Deum oro, ut non illis in peccatum reperetur occasio: non post annos triginta invenerunt me e, adversus verbum, quod confessus fueram antequam essem Diaconus.

Rom. 8, 26

superat obbitas lenitates,

e

anxietate,

B 12 Propter anxietatem inæsto animo insinuavi anxieltati meo, quæ in pueritia mea una die gesserim, ita in una hora, quia necdum prævalebam. Nescio, Deus scit, si habebam tunc annos quindecim; et Deum nunquam non credebam ab infantia mea: sed in morte et in incredulitate mansi, donec valde castigatus sum: et in veritate humilitatis sum a fano et nuditate; et quotidie contra Hybertionem non sponte pergebam, donec prope deficiebam. Sed hoc potius mihi hunc fuit: quia ex lux emendatus sum a Domino, et aptavit me ut hodie essem quod aliquando longe a me erat, ut ego curas haberem aut satagerem pro salute aliorum, quando etiam de me ipso non cogitabam. Igitur in illo die quo reprobus sum a memoratis supra dictis ad noctem illam, in visu noctis (vidi) scriptum f contra latem meam, sine honore; et inter hæc audiui responsum divinum dicens mihi: Male vidimus faciem desigrati nudato nomine. Nec sic prædixit: Male vidisti; sed, Male vidimus: quasi ibi se junxit; sicut dixit: Qui vos tangit, tanget pupillam oculi mei. Ideo gratias ago ei, qui me in omnibus confortavit, ut non me impediret a perfectione mea, quam statueram, et de meo quoque opere quod a Christo meo didiceram: sed magis ex eo sensi in me virtutem non parvam: et filius mea probata est coram Deo et hominibus.

et contradi- ctiones,

f

Zach. 2, 8

C 13 Unde audenter dico non me reprehendit conscientia mea. Testem Deum habeo, quia non sum mentitus in sermonibus quos retuli: sed magis doleo pro amissione g meo, cur tale merum habere responsum, cui ego credidi etiam animam meam. Et comperit ab aliquantis fratribus meis ante h defensionem illam, quod ego non interfui, nec in Britannis eram, nec a me orietur, ut et ille in mea absentia pulsetur pro me. Ipse ore suo dixerat: Ecce promovendus es in ad gradum Episcopatus, quo non eram dignus: sed unde venit illi postmodum, ut coram cunctis bonis et malis in me publice debonestaret, quod ante sponte et lectus indulserat? Est Dominus, qui magis comibus est. Satis dico: sed tamen non debeo abscondere donum Dei, quod largitus est in terra captivitatis meæ: quia tunc fortiter inquisivi illum, et ibi inveni eum, et servavit me ab omnibus iniquitatibus, propter iniquitatem spiritum eius, qui operatus est usque in hunc diem in me. Novit autem Dominus, si ab homine ista audissem, forsitan tacuissem propter caritatem Christi.

g olique inju- rias quarum auct-ribus ignoscit, h

et gratias Deo in omni- bus agi,

lut hostiam viventem animam meam consecro Domino **D** mea, qui me servavit ab omnibus angustiis meis; ut ei dicam: Quis ego sum, Domine, vel quæ est invocatio mea qui mihi tantam divinitatem denudasti? ita ut hodie exultarem et magnificarem nomen tuum in quocumque loco fuero; nec tantum in secundis, sed etiam in pressuris; ut quicquid mihi evenerit, sive bonum sive malum, æqualiter debeam suscipere, et Deo gratias semper agere; qui mihi ostendit ut indubitabilem eum crederem sine fine, et qui me audierit: ut et ego in novissimis diebus hoc opus tantum et tam nificum auderem aggredi; ita ut imitarer illos, quos Dominus jam olim prædixerat prænantiaturos Evangelium suum in testimonium omnibus gentibus ante finem mundi. Quod sicut vidimus, ita suppletum est. Ecce testes sumus, quia Evangelium prædicatum est usque ubi nemo ultra est.

qui se ipsi manifestavit,

a **14** h Victorium, iv Victorium legit, et hoc nomen auctores passim tribuunt Angelo, qui talis Patricio apparebat. — b Virgili habebat MS. vti aliam auctorem consensus, sicutam Pochard legatum, ferit ut scilicet ab eo namum hic suspicauerunt — cum scilicet nomen sit sicut notissimum libris in Analgaba, inter Maudum et Ervum lucum. — c Hactenus totum hanc locum, Macerthum citat, profert Usserus pag. 832. — d Que sequuntur in pluribus S. Patricio Utis recitatur cum nonnullis lectionibus variatur. — e Deesse hoc loco videtur aliquod: quoniam autem sunt, quos sibi molestos fuisse queritur, et vti non datur conjectura. — f ex his forte furant, quos vel in majore monasterio: et Anastasiorum sub S. Germano sociis, deinde hunc aut alibi obsecratos habuit, cum anno 445 redisset ex Hibernia; ibidem actus et agendis porro robur et prædium sibi comparaturus ab Apostolica Sede. — g Valetur indicari libellus aliquis contra S. Patricium apostolum, in quo ipse nulla culpa honoris vel illi Episcopatus appellatione, simpliciter nomen nomine designabatur, Patricius. — h Suspicionem ipsam S. Germanum fuisse, apud quem delatus fuerat Patricius in Britannia aliqua fortasse Synodo, eipse vel statuisse aliquod contra ea, quo ipsamet Germanus ibidem autem adversus Pelagianos stituerat. — i Prædicationem aliquam sibi factam fortassis significat: sic enim Gallis sumebatur verbum defendo et quæ inde ducuntur.

E

CAPUT IV.

Fructus Apostolatus Patriciani.

Lingnum est autem totum per singula narrare laudem meam vel per partes: breviter dicam qualiter piissimus Deus de servitute saepe (me) liberavit, ex duodecim periculis quibus periclitata est anima mea: præter insidias multas, et quæ verbis exprimere non valeo, ne injuriam legentibus faciam. Sed Dominum auctorem habeo, qui novit omnia, etiam antequam fiant, ut me pauperulum et pusillum responsum divinum creberrime admoneret. Une mihi hæc sapientia, quæ in me non erat, qui nec numerum iterum noveram, neque Deum sapiebam? Unde mihi postmodum tam magnum et salubre donum Dei agnoscere et diligere, ut patriam et parentes amitterem, et munera multa (quæ) mihi offerebantur cum flutu et lacrymis? Et offendi illi contra votum aliquantis de Senioribus a meis: sed gubernante Deo nullo modo consensi neque acquievi illis: non ego, sed Dei gratia, quæ vicit in me: et restiti illis manibus, quatenus venirem ad Hybernas gentes Evangelium prædicare, et ab incredulis injurias perferre, ut audirem opprobrium peregrinationis meæ, et persecutiones multas usque ad vincula, et ut darem me et ingenuitatem meam pro utilitate aliorum.

Deum laudat qui te præservavit a peccatis,

F gratia prædicat'oris instruit,

a

16 Et si dignus fuero, promptus sum, ut etiam animam inunctanter et libentissime (ponam) pro nomine eius: et illi opto inpendere eam usque ad mortem, si Dominus indulgeret. Quia valde delictor sum Deo, qui mihi tantam gratiam donavit, ut populi multi per me in Domine renascantur, et postmodum consummarentur, et ut Clerici ubique illis ordinarentur, ad plebem nuper venientem ad credulitatem, quam sumpsit Dominus ab extremis terræ: et dicent: Falsa comparaverunt patres nostri sibi idola, et non est utilitas in eis. Et iterum: Posui te in

et pari zelo evangelii propugnandi,

la. 10, 6

Matt. 8, 11

et gentes
ad ecclesiam
educandi,
Matt. 4, 14
Jer. 16, 16

Matt. 18, 29
facti
prosequium
Domini,

Marc. 16, 16

Matt. 24, 14

Joel 2, 28
Et prophetarum
oracula :

Os. 2, 1
et 1, 10

eo cum
fructu ad
eum
evangelium
prelicentium
plurimi

multaque
crucis
animarum.

in lucem gentibus ut sis salus mea usque ad ultimam terram. Et tibi volo expectare promissum ipsius, qui utique nunquam fallit, sicut in Evangelio pollicetur : Veniet ab Oriente et Occidente et recumbent cum Abraham, et Isaac et Jacob, sicut credimur ab omni mundo venturi.

17 Ideo oportet quidem bene et diligenter piscari, sicut Dominus prænunciat, dicens : Venite post me, faciam vos fieri piscatores hominum. Et iterum dicit per Prophetas : Fecit ego mitto piscatores et venatores multos dicit Dominus etc. Unde oportuit valde retia nostra tendere, ita ut multitudo copiosa et turba Deo caperetur ; ut ubique essent Clerici, qui baptizarent et exhortarentur populum indigentem et desiderantem ; sicut Dominus inquit in Evangelio admonens et dicens : Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti : docentes eos servare omnia quaecumque dixero vobis. Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi. Et iterum dicit : Euntes in mundum universum predicato Evangelium omni creaturæ ; qui crediderit et baptizatus fuerit salvus erit. Et predicabitur hoc Evangelium regni in universo mundo in testimonium omnibus gentibus ; et tunc veniet finis. Et iterum Domini Propheta prænuncians, inquit : Et erit in novissimis diebus, dicit Dominus effundam de spiritu meo super omnem carnem, et prophetabunt filii vestri et filiae vestrae, et seniores vestri somnia somniant ; et quidem super servos meos et ancillas meas in diebus illis effundam de spiritu meo et prophetabunt. Et Osee dicit : Vocabo non plebem meam plebem meam, et non misericordiam consecutaram misericordiam consecutam. Et erit in loco ubi dictum est : Non plebs mea vos ; ibi vocabuntur filii Dei vivi.

18 Unde autem Hyberionie, qui nondum notitiam Dei habuerant, nec nisi idola immunda usque nunc semper coluerunt, quomodo neper efflata esse plebs Domini et filii Dei nuncupabantur ? Filii Scottorum et filiae Regularum monachi et virgines Christi esse videntur. Et etiam una Scotta benedicta, novilis, pulcherrima, adulta erat, quam ego baptizavi ; et post paucos dies una causa venit ad nos ; insinuavit namque nobis responsum accepisse a nuntio Dei, qui monuit eam ut permaneret virgo Christi, et sic Deo proximaret. Deo gratias, sexta ab hac die optime et avidissime arripuit illud, quod etiam omnes virgines Dei similiter faciunt ; non voluntate patriam suorum ; imo persecutiones patuntur et impropria falsa a parentibus suis, et nihilominus plus augetur numerus ; et de genere nostro quæ ibi (Christo) natae sunt, nescimus numerum earum præter viduas et continentias. Sed et illæ maxime laborant, quæ servitio detinentur ; usque ad terrores, et minas assidue perferunt ; sed Dominus gratiam debet multis ex ancillis suis ; nam etsi vetantur, tamen fortiter imitantur.

19 Unde autem [possem] etsi voluero dimittere illas, et pergere in Britannias ; etsi libentissime paratus item, quasi ad patriam et parentes ; et non id solum, sed etiam usque ad Gallias visitarem fratres meos, ut viderem faciem Sanctorum Domini mei : scit Dominus quod ego [id] valde optabam. Sed illigatus spiritu (qui mihi protestatur si hoc fecero, et reum futurum esse designat) timen perdere laborem, quem inchoavi ; et non ego, sed Christus Dominus, qui mihi imperavit ut venirem, esse meum cum illis residuum vitæ meæ ; si Dominus voluerit et custodierit me ab omni macula, ut non peccem coram illo. Sperare autem hoc debueram ; sed in meipsum non credo, quamdiu fuero in hoc corpore mortis ; quia fortis est qui quotidie nititur me subvertere a fide et

Martii T. II.

proposita castitate religionis non fictæ, (quam servabo) usque in finem vitæ meæ Christo Domino meo : sed caro inimica semper adtrahit ad mortem, id est, ad illecebras in infelicitate perfruendas. Et scio ex parte quod ego vitam perfectam non didici, sicut et ceteri credentes ; sed confiteor Domino meo, et non erubescio in conspectu ejus, quia non mentior : ex quo cognovi eum in juventute mea crevit in me amor Dei et timor ipsius, et usque nunc, favente Domino, fidem servavi.

Id
EX MS.
VEDAST.

et si imperfec-
tum suum
agnoscat,

Aliquos habuisse in patria videtur Sanctus, qui redeuntem Roma Patrium a repetenda Hibernia avetere voluerant, majori fructu proposito quam crederent ipsum in Britannia facturum si ibi subsisteret.

CAPUT V.

Testatur quantum integritate Evangelium prædicavit.

Rideat autem et insultet qui voluerit, ego non sileo neque abscondam signa et mirabilia, quæ mihi a Domino monstrata sunt ante multos annos quam fierent, quasi qui novit omnia etiam ante tempora secularia. Unde ego quidem debueram sine cessatione Deo gratias agere, qui sæpe indulsit insipientiæ meæ et negligentiae meæ etc. Et de loco non in unoquoque, ut non mihi vehementer irascetur, cui adjuvatur status sua, et non cito acquievi, secundum quod mihi ostensum fuerat, et spiritus nihilominus suggerebat. Et misortus est mihi Dominus in millia millium : quia vidit in me quod paratus eram ; sed quod nihil plus sciebam de statu meo quid facerem ; quia multi hanc legationem produbebant, et quidam inter ipsos post tergum meum narrabant et dicebant ; Is te quare se mittit in periculum inter hostes, qui Deum non noverunt. Non causa militiæ ; sed non sapiebat illis, sicut et ego ipse testor, biter illud, propter rusticitatem meam. Et non cito agnovi gratiam, quæ tunc erat in me : nunc mihi sapit, quod ante debueram (vocanti Deo parere.)

Cunctanter
aggressus
Apostolicum
opus,
E

et aliorum
obliquis
non nihil
comotus,

b

21 Nunc ergo simpliciter insinuavi fratribus et conservis meis, qui mihi crediderunt : propter quod prædixi et prædico ad roborandum fidem vestram ; Utinam et vos in mentem majora, et potiora faciatis. Hæc erit gloria mea : quia filius sapiens gloria patris est. Vos scitis et Deus qualiter conversatus sum inter vos a juventute mea ; in fide veritatis et sinceritate cordis, etiam ad gentes illas, inter quas habito ; ego fidem illis præstiti et præstabo. Deus scit, neminem illorum circumveni, nec cogito, propter Deum et Ecclesiam ipsius, ne excitem illis et vobis omnibus persécutionem, et ne per me blasphemetur nomen Domini ; quia scriptum est : Ne homini per quem nomen Domini blasphematur. Nam etsi impertus sum e in omnibus, tamen comatus sum a quidquam servare me, etiam fratribus Christianis et virginibus Christi, et mulieribus religiosis, quæ mihi ultra me munuscula donabant, et super altare jactabant ex ornamentis suis, et iterum reddebam illis ; et adversus me scandalizabantur cur hoc faciebam ; sed ego (id faciebam) propter spem perennitatis, ut me in omnibus caute possem conservare, ita ut me in aliquo titulo infideles (non) carperent, vel etiam ministerium servitutis meæ ; nec, etiam in minimis, incredulis locum darem, infamare, sive detractare (me paratis)

protestatur
de sua inter-
venies
integritate,

F

c

d

munerumque
contemptu,

22 Forte autem quando baptizavi tot millia hominum, speraverim ab aliquo illorum vel dimidium e scriptum ? Dicite mihi, et reddam vobis. An quando ordinavit ubique Dominus Clericos, per modicitatem meam, (non quid) ministerium gratis distulbi illis ? Si posset ab aliquo illorum vel pretium calcamenti mei, dicite mihi ; et reddam vobis magis. Ego impendi vobis, ut me caperent ; et inter

et gratuita
Sacramento-
rum a dultis-
tratione

EI MS
VEDAST

non sine
proprium
revera tum
jactura
injuria

f
luno impendit
liberati :

malis
ante Christi
pauper esse.

Ps. 64, 23

pro quo
decedunt
quidvis pati

etiam
martyrium :

A vos et ubique pergebam causa vestra in multis periculis, etiam usque ad externas partes, ubi nemo ultra erat, et ubi nunquam aliquis pervenerat, qui baptizaret aut Clericos ordinaret, aut populum in fide confirmaret : donante Domino, diligenter ac libentissime pro salute vestra omnia gessi. Interea precibus Regibus dabam; præter quod mercorem dabam filius ipsorum, qui mecum ambulavit, et nihilominus comprehendit me nunc cum comitibus meis, ut in illa die avidissime interficerent me. Sed tempus nondum venerat, et omnia quæcumque (habebamus) nobiscum rapuerunt, et me ipsum ferro vinxerunt, et quarto decimo die absolvit me Dominus a potestate eorum, et quiddam nostrum fuit, redditum est nobis propter hominem et necessarios amicos, quos ante providimus.

B Vos autem experti estis quanta erogaveram eis, qui indignabantur per omnes regiones, quas ego frequentibus visitabam; censeo enim non minus quam pretium quindecim hominum distribui illis. Ita, ut me frangerent et ego vobis semper fruor in Domino, nec me periret nec satis est mihi adhuc impendo et super impendam; potens est enim Dominus et det mihi postea, ut me ipsum impendam ac superimpendam pro animabus vestris. Ecce testimonium legimus in animam meam, quia non mentior (quod) neque, ut sit, causa adulationis vel avaritiae scripserim vobis, neque ut honorem sperarem vestrum; sufficit enim mihi honor, qui nondum videtur, sed corde creditur: fidelis autem qui promissit, nunquam mentitor. Sed video jam in presenti seculo me supra modum exaltatum a Domino; et non eram dignus neque talis ut mihi hoc præstaret: dum scio curiosissime quod mihi convenit molis paupertatis et caliditatis quam deliciae et divitiis. Sed et Christus Dominus pro nobis fuit pauper. Ego vero miser et infelix, et si opes volero, jam non habeo, neque amorem (hominum) judico: quia quotidie spero aut interfectionem, aut crementum aut redigi in servitutem, sine occasione cupislibet. Sed nihil horum verior propter promissa colorum: quia jactavi me ipsum in manus Dei omnipotentis; quibusque dominantur, sicut Propheta ait: Jacta cogitatum tuum in Dominum, et ipse te eruet.

C Deo ego commendo animam meam fidelissimum Deo meo, pro quo legatione fungor in ignobilitate mea: sed quia personam non accipit, et elegit me ad hoc officium, ut unus essem de suis minister. Vide autem retribuam illi pro omnibus que retribuit mihi, sed qui dicitur aut quod pronuntio Domino meo? Quia nihil valdo nisi ipse mihi dedit: sed scrutator corda et renes; quia satis et minus cupio, et paratus enim, ut donaret mihi bibere calicem, sicut mandavit et ceteris amantibus se. Quapropter non contingat mihi a Domino meo ut unquam amittam pietatem suam, quam acquisivit in ultimis terris. Oro ergo Deum ut mihi det perseverantiam, et dignetur ut reddam illi me) testem fidelem usque ad transitum mentis propter Deum meum. Et, si aliquid hominibus sum unquam propter Deum meum quoniam diligis, peccasti illi, ut det mihi quatenus cum illis prosequeris et captivus pro nomine suo effundam sanguinem meum, etsi ipsa etiam curam sepultura, et miserere cadaver per singula dividatur; avibus, eandem aut bestis ac feris proiecerit, ut comedant illud. Certe ratio enim reor si mihi hoc curæ sit, heretici sum animam in corpore meo, quia nulla dubitatione in illa die resurgens in claritate solis, hoc est, in gloria desursum, redempti omnes erimus quasi filii Dei et cubitantes Christi, et conformes creature magnis ipsius: quoniam ex ipso, et per ipsum, et in ipso sunt omnia: ipsi gloria in secula seculorum, Amen.

25 In illo enim regnaturi sumus: nam sol iste quem videmus, illo jubente propter nos quotidie oritur, sed nunquam regnabit neque permanebit splendor ejus: sed et omnes qui adorant eum in pœnam miseri male devenient. Nos autem qui credimus et adoramus solem verum Jesum Christum, qui nunquam interibit; neque qui fecerit voluntatem suam (interibit, sed manebit in æternum, quomodo Christus manet in æternum, qui regnat cum Deo Patre omnipotente et Spiritu Sancto ante secula, et nunc et per omnia secula seculorum Amen. Ecce iterum atque iterum breviter exponam verba Confessionis meae. Testificor in veritate et in exultatione coram Deo et Sanctis Angelis ejus, quia nunquam habui ullam occasionem præter Evangelium et promissa illius, ut unquam redirem ad gentem illam, unde prius evaseram. Sed precor credentibus et peccantibus ac timentibus Deum, quicunque dignatus fuerit inspicere vel recipere hanc scripturam, quam peccator Patricius, indoctus scilicet, Hybernie conscripsi; ut nemo inquam dicat, quod meae ignorantia (fuerit) si aliquid pusillum egi vel demonstraverim secundum placitum Dei: sed arbitrari ac verissime credidit, quod Deus fuisset. Atque hæc est confessio mea antequam moriar.

a Locus hic, librorum socordia depravatus, videtur de peregrinationibus Patricii habuisse nonnulla. — b MS, intelligi. — c Item nominibus — d Locus hinc, forte sic restitendus; conatus sum integrum servare me, non accipiendo quiddam ab illo etiam a Fratibus — e Sospiter apud Jo. Gerardum Cassium in Etymologicis — Scriptulum, quod nunc vulgo sine dicunt (scriptulum scilicet) Varro in Plautinum dixit. Et alibi: Aurum argenteum conflatum prænum a Servio Tullio dicitur: is quatuor scriptulis major sui quam unum est. Est autem scriptulum sive scriptulus minimum pars unum. — f MS, judicabant. — g Hinc suspicari quis posset Patricius Solem pro summo nomine cultum fuisse, coque adducere notam illud antequam a Patricio destructum Vita Tripartita parte 2 cum duodecim annis statuentis totidem forte mensis per quos solis cursus decubitaliter referentibus tum etiam quod Deo satis Hyberni sub daco colerent absque ullo temporum usu; horum enim nulla aspiciunt mentio in his Actis, idolorum rara

AD EPISTOLAM SEQUEM

Patricianæ Confessionis in MS. Atrebatensi, nullo modo tituli discrimine subnectitur Epistola, quam ad Coroticum tyrannum scriptam citat Usserius pag. 818. Revera autem non ad ipsum, sed ad ministros ejus subditusque Christianos scripsit Patricius, ut eum fidelem communitate referentem scirent sibi esse vitandum. Nam eam quam ad ipsum ante Coroticum scripserat, cujus auctores mox citandi et ipse hic nunc. 2 Patricius inquit, ea non erat, quod quidem scimus. De hoc autem tyranno hæc leguntur in Vita 3 apud Colganum: Nuntiata sunt S. Patricio mala opera ejusdem Regis Britonum Corotic, crudelis et manitus tyranni, ut converteret eum ad viam veritatis (Hic Corotic namque erat persecutor et interfectus Christianorum) mistique Patricius ad eum epistolam, sed Rex ille deridebat doctrinam Patricii, Quod causæ huic suæ adversus Hybernos inaphylos crudelitatis præter, retinens quam liquet, nun qui solus hoc licet nobis dare posset lucus, num. 43 desperare corruptus vel mutus, ipse indiget abunde illustrari. Fuisse tamen Coroticum illum, saltem nominis tenens Christianum, cum suis, dubitari non sicut hujus epistola argumentum precipuum. Regnasse ipsum in finibus quibusdam Britannie, quæ modo Valha dicitur, scribit Jorellanus et Cervinum vocant, quem Probins Chartie, Vita Tripartita Corthicum. Ut merito dubitari possit, sive hoc proprium illius nomen: un forte et a gente, cui usquebat, adhaerere. Etiam Corotica regio, de qua in Vita S. Davidis Mercensis ad Marti, Hæthie pars est. Ab eodem Tyranno interfectum in Cornuwallia S. Fingarem, alios Guaynerum, cum suis, suspicantur nonnulli apud Colganum: et utique habent suspensum fundamentum. Nam quæ de hoc martyro Anselmus juxta fidem nar-

D
estus de
repsila
sibi pro
alibus
olora.

lterata
S. Patricii
confessio.

E
scriptulum

an Sol
Hibernis
eul us pro
Deo

Epistola ad
Coroticum
non exist.

Quis ille
Coroticus

ur Christo-
norum
periculator

A rantium digessisse se dicit, ad usum loci, ubi Patronus colitur, ab hujus Corotici nec tempore nec crudelitate obdiant; nec abest quod Theodoricum vocat, et Cornuwallia Regem, atque gentilem faciat. Nam, ut lapsu, tempus Figari, Clitonis, Piale nomina deflexere haud modice a quantum Hibernicorum nominum forma, ita et Theodorici nomen, per ea tempora Britannia peregrinum, sub Angla-saxonibus natum videri potest, abolito paulatim prioris ipsisque barbari nominis usu et pronuntiatione legitima: et qui tamquam praedo in Cornuwalliam excurvens oblatus forte occasione usus est, et odio Hibernicae vel gentis vel Christianitatis hanc stragem patravit, potuit tamquam Rex loci id fecisse existimari: cuius utique ditiores vel regnum eo usque pertinuisse non est credibile. Nec mirum a posteris gentilem fuisse aestimatum, qui paria gentilibus, aut magis etiam detestanda putabat, adversus innocuos gentis Hibernicae Christianos: ut propterea ejus in scelere ministros dicat Patricius esse non cives suos, atque sanctorum Romanorum: sed cives daemoniorum, socios Scottorum atque Pictorum. quorum hi scilicet praedicatorum a S. Niviana fidei, sed cultorum qui benecepta prosequerentur defectu suppressam deseruerant; isti necdum agnovissent, prius ex Hibernia in Britanniam transgressi Picti-que conjuncti quam ipsam ad reliquos in Hibernia Scotos Patricius apportaret: unde febat ut neutri ullam Christiani nominis rationem haberent, et hujus professores ut daemonum ministri solem, libentibus etiam in servitutem redigerent.

EPISTOLA S. PATRICII

ad Christianos Corotici tyranni subditos.

Patricius peccator indoctus, Hyberione constitutus Episcopus, certissime reor, a Deo accipi id quod sum: inter barbaras utique gentes proselytus et perfuga, ob amorem Dei. Testis ille est, si ita est. Non quod optabam tam dure et tam aspere aliquid ex ore meo effundere: sed cogor zelo Dei ac veritatis Christi excitatus, pro defectione proximorum atque filiorum, pro quibus tradidi patriam et parentes et animam meam [quia] usque ad mortem si dignus sum, vovi Deo meo docere gentes, etsi nunc contemnar a quibusdam. Et manu mea scripsi atque condidi verba ista danda ac tradenda militibus mittenda Corotici, non dico civibus meis atque civibus sanctorum Romanorum, sed civibus daemoniorum ob mala opera ipsorum [qui Barbarorum] ritu, hostili in morte vivunt: socii Scottorum atque Pictorum a apostatarum, quasi sanguine volentes saginari innocentium Christianorum, quos ego innumeros Deo genui atque in Christo confirmavi.

2 Postera die qua christiani neophyti in vestecandula, dum [fides] flagrabat in fronte ipsorum, crudeliter trucidati atque mactati [sunt] gladio, supradictis misi epistolam cum b S o Presbytero, quem ego ex infantia docui cum Clericis, ut nobis aliqui indulgeretur de praeda vel de captivis baptizatis quos ceperunt: [sed] cachinnos fecerunt de illis. Idcirco nescio quid magis luceam: an qui interfecti vel quos ceperunt: vel quos graviter zabulus illaqueavit, [qui] pe euni poena in gehenna pariter cum ipso mancipantur: quia utique qui facit peccatum, servus est peccati, et filius diaboli mancipatur.

3 Quapropter resciat omnis homo timens Deum, quod a me alieni sunt et a Christo Deo meo, pro quo legatione fungor, patricidae, et fratricidae, lupi rapaces, devorantes plebem Domini ut cibum panis, sicut ait. Iniqui dissipaverunt legem tuam, Domine: quam in supremis temporibus Heberione optime et benigne plantaverat atque instruxerat. Favente Deo, non usurpo [aliena: sed] partem habeo cum his, quos vocavit ac praedestinavit Evangelium praedica-

re in persecutionibus non parvis usque ad extremum terrae: etsi invidet iniucius per tyrannidem Corotici, qui Deum non veretur, nec Sacerdotes ejus, quos elegit, et indulsit illis summam divinaeque potestatem, quos ligarent super terram esse ligatos et in caelis.

4 Unde ergo queso plurimum, sancti et humiles corde, adulari talibus non licet, nec cibum nec pretium sumere cum ipsis, nec eleemosynas ipsorum debent recipi, donec crudeliter effusis lacrymis penitentiam agentes satisfiant Deo, et liberent servos Dei et ancillas Christi baptizatas, pro quibus mortuus est et crucifixus: dona enim iniquorum reprobat Altissimus, et qui offert sacrificium ex substantia pauperis, quasi qui victimat filium in conspectu Patris: Divitiae, inquit, quas congregavit injuste evonentur de ventre ejus, angelus mortis trahit illum, ira draconum multabitur, interficiet illum lingua colubri, comedet eum ignis inextinguibilis: ideoque vae qui replet se his quae non sunt sua. Et quid prodest homini si totum mundum lucretur se autem ipsum perdat et detrimentum animae suae patiat? Longum est per singula discurrere vel insinuare per totam legem carptim testimonia de tali cupiditate. Avaritia mortale crimen. Non concupisces rem proximi tui. Non occides. Homicida non potest esse cum Christo: qui enim odit fratrem suum homicida esse adscribitur. Et, Qui non diligit fratrem suum manet in morte. Quanto magis reus est, qui manus suas coinquinat in sanguine filiorum Dei, quos nuper conquistavit in ultimis finibus terrae per exhortationem parvitatibus nostrae?

5 Numquid sine Deo vel secundum carnem Hyberionem veni? Quis me compulsi? Alligatus sum spiritu ut non videam aliquem de cognatione mea. Numquid amo pian misericordiam, quod [sic] ago erga illam gentem, quae me aliquando cepit, et devastavit servos et ancillas patris mei? Ingentis sum secundum carnem, nam decurione patre nascor: vendidi autem nobilitatem meam [non erubescio neque poenitet] pro utilitate aliorum: denique sum in Christo [traditus] genti extere ob gloriam ineffabilem perennis vitae, quae est in Christo Jesu Domino nostro: et si mei non cognoscent, Propheta in patria sua honorem non habet. Forte non sumus ex uno patre, neque ex uno ovili: sicut ait Dominus: Qui non est mecum contra me est, et qui non congregat mecum, spargit. Non convenit [si] unus destruit, alter aedificat. Num quaero quae mea sunt?

6 Non mea gratia, sed Deus haec quidem sollicitudinem [dedit] in corde meo, ut essem de venatoribus sive de piscatoribus, quos olim Deus in novissimis diebus ante praenuntiavit. Invadetur mihi, quid faciam Domine? Valde despicior. Ecce aves tuae circa me laniantur atque depredantur a supradictis latronibus, jubente Corotico hoste: mente enim longe est a caritate Dei traditor Christianorum in manus Scottorum atque Pictorum. Lupi rapaces deglutierunt gregem Domini, qui utique Hyberionem cum summa diligentia optime credebatur; et filii Scottorum ac filiae Regularum monachi [fiebant] et virginis Christi [quot] enumerare nequeo. Qui propter injuriam justorum non te placeat [Domine] etiam usque ad inferos non placebit.

7 Quis Sanctorum non horret jorundare vel convivia facere cum talibus? De spoliis defunctorum Christianorum repleverunt domos suas: de rapinis vivunt, nesciunt misereri. Venenum bibunt, letalem cibum porrigunt ad amicos et filios suos: sicut Eva non intellexit quod utique mortem tradidit viro suo: sic sunt omnes qui male agunt: mortem perennemque perpetuam operantur. Consuetudo Romanorum Gallorumque Christianorum [est] mittunt

Presbyteros

D EX MS VEDAST.

et execrabilis

Ecc. 24. 94 Job 20 13

Matt. 18, 28 dicitur i. gis pr. ev. r. calar.

E I Jo 3 14 et 15

qui Apostolatus ipsius non reveratur

Luc 11, 23

P et sub ipsius oculis talia patrari,

contra aliorum Christianorum morum.

an is sub quo patris S. Guigneri?

an gentilis?

Zelo Dei accensus

epistolam in illis ad Coroticiens

qui post se obnox crudeliter trucidat;

admonitionem ipsa contempserat.

ideoque mirandus illi cum illis in ecc. m. m. n. ca. 13. 4 Pa 118, 120

A Presbyteros sanctos [et] idoneos ad Francos et exterar gentes cum tot millibus soldorum ad redimendos captivos baptizatos : tu omnes interficis et vendis illos genti exteræ ignorantem Deum : quasi in lupanar tradis membra Christi : qualem [ergo] spem habes in Deum?

EX MS. VEDAST.

Drplorat gregis sui dispersionem,

Rem 12 15
1. Cor 12, 20

8 Qui tecum sensit, aut qui communicat verbis alienis et adulationi, Deus iudicabit : scriptum est enim : Non solum facientes mala, sed etiam consentientes damnandi sunt. Nescio quid dicam aut quid loquar amplius de defunctis filiorum Dei, quos gladius supra modum tetigit : scriptum est enim : Flere cum silentibus. Et iterum : Si dolet unum membrum, condolent omnia membra. Quapropter Ecclesia plorat et plangit filios et filias suas, quos adhuc nondum gladius hostilis interfecit sed exportati [sunt] per longa terrarum spatia. Ut peccatum manifeste gravetur impudentiæ, impudens ibi habitat et abundat : ibi venduntur ingenui homines Christiani in servitatem redacti sunt, præsertim indignissimorum pessimorumque atque apostatarum Pic-torum.

B

9 Idecirco enim tristitia et mœrore vociferabor : O speciosissimi atque amantissimi Fratres et filii, quos in Christo genui nec enumerare queo, quid faciam vobis? Non sum dignus neque hominibus sub-venire. Prævenit iniquitas iniquorum supra nos. Forte non credunt [quod] unum baptismum percepimus et unum Deum habemus : indignum est illis quod de Hibernia e nati sumus : sic enim aiunt... Idcirco doleo pro vobis, doleo carissimi mei : sed iterum gaudeo intra meipsum, quia non gratis laboravi et peregrinatio mea in vanum non fuit : et contigit scelus illo in tempore horrendum et ineffabile. Deo gratias : credentes et baptizati de seculo recessistis ad paradisum. Cerno : vos migrare cupistis ubi nox non erit, neque luctus, neque mors erit amplius : sed exultabitis sicut vituli resoluti, et concubitis iniquos, et erunt cœnis sub pedibus vestris.

C et adeptam per martyrium gloriam gratulatur

Matt 8, 11
Apost 22, 18

a ternum supplicium tyronis committant,
1 Pet. 4, 18

C

10 Vos ergo regnabitis cum Apostolis et Prophetis atque Martyribus et æternam regna capietis, sicut ipse testatur inquit : Vement ab Oriente et Occidente et recumbent cum Abraham et Isaac et Jacob in regno colorum. Foris canes et venefici et homicidæ et mendaces et perjuri : pars eorum in stagno ignis æterni : non enim in vanum ait Apostolus : Ubi iustus vix saluus erit, peccator et impius et transgressor legis ubi se recognoscet? ubi erit Coroticus cum suis sceleratissimis rebellatoribus Christi? Ubi se videbant, qui inbercules baptizatas et prædia orphanorum spuriatissimis intelligentibus suis distribuunt ob miserum regnum temporale, quod utique in momento transit sicut nubes vel fumus, qui utique vento dispergitur, ita peccatores et fraudulenti a facie Domini peribunt : iusti autem epulabuntur in magna constantia cum Christo, et iudicabunt nationes et regibus iniquis dominabuntur in secula seculorum Amen.

quibus hæc in scriptis rogant,
Marc. 10, 10

at forie convertantur,

11 Testificor coram Deo et Angelis sanctis suis, quod ibi erit sicut intimaui imperitia mea. Non mea verba sunt ista, sed Dei et Apostolorum atque Prophetarum, qui nunquam mentita sunt, que ego in Latinum transtuli; et qui crediderint salvi erunt, qui vero non crederit condemnabitur : Deus enim locutus est. Quæso plurimum ut quicumque famulus Dei promptus fuerit, ut sit gerulus litterarum harum, ut nequaquam subtrahantur a nemine, sed magis potius legantur coram cunctis plebibus, sed magis potius legantur coram cunctis plebibus, et præsertim ipso Corotico. Quod si Deus inspiraret illos ut quandoque de eo respiciant, ita ut vel sero poenitent quod tam inique gesserunt. Homicidæ erga fratres Domini fuerunt : sed poenitent et liberent captivas baptizatas, quas antea ceporunt, ita ut mereantur

Deo vivere, et sani efficiantur hic et in æternum. D
Pax Patri et Filio et Spiritui sancto. Amen.

a Hypote quos S. Neonianus sub fine quartæ seculi carerat ad Christianam fidem inducere, et revertens ex Hibernia Palladius fortassis adhuc Christianus repererit : sed cultorum defectu exaruit semen in terram infidelem factum, usque dum S. Columba per Scolorum a Patricio in Hiberniam conversorum filios, in Britanniam traductos et Picis vicinias, ad hos quoque gradum prædicando fecit. b Compendiarium hæc nota sine hic posita pro adjectivo Sancto sic ut proprium Presbyteri nomen excederet, un ipsum proprium nomen Sanctini aut aliud simile repræsentet, illius reliquum divinandum. — c In MS. Yberia : deinde loco hiatus a nobis reflecti hæc leguntur : Nonne unum Deum habetis? quod dereliquistis unusquisque proximum suum? Ex quibus aliis conjectando felicitate commodum sensum excerpit : putamus nos, verba aliquot exidisse.

VITA

auctore Jocelino Monacho de Furnesio.

PROLOGUS

Purimorum propositum erat et studium, a diebus antiquis, sanctorum viras virtutum perpetuare stylo; ne ænantandæ sanctitatis fervor oblivioni sepeliretur tumulo, sed potius in præputulo præfixa posteris ad imitandum reluceret, quasi in speculo. Unde et in Rationali Summi Pontificis divinitus jubebatur, nomina duodecim Patriarcharum filiorum Israel duodecim gemmis insculpi; quatenus inspectione magistra commoverentur fideles quique, actus sanctorum Patrum imitari. Dignum plane est, ut quorum gloriarum titulis delectamur præconiis, protegiatur patrociniis; illorum moribus conemur conformari, confirmarique exemplis. Sed quia multa literaturæ invalescebat inopia, desidiaque ad discendum exuberabat copia; per plures idiotas, et dicendi ignari Vitas Sanctorum scriptitabant, intentione quidem pia, sed oratione inculta, ne deleterent a fidelium memoria. Quocirca multis ad legendum Vitas Sanctorum et gesta, stylo incondito seu sermone barbarico digesta, nausea provocatur vel fastidium, et generatur sæpius tarditas ad credendum. Hinc est quod et Vita gloriosi Pontificis Patricii, Hiberniæ Patroni et Apostoli, signis et prodigiis clarissima, a multis illiteratis multipliciter dictata, ob confusionem et obscuritatem styli nec patet nec placet pluribus; sed habetur Ludio ac contemptui Compellente igitur caritate, condidimus confusa in seriem reducendo colligere, collecta in codice eudendo condere, condita et si non Latinissimi, saltem vel Latini sermonis sapore condire. Huic nostro conatui trimuli instrumenti instructio suffragatur, que candelabro tabernaculi inesse scribitur. Legimus enim in eo emuneratorum, extintorum et infusorum; quibus competenter uti consuescimus, si Vitas Sanctorum, qui verbo et exemplo quasi candelabrum lucebant ante Dominum, describendo emungere superflua, extinguere falsa, dilucidare obscura satagimus. Quæ quavis ex devotione, quam erga S. Patricium habemus, acritate tenuemur; Reverendissimi tamen Thomæ Ardmacani Archiepiscopi, totiusque Hiberniæ Primatis, et Malachiæ Dunensis Episcopi ad hoc opus aggrediendum præceptis perstringimur: Illustrissimi nihilominus Joannis de Cursi, Ulidiæ Principis super hæc re petitio adiungitur, qui S. Patricii specialissimus dilector et venerator esse dignoscitur; cui obtemperare dignissimum arbitramur. Si quis coluber in via, cerastes in semita calcaneum nostrum observans, præsumptionis temerariæ nos in hac parte arguerit, viperoneque dente manum nostram invaserit; nos nihilominus cum B. Paulo ad ignem accendendum sarmenta colligimus, et in ignem viperam projecimus. Quia profecto Sanctorum vere viti adherentium, quorum membra in pulvere aruerunt, actus describentes, quibus mentes fidelium ad amorem Christi et fidem inflammantur, linguas in-

Vitam S. Patricii ut nisi aliorum Sanctorum.

E

inlephantis scriptam,

magis Latine et ordinate utgerentam, F

quibus Auctores Joceliani susceperunt.

vidorum

A vidorum et detrahentium parvipendimus : quia si a talibus judicemur, cum Apostolo pro minimo habentes, divino iudicio totum committimus.

CAPUT I.

S. Patricii natales ; miracula a puero patrata.

Ex Calphurnio Britone et Concesa Franca.

Exstitit vir quidam, Calphurnius nomine, filius Potiti Presbyteri, Brito natione, in pago, Taburnia vocabulo, (hoc est tabernaculorum campo, eo quod Romanus exercitus tabernacula fixerit ibidem) secus oppidum Nempthor degens, mari Hibernico collimitans habitatione. Hic duxerat in matrimonium puellam Fracigenam Conquessam nomine, Beati Martini Turonensis Archiepiscopi consanguineam, forma atque morum elegantia egregiam. De Galliis namque abductam cum sorore priore natu ad Aquilonales partes Britanniae, et in obsequium patris sui venditam adamavit ; ejusque delictatus moribus, delictus obsequiis, illectis pulchritudine, illam ex ancillarum famulam in conjugale consortium promovit. Soror vero illius alteri tradita viro, habitabat in Nempthor oppido praenominato. Erant enim ambo justii ante Dominum, incedentes sine querela in justificationibus Domini; genere et fide, spe ac religione praecleari. Et licet viderentur sub angaria servire Babiloniae habitu exteriori et commemorazione; se tamen cives Hierosolymae exhibebant actu et conversatione a. Postquam vero aliquantulum processerant diebus suis, felici generatione completa, communi consensu castitati studuerunt, et sancto fine in Domino quieverunt. Calphurnius autem prius in Diaconatu diutius Domino servivit, postremo in Presbyteratu vitam finivit. De terra itaque carnis suae a ruderibus peccatorum criminalium, et noxiis gravaminibus vitiorum munditiae, vomere Evangelicae et Apostolicae doctrinae exculsae, virtutum germine fecunda, velut fructum optimum, generando protulerunt filium : quem, cum deponeret veteris hominis exavias in sacro fonte, nominari fecere Patricium, Patrem Patronumque plurimarum gentium futurum : qui profecto puer purissimus, vas electiois, quam devotus foret cultor sanctae Trinitatis, statim ipse Deus trinus et unus in eo baptizato declarare dignatus est indicio miraculi triplicis.

in ei castis,

b

a

natus Patricius

miraculo triplici illustratur :

fons salutis

cruci illuminati,

re ejusdem litterarum peribis donati :

c

pis prope locum positus, quem Patricii petram incolae vocant ; quia super illam quidam eum natum fuisse, quidam Missam celebrasse existimant. Quoties aliqua controversia inter convicaneos, vel vicinos vertitur, quae juramento concludenda dicitur, ad petram praedictam acceditur, et sacramento corporaliter praestito, caussa terminatur. Si vero pejerans ut falsidicus testis super eam manum extenderit, protinus aquam effundere consuescit ; et quam sit execrabile crimen perjurii aut falsi testimonii, cunctis patenter Patricii sanctitas ostendit ; alioquin nec guttulam sudare solet, sed in siccitate duritiaque naturali permanet. Quae autem opinio vulgi super lapide probabilior sit, a nobis ignoratur : quamquam posteriori veritati vicinior videatur. Sufficiat ergo miraculum memorasse quod S. Mel Episcopus testatur se saepius conspexisse.

D AUCTORE JOCELINO. lapsus ab eo nomen nunciat, contra perjuriam visus.

3 Crescente aetate, crescere videbatur et gratia, et velut ex promptuario pleno spiritualium unguentorum divinum odorem intrinsecus manante, foras aromatizabat multiplicium miraculorum coeja. Nutriebatur nempe in Nempthor oppido puer Domini Patricius in domo matertera suae, cum sorore sua Lupita nomine. Contigit h. emali tempore glacie dissoluta sentinam excrescere ; quae plurimarum domorum infra oppidum ruinam minitans, mansionem etiam illam, in qua degebat Patricius, aquarum exundantia occupabat, et totam supellectilem subvertebat, omniaque vasa enatare faciebat. Porro parvulus esuriens more infanti petebat panem, nec erat qui frangeret ei ; sed potius voce oburgatoria, illum proximiorum submersioni, quam refectioi a nutrice esse responderet. Puer vero tres digitos aquae intunescenti intravit, ac stans in siccis, praemissa oratione, ter quasi illuvionem aquae in modum Crucis respersit, et sentina, ut quantocivis recederet, in nomine sanctae Trinitatis imperavit. Mira res ! continuo cursu refluxo exundatio illa tota recessit, siccitas reliit, nec lesio ulla aut damnum in vasis habitaculi illius vel rebus apparuit. Videbantur enim intuentium oculis de digitis sancti pueruli orantis, pro stillulis aquae, scintilla ignea respersi, atque aquam ab ipsis ablingi et absorberi. Sic sic congregans Dominus, sicut in aquas maris, ponens in thesauris abyssos laudatur ab omnibus, qui tam magna operatus est in dilecto suo S. Patricio parvulo. magnificatur et parvulus, qui tot et tanta potuit in magno et laudabili Domino.

Inundatio repellitur

digitis ejus sanctissimis suaviters vi. 15.

Ex collectis glaciei frustis

4 S. Patricius in aetate pueruli licet saperet et interdum ageret ut parvulus, quoniam pretiosus fuerit in oculis illius parvuli, qui natus est nobis, clarissimis declarabatur operibus. Quodam die, bruma cuncta congelante, puerorum con-taneornia suorum ludentium coetibus immixtus Patricius puer, glacierrum fragmina plurima in gremio colligit, eaque domum portans in aream projecit. Nutrix vero illius hoc videns, dicebat, commodius ipsi fore ligna ad focum construendum congerere, quam glaciibus frustulis ludere. Respondit puer lingua semel, facile fore Domino Conditori, lege naturarum mutata, de hujusmodi usibus suis focum facere, atque ejus nutu, si fides non desit, ignem in aquam prevalere. Et, ut scias, inquit, omnia possibilia credenti, probabis oculata fide, quae dico tibi. Congessit ergo ad instar titutionis, struem glacierrum, et oravit ; factoque Crucis signaculo insufflavit : statimque ignis egressus glaciem accendens flammarum comam longae produxit. Nam non solum fons ille accendentibus exhibuit beneficium calefactionis, verum etiam materiam ministravit magnae administrationis. Videbatur ex ore pueri Patricii pro flata flamma processisse, ut liquilo claresceret illum immenso lumine divinae gratiae interior illustratum esse. Nec hoc miraculum

ignem procedendo accendit,

multum

A multam ab illo antiquo degenerat, quod sub Nehemia Scriptura gestum narrat. Cura enim ipse populum Hebræorum post longam captivitatem, a Cyro Rege Persarum libertati donatum, in terram Juda reduceret; jussit heum indagari, in quo Patres eorum in transmigratioe ignem sacrificii absconderunt: quo cum perventum esset, non inveniebatur ignis, sed aqua crassa, quam jussit Nehemias afferri, et ex ea sacrificium aspergi. Ignis copiosus statim accensus hibernustum devoravit, et lapides durissimos concremavit. Ejusdem itaque potentia, ignis aquam congelatam combussit, que de aqua exiens victimas et lapides consumendo incineravit. Admiranda est itaque novitas miraculi, veneranda sanctitas Patricii, et in his omnibus adoranda virtus omnipotentis Dei. Præclaro namque prognostico in tali signo S. Patricium Dominus clarificavit: ejus prædicatio postmodum plurimos, in infidelitate congelatos igne fidei et caritatis Dei inflammavit.

B Quodam die soror S. Patricii, præ-nominata Lupita, jam grandisæcula, cum jussa matertera suæ ad agens tempore ablatationis a matribus segregandos cursitaret, collapsa corruit, collisioque capite ad percussam silicem, gravissimo vulnere fronti ejus inflicto, quasi mortua jacuit. Accurrunt e familia plures, conflunt moti et amici, condolentes vulnerata et afflictæ; affuit et germanus cum ceteris, compatiens sorori suæ, sed confidens de divino medicamine. Accedens enim crexit eam, et pollice manus ejus dextere salivæ oris sui infuso, fronti eruentate puella signum Crucis impressit, et illam sanitati illico restituit: cicatrix tamen vulneris inflicti remansit, ob indicium, ut reor, facti miraculi, et sanctitatis experimentum illius, qui illud in fide Crucis Christi facit, Maritus materteræ S. Patricii, qui illum infantem in ulnis gestare solebat crebro, repentina morte præventurus expiravit. Coniux vero illius cum ceteris accurrentibus adolavit, ac Patricio prope instanti in hæc verba prærumptens cum lectu ait: Ecce Patrici, nutritus et genitus infantie tuæ defunctus jacet: ostende in illo tuam vivificam virtutem, quæ ceteris mederi solet. Compassus igitur sanctæ indolis adolescentis nutricis sub lacrymis, ac nutritoris sic jacentis miserie, accessit ad ipsum examinem, et fusa super eum oratione cum benedictione et vitalis signi impressione, propriis manibus caput et collam complexus, illumque erigens vivum reddidit et inconvalescentem. Omnes vero videntes hoc signum, operantem in Patricio Deum laudaverunt.

C Erat sancto Patricio adolescentulo a matertera ovium custodia delegata: cui ipse omnem diligentiam adhibebat, una cum sorore sua superius memorata. Non enim tunc temporis in gente illa ignavia vel ignominie hujusmodi opera adscribebantur: quia filii Optumatum epilonis officio obui deputabantur. Unde Jacob et filii ejus Patriarchæ eorum Pharaone se pastores ovium, sicut patres eorum, tam venerabiliter quam veraciter protestabantur: et Moyses Legislator et David Rex clarissimus in pascendis ovibus diu desudasse leguntur. Quadam igitur die, cum esset puer Patricius in pascuis cum ovibus sibi commendatis, e vicinia sylva lupus progrediens, unam oviculum abripuit, abreptam asportavit: vespere vero, reverso Patricio cum grege ad hospitium, prædicta matertera pueri negligentie seu desidie damnum impunitum illatum. Puer autem, licet a voce increpantis et obloquentis orubuerit, verba tamen illa patienter sustinuit, et pro reductione ovis præces fudit. In crastinum vero, cum minasset gregem ad pascua, lupus memoratus occurrit, oviculum ore gestatam deposuit ante Patricii vestigia, notaque memoris repetit loca. Puer autem Domino gratias retulit

qui, sicut Danielem a rugientibus præparatis ad escam intactum tutavit; sic nunc obsui consolationem, ovem a lupinis dentibus illæsam conservavit. Habebat plures vaccas materfamilias, quæ nutritivæ Sanctum Patricium, quarum unam ingrediens, torquebat demonium: illa præ furore corrupta effecta, pedibus conterendo ac cornibus impingendo, quinque vaccas evisceravit, reliquam autem armentum undique ventilavit. Possessores autem armenti de casu qui contigit doluerunt: homines et jumenta ab impetu furiosa, veluti a facie leonis timerunt. Puer vero Patricius fide armatus obviam processit, editoque signo Crucis, ab omni vexatione daemonia a vaccam liberavit. Accedens deinde ad vaccas sanctitas ac prostratas, præmissa prece benedixit, et sospitatem pristinam omnibus restituit. Bucula autem a daemone mundata, liberatorem suum non ignorans: propius accessit obstipito capite puerique manus ac pedes lamhens, omnes videntes in laudem Dei et venerationem Patricii convertit.

7 Nutrix sancti Patricii ægritudine depressa mel desiderabat, ejus gustu se meliorandam confidebat. Queritur mel a circumstantibus nec invenitur: inveniendi impossibilitas desideranti nuntiatur. Unde factum est, ut ex non adepto quod cupierat, ejus appetitus ampliori aviditate acueretur, et neminem sui memorem, seu sibi subventorem conquereretur. Audiens hoc amicus adolescens, alumnus ejus Patricius, illi condoluit; et confidens in Domino vas de recenti aqua fontis repleti ac sibi afferri præcepit: ipse vero in oratione genua flexit, ac surgens Crucis signaculo illud benedixit, ac mulieri mel desideranti porrexit. Res mira! statim illa aqua in mel optimum est conversa. Gustavit ergo mulier, et anima ejus saturata est, ac consequenter ab infirmitate sanata est. Sic Patricius lacem in mel mutavit in ejus nomine, qui aquam convertit in vinum in Cana Galilæe.

8 Erat autem in quodam promontorio super eminenti præfato oppido Nemphor munitione quædam extracta, ejus adhuc murorum apparent ruina vestigia. Dominus autem loci iugo dure servitutis sibi subjugatam in familiam depresserat nutricem sancti Patricii. Inter opera servilia cetera ipsi injuncta jussit illi quotidie cunctas officinas intra municipium existentes scopis emundare, a stabulis etiam equorum fimum exportare. Mulier vero mente ingenua intelligens omnem potestatem a Deo esse, cunctique que a Deo sunt ordinata existere, necessitatem vertit in virtutem, ac patienter sustinuit impositam sibi servitutem. Puer vero Patricius compassus afflictioni nutricis suæ Dominum exorabat, ut illam dignaretur de tam servilis operis laborioso laborio liberare. Orante igitur Patricio, omnia habitacula illa absque humana manu mundata cernelantur, nec infra seu juxta limi alicujus vestigium inveniebatur. Mirabatur municeps, et omnes qui audierant vel viderant hoc signum: absolvitur nutrix a iugo servitutis ob alium sui meritum. Nec hoc miraculum momentaneum videbatur, aut annuum; quia usque in præsens, constat esse continuatum. Sicut enim incolæ loci illius atque finitimi attestantur, si intra præfate munitionis ambitum tot jumenta, quot locus capere posset, aggregata ibidem demorentur, nullatenus aliqua fini particula reperitur. Est autem locus celebris in valle Clud situs, lingua gentis illius Dunbreatan id est, mons Britonum nuncupatus, signum scire sitientes non sinit latere, utpote toties divulgatum a patriotis omnibus.

9 Proficiebat Patricius, puer pretiosus in conspectu Domini, sensus cæcitie, maturitate morum, multiplicabaturque magis in eo meritorum numerus, quam annorum: exuberabat in pectore pueruli affluentia

AUCTORE
JOSEPHINO

2. Mach. 1

in Ad. litem
conversionis
p. studens

Sororem
causam signo
Crucis sanat,

nutritum
vixit
restituit

ovium
custodiam
add. et,

unam a
lupo raptam
eo loco
revertente
recepit.

D
vacca, a
demonio
corruptam
curat.

si quæque
ulnas
resuscitat.

aqua in mel
conversa,

E

nutricem
sanat:

sanctam a
e. viti labore
liberat.

locum ab
e. purgandum
F

a furore et
sordibus
reddent
verberata
immunitatem

a

patricius pueri
virtutibus

D
AUCTOR
JOLELINO

Somnium
Milchoni de se

ipse exponit :

Moneta
de insanti
liberatione ab
Angelo,

quicum
familiariter
loqui con-
uevit erat.

quicumque
ab eodem
ostendit

A fluentia carismatum spiritualium; in iuuenili corpore virtutum conventus constituerat sibi domicilium. Ingressus itaque et progrediens lubricam viam adolescentie, continebat pulescentia a lapsu, vestemque, quam natura nevit, nævum nesciens nivei pudoris, indecisam conservavit; perseverans virgo carne et spiritu. Et licet unctio docuerit eum de omnibus; tempore tamen accepto habili doctrina; a parentibus sacris litteris traditur imbuendus. Ipse vero animam adhibuit litterarum studiis; præcipue tamen psalmis, hymnis et canticis spiritualibus discendis et memoriter retinendis, ac jugiter Domino decantandis. Unde et ab ipso primæve pubertatis flore quotidie consuevit totum psalterium Domino decantare, et ex plicata purissimi cordis, multarum orationum odoramenta aromatizare. In jejuniis et vigiliis multis, ac piis sanctorum laborum exercitiis corpus teneram conterens, hostiam vivam, sanctam, Deo placentem semetipsum offerebat; sicque in carne contra ac supra carnem degens, conversatione Angelum representabat.

causam,

et studium
gravidum.

a Reliqua huius numeri repetuntur hoc ordine in antiquo impresso : cum cur mutaverit Colganus, et partem postremam, postquam vero, hoc loco insererit, non divinamus. b Quæ sit hæc ultimus construendi ratio non capimus : forte legit vel etiam scripsit Jolelinus : habens sub altari fontem in modum Crucis stricium : nam in Vita v. sic legitur. Fons autem ille iuxta altare defluens, ut loci illius peritii dicunt, figuram sanctæ Crucis hæbet.

B

CAPUT II.

Abducitur captivus in Hiberniam et post sexennium liberatur semel et iterum.

Sap. 3, 6

Ductus
captivus in
Hiberniam,

venditur
Milchoni,

Joseph
tam archæ
pauis in
causam,

et i. eadent

in quoque
tenente
spiritum
sancum
erat.

Quoniam teste Scriptura, aurum probat fornax, et justus caninus tribulationis, ut Patricius probatior acciperet coronam vite, accessit ei hora tentationis. Cum enim ipse puer illustris tria lustra perlustrasset sextum decimum attingens annum, cum aliis pluribus compatriotis, piratis lines illos deprædantibus raptus, captivatur, et in Hiberniam ducitur: eundem deinde regulo paganissimo, Milchoni nomine, in Aquilonali parte ejusdem insule principanti, in servitium venditur, in qua, scilicet, ætate Joseph in Ægypto venundatus fuisse memoratur. Joseph autem venditus post sui humiliationem, exaltatus super universam Ægyptum potestatem accepit imperium: Patricius post sui venditionem et afflictionem super Hiberniam specialis ac spiritualis principatus promeruit primatum Joseph Ægyptios fæce laborantes refecti frumento: Patricius pavit proressu temporis Hibernios idololatria pereuntes, Christianæ fidei salutari alimento: utriusque tamen illata afflictio erat ad profectum animæ, quod flagellum grauo, feruix auro, lima ferro, torcular uva, jaselum olivæ. Principis itaque prefati præcepto, Patricius porcorum cura tunc incipit, mirumque in modum sub illius cura grex foetidus fetibus numerosus multiplicabatur. Ex qua re recte conijci potest et colligi sæpius substantiam domini vel patrisfamilias augeri vel meliorari ob gratiam et sollicitudinem servi sive dispensatoris solliciti et fortunati; sicut et converso minui aut deteriorari sub manu pigri et infausti. Sanctæ igitur indolis adolescentis iudicium Domini animo amplexus, necessitatem illum vertit in virtutem; et subleci sollicitudine salutidinem nactus, sui ipsius operabatur salutem. Morabatur in montibus et silvis ac speluncis eremi vacans orationi: et vilem quam suavis est Dominus, liberius atque libentius ad libitum libebat præcum thymianata in conspectu Altissimi. Centies namque in die, totiesque in nocte flexis genibus Conditorum adorabat, et orabat aliquanto tempore penitus jejunis; quandoque herbarum radicibus seu levissimis visib se sustentans, membra sua, quæ erant super terram, mortificabat. Non il-

lum æstus aut frigeris, nivis, grandinis, gloriei, aut aliqui alia inclementia aeris arere potuit a spiritualibus exercitiis. Ibat ergo quotidie crescens et proficiens, se ipso robustior in fide et amore Jesu Christi; imo quo infirmior, et inbecillior videretur, eo validior et potentior fuit in exercendis mandatis Domini.

¶ Aspiciebat in visu noctis Milchio memoratus; et ecce Patricius quasi totus igneus domum suam ingrediebatur, flammaque de ore ejus et naribus, oculis ac auribus egressa ipsum cremare videbatur. Milchio vero comam flammigeram a se repulit, nec ipsum ullatenus tangere prævaluit flamma dilusa (seil) dextrorsum divertit, et duas a filiis ejus parvulas in uno lecto quiescentes arripens usque ad cineres eonhussit; Auster denique perfans cineres illos sursum elevavit et in plures partes Hibernie deportavit. Evigilans Milchio meditabatur secum in cubili suo, quid ponderis portaret aut quid prolixi portenderet ista terribilis visio. In crastino Patricio ad se accessito narravit somnium per ordinem, obsecrans et obtestans ut, si sciret, sibi enodaret ejus interpretationem. Patricius plenus gratia Spiritus sancti respondit Milchoni: Ignis, quem vidisti de me exire, filius est sanctæ Trinitatis, qua totus illustror, quam et tibi prædicare conabor; sermo autem meus non capiet homo in te, quia carum mente lucem divine gratie repelles a te, nocerisque in tenebris infidelitatis tue; filia vero tua ad prædicationem meam in Deum verum credent, ipseque in sanctitate et justitia omnibus deinceps diebus vite sue Deo servientes sancto sine in Domino requiescent: ipsarum quoque cineres (scilicet Reliquiæ) Domino revelante ac signa faciente, in multas fines Hibernie deferentur, ac sanitatum beneficia infirmis plurimis impartientur; et verum est somnium et ejus interpretatio, quæ implebitur in tempore suo. Hæc dicens Patricius abiit ad consuetum opus suum; cunctaque evenerunt postea Milchoni, et filius ejus secundum Patricii verbum.

¶ Evolutis sex annorum orbitis, cum Domino dispensante didicisset apprime Hibernicum linguam ad ejusdem nationis conversionem, lacrymis et gemitu a Deo indesinenter precabatur sibi indulgeri a servitute ereptionem et ad patriam suam reversionem. Oranti illi quadam die Angelus Domini apparuit, stans super enjusdam præminentis petreæ præruptam, ammonitans orationes ipsius et jejunia accendisse in memoriam ante Deum. Adiecit etiam in proximo ipsum servitutis jugum de collo excussurum, et ad patriam propriisque parentes, expleta navigatione, prospere perventurum. Facie ad faciem famulus Factoris Angelum intuebatur, et ore ad os cum illo tanquam amico familiariter loquens; quis esset, et quo crederetur nomine, sensitadatur. Nuntius cælestis, se esse Angelum Domini, ministratorium spiritum in mundum missum propter eos qui hæc litatorem capiunt salutis, Victorem vocari, sperantiter ipsius custodia deputatum, profitebatur: in omnibus suis agendis coadjutorem et cooperatorem affore pollicebatur. Et hec cælestes spiritus vocabulo humano censeri necesse non sit, pulchre tamen Angelus humana forma ex aere assumpta indutus, se Victorem appellavit; ipse mirum virtutem vincendi, et vincendi aërea potestates et principes tenebrarum harum, a victoriosissimo Rege Christo accepit, qui etiam servis suis de pulvere phasmatis, potestatem calcandi super serpentes et scorpiones, vincendi et conterendi Sathana donare consuevit. Conserto colloquio mutuo, ostendit Angelus Patricio fossuram humi a porcis eviscerata, præcepitque ei aurum, pretium quo redimeretur de manu crudelis Domini, in ea quærere, adiecit etiam navem, paratam ad transe-

rendum

A rendum in Britanniam, stare in porto a loco illo duceus a milibus passuum distante, et nutu divino secundam auram absque sui presentia habere non posse. Hæc dicens Angelus visio disparuit et alloquentio; ejusque vestigia usque in præsens petra impressa, in finibus Dalachie, in monte Mas memorantur, ut medarum attestatur assertio: est enim ibi constructum in honore S. Patricii oratorium, in quo vigilare et orare solet devotio fidelium.

ACTORE JOCELYNO a

invenit, eoque se rediit:

sed illud, partem retractante hero disparuit.

Deut 15 12

Appetit in Britanniam scire sine laborantibus

gregem parvorum submitti in prælat.

quos quidam ibi immolaverunt noctis, 4 Reg 17

13 Perrexit Patricius ad locum indicio Angelico designatum, et invenit ibi auri pondus non minimum; suam deinde dominum durum et durum super sui munitione convenit, ejusque animam avaritiam ad assensum conferendo libertatis, oblato datoque fulvi metalli obryzo auro, reflexit. Solemner ergo a servitute mancipii manumque emancipatus, abiit viam suam gradens, et versus mare iter accipit repatriare cupiens. Melcho vero doluit, dimisisse se servum sine permissum; partimque prævaricans, ut Patricium reduceret et solita servituti subiret, ad instar Pharaonis Hebraeos persequens, e vestigio recedentem insequebatur: sed nutu divino mente et pede oberrans, quem quæsit non invenit, omni equanime frustratus, cum dedecore ad propria revertebatur. Ad illius etiam argumentum languoris accessit, quod, sicut Patricius libertati dimittens auferat, sic libertatis ejus pretium, aurum scilicet, dum regresso non comparuit. Consensit etiam sanctio legis edicti liberationi ac libertati S. Patricii: sex enim annis servituti subjecerunt, in septimo decrevit lex libertati restituendum. Sanctus Patricius conducto ductus Angelico ad mare pervenit, ibique navem, in qua erant gentiles, ad transferendum in Britanniam expositam invenit, qui gratanter illum intramiserunt, ventisque ad vota spirantibus vela committentes, post triduum appulerunt.

14 Egrediens vero ad aridam, invenit regionem illam desertam et inhabitatam. Coperunt ergo itinerando terram illam perambulare viginti quatuor dierum spatio, et ob victualium defectum in horrois et vastæ solitudinis loco laborabant famæ exitio. Per totum vero iter illud præcebat Patricius pugnans verbum Dei, disputans et persuadens de fide sancto Trinitatis et regno Dei. At illi instar aspidis surdæ et obturantis aures suas ad vocem incantantis auferent, sepeverunt aures auferendi verbum Dei, donec vexatio daret intellectum auditum. Fame namque acris ingruente et ingravescente, major eorum in hæc verba ferunt præcipasse: Ecce cernis, Christicola, nas sequentes egestate et miseria, oculique nostri languent præ inopia: Deum ergo tuum, quem Omnipotentem instruis et astruis, pro nobis interpella, ut sua nos reficiat munificentia, ejusque a nobis aboretur et glorificetur magnificentia. Ad hoc S. Patricius: Credite, inquit, et confitemini Deo cæli, qui dat vitam omni carni, quo aperiente manum suam, ipsius bonitate saturabimini. In hunc modum Patricio plura perorante ac pro eis orante, subito grex porcorum apparuit, et mol silvestre, quorum profecto copio illis ad satietatem suffere; nec ab illa ibi in tota via illa refectio sustentatio defecit. Viso ergo tanto miraculo Deo gratias egerunt, et S. Patricium in summa veneratione haberunt. Succedentibus prosperis ac viatici accedente abundantia, homines illi cito oblitii sunt Deum, qui salvavit eos de famis angustia. In memores enim Dei, et ingrati beneficio sibi divina largitate collato immolaverunt de suis cibis demones, et non Deo: mutati sunt in hæc parte Samaritanos illos, quos liber Regum refert, Deum coluisse, nec tamen idolorum suorum culturam reliquisse. Unde contigit S. Patricium viginti diebus continuis nullo

terreno cibo vesci: quia licet plurimum rogatus, D nullatenus illis voluit in convivio commisceri, ne videretur immolatis contaminari. Dedit namque Dominus virtutem Patricio abstinentiæ hujus tolerantæ, qui quosdam facultatem jejuniandi quadraginta diebus tradidit Helie Prophete.

15 Mirabilis moderator omnium Deus electos quos creatus amat, multoties signis et virtutibus illustrat: aliquoties in variis tentationes, juxta Apostolum, sinit incidere: ut discant et sciant fortitudinem suam ad Deum, qui susceptor est eorum, sustinere, et nihil in se vel de se confidere. Unde et electus et dilectus Dei Patricius permittitur divino judicio ab angelo Sathane gravissime tentari; ad cumulam confusionis tentatoris, et ipsius tentati coronæ augmentum; et ne forte magnitudo signorum aut jejuniarum extolleret eum. Nocte namque in ipsum dormientem princeps tenebrarum fortiter irruit, et mole ingentis saxi b illum oppressit: cadens etiam super eum, omnium membrorum motum et officium, effectumque sensualitatis ei abstulit, eique tenebras inducens et torporem per triduum, supra modum humane tolerantia vexare et cadere non cessavit. Sanctus autem in tribulatione sua clamavit ad Dominum, bis invocans in nomine Domini Helium Principem Prophetarum sibi in adiutorium. Missus itaque Helias a Domino cum lumine imbuens illum ab omni pressura inimici, quæ circumdedit eum, liberavit, illumansque illum mirabiliter intus et exterius, omnium artium atque sensuum vires ei reparavit. Immensus autem hominū generis confusus compulsi est confiteri se ab eo devictum, nec ullaatenus imposterum se habiturum potestatem prævalendi adversus eum.

Jac 1, 2

Graviter tentatus et oppressus a Sathana b

E ob Helia provocati liberatus.

16 Ingredivens autem Patricius a consortio conviatorum suorum, ut experiretur, quod multe sunt tribulationes iustorum, per quas oportet nos ingredi in regnum caelorum, incidit in manus alienorum: a quibus non captus et detentus esset, ac anxietur spiritus ejus in se, Pater misericordiarum ac Deus totius consolationis sermulum solitum morem destinavit Angelum Victorem ad confortandum eum, prædicentem et pollicentem in brevi eum eripendum de manibus detinentium ipsum. Quanta enim veritate submixta fuerit Angelica promissio, probavit ipse festina exemptio, quæ subsequuta est completo tantum duorum mensium spatio. Barbari namque, eundem de vicinis vendiderunt eum pro quodam cacabo, exiguo satis pro tanta re commercio. Emptum tamen pro tali pretio vasculum, dum aqua repletum ob coquenda cibaria more solito superponeretur foco, nullum ignis calorem admisit: mox quo copiosius ignis succenderetur, eo amplius frigidit. Sexiebat undique flamma fomentis adhibitis exterius: sed sentiebatur aqua congelata intus, acsi pro igne glacies subitus poneretur. Mutinus ergo circa hujusmodi sed frustra desudatum est, verumtamen illud circumquaque diffusum est. Estimans emptor quod accidit, alienus fascinatione factum esse: cacabum ipsius venditori restituit, et Patricium in sua ditione denno accepit. Vas ergo memoratum susceptum calore, naturaliter ministerium exhibuit conceptum: cunctisque claruit, causa Patri si injuste vexati, illud contigisse miraculum: statimque, qui illum ceperant, dimiserunt liberum.

litteram capis a barbaris

venditur pro cacabo qui equi admodum calidum non possit, F

interque liber dimittitur.

a Idem spatium habet Confessio Patriciana, quod tamen quia certum est per 70. P. M. posse censeri, debet libratio sed omni quo mendo hic error imputari — b Id est, demon in modum saxi ingentis.

A

CAPUT III.

Peregrinatus in Gallia atque Italia Patricius, tandem obtenta missione in Hiberniam appellat.

Reducit ad parentes :

Liberatus ergo divinitus de filiorum alienorum manibus, post diuinam captivitatem restituitur propriis parentibus. Videntes autem illum gavisi sunt gaudio magno valde, reuixitque spiritus illorum, quasi de gravi somno evigilantium, in adventu filii reversi de longinqua regione. Rogatur ab illis multa precum instantia et lacrymarum affluentia, ne sua suos ulterius videret presentia. Ille vero, ut debitum honorem et obedientiam exhiberet parentibus, cum illis remansit aliquot diebus. Eimense aliquanti temporis spatio, in paternis constitutus laribus, in visu noctis vidit virum venusti vultus et habitus quasi de Hibernia plures epistolas afferentem, et unam sibi ad legemum porrigentem : quam ille suscipiens legit, litterarumque in limine scriptum invenit; Hæc est vox Hibernigenarum. Perfecto enim principio, cum in legendo vellet procedere, videbatur sibi in spiritu infantulus Hibernicus maternis uteris inclusus, voce clara clamantes se audire : Rogamus te, sancte puer Patrici, ut venias et amabiles inter nos, et liberes nos. Ad hunc clamorem compunctus Patricius corde, perlegere epistolam non potuit : sed a somno expergefactus omnipotenti Deo immensas gratias persolvit. Fixum ergo animo habuit ex visione, quod Dominus, qui segregavit eum ex utero matris suæ, vocaret per gratiam suam ad convertendam et salvandam Hibernicam gentem, quæ videbatur ipsius invocare et desiderare presentiam. Consulit super hoc negotio magni consilii Angelum; et ut patriam parentesque deserens Gallias peteret, ob fidei Christianæ doctrinam disciplinamque discendam, per Angelum Victorem divinum suscepit oraculum.

ad predicandum Hibernis per visum unclatur.

B

18 Cielitus eductus et eductus, licet utroque parente renitente ac tenere eum volente, de terra et cognatione sua et domo patris sui cum fidei Abraham exivit, natale solum Britannicæ pertransiens, Galliarum fines adivit. Et ne forte in vacuum curreret, aut quod non didicit doceret, B. Germano Antisiodorensi Episcopo adhesit; et ut in Christiana religione ac eruditione plenius proficeret, cum illo octodecim annorum spatio legens et adimpleus sacras Scripturas (sicut in ejusdem B. Germani a gestis continetur) moram fecit. Susceperat uterque divinum oraculum; Patricius scilicet, ut cum S. Germano maneret; et Episcopus, ut eundem sanctum adolescentem secum erudiendum retineret. Erat hic Antistes genere, dignitate, vita, doctrina, officio, et signis celeberrimus; a quo singulos sacerdotum Ordinum gradus, et etiam Sacerdotalem apicem secundum instituta Canonum percepit Patricius. Simul nihilominus intentione, ob divinæ doctrine dignoscende gratiam, cum e B. Martino Turonensi Archiepiscopo aliquanto tempore demorabatur, qui etiam avunculus matris ejus Conquessæ esse dicebatur. Et quia idem sanctissimus Sacerdotum carbunculus monachus fuit, cognato suo Patricio monasticum habitum, et ejus instituta tradidit observanda : quæ ille devote suscepta, artibus habitum respondentibus, adornavit, et in eisdem perseveravit. Valfacientes ad invicem discesserunt ab alterutro, quia B. Martino, ut ad Tamarensem insulam proficisceretur, injunctum est ab Angelo. Sanctus autem Patricius ad B. Germanum reversus, remansit cum ipso aliquot diebus.

in deprecandam Galliam moneatur ob Ang. lo :

ibi S. Germano adhaeret,

a

b

mirumque S. Martino

c

in quo m. habitus h. i. i. i.

mittitur ad insulam Tamarensem etc.;

19 Patricius monachus effectus, quæ retro sunt obliviscens, in anteriora se extendit : et quasi parvum Marti T. II.

pendens præteritam conversationem, ad celsitudinem perfectionis festinavit. Incredibili enim abstinentia, vigiliarumque profectione, ac ceterarum virtutum exercitiis semetipsum assilgebat, et crucis mortificationem, quam habitus præterit, in corde et corpore jugiter ferebat. Summus autem Pastor, qui illum ad culmen sanctitatis Ecclesie provehere disposuit, ut disceret humilia de se sentire, humilissimisque consentire, infirmis compati, propriam infirmitatem experiri permisit. Sic profecto ut tanto robustius staret in magne perfectionis fastigio, quanto firmius fixus collocaretur in vere humilitatis fundamento. Ipsi namque desiderium vescendi carnibus irrepit; tandemque a tali concupiscentia abstractus et illectus, carnes porcinas acquisivit : acquisitis in quodam dolo abscondit. Arbitrabatur rectius, ut nactus oportunitatem clanculo appetitui suo satisfaceret, quam ut palam hoc tuens, lapis offensionis et petra scandali ceteris Fratribus fieret. Nondum a loco longius recessit; et ecce quidam habens oculos ante et retro coram eo astitit; quem intuenso Patricius oculatum modo tam miraculoso, imo monstruoso, mirabatur, et quid esset, aut quid oculi ante et retro fixi præterdebant, sciscitabatur. Cui ille; Minister Dei sum ego; oculisque in fronte fixis, quæ in conspectu sunt video; ac obtutibus in occipite positis intueor monachum in dolo carnes occultantem, ut satisfaciat ventri suo. Hæc dixit, et continuo disparuit.

D AUCTORE JOCELINO, s. reme se exercens.

edendarum tamen carum tentatione vincitur :

sed mirabilis visio correctus et penitens, E

20 Patricius vero crebro pugna pectus perstruens in terram cornit, tantoque lacrymarum imbore acsi omnium criminum reus esset, illum inebriavit. Cumque solo proumberet ejulans et flens, apparuit ei sepe dictus Angelus Victor in forma consueta, dicens : Surge, confortetur cor tuum; quia Dominus transtulit peccatum tuum : devota imposterum hujusmodi lapsura. Surgens igitur S. Patricius abjuravit, et abscondit a se omnem esum carnum in vitæ sue tempus reliquit. Adhuc tamen humiliter deprecabatur Dominum, ut aliquo evidenti signo sibi demonstraret dimissum esse reatum suum. Jussit igitur Angelus Patricio carnes illas absconsas in medium proferre, prolataque in aquam poneret. Fecit itaque Patricius quod impetravit Angelus. Mira res! carnes illæ aquis immersæ ac extractæ statim in pisces sunt conversæ. Hoc signum S. Patricius sæpius solebat suis discipulis referre, ob refruendam concupiscentiam gula. Per plures autem Hibernigenarum, hoc signum sinistre sectantes, solebant in die S. Patricii, quæ semper infra Quadragesimam evenit, carnes aquis immergere, mersas extrahere, extractas coquere, coctas comedere, illasque Patricii pisces nominare. In hoc signo insigni discat religiosus quisquis gulam reprimere, carnes illicite non comedere, nec attendat quid populus stultus et insipiens consuescat agere.

confortatur ab Angelo,

caribus in piscibus conver-

F

21 Sedit animo S. Patricii Sedita S. Petri petere in petra fundati, et sanctæ Romanæ Ecclesie canonice institutis uberius imbui; cupiens auctoritate Apostolica iter et actus suos roborari. Cum autem quod corde conceperat evodasset B. Germano, approbavit sanctum ipsius propositum S. Germano, adiungens ei Christi servum Sergecium Presbyterum, itineris socium, laboris solatium, sanctæ conversationis testem idoneum. Profectus vero divino instinctu seu revelatione Angelica ad quemdam, in quadam insula Thyrrerum maris degentem, secessit solitarium; sacre vitæ opinionis optima, magni meriti virum, nomine ac opere Justum : cuique post sanctam salutationem salutaria mutuo verba conferrent, dedit idem vir Dei Patricio baculum, quem se suscepisse asseruit de manu Domini Jesu sibi apparentis ipsi conferendum... d S. Patricius Deo gratias agens eam

Romani proficiens

cum Sergecio socio,

divertit ad Justum eremitam :

d

A viro Dei diebus aliquot mansit, ac ejus exemplo magis in Deum proficiens, ei tandem valefacto, cum baculo Jesu proficiscelatur quo proposuit. O datum optimum descendens a patre luminum : enlogia egrogia, agris remediolum, signorum effectivum, munus a Deo missum, fatigato sustentaculum, vanti ministrans iter prosperum. Sicut enim hominus multa signa per virgam fecit in manu Moysi, educturi populum Hebræorum de terra Egypti; sic per Patricium in baculo, quem propriis manibus fornatum gestaverat, ad conversionem gentium plurimarum multa et magna voluit operari. Baculus iste in Hibernia magna venerationis habetur, et usque in presentem baculus Jesu nominatur.

AUCTORE
IOSEPHINO
a quo accipit
baculum Je u.

A Corieth. no
Papa

22 Patricius, prosperum iter sibi faciente Deo salutarium nostrorum, ad Urbem, orbis caput devenit, Apostolorum Martyrumque memorias debita devotione venerationis visitans, notitiam et familiaritatem Summi Pontificis nactus, in oculis ejusdem gratiam invenit. Præsidebat tunc temporis Apostolica Cathedra, nomine et conversatione Celestini primus, a B. Petro Apostolo e quadragesimo tertius. Hic autem S. Patricium secum retinens fide, doctrina et sanctitate probatum perfectumque inventum, in Pontificem tandem consecravit; ipsamque ad convertendam Hibernicam gentem destinare decrevit. Præmiserat præfatus Papa prædicandi gratia in Hiberniam ante illum alium Doctorem, nomine Palladium, Archidiaconum scilicet suum, cui adjunctis sociis contulit copiam librorum; utrumque scilicet Testamentum cum reliquis Apostolorum Petri et Pauli, ac Martyrum plurimorum. Hibernicis vero prædicationi non creditibus, sed obstinatissimo oppugnabilibus, a regione illorum distinxit, Romamque tendens in Britannia infra fines Pictorum, in fata decessit. Quosdam tamen in Scotia ad Christum convertens baptizavit, tresque ecclesias de robore extractas fundavit; quibus discipulos suos Prælatos, Augustinum videlicet, et Benedictum, Silvestrum, et Solomonum, collatis codicibus suis et reliquis Sanctorum reliquit. Hinc, fructuosiori legatione et labore, S. Patricius successit, quia ut Hibernice proverbio dicitur : Non Palladio, sed Patricio Dominus convertendam Hiberniam concessit. Certificata Dominus Apostolicus de morte Palladii, iter et opus salutaris legationis Patricio præcipue præcepit aggredi, quod antea facere distulit consilio usus strictiori.

e

Palladium
afficitur,
a. de spum. in
Hiberniam
misit;

23 Pauco tempore post Episcopalem gradum acceptum elapso, Angelus Domini super-nominatus Victor, Romæ commemoranti Patricio apparuit, præcepitque ei, ut ad Hiberniam iter maturaret, ejusdemque insule plibem prædicando Christo lucrifaceret, sicut Dominus disposuit. Patricius vero tanto oneri operique tam arduo impotentem et imperem se indicans, respondit : se nullatenus velo vel posse id attemptare, nisi prius videre Dominum posset atque salutare. Ductus est ergo ab Angelo ad montem / Morion Tyrrenico mari vicinum, secus civitatem Caponni situm, ibique sicut Moyses Dominum videre et salutare meruit juxta sui amoris ardentis affectum. Quis, ipse, mente metrimementum poterit Patricii, quæve lingua ad liquidum eloqui, cui in terra degenti donatum est Regem gloriæ, quem in decore suo Angelus desiderant prospicere, facie ad faciem intueri, et quod prædicaret hominibus, ab ore Altissimi edoceri? Promisit ei Dominus se preces ejus exauditurum, et in omnibus s. as agendis conjutorem afuturum. Ex visione ergo et e. locutione divina confortatus et corroboratus, ad opus ministerii divinitus sibi injuncti, a Domino etiam Papa commissi, consummandum ambulavit, et versus Hiberniam cum viginti viris, vita ac sapientia præclaris, ab ipso

adhuc non
Angelica

et Dominus
illo pro
robore, ac

summo Pontifice sibi deputatis in adiutorium, regressum maturavit. Divertit autem ad B. Germanum nutritorem et eruditorem : ex cujus munere accepit calices et vestimenta Sacerdotalia, copiam codicum, et alia quæ pertinent ad cultum et ministerium ecclesiasticum. B. Patricius iter accelerans adversus Hiberniam, cum in portu in Britannia finibus sito, rivem cum suis transfretaturus conscenderet, quidam leprosus littori astans se Sancto obtulit, obsecrans et cadesians in nomine Domini Jesu quatenus ipsum in navi secum assumptum, in Hiberniam transveheret. Vir Dei pietatis visceribus affluens, amittit precibus pauperis miserandi : sed nautæ contradicebant et ceteri, qui erant in navi, afferentes, quod navis satis onusta esset, et ipse foret omnibus oneri et horrori. Sanctus de Dominicæ potentie clementia confidens, altare lapideum sacratum, a Domino Papa sibi donatum, super quod divina mysteria celebrare consueverat, in pelagus projecit ac super illum leprosum salere fecit. Sed horret animus, hæret stylus exprimere quod accidit divinitus. Tabula illa lapidea tuliter sarcinata forebatur super aquas, regente illam lapide angulari; ac contra naturam natans, navique collaterans, cum ea conerlabat pari cursu; sicque eodem momento in eodem loco applicabatur littori. Applicatis itaque manibus prospere, inventoque altari cum onere suo, sonat gratiarum actio, et vox laudis in ore sancti Præsulis, exprobratque discipulis et sociis incredulitatem ac duritiam cordis, emollire molliens corda lapidea in carnea, ad exerenda opera caritatis.

D
in Hiberniam
navigaturus

leprosum in
navem non
admissum,

super aqz
lapidem fozit
transfere aze

E

24 Cumque Sanctus cum suis navigando proximasset terre, prospexit multitudinem demonum in modum circuli angloham totam insulam circumcingere, et ex adverso opposites sese quasi murum atrium suum velle fortiter custodire, conantes ingressum sibi obstruere. Sancti vero cor non turbabatur, nec formidabat a facie deformium illorum; sciens plures esse secum potentiores, quam cum illis ad sui tutelam et defectionem ipsorum. Stabat ergo Sanctus fide immobilis, sicut mons Sion; confisus in Domino, quia montes Angelici in circuito ejus, et Dominus in circuito famuli sui, fortis plane et potens in proelio. Sciens sanctus Præsul omnes hostes illos in virgine Crucis Christi a se devincendos, erecta sacra dextera signum Crucis edidit; et quod vidit enarrans, suosque in fide confirmans, illesus et impertentitus pertransiit. Indutus itaque virtute ex alto, accepta arma potentie a Domino, ad contendas acres potestates, adversus omnem altitudinem extollentem se contra scientiam homini, viriliter exortuit, in promptu habens ulicis omni inobedientiam et contradictionem coram, sicut in sequentibus evid. utius elucidat.

phalanges
armorum
conantes ejus
iter impedire,

...quo Crucis
signo

F

25 Applicuit vir Domini cum sui itineris consortibus infra fines Lagenie in portu Inbherdie, ubi flumen mari influens abundabat tunc temporis piscium multitudine copiosa : pisces autem tunc ex aqua ascenderant, ac retia repleta piscibus post se trahabant. Sancti autem Præsulis familia tunc fretaque laugata, olivæ petebat ab eis aliquod solatium sibi impartiri de piscibus, sed barbati et inhumani, non dum repuls. in, sed et contumeliam reddabant rogantibus. Quod Sanctus moleste accipiens, sententiam quasi maledictionis protulit, dicens : Flumen istud in posterum non prorept piscis, ex cuius copia copiosa cultores Conterpentes potentes ab idololatriæ dimittantur inanes. Ab illo ergo die usque in præsens flumen istud sterilitate damnatur propterea, ut sententiam ore Patricii prolata patenter probaretur a facie Domini Dei sui cressa. Progressus Pontifex sanctus ad locum, qui vocatur Aonach Taidten, divertit : ibique quantumcumque quietis refugerit

appulsi in
Inbherdie, et
omnes
usque

piscium
flumen mo'e
civito reddidit
sterili

refugerit

A refrigerio se atque suos recreare, ac prædicationis suæ officium initiare disposuit. Loci vero incolæ idololatricæ non sufferentes viri Dei præsentiam, congregati in unum violenter expulerunt eum a finibus suis : quia solaris lampas lippientibus oculis est intolerabilis. Sed Dens, quem Patricius portabat et glorificabat in corpore suo, non sinebat famulo suo pro nomine suo ignominiam illatam iri inultam; sed indigenis intulit condignam velociter vindictam. Terram namque eorum fructiferam convertit Dominus in subsuginem a malitia habitantium in ea, quia mare insolitis rheumatis novo profluvio illam operiit : et ut inhabitabilis fieret in æternum, in paludem uliginosam est conversa. Divertens deinde ad quamdam insulam parvulam, aliquantis diebus recreandi gratia ibidem demorabatur, quæ non longe a terra distans, insula S. Patricii usque in præsens nominatur.

et ætium fructiferum exierit mari.

Præsentia comitatus ad Milichon non pro te.

in studium adducitur.

obstantibus regni.

ejus adventum prædixit ecclesiasticis.

26 B. Patricius cum suis navim ascendens, divertit ad Aquilonares partes insulæ, Aquilonarem hanc expugnaturus, ipsumque ex cordibus, in quibus sedem posuerat sibi, expulsurus. Sic profecto recedente Aquilone Anster perflans adveniret, et in lateribus Aquilonis hortum Domini aromata profluentem plantaret. Velle etiam adjacebat ei Milichonem Regulum adhuc supersitem, cujus servitio quondam subjugatus erat, ad agnitionem veritatis perducere, Regisque veri, cui servire regnare est, servum facere. Sed quia non est via hominis in potestate ejus sed gressus ejus a Domino diriguntur; applicuit in finibus Ulagh, quæ modo Ulicia dicitur, ut vasa misericordie ibi colligerentur. Egressuro autem ad aridam Patricio, paganorum multitudo ipsius adventum expectans, obviam occurrit et obstat. Magi namque et arioli ipsius regionis conjecturando vel vaticinando, insulam per Patricium prædicationem convertendam præcognoverunt, ejusque adventum longe ante in hæc verba prædixerunt : Adveniet in circulo tonsus in capite, cum suo ligno curvo; cujus mensa erit in Oriente domus suæ, populusque illius retrorsum illi astabit, et ex mensa sua nefas cantabit, et tota familia sua, fiat fiat, respondebit. Illic autem cum advenerit, deus nostros destruet, templa et altaria subvertet, turbas post se seducet, Reges sibi resistentes subjiciet, aut de medio tollet, et doctrina ejus in seculum sæculi regnabit. Non ergo mirum aut incredibile vileatur, si Domino inspirante aut etiam permittente, magi de adventu S. Patricii et actibus tibi protulerint præsagiendo : cum Balaam ariolus, et Nabuchodonosor Rex præclare prophetaverint de adventu Dominico, et festinimum demonia perlucuerint Dei filio. Quod autem dixerunt, illum nefas cantaturum ex mensa: liquido constat ipsum, qui in veritate non stetit, sed ab imito erat mendax et pater mendacii, hæc blasphemando protulisset per ipsorum auri.

C

a. Ad potius in supplemento conscripto per Erricum monachum vel nihil hic de temporis spatulo, qui cum Germina Patricius fuerit. — b. Iam enim : quippe qui jam annum ætatis agebat XL. — c. Id est in monasterio B. Martini, et quidem diu prius quam ad S. Germanum veniret. — d. Exempla sunt hæc et ad appendicem relato de vicis hospitalibus in continna juvenile servatis, quos in hac insula Patricius invenit, sub disciplina hujus Justitæ de eius tamen paræ et privilegio nihil hic legitur. — e. Ivo 35, juxta aliam Vitas et receptam in Ecclesia atque inter chronographos Pontificum Romanorum servam. — f. In qua Mor liberum magnam significat, hujus nominis frequentia occasio Jocelino, aut alteri a quo hic accepit, data est? Quis autem hic Ivo? Caput, tunc quadragesima ultra Romanam videndum; cum in vestitu versus Hiberniam per sit ista conspiciat? Vitiolum hæc dicitur tertium aliquem vel auctor scripti interpolatoris ylosemum arripuit locorum imperitus Jocelino.

CAPUT IV.

Proficiscitur in Dalaruthiam Milichoni fidem prædicaturus; Leogarius in obsides Dichonus servit.

Rex autem principalis Hiberniæ, Leogarius no-

mine, filius Neoil, recolens prædictum præsagium, præcepit patriotis suis, ut Patricium pede terram contugentem confestim eliminarent de partibus illis. Sanctus autem Patricius in portu, vocabulo Innber-Slan, existens de navis solus exivit de solo ad solum; statinque populus infidelis ac moribus caninus, canem instigabat ferocissimum ad morsum mortiferum inferendum Pontifici. Canis vero viso viro Dei penitus obmutescens, ad instar lapidis totus dirigit, atque immobilis quasi fixus substitit: evidenti indicio suos instigatores, lapidum cultores, diis suis similes ostendens. Quod cum cerneret quidam vir viribus robustus, statura giganteus, animo atrox, Dichu dictus, festinus gladium in sancti viri vibravit interitum: sed opponente Domino brachium protectionis suæ, omne robur in eo emarcuit, totusque obrigit, ut nec pedem ad accessum, nec manum movere posset ad ictum. Vir ille tale signum in se expertus, repente in virum alterum mutatur; de elato humilis, de truculento mitis, de idololatria fidelis effectus, prædicante Patricio cum omni domo sua in Christum credens baptizatur. Sic profecto, qui primus et præcipuus erat Christianæ fidei in illa terra impugnator, ejusdem effectus est primus professor, et usque ad vesperum dierum suorum constantissimus executor. Sicut itaque a vinculis peccaminum absolutus est in anima, sic ab omni stupore stoliditatis soluta sunt ipsius membra, singulisque artibus sensualitatis et roboris pristina restituta sunt officia. Ecce signum, quod quondam in Rege Jerolohum patrum liber Regum narrat, Patricius in Dichu salubrius iterabat: nam cum idem Rex idolis sacrificans, ad Prophetam se relargentem comprehendendum manum extenderet, mox brachium ejus obstupuit, quod postmodum ipsi penitenti Prophetæ deprecatio restituit. Nec tamen sanus effectus, errorem suum deseruit: Dichu vero utriusque hominis sanitatem adeptus, ad augmentum et argumentum internæ devotivis, quam erga fidem susceptum habuit, locum cum pertinentiis suis, in quo signum illud apparuit, ad novam ecclesiam in eo construendam, S. Patricio contulit.

D AUCTORE JOCELINO Ab in colis, hejus usu prohibere prarris,

in Patricium immisus canis milesit;

ad ictum obrigescens

Dichu convertitur,

E

3 Reg. 13

et Patricio offert locum novaveri Sabaudiensis;

28 In eodem loco, ipso Dichu petente (nescio qua de causa) a Sancto Dei ab Aquilonari parte versus Meridianam plagam ecclesiam edificavit; forte ut ab Aquilonari frigore infidelitatis ad fervorem meridianum fidei caritatisque Christi mystica hujus structura cultores idolorum incitari viderentur, quæque usque in præsens ab incolis Sabhall, id est, horreum Patricii nominatur. Processu enim temporis egregium in illo monasterium construxit, in quod perfectos monachos introduxit, ad quorum usum non longe a loco pernecessarium de terra fontem orando produxit. Huic conobio S. Dunium discipulum suum Aldatem constituit, ubi et ipse de prædicatione reversus, cum eo non paucis diebus degit. Quadam die cum in eadem ecclesia almiticus Antistes Patricius astaret altari divina mysteria agens, quidam inobediens filius perditionis, satelles Sathane, accessu usque execrabili foris stans, per fenestram cum virga calicem evertit, et sacrosancta sacrificia sacrilegus super altare effudit. Dominus autem seclus tan horribile in instanti terribiliter vindicavit, huminemque nefarium novo, imo innovato modo e medio tulit. Repente enim terra terribili hiatu aperiens os suum, sicut quondam Dathan et Abiram, deglutivit magnum illum, descenditque vivus usque ad infernum. Absorpto vero mago, tellus discissa et dirupta hiatus contrahendo conclusit; sed fossa ibidem remanens, cernentibus divina vindicta iudicium ostendit. Contristatus autem sanctus sacrificis super effuso calice, cum gravissimis lamentis se affligeret, calix cum divinis sacrificiis integris loco suo composuit

in Patricium immisus canis milesit;

ad ictum obrigescens

Dichu convertitur,

E

3 Reg. 13

et Patricio offert locum novaveri Sabaudiensis;

ab h. d. n. n. Abbas,

Mago qui altarem evertit ob arto a terra,

canis Chrih ex ut pro re: cultur,

Rex autem principalis Hiberniæ, Leogarius no-

A situs divina virtute coram illo erectus stetit, nec ullum vestigium effusi libaminis usquam apparuit.

ADCTORE
JOCELLINO
JUSSU
Dichonis
fratrem sibi
obsistentem

29 Erat prædicto Dichu germanus carne. Rius nomine, ætatis et infidelitatis protracto, ejus corporis tabernaculum præ senio sentiebatur pronum proximamque ruinæ: qui gravissime dolebat super magi interitum, et fratris conversione. Hic enim totus terram supiebat, vitam nullam præter præsentem esse credebat, fratrem etiam suum se amisisse aestimabat, qui in Christum credens ad futuram gloriam, quæ revelabitur in servis ejus, omni ananis anhela-
bat. Hinc de causa singulis diebus impugnans tribulavit Patricium, ut tenebatur oppellare os suum, ne disseminaret verbum Dei per illam regionem, ut au-
geretur in Domino numerus credentium. Sanctus autem hominem Christo lucrifacere volens, convenit illum vivis ac veris rationum assertionibus, ad credendum in cunctorum Conditorum ex ipsis creatura-
rum speciebus et naturis persuadens: et ut eum in viam veritatis efficacius induceret, verbis fidem faciens, signum securorum spondit, dicens: Cum omnium artium sensuumque tuorum officia in te sopiantur emortua, vitæque tuæ lumen in limine jaceat, si Christus tibi restitueret vires et venustatem vernantis juventutis, nome tunc in illum credere teneris? Respondit ille: Si tanti miraculi exhibi-
tionem exquiras in me per Christum, consequenter credam in ipsum. Oravit ergo S. Patricius, et manus imponendo eum benedixit, statumque decorum et fortitudinem induens, in statum juvenilis ætatis restituit. Omnes ergo, qui aderant, ob tale signum patrati stupor circumdedit, et in laudes Christi et reverentiam S. Patricii istorum ora resolvit.

ut conterlat

ipsum
florenti
ætati
restituit:

B 30 Supra memoratus igitur Rius, sicut exterius in corpore, sic interius rano vidus spiritu mentis suæ, adjunctis sibi tribus fratribus suis, cum aliis multis purificari meruit fonte salutari. Post hæc videns hominem sanctas Præsul penitus a peccato purgatum, et lotosum lubricamque viam vite mortalis transgredienti in foribus adesse peccatum, sancto Spiritu dictante, dixit ad eum: Elige modo, utrum in hac valle lacrymarum, in terra tribulationis et angustie elongentur anni tui; an in præsentiarum, finita præsentis vite miseria, ab Angelis lucis assumptus intrones in gaudium Domini Dei tui. Ille vero, credens valere bona Domini in terra viventium; Eligo, inquit, et cupio dissolvi, et esse cum Christo in æternum, magis quam habitare in tabernaculis peccatorum. Accepit ergo de manu Episcopi sancti vitale Viaticum, et illico in manus Domini commendans spiritum, intruductus est in sempiternæ quietis refrigerium. Sanctus Patricius spondendo Dichu dilecto suo sua extollendo commendans, ad visitandum Milchemon quondam Dominum, inno tortorem suum, sicut coram conceperat, cepit proficisci: ut ipsum jam inveteratum dierum matorum predicando, vere faceret conversum ad infantiam Christianæ fidei, Milcho autem malitiosæ mentis homo, et minister mortis, sperabat Patricii predicationem penetrare posse quodlibet peccati saxum: verbo etiam lucido atque ignito, aut miraculo irrefragabili se compelli ad credendum timuit; indignum, inno ignominiosum dicebat, doctrine servi quondam sui sulphi, et in-
sueti Creatoris cultore potius quam idololatriæ in-
veterate, subjugari. Et autem audivit Antistitem Altissimi advenire, datum in reprobum sensum illius perditionis, collectam totam substantiam in manu hominis tradidit, seque desuper in modis ignibus projiciens, instar Jude, infernalibus furis holocaustum se fecit.

qui baptizatus

eligit cito
mori.

C 31 Sanctus Præsul Reguli rogo consumpti exitum de monte propinquo prospiciens, ipsius animam in formam igniti serpentis mergi in bar-

Milcho, ne
credere
cogatur.

Ac et sua
flamma dat.

thrum vidit, et judiciorum Dei abyssum multam ad-
vertens, lacrymosis suspiriis in hæc verba prorupit: Regis hujus, qui se dupliciter damnavit, ne crederet in Creatorem cæli et terre, semen non possideat terram hereditate, sed in perpetuum deprimatur insolubili servitute. Quod itaque juxta verbum veri Dei evenit, nam nullus de stirpe ejus in regni solium post ipsum ascendit; sed in brevi generatio illius gladio, aut fame seu captivitate sub durissimo servitutis jugo de terra, ut dicitur, cito disperit. Sic, sic Dominus visitat et vindicat peccata patrum in filios; et securis ad radicem arboris mortiferæ ponitur, ne pravitas proferat ramos. Sed quia Deus multoties de lapidibus suscitavit filios Abraham, et de spina solet rosas producere, ipso Domino inspirante, due filie illius supramemorati Milchemonis conversæ sunt ad fidem Patricii predicatione. Nominabatur utraque Emeria, dum salutari abluerentur unda, quæ sancte et religiose vixerunt, et post mortem sepultæ sunt in loco, qui dicitur Chaimbroin, et sicut ipse Patricius longe prædixit, multis miraculis claruerunt. Reversus inde Sanctus ad domum Dichu, diebus degit ibidem non paucis, atque ad Christianam fidem suscipiendam predicando, signa et prodigia faciendo, profuit populis multis.

D
posteri ejus
numquam
regnaturi
predicantur:

filie conversæ
miraculis
claræ.

E 32 Fuit quidam bone indolis adolescens, Mochua nomine, porcos pasceus, quem S. Patricius invenit secus oppidum Breitan, per illas partes predicando iter faciens; Spiritu revelante intelligens, illum futurum vas electionis, prædicabat illi viam salutis. Ad illius vero predicationis vocem puer credidit, baptismum suscepit: quem Sanctus statim alphabeta docuit; data nihilominus benedictione litteris instruendum tradidit, sicque in viam suam abiit. Adolescens autem unctioe magistra, infra unius mensis spatium didicit psalterium, et antequam annus expleretur, pervenit ad notitiam sanctorum Scripturarum. Evoluta aliquanto tempore, revertebatur ad præfatum pagum S. Patricius, cui occurrit Mochua memoratus. Cum autem concordes conferrent de celestibus mutuo, baculus destinatus coelitus recidit illorum in medio; ejus caput in sinu Patricii, cuius jacuit in gremio Mochua. Adgratulans Sanctus de munere misso mirabiliter adolescenti, dixit illi: Noveris, fili carissime, hoc baculo pastorali animarum custodiam committendam tibi. Ipso vero recusante, et præterente inopiam scientiæ et imperfectionem ætatis suæ, Sanctus hortat ad illum dixisse: Noli dicere, quia puer ego sum: quoniam ad omnia, ad quæ mittit te Dominus, illis, et quæ mandaverit tibi, in ejus nomine loqueris. Per singulos igitur gradus sacros ordine debito decenter promotum, tandem illum in Episcopatum præfato baculo sibi collato consecravit, et Endrumensi Ecclesia præfeci. Ipse vero in Ecclesia Dei multum verbo et exemplo profuit, virtutibusque ac signis clarus, ad celestia regna migravit; sepultus in ecclesia sua, in qua Deo digne ministravit, crebrisque miraculis coruscans, cum Christo se vivere comprobare consuecit. Baculus memoratus in eadem ecclesia reservatur, baculusque volens ab Hibernicis nominatur: et quia S. Patricius virum illum de subulci extra ad Pontificatum promovit, porcus de territorio ejus assumptus, amantem Ecclesiam Dunensi persolvi consuevit.

Mochua ex
subulco

brevi edocuit
litteras.

baculo
coelitus
missus.

F
designatur
Episcopus,
Endrumensis
futurus.

G 33 Lægarius leonina feritatis homo, superbo et iusurabili corde ambulabat in magnis et mirabilibus super se, eo quod sibi videretur se terram possidere in fortitudine brachii sui et robore virtutis suæ. Habebat namque omnium magnatum comprovincialium collimitantium regno sua obsides, et ipsius etiam Dichu felieis filios penes se habebat, ne quis eorum auderet caput levare repugnando, aut calca-

Dichonem
conversum
navigans
Lo. garius

reum

A neum recalcitrando contra se. Erat enim magorum et aruspicum ardentissimus amator, radicans et fundatus in idololatria errore; quinimo dura cervice et indomabili corde ad credendum et obediendum sanæ doctrinæ. Ut autem agnovit, Dichu cum omni domo sua, cognatione et genere, ad Christum conversum, patriis diis imo dæmoniis abrenuntiassè, turbabatur oculus et animus ejus præ furore ire et indignationis suæ. Mox igitur animo, obsides ejus modo satis pernicioso præcepit puniri; quia, ut siti perirent, prohibuit potum illis ministrari. Pontifex sanctus hoc Spiritu docente didicit, et ipsi Dichu indicavit. Admonuit itaque ut ab eodem Leogario inducias saltem decem diurnis peteret, donec ipse Patricius præsentiam suam Regi exhiberet. Petiit ergo homo juxta viri Dei monita, nec ullatenus unius diei requiem impetravit; sed potius prece sua, velut vehementiore flatu, cor ultra succensum acriori ire incendio inflammavit. Quod cum ad aures pervenisset Præsulis, ad consueta confugit arma orationis; et ecce nocte sequenti obsidibus incarceratis Angelus Domini apparet ipsi potum propinquavit, sitim illorum sedavit, imo mirabilis extinguendo effugavit. Ab illa hora nulla sitis perpersio illos apprehendit, donec paucis diebus transactis, orante Patricio, iterum Angelus adveniens de domo carceris et de manu inimici eos liberavit: de loco namque, in quo carcerati tenebantur, a Dunensi civitate distante diata prægrandi, per aeris vasta, sicut olim Habaene Prophetam, illos transportans, unum illorum in loco ubi nunc Domi edificata est ecclesia S. Patricii; alterum in monticulo vicino, circumeluso palude pelagi, dimisit; et catenas, quibus vinculati erant, separatim confregit: uterque vero locus usque in præsens a catenis confractis vocabulum scilicet Dun-da leth-glas est sortitus.

ejus obsides cum et carcere punit:

a qui orante Patricio per Angulum liberantur.

a Vita in apud Colganum non 35 addit aliquot circumstantias hic omittis. Alio autem die S. Patricus revelante sibi Domino dixit amico suo. Obsides tui capti sunt et valde sitiunt, nam Leogario filius Neill potum eis dari prohibuit, eo quod me suscepisti et credidisti Christo. Vade ergo ad eum et dic ei, ut saltem decem diebus potus et requies detur obsidibus, donec ego ad illum perveniam. Tunc perrexit Dichu ad legem Leogare, et monavit ei hæc verba. Rex vero Leogare valde iratus dixit. Requies unius diei vel potus non dabitur eis. Deinde Dichu retro reversus est. Sequenti vero nocte venit Angelus et dedit potum obsidibus, et ab illa nocte nunquam siterant, donec postea Patricius pervenit.

CAPUT V.

S. Patricii congressus cum Rege Leogario et certamine cum magis ejus.

Prope erat Pascha, dies festus Christianorum, in quo Vita mortua ex mortuis resurgens primitiavit et probavit resurrectionem mortuorum: sedit autem sancti Pontificis coram, hanc diem solemnem, quam Dominus redivivus cæcis civibus atque terrigenis fecit exultabilem, in campo Bregh specioso ac spatioso solemnizare: ibidemque evangelizando regnum Dei, et baptizando populum acquisitionis, genus electum Christo aggregare. Ascendens in navem navigando devenit ad quandam portum præfite canipo vicinum, egressusque ad terram, commendata navi sua suo nepoti S. Lumano, pernoctandi gratia in cujusdam viri venerabilis, qui vocabatur Sesgnen, declinavit domum Paterfamilias Patricium gratanter hospitio collegit, sperans salutem domui suæ affuturam ex hospite tanto: nec fecit illi eum spes sua: quia prædicante Patricio verbum salutis, credens baptizatus est cum omni domo sua. Habebat vir ille filium, quem Sanctus unda salutari abluens, ac nomen ei ex re adaptans nominavit Benignum. Et vere sicut vocabulo sic et vita et moribus erat Benignus, dilectus Deo et hominibus, in terra et in cælo gloria et honore dignus. Hic sancti Præsulis lateri firmiter adhesit, nec ab illo avelli ullatenus

Sesgneno cum fauilitu baptizato,

Alius enim Benignus

potuit: cum enim Sanctus quieti membra datus lecto se recepisset, ille purissimus puer a patre et matre fugiens ad pedes Sancti se proiecit, ipsiusque ad pectus suum suis manibus constringens crebraque deosculans ibidem pausavit. In crastinum cum Sanctus proinctus ad iter uno pene in sandalibus altero in terra posito, vehiculum ascenderet, puer palem illius strictis manibus apprehendit, obsecrans et adjuvans ne se relinqueret. Et cum illum amovero a Sancti vestigiis et secum retinere vellet uterque parens, puer cum magno fletu et ejulatu clamavit, dicens: Recedite, quæso, recedite: dimittite me, ut pergam cum meo spiritali Patre. Sanctus vero in tenello corde et corpore devotionem tantam intuens, in nomine Domini illum benedixit, secum illum levare in vehiculum jubens, ipsum successorem ministerii sui, sicut et fuit, fore prædixit. Idem namque Benignus in regimine Pontificatus Prænatusque totius Hiberniæ successit S. Patricio; virtutibus et miraculis clarus quiescit in Domino.

ACTORE JOCELINO

adhuc et Patricio,

et prædictus futurus successor,

Ob ignem Paschalem accensum, E

contra legem Gentiles celebrabant,

35 Sanctus Episcopis sacratissimo Sabbato in vigilia Paschæ, ad locum aptum atque amœnum, vocabulo Feartfechin, in campo prænominate præclaram solennitatem celebraturus divertit: ibique, juxta sanctæ Ecclesie consuetudinem, de igne benedicto luminaria accendit. Contigit nocte eadem idololatrias quoddam sublime festum, quod dicitur Rach, frequentare: quod et ipsi in tenebris incedentes principi tentarum solebant consecrare. Moris erat apud illos, ut ignis totus circumcincta extingueretur, nec reaccenderetur ab aliquo in circumjacenti provincia, nisi prius accensus appareret in aula Regia. Rex autem Leogarius in loco dicto Teambair, tunc temporis principali sede totius Hiberniæ, cum suis aulicis constitutus, ignem a S. Patricio accensum intuebatur, admirabatur, indignabatur: et quis tale quid presumere audebat, sciscitabatur. Quidam magus inter ceteros affuit, igneque conspecto quasi vaticinando Regi dixit, Nisi hæc nocte ignis ille extinctus erit, accensor ejus cum suis sequacibus in tota insula principabitur. Quo audito Rex adunans, et adducens secum suorum multitudinem in impetu ire suæ perrexit ad extinguendum ignem. Duxerat enim ter nonies currus secum: quia fascinatio magicitatis seducens cor ejus, persuaserat ei tali numero ubique provenire sibi omnem triumphum: convertit etiam facies hominum et jumentorum ad levam Patricii secundum traditionem magorum, credens conatum suum non posse ab illo impediri. Videns Sanctus multitudinem curram, incepit hunc versum: *Hi in curribus, et hi in equis, nos autem in nomine Domini Dei nostri invocabimus.* Cum autem Rex appropinquaret ad locum, Magi dissuasunt Regi accedere ad Patricium, ne videretur præsentia sua honorare, et reverendo quæsi adorare illum. Substitit Rex, et maleficiis monentibus mittens nuntios Patricio, præcepit præsentiam sui exhibere sibi: interdixitque suis omnibus, ne quis assurgeret advenienti. Præsul peracto divino officio vocatus affuit, nullusque ob interdictum Regis Sancto assurrexit. Quidam autem Hercules nomine, filius Degla, qui multa de S. Patricio dixit, in conspectu omnium assurgens illum honorifice suscepit. Sanctus Præsul ipsum benedixit, vitamque ipsi æternam promisit: ipse autem in Deum credens Baptismi gratiam percepit, et vitam virtutibus et signis inclytam dicens, postmodum Episcopos effectus, in civitate Slane ad cælestia migravit.

Leogarius ad Patricium opprimendum egreditur,

17 Psal. 10, 8 accersito vel ut assurgit,

quod tam n fecit Hercules:

36 Extitit quidam magus Regi acceptus atque amicissimus, nominatus in illo loco Lochu, loquens nefaria adversus Dominum et Christum ejus: artibus namque dementatus dæmoniis, Deum se esse asseruit, ejusque præstigiis populus perstrictus, per-

blasphemus magus Lochu

neciosus

A niciose doctrinæ pervicaciter adherens, ipsum quasi numen aliquod coluit. Blasphemabat juxta viam Domini, et ab idololatris recedere volentes satagebat silbertere vel avertere a fide Jesu Christi. Eodem pene modo adversabatur S. Patricio, quo Simon magus resistisse legitur Apostolo Petro. Quadam enim vice, cum a principibus tenebrarum ac potestabilibus aereis hujusmodi de terra in aera elevatur, ac Rex populusque intuerentur illum quasi euntem in cœlum, S. Patricius hoc videns in hunc modum fertur preces emisse ad Dominum: Domine Deus omnipotens, tolle magum istum blasphemum sancti nominis tui de medio: ne in te creditibus vel credituris ulterius sit impedimentum. Nec mora: e sublimi et inani ad terram demissus cum globo nivis, ante pedes viri Dei cecidit, capiteque ad salicem aliso, diruptus et confRACTO expravit, spiritumque in inferno repellendum transiit.

37 Rex autem super magi morte multum molestatus, ira totus incanduit, et cum suorum populosa caterva in S. Patricii pœnia consurrexit. S. Patricius videns impetum illum, clara voce psallendo, illum versuculo inchoavit de psalterio: Exurgat Deus, et dissipentur inimici ejus, et fugiant qui oderunt eum a facie ejus. Dominus autem adjutor et protector suorum in salutem, salvavit ab hac multitudine Patricium in omni domo sua famulum fidelem sine. Excitatis enim terribili terrore motu, et horribili tonitruo, jecti etiam fulminis coruscantis quosdam peremit, alios in terram prostravit, reliquos in fugam convertit Dominus. Sic sic juxta Propheticum eloquium: Emissit Dominus sagittas suas, et dissipavit eas, fulgura multiplicavit, et conturbavit eos. Misit enim inter eos secundum Isaiæ presagium, spiritum vertiginis, et convertere fecit idololatrias illos contra corpus, velut Ægyptios contra Ægyptios. Unusquisque enim in alterum irruit, et vir in fratrem suum arma convertit; cœcus et ascensores eorum dejecti sunt per plantam, et precipitati: quadraginta novem viris prostratis, vix ceteri evaserunt semivivi. Rex autem ab increpatione Domini, et respiciendo spiritus iræ ejus tremefactus, fugiendo latitabat tantum cum quatuor viris in quodam h. conlaxi, ut se absconderet a facie furoris Domini. Regina vero pro Regis reconciliatione rogatura, reverenter accessit genibus flexis ante S. Patricium, spondens sponsum suum ad ipsum venturum et Domini cum adoraturum. Sanctus annuit, et oravit ad Dominum, et cessavit clades, et reliit reverentia. Rex juxta conductum, sed tamen duplici corde, ad Sanctum accessit, genua flexit, finxit se adorare, in quem non crederet. Labis etiam nuptis et corde dolosa Per eadem precadatur, ut in crastinum domum suam visitare dignaretur, seque illius monitis et præceptis paritum pollicebatur. Vir vero Dei, licet Domino revelante non ignocaret iniquitatem quam pessimus meditatur in cubili cordis sui, confidenter tamen habitans in adiutorio Altissimi, acquievit ejus petitioni.

38 Rex valesiens Episcopo revelatur ad propria, variisque in locis, per que transiturus erat Patricius, posuit insidias, ut adventum privaret vita. Et quidem plures annos interluebant, qui in diversis locis transvadari poterant, quorum secus quodlibet vadum abscondit novem currus cum funestis satellitibus, ut si ab aliquo evaderet in alium incidere, sique nullo modo pertransiret inlennis. In crastinum autem Patricius cum octo viris tantum, et puero Benigno superius memorato, recto itinere Themaniam, id est, Teannuir ihu Rex tunc morabatur, tendens transibat per medium vite ejus insidiantium; oculique eorum tenebantur ne viderent vel agnoscerent illum. Ipsorum enim obtutibus ap-

parnerunt octo cervi, cum uno limbo salientes in montibus, transilientes colles, aquas transvadentes; sique Sanctus cum suis comitibus Deo protectore evasit sibi mortem machinantes. Ipse vero ad regiam pervenit urbem, Regemque cum suis cœnantem invenit. Ingresso Pontifici domum Regis nullus convivantium assurrexit, excepto quodam Potea Regis, nomine Dubhthaco id est, Dubrach mac Valubair, qui surgens Sanctum devote salutavit, seque fieri Christianum ab eo petiit et impetravit. Credidit Dubhthacus discumbentium primus in Domino, et repitatum est ei ad justitiam: baptizatus namque et in fide Christi confirmatus, carnina, quæ quondam studio florente peregit in laudem falsorum deorum, jam in usum meliorem inuentem mutans et linguam, premetata clarioa composuit in laudem omnipotentis Dei, et Sanctorum ejus preconium.

39 Rex Leogurus saepe nominatus, nequitie et fraudulentie felle fermentatus, qualiter Sanctus evasisset insidias agnosceus et admirans, ad alia commenta se convertit, et quæa fortium ferro ferire non valuit, veneno intoxicare voluit. Cabrem enim suam per manum malefici, cui nomen Lugaich Mael, assidentem Patricio ad putandum porrexit: in quem idem satelles Sathane de assensu Regis vino venenum immiscens, Patricio propinavit. Vir vero Domini calcem accipiens, et nomen Domini invocans, illum inclinavit, et quidquid in potu pestiferum postum fuit, in volam propriam absque reliqui liquoris admixtione refudit: impresso denique Crucis signaculo residuum benedixit; et ad mari venefici confusionem et unanimum assilientium admirationem ex eo libens, nullam lesionem aut molestiam penitus sensit. Ruhore ergo perfusus imo confusus magus magis doluit, et ne victus videretur, ad faciendâ signa de celo Patricium provocavit. Sancto respondente Episcopo, se nolle quolquam divine voluntati adversum attentare, magus maleficiis suis fines illos et confuim frigidissima respersit nive, et incolas afflixit frigore. Inhabat sanctus Antistes admonens et angarians, ut magus amoveret a terra nivem et frigus ab hominibus. Ille compulsus confitebatur publice, se nullatenus id acitare posse usque in crastinum suis artibus. Ex ore ergo tuo, inquit Sanctus, te judico, homo nequam, et cervino artificem mali ministrum diaboli esse; qui malum tantummodo potest inferre, bonum vero nulli conferre. Elevata deinde manu sacra Sacerdos sanctissimus, campum et circumjacentia loca candentis nive, in nomine sancte Trinitas benedixit: itaque mix, utpote phantastica, quæ nec lutescere consueto more videbatur, confusum evanuit. Admirabantur universi, confitentes et clamantes in Patricio manum Domini, detestantesque delusoria opera magi.

40 Maleficiis videns vilesceat, et vilipendi vires artis suæ, loca, quæ prius nive dealbavit, iterum incantationibus suis palpabili tenebrarum densitate indueta, eadem obtexit. Timor et tremor venerunt super homines, illos quos texerunt tenebræ: vel tunc saltum experti, in quantum a mæra et veræ fidei caligabant claritate. Nec mirandum si alieni ab agitione veræ lucis, quæ illuminat omnem hominem ventemem in hunc mundum, magicis tenebris potuerunt obvolvî, qui corde cæco credendo adhaeserunt tenebrarum principi. Convenit iterato modo Patricius maleficum super expulsionem caliginis, sicut antea super amotionem nivis, et replicavit ille asserendo eadem quæ prius. Effudit ergo orationem devotam filius lucis ad candorem lucis æternæ, solem justitiæ: statimque exoriente ac radiante materiali sole, effulgata sunt tenebræ. Populus ergo gentium illarum, qui sedebat in tenebris, jam videns lumen magnum, acclamando gratiarum actiones summæ lucis ac laudum

ATCONE JOSEPHO

a ad preces Sancti Patricii

37 Rex autem super magi morte multum molestatus, ira totus incanduit, et cum suorum populosa caterva in S. Patricii pœnia consurrexit.

ad 17 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

h. conlaxi

b

San. ovid. p. 1000

San. ovid. p. 1000

quo ille videretur

Assuramem sibi habitum

Rege, at venenum ab hoc in propria curaque

Rege atur ad a gna certandam a mago

ALIX

F

ALIX

ALIX

Adum præconia personabat; Patriciumque præconem perennis lucis magnificabat. Magus autem sæpe dictus Lugnich Mael nomine, lucis malignis eliminatus, magis diligens tenebras quam lucem, in artificiosis tenebrarum tenebrensens, obstinate in malitia sua perseverabat, et adhuc contentiose agens, sua dogmata prava atque perversa præconibus atque prævalere Patricii doctrine affirmabat.

41 At Rex volebatur opera magi sic esse subversa: unde quamdam ipsis examinationem experiendam proponens, dixit utrique: *U* Labri vestri mergantur in aqua, et quorum deleta vel oblitterata fuerit scriptura, prædicationis ejus despiciatur doctrina: in codicibus vero (cujus nulla apparuerit oblitteratio, ejus devote suscipiatur ac firmetur prædicatione. Annuit sententia Regis Patricius, sed contradicebat magus: affirmabat enim Patricium elementum aquæ pro Deo colere, eo quod credentes baptizasset aqua in nomine Dei sui. Rex iterum examinationis modum mutans, judicavit utrosque colles mittendos in ignem, et cujus libri permansissent illæsi, ipsis ab omnibus acquiescendum esse doctrinæ. Sanctus autem huic definitivæ sententiæ ac conditioni assensum præbuit; sed magus diffidens de se penitus non acquievit: dicebat enim Patricium, nunc aquam, nunc ignem versa vice colere, et idcirco utrumque elementum sibi proficuum habere. Respondit Patricius se nullum elementum adorare, sed omnium elementorum conditorem colere. Cum ergo in congregata concione contentio cresceret, claudicante populo in utraque parte, Domino inspirante, ad discernendam lucem vero fidei a tenebris idololatriæ; veritatem sanctæ doctrinæ a vanitate magice levitatis, novum genus per ignem excogitavit et exquiritis probationibus, Omnium ergo communi consilio, consentiente etiam utroque, videbatur. Patricio atque malefico, domus nova novo constructur modo, ejus una medietas ex viridi robore, altera ex arida materia ac vaciosa avificatur: duos itaque vincis manibus et pedibus ex opposito positos, Benignum, scilicet, præfatum puerum Patricii ve te magi indutum in parte domus arida; magnumque in viridi indutum casula S. Patricii stauerunt; igne appposito domum incenderunt. Res nuda et valde musitata.

42 Indutum est cur Regis Leogarii, si ut quondam Pharaonis coram Moysæ erga mandata Domini; non enim, tot licet signis exhibitis, timuit exacerbare licum ex elsum, et exasperare servum ejus Patricium. Nervonem namque novum et si alterum, sed non alteratum representans seipsum, ob aleiscentiam mortem malefici ex suis pluribus paravit in Patricii jugulum. Et quia, secundum Scripturam Super te fitonum, Rex iniquus omnes ministros habet impios, de satellitibus ipsis esse plurimum præberunt ad tale sacrilegium perpetrandum acceles, spontaneus, et expeditus. Sed Deus Omnipotens suorum protector potentissimus, ac propugnator, armavit

zelum creaturæ contra insensatos idololatrias illos; aperta est enim terra Domino vindicante, et deglutivit eos aliosque quam plures de populo Temporalis illis consentientes: dilatavit quoque infernus, sicut scriptum est, Os suum, et absorbit eos velut viventes. Reliqui vero horum superstites, ac omnes terræ illius habitatores hæc videntes vel agnoscentes, timore horribili perterriti obstupuerunt, et ne penam peccati plecteremur, credentes in Christum ad Baptismum convolarunt.

43 Tremebundus autem Rex proventus pelibus S. Patricii veniam postulavit, etque in posteriorem præceptis illius in cunctis obtemperaturam promisit. Pius igitur Pater, quod in se commisit, elementis illi indulxit: et licet diu de fide Domini Jesu illum instentivisset, ad subleundum salutare Lavacrum inducere non potuit. Sanctus autem dmi-fit illum sibi, ut libero utens arbitrio, licet in adventum illius cordis sui, ne videretur ab ipso ad fidem compelli; tamen de illo et posteris ejus, intus Spiritu revelante, quod agnovit, ipsi palam prædixit. Quia, inquit, doctrinæ meæ semper restitisti, neque supra modum affligere non cessasti, in super et in omnium Creaturam credere contempsisti, filius quidem mortis es, et cum ceteris, imo præ cunctis tuis participibus, pœnis perpetuis in presentis perire jure deberes: sed quoniam humiliter ad me venens, veniam petisti, et instar Regis Achab, coram Deo meo te humiliasti, non modo et tibi Dominus malum statuit, quod promissisti. Verumtamen nullus de semine tuo post te in solum tuum surget; sed fratri tuo minori in Deum meum crediturum, et semini ejus in generationes seculorum serviet. Regina vero in Christum credidit, et a S. Patricio baptizata, et benedicta, sancto sine in Domino requievit. Patricius vero profectus prædicabat cum suis per universam regionem, credentes baptizans in nomine sanctæ Trinitatis, Deo cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis.

Non tanti nobis hic locus est, ut propterea credere cogamur, Hibernis libros litterasque fuisse ante Patricium: cum forte fuerit actus magice instrumenta, in judicium, postulata cum eo quem Patricius secum ferebat libro missali, etiam libri nominari ab ignava posteritate deogant.

CAPUT VI.

Athruvia principia: Corbrei pertinacia: Conalli et filium Leogarii conversio.

Erant tres sorores S. Patricio memorabiles in sanctitate et justitia, Domino placentes: Larina fuerunt nomina, Lupina, Tyridia, et Darencha. Tygridia felici fecunditate vitata fructus optimos protulit, quia septemdecim filios et quinque filias edidit; omnes viros magni iocriti, Pontifices sanctissimi, Sacerdotes optimi, et Monachi fuerunt: femina vero sanctimonialis effecte, in magna sanctitate dies consummaverunt. Episcoporum nomina, Brachadus, Brochanus, Mogonachus et Lumanus fuerunt; qui cum S. Patricio avunculo suo de Britannia in Hiberniam venientes, et in agro Domnien strenue collaborantes, messes multas ad horrea ecclesiarum transmittendi collegunt. Darencha vero sororum ultima, mater erat Episcoporum sanctorum, Mol, Rôch et Munis; quorum pater dicebatur Gomis. Humiliter in prædicatione et itinere B. Patricium comitalantur, et in locis diversis Pontificalem dignitatem sortiebantur. Vere generat ostarum apparuit benedicta, juxta se ri seriem eloqui, et hereditas sancta nepotes S. Patricii.

45 S. Patricius de paribus Ullie navigio transvectus, in Medio limbus ad ostium Boyu appulit inter barbaros et idololatrias; navem vero eam cum armamentis ejus S. Lumanus nepoti suo custodiendam commisit.

magnum A
feger post hunc
nec per
libro, igni aut
capit
trahendiss
ii

substantiam
se offerit

ricant

prophet
venerandum
eo suo
dum a
quodatum
suo spiritus
vultu

Benigno sub
ardore
reiecit
suo spiritum
vultu

Regi
dum
vultu
vultu

Prov. 9 12

11
MORTU
JURELINO
11
37-01-01,
ls 3, 11

Br
humidans

idem nomen
non recipit

B

libroque
suo post
vultu

Trei Pa
1200
est
vultu
17-01-01

11
11
11
11
11

A commisit. Injunxit enim illi, ut saltem quadraginta diebus in illis partibus commorando, istam obedientiam sustineret, dum ipse ad ulteriora interim regionis loca ad predicandum pergeret. Lumanus vero lucis mansens nuntius, spe martyrii obtinendi factus obediens, inunctam sibi dierum spatium ibidem demorans duplicabat: quod nullus sociorum ejus facere, capiti suo timens, audebat. Ipse vero filius obedientiae non est frustratus a fructu mercedis suae: in hac parte dum enim semen obedientiae suscipiens, patientia fructum in se protulit, divini verbi semine fecundare terras alienas ad proferendos fidei flores, fructusque justitiae producere promeruit: et quanto devotius obediens patri spirituali, tanto mirabilius elementa obtemperabant ei. Expletis namque dudus dierum quadragenariis, cum fatigatus esset duntaxat expectatione super relictis S. Patricii, quadam die flabris ventorum vehementius expositis spirantibus, armamenta navis explevit, et fervens fide fidensque de S. Patricii meritis, ipsius auctoritate navi, quatenus se transveheret ad locum sibi congruum, precepit. O signum haecenus inauditum et incomptum! navis nemine gubernante contra fluvium et ventum ad votum viri Dei vellicavit, et ab ostio Boyu fluminis usque ad Athtrym cursu pro pro illum transvexit. Ipse vero navem ob merita S. Patricii vexit adversus auri flatum absque remigio in flumine contraria, qui quondam fluenta Jordani convertens retrorsum in alvei proprii fontem retrorsit cursu retrogrado.

46 Appellus S. Lumanus vocis oppidum Athtrym superius nominatum; prius filium ejusdem optinatis ibidem dominantis, vocabulo Forkernum, ad se dum recitaret Evangelium venientem; deinde matrem ejus Britoussam natione; ad ultimum patrem ipsius Pethlemum nomine, ad Christum convertit; et in fonte, quoniam in oculis eorum de terra produxit suis precibus, illos et alios multos baptizavit. His itaque gestis sanctus Sacerdos vigesimo quinto anno ante translationem Arminia ibidem extruxit ecclesiam; dotanda ditanda quae Pethlemus fidelis famulus Christi effectus, Athtrym et b Midam cum praediis multis, et pertinentiis suis sedem donatione contulit; ipse vero trans amnem secedens mansione sibi ac suis fecit, diesque suos in honorem consumavit. Lumanus in ecclesia praefata Pontifex factus, Forkernum neophytum suum litteris mbandum tradidit, et in brevi sufficienter litteratum ad Sacerdotium promovit. Approximante die sui exitus de corpore, cum Forkerno praefata profectus est ad fratrem suum Brocadum, precepitque Forkerno in virtute obedientiae, ut ecclesiae, cui praeerat regimen susciperet post ipsius decessum. Ipse vero recusans, et allegans non esse rationi seu justitiae consentaneum, ut in ecclesia vel alio patris sui regimen susciperet animarum, ne videretur haec reditate possidere Domini sanctuarium, iterato pater et pastor precepto perstrinxit illum. Quid plura? benedicere voluit illum, donec huic oneri praeberet assensum. Sancto denique Lumano ex hac loco ad luciferie patriae perpetua mansionem nigrante, Forkernus Ecclesiae praescripto inunctum sibi curam suscipiens, tribus tantummodo diebus illi praesuit, ac deinde eundem peregrino, genere Britanno, Cathladio nomine, regimen illius commisit. Sic profecto vir Dei Patris sui preceptum adimplevit, et ne veteris daret exemplum vendicandi jus aliquod in ecclesiis aut hereditate parentum, omnimode vitare curavit. Hujus tamen Ecclesiae cuncta praedia, de assensu Principum, a S. Lumano B. Patricio ejusque successoribus sunt collata, et ad jus Admachianae spectant Ecclesiae in perpetuum possidenda.

47 Erant Regi Leogario filio Neyll duo fratres, quorum prior natu vocabatur Coyrbre crudelitate et incredulitate similis illi, si tamen in regione illa inventus est similis illi, qui contemneret et condemnaret legem Excelsi: alter adhaescentior dicebatur Conallus, nihil amplius contrahens de generatione sua, quam quod piscis de pelago vel rosa de spina. Ad praefatum autem Coyrbre convertendum, qui tunc manebat in loco agonis regalis, vocabulo Tailtien, profectus Patricius, praedicavit veritatem fidei Catholicae, tentans si quo modo posset de lapido illo suscitare filium Abraham: ipse vero cordis adamantini ad credendum effectus, praedicanti sibi salutem machinabatur mortem: in medio etiam fluvii proximi flagellavit famulos S. Patricii. Sciam vero S. Patricius hominem in errore suo obstinatum et a Deo reprobatum, ventans inimicum Dei, prophetando dixit ad illum: Quoniam jugum Christi coelestis Regis, cui servire regnare est, gestare recusasti, nullus e de posteris stirpis tuae obtinebit thronum regni tui, sed perpetua servitute subjugabitur semini junioris germani tui Conalli. Hoc autem erit tibi signum, quod implebit Domini verbum, quod locutus est per os meum. Fluvius vicinus mansioni tuae, in quo tam crudeliter cecidisti famulos meos, qui praeebant abundantia piscium pascere te tuosque consuescit, ab hodierna die usque in aevum piscem non procreabit. Verbum ergo viri Dei fixum stetit, quia tota posteritas ejus semini Conalli fratris sui, sceptrum regni obtinenti servivit, et fluvius ille Seyle vocatus, usque in praesens pisce caruit.

48 Relinquens S. Patricius filios irae et tenebrarum in caecitate cordis et profundo sui erroris, direxit ad Conallum supra memoratum, futurum filium veritatis. Ipse vero S. Patricium sicut Angelum pacis et lucis letalundus et laudans suscepit, ejusque salutiferæ praedicationi aures audientis aperiens, credit, et per lavacrum regenerationis et renovationis Spiritus sancti Christo incorporari meruit. Quo in facto evidenter elocetur, figulum coelestem ex una massa quadam vasa secundum velle suum, posse formare in iram et contumeliam; quaedam in honorem et gratiam. Confortatus Conallus confirmatusque in Catholica veritate totam mansionem cum fundo ipsius et praedio S. Patricii obtulit, et, ut inibi ad dilatandam Christianitatem civitatem sibi suisque construeret, crebris precibus oblagitavit: ipse vero asseruit se velle aliud habitaculum sibi aedificare in confinio civitatis. Sanctus Presul neophyti sui tantae caritati congratulans, ne ipsius praeseris previse videtur, civitatem, quae nunc dicitur Donnach Padraig, id est, civitas Patricii aedificavit, et habitaculum Conallo, quod nunc dicitur Rathyrtaig, tractu baculi sui designavit. Sanctus illum deinde benedixit in nomine Domini et inter cetera quae ei ventura erant, ore praesago praedixit: Faustum et felix erit habitaculum istud, multique feliciter in ea morabuntur, nec in eo alienus hominis, nisi minus tantum, sanguis effundetur: benedicens benedicit tibi Dominus, et firmabit tibi solium tuum, multiplicabit imperium, semenque fratrum tuorum serviet semini tuo in seculum. Omnia ista, quae Sanctus protulit ore prophetico, non sunt frustrata ali eventu et effectu suo.

49 Sedit coram S. Patricio Connactiam regionem visitare; et praecipue, propter oraculum sibi quondam in somnis factum, quo invitaretur ab infantulis uteris matrum illius regionis inclusis, patriotis illis regnum Dei optabat evangelizare. Proposuit postea circumire totam insulam, et perambulare eam, ut ad Christum converteret eam. Sanctus ad iter provincit, Conallum carissimum suum benedictione munivit, et in sui memoriam in civitate praescripta, quasi quoddam

AUCTORE
IOCELLINO

deinde navigat
contra vim
venti et
flum nis.

Forkernum
cum parentibus
baptizat:

Hujus habitus
et obedientia,

in admittendo
et admittendo
Episcopatu,

D
Corbri
obstinat

semel in
praedict.

Conallo ad
idem fact,

ejusque domi
benedicti Pat
tricius:

n dicit u

suum Conallo
altare
reliquit :

A quoddam pignus sanctitatis suæ, altare suum lapideum, ad salutem languentibus conferendam, signorum effectivum reliquit : cumque iter arripere altare illud sequens illum egressus, nec alicujus hominis oculis perceptibile fuit a quo portabatur : sed (ut reor), ejus potentia et virtute, lapis ille post S. Patricium portabatur in via, cujus nutu de Judea in Chaldaeam transvectus est Habacuc Propheta. Ut enim lapis ille angularis, Jesus Christus cunctis ostenderet Patricii sanctitatem, absque humana manu ferri fecit illum sanctum lapidem. Respicens Antistes sanctus altare modo tam miraculoso post se gestari, exultabat in Domino, reversusque collocavit illud in loco idoneo. Ab illo ergo die usque in præsens fixum perstitit, sed miraculis coruscare non destitit, acsi virtus Patricii mansisset in eo, aut manasset ex eo.

Regis
Leogarii idola

B 50 Rex Leogarius demonum deditus culturæ, cum plurima parte populi placere sibi satagente, adorabat quoddam idolum ex auro et argento magifice coopertum ; et in campo, cui nomen Magsselht erat erectum : nominabatur enim Keancroithi, id est, caput omnium deorum ; eo quod responsa dare putabatur a populo stulto et insipienti, qui colebat illud. Circumsternunt etiam idem simulacrum duodecim deiculis tereti, quasi subjecti eidem et acclives. Divertit se S. Patricius ad locum illum, ut subverteret simulacrum illud, et prædicatione sancta ejus cultores ad Creatoris culturam converteret. Sed cum prædicando seu signa faciendo parum proficeret, nec idololatras revocaret a radicatis in illorum pectoribus dementia, ad orationis consueta confugit arma. Cum ergo de vicino colle conspiciens idolum, ob illius eversionem puras manus in oratione protenderet ad Dominum, et contra illud minando levasset Jesu baculum ; subito Dei virtute corruit in latus sinistrum, defluxitque ab eo totum aurum et argentum, penitus comminutum et in pulverem redactum. Videbatur etiam in duro lapide baculi velut effigiari vestigium, licet non tetigisset illum, acsi molli cere vel butyro fuisset impressum. Cunctos etiam circum erectos deiculos usque ad collum absorbit terra, eorumque capita extant adhuc ex humo prominentia. Sic sic quod non valuit vis humana, effecerat potentia divina. Plures videntes quod acciderat in Deum vivum et verum crediderunt et consequenter baptizati, secundum Apostolum Christum induerunt. In illo loco fontem optimum S. Patricius de terra prece produxit, in quo plures postmodum baptizavit.

delitit.

intra
duos
a magis
in in tunc
dicitur :

C 51 Sanctus simulacris subversis viam, quo proposuerat carpelat, lannaque sanctitatis ejus prævolans præsentiam ejus præmittabat. Cum autem appropinquaret Connactiæ finibus, duo magi filii Neyll in illis locis degentes, quorum unus vocabatur Mael, alter Caphlath, audierunt adventum ejus. Erant ambo domino demoniorum mancipati, non minus maleficiorum exercitiis quam native generationis germine germani : hi maleficis suis densissimis tenebris totam regionem obvolverant continuatis per triduum, quibus se posse Patricio in fines illos intercludere antunabant ingressum. Filius autem lucis, in cujus corde indeciduus lucifer jugiter lucebat, dum cor, manus et linguam orando extolleret in cælum, ac sacris jejuniis maceraret innocentissimum corpus suum, magicis tenebris per regionem illam sparsis, solis emergentibus luculis rutilis, induxit exterminium : ipse liberum in Connactiam nactus introitum et transitum, omnino aperire satagebat indignis veritatis hostibus fidei ostium.

quod
dicitur

52 Fuerunt sæpius memorato Leogario Regi duæ filie, velut de rosæto exortæ rosa, Ethne Rufa et Marin T. II.

Fidella Alba vocatæ et a præfatis magis nutritæ et educatæ ; que cum die quadam mane, orto jam sole, venissent lavandi gratia ad quendam fontem perspicuum, repperunt super ejusdem fontis marginem, cum aliis sanctis Sacerdotibus et viris actu ac habitu religiosis, sedentem Patricium, Intuentes autem singulorum vultum et habitum admiratione summa percellebantur, de genere et loco mansionis eorum diligenter sensitantes, phantasmata eos esse opinabantur. S. Patricius admonuit illas potius in Deum suum credere, quam de loco habitationis illorum et genere sollicite inquirere. Puella vero de Deo certiora cupientes, instantius de illius potentia, divitiis et gloria persistebant inquirentes. Sanctus vero docebat eas de fide Catholica, affirmans veris assertionibus Deum cæli et terræ, maris et omnium quæ in eis sunt esse plasmatorem et rectorem . et habere filium sibi coæternum, coævum, et consubstantiæm ubique regnantem, omnia regentem, omnia possidentem : promisit etiam eis pro terreno regno, et transitorio cælesti et æternum regnum commutandum ; asserens ipsas, si suis acquievisset monitis sive consiliis, cum Rege cælesti contracturas castum et indissolubile conjugium.

adhortatione
sua

53 Cumque multa in hunc modum divinæ doctrinæ verbis persuasibilibus prædicaret Pastor egregius, puellæ in Christum crediderunt, et ab ipso in eodem fonte baptizatae sunt. Christianæ igitur effectæ rogaverunt S. Patricium secundum promissum suum, sibi faciem Christi sponsi earum ostendere. Ad quas Sanctus oportet vos prius carnem et sanguinem Sponsi vestri ore cordis et corporis devote sumere, ut tam vitali viatico vegetatio, morte degustata, de hoc mundo ad ejus thalamum stellarum possitis transire. Virgines vero verbo viri Dei fidem accomodantes, sacram Eucharistiam devote postulaverunt et acceperunt ; statimque obdormientes in Domino, ex mundo corporum habitaculis egressæ, ad cælestis sponsi nuptias pervenerunt. Accurrentes autem amici, et cognati earum pluxerunt illas juxta consuetudinem patriæ per triduum ; sique condiderunt illas sacras exuvias in ventre matris omnium. Illo in loco extracta est ecclesia, sancti sibi collatum possidet Sedes Ardnaehana : duo vero prænominati magi, qui illas nutrierant, super illarum morte molestati, sanctum virum verbis vale asperis et avaris aggressi sunt : sed Patricio Davidicam citharam tangente et evangelizante illis regnum Dei, conversi ad filium in Christo baptizati sunt d.

E
in cælestis
sponsi amorem
accensas,

ad Christum
felici morte
transiit,

magos conver-
si.

d

a Hæc tanta fecunditas ab aliis scriptoribus savori ejus Daceræ tribuitur . b Non Medium, sed Jugum in Medio. — c Exempli unico Thundin il, hujus Cæthari nepote, qui annis undecim regnasse dicitur : quare descendit est, severius Patricii verba, quam sensus ferebat, accepto falsis. — d Idem dicitur in Deo S. Patricius supradictus illegis filias de morte suscitavit, que gratias Deo et S. Patricio agentes, elegerunt iterum mori magis et ad moria vite æternæ transire, quam in vita sermiosa et calamitatis plena permanere, et sic ultimus illarum dies completus est. Feceruntque eis fossam rubundam, ut proseguatur Probus, juxta fontem Clebach in similitudinem petre læcisæ : que fossa consecrata est a S. Patricio cum sanctarum Virginum ossibus, et celebrata est earum memoria ab eodem Sancto viro et ab heredibus ejus Episcopus post se in secula : nam ecclesiam Virginum construxit in eodem loco.

CAPUT VII.

S. Patricii inter Connactos miracula, Ultonii conversi.

Post hoc magnum et solemne solenni in loco a Comprovincialibus in unum congregatis, celebrabatur concilium, cui intererant septem filii Amhlaidh viri genere, dignitate, divitiis ac potentia præclari, cum copiosa caterva suorum secum astantium. Sanctus autem ut in multitudine multos Christo lucrificeret, se in medium cœtus contulit, et ad sectionem idolatriæ, arma spiritualia potentie Dei arripuit. Cumque inclytus prædicator evaginasset gladium

Extincto
mago aduer-
sario,

A spiritus in dæmonum perniciem et hominum salutem, quidam magus Roehait nomine, surgens in medio, omni annis concubatur Patricium tollere de medio : sed ne scelerati hominis conatus in sceleratiorum prorumperet actum, Omnipotentis manus, misso desuper igne, consumpsit gebenna: filium fulminatam in conspectu omnium. Viso ergo tanto, tamque mirifico miraculo et terrifico, septem filii Amhladh cum duodecim milibus hominum in Christum credentes baptizati sunt, et in fide Catholica, quam susceperant, fideliter firmiterque permanserunt. Duæ etiam filia: cujusdam nobilis Glerami nomine, quæ materum alio inclisæ S. Patricium invocasse dicebantur, cum ceteris converse ad Christum, in ipso baptizabantur. Hæc postmodum sancte et religiose viventes, sancto filio in Domino quieverunt, et post miram crebris signis sese sedes cum Sanctis in cœlestibus accepisse dicuntur. Sanctos etiam Patricius profecit luno populo converso noviter ad Christum magistram Man enim, virum religiosum et optime in S.ripturis sanctis exercitatum.

35 Dedit Dominus S. Patricio contra magos forte certamen et frequens, ut videret, et sciret quoniam omnium potentior est sapientia, in cuius nomine contrita et evacuata sunt eorum cuncta conamina. Sicut enim James et Mambros secundum Apostolum restituerunt Moysi; sic Patricio per plures malefici. Altero namque die in loco concilii supra memorati, Sathana instigante, malefici accessit alter, non alteratus a malitia; in sanctum Pontificem, ut illum morti traderet, consilium insurgens insania. Sed dextera Domini magnificata in fortitudine, qua proterem percussit inimicum hominis sui consumptorio igne, istum sequentem accessu et excessu in multitudine non minoris potentia delevit a facie terræ : terra namque deliscens aperuit os suum, et magum illum, qui se malefici multoties multimodis maculaverat, in sese concludens demersit in abyssum. Exitum exitum profecti malefici eueniens carne et secula illius germinans, ingemuit : et qui fratri pereunti occurrere atque succurrere non valuit, fraternam necem in Patricium, velut ipse interfecitorem, vindicare voluit. Effertus ergo in eum nitelatur ei mortem inferre : sed Dominus pro Patricio pugnante, ipsum magum usque ad aures absorbit hiatus terræ. Exclamans homo ab humo pene totus absorptus a Sancto venam percolavit; sequè in Christum crediturum et doctrina S. Patricii pariturum promissit. Bonus Pastor Patricius miseror lia motus, pro eoque es fidet ad Deum et continua tellos exiens emittit, et elevavit enim. Misor ergo ille, misericorditer liberatus Elocatori gratias egit, credensque in Christum baptizari gratiam percipit. Sic Dominus divinem inter hæræ et tenebras, quosdam incorrigibiles et obstinatos in malo districtos damnat; quosdam ad misericordiam fugientes misericorditer salvat.

36 Præteriens S. Patricius quadam die vidit adunatam hominum multitudinem, ut amoverent a loco quosdam lapidem pragrandem. Den in tali opere sed frustra desudabant, quia conamine casso, velut viribus enervati et fatigati, illum elevare vel erigere non pravelebant. Accersit Antistes almus ad locum, hanc lib. Latomus tempore videbat Dei vivi, adificandi in Domino, factæ operatione ac data benedictione, volu exum illud ingens, quod a centum viris agitari non poterat, amovit, erexit, levavit, ac locavit in loco apto. Homines vero illi, illud opus mirabile admirabantur, et ad Deum S. Patricii convertebantur credendo : et qui hactenus haerentes circa lapidum lapides colebant, hujus lapidis a Sancto levati occasione, in lapidem vivum, pretiosum, angularem, electum, positum in funda-

mentis Sion, credebant. Hunc lapidem ipsi diu reproblaverant : sed jam tanquam lapides vivi fidei Catholice cemento conglutinati, sacra doctrina secti atque politi, et baptismo abluti in templum sanctum in Domino crescebant. Ubi cumque vir Domini Patricius prædicando proficiscebatur, labia ejus disseminabant scientiam salutarem, augebatur numerus credentium in Domino de die in diem : Dominus namque cooperans fidei famulo suo, sequentibus signis ipsius confirmabat sermonem; quia ipse non adulterans verbum Dei, prædicando seu signa faciendo non suam propriam, sed Domini gloriam ubique quasivit et laudem. Quodam quoque die profectus in prædicatione, ad quemdam locum vocabulo Feartha devenit, ubi in cujusdam collis rotunda superficie mulieres duas mortuas atque sepultas invenit. Homo vero Dei ad tumulum accedens, amoveri aggerem terræ fecit, et invocato Christi nomine, funeratas resuscitavit. Resuscitata vero idola vana et deos dæmonia clamantes, Christum verum Deum esse in conspectu credentium asseruerunt, et in nomine ipsius baptizari se petierunt et obtinuerunt. Omnes ergo astantes Deum glorificaverunt, et ejus fidem et baptisma devote susceperunt. Sic profectus Pontifex sanctissimus, duas mortuas in carne vivificavit a duplici morte, earumque resurrectione corporalis multos resurgere fecit a morte animæ.

37 Erat quedam in illis finibus femina, Fedelina nuncupata, fidei Christianæ ignara : hæc autem prægnans, in utero filium habuit : sed instante partu, ac deficiente virtute pariendo, animam exhalavit. Sed, sicut non potest civitas abscondi supra montem posita, nec lucerna supra candelabrum elevata, nec horti aromatici suavis fragrantia; licet latere volentis, nec Patris Patricii latet presentia. Virtus enim de illo exiens multos male habentes ad se traherat, et odor unguentorum ejus plures post se currentes faciebat. Horum itaque gratia defunctæ mulieris amici attracti, cadaver ejus exanime ad S. Patricium attulerunt; et ut virtutem, quam in prioribus exhiberat, in hac etiam posteriori iteraret, lacrymosis precibus petierunt. Vir Deo plenus protinus se in orationem dedit, defunctamque ad vitales auras refluxit : vita vero restituta parit filium, et tempore competenti post puerperium una cum prole suscepit baptismum. Uterque ergo ab utriusque hominis morte vivificatur per Patricium coram populo, et omnis plebs ut vidit, credidit et dedit laudem Deo. De gloria cœlesti et pœna infernali, quæ vidit, defuncta enarravit; ejusque testimonium credibile factum nimis, multa milia ad Christum convertit. Eodem modo post paululum, mulierem alteram prægnantem et defunctam resuscitando, et una cum prole baptizando, iteravit hoc signum.

38 Crenebat S. Patricius fines Connaciæ, disseminans verbum Dei per universam regionem, nec cessavit a prædicatione et signorum operatione, donec illius incolæ converterentur ad Christianarum religionem. Pluribus in locis ecclesiæ construxit; Sacerdotes et ceteros ecclesiasticos ministros ad regimen animarum ac divina officium peragendum in illis constituit. Cum vero consueto daret operi intellectum, venit in quendam planitiem situ et amoenitate aptam ecclesiæ aedificandæ, sed lignorum et lapidum expertem : sylva namque longo interstitio a loco distabat, et lapidicina non inveniebatur in partibus illis, vel, si reperiretur, aspiciam, operandi de eo usus defuit indigenis. Sacerdos Christi præmissa oratione, ut ereditur, cœlitus adjutus aedificavit ecclesiam ibidem tantummodo de limo terræ, tum temporis perpulchro factam schemate, atque divina præditam virtute. Nullo namque vento, gelu, grandine, aut aeris aliqua inclementia deteriorari dignoscitur

AUCTORE JOCELINO

mulier conve-
tit :

alteram
magum terræ
abiecit

2 Tim 3, 8

et tantum non
illius frairem.

S. Patricius
sacram inu-
bit, volus
elevat es in
locum suum
transferti :

duas feminas
e sepulchro
vix restituit

duas item
prægnantes
succit

ad vitam et
partum

coelestem
pingit de limo,
constituit in
suo situ
permanentem

A dignoscitur; sed ab illo tempore usque in præsens, in eodem statu permanere perspicitur. Sedes S. Patricii prope ipsam ecclesiam, in qua prædicans residere solebat, ostenditur: multaque miracula mirificantiâ S. Patricium inibi claruisse referuntur. Duo flumina esse in partibus illis memorantur, quorum unum Dubh, alterum Drobbais nominatur: consuevit unum illorum, Dubh videlicet, piscibus abundare; alterum vero nullum piscem procreare. S. Patricius transiens secus ripam amnis piscosi rogabat piscatores, ex copiosa multitudine, quam ceperant, sibi aliquod beneficium impertiri. Piscatores caritate carentes carissimum Domini Patricium dimiserunt vacuum, piscem penitus ei denegantes: Deus autem auctor et amator caritatis, contractis corde congelatisque avaritia consuetæ copiæ piscationis emolumentum subtrahens, flumen illud perpetua productione piscium evacuavit: et alterum usque tunc sterile, scilicet Drobbais, copiosa fecunditate deinceps ditavit. Est enim fluvius iste, sicut ceteris fecundior, sic ejus aqua cunctis aquis in Hibernia clarior, in qua re sapiens quilibet potest pensare, qua caritate colligere debeat unusquisque membra Christi, et amicos Dei suscipere atque beneficiis sustentare. Quidquid enim honoris seu beneficii illis impenditur, Christo proculdubio exhibetur: sicut e diverso quod illis injuste subtrahitur aut denegatur, illo se defraudatum Deus attestatur.

59 Sanctus signifer Dominici vexilli, ut ipse agere consuevit, constituit ad caput cujuslibet Christiani, extra cœmeterium sepulti, Crucem figere: quia in regione ad fidem noviter conversa, præ paucitate ecclesiarum noverat, omnes defunctos in cœmeteriis funerandos non fore. Voluit etiam optimus Pastor tam felici caractere oves ab hædis, sepultos scilicet Christianos a Paganis, distinguere: sic profecto Christicolæ venientes, viso vitæ signo, funeratum fuisse famulum fidei, Crucis Christi signo valerent agnoscere, atque pro ejus anima non cunctarentur cunctorum Conditori preces offerre. Fidelis plane consuetudo, constitutioque omnium acceptione digna, ut qui in morte Christi baptizatus et in fide ipsius esset mortuus, stigmata mortis ejus secus se vel supra se haberet sepultus. Contingit autem Patricio, vero Israelitæ, in egressu suo de Connectia, in exitu suo de illo populo barbaro, a harathro jam elongato et domestico Dei effecto; duorum hominum recenter tumulorum sepulera intueri, vilitque ad caput unius eorum signum Crucis erigi. Sedens in curru itaque, ut mos patriæ illo in tempore exigebat, aurige suæ lorum retrahere jussit, ipse oratione facta, quasi ad viventem, ad sepultum loquens; quis, et cujus sectæ fuisset, inquisivit. Vox vero de tumulo emissa respondit, se hominem fuisse secta paganum, divini cultus penitus ignarum. Quid tibi, inquit Sanctus, et Cruci Christi, cujus cultor et confessor numquam fuisti? Et vox ad ipsum: Qui juxta me sepelitur, Christianus extitit; veniensque quidam fidei vestræ professor, ignorantia ductus, ad meum caput Crucem posuit. Hæc vos illa protulit, et contulit. Descendens illico vir Dei du curru, Crucem a loco illo amovit, illamque ad caput baptizati fixit, oravit, et inde discessit.

60 Egressus Patricius de Connectiæ finibus fundatis firmatisque in fide, ad Aquilonalem partem Hiberniæ, Dalnardiæ dictam, divertit: gentesque degentes illis in partibus verbis et exemplis ac miraculis ad fidem Christi et fidei Sacramenta convertit. Deinde transivit montem Ficoth usque ad campum magnum Bregh; sic per Mediam ad Lageniam progrediens, ubique fidem et regnum Dei Evangelizavit, et quosdam de discipulis suis in locis opportunis ad Episcopalem gradum sublimavit. Quantis autem

miraculis per totum iter istud claruit, quoties infirmis medelam sanitatis præstiterit, sigillatim describere alicujus, etiam disertissimi, stylus non facile posset. Non solum tangendo sive orando, verum etiam pertranseundo ex umbra corporis sui sanitatem pluribus præstitit, ac si fuisset alter Petrus. Quoscumque unda saluari nondum ablutos agnovit, ad baptismum subeundum attrahere satagebat: quos vero baptizatos esse sciebat, ne ab hoste antiquo a fide averterentur, aut sub fidei specie, aliqua hæretica doctrina subverterentur, in fide confirmabat. Et quia fides, teste Apostolo Jacobo, sine operibus mortua est, et mortua fides non est fides; ad sanctæ sinceræque fidei per dilectionem operantis opera bona bonus prædicator studuit instigare credentes. Ceterum, qui in profundum malorum venientes, illius doctrinam contempserunt, Deoque rebelles pervicaci pertinacia persistenter in daemnonum cultura; Patricio precante sive imprecante, sæpe tult e medio divinæ justitiæ subita censura; sicut in præcedentibus et adhuc sequentibus declarabit nostra narratio.

CAPUT VIII.

Patricii de Dublinio Prophetia: S. Odrani Martyrium; Reges Oengi et Munonien-sium conversio

Descendens Patricius de Midia finibus, versus Lageniam evangelizandi gratia dirigebat gressus: cumque iter agens devenisset trans flumen, Finglas nomine, ad quemdam collem, qui a pago Athelath, qui modo dicitur Dublinia, uno ferre millari distat, considerans locum et circumjacentia ejus, et benedicens, in hanc fertur prophetando prorupisse vocem: Pagus iste nunc exiguus, eximius erit, divitiis et dignitate dilatabitur, nec crescere cessabit, donec in regni solum sublimetur. Quod profecto verbum, quam fuerit veritatis assertivum, probat præsentis temporis indicium manifestum. Post paululum præfatam intravit villam, ejusque habitatores, auditis signis, quæ fecerat Dominus in manu illius, cum gaudio processerunt ei obviam. Homini vero loci illius filius unicus laborabat in extremis, ita ut vitam exspirasse diceretur a multis. Sanctus autem rogatu patris et ceterorum accurrentium ad agrum lectum accessit, genua in terram fixit, preces fudit, semineccem benedixit, ereptumque de faucibus mortis mox in oculis omnium sanum exhibuit. Homines autem videntes hoc signum in auctorem vite crediderunt, et in ejus nomine a sancto Pontifice baptizati sunt. S. Patricius in domo ejusdem matrisfamilias manens in prænommato pago hospitabatur, quæ in ejus præsentia de dulcis aque penuria multam conquerebatur: flumen namque secus villam perfluens, ex accessu rheumatis maris, penitus amaricabatur: nec ante recessum relluvii aqua dulcis, nisi de longe hausta, sibi allerebatur. Sanctus vero Patricius, qui jugiter ad Deum fontem vivum sitiit, compassus hospitiæ suæ querimoniam, necnon et labori multitudinis in Christo recenter renatæ, quin potius ut ad fontem vite ardentius anhelarent, ipsius virtutem declarare congruum duxit. In crastinum eorum multis astantibus ad quemdam locum aptum accedens, terram cuspidè baculi Domini Jesu, prece promissa, percussit, et in nomine Domini de illa fontem optimum produxit. Eodem modo signum iteravit Dominus per baculum in manu Patricii sui præconis, quo quondam per virgam operari dignatus est in manu Moysi legislatoris, petram percussit. Ibi petra bis percussa largissimam aquam emanavit; hic terra transfixa fontem perspicuum effudit. Est itaque

D
AUCTORE
JOUKLINE

infantis claret
miracula,

fac. 20, 26

E

Predicta
Dubliniæ
fontem
in pagu' udine

ibidem
mortuum
miracul.

et aqua dulcis
penuria
laborantibus
incolis

fontem in baculo
eiecit:

piscosum
flumen reddit
sterile e'
aliud sterile
pluvius
sua videtur:

Crucem super
tumulos
Christianorum
erigendum
constituit.

et pagano per
errorem
impositam
religi.

Per Odoniam
Midiæque
et Oengi illius

que

A que fons ille Dublinii scaturigine lactus, profloxo peramplius, gustu rapidus, qui, ut dicunt, multis infirmitatibus medetur et usque in præsens S. Patricii fons recte vocatur u.

AUCTOR JOGELINO

u

Somnum simulans ne Patricium audiat,

somno mortali punitur

62 Proficiscens inde ad oppidum vicinum pervenit, quod a modernis castellum Cnok dicitur, ubi quidam vir tunc Belial, et infidelis Murinus nomine dominabatur. Voluit sanctus predicator illum in viam vite et veritatis inducere : at filius mortis audiens famam virtutum et sapientie ejus, cujus nomen parabat posse resistere, absentavit se ab eo, velut a sævis- simo hoste. Mandavit illi Sanctus, ut saltem sibi sui copiam exhiberet. Remandavit ille latitans in quodam conclavi, quatenus se dormire sineret. Que cum utrimque sæpius repetita fuissent, Sanctus, Spiritu sancto docente, virum illum gehennæ filium intelli- gens, Dei justitie concordans subitulum, dicens : dormiat, dormiat; nec autem diem iudicii evigilet aut resurgat. Hæc dicens, Sanctus inde recessit; et ille miser somno utriusque mortis oppressus occubuit. Sic profecto qui dormiens, ad vocem amici sponsi se excitantis a mortuis exurgere contempsit, ut illum- naret sibi Christus; tenebris infidelitatis obvolutus ad terram tenebrosam, operam mortis caligine de- scendit, perpetuo mansurus. Unde et nepotio sopore B) stertenti Hibernica imprecatione solet dici; Sic tu dormias, sicut Murinus obdormivit ad verbum sen- tentiantis S. Patricii.

63 Fuit in finibus Lagenie idololatra quidam vir Belial, Foylge nomine, incomparabilis adver- sarius nominis Christi secundum sum posse. Hic quaerens crebro oportunitatem mittendi manus nefarias in Christum Domini Patricium, eo quod esset ipsi gravis, non solum ad videndum, verum etiam ad audiendum. Insuperato namque alio erga virum Dei stimulabatur, eo quod idolum Cennrocrothi superius nominatum destruxerat; ejus cultura detestabili specialiter mancipatus extiterat. Sed, cum ille ne- quisissimus nequivisset affectum effectui mancipare, die quadam in S. Patricii aurigam, Odranum nomine, sedentem in curru irruens, jugulavit eum in oculis ejus, ut a moris longius aulien propter necem interfecti instimularetur cor ejus. Sanctus sauciatus corde, maledictionis jaculum in ipsum filium gehennæ intorsit, talique telo confossus eodem die vitam exiens spiritum feculum in tartarea habitacula mergendum eructavit. Ut enim quidam scripserunt, idem Odranus præsens Sathanas satellitem in necem sancti Præsulis peritus emittatum, precibus obtinuit apud virum Dei, ut eodem die vice sua manaret currum. Hoc illa fecit, ut loco Sancti sedens, animam suam pro eo poneret, ne, tali lucerna extincta, populus Hibernia iterum in tenebris ambularet. Sanctus animam ejus in celum ab Angelis composuit deferri, et inter Martyres locum sortiri.

Occiditur S. Patricii auriga Odranus;

homine et cadaver

64 Antiquis autem hostis, corporis mortui habi- taculum ingrediens, quasi rediivum illum hominibus exhibuit, isseque fallax et phantastifens Foylge, quasi ad sui sanguis regressus, in domo propriam habitavit. Evolutis aliquantulis diebus prope domum illam S. Patricius transitum faciens, quemdam de familia ad se accersavit, et ibi Foylge esset inquisivit. Illo vero respondente, virum domi esse, Sanctus fertur asser- tive dixisse : Anima Foylge, ex quo interfecti auriga meum injuste, judicante ac vindicante juste cau- sam meam Domino, statim exiens de corpore sepulta est in inferno; Sathanas autem cadaver ejus ad illasio- nem ac seductionem hominum occupavit ingressu suo, usque adhuc manens in eo, velut in vasculo proprio. Sanctus demum interdixit Sathana, ne ulterius de- moraretur in illo vase, ne amplius ludibrentur homines tam nefando phantasmate. Continuo ad in- perium viri Dei, sollicitior spiritus lotem domi- cium

aliquandiu inhabitans demum,

C)

lium deseruit; illudque scaturiens vermibus, viden- tibus fetorem et horrorem inenssit, et, ut ab oculis omnium tolleretur, sepultura celeri mandatur. Nec nimis mirandum, si se demonstraret consueti instru- menti sui visibili forma, ipso Foylge hoc promerente ac Domino permittente, cujus judicium alyssus multa; sed potius timeatur ille, qui potest perdere corpus et animam in gehennam.

D inde eicitur.

65 Exiens Patricius a finibus Lagenie, prospere properavit iter suum in regionem Munonie. Audiens adventantem Antistitem alium Rex illius terre, Oengus nomine, occurrit ei lætabundus et laudans præ cordis exultatione. Materiam vero exultandi ac fidem suscipiendi sibi ministravit, quod illius diei dilecto adoraturus idola sua, fanum ingressus, ipsa omnia in terram prostrata in facie reperit; et cum sæpius ab eo erigerentur, divinitus repulsa sunt, nec poterant stare, sed continuo prosternebantur. Sicut enim quondam Dagon stare non potuit secus arcam Testamenti; sic nec idola in adventu finibus illis appropinquantis S. Patricii. Ipse namque non incongrue dici potest arca fœderis, qui in corde mundo, velut urna aurea manna contemplative dulcedinis, tabu- las divina legis virgamque proferebat disciplinæ cœ- lestis. Adduxit ergo eum rex præfatus in domum suam in civitate Cassel, cum magna reverentia et honore; quia ex multo tempore sitiivit in illum et animus et oculus ejus; propter multa mirabilia, quæ cognoverat ipsum actitasse. Ad prædicationem enim S. Patricii Rex credidit, in nomine sanctæ Trinitatis, in quo et regeneratus est unda lavacri salutaris. Postea eumbenedixit Regem, ejus tangendo caput, id crebro cum summa devotione postulantis; pes ejusdem Regis vulneratur cuspidis baculi S. Patricii Rex vero aviditate ardentissima benedictionem accipiens a Domino Episcopo, nullum vulneris dolo- rem, licet sauciatus, sensit in corpore, cujus mens vulnerata caritate recuperata suæ anime gaudebat sospitate. Data vero benedictione, animadvertens Sanctus pedem Regis orientatum, Crucis signacu- lum imprimendo benedixit illum et reddidit sanissimum. Rege vero de signo insigni in se patratæ exul- tante et gratias agente, Præsul spiritu prophetico plenus, prædixit illi, dicens veridica voce : Non effundetur sanguis alicujus Regis, qui de stirpe tua in isto loco sedebit super thronum tuum, nisi unius tantum. Hanc prophetiam asserunt illius regionis indigenæ, irrefragabili veritate sustulam esse, quoniam Regem nullum ex posteris ejus usque ad deci- mam generationem; præter unum, narrant historice occisum fuisse. Remansit in loco illo tabula lapidea, super quam Sanctus fortasse celebraverat divina Sacramenta; vocatur autem ab Hibernicis Leuc Phadraig, id est lapis Patricii; super quam ob reveren- tiam illius solent Reges Casselenses in principatum promoveri, et in regni solium sublimari.

Corruentibus ad Patricii adventum stolis,

E Regem Munonie suum baptizat,

sanat a vulnere,

et in portis benedicit.

F

66 Denigravit post hæc Sanctus ad fines Urmonie, ut ex illis locis spinas et vepres erroris, qui antiqui hostis versutia plantati succreverant, erue- ret, ac triticum Evangelicum inibi spargeret. Vir vero quidam de Coudothan vocabulo Lobanus, gran- titer illum hospitio collegit, atque illi suique itine- ris consortibus eamnam magnam fecit. S. Patricius vero dignum duxit dispertiri illis spirituales epulas et æternas, qui sibi præparaverant temporales et transitorias. Coma autem facta, cum Sanctus vite verbo satiare satigeret inagis mentes quam ventres, quidam improbus, nomine Bereardius, irreverenter accessit, et inconditis importuni-que sermonibus, uno clamoribus, Pontificis aures onerans, animam attingens, os quodammodo obtinens, aliquam pos- tulavit. Sanctus vero, quod illi daret ad manum non habens, erubuit; improbitatem etiam, quæ prædica- tioni

Cibum invicendum fugiantis impertinet

D
AUCTORE
JOCELINO
Mou. 14

A tioni suæ impedimento fuit, aliquantulum moleste accepit. Intuens vir quidam nomine Nesson, spiritum justit̃ anxiatum, arietem obtulit illi : quem statim jussit Sanctus dari importune petenti. Accepto igitur vervece, revertebatur ad suos, exultans et jactitans, saxi cordis Patricii duritiam importunitate sua se penetrasse; sicut aquæ jugiter stillantes lapides solent excavare. Mactant ergo homo et sui arietem, et sicut velle se noverant, præparant et manducant. Adhuc autem vervecine carnes erant in ore ipsorum, et ira Dei ascendit super eos, carniisque esus, velut virus peremptorium, repente Deo vindicante injuriam servi sui, extinxit universos. Qua in re satis admonetur a molestia famulis Dei ingerenda cautius cavere, ne offendamus omnipotentem Deum, illorum inhabitatorem et propugnatiorem in eorum gravamine.

morle punitur.

67 B. Patricius, ut Angelus pacis annuntiatorum pacem illam, quæ exsuperat omnem sensum humanum, his quippe, qui prope et procul sunt, in sanguine Jesu Christi, transivit per melios fines Ciarrhaghe. Et cum iter caperet, vidit de proximo duos fratres, Libradium et Loeradium nuncupatos, patre recenter defuncto et funerato, super hereditate inter se dividenda linguas prius in litigium acuentes, et paulo post ad invicem acerrime confidentem. Cum autem uterque in alternam necem ferruia ferociter stringeret, veritus est Sanctus vehementer ne fratriculi facinus fieri in suo conspectu confiteret. Sanctus igitur cor ad compassionem miserorum in misericordiam, os ad orationem et ad benedictionem manus movit; eorumque manus cum brachiis instar ligni aut lapidis immobiles et inflexibiles efficiens, in aera suspendit. Videntes igitur sese tam miraculoso eventu præventos esse, a concepti sceleris furoræ conquieverunt, et ad arbitrium Sancti evangelizantis pacem, annuntiantis bona, prædicantis salutem, in fraternæ caritatis mutua gratiam redierunt. Pacificatis itaque fratribus, ac benedictione data, restituit Sanctus manuum ac brachiorum officia : ipsi vero ad ædificandam ecclesiam contulerunt sancto Patricii agrum, in quo accidit hujusmodi miraculum.

quo factus inter se pugnatore

B

miraculo coercentur

68 Postquam signipotens Pontifex Patricius suis sanctissimis monitis Momanie munierat inedas, quos jam fide Christi repleverat, nitentur visitare partes Aquilonares terræ, scilicet fines filiorum Neyll, ut ejus inhabitatores ad fidem converteret, vel in fide confirmaret. Rex autem Oengus præfatus cum duodecim Subregulis et aliis Magnatibus sibi subiectis et maxima multitudine hominum, quatuordecim videlicet millium, pane vitæ et intellectus recipientium, sequebatur Sanctum. Cum autem pervenissent ad flumen Brosnach nomine, ubi Triamus Episcopus, natione Romanus, S. Patricii itineris et laboris socius, in loco Choibeach vocabulo, habitabat, totius multitudinis utrumque hominem reficere Sanctus desiderabat. Præfatus ergo omnes, qui doctrine desiderio ad eum confluerant, spirituali alimonia satiavit, deinde ipsos ad cœnandum discumbere jussit. Præfatus autem Pontifex Triamus unam tantum vaccam habuit, de cujus lacte solebat sustentari, et illam ad præparationem carniæ fecit occidi. Sed hæc quid inter tantos? Patricius ergo dilectus Domini dirigebat orationem in cœlesti sanctuarium, et ecce subito duo cervi ex una parte memoris vicina, et duo apri ex altera prominentes, tamquam domiti et domesticæ, utpote divinitus destinati, venerunt ad illum. Hos, altissimo Largitori gratias agens, simili modo jussit occidi, usque benedictione apponi. Comederunt cuncti, copioseque saturati sunt, et reliquias, ne perirent, collectæ sunt. Ex quinque ergo animalibus quatuordecim milia hominum in ejus nomine plenissime Patricius pavit, qui de quinque panibus et duobus jascibus quinque milia

Oengi Regis cœrentur

C

quinque animalium caribus illi sanatur a Patricio :

hominum satiavit. Ipse namque dixit : Qui credit in me, opera quæ ego facio, et ipse faciet, et majora horum faciet, ut glorificetur pater in filio. Non discrepant enim miracula hæc, licet varientur in numero : quia utrumque signum idem Dominus operatus est, illud in se, illud in servo suo. Crastina autem die reperta est in campo vacca simillima occisæ et comestis, quæ cessit in usum victus Triamo Episcopo, ut de illius aleretur lacte. Exiit enim sermo inter plures affirmans, eandem esse vaccam et a S. Patricio resuscitatam. Nos vero Deo nihil impossibile dicimus; sed factum hoc fuisse, nec negamus nec astrimus.

a Sequuntur prolixo narroto de Dubliniensium, quasi jam tum regiam urbem vacentium, conversione per S. Patricium, post susceptos filium et filium Regis : qui ut hinc ipsi prophetæ respugnancia, et omni ex parte scitatu ab aliquo angulare insula ousterit mutuum. Possunt ea apud Colganum legi, ne referendis fabulis hic cognatur ammorari : quod satis fecit Usserius, pag. 802 in ipsam fabulæ originem inquirens.

CAPUT IX.

Varii mortui a Patricio suscitati.

Mirandis magis miranda in eodem loco succedunt, mirabilemque Deum in Sancto suo cunctis liquido ostendunt : signum enim subsequens ampliori admiratione dignum censetur, quam præcedens. Cum enim vir Dei Patricius contententibus Deum et præcepta ejus prædicando poenas perpetuas intentaret, ejusque mandata custodientibus vitæ perennis præmia promitteret, miraculi inauditi argumento irrefragabili verbis fidem fecit : sed ne ullus ambiguitatis scrupulus in cordibus credentium deinceps emergeret, novemdecim mortuos ac sepultos de tumulis sub æmniis oculis resuscitavit : e quibus unus Fota nominatus, funeratus a diebus multis, incineratus per decennium in sepulchrali lare latuit. Omnes igitur ad vitam reducti, poenas, quas perpepsi sunt in auribus astantium narraverunt : Denique verum ac vivum, quem Patricius prædicabat, unanimiter clamaverunt. Rex vero Oengus universusque populus hæc videntes, gloriosum Deum in Sanctis suis, mirabilem in majestate sua, facientem signa et prodigia, qualia non sunt visa super terram illam, glorificaverunt, Sanctumque Patricium, tamquam Sacerdotem excelsi Dei, ut suum proprium Apostolum, honoraverunt. Deinde reversi sunt unusquisque ad propria, crebro dicentes : Quia vilinus hodie mirabilia. Resuscitati etiam omnes a S. Patricio baptizati sunt, et vitam penitentialem profitentes, monachalem habitum susceperunt, et cum B. Triamo Episcopo degentes, in sanctitate et fide usque ad vitæ terminum permanserunt.

At suæ prædicationis confirmatio-nem

19 mortuos resuscitavit S. Patricius :

F

70 Pervenit S. Patricius in regionem Neyll in qua principabatur Rex, Echu nomine, habens filiam, nomine Cynniam, unico dilectam, quam in consequenti congressum duxit nuptii tradere. Puella paternum propositum postposuit, Patricio exhortanti, ad centesimum fœctum virginutis promerendum, paruit : carnalesque nuptias nansens, caelesti Sponso se illibatam offerre et conservare corde statuit. Videns pater in filia mentis columnam circa custodiam castimonie virginutis immobilem stare, sanctum ad se accersiens ait illi : Deliberavi et statui ex corpore natæ, nepotum procreatione, prosapium meam ad robur regni et solatium meum dilatare : sed successa est successio, frustrata est hæc spes mea in hac parte per te. Si ergo pro tanto stirpis amissione promiseris mihi regnum caeleste, et me invitum non compellas baptismum subire, filia mea famulabitur Factori suo secundum formam exhortationis tuæ : alioquin non defraudabor a desiderio meo, sed ab effectu frustrabitur prædicationis tua. Sanctus in Domino confidens ejus dispositioni negotium istud

S. Cynniam impetrat facultatem

totum

A totum commisit, et quod petebatur Regi simpliciter promisit. Puella vero a Sancto velata et consecrata, in Virginitate et aliis virtutum exercitiis Domino serviens, multos exemplo suo ad obsequium Dei deluxit, atque in vita et post mortem miraculis coruscavit. Commendaverat illam custodie sanctæ Virginis Cethuberis, quæ prima omnium Hiberniarum a S. Patricio velum accepit, cui etiam monasterio Crindabbehan dicto, magna multitudine Virginum Christo servientium repleto. Præpositæ, epistolam exhortatoriam Sanctus ipse sepsit. In hoc monasterio S. Cynnia vivens deguit, et cum plurimis Virginum turbis in Domino quævit.

AUCTORE
JOSEPHO
VELINSKIENSI

sub S. Ceth-
beris:

et patre et filio
sine tuitio
mortuum

71 Elapso aliquanto temporis spatio, incidit Rex Echu in lectum dolens, et cum morbo invalescente sensit sibi diem mortis imminere, destinavit nuntium ob S. Patricium vocandum ad se. Districtius etiam prohibuit corpus suum a suis sepeliri ante Præsentis adventum, eo quod ipse promiserit sibi celeste regnum, et maxime quoniam ab ipso desiderabat salutare lavacrum suscipere. Hæc dicens expiravit: ejusque corpus juxta præceptum suum unius diei noctisque spatio ob expectationem Patricii inhumatum fuit. S. Patricius in Saballino monasterio constitutus, quod a loco, ubi ipse jacebat, duobus diebus distans, Regis obitum in spiritu agnovit, et antequam Regis nuntius destinatus ad se adveniret, ad iter versus domum defuncti se proximit.

vite restituit:

B Affuit tandem Sanctus Dei, et de Regis decessu doluit, præsertim quia sine baptismi perceptione de corpore migravit. Oravit Sanctus ad Dominum, et a gemine mortis vinculis absolvit illum. Quia enim absque regenerationis Sacramento decessit, continuo vite restitutum regulis fidei instruxit, instentumque baptizavit. Baptizato autem Rege coram plebe, ad ejusdem adificationem ac commendationem suæ predicationis, narrare præcepit, quæ de precibus reproborum et gaudiis electorum plenus agnovit. Cumque multa miranda de illis referret, inter cetera dicebat se suum in caelesti patria a Patricio sibi promissum vultus locum, et quia baptizatus nomen fuerat, illic intrare non posse; suæque ob precem Sancti jussu divino corpus suum remansisse. Suscitabatur ab eo Sanctus, utrum mallet in hoc mundo vivere duntaxat, an in instanti ad locum sibi præparatum pergere. Respondens Rex resuscitatus, se totius orbis dominum, divitias, delicias, in far inmississimi fumi ducere asservit, in comparatione gaudiorum celestium, quæ oculata fide probavit. Sed rogo, inquit, ut absolvas a corpore mortis hujus, et educas quæcumque de carcere isto, quia vehementissime cupio dissolvi et esse cum Christo. His dictis necipit Eucharistiam vitæ, et sic dormiens in Domino pluit in immortalitatis locum...

baptizatumque
remittit ad
plurimum
populum.

72 Quidam regulus Principatum tenens in Humestia creditus ad predicationem S. Patricii cum gente sua, et baptizatus sunt. Cum autem Sanctus illum super generali resurrectione credenda instrueret, non facile fidem accommodavit; quia corpora in pulverem resoluta, in statum pristinum naturæ proprie, sed melioranda, resuscitanda nullatenus credere volebat. Sed cum vir Dei multa sacre Scripturæ testimonia, exempla, signa, et prodigia deponeret, ut illum a suo revocaret errore, tale refertur ad S. Patricium responsum protulisse: Si avum meum a diabus multis inæneratum resuscitaveris in virtute Jesu Christi, frater credam resurrectionem mortuorum: quam predicando asseruisti. S. Patricius hoc audiens, ipso Regulo cum plebe multa incedente cum eo ad tumulum accessit, et cum baculo Jesu illum signavit, luminemque erui fecit, et oratione facta, hominem in admirationem omnium astantum, et confirmationem fidei Catholice re-

societati suam
cujusdam
Reguli,

suscitavit. Erat enim precorre staturæ, aspectusque terribilis valde, dissimilis tamen priori in longitudine. Ipsum etiam ad jussu suum penas infernales enarrantem, et baptismum in nomine Christi devote petentem idem Sanctus baptizavit, baptizatum Eucharistia sacra percepta, sicut et ipse petierat. obdormientem iterum, sed in Domino, proprio sepulcro collocavit. Nulli ergo presentium de resurrectione mortuorum ambigebant: quoniam illum testimonio tam credibili, signo tam evidenti comprobata, præ oculis habebant. Hujus signi et præcedentis, Sanctus in epistola quadam æmimit, quam ad quemdam dilectum suum in ultra-marinis partibus degentem scribens, inter cetera dicit: Dedit mihi exiguo Dominus virtutem facienda signa in populo barbaro, qualia nec a magnis Apostolis leguntur facta, ita ut in nomine Domini Dei nostri Jesu Christi resuscitarem a mortuis corpora in pulvere a multis annis resoluta. Nullus tamen obscuro credat, me ob ista sive his similia parificandum Apostolis leguntur facta, ita ut in nomine Domini Dei nostri Jesu Christi resuscitarem a mortuis corpora in pulvere a multis annis resoluta. Nullus tamen obscuro credat, me ob ista sive his similia parificandum Apostolis leguntur facta, ita ut in nomine Domini Dei nostri Jesu Christi resuscitarem a mortuis corpora in pulvere a multis annis resoluta. Nullus tamen obscuro credat, me ob ista sive his similia parificandum Apostolis leguntur facta, ita ut in nomine Domini Dei nostri Jesu Christi resuscitarem a mortuis corpora in pulvere a multis annis resoluta.

id fidem
resurrectionis
Hibernicorum

E

73 Alius Regulus Ebellius nomine, valde resistebat doctrinæ sancti Patricii, nec ullatenus aurem audiendi aperuit ipsi prædicanti, donec vexatio daret intellectum illius auditui. Quadam namque die filius ejus unice dilectus a porcis est conculcatus, et ex parte magna comminuitur et devoratur. Quod cum agnovisset pater, scidit vestimenta sua, et provolutus vestigis S. Patricii, quod sibi accidit exposuit voce lacrymosa: promisit etiam in Deum ipsius se crediturum, et ejus præceptis in omnibus obtemperaturum, si resuscitaretur in ejus nomine filium suum. Sanctus autem præcepit cuidam discipulorum, suorum Malachiæ nomine, Britanno natione, ut defunctum et disceptum ad vitales auras reduceret a morte. Ille inobediens et incredulus verbis viri Dei existens, ex fidei pusillanimitate respondit, dicens: Quis est homo in terra, qui possit ossa comminuta reintegrare, nervos resolidare, succrescentes carnes reformare, et cutem superextendere? spiritum corpori, et vitam defuncto inducere? Non petam, et non tentabo Dominum super tali temeritate; nec aggrediar opus, quod non possum adimplere. Et Sanctus ad eum: Nonne legisti promissum Domini dicens: Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Et iterum: Si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis huic monti, Transfer te hinc et mitte te in mare, et fiet? Illo respondente se legisse sæpius, subintulit Sanctus, dicens: Quoniam, inquit, quantum in te est, verbum Domini et fidem nostram evacuasti, prædeo tibi, quod domum exilem et exiguam habebis in terra, et non erit tibi habitatio tantum minus hominis in ecclesia tua. Injuxit deinde dabus Episcopis Eltheo et Hilaro, discipulis suis, quatenus defunctum puerum restituerent superis; adjiciens, quod illos ad sic faciendum adjuvaret orationibus suis. Paruerunt Pontifices Patri suo Patricio præcipienti, epusque adjuti precibus puerum disceptum et dilaniatum non solum vitam, sed etiam integre sanitati restituerunt, et pristina pulchritudini et valetudini. Credidit ergo Regulus et cum omni domo et plebe sibi subjecta est baptizatus. In loco vero patrati miraculi ecclesiam construxit, et in memoriam S. Patricii et duorum Episcoporum et pueri resuscitati, quatuor lapides prægrandes erexit. Quod autem Sanctus inobediens discipulo prædixit, consequenter evenit. Quare autem non a se solo, sed a discipulis fieri hoc miraculum voluit, fa-

al er'us filium
hereticon
a porcis

Malachie
discipulo
resuscitandum
mandat,

ipse
heretice,
Joan 11, 1
Mat 17
16

per duos
alios
miraculum
e sequitur,

ipsa pena
prædicta,

teor

A teur esse mihi, meique similibus adhuc incognitum. Quis tamen sane sapiens intelligat S. Patricium istum definitum, sicut et ceteros in nomine Domini resuscitasse, cujus precepto praestrikti, precibus suffulti, quod excellentius est, ejus discipuli signum istud facere potuerunt... b

74 Quidam Regulus iter agens audivit non sine stupore magno, quasi vocem pueruli flentis emisit de tumulo : stans autem jussit suis aperire sepulcrum, inveneruntque intus cum admiratione magna juxta matrem mortuam infantulam vivam. Ex communi ergo consilio, eductum illum a sepulchrali fare ad S. Patricium portaverit : quem ipse baptizans, ob dolorem quem sustinuit, Oleum vocavit, temporeque acceptabili tradidit literis imbuedum. Qui grandisculus effectus discendi aviditate Gallias adiit : ibique diutius degens multae litteraturae scientiam adeptus repatriavit ; repatriatus scholis rexit : innumeros discipulos, quorum plures Episcopi sancti fuerunt, erudiendo in litteraturae copiam provexit. Ipse vero Doctor egregius, Episcopalem gradum ascendit, in sanctitate multa vitam terminans, miraculis etiam multis claruit. Transiit quadam vice sanctus Patricius cum suo sacro comitatu quendam amnem, Dabhal nomine ; et quia advesperascebat dies et inclinata jam erat, secus ripam pernoctaturus fixit tentorium infra perpulchram prati plantitiam. Accedens Antistes ad aquam, manus et os lavit, ac lavando gingivas et dentes digitis dignissimis fricavit : fricando unum dentium praeseoio vel infirmitate motum, sputo fortuito vel potius nutu divino, in aquam projecit : quo comperio discipuli ejus dentem in aqua diligenter quaesierunt ; sed diu quaesitum invenire non potuerunt. Noctis vero subsequentis sub obscuro dens in amnem jacens, velut sidus lacidissimum emicuit ; ejus fulgur omnes secus se hospitantes ad sui spectaculum ac inventionem adduxit. Dens itaque tam miraculoso evento inventus ad Patrem defertur, ab ipso et a cunctis omnipotenti Deo gratiarum actio pro re, quae contigit, offertur : Sanctus autem in eodem loco ecclesiam edificavit, dentemque praefatum infra altare posuit : qui profecto locus multis claruit miraculis, et usque in praesens vocatur Uhuayn faecal, id est, ecclesia dentis. Ejusdem igitur Domini virtute instar radiantis sideris, S. Patricii dens illuxit, qua de molari dente mandibuli asini, ad precem Samsonis de Philisteis triumphantis, fons aquae proluxit. Distant ecclesia illa ferme quinque miliaribus a Metropoli Ardmacai a civitate

sicis vestigiis pertransiens ad illam pervenit. Cum vero S. Patricius preuominatam Treham Virginem consecrasset, ab Angelo Domini velum capiti ejus impositum est, usque ad nares pertingens et oculos contegens. Sanctissimus Antistes apposuit manum, ab oculis amovere velum volens ; sed puella suppliciter prohibuit, dicens : Obsecro, mi Domine, dimittatur velum, sicuti est capiti ancillae tuae impositum, ne videant ulterius oculi mei hujus seculi vanitatem ; sed intuitu potius periori homo interior Sponsi tuae contempletur claritatem. At gaudens Pontifex proposito puellae purissimo velamentum dimisit ; et sicut colitus erat impositum, genas ejus turturinas et oculos columbinos omni tempore vitae suae coeque-riens, acsi faciei ejus agglutinatum fuisset, remansit. Sic sic hujus sacri velaminis objectu quolibet illebrebrosa species ab aditu ad illam areebatur, ne mors ullatenus per fenestras ejus ingrederetur.

76 Princeps quidam Conallus nomine petiit et impetravit benedictionem a S. Patricio. Accessit ad Sanctum intentione simili frater illius, imo filius minor natus, Fergus nomine, mus iam praecipuus de Optimatibus terra. Sanctissimus Antistes praemisra oratione benedixit hominem, aptatis manibus super caput ejus cum magna mora et summa devotione. Videns germanus ejus, natus prior et dominio, quod juniorem benediceret diligentius et devotius quam se, miratus et molestatus est valde. Patricius ob benedictionem viri faciem obscuriorem solito perpiciens, causam tam morosa benedictionis propdavit, dicens : Benedicens benedixi fratrem tuum Fergussum, propter filium benedictum ex ejus semine nasciturum : filius enim ejus Feidhlemnus generabit puerum, Columbam nomine, nomen sortiturum ex re : quia Spiritu sancto replebitur ex utero matris suae. Siquidem ipse thesauris sapientiae et scientiae locupletabitur, et singularis lucerna generationis suae ardens et lucens, et Propheta altissimi jure vocabitur : ex quo enim ad intelligibilem aetatem pervenerit, numquam spontanea mendaciam ex ore ipsius exibat. Quam veraciter illa prophetia de S. Columba, qui Colunkylle et centum canobiorum extitit imulator, fuerit prolata, scire plenus poterit, qui volumen legerit scriptum de ipsius vita.

77 Venit S. Patricius quadam vice transeundi causa ad quoddam flumen magnum et intranstravabile, Boallum nomine : et cum omne defuisset navigium, oratione facta divisit fluvium et liberum sibi seque sequentibus exhibuit transitum. Erecta deinde dextera, flumen illud benedixit, utroque modo usque in praesens in Orientali parte ab equitantibus et pedibus potest transvadari ; et multas in Occidentali parte transitus, nisi navigio, valet inveniri : a fluvius etiam ibidem a Sancto benedictus copiosus, quam in ceteris locis abundat piscibus. Discipulis autem mirantibus, et rationem re causam hujus miraculi tam grandis expositi sili deposcentibus, respondit S. Patricius : Filius vite Columbae nomine, nondum natus, post multorum annorum curricula in loco illo habitabit, et aqua salter divisiva illi atque commilitonibus suis in Christo in varios usus necessaria erit : copiosa nihilominus captura piscium Fratribus mihi mansuris ministrabit victum sustentaentia. Sanctus vero Columba post multum temporis natus, ex quo fuerat adultus, ibidem canobium egregium edificavit, et Patricii praesagium veritate subnixum habitatione ac opere comprobavit.

78 Visitavit S. Patricius fines Turturinarum : quibus in locis septem hebdomadibus moram fecit, septemque ecclesias in tantillo temporis spatio extruens, quolibet illarum Dominicam appellavit. Hoc enim habebat Sanctus in consuetudine, ut illa demoratur

Oleum ex inortua mare natum

illius curet insperandum

S. Patricii dens prelapsus in aquam

in verna luce radians invenitur

in ista hora ab Angelo vocat

Fergusio dicitur deo filio Patricii

S. Columba cum ex ejus filio nasciturum

Buellum dividit a piscibus reddit

in eodem S. Columbae jalam

in illa Turturinas septem ecclesias fundit

CAPUT X.

S. Patricii prophetiae quaedam : excursio in Britanniam.

Beatus Patricius quadam tempore, dum quendam Magnatem, nomine Cartanum, et uxorem ejus ablisset salubri lavacro, indicavit mulieri eam habere filium in utero, quam ipse velaturus esset, et in virginitate consecraturus cuncti Sponso. Tempore constituto peperit foemina filium, quam baptizantes nominaverunt Treham : quae, decennio completo causa consecrationis suscipiendae, iter arripuit veniendi ad S. Patricium ; sed propositum perventionis impedivit stagnum interpositum. Fatigata igitur et anxiosa in rupa residebat, locumque, in quo sanctus Pontifex fuit, a longe oculo ac animo sitibundo aspicebat. Praesens sanctus, sancto Spiritu revelante, iter Virginis et desiderium agnovit : factique oratione stagnum a loco illo amovit ; sicque cum suis

S. Thae praesens Britannicus Patricii

de monte ab extrinsecus

A tur Dominico die, si ecclesiam illic fundasset. Dominici, id est, Dominici appellaret. Uni autem Ecclesiarum septem predictarum quendam de discipulis proposuit, nomine Connedus, virum bonum et sanctum, Presbyterum gradu, lege divina eruditum. Suscipiens ille regimen illius ecclesie, cuncta potius obedientiam quam capto ambitionis propria, unam hebdomadam tantum ibidem complexit, atque consequenter eam derelinquens ad S. Patricium remeavit. Sancto Presuli inquirenti ab illo sine reversionis tam ferme causam, respondit, se non posse equanimiter ferre illius tam dilecti Patris absentiam. Nec mirandum, respondit S. Patricius: quia filii vite non sunt in illo loco: sed viri sanguinum, et voraciorum pecorum, quorum in formidat ferrum timesque sanguinem tuum effundendum. Revertere securus, neque times a facie eorum; quoniam nullus hominis sanguis effundetur in loco isto, usque in generationis generatio. Accepto tamen tali responso a S. Patricio, vir venerabilis Connedus ad Ecclesiam illam regredium regressus est, verumque S. Patricii verum esse multis rerum argumentis evidentum, ut asserunt patriote, probatum est.

B 79 Videns S. Patricius in Hibernia, Messum quidem multam, operarios autem paucos, transfretavit in Britanniam, acquisitoribus sibi conductores in agrum Dominicum et cooperatores: et qua pestis Pelagianae lucreis, et etiam Ariana perfida plurius in locis Britannie fines fudaverat; ipse predicando, et signa multa faciendo, patriotas ad viam veritatis reducabat. Extant adhuc in Britannia per plura loca miraculorum ejus con-cia, crebrisque miraculis sanctitatem ejus redolentia. Collectos denique viros multos litteratos et religiosos secum adduxit; e quibus triginta in Episcopalis officii fastigium postmodum sublimavit. Renavigans in Hiberniam, ad insulas maris convertendas divertit: e quibus Euboniam, id est, Manniam, tunc quidem Britannie subiectam, salutari predicatione ac signorum exhibitione ad Christum convertit. Inter que signa illud usque claruit, quod quidam maleficus Melinus dictus, instar Simonis magi se Deum asserens, ac aethera volatu diabolico repetens, precibus ejus e sublimi corruit precipitatus, contractisque interit. Quendam discipulorum S. Patricii virum sanctum et sapientem, Germanum nominatum, in Episcopum promotum, illius gentis Ecclesie novelle Regentem proposuit, et in quodam promontorio (quod adhuc insula Patricii vocatur, eo quod ipse ibidem aliquantum demorabatur) Episcopalem Sedem posuit. Aliis autem insulis ad fidem Christi conversis, singulis singulis aut etiam plures praefecit Praesbites, de discipulis suis: saepe Hiberniam repetit. Consequitur eum S. Patricius non solum in orbibus, verum etiam in oppidis et locis celeberrimis, Episcopos constituere, ne baptizati nullatenus defraudarentur Episcopali confirmatione. Hoc etiam a Sancto procuratum est, ut fideles in presenti haberent, qui ministraret Pontificale munus illis, dum diocesis, non nimis extensa, non subtraheret illis presentiam atque custodiam sui Pastoris. Quamquam insularum incola legem Dei per S. Patricium predictam adhaerent a fide retrorsum, et adeo usque in hibernum diem privantur speciali Dei dono, quod ceteris insulis in fide perseverantibus, super venenosorum animalium ablatione, per Patricii preces constat collatum.

C 80 Sex Clerici natione Hibernici, unanimi desiderio discendi Scripturam docti atque loca sancta visitandi, versus transmarinas partes iter arripuerunt; usque felici S. Patricium de Britannia regressum, obvium habuerunt. Ipsi vero genibus flexis, benedictionem petentibus, Sanctus benedixit,

ipsoque omnes Episcopos futuros praedixit. Agnos-
D cens Pontifex unum ipsorum, qui natu major et robustior ceteris videretur, omnium codiculos in sinu portantem, eo quod non haberet aliud in quo portaret ad manum; jussit illis dari pellem phocinam, super quam in celebratione Missarum stare consueverat, ad saeculum inde faciendam. Munere sancti viri cum gratiarum actione recepto, prospere transfretaverunt, nec ab illo die aliqua gravis eos apprehendit inopia; sed sive itinerando, sive in scholis commemorando, semper arrisit eis honesta sufficientia. Cognoverunt igitur Sanctum salventorem sui in benedictionibus suis, Dominumque conservantem illis misericordiam suam ipsius meritis. Processu vero temporis optime litteris imbuti repatriaverunt; et infra tempus breve, secundum verbum S. Patricii, omnes Episcopi effecti sunt. Horum autem Sacerdotum sanctorum nomina sunt, Lugacius, Columbanus, Melanus, Lugadius, Cassianus, Ceranus: quorum Sedium Episcopatum nomina des ribere, certa ratione supersedemus. In multis etiam vocabula locorum, et etiam personarum, ob inconditam verborum barbariem devitamus, ne Latinis auribus fastidium aut horrorem ingeramus. Praediti tamen Pontifices in Ecclesia Dei verbo et exemplo plurimum profecerunt, et in magna sanctitate vitam terminaverunt. Multa etiam miracula solebant narrare in pellem praefatam patrata: quae adhuc manet integra, et pro reliquiis ob S. Patricii memoriam conservata est.

E 81 S. Patricius predicabat populis plurimis de diversis partibus in unum conventibus, in loco Hibernie Finnabair vocato, qui Latine interpretatur albus campus. Legebat et interpretabatur illis scriptum sacrosancta quatuor Evangelistarum volumina, tribus diebus continuis et noctibus; omnesque praesentes existimabant non plus temporis effluxisse quam unius tantum diei spatium; ita feliciter decepti delectatique salubriter in verbis gratiae, quae procedebat de ore ipsius. O salubris delectabilique deceptio, per quam falsitas excluditur, veritas inducitur, illuditur tempori, nox subtrahitur, dies per triduum continuari conspiciunt! Ne causetur lector, quod nominaverim deceptorem; cum Propheta clamet ad suum Conditorum: Seduxisti me Domine et decepta, et Apostolus Paulus quibusdam discipulis suis, dicat: Cum essem astutus, dolo vos decepi. Bonus dolus, qui salutem animarum acquirit; optima seductio, quae ad Deum perducit.

F 82 B. Brigida itaque conventiculis praefatis intererat, quae reclinato capite dormiebat. Sanctus Antistes prohibuit, ne quis Dei dilectam suscitaret et evigilaret, donec ipsa vellet. Sicut enim ex fine claruit, illud in Cantibus, et satis congruit. Ego dormio, et cor meum vigilat: eo quod sponsus ejus secreta sua ei revelabat. Eidem sanctae Virgini postmodum evigilanti sanctus Praesul praecepit, ut cunctis enarraret, quae in somnis vidit. Ostemperans illa verbis Sancti, dixit: Vidi Synodum candidiorum et aratra et boves et segetes, cuncta candida: deinde omnia illa maculosa, postmodum omnia nigra: ad ultimum conspexi oves et sues, canes et lupos discordantes ad invicem et confligentes. S. Patricius autem visionem exponens, totumque candorem praefatum ad mundi statum, tunc temporis praesentem, pertinere dicebat. Omnes enim in eo Praelati et subditi erant in fide et bonis operibus secundum Evangelicam doctrinam et Apostolicam fertiles et fervidi. Maculosa quaeque ad tempus sequentis generationis spectare dicebat, in quo fide quidem candorem, sed eam pravis operibus denigrarent. Nigredinem subsequenter assererat tempori generationis seculurae congruere, in qua vitam suam homines non solum iniquis operibus profanarent, sed etiam fidei Christianae

AUCTORE JOCELYNO

uni caruta Connedum profecti.

Depurgat Britanniam a Pelagianis haeresi

adjacentibus insulis praefecit:

in Mannia et alibi plures Episcopos ordinavit:

septem Clericos obtulit, a factus

abbenit, et omnes Episcopos futuros praedixit.

E

Ipsa per triduum continuam praedicavit.

Jer. 20 2 Cor. 12

F

S. Brigida intra vitam offeritur:

Cant. 3

qua de statu futuro Hiberniae exponit Patricium.

A tianæ abrenuntiatione. Discordiam ovium, suum, canum atque luporum, pronuntiabat controversiam innocentium et inmundorum Prælatorum, bonorum et pravorum affuturam in diebus postera generationis, post annorum scilicet curricula plurimorum. His dietis a loco soluta collecta Sanctus recessit, Virginisque visionem, atque sanctissimi interpretationem virtute suffultam irrefragabili, sicut reor, nullus ambigit.

83 B. Patricius singulas regiones Hiberniæ crebro consuevit visitare, ac, prout temporis opportunitas expetebat et ratio dictabat, in eis moram facere. Unus et septem annis continuis morabatur in regione Mumonia, totidemque in regione Connactiæ; diutius tamen degebat in Ultonia, in qua primitus regnum Dei evangelizans, ad Christi fidem illius incolas perduxerat, cujus fines singulos crebrius sua sancta præsentia perlustrando illustrabat. Ubicumque proficiscebatur auditores suos, aut ad fidem Christi convertebat, aut in fide Christi confortabat. Quædam igitur vice visitans S. Patricius illam plagam Ulthorum, quæ Dalriadia dicitur, per locum quemdam, Muconnuir vocatum, transiens progrediebatur, discipulusque illius, nomine Benignus, superius memoratus gradum figens, in caelestibus ali-quod mirum contemplantur. Vult enim luciferos Anglorum choros locum illum claritate cælica circumfundere, auditivque ipsos cum inestimabili melodia laudes Creatori canere. Stans horum mirabilium devotus contemplator, dulcedinis intimæ replebatur tripudio: nec tamen intelligebat quid prætenderet Angelicæ presentie, lucis coruscæ, hymnodicæ cælicæ, in illo loco exhibita apparitio. Post modicum vero temporis intervallum, admirabilis visio illa ab oculis Benigni tota disparuit: illeque præcedentis Patris Patricii vestigia sequendo, ut ad ipsum perveniret gressus acceleravit. Sancto vero sciscitanti causam retardationis ejus, retulit visionem ostensam sibi cælitus. Sanctus vero Pontifex divinitus eloctus, quid innueret, aut indicaret perfusio luminis et cantus Angelicus, exponens dixit coram presentibus: Scitote filii carissimi, quod in illo loco quidam filius vite, nomine Colmanellus, ecclesiam ædificavit, multosque filios lucis ac concives Angelorum futuros ibidem adunabit. Ipse Presul atque totus Hiberniæ Legatus efficietur, virtutibus ac signis conspicuus: post vite tenebras terminans ab Angelis Dei ad æternam lucem et requiem transferretur. Processu vero temporis, loco illi et personæ prænominate et prophetate omnia evenerunt, sicut S. Patricii labia distinxerunt.

CAPUT XI.

S. Ergnatæ curata tentatio: prædicta Comgalli Banchoensis nativitas: impii puilli: SS. Mel et Lupita innocentes probati.

Venerabilis Benignus inter ceteras munerum dotes, quibus illum ditaverat divina gratia, vocis in cuncto dulcissime quadam pollebat prerogativa: ita ut audientium compungendo plerumque penetraret aures et corda. Sed quoniam virtus aut domum divinitus collatum plerisque solet esse color vite in vitam, quibusdam odor mortis in mortem; ex vocis melodia ministrabat tentator delinquendi occasione. Quædam namque sanctimonialis femina, dum oblectaretur super Benigni cantum mellifluam aures crebro percipit, interiori desiderio succendebatur ad peccatum criminale, cum ipso viro Dei huius ignis ignara committendam. Turpius ergo schematum fomentis adhibitis, fervens et festens intantum

exarsit et excrevit concupiscentia, ut vix in ejus pectore se caperet amoris perniciosi flamma. Et quia propter disciplinam S. Patricii puella non poterat potiri secreta Benigni colloquio, ex accessus et alloqui ipsius difficultate, amphiori urebatur incendio. Calliditate igitur femine instructa, gravissimam infirmitatem simulans decubuit doloris lecto, implorans eum ploratu animæ consilium, sacraque Communionis salutare victimam a Sancto sibi præberi Benigno: erat enim tunc gradu Sacerdos, magna veneratione habitus, qui et officium Sacerdotale sacris adornabat actibus.

85 S. Patricius autem, revelante Spiritu sancto non ignorabat, quo sanctimonialis illa laborabat incommodo. Accito itaque discipulo suo, videlicet Benigno, præcepit ut ægram visitaret, et quæ salutis animæ congruebant, illi ministraret. Obsecundans ille Patri spirituali, ejus benedictione postulata et percepta, domum decumbentis intravit, editoque signo Crucis (sicut moris erat ubique Patricio domum quamlibet ingredienti) omnes insidias latentis inimici, salutis hominum invidentis aut quieti, effugavit. Res mira claruit atque præclara et licet insitata, tamen utilissima. Elevans oculos puella vidit ingressi Benigni statum valde terribilem, faciemque ejus dammigeram illud habitaculum atque seipsam intus et exterius collustrare, Sanctumque Patricium manibus suis caput ipsius obumbrare. Ab illa ergo hora usque ad vitæ terminum, ignem venereum sensit in carne extinctum, acsi corpus ligneum vel lapideum gestasset, non carneum. Diligebat deinceps S. Benignum illa sanctimonialis sancto sinceroque amore, seque confitebatur ipsius meritis per S. Patricium a gehennali ereptam ardore. Unusquisque ergo quod sensit super hoc signo videat, quia unusquisque secundum Apostolum abundat in suo sensu: ego vero magis admire, plusque appretior miraculum hic gestum ad animæ vivificationem ac vegetationem, quam alicujus in carne mortui resuscitationem.

86 Circuibat S. Patricius sapius Ultoniam, et perambulabat eam; ejusque incolis docens attentius fidem Catholicam, divertit aliquoties quiescendi gratia cum suo sanctissimo comitari ad quemdam monticulum, non longe situm a valle, in quo postea constructum est Beanchorensis cœnobium. Considerantes ergo conspexerunt de colle vallem illam retherea luce ac multitudine militie cælestis repletam; auribus nihilominus haurientes Angelicis vocibus prolutam cælestis celestium hymnodiam. Omnes igitur videntes visionem hanc magnam, unanimi devotione rogabant S. Patricium, ut in illo loco cælitus sacro edificaret ecclesiam. Sanctus vero abnuit, se verho vaticidico illis ait: Annorum sexaginta circulo completo, nasceatur quidam filius vite, Comgallus nomine, quod interpretatur pulchra pignus: erit enim dilectus Deo et hominibus, atque ob moram meritorumque pulchritudinem prospere procedet et regnabit cum Christo inter ipsius pignora computandus. Ipse vero in loco luce preostenso, ecclesiam Sanctorum ædificabit, in qua innumera agmina filiorum lucis et vite Christi servitio mancipanda coadunabit. Omnium horum, quæ S. Patricius prælixit, nec iota unum incompletum præterit. Tempore vero prophetato natus Comgallus, processuque annorum et virtutum postea adultus, in loco præfato Beanchor nominato, nobilissimum cœnobium exstruxit, in quo multa millia monachorum perfectorum per Evangelium Christo genuit et in Christo parturivit. Locus ille sanctus Sanctorum fecundus, quasi vitis fructificans suavitatem odoris, extendit palmates suos usque ad mare, et ultra mare sui propagines: quia Hiber-

D) AUCTORA JOCELIHO

miraculose liberat.

E

S. Comgallum prædicit Banchoense monasterium fundaturum.

F

ex quo SS. Luanus et Colmanus et alii multorum cœnobiorum fundatores.

et Inter visitandas provincias

prophetiam dicitur S. Benigni

B

de S. Colmanello.

G

a Quid mirum cum cataracta intercurrentis, fluxumque ex alto præcipitans piscis e mari adstantes prohibeat sursum ascendere

Sanctimonialium a turpi S. Benigni amore

A niam, Scotiam, Insulasque multas monasteriis monachisque perfectis repleverunt gemina ejus, et etiam transmarinas regiones. Sicut enim relatu atque scriptis Sanctorum dilectimus, mus ex filiis Beachelorensis crendibii Luanius nomine, centum cenobiorum fundator fuit. Alter vero Columbanus dictus, vir sanctissimus et omnium plenitudine charismatum repletus, multa monasteria fundans et extruens, innumerabilium quasi monachorum Pater extitit; qui prius egregio monasterio Luxoviensi in Galliis, deinde Boboni ultra Alpes profuit: ubi miraculis multimodis gloriosus ac præfulgens in pace requiecit: sique propleta S. Patricii adimpleta clarescit. De antiqua Beachelorensis Ecclesie nobilitate superfluum videtur in presenti diffusius prosequi, cum luculenter descripta fuerit in Sanctorum Comgalli actibus primi Abbatis illius loci: et Malachia Pontificis, et Sedis Apostolicæ in tota Hibernia Legati.

B 88 Venit Patricius in partes Assul infra fines Mediæ, ubi in loco domo gratum duxit ecclesiam construere. Quidam pessimus, Fergus nomine, illis in locis dominatum habuit, qui sancto Presuli non propositum perlicere passet, impedimento magno fuit. Volens S. Patricius Dei duritia corlis ipsius potius signo quam verbo significare, cum baculo Jesu contra petram signum Crucis edidit, et continuo petrae superpelices in quatuor partes scissa apparuit, Crucisque formam effigiatam in se usque in præsens exprimit. Homo nihilominus dura cervicis et cordis plusquam saxei, ad poenitentiam scindi noluit; sed uxor ejus prægnans corde compuncta, postulando veniam ad pedes ejus cecidit. Videns S. Patricius hominem in peruersitate obduratum, voce præ-aga dixit ad eum, Sic te dissolvere potuit potentia Dei, si voluisset, etiam ad primum verbum oris mei: sed quoniam nescis, tuo credere non vis, quia patientia Dei ad poenitentiam te adducet, secundum cor tuum impunitens et duritiam obstinationis thesaurizas tibi iram, que tibi cito appropinquabit: velociter disperdet te Dominus de terra nullusque de semine tuo in perpetuum dominabitur in terra ista vel prosperabitur in alia, excepto solo infante, quo in utero gestat uxor tua, qua super illum venit benedictio mea. Hoc autem omnia, ore prædica Patricii, evenerunt patri et proli.

C 89 Simili quoque intentione, ecclesiam videlicet ædificanda, dixerit Christi famulus ad locum famosissimum Usenach nomine, duo ergo germani, Fiechus et Euda nominati, illis in finibus præcipiantur: quibus S. Patricius multa bona in presenti seculo atque futura, et etiam semini florum, si sibi acquiescerent, pollicebatur. Illi autem non solum a prece et prædicatione Patricii aures averterunt, verum etiam a loco prædicto violenter ipsam expulerunt. Sanctus molestus impedimentum ecclesie fundanda quam sui expulsionem accepit ipsi et semini ipsorum injicere maledictionis jaculum incepit. Secundum autem discipulis S. Patricii sententia verbum ex ipso ore rapuit, et antequam sine concluderetur deprecanda dixit. Ohs ergo, domne Pater, ut maledictio vestra non sit super homines istos, sed super vicinos loco lapides. Sanctus prius medico subiecit, et postmodum postulata concessit. Miras res! ab illa die usque in præsens lapides illi nulli structure apti aut utile inveniuntur, quoniam etiam si forte aliqui ex improviso ædificio inveniuntur, velociter opus illud ruere seu dissipari dicitur. Nullum etiam ignis aborem naturalem admittunt, nec in aquam nisi strepitum, ut moris est lapidum, faciunt. Unde et proverbium apud Hibernicos invenit, ut si quando lapis in usulicio frangitur, de lapidibus Usenach maledictis a S. Patricio, esse di-

catur. Eadem vero prædictorum fratrum junior su per injuria S. Patricio illata poenituit, et provolutus pedibus ipsius veniam poposcit, et postulatum promeruit. Hic novem filios habuit, quorum ultimum natu, nomine Cornacum, obsequio divino mancipandum cum tota nona parte sue terræ S. Patricio obtulit. Frater vero ipsius Endre, Leogerus dictus, conversus ad fidem quindecim villas S. Patricio contulit cum suo nepote, que spectant ad jus Ard-machanæ Ecclesie. S. Patricius baptizavit puerum, educavit, litterisque imbuuit: puer autem ætate, sapientia et sanctitate crevit: virtutibus, atque miraculis clarus, in Domino requievit.

D 90 Quidam regulus, Brendannus a nomine, reverenter baptizatus, obnixius deprecabatur S. Patricium, ut quandam mulierem gravidam benediceret: quia illius benedictionem ei et soboli profuturam credidit. Sanctus ejus petitioni annuens manum erexit: sed repente, priusquam verbum benedictionis aut signum Crucis ederet, eandem retraxit: sensit enim, spiritu revelante sibi, concepisse illum de semine Coirbre, in quem sententiaverat, et de cujus successione nullum regnatum ipse prædixerat. Cur autem Sanctus hoc fecerat, homo mirabatur: sed ei vir Dei mysterium intimare causamque non cunctabatur. Instabat homo postulans attentius, ut vel aliquo modo illam beneheret, et que ventura erant soboli, prædicere lignaretur. Presul sanctissimus Patricius illum elevata dextra benedixit, et ait: Infantulus, quem gestas in utero, non regnabit: quoniam verbum, quod locutus sum in nomine Domini super Coirbre et semen ejus, fixum stabit: sed tamen unus de optimatibus terræ, Regi regnoque per-necessarius erit. Quod ut Sanctus prædixit indubitanter evenit.

E 91 Magni viri meriti Mel supra memoratus, qui cum Fratribus suis, viris sanctissimis, Munio et Riacho de Britannia in Hiberniam advenit, ab ipso S. Patricio in Pontificalem gradum promotus, ipsi in prædicatione coadjutor extitit. Hic ex proprio labore manuum suarum, more Pauli Apostoli, studuit victitare, et quod ei a divitibus datum fuerat, solebat egenis erogare. Cum isto beato viro, utpote nepote suo, commanebat in una domo, modo primitivæ Ecclesie, S. Lupita soror Patricii, ut ejus verbo et exemplo proficere posset in exercitio divini obsequii. Evoluta vero aliquanto tempore, cum sanctus Sacerdos juxta morem media nocte surgeret ad confitendum Domino, sancta illa femina solebat se ad seorsandum collocare, pelibusque cooperire in sancti Presulis lecto. Nil aliud sinistræ suspensionis ex hoc facto fingi suspicabatur, quia ex conscientivæ puritate aliorum mentes metuebatur. Compertiens consuetudinem mulieris quispiam, nefandam fore familiaritatem ipsius cum Episcopo denotabat, denotatum in vulgo disseminabat: et quoniam infantia dilutanda jama linguæ vulgi reserata patuit, res latere Patricium dicitur non potuit. S. Patricius, si sic res se haberet, evidentius voluit experiri: convenit gressus ad habitaculum præfati Episcopi.

F 92 S. Mel melius ardebat innocentiam suam probare signo quam juramento; arans tellurem in quodam colle, pisces magnos et multos cepit ex vomere in secco, ipso etiam vidente Sancto Dei, quasi pro miraculo, ut nulla suspicio remaneret in cordibus hoc videtur, dum tale signum fieri non solum ab incestuosis. Soror etiam S. Patricii, collectam vestem in gremio vivis carbombis implevit, quos sufficienter portans, et excutens in conspectu fratris, absque ullo ustulationis aut lationis signo, innoxiam se comprobavit. S. Patricius innocentiam signis tam evidentibus probatam

AUCTORE JOCELINE

Preventus Enly filium Cornacum benedixit:

a in vito cunctatur: de h facere

Signo Crucis petram scidit in partes.

E

S. Mel et S. Lupita suscipi- onem impura con- suetudinis

Maledictionem que fieri solent erant obstinuit.

in lapides declinat et recedit ut omne nomen inuclat.

F

coram S. Patricio pugnant per miracula.

A batam approbans, illos mundos et immunes pronuntiavit: attamen, quod ipsis aliisque multis salubre foret, palam edicere curavit. In primis ergo Episcopum conveniens admonuit, ut in terra araret, in aqua vero piscaretur, ne tentare Dominum Deum suum videretur. Deinde ne gloriari presumeret in aliquo miraculo ex divina gratia in se patrato. Denique sanxvit Sanctus, ut a mulieribus viri sequestrarentur, et utrique sexui ædificia, et oratoria distincta construerentur. Sic profecto, ut ait idem Patricius, nomen Dei per eos inter gentes, quibus illud prædicabant, non blasphemaretur; nec infirmis scandali occasio ulla in casu tali, vel detrahendi materia tribueretur. Quod ergo S. Patricius edixit et statuit, observari facit.

qui tamen
staminifera
a Clivis
sequatur
das.

Virgines Deo
consecrata
reliquunt
veligia in
impressa

93 Quadam vice S. Patricius quatuor Virgines stantes super lapidem unum velavit, consecravit, Sponsoque celesti desponsavit. Res autem apparuit mira et valde inusitata. Virginum Deo dedicatarum lapidi duro impressa usque in præsens apparent vestigia; ut cunctis clarescat, quod benedictis Patricii precatio sive prædicatio penetrare possit emolliendo pectora, etiam saxea. Datur nihilominus nobis hac in re intelligere, quod mundum continententes ob amorem Christi, debeant vias duras custodire:

ut ad eum, cui se probaverunt possint pervenire. Vocatur locus in quo consecratae fuerunt *b* Tedna ubi illis Domino servitoris ædificabatur ecclesia, quæ pertinet hodie ad jus Metropolitanæ Sedis in Ardmania. Venit S. Patricius caussa transeundi ad quoddam prægrande flumen, inter Midiam et Connactiam situm Synniam nomine; quod cunctis, exceptis navigantibus, semper fuit intrinseabile. Diu navigium quæsit, nec invenit. Oravit igitur ad Dominum qui quondam in mari fecit viam, et in profundo semitam posuit: moxque in medio fluminis terra divino nutu elevata Sancto Dei sociisque illius transitum liberum fecit et præbuit. Ut autem ripam fluminis attigerunt, auriga Sancti defungitur; ibique ædificata est ecclesia, quæ ad jus Ardmanachæ Ecclesie spectare dignoscitur. In illo loco, ubi a magis inductas tenebras S. Patricius orando dimovit, extracta est ecclesia; in qua quendam de suis Clericis Alveum dictum, ad gradum Sacerdotalem, quatenus inibi ministraret, promovit. Ordinatus Presbyter conquestus est S. Patricio, quod sibi deessent necessaria Sacerdotali ministerio: Sanctus divinitus instructus, indicavit Presbytero quoddam altare mirandi operis, habens in quatuor calices vitreos, in specu subterraneo; et ne forte frangerentur, præcepit ei, cautius effodere, humumque egerere. Fecit Presbyter, sicut Præsul præcepit, et omnia sicut dixit reperit. A quibus autem personis illud altare factum fuerat, aut cum calicibus ibi repositum, nobis adhuc extat incognitum. Quidam vero opinantur, omnia illa fuisse Palladii Episcopi sive sociorum ejus, quæ relicta sunt ibi post discessum ejus.

Terra elevata
in profundo
flumine facit
Patricio
transeundi
copiam.

eodem Indica-
tione altare et
quatuor calices
vires reperiri
in specu.

a Colgano videtur Breudanus irrepisse pro Manio, qui similem rem egisse dicitur in Triquetulo in favorem uxoris Corbret. Sed prophetiam eventus plane diversi cur non de diversa persona fuisse credamus, maxime cum alia quoque circumstantie variant? b Rectius et integre scriberetur. Teg-na-ningan domus puellarum.

CAPUT XII.

Alfonia erecta: res in ea diœcesi gestæ. De SS. Episcopis Muni et Fiecho.

Visum est viro Dei in quodam campo ecclesiam ædificare, in qua posset populum acquisitionis Deo aggregare: hujus rei gratia petivit a possessore fundi preparari sibi locum illum, repromittens illi portionem in terra viventium. Homo autem ille magicis assuetus artibus promissam sibi pro nihilo habuit terram desiderabilem, quin potius pro pretio

Duntaxat vicibus
autum reper-
tum in fossura
preca, dicit pro
loco ecclesie.

postulans aurum, cuius nimis execrandam famem sustinebat. Sanctus autem in præsentem respondit se non habere, sed totum, quod habuit, in ecclesiarum ædificia vel necessaria pauperum expendisse. Sed cum homo precanti Pontifici nullatenus assentiret, ad effossuram cuiusdam porci, prece prælibata, perrexit; ibique tantum auri, quantum exigebatur, invenit; inventum pro commutatione terræ dedit. Erat et alter vicinus, habens agrum illi terræ collinquantem quam comparavit, quem Sanctus ecclesie præfata conferri suppliciter flagitabat. Quo respondente similia verbis prioris, iterum ivit ad effossuram porci, reperitque aurum aequilbre priori, quod homini pro comparatione agrum tribuit. Hoc jam tertio manifestavit S. Patricio Dominus in terra, porcorum naribus eviscerata, semel pro sui redemptione, bis in hoc loco pro ditanda dotandaque ecclesia. Postea posterior fratrum Ono nomine, corde compunctus, aurum sancto Dei non solum reddidit, verum etiam domum suam, prælia, et substantiam ad fundandam ecclesiam et ædificandam contulit. Locus autem Elfind vocatur, in quo hodie Sedes Episcopalis habetur.

D
AUCTORE
IOCELINE

S. Asseus
ordinatus
Episcopus
Alfoniae.

95 B. Patricius vero quemdam discipulum suum nomine Asyeum, habitu actaque monachum, in Episcopum consecravit, et Ecclesie præfate præfecit: ipse vero admonente S. Patricio in ecclesia Sedis sue, collegium monachorum egregium introduxit, cui regendo jure Abbatis præfuit. Hic quodam vice, dum verum assertive dicere debuit, delinquens lingue lullurio mendacium protulit. In se vero reversus, postea statuit seipsum contra faciem suam; ex magna poenitentis amaritudine elongavit se, et fugiens a facie hominum, mansit in solitudine; ibique septem annis degens, a nullo visus est homine. Monachi vero illius diu querentes eum; expleto septennio in ejusdem contrævo vallis ipsum repererunt a locoque extrahere ad ecclesiam suam, tanquam sponsam sponsæ suæ in gremium reducere violenter voluerunt. Episcopum illis nullatenus acquievit, indignum se iudicans ad officium Pontificale ulterius exercendum, de cuius ore mendacium processit spontaneum, quod sacri Canonis definiunt esse sacrilegum in lingua Sacerdotum. Quia in re pensandum est, quantum poenitere debeant in gravissima crimina lapsi de suis magnis excessibus, si tam stricte de solo mendacio poenitent et satisfecit iste Sanctus. O quanti corda gerunt ad peccato resistendum lutea, ad poenitendum vero saxea! Multi namque homines flagitiosi, scelera, abominabiles in vitæ sua (quod absque dolore dici non debet) animarum regimini se ingerunt, et manibus inquinatis alienas sordes diluere appetunt, fœbus etiam mortalium criminum constricci ceteros ligatos solvere gibeunt: quorum desiderium divino iudicio adimpletur, multo peiores fiunt, quam antea fuisse noscuntur. Sub regimine namque constituti de solis propriis reatibus possunt poenitere atque satisfacere; in sede pastoralis positi, de singulorum sibi commissorum excessibus tenentur rationem reddere. Quia ergo verba Sacerdotum aut vera sunt aut sacrilega, horrendum iudicium est illis Sacerdotibus ceterisque Prælati Ecclesie, quorum mendaciis assiduis aut perjuriis inquinatur lingua. Hæc quasi per digressum diximus, ut non solum flagitia et facinora, sed etiam mendacia, quam sunt vitanda cunctis Christianis, et maxime Pastoribus animarum, ostenderemus. Nunc vero ad historie sacre seriem redeamus. Monachi enim suprascripti nolentes a S. Asyeo separari, usque ad exitum vite illius iidem manserunt; eoque sepulto, monasterium ædificantes illic, in sanctitate et justitia Domino servierunt. S. Patricius quod Spiritus sacro sibi revelante de utroque fratre didicit, utriusque nomine tacendum

E

mira patientia
capit
mendacium
leve.

in exemplum
alios, maxime
Episcopos.

F

duxit

A duxit. Prædixit priori dominationem illius terræ illum cum sermone suo in brevi amissurum, qui mammona Christo, et suo petitioni præposuit aurum. Juniori multa bona prædixit ob devotionem animi sui sibi eventuram, et quod coadjutor Regum in terra esset, optimoque Sacerdotes Dei nascerentur ejus de stirpe sancta. Omnia illa quæ Sanctus propheticè protulit aëlatu, nullatenus frustrata sunt ab effectu.

AUCTORE
JOCELIANO

Propheta
de Ono ejusque
fratre divera.

96 Prædicabat qualiam vice S. Patricius gentilibus, ipsosque instruendo et baptizando illo in loco demorabatur diutius. Benignus autem Sancti discipulus aliquantulum ferabat moleste moram illam tantam illis in partibus. Sanctus autem dixit, se nolle de locis illis egredi, antequam ad se venirent de remotis partibus discipuli sui et alumni. Altera die cernebatur eorum nigrescere, ventoque vehementi commoveri et concuti mare. S. Patricius vero obnubilata facie mœstitus, sui secum manentibus indicavit, filios suos in Christo genitos, navigio tendentes gravamen ingens perpeti; seque nullum afflicto, et maxime pueri suo, filio Erelu, alumno ejus supremum formidanti, dicebat compati. Asserentibus illis non posse navem ferre tantam tempestatem, vir sanctus instantius se convertit ad orationem. Intervallo morbo facto, cunctis qui presentes erant audientibus, imperavit ventis et mari, quatenus quiescerent a fervore suo in virtute Dei sui. O res stupenda et admiratione digna! continuo cessavit ventus, sicut fretum, pacabatur procella, et facta est tranquillitas magna. Eadem die memorati Fratres prospere satis applicuerunt, et qualiter elementis prius in sui periculum versis, sed inopinato modo pacatis, potentissimam precem Patricii Patris sui sint experti, eorum cunctis retulerunt. Alio quoque tempore idem Fratres, gratia visitandi S. Patricium, viam carpellant timore pedestri per arenosa loca litoris maximi, ut venirent ad ipsum. Cuiusque simul purgerent et incedentes sermocinarentur, ecce maris accessus illos circumclusit, spemque evadendi adimens cunctis formidinem mortis inersit. S. Patricius vero divinitus oblectus angustias adventantium agnovit, agitantemque discipulis presentibus indicans, se compati tribulatis dixit. Deinde prece præmissa, præcepti virtute verborum, in nomine Domini Dei sui rheumat maris, et quantoque recederet, ac illis suis se visitantibus liberam transitum et quietum exhiberet. Obedivit continuo mare voci viri Dei, et recessit: sique cæcis illo Fratrum letabundus et laudans Deum ad Patricium pervenit, et super

Discipulis
periculantibus
comparatus
Patricius

B

tempestatem
cedit.

tanto miraculo narrato cunctorum audientium corda in laudem Dei, mirabilia in Sanctis suis operantis, resedit.

97 Quodam tempore, navigatione necessaria completa, S. Patricius cum suis viris religiosis applicuit, et egressus ad aridam fertur casu cucullam suam in littore reliquit. Appulsi Sancti, sedentes de ecclesiasticis ad invicem contulerunt, et mutue collationis consolatione sese receverunt: mare vero mare solito, ascendens arenæ superficiem cooperavit, et ut Præsulis cucullam ad se traheret, et asportaret, propellunt. Hoc Sanctus intuens, intorquens maris rheumat, ne tangeret aut tolleret illam, in ejus nomine, qui potestatem habet in celo et in terra, in mari et in omnibus abyssis. Res miræ maris profluvium implendo totum locum, consistens in spatium occupavit: solum locum illum, in quo cuculla continebatur, intactum dimisit. Post fructu autem refluxum recessum, deferri sibi cucullam fecit, omnesque qui aderant signum illud in Deo laudem et Patricii venerationem excitavit. De cetero cuncti promptiores ad obediendum illi fuerunt, qui mutui elementum ejus imperio obtemperare conspexerunt. Quodam vice, cum S.

Iterumque
vix liberali
mari recedere
jussit.

C

a quo et
cucullam
suam intactam
arctari
mundat.

Patricius consœcrasset duas Virgines in campo sito in finibus Cregri, quoddam velum destinatum cœlitus cecidit in gremio Patricii: quod Sanctus suscipiens summa cum devotione, Virgini consecratæ posterius illud obtulit: sed illa tali munere, tam sancto eulogio indignam se judicans, sancto Antistiti dixit: Quoniam istud datum optimum, domumque perfectum descendens a Patre luminum, mihi peccatrici mesum non est, congruum arbitror ut ipse habeas, cui delatum aut conferas, alteri, quæ me melior est. Applaudens Sanctus Virginis humilitati: imposuit velum illud illius capiti, præcipiens ut illud gestaret jugiter, donec introduceretur in thalamum sponsi sui. Virgo præcepto Pontificis acquievit, sancteque vivens sanctissimo fine in Domino requievit.

Velum cœlitus
in usum
Virgini a se
consecratæ
imponit.

98 S. Patricius sancta consuetudine ductus, quemdam leprosum secum detinebat, cui cum magna devotione cuncta pro Christo necessaria ministrabat; ulcera manibus propriis lavit, utrumque ipsius hominem, competenti cuilibet cibo reficere consuevit. Leprosus enim corporali sospitate penitus perditus, salutem animæ omnibus modis invigilare studuit, orationi jugiter incubare, in omnibus agere semper Deo gratias. Cum autem lepræ squallore succisus, fetorem commanentibus ingereret; timuit ne ceteris esset horrore, acclam et humiliter a consortio ceterorum recessit, et in quadam arbore concava fortuito inventa solitarius secum habitavit. Dum enim solus sederet, intuens quemdam prætereuntem, illum ad se accersivit, et cuius esset professionis inquisivit. Quo respondente Christianum res esse; precabatur virum, ut ob ejus amorem, in quem credidit, non pigritaretur ad proximum accedere juncosum locum, et de juncis ibidem radicibus evulsis afferre sibi fasciculum. Ad petentis igitur, vel potius adjurantem vocem pergens ad locum homo, juncum extirpavit, et confestim peropiscus fons erupit: fascem autem de juncis ad leprosum attulit, et de novi fontis scaturigine, quod accidit, retulit. Ille gratias et laudes Deo reddidit, deinde homini dixit: Noveris, frater carissime, quod Dominus noster Jesus Christus huc te adduxit, ut in fontis illius aqua corpus meum abluas, et in eo loco sepelias. His dictis oculos ac manus in cœlum levans, exspiravit: corpusque illius re-fatus vir in fonte diluit, nullumque lepræ vestigium in eo videns, sed sanissimum reperit ibidem sepulture tradidit et discessit. Evolutis aliquantulis diebus S. Munis, multarum Reliquiarum Sanctorum devotus bajulus, de Roma revertebatur, et necessitate coactus in loco prædicto de nocte morabatur. Sub noctis autem silentio vidit lucem magnam circumfundere locum istum, et Angelos psalentes audivit exuberans agere usque mane circa tumulati sepulcrum. a

leprosi vita

E

et mors yda
miraculo
honorata:

corpus
revelatum,
elevatumque
F

99 S. Munis memoratus de Roma reversus, ex itineris longi fatigatione fastiditus usum ulterius itinerandi, precabatur S. Patricium, ut, sicut fratribus suis ecclesias habentibus requiem providit, sic sibi procuraret locum habitationis contemplationi congruum. Sanctus igitur Patricius illum, licet intermo quietis dilectorem, salutem plurimorum profuturum sciens, obtulit illi locum aptum et optimum, dicens: Ecce collis, ecce vallis; ædifica et inhabita.

In gratia
S. Munis
vix quæ
tenuis

ubi

A ubi gratius videntur oculis tuis : illud autem scito, quod si in valle habitaveris, plures ad Dominum animas perducere possis : si autem in colle manseris pauciores acquires, ob vanitates et amoenitates oculis obijciendas, et alias caussas cusque quamplures. Præmonitus et præmunitus Munis a Spiritu sancto, respondisse fertur S. Patricio : Non conque- rar de colle seu de valle ; sed de stagno proximo ; quoniam inibi regalis existat habitatio : crebra nam- que aulicorum aliorumque secularium frequentatio fiet mihi molesta, mentisque meæ sabbato ingerent impediunt. Confirmans illum S. Patricius asse- ruit, facile fore Deo huic molestiæ mæderi ; recedens- que paululum preces devotas et efficaces effudit in conspectu Dei. Nocte igitur sequenti, stagnum illud cum habitaculis et habitatis in eo tam remote trans- tulit Dominus, ut nullam molestiam aut gravamen inde sustineret servus ejus Sanctus enim Munis man- ens illic ecclesiam extruxit, cui S. Patricius de Reliquiis Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli et aliorum Sanctorum perplurium, ac insignia qua- dam ad ecclesiasticum ministerium necessaria dedi- dit. Ipse postea, licet invitus, virtutibus clares- centibus, ad officii Pontificalis promotus fastigium, signis etiam coruscans multis, migravit tandem ad Dominum.

B 100 Fuit quidam juvenis bene morigeratus, in- genio subtilis, eloquentia floridus, forma speciosus Fiechus nomine, discipulus Dubhatchi poetæ. Hic ante paucos annos duxit in matrimonium quamdam puellam, quæ jam recenter obierat, de qua et uni- cum filium susceperat. Hunc S. Patricius cum ma- gistro suo prænominato conviantem obvium habuit, et in momento et ictu oculi, Spiritu revelante, ipsius conscientiam agnoscens coram cunctis dixit : Ecce vir unus uxoris tantum, qui secundum Apostolum digne promoveri poterit in Sacerdotium et etiam Pontificatum. Coepit igitur fidei rationem ipsi expo- nere, atque ut baptismum susceperet, admonere. Mi- rabatur juvenis in verbis gratiæ, quæ procedebant de ore S. Patricii, et maxime quia tam cito potuit ab ipso penetrari secretum ejus, ac vita dignosci. Cre- dens igitur suscepit baptismum, et prius veniente diu magistro, sed postmodum annuente, disciplina- tum sancti Pontificis se contulit. Sanctus autem illum benedixit, et Alphabetum manu sua scriptum tradi- dit ei. Ipse vero benedictione S. Patricii potitus, in una die Psalterium didicit, et infra breve temporis spatium inspirante Spiritu sapientiæ et intellectus, sacras Scripturas sufficienter intellexit. Nulla nam- que ad discendum mora est, ubi Spiritus sanctus Doctor adest. S. Patricius ad Ecclesiasticos gradus illum promovit, et in singulis digne ministrantem, tandem Episcopum consecratum Sleptensi Ecclesiam præferit. Ipse vero vita, doctrina, miraculis conspi- cuus apparuit, et Angelico edoctus oraculo, susci- piens habitum monachalem, in episcopali Sede cœ- nobium monachorum egregium edificavit.

101 B. Patricius S. Fiecho quemdam currum duxit destinandum, eo quod indimittate gravatus iti- nere pedestri non potuit diocesim suam visitare, atque Pontificis officium exercere : attenuatus enim erat abstinencia nimia, insuperet in coxa fistulae la- borabat molestia. Cernens hoc S. Secundinus, huma- num quid passus, ægre tulit, currumque sibi justus- quum illi dandum asseruit. Pater pius molestatum illum intelligens, illi satisfacere satagit potius signo quam sermone, dicens : Non graveris, frater caris- sime, super manuseculo confratri et Coepiscopo mis- tro dando, ne detur occasio nas supillandi diabolo : quia plus frater ille, quam quilibet nostrum indiget vehiculo. Sed nosiro ne videamur errasse iudicio, hu- jus rei discussio exanimi relinquatur Angelico. An-

gelus enim apparens utrique ad precem S. Patricii, suppositis equis currum jungi, et absque auriga di- mitti jussit, et apud quemcumque substitissent et mansissent equi veredarii, currum ei conferendum censuit. Factum est autem ut Angelus imperavit, currumque Sanctus jungi fecit : equi vero nemine regente per loca invia et itinera distorta, primo ad habitaculum ipsius Secundini vespere devenerunt, disjunctive ad pascua dimissi fuerunt. Facto autem mane, nemine jungente, currui subjugati sunt, si- milique modo ad alterius Sancti mansionem pertin- gentes, ibidem pernoctaverunt. Tertio tandem die versus S. Fiechum appropinquaverunt et steterunt, et quod ad ipsum destinati fuerant, evidenter intel- ligi dederunt. Non tamen Sanctus ille voluit currum illum ascendere, antequam Angelus ipsum certifica- ret de misso sibi munere. Alia vice hoc eisdem mi- raculum eodem modo est iteratum de duobus equis a S. Patricio ipsi S. Fiecho destinatis, curruque ipsius subjugandis.

102 Angelus alia vice præcepit præfato Fiecho trans flumen edificare monasterium, singulis officii- nis proprium et congruum assignans locum : ubi sibi aper apparuit, refectorium ; et ubi cernebat cervam, illic extruere jussit oratorium. Respondit Sanctus Angelo, se nullatenus tale quid inchoaturum, nisi S. Patricius Pater et Pastor suus adveniens appro- baret opus injunctum. Non displicuit verum Angelo Domini, quia scivit in ipso affectum dilectionis et obedientiæ, quam habuit in Christo erga virum Dei. Transactis igitur aliquantis diebus, Angelo monen- te, Patricius Fiecho sui presentiam exhibuit, et in illo loco qui dicitur Forrach extruxerunt cœnobium juxta exemplar, quod Angelus illis præstendit. Ipse vero S. Fiechus in hoc monasterio Abbatiss vice præfuit, et Episcopale nihilominus officium plene in diocesi sua exerceat. Consuevit idem Antistes singu- lis annis in capite jejunii de cœnobio solus egredi, allatisque quinque panibus hordaceis, cineribus mixtis, secum ad sui sustentationem, in secretiori eremo toto illo sacro tempore demorari. In Domi- nica vero Palmarum, aut aliquoties in Cœna Domini, solebat ad officium peragendum sumum, ad sua re- verti, serum adhuc dimidium panis unius habens incomedum. Sexaginta etiam Sanctos ad Deum præ- misit; quos ipse sequens, Slepti sepultus fuit. Filius autem ejus superius memoratus, scientia, et sancti- tate patris astitit; et alibi gradum episcopalem sortitus, in Domino requievit.

a Forte quod de reliquiis a S. Mune in cavo arboris relictis alibi dicitur, non nisi de hujus leprosi corpore intelligendum est, licet ubi ut reliquiis Roma allatas hoc transulerunt.

CAPUT XIII.

Patricio resistentes severe castigantur.

Sanctissimo Patricio, prædicationi divini verbi vi- riliter insistenti, quidam viri armati de Calregia oc- currerunt, ipsamque Angelum pacis violenter de fi- nibus suis expulerunt. Vir autem Dei quod de illis in spiritu vidit, tacendum minime judicavit : Quia, inquit, contra merem arma talistis, et annuntian- tem vobis pacem, prædicantem salutem, a sinibus vestris effugatis, vos et semen vestrum in die belli terga dabit. Illi autem hoc audientes a facie gladii oris ejus valde timuerunt, et super temeritate sua poenitentes, flexis genibus ante Sanctum Dei lacry- mosis precibus omnes, exceptis quinque, indulgeri sibi petierunt. Sanctus parumper secum deliberabat, iterumque ad illos verbo præsigno dicebat : Stabit verbum fixum, quod Spiritu sancto dictante de vo- lris et semine vestro de ore meo est egressum : attam- en quoniam ex corde poenitistis, licet in fugam conversi fueritis, non ultra quinquarium numerum in alicujus

stagnum alio transferri Patricius :

S. Fiechum baptizavit,

1. Tim. 3, 2

denique Episcopum Sleptensem amittunt.

illi destina- tum currum

D ANGELONE JOCELLINO equi ubique ductore iridui via perducunt.

dem præscriptum ab Angelo cœnobium

non nisi assensuente P. tricio fundare præsumit,

miraque abstinencia claret.

S. Patricius de Calregis prophetas :

A alienjns discrimine prælii occumbent ex vobis. Hoc S. Patricii vaticinium narrant Hibernici crebris experimentis esse completum.

104 Quidam pessimi et maligni degentes in terra Ferreis vitam S. Patricii inolientes extinguere, recentes caseos veneno infectos obtulerunt illi, quasi pro benedictione. Quos sibi Sanctus oblatos benedixit, et statim in admirationem multorum, et Dei laudationem ac suinet venerationem, atque veneficorum ignominiam in lapides convertit. Manent usque in præsens isti lapides in loco patrati miraculi, et Patricii meritum prædicant etiam muti, quia sic mutati. Idem vero venefici, sua machinamenta videntes ad Sancti profecisse gloriam et suam confusionem, adhaeruerunt ex suis quinquaginta virus armatos, ad sanguinis justæ effusionem. Conglobati ergo adversus l'untificem, ingressi sunt vadum cujusdam fluvii, secus cujus ripam itinerans in occursum illorum adveniebat vir Dei : quorum vultus ut vidit, eorum cogitationes intellexit, et elevans sinistram manum contra illos, clara voce dixit: Non vos ad nos venietis, nec ad vestros revertemini; sed in aqua ista cadavera vestra manebunt usque ad diem judicii. Juxta verbum autem viri Dei sententiantis, statim submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementibus: nec usque adhuc illorum corpora, licet multum diuque quæsita, inventa sunt a viventibus. Hoc egit ex censura divina aqua in isto quinquagenario conspirante in necem S. Patricii, quod ignis celestis in duobus superbis quinquagenariis a Rege Achab missis ad Heliam Prophetam. Locus enim, quo apus sunt suffocati, vocatur vadum submersorum usque in hunc diem.

105 Quidam tenebrarum filii in campo Liffe vocabulo, fecerunt foveas profundas per loca varia publicæ sentite, quas operuerunt rumo-culis, et viridi cespite, ut Sanctus itinerans in eis improvisè incidere. Quædam vero puella preparatas insidias intellexit, quas viro Dei, quatenus se caute cavendo custodiret ab illis, indicare curavit. Sanctus in Domino confidens, jussit suis equis ascendere, dataque benedictione pertransiit cum suis inoffenso pede. Fragilis namque herba atque tenuis, quasi terra solida, equitantes supra se sustentabat : quia sacer equitatus ille, in cordibus et corporibus suis omnia portantem portabat. Destinavit deinde Dei Sacerdos præfatam puellam ad ipsius patrem, ut illum adduceret ad sui præsentiam ob percipiendum amicæ salutem. Fecit virgo ut Sanctus imperavit, patremque suum in conspectu ejus præsentavit. Sancto vero prædicante verbum Dei, homo credidit, ipsaque, cum decem filiis et tribus filiabus, Patricius baptizavit: baptizatus vero Virgines, velamine sacro tradito, Domino consecravit : et ex filiis ejus quinque fore felices florentesque in seculo, et alios quinque prius in clericali gradu, postea in habitu monachali sacro victuros ac defuncturos ore præsigno pronuntiavit. Prælixit etiam illis, qui foveas insidiose sibi ac suis paraverant, quod ipsi et semen eorum vitam susten-tando transigerent, in terra jugiter effodiendo, et eos secundum Scripturam apprehenderet, velut aqua, inopia. Hæc autem omnia, quæ Sanctus prælixit, rerum eventus probavit.

106 Venit S. Patricius ad pagum quemdam infra insulam Incheen, et invenit locum construendæ ecclesie idoneum; quum cum inchoasset, multitudo rusticorum de pago prorupit, et opus inceptum impedit. Sanctus autem repleta spiritu prophetia prædixit illis veridica voce : Quoniam mihi, ne possim adificare domum Domino Dno meo, impellimentum et obstaculo estis, fumus non egredietur de domibus generationis vestre in isto loco consummatis. Hoc autem S. Patricii dictum oculata fides usque in præ-

sens probat esse verissimum. Multi enim multoties D cooperunt domos edificare illic, sed ob ingruentes importunitates nunquam illas potuerunt consummare. Quidam pravus atque perversus, potens in iniquitate, Oengus dictus, S. Patricium ecclesiam edificare volentem in loco congruo, prohibendo impedit : cui S. Patricius jurans per judicem suum, imo prophetans dixit : Erit in brevi domus tua destructa, et substantia tua dissipata, filii quoque tui ex profanis lumbis tuis egressi, ex majori parte sese mutuo fratricidio fedalunt : ceteri superstites nunquam alienjus dignitatis seu potestatis fastigium obtinebunt; sed usque ad diem mortis suæ vagi et profugi super terram erunt. Hoc autem S. Patricii præ-sagium completum, descriptæ miserie viro prædicto filiisque illius inflicte præbavit experimentum.

107 Præpotens quidam in alodio proprio, cum ecclesiam ædificandam prædiis et possessionibus locupletaret : cui regendæ quædam de suis aptum ad lucrandas animas S. Patricius præponere volebat; resistebat homo dicens, se de suis Clericum habere, quem ecclesie suæ voluit præficere. Sanctus indignum ducens ad præsens pro hac re contentiosè agere, recessit ab homine. In crastinum adduxit homo ad S. Patricium filium suum, volens ut illum consecraret in Episcopum, ecclesie præficiendum : et quia Sanctus a suis avulsus, in locis secretioribus orationibus et studiis intendebat, divertens homo ab eo, duos Episcopos ex discipulis Sancti alibi constitutos adiit, et super consecratione filii sui convenit. Unus vero illorum hominis petitioni non acquiescens, nil tale sine consensu vel præcepto S. Patricii se velle attentare respondit : sed alter sen prece sen pretio præstrictus, quod petebat facere præsumpsit. Quo comperto, S. Patricius præsumptorem plectens percussione penitentis satis asperè, prædixit etiam illum penuriam panis perperurum omni tempore vite suæ. Asseruit etiam Episcopum taliter consecratum depositione dignum et despicibilem, et Ecclesiam ejus pauperimum fore, ita ut a duobus hominibus sibi vim inferentibus, se non posset defendere. Quod ergo Sanctus prædixit, irrevocabiliter evenit. Qua in re sapiens quisque commonetur, ne caecatus ambitione simile quiddam attentare præsumat.

108 Quidam cecitate diutina damnatus, Dombnaldus dictus, audiens prætereuntem S. Patricium, illi se præbuit obvium, confidens per illum se lumen desideratum adepturum; et quia palpebræ non præcedebant gressus ejus, nec lumen oculorum erat secum, currens et occurrens cedebat : resurgebat, autem nec fuit, qui ad manum traheret illum. Cernens illum quidam Clericus de comitatu S. Patricii corruisse, risit et derisit infirmum cadentis caeci. Quod factum comperiens S. Patricius indignè tulit, et ne quis in discipulata ejus tale quid amplius præsumeret, ejus vecordiam verbo vindictæque verberè corcerns, dixit : Amendio tibi, quia in nomine Dei mei hujus hominis oculi caligine clausi aperientur, tuique obtutus aperti ad malum, roncitantes cachinnum, cæcitate clauduntur. Hæc dicens impresso signo Crucis, a caeco tenebras alisterisit, et male videnti cæcitate incessit. Quo in facto illud sacre Scripturæ Salvatoris ore prædictum adimpletur, Ut non videntes videant, et qui vident caeci fiant. Eodem etiam die, divina virtute tres claudos apem flagitantem erexit, et juxta Propheticum vaticinium, sicut cervos exilientes, et exultantes ad currendam viam illos effecit.

109 Malefici numero novem S. Patricio præconi vitam mortem machinantes, monachos ministrosque justitie sese simulaverunt, et ut Sanctum in habitu couisimili constitutum facilius possent de medio tolere

AUCTORÆ
JOCLEINO

venenatos
caseos
convertit
in lapides :

insidiantes
sibi quinquaginta
vires
devoravit :

foveas excavavit
insidias
illarum
pertransiit :

et famulæ
erga se
venefici et bene-
dixit.

Job 27, 20

obsistentibus
autem sibi
nauclat.

A pera
pu isto
Ep scopi
per se in plura
consecrati et
consecratis,
E

F
Dombnald
caecitas in
cler cum
tristitiam
transiit.

Joan. 9

isa 33

Malefici
Patricio
in habitu
conisimili
constituti :

A lere, candidas cucullas induerunt. Imitati sunt ni-
mirum tenebrarum Principem, præceptorem suum
Angelum Sathanae, qui se transfiguravit in Angelum
lucis, cui frequenter in actibus et artibus suis exhib-
uerunt obsequium servitutis. Perpendens vir illust-
ris amicus sancti Præsulis Enda vocatus, insidias
imponit, ubi Sancti defensionem filium suum, no-
mine Conallum, immiscuit maleficis; illi præcipiens
ut illorum cassaret comatum, et a viro Dei arceret
agressum. Filius autem fecit quod pater injunxit; et
inter filios noctis filius lucis stetit. Agnovit denique
S. Patricius divinitus edoctus cervos sub pennis col-
umbæ, laposque latitantes sub ovium vellere; sub
cucullis siccas ad lutis dependere: sciebat nihilomi-
nus Æthiopiæ nutare non posse pellem suam, quam-
vis lyso contractam; nec magos illos velle deserere
malitiam immedullatam, etsi cucullis candidatam.
Prius ergo signo Crucis, undique se munivit, ut il-
lid contra inimicos Crucis Christi opposuit. Miro
itaque modo ignis de cœlo descendens, in conspectu
omnium maleficis consumpsit: stantem Conallum
inter illos tam indammem a læsione ignis, quam im-
muniem a pravitate consensu reliquit. Crux ergo
Christi sicut pœis et fidelibus ad salutem fuit protec-
tio, sic impiis idololatris ad perditionem extitit ju-
dicialis punitio. Postea signaculum Crucis homo
sanctus ibidem impressit, fontemque perspicuum et
salutiferum ex terra produxit. Edificavit etiam
ecclesiam in loco miraculi per Crucem patratæ, que
vocatæ usque hodie Crux Patriciæ.

B 110 Alia vice magus alter, sed a molestia non al-
teratus, de assensu profani vulgi ad facinus aggre-
gati voto se constringens ad sacrilegium perpetrandum,
consurrexit in interitum S. Patriciæ. Sanctus
autem ante accessum percipiens execrabilem magum
erecta sinistra manu, malefico maledixit in nomine
Domini: et ille confestim igne caelitus misso, in oculis
omnium combustus, instar priorum novem interit.
Vulgus vero quod ad spectaculum mortis sancti
Præsulis convenerat, timens exitio pari se perituum,
beneficio fuge vel divinæ potius permissu pie-
tatis, evasit. Cum S. Patricius die quadam accele-
rasset iter ad ministerium consuetae prædicationis
cum summa instantia, rota currus, cui insidebat, in
cuas partes inveniebatur contracta. Ad silvam igitur
vicinam curritur, lignum aptum visu, congruum æsti-
matione succiditur, dolatur, rota reparandæ adap-
tatur, at tamen casso labore diu desudatur, quia rota,
sicut prius, dissoluta videbatur et contracta. Iterum
autem atque iterum rhedeæ restauratio attentatur,
sed fractura continuo, ac si colitis contigisset, re-
novatur. Vir ergo Dei insummi casum non sine
causa contigisse intellexit, ne diligentius de silva,
que vel ignis et inquirens, illum consecratam esse
dicit, uno demonis a referentibus agnovit. Sanctus
secretorum divinarum conscius, concorsque cœlesti
sententiæ, levata lava maledixit silvæ præfate. O
miraculum! Lucus ille totus instar Evangelicæ fi-
culneæ confestim aruit: nec ulterius illum arbustum
aptum alterius utilitatis usui vel operi, quam igni
protulit.

C 111 Regulus quidam et populus ejus in loco, qui
Na-Dese dicitur, degens infra fines Mononia, con-
stituerunt diem atque horam, qua convenire debe-
rent, et super eccle iis fundandis tractare ante S.
Patriciæ presentiam. Venit S. Patricius juxta con-
dictum ad locum et diem præfixum, totaque die us-
que ad vesperam expectavit, nec aliqui, vel saltem
responsalis, comparuit. Tali modo multis vicibus
homines illi deluserunt virum Dei. Spiritus enim
sanctus inhabitator Patriciæ non celavit hominibus
illis per os ejus stipendium contumaciæ tantæ: sed
quodam vice vespere venientibus ad se dixit aperte:

Quoniam non solum mihi, sed Spiritui sancto toties
illosistis, convenientia negotia nec vos nec semen
vestrum post vos in generationes seculorum, ante
vesperam in loco isto perficietis. Et sicut proverbial-
iter voce vulgi dicitur, hoc dictum a S. Patricio in
hominibus illius voci usque in præsens adimpletur.
Nam si summo mane ad aliqua præcipue agenda con-
veniant, ante vesperam illa nunquam consum-
mant.

112 Erat quidam perversus de Momonia Magna-
tibus, Cearbhallus nomine, qui semper impelmento
fuit S. Patricio, ne posset ecclesiam extruere in ter-
ra ditiosis: erat enim quoddam stagnum pul-
chrum visu aspectuque delectabile non longe a man-
sione sua positum: sed mons magnus et altus inter-
positus sui objectu omne abstulit ab oculis ejus de
illo proveniens oblectamentum. Instatit Sanctus ecc-
lesiam fundandam et edificandam exhortans et ob-
secrans: restitit homo negans diutius. Quodam tan-
dem vice homo ille nequam, versuto responso cir-
cumseribere volens petentem Patricium, dixit ad
illum: Si transtuleris in nomine Domini Dei tui
montem istum de loco isto, ut scietur oculus meus
super visum stagni desiderati libera contemplatione,
licet tibi ecclesiam in loco, quo gratum duxeris,
ædificare. Ille ideo petiit, quia illud omnino im-
possibile fore credidit. Sanctus vero fusa oratione,
levavit oculos fidei et dilectionis ad montem præpa-
ratum et elevatum in vertice montium: moxque
mons ille humiliatus et absorptus a terra, exhibita
planitie, præbuit homini liberam facultatem videndi
stagnum. Cum vero S. Patricius inchoasset ædifi-
care, induratus homo, ne consummare posset, pro-
hibuit: quoniam ubi ædificandam ecclesiam exha-
redari se, atque de terra illa expelli formidans, tre-
pidavit, ubi timor non fuit. Sanctus rursus oravit ad
Dominum: et mons exerevit in pristina celsitudine
stadium. Prædixit autem illum in brevi dominatum
terre illius amissurum, nullumque de stirpe illius
Magnatem aut Episcopum futurum. Consequenter
implebatur vaticinium verbum sanctissimi Præsulis:
quia sicut oculus ejus ardebat a visione stagni,
obstaculo montis: sic vita ejus finiebatur exitu mor-
tis. Pessimus quidem tyrannus, Enochius in mine,
in finibus Ulydiæ regnabat: qui duas sanctas Vir-
gines, quia conjugium spreverant, ferro vincas aquis
immergi et præfocari præcepit, Patriciumque pro
eis precantem contempsit. Qua de causa Sanctus
sententiâ maledictionis mulcavit illum, prædixitque
nullum de semine suo post se regnaturum, sed re-
gnum potius ad juniorem germanum ejus, vocabulo
Carollum, transferendum. Coniux autem excommu-
nicati prægnans, accessit ad S. Patricium, obmixe
benedici se petens ab eo una cum prole, quam gesta-
bat in utero. S. Patricius utrumque benedixit, ip-
samque parituram prolem sanctissimam, cuius esset
exitus antiquus, et investigabilis tyrannus, ore pro-
phætico prædixit. peperit mulier filium, quem vocari
fecerunt Dovegardum. Iste enim fuit sanctitate clar-
issimus ac signis; de quo multa et magna mirabilia
referuntur ab Hibernicis. Parro Enochius in brevi
cum regno vitam amisit, nullusque de semine ipsius
ei successit: sed frater ejus præfatus, et semen illius
juxta verbum S. Patrici, per multa tempora Uly-
diæ regnum possedit.

CAPUT XIV.

Patricianæ imprecationis efficaciam: Sanctibus
quorundam discipulorum.

S Sanctus Patricius in loco, qui dicitur Achadh-
luir, ecclesiam fundavit et construxit, collatisque
illi possessionibus dotavit: huic etiam quorundam dis-
cipulorum

D
MOTOR
JCELLEN

Mons alius
reducens in
pauca etc.

E

Sanx altitu-
tine
mox restitit
tur:

regnum
Euchir in
alterius
familiam
transferendum
E

e. Dovegard
ortus
re dicitur.

Sanx in pteas
ei humiliter
benedite et m m
refert

Lucus dicit
sacer ex vultu
ad maled. tige-
nem Sancti.

Deorum
in consilio
notatur, nullo
regardu
carrigant.

ACCITORE
JOCELINO

A cipulorum suorum, nomine Senachum regende præficiens, in Episcopium consecravit; quem ob cordis innocentiam, Agnum Dei vocavit. Consecratus autem postulavit a S. Patricio, ut obtentu precum suarum impetrare satageret a Domino, quatenus se sub gradu suscepto illesum custodiret a totius peccati criminalis commissio: adjeit nihilominus suppliciter exorando, ut Ecclesia cui ministraret, non vocaretur a nomine suo, sicut moris erat multis in locis populo Hibernico. Hoc enim fecit ille ob magnam humilitatis custodiam, et vanam gloriam, quæ solet esse timæ virtutum, evitandam. Sanctus igitur Patricius sentiens de Domino in bonitate, Senacho in simplicitate cordis illum et quæ illius sunt querenti, a Domino complenda postulata promisit: ipsum, et propitiam ejus benedicens, plures Sanctos, et optimos Sacerdotes ex illa processuros fore prophetando prædixit. Senachus autem in magna sanctitate Sancto Sactorum servivit; signisque et virtutibus clarus, in celeste sanctuarium feliciter introivit.

Obtina
ferum enia
sacra
benedictione
redduntur
ocula.

114 Cum transiret S. Patricius, iter agens cum suis per silvam quamdam in Mudorma, reperit quosdam servos cedentes ligna (erant enim sub iugo crudelissimi domini, vocabulo Tremet, dira duraque servitute depressi) et securibus obtusis quercus durissimas secabant, nec cutes, vel aliud acutorum habebant. Unde factum est ut viribus deficientibus brachia obriguerent, manusque, cute detracta dilaniatis carnibus, usque ad nervos nulate apparent, ipsique quandoque magis nocentem quam vitam egerent. Quos vir Dei, mox ut vidit, misericordia motus super illos, tangendo, manus illorum et brachia et ferramenta benedixit. Ad tactum igitur et verbum benedictis vires illis omnibus reparantur, brachii et manus plenarie sanitas restituitur: ferramenta præcæta sentiebantur, durissima robora, quasi tenerima virgulta, sine ullo gravamine secabantur. Hoc signum confirmatum perseverabat in illis quoadusque S. Patricius miraculose libertatem acquireret eis.

Tremet, erga
libos tenax
inexorabilis,

115 Pater Patricius prædictorum servorum dominum, imo tortorem, super illorum mansuetione crebro convenit, illisque pacem et inexorabilem invenit. Sanctus Patricius ad solita confugiens arma, triduum jejunio cum orationibus peracto, ad hominem pro libertate, imo liberatione servus conferenda, satis humiliter deprecaturus accessit, novumque Pharaonem in illo reperit. Sanctus igitur Patricius sputaculum super lapidem coram illis forte jacentem projecit; qui mox ad insinuandam, imo confundendam et confundendam cordis illius duritiam, in tres partes divisus in oculis presentium crepuit: sed induratus homo, unde debuit emolliiri, durior effectus, curru ascendit spretoque precante Patricio recedens, præfatos servos operibus gravioribus attingi præcepit. Dominus autem sui novi Moysis, videlicet Patricii, contemptum non sinens transire inultum, modo quo quondam in Pharaonem et ejus exercitum, eodem et nunc vindicavit in servi sui contemptorem temerarium. Equi namque jugales curru suppositi, facto impetu præcipientes in stagnum quoddam proximum sese dederunt, curruaque et accensorem ejus aquis submersum præfecerunt. Submerso autem atque subverso viro Belial, S. Patricius absque ulla contradictione afflictus, de domo servitutis eductus, liberavit, liberatosque libertati diu desiderate donavit.

ultra mers

Monitus ab
Angelo
Patricius
S. Moetheo
Lutham
relinquit:

116 R. Patricius in loco satis ameno et apto, qui Lugh dicitur, ecclesiam edificare proposuit. Sed Angelus sibi apparet, ut a coeptis desisteret, imperavit ei dicens: Advenit in instanti quidam famulus Domini nomine Moetheus de Britannia, qui patriam parentisque deserens pro Domino Hiberniam

petiit peregrinandi gratia. Ille locum istum edificabit et inhabitabit, diesque suos isthic in bono consumuabit. Otemperans Angelo Sanctus Dei, ad Orientalem plagam loci diverlit: ibique locum Domino, tabernaculum Deo Jacob, ipsius S. Patricii nomine adhuc insignitum, erexit. Moetheus autem magnæ virtutis vir, veniens ad locum, oratorium et ceteras officinas sibi competentes construxit, vitamque virtutibus plenam ibidem degens duxit. Sanctus vero Patricius crebro consuevit illum invisere, atque de his quæ ad Deum spectant, cum illo conferre. Quodam enim vice considentibus illis et de Deo sermociuantibus, epistolam legendam porrexit apparentibus utrisque Angelus: ejus acceptam legens Patricius, invenit in ea quoddam contineri ammonitorium irac præceptorium, sibi specialiter directum, injungens quod locum quem edificaverat, Moetheo cum omnibus pertinentibus ejus plenarie conferret, et quod ipse in Armachia suam Sedem Cathedrali constituere deberet. Fecit ergo gratanter Patricius, quod Angelus, imo Dominus per Angelum, mandaverat, confersit S. Moetheo cuncta, quæ ille possidebat. Duodecim etiam leprosos, quibus pro Christo ministrabat, præfato viro Dei commendans recessit: et Moetheus cuncta suscipiens, curam et custodiam omnium illorum egit.

e 12 suis
leprosis
commendat:

117 Evolutis aliquantibus diebus, cum liber Genesis legeretur coram S. Moetheo, audiens quod sancti Patres ante diluvium iugentorum annorum spatio vel eo amplius, et post exitum plures trecentis annis vixerent, non facile fidem sacre Historie dabat, quia Intem tabernaculum humani corporis, carne tum fragili pelleque vestitum, ossibus nervisque compactum, tanto tempore nullatenus posse durare assererat. Quod cum innotisset S. Patricio, accessit ad virum, ut veris rationum assertionibus ab animo illius omnem tollerent hujusmodi scrupulum. Dicebat enim S. Patricius totam Canonicam Scripturam dictam et scripturam esse digito Dei; et idcirco in nullo derogandum aut discredendum ei. Asseruit etiam non difficilius esse Factori omnium vitam hominis mille annorum spatio protulere, quam divi unius, si vulerit; quoniam teste Psalmista, Mille anni ante oculos ejus tanquam dies hesternæ, quæ præterit. Adhuc autem super his quæ dicta sunt a S. Patricio, viro vacillante, tertur sanctus Pontifex sententiam, vel potius prophetando, pronuntiasse: Quoniam, inquit, incredulis fusti sacre Scripture, quæ in illa continentur, experimento proprio discas vera esse: trecentis enim annis a prolongantur super terram anni tui, nec ante temporis tantum spatium consummatum intrahis in gaudium Domini Dei tui. Servus vero Domini super dubietatis errore postea penituit, sed sententia ore Patricii, dictante Spiritu sancto prolata, irrevocabilis extitit: trecentis enim annis S. Moetheus vixit, sicque nature debitam solvens, virtutibus et signis effulgens ad Christum e mundo transivit.

E
eiusdem
incredulitate,

Psal 80

longævo
senio stetit:
F

a

118 Veniens S. Patricius in fines Dalnardiæ, cepit ecclesiam edificare in loco, qui Elon dicitur; ubi tunc temporis duodecim fratres filii Cylladi dominabantur. Horum unus, Saranus vocabulo, principatum tenuit in terra illa: qui sancti Pontificis sanctum opus inchoantis manum apprehendens, ne cepta perficeret, de loco volenter illum eiecit. Sanctus vero Patricius, licet injuriam sibi illatam patienter tulerit, moleste tamen impedimentum sancti operis accipiens, quod Deo vindice venturum illi noverat, prophetando dixit: Adhuc modicum et expelleris a terra ista, dabiturque meliori te principandi in ea potestas. Frater autem Sarani junior dictus Colladius, locum qui dicitur Bombnachemadair Sancto contulit, et ad ecclesie constructionem, donec

a majore
12 filius
Cylladi

regnum
transfert
in juniorem:

opus

A opus consummaretur, adiutorium sufficienter impendit. Sanctus igitur Pontifex illum benedixit, prædicens ipsi quod Dominus facere disposuit: In proximo, inquit, principaberis in hac terra, et Reges 6 de te exhibent, et per multas generationes similiter regnabunt. In illo etiam loco S. Patricius, precibus produxit optimum fontem de corde terræ, qui nominatur Hibernice Slan, id est sanans, usque hodie: eo quod confert remedia sanitatis potantibus ex eo, licet multiplici laborantibus infirmitate, Saranus post hæc ob perversitatem suam de terra illa expulsus est, et juxta verbum viri Dei, regnum ipsius fratri suo Coladio collatum est.

119 Duodecim fratres patre defuncto recenter, qui dominabatur in Dalredia, ob hæreditatem inter se dividendam in unum convenerunt, suumque germanum minimum, nomine Fergussum habentes despectui, a portione, quæ illum contingebat, exsortem et manem dividerunt. Adolescens igitur ille precabatur S. Patricium, ut se suarum obtentu precum efficeret paternæ hæreditatis participem, promittens se daturum ecclesiæ Dei construendæ suæ portionis potiorem partem. Pontifice vero sancto pro eo exorante, atque negotium illius perorante, fratribus suis annumeratus Fergussum, competentem paternæ possessionis portionem percepit, ejus medietatem meliorem sanctissimo Præsuli ad ædificandam ecclesiam obtulit: quam Sanctus, ne suam interventionem vendidisse videretur, suscipere renuit, se Olcano prænominato illam conferri jussit. Sanctus autem Olcanus infra territorium sibi collatum, in loco, qui dicitur Der-Chon, ecclesiam ædificavit, ibique factus Episcopus, in sanctitate et justitia perseveravit. Sanctos vero Patricius prædictum benedixit Fergussum, et voce prophetica dixit ad illum: Licet hodie videaris humilis et despectus in conspectu fratrum tuorum, eris in brevi Princeps illorum omnium: de te enim optimi Reges egredientur, qui non solum in terra propria, sed etiam in regione longinqua et peregrina principabuntur. Elapso igitur non magno temporis spatio, Fergussum, juxta viri Dei vaticinium, principatum in tota illa terra obtinuit, semenque illius per multas generationes in ea regnavit. Ex ejus stirpe processit strenuissimus Edanus, filius Gabrani, qui Scotiam, quæ dicitur Albania, subegit et alias insulas; eujus in eis regnat adhuc successiva posteritas.

120 S. Patricius Principem Conallum convenit carissimum suum; sciscitatus ab eo si vellet induere habitum monachi. Respondit Regulus se eorum habere paratum ad faciendum, quod sibi Sanctus vellet injungere. Gavisus Præsul de cordis illius devotione ad ipsam fertur dixisse: Portabis scutum et baculum ob principalis potestatis ac protectionis signum, et meriti monachalis iudicium. Nomen et habitum præsentabis laici; sed animum et meritum possidebis monachi: multi namque Sancti ex te procreabuntur, et multæ nationes terræ in semine tuo benedicentur. Cum baculo etiam Jesu signum Crucis impressit ipsius scuto, asserens quemlibet de stirpe illius illud bajulantem in bello, nunquam vincendum ab aliquo. Hoc autem promissum imo prophetiam S. Patricii, Conallo et successive semini ejus evenisse astruunt, historia Hibernicæ et clamant cantilenæ.

121 Veniens S. Patricius in fines Megdhorna versus oppidum Donnach-Maghu tendebat: eujus loci quidam vir, Victor vocatus, dominus erat. Hic audiens adventantem Patricium, magis adhuc diligens tenebras quam lucem, in condensa nemore posuit tenebras latibulum suum: multum enim verebatur, quod si compareret in conspectu ejus, a suæ tenebris infidelitatis exueretur, et ad credendum in veram

Marta. T. II.

Incem etiam invitus quodammodo traheretur. Nocturnæ autem caliginis supervenit obscurum, nec tamen Patricius minister lucis deseruit iter inceptum. Cum igitur noctis profundæ pallium cuncta cæcitate cooperuisset, lucili verbi prædicatorem iter carpentem tenebræ non obscurabant Patricium, quia nox sicut dies, et sicut lumen ita tenebræ circa ipsum. Lux ergo in tenebris lucens hominem occultantem se circumfundebat, nec ultra se a facie luminis abscondere poterat. Signo tam insigni Victor victus, et velut vincetus loribus timoris Domini ducebatur ad S. Patricium, et cum magna devotione postulavit et impetravit salutare lavacrum. Baptizatus igitur cum omni domino suo, et plebe sibi subdita, contulit S. Patricio ad ædificandam ecclesiam prædium suum cum omnibus pertinentiis suis, ipseque mansit in discipulatu S. Patricii. Processu vero temporis in discipulatu et scientia divini legis profecit, et a Sancto tandem consecratus in Pontificem, in eadem ecclesia episcopalis honoris officio et merito clarus effulsit.

122 Quidam ministrantium S. Patricio cymbalum ejus per incuriam amisit, amissum quesivit, diu quæsitura non invenit, de non invento penitendo satisfecit: satisfaciendi vero Præsul clementer indulxit; et quod nullatenus inveniretur, priusquam ibidem ecclesia construeretur, indicavit. Emenso enim multo tempore, quidam Religiosus Druillus dictus, in illo loco ecclesiam ædificavit, ibique cymbalum memoratum reperit, repertum in ecclesia nova locavit. Ex cymbali vero illic locati lotique latere, infirmi potati vel aspersi frequenter celerem adepti sunt sanitatem, et in instrumento ad exteriorum sonum emittendum composito, Patricii personantem atque perseverantem experti sunt sanctitatem.

123 Erat quidam discipulus S. Patricio Volchanus nomine, fide et religione præclarus, præcipue tamen virtute præpollens obedientie. Volens enim S. Patricius, ut quod in eo notum erat Deo et sibi sive suis condiscipulis, manifestum fieret luminibus ceteris ad exemplum: injunxit illi ecclesiam ædificare ubicumque Deus dignaretur illi providere. Idem autem ab auditu auris verbi sancti Præsulis obelivit, securim humero impositam portans, ad quærendum locum ecclesiæ construendæ idoneum. Cernens Pater spiritalis egredientis scapula securim gestari, verbo consolatorio, imo prophetico dixit illi: Noli, Volchane carissime, de inventione loci diffidere, sed ubicumque ceciderit securis, securus ædifica ibi et inhabita; erisque illic in gentem magnam, Deo propitiante. Illis autem auditis, recessit a præsentia Patris carissimi, scienter nescius, et sapienter indotus; animo satis persuasum habens impletum iri, quod ei dixerat Doctor veracissimus. Igitur tota die gradiebatur eorum facie sua, nec quidquam agebat, nisi profundendo preces, extollens manus suas in sancta. Cumque advesperasset et inclinata esset jam dies, cecidit securis impinate, veluti cœlitus projecta vel excussa de humero suo, in loco utique non prævisio nec præmeditato. Securis enim cœlestis ex acumine divinitatis, usque ad radicem etiam cujuslibet cogitationis sectilis, et ex humanitatis manubrio comprehensibilis, designavit servo suo casu securis, sicut S. Patricius prædixit, locum habitationis. Intelligens vir Dei locum sibi designatum a Domino, cum sudore magno monasterium ibidem ædificavit, multosque filios Dei qui dispersi fuerant in unam sanctam societatem congregavit. In eodem itaque loco degens reliquum tempus vite: suæ sancte ac religiose complevit, virtutibus ac miraculis clarus ibidem in Domino requievit.

124 Erat S. Patricio quidam armentarius admodum Religiosus, Rodanus nominatus: hic sub Pastoralis cura vitam quodammodo ducebat eremiticam,

D
AUCTORE
SOCELLINO

*Adei et
ecclesie
lucrat.*

*de cymbalo
suo amisso
propheta:*

*Volchano
imperni
ædificare
ecclesiam*

F
*eo quo securis
ceciderit
loco.*

*S. Rodant
armentarius
sanctus*

In Appendice videbimus de tempore autem. Vita. Mocher ager-
mus ad XIX Augusti. b Propheetiam in uero Regibus impletam
fuisse Colganus ostendit.

ACCITORE
JOCELINO

A ac orationis studio vacans, vacas cum vitulis in una pascua pascibat : miroque modo de mandato S. Patricii, sub disciplina totum arcens armentum, nihil inquietum aut indisciplinatum in sua sinebat cura. Vituli namque nunquam accedebant, nisi ad nutum Rodani : et hæc faciebat auctoritate atque virtute S. Patricii patris sui. Is postmodum litteras discens, illarum scientiam sufficienter attingit, atque Pontificalem gradum ascendens, in vita et post mortem miraculis multis effloruit.

S. Kerthennus
Jain senex

125 Quidam discipulorum S. Patricii, Certhennus nomine, vice quadam urgente necessitate, ipsum senio confectum in humeris gestabat, crebroque anhelito debilitatem aut lassitudinem suam demonstrabat. Cui S. Patricius : Sæpius me portasti, et nunquam te spiritu tam anhelato pulsatum sensi. Et ille : Ne mireris sancte Pater, quia jam senii, omnesque pene socii mei pares a tate aliquantulo quietis potiti sunt refrigerio ex providentiæ tuæ largitate. Ego jam, resperso canis capite, quotidiano labore vite activæ desudo, et amodo contemplativæ quietem desidero, quoniam illa magis indigeo. Compassus S. Patricius S. Certhenni divino labori, promisit locum vite contemplativæ congruum, nec tamen ab activæ piis exercitiis alienum. Et quia S. Patricius talis discipuli diligebat presentiam, providit illi ecclesiam, nec a sede Archiepiscopali, quam in Ardmaehia constructurus erat Angelo jubente, nimis remotam, nec eidem metropoli, ne forte a securitatis Archiepiscopis gravaretur, valde vicinam. Sic profecto factum est, ut vir Domini non vexaretur, sedem primam frequentando, ac S. Patricium visitando, ob viam longinquitatem; nec ejus ecclesiæ despiciabilis videretur ob nimiam vicinitatem. Expletis aliquantis diebus, profectus illum Clochorensi Ecclesiæ, quam ipse S. Patricius tunc regerat, et eum consecrasset eum in Episcopum, contulit illi chris-matorium, quod collitus sibi destinatum susceperat. Ibidem ergo S. Certhennus degens, interius Abbatibus, exterius Pontificis officium exercebat, canos suos fovit, et in magna sanctitate vitam finivit.

S. Lonanus
benedecente
Patricio

126 Quendam materfamilias fidelis filium suum tenellum, vocabulo Lonanum, litteris habundantem tradidit, sanctumque Patricium, quatenus puerum praeveniret in benedictionibus dulcedinis suæ, suppliciter postulavit : quoniam ipsius benedictione capaciorum illum ad discendum et doctiorem fore credidit. Nec eum fecerit fides sua : quoniam ad benedictionem S. Patricii aspirando praevenit puerum, et adjuvando prosequebatur illum gratia divina.

didit totum
Psalterium
15 diebus

C Beneficentia illi, signum Crucis ori ejus impressit, et S. Casano institutum commendavit, moribus et litteris imbuendum. Pater ergo S. Patricii benedictione potitus, totum Psalterium didicit ad plenum quindecim diebus. Ipse etiam postea vir sanctissimæ vite fuit : signis etiam effulgens, ad Christum migravit. Vir quidam nobilis Eudodius vocabulo, cujus conjunx, Ethra dicta, jecit defuncta, cum ejusdem cadavere vehiculo inopposito in occursum venit S. Patricii juxta quoddam vadum in Connactia. Profusus autem precibus Præsensem sanctum super resurrectione mulieris convenit : seque cum suis in Christum, quem predicabat, crediturum promisit. Sanctus autem Patricius absque mora mortuam resuscitavit : virumque illius, viso signo tam mirabili, jam credentem cum suis baptizavit. Vocatur autem vadium Ethra, a nomine resuscitate usque in diem hodiernum, et fluvium elementum itinerantibus transitum præstans, prædicat resuscitatoris meritum. Cætero Sanctus Connactiam et Momonam visitavit, miracula in eis faciens : et in singulis regionibus septem annis degit.

Ethra vitam
resuscitavit.

a Quam fallaces sint Hibernici numeri jam vidimus : et porro

CAPUT XV.

Innocentia et sanctitas Patricii signis probata et honorata : Certici pœni, Machaldi conversio.

Patricius
ad annuam

E xibat homo Dei ad opus suum solum, et ad operationem usque ad vesperam diem suorum sibi consuetum, ad divini velleet verbi semine sibi mandandum agrum Hominiem, de cujus fructu meteret vitam æternam. Hoc satellites Satanae videntes et invidentes, dentibus fremebant et tabescebant, dicentes ad invicem in malitia : Quid faciemus? Hic homo deorum destructor, nostræ sectæ persecutor, imosecator, inula signa facit. Si dimittimus eum sic, omnes Hibernigenæ credent per eum in Deum ejus, et venient Christicole, et tollent nostram legem. Consilium ergo fecerunt in unum, ut eum cum suis dolo perderent, et quasi sub prætextu justitiæ morti addicerent. Quamvis itaque mulierem mollicentem suam, lavando secus locum quo transiturus erat sanctus Sacerdos, convenerunt ad hoc inducentes illam, ut lini plurimam partem in arboris cujusdam concavæ conclavi deberet abscondere, et Patricii sociorumque ejus prætereuntem furto sublatum acclamare. Fecit femina sicut erat instructa, imo seducta : vociferando ad se vocavit predictos viros Belial, lurtique arguit S. Patricium, et socios ipsius lingua nefaria. Inqui igitur illi et debui, sicut antea condixerant, sic de latibulis suis prosilierunt, et querere mulieris consentientes, S. Patricium ac discipulos ejus tanquam in furto deprehensos, reos esse mortis conclamaverunt. Erat autem in loco, quo convenerat tota illa turba tumultuans, a tumultu, et homo in eo sepultus. Hunc S. Patricius, præce præmissa, coram cunctis a somno mortis suscitavit, et ut verum testimonium perhiberet super querimonia sibi ac suis imposita, virtute veritatis, quæ est Deus, imperavit. Ipse vero S. Patricii discipulorumque ejus innocentiam publice protestatus, fraudulenta commenta iniquiorum seriim denudavit : ac locum, fatione limatiorum linum occultantem, in oculis omnium demonstravit. Sic profectus Patricius cum suis, de manibus malignantium mirabiliter liberatur, sanguisque innocuus in illa die servatus, multis etiam nocentibus ad salutem profuisse narratur. Nam qui mortem vite æternæ præconi machinabantur, hoc miraculoso eventu ad Deum conversi misericordiam ab ipso consequuntur.

E
furti
accusatus.

Martini
evocat e
sepulchro :

a

F
consuetus
Crucis obvias
venurari.

una in præserti
inconspectam.

quæ est
sepulchro
ethnæ
opposita :

et

A et quis in eo sepultus esset, inquisivit. Vox de intro emissa respondit, se gentilem fuisse, ac Christianum secus se funeratum, cujus uenter extra provinciam constituta, non affuit filio morienti aut revertenti in ventrem matris omnium. Etenus vero aliquantis diebus juxta huc ad legendum eum; ignorans locum, locavit juxta me Dominice crucis vexillum. Dicebat vero vir Dei; idcirco se illam Crucem non conspexisse, quia posita fuit juxta inimicum Crucis Christi, pagannu hominem. Tollens ergo illam Crucem inde, ad caput baptizati levavit, commendataque ejus anima Deo ad hospitium repetavit.

129 Habebat hircum B. Patricius aquæ sibi balulandæ ministerio deputatum, sive artificio se potius miraculo huic operi adaptatum. Hunc quidam vir b ventricola de Omeith furto surripuit, sublato mactavit, et manducavit. Auctor furti sive fautor investigatur: quidam suspitioni patens evidenti- bus aliquantis indicijs invenitur: sed facinus non inficiatur solum, verum etiam furto perjurium accumulans, juramento ab objecto reatu se exuere conatur. Mirum effato, sed mirabilis apparuit actu: hircus comestus in ventre furis, turpisono balatu latrocinium in auribus astantium prodidit, et clamore miraculoso meritum S. Patricii predicandum propala- vit. Ad hujus etiam miraculi augmentum accedit, quod imprecante Patricio, imo sententiantem, tota hominis illius successio, barbam hircinam producere consuevit.

130 Solebat Sanctus consortia sanctorum viro- rum et colloquia diligere, eosque sibi in familiarita- tem et amicitium arcibus asciscere, ut ipsorum verbis et exemplis in Deum posset peramplius et perfectius proficere. Teste enim Salomone ferrum ferro acuitur, quia vita Sanctorum, ut in fide et dilectione Dei firmior ferventiorque efficitur, mutuis verbis et exemplis efficacius inflammatur. Quod profecto quam sit pla- citum in oculis Dei, ipse demonstrare dignatus est, indicio præclari miraculi. Quadam namque die, cum B. Patricius et vir vitæ venerabilis Vinnocus voca- bulo, in unum consedisent; et de Domino, et de iis, que Dei sunt, contulerunt ad invicem, vestibusque suis in usus pauperum erogatis, misericordie opera ore opereque commendarunt: et ecce de cælo divini- tatis destinatum descendit inter eos quoddam pallium, tanquam muneris divini præsens eulogium, et remu- nerationis future argumentum. Exultabant ergo Sancti illi in Domino, atque hoc, quod accidit, alter alterius ascribebat merito. Patricius namque asse- runt hoc missum Vinnoco, qui omnia, quæ sunt mundi, perfecte dimisit pro Domino: et contra Vinnocus allegat illud collatum S. Patricio, qui tanquam omnia possidens, nihil habuit, inopes et nudos innu- meros vestiens, seipsum nudum reliquit pro Domino. Illis autem tam amicablem utrinque altercantibus pallium in cælo sublato subito disparuit; eisque Dominus pro uno pallio duo pallia, utrique videlicet suum, ne ulterius vel etiam caritative contenderent, Angelo gestante subrogavit.

131 Regnabat in finibus quibusdam Britannia, que modo Vallia dicitur, tyrannus quidam, Cereti- cus nomine, flagitiosus, fraudulentus, injuriosus, blasphemans ubique viam Domini, Christianorum persecutor et interfector crudelissimus. Audiens autem S. Patricius illius belluæ tyrannidem effra- natam Sanctos feriendo; studuit illum ad viam salutis revocare, dirigens ad illum convertendum a vitis suis pessimis epistolam commonitoriam: ipse vero venundatus, ut faceret malum, de die in diem seipso deterior factus, admonitionem derisit S. Patricii et despexit, suaque flagitia, facinora, fraudum factiones, cruentas cædes dilatavit. Quod cum Patricius relatu veridico didicisset, divinitus

edoctus intellexit vas contumeliæ obduratum in ne- quitijs, nullimodæ correctioni, sed potius perditioni preparatum; in hunc modum fertur orasse ad Do- minum: Domine, Deus omnipotens, sicuti scis, et potes, hominem hunc vulpinum, in vitis monstruo- sum, modo monstruoso ejiæ a facie terræ, et illius consummatæ malitiæ finem impone. Inclians Do- minus aures suas ad vocem servi sui, prædictum tyrannum quadam die in medio fori stantem, circum- stante multitudinem suorum, subito in vulpem trans- formavit, illeque a conspectu omnium fugiens, num- quam in terra ulterius comparuit. Hoc factum nullus discredere jure poterit, qui uxorem Loth in caulem mutatam, aut historias de Nabuchodonosor Rege legerit.

132 Fuit in finibus Uthilie vir quidam, secta pa- ganus Magiul, qui et Machaldus alio vocatur nomine; maximus in scelere, nominatissimus crudelitate, et quia similis similem quærit, turbam non mo- dicam furtis, rapinis, cædibus cruentis assuetam sibi adunavit. Hic quedam signa diabolica, quæ Diberc e dicuntur, capiti proprio atque unicusque sociorum ejus imposuit, ut cunctis patesceret quod de satellitio Satanae solalium illud totum fuit. Contigit quodam die Patricium beatum per locum illum itinerando cum suis transitum facere, in quo malignantium conventus consederat, concors in ini- quitate, expectans et explorans aliquem viantem, in quem diripiendum et expoliandum posset irruere. Videntes autem S. Patricium, cogitabant prius illum, tamquam animarum seductorem Deorumque destructo- rem, interficere: sed continuo, consilio, divino nutu, mutato, ignominiosum duxerunt in illius im- bellis, imbecillis, inermis senis sanguinem ire. Com- muni tandem consensu ob investigandum, imo illu- dendum Christi potentiam Patriciique sanctitatem, unum de sociis suis Garbanum nomine, sanum licet corpore, mortuum se simulantem in medio strati, stratim sub sago posuerunt, aurumque Dei, ut fu- neri exequias impenderent, aut defuncto, more soli- to, vitam redderet, irrisoria d instantia deprecati sunt. Sanctus autem, spiritu revelante, quod gestum fuerat, agnovit; illosque illusores, licet fallacia, non tamen falsa sibi suggestisset super socii morte pronuntiavit: precibusque nihilominus eorum au- rem accommodans, pro anima delusoris ad Dominum intercessit, abiensque in viam suam inde recessit.

133 Sancto nondum longius progresso, socium socii sago detexerunt, et mortuum non imaginative aut illusorie, sed veraciter invenerunt. Viri autem illi ex tali casu, imo ocaseu, tremefacti, simile quid imminere tinentes, S. Patricium e vestigio secuti, ejusque pedibus provoluti, errorem suum confessi sunt, et penitendo ac satisfaciendo veniam consecuti sunt. Omnes enim in Domino crediderunt, et con- sequenter in nomine ejus baptizati sunt. Sanctus etiam Patricius ipsis devote exorantibus regressus, defunctum revivavit, ipsumque salutari lavacro ditutum, in Christi fide ipsis sociavit. Prociens Machaldus Princeps eorum ante S. Patricium, non- fassis peccatis, postulavit cum lacrymis ab eo far- nam penitentialis vitæ sibi imponi, quam tenendo vitam æternam posset adipisci. Sanctus divinitus inspiratus, injunxit ei natale solium, scilicet Hiber- niam, irrevocabiler relinquere, omnemque substan- tiam suam pauperibus erogare: ipsum etiam vili et aspero amictum vestivit, ferreis compedibus vincu- lavit, earum clavem in mare project; præcepit illi deinde ut lembum de corio factum absque ullo remi- gio solus intraret, et ubicumque Deo ducente appli- cuisset, in terra illa usque ad vitæ terminum Domino serviret. Fecit itaque homo vero penitens, quod ei injunxit Pastor precipiens: solus namque ferro pe- dibus

hirci: vi forem delegerit et panit. b

pallium agnoscitur su- tribuit mentis S. Vinnoci

in eius locum duo indidem pallia submittuntur.

Creticus tyrannus

D AUCTION JOCELINO ad prec's Patricii

disparet.

Incidit in latrones Patricius,

c

E

quorum unum eidem illusurus mortem simulat,

d

et vere mortuus invenitur,

F

sanctis conversis succulatur.

Dux eorum Machaldus prescriptam sibi penitentiam

A dibus constrictus, habens in signum penitentiae in capite tonsuram, lumbum ingressus, sub protectione Dei caeli fretus se commisit, ac eo gubernante ad Insulam Euboniam, quae Mannia dicitur, applicuit.

ACTORE
JOCELINO

In Mannia
explet :

134 Erant etiam ibi duo Episcopi sancti, Conndrus et Romulus vocati, quos ipse Patricius conseraverat et illic destinaverat, ad populum insulae illius regendum, et erubendum in fide Christi, post obitum S. Germani primi ejusdem insulae Episcopi. Hi videntes hominem, mirati et miserati sunt super miniberia ejus in tali habitu constituti, cognitaque causa ejus, collegerunt eum hospitio et retinuerunt secum. Qui cum in illo loco multo tempore demoraretur, die quadam piscis in pelago captus, ad ejus hospitium deportabatur: qui cum coram illo incidere-tur, clavis in ejus intestinis inveniebatur, qua compedibus admota et immissa illorum claustrum reseratur: ipseque solutus Deo gratias multiples agens, liber gradiebatur.

ubi ejus in
Episcopum
consecrati

Qui postmodum in magna sanctitate excrevens, post decessum sanctorum Episcoporum praedictorum Episcopalem gradum promeruit, signis et virtutibus clarus, ibidem requievit, habebatur etiam in illa insula civitas quondam non exigua, cujus murorum adhuc cernuntur residua, ex ejus nomine cognominata. **B** Habetur etiam in cometerio ecclesiae ejusdem loci sarcophagus cavati lapidis, in quo latex jugiter resudat, imo sufficienter scaturit, qui haustus dulcis, gustu salubris, multis infirmitatibus, et praecipue veneno infectis vel potatis inebri consuescit: aut enim post aquae potationem quilibet celere sanitatem sentiet, aut cita morte vitam finiet. In hoc etiam S. Machabidi ossa sacra requievisse referuntur, in quo nihil nisi aqua limpida invenitur. Plures etiam pluries lapidea illum a loco movere, et etiam Rex e Norvegorum, ut aquam dulcem haberet jugiter in mari, qui insulam subjugavit, conati sunt; sed tamen affectu suo omnino frustrati sunt. Quo etiam altius, ut lapidem effoderent, nisi suffodere sunt, eo firmus et profundius fixus inventus est in corde terre.

sepulcrum
miraculis
claret.

e

Ager
cujusdam
erga Sanctum
injuriam

135 Alio quoque tempore B. Patricius fatigatus ex itinere, divertit in agellum herbosum juxta Roscomain in Comactia, gratia aliquantulum quiescendi, ac aquas suas pasceudi et recreandi. Cum autem S. Patricius consedisset, et juxta se jumenta pabula carperent, quidam plebeus possessor loci, pravus atque perversus, accerit impetu irae suae ad expugnandum eum. Prius sanctum Praesulem verbis contumeliosis molestavit, deinde turculis ac turbulentis, lapides jaciendo ab agro jumenta proturbavit. At lesio ictibus ingesta juvenentis, in injuriam imo contemptum redundabat illorum soliti sessoris: et quoniam Sanctus ipse Patricius unus erat atque praecipuus de illis equis, quibus Dominus juxta Habacuc Prophetam viam fecit in mari hoc, sanctis praedicationibus portantibus Dominum in mundo corde et corpore suo, nondructantibus etiam nomen ejus in hoc mundo, moleste nimium accepit molestiam illatam portatori suo. Quo igitur vindicet statim ager aruit, murique illum operente mirabilis impostorum permansit. Congruo itaque satis malo justoque Dei judicio actum est, ut qui vero Dei invidit castitatem, Deo invisus populus illius telluris in perpetuum amiserit messem: et qui erga Sanctum Dominum legit contentiosus, ut illum ab agro suo auoveret; omni fructu in perpetuum locus ille privaretur, pro quo contentio fieri valeret.

Hab. 3

apud cooperit
reddidit
insultis.

In Vita in fossa colunda. Sic Vita in pluribus Leugabii Regis tumulandis fossas colundas factas a Patricio dicit: et quo col-ligat ejusmodi tubercula sepulchris formam olim fuisse. b Eadem Vita in facti hujus tres reas fuit. — c In omnibus S. Bridgidi Vita horum mentio fit, in hisque vocantur strumata maligna et Alveola. indicanturque ea assuati soliti cum ere-creatione, quod ea amittentes non primo deponerent, quam designatum facinus perspicerent, quod cum istis signis certo ac tuto perperandum arbitrabantur. — d Dicentes, ut habet citata Vita in, Ecce unus ex nobis nunc infirmatus est:

accede itaque et canta super cum aliquas incantationes tuas, ut sanus fiat. — Imo Normanorum: diversissima enim ha gentes sunt: etsi nomen utriusque a Nord septentrivo vocati, sic ut nor-rigis simpliciter septentrionalis sit, Nor-manu composite (v. septentrionalis). Norici autem nunc Bavari sunt, Normanni Dani intelliguntur. Norici hic Norvegi videntur.

t
D

CAPITULUM XVI.

Varia S. Patricii miracula: S. Mumessae conversio: Metropolis Ardmocheaux erectio.

Quidam a diebus multis maleficiis deservivit, sed audita fama virtutum et miraculorum S. Patricii, causa congligendi cum eo in signis faciendis, ad eum venit. Hic itaque in praesentia S. Patricii, signa multa mendacia multiplicavit: quae ipse mox, fusa oratione ac signo Crucis edito, evacuavit. Cernens magus omnia sua frustrari figmenta exegit ab homine Dei, ad declarandam Dei sui potentiam fieri signa. Sanctus nil cunctatur facere, quod posset virtutem Christi astruere, et Chisticolas fide nihilominus intruere; durissimam silicem in lactis coagulati massam mollissimam mutavit; et humum lactis duas massiculas, in durissimos lapides in Christi nomine convertit: sed ne signa ista phantastica, similia magicis, esse putarentur; lapides illi in eadem naturae soltitate, in qua transmutati fuerant, permanere comprobantur. Quod autem factum est corporaliter in oculis hominum, hoc agit spiritualiter divina virtus in conversione credentium quotidie: cultores namque lapidum, durae cervicis homines, ad fidem et dilectionem Christi mollescent; et quasi modo geniti infantes Apostolicae doctrinae, ut in ea crescant in salutem, lac concupiscunt. Quod ita in illo mago contigit, quoniam signo praefato visio credens in Dominum baptismum suscepit. Postulavit S. Patricius virum quemdam ut sibi afferret duo plaustra virgis onusta, quia sic exigebat rei necessariae causa. Homo ille S. Patricii petitioni paruit, et ad locum designatum virgas adduxit. Ignis autem haecum, in quo virgae continebantur invadens, duo plaustra praenominata circumsepsit, unumque illorum absumpsit, alterum penitus illaesum ab omni adustione reliquit. Admirabantur hoc intuentes, quod in uno plastro ignis vires suae naturae exereuit, et in altero vim habere non potuit; sicut quondam in fornace Chaldaica tribus pueris ligatis, sed ab igne solutis, absque illorum lesione contigit. Nos autem Patricii praedicandum in hoc miraculo meritum miramur; signi tamen causam discutiendam esse nequaquam arbitramur.

Magus
quidam
videns

silicem in
massam
coagulati et
lactis partem
in sacrum
versum
E

fit Christianus:

Uno virgarum
plastro
consumo,
alterum
illaesum
permanset:

pro diei
Dominicae
reveren-tia:

sub Dio
pernecantibus
lectus

non made-cit
ob imbre.

137 Vir Dei diem Dominicam ducere devotione singulari solennem solebat, ob illius maximae solennitatis recordationem, quam vita mortua suae redi-vivae resurrectionis melodia colis, terris, tartaris fecit exultabilem. Unde et sancta consuetudine constituit animo fixum, quasi pro lege, ut ubicumque ei Sabbatum advesperasceret, ob reverentiam Dominicae subsequenter, ibidem pernecando et procrastinando in hymnis et anticis et psalmis spiritualibus medullitus divinae contemplationis deditus, usque in secundo feriae maneret mane. Quadam nocte Dominica, hujus sanctae consuetudinis causa contigit, beatissimum Patricium positum sub dio, sacras excubias cum suis celebrare, imbriumque inundantium vehementiam circumjacentis campi plantitiam per-hundere: locum autem, in quo sanctus ille vigil, custos murorum civitatis Jersalem, cum suis fuit, nec ulla pluviae distillantibus stillula maderet. Sic profecto in S. Patricio signum iterato claruit, quod quondam in vallere Gedeonis apparuit; quando tota terra rore madente, illud sicum vel inhumectum extitit.

et ad requi-
ren-la per
senebras
jumenta

138 Ut autem candor lucis aeternae ostenderet, quanta gratiae suae luce vas suum interius illustraverit, potiori signo Sanctum suum mirificans, mira-bilius

bilius

A bilissequens subjunxit. Nocte namque eadem, quam pernox Patricius in divinis laudibus duxit, campi latitudinem, in quo ipse constitutus erat, densissima caligo obduxit. Auriga sancti Pontificis, equos curri subjungendos, quos in campum ad pasceendum emiserat, duntius quærebat : sed præ caligine invenire non valens, multo fletu ora rigabat. Quod cum alius Antistes agnovisset, compassus lacrymis aurigæ animo anxiati, dexteram de manica eduxit, digiteque dimissos sursam exiit. Rex mira, et a seculis inaudita. Continuo illius quinque digiti, velut quinque radii Solis lucidissimi effulserunt : et miro novoque modo, totam provinciam illuminantes, tenebras in lucem et noctem in diem converterunt. Hujus itaque claritatis miracula subsidio, auriga jugales invenit; inventos admirans et exultans ad patrem adduxit, adductosque curri supposit. Ipse enim supernis luminis partitor et prædicator, digitis exterius lucere desistentibus, sed myrrham primam ac probatissimam nequaquam distillare desinentibus, more solito, secundæ feræ diticulo vehiculum ascendit; et uli voluntas se gerentis et in se residentis vocabat, acceleravit. Perpulchro satis, sed signativo signo ejus digiti, digito Dei digne in se operante, extrinsecus eluxerunt, qui tam crebro lucis opera, sanitatum beneficia, gratias curationum in propatulo exhiberunt.

digiti instar
soli clares-
cunt

139 Prædicabat S. Patricius cuidam viro præpotenti verbum Dei, virebaturque ei, quod ex ore Patricii flamma egrediens, aures et os suum ingrederetur, ejusque calore omnia interiora sua replerentur, erat enim ignis ille non consumens, sed illuminans: non comburens, sed lucens; quod et ille, qui hoc experiebatur, intumare Sancto curavit, dicens. Video ignem flammivomum ex ore tuo exiisse, atque cordis corporisque mei intima penetrare. Cui Sanctus: Deus noster vera lux est, illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum, qui et ignem venit mittere in terram, quem vult ardere in cordibus credentium: verbum enim Domini lucidum est, ignitumque vehementer ejus eloquium: cujus in te, me prædicante, habes experimentum.

Ignis ex ore
prædicantis
prodeire
vide. nr.

140 Erat quædam puella, præclara genere et specie, Memessa nomine, filia cujusdam Principis regnantis in quibusdam finibus Britannicæ. Hæc Spiritus sancti gratia præventa, ex virtute bonæ naturæ insita, et ex ipsis creatorum speciebus distinctis Creatorem earum intellexit, intellectum toto corde et anima dilexit; ob cujus dilecti amorem et desiderium divitias, delicias, decus, et amorem hujus mundialis gloriæ cordis calce calcando desepit. Nondum enim erat lota lavacro salutari, moribus tamen sacris representabat quemdam candorem Christianæ fidei: ejus quippe parentes Pagani propositum illius conebantur cassare et conquassare, verborumque omni annisu: sed virginalis cordis columna collocata in petra Christo nec blandimentis suffodi, nec terroribus concuti, aut magicis maleficiis a suæ ulla tenus potu tanoveri stabilitatis statu. Cumque illam ætas vernans venisset, et membrorum habitudo elegans ornaret, et ferret in facie liliæ in xta rosis, appetebant ejus connubium plures Procere regii germinis Satagebat uterque parens ceteraque cognationis pars plurima illum commovere aut compellere ad matrimonium contrahendum: sed nullo modo valuerunt illum inclinare ad thalami collocandi consensum. Casso igitur labore in eam diu desudantes, communi tandem consilio perduxerunt puellam parentes ejus ad S. Patricium, cujus sanctitatis fama signis ac prodigiis probata ac propalata erat ubique terrarum. Insuperaverunt utique S. Patricio puellare propositum, obnixius implorantes, ut illam ad Dei sui, in quem concupivisset defecit

S. Memessa,
cognita ex
creaturis
Creatoris.

præstitit
proprio
virginatis.

ad hoc quoque
S. Patricium

anima ejus, studeret perducere conspectum. Audiens hoc S. Patricius exultabat in Domino, gratias agens illi, qui ubi vult et sicut vult spirat, et quos prædestinavit ad vitam absque prædicante ad se multoties vocat. Monstratis ergo Christianæ fidei regulis illam catechizavit, confessamque credulitatem baptizavit; baptizatam Domini Corporis et Sanguinis Sacramenti communicavit. Illa vero, Viatico accepto, solo prostrata, inter verba orationis spiritum afflavit: sicque de lavacro ascendens in navi quiescens, eamque devotione solita solennizavit. Jam vero illa die, festo mediante, audivit sonum non modicum; cujus judicio agnovit gentiles suis profanis laboribus, contra sancti Patris consuetudinem et constitutum, diem Dominicum temerare, et quoddam opus, quod Rayth, id est, murum nuncupabant, exercere. His aliquantulum motus Patricius, laborantes ad se accersiri fecit, eisque in illa die laboris corpori exercitium imperative interdixit: sed gentibus profanatis et insensatis sanctissimi Sacerdotis sententia prohibitoria non solum dicebatur contemptui, sed etiam habebatur cunctis subsannationi et derisui. Sanctus vero Patricius subsannantium temerariam obstinationem intelligens, post prohibitionem subintulit, dicens: Licet labor vester sudet ad effectum, nunquam tamen perducetur ad perfectum, aut nullum inde promeremini profectum. Sermo autem sanctissimi viri quam fuerit veridicus in instanti probavit eventus: nocte namque subsequente, pelagus procellosa tempestate mirabiliter elatum et dilatatum, omne opus gentiliū dissipavit, et ne ulterius recolligi et reasficari posset, irreparabili divisione dispersit.

D
AUCTORE
JOCELINO

Vicino post
baptizatum
simpli migrat
ad Dominum.

Dominica
die factum
opus

Et
a mari
dissipatur.

Equus
mortuus

142 Vir quidam illustris, nomine Darius, locum habitationis cum agello contulit S. Patricio roganti ubi se reciperet cum suorum sanctorum conturbatio. Est autem locus angustus, secus Ardmaciam situs, tempore moderno festum-miraculorum nominatus. Evoluta aliquanto tempore, auriga præfati Darii nocte misit equum suum veredarum in agellum S. Patricii, ad depascendum eum; quem in crastino, cum eum educere vellet, reperit extinctum. Quod cum indicasset Dario domino suo, felle commotus ille vir sanguinum, præcepit permi Patricium, tanquam interemptorem equi sui, amoto totius excusationis aut dilationis sive retractionis obstaculo. Vix autem vox hujusmodi in ventum venit ex ore viri; cum esse subito infirmitas mortis comminatoria, nullo comminatoria, illum lecto depressit. Repente igitur ab eodem, cum sententia præcepti exanti, pedes prompti et manus assuetæ ad malum revocantur ab effusione sanguinis innoxii: quia sola vexatio dabat intellectum illi. Quæ cum annuntiata fuissent sanctissimo Presbiteri, aspersione aque a se benedictæ jussit utrumque (jumentum videlicet mortuum et virum infirmum) irrorari. Adpersus igitur uterque, surrexit; equus scilicet a morte, et Darius ab agridine sanus. Darius igitur sanus effectus, prægrandem cucullum tæneum, capientem terras metretas, S. Patricio misit per ministrorum manus, qui erat in ipsius et sociorum usus eoqueendis ciliaris permissivus: quem ille illo egens gratanter accepit, et tantum, Gratias agam, dixit. Reversis autem famulis ad Dominum suum, sciscitabatur ipse ab eis viri Dei responsum. Illis autem

et Darius
æger
F

equus
benedictæ
aspersione
curantur.

Eodem animo
ac responso
aona illa a, et
oblata ferens
Patricius

autem

A autem referentibus, Patricium nihil aliud dixisse, nisi Gratias agam; admirans homo de tali responso, arguit S. Patricium temeritatis et infacetie: videns tamen illius verbi vi tutem indagare, jussit iterum suis servis illud vas a Sancto auferre, et ad se reportare: quod cum fecissent iterum, Gratias agam, dixit: quod crebro in verbis et operibus suis agere consuevit. Iterato requisivita servis Darius, quid vel tunc responderit Patricius: ipsis vero asserentibus verbum suum consuetum, scilicet Gratias agam, protulisse, admirans ac animo amplexans illi us constantiam, ipsum stabilem et constantissimum virum esse, et verbum optimum pronuntiavit ex ejus ore solito sonuisse. Vere inquit, vir iste magnanimus est, et immutabilis; cujus virtus aut vox ex danti vasis allatione aut ablatione non variabatur nec mutabatur, sed semper in eodem statu permanere cernebatur. Jussit ergo Darius, jam datam cacabum referri, et reddi Sancto Dei: ipse vero vestigia portitoris precedentis secutus, verbis pacificis illum salutavit: acrimque vicium habitaculi sui, de quo controversia poterat emergere, contulit ei.

143 Post modicum tempus volens vir nobilis Darius, eluxit illum de loco humili in sublimem, de angusto in augustum et ananem, Druym-sileach vocabulo, qui postmodum Ardnaehia vocabatur, Angelico sibi praestens miraculo. S. Patricius loci amoenitatem et opportunitatem considerans et circumiens, cervam cum hinculo procumbentem invenit, quam comitantes S. Patricium interimere volebant, sed ne hoc fieret, Pater pater prohibuit. Ut enim ostenderet Pater sanctus viscera pietatis, quam erga creaturas Dei habuit, ipse hinculum memoratum propriis ulnis bajulans manibus palpavit, attractavit, et usque ad saltum, ad Aquilonarem plagam Ardnaehiae situm transposuit. Cervam quoque, velut avis mansuetissima, sequitur misericordem gerulum, donec demissum atque dimissum recipere fecum. In illo emundum laudem Dei et plebis utilitatem, Sanctus suarum precum olendo, de terra, septima jam vice, fertur praecellum produxisse fontem. Cum autem diurna laeis lampas extingueretur nocturnis sepulta tenebris; vir Dei aspicebat in visu noctis Angelos mentiones formam et quantitatem edificande in illo excelso loco civitatis. Tunc autem illorum unum Patricio, ut crastino die juxta fontem in latere Ardnaehiae situm, qui modo dicitur Tohar Patric, id est, Fons Patricii, in nomine Dei sui curare deberet sederi viros lepra squalidos, ibidem ob virtutem Domini exporandam et excipiendum fidem ejus, ex pluribus plagis in unum congregatos. Patricius autem ab auditu amris Angelice voci obedivit, manequo facto viros inventos ad fidem predicando convertit, conversos in fonte praedicto baptizavit; baptizatos a lepra utriusque hominis mundos et sanos exhibuit.

144 Hoc ergo in notitiam plurimorum prope latum miraculum civitatis fundanda fuit futurum auspiciam praecellum praesensque adminiculum. Saxum etiam porgerando in via existens, quod vix valuit humano molore sustolli aut ingenio, crante Patricio Angelus longius amovit a loco, ne civitatem adituras aliquando teneret impedimentum. Civitatem itaque egregium, situ, forma, quantitate, ambitu, Angelicis indicibus designatum, fundavit Patricius et extruxit et divinitus adjutus ad iniquam perduxit: rives quoque duodecim, quos studiosè undecumquo collegit et discrete delegit, ad inhabitandum in eam introduxit, introductos fidei Christianae Catholicae institutis atque dogmatibus diligenter instruxit. Ecclesiis autem honesto ac spirituali schemate fabricatis, urbem eandem venustavit; Clerum etiam ad divini cultus

obsequium, ad regimen animarum, ad Catholici D populi eruditionem, in ipsis ordinavit: monasteria monachis, et alia sanctimonialibus repleta, omnisque perfectionis institutis erudit. Erat autem in quodam coenobiorum Frater quidam, nolens ante statutam horam secundum Regulam S. Patricii, quidquam cibi aut potus sumere, qui siti extinctus fuit, cujus animam ad caelos ascendere et inter Martyres collocari S. Patricius vidit. In monasterio ancillarum Dei, erat quaedam Virgo, filia Regis Britanniae cum novem puellis sanctis, quae cum ipsa illae ad S. Patricium venerant, e quibus tres, vidente Patricio, ad caelestia migrarunt. Una autem illarum solebat cervam mulgere, et cernentibus mirabile spectaculum praebere. Cathedram Archiepiscopalem in eadem urbe collocavit, et ut Sedes illa totius Hiberniae esset primaria metropolis et magistratu statuit animo: ut autem illius propositum ratum et inconvulsum permaneret in posterum, pectori ejus sedit, Sedem Apostolicam adire, ejusque privilegiis authenticis illud communire.

CAPUT XVII.

S. Patricius Romam proficiscitur: pro Hibernia jejunit et orat: praesentem statum Ecclesiae ordinat, futurum praevidet.

Angelus Domini S. Patricio apparens itineris, arripienti propositum approbavit, et etiam quod Dominus Papa Reliquias Apostolorum Petri et Pauli et aliorum Sanctorum transferre et dispartiri pluribus ecclesiis deberet, indicavit: et quia vehicula forte tunc deerant seni, quatuor currus, quasi caelitus destinatos, contulit illi, qui ipsum cum suis usque ad mare transvererunt in instanti Gloriosus ergo Praesul Patricius postquam praedicationis laboriosa instantia peracta tot et talium signorum exuberantia totam ad Christum converterat insulam, ordinatis Episcopis et Presbyteris ceterisque ministris ecclesiae in locis singulis, ubi opportunius ducebat; benedicens et valefaciens eis cum quibusdam filiis Angelico fultus ducamine, profectus est Romam. Quo perveniens, dum in Summi Pontificis praesentia sui adventus exposuisset causam, in oculis suis summam invenit gratiam. Inprimis ergo illum, ut Hiberniae Apostolum amplexans ac pronuntians, Pallio decoravit, illique vires suas committens atque Legatum suum constituens, quaecumque in Hibernia gesserat constituerat, disposuerat auctoritatis suae munimine confirmavit. Exenia etiam plura, et pretiosa numerata, quae ad decorem imo robur Ecclesiae spectant, ei contulit, inter quae erant Reliquiae Apostolorum Petri et Pauli et Stephani Protomartyris, et aliorum plurimorum Martyrum. Insuper et linteamen quoddam sanguine Domini nostri Jesu Christi cruentatum (quod omnibus antecellit) condonavit. Hisque sacrosanctis enologiis Sanctus in Hiberniam reversus, totam in eam Metropolitanam Ecclesiam ad animarum salutem et urbis patriaeque tutelam munivit, et retro majus altare in serinio recondidit. Mos etiam in illa Ecclesia inolevit a diebus S. Patricii, ut diebus Paschae et Pentecostes de illo loco esserantur, et adoranda in conspectu populi juducantur.

145 Signa vero, quae S. Patricius Romam proficiscens, vel inde revertens et repatrians gesserit in itinere, non est nostrae facultatis per singula cuncta describere: nam pene ubicumque pernoctabat aut moram fecit, signa sanctitatis suae in sanitatis alienae exhibitione post se reliquit: extant enim ecclesiae et oratoria illis in locis nominis ejus attitulata, quae usque in praesens sanctitatem illius redolent, et, ubi fides potentium promeretur, miraculorum beneficia exhibent

ACTORE JOCELINO

ad eam con- stantiam etiam agum accipit,

et) um Adm. hanc ecclesiam extruxit.

ad fontem producti,

ad quem ab Angli mentus 16 leprosis curandos suscepit,

urbemque at Angli des. g amiam condit. • foris Du- centos

et monasteris instruit.

Metropolim ereclius jubente Angdo et. djuante

Non m proficiscitur,

ubi Archiep- scopali Pallio

et multis Sanctorum donato: Reli- quias:

in reditu - re - ula numerat patri.

A exhibent. Ipse etiam Sanctus in regressu suo aliquantisper in Britannia propria patria moratus, monasteria multa fundavit, atque a Paganis destructa reparavit : monachorum sceleris conventibus secundum formam religionis, quam eis præfixit, annuntibus ea replevit : multa etiam adversa et prospera, quæ ventura erant Britannicæ, spiritu et ore prophetico pronuntiavit : Beati etiam David utero materno inclusi sanctitatem prævidit et prædixit. Extant verò rura et oppida, quorum quia indigenæ Sanctum itinerantem, ne pernoctare apud eos posset, violenter eiecerunt; posteriusque in præsens prosperari illis in locis, seu locupletari non poterunt, sed semper alienigenæ et extranei divitis atque dominio illis præponi consuescunt. Loca autem memorata, in quibus Sanctus expulsus a pessimis, pernoctans hospitabatur, quæ parva paucave arbusta antea protulerunt, benedictione tanti hospitis silvescere, ac tanta virtutum copia fructificare visa sunt, quod succidentium manibus destrui penitus non possunt. In fluminibus quoque, ubi Sancto, seiscitanti de vadi certitudinæ, delusores pessimi mente ac voce subdola illis abyssum pro vado ostenderunt; mox data benedictione transiens immunit, illam abyssum vertit in vadum; vadumque antea cunctis pervium, deinceps intransmeabilem fecit abyssum.

monasteria
Britannicæ
ordinis

erique ad quos
dixerunt
suum sui
memoria ex
merito relin-
gunt.

B 147 Benedictus Patricius, itinere longo de regione longinqua peracto, præsentia sua suos exhilarabat, et triginta Episcopos ex transmarinis partibus congregatos et a se consecratos, in Dominicam messem (eo quod esset multa, et operarii pauci) destinabat. Cæpit igitur Episcoporum Synodos sanctas sæpius congregare, Concilia solenniter celebrare, et quod fidei Catholicæ comperit contrarium ecclesiasticæ institutus adversum evellere et destruere : et quod Christianæ legi, quod justitiæ, quod sacris Canonibus consonum, moribusque optimis consentaneum erat, studuit plantare et ædificare. Innumeris interim miraculis quotidie coruscabat, et quæ ore docuit aut constituit, sequentibus signis observanda confirmabat. Inter quæ quoddam opus fecit, unde omnes merito admirantur; ex cuius beneficio universæ illius insule incolæ usque in seculum jure congratulantur, de quo in sequenti plenius dicere conamur. Hibernia, a primordiali inhabitatione gentium in ea, triplici laboratur pernicie; venenosorum scilicet animantium, a quorum non erat numerus, abundantia; ac dæmonum visibiliter apparentium manifesta depressione; et maleficorum, magorumque multitudine. Tot namque virulenta ac monstruosa animantia prævaluerat super insulam e terra marique emergentia, ut non solum homines atque animalia venenis inficerent; verum etiam cruentis mortiferisque morsibus interficerent; et multoties membra dilaniarent ac devorarent : dæmones etiam, qui per idololatriam in superstitiosis habitabant cordibus, in variis formis visibiles sese exhibebant illorum obtutibus; multis etiam multimodas lesiones, quasi offensi visibiliter inferebant; quibus itidem sacrificiis aut muneribus sive operibus pravis placati gratiam levaminis seu sospitatis præstare videbantur, dum ab eorum lesione cessabant. Tanta multitudo in aere volitantium, vel in terra gradientium crebro cernebatur, ut ipsa insula illorum incipax putaretur : ac per hoc Hibernia dæmonum domicilium domesticum, et propria possessio constitueretur. Magorum etiam et maleficorum atque aruspicum turba tanta in finibus singulis succreverat, quantum nulla in aliqua terrarum regione historia narrat.

Ecclesie
Hibernicæ
vultibus
propinquæ.

a
et Hibernia
necesse ani-
mibus
necesse,

dæmonum
spedire,

magis atque
maleficus

per a ten-
natio peccati in
mare

148 Sanctissimus Patricius pestilentie triplici eliminanda summam operam et diligentiam adhibuit, et tum salutari doctrina tum ferventissimæ orationis obtentu, Hiberniani hujus grassantis veneni exsor-

tem exhibuit : ipse namque Pastor præstantissimus manu Domini Jesu baculum bajulavit, ejusque elevatione contumaciora omnia venenata animantia, Angelico suffragio, ex universis Hiberniæ partibus in unum congregavit : deinde omnia usque ad editissimam insulam promontorium in fugam compulsi, (quod scilicet Cruachan-agle dicebatur tam vero Cruach-phaidraig dicitur) ibique totam turbam pestiferam de prærupta montis crepidine in virtute præcepti præcipiti lapsu Oceano absorbendam depulsi. O miraculum magnificentum a mundi exordio inexpertum, nunc tribubus, populis et linguis compertum, cunctis fere nationibus notissimum, specialiter Hiberniæ incolis pernecessarium! Huic tam miraculo, tamque perutili spectaculo numerosus populus intererat, quorum pars plurima ad signa videnda, quadam ad verba vite percipienda undique confluerat. Convertit deinde faciem suam versus Manium et ceteras insulas, quas fide Christi et Sacramentis habuit et benedixit; ac precum suarum obtentu reptilium venenatorum omnes illas tandem expertes fecit et reddidit : alias vero insulas, quæ ad ejus prædicationem non crediderant, adhuc virulenta animalia procreant. Maleficorum quoque innumerabiles ad fidem Christianam convertit; plures etiam obstinatos in peruersitate et incorrigibiles, sicut jam diximus, terribiliter de terra delevit. Ab hominibus nihilominus, quos in Hibernia Christi Sacramentis initiatos Deo vivo et vero subjugavit, dæmonum visiones et solitas læsiones arceri atque auferri, a Domino poposcit et impetravit.

ii
accusare
Jocundo

tiæ que ab
insulis a se
conversis.

ii

149 Præcellentissimus Pastor Patricius, ut nullum in Hiberniâ, ut ceteris insulis a se benedictis relinqueretur, ab ejus reptilibus venenatis vestigiis, aut redymum cretetur seminarius, seu consueta concederetur communitio ceteris dæmonum, absque victuâ terreno quadragesimum transegit jejunium. Desiderabat enim dilectus Domini imitari jejunio mystico Moysen, adhuc naturali tantum lege constrictum, vel potius Eliam Prophetam sub lege constitutum; sed potissimum placere gliscens Conditori nature, legis largitori et gratia Christo Jesu, qui in se sacravit tale jejunium. Subiit ergo in montem excelsum, Cruachanagle vocatum, in Connactia constitutum. Quadragesimali tempore ante Pascha : commodius illis salutiferis diebus dicens, desideranti Domino et deliberanti se servum Crucis Christi indicavit. Sedebat ergo solitarius levans se super se, solummodo in Cruce Christi gloriabatur, quam in corde et corpore suo jugiter gestabat; ad dilectum suum candidum et rubicundum indefesse anhelabat. Persistebat enim jejunus in corpore jugiter, sed ejus interior homo erat satiatus, signatus et sauciatus sanctæ contemplationis dulcedine, Angelicæ visitationis consolatione, ac dilectionis Dei microne : Vivus est enim sermo Dei et efficax, et penetrabilior omni gladio arcipiti, pertingens usque ad divisionem corporis et animæ, quo ipse vulneratus erat caritate.

Quadragesimum
jejunium

in monte
Cruachanagle
constituit.

ii

Hebr 4, 12

150 Dolebant dæmones deletum dominium suum in Hibernia per Patricium, nimisque infesti insistebant illi jejunanti et oranti, pariter conglubati contra eum : in specia namque ingerrimum avium forma et magnitudine horribilium ac multitudine, super et circa eum volabant, et horridis garrutibus gestientes impedire orationem ejus, diutius virum Dei molestabant, Patricius tandem Dei gratia præventus protectusque adjutorio, signo Crucis edito, aves illas mortiferas a se longius abegit, ac continua crebra-
quo

multum a
d eorum
exercitibus,

A que cymbali sui percussione eas ab Hiberniæ finibus effugavit. Dæmones itaque a S. Patricio trans mare fugati fuerunt, et in insulis a fide et dilectione Dei alienis per phalanges divisi degere ac phantasias suas exercere soliti sunt. Ab illo ergo tempore usque in præsens venenosa animantia in Hibernia, meritis et precibus sanctissimi Patris Patricii, penitus esse cessarunt; dæmonumque phantasmata, et illorum illusoria schemata, sicut in ceteris regionibus, apparere non consueverunt. Cymbalum etiam Sancti ex crebris ictibus in una parte apparuit effractum, quod postmodum Angelica manu est revolidatum; cujus cicatrix adhuc apparet oculis intuentium. In hujus igitur montis cacumine jejunare, ac vigilare consueverunt plurimi, opinantes se postea nunquam intraturos portas inferni: quia hoc imperatum a Domino existimant meritis et precibus S. Patricii; referunt etiam nonnulli, qui pernoctaverant ibi, se tormenta gravissima fuisse perpessos, quibus se purgatos a peccatis putant, unde et quidam illorum locum illum *b* purgatorium S. Patricii vocant.

B 151 Miserante Moderatore omnium Deo, qui post nihil dum dicit serenum, statim ejeatis spiritibus malignis, Angelorum multitudo maxime fulgore perfundebat locum, mirabilissime melodia permeabat Sanctum; ipse vero expedito jejunio, gratiarum ac laudum iustitias immolabat Deo, qui homini mortali tante abstinentiæ adimplenda virtutem tribuit, et tanta beneficia ob sui intercessionem largiri dignatus fuit; insuper et Angelica visitatione se letificavit. Angelique igitur comitatu deductus de monte descendit, ac cymbalum suum percussit, cujus sonitus per omnes fines undique Hiberniæ Dominus audiri fecit; ex qua re nullus fidelium ambigere delat, quod novissimæ tubæ sonum omnis homo audiet. Elevatis deinde manibus S. Patricius totam insulam cum habitatoribus suis benedixit, Christoque commendavit. Mos itaque fuit S. Patricio, sicut et ceteris antiquis Sanctis in insulis degentibus, habere cymbala, tum propter dæmonum expulsionem, tum propter corporalis pigritiæ excitationem, atque ad horas diei die ac nocte demuntiandas, aut forte alia nescio qua causa. Unum vero pro certo scitur, quod multa miracula sonitu, seu tactu talium cymbalorum gesta esse noscuntur. Benedictus ergo Domini Patricius in comâ Domini ingressus de secreto ad publicum, sua presentia letificavit omnem Ecclesiam Sanctorum, quos generat Christo per ipsius Evangelium. Peregit itaque Episcopale officium, quod illis sacratissimis diebus instantibus competeat, sicque ad iter, et opus salutis animarum se præcegebat. Solemnitate igitur Paschali consueta devotione peracta, circumibat totam insulam, et perambulabat eam cum suorum filiorum, quos in Christo parturierat, multitudine sanctissimum; ubique viam Domini in veritate docens, aut ad fidem convertit, aut in fide confirmavit incolas prædicationis efficiencia. Omnes ergo insulam, ad quos vel saltem notitia nominis ejus pervenit, propter novum et insigne ac tam utile miraculum, sese suaque deditis illi, manus dederunt; ejusque doctrinâ, institutis atque præceptis, tamquam Angelo lucis, et proprio Apostolo, devote obtemperaverunt.

C 152 Viduus optimus agricola duritiam agri Domini emoluitum, combatitur sentibus sensim extirpatis, tribulis evulsis, rudibus erutis, ipsum saluberrimi seminis arguente copiosius fecundare, quatenus non solum triagesimum aut sexagesimum, verum etiam centesimum posset fructum feracius facere. Fecit ergo totam insulam in fomiculo distributionis dividi, divisam cum omnibus incolis utriusque sexus decimari, omneque decimum caput tum in hominibus,

quam in pecoribus in partem Domini jussit sequerari. Omnes ergo mares monachos, fœminas sanctimoniales efficiens, numerosa monasteria edificavit, decimanque portionem terrarum, ac pecudum, eorum sustentationi assignavit. Infra breve igitur temporis spatium, nulla eremus, nullus pene terre angulus aut locus in insula fuit tam remotus, qui perfectis monachis aut monialibus non repletur; ita ut Hibernia speciali nomine Insula Sanctorum, ubique terrarum jure nominaretur: vivebant enim secundum regulam a S. Patricio illis prefixam, mundi contemptu, celestium appetitu, sancta mortificatione carnis ac abdicatione voluntatis propria, pares Ægyptiis monachis merito atque numero; ita ut exteris atque longinquis regiones illustrarent verbo ac religionis exemplo. Nullus in diebus S. Patricii, aut multo post tempore successorum ejus, in Pontificem aut ad regimen animarum promovebatur, nisi divina revelatione aut aliquo signo evidenti digni demonstraretur.

D 153 Vir Dei desiderabat attentius et deprecabatur instantius, super statu Hiberniæ præsentis et futuro certiorari, ut agnosceret quanta fidei devotione feveret, aut quanti penderet labor ejus in conspectu Dei; desiderium autem cordis ejus exaudivit Dominus, et quod petebat præclara revelatione manifestavit oculis ejus. Constitutus enim in oratione, lax de sinu mentis, vidit totam Hiberniam velut igneam esse, flammamque usque cœlum extendentem; auditque Angelum Dei manifeste sibi dicentem: Talis est Hibernia in præsentis coram oculis Domini. Facto denique parvo intervallo, contemplatus est in omnibus finibus insule montes velut igneos ad æthera usque porrectos. Postmodum, interjecta modica morula pluribus in locis intuebatur quasi candelabra lucere et paulo post invalescente caligine, lucernas exiguas, ac demum carbones raros incineratos, vivos tamen in abilitis apparere. Subjungitur etiam Angelica voce; quod futuris temporibus in statibus diversis taliter expressis, essent gentes Hiberniæ. Sanctus autem Patricius imbre lacrymarum ora madefaciens, illud Psalmistæ crebro replicabat, dicens: Numquid in æternum projiciet Deus, aut non apponet ut complacitor sit adhuc? aut in finem misericordiam suam abscondet a generatione in generationem? aut obliviscetur misereri Deus, aut continebit in ira sua misericordias suas? Et Angelus: Respice ad Aquilonarem plagam, et videbis mutationem dextere Excelsi, tenebrasque dispergendas a facie luminis adventuri. Levavit igitur oculos Sanctus, et ecce vilit modicam prius lucem in Ulidia exortentem dum cum tenebris concertate, tandem iisdem effugatis suo fulgore totam insulam illustrare. Nec cessavit lux illa crescere et invalescere, donec videretur ad primum statum igneam Hiberniam reducere. Tunc enim impletum est gaudio cor S. Patricii, et lingua ejus exultatione, hæc omnia sibi ostensa prosequens cum gratiarum actione, et Intellexit vir Dei, et ore deprompsit in magnitudine ignei ardoris, Christiana: fidei et dilectionis, qua fervebant insulam, devotionem et zelum religionis; per montes igneos, Sanctos signis et virtutibus, verbis et exemplis præclaros; per diminutionem claritatis, detrimentum sanctitatis; per obductam super totam terram caliginem, in ea prævalentem infidelitatem; per morarum spatia, succedentium temporum interstitia.

D 154 Tempus autem tenebrarum Hibernici illud autumant, quo prius Gormundus ac postea Turgesius, Norvagienses Principes Pagani, in Hibernia debellata frœgnabant; in illis enim diebus, Sancti in cavernis et speluncis, quasi carbones cineribus cooperiti, latitabant a facie impiorum, qui eos tota die quasi

ACCITORE JOCELINO OMNIA TRANS-MARE FUGATI :

pulu cymbali sui,

b

tota Hibernia exaudivit :

quam demum obtiens universam benedixit.

C

hominum terrarumque de imas Deo consecrat,

c

unde Sanctorum insula dici cepit Hibernia :

d

et futurum illius status :

visione admirabilis lucis

tandem penitus impressa,

Psal. 76

ac demum in primum splendorem reducta,

e cog. o est

Hibernia de S. Malachie temporibus,

A quasi oves occisionis mortificabant. Ex qua re accidit, ut varii ritus contra Ecclesiastica instituta in Hibernia adducerentur, et a Prælatiſ sanctæ Ecclesiæ divinæ legis ignavis contra formam ejusdem nova Sacramenta conficerentur. Lucem vero prius ex Aquilonari parte exorientem, et licet diutino conflictu tenebras exterminantem, Hibernigenæ S. Malachiam *g* et asserunt: qui prius in Dunensi Ecclesia, postmodum in Ardmacliana metropoli præfuit et Hiberniam ad Christianæ legis statum reduxit. E contra Anglici lucem illam arbitrantur ascribendam suo adventui, eo quod tunc Ecclesia videbatur suo judicio in meliorem statum proveli; Religio plantari ac propagari, atque Sacramenta Ecclesiastica et Christianæ legis instituta, ritu competenti observari. Ego vero funem contentiosum inter eos nec porto, nec dirimo; sed hujus rei discussionem atque definitionem divino judicio relinquendum censeo.

g
Anglis de suo adventu eam interpretandi-
bus.

a Vide quæ hæc de re dicimus in Appendice, et observa interim magna cum exaggeratione scripta hæc omnia esse. — *b* Hæc sunt de hoc Purgatorio infra agemus, ostendentesque in loci designatione duntaxat erroſe Jocelinum. — *c* Hanc declarationem a Jocelino, non confectam quidem, sed absque idoneo teste editam omnino nobis perscrutamus. — *d* Nec hoc scimus unde hauserit: si foret verum, putamus aliquamvult hujus rei exemplum fuisse in Vita Tripliciter auctori proferenda. — *e* Videtur possunt que de triplici Sanctorum ordine in Hibernia et hæc ipsa visione tractat Cæterus pag. 913 et deinceps. — *f* Verum circa Dublinum versus Oxuleum et circa Eugenii peninsulam versus Boream, nulle totam insulam suffestabant, Geraldus tamen Cambrensis dist. 3 cap. 39, Curandum, ait, in Hibernia vel fuisse nunquam, vel refectio in ea Turgesio modici temporis moram fecisse. Dein capite 40 scribit Turgesium astu interfectum a juvenibus, habitis puellæ cubitulis lascipienti tyranni in quadam Rensis facus usula, tutaque mox Hibernia exclusus Norwegos, annis circiter 30 eidem succubantes, circa annum 842. — *g* Exsertus pag. 916 et MS. plenus S. Cælestinum (Celsum passim ntu vocant) Macinensem Archiepiscopum totiusque Hiberniæ Primateſ, qui S. Patricii vestigia diligentiori studio secutus fuit, seu S. Malachiam.

B

CAPUT XVIII.

Hymnus a S. Secundino compositus de S. Patricio, hujus visiones et virtutes Apostolicæ.

Solebat S. Secundinus aliquoties in cœtu sanctorum, de gestis et virtutibus S. Patricii mutuo conferentium. Cumque quidam illorum affirmasset illum esse sanctissimum omnium super terram viventium, S. Secundinus dixisse fertur ad illum: Vere sanctissimus esset, nisi minus caritatis fraternæ, quam decet, habuisset. Non diu autem latuit verbum istud S. Patricium in auribus tot discipulorum ejus prolatum. Convenientibus postmodum in unum S. Patricio et Secundino, sciscitabatur Magister a discipulo, Metropolitanus a Suffraganeo, cur de se vel potius adversum se, tale verbum protulerit. Secundinus respondit: Quia recusus oblata tibi divinitus munerat prædia suscipere, quibus possis sanctorum multitudinem collectam sustentare. Cui S. Patricius: Propter adimplentionem, inquit, caritatis non admitto istud opus caritatis: si enim oblata mihi susciperem, duorum equorum pastum Sanctis post nos adventuris adipiscendum non relinquerem. S. Secundinus super verbo illo, quod locutus est, pœnitens veniam a S. Patricio petiit: et ipse solita benignitate pœnitenti clementer indulſit. Saepè dictus S. Secundinus sapiens et literatus, dixit S. Patricio, velle sibi adjacere, de Sancto quodam ad hinc superſtite carmen componere: et quia Sanctus is erat Patricius, de quo scribere disposuit, illius nomen silentio suppressit. Ad quem S. Patricius: Vere, inquit, dignum et justum est, æquum et salutare, ut sapientiam et gloriam sanctorum narrent populi, et laudem eorum nuntiet Ecclesia; sed quidem dignius, et commodius post lucis terminum, totius comoloxiæ subhata materia, Lauda ergo dici serenitatem, sed cum advesperaverit: militis virtutem, sed cum triumphaverit: nautæ prosperitatem, sed cum applicerit.

S. Secundinus de Patricio queritur quod multa recuset oblata,

et de eodem adhuc mentem

Dicit enim Scriptura: Ne laudaveris hominem in vita sua. Si tamen id omnino cordi tuo infixum fuerit, quod facere disponis, fac citius, quia mors tibi adest in januis: omnium enim Episcoporum, qui sunt in Hibernia, de seculo primus migrabis. Hymnum igitur in laudem S. Patricii composuit, et paucis postea diebus elapsis, iuxta verbum S. Patricii diem ultimum clausit: sepultusque in ecclesia Sedis suæ, in loco, qui vocatur Domhnael Seachlann, crebris se miraculis cum Christo vivere ostendit.

156 Hymnum autem illum Hibernici plures consuescunt quotidie cantare, ac multa magnaque mirabilia ex ejus frequentatione narant evenisse: plures enim cantantes hanc hymnum, non visi transierunt per medium inimicorum sanguinem summsitentium. Illo namque genere cecitatis erant percussis, quam aorisiæm nuncupant Physiçi. Quidam Sanctus in Hibernia, nomine Kannechus, videbat quadam vice phalanges demonum infernalibus armatos instrumentis pertransire: quos, adjuratos in nomine S. Trinitatis, compulſit causas sibi suæ protectionis denudare. Adjurati igitur licet inviti, confitebatur sese profectos ob adducendam animam ejusdem pessimi peccatoris, qui sepeliri promeruit in infernalibus antris. Præcepit illis S. Kannechus in nomine Domini ad se redire, ac quid egissent sibi referre. Post aliqua intervalla horarum, demones confusi revertebantur, ac se suam prædam perdidisse per Patricium protestabantur. Inquirente S. Kannecho causam ereptionis illius animæ, dixerunt demones, hominem illum in vita sua convivium magni singulis annis in festo S. Patricii celebrasse, atque quotidie quedam de hymno in honore S. Patricii composito frequentasse; talique de causa de manibus suis affirmabant Patricium illum, tanquam mancipium proprium, eripuisse. Hæc direntes demones in ambrais evanuerunt. Lactatus est S. Kannechus in his que dicta sunt ei; istaque referens, multos incitavit ad hymnum frequentandum in venerationem S. Patricii. Quidam Abbas de discipulis, S. Patricii, Colmanus nomine, prædictum hymnum crebro consuevit repetere: qui cum conveniretur a discipulis, cur non potius Horas constitutas aut Psalmos decantaret, ac diceretur hymnum cantatum sibi debere sullicere: respondit, se dum hymnum cantasset, desideratum dilecti sui Patris Patricii jugiter vultum vidisse, nec tamen ex illius contemplatione satiari potuisse. Hæc autem diu post decessum S. Patricii gesta, ideo scripsimus, ut ostenderemus quanti pendatur hymnus iste apud Hibernicos; et quam promptus adjutor in opportunitatibus, in tribulatione sit S. Patricius se honorantibus et sui memoriam frequentantibus.

D
ACTORUM
JOCELINO
Ea. l. II
hymnum
conscribit
mordurus.

*crus hymni
ostentem
tum alii
nulli*

*tm
S. Kannechus
discit
E*

*cujusdam
alias damnandi
salutatione,*

*ut S. Col-
manus.*

F

*S. Patricius
crebra Christi
visione*

*a
et Angeli
consecta
fructus:*

b

Mortu P. II.

A 158 Multoties Sanctus Dei de corporum tabernaculis animas egressas vidit, ad diversa loca suppliciorum sive gaudiorum destinatas : quorum unum exemplum dignum duximus calamo tradere, quod adificationis causa Sanctus solebat referre. Erat homo quidam habens nomen magnam juxta nomen maiorum, qui fuerunt in terra illa ; fueruntque illi greges ovium et armenta bovm, ejusque possessio crevit in terra illa. Vir denique praefatus in fata decessit ; ejus funeris exequias, cura ingenti pompa et honore magno secundum aestimationem hominum cognatio plurima, comitante turba filiorum, celebrans, in ventrem omnium ipsius recondidit. Homines vero, qui beatum dicere solent hominem cui haec sunt, funeratam illum, qui taliter in vita sua floruit, et in exitu suo tam honorifice sepultus fuit, felicem asseruerunt ; ejus exitus matutinos et vespere delectabiles cernentes, ipsam Domino placere valde putaverunt. Alter vero in vicino degeus, mendicus omnibus diebus vitae suae miserae squallens egestate, ingressus est viam universae carnis : cadaver autem illius absque ministerio exequiarum aliquando jacuit inhumatum, et ab avis laceratum ; postremo per pedes tractum in quandam foveam fuit projectum, ac cespite coopertum. Qui vero secundum faciem judicabant, illum miserimum et infelicissimum omnino pronuntiabant. Vir autem Domini respondens dixit : dissidero hominum judicia ab illius aequitate, qui scrutatur renes et corda, ejus judicia abyssus multa. Adiecit enim, referens se vidisse praedicti divitis animam a ministris tartareis in baratrua precipitari : pauperis vero spiritum, ejus vita aestimabatur insana et finis sine honore, inter filios Dei computari, et inter Sanctos locum beatitudinis sortiri. Vere vani filii hominum et mendaces in judiciorum suorum stateris : sed justas Dominus justitias dilexit, ejus vultus vidit sequitatem : hinc enim delicias et divitias divitis ; hinc peccata pauperis, quibus fortassis iram meruit, et calumnitatem quam patiebatur in statera aequitatis appendens ; nam ad tormenta de gloria et honore praesenti districto judicavit ; alterum in camino paupertatis et adhaerentis expiatum ad gaudia caelestia misericorditer destinavit. Nec solum Sanctus haec de istis duobus, sed saepius vidit, et referre consuevit de aliis pluribus. Sic, quod Veritas ore proprio dignabatur enarrare de divite perjurato et ulcerozo Lazaro, hoc amicus veritatis se vidisse de aliis attestus est ore veridico.

C 159 Floruit in Britannia minori vir vitae venerabilis, e Winwaleos nomine, signis ac prodigiis praeclearus ab ipsis rudimentis infantiae suae. Nam sicut ejus gesta descripta testantur, plura permaxima ab ipso patrita miracula memorantur. Hic autem, Austro perlucens hortum suum ut flueret aromata illius, suam opinionem S. Patricii audierat, restantique corde in odorem unguentorum ejus currere concupiscerat. Deliberabat datus ac desiderabat, domumque animo fixum statuit patriamque relinquere, et ad Hiberniam proficiscendo in discipulatu, et sub disciplina S. Patricii Christo servire. nocte vero procedente, qua in crastinum se ad ite proposuit progredere, vadit in visum virum clarissimum, Pontificibus rediuntum coram se assistere, ac sibi in sermone Dominum dicere : Noveri, carissime Winwaleos, me esse Patricium ad quem ire disponis, nocte fatiges, nec queras, quom invenire non poteris, instat enim tempus meae resolutionis, in proximo est ut ingrediar viam universae carnis : voluntas Dei est, ut non dimittas locum tuum, sed verbo et exemplo in terrarista satagas acquirere populum acceptabilem Deo, seaturamque bonorum operum : superest enim corona vitae, quam repromisit Deus diligenti-

bus se. Haec dicens visio disparuit, Sanctusque Winwaleos fecit, sicut edoctus divinitus fuit. Attendat auditor, quanta perfectione vir sanctus Domino adhaerens unns cum eo spiritus fuerit, qui sancti viri manentis in Armorica Britannia desiderium in spiritu vidit, agnovit, et ab itineris proposito, profectum protecturi oppositi, tam mirabiliter amovit.

160 Exclusa igitur infidelitatis nube, cujus obstructu Hiberniana diu veri solis claritate et calore caruerat ; S. Patricii, quando fuit habitus in eo, et Spiritus Dei in naribus ejus, lingua, vita, virtus omnibus in via Domini profectis, profectis, et perfectis profundam dandam scientiam salutis, ad exhibendum exemplum sanctitatis, et ad conferrendum infirmis remedium omnimode sanitatis. Et haec quidem forma cunctis proposita patuit, absque eo quod intrinsecus latuit. Sane singularis vitae modus, quem in secreto exercebat, talis quotidianus continuusque fuit : omni namque die b Psalterium integrum cum canticis et hymnis, et Apocalypsi Joannis Apostoli, ac ducentis orationibus strenue seduloque solebat Domino decantare : centenis ter vicibus Dominum adorando genua flectebat : qualibet hora diei canonica, centies Crucis se caractere signabat. Consuevit nihilominus quotidie dignissime Patri filium immolare, nec praetermittere populum praedicare, sive discipulos docere. Supernaturali etiam more distinguens per partes nocturnum tempus, illud ita transigere solebat dominicae vineae cultor custosque vigilantissimus : Priorem partem ejus sub ducentis genuflexionibus duobus quinquagenariis psalmorum divinis laudibus libatis, studio vigilantis percurrerebat ; subsequenti parte aquis algidis se immergens, corde, ore, oculis, aut manibus coelo infusus, tertium quinquagenarium cum orationibus multiplicatis consummabat : et postmodum vero, super nudum lapideum stratus, capiti ejus loco cervicali altero lapide supposito, corpus sanctissimum somni tenuis et modici refrigerio recreabat ; imo ut luculentius loquar, illud ad consueti atque continuo conflictus laborem reparabat. Tali tamen indulgens membra sopori, lumbis circumponebat particulam aquis algentibus intinctam asperrimi cilicii, nelex in membris militans contra legem mentis in detrimentum spiritus, igniculum aliquem veteris forte sumentaret fermenti. Ipse etiam victi arcto ac arido, asperoque amictu, semetipsum hostiam vivam, sanctam, Deo placentem offerebat, nec principem coquorum muros Jerusalem in se attingere permittebat. Beatae sterilitatis carni ponam inlinoxit ; et ne parvulos procreare posset allisione mortisque dignos, multiplicis fructus fecundum spiritum effecit.

161 More Apostolorum usque ad quinquagesimum quintum aetatis suae, quo in Hiberniam Episcopali gradu sublimatus advenit, jugiter pedes gradebatur ; et ex tunc curru vehendo, more illius regionis illo in tempore, assueto, ob difficultatem itineris in praedicatione utebatur. Super caetera indumenta cuculla candida amiciebatur, ut ipse habitus forma et colore manachatus sui speciem, et candidatum humilitatis et innocentiae representare videretur. Unde et monachi in Hibernia, S. Patricii sequendo vestigia, per multa temporum volumina habitu simplici contenti erant, quem ovium ministrabat lana, quilibet extrinseca tinctura remota. Excutiebat manus suas a munere ; beatus semper judicans dare quam accipere. Si igitur aliquando ei munus oblatum esset a divite, quam citius potuit, illud pauperi studuit erogare, ab illo se allevians velut a gravi onere. In vultu, in visu, affatu, incessu, in quolibet membrorum motu, et in totius corporis gestu, intuentibus adificationem pariebat ; sermoque ejus sale conditus, omni aetati, omni sexui, omni gradu,

ACTORE
JOCULINO
et de statu
defunctorum
cognoscit.

Ita divitis
curiam

et pauperis
anima.

vidisse se
tenentis est,
aliter quam
homines sc-
lent, a Deo
indicatis.

S. Winwaleos
sui videndi
cupido

apparet in
Armorica.

S. Patricii
diurna

d

E

et nocturna
exercitia.

e

F

stiverunt
solia,

vestitus
fornis,

paupertatis
studium,

omni

A omni conditioni congruebat. In quatuor enim linguis, Britannica videlicet, Hibernica, Gallica, et Latina peritus et expeditus erat. Græcam etiam ex parte noverat. Extat enim libellus Proverbiorum ejus Hibernice scriptus, ædificatione plurima plenus. Magnum etiam volumen quod dicitur Canon Phadrung, id est, Canones Patricii, scripsit, quod cuilibet personæ seu seculari seu etiam Ecclesiasticæ ad justitiæ exercendam et salutem animæ obtinendam satis congrue convenit. Quoties enim conve-
B niebatur super profundis quæstionibus enodandis aut causis occultis et ambiguis, primitus ex humilitatis usu respondere consuevit : Nescio, Deus scit. Quoties tamen magna necessitate ductus cogebatur verbum suum certificare, per judicem suum jurando solebat istud confirmare *f.* Spiritu itaque prophetiæ pollebat, ut innumera futura tamquam præsentia prædiceret, absentia sciret; et quod de labiis ejus exierat, ab-que illo ambiguitatis scrupulo eveniret. De sanctis namque Hiberniæ, et præcipue Connaciæ et Momoniæ usque ad post centum annos nascituris tam luculenter prophetiam texerat, ut ipsorum vocabula, merita et loca habitationis eorum designaret.

linguarum peritus,

libri conscripti,

prophetiæ domum

bene vel male precantur efficacia.

humilis venter

Apostolicus vultus.

C

miraculorum frequenta.

de his 66 libris conscripti,

cipantibus Gurmundo et Turgesio consumpta perit incendio. Quatuor tamen codices de virtutibus et miraculis ejus partim Latine et partim Hibernice conscripti reperiuntur, quos diversis temporibus quatuor discipuli ejus, videlicet B. Benignus successor illius, et S. Mel Episcopus, et S. Lemanus Pontifex nepos ejus, et S. Patricius filius ejus (qui post decessum patris sui Britanniam remeans in fata decessit, et in Glasconensi ecclesia sepultus est honorifice) conscripsisse referuntur, Sanctus nihilominus Evinus simili modo actus S. Patricii in unum codicem compilavit, quem partim Latino sermone partim Hibernico composuit. De quibus omnibus quæcumque fide digna reperire potui, in hoc opus collecta communicare notitiæ posterorum gratum duxi.

D

ACTORUM JOCELINO QUORUM QUATUOR A DISCIPULIS RUDIOS JOCELIUS COMPILAVIT.

*a Hujusmodi visionum unam narrat Probus initio libri 2. His verbis: Quodam tempore cum orationis causa ad locum solitum per nocturna spatia, comite predicto puero, periret, videri magnum in caelo miraculum, summe carissimum ac dilectum probare volens sanctum puerum, dixit. Fili mi dilectissime, die mihi quæso, si sentis et vides ea, que ego sentio et video. Tunc predictus puer stephanus, qui et benedictus, inextremante dicit: Jam, poter carissime, de tuis meritis presumentem, ex Domini gratia cognita sunt mihi ea, que sentis et vides: nam video caelum apertum, et filium Dei in majestate residentem, et Angelos ejus coram eo. Tunc S. Patricius dixit? Jam te fili meum successorem dignum esse sentio futurum. Nec mora gradu concito, ad consuetum locum orationis pervenerunt. — *b Tale est quod in Vita IV. apud Colganum num. 89. narratur hoc modo: Quodam tempore, cum B. Patricius sancta membra quieti daret, venit Angelus Dei et suscitavit eum. Sanctus autem interrogavit Angelum dicens: Numquidnam aliquid est in operibus meis, quod Domino meo non placeat? Respondit Angelus: Non est; sed ideo missus sum te consulere, utrum in patria, quam de errore gentilitatis ad fidem Christi perduxisti, tui solius honor et reverentia habeatur: aut ut alii Sancti tui assensu participant tecum? Respondens autem Sanctus dixit: Mo-debroth, hoc enim semper verbum habebat quamvis electi Dei post me in hac patria volo ut ipsi mecum honorem habeant. Tunc sanctus Angelus dixit: Responsum tuum caritate plenum est: sed tamen omnipotens Dominus nomen tuum celeberrimum et honorabile in istis regionibus, quas, per multa certamina nullisque labores a squaloribus idolorum ac miserabili gentilitatis errore ad inviolabilem sanctæ ac individuae Trinitatis fidem per verbum prædicationis et lavacrum baptismatis vestisti, plus ceteris Sanctis honorabilibus haberi disposuit. Beato vero Patrio gratias omnipotenti Deo referente, Angelus Dei ad caelum est reversus. — *c Vide dicta partem ad eum Vitam 3. Martii, partim his in Protegom. num. 79. — d Eo nomine Offici ecclesiastica primum intelligimus, quod recte Psalterium nuncupatur: nam alias omnes Psalmi 150 non nisi sex horarum spatio legi possunt. In numero etiam orationum, nisi ex facultate fuerint, hyperbolen agnoscamus. — e Neque hoc fuisse quotidianam credimus, sed in recessu quadragesimali aut simili extraordinaria orationis tempore dimittitur observata fuisse arbitramur. — f Divado Mo-de-bruth, ut supra ex Probo, ut est Meus Deus Judex.***

E

CAPUT XIX.

S. Patricii excessus et vita ab ipso et S. Brigida præcognitus : ejusdem exequi et eas comitata miracula.

Post hæc dilectus Domini Patricius plenus dierum et meritum, cum jam fideliter fortiterque cursum consummasset administrationis sibi credite; tum divina revelatione, terrestris habitaculi, quæ gestabat, dissolutione, vitæ suæ vesperum videt imminere; qui cum esset in finibus Ulidiæ constitutus, versus Arlmacliam civitatem Sedis suæ maturavit gressus. Sedt enim desiderio suo illo in loco sacri corporis exuviis depositis viam universa carnis ingredi; et sub oculis filiorum, quos in Christo parturierat, in ventre matris omnium recondi. Sed sancti viri propositum inopinatus commutavit eventus: ut sciant singuli, quod, teste Scriptura, non est via hominis in potestate ipsius, sed a Domino disponuntur gressus ejus: Angelus namque Victor illi, quo proposuerat tendenti, occurrit, et secus viam de rubo, absque illius combustionis jactura ardente, loquens ait: Prohibe Patrici, pedem acepto itinere, quia non est voluntatis divinæ, ut vita tua morte committeretur in Ardmachia, corpusque claudatur sepulchrali lare. In regione enim Ulidiæ, quam prius præ omnibus Hiberniæ finibus convertisti, Dominus prævidit te morituum, et in civitate Dunensi honorifice tumulan-

F

Arto acham proficitur mortuus Patricius:

sed ab Angelo sustitur,

maturus quod sit spectandus in III die,

duum

A, dum : ibi quippe erit tua resurrectio; sed in Ard-machia urbe, quam diligis, gratis tibi collata successiva administratio. Memor esto verbi tui, in quo filiis Dichu, primisneophytlis Hibernigenarum, spem dedisti, quando cœlitus edoctus in terra eorum te moriturum et funerandum prædixisti, et promisisti. Sanctus autem Præsul prius paululum hoc moleste accipiens, obstupuit : sed repente in se reversus, divinæ dispositionis providentiam multa cordis devotione magnaque gratiarum actione amplexatus est : Deique voluntati suam submitteus, ad partes Ulidiæ regressus est.

et sepulturæ
locus luce
cœlesti
præsignatur :

165 Paucis diebus post hæc transactis, sedebat sanctissimus senex Patricius, in loco non longe distante a Dnnensis civitatis matrice Ecclesia, cum illo erat Brigida Hiberniæ margarita, et Religiosorum ac Ecclesiasticorum turba non minima : cumque Sanctus concionaretur ad eos de gloria Sanctorum, et mansionibus lucifuse patriæ, lux copiosa cœlitus emissa perfudit quemdam locum in cœmeterii orientali parte : quam intuentes, qui aderant, admirabantur, et ipsa lux quid protenderet, a Sancto sciscitabantur. Sanctus autem Pater jus-sit B. Brigidæ assidenti denudare poscentibus mysterium apparentis luminis deifici. Virgo vero palmam in auribus omnium asseruit, illam claritate designasse atque sanctificasse locum sepul-ture ejusdem clarissimi Denque carissimi Sancti, ibidem in proximo fumerandi. Sancta etiam Ethem-bria affuit, quæ prima omnium Sanctimonialium in Hibernia fuerat a S. Patricio in virginitate conse-crata; et quis esset ille Sanctus secretius inquisivit a Brigida. Illa vero respondit, ipsum esse Patrem et Apostolum Hiberniæ S. Patricium illo in loco nuper tumulandum, sed processu temporis exhinc transferendum : se etiam felicem fore pronuntiavit; si ejus sacratissimum corpus obvolveretur linteamine, quod propriis manibus nendo et texendo ad idem obsequium ipsa præparaverat. Hæc Virgo in aure convirginali suæ protulit; nec verbum illud abscon-ditum aliquem audisse putavit. Lux etiam quæ apparuit e cœlo, recepta ab oculis omnium disparuit, et nascens suo Sanctum Dei ad cœlestia migraturum præostendit.

quæ quid
sibi vellet
S. Brigida
exponit,

B 166 S. Patricius edoctus divinitus desiderium cordis Brigide, orisque alloquium et præparatio-nem vestis agnovit; illique ut domum reverteretur, ac vestem deferret, corpusque suum, ob spirituale indiem mutæ dilectionis in Christo obdolvaret, imperavit. Ipso vero revertebatur ad cenobium Sa-bullinum, quod egregio monachorum agmine reple-vit; illique lecto doloris decumbens, terminum vite, imo viæ, ac vite initium spe felici expectavit. Virgo autem venerabilis ab audito anris verbo Patris atque Pontificis obedivit : ad monasterium suum perrexit, vestem assumpsit, et cum quatuor Virginitibus sibi adjunctis ad Sanctum, regressum maturavit : sed quoniam nimia abstinentia et longoris viæ difficultate erant afflicte, in itinere præ lassitudine sub-stiterunt : et concito gradu, sicut proposuerant, ad Patrem venire non potuerunt. Sanctus autem in Saballo positus Virginitum fatigationem, Spiritu sanc-to sibi rovdante, scivit, ac aurigæ suo quatenus B. Brigida socibusque ejus illo in loco cum quinque vehiculis cito occurreret, præcepit. Qui jussa sancti Præsulis complens, in loco ab illo designato illas quinque valde fatigatas invenit, et singulas singulis vehiculis impositas, ad Saballinum monasterium ad-duxit. Ipso autem exhibite præsentie viri Dei, ves-tem illi gratanter suscipienti obtulerunt, et oscu-lantes pedes ipsius et manu benedici ab eo merue-runt.

et sindonem
ad corpus
Sancti
involvendum
adferens,

G 167 Ingravescente igitur corporis molestia, ur-

excipitur
curribus
obviam
fatigatæ
missis,

gente senio, vel potius ad coronam vocante Domino, benedictus Patricius mortem sibi in januis adesse sentiebat, imo ad mortis portum portamque vite se properasse jam et pervenisse gaudebat. Admonitus ergo ab Angelo custode sui, S. Thasach Episcopo discipulo ejus ministrante, mysteriis divinis se nu-nivit, elevansque oculos suos cœlos apertos et Je-sum stantem in multitudine Angelorum conspexit. Erectis ergo manibus benedicens suos et Domino commendans ac gratias agens, ex hoc mundo tran-sivit, de fide ad faciem, de via ad patriam, de præ-senti ærumna ad æternam gloriam. O quam felix Patricius : qui vidit Dominum facie ad faciem, et salva facta est anima ejus : beatus inquam homo, cui cœli paterunt, qui et penetravit in sancta, æterna redemptione inventa; quem cum niveis Vir-ginitum choreis suscepit Benedicta Maria : quem suo consortio Angelorum admiserunt agmina, Prophe-tarum providus comitatur chorus, judicarius Apo-stolorum amplexatur Senatus, Martyrum laureatis venustat exercitus, Confessorum candidatus con-decorat cœtus, quemque omnium electorum gloria et honore innumerabilis prosequitur numerus.

D
S. Patricius
Sacramentis
munus

168 Nec mirum, nec inmerito; quia ipse fuit Angelus Domini, licet non natura, virtute tamen et officio, ejus labia custodiebant scientiam, et legem vite requisitam ab ore suo sincere denuntiavit Dei populo. Jure etiam Propheta Altissimi dicitur, qui tot absentia cognovit, tot ac tanta prædixit futura, quanta prophetasse raro aliquis Prophetarum invenitur. Jure etiam Hiberniæ vocatur et est Aposto-lus, cum omnes Hibernigenæ, et alii insulani signa sint Apostolatus ejus. Congruè etiam Martyr vocatur, qui Crucem Christi jugiter in corpore suo ac corde gestans, hostiam vivam seipsum exhibuit Domino; qui tot insidias et conflictus, a magis, ab idololatriis, a Regibus, a demonibus perpressus, ad quelibet mortium genera, subenada cor paratum semper habuit. Quam etiam competenter Confessor Domini sacratius dici debeat, pene nullus ignorat; quippe qui nomen Christi jugiter confitendo prædica-bat, et ad ejusdem nominis confessionem et prop-rii peccati et laudis Dei, populos, tribus et linguas, verbis et exemplis et signis innumeris inducebat. Virgo etiam permansit corpore, virgo corde, et virgo fide; et ideo Sponso virginum, virginique vir-ginum, hæc triplici placuit integritate. Merito ergo Angelicis choris, et omnium Sanctorum cœtibus ag-gregari meruit, qui omnium Sanctorum virtutum participes fuit a.

R
singulis
Sanctorum
cœtibus
aggregandus
tamquam
Angelus,
Propheta,
Apostolus,

Confessor

Virgo.

a

169 Expirante S. Patricio, circumstans Corona monachorum in manus Domini commendabat ejus spiritum, linteamine a S. Brigida præparato corpus obvolvens sacrum : multitudo etiam populi et Ueri copiosa catervatim confluit; decessum Patricii Pa-troni sui, tamquam Patriæ desolationem, suspiriis lacrymosis luxit, in psalmis et hymnis exequiis funeri devotas impendit. Nocte vero secuta lucifluis chorus Angelorum circa corpus cœlestes excubias exhibuit, locum et omnes existentes in eo claritate circumfulgens, odore oblectans, psalmodiæ melliflue modulamine mulcens, spirituali jucunditate cuncta perfudit. Igitur in omnes, qui convenerant, sopor Domini irruit, et donec Angelicis explerentur exe-quia, usque mane consopitos detinuit. Facto autem mane cœtus Angelici athlora repetentes, odorem su-per omnia aromata suavissimum post se relique-runt; quem a somno expergefacti et omnes adven-tantes continuato duodecim dierum spatio experiri potuerunt : tot namque diebus continuus sacrum corpus inhumatum custodiebatur, quia Clero con-troversis populorum præpedito; in loco cœlitus de-signato, illud sepelire non permittebatur.

F
Execratur
honestantur

Angelico
concentis,

odore cœlico.

D
AUCTORE
JOCELINO
Ætatis
Patricianæ
correcta.

errores in
anno mortis
negligendo
commisit.

12

A' 170 Signum quippe magnum et mirum apparuit, quod ab initio temporis nunquam visum fuit : per totam enim regionem illam duodecim dies, absque noctis ullius interpolatione, lux continuavit; quia nox sicut dies resplenduit illuminata. Qua in re patenter datur intelligi, quia mortis tenebræ non obscurabant filium vitæ, inhabitatorem lucis æternæ Patricium; dum nox illi illuminatio in deliciis suis fuit, et ipse ad lucem sine defecto, diem sine nocte, solem sine eclipsi, clarus ascendit. Videtur enim istud signum insigne, illi antiquo miraculo, sub Josue in die Gabaon patrato, assimilari, quamvis in spatio probetur elongari : sol enim, sicut scriptum est contra Gabaon, et luna contra vallem Aialon unum diem spatio duorum protelans, fidei populo divina virtute victoriam ministravit; Patricii de mundo et mundi principe triumphantis, duodenæ lucis indefectiva continuatio pari potentia meritum monstravit. Viso tanto miraculo, non poterant populi diversi a contentione cohereri; quia quod iræ suæ furor et animorum imperabat impetus, adscribant habitæ erga Sanctum Dei devotioni. Duodecimo denique die inter duos populos, videlicet Ulidiæ et Ardmachianæ, super sanctissimi corporis gleba asportanda orta est contentio gravis satis et periculosa; cumque accincti armis bellicis ad congressum consurgerent, vocem de superiis, in sanguine ire prohibentem audierunt, quam spiritum S. Patricii protulisse putaverunt. Mare nihilominus terminos transgrediens consuetos, instar muralis erectum, utrumque populum sibi adversantem, ne mutuis visibus sese conspiciere aut letibus possent contingere, divisit : divisos corporaliter ad concordiam mutæ pacis ad horam co-univit. Sedatis ergo populi a furore suo, sedatum statim stetit fretum a furore suo.

B
171 Reductis igitur fluctibus tumescentibus maris et in se contractis, duo boves plaustrum nobili onere oneratum, gleba scilicet sanctissimi corporis, versus Dunum videbantur trahere; quod Clerus et populus Ultaus unanimi devotione, cum psalmis, hymnis et canticis spiritualibus sequebantur. Ille plane plaustrum illud minabat, qui quondam Arcam fœderis ab Accaron usque Geth perducebat. Sed in his omnibus visis aut auditis mirabilibus, Ardmachianæ populi non est furor aversus; sed adhuc ad bellandam manus ejus extenta, ne primi Præsulis, inio Primatis Patronique sui corporis privaretur presentia. Sed ne ulterius ulla confligendi seu litigandi super hac re moveretur materia, utriusque populi paci definitiva divina prospexit providentia : bobus namque ducentibus, quoddam plaustrum apparens populum Ardmachianum præcedebat; ad instar prioris, quod sacrum corpus portans versus Dunum tendebat; illi enim non desistebant subsequi prævium, putantes illud thesauro desiderabili onustum, donec pervenirent in confinio Ardmachianæ Provinciae ad quemdam flavium, Cauene nominatum. Tunc enim plaustrum illud imaginarium disparuit, populusque profusus spe sua frustratus, vacuus et inanis ad propria rediit. Ingressi interim Ulteri urbem Dunensem, Missarum solenniis celebratis, venerandum corpus veneratione debita in loco huc præostenso sepelierunt; et thesaurum desiderabilem et lapidem pretiosum multum, sub lapide, quinque cubitorum profunditate, in corde terre, ne forte furtim tolleretur, posuerunt. Quantis vel quibus miraculis, sacrosancta ossa illius pullulerint de loco suo, scriptum non invenimus, quia fortassis a negligentibus calamo mandata non sunt; vel quomam a paganis principantibus in Hibernia pluries hujusmodi scripta incendio deleta sunt b.

a Sequuntur totius Vite Patricianæ partitio his verbis contenta. Centesimo vigesimo tertio ætatis suæ annis, xvi Kal. Aprilis migravit a seculo : ejus vitæ anni distincti hoc modo

compulantur. Floruit scelerim annis antequam a piratis, totam ejus patriam deprædantibus, ad Hiberniam insulam est ductus. Sex annis gravissimo oppressus servitio porcorum greges pascebat : quatuor namque Evangeliorum pulcherrimo pabulo eos qui prius erant periti, depositis idololatriæ sordibus, velut candidos agnorum greges pavit. Octodecim quoque annorum spatio sub S. fecerant Episcopi magisterio transacto, quinquagenarius quinquennis nato fuit quando Episcopali gradu decoratus Hiberniam prædicandi gratia intravit. Triginta quoque annorum spatio totam Hiberniam cum aliis quibusdam insulis ad Christum convertit : reliquis deinde triginta tribus contemplative vite dulcedini intendens, potissimum in Saballo vel monasterio Ardmachianæ constituto commorari consuevit : nec de facili de sanctis locis solebat egredi, nisi traheretur aliqua causa inevitabilis negotii, semel tamen singulis annis concilium celebrabat, ut ad regulam deduceret quæ correctione egere cognoverat. Quæ hoc loco reposita prudens lector sic corriget. Anno lxxxii ætatis suæ migravit a seculo... quinquagenarius quinquennis deinde tribus contemplative vite intendit. — b Omittimus conclusionem, priori de longevitate Patricianæ erroris innoxiam, et istum hic dimitto. Decessit S. Patricius anno lucano, Dominicæ ccc.lxxiii Pontificante Felice papa, primo anni imperii Anastasii Imperatoris (in quibus error plusquam unus est : nam Felix anno seculi xci die xxx Januarii defunctus est; Anastasius xci die vii Aprilis Imperium suscepit) Principatibus Aurelii Ambrosio in Britannia, usque ad annum xcvii ut voluit, Forcherno in tota Hibernia : sed unde accepto, cum a caliginis Regum absit? An forte tunc aliquis in Ultonia fuit eo nomine Regulus, perperam creditus a Jocelino tota Insula regnasse? Jesu Christo monarchiam tenente in omnibus et super omnia : ipsi gloria, laus, honor et imperium per infinita secula seculorum. Amen.

APPENDIX

Hactenus S. Patricii Acta per Jocelinum collecta : quæ poterant non inutiliter cum ipso, nullo desumptu sunt pleraque, Vita Tripartita textu conferti : sed prolicitatem veriti eodem consilio quo ipsam omnimodis (licet magno studio et prolixissimis annotationibus illustratam perloque paratam habuerimus) hac quoque diligentia superscedendum putavimus : cum utraque sic edita a Colgano fit ut ad alteram altera referatur, notato ad singula utriusque capita alterius Vitæ capite, in quo de re eadem agitur. Quo utem die unusquisque Patricianorum discipulorum (qui multi in hoc Vita, plures in Tripartita nominantur) Hiberniis adscripti sint Fastis prolixè in suis Annotationibus Colganus inquirunt, multaque defuit ex rejectariis, quæ nobis hoc loco tanti non sunt ut examinare velimus : cum ut possit de iis, qui cultum aliquem probantur habere, suis locis fieri; de ceteris non magnopere nos conveniat sollicitos esse. Nunc quam promissimus Appendixem damus in varios diuisam paragraphos : quos tanto optantius legi diligentius, quanto quæ in iis tractanda sunt majorem commotionem habent cum ceteris Hiberniorum Sanctorum Actis.

§ I. An et quos Christianos Patricius in Hibernia repererit : deque SS. Kierani, Albei, Declani, Ybari in eam adventu.

Tractaturus hunc questionem Colganus Appendixis § cap. 15, negat se in dubium revocare hoc loco, an ex Hiberniis quidam extra patriam suam Christi fidem amplexerint du ante hæc tempora : supponit enim, et alibi fusiis a se ostendi dicit, S. Mansuetum S. Petri discipulum, S. Bratum Helvetiorum Apostolum, S. Eliphium ejusque fratrem Eucherium, ac plures alios Christianæ fidei in exteris nationibus præcones egregios, gente Scotos seu Hibernos fuisse : quæ satis erit examinari a nobis, cum argumenta, quibus id se ostensurum promittit, fuerint prolata in lucem. Igitur ea disputatione omissa, hoc queramus : verum dixit Prosper in Chronico, ex eoque Beda cap. 13 scripserit Theodosii Junioris anno viii, Palladius ad Scotos in Christum credentes ordinatur a Cœlestino et primus Episcopus mittitur. Munus in hunc locum cum Scoto-Britannis reliquis Alfordus injicit atque demonstrari a se credit, non esse ad Hibernos missum Palladium, ac ne in Hiberniam quidem pedem fortassis intulisse unquam. Verum si ante Patricium Scotus in Hibernia nullus, ut ipse vult, in Christum

An aliqui ex Hibernis prædem Christiani?

an saltem ante Palladium?

et continua per dies 12 luce.

Jos. 10

populos de corpore contentientes

more inter-lucem separata.

Corpus imponitur plaustrum quod non divino Dunum dirigitur.

Ardmachianæ amittit plaustrum speciem apparentem sequentibus.

et sepellitur ibi.

A stium credidit; nullo minus ostendi poterit, fecisse id in Britannia Scotos, ubi necdum stabiles illas habebant sedes: sed pyratricis tantum incursumibus adjuncti Pictis Britones infestabant.

2 In Hibernia igitur credere Scoti, si qui ante Palladium credidit: et credidisse aliquos non est cur ascensu Prospero recensemus admittere: maxime cum ex Augustini ad Anglos missione referentur Bede discere possumus, non fuisse morem Romanæ Ecclesiæ alicui genti Episcopum ordinare, priusquam aliquas opud eam radices fides Christiana frisset: ita enim legitur cap. 23 Per ipsi timore inertis... Augustinum, quem eis Episcopum ordinandum (si ab Anglis susciperentur) disposerat Gregorius donum remittunt. Cautiorum vero Rege converso, nec paucis e populo tractatis ad fidem: Augustinus venit Arelas, et ab Archiepiscopo ejusdem civitatis Ætherio, juxta quod jussa Sancti Patris Gregorii acceperant. Archiepiscopus genti Anglorum ordinatus est; ut habetur cap. 27: denique 29 capite proferuntur ejusdem Gregorii littere, quibus significant se ei Pallium direxisse, simul et insinuat qualiter Episcopos in Britannia constituitur debeat, alterumque Eboraci Metropolitam instituit, cui etiam ipsi Pallium (si vita coines fuerit) tradidit Domino favente disposuerit. Videt quibus gradibus ad ecclesiarum Anglicanarum constitutionem

3 Sedes Romano processerit, nec ulla apparte causa ob quam dissimili circa Hibernas dispositionem presumpimus. Quam vero, et ubi ista fecerint Christiane Religionis fundamenta, quæ ad Palladii ordinationem Celestinum pervenerat, tacent vetera monumenta omnia. Credibile est, cum tanta Britannum Christianorum multitudo, non tantum insularium sed etiam Armoriarum varis excursionsibus in Scoticam abduceretur servitutem, cultuibus ejus usule partibus, præsertim Lagengia Australique Monachis nonnullam mysteriorum nostrorum cognitionem fuisse indigenis communicatam: atque ita factum esse ut privatis pacta conatibus, et nonnullorum, ex plebe conversione non omnino infeliciter succrescens fidei sementis, digna videretur Apostolica cura atque cultoribus, maxime cum ex ea gente, subinde atque fidei plenius perveniente causa Romam accedissent. His autem rebus sic constitutis Palladius missus in Lagium appellit: sed loci Dominum prædicationi Evangelicæ pertinaciter obstentem uelens, et fortassis immunitatem sibi mactem presentiens, satis habuit duos e suis Silvestrum atque Solonium relinquere in subsidiis paucorum Christianorum, quos illic invenisse cum plures quam fruisse credibile est, propter exiguum us in partibus moram: tribusque aratoris ad eorum usum consecratis, navim soluti rediturus cum suis, et Aquilonarem in compectus Britanniam (tempestate fortassis et divino casu actus, non suo) partem ad Orientalem Partiarum regionum partem tenuit, atque ibi vitam commutavit cum morte. His si contenti Hiberni forent nulla uobis cum ipsis esset pro veritate controversia: sed Prospero ac Bede ingrati, ex quibus unis solute probatur Scotos aliquos credentes in Christum ante Palladium Patriciumque fuisse; simul et fundamentum suum et eorum evertunt auctoritatem, dum negant Primum Episcopum Hibernia missum esse Palladium, rogamus mox deferente Patricium: quod tamen idem tom expressè dicunt, et propter quod universa Ecclesia Hibernorum Apostolum Patricium nominat. Quibus autem id negant fundamentis? Ex antiquissimis, inquit Colganus, et antea mille circiter annos conscriptis Sanctorum nostrorum Actis habemus, non solum plurimos in Christum in diversis Hiberniæ partibus credidisse; sed et multos sanctitate illustres, ut Kiernum, Albenu, Declanum et Ibarum Episcopos: item ante hos S. Colmanum Episcopum, et S. Dymnam S. Declani magistrum, S. Corbreum Episcopum, S. Mochelloam, S. Beannum, S. Colmanum,

S. Lactium, S. Mohium, S. Finlugum, S. Cumidniam Eremitas, et alios plures ante S. Patricium et S. Palladium in Hibernia floruisse.

4 Verum quod bona Colgani venia dictum sit: non sunt tam antiqua illa acta quam credi vult ipse, sed ab auctoribus fabulosissimis consarcinata pleraque, nec ulla seculo XII priora. S. Kierani Sagiviensis acta qualia sunt illa, quæ protulit ex Kilkenniensi codice, v. Martii vidimus: quamvis oculatum alicubi testem mentuntur. Ad diem quoque XXVII Octobris ubi duos forte SS. Abbanos distinguimus, mentio nobis faciendi necessario erat S. Ibari, ejus qui S. Abbano Lagerensi avunculus fuit et magister, discipulus autem Ludmedensis Episcopi Moctar; quem ex Actis Patricianis scimus du post Patricium venisse in Hiberniam; ac proinde Ibarum tum ex hoc tum ex aliis capitibus demonstrabimus una cum discipulo suo Abbano ad seculum VI pertinere: quamvis iste in Abbati Actis legatur fuisse minus de prioribus prædicatoribus, quos elegit Deus ut Hibernienses de gentilitate ad fidem Christi converterent: namque insulsissimas quæ ibi sunt de Abbanon fabulas vel commisi potuit vel verus credere; atque inter alia ejusdem notæ, cœcxi annorum senectutem Sancto, de quo scribebat, prorogare; nec potest auctor bonus haberi, nes ipsius Sancti temporibus tam vicinus, ut nepos fuerit atque per Sanctum revocati in vitam, nisi nepotis nomen sumendo pro quocumque e posteris, quantumvis longa generatiorum serie genus ad aliquo deducitibus: vix ullas enim Sanctorum Hibernicorum Vitas habemus in manibus, quas possimus credere sexcentis annis vetustiores esse: idcirco sentimus de Actis ineditis S. Brigide ab Usserio pag. 794 citatis, in quibus dicitur S. Ibarus, seminari filii in multis locis in Hibernia fuisse ante S. Patricium.

5 De S. Declani Actis quid dicemus? Ex his enim non tantum quatuor modo dicti Episcopi; sed et reliqui Sanctorum supra nominatorum cetera prodit, qui an unquam inter homines vixerint cogitur dubitare, dum toto seculo eos videmus prius quam esse potuerint, introduci in mundum. Scitent ea Acta portentosisimis figmentis, quorum ut speciem habeas, in tibi ex primo aditu, ubi longu serie Majorum Declani nomina ac res gesta referuntur, unum pro multis. Videns Æneas (fugit hic nominatissimus seculis omnibus et alter Hibernicus Sampson fuisse) videns inquam Æneas ostia munitionum clausa contra se, furore percitus, in fortitudine ac velocitate sua se leviter elevavit in aerem, et stetit supra altitudinem extreme munitionis, et de munitione ad munitionem transilivit, usque dum fuit in medio Themorie cum armis suis: et intravit palatium, in quo erat Rex, quærens filium ejus interficere. Ille autem omnibus fugientibus, modo huc modo illic currabat eorum patre suo Rege, volens se atque illum defendere. Et Comes civitatis Themorie vir fortis, volens etiam ipse Regem defendere, venit et stetit inter Regem et filium suum. Sed impetum eorum Æneas pro nihilo reputavit: vibrans enim ipse fortiter lanceam suam venentiam contra illos, fixit eam in pectore filii Regis, et per eum exiit in pectore prædicti Comitis, et per dorsum ejus in oculum Regis Corbmaci pervenit: et filius Regis, et Comes ille illico in terram super lanceam ceciderunt: et nisi jam super lanceam eaderent, ipsa per caput Regis adhuc cum illis intraret. Mentitur quidem istorum Actorum auctor antiquitatem aliquam circa suam, hac utens phrasî Pertur nobis ex antiquis ejus discipulis: sed suam ætatem satis prodit ubi versum leo metricæ scribentorum meminit, et monasterium Canonicorum dicit a Declano extractum: norunt periti quod seculum ista sapunt.

6 Sancti denique Albi Acta, Declani Actis ita consonant, ut ab eodem auctore esse utraque videantur, fabularum certe nihil minus habent; quarum unum

ACTORE JOCEPHINO

ut ex ordinatione Palladii et riam S. Augustini colligitur.

qui illi, et ubi?

Palladii reditus.

Non esse eum primum Hibernia missum Episcopum.

sed alios ante illum quosdam.

qualibus et Actis Hiberni alligantur probare.

fabulosas Actorum S. Albani

S. Declani,

F

et S. Albi satis

A satis est profere in medium : In Feria Apostolorum in conspectu Clementis Papae Angeli Dei, B Albeum in Episcopatum ordinaverunt : consummata autem ordinatione dixit Albeus Clementi : Hodie populo refectio fiat : et tu populi dimidium refice, et ego aliud dimidium Deo auxiliante reficiam. Cui Clemens ait : Non reficiam : sed tu solus in die Ordinationis tuam nos omnes refice. Tunc Albeus rogavit Dominum, et pluit Dominus super civitatem quinque imbres : id est imbrem mellis, et imbrem piscium, et imbrem olei, et imbrem de panibus candidissimis frumenti optini, et imbrem vini novissimi, et de ista abundantia totus populus Romae satiatus est tribus diebus et tribus noctibus, laudantes et benedicentes Dominum et S. Albeum. Haec est causa Ordinationis Albei per multa tempora apud Romanos clara. Post haec S. Albeus a Roma perrexit in fines gentium, et magna pars gentium per illum credidit... deinde venit in civitatem Dolonnoir cum Episcopus illius civitatis, Sampson nomine, corpus Christi offerret etc.

7 Haec sunt Acta antiquissima et quibus velut omni exceptioe majoribus Colganus utitur. Ubi quis non mirretur fabulatum eccordiam? non considerantium, quod inter Clementem I. S. Petri discipulum, utque ad annum MXLVI nullus Romae Clemens Pontificatum tenuerit : et Dolensis Episcopus Sampson seculo .Ere nostrae sexto floruerit. Quamvis tamen igitur Acta illa concordent in adstruendo praedictorum quatuor Sanctorum Episcopatu, et praedicatione ante adventum Patricii : apud nos tamen nihil evaleat contra antiquos et indubitatos auctores, et longe sinceriora S. Patricii Acta. Quis autem S. Hilarius ille Episcopus, sub quo Albeus Declanusque Romae sacras audire scripturas prout in utrisque habetur Actis? Nisi nostra nos conjectura fallit, tempus hic relegimus, quo ordinati missique in Hiberniam dicti jam Sancti sunt, et causam simul deprehendimus erroris. Celebritas nempe Patriciam nominis tanto fuit, ut Mogi Patricii successorem synonymum, a patre suo Semmano dictum Sen-Patricium, prorsus obscuravit : nuda et hic in aliis pluribus Sanctorum Hibernensium Actis, multo post tempore Latine scriptis, magna illa irrepsit confusio : quo omnia hujus gesta ad isum ejus patrum sunt traducta. Hos certe, de quibus hic sermo est, ut Magno Patricio priores in praedicanda Hibernis fide fuisse negamus ; sic ab eo conversos ac ab Hilario Romae ordinatos, libenter futebimur prius revertisse ad suos quique populares excolendos, quam primatus Ardmachanae Cathedrae, ad quam recenter Sen-Patricius conscenderat, tota Hibernia reciperetur.

8 Ex quo enim praedicata per universam insulam Christi fides est, peregrinationis Romanae litterarumque peregrine discendi studium ingens Hibernenses semper tenuit, eos maxime qui Australes habitabant provincias. Ex his praebit illi est SS. Albeum Declanumque fuisse, qui Romam profecti cum summi in doctrina atque virtute progressum insigniter ibidem probassent, inventi ibidem sunt ut a S. Hilario Papa, anno CCCCLII ad Papatum erecti, Episcopi ordinarentur, in patrie suae subsidium mittendi cum selectis aliquot ex eadem natione operariis : quos tamen non magis credimus fuisse, ut Acta referunt, duodecim Colganos, duodecim Domongenios, totidemque Fintanos : quam a Pollodio multis, ut eodem Acta habent, annis ante Patricium praedicante baptizatum in Minnua Albeum esse, Regemque Chonchoborium ab eodem conversum. Hi igitur in Hiberniam cum suis reversi, equum non putant ei se subijci, a quo ordinationem non accepissent : maxime postquam S. Patricius (qui forte libenter cessuri erant propter Apostolatus praerogativam) vivere desuit. Quare Primatus Ardmachani Episcopi, quomodo ille se Patricio Comorbhanam diceret, recusabant agnoscere. Itaque citra nitam ab illo dependentiam, Manionense ecclesiam Albeus, Declanus Desius ordi-

nabat : donec Sen-patricius, non tam auctoritatis et imperio quam humanitatis officiis et miraculorum pondere atque demissionis exemplo, illos permovit, ut futuri ulique isto schismatis scilicet auferentes, boni publici et pacis communis causa Ardmachanum Sedem, ex ordinatione Patriciana Pontificum probata litteris, primam dicit et esse paterentur ; cui lege ut singulis suis, inter Desios Declano, inter Manimos Episcopus Albeo maneret purcellentia, velut Metropolitae, nisi duntaxat Primati subiectis, et suos per se suffraganeos regentibus. De S. Ybaro hic non agimus ; quia castamannus etiam hoc secundo Patricio posteriorem ejus ordinationem fuisse.

9 Ad S. Kiernum quod attinet, manet ipsum Patricio Romae cum occurrere, sed non eundi primum ante obtentam a Celestino missionem ; eorum eundi post annum in Evangelio praedicando duodecimam aetatem, Christi CCCCLV. Si tamen ad ejus vitam ducimus, non esse fidelem illi annorum XXX numero, post quos mutuo in Hibernia revisurus Patricius dicitur praenuntiasse, ut magis multo magis inculcamus, et plurimis possemus demonstrare exempla : qui etiam, quod istae utrumque dissimulamus de tardiori S. Kierani in patriam regressu, nunc prorsus rejiciamus, negamusque SS. Albeo Declanoque socium fuisse Kiernum sub S. Hilario Pontificatu, nisi ea conlitione, ut qui hoc istae sustinere, etiam sustineat totam hanc historiam, de SS. Kierani atque Patricii occursu in Italia et remissu in Hibernia, ad S. Patricium, non Magnum sed Senam filium, ut plura alia pertinet. Simili modo correctum volumus id quod pari indulgentia dissimulavimus ad Acta S. Winwaloci § 1 mem. 3 : quasi huius Sancti circa annum CCCCLV nato, et S. Patricio vivendi cupido, ipse adhuc vivens Apostolus apparuerit circa annum CCCCLXXV : quia nunc omnino arbitramur eam apparitionem fuisse Sancti jam pridem mortui : quod tamen vel ignorabat Winwalocus, vel desiderium ejus, non in viventi conspexit, sed in defuncti atque in caelis gloriosi tumulum religioso peregrinatione visitatum fore latuit : quemadmodum et Patricius a nobis ostensus est ad S. Martinum praevinculum, id est, ad ejus corpus et monasterium venisse, et saepe alias monendum occurrit in his Sanctorum Actis, quae accuratius non maxime, ab auctoribus, posterioris quam quo ipsi Sancti floruerunt aevi, scripta habentur.

§ II. De Primatu Ardmachano et S. Patricii in eo Comorbhanis.

Nulla jam supra Ardmachanae foundationis mentio suadet etiam aliquid de ea dicere. Extremum ipsam esse S. Patricii opus tam manifesto ex toto fuit comatu habetur, ut nihil clarius, Jochnus num. 16 anno vigesimo quinto ante foundationem Ardmachae, extractionem aut ecclesiam Athraonensem, Tincheanus in Vita S. Patricii apud Usserian pag 854 proxima habet XXXI. Annales vero Ultonenses seu Scutenses Ardmachae foundationem referunt ad annum CCCCLV : quos vultur probare Usserius, et annos apud Tincheanum denario superfluo vitiosius credere : odiaet autem eundem Colganus, ut possit dictorum Annalium fidem servare, dicentium quod S. Secundinus (qui in eadem ecclesia saltem Episcopi Vicarius fuisse videtur) anno istius saeculi XLVII mortuus sit. Nos quam nihil sit fidelem Annalibus post tot secula scriptis (istic maxime ubi res gestas, prius quam per annos a Christi notitate numerandos historiae consignarentur, ad .Eram nunc usitatum reducant) satis superque doctissimas experientiam in omnibus quatuordecimque gentium chroniceis ; ut nihil sit cui potemus praee omnibus exanimis esse habendos Hibernos ; quos potius credimus tanto sapientis grativusque lapsos in suppulandis annorum calculis per .Eram vulgarem ascendendo, quanto illi antiquiora et Patricium ipsamque Christianis praetergressa

In romam cum acta 1000. non fuit S. Kieranus.

R

S. Winwaloc 1011. d. tem. 3. non apparuit S. Patricius.

P. Armaria ecclesiam tempore extremi

445

videtur hi post ordinati 1011. primum missi.

a S. Hilario papa post mortem S. Patricii

et tandem S. Patricio e subrelicae.

A prætergressa tempora sic præsumperant ordinare. Ipsorum certe hæc in parte errorem Secundum ætas manifeste arguit, quæ dicitur inisdem aut similibus Annalibus annum LXXV attigisse : sic enim debuisset patrum suo, ipse ex Licentia Sororum Patricianorum minima natus, fuisse senior aliquamultis annis.

B Missos igitur facimus Annales istos et potius in hæcimus biographis annibus, uno ore Patricium prosequentibus tota discurrentem Hiberniam, et ecclesiis urdinantibus obtemperans intentum, usque dum senio ac laboribus fractum hoc demum deponant : ex quarum consensu ita Giraldus Cambrensis scripsit dist. 3 cap. 16 Topographiæ Hiberniæ : Baptizatis catervatim populis et tota jam insula ad Christi fidem conversa, apud Ard-macham sibi sedem elegit ; quam etiam quasi metropolim constituit, et proprium totius Hiberniæ Primatiæ locum. Aliqui soli Conactæ annos septem, totidem Momontæ imperiosos esse testatur Vita Tripartita lib. 2 cap. 108 et lib. 3, cap. 31 Igitur e duobus supra positus characteribus (quorum uterque etsi vulgatur a condita Arithmetica dicit, revera autem ab ingressu in Hiberniam sumitur, quæ unctores illi congressum cum Leogario in Brogus cuique sententiam haud multo post Arithmetice fundationem congruit in primam prædicationis annuam) et duobus inquam præmissis characteribus, placet is qui ex Tirechuni sumitur : sic enim adhuc anni XI supersunt usque ad Patricium ipsiusque Secundum annum extremum : tot enim annis in antiquis Momontensium libris et Ard-machanorum Episcoporum Catalogis, vicarium saltem in regendo Episcopatu operam navasse Secundum reperitur apud Usserum pag. 874, quibus solus regnans annos utantibus tutius credimus, quæ Annalibus annis Christi præsumptis addere.

C Condita igitur est Ard-macha secundum hunc calculum anno Christi ccccxi; sed probabiliter tertio post anno (cum Romam Anglico monitu profectus esset Patricius fractus ætate vires nequidquam extenuans) Pontificio decreto plene stabilita; ut sic etiam vera esse putentur Jochem supputata, ærorum Ard-machæ hæc usque differentis. Quod autem Casselense Calendarium in simili Præsulum Ard-machanorum catalogo annos S. Secundum XXI tribuat, ex eorum suspicantur, quod idem S. Patricius anno istius seculi XLV, ut alibi diximus, Romam profecturus, ipsum pro se instituerit Vicarium. Hæbet alioqui propriam Sedem a se nuncupatam Domnach Sechnaill, in qua et requiescit mortuus et legat vnius, cum operum sua non egere Patricius, ut patet ex historia quæ habetur lib. 3, cap. 86 Vita Tripartita. Et hæc causa fuit, cur Annalium Ultoniensium auctor locum ipsi non fecerit inter Episcopos Ard-machans. Reverso igitur etiam postremo hæc vice Roma Patricium, reverso in suum Episcopatum rediit Secundum ibique ut habet Scholiastes ejus, hymnum de S. Patricio adhuc vivente componere volens, cum eum de se Patricium consulisset, tacito ejus de quo scribere volebat nomine, hæc responsus accepit : Si id omnino cordi tuo indixim fuerit, quod favore disponis fac eitis : quia mors tibi adest in januis : omnium enim Episcoporum, qui sunt in Hibernia, de seculo primus migrabilis. Hymnum igitur, inquit Jochemus, in laudem S. Patricii composuit, et paucis postea elapsis diebus diem ultimum elussit, xxvii Novembris juxta Calendarium Casselense apud Colganum, anno vero juxta supputationem nostram ccccxi, quo tempore si fuit annorum LXXV, fuit patrum suo septem annis junior.

D Nec diu post superviit Patricius : sed quarta post Secundum mense obiit etiam ipse, et successorem habuit S. Sen-Patricium, qui ab aliis simpliciter dicitur Patricius, Jochem autem Patricius junior, ubi Rosdelina ecclesiam, quæ Episcopus et Abbas regelat, assumptus est, intuitu haud dubie sancti Patricii, cujus et referunt nomen et sanctitatem imitabatur. Hinc decem anni

tribuantur : et Reliquias ejus, ut ait Fieci scholiastes, D aliqui in Rosdela regione Maglachu esse aiunt : sed verius est quod Glasterberia Hibernorum jaceant, quæ est civitas in Australi regione Saxonum. Idem etiam confirmans, Jochemus. Post decessum, inquit, patricii sui in Britanniam remeans, in fata concessit, et in Glastoniensi ecclesia sepultus est honorifice. Vocaverunt scilicet eum illic quædam sua vel ecclesiæ negotia, itaque occasione ibidem mortuus corporis sui deposuit exuvias, xxiv die Augusti, quo colitur juxta Calendarium Casselense. Hic autem est qui patrum suo homonymus in multos errores induxit scriptores Hibernos, et Glastoniensibus ausum præbat litem de Apostoli sui corpore iisdem intendendi. Eundem quoque non dubitans simpliciter primum Ard-machanum Episcopum dici, et de hoc intelligendum, quod de Patricio dicitur in Vita S. Moethæ, ad xxv Marti dato a Colgano a nobis ad xix Augusti dilata, quod, ex pacto inter ipsos inito, ut qui prior alteri moveretur is demortui familiam commendatam haberet, vixit ipsam Sedem Moethæ aliquot diebus, et Benignum illius discipulum pro se inthronizavit.

E Et hæc erant quod de septenni (ut Colganus ad Vitam S. Erynotæ viii Januarii docet) pueri fuerat magister Patricius rotundatus, ipsius sui regni futurum heredem. Agebat autem, quod hinc quoque sequitur, ætatis tunc annum xxxv, et decem annis ex omnium catalogorum consensu tunc Episcopatum. An autem eo obdtrato, quod Glastonienses voluit, secesserit in Angliam, melius ad ipsius Vitam xix Novembris illustrandam examinetur. Benignum porro excepit Jarlathus tertius Episcopus Armachanus, ut in Annalibus Ultoniensibus legit Usserus pag. 875; ejusque quies nondum in Annalibus notatur anno ccccxxxv uti et post annos xv Corbinaci Episcopi Ard-machani hæredis Patricii; et consequenter Dabthaci, quasi martiri ad annum dxxiv; et Alilli, ad dxxvii; alteriusque Alilli, qui annis post primum denis sederit. In his autem Annalibus notat Usserus uno semper anno præverti communiæ æram, adeoque qui istic est ccccxxxv nobis Lxxxii esset, quo mortuus Jarlathus ille sit, a Colgano ad xi Febr. relatns, u nobis vero inter prætermisissos. In nostra autem supputatione, Sen-Patricio et Benigno annos xx tribuente, post Patricii mortem sedisset dicitur Jarlathus usque ad annum ccccxxviii.

F Sed illi sedecim annorum differentia facile obrepere potuit chronicarum auctoribus, ubi aliquo anno certo a noto et æri Christiana indubitante signato, sursum ascendentes ad eos annos, quos a Christi nativitate signare novum usus ducunt. Cum enim aliud notatum non invenirent quam quot annos quæque Episcopus vel Rex sederat recenter, eosque non sic scrupulose signatos ut non mensis diesve aliquot uno loco deficerent, alii abundarent; nihil prorsus erat quam aliquot annos plures paucioresve numerari, dum vel soli anni pleni in catalogis veniunt, vel omnes etiam dimidii ut pleni recipiuntur. Quemadmodum in his Ard-machanis Episcopis factum est : e quorum catalogo si istum secundum Alidum expungas, quem ficitur ad xiii Januarii Colganus subreptum a nonnullis haberi, anni solum sex redundarent : excusabili sane in tot seculis per tam incerta vestigia remittendis errore; quem illi qui anno dumtaxat ccccxxv mortuum S. Patricium voluit, prorsus fuerunt intolerabilem. Sic enim supra veritatem ad annos xxxviii creverisset numerus. S. Sen-Patricii intuitu ad annum ccccxxv referens : ut vel ex hoc sententia nostra evadit prohibitor, quod ad Hibernorum Antiquariorum Chronologia minus recedat; illi autem e converso, qui suis Annalibus hæcenus invidis nos omnia voluit credere, ea minus videtur tolerandi, quo ipsimet graviores illis errorem impingunt.

G Catalogum successorum S. Patricii fusc, Colganus scilicet (ut ipsemet fatetur) monumentorum defectu non ac-

sed traula tota jam conversa

an. 456.

erigitur in metropolim

in qua Vicarium absentis Patricii attigendo egit Secundus

mor. an. 459

Patricio deinde in 460 euece th. Sen-Patricius,

Glastonia mortuus et sepultus an. 470

post quem Benignus annis 10, E

Jarlathus 18

usque ad an. 418

quos contra suos ipsius Annales

usque ad 831 Colganus prothetere cogit.

unde Com. casu, curato

A curate, terit append. 7 parte 3, idque fere ex Quatuor-
magistorum fide et calculo, eis quos Usserus Ultonien-
ses vocat Annalibus insistenti. De his autem unversim
notabis, quod propria Hibernis voce dicti sint S. Patricii
Comorbani: quæ vox hec eæ vi etym. sui (ab Hibernico
horba sive Forba territorio, prædio districtu sumendi,
ut Colganus docet) latiore habeat significationem; res-
tricta tamen usu est, ut aliquis famosi Sancti in Abbatia
vel Ecclesia successorem designet. Primus eo titulo
designatur in prædictis Annalibus Kete-Petrus sive Pe-
trannus anno MCCCXX adscriptus, idemque ibidem apud
Colganum velut eæ isdem scribitur Archiepiscopus. An
calami præcipitis errore, inserimus: hoc videmus non nisi
post annum millesimum in istis Annalibus hunc titulum
recurrere: quando scilicet ad imitationem Anglorum,
post annum DCLXXIII Archiepiscopos habere et nominare
exorsorum, hunc sibi titulum arrogare ceperunt Pri-
mates Hiberni. An etiam Pallium Archiepiscopale? Ita
quidem contendit Colganus, idque exemplo ipsius S. Pa-
tricii, qui scribit Jocelinus hoc eum decoratum fuisse a
Pontifice, ad quem sub vitæ suæ adierat.

17 Factum facile credimus (quamvis antiquiori tes-
timonio saltem Tripartite Vitæ optarem istud confir-
matum videri, veriti ne ex sui temporis usu Jocelinus
id adhiberet, significare volens Primateum Patricio Romæ
confirmatum) credimus hoc tamen: sed un exemplum
posteri secuti srat, ut ab Romano Pontifice Pallium pre-
terea acciperent merito dubitamus; et si fecerint,
non diu fecisse opinamur: quia occasione schismatis
propter observantia Paschalis differentiam, omnino vi-
detur cessare debuisse ea Romanorum Pontificum gratia:
ut proinde vel absolute vel cum restrictione aliqua eorum
sit, quod S. Bernardus in vita S. Malachie ex ejus ore
scribit; Deerat adhuc et defuerat ab imtio Pallii usus:
qui demum in Sgno anno MCLII ab Apostolico Nuntio
allatus est quatuor Hiberniæ Metropolitans, Dublinensi
videlicet, Casseliensi, Tuamensi et Ardmacchano, et hic
etiam tunc ordinatus est Primas: quod scilicet jam
pridem ex S. Patricii institutione erat, sed aliis, Du-
bliniensi præsertim, se opponentibus, esse per non usum
jurisdictionis quodammodo desiderat. Dublinensium sane
eo processerat arrogantiæ, ut Samuel alius ante Concilium
quinguaquinta Episcopus, meruerit per epistolam a
S. Anselmo Cantuariensi reprehendi, quod crucem
ante se portare faceret; quia id non competit nisi ad
Archiepiscopum a Romano Pontifice Pallio ornatum:
ex quo an recte inferat Colganus ipsum etiam Pallio
usum, et alios fuisse in Hibernia, quorum exemplo id
faceret, alii viderint: cum de sola Cruce sermo sit An-
selmo, et, ad de Pallio etiam foret, accepisse ex Anglia
Samuel potuerit, quod vellet imitari.

§ III. De miraculis S. Patricii.

Nihil illi præter veritatem dixere, qui Sanctorum
Vitas comparaverit primi, vel distincto floribus vernan-
tibus prato, vel agro optime messis feraci: sed ut his
sæpe sunt multes heyræ zizaniasque, ita et istis quando-
que insunt, quæ amens veritatis lector abesse mallet;
sæpe non tum primi scriptoris vitio quam posterorum
culpa inuito. Quod tum in aliis rebus occidit, tum in
miraculis non infrequenter, eorum maxime Sanctorum,
quorum quia vitæ tempus omne verissimis prodigijs ple-
num fuisse sciebatur, ideo facili credulitate admitti vide-
batur debere quicquid de illis narraretur. Tales plerique
Hiberniæ Sancti, talis imprimis Patricius fuit, Thau-
maturgis maximus unumquamvis. Multo pueritiæ nar-
rantur miracula, Apostolatus autem longe plurima.
Præterea ex eorum fuerunt narrata accepta, qui a mar-
tribus suis Patriem sororibus audiverant, Sancti ipsius
nepotes: posteriora fidei relatu haberi potuerunt ab
eis qui vel testes ipsi fuerant oculati, vel ex ore istius-
modi testium ejusdem Acta conscribere. In istis qua-

dam sunt, ad augendum miraculi speciem ineptis vestita
circumstantiis; ut illud de Presbytero a nativitate cæca
et illiterato, qui Patricium baptizavit Tripartite lib. 1,
cap. 4. et Jocelini num. 2. Talia vero plerique in aliis
Sanctorum Hibernorum Vitis ita omnino reperiuntur
eodem, ut vel ab his traducta ad Patricium merito judi-
cetur, quo in unum omnium concervarentur decora, vel
ab hoc ad alios esse translata, quasi turpe esset cetera
in Vita Apostolicas Sancti virtutes imulatos, non etiam
claruisse miraculis pueritiæ tempore, cui ut a coævorum
conscientia remotiori factus quadam subtilæ affingi
potuerunt, quod de plerisque puerorum Hibernorum mi-
raculis suspicamur. Similia in postremo quoque mira-
culorum genere potuerunt irrepisse nonnuquam: sicut
in eisdem contigit ab is, qui veterum scripta temere in-
terpolavere, inscri nonnulla ex vulgi traditione aut ali-
cujus fictione, quæ vel omnino falsa sunt, vel us defor-
mata circumstantiis ut mirissimæ fabulæ possint debeat-
que censeri.

19 Vehementer sane optarem, ut, qui in hujusmodi
Acta incidunt, Præfationis generalis ad Jannarium
mensum caput prius quartum legissent, vel saltem non
negligerent Commentarios prærios, ex quibus nostrum
de us judicium discerent, et quo quæque in gradu anto-
ritatis locanda sint ipsi cognoscerent. Verum invenimur
quam plurimi qui Præfationibus nostris, commen-
tariis, notisque prætermisiss, (quoniam multæ earum
religiosæ super mensum lectioni minus idoneæ videntur,
et majorem animi postulatum attentionem) solum vitæ
textum aut legunt ipsi aut alios audire prælegentes;
qui cum in ejusmodi aliquam narrationem inpegerint,
velut altisa ad scopulum nari perichitantur de fide toti
operi nostro abroganda Ita audivimus aliquando, in
quodam Religiosorum hominum cæta, magni cum ac-
cumbentiam voluptate nec utilitate minori, lecta fuisse
Sanctorum Acta, sed displicuisse dum aliqui, pridem ab
aliis excusa hoc in opere reusa, in Sancti unius Scoti
Vita legerentur, quæ videbantur fidem passim non obli-
vire, uti hic nonnulla sunt: et suspensa atquæmidu
lectio fuit: quod factum non fuisset, si prægnato, quod
præius commentarius dabat, antidoto, cum Vitam leg-
gissent. Difficile profecto est unum endemicque cibum
omnium covivorum aptare palato: in libris retro
scribendis omniam ingruis facere satis omnino impossi-
bile. Quæ fabulosa judicabimus Acta nulla dedimus:
quæ probabilia videbantur, si quidem certiora deficerent,
non subterfugimus dare integra, etsi quædam minus
probanda contineant: dondum hoc antiquitati existi-
mantes, ut contenti lectorem admonuisse de vitio, monum
ceteroqui abstinereimus ab ejusmodi monumentis ulla,
quamvis justa ex causa truncandis: propterea quod ita
faciendum suaderet eruditorum omnium communis hoc
seculo sensus. Quia tamen non omnibus displicitarum
credimus, si imbecilliorum infirmitati consulentes, pauca
quædam certa offensura tollimus e textu, atque ad com-
mentarios referamus, in quibus innoxie possunt vel legi
vel prætermitti: hac nobis libertate judicavimus in hocce
Actis aliquoties esse attentum, de quo hic te monitum,
Lector, volumus.

20 Primum sustulimus eum quæ in Tripartia lib. 1
cap. 36 et opud Jocelinum num. 21 habetur narratio-
nem, quæ quamparum ad S. Patricium spectat tam mul-
tum videtur fabulosis habere et apud Jocelinum talis
est. Erant in eadem insula quidam alii viri ab habita-
culo illius solitarii, a quo Baculum Jesu Patricius acce-
perat, semoti: quorum quidam juvenes videbantur,
alii senes decrepiti: eum quibus cum colloquium
conseruisset Patricius, illic ab eis, sensitissimos esse
filios illorum juvenum. Cumque admirans S. Patricius
inquisisset eventum tam grandis miraculi, respon-
dentes dixerunt ei: Nos a pueritia Domino miserante
misericordiæ operibus fuimus jugiter intenti, ostium-
que nostrum patuit omni viatori, pro Christi nomine

D
quædam incer-
tæ fidei cum
reperiuntur,

optimus Com-
mentarios
nostros et
Notas legi:
15

quibus
lectorem
instruimus.

In ejusdem
gratiam textui
excivimus,

F

Juventem
hospitalibus
virtus præter
cursum naturæ
prorogantæ:

et quando
Archiepiscopi
dici ceperunt,

an Pallio u i a
principio
fuerint?

In Sanctorum
gestu,

et S. Patricii
miraculis,

A victualia sive hospitium petenti. Quadam nocte quemdam peregrinum in manu baculum habentem hospitio collegimus, et secundum passo nostrum omnem ei humanitatem exhibuimus : mane vero facto nos benedixit et ait : Ego sum Dominus Jesus Christus, cujus haec tenus membris ministratis, quem hac nocte in propria excepisti persona. Deinde baculum, quem manu gestabat dedit viro Ieri, spirituali Patri nostro precipiens ei ut illum servaret : et cuidam peregrino, nomine Patricio post multos dies ad se venturo tribueret. Haec dicens ascendit in caelum, nosque permansimus in eodem statu juvenilis decoris et vigoris quo tunc sumus, usque in hodiernum diem : filii vero vestri, qui tunc erant parvi jam ut cernis effecti sunt decrepiti. *Sanctis sed minus adhuc similis vero est Tripartita textus de duobus conjugibus : quorum ea filia neptis tota decrepita et incurva. S. Patricio occurrerit. Utrobique autem res talis est, quae impossibilitatis quidem nihil, tantum laetitia habet insolentia, ut cum ubi non legatur misericordia opera beneficio duplicata aut triplicata vitae commemoratus Deus, non debeat hanc relationi primam credi fecisse.*

B 21 Similiter e numero varaculorum eximus gigantibus illius suscitacionem, quem iuxta sui sepulchri mensuram cxx pedes altum fuisse legatur in vita Tripartita parte 2num. 71 et in Jocelino post num. 71 quod et Vita xv auctor scribit num. 62. moderatur Probus xxx numeravit lib. 2 cap. 21. Hunc autem narrationem ut fabulosam esse, saltem in praecipuis rei circumstantiis, videns : cum ex Vita 3 cap. 67 contractus rem totum completa, hic habe. Quadam die cum ambularet in via, invenit sepulchrum magnam longitudine triginta pedum et videntes hoc fratres cum magno stupore dicebant : Non credimus esse hominem hujus longitudinis. Dixit eis Patricius : Si volueritis, videbitis illum. At illi rogabant, ut viderent eum. Tunc signavit Patricius baculo sepulchrum : et ecce vir magnus surrexit et dixit : Bene tibi sit, vir sancte, qui etiam una hora in poemis liberasti me : et flevit amarissime. Et dixit ei : Si ambulavero vobiscum ? Et respondit Patricius : Non possumus permittere ut ambulet nobiscum, quia non possent homines praefimere videre faciem tuam : sed dixit ei : Crede Deo caeli, et baptismum accipe, et non revertaris in locum, ubi fuisti : et indica nobis quis es. Et respondens dixit : Ego sum Glas, filius Cais, qui fui porcarium Luguri Regis Hyrota, et jugulavit me Fian mac-con in regno Nothfor, anno centesimo usque hodie. Et baptizavit eum Patricius, et restituit sepulchro. Nos quidem nativum revocare in dubium, quam fieri poterit, ut ut confirmandum universales resurrectionis fidem (de qua eo tempore eapisse inter nonnullos ambigi Tripartita videtur) etiam a seculo mortuum aliquem Patricius suscitaret : nec divinae omnipotentiae in augenda corporis humani magnitudine illum praestitimus terramur, in quo Patrici discipulos peccavisse narrat Jocelinus. nec (quod Colganus assumit adversus eos qui hinc miraculo usqueviam negant) tam sumus modicae fidei, ut auctori atque ignota solis visus notisque commensuremus : sed cum mirari certa fictionis in hac narratione deprehendamus, non facile sinemus nos induci, ut propter relationem non uno loco vacillanti rinosamque, credamus hunc hominem eo usque excrevisse, quo neminem qui vixerit nominus pertigisse. Portentose magnitudinis exempla multa Colganus congerit in suis ad vitam tertium notis : quae omnia vel ad rem parum, vel nihil ad fulam faciunt, cum sint ipsa manifeste falsitatis. pridem convulsa a viris eruditis : quatuor sunt Cadaver xvi cubitorum Cretensis belli tempore teste Plinio : corpora in quodam Dalmaticae spelunca visenda, quorum costae xvi ulnas excedant Phlegonti Trelliano memorata : Turri cadaver ex Crantio aliisque, quod erectum urbis Romae manus sequitur, in cuius pectore

quatuor pedum vulnus lioret; olique lajasmodi; quibus coronidis loco additur, dens ille molaris S. Augustino lib. 15 de civitate Dei cap. 9 memoratus, qui in lituis Africanum ejectus in nostrorum dentium concisus modulos, centum facere potuisset.

D 22 Haec omnia ipso illo, de quo quaeritur, fabulosa magis ad fidem hunc monstrum conciliandam non faciunt : ad rem vero omnino non sunt exempla petita a sacris litteris ; in quibus qui maximus memoratur Goliath, sex cubitorum et palmi unius magnitudinem non excessit, atque inde infra decimum pedum stricti : nec asquam vivis homo legitur esse conspectus, qui procerior fuerit : nam quod lectus ferreus Og Regis Basan ix cubitorum fuerit : non magis infert hanc ejus fuisse longitudinem, quam ut probent similia monumenta ab Alexandri magni militibus apud Indos relicta, studio rapaciter in admirationem posteritatis. Nunc, si de sola mensura corporis quaerita foret, pari facilitate, quo Colganus admittit cxx irrepisisset pro xxx, dicere possemus pro xii ; et hominum enormiter magnum fuisse oportuisset. Sed quid facias quando adjuncta cetera certum pene faciunt, nihil simile scriptum fuisse a primis Vita Patriciana auctoribus ? Nam quae hic regio Hicrothe vocatur, cum soletur Colganus Norwegiam esse, quam hodieque Hiberni Hicrothe nuncupant, quod et ipse secutus est cum Tripartitam Vitam Latine transtulisset. Quis autem credit Norwegos Hibernis cognatos fuisse ante Patriciana tempora, quorum in Hibernicis historicis aut aliis quibuscumque mentio nulla ante xiii seculum ? Sicut nec memoria ullius bellae potestate commercii Hibernorum cum gente transmarina aliqua, antequam a Pictis in Britanniam arcerentur. Quod, quod nec in patris historicis, seu veris traditionibus, versatas satis fuerit fabulae liquor auctor : Carboem enim Niathsear sive Nuthsear, qui regnavit hanc gigantem oceanum esse vita Tripartita interpolator, Jocelinus et Probus scripsere, unus ex duobus heroibus, quos in Hibernicis historicis celebrari Colganus ait, dicitur ab illius gentis antiquariis Altdi et Timu Regum Conaeria atque Lagena frater fuisse et regnum Medice obtinuisse, aliquot ante Christum natum annis : is vero, cujus manu patratu exilis dicitur, secundus Hiberniae heros Mac-con, secunda Christi seculo pene finito creavit imperium sibi in istam insulam acquisivisse. Utrumque autem quis conjunxerit cum anno trecentesimo civiter ac quinquagesimo Christi ? hic enim seculo uno praecessit tempus, quod tunc a Patricio agebatur. Quare cum tam vasto temporum intervallo haec omnia ab invicem separaverit ; non erat quod sese fatigaret Colganus, ut praeterita ostenderet nihil sane fidei contrarium contineri in eo, quod paganus aliquis dicitur ex us, quos sustinebat a morte poenis, fuisse ab aliquo Sanctorum ereptis per revocationem ad vitam.

F 23 Nihilominus juce exponimus, tanquam spariam et ab interpolatore imprudente, ut dicam inapudente, injuriam praesto de S. Patricio Vita auctori Eugenio Principis Metamorphosim, quam temere transcribens Jocelinus, fuit in similibus absurditatem pertractus. Ea quid sit, brevisse Vita 4 num. 71, subjungimus, ubi ista leguntur. Fuit vir quidam nobilis, nomine Eugenius, qui per aliquod tempus S. Patricio contrarius extitit, et fidem Catholicam suscipere noluit. Sed quia saepius verbum Domini a B. Patricio audivit, credidit, et baptizatus est. Deinde B. Patricium rogavit, ut ipso Dominum deprecante, poteriorem formam haberet. Cui sanctus respondit, dicens : Cujus formam eligis ? Eugenius autem dixit : Illius juvenis de familia tua. Hunc S. Rochum fuisse perhibet interpolator Tripartite apud Colganum, qui in Insulorum lucas Rensis insula colitur, de quo ad vi Febuaru Colganus ; et nus paucis, antequam otium haberemus ad Patriciana Acta examini maturiori subiicienda, nihilum ausi praedictae sententiae suotempore ferenda : atque haec ut habebantur in Jocelino ita simpliciter

portentosi
gigantis re-
suscitationem

et ex locorum

temporibus
ad uictis
convictam

exemplis
frustra
defensam,

3 Eugeni
principis
et etiam orpho-
sim

scribimus

A exhibuimus. Beatus autem Patricius præcepit, ut sub uno vestimento in lecto dormirent : surgentes autem de somno nullam differentiam in corporali pulchritudine habuerunt. Eugenius autem adhuc sanctum virum rogavit, ut altio rem formam haberet. B. autem Patricius dixit ei : Qualem vis habere. Ille autem extendit manum suam sursum, quantum potuit contra hastam, quam manu gestabat, et dixit ei : Talis altitudo sufficit mihi : Eugenius igitur mira velocitate ad optatam altitudinem crevit, in qua, quamdiu in hac vita vixit, permansit. De ipsius prodigi noritate nihil dicimus : quia non est impossibile apud Deum omne verbum. Falso tamen credimus Patricio attributum, uocacione ejus quod alteri Eugenio (sive ut Hibernis scribitur Oengoo) Brevevintæ Principi accidisse narratur in Vita S. Barachii, ad xv Februarii u Colgano edita, a nobis ad iv Decemb. rejecta : quasi turpe esset fuisse aliquod beneficium cuiquam ab aliquo Sanctorum impetratum divinitus, quamvis rurum et stupendum, cui simile Patricius non obtinisset. Ne tamen nihil varuaret nisi Barachii et Patricii nomina satis affinis, is qui hanc laciniam Vitæ Patricianæ intextuit, illud de S. Riuchi forma, nescio quo fundamento adject : sed modum (qui in Vita Barachii non nisi honestus exprimitur dum deformis ille regulus jubetur Sancti viri encullam induere tantisper, dum pro eo dormiente supplicibus precibus exoratur Deus) eum adhibuit, quem castri aures oculique audire ac videre resugiant, et quem a castissimo Præsule fuisse præscriptum omnino nefas sit cogitare.

exemplo
simili alibi
miraculi
fabriciam

In miraculis
quoque etiam
re inanimis,

quodam ex
credulis vulgi
traditione
accepta.

Femalis ante
Patricium
Hibernia
erat.

B 24 Hæc sunt quæ ipso ex textu censuimus eximenda : aliis miraculis si quæ interdum objectæ circumstantiæ sunt de subsitate suspectæ, ut fit in narratione de leproso super lapidem mari iniectionem navem Patricianam secuta apud Jocelinum uum. 23; de iis in genere satis erit dixisse, non omnes parem verisimilitudinem præferre, nec paucas esse quas levi rumore creditas esse probabile sit, etsi non tales ut graviter offendere debeat. Restaret de magno eorum prodigiorum numero quæ sunt in rebus inanimis patrata dicendum utiquid, in quorum multis credimus usum venisse Hibernis, quod Græcis fuit Poetis familiare; qui cum miram aliquam raramque fluxu, fontis, arboris virtutem proprietatemque consideratione humana dignam censebant, omisso causarum naturalium scrutinio, Deum aliquem Heroemque comminiscabantur, cujus causa ul, quod volebant normi videri, fingebant in natura immutatam. Sic et Hiberni cum non pauca hujus generis facta a Patricio recordarentur, faciles videntur fuisse, ut Sancti alicujus bene vel male præsentis voti, hunc fluxum præcipium quadam fecunditate donatum, istum sterilitatis damnatum dicerent, et dicentibus crederent : quæ ita ex vulgi traditione accepta, ipsis deinde Sanctorum Vitæ admiscuerunt posteri. Ab his tamen scrupulosius exominandis consulto abstinemus; nec seruis Evangelicis similes, dum zizania cupimus falsitatis evellere, eradecimus cum is simul et triticum antiquæ veritatis : seruis enim ejusmodi miracula fuisse non raro ab Sanctis viris patrata in solatium bonorum, malorum vero correctivum, ipsumque Sanctorum magistrum Christum sterili sicuti induxisse ariditatem.

C 25 Præter hæc plurima beneficia sunt, quæ toti Hiberniæ insule communia Sancti sui Patroni meritis accepta indigenæ referunt; et benedictiones seu privilegia, quæ Hibernis suis petisse Patricium, quidam alii etiam impetrasse, scribunt : Hæc quia tacita pertransiit Jocelinus multumvis hic indidenssa relinquere : inter ista longe celeberrimum est, quod venarum animalis nihil Hiberniæ solum aut pariat ipsuni, aut aliunde inrectum sustentet. Res ipsa nota est, et omnibus Physicorum scholis ac scriptis decantata. Solinus, qui tertio ut nomen Christi seculo scripsit, de Hibernia loquens, ibi, inquit, Anguis nullus. Multi post hunc, imprimis Beda, idem de Hibernia assererantissime affirmant,

nulla facta Patricii mentione. Interim Jocelinus, et quotquot eum secuti sunt biographi recentiores, constanter asserunt, ante adventum Patricii nulla magis peste laborasse Hiberniam, quam venenatorum reptilium multitudine, usquequo Patricius omnia, non ex Hibernia tantum scil et vicinis ex insulis in perpetuum ablegavit; prout apud eundem Jocelinum leges non. 148. De quo ne nostro ipsi sensu loquamur, audiamus quibus verbis 20 caput Append. § Colganus concludat. Ecce, inquit (postquam veterum de Patricio scriptorum testimonia deposuisset) Ecce neque apud hos pervetustos Scriptores, neque apud illum alium, qui scripserit ante tempora Jocelini, legitimus ullam mentionem verorum serpentum per S. Patricium ex hac insula profligatorum; sed solum demoniorum in specie visibili apparentium : quæ (quia spirituali veneno sine nequitia; et illusionum saepe hominum mentes, et corporali etiam veneno ulcerum, morborum, aliarumque infectionum, corpora non raro inficiebant) serpentes metaphorice dici poterant. Et quia verosimiliter vel ex vulgi usurpatione audiverit, vel in aliquo scripto monumento legerit Jocelinus sic appellari; hinc videtur deceptus, ut nomen serpentis ab illa metaphorica usurpatione ad propriam significationem veri et corporei serpentis transtulerit. Officia etiam divina supra citata, et ab iis citati auctores videntur suam relationem de hac re ex Jocelino desumpsisse : quem iusuper deprehendo in hoc lapsum, quod ferat Maniam a veris serpentibus fuisse tunc per S. Patricium liberatam : cum tamen constet illam insulam hodie serpentes aliaque reptilia venenosa aliunde advecta non respuere.

D sed Jocelinus
crude
intellexit,

quod de
demonibus
pulsis per
metaphoras
legatur.

E

26 Hæc ille, David quidem Rothus Elucidatione in Jocelinum 4 Solmi rejicit auctoritatem, propterea quod non solum dicat, quod in Hibernia anguis sit nullus; sed addit avis rara; apis nulla, quæ transcribens Isidorus lib. 14 Orig. cap. 6 subiungit adeo ut advectos inde pulveres seu lapillos, si quis alibi sparserit inter alvearia, examina favos legerant : in quo evidens videtur eos errasse : cum teste Beda lib. 1. cap. 1. dives sit lactis ac mellis insula, piscium volucrumque venatu abundans. Verum necesse est hæc scripsisse Solum ex virtute de Hibernia sermone, quo ferebatur multa alibi communia in Hibernia non reperiri : et ut in aliquibus fulli eum contigerit, aliquid saltem ex omnibus verum esse debuisse, ut aliquid vulgari sermo fundamentum haberet. Ad hæc accirit, quo culpx Solinus et errori eximatur, forte cum dimittebat scripsisse, serpens ibi nullus aut rana : quod nunc quoque verissimum est, sed a librorum depravatim in errorem potuit Isidorum duxisse.

vi scripsit
Solinus nullam
apem in
Hibernia esse

F

§ IV De Prophetiis S. Patricii.

Non minus propriam viris Apostolicis prophetia donam est, quam miraculorum gratia; nec minus illo quam huc Patricii claruit apud Hibernos nomen : ejus autem prophetia, licet ea fere formula concepta narrentur, quasi bene vel male præcantis verba essent : non sunt tamen in eum semper accipienda sensum; sed, sicut plurima hujus generis in sacra scriptura, potissimum in Psalmis ubique obvia, ita pleræque maledictiones Patricianæ dicende non sunt imprecationis fuisse; sed prophetico spiritu prolata oracula, quibus ad commissi delicti penitentium effluat pertraherentur barbarorum animi, de illius gratia et discretæ ultionis severitate facti certiores. Alia eorum verborum est ratio, quibus bene meritis Sancti sic prædicant eventura illis a Deo commoda, ut isdem congaudeant trahanturque. Utriusque generis plurima ipsam per totam hanc Vitam occurrunt sicutque etiam ipsi in duas distinguenda classes : alia cum provincias et gentes integras generatim concernunt, alia famulas personarumque singulares spectant. Propterea classis nullam omnino patitur difficultatem, atque nihil est in

S. Patricii
prophetia
clara.

In iis quæ de
particularibus
personis
prædixit,

A ea quod cuiquam debeat esse falsitatis suspectum : tantum in eo laboratur, ut quæ prædicta evenisse dicuntur, ostendantur, non solum eventus vero probata, sed ipso etiam, quo evenere, et in quod prædicta feruntur, tempore. Talia sunt quæ in variis Sanctorum Vitis occurrunt, quorum notivitate multis antequam facta est annis cognovisse dicitur et prævultuisse Patricius. Ex his S. Davidem Menevensium Episcopum xxx annis antequam nosceatur Angelica revelatione potuisse prænosci i Martii vidimus : et alias exempla alia adferemus in quibus tempus propheticæ definitum non abluat ab historice veritate. Reperiemus tamen nihil pauciora, quæ majus et palpabiles errores involvant. Universum autem de plerorumque similitum veritate ambiguos nos sicit, quod Patricianæ prophetiæ, in variis Hibernicorum Sanctorum Vitis prolata, majori ex parte omnes ad annos prævise xxx vel lx restringuntur. Hoc autem suspicionem ingerit æri posterioribus scriptores ejusmodi numerus ab uno Sancto ad alios transtulisse, nulla veterum monumentorum auctoritate prævante : et quidem etiam ad illos quandoque Sanctos, de quibus nominatim nihil fuerit Patricius vitivinitus : idque ideo tantum, ut ipsis ex tali prædictione splendor accederet aliquis, nihil clementiæ lucis egentibus. Non indigent illi talibus ut clarescant, qui sua satis virtute fulsere, multo minus Patricius : ideoque hic non laboravimus, ut abductas ejus nomini umbras discutimus, dijudicando quid et quomodo de unoquoque Sancto prædixit ille vel potuerit prædixisse, maxime cum verosimile sit, sanctum Apostolum in multis suis prædictionibus nulla temporis determinatione usum fuisse : tales autem, ubi en usus non erat, nullas reperimus, quæ merito possint suspectæ haberi.

B Sed hoc ipsum de singulis suo loco videbimus : ergo celeberrimum unum, quæ Scotorum regnum in Britannia Fergusii posteris fertur prævultuisse Patricius, satis habebimus ab eorum capitulis vindicasse, qui ipsis Hibernis haberi voluit in Scotici nominis jure priores, quasi eosmet originis pudent. Prophetiam illam Jacellinus ann. 119 habet his verbis : Licet hodie videaris humilis et despectus in conspectu fratrum tuorum, eris in brevi Princeps illorum omnium. De te enim optimi Reges egrediantur, qui non solum in terra propria, sed etiam in regione longinqua et peregrina, principabuntur. Elapso igitur non magno temporis spatio Fergusius, juxta viri Dei vaticinium Principatum in tota illa terra obtinuit, semenque illius per multas generationes in ea regnavit. Ex ejus stirpe processit strenuissimus Aidanus filius Gabrani, qui Scotiam, quæ dicitur Albania, subegit et alias Insulas : ejus in eis regnavit adhuc successiva posteritas. Obscuratam interpretis vitio prophetiam non minus inficias : neque enim subegit vel fuit Vita Tripartite interpolator) manu violenta occupavit Albaniam regnum Aidanus iste : sed paterno regno per injuriam exclusus, D. Columba oppro in illud pacifice restitutus est, ut omnes utriusque gentis scripturas consentiant.

C Non possumus tamen Scoto-Britannis assentiri : cum ipsam quoque de tali propheta narrationem voluit fabulosam haberi, præfractæ sustinentes Fergusium Magnum, Erci filium (quem Scotici regni in Britannia non auctorem sed restauratorem duntaxat fuisse dicunt) antequam in Hiberniam mitteretur Patricius, in Albania Scotis aux veteres recuperasse sedes. Sed nulla vetera proferebantur monumenta, quibus Regum suorum chronologiam confirmat, non immerito opponit Colganus antiquissimum qui hæcenus visus ab eo sit, rerum Scoticarum scriptorem, Regum seriem annosque, quibus regnare deducentem ad Malcolmum, tunc cum scriberet regnantem, id est, ad annum sxxv. Verbu ejus Scotibus versibus concepta hæc sunt.

Tres filii Brei, filii Enchodii stromi; tres ditati benedictione Patricii, occuparunt Albaniam elato animo Loarnus, Fergusius et Engussius,

Decem annis Loarnus (res nota) erat in Principatu finium Albanie : post Loarnum illustrem et animosum viginti septem annis Fergusius.

Domangardus Fergusio magno natus, spatio quinque annorum turbulentorum :

Viginti quatuor annis sine repugnantia regnavit Comgallus filius Domangardi :

Duobus annis faustis, sine contemptu. Post Comgallum Gobhranus : Ter quinque annis integris Rex erat Conallus filius Comgalli.

Viginti quatuor annis ultra Rex erat Aidanus multorum finium.

30 Hæcenus ille, cujus anni si omnes computentur ascendendo ab anno dxxvi (post quem constat non diu superfuisse Aidanum Regem ex scriptorum utriusque nationis consensu) perveniuntur ad initium quinti sæculi : quo tempore nihil impedit eundem adhuc integris viribus floruisse Fergusium, cui admodum invenni pnta ante annos circiter quinquaginta hæc prædixerit Patricius. Quid autem, si tres modo nominati non fuerint ipsius Erci filii sed ex Fergusio filio nepotes? certe etiam sic plenissime tota, quæ adfertur prophetia constaret; de Fergusio enim Erci filio nihil aliud prædixisse fertur Patricius, quom quod ipse fratribus suis omnibus tunc minor, brevi totius Dalriæ esset potiturus principatu, posteros autem habiturus quorum aliqui etiam in exterarum regiones imperium proferrent. Non quidem habemus unde pronuntiare possimus hæc ita se habere : dicere tamen possumus, quod sua Hibernis ita sentendi libertas sit, donec Scoti antiquiora et certiora quam fecere hæcenus proferant in contrarium monumenta. Neque vero magnopere laborandum est, quinam ante prædictum, Erci seu filium seu nepotem, Fergusium primis illis Scotorum, in Britannia sese per Pictorum indulgentiam stabilientium, principis rempublicam administrarint; hos enim facile fuit obscurari atque e posterorum elabi memoria : utpote cui satis erat Regum tunc regnantium seriem ad sua principu deductam habere. Interim ex his ita positis ea nobis emanat commoditas, quod ita facilius intelligimus, quomodo Albiensis Scotos pro gentilibus Patricius habet in sua ad Coroticum tyrannum epistola : exprobrans ei, quod Consuetudo Romanorum Gallorumque Christianorum sit, ut mittant, inquit, nostros Sanctos idoneos ad Francos et exterarum gentes cum tot millibus solidorum ad redimendos captivos baptizatos : ipse autem eos vendat genti exteræ ignorantæ Deum : hæc autem gentem non semel in eadem epistola pessimos Scotos, Pictosque Apostatas nominat : quæ omnia non bene consistent, si ab eodem Patricio baptizati, et fide Christiani imbuti Principes, pum jam tunc pacificumque regnum in Albania possedissent.

31 Ceterum præter prophetias eas quæ publicam aliquam privatamve personam concernentes in Actis Patricianis occurrunt plurimæ, et tales pleræque ut nullam magnopere pati debeant difficultatem quo minus vere a spiritu futurorum præscio profectæ credantur; occurrunt in istis actis aliæ non pauca per quas vitiis provinciarum gentibusque male vel bene precawlo, futura earum deinceps vel decora vel dedecora prævultuisse memoratur, quas fatemur admodum nobis esse suspectas : vehementer enim formidamus, ne pleræque ex his elogiis sint, quæ passim populi et nationes vel sibi arrogunt tanquam aliqua in re eximias, vel vicinis per contemptum affingunt, cum aliquo plerumque in re ipsa fundamento, et semper cum hyperbolica exaggeratione. Ita sæpius audimus propterea nullum esse in arce Mechlunensi adificium ad angulos rectos fabricatum, quia in eadem carmentarii fabri D. Rumoldum intelledictum ex illius istic vitii frequentu nation, facile unusquisque admittet, nec quoad omnes structuras (quarum elegantissimæ multæ) verum esse, nec ad D. Rumoldi imprecationem

examinand
annorum
numeri,

æpe vitia
aut lenere
confecti.

Prophetia
de regno
post eorum
Fergusii in
Albania

Hibernorum
glossis
obscurata.

et a Scoto-
Britannis
sine causa
rejecta,

D
ex antiquioribus
defendi
potest

E
sic ut principa
Scotici regni
incerla
maneat,

religio
Patricio
pervenit nulla
fuerit.

F

Ex vulgi
diferentis
quandoque
tribuantur
Sanctus
prophetiæ
quædam :

A imprecationem debere referri, sed ad platearum atque vicorum a principio inaequaliter distributorum flexus. Talia interim plurima lectis passim Actis Patricianis occurrunt, quod uno hic ulteriore exemplo cognoscebat ut Calregiorum populum ad Christi fidem converteret Patricius, illi finibus suis advenientem prohibitori obvium processere armati; in cuius flagiti pernam is dicitur Patricius praevntiasse futurum, ut qui in eum armatus se obijcerant nunquam adversus hostes armis uterentur, sed in trepidam semper vertentur fugam. Tum vero poenitentia ductos atque ad genua supplices fertur fuisse consolatus, promittendo quod nunquam eorum plures quam quinque ab hostibus occiderentur. Simile est quod populis Desiorum, quos tota die fuerat praestolatus frustra, scribitur praedixisse futurum, ut ante noctem non concluderent negotia, ob quae deinceps convenirent.

locus in Actis Patricianis pluris.

nonnullae eorum in epistola explicatione corruptae.

B 32 Has tamen similesque lacinias ex dieacis vulgi sermone insertas Vitae Tripartitae, et sine discrimine a Jocelino transcriptas, nequaquam duximus reseandas e textu: sed satis habuimus quid nobis de istiusmodi videretur generatim hic manuisse lectorem, cuius erit pretiosum a vili securare. Ut autem in istis Patricio affingendis liberales fuere Hiberni, nec satis prudentes Vitarum praedictarum interpolatores, dum illam ejusmodi figmentis auxerunt: ita nec in iis quas vere Sanctus protulisse potuit prophetiis, ad rem applicandis, ita semper fuere felices, ut non quandoque exerrarint. In Ethano Gabrani filio Scotiae Rege, nec primo nec armis regnum adepti, exemplum vidimus. Plura liceret ex Tripartita colligere: sed quoniam ipsam operi nostro inserendam non putavimus; obstemus etiam talium errorum correctione, quam alias accurate digestam et praeparatam habebamus.

locus deinde traditus Comitis Regularibus a

qui, velut si a principio suis iste Ordo habitasset.

S. Patricium suis adnunciarere.

§ V. De Purgatorio S. Patricii.

In Occidentali Ultonia, quae praeis Tyrconallia, hodie Donegallensis Comitatus est, haud procul ab Erneo lacu minor alius est, quem efficit vix e fontibus emersus Liffey (ita cum Cambdenus nominat, quem Derget Mercator) ea nunc nomine celeberrimus, quod in eo dicitur fuisse S. Patricii purgatorium: locus (sicut incolarum traditio potius quam ulla vetera monumenta credi jubent) divinitus magno Patricio demonstratus, ut duras indulgentiarum cervices quendam parum, quae post hanc vitam sunt, poenarum species, interno sensu ibidem objicenda, plecteret, quam plena sequeretur peccatorum, seu potius suppliciorum peccatis debitorum remissio in us, qui vere poenitentes introrsent. Multos illic jam inde a S. Patricii temporibus vario eventu ingressos esse eadem traditio habet: unius militis Oeni historia, anno MCLIII a Mattheo Parisiensi attributa, scripto commixta per Henricum monachum Saltereyensem, extat in quamplurimis MSS. colicibus; quorum apud nos tria quatuorve apographa sunt: nec pauciora Colquhous habuit cum eadem Append. 6 parte 1 vulgavit.

ANIMADY. PAP. 33

ANIMADY. PAP. 34

Locum, qui S. Patricii purgatorium dicitur,

Genus mille virgat an. 1183

eo successu quae H. Monachus describit.

33 Quibus et quantis testibus istius historiae seriem auctor habuerit confirmatam, octeptam prius ex ore Gilberti Abbatis saepius eam referentis, et referri jubentis ab ipso Oeno, socio et interprete sibi ad condendum in Hibernia monasterium dato, ultimis quatuor capitibus exponit supranominatus Henricus: quae proinde, quoad praecipuam rei narratae substantiam, videtur posse ut veracem admittere: neque enim quidquam in ea continetur visione, quod non aliis similibus Sanctorum visionibus possit confirmari. Nos tamen satis habemus curiosum lectorem ad Colquhoun remittere; tantum cum eodem monemus, ejusmodi visiones oculis corporis tribuendas non esse, sed ex earum esse genere, quae imaginationi obiectae, ita prorsus afficiant hominem, quasi corporeo intuitu fuissent usque. Quod quidem a malo acque ac bono spiritu esse potest: ab utro autem sit solo

discrere possumus effectus: qui cum in praesenti Orni cosu serui atque constans vite morumque emendationis fuerit, non est vultu suspicemus demoniacam illusionem huic facto intervenisse.

35 Hujus rei fama Canonicos Regulares S. Augustini, paullo antea feliciter plantatas propagatasque in Anglia et una cum Benedictini ac Cisterciensis Ordinum monachis in Hiberniam circa finem seculi XII traductos ab illius Insulae victoribus Anglis, videtur permovisse, ut monasterium Reglis in altera ejusdem lacus insula situm, in quo pristina omnis disciplina jam diffluerat, sibi deposcerent. Nec difficulter impetravisse credimus, quamvis illius fundationis sive donationis nulla adhuc viderimus instrumenta: nam quae alia eodem Ordini concessorum conuobiorum ad Canonici Anglicani computatorem pervenerunt monumenta, satis indicant, ante adventum Anglorum in Hiberniam nullos fuisse in ea Canonicos regulares sub S. Augustini regula videntes. Quia tamen hujus instituti Professoribus familiare semper fuit, ut vetus Canonicozum usurpantes nomen quancumque Clericorum congregationem, canonice atque in commune viventium, Canonicozum nomine crederent esse appellandam; ejusque instituti formam perscrutari velint a S. Augustino in universam fluxisse Europam: ideo hos quoque qui praedictam locum ante ipsos tenuerant seu clericos seu monachos, Canonicos Regularis S. Augustini vocarere.

33

36 Exinde inter illius Ordinis Sanctos praecipuos annumerari Patricius coepit; ejusque solennis cum Officio ecclesiastico cultus ad reliquos quoque in Anglia atque Italia Congregationis Lateranensis conventus paulatim propagari; donec iisdem unitentibus pro tota Romana Ecclesia est receptus: nam quamvis Glastonienses, atque plures in Anglia manachorum coetus, suscepta deinde S. Benedicti Regula Benedictinis accessit, S. Patricium vel fundatorem primum, vel restauratorem agnoscerent: qua tamen istiusmodi conobia nullo inter se unius congregationis vinculo jungebantur uno sub capite, ideo per Benedictinos non potuit Romanusque propagari ritus, Officium proprio S. Patricium colendi: quod Officium primum ab Regularibus Canonice sumptum esse, et quidem quale Purgatori Patriciani curatores composuerant in Hibernia, patet ex lectionibus propriis anno denum MDXXII in Breviario Romano, admissis dicam an intrusis? Nam quae ante id tempus creata habemus Breviaria anni scilicet MCCCCLXXXIX et MCCCXC; item Missalia anni MCCCCLXXXIV et MDV; etsi Patricii nomen in Kalenaria praefertant, nihil tamen de ipso habent inter Officia Martii, ne simplicem quidem commemorationem. At in eo quod primum nominavimus Breviario, Venetus per Antonium de Giunta impresso, sex de S. Patricio lectiones leguntur: quae (si primam lectionem excipias, continentem summurium rerum gestarum a S. Patricio; et secundae priorem partem, in qua tres illius pro Hibernia petitiones) omnes de purgatorio illo sunt, in hunc modum.

et officium proprium curare Rom. Breviario inserendum;

F

37 Verum, cum imprimis praefatam gentem admodum bestialem, et terrore tormentorum et minorum gaudiorum superiorum ab errore convertere voluisset; dicebant ad eum, se nunquam ad Christum convertendos verbis ejus et miraculis, nisi aliquis eorum et tormenta illa malorum et gaudia Beatorum intueri possit, ut rebus visis certiores fierent quam promissis.... amissa autem 3 lectione de Baculo Jesu et Evangelico textu, hac occasione divinitus acceptis; contra quam omnes Vitae Patricianae concorditer scribunt, ista eum in Italia accepisse, reliqua lectiones sic absolvuntur: Itaque Dominus Sanctum suum in locum desertum eduxit, et quamdam foveam rotundam, extrinsecus obscuram, ostendit ei dicens: Quia quisquis veraciter poenitens, et vera fide armatus eandem foveam ingressus, unius diei ac noctis spatium moram in ea faceret; ab omnibus peccatis suis purgaretur

ejus lectiones solum fore de hoc Purgatorio.

A purgaretur, et per illam transiens, non solum videret tormenta malorum, sed et gaudia Beatorum. Sicque Domino ab oculis ejus disparente, letus statim in eodem loco ecclesiam construxit, et B. Patris Augustini Canonicus in ea constituit. Fossam autem quæ est in cimiterio extra frontem ecclesie muro circumdedit, et janua serasque apposuit, ne quis eam temere, et sine licentia ingredi præsumeret. Clavem vero ingressus diete foveæ custodiendam Priori dictæ Ecclesie commendavit. Ipsius autem Patricii tempore multi penitentia ducti fossam ingressi sunt. Qui egredientes, et tormenta maxima se expertos et se vidisse testati sunt: quorum revelationes jussit B. Patricius in eadem ecclesia annuntari: et eorum attestations experiret alii prædicationem B. Patricii suscipere. Et quoniam a peccatis ibi homo purgatur, ideo locus ille purgatorium B. Patricii nuncupatur: eo quod quibusdam de illis partibus communitate assentit, quod post mansionem in illo loco purgatorii, per aliquod tempus breve, in quo sustinent magnas penas purgatorii, satisfaciunt penis debitis pro peccatis.

38 *Furritur hæc lectio in manu legitimo inserta in Bremovium, a subreptio aliquo indulto intrusa merito dubitamus: rix enim Romæ conspexit sunt, quæ eundem expungendam fuerit expellenti mandatum; ut patet ex iterata ejusdem Bremovii impressione per eundem Antonium Givoniam biennio post, anno scilicet mxxxiv, facta. Neque lectio tantum, sed ipsius quoque S. Patricii nomen ex Calendario deinceps exclusum mansit, donec nostra demum memoria restitutum est ab Urbani sui cum simplici commemoratione. Quod R. P. Lucæ Hurlinghi pio zelo ac studio impotentium fuisse scribit in suo Martyrologio Franciscano Arturum a monasterio, commemorans quomodo in Capitulo Generali Mantuano anni mcccc decretum sit, ut in toto Ordine Seraphico recitaretur Officium de S. Patricio Hiberniæ Apostolo vito festorum novem lectionum. Porro cautiores eo quem supra narravimus successu, si qui suis Canonibus Regularibus lectiones commutarunt, Bruzellienses mxxxii et Montibus mxxxv impressis prosum, sibi de Purgatorio: satique habere Bruzellienses, quod Patricium in Ecclesia Lateranensi Canoniarum Regularium institutum amplectam, Montenses, quod eundem inter Clericos ecclesiæ Lateranensis a Pontifice collocatum die in observatis tenuisset: et erit id eis non grate in aliquo, nisi Montenses sub finem v. lectionis scripsissent, Patricium in ecclesiis trecentis sexaginta quinque nec crevis, Clericos Regulares secundum B. Augustini regulam viventes constituisse, constanti istius gentis traditione haberi.*

39 *Tacuit similiter de Purgatorio Abrincensis Ecclesia in xv lectione, quæ sola de Patricio propria est ritu semiduplex officii recolendo: tacuit similiter in lectione vincta Rotomagensis Breviarum reformatore; et, nisi Patricium in Britannia Gallicana ortum, ne centesimo trigesimo secundo statuti sui anno novellum scripsi set, nihil erat quod in ea possis reprehendere: uti nihil est in ea Officio, quod verum de Sancto proprio impressione Parisus est anno mxxxii; cuius sexta lectio de Purgatorio loquitur quidem, sed sic ut prudentius capi nihil possit, cum ait: Antrum vero pontificale etiamnum visitur, quod de ejus nomine son Purgatorium S. Patricii vocatur. Etiam ut ab Ecclesiasticis Officiis æquum est removeri omnia, quibus vel suspicio posset subesse falsitatis: ita id quod de hoc purgatorio certum est, ea scilicet vocari ne nisi nomine, id potuit immo commemorari.*

40 *Fuit quidem aliquando inter vicis eruditos controversia non levis, ab utro Patricio Purgatorium istud originem suam et nomenclaturam accepisset: an scilicet a Magno Patricio Hiberniæ Apostolo, an ab altero itidem Sancto, sed Abbate dicitur Ardmaciano, qui*

post seculum viii floruit. Cujus controversiæ totum fundamentum in eo consistit, quod Hæricus Salteriensis supra memoratum historiam hunc in modum exorditur: Igitur magnus Patricius, qui a primo est secundus, qui dum in Hibernia verbum Dei prædicaret, studuit infideles hominum illius patriæ animos terrore tormentorum infernalium a malo revocare. Equis enim, inquirebant aliqui, iste secundus a primo, nisi Abbas iste? quibus merito respondebant alii. Equis magnus? equus infideles animos a peccato revocans, nisi Episcopus atque Apostolus noster? ecce nisi eulem negare potuere Barbari in Christum se credituros, nisi dictis ab eo fidelem fuerent sui ipsorum oculi? ecce alteri Bænicus Jesu a Domino traditus fuisse narratur? que omnia in hoc ipso continentur exordio, nec possunt Abbati Patricio convenire, sub quo tota Hibernia et religionis et bonarum artium longe florebat, si unquam. Non hic igitur est quem designat Hæricus. Non est sane: sed si ipsius Hiberni a suo Patre non satis distinzere S. Sen-Patricium, qui vere a primo secundus fuit in episcopatu, neque ac nomine, quis nos securos reddet non esse utriusque Acta confusim hic uni Patricio tributa? quem tamen antiqua traditione constaret vere fuisse a primo secundum, licet non satis cognosceretur quomodo id deberet intelligi, ideoque quæ secundi erant passim primo applicentur. Ne tamen hoc omnino certo asseveretur, fuit anæchiricus Tircchinus apud Usserium p. 899 affirmans S. Palladium, qui primus Hiberniæ Episcopus missus erat, alio nomine vocatum Patricium.

41 *Huc igitur sensu magnus Patricius dicitur secundus vel Patricius vel saltem Episcopus a Pontifice destinatus (nec enim mirum esset ab Hærico externo homine istu confusim) et Hibernorum sequendo traditionem, non alteri quam magno Hiberniæ Apostolo fuisse illius tribuatur aperte: non tamen sine scrupulo, propter antiquorum omnium Biographorum hæc de re silentium, quos par vero adeo illustrem non reticuisse. Sed hic scrupulis levior fiet consideranti, in quinque primis, quas edidit Colganus, Fatis ea dubitaret summam referri, quæ sunt vel cum Rege Leogairi aliisque Regibus, vel in Orientali Ultonia gesta circa Dum utque Ardmacia foundationem: in Tripartito vero totam occidentalem Ultoniam tribus verbis decurri lib. 2 c. 114 ubi dicitur: suscepto itinere per magnam illam convallem, quæ Bearnas-Mor de Tiraodha dicitur (ea Purgatorium Patricianum ad Orientem proximum habet) et per regionem Magithe nuncupatam, venit ad locum illius regionis, in quo fundavit ecclesiam vulgo Tomnach-in appellatam: hæc autem non ad Cmalh sed ad Eugeniæ Borealem Ultoniam possidentis pertinetur ditionem, in qua deinceps laborantem Patricium Vite illius nector describit.*

42 *Non videtur certe, quomvis Vite Acta id nunquam expriment, posse dubitari quia S. Patricius dicitur Conalli, tam singularibus benedictionibus propter nasciturum ex ea Columbam muniti, singulariter curaverit fidei Christianæ jacto semine fecundare ad messem celestibus horreis inferendam; idque eo sollicitus, ut majori ingentium miraculorum apparatu, quo præteritis Hiberniæ incolis magis barbari erant Tircomallie indigeat, re et nomine in hunc usque diem silvestres Hiberniæ: rem quæ cultioribus illis cum his rari unum intercederet communitate, propter ingenia hominum asperrimis, quibus nunquam includentur, asperiores montibus; difficile fuit gestu Patriciana colligentibus certum aliquod de istis partibus referre: idque videntur maluisse ibidem acta lacu præterire. Forte etiam non usque adeo considerabilis fuit loci ejus origo: sed successu temporis tradita inter barbaros memoria quadragenarii alioquin juveni ibidem (ut fere in locis disertis consueverat) a Patricio peracti, magnarumque verationum, quas iste a demoniis Sanctus sustinuerat: novis additis circumstantiis ita crevit, ut rei omnino di-*

quæ si non fuit S. Sen-Patricius,

Magnus Patricius fuisse potuit

Secundus respectu Pa-Adi nuncupatus.

accidit propter certum aliorum cum illi omnibus committitur.

et quod non potest certa origo tractetur.

tenno
ostigiani
pr dierant
et junctio
-tibi:

memoria
in us
propriet;

memoria
Purgatorii
ecclesiæ
tribuit:

qua via
nuncupatur
ac eius
auctore:

A versa paulatim facta sit; maxime se inferuorum suppliciorum imagine aliqua percussurus feroces mentes, flammam istic e terra fecit erumpere (quod tamen mirarentur potius in erile et inaccessa insulo quam in potuorum magna multitudinis campo factum) unda relicta demerps fossa sive hiatus postea esse caperit in venturatione.

quis videtur alia fuisse eorum vulgus simulur

43 Et primum quidem existimamus, Hibernos vicinariam regionum Sanctos, potissimum e proximo monasterio, magistri amulitatem exemplum, in ejus honorem parum istic vite austeritatem solitos ducere per dies aliquot; eaque re alis quoque datam occasumem ut sua istic expiaturi subitri penitentia peccato, in eandem fossam ambire admitti. In quos, ut minus dignos, quia demoni major dabatur licentia horrendis spectris eosdem infestandi, ut nonnulli eruide morerentur: satius duxerunt illorum locorum Propositi certi pene exitii terrore inde abstinere temere accursum vulgus: itaque factum ut crederetur, vere quidem inferuorum istic supplicia et beatorum spectari gaudia, sed qui ad expiri vellet plebosque haecens inde non reliisse: et qui redirent, purgatos quidem illis ab omni reatu parum remeare, sed nunquam exinde lictos hilaresque conspici.

et nam celebritatem precipue debere Oeno,

Itaque vel nullos vel paucos eo exinde ingressos, praeter Oenum praedictum, cujus sinceram religionem ejusmodi, qualis memoratur, ostensionis favore Deus volens remunerari: hoc insuper eodem facto providerit, ut celebrior exinde loci sanctitas ad novum ex Anglia Canonicorum Regularium coloniam excitet frequentiam peregrinorum, qui eis vite praesentis subsidia ministrarent simul, et acciperent ab isidem unxit spiritualia ad aeternum salutem adipiscendam. Sic tamen ut nulli intra ipsam fossam amplius abatterentur: neque enim videntur praedicti Canonici (saltem primis illis nocte commutationis nullis, quibus ferrebant omnia et habebant frequentius cum civibus suis, a quibus recenter discesserant, commercium) non consignatum litteris fuisse, si quid hoc in genere singulare accidisset, quo Oeni historia, de qua tam variis ubique sermo, non fuisset experientia comprobata.

post quem nemo parum successum impetravit.

43 Jocelino circa eadem tempora recenter appulso in Hiberniam ingressoque Patrici Acta colligere, cum de hoc Purgatorio nihil opud antiquos reperiret, sermone utem inaudisset aliquo, facile fuit locorum homonymia decipi: et ei qui Purgatorium S. Patricii audierat esse sub montibus S. Patricii, quo nomine duntaxat montes inter Erynum lacum et Demgh interjecti, teste in suis tabulis Mercatorum; legeretque altissimum montem Conicia: veteribus Crunchan Aichle dictum, postquam in eo jejunasset Patricus ab eodem nomen retinuisse et frequentari a multis; primum fuit ut ignarus homonymorum montium differentiam utrasque confunderet, hunc in modum scribens de praedicto Conicia monte num. 150. In hujus igitur montis cacumine vigilare ac jejunare consuescent plurimi, opinantes se nunquam postea intraturos portas inferni: qua hoc impetratum a Domino existimant meritis et precibus S. Patricius. Hartenus de Cruachan Aichle vera fortassis: deinde de loco altero in insula Ultonia. Referunt etiam nonnulli qui pernoctaverunt ibi, se tormenta gravissima fuisse perpassos, quibus se purgatos a peccatis putant, node et quidam illorum locum illum Purgatorium S. Patricii vocant.

Memini Purgatorii Jocelini

ted, b homonymiam in Conicia duntaxat

46 Silvester Giraldus Cambrensis, Hibernice nominis creditus parum scriptor, in Topographia Hibernica dist. 2. cap. 3. ipsum locum sic describit, de incognitis ex incerto rumore promittens, et sic falsis verum permisit, ut nihil minus quam ipsum ex ea descriptione cognoscas. Dum tamen ad duos praedictos auctores Henricum et Jocelinum ipse accedit tertius, ante annum MCCXIV scribens, facit ut credamus certius, multum illo tempore de isto Purgatorio tum in Anglia tum in Hibernia fuisse sermoem. Est, inquit, lacus in partibus

Giraldus Cambrensis

Ultonie continens insulam bipartitam: cujus pars altera probatae religionis Ecclesiam habens spectabilis valde est et amena, Angolorum visitatione Satorumque loci illius visibili frequenti incomparabiliter illustrata: pars altera hispida nimis et horribilibus, solis demerionis dicitur assignata; et quae visibilibus caeco-demonum turbis et pompis lero saepe manet exposita. Pars illa novem in se locos habet; in quarum aliqua si quis pernoctare presumpserit (quod a temerariis hominibus nonnumquam conlat esse probatum) a malignis spiritibus statim arripitur, et nocte tota tanquam gravibus pomis cruciatur: et tantisque ac ineffabilibus ignis et aquae, varique generis tormentis incessanter alligitur, ut mane factu vix minime spiritus reliquia: misero in corpore repetantur. Omittocetera, qua de Patricio, hujus purgatorii auctore pari descriptionis inconsiderata genere involvit: hic satis sit observasse non unam esse in illo locum insulam; sed, ut oculati testes asseunt, inter plures minores majores duas, quarum una non paucos numerum sed unam solam cavernam continet; nec eam quidem aut visibilibus demonum pompis saepe expositam: altera duobus tribusve distat stadiis, cui cum ecclesia inaccessibilem monasterium est, cum de Anglorum Satorumque visibili frequentia nec ante nec post ipsum quicquam somniarit aliquid.

U
D
13000 & fol 2
10000 a 10015
rel.

§ VI De modo purgationis penitentia: ibidem fieri solita, et olim et nuper.

Jurat parvo ex Henrico Salt-regensi audire, qua ratione, quibusque ceremoniis anticum istudium praedictus miles Oenus intravit; tum alii eodem essent introducendi, si quos forte penitentis animi in nunc vulgus generositas contempto periculo idem tenent: suaderit: nam curiositate ductus si quis ad perscrupisset, in eam quadrasset temerari nota, quae in omnibus temerariis Chamberensis inurit. Est, inquit Henricus, consuetudo tam a S. Patricio quam ab ejus successoribus constituta, ut purgatorium illud intrare, nisi ab Episcopo, in cujus est episcopatu, licentiam habeat; et qui propria voluntate illud intrare pro peccatis suis eligat. Qui dum ad Episcopum venerit, et tale propositum indicarit, prius eum hortatur Episcopus a tali proposito desistere, dicens quod multi introierunt, qui nunquam redierunt. Si vero perseveraverit, perceptis Episcopi litteris ad locum fes inat, quas cum Prior loci illius legerit, mox eidem locum purgatorium intrare dissuadet, et ut aliam penitentiam eligat diligenter admonet; ostendens ei in eo multorum periculorum esse tormenta, et si per eum introductum eum in ecclesiam, ut in ea dies quodecimum jejunis valet et orationibus. Quibus per eum conventum Prior vicinum Clerum, munus per eum sacra Communionem, et aqua benedicta ad dietum Ollium aspergitur; sique cum processione et blanda ad ostium purgatorii deducitur. Prior vero et iterum infestationem et multorum in eadem fuis a perditionem, ostium ei coram omnibus aperiens, demittat: si vero constans in proposito fuerit, per eum ab omnibus Sacerdotibus benedictione, et cum unum se commendans oratione, propriaque manu fronti suae Iugum Crucis imprimeus, ingreditur. Mox a Priore ostium obseratur, sique cum processione ad ecclesiam revertitur: qui de altero iterum mane de ecclesia ad ostium forse regreditur, ostiumque a Priore aperitur; et si homo inventus fuerit eum gaudio in ecclesia reducit, in qua aliis quodecimum diebus vigiliis et orationibus intentus moratur: et si eadem hora die altera reversis non apparuerit, certissimum de ejus perditione, ostium a Priore obserato, omnes recedunt.

R
10000
10000
10000

48 Certum, ut dixi, nullo passum est indico deprehende e

A hendere, quod post ingressum Regularium Canonicorum in insulam cuicumque tale quid, quale Oeno, acciderit. Mansit tamen suo loco ex merito veneratio, donec invalescentibus viris et secundum Hibernicæ ecclesiæ agrum magis indies magisque deformantibus, illa pristina religio observantia turpis avartitæ facta occasio est; quæ quomodo Romana Curia relecta sit et efficaci remedio coercita, ex quodam vetusto Codice descriptum reperimus inter nostra scholiasmata hoc tenore: Anno Domini MCCCXCIV, Alexandro VI Presidente Romanæ Ecclesiæ, Maximiliano vero regnante in regno Romano, Karolo Francorum Rege intrante regnum Neapolitanum, sub Archiduce Philippo Regis Maximiliani filio, et presidente Ecclesiæ Trajectensi Davide de Burgundia, erat quidam monachus sive Canonicus Regularis in partibus Hollandiæ, monasterio Eymsteede, devotus Deo, regulæ suse et statutorum capituli sui de Windesheim diligentissimus observator. Hic cum diu fuisset in Ordine, et præ ceteris sui conventus fratribus se mortificationi, orationi, et similibus exercitiis propensius mancipasset; quo spiritu nescitur ductus, petiit opportune et impertune licentiam sibi dari a Superioribus arctiorem Ordinem intrandi, aut tanquam pauper mendicus per provincias peregrinandi.

B 49 Obiit tandem desiderio, diversis mendicando Christianorum patrias et regiones ingressus est, venitque tandem in regnum Hiberniæ, ut videret et etiam intraret Purgatorium S. Patricii, de quo multa narrantur. Perveniens autem ad locum et monasterium, ubi dicebatur illius introitus esse, locutus est cum Preside loco illius, reserans illi desiderium suum. Qui misit illum ad Diocesanum, dicens sibi illicitum esse quælibet introducere sine assensu Pontificis sui. Adiit Episcopum: et, quoniam pauper erat et sine pecunia, vix a monachis admissus est: provolutusque genibus Episcopi petiit sibi licentiam dari intrandi purgatorium S. Patricii. Episcopus vero petiit summam quandam pecuniæ, quam ab intrantibus jure sibi deberi dicebat. Cui Frater respondit, se pauperem esse, nec habere pecuniæ; quas etiamsi haberet, propter lepram simoniæ ob id obtinendum tribuere non auderet. Post multas tandem preces devicit Episcopum, et litteras quasdam admissionis exhibuit, mittens eum ad Principem territorii illius, ut et illius licentiam obtineret. Qui etiam nummos expetiit; quos cum extorquere a non habente non posset, finaliter tamen, etsi difficile, admisit eum. Rediens igitur ad Priorem loci Purgatorii, litteras Episcopi et Principis illi obtulit; quibus lectis Prior nit ad illum: Oportet, Frater, ut et monasterio nostro solitam stipem impendas certam illi summam devotionis. Cui Frater respondit, se pecuniæ non habere, qui mendicus esset; sed nec dare pro huiusmodi sibi licere, quia simoniacum esset: sed se petere propter Deum ad locum famosissimum pro salute animæ sue introduci. Præcepit igitur Prior Sacristæ suæ, ut illum ad locum introduceret. Frater vero Confessione facta et sacrosancto Dominico Corpore sumpto, prout alios quondam fecisse ante introitum loci illius legerat in codicibus, a Sacrista per fenum in lacum quandam profundum demissus est. Deinde, cum ibidem jam esset, porroxit illi per fenum modicum panis, et vasculum aquæ, quo reficeret, contra deontones præbularum.

C 50 Sedit igitur in lacu per totam noctem tremens et horrens; sed et ignitas preces Domino offerens, per singula pene momenta demones adventuros horrescens. Cumque a vesperi sedisset usque ad mane, sole jam orto, venit sacrista ad orificium lacu, advocans illum, et fenum pro extractione illius submittons. At frater ille admiratus est valde, eo quod nihil vidisset, audisset, vel pertulisset incommodi aut

afflictionis; et varia revolvit in animo super his, quæ D legerat et audierat de hoc Purgatorio: nesciebat enim quod antiquum miraculum, jam fide firmata, cessaverat: verumtamen incolæ loci, ob quæstum et nummos, purgationem peccatorum sibi adhuc fieri adventibus asserebant. Persecutatis igitur omnibus, et illusionem hæc simplicium abolere cupiens Frater supradictus, Hiberniam exiens Romam petiit; et, cum Summo Pontifici appropinquare non posset, Pœnitentiario ejus, viro satis honesto et ecclesiastico, cuncta quæ acciderant enumeravit; petens ut hæc Domino Papæ significaret. Ad quod ille se spontaneum obtulit, accepta firmissima fide sive juramento a Fratre, quod hæc se ita haberent. Accessit igitur Pœnitentiarius ad Summum Pontificem, et cuncta illi manifestavit: qui graviter tulit taliter simplices decipi, et præcepit Pœnitentiario, ut litteras mitteret sigillo Apostolico munitas ad Episcopum, Principem et Priorem loci illius: præcipiens illis, ut locum illum, in quo quondam introitus fuerat ad Purgatorium, quod S. Patricii dicitur, funditus everterent, et eversum esse suis litteris et sigillis, per eundem suarum litterarum portitorem certificarent. Remissus est ergo supradictus Frater a Papa ad Hiberniam Apostolica deferens scripta: quibus vi sic Princeps Provinciæ, una cum Episcopo et Priore, locum illum fallacie destruxerunt, et destructum per sua scripta, nuntio prædicto eadem referente ad curiam Summo Pontifici notificaverunt.

E 51 Hæc illorum temporum calamitas fuit: ea religionis inter declinantes ad pristinam barbariem silvestris Ultonios corruptela: donec exensso veterno antiquæ insularum pietas visa est spiritum viresque resumere sæculo superiori; coacta scilicet contra assilientium antiquæ Hæreticorum machinamenta tueri sese non tam corporatibus quam spirituales armis; quibus offensi Nummis phœcarum ira, et ultroneas pœnas commissorum a se delictorum sui fideles exigunt. Ergo in Ultoniam majore ex parte retrusa fidelium Deo Hibernorum virtus, et Protestantium Anglorum conclusa colonis, ipsa veluti compressione sic incaluit: ut in prædictam insulam aliquando convenirent homines mille quingenti, qui consueti ibidem nudipedalia aliasque pœnitentiæ de more obibant, dum præstolarentur per novenos et novenos ingressum in puteum; nisi quod aliqui per commutationem secubuerint in aliquo ex septem, quæ habentur ibidem pœnalia strata aliorum Sanctorum, finitima ipsi puteo S. Patricii.

F 52 Ita sibi relatum in verbo Sacerdotis ob optime fidei viro qui viderat, scribit David Rothus Ossoriensis Episcopus in Tractatu de Purgatorio S. Patricii, post Acta ejusdem per Jocelinum edita a Thoma Messinghamo, in Florilegio cap. 1 qui deinde cap. 2 exponit modum faciendæ expiationis eo tempore solito observari; in quo (uti nec in antiquo usu dici, quem supra retulimus ex Henrico) nihil Christianus lector reperiet, quod non representet illis primitivæ Ecclesiæ rigores sanctos, adeo a sanctis Patribus laudatos commendatosque: rideat quævis novella hæresis Lutheri atque Calvinii, pœnitentiæ nomen nec audire sustinens: cum interim certum sit, non posse superstitionis argui illum pœnalicum operum sponte susceptorum ulceritatem in Catholica hujus temporis Ecclesia, quin Sanctos Apostolos culpæ eorumque discipulos; in quibus primitivæ spiritus vere Christiani dignos pœnitentiæ fructus multo magis admirandos quotidie proferebant. Illud tamen observandum Puteum hæc ex antiqua usu dici, qui tum nullus erat; sed vel oppletus vel concameratus, demisso modice sub terram pavimento, reliquum adhuc habebat furnicem pristina fossæ obtegenda inductum olim; et in humilis cavæ reductionem figuram: prout ex mor dicendis clarius patebat.

G 53 Ordo igitur inquit David Rothus, confitendi totius

Ann. 1494
monachus
Eymstaderus.

peregrinus
codem admitti
petiit et impetrat.

authoritate
Apostolica

curat fossam
ubi ruendum.

insula in
hili-
omnis seculo
XVI. capit
maxime fre-
quentari.

F
et pœnalia
excellentia
ibidem olim
ab ademptibus.

et nihil,
quale obtulit
leg rat occidisse expulsi

et per dies novem rigide jejunantibus

A totius itineris est ejusmodi. Novemdiale tempus insinitur, ut debiti expleantur circuitus in ipsa insula, quæ tota circumdatur aqua stagnante, in ipsa valde profunda, instar cujusdam æstuarii, quod aliis hinc inde insulis inspersum est : sed ista Purgatorii cum altera finitima S. Avogii, in qua situm est Monasterium Canonicarum Regularium S. Augustini, duobus aut tribus stadiis ad Occidentem dissitum, nominatissima omnium et celeberrima est. In hanc linte excavato monoxyle pervehuntur peregrini, remigio ad hoc parato. Toto tempore quo morantur in ipsa insula, puta per novem ipsos dies, jejunandum erit in pane et aqua, non quomodolibet ; sed una refectioe ex pane subcinericio vel cocto in cratienla, vel certe farina avenacea iuocota ; aqua vero lacustri, sed cocta, vel saltem calefacta in cacabo, citra salem aut aliud quodcumque condimentum : atque ista tam cruda et macilenta alimonia, quamvis freudentibus intestinis non nisi semel degustanda erit spatio viginti quatuor horarum, nisi quod arentes fauces licitum sit refrigerare sæpius, quando sitis urgeret. Estque ea vis istius aquæ quavis stagnantis, ut quantumvis in ea te velis ingurgitare, nullum inde gravamen sentias, perinde acsi ex vena metallica flueret, quod de aqua Spalana ex fonticulo acido emanante perhibent, qui eam epotarunt, absque onere suo vel stomachi gravamine.

in pane et aqua :

I Interdum necesse habent peregrini ter obire sacras stationes, mane, meridie, vesperi ; et lassus noctem recubant in feno vel stramine, sine stragulo, pulvinari, culcitra, nisi chlamyde se involvant. Stationes vero ipse hoc ordine peraguntur. Admissi a Patre spirituali, qui Purgatorio præest ex instituto Canonicorum, ad peregrinationem faciendam, exunt se calceos et caligas, et ecclesiam, quæ S. Patricio inscripta est, devoti nudipedes ingrediuntur : ibique tacta oratione, sacros obeunt circuitus ; introrsum septies in ipso templo, et extrorsum totidem vicibus in cœmeterio. Illis peractis recipiunt se ad mansiones penosas, seu lectos, quos vocant, aut cellas penitentiales Sanctorum, quæ in gyro sunt. Singulas earum circumgyrant septies ab extra nudis pedibus, ab intra flexis genibus. Similiter obeunt tum crucem in cœmeterio, tum alteram crucem in acervo lapidum infixam. Et tot circuitibus confectis in aspera et plerumque rupicosa semita, veniunt ad lacum : et in marmore subaquato plantas pedum, laceras quandoque sed semper lassas, figunt : et uno minus medio quadrante horæ, dum recitant orationem Dominicam, Salutationem Anglicanæ, et Symbolum Apostolorum, persentiscunt tantum refrigerii et roboris ex subjecto pedibus lapide (in quo S. Patricius ipse orasse dicitur, et vestigia pedum suorum impressa reliquisse) ut parati essent e vestigio secundos circuitus facere, quod non licet tamen, nisi interposito aliquo temporis spatio.

in uno die deficiunt in puteum

C Hæc austeritate repetita per dies septem, octava die duplicant stationes sive circuitus, ut satisficiant pro eodem et sequenti die, quo ingrediendus erit puteus : neque enim illo die puteano fas est circuire, ne quidem exire et specu : quam inire debent hæc servata cærenonia. Novenum illud agmen, cuius vices sunt ingrediendi cavernam, coram Patre spirituali convenitur : ubi verbo exhortationis halato admonet periculi, si mente inquinata ; et præmi, si purgatis conscientis ingrediatur : eaque verbis conceptis commemorat horrore exempla, quæ stupidissimum movere, rigidissimum emollire, audacissimum perterrire possent. Suscitat ammonitionem penitentis et constantis, ut præmissa Confessione sacramentali, et sacra Communionem percepta, se parent armentque contra principes et potestates tenebrarum, contra spiritualia nequitiæ in cœlesti-

Martii. T. II.

D bus. Compunctos jam et absolutos, ac sanctissima Eucharistia refectos, præeunte vexillo Crucis, deducit illos ad exequias pœnitentiales, ut jam justa solvant vitæ negligenter antea actæ, et veteri Adamo cum actibus suis, in funere peccatorum et fœnore melioris propositi, parentent. Jam ingrussuros, et aqua lustrali aspersos in ostio speluncæ, quasi in transitu ad alium orbem, et e via ad terminum properantes in agonia positos, cernere est gementes, spirantes, veniam et pacem offerentes omnibus, et precantes sibi, ignoscentes toti mundo quidquid in se deliquissent. Cum singultu, fletu, et lacrymis plerique subeunt speluncam : et clauso deforis ostio, recedunt qui comitabantur funas.

Putei descriptio

E 56 Est autem caverna ipsa lapidea domunculæ, tam angustis lateribus et fornice tam depresso, ut homo proceræ stature aleo se erigere non posset, ut nec sedere quidem nisi inclinata cervicæ valeret. Arcte se comprimunt novem sibi assidentes et accubantes ; nec decimus, nisi maximo cum labore, subsistet cum aliis. Habet spelunca fenestellam, per quam subluceat interdum tenuis radins. Longitudo et amplitudo putei est quanta sufficeret homini justæ stature in dorsum resupino commode continendo : et extrema pavimenti pars substeratur grandi saxo, sub quo produnt aliqui subosse voraginem illam et foveam, quam orante Sancto et terra dehiscente ad terrorem obstinatorum aperuit Deus. Et quanquam nostris hisce diebus, et ab hominum longissima memoria fundus speluncæ complanatus sit et reliquæ terræ coæquatus, tamen in prima loci institutione profundiorum fuisse, et paulatim elevatum, sancientibus Episcopis et auctoritate Sede Apostolica, traditio est quorundam seniorum. Et quemadmodum ipse puteus ad Aquilonem templi insularis positus est, ita ad Aquilonem putei circumjectæ sunt mansiones illæ sive cellæ, quas diximus Sanctorum : versus Occidentem vero magalia quadam seu turguria e virgulto et vespite, quæ serviunt pro hospitibus peregrinorum.

quomodo post horas 24 educantur ingre. si.

F Postquam igitur reclusi in ista specu permanserint jejuni viginti quatuor horas, nullo penitus sumpto esculento a meri die pridiano (neque enim fas est quidquam gustare in ipso puteo, nisi forsitan pauxillum aquæ ad proluendum palatum) revisuntur a Præfecto peregrinantium, et deducuntur ad marginem stagni, ibique se nudos immerguunt aquis lacustribus, et hæc lustrati expiatione, veluti novi milites Christi, e balneo penitentis renati purgatique, progrediuntur ad ecclesiam ; ubi pro more, auctis Deo gratis pro expleta penitentia, renovantur ad militiam Christianam intrepide prose nentiam, et ad crucem Christi generose portandam... *Hactenus David Rothus, qui suo adhuc tempore meminit loci illius curam penes Canonicos Regulares fuisse : quo autem anno præcise illi vel hereticorum violentia publi ex antiqua fuerint statione, vel utronum cessationem eandem Fratibus Minoribus S. Francisci de Observantia habendam reliquerint, nobis est incampertum. Est Lavami (prout ad nos P. Thomas Sircus scribit) ex illius Ordinis Fratibus laicus proregee admodum a totis senex, qui osserit ea quoque tempore, quo Franciscani habuerunt curam Purgatorii Patricianum, illud vulbe frequentatum fuisse : quod usque ab hereticis aut annos circiter XXX funditus subversa delictaque sunt omnia. De monachatu S. Patrici pluribus agit disputatur Colganus append. 3 cap. 11 et 12, utre sollicitus ut diversus sententias ad concordiam revocet : nobis facile esset demonstrare, ad nullum eorum qui nunc sunt Ordinis Religiosorum, ipsam proprie pertinere, nisi brevitati studeremus : et a pluribus merito coli censeremus.*

transit a Regularibus ad Franciscanos locus.

et ab hereticis destruitur.

ANIMADV. PAP. 33

DE S. GERTRUDE VIRGINE ABBATISSA NIVELLENSI IN BRABANTIA, Commentarius praeuius.

ANIMADV.
PAP. 36

§ I. Cultus Sacer: templa dicuta: translatio corporis. Reliquiae aliis in locis.

ANNO DCLXII
XVII MARTII.
Nivella

Francorum antiquorum originem, sedes priores, et varios migrationes deduximus ad Vitam S. Sigyberti Regis Francorum Austrasiorum Kalendis Februarii § I, ostendimusque Francos Salios sub Constantio Imperatore, Constantini Magni filio, e Batavia migrasse in Romanum solum prope Torian-driam et Tunyros, et constituta sede Regia Disburgi, id est Diathryni, ad Demeram fluvium, habuisse admirabilem phylum sibi vicinos Romanos in Brabantia Romana seu Gothica: ejus praecipua civitas est Nivella, in qua vixit B. Pippinus pater S. Gertrudis, Dux et Major-domus Regum Austrasiae, ejus res gestas deduximus XXI Februarii die ejus natali, e quibus lux non modica Actus S. Gertrudis hic dandis orcedit.

dominium
B. Pippini:

Nata est, hoc parente S. Gertrudis anno Christi DCCXXI, aut sequente: quae in moriente anno DCCXXVI attigerat annos aetatis quatuordecim, ac demum educata est sub sancta institutione piissimae matris B. Illae sive Iduber-gae, et ejus exemplo sacratum velum accepit: praeposita postmodum regimini monasterii, ibidem a matre ex directione S. Amandi Episcopi Trajectensis extracta. Est etiamnum Capitulum utriusque sexus, in quo Canonicae Virgines sublimissime dignitatem locum obtinent, illuminatione civitatis est penes Abbatissam ejusdem loci. B. Ita sive Iduber-ga anno DCCXXVI defuncta, supersuit S. Gertrudis usque ad annum DCCXXIV, quo ad celestem sponsam Christum migravit XXXIII aetatis anno, die Dominica, XVI Kalendas Aprilis, uti ea scribit Auc-tor Vita, qui coram advrat. Erat ea Dominica secunda Quadragesimae, cyclo Luna XIX, Solis V littera Dominicalibus GP, quo Pascha celebratum fuit die XXI Aprilis. Quibus characteribus Chronologia a nobis alibi ordinata egregie stabilitur.

B quo patre natu
S. Gertrudis
anno 631
aut seq.

moritua
an 664

Dominica 2
Quadragesi-
mæ:

inscripta
fastis sacris
a Beldi,

2 Nomen S. Gertrudis sacris fastis etiam antiquis, ab auctoribus aetati ejus proximis insertum est. Venerabilis Beldi, ut genuinum ejus Martyrologium MS. indicat, ista scripsit: XVI Kalend. Aprilis. In Scotia Nat. Patrien Confessoris. Eodem die obitus S. Gertrudis Virginis. Pro obitu apud alios transitus et natalis legitur. Usuardus locum indicat: Eodem die monasterio Nivigella, S. Gertrudis Virginis, in MS. Nivel-
C lensi additur: filiae Pippini Ducis, cujus praecleara gesta habentur. In Martyrol. Rom. legitur istud elogium: Nivigella in Brabantia S. Gertrudis Virginis, quae clarissimo genere orta, despiciens mundum, et toto vito suo cursu in omnibus sanctitatis officis se exercens, Christum sponsam in oculis habere meruit. Aliis elogis honoratur a Nullo, Maurolyco, Fehem, Gulesimo, Canisio, Wilschlo, aliisque in suis Martyrologiis, Saussain etiam in Martyrol. Gallicano, Molano in Natalibus Sanctorum Belgii, Mirro in Fastis Belgicis, Gelenio in Fastis Coloniaensibus, Ghino in Natalibus Sanctorum Canoniorum, Wium, Doryonio, Memrado, Buelino in suis Martyrol. Benedictinis. Die proxime sequente refertur in MS. Martyrol. S. Cyrini et MS. Usuardo Parisien-si S. Germani: quo die Officium Ecclesiasticum sub ritu duplici recitatur apud Canonicos Regulares Lateranenses, quod dies XVI Martii impediatur festivo cultu S. Patrien. Gabriel Pennatus in suis ad ea Officia Notationibus arguit Benedictinos, quod suo S. Gertrudem Ordini adscribit. At proprio suo die colitur S. Ger-

colitur Officio
Ecclesia illo
apud Canoni-
cos Regulares

trudis apud Canonicos Praemonstratenses, et Canonicos Regulares Hildesheimenses, et in Ordine universo Carmelitarum ac fere per omnes provincias et dioeceses Ger-manicas a Salisburgensi, Passaviensi et Ratisponensi usque ad Slesvicensem, Barchburgensem et Camiensem ad mare Balticum: per Bohemiam etiam et Poloniam: ut non mirum sit, si Trevisensis, Colonien-sis et aliae Belgis viciniores provinciae eam Officio Ecclesiastico honorent: quod praestant in Belgio Cambracenses, Namurcenses, Leodienses, Lovanienses, Antuerpienses, Bruzellenses, Brugenses, et aliae us subjectae Ecclesiae, uti Ultrajectina tota provincia cum sibi subjectis Episcopatibus. In Breviario etiam Burgensi apud Hispanos praescribitur Commemoratio S. Gertrudis.

n plerisque
Ecclesiis
Germaniae,
Poloniae, et
Belgi

3 Etant praeterea illustres ejus nominis dicatae ecclesiae, inter quas prima censeri debet Nivel-lensis in qua corpus sanctissimae Virginis Gertrudis honorificentissima in theca reclusum detinetur. Lovanii etiam est illustris Abbatia nobilium Canonicorum Regularium S. Gertrudis cum uniceo templo parochiali: ubi eam festo die honorari ex constitutione Honorii in indicat Molanus. Landis etiam, ubi nata ab aliquibus traditur in celebri quondam Pippini parentis palatio, templum habet et cultum celeberrimum, in quo ejus intercessionem curationes factas innumerabiles tradit Josephus Goldphus a Ryckel Abbas S. Gertrudis Lovanicus in suis circubrati-
B onibus de S. Gertrude pagina 198 et sequentibus, ubi facile quadraginta ecclesias, potissimum in Belgio, enu-merat singulari cultu S. Gertrudi sacras. De Gertrudi-berga infra agemus. Aliquid Reliquiarum sacrarum se possidere gloriantur sanctimoniales Forstenses prope Bruzellus, una cum pedo ejus pastorali. At dentem ejus pie adservant Cistercienses monasterii Subiniensis prope Namurcum: de ossibus sacris ejusdem Virginis habent Praemonstratenses conobis Parcensis prope Lovanium: uti ea leguntur in Hieroglyphico Belgico Ruissu pag. 222, 402 et 450. Gelenius in Fastis Agrippinacibus istud de S. Gertrude elogium habet: S. Gertrudis Virginis, filiae S. Pippini Agrippinensis Ducis, quae Coloniae sui nominis ecclesia et monasterio honoratur: mandibula S. Gertrudis est Colonia: in ecclesia Montis-Marie Virginum Carne-litanarum. Idem Gelenius Coloniae tradit observari os-siculum ex manu ejus apud Carthusianos: alias Reliquiarum portulas esse in ecclesiis Collegiatis S. Severini et S. Mariae ad Gradus, in parochiali S. Lupi, item apud Benedictinos S. Martini, apud Clarissos, et alias Virgines Conventuales tertii Ordinis S. Francisci. Verum non omnino securi sumus esse Reliquias hujus Virginis Gertrudis, cum ex revolutione S. Elisabetha Schonauensis et B. Hermannii Stenfeldensis, et nominibus ex titulis sepulchralibus et indicibus Ecclesiarum ab Hermannio Crumbachio collectis, inter Virgines et Martyres Ursulanos plures reperiantur nomine Gertrudis appellatae. Aliqua S. Gertrudis Virginis Reliquias esse in ecclesia Virginis Annuntiate extra muros urbis

Nivellens
Locus et
ecclesiae illi
dicatae;

alibi Reliquiae
in Belgio,

Coloniae,

et

et Bononiae:

Consecratio
S. Gertrudis
2 Decemb.

etiam in honorem S. Gertrudis instituta: inter quas ad diem secundam Decembris Nivel-la consecratio S. Gertrudis Virginis refertur ex proprio loci Martyrologio apud Molanum in Additionibus ad Usuardum et in Indiculo ac Natalibus Sanctorum Belgii, quod pridem ante observarat auctor MS. Florarii Canonici Regularis his verbis: Eodem die consecratio seu velatio S. Gertrudis

A dis Virginis Nivellensis de stirpe Carolidarum, facta a B. Amando Trajectensi Episcopo et Confessore anno salutis dcl. Meminerunt ejusdem consecrationis Canisius in Martyrologio Germanico, Saussains in Gallicano et alii in monasticis. Alia solemnitas celebratur x Februarii ob corporis beatissimæ Gertrudis elevationem, de qua citatus auctor MS. Florarii ista habet: Apud Nivellam oppidum Brabanticæ Translatio S. Gertrudis Virginis, filie Pippini primi Ducis Brabanticæ et Depositio in loco celebriori. De Ducatu B. Pippini actum est ad hujus Vitam xxi Februarii. At dicta Translatio S. Gertrudis antiqua manu adscripta legitur MS. Adont monasterii Leodiensis ad S. Laurentium: inserta ejusdem memoria MS. Martyrol. Coloniensi S. Mariæ ad Gradus, in qua ecclesia aliquam Reliquiarum particulam adseruari diximus. Meminerunt dictæ Elevationis Grevenus et Malanus in Aucterio Usuardi, Canisius, Saussains et Martyrologi monastici. Preterea tertio Calendis Junii Translatio in novum feretrum anno mcccxxviii notatur apud Molanum in Natalibus Sanctorum Belgii. At iv Idus Aprilis celebratur Translatio secunda ab Hermano Greven in Auctario Usuardi. Canisio et disertus in MS. Florario.

corpore
elevatione
10 ebr.

translatio
30 Martii
10 Aprilis.

B § II. Vita S. Gertrudis a variis scripta.

Vitam S. Gertrudis scripsit auctor cœvus et domesticus, ac testis plurimum rerum oculatus, qui tempore S. Gertrudis in ejus monasterio viri Clericus seu Canonici, et quantum conjicere licet, Sacerdos. Hinc in Prologo asserit se scribendo conari intumescere, quod vidit vel per idoneos testes spiritum, et ab alio Fratrem, Rinchinum nomine, fuisse evocatos propter consolationem Sororum seu sanctimonialium, et suavissimum odorem tum, et inde digressos sensisse. Et sub finem ista addit: Ne cui hoc incredibile fortasse videatur, testem Deum invoco, quo oculis meis vidi, et per idoneos testes didici hoc quod scripsi. Vitam hanc damus, ex codice MS. monasterii Vallis-Lucensis, Ordinis Cisterciensis in diocesi Senonensi, nobis transmissam a Petro Francisco Chiffletio Societatis nostræ: eamque contulimus cum apographo nostro, olim ex alio codice MS. exaratum, in qua sub finem nonnulla subvertuntur. Habuit Sarius similem codicem, in quo, nisi ipse omiserit, defuit ultimum miraculum. Ceterum asserit se stylam mutasse, et miracula summatim edidisse. Hanc primam S. Gertrudis Vitam alius quoque interpolavit, et meliore phrasi emans est polire, quam habuimus ex MS. Lovanensi Abbatis S. Gertrudis: veram eam omittimus, jam editam a dicti monasterii Abbate Josepho Geldolpho a Rychel. Hinc non admodum dissimilis est aliqua a nobis descripta ex MS. Codice Severissimæ Christiane Regine Suetæ cui alius præfixus Prologus, et sub finem duo miracula subvertuntur, quæ in Appendice nunc damus. Eadem habentur in codice Monasterii Bernardi Rattendorfi elegantiori stylo amplificata.

Vita ab oculato
teste scripta.

ex MS. edita:

a Sario polita
et contracta,
ab alio auctore
et sæpius
mutata.

A' a 3 febris
disiuncta.

principia
materiam ex
priori sumpta.

6 Alia Vita, tribus libris distincta, est in codicibus MSS. Trevirensi S. Maximini, Ultrajectino S. Salvatoris, monasterii Boni-fontis in diocesi Remensi, Canonicorum Regularium S. Pauli, et duplici MS. Ruber-Vallis in silva Sonia prope Bruxellus. Auctor hic fatetur in Prologo se hanc Vitam potissimum conscribere, secundum quod veracissima ac fidelissima narratione, licet inculco sermone nobis tradidit qui vitam et virtutes ejus oculis suis vidit, quique sacris exequiis, dum divinus odor totam in cellam sese diffunderet, præsens interfuit. Dum vero lib. 2 de diffuso divino odore in ejus obitu agit, ista addit: Frater ille quem tunc percunctatus est Rinchinus, vitam Virginis, quam oculis suis viderat, simplici ac rus-

tico stylo, sed veraci sermone postea conscripsit. Ex quo susceptam materiam nostra narratione formare, et sanctarum Virginum caritati tradere curavimus. Constitueramus nos hanc Vitam in tres libros distinctam dare, et vel ideo suis animadversionibus illustraveramus: verum vidimus auctorem cum non satis solidis principiis imitti, dum alia ex priorè Vita non excerpti adjungit: uti est fuga S. Gertrudis in Franciam Orientalem, quam infra merissimum fabellam esse demonstrabimus. Dein liber primus vix spectat ad S. Gertrudem, sed ad gesta aliorum ex ejus familia. Ex hic edidimus xxi Februarii quæ ad B. Pippinum patrem spectant, edituri ad viii Martii Vitam B. Actæ sine Idubergæ matris, et xviii Decembris Acta S. Beggæ Sororis, ex qua ejusque marito Insigio prognati sunt Pippinus herstaltius, Carolus Martellus, Pippinus Rex, Carolus Magnus, Ludovicus Pius, et hujus posteris, quos enumerare non est ausus auctor, ne propter tot Carolos, Carolinanos, Lotharios, Pippinos, Ludovicos, oriatur ex similitudine nominum confusio. Unde colligimus auctorem vixisse, cum regnum Francorum e familia Carolingica jam prædem defecisset: et ex aliis familiis regnarent in Germania Imperatores, et in Gallis Reges: forsitan seculo xi aut xii, quando Vitæ S. Lamberti, Bavonis et aliorum in Belgio sunt inepte reformatæ et interpolatæ. Remittimus autem curiosum lectorem ad Josephum Geldolphum a Rychel Abbatem S. Gertrudis-Lovanii, qui hanc Vitam typis Lovanien-sibus anno mcccxxxii vulgavit, monemusque eo arduè scriptam esse, prout pagina 102 indicatur. Ex hac Vita longiore contracta est illa, quæ in secunda parte Legendæ, anno 1483 Coloniae et 1485 Lovanii excusa, extat, cum eadem fuga in Franciam Orientalem: quæ etiam legitur nonnullis Martyrologiis et Breviariis inserta. Habemus etiam Sermonem de huiusmodi S. Gertrudis Virginis descriptum ex prima parte Hagiologi Brabantiorum, adseruata in bibliotheca Ruber-Vallis, quem etiam reperimus in secunda parte diversarum Legendarum e nobis Concordantiam italem Canoniarum Regularium prope Turholtum. Sententia ex sacra Scriptura præponitur ista Tobie 3. Mundam servavi animam meam ab omni concupiscentia, ac dein ita incipit: Secretum Regis celare bonum est, opera autem Dei revelare ut confiteri honorificum est. Quæ intuisse sufficit. At damus ex eisdem codicibus Historiam Reliquiarum S. Gertrudis examinarum, et triam illustrium miraculorum, et Appendicem secundam appellamus.

et Lovanii
excusa
vulgatur.

E

Alia Vita
hinc contracta:
Sermo de
S. Gertrude

historia
reliquiarum
et miracula:

7 Theodericus Abbas S. Trudonis, in Vita S. Bavonis ad Kalendas Octobris illustranda, scribit S. Bavonis animam felicem in ipsa exitus sui hora apparuisse longe manenti in monasterio Nivellensi sanctæ Virginis Gertrudi, ut mitteret linteamina condendo funeri necessaria. Verum quia Theodericus mortem S. Bavonis asserit contigisse anno dcccxxi, quo solum anno aut sequente nata est S. Gertrudis, res suspecta foret, nisi aliunde constaret Theodericum in annis Christi, et certis Imperatoribus ac Pontificibus adjungendis plane aberrasse. Certe ad Vitam S. Amandi 6 Februarii § 13 ostendimus S. Bavonem mortuum esse anno dclvii, et consequenter natum esse sub initium istius sæculi vii, non vero anno dcccxxviii, ut ex Theoderico deducit Carolus le Comete in Annalibus Ecclesiasticis Francorum ad dictum annum num. 6 et 7. Diximus præterea § 8 ad Vitam S. Amandi num. 39 Ottoneum primum Imperatorem, diplomate anno dcccclxvi dato, confirmasse Nivellensibus hereditatem S. Gertrudis, sitam in pago Tossandria, super fluvio Struona, in villa quæ dicitur Bergom: Huiusmodi etiam Comitissam Striensem, diplomate anno dcccxcxi signato, pro monasterii Thorensis ad Mosam fundatione donasse ecclesiam de Stryen, quæ est consecrata in honore Mariæ Virginis; Montem-litoris, ubi beatissima Gertrudis

S. Bavo a
morte apparuit
S. Gertrudis:
E

huius apud
Gertrudenbergensibus
habituus:

A Gertrudis corporaliter conversata est, et cellam habet a S. Amando consecratam. Est dictum Bergom seu Mons-litoris, nunc Berga seu Mons-S. Gertrudis, oppidum provincie Hollandie, in ulteriori versus Brabantiam ripa haud procul Breda situm, olim Trajectensis, dein Leodiensis, nunc Silvadurensis diocesis: nec procul inde ultra fretum Bisbosium est etiamnum regnacula Strien.

S. Alind extat oppidum, Fossa dictum, Nivellesibus ultra Sabina fluvium supra Namurcum, nunc jurisdictionis Leodiensis, olim a S. Gertrude donatum SS. Poillano et Ultano fratribus, uti lib. 2 posterioris Vitæ apud Geldulfum indicatur, et in Vita antiqua S. Foillani, quam ex pluribus MSS. sumus daturi ad XXXI Octobris. Paucæ ex hac lectori proponimus, et sunt ista:

Erant ibidem multæ in femineo sexu nomen Domini benedicentes: inter quas lucebat sancta Virgo Gertrudis Nivelensis, velut inter stellas luna minores. Quæ comperiens Foillanum esse Episcopum, moribus sanctissimum, benigna eum familiaritate percolumit, præbens sibi suoque fratri Ultano quæcumque carnis necessitas exigebat. Porro ipsa quotidie a B. Foillano reficiebatur spirituosibus cibis, et tandem, consultâ matris Iduberget, B. Gertrudis tradidit S. Foillano de rebus proprietatis sue locum, quem indigens Fossas vocant, jure perpetuo: ubi Sanctus construxit ecclesiam, et Fratrum per cellas habitationem distinctit: quorum curam fratri suo Ultano committens, ad B. Gertrudem reversus est. Philippus ab Eleemosynis Abbas Bonæ Spei pluribus eadem deducit, quæ apud eum videri possunt. Extant et varii hymni et alia Cantica in variis Breviariis, et apud Getholphum a Ryckel, quæ curiosus Lector poterit ibi habere.

VITA

auctore Coevo, Clerico aut Presbytero domestico.

ex variis MSS.

a PROLOGUS

Sancta et inseparabili caritate largiente credimus, atque inviolata ac stabili fide tenemus, quod desiderantes celestis patriæ viam tenere, et terrena lucra funditus relinquere, ad æterna præmia obtinenda valent adjuvari: si de vita vel conversatione Sanctorum Sanctarumque Christi Virginum ad edificationem vel profectum proximorum veraciter aliqua, licet pauca, scribendo aut prædicando studeo commovero: quatenus Sanctorum sanctarumque Virginum præcedentium exempla cordis nostri tenebras flamma caritatis et ardore sanctæ compunctionis valeant illuminare. Propterea omnium optico Spiritu sancto adjuvante, de beatissima Virgine atque Christi famulæ matris Gertrudis vita et conversatione, qua secundum Deum et disciplinam regulariter vixit sub axe cæli, juxta id quod vel vidimus vel per idoneos testes audivimus, adjuvante Christo, atque sancta puella b Dominica Abbatissa, ac sancta congregatione Nivelensis monasterii (ubi sancta Virgo processu videbatur postulante, scribendo conabor caritati vestre infundere. c Sed quo ordine de terrena origine genealogium assumpserit, huic sermone inserere longum est. Quisnam autem in d Europa habitans lupus progrediæ altitudinem, nominæ ignorat, et loca?

In MS. Serenissimæ Christianæ Regine Suediæ hic Prologus præponitur. De vita et conversatione beatæ Virginit Gertrudis non ad plenum, nisi enim succedimus sed pro posse, ut vel ipsi vidimus vel testibus idoneis referentibus audivimus, aliqua scribere. Dominus Iesu Christo primam adjuvante, deinde venerabilis puella Romanæ Nivelensis monasterii Abbatissa adhortante, occupatus: primamque quo ordine de progrediæ sibi sanguinis linem traxerit, licet tota hoc Europa non ignoraverit,

paucis aperire non inutile erit. Alius Prologus præfixus est longior Vita apud Richellum, usque nactus in MS. Ruben-Vallis, b An Dominica Abbatissa, scribet Iguete, de cuius obitu nihil dicit. — c Sequenti desunt in MS. et editione Lovardensi: quibus ista substituantur, uti etiam in MS. Regina Suediæ. Pippinus quondam Karolomanni Principis filius (qui cum B. Arnulpho sub Chlothario et Dagoberto Regibus populum, inter Carthariam silvam et fluvios Mosam et Mosellam usque ad Fresonum limes vastis limitibus habitante, iustis legibus gubernavit) beate Virginis pater, mater vero ista exiit. Habuit fratrem Grimoaldum, qui, adiutorio S. Cuniberti Colonienis Episcopi, patri sub Sigeberto Rege in Principatum successit. Fuit et soror, nomine Begga, quæ Ansigio Duci, filio Arnulphi, nupsit: quorum filius Pippinus exiit Princeps. Fuerunt ei et agnatione propinque Virgines Adegundis et Waldetrudis, et alii plures ejus temporis viri ac mulieres, non solum consanguinitate, sed et proposito et religionis conversatione: quos, quia hic ad vitam sacre Virginis describendam festinamus, supercedemus scribere. Eadem sed alia phrasî continentur in MS. Rotendorff. Sunt præterea de ditione Pippini desumpta ex Annalibus Metabibus, Consule de eo edito 21 Februarii Acta curia S. Adegundis dedimus 30 Januarii: sed obsequio mentione hujus agnationis, Fiat ejus soror S. Waldetrudis, conjugata S. Vincerito, cujus quatuor liberos genuit. An quia sanctifata Canoniarum Montibus, atque inter eas exiit, hic Virgo, ut est sanctimonialis dicta? Eadem fere lib. I protulioris Vita omnia nomine Virginum habentur. — d In Vita S. Theodardi Episc. Trajectensis 10 Septemb. ista leguntur: Ecce quid vero opus est predicare nobilitatem Gertrudis Nivelensis, cujus nominis gloria est diffusior quam tota Galia.

CAPUT I.

Pia S. Gertrudis educatio: vita sancte peracta.

Igitur cum esset in domo parentum sancta Dei puella Gertrudis, secus pedes beatæ memoriæ genitricis suæ Itte, die ac nocte a verbo et sapientia meditabatur, Deoque cara et hominibus amata, super suas coetaneas crescebat. Hoc primum electionis suæ in Christi servitio initium fuit, sicut per justum et veracem hominem comperimus, qui præsens ibi aderat: quia dum Pippinus genitor suus Regem Dagobertum in domo sua ad nobile prandium invitasset; advenit ibidem unus pestifer homo, filius Ducis Austrasiorum, qui a Rege et a parentibus puellæ postulavit ut sibi ipsa puella in matrimonium b fuisset promissa secundum morem seculi. Propter terrenam ambitionem et mutuum amicitiam placuit Regi; et patri puellæ suasit, ut in sua præsentia illa cum matre fuisset evocata. Illis autem ignorantibus propter quam causam Rex vocaret e infantem, interrogator inter epulas a Rege, si illum puerum auro fabricatum, sericis indutum, voluisset habere sponsum. Illa autem quasi furore repleta, respuit illum cum juramento, et dixit: Quia nec illum nec alium terrenum nisi Christum Dominum volo habere sponsum, ita ut ipse Rex et Procures ejus valde mirarentur super his quæ a parva puella ex Dei jussione dicta erant. Ille vero puer recessit confusus, iracundia plenus. Sancta autem puella ad suam se convertit genitricem: et ex illa die parentes ejus cognoverunt a quali Rege adamata fuerat.

3 Post annos vero d quatuordecim cum pater ejus Pippinus de hac luce migrasset, matrem in viduitate secuta est, eique in obsequio atque in Dei mandatis sobrie et caste e serviebat. Cumque quotidie supra dicta materfamilias tam de se quam de sua orphanâ filia, quid esset factura, cogitaret: adveniens vir Dei f Amandus Episcopus ad domum suam, verbum Dei prædicans ex Domini jussione, rogabat; ut monasterium sibi suæque filiæ Dei famulæ Gertrudi et Christi familie construeret: quæ statim ut intellexit ignotæ rei notitiam ad salutem annuarum pertinentem, sacrum velamen accepit, et semetipsam Deo tradidit, et omnia quæ habebat. Sed hostis humani generis et instigator, qui ab initio bonis operibus invidiosus est ad resistendum, pravorum corda firmabat, ut ab his, qui ad Dei voluntatem faciendam eam adjuvare debuerant, non parvam sustineret tentationem. Quales injurias vel ignobilitates, et penurias pro nomine Christi supra dicta famula Dei cum filia sua perpeffa est, scribere longum est, si per singula narrentur. Sed hoc tantum

ANIMADV. PAP. 37

oppidum Fossense datum SS. Foillano et Ultano.

inveria de familia S. Gertrudis MS Reg. Idubergeta.

Sub S. Ita matre pie enucatur:

sponsum a Rege Dagoberto obtinuit respuit:

Christo adha ret: F

post obitum patris in sanctimoniam a S. Amando surreta, e f

Prepoultur Vita ad imitationem,

altus prologus:

D
AUCTORE
COEVO
EX MSS.

m

E

Prævidens
obitum suum,

a
b
substitutit
sibi in regimi-
ne Vulfedru-
dem neplem,

F

c d

A tam, quod ob devotionem et desiderium quod habebat in se divinum, ut violatorum animarum filiam suam ad illecebras hujus mundi ac voluptates per vim non raperent, ferrum tonsoris arripuit, et capillos sanctæ puellæ adinstar coronæ abscidit. Sancta autem famula Christi Gertrudis agens Deo gratias, gaudebat eo quod meruisset in hac brevi vita pro Christo in capite coronam accipere, ut illic perpetuam coronam, corporis et animæ integritatem, digna esset habere. Deinde misericors Deus et adiutor in tribulationibus, ipsos adversarios ad pacis concordiam revocavit. Cessarunt jurgia, pars diaboli victa est. Mater vero familiae Ita, filiam suam Dei electam Gertrudem Sacerdotibus Domini tradidit ad accipiendum sacrum velamen cum sodalibus suis, et sancto gregi cenobitarum Christo ordinante præesse constituit. Namque habebat ipsa Virgo magnum morum continentiam; mentis sobrietate, verborum moderatione senilem antecedens ætatem. Erat autem caritate prædita, vultu pulchra, sed pulchrior mente; castitate integra, eleemosynis larga, jejuniis et orationibus dedita, curis pauperum ac peregrinorum provida, infirmis ac senibus pia, juvenibus vero in disciplina extitit strenua, erga ecclesiastica vasa summo studio pastoralem habebat curam. Et per suos nuntios boni testimonii viros, Sanctorum patrocinia vel sancta volumina de urbe Roma et de transmarinis regionibus g gnaros homines ascibat ad docendum divinæ legis carmina, ut sibi et suis quid esset meditandum, Deo inspirante, meruisset habere.

4 His itaque omnibus juxta divinum ordinem dispositis, plena dierum et perfecta ætate, exemplum boni operis posteris relinquens, soboles h habens et ex eis videns nepotes, plus minus i sexagesimo ætatis suæ anno memoriæ beatæ Ita, post obitum viri clarissimi Pippini Domini sui anno k duodecimo, Deo et Angelis spiritum commendans, migravit ad Dominum, et in Nivialla monasterio sub tegmine B. Petri Apostoli honorifice traditur sepulture. Cum ergo beata famula Dei Gertrudis, matre defuncta, omne onus regiminis super se sola suscepisset; infra se cogitabat de celesti contemplatione, quam sibi sine secularium strepitu habere l optaverat. Bonis ac fidelibus dispensatoribus foris de Fratribus, infra vero septa monasterii spiritualibus Sororibus curam familiarem commendavit: quatenus diebus ac noctibus in agone sancto vigiliis ac orationibus sanctis, lectionibus et jejuniis contra spirituales nequitas potuisset dimicare, ita exitus rei patuit in illa, ut pene omnem bibliothecam divinæ legis memoriæ recondideret, et obscura allegoriarum mysteria Spiritu sancto revelante aperte auditoribus aperiret. Item Sanctorum ecclesias et alia præcipua ædificia ex fundamentis construxit; et orphanis, viduis, captivis, peregrinis, alimoniam quotidianam cum omni largitate ministravit.

5 Nec prætereundum est, ut arbitror, quod ipsa Dei famula quasi pavore perterrita, nobis narravit. Cum ad abare S. Sixti Martyris orationis causa stetit, vidit super se descendente sphaeram flammæ perlucidam, ita ut tota basilica illius claritate fuisset illustrata, quasi hora dimidia: paulatimque recessit unde venerat: et postea cernentibus aliis Sororibus iterum super ipsam apparuit eo modo. Quid istius lucis manifestatio indicabat, nisi veri luminis visitationem, quod omnem Sanctum pro se et omnibus fidelibus in Christo orantem illuminat?

6 Quadam autem die periclitantibus missis in mari, ejusdem beatæ memoriæ Gertrudis commemoratio ad vitam opportune succurrit. Dum pro utilitate monasterii in pelago cum tranquillitate navigarent, longe apparuit quasi navis miræ magnitudinis ve-

niens ex latere. Cum autem appropinquasset, levavit se magna tempestas, et mare ingentibus fluctibus tumescebat. Et ecce magna et terribilis bellua quasi factus fundæ ipsis missis apparuit: cuius non totum, sed ex parte, dorsum viderunt. Et nautæ tremefacti, de vita nihil sperantes, suis votum voverunt idolis: ipsi autem missi nomen Domini invocantes, illam novissimam horam speraverunt. Et exclamavit unus de nostris, qui adhuc vivit, et dixit ter: Gertrudis adjuva nos, sicut promisisti. Certe qui vidit et audivit, testis fuit: m tertio illo verbum repetente, cætus abyssum petivit, et illi cum lætitia et tranquillitate ea nocte portum obtinuerunt: ita per orationem ancillæ suæ pauperes suos Christus liberare dignatus est a morte.

a Surius edidit; Verbi Dei sapientiam meditabatur. — b Apographum nostrum: iugeretur secundum seculi dignitatem. Addit Surius: Et jucundus fuit legi hic sermo. — c Decem circiter annorum. Certe moriente Rege Dagoberto anno 641 erat 12 annorum, nata anno 632. — d Scilicet a naturitate. Surius ita mutavit: Elapsis inde annis quatuordecim: ubi et inde videtur referri ad alioquinum Regis. Mortuus est h, Pippinus anno 646. — e MS. Vallis-Lucensis, perseverabat. — f Eadem divinus in Vita S. Amadi, qui tunc præerat Ecclesiæ Treverensi, sub qua erat Nivella: et aditumus Istam S. Mododati Episcopi Treverensis fratris S. Adulgeri. Consulte § 8 et 11. — g In MS. et edit. Lovan. et MS. Reg. Suevicæ additur, et fons Pippinum dein Principem. De nepote Vulfedri vide infra agetur. — h In MSS. Reg. Suec. et Lovan. Complexus annos ætatis sexaginta. — i Eodem: Vixerat post obitum illustris viri... annos duodecim, ergo obiit anno 658. Hæc ejus nativitas est vii Martii. — k In apographo nostro, horata fuerat. — m In eodem additur, illi quæ hæc scripsit. Surius sic mutavit. Hæc quidem nos ab illo habemus, qui præsens interfuit.

CAPUT II.

Præpatio ad mortem felix obitus, sepultura.

P ost aliquos annos cum ex causa nimie abstinentiæ et vigiliarum custodia, ejus corpuseculum magna ægritudine graviter fatigaretur; per revelationem divinam beata Virgo Gertrudis cognovit, quod sum de hac luce appropinquasset transitus. Cum consilio ergo servorum Dei vel ancillarum, omnem honorem et honoris vocabulum vel curam pastorem, quam erga gregem Christi corporaliter habebat, (nihil curans) nisi sola spiritualia propter Christi amorem, funditus dereliquit: et a neptera suam, secus pedes ejus a cubulis sub sanctæ Regulæ norina sacris litteris imbutam et nutritam, nomine B. Vulfedrudem, in vices suas coactam, constituit regere gregem Dei et pauperibus ministrare. Tunc et ipsa sacra puella Vulfedrudis vigesimo ætatis annu habebat: quæ ex antiquo Francorum genere clara et ipsa edita fuit. Erat autem vultu serena, familiæ cara, lenis subditis, dura superbis, pauperibus larga, parentibus pia, eloquio blanda, caritate erga Deum et proximum fervens, et continentia permansit pura. Contigit autem ex odio e paterno, ut d Reges, Regina, et etiam Sacerdotes per invidiam diaboli illam de loco suo, primum per suasionem, postmodum vellent per vim trahere, ut res Dei, quibus benedicta puella præerat, iniquiter possiderent. Sed Domini misericordia et Sanctorum orationibus protecta, omnibus suis adversariis Christus cui se ancillam devovit miro modo restitit, et ita ei Deus gratiam suam contulit, ut qui antea per cupiditatem raptorem atque accusatores extiterat, postea largitate et beneficis extiterit defensoris. Omnibus itaque bene dispositis, et Christi ecclesiis restauratis, decimo deinde et primo anno, ex quo creditum sibi suscepit regere gregem, per quinquaginta et plus dies grassante languore lectulo detinetur, solito more per pauperes et egenos largas eleemosynas tribuens, omnibus secundum Evangelium debita remisit, ab omnibus pacem ac benedictionem recepit. Inter spirituales Dei ancillas fide et spe in Christo fiducialiter

ter

a matre sancte
consecratur:

sacrum
velamen
accipit:

virtutibus
adornata:

matre
defuncta

h

i

quis cum
alio partitur,

l

exercitiis
piæ vacat.

A ter sperans, trigesimo ætatis sue anno lætum emisit spiritum sub die nono Calendarum Decembrium, et in gremio basilicæ B. Petri Apostoli cum summa diligentia marmoreo tegitur et humano, ubi Sanctorum omnium resurrectionis expectat diem.

8 Unde digressi sumus ad id revertamur. Beata igitur famula Dei Gertrudis postquam vinculum f honoris de sua conscientia relaxavit; quasi trium mensium spatio indesinenter orando, exhortando suisque verbum Domini predicando, loqui non cessavit; spe gaudens, in tribulatione patiens, mente invicta, vultu serena, transitu sui extremum adesse optabat diem. De carcere ad regnum, de tenebris ad lucem, de morte festinabat ad vitam; et cum solo in mundo hic esset corpore, quotidie animo ad æterna transire cupiebat. Virtutibus proficiebat, continuis orationibus, afflictioni, abstinentiæ singulariter serviebat. Addidit etiam asperam vestem cilicinam et occulte summi induit corpusculum; ne ullam in hac vita haberet suavitatem refrigerii, nisi ubi fulgebunt Sancti sicut Sol in regno Patris eorum. Cumque ad diem pervenit extremum, ita decrevit ut in ipso sepulturæ loco nullum lanæum, nec lineum vestimentum super se mitterent, præter unum velum vile multum (quod quedam peregrina sanctimonialis ante dies plures illi pro benedictione direxerat) ad caput cooperiendum, et ipsum cilicinam in sepulcro, ubi in pace quiescit; nulloque alio velamine cooperitur, exceptis his duobus, cilicio quo induta fuerat, et panno vetere quo ipsum cilicinam tegebatur. Dicebat autem quod res superflua nihil morientes nec viventes adjuvare possent: quod verum esse sapientes testantur. Deinde cum appropinquaret dies assumptionis animæ illius, vocavit unum de Fratribus, et præcepit ei dicens: Vade festinanter ad illum peregrinum, qui nomine vocatur g Ultanus, qui est remotus in monasterio quod appellatur h Fosnuene, et die ad illum: Virgo Christi Gertrudis misit me ad te, interrogare quali die migratura sit de hac luce, quia valde se timere dicit, similiterque cogaudet. Et ille tibi dicturus est, quod debeat remittere tibi. Vade, noli dubitare. Mox ille impedita jussione, quod ei fuerat mandatum interrogavit. At ille servus Dei Ultanus sine mora ipi misso responsum dedit, et dixit: Hodie decimus sextus Calendas Aprilis est dies, Brasitino autem die inter Missarum solemnia illa Dei ancilla et Christi virgo Gertrudis de corpore est migratura. Et die ei, ut non timeat neque trepidet de obitu suo, sed læta pergat: quia B. Patricius Episcopus cum electis Angelis Dei et cum ingenti gloria parati sunt eam recipere. Vade et tu velociter. Interrogavit autem eum ille Frater, qui fuerat transmissus si hanc causam per revelationem divinam vidisset, ut ei per ordinem indicaret. Et ille servus Dei Ultanus in responso dixit: Vade et tu Frater festinans, scias hoc quod die crastina migratura sit ad Dominum. Quid me plus interrogas? Qui reversus nuntiavit famula Christi, quod fuerat dictum ad eum. At illa quasi ex somno exigilans, hilarem prægaudio reddidit vultum, gratias agens Deo eo quod per suum servum suam ancillam dignatus sit consolari. Ita de promissione sua læta permansit, ut per totam noctem cum Sororibus in psalmis et orationibus inderet vigiliam i. Crastina autem die k Dominica, hora quasi sexta, juxta viri Dei verbum, sanctissimum Christi corpus et sanguinis viaticum accepit. Et quando Sacerdos Dominicam secretam sententiam habuit finitam, trigesimo et tertio ætatis sue anno, sub die sextodecimo Calendas Aprilis, agens Creatori suo gratias, qui sine corruptione eam ad suum dignatus est vocare regnum, Deo desideratum reddidit spiritum. Dum ibidem ego et alius Frater, Rinchinus nomine, fuisset evocati

propter Sororum consolationem, vocavit me ille servus Dei ex nomine Richinus, et dixit: Sentisne aliquid? Ego autem respondi: Non, nisi Sorores in grandi mœrore video. Cum hæc dixissem, venit suavissimus odor: et quasi fragrantia unguentorum mixta redolebat illa cellula, ubi sanctum corpus jacebat. Et nos inde digressi, in naribus nostris adhuc illius miri odoris suavitatem sentiebamus. Quia omnia honorifice, quæ circa corpus ejus agebantur, olim sibi preparaverat; cum divinis laudibus a Sacerdotibus et Dei ancillis corpus beatissimæ Virginis Christi Gertrudis honorifice traditur sepulture, ubi quotidie orationum ejus præstantur beneficia.

a Grimoldi fratris filiam, hinc ejus amila dicitur apud Nivelles, ut Ruksius in Hieroglyphicis Belgico pag. 233 ram vocat. — b Wulftrudis, alius Wulftrudis, Wulftrudis, Wulftrudis. — c Quia Grimoldus post mortem S. Szeberti, ablegato in Hiberniam Aljo Ingoberio, filiam suam Childebertam intraserat. Consule Diatribam nostram de S. Dagoberto lib. 2 cap. 2. — e Ejus corpus ibidem adhuc observari scribit ante citatus Ruksius. — f Apographum nostrum, oneris. — g Colitur S. Ultanus frater S. Foillani et Foceri i. Mill. — h Fosna a S. Gertrude domato SS. Foillano et Ultano, nunc prædictæ civitatis Nivelles oppidum, Nivellesibus ultra Sabim supra Namurcena leucarum viret nec spatio distans. — i In Vita longiore invenitur adhortatio ad Sanctimoniales. — k Dominica 2 Quadragesimæ anno 603, ut supra probatum est.

CAPUT III.

Miracula priora S. Gertrudis, tempore Vulftrudis Abbatis facta.

Cum multos homines cernamus in hoc seculo viventes vitam Angelicam ducere, unde hoc fieri potest, nisi quia, quamvis corporaliter hic apud homines vivant quamdiu in corpore subsistunt, tamen eorum mens et conscientia in æternitate solidatur, et cor ipsorum in contemplatione divinitatis incessabiliter occupatur. Ita et hæc famula Christi Gertrudis: cujus vitam vel conversationem a primo juvenutis ævo conscripsimus, quamvis hic carnaliter apud mortales conversata fuisset, et gubernatrix extiterit famulorum famularumque Christi, quæ sub ditione sua degerunt, tamen interiori vitam ac perpetuam nunquam in oblivionem tradidit, nec statum rectitudinis suæ, nec morum gravitatem, nec disciplinam rigoris amisit. Ideo apud omnipotentem Dominum promeruisse manifestum est, post ejus obitum non minimas fieri per ipsam virtutes: quatenus nunc etiam omnibus innotesceret, qui vitam ejus vel abstinentiam corporis agnoverunt, quantum apud Deum obtinere precibus valeat; cum virtutes quas Dominus sicut penitentium fides exigit, dignatus est ostendere ad sepulcrum ejus, aliquas exinde commemoraverimus et ad medium deduxerimus.

10 Erat quedam a Abbatisa b Treverensi, cui nomen erat Modesta, et hæc ipsa ab infantia sua Domino consecrata fuerat, similiterque et S. Gertrudi in cantibus divina familiariter constricta videbatur. Et quamvis longe posite longeque disjuncta: inter se fuissent corporaliter, et d multis milium spatii interjacentibus; quod oculorum obtutibus inter se videre nequieverunt, animo tamen atque in cordis dilectione semper presentes fuerunt: quia æqualem servitutis militiam bajularunt, et Domino in sinceritate cordis æqualiter sine dolo servierunt. Post multum vero temporis spatium contigit hoc, quod volu ad memoriam vestram narrando revocare, ut quadam die cum prædicta Dei famula Modesta in monasterio suo posita orationis causa in ecclesiam suam intrasset, seipsam ante altare Beate Mariæ semper Virginis in orationem prosterneret. Cum autem finita oratione surrexisset, et ipsa undique circumspiceret, subito aspexit, viditque ad dextrum latus altaris Sanctam Gertrudem stantem in eodem habita atque in eadem specie, qua ipsa formata fuit.

Dixitque

ADCTORE CO.FVO EI MSS. e

f

preparat se ad felicem mortem:

pe' i vilem sepulturam.

B

misso aliquo ad S. Ultanum,

g

h

intelligit obitum sui diem et horam?

C

i k

a cepto relicto obit.

D

suavem odorem emittit:

expellitur.

Vulftrudis

causa odii erga eam

Fosna oppidum

E

Vivere S. Gertrudem in celo declarant mira. ula.

l

a b

c

d

Apparet ipsa obitum sui hora S. Modeste Abbatisæ

A Dixitque ad eam : Soror Modesta, certam tene banc visionem, et sine ulla ambiguitate scias me hodie in hac eadem hora absolutam de habitaculo carnis huius. Ego sum Gertrudis, quam multum dilexisti. Et his dictis, ab oculis aspicientis ablata est. Tunc illa intra se tacite cogitabat, quid tanta visio debuisset esse. Et in eadem die, de visione illa nemini indicavit ullum verbum. Cum autem crastinus advenisset dies, civitatis Episcopus, nomine e Chlodulphus, venit ad monasterium predictae Dei famulae Modestae. Tum illa inter alia colloquia Dei virgo interrogavit Episcopum de S. Gertrude, in quali habitu vel ordine vel specie ipsa fuisset. At ille statim per ordinem narravit staturam corporis ejus, et speciem decoris ejus. Tunc B. Modesta intellexit ex signo, quod ab Episcopo audierat, verum esse, quod ante viderat, et dixit ad eum : Hoc tibi nunc confiteor, quod ante celabam quod revelatum mihi fuit hesterno die hora quasi sexta, quia de hac luce ipso die et eadem hora migrata fuisset. Et postea totam rem per ordinem pandit Episcopo. Ille autem diem ipsum atque horam consiguans praedictus Episcopus Chlodulphus, invenit ita factum ordinem rei, sicut supradicta prius indicaverat Abbatissa.

B 1) Post annum autem decimum obitus S. Gertrudis Virginis Christi, in monasterio Nivallensi ignem exortum fuisse asserunt : ubi ipsa praefuit S. Gertrudis Virgo Christi quamdiu vivens fuit in corpore. Intantum autem, ut dicunt, erupit flamma vehemens, ut nullus monachorum vel virginum seu virorum ibidem concurrentium ullam spem haberet ad liberandum monasterium de incendio. Ipsae autem ancillae Dei, quae ibidem congregatae fuerant, foras murum extra monasterium ad vicina loca confugerunt. Tunc vir unus, cui curam monasterii commendatum fuerat regere, repente elevans oculos suos vidit S. Gertrudem stantem in summitate rectorii, in ipsa specie vel habitu qua ipsa fuerat, et cum ipso velamine quo erat cooperta semper jaetabat flammam de domo. Ille autem vir de tanta visione non perterritus sed gaudio magno repletus, suos socios hortabatur, ut constanter agerent. Ipse autem cursu concito ascendit sursum, ut videret exitum rei. Tunc mirum in modum subito viderunt liberatum monasterium de ipso incendio.

12 Alio quoque tempore admonite sunt per visionem aliquae de Sororibus, ut in ipso lecto, ubi S. Gertrudis ancilla Christi post laborem vigiliarum orationumque instantiam solebat fatigata membra componere, nullas hominum ulterius requiescere fuisset ausus. Tunc praedicta Dei famula Domina Abbatissa, neptis Sanctae Gertrudis, quae secus pedes ejus fuerat nutrita, gaudio repleta est, quod per tanta signorum miracula eam Dominus dignatus sit manifestare. Convocata autem universa congregatione, ipsum lectulum tulerunt, et portaverunt cum honore magno et Dei laudibus, et deposuerunt eum in basilica Sancti Pauli Apostoli : ubi nunc Dominus multa signa atque virtutes ostendere dignatur.

13 Fuit quaedam puella in regione eadem, quam gravissima aegritudo depresserat, ut nullus eam medicus per annos plurimos sanare potuisset. Et ad extremum oculorum suorum lumen amisit, et caeca effecta est. Tunc parentes illius puellae tulerunt eam et secum duxerunt ad monasterium Nivallanum, ut scilicet invenirent ibi aliquos medicos, qui eam curare potuissent. Tunc in ipsa nocte apparuit ei S. Gertrudis per visum, et dixit ad eam : Puella, noli dubitare : sed crede in Domino Jesu Christo, et vade ad lectum qui est positus in Ecclesia beati Pauli Apostoli, ubi Gertrudis requiescere solebat : ibi acceptura eris sanitatem de omni tribulatione, quam in corpore tuo pateris. Ipsa autem puella propter

gravitudinem infirmitatis suae, non potuit ante diem tertium pervenire illic. Cumque cuncta congregatio in horam tertiam ad opus divinum consisteret, et opus Dei esset completum ; superveniente puella, quae fuerat infirma, tulerunt eam Sacerdotes et adduxerunt ad lectulum, ubi jussa fuerat ambulare. Cumque se in oratione Domino subtraxisset, et ad lectum inclinasset, statim aperti sunt oculi ejus : et totum corpus, quod ante vulneratum fuerat, ita repente sanatum est, ac si nihil unquam vulneris habuisset. Illa autem Deo gratias agebat, et gaudio magno repleta est : et cum exultatione revertebatur ad suos parentes.

a Colitur S. Modesta 1 Novemb. de qua plures egimus in Dictionario de S. Dugoberto lib. 2 cap. 12, quod ea passim creditur S. Trinitatis filia Dugoberti 2 successisse. Verum Dugobertus hoc tempore adulescens in Clericum promotus in Taberna degens, 10 anno praecedente missus. — b Mendium irrepissit in hanc locum dicto cap. 12 ostendimus ac legi debere in Aventensi monasterio, quod S. Romulus in suo Comitatu Aventensi, utrumque Moselle exortibus ripam occupante, circa Remeromontium extraxerat sanctimonialibus neque enim Treveri monasterium est, sed urbs completens varia monasteria. — c Habetur passim neptis S. Modaldi Episcopi Treverensis, nam Sorore hujus, ubi S. Gertrudis altera sororis illa. Fuisse enim cognoscimus, et hinc potuit error irrepissit, ut dicatur in monasterio Treverensi exisse. Mirum aliter hoc cognatio ubique in hujus loci videtur. — d MS Vallis Lucen. multis nullis et terarum spatiiis, Gallia minorum lentus minimum 60. — e Est hic S. Chlodulphus Episcopus civitatis Metensis, a monasterio in quo S. Modesta degens ad lucem Gallicus 25 remota. — f Cujus Chlodulphi frater Ansgarius fuit martiris S. Ingger, sororis S. Gertrudis Colitur 15 8 Junii. — g Wulfrudis, de qua notum nunc. 7. Intrinsecum imple erat loco Domine nomen Dominicæ Abbatissae, an etiam in Prologo dubitatur.

D
AUCTOR
CO. EVO
EX MSS

S. Modesta

Aventense
monasterium

an consoritur

13
S. Chlodulphus

CAPUT IV.

Miracula S. Gertrudis post decennium ab obitu patrata.

His ita gestis, contigit ut praedicta Abbatissa neptis B. Gertrudis Virginis Christi de hac luce a migrasset, quae post ipsam gubernatrix existerat Nivallensi monasterio Tunc cuncta familia unanimiter omnes unam puellam ex nobili genere certam sibi elegerunt Abbatissam, cui nomen erat Agnes, quae et ipsa similiter nutrita fuerat a B. Gertrude. Ipsa autem postea aedificavit basilicam in honorem Christi Virginis S. Gertrudis. Die vero eadem qua ecclesia aedificata fuerat, dum lectum fuisset ibidem cum honore portatum, ipsa nocte omnes Sorores in eadem ecclesia cum summa reverentia solemnitates vigiliamque habuerunt. Finitis autem Matutinis, et opere Dei completo, et extinctis lucernis septem, quae semper in eodem oratorio ardere solebant ; mane facto, cum ipse Sorores ad orationem in eandem ecclesiam intrassent, viderunt omnes lucernas ardentes, quas ante extinctas dimiserant. Unde factum est, ut divulgatum esset hoc miraculum per universam regionem illam : et fama exit de virtutibus ancillae Christi Gertrudis, ut omnes, qui longe aut prope essent, venientes ibidem ad sepulchrum Virginis Dei, remedium quaerent animarum et corporum simul : et cum Dei adjutorio omnes, qui illic cum amore divinitatis auxilium querebant, sani atque incolumes inde revertebantur.

15 Erat autem quidam vir in his locis vicinis, cujus uxor caeca effecta est. Tunc quoque eam vir suus adduxit, ubi sancta Virgo requiescebat ad supradictum monasterium Nivalla. Cui autem ecclesiam intrassent, et illa stetit subter unam lampadem, repente effundebatur illa candela, ubi ipsa subterstabat, et effudit super pallium quo induta erat. Omnes qui illic aderant, et viderunt hoc miraculum accipientes ex ipsa gutta, unxerunt oculos ejus, et statim illuminati sunt oculi mulieris, quae ante fuerat caeca. In crastinum autem confortata est in fide et spe in virtutibus sanctae Virginis Gertrudis, et sana reversa est cum gaudio domum suam. Quoniam

1
Agnes Abbatissa
ecclesiam
construxit
S. Gertrudis
in eum lectus
deportatur :

7 lucernae illae
accendantur :

F
17 agrisanantur.

circa illum
natur :

apparere
incendium
monasterii
gepissit

lectum mira-
culis eius
desertur in
templum
S. Pauli :

venit ejus
oculo supra
et caeca :

satis

A satis longum est per ordinem totum enumerando perstringere, quanta beneficia Deus per eandem quotidie propter suam misericordiam omnibus ibi confugientibus, et causam salutis ab ea postulanti- bus prestat, pauca de pluribus perstrinximus, qualiter omnes, ibi circumspaque advenientes, qui no- men ejus cum vera fide invocant, inde incolumes redire ipsius sanctis precibus merentur quacumque tribulatione oppressi sunt.

16 Alio quoque tempore dum latrones quemdam puerum comprehendissent, ligaverunt eum, volentes eum in captivitatem extra patriam vendicare. Cum- que diu teneretur strictus in vinculis, rememorans cum fiducia nomen S. Gertrudis, deprecatusque eam ut sibi auxilium impendere dignaretur; statim ceci- derunt vincula de manibus ejus quibus fuerat colli- gatus; et cepit currere, ut se liberaret. Illi autem viri, qui eum vincula habuerunt, similiter ceperunt currere post ipsum, ut eum comprehenderent, et non potuerunt. Sicque liberatus est puer de manu latronum et inimicorum ejus per auxilium S. Ger- trudis.

17 Iterum autem postea alio tempore vir quidam in magnis criminibus inventus fuit, ita ut Dominus ejus jussit eum tenere et in vinculis constringere. Tunc ille infelix in angustia positus, et nimio pavore perterritus, quia omnes qui aderant de vite hujus longitudine nihil sperabant; ipse qui erat vincetus confortatus est in spe deprecans sanctam Virginem Christi Gertrudem, ut ei misero auxiliaretur: statimque et in ipso tempore contracta sunt vincula ferrea unde erat strictus, secumque ipse detulit ad monasterium Nivalla: et omnes portas monasterii, ostiisque ecclesiarum aperta reperit, et ad ipsum sanctum lectum pervenit, ibique liberatus est per virtutem sancte Virginis Gertrudis.

18 Anno autem b trigesimo tertio post obitum B. Gertrudis, inspirante Domino, venit in corde sue germane, nomine Begga, ut sibi ipsa vellet monas- terium construere e. Postea vero in tali devotione spiritali venit ad supradictum monasterium Nivalla, postulansque predictam Abbatissam, simulque om- nem congregationem ut ei aliquid adjutorium preberent de causa spiritali, unde maxima in neces- sitate habuisset sue devotionis initium. Tota autem illa congregatio amantissimo animo susceperunt peti- tionem ejus, quam ipsa postulasset, et dederunt ei Reliquias et libros sanctarum Scripturarum. Simi- literque dederunt ei in sancto habitu seniores spiri- tuales Sorores, que ipsam monasterium docere po- tuissent regularis vite disciplinam normamque reli- gionis, prout initio ejusmodi operis erat conveniens. Et ex eo lecto dederunt ei partem, in quo S. Gertru- dis germana sua migravit ad Christum. Tunc Chris- tissima Matrona, acceptis his omnibus, que ad religionis reverentiam pertinebant, cum honore et reverentia hinc omnia secum detulit ad monasterium suum, gudio et exultatione magna repleta. Cum autem appropinquasset ad monasterium, ubi tenda- bant, levaverunt eum cantibus d voces, et Domino laudes ceceperunt: portaveruntque Reliquias et lec- tum sanctum, quem secum detulerant, et posuerunt eum juxta altare e S. Gerovefe Virginis. Quis au- tem hominum verbis explicare poterit, quanti ibi- dem quotidie a demonio mandati, quot infirmi cu- rati f etenim de quacumque tribulatione ibi clamant ad Dominum, liberati redeunt. Anno autem secundo perfectis omnibus, et bene dispositis Matrona illa f migravit ad Dominum g.

19 Post non multos vero dies ad idem monaste- rium quadam religiosa femina venit, ex nobili ge- nere orta, cui nomen erat h Adula, in omnibus vere ancilla Christi, in habitu casta, in humilitate Reli-

giosa, in caritate non ficta, in elemosynis senibus ac pauperibus larga, egenis et peregrinis hospitalis. Sed tamen dubitationem habebat, utrum Dominus tanta signa atque virtutes per meritum B. Gertrudis dignatus esset ostendere an non. Unde contigit ut contentio inde oriretur, sic tamen quasi per jocum inter predictam matronam et unam familiam Dei ibidem in monasterio consistentem. Quadam autem die interrogabat eam Matrona, dicens: Quali die erat festivitas S. Gertrudis. Illa autem respondens dixit i. Quinta hebdomada in Quadragesima in sexta feria k. At illa dixit: Absit hoc a me ut pro hac so- lennitate aliquid extra solitum pensum servitutis nostrae augere velim in refectionem. Ipsa autem puella respondens, dixit: Si B. Gertrudis aliquid apud Dominum imperare potest, faciet te die eodem volentem nolentemque facere religionis Deificae cari- tatem. Cum autem appropinquasset dies ille, tunc omnes qui ad hanc solennitatem illuc conveniant, sive viri sive femine, monachi ac virgines Christi, cum honore et reverentia celebrarunt diem illum. Et post expleta solennitate Missarum, tunc sumpe- runt cibum potumque, cum gratiarum actione gau- dentes, ex omnibus escis, quibus licitum fuit Qua- dragesime tempore comedere, sola autem l Matrona ea die non comedit. Erat autem ei filius parvulus, quem multum delicate diligebat. Superveniens autem infans, petit ab ea, ut sibi licuisset ludificare. Illa autem dixit ad eum: Fac quod vis m. Infans autem jocabat, et currebat huc illicque: et subito casu contigit cecidisse eum in fontem, qui illic erat. Et tandem ibi jecit, usque dum Sorores de mensa sur- rexerunt cum gaudio repleta, latantes et bene re- fectae. Una autem de Sororibus supervenit et dixit: Scitis quod et istius Matronae filius mortuus est. In- terrogabant ergo eam, quis illum occidisset. Illa au- tem respondit: In fontem cecidit, ibique mersus est. Tunc illa sanctimonialis, que ante contendebat cum ipsa Matrona de virtutibus S. Gertrudis, exclama- vit voce magna et dixit: S. Gertrudis, tu propter eam hoc fecisti, quoniam volebat mater istius infan- tis, virtutibus tuis credere, quas per te Dominus operatus est. Et ait iterum: Obsecro sanctitatem tuam, Gertrudis virgo Christi, et per Dominum nos- trum Jesum Christum te adjuro, ut sicut apud Do- minum impetrare poteris, ita eum resuscitare di- guaris. Et cepit ire festinanter, ut peteret infantem. Cum autem iret, mater ejus obvia ei facta est. Et dixit: Quid facis Soror? At illa respondens tertio cum juramento dixit: Quod ego facio, et tu fac simi- liter. In veritate crede, quia in hac eadem hora tibi vivum restituet filium tuum S. Gertrudis. Tunc au- tem infantem et posuit eum juxta lectum B. Gertru- dis. Mox mirum in modum subito, aspicientibus illis, surrexit infans, qui ante fuerat mortuus. Ex illo au- tem die predicta Matrona cepit credere virtutibus S. Gertrudis. Eadem vero hora convocans universam familiam suam, n implevit postea quod ante negavit de caritate. Et in crastinum Missam celebravit in honore Virginis Christi Gertrudis, et cum omnibus Sororibus refectionem habuit. Infans autem absque ulla lacione ministravit illis, et manibus suis potum prebuit unicuique per ordinem. Igitur supradicta Matrona illum sanctum lectum, auro gemmisque pre- tiosis undique circuminctum, pulcherrime exorna- vit. Et ne eum hoc incredibile fortasse videatur, tes- tem Deum invocho, quod oculis meis vidi, et per ido- neos testes iudici hoc quod scripsi. Nunc autem de virtutibus et miraculis ejus satis sit dictum: non ta- men totum per ordinem explicare potuimus, quae quotidie in suo nomine Dominus dignatur operari. Ergo nunc Dominum deprecemus, ut per Virginis sue S. Gertrudis orationes dignetur nos adjuvare,

AUCTORE CO. EVO EX MSS

captivus liberatur:

B alius ob crimina detentus in carcere,

b

c

S Begga exstructura monasterium venit Nivellam

accipit sancti moniales cum libri, reliquias

C

et partem lecti eodem miracula clari,

d

e

moritur.

f

g

h

D Adula nobilitate matrona,

i k

minus dedita veneratio S. Gertrudis,

E

l

m

punitur filio submerso,

F

quo resuscitatio

n

efficitur optine.

cui

A cui est honor, virtus et imperium et gloria in secula seculorum. Amen.

a Anno 674 die 23 Novemb. ut ex supra dictis constat. — b Is fuit annus 696 ut sequens. — c In Apographo nostro additur, in veneratione B. Gertrudis. — d Item, Crucis. — e Vitam S. Genovefæ Virginis desinens 3 Januarii. — f Circa annum 698. Ejus Natalis est 17 Decembris. — g Sic fuit Vita ex codice Luvunensi edita a Gerdolpho a Nyckel. — h Floruit eo tempore Adria sive Adula soror S. Frimur filia Dagoberti 2, de qui egimus lib. 2 de 3 Dagoberti cap. 13. — i Sic arbitramur legi debere Secunda Helulimada, et facile ex numero Romano ut numerus v efficitur, et foret annus 702, quo cyclo Enna 19, Sotis in littera Dominicali a ista conveniunt, aut certe legatur feria quinta non sexta, qui fuit annus 704. — k MS. Reg. Saccar: Consuetudinem vero Saravæ fecerant ut ipso die festivitatis, missa venerationis, jejunium solverent. Quod cum intellexisset, inquit, Absit, ne aliquo modo jejunium observantia a me pro hac solemnitate solvatur. — l Idem MS. Praefato vero matrona ipso die subito mori jejunium extendit. — m Inducite a nobis Adela filius erit Albericus, pater S. Gregorii Ultrajectini, quod hinc solum vice Episcopi post necem S. Bonifacii anno 754 acris praefert. — n Idem MS. Reg. Saccar: Statim in veneratione S. Gertrudis jejunium solvit

APPENDIX I

Cæca et contracta puellæ sanatae.

Nec hoc silentium est, quod Dominus ad laudem et gloriam nominis sui temporibus Eggeburgæ Abbatissæ, anno octavo regiminis ad Kalendas Septembris, per merita sacræ Virginis operari dignatus est. Erat quædam puella in pago Winionensi ubi quiescit a Valerius, in partibus maritimis, Adelberga nomine, quæ locum hujus mundi abque luminibus oculorum attigit. Anno vero vigesimo secundo ætatis suæ apparuit ei per visum aspectu ejusdem sanctimonialis alba vestite b pallio monuitque eam his verbis: Puella, festinato perge ad sepulcrum Virginis sacræ Gertrudis, quod noscitur esse in monasterio Nivalensi, ibique oculorum tuorum lumen promeraberis. Quæ visio cum ei tertio apparuisset, hæc omnia suæ indicavit genitrici. Illa vero hæc nullo modo credere potuit, quod ei talis visio manifestata fuisset. Prædicta vero puella tristis abiit ad quendam Sacerdotem Dei, et omnem rei veritatem ei narravit. Ille vero eam in Domino confortans taliter ad eam locutus est: Noli, inquit, dubitare, sed sicut tibi jussum est perge, credo etenim te meritis illius fore sanandam. Tunc præfata puella confortata sermonibus ejus, iter arripuit et pergens mense integro, venit in partes c Brachatusensis pagi in monasterio quod d Lothusa vocatur. Illa vero nocte iterum apparuit ei venerabilis Virgo dicens ei: Festina: absque dubio enim illic sanitatem recuperabis. Illa vero festinantissime properans, pervenit ad præfatum monasterium. Cumque oratorium B. Petri, ubi venerabilis C Virgo in corpore requiescit, fuisset ingressa, et se orationi prostravisset: repente magnis attrita angustis præ nimietate doloris, cepit capillos capitis sui evellere. Scindebatur namque pellis oculorum lumina tegens, et quasi lacrymarum imbres cepit elluere sanguis. Omnes vero qui præsentem aderant, videbant sanguinem ejus ex oculis profluentem, atque ita paulatim oculorum lumen recepit: sicque omnipotens Deus meritis orationum sanctæ Virginis eandem puellæ lumen, quod nascendo non acceperat, dedit.

2 Sed neque hoc silentio tegendum est, quod ibidem Dominus meritis sanctæ Virginis operari dignatus est temporibus Caroli Imperatoris, anno decimo quinto regni illius, post obitum sacræ Virginis anno centesimo v vigesimo septimo. Erat quædam puella parvula in pago Ribbariensi fœmni parte membrorum debilis, et omnibus facultatibus destituta. Contigit vero ut aspectui Domine Hildegardæ Regine præsentaretur, ut ei suam elemosynam largiretur: quæ misericordia mota super eam, præcepit eam ad palatium duci, ut ibidem suæ largitatis misericordia aleretur, quod et factum est. Post aliquod

Martii T. II.

vero tempus præcepit, eam ad Nivelles monasterium D duci, atque ibidem diebus vitæ suæ sua elemosyna sustentari. Cumque ibidem moraretur, ipsa vigilia Epiphaniæ, omnibus Sororibus officium nocturnale pergentibus, præfata puella sola in lectulo remansit: et ecce conspicit beatam Virginem ingredientem cubiculum in quo consistebat, ferentem in manu cereum miri candoris et fulguris, ex ejus lumine tota illuminata est cellula: tum inquit ad eam: Quare omnimodis quiescere non videris? At illa: Nequeo inquit, Domina. Tum illa subridens: Loquere, ait, Sororibus quoniam ego Gertrudis tibi apparui: si vero tibi credere noluerint; crastina ante horam diei tertiam signum tibi dabo, quod omnimodis credent. Et hæc dicens abscessit. Diluculo vero hæc referens, fecit se portari in domum, in qua Christi virgo nutrita fuerat. Quam cum lavissent et vestimentis induissent, subito respexit et vidit iterum sanctam Virginem ante se stantem: in quam cum intenderet, dissoluta sunt vincula manuum pedumque illius, statimque erigens se puella stetit supra pedes suos, viditque beatam Virginem egredientem atque in porticu, quæ est dedicata in honorem S. Agathæ, ubi ipsa Christi virgo de mundo transiens caelestia petivit, cum cereo stantem. Cumque supra- **E** dicta puella in ipso loco pedibus staret et clamitaret videre se aliquid, quædam ex Sororibus, quæ eam custodiebat dixit ad eam: Quid vidisti filia? Illa ait: Dominam Gertrudem intueor tenentem cereum candidum in manu sua. Tunc apprehensa manu puellæ duxit eam in ecclesiam B. Mariæ, statuitque eam ante sedile, in quo Christi Virgo sedere consueverat. Cumque tertia vice sanctam Virginem se clamaret videre, omnis congregatio ad tale spectaculum convenit, inveniuntque puellam stantem et glorificantem Deum. Tunc omnis congregatio laudans et glorificans Deum, duxit eandem ad basilicam B. Petri ad sepulcrum Virginis sacræ, quæ pergens cum omnibus glorificabat Deum pro data sibi sanitate, atque ita omnibus diebus vitæ suæ in sanitate sibi data permansit. Amen.

a Colitur S. Valerius Kalend. Aprilis, a quo oppidum S. Valerici appellatur, prope ostium Somone Avria, Francia Pays de Wincex. — b MS. Reg. Sacc. alba vestita puella. — c MS. nostrum Brachatusensem. — d Uti prolixior Brachatusensem. De antiquis humilibus Beneditæ consule dicta ad Vitam B. Pipphæ. — e Lothusa, alius Lothusa in MS. Reg. Sacc. Clodusa vulgo Leuze in hortierna Hannovera. De monasterio a. S. Amando 164 erecto ejusmodi ad hujus § 6. — e Anno trigesimo octavo. Schertz ab anno 664 ad 782, qui erat 15 annus regni Caroli Magni: et Hildegardis defuncta est anno 783. — f Alia loquarienti, cujus metropolis Colonia, ut alibi sæpius dictum.

APPENDIX II

Reliquiæ examinatae. Miracula.

Noverint universi quod anno Dominice Incarnationis MCCCXII, feria quarta ante Divisionem Apostolorum, videlicet a in die sanctorum Martyrum Kiliani et sociorum ejus, respexerunt Reliquias beatissimæ Virginis Gertrudis in feretro ipsius, ad præceptum et ordinationem capituli Nivelensis, Domina Elizabeth de Birbaco Abbatissa, Emma de la Tour Proposita, Sibilia de Javea, Jacobus de S. Syro, Joannes de Valerio, et Magister Theodoricus de Ulmo, Presbyteri, Walterus de Poys Scholasticus, et alii Canonici atque Canonice Nivelenses: et inveniunt caput ac maxillas cum dentibus, tribus tantum exceptis, et totum corpus per ossa Virginis. Et multi de Capitulo et alia personæ extraneæ viderunt præfatas Reliquias dicta die et anno prenotato: apud quas innumera usque hodie sunt miracula, quorum pauca hic enarrare sufficiat.

2 b Erat quidam vir in territorio Brabantino, nobilitate conspicuus, nomine Odellardus: qui cum multo langneret annorum spatio, lepra secundum quos-

103 dam

Adela filia Dagoberti. 2

a Puella cæca nata

b in visione monuit

c profecta Nivelles,

d illuminatur.

Reliquiæ S. Gertrudis ostensæ.

b

Adam infectus, contigit ut quadam die potum peteret a filia, nomine Berlende. Quae continuo surrexit, scyphum lavit, potum concito infudit, patrique portavit : qui bibit eique scyphum reddidit. Quae sitiens et post patrem bibere renuens, poculum effudit : scyphum iterum lavit, potum imposuit et sic bibit. Quod pater aspiciens nullum ei verbum fecit : sed tacitus mirabili indignatione tulit : servos accerens, currum sibi parari jussit et ascendit. Nivellam petit sanctissimaeque Gertrudi, quidquid habebat in praediis, cum cespite et ramo cullitloque cum manubrio albo tradidit : ac filiam omni hereditatis jure privavit. In eadem vero traditione res stupenda contigit : nam nutu summi Dei serinium in quo sancta Virgo jacebat, sese aperuit : corpusque exanime manum porrexit : cunctisque cermentibus ramum cum cespite et cultello de manu viri intra serinium recepit, et sicut prius fuerat clausum ac sigillatum permansit. Tunc clamor ad caelum tollitur, Creatorque omnium collaudatur : ejusque famula S. Gertrudis, ejus meritis tam inopinatum tamque jocundum miraculum contigit, summa cum devotione veneratur. Berlendis vero praenominata cum videret se paterna hereditate privatam, ad Morsellense monasterium in honore S. Gudulae Virginis constructum postea conversionis gratia venit : quae a Sororibus loci illius devotus suscepta est : sed ipsa devotius conversata est, prout liber vitae illius edocet evidenter et Sancta effecta. Praefatus quoque cespes usque hodie cernitur in ecclesia Nivellensi.

3 Circa annum Domini MCCCXIV quaedam puella quinque annorum aut circiter morabatur Nivelle in conventu Beghinarum ad S. Syrum, nomine Maria, cognomine Lelaythet : quae arrepta hydia sine scitu ejusque porrexit quodam tempore ad fontem lapideum altum et profundum. Quam cum impresset aqua, aestimans eam elevare decidit in puteum, et permansit illic tota die illa et nocte usque ad primam horam diei sequentis. Cumque ventum esset ad orationem, quae a communi conventu persolvebatur, compertum est primitus praefatam Mariam deesse. Cumque sodalibus ejus interrogatis nihil certi sciretur de ea ; tandem quaedam de congregatione reperta est quae diceret, se vidisse Mariam pergentem die praecedenti cum hydia ad hauriendam aquam. Quo comperto, conturbatae sunt omnes et conferrita, mittentes quasdam ad quaeque loca aquosa et suspecta, si forte vel vestigium ejus invenire ille possent. Cumque tandem venissent ad praefatum fontem, invenerunt eam in ipso praecipitante submersam : et reversa triste pauculum emittis denuntiaverunt, factusque est ibi mirum fletus ingens. Nihilominus tamen spem in Deum gloriosamque ipsius sponsam, beatam videlicet Gertrudem habentes, ipsam de puteo extrahi et ad ecclesiam ejus portari, ac super altare collocari decreverunt quae praestantiores videbantur : et non cum Canonibus ac Canonicis dictae Ecclesiae cum instantia rogaverunt pietatem Christi et sponsam ipsius, ejus intervitu plurima in eadem ecclesia ad salutem fidelium eorosearant miracula, ut eam quoque vivam ac resuscitatum recipere mereantur. Nec mora, cum ecce puella mortua reviviscit : et sui eam involvendi de altari receperunt, ac Deo et beatissime Gertrudi immensus laudes retulerunt : ejus mortis eam resuscitatum sereceperant non dubitarunt. Qua tempestate ad tam evidens miraculum declarandum pulsantur omnes campanae. Quo audito Dominus et Robertus Leodiensis Episcopus, qui tunc praesens aderat, et comperto quod acciderat, personatim venit ad ecclesiam ; et de perpetrato miraculo collaudavit Dei ac ipsius sponsae magnam. Et quia praefata civitas ad suam spectabat dioecesim, ordinavit,

ut singulis annis eodie, quo miraculum hoc contigit, pridie videlicet nonas Augusti generalis processio ibidem fieret, ac Missa ad honorem Dei et sanctissimae Gertrudis sollemniter cantaretur in memoriam tanti prodigii, conferens auctoritate sua ordinaria omnibus et singulis, praedictae Missae ac processioni cum devotione interessentibus, XI dies Indulgentiarum. Praefata autem puella postquam adoleverat, visitavit loca sancta in urbe Roma ; et postea rediens servavit humiliter pluribus in praedicta ecclesia Canonibus. Recitatur insuper saepedietum miraculum singulis annis die quo supra, in ecclesia eadem ad populum ; pro quo et cunctis aliis quae Divina misericordia ad gloriam sponsae suae in eodem loco exhibere dignata est, sollemniter tunc a Clero Te Deum laudamus canitur.

4 Contigit recentiori tempore, anno videlicet Incarnationis Dominicae MCCCXXI, XXI die Junii in eadem civitate aliud miraculum, de quadam altera Maria Nicolas de Carnisprivio, ancilla. Haec cum hora prima praefatae diei cecidisset in puteum quemdam ; perseveravit ibidem adhuc vivens circa horam tertiam, perspatum videlicet duarum fere horarum ; quo tempore non cessavit inclamare Deum et sanctam Virginem Gertrudem, ut sibi in hoc articulo subvenire dignarentur. Contigit interea, ut Domina ipsius, uxor praefati viri, casu superveniret : ac eam, ut praediximus inclamantem et invocantem audiret, compertaque mora, quam in puteo fecerat, conjecit quod S. Gertrudis famulam se invocantem tamen diu sustentasset ac vivam conservasset, sicut fuit rei veritas. Ipsa itaque accersivit duos viros, qui testes fierent tanti miraculi, Bernardum videlicet Cruce, et Adam Copia ; qui ad niviculo scalae intrantes puteum, extraxerunt eam prorsus frigidam et pena exanguem praegeliditate aquae ipsius : cujus altitudo sive profunditas fuit longitudinis duorum hominum : similiter et altitudo putei super aquam ejusdem pene mesurae fuit. Die vero sequenti elucescente perducta est a domesticis ad ecclesiam S. Gertrudis qui Canonicus et Canonicis ejusdem collegii enarraverunt omnem eventum rei. Hi itaque matura deliberatione praehabita, miraculum populo publicaverunt et Te Deum laudamus, sollemniter decantaverunt.

5 Multa quidem et alia ac pene innumera miracula sunt, quae Dominus exhibere usque hodie apud Reliquias sponsae suae dignatur : cui est gloria in saecula.

a Inno postridie legendum, quia dicto anno 1292 bissexthi litteris Dominicis FE, dies 13 Julii convenit in feriam quartam. — b Haec aliquanto fassus dicitur in Vita S. Berlendis 3 Febr. cap. 1. ubi singula exponuntur. — c Robertus ex Episcopo Lingonensi creatur Leodiensis anno 1240 mortuus 16 Octob. anno 1246.

DISSERTATIO DE S. GERTRUDE Quae in Franconia colitur.

§ I. Conficta fuga S. Gertrudis Nivellensis aut alterius filiae Pippini Herstalli in Franconiam.

Auctor prolixioris Vitae S. Gertrudis, quem supra diximus videri XI aut XII saeculo vixisse, florenti suo stylo, quo plurimum gloriatur, ita fugam S. Gertrudis Nivellensis describit libro 2 Nequissimus advenarius dolens se sub victrice puella tanta ruina collisum, ausus est in eam subtiliore artificio secundum inire conflictum. Et quid mirum si resumptis viribus alteram Virgini bellum inferre praesumpsit : qui in ipsum Creatorem suum, tribus se tentationibus attollere non expavit. Itaque brevi interjecto tempore hujusmodi suspicionem venerabili Pippino patri ejus inject

a patre
S. Berlendis

oblata praedia

manu e
sepulcro
extensa
accipiuntur :

II

puella
quoniam
submersa.

sequitur die
reperia,

et delata
ad altare
S. Gertrudis,

reconstruitur :

c
quotannis
4 Augusti
solennis ob
hoc miracu-
lum processio
instituta est :

alia ancilla
in puteum
oculapa
invocans
S. Gertrudem,
creatur
incoluntis.
E

F

Fugam S.
Gertrudis
Ingrae in
Franconiam
ad collaudandum
matrimonium.

A honorem Virginis Matris divina sibi per eundem fieri fecit. Cui etiam Presbytero post revelata sunt mirabiliter corpora sanctorum Martyrum Kiliani Pontificis et sociorum eius Colonati Sacerdotis et Levitæ Totnani, tempore B. Bonifacii Archiepiscopi Moguntini, qui et ob id levatis decentissime Martyrum præfatorum reliquiis, miraculis pluribus consuetibus, præfata civitati Herbipolensi, ubi conditæ sunt, B. Burchardum auctoritate Apostolica instituit Episcopum. *Quis hæc non arbitretur anno trigesimo aut quadragesimo post septingentesimum a S. Gertrude et Atalongo peracta? Interim ita additur: Gertrudis autem post multorum precorum instantiam atque repudium, Abbatissa constituta est cœnobii Nivelensis: ubi cum maxima cumulasset merita, Deus sibi obitum suum revelans, festivo ad cœlestia eam vocavit: cujus et longe lateque per Germaniam celebris est memoria. Hæc ibi, quæ a temporibus SS. Bonifacii et Burchardi nimium distant. Eadem in Franconia Orientali nuptias devotens viri S. Hadeloga, fundatrix monasterii Katsingensis, in cujus Vita 2 Februarii num. 2 ista de ejus stirpe habentur: Erat filia Karoli filii Pippini Regis, patris S. Gertrudis Virginis, et mater ejus Kunehildis vocabatur. Erat proinde hæc S. Gertrudis Soror Caroli, et amita S. Hadeloga, et hujus mater Kunehildis, alius videtur Suanebildis dicta. Hinc colligere licet dictæ Gertrudis patrem in dictis Actis statui Pippinum Herstattum, patrem etiam Caroli Martelli, mortuum anno dccxv quasi ix, et forsitan non diu ante obitum suum, imperasset filie suæ nuptias, quas pia matrona Plectrudis impeditura, filium in Franciam Orientalem misisset, adjuncto illi Atalongo Presbytero: qui dein ibidem ad triginta aut plures annos persistens, putasset occasionem dedisse transferendi corporis S. Kiliani.*

et S. Hadeloga:

an Herstattii, patris Caroli Martelli. P

§ II. An aliquæ Gertrudis fuerit soror Caroli Magni, et sacrum cultum obtineat.

Cum lætæus dicta omnia displicerent ulterius inquisitionem per Societatis nostræ viros eruditos in dicta Franconia, ac primo responso illud scimus, hanc eandem Gertrudem Carleburgo solitam excurrere in vicinam silvam ac locum Rorbach dictum, tunc palatium venatorium Pippinorum, nunc monasterium Neustadium, ibique in colle (ubi nunc sacellum S. Michaelis extractum) orationibus incumbens, sub dio procumbendo vestigia sanctorum membrorum reliquisse, quæ nunquam gramine vel cespite obducuntur. Alius miserunt hanc in sacra scrobe D. Gertrudis ad dexteram monasterii Neustadi in colle S. Michaelis inscriptionem anno MDLXXXVII jussam.

Quisquis ades, saxumque subis Michaelis, ad istud Siste gradum, specularum locum, venerare Tonantem. Illius hinc en scena vides ut Numine perstent Et stupeas ita signa, Deo testantia caram Virginis Augusto prognato sanguine mentem Gertrudis: tua Mugne soror que Carole quondam. Si sapiis, hinc rectis imitabere strenuus actis. Disco sequi: votisque datis ei, perge, viator.

Intuere atque imitare isthæc, o lector, D. Gertrudis vestigia, orandi assiduitate impressa, posterisque ad exemplum pietatis tot seculis divinitus conservata. Hæc ita. Adjuncta erat, ac postea seorsim transmissa brevis descriptio rerum memorabilium, quas Deus operatus est per famulam suam Divam Gertrudem. In qua omnia Carolo magno Imperatori ut fratri illius applicentur, et reliqua ita efferuntur.

5 Anno a Christo nato dccxcv Carolus cognomento Magnus, Francorum Rex dein Romanorum Imperator, monasterii Neustadensis fundamenta jecit, ac regia liberalitate dotavit: cui soror erat germana S. Gertrudis... quæ Carleburgi a Carolo Magno

sic nuncupati... immensis sumptibus ædificari curavit ecclesiam: quo tempore frater ipsius cœnobium Neustadense extruere cepit: sed multitudine negotiorum Imperii præpeditus, auxilium curam sorori demandavit. Quapropter ea sapissime Carleburgo Neustadium perrexit, tum ædificationis causa, tum etiam ut eo commodius orationibus ac divinis contemplationibus immortalisque sponsi amplexibus vacaret. Afflictebatur enim summo peregrinatio in hodiernum usque diem cernuntur. Impressi enim ibidem terræ sunt ipsius cubiti, genua et pedes, atque unicuique tam quo ad longitudinem quam magnitudinem conveniunt, qui devotionis causa se illis imittit et applicat. Ea, quod admiratione dignum, nullis cœli injuriis (sub dio enim sunt et inæquaque densissimo germine circumseptæ) destrui possunt: et scrobes nec minimam herbulam, ut sic loquar, præferunt. Accedit quod nec temporum nec hominum malitia deleri potuerunt. Nam nobilis quidam * satis notæ familie, cujus stemma honoris gratia lubeus prætermitto, cum fanulo suo his eadem vestigia noctu destruxit: ast semper mane ut ante fuerunt, sunt reperta. Cum autem tertio idipsum attentaret, tanta ventorum vis, cœlo abas sereno et tranquillo, fuit excitata, ut jamjam se a malignis spiritibus raptum iri timeret. Quapropter relictis instrumentis fossoriis, subito pedibus salutem quæsit, quod et ipse postmodum fassus est. Extat præterea adhuc fons in itinere quo Carleburgo itur Neustadium, situs intra duos pagos in silva juxta fossam Zeller, precibus et meritis S. Gertrudis impetratus. Cum enim aliquando in via premeretur siti, et terram, cui innitebatur, scalperet, aquæ fons erupit, qui et in hodiernum diem scaturire non desistit et nomen a S. Gertrude sortitur. Affirmant etiam quidam viri fide digni, partem illam viæ, quæ Carleburgo ducit Neustadium, quam D. Gertrudis suis pedibus sacris calcavit, a reliqua parte distingui: nimirum quando hæc arescit, illam virescere solere, et contra. Denique asservatur in dicto monasterio pallium ipsius, cujus extremitatibus nonnullæ litteræ ex auro intextæ sunt, quæ si construantur, hoc significant: Bertha jussit me fieri ad honorem et decorem filie suæ. Dum visu merito laus adsit debita nostro. Quo pallio si utantur femine difficiles partus patientes, per intercessionem D. Gertrudis a doloribus liberantur, et felicitur proles suas pariunt. In altero exemplari ista adduntur: Carolus, cognomento Magnus, Francorum Rex ac Romanorum Imperator, Divus, Felix, Augustus, cœnobii præsentis fundamenta jecit, atque regia liberalitate dotavit anno a Christo nato dccxciv. D. Gertrudis Caroli Imperatoris soror germana liberalitate auxit anno Christiani Natalitii dccxxii. Ludovicus prius, dictus Pius, Caroli filius, ac idem Germaniæ Imperator felicissimus, fundamenta corroboravit et ampliavit anno Domini: Incarnationis dccxxxii. Sequēbatur dein titulus iste: Reliquia de S. Gertrude, et ista adlebantur. In pago Carleburg olim fuit monasterium, nunc vero penitus destructum. In templo ibidem visitur primo plegma S. Gertrudis; secundo de ossibus ejusdem; tertio frustum lagene, in qua Fratribus Neustadensibus potum attulisse traditur, quarto speculum S. Gertrudis, in cujus posteriori parte picta Diva Virgo Christum a cruce depositum suum gestans. In muro monasterii Neustadensis visitur imago D. Gertrudis templum manu sustinentis cum procumbente religioso Benedictino. hisce verbis adscriptis. Ora pro me S. Gertrudis

D
Neustadense in monasterium ab hac extructum caplum perfecti:

condit ecclesiam S. Michaelis

vestigia in primis hactenus relicta:

* al. Andreas Voit a Riebeck.

E

fontem elicit:

* al. nostro

pallio ejus patricierles juvenitur:

F

dotavit cœnobium an. 819

ejus Carleburgi reliquæ.

Neustad-imo-90 antiqna:

dotatrix

In monumentis e Franconia missis

vestigia membrorum prope Neustadium.

ipsa soror Caroli Magni habetur.

A dotatrix. Reliqua in unico codice leguntur.

6 Anno MXXXV sexta feria post Dominicam, Misericordia Domini, incolis in Stienfeldt una cum ceteris habitatoribus in territorio et dominio Rotenfels armata manu intraverunt monasterium Neustadt, et omnia rapuerunt et devastarunt, et libros pene omnes laceravere et universa mobilia asportaverunt: nec non postmodum ecclesia una cum ornamentis et requisitis devastata est, et omnia altaria violata, et venerabiles Reliquiae Sanctorum dispersae, imagines destructae et aetate portatae sunt. Dotavit porro S. Gertrudis monasterium jam saepe dictum duobus pagis Zell et Steinfeldt, quarum dotariorum litterarum copia adhuc extat. *Subscribitur ea submissa esse ex manuscripto F. Conradi Lieb, postmodum Abbatis usque ad an. MDLIV. Hactenus monumenta potissimum ex monasterio Neustadensi submissa: contra quae objici potest, apud Samaritanos et alios genealogiae Regum scriptores accuratores assignari tres filias Regis Pippini Rothaidem, Adelaidem et Gisilam. Ita fitemur, et priores duas solum notat esse, quia Paulus Warnefridus in Chronico de Episcopis Metensibus asserit in oratorio B. Arnulphi humatas esse duas Regis Pippini filias, quarum una Rothaid, altera Adela appellata est: interim non negat Warnefridus alias ei filias fuisse. Gisilae meminit Paulus I Papa in epistola 8 ad Pippinum patrem et Stephanus III Papa in epistola ad Carolum Magnum et Carolominum fratres, dicitque a Constantino Imperatore pro filii conjugio expetitam, et ne filio Desiderii Regis Langobardorum uxor detur, dissuadet. Tradunt Snessionenses hanc in monasterio suo S. Maritae dicato Abbatissam mortuam esse anno MCCCXI aut MCCCXIV. Quidam et historiae antiquae et traditioni Ecclesiae Aresis fides habeatur, secundum quam et S. Risherga filia fuit Pippini Regis et soror Caroli Magni, ut die ejus natai XXI Maii dicendum erit? Potuit ergo, licet passim sit minus cognitum, dicta Gertrudis filia Pippini Regis, et soror Caroli Magni fuisse.*

B

quorodo
filia Pippini
Regis *

§ III. Ulterior inquisitio de Gertrude sorore Caroli Magni, ejusque sacra veneratione.

Quae hactenus protulimus, necum plane satisfaciebant, cum dies XVII Martii venerationi assignaretur, imo (licet ea judicemus perperam intrusa) nomen matris Ita repeteretur, addeaturque fuga e Gallia in Franciam, ne in matrimonium filio Ducis Austriae jungeretur: quae supra ut fabellas rejecimus. Institimus ergo per litteras apud Nicolaum Lutz Provinciale Societatis Jesu per partes Rheni superioris, ut Joannes Gamancius, vir industrius in antiquis monumentis conquirendis, Aschaffenburg, ubi residet, ad Neostadiense monasterium non procul dissitum profisceretur. Ivis et duas nobis chartas submisit: in prima continetur fundatio dicti monasterii a Carolo Magno facta, cum adjuncta donatione Gertrudis: in altera argumenta venerationis suae proferantur, quae hic omnia damus: ac diploma fundationis sic incipit.

In nomine Domini, Dei omnipotentis Patris et Filii et Spiritus sancti, Carolus superna favente Clementia Rex Francorum. Quidquid pro Ecclesiarum opportunitate vel quiete servorum Dei, ereximus; id nobis procul dubio, Domino adjuvante, ad aeternam beatitudinem proficere confidimus. Ideo notum esse volumus omnibus nostris fidelibus, tam praesentibus quam et futuris, quale initium habuerit monasterium, quod vocatur Rorlacha sive Newenstaidt, quod extruximus in silva Speshardt circa fluvium Moyna: ut ubi nos primitus, ob juvenitatem

vite et dulcedinem, venatui nostro speciale diversorium elegimus, illic postmodum divino cultui condignum oratorium haberetur: congregantes illic multitudinem servorum Dei, quos Burchardus Episcopus ex Anglorum gente adduxerat, et alios circumquaque, qui in solitudinibus et in cavernis terrae pro Christi amore laetabant: ut supradicto diversorio nostro, quasi terreni cultores, quanto secretius commorantes, tanto liberius pro statu totius regni nostraeque salute Deum exorare valerent. Quibus etiam Meingaudum, rogante dulcissima genitrice nostra Bertrada, Abbatem praetulimus: post cuius obitum perpetuam et liberam illis monachis eligendi cum opus fuerit Abbatem inter se licentiam et arbitrium regalitatis nostrae pietate concedimus. Simpsinus autem ex capella nostra Reliquias S. Mariae perpetuae Virginis, Martini Confessoris Christi, aliorumque Sanctorum plurimorum, quas ad memoratum locum delatas, rogantes in honorem Salvatoris nostri et S. Mariae Matris ejus per Lullum Archiepiscopum et Willibaldum Episcopum in praesentia nostra XI Kalend. Septembris consecrari jussimus. In cuius ecclesiae dotem partem praedii in silva Speshardt proprietatis jura perpetualiter absque contradictione possidendam regali auctoritate nostra concessimus. Et late donationis terminus indicatis, eoque privilegio immunitate firmata, ita concluditur. Ut haec auctoritas nostrae concessionis firmiter habeatur, et per futura tempora melius observetur veriusque credatur, manu propria nostra subte eam firmavimus, ac annuli nostri impressione signari jussimus. Signum Domini Caroli Regis gloriosissimi. Willisarius Cancellarius ad vicem Lulli Archiepiscopi recognovi. Data mensis Maii anno ab Incarnatione Domini MCCCXV, Indictione II, anno regni Caroli Regis in Francia XIX, et in Italia XII.

8 Hactenus diploma fundationis, in quod temere subfirmum injecti sunt nuni Christi et regni, plane discrepantes inter se et a formula subscriptionum tunc temporis usurpari solita: pro quo hoc aut simile quid servipsum arbitramur: Data mense Maio anno regni nostri XIX, nisi XII aut alias potius sit substitutus. Inter diplomata istorum temporum magis authentica quae hactenus vidimus, arbitramur illa, quae Nicelanus Zellersius pro defensione Abbatiae Imperialis S. Maximini vulgavit, ubi veluti Caroli Magni diplomate ista subscribuntur. Signum Karoli Gloriosissimi Regis. Rado relegi. Data mense Augusto quadragesimo anno regni nostri: et eadem ibidem formula est in diplomate Pippini Regis, et Ludovici Pri Imperatoris, quarum alter pater, alter filius fuit Caroli Magni. Ad diploma quod retulimus si in reliquis sit genuinum, censemus scriptum cum adhuc personae memoratae in visis essent: ex quibus S. Willibaldus Episcopus Eystadensis natus anno MCCC, et vita decessit VII Julii anni MCCCXXXI, ut accurate deducimus VII Februarii ad Vitam S. Richardi patris ejus pag. 70. Hoc ergo mortente XII annuum regni saltem numerabat Carolus Magnus, qui illud incluserat IX Octobris anni MCCCXXVIII. Nec diu superavit Berta, seu Bertrada, genitrix Caroli Magni, mortua X Junii anno MCCCXXXII. Ipse etiam Lullus Archiepiscopus Moguntinus qui ecclesiam consecravit, et cuius vices in recognoscendo diplomate sunt supplete, mortuus traditur in antiquioribus Annalibus anno MCCCXXXVI, ab alio anno sequente, quando annus regni numerabatur decimus nonus. S. Burchardus Episcopus Herbipolensis superavit ad annum MCCCXI, cui tunc successit Meingaudus, qui rogante Bertrada primus Abbas ante ductus constituitur. Quae omnia probant annum ab Incarnatione Domini MCCCXV ab Imperito Chronologo adjunctum esse et genuinum diploma Caroli Magni in primis membranis non extare. Alterum diploma ita incipit.

illud
dirreptum.

in dote dati
duo pagi:

formula date
diplomatis
correcta.

Diploma
fundationis.

donatio sub
Gertrudis
nomine
facta.

A 10 In nomine Sanctæ et individue Trinitatis. Carolus superna favente Clementia Rex Francorum et Longobardorum et Patricius Romanorum. Sapientia Dei sanctam Ecclesiam duobus gladiis munitam atque tutam esse voluit, scilicet gladio spiritali atque materiali: quapropter gladio materiali nobis divinitus collato, prout Dominus donavit, eam gubernare, defendere et honorare non cessamus. Inde est, quod præsentibus scriptis omnibus post nos venturis intimamus, qualiter ecclesia per nos constructa, Newenstadt scilicet sive Rorenbacha dicta, nostro rogatu a sorore nostra Gertrude optimis villis et plurima familia sit dotata. Nam eadem soror nostra coelestem Sponsam sitiens, omnemque mundi pompam mente et corpore relinquens, de omnibus, quæ hæreditario jure possidebat, in Theotonieis partibus ecclesias fecit esse hæredes. Fuerant autem villæ, Steinfelt et Cella nominatæ, non longius uno milliari a nostro monasterio sequestrate. Has igitur, ut diximus, nostro rogatu una cum viris et mulieribus inibi manentibus, parochiam

D cum decimis, omnia ob æternæ vitæ præmium super altare sanctæ Dei genitricis Mariæ in nostra præsentia donavit propria manu. Addebantur deinde aliorum donationes, et tandem ita concluditur: Acta sunt hæc anno Dominicæ Incarnationis DCCCXIII, Indictione V, anno regni nostri XIII. Signum Caroli gloriosi Regis. Acta sunt hæc in ecclesia Newenstadiensi. In qua conclusione conjectura non adeo obsona apparet, sed præter formulam tunc usitatum unius Christi indicatur cum anno, non regni, sed Imperii Occidentis: pro quo ad istum annum DCCCXIII signandus erat annus regni, non XIII, sed XLVI: ad quem etiam avam non spectat Indictio V, sed ad præcedentem, a posteris etiam adjuncta. Ex quibus omnibus non plene eruitur scrupulus, quod ista verba, a sorore nostra Gertrude, et dea, soror nostra, non sint aut omnia aut ex parte intrusa, in tanto silentio antiquorum scriptorum. Verum ista judicio aliorum relinquimus, ad veneratimam S. Gertrudis quæ autem loco jam dicto spectant in appendice lector inveniet, siquidem typhothetarum incuria amissum folium interesse reperitur.

NOT. 6

DE S. VIVENTIA VIRGINE COLONIÆ AGRIPPINÆ.

XVII MARTII.

S. Viventiæ
cultus cum
S. Gertrude

Q uemadmodum Colonia Agrippina, inter alia admiranda, excelsit in quamplurimis Sanctorum reliquis in vicos ejus ecclesiis observatis, ita eminet inter alias Collegiata Ecclesia S. Ursule ejusque sociorum Martyrum: in qua hoc die ex fundatione Geppæ Abbatisse, quæ multa pro ea recuperavit bona, celebratur festum S. Gertrudis Virginis et Abbatisse Nivelensis: in cujus Officio recitatur Collecta de S. Viventia Virgine, non Martyre: et de utraque in vetusto *Nevrologio MS.* ejusdem Ecclesiæ ista leguntur: XVII Martii S. Gertrudis festum. Eodem die Commemoratio S. Viventiæ, juvenis in parva tumba ex opposito armarii. *Gelenius in Fastis Agrippinensibus* hæc ita indicat: Eodem die apud S. Ursulam commemoratio S. Viventiæ, quæ in parva tumba ex adversa sacri armarii deposita est in S. Ursulæ ecclesia. Est autem tumba illa marmorea, quæ terra non colaret, sed quatuor innititur columnis: atque hæc de causa a reliquis Virginibus Ursulans diversa creditur.

quæ esse ab
aliquibus
hujus soror
creditur.

Reliqui latent. Inquirentibus nobis, cujus filia videretur, responsum est se traditione habere a Rege aliquo aut Principe fuisse prognatam. Quia ergo hoc XVII Martii non cum S. Gertrude editur, opinati aliqui sunt eam hujus sororem fuisse. *Juanes Chapeauillus* in suis *Annotationibus ad Herigerum et Regulum de Episcopis Tungrensibus et Trajectensibus* cap. 34 assertit, se reperisse in codice Aurea-vallis annotationum marginalem his verbis: Anno Imperatoris Constantis seu Constantini octavo, Rex Sigobertus filius Dagoberti, de prosperitate prolis desperans, duodecim monasteria hinc inde construxit Domino, cooperante sibi in his Majore-domus Grimoldo, fratre SS. Beggæ fundatricis Andanæ canonici, Gertrudis fundatricis eum ita matre Nivelensis canonici, et Viventiæ, quæ Colonia in cenobio smetarum Virginum quiescit. *Hæc ibi. Vitam S. Sigoberti Regis Austrasiarum* dedimus i *Febuarn*, et tam ad illam, quam in *Diatriba nostra de vi Dagoberti Regibus Francorum* ostendimus veterem fabulam esse, quæ de desperatione prolis gignens hic auctor comminiscitur: cum ipse Sigobertus anno ætatis XXVIII mortuus reliquerit plures liberos, et nominatum Dagobertum annos decem annu circiter natum. Interim sola hujus loci auctoritate nixus, pro libitu suo ad XII Martii Arturus du Monstier in sacro *Gynæceo* retulit

hæc verba: Colonia S. Viventiæ genere ac mulieribus donis gratiæ illustris.

Gelenius lib. 3 Colonia Agrippinensis syntogmate 10 § 1 cum circa annum DCCLX de S. Cuniberto sacrificium in ecclesia S. Ursulæ celebrante egisset, ista addit: Voluit nonnulli, eodem fere tempore Viventiam, S. Gertrudis sororem et B. Pippini de Landis filiam teneris annis mortuam, et in hoc S. Ursulæ templo funeratam, ter inventam divinitus ejeetam et sepulcrum, mausoleum illud quod hodie prope vestiarium templi quatuor nixum columellis visitur, accepisse, ne hujus ossa cum Martyrum reliquiis permisceerentur: horum opinioni suffragatur vetus templo alixum carmen. Edidit illud *Hermannus Crumbach lib. 9 Martyri S. Ursule cap. 7* his verbis.

et infans
defuncta:

Quod sacer hic vitet locus, et sibi nulla maritet Corpora. . . .

Projeit oblata, sunt hæc his terve probata:

Testis ut esse soles, Pippini regia proles:

Quam noviter natam projecit, et immaculatam,

Terra sacri fundi: juvat hanc nil gloria mundi.

¶ Ridete hanc ut commentitiam narrationem D.

Fleien, apud *Crumbachium* illa verba addens: Sed autem esse fabulam postea didici: recondite enim in illo habentur reliquie cujusdam Virginis ex societate, quam S. Viventiam nostrates denominant, et cujus commemorationem celebrant xvii die mensis Martii, ut tabula festorum et memoriarum ejusdem ecclesiæ indicant. *Flurint Hermannus Flein sub finem præcedentis sæculi, sacre Theologie Doctor Coloniensis, Ecclesiæ S. Cuniberti Decanus, et S. Ursulæ Canonicus: a quo editum S. Ursule et sociarum passionem inseruervat suis de Sanctorum vita incubationibus Zacharias Lipstons et Franciscus Harvus. Quod autem S. Viventiam statuat Fleien e solidibus S. Ursule, rationem subjicit ex antiquissimo statuto, quo sub interminatione tartarei ignis subeundi cavetur, ne in hoc sanctarum Virginum ecclesia aliorum altarum corpora præterquam sanctarum Virginum sociarum sepelirentur. Acceperunt interim ossa S. Hypolyti Martyris Gerretshemio allata: ejusque festum colunt xii Augusti. Inter nomina Virginum Ursulanarum, ex revelatione S. Elisabethæ Schonaugensis et B. Hermannu cogniti statuit *Crumbachius* Viventiam Virginem*

ab aliis
Festibus
hæc etur.

quales plures,
Viventia
dicitur.

A Virginem filiam Sapientiae, et Viventiam Virginem sororem Aviti Regis. Et inter nomina ex titulis sepulcralibus et indicibus ecclesiarum collecta tres statuit Martyres, Viventia nomine appellatas; ut non adeo incredibile foret, si etiam Viventia, quae hoc die colitur,

fuisse una ex dictis sociabus S. Ursulae, et forsitan D non cum eisdem occisa, sed quae post harum necem servata, sancte deum vitam finivisset. Sed similia Coloniensium exama potius proponuntur, quam facta fuisse asseruntur.

DE S. WITBURGA VIRGINE DERHAMI ET ELII IN ANGLIA.

ANNO
DCCCLIII
XVII MARTII.

Dies natalis
17 Martii

In Heptarchia Anglo-Saxonica floruit saeculo Christi septimo Anna Rex Anglorum Orientalium, vel hoc solum titulo feliciter, quod quatuor genuerit filias, fastis sacris adscriptis et cultu Ecclesiastico honoratis: ex his suos dies natales habuit S. Etheldreda xxiii Junii, S. Ethelburga vii Julii et S. Sexburga vi Julii, et de qua modo agimus, S. Witburga xvii Martii: quam hoc die de hac vita migrasse infra Acta habent. In antiquo Martyrologio Ultrajectino Ecclesiae Collegiatae S. Mariae ante annos quingentos collecto ista ad dictum diem leguntur: Ipso die depositio S. Witburgae Virginis. Nivelles Gertrudis Virginis. Vidimus in monasterio Normanniae Gemmeticensi per vetustum Missale secundum usum Ecclesiarum Anglicanarum a Roberto, ex Abbate hujus loci Episcopo Londinensi et dein Archiepiscopo Cantuariensi, circa annum quinquagesimum supra millesimum donatum; in ejus Calendario praevio Officium praescribitur S. Witburgae Virginis et Patricii Episcopi. Notandum etiam S. Witburgae in Lithuania inter alias Virgines ibidem reperitur, ejusque patrocinium imploratur. In auctario Usuardi Colonie anno mxxxv exenso, et Martyrol. Germanica Coniuncta ista habentur: Item in Anglia sancte Virginis Witburgis. Quae eadem ex Vanisio descripta Ferrarius. In MS. Florario additur Translatio, et ad diem xix Februarii ista leguntur: In Anglia Witburgis Virginis, quasi ille esset dies ejus natalis: cujus alibi non reperimus vestigium.

non 8 Junii

2 Alter dies ejus venerationi secretus est viii Julii, ad quem ista habet in Auctario Usuardi Molanus: In Anglia S. Witburgae Virginis. Molano citato, ista sic amplificat Wion in Martyrol. monastico: In Anglia S. Witburgae Virginis, Vulferi Regis Merciorum filiae et sanctimonialis Elyensis, sanctitate et miraculis clara. Wionis errorem describit Dorganus et Ferrarius. Verum Vulferi Regis filii non S. Witburga, sed Hereburga fuit, quae vitam monasticam primo in Elyensi monasterio amplexa fuit; cujus Vitam illustravimus ad diem in Februarii. Matrem habuit Hereburga S. Ermenildam: cujus Vitam dedimus xiii Februarii, et aviam S. Sexburgam sororem S. Witburgae, quae praevide illius magna matertera fuit. Errorem Wionis vidit et emendavit Edouardus Maibow in Trophaeis Congregationis Anglicanae Ordinis Benedictini, quem sequuntur Menardus et Bucelinus, omnes ad dictum viii Julii: sed an recte asserant suo Ordini, inquirunt alii, et nos alibi nonnulla dicimus. Auctor Martyrologii Anglicani in prima editione maluit omittere, quam cum Wione aberrare: inseruit postmodum secundae editioni, et depositionem appellat, vitatis ad marginem Gotzelino in ejus Vita et Molano. Michael Alfordus in Annalibus Ecclesiae Anglo-Saxonicae ad an. 660 num. 43 clare asserit S. Witburgam ad aeterna coeli gaudia vocatam viii Idus Julii Praevenerit huic Nicolonus Harpsfeldius in Hist. Anglie. Erel. saeculo 7 cap. 47, etiam arbitratus depositionis ejus diem celebrari viii Idus Julii. Verum ex Actis et historia Translationis infra danda hic error emendandus, ubi dicitur S. Witburga tripudium translationis suae intulisse regioni Eliensi viii Idus Julii, et clare in Actis scribitur translatio facta viii Idus Julii. Apud Capgrave incepte intrusum est nomen depositionis loco

translationis. Quod alii non inverterunt. In Appendice ad Chronicon Petroburgense MS. traditur in Ely requiescere S. Etheldridam, S. Witburgam et S. Ermenildam et S. Sexburgam: et aliquum harum reliquiarum factam esse translationem ad novam ecclesiam xvii Octobris, prodit Chronicon Eliense, ut infra patebit.

3 Citatus supra Molanus ex catalogo scriptorum Angliae et hunc saeculus Valerius Andreas in Bibliotheca Belgica observavit a Goscelino Vitam S. Witburgae Virginis scriptam esse. Adit Edouardus Maibow id constare ex omnibus, qui de Scriptoribus Ecclesiasticis his ultimis saeculis egerunt, ast eam Vitam nondum ad manus suas pervenisse. Interim auctor Martyrologii Anglicani quasi eam vidisset, ad marginem allegat, sed, ut apparet ex Alfordi silentio, id ex mera conjectura factum. Dedimus in Februarii Vitam S. Wereburgae Virginis ab Goscelino monacho scriptam: ut vel inde potuerit error emanasse de Vita S. Witburgae composita. Quia tamen Goscelinus, teste Malmsburienis lib. 4 de Gestis Regum Anglorum cap. 1, innumeras Sanctorum Vitas stylo extulit, vel informiter editas compitis emendavit, post Bedam secundus in laudibus Sanctorum Angliae currandis; potuit utriusque et S. Wereburgae et S. Witburgae Vitam conscripsisse. Certe Goscelinus circa annum mca S. Anselmo Archiepiscopo Cantuariensi et Belgio in Angliam evocatus, Ramseyae vixit, hanc procul a monasterio Eliensi, ubi ejus tempore corpus S. Witburgae incorruptum reperiebatur. Hanc si scripsit Goscelinus Vitam, necdum assecuti sumus: ejus loco datus breve ejus compendium in Chronico MS. Eliensis monasterii reperitur. Huic convenit Vita quam Johannes Capgrave in Legenda Sanctorum Angliae edidit: qui, uti Vitam S. Wereburgae ex illa, quam Goscelinus scripsit contraxit saepe ejus verbis retentis, idem potuit ipse et auctor dicti Chronici praestitisse. Cuppavo addimus accuratas historias Translationum, et prima ad monasterium Eliense; et secunda ad novam ecclesiam, ex dicti Eliensis monasterii historia et Chronico MS.

ata ibi
translatio
17 Octob.

Vitam videtur
scripsisse
Goscelinus:
ib.

du dicitur hic
compendium
vite et histo-
rie Transla-
tionum
ex MSS

mortui est
non anni
660. ut 670

vid an. 743

quo die
Translatio
facta ad
monasterium
Eliense.

sanctuarium

A sanctarium Virginum Sexburgae, Ethelburgae et Ethelredae, sine corruptione inventum est, post annos fere quinquaginta quinque ex quo apud villam, quae Derham vocatur, humatum est. Alterum testimonium Radulphi Cestrensis lib. 5 Polychronici MS. cap. 28 est simile praecedenti, ubi ad annum etiam MCCXXVI ita legitur: Corpus S. Witburgae Virginis, filiae Regis Annae sororisque Sexburgae post annos quinquaginta quinque apud villam de Derham, ubi tumulabatur, repertum est incorruptum. Tercio loco est Vita a Capprario edita, in qua etiam traditur post quinquaginta quinque annos tumba ejus reserata, ita incontaminata inventa vestibus ac toto corpore, sicut primo die in tumulo fuerat collocata. En quinquaginta quinque anni a sepultura constanter relati, et hanc terminus ad annum MCCXXVI statutus. Hinc aliud et fortissimum argumentum additur in Vita, quod tempus Translationis corporis ad Eliense monasterium et alterius ad novam ecclesiam plane congruum opponitur.

VITAE COMPENDIUM

Ex MS. Chronico monasterii Eliensis.

B **W**itburga, adolescentior filiarum Annae Regis Eastanglorum, sublimiter est nata, et ad regnum caeleste consequendum juxta mare cum sua nutrice in quodam vico patrum juris nutricia trahelatur, a Heleham vocitata: ubi processu temporis in memoriam ipsius ecclesia est constructa, quae Anglice Witburghstowe dicitur. Praefata autem Virgo, audito h patris sui interitu, ad sanctimoniam confugit professionem, ubi in umbra alarum Dei sperans suaviter requievit. Sed inde ubi nutrita fuit, recedens quasi viginti miliaribus, apud e Derham in humilem locum patrum juris devenit: illum solitario volens vivere elegit: ubi monasterium condere satagebat. Cumque Domino suo tempus conderet, contigit, ut nihil victualium praeter siccum panem haberet, quod operarius adflicti apponeret: ob quod ad Dei Genitricem d confugit, eamque querulis precibus pro instanti urgere coepit necessitate. Cui inter preces paullulum dormitanti assistit Virgo Maria, docens eam non sollicitari de victu corporeo, nec cogitare de crastina e. Mitte, inquit, diluculo puellas ministras ad proximum fontem silvestris fluvii, ubi observantibus illis diatim occurrunt duae fere lactifluae: quas tractabiliter mulgentes, solitium victui vestro interim administrabant. Sic ancilla Domini coelitus edocta, mittit mane multricas ac fontem praemonstratum, qui fere uno stadio distat a monasterio, ibique stans silva grato irrigatur fluvio, unde continua duae assilunt foveae, quae se familiares quam domestica animalia prehebant mactare. Has singulatin astantes vel succedentes mulgebant manus virginis, totumque lactis ubertatem in vasa sua expressore, ut hydriam plenam duo viri injecto per anas voete humeris ejus efferrent, et omnibus convivis homi hae copia sufficeret.

2 Quae supernae pietatis beneficia cum quotidiano usu, per aliquod tempus abundanter proficerent; Praepositus ipsius villa, vir pravi ingenii, caput tanta miracula aut parvipendere aut irridere, doline fivore, cupiditate ac superba indignatione agitato, adductis canibus notebat insontes feras captare, contemptis saltem commodis, quae Dominico exhibebant familiae. At illo exacerbatas et absteritate praecent in suas silvas aufugere: villicus vero non tam bestis quam Dei domesticis gratuito noxius, suae malivolentiae sine dilatione poenis solvit. Nam eodem hora duu emissario equo feras insectatur fugaces, equus in obstantem sepe urgentibus calcariis incurrit, sepiusque acuta sude transfixus illa,

dum resiliendo tergiversaretur, sessor superbus supino capite excutitur, fractaque cervice exanimatur.

3 Ablato autem lacte ferino, non defuit Dominus gregi suo, sed rediit qui defuerat victus tempora opportuno. Inquirentes enim Dominum, non deficiente omni bono: qui manna de caelo pluit, qui Saupsonem de mandibula asini potavit, qui Eliam per corvum et per vidnam Sareptanam pavit, et in multis Sanctis deifice copiosus extitit. Tandem Witburga plena operibus bonis et virtutum exemplis, commendatis demum populis suis aeterno Regi, de hoc seculo migravit decimo sexto Kalendas Aprilis et in coemeterio Ecclesiae Derhamensis sepelitur, et post annos fere quinquaginta quinque sine corruptione corpus ejus inventum est: et in ecclesiam, quam ipsa ibidem condiderat, translatum g anno Domini septingentesimo nonagesimo octavo h, ubi usque ad tempora Regis Edgari servabatur, et usque ad annum Domini nongentesimum septuagesimum quartum, et ita requievit in praedicta ecclesia centum septuaginta sex annis. Anno igitur Domini nongentesimo septuagesimo quarto, Abbas Britbondus, consensu Regis Edgari et Episcopi Ethelvoldi, Sanctam Witburgam de Derham in Elii fecit transferri octavo die Julii et juxta Sorores suas sepeliri ibique requievit centum triginta duobus annis, hoc est usque ad annum Domini millesimum centesimum sextum, in quo quidem anno Abbas Richardus in novum monasterium eam transtulit, sicut posterius docetur: de loco autem illo, in quo primo sepulta fuit, apud Derham fons aquae lucidissimus emanat.

a Heleham Norfolkiae pagus in eodem cum Walsinghamo urbe hundredo Grenshawe. b Anni 654 intercepti — c Derham Orientale in meriditho provincia Norfolkiae ac hundredo Wiltfordensi: aliud est Derham Occidentale in hundredo Clackhousensi. Maltesburienus lib. 3 de Gestis Pontificum Anglorum in Episcopi Eliensis vocat rus ignobile, in quo ipsa pluribus annis caelebs et dilorum confines transegerat. Nisi haec verba de Heleham sicut intelligenda. Cambdenus de pago Derhamo agens, addit S. Witburgam, quia a luxuria et levitate remotissima fuit et sanctissima Virgo, a majoribus inter Sanctas relatam. — d Addit Capprarius: Unquam post Christum spem suam. — e Item, pontem. — f Maltesburienus: Ministrabat ei quotidianum ex uberibus potum cervae domesticae, et manni assueta: quam cum quidam seu telo seu jaculo appetisset et exanimasset, regio non multo post mortuo captus extitit. Verum cum Artis consueti Capprarius. — g Annum hunc etiam apud Wintoniensem, Cestrensem et Capprarium legi 798 supra diximus. — h Interponit Capprarius: Convallium tandem illud virginale incursum Banorum, fugato virginum coetu, in parochium est destitutum. Banorum fuerunt plura incursionses, in quarum aliqua anno 870 ecclesiam Eliensem a paganis combustam fuisse habet Chronicon ejus MS.

HISTORIA I TRANSLATIONIS, in monasterium Eliense.

R **eg**naute Deo amabili a Edgardo, Regum Albionum candidissimo, ejus beato tempori sanctae Virginis translationem delicam, relloruit vigor Ecclesiarum et splendor relaxit Sanctorum. Tunc liquido resplenduit illud oraculum quod genma Anglorum b Dunstanus antea Glasconiae audierat de caelo, super ipso nunc Pacifico sceptrigero, tunc in fonte nato hoc erat, Pax Anglorum Ecclesiae exorti nunc pueri et Dunstani nostri tempore: ejus principatu nunquam Anglica secula feliciora videre tempora, cum unus Regis fortissimi atque optimi universa Britannia cum adjacentibus insularum Regibus esset monarchia. Ab Evangelici vero Praeparentis nostri e Augustini ejusque collegarum beatissimo adventu, nullius memoria plura Sanctorum quam sub hoc Principe immicere sidera: inter quos hunc suum orbem illustrarunt praefulgide Dunstani et d Edelwoldus, quasi minor Petrus et minor Paulus: superior Metropolitanico praesidebat, alter Wentano Praesulatu. In fundandis vel reparandis monasteriis velut prociectum Dominici belli et castrorum agebat hic theoricus architectus. Inter plurima autem aedificia sua, regale monasterium, quod in Elii insula antiquitus

Sancta moritur, 17 Martii,

in coemeterio sepelitur:

g h transferretur an. 785

f

F

a

Tempore Edgari Regis b

c

d a S. Ethelwoldo in reparato monasterio Eliensi.

a Beati in vico Heleham,

b

c apud Derham conditum monasterium:

d

docente S. Maria

e

f accipit lac cervarum:

villicus volens curvis capere,

moritur paullur,

A antiquitus a gloriosa Regina et perpetua Virgine Etheldreda constructum, sacro Virginum contubernio pollebat, reparatum opibus pristinis ac novis nobilitavit: monachali cœtu munivit: Dominum e Brithnodum Præpositum suum Abbatem primum instituit.

statuitur
Abbas
Brithnodus:

2 Inter alia vero magnifica expetitur a Rege Edgari monasterium Dirham cum pretiosissimo thesauro suo Withburga adjecit: cui mirum in omnibus his gratia transferendi parabatur. Hinc unanimi consilio instant tam sacratissimus Præsul, quam devotissimus Abbas, qualiter sine tumultu illud præclarissimum monile Ecclesie, illa splendidissima margarita Virgineæ glæbe, adhuc liquido intemerate, ad sublimiorem thalamum transiret, quatenus decentior aula hanc celsius decoraret, ut hæc illam suæ præsentis ornameto ac splendore clarius illustraret. Cumque habuissent benevoli Regis donativum ac favorem, placuit maxime devotis precibus supernam benignitatem et ipsius Virginis voluntarium exposcere opitulationem, ut sine confusione expleret sacram intentionem. Præveniens itaque fidelis predo faciem Domini in confessione et psalmis et abstinentia, cum Fratribus solertioribus proviso tempore venit cum militari manu ad præfatam ecclesiam in Derham: venit ad hæreditatem sibi traditam: suscipitur in domum suam: nemo quaerebat aliam adventus sui causam. Ille cum posset ex regia auctoritate potenter ac violenter agere, maluit reverenter ac providenter propositum implere, ne seditio aut tumultus surgeret in plebe. Invitat cives ad larga convivia: exercet plebeis jura: illis dimittit meritoriam aulam, sibi vindicat ad vigilandum et exorandum secretarium ecclesiam: idoneus ad sanctum sacrilegium, ad fidele furtum, ad salutarem rapinam, ad Jacob benedictionem supplantandam. Jam nox saturos ad hospitia et stratus suos invitabat et amplis alis Dei prædonem cum suis monachis et clericis in sacrum facinus vigilantem velabat. Quantis tunc genuum flexionibus et precum vaporantibus almam Virginem sibi comitem fore imploravit, ad exponendum sermo torpescit. Tandem fide armati cum thuribus orationum ac thymiamatum instant: tumbam reserant: invento toto corpore vernante, acsi dulci sapore quiescentem justo tremore atque admiratione salutant: quam refirmato operculo latenter rapiunt, ac vectibus sublata in paratis vehiculum excipiunt cum debita reverentia, et efferunt cum assidua psalmodia et cum triumphali lætitia, sicut exultant victores capta præda. Occurrunt et ambiunt succenturiati milites et ministri, armis et animis si quid obsisteret [defendere] parati.

ab eo profecto
in Derham,

B 3 Ita per viginti miliaria terrestri via progressi, ad fluvium in Branduna devenere: ingressique naves cum illo vitali ferculo, remis et armamentis navalibus certatim cubuere. Illud vero admirabile signum nequaquam decet præteriri, quod in hoc itinere per totam fere noctem *g* stella splendidissima super illud præfulgidæ [Virginis] corpus cominus rotabat, et claros rutilos effundens jugiter comes ibat vel præcedebat. Ecce autem populus Dirhamensium, associatis sibi affinis plebibus, fugientes consequitur armatus: nam Dirhamenses parochiani, jam omnibus sopore gravatis, dum tardius suspecta in oratorio explorant Abbatis hospitia, inveniunt reserata limina, et per summa nullo præsentis silentia, ablatam beatæ Matris suæ Withburgæ tumbam, ipsam suam hospitalibus insidiis abductam. Fit clamor dirus plangentium, inhorruit clangor tubarum, non secus acsi patria arderet, aut hostilis exercitus cades et incendia patraret: unica gloria provincie querebatur technis ac fraude abstracta, ac velut Arca

Corpus S
Withburgæ
auferitur.

g
Nella comi-
tante.

Martii. T. II.

Dei a Philistæis captiva abducta. Protinus omnes in arma prosiliunt: et ad prædam excutiendam unanimi impetu prorumpunt. Itaque bipartito agmine utramque a dextris et a sinistris occupant et velut obsidione præter fluvialem viam includere decertant: jactant convicia, intentant spicula, exprobrant simulatoribus perfidia sacrilegia: clamoribus, terroribus, minis ac probris impleunt aera. Vix Alibati, vix ipsi, quam nulla tetigit corruptela, glæbæ parcunt virginali. Sed deficit et evanescit ut fumus inanis conatus desolatorum: quos absterrebat, cui tam claro sidere favebant æthera, neglecta prius virginis majestas, simulque Eliensis præceptoris facultas: qui, tanquam surdus non audiens, perstreptantes divinumque auxilium crebris obtinentes orationibus impellit nautas et navim exhortationibus, ut miles urget equum calcantibus: Deique protectione evadunt festo reditu, confusus persecutoribus.

4 Excursis ergo viginti miliaribus, per undam usque *h* Tidbristles-eye, hoc est ad Tidbricti insulam, triumphali jam securitate, dulci et suave onus composito vehiculo deducunt per terram, caneutes Domino laudem et gloriam. Veniens ergo nova gloria ad sibi colitus provisa ecclesiam, longum est exponere quanto populorum concursu, quanto monachorum et Cleri conventu, quanto omnium gaudio ac triumpho suscepta sit: ipsam beatissimum germanam ac monasterii primum Etheldredam aliamque præfelsam sororem Reginam Sexburgam, comitante matrem regia filia Ermenilda, cum omni eboro sanctarum animarum, quas Domino peperere, credas omnes fideles animas obviam excessisse, et dulcibus ulnis atque amplexibus venientem collegisse, inque suum thalamum, quo perpetuo maneat, invitasse ac collocasse. Congaudent Angeli sororiæ pudicitie, Virginum concives et amici, et collaudant Sponsum gloriæ conventu solenni. Hoc solenne tripudium translationis suæ intulit festiva Withburga Eliensi regioni, scilicet i octavo Idus Julii, Edgari summo Davidicæ virtute et Salamonica pace Anglico Oceano imperante, Dorobernensi vero auriga Dunstano totam patriam irradiante, et Beato Edelwoldo Wentano Præsule instar aureæ aquilæ in condensis Ecclesia arphifice coruscante.

a Edgurus, cognomento Pacificus, Mercatorum ac Nordanhymbrorum Rex factus anno 957, biennio post Monacho Anglorum, mortuus anno 975. — *b* Coltræ S. Dunstani 19 Martii. — *c* Venit S. Augustinus in Angliam anno 597 collatæ 26 Martii. — *d* S. Ethelwoldus Episcopus, Wintoniensis creatus an. 963, mortuus diebus Augusti an. 984, in cuius Vita eadem leguntur. — *e* Brithnodus anno 970 primus Abbas constitutus, dein anno 10 regimini sui jussu Regina Etheltha interfecit, et Martyr appellatus. Relatio necis continetur in MS. Chronico Eliensi post Acta S. Withburgæ data. Dicit necis modum invenimus, neque nomen Martyrologio istius insertum. — *f* Malmsburyensis de hac translatione agenda advertit, Insulam tunc non nisi navigio adiri potuisse, sed nunquam ablatam solertem virgine naturam, aggeribusque in paludem patris tramitem terrestrem præbuisse, et insulam pedibus accessibilem fuisse. — *g* Item pergit: Nautis ergo inter undarum volumina periclitantibus, quia illi timore periculi se in explorato stagno navem cito cursu ad litus perduxit. — *h* Joannes Bromton in Chronico columna 748 eandem translationem paucis describit. — *i* Anno, ut supra dictum, 974.

HISTORIA II TRANSLATIONIS

in novam ecclesiam monasterii Eliensis.

Floruit sancta religio Eliensis sub Abbatum regimine centum triginta et novem annos. Fuerunt Abbates decem, Britanodus Martyr, Elsius, Leofwinus, Leofricus, Leoffinus, Vulfricus, Turstanus, Theodvinus, Simeon, Richardus... Abbas Simeon anno ab Incarnatione Domini millesimo nonagesimo tertio, die S. Edmundi migravit ad Dominum, lacumque sui officii sui et aliorum Abbatum per septem annos viduatum præsentia post obitum suum dereliquit. Deinde cum anno Domini millesimo centesimo, Nonis Augusti, die Dominica Henricus frater Willelmi

Constitutio
Richardo
Abbate i

104 Ruffi

EX MSS.

b

c

d

corpus S.
Withburgæ
remouetur,frangitur
lamina.nova pede
brevior
apparet :corpus
integrum cum
vestibus et
lignea theca
inuenitur :

e

f

A Ruffi ei in regnum succedens, esset in Regem consecratus, eodem die Abbatiam S. Edmundi dedit Roberto filio b Hugonis Comitis Cestrensis, et Abbatiam de Ely; Richardo filio c Gilberti Comitis, ejus uterque parens de regia stirpe descendens, illustrem sobolem sub veste monachica in Beccensi monasterio dedicarunt. Hic ergo Richardus Abbas ecclesiam suam Eliensem a prædecessore suo inceptam ædificavit, in quam quidem ecclesiam corpora sancta transtulit.

2 d Annis vero quatuor ante translationem sanctarum Virginum, de loco suo dimoverant B. Withburgæ Virginis sepulcrum, et alibi in ecclesia collocaverant. Structura vero templi prodians ulterius, necessario cœgebat, nec citra subsistere aliquatenus poterat : et cum per descensus graduum distraheretur monumentum, imprudentesque ministri minus ad hoc essent idonei; confractus est lapis inferior, quo quiescebat Virgo egregia. Tunc maxima apparuit in tambo fissura : sed credo quod hoc aliqua non egit improvidentia, sed ut virtus Domini merita sanctæ Virginis ostenderet, et fracturam ut vase novo miraculo solidaret... Præfulgida autem Withburgæ ad rectissimam mensuram veteris sarcophagi, B; quod jam dudum fuerat fractum, memoratus Rector Eliensis nunc Richardus paraverat novum, quatenus in novo reposita incorrupta Virgo incorruptum haberet hospitium. Sed superna providentia id consilii novo et insolito miraculo evolvit : nam ubi nova tumba que sacrum corpus exasperet, parata astitit, apposita prioris mensure virga unius pedis quantitate brevior extitit. Quisquis iterare mentionem utriusque tentavit, non amplius invenit, semper nova a veteri præscripta brevitate deficit. Habebantur omnes stupore et extasi, videntes suum propositum a parato locello productionis corporis majestate arceri.

3 Interea cum auferetur operculum hiantis fissura mansueti, majora omnes terrere nœraenta : virginea quippe gleba, que putabatur post tot secula jam olim consumpta, quamvis eam ab antiqua experientia clara defenderet fama, tota et membris et vestibus apparuit integra, sicut primitus erat imposita : lignea etiam theca ferreis clavis exesis, cum qua fuerat in Ely delata, servata est illasa. Interea quidam putavere, quod, quasi immotus pulvis exadusti corporis, tantum insignem prætenderet integritatis; sed tactu patuit veritas perdurantis hactenus soliditatis. Nam quidam senior ex Apostolico ovili Westmonasterii, Warnens nomine, ut inter plures convenerat, mira fidei audacia accessit, virginea membra passim tangit, a vestigiis, manibus et brachiis flexibiles artus reverenter attollit, exclamansque Dei mirabilia plures spectabilium personarum ad videndum attraxit. Verumtamen tectum nivalibus operimentis decorem nullius irreverentia oculis attingit. Gaudet Domino rosatis genis facies spiraculo vite inspirata, vernant sua integritate stantia ubera, florent paradisiaca amœnitate innuba membra. Venit vir doctissimus præfatus e Herbertus Episcopus de Teesfordia; tremens insperavit, et gloriosum in Sanctis suis Dominum, benedixit, aliquæ f plures honestatis conspicuas presentes adstitero, quos supra meminimus, et hæc Dei mirabilia oculis conspexere. Sed his ignoscant auditorum fastidia, quo in argumentum fidei retulimus testimonium. Tandem vero memorabilis Episcopus Herberthus hæc tam mira tamque nova gaudia condensissimo populo exposuit, omnesque in laudem Dei et gratiarum libamina accendit. Ino vero quæ absentibus videantur incredibilia, tanta hic de reore eodè invaluit gratia, ut pene per omnes currerent lacrymarum flumina.

4 Sed cum inter hæc tripudia auxiliarentur omnes

quid agerent, quia vetus tumba ex fractura injuriosa videbatur ad dignitatem Virginis, nova vero divinitus contracta desiderat esse suffragabilis, tandem pia adjunctrix has fluctuationes dimisit, et quod a priore requie mutari nollet, glorioso miraculo comprobavit. Nam illa fissura, quæ cultello aut calamo ultra penetrabilis erat, ita subito resolidata est ad integrum, ut nec ullum deinceps fracture apparetur ibi vestigium. Hic eam omnium conclusa est quæstio. Intellexerunt enim ex tam evidente signo, quia Virgo nollet transponi ab antiqui monumenti thoro. Imposito ergo opereulo et clauso diligenter sarcophago, ketissimo cum jubilo transferunt ea ad beatam sororem Etheldredam de veteri monasterio in novum, et componunt gratissime contra orientem ad Iatus suum. Similiter etiam beatam germanam Sexburgam et sacratissimam filiam ipsius Ermenildam dignas ad condignas amabiliter associant, ubi et pariter et singula superna beneficia supplicantibus prærogant.

5 Pulchro itaque mysterio hæc quatuor luminaria Dominus ascendens nuptiali intulit Ecclesie suæ, quæ illustant intrantes ex quadro mundi latere. Hic et numero et merito sequuntur illa superna quatuor animalia alata, quæ in quatuor partes terre discretæ, junctisque pennis caritatis alterius ad alteram, Christi tonantis præconia vita Angelica tollunt ad cœlestia. Hæc etiam remulantes quatuor flumina, de uno paradisi fonte Christo derivata, vitam unanimem irrigabant quadrupartita Evangeliorum doctrina, et irrigare non desinunt sitienter querentes divina remedia. Hæc sunt, inquam, quatuor Evangeliorum pedissequæ, quatuor virtutum alumina, quatuor quadrifide Crucis Domini tympanastræ, tympanizantes quaternis vocibus diatessaron cœlesti : quatuor miserentes advenientibus facies terre et post Evangelicas Marias aromaticæ Christi unguentariæ : ejus nomina unguentum effusum, ejus odor super omnium suavitate aromatatum. Translatæ sunt autem hæc Dominicæ quadrigæ anno Incarnati Verbi millesimo centesimo sexto, g quo quondam beata Etheldreda translata est die : cum decentissima scilicet oratione, ut omnium una esset solennitas, quæ et facta est, quibus erat una fides, unus Christus, et una caritas.

6 Ab illo igitur die cepit Dominus Abbas, S. Withburgam sua integritate [spectabilem] singulari devotione venerari : sed minime post hæc diu vixit in corpore, nam morbo præventus decidit in lectum, jamque vocandus ad reddendam sui talenti rationem cunctum Fratrum ad se jussit convenire, vitæque viaticum post purissimam Confessionem accipiens, cernit carissimam Withburgam prope assistere : in quam statim defixis oculis circumstantes magno clamore alloquitur : Cedite, inquit, Fratres, cedite, ecce Domina mea Withburga venit, ecce adstat : nunquid eam videtis? nunquid eam hic stare aspicitis? O, inquit, Domina miserere mei. Atque post medicum olimcum emittens spiritum locum viduavit, filios contristavit, corpusque mundo et animam Deo commendavit. Totus igitur ille dies in fletibus et orationibus est exactus : et factu crastino, debito cum honore vir magnificus in monasterio est sepultus.

a Quæ hoc numero continentur excerpta ex MS. Chronico Eliensi ubi singulorum Abbatum res gesta habentur. — b Hugo Comes Cestrensis nepos Guillelmi Conquestoris, natus matre hujus nomine. Hic S. Austinum Beccensem in Norwicum Abbatem evocavit in Angliam. — c De viciis Gilberti, qui hoc tempore in Angliam fuerunt, etiam Comes Lancolnenses facti, cognus a Filio, ad vitam S. Gilberti Sempringhamensis § 1, ubi diximus Gislum matrem prius Gilberti, qui in Angliam venit, fuisse nuntiam Mathildis matris Henrici Regis. — d Sequentia sunt ex præce historiam MS. Eliensi. — e Hic est Herberthus, qui Sædem Episcopatum Theofordie, que in confinis Suffolæ et Suffolæ erant, transtulit Norwicum præmarium Norfolcæ urbem :

D

fractura
barbæ ulro
solidata

transfertur

ad novam
ecclesiam :a. alia tria
corpora :an. 1106
17 Octob.

y

F

apparet
Richardo
Abbatem
Norwicum.

A vizit dein ad annum usque 1119. — I Illi fuerunt Abbates Adelwicus Ramesiensis, Richardus S. Albani, Guntherus Thorenensis, Wido Persoriensis, tum Nicolaus Arcididonus Lincolnensis, Gaufridus Thesaurarius Wintoniensis et alii. — g D Additur in Chronico MS. sub die Kalendas Novemb. decimo sexto.

DE S. PAULO MARTYRE SUB ICHONOMACHIS IN CYPRO.

CIAA DCCLX
XVII MARTII.
Et Menologio

Menologium Græcorum, ex Guilielmi Cordinalis Sirloti interpretatione ab Henrico Canisio vulgatum, hunc XVII Martii diem sic exprimitur: Natalis sancti Martyris Pauli, qui pro sanctarum imaginum cultu igne comburitur. Usus est ea interpretatione Cardinalis Baronius antequam per typos publici juris fieret: citatoque in Notis Menologio, ita in Martyrologio Romano scripsit: Constantinopoli S. Pauli Martyris, qui sub Constantino Copronymo, cum sanctarum imaginum cultum defenderet, igne combustus est, dein annotat passum reperiri circa annum octingentesimum. Nos quidem ubi hoc reperitur hactenus ignoramus: totis viginti quinque annis adest ab octingentesimo Copronymi ultimo; sub eo, per annos viginti quatuor pertinaci robore iconomachiam urgente, multos illustres Martyres passos scimus, nominatim Stephanum Juniorem, et Andream Cretensem, quorum illustris Acta dabitur, hujus quidem ad XVII Octobris, illius vero XXVIII Novembris: cum quo etiam Petrus eodem in causa eademque in urbe ad necem usque flagellatus, velut socius, colitur die eodem: quia proprius ignoratur. Eadem persecutio eadem in urbe regia coronavit Paulum, sed supplicii genere longe diverso, et die Julii mensis VIII: cujus Corpus Veneti religiose nunc colunt; multa enim variaque et atrocitas passus, tandem similem Andreæ prædicti vitæ exitum habuit, vincit pedibus ruptatis per saxa, anno Incarnati Verbi DCCLXXVI: atque hi sunt illi quatuor, quorum ut Constantinopoli passorum commune festum indicunt Menæi ad XXX diem Octobris his verbis: Τῶν ἁγίων νεοφανῶν μαρτύρων Ἀνδρέου, Σεβαστου, Πάυλου καὶ Πέτρου Σαυκτορῶν novorum Martyrum Andreæ, Stephani, Pauli, et Petri. Ceterum ubi hoc numero recipit Paulum, de quo hoc die commemorationem fecimus extremum ignis supplicium, ad quod etiam alludit adjectum in excisis Menæis distichum, genus consuevitque martyrii exprimens.

in Romanum
Martyrol.
transatus.

B Menæi ad XXX diem Octobris his verbis: Τῶν ἁγίων νεοφανῶν μαρτύρων Ἀνδρέου, Σεβαστου, Πάυλου καὶ Πέτρου Σαυκτορῶν novorum Martyrum Andreæ, Stephani, Pauli, et Petri. Ceterum ubi hoc numero recipit Paulum, de quo hoc die commemorationem fecimus extremum ignis supplicium, ad quod etiam alludit adjectum in excisis Menæis distichum, genus consuevitque martyrii exprimens.

a Martyribus
CP. diversis
est.

viris ab iniquis impiissimi Imperatoris Præfectis variis locis illata fuerant, sermo exortus est. Siquidem in medium progressus Antonius quidam, e Creta oriundus, vir fortis, et qui fortibus certaminibus egregie defunctus fuerat: Quonam modo, inquit, præclara monachi Pauli certamina vobis ob oculos proponere queam? aut quonam pacto ea sine lacrymis commemorarem? Princeps quidam Cypri Præfectus erat, nomine Theophanes, cognomento Lardotyrus. Hic cum sanctum virum, ut in eum inquireret, accepisset, ad Heracliti prætorium eum duxit. Proposita autem erat huius Christi in cruce protensi imago, unaque item cruciatus instrumentum, quod catapultam vocant. Atque ad illum Præfectus, seclata, inquam, illa lingua, atque iniquitatem in Excelsum loquens: Unum et duobus tibi, Paule, proponitur: nimium ut aut calcata imagine vitam obtineas, aut ut hoc tormenti genere discrucieris. Hoc autem dicens puerorum larvis leonem perterrefacere velle videbatur. Statim enim generosus ille vir magna voce exclamans, Absit a me, inquit, Domine Jesu Christe, unigenite fili Dei, ut theandricam hæc imaginem pedibus teram. Atque hæc locutus, statim humi se curvans osculum ei fixit; reipsa planum faciens, quam nihil iudicis minas moraretur. Ille itaque confestim iracundia totus æstuans, nudari sanctum virum, atque in catapultam extendi jubet. Ubi cum tortores duabus tabulis ipsum firmissime compressissent, ac ferreis pectinibus totum ipsum corpus exarassent, prono capite suspenderunt: ac deinde non exiguo igne infra eum accenso, ita deum holocaustum Deo gratum ipsum effecerunt.

quia Crucis
iconem
conculcare
r'ruit
E

tortus et
combustus:

Hunc autem Paulum in Cypro, non Constantinopoli, passum, illum esse de quo Menologio atque Memoræ agunt (proindeque et Menologio secutus Baronius, tuus solis devians a vero quæ adjectæ ex sui conjectura) constare videtur ex memoris Confessoris Theostyrici, præcitatum Pauli commemorationem immediate subsequente in Menæis atque ac Menologio, itemque in Actis S. Stephani. Nihil itaque restat quam ut lectorem moveamus alio circa annum 1000 mortuum a nobis constitui Paulum; quia S. Stephanus Martyrium pertulit anno ejusdem seculi LXXVII: propositæ autem narrationis series exigit ut aliquanto tempore ante illum ad palmam noster hic Paulus pervenerit.

ut est in
Actis
S. Stephani,

an. 707 passus.
F

in Cyprio
sub Theophane
Præfecto

C Quo ratione ea res actu sit, quo loco et quo jure vivat ex ipsis S. Stephani Actis, prout apud Lipomanum et Surium extant, mutuari: sic enim in iis narratur. Quadam autem die una cum ceteris captivis selente viro divino [Stephano] de supplicii illis, quæ justis

DE S. THEOSTERICTO CONFESSORE SUB CONSTANTINO COPRONYMO.

SECCULO VIII
domen satis
curiosum

Eodem die S. Theostericus pro earumdem imaginum defensione in pace consummatus migravit ad Dominum, inquit Menologii auctor; aut potius occasione jam veluti Pauli, cum dies mortis incompleta esset, migrasse commemoratur hoc die: ne disjuncto recolenter nomina eorum, quorum certamina conjunctim scripta reperiebantur. Menæa excusa sequens distichon eadem evincit.
Στάχυμα πίστεως καὶ μαρτυρίας ἐκ βίου
Τὰς σὰς Θεοστέρικτε προσέβια; διδού.

Tur fidelem fulciant populam preces, Deo, Theostericte, quas saltus feres. *Althus sit ad nomen Theostericci, Deo saltum significantis: cujus non vanam uactum esse appellationem multiplicia monstrant certamina: prima quidem in monasterio Pelece, quod in Asia est tolerata, quando Copronymianæ minister crudelitatis Lachmoletram, impetum faciens in ovile Christi, monachorum gregem ad sacrosancta mysteria celebranda ipso munus quintæ Feriæ die collectum, magna cum rabie invasit; et se-*

in monast.
Pelece u

lectos

A lectos quidem triginta octo vinciri jussit exquisitus cruciandos, quorum festum diem cum Romano Martyrologio egimus XII. Januarii; reliquos vero partim verberibus crudelem in modum laceravit, partim eorum barbâ pice illitam excussit, naribus prius amputatis. Quorum numerum ipse quoque augeo, quemadmodum faciei notæ certissime testantur, inquit ipse Theostreetus, verbis citato jam die prolatis narrans remgestam, coram S. Stephano, in ejus Vita; cur tunc erat particeps et carcereis et æruanarum, multa et antea et postea passus. Quæ quia litteris commendata non sunt, nunc quidem in oblivionem apud homines veneræ, sed Deo

permanentisque quaque notissima; cui et Superis notum etiam est, an Martyri palmam post S. Stephanum ipse quoque obtinuerit, quod de multis illius concaptivis admodum est credibile: an vero, quod Græcorum fasti innuunt, Ecclesiam sub puissima Irene et filio Constantino pacatam relinquens et ipse in pace requieverit, ostensurus supremo agonotheta: Deo nasum abscissum et genus ferventi pice ac bitamine illitas, miserumque in modum ambustas: ut non ipse martyrio, sed martyrium ipsi defuisse dicendum sit. Memini ejusdem hoc die Ferrarius in Catalogo generali, citatoque Menologio perpetam nominat Theostenistum.

D narrat in carcere coram S. Stephano.

nares abscissas et barbâ excussam sibi

DE B. JULIANO URIO PATAVII IN ITALIA.

P atavinam urbem, inter Cisalpinas antiquissimam simul et nobilissimam, a S. Prodocimo Petri Apostoli discipulo fide Christiana inbutam, multiplex identidem ruina offlxit, nunquam sic evellit, quin redeuntibus in sedes desolatas incolis rursus exurgeret e cineribus reditura. Eandem cum urbe fortunam templa, eundem passa sunt Sanctorum corpora in templis religiose asservata: quorum hæc, Deo conseravante ac mirabiliter ad afflictorum civium solatium revelante, honori pristina arisque restituta; ista majori etiam quam unquam antea magnificentia restaurata sunt; imprimis S. Justinæ augustissima basilica, quam anno nunc vixentes singulari cum sensu fueradissimæ voluptatis fuimus admirati: sic tamen ut vehementer doleremus, non potuisse simili ratione reparari damnum antiquorum monumentorum olim de his Sanctis scriptorum, quorum corpora istæ erant per altaria distributa. Superant tamen hæc idem non pauca, quæ deficientium Actorum desiderium leniant, atque imprimis historiæ inventionis SS. Marini, Juliani et Felicitatis.

habuit, atque Deum optimum Maximum ad hæc sibi populoque propitium deprecatus est.

3 Accepto rastro indicata per quietem loca fodere cœpit: cujus exemplum plerique religiosi viri secuti, postquam ultra senos pedes fodissent, tres arcas marmoreas invenere unciis ferreis firmatas: ex quibus repente splendor maximus, et odor suavissimus oratorium suffudit. Splendore sublato arcæ aperta sunt: quarum prima S. Maximi corpus habebat, et ad caput ipsius sculptum lapidem: Hic requiescit Maximus secundus a Prodocimo Episcopus, qui hujus mundi vitam Domino tribuit, ut sempiternam habere mereretur in cœlis. Alia viri integrum corpus, et seposita trium puerorum ossa retinebat hac inscriptione: Hic conditus est Julianus vir Christianissimus, qui cum sæpe a sepulcro Domini reversus esset, ac tandem tres Innocentes secum detulisset, perrexit ad Christum: quapropter in unum collocati hic requiescunt. In alia, qua feminae corpus claudebatur, lectum est: Hic est sepulta Felicitas illustris femina, sacro velamine dicata, quæ diu noctuque in Dei servitio persistens in cœlis suscepta est.

fodi præcipit,

E inveniunturque S. Maximi.

B. Julianus cum 3 Innocentibus,

et B. Felicitas:

XVII MARTII Inter frequentia Patavii excidia

2 Hunc igitur accipimus ex Carnecio, ignoto quidem nobis hæcenus auctore, sed cujus ex alio veteri ac forte tum vivente rem, ut gesta est, transcribentis verba fideliter adnumerata reperimus apud Ferdinandum Ughelum tom. 3. Italiae sacræ col. 314, ubi de Bernardo Maltenverro agitatum XLVIII et vetustissima Comitum Patavinorum familia ad Patavinam Ecclesiæ insulas translata, eamque per novem annos insigni pietatis laude et rerum gestarum gloria illustrante. Hujus libores, inquit Cavæccius citatus teterna post obitum mercede compensandos, etiam inter mortales voluit Deus spirituum solatio recreare. Dormienti aliquando Episcopo adstitit senex; heroicam majestatem et dignitatem ultra hominum conditionem præferens, asseruitque a Deo mutuum advenisse, ut quorundam Sanctorum corpora ex abditis locis eruerentur, quæ congrua veneratione suscepta Patavine urbi præsidio forent, eamque diris olim subjectam propriis meritis expiant. Inde visus Episcopus cum eo in templo S. Justinæ descendisse, jubetur locum inspicere inter aram sanctæ Dei Genitricis et sepulcrum B. Prodocimi; ubi corpora S. Juliani ac trium Innocentium, quæ idem, sæpe pietatis causa Hierosolymam profectus, Patavium retulerat. Inde senis ductu prope fores oratori ad laevam, docetur recondita esse corpora S. Maximi Episcopi et Felicitatis Virginis: mox senis aspectus ac quies abiit, Sensit ex ea Bernardus regi divinam rem, quæ ab ipso omnium honorum auctore majoribus adhuc esset obsequiis expetenda. Itaque communicatis, quæ per quietem aspexerat, Cloricis ac religiosi viris, populo etiam sacrum jejunium indixit. Triduo exacto, idem ad templum S. Justinæ frequens accessit, ubi Bernardus sacris operatus ad eundem sermionem

sermone Sanctorum corpora.

Historia inventionis an. 147

per usum admonito Episcopo,

qui præmissis jejunio

4 Inscriptiones uti eundem auctorem sapiunt, ita et eandem aetatem; nempe qua metu barbarorum sacra corpora obscurantur. De B. Juliano, præter ea quæ etiam referuntur a Scardeonio, nihil apud nos est. B. Felicitatem scribit Ungæcellus præfuisse monialibus cœnobii D. Justinæ: Scardeonius in monte Robellonis eremiticam vitam duxisse. Sanctorum corpora decentius collocata tum multis miraculis coruscant; et plerique cæci, surdi, debilesque leguntur in Aetis convalescere, multi etiam a demonibus obsessi pristinam quietem recepisse. Aguntur hæc anno M. D. C. Henri II. Caesaris anno XIV, quo Leo Pontifex ex Pannonia divertit Patavium: ubi exceptus a Bernardo nuperrimam Sanctorum revelationem, et patrata indes miracula edocetur. Moverunt ea Leonem ut præsens cognosceret, et Sanctos Dei deprecaretur suscepti itineris comites. Accedens ad ecclesiam B. Justinæ, Jeanui Abbati ac monachis ad sacros pedes provolutis benedixit, solenni ritu litavit, atque urbem ab anathemate dissolvit. Ut etiam Sanctorum memoria ubique celebrior esset, eosdem Alho Divorum adscripsit, et festo die honestavit: qui hæcenus solennis apud nos habetur IV Nonas Augusti: nempe, quo reliquie eorum reperte sunt.

quos Patavo transiens Leo IX

Sanctis adscribit.

5 Hæcenus ille. Paria fere scribuntur a Scardeonio, proficiente ex antiquis ac fide dignis monumentis ea haberi: sed hæc leviori uculo perlacta dum ipse suo ac breviori stylo complecti conatur, omissa sunt nonnulla rerum ac personarum circumstantia, haud modice ad completionem narrationis facientes: et hoc imprimis capitale

Scardoni narratio hæc in parte:

A capitale, quod de tribus aristotidemque inscriptionibus jam audivimus, in hunc modum est mutatum: Arca marmorea ferreis laminis circumcincta effoditur, quæ adhuc superest, et tabula lapidea his litteris insculpta: Maximus Episcopus Patavinus II. Julianus Patricius vir nobilis, qui Sanctos hoc innocentes Hierosolymis huc apportavit, et Felicitas Deo consecrata. Idem antea dixerat: prædicta corpora intra altare D. Mariæ Virginis et S. Prodocymi delituisse: quo de solo Juliano et Innocentibus legerat: atque olim ibi tempore Attiliani excidii defossa fuisse: quod etsi negare non volumus, haud tamen satis certo ex hac illius forsasse conjectura audent affirmare. Nam post excisum ferro stammaque ab Attila Patavium anno cccclii et continuata centum fere annorum desolationem, restauratum illic ad Narsicæ est, et rursus eversum ab Agilolpho Longobardorum Rege anno vci: denique eorundem postea deleti imperio, sub Carolo Magno et Francorum Regibus restitutum, et ab Hungaris bis incensum; rursusque reedificatum a Germanis, qui in regno Italiæ successere, pristinum decus et splendorem recepit, ut scribit multa paucis complexus Ughellus. Adeoque incertum manet, non tantum an ante Attilam vixerint sepultique istie sint Julianus et Felicitas; sed etiam an omnimodum ante Hungarorum irruptiones, quas in seculi decimi annos ii, xxiv et xxxvii Cardinalis Baronus refert: iterum tamen fol. 103 editionis Basilicensis asserit Scardeonius vixisse Julianum florente adhuc Patavina Republica, diu ante urbis excidium: illud utique quod supra notaverat.

conjectura de eorundem ziale

non satis fundata.

Wionis scilicet monumentum de cultu singulorum,

et presumpto quod Benedictinus fuerit B. Urius

B 6 Arnoldus Wion cum ad ii Augusti retulisset Canonizationem Sanctorum omnium, qui in cœnobio S. Justinæ requiescunt (in qua tamen de solis tribus actum erat) subnotat sequentia: Præsentem horum Sanctorum Canonizationem ideo hic apposuimus quod inter eos fuerint tres Ordinis monastici (videlicet Benedictini, de quosolo scribit) professores, S. Arnaldus Abbas scilicet, S. Urius monachus, et S. Felicitas sanctimonialis: de quibus latius egimus in eorundem natalibus, qui summa cum veneratione populique frequentia usque ad aunum proxime præteritum sacre Quadragesimæ tempore a monarchis soliti erant observari: sed qua ratione aut qua urgente causa aboliti fuerint mirari satis non possum; cum ab ecclesia pro Sanctis habeantur, ut ex præfati liquet. Tam opportunum publici cultus usque ad annum mdcxcv continuati testimonium, meretur sane ut error circa Arnaldum commissus, in tanta rerum præteritarum obscuritate ignoscatur: quod autem Ordini suo B. Felicitatem adscripsit ac S. Urium, ignoscendum privato illius affectui; cui quidem locus esse nullus posset in opinione Scardeoni eos Attilano excidio priores facientis. Nunc vero cum nihil constet de ætate atque, quam quod nudecimum seculum revendo præcesserint, notamus de hac re altercori: quomodoquidem poterit Urius (ut de Felicitate taceamus) extrema ætate religiosa voto professus, aut in habitu saltem religioso mortuus esse,

quantis ejus rei nulla fiat in epitaphio mentio. **D** 7 Urius, inquam, idem qui aliis in ipsoque epitaphio Julianus: nam ad hunc xvii Martii de ipso Arnoldus Wion agens: In Calendario, inquit, pervetusto cœnobii S. Justinæ hujus natalis notatur hac die: de ejus Actis aliud cognoscere non potui, nisi quod Sanctorum quorundam Innocentium Reliquias illuc asportaverit, et post multos in religione perpassos labores miraculis clarus quieverit in pace. Jacet in altari quodam illius ecclesie. Canonizatus est a S. Leone Papa ix die ii Augusti. Ut omnino necesse sit eundem, nomine Julianum, Urium fuisse cognomine, vel hoc ex illa corrupte formatum: cum nihil appareat vero similitudinis, ut tam solemniter declaratus Sanctus præteritus fuerit in Calendario; alius autem in eum relatus, qui quis qualisve fuerit omnino ignoretur. Eundem autem esse, snidet illa de Innocentium corporibus per Urium ad Patavium delatis opinio: quo etiam argumento judicamus, ejusdem Beati corpus fuisse, quod iterum cum Sanctorum Innocentium corporibus primum sese aperuit, anno mclxxvii, quando rursus sub Episcopo Gerardo Pomadella, paci inter Fridericum Imperatorem et Alexandrum iii Venetiis sancienda, pacandæque post tot jactationes Italiæ, privata Patavina urbis prælusit lætitia, in Sanctorum corporum iterata inventione: quorum priore seculo restaurata sub Bernardo Episcopo monumenta, ipsius sacre ædis totiusque urbis cineribus obvolerat sepeliveratque vorax incendium, cuncta fere urbis nobiliter restauratæ ædificia publica privataque populatum.

idem qui Julianus,

rursus an. 1177 cum eisdem Innocentibus recessus,

C 8 Narrantur hæc in relatione tum conscripta, et a nobis Mediolani ex Ambrosiana bibliothecæ MSS. eruta: sed cujus auctor ita totus fuit in admiratione corporis S. Luca Evangelistæ, tunc ibidem reperit, ut nullius alterius distincte meminerit nisi S. Justinæ, idque obiter valde; prius tamen Sanctorum Innocentium sub hac forma: Lapidum itaque dissolvendo compaginein binas repperunt capsellas odoriferas, unam marmoream, alteram vero plumbeam, in quibus erant Innocentium corpuscula collocata: quod sic intelligimus ut marmorea arca osibus B. Juliani tegentibus comparata, conclusisset etiam capsellam plumbeam dicta corpuscula continentem. Cur enim post primam inventionem credimus fuisse distinctos, quos majores tanta ratione conjunxerant? Et hos quidem nun cum veteris Sanctorum Lipsanis in suscitata a ruinis æde, non dubitamus perquam honorifice collocatos fuisse, ex coque obtinuisse ut singulorum festa diversis celebrarentur diebus, iis fortasse quibus, procedente opere, reperita sunt corpora singula, quorum sub Leone ix communiæ diuulat fuerat festum institutum: quæ tamen desita sint postquam observari, postquam anno mclxii, translatis e veteri in novum templum Sanctorum corporibus, tribus qui Beati dumtaxat habebantur Arnoldo, Urio et Felicitati communis instituta est translationis celebritas xiv Martii sicut dicimus.

et an 1802 in novam ædem translatus.

DE B. THOMASELLO

ORDINIS PRÆDICATORUM. PERUSII IN UMBRIA.

Habet religiosissimus Fratrum Prædicatorum Ordo insigne Perusii monasterium actemplum: quod cum anno mvcix, in itinere Romano digressi aliquantulum, adiremus die xvi Decembris Sanctorum, si quæ ibi essent, reliquias cognitari, et imploraturi preces: ducti perquam humaniter sumus ad summam illius templi aram, quæ retro versus choram patens, conturbat novam ac splendidam arcam, quam pendula sub eodem altari lampas perpetuo illustrabat fulgore. Atque ne dubium esset eorum hic honor

exhiberetur, faciebat inscriptio hucce verbis concepta. Corpora B. Nicolai de Juvencio socii B. P. N. Domini, hujus Conventus fundatoris, et B. Thomaselli Perusini, discipuli S. Thomæ Aquinatis, ex veteri ecclesia, ubi pie a fidelibus conservabantur, huc translata anno Domini mvcxxxviii. Plura per absentiam R. P. Prioris non potuimus discere, nec submissa sunt quæ post ejus reditum promittebantur et vetusto monasterii codice documenta. Neque vero, in spectis iis quæ Joannes Michael Pius parte i hb 1. de viris Illustribus

Ordinis

14. MCLXX XVII MARTII Corporibus via majori

cum corpore B. Nicolai,

A *Ordinis S. Dominici, atque post eum Ludovicus Jacobillus tom 1. de Sanctis ac Beatis Umbriae diligentissime collegerant, visum est operæ pretium porro expectare in incertum.*

socius eadem in umbra B. Nicolaus,

Itaque quæ prior iste § 197 Italice scripsit, hic Latine reddimus. Tomasellus Perusinus, natione Hetruscus, dubium sanctitate an doctrina clarior fuit: doctrinam a magistro suo S. Thoma Aquinate hausit, sanctitatis et sui mortificandi studium ingens in eo declaravit, quod cilicii loco, sago ex ferreis annulis contexto utens, iverit rediveritque Neapoli. Spiritu donatus Prophetico, uno antequam moreretur anno, migrationem suam prædixit; et multis miraculis honoratus, in ipso adolescentiæ flore, annos dumtaxat mclclxx in urbe patria: ubi pro eximie sanctitatis opinione seorsim a reliquis Fratribus sepultus in ec-

D *clesia veteri, currentibus deinde annis elevatus atque honoratiorem in locum translatus fuit, una cum corpore B. Nicolai Juvenacii.*

Hujus Nicolai olim non satis nobis cogniti Acta, alias ad diem xi Februarii referenda, in dicti mensis supplementum servamus: nunc ad B. Thomasellum quod attinet ex Jacobillo addimus, mortuum esse hoc die, et una cum prædicto corpore supra majus altare prioris ecclesiæ, in arca ex rubro lapide decenter excisa, fuisse collocatum; postquam e proprio tumulo hic esset reductus, iste de subtus altari, quod dicitur ejus nomine insignitum fuisse. Addit imaginem Thomaselli in variis Conventus istius loci radioso lumine circumornatam spectari: nominatim autem in majori pictura, varios Dominicanæ Ordinis Beatos et ipsius Conventus illustres viros representante, cum hoc temute: B. Thomasellus Perusinus, discipulus S. Thomæ, an. mclclxx.

Imagines cum radiis

XVII MARTII.

SANCTI QUI XV KALENDAS APRILIS COLUNTUR.

Sanctus Alexander Episc. Hierosol. Martyr Cæsareæ in Palestina.
 Sancti Decies mille Martyres Nicomediæ in Bithynia.

S. Trophinus,
 S. Eucarpion,
 et Socii,

S. Collegus, } Diaconi.
 S. Collofus, }

S. Pamponius,
 S. Mineptus,
 S. Rogatus,
 S. Quartinus,
 S. Saturnus,
 S. Marinus,
 S. Quintasius,
 S. Jemsolius,
 S. Martius,
 S. Rogatus alter,
 S. Samphoranus,
 S. Aurelius,
 S. Capilledus,
 S. Dionysius,
 S. Januarius,
 S. Victor,
 S. Convotus,
 S. Simporius
 et socii viii,

S. Maria,
 S. Aprilis,
 S. Servulus
 et socii xxiii.

Martyres Nicomediæ in Bithynia.

Martyres Alexandrite in Ægypto.

Martyres Nicomediæ in Bithynia.

S. Quintus,
 S. Rogatus

S. Ingenus,
 S. Quartilla,

S. Rogata,
 S. Lucianus,

S. Aurilius,
 S. Saturninus,

S. Victor,
 S. Maurus,

S. Carentus,
 S. Timotheus,

S. Saldia,
 S. Felicianus,

S. Joecundus,
 S. Candidus Martyr Romanns, Cinguli in Piceno.

S. Narcissus Episcopus,
 Apostolus Augustinus,

S. Felix ejus Diaconus } Gerunde in Hispania.

S. Cyrillus, Episcopus Hierosolymorum.

S. Petrius, Episcopus Lingonensis in Gallia.

S. Braulio Episcopus Cæsaraugustanus in Hispania.

S. Eduardus Rex Angliæ, Martyr.

S. Anselmus Episcopus Lucensis, Mantuæ in Italia.

B. Bartholomæus ab Anglario, Sacerdos Ord. S. Francisci de Observantia, Empoli in Etruria.

B. Salvator de Horta, Ord. S. Francisci de Observantia, Calari in Sardinia.

Martyres in Campania.

Martyres in Mauritania.

PRÆTERMISSI ET IN ALIOS DIES REJECTI.

Titus Episcopus refertur hoc die in Martyrologio Coptico Sebtem. Vitam dedimus iv Januarii.
 S. Gihlomi Dolensis in Britannia Armorica Canonici Translatio consignatur hoc die a Sanssano et Buellino. Nam hic (quod ex Sanssano transcripsit) a. l. cum in ministerio S. Petri de Valle sive in Vallea, quod tunc erat in suburbio Carnotensi, nunc in urbe est, religioso suscepto schemate viros in omni virtute profectus fecisse, donec in perfecta sanctitate vita consummata ad repositam filiorum Dei hereditatem, laetus de imminente gloria profectus est. Ast in Vita a Moaacho illius canobii paullo ante ejus translationem scripta, solum dicitur, dum Roma Dolam redit cornutum se recepisse, et ad hoc monasterium S. Petri orandi simul et hospitandi gratia vel deductum a caris suis vel delatum, tandem ibi incrementum febrim ardore extinctum. Quæ plenius clarisque traduntur in Vita, quam edidimus. xxvii Januarii.

Theodori Martyris translatio memoratur a nonnullis, uti ad ejus Vitam diximus. vii Febru.

Faustinus, Martyres memorantur in MS. Adone monasterii Leobensis. Varia Acta dedimus. et } xv Februarii.

Jovita }
 S. Finianus sive Finnanus Episcopus et Confessor, sub Rege Ferchardon. Anno 660. Officium 9 Lec-

tionum habet hoc die in Breviario Aberdonensi, totum de communi excepta oratione: difficulter adducitur ut eum diversum credamus a S. Finano, ex Hucus in Scotia Monacho Episcopo Londisfaveni in Angliæ, cujus ex eodem Breviario Acta dedimus in Februarii. Demsterus certe in Menologio Scotico Northumbriæ Apostolum vocat, et Demstero creditus Ferrarius in Catalogo uti in Northumbria fidei Christi disseminasse ad annum 661 atque de eo agi lib. 6. hist. Scot. scriptorum, Demstero historiam intelligens: qui fusc iste de prædicto Finano S. Aidani successor, cuiusque dicit eum xvi, nos de eo equans xvii Februarii.

Est et alius S. Finanus in Scotia, cujus vitam habet Capgravius, ut quo ugemus x Septemb.

S. Apiani Episcopi et Confessoris reconditio celebratur a Greveno, Molino, Caniso et Ferrario. Forsan intelligitur S. Apianus Monachus et Confessor: qui per errorem Episcopus habitus, cujus Acta dedimus iv Mart.

Gertrudis Virgo Nivelensis memoratur in Usuardo MS. S. Germuni Parisiensis et aliis, et colitur Officio Ecclesiastico Canonice Regularibus Lateranensibus. Vitam dedimus. xvii Martii.

S. Aninas, sive Ananias, solitarus Thaumaturgus, synagario collegii Parisiensis. Sæc. JESU, et MSS. Menens

Mentis ibidem in Convenciis Virgini Annuntiatæ XVIII Martii refertur. De eo agimus, alius secuti XVI Martii.

Festum vi Dolorum Deiparæ Virginis multæ Ecclesiæ celebrant ac religiose familiæ, sed diversis diebus, ut ad hunc edisserit Franciscus Laherius noster in *Menologio Virginum*; ubi septem illas dolores enumerat et exponit.

Gordianus Monachus Casinensis, S. Placidi in Siciliam euntis comes et Martyrii scriptor. Sancti titulo honoratur in *MS. Chronico Casinensi*; et ab Ottavio Cajetano nostro Sanctus Sculis abnumeratur hoi die, tanquam Syracusanus mortuus: quod et Ferrarius facit citatis Ecclesiæ Syracusanæ tabulis, ex ideo dicti Cajetani: qui dicitur in *Vitis Sanctorum Siculorum tom. I fol. 187* post inventionem SS. Placidi et sociorum, ejusdem Gordiani vel Beati elogium tenuit, dicitque Græcis litteris approbatum eruditum fuisse, et S. Benedicti magisterio subjecisse se eo tempore quo Tertullus Patricius de monte Casino donationem fecit.

Conallus Episcopus ex Tam-lactensi Martyrol. et Mariano Germano hodie annotescit: cultus nequaquam: multos minus ex Synodi Patricianæ Canone illo quem refert Colganus: quo multatus Ecclesiæ suæ humilitate dicitur a Patricio, quod indignos aliquos ordinasset: aut ex vita S. Attractæ sororis, quam sancto quidem rigore voluit loco suo vocatum, sed tamen dire improbitatis punam visum est ab ea promeruisse: qui dum, an unus, et hic nominatus sit, incertum existimamus.

Maidorus de Cluam-Esrach hoc quidem die refertur in *Martyrologiis Hibernicis, u Colgano* tamen, tum in *Appendice ad Acto S. Maibei Firruensis cap. I* quam in *Indice*, dicitur XIV Martii coli: ipse in *Martio* neutro die illius meminit.

Thomannus Episcopus isdem in *Martyrologis* est, sed nobis æque ac Colgano ignotus: nisi forte is sit qui etiam X Januari memoratur, alias Tomennus et Thomianus Ard-machanus: de quo Colganus ad diem diem.

Caimanus Episcopus: refertur a duobus Hibernicis martyrologis sæpe nominatis et nominandis: Colganus credit eum esse, quem S. Adamnanus in *Vita S. Columbae* appellat Commanum honorabilem Presbyterum: quod non magis probat quam aliquod vestigium adfert Ecclesiastici cultus eidem apud Hibernos vel Henses delatus. Marianus Caimanum habet et Commanum Episcopum tanquam duos.

Egwinaldus Abbas Waldhemensis in Saxonia, S. Willibadi primi Eystettensis Episcopi institutor, Ewaldus nominatur ab aliis, et sic hoc die Sanctus invenitur adscriptus in *Kalendario MS. Sanctorum Ordinis S. Benedicti, in Monasterio S. Salvatoris Antwerpæ* ante sesqui seculum compilato. Nos alibi de ejus cultu nihil invenimus.

Constantinus Casinensis Monachus a Petro Diacono in *MS. de ortu et vita Justorum* laudatus, fontem precibus elidisse, et post mortem a mercatore in Adriatico periclitante invocatus ut Sanctus, tempestatem sedasse narratur: ulco Buccelinus cum Beati titulo volens honorare, hunc ipsi diem appropriavit.

Joannes III. Abbas Casinensis XII. Kal. Aprilis excessit e vita, ut testatur M. Antonius Scipio in *Elogiis Abbatum, et Gabriel Buccelinus in Menol. Benedictino*; sed hic Beatum nuncupat, non ille.

Christianus primus Abbas Mellifontensis prope Pontaniam civitatem, deinde Lismorensis Episcopus atque Apostolicus per Hiberniam Legatus, ubi Concilio duobus præsedid, habitus an 1152 et 1157, ab Anglicano Martyrologio et Arnolde Non in *Martyrologio Benedictino* Sanctus vocatur hoc die: ex quibus cum necesse Ferrarius in *Catalogo* et Hugo Menardus,

nos, quos priores commiserit, et Colgano confutandos reliquere erroribus, novos substituente: quibus hic eum fingit Episcopum Ard-machanum, ille Dunensem. Vitam ejus, sapius promissam sibi, quia habere Colganus non potuit, analecta quadam delibit ex variis. Nos quia nemo profertur antiquus qui Sanctum vocaverit vel Beatum, nec aliud ullum cultus indicium, differimus de eo agere, si forte reperta aliquando *Vita* plus lucis adferat.

Honorius Papa cum Beati titulo a *Martyrologio Tam-lactensi* et *MS. Florario* refertur hoc die, quo mortuus est anno MCCCXXVII Honorius III. At in *Florario* dicitur sepultus in Ecclesia Sancti Petri anno salutis DCCXXXIV, quod fere convenit Honorio I. Quatuor annis post mortuo, et idem erigit vetus *Martyrologii Tam-lactensis*. Verum additur, anno Pontificatus sui XII, quod convenit nemini istius nominis: sicut nec titulus Beati ulli Honorio invenitur ab Ecclesia Romana tributus.

Martinius Perusinus ex *Ordine Prædicatorum, Nar-mensis et Reatini Conventuum Fundator*, Perusiu hoc die mortuus anno 1276, ex *Rozzii et Michaelis Pii auctoritate* et nescio qua in *Convento Perusino* imagine Beatis Umbrie accensetur a *Ludov. Jacobillo*: nobis istæ querentibus solum monstrare Patres Dominicani duorum, de quibus jam egimus die præcedenti, Brotorum corpora sub altari; hujus nec mentuimus quidem fecere.

Joannes Burgi a Calvinistis in Normannia interfectus anno 1521.

Alphonsus de Molina, novellæ in Mexico vineæ zelus cultor defunctus anno 1580. Onuphrinus Laicus, cum aliqua sanctitatis opinione mortuus Romæ anno 1589. Illuminata Bembi, Sanctæ Catharinæ Bononiensis sociæ: etiam a Masino in sua Bononia illustrata nuncupatur Beata: ceteris Arturus a Monasterio cum appellationem in *Martyrologio Franciscano* indulget, nulla Ecclesiastica auctoritate roboratam.

Teodorus Presbyter.	} hodie diem implent in brevi S. Maximini Treveris MS. an Theodorus et Leontius? de quibus se-junctim plures die sequenti XIX Martii.
Leontinus Episcopus	

S. Vulfrani Episcopi cultum Ecclesia Ultrajectina ad hunc diem retraxit: quia Officio dupli-ci S. Joachimi impeditur dies proprius xx Martii.

Paulus,	} Martyres, relati in MS. Codice Casinensi ab aliis xx Martii.
Cyrillus, Eugenius, Et alii IV.	

Alexandria, Claudia, Euphrasia, Matrona, Juliana, Euphemia, Theodosia,	} Martyres Amisi celebrantur in MS. Synaxario Claromontano. Nos infra xx Martii.
Pigmenius Presbyter, Martyr Romæ, refertur in MSS. Ultrajecto, Aquisgranensi, Barberiniano et aliis. Est in Rom. Martyrologio xxiv Martii.	

S. Gabrielis Archangeli Festum in multis Hispaniæ Ecclesiis et Ordibus religiosis: nos cum Orientali Ecclesia de eo agemus. xxvi Martii.

S. Tetricus Episcopus Autissiodorensis et Martyr. refertur hac die a Galesinio, Cassio et Ferrario, quo eam die martyrio vitam finivisse tradit Joannes Chenu in *Chronologia Episcoporum*, alii refertur XVI Martii, ut ibidem diximus. At *Breviaria Autissiodorensia* habent eum XII Aprilis.

Laudricus Episcopus Meldensis memoratur in *martyrol. MS. Bruxellensi S. Gululæ*, in aliis XVII Aprilis. Herluce

Herluca Virginis vitam scripsit is, qui et Gregorii vires gestas, Paulus Bernriedensis a Gretsero editus tertio ab obitu ejus anno, et Beatissimam appellavit: Beatam Raderus in Bavaria sancta: Gretserus Mundium ex Aventino testem producit ejus, in Bernriedensi monasterio sepultus: Raderus id auget et conditorum ejus ibi coli dicit. Arturus du Monstier in sacro Gynæceo hanc ei diem tribuit pro suo arbitratu. An recte, diducimus forte ex Bavaria edocti ad diem, quo mortuam Lahierus scribit in Menologio Virginiu

xviii Aprilis.

SS. Principini et Tridorii Mart. } corporum exceptio ex Frouvo-gallica Philippi Labbei Hagiologio habetur: incertum an in Basilica Bituricensi (cujus dedicatio præmittitur) S. Mariz et S. Symphoriani Sacra. Saussayus etiam Principini Martyris ad Cenobium Silvanense in Arvernia translati meminit mense sequenti, quando fortassis plus lucis affulgebat die

xi Aprilis.

Anselmus Episc. Cantuariensis refertur in Calendario Missalis antiqui Mediolanensis, item Meldensis Bremari Colitur

xxi Aprilis.

S. Petronilla Virg. corporis reseratio et repositio recolitur in Cenobio S. Mariz de Barre, quæ superiori seculo sub Fucaldo Snession, Episc. facta, ut testatur Saussayus et Arturus in Gynæceo sacro, ubi

et alia de ejusdem Virginis Reliquiis notat. Colitur xxxi Maii.

S. Speciosæ Virg. sororis S. Epiphaniî Ticinensis Episc. cujus vitam a S. Ennodio ejus successore scriptam edidimus xxi Januarii, et historiam translationis a Coartano Hidesheimensi, in qua et mentio fit osporatarum S. Speciosæ Reliquiorum. Molanus et Grevenus in Auctuario ad Usuardum, Ferrarius Galestinus, Cunsius solum id habent. Item S. Speciosæ Virginis. Distinctus Arturus: Ticiui Translatio S. Speciosæ Virginis. Nam ut idem notat, et Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiae indicat, notalis ejus est recotendus Maria soror Lazari memoratur in Menais Græcorum: de ea acturi sumus

xviii Junii.

xxii Julii.

Luxorius, Cisellus, Camerinus, } Martyres referuntur a Greveno. Sunt in Sardinia passi

xxi Augusti.

S. Geremar Abbas memoratur a Witsardo. Colitur hic Sanctus

xxiv Septemb.

S. Frigidianus Episcopus hoc quo mortuus est die memoratur in Romano Martyrologio: sed additur præcipuam ejus festivitatem recolit in sua civitate Lucensi die quo translatus est

xviii Novemb.

Lazarus frater Mariæ refertur in MS. Brunzellusi S. Gudulæ. Colitur

xvii Decemb.

DE S. ALEXANDRO EPISCOPO

HIEROSOLYMORUM, MARTYRE CÆSARÆE IN PALESTINA,

Commentarius historicus.

§ I. Cultus sacer apud Latinos. Confessio sub Severo Imp. Episcopatus Hierosolymitanus.

Veneratio Ecclesiastica S. Alexandri Episcopi proponitur in plurimis Martyrologis ad hunc xviii Martii. Vacat ad eum diem genuinum Martyrologium Bedæ, et MS. Divionense ita supplet: S. Alexandri Episcopi, qui cum Narcisso Hierosolymitanæ Ecclesiæ gubernaculum suscepit. Usuardus hoc eum elogio celebrat: Natalis B. Alexandri Episcopi, qui de Cappadocia ex propria civitate sancto desiderio Hierosolymam veniens, divina revelatione ejusdem loci gubernaculum suscepit, et post senectutem ductus Cæsaream, in persecutione Decii ob confessionem Christi martyrium complevit. Ad Episcopum plura commemorat: Natalis S. Alexandri Episcopi, qui de Cappadocia civitate sua veniens cum desiderio sanctorum locorum Hierosolymam pergeret, et Narcissus Episcopus ejusdem urbis jam senex regeret Ecclesiam; et ipsi Narcisso et multis Clericorum ejus revelatum est, altera die mane intrare Episcopum qui adjutor Sacerdotalis Cathedræ esse deberet. Itaque re ita completa, ut prædicta fuerat, cunctis Palæstinæ Episcopis in unum congregatis, adnitente vel maxime Narcisso, Hierosolymitanæ Ecclesiæ cum eo gubernaculum suscepit. Quique persecutione Decii, cum jam longævæ ætatis veneranda canitie præfulgeret, ductus Cæsaream, et clausus carcere, ob confessionem Christi martyrium coronatus est. Eadem fere leguntur apud Notkerum et Bedam excusum et in variis codicibus MSS. sed in aliquibus contracta. In Centulensi MS. hæc aliter conscripta sunt: Natalis S. Alexandri Episcopi et Martyris, qui cum Cappadocenam gubernaret Ecclesiam, et zelo religionis sacra loca Hierosolymorum inviseret, voce de cælo missa jussus est Hierosolymitanam regere Ecclesiam. Habent sua etiam elogia Martii. T. II.

Bellinus, Maurolycus, Felicius, Galestinus: et qui reliquis omnibus antiquior est, Wandolbertus sic diem hanc inspicatur: Præsul Alexander ter quinam possidet. In tabulis hodierni Martyrol. Rom. ita primo loco colitur: Cæsareæ in Palæstina natalis B. Alexandri Episcopi, qui de Cappadocia ex propria civitate, ubi erat Episcopus, sanctorum locorum desiderio Hierosolymam veniens, cum Narcissus ejusdem urbis Episcopus jam senex Ecclesiam regeret, divina revelatione ejus gubernaculum suscepit: postmodum vero in persecutione Decii, cum jam longævæ ætatis veneranda canicie præfulgeret, ductus Cæsaream et clausus in carcere, ob confessionem Christi martyrium complevit. In Breviario Ordinis Hospitaliorum sive equitum Hierosolymitanorum S. Joannis, de Rhodiorum, nunc Melitensium dicto, colitur S. Alexander Officio 9 Lectionum, quæ de Comuni Martyris ac Pontificis sumuntur cum hac oratione: Adesto, Domine, populo tuo, ut Beati Alexandri Martyris tui atque Pontificis merita præclara suscipiens, ad impetrandam misericordiam tuam semper ejus patrocinii adjuvetur. Per Dominum. Iterum Martyrol. Roman. xxx Januarii ita habet: Item B. Alexandri, qui in persecutione Decii comprehensus, longævæ ætatis veneranda canicie et confessione iterata resplendens, inter carnificum tormenta reddidit spiritum. Alia Martyrologia ibidem citata sunt, et in horum aliquibus nomen Episcopi reperitur. Quæ an de eodem hæc Martyr Alexandro dici debeant, ibidem discussimus. Quæ Græci habent de ejus glorioso certamine ad xii Decembris, infra referemus, ubi ante de rebus in vita gestis antiquorum narrationem attulerimus.

2 Ac primo quæ in Eusebii chronico, interprete S. Hieronymo, ad annum Severi Imperatoris xi, Christi ccm, post indicatam quintam persecutionem leguntur, ad hunc sanctum spectant: Alexander ob confessionem Bomineci nominis insignis habetur. Hinc iterata confessio

in Martyrol. Rom.

An etiam 30 Januar.

Sub Severo Imp. Episcopus fortiter certavit.

A fessio, et gemina confessio ejus deprædicatur, quando sub Deciomartyrium completit. Erat autem tunc S. Alexander Episcopus alienius civitatis in Cappadocia, uti mox ex Eusebio constat. Certe hæc illustris confessio foret, si tunc quod Græci in Menæis habent, feris objectus et ab illis sine lahe dimissus, factus fuisset Episcopus Hierosolymitanus. Eusebius lib. 6. Hist. Eccl. cap. 8 sub finem diserte aliquid simile innuit, quando ita scribit: Cum Severus decem et octo annis Imperium tenuisset, Antonius filius in ejus locum successit. Qua tempestate Alexander, unus ex eorum numero qui in persecutione fortiter certaverant, et qui post gloriosa confessionis certamina divina providentia fuerant reservati, quem nos Hierosolymorum Episcopum fuisse paulo ante retulimus; ob insignem Christianæ fidei confessionem ad supra dictum Episcopatum promotus est, Narcisso, qui prius ibi fuerat Episcopus, adhuc superstiti. Et hæc de illustri confessione S. Alexandri sub Severo, anno ejus Imperii xi. Christi ccm. At Severo Eboraci in Britannia anno Imperii xviii. Christi cxxi. pridie Nonas Februarii mortuo, ut in dicto Eusebii Chronico legitur, regnavit Antoninus, cognomento Caracalla, Severi filius, Alexander xxxv. Hierosolymorum Episcopus ordinatur, adhuc vivente Narcisso, et cum eo pariter Ecclesiam regit.

Hierosolymam profectus,

I 3 At qua id providentia divina contigerit, explicat idem Eusebius lib. 6. hist. Eccl. cap. 11. Cum Narcissus, inquit, propter extremam senectutem ministerium suum obire amplius non posset, supradictum Alexandrum alterius Ecclesiæ Episcopum divina dispensatio per revelationem quandam, quæ illis in somnis apparuerat, ad participandum cum Narcisso Sacerdotis officium evocavit. Hæc igitur visione tanquam divino admonitis oraculo Alexander, cum ex Cappadocia, in qua primum Episcopus fuerat ordinatus, Hierosolymam profectus, tum orandi tum visendorum locorum gratia; fratres illius, Ecclesiæ humanissime eum excipientes, reverti post hæc in patriam non siverunt. Alia quippe revelatio etiam ipsis per somnium visa fuerat, et vox quadam evidentissima ab illis qui sanctitate inter ipsos eminebant audita. Significabat enim ipsis, ut extra portas civitatis egressi, destinatum sibi a Deo Episcopum susciperent. Quod cum illi consentientibus vicinaria Ecclesiarum Episcopis fecissent, manere deinceps eum apud se coegerunt. Sane idem Alexander in suis ad Antinoitas epistolis, quæ etiam nunc extant, Episcopus, quem cum Narcisso collega gessit, meminit his verbis, quæ ad calcem epistolæ leguntur: Salutem vos Narcissus, qui ante me Episcopatum hujus Ecclesiæ Sedem tenuit, et qui nunc mihi conjunctus est in orationibus, annos natus sexdecim supra centum; hortaturque vos mecum, ut illum omnes sentiat. Et hæc quidem sic gesta sunt. Antiochia vero Serapione mortuo, Episcopatum Ecclesiæ suscepit Asclepiades, qui persecutionis tempore fidei Christi confessus, maximam gloriam retulerat. Hujus ordinationem mentionem facit Alexander in epistola ad Antiochenas his verbis: Alexander servus Dei et victus Jesu Christi, beatissime Antiochenam Ecclesiæ in Domino salutem. Expedita mihi ac levata vincula Deus efficit custodiæ meæ tempore, postquam comperi Asclepiadem, virum fidei merito maxime idoneum, sanctissime Ecclesiæ vestre Episcopatum divina providentia suscepisse. Hanc autem epistolam Clementi suo perferendam dedisse significat, sub finem ita scribens: Porro has litteras, inquit, Domini fratres, per beatum Presbyterum Clementem ad vos misi, virum virtute præditum et probatum: quem vos et nostis jam, et amplius cognoscetis. Qui quidem Dei nutu ac providentia dum hic apud nos præsens esset, Eccle-

Constituitur ibi Episcopus cum S. Narcisso.

Scribit ad Antinoitas

Aut ad Antiochenos

siam Christi et confirmavit et magnopere auxit. **D**

4 Hæc Eusebius, e quibus colligimus S. Alexandrum fuisse virum valde illustrem: cujus epistolæ inter scripta Sanctorum Patrum circumferebantur, et tempore Eusebii adhuc adservabantur, potissimum quas ad integras civitates scripserat: uti quam Episcopus Hierosolymorum misit Antinorum Thebaidos urbem, et quem necdum ad illum Episcopatum assumptus scripsit Antiochiam, uti evidens fit ex S. Hieronymo de Scripturis Ecclesiasticis cap. 38. ubi de Clemente Presbytero agit, atque ista addit: Extat Alexandri Hierosolymorum, qui cum Narcisso postea rexit Ecclesiam, epistola super ordinatione Asclepiadis Confessoris ad Antiochenas, congratulantis eis: in qua sub finem ponit: Hæc vobis Domini ac fratres, scripta transmissi per Clementem beatum Presbyterum, scilicet Alexandrinæ Ecclesiæ, Pantem auditorem, et magistrum Origenis, qui floruit Severi et Antonini ejus filii temporibus. Coluntur S. Asclepiades xviii Octobris, ejusque decessor Serapion xxx ejusdem mensis, et pridie S. Narcissus: a quo superstiti S. Alexandrum postea Martyrem successorem lectum fuisse etiam tradunt Acta Concilii Oecumenici viii. Rufinus eadem Historiæ Ecclesiasticæ suæ inscribit lib. 6. cap. 9, et quæ de visione narrantur, distinctius explicat his verbis: Ostendebatur evidenter a Domino, non solum ipsi beato viro Narcisso, sed et aliis plurimis per revelationes in plebe, ut ipsum in loco sancto Episcopum detinerent. Præterea, quod supra cetera omnia magis clarificum fuit, eo die quo ingressurus in urbem Alexander nuntiatus est, et multitudo fratrum plurima extra portas in occursum ejus egressa est; vox cælitus manifestissime omnibus audientibus facta est dicens: Suscipite Episcopum, qui vobis a Deo destinatus est. Cumque ex his omnibus evidenter apud cunctos fuisset Dei dispensatio declarata, Episcopi urbium vicinarum, comperitis omnibus quibus de eo res geri Dei judicio docebantur, residere inibi eum necessario compulerunt.

Epistolam dist. rente Clemente Presbytero.

E

Revelatione prævia.

Electus Episc. Hierosol.

§ II. Notitia S. Alexandri cum Origene bibliothecæ erectæ: martyrium: cultus sacer apud Græcos.

Erat tum Origenes adhuc juvenis, ut dicitur ab Eusebio lib. 6. cap. 19 qui, cum Alexandriæ gravissimum bellum excitatum fuisset, clam inde fugiens ac ne in Ægypto quidem commorari tutum ratus, Palestinam petiit, et Cæsareæ domicilium fixit. Ubi etiam ab illius Regionis Episcopis rogatus est ut publice in Ecclesia dissereret, et divinas Scripturas, tametsi nondum Presbyter ordinatus, exponeret. Atque id manifestum fuerit vel ex his, quo Alexander Hierosolymorum et Theoctistus Cæsareensis Episcopus ad Demetrium Episcopum Ecclesiæ Alexandrinæ pro hujus facti defensione scribunt in hunc modum: Quod vero in litteris tuis adieci, nunquam antea visum per adhuc factum fuisse, ut presentibus Episcopis laici concionarentur; in eo nescio quomodo a veritate longissime aberrasti. Sic Evelpis Laramdis rogatus est a Neone, Paulinus Iconii a Celso, Theodorus apud Synnada ab Attico, fratribus nostris beatissimus; idque etiam alibi fieri credibile est, quamvis nos ignoremus. In hunc modum supradictus Origenes dum adhuc juvenis esset, non solum a motis et domesticis, verum etiam ab externis Regionum Episcopis celebratur. Sed cum Demetrius per litteras eum revocasset, missisque Ecclesiæ suæ Diaconis relictum ejus argere non detulisset, Alexandriam reversus, consuetum munus obit. At postmodum, ut refertur cap. 23, Origenes compellente ipsius necessitate ob Ecclesiastica negotia in Achiam

Originem misit ad innotent habendum: §

faciunt epistola excusati

profectus

A profectus cum per Palæstinam transiret, Presbyterii gradum per impositionem manuum Cæsareæ ab illius Regionis Episcopis accepit. *S. Hieronymus de Scriptor. Eccl. cap. 54 de Origene agens ista interserit*: Cumjam mediæ esset ætatis, et propter Ecclesias Achaïæ, quæ pluribus hæresibus vexabantur, sub testimonio Ecclesiasticæ epistolæ Athenas per Palæstinam pergeret, a Theoctisto et Alexandro Cæsareæ et Hierosolymorum Episcopis Presbyter ordinatus Demetrii offendit animum. Quapropter ut tradit idem Hieronymus cap. 62 Alexander scripsit ad Origenem et pro Origene contra Demetrium, eo quod juxta testimonium Demetrii cum Presbyterum constituerit. Putat ob dicta verba Baronius ad an. 230 num. 6. Demetrium dedisse Origeni litteras commendatitias ad Alexandrum, ut fieri solet: quarum auctoritate satis visum eidem fuerit Alexandro, Origenem esse probatum. Ut vel illo excusare debuerit etiam in iis, quæ Eusebius narrat cap. 27. Sed et Alexander Hierosolymorum, inquit, et Theoctistus Cæsareæ apud Palæstinam Episcopos ipsum perpetuo tanquam Magistrum auscultantes, soli interpretationem sacræ Scripturæ ac reliquum omne Ecclesiasticæ doctrinæ officium perisserunt.

6 Aliud illustre beneficium a Sancto Alexandro præstitum sibi et omnibus Ecclesiasticis antiquitatis et veritatis studiosis agnoscit Eusebius cap. 20 his verbis: Eadem tempestate multi Ecclesiastici viri doctrina excellentes florebant: quorum epistolas, quas ad se vicissim scripserunt, facile est reperire. Extant enim nostra quoque ætate in Bibliotheca Eliæ urbis, ab Alexandro Ecclesie illius Episcopo constructa: ex qua nos uberrimam materiam ad argumentum hujus, quod præ manibus habemus, tractationem in unum collegimus. Evaserat ergo illa Bibliotheca in communi conflagratione omnium librorum Ecclesiasticorum in persecutione Diocletiani excincta.

7 Tandemquæ in quinta persecutione sub Severo Imperatore ob confessionem veterum doctrinam anno Christi cum usquis habebatur, perrexit in porrigenda et promerenda Ecclesie Christi per annos ferme quinquaginta sub decem Imperatoribus, quando, ut tradit Eusebius in chronico, sub Decio Imperatore, Alexandro Hierosolymorum Episcopo apud Cæsaream Palæstinæ ob martyrium interfecto et Antiochiæ Babyla, Mazabanes et Fabius Episcopi constituuntur. Quæ latius explicat idem Eusebius lib. 6 Histor. Eccles. cap. 39 his verbis: Philippo interim cum septem annis regnavisset, successit Decius, qui præ odio adversus Philippum persecutionem intulit Ecclesie. In qua persecutione cum Fabianus Romæ martyrium per tulisset: in ejus locum Cornelius subrogatus est Episcopus. In Palæstina autem Alexander Hierosolymorum Episcopus, rursus propter Christum ad Præsidis tribunal adductus: cum ex secunda hac confessione magnam gloriam retulisset, Cæsareæ in carcerem conjectus est, vir decora senectute et veneranda canitie conspicuus. Qui cum post præclarum atque illustrem Christiane fidei confessionem in presidiali iudicio editam, tandem in custodia animam exhalasset, Mazabanes in ejus locum Episcopus Hierosolymorum renuntiatus est. Eodemque modo apud Antiochiam, Episcopo Babyla post confessionem in vinculis mortuo Fabius Ecclesie illi præfuit. *S. Hieronymus supradicto cap. 62 de Scriptor. Eccl. de martyrio ejus ista et Eusebio describit*: Septima autem persecutione sub Decio, quo tempore Babylas Antiochiæ passus est, Alexander ductus Cæsaream, et ciansus in carcere, ob confessionem Christi martyrio corouatur. *S. Epiphanius lib. de ponderibus et mensuris num. 19. In persecutione, inquit, Decii martyrium subit Babylas Antiochiæ, Fabianus Romæ, Alexander Episcopus Hierosolymorum*

Cæsareæ: *Gregorius Cedrenus in Decio ita scribit*: Sub quo Babylas Antiochiæ, Flavianus Romæ, Alexander Hierosolymorum, Dionysius Alexandriæ Episcopi martyrio coronati sunt. *At Zonaras ista habet*: Eo tempore Flavianus Ecclesie Romanæ Episcopus martyrio vitam finiit. Item Babylas Antiochenus et Alexander Hierosolymitanus Episcopus: qui non tum primum pro Christiana fide decertavit, sed prius etiam, ut jam expositum est, in Imperio Severi, tum vero in carcere obiit. *In Chronico Alexandrino, cum cædes SS. Fabiani et Babylæ esset indicata, ita adicitur*: Pari modo Alexander Hierosolymorum Pontifex Cæsareæ Palæstinæ ad tribunal stetit, et gemina confessione clarus senioque gravis, et vite sanctitate venerandus, felici cursu martyrii bravium assecutus est.

8 Acta S. Fabiani, nonnullis Fabii aut Flaviani, dedimus xx Januarii, et S. Babylæ xxv ejusdem Januarii, et hujus triplicia: in quibus post varia tormenta capite plexus, non in carcere mortuus dicitur: sed cum tanta rerum diversitate ut duos fuisse Babylas, quorum Acta sint confusa, veriti sumus. *Græci in Meneis longè etiam aliter martyrium S. Alexandri narrant, quæ ex majoribus Actis martyrii videtur desumpta. Fursan Nicophorus Calistus lib. 3 Histor. Eccl. cap. 27 ad similia alludit, dum ista scribit*: Decius ad imperialem evectus dignitatem, propter Philippi odium, qui Christianismum fuerat complexus, gravissimam contra Christianos persecutionem excitavit. In qua multi quidem sacrum pro Christo obire certaverunt: imprimis tamen Ecclesiarum Præsides, et quicumque alios apud nos eloquentia et sapientia antecellerent, infanda crudelique tormenta tolerantes vitam reliquerunt. Sicuti Romæ Fabianus, in Palæstina Hierosolymis Alexander, Antiochiæ Babylas bonum certamen decertantes, Episcopalem stolam sanguine multo imbuerunt. *Græce τὸν καλὸν ἀγῶνα αγωνισάμενοι, τὴν ἱερατικὴν στολὴν εἰς βλάβος κατέχρωσαν. Episcopalem stolam in profundum usque crentarunt, aut colore sanguineo infecerunt.*

9. Græci ergo in Meneis et apud Maximum Cythæream ista habent ad diem xii Decembris: Eodem die memoria sancti Patris nostri Alexandri Archiepiscopi Hierosolymorum. Imperante Decio veteri Romæ, ingens adversus Christianos est exiitata persecutio. Misit enim per orbem universum Imperator, qui deprehensos Christianos cogerent Idolis sacrificare et Christum ejurare, recusantes atrocibus suppliciis subjecerent, atque ita cum summa acerbitate vitam finirent. Id temporis etiam sanctissimus hic Alexander Hierosolymorum Archiepiscopus delatus est ad Præsidem Cæsareæ, qui misit, a quibus vinculis ferro sibi sisteretur. Cum ergo multa cum isto dispartisset, essetque magnifica voce palam testatus, Christum Deum esse et Imperatoris rorumque omnium conditorem, liberrimæque voce execratus idola et quicumque illa colerent: iram Præsidis in se vehementer commovit. Quapropter infra exiguum tempus diversis eum tormentis cruciata, tandem ipse et miser ad bestias damnatus, ut vivus ab illis devoraretur. Tyrannus ergo præcipit eum omnibus vestibus spoliarî, et in medium theatrum velut eximium arietem deduci, et vari generis feras ad illum devorandum immitti. Alexander vero inter preces, quas fundebat, etiam has adiecit: Domine si tua voluntas est, ut hic moriar, fiat voluntas tua. Ex feris autem, quæ in illum emissæ erant, aliæ cervicibus inclinatis videbantur illum adorare, et sic in caveas suas redierunt: aliæ in terra sese volutantes, ejusdem vestigia deosculabantur: aliæ ejus carnes ex plagis liventes linguis suis lambebant. Magnus autem Pontifex gratis Deo actis evolavit ad Dominum, corpusque intactum et illæsum in terris reliquit,

Presbyterum ordinat.

ad testimonium Episcopi: Alexandrini:

Bibliothecam Hierosolymis extruit.

Sub Decio martyrio coronatur.

Sub SS. Fabiano et Babylas.

Cæsaream ductus,

Cæcus in carcere.

D

E

an gratis tormenta passus?

F

libere Christum complectur.

Varie torquetur.

Feris obiectus non terditur.

Mortuus.

A quit, quod religiosi quidam Christiani unguento delibutum et linteis involutum in illustri loco reposuerunt. *Hactenus Menæa.*

Potuit sanctus Pontifex Alexander discedentibus ab eo intacti feris deductus fuisse in carcerem, atque ibi animam exulasse, ac martyrio coronatus evolasse ad Dominum : aut certe potuit in prima sub Severo confessione aliqua ex his tormentis subisse, aut etiam feris

objectus evasisse. Incruenta certe morte defunctum ipsa D indicant Menæa, cum elogio jam prolato hoc distichon præponunt :

Ὁ Ἀλεξάνδρος εἰς ἦν τῶν θυηπόλων
Ἄνεν ἀίματος εἰς ὧν καὶ τῶν μαρτύρων.

Fuit Alexander unus hic Sacerdotum,
Cum esset absque sanguine unus Martyrum.

DE DECEM MILLIBUS SS. MARTYRUM NICOMEDIÆ IN BITHYNIA.

XVIII MARTI

Gladio exsi-
nicomorantur

Quando aut ubi passi non explicant *Menæa*, sive excusa *Veneris* seu quæ manu exarata *Divine* apud *Petrum Franciscum Chiffletium* extant : utraque tamen martyris genus expresse declarant tum in titulo qui est totus, Τῆ σὺτῆ ἡμέρα οἱ ἄγιοι πύριαι τὰς ἀρχαίας τριβήνας τελευτοῦνται. Eadem die sancti decies mille cervices secti consummantur : quibus hoc acceditur distichon :

Δεκάς χιλιάς τῶν ἀρχαία τριβήνας,
Ἄπῳλθον ἐνθῶ μυριόβρωτοι νόες

B Cervice caesa millia iverunt decem,
Ubi mille-decies-luminum mentes degunt.

Si ex sequentibus liceret aliquam ferere conjecturam, suspicari possemus hos ex innumeris illis fuisse, quos æstivans supra modum persecutionis flamma, Nicomediæ a Diocletiano tyrannus succensa, nec ullo quamvis copioso sanguine extincta, consumpsit. Sed nihil opus est conjecturis quoad locum, et ex hoc de tempore licebit videri opinari : siquidem Græcorum Menologium ex Cardinalis Sivoti versione Latine editum ab Henrico Canisio expresse dicit : Eodem die decem millia securi percussi apud Nicomediam martyrio coronati sunt. Quæ verba paulum immutatis Cardinalis Baronius Romano Martyrologio sic inseruit : Nicomediæ

Nicomediæ.

Sanctorum decem millium Martyrum, qui pro Christi confessione gladio percussi sunt. Nec sane mirandum, inquit idem in *Notis*, nam Diocletianus Imperator sævissimam illam persecutionem excitans Nicomediæ resedit, illicque de Christianis immanissimam carnificinam exercuit, ut produnt Acta Martyrum, et Eusebins lib. 8. *signatim cap. 6.* ubi de sancti *Anthemi Nicomediensis Episcopi*, xxiii Aprilis recolendi, martyrio agens : Huic, inquit, ingens ac frequens Martyrum turba adjuncta fuit, idque quod isdem fere diebus, nescio quo pacto, Nicomediensis regia incendio conflagraret, et ex suspitione quadam rumor esset dissipatus, illud facinus a nostris admissum : unde Imperatoris jussu ex piis, qui ibi versabantur, acervatim alii gladio trucidati sunt, alii ardore flammarum corporibus circumjectarum obierunt. *Si cui tamen etiam tali occasione, in civitate tam numerosa, sub adeo crudeli tyranno, nimis magnus videatur numerus decem nullum simul jugulatum ; is consideret ob causam multo levioerem, quam hic præterebatur, in Thessalonicensi urbe, præcipiti Imperio Theodosii, Principis alias mitissimi, septem millia ex plebe ad spectaculum collecta fuisse jugulata.*

Vero similiter
sub Diocletiano.

E

Post incendium
palatii

DE SANCTIS MARTYRIBUS

TROPHIMO, EUCARPIONE, ET ALIIS, NICOMEDIÆ IN BITHYNIA.

CIRCITER
AN. CCC.

XVIII MARTI

Trophimus
et Eucarpion

Post insignem illam laureatorum millium decudem *Menæa*, *Menologium*, ve *Martyrologium Romanum* nominatim utque scorsim exhibent *Trophimum* atque *Eucarpionem*, quem *Baronius Eucarpium* scripsit : socios *Menæa* addunt in titulo, *Menologium* hisce verbis utitur : Item *Trophimi, Eucarpionis*, martyrium celebratur. *Galesinius Nicomediæ, inquit Beatorum Martyrum, Aprilis, Cervoli, Trophimi, Eucarpionis* et sociorum, qui ad decem mille, necen pro fide pertulerunt. *Citat in Notis Beilam, Martyrologia MSS. et Annales rerum Ecclesiasticarum. Optavimus indicatos ab eo fuisse illos Annales, et locos in quibus de his Martyribus agitur ; et Beilæ ac Martyrologiorum verba prolata. Nos de hoc Trophimo et Eucarpione nihil alibi legimus, nisi quod Maximus Cyltherorum Episcopus Menæa de more phrasi sua sequitur. De Aprili et Cervolo, sive Servido, infra separatim agetur. Menæa et Cyltherus ita eorum Martyrium narant.*

2. Saviente in Christianis apud Nicomediam persecutione, omnes fidelem sanctam professi in custodias rapiabantur. Dein multis questionibus variisque tormentis excarnificati, si in confessione Christi Dei nostri perseverarent, e vita exturbabantur. Ea autem tempestate *Trophimus* et *Eucarpion*, validi ac feroces planeque militares viri, persecutores ac jurati hostes nominis Christiani erant, comprehendentes et in carcerem detrudentes, quotquot

Dum sanctos
persequuntur,

se Christianos palam faterentur. Cumque omnem in eos potestatem haberent, quosdam tormentis excruciant, quosdam dimittebant.

3. Aliquando igitur cum ad nonnullos capiendos tenderent, viderunt flammam ingentem e caelo in ipsos cum immani stridore delabi, ex eaque vocem audierunt hujusmodi : Quid properatis, servis meis minantes? Nolite errare ; neque enim poterit quisquam suligere eos qui in me credunt : sed potius iis adhærebit, et regnum cælorum acquiret. Ea audita voce, audaces illi ac sævi et adversus Christi servos sese efferentes, humi corruerunt, et spectaculo objecto exterriti, et voce illa velut tonitruo exanimati, hoc solum elocuti sunt : Vere magnus est Deus, qui hodie nobis apparuit. Beati nos quoque erimus, si ejus servi efficiamur. Atque ut hæc cum trepidatione pronuntiarunt ; civisa flammea illa nebula, hinc atque hinc constitit. Ac rursus alia vox iis est allapsa, hæc dicens : Surgite, poenitentibus vobis remittuntur peccata. Cumque e terra surrexissent, conspiciunt in medio nebulæ residentem quendam candida in veste fornosissimum, multosque circum illum stantes.

4. Quovis percussi, velut uno ore exclamarunt : Recipe et nos, qui multa et sine modo peccavimus. Nam cum extra essemus, adversum te verum ac solum Deum et famulos tuos insanivimus. Quæ cum illi dicerent, subito nubes iterum coit, et in cælum suberecta

Flamma et
voce cælesti
terrili,

In mira
visione exalta
li.

A suberecta est. Ipsi vero plangentes reversi sancti : et quotquot captivos habebant, omni timore solutos, velut fratres suos amplexi sunt, ac venerati, et domum abiri jusserunt. Quæ ubi Præfectus didicit, haud mediocriter adversus eos indignatus est, ac sibi illos sisti imperat, et facti causam seiscitatur. Ubi vero omnem visionem sigillatim retulissent, jubet eos in ligno extendi . et cum id factum esset, latera eorum uncis ferreis lacerari, ac deinde plagas cihico perficari. Ea vero Sancti generose toleran-

tes, precabantur cum exaltatione, Deoque gratias agebant. Quibus magis irritatus Præfectus, regim media in urbe excitari jubet, in eumque conjici Sanctos in quo coronam martyrii consecuti sunt.

5. Hactenus Menza. Sed qui sunt ei omnes socii, ut titulus præfert tam in Menzis, quam in Cytheræ, nusquam declaratur. Forsan de iis accipiendum, quos illi antea tormentis aut etiam neci dederant, vel qui post eos ab irato Præsidente tenti ac necati sunt.

D
Incendio
necantur.

Qui seci ?

DE SANCTIS MARTYRIBUS ALEXANDRINIS

COLLEGO ET COLLOTO DIACONIS, PAMPONIO, MINEPTO, ROGATO, QUARTINO, SATURO, MARIANO, QUINTASIO, JEMSOLIO, MARTIO, ITEM ROGATO, SAMPHORANO, AURELIO SIVE AURELIA, CAPILLEDI, DIONYSIO, JANUARIO, VICTORE, CONVOTO SIMPORIO ET SOCIIS VIII.

VIDE SYNAXARION TOM I MART. PAG 800

XVIII MARTII.

Nomina
Martyrum in
Martyrol.
S. Hieronymi.

Turnæ Martyrum quatuor proponuntur hunc ad XVIII Martii in antiquo Martyrologio S. Hieronymi : quarum prima ita recensetur in editioe Parisiensi ex MS. Corbeiensi : xv Kalend. Aprilis in Alexandria Collegii Diaconi, Coloti Diaconi, Pamponi, Minepti, Rogatiani, Quarti, Saturi, Quintasi, Marini, Jemsoli, Marti, Rogati, Samphoroni, Aurili, Capelledi, Dionysi, Januarii, Victoris, Vogonupti, Samphori cum aliis novem Martyribus. Mariæ cum sociis suis. MS. Blunianum hos Martyres ita refert : In Alexandria Collegii Diaconi, Coloti Diaconi, Pamponii, Runepti, Rogati, Quarti, Saturi, Quintasi, Marini, Lemsoli, Marci, Rogati, Samproni, Auriliæ, Capelledi, Dionisi, Januarii, Victoris, Vogonucci, Samphori eum aliis viii. Mariæ MS. Lucense duos inserit et sic enumerat In Alexandria Collegii Diaconi, Coloti Diaconi, Pamponi, Danepti, Rogati, Quartini, Saturi, Marini, Quintasi, Marini, Generoli, Marti. Item Rogati, Samphoroni, Auriliæ, Capellidi, Dionisi, Januarii, Victoris, Vogonuctæ, Samfiori, cum aliis viii Martyribus, nulla facta Mariæ, mentione. Demum pervetustum nostrum MS. caractere Britannico exaratum in nobis altis insertis eos ita refert : In Alexandria Collectici Diaconi, Coloti Diaconi, Pamponi, Parilis, Servili, Minepti, Rogati, Quartini, Saturi, Marini, Quintasi, Marti. Item Rogati, Aurili, Capillidi, Dionii, Januarii, Victoris, Convoti, Simporti cum aliis viii. Ac Mariam ubi leguntur hi in Martyrol. MS. Taulactensi in Hibernia : horum nomina, Collegi, Coloti, Pamponii, Minepti, Rogati, Quartini, Marini, Aureliæ, Capilledi, Dionysi et aliorum vii. Martii et aliorum XLIII. nisi hi ad alias spectant.

ali s.

2 In altis Martyrol. nonnulli referuntur. Qui dux cæterorum et Antesignanus est, refertur in MS. Regine Sueciæ, et ex eo a Luca Holstenio in Animalversis ad

Martyrol. Rom. In Alexandria Collegii Diaconi. Eadem habentur in MSS. Corbeiensi, Tornacensi et Labraxano. At Rabanus et Beda excusus Coelestici, Galesinius Coelestici, MS. Richenoviense Collecticii. In MSS. Faticiano, et alio Ecclesiæ S. Petri, item in MSS. Barberiniano et Augustano tres nominantur. In Alexandria Collegii sive Collegii Diaconi, Rogati et Saturi. Notkerus : In Alexandria Collegii et Colyti Diaconorum. Aquisgranense Collegii, Quartini et Samphori. Casuense et Altempsianum ; In Alexandria Collegii Diaconi, Rogati, Saturi, Quartini, Martini Pragense : Quartini et Sanfiori. Ado MS. Regine Sueciæ, Eodem die S. Collegii Diaconi.

3 Consensus magnus est in statuenda martyrii Palæstra Alexandria ; at nomina Martyrum in nonnullis discrepant : ita Collegi, Collegii, Colistici, Coelestici, Collectici et Collectitii : Coloti, Coloti, Colyti : Pamponi, Pamponi et Pamponii : Minepti, Minepti, Dunepi et Runepti : Rogati et Rogatiani : Quartini et Quarti : Marini et Martini : Jemsoli, Lemsoli et Generoli : Marti, Martii et Marci : Samphoroni et Samproni : Aurili, Auriliæ et Aureliæ : Capelledi, Capelledi, Capellidi et Capillidi. Vogonupti, Vogonucci, Vogonuctæ et Convoti. Samphori, Samfiori et Simporti. Denique numerus adjunctus est octo, novem aut septem sociorum. Omittimus in titulo nomina Parilis, et Servili in unico Colice, qui forsitan sunt Aprilis et Servulus Martyres Nicomedienses, de quibus mox agemus.

4 Die decima septima agitur de his in MS. Martyrol. Carmeli Colonensis : In Alexandria Natale SS. Collegii Diaconi, Rogati et Satyri Martyrum, quæ fere eadem leguntur in Florario MS. et in Martyrologis Colonæ et Lubecæ editis anno 1490 et 1518. Item apud Canisium, Maurolycum et Felcium. MS. pervetustum S. Maximini : In Alexandria Collegii Diaconi, Rogati, Dionysi.

Nominum
diversitas,

F

Cultus
17 Martii.

DE SS. MARIA, APRILI SERVULO ET SOCIIS XXIII MARTYRIBUS NICOMEDIÆ.

XVII MARTII.

Alterum turmo Martyrum in Martyrologio S. Hieronymi est isto in Codice MS. nostro: Nicomedia: Mariæ, Aprilis, Servuli, et mil. xxiii. In MS. Corbeiensis Parisiis excusio post Martyres Alexandrinos, ut ibi nominimus, abbebat: Mariæ cum sociis suis. In Nicomedia Aprilis, Servuli. In MS. Blumiano: Mariæ. In Nicomedia Aprilis, Servuli. Quo etiam modo, sed absque mentione Mariæ, legitur in Codice Lucensi: In MS. Tambractensi nomen Mariæ aliis immiscetur: ut conjunguntur nomina, Aprilis, Servuli et xx militum. Rabanus et Notherus ista habent: In Nicomedia Aprilis, et Servuli. Apud Bedam excusum legitur Cervoli: reliqua sunt eadem. At die xvii Martii ista habent MS. codex Carmeli Coloniensis et Martyrol. Coloniae excusum anno 1490, item

Grevenus in Additionibus ad Usnardum: In Nicomedia sanctorum martyrum Aparilis, sive Aprilis et Servuli. Maurolyco et Felicio ultimus dicitur Servilius. MS. Trevirense S. Martini de sociis ista habet: In Nicomedia xxiii Militum Martyrum. MS. Labbeianum: Sebioli cum aliis xxiv, ubi Sebiolus pro Servulo legitur, qui solus est in Martyrol. Richenungensi. MS. Ultrajectinum ista habet. In Nicomedia viginti tria millia Martyrum, ubi forsitan legendum trium militum Martyrum: uti passim omnia similia in Martyrologis in eusu genitivo leguntur. Gulesius plures conjungit his verbis: Nicomediæ Beatorum Martyrum Aprilis, Cervoli, (qui huc spectant) Trophimi, Eucarpionis qui decem mille neces pro fide Christi pertulerunt: de quibus supra ex Menæis Græcorum egimus.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

B QUINTO, ROGATO, INGENUA, QUARTILLA, ROGATA, LUCIANO, AURILLIO, SATURNINO, VICTORE ET MAU- RO IN CAMPANIA. E

XVIII MARTII.

Nomina
Martyrum
in antiquis
Fastis

18 Martii.

Turmo Martyrum tertia proponitur in Martyrologio S. Hieronymi his verbis: In Campania Quinti, Rogati, Ingenue, Quartille, Rogate, Luciani, Aurilli, Saturnini, Victoris et Mauri. Ita Codices Lucensis et Corbeiensis. At Blumianus loco Mauri, habet Matori. Et noster per vetustus codex habet Luciani ubi alii Luciani. Ex his quinque nominantur in MS. Coloniensi sanctæ Mariæ ad Gradus: In Campania Rogati, Victoris, Quinti, Luciani, Mauri. Quatuor sunt in MS. Tornacensi sancti Martini: In Campania Natalis SS. Rogati, Victoris et S. Luciani et Mauri. MS. Lutense pro Luciano habet Saturninum, et alios tres recenset. MS. Leodiense sancti Lambertii: In Campania Quinti, Ingenue, Luciani, et Servuli. Sed ultra non est Servulo Nicomediensis, de quo genus. Notherus tres primos habet: In Campania Quinti, Rogati et Ingenue. MS. Regine Suevicæ et ex eo Habstenius in Antiodiversis ut Martyrol. Romanum: In Campania Quinti, Rogati. MS. Arelatense: In Campania Natalis SS. Rogati, Victoris

et Luriani. Qui nullo apposito nomine referuntur in MS. Brunellensi S. Gndulæ et alio Belgico MS. Richenungense: In Campania Quinti, Ingenui et Quartillæ. MS. Augustanum sancti Udatrici: In Campania Luciani cum aliis xxiv, Quinti, Saldæ, Rogati. Ex his Saldæ spectat ad sequentes Mauritanos: at xxiv anonymi ac præcedentes Nicomedienses. Idem non apposita provincia sunt in MS. Labbeiano, sed loco Luciani habetur Sebioli, qui est Servulus Nicomediensis. MS. Pragensis plures, sed aliis mutatis, recenset: Rogati, Quinti, Luciani, Victoris et Mauri. Rabanus tres alteri regioni applicat: In Lucania Quinti et Ingenui et Rogatæ. Ita sequenti die inscripta Beldæ excuso sunt nomina Lucaniæ, Ingenii, Rogatæ et Timothei: sed hic spectat ad sequentem classem. Quatuor ex hisce Quintus, Lucianus, Victor et Maurus in Campania referuntur die xvii Martii in MS. Codice Carmeli Coloniensis et MS. Florino: item a Maurolyco, Felicio, Canisio.

17 et 19
Martii.

C

DE SANCTIS MARTYRIBUS

CURENTO, TIMOTHEO, SALDIA, FELICIANO, JOCUNDO IN MAURITANIA. F

XVIII MARTII.

Turmo Martyrum quarta in Martyrologio S. Hieronymi relata: ex quibus noster codex solos duos habet: In Mauritania Timotheo, Saldia. MS. Lucense tertium proponit: In Mauritania Curenti, Timothei et Saldie. In MS. Blumiano scribitur Curenti uti et Saldie. In editio Parisiensis duo ponuntur: In Mauritania Curenti, Timothei et Saldie, Feliciani, Jocundi. MS. Aquenacum: Item SS. Curenti et Timothei locus additur in MS. Barberiniano MS. Richenungense et Rabanus. In Mauritania Timothei, additur a Nothero, et Saldie. At cum aliis

duobus in MS. Regine Suevicæ ab Holstemo in Antiodiversis ut Martyrol Rom. Editio Grevenus in Additionibus ad Usnardum: In Mauritania BB. Surenti et Timothei: at prior alius Curentis seu Curentos est. In MSS. Augustana et Labbeiana Saldie nomen inter alios Martyres reperitur. In MS. Tambractensi SS. Saldie et Thites, alios Timothei. Hic in Beldæ excuso sequenti die referunt. Atque hi sunt quatuor ordinis Martyrum, quos nobis Hieronymianum Martyrologium exhibet.

DE S. CANDIDO MART. ROMANO CINGULI IN PICENO.

XVIII MARTII

A. 1630

Cingulum, Picei veteris et non ignobilis civitatis, de qua in adleendis ad tom 2 Januarii fol. 1148, ante Vitam S. Exuperantii gymnis religiose, veneratur S. Candidum, Romanum Martyrem, ad Collegiatam illius Ecclesiam hoc die translatum: cujus translationis instrumenta, manu Bonifilii de Bernardis a Cingulo publici ibidem Notarii ex proprio originali transumpta, et Confaloneri atque Prioris Cingulani sigillo munita, ad nos misit unno MDCLXXV, ejusdem oppidi nobilis indigena Carolus Francischui, et sunt sequentia.

Hieronymo
Car. Verespio.

2 In nomine Domini, Amen. Sanctorum in celo cum Christo regnantium venerabiles reliquie magnam solent militantibus in mundo fidelibus adferre subsidium adversus insidias et tela nequissimi hostis, qui humano generi, tanquam leo rugiens, perniciem moliri non desinit. Unde non immerito hujusmodi sanctorum reliquie et letissimis excipiuntur animis, et summo a fidelibus populis habentur in pretio. Propterea Eminentissimus et Reverendissimus Dominus Hieronymus tituli S. Agnetis in Agone Presbyter Cardinalis Verespio, Episcopus Auximanus, volens gratissime et bene merentissime terre Cinguli, sub ejusdem Eminentissimi pastoralis cura collocata ex hujusmodi Sanctorum reliquiis conspicuum aliquod præstare donum, quo terra Cinguli cælestibus thesauris locupletior, et Sanctorum protectione redderetur securior atque feheior, insigne corpus S. Candidi Martyris, ex urbe Romana exportatum, atque eidem terræ Cinguli illatum, dono dedit, ut infra, de qua re publicum etiam confici mandavit instrumentum. Igitur presenti publico instrumento cunctis ubique pateat et sit notum, quod alias Illustriss. et Reverendiss. D. Julius Cincius, Patricius Romanus... Eminentissimi ac Reverendiss. D. Cardinalis S. D. N. Papæ Vicari in civilibus causis Locum-tenens, Corpus S. Candidi Martyris, repositum et collocatum in quadam capsula lignea, eidem Emin. et Rever. D. Hieronymo tit. S. Agnetis in Agone Card. Verespio, Episcopo Auximano largitus fuit; prout apparet ex instrumento donationis, rogato a D. Joanne Garcia Valentino cur. caus. Eminentissimi et Rever. D. Card. Vicarii notario, sub die xii Junii mæc. mili

Datum Corpus
S. Candidi
Mar.

C Notario infrascripto in publica et authentica forma, ad effectum hic de verbo ad verbum inferendi, consignato tenoris hujusmodi.

3 In nomine Domini Amen. Presenti publico instrumento cunctis ubique pateat et sit notum, quod anno a Nativitate D. N. Jesu Christi mæc. Indictioe iii, die vero xiii Mensis Junii, Pontificatus autem sanctissimi in Christo Patris et D. N. D. Innocentii divina providentia Papæ x, anno vi in mei et testium infrascriptorum præsentia præsens et personaliter existens Illustrissimus et Reverendissimus D. Julius Cincius... qui sponte sua et omni meliori modo, ad majorem Omnipotentis Dei et Sanctorum gloriam et honorem, donavit et largitus fuit Eminentissimo et Rever. D. Hieronymo... Card. Verespio... presenti corpus S. Candidi Martyris, alias ex Cometerio S. Agnetis de mandato S. D. N. Papæ extractum, et idem Illustrissimo ac Reverend. D. Julio Cincio, de anno præterito ab Illus. et Rev. D. Antonio Rivaldo, ejusdem Eminentissimi ac Reverend. D. Cardinalis Vices-gerente, cum facultate penes se retinendi, aliis donandi, extra urbem transmittendi, et in Ecclesiis collocandi donatum et con-

Ex Cometerio
S. Agnetis.Cum facultate
de eo
donandi.

signatum; prout apparet ex litteris testimonialibus donationis hujusmodi manu propria dicti Illustr. et Rev. D. Vices-gerentis, et sigillo dicti Emin. D. Card. Vicarii munitis in actis productis; ad harum effectum dans atque transferens dictum Illustr. ac Rever. D. Julius Cincius eidem Emin. et Rever. Card. Verespio omnimodam facultatem et auctoritatem circa dicti Corporis dispositionem sibi ut supra concessam. Quod quidem corpus sancti Candidi Martyris repositum et collocatum in quadam capsula lignea eidem Emin. et Rever. D. Card. Verespio omni qua potuit majori devotione et reverentia accepit, et gratias quam plurimas egit... Actum Romæ in domo solite habitationis dicti Ill. et Rev. D. Julii Cincii, præsentibus ibidem Perillustri et adm. Rev. D. Philippo Piro Auditore, et Illustri D. Petro Lebio Romano, testibus ad prædicta omnia et singula vocatis atque rogatis.

4 Sequitur fides Notariatus dicti Joannis de Garcia per Mariam tit. S. Petri ad vincula S. R. E. Presbyteri, Cardinalem Ghinettum, S. D. N. Papæ Vicarium generalem: qua hic ommissa procedit tenor instrumenti prius. Cujus quidem instrumenti originale fuit postea infrascriptis Illustribus et adm. Reverendis DD. Præposito et Canonicis Collegiæ dictæ terræ Cinguli, ad effectum conservandi, datum et consignatum. Volens deinde dictus Emin. et Rev. D. Card. Verespio facultate et auctoritate, sibi vigore suprascripti instrumenti attributa, frui, et dictam terram Cinguli dicto corpore S. Candidi Martyris decorare, ipsum corpus S. Candidi Martyris de coram, ipsam urbem expartatum, ac terræ Cinguli solemniter illatum, Venerabili Ecclesiæ Collegiæ ejusdem Terræ Cinguli, sub nomine D. Marie consecrata, donavit, et de presenti ad perpetuam rei memoriam publicum haberi voluit instrumentum. Hinc est quod dictus Emin. et Rever. D. Hieronymus tit. S. Agnetis in Agone Presbyter Card. Verespio, Episcopus Auximanus, anno a sanctissima D. N. Jesu Christi natiuitate vocat. Indict. iv, Pontificatus autem S. D. N. Innocentii divina providentia x anno vi, die vero xix mensis Martii, circa duas horas noctis, cum tribus luminibus ærensis, in mei et testium infrascriptorum præsentia præsens et personaliter existens, sponte et omni meliori modo, ad majorem Omnipotentis Dei et Sanctorum gloriam et honorem, atque ad excitandum in populo Terræ Cinguli majorem devotionis affectum, dictum sanctum Corpus D. Candidi Mart. in capsula, ut supra, collocatum, ex puro sue voluntatis affectu et benevolentia, dono dedit irrevocabiliter inter vivos suprascriptæ Collegiæ Terræ Cinguli illius Capitulo et Canonicis, videlicet Illustribus et adm. Reverendis DD. Hieronymo Piermathæo Præposito, Simoni de Bernardis, Matthæo Pasquolono, Achilli Simonetto, Antonio Marcano, et Severo Severino ejusdem Ecclesiæ Canonicis præsentibus et acceptantibus, tam pro se ipsis quam pro Dominis Collegis absentibus eorumque successoribus, in perpetuum.

qui illud an.
1631. Cingula
transfert,et Rec. et
Collegiæ
donat

5 Adjecit etiam idem Emin. et Rever. D. Card. Verespio, et expresse injuxit hujusmodi donationi hanc irrevocabilem legem et conditionem, videlicet, quod dictum venerabile corpus sancti Candidi Martyris reponatur, et repositum conservetur in loco decenti ejusdem Ecclesiæ Collegiæ, sub tribus clavibus bene clausum et custoditum; quarum clavium una penes Capitulum et Canonicos prædictos,

asservendum
sub tribus
clavibus

altera

A altera penes Illustrissimum et adm. Reverendum D. Vicarium foraneum Cinguli pro tempore existentem, tertia vero penes Illustrissimam Communitatem Terræ prædictæ in perpetuum conservetur. Insuper idem Emin. ac Rever. D. Card. Verospio mandavit et expresse ordinavit, ut dictum corpus S. Candidi Martyris populo videntium et colendum exponeretur, et digna celebritate coleretur die xviii Martii ejusque anni, ad celebrandam memoriam gloriose Translationis dicti corporis in terrâ Cinguli.

6 Hæc Translatio eodem die magna cum populi frequentia et plausu solennique pompa et singulari cum animorum hilaritate et devotione ab eodem Emin. et Rever. D. Card. Verospio facta est. Quod corpus S. Candidi Martyris, ut supra in capsula col-

locatum prædicti DD. Præpositus et Canonici accep-
taverunt, et humillimas gratias egerunt ipsi Emin. et Rever. D. Card. Verospio, rogantes D. O. M. ut illius piæ munificentia largissima e cælo præmia retribuere dignaretur. Prædicta autem omnia et singula supradicti DD. Præpositus et Canonici semper rata habere, et nunquam contravenire promiserunt, et ita tactis etc. jurarunt. Actum Cinguli, in domo Perillustris D. Friderici Simonetti, in contrata S. Dominici, juxta viam : præsentibus ibidem DD. Capitaneo Joanne Bapt. quondam D. Achilles Dionysii et Capitaneo Camillo quondam D. Hieronymi Sinibaldi de Auxilio, testibus. Ego Alexander de Bernardis de Cingulo Notarius rogatus etc.

D
Conditiones
accipiat
Capitulum.

et 18 Martii
publico cultui
exponendum

DE SANCTIS MARTYRIBUS

NARCISSE EPISCOPO GERUNDENSI APOSTOLO AUGUSTANO ET FELICE EJUS DIACONO

Commentarius historicus.

B

Gerunda antiqua et illustris Catalonia apud Hispanos urbs, flumine Uda, mor in Ticerina influente, affusa, Sede ubi antiquis temporibus Episcopali exornata, inter suos Antistites veneratur S. Narrissum, ibidem pro fide Christi lancea martyri coronatum. Hic ille est sanctus Narrissus, quem Augustus Vindelicorum apud Germanos primum suum agnovit Apostolum ac fidei præconem : et cui in magnifica Basilica Monasterii SS. Udalrici et Afræ erecta est ara Princeps octoginta pedum altitudinis : cuius effigiem exhibet Bernardus Hertfelder in Basilica SS. Udalrici et Afræ a se historicè descripta, atque æneis figuris illustrata.

2 Item a sancto Narcisso gestorum historia a coarctis scripta non extat, et si qua fuerit, est cum passionis libro, uti infra dicitur, irreverentibus Paganis irrevocabiliter amissa. Extat historia conversionis et passionis S. Afræ et sortorum a Murco Velsero erudito commentariè explanata, in quo arbitratur eam, pace Ecclesiæ per Constantinum Magnum revivita, recentiori adhuc virgine memoria, fuisse conscriptam. Est autem mirabilis illa conversio per S. Narcissum facta, occasione cujus plerumque de hoc Sancto referuntur, uti lector reperire poterit in dicta S. Afræ historia apud memoratum Velseram a nobis ad diem v. Augusti elucidanda. Interim hic ducimus utriusque vite compendium erutum a Joanne Gumanio nostro ex codice membranaceo dicti Monasterii SS. Udalrici et Afræ, corio albo tecto, et littera Z ac numero xl. signato, cui iste titulus est præfixus : Vito SS. Narcissi, Udalrici, Sumperti et Afræ : quod idem Gumanianus cum MS. Bloturno itidem membranaceo Passionali Sanctorum decem contulit.

3 Hæc addimus Berengari Episcopi Gerundensis epistolam ad Sighardum Abbatem Monasterii SS. Udalrici et Afræ, anno MXXXVII missam cum variis S. Narcissi et aliorum Sanctorum Reliquiis. Mortuus est Sighardus Abbas MXXV. Occasione harum reliquiarum, quæ sunt de vestibulo ejus, imago ex argento pectore tenens efformata est, atque in dicto libro Hertfelder pag. 69 expressa : et quidem cum malo genio quod, cum S. Afram converteret, illum cum horribili spreu apparentem oratione et jejuniis pepulisset, et immanem ad Alpinum Fauce habitantem draconem interficere coegerit. Est dicta Berengarii epistola etiam excusa a Murco Velsero pag. 31 et Antonio Vincentio Domeneco libro de Sanctis Cataloniae fol. 26 quæ nonnullis insertis auctor ante citatum Compendium Vitæ S. Narcisci,

prout hic damus, extat in codice Augustano. Quibus subjungimus pauca miracula ex Hispanico dicti Domeneci Latine translata.

4 Diem obitus sancti Narcissi ignorari futeetur Berengarius in dicta epistola, sed assumptum iv Kalendas Novembris pro transitu festivitatem, quod et Augustani fecerunt : quo die celebratur Natalis S. Narcissi Episcopi Hierosolymorum. Hinc data occasio Petro de Natalibus lib. 7 Catalogi cap. 28 aberrandi, et scribendi per prædicationem Narcissi Hierosolymorum Episcopi S. Afram ad Christum conversam, et cum omni domo et Matre baptizatum, atque a peccato revocatum esse. Qui error in Martyrologiis variis reperitur. At Martyrol. Romanum ad hunc diem nobis cum proponit hæc verbis : Auguste Sancti Narcissi Episcopi, qui primus in Rhætia Evangelium prædicavit, deinde Romam profectus, cum Gerundo multos ad Christi fidem convertisset; ibidem in persecutione Diocletiani cum Felice Diacono martyrii palmam accepit. Quæ eadem fere leguntur in Martyrologio Galesini, et aliquanto latius in Additionibus Mohni ad Usuardum anni 1368. Secuti supra citatus Domenecus, Tamasus Solazar in Martyrologio Hispanico, et ab eo allegatus Rodericus Acuña, item Georgus Cardoso in Hagiologio Lusitano. Utrouque die referunt Grevenus, Camsius, et alii. inscripta Martyrologio Romano sunt ad diem xii Augusti Hilaria Mater S. Afræ, aliæque sociæ Martyres : ad quem diem in Martyrol. Pragensi ista adduntur : Hujus S. Hilaria caput Carolus Imperator obtinuit in civitate Auguste in Monasterio S. Udalrici, et donavit Ecclesiæ Pragensi. Item in eodem capite recondidit Imperator Reliquias Narcissi Episcopi et Martyris, qui Beatam Afram convertit ad fidem.

5 De patria et Episcopatu ante conversionem S. Afræ silent hujus Acta, ut solum Episcopum denominant. Infra in Compendio videtur fuisse Episcopus Gerundensis, et num. 2. reversus in civitatem suam Gerundensem : sed num solum intelligatur Episcopalis in patria, dubium est. Aliqui recentiores ex multa auctoritate scriptorum Dextri et Maximi nuper inventorum, volunt Episcopum Braccarensem fuisse, et Scalabini in Lusitania progenitum ; et sub Aureliano Imperatore martyri lancea coronatum : ad quæ stabilenda necdum vidimus satis futa fundamenta. Cum ipsis Actis et Martyrologio Romano, quibus adstipulantur Regino, Hermannus Contractus, Marcus Velserus aliique S. Narcissum

E

miracula :

cultus
28 Octobr.

et 18 Martii

F

Reliquiæ
Pragæ.

patria,

Sedes
Episcopalis.

tempus
martyrii.

INSTITIO
SEC IV
XVIII MARTII

Ara Sancti
Narcissi.

Acta in con-
versione S. Afræ
istoria

compendium
vite

Reliquiæ.

statua
argentea.

A S. Narcissum cum suo Diacono S. Felice in persecutione Diocletiani passum arbitramur, forsitan tamen cum deposita ab eo purpura ista adhuc duraret.

VITÆ COMPENDIUM
Ex MSS. Augustano et Blaturano.

a
In persecutione
Diocletiani

Igitur ex a Occidentali Hispani civitate Gerunda exorta est tempestas Christianæ persecutionis : et omnes qui illic morabantur, ab impiissimis Imperatoribus Diocletiano et Maximiano ad sacrificandum idolis cogebantur. Erat tunc in eadem civitate sanctissimus Pontifex, nomine Narcissus, quod potest dici in nostra lingua b pulcherrimus flos, vir nobilissimus, et in Christi fide fundatissimus. Hic iugrante persecutionis rabie, populum sibi subjectum in fide Christi confortavit, et ne timerent persecutorum rabiem; verbis suasibilibus præmovit, dicens : fratres charissimi, estote fortes in fide Domini nostri Jesu Christi : et nolite timere persecutorum rabiem, quæ cito sicut fumus transibit : et statim consolationis auxilium a Domino vobis erit. Nemo enim visus qui Christiane certaverit coronabitur. Beatus ergo vir qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam vitæ. Non enim condignæ sunt passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis : et ideo omnes qui volunt pie vivere in Christo Jesu, persecutionem patientur. Nolite itaque eos timere, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere : sed potius eum timete, qui eum occiderit corpus, habet potestatem animam mittere in gehennam ignis. Vos igitur fratres carissimi, a Spiritu sancto tamementer et evidenter edocti, sponte et non invitati accedite ad Crucem Domini nostri Jesu Christi, ut consortes efficiamini resurrectionis ejus. Si enim complantati fueritis similitudini mortis et passionis ejus, simul et resurrectionis ejus eritis. His autem et aliis divinorum eloquiorum hortamentis edocti, omnes fratres prompti et parati erant ad perferendam passionem, propter nomen Domini nostri Jesu Christi, et propter amorem patriæ celestis.

b
In Gerunda
dentes
confortat
in fide:

B 2 Beatus itaque Pontifex Narcissus, Pastor ovium Christi, ante omnes et præ omnibus quasi dux et ductor gregis, sic ipse gaudens præcucurrit, præcunctis sponte se offerens ad passionem, cupiens se jam dudum immolari pro ovibus Christi ut post victoriam passionis cum palma martyrii mereretur eos præcedere in regno Dei, susceptis propter nomen Domini multis injuriis ab iniquis tortoribus. Cum jam ad palmam victoriæ se æstimaret pervenisse ; apparuit ei Dominus in visu et dixit ad eum : fortis esto, agnotheta meus charissime, et longanimis esto atque patiens ad percipiendam coronam, quæ te expectat in regno meo. Nondum ut putæ apprehendisti coronam tuam : sustine adhuc modicum donec impleatur numerus animarum, quæ per verbum prædicationis tuæ credituræ sunt in me. Oportet enim te adhuc et aliis gentibus et linguis verbum meum annuntiare et prædicare : et postquam acquiseris mihi gentes illas, reverteris huc, et in hac civitate tua Gerunda cum honore percipies coronam tuam. Est civitas in partibus c Rhaetiarum, d Augusta nomine, nulla adhuc conversa prædicatione, in qua magna sævit persecutionis procella, et nimium desuper crevit fornicationis miseria. Hanc ergo civitatem cum introieris, ad meretricem, nomine Afram, fiduciahiter ingredieris, et una cum Diacono tuo Felice e daemonein, qui in domo prostibuli illius latet, invocato nomine meo effugabis, et eum ad Alpes Julianas draconem interficere jubebis : domum vero illius prostibuli orationibus tuis mundabis, et ipsas meretrices, quæ in eadem domo sunt, baptizabis.

a Christo
apparente
mititur
Augustam
Vindelicorum

C 3 Surgens ergo S. Narcissus Episcopus, assumpto Diacono suo Felice, cepit ire per longa terrarum spatia et fluminum difficiles tractus, donec Christo ducente ad Augustam g Alamannorum civitatem perveniret : ubi tunc Diocletiani persecutio ita Christi Ecclesiam oppresserat, ut paucissimi et pene nulli in eadem civitate essent, qui Christum confiteri auderent. Ingressi itaque civitatem Episcopus et Felix Diaconus, munierunt frontes suas signo Crucis Christi et intrantes prostibulum ad meretricem, nomine Afram, et imprecantes pacem Domini, benigne et quasi pro turpi negotio ab ea recepti sunt. Videns autem eos non lascivire sed divinis officiis insistentes, hæsitavit in corde, considerans homines non jocantes, sed serio agentes, orantes et psallentes, et cibum carnalem non diligentes; compuncta corde dixit ad eos : non recte intrastis Domini mei : nam hæc domus immunda est, et non convenit vobis, qui Christiani et Sancti estis. Nos enim sordida et polluta sumus : et Christi virtus hic periclitatur, ubi continue vanitas et spurcicia exercetur. Respondit Episcopus : Ego nunquam habebam ingredi, nisi quo me jussit gratia Christi. Nolite ergo timere, quia per vos non polluitur gratia Christi : imo per gratiam Dei vos mundari et purificari oportet. Quomodo enim Sol de caelo splendens cloacas et sordes platearum penetrat, nec tamen sordidatur, sic potius vos mundare et purificare habet, ut gloriificetur per vestram conversionem, et ut exemplum ceteris peccatoribus præbeatis. Afræ respondit : Quomodo ergo purificari possim, quæ plura peccata commisi quam numeros habent arenae maris et pluviarum guttæ : quia non solum fornicatione, sed etiam idolorum cultura me perdidit. Veneris enim idololatriæ sum dedita ab infantia mea usque in præsens, et Venus colli non potest, nisi per immunditiam et fornicationem. Respondit ergo Episcopus : Christo Domino meo nihil est impossibile. At quomodo eam convertebat ad fidem Christi, ipsam et totam familiam ejus, et eis Episcopus ordinavit, Sanctum scilicet avunculum Afræ Dionysium, et draconem interfecit, hoc require in libro S. Afræ, ubi invenies illa omnia. Post quæ baptizavit Afram, Hilariam, Dionnam, Eunomiam, Eutropiam, et eis Dionysium in Episcopum ordinavit, et duram Hilariam in ecclesiam dedicavit, in qua, quamdiu illi mansit, divinia mysteria celebravit, et multos Paganorum a cultura idolorum conversos baptizavit, et plurimas sanitates infirmis conferens, cæcis visum, surdis auditum, invocato Christi nomine restituit.

c d
ad sedes
S. Afræ
cum S. Felice
Diacono :

4 Interim audientes Pagani famam beati viri, nuntiaverunt Judici h Gaio, dicentes : Ecce Pontifex Christianorum, Narcissus nomine, expulsus de finibus suis; profugus venit in civitatem hanc, et manet in domo Afræ meretricis, et multos convertit a cultura deorum, prædicans Christum Deum suum. Tunc iratus Gaius præcepit apparitoribus suis, ut eum comprehenderent et ad sacrificandum idolis compellerent : et si sacrificare nollit, diversis ex-cruciatum tormentis interficerent. At illi venientes in domum Afræ dixerunt ad eam. Educ viros, qui venerunt ad te, Christiani enim sunt, et deos nos-

Omnibus quoque rite peractis Ecclesiam illam et populum, quem tibi purificaveris, ad regnum vitæ æternæ incitabis, et Episcopum ejus f Dionysium ordinabis et sic demum cum pace ad hunc locum stationis tuæ reverteris, ut coronam tuam percipias, et eam sine fine mecum cum Sanctis meis possideas. Vade ergo securus huc : quia ecce mitto Angelum meum, qui perducet te ad locum illum, et custodiat te semper, et post lucrum multarum animarum reducet te huc ad coronam tuam, quoniam me custodiende et defendente nemo rapiet te de manu mea.

addito Angelico
comitatu,

iter peragit :

9

E
ad S. Afram
divertens

eam ad fidem
convertit.

F

baptizat eum
tota familia

et multos alios

miracula
puras :

h

conquirunt a
sacellibus :

A tros contemnunt, prædicantes vobis alium Deum, quem non colit populus hujus civitatis et Principes ejus. Afra vero priemonita absconderat eos in solarío domus ejus sub lini fasciculis, quos apud se habebat, dixitque apparitoribus: quid putatis haberent venire ad me si Christiani essent? Ad me non veniunt Christiani, quia meretrix sum: quod si mihi non creditis, intrate domum meam et querite eos; at illi credentes ei, et putantes eos alibi latitare, recesserunt. Beatus autem Narcissus Episcopus per aliquot dies plenius instruens B. Afram ejusque socias, et eos, qui per eum crederant, et confirmans eos in fide, reversus est in Hispaniam et civitatem Gerundam, una cum Diacono suo Felice. Invenierunt autem Ecclesiam gravi persecutionis procella quassatam, ita ut multi in fide titubarent, quos B. Narcissus paterna consolatione in fide confortans, et eos qui constantes erant, ut firmos starent, exhortans, omnes ad tolerantiam passionis animavit.

B 3. Itaque convocans omnes fideles viros et mulieres exposuit eis causam itineris sui, quomodo Christus per suam magnam gratiam et misericordiam meretrices salvavit in civitate Augusta, ad exemplum omnium penitentium, et ut prædicetur virtus in gentibus. Audiens autem omnis Ecclesia fidelium flevit, et uberrimas gratiarum actiones Domino retulit: qui neminem vult perire, sed omnes ad penitentiam et remissionem peccatorum desiderat venire. Interea dum B. Narcissus verbum Domini in Hispania alique disseminaret, et multos ad Christum converteret, audivit Ecclesiam quam ipse fundavit in civitate Augusta, sævissima Paganorum persecutione dilaceratam: adeo ut vix tenues reliquiae Christianæ Religionis ibi permansisse viderentur. Et beatam quoque Afram pro tribunali stetit pro nomine Christi, et post publicam professionem cum tota familia sua per exustionem ignis martyrio consummatam. Quo audito sanctus Episcopus pro victoria Martyrum Afræ et sociarum ejus gratias Domino retulit, sed de oppressione et dispersione ovium Christi altius ingemiscens, et cum multis lacrymarum reliquiis plantationis suæ in civitate Augusta Domino commendans, diem passionis Afræ et sociarum ejus in Ecclesia solemnem haberi constituit. Historiam quoque passionis et conversionis earum in Ecclesiis Hispaniis divulgavit.

C 6. Audientes interim Majores civitatis Gerundæ multos quotidie converti ad Christum per B. Narcissum, quem dudum ob declinandam persecutionem in externas regiones profugisse audiverant, timentes ne fama doctrine ejus ad aures Præfecti Hispaniæ pertingeret, et ne forte furor illius contra civitatem illam desæviret; cogitaverunt eum occidere. Sed quia vir nobilis erat, et jam multi erant, qui per eum Christo crederant; timentes ne seditio oriretur in populo, si publice occideretur; jusserunt satellitibus suis, ut observarent eum, et recepta opportunitate clam interficerent. Quadam itaque die dum ad celebrandum sacra mysteria præparatus orationi incumberet B. Narcissus; infidoles, qui ei jam pridem insidiabantur, subito irruentes in ecclesiam, de sacro altari abstractum, et injuriis affectum, gladio percusserunt, et lentis vulneribus eruentium reliquerunt. Passus est autem Narcissus iv Kalendas Novembris, Eodem tempore B. Felix Diaconus ejus, in eadem civitate Gerundæ pro confessione Christi occisus ab impiis, migravit ad Dominum: cui est honor et gloria in sæcula seculorum, Amen.

Occidentalis est Hispania respectu totius Europæ, alias Gerunda est in Orientali parte ipsius Hispaniæ. — b. Alludit ad Florem Narcissum, unde et Poëta dato occasio fibulandi puerum pulcherrimum in eum Florem commutatum fuisse, uti Ovidius habet lib. 3. Metamorphosis. — c. Unam Provinciam con-

stituit Rætia et Vindelicia, cum regiones in formam Provinciarum ab Augusto Imperatore redigerentur. — d. Augusta Vindelicorum, Præmo Episcopo Cahulenensi in Topographia sanctorum Martyrum cum Martyrologio Maurolyci edita dicitur Augusta Rætici Vindelicorum civitas, et creditur intellegi apud Tacitum de Germaniæ situ dum splendidissimam Rætici provincie coloniam appellat. — e. Historiæ de demone effugato et dracone per hunc interempto late deducitur in Conversione S. Afræ. — f. Collitur S. Dionysius 26 Februarii, consue ibi a nobis dicta. — g. De Alamannis earumque Sede Sævia ubi egimus. Consule caput 1. V. S. Vedasti 6 Febr. Notat. c. d. — h. Galus, seu Calus, etiam Index memoratur in Passione S. Afræ.

Epistola Berengarii Episcopi Gerundensis de Reliquiis SS. Narcissi, Felicis et aliorum.

Anno Dominicæ Incarnationis MXXXVII missus est quidam a nuntiis de Cœnobio S. Afræ ad Gerundam civitatem: cujus iter Deo, qui disposuit, comitante, et ad præfatum locum incolumis pervenit, et inde non modicas sanctorum Martyrum Reliquias cum hujusmodi scriptis reportavit.

Charissimo Patri, Domino Sighardo Abbati, et universæ Sancti Udalrici et Sanctæ Afræ Martyris Congregationi, Berengarius sanctæ Sedis Gerundensis Episcopus, cum omni Clero et fidei populo perfrui bonis omnibus semper in Christo.

2 Noverit, dilectissimi, venerandus vestræ fraternitatis affectus, nos et vestrum nuntium vidisse, et delegatas nobis a vestra fraternitate litteras pio respectu perlegisse: et vestris precibus (licet illi quod nobis post Deum carius est expeteretis) nimia vestri devinctos devotione, libenter annuisse. Tanta est equidem a Christo commendata dilectionis integritas, ut quod sibi quis avidius retinendum elegerit, crimen esse perhorrescat, nisi petenti b. celeriter obtulerit. Quapropter, carissimi fratres, hujus caritatis jura servantes, hinc si dicendum est, præsumptionem facientes, beatitudini vestræ de sacro sanctis salutis nostræ thesauris munificum munus dirigimus: videlicet ex ossibus, et carne, et crure terræ mixtis, ac vestimentis sanctissimi Doctoris nostri, c. Felicis Martyris Christi, scilicet illius, quem ut Apostolum et Prophetam habemus: non illius qui Beatissimi Narcissi Episcopi Diaconus est dictus: quoniam ipse translatus a piissimo Rege Francorum Carolo apud Parisiorum civitatem honorifice requiescit: item de gloriosissimi Patris nostri Narcissi Pontificis et Martyris Christi vestimento et stola, cum quibus conditus est in sepulchro. De corpore autem ejus vobis ideo mittere nequivimus, quoniam ita hactenus Dei gratia servatur incorruptum, sicut ea die, qua spiritus ejus de hoc seculo nequam transvectus est ad Dominum. Mittimus etiam vobis de ossibus capitis atque manus Sancti Romani d. pretiosissimi Martyris Christi, socii videlicet prædicti Felicis venerandi Martyris Gerundensis, Hispaniæque Doctoris, Sanctarum vero reliquiarum, quas destinamus, loco adjunctis breviculis (ne quis inscius error perturbaret) ita signando distinximus, ut quorum quisque gerat pignora, indubitanter notifficetur ignorantibus. Lætamini igitur in Domino dilectissimi, et exultate, et tantorum trium Patrum pignora sub Trinitatis nomine vos promeruisse, gaudete. Et ut parco loquamur, si non honorificentius non tamen irreligiosius, quam a nobis custodiuntur, munera fidei vestræ credita conservate: quatenus patrocinantibus ipsis, quorum pretiosissimum pignus in manibus habetis, et præsentis vite tranquillitate perfrui et futuro beatitudinis requiem consequi valeatis. Passionem præterea S. Felicis vobis transmittimus, in qua natalis ejus diem, Kalendas videlicet Augusti prænotavimus.

3. Item opera præteritum inserere, quod (sicut epistola prædicti Berengarii videntur innuere, et annales testantur) Corpus Beati Martyris Patris nostri Narcissi,

lati, neque inventur.

redit Gerundam.

suos animas in fide:

exponit fructum suum missionis:

ob martyrium S. Afræ et sociarum, gratias Deo agit:

e. con. illo Gerundensium Paganorum

abstractus ab aliis occiditur.

D

a

Missa Augusta Gerundam clerice, ponsum

E

b

et Reliquias S. Felicis alterius,

c

S. Narcissus

F

et S. Romani,

d

accurate distinctas:

in

A in destinatione nuntiorum Augustensium Fratrum, incorruptum est inventum, et adhuc cicilio involutum ferientis gladii stigmata servat; sicut inter sacra Missarum solemnia tribus vulneribus, scilicet in guttore, humero, et in sura vulneratus Martyr in Dominico occubuit. Post humationem vero sacri corporis, multis annis elapsis, vivo colore, veneranda canicie, dextera ad benedicendum porrecta integer est inventus. *f* Cumque quidam Religiosus Abbas digitum pedis ejus furtim vellet diripere venerationis intuitu, cunctis videntibus et de miraculo stupentibus, pedem retraxit. Hæc itaque, sicut legitimus, devotioni vestræ, Fratres, litteris curavimus signare.

a corpore
adhuc vulnera
in stigmata
excubente
f

nil auferr
potest.

g

Acta passionis
perierunt.

h

i

g De gestis autem S. Afræ nihil amplius nos quam vos habere cognoscite. De sancto vero Narcisso dirigimus quod habemus. Passionis enim illius librum, et obitus sui diem, irrentibus Paganis et Ecclesiis nostras vastantibus ac loca depopulantibus irrecoverabiliter amisimus. Transitus vero ejus Festivitas a nobis annualliter solemnè studio celebratur *h* iv Kalend. Novembris, Translationis autem *i* v Kalend. Octobris Valet, et pro nobis Omnipotentem Deum exorate.

B a Bernardo Hertfelder dicitur Frater laicus Conventus SS. Udalrici et Afræ. — b Domeneccus fideliter. — c Colitur Doctor Felix Martyrol. Rom. inscriptus, Kalendis Augusti, uti infra dicitur flevi Gerunda. — d Cum Felice colitur etiam S. Romanus i Augusti. — e Hoc numero contenta desunt apud Domeneccum, postmodum adjuncta. — f Hoc idem refert Hertfelder. — g Sequentia leguntur apud Domeneccum. — h Domeneccus xi Kalend. Novembris. — i Non reperimus ullis Fastis eam Translationem inscriptam.

occupata a
Francis
Gerunda

k

ob violatas
Reliquias
S. Narcissi,

a muscis mil-
tes occiduntur,

MIRACULA

Ex Hispanico Ant. Vincentii Domenecci.

Illustratur sancti hujus tumulus miraculis (ut loquitur Cæsar Baronius in suis ad Martyrologium Romanum notis) ibi enim multi claudi et contracti curantur, sanantur variis infirmitatibus afflicti, ut febrientes, alique. Omnia vero miracula superat, quod corpus illius, ante annos mille trecentos vita functi, adeo, ut nunc est, integrum incorruptumque perseverarit. Ex multis tamen miracula duo referam tam grandia notabilique, sine magno ut historiae damno taceri nequeant. relata autem non sint fastidium allatura lectori.

Varia miracula

2 Anno MDLXXX die XXVIII Augusti, quo S. Narcissi Festum agebatur, Joannes Vitalis, Gerundensis pistor, intra secundam tertiamque a nocte media horam, subigens farinam ad coquendos panes, massam sanguine permixtam miratus, ex ipsa maetra eum stillare vidit. Attonitus ad hoc prodigium pauperulus rogavit Sanctum, sineret ceptum opus peragi, se eo peracto curaturum, ut in tabella expressum miraculum aræ ejus appenderetur : et continuo matrem, uxorem, famulum necivit futuros testes, mi-

sanguis fori-
nam inquinat
ob festum ejus
violatum,

C

raculi tam gloriosi, quod in sui Sancti honorem Deus D operabatur.

3. Neque sola Gerunda, sed universum Arragoniæ ac Catalanicæ regnum, vultum debet huic Sancto ut suo speciali protectori contra potentissimos quosque hostes. Evidenti hoc miraculo experti sunt Catalani tempore Regis Petri, sui quidem nominis inter Arragoniæ Reges tertii, secundi vero inter Catalanicæ Principes. Hic cum potenti manu occupasset Siciliam, tanquam sibi uxoris jure debitam, (quippe qui Manfredi Regis filiam sibi matrimonio junctam haberet) atque adversus eum arma sumpsisset Carolus, et ipse dictus Rex Siciliæ; venit potenti cum exercitu et fratre suo Philippo Franciæ Rege in Catalaniam, et Gerundam obtinuit; delititionem, ex ipsius Regis Petri defensionem desperantis consensu, faciente Raimundo Folco Vice comite Cardonensi. Loco igitur potius Franci, non solum indigenis fuere gravissimi, cunctos spoliando opprimendoque : sed et ipsis cohibitis sacrisque locis extiterunt injurii, profanando calices aliique divinis ministeriis destinata vasa, et Sanctorum lipsanis reverenter servandis ex auro argentoque fabricatis hierothecas, disjectis reliquiis, auferendo. Inter quæ accidit ut sanctum B. Narcissi confrigeretur brachium; quod minime voluit divina requitas dissimulare impunitum: ergo ex ipso sancti Præsulis sepulcro exierunt innumera examina muscarum, ceruleo partim, partim viridi colore tinctarum, rubrisque striis dispunctarum; quæ virorum equorumque subingressæ nares, non prius deserebant occupatas, quam spiritum vitamque abstulissent coincidentibus humi mortuis. Tanta enim erat veneni efficacia, ut sen virum seu equum momordissent, morsum continuo mors sequeretur : tantam autem Francisco exercitui cladem intulere, ut ex iis qui innumerabiles sese in Catalaniam effuderant, vix tertia pars remaneret in vivis; qui justo Dei judicio victos se castigatosque professi redire in Franciam, sociorum vicem ubique lamentantes. Accidit hoc tam grande miraculum mense Septembri anno MDCLXXXVI, ejusque relatio et confirmatio reperitur in Archivio Regio Barcinonensi in quodam libro, cui titulus Chronica Regum Arragoniæ; de eodemque in Palatio Vicariatus Gerundensis publicum visitur instrumentum. Quin nec ipse infortunatus Carolus, quo conviveute tam insolenter egerant milites, impune sacrilegam vecordiam tulit: sed prius quam o Catalanicæ finibus pacem efferret, efferendus ipse mortuus fuit, et Rex frater ejus cum exercitu, miserum in modum habito imminente, haud aliter quam cruento proelio victus revertit: ut terræ potentes potentiores cæli cives revereri discant, metuuntque illos offendendo divinum in se vindictam accessere. Meminit breviter hujus miraculi Cardinalis Baronius in Notationibus præcæ-

F

DE SANCTO CYRILLO

HIEROSOLYMORUM EPISCOPO.

Commentarius historicus.

§ I. S. Cyrilli cultus, Acta, exilium.

Divini officii in Hierosolymitana S. P. N. Sabæ Laura recitandi Ordo, (quem Typicum dicunt, et reliqua circa sanctum Monasteria servant, necnon quotquot modo sunt inter Græcos Ecclesiæ) anno MDCIV Venetis una cum Magnis Græcorum Menæis reliquisque Ecclesiasticis libris ex-

cusus; hodierni die præscribit Festum sancti Hierosolymarum Patriarchæ Cyrilli, ad usus hodierni morem accommodatum epitheto: quo cum Cyrillus vixit tempore Patriarchalis titulus, adhuc usitatus non erat inter Theudethicæ, ut passim coquominari solet, Sedis possessores; quamvis ea Ecclesia propter antiquitatis prærogativam dicta sit semper Mater Ecclesiarum, et Patriarchalibus præhaberi voluerit. Ad cultum quodattinet Græcæ

VIDE ACTA
GRÆCA
PAG 768 ET
SYNAXARIUM
TOM. I. MART.
PAG. 870.
ANIMADV.
PAG. 88

AN CCCLXXXIX
XVIII MARTII

Dus felus
in Græcis,

A Græcæ Ecclesiæ usum, post Galesimum atque Molanum, secutus in Martyrologio Romano Baronius ita scripsit: Hierosolymis S. Cyrilli Episcopi, qui ab Ariano in multis fidei causis perpesus injurias, et ab Ecclesia sua sæpe pulsus, tandem sanctitatis gloria clarus in pace quievit: ejus intemeratæ fidei Synodus Ecuemena Damaso scribens præclarum testimonium dedit: quod deinde in Annotationibus ex Theodoro lib. 3 cap. 9 adducit his verbis: Ecclesiæ Hierosolymitano, quæ est omnium Mater, Reverendissimum ac Sanctissimum Cyrillum Episcopum vobis ostendimus, tum ab Episcopis provincie (ut canon vult) jam pridem esse creatum, tum plurima prælia adversus Arianos plurimis in locis confecisse. Eodem die S. Cyrilli nomen inscriptum est Syriaco Calendario Romæ anno 1624 cæso ante officium illius gentis Ecclesiasticum: et in Martyrologio Arabico Ægyptio Romæ ad nos misso notatur, memoria S. Cyrilli Episcopi Hierosolymitani: sed ad mensis hujus diem xx. In alio antiquiori ejusdem lingue Calendario, cum elogio divini nomen, Cyrilli reperit Illustrissimus Ritus Archiepiscopus Damascenus, a quo mensem Martium indidem versum habemus; habemus et excerptam ex Codice Arabico MS. Latine redditam ab Amabili Burzæo, quod dicto Calendario sæpe respondens continet orationes quasdam multorum simul Sanctorum commemorationem complectos, quarum septima mensi Martio subserviens circa medium, Magnificemus inquit, Cyrillum innocentem.

B 2 Elogium ejus in MS. Synaxario Collegii nostri Claromontani ad diem xi Martii, quo præcipue S. Sophronius ejusdem urbis Episcopus colitur, taliter reperimus. Memorin S. P. N. Cyrilli Archiepiscopi Hierosolymorum. Hic fuit sub Constantino magno primum Monachus factus, in eaque professione strenue se exercens, postmodum propter eximiam conversationis sue virtutem Hierosolymorum ordinatus Episcopus: qua in dignitate ita sancte laudabiliterque se gessit, ut etiam ad Synodum vocaretur, in qua redarguens atque confundens impiam Manetem eique consentientem delirum Sancti Spiritus impugnatores Macedonium, certum Orthodoxorum heretia atque exultatione spiritali implevit. Per omnia vero in Christianis dogmatibus recte docuit, et conceditum sibi gregem fideliter pascens, multaque ad Dei gloriam miracula operatus, migravit ad Dominum, regnum æternum vitamque recipiens et cum Sanctis sine lino beatis exultans.

C Constantinopolitana hujus Ecuemena Synodus, anno cccclxxi celebrata, indicatur: in qua Macedonius Hæresiarcha condemnatus ex vulgatis Concilii istius canonibus totaque historia Ecclesiastica notissimus est; Munus nitem ejus socius hæcenus obscurus hinc dumtaxat cognoscitur. Non enim existimandum est agi de Manicheorum impissimo auctore; ejus errores, licet per Africam Asiamque vehementer invalerunt, nec Concilium hoc legitur attigisse, neque magnopere curare tunc potuit in ut unum totis intendens comitibus, ut pœ et fidei Nicenæ professio restitueretur Christianæ Ecclesiæ, ut quam Manichæi non pertinebant, hincque nec jussi sunt adesse cum ceteris. Subscripsit autem prædicto Concilio inter Palæstinæ Episcopos primus Cyrillus Hierosolymitanus, utpote Concilii sententia judicatus legitimus Sedis illius Episcopus: quemalmodum in allegata ex Theodoro epistola Synodica indicatur, secundum quam etiam gradum sui restitutum dicitur anno proxime sequenti, atque ita usque ad Theodosii Imperatoris annum xi, Christi cccxc vivendo pervenisse.

3 Alterum ejusdem Cyrilli elogium vitem MS. habet hoc die, qui scilicet ejus cultus totus est proprius, nullaque in re diversum ab eo, quod et MS. Basilii in Crypta-ferrata Membrorum aliquantulo contractius, et plenus

magna Mena habent, præmissa versu. quo mortuus D hoc die indicatur:

Ὁδοῦν δὲ ἀεὶ θύνατος μέλας εἶλε Κύριλλον.

Octava decima mors abstulit atra Cyrillum

Elogium autem hujusmodi est: Ex parentibus piis rectamque fidem sectantibus natus est Cyrillus, paribusque imbutus etiam ipse disciplinis adolevit, et sub Imperio Constantii floruit. Postquam vero Hierosolymorum Episcopus Maximus ad immortalem transiit vitam; B. hic Cyrillus Episcopali gratia dignus est habitus, Apostolicorum dogmatum propugnator promptissimus. Acacio Ecclesiæ Cæsariensis thronum obtinente, et a Sardicensi Synodo proscripto, propterea quod non pateretur æqualem Patri Filium dici, et datam contra se damnationis sententiam minime suscipiente; sed in Episcopali munere tyrannica quadam violentia sese tuente. Hic autem, quoniam Imperatori notus erat, accepta ab eo potestate, beatum ipsum Sede sua expulit, et Hierosolymis profugere compulit. Qui Tarsum profectus admirabili Silvano adhæsit: et Synodo in Seleuciam convocata, cum ejus pars non contemnenda Cyrillus esset, indignatus Acacius Constantinopolim excurrit, atque Imperatoris animum adversus Cyrillum sic commovit in iram, ut exilii sententiam in eum pronuntiandam impetrarit. Verum Constantio e vivis sublato, cum successor ejus Julianus universos pari completi se profiteretur benevolentia, expulsos sub Constantio Sedibus suis Episcopos ad Ecclesias proprias redire præcepit: inter quos etiam Cyrillus throno suo est restitutus. Recte autem atque ex Dei beneplacito conceditum sibi gregem pascens, et memoriam sui relinquens Ecclesiis eas, quæ sub ipsius nomine circumferuntur, Catecheses; haud longo post reditum superstes tempore, beato fine quævit. Erat porro statura corporis omnino mediocri, pallidus, comatus, submissis naribus, vultu quadrato, superciliis æqualiter circumductis, canis densisque pilis densa vestimentibus (qui bifariam per mentum divisi defluabant in barbani) totoque corporis habitu agresti.

4 Hactenus MSS. æque ac typis exarata Mena, hoc uno corrigenda, quod tam brevem Cyrillo vitam post reditum a Juliano concessum suriant: cum D. Hieronymus in libro de Ecclesiasticis Scriptoribus dicat, sæpe pulsum Ecclesia et receptum, ad extremum sub Theodosio Principe inconcussum annis octo tenuisse Episcopatum. De multiplici S. Cyrilli ejectione pluribus a nobis infra agetur: nunc quod earum præcipuam attinet, ejus primam causam ex Sozomeno, successum deinde ex Theodoro atque Nicephoro accipiemus. Et Sozomenus quidem enumeratis Episcopis, quos in Conventiculo Constantinopolitano Ariani, quæ Seleucis gesta erant irrita facturi, abdicarunt, lib. 4 cap. 24 sic orditur: Porro una cum illis Cyrillus Episcopus Hierosolymitanus abdicatur, propterea quod cum Eustathio et Elpidio, qui concilio Melitensi (cui etiam ipse interfuisset) obnoxie adversabantur, communicasset; quodque post abdicationem in Palæstina factam veniret cum Georgio et Basilio Episcopo Laodicæ in communionem; atque quod cum Episcopo Hierosolymorum constitutus esset, velut sedis jam Apostolicæ Antistes, cum Acacio Episcopo Cæsarea de jure Metropolitano dissensisset: unde factum est ut inimicitias inter se susciperent, et alter alterum, ut non vere sincereque de Deo sentirent, criminarentur. Etenim uterque ante in suspicionem venerat, alter quod doctrinæ Arii faveret; alter, Cyrillus scilicet, quod eos qui Filium Patri consubstantialem assererent, sequeretur. Itaque Acacius cum hoc animo esset, reliquis Episcopis ejus gentis ejusque opinionis fautoribus in unum convocatis, ipse prius Cyrillum tali de causa abdicat. Cum fames agrum Hierosolymitanum occuparet, multitudo rebus ad victum necessariis

Latinis,

et Syriacus festis:

Elogium ex MS. ad 11. Martii,

In quo de gesta in Concilio CP.

in quo electo Cyrilli,

exilium,

E

restitutus,

habitus corporis.

F

Cyrillus Ariani adversari,

et cum Acacio de Primatu contendens.

ob res ecclesiæ in publica fame distractas,

aliud ex Mensis ad 18 Martii.

A necessariis destituta, ad Cyrillum utpote Episcopum opis implorandæ causa confugit : cui cum pecuniâ ad eam sublevandam non suppetere, thesaurum Ecclesiæ et sacra anilæ vendidit. Quare confecta, fama est quemdam animadvertisse mulierem scenicam monumento pretioso, quod ipse Ecclesiæ donaverat, amictum esse; curiose ab ea quesivisse, unde illud haberet; comperisse mercatorem ei vendidisse, mercatori autem Episcopum. Acacium vero hac causa allata Cyrillum abdicasse. Quam rem ita se habere auditione equidem accepi *Hæc ille proximi rebus, quas hic narrat, seculi Scriptor.*

5 *Theodoretus vero Sosomeneo Synchronus lib. 2 cap. 27 hæc habet :* Per id tempus Acacius Cæsareæ, urbis primæ Palæstinæ, Eusebio mortuo Episcopatum gessit : quem quidem Concilium Sardicense (anno cccxlvii) abdicarat, *Arianæ hæresis convictum*; sed ille, contempta tanta Episcoporum multitudine, sententiæ contra se latæ restitit. Primatum autem Hierosolymorum obtinuit Maximus... Isto ad vitam immortalæ translato, Cyrillus, ulacris et promptus doctrinæ Apostolicæ propugnator, in Episcopatus gradu locatur. Isti duo, Cyrillum dico et Acacium, inter se de primatu digladiantes, populum suarum Ecclesiarum gravissimis affecerunt incommodis. Nam Acacius levi arrepta occasione abdicavit Cyrillum, Hierosolymisque expulit. Cyrillus autem proficiscitur Antiochiam, quam pastore orbata reperit. Inde Tarsum petens cum Silvano, viro plane admirabili et Ecclesiæ illius in temporis Antistite, setatem degit. Quam rem ut accepit Acacius litteras dedit ad Silvanum, eumque de Cyrilli abdicacione certiore fecit. At Silvanus quoniam et reverebatur Cyrillum, et multitudinem, quæ Cyrilli doctrinam cupidissime amplexata est, non nihil pertimescebat, a ministerio Ecclesiastico illum minime prohibuit. Ubi Episcopi convenerunt. Cyrillus cum Basilio, Eustathio, Silvano et reliquis fit Concilii particeps.

6 Accedit etiam Acacius ad conventum Episcoporum, qui erant centum quinquaginta numero; dicitque non prius cum illis de rebus in deliberationem vocatis communicaturum, quam Cyrillus, utpote Episcopatu abdicatus, e Concilio excluderetur. Itaque nonnulli pacis studiosi orant Cyrillum, ut e Concilio egrediarer, pollicenturque post factam de doctrina fidei dijudicationem de ejus causa disceptatum iri. Quorum consilio cum minime obtemperaret Cyrillus, Acacius illis relictis abiit, utque profectus ad Eudoxium, eum metu liberavit, animumque reddidit; propterea quod Eudoxio promisit se tum patronum causæ suæ tum adiutorem fore. Atque cum vetuisset illum in Concilio intrare, cum eo una petit Constantinopolim : nam Constantius ab Occidente reversus, ibi tum commorabatur. Acacius Imperatoris animum (cum conventum Episcoporum coram Imperatore accusasset, vocassetque illum cæterum perditurum hominum ad exitum Ecclesiarum collectum) magnopere ad iracundiam incendit; præcipue tamen criminibus, quæ adversus Cyrillum contexuerat, bilem ei commovit. Nam aiebat, sacrum stolam ex aureis filis contextam, quam excellentissimum Imperator Constantinus ad Ecclesiam Hierosolymitanam cohonestandam Macario illius urbis Episcopo donaverat, ut ea amictus sacrosancti Baptismatis ministerium obiret, Cyrillum vendidisse : hæcque mercatum esse quemdam eorum qui in pulpito scenæ cantare solent : eam induisse : inter saltandum lapsum esse, et casu obtritum interisse : hunc Episcopos habentes Concilii socium de rebus controversis iudicare, et de aliorum causa disceptare aggressos.

7 *His igitur sic motus Constantius est, ut exilium sententiam in Cyrillum scripserit, ut Meuxa tradunt; nullam certe illius habuit rationem, cum vellet Seleu-*

ciensis Synodi Acta disturbare, et persuasus a suis multitudinis consensum extimescentibus, decem dumtaxat eorum præcipuos evocavit Constantinopolim : ubi quam fortiter illi libereque doctrinam orthodoxam propugnarent, quamvis ante id vel Semariani fuissent vel eis adhæsisserint, tum ibidem prosequitur Theodoretus, tum infra ex eodem videlicet; ostensuri Silvanum S. Cyrilli receptorem, vel jam antea vel saltem a Cyrillo instructum, omnino recte sensisse in fide, et a Semarianorum collegio alienatum fuisse; etsi communi cum iis consilio sese opposuerit Arianis, Acacio aliisque. Qui Ariani, ut est apud Nicephorum lib. 9 cap. 43 quinta de aique sessione in conventum noluerunt venire... sed neque eandem cum aliis fidem profiteri, neque ad objecta crimina respondere. Quin etiam ad Cyrilli Hierosolymitani causam audiendam invitati, quem ipsi Episcopatu abire jussuerant, non adfuerunt : neque enim qui eos cogeret aderat quisquam. At alteri illi non modo libere hæc egerunt : sed Acacium etiam et quicumque ad eum confugissent dignitate privarunt... Rebus ita gestis Acacius celeriter ad Imperatorem est profectus : et exilii quidem, ut dictum est, sententiam contra eum obtinuit; abdicacionem vero ejusdem, ut supra dictum, ibidem ab Arianorum conventu confirmandam curavit.

8 Postea iterum sub Juliano Imperio restitutum Cyrillum quiescere non permisit Acacius, sed rursus sede sua expulit Hilarione substituto; de quo aliusque duobus eidem Cyrillo ante hæc suppósitos infra agemus, postquam S. Cyrilli nomen ab eorum calumnia vindicaverimus, qui Arianismi aut Semarianismi notam eadem inusserunt : quos inter Rufinus lib. 1 *Historiæ Eccles. cap. 23 de ejus ad Episcopatum ingressum sic loquitur :* Hierosolymis vero Cyrillus post Maximum, Sacerdotio confusa jam ordinatione suscepto, aliquando in fide, sæpius in communiõne variabat. Similem notam eidem inuitit Socrates lib. 5 cap. 8, ubi *Synodi Constantinopolitane præcipuis Patribus ab eo adnumeratur Cyrillus Hierosolymorum, qui id temporis penitentia adductus, fidei rōi Opavtiov se totum addixerat. Verum humilibus in fide Catholica vacillantibus, varique hæreticæ pravitate macula inspersis minus hæc in parte adhibendum est fidei, quam ipsiusmet Cyrilli scriptis plane ac plene Catholicis, et persecutionibus Arrianorum, quorum erroribus eum multatèr communicasse egyptie doctorem demonstratque Theophanes ad annum .Era vulgari cccclv, id est, cccxlvi Alexandrinæ, qua utitur, ista scribens :*

9 Hoc anno Maximum Hierosolymorum Episcopum Acacius Casareæ et Patrophilus Scythopoleos Præsules deposuerunt : et Cyrillum, quem una se- cum sentire sperabant, in ejus locum suffecerunt. Sub idem tempus, Cyrillo Episcopium agente, vivificæ Crucis signum, luce magna coruscans, dno sacro Pentecostes apparuit in celo : et a Golgotha, quo loco Christus suffixus est, ad Olivæ montem, quo in caelos est assumptus, pertransit : corona vero speciem iridis referens, signum apparentis circumibat; et eodem die visio eadem Constantio manifestata fuit : de qua et ad Imperatorem Constantium Cyrilli epistola, qua Prissimum eum appellat, circumfertur. Quapropter Arianæ opinionis suspectum ipsum Cyrillum calumiantur nonnulli, et Consubstantialis vocem in Catechesibus, quas ob visum vivificæ crucis portentum ad innumeram multitudinis, sacrum Baptisma postulantis, signum apparentis explanavit, subitèr se causantur. Falluntur autem et iudicio peccant. Oportebat enim ex animi simplicitate potius quam aperto proposito Arianorum dolis in hæresim abductum Imperatorem, gentilitate aliquin nondum plene abolita, Prissimum nuncupare; et Consubstantialis vocem, plurimorum aures adhuc offendentem, et adversariorum controversiis a sacro Baptismo de-

territuram

abdicatur.

abdicatus

interest Synodo Seleuciensi,

nequidquam reclamante Acacio,

qui P. ad Constantinum profectus

Synodum et Cyrillum accusat,

et exilii sententiam oblinet,

ipse Seleucium damnatus.

E Arianismi nota S. Cyrillo inusta.

ex Theophane ditulitur.

A territuram ignaros, præterire decebat, et Consubstantialis notitiam parvis significatus vocabulis clarius exprimere. Quod quidem a B. Cyrillo præstitum est: qui publicatam Niceæ normam fidei ad verbum interpretatus, Deum verum de Deo vero prædicavit. Quibus addi poterat quod ipsam præditam epistolam concludens bene præcetur Imperatori laudanti τὸν ἁγίον καὶ θεοομοιον τριῖδα sanctam et consubstantialem Trinitatem: quasi aculeum dissimulante fugiens, et profertens luc solum sensu Prentissimam dici, qui sapientum debebat rectam fidem tenere vel reipsa vel animi ad suscipiendam instructionem parati promptitudinæ.

§ II. S. Cyrilli semper Orthodoxa fides; suspicio Semiurianiismi abstersa.

Satis hæc esse possunt, ut nativo suo accepta sensu S. Cyrillum purgent ab omni hærescos suspitione: verum quantum sub Imperio Constantii ita toto Oriente prostrato jacelat orthodoxa religio, ut idem qui ipsum impugnant in duas præcipue divisi factiones, alii quidem ejusdem Filium cum Patre substantia: sic absolute negarent eum Acacio, ut purum vellent creaturam dici; alii autem cum Basilio Inygrana, suppressa θεοομοιον dictione, æqualem quidem Patri Filium profiterentur, similitudinem tamen non essentiam seu naturam, sed voluntatis et operationis stituentes in utroque, atque hoc sensu multa deficientes, quæ si ut sola sonant verba spectantur, Orthodoxæ fidei vitare possent omnino conformia (ut ex ipsa ipsorum Epistola prolata ab Epiphano hæretici 73 vitare est) ita inquam divisa inter se cum esset non recte de secunda Trinitatis Persona sententiam doctrina, diffidere videtur ab Acacio Cyrillum sic obtingere, ut cum Basilio ejusque sequacibus Semiurianiis non adjungas: maxime cum præcitus Epiphanius Semiurianiis adnumeret Silvanum, ad quem Hierosolymis pulsus Cyrillus recessit.

11 Hinc modo dissolvendo viam Cardinalis Baronius expedit, occasione ab ipso Epiphano accepta: nempe quod S. Cyrillo duplex fuerit cum Acacio contentio: altera fidei, altera dignitatis. Quemadmodum autem de Eutychio Hieropolitano, Acacianæ factionis Episcopo, dicit Epiphanius quod a B. Maximo Hierosolymita confessore ac Episcopo fidem habens manifesto orthodoxam, propter inimicitiam adversus Cyrillum non admixtus fuit Acacio, sed orthodoxam habens fidem, usque ad tempus simulavit ob proprium thronum. neque conflitens neque negans: ita etiam de Cyrillo dicit debere Baronius existimari, quod licet Basilio alii que Semiurianiis manus sit adhæsisse, nequam tamen eorum de fide processionem suam recuperare scidem, unde Eutychie Arceique conspiratione factionis expulsus fuerat, contra quos suam causam sic egit in Concilio, ut supra vidimus ex Nicephoro.

12 Neque hæc sane absque fundamento dicuntur: siquidem dum recitat Epiphanius Semiurianæ fidei professionem subscriptorumque Episcoporum eadem consensitatem, haud invenit in eis non dico Cyrilli sed nec Silvanii nomen, a Cyrillo procul dubio persuasit, ut (quævis ipso prima sessione secundum Nicephorum lib. 9. cap. 43 auctor fuisse Antiochenæ formulæ, quæ Semiurianorum haud dubie seminarium fuit, retinenda) post Acaci tamen completamque discessum Nicænam fidem aperte profiteretur, neque suum eis nomen accommodaret, qui pncei dei multis, Acaci fratre decepti, propositam ab eo fidei formulam signaverit, et vocem Coessentialis videbantur dumtaxat velle subtere, velut a Scripturis alienam, dissimilitudinem autem ad Patrem anathemate se ferire simulabant: cum hæc dumtaxat, Epiphano teste, esset fraudulentorum venatorum esca. Nam cum inter se conversabantur, dicebant ac decebant, quod creatura

est Filius Dei, sed similis est Patri, velut juxta sententiam hæc quæ inter homines recepta est. Exprimunt enim et plastæ statuas, et assimilant imagines ex auro et argento... et similitudinem habent; nihil autem secundum qualitatem expressorum; sic apud ipsos fraus erat, confiteri quidem Filium similem Patri, nihil autem habere de Patris deitate in totum: unde postea natum est τὸ θεοομοιον vocabulum, quod τῆ θεοομοια opponeretur, et unius litteræ differentia parvi astinata totum pene mundum in Arianismum pertraxit.

13 Multo autem clarius ex Theodoro intelligitur, quæ fuerit Silvanii, adenque etiam ipsius Cyrilli, ante Seleuciensis Synodi solutionem sententia, per ea quæ in Constantinopolitana Synodo eorum Imperatore Constantio esse scribitur. Urgente enim Eudoxio ut Eustathius Armenus cum suis verbo θεοομοιον anathema dicere juberetur, qui in Scriptura minime extaret: Imo vero, inquit Silvanus voces, Ex nihilo, et ἐκ τοουθενου, quæ neque in sacris litteris repertæ sunt, neque oraculis Prophetarum, neque Apostolorum doctrinæ consentientes, rejiciendæ sunt et ex omnibus divinis conventibus excludendæ. Cui assensus Imperator, et illos his vocibus anathema iudicare jussit. Illi etsi primo contradicere institerunt, postea tamen perspecta Imperatoris ira, eas ipsas voces, quas Silvanus ipsis proposuerat, licet agre, penitus ejurarunt; ac deinceps acrius instare cœperunt, ut verbum quoque θεοομοιον anathemate damnaretur. Ceterum Silvanus, ratione ritè vereque conclusa, cum illis tum Imperatori respondit: Si Deus filius neque ex nihilo, neque creatura, neque ex ulla alia essentia existat, ideo Deo Patri consubstantialis est, et Deus de Deo, lumen de lumine, et eandem habet cum genitore naturam. At vero quamquam ista et firma ratione et vera concludebat; tamen nemo eorum qui aderant, ei obtinperavit: imo vero factio Acaciana Eudoxianaque contra Silvanum crebros clamores tollere, Imperator etiam adeo ira exarlescere cœpit, ut eum cum suis fautoribus in exilium pellere minaretur. Tum Eleusius Cyzicenus et Silvanus cum aliis nonnullis dieunt, in ejus situm potestate supplicium de ipsis sumere: sed pietatem sectari vel impietatem penes seipos esse, et propterea nunquam Patrum doctrinam prodituros. Ibi Constantius, qui eorum sapientiam, fortitudinem, et in tueuda doctrina Apostolica loquendi libertatem admirari debebat, eos egerit Ecclesiis, et alios in eorum locum substitui mandavit.

14 Hactenus Theodoretus, lib. 2 cap. 27, ex quibus apparet manifesto, quæ sic animatus ad Constantinopolitanum Concilium a Seleuciensi transierit, quomodo in ipso Seleuciensi crediderit: quantumque Cyrilli presentia valuerit ad ipsum abosque in recta fide vel retinendos vel ut eandem revocandos, si qui forte circa eam cum hæreticis communiuantes vacillarant: adeo ut de Sylvano aliisque, qui sua pariter nomina subscribere Semiurianæ professioni recusarant, intelligere possimus ac debeamus, ut quod ait Epiphanius loco citato, fuisse plures ipsius Synodi mirabiliter de fide confitentes, et coessentialis vocem non rejicientes: sed et paratos se esse dicentes, si fieret Synodus perfecta, confiteri et non negare. Qualem etiam fuisse Meletium Antiochenum ex prima ipsius concione concludit, nec non ex eis, quæ de ipso Sede pulso confitebantur Antiochem; non amplius omnino et ne in transcurso quidem vocis Creature facientes mentionem; sed coessentialium confitentes Patrem et Filium et Spiritum Sanctum, tres substantias, unam essentiam, unam deitatem: quemadmodum confessi sunt Patres nostri in Nicæna Synodo congregati.

15 Atque sicut Meletius hæc, ab Acacio et complicibus ejus constitutus in Antiochia, eorum putabatur

S. Cyrillus semiurianiis adhaerens contra Acacium,

eorum hæresis non communit ratif.

imo Silvanum Iarset ab ea abduxit:

qui in synodo I.P. fortiter egit,

abjurare Arianos compellit.

ipse constantius in fide

veritatem sustinet.

Plures alii recte in Seleuciensi concione.

Atur esse opinionis : sed re ipsa non inventus est sic, ut dicit Epiphanius : ita idem Cyrillum, quem una secum sentire sperabant, in Maximi locum suffecerunt, ut habet Theophanes : quod tamen neutri obfuit, quo minus legitime et canonice insituti censerentur. Etenim perturbatissimis illis Ecclesie temporibus, quibus sub Ariano Imperatore omnia in Oriente poterat Ariani, leve fuit non usque adeo verum Athanasii defensorem videri : quod satis erat Acacio suisque ut communi comprovincialium Episcoporum consensu, quibus ipsi se indigni hie et excommunicati adnumerabant, eligendum curarent eum, quem sibi sperabant esse sanctorum vel non vehementer adversaturum. Passima quidem illi intentione, sed non semper mala hi, qui dissimulatione aliqua ad tempus usi, hoc tantum cavebant, ne sibi ad defendendam Ecclesiam camque in sana doctrina conservandam potestas adimeretur : quod factum fuisset si ad vivum cuncta rescere volentes, omnia Acacio gesta et quibus ille se quomodocumque admiscerisset Ordinationis, propter dispositionis sententiam contra ipsum in Sardicensi litem, rejectissent ut irrita, atque ab illius communiione penitus obstinuissent.

§ III. Series Episcoporum Hierosolym.

Cyrillum igitur, quem oecumenica Synodus Constantinopolitana collecta Damasco commendavit, vel ut a Provinciae suae Episcopus pridem canonice creatum Hierosolymitanam Ecclesiam Episcopum, pro tali habebimus post Maximum : non quidem depositum (ut solus videtur dicesse Theophanus, etsi per verbum καθέλειν fortasse veneno aut alia fraude e vivis sublato ab Ariano significare voluit) sed morte saltem naturali extinctum (ut forte alii omnes loquuntur) usque ad annum, secundum Theophanis Chronologiam, CCCXLVII, vulgaris Aere ccclix. Hieronymus tamen ad annum Constantii XI, qui Christi cccxlvii fuit, non servato accurate temporum ratione haec scribit : Maximus post Mucarium Hierosolymitanorum Episcopus moritur : post quem Ecclesiam Ariani invadunt, id est, Cyrillus, Euty chius, quarto Cyrillus ; quasi Ariani Cyrillum annumerans : ne deum subdit : Quorum Cyrillus cum a Maximo fuisset Presbyter ordinatus, et post mortem ejus ita ei ab Acacio Episcopo Caesareensi et ceteris Ariani Episcopatus proumitteretur, si Ordinationem Maximi repudiasset, Diaconus in Ecclesia ministravit ; ob quam impietatem Sacerdotii mercede pensatus, Heraclium, quem moriens Maximus in suum locum substituerat, varia fraude sollicitans, de Episcopo in Presbyterum regredavit. Quae haud dubie supra veritatem exaggerata accepit Hieronymus ab auctoribus Cyrillo parum aequis ; vel si vera sunt, gravem in principio maculam arguunt ; quam posterioris vitae doctrinaeque Catholicae puritas sic eluit, ut ejus ne memoria quidem apud ulos scriptoribus sit relicta.

17 Verum certe esse non potuit, quod ex perturbato anno Constantii XI coepit : siquidem eundem Maximum omnino constat anno ccccl Concilium Hierosolymis pro Athanasii restitutione celebrasse : annum autem sequenti mortuum etsi concedat Baronius, nullo ut certe argumento facit ; sed quia causam non invenit diutius superstitem relinquenti, et in subsequenti temporum confusione desperavit aliquid offuturum lucis. Nos autem Theophanem accuratissimum Chronographum duces habentes, ab anno cccclv Cyrilli ordinur Episcopatum, et usque ad annum octavum, post Constantinopolitanum concilium Christi cccxc, omnes omnino solidos xxxv invenimus : quot annos Sedi ejus tribuit doctor tabularum Theophani praefixorum, in eo dumtaxat errans, quod XII annos Hilarionis intrusi ante Concilium praedictum inter Maximum et Cyrillum seorsim numeravit : quo pacto coactus est Cyrilli mortem ad saeculi v

initium differre : contra expressam Theophanis sententiam, istie collocantis initium Cyrilli, ubi ille primum annum posuit Hilarionis. Et omnino appareat hasce tabulas, ipsius Theophanis textui multo post a librariis ceptus adfici vel impleri, parum curantibus quam illae vel cum veritate vel cum Theophane convenirent. Quot tamen ille tabularum auctor singulis Episcopis annos tribuit, totidem vis possumus commode relinquere, modo signalis per supportis xvi Scriptores insistamus vestigiis, eisque annos apte distribuamus.

18 Sunt qui non eundem Cyrillum quater ab Hieronymo repetitum censeant, sed quatuor diversas Cyrillos ab eo numeratos ; verum hoc neque verosimile apparet, neque ex illius verbis, quatuorcumque vitata interpunctione confusis, nunquam extundetur. Favet tamen eorum opinioni Cardinalis Baronius, quando sublati interpunctionibus Hieronymi locum sic legit, quasi Eutychio, Ireneo et Hilarion praenomen fuisset Cyrillus ; et solus quartus usque secundo nomine (cujus usum nulla ejus temporis probabant exempla) simpliciter Cyrillus appellatus. Imo nec dici potest, Hieronymum vel ejus librarium errore lapsum, praeposuisse singulis Cyrilli nomen, pro eo quae Graecis in usu erat honorifice appellationis rote, καθόλις Latine Dominus : eundem enim qui hic simpliciter Cyrillus dicitur, facit immediatum Maximum successorem, et tota illius temporis historia exigit, ut eo tempore aliquis Hierosolymis vero nomine Cyrillus scelerit. Ad haec cum ubi Hieronymus dicit Cyrillum, cujus catechesis laudat, xvi Ecclesiam pulsum et receptum fuisse ; patet quod hoc ipsum haec loca voluerit toties iterum ejusdem nominis repetitione inculcentum et explicatum.

19 Unum Cyrillum stitenti Hieronymo, imo cunctis Historicis Ecclesiae scriptoribus Graecis, quorum consensus merito certis nos redderet de Hieronymi mente, etsi obscurus hic locus fuisset) adversatur Epiphanius Cypri Episcopus, hircvsi 66 duos pro uno Cyrillos statuens, et recensitis primis triginta septem Hierosolymorum Episcopis, reliquorum chronologiam ordinando haec scribens : In summi ab Assumptione Christi usque ad Manem et Aureliam ac Probum, anni sunt cclxxvii seculorum aliquos chronographos, juxta alios cclxvi : ab eo tempore huc usque alii fuerunt Episcopi, Bazas, Hermon, Maximus, Cyrillus, Erennis, Cyrillus alius, Hilarionus, qui nunc detinet Ecclesiam, cui obicitur quod sit Ariatorum sectae... ut sint a praedicto Mane usque in praesens tempus, Valentis quidem annum decimum tertium, Gratiani vero annum nonum, Valentiani junioris annum primum, anni xcm. rectus utique quum quod in Graeca Petrus reperit ος' lxxvii quod ipse in ος' cvii convertens, nihil magis veritatem attingit ; sed antequam intra praefatos ab Epiphano terminos Episcoporum Hierosolymitanorum seriem aggredierim ordinare, ad nostram de Cyrillo doctrinam stabilendam ; explicandi nobis ipsi sunt, quibus Epiphanius utitur, characteris.

20 Valentis anni a die iv Kal. Apr. quo est ad imperii consortium a fratre Valentiano anno cccclxiv ascensus, initium ducunt ; Gratiani patris dies, a die ix Kalend. Septembr. usque eundem Septembrem norique anni apud Graecos caput, non sunt in computum reducendi ; sed primus unus censetur is qui Graecis numeratur cccclxviii. Valentini igitur Junioris, statim a morte Patris xvii Martii obitu anno ccccxxv ad imperium admoti, annus primus, cum undecimo Valentis, Gratiani septimo coincidens, persuadet dicti Valentini primum male pro tertio irrepissis ; et Epiphanium ea quae citavimus anno cccclxxvii scripsisse. Facile porro est invenire quomodo ubi hoc principio, ab anno inquam cccclxxvii per annos xcm sursum ascendendo, perveniat ad cclxxxiv, id est, Aere Alexandrinae, ex cujus Chronologia annos Christi admetitur Epiphanius, annum

ubi et Meletius Antioch. et alii insitutus ab Acacio,

circul et Cyrillus in principio dissimulati.

Legimus Maximi successor Cyrillus.

an etiam ex mente S. Hieronymi

ab anno 353 cccclvii Cyrillus,

Hieronymi unicus,

E

gerimus Epiphani

F

scribenti in. Car. 377

A nonnum quidem a Christi nativitate CCLXXVI, ab Assumptione vero in caelos CCXLIV, non VI; nisi Epiphanium credas sensisse cum multis quod solis triginta duobus annis Christus vixerit, unico predicavit. Verum cum ad annum Æræ vulgaris quem diximus CCLXXXIV pervenerimus, nec dum habemus *Manichææ hæresis* una cum imperio Probi exorta natalem annum, nisi, ad XLII annos alios octo addentes, ad CCLXXVI ascendamus, ut intervallum temporis, ab anno quo Epiphanius scripsit usque ad dñm terminum, annorum fiat centum et unus. Pro quo observabis Alexandrinam Æræ ab ortu Christi ad persecutorem Domitium octo annos pauciores ponere, quam vulgo soleamus, eosque annos circa Domitioni tempora dissimulatos absorbere. Hanc igitur Æræ sequens Epiphanius inter Probi initia et tempora sua octo annos pauciores numeravit quam numerasset, si Romanorum Imperatorum annos usquam immutatos invenisset.

anno autem 101 post initium Manichæorum.

series Episcoporum Hierosol.

B *His sic obiter ammalversis*, ut eorum quos istic Epiphanius nominat Pontificum Hierosolymitanorum annos recte digeramus, indeque statuamus an possit Cyrillio ulterri locus esse, ditorum Episcoporum seriem ex certioribus Eusebii, antiquissimi vero primi chronologi Christiani, principis referimus, ita ut simul lectorem doceamus, unum quidem primæ illius Ecclesiæ Præsulum nomina seriemque opud Epiphanium et Nicephorum utcumque haberi, sed fulendum non esse spatium temporum, singulis quidem assignatorum apud Nicephorum, quibusdam autem opud Epiphanium. Nam, ut ab Epiphanio exordiamur, ubi dicitur: Hierosolymorum ex circumcissione Episcopii numerantur πέντες ἐνδεκάτην Ἀποστόλων usque ad undecimum annum Antonini, legendum ex Eusebio πέντες ἐνδεκάτην Ἀδριανῶν usque ad decimum novum Adriani: ita enim invenire potuit Epiphanius in Eusebio cultuante primam Adriani annum sub Consulibus Emilio et Antistio, qui Christi fuit CXVI, et postea initium Marci, ex gentilibus primi ad catholicam Hierosolymitanam promoti, sub Cass. Luperco et Aethiano, qui fuit Æræ nostræ annus CXXXV, a quo tantum abest summa annorum ex Nicephoro collectorum usque ad Marcum, ut sidum ad unum Christi LXXXIX perveniat.

eorundem anni opud Niciph. et Epiphani corrigend.

Primus ex gentilibus Marcus an. 138,

Cassianus 180,

est octo,

Maxim us 185,

est novem,

C *Ab exordio Marci usque ad Cassianum*, Cass. Silvano et Augustino sedere incipient in Eusebio annus habet XXI, Nicephorus autem VIII annos dimittunt inter utrumque collectat. Post Cassianum sedent Publius, Maximus, Julianus usque ad annum X Antonini Pii, Christi CXLVII, inquit Epiphanius. Verum tunc juxta Eusebium adhuc Marcus sedebat, anno dimittat CXXI defunctus. Cumque non sit verosimile intra triennium sex Episcopi esse defunctos, patet quod Gaius, Symmachus, Gaius, qui post tres predictos successerunt Cassiano, ultra annum VIII Veri, quem illis ultimum Epiphanius statuit, pervenire debuerint: idque multo magis liquet ex consequentibus Juliano, Capitone, Mazimo, quibus Epiphanius finem ponit in anno Veri XVI Christi CLXXVII: cuius eorum postremus Maximus Cass. Materio et Bradia anno CLXXXV sedere cepit, Eusebio teste. Itaque inter ipsius Maximi et Cassiani initia intervallum fuerit annorum XXIX, morem Episcopis abunde sufficiens, at non Nicephoro; qui tam multos annos tribuit singulis, ut eorum collecta summi annos conficiat XXXVII. Qui deinde multo magis nugat spatium inter secundum istum Maximum et Alexandrum; illud enim collectis ipsius numeris minorum fuerit XLV, duplo utique majus quam habeamus ex Eusebio, initium Alexandri referente ad Consulatum Pompei et Aspri, qui est annus Christi CCVII. Intermedias enim Episcopos Epiphanius sic distribuit, ut Antoninus, Valens, Duclichianus usque ad Commodum et Christi annum CLXXX Ecclesiam viderent, Narcissus et Dms usque ad Severum et Æræ vulgaris annum CCXCVI, Germanus et Gordius aliis Sardiannus usque ad Antoninum Helepbabulum, qui

cepit CCXIX: Narcissus alius usque ad Alexandrum Mammæe, annum videlicet CCXXII pervenerit: deinde Alexander Hierosolymorum fuerit Episcopus, quem tamen ex Eusebio diximus anno CCVII creatum.

D Alexander 207,

D *Post hunc usque ad Cyrillum sex Episcopi fuerunt, et ab Epiphanio atque Nicephoro nominantur.* Aliquorum ex his nomina et tempora nunc desiderantur in Græca Eusebii, sed inveniuntur apud Hieronymum in Chronico sub Eusebii nomine Latine reddito; in quo, regnante Decio per menses triginta, Alexander apud Antiochiam ob martyrium illiciter interfectus: eique Mazabenes et Fabius, aliis catalogis innotuit, successisse. Extinctus est autem Decius anno CCLII: ut necesse sit hos Alexandri successores per annos quindecim præsidisse, pervenisseque ad XII Valeriani et Gallieni, Christi CCLXV annum, quando apud eundem Hieronymum notatur Episcopatus Hymenæi: post quem Hierosolymorum Ecclesiæ Episcopus, Cass. Fausto et Gallo, ordinatur Zabdas, anno Duclitiani XIV Christi CCXXVII, deinde Hermon ejusdem Duclitiani anno XVII, cujus etiam nomen tempusque ex eo, qui nunc est in manibus Græco Eusebii textu exordit, sed æque ac præcedentium reperitur in Hieronymi versione. Denique Volusiano et Anniano Cass. anno CCCXIV Marci, cujus res gestas deditimus x Marti, Cathedrali Hierosolymitanæ esse adnotum ex Eusebio constat, si quilibet ex aliquo potest scriptore constare: scribit enim Eusebius de Macario, et cævo, et vivente, et suæ Casariensi Metropoli quondam tenus subiecto, ut proorsus irrefragabile hoc loco haberi debeat illius testimonium.

Mazabenes 260,

altis tres,

Macarius 316, B

E *Hinc porro vari relinquantur errores in Epiphani et Nicephori catalogis corrigendi: nam intra Alexandri Imperatoris annus, qui anno Christi CCXXXVI vitam et imperium perdidit, concludit Epiphanius Episcopi Alexandri tempus: utique non ex sua sententia, sed ex catalogo quem imprudens compilatum transcripsit.* Ipse enim Epiphanius in lib. de ponderibus et mensuris unum. 19 in persecutione, inquit, Decii martyrium subiit Babylas Antiochiæ, Fabianus Romæ; Alexander Episcopus Hierosolymorum Casareæ. Mazabenus deinde ad Gallum et Volusianum, id est annum Christi CCII sedisse dicitur, Hymenæus usque ad Aureliannum uno usque ad initium Probi anno CCXXXVI: unde novos et proprios calculos subducere incipit Epiphanius. Priores autem illius calculi quam parum sint apti, ex allegatis Eusebii testimoniis liquet: uti etiam quam parum hac quoque in parte Episcopatum annorum numeri opud Nicephorum subsistant, qui ab initio Alexandri usque ab Zabdam annos solum conficiunt LXII, cum revera fuerint LXXXVI. A Zabde exordio ad Macurrian anni Nicephoro XIX sunt, qui solum XVI sunt Eusebio. Denique totum annorum Episcopatum summa ex Nicephoro collecta Christi ortu usque ad Macurrian pauciores habet quam par sit annos omnino centum.

Ex eodem porro fonte ex quo Nicephorus, sed aliquantulum alterato, ut fieri assuet, prædictorum Episcoporum annos etiam collecti Georgius Syncllus: sed quia hic in Dumitiano Imperatore desinens nihil ad rem nostram facit, volumus ejus chronographiam huic loco refutandam inserere, ne tenebras nobis ipsis offunderemus.

§ IV. Quid et quo tempore egerit ac passus sit in Hierosolymitano Episcopatu Cyrillus?

Epis coporum Hierosolymitanorum chronologicum ordinem, hactenus in tanta nuctorum dissonantia obscurum, superiori paragrappho totum posuimus sub aspectum; tum ut alias usui nobis sit, tum ut stabilicnda temporum, que Cyrillus partim Episcopus partim erudit tradidit, chronologicæ fundamentum præbeat: quamvis alius satis esse potuisset habere demonstrationem, quod anno CCCXIV cepit præsidere Macarius. Sic enim hic anno Pontificatus

A Pontificatus sui xx quidem, sed inchoato dumtaxat moriens, egregio Confessori Maximo vacuam Cathedram reliquit anno Christi CCCXXXIII, qui idem primus numerandus est Maximi: nam supra viginti annos eum sedisse demonstrat Barinius; ad annum vero Præsulatus XXIII perrenisse statuit tabulæ Theophani affixæ, qui cum *Æræ nostræ* anno CCLV congrueret. Abhinc porro priuos xv annos Cyrilli accipimus, turbulentissimos illos, et primo Cyrillo peyperum a tabularum auctore attributos: post quos pulso jam tertium Cyrillo, Sedem per annos XII Hilarius dicitur tenuisse; donec scilicet rursus Cyrillus anno istius seculi LXXXII post Concilii OEcumenici sententiam restitutus Ecclesiæ, tanto jam tempore per Arianos afflictæ, quietem optatam est consecutus: a qua post annos octo, atque adeo ante annum CCCXC, ad æternam requiem et laborum suorum præmia commigravit anno Theodosii Imperatoris XI. Ita a principio ad finem annos Cyrilli colligentes, plauæ xxxv auerimus, quot scilicet eidem tribuunt tabulæ Theophani præfixæ; sed postquam duplicem præmiserunt errorem, unum quidem quod annos intrusi Hilarii XII a Sancti Cyrilli annis seorsim numerarunt: alterum graviorum et ut videtur spontaneum, quod annis XXII Maximo et veritate in principio assignatis, ibique ad annum CCCXXXV, eidem deinde solos sex reliquoat, et unum duosve alios annos dissimulante extingendo reliquos xv tribuant Cyrillo, ab eo cui annos xxxv dant diverso.

26 Huius nominis aliquem exacterato illo ante mortem Maximo successisse, hæcenus apud Græcorum historicorum nomen reperitur: nec est qui loco suo pulsus fuisse dicat virum, ob carniæ confessionis usum Clero populoque Hierosolymitano carissimum, ipsiusque etiam Ariani reuerentem. Synodus certe Hierosolymita propter Athanasii restitutionem ab ipso celebrata anno cccv, indubitatim facit, ut supra dicimus tunc enim Hierosolymis præsedisse. Quæstio igitur solum procedere potest de eo, an post Maximi mortem unus tantum, an successive plures ejusdem nominis Hierosolymitanam Sedem jure vel injuria occupaverint. Utrumque gravis auctoritas pugnat: pro duobus est locus præcæditus Epiphani, seriem quidem antiquorum sanctæ civitatis Præsulum infeliciter terentis, sed qui in rebus suo tempore gestis non videntur errare potuisse: maxime cum usque ad annum CCCXXXVIII Christi, ætatis vero suæ LX Eleutheropolitam Monasterium Hegumens vixerit in Palæstina, unde ad Constantenses in Cypro insulas translatus, videtur per discipulos suos, subinde ad Patrem senem commentes, satis explorato discere potuisse, quæ istæ se absente gerebantur in re tam notabili et Ecclesiæ statum tam graviter concernente. In hac autem sententia adversus solum primum Cyrillum facerent omnino, quæ de dubio ejus fide et magis varia cum Arianis Ariatorumque adversariis communionem, atque epistola ad Constantium scripta quidam sugillant, et Sanctus sub Imperio Juliani Cyrillus, Apostolicæ Sedi ab OEcumenica laudatus Synodo, atque Catechesicon celeberrimus scriptor, ab omni prorsus aut perfidia aut simulatione, parum a perfidia distans, suspicione maneret immunis.

27 Ex altera tamen parte nihil minor est Sancti Hieronymi auctoritas: ejus duo testimonia, ex Chronico scilicet et libro de scriptoribus collata inter se, hanc dubiam videntur declarare pro uno Cyrillo sententiam, quam etiam proximi ab eo seculi scriptores tenuerunt. Hieronymus enim in adolescentiæ sua incoluit Syriam circa annum CCCLXX, quindecim dumtaxat annis post Maximi mortem; non tantum solitaria vitæ exercitiis vacans, sed etiam æugentæ scientiæ cupidissimus: ejus inter prima ibidem litterarum exercitia videtur fuisse cura Chronici ex Eusebio Latine scribendi. Ejus porro supplementum cum desinat in consulatu Valentis VI et Valentiniani II (qui vulgaris *Æræ* annus est CCCXXXVIII ab

anno XV Tiberii Cæsaris et prædicatione Domini Jesu Christi, non CCCLII ut passim codices MSS. et impressi, sed unde quinquagesimus supra trecentesimum, forte CCCL scriptus) consequens videtur, ut vel ipso illo anno quo v Idus Augusti vinctus a Gothis exustusque est Valens, illud absolverit Hieronymus, adhuc Hierosolymis existens; vel immediate sequentibus annis Constantinopolim Hierosolyma advectus, antequam iret Roman: ubi constat eum non diu fuisse: sed anno seculi istius LXXXV, cum adhuc Cyrillus Hierosolymis quietus regeret, eodem revertisse, ibidemque et in vicinia Bethleem potissimum vitæ reliquæ partem egisse. Quæcumque igitur tempore Chronicon scriptum dicamus, fatendum semper erit quod D. Hieronymus, cum illud scriberet, omnem Hierosolymitanæ Ecclesiæ historiam poterit accuratius cognitum habere, quam Epiphanius, pridem antequam e vivis excessisset Maximus, absens in Cypro: Constantiensisque Ecclesiæ historiam et longe diversis studiorum atque negotiorum curis distractus. Qui proinde, quid actum Hierosolymis esset in ista post Maximi mortem Ecclesiæ et religionis confusione potuit minus habuisse exploratum; et tam diversam de Cyrillo sumum auctoris, diversos putavisse eum, qui videbatur ab Arianis promotus, ab eo quem constabat isdem agentibus ab fidei Catholicæ liberam defensionem pulsam fuisse in exilium.

28 Qui quidem Cyrillus si ad Episcopatum ea est ratione ingressus, quam Hieronymus describit, ne ille merito et Ariani suspcionem incurrit, et simulationis sacrilegæ debitas penas ab eis ipsis perpassus est, quos tanti criminis auctores habuit: si vero (quod existimamus probabilis) non ipse Cyrillus varia fraude sollicitas Heraclium eundem degradavit: sed Heraclium moriens Maximo successorem instituit varia fraude sollicitatus, quem propterea ut intrusum Cyrillus de Episcopo in Presbyterum regralavit, prout lectio Scalygeri intelligi potuit; fieri magis invidie potuit, ut Cyrillus a Clero Catholicisque Episcopis canonice electus, nec satis in illa electione præsulatus esse videns (Heraclio nihilominus ordinato per eos, qui morienti Maximo fucam fecerant) Acacii potentia crediderit utendum sibi ad æmuli subversionem, ideoque suam de fide mentem tantisper occultam habuerit. Sic enim magna ille criminis parte levabitur, etsi non omnino habeatur innocens: maxime si acceptum semel a Maximo Presbyterii Ordinem, quasi non rite collatum, sit passus sibi iterato conferri. Sin autem solum Ordinis usu abstinuit; multo minus culpæ dissimulatio talis habuerit, fructum intrinsecum non habuit diuturnum: paucis enim ab ista ordinatione annis elapsis, patet anno CCLXXII, Cyrillus in Acacii incurrit odium: nec prius in Sedem suam redire potuit edicto proscriptus Constantiano, quam Constantii successor Julianus exultibus omnibus pristinum dignitatem restituit. Quis interea Hierosolymitano Episcopatu incubuerit, difficile satis est definire. Probabile existimamus, Heraclium, quem secundo loco non recte videtur nominasse Nicephorus, reductum in cathedram, suffragante potissimum Eutychio Hierapolitano, apertas ejusdem inimicitias contra Cyrillum professus, usque adeo ut earum prosequendum causam, ipse fidem habens manifeste orthodoxam, Acacio Ariano Cyrilli adversario æmuloque se conjunxerit. Hic autem Eutychius frustrato spe sua Heraclio episcopatum illius videtur intrusisse, vel saltem in ea omnia pro arbitrio gressisse, ut propterea Hieronymus, dissimulato Heraclii nomine, primum Eutychium in Cyrilli locum substitui scribat.

29 Ab exilio vero deinceps revocatus anno CCLXXI Cyrillus, qui egerat feceritque pro instaurando Ecclesiæ suæ splendore, nullis literarum monumentis invenimus consignatum. Unus est Socrates lib. 3 cap. 17 ex quo spiritu etiam prophetico fuisse donatum Cyrillum probatur: narrat enim, quod cum ad Salomonici templi

D qui forte 378 scripsit Hierosolymis,

Epiphano absente in Cypro.

E

Cyrillus in Episcopatum ingressus quæsitus

Ejectus circa an 357,

F

regressus 361,

Maximus crentur anno 333,

tum Cyrillus 333,

mortuus 350,

cujus nominis non fuit alius sub Maximo intrusus.

Epiphanius non fuit alius sub Maximo intrusus.

ab hoc nostro distinguitur

non item Hieronymus:

A *restauracionem ingenti Judæorum studio compararentur omnia ex imperio Juliani ante suam in Persas expeditionem rei Christianæ extremam illam securim mittere molentis.* Cyrillo Episcopo illud Danielis venit in mentem, jam tempus adventasse quo lapis super lapidem non maneret in templo, sed oraculum Servatoris penitus expleretur. Que cum Episcopus dixisset, noctu ingens terræ motus excitatus lapides veterum templi fundamentorum concussit, omnesque una cum ædificiis in proximo sitis disturbavit. Ex quare horror et formido Judeos occupavit; famaque etiam illos, quorum domicilia inde longo distabant intervallo, ad locum contemplandum attraxit. Itaque cum quamplurimi adessent, aliud prodigium contigit: ignis namque cælitus demissus omnia officium instrumenta absumpsit. Etenim licebat videre maleos, scalptra, serras, secures, ascias, omnia denique que artifices habebant ad opus perficiendum idonea, flammæ incendio vastata. Totum diem ignis istas res depastus est. Julæi igitur gravissimo terrore percussi etiam inviti Christum Deum confessi sunt... nocte enim sequenti effigies crucis radiorum lumine figurate, illorum vestimentis tanquam impressa, videbantur; quas, cum dies illuseret, contemplantes, et eluere delereque cupientes, nullo modo poterant... Proinde templum eo tempore pro ædificatione maximum ruinam passum est.

Hiersolymitani templi extremam everisionem prædicit.

B *30 Eadem, sed multo distinctius, narrat Theodoretus lib. II cap. 17.* Cum fodere inciperent et aggerem exportare, tametsi multa millia hominum in hoc opere faciendo interdum laborem suum collocarent, tamen noctu aggerem sui sponte in fossam denovo translatum fuisse ferunt. Diruisse præterea veteris ædificii reliquias, dum in spem veniunt omnia de integro construendi: verum postquam infinitos gypsi et calcis molos in unum congesterant, ex improviso ventos vehementer coepisse spirare, turbines ingruere, tempestates ac procellas oriri, que totam illam materiam penitus dissipaverunt. At cum pergerent porro insuavis, nec divine benignitatis indulgentia sapere vellent; primum terræ motum maximum factum esse, et eos qui divinis Christi mysteriis minime initiati essent supra modum obstupescisse; sed ubi motum deposuerant, ex defossis fundamentis erupisse ignem, combussisse fossorum quam plurimos, alios in fugam vertisse: noctu item, permultis in portionem quadam vicinia dormientibus, subito ædificium cum terrore dejectum esse, oppressisseque omnes qui ibi se quieti dederant. Eadem quoque nocte et postridie rursus fulgentem Crucis salutaris formam in celo visam esse; ipsaque Judæorum vestimenta Cruis figuris, non fulgentibus illis quidem, sed ex nigro colore confectis, signata: quas res illos Dei adversarios conspiciatis, et plagas cælitus inflictas admodum veritas, aufugisse inde, plane confessos eum verum Deum esse, quem maiores sui crucifixissent.

ejusdem everisionis historia ex Theodoretis

C *31 Theodorico cœsaribus Sozomenis, nisi quod circa ignem in secundo operis aggressionem e fundamentis erumpentem narratur hunc in modum sententias.* Atque istud ab omnibus et libere dicitur, et pro certo creditur, et a nemine vocatur in dubium: præterquam quod quidam prædicant, flammam ad ipsos, videlicet templum accedere cupientes, ex adverso irruisse illudque fecisse quod diximus; alii autem id ipsum accidisse simul ut rudera exportare cœperunt... ac denique sic concludit: Istis rebus, si quis fidem minime adhibendam putet, sit persuasus saltem ab his quibus ab eorum spectatoribus acciperent, quique adhuc in vita manent: sit etiam persuasus cum a Judæis ipsis, tum a gentilibus qui opus inchoatum reliquerunt, imo vero ne inchoatum quidem potuerunt. Hæc Sozomenis, in eo non usquequaque consentiens Socrati, quod dicit

et Sozomeno:

is miraculum factum esse existimarent... alii paulo post ad Ecclesiam se transferent initiarentur mysteriis, hymnis et precibus Christum pro suis impiis factis placarent: cum Socrates eorum oblationem coarguat, sicut Theodoretus pervicaciam Juliani, ad cujus aures hæc mutilata pervenire quidem, ad cor vero nullatenus potuerunt.

ejicitur paulo post Cyrillus

32 Hæc anno cccclxii vel initio anni sequentis gesta, antequam in Nomis Martii Julianus adversus Persas moveret; quo die xxvi Junii divina manu potius quam humana confosso, quamdiu quietus Cyrillus sederit, non liquet. Existimamus duodecim illos annos, qui soli adscribuntur Hilarioni, præterito in tabulis Hieronymi vel Erenni (variatur enim Epiphani lectio, ut et Hieronymi in quo alii Hieronymi alii Irenæum legunt, qui etiam Nicephoro Arsenius est) existimamus, inquam, non incommode illos duodecim annos inter virumque dividi, sic ut statim a Juliano morte, hæc suam esse occasionem rati Armani denovo expulerint ab Ecclesia Cyrillum; illa tamen non diu fuerit ejus absentiam, sed Joviano primum Imperatore electo, et Arianus catholice sibi committens obrepere prudenter ac fortiter respiciente, receperit. Verum eodem Joviano proxime sequentis anni bissextilis Februario mortem immaturam obente, et Valente Valentiniiani senioris Fratre in fraterni Imperii consortium iv kal. Aprilis arsum, paulatim crexere convnia Armani; et cum alia rursus pro libidine movere in Ecclesia Orientali cœperet, tum advertendum Cyrillum suas machinas explicare; quod denovo post cccclxx annum volentur consecuti, quando et Hilarium sive Hilarionem subrogandum evoverunt.

iterumque post an. 370

§ V. Scripta S. Cyrilli: laus ex Officii proprii hymno.

Sancti Cyrilli extare Catecheses, quas in adolescentia sua scripsit, testatur Hieronymus lib. de scriptoribus Eccles. cap. 112, nulla facta mentione epistolæ ad Constantium scriptæ de apparitione Crucis; quam providè Rivetus oblegare jubet, Cruis Christi omniumque que ad ejus cultum promovendum pertinent, pro genio fictionis sue, semper inimicus, qui modo a Labæo nostro jure redarguitur. Sed non eviderit cum Hieronymus Hierosolymis inde missus est: Constantino-poli, quæ est directæ, vidit eam vel accepit Theophanes, illa scribens que § I ex ipso sumpsimus. Nec ulla apparet ratio cur illa negetur esse Cyrilli, sub cujus nomine illius partem Glycas transcribit: cum primis Cyrilli in Episcopatu annis optime convenit illius epistolæ exordium, quod est tale: Primas hæc ex Hierosolymis ad te, Deo dilecte Imperator, mitto litterarum oblationes, quas et te deceat accipere, et me dare: non verborum adulationibus refertas, sed cælestium divina declarantes prodigia. Diem tamen Nonarum Maii (quem Græco testu nescio quis interpolator adiecit, tanquam eo signum cælesti apparuisse) neque Theophanes neque Michael Glycas legunt, neque vero legisse potuerunt: cum dies Pentecostes, nullo unquam tempore cum Nonis Maii coincidat: quare qui hæc epistolam magnæ Patrum Bibliothecæ inseruerunt, merito glossema istud sibi putarunt expungendum. Si tamen Maio mense res narrata contigit, non potuit ea quidem ipso anno LV istius sæculi accidisse, quo Pascha in xvi Aprilis, Pentecoste cadebat in iv Julii: sed quatuor sequentium annorum albino: eorum quibus LXI placet, Pentecosten habens die xv Maii: vel LXII, quo XI die mensis ejusdem dictum festum recolebatur.

Scribit epistolam de apparitione Crucis ad Constantium.

Item circa an. 336.

34 Præ hæc tamen epistolam existimandæ sunt aures S. Cyrilli Catecheses, quas cum in adolescentia scriptas dicit Hieronymus, videtur legisse annotationem in præfixam, qui ex utantur excepte fuisse anno Christi cccxxxii, quo tamen necdum Episcopus fuit Cyrillus.

Et circa an. 360 catecheses habuit.

Verrum

A Verum nos supra diximus, non tantum ab ortu Christi, sed etiam ab Assumptione illius in cœlum annos Orientalibus numerari: his autem hoc postremo modo numeratis addendo annos, quos in mortali carne Christus vixisse crehatur xxxi vel xxxiii, annum vulgari *Æra* cccclxiv vel vi habebimus; cum Cyrillus jam quinquagenario major contra Arianos luctaretur, secundum sibi exitum machinantes; vel ob eandem restitutus recenter, nollet eodem, inculcatis invidiosus Consubstantialis voce, contra se vehementius excubare: quod ut merito excusavit sanctissimus scriptor Theophanes, ita nemo nunc redarguere potest: si quis vero ab Hieronymo adolescentem credat Cyrillum vocari, respectu Episcopatus non usque adeo prælem aditi, et longe majoris quam in eo assecutus est senectutis; nec ille fortasse aberrabit a vero.

τιζομένων ἐν Ἱεροσολύμοις σχεδιασθεῖσα εἰς τὸ etc. Catechesis ad eos qui Hierosolymis illuminantur ex tempore facta super illud etc. tum vetustissima quædam annotatio Græca, quam dictus Catechesibus affixam Gradecius reperit in hæc verba: Multæ quidem et aliæ dictatæ sunt institutiones a Cyrillo singulis annis, et ante et post baptismum, his qui recessus fuerant illuminati: has autem cum dicebantur trecentesimo trigésimo secundo anno D. N. Jesu Christi (videlicet ab Assumptione numerando) quidam studiosi excipientes descripserunt, in quibus magna ex parte reperies secundum Scripturas de omnibus necessariis fidei dogmatibus, quæ expedit venire in cognitionem. Theophanes quidem sic de Catechesibus loquitur quasi dictatæ essent ante annos viginti, quando obitum in cœlo signum innumeros habuit Christianis mysteriis imbucendos: sed cum tales ab eo dictatæ singulis annis asseratur, quemadmodum non fuit mirum has, quæ extant, illa celeberrima occasione habitus restinari a vulgo, sic in re dubia magis standum est ipsi eorum qui excepere assertioni: horum cum omnino videtur fuisse annotatum illa.

D sed ut ex cre dic anti exceptis.

quæ ex veteri MS. Græco Latine editæ.

35 Has catecheses Joannes Gradecius primum apud Stanislaum Hosium Cardinalem Varmiensis in veteri MS. Græcus noctus Latinitati donavit, ac deinde contulit cum Polonica eorundem versione, sibi subministrata a Jacobo Uchanski, Gnesnensi Archiepiscopo et Poloniæ Primati, qui illas jam pridem Slavorum conscriptas invenit ex Bulgaria et Macedonia aleptus erat. Ergo quemadmodum antiqua versio Epistolarum S. Ignatii Antiocheni in duplici MS. Oconia reperta, atque ab Usserio edita, veritatem Græci MS. Florentini, a viris maximis maxime commendati, præ illa Patrici editione, quæ sola hactenus retulerat, præ illam fidem meretur, comprobavit; sic ut nemo sensatus dubitare possit, quin geminæ sint S. Ignatii Epistolæ ex, quas tam antiquorum duplici in lingua Manuscriptorum concordia jubet pro incorruptis minimeque interpolatis agnoscere: sic penè etiam hic invenit, ut, conveniente cum Græco textu Slavonica versione, de Cyrilli anarum Catecheson incorruptissima integritate constare nobis possit.

B ex collatione cum veteri Slavonica versione probetur geminæ;

38 Ac in prioribus quidem decem et octo Catechesibus τὸς φωτισθῆνους (quod in presenti illuminari, potius quam illuminatos oportuisset reddere) instruit de rebus ad baptismum pertinentibus: tum de agnitione et confessione peccati agit, quæ baptismum adultorum solebat præcedere: tum et exorcismos commendat plurimum, et quam vim habeat aqua baptismatis ostendit: demum dogmata Ecclesiæ Catholice summatim proponit omnia, quæ postremo una cum universo Symbolo Apostolico latius interpretatur et explicat. In posterioribus vero quinque Mystagogicis institutionibus τὸς νεοφωτιστοῖς, id est recens illuminatis, solidioris aliquanto doctrine ipso mysteriorum usu et experientia jam capacibus factis, explicat de Baptismo, de Christmate, de Eucharistia, de tremendo Missæ sacrificio accurate omnia. Ceremonias autem eas fere cunctas commemorat, quæ etiam nunc ab Ecclesia Catholica in eisdem sacramentis exhibendis usurpantur, ut sunt, veniunture sathanae, Symbolum fidei profiteri, chrismate perungi in baptismo, manus abluere, osculari invicem, Angelorum omnisque militiæ cælestis sacre commemorationem, Sanctos invocare, pro viris et defunctis orare, offerre pro us surrisum corporis profiteri, sanguinis Christi: ut universis fere novitiorum hæreticorum commentis, et ritus sacramentaque Catholica nuper a Pontificibus quaestis causa excogitatos mentientium, blasphemis refellendis abunde catecheses istæ sufficiant.

Piores de articulis fidei.

Theodoreto

36 Quod autem earum auctor Cyrillus sit, quis certius testari poterit Theodoro, supparis xvi scriptore? hic vero Dialogo 2. qui ἀποχρηστος dicitur, Cyrilli Episcopi Hierosolymitani quartum Catecheticum de decem dogmatibus sermonem allegat, et quæ ibi habentur de generatione ex Virgine producit verbotenus. Similiter S. Joannes Damascenus Orat. 3. de imaginibus, profert verba ex Catechesi 12 accepta, neque id sub alio quam Cyrilli Patriarchæ Hierosolymorum nomine: ut Joannem Cyparissiotam tucam, qui seculo xii dicitur floruisse, et decimæ Catechesos fragmentum producit. Proinde merito eorum interpres, in sua dictionaria ad Gasparem Episcopum Uratislaviensem epistola, quibusvis quorumcumque recentiorum institutionibus has esse longe præferendas judicavit: quia auctoritas et majestas doctrinæ Christianæ præclera est apud antiquos illos et orthodoxos Antistites, qui sanam doctrinam et veras traditiones Apostolicas, ritusque Ecclesiæ a viris Apostolicis instinctu Spiritus Sancti institutos, in Orientali Ecclesia docuerunt et ad posteros deinceps litteris mandarunt. Quod quidem duplici fiebat modo: altero, ut quæ ad populum verba fecissent eo ipsi scriberent studiosius; altero ut vel ab detectis ad hæc notariis vel a studiosis eorum auditoribus, eadem qua dicebantur sermo orationis excerpta, ipsi postea recognoscerent et suo nomine vulgati permitterent. Hoc autem postremum duplici ex copie fuit antiquis, quod et antiqui (ut ex profanis quoque Romanorum historiis constat) dictionum fere omnium mirificas ad ejusmodi usum habebant abbreviationes, quibus usi singula postmodum distense transcribebant; et quod Patres illi Sancti prædicando verbum Dei, magna quadam cum majestate lente pronuntiabant, ut populum venerando sermone magis afficeretur, et commodius quæ dicerentur perciperet memoriaque teneret.

et S. Jo. Damasceno aliique citat.

magnique faciendæ.

non tamen ut studiose ab eo scripserit.

39 Harum aliquas igitur, antiquis nominibus auctoribus, cum esse Cyrilli argere non possent novorum dogmatum propugnatores; Mystagogicos saltem illas quinque, quarum alterarum se ineluctabilem prorsus videbant esse auctoritatem, evati sunt eripere nobis Roberto Cocco præcatore, qui eas Cyrilli successori Joanni attribuendas contulit. Idem quidem in sua bibliotheca Gesnerus timide indicaverat, non de his quinque solis sed de omnibus, ex Theodoreto et Damasceno temerarie suspitionem convincendus, inductus autem in talem suspitionem, quia in indice librorum Græcorum, quos Respublica Augustana ab Antonio Eparcho Corey-ræo emitt, nominantur Joannis Episcopi Hierosolymitani: Verum (si librarii unus vel propterantis vel excutientis lapsus adversus plurimum diversa in lingua exemplarium concordium valeret aliquid, ideoque videndum esset, ut monet Gesnerus, ne Joannia sint, qui longo posterior fuit Cyrillo; quæ tamen alteri de industria forte adscripta sint, ut plus auctoritatis haberent (idem de utriusque, eundem præferentibus titulum et stylo tam eodem scriptis ut unus ejusdemque auctoris esse legenti patrat, dubitari debuisset a Cocco. Quid autem Joannes? tantum is posterior Cyrillo fuit, ut ipsius quoque non maxima esset solidissimaque ad-

posterior de mysteriis e ritibus Ecclesiæ.

P

cum sint ejusdem styli et eundem uscriptæ utraque.

A versus novitias fictiones auctoritas, si catecheses istas dictasset? Primus hujus nominis ipsi Cyrillo immunitate successit, secundus Anastasio imperante sedit, tertius anno ante urbis captivitatem quadragesimo quinto, Christi DLXXV vivere desiit, sicut Nicephori Chronologia testatur.

Rivetus a quo rivulatus?

40 Nihilo validiora esse, quæ Cocci symmetris et paritariis Andreas Rivetus operosius congestit, et in tria quatuorve capita distinxit, demonstraturum se promittit Philippus Labbe in examine heterodoxorum criticorum: quod nos quoque hic conseremus, nisi adversus Rivetum et sequaces ejus satis superque pugnare crederemus tum styli similitudinem, tum scribentium atterestationem supra productam. Igitur ad Græcorum de S. Cyrillo Officium, unde copius est hic conneatarius, revertimur, in quo omnium plena eximio de illius orthodoxa doctrina encomiis; impiiis canonum sive hymnus hoc acrosticho designatus:

Κυρίλλου ἑγγύς τὸν πρότερον Ἀιλίας.

Canon Cyrillum Æliæ præsentem

doctrinæ in Cyrillo efficaciam.

B Hic laudatur Cyrillus, quod virtutibus animam suam exornans, mentem suam corporeis rebus effecerit superiorem; quod bonus Christi odor factus, suorum verborum fragrantia procul pepulerit hæreseon omnium intolerabilem cloacam, cui a mania nomen inditum: quæ verba cum ad Manichæorum alludant insaniam, indicant hymni hujusce auctorem vel ea legisse, quæ ex Synaxario Claromontano atulimus, vel pleniora aliqui Acta vidisse, in quibus Mavetis fiat vel Maventis mentio; quem si præsertim in Concilio refutarit Cyrillus, ut certum est Macedonium redarguisse, non potest in Manichæorum auctor fuisse, ab unius quinquaginta pluribusque defunctus. Dicitur deinde Cyrillus spiritualis sue sapientie splendoribus divinæ Trinitatis mysterium dilucide explicuisse, unumque in

et orthodoxam laudans

duabus naturis Christum velut Spiritus Sancti lyra **D** divino carmine modulatus: unam virtutem, unam essentiam, unam voluntatem trine in deitate hypostasos prædicando, multiplicis deitatis errorem dissolvissse. Additur, quod mentem habens divino infusum timore, omnem voluptatis fomitem redegerit in cineres, et lacrymis extinxerit passionum flammam, et lampadem suam inextinctam servavit: ac denique quod desidie somnolentiam ab animæ palpebris procul fugans in somnum justis convenientem placide obdormiverit. In quodam autentico instrumento, Interamna ad nos misso, dicitur R. D. Petrus Antonius Nardus Interamnensis, divinarum humanarumque rerum studio et doctrina eruditissimus, ecclesie Cathedralis Prior, anno MCCCCLXXXIIII commentarios rerum gestarum beatissimi Proculi et S. Anastasii Pontificis atque B. Valentini ejusdem civitatis civis et Episcopi, necnon B. Cyrilli civis Interamnensis Episcopi Hierusalem, injuria temporum obliteratos et fere omni parte oblitos, sua diligentia et impensa per totum fere orbem quæsitos, et in unum volumen redactos, ad devotionem civium suorum augendam memorie posteritatis tradendos curavisse: quo morte immatura et acerba e medio vitæ sublato, Petrus Franciscus Nepos, obitum illius juste et fortiter ultus, pro sua erga patriam pietate... in publicum civitatis suæ commodum ea ediderit. Hoc iudicio moniti Interamniam scripsimus, ut qui ex eo codice S. Anastasii inventionem XVII Augusti servitutum, Notarii publici manu describendam, nobisque mittendam curaverunt, idem in Cyrillo præstare vellet: sed mortuus is in quorum potestate dictus Codex tunc fuit, responsum est quantumvis adhibito studio nihil potuisse reperiri.

vitzque sanctitatem.

Acta ejus quædam Interamnæ collecta.

E

DE SANCTO TETRICO EPISCOPO LIGONENSI IN GALLIA.

ANNO DLXXII XVIII MARTII S. Tetrici Pa'ter S. Gregorius e Coniie Ep. Ligonensis,

Pater S. Tetrici fuit S. Gregorius ex prima apud Avernos atque Aduros nobilitate: qui cum per unius quadringenta Julæ sive Præfectus urbis aut Comes summa cum laude vixisset; repente Clero adscriptus, nec diu postea in Episcopatum Ligonensem est electus consecratusque: cui Magni cognomen, quod Sancto Pontifici Romano datum est, arbitratu Jacobus Vignerius in Chronica Ligonensi a nemine derogandum esse, qui natales ejus, qui res gestas, qui prudentiam atque auctoritatem, qui sanctitatem attentius consideravit. Quæ omnia indicuntur in Vita ejus a Gregorio Turonensi scripta, et a nobis ad idem in Januarii illustrata. Habuisse dicitur idem conjugem de genere Senatorio, Armentariam nomine, quam ad propagandam generationem solutammodo cognovisset. Vignerius suspicatur hanc fuisse Attali Comitis Augustodunensis filiam, ex qua dicto S. Gregorio nati sunt S. Tetricus et Gregorius Pater Armenturæ, ejus ex Florentio filius fuit S. Gregorius Episcopus Turonensis. Hæc de sancta familia sufficiunt.

mater Armentaria,

frater Gregorius avus S. Gregorii Ep. Turon.

Episcopus creatus,

templum Divione restaurat

2 Mortuo S. Gregorio Patre circa annum DLXXXIX, electus est Episcopus Ligonensis S. Tetricus duplici titulo, inquit Vignerius, ex usu illius sæculi, et quia filius et quia Patri quam simillimus. Synodis interfuit, Aurelianensi v. anno DMLVII, Parisiensi v. anno DLVI, nec diu postea Tullesi, et per Polum Presbyterum Ligonensem v. anno DLXXI. Item altaria, inquit Vignerius, templi, conobia per Diocesium plurima consecravit. Cui vero cerneret S. Joannis adem Divionæ vetustate collabi, et venerabiles exuvias miraculis frequentibus illustrari, illum meliorum in

statum reformavit, et has ex priore tumulo in novum et decentiorem transtulit. Inter has reliquias eminebat corpus S. Gregorii Episcopi a S. Tetrico filio translatum: quod ita in hujus Vita ex S. Gregorio Turonensi cap. I num. 12 narravimus. Cum beatus Pontifex Gregorius in angulo basilicæ fuisset sepultus, et parvus esset locus, nec illic populi possent accedere, ut devotio postulabat; S. Tetricus filius et successor ejus hæc cornens, et virtutes ibidem assidue operari perspicens, ante altare basilicæ fundamenta jecit, erectamque absidam miro opere construxit et transvolvit: qua transvoluta disruptoque pariete arcum ædificat. Quod opus cum ad perfectum perduxisset atque exornasset; in media abside loculum fodit, ubi corpus beati Patris transferre volens, convocavit Presbyteros et Abbates ad istud officium: qui vigilantes orabant, ut se beatus Confessor ad hanc præparatam habitationem transferri permitteret. Mane autem facto, cum choris psallentium apprehensum sarcophagum ante altare in absidam, quam beatus Pontifex ædificaverat, transtulerunt. Quod sepulcrum dum diligenter componunt, subito et, ut credo, ad Dei jussu operitorium sarcophagi motum est in una parte: et ecce apparuit beata facies ejus integra et illasa, ita ut putares eum non mortuum esse sed dormientem. Sed nec de ipso vestimento, quod cum ipso positum fuit, aliquid ostensum est diminutum. Unde non immerito apparuit gloriosus post transitum, ejus caro non fuit corrupta ludibrio.

Corpus S. Gregorii patris in novum mausoleum transfert.

3 Cum Divione degeret S. Tetricus in atrio dictæ basilicæ S. Joannis, proximus ingenti calamitati fuit; quod

A quod Chramnum, Chlotarii Regis perduellem filium, cum exercitu venientem exceperisset : cui sciscitanti ventura, quid factum fuerit, narrat Gregorius Turonensis lib. 4 Hist. Franc. cap. 16 his verbis : Cum dies Dominicus advenisset, erat ibi tunc S. Tetricus Episcopus, et positus Clerici tribus libris super altarium, id est Prophetie, Apostoli atque Evangeliorum, oraverunt ad Dominum ut Chramno, quid eveniret, ostenderet : aut si ei felicitas succederet, aut certe si regnare posset, Divina potentia ostenderet : simulque unam habeatis convenientiam, et unusquisque in libro, quod primum aperiebat, hoc ad Missas etiam legeret. Aperto igitur primo omnium Prophetarum libro reperiunt : Auferam maceriem ejus et erit in desolationem, pro eo quod debuit facere uvas, fecit autem labruscam. Reseratoque Apostoli libro inveniunt : Ipsi enim diligenter scitis, fratres, quia dies Domini sicut fur in nocte ita venit : cum dixerint pax et securitas, tunc repentinus illis superveniet interitus, sicut dolores parturientis et non effugient. Dominus autem per Evangelium ait : Qui non audit verba mea, assimilabitur viro stulto, qui edificavit domum suam super arenam, et descendit pluvia, advenerunt flumina, flaverunt venti, et irruerunt in domum illam, et cecidit, et facta est ruina ejus magna. Chramnus vero ad basilicas ab antedicto Sacerdote susceptus est, ibique comedens panem ad Childebertum pertendit. *Dein cap. 20 ejusdem libri narrat Gregorius infelicem Chramni interitum, qui a patre prelio victus copiosaque, et cum uxore et filiabus inclusus turgurio, incensa super eos casula interit.*

B Demum quae senescenti S. Tetrico evenerint, narrat idem Gregorius lib. 3 cap. 3 his verbis : Consenescente B. Tetrico, Ecclesiae Lingonice Sacerdote, cum Lampadium Diaconum (quem Creditorem, id est Dispensatorem proventuum habuit) deiecisset, et frater meus Petrus Diaconus, dum pauperibus, quos ille male spoliaverat, opitulari cupiens, consensisset in ejus humiliationem, odium ex hoc incurrit. Interea Tetricus a sanguine sauciatur : cui cum nulla medicorum fomenta valeret, conturbati Clerici et a Pastore utpote destituti, Munderieum expetunt : qui a Rege indultus et tonsuratus, Episcopus ordinatur, et sub ea specie, ut dum B. Tetricus viveret, hic Ternodorensis castrum ut Archipresbyter regeret, atque in eo conmoraretur, migrante vero successore iste succederet. *Fuit hic Mundericus, alii Mordericus Ansberti famosissimi Senatoris filius, et Arnulphi Episcopi Metensis patruus, qui iram Regis Gunthramni incurrit, et in exilium missus, ad Sigeberti regnum transiit, et Arisitensis Episcopus factus, creditur miraculis clarus obisse. Quo igitur abeunte, inquit ibidem Gregorius, iterum Lingones Silvestrum, propinquum vel nostrum vel B. Tetrici, Episcopum expetunt. Sed ut eum peterent fratris mei Petri Diaconi instinctu hoc fecerunt. Interea transeunte B. Tetrico, hic tonso capite Presbyter ordinatur. Quo mox epilepsia extincta, et Petro machinatione Lampadii occiso, Pappolus ordinatus est Episcopus, qui subscripsit Concilio Parisiensi iv anno xii Regum Gunthramni et fratrum, die iii Idus Septembris, Indictione vi, quae a Septembris anni dLXXII inciperat : quo eodem anno vita functum S. Tetricum hoc xviii Martii arbitramur, cum annos triginta tres, ut ex S. Fortunato constat, Ecclesiam Lingouensem rexisset. Illustres ejus virtutes celebrat Fortunatus lib. 4 Carmine 3, illud ei erigens epitaphium :*

Palma Sacerdotii venerando Tetrice cultu,
Te patriae sedes, nos peregrina tenet.

Te custode pio nunquam lupus abstulit agnum.
Nec de fure timens pascua carpit ovis.
Sex quasi lustra gerens et per tres insuper annos
Rexisti placido Pastor amore gregem.
Nam ut condirentur divino corda sapore
Fudisti dulcem jugiter ore salem.
Summur amor Regum, populi decus, arma parentum,
Ecclesiae cultor, nobilitatis honor,
Esca inopum, tutor viduarum, cura minorum,
Omnibus officiis omnia pastor eras.
Sed cui praebat variam tua cura medelam,
Funere Rectoris plebs modo triste genuit.
Hoc tamen, alma Pater, speramus, dignus in astris
Qualis honore nites, hic pietate probes.

Christophorus Browerus ad dierum Paena ista addit : Locum inter Episcopos obtinuit, qui vita innocenter acta gloriam aequavere polo; post mortem non in supplicibus adjutandis quam vindicandis improbis apud Dei majestatem pollentior : cujus rei id memorabile extat apud Gregorium Turon. lib. 3 cap. 3. Lingonici iterum Episcopum flagitantes, Pappolum, qui quondam Archidiaconus Augustodunensis fuerat accipiunt : qui multa, ut asserunt, egit iniqua, quae a nobis praetermittuntur, ne detractores fratrum esse videamur, tamen quidem habuerit exitum non omittam. Anno octavo Episcopatus sui, dum Dioeceses ac villas Ecclesiae circumiret; quadam nocte apparuit illi D. Tetricus vultu minaci : qui ita : Quid tu, inquit, hic Pappole? Ut quid Sedem meam polluis? Ut quid Ecclesiam pervadis? Ut quid oves mihi creditas sic dispersis? Cede loco, relinque Sedem, abscede longius a regione. Et haec dicens, virgam quam habebat in manu, pectori ejus cum ictu valido impulit : in quo ille evigilans, dum cogitat quid hoc esset, in loco illo defigitur, ac dolore inaximo cruciatur : abhorret cibum potumque, et mortem jam sibi proximam praestolat. Quid plura? Tertia die, cum sanguinem ore projiceret, expiravit.

C Haec S. Gregorius Turonensis, qui Tetricum continenter Sanctum aut Beatum appellat : quod idem ante sexcentos annos praestitit auctor Chronici S. Benigni Divionensis a Luca Ducherio tomo I Spicilegii editi, ubi pagina 359 de sepultura SS. Gregorii et Tetrici ista leguntur : Sanctus quoque Gregorius Episcopus majorum suorum sequens exemplum, in hac Ecclesia se petiit tumulari; et juxta eum dextra laeva que pariter Pontifices bini. Sanctus vero Tetricus successor ejus ad dexteram partem ipsius basilicæ est positus. *Prostat hoc tempore pars capituli ejus cum aliis Sanctorum reliquiis in Lipsanotheca super altare primarium cum hac epigraphe : DE CAPITULO SANCTI TETRICI EPISCOPI. Ita Divione ad nos scripsit xviii Aprilis anni mDCLXVII Petrus Franciscus Chastelus, variis libris editis clarus : additque ubinam modo reliqua ejus sacra ossa adserventur, se necdum comperisse. Saussayus in Supplemento Martyrol. Gall. ad xviii Martii ita ejus meminit. Divione S. Tetrici Episcopi Lingonensis, parentisque sui B. Gregorii non tam Sedis quam sanctimoniae hæredis, pone quem in Ecclesia S. Joannis sepultus, signis communis glorificationis cum eo refulsit. Eundem S. Tetricum inscripsit Catalogo generali Sanctorum ad hunc diem Ferrarius : quem Sanctum etiam indigetant Sanmarthani in Lingonensibus Episcopi, Dionysius Gauderotus 2 parte Anastasis Lingonice cap. 4 et 10 et plures alii.*

D
Epitaphium
et variae ejus
virtutes

* alius
Potentum

Pappolum
successorem
apparentem
urgenti,
E

ac percussit,

ridio post
excelsu.

Sanctus aut
Beatus
appellatus a
Greg. Turon.

et auctore
Chronici
S. Benigni,

F
in inscriptione
reliquiarum

et alius fuit

Chramnum
filium
Chlotarii I
rebellem
accipit,

nomen per
Clericos capit
de ejus
fortuna.

Isal 5, 4 et 8

1 Thes. 5, 3

Matth. 7, 56

senex
Lampadium
deponit,

per successor
rem statim
permittit :

moritur,

anno 572.

A *summa perfectionis gradu collocat. Istum autem se mittere scribit, non quod alicujus utilitatis sit (sic enim de rebus suis humiliter vir Socrates sentiebat) sed quia eum, inquit, evolueras. Dum nempe (ut paulo superius habetur) pariter fuissent, et ego postulavi te ut mihi decadem sextam S. Augustini transmitteres. Quae sancti Doctoris opuscula in ista decade continerentur, nunc, cum obliterata est ejusmodi divisionis memoria, nec facile est nec operae pretium dividere: verum quid hoc esse dicimus quod subiungit: Posco ut quoquo modo me cognitum ei facias? Numquid non mortuus erat ante duo propemodum secula Augustinus? Erat profecto. Alterutrum ergo divinus necessum est, videlicet vel alterius viri magni, et cuius amicitium Isidorus Braulione mediante repereret, neutrum interpositam librorum suorum curia credidisse; vel eorundem culpa, paucis litteris mutatis, perturbatum esse sensum, atque hoc modo restituendum: Posco ut quoquo modo mihi cognitam eam facias, decadem scilicet sextam Augustinianorum operum.*

*Synonymorum.
et petit ab eo 6 decadem S. Augustini.*

§ II. S. Braulio Episcopus ordinatur: evulgat S. Isidori libros uliquot: Concilio v Toletano cum eodem interest.

B *Dum porro dijudicantibus Cleri negotiis, et ecclesiastico officio ordinando, vix fratris Episcopi, Braulio fungitur: Johannes intra duodecim sui Praesulatus annos (a gessit, quae S. Idelfonsus in libro de scriptoribus ecclesiasticis annotavit, et propter quae titulum Sancti apud acotericos scriptores obtinet; utpote vir sacris litteris eruditus; plus verbis intendens docere quam scriptis: tam largus et hilaris dato quam etiam hilaris vultu. Eo circa Regis Cantilani finem aut Sisenandi initium, annis videlicet DCXXVI, vixit functo, in Caesaraugusta decedentis locum adeptus est Braulio, vir sicut germanitate conjunctus, ita non minimum ingenio memoratus, ut ait idem S. Idelfonsus: Factum ut divina electione dicunt officii proprii lectiones quod (ex populari fortassis traditione, nam apud antiquos alium de isto obisque prodigii silentium) Martineus Siculus haec verba expicit: Cum ex multis quem eligerent in plurimorum sapientium concilio haerere, subito flamma supra Braulii caput visa est, quae innoxia caeli convexa petens, Braulium Episcopatus dignitate decorandum et omnibus preferendum significavit.*

Mortuo Joanni sufficitur Braulio

dicendo, ut scriberet iudicio dignus;

C *8 Thomas de Truzillo, ut in omnium Hispaniae antimus conventu raris gestis creatur, et sic electo Braulio apparent gloriosior, nominat Concilium Toletanum IV tempore Cuthilae Gothi celebratum circa annum DCXXXVI, paucis verbis nec unam nec levem errorem errans. Nam eo anno jam drecennium aut amplius egerat in Episcopali gradu Braulio: et quod primo Regis Cantilani anno, Aera DCXXVI cum dicto Domini anno concurrente, celebratum est Toleti Concilium, vixit: et ipsum IV posterius fuit Braulionis ordinatione, utpote sub III annum Sisenandi. Era DCXXI coartum. Multo etiam enormius exaravit Maritima, qui Braulionem electum dicit anno IV Recaredi Regis, primi ex Arianis Catholici in Concilio Toletano III: tunc enim Aera DCXXXVII Hispani numerabant, et vix pueritiae terminos fortassis vix egressus Braulio. Nihil igitur verosimilitudinis habere potest ista de Concilio Toletano nationali assertio: ut autem ibidem in provinciis aliquo Episcoporum conventu, cujus memoria nulla supervit, actum fuerit de Caesaraugustana electione, nullo ratio suadet: cum ad Metropolitam Tarraconensem Episcopatus ille pertinet; non autem ad Carthaginensem Provinciam, cuius caput Toletum erat. Quare, si in Braulionis electione miraculi uliquid accidit, Tarraconensis vel Caesaraugusta id accidisse concipiamus necesse est.*

an hoc in aliquo Concilio factum?

9 *Sed missam facientes electionum, potius Braulionis virtutes consideremus hinc verbis in officio proprio expressis: Factus Episcopus morum et vltae severitatem pariter cum dignitate augendam putavit. Itaque corpori suo bellum indixit, non quo illud necaret aut contereret, sed quo donitum et omni petulantia exutum redigeret in servitute. Veste non sordida, nullo tamen conspicua luxu deinceps est usus. Adit Truzillo: Tunc penitus extirpavit heresim Ariam, quae per eam regionem grassabatur. Praedicabat magno cum fervore, et saepe qui eum audiebant viderunt columbam sibi ad aurem loquentem, eique quasi dicentem quae praedicaturus esset. Haec ille, quibus sic consonat Caesaraugustana Ecclesia, ut talem de suo S. Braulio jubat orationem recitari Deus qui per os B. Braulii Confessoris tui atque Pontificis verbi tui arcana reserasti, et haereticorum spurcitiam illius praedicatione confidisti; fac nos, quaesumus, famulos tuos illius et eruditione proficere et oratione defendi. Cetera a Truzillo asserta opturemus ab antiquioribus auctoribus confirmari: atque atque id quod addit Quintanoduenus, auditam omnibus et exlo rorem, illud Isidori XIII mentem: Ecce servus meus, electus meus; dedi Spiritum in eum super eum.*

D *quis in Episcopatu virtutes*

haec de eodem non satis certa.

10 *Quis in Episcopatu vix gesserit Braulio, difficile est investigare, cum rarum paucis supervit vestigia. Ecclesiarum adfrentum intendisse probat lapidea turris, quae adhuc Caesaraugusta est reliqua ex veteri sanctorum Massarum templo, ita dicta a pluribus Sanctorum Martyrum ipsius ibidem refossis, eodemque sub solius S. Engratia nomine postea splendens reedificata: quod vetus templum a fundamentis fuisse per S. Braulionem constructum supra illam, quum prius sub terra habuerant majoris in honore, voluit Maritima et Quintanoduenus: quibus in hoc factis assentimur, quam Martino Curillo in Vita S. Valeri cap. 5. et Martinum secuto Thomam ad diem Marti XIII, factum id esse a Braulione Episcopo anno DCIX: sed fortassis unius cyfra mutatio Curillo obrepit ut pro 629, 609 imprinteretur.*

E *scribit vel non SS. Maxarum loci sunt.*

non tamen an. 609

11 *Certius est primos quoque Episcopatus sui annos magnis rerum difficultatibus exereis habuisse Braulionem: ita enim paulo ante tempus Concilii IV Toletani, puta anno DCXXXII, S. Isidoro scribens exorditur: O pie Domine et virorum praestantissime, sera est inquisitio et tarde data mihi scribendi optio, quia peccatis meis ingruentibus non modo sterilitatis vel inopiae malo, verum etiam luis et hostilitatis, quo minus inquirerem, horribili sum praepeditus incursum. Nunc autem etsi mille necessitatibus, mille curis attritus, post longum miseris tempus, velut ab improbi soporis, ut ita dixerim, grave lino suscitatus, istius meae suggestionis affatibus dependere praesumo salutis obsequium; et cordis et corporis humillitate prostratus, inprecans excellentissimam tuae Beatitudinis potestatem, ut peculiarem famulum, quem pio illo sacra dignationis intuitu semper habuisti susceptum, usque in finem habere jubeas commendatum. Nam et ego (Christus novit) gravi dolore discuti, quod emenso tempore tam prolixo, vel nunc vestrum non mereor videre conspectum: sed spero in illum qui non obliviscitur misereri nec repellit in finem, quia exaudiet precem pauperis, et vestro me miserum representabit aspectui.*

Queritur re in tempora res et et bellis incertis.

F

in loco S. Isidori era, lat;

12 *Hac epistola videtur S. Braulio respondere ei quae ad ipsum a S. Isidoro data erat hoc tenore: Omni desiderio desideravi nunc videre faciem tuam, et utinam aliquando impleat Deus votum mentis antequam moriar: ad praesens autem deprecor ut commendes me Deo, ut et in hac vita spem meam impleat, et in futura Beatitudinis tuae consortium mihi concedat (et manu sua) ora pro nobis Beatissime Domine et Frater: ubi antiquum morem ecclesiae tenens non amplius*

qui dicitur a populo sumtum;

amplius

mortuus ante
et ibidem
celebratum

A *Era sequenti (ut habet numerus in Actis expressus) habitum est Concilium: nam alterutro loco vitium agnoscere cogit temporis ratio, ex antecedentibus et subsequentibus Conciliis facile stabilitenda. Quod deinde anno Chindasvindi v, Era dclxxxiii xv Kalendarum Novembris convocatum est septimum Toleti Concilium, presentium ipsius caruit, ac ne Presbyterum quidem vel Diaconum (qualem alii sex, venire impediti, suo loco misere) subscribentem habuit: quare omnino existimamus, non tantum morbo prohibentem, ut vult Quintanaduenas sed revera mortuum fuisse: idemque existimamus quantavis id non diceret Pseudo-Isidorus, eadem qua alii temeritate confictus. Nam, ut S. Ildephonsus testatur, habuit sacerdotium ferme viginti annis: quibus expletis clausit diem vite presentem. Duravit in regimine temporibus Sisenandi, Cinthilæ, Tulganis et Chindasvindi Regum, quorum postremus, Era dclxxxvii desinit, primus Era dclxxxix cepit regnare.*

anno Episcopos
patros 50:

B 19 S. Braulii mortem propria officii vi Lecto sic describit. Ille itaque tantis præditus ornamentis sic inter mortales versatus est, ut cælo semper et immortalitate omnium consensu dignissimus videretur. Tandem dierum sanctorum plenus in brevem eamque levem ægritudinem incidit: et cum intelligeret hinc sibi migrandum esse, in hymnos et gratiarum actiones totus effusus in cælum evolavit. Eo tempore Tarraconensem Episcopum metropolitannum fuisse Protasium sermo ex Concilii Toletani vi subscriptionibus, ante quem ea Sedes aliquot annis vacaverat, unde nullus v et vi Conciliis invenitur subscripsisse: iv autem Concilio subscripsit Aulax: ille ipse fortassis pro quo ad eam Sedem crehendo Braulio paullo ante laboraverat: unde in præcatata Isidori epistola, sub ipsius Concilio tempus scripta, sic legitur: De constituendo autem Episcopo Tarraconensi non eam, quam petisti, sensi sententiam Regis: sed tamen et ipse adhuc ubi certius convertat animum illi manet incertum. Hoc interim ex dictis evidens est, non potuisse hunc Andream murienti Braulio extrema præstare officia, quod dicit Marietta: de Protasio autem, quem consultur Tamais subducat, oporteret majoris fidei testem habere, quam ipse sit.

an mortuus
adferret
in ciropolia
jus.

20 Quod de Angelico sub micrem Braulii cantu, et luce cælesti voce ab omnibus audita, Surge et veni amice mi: cui Braulius responderit, Presto sum, idem Tamais et Quintanaduenas ex Marietta transcribere, nescimus unde hic hæserit; cum ne Truxillus quidem, quæcumque potuit undique corradens, non sine ornatu aliquo oratorio, nihil simile scripserit; laud omisurus, si vel summa sic ferri intellexisset. Idem Marietta diem obitus fuisse ait xviii Martii, quo nempe festum ejus agit Ecclesia Cesarangustana. Tamais xxvi habet, ex fide scilicet Pseudo-Isidorus, qui, ne Romano Martyrologio contrarius videretur, ita scribere jussus erat; postquam primus Truxillus, librario fortasse memulo, talem diem scripserat, suoque errore prævisset ad imitationem Baronio, non satis docto, quo die eum ecclesia sui voleret: quum nos sequi maluimus.

an cantus et
voce Angelo-
rum auditi?

an 26 Martii
obierit?

21 Addit Quintanaduenas in ecclesia Cathedrali (quam alii S. Marie majoris, Tamais ex vulgi usu Beate Virginis de Columna nominat) sepultum corpus per annos ferme sexcentos et amplius delituisse extra venerationem et cogitationem hominum; usque dum anno mcllxx locus sepulture ejus (quem sub propylæo portæ majoris fuisse aiunt) in S. Valeria, cuius ritum xxviii Januarii delitans, ejusdem Sedis Episcopo revelatus est ei, qui tum ecclesiam gubernabat, eoque Arnaldus de Peralta ab anno mclxxxiii ad annum proxime dictam revelationem secutum. Repertum autem fuisse dicit venerabile corpus incorruptum et integrum, acsi recens tantum defunctum esset, ipsaque sacerdotales vestes cum eo omnis prorsus situs et putredinis expertes, non sine suavis odoris fragrantia late se diffundente. Itaque extractum ei est magnificum in eadem Ecclesia ante avom principem mansoleum, eoque translato facta est. Quam ipso quo contigit die, videlicet xix Julii exinde solennissime quatuordecim cepto celebrari, plurimorum operatione miracularum Deus corroboravit, simulque universum Aragoniæ regnum permovit, et cum patronis suis annumeraret. Eodem in notis ad Romanum Martyrologium ponis insinuat Cardinalis Baronius, ex antiquis Cesarangustanae Ecclesie monumentis, quæ sibi Romam transmissis scribit, et nos si nacti fuissetus libenter retulissetus hoc loco.

Corpus reve-
lante S.
Valerio
inventum.

E

anno 1270
transfertur.

DE S. EDUARDO MARTYRE

ANGLIÆ REGE,

Commentarius prævius.

C §1. S. Eduardi per sex fere secula stirps regia. Loca et anni cædis, sepulture, et variorum translationum.

ANNO
DCCCCLXXXVIII.
XVIII MARTII
Regis vici duo
cum Saxoanni
a Gratiano
prognati

P ost accipitum ab Anglo-Saxonibus præcipuum in Britanniæ partem, ab hisce virtoribus est illa in septem divisa regna, unde a posteris excogitatum Heptarchiæ Anglorum nomen. Ex his regnis ill, quod obtinuerunt Occidui Saxones, continuit has provincias, Cornwalliam, Denoniam Dorsetiam, Somersethiam, Wiltoniam, Southamptoniam et Bercheriam: ac sub finem sæculi Christi quinti cepit Rege Cerdito Pagano, et in eadem familia perseveravit, etiam omnium Anglorum obtentu monarchia, usque ad annum mclxvi, quando in S. Edmundo Rege et Confessore, cuius I itam dedimus v Januarii die ejus natali, extincta est hæc serrissima familia regia, et in Cingeta vi Rege Christiano pientissima, atque in promovenda methodora religione in Regibus quamplurimis ferventissima. Hinc plurimi Reges Sanctorum catalogo inscripti venerationem sacrum obtinuerunt: ex his primus traditur S. Ceadwalla, quem Beda lib. 5 Historiæ Ecclesiasticæ gentis Anglorum cap. 7 scribit Martii. T. II.

inter illos S.
Ceadwalla et
Iug.

xii Kalendarum Martium Beatorum consortio sociatum in cælis: qui die accuratius de illo erit agendum. Successor hujus fuit S. Ina, cuius Acta illustravimus vi Februarii, ac § I deduximus familiam ejus a supra dicto Cerdito primo Rege, quem S. Ina tritavum fuisse diximus. Ab abate S. Ina regnarunt varii ejusdem familiarum Reges, ac tandem Egberinus prognatus ab Inyilda fratre S. Ina (quem hujus atavum numerat Chronologus Anglo-Saxonicus cum Bedæ historiæ Cantabrigiæ excusus) qui tritavus S. Eduardi Regis fuit, quem hoc die inter Martyros venerantur fasti sacri uti infra patebit. Egberto successit Athelwulfus filius, ac S. Eduardi avus, cuius quatuor filii fuerunt, et ultimus S. Eduardi abavus Alfredus: de qui valde memorabilia referuntur xx Martii in Historia Translationis S. Cuthberti capite I. Nomen ejus est nunquam fastis sacris inscriptum ad Diem xxviii Octobris. Hinc successit filius Edmundo, cognomento senior, S. Eduardi proavus: cui tres fuerunt filii successive Reges: primus Atelstanus, tum Edmundo S. Eduardi avus, cuius uxor avia hujus S. Elyvia, sui restauratrix monasterii Sceptoniensis, ad quod infra dicemus corpus nepotis S. Eduardi fuisse translatum.

F

posteri(majores
S. Eduardi
Egbertus.

Athelwulfus

Alfredus

Eduardus

Edmundo

A 2 *Hiscce parentibus prognatus est anno MCCCCLIII Rex Edgarus, cognomento Pacificus, qui post patricium Edredum, cum fratre Edwino ab anno MCCCXXII regnavit a Mercis et Northumbrijs in Regem electus, statulo fluco Tamisi regni utriusque limite. Verum fratre Edwino anno MCCCCLXII mortuo, omnium Anglorum Rex constituitur. A Rege hoc quita est S. Editha, cujus Acto MSS. a Surio etiam, sed mutato stylo edita, ad XVI Septembris ita incipiunt: Beata Virgo Editha filia fuit Edgari Regis et Wolfrudis regii Ducis filiae, quoniam Rex insolubilibus votis regno sociari disposuerat, sed partu explicito easte vivere, quam illecebris deservire maluit propter Deum, habitumque monachium de manu S. Ethelwoldi Episcopi apud Wintoniam suscepit, et virtutibus et exemplis proficiens, Virginibus Mater spiritualis effici meruit. Sancta vero Editha sub materna cura relicta, de consensu tandem Regis in eodem monasterio habitum religionis suscepit. Hæc ibi: quibus consentanea scripsit Simon Dunelmensis in Historia de Gestis Regum Anglorum ad annum MCCCCLXIV. enumerans libros Regis Edgari, dicitque habuisse de S. Withrita Virgineum Deo devotissimum Ezaitam: ubi titulus Sanctæ a filia ad matrem perperam translatus videtur. Habuit etiam, inquit idem auctor, ex Egellada Candida Ordneri Ducis filia Edwardum postea Regem et Martyrem: ut mortua illa dicta anno MCCCCLXIV, accepit in matrimonium filium Ordgari Ducis Domanie post mortem viri sui Elfwoldi gloriosi Ducis Orientalium Anglorum: ex qua duos filios Edmundum et Egellredum suscepit. Deo anno MCCCCLXXI refert obitum Clitoni Edmundi filii Edgari Regis, hujusque soceri Ordgari Ducis Domanie: sive Devonie, fundatoris Monasterii Tavestocensis in agro Devonensi. Reliqua infra in Actis explicantur. Ab Egellredo, sive ut alii Ethelredo, prognati fuerunt Edwardus Rex, cognomento Ferrum latus, aliique fratres et S. Edwardus Rex et Confessor anno MCCCXVI die V Junii obiit sanctus. In hoc Rege, inquit Mathæus Parisiensis Prologo Historie Anglicanæ, linea Regum Angliæ defecit, quæ a Cerdico primo Westsaxonum Rege ex Anglijs quingentis et septuaginta uno annis non legitur interrupta, præter paucos Danos, qui peccatis exigentibus gentis Anglorum aliquandiu regnaverunt. Cæso eodem anno Haraldo victor Wilhelmus Conquestor ex Normannia Gallia cum classe Anglon ingressus, regnum obtinuit et ad posterum nos transmisit.*

C 3 *Hæc de rege sancto S. Edwardi. Minus hic placebit Alfridu narrare, quod eo vivo proprius filius foret a Regno recedens, promissæ iudavit Edgorem maritum, ut ipse secum solemnem paupiam in Regem consecraretur. Quod factum esse anno MCCCCLXXIII ita describit Chronologus Anglo-Saxonicus: Hic Edgarus Anglorum Rex honore magno in Regem consecratur in veteri illa Acaniam civitate; incolæ vero alio vocabulo Bathoniam vocant: magnoque ibi gaudium omnibus epatum est festo illo die, quem vulgus diem Pentecoste nominat innupatque. In convenerat Sacerdotum cœtus, et ingens chorus Monachorum, sapientumque consultatio. At biennia post ad annum MCCCCLXXV ita scribit idem auctor: Hic vitam fluxit terre admiratione, Edgarus Anglorum Rex, locumque sibi alteram elegit decens et latus, fragilisque hanc et evanescentem vitam reliquit. Nunquam moligone... Julii mensent quæ ille obiit: die autem decimo octavo proxima corona data, Edgarus de vita exiit. Deinceps autem filius ejus capessit, puer immaturus, Duobus (potentia et auctoritate scilicet) senior, cui erat Edwardus nomen: cuiusque Deus Opt. Max. conservet. Ob que verba ultima possent videri auctor suam Chronologia vivo hoc Rege edidisse, quam deum aut ipse aut alius continnarit: uti sunt illa, quæ ad annum MCCCCLXXVIII habet: Hic Edwardus*

Rex occisus est, eodemque anno Ethelredus Clito feater ejus regnum capessit. *Quæ ad eundem annum ita recenset Siouuu Dunelmensis. Rex Anglorum Eadwardus jussu novercæ suæ Elsthrickæ Reginae, in loco qui Corvesgeate dicitur, a suis injuste occiditur, et apud Werham non regio more sepelitur. Cujus frater Egellredus Clito egregius, moribus elegans, pulcher vultu, decorus aspectu, Indictione VI, die Dominica, xviii Kalendas Maii, post Paschalem festivitatem a sanctis Archipræsulis Dunstano et Oswaldo et decem Episcopis in Kyngestone ad regni fastigium est consecratus. Quæ eisdem verbis leguntur apud Hovedanum et Wigorniensem. Et conventum characteres producti: nam Cyclo Lunæ X et Solis VIII, ad littera Dominicali F. Pascha celebratum fuit die XXXI Martii, et XIV Aprilis; sive supra indicatus xviii Kalendas Maii, incidit in secundum a Paschate Dominicam, cum Paschalis festivitas esset cum præcedenti Dominica in Albis conclusa. Vixit ergo ab obitu patris S. Edwardus unus solum dubius et mensibus octo, non vero annis tribus cum dimidio, ut scribit Malmesburiensis lib. 2 de Gestis Regum Anglorum cap. 9, et plures post eum. Neque regnum ejus ob anno MCCCCLXXVII ad unum usque MCCCCLXXXI constitutum est; qui error infra in Acta, et in Chronicon sub nomine Joannis Bromton editum, est intrusus. Appellatur S. Edwardus supra cum requirit susceperit, immaturus puer, circiter XII annorum, cum matre mortua anno MCCCCLXIV accepit novercam, et apud Cupgravum dicitur occisus XV annos natus.*

4 Locus cæcis supra Corvesgeate dicitur, aliis contracte Corph et Corffe, in Dorsetiæ Comitatu ad mare Britannicum in peninsula Purbecana, quam vulgo insulam vocant. In hujus medio, inquit Cambdenus, castrum velus Corffe diu cum vetustate collectatum, jam victum tempore cecidit, quod novercalis olii testis admodum insignis. Altritha enim, ut filio suo Ethelredo ad regnum viam sterueret, in privignum Edwardum Anglorum Regem cum ipsam hie inviseret, percussores immisit, ejusque eade miseratissima noverca oculos pavit. Non procul inde Werham sine Werham oppidum est, fluminibus Trento, nunc Piddly, Fromo et sinu maris circumseptum, prima Eduardi sepultura nobilitatum; quæ facta est XIII Februarii anni sequentis. Et triennio post dicitur septemium delatum: et ibidem xviii Februarii translatum. Is foret unus MCCCCLXXXI, pro quo legitur annis MCCCCLXXXIV apud Dunelmensem latus veritas. Dux Merciorum Elferus cum multitudine populi Werham venit, Sanctamque corpus pretiosi Regis et Martyris Edwardi de tumulo sublevari præcepit. Quod dum esset nudatum, sanum atque incoluine ab omni clade et contagione est inventum. Lotum deinde novisque vestimentis indutum ad Seeftoniam est delatum et honorifice tumulatum. Quæ ad eandem annum MCCCCLXXXIX eisdem verbis leguntur apud Hovedanum, Wigorniensem et Westmonasteriensem. Est autem Seeftonia, alius Septonia, vulgo Schastelsburg, in Septentrionali parte agri Dorsetensis in confinis Hiltroensis Comitatus, locus, inquit Malmesburiensis lib. 2 de Gestis Pontificum Anglorum, in prærupto montium situs. Eo loci jacet vel potius jacet S. Edwardus, hujus Elgiva ex filio Edgare nepos, quem novercali fraude innocenter cæsum eorum excepit.

5 Eadem ex Malmesburiensi transcripta sunt in Monastico Angliano, ubi de hoc Monasterio agitur pag. 213, et inscribitur donatus Regum Edmundi, et Edredi, et duplex Ethelredi fratris et successoris S. Edwardi: prior absque hujus mentione signata anno MCCCCLXXXIV posterior anno XI, cuius inscribitur curta Athelredi Regis de Bradefordia, quam in perpetuum sacerdotibus testatur transcriptum Ecclesie S. Edwardi de Schastelsburg. In ipsa dein charta ista

D
o. c. d. t. l. u. r.
cu. 978

Ethelredus
consecratur
14 Aprilis

Domin. cu. 2
Post Pascha.

E

S. Edwardus
occisus in
Corph.

sepultus in
Werham
anno 973.

translatus
anno 981.

F

Septoniam:

templum Eth
dicitur.

etymonitur

Edgarus

genit
S. Editham
ex Wolfrudis

S. Edwardum
ex Egellada

ex Ethredo
Edmundum
anno 971
mortuum.

et Ethelredum
patrem
S. Edwardi
ultimi Regis
et Confessoris

Edgarus
consecratur
an. 973

mortuus an.
975.

succedit
S. Edwardus.

A exprimuntur: Ego Atheldredus Rex Anglorum... Christo ac Sancto suo, germano scilicet meo, Edwardo, quem proprio cruore profusum per multiplicia virtutum signa ipse Dominus nostris mirificare dignatus est temporibus, humili devotione offero cœnobium, quod vulgariter aet Bredforda cognominatur, ut Sancto semper subiaceat monasterio aet Scestebirie vocitato, ac ditioni venerabilis familiæ sauctimonialium inibi degentium, quatenus adversus barbarorum insidias ipsa religiosa congregatio cum beati Martyris ceterorumque Sanctorum reliquiis ibidem Deo serviendi impenetrabile obtineat confugium... Hoc interea hac scedula annotari dignum duxi, quatenus præscripta villa... venerabili sepe dietæ familiæ, Christo sanctoque Martyri Edwardo humili obtuli devotione: et ne nostra oblatio oblivione forsitan in posterum sortiretur, omnia, prout gesta sunt, hac in schedula exprimi mandavi. Subscripserunt post Regem Archiepiscopi Alfric Dorobornensis et Ealdulf Eboracensis, et alii sex Episcopi, tum sex filii Regis, deinde septem alii Episcopi et septem Abbates, denique quatuor Duces, et decem alii ministri regii: et anno, ut dixi, millesimo primo.

B G Apud Malmesburiensem supra citatum et ex eo in Monasterio Anglicano de Translatione et veneratione S. Eduardi ista adduntur: Posteriori vero tempore pars corporis Lesmonasterium, pars Abbenloniam deportata est. Ubique ipse viger, maximeque Scheffonie et virtutum gratia, et sanctissimo Virginum choro coruscat. Infra in Actis additur: Leonis vero apud Septoniam, ubi pulmo ejus adhuc integra vividitate palpat, Edwardstowe dicitur. Est autem dictum Lesmonasterium, alius Leonis monasterium, et Leonminster, vulgo contractus Leinster, in boreali parte Herefordiensis Comitatus oppidum ad Vagon fluvium, quod notat Cambellus Britannis dictum Llanlioni. id est, sauctimonialium templum, hinc olim a Mercala occidentum Merciorum Rege, ac patre SS. Milburge, Muldræ et Milgithæ Virginum, extractum. Agitur de eo in Monasterio Anglicano pagina 410, ubi Lelandus citatus asserit in concessisse, abbatiam Septoniensem in Leominstriam jurisdictionem exercuisse, fundique nonnulli ibidem possessisse: reliquiarum denique S. Eduardi Martyris ibi adorandarum partem eo transmississe. Ast Henricum Regem primum terras Leominstrenses abbatia annuississe Cellam quoque monachorum Leominstricæ per Abbatem Realingensem institutum fuisse. Porro Henricus I. Rex Anglorum anno MCCCXXV Leominstriam et Chelscium subiecit Radinix, a se instaurata, consistenti in agro Berrocensi, ut Charta fundationis in Monasterio Anglicano pagina 413 cœnosa demonstrat. De monasterio Abbenloniensi, ad quod altera pars corporis S. Eduardi est translata, egimus VI Februarii in vita S. Inæ Regis ejus confundatoris. Hujus monasterii fuerat Abbas S. Ethelwoldus, tempore S. Eduardi Episcopus Wintonensis. Estdhuc Abbedonia in dicto agro Berrocensi rivitas ad fluvium Isnu satis celebris; at monasterii antiquitates latissime describuntur in Monasterio Anglicano a pagina 97 ad 108.

§ II. S. Eduardi veneratio sacra. Martyrii nomen. Acta conscripta.

Michaeli Alfordus in Annalibus Ecclesiæ Anglicanæ necem S. Eduardi Regis statuit ad annum MCCCCLXXXIX, quæ Chronologum Anglo-Saxonicum auctorum cœvorum et Simeonem Dunelmensem non videtur habuisse; Wigornensem vero, Hovedenum, Westmonasteriensem aliosque non satis ponderatis characteribus æstimasse, et

nimum adhesionis Malmesburiensi regno ejus attribuenti tres annos et octo menses: quæ Malmesburiensem arbitramur deceptum, quod præter duos integros regni annos, octo menses sunt distinguendi in duorum annorum partes. Quidquid sit Malmesburiensis non videtur nobis undeque satis circumspicuum, sicuti sæpius jam ostendimus: neque tot aliis illustribus et magis cœvris scriptoribus præferendus. Sed hæc de anno, in quo Alfordus numerat ista de cultu ejusdem S. Eduardi habet: Anglia certe Regem suum impense coluit: unde ter quotannis piam Principis memoriam recitat, semel eo die, quo martyrium est passus, XVIII Martii: iterum cum solemnibus ritibus corpus ejus Septoniensi monasterio infertur, XVIII Februarii post triennium a passione ejus: Denique XX Junii, cum sacre corporis reliquias e Septoniensi ecclesia ad Glastoniensem translate anno Christi millesimo primo, de quo ibi. Hæc Alfordus, qui ad dictum annum mi non videtur potuisse complere promissam, et solum ibidem vit num. 7 ex Capgrava et Malmesburiensi de S. Eduardi corpore elevato et honorificentius in eadem Ecclesia Septoniensi collocato, ac splendore eadem monasterio ecclesiæque aggenito: quod magnificentius potuisset facere, si Athelredi Regis et fratris S. Eduardi diploma eodem anno mi vidisset signatum: quo ipsa Ecclesia S. Eduardi extitisse dicitur, et in ea reliquias sancti Martyris multiplicibus virtutum signis coruscasse etc. Ceterum de corpore S. Eduardi ad Glastoniensem ecclesiam deportatum merum in Historiam Anglicanam Polydori Vergili irrepsit, qui cap. 6 sub finem narrata cœnæ Regis ejusque vili sepultura ac cœnâ ibidem illuminato, addit multa deinde miracula extitisse, quamobrem Eduardus non immerito inter Divos relictus est. Fuit posthæc ejus corpus ex vili illo loco ad Glastoniense cœnobium deportatum, ubique sepulture honeste datum. Eo Glastoniense in Septoniense cœnobium emendandum. Interim error ille ex Vergilio cito adnotatur in Martyrologio Anglicano ad supra indicatum XX Junii, diciturque corpus S. Eduardi, Regis et Martyris ex Septoniensi ecclesia ad Glastoniensem in Comitatu Somersetensi magna cum solemnitate translatum anno mi, post necem XII, et fere correctis XXI in secunda editione. Allegatur etiam auctoritas Hieronymi Porteri in Floribus Sanctorum Angliæ, quasi is isto die de simili translatione ageret: sed is nulla tum ejus facta mentione late celebrat die XVIII Februarii Translationem ex oppido Harhamo ad monasterium Septoniense, additque postmodum partem corporis Leominstricæ, seu Lesmonasterium delatam, nulla Glastoniensis cœnobi facta mentione.

F 8 Hujus Porteri Floribus recte editis, refertur in Martyrologio Anglicano posteriore editione ad XVIII Februarii Translatio S. Eduardi ab ecclesia Warhamensi ad Septoniensem. Præter Eduardum Martyrem in Trophæis Congregationis Anglicanæ Ordinis S. Benedicti; hinc inscribitur hunc Regem, quod ad cœnobium Septoniense fuerit translatum corpus: et instantur Acta id factum XVIII Februarii scilicet anno MCCCCLXXXI. Ac tandem anno XXI post hunc Translationem est facta solennis Elevatio corporis. Arbitramur ergo XX Junii factam esse hanc elevationem, camque haberi novam Translationem corporis factam anno mi, post priorem anno XXI, ut celebrari soleniori ritu dicto XX Junii. Exhibet antiqua Ecclesiæ Anglicanæ traditio optima hujus rei vestigia in perperuo Breviario secundum usum Ecclesiæ Sarum excuso anno MCCCCLXXXIX, confirmata in Breviario ejusdem Ecclesiæ Sarumensis anno MDLVIII impresso: in quibus Officium Ecclesiasticum in festo Translationis S. Eduardi Regis et Martyris ad XX Junii, ordinario est in Lectionum: ut si festum martyris diei XVIII Martii infra Passionem Domini eveniret, in Translatione fit festum IX Lectionum quarum sex desumptæ sunt ex vita sancti Regis. In

Translatio corporis Septoniense celebratur 18 Febr.

Elevationis 20 Junii

Martyr compellitur

a fratre Regi

et 13 Episcopis anno 1001.

pulmone Septoniense delentio

corporis pars defertur Leominstriam

postea Radingen ibi subiectam.

portus Abbedoniam portatur.

A MS. *Attempiano*, de quo mox agimus, refertur Translatio S. Eduardi Regis apud Septoniam, sed incuria amanuensis additum nomen Confessoris. Idem confirmatur ex Martyrologio Coloniensi anno MCCCXC

etiamsi coram fidei hostibus non fuerit interpellatus ad D fidem Christi prostrolam. Verum, etiamsi vox illa Confessoris ita ab antiquis solum fuerit usitata; obtinuit tamen postmodum usus ut omnes, qui sancta et laudabili vita vixissent, Sanctoque demum a probato fine in Domino quievisserit, Confessores appellarentur: uti ea hisce verbis notat Baronius ad diem 11 Januarii: quibus addendum, eodem modo si injuste violenta morte occubissent, et miraculorum gloria Sancti celebrarentur, solitos fuisse officio Ecclesiastico Martyrum honorari. Imo ad majorem utriusque S. Eduardi Regis distinctionem hic passim Martyr, et nepos ejus Confessor appellatur. Baronius in Notis ad Martyrologium Romanum et die 5 Januarii ad S. Eduardum Confessorem et xviii Martii ad S. Eduardum Martyrem observat, extare epistolam Innocentii Papae quarti in bibliotheca Vaticana in registro ipsius anno 2 pagina 827 de celebratione diei festi S. Eduardi Regis. Hinc dubium de alterutro eorum et utro, aude utroque dicitur.

dies natalis
18 Martii:

9 Hæc occasione variarum Translationum dictæ. At primum festum est die xviii Martii, quo injuste occisus passim inter Martyres annumeratur in fastis Ecclesiasticis. Ita Martyrologium MS. vultu antiquum, quod sub nomine Bedæ auctum habemus, ista continet: Ipso die S. Eduardi Regis et Martyris. In Martyrologio Germanico Causii appellatur Elevatio: in Florario MS. est reventio S. Eduardi Regis et Martyris in Anglia, omisso nomine Translationis et Elevationis.

B Regis et Martyris memoria extat. In MS. Martyrologio ejusdem monasterii: Apud gentem Anglorum S. Eduardi Regis et Martyris. In Breviario servandam regulam S. Isidori, dicto Muzorabes, Toleti e mandato Francisci Ximenes auctus anno mdu edita, S. Eduardi Regis et Martyris festum officio novem lectionum colitur, non minus atque in Breviario Ecclesie Sarisburiensis ante indicata. Ejusdem meminereunt Hermannus Greven in Additionibus ad Usuardum, ut non auctor Martyrologi Coloniensis anno MCCCXC excusit, et Regem ac Martyrem appellant. Mohunus loco martyrii intelligit passionem S. Eduardi Regis. In habere Martyrologio Romano isto exornatur ebyio: In Britannia S. Eduardi Regis, qui dolis nocere necatus, multis miraculis claruit. Apud Munrolycum mentio typico Eldebardus Rex et Martyr appellatur: uti et in codice MS. Cameli Coloniensis Amrardus Rex et Martyr scribitur. In MS. Florario Sanctorum hoc encomium extat: In Anglia Passio S. Eduardi Regis de stirpe Karoliarum: hic dolo nocere sua gladio transigitur, quæ dolens filium suum postpositum, et privigium suum promotum, Eduardo insidias straxit, et ipsum sic transigi diabolo procurante procuravit. Qui apud Werhan sine honore sepultus, pluribus signis et miraculis a Domino honorari meruit anno salutis MCCCCLXXXIX. Quæ extracta ex Actis MSS. Ruber-vallis mox indicabimus. Habent sua eloquia e vita excerpta Felcius, Galesinus, Cnatus, Porterus, Malhevus, Wilsonus, Burelinus, alique. Mastius in Bononia perstrata inserit hoc xviii Martii festum S. Eduardi Regis Britannie celebrari in suo oratorio in Pabulo majori, ejusque reliquias aliquas haberi in ecclesia Barnabitarum S. Pauli. Item addo orationem ex Breviario Sarisburiensibus, in quo loco martyrii die xx Junii legitur Translatio, et est ejusmodi: Deus veteri triumphator imperii, familiam tuam propitius respice, martyrium Regis Eduardi celebrantem: et præsta, ut sicut illum munere glorificare dignus eris: ita nos ejus obtentu æternæ felicitati facias dignanter adscribi. Per Dominum nostrum J. C.

9. Acta S. Eduardi diversa sunt nacti, quæ ut plurimum conveniant in iis, quæ ad injustam ejus necem spectant: ac primo arbitramur illa optima esse, ex quibus antiqui Angli Lectioas diebus illius festis in officio Ecclesiastico recitari solitos desumpserunt, quæ in Breviario Sarisburiensibus ante annos cxx, aut cxxx excusis reperuntur, extractæ ex Actis, quæ extant in antiqua Legenda Sanctorum, aut Legenda parte, quam habentus Lovanii anno MCCCCLXXXV excusam, eamque asserit Colvenerus bipennio ante fuisse Colonie editam. Extant in Chronico, sub nomine Joannis Brantoni Abbatis Jornullensis edito inter x Scriptores Historiæ Anglicanæ Londini anno MDCMLI, Acta satis longa ejusdem Sancti Regis, in quibus eadem jam ante indicata fere continentur; nec dubitamus, quin omnino eadem fuerint, quæ Surius correcto stylo dedit. In his eorundem unquam est quam in dicto Brantoni Chronico, ubi quæ ad sepulturam, elevationem et translationem pertinent, nullo necnatus quam apud Surium continentur, a nobis ex illo Chronico edendu. Intium utriusque mox dabitur.

una bulla ab
Innocentio 4
de ejus festo
data?

Acta priora

E
ex variis
eduntur.

C In Britannia S. Eduardi Regis, qui dolis nocere necatus, multis miraculis claruit. Apud Munrolycum mentio typico Eldebardus Rex et Martyr appellatur: uti et in codice MS. Cameli Coloniensis Amrardus Rex et Martyr scribitur. In MS. Florario Sanctorum hoc encomium extat: In Anglia Passio S. Eduardi Regis de stirpe Karoliarum: hic dolo nocere sua gladio transigitur, quæ dolens filium suum postpositum, et privigium suum promotum, Eduardo insidias straxit, et ipsum sic transigi diabolo procurante procuravit. Qui apud Werhan sine honore sepultus, pluribus signis et miraculis a Domino honorari meruit anno salutis MCCCCLXXXIX. Quæ extracta ex Actis MSS. Ruber-vallis mox indicabimus. Habent sua eloquia e vita excerpta Felcius, Galesinus, Cnatus, Porterus, Malhevus, Wilsonus, Burelinus, alique. Mastius in Bononia perstrata inserit hoc xviii Martii festum S. Eduardi Regis Britannie celebrari in suo oratorio in Pabulo majori, ejusque reliquias aliquas haberi in ecclesia Barnabitarum S. Pauli. Item addo orationem ex Breviario Sarisburiensibus, in quo loco martyrii die xx Junii legitur Translatio, et est ejusmodi: Deus veteri triumphator imperii, familiam tuam propitius respice, martyrium Regis Eduardi celebrantem: et præsta, ut sicut illum munere glorificare dignus eris: ita nos ejus obtentu æternæ felicitati facias dignanter adscribi. Per Dominum nostrum J. C.

10 Ab Acta habemus in Chronico universali MS. compilato abhinc ducentis circiter annis a Theodorico Pault Gorcomiensi. Erant hisce Actis adscripta præcipua ex ante indicata Vita, quam vultur postea ut certiorum margini adjuvissent. Tertia Acta possunt censeri, quæ apud Coppraviu extant e prioribus collecta. Quarta ex MS. codice Ultrajectino Ecclesie Cathedralis S. Martini descripta. Quinta quæ accepimus ex codice MS. Monasterii Ruber-Vallis Canonicorum Regularium, inserta primæ parti Hagiologi Brabantinorum, eo quod esse de nobilissima stirpe Karoliarum dicatur, et avunculum Ludovici Regis: quem oportet esse Ludovicum Ultramarinum, filium Caroli Simplici ex tertia ejus uxore Ogiva filii Eduardi primi, vulgo senioris dicti, quem supra ostendimus hujus S. Eduardi proavum fuisse. Reliqua sunt contraria ex aliis Actis. Alia comprehensa sunt in plerisque scriptoribus Anglicanis; quorum supra mentionem fecimus: illis addi potest Henriens de Kynthon Canonicus Leicesterensis de eventibus Angliæ cap. 1. Nonnulla etiam attinguntur in Vita S. Edithæ sororis ejus, et S. Dunstoni Archiepiscopi Patris ejus spiritualis.

alia quadru-
plicia diversa
omittuntur:

E

et compendios.

§ III. Collectanea de S. Eduardi moribus: ejus et fratris Ethelredi coronatione: de Angliæ ad Danos translatione ab ejus cædem: et de Synodis habitis.

Quæ a diversis circa adolescentiam S. Eduardi, ejusque ad regnum post obitum patris successivem varie narrantur, hoc loco lectori proponimus, incipimusque ab iis, quæ a Surio ex MSS. exemplaribus

cujus
Bononiæ r.

Oratio.

Quomodo
Martyr
dicitur

citra

A circa vitam et mortem Edgari patris latius adiunguntur.

Ita ergo auctor Anonymus incipit: Inclytus Rex Eduardus multa fuit generis claritudine, ab antiquis Britanniae Regibus originem ducens: et quod longe illustrius est, in teneris annis a Dunstano sanctissimo Pontifice Cantuariensi Christi Sacramento regeneratus, cepit virtute et probitate pollere. Patrem habuit Edgarum Regem. rebus et bello et pace gestis valde insignem: Matrem vero Elfredam, praepotentis cujusdam Orientalium Anglorum Ducis filiam. Et quidem Edgarus, postquam non pauca sibi ejus terrae subdiderat, et jam monarchiam obtinere videretur, solus imperio potitus, ubi prius multi regnaverant: hortantibus eum SS. Dunstano Cantuariensi et Athelwuldo Wintoniensi Episcopis, permulta monasteria illarum regionum, quas subjugarat, ab aliis vastata, suis impendiis jussit instaurari, nonnulla etiam nova a fundamentis extrui: ad quorum alia misit Abbates cum aliquot Monachis, disciplinae monasteriae convenienter victuris: ad alia vero sanctimonialia, Christo servituras. Omnibus autem praedia et villas attribuit, unde affatim eis suppetent, quae ad victum vestitumque pertinerent. Et ipse quidem pius Rex constituerat monachorum comobis subinde invisere et Fratres consolari.

B Porro Reginam voluit idem praestare erga feminas Deo sacratas. Habebat autem ex altera conjuge etiam filium Ethelredum. Interim Eduardus major natus filius, optimae indolis puer, lasciviam omnem et illecebrosas vitae hujus voluptates respiciens, ita se erga Deum et homines comparare studuit, ut Deo quidem ante omnia mentis et corporis integritate sectantia placeret, hominibus vero gratum et amabilem se exhiberet. Erat vero etiam multa industria et prudentia conspicuus. His permotus Pater ejus Edgarus, illum post se voluit regni sceptrum tenere: ac deinde compositis regni rebus, piissimus Rex vita functus est, anno a Christo nato nongentesimo septuagesimo septimo, regni vero sui decimo sexto, mensis Julii die octavo. Eo defuncto, Eduardus ex Patris voluntate a S. Dunstano et quibusdam regni proceribus Rex creatur. Ipso autem consecrationis ejus tempore quidam regni Optimates illi se opposuerunt. Id ut vidit S. Dunstanus, nihil a sententia sua dimotus, vexillum sanctae Crucis, quod pro more ante illum ferebatur, in medio statuit, et cum ceteris regni Episcopis Eduardum Regem consecravit: eumque quoad vixit sane paterno amore complexus est, quippe quem a primis aetatis annis in filium adoptaverat. Haec apud Sarum habentur.

C At supra ostendimus Edgarum patrem vita functum anno DCCCLXXV, et quidem biennio citius quam hic dicitur, nihilominus annos sedecim regnasse a morte Eduard fratris, ut est, ab anno DCCCCLX, cum ante biennio regnasset apud Mercios et Northumbros: praeterea diem obitus apud Chronologum Anglo-Sarum auctorem communis statui Decimum octavum Julii, cum hic salum octavum assignetur. De monasteriis instauratis et extractis saepius erit occasio agendi: nonnulla diximus vi. Martii ad vitam SS. Kineburghae et Kineswithae, et S. Wulsi Episcopi Schireburnensis, S. Egmund Episcopi Wigornensis viii et xi Januarii, et S. Oswaldi Archiepiscopi Eboracensis XXVIII Februarii.

D Dicta de consecratione S. Eduardi in Regem, in Chronico Bromton, ita narratur: Eduardus juvenis, senior filius Regis Edgari, post mortem patris sui a Sancto Dunstano Archiepiscopo et quibusdam Principibus ad regni gubernacula eligitur capienda. Sed dum consecrationis ejus tempore nonnulli patriae Optimates resistere voluissent, S. Dunstanus vexillum sanctae Crucis, quod ex consuetudine praese ferebatur, arreptum in medio statuit, eumque cum

Sancto Oswaldo Eboracensi Episcopo et reliquis D regionis Episcopis in Regem consecravit.

13 Colitur S. Dunstanus, xix Martii; ejus Acta habemus quadruplicia. Horum alia scripsit Osbernus, alia Osbertus, qui seculo XI et XII floruerunt. Priora hactenus non vidimus excusa, quae ex MSS. suo die edituri sumus integra, hic quae spectant ad S. Eduardum, excerpta dantur, et sunt sequentia: Rex Edgarus immatura morte praereptus, Eduardum filium suum et regni et morum heredem reliquit. In ejus electione dum quidam Principes Palatini acquiescere nollent, Dunstanus arrepto Crucis vexillo, quod praese ex more ferebat, in medio constitit, Eduardum illis ostendit, elegit, sacravit, patrique ac magistri affectum, quoad vixit, ei impendit: versumque omnibus in gaudium est, quod paulo ante triste putaverant, existimantes juvenem Regem inhumatum futurum, consilia sapientium non curaturum, sed prohibidine omnia acturum. Sed postquam secus esse cognovere, secus et ipsi rem tenere: et displicuisse sibi Regem vehementer displicuit. Sed illo post triennii tempore novocali fraude occiso; Ethelredus frater ejus regnandi sceptrum obtinuit. Quae res, quamvis infesto fieret Dunstano, vel quia per effusionem sanguinis innocentis ad regnum perveniret, vel quoniam parum prudentiae ac fortitudinis illi inesset; non erat tamen consilium resistere, propterea quod filius Regis et proximus tunc haeres videretur esse. Attamen in die consecrationis suae, post impositam coronam fertur Dunstanus hoc illi praedixisse: Quoniam aspirasti ad regnum per mortem fratris tui, quem occidit ignominiosam mater tua, non deficiet gladius de domo tua, sapiens in te omnibus diebus vitae tuae, interficiens de semine tuo, quousque regnum tuum transferentur in regnum alienum: cujus ritum et linguam gens, cui praesides, non novit.

14 Haec Osbernus Praeceptor Cantuariensis, qui sub adventum Normannorum circa annum MXX floruit. Praeterea ex Osberno descripta leguntur in ante memoratis MSS. Actis S. Eduardi in codice Martiano urbis Ultragectinae. Alter scriptor vitae est Osbertus Monachus Vestmonasteriensis, qui ista interseruit. Inter haec sopito negotio, quod Regem Edgarum ne regio more coronaretur detinuerat, Dunstanus, adunatis Episcopis, Abbatibus, et ceteris Principibus cum tota regni ingenuitate, coram eis adstante innumera populi multitudine, imposuit illi coronam regni, gaudentibus cunctis et jubilantibus Deo in voce laudis et exultationis. Ipso autem post biennium, quo haec facta sunt, immatura morte praevento, Edwardo filio suo totum regnum hereditario jure reliquit. Qui Edwardus cum in Regem consecrari deberet, nonnulli de Principibus terrae contraire, ne Rex fieret, nisi sunt: tum quia morum illius severitatem, qua in suorum excessus acriter saevire consueverat; tum quia matrem ejus, licet legaliter nuptam, in regnum tamen non magis quam patrem ejus, dum eum genuit, sacramentum fuisse sciebant. Sed Dunstanus discretione et industria confusus adolescentis, unum non metuens, et observato paternae hereditatis et testamenti jure aliud contemnens, arrepto sanctae Crucis vexillo, in medium constitit: et per rationem eunctis quae objiciebantur elisis, Eduardum Regem constituit et constituto paternum affectum, consilium et auxilium in omni negotio, dum vixit exhibere curavit. Rex quoque ita mores suos in omnibus et per omnia componebat, ita totum regnum sanctis legibus disponebat, ut et actus ejus Deo placerent, et eo quod in suscipiendo regno ei contradixerant sibi in seipsis quique displicerent. Sed illo post aliquot annos per fraudem novercae suae

interfecto

Extracia ex
vita S. Dunstani
per Osber-
num

de coronatione
S. Eduardi,

et Ethelredi
fratris.
E

sem per
O. bertum,

D
de obitu
ante coronam
1010

praeparata
ante Acta
mox danda
apud Sarum

de Edgari
1012

et S. Eduardi
mortis et
coronatione,

et apud
Bromtonum.

A interfecto, Ethelredus, filius illius male mulieris, in regnum substitutus est, matris ignorantia magis quam patris sui solertia præditus. Cujus profectio non usquequaque sedit Dunstano: ideo tamen, quod proximus regni hæres existebat. complevit ei jus regnum, sciens se inoffensis legibus terre atque Principibus id non posse transferre in quemquam alium. Attamen illum solio regali positum, severo quodam verborum tonitruo, quia per sanguinem fratris sui regnum obtinuerit, increpavit; et quod in sanguine victurus, et posteri illius crudeli barbarorum inersu devastandi, tota etiam terra per plurima secula sævo illorum dominatu foret depopulanda, prædixit. Quo licet se vivente eventura negavit, eventura tamen omnino esse nullis veraci, ut et in Chronicis legitur et hodie videmus, propheta asseruit. Accelerabit, cum sibi placuerit, omnipotens Deus, quam subseruturam promisit, liberationem, per tanti vatis sui merita et intercessionem. Et quidem illum spiritu Prophetie claruisse, non tantum hinc sed ex nonnullis aliis, quæ constat eum veraciter prædixisse, confirmamus. *Hæc Osbertus in ritu manu exaratu et typis gusa apud Surium. Agit de eo Fossius de Historicis Latinis lib. 2 cap. 49 et ex Catalogo Bostoni Burrensis refert cum sub Stephanus Regi anno MCCCXXVI claruisse.*

B Reliqui de Osberno et Osberto accurat us etrominanda erunt ad vitam S. Dunstani. Triste vitium in eummatuæ Ethelredi Regis ab Osberno et Osberto recitatur referunt etiam Malbursburensis lib. 2 de gestis Regum Anglorum cap. 10, Inulfus Abbas Croylundensis, Brantonus, Knyghtonus et passim alii. Certe eodem adhuc anno, ut legitur apud Danelmansena, nubes per totum Angliam media nocte nunc sanguinea, nunc ignea visa est; delinæ in radios diversos et odores varios mutata circa auroram disparuit. Ac mox Anno, inquit MCCCXXX Suthantonia a Danis pirata devastatur, et ejus civis omnes fere vel occisi, vel captivi sunt abducti. Dein ab eisdem devastata insula Teneland, et a Norwegensibus provincia rivitatis Legionum, et omnis duobus proximis infestata provincia Cornubia, Dumavia, id est Devonnia, et Dorsolia, ac civitas Londonia igne cremata: et ita consequenter per singulos fere regni illius annos factum traditur, ratulo sæpe gravissimo tributo, modo XVI, modo XXIV, aliis XXX aut XXXVI, subinde XLVII milium librarum, quod ipse Rex Ethelredus Danis pendit mandavit. Quorum potentia vitio accrevit, ut Rege Ethelredo anno MXXI, IX Kalend. Maii defuncto, Episcopi, Abbates, Duces et quique nobiliores Angliæ in unum congregati, pari consensu in Dominum et Regem, Cnutum Danum elegerint, et ad eum in Sonthantonia venientes, omnemque progeniem Regis Ethelredi eorum illo abnegando repudiantes, pacem eum eo composuerint, et fidelitatem illi juraverint. Addit Simeon vitium S. Dunstani ante ex Osberno relatam, ac post verba illa. Quosque regnum tuum transferent in regnum alium, cuius ritus et linguam gens, cui præses, non novit, adjunguntur ista: Nec expialitur, nisi longa vindicta peccatum tuum, et peccatum matris tuæ, et peccatum virorum, qui interfuerunt consilia ejus nequam, scilicet ut S. Eduardus interficeretur. Post Cnutum regnarunt filii ejus Haroldus et Hardecanutus usque ad annum MXXII. Interim cum Ethelredus Rex supra memoratum donationem Septentriensi monasterio signaret anno M, subscripserunt sex illius filii: qui dein ex Emma filia Richardi Ducis Normanniæ, illi anno MII nupta, genuit Alfridum postea occisum et S. Eduardum, qui tandem Hardecanuto successit, ac sancta sua vita honestissime post longam quingue et amplius seculorum seriem retinuit antiquam familiam a Regibus occidentis Saxonibus in monarchiam Anglorum translata.

De Edmundi Ferrei-latris filius et progenie legi possunt Scriptores Angliæ.

16 Consultatum etiam inter Optimates fuisse post necem S. Eduardi, ut Ethelredus a regni successione secluderetur, inquit in Vita S. Edithæ sororis: ubi de neci illius etiam illa traduntur. Mortuo patre suo Edgardo, et succedente filio suo Edwardo adhuc infante, somniavit Virgo sancta, oculum sibi decidisse dexterum. Quod referens sororibus, simulque exponens ait: Videre mihi, inquit, videor hanc visionem fratris mei portendere casum. Nec multo post Edwardus, dum fratrem suum Ethelredum videre desiderat, a hiiis iniquitatis, sicut in ejus Passione claret, occisus est. Cumque Magnates Virginem sanctam de Monasterio extrahere et in patris solio sicut plerisque nationibus feminæ principantur, sublimare niterentur et instarent et denique vim facere vellent, facilius saxa in plumbum converti, quam illam a proposito suo et Dei servitio reflecti valerent. *Hæc in ista Vita, quam præter scriptum agnoscit Surius, in qua vox infantulus pro adolescente ponitur.*

17 In MS. Gorcomensi Theodorius Paulus in notis ætatis convenientes describit: S. Eduardus juvenis fuit valde devotus, et bene gubernans. Erat enim totus Catholicus, bonus, et sanctæ vitæ. Insuper super omnia dilexit Deum et Ecclesiam, honorans devotas Ecclesiasticas personas. Pauperibus fuit munificus, bonis refugium, propugnator fidei Christi, vas omni virtutum charismate plenum. Vidit eum (imo docuit eum) Rex sanctus pater suus Deum præ omnibus timere, jura regni inviolabiliter servare et virtutes sequi. Idem Theodorius aliunde accepta margine ascripsit sequentia: S. Eduardus primogenitus sancti Regis Edgari, cujus æterni regni, temporalis regni diademate coronatus, juvenis fuit valde humilis et devotus: et quamvis juvenis, animum tamen perfecte a juvenilibus coerepsit illecebris, a juventute sua castissime vivendo, Deo servivit. Fuit juvenis amantissimus et amantissimæ venustatis; totique genti suæ ad tenenda servandaque regni sceptra exoptatissimus, Catholicæ Ecclesiæ regulas sequi semper et amare desiderabat. Erat præterea religiosis actibus, crebris precibus et piis elemosynis plurimum intentus. Destructum a perfidis Danis regni et Ecclesiæ statum nobiliter recuperavit: religione scilicet et industria gentem suam ab extranea invasione liberavit. Cuncta monasteria, a S. Edgardo Rege et Confessore patre suo erecta et fundata, nequid consummata, celeri diligentia et opere perfecit et dotavit.

18 Hactenus Theodorius. Verum a morte Regis Edgari seditantem Clericorum, quod monachis sua cubula aut ecclesias cedere debuisse, exortam fuisse passim omnes observant Chronologus Anglo-Saxonicus, auctor covvus deplorat factam in Mercia longe lateque solitudinem, Omnipotentis gloriam multis modis corruisse, multos sapientum Dei ministrorum conturbatos fuisse. Quæ Simeon Danelmensis clarius exhibet his verbis: Princeps Merciorum Elfero, quampluresque regni Primates magnis obsecrati muneribus, Alfridos cum monachis de monasteriis, in quibus Rex piæbus Edgardo eos locaverat, expulserunt et Clericos cum uxoriis suis introduxerunt. Sed huic vesanie viri timorati, Iux Orientalium Anglorum, Ethelwinnus Dei amicus et suus germanus Elfwoldus et Britlinothus Comes vir religiosus restiterunt, et in Synodo constituti, se nunquam ferre posse dixerunt, ut monachi ejicerentur de regno, qui omnem religionem tenuerunt in regno. Congregato dein exercitu, monasteria Orientalium Anglorum maxima strennitate defenderunt. Quæ eisdem verbis leguntur apud Hovedenum et Wigornicensem. In Chronico Bromtoni additur: Congregato super hoc negotio ce-

et substituo Ethelredo.

Et vita S. Edithæ sororis,

de regno hinc oblato.

Et MS. Gorcomensi, in r. 2 S. Eduardi recitantur.

ut eo et in S. Edmudi Anol. a vestitu a Dunst.

Exclera pro paginola,

monasteria extulca:

r. out m. Carolo bano obtulca;

per Elferum in Mercia oblata,

et familia regis in Ethelred filius extincta

lebr

in Synodo Wintoniensi ab imagine Crucifixi profecta :

A lebrī Concilio apud Wintoniam, imago Crucifixi humana voce in veteri monasterio Wintoniæ coram omnibus viam Dunstani asseruit esse veram, sic dicens : Absit hoc ut fiat, absit hoc ut fiat, Judicastis bene. Mutaretur non bene. In ejus rei memoriam in capite rectorii ejusdem monasterii supra caput Crucifixi metricè sic scribitur :

Humano more Crux præsens edidit ore

Cœlitus effata, quæ perspicis hic subarata.

Memuerunt locutionis Crucifixi Malmsburiensis et Westmonasteriensis : et post obitum Edgari ante electionem aut sultem coronationem S. Edvardi contigisse annis.

Synodi habitæ Cirdringæ.

19 Anno m ccc lxxvii *asserit Dunelmensis*, in Eastanglia apud villam, quæ Cirding nominatur, maximam Synodum celebratam. *Eandem habent Hovedimus et Wigorniensis, qui villam appellat Kyrtlingega. Spelmanus in Conciliis Kyrtlingtomam, et arbitratu ralem esse, quæ in Cantabrigiæ agro nunc Kathage dicitur. Præculta hujus Synodi Spelmanus e Saxonica lingua eruit, et una Latine reddidit edidit, inter quæ ista hæc spectant :* Ordinaverunt jam nunc Rex Edvardus et Dunstanus Archiepiscopus, ut homines rusticani religionis causa ad Ecclesiam S. Mariæ Abbandunensem peregrinantur quod et fecerunt. *Ferum adhuc non sedatis animis Clericorum, aut eos protegentium, Calnæ Concilium indictum tradit Malmsburiensis : de quo tres supra nominati Dunelmensis, Hovedimus et Wigorniensis ista scribunt ad actum annum m ccc lxxvii. Deline apud Kalæ regiam villam, dum alia celebratur, totius Angliæ majores nati, qui ibidem congregati fuerunt, excepto S. Dunstano de solatio quodam corruerunt. Quorum quidam mortui sunt, quidam vero mortis periculum vix evaserunt. Addit Wigorniensis, Tertiam apud Ambresbyrig Synodum celebratam esse. Sunt ambo in Wintoniensi agro etiamnum oppida : de Conciliis in Vita S. Dunstani accuratius agendum erit.*

Calnæ

et Ambresbyrigæ.

Historia Martyrii et Translationum.

PARS I.

Gesta in vita : occasio necis.

a

Res factus prædixit in comitio discernendo

reversus contra rati

benequus et pi bonus

et pauperes :

nam in et in nocere

Sanctus Edwardus Rex in Regni solio sublimatus, a Rege Regum Domino in omni via justitiæ et veritatis dirigebatur : cujus et auxilio fretus, magno animi ingenio ac summa humilitate indies crescebat. Nam noviter adepti honore, mox pristinae probitati hæc suarum incrementa virtutum accumulavit : juvenum videlicet et minus sapientum consilia postponere, Dunstan Archiepiscopi montis mentem salubriter intendere, et juxta consilium ejus et aliorum religiosorum spectabilium virorum sua judicia in omnibus exercere. Paternarum traditionum æmulator ferventissimus effectus, et tam in militari virtute quam in ecclesiasticis negotiis disponendis devote ac strenue intentus, contra hostes et male agentes quadam crudelitate utebatur : pie vero viventes, et præcipue in sacris constitutos Ordinibus, solerti cura, velut a patre piissimo didicerat, ab omni infestatione protegebat. Præterea etiam quosdam quotidie consuetudinis ritum agebat, binopes alere, pauperes recreare, nudis vestimenta largiri : pro magno utique lucro ea computans, que in tali pere consummavit.

2 Tunc in Anglorum populo magna exstitit joconditas, magna pacis constantia, magna rerum quietas : quoniam Rex eorum tabulis in primo adhuc juvenutis flore principis deditis, cunctis erat affabilis, castitate laudabilis, facie decorus et hilaris, consilio ac prudentia probatissimus. Sed totius honoris inimicus diabolus felicibus actibus ejus invi-

dens, et omnia regni totius gaudia disturbare cupiens, novitiam ejus e Alfritham in odium ipsius concitavit. Cujus mulieris presumptuosa versutia, quam sit execrabilis ex eventu rei facile animadverti potest. Nam invidiæ zelo succensa, et divinis humana præponens, cogitare cepit, qualiter privignum a regno extirparet, ut filius suus Etheldredus liberius in regno substitueretur. Talia itaque ea diu in anima pertractante, quibusdam Principibus, Consiliariis suis, secreta et rdis sui aperiens, consilium super hoc cum illis habuit, orans et obtestans ut ei una assensum præberent, et quod ordine illi fieri posset excogitarent. Qui protinus in necem illius omnes consentirent, et ut hoc quancumque perficerent, fraudulenta machinatione meditabantur.

in necem ejus cum consilio et conspiciunt :

venata ve

ded. et ad adia carveria.

3 Qui plura? Confirmato, ut supra dictum est, venerabili viro in regno, cum jam d tribus annis et orto mensibus sceptro hereditario potiretur : forte die quadam cum canibus et equitibus venandi gratia in silvam accessit, quæ juxta villam e Warham dictam admodum grandis habebatur : sed nunc rara tantum spineta, non arbores neglecto situ campilate patentibus ibi vernantur. Ubi cum aliquandiu insisteret, reminiscens fratris sui adolescentis Ethelredi, ad videndum illum ire disposuit : quia eum puro et sincero corde dilexit. Erat autem juxta eandem silvam domus neveræ suæ, in qua perditus puer nutrebat, in loco qui ab incolis Corpil nuncupatur, a villa memorata tribus miliaribus distans : ubi nunc castrum satis celebre constructum est. Ad quam domum assumpto paucis secum comitatu proficisceretur : ecce subito in mediæ viæ spatio, hominibus illius indentium more hæc illucque sparsis et evagantibus, ipse absque ullo comite remansit. At ille, ut erat solus, ad domum illam, quia jam enitius eam aspicebat, tanquam agnus mansuetissimus, tendit : neminem verens aut pertimescens, quia nec minimum sibi aliquem se offendisse recognoscebat. Cui dum appropinquaret, mutiatum est impiissima Regina a ministris suis illic Regem Edwardum solum advenire. Illa autem iniqua cogitatione et dolosa, ad explenda nequitie suæ desideria adipisci se tempus idoneum gaudens, obvians mox cum satellitibus iniquitatis, tanquam de adventu ejus congratulans recepit, blandique eum et amicaliter salutans, ad hospitium invitavit. Qui remisit : sed fratrem suum Etheldredum se videre et alloqui velle denuntiavit.

visitans fratrem in Etheldredum :

accepto osculo,

Intu in silvæ munitur,

4 Mox impiissima Regina ad alia se commenta transformans, et œelus ex occulto operiens, jubet absque dilatione potum sibi propinari : ut dum ille potum incante degustaret, opportunitas quæd rogitatione expleret. Interim unus etiam, qui et animo audacior et in scelere major erant, ficta dilectione Juliae traditoris Domini factum imitans, pueri ei libavit osculum : ut videlicet omnem suspicionem auferens amoremque intuum ei demonstrans, facilius suffocaret : quod et factum est. Nam postquam poculum a puerina suscipiens, summo tenus ore attigit, is qui osculum sibi intulerat, ex adverso insiliens, cultello mox ejus viscera transtulit. Qui inflicto vulnere cum paullulum inde divertisset, de equo cui insederat subito in terram corruit. Sicque carus dei occumbens pro terrenis mutavit celestia, pro corona caduca et momentanea æternæ felicitatis percepit immarcescibile diadema. Actum est autem hoc anno incarnati Verbi nonagesimo octogesimo primo, et quo dicta nefas, Quadragesimo tempore, scilicet quindecimo Calendis Aprilis. Quod, ut credimus, ad cumulanda militis sui merita Divina dispensatio sic præordinavit : ut, qui se anno Quadragesimo jejuniis, carnetu suam macerando aliisque bonis operibus iulcerendo juxta laudabilem ritum Christianorum, ad superventuram dominicæ Resurrectionis diem

18 Marc

A diem præparaverat, in bono fine consummatus, cum ipso fructu bonorum operum in cœlesti curia a Christo susciperetur.

a Sunt hæc desumpta ex antiqua editionis Legenda, collata cum MSS. et Breviario Sarisburiensi. Quo præponebantur apud Sarium et in Chronico Hromtoui, supra dedimus. In Polictum arbitramur emissoisse ejus caritatem anno 976, quando fames valida invaserat Angliam, quam indicatam fuisse per comitiam, qui in autumno anni præcedentis apparuerat, passim omnes notant — c Alfritha, alius Elfritha, Efrida, Alfrida, in MS. Gornoniensi, Estribilis filia tradgari tuncis Devonis, nupta anno 963, tunc vidua ob obitum Elfwoldi Ducis Westsalviam Anglorum. d Imo duobus tantum annis et octo mensibus ab obitu patris elapsis — e Warham in Dorsetensi agro, de quo et castro Corlie supra actum. — f Imo anno 978, ubi supra probatum.

Fames

Alfritha

PARS II.

Variæ corporis translationes et elevationes. Miracula.

Cum prædicta Regina Alfrida de equo illum cecidisse audivisset, nequitie suæ nondum rabie exaturata, rapti corpus ejus quantumvis jubet, et in domicilium quoddam, quod juxta erat, projici, ne palam fieret, quod fecerat. Cujus imperio ministri parentes nefandissimi, illico accurrunt, prædictum sacrum corpus more bellicoso per pedes abstrahunt, et in domicilium contemptibiliter, ut jussit, projectum viibus stramentis cooperiunt. Erat autem in eadem domuncula mulier quædam a nativitate caeca, quam memorata Regina in elemosyna sua pascere solebat : quæ dum sequenti nocte ibi cum sacro corpore sola pernoctasset : ecce intempesta nocte gloria Domini in eadem domo apparuit, immenso eam replevit splendore : inde prædicta pauperula non modico percussa terrore, cum omnipotentis Dei misericordiam attentius deprecaretur, superna largiente gratia, lumen diu desideratum meritis viri Dei recipere meruit. Quo in loco etiam postea a fidelibus in testimonium miraculi, ob ejus memoriam ecclesia est constructa, quæ usque ad nostra tempora perduravit.

corpus luce illustratur

B

caeca illuminatur :

6 Interea diluculo tenebras rumpente, dom per nuberculam illam Regina quod factum fuerat comperisset, et eam quam a nativitate lumine privatam noverat jam illuminatam vidisset, angustiatum vultu et mente in diversa mutatur : metuens opus suum execrabile sic posse propalari, si non viri Dei corpus attentius tolleretur. Imperat itaque celeriter satellitibus, clamore illud effari, et in locis abditis et palustribus, ubi minus palaretur, humo tegi, ne ab aliquo posset amplius inveniri. Quibus jussa sine mora complentibus, edictum quo nihil inclementius proposuit, ne quis de interitu ejus generet aut loqueretur, et sic memoriam ejus omnino delere existimabat. His ita peractis ad quamdam sui juris mansionem a prædicto loco x miliaris distantem quæ b Bere vocatur, continuo recessit, ut super hoc quod fecerat de ea suspensionem nemo haberet. Interea tantus dolor Ethelredum de tam crudeli fratris sui morte invasit, ut consolationem a nemine recipere, neque luctu neque lacrymis temperare potuisset : modo mater ejus in furoribus accensa, candelis censis, quia aliud ad manus non habebat, eum atrociter verberavit, et ita per multa verbera tandem ejus contempseret ululatum. Hinc ut fertur postea toto tempore vite suæ candelas ita exosis habuit, ut vix eas aliquando coram se luceo permitteret. Quidam tamen in Chronis suis ferunt, quod in puertia sua matrem suam, cum cereis de cera factis, Edwardum fratrem suum frequenter viderat verberasse, et ideo coram se nunquam ceream ardere permisit : sed hujusmodi luminaria semper odio habuit.

corpus in obitum paludum projectum

C

cum Ethelredi fratris suum luctu

c

7 Post hæc transacto cum anno cum jam superna pietati Edwardum Martyrem suum mundo innotes-

cere, quantique meriti apud se fuerit declarare complacuisse; corpus ejus venerabile quibusdam fidelibus devote quærentibus revelare dignatus est atque cœlesti indicio demonstrare. Nam circa locum ipsum, ubi occultatum fuerat corpus, d columna ad instar ignis desuper emissa apparuit : quæ lucis sue radus locum undique frequenter irradiare visa est. Quod quidam viri devoti de vicinia villa Warham, non longe a mari austrius sita, comperientes, congregati in unum de memorato loco illud sustulerunt, ac in villam suam ad ecclesiam sancte Dei Genitricis Mariæ deportantes, ad orientalem ejus plagam officiosissime die iduum mensis Februarii Sacrum corpus sepelierunt; ubi lignea ecclesia, quæ postea a viris religiosi fabricata est, usque hodie demonstratur. Fons etiam in loco, ubi prius jacuerat, dulcis et perspicuus aquas ex eo tempore usque hodie ceritur emanare, unde fons S. Edwardi dicitur, ubi infirmis multa quotidie ad laudem Dei beneficia præstantur.

D columna ignis apparens reperitur

d

elevatur 13 Februi.

8 Interea fama vulgante per universam Anglorum patriam fraus et impietas Regine manifestatur, Regis innocenti præconium extollitur, virtutum undique et meritorum ejus insignia prædicantur. Audiens itaque quidam Comes magnificus, e Alerus nomine, sanctum corpus tam præclaro indicio inventum, immenso perfrictus gaudio, Dominoque suo tantquam adhuc vivo fidele obsequium præbere desiderans, in digniorem locum illud transferre decrevit. Ad quod opus digne peragendum Episcopus et Abbatibus cum Optimatibus regni, quos habere potuit, invitavit, et ut in hoc sibi negotio consentiant et subveniant, monet in Domino et precatur. Nuntium quoque ad Abbatissam f Wolfridam in monasterio Wintoniensi dirigit, et ut ad peragendas tanti viri exequias cum sibi commissis Virginibus conveniat, denuntiat. Erat autem in eodem monasterio quædam venerabilis Virgo, soror ipsius S. Eduardi, magna vite et morum honestate pollens, Editha nuncupata, quæ supra dicti Regis Edgari et ejusdem conjugis Wolfrida nondum Deo consecrata, filia erat. Quibus mox cum summa diligentia, et veneratione convenientibus, Episcopis quoque cum Abbatibus, ut diximus, congregatis, prædictus Alerus ex Dorsata non modicam virorum ac mulierum multitudinem coadunavit, et usque Warham, ubi corpus viri Dei per g triennium sepultum jacuerat, pervenit. Quod protinus in conspectu totius populi detectum, et a terra extractum, ita illesum ab omni corruptione inventum est, ac si eodem die tumulatum fuisset. Videntes autem Episcopi hoc ceterique ordinis viri, in hymnis et laudibus omnipotentis Dei misericordiam glorificaverunt : qui Martyris sui innocentiam tui dignatus est indicio demonstrare. Tunc a venerabilium virorum manibus susceptum et feretro impositum, cum magno Cleri et plebis tripudio ad h Septoniam, id est Schaltesburii deducitur, quæ temporibus Britonum t Paladur vocabatur, et a Cassibehano Rege edificata magnæ sinositatis erat civitas, ubi cenobium in honore sancte Dei genitricis Mariæ dedicatum admodum celebre habebatur, quod a magnifico Rege h Alfredo, ipsius sancti viri attavo decentissime constructum fuerat, eo quod idem Rex filiam suam f Haylenam nomine, sponso cœlesti dispensare cupiens, in eadem ecclesia monasticis disciplinis tradiderat marcipatam; pro cuius amore plurimis frequenter et largis numeribus illam nobilitavit, nam inter reliqua donorum suorum insignia, centum ludas terræ ita quietas et liberas, sicut ipse eas et melius tenerat, in perpetuum possidendas eidem donavit, quas usque hodie virgines ibi Christo famulantes tenent.

E

e solenni pompa transferitur versus Septoniam :

f

F

g

k

l

k

l

reum

A rem tam insolitam ex diversis locis confluisset, duo pauperes tanta acerbitate morbi contracti, ita ut vix per terram manibus cruribusque repere possent, inter ceteros ad sacrum corpus per viam adhuc versus dictum cenobium deportatum advenere, pro sua incommoditate sanctum Martyrem rogaturi: qui sancti viri feretro approximantes, cum hi qui sacrum corpus ferebant super eos, pro recuperanda sospitate illud deportassent, statim sanitatem in conspectu populi receperunt. Quo viso, clamor populi in altum extollitur, et omnes in commune merita S. Eduardi Regis et Martyris venerantur.

10 Regina quoque memorata magnalia interim, quae per virum Sanctum fiebant, audiens, compuncta super his quae fecerat, equo mox ascenso post eum ire disposuit, pro commissis suis veniam rogatura: sed divina sibi gratia resistente minime concessum est. Nam dum in itinere cum suis satellitibus equitaret, ecce miro quodam et inestimabili impedimento ita detinebatur, ut equus, super quem sedebat, retrorsum potius quam in ante versa vice intenderet. Quem frango constringere volens, dum interdum hac, interdum vero illac divertendo, neque minus neque verberibus proficere potuisset; animadvertit peccatis suis exigentibus sic se detineri: unde illico de equo in terram prosiliens, pedes tamquam ob majorem reverentiam ire parat. Sed iterum, quod dictum mirabile est, retorta, nihilominus quod concupierat consequi non valebat: ut videlicet aperte claret pro scelere, quod in virum Dei operata est, haec sibi infortunia evenire.

11 Interea perductum venerabile corpus ad memoratum cenobium Septoniae, et a Virginitibus ibi Deo servientibus digne et laudabiliter receptum, in Septentrionali parte principalis aedae cum magno honore XII Calend. Martii tumulatur, ubi multa beneficia per eum infirmis post haec divina clementia sunt largita.

12 Quaedam namque matrona in remotis Angliae partibus degens, cum nimia debilitate gravaretur, et quotidie pro sua incoluntate preces in conspectu Dei funderet, nocte quadam Sanctus ei Eduardus in visu apparuit, cui et talia dixisse fertur. Cum dilectis surrexeris, ad locum ubi sepulturae traditus sum, ire ne differas, quia ibi nova calceamenta infirmitati tuae necessaria recipies. Erat enim, ut ex conjectura colligi potest, in pedibus gravius collisa, ideoque per calceamenta nova sanitas pedum designabatur. Evigilans autem mane cum somnium quod viderat eidam vicinae retulisset, illa visionis incredula phantasma esse asserebat. Interea vero cum montis Sancti praedicti matrona parere dissimularet, adest rursus ei vir sanctus in visione dicens: Quare praecipua mea respiciens, tantopere salutem tuam negligis? Vade ergo ad sepulcrum meum, et ibi liberaberis. Illa autem resumptis viribus dixit ad eum: Et quis es tu, Domine, aut ubi sepulcrum tuum inveniam? Cui ille, Ego, inquit, sum Rex Eduardus, invadere zelo et injusta nuper nece preemptus, et Septoniae in ecclesia Dei Genitricis Mariae sepultus. Mulier autem mane evigilans, assumptis pro itinere suo necessariis, ad praedictum cenobium Septoniae temere mox iniecit: ibique tandem perveniens, cum aliquandiu Deum et S. Eduardum humili corde exora et, sanitati restituta est.

13 Pro interfectione autem istius Sancti Regis Eduardi, praedicta Alfridi noverca sua duo construxit monasteria fornicarum, unum videlicet apud m Ambreswelle, ubi et ipsa requiescit, et aliud apud n Wimbresbyrii juxta o Sarum.

14 p Anno ab Incarnatione Domini millesimo primo, cum jam merita gloriosi Martyris Eduardi fratris Regis Ethelredi miraculorum magnalibus, quae

quotidie ad tumbam ejus fiebant, longe lateque declararentur; et supernae jam dispensationi, ut ejus sacrae Reliquiae a terra levarentur, complacuisset; cepit hoc quibusdam indicis ipse Sanctus manifestare, et quo ordine id debisset fieri visionibus quibusdam demonstrare. Nam tumulus, in quo requiescebat, tanta indies facilitate a terra elevabatur, ut liquido cunctis appareret eum a loco illo velle transferri. Praeterea quoque eundem viro religioso in visione apparuit, cui et dixit: Vade ad cenobium, quod famoso nomine Septonia vocatur, et ad Abbatissam Virginem Alfredam, quae ceteris inibi Deo famulantibus preces, perfer mandata. Dices ergo ei, quia in loco, in quo nunc jaceo, diutius esse nolo: et ut haec fratri meo Ethelredo Regi absque aliqua dilatione denuntiet, ex parte mea impera. Qui mane consurgens ad Abbatissam, ut jussus fuerat, concito ivit, et cuncta, quae ostensa sibi fuerant, sibi per ordinem narravit. At illa super hoc omnipotenti Deo gratias agens, universa protinus auribus Regis Ethelredi exposuit, sed et sepulchri ejus elevationem cum summa devotione innotuit. Audiens autem Rex tantum fratris sui gloriam, immenso pertunditur gaudio: et libenter quidem, si oportunitas daretur, ad tale ejus praerogatum conveniret, elevationi ejus cum toto mentis affectu desiderans interesse. Sed quia variis et gravibus hostium incursionibus circumquaque vallatus, praesentium suam ad id peragendum minime exhibere potuit: nuntios ad reverentissimum Sirebernensem Episcopum, et ad quendam magnae Sanctitatis Praesulem, q Ellisium nomine, ceterosque probabilis vitae viros dirigit, monens et imperans, ut venerabilis viri fratris sui corpus de terra elevatum condigno loco sepnerent. Qui secundum Regium mandatum ad supra dictum monasterium cum magna virorum et mulierum turba libenti animo convenientes, aperto cum summa veneratione gloriosi Martyris monumento, tanta ex eo odoris fragrantia emanavit, ut omnes qui aderant quasi in Paradisi deliciis se constitutos aestimarent. Tunc Pontifices devote accedentes, sacras Reliquias de tumulo sustulerunt, et in loco venerabili ad hoc praeparato eas diligenter componentes, in Sancto sanctorum cum aliis Sanctorum Reliquiis in spirituali divinae exultationis tripudio intulerunt. Elevatum est itaque sacrum corpus anno XXI, ex quo illuc fuerat tumulatum.

15 Succedente postea tempore pars Corporis ejus apud s Leof monasterium juxta Herforde, pars vero apud Abendoniam est translata. Locus vero apud Septoniam, ubi pulmo ejus adhuc integra vividitate palpitat, Edwardstowe dicitur.

a Desumpta haec sunt ex Chronico Joannis Brantoni Abbatis Jornaensis, et continentur a columna 873 linea 63. — b Hera etiamnum oppidum est Dorsetia, inter quod et castrum Corp. medium est Wadhams. — c Anno ergo 979 sequentia contigerunt. — d h S. Gortomense. Distensa sunt de vulu lumina magna super eam. — e Iluque claudus grossum, motus loquelam, caecus lumen recuperavit. — f Alfricus supra dicitur Mercurium Princeps. — g Wolfrida, Sura Wilfrida: in terra S. Edithae filiae Wolfrudis, Dunelmensis Wilfrida: de ea supra actum, Colitur S. Editha 16 Septemp. — h Tuo triumvium a cede curandam, ut ut annis 981 supra pro uno eadus sumptus. — i Septonia, Sura Septonia, de ea supra actum. — j Cambelena Cae Paladur, et haec falso putare vulgus, cum ab Alfrido Rege anno 880 e tracta sit ubi inscriptionem ex mari rudini erant et ex Ambresburyensi a Cambelena editam. — k MS. nostra Gortomensis dicitur Gasselehanus regnisse, cum Julius Caesar Britanniam invaderet, et quidem Her 71. — l Tmo Alfridis abbas reit S. Eduardi, ut supra delatimus: regnavit ab anno 871 ad annum 900, quo 26 Octobris obiit. — m Haylena, in diplomate Alfridi Saxonice et Latine ex Septonia monasterio ab Harpulfelto edito, secundo cap. 12 dicitur Alena, quae cogente infirmitate in eadem ecclesia facta est monialis. Aeterna, qui tum rucunt, in Gestis Alfridi ita scribit: Aliud monasterium juxta Orientalem partem Schelfresburg habitationem sancti Michaelis adificare imperavit, in quo tripartitam filiam suam Ethelgeothic devotum Deo Virginem Abbatissam constituit. Eadem fecit Alfrid Dunelmensis ad annum 888 et Ethelgeothic appellat. At Westmonasteriensis Alizam vocat. Sed hic non videtur distinkere a S. Elycia hujus monasterii reparatrice, avia S. Eduardi, a qua

in itinere sanantur duo contracti:

nocturna ne sequatur, et timens impediatur:

deponitur Septoniae:

difficilis infirmitas

S. Eduardi apparet,

solitur

e mo. n. teria o novei ca 1214 ucln

m

n

o

p

D

S. Eduardo jubente

E

corpus solenni pompa elevatur:

q

F

reliquiae alto delatae

Hera

Paladur

Haylena

A *constuetum illud scripsit Malmesburienſis ſupra citatus — in Malmesburienſis lib. 2. de Geſtis Pontif. Angl. de Warewalle, inquit ſcitur quod Elfrida uxor Regis Edgari uſificauerat illum in honore ſanctæ Crucis, cõpõncia priuigii ſui Edwardi nece indigna, ejuſ ipſa conſcia et auctor fuit. Idem Malmesburienſis lib. 2. de Geſtis Regum Angl. cap. 9. Elfrida de illo rego ſuperſcilio inclinata, dire perſiſiit, adeo ut uoluit nobis apud Werewellum carnem in deliciis nutritam elicio conuolueret, nocturnis ſolo ſtrata ſine cervicali ſomnum laſciret, cruceſ præterea quæſcuſque poſſet corpori commiſciſſe; ſpectioſa mulier et pulchro uirõ ſobria: ſed, quod tantum nefas commiſiſt, pena*

digna. — in Idem Malmesbur. lib. 2. de geſtis Pontif. Angl. De Ambreſburienſi, inquit, nihil aliud ad noſtram notiã attigit, niſi quod ab Elfrida S. Eduardi interfecit et illud et Warewalleſe facta ſint cauſa penitentiæ. — o Sarum older Sarisburienſis, ubi Episcopatus eſt in Wiltonenſi agro. — p. Pluribus in Chronico interpoſitis hæc continentur columnæ 883 a Luca 14. — q. Eltelſhius utis, pro ſe Schirburnenſi Eccleſiæ tradidit ab anno 982 ad 1006. — r. Scilicet a 18 Febr. anni 981, ad 20 Junii 1001, quo jam quatuor meſes eſſeſſe erant anni XXI. — s. De Leof monaſterio et Abbdonia ſupra actum.

D Ambresburg
Sarum

S. Elfrida
Warewalle

ANIMADV.
PAP. 40

DE S. ANSELMO EPISCOPO LUCENSI MANTUÆ IN ITALIA.

§ I. S. Anselmi Patria, ueneratio, Vita scripta.

ANNO
MLXXXVI
XVIII MARTII.

D *ux illustres Italiæ urbes uisuntur Luca et Mantua: illa in Etruria sub proprio suo Dominio hiberna constituit reipublicam; ista in Galia Transpadana, sive Lombardia, ul Minicium fluvium sub Serenissimis ducibus Gonzagis floret. Lucensis populus inter sanctos suos Episcopos enumerat et uenerat S. Anselmum, quem a schismaticis expulsum excepit fontique populus Mantuanus, ac pro mortuum Sanctisque obscriptum in urbis suæ Patronum elegit, et quotannis ad diem XVIII Martii festum ejus solennia officia celebrat, etiamsi incidit in recumbam, tertiam uel quartam Dominicam Quadragesimæ, de qua tunc sollemnitate fit commemoratio. Si occurrat in Dominicam Passionis aut Palmaram aut hæc proximæ sequentes dies, transfertur Officium, Missa tamen in Cathedrali Ecclesia sollemniter celebratur, et sacram ejus corpus publice ostenditur: quod in majori Cathedralis ecclesiæ altari summa cum ueneratione integrum usque ad hunc diem seruitur, et magna populi religione colitur: uti ea præscribuntur in officiis propriis Ecclesiæ et diocesis Mantuanæ, anno MDCXXVI jussu Episcopi Mantuani ærensis.*

S. Anselmus
Mantua ut
Patronus
colitur,

B

Et corpus
adseruatur

Luce aliqua
ejus scripta
exstant:

fuit nepos
Alexandri
II Papæ,

C

et cum illo
Mediolanensis:

2 *Apud Lucens in archiuo Episcopali nonnulla authentica instrumenta uisuntur, propria S. Anselmi manu exarata, que et pro sacris reliquijs obseruanda sunt, et ad reuocandam ejusdem memoriam fuerunt. In antiqua bibliotheca Canoniorum uir uultum de eo monumentum extat, exceptis paucis uerbis, que in perperitum codicem, dum de Translatione aliquorum istius ecclesiæ sanctorum corporum agitur, ita subuertuntur: Alexander autem ille, qui et Anselmus dictus, (sermo est de Alexandro II Papa) cui nepos successit Anselmus, qui Lucanum fide et opere clarificauit Ecclesiam, dum licuit, donec tempestas illum a hunc isto separauit. Sunt hæc eruta a cl. v. Francisco Mario Florentino in erudita lucubratione de uita Mathildæ, uiginti Comitissæ Italiæ, cui Consiliarius adfuit S. Anselmus, de qua hic agitur. Fuisse autem Alexandrum II Pontificem, antea Anselmum de Badingii dictum, nihil Mediolanensem, doctrinam et uita integritate illustrem, filium Anselmi, uiri olim in ea urbe primarium, tradunt Pontanius, Ciconius et alii: ipsum autem S. Anselmum fuisse Mediolani indigenam et nobilis præsuppõe, manifeste in Vita dicitur num. 11 unde uerosimilior etiam fit Panvini et Cicconi assertio. Possimus etiam non improbabili conjectura opinari S. Anselmum subdiscipulum patri, qui ab anno MLVI Ecclesiæ Lucensis creatus erat Episcopus, adoleuisse et omni genere scientiarum atque uirtutum fuisse excellentem. Adhuc Ciconius et nonnulli recentiores cum etiam ab Alexandro II creatum fuisse S. R. E. Cardinalem: a quo titulo plane abstinet auctor Vita eorundem et festis dimissionis, et cum illo Baroni, Florentinus aliique accuratius scriptores, neque inter Cardinales ab Alexandro creatos enumerat eum Panvini.*

3 *Fuit tamen ab eodem designatus Episcopus Lu-*

ensis, et a successore ejus Gregorio VII anno Christi MLXXIII consecratus, dein anno MLXXXVI, die XV Kalendarum Aprilis sive XVIII Martii ex hac mortali uita ad celestem euectus, quam plurimum claruit miraculis. Rex ejus gesta et miracula intra duos ab obitu ejus meſes conscripte fuere, de quibus auctor num. 43 in Epitolo ista habet: Hæc de beatissimo Patre ac Patrono nostro Anselmo. ego B. peccator Presbyter, suus in Penitentia, non dico filius, sed seruus, ad ipso multis cum lacrymis ad eundem ordinem promotus, uenerabiliter uobis expetentibus explicavi deuotus. Hæc Acta habuit Cardinalis Baroni, et non pauca inde tomo XI Anuolium Ecclesiasticorum inseruit: eundem postmodum Petrus Cousonlinus Congregationis Oratorum Roma Prepositus misit Jacobo Gretsero nostro, qui tradidit Sebastiano Tegnagheo Corsæo Viennæ bibliothecario, a quo edita sunt Ingolstadtii anno MDCXII inter Fetera monumenta, contra schismaticos pro Gregorio VII aliisque nonnullis Pontificibus Romanis olim conscripta. Annectebatur sub suum horum Actorum ammodo uersio D. Constantini Cajetani, ex quo constabat uerographum illud desumptum fuisse ex MS. pergamento antiquo codice, quem adhuc in proprio suo museo extare. Arnoldus Wion in Notationibus ad XVIII Martii asseruit eundem Vitam (cujus idem initium allegat) ab ejus contemporaneo grauiter conscriptam, haberi in uocabio S. Benedicti de Padolone manuscriptam. Est illud monasterium a Mathilda Comitissa liberaliter donatum, et situm in agro Mantuano, in quo traditur relicto Episcopatu, ut num. 4 Vita legitur, monachus factus et regule S. Benedicti subiectus. Interim illud sumopere miramur, Episcopum et Canonicos Mantuanos ueneruisse Vitam in dicto monasterio haberi, ac relicto authentico et integro instrumento dehisce ex Annalibus Cardinalis Baroni lectiones ad Mantua ueritandis colligere, hæc en hinc inde sparsim habentur. Actorum S. Anselmi compendium habemus ex MS. Ultrajectino S. Saluatoris desumptum, quod amittimus.

Vita scripta

et B Presbytero
ab illo
consecrato:

edita
Ingolstadtii.

et antiquo
MS. codice

F

4 *Nomen S. Anselmi inscriptum est Martyrologio haberno Romano et Galesini his uerbis: Mantuæ S. Anselmi Episcopi et Confessoris. At loco omissio refertur in Additionibus MSS. ad Usuardum, a Wifordo in Martyrologio Angliæ edito, et in Calendario Misialis Romani anno MCCCCLXXXVII et MDVIII Venetiis excuso. Suffragium seu Commemoratio de S. Anselmo Episcopo Confessore dicendum præscribitur in Breviario Wormatiensi anni MCLXXVI et Meldensi anni MDCXI desumptis. Antiphonis et Orationibus ex officio de Communi. Verum in Calendario Meldensi Breviario uidetur nomen Anselmi Cantuariensis Episcopi, uti etiam in Pustis Felici. In MS. Floruario ista leguntur: Eodem die Anselmi Veliensis Episcopi et Confessoris anno salutis uel. Que uidentur emendanda et scribendum Anselmi Lucensis, et anno MLXXXVI. Gelenus Fastis Coloniensibus ascribit, et Episcopum Mantuanum ex multarum errore appellat: at quomodo ad Coloniensis spectet, plane silet. Adseruari apud Carmelitissas sanctimonialis partæ superio-*

nomen Fastis
sacris
inscriptum.

A rem capitis S. Anselmi scribit lib. 3. syntagmate 78, sed quia festum S. Anselmi ibidem XXI Aprilis colitur, Archiepiscopus Cantuariensis videtur intelligi. Adscriptus majori fundamento est Martyrologii Benedictinis, Wionis, Dorganii. Meo uero his fere verbis: Mantuæ, depositio S. Anselmi Episcopi Lucensis et Confessoris, maximæ humilitatis et doctrinæ viri. Majus elogium adiunxit Buelmus, qui patrum Mantuanum scribit, et in monasterio primum fuisse conditum, atque inde Mantuam translatum: quæ xliaque nonnulla malis absessent.

§ II. Varia antiquorum scriptorum de S. Anselmo ejusque libris scriptis elogia.

I Inter vtrera monumenta contra schismaticos collecta, una cum Vita S. Anselmi editi sunt a Teugnagelio libri duo carminum de Vita Comitissæ Mathildæ auctore cœro Dominzone Presbytero: ex quibus magna cum laude scriptoris allegat varia Baronus tomo XI et XII Annalium Ecclesiasticorum. Ille poeta lib. 2 cap. 3 de obitu S. Anselmi ista habet:

Mensis ut advenit qui primus in ordine cœpit,
Ejus in octavo decimoque die, Dominator
In cœlis regnans Anselmum vexit ad æthra:
Huic similis, credo, fuit hoc in tempore nemo.
Officium duplex monachorum Pontificumque
Nocte die complens, corpus macerabat ut hostem;
Catholicus, cœlebs, pius et sobrius fuit æque:
De cujus vere tristantur morte fideles,
Schismatici gaudent: erat his contrarius autem,
Quem sibi commissum per Gregorium Comitissæ,
Ut decuit digne sepelivit moesta benigne.
Artus Anselmi condivit Mantua terris:
De quo quod gliscit, monstrasti, Christe, Ma-
thildi:

Nam virtute tua fecit miracula plura.
Servulus iste tuus de Sanctis extitit unus
Catholicæ parti signum quasi debilitatis,
Inde triumphando gaudet Comitissæ precando.
Hujus enim Patris precibus putat auxiliari,
Cumque daret tumba Sancti miracula multa;
Proderet ut multis post nos per secla futuris,
Justitiæ cultrix ea partim fingere jussit,
Quæ, simul et Vitam Capellani, sibi dictant
Tertius existens ab eo Lucensis, et ille
Rangerius Rector dictavit eam sibi metro.
Dictavit pulchrum unper librumque secundum,
Qui baculi litem diffinit, misit eique.

Hæc ibi. Secundus a S. Anselmo Episcopus Lucensis

C fuit Gothifredus, cui tentus ab S. Anselmo successit memoratus Ranerius, qui anno MXXVIII interfuit Concilio Romano. *At que hæc scripsit pœnita sive de vita et miraculis S. Anselmi, sive de natura Investiturarum, aut perisse aut ubique cum pulvere ac situ, battisque et tunc adhuc lactari, opinatur Teugnagelus: qui dicto poemati Dominizonis præposuit uti repererat, Relationem de Thesauri Canusinae Ecclesiæ Romam transmissio: cujus Relationis priorem partem hæc datus ob celebrem S. Anselmi memoriam, et est lausmanni:*

6 Anno Domini MXXXII Comitissæ Matildis cum Episcopo Anselmo, qui et Vicarius erat Papæ Gregorii VII in illis diebus in Longobardia, thesaurum Ecclesiæ Canusinae postulavit Abbati Gerardo, qui tunc præerat præfate Ecclesiæ, ad dirigendum P. P. pro defensione Romanæ Ecclesiæ, quæ illo tempore persecutionem grandem habebat a Guiberto hæresiarcha. Itaque prænominatus Abbas una cum congregatione Fratrum, fidelem amorem et dilectionem habens in B. Petro et Romana Ecclesia, Vicario ejus ex Comitissæ petitione alacriter thesaurum obtulit, qui viginti et quatuor coronæ

erant... Tandem transmissio thesauro Romam per D assensum et voluntatem Papæ, qui chartam oblationis de omnibus prædiis prædictæ Comitissæ ab ea receperat; supra nominatus Vicarius, qui et hunc Episcopatum tuncjussione Papæ regebat, rogante Domina Comitissæ pro aliquantula restauratione ablatis thesauri, duas Capellas in Filma, et unam in Casula supposuit Ecclesiæ Canusinae. Postea Episcopus Heribertus, Catholice Romanam diligens Ecclesiam, factum Episcopi Anselmi laudavit, et laudans firmavit, Ecclesiamque Canusinam consecravat. De Canusio, aliis Canosa, infra in Vita agitur num. 13. distat a Regio Lepidi IX millibus passuum; habet nunc proprium Comitem, qui alias ditioes tenet in Dominio Mutinensi. Ast Episcopatus, quem vixit S. Anselmus est dicta urbis Regiensis, cujus Episcopus Heribertus, infra in Actis num. 33 Aribertus dictus, interfuit sepulture S. Anselmi; apud Ughellum Eubertus appellatur, et perperam statuitur fato functus anno 1081.

7 Inter transulpinos scriptores, qui S. Anselmi meminerunt, primus censeri potest Bertoldus Constantiensis, qui in Appendice ad Marianum Scotum usque ad annum MLXXXVI deducta ista ad annum MXXXII profert: Beatus Anselmus, quondam Lucensis Episcopus, ipso eodem depositionis suæ anno innumerabilibus cœpit miraculis coruscare: qui post obitum venerabilis Papæ Gregorii VII fideles S. Petri contra tyrannidem Henrici adhuc in carne vivens, multum incitavit; sed multo plus post obitum suum miraculis coruscans, eosdem contra eundem persistere confortavit: unde et Henrici de die in diem cœpit deficere; Catholici autem in fidelitate S. Petri non cessaverunt proficere. Proximus Bertoldo est Sigebertus Gemblacensis, qui ad eundem annum ista Chronico inseruit: Anselmus Lucensis Episcopus, Hildebrandi Papæ cooperatur indefessus, apud Mantuam exulans moritur, qui in Hieroniam et in Psalmos tractatus edidit, et doctrinam Hildebrandi libro luculento confirmavit: cujus sanctitas miraculis declarata est.

8 His aliquanto junior Paulus Berniciensis in Vita dicti Hildebrandi sive Gregorii VII, quam anno MXXXI scripsit, ista habet: Ille introducendus videtur præcipuus virtutum ejus sectator et hæres, Beatus videlicet Anselmus Ecclesiæ Lucensis Antistes: qui ante omnia ad studii semper habuit, ut imitaretur eum in omnibus, adeo ut discrepare ab illo prorsus nollet in aliquo. Deinde quicquid in eo fuit, illius semper meritis attribuit Gregorius nuncque veluti fons erat; Anselmus quasi rivus flebat, et arida irrigabat. Ille quasi caput totum corpus gubernabat; iste eum manu studiosa, quod injunctum superabat. Ille sicut sol illuminavit omnia; iste velut splendor declaravit singula. Olim Elias ex mortalium cohabitatione transiturus, dimisit Helisæo pallium suum, Prophetici muneris instrumentum; similiter et Gregorius ex hac mortali vita migraturus transmisit Anselmo Pontificalis insignie potestatis, videlicet mitram capitis sui; hoc munus Deo cooperante, ut sicut ille Prophetiæ per pallium hæreditavit prærogativam, ita et iste sacerdotalem per mitram obtineret eminentiam. Nempe eo usque processit similitudo, ut sicut Helisæus per pallium Eliæ virtutum signa demonstraverat; ita et Anselmus per mitram Gregorii quadam magalia exhiberit. Nam, ut de pluribus unum magis divulgatum proferamus, reverendus Mantuanæ Præsul Ecclesiæ Ubaldis multis jam annis gravissime splentens et toto corpore ulceratus, præsertim in cruribus, sic ut vix quomodolibet stare posset, vix etiam jacere vel sedere, qui et multa in medicos erogaverat, nihilquo profecerat, apposita eadem mitra, ubi major ingrue-
rat

Testimonia
de S. Anselmi
sanctitate,

Dominizonis
poeta cœrovi,

B

Bertoldi
Constantiensis.

E

Sigeberti
Gemblacensis,

Pauli
Berniciensis,

F

alterius de
thesauro
Ecclesiæ
Canusinae
Greg. VII
obla.

A rat dolor, pristinae redditus est sanitati. Libet ejusdem Anselmi de Psalmorum tractatibus paucas sententias excipere, et quam pinnam affectum erga sanctitatem Magistri sui Gregorii habuerit evidenti-
 us ostendere. Sic ergo loquitur in tractatu secundi Psalmi : Astiterunt Reges terrae et Principes convenerunt in unum adversus Dominum et adversus Christum ejus. Reges terrae, membra videlicet ejus qui regnat super omnes filios superbia, non solum venerunt, sed et astiterunt, et exercitu suo Romanam Ecclesiam obsederunt, et Principes Sacerdotum conspirantes convenerunt in unum contra S. Petrum et contra Vicarium ejus Gregorium, imo ipsum, qui dixit : Qui vos tangit, me tangit ; qui vos spernit, me spernit. Crucifigunt iterum Filium Dei.....
 Quante vero sanctitatis Tractor ille fuerit, partim ex lectione Sanctorum gestorum ejus animadvertimus, partim ex relatione religiosorum Fratrum, qui se de longinquo ad sepulcrum ejus per revelationem invitatos venisse, et a gravibus atque diutinis languoribus absque mora liberatos fuisse testati sunt, perpendimus.

B *9 Dicitus Scriptoribus adjuvendus Conradus Abbas Urspergensis, qui in Chronico ad annum MCCXXX deducto, de epistola S. Anselmi ad Hybertum aqua ad annum MLXXX et nonnullis ex ea prolatis, ista addit : Haec scripsit Anselmus Episcopus, vir litteris apprime eruditus, ingenio acutissimus, facundia praecipuus, et, quod omnibus majus est, in Dei timore et sancta conversatione nominatissimus, adeo ut tam in vita quam post mortem referatur miraculis clarus.*

et aliis.

10 Addi possent, qui Catalogos Scriptorum Ecclesiasticorum contulerunt, ante memoratos Sigebertus, Trithemius, Sixtus Senensis, Arnoldus Wion, Antonius Possevinus, Robertus Bellarminus, Philippus Labbe, Aubertus Mirceus : Sed eum sua encomia et dictis auctoribus ut max referenda Vita decerpserint, nolimus similia conglomerare. De praecipuis scriptis agatur infra cap. 3 quibus alia addunt Possevinus et Wion, quem Lector apud eos videre poterit, et accuratius judicium ferretur, si a Manianis omnia conquesta simul typis ederentur.

VITA

Auctore domestico Presbytero Penitentiario B.

PROLOGUS.

Devotis quorundam precibus instanter cognoimur, ut vitam sanctissimi Patris nostri Lucensis Episcopi, Domini Anselmi, quam praesentes vidimus, et a parenter commemorantibus fideliter accepimus, compendioso explicemus labore ; quae tot certe ac tantis praecleara fulsit virtutibus, ut minime nos ad injunctum tale negotium sufficimus, atqui dum venerabile desiderium illorum perpendimus, tametsi non sufficimus, utumque tamen, quod expetunt incipimus : quoniam fidelibus enectis fidei praestat firmitermentum et cornu salutis ; excommunicatis autem confusionem, verendam, detrimentum et perniciem.

CAPUT I.

S. Anselmi doctrina Episcopatus Lucensis. Monachatus.

A pueritia qualiter vixerit, tum quia plene non novimus, tum quin reticere in praesentiarum satius testimamus, praetermittimus. Studiosum tamen jam tunc in scholasticis etiam legendis libris fuisse, ipso saepius referente cognovimus ; quod et rei evidenter probavit effectus, quia in arte Grammatica et Dia-

Auctor a se ultra aut testibus fidelibus probata narrat :

T. Anselmus proclare eruditus,

lectica extitit peritus. Dum autem videretur jam idoneus, nempe meritis, moribus ac scientia dignus ut in honorem sublimaretur Episcopatus, mittitur a Reverendissimo Papa a Alexandro ad b Regem, dato sibi comite religioso Episcopo c S. Ruffinae nomine d Meginardo. Sed qui jam perfecte coeperat odisse, ut sacri Ordines Ecclesiastici a secularibus darentur potestatibus, quicumque vel occasione vel ratione potuit absque dignitatis investitura discessit ; quamquam ea intentione Dominus Papa illum direxerit, Nec mirum : qui enim operatus est postea per eum multa Deus, Catholicae illum electioni reservavit. Rex autem quasi despectum se doluit et regalis Imperii tamquam magnum detrimentum deploravit.

3 Defuncto itaque praedicto Papa Alexandro, dum sanctissimus e Gregorius vii in Romanum Pontificem, Spiritus sancti instigatione ac voto communi Clericorum et laicorum, diu renitens esset electus ; ut sequeretur eum iste in omnibus, in Lucanam Ecclesiam est et ipse electus Episcopus, atque ab illo postmodum religiose consecratus. Igitur, dum aliquanto tempore, non semel aut bis sed saepius, cura eodem religiosissimo Ordinate suo moraretur, vitam ejus consideravit ineffabiliter mirabilem ac mirabiliter ineffabilem. Quia, cum de omnibus et singulis finibus seculi fieret ad eum concursus, rite omnibus satisfecit : veritas vero et justitia numquam ori ejus defuit ; imo, quod magis est mirandum, in ipsis secularibus negotiis saepius excessit mente, exhilarato spiritu suo caelesti contemplatione ; qui, si privatus interdum extiterit, revelationibus etiam divinis jucundatus est et confortatus. Hujus, inquam, vestigia dum exequi ferventer desiderat, incipit oblivisci mundum, ac totis viribus mentis et corporis, die ac nocte, suspirare in Deum, committens se non solum assidue lectioni, verum etiam continue afflictioni. f Et perscrutatis diversarum auctoritatum libris, incipit vitam suam perditissimae damnationis aestimare, atque accepti ministerii dignitatem grave oneris periculum, non honoris gaudium cogitare. Illud vero ante omnia metuens, quod post Catholicam electionem de manu Regis anulum suscepit et Pastoralem baculum ; irritum prorsus aestimavit, quidquid operatus est, quasi auctoritate illius abominabilis investitura : sed et Dominus Papa id solum aliquando vituperavit in illo.

4 Disposuit ergo orationis causa Sanctorum aliqua visitare limina, et nescientibus, qui cum ipso erant parentibus ac fidelibus, fit subito monachus, regulae S. Benedicti g subjectus. Qui non post multa ; a Beatissimo Papa Gregorio invitatus revocatur : in cujus etiam manum quidquid a Rege acceperat reddit et refutat, omnisque datio regalis in illo evacuat : ipse vero in plenitudinem dignitatis h vix relicto sibi habitu monastico, restauratur : nam et illum subtrahere sibi dominus Papa minabatur. Quantae igitur alacritate religionis fuerit, nec lingua potest referre nec manus scribendo valet exprimere. Monachi pariter et Canonici vitam et ordinem conabatur explere : conabatur etiam modis omnibus, ut sit servus prudens et fidelis, ut in messe Domini non inveniatur otiosus, nec abscondat pecuniam Domini sui : verum ut possit revertenti Domino fiducialiter occurrere, dicens, Domine, ecce tua decem annis acquisivit.

5 Fit ergo verbi Dei praeceptor egregius, instructor religionis praecipuus, amat Clerum reverenter, docetque sapienter, cunctumque populum instruit decenter : utque breviter concludam, omnibus omnia factus est, ut omnes lucrifaceret. Diocesim suam diligenter circum, vitam omnium, praesertim Clericorum, dignoscere giscit, et ut orationis Clericus sui nominis compos existat, paterne monet multumque desiderat

D
a b
c
d
Episcopus designatur ab Alexandro n.

a
consecratur a Gregorio vii.

f
hujus virtutes imitatur.

f
dolet ob investituram ad Imperatorem esse fuisse profectum :

fit monachus B. medicinus F

g

h
revocatur a Papa :

egregius concionalior.

instruit omnem. maxime Clericos,

epist. 2. ad nepollanum.
et Canonicos :
vitam cum illis communem agere addidit.

A desiderat. Sic enim eruditissimus Doctor Hieronymus vitam describens Clericorum, ait, quod a sorte Dei Clericus dicitur; scilicet ab abstracto mundi hujus impedimento, nihil præter Deum sortiatur. Primo igitur Canonicos Ecclesie majoris in civitate Lucana, quæ est in honore sanctissimi Episcopi et Confessoris Martini delicata, mitissime aggreditur, monet, blanditur et suadet, ut opere exerceant, quod nomine dicuntur. Canonicus enim quasi Regularis dicitur: utque regularem agant vitam, studiosè prædicat et præcatur. Cumque diutius illis instaret, idemque frequenter instigaret, indignati tandem sunt, ac temere nimis responderunt. At ille, sicut Pater pius et mansuetus, benigne omnia suscipit, nec tantum viuci a malo non vult, sed in bono vincere malum studet. Promittit denique, tamquam alter factus religiosissimus Episcopus Augustinus, ut vitam cum illis peragat communem. Nihil præter illos proprium, verum omnia simul vult cum ipsis habere communia; vult effici pauper, ut divites illos faciat in Christo: omni omnino conamine tum spiritaliter tum seculariter nititur eos allicere.

Alexander 2. Papa
Benedictus 3. Imper.
Episcopus SS. Rufinus et Secundus
Wegwardus Cardin.
Gregorius 7. Papa.

a Hic est Alexander II Papa creatus anno 1061 circa Kalend. Octobris, ante Episcopum Lucensis et Anselmum dictus. Qui cum Episcopatum voluit conferre S. Anselmo nepoti suo, ut supra diximus. — b Henricus, in nomine Imperatoris, ut Regis Germanie IV. patri suo Henrico, cognomento Negro anno 1056 mortuo successit quinqueannis. Hic perpetuo fere dissidio arduus est ab Romano Pontifice, quod Episcopus et Abbas partim prelo, partim privata infortitate constitueret: quam potestatem virgo investituram appellabant. — c Sedes Episcopalis SS. Rufinae et Serunde, de quibus agendum 10 Julii, est urbs Silva Candida, que duum anno 1120 a Calisto II conjugata est Episcopatus Portuensis sive S. Hippolyti. — d Meginardus sive Maynardus, ex monacho Casinensi Episcopus et Cardinalis ab Alexandro II erratus est, utque bibliotheca Vaticana commissa. Consulte Leonem Ostiensem lib. 3. hist. Casin. cap. 9 et 10, Gihellum, Ciaconium olivense. — e Decimo Kalend. Maii anno 1073, post septimum Alexander electus est Gregorius VII. ante Hildebrandum datus; qui Kalend. Septemb. scripsit epistolam ad S. Anselmum electum Lucensem Episcopum, de investitura. — f Hæc infra explicantur num. 21, quorum priora in Apographo Baroni hic junguntur, ut videtur ad an. 1073 num. 60. — g Apud Baronium num. 11 adjungitur, et Clunienensium consuetudini. Desunt illa etiam in codice Wotton — h Ibidem multo tantum habitu restauratur, utrumque conjungit Florentinus pag. 135.

CAPUT II.

Auxilia Mathildæ Marchionissæ præstita. Calumniam et dejectio ab Episcopatu.

Accipit adjutricem Mathildam Marchionissam :

I Invitat tandem sui studii adjutricem a Marchionissam D. Mathildam, moribus ac generenobilissimam, quæ spiritualis et religiosissima in occulto, seculari, ut verius dicam, militariæ agebat vitam in manifesto: sic tamen spirituales habebat ac seculariæ, ut et illam in Christo et istam fieret pro Christo. Quæ vero secularis, hæc majoris illi fuit angustia ac laboris; sed et multa pluri, spero, retributionis: illa etenim voluntatis fuit propria, ista quidem obedientiæ. Si quid ergo habebat ipsa ingenii, si quid sapientiæ vel consilii; id effudit hoc in negotio hilariter. Igitur predictos alloquitur Canonicos, tum communiter tum singulariter: incitat, instigat eos, confortat atque spondet Ecclesie augmentum et honorem; ipsis quoque commodum tam in futuro quam in presentiarum. Promittit etiam parentibus ipsorum divitias et honores; quatenus vel sic attrahere possit voluntates illorum. At illi seculo nequam excecati, respiciunt omnia; eligunt magis aquam angustia in damnationem, quam vinum lætitiæ in salvationem. Optant pauperes potius esse diaboli, quam divites Christi.

mutat dicitur in Leonis 11

7 Predictus autem Presul et Pastor diligentissimus, nolens oves sibi commissas perire; tum minus tum blandimentis eos aggreditur. Cui dum resisterent illi, et quantum poterunt contradicerent; jam tunc, credo, nimium sed manter fatigatus cessasset; nisi quod Beatus Papa Leo IX, sub decreto anathematis statuerat, ut ejusdem Ecclesie Canonici

vitam agerent communem et viverent regulariter: cujus decreti quotiens vidit aut recordatus est præceptum, expavit nec tacere ausus fuit. b Accidit igitur, ut eandem ad civitatem sanctissimus Papa Gregorius VII veniret; perlaturumque est ad ipsum idem illud negotium: qui mox incipit paterno illos primam affectu admonere, ac dicere: quoniam Romani Pontificis decreta prætereire non licet. Rogat eos et suadet benigne, quatenus saluberrimis obediunt decretis, et Reverendissimi Patris exequantur voluntatem: nec semel aut bis, sed sæpe ac multum, aliquando cum eodem sancto Episcopo, iterum sine ipso alloquitur illos, tum dure tum blande, profereus eis Scripturas sanctas et auctoritates authenticas. Illi verò, etsi humiliter se beata quandoque monita fluxerunt audire, omnia tamen abentes depravarunt.

D AUCTORE GREGORIO DOMESTICO b adjungitur a Gregorio Papa ista præserte,

8 Vocantur denique ad Sedem Apostolicam, ibique conspiratores in proprium Episcopum et insidiatore detecti sunt. Prolatis ergo Canonicis et lecto Capitulo sancti Martyris et Episcopi Fabiani, qui conspiratores et insidiatore suorum Episcoporum Curia tradendos instituit; iudicio totius sancte Synodi etiam ipsi Curia traduntur. Tunc fidelis et prudens Marchionissa Mathilda, servos illos appellans, in servitutem Curia vocavit eos: quam ob causam tristes, præter quam credi potest, etiam adversus ipsam quotquot poterunt conspirare fecerunt. Convenit ergo quam plures iterum Episcopo apud S. Genesium, quod castrum a civitate Lucana non multum distat, inter quos reverendissimus Albanensis Episcopus, nomine Petrus Igneus e vicem D. Papæ agebat: qui cum eodem Lucensi Episcopo S. Anselmo et cum reliquis omnibus conspiratores illos excommunicavit: unde insolabiliter illi dolentes et indignati, totum civitatem malitiose commoverunt, et freti auxilio perditissimi hominis, quondam dicti Regis Henrici, religiosissimum Episcopum a civitate repulerunt: sed et prædictæ Romine rebelles penitus facti sunt. Hujus utique conspirationis præfata caput et princeps fuit quidam, nomine Petrus, falsa professione Canonice, Ordine damnationis suæ Subdiaconus, mente superbus, incontinens moribus, verbis procax, corpore incompressis, vir sanguinum et fomes omnium spurcitarum: qui propter immensitatem malitiæ suæ factus est subito continua præco Henricianæ tyrannidis, et post aliqua fit etiam familiaris Curia iniquitatis: quam justa quidem interpretatione a errore dico Curiam, vel potius universæ turpitudinis sentinam.

rebellibus in Concilio damnatis,

E

c et Petro pseudo-Episcopo constituto,

9 Hic denique post tempora non plurima, veniente in d Tusciam Henrico cum Hæresiarca Wiberto, de quo latius postmodum tractabimus, quoniam instanti videbatur oportum insaniam, eo quod nec in Deum timorem nec reverentiam habebat in hominem imponitur Episcopus erroris, ejusdem Lucanæ civitatis: qui adjunctis sibi totius terræ nequissimis, videlicet perjuris, latronibus, fornicariis et adulteris terram Ecclesie invadit, castella et homines vi aut fraude vel pretio sibi asciscit. Unum solummodo castrum venerabili remansit Episcopo, quod etiam tyrannus ille, eo quod civitati erat proximum, quasi quotidie incurrens, devastavit prædia incendiis atque homicidiis. Ille autem mansuetissimus omnium; omnia gaudens sustinuit, paupertatem pro Christo optavit; qui et duobus Capellanis contentus ac paucis servientibus, cum reverendissima quam predictus Matrona, humilis permansit. Atqui, ut universæ maledictionis tunicam adversarius ille indueret, denum ab hæresiarca Wiberto, non deo consecratur, sed execratur, quatenus similis similit in omnibus imitaretur. Nam sicut ille Romanam invadendo Ecclesiam commaculavit, superstitè adhuc sanctis-

F delectur a Sede

in castro privati degit :

A A simo Papa Gregorio VII; ita iste Lucanam, vivente religiosisimo suo Episcopo. Itaque, ut beatissimi Martyris Cypriani verbi sunt; nullus vel iste, vel ille: quia nec successor, nec antecessor cujusquam aut ille, aut iste: ambo parricidae, ambo sceleratissimi violatores suae matris Ecclesiae.

10 Dum ergo expulsus ille cum Maria securus desideraret sedere, facti sunt Episcopi et Principes pene omnes, non solum dico inobedientes, verum omnino rebelles sanctae Sedi Romanae; et inventa est sola atque unica Dux et Marchionissa Mathilda in fide permanens, zelum Dei habens, Domino Papae Gregorio obediens. Quia, ut sanctissimam ejus vitam et religionis cognovit ardorem totam se suae tradidit dispositioni, sperans ab oneribus mundi hujus tali inobedientia explicari; cui e contrario in remissionem datur, ut quasi altera Deborah, populum judicet, militiam peragat, haereticis ac schismaticis resistat. Atque ne tanquam sola deficiat, custodienda commendatur praescripto Lucensi Episcopo S. Anselmo; commendatur, inquam, omni diligentia et affectu caritatis, commendatur a beatissimo Magistro fidelissimo discipulo, sicut in cruce Christus matrem Virginem Virgini discipulo commendavit, Mater, inquit, ecce filius tuus: ad discipulum autem. Ecce mater tua. Ita ergo, dum interque mundi voragine evadere, et contemplationi vacare conatur, majoribus mundi negotiis implicatur. Sanctissimus igitur talis ille discipulus dum eus tunc illius et studet satagere, et omni studio sanctitatis magis ac magis de die in diem exardescere; possumus certissime de illo affirmare, quod replevit eum Dominus spiritu sapientiae et intellectus: et erat magni consilii Angelus. Nam cum multa haberet secularia iudicia, praescripta f. D. Mathilda, devota D. Petri ancilla; ipse suis eum consiliisita peragere fecit utania, ut et Evangelicae praepcepta et Canonum instituta legumque jura servaret; quod in humanis mentibus et ingenis raro vel nunquam invenitur. Veram ipse suo a Magistro Beatissimo Papa Gregorio sic dixerat; Spiritus vero sanctus utrumque repleverat.

11 *a* Mathilda Marchionissa, ultra magna Comitissa, filia erat Bonifacii Marchionis Tusciae et Lombardiae. Hunc tradidit Alexander Papa Clericum sibi laudatorem, qui illum in devotione Ecclesiae commiserat. Hinc nomen erat Anselmus, qui usque ad mortem suam ejus gubernavit, et ipsam loquens dixit, qui iustus fuit Lucensis Episcopus, uti et refert Ptolemaeus Lucensis ad an. 1066. In Anno 1075 asserit Florentinus pag. 184. — c. Petrus, hanc cognovimus, uti legitur insertum apud Anselmum. Ita dictum, quod ignem illius tenuerit monachus Fulkus Cantuarie sub sancto Joanne Lamberto, uti ad hunc s. dum 12. Juba dicitur Cardinalis servatus et Episcopus Alagonensis multas legationes adit, sancte mortuus 8 Januarii anno 1087. Ceterum convenit eum Petro Episcopo anno 1080 decessisse apud Florentiam pag. 199. In Anno 1081, quando XIII Ind. Augusti obitum petralegium Lucae, ab Henrico III presente. Ita Florentinus pag. 206. — e. Henricus. Sanctissimus Itaque Dominus noster et pater Anselmus custodiat etc. f. Item, Bonina Mathilda, videlicet H. Petri uxor.

CAPUT III.
Excommunicatio Henrici VI Imperatoris, Legatio S. Anselmi ad eum impedita.

Tunc ergo incredibili jam modo Romano orbis in se ipsam fremuit et insanivit: nam Henricus, filius Imperatoris Henrici Tertii, magnas in omnes Catholicos inimicitias exercebat: qui dum ab ipsa infania, defuncto jam Patre, suscepisset regni gubernacula, impletum est quod per Salomonem dictum est: Via terra ejus Rex puer est. Nam puerilibus se consiliis committens, omnium genera spurcissimum doctus, civitatem mox religionem et jura omnia confundere non erubuit, ac suae libidini in omnibus turpitudinibus induluit. Illo siquidem in tempore non quisquam Episcopus aut Abbas sive Praepositus esse potuit, nisi qui majorem pecuniam habuit vel ipsius spurcissimum compos exitit et fautor assensit. De nullius certe vita vel conversatione agebatur bona;

imo abominabilis religio omnis et veritas atque justitia habebatur. Ille Sacerdos laudabilior, cujus vestis compta, cujus mensa copiosior, cujus concubina splendidior: nec miles dicebatur gloriosus, nisi ter fuerit aut quater perjurus. Quod dum Beatissimus Papa Gregorius dolens ac tristis consideraret, cupiens sanctam Ecclesiam usui Ecclesiastico et legibus restituere Canonice, misit ad eum frequenter benignas legationes, tum paterne admonens tum asperius etiam redarguens. Atqui dum haec quoque modo minime se percepit proficere, tandem direxit eum matrem ipsius religiosissimam Imperatricem a Agnetem; et cum ea reverentissimos duos Episcopos, b. Prenestinum et c. Cumanum, quibus utique praesentibus; audito diligenter eorum consilio, patientiam simulavit, obedientiam devovit, emendationem de omnibus promisit.

12 Redeuntibus autem illis, in seipsum est ille reversus, deterior quam olim effectus: nam inaudita deinde audacia et admirabili superbia, sui facinoris compotes, nec dicendos d. Episcopos collegit in civitatem Wormatiam, habitoque conciliabulo proseripserunt primae Sedis Episcopum, quod a seculis non est auditum. Fecit deinceps legationem in Italiam, eandem affirmans praesumptionem per schismaticos sibi complices Episcopos. Hujus legationis lator fuit quidam Eberhardus nomine, Teutonicus natione, filius saeculi, hamus diaboli, inventor omnis fere mendacii. Hic circumvit et perambulavit terram, ut schismatici omnes inficeret contagione. Multos certe qui propter interdictum Domini Papae divino ab officio cessaverant, ipse interdictus et vinculo perditionis ligatus, inaudita temeritate ac superbia reconciliavit: et ex parte Domini sui Regis, ut Officium more priori celebrarent, indixit. Cum igitur dissimulare amplius tanti facinoris malitiam non posset Apostolicus excommunicavit tam ipsum quam omnes ipsius fautores, atque omnem sibi regiam dignitatem interdixit, et obligatos sibi Sacramentis ab omni debito fidelitatis absolvit: quia quod verecundum etiam est dicere, praeter haereticam quam praehabimus culpam, aderant in sancto Concilio montii illius sic audentes latrare: Praecipit Dominus noster Rex, ut Sedem Apostolicam et Papatum, utpote suam, dimittas, nec locum hunc sanctum ultra impediatis. Pro nefas! et o execrabilem infelicissimi hominis temeritatem! En ecce sum esse dicit, quod soli Apostolorum Principi Petro Christus Dominus coimisit: nec subito quidem commisit, verum tertio antequam committeret interrogavit: Simon, inquit, amas me? Non tanquam ipse ignoraret, sed ut futuris temporibus providentiam praesignaret: ne cito et praecipitanter eulibet cura committeretur animarum. Illi ergo post tertiam tandem sui amoris certam sponsonem; Pater, inquit, oves meas: non Regem, non Imperatorem, aut aliquam Christianae professionis conditionem excepit, praeter eum qui suam se ovem abnegaverit. Igitur, quem sui solus judicio Dominus reservavit, hic non solum judicare, verum etiam suam dicere, et quantum in ipso est, audeat damnare: quam ob causam omnis illa sancta Synodus jure indignata, anathema illi conclamavit atque confirmavit.

13 Igitur non post multa idem Reverendissimus Papa, per quem restaurari coeperunt omnia Jura canonica, usque ad ipsum prorsus pene abolita, rogatur a quam g pluribus regni Principibus, praesertim a Comitissa Mathilda confortatus, quae tunc maximam partem regebat Italiae, quatenus in partes Teutonicas ob communem Matris Ecclesiae necessitatem descendere dignaretur. Illi etenim propter insolentiam suam et anathema Henricum Regem et Dominum abrogaverunt: qui etiam pariter convenientes

AUCTORUM DOMESTICO
Mathildam a Papa commendatum ob-cruet:
John. 10
e
p. r. clare instruit:
Mathilda
Petrus Igneus.
Henricum IV 10 p.
perturbatorem Ecclesiae
a. tunc indulgere studuit

D
monet Gregorius Papa per Legatos.
Imperatricem matrem, et Episcopos:
bc
arrogantem sibi auctoritate supra Papam
E
e. excommunicat.
f
et regiam dignitatem interdicit:
F
g
abitus in Germania

A nientes coegerunt eum, ut repudiatis consiliariis iniquitatis, privatim ipse quodam in *h* castello maneret, ne multos lepra sui anathematis contaminaret. Deceverant enim apud se, ut accessito humiliter sancto Papa Gregorio in civitatem Augustam, etiam ipsum in commune totius regni concilium ante Jurdirem universæ Christianitatis adorarent : desiderantes, ut auctoritate Apostolica, aut emendatum eundem et absolutum recuperarent : aut ipso juste reprobato, alium in Christo eligerent. At ille, accusante se conscientia sua, sanctum conventum non expectavit sed venit obviam Domino Papæ in oppido *k* Canusio, humiliatus usque ad pedes ejus ; et facta securitate Domino Papæ per sacramenta, prout ipse dignatus est præcipere, presentibus Episcopis et Abbatibus atque Comitissa Mathilda et Adeletia aliisque pluribus, tertia demum die est absolutus ; verumtamen in regnum non est restitutus.

14 Itaque ad priora iterum regreditur consilia, ad excommunicatorum perversa conventicula ; et quod a jurejurando promiserat brevi tempore observabat. Nam infra quindecim, ut opinor, dies, cum beatus Episcopus Anselmus legationem Domini Papæ una cum religiosissimo Ostiensi Episcopo *n* Gerardo Mediolanum deferret, impediti sunt a militibus illius, et captus est Ostiensis Episcopus ; Sanctum vero Anselmum nequaquam ausi sunt tangere, quoniam indigena fuit, et nobilis prosapia. Ipse autem ultro se capiendum ingerebat dicens, quod a socio Legationis non discederet : aut illum, inquam, dimitterent, aut se captum cum ipso tenerent. At illis hoc non præsentibus, tristis accessit, volens, si posset, pro fratre suam ipsius animam ponere. Hæc est enim perfectio caritatis, hæc summa dilectionis, ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Solent alii tanta in necessitate simulare multa ac dissimulare, mentiri quidam et perjurae plurimi : hic autem nec uno verbo simulationis quidquam simulare veluit ; quod bene quidem potuit, sicut ab ipsis qui capti sunt postmodum audivimus. His utique ne similibus multis, irrita facta sunt dicti olim Regis Henrici sacramenta.

a Ipse Gregorius lib. 2 ep. 30 scribit ad Henricum sup. ista : Filie quoque nostras, fidelissime vestras, Beatrix Comitissa, et illa ejus Mathildis non modice nos latifecere, scribentes nobis de amicitia et sincera dilectione vestra : quod libentissime accepimus, quarum consilio sed et persuasione dilectissima matris vestre Augustæ ad hoc induci sumus, ut has vobis litteras scriberemus. — *b* Ubertus Cardinalis Prænostenus creatus ab Albrando II, sæpius legatione functus est ad Imperatorem, subinde cum Gerardo Episcopo Cardinali Ostiensi, cum eum Comiti Consule Cæconum, Ughellum, et alios, et Ranallus de Peris Episcopus Comensis, cui intererat Agneta Imperatricis Henricus filius concessit Abbatiam Bremetensium. Vita functus est anno 1192, — *d* Anno 1076 Dominica Septuagesimæ, prout eo a Schafnaburgensi referuntur, et Ubertus Comes, jam prius excommunicatus, ita Schafnaburgensis, et Schafnaburgensis egerunt Archiep. Moguntinum sigefridum, Episcopus Witelmum Trajectensem et Berthram Babebergensem, ex his Witelmum in desperatione mori perisse, et alios complices misere interisse narrat ex Chronico Mogeloburgensi Langius in Chronico Citizenæ. — *e* Eos numerat Schafnaburgensis quibus accesserat, Archiep. Moguntinus. — *f* Post urb. Spira. — *g* 17 in festo Purificationis S. Maræ anni sequentis 1077 Augustam ventret. — *h* Canusium, alius Canisa, in Regione Ducatu, ut supra dictum. — *i* Gregorius Papa in epistola ad Principes et Episcopos Germaniæ post absolutum hanc scripto, Adeletiani Comitissam appellat. — in vii, aut ut alii, v. Calend. Februarii anni 1077. — *n* Hæc jurejurandum infra reperitur, nisi in Vita Mathildæ per Dominzonem lib. 2 cap. 1, in Regesto Gregori vii lib. 3 post epist. 12, et apud Bernvidensem in Vita ipsius Gregori : ut mirum sit a Calvinianis hæreticis obstruere. — *o* Gerardus, Hispanus in Germania natus, factus Ostiensis Episcopus anno 1052, liberatus post duram carcerem, mortuus est Romæ hoc anno 1077, 6 Decemb.

CAPUT IV.

Illustria S. Anselmi facinora in schismate Wiberti Antipapæ.

Eligitur interim in partibus Teutonicis a Dux Rodolphus in Regem ad defendendam Catholicæ Ecclesiæ unitatem : propterque magis magisque indigna-

tus Henricus, spreto consilio et auxilio Domini Papæ, in omnes Catholicos debacchatur inique. *b* Martuo autem in fide Catholica Rege Rodolpho, audebat ille, quod potētissimi olim Imperatores, sive illi hæretici aut Apostate vel etiam Pagani essent, nunquam præsumperunt ; audeat, inquam, convocatis aliquot hæreticis Episcopis, vivente Papa Gregorio, cui obediens factus est etiam jurejurando, nullo habito *c* universali Concilio, absque judicio, audeat certe in Papam eligere Wibertum, Ravennatam quandam Episcopum, tunc autem multis jam annis excommunicatum ; cuius superius aliquam, sed breviter, commemorationem fecimus. Sed quis ad hæc tam idoneus, quam hic qui ab ipsis canabulis spiritu superbie repletus, nihil meliatur præter elationem et superbiam ? Hic namque, nobis cernentibus, omnem obedientiam et subjectionem Domino nostro Papæ Gregorio exhibuit : sed et ipse cum honore illum ac dilectione in sacro Lateranensi Palatio recepit hospitio, et proximum illum a dextris suis in sacro habuit Concilio, et primum in omnibus quibus digne oportuit, sperans verum esse, quod perditissimus simulavit. Ille autem non post multa per superbiam incidit in inobedientiam, factus pariter perjurus, sed et parricida tandem iniquus : quia Patrem sanctum ad mortem usque est persecutus. Talis, inquam, tam justum, tam sanctum, cum suis factoribus in Papam elevat Henricus. Roma non queritur, nec Romanus aut Clerus aut populus. Eius quidem affuit *d* Hugo Candidus nomine, nigerrimus mente, Cardinalis olim, sed dudum jam pro suis sceleribus juste excommunicatus et abjectus : hic damnatus damnatum, perjurus perjurum, parricida laudat parricidam. In loco siquidem horrido et asperissimo, in mellis nivalibus Alpibus, ubi fames assiduæ frigus pene semper continuus, locus ipse vicus est pro civitate, qui e Brixanerum vocatur, altissimis circumdatus scopulis, ubi etiam vix nomen oblinetur Christianitatis : hic principalis Ecclesiæ privilegia hic summi Sacerdotis Jura ; hic sanctorum Patrum instituta ; hic omnia evacuatur Canonica decreta. Nimirum, si qui rogant, ut alium coelis imponeret Deum, quantum in ipso erit, æstimet, foret atque confirmaret ; nam nec omnino novum est accipiunt quod agi ; a pueritia quippe sua sic doliit.

16 Enimvero dum venerabilis Papa Alexander canonice fuisset olim electus, ipse *f* Cadalium Parmensem Episcopum in Teutonicis partibus summi Papam elegit, Romanque direxit ; qui diuturnam discordiam bellaque multa commisit. Huic nefario præsumptioni mater ipsius Agnes Imperatrix interfuit, quæ sancti Spiritus illustratione compuncta, quod ipsum Papam Alexandrum confessionem postmodum fecit, penitentiam accepit. Cui id præ veteris injunctum est, quatenus Romæ moraretur, ibique sancto Petro vigiliis, orationibus, jejuniis satisfaceret, ac prodesset Ecclesiæ consiliis et auxiliis, prout valeret. Ille autem in sua permanens detestabili pertinacia, Wiberticum adorans demonium, admonetur rursus ab Apostolico affectu paterno, missis ad eum Episcopis *g* Albanensibus et *h* Paduanis. Atqui dum non emendatur, rursus periculosissime excommunicatur.

17 Ille ergo, quasi novo tyrannidis accipio, tunc incipit universarum Ecclesiarum tam prædia quam omnes pene thesauros earum militibus disperdere ; quos et omnes parti suæ agglutinat præter admodum paucos, quos reservavit sibi Dominus, ut non emvarent genua coram Baal. Collecto igitur exercitu Romanum tendit, atque primo mox ingressu omnem futuræ suæ in supradictam Dominam Matildam convertit : villas incendit, castella diruit ; quæ tamen divina se protegente misericordia non nimium detri-

h
AUCT. COLEVO
DOMESTICO.
Rodolpho
Imperatore e
notitudo,
b
Wibertus
Antipapa
eligitur :
c

vir superbus,

perjurus parricida

perjurus parricida

d

e
omni jure vacuato,

f
ut ante factum Cadulo Antipapa assumpto :
g

g h

occurrem Imperatorem supplicem absoluit : k

n

ob hoc relapsum legatio S. Anselmi impeditur.

Ubertus Cardin.

Ranallus Ep. Comen.

Episcopi excommunicati

Coiora

Adeletia

Gerardus Ep. Ostien.

a

A menti sustinuit. Tunc, inquam, hominis ingenium et sapientiam, utpote sancti Episcopi Anselmi laudare posses. Nam etsi navis fortis et bene composita est, nautique prudentes; facile tamen periclitatur, nisi sapiens et validus fuerit gubernator. Illa pro pietate matris sollicitabatur, ille gubernandi artem meditabatur: illa poterat exercebat, ille regabat: illa præceptum, et ille dedit consilium. Excellebat tamen ille in omnibus, quia obediunt sanctitati suæ tam ipsa quam sui omnes; plus tamen ipsa. Nec mirum: adeo enim singulis per singula provide ac sapienter consiliatus est; ut et dicto quondam Regi cunctisque majoribus ac minoribus, pene totius Italiae sola domus illa resisteret, injuriam Dei sumaque vindicaret, honorem [seculi] obtinere, et gratiam Dei non amitteret. Nimirum suis ut meritis impetratum est, ut laudabilis illa et gloriosa per exteras etiam terras prædicaretur. Quid ni? illa enim non humiliter et magnifice, insolito mulierum more, plus dico quam viriliter agebat, nullum fere periculum metuebat. Quisnam potentem inquam suum, ut illa, deduxit exercitum? Recesserunt tamen ab illa plurimi suorum, et abierunt retrorsum. Separati sunt, inquam, a nobis, quia non erant ex nobis: nam et Angeli quidam de cælo deciderunt, alii sic corroborati, ut cadere amplius non valerent. Corroborati sunt et hi, qui permanserunt, tum ex dulcedine Pastoralis sapientie, tum ex benevolentia et hilaritate tam desiderabilis matrone. Nam egregius ille Pastor et Doctor die nocte affluit illis spiritualibus doctrinis et admonitionibus: illud maxime inter cetera replicans, ut ab excommunicatis se observarent: quoniam, si quis cum excommunicatis participasset, nisi accepta poenitentia primum absolveretur, nullam cum reliquis communionem habere potuit. Perfecto utique odio oderat excommunicatos; unde et sollicitus multos sua doctrina reddidit, plurimos a tyrannide tanta prohibuit, quosdam etiam penitus convertit, ipsi denique quondam dicto Regi communitarium dietavit; et hæresiarum ipsam, sanctæ Sedis et Romane invasorem à Wiberto scriptis salutaribus communit.

B 18 Quid tandem? Romam, sicut incepit, tyrannus ille invadit, tribus illam annis impugnat, quam deinum perjuris, et pecunia plus quam viribus aut sapientia expugnat, fitque sancta B. Petri Ecclesia impiorum latronum spelunca. Sed nequum totam quidem Romam devicit: quoniam in castello, quod Crescentii dicitur, reverendissimus Papa Gregorius permansit. Permanserunt quoque, nec corrupti nec decepti aut devicti, nobiliores quidam Romani, magis obedire Deo quam homini cupientes hæretico. Igitur accrescente tam impia hæreticorum persecutione, invitatus ab Apostolico Viro Dux Apuliae et Calabriae in Robertus, Romam festinavit, ante cujus adventum Henriens, Urbe relicta, fugit, quam una die manu armata Dux filenter expugnavit, Dominumque Papam de angustia turris in latitudinem sacri Palatii Lateranensis cum magno triumpho et gloria reduxit. Itaque peractis ibi aliquot diebus, Salernum pariter perrexerunt, ibi et sanctissimus Papa emigravit ad Christum. Nam miracula, que per eum operatus est Dominus, alia quidem vilibus, alia ab idoneis testibus audivimus, quorum non est modo dicendi locus.

C 19 Fugato ergo ab urbe Henrico in Tentonicas partes, statim ipse revertit, civitatis primum omnibus pene Longobardis adversum præfatam Dominam, et adversus sanctum provisorem ejus, sed et adversus omnem Catholicam unitatem. Nec multo post ecce condonati sunt Episcopi et Marchiones cum aliis multis, qui magno impetu et furore subito terram invaserunt ejusdem Comitissæ, putantes totam illico sue ditioni subjugare. Tunc ergo congregati

sunt et nostri siquidem pauci: quoniam una vix die prescii facti sunt. Verumtamen nimis confortati sunt: quia Dominus noster S. Anselmus Episcopus suam eis benedictionem per nostram direxit parvitate: hoc in mandatis præcipue commendans nobis, ut si qui cum excommunicatis communicassent, primitus illos absolveremus, et tunc pariter omnes auctoritate Apostolica et sua benediceremus: instruentes eos, quo pacto quæve intentione deberent pugnare; sique in remissionem omnium peccatorum eorum instante belli committeremus periculum. Facto itaque congressu citissime dorsa hostes dederunt, et captus est mox a Parmensis Episcopus et mobiles multi, minores verobaliquo numero: sed et mortuorum non est inventus numerus. De nostris autem tres mortui sunt, et vulnerati pauci. Qua in re gloriam Dei, et virtutem benedictionis Reverendissimi Præsulis fideles omnes agnoscere poterit. Ab hinc enim confusa sunt hæreticorum conciliabula, et declinata est nimis elata eorum insolentia: gavisus autem et confortati sunt omnes Catholici, præsertim domus illa, quam sanctus Pater noster Anselmus Episcopus inexpectatam postea custodivit, ac in fide Catholica permanentem reservavit.

D a Dux Sarcis, in seculo Gregorio Papa, sed ab eo anno 1080 in Synodo Romana confirmatur, et curia regali donatur. In prælio anno 1080 libus Octobris necis dicitur a Mariano Scoto — c. Habitu convenerunt 30 Episcoporum, creatus est Antipapa sui Kal. Julii, feria 3. huius, ut apud Urspergensium legitur, ergo Rodolphus necem mortuus, si citato Mariano Scoto fidentem. d. Hugo Pandulphus, Tridentinus Cardinalis creatus a S. Gregorio IX anno 1054 defuncto. e. Brisenarium, alii Brivino, seu Brixina in Alpibus Sarcis inter Tridentum et Haupontium, quo ex urbe Sabourus translatus est Episcopus. — f. Psephopapa Cadalocus usurpato nomine Honorii II, constitutus est 18 Octob. anno 1081, de quo plura diximus 23 Februarii ad Valum B. Petri Damiani, cujus industria schisma illud potissimum extinguitur est. — g. Petrus Ignarus supra indicatus, — h. Udalricus Germanus Episcopus Putwinus, qui transivit corpus S. Dismæ Martyris, 914 diebus 3 Januarii, pag. 160. Hugo legationis nomen Bertholdus in Appen. ad Hermannum Contractum, sed ad annum præcedentem refert. — i. Meminit epistola ejus ad Bertholdum Urspergensis ad an. 1080 et nonnulla ex ea refert. — k. Anno 1081 mortuus est Henricus Lucæ mensibus Junii et Julii, postmodum ad debellandum Papam exercitum duxit, et anno 1082 expugnatis urbibus et castellis, quæ partes Pontificis sequuntur, Romam Leonianam, quæ ambit basilicam S. Petri, obsedit: et plurima castella et civitates Domino Papæ recuperavit, Bertholdus. — l. Inducitur a Bertholdo Episcopo Parmensis. (Immunorum lib. 2 cap. 3 Eberardus dicitur) sex Capitanei, milites lere centum.

CAPUT V.

Episcopulis per Longobardiam inspectio per S. Anselmum. Ejus virtutes et ratio vivendi.

Et factus est ille unius omnium civitatis Episcopus, innocenter quidem expulsus, multarum civitatum Præsul magnitudus: nam a potestatem ei et vicem suam Dominus Papa commisit per omnem Longobardiam, ubi Catholici non haberentur Episcopi, qui tunc inveniebantur certe rarissimi. Concurrent itaque ad ipsum ab omnibus partibus Longobardie, quotquot zelum habent fidei Catholicæ. Ibi benedictionem Catholicæ, absolutionem excommunicatis, sed conversi, accipiunt: ibi Chrisma, ibi sacros Ordines exquirunt; illic desolati solatium, inconsulti consilium, consulti gaudium inveniunt: apud ipsum quidquid usquam dubit est, sapienter diffinitur: ejusdem semper gravitatis et reverentia reperitur, nec pretio aut precibus corruptitur. Multi sæpe ad illum, modo nobiles modo ignobiles, pauperes venerunt ac divites, qui, dum a prædicta Comitissa vellent aliquid aut acqui rere aut acquisitum securius obtinere, munera sibi interdum grandia, interdum promiserunt alii majora; quibus ille, quantumvis pauper ipse atque egenus sui essent omnes, iratus respondit, dona respuit, adiutorium

ACTORE COEVO DOMESTICO. no. hildem Comiti-ram in persecutione ista con-olitur et juvat S. Anselmus.

otios corrob- roit.

out convertit.

Imperatorem et Antipapam illicita in-act.

i

Contra reb- lilem invasorem Urbis.

l

Robertus Dux Apuliae, emicuitus com- liberali:

m

Gregorius Papa mortuus in aulis clurus

contra rebelle- glurinos

D benedictione anticus S. Anselmus paucos.

intra vic'orea in prælio 'actor.

E Rodolphus Luper.

Wibertus Antipapa

Brivina

—

Cadalocus

Antipapa Udalricus Ep. Patavinus

liberaia

Episcopus Parmensis

F

Vicarius per Longobardiam constituitur

—

on nec ad se confugit nec jurat.

A adjutorium contradixit; quod si gratis postulassent, citius certe impetrassent. Ait enim; si est injustum, quod expetunt, ero particeps imo auctor eorum injustitiae: sin autem justum est, reus ero si justitiam vendidero. Quod si mente aliqui perversa divinitus forsam excaecati aut avaritia seculi perniciose implicati, Catholicae et Apostolicae seculi perniciose implicati, Catholicae et Apostolicae resisterunt sententiae, interdum secum ratiocinari cœperunt; subito satis obmutuerunt: quia sapientia illius resistere non poterunt, imo eloquentiam hominis tantam tamque rationabilem mirati sunt: omnem enim sacram Scripturam fere memoriter novit; quid singuli, quid omnes de quavis causa sancti expositores sentirent, mox, ut interrogares responderet. Multa sibi sacris ex Scripturis divinitus exposita cognovimus, quorum aliqua ab ipso habemus scripta, aliqua refinemus in memoria: multos libellos propriis manibus conscripsit: b Apologeticum unum ex diversis Sanctorum Patrum voluminibus compilavit, quibus Domini Papae sententiam et universa ejus facta atque praecepta Canonice defenderet rationibus et approbaret Orthodoxis auctoritatibus. In lamentationes Hieremiae dilucidissimam fecit expositionem: c Psalterium quoque rogatu benedictissimae Dei ancillae Mathildae exposuit luculentissime, breviter quidem, sed utiliter, usque illum in locum, ubi ait: *Benediximus vobis in nomine Domini*. Ibi siquidem vitam et expositionem finivit, nobisque omnibus alter Patriarcha Jacob benedixit: cujus, ut omnibus notum est, universam in Italiam benedictio descendit. In ipsum etenim et per ipsum haeretici ac schismatici alii convertuntur, alii confunduntur: quorum mox dentes confringuntur ipsorum, dum ipsius Domini verbis spondetur eis; caeci vident, claudi ambulant, surdi audiunt, muti loquuntur.

21 De abstinentia vero illius quid dicam? Omnes fere cibos habuit tamquam exosos, etiam delicatissimos quae praelicta ipsis in Christo filia saepe sibi exquisivit, non dico, non manducavit, sed vix gustavit. Cuncta seculi blandimenta et corporis delicias, quibus gaudent homines, ipse sibi convertit in tormentum, abominando singula, tamquam quolibet venena. Cibos quoque appositos, dum a circumsedentibus interdum sumere cogeretur, infirmitatem aut votum vel quamlibet occasionem honeste finxit; ut et desideratam observaret castimoniam, et convivantibus non inferret tristitiam. Vinum, sicut Beatus ait Hieronymus, fere ut venenum fugit. Vidi, inquam, quod et tacitus notavi, ut in ore sumptam buccellam, nollet dentibus, sicut est communis hominum consuetudo, masticare, ne aliquam dulcedinem caperet; sed mollior tactam, et breviter involutam consumpsit. Per totam saepe mensam non bibit, verum si ardentius quandoque sitis incubuit, circa vesperas fortasse modicam aquae privatim hansi. Nam et in ipsa aqua, prout mecum saepe locutus est, gulae gastrimargiam testimavit, laqueum timuit, ideoque parcus delibavit. Quod si naturae necessitas non cogeret, insomnis, ut opinor, omni tempore permaneret. Nocte tota aut legit, aut scripsit, aut oravit; et si fortius insisteret somnus, stans dormitavit: quod si delictus interdum, in genua usque provolutus dormivit. In lecto quidem rarissime, nisi summa cogente veracumtia vel necessitate; nec idem horis productis, sed quasi momentis, Paulo minus jam ipsam devierat naturam, ut non jam videretur corpus, sed quasi spiritus totus. Vere potuimus in illo Evangelicum hoc ac si corporaliter agnoscere, quia non in solo pane vivit homo; sed in omni Verbo Dei: nam dum omnem sibi fere victum subtraheret, plus tamen omnibus laboravit. Venias de nocte, aut, si privatim potuit, in die fecit permultas. Ad tertiam usque stabat frequentissime.

Martii, T. II.

22 In consecrandis vero ecclesiis vel altariis, quasi plenus spiritu, infremuit totus; quia ferventi semper devotionis amore, quidquid erat ecclesiasticum periegit. Mirabamur omnes subtilitatis ejus inexpressabiles vires: quia nobis penitus penitusque lassus, solus laborabat. Ut autem ad Missarum solennia ventum est, confestim totus lacrymis manabat. Librum ubivis reperit, statim perscrutari diligentissime studuit: et quidquid diebus tamquam percurrendo carperet, id noctibus pleniter ruminabat. Si quando in expeditione, sicut saepius, aut in itinere fuit, licet multum fatigatus, non tamen aut cibum inferebatur sumpsit, aut in lecto quievit. Summa ejus deliciae aut fructus fuerunt aut herbae. Omnem vitam et conversationem suam, quantum potuit, abscondit: sive fuit cum hoste in campo, sive privatim in domo, lectum suum modica circumdabat cortina, ut ibi solus vel legeret vel scriberet. A media semper nocte, sicut ait Propheta, ad Officium surgebat matutinale, nisi raro parceret debilitati filiae sibi commissae, scilicet gloriosae Dominae Mathildae: nam mater omnium virtutum discretio regnabat in ipso. O felicem illam cui talis, tam providus semper assidebat paelageus, non tamquam homo providus, sed ut providi consilii Angelus: nunquam ut arbitror, astante illo, aut defraudata est aut decepta.

23 Mire mirandum dum totam quamloque staret diem cum secularibus in consiliis plurimis et diversis, non est mente abalienatus, sed divinum semper aliquid intus agitabat, et contemplantur caelestia. Milites domus illius, tametsi nimium seculares, in illum tamen respexerunt omnes, plus ipsum quam naturalem Dominam metuentes. In expeditionibus et in cameris, inter quaque colloquia vel consilia, aut praedicavit aut quolibet bona verba protulit. Quot suum fideiher secuti sunt consilia, sicut eis praedixit, sic et saepius illis evenit. Si non omnes prorsus convertit, fideiheros tamen plures Deo ac Dominae ipsorum reservavit. Omnes vero a multis saepe sceleribus coercuit, contra haereticos stare fecit, prater filios tenebrarum perpaucos. Religiosos omnes venerabatur ut Patres: inreparavit delinquentes; et haereticum hominem secundo aut tertio correptum, sed non correctum, saepitavit. Per singulas ecclesias in omni supra dictae sapientis Dominae terra, regularem Clericorum vel monachorum composuit vitam: quin et male se, inquit, ut in Ecclesia nullus esset vel Clericus vel monachus, quam irregularis, ut ita dicam, et irreligiosus. In divinis siquidem officiis quo affectu quave contritione fuerit, non sufficio deponere.

24 Nihil in Ecclesia legere permisit praeter Orthodoxorum Patrum scripturas, sicut sancta praecipit auctoritas. Ordinem et concordiam tam in cantu quam in lectionibus, prout sancti Patres statuere, conatus est observare. Apochrypha omnia, sicut Beatissimus Papa Leo constituit, in Ecclesia non rerepuit officio: pro lectione tamen privatim in mensa vel collatione non respuit omnino. Psalmos quidem ut caute ac meditatum cantaremus praecipit, alioquin aspere increpavit. Novit Deus, quantum videbar mihi met aliquando tamquam plenus spiritu ex ipsius aspectu, et quasi mei oblitus, videbatur mihi ille velut Angelus.

25 Inter divina mysteria nunquam vel raro sedebat, Missarum solennia nunquam, prout percipere potuimus, sine lacrymis explevit. Ante omnia vero id studii semper habuit, quatenus primum Magistrum suum Papam Gregorium imitaretur in omnibus, adeo ut discrepare ab illo prorsus nollet etiam in aliquo. Illius semper meritis attribuit, quidquid in ipso fuit. Dum vitam rememoravit monasticam et solitariam, quam se crebro deflevit amisisse, conso-

110 latus

D
LUCT COEVO
DOMESTICO.
JEREMIA
IN REBUS
Ecclesiasticis:

illum in
itinere,

milites in
obis domesti-
cos pie
instruit:

religiosos
veneratur:

F
ordnat
lectionem
Eccles. astl-
tam,

et cantum:

imitatur
Gregorium VII

mentera
respicit:

sacram
S. scripturae
qua que
interpretat
novit:

edit libros:

schismaticos
convertit aut
confundit:

more abstinens
in cibo et potu

etiam in aqua
bibens

et somno
capendo

A latus in eodem Magistro est, quia obediens sibi usque ad id factus est. Ille fons erat, hic quasi rivus bonus ab illo fluebat, et aridam irrigabat: ille ut caput totum corpus gubernabat, iste quasi manus studiosa, quod injunctum est, peragebat: ille sicut Sol illuminavit omnia, iste velut splendor declaravit singula: ille moriens mitram capitis sui transmisit isti, tanquam potestatem suam ligandi et solvendi, sed et miracula, credo, facienda. Nam non multo post cognoscentibus nobis omnibus, per ipsius consilium et fidem magnam, praeclara quaedam fecit. Deus per eandem mitram mirabilia. Inter alia enim reverendissimus Dominus *d* Ubaldis, Mantuanus scilicet Episcopus, multis jam annis gravissime spleneticus, toto corpore ulceratus, praesertim in crucibus, sic ut vix quomolibet stare posset, vix etiam jacere vel vedere, qui et multa in medicos erogaverat, nihilque profecerat: apposita eadem mitra, ubi major ingruerat dolor, pristinae redditus est sanitati.

26 Beatissimus itaque talis ac tantus Magister, miracula fecit multa vivus et mortuus: ferit siquidem et bonus discipulus Magister, inquam, in Deo: discipulus in Deo; et in beatissimo Magistro facit, ut dicitur, plura discipulus. Nec mirum: plura enim **E** Petrus fecit, quam Christus: non equidem propria virtute, sed quia abnegans semetipsum, secutus est Christum, et sicut hic Pater noster venerabilis; quia, pium imitatus est in omnibus Magistrum, multas operatur virtutes. Multi enim sunt, quorum vitam novimus sanctissimam, qui et requiem vere obtinent sempiternam; sed miraculorum non ostenderunt virtutem. Hic autem non tantum quia vitam fecit religiosam, imo quia fidelem peregit obedientiam, perfecte quoque odio partium odians excommunicatorum et unitatem diligens atque defendens Catholicorum, miraculis approbavit quod sermone docebat. Omnes ergo qui in unitate Catholica praecipis Domini Papae Gregorii haec tenus obediatis, gaudete et exultate; atque his qui retrorsum abierunt, et vestigia veritatis dereliquerint, ut factis modo credant, dicite, quod verbum olim noluerat.

*a Ita S. Anselmum anno 1082 re-
vixit Episcopatum Regiensem
supra relictum est — b Intelligitur
ejus libri contra Eubertum
Antipapam pro defensione Gregorii,
primo ab Henrico Octavo
in libro de antiquarum
lecturarum, inde postmodum in
Bibliotheca Patrum scriptis recedit.
— c Paulus Bernwardensis non
nulla et huc expositione Walterii
inverit Vite Gregorii VII.
capitula supra intenuimus. Ceterum
latet haec tenus haec expositio
in Jeronimo et Paulino, qui
Sicilia Scorsia h. 3
Bibliotheca supra perperam
ut videtur alteri Anselmo Episcopo
Mantuanum, sed qui nunquam
vultit in re vera natura. — d
Ubaldis centus Episcopus anno
1082, ab Henrico Imperat
de-
tributus de Sede eius
fuit, infra cap. 7
invenitur
duo ejus epistolae de miraculis
S. Anselmi. Hinc et
Agellus arbi-
tratur vitam hujus ab illo
scriptam.*

CAPUT VI.

Miracula in vita S. Anselmi patrata. Ejus abitus et sepultura.

Vidimus praesentes in vita ipsius Subdiaconum ejus, nomine Tentonem, qui infirmos semper habebat oculos; qui, etsi praeter solum quid vigilavit interdum aut ludit forte vinum, diu postmodum vix quidquam potuit videre, legere vero proorsus aliquandiu non potuit. Aquam itaque, qua manus suas Dominus Episcopus post sacrificium abluit, accepit, oculos lavit et sanos abinceps habuit: vigilare ac legere non minus nobis alius potuit. Similiter et Presbyter ejus Wido febres patiens, aquam abluionis manuum ejus accepit, bibit et evasit.

28 Item Joannes Diaconus suus, dum apud Mediolanum infirmaretur, festinavit sibi mandare, hoc addens in legatione, quod mox audita ipsius passione, vellet in se virtutem benedictionis suae sentire; factumque est, ut credidit: statim enim sensit, pau-

loque post pleniter evasit, quem et Presbyterum postea idem Dominus Episcopus ordinavit. Supra dictam quoque sibi commissam filiam, scilicet nobilissimam Dominam Mathildam, diversis saepe ab infirmitatibus sanavit sola benedictione; et, ut ipsa nobis consueverat referre, vitam frequentior ab illo sensit exire, ita ut ad tactum illius fugeret omnis tunc incumbens morbus.

29 Cogitationes hominum evidenter cognovit interdum, ipsis quoque cogitantibus. Sic et sic, inquit, tali hora talique in loco cogitastis. Testis mihi Deus est, quod non mentior; quia dum semel cum illo de de meis peccatis, sicut saepe solitus eram, conferrem, quamdiam tentationem, qua tunc ferventius me spiritus nequam conabatur impugnare, confessus dixi; et ipse, Verum, inquit, dicitis: quia in ipso etiam ministerio altaris interdum occurrit tibi. Quod ut audivi, mox expavi, et ab omni deinceps prava cogitatione, praesertim illo praesente, studebam me coercere. Inter Missarum quidem sanctas celebrationes talia maxime consuevit videre: qui etiam il semper studii habuit, ut quotidie Missas celebraret. At, si die aliqua non celebravit, quod rarissime tamen aliquo accidit impedimento, tota die illa tristior erat et quasi gravis periculum: sicut et illam quoque noctem, dum nimis ex vigiliis coactus dormivit aliquantulum, gravem et inquietam deploravit.

30 Revelationes quoque digne memorandas vidit saepissime; quarum aliquas libet breviter perstringere. Quodam enim tempore, dum in ecclesia S. Pauli in territorio Mantuano, juxta Episcopium consecraret quoddam altare ad honorem S. Mariae, vidit ipsam corporeis oculis in eodem altari inter ipsa solennia consecrationis. Alio quoque tempore in Purificatione ejusdem gloriosae Virginis Mariae, tum tardior ad ecclesiam veniret, cantantibus jam Clericis Invitatorum, ubi ait, Occurrens Deo suo, vidit intranti sibi Christum venire in occursum. Altera vero vice quadam, dum in magna compunctione cordis et lacrymarum decantaret Psalm. LXXXI utpote, Inclina Domine aurem tuam; sensit Dominum ad se inclinatum, et tanquam aurem adhibere ad auscultandum. Multa quippe et alia fecit atque vidit, quibus festinantes modo supersedemus.

31 Postremo, quam felicem fecerit finem, multi Episcopi et Clerici nobilioresque laici praesentes viderunt. Testamentum non fecit: quia, nude faceret, non habuit: imitatus etiam in hoc Magistrum, quem pauperem et in exilio novimus defunctum, qui etiam in extremis suis, sicut ab ipsius Capellanis religiosis didicimus, Post omnia, inquit, dilexi justitiam et odio habui iniquitatem, indecirco morior in exilio. Equidem quod in vita sua Magister ac discipulis docuerunt, hoc et in morte quasi testamento confirmaverunt. Ille quos obediens sibi vivens adhuc benedixit, moriens quoque Domino precibus commendavit; Henricianos vero penitusque, nisi post magnam demum conversionem et penitentiam, reproboavit. Hic praesentibus nobis in verbo Domini praecipit, ut in fide ac doctrina beatissimi Papae Gregorii permaneamus; quod et cum benedictione nobis inludit, et in remissionem peccatorum nostrorum commendavit.

32 Attulit huic benedictioni quaedam matrona nomine Berta, nobilis genere, nobilior mentis indole animique devotione, uxor clarissimi Comitis Bernardi, quae insolentem in capite patiebatur infirmitatem: nam tanta in vertice capitis fatigabatur frigiditate, ut quasi glaciem superpositum aestimare interdum posset, quam calefactis ad ignem pellibus aut pulvinaribus saepe conabatur depellere: sed et medicis exquisitis plurimis, nullam consecuta est sanitatem. Quod si frigus cam aut ventus ibidem aliquando

ACCITORE
CO. EVO
DOMEST.
ejus mitra
donatur.

n iraculis
clara,

d

ejus exemplo
miracula
putat:

Ubaldis Ep.
Mantuanus

Aqua
ablutionis
manuum
curantur
oculi,

et febris
solbitur.

Sanantur
Diuocentis,

D

Mathilda
et eius:

novi
cogitationes
altorum

E

Vidit apparen-
tes Discipulum
Virg.

Christum
occurrentem,

et ad se
inclinatum.

mirabilis
testamentum
non fecit,
F

commendat
doctrinam
Gregorii VII,

benedictione
in oculum
capitis
infirmitatem
tollit:

A quando tetigit, dum fortasse improvida dormivit non cooperto diligenter capite, vehementer vexabatur dolore, ut quasi vertentes vel exilientes oculos timeret, et tamquam contractis colli nervis caput flectere non posset. Hæc, inquam, venerat illo Quadragesimali tempore ad civitatem Mantuam ad Comitissam Mathildam, ut tam venerabilis Episcopi sanctum et quotidianum audiret Officium : unde accidit, ut in extremis ejus ad benedictionem, quam prædiximus, citius multis aliis occurreret. Quæ, dum benedictionem ab ipso devotissima expeteret, manum ille capiti ejus imposuit, et expulso mox insanabili frigore, calorem illa saluberrimum recepit : et exeunte sudore atque aliquantula sanie per auricularum ejus, usque ad octavas Pasche sublata est omnis occasio infirmitatis. Quanta deinceps signa clarissima Deus per ipsum sit operatus, quid mea refert dicere, dum constet per plurimos presentialiter omnia vidisse ?

33 Rogavit itaque, quoad vixit, quatenus in Capitulo monasterii S. Benedicti, quod est in ripa fluminis Eridani, sub obedientia sacri Cluniacensis cœnobii, unde frater ipse ac monachus fuit, sepulturæ commendaretur. Et cum concedentibus Episcopo atque Comitissa ceterisque omnibus, jam deferretur ad monasterium corpus, affuit subito a Sutriensis Episcopus nomine b Bonizo, quem et Spiritus sanctus suscitavit, ut clameret, dignum esse ut in Episcopo Episcopus sepeliretur : Tanta, inquit, lucerna, non decet, ut abscondatur. Ipse adhuc vivens tamquam indignum se humiliavit : nos autem, ut vere dignum exaltare oportet hominem, quem fuisse scimus sanctissimum. Acclamatum est idem statim ab universis, rapiturque a monachorum obsequiis et in Episcopo defertur, ibique venerabiliter sepelitur. Mirabamur hoc quasi magnum primo miraculum, nescientes, quod abinceps satis mirabilis erat futurum. Nam et id quoque tunc notavimus, quod et multi Episcopi et Cardinales, magna etiam multitudo militum, die obitus sui, eandem in civitatem venerant. Aderat siquidem e Magalonnensis Episcopus, nomine d Godefridus, et e Benedictus Mutinensis Episcopus, atque f Aribertus Regiensis Episcopus, et ejusdem civitatis Episcopus, scilicet Mantuanus, et Baldus voritatus ; sed et g Damianus, Cardinalis Romanæ Ecclesiæ, qui et Abbas h Nonantulensis cœnobii. Hi omnes sicut sæpe ipsi ac ceteri Catholici consueverant, advenerunt. Sutriensis quoque privilegia tantum recesserat, sed mox, post transmigrationem ipsius, eodem die affuit opportunus. Isti, inquam, et alii per plurimi, majores ac minores interfuerunt, qui et ipsius transitum viderunt, et clara miracula post obitum ejus presentes cognoverunt.

34 Igitur anno Incarnationis Domini nostri Jesu Christi MLXXXVI, Episcopatus vero sui anno XIII Indictione IX, finitis jam annis septem excommunicationis Henrici quondam Regis, post transitum autem felicissimi Papæ Gregorii VII menses novem, dies viginti tres, dormivit in Domino Venerabilis Dominus et Pater noster Anselmus Lucensis Episcopus X Kalend. Aprilis, in civitate Mantua, presidente reverendissimo Episcopo Ubaldo, atque dominante ibidem nobilissima Duce ac Marchionissa Mathilda.

a Sutrium urbs Episcopalis Etruriæ Pontificis sive Patrimonii S. Petri. Mendum fuit in codice Baroniano, ubi dicitur Sabiniensis Episcopus. Fuit Sedes Sabiniensium Episcoporum Multianum oppidum haud procul Tiberi. — h Bonizo, alius Bonizzo et Bonifius. Hujus mentio extat, teste Ughello, in quodam Comitissa Mathildis privilegio hoc anno 1086, a qua ob egregias animi doctes magno in honore habitus est. Verum ut Bertholdus ad an. 1089, pro fidelitate S. Petri expulsus, post multas captivitates, tribulationes et exilia, a Placentinis Catholicis pro Episcopo recipitur, sed a schismaticis ejusdem loci, effossis oculis et truncatis omnibus pene membris, martyrio coronatur, die XIV

Julii. Apud Baroniū per errorem Donnizo legitur, qui inter Subiniensium Episcoporum catalogum intrusus est apud Ughellum. — c Muglona urbs Occidentis in Gallia maris mediterraneo in insula adhaeret : qua destructa Sedes primum Sustantianum, dein Montem-pessulanum translata est. — d Godefridus, alius Godefridus, sedit ab anno 1080 usque ad an. 1108 Ejus illustria, fecundiora referunt Saumarthani in Gallia Christiana. — e In Catalogo Episcoporum Mutinensium dicitur Benedictus ad eandem Sedem ascendisse anno 1095, sed repouitum anno 1085. — f Aribertus alius Heriberth, et Eulbertus dicitur, ut supra dictum. — g Damianus a Ciacconio dicitur creatus ab Urbano V, qui sedit a 12 Martii anni 1088, usque ad 29 Julii anni 1099. Fatus adhuc tunc floruisse, sed creatus a Gregorio VII ant Alexandro II. — h De monasterio Nonantulano in agro Mutinensi egimus 3 Martii ad Vitam S. Anselmi funditoris et primi Abbatis pag. 265 et 900.

CAPUT VII.

Miracula post obitum S. Anselmi patracta.

Tertia itaque nocte post sanctissimi Patris venerandam dormitionem quædam contracta, quæ una semper manu et posterioribus per terram serpebat potius quam gradiebatur, quæ etiam in domo depotis Episcopi unum annum et duos menses ac dimidium mauserat, apud prædicti Patris tumbam meritis ipsius sana erecta est in prima noctis vigilia. Sequenti vero die circa tertiam, ut visum est, horam, fertur quod quædam a nativitate caeca ibidem fuerit illuminata, quam Brixienis Comitatus incolam tunc audivimus. Eodem quippe die quasi hora sexta, pauper quidam in hospicio pauperum prædicti Præsulis Mantuani aliquanto tempore elemosynis sustentatus ; a renibus usque curvus, ad ejusdem sancti Patris sepulcrum orans, subito se sanum crexit. Divulgatis itaque longe lateque talibus miraculis, ecce mulier quædam de castello, quod Capitellum dicitur, quæ visum penitus amiserat, cepit virum suum flagitare, ut ad sancti viri corpus eam perduceret. Illo vero negante, frater ejus misericordia motus, junctis bobus planstro, cepit eam deferre. Dum autem duobus milliariis perrexisset, incepit arbores et planstrum et boves ceteraque jam omnia vilere : quæ gratias Deo ejusque Sancto Confessori agens, votum de paupertate sua faciens, domum reversa est.

36 Die nona erat in eodem castro alia quædam cruribus ac renibus contracta, quæ nulla ex necessitate lectum summi per se potuit exire. Hæc apud civem quemdam Mantuanum, qui venerat illo, precibus impetravit, quod impositam planstro suo ad urbem detulit, et ad tumulum sancti Præsulis humeris portavit : quæ facta aliquanta oratione, paulo post sana surrexit. Die undecima quædam etiam in castello, quod Goudium dicitur, mensibus tunc viginti privata luminibus, biduo jejuna juxta corpus sanctum demorans, pristinam luminum claritatem recepit. Die quinta decima altera quædam de castello, ut dicitur Lazese, manu et pede contracta, ore contorto, morbo caluco gravissime vexata, ibidem aliquandiu patiens plenam recuperavit sanitatem.

37 Die sexta decima deinde astantibus nobis pariter cum gloriosissima Domina Mathilda, et psallentibus in die sancto pasceve, adveniens quædam de loco, qui Coloniola dicitur, quæ visum perdiderat, fleus et ejulans, devotissime faciens venas, et post aliqua surgens ; oculos ad tapetum sepulcri terst, visumque recepit. Die decima octava mulier etiam una ejusdem civitatis non ignota, dentium dolore ac viscerum torquebatur : quæ confugiens ad prædicti Confessoris sepulcrum, sana mox facta est. Altera quævis de oppido, quod Castellucule appellatur, adeo infirmata est, ut a lecto surgere non posset nullo modo. Hæc auditis tot miraculis, votum fecit, pauloque post evasit, atque octava die pedibus suis ad sancti viri tumbam veniens, votum ipsamet persolvit.

38 Die vicesima prima erat insuper civis Mantuanus, qui superveniente albugine unius oculi visum amiserat

D
ACT CO.EVO
DOMESTICO.
Muglona
Godefridus
Episc.
Benedictus Ep.
Mutin.
Aribertus
Ep. Revien.
Damianus
Cardin.

Sinanur
contracta.

caeca,

incurratus,
E

caeca,

contracta,

caeca.

F

contracta et
morbo caluco,
liberata,

caeca,

fortia dentium
et viscerum
dolore,

e morbo
decumbent,

aliter oculo
caecus,

desiderat in
carnobio
venerat
sepeliri,

B

a
b
sepelitur in
Episcopo,

c

d

f
presentibus
pluribus
Episcopis,

g

h

C

et Damiano
Cardinale,

mortuus
anno 1086,

Sutrium

S Bonizo
Episc.

A amiserat. Multa itaque in medicos expendens nihilque proficiens, ad verum medicum salutis per merita suppliciter Præsalis sanctissimi confugit, visumque recuperavit. Die vigesima tertia post hæc puer unus de villa, Valim-ferratum appellata, quem arthetica officio brachiorum privaverat, ad idem oratorium delatus, sanitatem recepit. Die vigesima quarta alius etiam puer de Burbassie, lumine privatus oculorum, et quasi hydropsim perpeusus, admonitus sæpe in somnis, tandem ad sanctissimi Patris patrocinia configit et evasit.

39 Die trigesima prima fuit Presbyter de Episcopatu Brixisiensi de castro nomine Garelengo, cui malum id, quod per antiphrasin homines horum appellant, unius oculi lumen abstulerat: qui audita tantorum signorum fama, ad sanctum sepulcrum properavit. Facta vero ibidem oratione reversus est: et quavis prurigine, dum erat in via incitatus, oculum digito fricavit, aperti-que mox palpebris clare vidit. Regressus ergo ad civitatem, gratias coram omnibus tam *piis* retulit patrocinio. Nocte sequenti trigesimum primum diem, quadam venit de castello, nomine Maratim, juxta portum Lignacum in Comitatu Veronensi, habens sinistram manum clausam, sed et totam partem illam gutta paralytica perditam.

B Hæc trigesimo die obitus ejusdem sancti Præsulis, ad ipsius tumulum orans, sana surrexit. De comitatu quoque Mediolanensi de plebe Resude, quidam claudus advenerat, qui et multa jam Sanctorum limina sic contractus sanitatem expetens circuitabat. Hic ad sanctum tumulum prostratus, orationem faciens, sanus continuo factus est.

40 Die trigesimo nono accidit deinde, quod in multorum oculis jucundum fuit et mirabile: nam in Litanis, quæ Gregoriana appellatur, dum innumeralibus hominum multitudo ad supradictam civitatem Mantuam concurreret; quidam de villa, nomine Fornicata, et alia, quæ Blittolo dicitur, cum vexillis et sanctuariis, sicut est consuetudo, venientes, et serens viam conspicientes cervam unam magnam, admoniti a quodam ipsorum Presbytero, cæperunt omnipotentiam Dei invocare, quatenus meritis sanctissimi sui Sacerdotis, ad quem devote pergebant, illasam eis ipsam concederet, quod et sic factum est. Nam, quasi fixa loco, stetit quieta. At illi misso in collum ejus quodam funiculo, ad usque sepulcrum venerandi Confessoris mansuetissime perduxerunt. Factus est itaque inestimabilis turbæ concursus: alii pilos ipsius tanquam veritatis indicium, rapuerunt: alii tantum videre cupierunt: omnes autem æquanimiter mirati sunt. Sed, quia erat prævida, tutum sustinere pressuram non potuit, ad sepulcrum tamen pervenit, ibique succubuit, et paulo post, dum vivere non posset, occisa est: cujus caro in benedictionem diversis per partes divisa est, quæ multis certe infirmis pristinam reddidit sanitatem. Sed non minus laudabile ac gloriosum est, quod sequitur.

41 Revertentibus enim eisdem post completam orationem, quandam ad aquam venerunt, quam nisi navigio transire non poterunt: ut autem manifestarentur opera Dei, navis alteram in partem tracta est. Diu ergo expectantes et aliquantulum tristes, eo quod jejum erant ne fatigati, recordantes prioris miraculi iterum invocaverunt Deum, ut per merita sui sancti Confessoris Anselmi transirent daret consilium. Vix precibus completis, ecce navis dissoluta, absque omni remige venit ad eos. Gratias itaque referentes Deo ejusque Confessori sanctissimo, omnes transierunt incolumes, cujus ex navis ligno diversis de doloribus perphirimi sanati sunt.

42 Nosse etiam volumus sanctum desiderium vestrum, quod non aliunde didicimus, verum ibi vidi-

mus et fecimus. Erat in obsidione cujusdam castelli veneranda, quam prædiximus, Comitissa, ubi Teutonius quidam icto petrae vulneratus est in capite: qui triduo post deductus est nostrum in hospitium, quatenus ibi meliorem quam apud laicos haberet tranquillitatem. Hunc deinde gutta, quam paralytin medici vocant, tam crudeliter invasit, quod amens penitus factus est, adeo ut nihil sane sentiret, neminem cognosceret. Vocati sumus denique et nos: quatenus injuncta ei penitentia communionem daremus. Sed neque penitentia quid esset, potuimus ei innotescere. Postremo nec quid Deus esset, potuimus eum facere agnoscere, aut Deum vel aliquem Sanctorum invocare. Estimabamus certissime demoniolum illum habere. Vociferabatur enim, ut assolent insani, clamore valido inconvenientia multa: et nisi teneretur violenter, non solum vestimenta verum etiam discerpisset membra. Auditur undique clamor, accurrunt plurimi, alii plangentes, alii admirantes. Audivimus quoque nos in camera ipsius Domine lamentabilem illius vocem, quæ divino compuncta instinctu, ait ad me, ut annulum, qui S. Anselmi fuerat, quem etiam Beatus Papa Gregorius aliquandiu habebat, in aqua lavarem; quam bibendam sibi porrigerem: sperans, quod meritis ipsorum liberaretur. Surgens ergo, accepto annulo, perrexi ad eum, quem inveni miro modo vociferantem, ac seipsum discerpentem. Nam licet eum quinque viri fortes tenerent, duo per crura, duoque per brachia, et unus in capite; luctabatur tamen pectore et ventre magis quam crederem, nisi præsens vidissem. Accepta itaque aqua, annulum intus in nomine Domini posuimus, et aperto ejus ore in magna violentia cum cochleario paramper eum vix primo potavimus. Qui non multo post vocavit me ex nomine, atque incepit vocem meam agnoscere, et admonitus continuo invocavit S. Anselmum; et, ut breviter dicam, postquam, ut aestimo, horam meritis sanctorum Confessorum, qui eodem annulo in divino utebantur Officio, requievit mansuetissime, et loquebatur recte. Huic nempe miraculo multi intererant, qui presentes viderunt et audierunt, atque misericordiam Dei in suis sanctis Confessoribus glorificaverunt.

42 Hæc de beatissimo Patre ac Patrono nostro sancto Anselmo Lucensi Episcopo perpauca quidem, quantum ad ipsius merita, sed vestris, spero, piis desideris proficientia, ego B. peccator Presbyter suis in Pœnitentia, non dico filius, sed servus, ab ipso multis cum lacrymis ad eundem ordinem promotus, venerabiliter vobis expetentibus explicavi devotus. Precor vos, orate pro me.

a Pro arthetica annotabatur in margine artheticam esse substituendum, supra alias in istius ævi scriptis sic invenies.

CAPUT VIII.

Alia miracula paulo post adjuncta, et ex epistola Mantuani Episcopi inserta, nec non a quodam Ugone scripta.

Quadragesimo nono die a sancti viri transitu, sole jam occidente, per famulum suum dignatus est Dominus ostendere et hoc miraculum. Venit ad tumulum sanctissimi Patris nostri quædam de Episcopatu Cremonensi, de ora illa, quæ dicitur Cancer, cui albulum minus oculi lumen penitus abstulerat: alteri vero vix in die videndi facultas erat. Quæ orationibus aliquandiu insistens, meritis sancti Præsulis, caecati oculi claritatem recepit: alteri autem, cui merities ad videndum autea vix sufficit, hunc crepusculum noctis obedit. Convenerat ad Urbem Mantuanam pro veneratione sancti viri multitudo magna, de civitate et Episcopatu Brixie, inter quos erant quidam

D
ex vulnere in capite insanus;

pol'ia, aqua cui annulus S. Anselmi immersus, E

sanatur.

Epitola.

F

a

Sanatur fere caecus,

ARCT. CO. EVO. DOMESTICO.

brachiorum usu privatus.

cæcus et hydropticus,

altero oculo cæcus,

paralytica,

claudus:

cervæ nitro permixti se capi;

et adduci ad sepulcrum S. Anselmi;

cujus caro morbos pellit:

navis ultra ad alteram ripam appellit

A quidam sub obtentu religionis, imo causa simulationis: ad quorum incredulitatem confutandam, et ad credentium, qui ibi aderant, fidem corroborandam, Dominus omnipotens suam ostendit misericordiam. Quidam enim senex de familia Manfredi, de loco, qui dicitur Pigognata, ob incisionem unius genu, accedente quoque alteri gutta, occasione hujus incisionis officio pedum tribus mensibus caruerat: qui meritis Beatissimi Anselmi pristinae restitutus est sanitati, die quinquagesimo ipsius obitus.

officio pedum destitutus.

Curatur contracti tres.

b aridam habent manum,

c 2 cari,

d habens calcaneos natibus adherentes,

e vivere curata,

f duo sanguinem e naribus effundens,

g equa moribundus,

quam imperiosa potentia. Mortis lex frangitur; sua jura mutari queritur: obnoxius morti eripitur; vitæ conceditur, vitæ reparatur, ut servis Dei obsequatur; et qui se ferre non poterat, ad ferendum onus præparavit, ut tam famulariter ad parendum se offerret, quasi rationis non careret. Velle dicere videtur; si natura pateretur, Cur me non ascenditis? cur me ad servitium vestrum non excrectis? Non sum ob aliud vitæ concessus, mortisque faucibus ereptus. Interea quidam nautæ videntes illos apud ripam manentes, navigio ad transvehendum illos advenere, sperantes se ab eis pretium habere posse: quam navem intraverunt, et feliciter transierunt. Ecce quantum equus laborabat, ut se obedientem exhibeat: et quantum nititur, ut obsequendi voluntas manifestetur. Sed quod ore non loquitur, hoc gestu corporis profitetur. Transgrediente quippe navi, transgreditur; revertente quoque illa, revertitur. Postremum trans-vectis omnibus ad locum unde venerat perrexit, ibique paulo post vitam finivit.

Id auct. co. evo. DOMESTICO. Et tempus convenienti,

præstato obsequio moritur.

48 Fuit puer quidam Cremonensis a compariibus vicinis suis ad tumbam sancti viri allatus, qui manum aridam habebat. Ejus salutem reverenter et confidenter, et præ magna confidentia quasi minitanter postulabant, dicentes: Piusissime Præsul, sancte Anselme, Confessor Dei, exaudi nos, pro famulo tuo orantes: si quid in vita a te meruimus, si prædicationem tuam fideliter accepimus, si fidem incorruptam servavimus, si contralibentibus tibi constanter restitimus, exaudi nos, adjuva eum, et libera: multos sanasti infidelibus, unum saltem concede fidelibus, ne forte insultent nobis inimici, objicientes. Nunc apparet, quam grati, quam fidi in vita existitis. Si vos in vita dilexisset, in morte quoque vos honorificasset: sed quia vos indignos, abominabiles, contemptibiles esse judicavit, a tanta gratia alienos vos fecit. Repelle a nobis, piissime Pater, hoc opprobrium, et cito profer nostrum gaudium. Monstra te nobis propitium, in quem semper respeximus, unicum quem nobis inspicendum propinquum speculum, a quo postulamus auxilium. Illis ergo tam devote orantibus, quam rogabant salutem, eorum precibus est consecutus: quam etiam quidam Hermannus de Scorzarico, qui manum similiter contractam habebat, est adeptus.

Puer habens aridam a manuum curatur

E

2. v. alius:

49 Præterea mulier quædam quæ lunum ceruina semper spectabat, et nisi fuste sustentata ire non valebat, apud tumulum memorati Patris, multis videntibus est erecta. Cujus locum non notavi, quia præ multitudine inveniri non potuit. Tertia vero die Ascensionem Domini antecedente, duo facta sunt mirabilia. Quædam enim de Episcopatu Cremonæ, de loco, qui dicitur Casa-anseri, quod per octo annos amiserat, intercedente sanctissimo Patre, lumen recepit. Ipsa quoque die, mulier quædam de Abbatia Leonensi, dexteram habens aridam, quam contractis nervis brachii fere juxta humerum semper tenebat, contractoque genu ejusdem lateris humum digitis pedis summotenus vix tangebatur, apud tumulum sancti Patris nostri utriusque mali sospitatem invenit.

in terram incurva.

V

creta,

incurvata,

50 Inter illa, quæ in Ascensione filii sui Deus per famulum suum magnifice operatus est, mirabiliter admirandam ejus virtutem, postea mihi declaratam ab eodem, cui salutis nostræ auctor suam contulit medicinam, desiderio vestro desideranter notifico. Quidam enim fuit de villa vestra, quæ est præpe Rosinam, nomine Ciliano, qui non tam genium recitilineum dolebat sibi fuisse negatam quam manuum virtutem omnino ereptam: adeo enim gutta inanimiter perurgente tremebat, quod nihil agere nihilque tenere valebat. Huic itaque per visionem Dominus revelavit, quod si ad tumulum sanctissimi Anselmi se

tribulus creta, a quibus et manibus,

venturum

A venturum reverenter voveret, utriusque infirmitatis salutem illi eo se adeptum gauderet. Hic ergo evigilans, visionem secum cogitans, nescius quid ageret, ambiguus quid crederet; revelationis incredulus, salutis tamen cupidus: quosdam bonos homines suae viciniae ad se acciri fecit, narrataque visione, vovendi se ab eis consilium recepit, factoque voto, statim convaluit. Item mulier quaedam de Fossacapcariâ, genibus incurvata, pedum servitio privata, eorumque loco fastidium auxilio diu potita, cum jam accessisset ad tumulum Patris nostri, sole jam decedente, tam gravis et variae infirmitatis subito sospitatem recepit.

31 Quod mihi quaedam matrona mulier honesta, mater Joannis de Persico retulit, vobis quoque referendum putavi. Haec fide plena, Dei amore perfecta, sanctissimi Anselmi disciplina instituta, suorum Presbyterorum officium, propter excommunicationem spernens; quidam die dum a circumstantibus quereret, unde aliquid dignum et ad celebrandam Missam idoneum habere posset; quidam de Casale majore astans dixit: Cur vestrorum Presbyterorum ministerium contempnitis? Propter amorem, inquit, et praedicationem S. Anselmi, pro cujus meritis Dominus omnipotens quotidie facit mirabilia. Qui dixit: Nunc vos perexco, in toto corde rogetis eum; ut, si aliquem erexit, sicut creditis, me contrahat: aut si quem illuminavit, mihi lumen auferat. Vix finita prece, ultionem Dei sensit alesse; et continuo flectens se in latus, multum claudicare coepit. Haec autem videns hoc, cupit intentius rogare Deum, ut adhuc augeret supplicium supercredulitatis filium; et confestim dolor tantum crevit, quod vix ad hospitium pervexit, et quasi mortuus est relictus. Huic ergo matrona veniens, ut gratias Deo et S. Anselmo referret; quidam de Monticulis-Guiberti bene notus ei obvians, jam ab Urbe regrediens, magnum sibi, quod contigerat, narravit miraculum. Quodam nocte cum ivisset ad flumen Oleum, ut hauriret aquam, porrecto unguine, quoniam ipsa fuerat alta, decursus aquae sibi situlam abstulit, ablataque face, quoniam vox obscura erat, cum videret a fluminis vertigine abbeï, rogavit S. Anselmum, ut eam sibi redderet. Facta autem prece, cum deposuisset unguinem et vix illo brachia appropinquaret aquae, continuo ansa situlae se elevavit et unguine se applicuit.

32 Per merita ejusdem sanctissimi Patris nostri quaedam mulier de ultramontanis partibus, de Villi qua dicitur Gamudium juxta castrum Cisse sita, unius oculi lumen recepit, et de altero gratia Dei nunc clarius videt, nullo paullulum videbat. Quaedam igitur mulier de Episcopatu Tremonensi, de castro nomine Bonengo, quod est situm juxta Jovisaltum, habebat puerae duodecim annorum; qui nondum a diebus nativitatibus suae, nervis contractis, moverat gressum. Hujus ergo salutis mater cupida, devotione plena, fide perfecta, cum se laturam ad venerandum sepulcrum vocat: deferens quo jam fessa propter aetatem, cum accederet ad Marcham-regiam, deposuit; cujus fide et devotione salutem, qua semper caruerat, mox invenit. Praeterea quaedam mulier de Wartaldâ, in feminis praemonita, revelationi credula, venit ad implorandum sancti Patris nostri salutare suffragium. Haec adeo hydropico morbo laborabat, quod se ferre non valebat: ejus namque corpus tantum intumuerat, quod se, quin creparet, vix continere poterat: nec jam dicendum corpus erat, sed potius truncus; nec ulla hominis in ea videbatur species, sed tota deformis et quaedam mortis facies: articuli enim manuum et pedum in solidum abierant. Sed etiamsi forma et oculorum orbitae perierant, et mors potius quam vita instabat, de salute tamen non desperabat. Dignum ergo fuit, ut sanctissimus An-

selmus huic salutis tribueret gratiam, a quo tantam expectabat medelam, quam sequente nocte se lactatur esse adeptam.

33 Sicut a Comite Guifredo, et a Sigefredo de Beredo ejus milite modo didici; vobis scribo. Vobis et Abbatissae sancti Pauli de Parma Mantuae manentibus, ejus milites, auditis multis signis de sancto viro, ad ejus venerandum tumulum ire volentes orationis causa, rogaverunt quemdam, nomine Albericum, filium Alberici de Palmia, ut secum iret pro delictorum suorum petenda venia. Sicut, inquit, ora stulto et livore pleno, irem ad asinum; ita vadam ad eum, nisi fortasse derisionis causa, ad ejus impetrandum auxilium. At illi redarguentes et contumeliam inferentes, tandem, ut secum veniret, eum compulerunt. Extremo autem die, quidam contractus fuerat, quem ad tumulum prostratum videre cupientes, accesserunt; et reverenter orantes, tumulique lapidem osculati, letantes relierunt. Ille autem, ut videret eum, qui liberatus fuerat, pariter volens accedere, a sepulcro, tamquam indignus et blasphemus, duobus fere passibus prohibetur, pedibus graviter et pigriter haerentibus. Huic vero credens crura sua fasciis stricta, exiit; et comperiens id sibi non obfuisse, iterum intravit, ultra eundem terminum non valens pergere. Ipse autem dolens, sese toties esse repulsum, egressus est cum pudore, admirans et stupens, quamobrem id sibi contigerit. Interea caecus quidam illuminatus est. Cognovit ergo suam stultitiam, et maledicti poenitens, flevit amare. Denique cum Canonici pro ferendis laudibus a S. Andrea rediens, multis ante januam S. Petri profusus lacrymis, ad tumulum Patris nostri, sicut ceteri, meruit accedere. Quod, ne socii ad contumeliam sibi objicerent, tacuit: sed nunc, ad gloriam Dei et sanctissimi Anselmi, ubique praedicat quod sibi contigit.

34 Cum venissent aliquot Brixienses ad venerandum tumulum Patris nostri, obviamerunt cuidam pauperi similiter pro salute petenda venienti de Episcopatu Cumano, de Valtelina: qui cernuus, nisi fustibus sustentus incedere non valebat. Quem secum duxerunt, et pro caritate sanctissimi Anselmi comitatum ei dederunt. Ad quorum fidem confirmandam et devotionem augendam, Dominus per intercessionem praedicti Patris x Kal. Junii nocte jam appropinquante, hunc erexit, et absque baculorum sustentatione ire concessit. Praeterea eundem puero, a diebus nativitatibus suae surdo et muto, paulo post migrationem sanctissimi Anselmi, ejus meritis, nobis nescientibus, reddidit auditum. Huic vero secundo die intrantis mensis Junii circa nonam ejus linguae solvit vinculum, juxta illud, quod in Evangelio legitur, Bene omnia fecit; surdos fecit audire, et mutos loqui.

a Patre enim hoc capite ab eodem auctore postea uljancta esse risque videtur epistola Chabli Episcopi. — b Baronius, Egen — c Idem, Livalla. — d Idem Mantua. — e Fuit prior epistola Episcopi Chabli. — f Notatum est in margine quod hinc incipit Epistola altera Chabli Episcopi Mantuani ad eundem illustrissimum Dominum Mithaldam: sed reuera hoc videtur exordium Epistola Egonis jussu Episcopi ipsius Mantuani scriptis; prout apparet ex connectione num. 55. ubi scriptor Episcopatum allegat, et in margine notabatur auctore, quasi iste tantum inciperet epus narratio, vel potius pars accepta ejusdem.

CAPUT IX.

Alia miracula ex scripto ejusdem Ugonis ad Episcopum Mantuanum.

Aliud quoque miraculum; quod Confratre Vitali Brixiensis Ecclesiae Presbytero, religiosae vitae viro, aliisque pluribus referentibus didici, Paternitati vestrae, venerande Pater, Mantuane Pontifex, me Ugonem scribere, ut jussisti, non piguit. In villa, cui nomen

ACCT. CO. EVO
DOMESTICO

incurvata,

ridens
miracula,
pro claudis
cum nequissimi
eructu:

situla in
fluvium
diversa
re-aptatur:

remanent
cetera uni
oculo,

contractus a
nutritive

hydropica

contemns
S. Anselmum,

nequid ad
sepulcrum
accedere:

caeco
et luminato,

paenitens
accedit

sanatur
claudus,

F
indus et
mutus.

A nomen est Murana, quæ a civitate Brixie septem milliariis distat, mulier erat quædam filiam habens, linguæ officio et pedum ita privatam, quod, nisi alio deferente, aliquo modo nullatenus surgere valebat. Quæ cum ex more portaret extra domum contractam filiam, tedio quotidiani laboris suspirans, inquit: Præssime Deus, per merita sanctissimi Confessoris tui Anselmi, misertus meæ tribulationis, aut miseram hanc præmortuam sanitati restitue, aut eam de præsentis vita auferendo me a tanto labore erue; alioquin hic eam tibi relinquo. Fac quod placeat: quia nullum pro ea laborem patiar abinceps. Quo dicto, mox abiit, filia destituta, ut dixit. Modico autem facti temporis intervallo, domum remeans, quam sanctissimo Anselmo reliquerat, invenit sanam. Et eam, quæ paulo ante linguæ ligata fuerat, audit expedite exprimere verba: quod factum mulier admirans et gaudens, Domino sanctoque Præsuli reddidit laudes pro filie recepta sanitate.

56 Presbytero quoque Otone, laudabilis vitæ viro narrante, et Cremonensibus civibus contestantibus, aliud cognovi miraculum, quod silentio minime est prætereundum. Quadam die equitantibus extra civitatem aliquot Cremonensium, ceperunt vario sermone inter se referre quædam miraculorum; quæ Dominus operatur meritis sanctissimi Confessoris Anselmi. Cumque ad vicem hæc revolverent, quidam eorum, ut mentis erat perfidæ, exprobrando eis interrogabat, an huiusmodi vanitates crederent; vel quod Deus per eum miracula ostenderet. Quibus respondentibus, proculdubio hunc famulum Dei esse sanctum, et multis miraculorum signis clarificatum; inquit ille perfidus: Si est, ut dicitis, sanctus; vel si alicui reddidit gressum, nunc contrahat, in quo sede, equum. Sicque factum est. Nam paullulum progressus, mox contractus stetit, cui insidebat, equus: atque prædictus homo infirmitate præventus diu laboravit, donec ad sanctum corpus suppliciter ire destinavit.

57 Quod etiam matre mea de se narrante cognovi, non est tradendum oblivioni. Die quadam subito superveniens gutta, ita unius oculi lumen sanguine cooperuit, quod recto visu terram etiam spectare non valuit. Urgente itaque eam oculi dolore, confugit ad sancti Confessoris tumulum, suppliciter his verbis postulans suo dolori subsidium: Sanctissime Confessor, salubrem mihi confer medicinam: nam nullam, nisi te, veram medicinam: tu enim meam infirmitati salubre vales conferre subsidium. Confricato itaque oculo ad lapidem, quo tegitur sancti corporis arca, cum remearet domum;

Hic ego sum testis, mox noxia gutta recessit.

58 Relatione confratris Vitalis, Laudensis Ecclesie Presbyteri, in multorum audientia sicut et cetera, rem dignam memoria cognovi, qui huic facto præsens interfuit. Hujus fides et vita jam dudum in Dei rebus probata, fidem ejus testimonio inhibendam indubitanter demonstrat. Ariadus sanctissimi Confessoris Anselmi frater, quandam habet quinque annorum filiam quam febrim vis fatigabat: et insuper ex ipsius auriculæ foramine, gutta quam dicunt fistulam generante, putredo quædam assidue guttatim stillabat: quæ etiam approximantibus sibi fastidium generabat. Prædictæ puellæ parentes lota particula, quam habebant de ligno navis (cujus miraculum superius est prænotatum) aquam ablationis suæ filie dederunt bibere, invocantes sanctissimum Confessorem, nepti suæ subvenire; qua hausta, præfata puella, utraque infirmitate mox est liberata.

59 Rem, quam in præsentiarum enarro, sub D. Mathildæ Comitissæ narratione didici et testimonio; cujus attestatiōi indubitanter credendum cognovi-

mus ex ipsius probata fide et religiosis moribus; quod etiam mihi pariter innotuit, asserente eadem puella, cui hoc contigit. Nocte quadam repente dolor, ut sæpe, puellam Atheliasiam nomine, Azonis Marchionis filiam, existentem in prædictæ Domine camera, in parte ventris acriter torquens, magnos cogebat dare clamores. Interrogante autem prædicta Domina quid ageret; responsum est, eam S. Anselmum frequenter sibi in auxilium invocare. Cuique ex præcepto ipsius Domine, pulvinar, in quo sanctus Præsul vivus solitus erat sedere, illi parti corporis, in qua dolor imminabat, fuisset impositum; mox clamavit puella, omni dolore se liberatam.

60 Viro quodam, Constantio nomine, asserente, rem cognovi præterea memorie commendandam, superveniens infirmitas nui puero, ejusdam militis secretario, in tantum vocem suffocaverat, quod ab aliquantulum a se remotis vix audiri poterat. Et quia Dominum suum clamore interclusæ vocis vocare non poterat, habebat cornu, cujus sonitu, in quo esset loco, sibi innuebat. Hic itaque cum prænominate Constantio ad sancti Confessoris tumulum suffocata vocis devotè poscens remedium, ita sospitatem adeptus est vocis, quod nunc valet audiri a multum etiam remotis. Prædictus Constantius, completa devotè oratione, pulverem de lapide sepulcri sancti Confessoris, cum devotionis reverentia rasum, et a custode reverenter susceptum, secum detulit; quem aquæ mistum cuidam mulieri vi febrim nimium laboranti, invocato auxilio sanctissimi Præsulis, ad potandam tribuit: ut autem mulier aquæ potum hausit, fugata omni passione febris, mox evasit.

61 Vir quidam Mantuanæ civitatis civis, Oddo Martini Canevari dictus, tanti doloris cogebatur angustia, quod frequenter præ dolore totum corpus cooperiebatur sudoris aqua. Et quia nimis doloris torquebatur instantia, dicebat se hæc sola posse sanari medicinam, si vestibus concessis permitteretur cultro findere et pectus. Cum autem jam de sola mortis expectatione cogitaret, allatum est pulvinar, in quo sanctus Præsul in carne manens sedebat: quod ubi ipsius pectori fuit superpositum, sancti Præsulis invocato nomine, statim discessit omnis dolor.

62 Relatione Guilelmi et Vitalis, Lucensis Episcopatus honestæ vitæ Presbyterorum, atque pariter sub testimonio Allucionis Lucanæ civitatis nobilis viri, rem quam narro cognovi, qui presentes interfuerunt huic miraculo. Vir quidam manum juxta brachium contractam habebat, cui prædicti Allucionis frater ex pietate in domo sua necessaria longo tempore ministravit. Præfati vero Presbyteri, atque pariter jun nominatus Allucio confidentes maxime de misericordia sanctissimi Præsulis, hominem manu contractum ad quandam deluxerunt ecclesiam, in qua prædictus Guido Presbyter quadam sancti Præsulis pro reverentia ac honore considerat vestimenta. Orantibus itaque illis unanimiter atque postulanti-bus devotione multa, ut Deus, ad confutandam et superandam Petri hæretici et invasoris Lucanæ Ecclesie nequitiam, in hoc homine declararet sanctissimi Pontificis admirabilem gloriam; sanatus est homo, cujus manus erat contracta. Prædicti itaque Sacerdotes spectantes tam præclari facti lætitiā, ne Domini occultarentur magna, ex præcepto obedientiæ sanato homini jusserunt, elevata Cruce properare in Lucanam civitatem; ut populorum turbæ spectantes hunc Domini misericordia mirabiliter sanum, quem paulo ante noverant contractum, vel sic ponterent, quia sanctum Præsulem, sanctitatis viam prædicantem, sine causa sede propria expulerant: ut, qui verbis ipsius noluerant credere, vel tam evidentibus operibus crederent. Sed Petrus hæreticus, qui etiam mittens manum in Christum Domini, non timuit præsumere

Sonantur,
clauda et
mita:

D
AVCT. CO. EVO.
DOMESTICO.

tortra
ventris,

suffocatio
vocis,

E

febris,

angustia
pectoris,

manus con-
tracta,
E

non credens
miraculis,

punitur equo
cont. aclo
et propria
infirmitate:

curantur
dolor et
defluxus
oculi,

febris cum
defluxu ex
auricula,

A præsumere sanctum Pontificem de propria expellere sede et sibi eam nefandè eripere; inlurato corde, visis signis et prodigijs, adhuc perseverat in incredulitate suæ nequitiæ. Considerans denique ille nefandus, hoc ad confusionem et detrimentum sui evenisse; tentavit sanatum hominem in custodia retrudere, volens hujus rei signum tali perfidia occultare. Sed, qui verbum Dei nunquam est alligatum, timens populum in se hac de causa concitatum, confusus permisit abire quem habebat reclusum.

63 Sub testimonio eorundem virorum pariter et aliud cognovi miraculum mirifice mirandum. Homines loci, cui nomen est Castellonium, diu atque putorem fidentibus, venam aquæ nulla arte, nullo ingenio reperire poterant. Cumque jam longo labore fatigati, de aqua inventionem desperantes, manum quere vellent deficere, cœperunt se adhortari dicentes ad invocandum Instantiam orationum et elemosynarum largitione deprecemur unanimiter Dominum, ut meritis sanctissimi Præsulis Anselmi, nobis concedat aquam reperire, pro qua invenienda diu frustra insudavimus. Facientibus itaque illis elemosynarum caritatem pauperibus, subito adventu puer nuntians in puteo abundantiam aquæ repertam.

B In litteris Archiepiscopi Tarvisinæ Ecclesie D. Mathildæ directis, et nuntii relatione qui eas detulit, hæc res nobis pariter et multis alijs innotuit. Erat vir quidam Lanzo Judex nomine, Mediolanensis genere, Tarvisinis habitatione, qui ferox aegritudine vehementer urante et gutta morbo graviter enim in pedibus feriente, et gressu fuerat privatus et requies somni penitus sibi nulla dabatur. Et quia viribus jam deficientibus in lecto vix se revolvare valebat, funiculus supra lectum fuerat ligatus, cujus adjutorio se mutabat in quolibet latos. Die igitur quadam, tractis suspirijs et profusis lacrymis, cepit orare his verbis: Deus meritis S. Anselmi, cujus audio admirabilem gloriam, ostende in me etiam tuæ virtutis clementiam. Sancte Confessor, memento familiaritatis quæ nos in scholis socios junxerat: prosiat mihi, piissime Præsul, quæ persæpe miscui tecum amicitia verba. Ad venerandum tuum tumulum veniam, si prestat sanitatis letitiam. Tota itaque proxima nocte, sapere somni arreptus quievit usque in crastinum. Facto autem mane, sentiens se jam convalescere, mox inceptit confidenter ire, sicque sancti Præsulis misericordia liberatus, nunc gaudet se optime sospitatum.

C Proterea adolescens quidam auditus et linguæ officio a nativitate privatus fuerat: qui plus mensibus duobus nobiscum demorans, suæ infirmitatis certam nobis et multis alijs dederat notitiam. Hæc quater in somnis vidit sibi roganti sanctum Pontificem, et aures juxta tumulum aperiri, et vinculum linguæ pariter dissolvi. Veniens igitur, ut fuerat præmonitus ad sanctum corpus, mugiens et pectus tundens, pro viribus sanctissimi Præsulis devote poscebat presidium. Aliquot itaque diebus insistens orationibus, et auditus consecutus est letitiam, et distincto loquendi plenam efficaciam: quod præsentem vidimus, et fere cunctus populus nostræ urbis.

66 Proterea mulier quædam fuit longo tempore luce privata, quam accedente gutta ad tempus, tantus dolor capitis vexabat, ut furiosa præ angustia propria videret membra. Hæc utique hortatu et adjutorio Opizonis de Gonzaga ad sancti confessoris ducta tumulum, et gutta liberatur angustia et hinc pariter consecuta est letitiam. Cujus præteritæ infirmitatis prædictis Opizo adest testis, qui corporis alimenta ex pietate dum sibi præbuit in domo sua. In prædio Canonicorum B. Petri, in loco, cui nomen est Villa S. Laurentii, mulier fuerat quædam, cui nasus horribiliter intumuerat, et color intrinsecus

urens sanie emittebat. Hæc devote sanctum deprecans Præsulem, consecuta est desideratam salutem.

67 Item quidam puer de Sacciola gaudio lucis privatus fuerat, qui rediens a Cremona ad sancti Præsulis festinabat tumulum, a qua paucis diebus discesserat. Properans itaque stenter ad Sancti remeare corpus, ad lapillos sæpissime allidebat pedes, utpote homo qui sibi adversa nullatenus prospicere valebat. De lens ergo et gemens sanctum Confessorem poscebat suppliciter, ut calamitatem tantam dignaretur aspicere. Taliter igitur oranti in vira, dum veniebat, occurrit desideratæ lucis medela. Pariter quidam de Episcopatu Tarvisino, lumina ad proprium usum laxare nequibat: hic quoque veniens ad venerandum tumulum, recipit optatæ letitiæ gaudium.

68 Puella quædam pariter fuerat in villa, cui vulgaris usus indidit nomen Mairana, a civitate Brixia non multum remota: Huic et lingue usus interclusus fuerat, et aliquot membrorum, præter manum dextram, suo officio fungi nequibat. Hanc miserabilis mater seminecem spectans, devota devovit se eam delaturam ad sanctissimi Confessoris misericordiam, quasi altera Cananea pro filia rogatura. Juxta sui igitur voti promissionem parentibus eam deferentibus, puella in via et lingua recipit officium et omnium membrorum usum; quam juxta sanctum sepulcrum gratias referre Deo vidimus, et ipsius patrem hujus rei dantem testimonium. Convenientibus nullis ad sanctum corpus, pro impetranda suæ infirmitatis medela, quidam quoque de loco, Carpum nomine, ultra Athesim posito, portui de Lignano proximo, adveniebat: qui manum habens contractam et brachium ariditate invalidum, in ipso itinere recepit salutis beneficium.

69 Item cognovimus rem memoria dignam, narrante de se ipsa D. Mathilda venerabili Comitissa, cujus testimonio fidem facit et fides ejus probatissima et vita pariter religione plena. Præscripta Domina multis diebus febribus nimium laboraverat, et capitis dolor vehemens ipsam fatigaverat: cum vero die quadam ex more Missarum solenniis adesset, emittens dum legebatur Evangelium erecta esse in pedibus, fatigata infirmitate mox decidit. Aderat vero juxta se ob reverentiam in capella Episcopi lignea tabula posita, in qua exhalato spiritu sanctum corpus ad faueris exequias lotum fuerat: suppliciter igitur deprecans sancti viri præsidium, ac per tabulam prædictam deducens frontem, illico liberata est capitis dolore. Non multis post diebus transactis, non modice sculpei fracture ipsius Domine manus et corpus totum fere iramaniter repleverant. Cum autem præ manibus haberet Episcopalem anulum, quo Dei Pontifex utebatur in Missarum celebrationibus, cepit secum conferre, quod merita tanti Præsulis possent sibi subvenire ad tactum etiam annuli, cum quo ipse quamplura sacrificia Deo obtulit; sicque ipsum anulum fracturis superponens, ab ea die sanata est ab ipsa invalendine. Paucis post diebus præteritis præfate Christianissimæ Domine avies visus adeo interturbata fuerat, quod de nocte lectioni ex more operam dare formidabat. Inter Missarum vero solennia tenente ea præ manibus unam orationum, quam sanctus Pontifex eidem Domine propria manu scripserat, in usu orationis sibi habendam; chartam, qua continetur prædicta oratio scripta, omnibus superposuit et abstersit; et deinceps recepta lucis claritate, ut prius, nocte et die non expavit lectionem insistere.

70 Everardus quidam Franngena genere, Ordine Presbyter, nobiscum aderat: cui ambos minores digitos unius manus gutta subito superveniens rigidos reddiderat, et partem palmi pariter et juncturam, qua

aque in puteo accipitur

Sanatur podagrus cum grandi-nofia

urdus et minus a nativitate,

cera cum dolore capitis

factu tumore nasci,

2 ceci,

anta cum aliqua paralys

E

et contracta.

Mathilda comitissa liberatur febre,

dolore capitis,

F

scabie,

obfuscatione visus

podagra tollitur;

manus

A manus brachio nodatur, adeo arripuerat, quod ad nullius officii usum eam inflectere valebat. Et quia totius brachii vires etiam defecerant, corrigia in collo ligata suspensum brachium sustentabat. Prædeunte eo cum ipsis consociis, advenit quedam paupercula, ex caritate S. Anselmi petens sibi dari elemosynam; qui fractum panem manu sua porrigens, mox sanatus est a prædicta infirmitate.

71 Quod in præsentiarum narrare contendo, nullus perversa mente fictitium vel fabulosum contendere præsumat. Testis adest hujus rei idem ipse, qui contractis non modicis catenis, præsidio sanctissimi Confessoris Anselmi mirabiliter est liberatus de angustia carceris; contestantur pariter catene contractæ. Præsentibus Episcopis, audientibus populis, prædicavit et prædicat suæ captivitatis miserabilem annum, et liberationis prædicandam lætitiâ. Crescente, sicut ubique terrarum notum est, validæ persecutionis tempestate adversus sanctum vii Gregorium, dignum Romanæ Ecclesiæ Apostolicam, pro veritatis et justitiæ prædicatione, atque pariter contra totius Romani Imperii Catholicos; Christianissima Comitissa Domina Muthilda pro Ecclesiæ defensione totis insudavit viribus. Ubertus, Arditiæ filius, erat prædictæ Domine Capitaneus miles; que ut in hac perturbatione de ejus fidelitate et servitio indubitanter ipsa Domina confideret, inter multas alias fidelitatis promissiones, omnes quibus suarum arcium custodiam commiserat jurare compulit, fortitudines arcium quas custodiebant supra nominatæ Domine potestati libere tradituros ac donec in ejusdem fidelitate permansuros, si idem Ubertus aliquid infideliter adversus eam Dominam faceret, vel quippiam malitiose tractaret. Post, capto Uberto ob suæ infidelitatis nequitiam, homines illius contra juramenti sponsones non tulerunt, quidquid injuriose poterant agere adversus eandem Dominam. Ex quorum numero quidam, Lanfrancus de Piola nomine, officio miles, quia ipsorum perversitatibus iurare renuebat, insidiis et traditionibus ab eisdem captus, et a tempore Augusti usque ad octavam Kal. April. duro carcere est affectus, et non modicis catenis adstrictus. Idem quoque malitiosi cogitabant quomodo possent ei vitam eripere, nec tamen volebant cognosci eorum ingenio factum fuisse.

72 Cumque tot angustiis adstrictus solam mortem expectaret, in Vigilia sancti Pontificis Anselmi arrepto somno visum sibi est sanctissimum Præsulem ante se deambulare, habitu quo adhuc in carne solebat incedere. Ad quem mox exclamans, inquit, S. Anselme, quando apud te utiliter servivi multoties, servitium meum te bene remuneratum promisisti mihi persua. Ecce armatus meas respice; et quia vales, subsidium affer: et quoniam nequaquam deceptus es, promissiones tuas nunc adimple. Nunquam convenientius mihi, quam nunc, potuisti rependere servitii mei munus: saltem Ecclesiæ me restitue, quam intrare me prohibent. Ad quem piissimus Dei Pontifex, inquit: Ne timeas, ecclesiæ te ego restitutum. Mox visum est sibi, in ecclesiam quandam se ab eo deduci et signari et benefici. Cui mox, Ecce Ecclesiæ restitutus es, dixit. Ad quem homo ille, Me redditum, inquit, Ecclesiæ satis gaudeo: sed adhuc auxilium tuum, Domine, imploro. Quem sanctus

Pontifex pie consolans, ait. Ab hodie octavo die et cultroin meum tibi mittam, et necessarium auxilium impendam. Itaque die octavo occurrente, venit ad eum quidam Regine civitatis ante incognitus, acutissimam limam deferens secum; qua data, videntibus cunctis nec contradicentibus qui aderant custodibus, compedes et catenas residit velociter. Dubitante vero eo pro custodibus exire, subito sanctissimus Confessor advent, atque visa est D. Matbilda advenisse, multitudine hominum subsequente. Cui cum diceret: Quid expectas exire? Ne differas; surge confidenter: surrexit videntibus custodibus, et exivit illæsus.

73 Præsentis narrationis miraculum est nobis notificatum sub multorum audientia, narrante et contestante eadem, cui hæc contigit femina. Estotis tempore nuper præterite quædam femina de Ripalta ad laborem mendicarum in campos ex more exierat, suam secum dicens filiolam; eo vero tempore luporum pestis adeo increverat, quod etiam a conspectu parentum pueros rapere non formidabant. Cumque, ut dixi, in campis existeret, lupus repente filiam sibi surripuit. Ut autem misera mater dilaniatam a fera deportari vidit filiam, quibus valebat vocibus sanctissimum interpellabat Anselmum, ut sibi et misere filie ferret subsidium. Mox piissimi Præsulis invocato nomine, rabida illa fera ab ore projecit puellam, jam non audeus tangere et a longe prospiciens eam. Mater vero anxia, confisa tamen de sanctissimi Confessoris subsidio, festinavit ad adjuvandam filiam: Quam cum deduceret, lupus sequebatur utramque. Sancti itaque Præsulis clamatus saepe subsidium, tandem feræ illius fames est refrænata, et utraque femina ab illius morsibus liberata.

74 Quod præsentis vidimus, nequaquam silentio prætereundum duximus. Mulier quædam cruribus sub se retortis contracta, manibus et natibus totum corpus gestabat. Hæc diu sancti Pontificis postulans præsidium, erecta est ad venerandum tumulum: quam ante elemosynis sustentatam novimus, et complures ex nostris civibus. Præsens adhuc est nobiscum filius Archipresbyteri de Columnia, Uhaldu nomine, qui retulit, et sæpe interrogatus itidem refert hujus rei narrationem. Ille cum in nostra civitate artis Grammaticæ vacabat studio, nullam devotionem, nullam reverentiam sancto Confessori exhibens, illius sanctis detrahebat virtutibus. Die vero quadam vehementi capitis dolore arreptus, ac credens se præ dolore jam morti proximum, invocabat sancti Pontificis auxilium, promittens se liberatum deinde fore credidum et ejus virtutum prædicaturum gloriam, sicut de eo ante perverse locutus fuerat. Fatigatus itaque nocte tota, circa matutini temporis horas leni sopore correptus, in somnis vidit sanctum Dei famulum capiti manum imponere, et se benedicere sanctæ Crucis signaculo. Qua visione præterita evigilans, cognovit se liberatum illius doloris molestia.

75 In die Ascensionis nuper præterite, quædam femina de Goli, Richilda nomine, compluribus nota, per integram annum et eo amplius, quantum est ab Epiphania...

Cetera in MS. Codice desiderantur.

D
AUGT. CO. EVO
DOMESTICO

catenis rescissis

erit illæsus.

puella a lupo
ablata restituitur
matri.

E

sanantur
contracta.

et alius ob
incredulitatem
dolore capitis
punitus.

E'

in bello Ma
thildæ contra
schismaticos

B

aliis ab ea
deprecantibus

Lanfrancus
filius ei captus

C
a S. Anselmo
apparet
confortatur
addictæ libe-
ratione.

DE B. BARTHOLOMÆO AB ANGLARIO ORDINIS S. FRANCISCI DE OBSERVANTIA, EMPOLI IN ETRURIA.

AN. MDX
XVIII MARTII.

Anglarii ubi
Crucem
S. Francisci
plantavit,

capta eo
nomine
ecclesia
extrus
anno 1400,

Non longe a Tiberi, tenui etiamnum amur Etru-
rum Umbriaeque determinante, Anglorum
est Bartholomæi patria, qua cum aliquando
iter S. Franciscus haberet (neque enim nisi
diei minus itinere abest mans Alvernia) Crucem plan-
tassee in via dicitur, qua diu in reuerentia populis
fuit, tandemque Fr. Antonii Pappiani occasione de-
dit, ut accedentibus eo Fratribus hospitibus duos cillus-
los extrueret, prout anno MCCCXCIV factum est. Anno
post hæc quinto missi eodem duo sunt, Brutus hic Bar-
tholomæus et Bernardinus, Angloriensis uterque, qui
civibus suis, ad loci reuerentiam extructo templo an-
gulantem propensius, opere consilioque adessent : jam enim
reservatum erat Zembii de Biliassii testamentum, qui
fundum reditusque suos ejusmodi voluntati applicandos
legaverat, constituitis extreme suæ voluntatis executori-
bus iis qui Rectores erant Confraternitatis S. Mariæ.
Sed his anno MDVII totam eam curam in Franciscanos
revertentibus (forte quia non modicis erat difficultatibus
implicata, nec ita prompta erat quæ requirebatur ad
opus precium summum penes eos quæ dixi duos negotium
permansit, tum lente procedens, ut non satis dignum
operæ pretium videretur quod utrumque occuparet. Ergo
ad Empolitimum conventum missis Bartholomæus beata
istic sine querit, et miraculis inelarescens civium suorum
eritorum animos, ut ipus mehoatum ab illo magis serio
urgeri vellent.

B

2 Adhuc eodem pia hominum laicorum Sodalitas,
ibidem sub nomine Jesu invocatione instituta a Fr. Ber-
nardino : qui et ipse XIV Marti anno MDXIV moriens, pri-
mus sui corporis deposito locum delinavit quem incoluerat,
Hospitium S. Francisci catenus et diu etiam post
inchoatum. Successit post hæc mutatio aliqua, et lo-
cus qui usque ad annum MDXX Tiferenti Diocesi subjec-
tus erat, Burgensi adjectus Episcopatus est a Leone X,
Abbatem S. Sepulchri titulum in Episcopatum eum-
mutante : tandemque MDXXXIV decretis publicis im-
pensis impostum ecclesie tertium est, et reliquis inter-
rior ornatus ante anni sequentis finem adjectus. Atque
ita titulus sanctæ Crucis, qui veteris sacelli fuerat,
translatus est in novam ecclesiam : non tamen eodem
adjectus conventus : sed magis Angloriensibus plerumque
Minoribus in conventus et ecclesiæ S. Mariæ de Com-
burbionore extructo in possessionem inuallere, quam,
annuente Cosmo primo, magno Etruriæ Duce, adjuve-
runt MDXI. Hospitium demum sanctæ Crucis visum est
in sanctimonialium eumulam posse converti. Sed sive
non argue idoneus Fratibus suis locus esset, sive qua
alia de causa vellent a se alienari priorem, relicto pos-
teriori hæc rursus commigrarunt : eundemque cepit ca-
ter conventus ordinis conventus Angloriensis S. Crucis
numerari, et sedem ubi religiofos.

C

et post an.
1540 Conventus
adplicitur :

ubi post
Vitam
scriptam
a Fr. Mariano,

qui ab il
an. 1537,

3 Hæc ea deduximus ut quo tempore scripta sit
B. Bartholomæi Vita verosimiliori possimus conjectura
assequi : quam enim unum habemus ex MS. Francisci
Roti Patrum Aretini, alias etiam nobis eum laude me-
morati, hunc titulum præfert : Vita B. Bartholomæi
Magii Angloriensis, Ordinis Minorum observantium,
scripta anno Domini 1510. In hoc numero librorum
sacordia erratum esse evidenter probatur ex eo loco, ubi
de Fr. Mariano dicitur, quod postea hujus Sancti vitam
aliorumque Hetruscorum scripserit. Nam si hæc quam
diximus Vita posterior est illa, quam non habemus, scripta
a Mariano : consequens est ut quoniam post Beati
mortem annos effluisse, prorsusquam hæc auctor cultori
latinitati redderet, quæ simplici prorsus stylo consigna-

erat Marianus : hanc alius verosimiliter, quam ejus,
cognomine Florentini, chronicum breve totius laudatur
et citatur in Lucae Waddingi Annalibus, et qui præter
Vitus Laicorum, Tertiariorum, mulierum sanctitate il-
lustrium, secundum S. Francisci instituta vivere profi-
tentium, etiam historiam montis Alverniæ composuit, in
qua tum hujus tum plurimum aliorum ex suo Ordine
Etruscorum res gestas debuit interuisse : quæ historia
hic indicatur, aut aliud opus ab omnibus istis diversum
et collectori Bibliothecæ Franciscanæ hactenus incogni-
tum. Obiit autem anno MDXXVII Florentiæ in magna
illa peste, ejus in plurimarum vitas grassantem savi-
tium Scipio Ammiratus describit.

4 Angloriensis porro fuisse hujus secundæ Vitæ
auctorem ab exordio discimus : eundemque non nisi post
constitutum S. Crucis conventum scripsisse ex eo vide-
tur colligi posse, quod unum. 6 dicit Bartholomæum
aliquandiu in patria sua substituisse, ut principia ibi-
dem cœnobii Sanctæ Crucis inauguraret. Etenim
primos cellarum et ecclesiarum istic constitutendarum aucto-
res, de cœnobio omnia non cogitasse ex supra deductis
liquet, adeoque post ejus erectionem scripsisse eum, qui
noto et recepto Hospiti nomine usus non fuit : ut non
immerito fortasse unius rursus correctione eumulam
vitam, et pro 1510, 1530 vel aliquod simile legendum
censuerit Franciscus Redi : is qui ex suo MS. Codice
nobis describendam curavit hanc Vitam, et conferendam
cum alio MS. quod Anglorii acrophalum extat apud
heredes Laurentii Tullieschii, viri diligentia et assidua
scriptione commendabilis : qui et veteris sæculi annales
conscriptis, unde totam cœnobii Sanctæ Crucis historiam
prælaudat Franciscus nobis transumpsit.

Angloriensis
aliquis
scripsit hanc

E

fortasse
an. 1530

5 Ex hac porro Vita, vel iis quæ prior Marianus
Florentinus scripsit, hausisse debuerunt quidquid scrip-
serunt de Bartholomæo Marcus Ulysiponensis, Gon-
zaga, alique : atque ex his Arturus a Monasterio et
Lucas Waddingus in Annalibus, rursusque ex hoc Ha-
raldus in eorum epitome : ut ejus ceterum hoberum co-
piosum indicem Provinciarum, Custodiarum atque Con-
ventuum, confectum anno MDXXI : ubi quartæ Provinciæ,
quæ est Thuscæ, Conventus XXII censetur S. Mariæ de
Angelis et S. Francisci apud Empolium, ubi Bartholomæus
de Anglario sepultus. Necesse scilicet Beati
titulum et longo usu vindicavit pia oppidanorum devoto,
cum iste Catalogus texeretur : sed frequentia ad defuncti
corpus obtenta beneficia parantim eum confirmantur in
vulgo : Ecclesiam vero Romanam ratum habuit, quando sub
ara majori corpus sepeliri non tantum est passus, sed
etiam inde ablatum eodem refertur processione solemnissi-
ma ante prioris sæculi finem permisit : eo scilicet tem-
pore, quo maxima adhibebatur cautela, ne quid in causis
auctorum canonizatorum præter Concilii Tridentini Ro-
manique Ecclesie sententiam fieret : quam et interpel-
latam pro ejus solennitatis instituendæ facultate fuisse,
persuadet fuisse, persuadet ipsius Magni Ducis Ferdin-
andi totusque Curie Florentinæ presentia.

Qui alii de
B. Bartholomæo
meminerint ?

F
Corporis
Beati
translatio
solennis

6 Est autem Empolis Ducatus Florentini insigne
oppidanum, ad Arni fluminis Meridionalem ripam, inter
ipsum Ducatum caput Florentiam et Pisam situm im-
puri intervallo, hinc minus tricenis inde plus quinde-
cim milliarum : junctis quod est prædictus S. Mariæ
Conventus, uti post alios Arturus habet, sed ad diem XV
Martii : an suo arbitrio, ut alius sæpe, quomodo dem ob-
itus ignoravit, an quia isto die facta est solennis quum
dicimus translatio, alteri relinquitur dirinandum : nos
idem alia documenta desunt, expressum in Actis diem
sequimur

Empoli forte
25 Martii.

A sequimur, usque subjungimus ipsam translationem factam in principio hujus seculi, rerum in Hetruria potentem Ferdinando I, illius ayo, qui nunc secundus sui nominis eandem felicissime regit, et tum adhuc puerilem aetatem agebat, ut ab omnibus putari rescriptis nobis antedictus Franciscus Redi, qui hujus translationis, sermone cum adjunctis miraculis nobis subministravit, ad calcem sui antiquioris codicis recentiori charactere et sermone Italico repertam : unde formari conjectura non improbabilis posset, quod volumen istud aliquando pertinuerit ad ipsum Empolititanum Conventum.

initio hujus seculi.

ille adversarii fraude perspecta, a constantia proposito virginitatis servandae non declinavit. Qua quidem in sententia adeo firmus vitae totius curriculo permansit, ut non verbis, ne dum operibus, ullam sui unquam suspicionem excitaverit : quinimo una vox erat omnium, purius nihil Bartholomaeo, nihil magis a sensu illecebris abhorrens inspicere potuisse : quemadmodum et de Hieronymo, fratre ejus sanguine et religione, morum vero sanctitate vix secundo, licet non tam claro miraculis, praedicebatur : tertius enim frater praeceleri fato praereptus, statim atque emicuit extinctus est.

D ACT. CO. EVO rignus cultor castitatis

ut et frater ejus Hieronymus.

VITA

Ex MS. Francisci Redi

Collato cum alio MS. Anglariensi.

Etsi moris antiquissimi fuit apud Romanos malle sua benefacta ab aliis laudari, quam aliena illustrare ; nihil tamen secius haud ambigendum existimavi, dignum fore laude illum, qui suis laboribus bene merentium facta non patitur pigra oblivione obrui, ac paulatim aetatis obscurari tenebrosa caligine. Ad dicitur quod dum Bartholomaei praeclearas animi dotes posteriorum memoriae tradit, nobili quadam fama aviditate detineor : ipse enim clarum Anglaris jubar, ne solem dicam, elucet. Publicam quoque causam amplector : si enim atavorum abavorumque extarent monumenta, non quidem ignotum esset Anglaris nomen ; quantaque ejus vetustatis est fama, tanta egregiorum esset facinorum gloria ; plurimique a Brenno conditore usque adhuc enumerarentur viri, quibus multi, quorum nomen sequitur admiratio, locum fortasse concederent.

praefatio auctoris,

C cum quo Ordinem Franc. init.

paupertatis tenacissimus, **E**

d humilitatis studiosus,

2 In oppido igitur Anglare, Arretinae Ecclesiae diocesis, inter cetera oppida Hetruriae vetustissima gloria nulli secundo, ortus fuit Bartholomaeus ex honesta nobilique Magia familia. Pater ejus Franciscus ; Francisca genitrix (quasi quodam praesagio fore se Assisinatis Francisci mira pietate religioni addictos) nomen obtinere, sacris in undis melioris vitae nascentes. Utque Magos Orientis Reges imitentur, trium filiorum dona Domino obtulere : ex quibus Bartholomaeus operum sanctitate clarus thuris fuit ad instar ; auri atque myrrae speciem Hieronymus ac frater alter praese tulere. At Bartholomaei quanta futura esset sanctitas primis ab annis apparuit : cum enim die quadam per viam illam, qua a Biturgiam petimus, iter faceret b Cherubinus de Spoletio quidam, Pater sanctitate vitae celebratus ; omnis fere populus confluebat ad eum (tanta Anglariensium tunc temporis erat religio) ut saltem vestes contingeret praetereuntis, aut oculis e minus inspicere, ut sibi manu benediceret repetitis precibus efflagitans. Gravi ille silentio obrutus stipatas intercatervas, nil proferens verborum, celeri pede provehatur. Unum tantummodo Bartholomaeum intuens, oculisque ad ima cordis penetrans, quasi de futura praescius sanctitate pueruli, manus ejusdem capiti imposuit ; nonnullaque, non bene ab aliis percepta, mussitavit : quod non sine admiratione factum est, cur tot inter viros, litteris illustres ac morum candore decoros, ad puerulum illum Cherubinus respexisset : multique magnum aliquid ei eventurum sperabant.

Anglariæ natus Bartholomaeus

piis parentibus,

laudes et excellentiam ingiens

in patientia summus

a
b
C Fr. Cherubino

innocent pueri futura sanctitas :

d

F

3 Non desiit exinde humani generis teterrimis hostis viribus dolisque machinas moliri, ut Bartholomaeum ad caeli vias iter suum dirigere meditantem aut deterreret aut saltem remoraretur, ne in portum religionis extra seculi procellas ingredi pubescenti jam liceret : puellam quippe egregia forma stimulis averni incitavit, ut occasionem nacta oportunitam, Bartholomaei pectus igne cupidinis inflammaret. At

obscenos amores fortiter repellit :

4 Ambo itaque Divi Francisci sacram domum, quae ab observantia nomen retulit, sunt ingressi : duo lumina, quae inter Alverniae c sancti montis solitariis horrores coruscarent. Cui ad tartara solditarius horrores delecte militiae Bartholomaeus adscriptus, undetriginta annis summa obedientia, summa humilitate stipendia fecit : adeo paupertatis pro Christo amator, ut nihil sibi ullo unquam tempore assumendum putaret, nisi quod ab institutione Francisci praescripta juberet Regula, ne arctiorem sectando vitam innovator appareret. Suis in itineribus non baculo fuit usus, non d causa : nullis opus esse linteolis ducebat ; sed lancinatis aliorum lanceis fragmentis nares emungebat : cum Hieronymo saepius usurpans, paupertatem profitenti indignum esse munditiam affectare. Omnibus humilitatis exemplum ac specimen exhibuit : nullum arduum, nullum vile opus aggredi renuit ; atque humiliora querebat loca, seque in parem omnibus consummandis fatebatur ; cum et gnavus et gnarus ejusque judicio censetur. Quemcumque enim vel semel fuisset allocutus, illico de moribus illius ac animi propensione certam referebat scientiam.

curtate eximus,

seculi o intercepto sverus, f

5 Grammatices in arte unius erat inter paucos, attamen (quale erat antiquae vitandae studium !) nunquam Latinorum lingua uti fuit auditus. Omnes etiam familiae Minorum titulos, omnem dignitatis apicem respuit, inno contempsit : fieri tamen nequivit, quin tiruncularum disciplinae proficeretur : quod aequo animo munus est amplexatus, cum aditum inde sibi patefactum intueretur, patientiam summa in periclitatione excolendi ab omni semper indignatione, quod vix fidem meretur, longinquus. Patientiam adeo ferebat in oculis, ut nullis unquam os querimonis patefacera, nullis hiscere suspiriis fuerit visus, infirma praesertim valetudine e πύσματος, ut Graeci dicunt, diutino morbo afflictatus, fistularumque cicatricibus, quibus per multos annos fuit summo eum dolore vexatus : quo tempore abstinentias non intermisit, vigiliis frequentavit, ab oratione non destitit. Tantummodo propinquante jam morte Superioris jussu ab hoc interdieto recessit ; cibis pro ejusdem arbitrio pastus, quos tali disciplina sumebat, cum nihil inde gustus palatum vellicantis, nihil detrimenti reciperet.

6 Tanta caritate astuabat, ut aegrotis inserviens nullum pietatis officium, nullum benevolentiae, nullum praetermitteret benignitatis argumentum. Solitudinis intro detinebatur amore, et procul a Fratribus, ne dum a seculi digrediebatur hominibus ; ipsorum quoque vitans consanguineorum alloquium. Quapropter silentio praetereundum non est, quod, dum ipsa in patria degeret, ut principia ibidem canonici Sanctae f Crucis inauguraret, quadam die stipem Christi nomine deprecans, suas ad aedes non mediocri redundantes opulentia, quas paupertatis amator reliquerat, accessit. Domestici omnes ad valvas perrexere praecipites, interque alios Pauli germani fratris uxor, quae summis precibus etiam atque etiam obtestari cepit, ut pro animi ejus solamine pedem ibi sistere non gravaretur, inque domum ingredi

recusat domum fratrem ingredi

A gredi fraterna pietate non recusaret. At divus homo respondit verba illa, nequaquam e sua lingua transferenda, [*g come si e data a Frati la limosina, si mandano in pace:]* quo dicto discessit.

AUCTORE
CO.EVO
g

7 Illud quoque accidit recensendum. Die quadam, bubula, hoste vaferrimo illiciente, cibari carne appetebat, sed nullo pacto Bartholomæum insidiis latere: quapropter quemdam ex suis rogavit, ut festum sibi illius largiretur, quam in cubiculo clavo suspendit: unde non prius demisit, quam fœdissima tæbe, *h* verminibusque nauseam excitantibus, penitus completeret. Tunc denum aspiciens teterrime olentem, Inspice, inquit, avidissime venter, inspicere te pulpamento appetebas replere. Quam oris custodiam nunquam deserebat invigilem, laotis non solum ab esois coercens, verum etiam satagens, ne verbum otiosum diffunderet, ne in alios mordicus armaretur: immo severus erat animalversor, si quem dentis hostiliter acuemem inspiceret, aut saltem a caritatis tramite declinantem suspicaretur. Qua de causa cum Frater i Marianus (ille qui postea Beati hujus aliorumque Hetruscorum historiam descripsit) rediens imprudens inconsultoque narrasset, Sacerdotes sibi quæpiam hospitium præbere denegasse, immo et Breviarium commodare ad Officium Deo persolvendum: vix verbis posset explicari, quæ vir iste Dei dixerit, quæ fecerit: quoties culpe accusabatur, sæpius eum asperissimis verbis objurgabatur, quod Sacerdotis famam denigrasset, coram hospite ad quem divertisset, coramque fratribus importuna garrulitate hoc repetens: ita ut necessario Mariano fuerit suam culpam non semel accusare, interminante etiam Bartholomæo, se illum e Religione arcessurum, si iterum in tale crimen divertisset.

bubulæ carnis appetitum

h
illius jam putridæ objectu donat.

acriter reprehendit leviculum detractorem:
i

8 Insiper quoties audiebat Fratres, si quid novi accidisset referentes in suorum conventu, ad se compellatos monabat, ne seculi negotia in domum Dei deferrent; dedecere enim religioni adscriptos, nuntios attentis auribus excipere, nisi aliquis e mundi euripo emergens in Religionis portum confugisset, ut vocis omnium plausu exciperetur, ac Deo grates persolverentur; aut si ad meliorem vitam e suis aliquis demigrasset, ut ei incrementa Christi Corporis immolatione ac precibus piate successus prodessent. Pauca faciebat verba, sed utilitate redundantia; plurimumque rerum brevi gyro complectebatur. Quod si quando tempus exposceret ut alicujus vitia corrigere Bartholomæus cogeretur, ab iis quæ multo prius patrata fuerant sumebat exortium: eoque modo id peragere Deus ipsum docerat, ut aures lequo animo ac libens illa præberet, cujus vulnera salutem allaturns pertractabat, atque inde venerabilibus ac pavens se ad meliorem frugem recepturus abiret. Quippe cum speculi nullis maculis deturpati conspiceretur ad instar, ac potius e celo demissus quam ex hominibus procreatus videretur, timebatur ab omnibus, nec quisquam perditis adeo moribus fuit inventus, qui eo presente aut honesta non loqueretur, aut saltem silentio linguam ipsam non mauciparet.

vitæ seculares rumores narrari:

magna in corrigendis de frequentibus effusio

9 Sacrilegium offerre summa eum pietate non relinquebat: et quamvis persæpe morbis afflicteretur, nunquam imparatus, aut non bene rebus divinis animo vacante ad tantum ministerium accessit. Mira in Officio persolvendo illius erat attentio: diligens in confessionibus peragendis, brevi circumstantias nullis ambagibus explicabat. Fractum aliquem ex omni lectione librorum percipiebat: et quæcumque inter mensum legebantur erant ab illo excerpta, ut mel inde aqua more colligeret: immo profanus eruditio-nes illico in spiritus pabulum convertebat. De verbis Domini libenter colloquebatur, et vultus repente flammis exæstus caritatis, signa intimi ardoris

attentio in sacrificio,

et Officio,

colloquens de rebus divinis feracior,

exhibebat. Itaque cum Fr. Gaspar *h* de Barga secum pomeridianis horis in sancti montis Alvernæ sylvam perrexisset de rebus divinis colloquens, usque ad eandem horam insequentis diei permansere, nihil animadvertentes tempus ipsum prolabi, et nihil de cibo aut de somno solliciti, ita in ipso eloquio a mortali carne segregati ut vitam Angelorum vivere crederentur: tunc demum intelligentes quamdiu permansissent ibidem, quando in eorum regressi non eundem festum diem celebrari summa cum admiratione cognoverunt.

D
k

10 Frequens ac fervens in oratione ac divinarum rerum contemplatione fuit, in qua cœlestes dulcedines aliquando gustavit: sæpius etiam inspectus sublimis ab humo raptus intentus ad æthera, quod in l Castilhonis sylvæ accidit, ubi eum genibus flexis vir quidam intuitus fuit duobus amplius pedibus a solo distantem: qui index ad Fratres accedens, testis exitit veritatis. Sæpius vero in majori Alvernæ montis templo, coram imagine Servatoris in Cruce fixi supra chori locum posita qui tunc medius erat, gestum est idipsum, et plures admirati sunt elevatum. Cum eodem in monte degeret, et ad sacrorum stigmatum oraturus pergeret in sacellum, cumque ibidem alium offendisset ex Fratribus retro gradum flexit, ut ad sacellum Beati Joannis contenderet, et cum lubricum esset iter, noctisque tenebræ lumen omne surripuissent, procidit divus homo in terram. Tunc duo ex æthereis spiritibus funalia deferentes præsto fuere, qui ad illum usque sacellum itineris duces comitati sunt: quod Frater quidam inspexit et cum omnium admiratione vulgavit.

frequens inter orandum raptus:
l

Angelicum per noctem obsequium:
m

E

11 Dei etiam nomine vires morborum domuit ac saluti corpora agrotantium restituit. Idcirco plurimi tradidere mulierem quamdam uxorem Procuratoris cœnobii sanctæ Mariæ a Ripa Empolis, cum vehementissimo capitis dolore angereetur, domi ejus beato Patre casu hospitante, cum ejusdem cœnobii Custode, se precibus illius commendasse: at ipse caput ejus manu tangens illico ab omni exemit dolore; eumque admirabunda procumberet, jussit Bartholomæus ut nemini de hoc verbum faceret, quousque degeret ipse inter vivos. Cum puer quidam prope conventum eundem morbo, quem tigna dicunt a Hetrusci, caput infectum gestaret, signans eum signo Crucis illico mundatum asperxit. Puer vero domum regrediens, matri, stupore penitus occupate, rem gestam aperuit; ideoque ad nos, sic Deo volente, ista devenere: aliqui enim adeo sua prædicari posse ab hominibus vitabat, ne inde appetitus laudis irreperet suamque pessumdaret humilitatem, ut omnia ignorarentur omnino.

curationum gratia in hospitibus uxore,

et puero scabioso prolata:
n

F

12 Denique ad extremam vitæ periodum cum pervenisset, videns sibi præiurium parari, sacris munitus pharmacis, Veneris die Servatoris nostri morte decorata, ad se Hieronymum fratrem vocavit, quo cum simul extremum capere jentaculum voluit. Omnibus itaque valedicto Hetruscis verbis, Addio, quasi ad Deum se iturum indicaret, adventante aurora, ac si gestiret perrecturo ad cœlos Bartholomæo spectatorem solem revocare, spiritum Domino reddidit, anno mxx, xv Kalendaris Aprilis. Corpus autem in templum translatum tumulo condi non potuit usque ad noctem, eum populi ex omni parte properarent ad osculum petendum. Quod cum Medicus, qui eum biennio curaverat, fecisset, domum inde regressus ac filios amplexus, Prinsipiam aliud, inquit, cibus aggrediar, vos deosculari lubet ore, quo Sancti illius tetigi corpus. Deinde reconditum sub majori altari, in eisdem sanctæ Mariæ sacris adibus quiescit.

112 mortuus

conditur sub altari.

a Burgum sancti sepolcri videlicet, Anglariorum trans Tiberim quinque milliaribus distant: qui licet recentissimus proventus originis civitas sit, ut apud Ulyellum tom. 3 Italix sacre videre

Burgum sancti sepolcri.

A est, persuasit lumen sibi scilicet levitas, ipsam esse antiquam et Plinio in *Mediteranis Etruria* memoratam urbem : unde in cura legitur inscripto quodam hoc principio

Hic ubi meta novum est antiqua Biturgia nomen.

Fortè etiam ad hanc persuasionem iuvat, quod intellexerit antiquam Biturigum in Fenicium civitatem hodierno nomine Bourges dici. b. *Apud de eo tanquam doctrina, predicatione, prophetia et miraculorum gratia illustra, et Ordinis sui Beatis nunciatat Actus in Martirol. Franciscano ad 1 Augusti, annoque 1385 mortuum sepultumque ait in S. Marie Angelorum prope Assisium. — e Mons Helmarie asperimus, ubi sacra stigmata. S. P. Francisco impressa pua pulchrum religio recoli : et istud primos religiose vite annos Bartholomaeum duxisset eum fratre videtur ex reliquo vita contextu probari. idque alio passim auctores tradunt. — d Latina et seculi relictus vox pro piteo contra astrictos calores : et passim in Italia Minoris utuntur ferrugines colorem lana : cui consonant istud Plaura in M. Hie, Causiam habens ferruginam. — e Latine spūti morbum dixerunt : et videtur sanguinis spūti intelligi, idque esse quod huciam febriū Arturus dicit : quæ nempe ejusmodi captæ in pretore venæ affectionem plerumque consequitur. — quædam tamen, non minus scribendum erat, aut potius phisica. — f cum canobis nomen ante annum 1570 ubi non capit usurpari; ideo ejusmodi hunc etiam post dictum annum esse scriptam. — g Id est. Ut data est Fratribus eleemosyna, dimittuntur in pace. — h Vermine Italus, Francus Vermine, quodis minutum insectum dicitur. — i Marianus Florentinus rudi stylo descripsit Fasciculum chronicarum sui Ordinis, historiam item piorum Laicorum, funicularum S. Clarae, præterea Tertiariorum Ordinis S. Francis, ac identique montis Avernæ, quæ MSS extabant apud Waddingum, nec alibi ea reperimus : cum autem ab ætate una citari hic non videtur : necdum ad ea tempora pervenerat Waddingus, ut ejus oculis potuerit Arturus Marianum legere. — k Latens hic fuit Florentinus, Gonzaga et Marco Plymponeis laudatus : quod satis Arturo fuit ut ei ad 18 Aprilis Beati titulum daret. — l Hujus nominis oppidum inter Veretum et Corionem invenias. — m Hæc a comuni Fratrum habitatione et templo, uno circiter stadio, hinc elico ascenditur : eoque nunc porticus tecta dicit, per quam ipsi anno 1667 21 Januarii ibidem sacris operari ritibus redieruntque : alia ejusdem montis sacella non vidimus. — n Itemque Franci a similitudine linear vestes corrodentis : sic enim capitis cutem tenuissimis foraminibus sanie manibus malum illud interserat : achores ex Græco Plinius dicit.*

Civitas

Marianus Florentinus

B

coram quibus rursus sub majus altare collocata sunt ossa, suavem præter naturam odorem spirantia : subsecuta quoque ad communis incrementum lætitiæ miracula sunt multa, in quibus ea quæ hic subjungimus.

B AUCTORE I. O. EVO dulci fragrans :

14 Cuius, quod multis diebus turbidum ac nebulosum fuerat, eo ipso momento temporis, quo institienda erat supplicantium pompa, subito serenum tranquillumque apparuit. Michael Zerini de Empolis plurium dierum spatio, gravi vexatus cephalalgia, quæ nullum ei locum quietis relinquebat; statim ut se Beati meritis commendavit, levamen expertus est.

cælo nubes

rapite dolores pedit

15 Duodenis puella, nomine Catharina Michaelis del Biancone de Empolis, quartana laborans febri matrem rogavit, ut se ad eam processionem duceret. Difficilem se præbuit mater propter incumbentem tum gravium paroxysmum : vicit tamen fiducia filie, matremque induxit, ut etiam ad contingendam sacri corporis lavacrum se admovent. Vix autem eam tetigit, cum læta voce exclamavit ad matrem, sanatum esse se, ut revera erat.

quartanam curat

16 Magdalena Silvestri Bononiensis, Empoli commorans, eodem die liberata a demonio fuit, a quo vexata per annos aliquot fuerat, cum se B. Bartholomæi meritis commendasset. Simili modo ab epileptico morbo liberata est Elisabetha Antonii Tognetti, ex Bassa sub Empoli. Amorum quoque non plus senum puella, facto per patrem voto, remedium cephalalgicæ obtinuit.

energumnam liberat.

B

17 Miraculis quoque a B. Bartholomæo perpetratis potes adnumerari, quod vite suæ sanctissimo exemplo ita inflammaverit Hieronymum Magium, in Republica Veneta nobilitate præcipuum equitem, belli pacisque artibus ornatissimum, ut dimissa conjugis liberisque tenellis, in Cyprum se suosque militares animos atque industriam transtulerit, Turcos ibidem prohibentibus progressus : ubi circa Famagustam in defensione sancte Fidei memorabiles infidelium strages edilisse dicitur : tandemque in eorum manus prolapsus, post varia tormenta detrahiturque viventi cutem, capitali supplicio martyrii lauream fertur consecutus.

Hieronymi Magi virtutem exemplo suo excelsit.

TRANSLATIO CORPORIS

Et miracula post eam patrata

Ex Appendice MS. Italica.

Metuentes Fratres, ne pignus tam pretiosum de subitis altari furto auferretur, illud inde sublatum retulerunt in sacristiam postmodum vero, mutato consilio, impetrata facultas est solenni cum processione illud in eodem loco reponendi. Ennifestivatem præsentia sua Serenissimis Hetruriæ Dux Ferdinandus aliique Principes et Magnates cohonestarunt :

Eodem refertur

DE B. SALVATORE DE HORTA ORDINIS S. FRANCISCI DE OBSERVANTIA

CALARI IN SARDINIA.

F

Templariis sub Clemente v Pont. Max. omnino deletis, Horta Dertosanæ in Catalania diocesis oppidum, ad eos olim attinens, ad sacram D. Joannis Militiam translatum fuit : et antiquior ædicula, in memoriam sanctissimæ Mariæ de Angelis, ad mille passus ab hujusmodi oppido, in accliviere ejusdem montis parte, a prælati Templaris constructa, in secularium quorundam Sacerdotum, ac postmodum in Provinciæ Catalaniæ Fratrum Minorum jus cessit ; quibus et oppidani elegantis satis monasterium ex publicis facultatibus edificarunt. Cumque hujusmodi ædicula atque monasterium a Patribus Recollectis, quibus ad tempus subfuerant, quibusdam de can-sis derelicta fuissent ; Caroli v Imperatoris atque Hispaniæ Regis interventu, illique Hortanis maxime instantibus, ab eisdem reassumpta fuere. Hæc Franciscus Gonzaga Episcopus Mantuanus in suo opere de Origine Seraphicæ Religions parte 3, Prov. Catalaniæ, conv. 13 et 14 dicit. Hujus sacre domus, quam duodecim Recollecti Fratres incolunt, ac fidelissime Deo optimo maximo diu nocturne famulantur, quandoque acclia

fuit eximie sanctitatis vir, beatus Pater Salvator Alphonsus.

2 Alphonsi vomen hic adjectum ; quia hoc ei pro priori Salvatoris nomine esse voluerat Provincialis Minister, cum eum Horta ablegatus, suspexit sibi sanctitatis memoriam omnem abolitam vellet, et obscurum ignotumque hominibus deinceps vivere Salvatorum. Verum, quia non cessavit Deus miris illum manifestare prodigiis, nec cessavit vulgus proprio illum nomine nuncupare, addito ab Horta cognomine : ab eo nempe loco unde virtutis illius et sanctitatis fama primo per totam Hispaniam sparsa, agros et quocumque infirmos detentos nudocumque e-recebat ad spem sanitatis, a Beatissima Virgine Maria per merita hujus beati religiosi impetrande. Quare v-nobilitate ante id tempus oppidum monasteriumque, magnam acquisivit celebritatem ; non tamen perpetuum ac præcipuum ejusdem Sancti patronum. Hæc enim felicitas Caluriana servabat Conventui, ubi extremos duos vite annos egit, et beato consummatus sine Sanctorum resurrectionem expertus in corpore, tum adhuc incorrupto, cum intra hujus seculi illud in novum propriumque sacellum solenni translatum pompa

non enim B. Salvatore dedit ;

hujus corpus Calari quiescit,

ANIMADV. PAP 41

MOLXII XVIII MART. D. V. Drope Borian ecclesia a Templariis creca

de Recollectis translata,

A *ponpa est, atque in vitam ejus et miracula canonice captum inquiri, cum in finem ut Sanctorum Catalogo adscriberetur.*

*cum venera-
tione B. ori.*

3 *Quod licet continuo impetratum non sit; concessit tamen Apostolica Sedes, ex judicio Cardinalium sacre Rituum congregationis præsidentium, ut propria Beati veneratio eidem tribueretur licetque imaginem ejus pingere cum radiis et miraculorum, divina virtute patrorum, exhibitione: quod una continuo Romæ produsse dicitur, sed ad nostram notitiam non pervenit. Alia deinde minor inciso est præfigenda Italice Vita anno MDCCXXIV Mediolani recensæ: in qua idem Beatus inter medicos pauperes, debiles, claudos, cæcos, genu circumcirca flectentes, visitur, dexteram ad benedictionem us impertiendam attollens; sinistra rosarii grana volvens: super ejus caput cinctum Spiritus sanctus in specie columbæ descendere videtur; a dextris vero in nubibus apparere Virgo Deipara, cujus virtuti adscribere solebat omnia, quæ miseris conferebat sanitatum beneficia. Sub ipsa autem imagine hæc legitur oratio, seu potius benedictio super ægros faciendæ cum invocatione Beati. Potentia Dei Patris, sapientia Dei Filii, virtus Dei Spiritus sancti, meritis et intercessione B. Salvatoris liberet te ab omni febre, tertiana, quartana, continua, et ab omni malo. B. Salvator oret pro te, et benedict tibi in nomine Patris † et Filii † et Spiritus S. † Amen.*

*et excusat
imagines cum
miraculis*

*et invocatione
propria*

B *4 Hujus vitæ Auctor in titulo totius libelli non exprimitur: sed indicatur in titulo capituli 5. his verbis Auctor id est, P. Fr. Dimas Serpi, Sardinie Provincialis, ne lectori fastidium pariat minutis referendo ejusdemque qualitatibus miracula, lectorem remittit ad memorabile Pontifici oblatum, et ad magis illustria notatuque digniora transit. Nempe non ipse sed alius aliquis, digestum a Dima Hispano sermone maternum sermone Italianum, additis pro genio suo, summaris magnitudinis et divisionis ac titulis capitulum. Quem quidem interpretem suspicari possumus non alium fuisse quam Barreum, cui eam vitam compilasse videtur auctor, inserendam parti 4 Chronicarum Ordinis minorum a cap. 42 libri 5 usque ad finem ejusdem: quam ipse partem Venetis edidit anno 1608: unde acceptam B. Salvatoris vitam, deinde lectum approbatumque, recitandam Mediolani curavit anno 1628 Joannes Baptista Cerri, et hinc unte alius quispiam Neapoli, quantum quidem ex Acturo colligimus, citante libellum ibidem anno 1626 excusum.*

*Auctor illæ
Dimas Serpi;*

5 *Ante hanc, quam Latine reddidimus, nostro more in capita paragraphorum divisam, et veteris divisionis notis in margine prænotatum: ante hanc, inquam, vitam editæ alie tres, breves sunt, neque decimam partem continent miraculorum ex authenticis processibus hic proferebantur. Earum prima Barenocæ prodit, eodem quo processus iste formatus est anno nre, eadem forma qua reliqua Chronica Sanctorum Sardinie per dictum Dimam Serpi compilata, velut prosecutio ad ejusdem Chronicæ partem quartam, in capitula quatuor, suo singula themate ex sacris litteris petita, per modum sermonum ad populum legendorum, distincta. Hunc deinde Vibam nonnullis in principio et fine additis, continua oratione expressit, sed omissis plerisque miraculis brevioris fecit, Sancte memorice Fr. Antonius Vincentius Domenicus in historia generali Sanctorum Catalonie parte 2, que est de Sanctis non canonizatis secundum ordinem ipsarum Religionum, quarum fuerit professores, Prodit hoc opus anno secundo hujus seculi: quo item anno, sed prius quam Domenice opus vulgaretur, Dimas Serpi prædictus aliam ejusdem Beatriam compilavit, prætere pleniorum distinctiorumque, et forma minori excudi curavit, ut ipsa per se libellum conficeret, inter devotos fideles distribuendum.*

*eadem brevis
autem ter
vulgata
Hispanice.*

C *6 Ex his tribus Vitæ accepimus canonicæ, quæ ad calcem plenioris Vitæ subjungenda putavimus, eo quod, præter accuratorem de natalibus Beati notitiam nonnullaque miracula, instrumenta quoque continerent auctoritatis datæ Fr. Dimæ ad eos, quos diximus, processus in Sardinia Hispanique faciendos, non sine illustri testimonio venerationis publicæ B. Salvatori jam tum a piis fidelibus delata. Agit de eodem sub insigni elogio, tum eo quæ supra citavimus loco, tum alio in qua Conventum Calaritanum describit, Gonzaga prænominatus. Ceteros auctores, qui quocumque modo Beati hujus laudes aut miracula attigerunt, operose in suo Martyrologio Franciscano enumerat Arturus a Monstier, et addit: Calari festum ejus agitur permissu Pauli v Pontificis, Dominiica ii post Epiphaniam: maxima vero religione publice colitur Jauuæ, in ecclesia conventus nostri de Pace, in suburbio ipsius civitatis; ad eujus invocationem crebra cernuntur fieri miracula, in quorum testimonium appensæ sunt innumera tabellæ depictæ, diversa ostentantes beneficia, cœlitus per eum accepta: quæ omnia, inquit, vidi anno MDCCXVI et MDCCXX, dum illic diversatus sum.*

7 *Hic jam prælo paratis admonemur a P. Francisco Haroldo, dignissimo Lucæ Wadinghi successore in conscribenda historia Ordinis, Romæ in sui Ordinis Conventu Ibericis Recollectis addicto, et S. Isidori nuncupato, ad latus Evangelii circa majus altare depictam conspici magnam hujus Beati imaginem, elevatis manibus Deiparam deprecantis pro subjectis sibi claudis cæcis etc. Neapoli quoque anno MDCLII geminas ejusdem imagines rudi arte impressas haberi in capite salii, quarum altera minor et simplicior, subjecta habet Responsorium, Antiphonam et Orationem ut sequitur: RESPONS. Iste homo ab adolescentia sua meruit infirmos curare: dedit illi Dominus claritatem magnam cæcos illuminare et dæmones effugare. Ecce homo sine querela, verus Dei cultor abstinens se ab omni opere malo et permansus in innocentia sua. Cæcos illuminare et dæmones effugare. Gloria Patri et Filio et spiritui sancto. Cæcos illuminare et dæmones effugare. ANTIPH. Ab Horta lux est orta, qua tota luxit Hispania, præsertim Catalania, simul etiam et Gallia, extinctus in Sardinia post innumera miracula, orat pro nobis Dominum. v. Ora pro nobis B. Salvator. R. Ut digni efficiamur promissionibus Christi. OREMUS. Deus qui humilitate Sanctorum tuorum omnipotentiam tuam mirabiliter manifestas; quique B. Salvatorem ab Horta famulum tuum admiranda simplicitate et mirabilium curationum gratia decorare dignatus es: præsta, quæsumus, ut omnes qui ejus implorant auxilium, petitionis suæ salutarem consequantur effectum.*

D *unde accepta
Analecto.*

*Cultus
Dom. 2 post
Epiph.
et apud
Genueses.*

*Imago dicta
Romæ in
ecclesia
S. Isidori.
E*

*alia Neapoli
excusæ cum
Responsorio*

antiphona,

oratione,

8 *Eadem leguntur sub majore imagine, in qua exhibetur Beatissima virgo Maria, pueram Jesum in ulnis bopians et percaudam nubem descendens ad Beatum: ad ejus pedes turba pauperum morbidorumque opem præstolatur, horum subjecto lemmate: Multitudo languentium veniebat ad eum, Lucæ cap. 6. Ex utraque autem latere legitur hymnus, sive, ut in titulo ponitur, jubelus, Hispanico rhythmo compositus per Fratrem quemdam Observantem, et in capella sacri corporis eustodie quotidie solitus decantari, una cum prænotatis Responsorio Antiphona et oratione. Constat autem dictus hymnus Octo octonum versiculorum strophis, quibus natales, virtutes, miracula, mors et cultus ejus Calari, continentur: signanter autem exprimitur, quod per ejus coqueum, in Calaritano conventus sanctuario reverenter asservatum, multi obtineantur favores: ac deum invocatur Beatus ut specialis parturientium mulierum auxiliator. In capite vero atque in fine hymni prædicti minor strophis his fere utrobique verbis locatur.*

*miraculis,
F*

*et rhythmo
Hispanico:*

*quæ omnia
Calari quotidie
cantantur
ad corpus.*

Pues que vuestro gran favor
Nuestros animos conforta,
Rogad por nos el senior
Beato Salvador de Horta

A *Ex his duo postremi versus ut possint ad singulas strophas repeti, quintus scilicet versiculus semper per or et orta terminantur: priores autem quatuor sic componantur, ut primus versiculus communem cum quarto terminationem habeat et secundus cum tertio.*

VITA

Auctore Dima Serpi, Provinciali Sardinie et Commissario pro canonizatione postulanda.

CAPUT I.

Vite initia, et prima Barcinone, Dertosæ atque Hortæ miracula.

Beatus hic Frater, natione Catalanus, nascendi locum humilem et exiguum habuit, cui a S. Columba a Farnesia nomen in diocesi Gerundensi; filius viri pauperis, qui curam habens hospitalis nocturnum pauperibus præbebat receptum, sociam pii operis uxorem habens, ex eaque hunc mutæ caritatis fructum. Eorum nomina neque in processibus expressa sunt, neque sciri in loco prædicto potuerunt: tantummodo tres circiter nonagenarii comparuere, qui testificarentur se communem habuisse in sua infantia educationem cum B. Salvatore, quem ipsi nominare solebant Salvatoretum de Hospitali: mortuis autem parentibus ejus nihil unquam se inaudivisse de parvulo ante eum annum, quo ad Hortensem conventum ibi commoraturus venit: tunc enim ad incolas ejus loci, in quo natus fuerat, perlatam esse famam, quod in eo conventu esset Frater multorum miraculorum operator et eo frequentes accessisse: quibus ille sanitatis recuperandæ causa venientibus seipsum manifestavit dicens: Ego sum iste Salvatorettus, filius Xenodochi vestri: hoc igitur modo ab iis cognitum ipsum esse: cumque postea eodem in loco S. Columbe moraretur, conspectum grandia miracula operari: nec aliud quam modo dictum est memoria teneri.

Quantum subducta temporum ratione ex processuum Actis cognosci potest, lucem hanc Saluator aspiciere cepit circa annum sæculi decimi sexti vigesimum: ætatis autem annum pariter vigesimum ingressus, Seraphicam S. P. Francisci religionem subivit in conventu S. Mariæ Barcinonensi, eximie observantiæ laudibus notissimo. Ubi qui coquinam curabat Frater, rare sanctitatis vir, socium laboriosæ alijecticæ officii Salvatorem accepit, in obedientiæ operibus exercendum: quibus hic se magno nisu dedit, instruendo fœco, eluendis vasis, purgandis discatellis sedulo intentus: spiritumque in Deum semper defixum habens vix aliud dicere audiebatur, quam JESUS MARIA. In omni vita purus et simplex, ab hoc mundo penitus videbatur extraneus, atque ab ejus negotiis adeo alienus, ut soli religioni natus credi posset. Quavis nocte in suum corpus vehementi flagellatione saeviabat, unde magister ejus et ceteri Fratres judicabant futurum, ut Ordinem suum eximia aliquando sanctitate illustraret.

Sub hæc tirocinii sui virtutem Deus manifestis cepit miraculis honestare. Aderat Circumcisivus Dominicæ festum, unde huic conventui nomen inditum, quod proinde magna ibidem solet solennitate celebrari: quam munificentia sua angere volens Regni Cancellarius, vir admodum pius religiosusque, verveces aliquot aliæque cibaria ad Fratres misit, jubens ea apparari in prandium, quod una cum ipsis sumpturus esset in comitatu multarum primæ dignitatis et nobilitatis personarum. Mandavit igitur Guardianus cocoque faciendæ erant: hic autem media in nocte gravissima se febre teneri sentiens, neque exequendo muneri suo idoneum, advocato ad se Sal-

vatori claves tradidit: Vade, inquit sibi, ad P. Guardianum, eique significa me graviter regretantem hasce claves mittere, ut prandii Fratribus Dominicis venturis instruendi curam alteri alicui committat. Accepto mandato abiit ad templum Frater, nocturnæ interfuturus psalmodiæ, totamque eam noctem in oratione perseverans, circa auroram, præmissa corporis verberatione consueta Confessionis et Communionis usurpavit sacramenta, nec verbum ullum Guardiano dixit; propter continue orationis fervorem penitus oblitus, quid sibi fuisset imperatum.

Interim appropinquabat prandii tempus, et sollicitus Guardianus ut ordine omnia riteque agerentur, ad culinam accessit; eamque etiam clausam reperiens, coquum ad se imperat accessiri: qui per Fratrem ad se missum cum excusaret morbum, idemque transmissas ad se claves per Fr. Salvatorem nocte media fuisse renuntiaret; justa, ut sibi videbatur indignatione commotus, intelligensque ex iis, quos querendi Salvatoris causa miserat, ipsum in ecclesia solis divinis rebus intentum quietissime orare, recta eo se contulit, et multis eum conviciis onerans, fatium appellavit: et pro injuria sibi ac talibus Dominis facta amandandum minatus, claves illi e manibus confestim eripit, et culinam aperit, nihil minus expectans, quam ut omnia recte apparata eo in loco inveniret, quo testabantur omnes neminem ingressum tota illa nocte dieque fuisse; nec ipsum quidem patentem conspectum ab ullo. Atque hoc primum est signum, quod ejus causa Deum operatum esse cognoscere potuimus, Angelorum aut alio ignoto nobis ministerio, ad suppleendum famuli sui, devotissimis precibus intenti, defectum.

Tirocinii religiosi annuo spatio evoluto, ad solennem votorum trium professionem admissus Saluator est, iisque nunciatus ductus a Ministro Provinciali ad conventum S. Mariæ de Jesu in civitate Dertosana, ubi Fratres excaleati in magna vite austeritate et rigida suæ reformationis observantia morabantur. Illic prosequi Beatos cepit eam, quam ceperat in tirocinio et deinde constantissime semper tenuit, vivendi formam; quotidiano ipse se flagello castigans, et post peccatorum confessionem Dominici Corporis Sacramento reficiens: quæ causa fuit ut tota mox civitate haberetur Sanctus, et beatum se crederet, quicumque vel semel posset vestimenta ejus exosculari. Accidit ibi ut nobilis quidam, filiolum habens tanta calculosæ concretionis mole gravatum, ut quoties mittenda urina foret peno mortuus collaberetur in terram, in vanum remedia tentaverit omnia: qui cum die quodam B. Salvatorem conspiciatus esset, per suos hortos transeuntem elemosino querendæ gratiæ, ad illius se abiecit pedes atque ut filioi sui miseris precibus pro eo ad Deum funderet, obtestatus est. Movit lacrymabilis species supplicantis tenerum, ad ejusmodi affectus animum Salvatoris, et continuo manum imposuit capiti pueri infirmi, oculisque in eorum defixis Salutationem Angelicam dixit, atque improvise abiit. Vespero autem facto, cum consueti medicamenta filioi exhiberentur parentes pannis eum suis nudassent, sanum inebulmenque reperiunt: nec ullam deinceps vel urinæ difficultatem vel calculi molestiam passus est infans: quod miraculo manifesto nobilis ille adscribens, tota mox civitate divulgavit.

Quadam die ad corrogandas elemosynas dimisso Salvatore, Guardianus mulum junxerat, portaturum quicquid fidelium liberalitas contribuisset: hic autem liberum nactus campum, curriale se in fugam dedit versus conventum, frustra insequente eum socio Salvatoris ac retinere cinto. Qui videns nihil a se profici, retro conversus inclinare auxilium Salvatori

D ACCT. DIMA SERPI *inter orandum oblitus,*

a Guardiano incipitur;

E *sed is omnia novæ et incerta parata.*

Vota professus Barcinonæ nupti,

et calculosum in natens sanat;

CAP. II *fugientem mulum preibus sistit*

Natus in diocesi Gerundensi;

ut oratione quidam superstites tentantur,

circa an. 1520

post annos 20 habitum sumpsit Barcinonæ;

Prandii solemniter paranda

b

A vatorem deportatus fuit, qui obita peccatorum, ut jussus erat, confessione sacraque Eucharistia suscepta, illius benedictione signatus, manusque et rosarii impositione dignatus, sanus extemplo assurrexit, Deoque et beatissimæ ejus matri gratias dicens abiit. Michael Salimas, ex oppido, quod in Arragonia situm Carinegna dicitur, contractus genua, sola Beati benedictione opus habuit, ut furcillis abjectis firmis gressibus sanus abiret. Joannes Penar d'Aranda, ex eodem oriundus oppido, sextum annum paralyticus, mensibus omnino quindecim ita jacuerat lecto allixus, ut ex eo levari nunquam potuerit : hic intra lecticam deportari se voluit ad ecclesiam S. Mariæ de Horta, confectisque ea ratione supra centum quinquaginta » miliaris ante B. Salvatoris pedes stetit se; peccataque confessus et Christi reffectus Corpore, post illius benedictione surrexit in pedes, incommoditate recepta letus, *b*

12 Petrus Ales, ex oppido c Pauls, filiolam Magdalenam nomine, quam huic luci cæcam sua uxor pepererat, ante biennium eodem attulit circa natalitia Christi Domini festa : cui ut Salvator benedixit, sinistrum oculum aperuit infantula. Ita donum tunc quidem leti satis, dimidiato quanvis beneficio, reversi sunt : sed Martio subsequente ad Beatum reverterunt, rogantes atque obsecrantes ut sumum vellet implere beneficium, et alterius quoque usum oculi filioli impetrare. Audivit ille, manumque oculo tenebricoso imponens, hunc quoque videndi lucis competentem fecit, puellamque visus integri facultate donavit. Barbara Cabelli, ex oppido *d* Alcagnis, uno brachio paralytica, facta peccatorum suorum de manilato B. Salvatoris confessione, sana atque hilaris ab eo recessit. Martino de Giara, ex oppido Luizio diocesis Pampelonenis in Cantabria, alterius oculi usum cæcitas, et brachii motum paralyticus abstulerat; utrumque reddidit petita susceptaque devote B. Salvatoris benedictio : quod eadem paralyticæ mulieri ex Navarra regno præstitit, receptæ sanitatis signum post se relinquenti axillares furculas, quibus gressum moliens corpus sustinebat. Sic etiam ab hernia gravi curatus est puer Valentia Hortam deportatus. Simile malum patiebatur quidam ex oppido *r* Monzonio in Arragonia, vir magnæ dignitatis, Dominus Escalara dictus; cui a Beato benedicti, et rupturam solidari idem fuit.

13 Fuit cum ultra duo hominum millia impissent montem in quo monasterium, tunc B. Salvatoris domicilium, existebat : qui omnes jurati confirmarunt suis se vidisse oculis, quomodo vir mutus a nativitate coram Beato consistens, ab eodem ad compassionem moto jussus fuerit, Ave Maria, recitare. Qui cum nec prima nec secunda vice ad imperantis vocem linguam resolvere posset in verba; tertia demum vice ori ejus Beatus digitos suos inseruit, apprehensaque ejus lingua dixit : In nomini Patris et Filii et Spiritus sancti dic, Ave Maria. Et continuo respondit mutus, Ave Maria, et reliquam ex ordine Angelicam Salutationem percenit, una cum Patre : atque exinde libera loquendi facultate præditus perseveravit. Plurima eo die miracula alia B. Salvator perpetravit, quorum copia fecit ut eorum memoria non fuerit scripto conservata.

14 Quidam Jacobus Amargos dictus B. Salvatori commendavit fratris sui vitam; cui proscriptorum aliqui ipsius inimici hanc obscure interitum moliebantur; et Sanctus, Scleros quidem, inquit, suos in illum exonerabunt, nullum tamen vulnus inferent. Beata Virgine, cui est perquam devotus, fratrem tuum protegente. Itaque eventit paulo post, cum loco opportuno deprehensus, plumbea glande est ab inimicis petitus; sed quæ solas vestes transit, innoxia corpori. Sinistro brachio paralyticus puer benedictione

Beati sanitatem accepit : eadem cæcus quidam visum obtinuit : alia toto corpore resoluta puellula hac quoque ratione toto corpore persanata in pedes se levavit. Erat viginti annorum juvenis, et hic a nativitate sua mutus : cui ad pedes suos prostrato imperavit Sanctus, ut Ave Maria recitaret, et deinceps perfecte locuturum dimisit. Reptabat per terram manibus ac pedibus vetula mulier : cui postquam bene precari Beatus cœpit; erexit illa se coram eo, et reliquit fulminina, quibus nix sese loco movebat.

15 Alia annorum quadraginta quinque, pridem amissa loquendi facultate, morebat : pro qua deprecantibus respondit Sanctus : Peccavit ipsa peccatum grande, ipsoque quo id commisit die privata est lingue sue usu, neque eum recipiet prius quam suum fassa delictum fuerit. Instantibus porro illis ut commissi facinoris confessionem ipse ab ea exprimeret : In nomine, inquit, Patris et Filii et Spiritus sancti, etia, inquit, edicto nobis, verumne sit quod grave quoddam scelus admiseris! Verum, reponit illa. Ergo coram omnibus istud fateor, ait Sanctus : Tu illa : Namia temporalium bonorum cupidine stimulata, colaphum patri meo iniégi. Mox Sanctus loquelam ei totam restituit, jussuque sacramentalem facinoris sui a Presbytero absolutionem petere, suoque patri supplicem illata injuria postulare veniam, a se dimisit perfecte sanam, duplex in una muliere eodem tempore miraculum operatus. Vidit aliquando puerum Salvator annorum quindecim, manibus genibusque repentem, eique commiserando precatus bene, per manus arreptum in pedes sustulit, atque, Vade et beatissima Virgini gratias age, quæ tanto te malo liberavit.

16 Alias adducti, ad eum pueri fuerunt quatuor ab ipsa nativitate hora surdi ac muti : jussit sanctus ut Ave Maria dicerent, verum illi absque sermone manserunt. Iterum igitur, sed consueta S. Trinitatis per Crucis signum invocatione premissa, Nunc inquit Ave Maria, dicite. Et continuo omnes quatuor loqui expedite cœperunt. Puellam recens viro desponsam arripuerat daemon et graviter cruciabat : alligatam igitur fratres ipsius quatuor ad Sanctum adducunt, rogant ut ejus misereatur. Nec fuit precibus opus, cum esset ad commiserationis affectum tenerrimus : itaque imperavit et vestigio demoni ut male inessum corpus relinqueret, restitutumque iterato cum sanctissimæ Trinitatis invocatione imperio ad egressum cœgit. Qui cum paruisset, remansit libera quidem, sed viribus cunctis destituta puella. Dixit ergo Sanctus, Vade, et tuæ liberatrici Mariæ refer gratias; quod faciens etiam pristinum corporis robur recepit.

17 Homini quoque muti ad se adducto et Cruce signato orationem dominicam recitandum prævit et in subsequendo habuit obsequentem, admirantibus qui aderant cunctis tam subitam sanitatem, ac Deum laudantibus. Alias attulere ad ipsum infantulum, quem mater sua cæcum in lucem protulerat, rogaveruntque ut tenella misertæ creature oculos ejus aperiret, qui sic clausi erant, ut eorum nec minima quidem particula videretur : fecit pro eo orationem Beatus, et quod petebatur impetravit a Deo, et puerique parentes cum filio videntes letos domum remisit. Nunc quoniam miraculorum copia fastidium parere lectori posset, quorum summarum in extremo Vitæ hujus capite legi potest, satis deinceps habebimus celebriora quædam proferre in medium.

18 Accidit aliquando ut viginti simul paralytici ad B. Salvatorem venirent, aboque instanter et humiliter exposcerent sanitatem : quibus ille, Pronuntio, inquit, quod pro vobis sanctissimam Virginem deprecaturus sim : vos quoque, quod vestrarum est partium, de peccatis vestris conterimini, et mecum orationem

D
AUCT. DINA
SERPI

item ututum.

duæ mulieri

confessionem
imperial

et sanon
domitit :
E

puerum
replantem
erigit.

4 multis loque-
lam dicit :

evangelicam
liberat :

F
mutum sanat,

item circum
infantem.

sanat para-
lyticos 20.

A tionem Dominicam salutemque Angelicam toto cordis recitate affectu. Quod cum illi Sancto praeente fecissent, conversus ad ipsos alta voce cunctis benedixit dicens : In nomine Patris etc. et continuo integra donati sunt omnes sanitate, relictisque ibidem cruculis atque alis movendi corporis adminiculis. Deum ac Beatam Virginem collaudantes, sancto autem Fratri gratias agentes, abierunt. Franciscus Alx civis Hortensis testatur, a Consulibus illius loci variis esse electos, qui prospicerent ne frumentum daesset conficiendis panibus concurrenti indies multitudini necessarius : seque cum esset ex eorum numero, inter sex menses exerciti muneris vendidisse populo ter mille septingentos rubos (quod mensurae genus quater acceptum quintale unum farinae impdet) alios autem in eodem munere constitutos majorem frumenti quantitatem vendidisse, praeter eam quae aliunde inferebatur ab institoribus panariis atque pistoribus aliarum partium.

Quanta panum copia opus fuerit peregrinis.

Dux puellarum mutus.

19 Puella, quae surda et muta venerat in hunc mundum, adducta ad Salvatorem est sexennis, soloque Crucis signo sanata, imperatum sibi Ave Maria clara voce continuo recitavit, et leta abiit. Alia annorum quatuordecim eodem plane laborabat vitio itidem a nativitate : eodemque signata modo, tertio

B imperio opus habuit, digitoque super linguam inertem positione, antequam eam in verba praescripta resolveret. Alio die presentata Beato mulier est maligno insessa spiritu : quam statim ac coram se vidit Salvator, In nomine Patris, inquit, etc. tibi impero diabolus, ut ex hac corpore egrediaris. Egrediar, respondit ille, modo per os vel nares oculosve egredi permittat, At Beatus : In nomine Sanctissimae Trinitatis beatissimaeque virginis Mariae nihil horum licebit : sed per eas quae te tuique similes decent potentissimas partes egredieris : ipsaque hora egressus est demon, tanto cum strepitu atque fragore, ut tonare caelum videretur : pessimoque hospite liberata mulier, agendis Deo et Virgini gratias ipsique B. Salvatori gratitudinis conata explere affectum, domum tandem hilaris recessit.

mulier exergumica.

paralysis unius cruris.

diuturna cecitas.

20 Homini enidam ad alterius cruris paralysim ita millatum tumebat genu, ut unius pelvis magnitudinem aequaret : qui obita ex Beati praescripto peccatorum confessione, et illius benedictione signatus, absque crucibus domum expedite rediit. Ludovicus quoque Pillin civis Hortensis, et longa aegritudine lucem miserat oculorum, et caecus multis annis vixerat : donec tandem ad B. Salvatorem accessit, et confessione sacramentali praemissum eum rogavit, ut propter Dei amorem sibi etiam restitueret visum : quod et obtinuit, illius benedictione accepta. Eodem die surdus et mutus ad Beatum adductus, post Crucis signaculum ipsi impressum jussus est Ave Maria dicere : dixit, et eximie expedite loqui atque audire potuit.

mutus ac mutus curantur.

In Italica millibus superest Interpres Italus, quorum tria sunt Hispania, quibus hoc dicitur numerum, aequivalent : et vel sic in ecclesiis Aragonia panibus esse oportet Carthaginam, quocumque demum in parte situm — b. Additur in aliis titis, ejus lectum parviti affirmum in Templo mansit, donec state consumptus decideret. c. Vicus est dimidius inter Hortam Tortosamque situs. d. Ad Gaudulupum fluvium in Iberum officium innotuit equam, horum circiter acto stante. — e. Circa Sosa. Cuiusque fluviorum confluentium, hanc procul Balbastro, ad Heudeum tunc pertinetur duxerunt.

CAPUT III.

Altorum miraculorum prosecutio : in quibus duo mortui suscitati.

Quodam nobilis Nayarra sduodennem filiam, abortu simul et mutam, ad B. Salvatorem portari fecit, ipsamque rogavit ut eam ex caritate sanaret. Respondit Beatus : Vale et confessus ac sacra Eucharistia refoctus octiduum in hac ecclesia mane,

Vir surdus ac mutus.

vigiliis orationibusque coram Virgine insistens : et prius quam hinc egredieris filiam expedite loquentem audientemque habebis. Fecit pater afflictus quod erat imperatum : transactoque octiduo cum nihilo melius quam antea filiae suae esse videret, diffidens de facta sibi promissione ac moestus, ad me infelicem inquit, Fr. Salvator cui cum tu promiseris ut prius sanam haberem filiam quam ex hoc abirem loco, neque voti mei neque promissui merui videre effectum. Cui Beatus : Et tamen, ut dixi, inquit, sic fiet. Exiit nihilominus moestus et conventu nobilis atque in urbem regressus, iumenta et vehicula oneravit rediturus ad sua : quo facto filiam per manus capiens : Heu ! inquit, iterum infelicem me, filia, qui speratam a viro Dei gratiam non valuerim obtinere. At puella fixis oculis intuita patrem. Ne plangas, refert, care pater, etenim vir sanctus audiendi mihi simul et loquendi facultatem expedivit. Audiens ille loquentem filiam, anplexus eam praegaudio est, et, Miraculum, miraculum exclamans, continuo calcibus pedibus suis detraxit, iisque mulis regredi cum filia festinavit ad Sanctum, gratias eidem acturus : qui alios octo dies ibidem remanere jussit, ut eadem in ecclesia meritas B. Virgini gratias ageret ; quibus fideliter pique expletis ad propria laetus remeavit cum filia, audiente et loquente. Eodemque die paralytica mulier Crucis signo adhibito sanata fuit.

sanitatem mater, quamvis diffidens obtinet.

22 Similem priori calamitatem Cantaber quidam cum uxore sua lamentabantur in filia, octo jam annos nata : quam cum Sancto obtulissent et ejus super ipsam impetravissent benedictionem, jussi sunt octo dies ibidem remanere et pro impetranda filiae sanitate beatissimae Dei Matrem fideliter exorare : Loquetur enim, inquit, posthaec filia vestra. Quarto die puella cum Hortensis urbis indigenis loqui coepit Catalano idiomate, omnibusque Miraculum, miraculum inelamantibus, soli tristabantur parentes, quod filiam loquentem nec intelligerent ipsi, nec vicissim intelligerentur ab ea : cunctis, qui aderant, supra modum mirantibus prodigii istius insolentiam. Ergo ad Sanctum virum recurrunt, rogantes ut Cantabrica lingua non Catalanica filiae suae daretur : quibus Beatus, Ita Virgo, inquit, beatissima voluit, ut omnes hujus loci indigenae sua ipsam lingua loquentem audiret : prosequimini orationem institutam, et ego voliscum deprecabor, ut quam petitis, gratia ipsi fiat. Reliquis igitur diebus quatuor continuata supplicatio est : post quos parvula benedictissimae Salvator, Voluit, inquit amici mei, Virgo sanctissima, ut filia vestra solo Catalanorum idiomate dum intra eorum fines erit, utatur ; hos postquam excesseritis, Cantalicum ipsa Arragonem loquetur. Quod qui adherant multi ad Arragonie regni a fines, quoniam solis duobus milliariibus aberant, comitati sunt abeuntes, ut novum miraculum presentes cognoscerent : statimque ac flumen transmiserunt, patrio vernaculoque sermone laqui puella coepit.

Alteri usus lingue Catalanice

miraculo datus.

F

alto miraculo vertitur in Cantabricam.

23 Memoratus supra Franciscus Alos media juramenti fide testatus est, viros duos in sui patris domum hospitium elegisse, secum habentes puerum unum utrumque ruptura cruciatum, sic ut oculare nunquam desineret, identidem clamans, O Sancte Salvator, quando optatus illucescet dies, quo coram te sanandus veniam ! O vir Sancte, audi quaeo lamenta mea, tormenta respice, ut mei miserearis. Cumque haec diceret, subito sanatum puerum oculis suis conspexit, nec ulla prioris mali vestigia retinentem. Joanna Escudir etiam Hortae nata, simili fide testatur, quod in lucem venerit fesso in duas partes pectore, itaque ad deum annuum tetitibus pervenerit, multis gravibusque ob eam aperturam malis et doloribus obnoxia ; quibus nulla quidem remedia proderant. Tandem eam mater decrevit ad

Beatus invocatus cauat rupturam.

in vitam rectoria.

B.

A B. Salvatorem adducere, qui ei in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti benedicens, abire jussit, et Deiparæ matri pro reddita sanitate gratiarum persolvere actiones. Juravit autem Joanna prædicta, ex eo die nullum se in pectore dolorem sensisse: hodieque in illius miraculi memoriam puellaris pectoris monstratur effigies, similis fissuræ signa exhibens. Eadem testatur in domo paterna plurimos exceptos fuisse hospitio variis infirmitatibus allictos, gibbosos, paralyticos, cæcos, surdos, mutos et contractos, quibus Beatus sanitatem sua benedictione consecravit.

varias
infirmitates,

puellam
cæcam:

B 24 Bartholomæus Zoig Hortensis, ut alii, etiam ipse juravit, vidisse se adferri in lecto paralyticum, cui cum Sanctus in nomine Sanctæ Trinitatis benedixisset, sanus ille surrexit et abiit: vidisse item eodem die inferri infantulum utroque orbatum lumine, quod accepit, statim ac Salvator pro eo oravit. Joannes Uquet pari jurisjurandi religione affirmavit verum esse, quod cum B. Salvator stans in gradibus templi, plus quam duobus hominum millibus, per montem et circa templum fuis benediceret, mulier quædam sinu tenens parvulam filiam, eamque a natiuitate cæcam, in turba adstiterit: quam cum filia sua adaptis subito oculis subridens aspexisset, attonita illa in terram corruit, subite letitiæ vim non ferens: quo factum sit, ut vudique ad miraculum cognoscendum alii accurerint. Juravit etiam patri suo tum viventi accidisse, ut iret ad Sanctum, pro filio, qui domo fugitivus excesserat, deprecaturus: qui responderit, iret ad templum, et istic ante aram Virginis oraret. Quod dum facit, adest Sacrista et campanam pulsat. Beatus autem ad patrem dixit: Bono fac sis animo, jam filium tuum vocari jussit Domina nostra: eumque tali die videbis reducem: prout factum est, eumque receptum pater ad Salvatorem adduxit: qui requisivit, ubinam fuisset, et quis reditum persuasisset. Respondit ille: Eram ego die tali in oppido regni Valentini b Cabanar dicto, ibique sonitum campanæ audiui similem ei qualem in hoc monasterio pulsant, qui attentius aures advertens, judicavi haud dubie eandem esse: quamvis non viderem quomodo id fieri posset, cum tum multis miliaribus hinc distarem: eodemque tempore inspirari mihi sensi desiderium ingens revisendi patris, et ad hoc sanctum monasterium veniendi. Cognoverunt igitur, quotquot ea narrantem audivere, rem actam esse eo ipso tempore, quo, Sacrista campanam pulsante, de pueri reditu Beatus fuit ratiocinatus.

reditum
fugitivi filii

pater impetrat
et prædicat
Bulnas.

CAP. V
in verbum
inridit:

si videret veni
sanantur eum
accipitur:

C 25 Hæc dum fierent, et accurritum ad se hominum multitudine fatigatus, snum insuper corpus gravium pœnitentiarum rigore debilitare non cessaret; prolixis jejuniis, disciplinis asperrimis, nullo lecto, nullis calcæis utens; in gravem tandem febrem incidit, cujus causa sperendam ei venam esse sanguinemque minuendum medici judicaverunt. Quod cum factum esset atque in vulgo innotuisset, prohibere Fratres non potuere, quo minus in monasterium irramperent turbæ, eoque se penetrarent ubi lances sanguinem continentes erant, in quo sua plurimi tangebant sudaria lineosque pannos, pro reliquiis collectum hæc ratione eruerent secum ablaturi: tangebant eodem rosaria quidam. Quin et mulier fuit gravissime infirma, que arreptam scutellam huius tergens mundavit, c et subito sesanatham sensit. Plures ad sua reversi, infirmis præsens ferebant auxilium, imponentes eis rosaria vel panniculos suos, quos beati viri sanguine tingentes consecraverant.

puer subito
mortuus,
d

26 Mattheo Zuiz nobili Valentino, Majori-domus Ducis de Maquela, anno d mxxxix filius erat annorum duodecim, patri cognominis: qui cum die quodam per civitatem Valentiam inambularet, subita morte in ipsa platea extinctus corruit; mortuumque

testati sunt, quotquot confestim collecti medici ad relatum in domum paternam corpus visendum convenere, profiteutes penes patrem esse patientiæ remedium, quod unicum hoc in casu sperari posset: neque enim in sua arte quodquam præsidii superesse. Plangebat inconsolabiliter mater filii hujus amantissima, et adeo ipsa cruciabat sese in aspectu mortui, ut sublata ex oculis domestici fumuli in aliud conclave asportarint, ubi pro more regionis curarunt funus, involventes cadaver Hollandicæ sindoni, eique sic insuentes ut nulla ejus pars conspiceretur. Die sequenti, omnibus jam ad funebrem pompam paratis, cohiberi non potuit mater, quin irrumperet ubi triste filii cadaver jacebat: super quod collapsa, O Frater, inquit, Salvator, vir Sancte, tu scis quam tibi bene usiciar; sæpe in hac domo mea mihi dixisti, quod pro me semper oraturus esses: nunc enim vero tempus postulat, ut huic afflictissimæ matri auxilium porrigas: et ego polliceor, quod missura sinu ipsum hinc ad te in tua domo visitandum. Hæc cum diceret, iterumque repeteret, sensit filium linteo insutum movere brachia, et continuo exclamans, Adeste, inquit, concurrite ocyus; et hæc mihi sindonem discindite; quia filius meus vivit. Prodit itaque vivus puer, atque a patre adductus ad Dei famulum, eique oblatum est. Ipso autem monente ut gratiarum actiones Virgini matri persolverent pro ea beneficio (cujus amplum deinde testimonium præbuere) octo diebus ibidem permanserunt; ac deum, sumpta cum benedictione licentia redeundi, in viam dederunt se pater ac filius, non tantum liberatus a morte, sed etiam ab hermia, quam passus fuerat usque ad illud tempus, quo sua eum Sanctus benedictione signavit.

et mortuali
insutus
sindoni

suscilatur, et
ad Sanctum
auc. us,

F

curatur ab
hermia.

Puer in thro
mer. us.

27 Mulieri cuidam Sperantiæ Fontanes dictæ, civi Dertasane, filius etiam nunc anno octavi vixus est, Michael nomine; qui anno MDLIX duodecim annorum adolescens in Iberum incidit, submersusque est. Forte illac transibat Sperantiæ frater, ad quandam suam vineam iter habens, et sub arboris ejusdam inclinate ramis nescio quid observavit fasci pannorum simile. Currenit igitur ut baculum inveniret per modum unci aliqua parte recurvum, eoque propius ad terram attrahens id quod invenerat: primo puerum esse aqua plenum tumentemque, deinde attentius lineamenta considerans, deprehendit sororis suæ filium esse. Extractum igitur supra majorem petram, istic casu jacentem, posuit, atque ad sororem properavit: que in lacrymis planctusque ad dilecti filii conspectum resoluta, dicere cepit: O vir sancte Fr. Salvator, audi planctus et lamenta mea, et filium mihi meum resuscita: et ergo promitto venturam me cum ipso ad te, atque ad illam ecclesiam tuam, in qua tam multa miracula operaris, filique octiduo toto permansuram. Vix ea dixerat, cum puer aperto ore aquam omnem evomere coepit, quam intromiserat, eamque sic resuscitatum duxit ad virum Dei: cui antequam verbum diceret ipsa, prior ille sic orsus est: O improvida, cur tam male custodisti hunc filium tuum, ut fuerit in flumine submersus? fateri igitur vitam ei esse a Virgine redditam, eique gratias pro beneficio refer. Recte mones, respondit illa, Pater mi: verum scito quod postquam resuscitatus est tam molestum circa pectus spasmus patiatur, ut opus mihi sit eum ambabus ulnis fortiter circumplexum stringere, alioqui moriturum. Sanctus vero ipsius capiti Rosarium imposuit cum invocatione sanctissime Trinitatis, exindeque nil simile passus est. Addidit deinde prædicta mulier. Hanc quoque filiam meam huc adduxi, cui jam hinc a duobus annis ulcus in capite apertum, ingentem puris copiam foras mittere non desinit. Huic autem similiter Sanctus Rosarium suum super caput posuit, lineumque quod manu præferebat puella,

matre
Sublatorem
invocante
F

reversus,

et sanatur
a spasmus,

ulcersor
ejus a fucido
ulcere.

velum

A velum accipiens, capiti ejus suis imposuit manibus, eoque strictim alligato dixit: Vide ne infra octavam diem illud resolves; quia brevi eam Dei mater sanabit. Et vere transactis diebus octo integre sana reperta est parvula, et a fufido isto malo liberata.

AUCT. DIMA
SERPI

a Arragonie regnum a Catalanis principatu ad Occidentem distendit versus. Albus vulva dicitur. — b Catalanus a Valentiniis Cerna flumen dicitur, trans quod plus quam octo horarum itinere erans Africum abest vicus, Galanus in Geographicis diebus tabulis; pro quo Metholan. editio perperam habet Caba-
nar. — c Morsus momenti etiam hoc esse, idemque in Commis-
saris Notariis in processibus perierunt, notul auctor in
Vita Hispanica anni 1602. pag. 22; ubi tamen, qui ista testan-
tis verba presens accepit, non esse peritendum praefatur,
cum arguat opinio omnino certam, quae inualum frumtis
ab omni ejusmodi eluere horarum usque ad octo superare potuerit. — d Imo 1539, ut factis est in vicinis viciis ceteris 3 et 5
error: pulet enim religiofam, et quidem plurimum unquam
fuisse Salvatorum. cum ista agerentur: forte etiam pro 2012
scribendum erat. Ruz, notum Hispanis nomen.

CAPUT IV.

Miracula absentem invocantibus praestita.
rursum alia Hortae patrata.

Frater Stephanus, Vicarius Conventus Fratrum Minorum Observantium in a Alicante, ulcus habebat, sub ipsis genitalibus, ejus naturae, ut hac eadem via, non alia, posset urinam mittere. Tentata incassum fuerant remedia varia, quorum tandem desperato effectu, Hortam ire disposuit, et quidem pedes, quia haec ipsa infirmitas equo insidere prohibebat. Quaevis dies ultima ei videbatur, ita graves dolores patiebatur; donec unus solum diei itinere distans a monasterio, et diffusens eo se posse pertingere, infra arborem se algerit, mortem velut proximam propter intolerabiles cruciatus praestolans; sic autem effari incertus coepit: O Fr. Salvator, quoniam ea mihi non potest obvenire felicitas ut ad te veniam, nunc saltem pro me deprecare Deum, ut animam meam misericors suscipiat. Dixit, et doloribus victus obdormivit: pauloque post experrectus, cum somno etiam malum omne abiecit non minus miratus quam gavisus est, iterque coeptum strenue prosecutus, accessit ad Beatum, ei que gratias agere instituit. At ille monuit ut sanctissime Virgini grates ageret, quae a morbo et morte eum liberarat. Ita ipsum Stephanum immo matris jurato testimonio asseruisse ex processu patet.

a
Vicarius
Minorum in
Alicante

pedes Hortam
profectus

in itinere
sanatur ab
incubuit
ulcere.

b
Puer excussis
dentibus

prohibuit
Sanctum
adire,

domi eos
recepit:

29 In eodem processu Andreas Zecca, ex Catalani regni villa b Trix affirmat, quod septennis puer ex secula decidit, atque ore in unum ejus gradum impetus, omnes totiusmodi dentes excussos doluit: cumque videret quotidie multam turbam transire Hortam versus, sanitatis a viro Sancto sperato ergo, patrem summi matremque rogavit, ut se ipsoque ad Sanctum duceret: cui responderunt ipsi, Sanctum istum a malo dentium neminem suis liberare miraculis: nec induci poterunt unquam ut puerum, quo volebat, ducerent. Imo cum postero die soror quoque ipsius lapsa fregisset tiliam, eaque de enassa iter ad virum Dei instituissent portata secum filia, rursus roganti filio ut nunc saltem ipsum accipere secum vellent, idem responsum dederit. Ergo moestus domi misellus relinquitur, ipsisque digressis sumpto in manus Rosario, quas sciebat, dicere orationes instituit, sequo vel e longinquo meritis Sancti commendare, dicens: O Fr. Salvator, homo Sancte, adjuva me, et intolerabilem hunc ab excussis dentibus dolorem mihi infelici depelle: neque mei non miseraris, quia pater meus me noluit ad te adducere. Quae cum dixisset ad lectum abiit dormivitque, et postero die mane experrectus, non modo nullos in ore dolores, sed dentes quoque omnes in eo sensit: quare repletus gudio exclamare coepit, Miraculum, miraculum. Accurre ad eum clamorem vicini et noti, ipsi quoque sic esse, ut dicebat, cognave-

vere. Ille autem egressus domo in viam se dedit, qua pater rediturus erat, eumque eminus conspiciatus, cucurrit obviam: quiesivit hilaris num sororem suam Sanctus sanasset; affirmantique dixit: Et me idem Sanctus malo dentium liberavit, cum eos mihi hac nocte restituit: quos et patri ostendit, eosque se habere sanos et integros in hodiernum diem anni moeni dixit.

30 Sebastiana de Mestram, ex vico Catalanico c Vil-alba, affirmat, quod annum implens aetatis decimum quartum, impediende ipsam calculo, tantam pateretur in emittenda urina difficultatem, ut quoties ibi faciendum esset, toties mortuae similis collaberetur in terram. Patrem autem suum orans ut se ad Sanctum duceret, persuadere ei non potuit ut faceret: quoniam ipse dicebat ejusmodi malis Sanctum illum non mederi. Quo responso tristis illa nimiumque afflicta, incepit omni die Deum sanctissimamque illius Matrem deprecari, recitando Rosarium: quo decurso, dicebat: Ah! beate Frater Salvator, ora pro me Dei matrem, ut gravi hac liberer infirmitate. Quod cum saepe fecisset, quadam vice pressa necessitate mingendi, fecit illud absque labore: quemadmodum etiam nunc, d sexagesimum quartae vite annum egressa: neque ex eo momento deinceps quidquam in ea re passa est laboris.

31 Foeminae cuidam ex Horta oriundae, cui Martine Arti nomen, nares cancro exesae multo pure stillabant: cujus illa mali remedium a B. Salvatore petiit, mandatumque accepit confitendi communicandique, et sanctissimam Virginem deprecandi; ita futurum ut illa aedicum ipsi mitteret domum, a quo sananda foret. Fecit illa, ut jussa fuerat, domumque reversa, et sequenti nocte lecto decumbens, cubiculum plenum subito splendore conspexit, in eoque B. Salvatorem, qui formati Crucis signaculo, dixit: In nomine Patris etc. Voluit illa exilire strato, et curriculo accedere ad maus ejus exosculandas: sed mox ab oculis evanuit visio: ipsa vero sana ex toto remansit. Mane autem facto ad eum accessit, qui dixit: Vide nemini dixeris visionem, et gloriosae Virgini Dei Matri gratias age: ipsa enim te sanavit.

32 Castellanus quidam paralyticus ad virum sanctum se perferendum curavit, eumque pervenisset ad oppidum e Fuentes in Aragonia, dictum ei est, amandatum Horta Dei famulum, neque istic amplius inveniendum. Moestus igitur eo nuntio, ad ipsam dicti jam oppidi ecclesiam deferri se jussit, ibique sortem suam deplorans dixit: O vir sancte Fr. Salvator, miserere mei, atque istic ubicumque nunc legis meam exaudi orationem; pro me Deiparam virginem deprecans, ut integre restituar sanitati. Nec mora, obdormivit eodem in loco, et somno solutus, solidatos, qui soluti fuerant, nervos sensit, pleneque sanatus domum hilaris remeavit.

33 Domina Eleonora de S. Angelo de Saragossa ex regno Arragoniae filium habebat trimulum, Don Franciscum nomine, eumque gravissima hernia laborantem: quo ejus malo supra modum afflicta matrona illustrissima, ipsa Hortam profecta est una cum filio. Cum vera ad oppidum Aleaniziae pervenisset et filius solito deterius haberet, coepit illa orando dicere, O B. Fr. Salvator, hanc saltem mihi modo largire gratiam, ut cum filio hoc vivo ad eum possim locum pervenire, in quo moraris, et plene sanitatis beneficium ei per te obtinendum confido. Plus autem obtinuit quam petierat: ex illa enim hora sanatus est puerulus. Cum vero ad eum pervenisset, prius quam verbum ullum profuraret ipsa, ultro addidit sic momentem: Quoniam id quod desiderabas obtinuisti, ne praetermittas obire, quae susceptura alias adveneras Sacramenta, et Dominae nostrae, per quam ea impetrata est sanitas, gratias agere: cui mandato

D
ejus sorori
Rupia libria
solidatur:

c
alteri
similiter eum
naire prohibi-
tur,

urinae
reddendae
difficultas
adimitur.

E d

cancrem
naribus eximit
Beatus

noctu apparet
in aere.

e
Paralyticum
sanat invocan-
sus.

F

item hernio-
sum, qui
Hortam
ferebatur.

A mandato morem gerens promptissima voluntate, Deumque glorificans et Virginem gloriosissimam, lacta domum est reversa.

Plurima sanctorum in via coluntur indicia

34 Denique omnes testantur, quod quacumque ex parte adiret Hortam, undique viderentur appensa ex arboribus morborum depulsorum indicia, cruces, scorpiones, fasciæ et ligaturæ; quibus quotquot easdem insistebant vias monebantur movebanturque, ut in similibus malis remedium a B. Salvatore se quoque sperarent obtenturos sibi aliisque. Constat porro ex ipso Deiparæ templo, juxta quod Beatus morabatur, eductos esse sex plenos currus ejusmodi instrumentis, adminiculis, fasciisque, quæ istic reliquerant qui sanitatem recuperarant, nec non et grabata atque lecticas plurimas, in quibus paralytici et clinici alias desperati advenerant. Itaque de vivente quoque tota ea regione circumferebantur versus quidam Catalana lingua compositi, et vulgi ore passim canebantur: quos in linguam Latinam convertere visum est, ad comprobandum, notissimam locis illis fuisse sanctitatis ejus et miraculorum famam.

frequentia anthematum:

35 Nativitas Virgo Genitrix in Hortam grandibus fulget celebranda signis,

Vota Salvator quoties rogatus Mittit olympo.

Hujus orantis merito, vivendi Redditur clausis oculis facultas: Si graves culpe metanona solvat

Vera reatus,

Nec fides desit precibus, favores Quisque quasitos recipit. Levantur Quolibet tandem teneantur ægra Corpora morbo.

Debiles, claudos, variisque vulgus Mutilum membris, calidasque febres Hic dies orans violet expetitam

Ferre medelam.

Ergo gens terris superest Iberis Nulla, quin gressus ferat ad Beatum, Congruo a danda miseris salute

Nomine dictum.

CAP. VI B. Salvator familiaris agit cum Christo

36 Cum in hoc divæ Virginis de Hortam conventu Dei famulus moraretur, jugi pene orationi se totum dabat, ita ut nec noctibus quidem ab ea vacaret: et vice quadam auditus a Fratribus fuerit cum D. N. Jesu Christo in f. Capitulo loqui, ac dicere, Domine mi tu promisisti tale quid mihi præstare: verumtamen rogo ne te promissi tui pomiteat. Quid porro ei responderit Dominus, intelligere non potuerunt. Deinde in pedes erectus dixit: Quomodo mi Domine? non præstabis modo quod promisisti? non possunt irrita esse promissa tua; fac igitur propter amorem sanctissimæ Matris tuæ obsecro. Et rursus aliquantum conticescens (quasi qui Dominum audiret respondentem; sed ea voce, quam alius nemo perciperet) visus est propius accedere ad venerandam iconem, eique dicere: Tu promisisti Domine, et facere debes. Post quæ in extasis raptus est. Simili modo sepius est auditus cura beatissima Dei matre colloqui, cujus semper devotissimus vixit, nec non cum beato Apostolo Paulo, g quemadmodum in processibus reperitur.

Deipara et S. Paulo.

g

Pedibus ex fractura invidium

37 Eulalia Bissa Barcinonensis, cum annum ætatis ageret dumtaxat octavam e sculis decedit, alteraque pedem labens raptus: qui facile inflatus, nihil proficientibus chirurgorum et medicorum inventis, contractis nervis remansit inutilis; sic ut gravius paralyti malum esset, nec pedibus nisi puella posset; passa interim plus quam septies candentis ferri ustionem sectionemque, qua plures ossis commutati particule exempta fuerunt. In decimum annum crucubatur, quando Barcionem Fr. Salvator advenit: de quo cum inauditum esset, quod multa miracula

operaretur, delata ad ipsum puella hæc est, et impetrata benedictione ipsius domum relata. Dies aliquamulti transierant, nec tamen sanitatem speratam misera consecuta erat: quare iterum Fr. Salvatorem repetit, Confessione et Communionem præmissis, eique dicit: Rogo te Fr. Salvatore ut Dominam nostram depreceris, quo mihi pedis prorsus perditum restituit integritatem. Nunc enimvero, respondit Sanctus, recte orare incipis: ideo enim desiderio tuo nuper frustrata es, quia credebas me operari miracula: at modo cum divinatorum beneficiorum verum fontem agnoscis, eoque oportet te convertis, orabo pro te ut saneris. Cui illa: Obsecro Pater, ut vel tangerem pedem meum digneris. At ille: Vade, filia, et confide: nam et S. Paulum pro te orabo qui hodie hoc ipso in loco duas costas viro cuiquam ruptas sanavit. Abiit igitur ejusmodi dictis animata, et nihil dubitans somno se delitit, a quo postridie sana surrexit: et quamvis complura ossium fragmina exempta essent a pede, libero tamen rectoque gressu incedere potuit, inces-ituque deinceps, nunquam desinens Deo et Sanctissimæ Virgini pro tam insigni beneficio gratias agere.

D AUCT. DIMA SERPI

crasset que sanal per intercessionem Deiparæ.

E item distortos turpiter pedes.

38 Decennem puellam ab utero matris pedibus distortis deformem, et gradendi facultate privatam, parentes jam decennem portare ad virum Dei decreverant: per viam autem videns illa sutorium officinam: Eia, inquit matri suæ, hic mihi par calceorum eme, ut cum ab homine isto Sancto sanata fuero, illos induam. Movit tam firma filia fiducia matrem, ut morem petenti gereret: ut autem ad B. Salvatorem venit, ipseque invocata Sanctissima Trinitate bene ei precatu est, Filiam tuam, inquit eis indue calceis, quos emisti; jam enim sanata est. Obstupuit ad imperium istiusmodi mater, oculosque ad filiam suam pedes convertens, eos rectos sanosque conspexit, et domum revertens Deum glorificavit, magnamque servi ejus caritatem notis omnibus prædicavit.

a Ad afflictatum suum velis mortuam in regno Valentino, unde in Catalaniæ centum vii viginti passuum millibus distantem, pedes tunc expedito durum quatuor iter est, ut infirmas hic rudem conficendo facile iterum aut duodecim diebus igitur haberet — b Mappa quondam Geographicæ Elix nominat — abest Hortam miliaribus quatuor, proxime ad Iberam. — c Eadem Hortam similiter ad Boreopoliensis situs hujus, spatium altitudinem trivium — d Dependentem Italiam tertio primam numerum supplicimus ex etate, cum miraculum fieret, indicata, et c. tempore, quo Beatus commemoratus est Horta: non enim annis 1551 videtur miscendum istum contigisse: posset etiam septuagesimus quartus annus legi, si decemum alius res acta concipiatur. — e Oppidum in Casarugustana diocesi ad Eurocastrum ipsius metropolis sex leucis distans, juxta rivum mox inde se Iberam miscentem. — f In editis prius Vitis dicitur etiam in Capitulo, non tantum in ecclesia solitum noctes orando dicere. — g In Vitis edita an. 1602 hæc legitur. Antiqua traditio habet, quod Deipara ei apparuerit in splundia, quæ in Hortam conventus Hortam receptam præbere solebat oratori: qua de causa devotus populus ipsius speluncæ parietibus sibi simul et venerationis ergo. Quod eidem S. Paulus Apostolus appareret et loqueretur, antiqua similiter traditio est, et testimonium hinc digno confirmatur minus, qui sanari a plagâ gravissima postulanti dixit Beatus, Concede quia curabat te Dominus: et ego rogabo etiam S. Paulum, quia hic multa mihi a Deo impetrat.

F

CAPIT. V.

Alia miracula a B. Salvatore Hortæ patrata.

Cum fama miraculorum B. Salvatoris tota spargeretur Hispania, equos quidam, Joannes nomine, gazophylacio Ducis Medinæ-cadi prefectus, filium habebat nomine Beatricem, cui facies versus dorsum circummiserat retorta miserandum cunctis præbebat spectaculum, idque jam duodecim, quo vivebat annis; ille autem de eadem fama inaudiens, Hortam deferri jussit filium suam ad Sanctum (ita enim ab omnibus nominabatur Salvator) eoque perveniens ipsum rogavit ut eam curare vellet. Qui ait, Confide, et confessus cum filia sacrum Eucharistiæ cibum sume, pariterque sanctissimam Virginem orate, atque inde ad me revertimini. Fecit homo quod præscripserat

c pul crorin- ter relictum

AUCTOR DINA
SEUPEI

instat eorum
ad debitum
statum
flectit.

Inquit illos
Arragonie
miracula eius

etiam habitu
mutato
agnoscitur.

et traxit eorum
filia oculos

Paralytico
mirati ter
ab aquis
salvo.

A prae scripserat Sanctus eodem in loco, et ad ipsum regressus in genua coram illo procubuit. Tum vero manibus oculosque sustulit in caelum Beatus, dixitque: O caeli Regina, audi devotos hosce famulos tuos: et conversus ad circumstantes, Omnes, inquit, pro hac tam monstrata puella, Pater noster dicite, et Ave Maria: deinde In nomine Patris etc. pronuntians, puellae caput complectitur manibus, et illud, tamquam si ex molli cera fuisset, torquens, debitum ad situm reduxit, nullo deformitatis prioris vestigio remanente.

40 Inquisitorum in regno Arragoniae quidam per oppidum Alcaniz iter habens, vidensque transentes illae mutos, surdos, claudos, paralyticos, aliosque et paulo post sanos redire: eos ad se accersiri mandavit, et jurisjurandi religione adactos edicere voluit, qua ratione Frater iste tot miracula faceret. Qui cum dicerent prae scriptum sibi ab eo fuisse, ut confessi peccata Dominico Corpori communicarent, eoque facto sua cunctos benedictione domasse, atque in momento sanos dimississe; suis ipse rem oculis explorare decrevit atque sub alieno habitu ignotus lateret, pauperum a Presbyteri vestem sumpsit, famulorum suorum iidem vestes immutans, perrexitque ad monasterium in quo Sanctus morabatur. Vidit autem universum montem magna hominum multitudine repletum, quorum numerum ad duo milia esse credidit, seque ad angulum quondam ecclesiae recipiens, expectabat ut progrediret Sanctus facturus miracula. Qui ut apparuit, cuncti statim in genua prostrati sunt, credentes quod eis benedicturus processisset. Verum ipse (Deo Deiparaeque Virgine, quibus unice dilectus erat, reu omnem eidem manifestantibus) surgere eos iussit, et locum dare transire: reuque ad Inquisitorem processit, eique manus osculatus genuflexit ac dixit: Dominatio tua huc advenit, ut videat stupenda opera sanctissimam facit? Cui ille, Erras, inquit, Pater signidem Sacerdos pauperulus ego sum, neque istum a te honorem mereor. Minime, reponit Salvator, sed Arragoniae es Inquisitor, qui ab his quos Domina nostra hic curaverat quaevisisti, quomodo hic miracula fierent, et re certius cognoscende causa huc venisti. Mecum igitur veni: et manu prehensam ad summum altaris cancellos ducens, versus populum se convertit et dixit: Penitentiam omnes de peccatis vestris, coramque remissionem postulate a Deo, In nomine Patris etc. eodemque momento temporis sanati sunt omnes, quotquot aderant gibbosi, paralytici, herniosi, muti. Qua re obstupefactus ultra modum Inquisitor, praeremissionem sine veniam humiliter flagitavit, multi quoque diebus mansit in consorcio viri Dei.

41 Ex urbe Gerona deportatus ad Sanctum paralyticus in lectica est, precibus ejus curandus, Michael Garcia ductus, in ordine equestri vir primarius. Hic cum in nave s. Andreae prope Barcinonam traqueret flumen, calcitrare coepere multi qui lecticam ferebant, sic ut eorum posterior in flumen incideret, altero in nave cum lectica, super extremam marginem pendula remanente; et nemini dubitante, quin eversa nave paralyticus quoque et quotquot simul veherentur provolvendi esset in flumen, et aquis suffocandi. Omnes igitur elata voce eperunt exclamare, O B. Salvator, auxilii tui manum devotis porrigere: quippe qui tui visitandi causa, et Dominae nostrae apud te honorandi, in viam nos dedimus. Et subito ab isto periculo liberatosse, navimque indemnem ripae viderunt applicatam. Cum igitur ad locum pervenissent, paralyticus, susceptis rite Sacramentis, juxta aram principem collocari se jussit, ad quem veniens Fr. Salvator dixit: Quot annis

paralyticus in lecto decumbis? Sedecim, inquit ille. Tum Sanctus: In nomine Patris etc. surge, quia sanitas tibi a Deipara Virgine restituitur. Imbitantem an surgere posset, per manum ultro arripuit Sanctus, elevatumque ad aram duxit dicens: Hic Deo et Matri ejus age gratias, quae sanitatem tibi perfectam reddidit: itaque sanus perseveravit, domum cum gaudio magno reversus, Dominus Abdon Masderi, Presbyter ecclesiae Cathedralis Gerundensis, testatur se brachium sinistrum ita contractum in mundum nascendo attulisse, ut deinceps nec elevare illud nec ori potuerit admove, aut capiti imponere. Auditis autem Dei per servum suum mirabilibus, com annum aetatis duodecimum attingeret, ad ipsum portari voluisse, et sola benedictione sanatum praesentem adfuisse praedictis de navi et paralytico miraculis.

42 Eleonora de Garlina, nobilis Gerundensis, mamillarum unam cancro infectam habens, chirurgos e Francia evocari jusserat: quibus curationes suas per annos duodecim continuantibus, nec quidquam proficientibus, Barcinonem se transferendam curavit ad conventum Domine de Jesu dictum, quo istis diebus Fr. Salvator advenerat; ibique supra viginti hominum millia reperit, partim civium partim extraneorum, qui eo confluerant, vel sanitatis recipiendae vel Sancti intuenti gratia: cumque etiam ipsa ad illius praesentiam pervenisset, provoluta in genua obsecrare coepit, ut se quoque sanaret: cui ipse dixit: Triduum jejuna, filia, confessaque et sacro refecta epulo Virginem deprecare pro impetranda sanitate et post tertium diem ad me revertere. Abiit, fecit, regressa est, ut fuerat imperatum: ille autem mamillam ejus apprehendens, omnem ex ea saniem expressit, et facto Crucis signo dixit: Vade, filia, jam tota es sana: itaque esse admirabunda cognovit.

43 Eiusdem civitatis Gerundensis mercator, cognomine Campollernus, crure uno mancus erat, cunctisque ei succedentibus ut Hortam iret certo sanandus, irridebat miracula quae Sanctum virum facere audiebat. Denique cum praedictus paralyticus Eques sanus revertisset, nec ditius posset resistere, importunis amicorum orationibus, instanter argentum ut eandem ipse peteret medicinam: Vadam inquit, verum si crure non persanato revertar, vos mihi hursam meam sanabit, restituentes pecuniam, quam vestri causa frustra in iter insumpsero. Igitur et cum multis aliis posuit se ante Beatum, qui benedicebat singulis dicens: In nomine Patris etc. ad ipsum autem cum pervenisset: Tua quidem, inquit, tibia non sanabitur: sed brevi sanus eris a malo hursae. His ille auditis sumxit indignans et dicens: Fratrem tuum hic diabolum laud dubie aliquem habet, qui ei retulit verba mea, quae ego hinc procul ad centum e viginti milibus dixi: itaque domum reversus est, explodens irridensque miracula quae fieri dicebantur: sed celeri extinctus morte, quam lotius familiae ejus est subsecuta ruina, veritatem predictionis de finienda brevi ipsius bursa comprobavit.

a In Vita au 1602 dicitur cum induisse habitum rustici seu agricolae. *b* Id nomen ipsi nave fuisse inquit textus Galicis; verum cum minus ista navis propria nomen imponi non soleant, atque ad fluvium Betulonis seu Besocii ostium, sequimilivario Barcinonae, situs sit rivus s. Andreae, existimamus sic dici navim, quia ad istos trajectus stationem pertinet. *c* — *c* Abest enim a Gerunda Hortae locus omnino 40.

CAPUT VI.

Prophetiae donum in B. Salvatore variis exemplis declaratum.

Quidam a nativitate cecus, Joannes nuncupatus ad B. Salvatorem venit; cumque ad villam a Aeneas pervenisset Hortae vicium, obvium habuit Andream Calaps

cap. VII
d

D
sanita
red hatur,

et brachium
contractum
sanatur,

filii mamilla
cauto exesa:

E

non au em
evari et
interditi
cuiusdam
laxum crur.

c

A Calaps, qui et requisivit quo iret. Ad diabolum, respondit cæcus. Absit, inquit Andreas, ne dixeris. Tum cæcus : Num satis desperandi caussam tibi habere videor, qui supra ducentorum milliarium iter confeci, hominis cujusdam, quem aiebant Sanctum, aedeudi gratia; et modo Sacerdos quidam ex villa Calasseit mihi dixit, quod ille nequaquam Sanctus sit, sed impostor, et falsorum miraculorum operator; ut proinde opus non fuerit ad eum me proficisci: parum igitur adest, quin laqueo mihi guttur præcludam. Possun, inquit Andreas, scire Sacerdotis illius nomen? Potes, respondit cæcus et nomen edixit; quod, propter ea que mox dicentur, ne cognitioni ejus creetur infamia, hic omittitur. Ille autem dixit cæco : Vade, frater carissime, et magna cum fide Sanctum Dei visita, cujus huc causa venisti, nihil dubitans quin speratam aculorum licem consecuturus sis. Juratus namque tibi affirmo, quod me presente caris pluribus visum dehit, surdisque et mutis auditum et loquelam. Vidi ab eo curatos energumenos; vidi plurimos, dum istic essem, quotidie ab eo miraculose sanatos. Cum autem et ipse sanatus redieris, huc revertere, et apud me hospitium sume : simul et nomen suum, quod memoria retineret, cæco enuntiavit. Ixit ille jam melius animatus, eoque perveniens jussus est confiteri atque communicare, et fidem certam collocare in Deum, quod esset per matrem ejus illuminandus. Quibus factis rediit ad Sanctum, qui sua eum benedictione impertiens : Aperi, inquit, oculos, et in me respice. Ille oculos apernit : cui Sanctus Men' vidus? inquit : Video, respondit qui cæcus fuerat : jussusque Deiparae gratias agere non distulit ad Andream letus reverti, eique felicem consilii sui successum gratulando annuntiare. Neque multi postea effluxere menses, quin Sacerdos ille deprehensus est hæreticus esse, atque ad Inquisitores delatus certo fuisset capiendus, nisi comprehensores suos arrepta in Franciam fuga prævertisset; unde, quid eo factum sit, nunquam deinceps est auditum.

Cæcus ab impio Sacerdote spe sua defectus.

ad eandem alio suadente rediit

et visum recipit :

Sacerdos hæreticus deprehenditur.

b Prædicit Fratris sterilibus amantibus prolem.

et alio futura -

matronam proles cupit - dum,

et patris mortuam.

vivum peperit et nomen ei baptizato Joachimi imposuit, atque ipso partus die sub vesperam est extincta.

D ADUCT DIGNA SERBI

Admirantium Neapolitanum

e

ira e sibi in vultu me uen - tem,

E

Frater opinione ubi honorandus :

d

F

obstanti percutores perpetuam excusationem.

47 Hispaniarum Rex Catholicus Philippus II, cum sui aula Manzonii residens, ad se accessuri jussisset Dominum Admirantium Neapolitanum, Raimundum Folcum de Cardona. Erat hic in sua villa e Belpuig dicta, cum hæc ad eum allata nova non modico ipsius animam consternarunt, scientis nonnulla indignatione motum contra se Regem, timentisque ut ex honore et comodo suo esset ea appellatio. Cum igitur Beatus Frater tunc temporis illidem loci coeum ageret monasterii, et nullis hæc miraculis claris in magna tamen apud omnes esset opinione sanctitatis, jussit eum advocari Admirantium, eique seorsim accepto dixit : Fr. Salvator, mandavit mihi Rex, ut ad se veniam : maleque metuo ne propter negotia Neapoli peracta, Majestas sua Manzonii mihi se exhibeat subdolum : verum, obsecro, pro me Dominum deprecare, ut propitium ipsam mihi ac pacatum reddat. Confide, respondit ille, in Domino et matre ejus, quia non modo nihil istic tibi adversi accidit; sed magnus honor deferetur. Cumque instaret Admirantius supplicans ut sibi indicaret, qua de causa Rex eum venire jus-sisset; respondit Sanctus : Difficili loco res tuæ esse videntur, usque ad illud punctum temporis quo ad Regem intrabis : eademque hora omnia tibi in plenum gaudium convertentur, nec minorem honorem : atque istud ex me tibi dictum memineris.

48 His Salvatoris verbis optime animatus heros, ad aulam properavit intrepidus : ubi non defuerunt, qui, ut inter Magnates fieri assolet, male ipsi affecti pulam jactarent, quod etiam aliquis ipsi in faciera dixit, non aliud quam caput ejus peti a Rege, ea de causa vocatum esse. Perstitit nihilominus ille animo inperterritus, fretus pollicitatione Salvatoris, et impavide ad Regis manus exosculandis ingressus est, nobilium comitatu sollicito in atrio præstolante eventum colloqui : cujus hoc principium fuit a Rege factum : Opportune enim vero huc advens : nec enim nisi duæ elapsæ sunt horæ, quod certa per veredarios accepi nuntia de obsidione d Perpiniani a Francis inchoata : quapropter omni postposita mora, et collecto indecunq; ex regni nostri provinciis, quantus subito colligi poterit, milite, istuc propera, et quod de tua virtute confidimus strenue incunctanterque exequere. Letus tam honoratis imperis Admirantius, et Regis manum deosculatus, collatantibus gratulantibusque amicis, in aream palatii prodit; et regios tubicines ad se vocatos proclamare jussit, eicunq; venire cupienti ad solvendam obsidionem Perpinianensem parata esse apud Admirantium Neapolitanum ex proprio ipsius anno stipendia, pro suo cujque gradu. Consensitque equis festinus abiit in summ Bellopodensensem villam, ibique ad se accessitum Fr. Salvatorem omnibus commendavit ut Sanctum, qui sibi cuncta eventura prædixerit.

49 Senex quidam Calaritanus aliquando fuit oblatu Sancto, ut visum reciperet oculorum : verum deprecantibus pro eo amicis respondit Salvator : Nunquam iste desideratum obtinebit gratiam, quia nunquam dimittet peccatum grave, sibiq; ex multo tempore quotidianum. Quod ipsa patuit : quantuncunq; enim cognatus quidam ipsius instaret, ut illud quodecunq; esset expiare vellet confessione spontanea, nunquam persuadere ei quidquam in animo suæ utilitatem potuit, atque ita etiam cæcus corpore quoad vixit remansit. Domina Hieronyma Cardona, Abbatissa religio-issimi monasterii de Petra-ultima Barcinone, testatur vidisse se cum aliis monialibus suis, quod Fr. Salvator cæco visum redderet : addiditque eo successit excitatam se, locutam

locutam

AUCT. D. N. M. A. SERPI
Cognoscit Gerbiensis expeditionis successum.

Acutam ipsi fuisse atque rogasse, ut pro duobus cognatis suis in bellum e Gerbiense profectis deprecator existeret apud Deum. Qui respondit: Alter quidem eorum Fridericus primum sum apud Dominum obtinet; alter vero, Joannes scilicet, captivus agit Constantinopoli; brevi (ne ea te cura sollicitet) redimendus, maximoque in honore, quantum alius e suis quisquam, futurus apud Regem Philippum. Ergo, subintulit illa, mortuus est cognatus meus: cui Sanctus, Ne mortuum dixeris: neque enim mori dicendi sunt, qui in obsequio fidei vitam patientes, jam suam apud Dominum mercedem possident. Eoque dicto se convertit et aliiit. Post mensem vero multius adfuit, exercitus nostri castrum portans, in qua Fridericus caesus, captus vero esset Joannes: Regi deinde Philippo tam carus ut hodieque Navarram gubernet eum titulo potestatisque Pro regis.

non infantis luxura erga matrem curavit.

B Angela Taragona Barcinonensis affirmat, ex puerperio relictam sibi fuisse paralyticam, a qua se curandam deportari fecit ad Sanctum, qui sibi supplicanti dixit: Equanimis esto, vult enim Deus isto in morbo ut perseveres: verum hic, quem peperisti filius latam te faciet vivere senectutem, mortuo ante te marito tuo. Planeque sic evenit, ut praedixit Salvator: et ipsa usque hodie a filio suo honorabiliter servitur. Sunt autem amici plus quam quadraginta, quod istud accidit, nempe ad diem quo istud in processu curam Barcinonensi Episcopo formato declaravit. In monasterio S. Clare Gerundensis urbis, soror Hieronyma Camps manibus contracta accessit Beatum, qui apprehensarum manuum ejus digitos rectos ac sanos fecit. Venula emulam gravem capitis dolorum patienti et postulantem ab eo liberari; O sacces, inquit, terrens: vale, quia cito ab isto dolore eris libera: mortua videlicet, ut eventus obicit. Alia non mi parum ereticataque obnoxia, cum similitur peteret sanitatem, respondit ei: Cum sis in dolo usque adeo iracunda atque diffidit adversus omnes domesticos tuos, multo magis expulit ita nomen te: neque enim si convalesceres, vivere aliquis tecum posset. Dolores itaque tuos ad modicum sustine, et in aeternum beata eris.

non ortem alteri inminentem.

C Venit aliquando ad virum Dei Stephanus Pasquillus Presbyter Gerundensis, multi parvis vomitum habens in facie, eoque malo jam decimum annum laborabat: ipse autem seorsim acceptum in monasterium dicens secreto monuit, qual extra Ecclesie communionem viveret, et ideo deformem istum morbum pateretur, a quo liberandus esset, simul atque excommunicationis vinculum sibi solvi petisset: quod benedictum ut a suo Episcopo postularet hortatus, persuasit homini ut morem gereret recte momenti, itaque optatum consequeretur sanitatem. Minus morbo fuit in muliere quadam, cui Joannae nomen, a grandi, quod vultum occupaverat, apostemate curanda: audiens siquidem in villa f. Anlot ubi morabatur mirabilia hominis Dei opera, iter ad illum instituit suum, et sola benedictione ipsius sana recessit. Pari promptitudine in civitate Gerundensi curavit viri unius linguam adeo magnam, ut nec intra os contineri posset, nec formando sermone esset idonea: signo enim Crucis super eam formato, apprehensam sic constrinxit, ut intra justam mensuram collecta suis deinceps usibus omnibus deserviret, et imprimis referendis Deo pro accepto pro ejus famulum benedictio gratias.

CAP. VIII. Presbyteri oculorum excommunicationem.

Curri apostema grande.

et linguam loquere inquam.

invenit cultum benedictus.

32 Recoverat aliquando se Herdam Salvator, ibidem rari sanctus officio, cum istic adolescens Gerundensis moraretur, Joannes Ornos dictus: qui absolutus in ea academia studii, et Doctorali Juris laurea donatus, priusquam revertetur in patriam, Sanctum adivit ejus se precibus commendaturus. Hic juveni bene precatus, addidit: Vade feliciter,

filii, et esto Virgini matri semper devotus, favorem enim ipsius experieris: unum autem memori hinc animo aufer; ut scilicet cum Gerundam redieris, atque per forum publicum illius urbis transibis, curiose consideres domorum fenestras in quarum una videbis puellam cinereo indutam, quae uxore tua futura est. Ahuit actis gratis juvenis Doctor, suamque ingressus urbem curiose cepit fenestras observare, in foro potissimum, omnisque, propterea quod vehementissimus eo die spiraret ventus, clausas reperit: itaque dum de B. Salvatoris predicatione secum ipse habitare incipit; audivit sonitum reclusae fenestrae, ad eamque se convertens puellam cinereo colore vestitam vidit, filiam nobilis mercatoris Nicolai Terra: ex quo conspectu diversarum cogitationum fluctibus agitatus, nunquam illac amplius transire voluit, quamvis et ipse visam virginem salutasset, et vicissim ab ea par humanitatis recessisset officium: sed penes se ipse constituit movere nihil, potiusque experire quae ratione matrimonium illud tandem foret concludendum. Post aliquantum igitur tempus accesserunt ad ipsum quidam nobiles, exposueruntque, quod habita ratione virtutum ejus uxorem ei legisse, vitam pariter et formosam, ejus quem diximus Nicolai filiam, eum quo et puellae matre jam esset de nuptiis illis conciliandis actum, nisi ipse ablueret. Quae cum ex predicatione B. Salvatoris procedere agnosceret juvenis, gratanter respondit, placere conditionem, et gratum ac ratum habere se velle quidquid ab iis actum erat, quorum benevolentiae prudentiaeque plorimum fideret. Itaque ad finem res perducta est, et sponsus devotissimus Sancto remansit, saltem predicationis hujus seriem hilariter amicus suis enarrare.

indical quae sit futura eius uxor.

E

a Hactenus perperam Arcens et Arens, solius fluviali Algos interjecta distans; ultra quem occidentem versus in distantia minus multorum tabulis collocant villam Calacave, qua transiens caesus congregetur in desperationem visis recipiens. atque ad partem quae meridionalem Horte villa est alii aequo vicini ex dictum fluvio; Arcus in tabulis nuncupata. — *b* Intercessit Casimirus, in conspectu regnum Aragoniae et Valentiae, distans Horta ad oceanum sex fere millibus. — *c* Inter Montanum et Cardonem hinc seculum inde octo circiter leucis distans, ad caput vasis inter utrumque Nigueram sese Sicors immiscuit. — *d* Constantinus Bascomensis caput est, ad confinia Franciae et Cataloniae observata tamen a Francis fuisse eius belli tempore, quod unum contra Francos extra Italiam Philippus II gessit, anno 1557, inchoatum et 1559 pace finitum, nunquam legimus. factu regnumque hunc fuerit, vel Francorum comitibus dum obrum sua mature, ut ea expulso nihil haberet ad historiam memorabile. Videre posses anno 1508, intercepto Caeto, nuncupatus Franci, bellum, quod caeteris ergo sustinebant, inferendo populatari voluisse. — *e* Est vultus sua Zolhis sylla sumaris in Africa insula, quam occupavit anni 1500 indit, dum periturus rogibus manum Christiani ex omnibus mulque nationibus collecti, amissa est occupanda Tripolis occupavit, et spiritum colligendi sui statum Turcis quorum advenit in turpem fugam acti Christiani, ultra pugnam mactandis se posthorum mense anno ipsum autem castrum, quod extiterant, aliquantulum genitose propinquum uniseri sub extremum sumi. Ea expulsa scriptores caeteraque vultus textus habuit, quos in continuatione Henrici Spondani vultus vultus lect. 1607. etiam potest Ludovicus Faber de Cordoba in vultus gestis Philippi II lib. 5 cap. 8, 12, 13, quo ultimo capite vultus, quomodo ex adductis Constantinopolim captivus anno 1502 praecipua coram, pro commutationem Turcorum in Hungaria captivorum, redempti fuerunt a Ferdinando Imperatore: quorum tamen pauci salvi redierunt; et scilicet qui misericordiam Turci tyranni suspectam habentes, propriis capitis vultus per hospitium mactarent, itaque caetera lethifera vultus reliquis turcica: quos inter, inquit D. Joannes de Carilua lib. in vultu anni 1602 Joannes hic dicta religiose una vocatur traiber, sed primus, id est, cognatus. — *f* Arcus ad vultus fere Tharant seu Charum unius, ubi Gerundam ad Baccam, inter-rullo horarum quatuor.

Perpinnam an ab-evum an. 1557?

Gerundensis scholas in Africa.

captivorum permittio.

CAPUT VII.

Varii morbi miraculose curati a B. Salvatore.

Ulephantias laborabat Catharina Oliveri Gerundensis, eamque ad se devectam et confessione ac sacra communiione preparatam solita benedictione curavit. Petrus Sabatir ville Zivissensis Presbyter de se testatur, quod puerili in aetate grave patebatur memmolum a scrifulis circa collum enatis: quibus removendis cum nihil prodessent adhibita medica-

si nec elephantiasm.

A mnia, ductus a patre ad Sanctum est : qui, eo consueta benedictionis formula in nomine sanctissimæ Trinitatis munito, dixit ad Patrem : Tuum istum filium ad Confessarium ducito, duodennis est enim ; et iube rosarium sertum tertio percurrere ; ita sanabitur. At puer indignatus non ceque ac aliis sanitatem sibi esse e vestigio collatam, nihil eorum facere voluit quæ fuerant imperata, et ira plenus domum revertit. Post duos vero menses Barcinone puerum in platea offendens Salvator, Quia exigua, inquit, fides tua fuit, ideo sanatus non es. Respondit puer : Nunc abeo in Franciam ad Regem, Pater, ut sanitatem per ipsum consequar. Neque tu Regem videbis, replicat Sanctus, neque ab eo sanaberis, sed ad me sanandus revertaris. Abiit nihilominus Parisios puer, et urbi appropinquans obvium habuit militum globum, prohibendis per regnum tumultibus expeditum, e quibus audivit mortuum esse a Regem, a quo proinde frustra se curandum speraverat. Veritatem igitur factæ sibi prædictionis agnosceus, ad Beatum reiiit Salvatorem, qui sua eum benedictione perfecte sanavit.

scrofulas
pueri
periculis

non a Rege
Franciæ sed
a se curandas
prædicit :

a

brachium
paralyti
contractum
curat :

et scrofulas.

Paralytica
dum ad
Beatum
vilitur,

cum lectica
subiit,

erant in
pedes

autem eo redierunt, redarguit uxorem suam maritus, quod Sancto assietens non etiam puellæ caput, a multo tempore in humerum dexterum flexum, eisdem obtulisset erigendum. Itaque cum post aliquot menses transitum illac haberet Salvator, rursus ei stare Elisabetham : super quam ipse sanctam invocans Trinitatem, absque ullo doloris sensu caput ei, ut decebat, erexit.

56 Per eandem civitatem transeunti oblata puella est, Joanna nomine, cui Persici mali ossiculum ita adhaererat faucibus, ut neque deglutire illud ulla ratione posset, nec foras educere, quacumque media adhiberentur : cumque jam quintus is esset dies, de vita ejus conclamatum esse merito putabatur. At Sanctus leniter subridens, O quam gulosa es, inquit : et addens In nomine Patris etc. alapam ejus maxillæ levem infixit, dixitque : Huc, age, mihi illud in manum expone : quod absque ullo omnino labore continuo fecit, ac mortem evasit. Testatur de se Joannes Mistre quod toto corpore natus sit contractus, sic ut manibus supra genua positus ægre didicerit ambulare : quinquennem vero se narrat portatum fuisse a patre, istuc ubi esset a Dei fauulo sanandus benedictione accepta : in cujus beneficii agnitionem sacris se initiari voluisse Ordinibus, et Presbyterum rite consecratum fuisse.

D
ANCT. DIMA
SERPI
cidem caput
recto statui
redditur.

Præfocandam
liberas
Briatus,

contractum
sanat.

E

57 Pares Dertusanis civibus cellate sunt per Sanctum grabatæ. Erat in his Francisus Christophorus, multis annis continuus alvi, doloribus, quibus nullum inveniebatur remedium, exercitus ; donec nempe Hortam adit, ubi ei post imperitam Confessionem Communionemque, benedictionem suam impertit Sanctus, et subito sanitati restitutum dimisit. Petrus quoque ibidem pauperulus manibus genibusque reptabat per terram : tantumque etiam sic effecit, ut Hortam adrepens pervenerit ad Sanctum. Qui pueri adspætu miserando connotus, benedictionem ei suam dedit, erexitque in pedes, quibus d'inde semper recte est usus. His addamus Mafferrandam Pasqualem, ex villa h' Xertana dieæsis Dertusensis, quam ab annis quinque incurabili hydropæ laborantem, maritus suus, Antonius Arningot Dertusanus, Hortam fecit ad Fr. Salvatorem deferri. Qui post consueta Confessionis Communionisque remedia suæ ipsi benedictionis signaculum et simul perfectam dedit sanitatem.

alvi dolores
æditi,

gradiendi
facultatem
conferit :

b

hydropem
tolli,

58 Aliis quoque mirabilibus signis servi sui sanctitatem voluit Deus declaratum, ut patet ex processu facto coram Episcopo Dertusensi. Nam die quadam una ante meridiem hora, cum ante portam ecclesiæ S. Marie de Horta plusquam duobus hominum millibus benedictionem suam impenderet, supra cruces tres, in monte Calvarie positas, tres faces apparuere : quibus connotata multitudine, et, Miraculum, miraculum exclamans, pars ad Sanctum rucurrat, habitum ejus pro reliquiis asservandum frustatim diripiens ; pars ad ipsas cruces, ex his similiter frusta auferens, secutaque sunt eam apparitionem plurima sanitatum divinitus obtentorum prodigia. Alias cum paris numeri multitudo adesset eorum qui vel curandi advenerant ipsi, vel errandos adduxerant alios apportaverantque ; nec in monasterio inveniretur Beatus, solitus his ad turbam congregatam benedictione sua signandam prodire ; sed in altissimo monte, qui Hortensi jungitur monasterio, orationi vacaret : omnibus alta voce clamantibus, O Domina et patrona nostra Maria, fac ut servus tuus inveniat : visa est in conspectu omnium candidissima nubes devolvi ex monte : quæ ubi terram attingit, ipsa quidem dispersit, Beatum vero Salvatorem omnibus ibidem conspiciendum reliquit : qui omnibus benedicens, plurima eodem die miracula perpetravit. Habetur hoc ex predicto processu, ex pluribus vero confirma-

CAP. IX

Trium
lacularum
carlo descensus.

f

N. b. x. Beatum
v. monte
deferens :

rapius
frequens.

Marta. T. II.

A tur, quod divinis contemplandis intentus saepe extra usum sensuum raperetur : adeo ut quadam vice cunctis inspectantibus, coram altari B. Mariae de Horta genuflexus, sublatus a terra sit plusquam cubitis duobus.

AUCT. DIMA
SERPTI

Sanct
paralyticum,

oculo uno
caecam,

energumene-
nam :

fontem e
tazo efficit :

59 Joannes de Rosis Tortosae a prima pueritia paralyticus, ad B. Salvatorem delatus, jussusque ter Pater et Ave dicere, ac postea benedictione illius signatus, membrarum usum expeditum accepit. Ibidem nata Candida Sessa, sic ut ex uno oculo videret nihil, cum ad ipsum venisset et ejus benedictionem obtinisset, disparuit gemma quae oculum illum obtegebat, et utroque deinceps oculo claro est usa. Ad eundem adducta fuit puella energumena, pro qua oravit ille primum, dein facto Crucis signaculo dixit : Impero tibi maligne spiritus, ut ex hac Dei creatura egrediens non amplius eam affligas : et moerem daemon imperanti gessit, nihil cunctatus. In altissimo illo quem supra diximus monte, finiens orationem, cui vacaverat, puerum malleo instructum ad se accersit, eoque jussit percute saxum, quod monstrabat; aquam e saxo divinitus dandum pronuntiens : quae ad ictum mallei continuo exiit, et in hunc diem scaturire non desinit ad plurimorum morbidorum solatum, qui eam devote haerentes a suis infirmitatibus liberantur. Cum Marchionissa Armagetta de Tortosa quindecim annorum puella esset, tum enormiter luxatum ei brachium est, ut ei restituendo nullam rationem excogitare valentes medici, ipsum praesendum esse judicarent : sed visum est saluti ad B. Salvatorem recurrere, qui confiteri et communicare jussam, sua mox benedictione sanavit.

curat luxatum
brachium :

secute excitata
a daemone
temporalium,

adnatam
tulit carnem.

et hydropem
tolli,

60 Ad duo circiter hominum millia in montem Hortanum convenerant, non capiente oppido multitudinem tantam : quos cum perterritos in fugam agere daemon moliretur, constitutus in oratione Sanctus quid machinaretur agnovit, ac foras progressus turbam vidit supra modum consternatam, quia coelo praeter morem obscurissimo, horrendo cum fragore circumstrepabant tonitrua et creberrima fulmina emicabant : quibus dixit, In genua mecum pariter omnes procumbite, recitatioque Pater et Ave fugate inimicum, formidinem vobis inuere suis artibus molientem. Quo facto, serenatum illico caelum est, et optata cunctis lux respandit, nec fuit quisquam qui dubitaret, quin immistos tempestati daemones vir Sanctus vidisset. Violenta Falcata Xertae nata, sic ut e fronte ad os usque pendulum carnis monstruosae frustum vultum ejus omnem deformaret, atque ad Sanctum a sua matre deducta, solo Crucis signo molesta illa appendice liberata exitit. Joannes Sclie Tortosanus, decimo aetatis suae anno intereunte aqua sic inflatus, ut dobolosimilis videretur, accepta ejusdem benedictione ab eo audivit : Age nunc, ad Virginem alii gratias ei acturus, quia deinceps sanus viues : et eadem hora repedente tumore, perfecte sanus cunctis apparuit.

a *Itinerum Regnum continuata hoc tempore funera fuerunt Fran-
cia, Henrici II anno 1553 die 10 Julii, et Francis II anno 1560
die 25 Decembris et Victorium — In Civitate appellat *terris
Italicis : est autem Xerta pignus trans Ibrum, quatuor passuum
millibus versus Americam distans Tortosa ; pro quo hic perperam
scripta erant Urlicensis infra Ortosensis dioecesis.**

CAPIUT VIII.

Maella facta miracula.

a
Curantur a
B. ato scabies
capitis,

In oppido a Maella Caesaraugustanae dioeceseos puella fuit annorum duodecim, cui feda scabies totum caput opernerat, Elisabethae Comae dieae : desperata autem mali curatione filiam ad Sanctum duxit pater, et sola manuum impositione ac signo Crucis eandem prorsus mundatam persanatamque reduxit, una cum filio parvulo, cui idem Sanctus

benedictione sua herniam, quam patiebatur, curavit. In eodem oppido Michael Catalanus, viginti annorum adolescens, totum corpus operiente lepra, nullis remediis diu frustra tentatis curabili, medelam a Beato flagitavit. Qui ei dixit : Prius de spiritali lepra quam de corporali cogitandum fuit : abigitur, et peccatorum sordes Confessione eorum elue, tum sacro epulo refectus ad me revertere : quod cum fecisset, eumque Sanctus signo Crucis signasset, jussissetque in Deipara Virgine confidere, deciderunt ex corpore ejus squammæ omnes et concretæ ex sanie crustæ, pleneque inundatus ad propria remeavit. Idem autem Michael in ipso processu juridice affirmavit, quod, cum mundaretur a lepra, adstantem sibi habuerit parvulam, cujus manus altera foede contracta et digiti prorsus consumpti erant : quam accipiens Sanctus, rectitudini suae integræque restituit sanitati, cunctis quotquot aderant inspectantibus.

D
lepra totius
corporis,

manus
contracta,

dolor
dentium,

E

duo ananitate
caeci :

62 Hæ quoque, quarum curationes subjungimus, eodem in oppido habitabant : prima quidem Susanna Matthæi dicta, quæ dentium cruciatu ingenti afflicta, faciem foede tumentem ad Sanctum attulit, acceptaque cum signo Crucis benedictione putrefactum dentem sine lesione expuit, et omni dolore soluta recessit. Elisabetha deinde Costa : cui a patre adducte oculum dexterum inposita manu dataque benedictione Sanctus sanavit a fistula, eidem octavo anno aetatis innata. Quod cum fieret meminist eadem adductam fuisse puellam a nativitate caecam : quam cum simili modo Salvator benedixisset, et oculis ejus manus imposuisset : Nunc, inquit, eos aperi et respice Dominam, quæ est in hoc altari. Aperuit autem illico puella oculos, et interrogata quid videret, Dominam, inquit, sanctissimam video, brachiis filiorum suum complexam. Vade ergo, subintulit Sanctus, et debitas ei gratias age : non enim ego, sed ipsa sanavit. Similiter et alius caecus natus, coram Catharina Miravalle oppidi predicti indigena ad B. Salvatorem adductus est : qui cum illum deprecaretur pro obtinendo visu, Tu credis, inquit, fili quod ego te possim sanare, et deciperis : verum cum firma fide orandus tili Deus est, ut per intercessionem suæ benignissimæ matris lumen tibi concedat oculorum. Credo equidem hoc etiam, respondit caecus. Ergo : Pater et Ave encti recitent, inquit Sanctus : et oratione finita prosecutus est dicere : In nomine Patris etc. moxque caeco datum est videre lucem, quam suis oculis nunquam usurpaverat.

F
CAP X
item caeca in
ipso ad Beatum
Itinere.

63 Venerant etiam Maellam peregrini quidam Navarrai, secumque decennem ferebant puellam, et ipsam ab ortu suo caecam, alias formosissimam : cumque omnis populus ibidem adesset, vidit patrem matremque puellæ genua ad orationem flectere ante beatissimam Virginis imaginem, quæ supra vetustam quandam portam tunc constituta, nunc ad forum dicti oppidi translata est : filiae autem suæ dixerunt, Genna hie tua flectito filia, ubi Deiparae gloriosae imago adoratur, eamque rogemus ut venire nos faciat ad Hortanum Sanctum, qui lucem tibi oculorum tribuet. Vix sese inclinaverat formosula, et patri suo incepit dicere, Ah, pater : quam formosus est parvulus, quem Domina nostra brachio sustinet ! Cui præ gaudio attonita mater, Au igitur eum intueris ? inquit. Intueor sane, respondit illa : ipsisque, Miraculum, miraculum, inclamantibus, concurrerunt omnes indigenæ illius loci, ut puellam ita recens ac salubro illuminatam viderent. Parentes autem non propterea omiserunt adire Sanctum, qui eos monuit, ut Sanctissima Virgini gratias devote referrent, quod et fecerunt.

64 Gabriel Tolquerius, dicti jam oppidi Presbyter, ad mortem aeger decubebat, cum per donum ejus

Presbyter
moribundus.

A ejus Salvator transiit eleemosynas corrogans; quare a moribundi consanguineis enixe rogatus ut ingrederetur, extremamque benedictionem ad vitam alteram transeunti impenderet, morem gessit rogantibus, lectoque appropinquans, Crucis super eum efformavit signum, deinde dixit: Manum mihi porrigite, Gabriel. Illo autem porrigente, addidit: Eia nunc Hortanæ Virgini gratias age, quod præsentis mortis periculo te exemerit: oras enim mane hinc exurges; statimque eum febris reliquit, et sequenti die in comitatu ipsius Fr. Salvatoris abiit ad Conventum Hortanum, ubi Sanctus habitabat. Vix autem eo advenerat, cum offerri vidit puerum a nativitate cæcum, mox facto Crucis signo oculis donatum abire.

puer cæcus.

Consideratione mali graui

65 Ipso præcedenti die, quo Maella stipem petebat Salvator, ab Antonio Vugbet fuit ad prandium invitatus. Placide hic annuit se venturum mendicatione finita: ibi autem inter alia fercula illata est lanx malorum granatorum plena, quorum unum accipiens et cultello dividens, O Deus, inquit, si tam pulchro ordine cunctas hujus tuæ creaturæ particulas disposuisti, quam ordinata erit celestis tui palatii species, ubi Angeli spiritusque beati magis ardebunt faciem contemplantes tuam, quam grana hæc pulcherrima serie distincta rubent. Quæ cum dixisset, in crucis formam extendit brachia, raptusque in extasim alte sublatus a terra est: quod prædictus Antonius cum videret, exiit a mensa, multosque acciuit tanti prodigii spectatores futuros.

in extasim fertur Beatus.

B

66 Dominicus Miravet, ejusdem loci incola, affirmat in processu supra memorato, quod puero sibi spina intraverit in juncturam genu dexteri, quam ipse contemnens ad flumen lavandi caussa abierit. Verum mox instar ollæ intumuisse genu, cui trium annorum spatium nullam utilem medicinam facere chirurgi medicivæ potuerint: quin potius auctum esse tumorem, carnemque succrescentem mortuam ac sine sensu fuisse. Nam cum idem, lignum quoddam super genu illud ita tumidum funderet, intrasse securim ipsam in carnem ad digiti unius profunditatem, nec tamen quidquam sanguinis effluxisse. Interim Maellam advenit Fr. Salvator eleemosynas petiturus, quem requisivit infirmæ mater, ut filium suum sanare vellet. Fecit itaque Crucis signum super tumidum genu, et dixit: Cupio videre quam celeriter curras. Et mox assurrexit puer sanus, et currere per plateas cœpit. Tum ad matrem Frater: Vaile et gratias age Virgini Hortanæ: ipsa enim filium tuum sanum fecit.

curatur tumidum

et emortuum genu,

lateralis plaga purulenta,

ad 30 infirm.

turda et muta.

67 Joanni Andrea ibidem civi filius erat, cui apertum latus multum egerebat puris, nec adhibita a chirurgis medicivæ etiam ferri candentis remedia profuerant. Hortam igitur ad sanctum Fratrem puer delinquitur: quo cum perventum esset, invenerunt Sanctum infinitæ hominum multitudinæ benelicentem. Tunc mater arrepto puero monstrare plagam Salvatori volens, eoque puerum denudans, vidit lintea adhaerens plagæ: quæ revellens, simul etiam adherens iis putrefacti ossis frustum abstulit; quod ad benedictionem cunctis communiter inpensam egressum e corpore, pueram ex integro sanam reliquerat: ipsos autem ad se venientes et gratias agere volentes, ad sanctissimam Virginem Salvator dimisit. Testatur quoque Michael Fustor Maellensis indigena, quod pater suus, in oppido Caritas dicto diocesis Bertusana, supra viginti cæcos, surdos, mutos, claudos, attractos etc. viderit simul Hortam proficiscentes, indeque post benedictionem acceptam paulo post integros sanosque redire. Elisabetha quoque Alias indidem nata affirmavit, quod coram se afflata ad Sanctum fuerit parvula, surda eadem et muta: pro qua cunctis qui aderam recitandum semel

Pater et Ave Sanctus edixerit, et facto signo Crucis infantulam jusserit Ave Maria pronuntiare: quod ipsa fecerit et sana reinanserit.

D
AUCT. DIAMA
SERPI

Sanatur, procedentia matricis,

68 Catharina Squaneglia, et ipsa Maellensis testata est, quod trigesimum annum ætatis agenti post puerperium ita soluta sit matrix, ut deorsum defluens ad genua usque penderet; in eoque statu triennio integro perseveraverit, non sine intensissimis cruciatibus, grandique pecuniarum impendio in medicos et medicinas: quibus tamen ad sanitatem recuperandam profecerit nihil. Itaque decrevisse se Hortam adire cum duobus filiis herniosis, cum quibus eo adveniens ante pedes B. Salvatoris proceriderit, sibi et filiis suis sanitatem postulans. Tum vero mantlasse Sanctum ut peracta Confessione Communioneq; ad se rediret, magnamque in beatam Virginem miraculorum effectricem collocaret fiduciam. Hæc cum fecisset ipsa, atque ad Beatum redivisset; voluit ei, ut ait, passionem suam declarare in aurem. Cui Salvator respondit jam sibi notam esse qualitatem mali, manumque capiti ejus imposita cum dixisset, In nomine Patris etc. Ex nunc, inquit, et tu et filius iste tuus sani estis, ite et Virgini gratias agite. Tunc illa: Etiam alter filius meus eodem laborat incommodo: et hunc, quæso, etiam sana. Cui Sanctus: Eum sanavit Dominus, cui sibi placitum fuit: voluntati ejus acquiesce, et quod superest sustine patienter. Affirmat autem prædicta Catharina, quod ea ipsa hora restitui in locum suum matricem sulerit, nec exinde ullum in ea parte incommodum tulerit: filium vero suum ab hernia quoque perfecte curatum esse, qui nunc huic sæpe depositioni præsens testisque assisteret, vegetus ac sanus.

pueri hernia

E

69 Michael Carbonellus, ex oppido b Massaleone diocesis Cæsaraugustanae, testificatus est, quod annum octavum agens, collum haberet instar scutellæ tumidum: ipso italo medicorum operam ac suorum spem diu eludente; tandemque B. Salvatori adductum, ab eodemque signo Crucis signatum, sensisse tumorem illum paulatim resolvi et demum penitus evanescere. Ad eundem in lertica delatus est Joannes Galcerbri, ex viro c Fatorella, paralyticus: cui communicare et confiteri jussu post signum Crucis dixit sanctus: Eia nunc surge: quia sanus es. Ipse autem confirmatum se sentiens, subito exilivit, atque ut jussus erat Deipare Virgini miraculum adscribens, gratias ei ac Deo reddidit. Simili modo adducta ad se quatuordecim annorum puellæ, fæde claudicanti, quia altero crure attracta, ideoque uno quam altero multo brevior erat, benedictionem suam impendit et dixit: Nunc eras extendi, quia sanata es: quæ mox utrique pedi æqualiter insistens, experita est utriusque cruris pariem factam longitudinem esse per sancti viri orationes.

b
rolli tumor,

c
paralysis,

claudicatio.

F

a Abest Hortæ ad Horrapelotem paulo plus quam quatuor miliaribus trans duos rivulos Algos et Materranam; qui a septentrione in Ortum directis current, ac driti altero amni miscetur. — b Proximus Maella ad eandem Materranæ ripam rivus, sequi miliario Hispanico meridionalior, uno autem proximus Hortæ, quam Maella. — c In tabulis Fatorell, Horrapelotem quam Hortæ miliaribus duobus.

CAPUT IX.

Potestas in dæmones, futurorum predictio, miracula alia.

Presentia B. Salvatoris admodum gravis erat dæmonibus, neque leviores erant molestiæ quas ipse vicissim ab iis patiebatur: unde quodam tempore cum Hortæ officio hortulani fungens agricolam quemdam, nomine Michælem Gueram, rogasset, ut postero die mane cum suis mulis operam sibi navare vellet in conserendis leguminibus ad usum Fratrum, ipseque ex conducto venisset, et mulos vellet aratro jungere; illi contra Dominum conversi, calcibus

CAP. XI
Dæmones
B. Salvatoris
utenti

eum

AUCT DIMA
SERPI
et multis
horto colendo
adductis.

esse
judentur.

a
talem illa
equitatis Fratres
disputantis
molesti.

ex promisso
B. Salvatoris.

ab eodem
fuantur :

b
invocatus
curat morbum
caducum.

A eum repererunt, et velut a diabolo rapti sursum fugerunt in montem. Supervenit Salvator, totaque re intellecta ex rustico, convertit se; et iugo, quod muli effugerant, vidit insidentes daemones: ad quos conversus: Istos vos, inquit, loco video maligni? Deinde ad rusticum, Mercem, ait, enimvero bonam hic habemus in horto. Rursumque ad daemones. Vobis precipio ut ab hac hora imposterum nunquam in hunc hortum regrediamini. Colono vero: Ito et mulos tuos reduco: isti enim scelenter volebant impedire te, ne promissum Fratribus caritatis opus exequerere. Tum signum Crucis formavit, ad quod disparentibus daemionibus, denuo ait: Huc tuos mulos adduco, in tali (quem designabat) loco reperendos: nihil autem formides: abiit enim, quem ego hinc expuli diabolus. Ivit homo et agnorum instar mansuetos mulos suos reperit, reduxitque ad opus, quod in Fratrum gratiam favendum susceperat, eximiam Salvatoris virtutem demiratus.

71 Bernardus Calez, ex villa a Aroyns diocesis Nertusensis, cujus majores jam inde ab annis centum quinquaginta adventantium illuc Minorum Fratrum semper hospites fuerant, de sacro suo, cui Joannis Mestre nomen fuit, affirmat: quod unigenita ejus filioh, quam ipse testis postea uxorem habuit, quoties in domum ingrederentur Fratres, faciem suam abscondere et effluisse plorare soleret, quandoque vero velut ad mortem consternata obstupesceret. Movit ea res parentes, alioqui optimos et Fratribus devotissimos, ut filiae suae saluti consulturi Fratres domo sua excipiendi officium tantisper deprecarentur. Ivit igitur ad monasterium Joannes, ubi hortum fodientem Salvatorem reperiret (nec enim pro reverentia audebat ipsi Guardiano denuntiari, quod dicturus advenerat) ipsumque rogavit, ut se apud Guardianum excusaret, quod amore filiae nunc coactus domo sua eaperet aliquandiu exesse Fratres: siquidem eorum praesentia mortem ipsi allatura videbatur. Haesit ad haec attonitus Salvator, sublatisque in caelum oculis aliquanto tempore nihil respondit, tum denique ad equitatem conversus dixit: Graviter hanc Religionem daemones persequitur, et modo in domum intravit tuam, nobis hospitium, tibi meritum exercitae caritatis praerepturus: ideoque ad Fratrum nostrorum ingressum filiae tuae tam horribili se offert specie, ut in placentus efflusa cogatur formidinem suam consternationemque testari. Verum bene deinceps esto animo, ac mihi rem omnem relinquo: novi pessimae illius bestiae insidias omnes. Itaque me domi tuae eras expecta, et ut filia tua non absit cura. Obstupescit factus ad haec, nec minus de verborum veritate persuasus Joannes, domum rediit: adfuitque postmodum, sicut addixerat, Salvator, et praemisso Crucis signo, Jubeo, inquit, maligne spiritus, ut in hanc domum, quo S. Francisci ejusque filiorum est, amplius ne introeas. Tum adferri ad se parvulam jussit, quamvis remittente matre et praeteritis similia formidante: attulit tamen illam ipsamet, iterato mariti imperio coacta. Allatam vero Salvator suo, id est, Susanna compellens nomine, ponam ei porrexit geminum: quod illa, Fratri blande accedens, excepit. Venit porro Beatus deinde motuere ingressurum illum daemone, omnesque cognovere quam absoluto adversus pessimos illos imperio Sanctus polleret.

72 Joanna Aruens, ex villa Castellae b Spinosa-ventorum dicta, caduco laborans malo, ad Sanctum se, quamvis plus trecentis milliariis distantem, portare voluit, per viam continuo invocans illum nomen, nec interea inquam consuetam passa infirmitatem: ut autem eo pervenit, et Confessionis Communionisque Sacramenta adiit, Salvatori se benedicendum sistens haec ab eo audivit: In nomine

Patris et Filii et spiritus sancti. Jam te Dei mater sanam fecit, propter eam fidem qua te huc usque pertraxit. Barbara Pastor, ex villa c Caretes, mammillam habebat ita inflatam indurataque, ut conclusum haberet medici eidem ignem applicare: sed ipso quo tormentum misera subitura, praevenerit Salvator elemosynam postulans; et quamvis nec dum ibi nota esset sanctitas sua; rogatus est tamen ad infirmam ascendere ex primo puerperio adhuc decumbentem. Fecit ille quod rogabatur, et Rosario suo in collum infirmae injecto, semel Pater atque Ave recitavit; deinde ad puerperam conversus dixit: Ne desperes, filia, sed in sanctissima Dei matre confide: hac enim nocte bene dormies, et in crastinum malo omni liberaberis: prorsusque, uti dixerat, sic evenit.

73 Cum B. Salvator aliquando esset in ecclesia S. Columbæ-Farnesiae, loco suo natali, dixit, daemone in sedisse corpus cujusdam istic praesentium foeminarum: quae res ut nova cunctis accidit, nescientibus quatenam ipsarum a Sancto indicaretur, ita vera apparuit, cum egresso Sancto earum una manifeste ostendit se emergumenam esse. Testatur Fr. Antonius de S. Salvatore, ex Ordine Fr. Minorum Capuccinorum S. Francisci, in processu coram Episcopo Barcinonensi formato, quod CaesarAugustae existens cognoverit panperem, qui, miserum corpus per terram trahens, moveri solebat: post annos vero aliquantos eundem se vidisse pedibus gradientem suis integre atque hilariter; quaesissetque, num ipse is esset, quem antea viderat humi repentem. Affirmasse autem ipsum, eundem se esse: interrogatum autem, qua ratione accepisset gradiendi facultatem ita respondisse: Ad Sanctum Hortanum profectus, ab eo jussus sum coniferi et communicare: deinde cum suam mihi benedictionem imperitens, In nomine Patris etc. dixisset, sanum me sensi, qualem haec ipsa hora ad majorem Dei gloriam vides.

74 Hortae quoque morabatur Sanctus, quando ad eum publici cujusdam in d Hlerdensi Academia legum Professoris, cui nomen Rubios, uxor venit, praeun illius suffragio postulans a Deo prolem aliquam impetrare: cui Salvator, Adeo inquit, addicta es lusu, ut nisi eum missum facias nunquam compos sis futura voti. Promisit illa non lusuram se amplius, ac ne chartas quidem lusorias accepturam in manus. Tum confessam peccata, et sacro Christi Corpore refectam, suaque benedictione instructam, domum remisit, dicens: Eia, nunc alii secunda quod filiam paries: memento autem ejus quod promisisti: neque enim diutius illa vivet, quam tu a lusu abstinebis. Lata illa revertit domum; conceptaque continuo prole, legitimo tempore enixa est filiam, quod Sancto curavit nuntiandum, vicissimque ab eo iteratum vitandi lusu mandatum accepit, si filiam in vita retinere vellet. Tertio deinde post haec anno Matrona praedicta Hortam adduxit ipsam filiam suam, cui Sanctus: Noveris, filia eundem tibi vitae terminum esse divinitus constitutum, qui matri iterandi lusu principium erit. Ad quod parvula: Ne metuas, Pater, nunquam lusu meo resumet mater, meo, quam deamat, vitae formidans. Ita duo alii transacti sunt anni, post quos in aliarum matronarum consortio ad ludendum invitata mater, abiecit ex animo salutaria, quae olim acceperat, monita: sed non diu lusu illo letata est. Superveniens enim filia ejus matremque lusu occupatam videns, inelamare coepit, mortuam se prorsus ac perditam esse: eodenoque vesperi febre correpta est, nec diu post letho praemortuo extincta. Misit igitur ad Dei famulum mater orba nuntium, qui oraret ut filium sibi aut aliam filiam divinitus obtineret: sed antequam is verbum faceret ullum; Jam novi, inquit Salvator, mortuam filiam

c
tumoram et
durtiem
mammillae.

E
emergumenam
cognoscit.

E
dat gradiendi
facultatem :

d
Matronae
abstinere a
lusu promittenti

F
filiam
praedictae
nascituram.

sed ipsa
ndem fullente,
mortuam.

dominae

A dominæ tuæ, de cetero renuntia nihil impetratum deinceps iri, itaque enim absque solatio remisit.

75 In monasterio S. Mariæ de Petralba civitatis Barcinonensis vivebat Domina Magdalena de Torrelea, eximie virtutis magnæque ætatis religiosa utpote octogenaria : quæ cum die quodam se commendaret precibus B. Salvatoris, dixit ad eam : Esto certa quod magni favores tibi præparati a Deo sint propter insigne quoddam tui meritum, quod diviniæ ejus majestatem singulariter tibi obstrinxisti. Cui ipsa : Equidem inutilem me peccatricem agnosco, ac prorsus indignam, cui, nisi ex mera gratiæ suæ indulgentia, favorem aliquem præstet Deus. At contra Salvator : Memento, inquit, quomodo hoc ipso in loco pater tuus tecum secreto sermocinans, Pontificium tibi Breve exhibuerit, quo ipsi concedebatur facultas educendi te ex monasterio, quod tu Breve discissum in partes tradidisti flammis, patri tuo in hæc verba respondens : Avertat Deus et S. Clara, ne ego, hoc monasterium deserens, retractem quæ Deo rite nuncupavi vota. Addidisti præterea, factoram te ut de tali Brevi nulla ad quemquam mortalium notitia perveniret. Obstupuit ad ista religiosissima mulier, nec non quotquot ibidem sociæ aderant, rei nunquam ante hæc audite novitate percussæ, eoque magis quod ipsa Magdalena lateretur, ita quidem rem esse gestam, multo prius tamen quam Salvator nascendo veniret in lucem : exindeque magnis animis perseveravit in cœpto vitæ religiose studio, intelligens illum suum actum Deo gratum exstitisse : ob quem etiam idem Beatus asserebat S. Claram quotidie deprecatricem pro ipsa apud Deum assistere : atque ita denique curriculum suum prædicto in monasterio feliciter absolvit.

76 Domina Isabella Pugados de S. Clemente, Barcinonensis, infantilibus in annis ægra decumbebat ad mortem; desperantibus de vita ultra decem noctem producenda medicis : ad quorum denuntiationem adeo tristem parentes infirmæ B. Salvatorem rogaverunt, veniret ad eam sua benedictione signandam. Ipse autem eis respondit : Dicite medicis quod cum Deo ipsi locuti non sint, qui tam certo ausi sunt pronunciare morituram puellam nocte hæc : matri autem et consanguineis renuntiate futurum, ut ipsam conjugio junctam et filios exinde procreatos videant : Domine propterea nostræ gratias agant, quæ tam cito sanitatem restituit ægræ. Et continuo febris dimisit puellam; quæ deinceps sana vixit adultaque liberos ex legitimo conjugio genuit, et hoc anno e moxv etiamnum vivit. Andreas Fabius de S. Columba f de Queralt ex Catalonia incurabili cruciatus asthmate, nullumque in humanis videns superesse remedium, illud a B. Salvatore quesivit, et per illius benedictionem, prævis confessione et communiõne, obtinuit. Fr. Joannes Oliva, ex Minorum Observantium cœnolio quod Barcinone est sub Jesu nomine, in aure dextera molestum patiebatur abscessum; eundemque similiter expertus nullis humanæ artis remediis esse curabilem, ad Beatum quoque Salvatorem se convertit : qui solo tactu et benedictione sua aurem male affectam prorsus persanavit.

a Vel potius, ut habent tabulæ, Arucs not Arnes, unus horum intervallo Hortæ ad Uridem proxima — b Inter montes, extrinam versus Occidentem Baccinam a Castella dividentes : cognomen hic expressum reliquit tabulæ, quod et factum videtur a suo venutibus opportuno, ad distinctionem alterius Espinola in Baccina, octa curviter horarum itinere distincta versus Septentrionem, ad partem Sant-Andri dictam. — c Forte Gabes ad eundem, ad quem Hortæ est, vinum, sexquihora horævis migis. — d Distat hortæ civitas Uridensis, vulgo Lerada, novim miliaris, adeoque itinere ibi unus. — e Videtur in cifra errat esse, et 1604 pro 1600 interpretasse : cum processum Barcinonensem constat hoc anno fuisse conclusum, et approbatione Episcopi num. 159. — f Præter eum qui beato viro natus est vicus, et secundum in diocesi Turraconensi ad fontes Cays, ne tertium hujus nominis hanc longe ab ostio Betuloni in diocesi Barcinonensi, de Gramanet cognominatum; alioque duos in diocesi Vicensi, quorum uni Sacera, alteri a Vincolis

cognomen; alios quoque duos synonymas vicos reperio in diocesi Gerundensi, alterum quatuor fere leucis Gerunda ad Africum, alterum pari intervallo ad Orientem in ipsa Tueris fluvii ripa : videndum an horum postremorum uni, vel alicui fortassis alteri cognominum contulerit.

D
AUCT. DIMA
SERPI

CAPUT X.
Secreta cordium et futura variis occasionibus enuntiat B. Salvator.

Quodam die, cum vir Beatus staret in area conventus Valentini S. Mariæ de Jesu, venerunt ad eum plusquam decem millia hominum, prædictæ urbis civium, una cum Prorege Duce Segobhensi, Ducisæque et omni nobilitate ejus visitandi et benedictionis referendæ gratia : quibus pariter in genia demissis benedixit Salvator, in nomine Patris etc. Supervenit interim Minister Provincialis Ordinis Franciscus Zamorra, animoque commotus : Vah, inquit, quam leves sunt Valentini isti, qui tantum honorem laico uni habeant. Hæc ille : verum curæ fuit glorificanti servos suos Deo, Salvatorem, a suo Superiore contemptum, magis etiam glorificare : facta enim ibidem post dies quatuor novi Provincialis, hominis vere sancti et religiosi, electione, cum ad ædem cathedralem pro agendis Deo gratis pariter Fratres procederet, eosque in area ingens promiscui sexus turba circumsteteret ; eductus violenter e medio eorum B. Salvator est, populoque certatim ex tunica ejus frustum carpente, pene nudus in sola interula derelictus, sic ut necesse fuerit in vicinam quampiam ædem verecundiæ caussa ipsum seducere, ne sic quidem populari fervore cessante, sed jugibus clamoribus postulante ut foras produceretur Sanctus, omnes eorum morbos dispulsurus : et vero plurima fuerunt miracula per ipsum eo die patrata, sicut in processibus videre est.

CAP XII
Contemptus
a suo
Provinciali,

honoratur a
suo populo ut
Sanctus :

78 In civitate Gandiæ Valentiniæ diocesis religiosissimus erat monachorum S. Clari conventus, quarum spiritualibus progressibus invidens dæmon, omnibus modis eis cœpit esse infestus, quædam horrendis in formis timido sexui se objiciens, totaque domo ingenti fragore perstrepsens : quibus molestiis averruncandis cum consueti Ecclesiæ exorcismi nihil proficerent, Excellentissimus Dux a Franciscus, qui deinde Patrum Jesuitarum Generalis fuit et de eximia B. Salvatoris sanctitate multa audiverat, obtenta a Generali facultate ipsum eo deducere voluit. Hoc autem dum facit, acri in furorem dæmones sus deque versuri videbantur omnia, ita horrendo ubique tumultuabant strepitu : parumque aberat quin acte in desperationem Sanctimoniales discederent loco, in quo nullam habere quietem poterant. Verum ut supervenit Salvator, omniaque monasterii loca formato in parietibus Crucis signo sacrauit, cessarunt omnia, ipseque ad Sanctimoniales conversus dixit : Securæ estote, atque hoc unum sollicitati, ut Deo perfecte serviatis : promitto enim vobis illius nomine, quod nunquam deinde molestandi sitis, neque audituræ Gorrofitam b (ita istic dæmon appellabatur) cujus aliud consilium non fuit, objiciendis spectris adeo tætris strepituque tam incondito ciendo, quam ut religiosas domus hujus disciplinam divinamque obsequium interturbaret. Nunc remanete in pace, et Dominum pro me orate. Discedens porro, rogatus fuit, ut Sororibus quibusdam infirmis benediceret, quæ subito sunt sanitati restitute.

Clarissimus
Gandiæ
Conventum,

a

F
liberat ab
infestatione
dæmonum :

79 Antonius Massipus de seipso adhuc seculari testatur, quod B. Salvatorem convenerit habitus illius osculandi causa : qui sibi dixerit : Sacerdos eris. Et se quidem ad ea verba risisse, utpote qui inter nobiles Ducis Segobhensis et Cardonensis ascitus, nihil minus usque ad illam horam quam de Sacerdotio cogitasset. Nihilominus post paucos menses

Sacerdotium
prædicti

tam

Religiosæ
egreg. um se
occulum
facinus

emulgal,

B
et singulari
favore
remuneran-
dum prædicit :

Item a medicis
desperatæ
puellæ

suam et
posteritatem :

e

f

C
hanc asthma

et apostit a.

Vici a
S. Columba
dicti.

A tam fortiter animo suo impressum fuisse Dei ad statum istum invitantis impulsum, ut nullam quietis partem noctu diuque posset capere : ideoque victum dedisse manus, eo facilius quod istud sibi a Sancto predictum meminisset : hodieque, quo hæc testatur et annum numeramus nunc, vivit Presbyter, ac recordatur, quod Sancto, ea quæ diximus prenuntianti, responderit subridens : Non credo, Pater; nec enim satis a litterarum scientia instructus sum : ad quod ille retulerit : In domo Domini plaris valet conscientia pura quam scientia multa, sine qua Sacerdotium tibi obtinet : quod cum factum fuerit, pro me quoque orare momento.

AUCT. DIMA SERAPI

juvem illuz-rato.

Herniensi Presbyteri

mod: can fidem arguit

80 Joannes Ximenus, oppidi Fulsetensis Presbyter in diocesi Tarraconensi, herniam gravemque ex uno latere rupturam patiebatur; hortantibus autem sociis Presbyteri ut ad virum Sanctum sanandus pergeret, negavit se facturum, quoniam miraculis ejus fidem abhibere non posset. Victus nihilominus importunitate suadentium, iterum se promisit, quandoquidem ita vellent. Addidit autem : Si prodest, prosit; si non prodest, non prosit. Cumque ad B. Salvatorem venisset, et genuflexus coram eo benedictionem ipsius expectaret, ait ei Beatus : Modicæ fidei, modicæ fidei : si tibi prodest, prosit; si non prodest, non prosit. Surrexit et abiit indignatus Presbyter, et de successu itineris requirentibus dixit : Frater iste vel Sanctus est, vel damnosum habet : cum enim aliis benediceret, ad me conversus, eadem quæ hic locutus sum, verba protulit : ex quo omnes exigam Presbyteri fidem et prophetiæ donum Sancto communicatum cognoverunt.

emergumentum

fuga clapsam angustio celucii.

81 Puella energumena, propter nimiam demonum insidentium ferociam fimbriis catenisque adstricta, per vim adducta Hortam est : nulla tamen violentia sufficere potuit, ut in ecclesiam ingredi cogeretur. Rogatus igitur Salvator est, ut ad eam ipse fors progrediretur. Interim vincula omnia rumpunt demones, vestibusque laceris inter eorum, qui ipsam comprehenderant, virorum manus relictis, infelicem ex oculis conspectuque abripiunt, sic ut inveniri non potuerit a querentibus, donec superveniens Sanctus indicavit ipsis, ubi sub maxillari trabium strue abditam reperirent. Agere persuadere sibi potuerunt illi, ut infra tum magnas tam multas trabes eam potuisse cordi credere, illarumque congeriem tanto labore removendam susciperent : paruerunt tamen, nudamque inter duas trabes invenerunt, et prout jussi erant dixerant : Jubet Fr. Salvator ut ad ipsum venis, et quidem in nomine Virginis beatissime jubet. Itaque obsequentem ac vestibus indutam reducere. Qua conspecta Beatus signum Crucis expressit et dixit : Exite a creatura hac immundi spiritus : ita impera vobis in nomine Sanctissime Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus sancti. Responderunt illi non parituros se : sed iterato constructi imperio exierunt, momentem in aere fragorem cientes. Ipsa vero puella libera quidem sed incredibiliter debilitata, mortuæque quam viva similior remansit : verum accepta Sancti homedictione surrexit : qui ebum ipsi præcepit exhiberi ac dixit : Nunc age, filia, et quomodo Deo servias demoneps, attende : neque amplius tale quid committas, si nobis malignos invasores reddere : atque ita sanam a se dimisit.

est m m Sardiniam decessum pra dicit.

82 Loquebatur cum B. Salvatore, in monasterio Barcinonensi S. Marhe de Jesu, nobilis quidam, Magister Garzias nominatus, sacre Inquisitionis Secretarius : atque inter alia ei dixit, egregie ornatum sibi videri aream monasterii, propter imaginem Beatissimæ Virginis constitutam supra ecclesie valvas. Cui Sanctus : Pulchra est enimvero, inquit, ipsaque me intra breve tempus trans mare auferet, in alium hujc cognominem conventum, ubi similis imago

sua supra portam conspicitur. Quæ res incredibilis primum visa, ipso deinde effectu verissima patuit, quando Calarim in Sardiniam translatus Salvator est. Dum autem adhuc Hortæ morabatur, multas noctes impendebat orationi super eum, qui ibi est altissimus, montem; eoque se per hortulum confereus, qui post majorem hortum situs est, Fratres ibidem aliquos hilarius agentes reperit, quorum unus : Verumne est, inquit, quod audivi, navigatorum te, Fr. Salvator? Verum, refert ille. Eequo autem? Ad regionem, reponit, cujus præcipua civitas puleberrimis ciucta mœniis et arcis tormentis insignitur communita, in monte consistit : istic Deus ingentia mihi factururus est bona. c Multi tunc temporis in Indias fidei predicandæ causâ mittebantur Fratres; existimatur igitur ii qui alerant, illuc quoque hunc Deo dilectissimum famulum destinari, ideoque ulterius interrogarent eum, ad Orientem vel Occidentem versus habiturus esset iter. Tum ille : In cælum respicite. Respexerunt, videruntque eximii fulgoris stellam ingenti et celeri tractu versus Orientem ferri, ubi autem consisteret notare non potuerunt. Ipse vero dixit : Simile iter tenendum mihi quoque est. Nec multo post declarata prædictionis est veritas : quando rara sanctitatis vir Fr. Vincentius Ferri, juxta eam quæ decreta erat Transmontanæ Cismontanæque familiæ commutationem, Fratres in Sardiniam abducturus advenit, Salvatoremque rogavit, num ipse quoque comes sibi accedere vellet. Qui respondit : Imo vero hoc enim vult Deus, et illic magnum mihi bonum destinatum habet. d

D et Hortæ

C

stimo stelle ostendit.

E

d

CAP. XIII

Litterarum ignarus locum Miralis quæstionum monstrat :

F herniam curat.

prolem prædicit.

83 Ceterum quocumque in loco morabatur Beatus, quotidie Confessionis et Communionis obibat Sacramenta, singulari cum pie devotionis affectu, idque sub primum Sacrificium matutinum. Accidit autem quadam vice, ut loco suo amotum registrum, quod legendam eo die Epistolam signabat, in eadem requirenda aliquandiu frustra occupatum Sacerdotem, qui hoc ipsum affirmavit, haud leviter conturbaret : id quod B. Salvator Sacrificio ministraturus observans, exsurrexit ab eo in quo genu flexerat loco, acceptumque Missale aperuit, et digito signavit locum qui legendus erat, nulloque prolato verbo, eo unde surrexerat, rediit. Fassetus est autem idem Sacerdos, quod admiratus non modice insolentiam facti, cum Salvatore litteras omnino nullas dilicisse sciret, levatus etiam dubio fuit, quo circa ejus miracula non leviangebatur : ut deinceps majori in honore ac reverentia ipsum haberit. Jacobus Villala civis Barcinonensis, testatur sibi filium decennem fuisse, quem sua benedictione Sanctus ab hernia et ruptura sanaverit. Raphaela Pazi, nobilis Gerundensis, sororem suam, obtinendæ prolis ultra modum cupidam, B. Salvatoris precibus commendavit, et respondit ille : Bono animo esto, duplicem enim prolem soror tua pariet : quod factum est; vitæque hoc anno mœni utraq;e, mascula una, femina altera.

duarum paralyticarum sanatione

et fidem ostendit.

84 Soror Hieronyma Campos, in Gerundensi S. Clare monasterio novitia, toto corpore jacebat paralytica; rogatus autem fuit B. Salvator, qui eo advenerat, ut ipsam visitatam sanaret. Ivit igitur ad ecclesiam, ibique ante ferreas crates consistens ad se deferri infirmam jussit : sed pro illa aliam similiter paralyticam sanctimoniales apportarunt. Quam ut vidit : Non ego hæc, inquit postulavi, neque ipsa fidem habet recipiendæ sanitati necessariam : adferte huc alteram, cujus causâ adveni. Attulerunt igitur Hieronymam sorores : Sanctus vero fenestellam aperiens, per quam sacra Communio solet sanctimonialibus porrigi, brachium immisit cum Rosario, illudque infirmæ superimponens, dicensque, In nomine Patris

A Patris etc. mox subjunxit: Surge et gratias Dominae nostrae age, atque ad obsequia istius te sororis transfer, quae ob defectum fidei sanari non potuit: quod illa ad ipsius usque mortem constanter atque amanter praestitit. Inter ceteras autem Sanctimoniales tanta deinceps fuit reverentia Sancti, ut veritate ne interiorum animarum suarum statum fortasse propalaret, sub ejus conspectum venire formidarent. In eodem monasterio alia fuit Religiosa, quae diu occultam toleraverat herniam, non ausa praerecundia medico eniquam suum malum revelare: unde cum gravissimos indiesque majores dolores pateretur, colloquens secum secrete Dei famulo illud manifestavit, ac mox per Crucis impressionem sanitatem accepit.

Bernardus sanus

furam irrobationem curam

alteri liberationem a scrupulis praedit.

D AULT DIVA SERPI

mutatoque nomine

sub mediana noctem a domo Hortae discedit.

multis etiam ab eius salutaria.

17

Orat. et celatum patitur via.

nec ullam anxi turbationem p. xli.

85 Idem cum alia ibidem monacha, Sorore Isabella Pingi, colloquens ei dixit: Vide ut inter te Dominamque recte cuncta se habeant, filia, neque animis eade: adjuvat enim ipse te in ea tribulatione, quae tibi gravissima imminet. Juvitque post multos annos ea praemonitio, cum quod praedixerat Sanctus ipsi evenit. Denique ejusdem monasterii Soror altera, Mariana nomine, inquietam praerecipulis vitam ducebat: quos ipsa aliquando B. Salvatori exponens, eum rogavit ut ab illis a Domino liberari ipsius precibus mereretur. Ille vero brevi liberandam promisit, omnesque conscientiae ipsius angustias a devoto quodam Confessario pellendos, in cuius etiam manibus feliciter consummatura esset hujus mortalis vitae curriculum. Idque mox contigit in adventu novi Confessarii, a quo se penitus sublevatam alius Sororibus professam est: nec multi postea transiit dies, quin ad vitae aeternae gaudia perpetuamque quietem, ut hic credimus, a Domino evocata migraret.

Garroflia

a Dedit hic Societati Jesu nomen an. 1548, et eam cepit Genibus regere an. 1563, et 1572 exemptus e viuis, Beati titulum ab Sede Apostolica impetravit an. 1623 kalendis Octobris recedens. — b Ab angustibus, quae dicuntur appinguntur, quaeque Hispani garros vocant, nomen ductum videtur. garroflas quoque vulgo vocant cornu seu cornu fructus: quoniam autem suspicetur aliquis Valentinos eadem voce uti pro cornibus, et u cornibus diminitivo nomine de monachis appellare? — c In alius tribus vitis habitus, quod eductis secum ad orationem comitibus ultra dixerit, vidisse se nocte instellum etc. ut quod in deberet. Querebantibus abunam terrarum istud esset, jussisse ut oculos ad caelum tollerent: iterumque interrogantibus an esset rediturus, respondisse: Iste consummandus sum, quoniam hic die nolant. — d Addit in Vita an. 1602, quod alia die Missam audiens visus sibi sit duos columbas videre, quibus per templi parietem volantibus, postea ex eo quod sacrosanctum quiescit, num vidisset columbas illas duas, a quibus ipse esset de itinere transmarino admonitus.

CAPUT XI.

Horta Reusium ignominiose amandatus Salvator, miraculis grandibus innolescit.

Verum missa tandem faciamus miracula, quae processus formati coram Archiepiscopis Episcopisque numerata exhibent, et in catalogo ad calcem opusculi hujus adtexto ex parte adnumerantur: satis nobis sit cum chronicis nostris dicere, quod dedit illi Deus mirabilium curatum gratiam. Cum igitur in hunc modum glorificaretur a Deo in monasterio S. Mariae de Horta (quod ei deinceps nomen perpetuo adhaesit) venit eo religiose visitationis ergo Minister Provincialis, minimeque ei placuit tanta infirmorum omnis generis circa monasterium istud multitudo, quae Fratribus quoque ibidem commorantibus pridem gravis accidebat: ideoque rogaverunt Provincialis, ut huic promissum vulgi strepitum una cum ipso Beato ase amohretur. Quin etiam ipsi Ministro formido quaedam increat, ne forte non tam Sanctus esset humilis hic Frater, ut talia tamque multiplicia per eum miracula Deus operari vellet. Ergo virtutem explorare ad Lydium patientiae lapidem statuit; convocatisque in Capitulum Fratribus evocavit Salvatorem, eoque coram se in genua po-

cap. xiv Fratribus quietem suam turbata querentibus,

a Provinciali acriter increpatur etiam.

sito dixit: Credebam equidem plena in pace reperiaturum me conventum hunc esse, quem e contra perturbatissimum inquietumque reperio, quia in eo vivit sceleratus quidam et inquietus, maximarumque turbarum causa. Te, te appello, Fr. Salvator, et quaero, quo tandem consilio hanc, quam tenes, vivendi exorsus es formam? Nonne te videt audire nunquamque dicentem: Eamus ad Sanctum ab Horta: cum dicere praestaret, eamus ad diabolum qui Fratres apud Hortam conturbat? Vos autem Patres numquid animadvertitis qualem volis omnibus infamiae notam inurit, cum solus praesumat miracula facere, quasi non aequae ac ipse Sancti sitis? Faxo equidem, Frater, ut nec nomen tuum audiat amplius, et cessantibus istis tuis miraculis, cesset etiam concursus populorum, ex tota Hispania huc conflentium: jubeoque nunc quidem disciplinam tibi dari, deinceps vero non amplius Salvatorem, sed Fr. Alphonsum appellari te; atque hae litteris acceptis sub mediana noctem hinc discedere vidente nemine, atque ad monasterium oppidi a Reusis abire.

87 Haec ille multo cum stomacho effatus, litteras tradidit, et nomen ipsi commutavit: qua ex causa in Chronicis nostri Ordinis Fr. Alphonsus nuncupatur, ut probatum est in processu formato coram Episcopis, Barcinonensi, Gerundensi, et Dertosano. Ipse vero tam gravia impropria animo plane imperturbato audiens, evidentissimam cunctis sanctitatem suam fecit: indeque digressus ad ecclesiam, ante Beatissimae Virginis altare sese in oratione prostravit, servum se ipsi fidelissimum dicans et conserans, usque dum circa noctem mediam Frater laicus venit, socius itineris imperari futurus (cum quo hujus Vitae auctor praesens deinde egit) et tempus esse monens discedendi, mox habuit obsequentem. Facta namque prima sanctissimo Sacramento, tum Virgini beatissime, Patrique Suffraganeo reverentia, exiverunt ambo e monasterio, transiveruntque per medium infinite multitudinis agmen, quae montem occupaverat, auroram aperiens, circa quam illius benedictionem simul acriperet et sanitatem: quam ipse quidem silentium tenens cunctis tacitus impertivit: sed mane frustra expectatus, cum nusquam compareret, incredibile dictu est quibus arimorum motibus excepta ea absentia fuerit: variis ad ejus invocationem aequae ac si adesset persanatis, aliis de salute desperantibus. Nec leve, meo quidem judicio, miraculum fuit, quod Provincialis Fratresque conventus, post ejus discessum penitus oblit fuerint ejus decreti, quo statuerant e templo anovenda esse omnia miraculorum iuncta patratum insignia, istic ab infirmis sanatis relicta; Deo cavente, ne quod illi agebant, B. Salvatoris memoria apud posteros periclitari aut in oblivionem venire posset.

88 Per viam autem nullis pedibus super aspera montium istorum saxa gradiens, tandem ad hmpidum aquae vivae fontem pervenit: cujus amoenitas eum socium invitasset ad aliquam requiem ibidem captandam, ipse tanquam nulla fatigatione affectus in partem se recepit, illex super saxa genibus manibusque ad caelum tensis facturus orationem: ubi continuo in extasim raptus est, usque dum eum de resumendo itinere sorus admonuit. Qui tantam in ipso vultus hilaritatem demiratus Ne tu, inquit, Alphonsus Frater, stolidus mihi insensatusque videris, quem tam acris a P. Provinciali reprehensio non commovet. At ille: Miserum eniavero in modum acutum fuisset mecum, si criminum meorum mensuram reprehensionis suae severitate aequasset: nunc multo leviozem quam ipsa sint sustinens poenam, ut quid tristabor? Nescim tu, quod cor Regis sit in manu Domini et quocumque voluerit inclinet illud? Nescim

nec

A nec folium unum ex arbore decidere, quin Deo id volente fiat: Juratus autem socius iste affirmavit, toto eo itinere perpetuae orationi fuisse intentum, et, nisi ipse interpellasset, nulla ex ejus ore prodissse verba, quam suavissima Jesu et Mariae nomina.

89 Tandem ante noctem secundae diei ad designatum ambo venire monasterium: ubi Guardianus, accepta lectaque Provincialis epistola, Fratres omnes jussi ad Capitulum convenire: in quorum medio cum genua flectere jussisset Salvatorem, ita coram omnibus est prolatus: Patres mei, misit huc P. Provincialis Fratrem hunc inquietum et Hortani conventus per sua miracula turbatorem: omnibusque nobis imperat ne alio deinceps ipsum quam Alphonsi nomine compellemus, quo facibus eum requirentes latere possit. Te autem, inquit ad Beatum conversus, in eum abdum locum ubi turbatorum nihil possis movere in populo: nunc autem ante omnia tibi precipio, ne quem secularium alloquaris. Postero mane, antequam illuisceret, surgens Guardianus Fr. Alphonsum requisivit, eumque in templo reperit, ubi totam noctem cranda transegerat. Inde vero adduxit in culinam, quam albedito ocludens pessulo, Hic inquit, manebis Fratribus cocturus cibos, et, si voles inter 90allas patinasque facturus miracula.

B 90 Lactus eo mandato Sanctus in culina remansit: interim absente die omnis illius oppidi populus, coepit ad monasterium properare, imprimisque infirmi magnis clamoribus deprecantes Deum, ut sui misereretur: Fratribus autem miserabiliter supplicantes, ut ad se exire permitterent Dei famulum, Horta adductum favore Numinis, ut ejus benedictione salvi fierent omnes. Erant hi velut duo millia hominum. Itaque attentis Fratres, neque intelligentes qua ratione ad eorum notitiam hospitis novi pervenisset adventus, occurrunt ad Guardianum, trepideque eidem annuntiant, quanta hominum multitudo insedisset templum, effractis partibus in conventum se mittimus irrupturum, nisi ad se Fr. Salvator produceretur. Indignatus ad haec Guardianus, subito in culinam properat, contumeliosisque eum eo verbis expostulat, quod non contentus excitatis Hortae turbis, novas hic machinaretur, patefaciens populo adventum suum. Nunc deum apparere ejus ille spiritus et quam turbulenti atque inquieti foret, qui nisi omnino esset sceleratus ac pessimus, tum recenti Superioris sui mandato non fuisset ausus contrare tam cito. In grana humiliter sese abiecit Salvator, nihil neque excusans nec deprecans, usque dum abiret Guardianus, denuo firmiter obsecrans ostium. Verum frustra **C** id fuit: crates enim ligneas perfringens vulgus, portum monasterii per vim aperuit, incurritque in conuobium: quos arrepto cum Fratres jam ultra non possent, accurrit Guardianus, eaque conditione promisit se producendum, quem petebant, si quiete se omnes in ecclesiam recipiant.

91 Illis igitur in templum redemptis rursus ipse abiit ad culinam, et inde passit exire Salvatorem: ad ejus velut Angeli coelestis praesentiam exultanti populo ipse Salvator hunc in modum locutus est: Filii, ut Deus vestras orationes exaudiat, vosque a vestris infirmitatibus liberet, de peccatis vestris poenitentiam agite, etiamque vera cordis contritione obsecrate, cum firmo proposito eadem in sacro Confessionis tribunal rito manifestandi: ego autem illius vice et Domine nostrae sanctissimae benedico vobis. In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Haec effatus, humeros eis obvertit, atque ut fuerat a Guardianis imperatum, redit ad culinam. Ex attractis autem absque infirmis, qui tunc in ecclesia erant, multi sanati sunt: ut patuit ex multitudine furcularum, seipsonum, fusciarumque istie relictarum. Ad quarum conspectum stomachabundus

Guardianus, Viletin, inquit, quibus immunis illis **D** templum hoc Frater iste repleverit, et illud in stabulum bestiarum convertit: moxque ad Provinciale scripsit, quantum istie turbarum primo suo adventu concitasset homo iste, ad se Horta transmissus. Proxima autem sexta feria Fr. Salvatorem in Capitulum accersivit, mandavitque ut citralicentiam suam nulli secularium loqueretur: itaque ita incognitus ibi remansit Sanctus, non exiguo temporis spatio, usque dum Deo placuit rursus eum in publicam lucem producere hoc qui sequitur modo.

92 Erat in monasterio Reusi religiosus quidam, Joannes Serra nomine, qui ex Presbytero ad laicorum Fratrum ordinem se dimiserat: tunc autem ita graviter infirmabatur, ut eodem nocte moriturum medici affirmarent. Remansit apud eum Conventus ipsius Ecclesiastes Fr. Ferdinandus Soler, extrema moribundo praestiturus officia. Hic cum circa mediam noctem videret agrum agere animam, abiit B. Salvatorem quaesiturus, eumque in choro templi orantem reprensit, rogavit secum venire ut vellet, atque extremum benedicere infirmo. Respondit Salvator, preceperet ille, se quoque mox adfuturum: et adfuit, formatoque super agrum Crucis signaculo, quaesivit ab eo quid mali pateretur. Ipso autem nihil respondente, rediit ad chorum, seque aspero flagello ibidem cecidit, perque unam horam perduxit orationem: qua dum fierent ager liberatus a febris laqi crepit et dixit: Bene mihi est per Dei gratiam. Advigilabant morturo, ut credebatur, Fratres aliqui: qui audita loquentis voce properarunt Guardianum ceterosque accessere, futuros rei tam mexpectate testes: hi autem animam agentis extremum delirum aliquid id esse rati, accipites haerebant: quare arreptam qua lecto vicina erat sedem manu sustulit, quem paulo ante vires omnes defecerant, dicens: Nolite dubitare, Patres mei, quoniam vere sanatus sum per Dei gratiam et orationes Fr. Salvatoris: qui medico post tempore superveniens, dixit infirmo: Frater Joannes, gratias Virgini Deiparae age, quae te restituit sanitati: dein stude meliorem in posterum vitam ducere quam duxisti hactenus, propterea meritis ut eam tibi abrupere nunc Deus vellet: sed tu concessa poenitentiae tempore utere, bonoque sis animo. Porro medicus summo mane adfuit, quaesivitque ex portario, qua hora mortuus esset Fr. Joannes. Mortuus? reponit ille: imo vero valet sanus ac vegetus. Quod verissime dictum a portario fuisse, summa cum admiratione sua coram ipse cognovit, curriculo ad cubiculum Joannis delatus.

F 93 Iisdem diebus puerulus quidam reductus erat ad finem vite in eodem oppido: et medicus ad patrem allietum dixit: Domine mi, parum omnino nunc inter filium tuum et mortem distat: nec ullum ei juvando remedium superesse scio, nisi ut ad monasterium Fratrum accedens, tentes pro aliquem illorum ingressum in hortum, ubi inventurus es Fratrem olera vel legumina carpentem in usus coquinae: eum pro fili tui sanitate deprecare: Parnit homo, et Salvatorem reprensit ei dixit: Pater, magna me necessitas cogit ad te recurrere. Plura non est passus eum Salvator effari, sed dixit: Vade, sanus est filiolus tuus, pro quo gratias Deiparae debes. Planeque ut dixerat sic vir ille reperit domum reversus: puerumque non sanum modo, sed etiam laetum. Ex diebus miraculis vulgata sanetitatis fama tantam brevi recurrentium ad Salvatorem turbam excivit, ut ejus imra numerus nulla ratione posset: ex ea autem multi sanati sunt caeci, legnisi, paralytici, prout ex Processibus liquet. Imprimis autem nominandus hic puerulus, Paulus Serra nominatus: cui benedicens Sanctus, cum manum supra caput ejus teneret, dixit circumstantibus: Hic infans ex nostris erit. Et tunc

AUCT. DIMA SERPI

Reusi contumeliose excipitur

restruitur in culinam:

sed a vulgo die natus n onito requisitus,

et quasi turbatorum auctor inu, rpitus a Guardianis,

foras producitur,

plurimosque infirmos de poenitentia multos sanat

CAP. XV

crinde die ignotus Reusi.

ibidem Fratrem in extremis constitutum:

B

orationibus subito sanati,

et de agenda poenitentia innotet:

puerum saniter in orbandum

conservat in viciis,

itaque sanatus plurimos juvat:

A tunc quidem ad ea verba nemo magnopere advertit animum: postea vero, cum ipse ietate pleniori Seraphici Ordinis habitum induit, intellexere prophetico spiritu dicta fuisse.

a In territorio Tarraconensi tribus a civitate leucis ad occasum distans: Hora vero leucis junctum duodecim Vincentius Joannescus ex processu Barcinon, duos hic producit testes eximia ipsius sanctitatis et singularis innocentie atque ejus persecutiois quum Hort. sustinuit, tunc ibidem commoratos, Fr. Joannem Falcam, defrauctorem majorem Calabum, et Fr. Joannem Martinum ejusdem ordinis professum.

CAPUT XII.

Barcinonem migrat. inde Calarim: variaz ejus hic pradiationes.

P Post aliquod tempus visum est Provinciali Fr. Salvatorem Barcinonem mittere, quo cum iret a Tarracona transiit, ubi multa fecisse miracula in Processu probatur. Deinde cum in b Villafranca esset, ad eum delucti sunt duo caeci, quibus dixit: Filioli ite ad Virginem c Montis-serrati, quandoquidem ei loco tam sitis vicini: et confidete, quia ipsa vos sanabit: ego autem istic brevi adero vobis. Eo cum discessisset uterque, dixit populo salvator: Ex duobus illis caecis unus sanabitur propter eximie fidei meritum, alter pro ejusdem defectu caecus remanebit. Per viam autem unus alteri dixit: Stulte enimvero fecit Prater iste, qui si poterat visum donare nobis, opus nihil habebat nos tanto spatio a se dimittere per asperos hocce montes. Credo equidem, nos qui hic sanati non sumus, neque istic sanandos. Cui socius: Ego autem existimo verum esse quicquid ille nobis dixit, et visum me recepturum confido: quod ei post confessionem communicatum accidit, cum diceretur, Domine non sum dignus: altero qui adire sacramenta neglexerat, nec fiducia visus recipiendi habebat, in sua caecitate persistente. Postquam porro in Montem-serratum Salvator advenit, accedentibus ad se infirmis dixit: In vade Matris misericordie sumus: ad ipsum vos conferte sanitatem obtenturi: ex quibus multi sanati sunt, Salvatore pro ipsis Deiparam deprecante. d

95 Impossibile fuerit narrare miracula, quae et quanta Barcinonem adveniens fecerit, in Dei nomine adhibito Crucis sanctae signo: cum quotidie ingens hominum ad ipsum multitudo accederet: ex quorum numero sanati plurimi, et aliqui quidem eorum superius memorati sunt, aliqui autem hic memorabuntur. Imprimis puer fuit a nativitate mutus, cui dictum Crucis signum loquelam dedit: dein Eulalia Palau, quae multis annis medicorum irrita usus opera, ut a dolore capitis ingenti liberaretur, ad ipsum adit, qui ultro imponens capiti ejus manum dixit: Tibi dolet caput: exindeque dolorem nullum te sensisse affirmat. Denique surdus quidam idemque mutus adolescens, eodem post factum Crucis signum jubente, Pater noster, recitavit, linguaque deinceps expedita est usus.

96 Circa haec tempora Barcinonem pervenit Commissarius ab Ordine Generali in Sardiniam destinatus, qui virum Dei rogavit ut veniret secum, ut fuisse Episcopus Gonzaga describit in chronicis, de conventu Calaritano tractans, in quo Beatus hic multis miraculis est decoratus, postquam eximia ejus sanctitas hoc qui sequitur modo innotuit. Navigante ipsa facta mari tempestas incubuit, sic ut omnes de sua vita actum crederent: sed cognoscens Sanctus unde ea procederent, facto Crucis signo imperavit demonis ut sese ad inferos confestum reciperent, neque amplius suae navi essent molesti: et mox cunctis admirantibus cessavit procella, lactique ad locum, cui Pula nomen, appulerunt triginta e miliaribus ab urbe: in qua summa omnium cum laetitia est exceptus, ac brevi, concursu incolarum ex

omnibus insulae partibus advenientium ad ipsum facta, glorificatus sequentibus, quorum aliqua hic referemus, miraculis.

97 Isabella Morana, in articulo mortis constituta, post diuturnam graveinque infirmitatem, curantibus ejus consanguineis, fuit a B. Salvatore visitata, et Crucis signo exempta periculo, ipsoque morbo care, adeo debilem esse se sentio, ut brevi videar moritura. Cui Salvator: Non prius, mihi crede, mortem oppetes, quam vices novies fueris infirmata: verum bono fac animo sis, quia laetior te vita in caelo manet. Egit illa gratias curatori suo, nam subito confirmatam viribus ipsa se sensit, ut juravit in processu, postquam vigesimum octavum morbum tolerasset a tempore factae pradiationis: jam satuta hujus vitae, futuramque hilariter expectans per proximum morbum, quem futurum ultimum certo sciret. Cum forte eleemosynas corrogans illac transiret Salvator, ubi mulier premebatur doloribus partus, parere tamen quibuscumque adhibitis remediis non poterat, ancillae eleemosynam sibi perfrigenti ait: Vade dic dominae tuae, quod brevi paritura sit filium, qui tuae Religionis futurus est: meum itaque ipsi nomen imponat: quae cuncta ordine impleta sunt.

98 Alias per forum transiens, ante locum adstitit, ubi milites quidam collidebant, et magnis vocibus clamare coepit: Foras, foras: cito, cito. Quam vociferationem cum alii amentiae, alii insueti spiritus fervori tribuerent, et ipse ab ea non desisteret; proderunt tandem etiam milites, cognituri quid ita clamaret: quibus dixit: Paenitentia, paenitentia. Ridentibus autem illis: Iterum, inquit, dico vobis paenitentiam agite super blasphemiam, quam modo protulistis, ipsae quae irrationales sentiunt creaturae. Quod cum dicit, corruit enucleum, in quo inserant isti, certo, ut aiebat Sanctus ruina opprimendi in sua impietate, nisi foras prodivissent: valuitque prodigium, ut sancto horrore perculsi omnes ad ejus se abjicerent pedes, serioque anteactae vite emendationem pollicerentur.

99 Portarii munere ibidem fungens, magnam copiam avicularum circum impluvium sedentium vidit, maestoque cantu velut querentium de continua illis diebus pluvia: quarum misertus recurrit ad refectorium, acceptumque inde panem attulit, et Crucis expresso signo: Venite, inquit, creature Domini quas famelicas video: accipite eleemosynam, quam vobis misellis adfero. Ille pariter obedientissimo advolarunt in caput, in humeros, in brachia ejus, acciperuntque ab eo panem; quem etiam dentibus commutatum terebat illis, quarum rostra infirmiora noverat. Haec dum agit, corvos duos illac transvolantes vidit: quos etiam ipsos invitavit ad eleemosynam participandam; et supra ejus brachia condisse jurarunt ii qui viderunt. Volentibus autem captare micas, quas tenerioribus comminerat: Quiescite, inquit; nam vobis firmiora rostra habentibus grandiora dabo frusta: quibus acceptis abire jussi avolarunt; admirantibus, qui aderant, cunctis et raram ejus sanctimoniam ex tali signo cognoscentibus.

100 Rogatus a personis quibusdam piis, ut euidam caeco lumen restitueret oculorum: Ite, inquit, et vestro amico dicite, ut peccata confessus, triduum ea jejunio expiat, tum ad me veniat. Ipsi autem digressis ad ceteros dixit: Neque confiteri volet neque jejunare homo iste: neque caecus remanebit: fuitaque accidit admovente alios his verbis Sancto: Non vult Deus inimicis peculiararia conferre beneficia: quare si tale quid obtinere vultis, opus est poenitentiam agere, et tunc exaudibilis erit oratio vestra.

D AUCT. DIMA SERPI

moribunda a se sanata plures morbos,

alter infelicem partum pradiet.

E

item ruituram ob blasphemias donum.

Aviculas miscendas utrocal.

et inter has corvos duos.

Cruci aviculus impoentiam pradiet;

Reusto migrans a b c

ad hontem Seriatum miti? carcos.

quorum unus illuminatur.

videm pro multis non frusta a oral. d

in renone miraculis ariet.

in Sardiniam haurians Cap XVI

in pstatem ledit.

A tra. Mulier q̄ quædam videndi Fr. Salvatoris avidissima, de quo tam prodigiosa narrari audivit ad templum, tum forte duo millia hominum continens, accessit cum filio: quem in tanta multitudine perditum requirens, accessit ad Beatum, et prius quam verbum ullum diceret, monita ab eo est sollicitudinem ponere; adese enim, quem monstrabat et ipsa requirebat, puerum: quod confuso lætitiæ et admirationis sensu intelligens, ac verum esse videns mater, gratias eidem egit, hilarisque filiolum domum reduxit.

AUCT. DIMA SERPI
g
matr. filium
amissum
indicat:

Guardiano
in certissimum
solicito

opem spondet,

allam
ejusdem
curam solvit:

101 In eadem ecclesia simul cum aliis Fratribus orationi instabat Salvator, et suspirantem audiens Guardianum, Nec locus nec tempus, inquit, præsens postulat ut corpori detur exca sed anima. Quæ verba admiratus Guardianus dixit: Vere cogitationem meam ipsi revelavit Deus, sollicito enim versabam animo, quid vobis eras manducandum apponere, prorsus exhausta penâ. Cras refert Salvator, amplam tibi elemosynam submittet Dominus. Pater mi: et qualem dixerat postridie ipse Portarius attulit, neque sciri potuit unde vel a quo: Guardianum autem et Fratribus dixit: Servite Domino et ipse vos enutriet. Ibidem prædictus Guardianus rogabat Deum, ut suam sibi voluntatem indicare dignaretur circa officium Commissarii Inquisitionis, quod ipsi conferendum erat: et oratione finita ad ipsum Fr. Salvator venit, dixitque: Pater, hoc age ut animam tuam salvam facias: officium autem, quod tibi parum convenit, ne admitteris. Cognovitque Guardianus divinitus revelatam ipsi mentem suam fuisse, itaque directum ad se a divina bonitate responsum sequi decrevit: postero vero die ipsum assumens socium, nobilem quandam matronam adiit, cum eaque secreto de magna socii aut sanctitate colloquebatur. Quæ loquentem non sine admiratione audiens, advocavit ancillas, et forniculam eum prunis adferri jussit fovendis illius pedibus, quos frigido illo tempore nudus habebat. At ipse candentibus prunis pedem utrumque imposuit: quod videnti matrone consternateque et clamose vetanti ne se adiret, respondit Salvator: Quandoquidem vos laudatis creaturas mortales, multarum imperfectiorum plenas, æquum est immortalem Creatorem a me in splendidibus istis creaturis laudari. Sed ignis iste vestrarum ludum per Dei gratiam non me comburet: videruntque nec pedes nec vestes ab igne supposito læsas fuisse. h

prunis
ardentes
vinozic calcat

102 Alia matrona nobilis, filium in bello Melitensi habens, Dominum Guilielmum Serbellonium, extreme metuebat ne esset extinctus, ideoque ad Sanctum nihil rogavit utique pro ejus anima oraret Deum; cui Salvator: Vade et cornam appara, atque ipsum hæc nocte expecta. Abiit illa, et nihil dubitans quæ vera foret predictio rucetis eam narravit obvius: qui licet fidem ei adhibendam non crederent, perrexit lamen accurare eoriam; famuli autem ejus ad nœmia ecurrere civitatis, si quam forte navim advententem conspicerent. Sub horam autem Completorii viderunt unam omnibus venientem prospero cursu: quæ ut in portum appulsa est, et dominum suum in ea cognovere, et domina læta videre nuntia adventus ejus. Alia parvis nobilitatis forma panem siliginem recentem Fr. Salvatori dederat elemosynæ nomine; quem ipse cum in manicam abdidisset, dixit ei socius suus: Pater mi, præbe mihi hunc panem: novi enim quod ipsum comesturus non sis. Ille autem extendens brachium, Accipe, inquit. Verum immissa in manicam manu pro primo rosam floresque reperit socius. Cui prorsus attonito Salvator dixit: ita decipiuntur gulosi: domina autem regressus invenit ad ostium famelicum pauperem, cui elemosynam petenti ipsam panem e

h
matr.
proximum
filium suum
prædicat.

socium
panem
miraculo
eludit:

manica eduxit Beatus, socio inquires: Quia hic eo opus habebat, tu invenire non potuisti. Elemosynam quoque in domo quadam petens, ubi nobilis mulier recenter pepererat, Videam, inquit, compatriotam meum. Inductusque in cubiculum, et infantem brachiis complexum dissuavians, O felicem, inquit, militem Domini mei: hic ex iis est, qui cœlestium sedium usam obtinebit. Mortuo autem intra paucos dies infante, veritatem prædictionis factæ omnes cognoverunt.

D
cliam pueri
nati moriem
præsentis:

103 Ad altare majus ecclesie Cularitanæ facienti Sacerdoti ministrabat Salvator, quando ad eum venit Religiosus quidam, et dixit: Pater mi, benediceo extremum abenti: jam enim Neapolim navigo, quandoquidem ruptum in pectore Venam sanare mihi noluisti. Cui Sanctus: At ego, inquit, tibi dixeram velle Deum ut patienter sustineres, et prorsus utile tibi esse ut hanc tolerares infirmitatem; postmodum vero sanaberis. Sub hæc Religiosus: Ne quæso Deum orare desinas, pro me nunquam videndo impofterum: cum primum enim sanatus fuero, necesse habeo in Hispaniam discedere. Memor esto, reponit Sanctus, quod hoc eodem loco, ubi nunc me vides, revisurus iterum sis. Ivit ille, et eodem anno ad diem Martii decimum octavum mortuus est Salvator. Quod ubi intellexit Religiosus ille, Nunc inquit, omnis mihi fides exiit, quam Fr. Salvatori deferebam: ecce enim sub discessum valedicenti prænuñciavit futurum, ut ipsum eodem in loco reviderem: id autem qui fieri poterit, ipso jam mortuo et sepulto? Anni post hæc fluxere duodecim: tum opus habuit Religiosus ille conferre se Genuam, et conscendit navim vela facientem in Hispaniam, quæ adversa tempestate coacti Cularitanum portum subire, præditum Religiosum ibi exposuit. Hic autem orationis causa ante omnia ingressus in ecclesiam monasterii, sepulcrum apertum vidit, et Fratris unius cadaver supra scamnum positum, ceteris ad prandium sumendum digressis. Eo spectatulo nonnihil territus, ad Guardianum adiit in Refectorium, suam ei obedientiam de more oblaturus: finito vero prandio vidit innumerabilem hominum multitudinem, accurrentem ad videndum corpus ab annis duodecim sub terra lateribusque incorruptum, eodem in habitu in quo primum sepultum fuerat, nulla ex parte marcidum, et propheticum Salvatoris spiritum admiratus est.

intedecent
dicit eodem
loco se ab eo
videndum,

prout ipso
paulo post
mortuo

E

post annos 12
refuso accidit.

a Hæc nempe Brasio Barcinonem euntibus transenda est, non quia Italicus textus habet, Taragona, quadruplo longiori distans Anere, quam quo Salvator allebat: sed error vicinorum nominum lapsus interpretem Italam, patet etiam ex sequentium locorum descriptione: utque mendium manifestum correximus. — h Dicitur pone later Taragonem et Montem serratum ibere locum crederet sex ultimæ. — e Distat septem leucis Barcinonæ inter boream et occasum, interclusa fl. Virgini insular totis Hispaniis, uno orbe universæ, celeberrima. Domineccus hic gesta a Salvatore sic narret, ut dubium relinquat an ex Barcinonensi itinere devotionis causa hæc exerceat, unus dies impendit; An vero alia occasione et tempore. — d Fusus hæc Domineccus: in Vita autem an. 1100 eadem multo distinctius sic narretur: Dnoibus caris ad se venientibus Salvator mandavit, ad Desparam in Monte serrato visentem abirent, rogatorum ipsam pro eis illum: confiderent autem, nam se quoque ibidem mox allaturum. Aderant tum forte in Villafranca (de Panades videlicet) quidam ex regno Valentino, quibus interrogantibus, ferre posset ut a navitate cæci visum recipere, respondit Salvator: Unum quidem eorum certum est recepturum: alius vero non eam habet fidem, quæ beneficium mereatur. Et isti quidem Barcinonem ierunt, caris autem per viam inter se colloquentibus, eorum aliter dixit: Si ipse nos sanare poterat, cur nos ad Montem serratum illuminandos mittit? Quia voluit, reponit aliter, ut cæci Regna illud faciat: hoc igitur agam cum istis advenero, confessus emmunionem aucto, et Dei misericordiam præstolatur. Ad quod primus. Ipse mihi præcepit, inquit, ut ad Virgineum Irem: vado equidem: non credo tamen futurum ut vel tu vel ego visum recipiamus. Tum idellor iste sub ipsam Communionem visum recepit, et quæ dicta sibi fuerant narraus, cum unni pupulo, qui aderat, venient Sancto processit obviam: occurrit etiam qui sanatus non fuerat: Et ego, inquit, Pater ut jussisti hæc veni: et socio vidente, rucos romanos. Cui Sanctus: Non mea id culpa factum, illa, quod hæc te misi, adeo feri, quia Dominus plus quam ego potest apud illum suum: ipsa inter, ego dormitæ rucos illius sum. — e Italicis scilicet, et quidem ex Cularitanam sinum pedibus ex parte Occidentali circumcas: non ex hoc promon-

F

Cæcorum uni
visus redditur.

olterl
ambulant
negatur.

Atorio Calarum uarigantibus vix 20 miliarum Italicorum trajectus est, ex communi tabularum descriptione : nisi forte minora Sardiniam quam Italiam miliaria sunt. Domeneccus autem uersit Calarum aduenisse Sanctum in Norembri an. 1565. — *[In Vita impressu an. 1600 hæc solum habeatur verba : nescio an facturus sit, additurque in eam quo ista scribebantur dieu, ræm superfuisset. — g Eadem Vita, Patrem-familias cum omni familia uenisset, ait : solius lumen matris meminit in uerbis Sancti. — h Ibidem additur : Tunc matrona illa interrogauit Sanctum, num Deus felicem sibi daturus esset parum, et a doloribus liberaturus. Cui Sanctus : Filium paries, et dolorem sustinabis, quem autem illum, breui scies. Conturbata est ad hæc aliquantulum mulier, cui iterum ille : Non te conturbes, neque enim malum erit quod mortui tibi adferat : atque ulterius dicere nihil uoluit. Postquam autem filium matrona peperisset, omniaque domi ad votum fluierant, mortuus ipsi maritus est, et hunc fuisse dolorem sibi a Sancto prædictum in ueritate cognouit. — i Sci- licet 1567.*

CAPUT XIII.

Miracula post mortem B. Salvatoris.

Mortis sui
pænes

Tot modis glorificato famulo suo, uolens Deus mercedem laborum rependere, mortem suam reuelauit, paucis antequam eam obiret diebus ; ut notum est ex processu facto coram Archiepiscopo Calaritano et Apostolico super omnium istius regni Religiosorum caussis Legato : post quam reuelationem ex certa propinquioris beatitudinis spe aeterniori hilariorique animo ac uultu fuit, observatusque est quotidianis in se flagellis seuire acrius, et sacra Confessionis atque Communionis Mysteria obire feruentius, totusque in apparandæ mortis curam cogitationemque defixus. A quadam sibi pie addicta rogatus, quid iaciens gratum Deo præstaret obsequium, Sacramenta, inquit, frequenta, et corporis sensus ab omni labe mundos conserva : larga enim manu Deus eiusmodi opera remuneratur : pro me autem orare memento ad splendidissimas iucundissimasque nuptias invitato. Intellexit uerba mulier, non sensum loquentis : requisit igitur, quo loco eæ celebrandæ essent. In domo, inquit, ipse, magni cuiusdam Domini, admodum opulenti atque potentis et magnifici. Quod responsum nihilo magis capiens, prosequitur interrogare curiosa de tempore futurarum, quas dicebat, nuptiarum. In uigilia, inquit, Saluator. ejus festi, quod magno magne Virginis sponso ecclesia celebrat. Rursumque requisitus, solusne iturus esset : Solus respondit, post me autem septem alii subsequenter.

esm quasi ad
nuptias
inuenit
prædicti,

il religiosissi-
me spirat.

105 Ita recessit mulier, rata de alicujus Comitum aut præcipui Equitis nuptiis locutum Fr. Salvatorum : decimo autem post die omnibus Ecclesiæ Sacramentis susceptis, coram cunctis Fratribus adstantibus et transitum ejus ex hac uita bene precando iuuantibus, brachii ante pectus in crucis formam compositis, et manu Crucifixi complexus effigiem, post suauia cum Christo et Maria colloquia, extrema hæc uerba morihundus protulit : In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum, ex mox placidissime obdormiuit, decimo octavo die Martii anni a Dominica natuitate millesimi quingentesimi sexagesimi septimi. Postquam ejus mortem excitata est supra civitatem tempestas in celo horrida, sic ut omnis aëria regio spiritibus immundis plena uideri potuerit : et hac ratione impediti fuere ciues, ne ad honores congruos sancto ejus corpori deferendos mox a uulgata mortis sanctæ fama concurrerent. Archiepiscopus autem dæmonum eas esse machinationes considerans, uetuit corpus sepeliri, antequam de eo ipse uoluntatem suam edixisset.

Propter
causam
tempestatem.

toto triduo
differtur
sepultura :

106 Triduo igitur toto relictum in templo corpus est, fidei armatorum septem custodia ; quicumque autem et quacumque infirmitate detenti ad manuum pedumue uel uentum osculum accedebant, sani domum reuertebantur. Post triduum Archiepiscopus cum Canonicis uniuerso Clero, Prorex cum Magistris, Comitibus et Equitibus regni totius et po-

pulo innumerabili adfuit, iisque presentibus factæ exequiæ sunt ; in quibus Pater quidam ex Societate Jesu, Pagna cognomine, uerba fecit ad confertum utriusque ordinis auditorem. Sepultumque tandem corpus est plurimis clarum miraculis, quæ per negligentiam Fratrum scripto excepta non sunt, usque dum Fr. Dimas Serpi Calaritanus, Ministerium Ordinis Minorum Observantium Provinciale sustinens, uidentem iugentia miracula quæ fiebant quotidie, persuasit Archiepiscopo Calaritano, ut processus de eo formandos esse decerneret. Primumque a medicis et chirurgis uisitatum corpus, et prodigiose incorruptum inventum est, intestinis quoque, quod iurati affirmarunt, omnis putoris expertibus.

D
AUCT. DIXA
SERPI
qui splendide
peracta,

miraculis
claret.

sanatur
paralytica,

parturientes
duæ capucii,

E
a

muta cordæ
lathi,
b
et hydroptica :

dno moribundi
suscitati,

c
curantur
hernia,
f

tumor faciei,

u'it.

colt.

similiter
cuncta uerba
d'roniaca
liberatur,

107 Vix sepultus erat quando ad tumulum delata mulier paralytica ex vicino castello, a sepulcro sic sana surrexit, uelut nullum unquam incommodum passa. Matronæ nobili post triduum in pariendi nisi labores mortuus in utero lætus est : quem cum nulla ars potuisset eximere, Sacramentis extremis munita mater, ipsa quoque ei conuoluta est. Postea autem omnibus ad exequias rite paratis, alatum est Beati capucium ; ventrique defunctæ impositum, continuo foras prodire fecit, putris abortiui calayer et ipsam matrem uitæ restituit, in qua hodieque perseverat. a Alia biduo uersata in discrimine simili, quam eductus e brachiis sanguis secundum medicorum consilia spe facilitandi partus frustraverat, statim atque idem capucium uentri suo imponi sensit, filium uivum formosumque enixa est. Puella etiam uni, amissa loquela uitam quoque desperanti, loquelam et salutem reddidit chorda Beati, deuoto osculo honorata. b

108 Isabellam Manzanam intercus aqua ad desperationem uite adduxerat : sed animos addidit nuntiata beati corporis et sepulcro eleuati transpositio : in capsam ad quam nouem diebus Sancti preces imploratura accessit, positique supra capsam ventre suo incolunitatem reperit. Dominus Johannes Columna Vice-regis Comitis Eldavi filius, sublata loquendi facultate magnis passibus tendebat ad mortem : sed ab ea reuocatus est, omnique febrili et malo miraculose liberatus, ipso illo momento, quo capsam sanctum corpus continens in domum infirmi illata est. Idem acculit Marchionem de Scoris, Domino Illarioni de Alagon Requesens et Cardona, a medicis deposito ; cum similiter, rogante Marchionissa, importata ad ipsum sacra theca fuisset.

109 Michael Fornellus ab e Urgellitana ciuitate Hortum usque iuit, ubi in ecclesia orans dixit : O, S. Saluator, etiam hodie cum degis in cœlis, recordare quod hoc in loco fratrem meum liberaris ab hernia : me quoque ab eadem ut liberes obsecro, subitoque se fuisse persanatum iurauit. Admotus autem Beati habitus super faciem Margarite a Fonte, Barcinonensis, tumorem ab ea omnem una cum intolerabili capitis et dentium dolore abstulit. Fr. Petrum Martyrem, ex Ordine S. Francisci, per octo menses lecto tenebat inflata tibia, eademque exquisitis remediis frustra curata, ignito sexies perusta ferro et ex una in alteram partem transformata. Huic, cum quodam uespere particulam habitus a B. Salvatore gestati cum illius uocatione imposuisset, proximo mane sese persanatum reperit, et expedite surrexit e lecto. Incurabili quoque malo in collo laborans Fr. Josephus Homis, subito sanus extitit, eodem habitu ad collum circumposito.

110 Matronam Bonaguerram, Barcinonensem, energumenam, ad templum S. Francisci uictam adduxere sui : cui cum variæ Sanctorum reliquiæ, nihil moto ad earum presentiam uel tactum spiritu, frustra fuissent applicatæ, superuenit Fr. Dimas Serpi Commissarius pro Canonizatione Sancti, et supra

A supra caput infirmæ ponens Reliquiam Beati, quam secum habebat, imperavit spiritui. In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti atque B. Salvatoris, ut egrederetur : qui statim perfecte liberam mulierem reliquit. Eadem ab inflatione periculosa mamillæ et gravi febre soluta fuit, quamprimum imposita ei est pars habitus B. Salvatoris. Cyprianus Flaquer Catalanus navim suam, cui Capitaneus præerat, a duabus Anglicanis persequentibus certo capiendam videns, e sinu extulit particulam ex habitu Sancti, flexisque genibus ad socios nauticos dixit : Impossibile nunc est hostium nos evadere naves : ergo cuncti pariter oremus B. Salvatorem, ut huic nos discerni eximat. Parent illi ; et dum Pater unum atque Ave recitant, viderunt inimicos adverso vento repelli longius, et libertatem B. Salvatori acceptam referentes, egerunt eidem debitas gratias.

B Sardus quidam Romam proficiscens, particulam ex habitu B. Salvatoris secum gestabat : transiens autem per viam, magnum in vicina domo auditum tumultum ; in eamque ingressus, Ordinis sui Fratrem cum aliis Presbyteris expellendo per sacros exorcismos dæmoni allaborantem reperit. Cum igitur aliam Reliquiæ ab ipsis frustra applicatæ fuissent, et ipse Sancti sui videns potentiam experiri, quam B dixi particulam applicatæ energumænæ : per cujus os continuo dæmon clamare cepit ; auferrent, auferrent procul pannum istam, enormia sibi tormenta facientem. Quæsiit Frater, quis eorum causa tormentorum esset : Salvator, inquit dæmon, Salvator. Tum Frater : Ergo in nomine Dei et istius, quis te cruciat, Salvatoris impero ut ab hoc corpore egrediaris, maligne spiritus. Nec mora egressus est spiritus et libera mulier a vexatione remansit.

112 Petrus Tessifone Gerundensis, ætatis suæ anno duodecimo oculum prorsus corruptum habens, sanum accepit admota particula ex costis Beati Gerundi quoque natus ante annum sesquialterum puer, Petrus Vignes nomine, tertio a nativitate mense crepuit : sed a matre ad sarium Beato huic sacellum delatus, post fusas inibi pro ejus salute preces, sanus et integer est inventus. Indidem orta Margarita Umes, nato ex se filio nomen imposuerat Salvatoris, in honorem Beati : hic autem quatuor hebdomades natus a sugendo lacte quartam abstinebat diem : quamobrem de vita ejus desperans mater, apparari cuncta ad exequias jusserat. Interim in spem venit posse eum per meritum beati Patroni salvari, magnaque cum fiducia dixit : Preces meas exaudi, O B. Salvator, cujus amore ducta nomen istud filio meo feci : nunc autem ut vivere pergat simplex flagito. Quæ ut ipsa dixit, apernit oculos jam pene in morte clausos parvulus ; mamillam suxit, et sanus in hodiernum diem vivit.

113 Anna Eulalia, ejusdem civitatis indigena, annorum duodecim, de tecto in plateam grandibus saxis stratum prolapsa, utrumque brachium, hoc uno, istud duobus locis fregit : graviter item in pectore, fronte ac capite lesa, ingentem copiam vomebat sanguinis : cui omnibus quæ excogitari poterant remediis adhibitis, dixere medici ad adlictum insellæ illius patrum, intra paucas horas certo expiraturam : curari enim non posse corpusculum, tot locis fractum contumque. Permansit tamen in eo statu totam illum noctem et matutinam dei sequentis partem, quando commendaturni animam Deo Fratres gemini, ingressi sunt domum ; eorumque alter particulam ex habitu Beati portans, eam præmisso Pater et Ave morienti puellæ devote imposuit. Quæ mox mirantibus cunctis visa est brachium utrumque extendere, solidatis trilus illis rupturis : frons quoque, quæ retro in caput acta miserabiliter atque ac mirabiliter orat, erigi atque in debitam formam restitui.

Loqui deinde incipienti, qui adstant dixerunt, Die D filia, B. Salvator adjuva me. Quæ verba ut jussa erat, prompto repetit, sanæque deinceps ex integro remansit. Eodem medio in vivis servatus est Jacobus Gottardus, Barcinonensis, a medicis depositus, mortique proximus. Joannes etiam Comas ex diocesi Gerundensi in pedes surrexit e lecto, cui paralyticus incuberat, statim atque a fratre suo partem ex eodem accepit habitum, dixitque, B. Salvator rogo te, ut me digneris adjuvare : et multas gratias eidem retulit.

114 Susanna Violalis, ex oppido Horta, tribus mensibus inflatam mamillam habens et instar saxi induratum, nihilque auxilii in medicorum arte reprensens, scutellam aqua plenam adferri jussit, intinctumque eidem panniculum parti affectæ imposuit, dicens, O B. Salvator, auxilium mihi precor in hac mea porridge afflictione, ex qua nisi moriar, vove novies adituram me monasterium tuum, in quo costarum tuarum una servatur. Post quæ ad lectum se conferens obdormivit ; et mane experrecta, mamillamque intuita, vesiculam in ea vidit instar ciceris exiguam, eandemque secundo die in duplum auctam, ac tertio demum apertam reperit : atque expressa per eam magna putrefacti sanguinis ac puris copia, persanataque se gavisa est. Magdalena Comas de Casetis in regno Aragoniæ, filiulam habebat decem et octo mensium, cui super caput et circa collum subnascentes crustule, supra modum largæ, multo pure manabant. Itaque ad Virginem Hortanam se contulit, ubi costam servari Beati ferente fama intellexerat : quam fideliter deosculata, petiit imponi pelvi, et eam qua tincta fuerat aquam pannis excipiens, collo capitique filiæ suæ imposuit, auxilium a B. Salvatore postulans : proximo vero mane ne vestigium quidem prioris in filia mali reperire se potuisse affirmavit.

115 Indidem nata Joanna Sellent, filium habuit Augustinum nomine, qui lapsus ex arbore coxam sibi utramque fregit. Ita debilitatum Hortam delitit in ecclesiam, sic orare exorsa : O B. Salvator ubicumque nunc terrarum degis, preces obsecro meas exaudi, et dilectum mihi filium sanum effice. Mortuus jam tum Calari Salvator erat : exaudite tamen preces sunt, et puer perfecte redditus sanitate. Hortanus erat Joannes Pelliciarus, idemque ex acuta febre graviter ægrotus : sanus autem surrexit e lecto B. Salvatorem invocans, et Reliquiam ejus in monasterio honoraturus cum gratiarum actionibus advenit. Hortana quoque Joanna Gonora inflato enormiter collo graves tolerabat dolores : sed post osculum sacræ costæ reverenter datum et fusas pro sanitate preces, ultra sequentem diem eandem non desideravit. Eidem Reliquiæ osculum figens Dominus Dionysius de Loris et Graudesa, a colico cruciatu, qui mortem allaturus credelatur, liber evasit. Joannes Genuensis etiam ipse Hortanus modo brachio, modo pede, modo humero uno paralyticus, post orationem Beato factam particulam ex habitu ejus gestandam assumpsit, et cito se sanum expertus est. Similem particulam ex Beati capucio habebat Frater quidam, et rogatus ingredi in domum Joannis Alis ad orationem supra infirmum faciendam, ipsam eidem imposuit ; et B. Salvatoris preces pro eodem poposcit : eodemque momento temporis reducta in corpus sunt quæ foris periculose propendebant intestina, et efficaciam invocati auxilii Joannes recognovit.

116 Hoc anno mdcvii cum Romæ in conventu e Aræ-coli esset Fr. Joannes de Caprerola, Preses Penitentiariæ ad S. Joannis Lateranensis de mandato Pauli v Pontificis maximi, ibidem sic infirmatus est, ut sensuum usum omnem amisisset : cui sanando, ne quid intentatum relinquerent medici, etiam

AUCT DIMA
SERAPIfebris sanatur,
per cithantes
a piratis
juvantur :dæmon
expellitur.restituitur
oculus ;puer
herulosus,et allus
moribundus
sanatur.

C

Ex gravi
lapsu
multipliciter
lesæ,servatur in
vitis atiacu
vestis.item alius
moribundus,sanatur
paralysis,et mamilla
tumor.

E

ac purulenta
lues capitis.coxæ item ex
lapsu fractæ,

acuta febris,

F
colli tumor,

colicus dolor

paralyticus
varia,et hernia
curantur.

G

Attactu
capucii
sanatur
Fratres
moribundi
etiam

A etiam cauterium capiti illius admovent; cujus cum impressione nulla ratione sensitse dictus Pater videretur, salutem et vitam ejus inter desperata habendam medici judicaverunt. Eodem tempore ibidem Provincialis Sardinia Fr. Dimas Serpi morabatur, penes se habens capucium B. Salvatoris; ad quem devote per preces recurrrens, cum aegrum Deo, B. Virgini, ipsique Salvatori commendasset, illum adivit, dictumque capucium capiti ejus imposuit: subitoque in se reversus ager loqui cepit, dolorem ex cauterio sensit, et melius continuo habere visus brevi integre convaleuit.

117 Eodem in conventu infirmari cepit Fr. Thomas de Massa, olim f. Marchia Provincialis, eoque redactus est morbi et intensissimorum dolorum violentia, ut praeter mortem restare nihil videretur. Verum desperatam a medicis sanitatem divina bonitas, B. Virginis suique famuli Salvatoris precibus propitiata, concessit ad applicationem praedicti capucii, per eundem P. Dimam impositi infirmo; continuo enim, sublatis doloribus convaleuit aeger, et gratias, quibus par erat, habuit.

a *Plenus in Vita an. 1600 hoc modo.* Mulleri parere non valenti post viginti sex lethales paroxysmos mortuus est in utero fetus, et nihil proficiente medicorum atque obstetricum cura, extremis omnibus fuit Sacramentis unctus, post quae triduum mansit visus et loquelae facultate privata, usque eo ut tandem omnes exprisasse crederent; jamque ad defunctae, ut rebantur, corpus vigiliis agebant Franciscani Patres, ipsique S. Francisci habitum in quo erat sepelienda inegerant: cum rediit domum familiarum unus, missus ut sacrificia quaedam celebranda curaret, et B. Salvatoris secum capucium attulit: quod infirmam germanam, sororis imponens utero, obstupuit cum vidit ita subito ex eo cum secundis prostratisse fatum mortuum, quomodo ex sclopo glans plumbea eicitur; puerperam vero leve post suspitum loquentem audivit: qua interrogata quomodo se haberet, respondit nullum se dolorem habere ac ne sentire quidem quod peperisset. — b *Ibidem id factum dicitur.* cum accersitus et iudicio medici Parochus sacrum Oficium ei inungende pararet, postquam a nona vespertina ad 10 sequentis diei in eo periculo fuisset. — c *Ad Borealem Sicoris ripam sede Episcopali nobilis, militarius 23 distans Hortu.* — d *Vulgo las Caselas (in Italico perperam Carelas) duabus supra Casaraugustam leucis.* — e *Celeberrimum Franciscanum Ordinis in urbe monasterium juxta ipsum Capitolium.* — f *Anconitana videlicet per antonomasiam.*

CAPUT XIV.

De Cultu B. Salvatoris et actis pro Canonizatione.

Quae porro Calari, ubi mortuus est Beatus, per ejus et sanctissimae Virginis invocationem Deus miracula quotidie operatur, impossibile est scribendo enumerare; cum nulla pene dies effluat, quin vestis aut capucium ejus in varia deferatur loca ad periculose infirmos aut parturientes; quibus omnibus praesens pariter auxilium adfertur. Habet autem ibidem in ecclesia S. Mariae de Jesu dictam sibi sacellum, in quo sacrum ejus corpus requiescit in capsula, interiorius Damasceno rubeo panno vestita, super culcitram ex simili ejusdem coloris panno confectam, et hombacio fartam. Exteriorius vero operata est capsula holo-serico nigro, inauratis distincto clavis, et duplici firmatur sera; quarum alterius clavem Archiepiscopus alterius Guardianus asservant. Eadem praeterea capsula alteri ferreae includitur, tribus clavibus reseranda; quarum duae penes Consules civitatis sunt, tertia in potestate Guardiani. Colitur hic Sanctus solemnibus quavis Dominica secunda post Epiphaniam in praedicta ecclesia; quando ad populum sermo habetur de illius miraculis sub Missam quae de omnibus Sanctis canitur: ad quam Clerus et populus confluit universus, medicum suum communemque Patronum honoraturus, cui devotae personae complures usitatum de Confessoribus Responsorum cum sua oratione adaptant; quomodo ea superioris in praevio commentario leguntur. Ubi eadem dicuntur solita decantari quotidie ad Beati sepulcrum.

119 Pro Canonizatione ejusdem formati processus

de mandato Sanctissimi Domini Pauli Papae v. Sacrae Rituum Congregationi oblata sunt, una cum epistola Catholici Hispaniarum Regis Philippi III, et breviculo seu memoriali de Vita et miraculis dicti Beati; epistolae autem hae tenor est. Sanctissime Pater, Duci de Escaloya, Consiliario et Legato meo, scripsi ut cum Sanctitate tua loquatur de Canonizatione, quam Franciscani Fratres et Coronae Aragonicae ministri naturales deberi dicunt Fr. Salvatoris de Horta Fratris laici ejusdem Religionis ex meo Principatu Catalanico oriundi: cujus corpus hodie invenitur in templo monasterii de Jesu, civitatis Calaritanae, in meo regno Sardiniae. Precor Sanctitatem vestram, ut plenam fidem adhibere velis omnibus circa negotium hoc Tibi meo nomine referendis a Duce praedicto, eique necessarium omnem favorem et gratiam ad hoc opportunam praestare. Nam praeterquam quod ea res tendat in servitium et gloriam Dei ac Domini nostri Sanctorumque ejus, ego quoque ex eadem latitiae fructum capiam singularis, et gratiam a vestra Beatitudine mihi factam agnoscam, cujus Sanctissimam personam Dominus nosse custodiat, felicemque reddat ad regimen suae universalis Ecclesiae. Dabam die xvii Januarii anno MD

Sanctitatis vestrae
humillimus et devotissimus filius, Don Philippus, Dei gratia Rex Castellae, Aragoniae, Leonis, utriusque Siciliae, Hierusalem, Portugalliae, Indiarum, Navarrae, etc. sanctos tuos pedes manisque exosculor.

120 Memorialis duae erant partes: quarum prior de Vita hae puncta competeatur. Onni nocte aspero se ad sanguinem usque flagello castigabat. Quotidie mane confitebatur, et sub prima Missam communicabat. Nec cubiculum neque lectum unquam habuit, sed tota nocte permanebat in templo. Per omnem vitam, quaeumque anni tempestas foret, nudis incedebat pedibus. Fuit vir continuæ orationis: sive enim in culinae vel horti ministeriis exerceretur, sive eleemosynas quiritans oberraret, nullae unquam voces in excipiendis obedientiae mandatis audita sunt ab eo alic, quam Jesus et Maria. Maximam poenitentiam faciebat, jejunabat frequenter, singulari erat erga infirmos caritate. Visus aliquando fuit inter orandum ad duos cubitos sublevatus a terra, saepe autem in extasim raptus. Cum Christo, Sanctissima Virgine et S. Paulo, cui singulariter devotus erat, colloquebatur. Prophetico spiritu donatus fuit circa praeterita, praesentia et futura. Cum pluribus quam bis mille hominibus aliquando benediceret, super caput ejus plena in meridie tres accense faces apparuerunt. Nocte quadam apparuit mulieri cancro exesam mamillam habenti, atque ejus auxilium imploranti, ipsamque signo sanctae Crucis sanavit. Visus fuit ex altissimo monte in candida nebula deorsum descendere. Idem signum saxo cuidam imprimens aquam ex eo elicuit, quae ad hoc usque tempus manans multis infirmis est salutaris. Corpus ejus incorruptum et suavi fragrans odore Calari superest in hunc usque diem. Magnis persecutionibus jactatus omnes patientia singulari pertulit, nec unquam earum causa vultu conspectu est tristiori. Omnibus semper affabilem se facilemque praebuit, et infirmorum afflictionibus compatientem. Saepa cum alicui loquebatur, dicebat: Fili, tale aliquot peccatum confitere. Confiteri et communicare jubebat omnes, qui sanitatis impetrandae causa ad ipsum veniebant: si quis autem non recte confessionem obivisset, dicebat: Vade fili, et istud praeterea peccatum expone. In vita omni castissimus, semper virgo, maximaeque simplicitatis fuit. In conventu Calaritano speciosissima capella visitur,

D
ACCT DIMA
SERPI
Epistola
Regis
Catholice
ad Papam

E

Romanus
Curiae offeritur
epistola vir-
tutum.

F

Roma 19
172-cult.
f

Corpus
miraculis
clarum

in proprio
sacello.

capsa decora
servatur

Cultus Dom.
post Epiph.

ACT DIMA
SERPI

A in qua corpus hujus Beati requiescit, quo ad ejus venerationem ingens hominum multitudo concurrat, admirans frequentiam plurimorum ac maximorum miraculorum, quibus gloriam ejus divina majestas magis quotidie magisque amplificat.

et miraculo-
rum B. Salva-
toris post
mortem

121 Altera pars memorialis exhibebat summarium præcipuorum miraculorum, ab eodem B. Salvatore patratorum, punctis frequentibus comprehensum. Suscitavit duos mortuos, quorum unus jam erat sarcophago impositus, alter in flumine submersus. Item mulierem mortuam in utero factu extinctam: quam capitei ipsius Beati contactus, expulso putrido abortivæ prolis cadavere, ad vitam revocavit. A mortis imminenti periculo liberavit et liberat quotidie plurimos, qui ejus habitu reverenter osculantur: nominatim vero conservavit Dominum Hilariorem de Alagon Requesens et Cardona, Machionem de Soris, agentem animam; et hominum Joannem filium Comitis de Elda, qui allata ad se beati corporis capsula convaleuit. Similiter Vicescomes Sellariensis in extremis constitutus, imposito sibi Beati habitu sanitatem recepit. Signo Crucis sanavit paralyticos centum viginti tres. Triginta quinque lunibus a nativitate surdis ac mutis aurium et

et in vita
patratorum.

B linguae usum dedit. Infinitos energumenes liberavit: sed soli undecim in processibus probatis exprimentur. Cæcis Triginta et uni a nativitate visum dedisse constat ex processibus, quantum pluribus aliis idem fecerit. Puella duodecenni, cui facies in dorsum contracta erat, eandem redexit ad statum debitum, signo Crucis præmissis: eodemque monstruosam appendicem, alterius puellæ fronti adnatam, inque ipsum os dependentem, abstulit. Certum est ex processibus, supra duodecim millia, rupturam herniam vomeris hujus curatum, retulisse. Infinitos quoque eorum est numerus quos ab artritibus, scabiei, serofularum, canceri, aliarumque incurabilium plagarum incommotis morbisque liberavit. Nec pauciores fuerunt hydropici, licet soli quindecim nominentur in processibus. Adusta brachia, erora aut membra alia tribus aut minimum millibus curavit. Signo Crucis sanavit eæcæam, eandemque mutum et surdam ab ipsa nativitate. Item puerulum leprosum, aliosque indutos. Item alium cui grandi plaga hiabat latus. Præterea mulierem cui extra corpus propendebat matrix jam inde a triennio. Pugionem quoque extraxit ex læso hominis cujusdam pectore, et signo Crucis sanum fecit. Denique miseretur, et omni die succurrit eorum necessitatibus, qui febre aliisque doloribus vel infirmitatibus afflicti ipsi suam commendant sanitatem.

Colatigo
Beatorum
miscibitur.

C 122 Prædictis Regis Philippi litteris atque memoriali rite editis acceptisque, processibus quoque debita forma examinatis in Romana Curia, concessa facultas est Salvatoris imaginem excedendi cum titulo Beati, et appensis circumscriptis miraculis; prout ad Dei, Beate Virginis et Francisemæ Religions deus et honorem factum est: confidendumque futurum, ut Ecclesia in ipsum Sanctorum Catalogum eum referat canonizando. Interim lectione sanctæ ejus et admirabilis Vitæ, gaude lector, omni que devotus cole: hujus imprimis momenti, quod familiariter usurpabat, memor: Mundandum primo animam esse, ac postea facile impetrandum quidquid postulabitur.

ANALECTA

Ex Vincentio Domenecco
et Vitæ a Dima Serpi editis

ANNO MDCI et MDCII.

Beatus Pater Fr. Salvator de Horta origino Cata-

lanus fuit, ejusque parentes opulenti agricolæ, inquilini parochiæ de Brunnola diocesis Gerundensis, et possessores cujusdam turris, seu prædii dicti Masdaval, quod hodie destructum desolatumque visitur supra colliculum, totumque in silvam abiit. Hi. D. N. Jesu Christi famuli ex dispositione divina in extremam pauperiam gravesque incidunt infirmitates, ad exemplum justi Job probandi. Quæ calamitas necessitatem eis attulit curationis ergo sese abijciendi ad Hospitale S. Columbæ-Farneziæ; ubi a suis morbis recreati, ita se probaverunt B. Livio Juratisque istius loci, ut eos rogarint, istic remanere, et suscipere curam Hospitalis ac pauperum eo divertentium. Quam conditionem, cogente paupertate, alacres susceperunt, ad magni Abrahami similitudinem in eo se exercentes munere, caritate tanta quantum visus est probasse Deus, largiens iis fructum benedictionis. Beatum, inquam, hunc Salvatorem, quem Christiane sollicitate educarunt.

124 Habet de eo traditio loci, quod circa sextum sæculi ætatis annum, Davidis instar gregem pasceus, cum eum vellet adquare, in ipsum rivuli alveum prolapsus sit, impetumque decurrentis ad volvendum proximum molendinum aquæ, ad ipsum ejus canallem provolutus. Per quem sub molendini rotam trahendum existimare, qui eminus labentem viderant: sed accurrentes, aquas plaudentem palmis, iisque innoxie illudentem invenerunt, eduxeruntque, nihil dubii quin esset miraculo conservatus. Adultor cum quadam sorore sua Barninonem adductus est, et umbro in magistri cujusdam obsequio constituti. Istic soror, Blasiam nomine, viro cuidam honesto nupsit, magistro Antonio Traver dicto, vendenti anciam ferreamque suppellectilem in foro, quod Catalani del Blat cognominant. Fuit autem ut ex processu haberet, honeste vitæ ac famæ mulier, vixitque ac mortua est improprie.

125 Salvator autem sutoria admotus artè, postquam suum perdidit opificium, Deo inspirante petiit obtinuitque Ordinis Seraphici habitum, in laicum Fratrem admissus propter donum raræ simplicitatis, quæ futuræ sanctitatis magnam omnibus spem faciebat. Et hæc nequam vana apparuit, etiam tirocinii tempore, quando, ipso in templo orante, cuncta in culina obserata parata reperta sunt ad opiparum præter morem prandium, ejus præ orationis fervore oblitus Salvator fuerat: eidem insuper instruendo nequaquam idoneus, utpote ministerii illius parum peritus, etiam cum consueta dapnes apparande forent. Tirocinii autem anno expleto, et votis nuncupatis in Religionem insertus, ad alia virtutum exercitia, magnam adjunxit erga pauperes caritatem: quare in officio janitoris constitutus, quam largissimas puterat, in eos elemosynas distribuerebat. Quod animadvertens Guardianus, metuensque ne totam penam evacuet, occludi officinas jussit, ipsique ingrediendi eas potestatem ademit. Itaque aliunde conabatur pauperum prospicere indigentiam, ad quod magna ei suppetebat facultas: cum enim cunctis esset exemplo vitæ suæ innocentissimæ amabilis, plenos panum canistros ad eum submittebant amici et homines pii. Unde factum est ut ita onustum videns Guardianus ad pauperes procedere, ei diceret: Considera Frater quod nos quoque pauperes simus, et prius conveniat domesticis quam extraneis providere. At ille: Non ideo, Pater, mihi datur ut eis, qui habent, donem; sed pauperibus, qui non habent: jam Deus curam Fratrum gerit, neque unquam vidi fame mortuos.

126 Mansuetudinis singularis hoc exemplum esto. Assidebat aliquando foveo Salvator, quem ut arderet luculentius congestis titionibus excitans coquus, caldariam aqua bulliente plenam super assidentis evertit

D
B. Salvatoris
parentes ex
commoda
fortuna

at hospitale
redacti:

ipse ab aqua
miraculo
ereptus

E

Barnonem
ducitur cum
sorore,

ubi habitum
S. Francis
sumit,

F

et janitor
constituitur

erga pauperes
est liberalissi-
mus:

aqua ferventi
per fusus
non exarduit:

A evertit pedes : qui nihil commotus modesto cum risu dixit : Nunc, Frater, iterum laborandum tibi erit ut novam fervere facias : cur non agis attentius? Qui autem presentes adierant accurrerunt, visuri quam graviter eum adussisset aqua. Quibus ipse respondit : Nihil mali accidit : imo quia multum est quod pedes non lavi, commodum fuit eos vel sic abluī : Deus caritatem remuneretur. Evidentioribus porro curationum miraculis servum suum honoravit Deus. Mulier quaedam ex puerperio contracta ipsis octo annis loco movere se non potuerat, cum eleemosynas colligens Salvator, domum ejus transiit : qui ut ipsam curaret intro vocatus : Confitere, inquit, filia, ante omnia, tum revertar ego, et confide in Deo quod ipse te curabit. Eodem die accersito Confessario expiata mulier Eucharistiae Sacramentum sumpsit : moxque videntur omnes admonitum a nemine Salvatorem in cubiculum ingredi, qui et dixit : Filia, quia te commendasti Deo, ipse te sanet ab infirmitate hac : et Crucis signum formavit super infirmam : quae continuo exsurrexit e lecto, domoque exivit, Deo praecollata per sui servi meritum sanitate gratias habitura. *a* Ad eundem aliquando adductus est homo, cui pugionem pectori infixum eximi velabant medici, ne prius quam sua esset peccata confessus mori eum contingeret : exemit tamen eum manu Salvator, periculo exemptum dimisit : et ipsum vulnus brevi curatum est.

127 Guardianum aliquando suum, cum panis Fratribus deesset, subtristem intuitus, dixit Salvator : Pater, mollicam fidem habes : confide Deo : mox enim sufficientissime nobis, quod deest, adferetur. Dixerat, et ecce pulsatur ad ostium, quo digressus Sanctus rediit, et Guardianum advocavit, ut videret quatuor canistros optimo pane plenos. Cui Salvator : Viden, Pater, quo modo nobis provideat Deus? Unde autem allatus hic panis est et sciri nunquam potuit : nemo enim comparuit unquam, qui canistros reposceret. Sed et prophetae spiritu claruit : recordor enim (inquit Fr. Dimas Serpi) quod pater meus aliquando me ad eum duxerit, dixeritque : Ora Deum, Pater, ut puerum hunc servum suum efficiat. Ille autem mihi benedicens, patri meo dixit : Fac ut studeat puer iste cave ne a studiis eum abstineas. Et vero audita rhetorica dimiseram studia litterarum, nec enim Calari Philosophica aut Theologica docebantur : sed Salvatoris consilio obsequens pater meus Valentiam me ablegavit, ubi studiorum absoluto curam habitum Religionis Seraphicae indui, et deinde Sardinicae Provincialis factus operam dedi, ut mirabilia ipsius opera preferrentur in lucem : et nunc in Hispaniam ex Apostolica jussione Commissarius veni, intendens processui pro illius Canonizatione formando, quem haec omnia credo tunc praevilisse.

128 Annua Virgineo partu mēlx, erumpente per universam Hispaniam ex parvo monasterio de Horta fama sanctitatis ejus, quam Deus multis miraculis testificatam esse volebat, cum convenirent quam plurimi ad ipsum ut sanitatem consequerentur, parente ejusdem puella Beatricis nomine, quae ex visceribus matris monstrositatem contraxerat (incedens enim caput suum cum omnium admiratione et commiseratione versus dorsum suum flectebat) inter reteros accedere precantes, ut eam a monstrositate hujusmodi liberaret : quod et obtinuerunt : nam tanti viri meritis puella a deformitate praefata libera mirabiliter evasit. Etiam cuidam filio Alfonsi a Mena Bortici, multo et surdo a nativitate, loquela et auditus restituta fuere. Jacobus Pallares hujus Sancti intercessione amissum visum recuperavit : et quatuor vel quinque homines a paralyti liberati extiterunt. De quibus aliisque cum semel iterumque ad

Sixtum v retulisset Illustrissimus et Reverendissimus Franciscus Gonzaga Archiepiscopus Mantuanus, ratam probatamque habuit eam informationem Pontifex per Breve quod incipit : Cura sicut nobis nuper exposuisti etc. Datum Romae apud S. Marem sub annulo Piscatoris die in Septembris, anno b m d c c x x v i, Pontificatus anno ii.

129 Inter haec Salvator tantam servavit animi demissionem, ut cum aliquando nobilis quidam ei diceret : Fr. Salvator, attende tibi, ne qua vanitatis cogitatio ex eo irreat, quod tantum honorem tibi mundus deferat, factoque a te Crucis a signo homines infirmitatibus suis soluti abeant : ipse responderit : Benedic Deo qui te creavit : hoc autem scito, quod ego sum sicut palearum saccus, qui aequae se honoratum sentit sive in summis seu intimis locetur sedibus, vel etiam in stabulo. Simili modo Madritum accersitus ad alloquium suae Majestatis et Reginae Dominae Isabellae, in primo affatu eis dixit : Benediccat vos Deus creator vester. Jesus, Maria, ut quid me hic venire fecistis? quis laborabit ut videat panem coquum Sancti Patris Francisci? Rex vero : Audivi, inquit, admiranda opera quae per te Deus operatur : et te videre desideravi, ut invenieris nos divina commendare majestati, ut nos et regna nostra conservemur in puritate sanctae fidei et obsequii ejus. Tum Beatus : Tam bonus est Deus, ut desideria tam sibi grati impleturus sit per intercessionem Reginae caelorum : per ejus enim manus expectare debemus quascunque gratias : in me vero nullum existit meritum, ratione cujus pro talibus orantem me exaudiat. Hoc autem agit per vile hoc instrumentum, quod etiam Vos, qui saepe malo famulo, in comodum regnorum vestrorum utimini.

130 Interim sessore ei cussinum adfertur, super quod simplex Frater lutosus, ut erant, pedibus inlittit, sordidaque in eo signavit vestigia. Regina porro, ut antiqua traditione narratur, videntia febricitata, neque velox ullum remedium inveniens, cussinum illud reverenter corpori suo imponi voluit, et B. Salvatore invocato libera a febris molestia revansit. Hujus in aulam perfectionis memoria extat in epistola quadam responsoria ad D. Yvonem Hornos, data antequam Sardinione discederet, hoc tenore. Jesus, Maria etc. Si Domino placuerit ut in Castellam eam, rationem habebis vestri. De cetero fiduciam in Deum confer, qui te manu sua sustineat, et suam benedictionem tibi impertiatur. Ex Jesu Sardinione, festo S. Crucis, Fr. Salvator indignus.

131 Ista erat nominis ipsius per omnia Hispaniarum regna celebritas, quam extinguere non potuerunt, sed magis illustrant persecutiones contra eum exortatae, vel Horta, ubi futurum praedixit, ut quem tunc ejicerent aliquando possedisse gauderent ; vel Reusii. Ad has multo gravior Sardinione persecutio successit, ubi coram sanctae Inquisitionis tribunali adesse jussus est : cui foro uti divinitus datum videtur bonum a pravo discernere, ita difficile non fuit Benti viri innocentiam sanctitatemque probare : qua cognita, ipsi Inquisitores eum dimittentes dixere : Pater Salvator, ora pro nobis Deum. Inde autem rediens illustra duo miracula fecit, visum caeco et auditum surdo restituens. Accidit porro ut idem ille, qui Guardianus Reusii Sancti viri potentiam asperitate sua tan egregie exercuerat, conventui Sardinionensi praeficeretur, et majori in auctoritate constitutus majorem subdito suo praebet tolerantiae occasionem. Perrexit nihilominus eundem Deus miraculis tam multis clarum et spectabilem cunctis reddere, ut impossibile sit eorum mire rationem, quantumque thesaurum hunc profundius defodere Superiores nitentur, tanto evidentiori in luce divina eum ponebat bonitas.

claret gratia curationum :

Fratribus prospicit de pane,

subtra praecepit,

Boris miracula facit,

e Sizio v praeda,

non inelut vanam gloriam,

Regibus Hispaniae humiliter respondet,

Reginam liberat a febre.

Ad iniqui attonem dilatus

miraculis illustratur.

*Calarit.
non alius
in morbum
incidit,*

A 132 Tandem anno MDLXV popularem vitaturus auram, cum quodam Sardinie Commisario Fr. Vincentio Ferri in eandem trasfretavit insulam, et habitationem in conventu Calaritano nactus, ibi quoque prodigiis multis brevi editis innotuit, clarumque, donec in extremam sibi praevisam et predictam incidit infirmitatem; in qua manifestavit se eximia veneratio omnium erga ipsum. Non enim aut Vice-Rex aut Archiepiscopus aut aliquis in eminentiori dignitatis nobilitatisve gradu constitutus committendem sibi putaverunt, ut non se commendarent illius precibus, cujus amicum pro certo habebant statim ab excessu e corpore in aeternam esse recipiendam beatitudinem. Ducunt autem quod Angelicam vultu toto hilaritatem praeferens, responderit omnibus solis his verbis: Jesus, Maria, quid ego faciam? Cumque pressius eum urgeret infirmitas, debitum extremum mortalitatis expressura, arctissime complexus Crucifixum, et vulneratis pedibus labia admoventes solvebatur in amoris affectus, dicebatque: O sponsa mi! o Domine mi! o bonum omne memm! Totus tuus sum, recipe me inter ministros domus tuae: ignose misericors quod tibi, non sicut debui, famulatus sim, parumque responderim tantis beneficiis, quanta in vitem hanc creaturam tuam contulisti. In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum. In his eum loquela destituit: labia tamen movebat identidem. Propius ergo ad os ejus aurem admoventes aliqui, audiverunt penitus deficiente voce pronuntiationem illa sibi tam cara quam familiaria: nomina, Jesus, Maria. Atque ita minime suam reddidit Creatori, in pervigilio S. Josephi anno MDLXVII.

*et inter pia
suspirta
moritur,*

E 133 Post triduum, sepulture traditum est corpus; interim viroae postea multa ad ejus invocationem patrata miracula sunt: in quibus memorabilis est rusticae ejusdam sanitas, quam gradiendi privatam facultate maritus suus in curru advexit, ratus in vivis adhuc se repturum esse Sanctum: mortuum vero audiens, magna cum indignatione uxorem suam e vehiculo sustulit, delatamque ad templum supra sepulcrum Beati posuit, alitque boves suos curriturus. Ipsa autem tam instanter tantisque cum lacrymis se commendavit Sancto, ut sana surgere inde meruerit, et pedibus suis domum redire. Quin et vestes ipsius varia in necessitate multis presidio fuere. Ipse praesens adstiti, inquit D.omas Serpa, cum Religiosus quidam, periculosissimo singulis per octo dies agitatus, sic ut nihil concedere ac ne respirare quidem commode posset, ab eo malo, de cuius remedio medici desperarant, liber fuit, mox atque ori ejus imposita est particula ex illius veste accepta.

*muller
sepulcro
in posita
gressum
recepit:*

*n. oribundo
succurrit
particula
vestis,*

C 134 Adversus daemonem, mulieris ejusdam corpus insidentem, sacri nihil profecerant exorcismi: verum ubi petium e monasterio B. Salvatoris capucium est, cum eoque in dnum ingressi sunt Religiosi, clamare cepit, egerent foras eos qui intrabant, hislem vero jam propius factis ubi ligata tenebatur daemonea, dixit illis: Ite, currite Fratres: quia hoc ipso puncto temporis de sculis decidit Sacerista vester, alligens quosdam in ecclesia pannos. At Religiosi in hunc diem silentio explicuerunt capucium, et emergentem imposuerunt, quae statim a daemone libera, dixit: Jesus, Maria: solvite me. Soluta autem venit ubi erat corpus venerabile, et gratiarum obtulit actiones. Verum cum diebus illis velut consternata esset, altera vice revera rogavit ut sibi sacrum corpus ostenderetur: posuitque caput sumum intra arcum: et brachium (non manus et pedes pro furto fideles abstulere) brachium, nunquam, reverenter osculata, tam sana surrexit quoniam visa est illa die, quo hoc testata est, multumque B. Salvatori devota vivit.

*capucium
emergentem
liberat,*

135 Alias praesentibus plurimis (inquit idem qui supra) adfui energumene supra modum furiosae, et costulam Beati in os ei posui, non sine magno labore: propter incredibile vim, qua mihi renitebatur, dicens: Apage hunc a me: propter ipsum enim huc ingredi volebam: ilque repetebat saepiuscule, tanta interim rabie furens, ut nec maritum suum misera cognosceret. Ego vero in Dei nomine et B. Salvatoris adjuravi daemone, ut mihi diceret, unus an plures mulierem insiderent. Cumque respondissent, tres omnino se esse, imperavi in nomine Sanctissimae Trinitatis et B. Salvatoris de Horta, ut inde egrederentur; et Reliquiam ori infirmo imposui: quo facto invisi hospites excessere, dixitque mulier: O Beate Salvator de Horta, adjuva me. Interrogavit autem num libera esset. Ipsa vero, Libera sum, inquit Pater, ast illi me expectant usque dum Reliquia a me amota fuerit. Dimisi ergo ei particulam ex habitu, nec non paucillum carnis a costa revulsae, et disparentes daemones prorsus liberam mulierem dimiserunt. Postero die ad eam visendam redivi, ipsaque mihi retulit, rursus sibi apparuisse daemones, atque dixisse: Procul abijce particulas istas, et nos quod volumus faciemus. Se autem tanto pressius pectori suo admovisse Reliquias, dixisseque: O Beate Salvator de Horta, adjuva me. Mox vero disparuisse inimicos, qui deinde prorsus videri desierunt.

D
*alteram alia
B. Salvatoris
reliquia.*

a Haecenus fere ex Domenecco, cetera usque ad num. 158 ex duplici Vita, edita a D.oma Serpa praesquam Italica professor scriberetur. — h. Ita certe corrigi Domeneccus numerum apud D.oman Serpa vitiosum, an. 1576: cum Sixtus sedere cepisset, an. 1585, 24 Aprilis.

ALIA

De gestis ad Canonizationem praeviis.

Ex iisdem.

F 132 Miracula relata satis apparet post illud facta esse tempus, quo refissum humo corpus publica cepit in veneratione esse: ei autem elevationi haec occasio data est. Postquam sacrum pignus annis aliquot sub terra delitasset, mortuus est Judex quidam e Kota, admodum devotus Beato; qui testamento eavit, ut juxta Beatum Salvatorem humaretur. a Cumque sepulchrum ejus aperirent, invenerunt corpus Beati ita conjunctum pavimento ipsius solo, ut vix modica terra intermedia tegeretur: quod non modice omnibus admirationi fuit, testificantibus iis, qui ipsum tumulaverant, quod admodum profunde eum sepeliverint; ut mos est ceteros sepeliri. Quod alia de causa non esse factum credi potest, quam ut cognoscerent homines quanta in veneratione Deus haberi vellet corpus, propter amorem ipsius tantopere maceratum afflictumque. Exemplum porro terrae collocatum fuit intra unum sacellorum pretiosiorum illius pulcherrimae aedis, quae haud procul a Calaritanis muris anno moxvi publicis privatisque elemosynis extracta fuerat. Erat autem sub invocatione Sancti Petri consecratum sacellum istud, cujus parieti inclusa area est pretiosi depositi custos, ad quam multa Deus perrexit miracula operari: quibus motus Archiepiscopus Mantuanus supradictus, de his ad summum Pontificem Sixtum v bis retulit, qui per Breve, ut diximus, anno MDLXXXVI datum, rationem haberi voluit informationis acceptae: progressum tamen in eo negotio ulterius non est.

P
*st annos
12 aperto
sepulcro,*

a

F
*corpus in
summa humo
aerentur,*

*et ad sacellum
S. Petri
transferitur.*

137 Interim crebrescentibus miraculis, et crescente erga Salvatorem populi devotione, venerunt in Sardiniam missi a Clemente vii Pontifice maximo Visitatores Apostolici in causa omnium Regularium: qui hunc thesaurum in ecclesia Fratrum religiose venerari, auctoritate Apostolica instruendum Commissarium judicarunt, informationes de eo sumendas

*Visitatores
Apostolici
in sardi ad*

A mendas curaturum in ordinem ad processus Canonizationi præmittendos, tenore sequentium litterarum. Cum in visitatione regni præfati, in civitate et castro Calaris in ecclesia Sanctæ Mariæ de Jesu, Ordinis Minorum de Observantia, in capella sub invocatione Sancti Petri, juxta altare majus, invenimus arcam elevatam in sublime a terra, in qua corpus Venerabilis Patris Fr. Salvatoris de Horta incorruptum jacebat : quem scilicet venerabilem Patrem, omnium Christi fidelium utriusque sexus hujus civitatis votis cultum, tam in vita quam post mortem multis fecit omnipotens Deus coruscare miraculis. Nos igitur ut laudemus viros gloriosos, et et glorificetur Deus per illos, honesto viro ac pio commisimus, et tenore presentium committimus prædicto Patri Dimæ Serpi (olim hujus Provinciæ Ministro Provinciali) inquisitionem religiosæ vitæ, morum probitatis, penitentis, sanctimonis, pie conversationis inter gentes, et etiam miraculorum omnium, tam in vita quam post mortem ab ipso venerabili Patre factorum, tam in præsentem civitate et castro Calaris, quam etiam in Catalonia regno.... ut Romano Pontifici illa præsentare, et pro tanti viri ac venerabilis beatificatione et sanctificationis declaratione supplicare possimus : ut ille pro nobis oret in cælis, qui miraculorum ejus memoriam quaerimus in terris.

instituit
Commissarium
ad instruendos
processus :

de incorruptione
corpore,

et miraculis
fidem faciente,

E

mittitur in
Hispaniam
Commissarius :

in quo et alio
Barcinone
deputato :

formatus
processus,
F

ab Episcopo
Barcinonensi,

Rom. 11, 16
2 Cor. 3 11

B 138 Admovit continuo operi sibi commisso manum prædictus Dimas Serpi, et eodem tempore movit Deus animam Illustrissimi Comitis de Elda, Proregis Sardinis, ut novum ipsi sacellum extruendum curaret, in quo corpus ejus servaretur, inclusum arca Damasceno rubro vestitæ interius, exterius vero holoserico nigro, distincto clavis inauratis fimbriisque ex auro purissimo. Quibus rite paratis Archiepiscopus Calaritanus visitationem instituit sacri hujus corporis, in scello altaris majoris supra tapetum Damascenum, coram illustrioribus urbis Calaritanæ incolis ; viditque et palpavit illud post annos triginta quatuor incorruptum, adeoque flexile in collo, brachiis, poplitibusque ac si vivum foret. Quod etiam apparuit, cum illius in pedes erecti caput supra pectus velut viventis recedit : quodque his etiam majus est incorruptionis penitus expers esse, ipso tactu exploravi, inquit Dimas ; intestina visceraque omnia palpans, et considerans singula : quo omnia absque evidenti miraculo non potuisse servari integra, jurati medici affirmarunt. Reposito post hæc in novam arcam sacro pignore, apparatus sunt ad solennem in propriam sacellum translationem omnia : cujus deinde diem magnifice Archiepiscopus celebravit impendio suo ; et post sacra pontificaliter acta, sacrum corpus in arcam prædictam transtulit : que toto isto die specioso in pegmate aurea tela adornato, conspicua prostitit in medio Ecclesiæ. Vesperi autem rursus Archiepiscopus, Prorex, urbis Jurati, totaque civitas confluxere ad processionem, qua circumlatæ sollemniter Reliquis, illatæ sunt in novum sacellum ; ubi non desinit Deus pie invocantibus B. Salvatorem operi præstare, sæpe supra vires naturæ miraculosam.

novum
sacellum
extruitur,

corpus ab
Archiepiscopo
inspicitur,

transferturque
C

An. 1600 ab
eodem archi-
episcopo,

139 Restabat, peractis diligenter cunctis que fieri in Sardinia poterant, sive ad honorandas reliquias Sancti, sive ad comprobendam Romanæ Curis Salvatoris sanctitatem ; ut in Hispaniam trajiceret Commissarius : quem cum in finem hinc patentibus litteris Archiepiscopus instruxit : Nos Don Alphonsus Lasso Sedeno, Dei et Apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopus Calaritanus, Episcopus Unionum, Primas Sardinis et Corsicæ, Vexillarius sancte Romanæ Ecclesiæ, Prior S. Saturnini, Dominus Baroniarum de Suelli et S. Pantaleonis, ac insulæ S. Antiochi, de Concilio Regiæ Majestatis etc. Universis et sin-

gulis præsentis litteras inspecturis fidem facimus, D personaliter alluisse in ecclesia S. Mariæ de Jesu, Ordinis S. Francisci de Observantia, ad revidendum et recognoscendum corpus venerabilis Patris Salvatoris de Horta, quod incorruptum invenimus : adunatisque ad hoc medicis Doctoribus et Chirurgis, unanimi voce affirmarunt prædictum corpus non nisi miraculose posse, sicut nunc est, conservari. Ideo illustrium virorum et populi petitione (qui affirmabant se a mortis periculis, infirmitatibus et malis, ipsius venerabilis Patris Salvatoris de Horta orationibus, cui se commendaverant, fuisse liberatos) ut tanti religiosi et sancti viri non pereat memoria, ad Dei omnipotentis laudem, pios, honestos et doctos viros elegimus, scilicet Joannem Thomam Caldentey, sacre Theologiæ et sacrorum Canonum Doctorem, Decanum nostræ sanctæ ecclesiæ Calaritanæ, Vicarium generalem nostri Archiepiscopatus ; et R. P. Fr. Dumam Serpi Ordinis Minorum regularis Observantia, olim hujus regni Provinciale Ministerium, ad faciendam inquisitionem miraculorum omnium, que omnipotens Deus meritis et intercessionibus dicti venerabilis Patris B. Salvatoris de Horta operari dignatus est. Et, ut ab illis accepimus, per instrumentum a Notario Apostolico confectum, manifestavit Deus gloriam suam in illo per multa miracula, quibus tam in vita quam post mortem clarum illum fecit. Ad que perfectius et ab origine habenda, prædictus R. P. Fr. Dimas Serpi, cujus fidelitatem experti sumus, ad Catalonia regnum a Reverendis Patribus Visitoribus Apostolicis mittitur ex voto nostro ; cui S. D. N. Dominus Clemens divina providentia Papa vii omnia in dicta hujus regni Sardinis visitatione facienda commendavit. Datum Calari in nostro Archiepiscopali palatio, die v mensis Februarii anno mdc.

140 Has litteras appulsus in Hispaniam Dimas cum Episcopo Barcinonensi obtulisset, et suam ei petitionem exposuisset, postulans unum aut plures viros pios, doctos atque prudentes, qui juxta Concilii Tridentini decreta in vitam et miracula B. Salvatoris inquirerent ; designatus eum in finem ab Episcopo est admodum Rever. D. Dou Franciscus Olivon, Juris utriusque Doctor, Archidiaconus in S. Mariæ de Mari, Canonicus Cathedralis Barcinonensis, Abbas S. Laurentii de monte, et Prior seu perpetuus Commendatarius S. Jacobi de Fortinya, qui hodie (inquit anno 1602 Domeneccus) est Inquisitor hujus Principatus. Huic additus est ipse Fr. Dimas, Apostolicus in eundem finem Commissarius : qui ambo, omni adhibita diligentia testibus legitimo citatis et examinatis, processum formavere, ab Episcopo deinde sequenti diplomate confirmatum consignatumque.

141 Nos Hedefonsus a Coloma, Dei et Apostolicæ Sedis gratia Episcopus Barcinonæ, ex Concilio Regiæ Majestatis, universis et singulis præsentibus inspecturis salutem. Vineam Domini Sabaoth, plurimum a Christo dilectam, plantatam semis decursum aquarum, non potest non indes præbere pretiosum fructum ; præsertim cum Apostolus dicat, quod si radix sancta et rami. Et cum radix et fundamentum Christus sit, et juxta eundem Apostolum, nemo aliud ponere potest præter id quod positum est ; hinc evenit quod electi superedificati super fundamentum Apostolorum et Prophetarum, tamquam præelecti ante mundi constitutionem, variis sanctitatis operibus præluceant ; nobis in exemplum relievi, et quasi germen novellum, ut ad illorum vestigia imitanda proveemur. Etenim cum inter ceteros, qui in hac florent vinea, ramus arboris et petra fundamenti (ut pie credimus) extiterit venerabilis Pater Salvator de Horta Ordinis S. Francisci, eximie sanctitatis et

115 magnæ

Martii T. II.

*probatr
quod ritam
et u. r. u. u. u. u.*

1 Cor. 12, 8

A magnæ puritatis ; ab omnibus est jure laudandus et venerandus. Cujus processum revidentes, iustis illum inspeximus a Deo Optimo Maximo prærogativis et donis illustratum : cum illa, quæ Paulus enumerat, in illo appareant ; scilicet sapientiæ donum in mundi abjuracione, prophetiæ in secretorum revelatione, mirabilium curationum gratia in curando illos, qui ad eum veniebant ; quos læta facie et hilari animo atque caritate incredibili recipiebat : et quod obliuioni tradendum non est, quam suæ vocationis extiterit sectator eximus, et sui Patris-Seraphici orationis, poenitentia, disciplinarum, jejuniorum, abstinentiæ admirabilis, humilitatis, simplicitatis admirandæ et patientiæ in persecutionibus imitator integerrimus, nec non nitidæ puritatis amator. Quæ omnia in suprascripto processu, de mandato nostro confecto, nobis presentato et a nobis reviso, latius apparent. Quare ne tantum lumen et tam mirabilia

opera, in suo humili servo nobis ostensa, sub modo abscondantur ; sed apud homines innotescant, ut istius venerabilis Patris imitatione, mundi abdicatis illecebris, Deo, a quo omnia ista emanarunt, inservire conentur : presentium tenore, quia omnia in dicto processu contenta et juramenta recepta veritati et pietati consentanea judicamus, propterea in hac nostra civitate et diocesi, ubi prædictus venerabilis Pater Salvator de Horta tot mirabilibus in Crucis Christi nomine operatis enituit, proponenda, legenda, et si opus fuerit etiam typis imprimenda concedimus. Datum Barcinonæ die xxx Augusti anno Domini mdc.

Ildefonsus Coloma Episc. Barcinonæ.

Gonzaga in Conv. 2 Prov. Sardinia ait : corpus communi Fratrum sarcophago tumulatum, post 12 annos integrum omnino, incorruptum atque tractabile inventum esse ; dum forte fortuna alius quidam religiosus sepeliendus veniret.

AD ACTA GRÆCA TOMI SECUNDI MARTII.

Pergimus archetypa Græca, non alibi excusa hactenus, quorum est in hujus Tomi decursu Latine interpretatio, representare hoc loca: utinam tanto cum fructu tuo, Lector, quanto eum labore nostro, utique decuplo majori quam debeat Latine prælo impendi. Nam hypothetæ sermonis Græci prorsus imperiti, et raro adhibiti ad ejusmodi voces litterasque legendas et colligendas; eas etiam hic assequuntur difficilias, quod desuavi debeant ex apographis rudiori plerumque manu aut festinantiori transcriptis. Quare mirum non est, si inter menda propemotum innumera, pauca aliqua effugiant oculos quamvis attentos corrigentium; aut ab his recte observata, non recte ab illis intelliguntur, itaque unus pro altero error irreat. Hoc autem excusatum benevole cupimus præsertim in primis primi tomii paginis. Progredienti emendatioribus typi accurrent, etiam in ipsu tomo primo: in hoc autem secundo tanto castigati magis quanto exercitatioribus usu ipso hypothetæ et eorum correctores facti, a nobis etiam uccipient uegrapha distinctius uecuratiusque exuerata, post opere uecognitionis molestiam sune non exiguum inter tot occupationes grauiores.

MARTYRIUM

ΤΟΥ ΑΓ. ΚΩΔΡΑΤΟΥ

τοῦ ἐν Κορίνθῳ τῆς Πελοποννήσου.

Ex opusculis Nicephori Gregoræ MSS. in Electorali Bibliotheca Bavarica, Codice ccxii, juxta ecegraphum Bibliothecæ Pragensis Societatis Jesu, pag. 221.

CAP. I

Εμοὶ δὲ τὸν τοῦ μεγάλου Μάρτυρος Κωδράτου βίου διηγεῖσθαι προσιόμην, εἰ τις μὴ ἀπιστεῖν ἐθέλοι, ἀκούων καινότερὰ τὰ θεότητος γίνοντα, ἐπ' αὐτῷ πεπραγμένα ἀρετῆ κομιδῇ τυγχάνοντι κηπίη, χρεῖον μὴ τοῖς ἀνθρώποις τὸ ὅλον ἐμύνην, ἀλλὰ τινῶν καὶ θεσιτέρων μεμνησθαι τοῦ Θεοῦ τεραστίων, ὧν παλαιότε καὶ νέα βρῖθουσι γράμματα. Οἱ μὲν γὰρ τῆς κοσμικῆς τε καὶ ἀνθρωποπαθοῦς ὕλης πνέοντες, καὶ τῇ φύσει τὰ λεγόμενα στομβώμενοι, σχολῆ γ' ἂν πρὸς ὑψηλοτέρην ἀναχθεῖν ἔνοιαν, ὡσπερὶ τισὶ δεσμοῖς ἐνδομῶς φορητοῖς τυραννοῦμενοι, καὶ τῇ γῆ προσκεικυφότες, καὶ μόνον ἐν λήρῳ ἠγούμενοι, ὅσα δὲ τὴν ἀνθρωπίνην στάθμην ὑπερδέδρακε, κἄν αὐτῶν φάνη ἀκαύτου Θεοῦ. Οἳ δ' ἐνσεβῆ συντίθραπται λογισμῶς καὶ ἀσχολίᾳ τὰ περὶ Θεοῦ φαντάσασθαι, τοῖς οὖ πολλῇ ἀσχεσίᾳ θεοσπεπῶς ἐστούς διατιθέμενοι πρὸς δὲ τὰ τοῦ Θεοῦ θαυμάσια, ἃ πολλὰ, καθ' οὓς αὐτὸς ἐθέλει χροῦσαι καὶ καιροῦς, καὶ εἰσέτιν ἀνθρώπων καὶ ὅπως ποτὲ ἐνδείκνυται τε καὶ διευεργεῖ.

Mirabilia Dei homines carnes non capiunt.

sed si qui spiritu Dei operantur.

S. Codratius in Isthmo Peloponnesi,

2 Ἀρχὴ δὲ μοι τοῦ λόγου ἢ τοῦ Μεγάλου προκίεσθαι πατρί, Ἰσθμὸς τίς ἐστι πρὸς ἐσπέρην κείμενος, εὖρος μὲν οὐ πολὺ, μήκος δ' ἐπιπολὺ παρατείνων' φαίη δ' ἂν τις ἰδοῦν, ὡς ἐκατέρωι τοῖς ἄκροις, ὡσπερὶ τισὶ χερσὶ, βωρέα μὲν καὶ νότον προσπαυεῖ τὴν δὲ τοῦ Πέλοπος πρὸς τασούτων τὸ παντάπασιν νήσον εἰναι κωλύουσα, παρ' ὅση ἀρροφότεροι τοῖς ἐκατέρωι ὕδασι ἀντιφράττει μεσσιένουσα' Ὅσα μὲν οὖν ἔλαχε τῆς τοῦ ὀρίων εὐκροσίας καὶ τῆς τῶν ἄλλων χάριτος, ὅπως εἰς ἀκόης ἀνθρώπων

ἴδουα οὐ βραχέας ἐμπεπλά τῆς ἰδούης, καὶ ὡς ἐνιαυσιαίων κούλων ταυταῖς περιόδοις ἐνταῦθα συνέρρειν Ἑλλήνων παῖδες, ἀθλων ἅμα καὶ ἐπάθλων ἔνεκα, οὐ τοῦ παρόντος ἴσως διεξίεναι καιροῦ. Ἰσασί γὰρ ἅπαντες, ὅσοι τῶν τῆς ἑλληνικῆς σοφίας κρατήρων καὶ ὅπως οὐν ἀπιγίνουσατο. Ταύτης τοιχαροῦν παρὰ τὴν πρὸς νότον λῆξιν ἐστὶ πόλις ἢ Κόρινθος, περιφανὲς ἀνωθεν καὶ πολυἀνθρωπος. καὶ θεοῖς μὲν πρότερον ἱμῶρη τινὶ στοργῇ προσεύχουσα, καὶ δεισιδαμονία κάτοχος ἀπασῆ' ἀφ' οὗ δ' οἱ τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος ἀλιεῖς τὴν τῆς ἡρώων σωτηρίας σαγίνην τῇ οἰκουμένῃ καθῆκαν, αὐτίκα δὴ καὶ αὐτὴ πάντα βυθῶν ἀποσεισαμένη πρὸς τὰ τοῦ Παύλου μεταχωρεῖ καὶ μετατίθεται ὕματα. Γεννητόρες δὲ εὐσεβεία καὶ ἐναρέτη διογενῆ διακρίπουτες, καὶ προσίτι γε εὐγενεία καὶ πλοῦτον βαθεῖ περιδύουτες. Ἀλλὰ γὰρ τοιαύτης μὲν τῆς πατρίδος, τοιούτων δὲ τῶν γονίων γινόμενος, οὐκ ἐπιπολὺ τούτων ἀπόουατο.

Corinthiatus,

Christians parentibus

3 Ἀλλὰ πρὶν ἢ τὴν βρεφικὴν παρελθεῖν ηλικίαν διχεῖται μὲν ἢ μητρί, διχεῖται δ' ὁ πατήρ, ἐν βραχέι τὸ χρεῖον ἐπιπερόντες ἐκάτεροι' ὡσπερ ἂν εἰ δὲ οὐδὲν ἔτερον εἰς τὸν βίου παρήχουσα ἢ τῆς ταύτου γενέσεως ἔνεκα. Καὶ οἱ αὐτὸ γέ τοι τοῦτο τῆ βίῃ ταύτῃ προσευγέμεντες, εἶτα ἀπέλθον, μηδὲν πλέον γενέσεως συγχρησθεῖς συνεισενγχεῖν τῶν ὅσα φύσει καὶ φήτερο γονίας ἀφοσιούσθαι καταναχρόσουσι τοῖς ἐσούτων βρέφειν' ἀλλὰ πᾶσον ὡς εἰπεῖν κηρόνους ἐλπίδα πρὸς Θεῶν ἀναρῶντες. Προσελάβετο μὲν οὖν ὁ Κύριος αὐτὸν πόσης ἔρημον οὐθρωπικῆς οὕτα ἐπικουρίας (οὐ γὰρ ἂν εἴη τοῦτο νόμος Θεοῦ εἰς φῶς ἅπαξ προηληλυθῶτα ἀνθρωπων παριεῖν, ἐς δὶδωσι τρυφὴν πόση σαρκί, καὶ τοῖς κτήσιον ἐξανατίλλει χόρτον,

quibus mox vita fuerit,

In eremo

EX NICENI
GREGORIA.

instar Joannis
Baptista
educator,

et sicut olim
Evangelizans, de
die protegitur
nihil

et nocte
lampade
illustratur :

semperque
ardens

erexit cum
resistibus auc-
tis

fructum
Corinthium
alios docet,

socias acquirat,

serpens rursus
degit

CAP. II
In persecutio-
ne Decli

assistit Jasoni
Praxidi,

του, και πασιν εις ευκαριον την τροφην προταυσει) και μικρον της των πολλων επιμελειας απαρχαζων, και εις αγρον τινα ἀρχαίην προσωνοειτο τουτο παραδοξως, και αποφύρτοις τριπλως διετρεξε, καθάπερ πρότερον των της ιερήμου τριφιρον και του Σωτήριος πρόδρομον. Ο δ' υπό Θεω κινδυνει και προμηθει ψυξαι και τελειωτο σφρα και χάρτι, ποικιλαν εν αυτη παραδοξων δομημερι τελευταιων.

4 Αλλά γάρ ενταυθα του λόγου γενόμενος, ενθυμιον επαινοειμεν τον ευλεκτον τον του Θεου Ισραηλ, και ουδεν θεειν πεπειραται, των καλων οντι της ερημίας μετα την εξ Αιγύπτου φυγήν επιθεός, και ουδεν ανόμοια τα τότε τοις νυν παρατιθείς εφευρισται. Νεφος γάρ νυν μεθ' ημεισιν μεν υπαρχον τον φλυν, και σπασαρχιμεν ταίς του ληου φλογισται, εσθρύναι πορείη των Αγίων των της μεσημερίας ώραν' νύκτωρ δ' ου βιναι τις λαμπάς εφεσθύνει, του κωκεριου ζωφωσιν εις μεσημεριαν σφιδου. Και τότε μεν, φσιν, ουκ ην εν ταίς φυλαίς αυτων ο ασθενος, και ουτος δε ταίς εσθρύναις και μηδεν εχθυσαις υγιής παρακωθιου ενδοιασιώμενος, ηλικιαστη και την υγιαν ειχε και συντροφον.

Εσθρύναι γε μην και χιτωνος και υποδηματων και αλλων οπισθων και βιων προς περιβολην σώματος εν χρεία καθίσταται ανθρωποι, ουδενος το παραπαν ιδειτο παρ' ελην την ορεινι ενιενται και αγροικον διασταυ' αλλά μεν ενιενται υποχρυσωσαν ειχε περιβολην και ακρωχουσταν και και πυκνωουσταν αποφύρτοις τα της ηλικίας σφιδισι και αναδρομη, ην αυτη πριν η του βιον απολιπειν οι γουσις περιποιουσταν. Κνι τι δει τα πολλά καταλιγναι, τωσούτης απελαθε της απειρου και παραδοξου κληρονομίας, ουκ ενός Θεω καθάπερ ανατιθετα και προς της ενεινου χειροσχωγυμενου δεξιός.

5 Ηδη δε και τελειωτερας ηπτερο της ηλικίας, και συχρά τις τριχυσιας περιτιθει τας παρειάς, και υπάνη του πώγωνα συνεικόμισται, οπότε δε και εις πολλν ηδη κητιή, και ανθρωποις ωμολοι, και τράπεζου οινει τινα παρειθι τα του Θεου λογισ, αγρου μεν τιος τω οντι σφιδουσταν, αλλά πλήρους και ου ελόγιστος Κόριθος, ο φσι Σολομών ο Οαμασίους. Και οσπερ απο θεολογίας τινος θρεσι καποτως θεινος, ουτως εχρηστω της αυτου γλώττης, και ουτως προσειχον αυτη, οια τινος Ισραηλιται μεγάλω και θεόπτη Μωσει.

Τούτων ητων θεοπροπη: γηρομίνου, ανηθεις αυτη και όμοτροποι, και εν ειπω το ουτο πνευσαι, και τον ισου δριμου ενειναι μεταδωκοντες γίνονται ο δεινα και ο δεινα' μεθ' αυ νυν μεν εχιδρμη, νυν δ' επιδρμη, νυν μεν τω αγρω, νυν δε τη πόλει, πλην ηριστά γε μην ισομετρητοις κηριος' αλλά συχρά μεν τω αγρω, σπίνου δε τη πόλι, τον πολλν οχλυν σφιδς παρακλινου, και τον δημώδη ττρόχον αποσπριπόμενος, κωκευθην και τω Θεω σχολιαστειρον και καθαρωτερον προσομιλιν, τον εσφιδς ουτω παρηνοιθε βιον.

6 Αρι δε των Έρωμακίων σκλητρον υπό τω δυσσεβει Δακίω ηγμένου, και Εσσοος της Ελλάδος ηγεμινουστος, και του ενουτου τη υσεβειάσθι ουγματος το ισχυριν εχμτος, πολλοι μεν και άλλοι της του Χριστου μαθητείας επαξιώς ανηρίζουτο, και ουκ ανοντες τον κινδυνον υπηισσού' προθυμότερον δε των αλλων ο θειος Κωδράτος συν γε τοις φίλοις και όμοτροποις, και σφιδρα εβελουτης αθλητής καθοστατο, και ταυτα προσευτινός επαχόμενος σάμα, και γάρη προσοκλιών και κσηρ της στανόστω, η το πλείστου αυτη του βιον συμπόρευται. Παρισταται ουν τω Έσσο- νος βίρατι όστωος ο Μακρίος, και τοιαυτά φσιν.

Τι ταυτα, ο μιταρά κηραλή, κατά του ήρω μνην Χριστου του Σωτήριος άπαυτου, και ήμιν του αυτού, τι δε και προς βίρα κωθίλκεις και τυραννίδα προσάγεις, και υπό χείρα πεισθαι επιχειρείς ενυθερον φρόνημα, και υπειξην ουδενί το παραπαν; Ειδίνα γάρ σου την δυσ- μείναν βουλομαι σφιδρα τοι εναρχίστατα, ως θάττου μεν τ' αν αυτώ σε μεταπεισαιμιν, η ουγε ήμας' ει δε δυσχερές ειη το πρώτον, ύστερον πάντως ισται άδωκτου. Μιλλήσας τοινυν μηδέν, άπιστος των πέντων μηδενός, κολαστηριου, ον ο σαφός υφρηγείται σοι δαιμον, και τε

σίδηρος, και τε φλόξ, και θαλάσσια ρεύματα, και έτερα τινα της αυτης ισαμύτατος ειη τυγχάνοντα' αλλά πόνυ' επαγε καθ' ήμων τω σφ λαμπρώς εξυψηρευόμενος πατρι τε και υφρηγέτη μιταρά. Επὶ τωσούτων και γάρ υπομενω- μιν άπαντα, εφόνου τε και σίδηρος τα βριαρά των χαλ- κοτύπων κρούματα.

7 Τούτων αυτω λεγομένων, εχαιρον μεν ανωθεν Αγ- γελοι, καθάπερ τινος αθλοθεται αφ' υφελου του θεάτρου προκύπτουτες' επλήττετο δ' ο πικρός Ηγεμίνος, καθάπερ συγγενιων άμφ' αυτη προστήτρου κστενευγμένους, και της πειρος πάντα προσπιδεγεται, χλευουν ουτω γενησόμενα πάντ' ενουον ά τω τείος κατ' αυτων επενδει, και πολλάκις αλληπαλλήλοις ταίς ενουαίς το λογιζόμενον της ψυχής διασάλευ και ετόρατες, και υπό σφοδράς οινει τιος οντιρευόμενος οντιπνοας του γενναίου ενεινου δηλαδη και όθρσους γέμουτος πνεύματος.

Και ως εν βαυλιτικριω, οιο πάντων βουλευμάτων απο συχου του διαστήματος ηρχετο μετά τιος α δέυττος του νου και ανεπαλει, τινων μεν ύ άποσχομένους, τινων δε πειροθείς ευτοχίη, και μη χλευν, σαφώς φανειη προει- μινος, οσπερ υπό βειτιουος οντιπαλου καταφόνγεις. Και νυν μεν ήμα μια πληγή τους Μάρτυρας μεν του βίου, προμηθων δ' ενουον σπαλθόξαι' νυν δ' επειγε η και ως εν μεταχρημνι τη πειρα το παν ανέρριπτε, καθάπερ εν κώβεις, εν οίς τωσούτω θάτερον ηλιστα όπροσδοκητον, οσφ θάτερον προσδοκασίμου.

8 Αλλό γάρ έμην επι το μτρυρινου γυμνασιου, οριθμικοντες τους γυναίους ενεινου αγόνας. Τύπουσι μεν την αρχην συν ταίς ειρημίνος αγίους Κωδράτον εφ- σου εν δυναμίνος τοις δημίνος' επετα ποός υψος εν των ποδων άιρουσι, και σιδηροίς σμυσις την των σαρκιν άρμουσιν κατατίρνονσι μετά δε πυρ υφάπτουσι, τουτο μεν οσπερ εψοντες τα ενεινου σώματα, τουτο δε και θρι- μείαν ούδυναι τοις αναπνευστικίς πόροις αυτων εμποισυν- της. Ο δε Μάρτυς του σώματος καθάσας τον νου άποσ- τησας, ανωδρον έστελλε προς Χριστου, δι' ον εκρητέρι πάσγιν, κωκευθην των του σώματος αλγεινου υπειρε- φρύνει βρόθιος, και προς μένον έδλεπε τον αθλοθετην, και ινικαλλημνίζετο του σώματος υπαρόβοντος, και μό- νη τουτον χρηστο νικην ενει σαφη, την υπεροψίαν της σαρκος πληστομένης ύπερ του ποδουτος πρότερον δι' ήμας. Και προς μεν τας του σώματος αληθίνος τοιουτος ην ο Κωδράτος' προς δε τους συνάθλους οπότε επιστραφειτ, τοιαυτα άτινα εισηγετο, οινει τις γυμναστής ορτι προσ- βιδόξην προς άθεις σθλους, και σφοδρόν τι ζωπυρον ενιθει ταίς ενεινου ψυχαις. Άνδρες, φσι, οι του αυτων ήμοι τριχοντες δινυθον, και προς εν άσφαρυντες βραβεσιον, ει το της φύσιος ήμας επικηρον ελόυθατε, και άθνάτα βιώσισθαι προσεδοκωμεν, ειός μεν ισος ην φιλοφύχαι, και μη ουτω της σαρκός αφειδεν, και προς τωσούτων απο- δειλφιν κινδυνου. Επει δε νόμος τουτο φύσειος, άπακαί- τητα εχρημενος, και ει μη νυν, άλλ' ους εν την ύστεριαν η γήρα του βιον τελευτήσωμεν, η υσος τις επεισπεσούσα (αυ πελλατε και παικίλι δι' αταξίαν της υλης επίσισι τη ταλαινη σαρκι) άπαλλόξαι του ζην' οια τί μη το βιλτιου αιρουμειθα πρό του χειρονος; Ει μεν γάρ τον της υσώτης ενειναι περιμενωμεν [θνάταν], αληθής το παντάπαν εσιίται, και ο συνόψει τοις σώμασι την νυήμην ήμων, και ελρεον ει και της τύχης ηλει τυχομεν' ει δ' ο μετά ενυθινυν αιρετός ήμιν κατασταίη νυν, άθνάταν μεν ήμιν το κλέος διαμεινεί τω βίω, και ζην τουτ' ισται μάλλον η θναεν, άθνάτων δε και των βραβείων μαρά Θεού άντι- ληψόμεθα.

9 Τούτοις τοις λόγοις οια τις στρατηγός τοις άμφ' αυτων υπηρέτην τε και παραβαρύνου, προς τους εξητ άγώνας ανωρικοτέρους καθίστα. Αλλ' ο τυραννος ουκ ελχυν ουδέτω της σφοδράς ενεινης ώμότηρας, άλλ' ην ταυτα ενεινι μικρά τις παρσσειη κατά την Αγίαν, ως εφσκειν. Ηπειλει γάρ έτέρους ου μετρίους και πικρούς θα- υάτους, και οίους ουκ αν ανθρωπον σάμα φέρην δύναιτο. Προς ον ο Κωδράτος (ω γενναίος ενστασεως και φρονή- ματος φλιγοντος) Περὶ μεν θανάτου ουδεν ήμιν μελει, φσι' πως γάρ; εν ήμων η φύσις πρός σου καταψφί- σασο.

Praxidis nosas
et graves
minim
contemnit.

et se quibuscum
tormentis
offerit.

cum magno
stupore
Praxidis,

secum equi-
rentis modum
pene inferen-
dum.

h

Inter tormenta
constans,

socias ad
generare
motivum
huc totum.

c

σατο, καὶ οὐκ ἔστιν οὐδενὶ τῶν ἀπάντων γενέσει χρῆσα-
 μένῃ μὴ καὶ φθορᾷ καθυπαχθῆναι· τούτῳ δ' ἡμῖν ἐν τοῖς
 μάλιστα μέλει, μὴ σὺν ἀσέβει τοῦ ζῆν ἀπαλλαγόμεν.
 Τοῦ μένου πολλὰς τε καὶ ποικίλας ἐφευρίσκειν καθ' ἡμῶν
 βασάνους, οὐ κύριος· τοῦ δὲ πρὸς πάσας ἀντιτεταγμένους
 ἔχειν, καὶ τῆς σκαπῆς ἀφιεῖθαι, τούτου δ' ἡμεῖς κύριοι,
 καὶ ἰδοὺς ἂν παντὸς ἀδάμαντος ἀεμακιοῦρους. Ἡμῖν δὲ
 καὶ ἐν εὐεργετοῦ μοῖρα λογίζη, πλείους ἐπιφέρων κολά-
 σεις, ἰσομετρήτους γὰρ καὶ τοὺς στεφάνους· ἐκδεχόμεθα
 παρὰ τοῦ σθλοθέτου Θεοῦ.

τοῦ ναμάτων ἐκροφήσασα, κλάδους ἐκλήεις ἀνήνεγκε τῇ
 καθολικῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, οὐς οὐκ ἀπιστίας ἐπι-
 χειμῶνες, οὐτ' ἄγριοι καὶ καταγίζοντες ἀνεμοὶ, ὅποιοις ὁ
 τῆς ἱερᾶς στρατίας ἀντίπαλος ἐν τοῖς καιροῖς ἐκείνοις
 βαρῆς τις καὶ βίαιος ἐνσηψῆς ἐπέπευσε, παρατρέψαι τὸ
 παρὰπαν ὤφθη ὀνηθῆς, ἀλλὰ φανερὰς τῆς ἡττῆς αὐτῷ
 περιτραπέσις ἀπῆε, κληρονόμος τῆς αἰσχύνης καταστάς,
 καὶ κατηφείας ἀβλητῆς αὐτὸς αὐτῷ γενόμενος.

sub Duce
Fenusto

fortes omnes
supplicia
expectant :

bestis obiecti
non timentur,

raptati lapi-
dantur,

et capite plexi
clarenti miracu-
culi,

CAP III
Exemplo S.
Codrati,

sub Tertio
Proconsule
martyres
obunt

Victarinus
Victor,
Niciphorus,

Claudius

Dindorus,

Serapion,

Papio.

Plures alii
martyres
Cortineli

10 Ταῦτα τὸν τύραννον ἐμαλάκισεν οὐδαμῶς, ἀλλ'
 ἀνέφλεγε μᾶλλον τὸν ἐκείνου θυμὸν, ὥσπερὶ τις εὐπρηστος
 ὕλη φλόγα πυρὸς. Καὶ ὁ μὲν ἐφαινόσατο τὸ πρόσωπον
 ὑπ' ὀργῆς, οἱ δὲ μάρτυρες ἐμειδίων· καὶ ὁ μὲν ὑβρίζειν,
 οἱ δ' οὐκ ἀνθυβρίζον· καὶ ὁ μὲν τοὺς σθμίους ἐκέλευεν ἐμ-
 φοροῦν τὰς κολάσεις, οἱ δ' ἀλλεπαλλήλους τε καὶ συνεχεῖς
 ἐμφοροῦμενοι ἔχαιρον τὸ τοῦ σώματος ἀσθενεῖς τῆς τῆς
 ψυχῆς ὑπεριδούσης καὶ ἀνεγερούσης ἐλπίδος, καὶ γυμ-
 νάσαντες ὡς ἀληθῶς ἀρετῆς τὰς βεβάνους· ἡγεῖσθαι πειθού-
 σης. Ἡδὴ δὲ καὶ θηρίους ἠγροῦμένους βουρὰ παραίθονται·
 ἀλλ' ἀπῆλλαξαν κακίθειν ἀπαθείς, Ἀγγέλου θεοῦ ἐπισ-
 τάντος βοηθῆναι, καὶ τὰ τῶν θηρῶν ἀποπράττοντος στόματα.
 Ἐπί δὲ, μικροῦ θῆω λίγειν, διὰ πάσης ἐπινοίας ἐλθῶν ὁ
 κολάζων, ἐκείνους μὲν νικτᾷς, ἐαυτὸν δὲ τῆς ἡττῆς καὶ
 ἄκων κληροῦχον ἐποίησε, διὰ πάσης προστάττει συρῆναι
 τῆς πόλεως, ὑπτίους ἐκ ποδῶν δεσμηθέντας· Καὶ εἰλοντο
 μὲν ἀφειδῶς οἱ Χριστοῦ ἀθληταὶ· ἐβάλλοντο δ' ὑπὸ πάν-
 των ὡς εἰπὶν συρμηλῶν τῶν καὶ ἀγοραίων μερικίων
 λίθους τε καὶ ξύλους, καὶ ὅτω δυνατόν ἕκαστος μερικίω
 ἴως τῆς πόλεως ἀπνέχθησαν ἔσω, ὅπου καὶ τὴν τελευταίην
 εὐρον τοῦ βίου, ξίφει τὰς κεφαλὰς ἀποθεβληκῆτες. Ἀλλὰ
 γὰρ ὁ θεῖος Κοδράτος σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ὄστω πρὸ τοῦ
 ἄστεως ἐξελαθῆτες, ἐκεῖ που τοῦ τοῖχους ἔγγιστος δίκην
 ἀσταχῶν τὰς κεφαλὰς ἀφῆρηται, Μαρτίου δεκάτην
 ἄγοντος τότε, τοῦ ἔαρος νέον ἦδη τὴν γῆν ἐπιόντος. Ἡ δὲ
 τὴν καταρρέσαν ἐκείθεν αἶμα δεξάμενη πέτρα, πηγὴν
 ὕδατος ἐν τῷ παρχρημα ἀντιδούσα, διατελεῖ καὶ ἐς
 δεῦρο νοσημάτων παντοίων ἰάσεις συναπορρέουσα. Τὰ δὲ
 τίμια αὐτῶν λείψανα θεοφιλεῖς ἀνιλόμενοι ἄνδρες, καὶ
 ἱεμένοι θεῖον δεμμάμενοι πρὸ τοῦ ἄστεως τούτῳ ταῦτ' ἐγ-
 καθέθεντο, ἀσφάλειαν μεγίστην τῇ πόλει καὶ θεσσαυρὸν
 ἄσουλν ἰαμάτων.

12 Τρίτος μὲν οὖν ἐκείνος, μαρτυρικοῦ φόνου τὸν
 δεξιῶν πληρώσας, ὡς ἐνῆν, ὑπερόριος τοῦ πρόντος βίου
 καθίσταται, φυγαδεῖται αἰδίον τοῦ θανάτου καταδαιτυ-
 σαντος αὐτῷ, καὶ πρὸς κόλασιν ἀδιάδοχον παραπέμψου-
 τος· Βενεῦστος δὲ τις ὄνομα, πονηρὸ πονηρὸς διάδοχος,
 Ἡγμών γίνεται, ὅς μαιφόνους ἐντολάς παρὰ τοῦ Βασι-
 λέως ἀναθεσθμένους κατὰ τῶν εὐσεβῶν, πλήρσιν ἰστίοις,
 ὡς εἶπειν, ἐς Κόρινθον ἔρχεται, καὶ πολλὴν ἀναξέλιξας
 ἐκεῖ πυρσὸν ἀσεβείας, καὶ πολλοὺς τῷ Χριστῷ παραση-
 σάμενος· Μάρτυρας, συλλαμβάνει σὺν πᾶσι τούτοις καὶ
 ἑτέροις οὐκ ὀλίγοις θιασώτας τῆς ἱερᾶς τοῦ Κοδράτου
 σχολῆς. Ὡν εὐ· Λεωνίδης πρῶτος ἐς τὸ μαρτυρικὸν ἀπαν-
 τήσας στάδιον, μετῴκειται πρῶτον ἐπ' ὕψηλῳ τῶν
 ξύλου, καὶ ἀπνῶς καταβαίνεται αὐτὸν πυρὸς λαμπρὰ πε-
 ριαίεται. Εἶτα κατενεχθεῖς, οὐκ ἐδυσώπησεν οὐδέπω τὸ
 τοῦ Ἡγμόνος ἀμειλικτον, τσαυτάς ὑποστάς κινώσας·
 ἀλλ' ὅσπερ ἐξ ὑπαρχῆς ἑτέρας μεῖζον σὺθις παλαίην
 παρασκευάζεται. Καὶ δὲ τῶν ἱματίων γυμνοθεῖς ἐπὶ σιδῆ-
 ρῶν τριβῶν τεύεται, ἄνωθεν δὲ ῥάβδῳ ἀπνῶς τύπε-
 ται, ὡς μὴδ' ἔχειν μὴδ' ἐπ' αὐτὸν τινας μέρους ἀνώδυνος
 μένειν. Ἀλλὰ κἀταθεν μὲν δρυμαῖς ὑπομένει τὰς ἀλγηδῶ-
 νας ἄχρις ὅστιον αὐτῶν συρραβιεμένους τῆς τῶν τριβῶν
 ἀμῆς, ἄνωθεν δὲ τῆ συνεχεῖ καὶ ἀλλεπαλλήλῳ καταφορᾷ
 τῶν ῥάβδων κοπτομένης οἰκτρῶς τῆς σαρκὸς (ἢ ψυχῆς
 εὐμενοῦς καὶ καρτερῆς γεννωτάτης, ἢ πᾶσαν ἐξέπληξε
 φύσιν ἐπιγέιουτε καὶ οὐράνιον) οὐδ' ἄχρι σχήματος ἔχαλε-
 παίνει, ἀλλ' ἔχειρε τὸν σάρκα βλίτων περιόριον τῶν
 πλουσίους ἐκείνης ἄμασιν, ὥσπερ νομφίος ἐπαύρατος,
 χρυσουφῶσιν ἐστολιμένους τοῖς ἱματίοις· Ἀλλὰ γὰρ ἴδει
 συντηρηθῆναι πῶς τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο καὶ ἀθλητικὸν σῶμα καὶ
 πρὸς ἑτέρας βασάνους, καὶ μὴ πρότερον διαρροῦσαι πρὶν
 κορεσθῆναι τὸν δῆμιον ἐκείνου καὶ ἀπνῆ τύραννον, καὶ
 ἐκπλήσαι τὸ θυμῶμενον τῆς ἀθέου ἐκείνου καὶ θηρωδῶς
 ψυχῆς, καὶ πρὸς τὰ χεῖρα γυμνοζούσης ἐς αἶ τὴν πρῶ-
 θεσιν. Καὶ σκόπει δὴ μοι οἶον νεαμειούνται, καὶ οἶα κοτὰ
 τοῦ Μάρτυρος παίζουσι παίγνια. Ἐπειδὴ γὰρ τσαυτῆν
 ἐνεργάσαντο τὸν βιάσαν κατὰ τοῦ μαρτυρικοῦ σώμα-
 τος, ἐπ' ἐσχάρας ἀμείλι πυρὸς ἐφαπλοῦσιν, ἵνα μὴ ῥῆθ
 ἴδην ἐς τὸ παντελὲς καὶ ἀποφύξαι ἀπίετῃ· ἀλλὰ καὶ μα-
 ρανθῶσι μὲν οἱ τοῦ αἵματος ῥύακας, ἐκτραχαιθῆ δὲ πᾶν,
 εἰ τὴ φλεγμαῖνον εἴη καὶ ἀσσησῶς. Ἐπί δὲ οὐδὲν ὁ τύραν-
 νος ἤνευ, ἀλλὰ διὰ πάντων ἰῶν καὶ διὰ πάντων ἵετῶν,
 ῥέμμασι θαλαττίους προστάττει ῥίφηναι σὺν γυναιξίν
 ὄσταις οὐκ ὀλίγαις, αἱ τὸν αὐτὸν τότε διήκουον ὑπὲρ τῆς
 εὐσεβείας ἄλλου, καὶ τὸ μαρτυρικὸν ἐκεῖνο καὶ τῶτα συν-
 εκρότου θέατρον, ἄρρυνώσασαι τὸν φύσιν τῆς ἄρρυνι-
 καῖς ἀρδείας τοῦ Κοδράτου, ἵνα τὰ ὀνόματα διὰ τὸ ἀξιομ-
 νημόνευον ἐνταῦθα ἐκθῆτομα.

Leonides post
tormenta
plurimum

in mare pro-
jectus, ut et
aualiores
septem :

Charissa,
Nanarchia,
Basilissa,
Nico, Cale,
Galene,
Throdora,

13 Χαρίσσα μὲν ἦν οὖν καὶ Νουνησίω, αἱ τῶν χῆ-
 ριτος καὶ τοῦ σώφρονος πεπληρωμέναι· Βασιλισσάτι καὶ
 Νίαν, αἱ βασιλικῶς κατὰ τῆς ἀσείβειας ἀνδρισάμεναι, καὶ
 νίχης ἀναδυσάμεναι στέμματα· Καλὴ τε καὶ Γαλίνη, αἱ
 καλῆς μὲν παρελθούσαι τὸν ἄλκην τοῦ βίου, καὶ πρὸς
 ἀπαθείας ἐκπλοῦσαι γυλῆναι· καὶ πρὸς ἐπι Θεοδώρα,
 ἡ θεῶν τῇ Κόρινθῳ γεννημένη σὺν τοῖς ἄλλαις ὀνόματι.
 Τότε δὴ τότε λέγεται καὶ τὴν θαλάττων ἀιδεσθῆναι τὰ
 μαρτυρικὰ ἐκεῖνα σώματα, καὶ μὴ θελεῖσθαι ἐκπεπικνεῖναι,
 ἀλλ' ἐπὶ σταδίους ὑπηρετισσασθαι τρίακοντα, ὅσα καὶ
 ἡμερος. Λέγεται δὲ οὖν καὶ τὴν Ἀρρισιαν κατὰ τῶν κυ-
 μῶτων πεζεύουσαν, ὡθῆν τῷ Κυρίῳ τοιαύτην ἀνοσῆσαι,
 ἐπακολουθούστων ἄλλων καὶ συναδούτων· Ἐν μίθῳ
 ἔδραμον Κίρις, καὶ στρατεύμα ἰδιώτης Κίρις, καὶ οὐ
 ἠρησάμεν ἐς Κύριε, σώσού μου τὸ πνεῦμα, ταῦτα δὴ τὰ
 τῆς Μοῖσῆος· καὶ Ἀρῶν ἀδὴλῆς ῥῆμα·σι παραπλήσια.
 Εἶτα λίθους κατὰ τοῦ τραχύλου γ ἐβάπταντες, βίβη κατὰ
 τοῦ

EX NICEPH. GREGORAE.

τοῦ πνεύματος ἰδοῦσιν, ὡς ἀπεινεῖται τοὺς Μάρτυρας δεσμοῖς καὶ κύμασι μαχόμενοι, καὶ οὕτω τοῦ ζῆν ἐξελήλυθῆναι, καὶ Θεῷ προσαχθῆναι θήματα τέλειον.

quoniam patiens gloriosior codratus Pauli imitator

14 Τοιαῦτα τοῦ Θεοῦ Κοδράτου τὰ μέγιστα καὶ οἱ καρποὶ τῶν πόνων, καὶ τοιαῦτα τὰ τῆς διδασκαλίας ἐκείνου βλαστήματα, καὶ ἐς τοσοῦτον ἤξησεν τὸ τοῦ χαρισματος ἄλγος Παύλου μὴ γὰρ ἐκ τῆς οὐτως σφίσις ἀντὶ τὰς πηγὰς τῆς διδασκαλίας· οὕτως δ' ἐξ ἐκείνου μετεκληρώσθη τοῖς ἄλλοις μετέδοξε, καὶ οὐκ εἰς τριάνοντα καὶ ἑξήκοντα μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ εἰς ἑκατονα πλάσιον τὸ τοῦ χαρισματος ἤδεσεν τὸ λούστον ὡσεὶ καὶ πεπισμηθεῖ πάντων ἀπολαύειν εἶναι τὸν αὐτῷ παρὰ Θεοῦ τὸν κελῶν, καὶ μὴ τὸς μὲν τῶν μινῶν εἰς κατοικίαν ἀπολαμβάνειν, τὰς δὲ μὴ· ἀλλ' ἐνὶ γῆ τρυφή τῶν ὄλων ἐπίσης κληρονομεῖν, ὡς υἱὸς εὐδοκίμου ἀναφανεῖς τῷ Θεῷ καὶ πατρί, καὶ διὸ πάσαν οὐδένα τῶν αὐτοῦ ἐπιτολῶν, καὶ πάντα καθυπακούει· ὄριστα πάντων, ἃ παρὰ μέρος ἔλαστο. Τοῦτοι τοὶ καὶ ἀπολαύειν φερῶν καὶ παρὰ μέρος ἀπὲρ οὐχ ἅπαντες, καὶ οὖνε τοῖς ἄλλοις ἀπὲρ ἑαστοὶ καὶ γνωρίζουσιν ἅπαντες τὰ τῆς συνήθους ἀρετῆς ἐπ' αὐτῷ σύμβολα. Καὶ προσδέχονται μὲν συγχρηστὴν ἀσκηταί, καὶ κοιωνὸν ποιῶνται τῆς ἡνὸν εὐφροσύνης, ὡσπερ ὀφείλῃν τισι ταύτην ἀπαραίτητον τε καὶ ἀνεῖν ἄτιος τῆς εὐφροσύνης οὕτοις καθίσταται πρότερον, ὅποτε τὸν αὐτὸν αὐτοῖς ἔτρεχε διούλον, πρὸς τὰς ἐξουσίας παραιοτάτους τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ ἀναίμακτα καθ' ὅραν ἀνεγείρων τρύπαια. Ἀπόστολοι δὲ, καὶ πρόγε πάντων ὁ μέγας κήρυξ καὶ κορυφαῖος Παῦλος, πάρεδον ποιῶνται καὶ συνιστάτορα τῆς κοινῆς εὐαγγελίας τοῦ καινοῦ καὶ μεγάλου θύματος, ὡς διῦτερον καὶ θερμότερον κήρυκα τοῦ ἐκείνου ἐυαγγελίου ἐπ' ἐκείνους ἀναφανίνα, καὶ διατρανώσαντα τὴν ἐκείνου φωνήν, καὶ μὴ το καθ' αὐτὸν μόνον προκηρυσσάμενον, καταγώσαντα δὲ τὸ τοῦ δεσπότου τόλοντον, παρακλησίαις ἐκείνῳ τῷ πονηρῷ δουλλῷ ἢ σπεῖροντα μὲν, οὐκ ἐπ' εὐλογίας δὲ, ἀλλὰ κακοτρόπως ἐφ' ὕδατων καὶ πετρῶν καὶ βέτων, ὅπη καὶ τὸ τῆς σπουδῆς ἀνόνητον, καὶ τὸ τέλος ἀτελεσφόρητον· ἀλλ' ὡσπερὶ τιμι βλάσαν τῷ λόγῳ προσάγοντα τὰς τῶν πολλῶν διαβίσεις, καὶ κρινῶν ἕκαστα, καὶ τῇ μαχαίρᾳ τοῦ πνεύματος διακρινῶν το κρείττον ἀπὸ τοῦ χειρότερου, εἴτα τὸ ἐυαγγέλιον παρεγγύμνον καὶ παρετίθει τὴν ἀλήθειαν, ὡσπερ

suscipitur ab Ascetis,

et Apostoli,

ἄλιον ὀποπεπομένην ἐκ μέσου κακίας ἀπάσης σκοτόμηνον, καὶ οὕτω προσήγε δῆμον ὄλον Θεοῦ, τοὺς μὲν ἀνευ αἵματος ἀθλητικῶν, τοὺς δ' οὐκ ὄνον τούτου· καὶ ἀμφοτέρων καθηγόμενοι, οὐ λόγῳ μόνον ἀλλὰ καὶ ἔργοις αὐτοῖς, τὴν μὲν τῆς κατὰ Θεῖον ὁσκήσεως, τῶν δὲ τῆς διὰ Χριστὸν ἀθλήσεως· ἴνα μὴ, ὃ φησι Παῦλος, τοῖς ἄλλοις κερύττων, αὐτοῖς ἀδόκιμος φαίνονται, κἀνευθεῖν καὶ χαλκῶς καὶ κύμαλον ἀντικρυς ἀκούη· ἀλλὰ τὰ στίγματα τοῦ Κυρίου καὶ αὐτοῖς ἐν τῇ σαρκὶ βραστόζων, κηρυξ ἦν, ὡς εἰπεῖν, ὄνελλόλιτος, καὶ διδασκαλὸς ἐμπρακτος, λόγον μὲν ἔττον θεόμενος ἢ ὅσον σκιαγραφῆσαι καὶ προτυπογράψαι τοῖς τῶν ἀπουσίωντων ψυχαις τὴν ἀλήθειαν. Τὰ δὲ πολλὰ τῇ πρακτικῇ χρώμενος ἐπὶ τῶν λόγων, ὅσα κατὰ τῶν σκιῶν οἱ ἔσογράφοι τοῖς χρώμασι, πρὸς ὄλιωσιν εὐελεῖ καὶ λαμπρᾶν τῆς ἀληθείας ἐνεργεῖται. Καὶ οὖν ἀπολαύει, ὃ εὐλογημένος τοῦ οὐρανοῦ Πατὴρ, τῶν ἡτοιμασμένων σοι αἰωνίων ἀκράτων ἀγαθῶν, ἃ μῦτε εἰς ὅσην ἰλλθεῖν ἐνυβρωπίνην μεμαθήκαμεν, μὴ ἐπὶ καρδίαν χαρμαὶ ἐρχομένην, καὶ χαίρεις ἐντυγχάνων ἀμείστων τῷ ἀθλοθέτῃ Χριστῷ. Μέρησο δὲ καὶ ἡμῶν ἰορτῆν ποιουμένων τὰ σά, καὶ πάσαν ἐφορᾶσιν ἰοιωτικῇν δυσχέρειαν, ὡς ἐν ἀκινδύνῳ τὴν ἀλμην τοῦ βίου παραδραμῶντες τοῖς θεοῖς καταλύσωμεν λιμῆσι, τῇ σῆ θεϊᾷ κυδερνώμενοι, καὶ διὰ σοῦ τῇ τοῦ σωτήρος Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν, ὃ πρέπει δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ut qui exemplum suo praeceit tam Martyribus quam Ascetis.

quare nunc gloriosus in caelo

innotatur ab auctore.

a MS. ὅτι : manifestum apertum hoc modo supplevimus, ut sensus sit, cum quodam mentis acutissime deliberationem institutam. Dehinc noster suscipitur legendum ultra tunc ἔλεος τῶν, — U Idem legere mallet : Non δ' ἔπειθε ὡς ἐν μετακρίσει τῇ τῆρα το πλο ἀπορίστων. Nunc vero formidabat velut in campo omnia eventum committere. c MS. τῶν : sed litteram deficientem, uti antea diximus, suppletis adiecit, qui hae summo cum judicio transcripsit Dehinc prae-nominatus : quoniam admodum et num 11 supplevit uocabulorum pro scriptura, et alia quaedam. — d Septem hi Martyres voluntur a Graecis tum uetus diebus tum maxime 5 Aprilis. Nos quidquid fere de eis dici poterat collegimus ad 25 Februarii. quod in Latinis Martyrologis scriptum isdem nominibus passim legentur in Aegypto sub Numeriano et Sabino Duce : et quamvis martyri etiam genus esset diversum, in medio tamen religimus essentur distinguendi. — e Collitur una cum septem Martyribus, de quibus supra, 16 Aprilis. — f MS. ἃ ἐ : sed correxit Dehinc, prout sensus exigebat. — g Ibidem ἔπαρτες manifeste mendo.

ΒΙΟΣ ΕΝ ΕΠΙΤΟΜῩ ΚΑΙ ΕΓΚΩΜΙΟΝ

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓ. Π. Π. ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ

τοῦ τῆς Συγκριανῆς

Auctore (ut videtur) Simeone Metaphraste.

Ex MS. Codice Bibliothecae Sfortianae signato 90, folio 129, quomodo est etiam in Biblioth. Medicea S. Laurentii, pluteo 4, Codice 4.

PROLOGUS. Ut Sanctorum Ecclesiarum ornant.

Ὡσπερ λιμῶν εὐνοχῆς, ποικίλοις ὄνθεσι ποικιζόμενος, ὠραῖζει ταῖς ὁμαῖς τῶν καταλλήλων σιτιβόδων τοὺς ἰστορεῖν βουλομένους, καὶ τόπον ἐκ τόπου ἀμείβοντας παλιδρομεῖν ἀναγκάζει, καὶ τὸν ἀναγκάσειν ἐκινεῖ παραβλέπειν τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον καὶ ἡ Χριστοῦ Ἐκκλησία. Τῇ γὰρ πολυειδίῃ πείρα τῆν ἀπ' αἰῶνος Ἀγίῳν καμώσα, πρὸς θεῖαν τοὺς ἀκρατάς ἐποτρύνει δοξολογίαν, καὶ ἰορτῆν ἐξ ἰορτῆς ἰνηγούμενοι χαρμονικῶς τῇ καθ' ἑμῶν ἐν ἀλλακτῇ ἑπανομῆ ἰπιγύονται, γῆρας αἰσίου κελადῆσαι. Ἐν τούτῳ γὰρ καὶ εὐσεβεῖς προσιδεῖναι ταυτοῖς ἀρετῆν ἐπισπιθούσιν, καὶ οἱ λαν ἀσύντοι ῥάστα τῆς ἐκείνων πολιτείας· πεπεγνοκῆτες εὐσεβῆν τὴν γῆρῳν βιάζονται. Οὐκ οὖν, ἀγαπητοί, ὅσην ἀντὶ ἐγκωμιᾶσαι μοι σπύδουσι, πρὸς ὅμῳ τὰς σκῆς ὑπαρτήσατε, καὶ νονηχῆ τῆν ἀκροασιν παρακατέχετε σίμερον. Πίς δὲ οὕτως· Ὁ ἐν ἀσκηταῖς περιθωτος Θεοφάνης, ὁ μέγας τῆς ὀρθοδοξίας ὑπερμαχος, ὁ τῶν ἀληθινῶν δογματῶν προκοπῆς, ὁ προθύμως ἐκείνῳ τῶν τυραννῶν ἐβίβουσι παραδόξῳ, ὁ

in quibus Theophilus

τὴν δυσσεβῆν τοῦ Κρατοῦτος ἐλέγξας, δογματικαῖς ἐκφαυτορίαις, ὁ βίῳ καὶ πρῆξι καὶ λόγῳ κηρύττειν κεισομημένος, ὃ τὰ δοκούντα τερπνὰ παραβλεψάμενος εἰς ἅπαν, ὃ ἐν γάμῳ σωφροσύνην ὁσκήσας, ὁ σκορπίσας πεινομήνους τῶν προσκαίρων πλυῖτεν καὶ δικαιοσύνην ἐαυτῷ ἠθραυρίσας αἰώνιος, ὡσπερ φησὶν ὁ ἐν Προφήταις Ψαλμωδός. 2 Ἐπεὶ τοῖνον [ἢ μὴ καὶ τοῦ] δικαίου μετ' ἐγκωμίων, μὴ μου μίμνησθε τῶν προπετείας, ὡς πρὸ τοῦ βίου ἐγκωμιᾶσεντι. Τυτε γὰρ ἀρμόδιον πέφικεν· ἀλλ' ἐπειδὴ τισι τοφοῖς καὶ μακαρίσι ἀνδράσιν πονήσασι, καὶ τὴν του Μακαρίου ἐξ οὐτῆς γεννήσῃσι ἀντροσφῆν τε καὶ διαγωγῆν, καὶ τὴν πρὸς θεῖον ζῆλῳ κίνησι, οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν τῷ μούρῳ βίῳ ἀσκεῖται, καὶ τὴν καθαρῶν πολιτείαν, καὶ τὴν ἀερα ἀπεινοσύνην, καὶ τὴν τῆς ὀρθοδοξίας τράνωσιν, καὶ τὴν πρὸς τὰ θεινὰ καρτερίαν, ἀριθύνως διηγεσάμενοις, ἐπὶ χροσῶ καὶ μαργαρίταις καὶ τιμίσι λίθοις· προσβείναι τούτοις οὐκ ἠγγασῆμεν, ἀλλὰ σποράδην ἐκ τῶν αὐτῶν διηγεμάτων συλλέξας, ὡσπερ τις λιθολόγος, εἰς μίαν κατασκευῆν ὄρθουσαι προθυμηθῆν. Ὁ γὰρ ἀδύνατοι

descriptus a turis

hic compendioso propositus

νάτοις ἐπιχειρών, τὸν αὐτίον ἀσχημονὴν ἀνθίλκει τὸν τρόπον. Συντόμως γοῦν τῆ διηγήσει χρησάμενος, ἀμυδρὰν τινα τῶν αὐτοῦ κατορθωμάτων ὑπόληψιν καταλήσκει.

3 Ὁ Μακάριος οὗτος, Ἀδελφοί καὶ Πατέρες, ὁ τῆς χριστιανικῆς σφραγίδος ἐπάνωμος, εὐγενῶν γονέων καὶ τῶν ἐν ἀξιώμασι περιεβλήτων γίγνοις τέκνον, ἐν ἡμέραις Κωνσταντίνου τοῦ Κοπρωμένου, τῆ ὑπεκρυφῆς δόξης ὁδοθόζως πολιτευσάμενον. Ἐδεῖ γάρ, ἔδει ἐξ αὐτῶν τὸν τῆς Θεοφρονίας ἐπάνωμον γεννητικῆς ἀποστίλψαι φροσ- τήρᾳ οὐ γὰρ ἂν ἦμιν ὁ καθαρὸς οὗτος μακροχρόνιος προ- τέθειτο, εἰ ἐν ἡμέραις σκότους διασπῶν, οἱ τούτου γεννη- τορες τὴν εὐσίθειαν ἢ ἀπίστρεψαν. Μανογενῆς τοιγάρου στυοῖς ὑπάρχων ὁ Μακάριος, ἐκπαίδευεται ὑπὸ θεοῦ τὰ ἐπὶ γράμματα, γραφῆν τε πάσαν εἰς ἄραρον μυθεῖται, οὐ δὲ τῆς ἕξω σοφίας ἠμοίρηται. Ταύτης γοῦν τὸ κάλλιστον ἐπιτελέσμενος ἐν νῆι τηλοσάρινον, ὅσον δὲ τὸ μυθώδες μα- κρὰν χαίρειν εἰπὼν παρεγγύαστο πρὸς πόντος. Νεὸν δὲ κομιθὴ τοῦ Μακαρίου ὑπάρχοντος, καὶ ὄσπω τῆς ἱδικῆς ἡλικίας ἐπιτελημένον, οἱ αὐτοῦ γονεῖς πρὸς Κύριον ἐξε- δήμασαν, καὶ μένει λοιπὸν μόνος ἐν ὑπεβάλλοντι πλούτῳ ὁ Ἅγιος· τάχα τῆς προνοίας οὕτως οἰκονομώσσης, ἵνα μὴ ὁ τῶν γονέων πῶτος, πρόσκομμα τῆς πρὸς Θεὸν αὐτοῦ τρέβου γενῆσται.

4 Κωνσταντίνου δὲ τοῦ δυναστεῦς αἰσχρῶς τελευτήσαν- τος, διαδέχεται τὴν Βασιλείαν Λέων, ὁ ἐκ μητρικῆς ἐπι- νουμίας Χαλζάρης ἐπικληθείς. Ἐν δὲ τοῖς χρόνοις τῆς αὐ- τοῦ βασιλείας τὴν τρι Πατρῴως ὁμόνομιαν αὐτῷ, πάνυ βίβρατος καὶ θηριώδης τὸν τρόπον, καὶ τοῦ τῆς αἰρέσεως σμῆνονος σύμφωνον τε καὶ ἀντιλήπτωρ ὄς διὰ τὴν τοιαύτην δυσσεύειαν ὁμοσάπειος τῆ Βασιλεῖ καθικέσθην ὑπὸ τοῦ καὶ φίλος περιδείξιος. Καὶ δὴ μαθὼν τὰ περὶ τῆς οὐσίας τοῦ Μ-καρίου, κελύεις βασιλικῆ συντηρῆ χρησάμενος, ζευγνύει τῷ Θεοσάκῃ τὴν αὐτοῦ θυγατέρα ἡπερ βία καὶ μόλις τάχα γε διὰ τὸν τοῦ Κραστούτου φόβον εἶξαντος τοῦ Θεοσφόνου, ἐξήρτυτο τὰ ἐπιτήδεια τῆ γαμικῆ θα- λάμῳ. Τῶν οὖν οἰσίων τελοσθῆντων, ἐσπίρας καταλα- θεούσης, μόνους ἐν οἰκίσμῳ τερπύθ τὸν τε εὐσεβῆ νεανίαν καὶ τὸν ἐκκλησά κόρον εἰσάγουσιν, ὡς ἂν αὐτοῖς ἐπιτηδείως ἔχοι πρὸς ἴδουνης τρόπον. Σιγῆς δὲ γεννηθείς, καὶ πάν- τωσ ἀφυπνωσάμεντων, νυκτὸς τε βραθείας διαχυθείσης, στρα- φεῖς ὁ Μακάριος, φρεῖ τῆ κορασίῳ ὁδοῖ.

5 Ὁ μὲν παρὼν βίος, ὃ γῆναί, βραχύς ὡς πᾶσιν εὐ- ὄηλον, καὶ ὀδηλία τοῦ μέλλοντος πλείον κεκρατημένως, καὶ κρίσις ἀδέκατος τοῖς ἐν τῆς τῷ βίῳ διαδέχεται ἢ ἐθνηνοῦτας. Τοιγαροῦν καὶ ὁ γάμος οὐκ ἀπόβλητος παρὰ Θεῷ ἂλλ' αἱ φροντίδες τοῦ βίου, ὀλλοιούσαι τὴν εὐθεῖαν λογισμῶν, οὐκ ἔωσι καθαρῶς αντοσβαλεῖν πρὸς τὰ μελ- λοντα. Ἰσμεν δὲ καὶ τὸν ἐν εὐαγγελίῳ Λάζαρον, διὰ στενοχωρίας τῆς ἐνθῆνδῆ τοῦ Αἵρ-ὸμ τοῦς κόλπους κλη- ρωσάμενον, καὶ τῶν ἐν γέννηφλογίζομενον πλούσιον, μηδὲ τῆς πρὸς αὐτὸν τοῦ Λαζάρου ἀφίξιος ἀξιούμενον, καὶ σταγόνος ὕδατος ἰστερημένον, καὶ τὸ, Ἀπειθεῖς τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῆ ζωῆ σου, ἐγκαλοῦμενον. Κοῦδὲ ὁ Μακ-αρισμὸς ὑπόσχεται σγῶθῶν οὐ τοῖς ἐν πλούτῳ κορούσιν ὑπεσχεῖται, ἀλλὰ τοῖς κλυάσασιν νῦν ὅτι ἐκεῖ γελᾶσουσιν, τοῖς πτω- χοῖς τῷ πνεύματι, τοῖς δεδωγμένους διὰ δικαιοσύνην, τοῖς ἀνευθεῖς μόνους διὰ Χοιστῶν καὶ ἐπαχά ἀπλῶς, στενή καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἢ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν. Οὐκ ἔστιν οὖν ὅστις θλίψιος ὑπέξελθεῖν ἡμᾶς εἰ μὴ γὰρ ἐν τῷ τῷ βίῳ χαρμονῶς δέξομεν, θλίψιος ἐν τῇ μέλλοντι διαδέχεται ἡμᾶς. Ἄλλ' εἰ βούλει, γίνου, μίσηρον τῆ φύσει κοινοῦήσαντες διὰ τὴν τοῦ σοῦ πατρός αὐθαδείαν, ὁ ἀπάρομεν αὐτούς τῆς βραθεοῦδους ταύτης σοῖ σφρα- γῆς διογῆτης, καὶ τὴν μίσηρον βίῳν κατασπασώμεθα, ὅπως τῆς σφαινοῦ ἐμμοιρῶμεθα ἀπολύσειας.

6 Τὶ οὖν τὸ εὐσεβῆς γῆναῖον; οὐκ ἀνεύσει πρὸς ταῦτα; οὐκ εἶπε τὰ μακροχρόνια· Τὶ τὸ κάλλος τῆς ἐμῆς νεο- τῆτος ἡμῶσφασας; εἰ μὴ τὴν τὴν τὴν ἀκίβησας; εἰ τὴν ἐμὴν χαρὰν εἰς ἄραρον μετέλλασας; Ἐπὶ οὕτως ἡστέισα τὰ κατὰ σαυτον, οὐκ εἰ μόνος ἐν εὐγενεία κωτέρως; ἔδει γοῦν σοι, πρὸ τὸν γάμον ἀπαγορευῆσαι, καὶ μακράνκι μου τὸ ἐπαυθῶν κάλλος. Ὅσων τοιούτων ἄλλα τῆς Ἐσ- νῶν,

πὴρ τις ἀγαθὴ γῆ τὸν σπόρον δεξαμένη πολὺχρον βλαστάνει τον κορπὸν, οὕτω καὶ τὸ σπυρον γῆν του τῆ κλή παραι- νένιος τοῦ Μάκροσ στωμαθεῖσας, αμείνωσ κατένευσε καὶ φρεῖν Ὁκ αμύκτος εἰμι, γλυκίωταε σφερ, τῶν θεῶν παραγγελάτων καὶ γῶρ ἐν εὐαγγελίῳ; Ὁ σωτῆρ ἡμῶν ἀρδίθως βραῖ Ἐπὶ τις οὐ κατὰ εἶθει πατέρα καὶ μητέρα καὶ γοναῖκα καὶ τέκνα καὶ ἀδελφούς καὶ ἀδελφάς καὶ οἰκίας καὶ σγροῦς, καὶ ἄρη τὸν σταυρον αὐτοῦ, καὶ ἀσ- λουθήσει μοι, οὐκ ἔστι μοι ἀξιος. Οὐκ οἶδ, εἰ βούλει, καθαρῶς καὶ ἀσπίλους αὐτούς παραστέσωμεν τῷ ἡσρασίῳ νυμφῷ Χριστῷ, ἀμώμητον καὶ ἀκλήθῶτον του ἕξω ἡμῶν ἀνθρωπῶν διατηρήσαντες. Τὶ γὰρ ὄφειλος, εἰ πρὸς μικρὸν, ὡς ἔφρε, συνείθωμεν; Τίς δὲ καὶ ὁ ἐγγρηθῆς ὅτι οὐ τεκ- νώσμεν ἐν τῇ μικρῇ τούτῳ, καὶ ἵνα μὴ γένηται ἡμῖν εἰς πρόσκομμα τὸ τεχνῶν; Καὶ εἰ μὲν ἄραρον εἶη, μερικῆ τις ἱκκοπή εἰ δὲ θηλῶ, ὀπλῶν τὸ κακὸν Χρεῖα γῶρ ἀσ- μείνει καὶ χρόνους γόμου καὶ λοιπῆς προνοῖας. Καὶ τὸ τῆς ζωῆς τέλος, ὡς ἔφρε, ἐπὶ ἀδελῶ, καὶ αἰ τοῦ βίου πα- γίδεις ἀναριθμητοί. Αὐθωνούτωσ οὖν ἐν σγνεία βυσιάν- των ἡμῶν, εὐ οἶδα καὶ τῶν ἡμῶν ἔφρεσιν τοῦ Θεῶν οἰκονο- μῆσαι.

7 Βυπλαγείς δὲ ὁ Μακάριος ἐπὶ τῆ τῆς κόρης δεξιο- τῆρ γνάμῃ, χαρίεντος πρὸς εὐτήν εἶπε· Κύριος ἡμῖν δηλώσει τὸ συμφέρον. Δὲ ὄλης δὲ τῆς νυκτὸς προσυέχ- μενοι, καὶ τὸν Θεὸν ἐπὶ τῷ συμφῆροντι ποσνηκῆν καὶ κηδεύομα ἐπικαλοσόμενοι, περὶ αὐγας τῆς ἡμέρας συνθεῖ ἀφυπνώσαι ἀμφοτέρους, καὶ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ὄντρ θεωρη- σαι ὄρωσι γὰρ τινε ὄραῖς ἑσαστρήπουτα, πρὸς αὐτούς προαῖα τῆ σωνῆ λέγοντο. Κύριος ὁ Θεὸς τὴν ἡμῶν προαί- ρεσιν ἀποδεξάμενος, ἀπέστελλε με σφογγίζε ἡμᾶς τοῦ ἀκεραλοῦ καὶ ἀμώμητοῦ αὐτῷ παραστέην εἰ καὶ κατασ- φραγίσας αὐτούς δι' ὅλου τοῦ σώματος, ἀπκνους ἔγενετο. Ἀφυπνισάντων δὲ αὐτῶν, καὶ τὰ τῆς ἀπκνίας ἀπαρρα- λάκτως ἀλλήλοισ διηγησάμενον, καὶ τὸν Θεὸν ὄξασάν- των τὸν εὐοισκόμενον βαθίως τοῖς ζητούσιν αὐτῶν, τὸ λο πὸν διήγον, σγῆματα μὲν ὡς σῶζου, πράγματι δὲ ὡς ἀδελφοί. Ὡ τοῦ θαύματος ἔγωμ Κύριος τῶς αὐτοῦ εἰ μόνος ἐξεζήτησαν τον Θεὸν, εὐθῶ ἐπίκουρος αὐτοῖς καὶ βοθθῆς πρὸς τὴν ἔρεσιν εὐρείθη. Τὶ τούτῳ τῷ κατὰ τοῦς τρεῖς παῖδας θαύματος ἀτιμότερον; Ἐκεῖ μὲν γὰρ Ἀγγε- λος τὴν σμφελέγουσαν σῶρον τὸν πυρὸς καὶ πνεῦμα ὁ, ὅσων διασφυζῶν μεταβαλῶν, ἀβλαθείς τοῖς παῖδας διεξασέν ἡσντῆθη πάλιν Ἀγγελοῦ τὴν ἐξυρῶσπον καὶ φλογώδη τῆς ἡδονῆς ακυθῆ εἰς σφωφροσύνης ὄρῶσων μεταρῶδῶμίσας, ἀσινεῖς τοῖς νέους διεσῶρεσε, καὶ πυρὶ χόρτων ἀβλαθῶς σνσδυάξεν ἐπετηθεῖσων.

8 Ἐπὶ τοῖσων τῶν ἐκ γεννηθείως τοῦ Μακαρίου μίρηρ σὺζῶγίας ἀναστροφῆν ἀποχρώντως ἐδολώσαμεν, φέρε δὲ λοιπὸν καὶ τῶν αὐτοῦ ἀγνητοσμάτων μερικῶν τινα κατη- γίσσωμεν ἔμφρασιν ταῖς ὑμετέρας ἄνοσας, φιλοχρηστοί. Τούτῳν οὕτως θεῖα νύσει οἰκονομῆντων, κατὰ μίσηρον τοῖς πνευμένους τὸν πλούτον ἀσπορῶζοντες ἐν ὑποκρομ- μῆν ὑπόληψει, μάλλον δὲ δι' αὐτῶν αὐτοῖς ὀσκαυρίζου- τες, λαθεῖν εἰς τέλος τὸν τῆς κόρης οὐκ ἴσχυρον πατέρα, δευόν τε ὄντα καὶ σπκηῖ καὶ ὀπάνωροπον καὶ λίαν ἀνε- λήμωκ. Γνωῖς γὰρ τὴν κάλλιστην τῶν κενν ἐμπορίων ὁ ταλαίπηρος, καὶ ἀποτυχίαν μάλλον τὸ γνοσθῆν ἢ εὐσε- βεῖν ἡ γησάμενος, ἐστέθῶν ἐν τοῖς βασιλείοισ προσνα- τίθεται τῷ Βασιλεῖ τοιαῦτα φῆσας· Δυστυχῶ, Βασιλεῦ, ἐπὶ τῷ ἀπράμωμῳ γαμῆρῷ μου σμωρῖσσι γὰρ κεννη- κόκως τὸν ἴδιον πλούτον, οὐ δὲ τῶν τῆς ἐμῆς θυγατρὸς ἐφείσαστο πραγμάτιον ἤδη γὰρ καὶ αὐτῶν τὸ πλείετον μέρος ἐφόυσε, καὶ οὐ δὲ τίνων ἢ ἐλεεινῆ μου θυγατρὸρ οὐ οὔσαι γονεῖς ἡμῶν δὲ διὰ το κατὰ πάντα ταλαίπηρον καὶ ἀπράχμωκα εἶσαι, ὄσ κακῶς ἐργώοισιν Ἀλλ' εἰ ἐσε- δεῖαι, φρεῖ, τὸ κράτος σου, μίσηρον σνσνῶσσαι εἰ τῆς τοιαύτης βραθυμίας τὸ ἐμὸν χῆρας; τούτων ἰδουνοσῖος ἀπσσφρῆῖσθαι πράχμωσι πῆρῳ πνυ κελύσεισ σπλήναι, μήπω εἰς τέλος τοῖς λίαν ἰστερημένους καταμῶρησ μου τὸ θυγατῆρον. Πῆδων γὰρ διδασθῆεις τῶν ἀπνευθῶ μῆδων τούτων ἐμπορίαν οὐκ ἐπιστάμαι ὡσπῖρ τις ἀνδρῶς γολ- τοῦς αἰνήτος μῆνη πρὸς ἔφρεσιν τῶν τερπῶν, καὶ τὸ δὴ χαλεπώτερον, ἵνα σμφωσῖναι πολλῶσ τοῖς εἰσοσῆσσι τῶν

EX MS. GARDIN. SPORTE.

ad virginita- tem multo consensu servandam impellatur

atque ad id uterque animatus ab Angelo:

Laryis eorumdem electosynacti offensus sacer

de genere quoque utur apud Imperatores:

CAP. I Porrentibus nobilibus et orthodoxis

u

pner orbatus,

landem uzorl civitus conjungitur :

quam ad religiose ritae propositum post hucum conjugii usum exhortans,

c

ricium ab eo

EX MS
CARDIN
SFOURIE:
d
e

νοῦν, πρὸς ὃ, τι ἐν αἰτηθῆ ἢ τοῦ ὑπάρχον οὐτῶ ῥῶσιν
πρασχόν ἀποστρέφεται ὡς ἡμῶν τῆς οἰκίας εὐπορίας,
μάλιστα τοῖς ψευδῶς πινύον προσποιουμένοις. Ἦδη δὲ
καὶ τῶν κεράμων αὐτοῦ οὐκ ἀνεβέβηται, εἰ μὴ θῆτον
πεινᾷ πριστιχθείς, ἰκανῶς γίνονται πρὸς τὴν τῶν οἰκειῶν
προσῳμάτων ἐπικράτειαν.

quē cum
publice negotii
caussa
Cycicum
abilegat.

9 Καὶ δὲ θάττων κληθέντος τοῦ Μοναχίου πρὸς τοῦ
Βασιλέως, στίλλεται παρ' αὐτοῦ ἐπὶ τὸ μῆτρο Κυζικίου
πρὸς ὀμοσίαν τινῶν πραγμάτων διεκτικῶν ἢν γὰρ καὶ
Βασιλεῖ οὐκ ἐξέωστος, οὐ τῶν ἐν τείλει, ἀλλ' ὑπερέτεσ τῶν
Βασιλικῶν κερσοκμητικῶν ἔργων, οὓς δὲ Στάσιον, σὺ κα-
λεῖν ἢ τῶν ἐπιδοται. Τοῦτου δὲ τοῦ προστάγματος τῷ
Μοναχίῳ θύβοντος, καὶ χαρᾷ αὐτῶν τῆς τυχεύουσας περι-
χουσίας, ὡς ἔτερος, ἀφῆρξεν αὐτῷ ἐν τοῦ κόσμου
ἀναχωρήσας θεοθεν οἰκονομείσας. τὰ πρὸς τὴν ὁδὸν
συντόμως ἡμετέριστο ἐπιτήδεον καὶ πρῶστων μαλακίας
προσποιήσαστας, τοὺς μὲν αὐτῷ ὑπερετίσοντας διὰ τοῦ
δρόμου πεπομφῶς, αὐτὸς ἐν ταχυδρόμῳ πλοίῳ ἐπιβὰς,
καταλαμβάνει τὸ τοῦ μεγάλου πατρῶν στόμιον καὶ
πλησίον λοιπὸν τῆς ἐκείθεν γενόμενος γίσι, γαλινοδρομῶν
τὴν πορίον ἐποιεῖται, κατασπυθύνων τὰ κερμυνάδα τοῦ
τῆς f Σιγριανῆς ὄρους παρῶν. Κατ' οὖν θείαν τινὰ
πρόνοιαν καταλαμβάνει τινὰ βραδύλοκονον λήξιμην, αλ-
σώδη τε καὶ ἀντῶδη καὶ ἀ-θεῖς ἐν αὐτῷ ὅτι τοῦ πλοίου,
μόνος τῆ δυσχερείᾳ βεβιασμένως ἀνέβη, τοῖς ἄλλοις ἐπι-
τρέβας ἐν τῷ πλοίῳ τῶσχε μείνει.

f

Ille ad
Sigrinam
ascendit,

10 Διαμαθὼν δὲ τὸν τόπον κερθεῶς, καὶ τῶσθε ἐπι-
τῆδον εἶσαι πρὸς φυγὴν ἰσχυρίσται. εὐθέμενος δὲ κατ'
ἰδίαν, καὶ τὸν θείον το συμφέρον ἰκετεύσας ἀποκαλύψαι,
κεκμηλῶς δὲ ἐν τῆς ἐπὶ πλείστω ὄρας γενουμένης ὑπ'
αὐτοῦ γουκλισίας, καὶ μικρῶν κ θεοθείς, ὡς ἐν ἰκασσίαι
γένουον, καὶ ἔβᾳ γρηγορίων ὀσθαλοῦν λήξιμην, ἀπο-
αὐτῷ ἐν τῆ πασθῆ φησεῖσθ ἄνδρα, τὴν χεῖρα ἐκπα-
ταρῆνον ἔχοντα, καὶ τῷ δοκτύλῳ τὴν τόπον ὑποδεικ-
νύοντα καὶ πρὸς αὐτὸν λέγοντα Ὁ μὲν σὺς κηδεστής,
ἀλλὰ καὶ ὁ σύμφρον ἄνθρωπος Βασιλεῦς, ἐν ὀλίγαις ἡμέραις
τῶν τῆς τελευτήσοντας ἀναχωροῦσιν καὶ λοιπὸν παρῶ-
σιν τοῖς πνευματικῶν τῶν ὑπερχόντων σοὶ τὴν διονομῶν
ποιήσαστας, ἰσχυρᾶ παραγενόμενος Θεῷ εὐσεβήστας.
Τοῦ οὖν Μοναχίου διὰ τῆς ἱερομηνίας τὸ αὐτῷ συντε-
λῶντα πρὸς ἀφίλειαν συνίεστας, καὶ τὰ μέρη Κυζικίου
καταλαμβάνου, ὡς τῶσχε δὲ τὸ αὐτῷ κελουσθῶν περα-
τάσοντας, εὐθεῖα τις συνήρῳσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει
πληθυνομένη. Καὶ δὲ προπύοντος ἀπολυγασμένου τῶ
Βασιλεῖ περὶ τῶν αὐτῷ ἐρωτησίου, ὑψηλότερον δὲ βασιλεύ-
σας τῶν Σποδαρίων τῆ καταλόγῳ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως
τιμειθείς, διὰ τῆ τῶν λοιπῶν χόρον προσμένον τὰ τῆς
ὀπτασίας εἰς πέρας ἐληλακίνας, ἢ καὶ τοῖς γέγονε.

et de rita hie
ducenda
dicuntur
monetur.

I. AN. 11
Theophanes
secedit ob
more,

11 Μετ' οὐ πολὺ γὰρ ἡμερῶν διάστημα, εἶπει τοῦ
βίου χρησμένου ἀφῆσθαι, ἦδη λοιπὸν ἀδίας τὰ ὑπαρ-
χόντα αὐτοῖς τοῖς πνευματικῶν διανεμησάστας, ἐκτελεῖα
δὲ τοῦς οἰκίας ἀπεπρῆφασιν, ἐνδύονται λοιπὸν βασιλῶν
ἀμρῶν, καὶ συντοσῶν οὐ ἀλλήλους, νομισίας τε τοῦ
Μοναχίου κατασκηρῶντος τὴν εὐσεβῆ γουσίαν, τρεῖν
τὰς θείας ἰστολάς καὶ ἀγάπην πνευματικῶν ἐν τῆς πλη-
σίον κητέσθαι, προσοχίῳ τε εὐληρικῶν καὶ κρεβαστων,
καὶ βίον ἀνατασῶντων, καὶ ὄσρον ταπεινώσιν, ἀπέλυ-
σιν αὐτῶν ἐν εἰρήνῃ εἰπῶν, δώσασα σῶζε τὴν αὐτῆς
ψυχῆν. Ἀλλοτριῶνται τοῖνυν τῆς πρῆς ἀλλήλους ἀνασ-
τροφῆς. Ὅποιον δὲ βίον ἐξήσκησεν εὐσεβῆς αὐτῆ γυνή,
ἴσασιν πικρῆς οἰ τὴν ἱθιλικῶν εἰκούστας χόρον, ὅπως
ἐκουσίως ἐπρόβη, καὶ δουλικῶν μετὰ τῆς τῶν γουρισίας
δὲ παρὰ τινῶν ἀπέδρα. Τὰ δὲ ἐν Πριγκιπῶν καὶ Κολο-
νήμῳ αὐτῆς ἀγονσμάστας, τίς ἂν καὶ δυνειθῆ γραφῆ
παραδοῦσιν, ἢ τῆ καὶ χόρετῶς τε καὶ ἀναμῶν ὅσων
ἡσθῆσθ; μῆρος δὲ τῶν αὐτῆς καθορομῶντων ἐν τῆ παρὰ
Μεθοδίου τοῦ ἀγιωτάτου Πατριάρχου συνθέσθαι περὶ
αὐτῆς τε σοὶ τοῦ Μοναχίου συγγραφή πρῆς ἀφίλειαν τῶν
ἐντυχεῶντων ἱστορῶσιν.

que sanctitate
clara

lanudur u. s.
Methodio.

ipac in
Sigrinam fit
monachus

12 Ὁ δὲ ἀσθῶς μακαρίτης Θεοφάνης ἐβῶσ ἐν πλοίῳ,
καταλαμβάνει τοῖς Σιγριανῶν ποσάλις, καὶ δὲ ἐξ ἰθιῶν
ἀπὸ τοῦ πλοίου, βῶσθιν καταλαμβάνει τὴν λοχυμῶν κρη-
μῶν ἰκίονον ἐν ᾧ ἐπὶ πλείστοις τὸ σῶμα καταύμαστας

χόρον, καὶ τὸ μοναχικὸν περιβαλλόμενος ἔνδυμα καὶ
σχήμα παρὰ Χριστοφόρου τοῦ διαφανῶς ὄσπερος, ἦδη
λοιπὸν καταφανῆς ἐγεγόνει ὁ γὰρ ἠδύνατο πόλις κρη-
μῶν ἰθιῶν ὄρους κειμένη. Ἡμερῶν δὲ ἐξ ἡμέρας συν-
βῆσαν ἐπ' αὐτῷ τῶν τῆς ἀγγελικῆς ἐφιμενῶν πολιτείας,
ἀπετέλεσε τὴν ἔρημον ἐκείνου μοναστήριον, ὅσιν εἰς τοῦ
αἰῶνος ἐπιπύον τῆς θείας ἀρεταῖς καὶ δέκνυνται καὶ
διεγθῆσται. Ἐν αὐτῷ τοῖνυν τοὺς πνευματικῶν διανύσας
ἀθλοῦς, μῶσας τῆς Γρηγόριος γήσιος ἀνεβῆναι, καὶ ὀπα-
σιῶν μεγίστων θεωρητῆς γέγονε. Ἦν δὲ αὐτῷ τὸ δια-
ρκῶν εἰς κοίτην ψαθῶν εὐτέλις, καὶ τριχίνον ἐπιτάλυμα,
καὶ πρὸς κεφαλὴν αὐτοῦ ἰθιῶν. Οὐκ ἐκχυχῆσαστο γήσιος
ἀπαλῶστας εἰς περιβόλῳ αὐτοῦ, ὁ κηφῆς ἐπὶ ἰσθῆς
αὐτοῦ μεμῶχθηναι, οὐχ ἵππος ἢ ἡμίονος πρὸς ὑπηρεσίαν
αὐτῷ κηχημάστας, ὁ μαγεῖον μαγαγεῖσαι τὰ ἐπιτή-
δεον αὐτῷ γρηγορίσσαι, οὐκ εὐδῶδες ὄντος ἐλίπαιεν αὐτοῦ
φάρυγγα ἄλλ' ἦν αὐτῷ βρώσας καὶ πῶσας ἀρτος τροχῶ-
τατος καὶ ὕδωρ βροχῶ.

atque cum
sociis vitam
asperitiam
instituit.

y

13 Τοῦ δὲ Βασιλέως εἶπει τοῦ βίου χροσάμενον, Εὐ-
ρήνης δὲ σὺν ὑῶ Κωνσταντινῶν εὐσεβῆς τὴν Βασιλείαν
ἰνυχοῦστας, προεβλήσται εἰς Ἀρχιερέα Κωνσταντινουπό-
λιως, παρὰ τῆς Βασιλέως καὶ πῶσας τῆς Συγκλήτου
καὶ τῶν λογασθῶν τῆς ὀρθοδόξου δογματικῶν ἀρεθείας, μετὰ
θάνατον Παύλου τοῦ ἀπὸ Π τριμαρῶν μοναχοῦ, Ταρά-
σιος ὁ ἀγιωτάτος φηστήρ τῆς ὀρθοδόξιας ὄντος, τε
οἰκουμένηκ συνθροῖσται, ἐπικυροῦσθ μὲν τὰς πρὸ αὐτῆς
εἰς ἀγίας συνόδους, νομισμῶν τῶσχε δὲ Νικήταν καὶ
Κωνσταντῶν τοὺς κηροσῶρχας καὶ δουλοφρονας ἢ φη-
ταῖσρχας, Γερμανῶν τε τῶν ἀγιωτάτων Πατριάρχων τοῖς
διεπύχως ἐγγράφονσας, καὶ τὴν τῶν εἰκονομῶν σο-
θεῦσασ ματαίαν πλάνην καὶ ὡς ἰσθῶν ἀράχνης διαλύσασ.
Συνήρῳστο γοῖν οἱ πανταχῶ γῆς Πατέρες καὶ διδασκαλοῖ,
καὶ οἱ τῶν Ἀποστολικῶν ἠθῶνων τοποτηρῆσαι, καὶ οἱ τῶν
μοναστῶν λογῶσθαι φησὶ δὲ, Πλῶσιν ὁ ἀειλαμπῆστας
φηστήρ ἀπὸ τῶν τοῦ Σκοπιδῶν, Νικήτας καὶ Νικηφόρος
οἱ ἀείμῳστας Πατέρες ἐν τῶν μωνῆ τοῦ Μηδικίου, καὶ ὁ
προλεγθῆς Χριστοφόρος ἐν τοῦ Μικροῦ ἄγρου. Τότε δὲ
τῶσχε ὡσπερ διαφανῆς ἀσθῆρ, προσάλλῳσι τῆς πνευματικῆς
τῶσχε πνευμῶστας, παραγίεται καὶ ὁ μακάριος Θεο-
φάνης πρὸς τὴν συνόδον, βῆ καὶ, ὅσως δ' ἀπίσαι καὶ
γὰρ τῶν ὀσῆ ἐπιποθῶν καὶ δῶσων τὴν κοχυῶν, καὶ πρὸς
τὰς ὀχλῶστας ἀπεχθῶσ ἔχον.

Ad synodum
vii, in qua
restituta sunt
omnia,

h

accedit humilitati
in habitu

14 Πάντες μὲν οὖν ἤγοντο, ἵππος, ἡμίονος, ἀνδρα-
πέδας, καὶ βερεθῶς ὑπεροσόμενοι ὁ δὲ Πατῆρ, οἱα
πατῆρ, σὺν τῷ τριχίνῳ σφαισῶ καὶ τῆ ποιμαντικῆ βουκτη-
ρία. Καθεσθῆστας δὲ τῆς τιμῆς συνόδου, καὶ τοῖς γῆ ἐν
εὐθείᾳ προσάλλῳσι τοῦ Μοναχίου θεωρομῶντος, εὐσεβῆ
δὲ ὑπερ πάντας ἀποστέλλοντος, ὁ παρελογῶστας, ἀλλ'
ἐπιτεφῶν πρὸς τὴν τοῦ δόγματος δημογοσίαν ἔδῳσαν
γροσ κηρῶσ τῶν ὄσων τοῦ πνεύματος ἐργάτην. Ὁ δὲ δι'
ὀλίγῳ τὰ πολλὰ ῥητορῶστας, καὶ διὰ φησιτικῶν καὶ γρα-
φικῶν καὶ δογματικῶν ἀποδείξεων τοὺς ἀλάζονας καὶ
δυσπῆμους Ἐκκλησιαρχοῦς ἐλέγξας τε καὶ ἱστομισίας,
ἀπέδωκε τὸν κόσμον τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ὁ τοῦ θαύματος! τί
ταῦτον μεγαλοπρεπέστερον; Ὅσως το πνεῦμα το ἅγιον,
ἰθιῶν βουλεῖται πνεῖ, καὶ ὄσα βουλεῖται. Τοῦτον ὄσως
τελεσθεῖστων, καὶ τῶν Πατέρων ἐν τοῖς ἐκῶστων τόποις
παλινοστροῦστων, καταλαμβάνει πάλιν ὁ Μακάριος τὸ
παρ' αὐτοῦ κηρυγθῆν ὄσανομῶμῶν μοναστήριον. Ὅσ-
περ γὰρ ἐν σφονῶ ἡλιος σὺν ἀστροῖς δαδουχῆ, τὴν σύμ-
πασσιν καταγαλῆσιν τῆ φησὶ τῆς ἐλλῶμῶστας τῶν αὐτῶν
δὲ τρέπον εἰς αὐτῆς ὁ Μακάριος, σὺν τοῖς κατ' ἐλογῶν
τοῦ πνεύματος αὐτῷ μοσαστας καὶ συνασκητῆς, τὴν
οἰκουμένην καταυχῶστας, ταῖς μαρμαρυγῆς τῆς ἰσαγγέ-
λου πολιτείας ἐφαῖδαστων.

et magna cum
energiā
sententiam
dicit.

Leo, trinitatis
iterum
e. c. c. c. c. c. c.
turbat inno-
centes evitendo

15 Διλαμπῆσ τῶνυν τῆς ὀρθοδόξιας ἀσθῆς ἐν τοῖς
πέρας, Ἀρῶν δὲ κανὼν διεπασῶντων, ἀναφέσται κατὰ
συγγῶρσιν Θεοῦ ὁ ὀμῶνσος τοῦ πρῶτερον Λέων, ὅς τις
παριβῶσ τῆς αναγορῶστας αὐτοῦ τὰς τιμῆς καθῆλῶν
εἰκῶστας, ἡμαῦρστας το τῆς Ἐκκλησίας ἀλλῶστας, ἐλυμῶστας
ὡς τις μωνῶς ὄσων τῶν τῶν ὀρθοδόξων ὀμῶνσων,
καὶ τῶν οἰκειῶν αὐτοῖς τῶ λῆσιν Ὁ Θεός, ἦλθασσιν ἰθιῶν
εἰς τὴν κληρονομῶν σου, καὶ τὰ ἐξῆς τοὺς γὰρ τῆς ὀρθο-
δόξου

ACTORE

IGNATIUS

Igorum orationibus inquit,

* MS. ἰδαίης

eam tamen virtus illius exorquet :

proponitur vita veris Catholicis,

a

b

non ablutatis hereticis :

in ea an de parentibus et de facultatibus sit agendum

σιγή, ἢ τοῦ πολυτέρου θεσσαυροῦ τῆς ἀλλοῦ διδασκαλίας ἀποκρυφῶς, ἢ τῶν ὑποπέτων χιλιῶν πρὸς θῆραν τῆς κοιφώδους καὶ ἀνεμάτιας ἀπιστίας κατὰ παύσει, ὁ τῆς νίκης ἔντως (εἰ καὶ τῶ θαυρῶ ἀπὲ ἀνθρώπου ἡγετῆρη) φερώνυμος' τούτο τὴν γλῶσσαν ναρκῶν πρὸς εὐφρομένην κήνησε, τοῦτο τῶ λόγῳ τὴν ἀφασίαν ἐίνικσε, τοῦτο πρὸς τὸ τῆς μεγαλίας ἀτόπιμα τὸν λογισμὸν ἐξεκλίσει. Διὰ τοῦτο (εἰ μὴ τῶν ἀγνωμόνων) ἐδεῖται τοῦ ἔγκλημα, Πατρός ἀπειχομένου παιδὶ σιγῶν προαιρούμενον, καὶ παραπίπτειν ἔντω μίγα θάσμα, κηδαυῶς τῶ μεδίῳ τῆς λήθης κρυθῆναι δουλιμῶν' ἔπειτα ἂν ἐραυτὸν τῶ τῆς ἀμοιβῆς νέριον ἔγκλητομένον, καὶ τῆ συλλή τῆς ἀμαρτίας, ὡς ὁ παλαιὸς ἐκείνος λαὸς ἀνιερῶμενον, μὴ προσέδιναι τῶ ἔσει τῶν ἀρετῶν τοῦ Ἀνδρῶς, μηδὲ θίγειν τι αὐτοῦ τῶ ἀναξίῳ τοῦ ἔγγυρῆματος, θρηιώδης τῆ τὸλημ δεικνύμενος, καὶ λήθεις ἢ βολίσι καταλευστούμενος ἢ βραλλόμενος. Ὅμως δ' αὖν τὸ τῆς προειρέσεως εὐτελὲς ἐνδεικνύμενος, καὶ τὴν καρδίαν ἐντός ὑπὸ τοῦ πόθου φλεγγόμενος, καὶ τὸ κατὰ δόνακιν εἶλον ἐν Θεῷ παιδεύόμενος, ἐαυτὸν, ὡς αἰότε, εἰς τὸν τῶν ἐγκλημῶν βυθὸν τὸν πανευφίμον καθῆκα Πατρός. Ἀλλὰ μοι εἶπ, διὰ τῶν ὑπετέρων πρὸς τὸ κρείττεον ἐντίξεσον, τῶν κειρνωμένων ἐν αὐτῷ μαρμαριτῶν εἶναι, καὶ σινυθῆρ καὶ ἀνεκίξεσθαι καὶ πλεῦτον τοῖς πεθεύσαι ἵμιν ἀπμυλλῆσαι ἀκράτων. Ἀδιοικῶν γὰρ ἐαυτὸν, εἰ παρ' αὐτοῦ τὴν ἀφορμὴν τοῦ λέγειν δριψῶμενος, μὴ εἴν ἐν λόγων ἀντίθεσιν εἰσενέγοιμι.

2 Δύο δὲ αὖν τῶν θῆρων ἀφέντες τῶ λόγῳ προσώμεν, καὶ τὰ τῶ Θεοῦ φῶν βιδιμῶν, ὡπερ τινὰ κοινὸν ἀρετῆς πίνακα, τοῖς φιλοῦλοις προστήσωμεν. Πᾶσι γὰρ ἔσται πρὸς ἴδουτῆς καὶ ὠφελείας, ὡς ἐν ἔρωτι τὸ ἀγθὸν διανοῦσθαι καὶ τὰ τῆς ἀνοσιφουῦς πῆτεις στήρχεται ὄθμματα, τὸ ἰσχυρὸν τῆς ἀληθείας καταφανὲς προδεικνύοντα, καὶ τὰ νεῦσα τῶν οὐκ ὀρθῶς πρὸς ταύτην ὀνότων ἐκόποντα. Περιεῖτε γὰρ καὶ ἡ σμηγῆτι μυσταί, οὐ μόνον ἐσα ἐν χῆσει καὶ τῶν αὐτῶ σιμωτέρως κωτῶρ θωται, ἀλλὰ καὶ ὅσα ὑπὲρ αὐτῆς ἀληθείας μίχρως ἀμαρτίας καταγώνισται. Πᾶντας δὲ τοῦ τῆς ὀρθοδοξίας προφίμους, εἰς ἀκράσιν ἔχειν ἐθίλω καὶ ἴδουσαι οὐς ἡ Ἐκκλησία, τὴν αὐτῆς ὀηλῆν, τὴν διδασκαλίαν κηρῆ τῶν κρητιτύων ἢ γυμνασια, τῆς πνευματικῆς καὶ τελείας τροφῆς πρὸς διάκρησιν τοῦ καλοῦ τε καὶ χηρῶν ἐνφορῶσιν. Ἐκείνους δὲ διαβοῦμαι καὶ ἀποτίμποιμαι, ὅσοι δέξῃ μοχθηρῶ προσκατελημμένοι, ἀπεινοῦνται τῆ Πατρὶ παρεφρονῆσαν, ὡπερ ἀμῆλι τῶν θεμιλίων τῆς Ἐκκλησίας ἀλλως παρασλευεν πευρῶμενοι, καὶ προφητικῶς εἰπεῖν, τὴν αὐτῶν ἐλπίδα τῶ ψεύδι πιστεύουσιν' οὐδὲ γὰρ περὶ αὐτὸν ποηρῶς διακίμενοι, καὶ πῶν δ, τι ἴν κατ' αὐτοῦ δεινῶ μελετῶσιν, τοῖς εἰς αὐτὸν ἐπαίους ἴσθῆσαν ἂν, ἢ οὐκατὰ θῶντο πῶντε' Ὁδὲ λῆγμα γὰρ ἀμαρτωλοῖς, ὡς Σολομῶνι καὶ τῆ ἀληθεία δοκί, θεοσίδεια. Ταῖς γὰρ ἀρῶσι τῶν ἀφύτων λόγων οὐτῶ σὶ πιζόμενοι, καὶ τῶ λαβυρῶν τῶν ἐλλίγων ἀδιεξήτητα περθεύετε, ὑπ' ἀποπρίας ὀθεύμενοι, πρὸς κκοουροῖας ἐκρώπνιτο, καὶ κοῦν ἰνῆν δίκην τοῦ Ἁγίου καθυλακτεῖν οὐκ ὀφείτε. Ἀτιγῶν γὰρ καὶ ἀνένδοτον ἀρετικῆ μοχθηρία, κῶν μυριάδεις τοῖς ἐλλίγῳς καταποθῆ, τσαυτακτικῆ συσιχυεῖται.

3 Τοιγαρὸν τοῦτων ὁ λόγος ἐκκλῖνον τοῦσαντες τῆς ὠθείας ἔχεται τριθῶν, φέρων εἰς μισον τὸν εὐφροῦμενον. Τὸ μὲν δὲ γίνος, καὶ περιφάνειον βίου, πατρίδα τε καὶ περιουσίαν, καὶ εἰς, οἱ τῶν ο, ζῶν ἴμιν ποιέσθαι τοῦς λόγους ὀξῶσαι, θυμῶζειν τε καὶ καθιστορεῖν τοῦ μηδεμίαν περὶ ταῦτα σχολῶν ἔχειν βιλήσαντος, μόνως δὲ τοῖς τῆς εὐσεβείας σιμωλογίμασιν αὐτοῦ, ὡς το εἰκος, ἀρῶσαντος, οὐκ ἐγγίς, καὶ ὅσοι εἰν ἐτοῖς ἀρετῆν ἐπαυεῖν ἱρμῆνεις ἐπεικῶ, καταφανῆσαι Σοφιστικῆς γὰρ ἐρεσχολίας καὸσιν οὐκ ἔπιται ὁ διὰ τῶν ἴγῳν καὸν καὶ γνῶμῶν τῶν ἀρετῶν γυμνωθείς ἀπαρέγκλιτος. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τ, εἰδῆναι τοῦτων τῆς ἐπιγῆμου πατρίδος τὴν εὐκλειαν, τῶντε φροσῶν τῶν κατὰ τῆν ἰσοδικίαν, ὀδῶς εἰς θυμῶν ἢ καθίστακε φήρῶσα, καὶ τὸ τῆς πειθίσεως πρόσωπον τίθητε τῆλαυγῆς, καθάπῳ τις τῶν Ἀνελῶν διηγήρομαι' φέρε τῆς ἐκ τοῦ γένους τοῦ Ἀδρῶς σκιαγρα-

φίας, καὶ τῶν τῆς ὠλης τοῦ βίου προχαραγμάτων, ὄλον ἵμιν τὸν ἀνδριάντα οὐράνιον καὶ πνευματικὸν διαγρῶψωμεν.

4 Τούτων μὲν οὖν ἡ πρώτη καὶ Βασιλεῖς τῶν πόλεων πόλις ἠνέγκατο, ὑπὸ θεοσεβείαν ἔντως γεννήτορσιν, ὡς σῖνα ζῶντων σπυθῆρα ἐξ αὐτῶν σπαργάνων τῶν κόσμον παρουσῶντα' καὶ τῆς ὅσον οὕτω διαθρηβείσεσ ἀρετικῆς φλογος τῶν δυσσεβείαν σείοντα. Γεννήτορσιν, οἷς, καὶ ἡ κλήσει τὸ φερωνύμους εἶναι μαρτύρεται' Θεοδῶρος γὰρ Ἐυδοκία πρὸς γαμικὴν συνάφειαν ὀμιλῆσσα, τὸν ἀληθῶς εὐδοκίμον καὶ θεοδῶρησον Νικηφόρον ἐβλάστησε, καὶ ὡς οὐράνιον τοῦτον φυτόν διευδῶρῶσεν' ὄν ὁ μὲν τοσοῦτον ἐν εὐσεβείᾳ τὸ ἐπίσκημον ἔσχε καὶ γνῶριμον, ὡς ὑπὲρ ἀληθείας ἐλέσθαι κινδύνους, καὶ ὑπερορίας, καὶ μάστιγας. Οἷμαι δὲ, προφητεία τις ἦν τῆς εἰς τὸν πῶδα μελουσίης ἐκδῶσεως, καὶ οἷον προχαρακτῆρ καὶ εἰκόνημα ἐπ' ὀμοίω μὲν, οὐ κατὰ ταῦτων δὲ, παῖδά τε καὶ γεννίτην δικινδυνεῖεν φρονήματι.

5 Ἐλαγε γὰρ αὐτὸν κατ' ἐκεῖνο καιροῦ, Κωνσταντῆν τῆς βασιλικῆς ἀρχῆς ἐπειλημῶν τοῖς οἴκαας, τὴν τοῦ ὑπογραφῶς ἀποπληκρῶν χρεῖαν, καὶ τοῖς βασιλείαις μυστηρίοις ὑπηρετεῖσθαι, ὡς δὴ τῶ ἀκρηφιστάτῳ φωτῆ τῆς παρὰ Θεὸν ὀρθῆς ὀμολογίας καὶ πίστεις, ὡς ἄλλος Ἐθεράμ ὁ Πατριάρχης, κοσμοῦμενος, πρὸς τὸν ταύτην τυραννοῦντα πικρῶς διαβόλλεται, ὡς Χριστὸν ἐν εἰκόνη καὶ τὴν αὐτοῦ Μητέρα ἴν σῶραντο, καὶ πάντας τοῖς Ἁγίους σεδῶζεται. Ὁ δὲ οἷα τῆς ἀληθείας ἐχθρὸς τῶ παραλόγῳ τῆς ἀκοῆς ἐξοκωθεῖς τὴν διάνοιαν παρῆσθαι τοῦτον ὡς αὐτὸν [κλειεῖ] καὶ περὶ τῶν ἡκουσμένων ὡς τῶχιστα διευθύνεσθαι. Ὅς κνὶ παρῶν, ὡς εἰς εὐωγῆαν οὐ δίκην καλοῦμενος, καὶ τὴν ἀκοῆν εἰδείκνυε ἐξ ἀπαυτος ἀληθύνουσαν. Καὶ ἐπειδὴ Βασιλεῖ τὰ περὶ αὐτὸν κατὰ φῶρα γέγονε, καὶ ἡ τοῦ ἀνδρῶς ἀνένδοτος ἐνστασις τὴν ἐκείνου ὑποσῶμῶσα ἐξήλιπε κακόνοιαν, ἀπειλαῖς ἀσκήτοις καὶ μάστιξιν ὡς κατὰ κρητος ὑπεβάλλετο' ὡς δὲ μὴ καταμαλακισθῆντα τοῖς αἰκίαις ὁ δικάζων ὑπέβλεπε, καθῆρι τῆς περικειμένης γλαυῆς καὶ ἀξίας, καὶ ὑπερορία ἐπεικῶς χαλεπῆ κατεδικάζεν.

6 Καὶ εἷτα χρόνον τινὸς διηπεύσαντος ἐκ δ Πηλοῖνης μεταπέμπτον ἄγει (τοῦτο γὰρ ἦν κατακρηθῆς πρὸς φουσαδεῖαν τὸ φρούριον) καὶ τῶν βασιλείων εἰσω γενέσθαι προσέτατε τεθαβῶρῆκως, ὡς ἐγ' ὄμαι, τῆ τῆς κωκῶσις αὐστηρία μεταμαθεῖν, ὡς ἐκείνους τὸ ἀγθὸν ὑπετόπαξεν. Ἐνέτυχε δὲ ἔντως ἀδῶραντος πρὸς ἀντιτυπῆαν στεγῶότεραν, καὶ τῶν ἀπειλῶν αὐτοῦ καὶ τοῦ θρῶσῶς ὀνώτερον, καὶ πρὸς ἑτέρας, εἰ τύχοι, δεινωτέρας ἐμνοίας ἐταιμῶτερον. Ταῦτα γὰρ προτροπῶν ἐδίωκεν, καὶ διὰ τῶν σιγῆματων Χριστοῦ αὐτὸν καλλῶπιζειν ἐβούλετο, ἢ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς θεομοθεσίας διαμαρτῆσθαι, τῆς Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἴμῶν Ἀποστολικῶ καὶ Πατρικῶ ἔθει κατὰ τὸ ἀνθρώπινον οὐαστηλῶσθαι καὶ προσκυνεῖσθαι δικαιωσῶσας, εὐκαίρωτατα. Ὡς δὲ σῶματι τῆν σιγῆριαν ὁ Ἁγιος ὀμολόγησε, καὶ εἰς ἀντίπαλον μοῖραν αὐτοῦ τοῦ τυραννοῦτος ἀπίκρινε' πρὸς ἑτέρας ἐκείνους τοῦτων βασιάνων εἰδῶς, ὡν τὴν πληγὴν ὑποστάς ὡς μάλιστα καρτερώτατος, κατὰ τὸν Βιβυθῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐξοστρακίζετο Νίκαιαν, ἐν ἡ τὸ τοῦ βίου ἐπίλοιπον θεοσεβῆς ἐμπολιτευσάμενος, καὶ πᾶσι τύπον δῶς τῆς περὶ τὸν ἀληθῆ πίστιν ἐνστάσιως, πρὸς τὸν ἐκείσε λῆξιν καὶ μακραιῶνα μετετάξατο βίωσιν, τὰ γέμα τῶν πονηθέντων ἐν τῆ τῶν βεβιωμένων διαγνώσει ληψόμενος.

7 Πῶ δὲ νόμῳ θείῳ τούτῳ προσομιλέσασα σύννευος, ἀτι φιλόθεος ὀποδῆχθεῖσα καὶ φιλανδρος, ἐν πᾶσι τῶ συζῶγῳ συνίπειτο, ἐν κινδύνους, ἐν ὑπερορίαις, ἐν θλίψεσιν, ἐν τοῖς τῆς δικαιοσύνης, κ-τ-τῶ τῶν θείων Ἀπόστολων, δεῖσις καὶ ὀριστεροῖς, λυπηρῶς τε, φημί, καὶ τοῖς ἴδουσιν. Ξυνοῖς γὰρ ἔντως πρὸς τὰ κρείττεα αὐτοῦς παραθήγοντες, οὐκ ἤϊτον τῶ πνεύματι συνεκράθισα, ἢ τὰ σώματα. Αὕτη μετὰ τὸν τοῦ συνόκου μακαρίον τελίωσιν ἐφ' ἰκονὸν χρόνον τῶ παιδὶ συμειώσασα, ἀρτι τότε τῆς ἐγγυλικῆς παιδείας ἐφαπτομένη, καὶ τὴν διὰ χερῶν καὶ μελανος τέχνης πονομένη. Ἠρέθη γὰρ ὑπογραφῆς τοῖς τῶν Κρατεῦτων μυστηρίοις ὑπηρετούμενος, οὔτε γὰρ

CAP. I Notus Constantinopolit.

parentibus piis, pro fide exilium et verbera passis.

Theodorus pater, Copronymi scriba.

ob temeritatem imaginum,

verberatus.

d in exilium mittitur :

revocatus, in fide constant

varie tortus.

iterum in exilium missus Nicam, tunc functus est :

mater ubique maris soci.

παρά

vidua videt
& Micropho-
rum,
Imperatoribus
factum
a Secretis.
et Patris
archom :

παρά τῆ Ἀυσονίδι διαλέκτῳ τὸ ε' Ἀσκητικῆς ὄνομα, ὃ ἐπὶ τῶν μυστηρίων μεμερικνύεσθαι βούλεται. Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῇ τῆς ὀρχιερασίνης λυχνία τῶν ἐαυτῆς ὀδαυόχου φωστῆρα ἐπέθευται, καὶ φῶς τὰς τρίβοις ἡμῶν ἀειφύει· συναλύψαντα θεάεται, καὶ τῆς γουέσιον ὀρειλομένης παρ' αὐτοῦ μετὰ Θεῶν τιμῆς ἕως γέρας· καὶ προσβέβη, ὡς τὸ εἰκόσ, ἐναπέλαυσεν. Ἡτις τὸ μὴ βεβῆαιον τοῦ βίου ὡς ὀρχηνικῆς καλοίστρας ἐαυτὴν ἐκδέδωκε στάδιον, κατὰ τοῦ ἀνταγωνιστοῦ κοινωμένη, καὶ τούτου γντίσασα, καὶ τοῦ ἐπαγγέλματος τὸν δρόμον ὀξίως ἀεΐσασα, τὴν τῆς θάνασις διὰ θουότου ὀνιδήσατο στέφανον· ἐνὶ μετὰ τῶν ἐν τῷ νυμφῶν Πῆθῶνιν γυρεύουσα, καὶ τὴν ἐαυτῆς λαμπάδα τηρούσα τῇ ελαίῳ τῆς εὐποιίας ἀοιδίη-
τον. Ὡ παιδὸς τοιαυτῆς πατέρων ἐνυγίσσαντος εὐσεβοῦς ἀναρρήσει! ὦ πατέρων τοσούτου παιδὸς εὐμοιρησάντων εἰς ἀρετὴν ἐπιτεύξεως!

monasticam
vitam
amplecti
sancto
moratur.

S. Microphorus
hoc exempto
provocatus.

8 Ἄλλ' ὡς περὶ μὲν τῶν φυσάντων [ὁ λόγος] κατὰ πολὺ τῆς ἐνείνου ἀξίας ἡτώμενος ἐνταῦθα μεινάτω. Αὐτὸς δ' ὅπως ἐπὶ τῷ τῆς ἀρετῆς θεμελίῳ ἐαυτὸν ἐπακο-
δόμηκε, καὶ ὀναθάσει ἐν τῇ καρδίᾳ, προφητικῶς εἰπεῖν, διέθετο, ὑπολείπειται λέγειν, εἰ καὶ ὁ λόγος ἱλιγχιὰ τὸ παρ' ἀξίαν εἰπεῖν ὑφορῶμενος καὶ τὸ κατ' ὀξίαν ὄγε δι-
κνιος ἀκροατῆς ἀπαιτεῖν οὐ βουλόμενος. Ὀκοῦν διὰ μι-
κρᾶς τινος καὶ λεπτῆς ὀδοῦ τὸ τῆς ἀπειρίας ὀαφίλις ἐπα-
γόμενος, περὶ ὀσομαι πρὸς ἐντὶ τῶν αὐτῶν κατωρθωμένου διαθλέψαι, καὶ ἐκ μέρους ὀλον ὑμῖν γυωρίσαι, ὡς ἐξ ὀνύ-
χων τὸν λένουα.

vir in aula
eloquens,

prudeuter
sanam
doctrinam
inculcat,

9 Ἐγχε μὲν οὖν αὐτὸν Βασιλεὺς τε καὶ ἡ τῶν βασι-
λείων Αὐλή, διὰ τινὰ θεῖαν περιστολὴν καὶ κλέος, λόγον
ἐπίσημον, ἡ τὸν Γ Παιανία ῥήτορα Φίλιππος. Ὁ γὰρ
σταυμύλος τις ἦν τὸν θῶπα λόγον ὑποκρινόμενος ὡς ἂν τὸ
πρὸς χάριν λέγων θηρότω τὸν ἔπαινον· λόγῳ δὲ κατὰ λόγον
κινουμένην τὸν λόγον προῦβάλλετο, οὐκ ἐν κομψείᾳ λέξων
τὸν ἀκροατὴν ἐρηθύνοντα, τῷ ἀφελεῖ δὲ καὶ ἀνεμῆν
ἐπισοῦντα τραυόσας τὴν ὀφείλειαν. Ὀυτος ἐπειδὴ τὸ μέρος
τῶν περὶ τὴν ὕγια πίστιν νυαγίῳ περιπεσόντων ἐκ τῶν
κατ' ἐκείνου καιροῦ τὰ τῆς Ρῶματικῆς Ἀοχῆς διακινῶνται
βασιλεία, ὅσον ἐφ' ἐαυτῷ τὴν ἑλθὴν ἔστας. Τὴν γὰρ
ἀνέκοθεν ἐξ Ἀποστολικῆς καὶ Πατρικῆς θεσομοσις τῆ
ἀμωμῆτη Ἐκκλησίᾳ παραδοσιν, φημὶ δὴ τῶν ἱερῶν εἰκό-
νων τύπωσιν καὶ προσκύνησιν, περιελοῦν βρενθυόμενοι,
καὶ ὡσπερ ἀμῆλι δειδοκότες· βλέπειν Χριστὸν σωματικῶς
χαρακτηρίζεσθαι ἰδιωμοσι, σῶν δίκην ὀμόσε κατὰ τῆς
αὐτῆς εὐπρεπίας ἐχώρησαν. Πάσαν θεανδρῆν ἀναστῆ-
λωσιν τοῦ τᾶς ἀσθενείας ἡμῶν διὰ σαρκοῦ ἀνατλήντος
Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν, τῆς τε παναμῶνους
αὐτοῦ Μητρός, καὶ τῶν ἀπ' αἰῶνος αὐτῷ ὀαριστησάντων
Ἀγίων σωματικῶς ἀπομνήματα γράσαντες τοπικῶν, Ἐπι-
κόπων ἀποπάδα, τὰ λήθης φάσαι, Φαρ σκίθιν συνέδριον
ἐν τῇ τῶν πόλεων Βασιλίδι συλλεξίαι ὀθήσαν. Ἐκείνου
γὰρ κατὰ Χριστοῦ μανὲν θεοκτονίας ἡνίκατο ἐγληκα·
οὕτοι δὲ κατὰ τοῦ σωματικῶς χαρακτήρος αὐτοῦ ὀρθαλιῶ
διαστρόφῳ προσθλέψαντες χριστομαχίης ὀξίωμα προσκί-
τίσαντο. Μηδὲν ἐξ ἀκολούθου τοῦ τῆς θείας γραφῆς προ-
γράμματος συνειληφότες δικαίωμα, Πατρικῶν δὲ λογίων
τῶν κατὰ τῶν εἰδώλων ὀγαρευόντων ἀποκινῶσαστες ἀναή-
της ῥησιδίαι, καὶ τὸ ζητούμενον αὐτοῖς ὑποθλέψαντες
ὀρισμῷ ἀτείλει· καὶ τὰ τῶν Πατέρων γραφικῶς μετᾶι-
ροντες ὀρια, τῆς ἐαυτῶν βδελυρίας τὸ φρόνημα διεχέρα-
ξαν.

contra cuncti-
libulum
sub Copronyo-
no nite
coactum.

Sub Constanti-
no et Irene
imp.

10 Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ τῆς ὀνω ῥοπίς μισοπύνης δίκη
τούς κατὰ τῆς Ἐκκλησίας λυτήσαντας, μάλλον δὲ κατὰ
τῆς σεπτῆς ὀμολογίας ἡμῶν πενυρίαν κατωσαντας, καὶ
τοῦ βίου πέπουκε καὶ τῆς ἀξίας· αὶ ἡ τῆς εἰρήνης ἐπῶ-
νυμος ὀμα τῷ νίεῖ Κοσταυτίνῳ, ἀτε κλήρον πατρῶν,
τὸ τῆς Β' αἰδεῖς ἐκ Θεοῦ ὀκλήπρον κομῖζεται· Ἐἱρήν,
τὸ κρατιώφρον ἐκείνου καὶ φιλόθεου γύναιον· εἰπερ γυ-
ναίκα θίμης καλεῖν, τὴν καὶ αὐθῶν τῷ εὐσθεῖ διενυγκνύ-
σαν φρονήματι, δι' ἧς Θεὸς τὴν τότε τῆ Ἐκκλησίᾳ πα-
ρερπίσασαν ὀρεως δίκην σκληνωτῆρην διχόνουαν, πρὸς
ὀβθοτομίαν ὀικτηφιλανθρωπίας συλλασεν. Αὐτῆ τοιγαρ-
τοῦ ὀμῆγρον ἱερῶν ἀνδρῶν ἐκ τῶν τῆς εἰκουμένης περ-

μάτων συναγγεγῆθαι ἐν τῇ κατὰ Νίκαιαν τῆς Βιθυνίης
Μητροπόλει, ἐπ' ἀναρῖσει τῆς λοιμῶδους τούτης νόσου
θεσπίσασα, Θεοῦ λοιμῶν ἐπαμύνοσας, ἐτελεῖ τὸ βουήρημα.
Ἡς γέγετο μὲν Θεοράσις ὁ τῆς Βασιλίδος ἱεροδότας
Πρόδρομος, Ἀδριανῶν τε τοῦ τῆς πρεσβυτέρως Ρῶμης, καὶ
Πολιτικῶν τοῦ τῆς Ἀλεξανδρείας, Θεοδωρήτου Ἀντι-
οχείας, καὶ Ἡλιᾶ τοῦ τῆς Αἰλίας ὕπάρχου Τοποτηρικῆς ὀσιώ-
τατοι. Τούτοις δὴ τοῖς κρηκρίσις ἐξᾶρχουσι καὶ Νικηφόρος
ὑπὲρ πολλοῦς σνηλικιώτας συνοδοκοπερεῖν προτετιμῆτο,
τὸ κατὰ τὴν ἱερὰν ἐκείνου Σύνοδον ἐγγιωσθεῖς βασιλικὸν
ἐπιφῶνημα, δι' οὗ τὸ εἰλικρινῆς τῆς πίστεως πᾶσιν ἐπικλη-
ρικευσόμενος, καὶ ὡς ἐξ ἀπόπουτος περιώπης τὴν τῶν σπ-
τῶν εἰκόνην ἐπιθῶσας καὶ τραυόσας ἀρχαῖν τὴν ἱερογρα-
φίον τε καὶ προσκύνησιν, συγκάθεδος τῷ ἱερῷ συλλόγῳ
καὶ πρὸ τῆς ἱερᾶς ἀμπεχῆνης γενέσεται. Ὀυτος ὁ περὶ τῆν
εἰς Θεὸν εὐσίθειαν ἀγῶν τῷ Μικηρίῳ διήνυσται· τούτω
πρῶτον ἄθλον καὶ στέφος αὐτῷ ἀναφάριετον, πολλῶν τῶν
ἐξ ἱεροῦ καὶ κοτινοῦ καὶ σελίνου, καὶ οἷς γεραίρειν οἱ
Παλαιοὶ τοῦς ἐκπαλιόντας ἦσαν, τιμαλφώτερον.

ACTORIB
IGNANTIB
conclio
aromonic
Mecuo 2.

adest
Acclamatiuus
regis paco
ne pnomiga-
tor :

11 Καὶ ἐπειδὴ τὸ Πατρικῶν ἐκείνου καὶ θεούλειτον
σύστημα, τὰς τοῦ θεοῦ πνεύματος ἐμπενεσθῶν ἀβραις,
ἐπὶ λιμένα ὀρθοδόξιας τὸ τῆς ὀμολογίας διεσώσατο σῆκος,
καὶ ὁ τῆς Ἐκκλησίας ὀθῆς τὰς ἱεροτυπίαις γιγῶν ἐπι-
κίλλετο, καὶ ἡ τῆς αἰρέσιως ὀθῆς νεκρὰ ἐξῆρρηξ· τὴν
ἀποτεῖν, τότε δὴ καὶ ὁ μέγας Νικηφόρος, τὰ νίης ἐπι-
φερόμενος σήμαυτρα, κατὰ τὴν τῆς πίστεως ἀντιπάλῳ
τορόν τε καὶ ἐνυάλῳ ἀνεκρούετο μέλος, Χριστὸν εἶναι
πιστούμενος ἀπερίγροπον μὲν κατὰ τὸ τῆς θεότητος
ἀπόλου καὶ ἀνέπαφον, περιγραπτόν δὲ καὶ γραπτόν κατὰ
τὸ τῆς ἀνθρωπότητος ἀπτόν τε καὶ σῶουτος, οἷς τὸ εἰκο-
νῖζεσθαι ἀραρῶτα· ἐπακολούθῳσι, ὡς ἂν τῆς φαντασιώ-
δους τῶν τᾶ Μάνευος πρεσβεῖοντων ἀποπῆθῆσαιμεν ὀει-
ρωξείω. Τούτα λέγων καὶ οὕτω φρονῶν ὀτετέλιξ, ἐν τῇ
μυστικῇ τῶν Κοατοῦντων, ὡς εἰρηται, ὑπὸ ῥησιᾶ
μενος, καὶ τοῖς δημοσίσις ἐπιλυγῶμενος πρᾶγματι.

rector fidei
defensor
erpticum
canit

12 Ἄλλ' ἐπειδὴ μυστικώτερον τὴν ἐαυτῷ προσίχῳ
καὶ μόνῳ Θεῷ προσανίγειν κελύουσαν ἐντέλην ἐξῆπισαστο
(οὕτω γὰρ τῶν ἰλιῶν ἔστι χωρίζεσθαι καὶ πρὸς Θεὸν
ἡδὴ φέρεσθαι) ἐπὶ τὸ τῆς ἐρωμῆς ἡσυχίας μόνετρονον
ὑποκίλειται ἐαυτὸν διεσποῦδαξεν, ἀντιθελοῦν καὶ πάντῃ
τρόπῳ ἱεσῶς ἐπινοῶν, ὡς ἂν τοῦς πρὸς τὸν περιφορᾶν
τοῦ βίου ἀνθῆκοντας πῖσι ἀνεῖναι τοῦ βουλόματος
ἔχεσθαι. Καὶ μὲν τοι καὶ ἔπεισε, καὶ ὅσον οὐ ἀποτετέ-
λεστο τῶν βεβουλημένων ἀπάνωτο. Ὀθεν τῆς ὀληρῆς
ἀγορᾶς καὶ τῶν ἐν μέσῳ σφραβούντων θοριδῶν μικρὰ
φροντίσας, τὴν τε τοῦ ἀεὶλωματος ὀξῆαν ἐρήμ στέψας· καὶ
χαίρειν πᾶσιν ὑπειπῶν, ὄσα πρὸς βλαθείαν καὶ ὀρθῆν
ἐκκαλεῖται καὶ σωματικῆν ἡδυπάθειαν, ἐπὶ τινὰ ῥοφίον
ἀντικρῶ τοῦ Θεακινῶ Βυσπόρου μισανωστέει, ὀδὲν
πλέον τῆς Ἡλιᾶ κηλωτῆς, τῆς ἀκρησίας, φημὶ, πρὸς τὸν
ὀμον ἐπιφερόμενος· Κῆρυλλον ἀκρησίαν, τὴν ὀσον τοῦ
πρῶτον τεκτισυμενου εἰς ἀρετὴν καταγῶγιον, ἦν ὁ κτισῶ-
μενος ἀφραοτίζεσται, καὶ τὴν τῶν Ἀγῶλων ἀσπῆζεται
δίαιταν. Τούτην οὖν συνέμπερον ὁ μεγαλοπρεπὸς οὗτος
κτισῶμενος καὶ στέργων ἐκ πολλῶν [πλευρῶν] τῶν ἐν Συ-
φᾶρ λίθων καὶ Σηρῶν νημάτων ἔτεροι, ἐπὶ τῶν, ὡς εἰρηται,
νίου Κῆρυλλον εἶτο. Τραχῦτα μὲν καὶ δυσχαίρη τὸ ἀκαλλ-
λῆς ἰνδενκνύμενος, τῇ ἀνύεται δὲ τῆς ἀρρωμῆς πηλλῆν
πρὸς καρπογονίαν ὑπαράνουντα στερματιν, πύλυ ὀψῶν τε
νὶ ὀτεγχετν καὶ εἰ μὴ φαρτῶν, αὐτῆς τῆς ἐκ νεφῶν
ἐπιρῶν δὲ τὸ πρῶτος στεριολόμενος.

cap. II
Monasticam
ambit :

et in secretis
pmpertatum
amat :

eligitur incum
terribilem
ac incultum.

13 Καὶ τί δεῖ τὸ ἀντιπερὶ τοῦ γύνου καὶ πρὸς θῆ-
σιως εὐμοιρίαν ἀμωμῆρον ἐπισπῶ τῷ λογῳ ἐνθαμῆλιευσ-
θαι, ἐνὸς ἐκείης γυνῶνου τῶν βουθῶμεν πρὸς τὸν λόγον
τὰ τοῦ τόπου γυωρίσαι, καὶ τεκμηρῶσθαι ὡς ἦν καὶ οἷος
ἐκ τούτου γενέσεται. Ὡς γὰρ διεφθῆρη καὶ βλάδις
ἱμῶνιν ἀπεκθῆσάμενος τὸ ἀγροικῶν καὶ σνητρονον, καὶ
το γυωμῶν χρηματίσαι τὸ ἀνορθῶν διαστῶμενος· τότε
διψῶσεν τῇ σμυθῆν ἐπορῆρη, διὰ σερῶγγον ὑποτρηχῶ-
των διετῆμενς ἐκ δεισῶμενον κληῶν ὀμῶν ὀσῶν ἐκ πεινῶ-
μενος, τῆς Αἰλινοῦ σῆλης καὶ τῆς χρυσῆς Ξῆρος
πλατόνου τε τερπῶν ὑπερῶντο, ὀπόσων ρυθῶν πῖλασ-
ματων σεμῶτερον ἔστι κληῶν. Σηκοῖς τε Μνηστῶν
καθαγινῶσις,

sum in fecit
lum cumau-
tiff.

AUCTORE
IGNATIO

et virorum
ille monaste-
rium consti-
tuit.

καθγιασθεῖς τοῖς τούτων ἱεροῖς ἐντελῶς διαποικιλιθεῖσι
ἀθλίμασιν του τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸ λόγιον, ἐκμιμῆται
περὶ αὐτοῦ. Τὸ γὰρ τῆς διαίτης διαρκεῖς καὶ πρὸς αἰκισιν
αμφιδόξου, τίς οὐκ ἂν καὶ πρὸς τῆς πείρας ἀγαστατοῦ
Τετρακοῦν σημειῖον ἱερῶν ἀνδρῶν τῶν γῶρων διάφοισ,
πρὸς ἄλλητον ἠερολογίῳ τοῦ Κρείττου, μεθ' ἧν καὶ
αὐτὸς ἀδαστάτως νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν ταῖς εὐ-
καιαῖς ἱερολογίαις ἐκκαρτερῶν, καὶ τῶ ἁρίστῳ μέτρῳ
τῆς ἐγκρατείας κατευτρύχων, τῆ ἀναγκῶσει τῶν θείων
προσευχῆ καὶ τοῖς μυστήσιν. Τράπεζαν μὲν Συρακουσίαν
καὶ μικρὰς τῆς ἀνάγκης εἰσδέξασθαι παραιτούμενος, τῆ
δὲ συγκατοῦσῃ πρὸς ζῶλῳ ἀσπαρμεία τριφόμενος.

utransque
Attentura
statum
amplectitur.

Gal. 1. 30

accensus
Grammaticus
ac Poeta,

eloquens
Rector,

ambitus
Maltharati-
cus,

Musicus,

14 Ἀλλ' ἐπειδὴ μαθημάτων ἐμνήσθη, οὐκ ἔχαρι οὐτε
μὴν παρέλκεν ἔγχομαι καὶ τῆς περὶ ταῦτων τοῦ ἀνδρὸς
ἐπιμνησθῆναι ἀκριβεῖας τε καὶ ἀκρίτητος. Πρὸς γὰρ τῆ
τῶν θείων λόγιων μελέτῃ καὶ τῆς θύραθεν {παιδείας}
εἰσποιήσατο μελιχίῳ τῆ μὲν τὸ ἐν διδχαίς καταπλου-
τῆσαι θέλων παιθῆναι, τῆ δὲ τὸ τίς πλάνης διελίχων
ἀπειθῶν. Οὗ γὰρ ἀρετῆ νόμου, θναῖου τε καὶ ἀδίκου
κατέληψεν ἐπαγγέλλεται, ἵνα τὸν δέξιν ἀντιδῶσιν τοῖς
ἐπαύσιν ὁπότερον τολαντεύσειν, οὕτως καὶ τὸ τῆς παι-
δείας ἐντελής, ἐκατέρω πρὸς διδασκαλίῳ προσηκεί
φέρειν τὴν εἰδῆσαν. Οὐχ ὅτι παράλληλα τίθεμεν ἄμφω,
μὴ γίνετο' ὅτι γὰρ ἐπ' ἀμύλλῳ διαποικίθη θράσιναι, οὐδέ
μὴ ἀληθινῶς ὁ υἱὸς παιδείας μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς ἰδευ-
θῆρας, ἵνα καὶ τῶν πρὸς Ἄδραμ λεγθῶντων μυσθῶ.
'Ὅσος γὰρ περὶ τῆ Γραμματικῆς ἦν, καὶ τὰ μῆρη ταύτης
καὶ ἔργων, ὡς ἦν τὸ τῆς συγγραφῆς ὄνθον καὶ μὴ δια-
κρίνεται, καὶ ἡ Ἑλληνικῆς εὐθύνοται, καὶ ἡ τῶν
μέτρων βόθῃς ρυθμίζεται, καὶ αὐτοῖς γινὼν τοῖς καὶ με-
τρίως τῆς τέχνης ἐπισταμίνοισ καθίσταται γνώσιμον. Ὅσος
τε περὶ τῶν τῶν Ἡρόδω ἀφῶν πολυφώγγων φέρμεγα
ἰδυστικῆ καὶ μελιχίῳ, οὐ χαλεπὸν συνιδεῖν τὸ γὰρ κα-
τεγλωτισμένον ταύτης καὶ λαθῶν, καὶ ὅσον σοφιστικῆ
σπουδαί εἰνακομῆσιον τε καὶ φληνακίαν παρωσόμενος,
δι' ἐκρινεῖται τε καὶ καθαρότητος, τὸ τῆς συνδύκῃς ἡδὺ
καὶ χαίρειν ἐπιτρέδων.

15 Περὶ τε τῆς τῆς Μαθηματικῆς τετρακτύος ἀνά-
ληψιν, ἥτις ἐκ πεπρασμένον συνεχῆ καὶ πεπρασμένον
διωρισμένον τὴν συστασιν εἰλεψεν (ἡ γὰρ κινεῖται καὶ
πυκνὴ τῆν Ἀστρονομίῃ ἢ ἀστρονομίῃ ἵσθι, καὶ ποιεῖ τῆν
Γεωμετρίῳ ἢ πᾶσιν ἐν σχέσει τυγῶναι, καὶ ποιεῖ τῆν
Μουσικῆ ἢ ὁμοίως ἴσθι, καὶ ποιεῖ τῆν Ἀριθμητικῆ) ἰπὶ
τοσούτων ὄντος δι' ἐπιρληείας ἀκρίτου, ὡς ἀντὶ πάντων
ἦν, καὶ οὐτὶ ἵνα ἀπαντα ἐξασκήσας, ἐν πᾶσι το πρώτοιον
ἐπίσασθαι. Μουσικῆ δὲ ἔργασατο λύρα οὐχ οἶον Ἡθα-
γόρας ὁ Σάμιος, οὐχ οἶον ἀπατῆλῆς Ἀριστοῦξενος, μᾶλλον
δὲ του ἱεστοῦ καὶ πινευτικῶν ἄρχων καὶ ταύτην κρούων
αἰτ, τῶν ὑπελίον ποιῆ Σχολῆ τῶν νόσον ἀπῆλασε, καὶ
τοῦτον τῶν τῶν ἀντων, ἀπὸ τῆς κακοδοσίας καταγχο-
μένον πνεύματι καὶ ἀμεταμέλητα κατὰ τῆς Χριστοῦ οἰνο-
μῆς ἐμπροσθῆσαν, οἰκίσασατο μὲν, τῆς δὲ τούτου λῶ-
μῆς το ποῖριον διασάσατο.

16 Ταῦταις ταῖς τέσσαραις θεραπεύσιν τῆς θυτας
ἐπιστήμης προσμιλλήσας σαφῶστα, ἐπὶ τῶν τούτων
δισπῶν, τὴν φιλοσοφίαν φημί, καὶ τὰ τούτης ἐξ ἐτοι-
μῶν ἐβόθῃσιν ἀπλῶς θεωρήματα. Πῆνες γὰρ θροῖ ταύτης
καὶ πόσοι ἐπιτελῶς ἠκριβῶσατο, καὶ τίς ἰδιότης αὐτῶν
ποιὸς ὑπόκειται, καὶ τί το καθυροῦμένον, καὶ τούτο ἄρα
κατὰ πᾶσῶν, ἢ οὐδένος, ἢ ἐν ὄνῳ, καὶ τὰ ὅμια. Τί ποτε
δὲ τὰ στοιχεῖα θελεῖ διελθῆν παρ' αὐτοῖς, καὶ εἰ τῶν φυσ-
σιῶν γινωσκῶν τούτο μόνον ὀνόμαζα προτῆσαι δὲ
πόσοι, καὶ πῶς ἀντιστρεφῶσιν τῆς ἀντιφῶσιως δύναμῆς
τὰ πρὸς καθυροῦμένα δὲ πᾶσα προσδιορισμοὶ δὲ τίνας,
καὶ τίσιν ἀναλῆγῃ τε κατ' ἐκείνους ἄριστον τρόποι δὲ
πόσοι τῶν συλλογισμῶν ὅποια καὶ ποσα τὰ σχήματα
ποιὸς ὑποθετικῶς, ποιὸς δὲ καθυροῦνται, καὶ τί διαφι-
ρῶσιν καὶ εἰ πάντως κ. εἰς ὀνόματον ἀπογῶγῃ βιβῶσι
ὅπως δὲ καὶ πᾶσιν ταῦτα κινεῖται, πῶς συμπερι-
κίεται καὶ ὄν λῶται' τίς παραλογισμῶν ἀνύσιν, τίς
λοφιστικῶς, καὶ πῶς ψυδῶς τε ἄρα καὶ πειθῶν' καὶ
οἷος ὁ μυολογισμῶς ὁ λογισμῶς δὲ ὅπως ἐνδύχόμενος
συνάγει τὰ ἐνδοξῶ, καὶ τίς ἡ τούτων ἐπαγῶγῃ ποίαν

ἀνάγκη ἔχει ὁ ἀποδεικτικῶς, ἐν τῶν χειρῶν ἠρεθεῖν
ἀλλήθῃσιν τὰ προβλήματα δὲ τούτων ὅποια, τὰ ἀξιῶματα,
τὰ ὡς ἐν δεξιῶμασιν ὕλην δὲ τίνα λαμβάνουσι, μίξεις τε
καὶ συμπλοκῆς τίνας τε πᾶσιν τῶν φυσικῶν ἀρχαὶ καὶ
πῶς ἀναπόδεικτοι τίς ἡ στάσις, ἡ ταυτότης δὲ ποσαχῶς,
ἐτερότης δὲ πῶς, καὶ πρὸς τί καὶ πῶς, καὶ ποτε συνεχῆς
δὲ ἄρα τῶν ἀρχῶν ἡ πρόδοσις, καὶ πρὸς τὸ συνεχῆς οὐχ
ὀρίζεται τίς ὁ κινῆσις. ποῖον ὀργονικόν, τί τὸ γόνιμον
τὸ προσδύσαν, καὶ ποῖον ἐκπυρνωθῆν, καὶ διὰ τίνας,
καὶ περὶ τί συννεῖα κατὰ ἄριστον, κατὰ βίαν δὲ ἄρα τί
τὸ συγκατοῦν τὰς ποιότητας' ἐκ ποίας δὲ ταῦτα φασιν
ἐκείνοι στερεῶσι, καὶ ἡ ἐκ τού μῆδαμῃ μῆδαμῶς καὶ
ὅπως εἰς γένεσιν καὶ οὐσίωσιν ἐξ ἐναντιῶν ἐλαύνεται,
ὅπως δὲ πάλιν τοῖς ἐναντίοις ἀφανίζεται καὶ συμφθί-
μεται.

17 Ταῦτα καὶ τοιαῦτα προσοχῆ νοὸς καὶ νήψι τε-
λεῖα κατὰ τὸ δύνατον ἐξετάσας, καὶ τῆς τούτων ὠφέλειας
ἀνορ δακτύλῳ γευσόμενος ἐπιλοσῶσθαι, σιγῆν τε πολυμυ-
νητον, καὶ πρὸς οὐρανὸν ὑψύσαν ταπεινωσιν ἐπέδεικνυτο.
Τελεῖα γὰρ γνώσις ἀνδρῶς, τὸ τῶν τελείων κατὰ λῆψιν εὐ-
χαριστίως ἀποδιδόναι τῷ Κρείττῳ, καὶ γινώσκων, ὅτι
τὰ μὴ ἔστω, ὡς αὐτὰ κατ' οὐσίαν ἐστὶ κατέληψεν. Ὅσως
φύσιως δύναται καὶ γνώμης βουλήσει, καὶ χάριτος ἐπιτύ-
σασθαι ἐν περιλήψῃ τῶν μαθημάτων γενόμενος, πρὸς
ἐπίσασιν τῶν θείων ἀρετῶν οὐχ ἦτον ὑπέχτο. Οὐ γὰρ
ἔκρινε τὸ ἐν ἐκείνοις εὐδοκίμῳ, πρὸς ἀρετῆν οὐτῶ γευσῶν
ἐμπόθῳ ἄλλ' ὀδῶ κατελλήγῳ καὶ τάξει χρησάμενος,
ταῖς ἐπ' ἄμφω προσοχῆς ἐπετεινετο, καὶ πρὸς τὴν
ἐκατέρω ἐθελοσε τελειότητα.

18 Συμφορῶν μὲν τῆς φύσεως ἀντίστον δι'
ἀλογικῆς καὶ συγκατοῦσας οὐνοῖον ποιησάμενος, καὶ
τὰ τῶν ἐπ' ὀμφαλῷ γαστρῶς ἐπιτεθῆμενος ἀκαθῆκτων
παθῶν ἀπολετῶντων ἐνδύματα. Ἀσργῆταιν δὲ τῆ ἐκφῶν
πρᾶκτικῆ προστησάμενος, καὶ ὄλον ἐαυτῶν ἐμπαρέχων
τοῖς πᾶσι μελιχίῳ, τὸ τῆς ὀργῆς εἰδεχθῆς ἀπερῶραψε
πρόσωπον' ὁ γὰρ θυμὸς οὐ κατὰ τὴν τοῦ ὄφειως ὀμοιότη-
τα προστῶ, κατὰ μόνον δὲ τὴν πᾶσιν ἡμῶν προξενί-
σωντος ὀράνοτος ἐπετεινετο. Ἀφιλαργῆταιν δὲ, τὴν πρὸς
αὐλίαν τῶν ὄνθρωπων ἐπαλείφουσαν, οὐκ ἐν πῆσιν κατὰ
τῶν Κυνικῶν ἐκείνων φιλοσοφῶν ἐθῶσαυρίζεν τῆ δὲ πρὸς
τοῖς πένητας ἀεὶ ἀπὸ χορηγία διαπόντος πλατυνόμενος
χρημάτων κοτερόναι, καὶ τὴν πρὸς αὐτὰ φέρουσαν ὄνῳ
ἐξετρέπετο. Τὸ γὰρ μὴ τί ποιεῖν κατ' ἐπιδοξίῳ εὐκαίρως
φιλοσοφῆσας καὶ τὸ σμειδῶς ὀθλοῶν ἐν τούτῳ κησα-
μενος, οὐ μόνον τὴν θέξιν πρὸς ἐλεημοσύνην καθώπλιξεν,
ἀλλὰ καὶ τὴν ταυτῆς γνώσιν τῆ ἀριστέρῳ προσεθάρρῶσεν,
ὡς εἰς παντελῆ σπάθειαν τοῦ ἀκορίστου τοῦδε φθασσι
νοστήματος' ὄθον καὶ τοῦ μεγίστου πτωχεῖου τῶν κατὰ
τὴν Βασιλῆα ἐπιτροπεύειν προτροπῆ βίαια τῶν Κρα-
τούτων ἢ χῆρος ἡξῶσι, προετρεπίζουσα τούτω, καὶ,
ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἔγγεμίζουσα τῆ μερικῆ διεξαγωγῆ τὴν
τῆς Καθολικῆς Εκκλησίας κυβερνῶν.

19 Ἀλλὰ μὲν ταῦτα καὶ περὶ τούτων καθιστοροῦντων
ἔτεροι, οἷς ἐν ἔρωτι καὶ πῆθῳ τὰ ἐκείνου, μελιτῆς δίκην,
ὡς ἐκ πολυκλήθῳ ῥοδωνίῳ ἐρανίζεσθαι προτερίματα,
καὶ πρὸς κηρῶν γλυκύτητα, ζήλου φημί θείου, τὴν τούτων
λογικῶς ἀποθῶσιν ποῖσῆτα. Οἱμαί γὰρ ὡς οὐκ
ἀπορῆσι τίς τῶν εἰς τούτω φερόντων, πολλῶν ὄντων καὶ
μεγάλων, καὶ μὴ ἐώντων ἔτερον ἐτέρου προληφθῆναι, διὰ
τὸ πάντα εἰσφέρεισθαι το ἀκρότατον. Ἡμεῖς δὲ τὸ τοῦ
λόγιου προσοχῆς οἷα δὴ τῶν ἀμοχατῶν πρὸς κηρῶν ἔλκω
αἰεμίνοι, πρὸς τὰ ἐξῆς, ἡν διδῶν Θεός, βχδῶνῆμεθα.

20 Ἄρτι μὲν Ὀχράσιος ὁ τῆς Εκκλησίας φωσφόρος
ἀνομῆτος, ὁ τῶν ὀλακάδῳ κληθῶν πηδαλιουχῆσας τῆς πῆ-
τινῆς, καὶ ὑπερίτερον δεῖξας τοῦ τῆς αἰρέσιως κλύθωνος,
καὶ τοῖς τῆς ὀρθοδόξῆς ἀγωγίμῆς βριθομῆνιν ἐνλιμνισκῆς
ὡς ἄριστα, ἐκ τῶν ἐπιπέκων πρὸς τὸν ἀμείων λῆξιν ἀπάρας
προσετεῖθη τοῖς Πατρισῶν Πατῶν, τοῖς Πατριάρχαις ὁ ὑπερ
ἀληθείας τὴν Πατριαρχίαν δεξάμενος, τοῖς Ὄσιοις ὁ τὸ
ὅσον διὰ βίον ὄσιως διασωσάμενος, τοῖς ἀληθείῳ Ποιμῆσιν ὁ
τῶν Ἀρχιποιμῶν Χριστῶν ἀμῆσάμενος, καὶ κατ' ὄνομα κλη-
λῶν καὶ γινώσκων τὰ πρόδοτα, καὶ τῆ τῶν λόγων βακτηρία
τοῖς λυκοῖς ἀποσθῶν, καὶ πρὸς τὰς ἐπαυλείς τῆς ὀρθῆς
ὀμολογίας

in tanta
doctrina
humillimus,

et disciplina-
rum scientia
ad virtutum
incellatur:
caustus et
sobrius,

mitis et
suavis,

peculiarium
contemptor,
lithoribus
pauperes:

ab inani
gloria
alienus:

curator
hospitales
domus.

CAP. III
S. Tornasio
Patriarchae
mortuo,

in eo perfec-
tissimo.

ὁμολογίας εἰσελαύνου καὶ πίστεως. Ὅσος οὖν ἐκείνος ὁ αἰθέριος ἄνθρωπος, ὃ ἐν γῆ βίου καὶ Ἀγγέλιον ἀμιλληθείς ὡς ἡ δύναμις, οὖν τῆ ἀλήτην ψυχῇ καὶ τὰς τῆς ἱερατείας κινήσας χεῖρὶ Θεοῦ παροβήμενος, ἐλιπαρεὶ διὰ καθαράς, ὡς ἐγώμαι, τὸ Θεῖον ἐντείνεω, τὸν ἀξίον τῆς Ἀρχιερωσύνης ἡγίσασθαι, καὶ τῆς πλησίον Χριστοῦ Ἐκκλησίας περιλάττην ἀναδείχθαι Κήρυκα. Πόνοι γὰρ πολλοὶ καὶ ἰδυοὶ τὴν ἐν αὐτῇ φρεῖσαν τῆς αἰρέσεως ἀναυθῶν προβήλμυρον ἰκτεμῶν, καὶ τὰ ἐν μέσῳ σκῦλα καὶ σκάνδαλα τῆ χειραγωγία τοῦ Πνεύματος ὑφελόμενος, καὶ τῷ λογικῷ ἀρτύρω νέωσας τὴν τῆς πίστεως ἀρουραν, καὶ σπείρας οὐκ ἐστ' ὄδου καὶ πέτρας καὶ ἀκανθῶν τὰ τῆς Χριστοῦ οἰκονομία, θεοπαράδοστα σύμβολα, ἀλλ' ἐπὶ γὰν αγαθὴν τε καὶ νόμιμον, καὶ, οἶαν τὰ λογικὰ φρονί, ἐκαστεύουσιν τὸν ὀντιληθόμενον τῆ αὐτοῦ γεωργία καὶ μετὰ τελευτῆν ἰδεῖν ἐπόθει καὶ ἔσπεργεν. Καὶ οὐκ ἐβύθησθε γε τῆς αἰτήσεως ὃ γὰρ τοῖς ζητοῦσιν αἰεὶ Θεὸς εὐρισκόμενος, καὶ τοῖς κρούοις θύρας ανοίγει, καὶ τὰς ἀληθεῖς αἰτήσεις ἐπιπράττειν, ἢ διακτύλιθ θεῖω καὶ πνευματὶ τὸν τῆς ἱερᾶς χρίσεως ἄξιον Νικηφόρον τραυεῖς ἐπέδεικνε, καὶ τῷ τότε Κρατοῦντι ὁμωνύμῳ Βασιλεῖ, τὰ περὶ τὴν ἀληθῆ πίστιν τελεία τυγχάνοντι λευκότερον ὑπεμίνυεν.

21 Ὁ καὶ γὰρ τῶν ἀρχινοστατος εἰ καὶ τις ἄλλος, δι' ἐρευνῆς εἶχε πολλῆς ἐγκαιθόρυσαι τῆ ἀνδρῶν νομφίον τε καὶ προμνήστορα, ἰκανῶς ἔχοντα τοῦ κατὰ τὴν διδοχῆν πιστοῦ λόγου ἀνθίστασθαι καὶ βυθίστασθαι κατ' ἴχνος τοῦ Προπομπάναντος λογικῶτα. Διὸ καὶ πᾶσιν ἀναιουότο Ἱερουσί τε καὶ Μονάζουσι, καὶ τῆς Συγκλήτου βουλήσ ὅσον ἔγκριτον καὶ προδχον ηἰστάτο, ὡς ἂν τῆ τῶν πλειόνων ἐλογῆ δικαιοσύνη οὐσί, καὶ τῆ τοῦ θεοῦ Πνεύματος ἐπινεύσει τὸ βεβαίον λαμβανούσθ, καὶ ἡ αὐτοῦ ἐφεψίτο βούλησις. Οἱ δὲ (καὶ γὰρ ἀνδρώπουσ δυτὰς διακράναν τὸ πρὸς χάριν ἀδύνατον) τῆ ἀπ' ἀλλήλων διαστῆσι τὸ ὁμόγυμον διαλύσαντες, ἄλλος ἄλλον ἐφρολόγει καὶ ἔλκεν' οὐχ ὄν ἡ τῆς ἀνω ῥοπῆς ὑπέγραφε πρόγυσις, τὸ ἐκάστου δὲ θέλειν ἀνετυπότο καὶ ἔπειθεν. Τῷ δὲ Βασιλεῖ τὸ τοῦ νοῦ ὄρωστῆρον ἐπέχωγράφει Πομπιαρχον Νικηφόρον, καὶ πρὸς ἐκείνου ὅσον πάντα συνήλανεν, ὑπομνήστων τῶν ἀρετῶν τοῦ ἀνδρῶς τὰ ἀρχήματα' τὸ ἐν λόγῳ, τοῖς τε πνευματικῶς καὶ τοῖς θυραθεν, καιρῶν' τὸ ἐν γῆσι ταπεινὸν καὶ μελιέρον' τὸ ἐν σνείδῳ πρὸς πάντας εἰλικρινὲς καὶ ἀπόρροπον. Κκι ἀπαξάπλω, οἷα κρηδὶ τῷ συνεχεῖ τῶν βασιλικῶν ἐκείνου λογίαν τὰς πάντων ἀκόας κατακλείσας, μηδεμίαν ὑπόσης βίας, εἰς μίαν ψῆφον ὡς εἰς σπῆγχν τῶσ πάντας ἐξώρησεσ ἐξ ἐκείνου τε γὰρ ἐν παντὶ χεῖλει καὶ γλώσση πάσρ Νικηφόρος Πατριάρχης ἀνηγορεύετο.

22 Στείλει γοῦν Βασιλεὺς πρὸς αὐτὸν ἄνδρας ἀπαγγελοῦστας, παντὸς ὄνου καὶ πάσης ἀτερ ἀνοθέλης τὴν ἑαυτοῦ παρουσίαν τῆ Βασιλίδι χαρίσασθαι. Ὁ δὲ τὴν ἐπαινουμένην ὑπακοὴν μάλλον τῆς ἐπὶ φόγου παρουχῆς ἀνθελέμενος, καὶ οὐχ ἐκὼν τοῖς ἄγειν ἐθίλουσιν εἶπετο. Καὶ ἐπὶ τῆ Αὐτοκράτορι τὸ ζητοῦμενον ἤνωστο, καὶ κατ' ἔψιν εἶχεν ἑρᾶν τὸ πνθῶμενον, ταῦτα πρὸς αὐτὸν δειλιχθῆναι ἤγεσσι Ἐμοὶ μὲν, ἢ Ἀνερ Θεῶν μεμελετημένη, εἰπερ ἢν τῶν θεῶν κατολιγορεῖν προστάξιων, καὶ ὁμιλεῖα τῆς τούτων ἐργασίας ἐπιμελίστασθαι, ἢν ἄρα τις πλῆνης τε καὶ πρᾶτεια ὁδός, δι' ἧς καὶ τὸν τυχόντα, καὶ ἀξίον μηδὲν προσεινεγκόχου τοῦ βήματος πλὴν τὸν βυθίστασθαι, Ἀρχιερέα τῆ Βασιλίδι προστήσασθαι. Ἄλλ' ἐπειδὴ παρὰ τῆς θεῖας γραφῆς νενουθῆτηται, οἶον εἶναι δεῖ τὸν ἐρᾶσθαι μίλλοντα καὶ ἄλλως εἰς τοῦτο προάγειν ὁσειλοντα, ὅτι ἄψυλον ἀρετῆ καὶ ἀνέπασον χεῖλεις, ἢ γῶσιον φυλάσσοντα καὶ νομον ἐκζητούμενον ἐν στόματι φέροντα, καὶ διὰ τοῦτο χρηματίζοντα Κυρίον πνυακράτορος Ἀγγέλου' θέδια μὴ τὸ ἱερὸν ἐκείνο παραθέλας νουθῆτηκα, σμελείας ὑπόσιον δίκην, καὶ τὴν ἀπειλομένην ὀραν εἰς ἑμαυτὸν ἐκκολέσσαι. Νῦν οὖν Θεοῦ τῆν ἐρωσῶσιν καὶ τὰς κινήσ τοῦ οὐρανόου τούτου διαύλου ὑπὲν ἐγγυρίζοντα, μὴ ἀπαναίνεσθαι τὸν κλήσιν, ἀλλ' ὑποδύνατα τὸν θεῖον ἀγῶνα, πρὸς τὸ κοινῇ λυσάσθαι σφρασαν. Ἴσμεν γὰρ οἱ, κατὰ τὸν σὺν καὶ κοινὸν καθηγμένον Παῦλον, μὴ πρὸς αἶρα τὴν

πυκτικὴν ἐπιδειχᾶσθαι, μηδὲ δραμεῖσθαι ἡμᾶς ἀκατάληπτα' τεβαρρῆκαμεν διὰ δὲ τῆς ποικουσθεῖσς δουλαγωγίας τοῦ σώματος πρὸς τὸ τοῖς ἄλλοις κρηδῆσαι, καὶ τὸ κρητέρον δόκμον ὑπὲρ χυσιῶν ἐκλάμψαι. Μὴ δὲ μόνον σωθῆναι τὴν ἱερατεῖαν πρὸς τὸ Θεῖον ποιεῖσθαι βιάξασθαι, μηδὲ τῷ μονοτρόπῳ τοῦ βίου τὸ καθ' ἑαυτοῦς κρητεῖν, ἀλλὰ τὸ πάντα τῆς σωτηρίας τυχεῖν ἐπισπεύδοιτε. Νῦμφον ἠραισάτῃν τὴν Ἐκκλησίαν ἡγέισθαι, ἀρομόδιον, τῷ μαργαρίτῃ μὲν τῶν ὁθῶν καὶ ἀθολώτων δογματῶν τὸ εὐκκνον ὡς πεισφίγγουσαν, τῷ στεφανῶ δὲ τῶν χαρίτων ὡς υπερτίμοις λίθοις τοῖς Πατρικῶς λογίαις καταναγασμένην τὴν κορυφὴν περιστέλλουσαν, κῶμον δὲ τὸν ἐν στήρνοις ἄτε μνηστικῆ παγχρῆσθ τῆ ἐπταριθμῶν τῶν θεοπνευστῶν συνόδιον ὄρω τῷ ἑαυτῆς ἀυχίνι μυστικῶς ἀναρτήσασθαι, ἑσῶθιν τε τὴν ὄδον πάσαν περιβέλημένην καὶ εὐαγγελικῶς πεποικιλμένην τοῖς ἱεροῖς καὶ σεμνοῖς ἐκτοπώμασι. Μὴ πορνικῶς τις τὸν τρόπον ταῦτον μνηστῆσται, αἰρετικῆς ἐν αὐτῇ γονῆς ἐπισπείραν ζιζάνια, καὶ τὸ κάλλος τῶν αὐτῆς γνησιῶν καὶ τίκτων νουθῆσαι' μηδὲ τῷ ἑμέρω κωδῶν τὴν ὑγίᾳ πίστιν ὑποκρινόμενος, τὸν ἐν ὄδῳ λυκὸν τῆς ἀπιστίας ἢ γυμνώσειεν, καὶ πρὸς ὄρη καὶ τόπου, οὐδ' οὐκ ἐπισκοπεῖ Κύριος, τὴν ποίμνην ζωσειεν. Ἐχον οὖν τὸν τοῦ Θεοῦ ἄμυν Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν πρὸς ποικαιτικὴν ἐπιστήμην συνήριθον, καὶ βακτηρίαν τὸν αὐτοῦ σταυρὸν πρὸ ὄρωστοίαν τὴν ποίμνην ἐρεῖδουσαν, μὴ ἀποτρέπου τὸν κλήσιν, μηδὲ τὸν κείσιον ἡμῶν λόγον ἐλέγξῃς, μὴ σοι πρὸς Θεὸν κῆνιμα γένηται.

23 Ὁ δὲ ταῖς τοῦ Βασιλέως ὑποθήκας, οἷα βολίαν ἐκ καρδίης πεμαθῆσαις τυπιεῖ τὴν διάνειαν, ἐρη Ἄλλ' ἰμοί, φρονί, ἢ Βασιλεῦ, ποίμνης ἐπιστατεῖν λογικῆς ἐκείνου ἄξιος καταφαίνεται, ὃ μηδὲν τῆ γῆ καὶ αὐτῷ προσικκῶται, αὐτῶν δὲ τῶν αὐρανόων ἀψίδων μηδεμίαν κατασπῆσθαι σαρκικῆς ὕλης πόθος ἀπλῆως ἐντέτηκεν ἐπιλήψασθαι, ὃς μὴ ταῖς προφρικῶς ἀπειλουμένης ἀραῖς κατὰ τῶν Ποιμένων ἰδιόγῃ ὑπεθῶνους ἢς τῆ τοῦ Ἀρχιερέως καὶ μόνου Ἀρχιερέως Χριστοῦ μιμῆσαι ὑπὲρ τῆς ποίμνης τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν προπασθαι ποδῶμοις, ὃς μὴ πρὸς τὸ θύειν καὶ ἀπολλύειν κλομαρῶσι διασκαλίται διὰ τῆς παραθύρου τῆ μύθορα τῆς Ἐκκλησίας ἐπέρχεται, πρὸς τὸ ζωποεῖν δὲ καὶ σώσειν καὶ ἐν ταῖς τῆς πίστεως σκιοῖς ἐργασᾶν τὰ θεοῦματα μεμελετημέν, ὃς πρὸς πᾶν ἦθος τε καὶ βήμα καὶ βίωμα καὶ ἐπιπέδωμα τῶν ποιμανομένων μερίζεται καὶ πρὸς τὴν ἐκάστου θεραπείαν ποιμνικαῖς φροντίαι ποικιλῆται, τῆ μὲν βακτηρία τὸ πλείον ἰθῶδῶς ἐπικαγοῦσθαι καὶ ὑπεριουόση τοῦ πτώματος, ὀλίγα δὲ τῆ ράδιον προχρῶμενος ἀπλήγως πληττοῦσθαι καὶ πάσης ἀντιπαθείας κροῦση τὸν νῦν ἀπακράτωτον. Πρὸς τοῦτον ἀπαράσκεινος τυγχάνων ἐγὼ τὸν πόλιμον, ἐμαυτὸν καθῆναι οὐ βούλομαι πρὸς ἀσάτους καὶ ἀδιαλλῆκτους καὶ ἀδικαλίπτους παρτεταγμένους ὀκτίτας' σῆρῆ γὰρ ὑπάρχον, ὅπλα πνευματικὸν κινεῖν οὐχ ἰκνούμαι, ἂν, εἰ κκι πάντοθεν ἑαυτὸν τις ὄση δύναμις ἀσφαλίσεια, τὴν ἐροδῶν μαθεῖν οὐ δύνασεται.

24 Ὁ δὲ δὴ Βασιλεὺς πρὸς αὐτὸν ὑποβλήθῃν ἡμῖτετο' Μδεῖς σοι πρὸς ἀρηνησῶν τῆς ἱερᾶς Χριστοῦ ζεύγλης ἀντιλογίας ἰστω λόγοι ἢ ῥόφασις' αὐτὸς γὰρ, ὡς ἐφθην εἶπον, ὁ Λόγος ἐπαμῶνος, συμπομοσιεῖ καὶ συμπορθομηθῆσεται, καὶ πάσαν ἡμῖν πρὸς τὰ ὄνοκοντα τῆς δυσχερῆ παρέει εὐμάρειαν. Πειθεῖται τούτοις ὁ πᾶσιν αἰε τοῖς θελοῖς παθαρχῆσται οὐχ ἔκιστα, καὶ τὸ μὲν σῆγμα τοῦ Λαϊκοῦ πρὸς τὴν του μωνῆρους μεταμῆψαι ἀγγελιοῖθ πολιτεῖν τὸν Βασιλέα ἐνδῶς παρητήσασθαι, τῆ ἀκριθεία τὴν ἀριθείαν, καὶ τοῖς καλῶς πνθῶσιν ὑπεσει πόνους ἐπιπομῆτερον προστιθείς τελειότητα. Ὁ δὲ καὶ κατένευσε, καὶ τὰ τῆς ἱερᾶς ἐκείνης κρηφῆς ἀποκάρμυτα τοῖς τοῦ υἱοῦ καὶ Συμβασίτωος χερσίν, ὡς τῆς περιτριμένης αὐτοῖς ἀλουργῆδος σεμνολογήματα, ὑπαθεγῆναι σφραῖς ἰδικανουσιν' εἶθι γὰρ τῶν ἐξ ἀρόκτιος τῶν θεῶν ἀρετῶν τρῶψῆσαν κῆμν ταῖς πρώταις τῶν αἰῶν δορωφρεσῆσαι ἀροῦσται, καὶ τῷ πρὸς Ἀρχιερατικὴν ἐπανάειν μέλλουσι δόξῃν τῆ ὑπερανεστηκῆ ὄση λυκαρῶσθαι. Τῆ οὖν θεῖας ἐπ' αὐτῷ τελείης τοῦ μοναχου προῆτης κατὰ τὸν ἱεροτέλεσθιν

apilussuccessor ejus precibus pntibus

a Deo datur S. Nicephorus.

sagaci Nicephori Imperatoris cura.

discretionem exortum dispaniti.

et virtute ejus propoventis.

ab omnibus Patriarcha acclamatur.

et monitoario adducitur.

Imperatoris oratione.

* MS. γινωσκ.

AUGUSTE INSTATO

nt Patruarchatum acceptum duntaxat

omni hinc patriarchate grave proponit.

Jer. 23, 1 Joan. 10, 11

ne deprecatur.

urgente Imperatore.

acqumticit : nautachum imball.

delimsis etabua u fho Impreaturu.

AUCTORE
IGNATIO
Sacras Ordines
suscepit :

ιερωτεστάτην καὶ σοφὸν Διονύσιον, καὶ τῆς ἱερατικῆς κατὰ βαθμὸν καὶ τάξιν προεβόητος κατὰ τὸν ἱερὸν Θεοῦ ἐπιτελέσας, τοῦτοι ἦδη καὶ ἡ τῆς Ἀρχιερατικῆς ἀγασίας ἐπικολοῦσθε διαδόχους; πνεῦμα δὲ καὶ πῶς, λίαν ἴσχυρα.

Dominica
Pasche
ordinatur
Patriarcha,

25 Ἦνικα γὰρ Βασιλεῖς τε καὶ ἡ περὶ τὰ βασιλεῖα Σύγκλητος ἐν τῇ μεγίστῃ κτῆ παρῆν, τὰ τῆς φρικτῆς ἀναστάσεως ἐπιτελούντες ἔργα, κίβια τὸ ἱερὸν χῶρον ἐκείνου ἡ χρυσῆλιος φαινομένη σαφιλῶς σελανίζουσα τῆς ἐλπίζουμένης ἀδιαδόχου λαμπρότητος τὰς μαρμαρυγὰς υπεὶκρυπτεν, κίβια πᾶς ὁ τῆς Ἑκκλησίας λευγεμονίαν προσάφρονε δμιλος; τότε δὲ, τότε τὴν τῆς πίστεως ὑπ' αὐτοῦ προταγμένα καὶ διωμολογηθέντα καρδίᾳ καὶ στόματι, εἰτὰ τε καὶ τῶ κατ' αὐτὸν Κλήρω προσφρονηθέντα, θεῶν τόμον χερσίν ἐπιπληκμένους, ἐπὶ τὴν θέσαν χερουθεσίαν ἱετῶ τούτων ἀπαρίγραπτον ἐπιτελούντες μαρτυρα, εἰ παρατρώσαι τι τῶν ἐν αὐτῶ σισμασμένους, ἀλλὰ μετὰ ταύτης τῆς ἀληθείης καὶ εὐκρινεῦς λατρείας ἐν τῇ φρεσὶ καὶ ἐνδοξῇ εἰσεῖσαι τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν παραστῆσαι; ὃν καὶ μετὰ τὴν τελεσίωργον ἐπ' αὐτῶ μυσταγωγίαν ἐνεβθε τῆς ἱεράς τραπέζης ἀπεθασαῦριτε καθαρασθησάμενον, καὶ παρὰ Θεῷ τὸ βέβαιον εἰς ἀποδοχὴν κληρωσόμενον. Τῆς οὖν ἱεράς τελετῆς ἐπιπνοία θεία τὴν περισίωσιν εὐλακείας, ὁ λαὸς τὴν, Ἄξιος ἐπὶ τῶ ἀξίῳ κατ' ἀξίαν, φωνὴν τρισσῶς ὑπεκρίνατο. Ἐνθὲν ἐπὶ τὴν ἱερὰν τοῦ θρόνου περιωπήν, ὡς ἐπὶ τινα σκοπιὰν ὑπερτάτην, ἐν καὶ θεῶν φυλακῇ ὁ θαυμάσιος Ἀθεναῖος νοερεῖς ὑπεκρινεν, ἀναθεθε, καὶ τῇ λαῷ παντὶ τὸ τῆς εὐκρινεῦς ἐπιτελέσμενος ἀγαθὸν καὶ ἀνταλαβῶν. ἐπὶ τὰ εἰς τῆς θείας ἱερουθεσίας ἀντιουργος αὐτὸς ἀπεδείκνυτο.

tencus manu
libram de pde
a se scriptum,

et in altari
deponens

Dignus ter
acclamatur
a populo.
Abac. 2, 1
cui parcm
exoptat

26 Οὕτω Θεὸς ὁ τοῖς ταπεινοῖς ἐπιμετῶν χάριν, ὡς ἱραστῆ καὶ αὐτῶ πνευματικῆς ἀνάθεσως τῶν τῆς Ἑκκλησίας ὑψέων ἐπιλαθεῖσθαι οὐχ ἥμισυ κίβριον, ὡσ κρατήσας καὶ ἀξίως Ἐναγγελίου ἐποικισμοῦ αὐτοῖς ἐναρξόμενος, τῆ τῆς πίστεως κρηπίδι τὸ ἀσφαλὲς διεστήρισεν; ἐν ἀστασίωσιν γὰρ τὴν Ἑκκλησίαν εὐρών καταστήματα, ἐκ τῶ προκαταλαθῆσαι τὰ τῆς αἰρέσεως σκόμματα, ὑπὸ τῆς, ὡς εἰρηται, Πατρικῆς ἀμνηστίας, ἐν ἀποικιῶνται λοιπὸν γλῶσση καὶ αὐτὸς τὸ τῆς Ἑκκλησίας διεφῆρεν πύλαρος, μηδὲ μὲν κατ' αὐτῆς αἰρετικῆν ἀντίπνοιν ὑφωρμένους. Ὅθεν ἐφ' ἑτέραν ἑδὼν αὐτὸν ὁ ζῆλος ἐκίβει κατὰ τὸν ὁπίσταν τραπέζην καὶ ἀλλοκότων αἰρέσεων, ἀρτε τότε τῆς αὐτῶν ἱερουθεσίας ἀπερρυθισμένους τὰ πλήρη μύσους ἐπιτελούντων μυστήρια, Ἰουδαίου; τε φημί καὶ Φύρας, καὶ τοὺς ἐκ τῆς τοῦ Μάνεντος τερουρείας τὸν τῆς ἀπίστας κίβια προπίνοντας. Διεφροκίωτερου τοιγαρῶν τὰ τῆς αὐτῶν ἀτόπου θρησκείας δι' ἐγγρόφου τόμον τῶ Βασιλεῖ γνῶριμα καταστήσας, καὶ ὡς τῶ κοινῇ παντὶ γαγγραίνης δίκην λῶβην παρίζοντα (εἰ ἐπιπλεῖον συγγυρῆθην πράττειν, ὁ βούλοντο) δι' ἐντεῦξέως ἐνδείκνυμι, βάλλει μὲν τὴν Ἰουδαϊκὴν κυριακτικὴν, βάλλει δὲ καὶ τὴν τῶν Φρυγιῶν τερατῶν ἱερασελίον, τιτρώσκει δὲ τὴν Μαινακτικὴν οὐνεκρῆν, ὡς μηδὲ χεῖλιον ἱετῶ; τὰ αὐτῶν ἀγῆ προερχέσθαι, ἐν ἀπορρήτῳ δὲ καὶ παραδύστη τὰ τῆς ἀπῆτας αὐτῶν ὑπολαθεῖσθαι ληρῆματα; τὸ γὰρ παρῆρσιθῆσθαι ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ἀφικρῆνοι, εἰς τὸ μηδὲ λαθραῖως, τι ποιεῖν οἱ δυσσεβεῖς περιστασῶν.

Ἦνικα ἱενο-
clastium
domita,

Judaos
referturque
hæreticos
expulsi,

emendat
monastium
disciplinam;

27 Οὕτω τῶν ἀθίωων αἰρέσεων κατὰ μικρὸν ὑπεχώρει κλυθῶνται, καὶ ἡ ὀρθοτομία τῆς ἀληθείης ὁμολογίας ἡμῶν εὐκρινεῦς αἰθροῦσασα, σαββατισμὸν τῶ τοῦ Θεοῦ Ἑκκλησία ὑπέγραψεν. Ἄλλ' ἐπειδὴ τὰ τῶν ἐξῶ καλῶς εἶχεν αὐτῶ, ἐπὶ τὰ ἵνδον, λέγω δὴ τὰ τῆς μονακικῆς ἀκριθείας, τὸν νοῦν μετατίθειον. Ἄνδρες γὰρ τὸν οὐρανομήκη βίον τούτων ἐλόμενοι, ἡ καὶ εἰλόθαι ἐυξάμενοι, προφάσει δὴθεν ἀγχιρῆταις ἡ καὶ τῆς σθλῆς τῶν ὀνομάτων ἐνομοίας, ἀγχι πη τῶν παρθενίωων τὰ αὐτῶν καταπρηγῶναι δὴν ὤψθησαν ἀνεκτῆρια, τὴν μὲν προῆλον συνόικειν φεύγοντες, τὴν ἐκ τῶν λογισμῶν δὲ συγκαταθεσιν διαδρῶναι παντελῶς οὐ δυνατόν; ἦν γὰρ αὐτοῖς πάντα κοινὰ καὶ κτήματα καὶ ὑπάρξεις, ἐκυστίας ἡ τὸ περὶ τῶν πιστινῶτων πάλαι λεγόμενον; ἐκίβνοι μὲν γὰρ ἐν τῶ καλῶ; ἀποκτάσθαι τὰ θῶτα τὸ κοινὸν προουτεῖκτο, ἐνταῦθα δὲ τῶ τὰ πάντα κακῶς κοινουθεῖαι τὸ μὴ ἀποκτάσ-

θαι καλῶ; ἐπιπραγματεύετο; καὶ ἦν σύγχυσις τις τοῦ ὑψηλοτάτου βίου, καὶ πᾶς ὅστις ἐν ὑποψία πορνείας τὸ τῆς παρθενίας εἶχεν ἐπάγγελμα. Τοῦτο σκοπῶν ἐκείνος ὁ καθαρώτατος νοῦς, οὐδὲ μὲν παρὰ τασιν χρονικῆν ὑπέμεινεν, ἡ τῶ πῶματι ἐνδίδωκε παντελεῖ περιπαρῆσαι κηλῖδα καὶ ἐξοικεῖλαι πρὸς ἠδουκαθείας ἐμπάθειαν; ἀλλὰ τῇ Ἀποστολικῇ ἀβεντία χρυσόμενος, τοὺς ἐπὶ φυλακῇ ταύτης ὄρωτας καὶ τὸν Φινεῖς ζῆλον ἐγκάρδιον ἔχοντας Ἀρχιερεῖς ἀπολεξάμενος, ὡς ἐπὶ δεύτερον ἐξαπέστειλε κήρυγμα, τὸ τοῦ πάθους ἐκκεντῆσαι μύσους τῇ κανονικῇ σιρομίστη, καὶ στήσαι τὴν θαυσίαν διὰ τῆς παραινετικῆς ἐξελθῶσις. Οἱ δὲ κατὰ πάσης τῆς οὕτω νοσοῦσας οἰκουμένης γενόμενοι, καὶ τοῖς σωτηρίας φαρμάκους ἐκαίριως χρυσάσθαι πατίσπευταν; πόρρω μὲν ἀνδρῶν τὴν γυναικωλίτην ὄφαιτον ἀφορίσαντες, καὶ ἀφθονία τῶν ἐπιτηθείων ἐπιτευγίαντες, ὡς ἂν μὴ τῇ ταύτων ἐνδείξαι πιζῶνται, καὶ ἀκολασίας ὑπόμνημα δέχοντο, καὶ γένοιτο τὰ ἐσχατα χεῖρα τῆς πρώτης αὐτῶν συναλίσεως. Πρὸς δὲ τὰ αὐτῶν ἦθη τε καὶ ἀσκητήρια, μᾶλλον δὲ πρὸς τὰ τῆς ἐκάστου ψυχῆς αἰσθηθῆρια, τοὺς ἀνδρας ἀπικρίναν, καὶ προτροπάδην φεύγειν ὡς ἐκ δέξεως; σφωας τὴν τῶν γυναικῶν κατέπεισαν συνδιτίττειν, μήπως διὰ τῆς τῶν λογισμῶν θυρίδος ἡ τῶν ἱδῶν συγκαταθεσιν παρακύψασα, βίλος ἐπαρῆσαι καὶ τρώσιν ψυχικῆν ἐνεργάσοιτο. Οὕτω τῆς ἱεράς τῶν μονοτρόπων ἀγῆλης οἱ τῆς σωφροσύνης κτίλοι ἐμμελῶς ἐγγασάμενοι, τὰ ψυγοκρηθῆ τῆς ἱερασίας αὐτῶν ἐμπορεύματα σὺν ἱπαινομένῳ τόκῳ πρὸς τὸν Ἀρχιερατικὸν δισώσαντο.

monasteria
fœminarum et
cirorum procul
separati curat;

28 Ἄλλὰ δὴ καὶ εἰς πάσαν ἦνται οὖν καὶ πόλιν καὶ χῶρον, εἰ τυτῆν τὴν νοσον ἀμυζῶσαν εὐρίσκειν, καλῆμ καὶ μίλαν τὴν θεραπειὰν αὐτῆς κεραυνῶς ἐπραγματεύετο. Ὅποιόν τι καὶ καθ' ἐν τῶν Ταυρικῶν κλιμάτω πεπραχῶς ἀναφαίνεται; ὁ γὰρ τὴν τότε τοῦ γένους ἡγεμονίαν ἐπαρηρημένος, τῶ αἰσθεῖ τούτῳ καταπέθει, ἐπ' εἰσαγωγῇ τινος ἱεραίας τῆς αὐτοῦ συζύγου διστασιν ἐυελτέτησεν; ὃν ἀπομνήσαι τὸ ἐπιψόγου μολύματο ἔργον θέμενος, γραφικῶς ὑποθήκαις τε καὶ ἀπειλαῖς κατὰ πρόσωπον αὐτῶ τὴν ἀμαρτίαν παρέστησεν, καὶ ὡς εἰ μὴ βούλοιο ταύτης ἀποσχέσθαι ἐκείνους ὑπόδικος ἐνδίκως γενήσαιοτο. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτω πῆ ἐσχη.

adulterio
magis
Principis
resistit;

29 Ἐπειδὴ δὲ τὸ εὐκρινεῦς ἐκείνου ὀρθοτόμου πίστεως τοῖς τῶν Πατέρων ὄροις ἀκρίβειν κατεπύχτο, τῶ τε κανονικῇ καὶ αρχαικῶ ἔθει ἀκολοῦθως ἐπόμενος, τῶ τοῖς Ἀποστολικῶς θρόνους τὰ περὶ τὴν πίστιν ἀνακινουθεῖσαι κλυθῶνται, ταύτην Συνοδικῶς ἐνεμηγῆμενος καὶ πιστωσόμενος γρόμματα, πρὸς τὸν τυκικαῦτα τῶν Ῥωμαίων Πάπῳ ἐκπέπομφε Λέοντα, στηλίτευμα μὲν τῶν ἱεροδοξῶν οὖσαν αἰρέσεων, στηλῆν δὲ τῆς ὀρθοδόξου ὑπάρχουσαν πίστεως. Καὶ εἰτω ἐνδον τῆς τοῦ λόγου δυνάμει; τοῦ ἀνδρὸς πείραν λαθεῖν, ἐντευξάσθω ταύτης, καὶ εἰσοται τὸ περὶ τὰ θεῖα δόγματα τούτου σαφιλῆς τε καὶ καίριον. Ταῦτα καὶ ὁ ἱερὸς ἐκείνος ἡγάτατο Λέων, καὶ ἀσμενίστατα δεξάμενος, καὶ προπυξάμενος σὺν τοῖς κορυφαίοις ἱετροδόγμασιν ἀνεκίβριε τρονυτίματα. Τὸ γὰρ τῆς ὀμοουσίου Τριάδος συμφυῆς καὶ ὀμότιμον οὕτως ἂν εἶπε λευκότατα, ὡς τῇ τῶν ἐν Θεολογία τὸ κράτος ἰχῶντων ἀκριθεία μηδὲν ἀπολείπεισθαι. Τὴν τε τοῦ ἵνδς τῆς ἀγίας τριάδος ἐπ' ἰσχάτων τῶν χρόνων φανερῶσιν ἐκ τῆς πανάγους καὶ ἀμώμου Παρθένου καὶ Θεοτόκου Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν οὕτω δισαφῆσι τε καὶ ἀνεκίβριε ταῖς οἰκουμηνικαῖς; Συνοδικῶς ἐπόμενος, ὡς μηδὲν τῶν εἰς λατρείας ἰχῶντων αἰεασμῶντα ὑπάρχειν ἀνήκον. Τὰς τε πρὸς Θεῶν ἐντεῦξας καὶ πρῆσθειας τῆς τε σμῆνῆς Ὀμοηγήτορας, τῶν τε οὐρανίων Δυναμῶν, Ἀποστόλων, Προφητῶν, κλυθῶν τε Μαρτύρων, καὶ πάντων Ὅσιων καὶ Δικαίων, καὶ τὰ τούτων προσκυνητὰ λείψανα, τοὺς τε ἱερούς αὐτῶν χαρακτῆρας ἐπὶ τοσούτων τιμῆς ἀξίους ἀπέφηνεν, ὅσω δικαίον ἦν τοὺς οὕτω βιώσαντας καὶ οὕτω παρὰ Θεῷ θαυμαστωθέντας καὶ τιμᾶσθαι καὶ μεγαλύνεσθαι. Οὕτω τὸ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ μόνῳ λαθρεύειν Θεῷ τῶ ἀληθινῷ προσκυνητῇ ἀραρότης κατῶρθωτο; οὕτω τὸ περὶ τὴν υγιᾶ θρησκείαν αὐτῶ διειδίστατον πόμα κειράστο, οὐ καθῶ

Synodicos ad
Leonem III
Romam
destinat;

proflatur
sanctissimum
Trinitatem,

Incarnatio-
nem,
intercessionem
sanctorum,

Venerationem
reliquiarum
et imaginum

καθὰ τισι κεραποικιλλόμενοι, ταῖς δὲ θεοπραδοταῖς ὑπο-
 τυπώσσει κεραυνόμενοι, καὶ πᾶσαν ἀναστρόψιν αἰρέσεως
 θελοῦντ' ἐν τῇ πλησίον βλαστώνουσιν ἐξιώμενοι. Ἄρ' οὖν
 ὁμολογίαν μόνην φιλή τὸ τῆς ἀληθοῦς πίστεως ὁ Μέγας
 αὐτοῦ διετράχεν κεφάλαιον; οὐχὶ δὲ καὶ ζήλος τῆ ὁμολο-
 γία προσῆν; ἢ τοῦτο μὲν ἀναμφίλεκτον, κινδύνου δὲ
 ταύτην χωρὶς διεσώσατο; ἢ τοῦτοις ὡς ἀδάμια ἐσώματα,
 ὑποστολῇ δὲ τοῦ λέγειν τὸ μὴ εὐδοκῆσθαι παρὰ Θεοῦ
 προτετιμῆται; Οὐ μὲν οὖν, οὐδὲ σὺν ὁμολογία καὶ ζήλω
 καὶ κινδύνουσι. Λόγος αὐτῷ βιεφελῆς μαχαίρας τοῦ αὐτοῦ
 ταῖς φρεσίν ἀπώρητο, τῶν τὰ θεῖα τυράννειν ἤρμητων
 ἐκκόπτων ἐπεικῶς τὰ φρονήματα.

30 Ταῦτα σκοπῶν ὁ τοῖς καλοῖς οἰεῖ βασιλεῖων ἀντί-
 παλος, ὁ τοῖς καθεστῶσι ζῆλον ἐπινοῶν πολυκλύδωνα, ὁ
 τῇ γογγύῃ καὶ τῇ τῆς εἰρήνης ἐσταθεία ἔχθραν ἐπιμετρῶν
 ἀκαθάρταν, ὁ τῆ τῆς πίστεως ὀργαγεῖ χιτώνι παρυ-
 φαίνων τὰ τῶν αἰρέσεων ὑπόσθρα ῥόκια, ὡς ἐβουλήθη
 τὸ ἥρμαιον τῆς Ἐκκλησίας καὶ Βασιλείας; ἐν ἀτασθαλίᾳ
 σαυκῶν κινδύνων πράττειν ἄμφω κενήνης πόλε-
 μόν' οὐ βίηλ χαλκείας ἠνυμμένα καὶ φάσγανα, ὡς τοῖς
 ἀντιτακτοῖσι ἔθος πρὸς σώματα, γλώσσας δὲ πονηρὰ
 μελετᾷ εἰδυίας τῆ τῆς αὐτοῦ κακίας ἀνόνη παροθήξει
 πρὸς ψυχικῶν κινδύνων πράττειν διανίπτει, Βασιλεῖα
 μὲν ἄρτι τῆ τυραννίδι γουρούμενον εἰσποικισμένους ἄνθρω-
 πῶν τὸν τῆ ποικιλία τῆς αἰσθείας φανέντα πολυειδῆ
 χαμαιλέοντα, τὸν εἰς αὐτῆς ἀναρρῆσας ἀποβαλόντα τὸν
 βελγισμόν, τὸν τοῦ βελγίτουσ πρὸς τὴ τῆς δυσσεβείας
 φρόνημα μεταταξάμενον. τὸν ὅσον ἐπὶ τῇ γένει τὸν πα-
 λαῖον Ἰσραὴλ ἐπι Μυσταῖς ἐνθλιψάντα οὐδὲ Ἀμαλα-
 κίων δεινότερα τῇ νιφ' Ἰσραὴλ ἐνδείξμενον, τὸν τοῦ
 Σενυχρήσι ἰμώτερον καὶ Ραμφάκου βδελυρότερον καὶ
 Νάθουζορδᾶν τοῦ γοστριδούλου αἰσχροτέρου.

31 Ὅς κατὰ τοῦ τετιμηκότος Αὐτοκράτορος, (καὶ γὰρ
 ὑπ' αὐτοῦ Δημαγωγός τοῦ πρώτου καταλόγου τῆς στρα-
 τιστικῆς τῶν λεγομένων Θεμιστῶν καθίστατο φαλαγγός)
 εἰς αὐτὴν τὴν τιμὴν καὶ τὸν τιμᾶσαντα θέμενος, πρὸς τυ-
 ραννίδος ἐξέπεσον δίωκτον. Πρὸς γὰρ τοῖς ἐπὶ Ὁρζῶν
 Οὐνοῦς, πολλὴν τὰ ἐκείνης πολιέματα τὴν βλεψῶν εἰσφι-
 ροντα, πόλεμος τῇ Βασιλεῖ συγκεκρότητο, ἐν τῇ τῆς ἡττης
 Αἰών προτιροῦστος γενόμενος παντὶ τῷ στρατοπέδῳ τὴν
 μετ' αἰσχύνης ἐφυγὴ ἐμαίνεσσαν. Ὁθεν τὸν μὲν Βασιλεῖ
 ἢ πόλις εἶχε, μηδὲν τῶν ἐκ τῆς νίκης καλῶν ἀπονάμενον
 αὐτὸς δὲ λόγοις αὐτρεσίας τὸν λαόν ὑποσθεῖρας, καὶ κιν-
 ναῖς ἐλπίσιν ὑποσπλήσας καὶ ὑπελκόμενος, διὰ τυραννίδος
 ὑπὸ τὸ τῆς Βασιλείας ἀξίωμα. Μεθ' οὗ τάχει πολλῶ
 τὴν Βασιλίδα καταλαβὼν, καὶ εἰσοι τευχῶν (ὡς μὴ ὤφι-
 λεν!) ὁ τάλας γενόμενος, ταῖς ἐξ ἔθους τιμαῖς; διὰ τῆς
 λεωφόρου πρὸς τὴν βασιλείου Ἀλλῶν προεπίρπετο, καὶ
 τὸν μὲν πρὸ αὐτοῦ τῆς οἰκίας ἀπέπασεν ἄνδρα, τῷ ἀπλοικῶ
 τῆς ἀκακίας ὑπὲρ τὴν πυρφοῖδα κωμοῦμενον' ὅς κίλικα
 τὸν ἀγνώμονα Αἰουτοῦ ἐπινοῦμενον ἤθετο καὶ κατὰ τῆς
 ἀρχῆς λεόντειον βρέμεντα, τὴν τῆς Βασιλείας ἐσθία
 περιμετρήμενος καὶ τὴν κόμην ἀποθιζόμενος, μελαινίμων
 αὐτὴ χρυσαίμωνος γίνεται, καὶ τῇ ἱερῷ περιδῶλ ἄν γυ-
 ναικαὶ καὶ τέκνοις φέρων αὐτὸν ἐγκαλιέργουσι. Τοῦτο τὸν
 Αἰουτοῦ ὀχὲ καὶ ῥόλις ἐπέκλειν, τοῦ μὴ κατ' αὐτὸν χωρῆ-
 σαι ἰμώτερον' ὑπερορία δὲ τῶν ἡ λόγος παροπμιψά-
 μενος, αὐτὸς διὰ σπουδῆς εἶχεν τῇ κεφαλῇ τὴν βασιλείου
 περιβίαν διαδάμα.

32 Τοῦτοις οὖν τῆς συμφορᾶς ὁ θεοφόρος Δικηφόρος
 αἰσθόμενος, καὶ τὸ πολύρρωμον καὶ πολυκλίνας τοῦ ἀνδρός
 ἐνυόμενος, ταῖς ἐξ ἔθους ἐγγράφοις τῆς πίστεως ἐπαγα-
 γεῖν αὐτὸν ὁμολογίας ἐσκόπει' καὶ δὴ τόμον συντάξας,
 το τῆς ἀμωμυτοῦ λοστρείας κρῖνον περιτρίχοντα σύμβολον,
 ὑποσημῆσθαι χερσίν οἰκτιρίας διὰ τινων Ἀρχιερέων τὸν
 Βασιλεῖα προέτερον. Ὁ δὲ μέλιστα μὲν τοῖς λευκίμοις
 κατένευεν, ὑπερετίθετο δὲ τοῦτο ποιεῖν, μέχρις ἂν τὸν δια-
 ὄματος ἐπ' αὐτὸν ἀνοθεῖαι τιμῆ, ἐπ' ἂν δὲ τὸ γόη ταῦτος,
 τοῖς Ἐκκλησιαστικαῖς ζυγοῖς ἐνυτὸν ὑποκλίην ἔτοιμον
 εἶναι. Ὁ δὲ γε τῷ τῆς συναιδέσεως κεντρῶν καὶ ζῶφω νυ-
 ταιμοῖς, καὶ τούτοις οἷα μέλαι καὶ κλίτικα καλῶς; πο-
 χρώμενος, εἰ τῇ τῆς αἰρέσεως, καὶ πρὸ τοῦ διαδιδματος;

καθυπέγραψε πύνακι, ὄλον αὐτοῦ ἐμπαρέχων τοῖς ἀγροσί
 δαίμοσιν, ἢ τοῖς πρὸς σωτηρίαν ὀδηγεῖν ἐσπουδακῶσι
 Πατράσι πειθόμενος.

33 Ἦκεν οὖν ἐπὶ τὸ τῆς Σοφίας ἱερὸν ἀνυληφόμενος τὸ
 διαδάμα. Τότε δὴ τότε αὐτοῦ ὁμοῦ τῆς ἀναρρήσεως τῆ μεγάλῳ
 Ἀρχιερεῖ τυγχάνει μέλλοντι, ὁ τὰ ἐμπροσθεν ποῖων βλέ-
 πειν ἀκίμητος ὀφθλμῶς, καὶ τὰ κατ' αὐτὸν τῷ Δικαίῳ
 τεκμήρασθαι καλῶς ἰδικαίωσεν. Ἐδόκει γὰρ ὁ Ἅγιος
 μετὰ τὴν τῆς εὐχῆς ἐπίκλησιν, καὶ τὴν τοῦ στεφάνου ἀνά-
 ληψιν, κίλικα ψαύειν τῆς κορυφῆς τοῦ τέλουμένου καιρῶς ἦν,
 ὡς εἰς ἀκάθας καὶ τοῖδουσι; ἐρείσει τὴν χεῖρα, καὶ ὀυ-
 τως τὸν στέφανον ἐπαφίηται, ὥστε καὶ ὀδύνης ἐπαισθά-
 νεσθαι διωμολόγει τρανώτατα. Τὴν γὰρ, ὅσον ὄνη ἦδη,
 ἀθέσμον αὐτοῦ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας τραχύτητα προσήγ-
 νυσθαι μέλλουσαν ἢ ἀκαυτοπλήξ ἐκείνη κορυφῇ τῇ τοῦ
 Ἁγίου ἐπαφῇ προμαντεύεται.

34 Ἄλλ' ὄχετο τὴν κάραν τῷ βασιλεῖσι στερῶν ἀε-
 μοῦμενος, ἐν ἢ καὶ τὴν ἐσθάτων ὑπὸ ἐνδίκας πλη-
 γῆν, ἐπεὶ τὸν ἰνδίκων ὑπερόπτες γαγγίοντο. Δευτέρα
 τοῖων τῆς Βασιλείας; ἡμέρα καὶ αὐτῆς ὁ Θεοφόρος τῇ
 τῆς ὀρθοδοξίας; τόμῳ τὸν ἀρτιφανῆ Βασιλεῖα κατῆπει-
 γεν ἐνσημῆσθαι, ὁ δὲ κραταιῶς σπαρνεῖτο. Τῇ γὰρ
 ψεύδει τὴν πορφυρίδα χρώσας καὶ τὴν ἱρωτικῶς πρωτα-
 πετρα ἑμαξάμενος, ἀλλοπρόσκαλιος τοῖς ἐντευξόμενοι,
 ἐφαίνετο. Ὁ τῆς δεισιδαιμόνης ἐκείνης ψυχῆς, δι' ἢς ἡττης
 πίστεως; δυνεῖται κρηπίς! ὁ τῆς ἀκαθίκετος περιπλαυ-
 σεως τῶν ἐκείνων φρενῶν. ὡς ἦν τὸ τῆς ὀρθῆς ὁμολογίας
 παραλόγοισι φρόνημα! ὁ τῆς τοῦ ψεύδους πολυσχιδούς
 ἐμπλοκής, δι' ἢς τὸ τὸν ὀρθῶν ὀσμάτων ἀποκίλον συμ-
 ποδίζεται! Ὁ γὰρ πρὸς ἀντιπάλους, οὐ πρὸς ἐχθρούς
 τρυκιάδε τῇ πόλει περιβίνας; χαράκιμα ὁ πρώτος ἀγῶν
 αὐτῷ γίνεται, κατ' αὐτοῦ δὲ τοῦ τὰς κίλικας τῆς ἐξουσίας
 (οἱ; οἶδε κίλικασι) δυνάτος, τὴν παρὰ τῶν ἐγχειρίζεται.
 Τοῦ γὰρ ἰχθῶν, ὡς φθόσας εἶπον, οὐδὲν ἢ ὀλιγα φροντί-
 σας, ὡς οὐ συμφέρει ἢ ἀντιπῆσαι πρὸς τοῦτοις ἰκανοῦ-
 μενος, διὰ τὴν προσθεῖς ἡττης αὐτοῦ γρηθεῖσαν παρ' αὐτοῦ
 μηχανορρῆσων ἐπίνοιαν, κατὰ τοῦ Παρθασαίως; ἐχθρῶς
 τὸν ὄλον, πῦντο κάλον καὶ εὐδον ἐπανασταῖων περιχε-
 ρθῆναι τὸ αὐτοῦ τῆς Ἐκκλησίας εἰκόνισμα. Διὸν γὰρ τὸ
 αἰδίσμιον εὐλαθεῖσθαι τοῦ πράγματος, διὰ τὸ τῆς παρα-
 ὀσεως ὀνύγῳ ἐνστερνεῖσθαι αἰσας, διὸν τῆς αὐτοῦ
 ὀσσεῖτου; ὀσά ὡς ἢς τὰ τὸν Ἁγίω ἰχνη προῦθεῖσαν
 ἐπιμετρήσει τὸ βίβαιοι, διὸν Ἐκκλησίαν τὸν θεοφόρον
 Ποιμένους τὴν ἐνστασιν' ὁ δὲ τῆς μακίας; τὸν ὄφιν ὑπῆρει-
 δει, καὶ κατωθεῖς τὴν φρένα τῷ ὀλοῦ φρονίματι, εἶχετο
 τοῦ βουλήματος. Πῦντα μὲν λόγον παλαιῶν ὅς ὀδουλι
 ἐκείνος ἢ ἱεροδοξῶν, καὶ βουλήν συνυτῶν ἐξ αὐτῆς ἐντε-
 ξεις τὸ χρήσιμον φέρουσαν ἀπιστάμενος, ἐπὶ δὲ νεωτέρων
 λογίχῳ καὶ γραῖδων μυθῶν, οὐκ ἀνοθεῖ ἀπὸ γῆς δὲ
 φεγγερομένη, ἐτράπειο, ἐπιμετρεῖντα χρόνων μήκη καὶ
 νίκας, εἰ τῇ ἀρχαῖα καταστάσει τὸν ἀσέδειαν ἐξερέ-
 σαιεν.

35 Ἄγεται τοῖων ἐφ' αὐτοῦ μέρος ὅσον ὑποπῶσται
 κανονικῆ τῆς ἱερᾶς λειτουργίας ἐνείρητο, ὅσον καὶ μὴ
 βουλόμενος ταῖς ὑπαγωγαῖς τῆς βίας ἐκαμπτετο, οἷς καὶ
 τόπον εἶσω τῶν βασιλείων ὀποληρώσας, καὶ τὸ πρὸς
 τρυφῶν σῶν δικῶν ἀποτάξας αὐτοῖς σιτηρεσιον, νῆαν
 πίστιν συντάττει ὁ νεόφρων Ἀποστάτης ἐκίλευσεν. Οἱ δὲ
 τῇ βασιλεῖῳ θρασυ, ὡς ὁ μυθικός ἰκίσιος Αἰγυῖων, γαι-
 ρύμοις, οὐχέου κατὰ πάσης Ἐκκλησίας ἀμύτατα θιου-
 τες, βίβλων; ἀνεκρίνωσιν' καὶ τὰς μὲν κατ' εἰδῶλων ἔστερ-
 γον, ὡς συνηγερούσας αὐτῶν τῷ φρονίματι; τὰς δὲ
 ὑπὲρ εἰκόνας ἐπίμπρων, ὡς ἐλεγχούσας αὐτῶν τὰ μυθί-
 ματα.

36 Εἰσκαλίεται δὲ καὶ τὸν Ἐπισκόπου τοῦς πλείους,
 τῷ νεωτεροτικῷ ταύτῃ συνηγοῦσοντας σαίματι' ὀπινίς
 κίλικα τοῖς ἀντιπῆρας ἐπίνοις τοῦ Βυζαντινῷ προσήγγι-
 ζον κ οὐχ ἐκυσταῖται, κατὰ τὸ ἀρτῆσας ἔθος πρὸς τὸν
 Ἁγιοῖμιμα στίλλουτες, πρὸς αὐτὸν διεπορθημένουσ
 τὴν βασιλικῶν δε βροπῶν ἀντιστατοῦσαν ἀνατιθέουτες καὶ
 βία διεμοῦμενοι, πρὸς τὰς Ἐγέτους καὶ Παλῶριδος ποῖνας
 προπῆπυοντα' καὶ εἰ μὲν τὸ ὀλοῦν ἐκίσιος ἐτίθεντο,
 λῶσις τὸν δεινῶν ἐπικολοῦσι καὶ ἀνεῖσι' εἰ δὲ τῆ τῆς
 ἀληθείας

ALCIBIORE
IGNATIO

committer a
S. Nicophoro,

quasi iminas
et tribulos
tangente ca-
put eius

urgat se sicut
orthodoxo et
vellet subscri-
bere.

deus adversus
hostes Imper-
rii,

Christo et
sanctis unogi-
nibus bellum
infert:

conventiculum
impiorum
hominum
collybi:

k
MS. 41.

Episcopus
Catholicus
currceri inclu-
dit;

in periculum
interpedis

EXP V
A diabolo
estatus Leo
Armenus.

omnem Imper-
ri et Ecclesie
statum
aerit.

a Michaelē
Imperatore
honoribus
auctus,

causis sit
cladis exer-
citatus illius
illate;

it cum Imper-
no iutum,

in exilium
ablegat,

a S. Nicophoro
confiteo
ymbulos fidei
pubescente
nygal, nisi
consonatus,

ambrosiū
idēto
hæreticū

AUCTORE
IGNATIO

ἀληθείας κέντρον υψωτόμενος πρὸς τὴν ἀσέβειαν ποσῶς ἀπεμάχεται, εἰρηαῖς καὶ λιμοῖς καὶ γυθίοις κατερίετο δειμασιν, οὐδὲν τῶν τῆς Ἐμπύσης ἀνικότερον φαντασμάτων ὑπάρχοντα. Ὅστιν τὸ τοῦ δευτέρου Καίσαρα συνίστατο βουλευτήριον, οὗτο τῆς Ἰαννου καὶ Ἰαμβροῦ μεγαλορρημοσύνης κατὰ τοῦ νέου Μωσῆως ἐπετεθέντο τὸ ἀγώνισμα, οὗτος ὁ τῆς ἱερουσῆς ἀστὴρ καὶ τῆς οἰκουμένης Λικηφόρος Πατὴρ ὑπὸ τῶν τοῦ σήτους εὐσεβῶν καὶ τοῦ Ἀντιχρίστου προστατῶν καὶ προδρόμων ἠθέτητο. Τῷ γὰρ Διδασκάλῳ αἰγὴν ἀπειλῶσαντες, τοῖς μὴ δὲ μαθητῶν βαθμῶν εἰληχσοὶ τὸ διδασκῆναι ἐπὶ Ἐκκλησιαῖς προτρέπουσι καὶ τὸν τοῦ λόγου χρυσόθερον ποταμὸν κατὰ λόγον κωλύουσι φρίσσειν, τοῖς δὲ βόθρον ἐντοῖς ἀπολείβει ὀρύξασιν, καὶ ὄσῳρ σοφίας οὐκ ἔχουσιν ἐπιστημονικῶς τὴν Ἐκκλησίαν ἄγειν οὐ φρίττουσι τὸν Ἀρχιερεῖα τῆς ἱεράς ἔχειναι τροπέξας ἀπειργασίαι, καὶ οἱς μὴδὲ εἰς οἶνον Θεοῦ εἰσέναια θμεῖτον τὰ τῶν Ἁγίων ἐγγεγίρουντο ἄδουτα τοῦς τῆς Ἐκκλησίας στόλους ἡ δοκοῦσι σαλεύουσι, καὶ ἀντερῖδουν τοῖς ἀνεμιαῖοις καὶ ἀστάτοις αὐτῶν ταύτην οὐλοῦσι ληρήματα.

S. Nicephorum
arceat :

palenofos
Ecclesiar
praeficit

CP. XI
S. Nicephorus
preccibus
fusia,

admonet
bonos,

indicit nocte
solennia sta-
tiones ut dei
placandum
eam :

ueneratus
cum aliis
Sacerdotibus
in palatium,

Catholico
auctoritate,

37 Ταῦτα ὁ τοῦ Θεοῦ θεράπων Νικηφόρος θεώμενος, πᾶσαν ἰκετηρία εἶδαν πρὸς Θεὸν ἐπινοεῖ, ἀντιβολῶν καὶ πρὸς συμμάχῳ καλῶν τῇ μὲν Ἐκκλησίᾳ διασώτασθαι τὸ σμῶματον, καὶ τὸ τοῦ ποιμνίου ἀκίθθλον μὴ χρονθῆναι τοῖς τῆς ἑτεροδοξίας μιαινοῖς ἀλιτήμασι. Διὰ τοῦτο πρὸς ἑαυτὸν πόντας εἰλεν ἐνοσθεῖτε, παρεκῶλει τῇ ζύμῃ μὴ συμφύρεσθαι τῶν ἀρετιζόντων ἀπέτριπεν, ὡς ἴον καὶ ὡς κύμα ἐχθρῶν τὰ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν ἀλλόφυλα προσφύγειν ὀμβλώματα. Ὁ γὰρ, ἔλεγεν, σηματικὸν ἐπάγουσι μάλωπο, φαρμάκοις ἰατρικοῖς ὑπὸ κινεῖ δυνάμενον τοῖς τῆς ψυχῆς δὴ μυχοῖς ἐνειεῖσι τὸν κίνδυνον, τὴν ἐξ ἐπιπολῆς ἀνιόνονα μότῳσιν. Μὴ τοῖνον ἐνδύμην τῆν τοῦ καιροῦ ροπή, μὴδὲ τῆν τοῦ κράτους φορὰ· εἰ γὰρ Βασιλεῖα καὶ πολὺ ἠμῶνος σὺν αὐτῷ κκακφρόνον ἔ ἀίρεισι ἐπισύριπτι, ἀλλ' εἰς οὐδὲν οὐτοῖς ἡ ἰσχὺς ἀποθῆσεται, οὐδὲ εἰς Ἐκκλησίαν Θεοῦ ὑποθῆσεται. Ὁ γὰρ ἐπὶ πλήθει Θεὸς ἐνοσθεῖ, ἀλλ' ἐφ' ἐνὶ φθεβουμένῳ καὶ τρέμοντι τοῦς λόγους αὐτοῦ ὑποσκοπεῖ, καὶ ἄθην Ἐκκλησίαν τὸν ἕνα σαφῶς ἀποδείκνυσι. Τοῦτο διὰ προσφύχης ἰλεωσώμεθα τὴν ἐνύμινον, τοῦτον πανύχῳ στάσει δυσωπῶσαντες ἐκμελιζώμεθα, τοῦτον αἰτήσωμεν μὴ παθεῖν ἡμᾶς ὅσα σπύδουσι καθ' ἡμᾶς οἱ διώκοντες. Ταῦτα ἔλεγε καὶ πάντα εἶχετο ἱερὸν, τὴν πάννηγον ἐπιτελέσαντες σύναξιν.

38 Καὶ ἐπεὶ Βασιλεῖ κττάφορα τὰ τῆς ὕμνοθίας ἐγένετο, θεὸς αὐτὸν καὶ δεῖλια συνείλε, μὴ τε ἀρα καὶ νειοτεριοθεῖν κατ' αὐτοῦ, αἰδοῖ τῇ πρὸς τὸν Ἀρχιερεῖα καὶ ἁχίσει νινουμένον. Περὶ οὗ ὁδᾶς ἀλεκτρούνον στέλλει πρὸς τὸ ἱερὸν δυσωπθῶν οἱ ἀγανακτῶν, ἐπίκλημα περὶ τοῦτον φέρων τῇ Ἀρχιεπομένῳ ὡς παραχλῆς αἰτίω τυγχᾶνοντι. Ὁ γὰρ εἶδι, φ.σι, Βασιλεῖας πρὸς εἰρήνην το πᾶν συνελαῦνοντος, διάστασιον μελετᾶν καὶ διχόνοισιν καὶ τῆς εἰρήνης κατεῦχεσθαι. Ἄλλ' ἐπειδὴ τὰ παρὰ γνώμην τῆ Βασιλεῖ πρᾶσσοντες πεφῶρασθε, ἐπιλαθεύσης λοιποῦ ἡμέρας τὴν πρὸς τὰ Βασιλεῖον ποιεῖσθ· παρῖαν, ὡς ἂν καὶ αὐτοῖς τὰ περὶ τοῦτον διαγνώθῃ σαφίστερον. Ἐπειδὴ δὲ τὸ πλῆθος τῆς ἀγγελίας ἐπῆσθοντο, προθύμιαν ἀκοῆς ἐπεδείξαντο κρείσσονα. Ὁ γὰρ ἦν οὐδέις, ὁς οὐ δάκρουν ἐν καρδίᾳς ἐξεκαλεῖτο ἰκίσιον, καὶ τὸν ἔφερον τῶν πάντην κριτὴν ἰδιάζετο διατήρησι καὶ τῆρησαι τῇ Καθολικῇ πίστει τὸ θίνον. Ἦδος γούν τῆς εὐχῆς λαθεύσης, ἐκκλησιάζας τὸν ἱερὸν ὁ Πανίερος οὐλλογον καὶ κτταστάς εἰς μέσους, ἐλεξεν ὡδε.

39 Ἐθεῖ μιν, ὡ δὲλεκτον ἀθροῖσμα, μὴδὲ ἐν οὐνερατων ὄξει τὴν Ἐκκλησίαν ὄραν, ἐν οἷς ἐστι σήμερον, καὶ ὅλα τὰ κττ' αὐτῆς θεινᾶ μελετώμεν, δεῖ ἐξ φαῖδρῶντος το κατηφῆς ἐπεινδύεται, ὅτι ἐκ βελθῆς εἰρήνης πρὸς στόσεις ἐπέγεται, ὅτι πάντως ἐκουσιῶνται τελεία ποιμόνοσα ἰ ἀκουσίον ἀραπῆν τῶν ποιμαίνοντων ὑφίσταται, δεῖ πᾶσι ὁμογυμνοῦν ἐπιτεπυσα διαφόροις ὁδῶσι δίσταται, ἦν ὁ Χριστὸς τῷ ἴδιῳ περιποιήσατο ἀφρατι, ἦν πᾶντες μύσους καὶ κηλῖδος τετήρηκεν ἄμωμον, ἦν Ἀποστολοῖς καὶ Προφήταις καὶ Μάρτυσι καὶ πᾶσι

δικαίων πνεύμασι περιοτοιχῆσας τετειχημένην ἔδειξεν ὡς Παράδεισον. Νουὶ δὲ ταῦτα βλέπομεν πάσχουσα, ὑπὸ τῶν τῶ δοκοῖν ἐχόντων ἡμῶτερον, τὸ δὲ εἶναι καὶ ἴσαν ἀλλοτριῶν, ὅσα καὶ παρ' ἐχθρῶν παθεῖν ἀπευχόμεθα. Σήμερον γὰρ τῇ τοῦ Χριστοῦ εἰκόνι συνακτιμοῦσι καὶ τὸ ἀρχέτυπον, ἐνεγὲ τῆς εἰκόνης τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτόστονον διασβῖναι. Σήμερον ἡ ἀνέκαθεν τῇ Ἐκκλησίᾳ διὰ λόγου καὶ γράμματος συντηρηθεῖσα παράδοσις, ἐκποθῆναι καὶ παῦλον ὅσον ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς τῆς ἀληθείας λαμβάνει, καὶ παράδοσιν ἦν οὐκ ἤκουσεν ἐνωπίξεται. Ἄλλὰ μὴ [δεῖ] καταπίπτειν ταῖς ἐνεῖων ἀπειλαῖς, μὴδὲ ὑποχλῶν τι τῆς προθυμίας, μᾶλλον μὲν οὐ καὶ διανίστασθαι, ὅσον μετὰ συμμαχίας ὁ πόλεμος εἰσῆσαι γὰρ οἱ τῆς ἀληθείας ἐχθροὶ τοῖς φιλοπονοῦσι τῶν ποταμῶν τοῖς βαγδαίοις ἐναυτεῖας τῷ βέμυατι διακῆσασθαι. Ἐκείνοι γὰρ ἐπὶ τὰ πρόσω χωρεῖν ἀμιλιώμενοι τῷ ποταμῷ, καὶ μὴ θέλουτε; συναπέρχονται οὗτοι τε μυρία κατ' αὐτῆς φλυσησάυτες, ἐκείνη καὶ ἀκοντῆς εἰσιν ὁμογυμνοῦσιν. Ἀκατάγωνστον γὰρ πρᾶγμα καὶ πάντα δυνάμενον ἡ ἀλήθεια καὶ μεγάλην τὴν ροπήν ἐφ' ἐκτέρα χαρίζομενον. Οἶδε στεφανοῦν ἐν ἐκίστην τιμώμενον, οἶδε χειροῦσθαι πανταχοῦ πολεμοῦμενον. Μετὰ τούτης καὶ ὁ ἀνοπλος ἀτρωτος, ὅθεν δὲ ταῦτης καὶ ὁ ὀπλίτης εὐάλωτος. Μάρτυρες δὲ τῶν εἰρημένων οἱ πρὸς οὐς ἡμῖν ὁ λόγος· οὐδὲν γὰρ τῆς ἀληθείας φροντίσαι σπουδάζοντες, καὶ αὐτοῖς τοῖς τὰ στοιχεῖα παιδευομένοις γεγόνασιν παίγνια, αὐτοὶ ἑαυτοῖς πρὸς ἀντιλογίαν ἀρκούντες, καὶ τὸν οἰκίον κατὰ τοῖς καινομένοις σαρκῶν ἐμφοροῦμενοι.

40 Τοιοῦτα τοῖνον ὑποτροχάθην ἀγορεύσας, καὶ τὸ ἱερὸν βᾶκος ἐπὶ τῶν ὤμων περιθείς, τὴν Βασιλεῖας αὐλήν σὺν παντὶ τῷ τῆς Ἐκκλησίας καστοληρβάνει πληρώματι ὡν οὐχ ὡς ἐνώθει χεῖρι καὶ ἀσπαρμῷ Βασιλεῖς προσεδέχετο, τεμηρηῖοις οὐσιν εἰλικρινοῦς διαθῆσας, ἀλλὰ διάστροφόν τι καὶ μαυικὸν ὑπεβλέβας προηγεῖτο, καὶ τῆς βασιλεῖου καθέδρας ἐπιέληπτο, τῷ δὲ Δικαίῳ τόπον ἰδίθου τὰ δευτερεῖα τῆς καθέδρας ἐπέχουσα. Ἄ δὲ Βασιλεῖ μόνος τότε μόνῳ διειλενται, καὶ ταῖς ἐν τῶν θεῖων γραφῶν νιφᾶσι κατέκλυσε, καιροῦ καλοῦντος ἤδη λελίξεται. Καὶ γὰρ αἰρήσει τὸν Ἁγίων ἦετο, τὸ πεπολογοχημένον ἐκείον ὑπὸ ἀσέβειαν ἀνδράμον, εἰ μόνῳ προσεβᾶλοι, συμμαχίας καὶ ὄπλων ἐστερμύον. Ἀρχεται τοῖνον, ὡς ἐν κατατάτου βυθῷ τοῦ θυμοῦ τῶν νῦν ὑπεκκαίοντος, λέγειν τοιαῦδε. Τίς, ὡ αὐτός, ἡ παρ' ἡμῶν τεκταινομένη διχόνοια, μάλλου δὲ κατὰ τῆς Βασιλείας νεανικῆ ἐπισύστασις; ὁ γὰρ τὸν ἡμέτερον Κράτους ἐπὶς συνάγειν καὶ ἑτεροδιδασκαλεῖν καὶ κατενεύξεις πρὸς τὸ κρεῖττον ἐπινοεῖν πειρώμενος, οὐδὲν ἡ κατὰ τῆς κοινῆς σωτηρίας ἑαυτὸν ἐπαφίσειν. Εἰ μὲν γὰρ ἐπ' ὀναίρεισι τῶν ὀρθῶν δογματῶν τὸ ἡμέτερον Κράτος πνεῖν τι προηρεῖτο καὶ τὴν τοῦτον δισολαεῖν ἐπειράτο (ὡς ἡμεῖς φατε) παλαιότητα, εἶχεν ἂν τις καὶ καιρὸν καὶ πρόπον μομφαῖς ἡμᾶς περιαντλεῖν, καὶ ἑτεροδοξίας εἰσφέρειν ἐπίκλημα· ἐπεὶ δὲ τῆς τούτων ὀρθοτομίας ἔρωμεν, καὶ πᾶσαν διχόνοιαν ἐκτρέπεσθαι προαῖρῶμεθα, καὶ ὁμογυμνοῦν ἐπὶ τῇ πίστει πάντας βουλούμεθα, τί ὀδικεῖν ἐν τούτῳ φαινοῖμεθα, τὸ εἰρηναῖον τῇ Ἐκκλησίᾳ πρυτανεῖν ἰθίλοντες; Οὐκ οἶσθα, οἷς οὐκ εὐαριθμητον μέρος διενοχλεῖ καὶ τῆς Ἐκκλησίας δίσταται τῆς τῶν εἰκότων ἐνεκῆ γραφῆς τε καὶ στόσεως, ῥήσιων γραφικῶν περὶ τῆς τούτων ἀποτροπῆς ἐπικομιζόμενον διατάγματα; ὡν ὀδερῖντητα εἰ ποροσθεῖν τὰ πρᾶτεινόμενα, οὐδὲν κωλύει μὴ τὸ τῆς πίστεως ὁμόφωνον εἰς διαίρεισεις λυθῆναι καὶ μὴ πρὸς ἕνασιν ὀρθοτόμον τὸ λοιπὸν ἰδεῖν συνουλώσεως. Τῶς σὺν περὶ τούτων διαμριβαλλουσι πάσης ἀτίρ ἀναβολῆς ἡμᾶς διαλεχθῆναι προτρέπομεν, καὶ πείσειν ἡ πεισθῆναι νεκρῖκαμεν, ὡς ἂν καὶ ἡμεῖς τὰ δικαίως ἐργωκότες λεγόμενα, μετὰ τοῦ δικαίου γενοῖμεθα, καὶ τούτῳ τὴν ροπήν χαρισαιμεθα. Εἰ δὲ μὴ τοῦτο ποιεῖν κατανεύσοιτε, μὴ τῷ ὀειγῆ τὸ δικαίον ἑαυτοῖς ὀθρασθαι θελήσοιτε, οὐκ ἄθλον ὅποι τετάξεται τὸ ἡμέτερον.

41 Ὑπολαβῶν δὲ οἱ τῆς ἀληθείας φωσφόρος Λικηφόρος ἀντέφρον· Ὁ τίκτονος ἡμεῖς, ὡ Βασιλεῦ, τῶν πρὸς οἰχνοῖνον καὶ στάσιον ὀρώντων ὑπάρχοντων, οὐδὲ κατὰ τῆς σῆς Ἀρχῆς ὄπλα τὴν ἡμετέραν εὐχὴν κενινῖκαμεν' εὐχισθαι

ut veritati
semper electi
adhaerant ;

ad Imperato-
rem abii,

acriter repre-
henditur

eum haeretici
disputare
jubetur ;

respondet
Imperatori

γεσθαι γάρ ὑπὲρ Βασιλείων, οὐ κατεύχεσθαι πρὸς τῆς Γραφῆς νοθευόμεθα. Οὐδὲ γὰρ πρὸς ἑτεροδοξακίας νόσον τὸν ὑγιᾶ λόγον τῆς πίστεως παρεκλινόμεν' τοῖς τοιοῦτοις δὲ καὶ χαίρουσιν ἐκ τοῦ τῆς ἀληθείας Καθηγόμενος ἐντεταγμένου ἡμῖν, εἰπεῖν παραιτούμεθα. Τοῦτο δὲ ἴσμεν καὶ ἡμῖν εἰδῶσι ἐπιβεβησόμεθα, ὡς πρῶτον σάβαν τὴν εἰρήνην εἶναι ὁμολογεῖται παρὰ πάντων ἀνθρώπων, ὡς τι καὶ κατὰ βραχὺ λόγισμῷ πᾶρεστιν, ὥστε εἰ τις διαλυτῆς ταύτης γένοιτο, τὸν κακῶν οἰκτιώσατος, ἂν, οὐ τῶν πῆγης μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁμογενέσι τοῖς αὐτοῦ ἐκ Βασιλείων οὖν ἄριστος οὗτος ἐκεῖνός ἐστιν, ὃς ἤδη ἐκ πολέμου εἰρήνην διατίθεισθαι ἱκανὸς περικεν' αὐτῷ δὲ, τῶν πραγμάτων οὐ καθεστῶτων ταῖς Ἐκκλησίαις, πόλεμον ἐπαγεῖν ἡμῖν αἰτίαν οὐκ ἔχοντα ἔργων καὶ τῶν ὀρθῶν δογμάτων, ἐν οἷς ὁ τοῦ Χριστοῦ κηρύσσεται σταυρὸς, διαλαμπύρουν (καὶ γὰρ οὐχ' Ἐβραῖοι, οὐχ' Ἑσπεῖοι, οὐ Βορράς, οὐ Θάλασσα τῆς τούτων γῆραυγίας ἐξῶ καθεστῆκεν) ἀμυδράν τινα φθοροποιῶν ἀνδρῶν διδασκαλίαν ἀντειρεῖν οὐχ' ἤμισα κερκίνας. Τίς γὰρ ἡμῖν Ῥώμη, τὸ πρῶτόβλητον τῶν Ἀποστόλων ἔδος, ἐπ' ἀθετήσῃ τῆς Χριστοῦ σεπτῆς ἐκόντος συνίπνευσεν; ἡμῖν δὲ ἐπὶ τῇ ταύτης τιμῇ συμποεῖ καὶ συνίδεται. Τίς Ἀλεξάνδρεια, τὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου σεβάσμιον τέμενος, τὴν τῆς Θεομήτορος σφραγῖν δι' ὕλης ἐμφέρειν ἀσποτηλοῦσθαι ποτε συναπιπατο; ἐν τούτῳ δὲ ἡμῖν συσεργεῖ καὶ συμφέρειται. Τίς Ἀντιόχεια, ὁ τοῦ κορυφαίου Πέτρου μεγαλάνωρος θάκος, ἐφ' ὕβρει τῆς τῶν Ἁγίων συνέδραμον ἐκ-ὑπόστατος; ἡμῖν δὲ τὸ τούτων ἀρχαῖον συνεργάζετ' ἰσχυρῶς. Τίς Ἱερουσόλυμα, τὸ τοῦ Ἀδελφοθέου κλεινὸν ἐνδοκίμημα, ἐπ' ἀνακρίσει τῶν Πατρικῶν συμπεφρόνηκε παραδόσεως; Τίς ἡμῖν τῶν ὑπὸ τὴν Ἀρχὴν ὑμῶν τελούτων ἐκουσιασζόμενος Ἱερὺς, ἀλλ' οὐχὶ βίαν ἀποστάς, ἀκούσιον συνέπειται καὶ συντίθεται; Πόια δὲ τῶν Καθολικῶν Συνόδων, ὑφ' ἧν τὸ τῆς πίστεως εἰλικρινὲς Πνεύματι θεῷ τετρανώεται σύμβολον, ἐπὶ τούτοις ἡμῖν συνεβήγματο; ὁ γὰρ τῆς τούτων γυμνητεῶν συνουσίας τῇ Ἐκκλησίᾳ δογμάτων ὑσαίνειν περιστολὴν οὐ δύνησται. Ἄλλο, Βασιλεῦ, μὴ δῶς τῇ αἰοήσει χεῖρα κάτω κειμένη, μηδὲ τῇ εὐλόγῳ σιγῇ κατακασθεῖση φωνὴν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐμνεύσεις διὰ φωνῆς. Ἀυτὴ μετὰ τῶν αὐτῆς εὐρετῶν ἀπερρίθω ἐς μακρῶν, οἰχέσθω ἐς κέρωνας, ἀποπερπίσθω ἐς Κυνόσαργας' ἡ δὲ τῆς Ἐκκλησίας ἀσύγκητος ἀεὶ μενίτω μεγαλοπρέπεια. Οὐδὲν μέρος τῆς ὑφ' ἡμῶν, ὡς φθάσας τῶν ἡμετέρῳ εἰρηκα Κράτει, ἕκατι τῶν ἱερῶν εἰκόνων ταύτην παραλιπεῖν προσθήμῃται, οὐδὲν κενῶν τῶν νομίμων αὐτῆς εὐταξίας ἀταξίαν ποτὲ μεμελέτηεν' παντοθεν γὰρ τὸ ἥριμαῖον καὶ ἀσάμιον ἔχουσα, καταγίγθων καὶ ὁσίων καὶ αὐτῶν τῶν τοῦ ἔδου πυλῶν κτισχύουσα φαίνεται. Μὴ τὰς νεοτεροποιούς διδασκαλίας κατὰ τῆς προεβηλικίας ἡμῖν ἐπασχῆτε παραδόσεως' αὐτὰ γὰρ πρὸς χάριν, οὐ τὰ τοῦ Κυρίου λαλεῖν μεμνηθῆκασι, αὐτὰ τῶν ἀπὸ κοιτίας φονούτων εἰσὶν ἐξαμελώματα. Εἰ δὲ τις τῶν ἑτεροδοξῶν τὴν ἡμετέραν ὀρθὴν παρεπέλασε νῆψιν (ἴσμεν γὰρ σε καὶ πρὸ τοῦ στέφους τῆς ἁμωμῆτι πίστει προσελθόν) καὶ λόγος χραῖνειν ἀκοῆς δυνάμενος τὸ ἡμέτερον οὐ; διέλασας παρέπεισε, καὶ οὐκ ὡς ἡμῖν ἀπεγένησιν, εὐρέσθαι δὲ τὸν τούτου λύσον εἰ ἡμέροσθε, ταύτην ἐπιούσει Θεοῦ παρῆξεν ἡμῖν βεβαιούμεθα. Χοῖος ἡμῖν τούτο, καὶ γοῶν ἀπόντων ἀναγκαιότατον, τοῦ τὸ σκάνδαλον ἡμῖν ἐπαφίντος, Θεοῦ διδόντος, ἀνσσειλδοὶ προβήλυμο. Διάραι δὲ στόμα, καὶ τὰ τοῦ πνεύματος μετὰ τῶν ἐξῶ τοῦ πνεύματος συζητεῖν οὐκ ἀναγκαῖον τιθέμεθα, κἀν εἰ πάσας ἀνάγκης περραθειμὲν αἰτία, οὐδὲ ταῖς ὑπ' ἐκείνων ἀποκηθεῖσιν γραφικαῖς καὶ Πατρικαῖς ὑπάρχοντες ρῆσεις. ἢ Πόλι γὰρ ὑπὸ πολλῶν ἐλεγχθεῖσαι, καὶ Πατέρων, τεθνήκασι.

ὁ Νομοθέτης ἀπηγόρευσεν; Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ. Ὡ; εἰ Βαθῶ τε καὶ ἀγαθῆς ζήτησεως πέλγος ἀνάγκης ἡμᾶς, ὁ Βασιλεῦ, ὁ πολλοὶ μὲν πολλῶναι διέπλευσαν, οὐδεὶς δὲ γι, ὅσα ἴσμεν ἡμεῖς, ἐπὶ τὴν λιμίνα τῆς ἀκρίβειας σφίετο. Οἱ μὲν γὰρ καλοῖσι ἀποπὸν τὸν διοριμὸν τὰς εἰκόνας χρῆμα καὶ ἑλληνικῆς ἔργων πλάνης, ἐν μὲν τῇ ἀφανεί τῆς ψυχῆς κριτηρῶ διαβάλλουσι τε οὐτὰς καὶ τοῖς κλητῶροις συντίθενται' ἐπὶ δὲ τῶν πραγμάτων ἐλθόντες πρῶμαν τε ἐκρούσαντο, καὶ ἐναντία δρώσαντες οἷς ἔργων εἰκόνας τε γὰρ αὐτοῖς εἰσι καὶ ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις καὶ ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ ἐν ταῖς οἰκίαις, ἡδὴ δὲ καὶ ἐν ταῖς συνοδοποιήτους ἔχουσι καὶ ἐμοδιότους καὶ πεσοποῦντες καὶ πελοχίζοντες' Οἱ δὲ τελείως πρὸς τὴν ἀποπὸν ὁκλάσαντες, εὐθὺς ἐκ πρώτης συμπλοκῆς τὰ ὄπλα τῆς ψυχῆς ἀπορρίψαντες, νῦνα τῷ πολέμῳ παρέσχοντο' καὶ οὕτε Ποσφρῶν αὐτοῖς τιμῶνται εἰόντες, οὕτε Ἀποστόλων μορφαί, οὕτε Μαρτύρων γοαφαί' ἀλλὰ τούτων ἀπάντων ἀπληγαγμένας τὰς Ἐκκλησίας συστήσαντες, ἀσχηματίστους καὶ τόπον ἐκτός τῷ σωματι καὶ ὁσμοσῶν Θεῷ τὰς ἐαυτῶν ἰεσείας ἀνάγουσιν. Ἄλλ' εἰ δοκεῖ μὴ περὶ τῆς ζήτησιν ἀποκάμωμεν, μηδὲ ἀμελώμεν τῆς ὕρας, εἰ μὴ ἐν κύκλῳ περῶντες, καὶ ἰχνηλατοῦντες τῷ λόγῳ ἐν δικτύοις αὐτῆς ἀληθείας ἐμβαλόμεν. Ἄκουε δῆτα τοῦ λόγου, ἐν μάλλα σοφοῦ τε καὶ ἀληθοῦς, ὃν ἀποδὲξῃ καὶ ἐπαυέσεις, εἰ τῷ ὄντι τοῦ ὄντος ἔρας καὶ τῆς ἀληθείας ἐπίεσαι.

AUCTORI IGNATIO imitato minus raro hominum affectu.

dona haerent inchoatur.

Sedum Patriarchatum, Synodorumque auctoritatem conuelli.

satisfactorum Imperatoris scriptum cum damnationis haereticis disputare tenent.

cap. VII

obsequium Imperatoris ex stylo de non faciendo scilicet, respondet.

43 Οὐκ οἶσθα, οἳ τὰς πρῶτον περὶ Θεοῦ τὰς Αἰγυπτίων ψυχὰς ἐπενέμετο πλάνης; καὶ ὡς τὴν ἀκτιστὴν τε καὶ ὄσλον τοῦ Δεσπότου δόξαν καταγίγοντες εἰς ἕλην καὶ εἶδος, ἀνδρείκων τε ταύτην καὶ ἀνθρωποειδῆ τιμητικῆσιν; οἷος ἦν ἔρα ἐκείνος ὁ Ὅσσιος, ὁ Τυφῶν ὁ Ὄρος, ἡ Ἰαίσι, καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων Θεῶν ὁ κατάλογος, ἃν διελίγη καὶ ἀποδεικνύσι τὴν ἀκρίβειαν ὁ βίος, τὴν δὲ πλειονεῖαν ὁ πόλεμος, τὴν φύσιν ἡ θάνατος. Τί δὲ; ἀγχι τούτου τὸ Θεῖον εἶδος τετύπτο αὐτοῖς καὶ μεμόρφωτο' καὶ προσεκύων μὲν ὡς Θεῶν τὸν κύνα, ἡνεῖτο μόσχος ὁ Ἄπις, τράγος ὁ Ἐομῆς, καὶ ἰχθύς ἡ Ἀθωνά, καὶ ῥώμη ὁλόγῳ τὰ ὄσγια Θεοῦ ἀνηγόρευον' ἡδὴ δὲ αὐτὰ καὶ ἐν ἄλλοις συνθίντες, πολυμόρφους τινὰς καὶ πολυειδεῖς Θεοῦς ἀντεπλάσαντο' τὸν μὲν τραγόναν δημιουργόντες' ὁ Πάν οὗτος ἦν' τότε πρόσωπον κυνὸς περιόπνυντες' Ἄνουβις, οἰμαί, ἐλέγγο, μήτε ἀνὴρ εἶναι ἐλόκληρος μήτε κύων ἐτελής συγγωρούμενος' Πότερον ψευδοῦσι' αὐτὰ διεξῶν, ἡ ὡς ἀληθεῖσι συντίθεσαι; Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

Egyptiacum de Deo errorem Mosiaci occasionem atque cultum fuisse.

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ. Ἐπεὶ οὖν ἐκεῖνος ὁ Νομοθέτης τὸν παραθεθόμενον αὐτῷ παρὰ τοῦ Θεοῦ λέων ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου ἐξέγων, τὰς ἐντοκείσας ἐκείθεν ταῖς αὐτῶν ψυχῆς δευσοποιούς κηλιδας ἀπομαχίγειν τε καὶ ἀποκαθαίρειν βουλόμενος, ἵνα μὴ ἀνθρωποειδῆς καὶ ἀνδρείκων ἰχθῶνται τὸ Θεῖον, ἡ ἑτέρας ζῶων εἰδέας' παραινεῖ ὡσαύτως καὶ νομοθετεῖ τῷ λόγῳ ταυτὶ. Μὴ κατὰ τὸν ἐν Αἰγύπτῳ φιλιτεῦσθε τῶν, ὡς ἀνθρωπων, μηδὲ ἐξ ἐκείνων ἀτύπων μωθόντες Θεοῦ εἰκὼν ἐν ἡμῖν τελεῖται, ἡ ἐν τῶν ἐν αἰρι διυπαμένον, ἡ ἐν γῆ κινουμένον, ἡ ἐννεχομένον τοῖς ὕδασι' οὐ γὰρ ταῦτα Θεός, καὶ εἰ τοῖς Αἰγυπτίοις δοκεῖ, οὐδὲ ἐν εἰκόνι γραπτῶν, τὸ μὴ θεωρηθῆναι δυνάμενον. Ἄνειδον γὰρ τὸ Θεῖον καὶ ἀσχηματίστων καὶ ὁσμοσῶν, καὶ τῶν φαινόμενων καὶ ἀσβαλμῶν ἀνθρώπων ἔργων αἰώνων οὐδὲν' ἀλλ' ὡς μόνον θεωρητῶν, εἶπον τις καὶ τούτο δυνάσκειτο. Εἰ γὰρ δημιουργὸς τῶν πάντων, οὐκ ἂν ἐν αὐτῷ εἴη τῶν πάντων' καὶ εἰ διὰ πάντων δικίαι, οὐκ ἂν ἐν ἐνὶ προβλεῖτο. Ὁ οὖν Νομοθέτης ἐπὶ μόνου Θεοῦ δημιουργεῖν εἰκόνας ἐκώλυσε. Καὶ ὅτι τούτο σαφῆς, πρῶτον αὐτὸς τούτο δηλώσει τοῖς ἐπαῖνιν ὀρθῶς τῶν γεγραμμένων ἐβήλουσι' ὡς γὰρ περὶ Θεοῦ τὸν λόγον προφῆρων, καὶ πρὸς μόνου αὐτῶν ὄσφῆρον τὸ ἔπος, ἐπὶ ὅπου πῶν λεγῶν' Ὁ γὰρ προσωνύσις αὐτεῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύετε αὐτοῖς' ἰγὼ γὰρ εἶμι Κύριος ὁ Θεός σου, Θεὸς ζήτητός'. ἢ μὲν γὰρ ἀσέβης τε προπίεται καὶ ἀποπὸν ἔργων, ἔτι; ἔρα ποτὲ τὸν πάσας ἐπιεικῶς φύσις καὶ οὐσίαι καὶ γυῖοσις, ὃν οὐδεὶς ἰώσκειν οὐτε μήποτε βεσπασθῆναι δύναται, τούτων μορφαί καὶ τῶν ἐκ τῶν φαινόμενων τὰς ἐνοῖαις λαθῶν, ἐαυτῷ τολμῶρως ἀναπλάσσει' οἷα παρ' Ἑλλήνων σοφῶν

et Iuvartitis inuentum, ne cum errorem amplexerantur.

ACTOBE
RUSATIO

ἐτολμήθη, καὶ Θεὸν ζητοῦντες οὐκ ἄν το ὄμμα τῆς φυχῆς ἔτειναν, οὐδὲ ἔπερ αἰθέρα καὶ οὐρανὸν τῷ νῦν κυφισθέντες, ἐκεῖ διερευνησαν τὸ ποθεύμενον· ἀλλ' εἰς γῆν καὶ ἕλκην κατενχθέντες, καὶ πάσαν αὐτῶν τὴν σοφίαν κώτῃ κενώσαντες, τὰ φαινόμενα Θεοῦ ἀνηγόρευσαν. Εἰ δὲ τις ἀνὴρ, ἡ Βασιλεῖα τιμῶν, ἡ Στρατηγὸν ὑμῶν, ἡ ἀριστία θυμαρῶν, εἰκόνας αὐτῶν περιγάζηται, ἀδικήσαι εἶμαι οὐδὲν, εἰ, ὅν ἐπικρατεῖ τῆ ψυχῆ καὶ εἶδεν ὀφθαλμοῖς, προσεστῆσι τοῖς χρώμασι· μόνον μὴ τιμώσθαι, κατὰ τοὺς ἐκείνων φληνφόρους καὶ λήρους, ὡς Θεὸς ποτε τὸ γινόμενον· τούτο γὰρ ἤδη ἐστίν, ὃ καὶ Μωυσῆς οπεύρει, καὶ ὁ Χριστιανὸς νόμος μισεῖ, καὶ Θεὸς γίνεσθαι οὐ βούλεται· Τὴν γὰρ ἐμὴν, φασί, δεῖξεν ἑτέρω καὶ δώτω. "Ὁ μὲν οὕτως ἐπάει τὸν τοῦ Νομοθέτου λόγιον, ακραιφνῆς μὲν αὐτῷ τηρεῖται τῆς διανοίας τὸ ὄμμα, ἀτρέπτως δὲ τὸ ἀτρέπτου καθρόν, οὐ τύπον, τῷ χρώμα περιέχει εἰκοσι, οὐ τόπου ἢ χρόνου, ἢ ὅσα τοιαῦτα σωματῶν ἴδια, πρὸς αὐτὸ τὸν νῦν διὰ τὸν ἀγαθὸν ἰσπισόμενος· ἀλλ' αὐτῷ που περὶ τὸ ἀσώματον αὐτοῦ ἐρείδων, ἀκίνητός τε καὶ ἀσπρῆς περὶ τὸ ἀγαθὸν ἔστηκεν, θάλλων-ὄν τε καὶ ἀποθῆ τὴν αὐτοῦ φιλῆται·ν ἐνέργειαν. "Ὁ δὲ ἄλλως οὕτων ἀκρωμένως, καὶ πρὸς τὸ ἀπειρὲς τε καὶ νεοῦν ἰλιγγίσας ἀτόνια ψυχῆς, τῆς περὶ Θεοῦ σπολισθῆσας ἐνοίας ἀστατος λήθης πεδίον ἀλάται, περὶ σώματῃ καὶ γῆν εἰλυσπώμενος.

in eadem
Imperatorem,
In eam,
utroque pangi
posse :

Simulacro
in legi veteri
ianozie
usu puti :

horas mavis
anxi,

tenens in
throno Sa-
lumonis :

a Moya
constituta
ad Prophe-
torum illo
Cherubim,

in eadem
scriptam
a nomo Chre-
sti in eadem figu-
ram

δοῦσαι τοῦ σταυροῦ ἐωρούμενον, αὐτίκα νεύοντων, καὶ ἀπνοὶ γεγόνουσι, καὶ τὸν κατὰ ἀνθρώπων αὐτοῖς σσωρευ-
μενον τῆς κακίας ἰόν εἰς κενὸν ἐμῶσι καὶ ἀπυπύουσι· οἱ
δὲ εἰς αὐτὸν ἡμεῖς ἀποβλέποντες, τὰς ἐξ αὐτῶν φερομένας
πυρφόρους αἰδίας, οἱ μὲν παντελῶς οὐ δεχόμεθα, οἱ δὲ
καὶ βληθέντες σωζόμεθα. "Ὁ δὲ τὸν ὄφραον προστάτης δρά-
κων, τοῦ κρημασθέντος ἐπὶ ξύλου τὴν ἰσχὺν ἑνοῦον, καὶ
τῶν ἐκείθεν ἀφθίντων αὐτῷ μεμνημένος βελῶν, ἀφορδός
εἶχεται, φύσφ πληγῆς παλαιῆς νεῦν καὶ συμφοραῦν ὀδύρα-
μενος. "Ὁρᾷ, ὡς οὐκ ἰσφαλῆς, οὕτως εἰκῆ τε καὶ ἀορίσ-
τως κοῖνι τὰ ὑπὸ τοῦ Νομοθέτου λεγόμενα;

46 Εἴση δὲ κἀκεῖνο, ὃ Βασιλεῦ, εἰ γέ που μέμνησαι,
δοῦν χάριν ποτὲ πρὸς τὸν Ἰσραήλιτον ὁ Νομοθέτης λέων
ἰγαλιέπρην; **Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ.** Οἶδα ὡς πολλῶν, δοῦν δὲ
νῦν ἐμνήσθης οὐκ εἶδα. **Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.** "Ὅτε τὸν
χρυσῶν τοῦ μόσχου κεφαλὴν ἰσχιζάσαι, ὡς ὀρθότατα
αὐτοῖς ἰγαλιέπρην. Ἐπιλαθόμενοι γὰρ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ
θεματοποιῶν, τὴν ἐν θάλασσῃ μεσηπορείαν, τὴν πρω-
τοτόκων οὐροῦν τελευταῖν, τὴν τῶν στοιχείων μεταβολὴν,
ὡς ὁ Νομοθέτης ἐπιτρόπευε, τοῦ μόσχου τὸ κέρα Θεοῦ
ἀνηγόρευσα. Μὴ τι οὖν τοῦτο σοὶ πλημμελεῖν δοκῶσιν,
ἢ ὁ Νομοθέτης αὐτοῖς ἰγαλιέ, ὅτι μεσχον εἶχῃ καὶ
ἀπλῶς ονευπώσαντο; **Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ.** Διὰ τί; **Ο ΠΑ-
ΤΡΙΑΡΧΗΣ.** "Ὅτι εἴπερ ἐκείνους κατὰ τούτο μεμψόμεθα,
καὶ Σολομῶντος κατηγορήσασιν, ὡς βόας καὶ αὐτοῦ πλάσ-
τουργήσαντος. Οὐκ οὖν κατ' ἐκείνου καὶ ἡμεῖς τὸν ἀνδράσι
μεμψόμεθα, καὶ ὁ Νομοθέτης ἐγκύκλιον· ἀλλ' εἰ τὸν
βουὸν Θεοῦ ἀνηγόρευσα, καὶ τὴν ἐπ' Αἰγύπτου σωτηρίαν
εἰς αὐτὸν ἀσπίδος ἀντιτίθει. Οὐχ ὀμώμαμα γένν ποῖν
ἀπλῶς διεκόλυσεν, ἀλλὰ Θεοῦ ποῖν ὀμώμαμα. Διὰ τοῦτο
καὶ ὁ Λόγος γέγραπεν, ὡς τὰ χρυσὰ τῶν γυναικῶν ἀφε-
λόντες ἑλλῶθια τὴν χρυσῆν ἐκείνων εἰργάσαντο κεφαλὴν
τοῦ μόσχου· ὑποθλῶν, ὡς ἴμαι, καὶ αἰνιτόμενος, ὡς ἡ
τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ἀκοῆ πα.αλ-βουσα τοὺς περὶ Θεοῦ
ἀκισθῆνους λόγους, εἶτα εἰς ἑτέρας ἐκπεσοῦσα δόξας
ἀκισθῆσας καὶ ἐγμυῶθῃ, π καὶ τὸν ἐκκληθῆντα τοῖς
αὐτῶν ἰσπί κῶμον ἀφῆρατι. "Ἀλλὰ καὶ ὁ Νομοθέτης,
ως αὐτὸς φασί, κατὰ τὸν Λόγον, καταλείνας τὸν μόσχον καὶ
ἐπισπείρας τῷ ὕδατι, ἐπότισεν αὐτὸν τὸν λέων. Τί τούτο
δρῶν; Ἰδῶν, ὡς αἶμαι, τούτων τὴν περὶ εἰδώλων ογνοῦντα
πλάνην, καὶ μὴ νενοηκῆτα τὸ μέγεθος ὅσον ὑπάρχει τῆς
βίαιης, τοὺς περὶ οὕτης λόγους λεπτοῦνας καὶ περιζῆσας
καὶ καταληπτῶς ποιησάμενος, εἰδίδασκεν αὐτοῦς, καὶ τὸν
λέων ἐπότισε, καὶ ταῖς καρδίαις γε ἐνόον ἐνέβαλεν, ἵνα
μὴ ἄγνοῖαι τις ἀσεθείας βραδίας αὐτοῖς περιπέπτοι.

in vitulo
aureo crimen
fuisse quod
Deus procla-
matus cul-
que sit,

ex mulierum
inanibus
fabricatus,

et ideo in
cineres redac-
tum fuisse.

CAP. VIII
Picturas
atque imagines
ubique recep-
tas esse,

si nihil det-
tatis illis
tribuatur :

47 "Ἀλλὰ γὰρ ἐρωμένη μοι κἀκεῖνο λέγειν. **Ο ΒΑΣΙ-
ΛΕΥΣ.** Ποῖον δὲ; **Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.** Οὐκ ἀνθρώποις
ἔθος καὶ δημιουργοῖσι πολλῶνς λέοντας βλοσυροῦς δει-
νῶν ὑπέλειπονται, ἢ οὐς ἀγρίους τὴν χαιρὶν ἐπιφρῖσσου-
τας, ἢ ὡς ἐν πεδίῳ καὶ ὄρεσιν ἵππους ἐμπερῶς διαθεῖ-
ται, ἢ ὄρνειον εἶδη κελαιεῖν δοκούντων, ὡς τὴν ἀκοῆν
ὑπεσχῖν πολλῶνς ἵνα τῆς φωνῆς ἐπακροάσαιαν; Καὶ
ταῦτα ἀνοητοὶ οἱ μὲν τοιχοῖς ἐγγράφουσαν, οἱ δὲ πί-
πλοις ὑφνίνουσαν, ἤδη δὲ ἐνοῖαι καὶ χαλοῦς καὶ χρυσῶς
πλάστευγῆσαντες θεμηθῆσας καὶ ὄρας χάριν, ἢ ἐν οἴκοις
ιστάσαν ἢ ἐν ἀγοραῖς ἀνατίθενται. Τί οὖν; Ταῦτα ἀνθρώ-
πων τὴν σωθῶντων ἐλυμῆνυτο βίαν, εἰ μὴ κατὰ τὴν
τῶν Ἑλλήνων ἀσεβῆ περιπέπτοι, τὰ πεποιημένα Θεοῦ ὀνο-
μάσων; Εἰ δὲ τις ἀφρων ἀνὴρ, δαιμόνων πλάνη πειθό-
μενος, Θεοῦ τι τούτων ἠγίσταται, οὐκ ἄν αὐτίκα ἢ λίθαις
βαλόμενος, ἢ πυρὶ καταφλέξουεν, ἢ θηρίων στόμασιν
ἠμαρῶντος παρῖθουεν;

48 Ἀτὰρ οὖν ἐστὶν ὁδός, ὃ Βασιλεῦ, τοῦ καλῶς βου-
λευθῆσαι εἰδέναι τε καὶ ἐπίστασθαι, ὡς ἐπὶ μόνου Θεοῦ
τὰς ἐκδόνας τελεῖν ὁ Νομοθέτης εἰρξῆ τε ἡμᾶς καὶ ἐκόλυ-
σεν· καὶ, εἰ τούτῳ φσμεν, οὔτε τοῖς πάλαι κατὰ τὸν νόμον
πολιτευσαμένοις μεμψόμεθα, οὔτε Χριστιανοὶ πλημμελοῦ-
μεν, Μαρτύρων ἢ ἄλλως ἀνθρώπων ὀσίων τελούντες εἰκό-
νας, καὶ τῷ φαινόμενῳ δρῶντες αὐτῶν τὰ μὴ φαινόμενα.
Καὶ, εἰ μο πειθῆται πᾶς ευσθεῖν βουλόμενος, οὕτω δια-
κριτέον καὶ διεριστέον τούτῳ τὸν λόγον, καὶ ὡς ὄνο τινὰς
ὄρους θεοῖων, οὐς ἀνατρέπην τε καὶ συγγεῖν οὐχ οἶοντε.
Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ. Πῶς καὶ τίνα τρόπον; **Ο ΠΑΤΡΙΑΡ-
ΧΗΣ.**

ΧΗΣ.

per ipsum
relata summa-
ria : non
Christi et
sanctorum.

ΧΙΗΣ. Ως Θεού εικόνας οὐ ποιητόν, ἀλλὰ καὶ εἰ τις ἔγγραφοί τε τῶν τοιούτων, ὡς τῶν Ἑλληνικῶν κοινῶν δογμάτων ποιναῖς υποβάλλειν ἐσχόταί· ἀνθρώπους δὲ ὅσιους γραπτέον, τῇ πρὸς Θεὸν παρρησίᾳ καὶ τῇ καθαρῇ τῆς ζωῆς ἐναθενομένοις, καὶ μίσην πᾶς ἰμὴν καὶ πορθεῖας πρὸς αὐτὸν ἐσομένους, καὶ ἀναγοτάς μὲν τῷ Θεῷ τὰ αἰτούμια, κατὰγοντας δὲ ἡμῖν ἐπὶ Θεοῦ τὰ δίδόμενα. Οὐ γὰρ ἐστίν, ὡς ἐστὶν εἰς, ὁ Βασιλεὺς, τῷ Θεῷ προσιόντων, ἢ ἀπὸ Θεοῦ τιμωμένων ὁ τρόπος· ἄλλ' ἡ παρρησία συμμετρεῖται τῇ βίῳ, καὶ τῇ πολιτείᾳ καταλλήλος ἢ ἀντιδόσις ἐπιταί. Θεὸς μὲν γὰρ ὡν αἰεὶ, γένεσιν τε οὐκ ἔχων· τὸ δὲ οὐκ ὄν αἰεὶ, γένόμενον δὲ ὑπερον, τὴν γένεσιν ἐκ τοῦ ὄντος ἐδέξατο. Καὶ κατὰ τόνδε μὲν τὸν λόγον, διῶλον ἂν καλοῖτο Θεοῦ πᾶν τὸ αἰεὶ γινόμενον· τὸ γὰρ γεγονός, δούλου ἂν δικαίως τοῦ πεποιθηκότος νομιέτο. Τῇ δὲ πρὸς Θεὸν οἰκειώσει, καὶ τῇ διαφορᾷ τῆς ἐκείνου ἀγίας, διάφορός τε καθ' ἕτερον τρόπον προσήγορα καὶ κλήσι· τοῖς προσερχομένοις ἐντίθειται. Ὅσοι μὲν γὰρ φθῆρη κολλώσεως τῶν πλημμελημάτων ἀπέχονται, οὗτοι θεράποντες ἂν λέγοντο Θεοῦ, μαστιγίασι τιμῆς ἀληθῆς καὶ δούλοι, πληγῶν καὶ εἰρητῆς καὶ τῶν ἐπ' αὐταῖς ἀπειλῶν ἵνα μὴ ἀμφοῖσι χολήσονται, οἱ δὲ μελλόντων ἀγαθῶν ἐλπίδι πρὸς τὸ ἀγαθὸν νεύσαντες, νικήσει μὲν οὐκ ἐνομιάζονται, μισθοῖσι δ' ἂν εἴν, ὡς ὄν τις φαίη, Θεοῦ κέρδους ἐνικά τε καὶ μισθῷ τὰ δόντα πράσαντες. Ὅσοι δ' αὐτοῖσι ὑπερανεπιθήκοντες, καὶ πρὸς τὸ καλὸν ἀκριβοῦς φαυέντες, οὐ προσδοκίμην φέρει κολλώσεως, οὐ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἐλπίδι πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἄττονται, ἀλλὰ δι' αὐτὸ τὸ καλὸν τὸ καλὸν κατεργάζονται, οὗτοι τῶν ἀκράτων τῆς σοφίας θεσσαυρίῳ ἐμπληροῦντες, υἱοὶ Θεοῦ καλοῖν· ἂν δικαίως, Θεοῦ κληρονόμοι καὶ συγκληρονόμοι Χριστοῦ χρηματίζοντες· οἱ καὶ ἀνθρώποι πεφυκότες ὑπὲρ ἀνθρώπων Θεοῦ τῶν ἀπάντων πλέον ἱκετεύοντες πείθουσι, καὶ τόνδε μὲν ἔτι πολυῶν τὸν ἀλίμονα καὶ ἄτακτον γῶσον, μάλιστα δὲ τότε γυννυμένοι· βεβίω, καὶ τὴν ὄστεινον καὶ βοήθησαν ἀποτιναζόμενοι κόνιν, τῇ ἔλῃ τὴν ἔλῃν προσρῖψαντες, πρὸς τὸν ἵεῖον τε καὶ ἀγαθὸν Δεσπότην καθροῖ καθαροῖ ἀναδράσωσιν.

49 Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ. Τί οὖν; τῶν Ἑλληνικῶν οὐ κοινωνοῦσι δογμάτων οὐ τῶν ὄσιων, ὡς φησι, ἀνθρώπων δημοκυροῦντες εἰκόνας; **Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.** Οὐχ οὕτως ἀπλῶς κατηγορητίον αὐτῶν, ἀλλὰ σκοπητίον καὶ διερευνητίον. **Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ.** Πῶς Χριστιανοὶ τὰς τοιαύτας δημοκυροῦσιν εἰκόνας; πῶς γράφομεν; **Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.** Μὲ Βασιλεῦ, τῆς ὀρθότητος καὶ ὑπεροχῆς μεταδίδωσι τοῖς γραφομένοις οὐσίαις; **Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ.** Οὐ ὅπως. **Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.** Θνητοὺς δὲ αὐτοῦ φρονούσιν ἀνθρώπους; **Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ.** Ναί. **Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.** Τίς οὖν ἢ μέμφεις, εἰ ὡς ἀνθρώπους εἰδότες, ὡς ἀνθρώπου γραφῆ παραδίδομεν; καὶ τὴν Θεοῦ προσεγγίαν, ἐξαιρέτων εἶσαν καὶ τοῖς γενοῦσιν ἐπιτέλῃσι κυριῶς φύσιν οὐκ ἔχουσαν, ἐπὶ τῆς πύκτου ἐξηρημίνης ἐνωτικῆς οὐσίαις, ὡς αὐτῷ μόνῳ μόνῳ ἀρμόδουσαν, ἐκείνου μὲν οὐ τύποις καὶ χαρακτῆρι συγγράφομεν; Πῶς γὰρ γράφομεν ὁ τοῖς ὁσθαλοῖς οὐ γνώσκωμεν; Μαρτύρων δὲ ἢ ὀλλῶν ἀνδρῶν ὄσιων ταῖς εἰκόνας χρησόμεθα, οὐ Θεοῦ φρονούοντες (μὴ εὖ τῶν θεούτων ἐκπέσειμεν) ἀλλὰ Θεοῦ οἰκτίστης ἐγγνώμονας, ἵνα καὶ τῆς ἀνδρείας αὐτοῦ ἀμειψόμεθα, καὶ ὅσα δεῖ θαι τοῦ Βασιλείου ὀδυνάτου μὲν ὑπὸ πλημμελημάτων ἀγῶνισιν, ὡς ὀρυφῆρος τοῦ Βασιλείου ὑπὲρ ἡμῶν ἐν προσώποις ἀνάγκωσιν.

50 Εἰ δὲ σοι δοκεῖ, καὶ εἰ ἀνθρώπινον ἐξετασέσθω παραδειγμάτων ὁ λόγος. Ἄρα οὐχ ἐμυλογεῖσθαι φησ, ὡς ὁ τότε τὸ πᾶν τεκτιναμένους, κυβερνήτης ἂν ὄνατος καὶ τῆς τῶν ἐν αὐτῷ πλείοντων προνοῶν γαλιότης, ἵνα μὴ ἀνεματίστον δίκην ὀλαχθῆς ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ὀλεσθῆται ἐν τούτῳ; τοῦ βίου πλείοντος ἡμῶν, ἵνα πᾶσι τῶν αὐτοῦ καὶ τύπον ἐπὶ γῆς Βασιλεῖα ἔσται; **ΒΑΣΙΛΕΥΣ.** Ναί. **Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.** Ὁ δὲ (Θεὸς μὲν οὐκ ὄν, μιμήσθαι δὲ Θεοῦ, ὡς δυνατὸν ἀνθρώπων). βουλομένου, ἐπειδὴ περιγρηπτός τὸς ἐστὶ καὶ ἀπλῶς ἀνθρώπων) φερτοῦσιν Ἄρχοντων, ἕτερον τῆς ἑαυτοῦ παρουσίας τὴν πολιτείαν ἐνπίμπλησιν, ἵνα καὶ ἀπῶν πᾶσι παρῶ, καὶ πόρρω διεστώ; παρῶντα

ἐπάγει τοῖς ἀρχομένοις τὴν φύσιν. Τί οὖν; ἀνέξεται πώποτε, εἰ τοὺς ἐξ αὐτοῦ πρὸς τὸ ἀρχεῖν ἀρχένοντας Βασιλεῖας προσίποιμεν, ἢ τῆς προσεγγίαις αὐτοῦ μεταδοίμεν; **Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ.** Οὐ ὅπως. **Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.** Μιμῆται δὲ ἡμῖν εἰ ταῖς ἐξ αὐτοῦ χειροτονηθεῖσι, καὶ ὡς αὐτῷ δεκεῖ τὰ πράγματα ἀρχοῖν πρόσμην καὶ ἱκετεύομεν, καὶ ὅσα αὐτῷ προσάγουσι οὐχ οἷοι τε ἔσμεν, αἰτίνας δὲ ἐκείνου αὐτῷ προσάγουσι; **Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ.** Οὐδαμῶς. **Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.** Οὕτως οὖν, Βασιλεῦ, καὶ Θεοῦ νοιτέον, χαλεπαίνοντα μὲν εἰ ἑτέρῳ τῆς Θεοῦ τιμῆς μεταδοίμεν· ἐπαινοῦντα δὲ καὶ ἡδόμενον, εἰ τοὺς αὐτοῦ οἰκίας τιμῶν προσλάμβω.

51 Ἄλλα γὰρ ταῦτες τῆς δόξης συγγενέσθαι, καὶ ὁ σαφῶτατος φανεῖται σοι Παῦλος, ἐν εἰς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστέλλειν, οὐχ ἀπλῶς εἰκόνας κατατιμώμενος, οὐδὲ τοῖς εἰκόσι κεχρημένοις μιμῆμενος, ἀλλ' ὅτι ἡλλῆλαστο τὴν δοξάν τῷ ἀπθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοίωματι εἰκόνας φθαρτοῦ ἀνθρώπου. Τῷ ὄντι γὰρ οὗτοι τολημητοὶ τε εἰσι καὶ ἀνόητοι, εἰ Θεοῦ μὲν τύπον ἢ μορφήν καὶ εἶδος οὕτε εἶδον αὐτ' ἐννοεῖν ἠδυνήθησαν (Πηγεῖς γὰρ οὐτες καὶ σπυρτικοὶ καὶ ἀνόητοι, καὶ ἀσθητοὶ; δούλοι, καὶ ὄρκει, ὡς εἰπεῖν, ἀλυχοὶ τινας, καὶ ἀκύντοι, ἀποροῦντες, ὅπως αὐλῶς τῷ ὄντι προσβάλλωσι, καὶ μὴ δυναίοντες τὸν ὄντα μόνον ὑπεβῆναι τὴν φύσιν) ἄπρ εἶδον μόνον ὡς Θεοῦ τετεμήκασιν. Ἐνθα καὶ βασιμάσει; ὄντι τοῦ Ἄποστολου εὐ μόλα τὸ βουλήμα· τὸ γὰρ ἩΛΛΑΞΑΝ, ἴσον ἱκίνοφ οἶμαι, ὄλλοι καὶ παρίστανται, ὡς αἰ περὶ Θεοῦ ἰσοπαρεῖσαι τῆς ψυχῆς ἐνοῖσαι, ἐξ ὀρχῆς τε καὶ ἀνοητοῦ παραδοῖσαι τῶν πρώτων ἀνθρώπων, ἵνα Θεῖν ἀληθῆ μόνον ἐγνώσκωσι· οἱ δὲ τῆς χθονίας ἐραστοῖ σοφίας, ἀφιλοσοφῆσιν σφίγα καὶ λόγῳ ὀλογοῖ, τῆς εὐσεβείας τὰς ρίζας τολημῶν ἀνασπᾶσαντες, ἡλλῆλαξάν τε αὐτάς καὶ ἔτεσαν ἑτρόποντα, καὶ πολυθείας εὐθεβληκτικῆς φυτᾶ, προῦδικαν, ἡν εἶχον ὀλλῆθαιαν, ἀνθρώπων ὁμοίωμα καὶ πτείνων καὶ ἐξῆς τῷ Θεῷ παροσχομένοι. Ἐναλλάττει γὰρ ὁ πρῶτερον εἶλεν, ἀντὶ τοῦ ὄντος τὸ μὴ παρῶ αὐτῷ προσομιόμενος· ὁ δὲ μὴ εἶχεν, οὐκ ὄν ἐναλλάττειν πώποτε ἔλλοιτο.

52 Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ. Ἄρα οὐ τοῦτό ἐστιν ὁ διεῖξαι, ὡς ἐπὶ μόνου Θεοῦ παραδεικτικῶν τὴν τὸν Νομοθέτου λόγον, καὶ ὡς ἐπὶ τούτου τὰς εἰκόνας γράσειν ἐκώλυται; **Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.** Τοῦτογε ἔφη, καὶ λέγουσιν οὐδέποτε παύσομαι. **Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ.** Τί δὲ καὶ Θεοῦ ἀληθῆ τῶν Χριστῶν κηρύττει; **Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.** Ἐγωγε. **Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ.** Χριστοῦ δὲ εἰκόνας οὐ γράφει; **Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.** Πόνογε. **Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ.** Πῶς οὖν Θεοῦ ἀληθῆ τῶν Χριστῶν κηρύττει, Χριστοῦ δὲ γράφει εἰκόνας, εἰ Θεοῦ γράφει εἰκόνας ὁ Νομοθέτης ἐκώλυται; **Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.** Εὐ σοι γένοιτο, ἢ Βασιλεῦ, τὸ γὰρ πρῶτ' αὐ κινῆθαι πασαστήσαι τὸ ὄχημα λαμπρύτερον. Εἰπέ γὰρ· οὐ Θεοῦ ἀληθῆ, καὶ ἀνθρώπου ἀληθῆ τὸν Χριστὸν κηρύττει; **Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ.** Οὐ τῶς ἔχει. **Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.** Ἀνθρώπος γιγνώσκεις; **Χριστός,** οὐ τίτιός ἐστι ὡς αὐταῖς τοῦτο κακίον; καὶ οὕτε τὴν οἰκίαν φύσιν ἐμείψωσιν οὕτε ὁ προσλαβὴν εἰς Θεοτήτος φύσιν μετέβαλον; **Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ.** Καὶ μὴ οὐ. **Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.** Οὐ συνομολογεῖς δὲ καὶ φῆς, ὡς ὄλλου μὲν καὶ ὄλλου τὸν Χριστὸν οὐκ ἂν πᾶσι φῆναι μὲν τὸν αὐτὸν δὲ ἄμα κατ' ὄλλο καὶ ὄλλο, καὶ ἀπαθῆ καὶ παθῆτον ἵγομεν· καὶ ὁ μὲν Θεός, ταῦτα, καὶ ὁ δὲ ἀνθρώπος ὁ αὐτός, ἐκείνος; Τί δὲ; **Οὐ** καὶ μὲν Θεός, ὄρχατος; τί ἐστὶ καὶ ἀναρχῆς καὶ νοῦμένος· καὶ ὁ δὲ ἀνθρώπος καὶ ὄρχατος καὶ ἀπῆτος καὶ φανούνοτος; **Οὐχί** οὖν καὶ Θεῖν ἴσμεν ἀληθῆ τὸν γραφομένον; Θεός γὰρ ἀληθῆς καὶ σαρκωθεῖς ὁ Χριστός. Ἄλλ' οὐ καὶ ὁ Θεός τὸν Χριστὸν γράφομεν, οὐδὲ κατὰ τοῦτο τὰς εἰκόνας αὐτῷ ανατίθειμεν; καὶ δὲ ἀνθρώπος ἢ ὁ αὐτός καὶ ἐπὶ γῆς ἐφῆς ταῖς εἰκόσι κηροῖσιν. **Καὶ** οὕτε τὸ ὄρατόν καὶ περιγρηπτόν τοῖς τῆς ἀρασίας καὶ ἀπειρηγῆσιν ἀνακαμιζόμεν μίτροις, ὡς ὄν μὴ τὴν σωτηρίαν διαψευθεῖσθαι, οὕτε δ' οὐ τὴν ἀναρχῆς οὕτε καὶ ἀρχατος καὶ ἀπειρηγῆσιν, τοῖς τῆς ἐπαρῆς καὶ περηγῆσιν καὶ ὄρχατος κηροκαμιζόμενους δόγῳι μοιμαθῶς διαμαρτυροῦντες ἐπιστρέφουσι· μάλλον δὲ εἰδότες, ὅτι τοῦ ἑνοῦ Χριστοῦ οὐκ εἰσι τότε ὄρατόν καὶ ἀόρατον, περιγρηπτόν καὶ ἀπειρηγῆσιν ὀλοισίται; τε καὶ

ασυγγῆτος

AUGUSTINUS
IGNATIUS.

quomodo
Gentiles com-
municaverunt
gloriam Dei

in similitudi-
nem creaturae?

pingendus
Christus
qui homo
perfectus
causit.

quomodo
item Deus sit,

et ut talis
carnem
expressit
non queat.

qui Deo
servientes

non ut fla-
grantes,

et mercedem illi
volent.

sed ut filii;

precibus
Deum susce-
lant.

Imaginem
Christianam
religionem
rindicat
ab errore
Gentilium.

et Sanctorum
cultum luc-
tur;

a simili
Imperatoris,
qui est Dei
imago ac si-
mularum.

quomodo Pre-
fectorum ac
Magistratum
interceden-
tium apud
Imperatorem;

ριον. Ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ γὰρ ἐκείνου καὶ σπαραχολίστου δικαστηρίου τοῦ ἐαυτῆς ἐπαίνετας ἡ ἀλήθεια στεφανώσεται, τοὺς ἀντιπάλους δὲ τῶν εὐσεβῶν θυμημάτων εἰς τὴν τοῦ ψεύδους αἰσχρὴν ἀποβαρῖσει καὶ προκρούσειται.

58 Τούτοις οὖν καὶ πλείστοις ὁμοίως κατακρουσθεὶς τὴν διάνοιαν, καὶ ὡσπερ ἐκκεκολλημένος τὰ ὄπλα ὑπὸ τῆς τῶν ὁσεπείων ἐκείνων φωνῆς ἀπηχέσασαι, ὡς εἰς αὐτὴν ἤδη προσεκρινόμενος ὑποστῆσας ἀσυγγνωστὰ ἔκαι καθ' ἑαυτὸν συκοφαντίας προφανεστάτων βράβυθιθῆς, αὐτῶι φυγὰς ἀναδρόμους τοῦ ἰδίου λόγου γενέσασαι, καὶ ἰσχυρὰ τῆ ἐαυτοῦ καθωμολόγησεν· οὐ γὰρ εἶχεν ὀρέξει χεῖρα τῆ ἐαυτοῦ λόγῳ, οὐδὲ μὴν ἀντιθέλξει τολμᾶν πρὸς τὸν τοῦ λεγομένου ἀντιβῆσθαι. Καὶ μάλα ἐκείνῳ ἡ γὰρ ἀλαζονία, καὶ βραχίονας ἐξουσίας ἐπιληρμῆται, τελείως ἐμπερικτοὺ ποιεῖ τὸν ἀλόγητον, καὶ ἐξίσταται τοῦ φρονεῖν. Ἄνδρ' οὐδὲ καὶ ἠπίστατο ἑαυτοῦ ἀλώσιμον τῆ τοῦ λόγου συνεξέτασι' ἀληπτοῦ γὰρ ἔδει κἀκείνους ὁρᾶν καὶ ἀπέστηκε τὸν ἀληθινόν. Ὅθεν φλαγγίαι μὲν ἱεραγώνιας πρὸς ὑπόπτωσιον τῶν ἑκκλησιῶν ἐκείνων συμφορήσας, οὐ δύναθις δὲ τὸν ἑαυτοῦ ἦσαν ἀνακαλέσασθαι, τρικυκαῦτα τοῦτους σπειρίαις σὺν τῷ Μυσταγωγῷ τῶν βασιλείων ἐξωλόγησαν. Ὡς τῆς πρὸς τὸ χεῖρον τοῦ ἀνδρὸς ἀπονεύσεως; ὡς τῆς τοῦ βελτίονος ἀποπτώσεως!

59 Ἐξ ἐκείνου γάρ, ὡς φησιν ἡ παροιμία, τὸν κατὰ τῆς Ἑκκλησίας ἐνδοῦται λευκὴν, καὶ φανερώς τοὺς κατ' αὐτῆς ὀπλιζομένους συμφροσύνεται· αὐτῶν γὰρ τοῦ, ὅσον ἐπ' αὐτοῖς, ἀθλητῆς ἐθελούτος ὑπεριόρα παρῆρπτεν, ἄλλον ἄλλοσε καταμερίσας, καὶ πόρρω που τῶν τῆς Ἑκκλησίας ἀποξενώσας ἐπαυλόησεν. Ἐπειθὶ γὰρ αὐτὸν αὐτῷ κατ' ἄρχιερα τοῖς τῆς αἰρέσεως βροχίαις ἐλεῖν, καὶ εἰ μὴ τοῦτογε γνώμη, ἐκουσίωτῃ τῶν τῆς Ἱερατείας καταλιπεῖν προστασίας, ἔχοντα μὴδὲνα τοῦ ἱεροῦ καταλόγου συνερίθω. Μόνος οὖν λοιπὸν τὸ τοῦ καιροῦ διαφέρειν ἐπίπουν, πρὸς τὸν ἀνω συμπαῖον ἀπεδέξαν, αὐτῶν αὐτῷ μονοθῆναι συνάρασθαι καὶ ἠπορημένα συλλαδέσθαι ὡς μάλιστα.

60 Ὅρων δὲ τὸν ἀνδρα τὰ πρὸς τὸν ἀληθῆ πίστιν ἐξομνόμενον, καὶ ἀπιθῆ τὰ πρὸς Θεόν ἤδη δεικνύμενον, γράφει τῆ ἐκείνου συνύψῃ ἀπὲ γυναίκαί, περὶ τῆς ὀρθῆς υπομνηστικῶν αὐτῆν τῶν Χριστιανῶν θρησκείας καὶ πίστεως, καὶ ὡς ἂν πείσει τὸν Βασιλεῖα καὶ σύμμενον ἀσπαχέσθαι τῆς τοιαύτης διευθῆς ἐγγιχέσασαι. Γράφει δὲ καὶ πρὸς τὸν τρικυκαῦτα τῶν δημοσίων χρημάτων ταμείαν, οἰκισμένον παρ' αὐτῷ τῆ τε παρόρησια καὶ τῷ φρονήματι, μὴ κατὰ τῆς Ἑκκλησίας, ἤδη τὸ εἰρηναῖον ἔχουσα, καὶ ὁστασίωστων, ἐπινοεῖν ἢ κινεῖν τινὲν σάλλον, μῆλλον μὲν οὖν καὶ τὸν ἐξαρθεῖσαν αὐτῇ παρὰ τῶν τοῦ μίονοῦ πρὸς ὄξιον φλόγα καταπαύειν, καὶ τὸν Βασιλεῖα καθημεροῦν ἀγριόκητα. Γράφει δὲ καὶ τῷ πρώτῳ τῶν βασιλικῶν ὑπογραφεῖν τότε τυγχόνοντι (Εὐτυχιστὸς οὗτος ἦν) συνηρημένῳ τοῖς ἀριτερίζουσι, καὶ τὰς ὀρθότομον πίστεως παραναγιγνώσκοντι λόγια, ὡς εἰ μὴ αὐ καύσῃται διαστρέφον τὰς οὐδὲς Κυρίου τὰς ἐνδοξίας, ἀλλ' Ἐλύμα τῆ μεγαρὸν συμπρακτεῖται πορεύσθαι, παρὰ τῆς Εφάρου δίνης πεισεσθαι λῶδον, τὰς πρὸς τὸ ἄνω ἀσφαρῶς δεινῶς ἐπαλγυνοῦσθαι· ἢ καὶ αὐοθετήτω φαυεῖται τὰ τῆς σπειλῆς καταλάβακεν. Πᾶσα γὰρ ἡ ἐξ ἐκείνου τῆς τάλανι ἐπιμετρωθεῖσα ζωῆ, συνεχεῖς ἀλλοθόνας ἐπέγουσα, νεκρὸν ἔμπουν πρὸς τὸ τοῦ θανάτου καθ' ἑμῶν παρῆσιν προπέλει· Ὅτωι θεραπεύειν αἰδὲ Θεὸς τοὺς ὀρθότατον τῆ Ἑκκλησία δυνάτου υπογράφαντας.

61 Ὡς τούτοις οὖν καὶ πλείστοις ὁμοίως κατακρουσθεὶς τὴν διάνοιαν, καὶ ὡσπερ ἐκκεκολλημένος τὰ ὄπλα ὑπὸ τῆς τῶν ὁσεπείων ἐκείνων φωνῆς ἀπηχέσασαι, ὡς εἰς αὐτὴν ἤδη προσεκρινόμενος ὑποστῆσας ἀσυγγνωστὰ ἔκαι καθ' ἑαυτὸν συκοφαντίας προφανεστάτων βράβυθιθῆς, αὐτῶι φυγὰς ἀναδρόμους τοῦ ἰδίου λόγου γενέσασαι, καὶ ἰσχυρὰ τῆ ἐαυτοῦ καθωμολόγησεν· οὐ γὰρ εἶχεν ὀρέξει χεῖρα τῆ ἐαυτοῦ λόγῳ, οὐδὲ μὴν ἀντιθέλξει τολμᾶν πρὸς τὸν τοῦ λεγομένου ἀντιβῆσθαι. Καὶ μάλα ἐκείνῳ ἡ γὰρ ἀλαζονία, καὶ βραχίονας ἐξουσίας ἐπιληρμῆται, τελείως ἐμπερικτοὺ ποιεῖ τὸν ἀλόγητον, καὶ ἐξίσταται τοῦ φρονεῖν. Ἄνδρ' οὐδὲ καὶ ἠπίστατο ἑαυτοῦ ἀλώσιμον τῆ τοῦ λόγου συνεξέτασι' ἀληπτοῦ γὰρ ἔδει κἀκείνους ὁρᾶν καὶ ἀπέστηκε τὸν ἀληθινόν. Ὅθεν φλαγγίαι μὲν ἱεραγώνιας πρὸς ὑπόπτωσιον τῶν ἑκκλησιῶν ἐκείνων συμφορήσας, οὐ δύναθις δὲ τὸν ἑαυτοῦ ἦσαν ἀνακαλέσασθαι, τρικυκαῦτα τοῦτους σπειρίαις σὺν τῷ Μυσταγωγῷ τῶν βασιλείων ἐξωλόγησαν. Ὡς τῆς πρὸς τὸ χεῖρον τοῦ ἀνδρὸς ἀπονεύσεως; ὡς τῆς τοῦ βελτίονος ἀποπτώσεως!

62 Ταῦτα τοῦ ἐγγιχέσασαι τοῖς ἰσὶ τοῦ πέμψαντος ἐνταχέως, καὶ αὐτῷ δὲ τοῖς ταυαῖα συμφορῶνσι κατὰ μὴδὲν ἀπικρούφασται, πρὸς πᾶσαν αὐτῶν ἐφασίαν τῶν γλώττων θυγῶν, καὶ τὸν κροδίον ἐπαλγόντων, ὡς περὶ αὐνοῦστων καὶ μὴ τελειθῆναι ἐκείνους ἐχόντων παραγμάτων ὑπερχοντά· ἴδεν πρὸς βουλήν αὐτοῦς συλαθροῦσασται, τοῖ ὅσα τῷ Βασιλεῖ, κατὰ τοῦ τῆς Ἑκκλησίας προέβλητο λεγόντες, ἀπίπουν ἴθυσται· Ὅσα ἴσται κατὰ τοῦτον τοῦ λόγου τὰ τῷ Κορῆτι σου δεδομένα καὶ τῆ ἐνδομήσῃ συνύψῃ κερμηῖται πῆρας λυεῖν ἀρριθῆσται· εἰ γὰρ ἴσται κορῆς ἢ ἐκείνου ῥοπή, ὅποι ἐπίσθαι βρολόιτο, καὶ εἰ τῆ ἱερέα κατακρυβύσται συκομῆδῃς ἐπιτελλῆσται, καὶ οἱ τῆς τῆς αἰρέσεως ἀφίεσται, μὴ μῶς ὑποδῶσται βίαις, γίνεσται κῆρος· τὸ γὰρ γυνεῖ καὶ μῶς περιλειφθεῖσται. Ἐκείνῳ γὰρ

πρὸς ὀσμᾶίνοντα ἔκ τινος ὑποσηκῆσῃ; ἐπιβόρῃας τῷ σώματι, καὶ πρὸς τὸ τῆς νόσου δυσάλθῆς ἐπαλκίοντα. Ἄλλ' οὐδὲν οὕτω τὸν Δίκαιον ἤλθον, ὡς ἡ κατὰ τῆς Ἑκκλησίας ἐπισυνομένη παρὰ τῶν ἑβρῶν ἐπιστάσται; ἐκείνου γὰρ μόνος σῦτος τὸν διὰ μάχην ὑφίσταται, ταύτη δὲ καὶ τὸ τοῦ κοινῶ πρυτῆς ἐκινδύνει πλήρωμα.

61 Ὅρων οὖν καὶ πλείστοις ὁμοίως κατακρουσθεὶς τὴν διάνοιαν, καὶ ὡσπερ ἐκκεκολλημένος τὰ ὄπλα ὑπὸ τῆς τῶν ὁσεπείων ἐκείνων φωνῆς ἀπηχέσασαι, ὡς εἰς αὐτὴν ἤδη προσεκρινόμενος ὑποστῆσας ἀσυγγνωστὰ ἔκαι καθ' ἑαυτὸν συκοφαντίας προφανεστάτων βράβυθιθῆς, αὐτῶι φυγὰς ἀναδρόμους τοῦ ἰδίου λόγου γενέσασαι, καὶ ἰσχυρὰ τῆ ἐαυτοῦ καθωμολόγησεν· οὐ γὰρ εἶχεν ὀρέξει χεῖρα τῆ ἐαυτοῦ λόγῳ, οὐδὲ μὴν ἀντιθέλξει τολμᾶν πρὸς τὸν τοῦ λεγομένου ἀντιβῆσθαι. Καὶ μάλα ἐκείνῳ ἡ γὰρ ἀλαζονία, καὶ βραχίονας ἐξουσίας ἐπιληρμῆται, τελείως ἐμπερικτοὺ ποιεῖ τὸν ἀλόγητον, καὶ ἐξίσταται τοῦ φρονεῖν. Ἄνδρ' οὐδὲ καὶ ἠπίστατο ἑαυτοῦ ἀλώσιμον τῆ τοῦ λόγου συνεξέτασι' ἀληπτοῦ γὰρ ἔδει κἀκείνους ὁρᾶν καὶ ἀπέστηκε τὸν ἀληθινόν. Ὅθεν φλαγγίαι μὲν ἱεραγώνιας πρὸς ὑπόπτωσιον τῶν ἑκκλησιῶν ἐκείνων συμφορήσας, οὐ δύναθις δὲ τὸν ἑαυτοῦ ἦσαν ἀνακαλέσασθαι, τρικυκαῦτα τοῦτους σπειρίαις σὺν τῷ Μυσταγωγῷ τῶν βασιλείων ἐξωλόγησαν. Ὡς τῆς πρὸς τὸ χεῖρον τοῦ ἀνδρὸς ἀπονεύσεως; ὡς τῆς τοῦ βελτίονος ἀποπτώσεως!

62 Ταῦτα τοῦ ἐγγιχέσασαι τοῖς ἰσὶ τοῦ πέμψαντος ἐνταχέως, καὶ αὐτῷ δὲ τοῖς ταυαῖα συμφορῶνσι κατὰ μὴδὲν ἀπικρούφασται, πρὸς πᾶσαν αὐτῶν ἐφασίαν τῶν γλώττων θυγῶν, καὶ τὸν κροδίον ἐπαλγόντων, ὡς περὶ αὐνοῦστων καὶ μὴ τελειθῆναι ἐκείνους ἐχόντων παραγμάτων ὑπερχοντά· ἴδεν πρὸς βουλήν αὐτοῦς συλαθροῦσασται, τοῖ ὅσα τῷ Βασιλεῖ, κατὰ τοῦ τῆς Ἑκκλησίας προέβλητο λεγόντες, ἀπίπουν ἴθυσται· Ὅσα ἴσται κατὰ τοῦτον τοῦ λόγου τὰ τῷ Κορῆτι σου δεδομένα καὶ τῆ ἐνδομήσῃ συνύψῃ κερμηῖται πῆρας λυεῖν ἀρριθῆσται· εἰ γὰρ ἴσται κορῆς ἢ ἐκείνου ῥοπή, ὅποι ἐπίσθαι βρολόιτο, καὶ εἰ τῆ ἱερέα κατακρυβύσται συκομῆδῃς ἐπιτελλῆσται, καὶ οἱ τῆς τῆς αἰρέσεως ἀφίεσται, μὴ μῶς ὑποδῶσται βίαις, γίνεσται κῆρος· τὸ γὰρ γυνεῖ καὶ μῶς περιλειφθεῖσται. Ἐκείνῳ γὰρ

AUCTORE
IGNATIO

Iterum ad
disputandum
procuratus,

petit egerem
ante restitum,

Episcopus e
uacere et
vinctus li-
berari,

enit profanos
et infelice
ordinatos,

tum addit
cultum
morbo
discedente,

ac saluta ta
tenipio.

MS. οὐδὲν

n conso
conclutudo,

rejects ejus
conditionibus,

ullam dog-
matis firmam
discrepantiam
auctoritatem
esse

ab Imperatore
decreta

audi auctentur:

MS. 2

exilio relegan-
tur, detento
S. Nirephoro.

CAG 3
S. Nirephorus
scribit Imper-
atoris,

Praefecto
.Erarii,

et scribit,

prociens
ultimum
dicitum,

nox secutum

u

munere con-
claudendi et
cura ratorum
sacrorum
epulatur.

gravi morbo
decumbit.

MU'TORE
IGNATIO.

γὰρ πᾶσα γνώμη ἐκκοιτωζομένη ὡς τόχος συνίσταται, καὶ τὰ καθ' ἡμᾶς πρὸς βελτιοῦσιν ἐκείνους περιστασίται, καὶ μάλιστα τὸν πρὸς τοὺς προκρίτους ἀναομιλίην διὰλέξιν, τοῦτο γὰρ οὐκ ἐν τυχρόνισιν ἀνατοπῶν ἴδιον πεποιθέντων. Ἄλλ' οὐκ ἐν τῇ προκρίσει, ἢ ἢ γὰρ τρίτην ταυτηνὴν προτροπὴν ποικίμεθα πρὸς αὐτοὺς, καὶ οὐδαμῶς πιθόνημος οὐκ ἀπὸ τῆς. Ἄλλ', εἰ δοκεῖ, ἕνωσιν, καθύπερθε γὰρ ἡμεῖς ἀποδοῦναι, τὰ τοὺς ἀπειθοῦσι δὴ διὰ γράμματος αὐτῆν κινεῖσθαι, ἀπαυτῆσαι καὶ ἀποδοῦναι ὑπὲρ ἂν ἡ Σύνοδος κατ' αὐτοῦ ἐγγέλῃται. Γράψουσι οὖν τινα ταπεινὸν καὶ χαλκῶδες τόμον πρὸς τὸν τῆς Ἐκκλησίας Ἀρχηγόν, τοὺς ἀρχιερωμένους, παριστάμενοι κλιῦνται, καὶ περὶ τῶν βεβουλημένων αὐτοῖς οὐκ ἐπιθυμῶν. Ὁ ἐπιφορτιστὰς Ἐπισκόποις τισὶ καὶ Κληρικοῖς, χειροτονίας ἀτερ τυγχάνουσι, πρὸς τὸν λαμπρῆρα τῆς ὁρθοδοξίας ἐκπεριεργασίαν, συζύξαντες αὐτοὺς ὄχιον ἀσχητόν καὶ ἄσχητον καὶ τῆς αὐτῶν βελτιοῦσιν ἐπέθειον. Ὡς δὲ πρὸς πυλῶν τοῦ τῆς Ἀρχιερωμένων, σκηνώματος ἱερατικοῦ, ἀνατίθηται τῇ μεγάλῃ Ἀρχιερω τῆς παρουσίας αὐτῶν φερτικῶτατον μήνυμα. Ὁ δὲ καὶ πρὸς αὐτῶν τῶν κακοφρόνων ἔσαν ἀγρόμηνος (τοιοῦτο γὰρ αἱ καθαροὶ φῶσαι πρὸς πᾶν ὁμοίῳ ἀλλοτριῶς τῆς ἀληθείας ἔχον ἀνδιόξωμεν) οὐκ εἶχε γνώμη αὐτοῖς εἰς ὁμιλίαν ἐλθῆναι. Ἄκουσιν δὲ βίβλα ἡμεῖς ὑπο τοῖς πιστευμένοι τῶν αὐτοῦ φρουρῶν Πατρικίου, μὴ ἀπιπέμπει τοῦτους εἰς τοὺς πρὸς ἀπρόκτους κατακινῶντες, ὅψι καὶ μολίς αὐτοῖς ἱερατικῶν τῶν εἰσοδῶν.

missos cum
scriptu libello

persuadente
carceris
Praefecto,

admittit

ad Pseudosyn-
nodum citatur,

et nisi haec
consentiat,

minis terretur;

et hinc illi-
gumini
ostendit

intra Solis
resituenda
promissione
non movetur.

2

ἐν τοῖς Ἱερωμένοις οὖν ἐστὶ κρίμα λογίζεσθαι, Ἄλλ' ὅπως πρὸς τὴν τοῦτων παρῶσιν, καὶ πρὸς μόνον παρῶσιν ἔτοιμον ἢ ἀσέβειαν, τοὺς αὐτῆς πιθόνημος εἰς ἄθω καθελῶσα πείταυρον. Ἀποχορῆσιν οὐκ ἄφ' ἡμῶν ἰργαται τῆς ἀνομιᾶς, πρὸς τὸν ἴδιον ἕμετον ἀποστράφει, πρὸς τὰ τῆς ληστείας ἡμῶν ἀναγράφει σπύλαια. Ὁ γὰρ αἰρῶνται τὰς ἐπὶ τῇ πέτρᾳ τῆς ὁρθῆς ὁμολογίας τὸν οὖν ἀπειρίσαντας, οὐ καταθέλλει τὸς ἐν τῷ ἕψει τῶν ἕνωσιν ὅσον ἐαυτοῦς ἐπιστήσαντας, ἀλλ' ἐν ἡμῶν αὐτοῖς συντρέφεται τὰ τῆς αἰρέσεως κύματα, μηδεμίαν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ καταχλῶσιν προσελασσαντα.

65 Ταῦτα πρὸς τοὺς κινῶν μὲν φρονῶν, πλήρη δὲ ἀφροσύνης δυνάμειους, διεξέλωθ' ὁ Μακάριος, προσετιθεὶς καὶ αὐτὰ Ἐπι μὲν ἱερῆς Ποιμένων ἀπρομύκτιστος ὁ ἄθως οὕτως καταλίπειτο, οὐδενὶ τῶν πάντων ἐξῆν εὐφροσύνην σοφισμα παραδιδάσκων, ἢ παρασυνάχων, καὶ εἰς ἀλλοτριᾶς ἐπὶ τὰ μὴ προσήκοντα οὐτῶς μετέχεσθαι ὄρια, ἐπειδὴ δὲ καὶ παρουσία Ποιμένων μεγαλαυχεῖ καὶ τοῦ προστατοῦτος αἰσῶς οὐ διαμαρτάνει, τῆς ἡμᾶς τῆς ἐκ τῶν κανόνων ἐπιτιμίας ἐξαίρηται λόγος, ἐπὶ κηρυσσόμενῳ καὶ ἡγερῶμεν καὶ τιμῆς λίθους, Ἄποστολικῶς καὶ Πατρικῶς φημι λόγοις, θεμιτῶν ποικιλίῳ, ἐξυπόθε καὶ χορτάθῃ καὶ γαλακτικῶν ἐποικοδομεῖν κακιστίαν ἐθέλοντας, ὅστε δίκαιον ἂν εἴη καὶ αὐτῆς τῆς τῶν ἱερῶν κανόνων ἀκριβείας ὑποδοχῆς ἡμᾶς ἀποφῆναι, οὕτως πρὸς τὰ ἱεραγῆ καὶ ἄλλα μαχομένους καὶ ἀνοχταίνουσι, καὶ δεσμοῖς αἰδοῖς ὑποβάλλειν εὐκαιρότατα; Τῶν οὖν κινῶν τοῦτους ὕπανυγνοῦς, καὶ καθαίρειστας κατακρίσει προεισημῶσα, ἐξω τοῦθείου περιβάλλον γενέσθαι προσέταται. Οἱ δὲ ὡς ὑπὸ μύστιγος ἐλαυνόμενοι, λύπη καὶ μανία γερόμενοι κάτοχοι, σὺν τοῖς ἐπομένους αὐτοῖς κομολόγοι καὶ ἀσχητοῖς, οὐτὸν τε καὶ Γαλάσιον, τοὺς τῆς Ἐκκλησίας ἐθραιετότας στυλῶς, τοῖς ἀναθήμασιν ἔβαλον. Οὕτως τε λοιπὸν διὰ τῆς ἀνοχῆς ἐνασχρηνοῦντες οἱ μικρότατοι, καὶ πρὸς τὰ βασιλεία σὺν τοῖς κατὰ τῶν Ἀγίων σκώμμασιν ἢ ἢ φερόμενοι, ἠπειλοῦν ἐνώπιον τοῦ τε Βασιλέως καὶ τοῦ τῆς αἰρέσεως φοροτοῦ, ὅσα ἡκούσαν καὶ ὅσα ἐποίησαν.

in asores
hosce excom-
municatos
declarat:

ab Ipsi cum
S. Tarasio
vicissim dicit
devoetur.

CAP XI

66 Ὡς οὖν τῆς ἐαυτῶν καταδίκης ἐκ τῆς Κανονικῆς ἀκριβείας ἐγρήθησαν, καὶ τὸ ἀπότομον τῆς ἱερᾶς ἐκείνης ψυχῆς ἀπὸ τῶν οἰκείων ψευδαγγέλων ἀνεγνώσαν, ὑψῆσαν τοῦ θρόνου, καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν ὁμιλίας ἐθελοσύνως ἀπεικῶντο ἐφ' ἑτέραν δὲ ἀνοχῆν τραπέμειον, βίβα καθελῶν ἐβούλλουσαν τὸν Ἄγιον, ἢ λαθραῖον ὑπέξαγαγεῖν θανατῆ μελέτην ἐτίθεντο. Καὶ εἰ μὴ τις τῶν τῆς ὁρθῆς δόξης προσκείμενων καὶ τῶ Κλήρω κατελειγμένων, τὰ τῆς ἐπιεουλῆς ἐκ τῶν τῆς ἀληθείας πιστωμένους σαφῶς, ἀπεγύμνωσιν, αὐ καὶ τὰ τῆς ασφαλείας προειδίχθη κατέσπειυσεν, τόχος μετὰ τραχυδίας ἐχρητυπῆθ' καὶ οὖν ὀλοφύματα. Ὡς δὲ καὶ περὶ ταυτηνὴν οἱ φωνῶντες τὴν δραματοσργίαν ἐσφάλκων (ἢ γὰρ ἀνω θεῖα ῥητὴ τὸν ἐκείνους ἐφροῦναι θεράποντα) τὴν πύργη τοῦ θρόνου βίβα καθελῶν σπουδῆν ὑψέτω ἡβ, θάνατον ἀπειλοῦντες κανὸν τῆ τῶν πρὸς τὴν ἀσθίνειαν συνιστάτων ἀειρήσει κῆρτ' οὐκ ἐνδοξίμου ἦν, στερῶντες αὐτὸν τῆς ἐκ τῶν ἔξωθεν τημελίαις, τῆς τε ἐν ταῖς συνάξει νομοισμένης μνήμης. Οὕτως γὰρ τὸ μορμολυκῶν ἐκείνου (ἐκκοπίεσθαι γὰρ τὸ Βασιλεῖα καλεῖν) αὐτὸν Ἰουδαϊκῶς τοῖς ἱερασθαῖ λαχρῶσιν ἐπηκίλησεν, ὡς ἐάν τις αὐτοῦ Ἀρχιερέα τρυφῶς ὀνομάσειεν, ἀποσυνάγωγος γένηται.

Subjacet
periculo necks,

aa

Pontifex aut
Episcopus
amplius
appellatur
prohibetur;

bb

solicitus pro
suis subditus,

cc

67 Μόνος οὖν λοιπὸν ἐπ' ἐλπίδι κατοικισθεὶς, καὶ ταῖς ὀλίφαις ὑπὸ Θεοῦ πλάκυνθεὶς, ὡς Δαβὶδ ὁ θεϊότατος, ἐν τούτῳ καὶ μόνῳ φέρειν οὐκ ἔσθηνεν, ἐν τῷ τῶν ποιμνικῶν ὄραν ἡγεμονίαν τὸν Ἀρχιερέα καὶ τοῖς λῦκοις γενομένῳ ὑπόφορον. Τὶ οὖν ἔδει ποῦντες ἐσ (ὡ τῶν) πρὸ τῆς ἡμῶν αὐτῶν σωτηρίας, εἰ διαπράττεσθαι; Μῆχρι τίνος τῆς σαφιλίας τῶν ὑσχηρῶν ἐπιπύχσασιν, οὐκ ἐνδιδοῦναι, οὐ τῆς ποικρῶ καιρῶ παραχωρῆσαι, οὐ τῆς ποικροτέρᾳ ἐξουσίᾳ, καὶ τοῖς ταῦτον ὄρονται δοῦναι τόπον, ὡς μὴ, τόγῃ εἰς αὐτὸν ἦκον, ἀμαρτία περιπεσῖν; Καὶ γὰρ ὑπὲρ τῶν ἱπηρεαζόντων καὶ δικαιοῦντων ἐφρόντες, τὸν Διδάσκων Χριστὸν ἐν τούτῳ μιμούμενος. Ἄλλ' οὐκ ἐκείνοι τοιούτοι ποῦνεν, ὅγῃ κατὰ τοῦ εφερογέτιου παρωμένου ἐπιτιθέμενοι σπουδῆν

et solute
querentium
necem

σπουδῆν ἀπεδείκνυτο. Οὐ γὰρ καθυβρίαν κατ' αὐτοὺς κινῶ μελετών, καὶ θανόντους ἐπιπαιεῖν, μίσην δὲ τῆς πύλης ἔξω (τῆς Ἐκκλησίας φημί) ἔξωσαι καὶ ἀποκτινύουσαι ὁμοθυμαδόν, κατ' ἐκείνην καὶ αὐτοὶ τῆν υφισταμένην παραβολὴν λήγουσι, Διδόντες ἀποκτείνουμεν αὐτόν, καὶ κατὰσχόμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. Ὅθεν τῷ ἀβολώτηρ νῶι προσφτικῶς τίς ὦν καὶ βλεπόνω τῆς ἀμπροσθεν, τῆν πεπωρωμένω αὐτῶν κροθιάν ὄρων πρὸς αἵματα λοιποῦ οὐβλέπευσαν, ἐπιστέλλει τῷ Κρατοῦσι διὰ λέξεως ὧδε.

68 Κρι, ὁ ἀσπιτεῖ τὴν ἡμετέραν ταπεινώσειν, εἰς τὴν περιστάσειν ταύτην καὶ τὴν σαματικὴν ἐσθίνειαν ἐλθόντα, ταῦτα πρὸς τὸ φιλοδίκιον ἡμῶν Κράτος ἀναγράφει. Ἔως τοῦ νῦν ἠγωνισάμεθα κατὰ τὴν δύναμιν ἡμῶν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς εὐσεβείας καὶ, ὡς δουλοῦμεν, οὐδὲν παρελείπομεν τὴν χειρῶν ἀσπίδα ἡμῶν, μῆτις πρὸς διέλιξιν τῶν αἰτούντων, μῆτις πρὸς διδασκαλίαν τῶν ἀειγυμνῶν κινουμένων. Ἐπειδὴ δὲ διὰ τοῦτο πάσῃν θλίβην καὶ στενοχωρίαν καὶ κάκωσιν ὑπεμίναμεν, ἀτιμίας, φυλάκας, ὀσμύνας, τὴν ὑπηρετούντων ἡμῶν τὴν βλάβην τὸ τελευταῖον ἤλθον τινας, δοκούντας καὶ ἀναιδέως προσήνεγκαν, μῆτις τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ ἐν νῶ λαθόντες, μῆτις ὡς Ἀρχιερεῖς αὐτῶν ποτε γεγονῶτα εὐλαβηθέντες, καὶ ταῦτα ἐν ἰσότηρ ἀσθενεία κείμενον, καὶ τὴν πνοὴν μόνον ἔχοντα οἱ δὲ ὄχλοι ἐμέ τε καὶ τὸν προλάθοντα Ἀρχιερεῖα τοῖς ἀναθέμασιν ἔβαλλον, ὅπου ἡμῶν γέγονεν εὐφροσύνη καὶ ἐγκώμιον μέγιστον. Μετὰ ταῦτα πάντα τὰ κακὰ ἠνεύσαμεν, ὅτι οἱ τῆς ἀληθείας ἐχθροὶ ἐνεδρα καθ' ἡμῶν συνηλάθησαν, βουλόμενοι ἐπιβῆσθαι ἡμῶν, καὶ ἡ ἀνάεσιν ἢ κατένεξιν βίαιαν καὶ θανατικὴν ποιήσασθαι εἰς ἡμᾶς. Ἴν' οὖν ὁποσον μὴ γίνηται, μηδὲ ἀμαρτία ἀνυπόστατος εἰς τὸ Κράτος ἐσθίνω (ἐπειδὴ πλείονα διωγμῶν ἐπυνοήθηκα καθ' ἡμῶν οὐκ ἔστων) ἀνυπερκαί μὴ βουλόμενοι καὶ διοικῶμενοι ὑπὸ τῶν ἐπηρεζόντων ἀνάγκη πάσα μεταστῆναι ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ ἡμῶν καὶ ὡς ὁ Θεὸς κρινεῖ καὶ οἰκονομήσει τὰ καθ' ἡμᾶς, στέργομεν καὶ εὐχαριστοῦμεν τῷ ἀρχαθῆτι αὐτοῦ.

69 Ταῦτα ὡς πληγὴν ὑστάτην ὁ καρπύνομεν, τὴν ἐπιτολήν δεξάμενος, καὶ μακρινὸν τι καὶ σαρδόνειον περιμεδιάσας, ἐπὶ τῇ προδικινωμένῃ βίᾳ προστίθησι βιαιότερα. Τῷ γὰρ φρουροῦν Πατριάρχῳ τῷ Θεοφύλακτῳ Πατρὶς στρατιωτικὴν ἐγγειρήσας ὁπομοίραν, μερούσιος ἦδη νεκρῶν, τὸν τοῦ φωτός Κυρίου (λαμπτήρα) ἐξοστρακίζειν ἐκέλευσαν. Τί τοῦτο; Οὐ τῆς κατὰ Χριστὸν ἐπισυναστάσεως διαλάττει τὸ ὄραμα καὶ αὐτοῦ σχῆμα ὡδὲ γὰρ ἔξω, νεκρῶς ἐκείνου τὰς κατὰ Χριστοῦ βολὰς ἢ ἐπιβουλὰς διειθέλωσαν, καὶ οὕτως νεκρὰ συνηγόρησιν ἔχοντες ἐπ' ἰσῆν προδοσίαν τοῦ καλοῦ Παιμενος ἐλεγχόμενοι. Ὁ δὲ τὴν ἴψαν ἐληλυθειαν, καὶ τὴν σπείραν ἐπ' αὐτὸν ἐμπέδων δίκην καὶ παρόπων ἀτιμῶν θεόμενος, κίτλας φῶτα καὶ τῆς κλίνας διοικαστῆς, ὑπεριδεῖται αὐτὸν ἐν τῶν ἐκθῶτων προσέταται (εἶτι γὰρ τὸ τῆς νόσου ἠμαξεν ἀλγημα, καὶ ἡ διοικῶσα τὸ σῶμα ὑπέλκεν δύναμις) καὶ τῇ μὲν λατὰ τῆς ἀσθενείας, ὡς ἔφην, ὑπέκειντο, τῇ δεξιᾷ δὲ τοῦ Θεοῦ ἐπιειρημένους παύροι, τὰ τῶν ἱερῶν ἐκείνων συμμεῖων ἐνωδίαζε δόμακα. Φθᾶσας οὖν εἰς τὸν τοῦ μεγίστου νεῶ περιπέστων δι' Ἐκταχόμενον, ἐν ᾧ πολλὰς πανούργους ἐλατῆσαι τὸ Ἡεῖον ἠνεύθεισι, οὐοῦν λυμπαδῶν ὑψῆπει κερῶν, εἴτα τὰ ἐν χερσὶ μεδίει, ἠνωτέρω τε τῶν ὀρωμένων γενόμενος, τομῆν σῶμα παρῆς εἰς γῆν καταβαλὼν, ὄρθιον δὲ τὴν ψυχὴν ἀνατείνας εἰς οὐρανόν.

70 Καὶ σὺ, φησὶν, ὁ ὑπερμεγέθης καὶ ὑπερφύς, ὁ τῶν θαυμασιωτάτων κτισμάτων Κύριος, καὶ τῆς ἀνεξέρεινυτος σοφίας, ἥ βραχὺ μῦθος ἐκ τούτων υποφαίνεις ἰχθυε, μόνος εὐρετῆς ἐπιφάνησι φιλοδουρῶν κινδυνῶν ἐπὶ τὴν μάχην καὶ ὑψηλὴν τοῦ νεκροῦ θαυμασιωτάτην, ἐν ᾧ τῶν ἀχρῶτων καὶ ἀκαρτῶν μυστηρίων τὸς ὀλεσάρῳ πῶσις θεγόμενος, ἀμυρῶν μυστηρίων τῶν ἀλλοτῶν μετελλήγειναι παρρησιασῶν ἐκείνοις χορηγεῖν ἰδικαίωσας.

Τούτων γὰρ, παντὸς σπύλου καὶ μῶρον πόρρω τυγχάνοντα, τῆ παγχαρτεῖ καὶ νῦν χειρὶ σου παρατίθημι, ὡς κατ' αὐτῆς καὶ πιστευθῆς τούτων καὶ διατηρήσας ὅσιος εἰς δύναμιν, ἐπὶ τῇ πέτρα τῆς ἀληθοῦς φιλοσοφίας ἐρηρῆσιμῶν ἐοὺλ' ἔσ' ὡς τόπος καὶ συνένομα τῆς σοῦ δόξης τῆν ἐκείνου παγκάλων ἐυπρίπειαν διεδόξατο νινὸς σοὶ καὶ κληρονομῶν, διὰ τῆς σιπῆς κολυμῆθρας, πολλοὺς ὑπεγχετο, διὰ μετανῶσις ἀνευθῶτος τῇ εὐσπύγγῳ εὐμεινείᾳ σου κρείττους ἀριθμοῦ προσκρινέωσαν. Σοὶ, Σώτερ, τὴν παρακαταθήκην, εἰ καὶ ἀναξίαις χερσίν, ἐπιδίδωμι, παραχωρῶ τῇ σῇ τῶν κριμάτων ἀένεσην τὰ κατ' αὐτόν, ὡς εὐδοκεῖ, διατιθέσθαι. Αἶων κατ' αὐτῆς ἐμυρῶεται, ζῆτων ἀρπάσει καὶ τοῖς ἐκείνου σάμμοις ἐπιμύσει αἰληθῆς οἰκτιρίου μὴ ἐπινοησάσθω κατὰ τῆς αὐτοῦ τομῆρας ὁ πνευματικῶν σου καὶ ἀοικητικῶν ὀφθαλμῶν γνῶσις, τινὶ προσκινέουσαι, καὶ πρὸς ὅν σκερῶσις πεπαρῶνται. Εἰς ἄλλων θρηματῶν τοὺς Ποιμένας μετῆμψην, τὴν πρὸς τὸς κληρῶν ἀγῶνας τῶν προεῖτων εὐπείθειον πρὸς ἀπειθείας ἤλασεν ἀγριότητᾳ ἄρπασον τῆς αὐτοῦ πύλης, τὰ μὴ προσέθεν ἀπὸ ποιμνίου ἀνατεθέντων τῶν θείων, ἀπαλλῆχίτω τῶν δυσχερῶν.

Τῆς σῆς χειρὸς ἐπι κτήρας ἡμῶν κατὰ τὴν ἐκείνου γένοιτο ὄραμα. Ἡμᾶς δὲ τοῖς σοῖς ἐαυτοῦς ἐπὶ ῥήματα κριμασι χειραγωγῶσι καὶ ὀδηγεῖς, ὅ ποι φίλων τῇ σῇ κλυερῆσι παρίσταται. Τὴν βίον ὄρας ὄσαν, Κύριε μὴ τῆς εἰς αὐτῆς ἐγγυμῶσις ἀποδοσις ἡμᾶς ἀπολείπειται, μὴ ὡς ὀπείρους καὶ ἀσκέτους Ποιμένων ἐλέγχειας σοὶ γὰρ μόνῃ τὸ ἐπιστημονικῶς ἄγειν καὶ ποιμαίνειν κεκλήρωται. Μὴ ῥαθυρία κατακρηθῆσθαι, ὡς ταύτην προδόντες τὰ τῆς διδασκαλίας βιωμῆλ ἠρωτησῶν, τῇ γὰρ κατὰ δύναμιν συνεισφορά καὶ ταῦτα σοι, τῷ πρωτοτόκῳ πάσης τῆς κτίσεως, ἀλωθῆτα ἐτεκρηλάμεν.

71 Χαίρε μοι, Σοφία, τὸ τοῦ θεοῦ λόγον σαφῶς ἀμείλιχον τίμενος, σοὶ τὰ τῆς ὀρθοδοξίας ἐπιτίθημι κλειθήρα, μαχολῆς ἀειρεζόντων οὐδαρῶν, συνειρόμενα. Σοὶ, τῆ σφαρχίδι τῆς εἰδικηροῦς ὀμολογίας, τὰ τῶν Πατέρων ὀσφαλισάμενος δόγματος, καταπιστεύσαι καλῶς προσεθῆμικῃ, μηδαμῶς ταῖς ἀρετικαῖς ἀνιστροφῆσι συληθῆσαι δυνάμενα. Χαίρε μοι, Κωνστανδρα, ἐπ' ἧν οὐκ ἀδίστως ἐπέθεν, καὶ ἦς οὐν ὑποχωρῶ βικιότερον. Χαίριτε σηκοὶ Μαρτύρων θεολῆπτοι, τοῖς Ἐσραγγλικῶσι καὶ ἀθλητικῶσι γορακῆρων ἐγαλυνόμενοι, ἐπ' οἷς οἱ ἀφάρουτες ἐπιθελοῦσι μὲν βεβήλους χεῖρας, οὐκ ὑφελούσι δὲ τὴν ἐκ τῆς σκετῆτος χερῶς αὐτοῖς ἐπὶ ῥητημένην ἀντίδοσιν. Χαίρε καὶ σὺ Θεοῦ μεγάλωπι, καὶ δῶσι τοῖς γένειαν ἐν σοὶ καὶ Πατριῶσι ἐπιερίδονται δόγμασι, οὗς τοῖς Θεοῦ καὶ σοῖς ὑποβέβηκα πτερῶν, μὴ τε κακίας περὶν ἀπαχάγι τῆς σοῦ περιβαλῆσαι.

72 Ὅτω τὰ τῆς εὐκτικῆς κερλογίας ἀνεύμενος καρπώματα, τῷ φορτίῳ ἐαυτοῦ ὀπιδώδων, καὶ τὴν ἐπ' οἷς ἄγειν ἐξουλοτο πορείαν οἱ βίασται, καὶ ἄκων, ἐστίλλετο. Ὁλόκωσα δὲ τὰ νῦνα ἐαυτῆς ὑψηλῶστα ἀντικτῶν τῶν Δίνων ὑπεδέχτο, καὶ πρὸς τὴν ὑπ' αὐτῷ δουρθεῖσαν μοῦν τοῦ σε Ἀγαθοῦ περιπέμπτο. Ἴν' ἡ μικρὸν τινα προσδιπρῆφαι γόνων συγχερθεῖς, οὐθις ὑπὸ τῶν τῆς βίος ευρετῶν ἐπὶ τὴν παρρωτήριον κειμένον καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἰδρωθεῖσαν ἱερὰν μοῦν τοῦ μεγάλου Μόρτηρος Θεοδώρου μεθίσταται ὡ γὰρ ἔφηνον ὄχι πη καθορᾶν τῆς ἐαυτοῦν βούληρας κτηρημένον τῶν Δίκων. Δτέλλεται γόν ἐπὶ ταύτην Βήρδας, ὁ τοῦ Λεοντος ἀνεμῶς ἐκείνοστας ὅς ἐπὶ τοῦ τόπου γενόμενος, καὶ τὰς οὐλῆς ἐπέθε, καὶ καθῆρα ἐπιδρωθεῖς, τὸν μίγαν Ἐράμην πρὸς ἐαυτὸν ἐξῆκαλετο, καὶ εἴτα τῶν δουρῶν ἐπ' ὄψεσιν αὐτοῦ ἰστέων τούτου ἀνιλλωμῶν, οὐδὲν αὐτὸς πρὸς τὸ ἐράσμενον τῆς ἱερᾶς παρρωσις ἐκείνης εὐλοθεῖας διειδέει πρόσχημα, οὐδέ, εἰ μὴ τι ἄλλο, τὴν παρρωσιαν εὐσωπιθῆ παρῶναι, τὴν, Ἐκ προσώπων πολλῶν ἐξαναστήσῃ, σοφῶς διαγγέλλουσαν ἀπρὶς δὲ εἰχτο τῆς καθῆρας. Ὁ δὲ τὰς τοῦ νεοῦνυ φρενας ἐμῆμενος κατὰ τὴν πύκτιν ὑπὸ τῶν, ἄλλο μὲν οὐδὲν ταῦτι δὲ πρὸς αὐτοῦ ἐπεμῶνται ἄ καὶ Βήρδας, γνῶσι ταῖς ἀλλοτῆσις συμφορῆσι τῶν ἐαυτοῦ καλῶς ἀντιθεσῶν καὶ ταῦτα εἰπὼν, τῇ βουλή τῶν ἀγῶνων ἐαυτοῦ ἐπιδίδωσιν. Ἐ τῆς διορτικῆς τοῦ πνευμάτος αὐτοῦ καθαρῶτος, τὰ πόρρω βλεπούσις ἐγγύων, καὶ συνωγῶσις τοῖς ἐυστάσι

AUCTORE
IGNATIO.
Deo commen-
dat,

ne cum ortho-
doxis pollua-
tur ad Imperi :

se humiliet
divina prom-
ittens com-
mittit :

Valentini
templo,
Cathedra,
Martyrum
tumulis,

* an ἑρωτο-
δομενοι τῷ ἑ-
καστοῦ ἡμεροῦ
Constantino-
poli et ortho-
doxis,

ablegatur ad
mansuetum
Bonii,
et
deinde in
S. Theodori

Hardum
tumentem
curripit,

scribit Imper-
ator!

se pro veritate
tuenda
extrema igitur
ac pult

et ne detor-
tes fiant,

Sede ut cedat,
acquiescere :

in exitum
dyspotismus
de nocte,

incessum
adulet

dit

in templo
Sophie pro-
stratus orat

impulsa, tot
castris
dotibus
illustre

AUCTORE
IGNATIO
et futura
ri indicat.

ένεστώσι τὰ μέλλουτα! Οὐ γὰρ ἀγγίπους ἢ δίην τῶ νῦν
συνείπειτο, χρόνον δὲ τετρακτῶς μικρῆ παρῖπευσασα
αὐτῶ τὸν συμφορῶν ἀπεγίνυκται' καὶ εἴ τῶ φίλου τὰ
περὶ τούτου τελείως πιστοῖσασθαι, έντενδύσθω τοῦ ἀνοῦς,
καὶ τὸ πυκρὸν τῶν ὄψεων ἐποψόμενοι, τὸν ἐπ' αὐτῷ συμ-
βῆσαν τραγῆδιαν οὐχ ἦκιστα τραυθῆσται. Καὶ περὶ
μὲν τούτων ἄλλ.

CAP. XII
Introduitur
Pseudopatriarcha :

73 Λέων δὲ πρὸς ἔρινον λίκου μάλλον ἢ Ποιμένας
ἐαυτὸν διανίστασι, καὶ τοῦτον οὐ πολλὰ κερῶν εἰσοικί-
ζεται, ἄνδρα βυτικῆς μερίμνης ἀπόζοντα, καὶ στρατιω-
τικῆ πέλκῃ τῷ Ἰ Βλυβουῖα παραβαλλόμενον, πρὸς μόνην
τὴν γοστέρη βλέποντα καὶ τὸν ζωμακίον ἐπιεικῶς
καρκεύματα, πάσης ἐπιστημονικῆς ἐμπειρίας ἀλλότριον,
τῆς δὲ σολοῦκου καὶ βυρθέρου λέξεως καὶ διὰν ἐμπείρα-
μου. Τούτου, ἵνα τὰ ἐν μέσῃ παρείε [αἰγῶ] αὐθήμερον
πλύνας κοί σοφίας, ἐπὶ τὸν ἱερατικὸν καὶ φρικτὸν
θρόνον ἐπίσταισι, καὶ Ποιμένα τῆς ἐαυτοῦ λικώδους
ψυχῆς (οὐ γὰρ τοῦ Χριστοῦ θρεμμάτων) ὁ βόσκαρος ἀνη-
γούρυσεν. Ἐντέθεν λοιπὸν ἐν τε τῶν πεποιθῶτων Ἐπισκό-
πων ἐξ αἰκισμῶν ἢ καὶ ἐνοουήτωνος, ἐν τε τῶν υἱετέρι-
ζόντων καὶ ἀνέριων διδασκαλῶν συμφορήσας εἰς κολιῶδῆ
λίσην, τὸ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ συνέ-
στει βυβλυετήριον' ἐν ἣ πόσας τὰς προμελετηθείσας ἀνοή-
τως παραγραφὰς καὶ περιουσίας προσεμεσαντες, καὶ τὴν
προκατεθέσαν ἐν Βλαχέρναις Κωνσταντινοῦ συνοδοῦ
ἐπίκουρον ἔχοντες, ἐπικυρωτικῶν ταύτην ἐκείνης ἰσχύουσαν,
καὶ λαυ εἰκότως' Ἐκ γὰρ Πατρικῆς συγκροίας τὸ κύρος
οὐκ ἔχουσαν, οὐτε ἐξ Ἀποστολικῆς εὐπυρρίσασον, ἐν δὲ τῶν
ὁμοίων αὐτῆ δὲ ἐαυτῆς ἐπικυρω καὶ τῶ ψεύδει πειράται
παραλογίζεσθαι τὴν ἀλήθειαν, Τούτω τῇ πρώτῃ τῆς
λυμῶδους αὐτῶν καθέδρας ἡμέρα θεσπίσαντες διελύοντο
τῇ δὲ μετὰ ταύτην ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνέρινον, καὶ τῶν
τοῦ ψεύδους δογμάτων ἀπέρχοντο, ἐν ἣ καὶ τὸ ἀπίστε
τῆς αὐτῶν ἀτερφεμένης κακότητες διεδείκνυτο.

III
rogitur novum
concilium

III
rogitur novum
concilium

Episcopi
Catholici
mule haben-
tur.

trahuntur.

intereuntur :

constanter
presentem
orthodoxum
fidem

et cultum
imaginum :

74 Καὶ ὄρατε τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἠμότητος. Ἀπολε-
ξόμενοι τῶν τῆς ὀρθῆς ἀμολογίας Ἐπισκόπων τυπῶς, οὗς
ἐπιπαθὸν ὑπὸ χεῖρας σφῶν ἐν πρώτῃ ἐπιβολῆς ἄγειν,
εἶτα τὰς ἱεράς ἀπεχθόνας αὐτῶν εἰς βόκισ μικρὰ περιφρή-
ξαντες, πρὸ τῶν πλῶν τοῦ μεγίστου νέη κατεχομένους
ἰς δεσμώτας ἐστῆσαν προέτατον, καὶ δὴ πολλὰ κατ'
αὐτῶν βικταρίσαντες, καὶ βατράρχων δίκην ἀσύμβατα
καὶ ἀναρθρα θεουθήσαντες, διὰ μέσης τῆς ἐαυτῶν καθέ-
δρας προσέστειλυσιν ἔλκεσθαι. Ἐν ἣ δὲ τοῖς τῆς κακίας
ἐξέρχοις προσήγγιζον, στήναι διὰ βροῆς ἐπικύλειον. Ὡς
δὲ τὸ ἔδρητον αὐτῶν πρὸς τὰς ἐπικυρίας στήναιτο ἔβλεπον
(πειραῖσι γὰρ στέρραις ἢ θρῆσι βοθυρήζοις ἐκήσαν)
τυαῖτα πρὸς αὐτοὺς ἀπεδοῦπον νηπιλέκτα καὶ ὑπὸσα-
θρα ρήματα' Ἔως τίς σπειθεῖα ἐαυτοῦς ἐπεριείδοντες
πρὸς τὸ τῆς ἀληθείας καλὴν διαβλέπει σπείρασθαι, καὶ τὸ
τοῦ ὀρθοῦ λόγου μεταμαθεῖν σεβάσιμον ἀπονοῦνέσθαι. Νῦν
οὖν, εἰ τι λειψοῦνι σκληροκαρδίας πρόσσταν ἡμῶν, ἀπορ-
ρίψαντες, πρόσσε ἡμῖν καὶ τῇ καθ' ἡμᾶς ἱερῶ συνόδῳ
καὶ τῆς καθέδρας καὶ ἀξίας ἡμῶν μὴ πρῶντε δι' ἐλαφρίαν
καὶ ἱερὸ το δίκαιον.

75 Οἱ δὲ κατακρίτων τόπον ἐπέχοντες, καὶ ὑπὸ τῆς
πάντων γλώττης βλασφῆμῆς βαλλόμενοι, ὅμως ὁ οὐν
πάσαν ὑπεριείδοντες ἀκίαν καὶ ἀλόκισιν, ἀνδρῶς πρὸς
αὐτοὺς ἀπεφθίγγοντο' Τὸ μὲν εἰς ὑμᾶς ἡμῶν οἰκτιρῶν ἀπὸ
ἀλλῆ πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀποσιῶντι ἐπιπέθειαν' τὸ γὰρ ἡμῶν
πειθεσθαι τῆς ἀληθείας ἡμῶς πόρῳ καθίστασι, καὶ ἀλλο-
τριῶ τῆς πρὸς Θεῶν οἰκειότητος. Τὸ δὲ γὰρ καὶ τῇ καθ' ἡμᾶς
συνόδῳ τίθεσθαι, ἀσυνετῶ μινύση περι τὴν τῶν ἁγίων
συνόδων ἀριθείαν, καὶ τὴν ἁγίαν εἰκονα Χριστοῦ καὶ
τῶν Ἁγίων αὐτοῦ καθυβερίωση, καὶ τῇ ἀνοσθηματι τοῖς
ποσῆς προσαναχέουσι αὐτῶ παραπεμπύση, σπειράται
ἡμῖν καὶ τοῖς ὅμοι τὰ καθ' ἡμᾶς φρονέουσιν ἢ παρροικασ-
σιν. Ἡμεῖς γὰρ τοῖς ἀμεταβίτοις καὶ οὐλοῖς ὄμοι τῶν
Καθολικῶν Συνόδων ἐπακολουθοῦντες, καὶ τὰς ἱεραῖς
τῶν θεοφόρων Πατέρων προτάσεις τε καὶ συμπερασματι
βεβαιούμενοι, τὰς πεπῆας εἰκόνας ἀποειχόμεθα καὶ ἀσπα-
ζόμεθα, καὶ τοὺς μὴ ὅμοις ἔχοντες τοῖς ἀνοσθηματι βλά-
λομεν' τοὺς δὲ τῆς ὑμετέρας συμφορίας ὄρους τε καὶ

προτάσεις, καὶ γεωμετρικῆς ἀνάγκης ἐμβριθέστερα συμ-
περάσματα, καὶ τὴν ὑπερῶν τῶν κροσάφων τεταμένῳ
ἡμῶν διδασκαλίαν, ὡς Ἐκκλησιαστικῆς ἀνοκλυθίας ἀλλο-
τῆμα πορητήριον. Ἐχει γὰρ ὄρους μὲν τὰς ὕβρεις, προ-
τάσεις δὲ τὴν ποίαν τούτων συνθεσιν, συμπεράσματα δὲ
τὰς ἀπειλὰς' ἀπερ εἰληφείη εἰς ἔτερον συλλογισμοῦ λήμ-
ματα, οὐκ ἐτι ἔξει τὴν ἐπιφορὰν ἀπειλὰς ἀλλ' ἐπιβουλὰς,
καὶ τὰ ταῦταις ἐπόμενα. Πρὸ γὰρ συντριβῆς ἡγέται
ὕβρις' ἢ ἡμῖν μετὰ συντριβῆς ἐπιθῶντες, καὶ τὰ λειπό-
μενο, Θεοῦ συνεπαρῶνυνοτες, ζῆτεῖν πορητήριον.

responit
Pseudosyno-
dum :

proculenti
militantur,

h
anathematiz-
feruntur :

subscribunt
Pseudosynodo
Leo Imperator

et alii :

Clericus in
Pseudosynodo
praefator
divinitus
punitur.

Etiam in
Ecclesiis
imagines,
sacerque
colunt,

II

76 Οὕτως οὕτοι τὸ τοῦ ὄψεως έντερτυσάμενοι φρό-
μιον, ἐν μέσῳ τῶν ἀφρόνων τρανῶς ἀποφῆσαντες ἔστη-
σαν' οἱ δὲ, ὡς ἐπὶ Σταφάνῳ τῷ πρωτόθλῳ τὸ συνέριον,
συσχόντες τὰ ὄπτα, πρὶν εἰς τοὺς Ἁγίους ῥίπτεισθαι καὶ
συμπατεσθῆναι ὑπὸ τῶν τυχόντων κατὰ τῶν ἀνέχων προσε-
τάτου. Παιζάντες δὲ καὶ τοῦτο τὸ δράμα, ὡς ἐπὶ σκηπῆς
υ σκηναῖο καὶ ἐμβρόντοι, ἐξαναστῆναι τούτους καὶ
παλίνουρον τὸν πορεῖαν ποιεσθαι, πῆς κατὰ κόρρης πλητ-
τυμένους καὶ σιάλους κατὰ παντὸς διομένους τοῦ σώματος
ἀπελούνεσθαι. Οὕτως ἀτάκτως καὶ ἀνάγκης ἐν τοῖς
Ἁγίοις κατὰ τῶν Ἁγίων ἐμπαρῶνυνοτες, ἡδὴ τῆς ὄρας
καλύσης πρὸς τράπεζαν, δι' ἐνὸς ἀνοκροσάμενον Κληρικῶ
πρυλογίζοντος, τοὺς ἰη κρατούτας ἀπευφημῶντες,
τοὺς τε τῆς ὀρθοτόμου πίστεως Ἀρχηγούς τοῖς ἀναθέμα-
σιν, ὡς ἦσαν, παραπέμπσαντες διελύοντο.

77 Ἄλλ' ἐπεὶ τὸ τῆς ἀνοίας αὐτῶν θυμικῶ κατὰ τῆς
Ἐκκλησίας ἐξέπλησαν, ὄρον συνάττειναι, πόρῳ τῶν τῆς
ἀληθείας ὀρίων ἰστάμενον, ἐν ἣ καθυπογράφειν εὐαγίς εἶ-
ναι τὸν Κρατοῦντα παρήνουν. Ὁ δὲ καὶ (ἢν γὰρ τὰ πρὸς
Θεῶν ἀλλοπρόσαλλος, εἰ καὶ τις ἄλλος) πειθεταί τούτοις,
καὶ συνελεύσεως ἐς αὐθῆς κηρυχθείσης, ὡς ἐπὶ τινος ὀκρί-
θαυτος, τὸν θρόνον αὐτοῦ μετεωρίσας, ἀνέτρεχεν' οἱ τε
τοῦ ψεύδους ὑπασπισταί τὰς ἐαυτῶν καθέδρας σπουδῆ
κατελάμβανον' τοῦ δὲ πολυφαλοῦς ταῖς ἀπάντων ἀνοίας
ἐνηχθέντος ὄρου, καὶ τοῦ παρούσιν (εἰ καὶ μὴ πᾶσιν)
ἀρίσαντος, συγκραταιεῖν ἐκαστον οἰκίφῃ χειρὶ τὰ ἐν αὐτῷ
σσημασμένα προέτρεπον. Τοῖνον καὶ τούτου τελείσαντες,
καὶ τὰς ἐαυτῶν προσηγορίας τε καὶ τύχας τῶ μέλανι
συμμολύναντες, ταῖς εἰσθηταῖς εὐφημαῖς πρὸς τοὺς Κρα-
τούτας, τοῖς τε ἀναθεματικαῖς πρὸς τοὺς Ἐκκλη-
σίας Λαμπτήρας χρῆσάμενοι, δηλαδῆ τοῦ αὐτοῦ Κληρι-
κοῦ προλογίζοντος, ἐσεκδύκνυτο.

78 Ἐφ' ἣ οὐκ ἐμέλλε τῆς μακροθυμίας τοῖς τῶν Ἁγίων
τωσασμοῖς ἐπιμύσει ἢ μισοπάνηρος δίκη, ἐπιταχούσθαι δὲ
καὶ τὸν ἐκδικῆσιν διὰ θυματουργίας ἐνδείξεσθαι' μικρὸν
γὰρ ἐν μέσῳ καὶ τὸν προλογιστῆν ἐκείνον Κληρικὸν ἐπὶ
τῆς γλώσσης κατελόμβανεν κόλασις ἀργία, καὶ νάρκωσις
τιῶν ζωητικῶν ὀργάνων αὐτῶ ἐπισκόψασα. Καὶ ὄρατε
ὡς χληπέτ' ἡνῆκα γὰρ αὐτῷ τὰ ψαλμικά τῆς ἐπιμιμνησκε
λογία, τὸν γλώτταν εἶχεν ἀνεμῆμῳ καὶ διακονοῦσαν τοῖς
ῤαχασιν' εἰ δὲ τι πρῶς τινα κοινολογεσθαι συνέβαινε,
παρεῖτο πάντοθεν αὐτῇ καὶ πεπῆτο, καὶ ἀναρθρὰ πως
καὶ ἀσημα καὶ ὑπότραυλα μιμουρίζουσα, ἀδιανόουτον
πρὸς τὸν ἀκούοντα τὸν φθόγγον παρέπεμπε. Οὕτως ἢ
κατὰ τῶν λαλούτων σοφίαν τῇ στόματι, καὶ τῇ μελίτῃ
τῆς καρδίας ἀνεσιον ἐρενυομένον προαεσάτῃ γλώσσα
παιδύεται. Ὅθεν ἐπὶ καιροῦ τὸ θεῖον ἔρειν ἐστι λόγιον'
ὄτι Θάνατος καὶ ζωὴ ἐν χειρὶ γλώσσης, οἱ δὲ κρατοῦντες
οὕτως ἔδουται τοὺς καρπούς αὐτῆς.

79 Ἄλλ' ἀπόχρη ταῦτα καὶ τὴν ἐκείνων ἐλέγχει κακό-
νοιον, καὶ τὴν τῶν Ἁγίων διαδέξει πρὸς Θεῶν οἰκειότητα.
Καὶ τὸ μὲν περὶ τῆς Συνόδου, καὶ τῶν ὅσα περὶ αὐτῆν,
ὡς κῆρον σπῆθ ταῖς ἀνοίας ἐπιστάζοντα, πεπαύσθω. Τὴν
δὲ ἐκείνων δὲ ταῖς Ἐκκλησιαῖς ἐπισπιλάσασαν ζοφώδη
στυγόμεναι οὐ χρεῖον βυθὸν διάρρῳηται σιγῆς. Πᾶσαν
γὰρ Εὐαγγελικὴν καὶ Μαρτυρικὴν ἀνέκασθαι ἱστοροῦμενον
ἐνυρπίαν κατορῶντες, τιτάνη διαβρόχη καταλαεῖναι
οὐκ εἴσαν. Τῶ δὲ τρόπῳ πειρατοῦ εἰπεῖν τῆς ἐπινοῦ-
μένης εἰδέως τῇ αἰρέσει κακῶς ὑποκῆσασι, τὸν ἡγία δὲ
λογον ἢ ἀπαράτρωτον ἐν τῷ τῆς συνειδήσεως κριτηρίῳ
συνέχουσι, τούτω δὲ κακοτρόπως ἐγγχερίζουσι τὸ ἀτόπημα.
Οἱ δὲ καὶ ἀχρῶν πολυλαεῖ τῆ ἐν τιτάνῳ μίγματι συγ-
κατέρῶνυνον, τὸ τοῦ μύσους οὐ φέροντες ἀλγῆμα. Παντὶ
γὰρ

γὰρ βουλομένη τὸ κατὰ τῶν ἱερῶν ἐκτυπωμάτων ἀνεῖτο θράσος· οἱ μὲν γὰρ τὰ τῶν κειμηλίων συνέκλων σεβάσματα, οἱ δὲ τῆς ἱερῶν ἐσθημάτων τὰ τιμὰ ἐξ ῥόκια λεπτά κατορρήγνυντες τῷ ἑδάφει προεπίρριπτον ἕτεροι τὰς ἐν πίνακι γρῆφας πέλεκυι διαθρύπτουτες, κατὰ μέσης ἀγορᾶς ἐπίμπρουν ὀμώματα· ἄλλοι βολθίτοι· καὶ ἀλοφαῖς καὶ ὀδμαῖς ἀθδικούσαις ἀντι θυμιμάτων κατέχραινου. Καὶ τῷ ἰδεῖν, ὡς ἐν ἀπαγωγῇ, συμπατούμενα τὰ τῶν θείων νεῶν ἀναθήματα ἢ ἰδεῖν τὰ πολλοῖς ἀψαυστα καὶ ἀθάτα, χερσὶ βεβήλοις ἐλάμενα, καὶ παντὶ προκείμενα θέατρον· Ποιμένας τῶν Ἐκκλησιῶν ἐξουσιωμένους καὶ λύκους πιστευομένους τὸ ποιμεῖναι, τοὺς τὸν ὄρθον λόγου προσθευοντες ἀπέληλαμένους καὶ τοὺς τὸν ὄσιον λόγον βδελυσομένους, τοὺς ἀνευθύνους ὡς ἐνόχους εὐθυνομένους καὶ τοὺς μαστιγίας ἐπὶ θρόνων ἀντικαθίζομένους, Κληρικούς ἐρπαιγμῶν καὶ μαστίγων πείραν λαμβάνοντας καὶ εἰρησταὶ ἀδιεξούσις ἐμμένοντας, τοὺς κατ' ἡμᾶς Ναζηραίους αἰκίας καὶ ἡμῶ καὶ δίχει καὶ μακραῖς φρουραῖς καὶ πόνους πεζομένους καὶ μέχρις ἐσχάτων κινδύνων ἐγκαρτεροῦντας τοῖς πθέσιον, τοὺς μὲν τὸ ζῆν διὰ ζήτους ζῆμιουμένους, τοὺς δὲ σάκκους ἐνδεσμομένους καὶ δίκην λίθων καταδυομένους τοῖς ὕδασι, γυναικας ἐπ' ὕβρι γυμνομένους ὀρρίων καὶ καταδίους ἴσα τευομένους καὶ μαστιζομένους καὶ πάντα διὰ Χριστὸν φερούσας ἠνδρειωμένην φρονήματα.

80 Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τὰ Θεῖα, καὶ τοὺς διὰ τιμῆς ἄγοντας ταῦτα, ὁ μισαλλήθης ἐπιδικνυτο Λεῶν τὰς δὲ Φιλοθεσίας ἦτοι σπουδᾶς, ἃς πρὸς τοὺς ἀρχιτέρονους ὄνους ἐπέστατο οὕτως αἰχρῶδ· καὶ ἀκούσιως ἀπιπρανθεῖσας, τίς οὐκ ἂν ἐπιδακρῶσι θερμάτατα· ὡς αὐτῶ μὲν τοῖς ἐκείνων, ἐκείνου· δὲ τοῖς ἡμετέροις νομίμοις προσήσασθαι, καὶ οὕτω τὰς πρὸς ἀλλήλους συμῆσεις πιστώσασθαι ἐν αἷς ἢν ὄραν τὸν Βασιλεῖα Ρωμαίων χερσὶν ἐκ κύλικος ὕδωρ κατὰ γῆς ἐπιτίθειοντα, ἐπιστάματα ἴππων αὐτοურῶς ἀναστρέφοντα, ἰμάντων ἐντρίτων ἀπτόμενον, καὶ χόρτον εἰς ὕψος αἰρούτα, καὶ διὰ πάντων τούτων ἐστυόν ἐπαρώμενον ἦθην δὲ τῶν ἡμετέρων θείων συμβόλων ἀθρηταῖς χερσὶν ἐπιψάουοντα, καὶ κατὰ τῆς αὐτῶν δυνάμεως ἐπομνύοντα. Τῶτα οὐκ ὠμότητος ἔγγουα· Οὐχὶ σαφῆς κατὰ Χριστοῦ μακία καὶ πύρωσις· Οὐκ ἐπαγωγὰ τῆς τοῦ Θεοῦ δικαίας ἐπιτεμῆσεως· Καὶ μαρτυρεῖ τοῦ πότε καιροῦ τὰ τερατώδη καὶ ἐξήσια οὐήματα, γῆς ἐντυχημοὶ καὶ ἀντιναχημοὶ, καρδίαν προφητικῶς καταβράουοντες καὶ συνάνθους πόλεις βυθίζοντες, λιμοὶ ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς πᾶσαν ἀπορίαν ἐνσπείροντες, χειρογοὶ τοὺς σλόχους οὐ θραπνύει· ἀλλὰ χερσὶ μαρσιίοποις σὺλλίγνυτες, αἶρος φλογώσις ἐκινεῖται ῥόδοις ἀφέντους καὶ πᾶσαν τοῖς ὀρώσιον ἐκπλήξιν φέροντος· Θαλάσσης ἀκάρπου μενούσας καὶ πηγαζούσας· σάλον ἀντ' ὀφώτων καὶ κλύδωνας, λῆθη περὶ τὸ συγγεῖν καὶ οἰκίειν παντοχόρως διαθεούσας, καὶ σπᾶσει ἐμφυλίου ἀνὰ πᾶσαν χώραν καὶ πόλιν ἀποκτικτούσας. Ἐξ ἐκείνου γὰρ καὶ μέχρι νῦν, τὸ δεινὸν τῆς ἐμφυλίου συμφορᾶς ἐπιρατῆσαι συμβέβηκε νόσημα.

81 Ἄλλ' οὐδ' οὕτως ἢ τοῦ ἀνδρός κακία ὑπελώφα καὶ ἐλγην ὀργώσα δὲ καὶ σφαδάουσα, καὶ οἷα ῥέξιν τῶν θρημμένων ἀνιερῶν ἐπαπειλούσα, τὴν τῆς ἀνταρσίας ῥυμφοίαν αὐτῷ ἐπισπύλλουσαν, οὐκ ἐν μέση παρατάξει, οὐκ ἐν ἀλλοδαπῇ, οὐκ ἐν πολέμῳ γῆ (ὑπῆρξ· γὰρ, ὡς ὑπὲρ πατρίων ἠγωνισμένη, ψυχρὰ τις ἐπαίνου ἀφορμὴ τῷ τάλλου συνεσφάρεσθαι) ἀλλ' οἶκε τε καὶ ἰδία, καὶ τὰ καθ' ἐστυόν εὐ διατιθίντα, ὡς ἦτο. Καὶ γὰρ τὸν, δι' οὐ τὰ τῆς ἀνταρσίας ὀδίνετο, εἰρητῆ καὶ πείσις εἶχε τερούμενον, μενόντα ἕως ὅ ἐν ποσὶν ἀγῶν τῆς γενιθίου τοῦ Σωτήρος ἡμέρας διανυσθῆναι, καὶ τὰ κατ' αὐτὸν ἐς τὸ ἀκριεῖ· διασιψάιτο. Τὴν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας στεφανωθεῖσαν κορυφήν, καὶ τὴν ἐπαναρτῆσει τῶν ὄρθων δογματῶν ἐκταθεῖσαν χεῖρα τῷ τῶν ὑπαπιστῶν καὶ δορυφόρων ζῆφι ἐνδύτως χειροαργηθεῖς μίσου τοῦ Θεοῦ νεῶ, τὴν πολλοῦ Ἁγίων ἀτιμάσαν ψυχῆν ὁ θεῖλος ἀπεικίπισιν. Ἄλλ', εἰ δοκεῖ, μικρὰ τῷ κειμένῳ προσεῖπομεν, μὴ τοῦ πτωματος ἐρηθόμενοι, ἀλλὰ τῆς σύμφωρᾶς ἀλγυνομένοι. Τί τοῦτο, ὃ λίαν ὑψηλὸ καὶ μεταῶρι, καὶ ἀναπνεῖον

Martii T. II.

ἡμῖν καταγίδια, καὶ φουῶν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ὀρακόντους· Πῶς ἐπῆρ τὸ πνεῦμα τὸ λιλίπατα διγμοῦ τεκταῖνον, καὶ βρουτῶν κατὰ τῶν εὐσεβούντων, ὡς ἐκ Κύρης Σαλμωνεύς μακινώτατα· Πού τὰ τῆς μαγγανείας ἀπέθη, οἷς ἐτελέσθης ἡ συνετέλεσθη, καὶ χρόνος Βασιλείας ἐγκυμονῆσαι ζῆτων, ἀκωμόρου ζῆσις ἀπίτεκες ἀμειθρίδια· Πῶς οἱ ἀπὸ καίλιας φωνοῦντες Γραμματικοὶ, μισθοῦ τῆν Βασιλείαν ἡμῖν καθορίζοντες, καὶ μακρὰν εὐετηρίαν ἡμῖν ἐρευγόμενοι, τὴν κατὰ σοῦ τοῦ ζήτους βολῆν μαντικῶς οὐ προέβλεψαν· Πῶς οἱ κκ πεκταὶ καὶ ἀμαξασπαὶ τὰ τῆς σῆς ἀπειλῆς ἀκροθίνιζα, τὴν ἀρωμένην ἀσχιμονα θείαν, καὶ τῶν ὑφαίμων ἀτίμων τὰ αἰσχη παρίβλεψαν· Πού τὸ τῆς ἀλουργιῶς διάδημα, ὁ παρὰ τῆς Ἐκκλησίας λαβὼν τὸ ταῦτες στέφος ἀπέκισρας· Πῶς σίμερον νεκρὸς, ὁ γῆς· ἀεθαρός· Πῶς πληγαῖς κατὰστικτος, ὁ πάλαι κατὰ τῶν Ἁγίων ἀκάθεκτος· Πού τὰ κατὰ τοῦ μεγάλου Ποιμένου τυροῦματα καὶ οὐειρωθεῖς καὶ ἀνύπαρκοι ἔρευνη, ἃς ἐξέλιπες ἐξερευνῶν ἀκατάληπτα· Οὐ γὰρ ἐξίσχυσεν ἡ ζῆτικῆ σου ἐπίνοια, πολλὰ κρηούσα καὶ πολλὰ μελετήσασα, ἐφίκεσθαι πρὸς μόνην ἀκούην φέρυσαν κατ' αὐτοῦ μολύσματος αἰτιῶν ἀζῆιν. Ἐπειδὴ δὲ ἀμοιρωῖ τὸ πρὸς ἀπόκρισιν λόγου, τοῦτον ἀφέντες ἀπνουν, τῷ ἐκαστοῦ συμμολυόμενον πτώματι, τῇ τοῦ αἵματος ρατᾶμιγγι βέλλισθαι, ἐπὶ τὰ ἐξῆς τοῦ λόγου προώμεν.

82 Ἐπισκομεῖται τοῖνον τῷ τῆς Βασιλείας ὁ δεσμώτης μετ' αὐτὸν διαθήματα, δὲ ἐν ἐλπίσιν ὦν σὺν τῇ τῆς ζῶνης ἀποβολῇ καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς ὑπομείναι τὸν ἀτερήνον, ὡς ἐκ βυθούτων δεσμῶν ἀναηξάμενος, στεφφορός ἀντὶ δεσμοφόρου καθίσταται, καὶ ἐτεραλκία τὸν νικηπάσας, τοῦ κρατεῖν ἐλπίσυντος ἐπιπρατίστερος γίνεται· καὶ τὸν Βασιλείαν ἐφ' ἐστυόν μετασπῆσας, καὶ μικρὸν τι τῆς προκατασχούσης κελίας ὑπενδούς, ὅσον τοὺς ἐν ἐρικταῖς καὶ πόνοις ἐλιυθέρην οὐειρωθῆ φροντάεσθαι, τὸ τοῦ θανόντος ὑπέθαλπε φρόνημα, καὶ τῷ ἀμφιβλήστρω περιπαρεῖ τῆς αἰρέσεως, ἰχθύος δίκην τοῖς τῶν δογματῶν σαθροῖς ἐναπέθανεν.

83 Ταῦτα ὁ διαγνηστικώτατος νοῦς τοῦ μεγάλου Νικηφόρου διαγνούς, καὶ ὡς οὐ τῷ ὀλιγῷ τοῦ ὄσιου· σινεικρῶθη το τῆς αἰρέσεως οὐρσίον, σκαίρει δὲ καὶ νεκρὰν ὡσπερ τὸν ζῶν ὑποκρίνεται· τῇ τῶν πνεύματος γραφίδι τὰ τῆς ὀρθοθῆσεως ἐντημηχάμενος ὄδομα, πρὸς τὸν νοσητερῆ Βασιλεῖα στείλει προῖετο, ἐπ' ὀρθῷ λημοῖς ὄγλον αὐτῷ τὰ δεσμὰ καὶ τὸν σῶσυντα, καὶ τὴν τοῦ τυράννου δεσπηνῆς ἀνομησαντες αἰσχύνου τε καὶ καθαίρισιν, καὶ τὴν ἐν οἷς ἐξῆμερτε τόποις κατὰδυσιν ἰσιαγραφῶν αὐτῷ τὴν ἀληθῆ καὶ Πατροπαράδοτον τῶν ἱερῶν μορφωμάτων ἐκτύπωσιν, ὡς οὐ χλισητὶ καὶ νεωτέρῃ ἰσχυρῆσει τὸ βίβεισιον ἐπιφέρεται, ἐξ οὐ δὲ τὸ τοῦ κρηύματος μερῶλειον τῇ Ἀποστολικῇ σὸλληγγι τῶν οἰκουμένην τρυφῶς περιήχησιν, τῷ σεβασμῶ τειμήταται.

84 Οὐ τῆς νοσητῆς θαυμάσας, καὶ τῆς τῶν λόγων ἀκριβεῖς ὑπεραγάμενος, εἰ καὶ τῶν ἀμύτων περὶ τὰ τοιαῦτα πρώτος ἐτυγχανεν, ἀμαθίαν ἐκ πατρώας ἀπειθισίας ὡς πεμνυσίαν ἰκανὴν κρηουσιόμενος, οὐτωσίπας πρὸς τοὺς τὸ γράμμα διοκομισσομένους λέγεται φάσαι· Ὅσοι τῶν Ἐκκλησιαστικῶν πρὸ ἡμῶν ἐν ἐρείθῃ δογματῶν γεύομενοι, οὗτοι τὸν περὶ αὐτῶν λόγον παρὰ Θεῷ εἰσπραχθῆσονται, εἰ εὐ ἢ καὶ ἐτέρως ἐθυσπισαν ἡμεῖς δὲ ἐν ἡ τῆν Ἐκκλησίαν βαδίζουσαν εὐρομεν, ἐν τούτῳ καὶ διαφυλάττειν προκρίνομεν. Ταῦτο δὲ ἐπακριβοῦντες διαβεβαιούμεν, ὡς μὴ θάρρειν τινα κατ' εἰκόνην ἢ ὑπὲρ εἰκόνην παρῆσις τὴν γλωτταν κινεῖν ἄλλ' ἐκ ποδῶν ἔστω καὶ αἰχέσθω καὶ ἡ Παρασίτου Σύνοδος καὶ ἡ Κωνσταντινῶν τοῦ πάλαι καὶ ἡ νυνὶ ἐπὶ Λεόντος κροσθεῖσας, καὶ αἰγῆ βαθεῖα τῆς τῶν εἰκόνην νημέως ἐνεκεν ἐμπεικτεῖσθαι τὸ σύνολον. Αὐτὸς δὲ ὁ ταῦτα λέγειν καὶ γράρειν σπουδῆν τιθέμενος, εἰ ἐπὶ δόξῃ ταύτῃ τῆς Ἐκκλησίας κολοχυσθῆσαι βώλεις, πᾶσαν περὶ τῆς τῶν εἰκόνην ὑπάρξεως τε καὶ προσκυνήσεως ἰπισωῖσπισιν τὸ λοιπὸν ἐνδεικνύμενος, πάρεσο.

85 Ἐπεὶ οὖν ὁ τῶν βασιλικῶν ὀστομημάτων ἀπόλογος καὶ μέχρις οὔτων τοῦ μακαρίου διέειπ. Πατρός, εἰς οὐδὲν τοῦτον

AUCTOR
IGNATIO

mercedem
iniquitatis
assecutus.

kk

Michael
Hilbus sup-
fectus, et ipse
tantisper
mollior
ha rectius.

epistola S.
Ascephori
admonetur

ut imagine
restituat :

pro responsio
sistentium
imperial.

etiam Synods
Mazarin II,

capite ratione
restitutum
S. Nicrophoro
concedit :

Orthodoxa
post varia
lamenta
cessit.

CAP. XII
Evo mil
impria cum
flonata
fadera,

etiam in sacris
nefandis,

ultione divina
improbata :

humens ira,

oceditur de
ipso Dominu
Nolalis in
templo
palatio,

AUCTORE
IGNATIO.

II
S. Nicephorus
Synodum
Nicanam et
propugnato,

hæresim
oppugnat.

CAP. XIV
Imitatus fidem
Abrahæ.

obedientiam
Isaac,

in
curam
pastoralem
Jacob,

castitatem
oseph,

patientiam
Job,

pro regimine
regulam
Moysi,

Sacerdotium
Aaronis.

scientiam
militarem
Josue.

Phines celum,

1 Reg. 17, 34
tubur Davidis

sollitudinem
amorem Eliæ
et Joannis
Baptiste,

τούτων θέμενος, οὐ δὲ ἐπὶ τοῖν βαλέσθαι προθύμους, τῆς
πρωτέρως ἀσφαλοῦς ἀκριθείας ἀντιέχεται, λογικαίς μεθό-
δοις καὶ ἀποδείξεισι τὰ τῶν ἀντιπάλων ἀνασκευάζων II
λογύδρια, μίαν καὶ ἰσθόρητην συνίστων τῶν οἰκουμηνικῶν
συνόδων, τὴν ἐπὶ Ταρσίσῳ τοῦ αὐοῖμου τῶν πανευφύμων
Πατέρων συνέλευσιν, τὰς τε παλιμπόρους δοξὰς τὰς κατὰ
τῆς ἱερῶν εἰκότων Κωνσταντινίου φρουδοῦς ἀποδεικνύει τὰς
τε Διόντος ἐπικυρωτικὰς, καὶ αὐτὸν πᾶσι θριάμβου προτι-
θεῖς, πάσης ἐπιπροσθεν ἄγων ἀίρεσις, τὴν τῶν Χριστιαν-
νοκατηγόρων ἀπόνοιαν, οἷς τι μίλου περὶ τῆς ἀμωμότητος
λατρείας καὶ πίστεως.

86 Οὕτω φρονῶν καὶ διδάσκων καὶ τοῖς οἰείοις ἐνασ-
χολούμενος δόγμασι, τῆς εἰλικρινοῦς πάντα τὸν κόσμον
περὶ τὸ θεῖον ἐπλήρωσεν ὑπολήψεις, πάντων τῶν ἐν πα-
λαιᾷ καὶ καινῇ Διαθήκῃ μεγαλοφῶν ἀνδρῶν, ὅσων ἐπι-
κόνη, κατὰ πόδας ἰών. Ἀβραάμ τὴν πίστιν ζήλων, καὶ
ταύτην προπολιθεῖς τὴν διάνοιαν καὶ τῆ τῶν λόγων δυνά-
μει ὡς ἄλλους ἐκεῖνου οἰκογενεῖς ὀπλοσάμενος, τοῦς κατὰ
τῆς Ἐκκλησίας μωυνοτάς Βασιλεῖς λαφραγωγῆσας τρα-
πῆς ἐχειρωσάτω, καὶ ταύτην, ὡς ἑτέρων Ἄωτ, τῆς εἰς σί-
ρειαν ἀπαγωγῆς ἰλυτρώσας. Ἰσαὰκ δὲ τὴν μέχρις σί-
ματος ὑπακοὴν πρὸς τὸν τῶν ὀλων Πατέρα Θεὸν προσκτη-
σάμενος, καὶ τυθεῖς μὲν πλήθει πειρασμῶν, οὐ πειρασθεῖς
τῆς ἀληθείας, καὶ ἀνακίμου θυσιῶν γενόμενος, υἱὸς Θεοῦ καὶ
κληρονόμος ἐκ τῆς ἀρμωσθείσης αὐτῷ πνευματικῆς, ὡς
ἐξ ἄλλης Ρίβικας, τῆς Ἐκκλησίας μίαν σαφῶς ἀπεγένησεν.
Ἰακώβ δὲ ἐν ποιμίῳν εὐδόκῳν ἐμαζάμενος, οὐκ
ἐξ ἄστῳν ἀλλ' ἐπιστήμον καὶ λογικῶν θρημάτων τὴν
ποιμνὴν ἐπλήθυνεν, ἣν καὶ ἐπιυλογεσθαί ἐπὶ τῷ αὐτοῦ
παθὲ παρὰ Κυρίου κεκαύχεται. Ἰωσήφ δὲ οὐν ἐπὶ σωφρο-
σύνη μόνον ἐχαρακτήρισεν, ἀλλ' ἤδη οὐν τῷ ψυχικῷ καὶ
τῷ τοῦ σώματος κάλλει παρήμφεν, ὡς ἱρασθῆσαν αὐτοῦ
τὴν νοῦ Ἀιγυπτίαν, φημί δὲ τὴν κακέμφοτον ἀίρεσιν,
καὶ ἐπὶ κοινωνίᾳ τῶν ἀθρητικῶν θυμητικῶν ἀνθελκυσ-
σαν, συναποδύσασθαι μὴ τὸ ἱράτιον μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν
ἱερῶν ἀρχαίῳν ἡρέτισον. Ἰωβ δὲ τὸ πλεπασθεῖς καὶ πρὸς
τὸν ὄνταγωνιστὴν καρτερικῶν ἐπέδειξάτο, φιλοσοφῶν ἐν
τοῖς θυαχεροῖς, καὶ ζῶν οὐκ ὀστράκῃ τὰ τῆς ἱπρησίας
ἐκτῃ. τὰ δὲ τῶν ἀντιπάλων ἐξοστρακίζων πρὸς ἀπροσύνην
ἐφέλλονται ῥήματα.

87 Μωυσῆος τῷ θυραγωγικῷ κανόνι ἐπηκολούθησεν,
λαὸν ἐξ Αἰγυπτιακοῦ νοτύου τῆς ἀιρετικῆς κενφωσίας,
ακίρωδαι καὶ ἀρρωμοῖς, τοῖς ὀυδοῖσι φημι διδάγματασι,
τοῖς πειθομένοις αὐτῇ τρεπόμεν, ἐξέγων, καὶ δι' ἄλλης
ἱερῶν, στυφύσης, λέγει διδασκαλίας, ἀποκλυσάμενος
αὐτῶν τὸ ἀπὸς καὶ πολυδύρωμον ὄχλον, πρὸς δὲ γῆν
βρύσασαν γάλα καὶ μέλι, τὸν λευκὴν καὶ ἀδύλον ἐπὶ ἰδο-
νῆς πλήρη μετοχετίσας τῶν θείων δογματικῶν γλυκύτητα.
Ἄρα τῶν τῶν ἱερῶν σιβάσμιον ἐκλήρωσάτο, οὐ Μωυσῆν
τινα τὸ πρὸς Θεὸν ἐξηγουμένον ἔχων, ἐνοπίσι δὲ ἐνοπί-
ταις εὐκτικαῖς ἱερολογίαις καὶ συγγινόμενης, οὐδὲ κιδάξει
καὶ ἐπιμῆδι καὶ κιδώσιν ἐνύσσια φθιγγόμενοι, εἰς τὰ
ἀδύτα εἰσιῶν, τῆ δὲ τῶν Ἀποστόλων ὄψιδι καχόρωδ ἕρπα
πληττόμενος εἰς τὰ τῶν Ἀγίων Ἁγισθαιμινώτερον εἰσδυό-
μενος, τὴν τῶν θείων λογίων ὀλωσιν πᾶσιν ἀνιπτυσεν
εὐσημῶστα. Ἰησοῦ τὸ στρατηγικὸν καὶ πρὸς πολέμιας ἐμ-
βολῶς ἀπαράτρεπτον ἀνιμαχέτω, οὐ φωστῆρας πεδίσας
πρὸς τὴν τῶν ἀντιπάλων ἀμυναν, ἐν ἡμέρα δὲ καὶ νυκτὶ
τὰς πρὸς Θεὸν ἐντυθεῖς ὡς παρατυχεῖς ποιούμενος, ἕως
τοῦς τῆς ἀληθείας ἔχθροῦς τοῖς ἑαυτῶν λειλουμένοις κα-
τ' ἄφικτερον ἀίμασι. Μετὰ Φινεῖς ἐπὶ πορνικονία ἀνακη-
ρυχθῆσεται καὶ οὕτως γὰρ τοὺς ἀπὸ ἐπιποῖεν Κυρίου,
κατὰ τὸ προφητικῶν ἀπειλούμενον, ἐκπορνεύσαντας, καὶ
σπίρμα Χαλδαίων ἐν τοῖς τῆς Ἐκκλησίας ἀποστολικῶς
νιόματιν ἐγερῶναι θελήσαντας, τοῖς τῶν δικαίων λογικοῖς
βουκνιτροῖς ὡς σίρρωμάσιν χρησάμενος, ἐξεκέντησεν.
Δαυὶδ δὲ πρὸ τῆς χρίσεως νεανικῶν πρὸς ποικρατικῶν
ἐξίγινυσεν, προβάτων λογικῶν ἐπιστατῶν, καὶ λεόντων
καὶ ἀντιανιόμας συνόλων, τῶν κατὰ τῆς Χριστοῦ ποίμ-
νης ὄρωσμένων καὶ φηρατορμῶν ἀιρετικῶν γλωσσῶν
ἀταμίευτα. Ἠλιῦ καὶ Ἰωάννου τὸ φιλήρημον καὶ ἡσύ-
χιον, καὶ πρὸ τῆς ἀναδείξεως καὶ μετὰ τὴν ἱερῶν ἀνάδει-

ξιν κατησπάσαστο, καὶ μικρὰ ταῖς πόλεσιν ὀμύλων, τοῦτο
τὸ πλεῖον ἐνεμεν καθαρτικῶν ψυχῆς τὴν κατὰ Θεὸν νότυ-
ον εἰδώς, καὶ παντὸς ἀπολλοῦσσαν περιεῖλον φρονί-
ματος, ὅθεν καὶ τὸ πρὸς ἔλεγγον καλῶς ἐξήσκησεν ἔτοι-
μον, λαλῶν ἐναντίον Βασιλέων, καὶ μὴ δι' ἀισχύνην τι
ποιῶν, ἢ πρὸς χάριν ἐγκαλυπτόμενος.

88 Τίνα δὲ τῶν ἐν χάριτι μεγάλυνθῆντων οὐκ ἐπ' ὀρετῇ
μημητικῶς ἰχνηλάτησιν; Πέτρου τοῦ τῶν Ἀποστόλων
καὶ τῆς Ἐκκλησίας προβόλου τὸ μεγαλοφῶς καὶ θερμῶν
περὶ τὴν πίστιν ἐπιδειξάμενος, Παύλου τὸ ὑπὲρ πάντων
μεριμνητικῶν, καὶ τῶν καθ' ἡμέραν ἐπισυστάσεων τὸ ἐπί-
πονον λογίζμενος, πᾶσαν ἄνευαν κατόπιεν ἐτιθεῖ τῶν
κατὰ Θεὸν ἐπὶ ἐρχομένων κακώσεων, πάντα εὐδοκῶν ὅσα
θλίβην ἐντίκειν οἶδεν ὡς μάλιστα. Τὸ δὲ ἐν φυλακῇ θαψί-
λις καὶ πλεῖον ἔσχε Παύλου ὄσα Παῦλω μὲν τόπον ἐκ
τόπου ἀμείψεται καὶ τὸν τῶν εὐαγγελίων πᾶσαν ἀποκα-
λύπτουσι δύναμιν ἐκ διαδοχῆς φρουρῆσθαι συνέβαιεν,
ταύτῃ δὲ μίαν καὶ ἀδιάδοχον εἰρηκτῆ, ἐξ οὗ τὸν θρόνον
αὐτῷ παρακεχωρηκίαν συννέκηθη, μέχρις ἢ τελευτήσῃ
ταύτην εὐκλεῶς διεδέξατο. Τὸν λοιπῶν τοῦ ἄλογον μαθη-
τῶν, τὸ πρὸς Ἀποστολικὴν [κρηνησιαν] ἀκριθεῖς ἐν ἐαυτῷ
ἰσθαίωσιν, πᾶσι τραπῶς ἀποκαλύπτων τὰ τῆς αὐτῶν
κρυφιομύστου διδασκαλίας ζωαρχικὰ καὶ θεοπαράδοτα
λόγια. Τοῖς ὑπὲρ ἀληθείας κινδύνους ἀνατλάσι συνωμολό-
γησιν Μάρτυσι, πάντα πρότερον ἐνεγκίεν τὰ εἰς ἀτιμῶν
ἐλόμενος, ὑπὲρ τοῦ μὴ τι πθεῖν τῆς ἀληθείας ἀνάξιστον.
Τοῖς πρὸ τῶν ἱερῶν συνόλων, καὶ τοῖς ἐν αὐτοῖς καὶ
μετὰ ταῦταις διαφανίσι Πατράσι, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἐφ' οἷς ἡ
Ἐκκλησία τὸν εὐκλεῶς περὶ τὸ θεῖον ὄχλον ἐπλοῦτησε δια-
λάμψασιν, κατ' οὐδὲν ὑπελίπετο πάντως ἐν πᾶσι, καθ'
ὅσων οἶον τε οἰείοις καὶ ἱεροπρεπῶς μιμησάμενος, δι' ἐμ-
μελοῦς προσευχῆς καὶ συντόνου τῶν θείων μελίτῃ, τῆ
τῆ ἀλλοιῶσιν τῆς ἱερωσύνης ἀγῆν φωταγωγῆς τὸν διὰ-
νοισιν, τῷ πρώτῳ καὶ μεγάλῳ Ἀρχιερεῖ τῶν ἐαυτοῦ ψυχῆν
ἀνθελαι πη καὶ ἐρήμια.

89 Ἄλλ' ἐπειδὴ τῷ τῆς φύσεως ἀπαρακίτῳ ἀνθρώπου
δύνα λειτουργῆσαι χρεῖον, οἰκίαν Θεῷ τὸν ἐκ τοῦ σώ-
ματος διὰ θανάτου ποιεῖν ἀνάλυσιν, ἣν οὐ θῆνατον,
ἀλλὰ πρὸς κρείττω ζωὴν διαδέσκειν ὑποληπτόν καὶ ἡξῆν,
ἐν ἣ τῶν πρωτοτόκων ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένον ἡ Ἐκ-
κλησία μετ' ἄχου χορηγούσα πανηγυρίζει ἑορτὴν τῶν
μακαρίων, μεθ' ὧν χοροστατῶν, καὶ τὸ τῆς ἀγιαστικῆς
αγγελιοπρεπῆς ὑποκρινόμενος ἄξιον, τῆς ἴσης αὐτοῖς τῶν
ἐπαγγελίων κληρουργίας εὐμοίρῳσεν Ἐνάτω δὲ οὐν ἐνός
μηνος δένοντι γούφῃ τῆς ἱερῶς αὐτοῦ καὶ ἀλλήπτου πατριαρ-
χίας, τὸν ὑστάτην ὑπεῖλον ἀρρωστίαν, ἐπιστόντα τὸν ὄρον
τοῦ τεύχους οὐδαμῶς ἡγρόσεν, ἀλλ' οὐ ἐδεῖται πάλαι, διὰ τὸ
φουερόν τῆς σπρόσπου καὶ ἀνωκράτης ἐλευσεως, τότε περι-
χαρῶς προσεδέχτο, χάριν εἰδώς, τῷ θῆσαντι καὶ ἀπαλ-
λαγῆν τῶν ἀνιάρων διὰ λύσεως προσέβησεν ὑτι καὶ αὐτῆς
συνδύσσοιτι, κρύμασιν οἷς ἰδικαίωσιν, ὑψηλότερον.
Ἐν γούν τῆς ῥωστικῆς καὶ ἀνοσίας ἐκεῖνικῆς τῆς αὐτοῦ κατα-
κλίσεως ἡμέραις, οὐκ ἐνδύθου πάντα τρόπον διδασκαλίας
τοῖς προσυοῖσιν ἐπινοῖον, ἀπέχεσθαι μὲν τῆς ἀιρετικῆς
ἀναχύσεως προφητικῶς ἐξηκουοῖσης ὀσά ψυχῆς καὶ ὀλ-
λυούσης ἐλπίδα τῶν προσετηκῶτων αὐτῇ ἀντέχεσθαι δὲ
τῆς μόνης διδασκαλίας καὶ πίστεως, τῆς ὑπὸ τῶν ἐπί-
σεβασμῶν καὶ οἰκουμηνικῶν συνόλων τρανωθείσης καὶ
κυρωθείσης, ἣν ἡ καὶ καθολοῦ Ἐκκλησίας σεβαστικῶς
περιμύσσοιται, καὶ πᾶσαν ἐλπίδα τῶν πιστῶν πρὸς Θεὸν
διαπορθεμῆναι, καὶ τοῦ ἐπειτοῦ ποιεῖ περιδράττεσθαι ἢ
γὰρ εὐσεβῆς τῶν πατέρων πίστεις, ὡς ἴσπε, κενυτομῆκῆς
ὀδαμῶς ἀμβλύσθαι κατασθῆγεται, κρατύνεσθαι δὲ μάλ-
λον ὀρθοτομῆκῆς εἰώθεν Ἀποστολικῆς.

90 Οὕτω ταῦτα, καὶ πολλῶ πλείω τούτων, ἐν τοῦ
Θεοσπου τῆς ἐαυτοῦ θεοπλοῦτου σοφίας βιωφελῆ ἐπιφθεγ-
ξάμενος λόγια, καὶ στρηθείς ὡς ἐξ ἄρτου πνευματικῶ
τὰς τῶν πιστῶν ἐπαίνουτων καρδίαις, καὶ τῷ, Ἐυλογητός ὁ
Θεὸς ὁς οὐκ ἴδωκιν ἡμᾶς εἰς θῆραν τοῖς ὀδοῖσιν αὐτῶν,
ἀλλὰ βυσάμενος ἡμᾶς τὸν παγίθα συνέτριψιν, εἰς ἐπίκοπον
τῶν συνειλεγμένων εἰπῶν, χερσῶν ἀνεπάφους Θεοῦ τὸν
ὀσιαν καὶ ἱερῶν ψυχῆν ἐναπέθετο. Ὅποιον ἀνίας καὶ κατα-
φείας ἀλλογῆμα λειλοῖτῶς τοῖς θεόφροσιν, οὐδέτις παρστυ-
σαι

ferorem fidei
S. Petri,
Sollicitudinem
S. Pauli,

ob perpetuos
carceres,

par Apostolicis
alms,

Martyribus.

et sanctis
Patribus,

nn

cum Angelis,
et Sanctis
alernum
calo victuris,
Heb. 12, 23.

super resolutionem
calo respectu,

invenitibus
evram fidem
et fugam
hæreses
Inculcat
Prov. 17, 22

Deo gratis
agens mortuus:

magna Inclu
Catholicorum,

Mortitur Antignus ab elemosynarum largitate landandus * παρρησιω

γυνακίος αὐτοῦ, καὶ εὐσεβῆς τὰ καθ' ἑαυτὸν δικησας, τελευτᾷ ὁ Ἀντιγόνος, τὸν ἀνθρώπινον καταλύσας βίον. Ἐπένθησαν τε αὐτὸν οἱ Βασιλεῖς καὶ ἡ Δέσποινα τὸν Ἀντιγόνου σφόδρα, ὡς ἅπας ἐκ τοῦ ἰδίου αὐτὸν ὑπάρχοντα αἵματος, ὡς δίκαιον καὶ θεοσεβῆ ἄνδρα* συνέπασχον δὴ καὶ τῇ Εὐπραξίᾳ, οὐ μόνον ὡς ἰδία αὐτῶν συγγενίδι, ἀλλ' ὅτι καὶ νῦα τῇ κλητικῇ ὑπ᾿ ἔχον· δύο γὰρ ἔτη καὶ τρεῖς μῆνας ἔζησεν μετὰ τοῦ ἀνδρός τὸν πάντα χρόνον, τὸν μὲν ἑνιαυτὸν καὶ τρεῖς μῆνας συνοικήσασα μετὰ τοῦ ἀνδρός, τὸν δὲ ἕνα ἑνιαυτὸν ἐν συμφώνου ἀποσχόντες ἀπ' ἀλλήλων ὑπ᾿ ἔχον ὡς ἀδελφοί. Ταφέντος οὖν τοῦ Ἀντιγόνου, πολλὰ τε ὁ Βασιλεῖς καὶ ἡ Δέσποινα παύθουν τῇ Εὐπραξίᾳ ἢ δὲ Εὐπραξίᾳ λαθούσα τὸν ἴδιον θυγάτριον Εὐπραξίαν, ἐπέδουεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Δεσποῦ καὶ τῆς Δεσποίνης, καὶ πεσοῦσα εἰς τοὺς πόδας αὐτῶν, μετὰ βοῆς καὶ ἀλαλαγμοῦ μεγάλου λέγει αὐτοῖς· Εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν παρατίθημι τὸν ὀρφανὴν ταύτην. Μερμημέναι οὖν τοῦ οἴκειου ὑμῶν Ἀντιγόνου, ἀντιθέσθησθαι τῆς ὀρφανῆς ταύτης, γενόμενοι αὐτῇ ἐν τῷ εἰς μητρὸς καὶ πατρὸς. Πολλὴ οὖν σύγχυσις ἦν θαυράτων, καὶ βροαὶ ὑπὸ τῶν ακουόντων ἰγίνετο, ὡς καὶ αὐτὸν τὸν Βασιλέα ἀλαλάζειν καὶ κλαίειν.

Mater Imperatoris commendat infantulum

ejusque suam juvenem sententio despondet

et ad secundum nuptias sollicitata ab Imperatrice,

* ἀποσταλίσας

4 Μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον ἀνεβέντες τοῦ πένθους, συμβουλευεὶ ὁ Βασιλεὺς τῇ γυναικὶ τοῦ Ἀντιγόνου ἐκδοῦναι τὴν θυγατέρα αὐτῆς Εὐπραξίαν Συγκλητικῇ τινι πένυ εὐποροτάτῳ, καὶ δὴ πείθει τὴν Εὐπραξίαν δεῖσθαι ἀρραβῶνας. Δεξιμένη οὖν τοὺς ἀρραβῶνας, ἀνέμεινον τὴν ὀρφανὴν τῆς κόρης· ἦν γὰρ πᾶν παιδίον, ὅτε τοὺς ἀρραβῶνας ἐδέξατο, ὡς ἑνιαυτὸν ἔ καὶ μόνον τοῖς χρόνοις ὑπάρχουσα. Μετὰ δὲ τινα χρόνον ὑπεσιχητό τινι τῶν Συγκλητικῶν λαθεῖν τὴν γυναῖκα τοῦ Ἀντιγόνου πρὸς γάμον, καὶ διὰ δέσσεως καὶ γυναικῶν Συγκλητικῶν πείθει τὴν Δέσποιναν, λάθρα τοῦ Βασιλέως, ἀποστείλαι καὶ διαλεχθῆναι τὰ τοῦ πράγματος τῇ Εὐπραξίᾳ. Ἢ δὲ ακουῖσασα καὶ πικρῶς ἀλαλάσασα, λέγει ταῖς ἀποσταλήσειν γυναικί· Οὐκ ἔστιν ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι, ὅτε ταῦτα συμβουλευέτε γυναικί βουλομένη κατὰ Θεὸν ἔσται. Ἀπειθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀλλότριον τῆς ἀπολογίας ὑμῶν ἔργον ἠγορήσαθε. Αἱ δὲ ἀτιμασθῆσαι ἀπειθούσαι ἀπὸ γυναικῶν τῇ Βασιλείᾳ τὰ τοῦ πράγματος. Γυνὸς δὲ ὁ Βασιλεὺς τὸ γεγονός, ἐπιφέρειται τῇ Βασιλείᾳ σφοδρῶς, καὶ ὀργισθεὶς κατ' αὐτῆς, λέγει αὐτῇ Ἀληθῶς, Αὐθόρουν τῆς σῆς βασιλείας ἐιργάσω πρᾶγμα. Ταῦτα, Βασιλεῖσσις, ἐστὶν φιλοχρίστου; οὕτως συνέθετο τῷ Θεῷ βασιλεύειν εὐσεβῆς; οὕτως μέμνησαι τοῦ Ἀντιγόνου, τοῦ αἰεὶ τὰ χρυσὰ ἡμῖν συμβουλευόντος; Ἀλλότριον τῆς ἡμετέρας βασιλείας ἐποίησας πρᾶγμα, γυναῖκα σωφροσύνην ὀρρασαμένῃν, καὶ τὴν κοράσιον τοῖς ἔτεσιν ὑπάρχοντα (ἢ τὴν ἕνα καὶ μόνον ἑνιαυτὸν συνοικήσεν τῷ ἀνδρὶ, καὶ εὐθὺς ἐκ συμφώνου διὰ τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν ἔλαθον ἑαυτοῦς ἀπ' ἀλλήλων) οὐ νῦν πάλιν ἐπὶ τὸν κόσμον ἔλθειν ὀνομαζέσαι αὐτὴν; οὐτε τὸν Θεὸν ἐροῦσθαι, τὸ πρᾶνον μὲν τοῦτο θελήσας ποιῆσαι; Τίς ἀκούσει, καὶ οὐ καταγέλασται τῆς ἐμῆς βασιλείας; τίς ἐμὴ βασιλείας; τίς δὲ πείσει τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι ἐκ τῆς ἐμῆς βουλῆς [μὴ] γένηε τὸ γινόμενον ὀρραπῆς καὶ ἀνοικεῖον; Ἐποίησας πρᾶγμα οὐκ ἐξόν οὐτε ἡκουσθῆναι ἐπὶ τῆς ἐμῆς βασιλείας, διὰ τὸν γνήσιον φίλον Ἀντιγόνου.

ne propterea inter hanc et maritum iugiter crescentem,

scribit in Igyptum,

una cum filio.

5 Ἀκούσασα δὲ ταῦτα ἡ Αὐγούστα, ἀλωθεῖσα τῷ προσώπῳ ὑπὸ τῆς αἰσχύνῃς, ἔμεινον ὡς λίθος σφῶνος ἐπὶ ὥρας δύο, καὶ ἔγενετο λύπη μετὰ τὸν Βασιλέα καὶ τῆς Αὐγούστας διὰ τὴν Εὐπραξίαν τὴν γυναῖκα Ἀντιγόνου. Μοθούσα δὲ ταῦτα ἡ Εὐπραξία, ὅτι λύπη μεγάλη ἔγενετο μετὰ αὐτῶν, συνέπειεν τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ ἔγενετο περίλυπος ἕως θανάτου, καὶ βουλεύεται ὀνομαζέσαι τῆς πόλεως καὶ κλειούσα καὶ κατόθι ὑπάρχουσα, λέγει τῇ θυγατρὶ αὐτῆς Εὐπραξίᾳ· Τέκνον, ἔχωμεν ἐν Ἀγῶνι πολλὴν καὶ μεγάλην ἀξίαν· δεῖρο θάωμεν ἐκείσε, ἵνα ἐπισκεψώμεθα καὶ τὴν τοῦ πατρὸς σου κτήσιν καὶ τὴν ἐμὴν· σὰ γὰρ ἰστίον τὸ πάντα, τέκνον μου. Καὶ λαθούσα τὴν θυγατέρα αὐτῆς Εὐπραξίαν, ἀνεχώρησεν τῆς βασιλείας λάθρα τοῦ Βασιλέως, καὶ ἔρχεται εἰς τὴν Ἀγῶντον, καὶ ἐπιθεῖσθαι ἐπισκεπτομένη τῆν κτήσιν αὐτῆς. Ἀπέρχεται δὲ καὶ εἰς

τὴν ἑσώτερην Θηβαΐδα σὺν τοῖς ἐπιτρόποις αὐτῆς καὶ οἰκονόμοις, φρονίζουσα τῶν οἰκείων πραγμάτων. Ἦν δὲ κακεὶ σφλάζουσα ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καὶ ἐν τοῖς μαρτυρίαις, καὶ πολλὴν καρποφορίαν προσφέρουσα· περικύχρητο δὲ καὶ τὰ μοναστήρια τῶν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, καὶ ἐδίδοι πολλά χρήματα.

6 Ἦν δὲ μοναστήριον γυναικείον ἐν μιᾷ πόλει ἔχον ἀσκητρίαν ῥῶ, περὶ ἣν μεγίλας καὶ θαυμαστάς ἀρετὰς ἐκήρυτον οἱ σωθῶνται τῶν ἐκεί. Οὐκ ἦν ἐν τῷ ἀσκητηρίῳ ἐκείνῳ γένεσθαι οἴκου, ἦν ἐλπίου· οὐκ ἦν τινα αὐτῶν μεταλαθεῖν ὀπώρας, ἢ σαφυλῆς, ἢ σίκου, ἢ ἑτέρον ἀγαθὸν ἐπὶ γῆς. Τινὰς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀποταξάμενος ἐκ πικροῦ ἐξέγον μῆτε αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς ὀπώρας εἰδέναι· τὸ δὲ βρώμα αὐτῶν, ὅτε ὄσπριον, ὅτε λάχανον, καὶ ταῦτα δίχα ἐλάει. Τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν διὰ δύο ἡμερῶν ἦσαν, ἀλλὰ δὲ διὰ τριῶν. Οὐκ ἦν τινα αὐτῶν νύφασθαι τοὺς πόδας ὑδατὶ· περὶ γὰρ λούτρον ἔστιν λέγειν· ἀκούσαντες γὰρ καὶ μεγάλας καταγίνωντες αἰσχύνῃς καὶ οὐδὺς μεστῶν εἶναι τὸ θέλημα ἐλογίσαντο, καὶ ὡς βδελυκτοῦτος τοῦ πράγματος οὐδὲ ἀκοῆ τοῦτο παραλαθεῖν ἐβουλήθησαν. Ἐκάστη δὲ αὐτῶν κοίτην ἔχεν εἰς τὸ ἰδαίφως, τριχίον μικρὸν, πύχον τὸ πλάτος, καὶ τρεῖς το μῆκος, καὶ εἰς τὸ αὐτὸ δὴ ἔπαυετο πρὸς βραχὺ. Ἦν δὲ καὶ τὰ ἐνδύματα αὐτῶν χειρόνια τριχίονα ἐκάστη, κατακαλυπτοῦσα τῶν ποδῶν τὰ ἄρα. Καθότι ἂν ἠδύνατο τις ἴσῃν, οὕτω καὶ ἠγωνίζατο. Οὐκ ἦν τινα αὐτῶν ἀσθενοῦσα ἀπὸ πύχου καὶ ἰσθμίου βοήθημα παρενεχθῆναι· ἀλλ' ἔάν τινα αὐτῶν συνέθετο ἀσθενῆσαι, ὡς μεγάλην εὐλογίαν παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐδέχετο τὴν ἀσθενίαν, καὶ ὑπέμενον διακαρτεροῦσα τὴν νόσον, τὴν τοῦ Θεοῦ βοήθειαν ἀναμένουσα. Οὐκ ἦν τινα αὐτῶν ἐξω τῆς πόλης ἐξελεῖν· θυροῦς δὲ ἦν δι' ἧς ἀπόκρισις πᾶσα ἐγένετο. Πολλὰ οὖν ἰσθίσις ἰγίνοντο ἐν τῷ.

CAP. II Inter sanctimoniales mure austeritatis an cibis,

strato, vestitu,

morborem tolerantin et castitatem.

non admittentes pretiosa munera,

vel solos ce reos et thymum,

scriptum Eurpi in mure e desiderum,

* μοναστήριον

* ἐκείνη

7 Ἦν οὖν Εὐπραξία ποθήσασα τὸ μοναστήριον τῶν ἀγίων γυναικῶν ἐκείνου διὰ τὴν ἐνέχρετον αὐτῶν πολιτείαν, πικρότερον εἰς τὸ μοναστήριον ἀπὴν προσφίρουσθαι θυμῆματα καὶ κηρύς. Ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν παρακαλεῖ τὴν Διάκονον καὶ τὰς πρώτας τοῦ μοναστηρίου, λέγουσα αὐταῖς· Μικρὰν εὐλογίαν βίβω παρασχεῖν τῷ μοναστηρίῳ, ὡς κ' ἡ Ἁγία λιτρῶν πρόσδου, ἵνα εὐχῆσθε ὑπὲρ τῆς ὀρφανῆς ταύτης καὶ ὑπὲρ τοῦ πτωχοῦ αὐτῆς Ἀντιγόνου. Λέγει αὐτῇ Θεοδούλη ἡ Διάκονος· Κυρία μου Συγκλητικῇ, οὐ χρεῖαν ἔχουσιν αἱ δούλαι σου πρόσδου, οὐ δὲ ἔπιθου μούσιν χρημάτων. Διὰ τοῦτο πόντων περιεφρόνησαν ἐν τῷ βίῳ τούτῳ, ἵνα τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἀπολύσασιν· διὰ τοῦτο οὐδὲν θέλωμεν κησασθαι ἐπὶ τῆς γῆς, ἵνα μὴ τοῦ οὐρανοῦ ἀστοχίωμεν πλούτου. Ἦν δὲ μὴ σε λυπήσω, ἔλασον ὀλίγον εἰς τὰς κηδύλλας, καὶ θυμῆματα παράσχου ἐν τῷ ἐκτερίῳ, καὶ ἔσται ὑμῖν τοῦτο εἰς μισθὸν δικαιοσύνης. Καὶ τούτων παρασχεθῆναι, ἰκέτευεν ἡ Εὐπραξία τὴν Διάκονον, καὶ τὰς Ἀδελφάς πᾶσας, ἵνα εὐχῶνται ὑπὲρ τοῦ Ἀντιγόνου, καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς Εὐπραξίας.

8 Ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν λέγει ἡ Διάκονος Θεοδούλη τῷ κορασίῳ χρεῖντῶς· Κυρία Εὐπραξία, ἀγαπᾷς τὸ μοναστήριον τοῦτο, καὶ τὰς Ἀδελφάς; Ἦν δὲ εἶπεν· Ναι, Κυρία μου, καὶ πόνη ἀγαπᾷ ὑμᾶς. Λέγει αὐτῇ πάλιν ἡ Διάκονος· χαρεῖντῶς· Ἐάν ἀγαπᾷ, ἡμῶν, μείνουμι ἡμῶν ἐν τῇ σχηματι. Λέγει αὐτῇ τὸ κοράσιον· Ἀληθῶς; ἔάν μὴ λυπέται ἡ Κυρία ἡ μήτηρ μου, οὐκ ἔτι ἐρχομαι ἀπὸ τοῦτόπου τούτου. Λέγει αὐτῇ ἡ Διάκονος· Εἰπ., Κυρία μου Εὐπραξία, ἡμῶς καὶ τὸν ὀρραστήρῃ σου, τίνα πλῆον φιλεῖς; Λέγει αὐτῇ τὸ κοράσιον· Οὐκ ἐστίνον οἶδα, οὐτε αὐτὸς ἐμεῖ ἡμᾶς δὲ οὐδὲν, καὶ ὑμᾶς ἀγαπᾷ. Ἦν δὲ, Κυρία, ἵνα ἀγαπᾷτε, ἐμὴ ἡ ἐνέχου; Λέγει αὐτῇ ἡ Διάκονος· Ἦμῶς σὲ ἀγαπᾷμεν, καὶ τὸν Χριστὸν ἡμῶν Λέγει αὐτῇ τὸ κοράσιον· οὐκοῦν καγὼ ὑμᾶς; καὶ τὸν Χριστὸν ἀγαπᾷ. Ἐκαθίστατο δὲ καὶ ἡ μητὴρ αὐτῆς, καὶ τοῦ πτωχοῦ τῶν θαυράτων αὐτῆς οὐκ ἦν ἀσχετισμός. Ἦν δὲ, καὶ ἡμῶν τῶν ὀρραμάτων τοῦ κορασίῳ ἡ Διάκονος, ὅτι παιδίον ἐν τοῖς ἔτεσιν, οὕτως κατὸν ἰλάθῃ ὡπῳ γὰρ ἦν ἐτῶν 7· ὅτε τούτῳ διελήγετο μετὰ τῆς Διακονου. Ὀνομαθῆσα δὲ ἡ μητὴρ αὐτῆς καὶ κλαύσασα πικρῶς, λέγει τῷ κορασίῳ·

αἰώ

σὴν Δεῦρο, τέκνον, ἀγαπημένε τοῦ οἴκου, ὅτι ἐσπέρη ἐστὶν τὸ λαῖπόν. Λέγει αὐτῇ τὸ κοράσιον Ἐγὼ ὡδὲ μένω μετὰ τῆς Κυρίας τῆς Διακόνου. Λέγει ἡ Διάκονος τῷ κοράσιῳ Ὑπάγε, Κυρία, εὐ δύνασαι ὡδὲ παραμένειν· οὐ δὲ γὰρ δύναται ἵτι ὡδὲ μένειν, μή τις συντόξῃ τῷ Χριστῷ. Λέγει αὐτῇ τὸ κοράσιον Καὶ πῶς ἐστὶν ὁ Χριστός; Ἡ δὲ Διάκονος χαριτωτῶς ὑπέδειξεν αὐτῇ τὸν δεσποτικὸν χαρακτήρα. Ἀπεῖθουσα δὲ ἡ ποίς κατεφίλει τὸν χαρακτήρα, καὶ στραφεῖσα λέγει ἡ Διάκονος Ἀληθῶς κἀγὼ συντόξασμαι τῷ Χριστῷ καὶ οὐκ ἔτι ἀπέρχομαι μετὰ τῆς Κυρίας μου μητρός. Λέγει αὐτῇ ἡ Διάκονος Ὅχι ἔχεις πῶς κοιμηθῆσαι, τέκνον, καὶ οὐ δύνασαι ὡδὲ μένειν. Λέγει αὐτῇ τὸ κοράσιον Ὅπου υμῖς κοιμάσθε, Κυρία μου, κἀγὼ.

9 Ἐσπέρης δὲ ὄψεαι, πολλὰ παικίσσας τῆς μητρός αὐτῆς καὶ τῆς Διακόνου, οὐκ ἔτι τισιν οὐκ ὀφείλου αὐτῆν τοῦ ἀσκητηρίου. Ἀλλὰ οὐκ καὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἡ μητέρα αὐτῆς καὶ ἡ Διάκονος καλοκύνουτες αὐτὴν, οὐκ ἐπιέσαν ἐξέλθειν. Λέγει ἡ Διάκονος τῷ κοράσιῳ Εἰ θέλεις ἐνταῦθα εἶναι, γράμματα ἔχεις ἄρθειν, καὶ τὸ ψυλλῆριον, καὶ νηστεύειν ὡς καὶ πᾶσαι καὶ Ἀδελφαί. Λέγει αὐτῇ τὸ κοράσιον Ἐγὼ καὶ νηστεύω, καὶ πάντα μαριθάνω, μόνον εἰσάσῃ με ἐνταῦθα. Λέγει ἡ Διάκονος τῇ μητρὶ τῆς κόρης Κυρία μου Συγκλητικί, ἐννοῦ τὸ νηράσιον ἐνταῦθα ἐυρίσκω γὰρ ὅτι χάρις Θεοῦ ἔλλαμψεν εἰς αὐτὴν, καὶ ἡ δικαιοπραγία τοῦ πατρὸς αὐτῆς, καὶ ἡ σμενότης ἡ σή, καὶ αἱ εὐχαὶ τῶν ἀμφοτέρων ὑμῶν ζῆνι ἀνάγιου σὴν προξενούει. Ἀνστάσα οὖν ἡ Εὐφραξία, λαβούσα τὸν θυγατέρα αὐτῆς, πορίσθηεν σὴν εἰς τὸν δεσποτικὸν χαρακτήρα, καὶ ἐντείνασα τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, ἔδοξεν μετὰ κλυθροῦ λέγουσα Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, σὺ μελήσει περὶ τοῦ παιδίου τούτου, ὅτι σὲ ἐπετόθουεν, καὶ σοὶ ἀνέθιτο ἰσότην καὶ στραφεῖσα πρὸς τὸ τέκνον αὐτῆς, εἶπεν Ὁ Θεῷ, ὁ θεμελιώσας τὰ οὐρανοὺς ἔρει, στρίζει εἰς εἰς τὸν φρέν αὐτοῦ, τέκνον. Καὶ ταῦτα εἰπέουσα, ἔδωκεν αὐτὴν εἰς τὰς χεῖρας τῆς Διακόνου, κλαίουσα καὶ ὑπτιουσα τὸ στήθος αὐτῆς, οὕτως ἐξῆλθεν τὸ ἀσκητηριον, ὡστε καὶ πᾶσαν τὴν συνοδείαν συγκύλιεν αὐτῇ.

10 Ἐν οὖν ἐπαύριον λαβούσα ἡ Διάκονος τὴν Εὐφραξίαν, εἰσφέρει αὐτὴν ἐν τῇ εὐκλείῃ σὴν, περιέβλεπεν αὐτῇ τὸ μοναχικὸν σχῆμα. Πεισθούσα δὲ οὐκ ἡ μήτηρ οὕτως, καὶ ἰδοῦσα αὐτὴν περιεβλεπμένην τὸ ἀγγελικὸν ἑστὸν σχῆμα, ἐντείνασα τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, ἔδιδεν τῷ Θεῷ περὶ οὐτῆς λέγουσα Βασιλεῦ τῶν αἰώνων, ὁ ἐνορξάμενος ἐν σὴν τὸ ἀγαθὸν ἔργον, αὐτὸς ἐν εἰρήνῃ τελείωσον, καὶ ὅς αὐτῇ κατὰ τὰς ἐντολάς σου πολιτεύσεται, ἵνα καὶ ἡ ὄρανη αὐτῆ εὐρὴν παρρησίαν ἐνώπιον τῆς δόξης σου. Καὶ εὐχόμενης αὐτῆς, λέγει αὐτῇ Εὐφραξία, ποθὶς περιεβλέπεται τοῦ σχήματος τούτου, τέκνον; Λέγει αὐτῇ ἡ Εὐφραξία Ναι, Κυρία μου μητέρα, ἐπειδὴ ὡς ἔμαθα παρὰ τῆς Μεγάλης καὶ τῶν Κυρίων τῶν ασκητηρίων, ὅτι τὸ σχῆμα τούτο ὄρθῃ ἔθνας δίδουσι ὁ Χριστὸς τοῖς πολυθῶσιν αὐτοῦ. Λέγει ἡ μήτηρ οὕτως Ὁ Χριστὸς, ἡ ἐμνηστύθει, αὐτὸς ἀξίωσαι καὶ τὸν νεμφῆνος αὐτοῦ. Καὶ ταῦτα εἰποισα; καὶ ἐπιυξάνει τὴν θυγατέρα, συνταξάμενη τῇ Διακόνισσῃ καὶ τοῖς Ἀδελφαῖς, ἐξῆλθεν, καὶ περιερχετο κατὰ τὸ ἴθος, παύουσα τοῖς πτωχοῖς τὰ πρὸς τὸν χρεῖαν. Πουταχῶ δὲ διαλείπει τὴν ἐνάρετος πολιτείαν τῆς Εὐφραξίας, ὅσα παρεῖν ἐν τοῖς σιδαυρίοις τόποις πτωταχῶ, ἵς καὶ αὐτὸν τὸν Βασιλεῖα ἀκούσειν περὶ αὐτῆς, καὶ πᾶσα τῇ Συγκλήτῳ θαυμάζειν αὐτὴν καὶ ὀξάζειν. Ἦκουεν γὰρ ὅτι οὕτως ἔχθου.

Evulso filio uno, desiderantur sequentia de vita et obitu matris, et filia hereditate, ipsa sic volente, in pauperes distributa: quæ ut in aliis Vaticanæ Bibliothecæ codicibus requirerentur operum delinimus, et indices expertimus saltem in appendice repræsentanda.

11 Μετὰ βραχέα γὰρ λαίπὸν δίδωσι ἐναυστήν, ὅς πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἐγμώσων ἱαυτῆν. Καὶ πρώτου μὲν ἀπο ἐσπέρης εἰ, ἱσπέρων ἰγύτου, πῆτα διὰ ὄου, ἐπιετα διὰ τριῶν, ὅχι ἦν τινος αὐτῶν κομῆσαι τὸν τρικλειον, ἡ τὰς κοίτας τῶν Ἀδελφῶν εὐτρέπσαι, ἡ ὕδωρ αὐτῶ-

σαι καὶ παρακομῆσαι ἐν τῷ μνηρίῳ ἴθος γὰρ ἦν ἐν τῷ ἀσκητηρίῳ τοιούτου, ἐν τινι συνέτῃ τῶν Ἀδελφῶν περσθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου καθ' ὄναρ εὐθείας ἐγνώριζεν τῇ Διακόνισσῃ ἡ δὲ μετὰ θαυρίων ἰκτεῖσεν τὸν Θεόν ἀποστῆναι τὸν διάβουλον ἀπ' αὐτῆς ἐκίλευεν δὲ λίθους κομίζεσθαι, καὶ πῆναι ὑπὸ τῆν κοίτην τῆς Ἀδελφῆς ὑπὸ τὸν σάκκου, καὶ τέφραν ἐπάνω τοῦ τριχίνου καταρένεσθαι, καὶ εἰς αὐτὸ δικαπαύεσθαι τὴν Ἀδελφῶν μίχρι δίκαι ἡμέρας. Ἐκίλευεν δὲ τῇ Εὐφραξίᾳ ταῦτα ποιεῖν, διότι οὕτῃ ἦν ἡ εὐτρέπιζουσα τὰς κοίτας τῶν οὐδελφῶν. Ἐν μίᾳ οὖν τῶν ἡμερῶν περσθῆσα καὶ ἡ αὐτῇ ἡ Εὐφραξία ὑπὸ τοῦ διαβόλου, συλλέξασα λίθους ὑπ ἔθηκεν ὑπὸ τῆν κοίτην αὐτῆς ὑπὸ κάτω τοῦ σάκκου, καὶ ἐνέγκασα τέφραν ὀδερέων ἐπάνω τοῦ σάκκου. Ἰδοῦσα δὲ ἡ Διάκονος τὴν τέφραν ἐπὶ τῆς κοίτης Εὐφραξίας, ἐγέλασεν, καὶ λέγει μίᾳ τῶν Ἀδελφῶν τῶν πρεσβυτερίων Ἀληθῶς τὸ κοράσιον ἤρξατο τῶν πειρασμῶν. Καὶ εὐχμῆν ἡ Διάκονος, εἶπεν Ὁ Θεός, ὁ κτήσας σὴν καὶ κεινώσας ἐπιλαθέσθαι αὐτὴν τοῦ σχήματος τούτου, αὐτὸς στερῶσιν αὐτὴν εἰς τὸν φρέν σου. Καὶ καλέσασα τὴν Εὐφραξίαν λέγει αὐτῇ Διακί οὐκ ἀπήγγειλῆς μοι, τέκνον, τὸν πειρασμὸν τοῦ διαβόλου, ἀλλ' ἀπεκρυψῆς μοι ἡ δὲ πετούσα εἰς τοὺς πόδας τῆς Διακόνου, λέγει αὐτῇ Συγκλητήριον μοι, δέσποινα μου, ὅτι ἡσγῶνθην ἀπαγγεῖλαι σοι. Λέγει αὐτῇ ἡ Διάκονος Τέκνον μου, ἀνδρίζου, ἵνα νικήσῃς καὶ στεφανωθῆς.

12 Πάλιν μετ' ὀλίγον περσθῆσα ἀνήγγειλέν τινι ἀδελφῇ ὀνόματι Ἰουλίᾳ, ἥτις πολὺ ἡγάπα τὴν Εὐφραξίον, ἡ καὶ ἐγμώσων αὐτὴν πρὸς τοὺς ἀγῶνας. Λέγει οὖν αὐτῇ ἡ Ἰουλία Κυρία μου Εὐφραξία, μὴ κρύψῃς τὴν Μεγάλην, ἀλλ' ἀνέγκον σὴν, ἵνα εὐχῆται ὑπὲρ σου λέγουσιν γὰρ περὶ αὐτῆς, ὅτι καὶ αὐτῇ ἐν τῇ νεότητι αὐτῆς πολλοὺς πειρασμῶν τοιούτων ὑπὸ τοῦ διαβόλου ὑπέστη καὶ, κοθῶς λέγουσιν, ἐν μίᾳ τῶν πειρασθῆσα σφόδρα, ἔλαθεν ἐκυστὴν ἐξω τῆς τέγης, καὶ σταθίτσα ὑπὸ τὸν οὐρανόν, καὶ μ' ἡμῶσας καὶ μ' νύκτας οὐτε ἔφαγεν, οὐτε ἔπιεν, οὐτε ὕπνου μετέλαθεν, ἀλλ' ἴστατο, τῷ Θεῷ τὴν ἰκεσίαν προσφέρουσα ἵως οὐ ἐνίκησεν τὸν διάβουλον. Ὄποτε οὖν περσθῆμεθα πάντες ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ἀλλ' ἐλιπίζομεν εἰς τὸν Κύριον, ὅτι νικήσομεν αὐτόν. Οὐκ οὖν, Ἀδελφῆ μου, μὴ ξενίση σε τοῦτο ἀλλ' ἀνάγγειλον τῇ Μεγάλῃ τὸ πρᾶγμα, καὶ μὴ αἰσχυθῆς. Ἀκούσασα δὲ ἡ Εὐφραξία ἡγαρήσθηεν τῇ Ἰουλίᾳ, καὶ λέγει πρὸς αὐτὴν Βοηθήσει σοι ὁ Θεός, Ἀδελφῆ μου, ὅτι φιλοδόμησάς με, καὶ ἐστερίωσας τὴν ψυχὴν μου ἀληθῶς ἀπέρχομαι, καὶ ἀπαγγεῖλω τῇ Μεγάλῃ τὸ πρᾶγμα. Λέγει οὖν ἡ Ἰουλία Ναι, Κυρία μου Ἀδελφῆ, ἵνα εὐχῆται σοι, καὶ ἵνα προσθῆς σοι εἰς τὴν ἀσκησίον σου. Ἡ δὲ ἐξελθούσα ἀνήγγειλεν τῇ Διακόνῃ τὸ πρᾶγμα. Καὶ λέγει αὐτῇ ἡ Διακονος Μὴ ξενίση σε, τέκνον, τὸ πρᾶγμα τοῦτο ἔλος ὁ πόλεμος τοῦ διαβόλου, ὃν καθ' ἡμῶν συναπειτῆ, οὕτως ἐστὶν. Στῆκε οὖν ἀνδρεία, καὶ ἀμετακίνητος τῇ ψυχῇ, καὶ οὐ μὴ κατισχύσει σου πολλὰ γὰρ ἔχεις περσθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. Ἀγωνίζου οὖν ἵνα νικήσῃς, καὶ παρὰ τὸ νημφίον σου Χριστοῦ κομίσῃς τὸν στέφανον τῆς νίκης. Κ-θῶς οὖν δύνασαι, πρόσθε εἰς τὴν ἀσκησίον σου ὁ γὰρ μέγας ἀγωνιζόμενος, μεγάλων ἐπιτεύχεται ἀγαθῶν διὰ πῶσαν ἡμερῶν ἐσθίεις, τέκνον. Λέγει αὐτῇ Διὰ τριῶν, δέσποινα μου. Λέγει αὐτῇ ἡ Διάκονος Ἄλλου μίαν ἡμέραν πρόσθε. Ἡ δὲ μετὰ χαρὰς δέξασμένη τὴν κίλευσιν, ἀνεχώρησεν.

13 Γενόμενης δὲ αὐτῆς δευροτοῦ, ἠδύριου τῇ κλίτικῃ, καὶ ὑπερίσχυεν τῇ δυνάμει ἦν δὲ καὶ περιεκλήθης σφόδρα, ὡς ἀληθῶς Συγκλητικῇ καὶ βασιλικῷ αἵματος. πάλιν δὲ περσθῆσα, ἀπήγγειλεν τῇ Διακόνῃ τὸ πρᾶγμα. Ἡ δὲ λέγει αὐτῇ Μὴ φοβῶ, τέκνον, ὁ Θεός ἐστὶ μετὰ σοῦ. Ἦν δὲ ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ἀσκητηρίου σωρὸς λίθων βουλομένων δὲ ἡ Διάκονος πειράσαι αὐτὴν, λέγει αὐτῇ Δεῦρο, τέκνον μου, τοὺς λίθους τοῦτους μέτοκομψον ἐνθεῖν, καὶ θέε αὐτῶς πλησίον τοῦ φρένου. Ἡ οὖν Εὐφραξία εὐθῶς ἐπέβλεπεται, καὶ μετακομίζει τοὺς λίθους. Ἦσαν δὲ καὶ μεγάλοι οἱ λίθοι, οὗς ὄου ὀνοματων Ἀδελφῶν μόλις μετακύνουσι αὐτῇ δὲ ἐπὶ τοὺς ἡμῶν αὐτῆς ἔρασαν τοὺς λίθους, μεθῆνός βοθεῖν χρεῖουσα ἦν γὰρ ναυαῖς καὶ ἰσχύουσα σφόδρα, καὶ οὐκ εἶπεν τῇ Διακόνῃ, ὅτι μεγάλοι εἰσιν

in tentatione, ut alie virgines substant,

δι' ἄβραγην

corroboratur ab Abbatibus.

Rursum tentata eam detegit eisdem,

jussaque a cibo abstinere.

jejunat quatuoribus

in sum tentata,

simpliciter in arduis quibusvis obedit,

EX MS. VATIC

in tentatione, ut alie virgines substant,

miratamque ad omnia miracula et facienda, profectur.

itaque Abbatibus a nutre tractu.

indoluit carro habitu,

in hunc spem eulenti.

ANIMADV. PAP. 43.

cap. III. Paulennis pro in monasterio exercitia fact:

είσαι οι λίθοι, και ουκ ισχύω' ουκ αυτείπεισθε νήσους εμείς, και άπυθώ, και βαρεί με τό έργον' αλλά προθύμως τή κελύσει τήν ύπακοήν ποιεΐτε.

17 Πάλιν επί τήν ύβριον λέγει ή Διάκονος τή Εύπραξία· Ου δίκαιον έστιν τούς λίθους πλοκίον κείσθαι του φούρου' λάβε, τέκνον, αποθήκισον τούς λίθους εις τον τόπον αυτόν. Η δέ πάλιν τήν κίλευσιν τής Άρχιμανδριτικής επλήρου. Και τούτο τό έργον επί τή ήμέρα [έκτελείν αυτήν, ένα τήν τήν ύπομονήν αυτής. Πάσαι ουν αι 'Αδελφαι έθαύμαζον βλέπουσαι τήν ύπομονήν του κερασίου' και αι μιν όρῶσι μόνον εγείνω, σι δε επεφώνουν αυτή υῶτως. Ανδρίξω Εύπραξία. Αυτή δε ψάλλουσα κη χάρουσα τήν ύπομονήν επλήρου. Τή ουν λ' τών ήμερών, μετά τό πλήρωσαι αυτās τήν λειτουργίαν, γευμένης ήμέρας απήλθιν πάλιν ή Εύπραξία μετακομήσαι τούς λίθους, και λέγει αυτή ή Διάκονος· Άφες, τέκνον, τήν λειτουργίαν έκείνη, και λαβούσα τό σθένου, φύρασον αυτό, και όπτυσον εις τον φούρον τούς άρτους, ένα εύρεθῆ εις τήν ύπεριστίαν τών 'Αδελφών εις έσπέραν. Μετά πολλής ουν χαράς και προθυμίας ποιεΐει τὰ κελύσει-μενα.

18 Πάλιν ουν ό διάβολος εύρών αυτήν άνευκότερην, πειράζει αυτόν πειρασμόν τούτου, ώς ότι ό Συγκλητικός εκείνος ό όρμωσασμενος ούν-ήν, επιρρίψας μετά στρατιωτικής βοήθειας απόσπασεν αυτήν εκ του μοναστηρίου, και λαβών αυτήν επορεύετο. Κειμένη ουν εις τον σάκκον επί τής κοιτης αυτής βίαν έσκαζεν. Η ουν Διάκονος και τινες 'Αδελφαι διυπνησθεΐσαι ήκουον τής βίας αυτής, και εξυπνήσασαι σүтήν, λέγουσιν αυτῆ· Τις έστιν ό άγιών σου ούτος, τέκνον; ή δε ευθέως τὰ του δουροστου έξηγγίστατο. Η ουν Διάκονος εξυπνήσασα τὰς 'Αδελφάς, έστησεν εις προσευχήν μέγχοις ού ήμέρα ένένετο. Μετά δε τό πλήρωσαι τον λειτουργίαν μέχρι ώρας γ', τυ βιβλίον κατέγραυσα ή Εύπραξία έστατο αναγινώσκουσα, καθνιένου τών 'Αδελφών και ακροαμένω' και μετά τούτο ευθέως έστησαν εις τον λειτουργίαν της γ'. Και μετά τον άπίλυσιν ευθέως ή Εύπραξία τών τών 'Αδελφών κύποιεΐεν ύπρῶσιν, κοσμούσα τον τρίκλιτον, και τὰς κοιτας ευροειζουσα και ύδωσ άντλούσα και ξύλα σείζουσα, και έσταμένη λατόν έψόσα τό όσπρίον, και τό άλευρον φυόουσα, και τούς άρτους όπύασα εν τή φούρῳ' και ταύτα πάντα ποιούσα, υῶδε της νυκτερινής λειτουργίας απελείπειτο, ουτε τον γ' ουτε τον δ' ουτε τον θ'. Μετά δε τό προλύσαι αυτὰς τὰς έσπρινάς εύχάς, δι' έαυτῆς τον ύπεριστίον ποιεΐτο, τον παράθεσιν πεινυμένη, και τό εύκράτιον επιδιδούσα. Συνοπιλαμβάνουσα δε αυτῆς, και ή 'Ιουλία, πάνν γάρ εφίλει τον Εύπραξίαν.

19 Πάλιν δε ό διάβολος καρτεράς εν τοις ύπνοις πειρούσας αυτόν, μέγαν ογώνα παρέρχεν αυτῆ, και ευθέως τὰ του άγιώτος απήγγειλεν τή Διάκονῳ. Εύδαμένη ουν ή Διάκονος λέγει· Τέκνον μου Ευπραξία, και ώς άγιώτος έστι, βλεπέ μη χραυώσαι ε διάβολος τον λογισμόν σου, έτι γάρ ολίγον χρόνον έαν πύλεμῃσαι μετά σου, και νικηθείς φευξεται από σου. Έλεγεν δε και ή 'Ιουλία Κυρία σου Αδελφή, έαν μη όρτε πολυλάσσειν ουτόν και νικησμεν, εις τό γήρας ήμῶν πῶς ον θυσιμεθα συνάψαι πρός αυτόν πόλεμον; Λέγει αυτῆ ή Εύπραξία· Ζη Κύριε, Αδελφή μου, ότι έαν επιτρέψαι μοι ή Μεγάλη, ού μη γέυσθαι άρτου πῶσαν τήν έβδομάδα, έως ού νικῶσι ούτόν. Λέγει αυτῆ ή 'Ιουλία· Αληθώς, Αδελφή μου, έγῶ ουκ ισχύω πῶσαν τον έβδομάδα εγχαρτίσασθαι· ει δε τούτο δυναθῆς κοστωθῶσαι, μακαρία ει και επί γῆς και υῶσανοις. Έν γάρ τῷ σκελετῳ τούτῳ ούδεις γλυκῆθῃ πῶσαν τον έβδομάδα άσιτος διαμειναι, ει μη ή Κυρία ή Μεγάλη. Εισελθούσα ουν ή Εύπραξία πρός τήν Μεγάλην παρεκάλει· Ούτόν ῶστε επιτρέψαι αυτῆ, ένα άσιτος διατίθεται πῶσαν τον έβδομάδα. Λέγει αυτῆ ή Διάκονος· Πῶν, οσον έβρη ή χείρ σου, ποιεί, τέκνον μου' ό κτις ό ημεμεργασας σε ενισχύει σε, και καθάσχει σοι νικην κατά του διαβόλου. Ηόδατο ουν ή Εύπραξία άσπιτε, και διατίθεται πῶσαν τον έβδομάδα, και ουτε τής λειτουργίας απολυμπάνετο, ουτε τής υπεριστίας τών 'Αδελφών υστερούσῃ, ῶστε θυμύμαζεν πάσας τὰς 'Αδελφάς τον υπομονήν τής Εύπρα-

ξίας, ήν ενεδείκνυτο εν τούτῳ κάλλει και νεότητι. Έλεγεν δε τινες τής συνοδίας, ότι έχομεν ενιαυτόν κτηνούτες τον Εύπραξίαν, και ουκ είδομεν αυτήν καθισθῆσαν τή ήμέρα, ουτε εν τῷ νυκτι, ει μη μόνον όσον έβδουμάδος κατά τον κανόνα τής Μεγάλης, και ήρεις ού δύναμεθα' έαν ουν αναγκασθώμεν υπό τής Μεγάλης, τί έχομεν ποιήσαι; Λέγει αυτῆ ή Εύπραξία· Συγχωρόσόν μοι, Αίστιονά μου, ή Κυρία ήμῶν ή Μεγάλη εΐπει, ότι καθώς δύναται τις άγωνίσσεται' ού γάρ εῖ άνόγκης επήθηκην μοι τον ζυγόν τούτου. Λέγει ή Γερμόνα πρός αυτῆν· Επισθετρια και πιστες φαυλότητες πεπληρωμένη, τίς ουκ οιδεν ότι εν φαυλότητι ταύτα πράττει, ένα μετά τον κοίμησιν τής Μεγάλης σι διδῶξει τον αξίαν ταύτην; Ηιστεύει εις τον Θεόν ότι ού μη αξιωθῆκη έθλειν εις τον ήγεμονίαν ταύτην. Ακούσασα δε τούσα ή Εύπραξία, ρίπτει έαυτόν εις τούς ποδας αυτῆ, και λέγει πρός αυτῆν· Συγχωρόσόν μοι, Αίστιονά μου, ήσυχρον εις τον Θεόν, και εις σε. Μ-θούσα δε ταύτα ή Διάκονος, μετισταλάσασα επί πόντων τον Γερμόναν και λέγει αυτῆ· Δούλη πομπῆ και του Θεού άλλοτριά, τί σι ήδίκησεν τό κάρσιον Εύπραξία, ότι έσπούδασας εκκόψαι τον προθυμίαν αυτῆς; Αλλοτιον υπάρχεις τής οδολόγησας, άνοξία ύπόσχεσι τῶν μυστηρίων τής λειτουργίας, και τῆς τών 'Αδελφών συνεσιτίας. Πολλά δε κατεπέδη αυτῆς ή Εύπραξία, ένα συγχωρήσει αυτῆ, και ουκ έπισυνοι αυτῆ, ῶς ού επληροθῆσῃν ήμῆραι λ'. Τῆ γούν λ' ήμέρα ιδούσα ή Εύπραξία ότι ούδεν όρεγει, παραλαβούσα μεθ' έαυτῆς τον 'Ιουλίαν, έδεδῆ τῶν πρεσβυτέρων του μοναστηρίου, ῶστε ικετεύου τον Μεγάλην καταλλογῆσαι τῆ Γερμόνα. Προσκαλείται ουν τήν Γερμόναν επί πάντων ή Διάκονος, και λέγει αυτῆ· Αθλίη ουκ οιδῆσθαι εν τῇ καρδίᾳ σου εκλύφαι τήν προθυμίαν αυτῆς, ουτε ενθυμῆσθαι, ότι Συγκλητική υῶσα, και αίματος βρασιλικού έπαπεικῆται αυτῆν, και δουλεύει σοι δια τον Θεόν; Και πασῶν ικετευσάσων, διελ-λαγει τῆ Γερμόνα.

20 'Ην δε τις εις αυτῆς νόματι Τερμόνα, ήν ελεγον σπούδουον είναι' και φθόνῳ βαλλομένη κατά τής Εύπραξίας, όπύρεται αυτῆ εν τῷ μαγνηρίῳ κατειδίαν, και λέγει αυτῆ· Εϊπέ, Εύπραξία, ει δε σὺ άπαξ εσθῆς τῆς έβδομάδος κατά τον κανόνα τής Μεγάλης, και ήρεις ού δύναμεθα' έαν ουν αναγκασθώμεν υπό τής Μεγάλης, τί έχομεν ποιήσαι; Λέγει αυτῆ ή Εύπραξία· Συγχωρόσόν μοι, Αίστιονά μου, ή Κυρία ήμῶν ή Μεγάλη εΐπει, ότι καθώς δύναται τις άγωνίσσεται' ού γάρ εῖ άνόγκης επήθηκην μοι τον ζυγόν τούτου. Λέγει ή Γερμόνα πρός αυτῆν· Επισθετρια και πιστες φαυλότητες πεπληρωμένη, τίς ουκ οιδεν ότι εν φαυλότητι ταύτα πράττει, ένα μετά τον κοίμησιν τής Μεγάλης σι διδῶξει τον αξίαν ταύτην; Ηιστεύει εις τον Θεόν ότι ού μη αξιωθῆκη έθλειν εις τον ήγεμονίαν ταύτην. Ακούσασα δε τούσα ή Εύπραξία, ρίπτει έαυτόν εις τούς ποδας αυτῆ, και λέγει πρός αυτῆν· Συγχωρόσόν μοι, Αίστιονά μου, ήσυχρον εις τον Θεόν, και εις σε. Μ-θούσα δε ταύτα ή Διάκονος, μετισταλάσασα επί πόντων τον Γερμόναν και λέγει αυτῆ· Δούλη πομπῆ και του Θεού άλλοτριά, τί σι ήδίκησεν τό κάρσιον Εύπραξία, ότι έσπούδασας εκκόψαι τον προθυμίαν αυτῆς; Αλλοτιον υπάρχεις τής οδολόγησας, άνοξία ύπόσχεσι τῶν μυστηρίων τής λειτουργίας, και τῆς τών 'Αδελφών συνεσιτίας. Πολλά δε κατεπέδη αυτῆς ή Εύπραξία, ένα συγχωρήσει αυτῆ, και ουκ έπισυνοι αυτῆ, ῶς ού επληροθῆσῃν ήμῆραι λ'. Τῆ γούν λ' ήμέρα ιδούσα ή Εύπραξία ότι ούδεν όρεγει, παραλαβούσα μεθ' έαυτῆς τον 'Ιουλίαν, έδεδῆ τῶν πρεσβυτέρων του μοναστηρίου, ῶστε ικετεύου τον Μεγάλην καταλλογῆσαι τῆ Γερμόνα. Προσκαλείται ουν τήν Γερμόναν επί πάντων ή Διάκονος, και λέγει αυτῆ· Αθλίη ουκ οιδῆσθαι εν τῇ καρδίᾳ σου εκλύφαι τήν προθυμίαν αυτῆς, ουτε ενθυμῆσθαι, ότι Συγκλητική υῶσα, και αίματος βρασιλικού έπαπεικῆται αυτῆν, και δουλεύει σοι δια τον Θεόν; Και πασῶν ικετευσάσων, διελ-λαγει τῆ Γερμόνα.

21 'Ο δε διάβολος ουκ έπαύετο πολυρών τήν Εύπραξίαν σφοδρώς. Έν μιῶ ουν νυκτι, κοσμηκῆ φαντασία πλανήσας αυτῆν, χυλιπῶς έτόρξεν. Αναπαύσασα δε και κατωσφραγισαμένη έξεπλήκασιν εκ τῆς τέχνης, και στάσας εις τον οέρα εξίτεινον τὰς χείρας εις τον ούρανον, ικετεύουσα τον Θεόν ένα αποστήσῃ τον διάβολον απ' αυτῆς. Απηγγελει δε τῆ Διάκονῳ, ότι Εύπραξία εις τον οέρα έσταται τῶς χείρας εις τον ούρανον έχουσα. Ακούσασα δε ή Διάκονος, παρασημενῆν εις τον τόπον όπου έστακει ή Εύπραξία, λέγει αυτῆ· Σπειρώσῃς ο Θεός εις τον φούρον αυτόν, και όνησῃσι τουσπευονῶν. Πάσαι ουν αι 'Αδελφαι ήκουον υπέρ αυτῆς, ότι οκ ηυτε κηλίκα' ήν γάρ λοιπον είναι η ε'. Ιστομένης δε αυτῆς μέγαν δακρύς κυρούσῃ, εγείλα ή Διάκονος, και αι οδελφαι όρῶσαι αυτῆν, εδελχόμεναι τήν ύπομονήν αυτῆς. Πληρωθῆσῃν δε τῶν λ' ήμερών, ήρξαστο θαυμάσιον, και λέγουσιν αι πρεσβύτεραι τῆ Μεγάλη Εύπραξίας του αγώνα των ουν θέλει αγωνισασθαι, ον ποτε αγωνισῆσιν αυτῆ. Ακούσασα δε ή Μεγάλη έμῆδῆσεν. Λέγουσιν αυτῆ αι πρεσβύτεραι πάλιν· Αληθώς, Δισπιονα, ή Εύπραξία τῆς υ' ήμῆρας θ' λι στήσαι κατά τον κανόνα, ον ποτε ποσας Λέγει ουν η Μεγάλη· Σπειρώσῃ αυτῆν ο Θεός εις τον φούρον ούτου. Πληρωθῆσῃν δι τῶν μ' ήμερών, άλλως ποτε εσθῆθι μετά τῶς μ'. Κατωδαπανηθῆσῃς δε τῆς ισχύος αυτῆς απῆ τῆς σπυγίας, κτετασῃ εις τό ούραφος, και ικετο ως νικῆθ. Συνδραυουσαι δε αι Αδελφαι, έλαθον αυτῆν, και ου δε χείρας ήδυνθῆσῃσιν διπλωσαι αυτῆς, ού δε τῶσα, άλλ' έαυτοσῆσῃς ζῶνν άφινον. Ηισ-σινεργασα δε αυτῆ προφην ή Διάκονος, λέγει αυτῆ· Γένου μου

EX MS. VATIC. totu anno sumptuam visa sedere.

CAP. IV. Emula insurgente.

humilis et.

et pro eadem deprecatur Abbasiam

molestam tentationem superare volens.

sub dio extensis manibus in oratione perseverat

et abhorrata munus refacillatur.

ferens et referens lapides programiles.

et pistrino deservens

offensa uterum tentatur;

occupatissima nullis deest officiis,

in uno tentatu obtinet licentiam

totu septimana iugitandi.

EX MS VATIC

μου Εὐφραξία, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεταλάβει τῆς τροφῆς ταύτης. Καὶ εὐθείαι μετέλαβεν τροφήν, καὶ βαστάσασα αὐτὴν εἰσήνεγκον εἰς τὸ μοναστήριον, καὶ κατ' ὀλίγον λαμβάνουσα τροφήν ἤρξατο ἰσχυεῖν.

A diabolo in puteum pro captulata

22 Ἰδὼν δὲ ὁ διάβολος τὴν τροσάτην αὐτῆς ὑπομυῖν, οὐκ ἔτι προσήλθεν πειράσαι αὐτήν, ἀλλ' ἰβουλίῃσιν αὐτῆς ἀπολέσαι αὐτήν. Ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν κατέβησθε σὺς αὐτῆς ἐν τῇ φρέατι αὐτῆσιν ὕδωρ, ἀρπάξει αὐτὴν ὡς λέγου τῆν Εὐφραξίαν, ὅτι μέρι τοῦ πυθίνου τοῦ φρέατος ἤχησιν ἢ κερὰν αὐτῆς Ἀνασπασθεῖσα οὖν ὑπο τοῦ ὕδατος, καὶ κατασχέσῃ τὰ σπονδία τῆς σίτης.

erudit illu in

Ἔβησιν ἐν τῷ φρέατι αὐτῆς Ἰησοῦ, βροθῆσιν μοι. Βῆς δὲ γενομένη, ὅτι Εὐφραξία κατεπέσεν ἐν τῷ φρέατι, συνδρομαῖσι οἱ Ἀδελφοὶ σὺν τῷ Ἡγουμενῷ, ἀνίστασαν αὐτὴν ἐν τοῦ φρέατος. Ἢ δὲ ἀνελθούσα, καὶ κατασπαραγχεύσασα, ἐμνήσασα καὶ λέγει Ἰησοῦ Χριστοῦ μου, ὅτι οὐ μὴ με κιάσεις, διάθελε, οὐ μὴ σοι παραχωρήσω ἔως μὴν τῆς σήμερον μιαν ὕδριαν βαστάξουσα τὸ ὕδωρ ἐν τῇ μογγήρῃ παρεκίμωσα, ἀπὸ δὲ τῆς σήμερον ἡμέρας δύο ὕδριας βαστάξουσα τὸ ὕδωρ παρεκίμωσ' καὶ ἵποιοι οὕτως.

graviter amovita semel

23 Ἰδὼν οὖν ὁ διάβολος ὅτι οὐκ ἰσχυεῖται αὐτὴν σπαλίσει ἐν τῷ φρέατι, ἐπιτήρει τὸ πῶς ἀπολέσει αὐτήν. Ἄλλοτε δὲ πάλιν κατέβησθε αὐτῆς σγύσιν οἱ ἔβη, καὶ ἄδη σγυσσῆσιν ὀλίγη, παραγένετο ὁ διάβολος ἐπιτηρεῖν. Ὡς οὖν ὕψασεν τὴν οὐκίον φέρειν ἐπὶ τὸ ἔβη, συνδραμῆν ὁ διάβολος τὰς χεῖρας αὐτῆς, καὶ φέρει τὴν οὐκίον κατὰ τῆς πτέρυγος αὐτῆς, καὶ ἔβησεν μέχρι τοῦ καλάρου. Ἢ δὲ ὄρωσα τὴν πτέρυγιν δεινὴν οὐσαν, καὶ τὸ σίμα σφοδρῶς ἐκνήμηνον, ῥίψασ' τὴν οὐκίον καὶ ὀλιγυρήσασα, κατεπέσιν εἰς τὸ ἔδαφος. Ἢ δὲ Ἰουλίαν βλάσασα συνδραμῆν καὶ ἀπήγγειλε ταῖς Ἀδελφῆσιν, ὅτι Εὐφραξία λαβοῦσα τὴν οὐκίον ἐπίβησεν. Συνδρομῆς δὲ γενομένησιν πασῶν καὶ βροθῆσιν, πειτεῖσθασιν αὐτὴν πᾶσαι αἱ Ἀδελφαί, καὶ ἔβησιν. Κατεβούσα δὲ ἡ Ἡγουμενὴν προσήνεγκον ὕδωρ τῆ ὕβη αὐτῆς, καὶ κατασπαραγχεύσασα αὐτὴν καὶ περιπέσασα, λέγει αὐτῇ Ἰησοῦ μου Εὐφραξία, τί ὀλιγυρήσασ' ἀνύσασα, καὶ ἔβησεν ταῖς ἀδελφῆσιν. Ἢ δὲ ἀνελθούσα, λέγει τῷ Ἡγουμενῷ Ἰησοῦ μου, ἡμῆτερ μου, ἢ γὰρ ψυχὴ μου ἐν ἐραὶ ἐστί. Ἢ δὲ Ἡγουμενὴν τὴν σκετήριον σφραγίσασα ἐπιβήσασα ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτῆς, ἤρξατο οὕτως Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἵσασι τὴν δούλην σου, ὅτι διὰ σὲ πάσχει. Καὶ θέσασα τὸν πόδιν αὐτῆς ῥάκκος τρέχων ἤνεγκον αὐτὴν καὶ δούσα οὐτῇ χεῖρα, φέρειν αὐτὴν εἰς τὸ μοναστήριον. Ἢ δὲ περιβλεψασα, καὶ ἰδοῦσα τὸ ἔβην ἔρριπνῆσιν, λέγει ταῖς Ἀδελφῆσιν Ἰησοῦ Κύριε, ὁ Θεὸς μου, ἐν μὴ σπλήξω τὰ ἔβη καὶ πλεκίσασα τὰς ἡμέρας μου, οὐ μὴ σπλήξω. Λέγει αὐτῇ ἡ Ἰουλίαν Μτ, Κούρια μου Ἀδελφῆ, οὐκ ἔβησασ' αὐτῆς τὴν σκετήριον τα ἔβη. Ἢ δὲ οὐ σκετήριον, ἀλλὰ πλεκίσασα τὰς ἡμέρας αὐτῆς, τὴν ἔβη, οὕτως σκετήριον. Ὁ δὲ διάβολος οὐκ ἔβησεν οὐκέτι. Ἀνελθούσα οὖν τὴν οὐκίον βαθμῶν τῆς κλίμας, περιεσπασα, τοῖ δὲ βούλου ὑποσπλήσασα αὐτὴν, καὶ πατήσασα τὸ σκετήριον τοῦ σκετήριου αὐτῆς, πέσιν ἱπνῆσιν τὴν ἔβη, ἢν ἔβησασ' καὶ ἔβησεν αὐτὴν ἐξ ἔβησιν κατὰ τῆς ὕβης αὐτῆς, ὡς νησίζευστὸς Ἀδελφῆς ὅτι τὸν οὐκίον αὐτῆς, ὅτι περὶν τὸ ἔβη.

Herumque non cessat nisi hinc

Ἄν ἐβήσασα οὐκ ἡ Ἰουλίαν λέγει πρὸς αὐτὴν Ἐπίου σοι, Κυρία μου Ἀδελφῆ, ὅτι οὐ δύνασαι, ἀλλὰ ἔβησ' παύου καὶ οὐκ ἤνεγκον μου. Λέγει αὐτῇ ἡ Εὐφραξία Μτ ἡμῆτερ μου, Ἀδελφῆ μου ἀλλ' ἐμνήσασα λάβε τὸ ἔβησιν σπῆσιν ὁ γὰρ οὐκίον μου ἡμῆτερ ἐστί. Ἐν τῷ οὖν τὸ ἔβησιν εἰ αὐτῆς, καὶ σκετήριον, σίματος ὅσιν ἔβησιν Ἢ δὲ Ἡγουμενὴν, ἐμνήσασα λαὸν καὶ ἔβησιν καὶ ἔβησιν, ἐπὸ σκετήριον. Ἢ δὲ Ἰουλίαν πάλιν φησὶν πρὸς αὐτὴν Ὑπαγε, Ἀδελφῆ μου, εἰς τὴν κλίμα σου, καὶ ἀπαυῶσιν, καὶ ἡμῆτερ τὴν ὑπερῆσιν ταῖς Κυρίαῖς ταῖς Ἀδελφῆσιν. Ἢ δὲ μογγήρῃ Εὐφραξία λέγει Ἰησοῦ Κύριε, ὁ Θεὸς μου, ἢ μὴ ἀναποσάσασα μέχρις οὐκ πτέρυγος τῆς ὑπερῆσιν μου. Πολλὰ δὲ πνευμάθησιν ὑπὸ τῆς σκετήριον, ὡς σκετήριον παύσαι διὰ τὰς πλεκῆσιν, ὡς εἶχιν, καὶ οὐκ ἤνεγκον ἀλλ

οὕτω τετροματισμένη, καὶ ἐξ ὀμφοτέρων τῶν πλεκῶν ῥέουσα αἵματος, ἵστατο τὴν ὑπερῆσιν ποῦσα τῶν Ἀδελφῶν, καὶ μῆτε τῆς λειτουργίας ἀποληθῆσιν μῆτε τῆς ἄλλης λειτουργίας.

o gravi turpi illam remanet

24 Πάλιν ἐν ἄλλῃ βροθῇ ἀνελθούσα αὐτῆς μετὰ τῆς Ἰουλίαν ἐν τῇ τροσάτῃ, ἀποπάσασα αὐτὴν ὁ διάβολος, κρημνίζει ἀνύσασα κάτω. Βαστάσας δὲ τῆς Ἰουλίαν, συνδραμῆσιν ἡ Ἀδελφῆ, δουλοῦσαι κερῶν εὐρεῖν τὴν Εὐφραξίαν. Καὶ οὕτῃ συστῆσασα ὑπῆλθεν αὐταῖς, ἢν τὴν λαβοῦσαι εἰσφέρουσαι πρὸς τὴν Ἡγουμενὴν, καὶ ἤνεγκον αὐτὴν Ἰησοῦ Μτ τι ἐπλήρησιν; Ἢ δὲ Εὐφραξία λέγει Ἰησοῦ Κύριε Δέσπονα, ὅτι οὐτε πῶς ἔβησιν αἶδα, οὐτε πῶς ἀνίστην. Ἀκούσασα οὖν ἡ Ἡγουμενὴν, ὅτι ἀπὸ τληκίτου ὕψους πεισῆσιν οὐδὲν ἐλάβε, ἰδοῦσασιν τὸν Θεόν, καὶ λέγει αὐτῇ Ὑπαγε, τέκνον, εἰς τὸ ἔργον σου, καὶ ἵστα ὁ Θεὸς μετὰ σοῦ.

Item a ferratis ultra vocante in faciem effusi

25 Πάλιν οὖν ὁ ἐχθρὸς θέλων αὐτὴν ἀποκτεῖναι ἐπάσασα τὸ χαλκίον τοῦ ζέματος, ἐν ἧ τὸ λάγανον ἤβη, ὡς τὸ χαλκίον τὸ ζέμα εἰς τὸν κατόχουσα, συνδραμῆσιν ταῖς πόδας ὑπὸ τοῦ διαβόλου, καὶ πεισῆσιν ὑπῆλθεν αὐτῆς. Πεισῆσιν οὖν τῶν Ἀδελφῶν ἐπὶ τούτῳ πτωχῆσιν, ἀναπειθῆσασα ἡ Εὐφραξία ἐμνήσασα, καὶ φησὶν πρὸς αὐτὰς Ἰησοῦς ἔβησιν ἐπὶ τὸ χαλκίον, καὶ βλεπῆσιν τὸ ὑποβυθῆσιν κάτω ζέμα κολύβησιν, καὶ στραφῆσιν λέγει τῇ Εὐφραξίᾳ Ὁκίον ἡμῆτερ σου τὸ ζέμα; Λέγει ἡ Εὐφραξία Ὁκίον, Δέσπονα μου, ὅτι ὡς ὕδωρ ψυχρὸν οὕτως ἤβησιν κατὰ τῆς ὕβης μου. Θυμῆσασα δὲ ἡ Διάκονος, καὶ ἀνεῖνσασα εἰς αὐτὴν, εἶπεν Ὁ Θεὸς φυλάξῃ σε, τέκνον, καὶ δώσῃ σοι οὐκίον τῶν γεωργῶν τὸν φῶδιν αὐτοῦ. Καὶ εἰσεβήσασα ἐν τῷ οὐκίον, συγκλείεται τὰς κρημνῶσιν, καὶ λέγει αὐταῖς Ὁκίον ὅτι Εὐφραξία χροῖτος ἤβησιν γινώσκαστε γὰρ ὅτι οὐτε κρημνῆσιν ἀνεῖνσασα, οὐτε ὑπὸ τοῦ ζέματος κατεκλῆ. Αἱ δὲ λέγουσιν Ὁκίον Εὐφραξία δούλη Θεοῦ ἐστί, καὶ μέρι περὶ αὐτῆς τῷ Κυρίῳ ἐπί οὐκ ἀνεῖνσασα ἐν τεισῶσιν πειρασμοῖς.

cap. v Inter infirmos infantem curanda adducitur energumena una

26 Πᾶσα δὲ ἡ πόλις καὶ ἡ περίχωρος ἔβησιν εἶχον τὰ κακῶς πάσασα παιδία φέρειν ἐν τούτῳ τῷ μοναστήριῳ πρὸς τὰς σκετήριον γυναῖκας, καὶ ἐλάμβανεν αὐτὰ ἡ Μεγάλη, καὶ εἰσέρχετο ἐν τῷ οὐκίον, καὶ ἔβησιν τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ εὐθείως ἴωντο τὰ παιδία ἀπο πνυτος νοσῆσασα, καὶ ἐλάμβανον αὐτὰ αἱ μητέρες αὐτῶν ἡμῆτερ, καὶ ἐπορεύοντο χαίρουσαι καὶ δοξάζουσαι τὸν Θεόν. Ἢν δὲ τὴν ἐν τῷ μοναστήριῳ ἐκείνῃ γυνὴ πασχίη ἐκ παιδῶσιν, προσυγχεῖσιν τῷ μοναστήριῳ χάριν ἰσέως ἔβησιν δὲ πνεῦμα σκετήριον, δεδραμῆσιν τὰς πόδας καὶ τὰς χεῖρας, καὶ ἢν σφρίζουσα καὶ τρέψουσα τὰς οὐδύσιν, καὶ κρέζουσα μετὰ ὡς τὸν πόνουσιν τὰς ἀκούσασα αὐτῆς καταπτήσασιν τῆς φῶδιν. Πολλὰς οὖν ἡ Μεγάλη σὺν ταῖς πρὸσβυτέρῃσιν ὑπὲρ τοῦ οὐκίον αὐτὴν εὐξέμεν, οὐκ ἐπίτευγεν ὅθεν οὐκ ἴσχυον εγγῆσαι αὐτῆς, ὡς τὸ τροφῆν ἐπιδουσαι ἔβησιν δὲ καὶ κερῶσιν ἐν σκετήριῳ ἢν δὲ ἐν τῷ κακῶσιν ὀσπριν, καὶ ἀροτα, καὶ ἀπικερμαῖτο εἰς ῥάβδον, καὶ πειθῆσιν αὐτῇ ἀπὸ μογγῆσιν, καὶ οὕτως ἐτρέφιστο. Πολλὰς δὲ ἀποβήσασα τὸ κακῶσιν σὺν τῇ ῥάβδῳ, ἠένουσι εἶχιν ἐπὶ τῆς ἐπιδουσῆσιν Ἀδελφῆσιν.

em, post puerum puerum mulierem unum ac nudum curantem.

27 Ἐγένετο δὲ ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν εἰσεβήσασα τὴ θυρωρῆσιν λέγει τῇ Διακόνῃ Γυνὴ τις ἤνεγκον παιδίον, καὶ ἵσταται ἐπὶ τῆς πόλης κληῖουσα ἔσιν δὲ τὸ παιδίον ὡς ἔβησιν ἢ, παραλυτικὸν, νοσῆσιν, καὶ ὀλιγον. Ἰδοῦσα δὲ ἡ Μεγάλη ὅτι χροῖτος ἤβησιν ἡ Εὐφραξία κατὰ δαιμόνων, λέγει τῇ θυρωρῇ Κλέισιν μοι τὴν Εὐφραξίαν. Παραγενομένης δὲ αὐτῆς, φησὶν ἡ Μεγάλη Ὑπαγε, λάβε τὸ παιδίον παρὰ τῆς μητέρος αὐτοῦ, καὶ φέρε ὕδιν. Ἢ δὲ ἐβήσασα καὶ ἰδοῦσα τὸ παιδίον παραληθῆσιν καὶ τρέμνῆσιν, ἐσπλάγγισθιν ἐπὶ αὐτῷ, καὶ σκετήριον συμπεθῆσιν ἰσφράξασιν τὸ παιδίον, καὶ λέγει Ὁ θυμῆσασα σκετήριον ἵσταται σοι, τέκνον καὶ λαβοῦσα αὐτὸ, ἐπορεύετο πρὸς τὸν Μεγάλην. Το δὲ παιδίον βαστάζομενον ὑπὸ τῆς Εὐφραξίας ἔβησιν, καὶ ἀναβήσασιν τὴν μητέρα ἐβήσιν. Ἰδοῦσα δὲ ἡ Εὐφραξία ὅτι τὸ παιδίον ἤρξατο λαλεῖν, φοβηθεῖσα ἔβησιν αὐτὸ εἰς τὸ ἔδαφος. Το δὲ παιδίον εὐθείως ἀναστῶν

ἀναστάν ἔδραμεν ἐπὶ τὴν πύλην ζυγίου τὸν μητέρα. Δρα-
 μουσα δὲ ἡ θυρωρὸς ἀπήγγειλεν τῇ Ἠγουμένῃ τὸ γεγονός.
 Ματακαλεσμένη δὲ τὴν μητέρα τοῦ παιδίου λέγει αὐτῇ·
 Εἰπέ, Ἀδελφῆ, πειράσαι ἡμᾶς ἦλθε ἡδὲ· Ἀπεκρίθη δὲ
 ἡ μητὴρ τοῦ παιδίου· Μὰ τὸν Δισπότην Χριστόν, Δισ-
 ποινα, οὔτε περιπάτησεν, οὔτε ἐλάλησεν, οὔτε ἤκουσεν τὸ
 παιδίον ἕως τῆς ὥρας ταύτης· ἀλλ' ὅτε ἰδίεστο αὐτὸ ἡ
 Κυρία ἡ Ἀδελφῆ, παραχρῆμα ἐλάλησεν· οὕτῃ δὲ ῥήψασα
 αὐτὸ εἰς τὸ ἔδαφος ἔστη ἐκθαμβὸς· το δὲ παιδίον ἀναστάν
 ἦλθεν πρὸς με. Λέγει οὕτῃ ἡ Μεγάλη· Ἰδε οὖν, ἔχεις
 αὐτὸ ὑγιές· λάβε καὶ πρᾶξου ἐν εἰρήνῃ. Ἡ δὲ λαβούσα
 ἐπορεύθη δοξάζουσα τὸν Θεόν.

ministrans
Enpraxia,

28 Πάλιν οὖν ἡ Ἠγουμένη πρὸς τὰς πρὸςδου-
 φησί· Τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ Εὐπραξίας; Λέγουσιν δὲ· Ὁ-
 τῶς θούλη ἔστιν τοῦ Θεοῦ. Καλέσασα οὖν αὐτὴν, λέγει
 αὐτῇ· Τέκνον μου Εὐπραξία, θέλω ἵνα τῇ πασχικῇ σου, τῇ
 ἐν τῷ μοναστηρίῳ οὖσῃ, διὰ χειρῶν σου προσενέγκῃς
 τὸν ἄρτον, ἵαν μὴ φοβῆ αὐτὴν. Ἡ δὲ Εὐπραξία φησί·
 Οὐχί, Δίαποινα, οὐ φοβούμαι αὐτήν. Λαβούσα οὖν τὸ
 κανικὸν τοῦ ἁσπρίου καὶ τὸν ἄρτον, προσήγαγεν αὐτῇ. Ἡ
 δὲ εὐθὺς τρίξουσα τοὺς ὀδόντας καὶ βρύξασα μέγδλα,
 ὤρμησεν ἐπ' αὐτήν, καὶ δραχμὴν τὰ κανικίον ἤβηεν συν-
 τρήσει αὐτὸ. Ἡ δὲ Εὐπραξία, κατασχέουσα τῆς χειρὸς
 οὐτῆς, λέγει· Ζῆ Κύριε, ἵαν θύσας σε εἰς τὸ ἔδαφος,
 λαμβάνω τὸν ῥόθδον τῆς Μεγάλης, καὶ οὕτω σε μαστιξῶ,
 ἵνα μηκέτι τολμήσῃς πονερεύσασθαι· Ἰδοῦσα δὲ ἡ πα-
 σχικῆ ὅτι κατισχύει αὐτῆς, ἴσχυσεν. Μετὰ δὲ τὸ ἡσυ-
 χᾶσαι αὐτόν, ἤρξατο κολιχιεῖν αὐτόν ἡ Εὐπραξία καὶ
 λέγει· Κόθησον, Ἀδελφῆ, φάγε, καὶ μὴ τα-
 ράσσου. Ἡ δὲ καθίσασα ἔβηγεν, καὶ ἴσχυασεν, καὶ ἀπὸ
 τῆς ὥρας ἐκεῖνης οὐκέτι διὰ τῆς ῥόθδου ἐπεδίδουεν αὐτῇ
 τὸν τροφόν, ἀλλ' ἡ Εὐπραξία ἠνικόνει αὐτήν. Ὁσῶς δὲ
 πᾶσιν τοῦτο, τὸν Εὐπραξίαν ἤκουστο ὑπὲρ αὐτῆς. Ὅταν
 οὖν ἤρξατο κινεῖσθαι ἀπὸ τοῦ δαίμονος ἡ πασχικῆ καὶ
 ἀγονακτεῖν, ἔλεγον πρὸς αὐτὸν αἱ Ἀδελφαί· Παῦσαι,
 Ἀδελφῆ, καὶ μὴ πονερεύου, ἐπεὶ ἔρχεται ἡ Κυρία ἡ Εὐ-
 πραξία καὶ μαστιξεί σε· καὶ εὐθὺς ἴσχυαξεν.

in ergo
Abbatissae
praevaleat:

29 Πάλιν οὖν ἡ Γερμᾶνα νηπιτομῆν ὑπὸ τοῦ φθόνου
 διεγείρετο τῇ καρδίᾳ, καὶ ἔλεγεν πρὸς τὰς Ἀδελφὰς· Εἰ
 μὴ ἦν ἡ Εὐπραξία, οὐκ ἠνίσκητο ἄλλη προσφέρουσα
 αὐτῇ τροφόν· Βάλετε τὸ βρώμα, καὶ γὰρ αὐτῇ διακονῶ.
 Καὶ δὴ λαβούσα τὸν τροφόν, προσέρχεται τῇ πασχικῇ,
 καὶ φησί· Δέξιν, Ἀδελφῆ, καὶ φάγε. Ἡ δὲ εὐθὺς ἐπι-
 πηθῆσασα οὕτῃ διεῖρξεν τὰ ἱμάτια αὐτῆς, καὶ συντρήσασα
 οὐτὸν ἔρριψεν εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ ἐπισπεύσασα αὐτῇ ἤρξατο
 καταμάσθαι τὰς σάρκας αὐτῆς. Βοῆς δὲ γενομένης καὶ
 κηδεμίας τολμῶσῃς ἐγγύσει, δραμουσα Ἰουλίᾳ εἰς τὸ
 μαγῆριον, λέγει τῇ Εὐπραξίᾳ· Σπούδασον, Κυρία, ὅτι
 Γερμᾶνα σπαράττειται ὑπὸ τῆς πασχικῆς. Δραμουσα οὖν
 ἡ Εὐπραξία καὶ κρατῆσασα τὴς χειρᾶς τῆς πασχικῆς
 καὶ τὸν λόρυγγα, ἐξήλατο ἐξ αὐτῆς τὴν Γερμᾶναν ἡσα-
 τομένην καὶ τετραυματισμένην. Λέγει οὖν ἡ Εὐπραξία·
 Καλῶς ἐποίησας, ὅτι οὕτως συντρήσας τὴν Ἀδελφάν·
 Ἡ δὲ ἔστηκεν αφρίζουσα καὶ τρίξουσα τοὺς ὀδόντας. Ἡ
 οὖν Εὐπραξία λέγει αὐτῇ· Ἀπὸ τῆς ὥρας ταύτης ἵαν πο-
 νηρέσῃ κατὰ τῆς Ἀδελφῆς, οὐ συγχωρῶ σοι, οὐ δὲ μὴ
 ἐλεῖσσω σε, ἀλλὰ λαμβάνω τὸν ῥόθδον τῆς Μεγάλης, καὶ μετ'
 αὐτῆς μαστιξῶ σε αὐτεῖώς. Ἡ δὲ καθίσθησασα ἠσύχασεν.

amulam
ab eadem
lanthanam
eruit:

rimus eide m
ministrans,

30 Πρῶτος δὲ γενομένης, πληρωθεῖσας τῆς θύρας λει-
 τουργίας καὶ ἐξελευσάντων αὐτὸν ἐν τοῦ εὐατέρου, ἐπισ-
 κηψαμένη ἡ Εὐπραξία τὴν πασχικὴν, εὐρίσκει οὕτην πε-
 ρισχίσασαν τὰ ἐσωτῆ ἱμάτια, καὶ ῥήψασαν εἰς τὸ χαμοῖ,
 καὶ καθιζομένη ἐπάνω αὐτῶν, καὶ συλλέγουσαν κοπρον,
 καὶ τρογουσαν· ὅθεν διακρύσασα ἀπήγγειλεν τῇ Διανόνῃ
 τὰ γενόμενα. Καὶ συνιθούσαι αἱ Ἀδελφαί, θημιουσι
 οὕτην γυμνὴν, συνάγουσαν τὸν κόπρον καὶ ἰσθίουσαν.
 Κελεύει οὖν ἡ Ἠγουμένη λαβεῖν ἱερὸν στοιχάριον, καὶ
 τὸ κανικίον τοῦ ἁσπρίου καὶ τὸν ἄρτον προσήγαγεν, καὶ
 λέγει αὐτῇ· Δέξιν, Ἀδελφῆ, καὶ ἴδουσαι (ἵνα τί ἀσχυ-
 μουεῖς;) καὶ γείσασιν. Καὶ διουθῶσασα αὐτὴν διηκύνουσα
 αὐτῇ, καὶ ἔβηγεν καὶ ἔπιεν. Εὐπραξία δὲ μέχρις ἐσπέρας
 τὸ δόκρον οὐ ἔσπεικεν, πυνθούσα καὶ κλαίουσα ὑπὲρ
 αὐτῆς· καταλαβούσας δὲ τῆς νυκτός, ἴδμετο τοῦ Θεοῦ ἡ

Martii T. II.

Εὐπραξία, ἵνα ἰσθῆ ἡ πάσχουσα, λαυθίνουσα τὰς Ἀδελ-
 φὰς. Ὁρθρὸν δὲ γενόμενον, μεταστειλαμένη ἡ Διάνωνος
 τὸν Εὐπραξίαν, λέγει αὐτῇ· Ἰνα τί ἔκαρξάς μοι, τέκνον,
 ὄπισθας τῷ Κυρίῳ προσφέρουσα ὑπὲρ τῆς πασχικῆς; Εἰ
 ἐφανέρωσάς μοι, πάντως κατὰ εἶχον συναγωνίσασθαι σοι.
 Λέγει ἡ Εὐπραξία· Συγχώρησον, Δίαποινα, ἰδὼν αὐτὴν
 σχηματούσαν ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῇ. Ἡ Διάνωνος
 λέγει· Ἐγὼ τοί τι συναγγέλλω, καὶ βλέπε μὴ σε πειράσῃ
 ὁ σατανᾶς, καὶ ἔπαρσῃ σοι γένεται. Ἰδὲ ὁ Χριστὸς· σοι
 δέδωκεν ἐξουσίαν κατὰ τοῦ δαίμονος τούτου, ἵνα ἐνβάλῃς
 αὐτόν. Ἀκούσασα δὲ τοῦτα ἡ Εὐπραξία, ἔβαλεν τέφραν
 ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς, καὶ ῥήψασα ἑαυτὸν εἰς τὸ ἔδαφος,
 ἰδοὺ λέγουσα· Τίς εἰμι ἐγὼ ἢ ἀκάθαρτος, ἵνα τοιοῦτον
 ἀπελάσῃ δαίμονα, ὃν ὑμεῖς πρὸ τοσούτου χρόνου μέχρι
 νῦν οὐκ ἠδυνήθετε; Λέγει αὐτῇ ἡ Διάνωνος· Τέκνον μου,
 σὲ ἔμενον τὸ ἔργον τοῦτο, ὅτι μίγας ἔστιν ὁ μισθὸς σου ἐν
 τοῖς οὐρανοῖς.

EX MS.
VATIC.

pellendi
demonis
polestale
donatur,

31 Εἰσελθούσα οὖν ἡ Εὐπραξία εἰς τὸ εὐκτήριον, ῥίπτει
 ἑαυτὸν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Σωτήρος, ἱκετεύουσα ἐπινεύσαι
 τῇ θεῆται αὐτῆς, καὶ δοῦναι βροχῆν ἐξ ὕψους. Καὶ ἐγερ-
 θείσα ἀπὸ τοῦ ἔδαφους, καὶ εὐχαιμένη, ἄλλην ἐπορεύετο
 πρὸς τὸν πασχικὴν κατὰ κλίτισιν τῆς Διανόνου. Πᾶσα
 δὲ ἡ συνοδία ἐπικαλοῦσθαι αὐτῇ θεωρεῖται τὰ γενόμενα.
 Προσελθούσα οὖν λέγει αὐτῇ· Ἰστέσαι σε ὁ Κύριός μου
 Ἰησοῦς Χριστός, ὁ κτίστας σοι· καὶ εὐθὺς τὸ σμικρὸν τοῦ
 σταυροῦ ἐποίησεν ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτῆς. Ὁ δὲ δαίμων
 ἰδοὺ ἐπὶ πάντων, καὶ φησί· Ὁ ἀπὸ τῆς ἐπιθερίας καὶ
 πανφαύλου τούτης! τοσαῦτα ἔτη ἔγω κατοικῶν ἐν σοτῇ,
 καὶ οὐδέτι με ἐξέβαλεν, καὶ αὐτὴ ἢ ἀκάθαρτος καὶ ὀσελ-
 γῆς διώξει με θίλει; Λέγει οὕτῃ ἡ Εὐπραξία· Οὐκ ἐγὼ σε
 διώκω, σὺ δὲ ὁ Χριστὸς, ὁ τὸν θῶον δέσποτης. Ὁ δαίμων
 λέγει· Οὐκ ἐξέλογισαι, ἀκάθαρτε· ὁ γὰρ ἦλθεες ἐξουσίαν
 ἐκβαλεῖν με. Εὐπραξία λέγει· Ἐγὼ ἀκάθαρτός εἰμι καὶ
 πάσης κακίας πληρωμένος, ὡς καὶ σὺ μαρτυρεῖς· πλὴν
 τοῦ Κυρίου κελύοντος, ἐξέλθε ἐξ αὐτῆς, ἐπεὶ ἵαν λάβω
 τὸν ῥόθδον τῆς Μεγάλης, ἐν αὐτῇ σε μαστιξῶσα θιώω.
 Ἐπὶ πλὴν δὲ τοῦ δαίμονος οὐτιλέγοντος, λαβούσα ἡ Εὐ-
 πραξία τὸν ῥόθδον τῆς Διανόνου, μὴ θηλοντος ἐξελθεῖν,
 λέγει αὐτῷ· ἐξέργῃ ἡ τιμωρόσμαι σε; Ἀποκρίνεται ὁ
 δαίμων· Ἦώς; ἐγὼ ἐξελθῶ; συνθήκας ἔγω μετ' αὐτῆς,
 καὶ οὐ δύναμαι αὐτὴν αθετήσασθαι· Εὐθὺς οὖν ἡ Εὐπραξία
 ἄρχεται τύπτειν, καὶ ῥαπιδόσασα τρίς λέγει· Ἐξέλθε
 ἀπὸ τοῦ πλάσματος τοῦ Θεοῦ, πνεῦμα ἀκάθαρτον· ἐπιτι-
 μήσει σοι Κύριος Ἰησοῦς Χριστός. Ὁ οὖν δαίμων φησί·
 Οὐ δύναμαι ἐξελθεῖν ἀπ' αὐτῆς· τί με διώκεις; Ποῦ ἐγὼ
 ἀπέλθω; Ἡ δὲ Εὐπραξία λέγει· Εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτε-
 ρον, εἰς τὸ πύρ τὸ αἰώνιον, εἰς τὴν ἀπύστυον κλάσιν τὴν
 ἡσπασμένην σοι καὶ τῷ πατρί σου τῷ σατανᾶ καὶ τοῖς
 ποῦσιν τὰ θελήματα ὑμῶν. Πᾶσαι δὲ αἱ Ἀδελφαί
 ἐστίχθησαν θεωρεῖσαι, μὴ τολμοῦσαι προσεγγῆσαι. Ἡ
 δὲ Εὐπραξία ἐναχόνως γεναιμῆ ἐπὶ τῇ τοῦ δαίμονος
 οὐτιστάσει, ἀσθελεῖσασα εἰς τὸν οὐρανόν, λέγει· Κύριε
 Ἰησοῦ Χριστέ, μὴ κοτισχόνῃς με ἐν τῇ ὥρᾳ αὐτῇ· μὴ
 νικήσῃ με ὁ ἀκάθαρτος οὗτος δαίμων. Καὶ εὐθὺς ὁ δαί-
 μων ἄφρησας καὶ κράξας φωνῇ μεγάλῃ, ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ
 γυνκίου, καὶ ἰσθῆ ἀπὸ τῆς ἡρας ἐκεῖνης. Συνέδραμον οὖν
 αἱ Ἀδελφαί, δοξάζουσαι τὸν Θεόν ἐπὶ τούτῃ· φέδος γὰρ
 μέγας περιέσχη αὐτῆς. Ἡ δὲ Εὐπραξία λαβούσα τὴν
 γυναικῆ ἔλουσεν ὕδατι, καὶ περιέβαλεν ἱμάτιον, καὶ ἀπή-
 νεγεν πρὸς τὴν Διάνωνον. Ἡ δὲ Διάνωνος σὺν ταῖς Ἀδελ-
 φαῖς εἰσῆγαγεν αὐτὴν εἰς τὸ εὐκτήριον, καὶ ἰδμενα δέξιν
 τῇ θεῖῃ ἐπὶ τῇ γενουσίᾳ σκρηνῇ· Ἀπὸ οὖν τῆς ἡρας ἐκεῖ-
 νης περισσώτερως ἐσπεῖουεν ἑαυτὴν ἡ Εὐπραξία, καὶ
 οὕτως μὲν οὐτελεῖ πᾶσαν τὴν νύκτα, θάσος δὲ πᾶσαν
 τὴν ἑβδομάδα, κατὰ τὸν θησισμὸν αὐτῆς· οὐλλεπῶς ταῖς
 Ἀδελφαῖς πάσας ποῦσασα τὴν διανόνου, μετὰ πάσης
 χαρῆς καὶ προθυμίας, ἐν πράσῃ καὶ ταπεινοφροσύνῃ.

signaturque
energumnia

atque Abba-
tissae anculo
percussa,

enimdem libe-
rat.

32 Ἐν μιά δὲ τῶν ἡμερῶν ὄρα ὄπισθεν ἡ Διάνωνος,
 καὶ ἐπαρῆθη σφόδρα, καὶ ῥίπτει ἑκταν ἐν τῷ εὐκτήριῳ
 μετὰ θαυμάου, καὶ οὐδέτι ἐφρονίστην· ἰδοῦσάουτο δὲ καὶ
 αἱ πρὸςδουτῆραι ἐπιρῶσασιν αὐτήν. Ὡς δὲ νηθεκόντων
 τούτου ἐποίησι, προσέλιθον αὐτῇ ἱκετεύουσαι· Ἀνύχγεινον
 ἡμῖν, Κυρία ἡ Μεγάλη. Τὸ οὕτως ὀδύουσαι, καὶ συντρί-

CAP VI.
In somnia
admonitu
Abbatissa
de morte
Eupraxiae.

quam infra quadriduum sequitur Julia,

et post dies 30 abhulsa,

instrueta prius ea que sibi succedet et :

αὐτῆς πενθούσα· αὐτὴ γὰρ ἦν διδάσκα αὐτῶν τὰ γραμμακτα καὶ τὸ ψαλτήριον. Τῇ δὲ τετάρτῃ ἡμέρᾳ περιχρῆς γενομένη ἡ Ἰουλίᾳ, προσέρχεται τῇ Διακόνῳ, καὶ λέγει αὐτῇ Δέσποινα μου, εὐχαὶ ὑπὲρ ἐμοῦ, ὅτι προσέκληται με ὁ Θεός, προσευσάσας τῆς Κυρίας Εὐπραξίας ὑπὲρ ἐμοῦ τῆς ἀμαρτωλῶ. Καὶ ταῦτα εἰπούσα καὶ ἀσπασμένη πάσας, ἐτελειώθη εἰς τὸν πέμπτην ἡμέραν, καὶ ἐτάφη ἐν τῷ μνημείῳ. ἔνθα ἡ Εὐπραξία τεθέσθα. Μετὰ δὲ ἡμέρας λ', προσκαλισαμένη ἡ Διακόνος τὴν προτιεπούσας τοῦ μοναστηρίου, λέγει αὐταῖς· Ἐπιθέξασθε ὑμῶν μητέρα, καὶ στήσατε εἰς τὸν ἐμὸν τόπον τὸν δυναμένην ἠγήσασθαι ὑμῖν. Αἱ δὲ λέγουσιν· Τίνος ἔσθις, Δεσποινά, ἀγγέλιον ἡμῖν, εὐδότεπε γὰρ τοῦτο εἴρηκας ταῖς δούλαις σου. Ἐφη δὲ· Προσέκληται με ὁ Κύριος· ἐδείθη δὲ δι' ἐμοῦ ἡ Κυρία Εὐπραξία, καὶ πολλοὺς ἀγῶνας ἐπέδειξτο ἐν ταῖς ἡμεραῖς, ἵνα καταξιώθῃ τοῦ ἐπουρανίου νυμφῶνος. Καὶ γὰρ ἡ Ἰουλίᾳ διὰ τῆς ἀγίας Εὐπραξίας ἐγένετο τῆς μερίδος αὐτῆς, καὶ εἰσελθούσα εἰς ἐκεῖνο τὸ ἀχειροποιήτου παλάτιον, συναυλιεῖται τῷ χορῷ ἀνικίστων. Κἀγὼ οὖν σπεύδα ἀξιώγενεσθαι μετ' αὐτῶν εὐρεθῆναι. Ἀκούσασαι δὲ αἱ Ἀδελφαὶ περὶ τῆς Εὐπραξίας καὶ τῆς Ἰουλίας ἐν πόδι δοῦα εἶπεν, ἐγαρήνουν, καὶ ἤρχοντο καὶ αὐταὶ καταξιώθῃαι τοῦ μ.μφῶνος ἐκείνου. Ἐπελεξήντο οὖν μίαν τῶν Ἀδελφῶν, ὀνόματι Θεοργεῖαν, ὥστε ἡγεῖσθαι αὐτῶν· ἥτινα μετακαλεσάμενη ἡ Μεγάλη, φασὶν πρὸς αὐτὴν· Ἰδοὺ ἐμπαρτήρῳ σου πᾶσι καὶ ἔθεντο εἰς ἀρχουσιν καὶ Ἡγουμένην τὰς παραδόσεις καὶ τὸν ἀκολουθεῖσαν ἐπίστασαι τοῦ μοναστηρίου· Ὁρίζω σε κατὰ τῆς ἀχράντου καὶ ὁμοουσίου Τριάδος, ἵνα μὴ προσπορήσῃς τῷ μοναστηρίῳ τούτῳ χρέη καὶ ἡκίματα· μὴ ἀπασχολήσῃς τὸν νοῦν τῆς ἀδελφότητος· εἰ τὰς γυνῆς, καὶ ματαίας μερίμνας, ὅπως τῶν προσκαιρῶν καταφρονήσασαι τύχῳσι

τῶν ἐπουρανίων. Καὶ πάλιν πρὸς τὰς Ἀδελφὰς εἶπεν· Ἐπειδὴ οἴδατε ἀκριβῶς τὸν βίον καὶ τὸν πολιτεῖαν τῆς Κυρίας Εὐπραξίας, σπουδᾶσατε μιμῆσθαι καὶ ὁμοίως αγωνιάσασθαι, ἵνα τῆς μερίδος αὐτῆς ἀξιώθητε. Καὶ πασῶν εἰπουσῶν τὸ Ἄμην, σὺνταξαμένη αὐταῖς, εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἐκτερίον, καὶ κλύσασα τὸς οὐράς, παρήγγειλεν μηδὲνα εἰσελθεῖν μέχρι τοῦ ἔθρου. Πραῖας δὲ γενομένης εἰσελθούσαι πύρον αὐτὸν κοιμηθεῖσαν ἐν Κυρίῳ· καὶ ὑμνήσασαι τὸν Θεόν, κατέβητο αὐτὴν ἐν τῷ μνημείῳ τῆς Εὐπραξίας. Ἀπὸ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης οὐκέτι ἄλλο σώμα ἔθαψεν ἐν ἐκείνῳ τῷ τάφῳ.

38 Πελλὰ δὲ σημεῖα καὶ ἰσῆεις ἐγένοντο τότε καὶ γίνονται ἐν τῷ εἰρηκένῳ μνημείῳ· καὶ δαίμονες δὲ ἀπειλουόμενοι βωθῶσιν, ὅτι καὶ μετὰ θάνατον νικισχύει ἡμῶν ἡ Εὐπραξία καὶ διώκει ἡμᾶς. Οὕτως ὁ βίος τῆς οὐτως συγλητικῆς Εὐπραξίας, ἥτις τῆς ἐπουρανίου συγλητικῆς ἀκατήχῳθη· Σπεύσωμεν τοίνυν καὶ ἡμεῖς τὴν αὐτὴν πολιτεύεσθαι ἄσκησιν, τὴν ταπεινοφροσύνην, τὴν ὑποταγήν, τοὺς κόπους, τὸ πρᾶον, τὸ μακροβίον, ἵνα αὐτῆς καὶ ἡμεῖς ὑπολαύσωμεν τῆς μετ' Ἀγγέλων διαγωγῆς καὶ χαράς, διὰ τοῦ μεγάλου Βασιλέως ἡμῶν καὶ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

a Id est, grata, placenta : alii videntur scripta optima, et forte melius, legisse — b MS constanter et hic et alibi emismalis diminutive masculinum facti, nescio quo temporis illius solacismo. — c Per prima syllaba phreresim, Grecorum vulgo usitatissimam, ut in voce pro tetraerato. — d aliter pro bisyllabica : similis alios admissio delinere auctoritate supercedimus, satisque habemus addito usterico signare vocem que substituenda est, ut barbarus existere. — d Ita MS. hic et delinere : nullem ubique aspirare : videntur enim omnia derivari ad oratum, cupio, vel potius ab ormaora, paro, promptus sum, status.

omnium communem septentium utriculus illustratur.

martirium.

qui sepulcro Domitico custoditpropositus.

oblatum a Judaeis pecuniam accepit,

MARTYRIUM

τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου Μάρτυρος τοῦ Χριστοῦ

ΛΟΓΓΙΝΟΥ ΤΟΥ ΕΚΑΤΟΝΤΑΡΧΟΥ

τοῦ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κ. Η. Ἰησοῦ Χριστοῦ

ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΝ ΑΥΤῷ ΔΥΟ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ

Auctore S. Hesychie Presbytero Hierosolymitano.

ex MS. Codice Vaticano, num. 1190, fol. 117.

IV MART. Inter aliorum Sanctorum Acta.

celebrari meretur S. Longini Centurionis

Πολλοὶ τῶν Μαρτύρων αἱ συγγραφαί. Καθ' ἕνα γὰρ οἱ τῶν ζωγράφων εἰκόνες, τινὰς μιμούμενοι τῶν πύλων ὄψεις, καὶ μεγέθη πύργων, καὶ μυρῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ποτὶ δὲ νέας ποτὶ δὲ προσδυτικὰς, ποτὶ δὲ βραχιλικὰς, ποτὶ δὲ νυμφικὰς, ποτὶ δὲ σκυθρωπὰς, καὶ ποτὶ περιχαρεῖς δεικνύουσιν· οὗτως καὶ οἱ τῶν μαρτυρικῶν ἀγῶνων τοὺς λόγους ἱστορήσαντες, το στερρὸν τῆς ψυχῆς, καὶ τὸν τρόπον τὸν ἀνδρείου, καὶ τὸν ἐν τοῖς θειοῖς παράστασιν, ἀφοβὸν καὶ εὐτολμον, καὶ ἀκαταπληκτον, καὶ τὴν ἐν Χριστοῦ συμμαχίαν πρὸς αὐτοὺς κατασκίνουσιν, ποτὶ μὲν τὸ πλῆθος τῶν σημείων, ποτὶ δὲ τὸν πλοῦτον ἐν τοῖς λόγοις τῆς χάριτος ὁμολογημένην, ταῖς ὁμοίαις ἐμφανίζουσιν. Λογγίνου δὲ ἄρα γραφὴν σεφεῦ τε καὶ ἀνδρείου, ἐξέρετος τῆς ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ μαρτυρίας, ἧς ἠρέματο ὁμολογήσας αὐτὸν, πᾶς ἐπαθῆς ἱστορήσασμαι·

2 Ὅτε γὰρ τῷ φόβῳ συγχυθεὶς ἐξημῆστο αὐτὸν ὄλος ὁ χορὸς τῶν Ἀποστόλων· χαλκῶ δὲ οὗς ἤγειρεν, τυφλοὶ τε οὗς ἐφώτισεν, λεπροὶ τε μετ' αὐτῶν οὗς τῆς πολυτίτου δορᾶς καὶ τῆς σαρκῶς τῶν μαμαρῶτων ἠλευθέρωσεν, καὶ ἄλλοι ὄν τὰς συμφορὰς ἐπαυσεν καὶ τὰς νόσους αἱ ἐχθλάσεν, καὶ πρὸς τὸ κρείττον τιν γνῶσιν μετεσκήσασεν, οὗτοι πάντες προ τοῦ ὄραμα τοῦ σταυροῦ καταπαύσιντες, χειρῶν τε σπῆρον νανάριον ὑπερῆσαν· ἡ ὁμολογία δὲ τοῦ τιμίου καὶ θεοσεβοῦς Ἐκατοντάρχου Λογγίνου ὑπῆρχεν εἰς τὰς ἀκούε τῆς μοσαίας καὶ ἀπακτῆς Συνογωγῆς τῶν Ἰουδαίων, ὅτε εἰληγεν Ἀληθῶς Θεοῦ υἱός·

ἔστιν οὗτος. Οὗτε γὰρ Πιλλῶν κατὰ τοῦ Χριστοῦ μισθωμένον ἤνευκτο, οὔτε μὴ φόβον τσοῦτου δήμου ἰδεῖτο, ἢ ἐνῆρκεσεν τὸ πλῆθος τὸν ἀπίσαν μυριάδιον ἐκείνων. Τετραχῶν καὶ [ὑμνεῖσθω] καὶ γραφῆσθω καλλιόστῃ ἀθλησῖς αὐτοῦ, ἦν καὶ οἱ ἀπ' ὀρχῆς οὐτόπτοι διηγήσαντο, καὶ τῇ μετὰ ταῦτα γενεᾷ παρέδωκαν, ἀπ' ἐκείνης δὲ εἰς τὸ ἔξῃς καὶ οὗτω μέχρι, ἡμῶν κατοδύνας· οἱ τῆς Λογγίνου μαρτυρίας λόγος, ὡς μαχαρίταις τινὲς ἀμμοιοὶ τὸν ἱερὸν τοῦ Χριστοῦ νυμφῶνα κισμοῦντες, διεφυλόχθησαν.

3 Ὅτε τοίνυν κοστωθῶν αἰτηθεὶς ὁ Πιλλῶς εἰς φυλακὴν τοῦ τάφου τοῦ μενεγενοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἰδωκεν, Λογγίνος ἦν οὗτῶν ἐξερχος, αὐτὸς γὰρ ἦν καὶ τὸν σταυρον τοῦ Χριστοῦ φυλάξας μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ στρατιωτῶν. Ἀλλὰ τῷ Χριστοῦ πραχθεῖσας τῆς ἀνοστάσεως, ὡσπερ ἡμῖν αἱ τῶν θείων Εὐαγγελίων γραφαὶ παρέδωκαν, καὶ τῶν στρατιωτῶν ἀπογγεῖλάντων τοῖς Ἀρχουσιν καὶ Προσευτεῖραις τῆς Ἰουδαίας συμμορίας τὰ γεγόμενα θαύματα, εἰκῆνοι μὲν κισχυθέντες τὸν λαὸν καὶ ἰβείαι τὸ θεοῦα βουλομένοι, ἀγγῆρην ἰκανὰ τοῖς στρατιωταῖς ἰδωκεν, ὥστε συκοφαντήσαι τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, οὗτω δὲ καὶ τὸν Πιλλῶν διέλασθαι τὴν συκοφαντίαν χρημασι πολλοῖς ἔπισαν. Ὁ μὲν ἔ Λογγίνος προήρκει τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, οὐ δὲ κατὰ τοῦ Χριστοῦ λαυθέναι χρῆσιν, οὐ δὲ τὸν μαμμυῶν τοῦ Ἱεοῦ προβυμῆσαι ὑπέμεινε, οὐ δὲ τὰ πλεονεξία δουλιθῆς εἰς τὸν ταύτας βυθὸν τὸν πολυθῶνατον ὄλισθιν, οὐ κατὰ Χριστοῦ συκοφαντίας

τοῦ

et 16 Octob. caditur.

Τῆς δὲ ἰλοῦσης ἐνδυσάμενος αὐτήν, καὶ τῇ χειρὶ δείξας τὸν λόφον, ἐν ᾧ τὸ μακάριον αὐτοῦ σῶμα διατέθητο τεθῆναι, οὕτως τε τὸ γινῆ κάμψας χαίρων, καὶ σχηματίζας ἑαυτὸν μετὰ τῶν σὺν αὐτῇ ἱταίων, τῶν τὴν νικηφόρον ὀνόμα διακονούντων, τὴν κεφαλὴν ἐπέκεινται μὴν Ὁσιω- ἐρίῳ ις', καὶ ἔγγραφον αὐφω χοροῖς Ἀποστόλων τε καὶ Μαρτύρων, τούτων γὰρ τὸν ἀνδρείον καὶ ἐκείνων τὴν καλὸν ζῆλον εἰδείξαντο.

Caput Hierosolymas relatum.

11 Τότε λαβούσας οἱ δῆμοι τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἁγίου Λογγίνου, ταύτην προσφέρουσιν τῷ Πιλάτῳ· καὶ γὰρ πρὸς χάριν τῶν Ἰουδαίων τούτο πεποιήκειν, περὶ οὗ ἔλαβεν χρημάτων. Ὡς δὲ ἤνεγκαν οἱ δῆμοι τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἁγίου εἰς Ἱερουσαλὴμ, προστάττει ὁ Πιλάτος ἐπιδειχθῆναι αὐτὴν τοῖς Ἰουδαίοις, τοῖς διψῶσιν τὸν θάνατον αὐτοῦ, καὶ πολλοῦ χρυσίου τὸ δῶμα πώλησαι τοῖς εἰσθῶσι χρήμασιν ὠνεῖσθαι τὰ τῶν Δικαίων αἵματα. Καὶ εἶθ' οὕτως προστάττει ὁ Πιλάτος βρῆθαι τὸν τιμίαν κεφαλὴν τοῦ Ἁγίου Λογγίνου ἔξω πρὸς τῆς πόλεως, τὴν φοβερὸν μὲν τοῖς ἀσπίροις, τοῖς δὲ Ἀγγέλοις ἐπέραστον, καὶ στοιχειοῖς θανατοζομένῳ. Ἐπειτα τοῖνυν πρὸς τῆς πόλεως ὡσπὶρ τις Θεσσαυρὸς ἀστυλῶς, κόπρου δὲ πλείστης οὐσίας ἐκεῖσε, ἀβλαβῆς διεκλυθήθη ὁ πολυτίμητος τοῦ Χριστοῦ μαρμαρίτης, καὶ τάφος αὐτῷ τῶς μάλλον δὲ κίβωτός ἢ κόπρος ἦν, μακροθυμοῦτος τοῦ φιλοανθρώπου Θεοῦ καὶ ἐν τούτῳ, οἰκονομίας χάριν.

in serquiano abjectum latet.

12 Χθρὰ γὰρ τις γυνὴ, τῆς οὐτῆς τῶν Καππαδοκῶν χάρος ὑπάρχουσα, μονογενεὺς τέκνου μήτηρ, τοὺς ὀφθαλμοῦς τοῦ σώματος ἀποβαλοῦσα, πίστιν τὸ πάθος νικήσασα, μετὰ τοῦ μονογενοῦς τέκνου τὴν Ἱερουσαλὴμ κατέλαθεν, ἐνθάδε προσδοκῶσα τῇ προσκυνησί τῶν ἁγίων τόπων τῶν ὀφθαλμοῦς ἀπολαβεῖν. Ὡς οὖν χειραγωγούμενη ὑπὸ τοῦ ἰδίου τέκνου συνήεν τὸν χῶρον τῆς γῆς, καὶ τοῖς ἰδίαις ὀφθαλμοῖς ἐσάπτετο καταπίσασθαι τούτων, ἴσως ἐν αὐτῷ εὐρίσκειν προσδοκῶσα τοῦ φωτός· τὸ κολλῦριον πρὸς τὸ ἀναελεῖναι, ὄφρου ἐπέβηεν νόσος τῷ μονογενεῖ αὐτῆς υἱῷ, καὶ ἀφίρπεν αὐτὸν ἐκ τῶν μητριαῶν χειρῶν. Τότε διπλοῦν αὐτὴ τὸ σκότος τῶν ὀφθαλμῶν ἐπέβηεν, καὶ τελείως ἀπεσθένυτο τῷ δριμυτάτῳ πάθει τῆς συμφορᾶς· ἢ δὲ οἰκτρὰς φωνὰς βρούσα, πρὸς τὸν Θεὸν ἔλεγεν· Ὁσὶς πότε, Κύριε, ἐπιλόγησθε μου εἰς τέλος; ἕως πότε ἀποστρέψετε τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ; ἕως τίους θύσσαι βουλήσῃ ἐν ψυχῇ μου, ὀδύνας ἐν καρδίᾳ μου ἡμέρας καὶ νυκτός; Ἐπιέλιψον, εἰσέκλινσον, ἠλέησάν με, Κύριε ὁ Θεός μου, καὶ φώτισον τοὺς ὀφθαλμοῦς μου, μὴ ποτε ὑπὸ τῆς περισσοτέρας ἄνης, καὶ ὀδύνης καταποθῆ εἰς θάνατον. Κύριε, μὴ μόνῃ ἐγὼ εἶμι τῆς γῆς ἁμαρτωλὸς τυγχάνω, ὅτι τὰς δίκας ταύτας δριμυτάτας εἰσπρόττομαι; Διάσπασα, μὴ χεῖρον εἰμί τῆς πυρρῆς, ἢν προσεδίξην μύρον σοὶ προσκομίζουσαν, ἐρεῖ δὲ τὴν ταλαίπωρον μύνην καὶ τὸ φῶς ἐστέρισκας, καὶ τὴν μονογενῆ μου υἱὸν ἔλαβες, καὶ οὐκ ἔστιν μοι ποθεν ἐλπίς σωτηρίας.

et unico filio Hierosolymis orbata.

13 Ὡς δὲ ἦν ἐν πολλῇ θλίψει καὶ ἀπαρμυθῶς πέθει, φαίνεται αὐτῇ καθ' ἕπον ὁ μακάριος Λογγίνος, καὶ πῖνκα αὐτῇ τὰ καθ' ἐνὸν διηγήσατο. Εἰρὴ εἰμι, λέγων, Λογγίνος ὁ Ἐκατόνταρχος, ὁ ἀμολόγησας ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὅτι ἀληθὲς Θεοῦ υἱός ἐστιν οὗτος· ὅθεν ὀκαλοῦμαι σοι, ὅτι Πιλάτος κατ' ἐμοῦ ψευδῆ δημογορήσας ἐρεῖ ζεῖ τὸν Καίσαρα, καὶ ἀποτέμνει μετὰ τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐνὸσθα κομίζει, καὶ βίπτει ἔξω τῆς πόλεως, ἢ Ἰουδαίον δὲ πρὶς τοῦ χαρμάτων ὠνῆ καὶ τούτο συμφώνησον. Κυριος τῶνυν πλείστη αὐτῆ σισαίμεται, ὥστε σοι εἶδει φυλοχθῆναι του κλήρου τούτου πρὸς ἱατρείαν· ἅμα γὰρ οὕτω σακαλύψεται, τοὺς ὀφθαλμοῦς σου ἀπολήψει, εἶθ' οὕτως παραστῆσαι σοι καὶ τὸν πῦδα ζῶντα μετὰ δόξης, ὅτι σου τὸ πειθος οὐ μετρίως παρεκαλέσει.

S longinus reuelat caput suum;

14 Τούτους οὖν τοῖς λόγους παρεκλήθησα ἡ γυνὴ, ὁσὺ καὶ νεμρωθεῖσα ὡς ἀνδρεία καὶ πιστή, πρὸς τὸ ἔργον ἰπέριετο, χειραγωγηθεῖσα πρὸς τὸν χῶρον, ἐν ᾗ κώπρου σαφεινῆσαι ἐμάδυσεν παρὰ τῶν αὐτῶν ὀφθαλμῶντων, καὶ αὐτῶν πιστῶν οὕτων· ἦν δὲ φθασόντων εἰς τὸν προκείμενον τόπον, ἄρχεται ἀρῶσαι τὰς ἰδίαις χερσίν· ἔθεν προνοία Θεοῦ τῶν ἁγίων εὐρώσα τὸν τιμίον τῷ Θεῷ κεφαλῆν,

h

quoque inuento,

παρὰχρημα τὰς ἠλιακὰς ἀκτίνας ἐθεόσατο. Περιπτύξ- μὲνη δὲ καὶ πλύσασα μετὰ πόσης σπουδῆς, καὶ μύροις ἐντίμοις ἐπαλείψασα, ἐπανορχίζεται ἐπὶ τὸν πόλιν, φέρουσα τὸν τιμίον καὶ ἀστυλὸν μαρμαρίτην, ἕθα ἐξινέετο. Καὶ ὅτ' τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ πάλιν ἐπιστάς αὐτῇ ὁ μακάριος Λογγίνος, ἔχων τὸν αὐτῆς υἱὸν παρὰ τὸν ἑαυτοῦ πλευρόν, λαμπρὸν καὶ μετῶντα, καὶ ὡσπερ νυμφίον στολὴν ἔχοντα, λέγει πρὸς αὐτήν· Ἦναί, ἴδε, ὃν ἐπόθεις, οὗτός ἐστιν ὁ μονογενὴς σου υἱός, ὃν ἀρπασθῆναι τῶν σὸν χειρῶν ἐνόμισας· Θεὸς δὲ αὐτὸν ἐλευθερώσας ἐκ τοῦδε τοῦ φαρτοῦ καὶ προσκαίρου βίου εἰς τὸν ὄνω βασιλείαν ἐστράτευσεν. Κρί νῦν σὺν ἐμοὶ ἔχω νύκτον, παρὰ γὰρ τὸν Σωτῆρος ἔλαβεν αὐτόν, καὶ τῆς ἐμῆς δεξιᾶς οὐδέ ποτε ἀποστήσειαι. Ὅθεν ταῖνυν λαβούσα τὸν ἐμὴν κεφαλὴν καὶ τοῦ σοῦ παιδός· τὸ σῶμα ἐν μιᾷ λόρρανι παράδος, καὶ μάλιστα τὸν μονογενῆ σου υἱὸν δάκρυς· μεγάλη γὰρ αὐτὸς σὺν ἐμοὶ ὄσθα δεδιώρηται παρὰ τοῦ φιλοανθρώπου Θεοῦ, καὶ βιωμὰς ἱερῶς, καὶ θυσιᾶς μυστικαῖ καὶ πολυμύνηται χορεῖται, καὶ πανηγυρεῖς πάνδημοι, ἀλλὰ τε πολλὰ πρὸς τούτοις, ἃ οὐ δυνατὸν ἐπὶ τῆς γῆς τελείσθαι· ἐν οὐρανῷ δὲ ἃ ὀφθαλμῶς οὐκ οἶδεν, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσεν, οὐδὲ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνίει, ἢ ἄπερ ἡμῖν ὁ Θεός, ἔργῳ καὶ λόγῳ τὸν πρὸς ἡμᾶς ἐνδείξάμενος ἀγάπην, παρεσκεύασεν.

AUCT. S. HESYCHIO

filium ex suum ostendit

in eadem secum gloria felicem :

1

15 Τούτους τοὺς λόγους ἡ τοῦ νεανίου μήτηρ ὡς Ἱεροπροφήτου δεξιᾶν προστάττει, εὐθὺς ἀναστὰσα εἰς τὸν πατρίδα ὤρμησεν· ἔλαθεν δὲ καὶ τὸν πύμνον καὶ ἱερὰν κεφαλὴν, τοῦ Ἁγίου Λογγίνου λείψανον, καὶ ἀπέθετο παιδρῶς καὶ περιχαρῶς, καθὼς αὐτῇ προσείταξεν ὁ Ἅγιος Λογγίνος, ἐν κώμῃ λειτουργίῃ Σανδράνης (ἐκεῖθεν γὰρ ἦν ὁ ἅγιος Λογγίνος) πρὸς ταυτὴν ἀναφανοῦσα καὶ λέγουσα ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ τῇ γλῶσσῃ κηρύττουσα· Οἶδα μὲν, ὅτι τοῖς αγαπῶσι τὸν Θεόν, πάντα συνεργεῖ εἰς τὸ αγαθόν. Ὄφθαλμοῦς ἐξήκτων σαρκῶς, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ τοῖς τοῦ πνιμάτος ἔλθεον· ἐλπίει με ζημία τέκνου, ἀλλ' ἰδοὺ τὸν κληρονομὸν ἔχω μετὰ δόξης βασιλικῆς, τῷ Θεῷ παριστάμενον· πορφυροφόρον τὸν νεανίαν ἄνθρωπ, πολυεμπρεπὴ κατοπτεῖω τὸν μείροκα. Ἀστεροπόρτασος ὁ παῖς, καὶ τῇ μητρὶ προσγεῖται, καὶ παρὰ τὸν πλευρῶν Λογγίνου αστράπτων, ὡς φωσφόρος πρὸ τὸν ἠλιακὴν σκίνα, πολλῶν μὲν ὑψωτῶ πολλῶν δὲ μεθ' ἡμέραν φαινόμενος καὶ οὐ κατ' ὄναρ μόνον, ἀλλὰ μὴν καὶ φανερός· ἐμφανίζεται μοι Μαρτύρων τρόπον· ἐλπίει με αὐτοῦ μετὰ Προφητῶν, καὶ τοι βίον τῶν Προφητῶν οὐ ζήσαντος, καὶ μετὰ Λογγίνου σταυροφῶει, καὶ τὸ σμῦν τῆς τῶν οὐρανοῦν βασιλείας ἐπιφέρεται τρόπαιον, καὶ μετ' οὗ Ἀγγέλιον κηρύττει, τὸ καὶ μεσον τῶ ὀμῶν τῶν Ἀρχαγγέλων κέκραγεν, Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος, ὡς Λογγίνος μαθητής. Ὅσα τε τὰ Σιμαφιμ Λογγίνου παρὰχρηεῖ δόξάζειν (καὶ οὐκ ἀντικρούει τὰ Σιρ· φῆμι καὶ Χερουδὴμ ἱερολογούσιν) φθέγγεται καὶ αὐτοῖς φωνῆν ἱερῶν, ἠμολόγων, τροποῦσων, μυστικῶν, ἐπεινῶν, Ἀληθῶς Θεοῦ υἱός ἐστιν οὗτος· καὶ ἐστιν καὶ ἐσται· ὅπερ γὰρ εἶπεν πρὸ τῶν αἰώνων, καὶ εἰς αἰῶνας ἔξει. Αὐτός παλαιὸς τοὺς αἰῶνας, μένει δὲ αὐτός ἀπαλαιωτός· ἢ γὰρ βασιλεία αὐτοῦ βασιλεία αἰώνιος, καὶ ἡ ἐξουσία αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα οὐ διαφθαρήσεται.

quis illud cum filii corpore referi in patriam,

Drogaticas ugens

16 Ἐγὼ Ἰσώχιος Πρεσβύτερος Ἱερουσαλῶν πολλὰ ἐρευνήσας, μετὰ πολλοῦ καυάτου ἠδυνόθην εὐρεῖν τοῦ Ἁγίου Λογγίνου τοῦ Ἐκατοντάρχου, τοῦ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ εἰπόντος, Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος, τὸ μαρτυρεῖν· εἶρον δὲ αὐτοῦ ἐν σεμδαρῶν ἐν τῇ βιβλιοθηκῇ τῆς ἁγίας Ἀναστάσεως, καὶ σωετόξα οὗτοῦ τὸν ἀμολόγηται μετὰ καὶ τοῦ γεωμῆλου. Λοῖπον οἱ φεζῶνται τὸν Κύριον πιστωθῆσαν, ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ Ἅγιος Λογγίνος ὁ Ἐκατόνταρχος, ὁ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ ἀμολόγησας αὐτόν· οὐ τῇ προσβῆια καὶ παρακλήσει διαφυλαχθεῖσαν ἄπειναι, οἶτε ἀναμνήσκοντες αὐτὸ καὶ οἱ οὐλοῦντες, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ἢ ἢ ὄξθα, καὶ τὸ κρῶτος, καὶ ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Incomit auctor Hesy-chius.

a 48. 27. 28. 29. quod quis Graecum non est nec alibi reperitur immutata. forte legendum fuit 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. unde

τίος Ἐπισκόπου, καὶ κατέθετο αὐτὴν πλησίον τοῦ ἁγίου Λεγγίνου ἐν τῷ αὐτῷ καῶ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ θόξα καὶ τὸ κράτος νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοῦς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

a Nisi miraculose transiretos velis intelligere, pro tribus tribu-
koxa triguila legas necesse est: tot enim dies quomvis expedito

prædit Hierosolymis in Cappadociam cententi necessariis sunt
præpter locorum distantiam — h Ergo in Latino non septimum,
sed sextam lege. — c Clarus et elegantius sic Latine reddes: Et
immatura tempore decerptus sic fructus utriq; mei; et conse-
quenter: Neque perit, neque decerptus est. — d Hanc lectioem
seculis Interpres, non Chresten (uti bis supra habes), sed Christi-
nam vertit: verum tum Christiani scribendam foret.

DE S. PAPA MARTYRE

Ex MS. Conventus Annuntiationis Ord. FF. Prædicat. Parisiis.

XVI MARTII.

Elogium

Τῆ ἐς τοῦ Μαρτύριου μνήμης, Ἄθλιος τοῦ ἁγίου Μαρ-
τύρου Πάπα, ὃς ἤθλησεν ἐπὶ Μαξιμιανῷ τοῦ Βα-
σιλέως καὶ Μάχῳ ἡγεμόνι ὑπέρχον διὰ πόλιος
Λαράνδων τῆς Λυκαδίων ἐπαρχίας. Ὅστις ναυά-
γουσαν ὄρων τὴν οἰκουμένην, παρὰ τὰς τῶν Ἀρχόντι, καὶ
τοῦτον καταισχύνας τῆ πολλῇ πρὸς Χριστὸν παρόρησία,
ρίφει πρὸς γῆν τύπεται ῥάβδοις τὰς σάρκας, εἴτα τὸ
πρόσωπον καὶ μετεωρισθεὶς πρὸς ὕψος σπαράττεται σι-
δήροις δυνεῖ, καὶ κριπταὶ καθήλωθεὶς τοὺς πόδες τόπους
ἐλαύνεται μακροῦς καὶ αὐθις δένδριον σῆκης ἀκόρητη προ-
θεθεῖ, καρποφόρον ἀποτελεῖ εἰς ἣν καὶ τελειοῦται, καὶ
ἡ Σελευαίων πάτρις τὸ λείψανον αὐτοῦ κατέχουσα γά-
νυται.

Verculus

ΣΤΙΧΗΡΟΝ. Τὸν εἰσεβῆ στρατιωτῶν τοῦ Βασιλέως
Χριστοῦ, τὸν τοῦ ἐχθροῦ τὸ κράτος καθέλοντα τῷ ὄπλῳ
τοῦ σταυροῦ τοῦ ζωηφόρου Πάπα, πιστοί, τὸν ἀήτη-
τον Μόστουρα, καὶ τὸν Ἀγγίλιον πολίτην, καὶ πρεσβυτέρην
τῶν ἀνθρῶπων εὐφημήσωμεν.

ΟΜΟΙΟΝ Πήνοις τὴν ἄπουον λῆξιν ἐκλινουμένης
αἱμάτων διὰ σπυγῶσι τῶν πιστῶν τῆς καρδίας κατήρ-
ουσας πλουσίας, Πάπα σοφέ ἄθλητῶν ἐγκαλλώπισμα
Λυκαονίας τε κλέος καὶ πρεσβυτεῖα τῶν τιμῶντων σε θερ-
μότατε.

ΟΜΟΙΟΝ Ξύλοις τυθεθεῖς ἀνηγήθης, δεινῶς ξέομενος,
ὑποδεθείς δέ, Μάρτυς, ὑποδήμασιν, ἤλοις ὀξίσι πεπαρ-
μένοις, τόπους μακροῦς ἐλαύνουσας ἔχαρις, ἕως εἰσῆθες
εἰς θεῖον σαββατισμόν, ἐκτελέσας τὸν ἀγῶνά σου α.

Ο ΚΑΝΩΝ.

ΩΔΗ Α΄ Ὑμνωθείαις θεταῖς τὴν ἱερὸν σου ἀνενημού-
μεν μνήμη, γενναίῃ Μάρτυς καὶ γὰρ Χριστοῦ Μάρτυς
ἀνευθῆς σὺ χρημάτισας, ὑπομείνας βίασιν αἰματωῖς
καὶ διωγμοῦ καὶ θάνατον, πρόξενον θείας ζωῆς.

Μαρτυρίῳ ἄματι βραχυτάτῳ οὐρανῶν ἠλλάξω τὴν
βασιλείαν, καὶ εὐτελῶν πόνων, Ἀθλητῆ, λῆξιν τὴν ἄπου-
ονῶν διὰ τοῦτο ἀπικνεῖς συνελθόντες μεγαλοφῶμις σήμερόν
σε μακαρίζομεν.

Ναυάγουσαν βλέπων τὴν οἰκουμένην πολυθείας κύμα-
σιν, Ἀθλοφόρε, τῷ τοῦ σταυροῦ ὄπλῳ κραταιῶς οἰσικιζό-
μενος, γαληνοῦς κατέπασσας πρὸς λημένα, τὰ τῆς ψυχῆς
ἀγῶνιμα σώσας ἀλώθητα.

ΩΔΗ Β΄. Ὁ στήσας ἐν πέτρα ἐν θεῷ ὑπομονῆς, τοὺς
πόδας διέμεινας ἀπερίτρεπτος, Ἐνδοξε, ἐχθρῶν μηχανή-
ματα, ὑποσκειλάσας αὐτῶν τὰς βλαβεῖς πάσας.

Ἐστis κηρύττων Χριστὸν προ δικαστικῶν βημάτων,
Πανόλθεις καὶ τυπτομενος ἔχαρις, τραυματίζων θαίμο-
νας τοῖς τῆς σαρκὸς σου, σοφέ, τράυμασσι, Πάπα.

Πύργος κατὰ πῆρ ἀκλόνητος αἰκισμῶν ἡ νιφάσι διέμει-
νας, τὸ τῆς πλάνης ὄχρῳμα διυλῶν, χάριτι τῆς πανα-
γίας Τριάδος, Μάρτυς Πάπα.

ΩΔΗ Δ΄. Πρόσωπον τὸ σὸν ῥαπισμοῖς πολλοῖς ῥαπι-
ζόμενον, πρόσωπα ἀσάρκων δυσμενῶν ἀπορράπιζει, Πάπα
πανόλθεις, κατακλιζόμενον ταῖς υπερτίμοις ἄθλων ἐπιθό-
σοισιν.

Ἀπλήγῳ τὸν νοῦν ὀμιλῶν πληγαῖς διειτέρησας ἔξυλοις
γὰρ ἐχθροῖ ἀνιηθῶς σε, Ἀθλοφόρε ενδοξε, ἔτυπτον, μὴ
περιτρεπόμενον, μὴ ταῖς οικταῖς, Πανσοφί, ἠτῶμινον.

Μώλωπες οἱ σοὶ τοῖς ἐχθροῖς γεγυρῶσι μώλωπες
γραύματα καὶ στίγματα τὰ σὰ τοὺς πονηροῦς κατέστειλαν
θαίμονας, καὶ πᾶσιν ὑπέρχουσι τοῖς σε τιμῶσι, Πάπα,
ὄσιον ἔμα.

ΩΔΗ Ε΄. Ρώμη Θεοῦ οὐνάμενος, Πάπα, ἀνακτιθεὶς

ἔσομός καθυπομείνεις, ἀγγύων θαίμονας αληγηθῶσιν σώ-
ματος, ἀθλητῆς ὡς γενναϊότατος.

Τένας τὸν νοῦν πρὸς τὸν πάντων Δεσπότην, Μάρτυς
Χριστοῦ, οὐδ' ὄλων τευνημένου ἠτῆθης σώματος ἀλλ' ὡς
στύλος ὄσειστος τὰς βλασάνους ἐκαρτέρησας.

Ἐπὲρ τὸ ζῆν τὸ θανεῖν ἠρετήσω, κατεντυφῶν ἐπιθό-
σοσι πόνων, Πάπα πολυθάλλε, καὶ ζωὴν τὴν μέλλουσαν
εὐκλεῶς ἐπικτῶμενος.

ΩΔΗ ς΄. Ἡμελινος τὰ κέντρα τοῦ πονηροῦ ἀντιτυ-
πειας ὑπομονῆς καὶ πίστεως καὶ ἀνδρείας ἔξίφισι τού-
τον, Παμμάκαρ, ἔσφαξας, καὶ ἐπειλήσας τὸ τῆς νίκης
διάδημα.

Ἐγυνας ὡς λίθος ἐπὶ τῆς γῆς, θεόφρον Πάπα, εἰς ἱερῶς
κυλιόμενος, καὶ τὰ ὄχρημάματα διαλύων τῆς πλάνης σα-
φῶς τῶν θαμῶνων διὰ ἀφανίζων τὰ ξόανα.

Δάμπει σου ἡ μνήμη ὑπὲρ ἀγῶας ἡλίου, Μάρτυς, κᾶν
φωτίζει τὰ περατὰ φῶς γὰρ ἐρημητίσας τῆ πρὸς τὸ
φῶς ἐγγόητι τὸ ἀκρότατον, Ἀθλοφόρε πολυθάλλε d.

ΩΔΗ Ζ΄. Ἰταμοτάτη λογισμῶ ὁ παρόφρων τύραννός
σε, Θεόφρον, τὸν ἔμτρονα ἀναγκάζεις ξοάνους ἐπιθῶνιν
ἀλλ' ἰγίνου κηθῶρα Θεῷ θυσία.

Στρέβλας διέλυσας ἐχθροῦ ὁ ἠθῶς πορευόμενος, καὶ
σιδῆρα πεδούμενος, φυλακίς τε προσομιλῶν, ὁ φύλαξ,
Μάρτυς Πάπα, τῶν Χριστοῦ δικαιοματῶν.

Μετὰ μυρίους αἰκισμοῦς, ἤλοις κηθλόμενός σου τοὺς
πόδας, πεπόρευσαι μαρτυρίῳ τῆς ζωηφόρου τριβῆς,
ἀσανίζων τοῦ ἐχθροῦ, Πάπα, τὰ κέντρα.

ΩΔΗ Η΄. Νεκροῖς θεοῖς ὄλε ἰνιμας αἰδῶς, τὸν νεκρῶ-
σαντα πάθει τὸν ἀρχικακὸν ἐχθρῶν, Θεόν ζῶντα κηρῶ-
των, Σοφέ διὸ θανατωθέντα πρὸς ἀθανάτους σε μεταδι-
βάξει τόπους, ὁ μόνος Ἀθάνατος.

Ἐπὶ σφαγῆν ἐκούσιον, Μάρτυς, ἀπαγόμενος, ἤλοις κη-
θλωθείς τοὺς σείπτους καὶ μακρῶσις πόδας σου. Τερφθῆ-
σμαι, κρηυγῶν, τὸν μαρτυρίῳ σου ἐν ὄπῳ Ἰησοῦ μου,
πλουτῶν σου τὴν ἔλλαμψιν.

Ὅσον ἰ μακρὸν στελλόμενος, τὰς ὁδοὺς ἐστίνουσας πά-
σας τοῦ ἀλάστορος ἐχθροῦ, καὶ πᾶσιν γέξιμάλισας τὰς
τριβῆς, τὰς φεροῦσας πρὸς τὰς ἐνείσε μόνος Ἐὐλογεῖτε,
κραυγάζου, τὰ ἔργα τὸν Κύριον.

ΩΔΗ Θ΄. Ὡράθη φράκτον τελοῦμενον ἐν σοι, Πάπα,
τερῶστιον ἢ ἀκρῶς σική γὰρ καρποφόρος γίγονεν ευθύς,
σοῦ ἐν αὐτῇ προδ.θίντος, καὶ τὸ μακάριον πνεῦμα Θεοῦ
σου εἰς χεῖρας παραδόντος, Ἀξιάχαστε.

Σαρκῶς αἰκισμῶν, προθύμως ὑπέστης, ὀδοιπορίαις μα-
κραῖς, Σοφί, προσομιλήσας, καὶ λυθείς τοῦ σώματος κα-
λῶς τοῖς ασωματοῖς συνήθης, Πάπα πολυθάλλε μεθ' ὧν
ἀπύστωις δυσώπει τοῦ σωθῆναι τοὺς τιμῶντες σε.

Ἡ κόνις τῶν σῶν λειψῶνων ὡς κόνιν λεπτύνει πάντοτε
τὰ παθῆ τῶν ἀνθρώπων, καὶ θαμῶνων φάλαγγας, Σοφί
ἢ δὲ ἅγια σου μνήμη, ἀγιασμῶν ἀληθῆ ἀνακρυγάζουσα,
πάντων ἀγιάζει τὰ νοῦματὰ ἡ.

ΚΑΘΙΣΜΑ. Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ σταυρῷ, ἀνυψωθείς
καρτερικῶς ἐπὶ ξύλου τοὺς σπαρχαμοῦς τοὺς τῆς σαρκὸς
ὑποφέρεις, καθὰ πρ ἄλλων πσοχόντος, Ἀειδίμει δένδριον
δὲ δεσμούμενος, αὐτὶ πρῶην ἀκακῶν τοῦτο θεῖα χάριτι
ἐκτελεῖς καρποφόρον καὶ μετλήθων ἐν γῆς πρὸς οὐρανῶν,
Πάπα, πρεσβ. οἰσιν ευρεῖν ἡμᾶς ἔλσον ἰ.

a Cum minus impetimentum esset Latine versio quam Graecum
testant nobis cuncti preteritos, accidit ut pergrapha Latini tituli
suis minus distincte exhibitis habentes, Versus huic similes
pro prima Cantu ole accepimus: atque ita secunda ode
inscriberetur quae tertia est prima. Secunda autem de Sancto
nulla

XVI MARTII.

Elogium

Verculus

o

Caponis

ode 1

ode 3

b

ode 4

ode 5

ode 6

c

d

ode 7

e

ode 8

f

9

ode 9

h

Antiphona

nulla est, uti nec possim in canonibus alius Sanctorum, si Minimus canonem Andree Cretensis in Lazarium paucisque Damasceni et quorundam fortassis aliorum excipias. — In versione Latina non insit, adde, uisus, quod hypothetarum inuenta ex-cidit — e Sancte seu mystice desolutum, quod Interpreti exci-dit, necessarium interim est ut intelligat alludi ad bipolem illum Dan. 2 qui decus deulatusque e mont, communiti stu-dium Nabuchodonosori obtulit in somniis — Il Post scilicet odia sequebatur de mort Antiphona et huiusmodi: nos ut totum canonem conuenerit, ephorum positum in prin-cipio, Antiphonam in fine reuocamus: quum in latina versione quare in huc uita scito perperam ridem obseruamus. — e Reuoc quod in Latina termine pro theia, uti ubi per ananiasium et hypothetice reuocari legitur: ut etiam paulo post per pluribus tuis legendum pluribus huius. — I Longam profectus uiam, Lau-randa uoluit Seleuciam Interpreti ad ut quod sequitur respiciat ad uictoria mente nonnulli recessit. — e Eiusdem uictoria scilicet claritas exprimit: Omnes compl-nasti semilibus, du-centes ad eas qua: illic (in caelis scilicet) sunt uisiones, uoci-

ferant, Beneficite opera (Domini) Dominum: quae clausula passim in quibusdam actibus Canonum adde inuolucatur. — h 415-1000 seu strophus de Beata Virgine, quibus singulis. Canonis huius odia exque de aliorum terminantur, cum nihil ad rem pre-sentem facerent, omitti Interpres, ac ne Graece quidem curauit describere: quod nos quoque in similes de Martyribus Sabaitis Canone ad 20 Marti seruauimus. Marianorum autem stropharum formam uolere qui uult, consulat diem 28, ubi propter acrostichis rationem omitti non potuerit. Sicuti uidebit lector singulorum odiorum titulis additos quos uocant Isuus, id est, uictoria uulgo odiorum, ad quorum tenore uictoriae uix sub-jecte debeat, Antiphona uerbo: quibus hic breuitatis causa omi-simus, quia soli cantus illi uictoriae apponuntur. — I Totum Psal-terium Inuolucari Graecis diuiditur in viginti uictoriae, quae uictoriae licet uertere, ut distas qui psalmi a sedentibus ca-nentibus dicto igitur Psalmi unum cultissimum constituentibus praemittitur cultus, qui similiter Catholicum Graecis nominatur, nobis recte distat Antiphona, iuxta Latine Ecclesiae usum prorsus similem.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΕΦΡΑΙΜ

εις τὸν βίον

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΒΡΑΜΙΟΥ.

Ex MS. Vaticano, num. 797, fol. 249.

PROLOGUS. Excusat uictor suam tenuitatem,

Αδελφοί, βούλομαι ὑμῖν διηγήσασθαι πολιτείαν γλῶσσην καὶ τελείαν ἀνδρός θυμοστού, ἥτινα ἀρ-χάμενος καὶ ἰπιτελείας, ἰδοῦσάθη. Δειλιῶ δὲ ἰατρῆσκι τὴν θαυμοστήν καὶ φαίδραν μαρτυ-ρίαν τῆς εἰκόνας τῆς θεοφιλοῦς ορετῆς αὐτοῦ ἰδοῦ γορ ἡ μὲν πολιτεία καλὴ καὶ τελεία οὐτοῦ τοῦ ἀνδρός, ἐγὼ δὲ ασθινὴς καὶ ἰδιώτης. Καὶ εἰ μὲν εἰκὼν τῆς ἀρετῆς φαίδρα καὶ θυμοσστή, τὰ δὲ χρώματα στυγνὰ καὶ φοβερὰ. Ἄλλ' ὅμως, εἰ καὶ ὀσθινὴς τις καὶ ἰδιώτης, πλὴν λέγω, εἰ καὶ ἐπὶ ξίω: μὴ καταλαβάνων τὸ τέλειον, διηγουμαι, οἷός τέ εἰμι, μὴ ἐπαρκῶν φράσαι τὰ περὶ τοῦ δευτέρου Ἀβραάμ τοῦ αὐτοῦ ὅς τις ἔγενετο ἐν τοῖς χρόνοις ἡρώων, καὶ ἰπο-λιτεῖσαστο πολιτεῖον ἐπὶ τῆς γῆς ἀγγλικῆν καὶ οὐράνιον, ἐκτίσαστο ὑπομουῖον ὡς ὀδομας, καὶ κατεξιώθη τῆς ἰπου-ρανίου χάριτος. Ἐπειδὴ ἀπὸ νεότητος οὐτοῦ ἠγνισεν ἐαυ-τοῦ ναὸν γενεῖσθαι τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἡτοίμασεν ἐνυτὸν σκεῦος ἁγίου, ἵνα ἐνοικήσῃ ὁ καλίσας Θεὸς ἐν αὐτῷ.

collatum ad virtutes summas sanei

CAP I Inuitus pronum admittit,

2 Οὗτος τοίνυν ὁ Μακκάριος γονεὶς ἔσχεν πλουσίους σφόδρα ἠγάπων τε αὐτὸν ὑπὲρ μέτρον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καὶ ἰμικστεύσαστο αὐτῷ ἐν παιδίῳ, προσδο-κῶντες ὄχιθαι ἐν ἀειωμάτι. Ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν οὕτως ἀπὸ δὲ νέας ἡλικίας ταῖς Ἐκκλησίαις ἐσχολάζειν, καὶ τῶν θείων Γραφῶν ἰδίως ἠκουεν, καὶ εὐθύμως ἰμελέτα ἐν οὐτοῖς. Ὁ δὲ γονεὶς ἠναγκάζετο γάρῃ προσμιλῆσαι αὐτῷ: δὲ οὐκ οὕτως ἰβούλετο. Ἐνοχληθεὶς δὲ πλειστοῖς ὑπ' αὐτῶν, ἀπὸ πολλῆς αἰδοῦς ἠνεχθήθη, καὶ γενομένου τῶν γάρῃ, τῇ ἰεθῶμῃ ἡμέρῃ καθήμενον οὐτοῦ ἐν τῇ παστῇ μετὰ τῆς ὠμφας, αἰφνιδίως, ὡσπερ τὴ φῶς, Ἐλαμφυ ἡ χάρις εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ. Ἀποκηλίσσε δὲ εἶπον ἐξήλθον ἑξήλθον τῆς πόλιος, καὶ ἀπὸ μιλίων δύο εὐρών κίλλιον σχυλάζον, εἰσιθῶν ἠκτισεν ἐν οὐτῷ, μετὰ χαρὰς μεγάλης καὶ ὑψροσύνης καρδίας αὐτοῦ δοξάζων τὸν Θεόν.

enque deventu fugit ad quondam cellam :

* An. 704000.

3 Ἐκστραῖς δὲ ἔλαβεν τοὺς γονεὶς οὐτοῦ σὺν τοῖς ἡγιῶσι αὐτῶν περὶ τοῦ γενοῦτος: καὶ ἰεθῶντες πον-ταχοῦ, ἰξήσαντο τοῦ Μακκάρου μετὰ δὲ ἡμερῶν δὲ καπετὰ ἥφρον οὐτόν ἐν τῇ κελλίῳ προσυζόμενον ἡ ἰθίω, καὶ ἰδόντες αὐτον ἰδοῦμασαν. Ὁ δὲ Μακκάριος ἰπεν πρὸς αὐτοῦς: Ἐ θαυμάζετε ἰδοῦσαστε μάλλον τοῦ Θεοῦ, τὸν φι-λάνθρωπον, τὸν ὠσόμενον με ἀπὸ τοῦ βουδῶσου τῶν ἀνο-μιῶν μου, καὶ εὐθῶθ: περὶ ἐμοῦ, ἵνα ἔως ἐλλοῦς βαστασῶ τὸν ζυγόν, ὃν ὁ Κύριος κατεξίωσέν με ὑπερθῶν τὸν ἀσά-ξιον, πολιτευσόμενον τε κατὰ τὸ εὐφροσεν αὐτοῦ θέλημα ποιῆσαι εἰς ἐμὲ. Ὁ δὲ ἀποκηλίσθητες ἰππον, Ἄμην προσ-κάλεσέν τε αὐτοῦς, ἵνα μὴ συνεῶς ἀγλῶσιν οὐτῷ. Καὶ ἀνοφραξας τὴν θύραν, κλεισεν κατ' αὐτοῦ, ἰσάσα: θυρίδα μικρὰν μόνην, δι' ἣς τὴν τροφὴν ἰδιχίετο. Ἐφωτισθη δὲ ἡ διάνοια αὐτοῦ ὑπὸ τῆς χάριτος, καὶ ἦν προκίπτων ἐν τῇ

ubi intratus ad amicus rogat ut uictor sibi molesti sint,

et etiam perfecte instituit.

καλλίστη αὐτοῦ πολιτεία, ἐγράτεται μεγάλην ἐκτίσαστο, ἀγρυπνίσον τε καὶ κλαυθμόν, ταπεινοφροσύνην καὶ ἀγά-πην. Φήμη δὲ διῆδραμεν περὶ αὐτοῦ πανταχοῦ, καὶ πάντες ἀκούσαστες ἤρχοντο πρὸς αὐτόν, θεάσασθαι αὐτόν ἄμα καὶ ὠφελῆσθαι. Ἐδόθη γὰρ αὐτῷ λόγος σοφίας καὶ συνέ-σως, καὶ ἦν περὶ αὐτοῦ ἀνοή τε καὶ φήμη, καθάπερ φωστῆρ φωτεινὸς σὺν τοῖς γονεῦσιν αὐτοῦ.

Parentibus moribus, hereditatem suam in pau-peres disperit

4 Ἐτελεύτησαν γοῦν οἱ γονεὶς αὐτοῦ μετὰ ἔτη δέκα τοῦ αὐτοῦ ἀπαταξῆσθαι, ἀφίντες οὐτῷ χρήματα καὶ χρυ-σίον πολύ. Ὁ δὲ παρεκάλειν τινα γνῖσιον αὐτοῦ φίλον, ἐπὶ τῷ δι-δοῦναι αὐτὰ πτωχεῖς τε καὶ ὀφρανοῖς, πρὸς τὸ μὴ ἰμποδισθῆναι αὐτόν ἀπὸ τῶν προσευχῶν. Καὶ οὕτως ποιῆσας, ἔμεινον ἀμίμητοι. Ἄυτη γορ ἦν ἡ σπουδὴ τῷ Μακκάρῳ, ὅπως μὴ δεσμευθῇ ἡ διάνοια αὐτοῦ ἐν τινὶ γνήμῃ πράγματι. Κοι δὲ τούτο εἰς τὴν οὐδὲν ἐκτίσαστο, πλὴν σαγίου ἐνός, καὶ τριχίον, ὁμοίως ἄπερ ἐφόρει, καὶ καυκίον δὲ ἐν ἐκείτῃ, ἐν ᾗ ἔγενετο. Μετὰ δὲ πάντων τούτων ἐκτίσαστο ταπεινοφροσύνην ὑπέρμετρον, καὶ ἀγά-πην ὁμίτιμον πρὸς πάντας. Ὁ προστίμησεν πλοῦσιον πτωχοῦ, οὔτε μὲν ἀρχοντα ἀρχοσύνην, ἀλλὰ πάντας ὁμοίως ἔτιμα. Οὐκ ἔλαβεν πρόσωπον ἀνθρώπου, οὔτε ἐπέτιμησέν τινι ἰταμῶς: ἀλλ' ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ ἄλατι ἡρ-τυμῖνος, μετὰ ἀγάπης καὶ πρῶτητος. Γίς γὰρ ἀκούων τῆς καλλίστης αὐτοῦ ἀποκηλίσσεως, ἰκορέννυτο ποτε τῆς ἐκ τοῦ λόγου αὐτοῦ γλυκύτητος: ἡ τις θεωρῶν τὸ τίμιον αὐτοῦ, καὶ ὀγγελοῖσθ πρόσωπόν ποτε ἰνεπίμπλατο;

spiritu pauper,

5 Εἰς πάντα δὲ τὸν χρόνον αὐτοῦ οὐκ ἠλλάξεν τὸν κανόνα, ἐπὶ πενήτουκα χρόνους ἀσκήσας μετὰ πάσας προθυμίας. Διὰ δὲ τὴν ἀπειρον προθυμίαν, καὶ τὴν ἀγά-πην, ἦν εἶχεν πρὸς τὸν Χριστόν, ὡσπερ ὀλίγα ἡμέραι ἐλο-γίσθησαν οὐτῷ ἄπας ὁ χρόνος, καὶ ἀκήρητος αὐτῷ ἐφάνη πᾶσα ἡ πολιτεία τῆς ἀσκησεως. Ἦν δὲ ἐν τῇ περιοχῇ τῇ ὑπὸ τὴν πόλιν χωρίον μέγα σφόδρα, ἐν ᾗ ὑπῆρχον πάντες ἔλληνες, ἀπὸ μικροῦ ἔως μεγάλοῦ αὐτῶν. Οὐδεὶς δὲ ἰσχυ-σεν οὐτοῦ ἐπιστρέψαι ὅπου τῆς εἰδολομανίος ἀνεχώρουν τε πάντες ἀπρακτικῶν, μὴ δυνάμενοι ὑπενεχεῖν τὴν θλίψιν τοῦ ὑπ' αὐτῶν ἐπερχομένου διηγμοῦ καὶ μοναχῶν δὲ πλεθας καὶ ἄπας καὶ δις ἐπερῶψαν αὐτοῖς, μηδὲν ἀνύ-σαστε πλεον εἰς τὴν τούτων ἰστοροφίαν.

et in proposito constans.

obstinatis pugnans con-vertendus

6 Μὴ δὲ τῶν ἡμερῶν κθεζομένου τοῦ Ἐπισκόπου, ποῦντος τοῦ Κλήρου, ἰπεν πρὸς αὐτοῦς τοῦ Μακκάρου μεγαθῆς ὁ Ἐπισκοπος: Οὐκ ἔγωμν ἐγὼ ἐν τοῖς χρόνοις μου ταῦτον ἀνδρα, τετελειωμένον εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, κτεροσηκμένον ἐν πᾶσιν ὁσπερ ογοσπᾶ ὁ Θεός, ὡς τὸν Κύ-ριον Ἀβράμιον. Ἀπεκηλίσθη οὐ Κληρικοί, καὶ ἰππον αὐτῷ: Ὁσπασθούλος τοῦ Θεοῦ ἐστίν, καὶ τέλειος ἀσκητής. Ἐφθ δὲ πρὸς αὐτοῦς ὁ Ἐπίσκοπος: Βούλομαι χειροστοῦ-σαι αὐτον εἰς τὸ τῶν ἔλλήνων χωρίον διὰ γὰρ τῆς ὑπο-μονῆς αὐτοῦ καὶ ἀγάπης δυνάσεται οὐτοῦ ἐπιστρέψαι πρὸς τὸν Θεόν. Καὶ ἀναστάς παραχρημα σὺν τῷ Κλήρῳ παραγίεται

ufoeum cen-set Episcopus,

pra humilitate recusantem

παράγινεται πρὸς αὐτόν. Ἐλθόντων δὲ καὶ ἀσπασαμένων αὐτόν, ἤρξατο πρὸς αὐτόν ὁ Ἐπίσκοπος περὶ τῆς κώμης λέγειν καὶ παρακαλεῖν αὐτόν, ὅπως ἀπέλθῃ ἐκεῖ. Ὁ δὲ ἀκούσας, περίλυπος ἐγένετο σφοδρῶς, καὶ φησιν πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον· Συγχώρησόν μοι, Πάτερ, κλάσσει τὰς ἀνομίας μου· ἐγὼ γὰρ εὐτέλης καὶ ἀσθενὴς τῷ πράγματι ὑπάρχων.

ex obedientia cogit

7 Καὶ πάλιν πρὸς αὐτόν ὁ Ἐπίσκοπος· Διὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ δυνατὸς εἶ, καὶ μὴ ὀκνήσῃς ταῦτα τὸν ὑπακοῆν ποιῆσαι. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Μακάριος· ἔφη· Ἐλέησον τὸν ἐμὴν εὐτέλειαν, παρακαλῶ τὸν σὴν ὁσιότητα, ὅπως πενήθω τὰ ἑμαυτοῦ κακά. Λέγει πρὸς αὐτόν ὁ Ἐπίσκοπος· Ἰδοὺ τὰ πάντα ἐγκατέλιπες, τὸν κόσμον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ πάντα ἠμίσησας, καὶ ἑαυτὸν ἰσαύρωσας· ἀλλ' ὅμως ταῦτα κατορθώσας, ὑπακοῆν οὐκ ἔχεις. Ἀκούσας δὲ ταῦτα, ἐδάκρυσεν καὶ εἶπεν· Τίς εἰμι ἐγὼ, ὁ κύνων ὁ τεθνηκώς; Καὶ τίς ἡ ζωὴ μου, ὅτι τοιαυτὰ ἐλογίσω περὶ ἐμοῦ; Ἐφη δὲ αὐτῷ ὁ Ἐπίσκοπος· Ἰδοὺ ὡς καθήμενος, ἑαυτὸν μόνον σώσεις· ἐκεῖ δὲ, διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, πολλοὺς ἔχεις σώσαι, καὶ ἐπιστρέψει πρὸς τὸν Θεόν. Λόγισαι οὖν παρ' ἑαυτῷ, ποῖος μισθὸς πλείων, οὗτος ἢ ἐκεῖνος; τὸ σώσαι ἑαυτὸν μόνον, ἢ τὸ μεθ' ἑαυτοῦ καὶ πολλοὺς ἐτέρους; Ὁ δὲ Μακάριος κλαίων εἶπεν· Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ γενήσεται, πλὴν διὰ τὴν ὑπακοῆν ἐγὼ ἀπέργομαι. Καὶ ἐξαγαγόντες αὐτόν ἀπὸ τοῦ κελλίου, ἤγαγον εἰς τὴν πόλιν, καὶ χειροτονήσας αὐτὸν προέειπεν μετὰ χαρᾶς σὺν τῷ Κλήρῳ.]

Presbyteratum admittite.

8 Ὁ δὲ Μακάριος ἤρχετο ἐν τῇ ὁδῷ πρὸς τὸν Θεόν λέγων· Φιλάνθρωπε, ἀγαθὲ, ἴδε τὴν ἀσθιनीδν μου, καὶ πέμπον τὸν χάριν σου εἰς τὸν βούθειάν μου, ἵνα δοξασθῇ τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον. Καὶ ἔλθων εἰς τὸ χωρίον, ἰδὲν αὐτοῦς κατεχόμενος τῇ μανίᾳ τῆς εἰδωλοκαρτείας, καὶ στεναζάς ἐκλαυσεν· ἔπαρας δὲ τὸ ὄμμα αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανόν, εἶπεν· Ὁ μόνος ἀναμάρτητος, ὁ μόνος εὐσπλαγχνος, ὁ μόνος φιλάνθρωπος, μὴ ὑπερίδῃς τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου. Καὶ σπεύσας ἔπεμφεν εἰς τὸν πόλιν πρὸς τὸν γνήσιον υἱοῦ φίλον, ἵνα τὰ καταλειφθέντα τῶν χρημάτων ἀποστείλῃ πρὸς αὐτόν· καὶ ταῦτα δεξάμενος, εἰς ὀλίγας ἡμέρας ὤκωδόμενον ἐκκλησίαν, καὶ ἀνέκεινεν ἐν αὐτῇ εὐχὴν τῷ Θεῷ, μετὰ πολλῶν δακρύων παρακαλῶν καὶ λέγων· Κύριε, ἐπιστάνας τὸν λαόν σου τὸν ἐσκορπισμένον, καὶ εἰσάγαγε αὐτὸν εἰς τὸν ναόν σου τούτου, καὶ φώτισον τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας αὐτῶν τοῦ γινώσκειν σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν. Καὶ πληρώσας τὸν εὐχὴν, ἐξῆλθεν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐπιλαθόμενος κατέστρεψεν τὰ βδελύγματα, καὶ τοὺς βωμοὺς αὐτῶν κατίσπασεν. Οἱ δὲ θεασάμενοι τὸ γεγονός, ὡς περ ἄγριος ἄρμησαν ἐπ' αὐτόν, καὶ μετὰ μαστίγων εἰδίωσαν αὐτόν τῆς κώμης.

Profectus ad vicium pugnantium.

ibi ecclesiam construit.

idola evertit, ceteris pagantibusque

9 Αὐτὸς δὲ ὑποστρέψας ἦλθεν ἐν αὐτῇ· καὶ ἀπελθὼν εἰς τὸν ἐκκλησίαν, μετὰ κλαυθμοῦ καὶ ὀδυρῶν παρεκάλει τὸν Θεόν ὑπὲρ αὐτῶν, ἵνα σωθῶσιν. Πρωίως δὲ γενόμενης, ἐλθόντες ἤρουν αὐτόν ἐκεῖ εὐχόμενον, καὶ ἐξέστρεψαν ἐννεοὶ γεννάμενοι. Ἠρχοντο δὲ κνημέραν εἰς τὸν ἐκκλησίαν οὐχὶ προσεύχεσθαι, ἀλλὰ θεᾶσθαι τὰ κίλλη τῆς οἰκοδομῆς, καὶ τὸν ἐπ' αὐτῆς κόσμον. Ἠρξεντο δὲ αὐτοὺς παρακαλεῖν ἐπιγινώσκοντ' ἰσχυροῦς Θεόν· αὐτοὶ δὲ μετὰ βάλαν ὡς περ λίθον ἀψυχον εὐπίπτεσαν αὐτόν, νομίσαντες αὐτὸν τεθνηκέναι. Ἀρξάντων οὖν αὐτόν σχεδὸν ἡμιθανῆ, καὶ ἀνεχώρησαν.

mentibus ut se paganus flecti suadet.

ab illa pro mortuo relictus.

Deum orat pro eis.

sterumque captatur.

10 Μεσονυκτίου οὖν γενομένου, ἦλθεν εἰς ἑαυτόν, καὶ στεναζάς ἐκλαυσεν σφοδρῶς, καὶ εἶπεν· Ἰνα τί, Δέσποτα, ὑπερίδεις τὸν ταπεινωσὶν μου; καὶ ἵνα τί τὸ πρόσωπόν σου ἀποστρέφεις ἀπ' ἐμοῦ; Καὶ ἵνα τί ἀπεθῆς τὸν ψυχὴν μου, καὶ παρορᾷς τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου; Καὶ νῦν, Δέσποτα φιλάνθρωπε, ἐπιβλέψον ἐπὶ τοὺς δούλους σου, καὶ δὸς αὐτοῖς τὸ γινώσκειν σε, ὅτι οὐκ ἐστὶν πλὴν σου Θεός. Καὶ ἀναστὰς μετὰ τὴν εὐχὴν, εἰσῆλθεν εἰς τὴν κώμην, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐβάλεν ἐστώς. Γενομένης δὲ ἡμέρας, ἐλθόντες πόλιν, ἰδὲν αὐτόν, καὶ ἐλατμοῖ ἐγένοντο, εἰς μούαν τραπίτης σε, ὅτι οὐκ ἐστὶν πλὴν σου Θεός. Καὶ ἀναστὰς μετὰ τὴν εὐχὴν, εἰσῆλθεν εἰς τὴν κώμην, καὶ ἐπὶ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐβίβησεν αὐτὸν ἀνιχνεύων· καὶ μὴ ἔχοντες οἰκτιρισμοὺς, ἔβασαν αὐτόν ἀνιχνεύων· καὶ περιθύντες αὐτῷ πάλιν σχοινία, ἔσυσαν αὐτόν καθὼς καὶ πρόωκον.

Martii T. II.

11 Ταῦτα δὲ πάσχων ὁ ἀδάμας, ἕως τριετοῦς χρόνου, ὑπέμεινεν ἐν ταῦταις τρεῖς μεγάλας θλίψεσιν καὶ ἀνάγκαις, τυπτόμενος, ὑδριζόμενος, συρόμενος, θλιβόμενος, πενὼν τε καὶ διψῶν· ἐπὶ δὲ πᾶσιν τοῖς συμβεβηκόσιν αὐτῷ, οὐκ ἀπεστράφη αὐτοῦς, οὐκ ἠγανάκτησεν, ἀλλ' ὑπομένων μάλλον ἐπλεόνασεν τὴν εἰς αὐτοῦ ἀγάπην. Καὶ ὡς περ πυρκαϊὰ τῇ ἐπεικίᾳ κατέσβεσεν τὴν ὀργὴν αὐτῶν, παρακαλῶν, νοθεύων, κολακεύων· καὶ τοὺς μὲν πρεσβύτερας ὡς πατέρας παρεκάλει, τοὺς δὲ νεωτέρους ὡς ἀδελφοὺς, τοὺς παῖδας ὡς περ τέκνα, ἐκμυκτηρίζόμενος ὑπ' αὐτῶν.

ACT. S. EPHREM. CAP. II Toto triennio inter inimicos persecutious acto, ejus caritate et patientia invidata

12 Μιᾶ δὲ τῶν ἡμερῶν συναχθέντες ἐπὶ τὸ αὐτὸ οἱ τρεῖς κώμης ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, θαυμάζοντες πρὸς ἀλλήλους ἤρχοντο λέγειν· Ἰδετε ἀνδρῶν ὑπομονὴν, καὶ τὴν ἄφκον αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς φιλοστοργίαν· ὅπως ἐν ταῖς τοσοῦταις θλίψεσιν καὶ τοῖς κακοῖς, οἱς ἐνδειξάμεθα αὐτῷ, οὐκ ἀπέστη ἐντέθειν, οὐδὲ τιμὴν ἡμῶν εἶπεν λόγον κακόν, οὐδὲ ἀπεστράφη ἡμᾶς, ἀλλὰ μετὰ χαρᾶς μεγάλῃς ὑπέμεινε ταῦτα πάντα. Εἰ μὴ ἦν Θεὸς ζῶν μετ' αὐτοῦ, καθὼς λέγει, καὶ βασιλεία καὶ παράδεισος, ἐκδικήσεις τε καὶ ἀνταπόδοσις, οὐκ ἂν ταῦτα ἀπλήρως ὑπέμεινεν παρ' ἡμῶν. Ἀλλὰ καὶ τοὺς Θεοὺς ἅπαντας μόνος συνέτριψεν, καὶ οὐκ ἴσχυσαν αὐτὸν ἀδικῆσαι. Ἀλλήθως δούλος αὐτοῦ οὗτος ἐστίν, καὶ πάντα τὰ ὑπ' αὐτοῦ εἰρημένα, θεῖα ὑπάρχει καὶ ἀληθῆ ἐσίν. Δεῦτε οὖν, πιστεύσαμεν εἰς τὸν ὑπ' αὐτοῦ κυρυσσόμενον Θεόν. Καὶ ταῦτα εἰπόντες, ὁμοθυμαδὸν ἅπαντες ὤρμησαν πρὸς αὐτόν εἰς τὸν ἐκκλησίαν, κρᾶζοντες καὶ λήγοντες· Δόξα τῷ ἰσχυρῶν Θεῷ, τῷ πέμψαντι τὸν δούλον αὐτοῦ, ἵνα βύσσομενος ἐκ πλάνης σώσῃ ἡμᾶς.

moti Pagani

Adi Christum veritatem agnovimus,

13 Ὁ δὲ Μακάριος θεασάμενος αὐτοὺς, ἐχάρη χαρὰν μεγάλην, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐγένετο εὐθαλές ὡς κελίχρον ἄνθος· ἀνοίξας δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ, ἔφη πρὸς αὐτούς· Πατέρες καὶ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα, εὐλογημένοι ὑμεῖς εἰσελθόντες ἐν ὀνόματι Κυρίου· δεῦτε συμφωνοῦντες ὄσωμεν δόξαν τῷ Θεῷ, τῷ φωτίσαντι τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας ὑμῶν, τοῦ γινῶναι αὐτόν, καὶ λαθεῖν τὴν σφραγίδα τῆς ζωῆς, ἵνα καθαρισθῆτε ἀπὸ τῆς τῶν εἰδώλων ἀκαθαρσίας, καὶ πιστεύσῃτε ἐς ἅλην καρδίαν δεῖ ἐστὶν Θεὸς ποιητὴς οὐρανοῦ τε καὶ γῆς, καὶ πάντων τῶν ὄντων ἐν αὐτοῖς, ἀναρχος, ἀκατάληπτος, ἀνεκδιήγητος, ἀχώρητος, ἀνολλοῦτος, ἀτελεύτητος, φωτιστὴς, φιλάνθρωπος, μέγας καὶ θαυμαστός, φοβερός τε καὶ κραταιός, χρηστός τε, καὶ αγαθός· καὶ εἰς τὸν Ἰνὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ, ὅστις ἐστὶν δύναμις τοῦ Πατρὸς, καὶ σοφία, καὶ τῆς δόξης αὐτοῦ ἀπαύγασμα, δι' οὗ καὶ τὰ πάντα ἐγένετο· καὶ εἰς τὸ ἅγιον αὐτοῦ Πνεῦμα, τὸ ὁμοούσιον, καὶ συμβασιλεύον εἰς ἀπέραντος αἰῶνας, καὶ ἀτελευτήτους αἰῶνας, τὸ ζωοποιῶν τὰ πάντα, καὶ πιστεύσαντες τύχητε τῆς αἰωνίου ζωῆς. Ἀποκριθέντες δὲ πάντες εἶπον· Ναί, Πάτερ ἡμῶν, καὶ, ὁδηγὲ τῆς ζωῆς ἡμῶν, οὕτως ἐσται καθὼς λέγεις, καὶ διδάσκεις ἡμᾶς, οὕτως πιστεύομεν, καὶ οὕτως δοξάζομεν. Καὶ παρακρῆμα ἐπιλαθόμενος ὁ Μακάριος ἐβάπτισεν αὐτοὺς, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου αὐτῶν, ἕως χιλίων ψυχῶν.

et a sancto instructi

baptizantur ad mille animas.

14 Καθεκόντην τε ἡμέραν οὐ παρέλειπεν ἀναγινώσκων καὶ λέγων αὐτοῖς τὰ περὶ τῆς πίστεως καὶ δικαιοσύνης, τὰ περὶ τῆς ἀναστάσεως νεκρῶν καὶ φοβερᾶς κρίσεως. Ὡς περ δὲ γῆ κελὴ καὶ ἐφυρίλοπος, δεχόμενῃ σπόρον κελόν, θύωσι καρπόν, ὁ μὲν ἐκατόν, ὁ δὲ ἑξήκοντα, ὁ δὲ τριάκοντα· οὕτως καὶ οὗτοι μεγάλῃ προθυμίᾳ ἰδέοντο τοὺς λόγους αὐτοῦ, ἠθέως ἀκούοντες τῆς διδασκαλίας. Καὶ ὡς περ Ἀγγίλος Θεοῦ ἦν ἐπίσκοπος οἰκοδομῆς, οὕτως τῇ ἀγάπῃ καὶ τῷ πόθῳ πάσα ψυχὴ συνεδῆθη πρὸς αὐτόν, καὶ ἡ διάνοια αὐτῶν ἐφωτίσθη τῇ παρακλήσει τῆς πίστεως καὶ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ. Ἐβουάντο δὲ ὅλον ἐπιείσιν οὖν αὐτοῖς ὁ Μακάριος μετὰ τὸ πιστεῖν αὐτοῦς, διδάσκειν οὕτως τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἀπαρλείπτως ἡμέρας καὶ νυκτός.

quibus plenius instruentibus

15 Λοιπὸν δὲ θεασάμενος τὴν περὶ τὸν Θεόν σπουδὴν αὐτῶν, καὶ τὴν στερότητα τῆς πίστεως, τὴν τε πρὸς αὐτὸν ἀγάπην καὶ σπουδὴν, καὶ τιμὴν, καὶ δόξαν· καὶ φω-

cum unum animam impendisset Sanctus, εθεῖς

AUCT. S. EPIPHREM.

pro his Deum precantur,

clam recedit :

In campis fructum quatuor locum

Episcopus eorum ordinat.

Abramini sua cella reddidit

magnum vilificationis est.

CAP. III Irritatus Abramini constantin damon MS. 1422000

de rano gloria eum sollicitat.

ἐθθείς μὴ ἀναγκασθῆ ὑπ' αὐτῶν καταλῦσαι τὸν κανόνα τῆς σαρκίσεως αὐτοῦ, καὶ μὴ ἐν τινι τρόπῳ δεσμευθῆ ἢ διαύσει αὐτοῦ εἰς τὴν μέριμναν τῶν γέντων πραγμάτων, ἀναστὰς νυκτὸς ἤρξατο τῷ Θεῷ λέγων· Ὁ μόνος ἀναμώρτητος, ὁ μόνος ἅγιος, ὁ ἐν ἁγίοις ἀναπαυόμενος, ὁ μόνος ἐσπλάγγνος καὶ φιλιθροῦς Διόσπότης ὁ ἐν σκότεις ἀνακαλεσάμενος τοὺ λαοὺ σου τούτους, καὶ καθιερῶσάς εἰς τὸ θαυμάσιόν σου φῶς τῆς γνώσεως, Διόσπότη ὁ λύσας αὐτοὺς ἐκ τῶν δεσμών τοῦ ἀντιαιμίου, ὁ ἐπιστρέψας αὐτοὺς ἐκ τῆς πλάνης, ὁ δοὺς αὐτοῖς τὴν εἰς σέ πίστιν· μέχρι τήλους διαφύλαξεν αὐτοὺς, Κύριε, καὶ ἀντιλαβοῦ ταῦτες σου τῆς ποιήσεως, ἦν ἐπέστη διὰ τὴν σὴν φιλιθροπρίαν, καὶ περιτείχισεν αὐτοὺς τῇ παντοδυναμίᾳ σου χάριτι, καὶ φωτίσεν διὰ παντός τὰς καρδίας αὐτῶν, ἵνα τὰ εὐάριστά σοι ἐπιτελοῦντες, καταξιώθωσιν τῆς αἰωνίου ζωῆς· καὶ ἐμὴ δὲ τοῦ ασθενοῦς ἀντιλαβοῦ, ἵνα σὴν λογισθῆ ἡμῖν κρίμα τούτου τοῦ πράγμα, ὅτι σε ποθῶ, καὶ σε καταδιώκω. Καὶ ἐπιτείλας τὴν εὐχὴν, ποσειθῶν κατεσφραγίσεν τὴν κόμην τῇ σημεῖν τοῦ στοματοῦ τρίτον, καὶ ἀνεχώρησεν λαθροῖς εἰς ἕτερον τόπον, καὶ ἐκρύθη ἀπ' αὐτῶν.

16 Προφας δὲ γινόμενης, κατὰ τὸ εἰθίως αὐτῶν ἄλθην καὶ ἐξήταν αὐτὸν, καὶ μὴ ἐρόντες· ἐξίστησαν· ὡς γὰρ πρόδατα πεπλανημένα περιερχόμενοι ἐξήταν τὸν ἐσπῶν ποιμένα, καὶ μετὰ φῶτος καὶ λαοῦσιν ἐν κλίτῳ τὸ δοῦμα αὐτοῦ. Ὡς δὲ πανταχοῦ ζητήσους εὐχ' ἔχον αὐτὸν, σφίδρα ἰλυπίθισον, καὶ παραχρηστὰ εἰσελθόντες πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον, ἀπήγγειλον τὸ συμβεβηκός. Ὁ δὲ ἀκούσας καὶ γενόμενος περίλυπος, μετὰ σπουδῆς ἐπιμψεν ἀναζητῆσαι τὸν Μακάριον, μάλιστα διὰ τὸ δοῦμα καὶ τὴν παράκλησιν τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ. Ὡς περὶ δὲ λίθος τίμιος πανταχοῦ ζητούμενος καὶ μὴ εὐρισκόμενος, τῶν τε ἐπ' αὐτῶν ἀπεσταλέτων σφράγιων ἀνασφραγίστων, ὁ Ἐπίσκοπος σὺν παντὶ τῷ Κλήρῳ παραγεόμενος ἐπὶ τὴν κώμην, παρτίκαλσιν αὐτοῦ· διὰ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς· καὶ ἐξ αὐτῶν καθιστὰ Πρεσβυτέρους, καὶ Διωνόους, καὶ Ἀνογούσας, πάντες· γὰρ ἐσπερχόμενοι ἦσαν ἐν τῇ πίστει καὶ ὀγαπῇ τοῦ Χριστοῦ.

17 Ἀκούσας δὲ ὁ Μακάριος τὴν προσαγωγὴν τοῦ Κλήρου, καὶ τὴν κατῶστασιν, γήρη σφόδρα, καὶ δεξάσας τὸν Θεόν, εἶπεν· Τί ἀναποδώσω σοι, Διόσπότη μου ὀγαπῆ, περὶ πάντων, ὧν ἀνατιπένωσάς μοι· Προσηνῶ καὶ δοξάζω σου τὴν σπιτήριον οἰκονομίαν. Καὶ ἠὲ τῶς ἐπιευξόμενος καὶ ἀγαλλίων, παραγίνεται εἰς τὴν προτίραν αὐτοῦ κίλλαν. Ἐποίησεν δὲ κίλλιν μικρὸν ἐξώτερον τοῦ πρώτου, καὶ ἐαυτὸν ἐνέκλεισεν εἰς τὸ σπότερον μετὰ χραξῆς μεγάλης καὶ εὐφροσύνης τῆς καρδίας αὐτοῦ, ἀναφράξας τὴν θύρην. Ἀκούσαστες δὲ οἱ τῆς κώμης παραγεόμενοι πρὸς τὸν μακάριον Ἀβραμῖνον ἐχόρησαν χάσιν μεγάλην, ἐρόντες αὐτὸν ὡς ἀλθῶς ἰθαλῶν τῆς ζωῆς, καὶ ἄρχοντο πρὸς αὐτὸν, ὡς πρὸς πατέρα, διδασκόμενοι καὶ φωτιζόμενοι. Καὶ τῇ ὑπὲρ λόγου αὐτοῦ πολιτεία μεγίστην χάριν ἠμολόγηον, τὸ ὅραν αὐτὸν καὶ ἐλοῦναι λόγους σατηρίας παρ' αὐτοῦ. Ὡς τοῦ θαύματος, ὀγαπῆσαι! Ὅντας πλήρης ἐπαίνοι, καὶ δόξης ὁ τοιαύτας. Ἐν γὰρ τῶς οὐταῖς ὠλίψισιν, ὅς ἴδεν ἐν τῇ κώμῃ, αὐτὸν ἦλθε τὸν κανόνα τῆς σαρκίσεως αὐτοῦ, οὔτε ἐξέλειπεν σπ' αὐτῆς ἐπὶ δεξιῇ ἢ ἀριστερῇ. Δόξα καὶ μεγαλοπρέπεια Κυρίου τῷ Θεῷ ἡμῶν, τῷ δοῦτι σὺτῶ τὴν τηλικαύτην ὑπομονήν.

18 Ἰδὼν τοίνυν ὁ σατανᾶς, ὁ ἀπ' ἀρχῆς μισόγγλος καὶ μισοθύρωπος, ὅτι ἐν τηλικαύταις ὠλίψισιν, αἱς ἐπιγερὴν αὐτῆ ἐν τῇ κώμῃ, οὐκ ἴσχυσεν αὐτὸν ἀποδιώξει, οὐ δὲ εἰς βάθυμιν ἐμβαλῖν, οὐ δὲ τὴν διάνοισιν αὐτοῦ ἀποστῆσαι τοῦ σκοποῦ· ἀλλ' ὡς χραξὸς ἐν γυναικείῳ ὑπερβαλλόντως μάλλιν ἰλαμπρῶν, καὶ ἰθαλῶσθ, καὶ εἰς πλειόνον ὑπογρημῶς σατηρία, ἐν ὑπομονῇ καὶ τῇ πρὸς Ἀριστὸν ὀγαπῇ, πολλῇ τῇ προθυμίᾳ προέκοπεν· ἐπικρύθη σφόδρα ὁ μισόκαλος κατὰ τοῦ μακαρίου Ἀβραμῖνου, καὶ παραγίνεται μετὰ πολλῆς σκατισίας πρὸς αὐτὸν, νομίζων ἀπατήσαι αὐτόν. Ὡς δὲ εἰσῆκει ψάλλων ἐν τῷ μεσονύκτιῳ, σίφουθινας φῶς ἰλαψεν, καὶ φωνῆ ὡς ὑπὸ πλῆθους λέγουσας· Μακάριος εἶ. Κύριε Ἀβρόμει, ὅπως μακάριος εἶ, ὅτι οὐδεὶς κρυθῆ, καθὼς σὺ εἰς πάντα τὰ κα-

τορθώματά σου, καὶ οὐδεὶς ἐπίσησεν πάντα τὰ θεληματά μου ὡς σὺ· διὰ τούτου Μακάριος εἶ.

19 Εὐθίως δὲ ἔγνω ὁ Μακάριος τὸν δόλον τοῦ πονηροῦ, καὶ ἠφῶσας τὴν φωνὴν αὐτοῦ, εἶπεν· Τὸ σκότος σου σὺν σοι εἴη εἰς ἀπόλειαν, πλήρης γὰρ εἶ δόλου, καὶ ἀπάτης· ἐγὼ γὰρ ἀνθρωπὸς εἰμι ἀμαρτωλός. Ἐχον γὰρ τὴν χερίν τοῦ Θεοῦ μου, καὶ τὴν εἰς αὐτὸν ἐλπίδα, καὶ βουθεσία, οὐ φοβοῦμαι σε, οὐ δὲ προσέσιν με αἱ πολλαὶ σου φημισαίαι. Τεῖχος γὰρ ὄχυρόν μοι ἐστὶν τὸ δοῦμα τοῦ Κυρίου μου καὶ Σωτήρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃν ἠγάπησα, καὶ ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἐπιτιμῶ σοι, κύων ἀκάθαρτε καὶ τρισάθλιε. Καὶ εἰπόντος αὐτοῦ ταῦτα, παραχρημά ὡς περ κληπὸς σφανή· ἐγένετο. Ὁ δὲ Μακάριος μετὰ προθυμίας πολλῆς ἀταράχως ἠύλογι τὸν Θεόν, ὡς μηδὲ ἰδὼν τινα φαντασίαν.

20 Πάλιν, δὲ μεθ' ἡμέρας ὀλίγας, εὐχόμενον τοῦ Μακαρίου νυκτὸς, ὁ σατανᾶς εἴηη κρητῶν, ἤρξατο κατατρέφειν τὴν κίλλαν αὐτοῦ, καὶ τὸ δοκεῖν τρυπήσας αὐτήν, ἔκραξεν φωνῇ μεγάλῃ λέγων· Σπουδάσατε, ὡ φίλοι μου, σπουδάσατε, καὶ εἰσελθόντες τάχιον ἀποπιζήσατε αὐτόν. Εἶπε δὲ ὁ Μακάριος πρὸς αὐτόν· Πύλῳτα τὸ ἔβην ἐνύκλιόν σου, καὶ τῇ ὀνόματι Κυρίου ἡμῶν ἡμῶν αὐτοῦ. Εὐθίως δὲ ὄφαντος ἐγένετο, καὶ ἐν τῷ κίλλῳ ὀλόκληρον. Καὶ πάλιν μεθ' ἡμέρας ὀλίγας ψάλλων τὸ μεσονύκτιον, ὅρα τὸ ψάλλον αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἔστοι ψάλλον, κοίμενον σφοδρῶς, καὶ ποτήσας τὴν φλόγα, εἶπεν· Ἐπί ασπίδα καὶ βασιλικὸν ἐπιθήσεις, καὶ καταπατήσεις λέοντα καὶ δράκοντα, καὶ ἐπὶ πᾶσιν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ βοκηθῶντος μοι. Φεύγων δὲ ἔκραξεν ὁ σατανᾶς καὶ εἶπεν· Ἐγὼ σε νικήσω κακότερα· εἶρον τέχνην πρὸς τὴν κατασφραγίσιν σου.

21 Μετὰ δὲ τῶν ἡμερῶν, ὡς ἐγένετο κατὰ τὸ εἰθίως ὁ Μακάριος, ἐπεισῆλθεν εἰς τὴν κίλλαν αὐτοῦ ὁ ἐχθρός εἰς τύπον νεανίσκου, καὶ ἤγγισεν στρέφει τὸ κανόνισ αὐτοῦ. Αὐτὸς δὲ γούς, κατέσχευ αὐτὸ καὶ ἐγένετο, μηδὸλως φρουτίσας αὐτοῦ. Ὁ δὲ ἀναπηθῆσας, παρίστη αὐτῷ, καὶ στήσας λυχνίαν καὶ λύχρον ἐπ' αὐτῆς κατόμενον, ἤρξατο ψάλλειν ἐμεγὰλῃ τῇ φωνῇ, καὶ λέγειν· Μακάριοι οἱ ἄνωμοι ἐν δόθ, οἱ πορευόμενοι ἐν νόμῳ Κυρίου. Ὡς δὲ εἶπεν ἀπὸ τοῦ ψαλμοῦ πλείονα ῥήματα, ὁ Μακάριος οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ, ὡς οὐ ἐγένεσαστο. Μετὰ δὲ τὸ γεύσασθαι αὐτόν, κατασφραγίσαστο καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν· Κύων ἀκάθαρτε καὶ τρισάθλιε, ἀναίσθητε, καὶ δελεῖ, εἰ οἶδας ὅτι μακάριοι εἰσιν πάντες, οἱ ἀγαπῶντες τὸν Θεόν ἐξ ὀλης καρδίας αὐτῶν. Ἀποκρίθεις δὲ ὁ διάβολος, εἶπεν αὐτῷ· Ἰσα νικήσω, καὶ ἐμποδίσω αὐτοῦ· ἀπὶ ποντῆς ἔργου ἀγαθοῦ. Ἐφη δὲ πρὸς αὐτόν ὁ Μακάριος· Μὴ σοι καλῶς, ἐπικατάραι, ἵνα σὺ τινα τῶν φοβομένων τὸν Θεόν ἐμποδίσῃ· νικήσ δὲ τοὺς θμοῖνας σου, τοὺς ἀποστῆσας ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἰθία προαιρέσει, τούτους νικήσ· καὶ πλανῆς, ὅτι ὁ Θεός οὐκ ἐστιν ἐν σὺτοις· ἀπὸ δὲ τῶν ἀγαπῶντων τὸν Θεόν, οὕτως ἐκλίπει· ὡς περ κληπὸς ὑπὸ ἀνέμου· μία γὰρ ὑχὴ αὐτῶν μετὰ θακρύων ὕπως σε διώκει, καθὼς διώκεται γούς ὑπὸ λαίλαπτος. Ζῆ δὲ ὁ Θεός μου, ὁ ὡν εὐλόγητός εἰς τοὺς σῖάνας, τὸ καύχημά μου, οὐ φοβοῦμαι σε ἵαν στής ὄλον τὸν χρόνον σου, οὔτε προσποιούμαι σε, κύων ἀκαθάρτε· καταφρονῶ δὲ σου ὕτως, ὡς ἔάν τις καταφρονῆσιν σκυλίῳ ἐνὸς συυτετριμμένου. Ταῦτα δὲ τοῦ Μακαρίου εἰπόντος, εὐθίως ἐκείνος ἀρνητος ἐγένετο.

22 Καὶ πάλιν μεθ' ἡμέρας ὡς εἶτελε τὴν ψαλμοψῶδιαν, παραγίνεται ὁ ἐχθρὸς μετὰ φαντασίης ὄχλου, καὶ τὸ δοκεῖν βόλλουσι εἰς τὴν κίλλαν σχολοῖα, καὶ σύροντες ἐκράσαν πρὸς ἀλλήλους, λέγοντες· Ἰθίψατε αὐτὸν εἰς τὸν βάθρον. Περιέλεψάμενος δὲ αὐτῶς ὁ Μακάριος, εἶπεν· Ἐβούλωσάν με, ὡς αἱ μέλισσαι κηρίον, καὶ ἐξεκαῦθησαν ὡς πᾶρ ἐν ἀκάνθις· καὶ τῷ ὀνόματι Κυρίου ἡμῶν ἡμῶν αὐτοῦ. Καὶ κραξῆς ὁ σατανᾶς εἶπεν· Οἱ μοι! οὐκ οἶδα τί σοι λοιπὸν ποιήσω. Ἰδοὺ γὰρ, ἐν πᾶσιν ἐνίκησάς με, καὶ πᾶσις μου καταφρονήσας τῆς δυνάμεως, καταπατήσας με. Ἀλλ' εἰ καὶ ὕτως, οὐ μὴ σου ἀναχωρήσω, ὡς οὐ νικήσας ταπεινώσω σε. Ὁ δὲ Μακάριος ἔφη

fortiterque reclusus.

minatur cellam exscindere :

atlas ei ignis speciem objicit.

et cibum sument molestus,

etiam psallere aggreditur :

redarguimus et contempsum evanescent.

novas minas intental

Psal. 117. 12

ac demum desperat de victoria.

ἔφη πρὸς αὐτὸν Ἄναθεμά σοι καὶ πάση τῇ δυνάμει σου, μισώωτά σοι δόξα δὲ καὶ προσκύνησις τῷ ἡμέτερον Δεσπότῃ, τῷ μόνῳ ἁγίῳ Θεῷ, τῷ ποιήσαντί σε πατεῖσθαι ὑφ' ἡμῶν τὸν δούλον αὐτοῦ, τῶν ἀγαπῶντων αὐτόν. Ἦνῶθι τοίνυν, ταλαίπωρε καὶ ἀσθενέστατε, ὅτι ἡμεῖς οὐ φοβούμεθα ἰσὶ σε, οὔτε τὰς φαντασίας σου.

23 Ἐπὶ χρόνον δὲ πολεμήσας τὸν Μακάριον ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς καὶ φαντασίαις, καὶ μανίαις, οὐ δὲ εἰς δειλίαν ἠδυνώθη ἐμβαλεῖν τὸν νοῦν αὐτοῦ, ἀλλὰ μάλλον εἰς προθυμίαν καὶ τὴν πρὸς Θεὸν ἀγάπην διήγειρεν αὐτόν. Ἠγωνίσαστο γὰρ πολιτεύσασθαι κατὰ τὸ αὐτοῦ θέλημα, καὶ κατηξιώθη τῆς χάριτος αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἴσχυεν, ὁ διάβολος ἀδικήσαι αὐτόν. Ὑπομονητικῶς τε ἔκρουσεν, ἵνα ανοιχθῇ αὐτῷ ὁ θησαυρὸς τῆς τοῦ Χριστοῦ χάριτος· ὡς δὲ ἠνοήθη αὐτῷ, εἰσελθὼν ἐξελέξατο τρεῖς λίθους τιμίους, πίστιν, ἐλπίδα, ἀγάπην, καὶ δι' αὐτῶν κατακόσμησεν τὰς λοιπὰς ἀρετὰς, καὶ βίβλας πολυτίμων στέφανον προσήνεγκε τῷ Βασιλεῖ τῶν βασιλευνόντων. Γίγνεται γὰρ Θεὸν ἠγάπησεν οὕτως ἐξ ὅλης καρδίας, καὶ τὸν πλησίον ὡς αὐτόν; ἢ τίς οὕτως συμπαθῆς, καὶ εὐσπλαγχνος ἐγένετο; περὶ τίνος δὲ μοναχοῦ ἀκούσας καλῶς πολιτευσαμένου, οὐκ ἤθελα περὶ αὐτοῦ, ἵνα διαφυλαχθῆ ἢ τῆς τοῦ διαβόλου παγίδος, τελειώθη δὲ τὸν δρόμον αὐτοῦ ἀμέμπτως; ἢ περὶ τίνος ἀμωρτωλοῦ καὶ ἀσθεοῦ ἀκούσας οὐκ εὐθὺς παρεκάλειεν τὸν Θεόν, ἵνα σωθῆ;

24 Εἰς πάντα δὲ τὸν χρόνον αὐτοῦ τῆς ἀσκήσεως οὐκ ἠλλάξεν τὸν κανόνα τῆς ἀσκήσεως αὐτοῦ, ἐν δὲ τοῖς αὐτοῖς χρόνοις οὐ παρήλθεν αὐτῷ ἡμέρα ἀνευ θαυμάσιου οὐκ ἐχρήσατο τοῖς χεῖλεσι αὐτοῦ γίλωτι μήτε μέχρι' δι' αἵματος, οὐκ ἤγγισεν τῇ σῶματι αὐτοῦ ἐλαίου, οὐδὲ ἐνήγατο τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἢ τοὺς πόδας ὑδατῶν· οὕτως δὲ ἦν, ὡς καθημέρην ἀποθνήσκων τῇ προθέσει ἀγωνιζόμενος. Ὡς τοῦ παραδόξου θαύματος! εἰς γὰρ τὴν θαυμαστικὴν αὐτοῦ ἐγκρατείαν, καὶ πολλὴν ἀργυριῶν καὶ διεξόδους θαυμάσιον, χαρμοκαίτην τε καὶ ταπεινώσαν σῶματος οὐκ ἠτόνησεν ποτε, οὔτε ἠσθένησεν, οὔτε ἐβράθυμην, οὔτε κηδίσασεν· ἄλλ' ὡσπερ τις πεινῶν καὶ διψῶν, τρεφομένη ἢ διάνοια αὐτοῦ δυνάμει τῆς χάριτος, οὐκ ἐνορῶντο τῆς γλυκύτητος τῆς ἀσκήσεως. Ἦν δὲ τὸ εἶδος αὐτοῦ ὡσεὶ ἀσθὴς ῥόδου, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ οὐχ ὡς ἀπὸ τοιαύτης ἀσκήσεως καταπεποιημένον, ἀλλὰ συμμετρὴν τῇ ἔξει καὶ δυναμεί ὑπάρχων, ὡς ὑπὸ χάριτος Θεοῦ κρατούμενος. Ὁ καὶ ἐν τῇ καιρῷ τῆς κοιμήσεως αὐτοῦ οὕτως φαιδρῶς ἦν τῷ προσώπῳ, ὡς ἔξεσθαι αὐτὸν ἡμᾶς γυνῶσι τὴν τῶν Ἀγγέλων θορυφήριον. Καὶ ἄλλα δὲ θαυμαστά χάρις τοῦ Θεοῦ ἦν ἐν αὐτῷ· ἐν γὰρ τοῖς πενήτηντα ἔτεσιν τῆς ἀσκήσεως αὐτοῦ, ἕπερ ἐνοδιόσκοντο τρίχινα, οὕτως διαρκῶς ὑπερέτεκεν, ὡς καὶ ἑτέρους καταξιώθηναι τῶν πηλαιούτων παρ' αὐτῷ ὑπουργήσαι.

25 Βυβλόματι δὲ, ἀγαπητοί, διηγήσασθαι τῇ ἡμετέρῃ ἡμῶν παραδόξῳ πρᾶγμα, ὃ ἐποίησεν ἐν τῇ γείρει αὐτοῦ ὁ Μακάριος· τοῖς γὰρ συνετοῖς καὶ πνευματικῶς ὄντως παραδόξον ἔστιν, καὶ πλήρες ὠφελείας καὶ κατανώξεως. Ἔσχεν ὁ Μακάριος ἀδελφὸν ὁμογενῆ· κοιμηθέντος δὲ τούτου, κατὰ κληρὸν θυγατέρα. Τούτῃ λαθόντως οἱ γνωστοὶ αὐτῆς, ἤγαγον πρὸς τὸν θεῖον αὐτῆς, εὐσαν ἐπαιτητῆ. Ὁ δὲ ἐκίλευσεν αὐτὴν εἶναι εἰς τὸ ἐξώτερον κελλῖον, αὐτὸς γὰρ ἦν κεκλιμένος εἰς τὸ ἐσώτερον. Ἦν δὲ θυρὴ μικρὰ ἀνάμισον αὐτῶν, δι' ἧς ἰδιόσασιν αὐτὴν τὸ ψαλτήριον, καὶ τὰς λοιπὰς γραφάς. Μὲν' αὐτοῦ δὲ ἤρπυζεν καὶ ἔβαλλεν, καὶ καθὼς ἐκίλευ ἐνκρατίητος, ὁμοίως γὰρ ἐκίλευ πρὸς αὐτόν, καὶ μὴ δεσμευθῆ ἐν τῇ μέρην τῶν γλῆινων πραγμάτων· ἐπειδὴ καὶ ὁ πατήρ αὐτῆς πολλὰ πρᾶγματα αὐτῇ καταλίπειν, ἀλλὰ παραχρῆμα ταυτα αὐτὸς ἐκίλευσεν δοθῆναι πτωχοῖς.

26 Καὶ αὐτὴ δὲ παρεκάλει καθημέραν τὸν θεῖον αὐτῆς, λέγουσα· Πάτερ, αἰῶν τὴν σὴν ἀγιωσύνην, καὶ παροικαλῶ τὴν σὴν δούλωσάν, εἶχθαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα ῥυθῶθαι ἀπὸ τῶν ἀτόπων καὶ πονηρῶν λογισμῶν, καὶ πάσης μεθοδεῖας τοῦ ἔχθρου, καὶ τῶν ποικίλων παγίδων τοῦ δικ-

τόλου. Καὶ οὕτω προθύμως ἤσκει τηροῦσα τὸν κανόνα τῆς ἀσκήσεως αὐτῆς. Ἠγκλιῶτο δὲ ὁ Μακάριος βλέπων αὐτῆς τὴν καλλὴν πολιτείαν, καὶ πραότητα, καὶ τὸν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπην. Εἰκασσεοῦς δὲ χρόνου πληρωθέντος, βλέπων ὁ ἐν δολιότητι κακοῦργος ὄντις ταῖς τοῦ μονήσου βίου ορισταῖς ἐπερωμένῃν, καὶ τὰ οὐράνια ἀδολεσχοῦσαν, ὡς περιστεράν ἀσπίλον, τὸν τοῦ Χριστοῦ ἀμνάδα, λαυροτάτην πυρὶ κηϊόμενος ἐτήκετο, καὶ παρήδρευεν ὅπως αὐτὴν περιδύσῃ ὥστε καὶ οὕτω δουγῆθῃ εἰς λύπην καὶ μέριμναν ἐμβαλεῖν τὸν Μακάριον, καὶ τῇ δι' αὐτῆς ἀδημονίᾳ ἀσπασθῆ τὴν διάνοισιν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὡσπερ ἐπὶ τῶν πρωτοπλάστον φθόνῳ κηϊόμενος ἢ ἐν κακῇ φρόνιμος θῆρ, ἦυρατο τὸν ὄφιν ὄργανον πρὸς ἀπάτην, ὅπως τοῦ ἐν μακαριότητι ἀυλιζομένου ἀκνησοφώρητον γῆν καὶ πολυμοχθὸν κατακτείνῃ ἐμχανήσαστο· τρικυαῖα κατασκοπήσας, ἦυρατο κατακρητισμένον σκεῦος εἰς ἀπόλειαν.

27 Ἦν γὰρ τις ἔχων ὄνομα μοναχοῦ, ὅστις ἀπίη πρὸς τὸν Μακάριον προσάσει συντυχίαν μετὰ σπουδῆς πλείονος· ἔωρα δὲ τὸν μακαρίην διὰ τῆς θυρήδος. Σκοταθείς δὲ ὁ δειλίαις τὸν διάνοισιν, ἠθέλησεν, αὐτὴν συντυχίην, καὶ παρήδρευεν χρόνον ἰκανόν ὡς μέχρις ἐνισυτοῦ· ἔως οὐ ἐνῶν καιρῷ, ἠλλοτρίωσεν τῆς τοῦ ἀληθινοῦ ὄντως μακαρίας παραδείσου διαγωγῆς. Ὡς γὰρ ὑπὸ τοῦ ὄφως ἀπατηθεῖσα, ἤνοιξε τὴν θύραν τοῦ κελλίου, καὶ ἐξῆλθεν. Ἀπάτη δὲ τοῦ πονηροῦ δράκοντος ἐκπέσασα τὸ μεγαθεῖος, καὶ θεοφιλοῦς καὶ καθαρωτάτης πνευματίας, ὡσπερ καὶ τῶν πρωτοπλάστον γενομένων τοῦ καρποῦ διέγνωσαν, ὅτι γυμνοὶ εἰσὶν ὁμοίως καὶ αὐτὴ μετὰ τὸ πρᾶξαι τὸν ἀμωρτιαν, ἐξέστη τῇ διανοίᾳ τῇ τῆς ἀπογνωσεως ζροφερᾷ σκότει, καὶ περιεσχίσαστο τὸν χυτῶνα αὐτῆς τὸν τρίχινον, καὶ ἐλυπεν τὸ στίλιον αὐτῆς καὶ τὸ πρόσωπον, καὶ ἤθελεν αὐτὴν ἀποπιεῖσαι.

28 Ἐλεγεν γὰρ ἐν αὐτῇ κλαίουσα· Ἐγὼ λοιπὸν τῶν ἡμερῶν, καὶ ἀπώλεσα τὰς ἡμέρας μου, τὸν τῆς ἀσκήσεως μου καὶ ἐγκρατείας καρπὸν, καὶ τὸν τῶν θαυμάτων πόνον· τὸν Θεὸν παρόξυνον, καὶ ἐμαυτὴν ἀπέκτεινα, καὶ τὸν θεῖον μου θεῖον εἰς πικροτάτην λύπην ἐνείβαλλον, καὶ χλεῖν τοῦ διαβόλου ἐγενόμενον. Τί ἐτι λοιπὸν ἐγὼ ζῶ ἢ ἀθλία; Οἶ μοι! Τί ἐποίησας; Οἶ μοι! Τί ἐπαθον; Οἶ μοι! Πόθεν ἐπέσασ; Πῶς ἐσκοτίσθη ἡ διάνοια μου; Πῶς ἐκλάπην ὑπὸ τοῦ πονηροῦ; Πῶς ὠλίθησα οὐκ ἔγνω, πῶς ἐμάνθη οὐκ εἶδον. Ποῖον νόμον ἐκαμψεν τὴν καρδίαν μου, ἵνα μὴ κατανοήσω τί πράττω; Πῶς κρυθίσασμαι, ποῦ ἀπελευσάμωμι, εἰς ποῖον βίβλον ἔμωμαι; Πῶς ἢ νοουσία τοῦ θεοῦ μου; πῶς ἢ διδασκαλία τοῦ ἐταίρου αὐτοῦ Ἐρροῖμ; ὅτι ἔλεγεν μοι, πρόσχε σεαυτῆν, καὶ διατήρησον σου τὸν ψυχὴν τῷ σφραδῆται καὶ θανάτῳ νυμφῆρ ἀπειλῶν· ὁ γὰρ νυμφῆρ σου ἁγίος ἐστιν καὶ ζηλοτής. Οὐκ ἐτι τολμῶ τοῦ ἀσεβῆσαι εἰς τὸν οὐρανόν· ἀπίθανον γὰρ καὶ ἀπὸ Θεοῦ καὶ ἀπὸ ανθρώπων. Ἀνεύσαι πρὸς τὸν θυρήδα ἐκίτην οὐ δύσασμαι λοιπόν· πῶς γὰρ ἐγὼ ἢ ἀκαρτοῦλὸς πολὺν λαλήσω μετὰ τοῦ ἁγίου ἐκίτην; ἐὰν δὲ καὶ λαλήσω, οὐχὶ πῶρ ἐξέλιθον διὰ τῆς θυρήδος κατακαύσει με; Κρεῖττον σπείθειν με μάλλον, ὅπου οὐδεὶς ἐστιν ὁ γνώσκων με· ἐπειδὴ κ' ἠπάσῃ ἀπίθανον, καὶ οὐκ ἐτι μοι ἐστιν ἰδπε, σικηρίας. Ἀνοστάσα δὲ παραχρῆμα, ἀπῆλθεν εἰς ἑτέρον πάλιν, καὶ ἀλλᾶξασα τὸ σχῆμα αὐτῆς, ἐστῆ ἐν πονηροῦ.

29 Ἐν δὲ τῇ συμβῆναι αὐτὸν τοῦτο, ἶδεν ἐν ὄραματι ὁ Μακάριος ὄρανοντα μίγαν καὶ φεβερόν τῷ ἔθει, συνίχοντα ἐν ἰσχυρί, ὡς ἐκλήθην ἐν τῷ τόπου αὐτοῦ, ἐδόν ἔως τοῦ κελλίου αὐτοῦ, καὶ ἐρῶν περιστεράν κατέπειν αὐτόν, καὶ πάλιν ὑπέστρεψεν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. Ἐξυπνοὺς δεγόμενος ὁ Μακάριος, ἐλυπῆθη σφόδρα καὶ ἐλ ὑσεν λεγων· Μὴ ὄρα διωχόμεν ἔγερει ὁ σατανᾶς κατὰ τῆς ἁγίας· Ἐκκλησίας, καὶ πολλοὺς ἀποστῆσαι ἀπὸ τῆς πίστεως ἢ σχίσμα γίνεται καὶ ἕρσεις ἐν τῷ τοῦ Θεοῦ Εκκλησίας· Ἐυθῆμονος δὲ τῷ Θεῷ εἶπεν· Φιλόδουρητος, σὺ μόνος γνώσκεις τὸ ὄραμα τοῦ μεχρ τοῦτο. Ἠθλῶν δὲ μετὰ δύο ἡμέρας ἶδεν αὐτὸν τὸν ὄρανοντα, ἐξελθοντα ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, καὶ εἰσελθόντα εἰς τὴν κελλῖον πρὸς αὐτόν, καὶ θύετα ὑπὸ τοῦς πόδας τοῦ Μακαρίου τὸν κρηφῶν αὐ-

AUCT. S. EPHREM.

per annos 20.

Invidus dicitur

pseudomanchum amorem ei conciliat :

a quo corrupta

et sanus secus vero abominans,

desperansque de venis,

suavit. tunc.

Sub specie cutumbe dicitur: a dracone

et post hanc dicitur resurrexerunt

Abramius a tentationibus fortior,

in omni se virtute exercet,

ipse ergo ierosum quisque

an. mediūm-tes?

et tamen plene semper ac luto nulli.

MS. ἴσθηται

CAP. IV. Orbam pulcre nescit Abramius invenit,

et securitate exercet

ergo proficentem

ACTUS 5.
EBREUM.

του, και διακράσῃται' και εὐφρανῆται τὸν περισσεύον ἐκεί-
νου ζωσασα, μη' ἔχουσαν σπῖλον.

dicit Abra-
mius nepitis
sua casum,

30 Εὐθείω, δὲ ἔξυμνος γενόμενος, ἐκάλεσεν Μαρίαν
ἀπαῖ και δις λέγων· Ἐγειρε, τί ἀνωσας σήμερον δύο
ἡμέρας, ἀνοίξει τὸ στόμα σου πρὸς δοξολογίαν Θεοῦ;
Τῆ; δὲ μὴ ἀποκριθεῖσας (δευτέραν γὰρ ἡμέραν εἶχεν μὴ
αὐῶν κατὰ τὸ εἰωθὸς ψαλλούσας αὐτῆς) τοῖσι συνέχεν ὅτι
τὸ δράμα, ὃ ἴδεν, περὶ αὐτῆς ἐστίν. Καὶ στενάξας ἐκλαυ-
σεν σφοδρῶς, και εἶπεν· Ὁ μοι! τὴν ἀμνάδα μου ὃ δει-
νὸς λύκος; ἔρπασεν, και τὸ τέκνον μου ἀιχμυμάλωτον
ἔγενετο. Ὑψώσας δὲ τὸν φωνῆν αὐτοῦ, εἶπεν· Σωτήρ τοῦ
κόσμου Χριστὲ, ἐπίστρεψεν τὸν ἀμνάδα σου Μαρίαν εἰς
τὸν μάνδραν τῆς ζωῆς, ἵνα μὴ κατέβῃ τὸ γέρας μου μετὰ
λύπας εἰς ἄδην. Μὴδὲ ὑπερίδης τὸν δίκαιόν μου, Κύριε,
αλλὰ πέφνον τὸν χρίσιν σου τὰ χεῖρα, ἵνα ἐκσπῶσῃ αὐτὴν
ἐκ τοῦ στόματος τοῦ θρόνουτος.

et maritus
pro ea orat.

31 Ἐγένοντο δὲ αἱ δύο ἡμέραι, ἐν αἷς ἴδεν τὸ δράμα,
δύο ἑτη, ἃ ἐποίησεν ἔξω ἢ ἀντιφά αὐτοῦ' διετίθει δὲ νυκ-
τὸς και ἡμέρας παρακαλῶν τὸν Θεὸν περὶ αὐτῆς. Καὶ
μετὰ δύο ἑτη, κηκούσθη αὐτῇ πῶς ἐστίν, και τὸ πῶς δια-
γει. Καὶ παρακάλεσας τινὰ τῶν γυναικῶν, ἐπέμφεν ἐκεῖ
ἵνα ἀκριεῖς; μῶθη τὰ περὶ αὐτῆς, σμεινῶσῃ δὲ και τὸν
τόπον, και πῶς διαγει. Ἀπειθῶν τοῖνον ὃ ἀποστραχθεῖς,
και μαθὼν ἀκριεῖς, θεασάμενος τε και αὐτὴν, ἐλθὼν,
ἀπήγγειλεν αὐτῇ πάντα, σμῆνους; και τὸν τόπον και τὴν
διαγωγὴν. Ὁ δὲ πισθεῖς; αὐτὴν ἐνείη ἀληθῶς, εἶπεν
ἐνεχθῆναι ἐσθῆτον στρατιωτικὴν, και ἵππον. Καὶ ἀνοίξας
τὴν θύραν τοῦ κελίου ἐξῆλθεν, ἐνδυσάμενος; δὲ τὸ στρα-
τιωτικὸν σχῆμα, και καθύλακτον βαθῶ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
αὐτοῦ, κητακαλύπτων τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἔλαβεν δὲ και
νύμφημα ἐν μὲν' εἰσετοῦ, και καθίσας ἐπὶ τοῦ ἵππου, ἀπήει.
Ἐσπερ κητάσκησας, βουλόμενος; κατασκηνῶσαι πῶλον ἢ
παριῶδα, τὸν οἰκόντων φέρει τὸ σχῆμα πρὸς τὸ λαβεῖν
τοῖς ἐλαττοραῖς; οὕτως και ὁ μακάριος Ἀβραάμ; ἐν σχῆ-
ματι ἀλλοτρίῃ ἐπέδρασε, ἵνα τὸν ἐχθρὸν τραπώσῃτα.
Ἐσπερ ὁ μὲν σπῆσιν αἰῶνι τὸν θυμῶσιν τοῦτον δευτέρου
Ἀβραάμ; ὃ ἐν γὰρ πρώτος Ἀβραάμ, ἐξῆλθεν εἰς τὸν
πόλεμον τῶν Βουσιενων, και ποταῖος; αὐτοῦς, ἐπίστρεψεν
ἄνω τὸν ἀνείων αὐτοῦ' ὁμοῖος και ὁ δεύτερος; οὕτως
Ἀβραάμ, ἐξῆλθεν εἰς τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ διαβόλου,
και νικῶσας αὐτὸν, ἀπέστρεψεν Μαρίαν τὸν ἀνείων
αὐτοῦ.

Biennio exacto
in meretricio
tarentam,

32 Πραγαγεόμενος τοῖνον εἰς τὸν τόπον, και εἰσελθὼν
εἰς τὸν τόπον τοῦ παιδοκρήνιου, καταλόσας ἐν αὐτῇ, πε-
πληθῆστω ὡδὲ νῆκει τοῦ ἴδιου αὐτοῦ. Εἶτα παρῆλθουσας
ὄρας πολλῆς, και μη θεασόμενος αὐτὴν, ὑπομειδῶσας
εἶπεν τῷ πανδοχεῖ· Φίλη, κηουσα ὅτι ἔχεις ὡδὲ κὸρην
καλὴν, και ἡδῶσ αὐτὴν ἱέραν. Ὁ δὲ τῶν ὡδῶν ἴδων τὸν
ἡλικίον τῆς παιδῆς; οὕτω, κατέγνω αὐτοῦ, εἶτα ἀποκριθεῖς
εἶπεν· Ἐστίν και πῶν ἀραῖα' ἦν γὰρ ἡ μακαρία ὑπερ-
φουῖς; περικηλίης. Ἐβη δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Μακάριος; Τίς
κηλείται; Ὁ δὲ ἴλεγει αὐτῇ, Μαρία. Τότε φαῖδρῆ τῆ
προσώπων ἴλεγει; αὐτῶν· Καλῶσιν οὐκην, ὅπως εὐ-
φρανθῆμεν μετ' αὐτῆς σήμερον; πῶν γὰρ ἀπὸ τῆς οὐαῆς
ἤρασθην αὐτῆς. Ἡ δὲ κηλθεῖσα ἦλθον πρὸς αὐτὸν. Καὶ
ὡς ἦλθον και ἴδον αὐτὴν εἰς τὸν κηλλυπισμὸν, ἐκείνου,
και τὸ πορνικὸν σχῆμα, σμῆν ὄλον αὐτοῦ τὸ σῆμα, και
πῶσα ἡ ὑπόστασις δῆκηνον ἔγινετο' οὐλλὰ τῆ φιλοσοφίης
και ἔγρηταις, ὡσπερ ἐν οὐοῖσι, κατέστειλινέκα τὸν τῆ
καρδίης αὐτοῦ, ὑπὲρ τοῦ μὴ νηλασι αὐτὸν και ἀποφγεῖν.

ipse militari
cultu adire
statuit,

Magno Abra-
hamo compru-
randus

CAP V
Adrenens in
diversorium,

amatores
te amulit

33 Κοθημένον δὲ αὐτὸν και πινύτων, κρηατο προσ-
λαλεῖν οὕτῃ ὁ Μακάριος, ὡσπερ ἔρασθη ἀναύστη περὶ
φλορηόμενος; οὕτως ὁ Μακάριος κρηατοῖς, τῷ διαβόλῳ
ἀνταγωνιστήμενος, και λαθῶν τὸν ἀιχμυμάλωτον κατιστασεν
εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ πασιῶδα. Τοῦ δὲ Μακαρίου προσκα-
λοῦστος, ἐκνασθήσασα και περιλαθεῖσα, κηπερὶλε τὸν
τράχηλον αὐτοῦ. Καταφιλόσασα δὲ αὐτὸν, ὡσπερ ἀνῆλθον τῶν
κρηατοῖν τῆς ἀγγελικῆς αὐτοῦ πολιτείας, και εἶπεν· Ἐβαλ'
οἰαί μοι μὲνη!

ipsa enim
oculata intri-
us compun-
gitur

admiratione
caupone,

34 Ὁ δὲ πανδοχεῖς; ἔση πρὸς αὐτὴν Κυρία Μαρία,
διετῆ χρόνον ἔχεις, και ὡδὲ ποτὶ σου κηουσα στεναγῶν
ἢ λόγον τοῦτοῦτον; νῦν οὖν τί σοι γίγνεται; Ἡ δὲ ἔφη· Ἐπιθῆ
ἀπῆλθον προ τριῶν ἐτῶν, και μακτρία ἤμην. Καὶ εἰδῶσ

ὁ Μακάριος, ἵνα μὴ ὑπολάξῃ, συστρηῶσ λέγει πρὸς αὐτὴν·
Νῦν ἐπὶ ἐρωῦ ἐμνησθῆς τῶν ἀμαρτιῶν σου· Ἄσα οὖν εἶπεν
ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς; φαίνεται ἡ ἴδῶσ οὐκ ὡς ἴδῶσ τοῦ
θεῖου μου; Ἄλλ' ὁ μόνος φιλόνηρωπος και πῶστος Θεὸς
οὕτως ὡκονόμενον τοῦ μὴ ἐπιγινῶσι αὐτόν. ἵνα μὴ φρεθ-
θεῖσα ἀποδράσῃ. Ὁ δὲ εἰδῶσ; ἐκβαλὼν τὸ νόμισμα διδω-
σιν αὐτῷ τῷ πανδοχεῖ, λέγων αὐτῷ· Πόισσον ἴμιν δεῖπνον
καλόν, ἵνα εὐφρανθῶμεν σήμερον μετὰ τῆς κόρης; ταῦτες,
μῆκοθεν γὰρ δὲ; οὕτην ἐρχομαι.

dissimulante
patro,

35 Ὁ σοφία οὕτως κατὰ Θεοῦ! ἢ βῶθος συνέσεως πει-
ματικῆς! Ὁ πανουργία, περηνισμὸς; διαβόλου και ἱλασμός
ψυχῆς! Ὁ σοφία ἀκλητῶριον ἀρόκοντος, και ψυχῆς φω-
τιστήριον! Ὁ ἐν τοῖς πενήκοντα ἔτασιν τῆς ασκήσεως
ἄσπον μὴ γευσόμενος, κρηῶν μετῆλαβεν, ἵνα τὸν ὑπὸ τοῦ
διαβόλου ἀγρευθεῖσασ ψυχὴν ἀνακαλῆσται. Ὁ χορὸς τῶν
ἀγιῶν Ἀγγέλων ἐν τῷ οὐρανῷ ἐσῆστη περὶ τοῦτοῦ τοῦ
Μακαρίου τῆς ὀδισφορίας, μᾶλλον δὲ μεγαλοψυχίας, και
δραματοουργίας, πῶς προθύμως και ὀδισφορίως ἤσθεν και
ἔπινεν, ἐπιλέγων και αὐτός τὸ ἐν Εὐαγγελίῃσι εἰρημένον·
Σήμερον δεῖ εὐφρανθῆναι και χαρῆσαι, ὅτι ἡ θυγάτηρ μου
ἀβῆ κηρά ἦν και ἀνέκρησεν, ἄπολυοῖα ἦν και εὐρέθην.
Ὁ σοφία τῶν σοφῶν, και συνέσεως τῶν σοφῶν! Ὁ παρ-
ροθῶν θαύματος; και πρῶτῶντος; εἰς ἡ ἰθαυμαστῆ ὀδισ-
φορία ἢ ὀδιστῆρα πῶσας ἀκριεῖς; διακρίσεως, δὲ ἦς εκ
τῶν ἰσθῆτων τοῦ θρόνουτος ὀδῶστων ἀρπάσασ. ἔσπερ
ψυχῆς.

et cum ipso
hilariter
epulante :

* MS. ἀποκρίσε

36 Μετὰ δὲ τὸ εὐφρανθῆναι αὐτοῦ, εἶπεν ἡ κόρη
Ἀνάστα, Κυρία, εἰσελθόντως καθυσθῆκονου. Ὁ δὲ εἶπεν·
Ἐισελθόντως. Εἰσελθόντως δὲ αὐτῶν, ὁρᾷ κηῖνον ὕψηλον
ἐστρημένον, και ἀνελθὼν προθύμως ἐκῆθισεν ἐπ' αὐτῆς.
Ἡὼς σε καλῶσ, ἢ πῶς σε ὀνομάσας, κη πηλῆς τοῦ Χριστοῦ
ἄσπορως, οὐκ οἰδῆ' ἔγρηατον εἶπαι σε ἢ ὕδῶσ; οὐκ ἐν;
κηρικῶν ἢ ὀδισφορίων; σοφῶν ἢ ὀδῶσ; Ὁ εἰς τὰ πεν-
τήκοντα ἔτη τῆς ασκήσεως ἐν ἐνὶ ψαθῆν κη πευλόσας,
μετ' ὄσας; προθύμως ἐκῆθισας ἐπὶ κηῖνῃς; Ἡὼς ταῦτα
εἰπῶσας; εἰς δέσων και εἶπινεν οἰαί μοι ἐσπερ κηῖνον; κη
πολι-
τείας; μὲν; ἐκῆθισας, κρηῶν μετῆ εἰς, οἰδῶν ἔπει, και
εἰς; πονδοχεῖν καθῆθῶς, ἵνα ὀσας; ψυχῆν ἀπολυόμενον
ἡμῆς δὲ οἰγῶσ; οὕτως, εἰς ὀνομασῶν ὀνομασῶν; κρηῶν
και λόγον ὡψῆκρον λαλῆσαι τῇ κηῖνῃ.

a cetera induc-
tam in cultum
jubet
obscure
ostium,

37 Κοθημένον τοῖνον αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κηῖνῃς, κρη πῶς
οὕτην; Δεῖρα, Κύρι, ἰσῶρι τὰ ὑποδῆκνῆς σου. Ὁ δὲ
πρὸς αὐτὴν εἶπεν· Ἀσπῆλῆς; πῶν ὄσων, και ὄσων; ὡδὲ
αὐτῷ. Ἡ δὲ ὀδισφορίετο πρότερον; ἀποδῶσασ; ἢ αὐτῶν,
ὃ δὲ οὐκ κηῖσῶσ. Τότε ὀσπολιτεμῆν τὸν ὄλον, ἦλθον
πρὸς αὐτὸν, και ἴλεγει αὐτῇ Κυρία Μαρία, ἔγρησιν κη.
Τῆς δὲ ἔγρησῶσ, ἐκῆθισαν αὐτὴν ὡς μὴ ὄνομασῶν; αὐτῶν
ἀποδῶσασ, και ἐπῶσῃ τὸ κρηατοῦσιν ἐπὶ τῆς κηῖνῃς
αὐτοῦ, και συνῶκρος; γενόμενος, εἶπεν πρὸς αὐτὴν· Τέ-
νον μου Μαρία, οὐ γινῶσκεις με; και ἐγὼ εἶπὶ ὃ ποτῆρ
σου Ἀβραάμ; Τένον, οὐ γινῶσκεις με; Οὐκ ἐγὼ εἶμι
ὁ ἀνοσθῶσ; σε; Τί σοι ἐγένετο; Πῶς τὸ σχῆμα τοῦ ὀγγε-
λῆν, ὅσπρ ἔσχεις; πῶς τὰ ὄνομα; πῶς ἡ ἀγρηπῶν, ἢ
μετὰ πῶν ψυχῆς; και καρδίης; συνεστρημένῃς; πῶς ἡ
κρημοκῶσῃ και ἡ συνεγγῆς; γουκηκῶσῃ; Ἡὼς σπὸ τοῦ
ὕψους; τοῦ ὀνομασῶν; εἰς τὸτο τῆς ἀποκῶσῃς; βῶσῶν; κη-
κρηῖσῃς; Διὰ τί ὄκα ἀνῆγρηλῆς; μοι, ὅτι κηοιτῆς; ἄδων
κακῶσῃσιν σοι, κρηῶν ἂν μετὰ τοῦ ἀγρηπῶν; Ἐφρηῖμ
ἐξῶσας; πρὸς τὸν ὄνομασῶν; ὡδῶν ἐκ βακῆτων; Διὰ τί το
καθῶν; ὀνομασῶσας; περὶ ὄνομασῶν; αὐτῶν τῷ διαβόλῳ; Διὰ
τί ἔγρηατῆσῃς; με, και εἰς ὀφῶρητον; ὡπην καθῆσῃς; με;
Τί; γῶρ ἐν ἀσθῶσῃς; ἀνακῶρησῶσ, εἰ μὴ εἰς ὁ Θεός;

seque mani-
festans

ad spem venie
reditumque
invitat :

38 Ἡ δὲ ἐκπλαγεῖσῃ ἀπηνῶσῃ, μὴ ὄνομασῶν; ὄνομασῶν
πρῶσῶσῶν; ὀλλ' ἔμεινεν ὡσπερ λίθος ὄνομασῶν; εἰς τὰς κηῖνῃς
αὐτοῦ, ἀισχῶν τε και φῶκῃς; κρηαθεῖσα. Ὁ δὲ Μακάριος
ἔμεινεν κῶδῶν; μετὰ ὄνομασῶν; αὐτῇ· Ὁ μοι ἔσῃ μοι,
τένον μου Μαρία; Ὄνομα σὲ ὄνομασῶν; ἦλθον ἐνταῦθ;
Ἐγὼ ἀποδοῦμαι τῷ Θεῷ ὑπὲρ σου ἐν τῇ κηῖνῃ τῆς
νοῖσεως; Ἐγὼ μετανοῶ ὑπὲρ τῆς ἀμροσίας; σου ταῦτη.
Μέχρι δὲ μεσοκηκῶν; οὕτως; κρηκαλεῖ αὐτὴν και ἐνο-
θεῖται. Ἡ δὲ λαθεῖσα; μικρῶν; μακτρία, ἔφη πρὸς αὐτὸν
λέγουσα· Εἰ εἰς σὲ ἀτινῆσῃν οὐ δύναμαι διὰ τῆν ἀισχῶν;
τοῦ προσώπου μου, πῶς; ἐπικαλῶσῃς; τὸ ἀγρηπῶν; ὄνομα

primoque al-
tumtam

et multum
persuasum
του

τοῦ Θεοῦ μου, ὅτι ἐν τῇ ἀκαθαρσίᾳ τοῦ βωρέου ἐμίχθην; Λέγει πρὸς αὐτὴν ὁ Μακάριος· Ἐπ' ἐμὲ ἢ ἁμαρτία σου, ἢ τέκνον' ἐκ τῶν χειρῶν μου ὁ Θεὸς ἐκζητήσει τὴν ἁμαρτίαν σου ταύτην· μόνον σὺ ἀκούσθου μου, καὶ δεῦρο, ἀπέλθωμεν εἰς τὸν τόπον ἡμῶν. Ἴδοὺ γὰρ καὶ ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν Ἐφραίμ κλαίει περὶ σοῦ, καὶ παρακαλεῖ τὸν Θεὸν ὑπὲρ σοῦ. Τέκνον, παρακαλῶ σε, ἐπέσπον τὸ γῆράς μου, καὶ κατοικίτερον τὰς πολιὰς μου· τέκνον μου ἀγαπητόν, δέσμαί σου, ἀνυστάσῃ ἀκολουθεῖ μοι.

39 Ἡ δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν· Ἐάν τὴν μετάνοιά μου δέχεται ὁ Θεός, ἔρχομαι. Προσπίπτω δὲ καὶ παρακαλῶ τὴν σὴν ὀσιότητα, καὶ καταφιλῶ τὰ ἴχνη σου τὰ ἅγια, ὅτι οὕτως ἐσπλαγγισθῆς εἰς ἐμέ, καὶ ἤλθες ἐνταῦθα ἵνα ἐκσπύσῃ με ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου πηγίδος. Καὶ θύμισσα τὴν κεφαλὴν αὐτῆς ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ, ἐκλαυσεν ὅλην τὴν νύκτα λέγουσα· Τί ανταποδώσω σοι περὶ πάντων τούτων, Δέσποτά μου; Ὁρθροῦ δὲ γενομένου, λέγει πρὸς αὐτὴν ὁ Μακάριος· Τέκνον μου, ἀνάστα, ἀπέλθωμεν. Ἡ δὲ ἀποκριθεῖσα εἶπεν πρὸς αὐτόν· Ἐγὼ ἐνταῦθα ὀλίγον χρυσοῦ, καὶ ἱμάτια· καὶ τί κελύεις περὶ τούτων; Ἐφη πρὸς αὐτὴν ὁ Μακάριος· Ἐασον αὐτὰ ἐνταῦθα, πάντα γὰρ ταῦτα μερὶς ἐστὶν τοῦ πονηροῦ. Καὶ ἀναστάντες ἐξῆλθον παραχοῖμα, ἀνετίθεσκον δὲ αὐτὴν ἐπὶ τὸν ἵππον, αὐτὸς δὲ ἤλκεν ἔμπροσθεν αὐτῆς ἀγαλλόμενος. Καθὰπερ ποιῆν ὅταν εὖρρη προβάτου ἀποκόλλῃς, αἶρει αὐτὸ ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ, οὕτως ὁ Μακάριος ἔχαιρε τῇ καρδίᾳ, βαδίζων.

40 Καὶ ὡς εἰσηλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, αὐτὴν μὲν ἐνέκλεισεν εἰς τὸ σῴωτερον κελίον, ἔμεινεν δὲ αὐτὸς εἰς τὸ ἐξώτερον. Ἡ δὲ μετὰ σάκκου, καὶ ταπεινώσεως, καὶ δακρύων πολλῶν, καὶ ἐγκρατείας, καὶ ἀγρυπνίας ἀκριβοῦς, προθύμως τὸν τῆς μετάνοίας σκοπὸν ἐκίνουε, ἀναιδῶς θεομένη καὶ προσπίπτουσα τῷ Θεῷ. Οὕτως αὖθις ἀληθῆς μετάνοια, οὕτως θεραπεία, καὶ ἀνακαίνισις ψυχῆς. Διὰ τοιούτου ἀγόνος ἔδει πάντας ἐξομολογήσασθαι τῷ Θεῷ. Τίς γὰρ τοσοῦτ' ἰθινοῦ τὴν καὶ σκληρὰ τῇ καρδίᾳ, ἀκούσας τὴν φωνὴν τοῦ κλαυθμοῦ αὐτῆς, οὐ κωπυμένο δοξάζων τὸν Θεόν; Πρὸς γὰρ τὸν ἐκείνης μετάνοιαν σικὰ καὶ φαντασμακά ἐστὶν ἡ ἡμετέραν· ταυτὴ γὰρ σπουδὴ καὶ ὑπο-

μονὴ καὶ ἀγωνία ἀπαρακίπτως προσήει τῷ Θεῷ, αἰτουμένη τεκμήριον εἴπερ προσδετὴ γέγονεν ἡ μετάνοια αὐτῆς. Ὁ τοίνυν ἀγαθὸς Θεὸς καὶ φιλόβρωτος, χαρίσματα ἱαμάτων ἐδώρησατο αὐτῇ, πρὸς πληροφορίαν τῆς προσδεκτοῦ σὺτῆς μετάνοιας.

41 Ἐξῆσεν δὲ ὁ Μακάριος ἀλλὰ ἔτη δέκα, θεωρῶν αὐτῆς τὴν εὐκρινῆ μετάνοιαν καὶ τὸν ἐξάϊετον αὐτῆς προθυμίαν· καὶ δοξάζων τὸν Θεὸν καὶ μεγαλύνων, οὕτως ἀνεπάη ἐν γῆρα ὁ θυτῶς· ὅσιος καὶ δούλος τοῦ Θεοῦ. Ἐτελειώθη δὲ ὧν ἐτῶν ἰεθρομήνικτα, ἀσκήσεως ἔτη πεντήκοντα, μετὰ προθυμίας μεγάλης καὶ ἀγόνος θαυμαστοῦ, ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ ἀγάπῃ, μὴ λαθὼν πρόσωπον ἀνθρώπου, οἷα πέφυκε παρά τοῖς πολλοῖς γίνεσθαι, τὸν μὲν προτιμᾶν, τὸν δὲ εὐτελεῖζειν. Ἐν δὲ τῇ τοσοῦτῃ χρόνῳ τῆς ἀσκήσεως μὴ βραθυμῆσας ποτὲ τὸ παράπαν, μὴ δὲ ἀλλάξῃ τὸν κανόνα τοῦ ἀρίστου αὐτοῦ βίου· ἀλλ' οὕτως δίκειτο, ὡς καθημέραν ἀπονησκων.

42 Αὕτη ἡ διαγωγή τοῦ μακαρίου Ἀβραμίου καὶ αὐτῆ ἡ ὑπερθεάριστος πολιτεία, καὶ τὰ ἄλλα τῆς ὑπομονῆς καὶ ἵσπερ θαρκᾶς ἐκ βράχων ἐξῆλθον τοῦ φθαρτοῦ βίου, ὡς μηδ' ὀλιγὸς ἐξεῖναι τὸν στερεῶν οὗτοῦ καὶ ἀδαμάντινον λογισμόν μεταφωρισθῆναι εἰς τὰ ὀπίσω ποτὲ. Οὗτοι οἱ ἀγῶνες, καὶ οἱ ἰθρώτες τοῦ μακαρίου Ἀβραμίου ἐνταῦθα μὲν οὕτως ἐγράφησαν εἰς παράκλησιν καὶ προθυμίαν τῶν βουλομένων ἐπιλοβεῖσθαι τῆς αἰωνίου ζωῆς, εἰς ἔπαινον καὶ δόξαν τοῦ Θεοῦ, τοῦ παρέχοντος πᾶσιν ἡμῖν τὰ συμφέροντα. Τὰς δὲ λοιπὰς αὐτοῦ ἀρετὰς ἐν ἄλλοις ἀπεγραψάμεθα.

43 Ἐξῆσεν δὲ καὶ ἡ μακαρία Μαρία ἐκίνη ἔτη πέντε μετὰ θάνατον τοῦ θεοῦ αὐτῆς, ὑπερβελόντως οὕτως ἀσκήσας· καὶ μετὰ δακρύων ἡμέρας καὶ νυκτὸς οὐ διέλιπεν παρακαλοῦσα τὸν Θεόν, ὡς πλεισταίς τοὺς παρερχομένους διὰ τοῦ τόπου ἐκείνου, καὶ ἀκούοντας τοῦ κλαυθμοῦ αὐτῆς, συμπαιθώντας ἐστάναι, καὶ κλαίειν τὰ ἴδια ἁμαρτήματα. Χάρτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἧ ἡ δόξα καὶ το κράτος· οὐν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

AUCT. S. EPHREM' c'tam curat'ionum gratia donatur.

Abramius xl. an. 70, solit'aria vixit 50,

felicit'or suos agonos consummat.

uti et Maria, annis 5 superles patrio.

tandem supplet'orem erigit.

usqueque ariet' :

que egregium penitentia facta exemplot,

ΜΝΗΜΗ

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΚΥΡΙΑΛΟΥ

Ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων

Ex MS. Synaxario Collegii Claremontani S. I. Parisiis.

ΣΤΙΧ. ΜΑΡΤΙ. ΡΑΜ. 121 ΠΙΜ. 2.

Ὅτος ἐγένετο ἐπὶ Κωνσταντινου τοῦ Μεγάλου, πρότερον μοναχὸς γενόμενος καὶ ἀσκήσας, οὐτερον διὰ τὸν ἐνάρετον αὐτοῦ πολιτεῖαν προεχειρίσθη Ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων· οὕτως δὲ ὁσίως διαπρέψας ἐν τῇ Ἀρχιεπισκόπῃ, ὡς καὶ ἐν τῇ συνόδῳ προσκληθῆναι, καὶ ἐπιστομῆσαι καὶ κατασχῆσαι τὸν δυσσεβῆ Μάκεντα, καὶ τὸν σύμφρονα αὐτοῦ λῆρον καὶ

πνευστομάχον Μακεδόνιον, καὶ πληρῶσαι τὴν πανήγυριν τὴν ὀρθοδόξων χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης πνευματικῆς. Καλῶς δὲ ἀγωνισάμενος ἐν τοῖς ὀρθοδόξοις διγίμοσι, καὶ θαύματα πλείεστα εἰς δόξαν Θεοῦ ἐργασάμενος, καὶ τὸ καταπιστεῖσθαι αὐτῷ ἐκ Θεοῦ ποίμνον καλῶς ἰθύναι, πρὸς Κόρινθον ἐξεδήμησεν, ἀπολοθῶν τὴν αἰώνιον βασιλείαν καὶ ζωὴν, καὶ συνευφρανόμενος τοῖς Ἁγίοις.

APPENDIX

AD TOMUM II MARTII

AD XII MARTII

Hildephonsus Vrayet Veteris-Corbeix in Fran-
cia monachus sequis a nobis facta mentio est,
in commentario proprio ad S. Gregorii Papæ
Acta num. 23) ut ea quæ Sillo § scripseramus
vidit, agnovit desse nobis miracula Suessionibus ad
Reliquias sancti hujus Pontificis patrata, et continuo
ipsa nobis transmittere curavit hoc titulo : Mirabilia
quædam, olim gesta meritis Sanctorum quiescentium
in monasterio S. Medardi Suessionis, auctore incer-
to S. Medardi monacho circa annum MCL : quæ 10
capitibus distincta, in totidem hic paragraphos divisa ex-
hibemus ad pag. 211 hoc modo subjicienda.

B MIRACULA
SS. GREGORII ET SEBASTIANI

Suessione in Monast. S. Medardi ex MS. Cor-
beixensi.

Sanctorum Sebastiani et Gregorii corporibus positus
in crypta inferiori structura ecclesie in dies Regni
devotione surgebat in altum : nec enim ab uno Rege
perfectum est opus, sed multi sibi succedentes ma-
nus miserunt; alii quidem plus, alii autem minus.
Domus quippe hæc, quam ædificare voluerunt, si-
cut in præsentiarum videtur, magna est et nominata
in terra : qui vero primus in ea fundamentum po-
suit, ipse est Clotarius, et solus nomen, qui capit,
habet : nam et alii laboraverunt. Quid ? quod et ipsi,
qui ut advenæ et hospites advenierunt, ex oblationi-
bus fidelium de adventu Patronorum suorum exul-
tantium, secum quod unusquisque sponte offere-
bat in domo Domini, superædificantes super funda-
mentum præpotentium Regum, plurimum auxerunt
honoris et gloriæ huic operi, in tempore illo quo om-
nis ædificatio tandem constructa crevit in templum
sanctum Domino. Ipsi ergo Sancti demum sibi met
paraverunt, quorum meritis præcipue perfecta consis-
tit ; et dignum erat ut promoti in altum templi fas-
tigio, ipsi etiam exaltarentur a terra : et multa sanc-
torum Martyrum corpora, Confessorum atque Vir-
ginum *a*, in crypta eadem quiescentium, juxta eos
pariter elevarentur. Quod et factum est : et audi
quomodo.

2 Rex Carolus. *b* qui nomen Imperatoris et virtu-
tem obtinuit, ad Lingonensem urbem properans, ali-
quanto post iter agebat, et sequebatur eum multitu-
do magna de sublimibus ejus : quia causa cernerat
que citabat eos, et Regis præceptum evocaverat
multos ; imo voluntas Dei eminentior erat, quatenus
plures viderent signum futurum super eis qui ele-
vandi erant. Exceptis enim majoribus terrene rei-
publicæ Principibus, tamquam Salomonem fere sexa-
ginta fortes ex fortissimis Israel comitatum Regis
tunc ambierunt, omnes Episcopi aut Archiepiscopi
de Imperio ejus et regno. Et ecce nunc tempus
acceptabile : egredientes Fratres de cuenolio S. Me-
dardi Suessionensis, accesserunt ad Regem, orantes
pro exaltatione Sanctorum a loro et pro dedicatione
cryptæ. Placuit Imperatori votum, pro eo quod pater
illius Ludovicus excelsiora fabricæ illius aliquan-
tulum ipse porrexerat, et Beatum [se putabat] Rex,

Martii T. II.

quod glebæ sanctissimæ in labores sui patris intro-
ducerentur. Invitabantur Episcopi, Archiepiscopi
sollicitabantur, vocati sunt omnes et excusavit se
nemo. Primum igitur duo Archiepiscopi cum duobus
Episcopis ad superiora ecclesie sanctissimos Fra-
tres, Medardum et Gildardum, in suis sedibus extu-
lerunt : ipse videlicet *d* Embo Remensis Archiepi-
scopus, qui cum Roberto, Thietgaudo vel Theutgano
Trevirensi Archiepiscopo, sarcinam sanctam ex una
parte portaremeruit ; et Suessionensi et Virdunensi
Botherlo vel Henrico, Hilduino vel Alduino Episco-
pis, similiter ut facerent in parte altera, sortem de-
dit. Secundum autem non prorsus est dissimile huic,
quod ad corpora Beatissimorum Sebastiani et Gre-
gorii transferenda Imperator devotus supponit lum-
nerum suum ad portandum, et factus est in prima
fronte tanquam ex Episcopis unus cum Ablino Epi-
scopo Senonensi : Jonas vero Episcopus Aurelianen-
sis et Rengarius Noviomensis portantes post tergum
adjuverunt eos. Nec defuit favor divinus in ascensu
Sanctorum : cunctis enim videntibus, Fratres *e* qui
prælati erant, sese in partem miserunt, et advenien-
tibus illis tanquam honorabilibus amicis ascenden-
di superius dederunt locum : mirabilia ista non sunt
occultata a filiis hominum, propter privilegia dono-
rum usque hodie permanentium, quæ videlicet larga
manus Imperatoris tunc dedit ad crudelitatem pos-
terorum, et in signum hujus virtutis, cui sane non
contradicetur : potens est enim Deus hoc fecisse,
qui facere potuit omnia. Sequens testimonium, quod
illi viderunt et nos fœdiximus, hoc testatur. Nam
rebus rite dispositis, Rege properante in viam suam,
illi remanserunt in loco sancto suo, miraculis ad-
huc consecantes.

3 Primum quod occurrit est de B. Gregorio, cui
primatus debetur suæ prerogativa Sedis : hoc autem
contra illos qui non credunt illum Francorum
penetrasse fines, eo quod fuerit natione Romanus,
et quia non fuit postulatus a Rege ; sed a Romanis
(qui extrahentes de loco in quo jacuerat arte ven-
diderunt legatis) venditis legatis quos Rex direxerat
g : sed si verbum hominum accipimus, miraculum
magis est, quod testificatus est de corpore suo : si-
quidem regnante *h* Roberto in Gallia, Constantia
uxori ejus dormienti aliquando in loco, qui dicitur
Lesinarias, per somnum vir beatus apparuit dicens,
Regina dormis ? Plane, inquam, mihi dormitas, et
dormis inmemor mei : diu ecce in regno tuo indus
fui, et non operasti me : quousque dissimulas ? In-
venies corpus meum vix panis involutum et posi-
tum in oratorio B. Mariæ Suessionensis, inter fra-
tres meos Sebastianum et Medardum, qui tamen vesti-
ti et non nudi inveniuntur. Dormivit mulier usque
mane, phantasmati deprecans quod viderat. Iterum
ergo apparuit idem Sanctus et exprobatit duritiam
cordis, quia his quæ viderat non credidisset. Que
expergefacta a somno multum mirans hæc sermone
locuta est. Verumne est, quod vidi ? Venit secundo :
sed si tertio venerit, faciam quod hortatur : hic
numerus decet, alioquin non parvo, Beatus autem
Gregorius rursus dignatus est apparere, sed ac-
quiescens eam cum omni imperio, Quomiam, inquit,
quod dixeram non fecisti : ecce donec perfectis te-
neberis magnis febribus. Quo disparente, Regina
statim

*exaltantur
Reliquiæ SS.
Gregorii et
Sebastiani,*

d

*E
cedentibus
SS. Medardi et
Gildardi
corporibus.*

e

f

E

g

*h
Constantium
Reg. nam
i*

*de corpore suo
ornari do monci
S. Gregorius*

*ter in somnis
apparuit*

NOT. I

*Perfecta S.
Medardi
basilica,*

C

a

*b
in magno
conventu
Procerum,
c*

A statim febre correpta surgit a lecto : nihilominus accedit ad locum : paret pallii et seriens vestibus in oculis omnium locum, et loculum Sancti ornat et vestit : et rogaverunt illum pro ea : sanatur autem quia conditio data fuit. Recedens itaque, virtutem in se factum et Sancti presentiam confiteri non erubuit, et quanto major persona fuit, tanto latius diffusa est fama in populis.

k 4 A. no Domini MXXV Dominus *k* Fulchosius Suesionensis Episcopus villam hanc (quæ proxima erat) speravit in fortitudine manuum suarum sibi posse submitti, non deferens (auctoritati) B. Gregorii et antecessorum ne successorum ejus. Præerat huic loco Abbas / Richardus fortiter resistens : Episcopus tamen visus est possessiones Fratrum invadere, et de his quæ capiebat, cupit donativum rogare in libitibus servientibus sibi, dona ecclesie in beneficium largus de alieno distribuens. Sed B. Gregorius, qui decreta dederat, Episcopo per visionem apparuit, dicens : Quidnam, Episcopo? Episcopus forte aliis, sed mihi Episcopari non debes : non est discipulus super magistrum. Audi cotisium meum : desine ab infestatione Fratrum et loci, alioquin ulterius ferre non potero antecessorum tuorum opprobrium, et ecclesie mee vastationem. Miser autem surgens a somno putat illud sibi per somnum, cupitque ex hoc dare singula bona ecclesie, et magis ad nocendum incumbere. Et ecce vineæ Apostolicæ cultor B. Gregorius lecto decumbere facit incubitorem : sed infirmatus non sentit, vulneratus non dolet. Quadam vero die quodam in loco favens natura, ibi projecit intima sua et funditus a vita succisus aruit. Et ne succenseas Sancto huic quod Episcopo non peperit : in hoc egit cum Deo : probata enim virtus corripit incipientes : gloria hæc est omnibus Sanctis ejus ad faciendam vindictam in impiis, increpationes in populis : zelo zelatus est pro domo sua.

m 5 Rege Francorum et Aquitanorum *m* de medio sublato a Egiva Regina viduata remansit : quam Heribertus *o* Comes, Heriberti Comitis *p* magni tyranni filius et tyrannidis hæres, satis dives et astutus nimis in sapientia hujus mundi, sibi sponsam petiit et accepit : dotavitque eam de substantia non sua, videlicet de bonis Domini quæ B. Medardo et loco sancto generositas *q* (Regum Francorum) contulerat villas, oppida, et redditus immensos tradens ut placeret uxori. In diebus illis agrotare cupit usque ad mortem : ad quam intravit Abbas S. Medardi rogans eum et dicens ut disponeret de domo sua et ablata Ecclesie restitueret : qui non respondit ei verbum : et spreto homo reversus est domum suam. Vixit nox, et ecce intrasepulera mortuorum, quo mortuus ipse nunc deprecandus erat, in ipsa nocte clamor factus est quasi dissonantium equorum, et vox multitudinis exultantis de Principis perditione : præ timore autem exterriti custodes, vigilabant et custodiebant vigilias noctis in templo Domini. Moritur ergo ille : plangitur, merito plangendus : sepelitur retro oratorium S. Tyburtii *r* in loco sancto qui Sanctorum hostis apertus extiterat. Nec dissimulaverunt Sancti : nocte enim sequente B. Sebastianus, B. Gregorius et B. Medardus una veniunt sine alloquente Abbatem : Quid fecisti? Cur recepisti quem nos expulimus? Raptus latro hominum et anime suæ incidit in latrones, qui exposuerunt eam et alierunt, corpus quos somni ferentes vacuo monumento relicto. An nescis, quia Sancti Angelos judicant? quanto magis impios homines? Mone facta narravit Abbas Fratribus quæ viderat : qui mirantes etiam quæ dicta erant a custodibus ipsis, et ea probare volentes, venerunt ad monumentum cum magna frequentia populi quæ conve-

nerat : et intrantes, non invenerunt corpus illius, D qui tam in corpore mirabiliter quam in anima miserabiliter damnatus erat.

6 Jam taceamus antiquiora, seu etiam illa quæ innumeri aliunde venientes experti sunt : quid vero nostris in temporibus in hac urbe contigerit, describamus. Annus erat Incarnati Verbi millesimus centesimus vicesimus sextus : regnabat in Galliis s Ludovicus, episcopabatur in hac urbe t. Joselmus, præerat Ecclesie huic venerabilis vir u Gaufridus, qui postea Episcopus Cathalanensis claruit : et ecce abundante iniquitate multorum, divino iudicio percussa est civitas ab ira Dei desuper. Pestis enim illa, quam inguinariam vocant, et subita pestis tota desaxiens urbe metu astrixit universos. Prior moriens, felicior videbatur metum mortis evadens : quam qui sequebatur, reservatis ad mortem. Impletur ecclesie per singulos dies corporibus defunctorum, adeo ut trinarium numerum frequenter eorum numerus excederet. Inducitur ergo plebi jejunium, erogantur elemosynæ in pauperes. Instabat dies Litanie majoris, quo B. Gregorius Romanum populum ab eadem peste liberaverat. ante visum est tam in oculis Episcopi quam totius plebis, ut eodem pro malo eundem Patrem eodem die adirent, ut pacem requirerent de manu mediatoris. Postulatus Sanctus conceditur a Fratribus per urbis moenia deferendus : ordinantur processiones et conventus Clericorum cum monachis : et universa multitudine populi ex adjacentibus locis convocata, dicunt tantum numerum convenisse, ut nisi precedens præiret, alter sequi non posset : sed sicut uterque prior, sic ibat uterque secundus : aut impulsus vi populi versarentur et caderent. Igitur præeunte Episcopo per pontem fluminis Axone, qui interest urbi et loco sanctimonialium : chori, qui Deo et Beate Mariæ ibi deserviunt, exeuntes ei obviam, honorifice in ecclesiam intrmittunt. Oratur ibi quatenus orante Sancto gloriosa Mater ad filium suum moderatrix existat. Tum ad Episcopalem Ecclesiam deportatur : ubi solemniter Missa cantatur ab Episcopo in honorem sancti Pontificis fit inter agendum sermo ad populum : quem prædictus Abbas Sancti Medardi (sicut erat doctus) jussu Episcopi oportune satis est executus. Quibus celebratis, summa cum devotione circumferitur per urbem mira facturus Papa mirabilis. Turke autem, quæ præredabant et quæ sequebantur, euntes ibant et flebant, S. Gregorium invocantes. Miracula protinus fiunt, non minus evidenter quam describunt antiqui : plerique in extremis jam positi, et in cinere ac cilicio super terram anhelo spiritu palpitantes, audita voce civitatis tumultuantis dum Sanctus transiret, crescente pariter fide cum viribus, in has voces erumpunt : O S. Gregori, o dilecte Dei! adjuva nos miseris nostri. Eadem hora surgunt, vestiunt sese, et Sanctissimum prosequuntur : actumque est, ut quocumque delatus fuisset Sanctus, pestis illico fugata quiesceret. Peracta lustratione refertur ad locum suum vir gloriosus, et in atrio templi sedes interim lignea coaptatur : superimponitur Sanctus, injicit se populus universus quasi ad benedictionem. Quo facto introfertur Sanctus, et super aram B. Mariæ in majori ecclesia collocatur : condit turbæ, munere cupiens protectorem suum : sed veritus Abbas (ut erat providus et liberalis) ne id avaritiæ esse videretur, festinanter in locum suum corpus sanctum reponi jubet, et populum ad propria remeare, reportantem manipulos pacis.

7 Advertere hæc quanta veneratione a nobis colendus sit, qui tantæ virtutis signum nostris his diebus ostendit. Vivens virtutes operatus est, et adhuc corpus ejus prophetat : sicut et scyphus : est enim is apud nos, et honorifice conservatur in loco

Sues ionenes
inguinaria
peste afflicto,

6
t
u

E
statim ut
corpus fuit
per urbem
delatum.

F
mirabiliter
liberat :

idemque
piraxial e
scypho suo
religiose
bibentibus,

EX MS

k
Fulconem
Episcopum
monasterio
injuriam

reprehendit et
punit :

m
n
o p
Herbertum
Comitem

an depor-
tandus r
indignum
sua sepultura
ostendit :

r

A suo, egrotantium sanitas, febrium medicina. Non sunt presentes quid absentes experiantur de eo, et moderum quid gestum sit in antiquis; dum quilibet adhuc infirmus, cum fide in eo potantes et poscentes auxilium Sancti, cito meritis eius sentiant et habuerint salutem a Domino. Et est consuetudo ut in festo eius de eo loquatur a populo: qui numero suo frequenter viginti milia hominum ex diversis locis conventantium visus est excedere: quae autem pro certo comperta miracula sunt nobis, sigillatim referre, nec nostrae est scientiae nec facundiae, aut virtutis: operae pretium est tamen, et si non omnia, saltem et pluribus unum dicere, et hoc tam votum omnibus quam sol est mundo.

ad villam unius
exemplo
probatum.

8 Est, Villa Episcopalis in territorio istius urbis quae Septem-montium dicitur: quam pestis illa pervasit, remanere non valens in civitate, quam Sanctus vallaverat. Terris incute Presbyterum suum adeunt, quaerunt consilium: respondit ille prudenter ad hoc multum valere orationem, jejunium et elemosynam. Non libenter audita sunt haec: Eleemosynas, inquit, nos facere jubes, ut habeas unde impleas marsupium tuum. Ille nequaquam respondens juxta stultitiam eorum, et ubilominus semper insistens pro orationibus, tandem prevaluit: et quia B. Gregorium ad id potissimum [valere] recenter audierat, admonet illos cum oblationibus ipsum adire. Adiit statuta dies, et ecce milites cum agricolis, juvenes et virgines, duce suo Sacerdote, ad monasterium Sancti pervolant, et Fratribus exponunt calamitatem suam. Ponitur scyphus in altari, requiritur cum hostis pacificis et cordis devotione: deinde vino infuso in scyphulo Sancti, corpora sua et animas corroborant: et revertentes, deliquore infuso vini vel aquae secum ferunt, et per domos, rura, et hortos quasi de rore caeli desuper satagunt irigare: pestis impugnatorem suum recognoscens fugitque a facie eius. Hoc tam aperte factum est, quod usque hodie patres filius notum id faciant, et est factum illud a Domino mirabile in oculis nostris.

B

9 Si clauso caelo pluviae non fluxerint propter peccata populi, vel e contrario inundatio nimia extiterit, et universus populus Sancti hujus flagitaverit subventionem, mox subvenire comprobatur: et in more Josue et Eliae nunc potenter imperat soli, nunc aquas educit de nubibus. De hujusmodi praesidio multa discere supersedemus, ne videatur importuna narratio, si dicamus quando, quoties, et qualiter actum sit, quod quoties expedit toties volumus acritatum. Unum superest imponendum praesenti compendio, in recollectionem praeteritorum et futurorum providentiam.

pluvias
largitur,
inundationes
coarctat.

C

10 Exiit aliquando corpus hujus Sancti secundum consuetudinem exigente necessitate, et circa eum corona Fratrum tum clericorum quam monachorum, et multitudo cupiosa plebis: Episcopus autem civitatis, Juslenus praedictus, accurrere non valuit quod infirmaretur e tubis: misitque ad ecclesiam Sanctorum Crispini et Crispiniani nuntium, qui diceret, ut Fratres, Martyribus eorum assumptis, Sancto ad portam occurrerent, ubi et ipse erat pariter occurrurus. Qui indignabundi, se quidem ad urbem delatura Martyrum corpora responderunt: sed nequaquam martyres tantos debere Confessori occurrere. At ille zelum quandoque habentium non secundum scientiam frangere volens, accessit ad eos, et rationem ita reddidit eis: Domini vos Martyres vestros creditis honorare, agitis utique quod eis non placeat, nec votis proderit in futurum. Nomen illi vobis humilitatis exempla reliquerunt, dum in via humilitatis gradientes pro ea usque ad mortem decertarunt? Et si pensentur verba ex rebus, certe Apostoli Martyribus antiquiores et distinctione gra-

trispinianen-
ses monachos
corpori suo
detracentes
occurrere,

dum excellentiores sunt. Et scitis profecto quod Romani Apostolici Apostolorum locum obtinent: et eorum unus Martyres vestros operarios suos mittens in messem suam, in hanc vallem direxit. Sed numquid putatis in esse Sanctis invidiam aliquam dispari claritatis in terra, quos mitis caritas inviolabiliter connectit in caelo? His et talibus lingua sapientis ornabat scientiam: nec tamen potuit vir prudens, literatus et verbum habens sufficienter ad manum, flectere tam sapientes non in sapientia. Perstant igitur illi in eo quod coeperant, seorsum incidentes, singulariter transeuntes in comitatu aliorum: rediens vero Episcopus ab eis, ivit prout voluit obvium Sancto, circumducens corpus sanctissimum et rediens ad locum, votis humiliter et devote cum omni populo lacatus. Emit denique omnes voto adepto et impetrato pro quo rogaverant: sed ecce post paucos dies sagittae Domini missae sunt in contraductores, quarum indignatio prius ebibens spiritum Prioris eum subito primum extinxit: consequenterque Abbate mulcato rei auctore, decem ex Fratribus citi et inopinati morte percussit. Stupefacti ergo et pavidi, quotquot de eis cladem evaserunt, sese in his omnibus peccasse confitentes, usque hodie mandant memoriale hoc in generationes sempiternas. Videns ergo Episcopus verbum suum, quod intermissus fuerat, tam velociter completum fuisse: quamdiu vixit crebro tum ipsis quom omnibus id repetere solebat quod viderat accidisse: unde et veraciter affirmabat, B. Gregorium vere esse in loco isto. Et (ut verba ejus utar), si, inquit, omnes Romani cum juramento affirmarent B. Gregorium non esse nobis a Deo datum in Gallis quotquot jurassent ergo non metuerem jurare esse perjuros, visis tot signis, quibus credere fides esse constat fidelium, et non credere error infidelium: nisi forte duas esse fides asserimus, et fidem [habere] dicimus, qui Deum credens Dei operibus non credit. Credere enim debemus Deum non tantum facere miracula potuisse, sed et fecisse. Nobis autem miracula fiunt, cum fiunt supra ordinem et cursum naturae: non illi a quo fiunt: juxta verbum prophetae de operibus Dei, Mutabis ea et mutabuntur, tu autem idem ipse es.

D

EX NS
tes in hoc
suo obediens
Episcopo

plurimum
celeri morte
punit,

B

et involuntatis
suae
praesentiae
hanc

Episcoporum
qui elevationi
adferre
nomina
congruenda,
P

a. *Annuaire nomina ex Nithardo corvo vide in Comm. praevio num. 21. — In Cognomento Vulpas filius Ludovici P^o — e. Scilicet conventus ibidem cum Ludovico Regis fuit in annum sequentem decretus, et ipse Francorum, qui cum Aquilano Pipino parabant, sibi subprebendam; ut valere est apud Nithardum supra citatum, ubi haec quo sequitur etiam narratur. — A. Infelix Chronologus, vltimissimus catalogus, usus dum propria Episcoporum qui adferunt vult exprimeret nomina, in plerisque cum inter aberrat — nam facto interpolator quovisim imperiale adjevit quo deesse videbantur nomina. Nam Ebo Remensis, jam tunc ab anno 822 Episcopus, ultra an. 834 non venit: anno autem 852 quo haec facta sunt Episcopus fuit B. Palen Treverensium sedem ante annum 928 nullus Robertus tenuit, Feutgandus vero qui forte hic sic ponitur ut intrinsece debent praetula vel circa an. 807 vixisse deest — sed ab vero tunc temporis Rothboldus Rothboldus Saravonensis circa an. 808 circa crevisset: Henricus duo ante vel post nullus nominatur — nunc nullum Ecclesia praerat Pocalfus Althildus viciniam oberat an. 830, ubique post Althildum et Bertrandum successerunt Gudo Althildus Saravonensis mortuus erat an. 831, et tribus diebus post mortibus successorem nunc Rothboldus Welferum Junus Mercurianensis mortuus erat an. 834, quaque locum nunc tenebat Teomanus vel Beron, quidem Saravonensis hic creditur. Denique Saravonensis hujusmodi ante an. 835, quo Althildus videbat, erat deponendus et tunc Althildus sine Althildus Episcopus erat — e. Sancti scilicet Medardus et Gildardus. — I. Utique non immediate, sed per transfusionem. — 2. Ensisuam hujus Transfusionis historiam vide ad 20 Januarii autem monachi corvo post Acta S. Sebastiani. — H. Regnum autem usque ad an. 1033 et a Brecher imp. Ius juxta Gregor. v. separatus, an. 997 naevem dicit Constantinum Gualfredi Comitis Archiepiscopi filium, de qua hic pl. sermo. — I. Et quis in tubulo Lessoris dicitur in Venedo, Saravonensis urbi ad viciniam 4 circiter Leucorum intervallo. An de hac etiam agitur num. sequenti? — 3. Althildus, qui anno 996 Synodo Catala celebrato interfuit, vixitque ad annum 1018 vel 1025 ut videtur est apud Saravonensis — 4. Cujus post Romanum anno 1015 memoratum memoratum est apud eadem tum 3. Gallis Christianis ad an. 1025. — In Carolo simplici anno 922 in eadem. — 5. Sed palus Ogero, filius Regis Anglorum Edwardi prima, tertio Carolo simplici erat. — 6. Philippus Tabanus in tubulo Chronologica lib. 10 testatur quod in chartularum Drevensium deat Magni Francorum comes et Palati Comes, quidem Treverensium Comitem facit post mortem Roberti fratris*

A — p Tyrannum vocat, quia Carolum simplicem an. 923 dolo captum ad mortem usque in custodia habuit, et cum compluribus summorum in regno exercuit potestatem quand exult, mortuus, ut scribit Eudouardus, in. 943, Veromanduarum Comis hujus nominis II, ex Pipino Carolo Magni filio Italor Rege genus ducens. q Videtur desulterari Majorum ejus vel quid simile. — r Cujus corpus inter Sanctiorum, in Ecclesia Medardi quiescentium, reliquias numeratur : ut vix dubitari possit quin de hac ejusque Abbate hic descripta agatur, a quæ in principio, Philippus tamen Lubrus ubi supra, sepultum ait in Lutimicrasiquan tradiderat Abbatia anno 993. Sane hujus filius fuit Stephanus Comes Clarissimus, Roberti Regis etiam nepos amantissimus q. i paternis donationes cum in Abbatia petui confirmari ab eodem Rege, ut apud Samarthnos tom. 4 pag. 557 videre est. Fortassis eunotophum eidem tanquam restauratorum erectum, fecit ut Lutimici sepultus crederetur Berbertus iste, quem Samarthnos primum fuisse filium Roberti, cujus frater fuit s Ingenuentis Crassus ab anno 1108 ad 1137. Insigniter laudatus in Vita S. Godfridi Ambion Episcopi et usque ad annum 1152 sedem tenuit. sed Samarthnos uno anno scribit quum hic dicitur ordinatum scribunt. u Ex Abbate S. Theodori prope Flenois hic translatus anno 1120, Episcopus factus anno 1131.

trahim, voluit non tacere; quatenus de miraculi D perpetratoe. de superbiorum confusione qui dice- rent Gregorium non esse in loco illo, de exalta- tione suæ ecclesiæ hilariores redderentur.

Eadem in contractori ejusdem Sancti Vita, post priorem Duari excusa, num. 6 referuntur. Contige- runt autem cum sub priuuenato Abbate Priorem in dicta S. Medardi caeuobio ageret Goswinus, ante annum 1145; et scripta sunt ab auctore coæuo, septimo post obitum ejusdem anno, atque adeo anno 1203 vel se- quenti, quomodo autem idem Sanctus acedix tentatio- nem (quod hic imbecutus) excussisset, lecto S. Gregorii libro super Ezechielem, narratur ibidem cap. 15; et capite sequenti dicitur eundem librum iturris comitem sumpsisse, cum missus est in Galliam ab Alviso Abbate Aquicinetino, ad reformandum B. Crispini Suessionis monasterium : quo facto reversus ad sua, similiter a S. Medardi Abbate postulatus in Priorem claustralem fuit.

cut ante libros suos legenti spiritus reddiderat,

APPENDIX

EX Vita B. Goswini Abbatis Aquicinetini.

Contraxerat [Goswinus] agritudinem ab eo tem- pore, quo seculari deposita vetustate vite induerat novitatem... eaque apud S. Medardum commemorans acerrime torquebatur... in qua quia consideratione sancta postposuit humanam, divina ei non defuit medicina. Nocte enim quadam laudibus expletis matutinis, cum Fratres cubilia repetissent, ipse seculum consuetudinem remansit in ecclesia, Regi suo legatus parus, id est, orationes matutinas directurus. Quod autem legatarie preces moram non fecerint in eundo, palam innotuit gratia visitatrix. Missus enim est ad eum qui moderetur ejus agritudini a Medico medicorum : et ne divine bubulum medicina: horreret sensus prie gloria, claustra modico spatio sunt a Domino fenestra: oculorum... Mox autem ut est in somno resolutus, sicut oratione erat genitilis et cubitis conuolutus, videre sibi visus est de loco sanctuarii virum egredi secus mansoleum, quod B. Gregorii creditur ossa continere, cujus erat habitudo reverenda, canis caput ornantibus et barbam universam; vestimentis indutum coloris alieni, pulchritudinis inusitate, insuete qualitatibus; et per altare Missæ minoris in Presbyterii descendere pavimento. In cuius manni sinistra vasculum inspicit, aptissimum distemperande potioni : in dextera formam parvissimi cocleiferis, unde species receptionis subitatis antuloti miscere videbatur. Cum autem transitum faceret juxta mensam majoris Missæ, ubi loco suo Sancta Sanctorum servabantur, vel potius servatores et servatores suis conservabant, tanto profundius Deum suum alta capitis submissione visus est honorasse, quanto sublimius esse sciebat quod honorabat. Accedens deinde pedebuntim et li- quidam indefesse commovens potionem, statim ut ad eum proximavit, labia linguamque jaecntis visus est cochleari fetigisse, ita quod saporem potioni sibi visus est persensisse. Peracto ministerii sui officio qui visus fuerat disparuit, et qui viderat exogavit, rei ordinem et visionis magnitudinem admiratus... resumptoque orationis ardore ubi fuerat interruptus, procedebat in ipsa, et morulam dormitionis abundantiori fervore compensare laborabat. Sensit interim stomachum emolliiri et viscerum intima conturbari : et secessus instantia naturalis, advenit non esse phantasticum quod vidisset, non parvi pretii quod accepisset, non contemptibilem qui venisset : quandoquidem spiritualis illa potio plus in ipso sit quam artificialis aliqua operata. Ex tunc igitur suavis est ei a spiritu et merito persuasum, Dentum illi Gregorium affuisse, cujus ministerio sic ab agritudine sit corpus ejus alleviatum, ut cor ante fuerat verbis ejus ab acedix peste liberatum... Quod autem acce- derat, tam Abbati Gaufrido quam quibusdam claus-

AD XIII MARTII.

Pag. 258 columna 2 circa medium, hæc adde Sancti Boni Confessoris de Mantua Ordinis Eremitarum S. Augustini. Ita Calendarium Missatis secundum morem Romanæ Ecclesiæ impressum Venetiis anno MDCCLXXXVII. De classe Eremitarum Joannis Boni late regnis x Februarii ut distingueremus Eremitas S. Gualtheri pag. 472 et quinque sequentibus. Ambrosius Calepinus in Vita Joannis Boni scribit eum e vita discessisse x Calendas Octobris seu xxii Septembris. At Constantinus Lodi, Hæveria aliquæ tradit mortuum x Calend. Novembris seu xxiii Octobris.

NOT. 2 E

AD XIV MARTII.

Quod sub hujus diei finem translationi in B. Aivaldi eripherimus, tanquam proprium cultus diem alium non habentis (cum cum scilicet per reliquos anni incussa requisissimus, nec esset ad manum Chronicon monachi Paulani quod licisset consulere) ut non prius inutiliter accedit: dicta enim non pauca hic sunt, quæ Vitæ date ad x diem Februarii (de quo scilicet Bollandi auctore mortuo non recordabimur) illustranda poterunt inservere, et esse pro supplemento.

NOT. 3

AD XVI MARTII.

Quem ad hujus Beati Martyris Vitam ex Barbarano dandam habere optavimus processionem Cremonensem, eum hic exhibemus, ab eodem, et quo primum ipsius accep- peramus notitiam, Ferdinando Ughello nobis submissa- tratum : contractis tamen ad pauciora vel etiam omis- quarundam testium depositionibus : quod eisdem sæpius verbis usus Noturus sit, et nimium fore idemque depo- suerint plures, nec nisi de vita Cremonæ ante et in digni- tate Abbatiali honeste acta ac munere recte administrata. Igitur post Vitam pag. 498 adde sequentia : alia vero instrumenta a Barbarano citati, si quando stylo pæmo- gno nanciscamur, ad Supplementum hujus urnsis, opere facto dandum, raperta.

F NOT. 4

INQUISITIO

Facta Cremonæ per Dominum Homobonum Episcopum Cremonensem de vita et mu- ribus B. Joannis Cazenfronte, Abbatis S. Laurentii de Cremona, postea Episcopi Vicentini.

Anno Dominicæ Incarnationis MCLXXXIII Indict. XII die

S. Goswini infirmo appareo

ad corpus suum orant,

et præbto Pharmaco

resistunt iantiam :

A die vii intrante mensis Novembris, in civitate Cremona, cum Dominus a Homobonus Dei gratia Episcopus Cremonensis ex mandato Dominorum... **b** Paduani Episcopi et Joannis Prioris S. Marie di Vanlo ejusdem civitatis et... Prioris S. Spiritus di Verona, Delegatorum a Domino Papa, et ex eorum Delegatorum præcepto, diligentem faceret inquisitionem de moribus et vita et honestate quondam Domini Joannis Cazenfrontis, olim Abbatis monasterii S. Laurentii civitatis Cremonensis et Episcopi Vicentini: Dominus Oddo de Comitibus Nobilis civis Cremonensis et Legis-peritus, tactis sacrosanctis Scripturis juratus dixit, se cognovisse (xlv annis sunt et plus) quondam Dominum Joannem Cazenfrontem Episcopum Vicentinum, qui fuit natus de Cremona ex nobili genere: et vidit ipsum Priorem ecclesie S. Victoris de Cremona, quæ nullo medio est subdita monasterio S. Laurentii: sed ubi fuisset electus in Priorem, non scit. Et dixit quod cognovit ipsum et ejus notitiam habuit antequam in dicta ecclesia Prior fuisset constitutus, et tunc ipse Dominus Joannes erat bonæ famæ et bonæ conversationis et honeste vivebat.

B 2 Et postea, pro sapientia et probitate et honestate sua, fuit electus Abbas monasterii S. Laurentii: et vidit ibi ipsum commorantem et in claustrò honeste residentiam facientem, et negotia ipsius monasterii viriliter et cum honestate tractantem, usque ad tempus schismatis nati inter Dominum Papam Alexandrum et Octavianum et Imperatorem Fredericum: quod selissima tantum ac tale erat, quod a Clavis S. Michaelis usque Romam nullus Cardinalis vel amicus Domini Papæ ausus erat comparere, propter metum dicti Imperatoris et suorum amicorum. Tamen pro libertate Ecclesie manuteneuda, opposuit se tunc murum pro Ecclesia, adhaesit parti Domini Papæ Alexandri, tractando et ordinando libertatem Ecclesie, et rebelles convincendo ad libertatem prædictam. Inter hæc accessit Cremonam quidam Teutonicus, qui expulit Dominum Abbatem de civitate cum sequentibus suis, ita quod non erant ausi comparere: ipse tamen occulte reversus in civitatem, tractabat quotidie de statu et libertate Ecclesie: et intantum instituit quod Dominus Alexander obtinuit ibi, et quasi omnem civitatem reduxit ad fidem Ecclesie per Lombardiam pro ipso Domino Alexandro. Item dixit quod pluries vidit ipsum in publica concione publice cononari pro libertate Ecclesie, et pro parte Domini Alexandri, presentibus adversariis et contradictoribus. Et dixit quod libenter divinum celebrabat officium et bene et optime noverat celebrare: et caritativus homo fuit. Et dixit quod ipse primo instituit, ut sibi videretur, et ordinavit caritatem illam magnam, quæ nunc celebratur apud dictum monasterium S. Laurentii. Et sic testatus est idem Dominus coram præfato Domino Episcopo Cremonensi, in presentia Dominorum Nigri Archidiaconi Cremonensis et Magistri Albrici canonici Vicentini, et Alexandri Notarii Domini Episcopi Vicentini.

C 3 Postea eadem die apud ecclesiam sancte Resurrexionis, præseute præfato Archidiacono et Presbytero Joanne Bono in presentia dictorum magistri Albrici et Alexandri Notarii, Dominus Lanfrancus, quondam Prior ejusdem monasterii et Abbas Jovisalti d. sive S. Petri de Montirono et Eremita, tactis sacrosanctis scripturis dixit, quod cognovit quondam Dominum Joannem Cazenfrontem, et vidit ipsum Abbatem dicti monasterii S. Laurentii: et dixit quod ipse fecit se testem monachum ad ipsum monasterium, et cum eo ad ipsum monasterium, moratus fuit, et eiservivit ad mensam per tres annos. Et dixit quod ipse Dominus Joannes erat homo bonæ famæ et bonæ

opinionis et bonæ conversationis: et vitam gerebat honestam cum Fratribus suis in ipso Monasterio, et negotia ejusdem monasterii fideliter et cum honestate tractabat, et ipsum monasterium multum in divitiis et bonis moribus augmentavit: et divinum officium fideliter et honeste celebrabat: et caritativus homo erat. Interea magna dissensio orta est inter Dominum Papam Alexandrum et Dominum Octavianum, et Imperatorem Fredericum: et se pro libertate Ecclesie manu tenenda murum opposuit, et multa bona ipsius monasterii expendit pro libertate Ecclesie manuteneuda. Et dixit quod vidit et cognovit matrem ejusdem Abbatis, quæ vocabatur Berta: sed patrem ejus devovit se præfato monasterio, et ibi suam finivit vitam. Item dixit, quod cum Præfatus Dominus Alexander et Curia Romana cognovissent tantum laborem tantumque dispendium per ipsum Dominum Abbatem factum pro parte sua et libertate Ecclesie manuteneuda, idem Dominus Alexander, pro remuneratione dicti laboris et dictarum expensarum dicto modo factarum, dedit eidem Abbati et monasterio præfato monasterium de Ulnineto, quod dicta Ecclesia S. Laurentii hodie habet et possidet. Et dixit quod nunquam fecit aliquod sacramentum. Et dixit quod memoria ejus est septuaginta annorum et plus: et sic testificatus est coram præfato Domino Archidiacono, a præfato Domino Episcopo Cremonensi illi delegato.

D 4 Postea vero eodem die in presentia dicti Magistri Albrici et dicti Alexandri Notarii, in claustrò S. Laurentii prædicto, coram præfato Domino Archidiacono nuntio dicti Domini Episcopi Cremonensis et in presentia Domini Cremonani, ejusdem monasterii Abbatis et Domini Pellegrini Prioris ejusdem cœnobii testium rogatorum: Dominus Martinus quondam Abbas monasterii ipsius, tactis sacrosanctis scripturis dixit, quod vidit dictum Abbatem ad ipsum monasterium, et libenter celebrabat officium divinum, et bene noverat celebrare, et ipsum monasterium multum augmentavit. Sed ipse testis nondum erat monachus ipsius monasterii, et ideo de vita ejus non recordatur. Et dixit quod tempore schismatis, quod fuit ortum inter Dominum Papam Alexandrum et Octavianum et Imperatorem Fredericum, dictus Dominus Abbas Joannes posuit se pro muro Ecclesie, et adhaesit parti Alexandri et aliam partem postposuit. *Eodem isdem verbis testatus est Dominus Andreas, similiter, quando cognovit Dominum Joannem Cazenfrontem Abbatem, nondum monachus*

E 5 Postea eodem die coram Domino Homobono Dei gratia Cremonensi Episcopo et presentia dictorum Dominorum Archidiaconi et Magistri Albrici et Alexandri Notarii, Petrus Arimandus juratus dixit, *primum quidem de matre Berta eadem isdem verbis ut supra: deinde dixit quod ipse servivit ei inter monachos S. Laurentii et in Episcopatu Mantuæ per xii annos et plus. Et dixit quod erat homo bonæ famæ et bonæ opinionis et honestam vitam gerebat, nec aliquid suorum in eo vidit. Et panem lini non inducibat nisi q. semululum. Hoc ideo scit, quia ipse met testis læcebat ei lectum, et juvabat ipsum h. desparare et ire ad lectum saepe sapiens. Et i. stamnia juxta carnem suam portabat, nec ipsum de dorso extrahabat donec erat quasi fracta. Et caritativus homo erat et libenter divinum celebrabat officium, et bene noverat celebrare. Et nolebat comedere in monasterio nisi de cibo qui dabitur abis Fratribus:*

a
b
7 Non auditus
lecto primus

de vitz honestate

zelo pro libertate ecclesiastica

el caritate erga ponneres

testis 2 Abbas S. Laurentii

d

e
depenit etiam de matris pietate:

a'ri dno
non archidiacono:

f

item narravit
cus B Joannis
famulus

f
testis sui veri
vicinus vestri
tuque:

g
h
i

nec

ex MS.

A nec pro eo fiebat alius cibus. Et dixit quod multum laboravit pro Ecclesia tempore dissensionis, quæ fuit inter Dominum Papam Alexandrum et Octavianum et Imperatorem Fridericum. et postposita parte Octaviani et Imperatoris Friderici, adhesit parti Domini Alexandri: et infantum laboravit quod Dominus Papa Alexander obtinuit: et erat caput Ecclesie in Lombardia pro Domino Papa Alexandro. Dominus Joannes bonus. Massarinus k laborerit majoris ecclesie Cremonensis. eodem die et loco coram prefato Domino Episcopo Cremonensi in presentia prefati Domini Archidiaconi et prefati Magistri Albriei et Magistri Marchisi Archipresbyteri pleb. Casalis majoris juratus dixit eadem que alii de vite honestate et zelo concionantis publice pro ecclesiastica libertate. Eadem postea in sequenti die in eodem loco et in presentia eorumdem fere omnium, Magister Bertrandus Diaconus ecclesie I Marimta juratus dixit: eadem in presentia Fratris Galuce Prioris Brixiensis FF. Predicatorum, et Fr. Pauli de Tribus, Predicatoribus, coram istem qui supra, similiter juratus Ognabenus de Multis-denariis de venia S. Laurentii: et in continenti Galuce de Pida, et Avintus de Guarnoberto de Portu-poetoso: quorum verba prorens similia toties iterare superfluum foret.

k alitquinque.

l

B 6 Postea eodem die Dominus Petrus de Tintis et Dominus Bonamontus de Sancta-sanctis et Dominus Frater Domini Episcopi Cremonensis Dominus Joannes de Mandelbertis, et Dominus Artusius de Obizane Rubeo, juraverunt coram prefato Domino Cremonensi Episcopo in presentia Alonici Alexandri et Marchisi preactorum et Presbyteri Alberti de S. Prospero. Præmissis quorum Artusius dixit, quod ipse stetit cum Domino Joanne Cazinifronte in Mantua in Episcopatu Vicenti per unum mensem pro ejus serviente: et dixit quod erat homo discretus et caritativus et vitam ducens honestam: et quod ipsemet de voluntate et precepto eiusdem Domini Joannis multas faciebat caritates pauperibus et orphanis et viduis. Et dixit quod in nocturno vacabat lectioibus et orationibus. Postea ibi in continenti Joannes de Malaterra de Mandelbertis juratus dixit se cognovisse quondam Dominum Joannem Cazinifrontem Episcopum Vicentium, et stetit cum eo ad Vicentium per quinque annos: et dixit quod erat cum eo quando fuit interfectus. Et dixit quod postquam interfecerunt eum, bis signavit interfectores suos, se teste vidente. Et dixit quod erat homo bonæ famæ, et libenter faciebat caritatem: et ipsemet testis ex precepto ejus multoties publice facere debuit caritatem: et honestam vitam gerebat, et caritativus homo erat: et quando a confectura aut ipsam ponebantur, ipse eas dividebat et mittebat pauperibus mulieribus in partu jacentibus et pauperibus et infirmis et orphanis et viduis. Et erat homo bonæ conversationis et pro libertate Ecclesie mantentenda gladio numerorum fuit extinctus. Postea Dominus Petrus de Tintis juratus dixit, quod vidit Dominum Joannem Cazinifrontem, quondam Abbatem publicæ Cremonæ litigantem contra Dominum Anselmum de Boyaria et Pontium de Girolis et alios qui tenebant partem Octaviani et Friderici Imperatoris. Postea Dominus Bonamontus de Sancta-sanctis et frater Domini Episcopi Cremonensis juratus dixit, quod vidit et audivit dictum Dominum Joannem... dicere et respondere publice Domino Anselmo de Boyaria. Dicite quidquid vultis, ego ero vobis mansuetus tanquam agnus lactans: et hæc faciebat pro libertate Ecclesie defendenda... Postea die Jovis nono intrante Novembri coram Domino Homobono... Joannes de Bonvicino juratus dixit

m item la qui praevens adfuit in morte

n alitque de c. soribus benedictinem.

o dem alit duo familia res.

p Nov. testantur

quod... ipse adhesit parti Domini Alexandri et Romanae Ecclesie, et sua sapientia et exercitio restitit omnibus contradicentibus, infantum quod revocavit Clerum et populum universum illius civitatis ad amorem Romane Ecclesie et memorati Domini Papæ Alexandri: ita quod Romana Ecclesia in civitate Cremonæ obtinuit.

7 Eodem die in capella S. Stephani coram altari ejusdem B. Stephani Dominus Homobonus Cremonensis Episcopus una cum Capitulo suo, videlicet D. Nigro Archidiacono et D. Petro Archipresbytero, et D. Ambrosio Presbytero, et D. Alberto Virano et Corrado de Gazo et Zanone de Bella Diaconibus et Joanne de Geroldis Subdiacono, in presentia multorum ibi existentium, coram Deo et B. Stephano testificati sunt dicentes, quod ex relatione antiquorum et suorum Majorum predecessorum et antecessorum, tam Clericorum quam laicorum civitatis Cremonæ, et ex publica fama ipsius civitatis intellexerunt, quod Dominus Joannes Cazinifrontis fuit primo Prior S. Victoris, et postea pro honestate et sapientia sua fuit Abbas dicti monasterii S. Laurentii: et quod fuit civis Cremonensis, et ex nobili genere natus, et quod bene et honeste duxit vitam suam in dicta Ecclesia et catholicis homo erat et caritativus etc. de augmentatione monasterii et zelo libertatis ecclesiasticae eisdem quibus ubi verbi.

Episcopus et Cazinifrontem Cremonense.

E

† Ego Alexander sacri Palatii Tabellio et postea D. Fred. Rom. Regis omnibus istis attestacionibus interfecti, ipsas audivi præter testificationem D. Joannis Boni, Massari majoris ecclesie Cremonæ et meo signo et nomine subscripsi.

rubricationes Notariorum.

† Ego Bartholomæus de Pescurolo, D. Henrici Imperatoris Notarius, his omnibus interfecti, et hæc chartam scripsi et dicta omnium predictorum in forma publica redegi.

a cognomento Mandelbertus ab Honorio III consecratus an. 1217 defunctus 1218. ut ait Eubellus, egregia hujus optima Prævidis Jeta pueris complexus tom. 1 col. 824. — b Fiat in Jacobo Militericus ut habet Eubellus tom. 5 col. 423 creatus an. 1214 mortuus 1228. — c Eiusdem curram in Italia pugorum nomen est, cui usque ragononiam additur s. Michaelis, vultum expellunt tabula Geographica: spectatis tamen circumstantiis conjicere possumus eam Eiusam hinc indicari, qua ad Mantua amicum, prius quam hic se Pado infundat, notata reperitur, punctum horarum intervallo Mantua distans a Jovis-abbatæ annuali Cavellus in Annal. Cremon. fol. 287 ad annum 1524 lacrymoso casu diffamatum: videturque esse vicus sub nomine S. Petri oblique obdito expressus in tabulis, quibus passim multibus Cremona distans trans Padum. — e Ad ex alioque Cremonensium idolisimo dicitur pro Vetrico pedum didimus. — f Quem exercebat ut Episcopum an ut Administrator, dabim etiam nobis unum. — g Vm vocis ignovus hinc barbarus, ipso ut hæc testimonia citat loco, dissimulavit Hæc reddere. — h Exere vestimentis quomodo, parare Hæc est induere: atque hinc paramenta vestis sacra. — i Academicus dicitur Cræsa Stagnia dicitur subditis panibus ex pabz copulari testis: Francis Estanno, estumelle etiam ex lana muncupatur. — k Massari nomen ali u explicamus: hæc abbi non quævis precaria sacra custodem hinc significari, sed cum qui ceduntum putem fabricas tempa desolantem administrat: quis in Etruria operas templi, qua apertum facientis prefectos, dicunt. — l Veror ac hæc utique quod mendum lateat. — m Fuitas legredum tam Mantua per etc. — n In Episcopatu Vicenti per mensem unum. — o Ita dicitur et sicca et melle condita functis muncupantur: veygraphum nostrum cuerebat quod et conjectura monasterium.

F

AD XVII MARTII.

DE S. MASINO M. APUD GRECOS ex Synaxariis MSS.

not. 5

pag 511

Duos hoc nomine insignes Martyres Græcorum excusa Meneæ memorant, alterum Romæ sub Carino xvi Decembri, alterum cognomento Senem xviii Octobris, quem eundem MS. Claromontanum habet xiii Augusti et sub Diocletiano Tarsi in Cilium passum describit. Utrique gloriosi martyri lauream gladius attulit: quomodo eadem etiam abigit S. Marino, in tribus MSS. Synaxarius Imperatoris Basilii, Collegii Claromontani, et Chiffleti nostri commemorato nil hunc diem: quem tamen

Hujus ad duobus synaxariis dicitur

elogium.

A tamen ab utroque prænominato distinguendum esset probant initium et gravis tormentorum, istis per publicos magistratus hinc populari furore illatorum. Eloquentium ejus Græce jam excusum habes in Synaxario ante Græca tom. I. Id Latine redditam hic dari debuerat pag. 311 et nomen inter hujus diei Sanctos in catalogo pag. 306 post S. Josephum ab Arimathea fuerit collocandum: quod tunc omissum hic supplimus. Est autem ejus eloquium tale:

Marinus Christi Martyr, Christianus cum esset, et idololatrias sacrificantes conspiceret, mactantesque non tantum irrationalia animalia, quadrupedia et volatilia sed etiam homines, zelo exarsit: et ipso tempore quo idolis iuaniuis festum agebatur, occurrens, everlit aram victimasque conculcavit, et inipius idolorum sacrificios contumelia afficiens, Christianum se esse confessus est. Credo, inquit, in Christum filium Dei, qui fecit cælum et terram, mare et omnia quæ in eis sunt. Tunc ira commoti idololatriæ comprehenderunt eum et primum quidem ipsimet eum castigavere, hic baculo verberans, iste saxo os ejus dentesque conterens, alius per capillos trahens: postea vero ligantes eum tradiderunt Præsidi regionis illius, quo jubente inclementer taureis flagellatus, tum appensus et latera ferreis unguibus pexus, gladio denique capitis abscissionem pertulit.

Ubi, quando, sub quo, neque hic dicitur, neque nos scimus divinare.

Pag. 604 de S. Gertrude ultimas lineas sic corrige et ange. Quæ autem ad venerationem S. Gertrudis loco jam dicto spectant, et ab Joanne Gamansio accurate utique distincte submissa nobis erant, hinc loco subjungenda, typothetarum quidem incuria periire, nec postea reperire potuerit: quo levius tamen eam jacturam feramus faciunt quæ sunt paragrapho superiori exposita, et, quantum memoria retinet, quoad substantiam eadem cum amissis. Sunt autem ejusmodi, ut omnino persuadeant aliquam istic vixisse Gertrudem, Bertha progenitam matris, et ei Carolo cujus memorantur diplomata proculna consanguinitate conjunctam: cujus tamen quia nusquam memoratur sepulchra vel corpus suspicamur pallium, speculum atque ejusmodi lysana primum ad memoriam religiosæ atque beneficæ Virginitatis servata potius quam ad cultum, postea, cum S. Gertrudis Nivelensis cultus ita cepit tota celebrari Germaniam, occasionem dedisse confusionis, qua hæc ibi vixisse crederetur. Nam quod aliquid de ossibus S. Gertrudis ibi esse dicatur, verum esse potest, etsi particula illa, vel Nivelensis vel alterius Gertrudis sit non ejus quæ Carlstadtii vixerit quæque nec refosso nunquam fuerit ad publicam venerationem, et ubi sepulta lateat adhuc ignoretur.

NOT. 6

turbatis
capitis
sacris.

nale ab
idololatriis
habitus,

iusu Præsidis
eruciat et
capite plecti-
tur.

ANIMADVERSIONES EXTEMPORALES

DANIELIS PAPEBROCHII, HAGIOGRAPHI,
NUNC PRIMUM EX MSS. EDITIS.

IN MARTYROLOGIUM BEDÆ.

Pag. xvii In Martyrologio Bedæ ad vi Kalend. Maii elogium S. Marcellini Papæ ex MS. Divion. acceptum per transcribentis festinantium duobus gravibus mendis laborat, quod *Marcelli* ponatur pro *Marcellini* et pro xxxv, quod est in egrapho legatur

triginta quatuor, deinde non fuit hoc elogium cum MSS. aliis bene collatum, unde suppleri potuissent aliqua juxta correctionem, in uno libro ponatur in margine *desunt in D.*

IN ACTA SANCTORUM DIEI IX MARTII.

Ad Elenchum Sanctorum.

*Pag. * 1* Plurium Brixiensium inventio ponenda inter Prætermisos, ut incertæ sanctitatis. In fine de S. Hugone addi potest, quod primus anno 1309 festum cepit celebrari Rotomagi. Ego episcopi compostell. corpus miraculose tractum hodie obiit.

*Pag. * 36* De numero et ordine librorum Gregorii contra Eumanium videnda prædegon. ante tom. 2

Oper. seu Append. quia hæc non vidi, et conferenda cum nostro commentario.

*Pag. * 33* Pro S. Catharina Bononiensi expendenda, quæ habet Herrerra Alphab. August. pag. 142

*Pag. * 219* Votum Victorini ep. Arian. pro canonicis. Franciscæ Romanæ, vide apud Barberium in Catal. Ep. pag. 60.

IN ACTA SANCTORUM DIEI X MARTII.

Ad Elenchum Sanctorum.

Pag. 1 Agendum erit de Hugone Altimonte forte monacho et confuso cum Hugone Rotomag., de quo 9 Aprilis in Appendice. Vide etiam historiam Episcoporum Rotomag. Conradus de Grossis ord. Præd. ut Beatus in Helvetia fol. 380 Mureri hoc die mortuus ponatur in Prætermis.

Pag. 5 Codruti et sociorum passio qualis est Lipom. edita est gr. Venetis.

Pag. 12 Martyrum Sebastenorum passio a nobis ex Vossii editione data græca invenitur in Vatic. 1189 et 863. videtur pro supplemento describenda.

Pag. 29 Adile ex Procopio de ædificiis lib. cap. 7. miraculum sanati Justiniani. Inq. per reliquias SS. xv MM. Sebastenorum. xv Martyrum reliquie Verone vid. Aug. Valerium p. 29.

IN ACTA SANCTORUM DIEI XI MARTII.

Ad Elenchum Sanctorum.

Pag. 31 S. Andræ acta MSS. ex monast. S. Emiliam frustra posita fuisse an. 1665, credibile est perisse. Joannes Minorita Massici in altari crucifixi obiit 1534. Waddingus de eo an. 1399. habemus miracula authentice collecta 1664 ex Martyres Hierusalem, quorum corpora habebantur Rhodi: vid. MS. Missale Rhodensium, nihil de illis scivimus. S. Canionis translatio Acherusii. Ugh. n. 20. col. 40 Non est hoc die facta mentio Udalrici Abb. Casarcensis, ubi promissus 19 Febr.

Muthio innocentis martyrium latine et Germanice MS.

Pag. 39 S. Vincentius Ab. M. inter prætermisos ponendus ex Num. 50 f. 360

Pag. 64 S. Sophronii Hierusolym. elogium per Jo. Zouarum εὐροῖς θεῖαις παραῖσι τὰ νεύματα, men init hujus Allatus de Simeon Scriptis requirendum, ubi sit, tom. 3 Febr. pag. 381 x, nominantur hæretici, quos damnavit.

Pag. 71 Episcopatus Hierosol. Theodori post Sophronius confirmari potest ex catalogo Theodorici Pauli f. 47 et 48

Pag. 74 S. Vindiciani vita antiqua ex MS. Arelat S. Mariæ missa 1671.

Pag. 96 Bona opera, ut prolixiora monumenta de Petro Hispano Balucensi habeantur, quæ in repositis indicantur, petii ea an. 1665, sed tunc neglecta fuerunt ab ep. Verul. tanquam fabulose.

IN ACTA SANCTORUM DIEI XII MARTII

Ad Elenchum Sanctorum.

Pag. 403 De S. Silvia S. Gregorii matre, ut Sicula agitur a Ferrarion. 42 f. 132. Festum S. Matronæ Capuanæ hoc die notatur a Pasquali in historia I vite Capuanæ pag. 43 et 79.

Pag. 403 Rasi et Anastasii inventio 1675, Italice impressa.

Pag. 407 Ad S. Pauli Leonensis acta addi posset miraculum de quo in vita S. Gildæ 29 Januarii num. 36.

Pag. 420 S. Gregorii papæ magni manus Cesenæ vid. Manzoni chronolog. Cesen. pag. 61. S. Gregorii costa Canusii n. 20 col. 217 d. ad librum regularum ejus Epistola Liciniani ep. Hispani Spicil. 2. pag. 368. caput Senonis ibid. p. 746 ejus translatio pag. 748.

Pag. 446 Ad num. 6 et 7 liber 2, per Joannem Diaconum videnda, quæ apud Goldastum tom. 1. rerum Germanicarum habet Ekkehardus in vita Notheci

thei balbuli cap. 8 et 9. et nos, quia ad Notkerum non spectabant, omisimus in Apr. quae Goldastus in margine notavit ut subreptitia legitima sunt; male etiam *cautum* posuit, ubi legendum esse *cautionem* patet ex titulo antiquo *Antiphonarum centonizat*, imo pro dicta vita potius videndus alius Ekkehardus in casibus monasteriis cap. 4.

ANIMADV. 21.

Pag. 208 Petri Diacon. corpus Paquia vide Sanctua-

rium Tirinense quale pag. 116 de ejus inventione et translatione die sepulture, ultimo Apr. agitur a Ferrario in Fpp. Vercellens. p. 150.

Pag. 228 S. Bernardi Galinensis tumulus epitaphium n. 22. col. 1032 in Ferrario. ANIMADV. 22.

Pag. 238 annot. h. inutilis, quia notandus anni morte ab incarnat. vid. 19 Apr. hæc correctæ ad vitam B. Clare Gambacurtie. ANIMADV. 23.

IN ACTA SANCTORUM DIEI XIII MARTII.

ANIMADV. 24.

Pag. 254 S. Haseka de qua 16 Jan. in vita dicitur, hodie mortua, ergo inter Prætermisissos referenda. B. Seraphina Clarissa Roma in S. Cosmanti obiit hac die 1452 juxta Pantiribus f. 580 ad Actura ex Jacobillo relata ad 20 Oct.

ANIMADV. 25.

Pag. 265 In S. Eupraxia annot. u. Iterum p. seq. annot. c. Item p. 274 an. k. et forte alibi perperam reprehenditur MS. græcum, quod erret in numero triginta cum tamen ponat X, quod significat triginta, sed erret ipse commentator qui nescit futo explicuit X per viginti.

Pag. 276 Ad S. Mochemoci Commen. in fine num. 5 adde. Quid autem, si verum Hibernicum aliter et magis naturaliter corrigas; et pro *quatuordecim supra quadragentos* legas *quartodecim supra quadraginta*? ita posito, quod S. Itha obiret MCLXIX, Mochemicus ejus nepos tunc vicenarius pervenisset ad annum dumtaxat octi vel octy? Est vane hoc nobis eo verosimilius, quod in totis hisce actis nihil occurrit, extra vi seculum se extendens.

Pag. 313 In transl. S. Nicephori, orat. Theophanis pr. petenda Venetiis. ANIMADV. 27.

IN ACTA SANCTORUM DIEI XIV MARTII.

Ad Elenchum Sanctorum.

ANIMADV. 28.

Pag. 338 S. Romaldi translatio brachii ad Camaldulense erem. ponenda inter prætermisissos,

ob annuam hodie festivitatem. vide 7 Februarii fol. 145.

IN ACTA SANCTORUM DIEI XV MARTII.

ANIMADV. 29.

Pag. 392 De Matriona Capnana quedam habet Pasquahs in hist. 1 Edit. Cass. pag. 43 et festum ibi ac pag. 79, collocat 12 Martii, facit eam ab Hispana diversissimam et S. Prisci hospitam. De ejus corpore invento agit pag. 77.

Pag. 407 B. Monaldus Minor. M. Instinopoli corpus aut potius Arnaldi ep. Benevent. vide Marium de Vipera in chronol. ep. Benev. hos confundente. p. 130. nisi potius confuderant illi, qui Martyrem Justinopoli quiescere dixerunt. ANIMADV. 30.

IN ACTA SANCTORUM DIEI XVI MARTII

Ad Elenchum Sanctorum.

ANIMADV. 31.

Pag. 410 In præterm. ad Patricium Avern. explodenda fabula Hisp quod fuerit ep. Malacitanus vid. eam in historia de Joan. B. Eudocia Agrigentina Romæ N. 12. p. 270. ponenda inter prætermisissos.

ANIMADV. 32.

Pag. 456 Ad S. Gregorium ep. Armenium memorie ejus faciendæ, de quo in vita S. Engelmar

19 Jan. n. 1. vide, an de nostro non agatur in Galamio de cælis Armenorum sine historia reconciliatus Armen. latine impressa Romæ in parvo folio in bibl. supra Surium. Vide etiam Ann. Aurelian. Saussaii pag. 377 vita posset conferri cum editione hic ad calcem posita in Ann. 727.

IN ACTA SANCTORUM DIEI XVII MARTII

ANIMADV. 33.

Pag. 585 In catal. regum Scotiæ desiderantur aliqui inter Gobranum et Eidiarum medi præter Canallum, quos si addas longe clarior evadet supputatio et statim post mortem Patricii verificare poterit prophætia.

ANIMADV. 34.

Pag. 585. De S. Patricii purgatorio historiam Georgii militis ex M. Collegii S. Ingolstadii et S. Osnevanum citat Sirius in commen. ad Columbannum pag. 270 nobis non visa pag. 530 refutatur Malbrancus Morins Patricium vindicans ex vita S. Arnulphi Sue-sionem, erravit ille et Fyrnonensem scribere debuit in cujus vita quadam habetur ea fabula, poterit ergo iterum ad 3 Octobris in vita S. Scaribergæ, quæ soror fuisse nostri S. Patricii fingitur, hæc res examinari.

Nocturne in aquis orationis exemplum in S. Gregorio Arentensi vid. 5 Jan. pag. 290.

S. Patricii episcopi Morinorum frat. S. Scaribergæ vita MS. in qua dicitur ejus festum hodie coli. vide eam 2 oct. ubi hæc examinabitur.

Martii T. II.

f. 586 n. 26 Salini locus forte sic legendus *scripens ibi aut rara aut nulla*.

Pag. 589. Sulto-fuginus de Monachatu S. Patricii agere propter Carmelitas, nunc vero earum antiquitate satis explosa in Aprili posset ea res satis pulchre deduci ostendendo, quod Lerini invenerit, et in Hiberniam introduxerit Monachatum. Egyptio monachatu simillimum expendique deberent, quæ de S. Patricii tonsura etc. legitur apud Usserium pag. 913 in catalogo Sanctorum Hiberniæ antiquo et pag. 916 ex antiquo libello de officiis ecclesiasticis, quem, pag. 343, dicit ante annos 900 scriptum. Mabilla ad seculum 11 tonsuram scoticam bene explicat p. x. a b aure ad aurem per frontem in coronam tonsuræ erat capillus et ab aure ad aurem per occipitium intonsus defendebat.

Pag. 590. De S. Gertrude, in Commentario Prævio, dicuntur Carmelitate colere S. Gertrudem, vide 12 Nov. ubi ostenditur coli ab illis Gertrudem Islebiensem, etc. aliqui cum Nivella confundant. ANIMADV. 35.

Vita Gertrudis de Nivella ex MS. Rubæ-Vallis prætermissa.

De S. Gertrude in Franconia dicuntur tom. 4 febr. fol. 306, quæ extant cum hic dictis conferenda.

De cultu et veneratione S. Gertrudis in Franconia desiderantur adhuc aliqua.

Pag. 592. In vita S. Gertrudis n. 8 dicimus sexto kalendas Aprilis est dies, dele Kalendas ne alias mortua sit die 18 Apr. Vide Exegesimant. tom. 3. n. 37. ANIMADV. 37.

IN ACTA DIEI XVIII MARTII.

Pag. 623. Quaerenda est vita S. Cyrilli Hierosolym. sub n. o. Nicolai Kenton, quam nos habere dicimus in annot. ad vitam S. Andreae Cossimi fol. 1073.

Pag. 634 Monumenta de translatione S. Brunlionis frustra speravimus scriptis litteris anno 1666 obtinere, qui rem susceperat multa ex Dextro etc. impertinentia, auditoque quod Dextrum contemnere scribere desiit. Transfereada ad hunc diem,

quæ 30 Jan. fol. 1027. habentur de Alexandro, ibique omittantur.

Pag. 646. De S. Anselmo Lucensi; hujus vita edita anno 1637. edita et nobis illustrata a Waddingo una cum opusculis serius allata est in Musæo in 4. od. ibi de incorruptione corporis pag. 44.

Pag. 665. De reliquia B. Salvatoris de Horta Genuæ memoria.

IN ACTA GRÆCA.

S. Euphrasia quomodo confusa fuerit cum S. Euphrosyna Alexandri. Vide 41 febr. fol. 525

In vita Græca S. Eupraxiæ est Lacuna a n. 10 ad 14 non potuit Romæ suppleri.

INDEX HISTORICUS IN VITAS SANCTORUM

TOMI II MARTII.

Continet hic Index propria fere nomina hominum aut populorum, non tamen Sanctorum, quorum in hoc tomo memoria aut res gestae illustrantur, de quibus peculiaris Index confectus sub initium tomi proponitur. Nota † praeposita aliquibus indicat Sancti aut Beati titulum eis tribui. Quando in hoc et sequentibus Indicibus praeposita astericus numero indicanti folium, tunc dies 1x Martii est quaerendus.

A

- † **A**bbanus Presb. et Abbanus Erem. an idem 412
378 e
Abbo Patricius fundator et *Abbas* Novalitii 328 f
Acacius Ep. CP. 4 sec. 624 625
† *Acca* Ep. Hogulstadiensis in Anglia 11 f a
Accolinus tyrannus Patavii 13 sec. 363 e f
Adalardus Ab Marchianensis initio 12 sec. 435 a
Adalthero Alamanno revelatur corpus S. Longini
374 b
Adalhogus Archiep. Hamburgi et Bremæ 357 b
† *Adamanus* Canonicum Pascha edocetur 287 e
Adelbertus Ab. de Turouca in Lusitania 367
Adeletia Comitissa tempore Gregorii VII Papæ 631 c
Adelicut Regina Italiae uxor Lotharii 9 sec. 359 e d
360 f item *Ottonis* I Imp. 359 360 361 f u
† *Adriani* et *Natalis* templum in Lucania 29
† *Adrianus* I Papa an. 793 mittit cantores in Galliam
148 a b
Adrianus II Papa mittit suos ad synodum 186 exci-
pit SS. Cyrillum et Methodium 19 20
Adrianus Ep. Thebanus a S. Greg. Magno resti-
tutus 186 d e f 187 189
Adrianus Notarius Panormi in epist. S. Gregor.
Magni 192 e
Adula nobilis Matrona Nivellæ venit 7 sec. 396
d e f
Æila I, II et III Reges Hiberniæ 6 et 7 sec. 519 e
Æidanus Rex Scotorum Albaniam subigit 364 381
† *Æmiliana* amita S. Gregorii Magni 170 a b c
† *Æmiliani* Ab. monasterium in Hispania 99 b
Æmilianus Notarius S. Gregorii Magni 145
Ætherius Ep. Carnoten. 6 sec. 346 e d 347 c
† *Æfir* M. a S. Narcisso conversus 620 b c d 621 c d e f
622 a
Agatha Pamphilia soror Innocenti X 215
Agilulphus R. Longobardorum 185 f a
Agnellus Ep. Fundanus in epist. S. Greg. Magni
163 d
† *Agnes* soror S. Claræ 488
Agnes Imperatrix, uxor Henrici Nigri Imp. 681 c
Agnes Abbatissa Nivellæ 7 sec. 391 f
Agnoita a S. Greg. Magno sequestrata 160 a 162 d
Agricolaus Præses Armeniæ sub Licinio 11 b c 18 d
20 e
Aitusa mater *Odoctri* Ep. Areltitanen. 458 c d
Annireus R. Hiberniæ 6 sec. 519 c
Alberius de Sarteano Generalis Ord. Minorum 35 d
† *Albeus* Ep. apud Mamonios 5 sec. 519 a 578 f a
† *Albinus* Apostolus Thuringorum 368 d
† *Alcpraandus* Rex Longobardorum rejectus 403 b
Aldricus Ep. Senonen. 9 sec. 949
Alexander II Papa patruus S. Anselmi Lucensis
646 c 649 b
Alexander III Papa a Frederico Imp. vexatus 949
Alexander Ep. Thessalonicens. 391 d
Alexander filius Simonis Cyrenensis 51
† *Alexius* sanct. S. Frawiscum Rom. 94 179 e
Alfreda noverca S. Eduardi Regis M. 637 f 642 c d
Alfridus Rex Northumbriæ non est monachus factus
nec Sanctus adscriptus 336
Altilus Molt Rex Hiberniæ 5 sec. 519 b
Altilus Ep. Ardnamachanus 6 sec. 519 c
† *Almuichu* M. corpus Genævæ 412
Alphonsus Dux Calabriæ 15 sec. 80 e f
Alvarus scriptor Vitæ S. Eulogii M. sibi familiaris
88 b 89 90
Amalricus Rex Gothorum devictus 3
† *Amandus* Episc. consecrat S. Gertrudem sanctimo-
nialem 592 f
Amandus Ab. Marchianensis 12 sec. 454 c
† *Amata* neptis S. Clara 48 e
† *Amator* Ep. Antissiodoren. 5 sec. 518 c 526 a
† *Amatus* Ep. Senonensis in exilium missus 448 d e
452 f
Ambrosius Præmicerius Notariorum sub Zacharia
Papa 403 e f
Ambrosius Piccolominus Ord. Olivetani 14 sec. 191 b
Ambulfus Ab. Novalitii suscipit B. Helderadum 328 e f
Amhlaydh Hibernus tempore S. Patricii 549 f
† *Amicus* Ab. Arabonensis seu Rambonen. in Piceno
96 e f
Ammonia mater B. Auricæ V. 99 e f 100 de
Amunius mon. S. Emilia, scriptor Vitæ B. Auricæ
100 d
Anastasia Calcina socia B. Catharinæ Bonon. 61 f
† *Anastasius* Sinaita Patriarcha Antiochenus 145 c d
164 173 f 179 d 181 e 186 b c 201 b
Anastasius Archiep. Corinthiorum 145 f
Anatolius Subbiac. CP. in epist. S. Greg. Magni
191 f
† *Andragisina* V. translatio Bellavaci 502
Andrea de Cremona socia B. Catharinæ Bonon. 61 f
† *Andrea* Apostoli caput Romæ 124 f
† *Andreas* Cretensis M. sub Copronymo 607 a b
Andreas Ep. Auximans 15 sec. 215 f
Andreas Ep. Tarentinus in ep. S. Greg. Magni
171 b 187 e
Andreas Presb. sancte mortuus 158 a
Andreas illustris in epist. S. Gregorii Magni 145 d
Ananus Diac. CP. in ep. S. Greg. Magni 176 b c
Angli ut Angeli habentur a S. Gregorio Magno, so-
licito pro eorum conversione 132 e 133 a 140 d
Anna Tabida, sive Amata, Virgo in Thebaide, an
Sancta? 253
Anna

<i>Anna Morandi, socia B. Catharinæ Bonon.</i>	* 61 e	<i>Balbina neptis discipula S. Claræ</i>	52 492
<i>Anna a Russia uxor Henrici Regis Francorum</i>	* 16	<i>Balbericus Ep. Noviolun. scriptor Chronici Camer.</i>	75 b c
<i>Ansbaldus Ab. Pruniensis</i>	3	<i>Balbericus Ep. Ultrajecti, Magister S. Brunonis Archiepiscopi Coloniæ.</i>	362 b c
<i>Ansegisus Archiep. Senonen. an caput S. Gregorii Magni Romæ attulerit?</i>	128 a b c	<i>Baldunus Barbatus Comes Fland. 10 et 11 sec. 80 J</i>	454 c
† <i>Anthelmus ex Carthusiano Ep. Bellicen.</i>	230 e f	<i>Baptista Tagliacarne de Levanto Vicarius Generalis Ord. Minorum</i>	* 62 f
† <i>Anthemi ecclesia in Subiaco</i>	165 f 166	<i>Barbaricus a S. Greg. Magno conversus</i>	159 f 162 d
<i>Anthemus Subiac. sub S. Greg. Magno</i>	155 e 156 d 166 b 169 e	† <i>Barnobus dicitur frater S. Aristoboli</i>	367 f 369 a
<i>Antonius Senator pater S. Euphrasie V</i>	261 e d 281	<i>Bartholomæus Abagarus interpres Armenus Romæ</i>	18 d e f
<i>Antonellus de Montu-Sahello Confessarius S. Francisce Romanæ</i>	* 186 e 190 e	† <i>Basilius Magnus frater S. Gregorii Nysseni</i>	* 4 f
<i>Antonius Subiac. in ep. S. Greg. Magni</i>	163 b e d	<i>Basilus Prior Carthusie Magne</i>	250 e f
† <i>Antonius Ab. in Culobrii</i>	* 27 e f	† <i>Basiliosobus erem. custos sanguinis lateris Christi</i>	372 e
† <i>Antonius monachus sub S. Gregorio Magno</i>	139 f	† <i>Bavo apparet S. Gertrudi</i>	591 f
<i>Antonius Cretenus vicin pessus sub Copronymo</i>	607 e	<i>Beatrix sanctimonialis Ord. Præmonstrat. an Beata?</i>	253
<i>Antonius Subiac. sub S. Greg. Magno</i>	155 e	<i>Beatrix Bonifacii Comitis uxor 11 sec.</i>	374 a
<i>Anulo swor S. Euloyi Cordub. M. 9 sec. 93 a b c</i>		† <i>Beggo Nivellis accepit reliquias S. Gertrudis sororis</i>	596 e
<i>Aphrodisius Commentariensis conversus Cesareæ Cappad. 1 sec.</i>	366 380 e d	<i>Benedictus Papa mittit S. Gregorium Magnum Constantinopolim</i>	130 f
<i>Arazius Ep. in Cappadocia 4 sec.</i>	* 6 e f	† <i>Benedicti regula a S. Gregorio Magno laudata</i>	123 124 a b c an eam habuerint missi in Angliam 123
<i>Alcufu Dux Spoletinus</i>	173 c f 174 b	<i>Benedictus Ep. a S. Zacharia missus ad Luitprandum Regem</i>	404 e
† <i>Aregius Ep. Vupurenensis</i>	161 f 162 d	<i>Benedictus Ep. Mntuensis 11 sec.</i>	655 d
† <i>Arnoldi M. cruce, translatio corporis</i>	48 c f 49	<i>Benedictus Defensor sub S. Greg. Magno</i>	153 e
<i>Aribrandus Duc. Ulsinus, dequ Spoletinus 8 sec.</i>	403 b	<i>Bernardus Ep. in epist. S. Greg. Magni</i>	155 e
<i>Aribertus Ep. Reperensis 11 sec.</i>	655 b c	<i>Benevotus defensor pro S. Greg. Magno.</i>	155
<i>Arigius Lugdun. Ep.</i>	42 f 43 f	<i>Beneventa mater B. Catharinæ Bononien.</i>	* 36 e * 47 d factu conversa
<i>Aristoboli domus Romæ, salutata a S. Paulo</i>	370 e	† <i>Benignus successor S. Patricii scriptor Vitæ hujus</i>	515 e d 519 b 528 d 545 e d 547 b c 557 e d 560 b 575 d 580 d
<i>Arlefredus Presb. Pinneri 11 sec.</i>	488 a b	<i>Berouus pater S. Mocharmaci</i>	277 b
<i>Armenius Ep. et Visitator Ancour</i>	164 e	<i>Berengarius Ep. Gerulbrn. 11 sec. 620 f 622 fa</i>	
<i>Armentaria mater S. Tetrici Ep. Lingonensis</i>	632 e	† <i>Berleutis sanctimonialis Morsellæ</i>	598 a b
† <i>Arnaldus Ab. Patavii</i>	609 e d	<i>Bernardina Calcina socia B. Catharinæ Bonon.</i>	62 f
<i>Arnoldus Dux Gelria a filio captus</i>	247 e 248 c	† <i>Bernwardinus Senensis canonizatus</i>	* 39 laudat S. Franciscum Romanam * 207 f
<i>Arnolphus Ep. Cremonen. 12 sec.</i>	487 e	† <i>Bernwardus Ab. Chroveall. amat Carthusianos</i>	251 e f
<i>Arnolphus Comes Hannoniæ</i>	80 fa	† <i>Bernardus Ptolomæi Fundator Ord. Olivetan</i>	* 191 b
<i>Arsenius Ep. Hortanus sub S. Greg. Magno</i>	194 e	<i>Bernardus Prior Portarum Carthusianus</i>	230 e f
<i>Artasius, sive Artabasius inuasor Imperi CP.</i>	404 d	<i>Bernardus Diac. in Franconia 8 sec.</i>	599 a b c
<i>Artelus Episc. in Pamphalia</i>	366	<i>Bernwardus Ep. Herbipoli 10 sec.</i>	463 f
† <i>Artemia filia Diocletiani</i>	442	<i>Berouus Preses Aquileie sub Numeriano</i>	414 e e f
† <i>Assirus Ep. Alfanus discip. S. Patrici</i>	559 e f 560	<i>Berto, sive Alberto, mater B. Joannis Trentini</i>	486 e
<i>Aubogus Presb. in Franconia 8 sec. 399 a b c 600 a</i>		† <i>Bertulphus Ab. Bobiensis</i>	42 a
<i>Athanasius Presb. Chalcedon. in ep. S. Greg. Magni</i>	176 a	<i>Bessarion Cardinalis, Episc. Nicænis</i>	62 e e
<i>Athanasius Presb. Isauria in ep. S. Greg. Magni</i>	185 e 190 d e f 194 f	<i>Bibulus Hibernus tempore S. Patrici</i>	552
<i>Athanasius Jacobita Heraclium Imp. circumvenit</i>	68 e	<i>Blithoac R. Hibernie 7 sec.</i>	319 d
<i>Aufolunus Præfectus Juliam apostatar in Campani</i>	424 e d	† <i>Blidolphus Presb. Bobiensis</i>	44 d
<i>Inuprus Edesse Princeps imaginem Christi accepit</i>	225 b d	<i>Bobobrus Ab. Bobiensis 7 sec.</i>	42 d
† <i>Augustinus Ep. Cantuariensis</i>	133 e 148 151 e 152 a b 162 d	<i>Boethius R. Hibernie 6 sec.</i>	519 e
<i>Aureus Ab. Micencensis 6 sec.</i>	345 d 346 b	<i>Bohor Rex Bulgariae conversus ad fidem</i>	* 13 f
<i>Aritus Ep. Taruciara. 4 sec.</i>	423 e	<i>Bohemii conversi a SS. Cyrilla et Methodia</i>	* 14 e
† <i>Auricus et Felix uxoresque Mart. Cordubæ 9 sec.</i>	93 e	<i>Bonifacius Ep. Rhegi a S. Greg. Magno consecratus</i>	162 e f
<i>Austrasius Dux in Gallia 6 sec.</i>	272 b c	<i>Bonifacius Notarius sub S. Greg. Magno</i>	455 e
<i>Auturus R. Longobardi Arriani</i>	155 a b 173 f	† <i>Bonzo Ep. Sutrinensis M.</i>	655 b c d
† <i>Authertus instruit S. Vindemium Vicarium</i>	76 f	<i>Borsnoius Dux Bohemie baptizatur</i>	* 19 e * 24 f * 26 f
<i>Antharius prius Abbas S. Vincentii</i>	39	<i>Bossulu sacrus S. Sculpti Severi Ep. Bituricen.</i>	102
† <i>Antonius M. ecclesia CP.</i>	184 e	† <i>Brendanus docet litteras S. Finnum</i>	441 a b
		<i>Brendanus regulus a S. Patricio conversus</i>	588 d
			Brianus

B

Bucandus Ep. Formiensis

164 f 166 a

- Erasmus Rex Hibernæ a Danis occisus* 102
 † *Brigida a S. Patricio velata* 318 *et propheta* 336 *f*
retas illius ordinata 330 *a*
Britones a Sarronibus pulsati Armorica pectant 107 *c*
a Francis Comites eis dati 108 *c d* 109 *f*
Brithnodus Ab. Eliensis 10 *sec.* 605 *a b*
Brithnothus Comes Angliæ 10 *sec.* 642 *b c d*
Brochadus Ep. nepos S. Patricii 547 *f*
Brochanus Ep. nepos S. Patricii 547 *f*
Brunichildis Regina Frence. 160 *a*
 † *Bruno natus matre B. Maibilda* 336 *f* *fit Arch. Col-*
oniensis 357 *b* *excipit Ottonem, a Imp. fratrem*
362 f *maritur* 364 *f*
 † *Bruno feudator Carthusiæ* 231 *c d*
 † *Bulgari e Sarmatia oriundi, conversi a SS. Cyrilla*
et Methodio 13 *f* 24
 † *Burchardus Ep. Herbipolen.* 399 *f* 600 *a b* 601 *d*
- C
- Cadalous Antipapa, Honorius 2 dictus* 651 *f*
Cadi quasi Episcopi Sarrensis 408 *f*
Cadwallan seu Ceadwalla Rex Anglo-Sarorum 82
 † *Celestinus a Papa mittit S. Patricium in Hiberniam*
 520 *c* 526 *b* 542 *b*
 † *Cæsarius Ep. Arelaten.* 6 *sec.* 347 *b*
 † *Caner seu Canera Virgo Deo sacrata in Hibernia*
 284 *d.*
 † *Cains Ep. Mediolan.* 1 *sec.* *Romanus, finquit Cen-*
turio qui Christum morientem vidit, filius Centu-
rius Capharnaïtæ, in Hispania baptizatus, pater
Coi et Demetrii a S. Joanne epist. 3 *memorato-*
rum 378 *c* 379 *a*
Caletricus Ep. Carnoten. 6 *sec.* 348 *f*
Callinicus Exarchus in ep. S. Greg. Magni 171 *e*
Culpruvius pater S. Patricii 514 *c*
Candidus Ep. Urbis-veteris in ep. S. Greg. Magni
 189 *e*
Candidus Presb. in epist. S. Greg. Magni 154 *c*
 155 *e* 191 *e*
Candidus Defensor pro S. Greg. Magno 153 *e*
 157 *e*
Canocus filius Brachani Princ. in Wallia an Sanctus?
 234
Canutus Danus Rex Angliæ 11 *sec.* 642 *c*
Cupaton Abbas in Thebaide an Sanctus? 253
Caphbat magus contra S. Patricium 549 *c*
Carollus Regulus Ulidiæ tempore S. Patricii 561 *f*
 † *Carileffus Diaconus.* 6 *sec.* 345 *d*
Carlinus de Germaldis, scriptor martyrii BB. Mo-
naldi, Francisci et Antonii ex Ord. S. Francisci
 408 *d*
Carlomanus e Rege monachus 403 *f*
Carolus Magnus amot tantum Romanum 147 *f*
Carolus Cultus humeris suis transfert Reliquias SS.
Meli, Sebastiani, Gregorii etc. 126 *b*
Carolus IX Imp. Mantuæ refodit jubet corpus S. Lon-
gini 374 *e*
Carolus Maguir scriptor rerum Hiberniæ 15 *sec.*
 519
Cassiodorus Senator an Sanctus? 301
Castorius Ep. Arimini sub S. Greg. Magno 162 *e f*
Castorius Diaconus et Chartularius sub S. Greg. Magno
 155 *e* 156 *d* 182 *c*
Castorius Notarius sub S. Greg. Magno 156 *e*
Cassianus Ep. Hiberniæ sub S. Patricio 556 *d*
 366.
Cataphryges hæretici 303 *f* *quomodo cæperint* 3 *f*
 † *Catharinæ Senensis gloria revelata* 50 *f*
Carballus obiit S. Patricio 562 *f*
 † *Celsi pueri Reliq. Parisiis* 38 *f*
 † *Celsus Ep. Ardmacanus* 12 *sec.* 349
Cellachus R. Hiberniæ 7 *sec.* 349
- Ceranus Ep. Hiberniæ sub S. Patricio* 356 *d e*
 † *Certhenus Ep. Clochoreu. a S. Patricio statutus*
 566 *b*
 † *Cethuberis velum accipit a S. Patricio* 354 *a*
Cotomerius Vicarius S. Pauli Ep. Leonen 118 *e*
 119 *f*
Charissa, Nunochia et sociæ MM. sub Decio 11 *b*
Chazari occulæ Ponti Euxini a S. Cyrillo conversi
 14 *c* 18 *e f* 21 *e f* 22
 † *Cherevun Abbas* 37 *f*
Cherubius de Spalatio Ord. Minorum 14 *sec.* 661
Childebertus R. Franc. Parisien iuvencit Beronibus
Armoricis 107 *c* *coyit S. Paulam feri Ep. Leo-*
neusem 107 *Reliquias ex Hispania deserti, edificat*
ecclesiam S. Vincenti 56 57 *a b* *designat S. Leo-*
lunum Ep. Carnoten. 348 *a* *evocat eundem ad se*
 349
 † *Chlodolphus Ep. Meten.* 7 *sec.* 593 *a*
Chramnus filius Chlotharii a rebellis perit 633 *a b*
Christianus Ab. Mellifontensis in Hibernia 612
Christina caput S. Longini deserti in Cappadociam
 383 *e*
Christam restituit corpori S. Longini caput, dein
suave maritur 383 *f*
 † *Christophorus M. Carduar* 9 *sec.* 92 *f*
 † *Christophorus Hequemenus in Nicæna* 11 223 *c*
 225 *b*
Christophorus Mansuetus de Monte-clara, scripor
Vitæ B. Catharinæ Bonaven. 34 *c* 43
Claretta Y. Ord. August. in Monte Falcone 3
Clarus pater S. Valentini Ep. Tarveten. M.
 423 *c*
Clavibus Ab. Classitunus scriptor 148 *d*
 † *Clementis Papæ M. translatio ex MSS.* 15 20
et seqq.
Clemens vii Papa transfert corpus S. Gregorii Magni
 123 *b c*
Clemens Presb. Magister Origenis 614 *d e*
 † *Coembanus Ab. Hibernus* 7 *sec.* 278 *e f*
Coembanus Dux Helve in Hibernia 7 *sec.* 279
Colladus Regulus Dalmeidiæ faret S. Patricio
 564 *f*
 † *Colmunellus a S. Patricio predictus* 537 *f*
 † *Colmanus Ep. Lindisfaru. deum Abbas in Hibernia*
 285 287 *c d f*
Colmanus Ab. discipulus S. Patricii 573 *c f*
 † *Colmanus filius Daire Ep. Hibernus* 7 *sec.* 279 *e d e*
 281 *b*
Colmanus Dux Ossraige in Hibernia 7 *sec.* 282 *e*
 † *Columba Abbas Ilenensis* 287 *e a* *S. Patricio præ-*
dictus 333 *f* *construit Sardiniam monast.* 44 *b* 44 *f*
ejus regula 11 *c*
 † *Columba M. Cordubensis* 667 *b* 668 *f* 690 *d*
 † *Columbanus Ab. Luxovio Bobium profectus* 41 *f*
 358 *a*
Columbanus Ep. Hiberniæ sub S. Patricio 536 *b c*
 † *Conquillus Ab. Boinhor* 3 *a e* *S. Patricio predict-*
ctus 538 *a* *magister S. Machonici* 278
Conopus pater S. Finæ Virg. 233 *c*
Conallus Princ. Hiberniæ pater S. Columbae Ab-
batit 554 *a* *amicus S. Patricii* 563 *a*
Conallus R. Hiberniæ a S. Patricio conversus
 548 *e f*
Conallus R. Hiberniæ 7 *sec.* 349 *d*
 † *Conanquus Ep. Imlech in Hibernia* 7 *sec.* 283 *d*
 285
Concessa mater S. Patricii, neptis S. Martini Turon.
 314 *c d* 337 *b*
Conmacus R. Ultoniæ 278 *e*
Connedus Presb. datus Turturinus Pistor 556 *a b*
Conradus Rex Francorum Orientalium an. 912 *con-*
stitutus 353 *f*
 † *Consortiæ V. translatio Cluniaci* 254
 Constantina

- Constantia Regina Frouc, uxor Roberti Regis* 949
Constantium soror Constantini, uxor Licinii 22 c
Constantinum Augusta uxor Maurici Imp. 173 c 174 b
 182 bc
Constantinus Magnus reueretur Episcopus 183 d
Constantinus Copronymus Imp. iconoclasta 291 b c
 292 e 403 d
Constantinus R. Scotia 10 sec. monachus 62 f
Constantinus Tyrannus Dammonæ successor Arturi
 63 d
Constantinus Pseudo-Patriarcha CP. 223 e f 224 f
Constantinus Ep. Ineramiensis 8 sec. 403 b
Constantinus Cyprius captivus apud Bulghos 9
sec. 13 f
Constantinus Ep. Mediolani sine 6 sec. 122 c exul
consecratur 185 f 186 b
Corbimachus Ep. Arimachus 5 et 6 sec. 519 b c
Corbri filius Regis Loegari contra S. Patricium
obstinatus 318 d e 538 e
Cormachus a S. Patricio oblatu Deo 538 d
Corotus tyrannus Hiberniæ a S. Patricio mortuus
 514 f 535 c 567 e
 † *Cosma et D. mani eccliam Cordubæ* 526 d e
Casius Pragensis scriptor 12 sec. 14 d
Cosma R. Persarum capti Hierosolymam 67 f
 † *Cretica V. M.* 2
 † *Crideana V. M.* 2
Criminus Princ. Bulghorum 9 sec. 298
Craicheur disc. S. Mochoemoci ab eo resuscitatus
 283
 † *Cruanus Ab. in Hibernia* 283 c
Cruanus Dux Hiberniæ 7 sec. 283 b e
 † *Cummus filius Fiachnæ Hibernus 7 sec.* 282 f
 † *Cuthburga Regina Northanhumborum* 368
Cyllidus Regulus Dalriadae in Hibernia 5 sec.
 563 f
 † *Cynum vulum susceptu a S. Patricio* 534 a
Cyprianus Ab. tempore S. Gregorii Magni 164
Cyprianus Diaconus in ep. S. Greg. Magni. 153 e 156 d
 157 b c 163 f 164 f
 † *Cyri M. oratorium Romæ constructum* 403 b
 † *Cyri et Iuuanis miracula per S. Sophronium* 65 f
 60
 † *Cyriaci M. caput Coloniae, corpus in Westphalia*
 412
Cyriacus Patriarcha CP. 177 f
Cyrius Patriar. Alexandrin. Monothelitu 68 d
- D
- † *Daguanus Ab. Iubher-Dajole Hibernus 7 sec.*
 282 a b
Daguanus Ep. Hibernus an Sanctus? 403
Damianus Ep. Rouennæ 7 sec. an Sanctus? 253
Dominicus Cardinalis 11 sec. Ab. Ninnulianus
 655 c
Daniel Ab. prope Alexandriam 6 sec. 40 c
Daria soror S. Patricii 514 e 517 f
Dattus benefactor S. Patricii 572 f 573 a
Dauil Rothus Ep. Ossorien. scriptor Vita S. Pa-
tricii 518 e
Dauil Aquarius discip. S. Hiltuti 111 et 112
 † *Declonus Ep. apud Desius in Hibernia 5 sec.* 519 a
 579 b e d
Demetrius Ep. Neapol. in ep. S. Greg. Magni
 163 f
Demetrius Proconsul in Aprutio sub Juliano apostatu
 425 d
Deodatus irreuerens in S. Patricium punitus 554 c
 † *Desiderati Ep. Cabilonen. elevatio* 510 f
 † *Desiderius Archiep. Vicenn.* 168 f
Deusdedit Ep. Mediolanen. sub S. Greg. Magno
 185 f
- Dexter Praefectus praetorio filius S. Pactiani* 4 b
Dicho a S. Patricio conversus 513 d e 345 b
Diernitus 1 R. Hiberniæ 6 sec. 519 c
Diernitus 2 R. Hiberniæ 7 sec. 519 d
Dinas Serpi scriptor Vita B. Salvatoris de Horta
 667 b 687 f 693 c d
Dioles e philosopho monachus in Thebaide 101
 † *Dionysii Archiep. altare Ruremundæ* 241 f 250 f
Dionysius Paleotti scriptor Vita B. Catharinae Bo-
nomiensis 33 c 43 f
Donahallus caecus a S. Patricio illuminatus 554 c
Dominicus Cypriensis Card. Firmianus 13 sec.
 216 d
Dominicus Pinelli Cardinalis 209 c
 † *Domitianus reliquiae Tuscanæ* 2
Domitianus Ep. Carnoten. 6 sec. 39
 † *Donatilla V. M. Vita per Joannem Evem. Cella-*
rum 50 c f
Donnall R. Hiberniæ 7 sec. 519
 † *Donnicæ, sive Donnicæ V. CP. Acta reperto* 260 b
Donnico poeta de Vita Mathildæ Comitissæ 11 sec.
 647 b
Donaldus 1 R. Hibernia 6 sec. 519 c
Donaldus 2 R. Hiberniæ 7 sec. 519 d
Donatista a S. Gregor. Magno sequestrati 160 a
Donus Ep. Messanae a S. Greg. Magno consecra-
tus 162 et 164
 † *Dorenwardus a S. Patricio praedictus* 563 f
 † *Duninus Ab. Sabhellen. a S. Patricio constitutus*
 543 f
 † *Dunstunus Archiep. Cantuariæ 641 ejus monacha-*
tus 225 f Presbyterium 226 b d
Dymas a S. Mochoemoco resuscitatus 283 c d
- E
- † **E***adu Ep. Berniciarum in Anglia* 11 e
Eberhardus Ep. Patmensis 11 sec. 652 f
Eberhardus Comes Teutonicus excommunicatus 11
sec. 630 f
Ebo Ep. Remensis 9 sec. 744 d 747
Eborinus Major domus post caedem S. Leodegarii
occisus 67 e
Echivinus Ep. Clusinus in ep. S. Greg. Magni 167 f
 168 a
Echu Rex a S. Patricio resuscitatus et baptizatus
 553 f 554 n
Edgurus R. Angliæ pater S. Eduardi R. M. 638 c
 d 641 a 642 645
 † *Editha soror S. Eduardi Regis M.* 638 c 642
Edita Regina uxor Ottonis I. 638 c moritur 360 f
Eggestrida mater S. Eduardi Regis M. 638 b 640
Egyeburga Abbatisa Nivellic 8 sec. 597
Egynus mon. scriptor Vita S. Ausonii 317 d 318 b
Egwinidus Ab. Walthemensis in Saxonia 612
Elbeus Ep. discipulus S. Patricii 554 f
Electus Regulus post filium resuscitatum conversus a
S. Patricio 554 e f
 † *Eleranus sapiens scriptor Vita S. Patricii* 516 c
 † *Eleutherius M. apparuit S. Probo Ep. morienti* 404 d
Eleutherius Praepositus Spoleti succurrat agro S.
Greg. Magno 136 c
Elferus Princ. Mercetorum perversus 10 sec. 641 e
Elfwoldus apud Anglos Orientales 10 sec. 641 c
 † *Elysa Regina Angliæ, uxor S. Eduardi R. M.* 636 u
Elias Preb. et Ab. in Isauria in ep. S. Greg. Ma-
gno 154 e 164 a
 † *Elegius instruit S. Indiciannum* 74 b
Elizabeth de Birbaco Abb. Nardlen. 13 sec. 597 f
 † *Elphegus 2 Ep. Wintonien. M.* 226 c
Emera 2 sorores a S. Patricio conversæ 544 d
Emma de Latour Praeposita Nivellic. 13 sec. 597 f
Emmetia mater SS. Basilii, Gregorii Petri 4
 †

- † *Eucratæ V. M. inventio* 254
Euda obstrinatus, post a S. Patricio conversus 558 d
 563 b
Euchannus R. Hibernus 6 sec. 519
 † *Ephrem Ep. Mylasæ in Caria* 5 sec. 429 f
Ephrem Patriar. Antiochenus 6 sec. 430 a
Ephrem scriptor Vitæ S. Abramii premittæ et Mariæ
ejus neptis 6 sec. illius socius et amicus 430 437 c
 438 439 b
Epiphanius Ep. a S. Greg. Magno consecratus
 160 f
Eppo, altis Eberhardus, Ep. Bambergæ 484 c 486 d
 † *Erasmii M. corpus Formæ* 162 f 164 a
 † *Ethelbertus R. Cantuariorum* 150 c
Ethelredus Rex pater S. Eduardi Conf. et frater S.
Eduardi M. 633 a b c 639 a
Ethelwinus Dux Anglorum Orientalium 10 sec.
 640 d
 † *Ethelwoldus Ep. Hintonen.* 226 c *Reparat Elense*
monast. 602 a
Etherius Ep. Lugdun. non Arclaten. 150 u b
Ethue Rufa, filia Loegaræ R. a S. Patricio conversa
 548 a
Ethra a morte resuscitata u S. Patricio 565 d
Evangelista de Surdis pater B. Joannis Vicentini
 485 f
Euchodius regulus Utiliæ obest S. Patricio 563 f
Euchridii alterius uxor suscitatur a S. Patricio 565 f
Evelid Dux Arabum persecutur 8 sec. 351 f 352 u b
Evergerus Archiep. Coloniæ. 10 sec. 465 f 475 b
Eufromius Ep. Nivern. 6 sec. 35 c
Eufromius mon. socius S. Leobini 343 a
Eugenia Barbiera sociæ B. Catharinæ Bonon. 62 f
Eugenius IV. Papa calamitatibus exercitus 198 c d
Congregationem Oblatarum S. Franciscæ Rom.
approbat 195 et 196
Eugenius Hibernus tempore S. Patricii 582 b
Evimus scriptor Vitæ S. Patricii, an Tripartitæ?
 516 e 519 a
 † *Eulogius Ep. Alexand.* 146 f 153 a 167 180 a
 196 c
Eulogius 2 Ep. Ambianensis 82
Eunice mater S. Timothei 52
Eunomius Ep. Cyzicenus Arianus 6 f 7 a b c
Eunomius damnatus in 2 Synodo 145 c
Evodius Ep. Cesareæ successor S. Basilii 10 c
Eupraxiu mater S. Eupraxiæ F. 261 a 262 a
 † *Eusebii M. sub Constantio ecclesia Romæ* 407 a
Eusebius 2 Ep. Vercellens. un Sanctus? 367
Eusebius pater SS. Basilii, Gregorii, Petri etc 1 c
Eusebius Ab. in ep. S. Greg. Magni 154 c
Eustachius de Hyno filius S. Iovite 253
 † *Eustasius Ab. Luxoviensis* 40 b
 † *Eutychius Patriarcha CP.* 119 f 129 a 137 f
Eutychius Evreghus Ravennæ 8 sec. 407 408 a
Eymstedensis Canonicus Regni. sec. 15 ingressus
Purgatorium S. Patricii, curat obstrui 587 c
- F
- † **F**achannus Hibernus a cæcitate liberatus 276 a
 277 b
Faibhe-Flaad Rex Cussetiæ in Hibernia 7 sec. 282
Faithens Ab. Hiensis 8 sec. 2
Fantinus Defensor in ep. S. Greg. Magni 151 f
 154 a 156 c
 † *Fechinus Ab. Tobharen. et Fechanus et Mufecta*
dictus 283 a
Fedilemirus pater S. Columbæ Abbatis 554 c
 † *Felicidatus corpus Patricii inventum* 607 a 608 e
 † *Felix et Fortunatus M.M. Vicentini* 485 c
 † *Felix doctor Gerundensis M.* 621 a
Felix Ep. Aurelianen. 6 sec. 38 f
Felix Ep. Messanen. in ep. S. Greg. Magni 150 a
 164 c
Felix Ep. Sipontinus in ep. S. Greg. Magni 190 c
Felix Ab. Rugensis in Gallia 2
Felix Subliac. sub S. Greg. Magno 154 u
Fergus Hibernus obest S. Patricio 558 b
Fergusus R. Hiberniæ 6 sec. 520 b
Fergusus fil. Cyladii Reguli Dalnardiæ socii S.
Patricii 565 c 583 u
Fergusus arx S. Columbæ Abbatis 553 e f
Ferdinandus Aragonus R. Neapolitanus 80 e f
 † *Ferreoli et Ferrutius M.M. Reliquiæ Parisiæ* 38 e
Festus Ep. Capur a S. Greg. Magno consecratus
 160 a
 † *Fidelis templum in Hetruria* 40 b
Fidella Althilia Loegarii R. u S. Patricio conversa
 549 e
Ficinus Hibernus obest S. Patricio 558 f
 † *Ficinus Ep. Sleptensis scriptor hymni de S. Patri-*
cio 515 c 521 u b
 † *Finianus Hibernus in monasteria Liath* 7 sec. 281 c
 † *Finbarrus Ep. Corcagii.* 7 sec. 281 e
Finnius Ep. Tergestinus u schismate conversus
 130 a
Flacilla uxor Theodosii Magni Imp. 9 d
Flaminus Philonardus Cardinalis 94 c
Flavia mater S. Valentini Ep. Taracinen. M.
 423 a
 † *Flavianus Ep. Antiochenus* 9 f
 † *Flara et Maria Martyres Coubæ* 9 sec. 89 c
Florentia soror S. Volentini Ep. Taracinen. M.
 425 a
Florentinus Ep. u S. Greg. Magno consecratus 160 c
Florentinus Archiep. Anconæ in ep. S. Greg. Ma-
gni 161 b
Florentinus Duce. Ravennæ in ep. S. Greg. Magni
 162 c
Florentinus Ep. Epidauri sub S. Greg. Magno 184 d
Foelanus filius Ronani Ducis Hiberni 7 sec. 281 u
Foige Rufus persecutor S. Patricii 550
 † *Foillanus Ep. adjunctus a S. Gertrude* 590 f
Forkernus a S. Patricio baptizatus 547 f
Fortunatus Ep. Neapol. in ep. S. Greg. Magni
 163 a 193 a
Fota u S. Patricio resuscitatus 553 f
Francisca mater B. Bartholomæi ub Anglario 660 c
 † *Franciscus Borgias Generalis Soc. Jesu* 679 680
Franciscus Dovesmieuæ Ab. Montis-Eligiumi, scrip-
tor Vitæ S. Vmblicioni 7 e
Franciscus Olivæ Inquisitor Catalaniæ 691 a
Franciscus Penia Auditor Ratiæ Pauli 209 212
Franciscus dello Schiavo Sacerdos Rom. 15 sec.
 194 a
Franciscus pater B. Bartholomæi ab Anglorum 661 a
Fredericus Embarbus rebellis Ecclesiæ 949 d
 † *Frigidanus Ep. Lucensis* 610 a
Fulbertus Ep. Atrebaten. 10 sec. 78 a
Fulbertus 1 Ab. Tutiensis 467 f
Fulchardus Ab. Marchianen. excommunicatus 456 d
Fulco Ep. Sursitan. 10 sec. 745 746
 † *Furseus Ep. in Hibernia* 7 sec. 283 c
- G
- G**abriela Mezavacchi sociæ B. Catharinæ Bonon.
 62 f
Gabranus Rex Hibernæ 567 e
Gallianus Exarchus tempore S. Gregorii Magni
 182 b
Garcias Nummus pater B. Auriz F. 93
Guspar Archiep. Cosentinus nomine Papæ examinatus
et approbat Congregationem Oblatarum S. Fran-
ciscæ Romanæ 198 c 199 a
 aspi

<i>Gaspar de Barga Ord. Minorum</i> 13 sec.	661 d
† <i>Gaudenti Ep. Veronen. translatio</i>	343 f
† <i>Gaudentius Ep. Brixien. Latine edidit Acta XL</i>	
<i>Martyrum Sebastenorum</i>	13 e d
<i>Gaudericus Ep. Veliterum</i> 177 c scriptor	13 e f
<i>Gaufredus Ep. Catalan</i> 12 sec.	746 b
<i>Gaufredus Ab. S. Petri-vivi</i> 11 sec.	128 d
† <i>Gebhardus Episc. Constantien. an Roma attulerit caput S. Gregorii Magni?</i>	129 b e
<i>Gelasius Papa Missale recognovit</i>	118 a b 149
† <i>Genesis monasterium Cordubæ</i>	326 f
† <i>Georgii M. Reliquæ Parisiis</i>	38 f
<i>Gerardus Ep. Biverren.</i> 12 sec.	284 b
<i>Gerardus Ep. Ostiensis</i> 11 sec.	650 e
<i>Gerardus Pamphila Ep. Poterinus</i> 12 sec.	608 a
<i>Gerardus Ab. Causanus in Italia</i> 11 sec.	643 e
† <i>Geranus Patriarcha CI</i>	223 r 224
† <i>Germanus Ep. Antissiodoren. instruit S. Patricium</i>	319 324 c 328 b 332 341 343
† <i>Germanus Ep. Angustoduni autè Abbas thuleri</i> 37 a	
† <i>Germanus Ep. Parisiis constituitur</i> 37 c <i>dedicat ecclesiam S. Vincenti</i>	38 f
† <i>Germanus I Episcopus insulae Manniæ</i>	368 a
† <i>Gertrudis Hamatren. virgula Abbatissa</i> 78 f 448 a	
† <i>Gertrudis on alia a Nicellensi colitur in Franconia seu filia Pippini Herstalii seu potius Pippini Regis, soror Caroli Magni</i> 398 399 600 601 602	
<i>Gertrudis Abb. Techarensis in Silesia filia S. Helwig s</i>	503 r
† <i>Gerusti et Prutasi MM. Reliq Parisiis</i>	38 f
<i>Gervinus Cambrensis scriptor examinatus</i>	84 e
<i>Gerhaldus Ep. Cadaban. elevat corpora 4 SS. Epp.</i>	314 b
<i>Glas ferus Gigas a S. Patricio suscitatus</i>	381 c
<i>Gleivannus Hibernus tempore S. Patricii</i>	331 a b
† <i>Glabodandus P. translatio</i>	338 d
<i>Glorius Ep. Ostie a S. Greg. Magno consecratus</i>	160 e
<i>Gorcus Rector hospitalis S. Fuxæ</i>	232 a
<i>Godefridus Ep. Magalananus</i> 11 sec.	635 r d
<i>Godescalcus Dux Campanie in ep. S. Greg. Magni</i>	172 e
<i>Godonus I Abbas Novaliti</i>	326 f
† <i>Godevici corpus Rhodonibus in Armorica</i>	110 f
<i>Gordila filia Maurici Imp uxur Philippici</i>	184 a
<i>Gordiana unita S. Gregori Magni</i>	467 e f
<i>Gordianus pater S. Greg. Magni</i> 125 c 133 203 c	
<i>Gordianus monachus scriptor Vitæ S. Placidi M.</i> 609 a	
† <i>Goswinus Ab. Aquenensis</i>	384 f
<i>Guthela VI sec. Dux Lotharingæ, a SS. Sebastiano et Gregorio Magno apparentibus dira passus</i> 124 c	
<i>Guthi in Hispania a S. Leandro conversi</i> 273 b 274 e	
<i>Gratiosus Ep. Numentanus in ep. S. Greg. Magni</i>	163
† <i>Gregorius Magnus XII Marti. nem apparens dirigit Congregationem Oblatorum S. Franciscæ Rom.</i>	196 e f
† <i>Gregorius VII Papa consecrat S. Anselmum Ep. Lucen.</i> 616 d 630 e <i>commendat ei Mathildam Comitissam</i> 615 e 637 h <i>moritur</i>	649 e
† <i>Gregorius Nazanz. Ep. Sasimorum</i> 5 e 9 e <i>Reliquæ Romæ</i>	124 d
† <i>Gregorius Ep. Lingonen. pater S. Petrici</i>	632 c
† <i>Gregori Spoleitani ossa sub altari</i>	102
† <i>Gregorii Turon. basilica Pitiveri</i> 438 e <i>et ejus majores</i>	632 f
<i>Gregorius IV Papa transfert corpus S. Greg. Magni</i>	120 e
<i>Gregorius Ep. Antiochenus in ep. S. Greg. Magni</i>	144 e
<i>Gregorius Ep. Ostiensis</i>	3
<i>Gregorius monachus Sigrinae</i> 214 b <i>an Hegumenus Agaurorum in monte Olympo?</i>	213 d

<i>Guido Petra-mala Ep. Arcinus</i> 14 sec.	191
<i>Guido Prior Carthusiæ Magiæ</i>	252 c
<i>Guilhelmus Arch. Maguntinus</i> 10 sec.	331 f 332 a 362 f
† <i>Guilhelmus puer Norfolcivi a Judæis occisus</i>	32
<i>Guimundus seu Guimundus Ep. Aversan. scriptor</i>	231 b f
<i>Guvmundus Rex Norwegiæ in Hibernia regnat</i>	272 273 b 375 d

II

H <i>abilaragmannus R. Saracenus Cordubæ</i> 9 sec.	93 c
<i>Hubertus Episc. Perusii a S. Gregor. Magno consecratus</i>	162 e f
<i>Halucharius Ep. Atrclaten.</i>	80
<i>Hannibal Beutivulus Dux exercitus Bononiensium</i>	38 e
<i>Hathuræ mater Henrici Incupis</i>	354 d
<i>Hatto Abbas I Vedastinus</i> 75 a <i>et Blauduinus</i>	453 c
† <i>Heltas a S. Patricio invocatus liberat eum</i>	340 a
<i>Hellas Ab. Coloniæ</i> 11 sec.	469 c 483 f
<i>Hellas nepos et Discip. S. Vitalis Abbatis</i> 2	33 c
<i>Helladius Episc. Cæsariæ Cappadox. successor S. Basilii</i>	8 c
† <i>Henricus fil Imp. 466 a 476 e dissidet a S. Heriberto</i> 467 d 480 481 <i>reconciliatur</i> 467 e <i>jubet scribi Vitam B. Mathildæ proavia</i> 353 c <i>ab eo predictum ejus Imperium</i>	364 b
<i>Henricus 3 Imp. 4 Rex</i> 647 e <i>oppugnat Gregorium</i>	7 Papam 649 h f 650 c
<i>Henricus Auceps R. Germ.</i> 331 c 333 338 336 337	
<i>Henricus Dux Bavarie natus matre B. Mathilda</i> 336 a 337 c <i>molestus matri</i> 357 e <i>cum ea agit</i> : <i>moritur</i>	360
<i>Henrici 2 Dux Bavarie pater S. Henrici Imp.</i> 352 c <i>amatus a B. Mathilde avi</i>	463 c
<i>Henricus Heretius Episc. Herbyoli frater S. Heriberti</i>	463 c 472 b
<i>Henricus Cugchius Ep. Rammunden. invenit corpus Dionysii Carthusiani</i>	242
<i>Henricus monachus Saltereyensis scripsit de purgatorio S. Patrici</i>	385 d 387 c
<i>Henricus de Creazzo famulus B. Joannis Vercellani</i>	487 d
<i>Herachus R. recipit Hierosolimam</i>	68 c
<i>Herens Hibernus excipit S. Patricium</i> 547 c 560 b	
<i>Heribertus Ep. Regiensis</i> 11 sec.	647 b
<i>Heribertus Comes Franc. pater et filius</i>	943
<i>Hermaunus Comes sub Oitour</i> 3 Imp.	464 c
<i>Herluca Virginiæ Vitæ conscripta</i>	613
† <i>Hesychius Presb. Hierosol. scripsit Acta martyru S. Longini Centurionis et 2 sociorum</i> 377 b 380 c	
<i>Hibarus Ep. discipulus S. Patrici</i>	355 e
<i>Hiberi sub S. Greg. Magni conversi</i>	160 e 162 a
† <i>Hieronimus in truit S. Franciscam Rom.</i>	123 e
<i>Hieror. de Neapoli Ab. Generalis Ord. Olivetan</i>	199 a
<i>Hieronymus frater B. Bartholomæi de Anglaro</i>	663 e
<i>Hieronymus Magnus a Turcis in Cypro occisus</i> 663 d	
<i>Hieron de Russis Advocatus Consistorialis Romæ</i>	209 a
<i>Hieronymus Defensor sub Greg. Magno</i>	136 c
<i>Hilarum de Alajon Requesens et Cordona</i>	690 b
† <i>Hilarus Ep. Gabulen. 6 sec</i>	345 c
<i>Hilarius de Galasco eremita in Lucania</i>	29 c
<i>Hilarius Notarius sub S. Greg. Magno</i>	136 a
† <i>Hilvo Abbatissa in Anglin</i>	11 b
<i>Hilobaldus Ep. Wormatiæ amat S. Heribertum</i>	463 d 472 f
<i>Hildegarda Regina, conjux Caroli Magni</i>	897 e
<i>Hilduinus</i>	

- Hilduinus Ep. Virdunensis* 9 sec. 946 b
 † *Hiltatus Ab. in Britannia* 6 sec. 111 b f
Hincmarus Ep. Laudunensis 79 c
Hippolyta filia Franc. Sforzæ Ducis Mediolan. * 80 c.
 † *Hippolyti M. assa Colonia* 602 b
Homobonus Ep. Cremonen. 13 sec. 948 b
 † *Honorati Ep. Mediolan. tempus Sedis* 122 e
Honoratus Archid. Lateran. a S. Greg. Magno constitutus 162 e
Honoratus Archidia. Salontanus sub S. Greg. Magno 163 181 d
Honoratus Papa an Sanctis adscriptus 612 agn de
Monothelitis 68 d 69 e d 70 a
Hortatus Lancellottus Auditor Rotæ Pauli v * 215 d
 * 219 b.
Hubertus Zenobonus Ep. Cremonen. 12 sec. 486 b
 487
 † *Hugo Ep. Gratianopolitanus canonizatus* 251 e
 † *Hugo Ep. Lincolnensis canonizatus* 251 e
Hugo Cuiuslibet Tridentinus Cardinalis 11 sec 651 b
Hugo filius Caroli Magni Ab. Novaliti 327 ed 328
Hugo avus et Hugo pater S. Heriberti Arch. Col. 462 c d
 † *Humbertus A. Marticensis* 76 e f
Hunni Thraciam vastant 9 sec. 208 c sedes inveniunt
 cum Leone Armeno 310
- I
- Ibas Edessenus damnatus in 5 Synodo* 146 c
Ignotus Duc. CP. scripsit Vitæ SS. Tarasi et Nicephori 289 c 290 b
Iulianus a Coloma Archiep. Barcinonensis 693 a c d
Illuminata V. Ord. August. in Monte-Falcone * 3
Illuminata Bombi socia B. Catharinæ Bonon. * 46 e
 * 61 f
Immo Comitissa, avia S. Heriberti Archiep. Colon. 462 c d 473 b
Inmedus Dux Saxonix, cuius posteri Duces Saxonix 351 b
Imperera mater S. Pincæ Virg. 233 c
Iudgualus aras S. Iulianæ 118 c 119 c
Ingvinnus Ab. Murch. dein Suessionen. S. Medardi 126 b
Ingvandis uxor S. Hermenguldi sollicitat hunc ad orthodoxam fidem 273 a
Innocentia de Annichinis socia B. Catharinæ Bonon. * 62 c
tria corpora Patavi 609 a b
 † *Innocentium pro Christo occisorum gloria* * 44 d
Innocentius x munificus ergo S. Franciscam Rom. * 215 b
 † *Irene Imperatrix pro fide zelosa* 292 c
Irene uxor Constantini Copronymi 223 b
Isancius pater S. Theophani 215 e f
Isam Dux Arabum persecutor 8 sec. 330 c 331 a
Isabel a uxor Ferrandæ Aragoniæ R. Neapol. 80 e
 † *Isidori Ep. Hispalen. amicitia cum S. Braultione* 634 c e 635 f
 † *Ita Hiberna unita S. Mochemoci* 276 f cum educunt
 277 a b c d e
 † *Ita sive Iluberga mater S. Gertrudis* 590 c 592 e
 593
- J
- Jocabella de Rospedeschis mater S. Franciscæ Rom.* * 93 a
Jacobus Ervini Ep. Armenus Romæ an. 1601. 19 c
Jacobus Multraversus Ep. Patavius 13 sec. 949
Jacobus Abbas S. Justinx Patavi 367
Jacobus Grussetus Soc. Jesu scriptor Vitæ B. Catharinæ Bononiensis * 35 a
Jacobus Fulgattus Soc. Jesu scriptor Vitæ S. Franciscæ Rom. * 92 d
- Jannarius Ep. Calaritanus in ep. S. Greg. Magni* 155 e 155 f 162 168 171 d 192
Jannarius Ep. Malacitanus 148 a
Jarluthius Ep. Arimachanus 5 sec. 518 d 579
Jaruslaus Rex Russorum 11 sec. * 16 d
Jason Præfectus Corinthi sub Decio 6, 7, 9, 10
Joanna Lambertina socia B. Catharinæ Bonon. * 61 e * 81 b
 † *Joannis Baptistæ gloria revelata* * 127 f
 † *Joannis Evang. vestis miraculis clara* 177 b c d
 † *Joannes Ep. Syracus. in ep. S. Greg. Magni* 163 d f
 164 e 181 187 a 192 d
 † *Joannes Beverlacensis Ep. Hagulstad. et Eborac.* * 12 a
 † *Joannes Damascenus Officii Ecclesiastici restaurator* 68 c d
 † *Joannes Gualberti Vita per B. Andream Ab.* 48
 † *Joannes monachus sub S. Gregorio Magno* 150 c
 † *Joannes Capistranus militat rigorem Ord. S. Claræ* * 31 b
concionatur de S. Francisca Romana 207 c
 † *Joannes Tassinonus Ord. Jesuitarum* * 39 e f
Joannes iv Papa damnat Monothelitas 69 f
Joannes viii Papa curat scribi Vitam S. Greg. Magni 136
Sanctis adscribit Agricolaum et alios Epp. Cal. 511 e d
Joannes xii Papa creat Imp. Ottonem i 362 r 363 a
Joannes Patriarcha CP. tempore S. Gregorii Magni 144 d 14 6175 e 176 c 177 a
Joannes Pseudo-Patriar. CP. iconoclasta 214 c 220
Joannes Ep. Hierosolym. in ep. S. Greg. Magni 146 c
Joannes Ep. et Visitator pro S. Greg. Magno 165 d
Joannes Ep. Atrrhateu. 9 sec. 79 b
Joannes Ep. Cæsarangustanus frater S. Braultionis 634 e 635
Joannes Ep. Calliopolit. in ep. S. Greg. Magni 186 f
Joannes Ep. Corinth. in ep. S. Greg. Magni 161 c
 189 a
Joannes Ep. primæ Justinianæ in ep. S. Greg. Magni 167 c
Joannes Ep. Lurissænsis sub S. Greg. Magno 186 e
Joannes de Heinsberge Ep. Leodien. 15 sec. 248 c
Joannes Ep. Lusitanus in ep. S. Greg. Magni 165 c
Joannes Dubravus Ep. Olomucensis scriptor * 15 e
Joannes Ep. Panormi in ep. S. Greg. Magni 189 b
Joannes Ep. Ravennas in ep. S. Greg. Magni 156 d
 173 c 181 c 190 d 194 f 197 199 arguitur a
S. Gregorio Magno 179 c d 180 c d e
Joannes Ep. Ravennæ 8 sec. 403 c
Joannes Ep. Squillacensis in ep. S. Greg. Magni 165 d
Joannes Ep. Tarritanus in Lucania * 34 b c
Joannes Ep. Veliternus in ep. S. Greg. Magni 165 e f
Joannes Baptista Altieri Vicesgerens Urbani viii * 210 c * 211 * 212 f
Joannes Othverus Ab. monast. S. Medardi 16 sec. 128 a
Joannes Perva Ab. iussu S. Greg. Magnum 197 c
Joannes Ab S. Severini Neapoli 9 sec. 12 c 22 b
Joannes Bapt. Pamphilus Auditor Rotæ Pauli v * 208 * 215 * 219 f
Joannes Garzas Mellinus auditor Rotæ * 213 c
Joannes de Muzanchellis auditor Cameræ 15 sec. * 216 d
Joannes Notarius sub S. Greg. Magno 135 Defensor
 186 a
Joannes Presb. Chalvedon. in ep. S. Greg. Magni 176 c
Joannes Archidia. in ep. S. Greg. Magni 163 e
Joannes Duc. scriptor Vitæ S. Greg. Magni 121 d
 123 136

- 136 *Latine vertit Acta XL Martyrum Sebasteno-*
rmi 12 c 13 b 22.
- Joannes Subdiac. rector patrimoni Liguria sub*
Gregori Magno 186 c
- Joannes de Novella Cononcus Regul. 13 sec.* 411 d
- Joannes a S. Geminiani Ord. Præd. scriptor Vitæ*
S. Finae 231
- Joannes Matreoti Confessoris et scriptor Vitæ*
S. Frontisæ Romane 90 c 92 c
- Joannes Ophileus Soc. Jesu in Scotia occisus* 3
- Joannes Maschus auctor Limonarii seu Prati spiri-*
tualis 65 c f 66
- Joannes Eremita Cellarum an Beatus?* 49 50
- Joannes Cautor Romanus in Angliam missus* 148 e
- Joannes Defensor Consistorius S. Gregori Magni*
148 b
- Joannes Exconsul, Patricius et Quæstor in ep.*
S. Gregori 145 b
- Joannes Toparcha Hænosmensis 7 sec.* 75 b
- Joannes Ciren Princ. Ululæ in Hibernia 12 sec.*
519 d 530 c d
- Joannes de Syria pater B. Catharinæ Bononiensis*
36 a 47 e
- Joannes de Maluterra B. Joannis Vicentini* 487 e
- Johia filia Saporis R. Persarum* 410
- Jocelinus mon. Cisterciensis scriptor Vitæ S. Patri-*
cii 518 519 c 537
- Jonas Ep. Aurlhauensis 9 sec.* 751 c
- Jonas scriptor Vitæ S. Atalæ Ab.* 42 f
- † *Josephus inivit B. Catharinam Bonon.* 57 f
- † *Josephus hymnographus duplex* 429 c
- Josleus Ep. Suession. 12 sec.* 750 d
- Judith uxor Henrici Ducis Bavarie* 360 e
- Julia socia S. Euphrasie 265 c 268 c evocatur ejus*
precibus ad cælum 270
- Julia Clarissa Mediolan.* 87 b
- † *Juliani Brivatensis M. Reliquæ Parisiis* 38 f
- Julianus in epist. S. Greg. Magni* 158 c
- Julius Ursinus Soc. Jesu scriptor Vitæ S. Fran-*
ciscæ Rom. 92 b
- Junctus Frontonus Pseudo Ep. Mediolanen. 6 sec.*
122 c
- † *Justus Archiep. Cantuar.* 152 a 162 c
- Justus eremita excipit S. Patricium* 542 b
- † *Juvenalis Ep. Nurnic. apparet S. Probo mor-*
ienti 400 b
- K
- † **K**unnechus reperitur hymni S. Patricii utilita-
tem 573 b
- † *Kunichus Ab. Hibernus 7 sec.* 280 c 281 282 b c d e
- Kennethus Ep. Glentanire in Scotia* 2
- † *Kieranus de Sagir Hibernus 8 sec.* 518 c 579 a
- † *Kilanus Ep. M. in Franconia* 598 e 600 b
- L
- L**abusius habetur Martyr 253
- Lachtanus fundator monast. Achadhuri in Hiber-*
nia 278 d e
- † *Levi Levite basilica Pitiveri* 458 c
- Lectus Ab. Ord. Fullumbrosani an Sanctus?* 495 f
- Lambertus mon. Tantiensis scriptor Vitæ S. Heri-*
berti 460 d e f de co errore variorum 460 d 461 e
- Laudolphus Ep. Crimonen. 11 sec.* 486 e
- Laurentius M. corpus mercurialis clarum* 176 c
- Laurentius erul factus Ep. Mediolanensis 6 sec.* 122 f
- defunctus* 186 d
- Laurentius Archidia. Lateranensis sequestratus*
162 e
- Laurentius de Potuitis, maritus S. Franciscæ*
Rom. 178 e obt 200 e
- Lazarus frater Martiæ et Mariæ* 339 d
- Lrauder Ep. Hispanen. Legatus CP. 131 e 140 b*
145 h
- Leo Papa brandeum pugit secuto sanguine* 152 b
- 168 e
- Leo III Papa* 296 c e f 297 b
- Leo IV Papa* 193 f
- Leo IX Papa ante Bruno dictus 472 d transfret cor-*
pus S. Longini 374 c d
- Leo Ep. Catanen. in ep. S. Greg. Magni* 163 b
- 164 e
- Leo Ep. Ravennæ 10 sec.* 465 d
- Leo Armenus Imp. iconomachus 73 f 212 b 219 h c*
eredit statum Ecclesiæ et Imperii 297, *pollit*
Episcopos 298 et seqq.
- Leo Chazares Imp. Copronymi filius* 213 e 214 c
- 216 c
- Leo Alatus de operibus Metaphrastis* 430 c
- † *Leodegarius jussu Ebrum occisus* 77 c d e f
- Leogarius R. Hibernia tempore S. Patricii* 518 d e
- 521 e f 526 c 536 b c 547 548 c 549
- Leugerus benefici S. Patricio* 558 c d
- † *Leonides M. Corinthi sub Decia* 10 f
- Leonoru custos corporis B. Catharinæ Bonon.* 80 a b
- Leontia uxor Phocæ Imp.* 184 c d
- † *Leontius de Petra eremita in Lucania* 29 b
- Leontius Ep. Urbinus in ep. S. Greg. Magni* 164 c
- Leovigildus pater S. Hermingildi* 272 b c
- Libertinus Exconsul in ep. S. Greg. Magni* 158 b
- 172 c
- Libertinus Prætor Siciliæ in ep. S. Greg. Magni*
192 e
- Licinus in regni consortem assumptus 19 c occisus*
20 c d
- Lietdrinus Ab. Vedastinus 2 sec.* 454 e
- † *Leomanus Ep. in Hibernia 8 sec.* 518 e
- Loeradius Hibernus tempore S. Patricii* 552 b
- Lois aru S. Timothei* 51
- † *Lomanus discipulus S. Patricii 566 c excipit S. Pa-*
tricium 552
- Longinus Strato sub Mauritio Imp.* 148 e
- Lotharius Princ. Latavorum, Rex Italiae 9 sec.* 359 b c
- 366 f
- † *Luanus fundator monasteriorum Hiberniæ* 558 e f
- † *Lucas eremita Armenti in Lucania* 29 a 33 b
- Lucia Masaronia iugistra B. Catharinæ Bonon.*
48 b 49 50
- Luculus Ep. Ficulinus* 205 c d e f
- † *Lucifer Ep. Calaritanus* 6 c d
- † *Luchernus Ab. Hibernus 7 sec.* 288 d e
- † *Ludmilla Ducissa Bohemiæ baptizatur* 20 b 26
- Ludolphus 1 Dux Saxonie 10 sec.* 33
- Lugatus Ep. Hiberniæ sub S. Patricio* 556 b
- Lugudius Ep. Hiberniæ sub S. Patricio* 556 a
- Lugodius Rex Hiberniæ 8 sec.* 519 e
- Lutprondus Rex Longobord. benigne excipit S. Zo-*
charium Pupani: ablata restituit 401 f 403 b
- 404 b
- † *Lutmannus nepos S. Patricii, scriptor Vitæ ejus*
516 c 546 d 547 a d e 575 d
- † *Lupi Ep. Cabilonen. elevatio* 511 a
- Lupita soror S. Patricii* 517 c 547 559 d e
- † *Lupus Archiep. Lugdunen. 6 sec.* 345 e
- Lysias Dux Armeniæ sub Licinio* 12 b 19 a 20 e
- M
- M**albo Ep. Leonen. corpus S. Pauli Ep. desert Fla-
riacum 108 b c d monachus dein Floriaci 109 a b
- 110 f
- Macorius Ep. Nicopolitanus Armeniæ* 457 e
- Malchabius Princeps scleratus coneritur a S. Pa-*
tricio sit Episcopus in Mannia insula 567 d 568 b c
Maccentheus

- Maccuthenus scriptor Vitæ S. Patricii* 316 a
Malachius discipulus S. Patricii 365 e f
 † *Maerina soror SS. Basilii, Gregorii, Petri etc.* * 5 f
 * 6
Malesficis Abb. a S. Amato instituta 253
Muel Majus contra S. Patricium 348 b
Magnus Presb. Mediolan. in ep. S. Greg. Magni
 189 o
Mahamad R. Saracenorum Cordubæ 9 sec. persecutor
 92 e 324 b
 † *Malachias Ep. Ardmachonus 12 sec.* 519 b 560 c
Malachias Ep. Duurn. transfert corpora SS. Patricii, Columba et Brigide 12 sec. 519 c
Malcobus R. Hiberniæ 7 sec. 519 c
 † *Mamertus Ep. Fiennæ 3 sec.* 433 c
Mamertus Ab. proter S. Dominici 52
Mauveus a S. Patricio Connactis prepositus 549 c
Manichæi oppugnati a S. Nicophoro 296 c
 † *Marcus, alius Martinus solitarius in Campania*
 229 e d 231 b
Marcus Ep. Hierosolymorum 2 sec. 628 b c d
Marcus Rer. in Wallia a S. Paulo Ep. Leonen. instructus in fide 102 112 114 115
Marcus Fantuzza Provincialis Ord. Minorum * 64 p
 † *Mardarius M.* 216 e 217 b
 † *Margarita gloria revelata* * 128
Margarita estensis Februariæ 15 sec. * 37 e * 38 c
 * 47 d * 61 p
 † *Mariæ Magdalenæ revelata gloria* * 130 e procuratio
 Ord. Olivetani * 193 e
 † *Mariæ Egyptiacæ Vita per S. Sophronium* 71 f
Mario Magd. Anguillaria Oblatorum S. Franciscæ Rom. Præfecta * 92 c * 178 e * 210 b * 211
Maria Vasquez devota S. Josepho ab Arimathæa
 507 a
Marianus scriptor Ord. Minorum 16 sec. 662 d
 664 d
Marmianus Ep. Ravennæ 148 b 155 c 162 e 168
 180 c d e 181 c 182 b 191 e 194
Martinus M. apud Græcos 953 c d
Martinus Gabrielus scriptor historiciæ Inventionis corporis S. Franciscæ Rom. * 210 e * 212 c
Martialis Ep. Mantuanus 11 sec. 375 a
 † *Martini Ab. Vertuensis ecclesia Pitiveri* 158 c
 † *Martinus Ep. Taroun. an excerpti S. Patricium, unum ejus successor?* 522 d e f 541 b
Martinus Ep. Corsicæ in ep. S. Greg. Magni 262
Mathilda Magna Comitissa, filia Bonifacii Marchionis Tusciæ et Lombardiæ, adhæret Sedi Apostolicæ: adjuvatur a S. Anselmo Ep. Lucensi
 647 a b 649 b 650 651 e 654 b 658 e 659 660
Mathildis avia B. Mathildis Reginae 352 c 353 d
Mathildis filia Henrici Aucupis R. Germaniæ
 337
Mathildis filia Ottonis I Imp. Abbatissa 359 b 364
Mauritius Imp. prohibet e militibus monachos fieri
 174 e defendit simoniace ordinatum Episc. 182 c
 admonetur a S. Greg. Magno 182 pavitens occiditur 183
 † *Maurontus castigat S. Eusebiam sororem* 451 a b
 452 e f
 † *Muzerleudis V. Martyrum, translatio* 77 b f
 † *Maximi Episcopi Patavini inventio* 608 e
 † *Maximianus Siculus Ep. Syracusanus 132 e f 148 b*
 136 e 163 e 166 167 187 b 190 d 196 e
Maximianus an Abbas S. Gregorii Magni? 122 e
 137 b 162 f
Maximianus Imp. suscitot persecutionem 285 c
 † *Maximilianus Ep. Lauracæn. M.* 103 b
Maximus Ep. Hierosolymorum 4 sec. 626 c 627 a
 628 b c
Maximus invasor Episcopatus Salonitani 181 b c
 196 c
Mazabanes Ep. Hierosolym. 3 sec. 615 c d 628 e
Meginarilus Ep. S. Ruffini seu Silve-Candidæ
 648 e 649 d
Meginboldus Ab. Burbacæn. 410
Megistus Ep. Ostia. et Bibliothecarius 203 c
 † *Mel Ep. nepos S. Patricii* 547 b 558 b 559 c scriptor
 Vitæ hujus 516 d 575 b
Meldanus Ep. Hiberniæ sub S. Patricio 556 c
 † *Melitus Ep. Antiochæus* * 6 c * 9 f 627 u
 † *Mellitus a S. Gregorio in Angliam missus* 133 d
 148 b 152 c 162 e
 † *Memessa V. u S. Patricio baptizatur* 570
 † *Merulus manachus sub S. Gregorio Magno* 150 c
 † *Methodius Patriarcha CP. 223 e refert corpus S. Nicophori* 315
Metrodorus Smyrniæ igni traditus, an Marcionista?
 102
 † *Michael Ep. Synadarum* 297 b
Michael Balbus Imp. iconoclasta a S. Nicophoro exule monetur 313 e 314 e
Milchon Hibernus, cui venditus S. Patricius 517 c
 518 b 539 b 540 e 542 c 544 a
Milo Ab. Antissiodari Ord. Præmonst. 367
Minutianus Protector Maximiani Imp. in Macedonia
 339 e
Mochua Episc. Endrumensis a S. Patricio constitutus 544 c d
 † *Mochumba discip. S. Mochrmoi 7 sec.* 283 c
 † *Motens Lutmojenensis in Hiberniâ 5 sec.* 319 a
 563 c
 † *Modesta Abbatissa 7 sec.* 593 a 594 e
Modesta de Argentis, soror B. Catharinæ Bonon.
 * 62 c
 † *Modestus Patriæ. Hierosolymit. abijt* 64 c
Mori-Patricius Ep. Hiberniæ 9 sec. 528 b c
 † *Mortuanus Ab. in Hiberniâ* 82 b 83 e f
 † *Mofeta Fecheanus Hibernus* 283 c
Mogenochus Ep. nepos S. Patricii 549 b
 † *Molva filius Cocri Hibernus 7 sec.* 279 e 283 e
Monofantulus sacrificulus Aquileiæ sub Numeriano
 413 a 416 c
Monothelitz oppugnati a S. Sophronia 67 68
Montanus hæresiarcha Cataphrygum 4 b c
Morvii latius olim dominantes, conversi a SS. Cyrillo et Methodio * 13 b * 23 c * 24 e
Murcheartach R. Hiberniæ 6 sec. 519 c
 † *Muns Ep. nepos S. Patricii* 547 b 555 b 562 c d
Muridanus socius Metrodori an hæresi infectus? 102
Murinus contra S. Patricium punitus 551 a b
Myro mater S. Sophronii 64 b

N

- Narcissus Ep. Hierosolymorum* 614 e 615 620 f
Nurses Patricius in epist. S. Gregorii Magni 145
 190 c
 † *Natalis Ep. Salonit. in ep. S. Greg. Magni* 169 e d
 162 b 181 e
Nenpuleo Constolus Ep. Perusii 335 b
 † *Nectius Ep. Lugdunen. 6 sec.* 35 e
 † *Nectarius Ep. Augustodun.* 33 b
Necianus Rex Pictorum baptizatus 7 sec. 445 a
Neophytorum hæresis a S. Greg. Magno compressa
 160 b
Nessa mater S. Mochrmoi 276 e
Nictas Hegymiens in Nicæna II 223 f 224 f
Nictas Psaulo-Patriarcha CP. 223 e 224 f
 † *Nicolaus de Juvenatio Ord. Prædic. corpus Perusii*
 610 a
 † *Nicolaus Papa evocat SS. Cyrillum et Methodium*
 * 21 f * 22 f aversatur Judæos 194 c
Nicolaus de Cusa Cardinalis Legatus Apostolicus
 245 c
 Nicolaus

<i>Nicolaus Estensis Princeps Ferrariensis</i> 15 sec. 33 c	<i>Paula Mezavachi socia B. Catharinæ Bonon.</i> * 61 c
<i>Nicolaus de Sunuli Comes de Balneo-Porcetæ</i> * 62 c	d * 81 f
<i>Niger Archidiaconus Cremonensis</i> 13 sec. 953	† <i>Pauli Ap. catenæ pars donata Constantiæ Augustæ</i> 177 c
<i>Nimus scriptor Historiæ Britanniæ</i> 517 c	† <i>Pauli M. CP. corpus Venetiæ</i> 604 b
<i>Nodulfus Longobard. in ep. S. Greg. Magni</i> 173 c	<i>Paulina reclusa apud Thuringos</i> 339 c
<i>Numerianus Imp. persecutor</i> 413 f	<i>Paulinianus Ep. Leonicæ in Armorica</i> 10 sec. 108 f
	† <i>Paulinus Archiep. Eborenen.</i> 152 a 162
	† <i>Paulinus Ep. Antiochenus</i> 6 c
	<i>Paulinus Presb. Soructi in ep. S. Greg. Magni</i> 156 d
	† <i>Paulus Apost. misit Aristobulum in Britanniam</i> 370 b
	<i>Paulus v Sanctus adscribit Franciscam Rom.</i> * 209 b
	<i>Paulus Ep. Nepesinus in ep. S. Greg. Magni</i> 165 c
	<i>Paulus ex Patriarcha CP. monachus</i> 223 f
	<i>Paulus Scholasticus in epistola S. Gregorii Magni</i> 144 b
	<i>Paulus Bernriedensis scriptor Vitæ Gregorii VII Papæ</i> 643 a
	<i>Paulus pater B. Torelli</i> 496 c
	<i>Paulus Baza pater S. Franciscæ Rom.</i> * 93 c
	<i>Paulus Casa novæ collector Vitæ B. Catharinæ Bonon.</i> * 46 b
	<i>Prælogius Papa decessor S. Gregorii Magni</i> 131 e
	142 c d 143 b 174 d
	<i>Peregrina Leonori socia B. Catharinæ Bonon.</i> * 61 f
	<i>Perplius sive Porcius pater S. Pauli Ep. Leonen.</i> 112 c f
	<i>Petri et Pauli Apost. corpora miraculis clara</i> 176 e
	<i>Petronilla V. corpus in Gallia</i> 611 b
	<i>Petrus Apost. an miserit S. Aristobulum in Britanniam</i> 371 e
	<i>Petrus M. sub Copronymo</i> 604 c
	<i>Petrus Igneus Ep. Albanensis Cardinalis</i> 11 sec. 646 a 649 b
	<i>Petrus Ep. Comerini</i> 10 sec. 316 b 317 c
	<i>Petrus Ep. Istria in ep. S. Greg. Magni</i> 190 c
	<i>Petrus Ep. Trecentis a S. Greg. Magno consecratus</i> 162 a
	<i>Petrus Ep. Verellen an Sanctus et Martyr?</i> 368 f
	<i>Petrus Pseudo-Episcopus Lucensis</i> 11 sec. 646 b
	<i>Petrus Armandus Mantuæ</i> 13 sec.
	<i>Petrus Ab. S. Æmili</i> 12 sec. 96 a b
	<i>Petrus Ab. Cloruvallen.</i> 337
	<i>Petrus Diac. Consiliarius S. Gregorii Magni</i> 148 b
	<i>Petrus subdiac. sub S. Greg. Magno</i> 156 c 157 f
	158 c 159 e f
	<i>Petrus a Catano socius S. Francisci</i> 2
	<i>Petrus Struzius Secretarius Pontificis</i> * 209 c
	<i>Phili pas gener Mauricii Imp.</i> 183 f
	† <i>Philippus Agyræus in Sicilia</i> 27 c
	<i>Philippus in R. Hispaniæ instat pro Canonizatione B. Salvatoris de Horta</i> 690 c e
	<i>Philippus Bonus Princ. Belqui æstimat Dionysium Carthus.</i> 550 a b
	<i>Philippus Dux Mediolanensium bellum gerit contra Bononienses</i> * 37 a
	<i>Philippus Philonardus Cardinalis</i> 97 a
	<i>Philippus Ep. in ep. S. Gregor. Magni</i> 158 c
	<i>Philippus Calandrinus de Sarzana Ep. Bonon.</i> * 60 d
	<i>Philippus Comes Excubitorum in ep. S. Greg. Magni</i> 145 f
	<i>Philippus Osulleranus scriptor Vitæ S. Patricii</i> 317 e
	<i>Phocas declaratur Imp.</i> 183 e f 184 b a S. Gregorio Magno instruitur 184
	<i>Pilatus S. Longinum Centurionem accusat</i> 383 c d e
	<i>Pimenius Ep. Amalphi. in ep. S. Greg. Magni</i> 169 c d
	† <i>Pimphius Ab.</i> 338
	†

O

<i>Octavianus Antipapa</i> 12 sec. 953
<i>Octavius Præses Cæsariæ Cappad.</i> 1 sec 379 c 380 d
<i>Odlo de Comitibus Nobilibus Cremonensis</i> 13 sec. 947 b
<i>Odwardus pater S. Berlendis</i> 598 f 599 a b
<i>Odoarius Ab. S. Zachariæ in Pyrenæis</i> 9 sec. 92 a b d
<i>Odoericus Ep. Aurelianus</i> 458 e
<i>Odoericus Abbas S. Justini Patavii</i> 365 f
† <i>Odrannus uriga S. Patricii</i> 851 c
<i>Oengus R. Mumoniensis a S. Patricio baptizatus</i> 552 a 553 c
<i>Oengus alius obest S. Patricio</i> 562 a
<i>Oenius miles 12 sec. ingressus purgatorium S. Patricii</i> 585 b 587 c
<i>Oginn Reginn Franc. uxor Caroli Simplicis</i> 750 b 751 f
<i>Oletricus Francus Ep. Cremonensis</i> 12 sec. 486 d
<i>Oldannus a S. Patricio litteris instructus</i> 553 d fil Episcopus 563 f
<i>Olverrus Chupperou Ab. S. Petri-Vivi</i> 13 sec. 129 e
<i>Ono benefact S. Patricio</i> 558 c 559
† <i>Onuphrius instituit S. Franciscam Rom.</i> * 151
<i>Opportunus Ep. Apruntinus sive Interamnæ.</i> 163 b
<i>Optatus Defensor sub S. Greg. Magno</i> 155 e
† <i>Orentius Ep. Ausciorum</i> 367
<i>Origenes Presbyter ordinatus a S. Narcisso Ep. Hierosol.</i> 614 f
<i>Osinnu pupuli Armorici Britones excipiunt</i> 107
<i>Otto Dux pater Henrici Aucupis</i> 354 fobitus et famulum 355 b
<i>Otto 1 natus matre B. Muthildo</i> 356 b fil Rex Germaniæ 357 c f molestus patri 358 c fil Imperator 362 amat matrem 358 b 359 c 362
<i>Otto 2 Imp. natus</i> 359 e
<i>Otto 3 Imp. creat Cancellarium S. Heribertum</i> 465 c moritur 472 b

P

<i>Pacificus Barberi socius B. Catharinæ Bonon.</i> * 61 c f
* 62 f
† <i>Palladius Ep. in Hiberniam missus moritur</i> 517 b 519 c f 525 f 542
<i>Palladius Presb. de Monte Sina in epist. S. Greg. Magni</i> 172 b
<i>Pantaleon Naturus sub S. Greg. Magno</i> 155 e 159 c 186 e
† <i>Pantaleonis M. corpus Genæ</i> 412 f monast. Colomne 466 b
<i>Paphnutius Ep. in Cappadocia</i> 386 e
† <i>Paschasin Diac. Italiciæ</i> 177 c
<i>Paschasius Conf. Beneventi</i> 52
<i>Paschasius Ep. Vne-domini et Major-domus S. Gregorii Magni</i> 156 c
<i>Passivus Ep. Firmanus in ep. S. Greg. Magni</i> 163 e
<i>Paterius Notorius S. Gregorii Magni</i> 148 f
† <i>Patrici Ep. Conf. depositio an Arvernus</i> 413 c
† <i>Patricius filius magni Patricii, scriptor Vitæ hujus</i> 517 c 573 b
<i>Patricius de Patriciis Ord. Olivetani</i> 15 sec. * 186 b

- † Pippinus pater S. Gertrudis 590 b 592 e f
 Pippinus Rex Francorum coronatus 400 f 401 c d
 Pirona Hergulds reclusa Mechlinæ 13 sec. 411
 Pius 2 Papa altare S. Gregorii Magi collocat 124 d
 † Plato Hequemenus Sacerdotum 228 a 226 e
 † Plintus pater S. Sophronii 67 c
 Polychronius Presb. invenit Reliq. xl Mart. Sebasten. 20 a b
 Primianus an vocetur S. Longinus Centuria 378 c
 † Prisci Ep. Capuanæ M. corpus inventum 394 c
 Prubus Ab. Xenodochoii Hierusal. sub S. Greg. Magno 148 f 156 d 158 a
 Probus scriptor Vitæ S. Patricii 517 b 518 a
 † Proclus Ep. CP. elevat Reliq. xl Mart. Sebasten. 29 c
 † Procopii M. templum in Hiera insula 220 c
 Providentius Ep. in Istria in epist. S. Greg. Magni 191 f
 † Pulcheriæ a S. Thyrso revelantur Reliq. xl Mart. Sebastenorum 28 f
 Pulcheria filia Theodosii Magni Imp. 9 f
- R
- R**achisus e Duce Forojulvensi Rex Longobardorum 404 f
 404 f
 manachus 404 f
 Ragallus Rex Conectiensium 7 sec. 286 b
 Rainulfus de Peris Ep. Comensis 651 c
 Rangarius Ep. Noviomani, 9 sec. 781 f
 Raugerius Ep. Lucensis 11 sec. 647 c
 Rastulus Princeps Moravie convertitur 18 f
 † Recaredus R. Gothorum ad fidem conversus 274 e f
 obest Judris 195 b
 Recaffredus Ep. Cordubæ 9 sec. 90 f
 † Recupratus M. in Mauritania 339
 Reinhardus Ab. Reinhausen. in Saxonia 2
 Reinhilda mater B. Mathildæ Reginæ 354 c
 † Regina F. M. elevatio Flaviani 503 b
 Regimbaldus Comes Alemanniæ proavus S. Heriberti 463 b
 Remismundus Rex Arionis an pater S. Matrone 498 c
 † Remus Ep. Remensis 73 b
 Richardus 2 Princeps Capuanus 11 sec. 227 e
 Richardus Ab. Eliensis 12 sec. 303 b 694 b
 Richardus Ab. Suessian. 11 sec. 750 a 751 f
 Richardus a S. Victore 2
 Richardus Stanhurstus scriptor Vitæ S. Patricii 518 b
 Richburga Abb. Northusana 10 sec. 364 a
 Richerus Archiep. Senonen. transfert caput S. Gregorii Magni 129 c
 Riclianus Rex Suevorum Arianus in Hispania 38 c 59 e
 † Rictrudis mater 4 Sanctorum liberorum 448 a 449 b
 fit sanctimonialis 449 d
 † Riechus Ep. nepos S. Patricii 347 f 357 a
 † Rous seu Russus a S. Patricio conversus 542 b
 Robertus Bellorminus pro Canonizatione S. Franciscæ Rom. 209 e
 Robertus Ep. Tricoricensis 28 c 25 b
 Robertus Guiscardus Dux Apuliæ Romam liberat 653 d
 Robertus Mulatesta miraculis clarus 38 b 39 c
 Rochair magus contra S. Patricium punitus 549 d
 Roilaus armentarius S. Patricii 566 e
 Radingerus Confessorius S. Elisabethæ 413 b
 Rodolphus Præpositus monast. S. Medardi Romæ Suessionem tulisse dicitur Reliq. SS. Sebastiani et Gregorii Magni 123 c f
 Rodolphus Dux Sueviæ fit Imperator 647 e
 Rogerus Ep. Catalauncensis 11 sec. ad Russos missus 16 b c
- † Romanus M. Gerundensis 620 b
 Romanus Exarchus in ep. S. Gregorii Magni 172 e
 Romanus Notarius S. Gregorii Magni Defensor 153 e 157 166 c 169 e 188 b
 Ronnus Dux Helor in Hibernia 6 sec. 280 e
 Rothadus Ep. Suessionen. 9 sec. 731 c
 † Ruffine Episcopus Silon Candida 648 e
 Rudolphus Ab. Vallumbrosanus 11 sec. 44 e
 Rupertus Ab. Tuitensis scriptor Vitæ S. Heriberti 462 b
 Rusticus Ab. Vallumbrosanus 11 sec. 44 f
 Rusticus Dnc. in ep. S. Greg. Magni 164 d
 Rusticus mon. socius S. Leolini 347 b
- S
- † **S**abas Ab. Officii Ecclesiastice scriptor 64 c
 Sabonii Ducis e Saxonibus progeniti 352 d e
 Sabanus Ep. Jaderinus tempore S. Greg. Magni 182 c
 Sabanus Dnc. in ep. S. Greg. Magni 174 e 197 c
 Sabinus Ep. Callipoli a S. Greg. Magno consecutus 162 c
 Sabricus frater S. Valentini Ep. Taracinen. M. 423 e f
 † Sagaris Ep. M. Laodicæ 320 c
 Samaritana Superbi, socia B. Catharina Bonon. 61 f
 † Sampson Ep. Dolensis in Armorica 109 c
 Sancia Regina filia Sancii A R. Lusitanie 255 c
 Sanctus Ep. Boverus 13 sec. 215 f
 Saranus Ep. in Scotia 3
 Saranus Regulus Dolnardiæ obest S. Patricio 564 d
 Savinus Subdiac. Theodrudæ Reg. Longobard. 196 b
 Scholasticus Dux Campaniæ in ep. S. Greg. Magni 166 c
 † Sebastianus M. corpus Snessione 125 126
 Sebastianus Ep. Rhazæ in Mesopot. 164 e 173 c
 † Secundinus discip. S. Patricii 558 d 580 scriptor hymni de S. Patricio 518 f 573
 Secundinus servus Dei in ep. S. Greg. Magni 168 c
 Segresia soror S. Gerardi 24 e
 Senanus frater S. Patricii Diaconus 514 e
 Senior Ep. ordinat S. Patricium Presbyterum 317 e 323
 † Sen-Patricius Ep. Ardnamachus 3 sec. 519 a 538 579 c 580 d 587 a
 † Severus Ep. Mussionensis in epist. S. Greg. Magni 168 e 174 c
 Sergeus Presb. socius S. Patricii 517 d 542 d
 Scripus Patriarcha CP. monothelita 68 e 69 c d
 Sergius Defen in pro S. Greg. Magno 155 e 170 e
 † Servatii monast. in Saxonia 352 b c 353
 Sespennus a S. Patricio baptizatus 546 a
 Severinus Papa damnat Monothelitas 70 b c
 Severus Ep. Aquileie schismaticus 191 c
 Severus Ep. Grudensis caput schismaticorum 191 b 192 b
 † Silvanus Appollinaris Ep. Arveorum 446
 Sigwardus Ab. Augustanus S. Udatrici 11 sec. 620 623 b
 Sigismundus Imp. venerator Pernsii reliquias B. Ervi 334
 Silvanus Ep. Tarsanus 4 sec. 626 d
 † Sylvestri Ep. Cabilonen. elevatio 510 d e f
 † Silon mater S. Greg. Magni 120 c 137 e 138 c 202 c
 Silva seu Silvania V. in Thebaide 2
 Silvanus Florilla Ab. S. Mariæ-novæ 210 f
 † Simroni Stoic Carmelita 412
 Simon seu Simonetus de Camerino Ord. Eremit. S. Augustini 2
 Simon

- Simon Rolandus seu Vela ob imaginem Driparæ V. in Extramadurâ collocatam clarus* 52
Sincontaci a S. Greg. Magno suppressi 160 161
Sisinnius Cappadox S. Elpidii discip. 101
 † *Sixti M. olive Nivellus* 593 d
 † *Sixtus 3 Papa mittit S. Patricium in Hiberniam* 318 c
Stavorum Apostoli SS. Cyrillus et Methodius 44 b
Slebius filius Suebæ Ducis Hiberni 7 sec. 280 d
 † *Soluæ F. M. translatio Carunti* 254
 † *Sozon M. Pompeiopolis in Cilicia* 21 c
Sperandus Ab. Cordubæ 9 sec. 90 d
 † *Stephanus ex Carthusiano Ep. Diensis* 251 e
 † *Stephanus Junior M. sub Copronymo* 607 b c e f
Stephanus Chartularius in Suerha in epist. S. Greg. Magni 173 b
Stephanus contra Monothelitas Roman missus a S. Siphrauo 69 70
 † *Strategi Martyres, et alii illustres* 217 c
Suevorum Reges in Lusitania et Galicia 395 e
Subne Duc Helix in Hibernia 7 sec. 280 e
Subneus R. Hiberniæ 7 sec. 219 d
Sappo Comes Piceni 9 sec 205 d e
 † *Syagius Ep. Augustodunæ.* 161 a
Symmachus Defensor sub S. Greg. Magno 155 d
 † *Symphorianus M. Augustoduni* 33 b 34 a
Symphorianus Novatianus hæreticus 4 b
- T
- † **T**arsius Patriarcha CP. 223 e 294 b c 295 d
 † *Tarcilla amita S. Greg. Magni* 137 170 c d
Terquandus Ep. Terrivorum excommunicatus 205 b 781 e
Tertius Proconsul Græciæ sub Decio 10 d e
 † *Tetrus Ep. Antissiodori* 414 b
Thancmarus frater Henrici Aucupis 334 e
 † *Tharsicus M. in Francia* 339 c
Theoctista soror Maurici Imp. 144 f
Theolati regula ante S. Benedictum 122 e
Theoderbertus R. Austr. a S. Greg. Magno monitus 160 c
Theodoricus R. Burgund. a S. Greg. Magno monitus 160 e
Theodericus R. Franc. possessiones dat Ecclesie Arelat 74 b e d ub eadem S. Leodegari Teruancense et Frelastinum monasteria datat 74
Theodericus Luccius a Stratus scriptor Vita Dionysii Carthusiani 241 e 252 d
 † *Theodora Imperatrix cultum imaginum restituit* 315 b 316 c
Theodoretus damnatus in S. Synodo 146 b
 † *Theodorus Ep. Cantuariæ* 147 c
 † *Theodorus Studita exul Acritæ obit* 71 b c d e f accessus ad Leonem Armenum 224 a 225 a epistola ad S. Nicephorum exulem 289 f
Theodorus Papa 404 e 405 f damnat Monothelitas 70 c
Theodorus Patriar. Hierosol. pater Theodori Papæ 71 b
Theodorus Ep. Massiliensis sub S. Greg. Magno 193 c
Theodorus pater S. Nicephori ob fidem bis exul 291 c
Theodorus Meliens in ep. S. Greg. Magni 174 c
Theodorus fil. Megisti Caroluntæ benefacit Sedi Apostolicæ 405 b
Theodorus Mopsuestenus damnatus in v Synodo 146 d
Theodosius 1 Imp. fovet S. Eupraziam V. consanguineam 261 c d
Theodosius Æthiæ Ab. 6 sec. 430 f
Theodota mater S. Theophani 213 e f
- † *Theodulphi Ab. Remensis translatio* 367
Theophanus an Ep. Sanctoacensis et Sanctus? 102
Theophanes Presb. CP. scriptor Vitæ et Translationis S. Nicephori CP. 289 e 313 f
Theophanes Laudotyrus Præfectus Cypri sub Copronymo 607 c
Theosebia uxor S. Gregorii Nysseni 5 c d f
Thiertarns Comes Magister Henrici Aucupis 334 f 335 a
Thetricus pater B. Muthilla Regina 354 c
 † *Thomas Cantuariensis apparet B. Catharinæ Bononiensi* 38 d 69 b 70 c
Theodelinda Regina Longobardorum 196 c 197 d
 † *Thyrus M. revelat Reliq. xi Mart. Sebasten.* 28 f
Thiromaitus Vicarius S. Pauli Ep. Leonen. 114 d
 † *Tiburti M. corpus Suessione* 750 c
Ticwidis mater S. Heriberti Archiep. Colon. 462 e f
 † *Trigida soror S. Patricii* 514 d 547 b
Turchanus scriptor Vitæ S. Patricii 516 d
Trajan Imp. exor defletur a S. Gregorio Magno 135 c d 153 d e
Trujaus Presb. in ep. S. Greg. Magni 163 d
Trasimundus Dux, gener Grimoaldi Regis Longobard. 403 a
Trebellius Bulgarorum Rex ethnicus, non est conversus 253
 † *Trebu V. a S. Patricio consecrata* 355 d
Tremus ferox Hibernus tempore S. Patricii 563 e
Triamus Ep. socius S. Patricii 352 et 353 b
Triballi Bulgaris misti, conversi a SS. Cyrillo et Methodio 14 b
Tuathal Margarb. R. Hiberniæ 6 sec. 518 c
Turgesius tyrannus Norwagiensis invadit Hiberniam 288 d e 373 b 374 375
Turturini populi Hiberniæ a S. Patricio conversi 530 b
Tuscantus Comes Tarris, Armenti et Petre in Lucania. 54 b
- U
- U**bolitus Ep. Mantuanus 11 sec. 647 b 684 c 688 b 686 e
Ubertus Cardin. Prænestinus 651
Ubertus Comes Mauriæ, Marchio Italiæ 327 f
Udulricus Ep. Patarinus 11 sec. 649 f
Urbanus viii d'istinat scuta 3000 fabricando monumento S. Franciscæ Romanæ 211 d
Urbicus Defensor sub S. Greg. Magno 155 d
Uttanus frater S. Foilloni Fossis degit 592 b 594 b e
Ugo scriptor miraculorum S. Anselmi Lucensis 656 f 658
Umamus Saracenus capit Hierosolymam 67 d
- V
- V**alentinus Ab. S. Gregorii Magni 122 d e 137 b 138 d
 † *Valericus ad Somonam quiescit* 594 e f
Valerius Chartularius sub S. Greg. Magno 160
Venantius Ep. Perusinus in ep. S. Greg. Magni 167 c
Venantius Ep. Luvenis in ep. S. Greg. Magni 192
Venantius Patricius Panormi in ep. S. Greg. Magni 164 a 171 c
Venustus Dux Coriuthi sub Decio 40 f
Victor Ep. Cenoman. 6 sec. 28 e
Victor Ep. Panormi. in ep. S. Gregorii Magni 161 d 162 e 170 f
 † *Victor Princeps a S. Patricio baptizatus* 365 a †

- † *Victorinus, Victor et socii Martyr. sub Decio 3 c 10 d*
Victorinus miles Maximiani Imp. in Macedonia
 340 b
Victoricus, dictus Angelus S. Patricio apparetur
 532 d
- † *Vincentina V. M. Cauriæ in Hispania* 367
Vincencius Presb. Nivernus, an Sanctus? 253
- † *Vindricus Ab. Tullensis* 2
Vinehinus discip. S. Pauli Leonen. 112 e
Vigilius Scotus sub Malcolm Rege, an Sanctus?
 253
- † *Vinocus socius S. Patricii* 567 e
Virgilius Coparius Soc. Jesu scriptor Vitæ S.
Franciscæ Rom. 92 d
- † *Vitalianus Papa* 148 c d
Vitalianus Ep. Sipontinus in ep. S. Gregorii Magni
 170 e
- † *Vlodomirus Rex Russorum* 16 e
Volchannus furet S. Patricio 566 a b
Volferrus Archiep. Viennæ. 8 sec. 111 c
Vradislavus Dux Bohemice pater S. Wenceslavi 19
 a 20 d
Vulfedryndis neptis S. Gertrudis substituta 593 f
 594 e
- W
- W**alterus Ab Vicouen. Ord. Præmonst. 367
- Walterus Ab. S. Sepulcri Cameraci scriptor Vitæ*
S. Vindiciani 75 d
Waxelinus Præpositus ecclesiæ Colonia. 10 sec.
 465 c 472 e
Wibertus Antipapa 11 sec. 645 e 646 b 647 d
Wilderoldus Ep. Argentoratensis an. 1000 mortuus
 474 d
- † *Witfcidus Ep. Eboracen. dein Hogulstanden.*
 12 a d e
- † *Winnwalobus Ab. in Britannia minor 574 e 579 e*
Wistrenarus Ep. Toletanus 9 sec. 92 b c
Withurus Comes Armorica 6 sec. exepit S. Paulum
Leonensem 107 c 115 f 116 f 117 f
Witigo Comes Ottonis I Imp. 362 e f
 † *Witichindus Dux Saxoniæ* 363 f 334 f
- Z
- † **Z**achariæ Propheta oratorium CP. 260 b
Zacharius Ep. Anagninus 205 f
Zebedæus pater SS. Jacobi et Joannis, an Aristobu-
lus dictus, et factus Ep. Britonum. in Hispania?
 369 370
- † *Zeno Ep. Veronen. M.* 142
Zeno Ep. in epist. S. Greg Magni 157 d
 † *Zoili ecclesia Cordubæ* 90 c f 93 b
Zyquir a rebellibus eligitur Dux Bohemiæ 26 b c

INDEX TOPOGRAPHICUS IN VITAS SANCTORUM

TOMI II MARTII.

A

Abbendonia monast. Angliæ, *Reliquæ S. Eduardi R. M.* 639 c d e
 Achadfohair locus Hiberniæ 563 f
 Acrita promont. Bithyniæ, *Euthymus exul.* 73 b
 Ægæa ur. Ciliciæ, *S. Julianus Anazarbenus M.* 445
 Ægyptus *S. Anastasia Patricia* 40 *S. Sabinius sive Abibus M.* 254 *S. Nicandus M.* 386
 Ændrinna Sedes Episcopalis Hiberniæ 344 f
 Africa, *Julianus Diacus, Cyrillus et 8 nomenati* 3
Joannes et XLIV Martyrs 104 *S. Victor M.* 33
SS. Donna, Alexander, Petrus, et alii quinque MM 341
 Acludt in hodierna Scotia, *Patria S. Patrici* 313 f
 Aleria urbs Corsicæ 464 e
 Alexandria SS. *Zonas Ep. Alexander Diac. et vii alii MM* 104 *Martyres in templo Severidis occisi* 308
S. Ambrosius Diaconus 509 *Collegus, Collatus et xvi alii cum 8 anonyms* 617
 Alfinnia Episcopatus Hiberniæ 658
 Alicante oppidum Hispaniæ 672 b
 Ambolicum opp. in Alpibus Gallicis 328 e
 Ambiani ur. Gall. an *S. Firminus ibi Abbas forrit?* 96 b e
 Anlresbyrii monasterium Angliæ 643 b 646 d
 America urbs Umbriæ 402 a 403 a
 Amazarbus urbs Ciliciæ, *Patria S. Juliani Ep. ex possi* 416 e d
 Ancona ur. Piceni caput *B. Monaldi M.* 409 a
 Angularium opp. dum Hetruriæ, *Patria B. Bartholomæi Franciscani* 662 a b
 Antiochia SS. *Agapi et Mariana VV. et MM.* 31
Plurimi Martyres 30 *S. Pion M.* 347 *Corpus S. Juliani Anazarbeni M.* 416 f a
 Antonianum archiepiscopatum in Gallia, *SS. Marini Martialis et aliorum xxi Martyrum corpora* 258
 Antuerpia, *Reliquæ SS. Romani, Alberti, Domiti Martyrum Romanorum* 342 *SS. Constantini et Feliciani MM. Romanorum* 387
 Apamea ur. Phrygiæ SS. *Caus et Alexander MM.* 3
 Aqua-bella urbs Burgundiæ 331 b
 Aquibia, *SS. Hilarius Ep. Tatianus Diac Felix, Laryus et Dunyus MM.* 413
 Arabona monasterium Piceni 98 a
 Ardna-ha metropolis sit Hiberniæ 319 349 e 359 a 364 b 369 372 379
 Aretium ur. Petruce *B. Justina reclusa* 238
 Armentina Lucanus, *S. Vitalis Nientus Ab.* 26
 Ariminum, *Corpus S. Juliani M.* 416 f
 Augerimensis ditio Westphaliæ 358 a b e
 Arsenga ur. Armeniæ, *BB. Monaldus, Franciscus, Antonius MM. Ord. S. Francisci* 407
 Asia SS. *Petrus Ep. Modestus et xii alii MM.* 107
 Asan exilio *S. Euthymi Ep. Sardium notum* 73 b
 Assisina, *B. Beate Abb. S. Clara* 493
 Asson urbs Frondis 430 e
 Astygi urbs Episcopalis Hispaniæ 95 e d
 Atheluth, nunc Dublinium urbs Hiberniæ 551 e
 Atrebatum urbs Artensiæ, *S. Vindicianus Ep. 75 monasterium Verulanum dotatum* 79 b *perfectum* 78 d
 Athrymia Episcopatus i Hiberniæ 518 e

Augusta Vindelicorum, *S. Narcissus Apostolus* 620
 Augustodunum Ædua dicta 31 e *S. Virgilius Ep.* 72
 B.

Babucum in Herculis, *S. Petrus Hispanus crem.* 96
 Bannaven vicus Scotiæ, *Patria S. Patrici* 514 b
 Baremo urbs Hispaniæ, *S. Pactionus Ep. 4 S. Matrona V. M.* 392
 Barb in insula Armoriciæ, *habitatio S. Pauli Leonen.* 114 d
 Benehor monast. Hiberniæ 276 a 277 b
 Bergom S Gertrudis 591 f
 Bethania in Palestina, *An S. Aristobulus Ep.* 370 e 2 f
 Blaubura monast. Benedict. prope Ulmam 16 a
 Bleda urbs Btruriæ Pontificiæ 402 a 403 a
 Boallus Muvinis Hiberniæ divisus a *S. Patricio* 535 f
 Bobium monast. Italiæ, *S. Attalus Ab* 41
 Boni monasterium in Bospore 308 b 309 f
 Bononia, *B. Catharina Ord. S. Clara* 35
 Brajacum monasterium Gallici destructum 346 d
 Brenetium op. Italiæ cum Abbatia 327 f 328 a
 Prettan oppidum Hiberniæ 544 e f
 Britannici nominis origo 312 f *S. Aristobulus Apostolus* 368
 Brittonia ur. Hispan. an *S. Aristobulus Ep. cognomento Zebædens, et deus S. Lucius M. in Cappadocia?* 369 370
 Brixia ur. Ital. *templum et Reliq. xl Mart. Sebasten.* 14 e
 Bruna ur. Moraviæ, *Reliquæ S. Cyrilli Apost. Moravici* 19 b
 Bruxella: ur. Brabanticiæ, *Obitus S. Vindiciani* 79 e

C

Cabilo ur. Gall. *S. Agricola Ep.* 310
 Cœlum-aureum monasterium Papiæ 404 b
 Cesarangusta obsessa a Cluldeberto R. Parisiorum 37 f *S. Brulho seu Brulhus Ep.* 634
 Casarea Pabestiniæ, *S. Romanus Diac. M.* 419 *S. Alexander Ep. Hierosol. passus* 613
 Casarea ur. Cappad. *Reliquæ xl Sebastianorum* 14 e
S. Longinus miles 370 *Nou fuit Episcopus S. Gregorius Nyssenus* 6 b
 Casarimum opp. dioc. Vercellensis, *Corpus S. Petri Diaconi* 208 a
 Casena ur. Italiæ restituta *S. Zachariæ* 404 d e
 Calaris ur. Sardiæ *S. Eductus M.* 269 *B. Salvator de Hortis* 665
 Calinum ur. Campaniæ, *S. Bernardus Ep.* 228
 Callipolis urbs Thraciæ 187 e
 Callipolis urbs Calabriæ antiquæ 162 e
 Calonymus insula Hellesponti 213 f
 Calregia in Hibernia 561 f
 Cimerarum *S. Vindicianus Ep.* 74
 Cimerinum ur. Italiæ, *S. Ansvinius Ep.* 316
 Campania, *Quintus, Rogatus, Ingenua et vii alii* 618
 Canusium seu Canosa opp. ditiois Mutinensis 647 e d
 Caradigna monast. Hispan. *S. Sisebutus Ab.* 406
 Capuana ditio, *S. Matrona Virgo Lusitana* 392
 Carbonari

Carbonaria pagus Pertici in Gallia 346 c d
 Carnotum ur. Galliae. *S. Leobinus Ep.* 344
 Carolburgum in Franconia. *Cultus S. Gertrudis*
 399 a b c
 Carri ur. Mesopotamiae. *SS. Eustathius et socii MM.*
 350
 Carthago. *Heracles, Zosimus et plures alii* 53 *Con-*
stantinus Conf. 34 *Donatus M. au cum sociis* 340
SS. Paulus, Salvator, Alexander, Theophilus, Theo-
philus, Octavius, Petronius, Manlius MM. 386
 Casentina regio Hetruriae. *Patria B. Torelli* 493
 Carthusia. *Ossa Dionysii Carthusiani in altari* 241
 Casinum monast. *Dona et privilegia collecta a S. Za-*
charia Papa 401 h c
 Cassel arx in Hibernia 280 f a 332 e f
 Cassonum in Calabria citeriore 27 e f
 Castrum novum ur. Siliciae 28 d
 Castrum-Petrae nunc S. Valentini, in Aprutio 426 d
 429
 Chalcedonis suburbium in Rufinianis. *S. Joannes*
ascetes 428
 Chersona civitas Chersonesi 20 f
 Ciarraghe ditio Hiberniae 353 b
 Cingulum ur. Picensi. *S. Candidus M. Romanus* 619
 Cirdinga in Anglia Orientali 643 f
 Cluayn-fiacab locus Hiberniae 535 b
 Cnock castellum Hiberniae 532 b
 Colonia. *S. Heribertus Archiep.* 459 *S. Vivenia V.*
 602
 Condotham locus Hiberniae 532 a
 Confugiense monast. Hassiae 358 d
 Connactia. *S. Patricius praedicat* 549 c 550 351 357 b
 359 b
 Constantinopolis. *S. Nicephorus Patriarcha* 289 *pa-*
tria S. Euphrasia V. 27 f *templa duo et Reliquiae*
XL Mart. Sebastenorum 15 a b 29 a *capta a Turcis*
 250 e d
 Corduba. *S. Eulogius Presb. M.* 87 *SS. Rodericus*
Presb. et Salomon MM. 323 *S. Leocritia V.* M.
 409
 Corfinium ur. Aprutii 425 a b
 Corinthus. *SS. Codratus, Dionysius, Cyprinus,*
Anectus, Paulus, Crescens et alii xv 4 10 11
 Cornwallia provin. Angliae. *S. Columba V. M.* 422
 Cornubia. *S. Constantinus e Rege mon. M.* 62 *Au-*
patria S. Pauli Ep. Leonensis? 19 e
 Corph locus Angliae. *S. Eduardus Rex occiditur* 638 f
 Cremona. *patria B. Joannis Ep. V. centum* 486 c
 Cortona ur. Brutiorum, nunc Crotona 142
 Cruach-naighe mons Hiberniae 374 f
 Crypta S. Angeli de Otravono in Basilicata 28 b
 Cusa ad Mosellam 245 c
 Cyprus. *S. Paulus M. sub tronomachis* 607

D

Dabhal annis Hiberniae 535 b
 Dalnardia ditio Ultoniae 357 b 364 f 365 a b
 Damascus patria *S. Sophroni* 64 h
 Der-Chon locus Hiberniae 565 b
 Derham monast. Angliae. *S. Witburga V.* 603
 Dioecæsarea ur. Ciliciae 420 a
 Divio ur. Burgundiae. *S. Tranquillus Ab.* 399
 Domhnaeb-combuir locus Hiberniae 565 d
 Donnach-Maghin opp. Hiberniae 565 d
 Drumium portus Hiberniae 569 e
 Duacum. *Custr. S. Eusebiae Abb.* 446 f
 Dublinium ur. Hiberniae 351 f a
 Dauensis pagus in dioc. Carnotensi 349 a b
 Daucheria ad Mosam possessio monachorum *S. Me-*
wardi ablata 126 d e f *restituta* 127 a
 Dinum ur. Hibern. *SS. Patricius, Columba, Bri-*
gida sepulti 316 f a 326
 Martii T. II.

E

Eboracum ur. Angliae. *B. Bosa Ep. Devorum* 11 e
 Egabra in Hisp. patria *S. Roderici Presb. M.* 323 f
 Elum monast. Angliae. *Corpus S. Witburgae V.* 603
 Elitheir monast. Hiberniae 285 e 286 f
 Elom locus Hiberniae 364 i
 Eupolis opp. Hetruriae. *B. Bartholomæus ab Angla-*
rio 663
 Enachtrum monast. Hiberniae 278 e
 Epidaurus ur. Dalmatiae, nunc Ragusa 187 e
 Eporediae an substituta *S. Patricius?* 525 f
 Eubonia insula, nunc Mannia dicta in Britannia
 337 d
 Eupbratensis ditio. *S. Aninas Taumatargus* 427

F

Fathena Abbatiae Hiberniae. *S. Murus seu Mura-*
nus 209
 Fearta locus Hiberniae 550 d
 Fenacum in Hrabantia. *S. Himehnus Presb.* 16
 Ferraria ur. Italiae 335 e *B. Catharina Bononiensis*
du vixit 35 f et seqq. 47 et seqq.
 Ferrois terra Hiberniae 562
 Ficula urbs ad Nomentanam viam 181 b
 Finglas fluvius Hiberniae 531 f a
 Firmum ur. Picensi. *S. Firmianus Ab.* 96
 Forum-Clandii Sedes olim Episc. Campaniae 229 b
 Floriacum. *Corpus S. Pauli Ep. Leonensis* 108 e
 Fossa opp. Belgii datum *SS. Follono et Ultano* 594 e
 596
 Frosin ur. Episcopalis Savoniae 361 a 362 f
 Fernesium monasterium Laucastriæ 316 d

G

Ganderslein Abbatia Saxoniae 353 b
 Gasmore sen Glaismor monast. Hiberniae 284
 Gebali urbs Galliae 345 o
 Georgia an civitas an regio inter Euxinum et Hircanum mare? 21 b
 Germania per dioceses distincta 401 e
 Gerunda ur. Hispaniae. *S. Nacissus Ep. et Felix*
Diac. MM. 620
 Glastonia non fuit corpus *S. Eduardi R. M.* 638 f
non est sepultus S. Patricius 528 e *sed S. Sen-Pa-*
tricius 529 f a 380 d
 Gorzia monast. prope Metas. *S. Heribertus dedit*
 463 c
 Graecia *SS. Cyriacus, Pamphanus, Cassianus, Floren-*
tius, Jovianus MM. 415

H

Hilberstattum ur. Germ. *B. Matildis Regina*
 352 b c
 Hummaticum monast. ad Scarpam *S. Eusebiae Abb.*
 445
 Hellespontus. *SS. Abramius eremita et Mariae rjus*
neptis 428
 Hereforda Abbatia Westphaliae 331 c 333 f 335 a
 Herteseq sive Heorthen, monast. Angliae 11 b
 Hibernia. *S. Patricius Ep.* 312
 Hieria insula. *Corpus S. Theophanis translatum* 220 b
 Hierosolyma capta a Cosroe et recepta 67 f 68 capta
 a Saracenis 70 e *S. Macarius Ep.* 38 *S. Sophro-*
mus Ep. 74 *S. Josephus ab Arimathæa* 502 *S. Ale-*
xander Ep. 613 *S. Cyrillus Ep.* 623
 Hiption *S. Georgius Theophorus et Thaumaturgus* 59
 Hispalis *S. Leander Episc.* 271
 Holchum Norfolciae in Anglia pagus 604 b c
 124 Horta

- Horta, sive Hortanum ur. Etrurie Pontificiæ 402 d e
403 a b
- Horta opp. Catalanæ. *B. Salvator de Horta* 663
- Humana urbs olim Episcopalis Piceni 403
- Humestia locus Hiberniæ 533
- Hunelertium monast. ad Scaldim extractum 78 e
- I
- I**nleach ur. Munonia 284
- Inbher-Daoile monasterium Hiberniæ 284
- Incheen insula Hiberniæ 338 a
- Inisense monasterium Hiberniæ 316 e
- Isthmus Peloponnesi 8 f
- J
- J**ulera ur. Liburniæ sub Venetis 182 a
- Justiniana prima urbs Illyrici Orientalis 167 d
- Justinopolis ur. Dalmatiæ. *Corpus B. Monaldi M.*
409 d
- K
- K**alna villa regia Angliæ 10 sec. 643 b
- Knovia ur. Russiæ *Reliquiæ S. Clementis Pape M.*
16 e d
- Kintyre insula Scotiæ *S. Constantinus e Rege monachus et Abbas* 63 a
- L
- L**acus-Generali SS. *Crupistus, Galata et alii ix M.M.*
256
- Lagenia provincia Hiberniæ *S. Patricius prædicat*
526 d 542 f 532 e
- Lampsacum ur. Hellesponti 430 b 431 *S. Eusebius Ep. Conf.* 349
- Laodiceæ ur. Curia SS. *Trophimus et Thalus M.M.* 58
- Laranda ur. Lyconiæ. *S. Pappus M* 419
- Latiniacum opp. Franciæ *S. Fimilianus Ab.* 45
- Legio ur. Hispan. SS. *Vincens Ab. Ramirus Prior et 12 Monachi Mart.* 59
- Leo sive Legio ur. Armeniæ *S. Paulus Ep.* 107
- Leominsteria opp. Angliæ *Reliquiæ S. Edmundi R. M.*
639 e
- Liatmorum monast. Hiberniæ *S. Mocho-uocens* 276
- Liffe campus Hiberniæ 562 e
- Lingonum urbs Galliæ *S. Tetricus Ep.* 632 e
- Lirium monast. 343 e, 346 b *S. Patricius deget*
323 b
- Lisim ur. Aprutiæ interioris 163 e d
- Lisio locus Hiberniæ 347
- Lothusa oppidum Belgii 597 h e
- Luce ur. Italiæ *S. Anselmus Ep.* 646
- Lugdunum Germaniarum sub Burgundis 452 f
- Lugh locus Hiberniæ 564 d
- Luna ur. Etrurie delata 194 f
- Luxovium monast. Galliæ a *S. Columba ad conditum*
42 e
- M
- M**adritum. *Corpus S. Alexandri Romani M* 308 a d
- Maella opp. Hispaniæ *B. Salvator de Horta mirabilis clarus* 678
- Mageo monast. Hiberniæ *S. Geraltus* 284
- Magni-agri monasterium in Mysia. *S. Theophanus Conf.* 210
- Malliacus insula Gall. *templum S. Prudentis Ep. Pictorum* 270 f
- Manertina custodia Romæ 238 e e
- Manna insula Britanniæ a *S. Patricio conversa*
336 b 368 a
- Mantua an Cappadocia dicta? 377 e f. *In ibi passus S. Longinus? 370 372. Corpus S. Longini cum sanguine Christi 372 373 374 an Episcopus num. Administrator B. Joannes Ep. Vicentinus? 486 487 a S. Anselmus Ep. Lucensis* 646
- Marchianen-æ monasterium Flandriæ. *S. Eusebia Abb.* 443
- Mauritania. *Carventus, Timotheus, Soldia, Felicianus Jocundus* 618
- Mediolanum. *S. Benedictus Ep. 83 patria S. Anselmi Ep. Lucensis* 646
- Merl-bem op. Thuringiæ. *Henricus Aucops Rex mortuus* 356 c
- Metulo, vulgo Melle ur. *B. Prudentis Ep. Pictorum, obiit* 270 e
- Midia prov. Hiberniæ. *S. Patricius prædicat* 554 d 359 b e
- Mocconvir locus Ultoniæ 537 h e
- Moghilorna ditio Hiberniæ 565 d
- Mouonia, *conuersa a S. Patricio* 552 e f 553 557
- Mons Eligianus, mona t. Artesiæ *sepultura S. Vindiciani 79 d castatur 80 iterum* 80 h e
- Mons-litoris nunc *S. Gertrudis* 592 a
- Mudornia locus Hiberniæ 564 b
- N
- N**a dese locus Hiberniæ 563 d
- Namurensis Comitatus Belgii *B. Hertertus cœmita* 500
- Nanthor opp. Scutiæ *Patria S. Patricii* 514 b
- Nepis ur. Etruriæ in Patrimonio S. Petri 166 a b
- Neustadium monast. Franconiæ *Cultus S. Gertrudis*
600 601
- Nivello opp. Brabantiæ *S. Gertrudis Abb.* 590
- Nivea ur. Bithyniæ SS. *Gorgonius, Palatomus et Firmus seu Firmianus M.M. 30 SS. Theuseta, Horrens et socii M.M.* 257
- Nimmedia SS. *Palatomus, Firmianus, Rusticus M.M. 32 Egidius sive Egidius Presb. et 7 socii M.M. 101 S. Petrus Cubicularius Diocletiani Myrtonus Presb. et alii xvi M.M. 105 S. Ursusianus M. 253 SS. Macedonius Presb. Patricia, Modesta, cum aliis xii M.M. 256 SS. Eufrasia, Donationus et alii xix M.M. 257 SS. Felicesimus, Dativus, Frontinus, Jocundus. M.M. 341 SS. Lucius Ep. Fausta, Sclerus, Ingenius, Januarius M.M. 386 S. S. Cæsterius, Dionysius et viii alii M.M. 413 SS. Dionysius Januarius et ix alii 506 Decem milibus Martyrum 616 SS. Trophimus Eucarpon et alii M.M. 55 616 Maria, Aprilis, Serulus et 23 socii M.M.* 618
- Nicopolis ur. Armeniæ. *S. Gregorius Ep.* 45b
- Nohthalense monasterium Galliæ 343 e 346 b
- Nomentum urbs Sabinorum 166 a b
- Northusa ur. Thuringiæ *Monasterium a B. Mathilda extractum* 361 f 362
- Novalitium monast. in Subalpinis *B. Heltradus Ab.* 326
- Nyssa ur. Cappadociæ *S. Gregorius Ep. 75 f Reliquiæ xi. Mart. Sebastianorum.* 15
- Nus-ia seu Novesium urbs ad Rhenum 470 e
- O
- O**mnucium ur. Moraviæ SS. *Cyrillus et Methodius Apostoli Sclavorum* 7 i
- Ossa insula Armoriciæ 114 f
- Ovetum ur. Hispan. *Corpus S. Vincentii Ab. M. Corpora SS. Eulogii et Leocretie* 89
- P
- P**agnus monast. in Alpibus Italiis 328 f
- Paldii

Palidi monast. a B. Mathilda Reg. fundatum	339 b	Septonia locus Angliæ. <i>Corpus et templum S. Eduardi R. M.</i>	638 f 639 b e 644 645
Parisiis. <i>S. Droctorens Ab. S. Germani</i>	30 mortuus	Scotia <i>S. Kessogus Ep. 35 S. Kennochu F.</i>	333 S.
	270 e	<i>Bonifacius Kiritinus Ep.</i>	444
Parium ur. Hellesponti <i>S. Menignus Fullo M.</i>	381	Scotia pro Hibernia usque ad	12 sec. sumpta 312 c d e
Patallurea <i>ecclia S. Euthymii Ep. Sardium nota</i>	13 b	nominis origo	312 f Scotia Albania subactu
Patavinum ur. Italiæ <i>B. Arnaldus Ab. 363 B. Julianus Urtus</i>	608	Scyllacium ur. Brutiorum	166 a
Pelecetes monast. Asiæ. <i>S. Theosterictus Conf.</i>	607	Sebastia ur. Armeniæ <i>Martyres XL Quirion, Candidus et socii</i>	12 S. Petrus Ep.
Pentapolis dictio Italiæ	403 c d 404 b	Seleucia uspera urbs Ciliciæ	420 a b
Persis. <i>Martyres XLII 33 S. Christina Martyr</i>	258	Senones ur. Galliæ <i>S. Colloquillus Rex</i>	439 monast.
Perticus Comitatus Galliæ	343 d 346 b	<i>S. Petri-Vivi. Caput S. Gregori Magni an sit</i>	128 129
Perusium ur. Italiæ. <i>B. Ericus sive Henricus</i>	333 B.	Serasiense <i>S. Zachariæ monast. in Pyrenæis</i>	89 a
<i>Thomasellus Ord. Prædicatorum</i>	609	Siberenta ur. Calabriae. <i>Patria S. Zachariæ Papæ</i>	402 f
Petra-Roseti in Calabria	* 28 b	Sigriana regio ad littora Propontidis. <i>S. Theophanes Hegumenus et Conf.</i>	210
Petrolusiente monast. prope Constantiam. <i>an ibi caput S. Gregori Magni fuerit?</i>	128 b	Silva candica Episcopatus	649 b
Phœnicia. <i>Dicem Martyres</i>	419	Silvaducis ur. Brabantæ <i>ecclia S. Joannis Evang.</i>	250 d <i>Carthusia prope illam extracta</i>
Pictavinum ur. Galliæ <i>S. Pientas Episc.</i>	270	Stremeshalli monasterium Angliæ	* 12 e
Pitiverum opp. Galliæ. <i>S. Gregorius Ep. Armenus</i>	486	Strunæ in Betruvia <i>B. Andreas Ab.</i>	49 b
Polimartina ur. Etruriæ Pontificæ	402 a 403 a	Suessionem an corpus <i>S. Gregorii Magni</i>	9 sec. dation? 125 128 et 746 quomodo servatum?
Praga an ibi caput <i>S. Gregori Magni?</i>	129 d <i>Reliquiæ S. Longini militis</i>	374 f	127
Principis insula olim Pityodes, nunc Pavonara	213 e	Surdum monast. Hiberniæ. <i>S. Finianus Ab.</i>	439
Poppium opp. Petruviæ. <i>B. Torellus solitarius</i>	493 <i>Reliq. B. Andrea Ab.</i>	49 f	655 c
Pydna ur. Macedoniae <i>S. Alexander M.</i>	339		

Q

Quitlingeburg monast. Germaniæ 10 sec. 356 b
mortua B. Mathilda Regina 357 b 363 a

R

Radinghia monasterium Angliæ 64 a b c
 Raparus mons Basilicatæ * 28 b
 Rapolla ur. Basilicatæ. *S. Vitalis Siculus Ab.* * 32 a
 Ratishona. *Sepultus Henricus Duc. Bavariæ* 359 e f
 Ravenna. *S. Valerius Archiep.* 403 S. *Agapitus Ep.* 421
 Reate ur. Italiæ. *S. Probus Ep.* 400
 Reusium opp. Hispaniæ. *B. Salator de Hortis miraculis elurus* 683
 Rhisina ur. Mesopotamiæ 165
 Rickel pagus Hasbanie, patria *Dionysii Carthusiani* 243
 Roma. *S. Francisca oblatorum Turvis-Sprentorum* * 89 *Mamilianus seu Maximilianus M.* 103 *Innocentius et Rasus albi Episcopi* 105 *S. Gregorius Magnus Papa in an opus ibi corpus* 120 124 *templa* 125 a *Reliquiæ in Vallicellana ecclia* 125 *XLVI Martyres sub Nerone* 338 *S. Petrus Diac. S. Gregori* 208 *Corpus Dujuris. S. Longini M.* 373 376 *S. Zacharius Papa* 400 *brachium S. Josephi ab Armathaa* 504 e f *SS. Alexander Ep. Throdubus Diac. et vi abi* 506
 Romanus Ducatus 7 et 8 sec. 403 f
 Ruscomain locus in Hibernia 568
 Rotajalum locus prope Parisios 348 a b
 Ruremunda ur. Belgii *Dionysius Carthusianus* 243

S

Sabhal monast. Hiberniæ a *S. Patricio* conditum 543 f a
 Samoethracia insula. *Exul obiit S. Theophanes* 212 e d 220 b
 Sangeminiatum ur. Betruviæ *S. Fava V.* 231
 Sanseverina ur. Calabriae * 28 d
 Sardis ur. Lydiæ *S. Euthymius Ep. M.* 72

T

Tænia vicus Bellesponti *SS. Abramius eorum, et Maria neptis* 430 b 431
 Tailtea locus Hiberniæ 548
 Tamarensis insula an Hibernia? 523 a 541 c
 Tandactum monast. Hibern. *S. Eugenius Ab.* 78
 Tarracina ur. Italiæ. *S. Speciosus mon. Benedictinus* 398 *SS. Valentinus Episc. et Damianus Diac. MM.* 423 e f
 Taurinum. an *S. Patricius sit Episcopus consecutus* 526 a
 Teatina ditio Italiæ *SS. Valentinus Episc. et Damianus Diac. MM.* 423
 Tergestum ur. ditiois Austriacæ in Istria 491 e
 Teruanense monast. a Theoderico R. dotatum 78 e d
 Thebais regio Ægypti *S. Eupraxia sive Euphrosia V.* 260
 Thessaleniæ *SS. Alexander et Dionysius MM.* 257 *SS. Euphrastus, Alexander, Primumus, Basilus MM. 341 sepultus S. Alexander M.* 340 d *S. Matræa M.* 390
 Tironalia in Ultonia 583 e 586 f
 Tricarum ur. Lucaniæ. *Reliquiæ S. Vitalis Siculi Ab.* * 26
 Tridentum *S. Magorianus Conf.* 308
 Tuitium monast. prope Coloniam *carpus S. Heriberti* 461 d e
 Turritanus Episcopatus olim in Lucania * 33 f a
 Tyana ur. Cappadociæ Episcopalis 384 d

U

Ulidia ditio Hiberniæ 543 b c 548 563 e 564 567 e 575 d
 Ultonia. *S. Patricius prædict* 526 e 551
 Urbs-vetus nunc Orvieto, urbs Etruriæ 189 d
 Uineach locus Hiberniæ 558 e d

V

Valeria proy. Italiæ *Monachi 2 et Draconus Maccianus MM.*
 Vallumbrosa *B. Andreas mon.* 47
 Valerensis

Valuensis Comitatus in Aprutio	425 a b	Episcopatus	Werham opp. Angliæ	<i>Sepultura S. Eduardi R. M.</i>	
	425 f			638 f	639 f
Venafrum ur. Campaniæ		166 de	Westphalia. Occidentalis regio dicta		334 335 a
Venetia <i>S. Meliton et socius Mart.</i>		30	Wimitehusum monast. Germaniæ	10 sec.	356 abd
Verona. <i>S. Innocentius Ep.</i>		343	Wincestria Abbatia		285 c d
Vicentia ur. Italiæ		483	Wintone ur. Angliæ. <i>S. Elphegus Calvus Ep.</i>		225
Vienna ur. Gall. <i>S. Isichus Ep.</i>		442	Wormatia patria <i>S. Heriberti Archiep. Colomen.</i>		462 e f
				463 f	

W

W allia patria <i>S. Pauli Ep. Leonensis</i>	409 e
Walohusen oppidum Germaniæ	353 d e f
Werewelle monast. Angliæ	645 c 646 a

Z

Z appina ur. Aprutii	430 c d	destructa	423
Zeelemen. Carthusia prope Disthemium			243 f

INDEX ONOMASTICUS

TOMI II MARTII.

Signum † inter numerum et litteram paginae alienijus interjectum, indicat (quod salibi pluribus monvianus) tuli loco significationem vel originem ejusmodi vocis plenius explicari.

A	
A blatæ pensionis pecuniariæ genus	154 c
Abys-ari merga	* 141 e
Acquietare	* 133 d
Acturare exercere	* 133 b
Adfectatus affectus	447 a
Adminiculari adjuvare	38 e
Adolens <i>adolescens</i>	450 d
Advisamentum <i>judicium, opinio</i>	* 106 d
Advisatus <i>monitus</i>	* 125 e
Agape <i>elemosyna</i>	467 a
Agibilia <i>domus negotia domestica</i>	* 103 † a
Agonotheta <i>pugil</i>	621 c
Alilagnia <i>jubilatio</i>	37 c
Albulum <i>albugo, vitium in oculo</i>	636 f
Aligerare <i>volare</i>	94 b
Alithynum	406 c
Alloodium	458 e 547 c
Almitas	354 c
Altarium, <i>altare</i>	630 b
Amaricari <i>amarescere</i>	531 e
Ἀμοξίσις	723 † f
Ambasiata, <i>legatio Ambascia</i>	* 129 b 130 † e 131 b
Amicabiliter <i>benevole</i>	109 e
Amphimallum <i>utrimque villosum</i>	167 † f
Ancha <i>cozondix</i>	* 98 e
Androina <i>locus virorum</i>	150 e
Angaria	471 e
Angariare <i>cogere</i>	546 d
Animadverti <i>plecti</i>	69 e
Annualiter <i>annue</i>	130 e
Antiquus <i>senex</i>	* 155 c
Aorasia <i>cæcitas</i>	573
Apocrisarius	430 f
Apoxidis <i>ostensio</i>	135 a
Apparere <i>sententia, judicium</i>	* 115 e
Apparescere	207 d
Appendiciæ <i>adjuncta</i>	141 c
Appodiatu <i>admixtu</i>	* 95 c * 97 † a
Appretiare <i>æstimare</i>	* 106 b
Architector <i>faber</i>	498 b
Aromatizare	538 e 539 c
Arsus <i>combustus</i>	* 133 † c
Arthetica <i>gutta atritus</i>	* 99 b c * 104 d
Ascetriæ <i>sanctimoniales</i>	264 c
Ἀσκητήσις <i>secretarius</i>	704 a
Ascyterium <i>asceterium</i>	96 d
Attegia	204 e
Attitulare <i>addicere</i>	204 f
Augmentare <i>augere</i>	* 112 a 448 e
Axiomaticus <i>in dignitate constitutus</i>	130 c
Azurrius <i>cæruleus</i>	* 111 e
B	
B alascio <i>gemmæ genus</i>	* 114 † b
Balista <i>pro bolistario</i>	* 136 † a
Banclium <i>tribunal, mensa</i>	* 154 † f
Bassus <i>humilis, demissus</i>	240 b
Bavara <i>liuteum subgulare</i>	* 41 f * 43 f 45 † d
Βίβροξ <i>equus cursorius</i>	703 b
Bitettum <i>pileolus</i>	234 c
Bostar <i>stabilum</i>	28 e f
Bracherolum <i>herniæ vinculum</i>	240 † f
Brandium <i>liuteum sacrum</i>	153 † b
Briga <i>inimicitia factio</i>	* 160 e
Bruscioli	* 102 a
Buxtali, Bossuli, Buxtæ <i>pixides</i>	134 c 135 c
C	
C elestialis <i>caelestis</i>	* 146 d
Calcicare <i>calcibus impetere</i>	* 169 † b
Calidrum <i>pileolus</i>	498 f
Caligæ <i>sandalia</i>	201 b
Camisia <i>vestis linea, indusium</i>	155 † b
Campio <i>pugil</i>	490 c
Capanua <i>suggestum cruciarium</i>	* 169 † f
Capellina <i>rosarium sertum</i>	240 e
Carerale <i>vinculum</i>	87 f
Carnis-privium	498 a
Cassa <i>capsa, armarium</i>	* 112 † e * 161 b
Cassare <i>antiquare, abolere</i>	174 c
Castratina <i>vervecina caro</i>	* 173 † f
Casula <i>tunica</i>	154 a
Catapatus <i>præfectus</i>	* 29 f † 30 e
Cataracta <i>pellucida oculos obscurans</i>	241 a
Cataractæ <i>in oculis squammæ</i>	* 98 e
Catta <i>felis</i>	160 c
Caucium, caucis, a, um <i>καυκάλιον ansatus calix</i>	268 e 433 f
Cauma <i>æstus</i>	203 c
Causia <i>pilrus rusticanus</i>	663 e
Centonizare <i>compilare</i>	143 b
Certiorari <i>certior fieri</i>	372 e
Χηροκοιτιζ <i>humicubatio</i>	747 c
Charaxare <i>scribere</i>	131 f
Chartularius	144 c
Choreare <i>choras ducere</i>	* 119 e
Cinguli <i>cingula</i>	19 e
Cinta <i>circulus</i>	* 166 e * 137 † f
Circumlaterus <i>circumsistens</i>	464 d
Clamare <i>compellare</i>	* 159 f
Clavare <i>clivus figere</i>	* 119 e
Clito <i>Princeps</i>	634 e
Cloca <i>matinabulum</i>	114 h
Cogitamen <i>cogitatio</i>	* 145 e
Collaterare <i>ad latus ire</i>	352 c
Comitiva <i>comitatus</i>	* 114 † f
Commarea <i>districtus territorium</i>	238 a
Commoneri <i>hortari</i>	403 b
Compages <i>calcei episcopales</i>	181 † c
Compatriota <i>ejusdem patriæ</i>	448 d 469 f 542 f
Compendiositas <i>brevitas</i>	450 c
Concubialiter <i>assiduo</i>	* 28 e
Conductus <i>canalis</i>	* 108 e
Conflagrare <i>inflammare</i>	171 d
Confortamen <i>corroboratio</i>	* 119 e
Confortamentum	* 110 d
Conjungere	

Coniungere <i>ad aliquem accedere</i>	68 f	Esens <i>existens</i>	* 107 d
Conquestus <i>subjugato</i>	517	Eulogium	367 a
Conquisite <i>iure belli</i>	427 c	Exemplare <i>in exemplum proponere</i>	450 b
Consuetudinamtor <i>ex more</i>	180 d 151 f	Exenia, <i>renia</i>	124 c
Consultum <i>auxilium</i>	155 e	Exequari <i>exequiis celebrari</i>	554 a
Contentari <i>acquiescere</i>	* 117 c 43 b	Exoccupare <i>expedire</i>	466 e
Contractus <i>territorium, districtus</i>	73 e	Expensia <i>impensae</i>	* 21 c
Contrastatio <i>dimicatio</i>	* 164 $\frac{1}{2}$ b	Externium <i>tormentum</i>	* 167 $\frac{1}{2}$ b
Contracta <i>vicus, platea districtus</i>	237 $\frac{1}{2}$ e 618 c		
Contumacia <i>iniquatio</i>	498 b	F	
Convivare <i>comitori</i>	403 e 361 a	Falquerius <i>religiosus Sarracenus</i>	407 c
Convivaneus <i>vicinus</i>	538 b	Famen <i>loquela, lingua</i>	112 c
Cupiare <i>trouerebere</i>	501 a	Fanulamen <i>obsequium</i>	358 a
Curator <i>saltator</i>	* 171 $\frac{1}{2}$ f	Fastigatio <i>fastigium</i>	433 e
Coruola <i>cornum</i>	* 114 $\frac{1}{2}$ b	Fenestrella <i>fenestella</i>	* 107 e
Cottoum <i>pinum matum Cydonium</i>	* 94 $\frac{1}{2}$ c	Festum <i>ludus, blanditia</i>	* 129 $\frac{1}{2}$ d
Cratera	131 c	Fionlus, a, um <i>futarus, a, um</i>	* 115 e * 117 b
Craticulatus <i>tostus in craticula</i>	468 e	Finetenus <i>ad finem usque</i>	453 c
Croceia <i>sub orellare fulcrum</i>	235 a	Finus <i>Finissimus excellenter bonus</i>	* 107 d 234 e
Crocei, croceidi <i>idom</i>	55 b	Firmabilis <i>diuturnus</i>	229 e
Culpa <i>confessio culpa</i>	* 147 $\frac{1}{2}$ e	Firmare <i>claudere</i>	* 118 $\frac{1}{2}$ b
Curatus <i>parochus</i>	46 e f	Firmare <i>consistere</i>	* 130 $\frac{1}{2}$ b
Curia <i>territorium</i>	498 d	Firmatus <i>abstractus ex pacto</i>	* 136 a
Curialitas <i>munificentia</i>	* 126 $\frac{1}{2}$ a	Fueticitas <i>factor</i>	* 166 e
Cyrese <i>tostado, formax</i>	311	Follis <i>stultus</i>	206 f

D

Dapabiliter <i>laute</i>	39 d
Derisibiliter <i>derideri</i>	203 d
Derimata <i>vini mensura</i>	157 b
Declarare <i>illuminare</i>	141 $\frac{1}{2}$ a
Defendo <i>prohibeo</i>	532
Degnastare <i>destruere</i>	* 132 $\frac{1}{2}$ e
Deliberare <i>trahere</i>	35 c
Delicatorius <i>ad delicias faciens</i>	131 c
Desperare <i>exerere</i>	734 b
Desperum <i>despectus</i>	160 $\frac{1}{2}$ f
Deteriorari	540 d
Detrectatio <i>detractio</i>	* 170 $\frac{1}{2}$ c
Deviamenti error	* 124 c
Deviare <i>abducere a via</i>	* 174 c
Devians <i>eductus</i>	* 131 d
Devotare <i>devotere</i>	654 b
Datum <i>quotidie</i>	496 d
Diaropis <i>discissio</i>	142 c
Diamatinius <i>Adamantinus</i>	* 109 $\frac{1}{2}$ b
Dibalsamicus <i>magistratus</i>	179 c
Dietens <i>quotidie</i>	358 a
Dietim <i>quotidie</i>	* 477 c 203 e
Diffidatus <i>desperatus, depositus</i>	* 103 f
Diocensis <i>diocesanus</i>	321 e
Discere, <i>ducere</i>	639 b
Dis credere	567 b
Displectibilis <i>displectens</i>	* 135 e
Distemperare, <i>mercure, Fr. destemper</i>	252 b
Dilatio <i>opulentia</i>	448 e
Dignitate <i>ore docere</i>	431 e 110
Dona <i>domus</i>	137 c
Domna, <i>mulier</i>	195 a
Donus <i>cultra</i>	405 b

E

Electuarium	* 133 $\frac{1}{2}$ b
Enzeonium, <i>exenium, renium, donum</i>	* 114 c * 126 c
	* 144 c.
Emeus <i>attomitus</i>	433 $\frac{1}{2}$ e
Epicurius <i>anarithus</i>	* 31 b e
Ephogatio <i>conclusio</i>	* 177 f
Episcopare, <i>Episcopata agere</i>	750 a
Epistolatum <i>per epistolas</i>	91 a
Epitonia <i>panna</i>	154 $\frac{1}{2}$ b

Esens <i>existens</i>	* 107 d
Eulogium	367 a
Exemplare <i>in exemplum proponere</i>	450 b
Exenia, <i>renia</i>	124 c
Exequari <i>exequiis celebrari</i>	554 a
Exoccupare <i>expedire</i>	466 e
Expensia <i>impensae</i>	* 21 c
Externium <i>tormentum</i>	* 167 $\frac{1}{2}$ b

F

Falquerius <i>religiosus Sarracenus</i>	407 c
Famen <i>loquela, lingua</i>	112 c
Fanulamen <i>obsequium</i>	358 a
Fastigatio <i>fastigium</i>	433 e
Fenestrella <i>fenestella</i>	* 107 e
Festum <i>ludus, blanditia</i>	* 129 $\frac{1}{2}$ d
Fionlus, a, um <i>futarus, a, um</i>	* 115 e * 117 b
Finetenus <i>ad finem usque</i>	453 c
Finus <i>Finissimus excellenter bonus</i>	* 107 d 234 e
Firmabilis <i>diuturnus</i>	229 e
Firmare <i>claudere</i>	* 118 $\frac{1}{2}$ b
Firmare <i>consistere</i>	* 130 $\frac{1}{2}$ b
Firmatus <i>abstractus ex pacto</i>	* 136 a
Fueticitas <i>factor</i>	* 166 e
Follis <i>stultus</i>	206 f
Fontalis <i>fontanus</i>	46 f
Fraglia <i>confyaternitas</i>	490 f
Frigoreticus <i>febricitans</i>	510 f
Fundatum <i>genus paim</i>	125 a
Furina <i>fascina</i>	* 169 f

G

Gales <i>vel godes Slavonice proceres seu complices</i>	24 c
Gastallus <i>acononius</i>	490 f
Gattus <i>felis</i>	* 448 $\frac{1}{2}$ e
Gausapo <i>topus crassior</i>	* 113 a
Gemittuosus <i>gemebundus</i>	576 b
Generalitas <i>populus</i>	143 c
Gentis <i>vulgus</i>	* 123 h c
Ghirlanda, <i>garlanda circulus</i>	* 118 $\frac{1}{2}$ f
Givna <i>quidam</i>	* 135 $\frac{1}{2}$ c
Grappus <i>uncinus</i>	* 171 $\frac{1}{2}$ f
Grossus <i>maynus</i>	* 168 b 199 e
Grunna <i>locus palustris</i>	284 e
Gonella <i>turra inferior</i>	* 137 f
Gubernare <i>aliquem, ahem prospicere</i>	* 137 $\frac{1}{2}$ b
	132 d e
Guerra <i>bellum</i>	* 157 c
Gutta <i>paralytica paralysis</i>	652 e
Gutta <i>catharrus</i>	* 103 $\frac{1}{2}$ f

H

Humanari <i>incarnari, homo fieri</i>	* 107 a b * 119 c
Humanitas <i>statura corporis</i>	509 e

I

Iona, <i>te is iron</i>	72 f 203 e
Idolatria <i>idololatria</i>	* 173 $\frac{1}{2}$ d
Illustramen <i>lanam</i>	* 111 b
Inmedullatus <i>umbilatus</i>	562 d
Imponere <i>cum plausu imponere</i>	90 e
Inpretabilis <i>inestonabilis</i>	304 b
Inadibilis <i>inaccessus</i>	90 e 91 d
Invidere <i>inviditum rejicere</i>	* 33 c
Incaptus <i>non captus</i>	47 c
Incardimio <i>Vivanti Episcopatu alterius desolatae se-</i> <i>dis Episcopum preficere</i>	463 b seq.
lucensum <i>thms</i>	* 115 $\frac{1}{2}$ c
Incinerare	

Incinerare	538 c 548 b	Missus legatus	134 c
Infalsare depravare	202 c	Misus positus	138 $\frac{1}{2}$ f
Infocatus condens ab igne	167 $\frac{1}{2}$ b	Mittere ponere	498 c
Ingentura sterilitas	33 f	Molinum mulendinum	42 c
Ingenium instrumentum	418 c	Mortuus occisus	136 $\frac{1}{2}$ a
Ingentia magnitudo	98 f	Motio expeditio bellica	403 b
Injuriare injuria officere	481 b	Mutantia mutatio	106 $\frac{1}{2}$ e
Inimicus qui habet inimicum	159 c	Mundialis mundanus	91 e
Initiari inchoare	244	Murata monasterium inclusorum	242 $\frac{1}{2}$ c
Innotescere indicare	90 c 132 c	Musivum opus	404 c 509 c
Interamen intestina	444 e		
Interessens praesens	596 d		
Inthronizare	161 e		
Intinnare significare	511 b		
Jocale monte	* 124 $\frac{1}{2}$ c * 147 f * 134 $\frac{1}{2}$ c		
Jocare ludere	596		
Jungere peruenire, pertingere	* 145 e f * 168 f		

K

K <i>καίριον</i> Holocaustum	725 $\frac{1}{2}$ c
<i>Καταμάτω</i> male	703 d
Kalendatum quot mensibus	143 f
<i>Καρχαλοῦπιον</i> galerus longus	437 f 438 a
<i>Καυδία</i> Candela	729 a
<i>Κελλα</i> , <i>κελλίον</i> Cella, cellula	746 c d

L

L aborerium opus, labor consuetus	141 $\frac{1}{2}$ b
Laina Briton. monasterium	115 d
Lavoritium opus, labor	* 148 $\frac{1}{2}$ e
Lectulum lectulus	511 e
Legatarius legatus	134 e
Levigare, levigatio sublevare, sublevatio	146 b 153 b
Licentiam dare dimittere	* 110 a * 128 b
Licentiarum, dare licentiam abundi	409 d
Logia, logium solurium	* 136 $\frac{1}{2}$ e 102 e
<i>Λογύδιον</i> subella	724 $\frac{1}{2}$ c
Luminositer clare	93 e
Lunatum, lunariter menstrum	94 e f
Lupus moninus lycanthropus	496 c

M

M ajoritas augmentum	* 29 e
Milatus infirmus	499 a
Mansionarius	176 e 177 c
Misum praedium	78 c 407 d
Manuale manipulus florum	* 145 e
Mappula superpellicea	180 b
Mappulatus Clericus indutus superpelliceo	153 c
Mardanus, Saracenus campus	409 f
Marescalcus	* 162 $\frac{1}{2}$ b
Martyrizare martyrio afficere	18 e
Martyrizare Martyrium pati	372 e
Massa villa, praedium	159 e 406 b
Massarius thesaurarius, gazophilus	490 $\frac{1}{2}$ a
Mastigia scipio	280 e
Matas-a glomus textorius	* 104 $\frac{1}{2}$ f * 148 $\frac{1}{2}$ e
Matricula indiculus	469 c
Mattola storra	436 e
<i>Ματθία</i> , Abbatissa	729 et seqq.
Medio mediocriter	91 b
Meliorari	539 c 540 h
Mercatum vandine	* 131 e
Merces elemosyna	159 d
Metacismus	201 e
Metanoea penitentia	76 b
<i>Μετρηθην</i> longe	747 a
Meinellus puvulus	* 138 $\frac{1}{2}$ b
Ministerialis procurator	461 b
Mirari intueri in speculum	451 a
Missus legatus	134 c
Misus positus	138 $\frac{1}{2}$ f
Mittere ponere	498 c
Molinum mulendinum	42 c
Mortuus occisus	136 $\frac{1}{2}$ a
Motio expeditio bellica	403 b
Mutantia mutatio	106 $\frac{1}{2}$ e
Mundialis mundanus	91 e
Murata monasterium inclusorum	242 $\frac{1}{2}$ c
Musivum opus	404 c 509 c

N

N ublatus, hiblatus an nimitus vel nublatus?	203 $\frac{1}{2}$ c
Nivescere, nivere, album esse	94 b d
Nullitas	* 54 $\frac{1}{2}$ f
Nymphaeum	203 e

O

O bsessio obsidio	402 a b
Occidere sole post solis occasum	438 f
<i>Ὀξύμαχος</i> celebris	730 d
Operare facere	* 98 $\frac{1}{2}$ f
Opitularis auxiliarius	358 e
Oppressare opprimere	499 c
Orbita iura initium operae	148 c
<i>Ὀρέρατῆρ</i> sponsus	729 b
Orphanitas orbis	482 e

P

P aganizare paganicos ritus sequi	160 a
Pagensis indigena	329 b
Palacta, palotta, palutta	* 167 $\frac{1}{2}$ f
Palaentium succus stramine factus	* 162 $\frac{1}{2}$ h
Palaentium florea e.e. palmis	147 $\frac{1}{2}$ e
<i>Πάροξ</i> caupo	746 f
Pamerella cophius	230 $\frac{1}{2}$ f
Pannus oculi vitium	* 99 $\frac{1}{2}$ d
Parabola verbum, assertio	237 $\frac{1}{2}$ h
Paracellarius	407 e
Paracomonemus aventor	184 $\frac{1}{2}$ f
Paramenta ornamenta	* 153 c
Parere ornare	719 f
Parvi-sinus minimus	90 e 752 b
Pascua pasenum	654 e
Pastillatiema tributi genus	162 $\frac{1}{2}$ b
Patientia pannus pectoralis Clarissarum	* 45 $\frac{1}{2}$ d
Patrienses indigena	448 a
Patriota ejusdem patriae	199 d 543 b
Paupertuncula parva paupertas	52 e
Pausare membra ad quietem reclinare	112 b
<i>Παυλί</i>	723 $\frac{1}{2}$ f
Peculio opilio	467 f
Pecus ovis	* 156 $\frac{1}{2}$ a
Pensare apprehendere	407 e
Per propter	* 115 $\frac{1}{2}$ e
Perluicidare perlustrare	* 106 e
Perpetualiter in perpetuum	147 d
Persistenter continue	* 157 e
Personalter in persona	* 93 e
Pertinentiae quae aliquo pertinent	443 e
Petium pars	* 169 $\frac{1}{2}$ f
Phaleramenta ornamenta	42 f
Phantasia, pompa phantastica	436 e
<i>Ψευδοπατριάρχης</i> Pseudopatriarcha	703 $\frac{1}{2}$ h
Philocapius amore captus	* 108 $\frac{1}{2}$ h
Philidotus sycammatas	97 b
<i>Φιλοσοφίας</i> furvus	734 e
Phitacium scheda	633 e 153 d 491 d
Pictacium idem	407 e
Placenta complacentia	* 144 e venustas * 144 f

Placor

INDEX MORALIS IN VITAS SANCTORUM

TOMI II MARTII.

A

Abbates S. Vincentius Legionis in Hispania Martyr 59 S. Theophanes Hegumenus in Asia Confessor 210 S. Vitalis Siculus Ord. S. Basilii 26 S. Attalus Bobii in Italia Ord. S. Columbani 41 Abbates in Gallia S. Emilianus Latinici 45 S. Droctorensis S. Germani Parisii 36 S. Tranquillus Divione 399 in Hispania S. Sisobulus Caradignæ 408 in Hibernia S. Fraianus Sardi 439 S. Murus seu Miranus Paphlagonicus 209 S. Mochemocus Lutuarii 276 S. Gerardus Majeo 284 S. Engussius Keledens 851 B. Andreas in Hetruria Vallis-umbrosæ 47 S. Firmianus, aut Firmianus seu Firminus, quo loco inquiritur 96 Abbatissæ in Belgio S. Eusebia Hammatæ 445 S. Gertrudis Nivelis 390 Absorbentur terra magis ob calcem consecratam in Missa ab eo eversum 342 d. Regis ministri ad eadem S. Patricii parati 546 e Aceto sub permisto ossa carne flagris denudata persuntantur in S. Petro Cubiculario Diocletiani 102 e Adolescentia pia S. Eduardi R. M. 638 b 639 c B. Catharina Bononiensis 37 c Adulterio magni Principis fortiter resistit S. Nicophorus CP. 295 a Adulterum divorcio ab sua uxore facio, et alia superinducta anathemate percussit S. Gregorius Magnus 131 e d Aegri ad 2 milia post Confessionem et Communionem benedictione B. Salvatoris de Ihera sanantur 664 e Ad aliquot milia quotidie, etiam ad 10 milia constant 664 e 674 e 679 e 681 f Ea etiam obente sanantur 681 e Aegris per 30 annos in 4 Hospitalibus servit S. Francisca Romæ 94 e 190 b etiam tempore contagionis 188 e Aegris pauperibus cibum suis manibus parat B. Joannes Ep. Vacantius 487 e Aegra super malum tubulum decumbit S. Fina, et quinque annis immota in uno latere, ab omnino alterius dolore, ita ut vermes et mures ob patrefactum tubulum carum corrodissent 233 Aegrotantium vulnera saepe lambit B. Catharina Bonon. 72 b Aetati floranti vestitus a S. Patricio ac baptizatus eligit mori 342 e d e Aeger fructifer maledictione S. Patricii indigne rejecti operitur mari 541 e item aliis 567 e d Alapam infligunt demones Dionysia Carthus. oranti et fugiunt 245 b Alimentum suppeditat S. Coltrato infanti nubium globus cum e caelo amplectens 5 f vide Cibus Alleluia et Kyrie eleison quare in Ecclesia Latina dicantur 145 e d Altaris lapis S. Patricii deiecit loco varis leprosum in Hiberniam 341 b ab Altari abstractus occiditur S. Narcissus 618 c Amentia sublata ope B. Heldrudi 331 merito S. Gregori Magni 201 e B. Catharina Bonon. 42 e B. Joannis Vicentini 492 e S. Anselmi Lupensis 671 a Amentem reddere B. Catharinum Bonon. intendit demon nimis lacrymis, marore et vigiliis 50 e d 52 b Amicitia magna inter SS. Gregorium Magnum et Leonardum Ep. Hispanen. 274 e Amissus Codex votivus recuperatur ope B. Catharinae Bonon. 87 b

Amor Dei quo motivo comparatur, quibus virtutibus et per quos gradus perficiatur docet B. Catharina Bonon. 68 b Anorem Dei sub specie ignis toto orbe diffusum et a paucis acceptum videt S. Francisca Rom. 106 r d vis ignis amoris divini 117 e d f 121 e f 149 151 152 conditiones veri amoris 152 c Amoris proximi motiva tradit B. Catharina Bonon. 72 b Amor impurus ex corde sanctimonialis miraculose evellitur a S. Patricio 356 e Amoris impuri contumelia purgant se per utraque SS. Mel et Lupula 357 b 358 c Ancilla Judææ S. Matrona Thessalonica ab illa pluribus tormentis interimitur 391 b 392 a Angeli pinguendi qua forma visi in Scriptura 490 e 302 e 303 e Angelus a Turca converso visus ope S. Francisca Rom. 217 e Angelo sub habitu naufragi dat sæpius eleemosynam, etiam scutellam argenteam matris, S. Gregorius Magnus 137 e d ab Angelo postmodum adjutus 137 e Angelum inter peregrinos suscipit 145 r accipit cum Angelum Custodem 145 d Angelus unum S. Theophanem ejusque conjugem servantes virginitatem 221 a Angeli innotuit S. Paulus dein Ep. Leouensis relicta patria ulio migrat 110 b S. Matrona e Lusitania Capnam profecta corpus S. Prisci elevat, et liberatur a sanguine 393 e Angeli visi sæpius ascendere et descendere ad locum, in quo constructurus erat monasterium S. Mochemocus 278 b Angelorum adveniu et descensu inter columnam igneam proditur in lateribus Gregorius Magnus, Papa electus 190 e Angeli in Missa cantant Sanctus, Sanctus etc. annuente B. Catharina Bononiensi 38 e 53 b Missale ubi relictum deferunt ad altare pro S. Firmano 442 c Angeli instructione bellum inter patrem et filium tollit Dionysius Carthus. 247 b liberant Sanctos e carcere et solvunt vincula 286 e Angeli inveniunt captivos SS. Valentium et Damianum, sanant vulnera inflicta, vincula in cineres redigit et liberat captivos 424 e f iterum perrossos confortat et locum martyri indicat 425 e d Sanat flagellis dicit causam S. Vincentium Ab. M. 38 d Obscurit ora bestiarum, ne devorent S. Conradum et 5 socios 9 e Martem vicinum indicat S. Paulo Leonen. 117 d Angeli canentes, Hi sunt qui venerunt ex magna tribulatione etc. exierunt ad martyrium 241 c Angelus solito hilarior in morte S. Francisca Rom. 177 e Angeli consolantur matrem in obitu filii 384 e Psallunt ad sepulcrum miseri leprosi sancte mortui 360 e Angeli 3 tres deferunt creos in translatione capitis S. Longini Centurionis 384 b Cantant ad translationem corporis S. Vitalis Ab. 34 e Angelica visione ad Sanctorum invocationem excitatur S. Engussius 81 a Angelus innotuit S. Patricium de liberatione ex servitute 339 e ad ut aurum ostendit 339 e jubet cum Galhas adire 340 d carnes aquis imponere mori in piscis matos 341 e ducit per Italiam et in Hiberniam mittit 341 f liberat ea evante captivos obsides 344 e imponit rebum S. Treba 354 a præcipit S. Fiecho ut canobium condidat 361 e jubet S. Mocteo Lutham relinquere 362 e monet S. Patricium ut 16 leprosos curandos suscipiat 369 a et urbem Arimachianum condat 369 b sæpe ei apparet 372 e Angelus apparet S. Patricio ante mortem, et locum sepulture indicat 374 b monet ut extremis Sacramentis muniat 375 e Angelus cum Jesu conspiciens moritur 375 e Angelico concentu honestantur exequiæ ejus 375 e f Angelus ex 4 choro datus S. Francisca

Franciscæ Rom. 147 c 201 b eum aurea fila glomerantem conspexit 104 c Archangeli assistentis continuum præsentia fruuntur 104 b 182 a quo habitu 182 c hunc videt coronari 132 b Angelus castigat ejus recrudendam in manifestatione 181 c instruit, solatur, protegit 182 f Angelos custodes in comitatu monachorum vidit Dionysius Carthus. 219 f in Angeli specie apparetur S. Vitalis Ab. minuitur Saracenis monasterium invadentibus 31 b e

Animarum soluti stultet B. Catharina Bonon. parata ad diem judicii penas purgatorii pati ut una alias damnanda liberaretur 38 c Animarum post obitum statum, et judicium Dei de eis a judicio humano diversum, cognoscit S. Patricius 571 c 572 f pro Animabus defunctis ferventer orat B. Catharina Bonon. 72 c pro Animabus purgatorii suffragia ab Angelis applicantur 175 b Animæ e Purgatorio apparentes Dionysio Carthus. preces petunt, ob eas dilatas obijurant: liberantur 247 c il c 248 b Anima viri boni ob plura beneficia Ecclesiastica 2 annis torquetur 248 c d Anima S. Alexandri M. in caelos defertur a 4 viris in stolis candidis 340 c Anas sororis suæ et B. Joannis Tossigiani caelo inferri videt B. Catharina Bonon. 39 c 39 e alterius Clarissæ 66 e Animam Fannotiæ cognatæ in celum ferri videt S. Francisca Rom. 191 b Animam filii videt exponentis suam in caelo beatitudinem 181 c

cum Animalibus feris et avibus familiariter agit S. Vitalis Siculus 29 e

Annos 12 nata proficitur monasterio Hammaticensi S. Eusebia 449 a 451 c ultra Annos 100 vivit S. Mochemocus 276 e Annos 110 natus moritur S. Anas eremita 427 c

Apoplectica sanatur ope B. Catharinæ Bonon. 84 b

Apostemata sanata ope S. Finæ 235 e Apostemata grandia benedictione sanant B. Salvator de Hortis 672 e 677 c

Apostolus Anglorum ob hos conversos missis ab eo viris Apostolicis habuit S. Gregorius Magnus 129 e d 147 b 149 c Apostoli Slavorum SS. Cyrillus et Methodius Episc. fratres 13 et seqq.

Apparet S. Gertrudis ipsa obitus sui hora S. Modestæ procul dissitæ 592 r Apparet B. Catharinæ Bonon. suo alloquio instruit in virtute 85 h d eadem avertit errantem in viam reducit 85 e f Apparet ægris orans, out in habitu Reginae, aut pulcherrimo habitu B. Catharina Bonon. et eos sanat 37 et 38

Aqua divinitus subministratur S. Theopant ad sitim sublemandum 214 e 215 b Aquam benedictam terram percussa, elicit ob sitim discipulorum S. Paulus Leonen. 112 e d Aqua cisternam et urorum replet precibus S. Anas 427 b c Aqua ante ecclesiam S. Zenonis januas apertas subsistit ex mundante Athesi 140 e Aqua fervente perfusus non læditur B. Salvator de Hortis 687 c Aquis aliquid nocte immersus S. Patricius 50 Psalmos recitat 372 e Aqua benedicta profigatur dæmon instor tauri infestans 204 c d lemures infestantes domum pelluntur a S. Leolino 330 e sanatur æger et infestus hostis, et equus hujus mortuus a S. Patricio 568 a Aqua lotionis manuum S. Anselmi Lucensis curantur oculi infirmi, et febris tollitur 650 r S. Heriberti in Missa sanatur dolor captis et oclorum 467 c Aqua que Reliquias B. Catharinæ Bonon. tetigerat; loti aut innecti ægri sanantur 43 c Aquis stagni immersis glacie accedente constringuntur XL Martyres S. Sebastiani 16 17 18 Aquam in mel convertit oratione et signo Crucis S. Patricius 537 e Aquam in vinum convertit S. Honelinus 45 b

Arbori sterili acquiescens, moriendo eam fertilem reddit S. Pappas M. 419 c 420 e Arborem plenam fructibus umaris videns, hos Crucis signo reddit dulces S. Mochemocus 281 c Arborem cæsam in nomine Dei erigit S. Mochemocus 261 b

Archidiaconus S. Branlio, ejus muneris auctoritas 631 c d e

Architectus basilicæ Resurrectionis S. Macarius Ep. Hierosolym. 33 c 34 c d

Arma spiritualia B. Catharinæ Bonon. discreta diligenti, diffidentia sui, fiducia in Deum, memoria passionis Christi, mortis propriæ et gloriæ celestis, et lectio sacra 75 a 76

Armentarius S. Rodanus Episcopus Hibernus 564 d

Arrogans auctoritatem supra Papam excommunicatur Henricus 3 Imp. 646 c d

Arthritici sanantur ope B. Joannis Vicentini 489 e 490 d e B. Catharinæ Bonon. 83 a

Asthma incurabile, prævis Confessione et Communionem, sanat benedictione B. Salvator de Hortis 677 e

Aves segeti infestas cogit ad S. Ilitum magistrum S. Paulus discip. dein Ep. Leonen. 109 Aviculas pasceudas signo Crucis advocat, etiam corvos, et pastus dimittit B. Salvator de Hortis 682 c d

Avus, Avia, pater, mater, duo filii martyres 3 f

B

ad Baptizandos 47 Martyres signo Crucis a S. Petro Apost. facto remanant aquæ 339 a b Non Baptizati ad vitam resuscitati a S. Patricio 550 c 552 c d Ante Baptismum Ducis Bohemice præmittuntur cum instructione jejunia 26 c d Baptizatus et florenti ætati restitutus a S. Patricio, quia elegit cito mori, munus Viatico moritur 542 a b Baptizati S. Patricii manu imprimitur terræ signum Crucis, et fons ad illuminandum cæcum erumpit 535 e 536 Baptizatur in proprio sanguine lictor, qui accessit ad Martyres Sebastianos 27 e Baculum Jesu ab eremita accipit S. Patricius 541 a eo terram percutiens, fontem elicit 551 b Balneum pro pauperibus extruit B. Mathilda 360 e Barba exusta et unguis abscessu S. Theostreico 604 f Bellum inter patrem et filium Angeli apparentis instructione tollit Dionysius Carthus. 248 c d e In Bello pauci benedictione S. Anselmi Lucensis plurimos rebelles vincunt 649 e f

Benedicens suos rectis manibus moritur S. Patricius

ob Beneficia Ecclesiastica plura vir alius bonus torquetur in Purgatorio 2 annis 249 c d in Benigniore partem interpretatur omnia B. Catharinæ Bonon. 75 a

Bestiæ, boves, asini, equi, amoribus liberantur ope S. Finæ 235 b Bestiis sola voce ab agris ulgati S. Eusemon 330 c Bestiis objecti non læduntur S. Codratus et socii 10 d S. Alexander Ep. Hierosol. 613 a Bibliothecam Hierosolymis extruit S. Alexander Episc. 312 c

Blasphemus magus orante S. Patricio præcepit corruit mortuus 545 d Blasphemia spiritum vincit B. Catharina Bonon. 53 e ob Blasphemias militum, domum ruituram prævult B. Salvator de Hortis 683 b

Brachium pene abscessum sanat S. Francisca Rom. 98 c Brachium usus redditus ope S. Anselmi Lucensis 687 c B. Salvator de Hortis 676 c 677 c Brachium valentis gladio interimere S. Patricium obrigescit 543 c

Bubuleus litteras a monacho addiscit S. Leobinus, dein Episcopus 346 f

C

Caducum morbum post Confessionem et Communionem, benedictione curat B. Salvator de Hortis 679 e Caducus morbus ad corpus S. Francisca Rom. curatur 100 e f

Cæca S. Canneria lotis oculis aqua S. Mochemoco benedicta visum recipit 284 d Cæcus S. Fachianus unguens

angens oculos lacte matris S. Mothamoci praegnantis visum recipit 276 b e f Caecitatem petit et impetrat B. Justina de Aretio 239 c a morte sanat caecum, coelites, oculos male affectos 239 c 240 o Caecus fil Praxedis ob linguam exarsam S. Longino et alii, visum recipit ad hujus corpus, volentis ante martyrium sanare 381 e Caecitatem in derisorem Clericum signo Crucis detorsit S. Patricius 563 c 564 b Caecus factus temere sodicatus sepulcrum S. Vindiciani, ab hoc illuminatur 79 c 80 b Caecos triginta illuminat B. Salvator de Horto 668 b 669 c 670 a 674 c 678 c 679 a 683 Caeca illuminatur tactu lecti S. Gertrudis 595 e f obo unctis oleo lampadis oculis 596 b alia jussa visuine divina Nivellas proficisci 597 c d Caecos 2 supposito oculis baculo sanat S. Paulus Leonen. 116 a Caevi illuminatur ad corpus S. Eduardi recenter occisi 613 f plures ope S. Anselmi Lucensis 634 986 c 657 b 658 e ad sepulcrum S. Ansonii 323 c d signo Crucis per S. Leobinum 349 d a Martyribus Arseagnis 409 c ope S. Matronae V. M. 391 b a fonte producta manu S. Patricii baptizati 537 e 538 c ope S. Bernardi Calinen. 229 c d B. Joannis Vicentini 460 b e 491 c S. Agricolae Cabilonen. 512 c acto ope S. Gorgonii M. 52 e 54 b c e S. Gregorii Armeni 461 a Caeca neptis Hincmari Ep. Laudun. illuminatur ope S. Vindiciani 79 c alii caeci 80 a b Caecitatis periculo ob dolores oculorum liberatur S. Sophronius ope SS. Cyri et Joannis 66 e d Calceis clavus ferreus perforatis indutus ante curram incedere coactus S. Papias 421 c d e Calcullericiatibus moribundus sanatur ope B. Joannis Vicentini 47 e d Calculo liberat puerum recento Ave Maria B. Salvator de Horto 668 e Calumniam Arianismi passus S. Cyrillus Hierosol. 624 a b et Semiarrianismi 624 b e Calumniatores ob falsas delationes lege talionis multari jubet S. Gregorius Magnus 189 e d Campanae nemiae pulsante sonant in obitu B. Eriici 334 e B. Toreth 498 c S. Finx 235 b S. Himelini 43 c Campaniae iudicio locum pro constructione monasterii invenit S. Mothamocus 279 c Cancellarius Ottonis 3 Imp. S. Heriberti Ep. Coloniensis 462 e 465 e Cancerum in naribus patitur S. Leobinus 348 e Cancro exesa membra et ubera sanantur ope B. Joannis Vicentini 461 c 491 e Candela divinitus accenditur ante effigiem Apostolorum 202 c Canis ab ulololtris in S. Patriciana pinnasus inntescit inumbilis 513 a Cantum Eclesiasticum reformat et ordiunt S. Gregorius Magnus 147 e d item alii in Angliam missi 148 a b et in Gallias tempore Caroli Magni 148 c Cantibus tribus reger se exicit Dionysius Carthus scilicet Requiem aeternam dona eis Domine et lux perpetua... Mirra unxit pedes Jesu... Sancti qui sperant in Domino... 251 e 252 a Capite gladio discisso obit S. Viareatus Ab. M. 61 e Capito plexi SS. Coibratus, Dionysius, Cyrianus, Jucetus, Paulus, Crescens 4 c 8 e 11 a S. Serapion 11 b S. Eligius Corduben. 94 c S. Liorritu C. 88 e SS. Rodericus et Salomon 327 e S. Alexander 341 c Diaconus Marsicanus 345 c S. Longinus miles 381 b S. Longinus Centurio et 2 socii 383 e S. Menignus 387 b S. Leocritia F. 407 c SS. Hilarius, Tatiannus, Felix, Largus, Dionysius 415 a Pharmex x Martyres 419 c S. Romanus Diac. 419 e SS. Valentinus et Damianus 426 b caput Dionysii Carthus. post annos 135 c fragrat odore 242 b ex Capitis vulnere insanus, putata uquo, cui immersus annulus S. Anselmi Lucensis sanatur 652 f 653 b Capitis dolor curatur meritis B. Bartholomaei in Anglio 662 c Salvatoris de Horto 683 a 686 b S. Anselmi Lucensis 687 c alius et detrahens dolore Capitis punitur 688 e Capitis dolor gravis curatur in-

vocata B. Catharina Bonon. * 84 d e Caput enormiter retortum instar cervae addebitum statum rediit B. Salvator de Horto 671 a b Caput Leonis Armeni covonaturus, quasi spinos et tribulos tangit S. Nicephorus 297

Captivus a S. Anselmo Lucensi apparente confortatur et catenis rescissis educitur 758 e f Captivum Clericum mortis reum mira simulatione liberat S. Heribertus 467 e 580 a Captivum liberatur ope S. Gertrudis 594 c apparente S. Francisca Rom. * 104 e Captivi ruptis ulro catenis liberantur, delata ad sepulcrum corpore S. Vigili Autissiodor. 71 item quatuor ope S. Fiac. 236 e

Carceris miserias octo mensibus perpessus moritur B. Arnaldus Ab. 367 c Carceribus inclusi Episcopi Catholici sub Leone Armeno 298 c hi aliique dira patiuntur, uncia panis putidi et aqua putrida pasti 309 d 310 b Carceri inclusi Martyribus servit et cibos procurat S. Nicander 387 c e Carcere liberantur Sancti appareantibus Angelis et Christo 385 c

Caritas eximia B. Catharinae Bonon. erga tentatas, pauperes, pulsillanimes aegrotantes * 70 a 71 c d vide Amor

Carnes idolis immolatas ne comedat, jejunat 20 diebus S. Patricius 541 e Carnibus 3 animalium satiat totum exercitum S. Patricius 554 d e Carnis idonitate tentatione vincitur, sed eo paupere carnes in pisces mutantur 542 c d e Carnes importune a S. Patricio postulans, earum comestione cum suis perit 551 d Carnales homines non capiunt mirabilia Dei 8 d

ex Castitatis amore Martyr S. Moxelleudis Virgo 76 e Castitatis rigidus custos B. Bartholomaeus ab Anglario, obscenus amores fortiter repellit 661 c in Cavea suspensus ustulatur ad necem S. Ursusianus 255 c

Cerei XL accenduntur ad lacum in quo XL Martyres Sebasteni passi 17 d

Cepa gustata instar mortui cadentem S. Lucam eremitam Crucis signo sanat S. Vitalis Sienus * 29 de

Christus qua homo perfectus, pugnendus est 304 c d Christus imago in Armenia culta, est Genus in templo Armenorum 439 e Christi crucifixi sanguis pretiosus conservatus a SS. Josepho ab Arimathea et Nicodemus, et posteris, anno 1248 delatus ad Regem Angliae 304 d e Christi passio devota B. Catharina Bonon. * 75 e * 76 e ejus cruciatus ab initio vitae continuos fuisse et ultimo die inexplicabiles a Christo revelante intelligit B. Catharina Bon. * 56 e * 57 e Christi vulnera medians, in suis membris cruciatur S. Francisca Rom. * 96 e * 184 b et ex latere aperto liquorem stillat * 97 b * 184 e Christum placatum vidit audreas concionem de Possinae S. Francisca Rom. 106 c plagas medians, iuspica apertum litus, et vulnus gestat in latere * 107 a * 108 b ex Christi plagis videt lucem in Depreant, Sanctus et mortales quoscunque derivari * 113 c d e et illustrari Sanctos * 118 e cum Christo, Depreant et S. Paulo familiariter loquitur B. Salvator de Horto. 673 a 687 Christo se devotet S. Euprazia septennis, ejus osculata imaginem 263 c ante obitum Christum praefert omnibus regis mundi 269 e Christum in multitudine Angelorum conspiciat S. Patricius moribundus 757 a Christo immisurat et armatur XL Mart. Sebasteni 49 e 22 c 23 Christum accurrentem sibi et alios ad se inclinatum videt S. Anselmus Lucen. 653 b Christum in peregrinus suscipit S. Gregorius Magnus 449 b a Christo apparente mittitur S. Narcissus ex Hispania Augustam Fadelicorum 618 b Christo invocato liberatur S. Euprazia a diabolo in puteum praecipitata 267 c graviter laesa 267 d e praecipitata e solario 267 b coctione olle ferventis in faciem effusa 267 c sanat energumenam 269 b in Christi crucifixi specie apparens orationi, B. Catharinae Bonon. inpleta et impossibilia suadet * 50 c Cibus

- Cibus B. Torelli 4 uncix panis et 2 cyathi aquæ*
497 b cum herbis sale respersis 497 c in senio oleum
adjecit 497 f in Cibo et potu mire abstineus etiam in
convivio S. Anselmus Lucensis 651 b c ilius comitis et
delicatoribus ne vino semper abstinet B. Francisca
Rom. * 96 r * 183 Cibus insipidus et veribus scotentes
comedit Dionysius Carthus. 243 e 244 h Ciborum
S. Leobini reliquias evirgumeni liberantur 330 c
- Cilicio duplici imbuta et circulo ferreo arectissime ad-*
*stricta vixit B. Francisca Rom. * 93 c * 183 b Cilici-*
nam vestem annis 30 nunquam mutavit S. Abramus
eremita 435 b Cilicio aspero assumpto ad mortem se
parat S. Gertrudis 593 c
- Cineres S. Urpsiani M ustulati in more sparsi*
260 u
- Claudis variis gressum tribuit B. Salvator de Horta*
678 e 679 e 680 691 duobus S. Paulus Leoven. 113 c
- Claudi sanantur ad Reliquias xl Martyrum Sebasteno-*
rum 13 e ope B. Joannis Vicentini 463 f S. Anselmi
Lucensis 655 c 656 b 658 d B. Heldradi 331 333
S. Anselmi, se vota dilato relapsus, iterum sanatur
324
- Clericos præficit patrimonio S. Petri non monaste-*
riis S. Gregor. Magnus 155 d e f harum controversias
inter sese aut cum Episcopo decidendas statuit 187 b
Clericis infirmis jubet consueta stipendium dari
- Celos ante mortem vidit apertus S. Atlas 45 d*
Cognoscit latentem amorem turpem sanctimonialis
eamque liberat miraculose S. Patricius 558 a b
- Colaphis creditur S. Vincentius Ab M. 61 a*
Colici dolores sublatis reliquis B. Salvatoris de
Horta 689 e utraque vestis B. Catharina Bonon. 44 c d
- Colloquia pia SS. Patricii et Vinncii honorantur*
pallus e celo submissis 367 h e in Colloquiis ferventer
de rebus divinis agit B. Bartholomæus ub Anlurio
661 a seculares rumores retat narrari 661 b Colloquia
vana in spiritualia convertit mira gratia S. Francisca
*Rom. * 187 c d*
- Collum instur scutellæ ad octo annos tumidum sig-*
no Crucis sanat B. Salvator de Horta 679 b utarta
vestis ejus 688 r 689 b
in Columbe specie inculenti capiti instruitur a
a Spiritu sancto in libris conscribens S. Gregorius
Magnus 134 e f 199 b od obstantium veritatem subito
obit S. Petrus Duconus 209 e Columba voluit circum
S. Heribertum in processione publica ob famem et sic-
citatem indico 465 h 476 a Columba candida evolat
in colum re ore S. Mengi capite completi 388 c
Columba advolans sedit super corpus S. Eulogi Cor-
duben. capite pleri 61 d
- Columna ignea proditur in latebris S. Gregorius*
Magnus, ut Papa fiat 129 e 143 e
- Comedunt humi Pagani in Moravia, dum idem ca-*
gitor fuerit Dux Bohemix hospes, convertitur ad fidem
* 25 e
- Communi Episcopo et Clericis in Anglia omnia e se*
præscribit S. Gregorius Magnus 133 b
- Concilia 4 Generalia, ut 4 Evangelia admittit*
S. Gregorius Magnus 146 c
- Confessarius seu Pater spiritualis Ludovici Imp.*
S. Anselmus 321 e Confessionem vitæ suæ scribit
S. Patricius 531 d Confidentes peccato non onerat
*græbus penitentis S. Vitalis Siculis * 29 c d Confi-*
tetur in ultimo morbo Archiepiscopo Magantino B. Ma-
thilda Regina 364 c Confessione et Communione im-
perata, sanat benedictione 2 milia ægrorum B. Salva-
tor de Horta 667 f alios ægros 668 d 678 f 679 680
684 d 690 f 690 b aut sola Confessione peccatorum
668 d 669 f 678 c 679 a ea neglecta cæcus non sana-
tur 686 d
- Conjugati servant virginitatem S. Theophanes ejus-*
que uxore, celesti visione et odore confirmati 216 224
Conjuges thoro sejuncti S. Gregorius Nyssenus et
497 c
- Theosebia * 4 e f Conjuges Antigonus et Eupraxia ac-*
cepta nuda prae in continentia vivunt 262 b Conjuges
a thoro 16 annis abstinent S. Francisca Rom. et mari-
*tus * 96 c * 182 Conjugati post aliquot liberos suscip-*
tos vivunt continentes S. Isichius et Fuscino 443 c
Conjugati Sancti cum 4 liberis Sanctis Adalbaldis et
Rictuonis 449 b Conjugati Martyres SS. Maerlanus
et Patricia cum Modesto filio 237 b Conjugata B. Ma-
thilda Regina choret judicita et alius virtutibus 336 a b
cum Rege marito unam eundemque bene vivendi volun-
tatem habet 357 e etiam in ejus morte 357 c
in Consanguinitatis gradibus pro matrimonio cum
neophytis Anglis vult dispensari S. Greg. Magnus
183 d e
- Consiliis suis adhibet Clericos S. Gregorius Papa*
147 b item sapientes non dicitur 148 c d
- Constantia mira S. Nuephori CP. in propinquanda*
venerebant imagine et subtilis confortandi. 289 in
colloquio cum Nuephoro Armeno iconomacho 300 301
302 304 in captivitate et morbo 305 306 in ultima in
templo valedictione et exilio 307 308 in admonendo ex
exilio Michaelo Balbo Imp. 310 in ultimo morbo 312
Constantia aliorum Episcoporum ejus exemplo 308 e de
Constantia inter nimis et blanditius xl Mart. Sebasto-
norm 18 b d 19 c 21 b 22 a e 25 c
- Contemptus a Provinciali et suis B. Salvator de*
Horta honoratur a populo ut Sanctus 681 c 682 d 683 c d
et maxime in sepultura 688 c
- Contracta per 10 annos sanatur ad corpus S. Fran-*
*ciscæ Rom. * 211 d e f Contracti sanantur in e regna-*
rum vigiliis S. Herberti 486 e ulii ope B. Joannis
Vicentini 485 e d 493 d in translatione S. Edwardi M.
643 ad sepulcrum 644 d alii ope S. Anselmi Lucensis
655 e 656 a 657 d 660 a 661 S. Anselmi 319
S. Gregori Armeni 461 c tres ope S. Finæ 234 b tre-
decim ope S. Gorgonii M. 32 c d e 34 a b Contractos
varios sanat B. Salvator de Horta 668 d 678 a 679 e
Contracta a S. Gertrude apparente monita ad hujus
scilicet sanatur 595 b
ad Conversionem Paganorum impetus ordinatur
Presbyter S. Abramus 433 c d hos post verbera et per-
secutiones, convertit inveniata patientia et baptizat
433 a b e 434 c d e in Conversione Gothorum trium-
phat Ecclesiam 275 a quod S. Gregorius Magnus 277 d
Conversioni rusticorum Judæorum et Arvanorum invigilat
S. Greg. Magnus 134 e hereticorum et schisma-
ticorum 188 189 d Conversio Tarræ obtinuit ope S.
Franciscæ Rom. * 217 a b e item Judæi ad conspectum
corporis * 211 a Conversi Iberni ad fidem a S. Pa-
tricio 312 e Convertuntur a SS. Cyrillo et Methodio
Epp. Poloni, Moravi, Bohemi, Chacari, Bulgari, Tri-
bathi * 13 * 14 et seqq Bohemorum multi milia * 19 e
* 25 b Convertit S. Leander S. Hermengildum, et
Reverendum Regem fratrem ejus et gentem Gothorum
perfidia Arvanorum 272 e 273 Convertit et baptizat
intra 7 dies 4000 virorum cum uxoribus et liberis S.
Valentinus 425 e iterum 2000 426 b Convertit Ju-
dæum et mulierem fadere diabolico ulstricium Diony-
sius Carthusianus 245 d e Convertit in carcere custodes
ad venerationem imaginum S. Eusebion 331 c Con-
vertitur clauvularius dum deficiente uno ex xl Marty-
ribus Sebastianis videt 39 coronas e celo habi 19 e 20
23 27 Convertitur ad fidem Borsinus Dux Bohemix,
dum hospes in Moravia cogitur Paganorum ritu humi
comedere * 25 b Ad Convertendos Anglos agit versus
Britanniam S. Greg. Magnus 131 c d 139 c d missis
viris Apostolicis convertit 132 140 e f 131 Anglorum
Apostolos habitus 152 a Convertitur e meretricio que-
stu ad fidem S. Afru cum tota familia 618 c
Coquus B. Salvator de Horta 667 a 693 e eo orante
omnia in culina reperit divinitus parata 668 r
Corio porci semitansi horrido induitur B. Torellus
497 c

Corona regia et annulus offeruntur *B. Catharinae de Bononia ob regnum Neapolitanum restitutum* 80 c d Corona Ducalis offertur ei a quadam uxorura *Duci* 80 d Coronae 39 de caelo labuntur ad *xl. Mart. Sebastenus*, dum deficiente una exercitus clavicularius insilit in stagnum 19 a 20 c d 33 c 27

ad Correctionem fraternam faciendam monetur a *S. Arto* appareat *S. Leobinus* 318 c

Corpora Martyrum ad hominum incitancata relicta sunt 418 e 419 d Corpora SS. *Medardi et Gildardi* cedunt SS. *Gregorii et Sebastiani Reliquis* 746 a Corpus putrefactum *S. Finæ* a morte suaviter redolent 235 d Corpora SS. *RudERICI et Salomonis* lapidibus alligata submerguntur; ad litora devecta incorrupta transferuntur 325 e 327 Corpus *S. Witburgæ I.* transfertur stella splendidissima per totam noctem camitante 604 a Corpus suum mandat carnari *S. Gregorius Magnus* 946 Corpus immobile *S. Vitalis Ab. seplitur* extrinseca ecclesia; at ob *Saracenos* infestantes facta oratione facile movetur 34 de Corpore *S. Patricii* contententes mare instar muri erectione separat 576 d Corpus suum *S. Cyrillus Slavorum* Apostolus dextera manu elevata ostendit *Romani* referendum 24 Corpus *S. Franciscæ Rom. suaveolens*, et incorruptum 101 c d 207 b c probatur miraculum 216 Corpus *S. Eduardi M.* inter stramenta tractum luce caelesti illustratur 642 b deum in altitatem pulverem projectum columna ignis appareat reperitur 642 e d Corpus *B. Salvatoris de Hortis* post 30 annos incorruptum 692 e 693 e *S. Witburgæ* post unum 352 cum vestibus et liqua theca 604 e Corpus suaveolens et integrum *B. Catharinae Bonon.* 42 b incorruptum ostenditur 32 Sedens haecenus valetur incorruptum 35 e ex obedientia ita olim jussu sedere 79 pro Corpore seu collocando apparens, jubet sacrificium parari 81 d e

Crines *S. Nicophori* electi in Patriarcham, sed ante monachi facti detestantur a filio Imperatoris 291 e Cruribus fractis occiduntur *Martyres Sebasteni* 19 c

Crux Christi agnoscitur a *S. Mucario* ob sanantam febriam 34 e in Cruce Christi figuram serpens avens erectus a *Mayse* 381 e Crucis iconem conculcare renuens eam osculatur *S. Paulus Cyprius*, et ideo tortus ac suspensus conhuritur 607 c d ad Crucem Christi affirmatum viro modo pyrum aptum reperit *S. Heribertus* 473 d e Crucis super tumulos Christianorum erigendus statuit *S. Patricius* 549 e eius veneratur, at non impositam sepulcro ethnici 563 a Crucifixi imago voce humana locuta est in defensionem monasteriorum 639 e Crucis attactu se solet munitur *S. Attalus Ab.* 44 a Crucis unguento sacramento Germanum vexatonic superat *S. Theophanus* 218 e Crucis signo a *S. Petro* facta emanant oque oil baptizandos 47 *Martyres* 339 d e Crucis signo instar mortui cadentem *S. Lucam* eremitum sanat *S. Vitalis Siculus* 29 d e *Saraceni* hominidam in terram collapsam erigit 31 a b invocato ammuera facit *B. Salvator de Hortis* 674 e 678 b 679 e 680 e 690 *S. Leobinus* liberat eurgumenas 347 e caecam illuminat 339 a hydropticum sanat 849 a Crucis signo deperit simulacra *S. Hilarius Aquilena.* 313 sistunt sanguinis fluxum SS. *Valentini et Damiani* 425 a certum fugat *S. Finianus* 442 b et incendium restinguit 443 e Crucis signo sanat *S. Eupraxia* surdum, mutum ac paralyticum 268 e morsum serpentis sanat *S. Vitalis Siculus* 27 f equum sistit, et magos caritate plectit *S. Gregorius Magnus* 131 c d 131 a fluvium in adversum litus rejecit *S. Attalus* 43 e Crucis signo *S. Patricius* fontem elicit 537 e mundationem repellit 538 e sororem sauciam sanat 538 f vacuus a demone abreptus aut sauciatas sanat 539 e d aquam in mel convertit 339 d e phalanges demonum conantes iter ejus in *Hiberniam* impedire pellit 34 a b pedem *Regis* vulneratum sanat 352 e petram in diuis partes scindit 358 tollit turpem amorem sancti-

monialis 357 c d execrationem unius tollit, et in hujus desorisorem transfert 361 e 362 b *Magos* 9 igni caelest conaburit 362 c Crucifixi SS. *Trophimus et Thalus* 58 c

Cubicularii *Diocletiani* Martyres SS. *Petrus, Gorgonius et alii aulici* 103 a b d

Cuculla candida ex ovium lana absque tractura imluebatur *S. Patricius* et ejus ezemplo monachi in *Hibernia* 374 d

D

Dæmones effractus idolis a *S. Longino* milite in idalolatrâs transcentes fuguntur 380 b Dæmones multi visi monasterium obsidere, unus oculam regem 278 c Dæmones conviciis impetunt *Dionysium Carthus.* ob malitrem obejus scelere abstractam 244 d e f impediunt eum in scripture librorum 245 e conspiciuntur ab eo circa moribundam volantes 245 a b lapam ei insiliunt, et discidunt 245 c d Dæmones iter suum in *Hiberniam* conantes impedire, signo Crucis pellit *S. Patricius* 542 e alium in cadaver homicidæ ingressum pellit 551 b d Dæmon porci instur fugit ex *Ecclesia Ariano-*rum a *S. Gregorio Magno* dedicata 449 e sub specie serpentis in morte matris supra tectum sedens signo Crucis fugatur a *S. Finæ* 234 a b 234 a instur tauri alios infestans, *Litanis* et aqua benedicta et prostigatur a *S. Gregorio Magno* 205 b Dæmones variis modis et formis molesti *S. Franciscæ Rom.* 153 et 134 201 e verbera et minus insiliunt 154 et 155 aliter vexant 158 et sepp. horum nomina et exercitia 172 aquam muscis impleat 201 Dæmon variis phantasiis ad vanam gloriam frustra exugitat *S. Abraham* 435 e terret securi cellam volens exire 434 e d ignem in storum rijicit 434 d a psallente *Beati Immaculati* signo Crucis et contemptu pellitur 434 e f Dæmones fornicationis et superbæ fugot a *Rege S. Muehemacis* 281 e Dæmonem praesumptuose contemnens ab eo sub forma *Deiparæ Virginis* et Christi crucifixi apparente mire tentatur *B. Catharina Bonon.* 49 a 50 51 Dæmonem in sua absentum audaciorum apud agram, reversa comescit *B. Catharina Bonon.* 65 e d ab eo potionei sibi in morbo ublatam agnoscit 96 e Dæmones infestos sibi et alius signo Crucis fugat *B. Salvator de Hortis* 579 a b c 681 e a Dæmone obsidetur *Longobardus* amputato capite *Diociani Marston* 345 a Eurgumena ministrat *S. Eupraxia* 267 eam credit baculo *Abbatissæ*, signo Crucis et oratione liberat 268 e plurimū ope *S. Eupraxiæ* 260 f Eurgumenas undecim liberat *B. Salvator de Hortis* 678 a 681 e 688 690 alios *S. Theophanes* 218 *S. Leobinus* 345 e 347 e 348 Eurgumeni liberantur ad reliquias *S. Juliani Anazarbeni* 447 a SS. *Valentini et Damiani* 426 e signo Crucis et imperio *B. Torcelli* 498 e meritis *B. Bartholomæi* ab *Anglario* 662 campanione et oratione *S. Heriberti* 467 e 479 e ad Corpus *B. Franciscæ Rom.* 401 e ope *S. Gregorii M.* 56 a b 57 e a *S. Finæ* 234 e 235 b et *B. Justinæ de Aretio* 241 c

Damatio Clerici simoniaci ab dilatam ad extremum paenitentiam 148 d 149 b

Decimus hamum et terrarum consecrat *Deo S. Patricius* 574 a

Dens *S. Patricii* in aquam prolapsus, nocturna luce radians invenitur 535 e Dentes erentuntur *S. Longino* militi 379 e Dentium dolor sublatus ad sepulcrum *S. Anselmi Lucensis* 632 e *B. Salvatoris de Hortis* 678 a 688 e Dentes excussi subito redditi invocato *B. Salvatore de Hortis* vivente 672 c d

Detractionem ferem acriter reprehendit *B. Bartholomæus* ob *Anglario* 663 d

Dei divinitatem in captivitate a *Deo* illustratus confitetur *S. Patricius* 430 b *Deo* ex erentibus cognito persistit in virginitate *B. Memessa*, et baptizata obiit 569 e f

Dei

Dei providentia S. Patricius adolescens captivus abducitur in Hiberniam, ex sex annis linguam et mores edoctus liberatur, et postea doctrina instructus fit Apostolus Hiberniæ 339 et seqq. Dei providentiæ se humiliter committit obducendus in exilium S. Nicephorus CP. 308 a Deo intendit laborandum B. Catharinæ Bonon. * 69 e in Deum ventem desitiam teneri oranti assiduitate, et affectu erga res divinas docet B. Catharina Bonon. * 69 e f

Diaconi Martyres S. Tatianus Aquileæ 113 S. Felix Gerundæ 620 Colleges et Collotus Alexandriæ 617 SS. Alexander, Neon, Orion Alexandriæ 103 Eppopodus Nicomediæ 236 Diaconi S. Ambrosius Alexandriæ 309 et S. Gregori Magni S. Petrus 208

Digitus S. Menigni minutatim conersi luc. profundunt 387 e Digitus proprii dont lumen S. Piniano scribitur 441 e Digitus S. Patricii in tenebris instar solis clarescunt 371 d Digitus trajectus sanatur ope B. Catharinæ Bonon. * 42 e Pollex et index, quibus libros scripsit Dionysius Carthus. reperti maxime integri 243 b Pollicem abscissum manui adiungit S. Attalus 43 e

Directio rerum agendarum facta a S. Gregorio Magno 193 c d e

Discretionem spiritualium privavit B. Catharinæ Bonon. in mista tentationibus aëria subitit * 73 et 33

Doctrina summa S. Nicephori cum reditū humilitatis et omnis virtutis studiosum 292 293 Doctrinam virtuti adiungit S. Eulogius Cordub. M. 91 e 92 b Doctrinæ sanetitatem coniungit S. Leander 272 e eum Doctrinæ virtutem haurit adolescens S. Gregorius Magnus 128 e f 136 c

Domini die agenda prescribit S. Gregorius Magnus 194 e d pro Domini diei reverentia, locus, in quo sub idio pernoctat S. Patricius, non madescit ab nabre 368 d Domini die factum opus a mari dissipatur 370 a

Dormit super nudam humum lapidibus capiti suppositis S. Pinianus 442 b Dormit parum, et forec stans aut in genua prostratus S. Anselmus Epus. Lucensis 631 f Dormit parum super lapidem, altero capiti supposito S. Patricius 374 e

e Duce Iulonum conversus S. Machaldus Ep. Manizæ 367 b 368 b

Dysenteria sublata ope B. Catharinæ Bonon. 88 e d E

Elucatio pia S. Gertrudis sub S. Ito matre 392 d 393 b B. Mathilde Regine in monasterio opud aviam 354 e

Ecclesia gaudet in conversione aliorum 274 b 275 a crescit per persecutiones 275 b una in Christo cum pudore hæreticorum 275 e 276 a Ecclesie Rom. primatum et Sedem Apostolicam reuerentem semper Imperatoribus ostendit S. Gregorius Magnus 174 175 176 e omnium Ecclesiarum cura demandata 191 e Ecclesias occ. fundavit S. Patricius 373 Ecclesiam ab Ariani usurpatam illatus Reliquis expulit et dedit S. Gregor. Magnus 130 e ex ea pauci instar fugit diem 130 d nubes ulorifero accedit et lampades civitatis accenduntur 130 f in Ecclesia mutari mandat sanu idolotram in Anglia S. Gregorius Magnus 151 d Ecclesie debitam reverentiam negligens privatur usu pedum et tibiurum, sanatur ope B. Eusebie 456 f Ecclesiasticæ jurisdictionis contruptorem excommunicat idcirco occiditur B. Joannes Vicentinus 489 b Ecclesiasticas res ferventer peragit et ordinat S. Auselmus Lucensis 631 e 632 f Ecclesiastica Officia lingua Slavonica fieri solent cum approbatione Pontificis * 17 et seqq. * 25 b Ecclesiasticum Officium qua devotione, attentione, et diligentia persolvendum sit docet B. Catharina Bonon. * 69 b e d f

Eleemosynis metat S. Fina agros et superflua quotidie in pauperes distribuit 234 in Eleemosynis ero-

gandis liberalis S. Nicephorus 274 b Eleemosynam Angelo sub habitu naufragi dat Abbas S. Gregorius Magnus, etiam scutellam auream matris 137 e Eleemosynas dat egenis, maxime exulibus Christianis S. Greg. Magnus 131 e 149 e f 3000 monialium alit 130 e ob Eleemosynas ad Pontificatum assumptus S. Gregorius Magnus 149 b ad hæc ejus affectus probatur 136 137 138 et ideo sancto eremite preponitur 136 c d Eleemosynas largus donat pauperibus, peregrinis et infirmis S. Zacharias Papa 305 e Eleemosynas in itinere multas facit B. Mathilda 361 Eleemosynas pro victu et vestitu mane distribuit B. Mathilda Regina 359 e ideo a filius persecutionem patitur 359 f cibos mens. e suæ mittit ad pauperes aut ad monasteria 361 e Eleemosynas multas erogant Antigonus et Eupraxia parentes S. Eupraxie 251 e f et ipsa S. Eupraxia relicta a parentibus bona in pauperes et Ecclesias distribui mandat 264 a pro Eleemosynis vestes pauperibus distribuit die Veneris sancto B. Joannes Vicentinus 488 f ad Eleemosynas pauperibus in fame publica erogandas, redditū horreum inchoatum S. Ansovius 316 c 320 b e Eleemosynæ S. Franciscus Rom. in pauperes remunerantur repletione doli exhausti et granarii emucati * 93 e * 179 b e Eleemosynas subtrahens pauperibus a S. Gregorio Magno apparente moneri iussus morte punitur 203 f

Epilepsia sublata ope B. Joannis Vicentini 403 e Elephantiasu benedictione sanat B. Salvator de Horta 676 b

Elevantur in aera inter orandum B. Bartholomæus ab Anglorio 663 e B. Salvator de Horta 678 e 690 a idem consideratione granati inter prandendum 678 e rube Extasis

Eloquentiæ studio plus æquo addictus S. Gregorius Nyssenus a S. Greg. Nazianzeno reprehenditur 11 b

Episcopi Martyres in Palestina S. Alexander Hierosolymis factus vivente adhuc S. Narcisso 610 e in Ponto S. Lucius Nicomediæ passus 386 in Lydia S. Euthymius Sardium 72 in Ægypto S. Zonas Alexandriæ 104 in Asia S. Petrus 107 in Italia S. Hadarius Aquileæ 403 B. Joannes Vicentia 485 in Hispania S. Narcissus Gerunde 620 in Gallia S. Vigilus Antistiodori 71 Episcopus Confessor S. Eusemon Lampasaci in Hellesponto 349

Episcopi in Palestina Hierosolymis S. Cyrillus 612 S. Macarius 33 S. Sophronius 31 in Armenia S. Gregorius Nicopoli 436 S. Petrus Sebastenus 29 in Cappadocia S. Gregorius Nyssenus * 4 in Italia S. Agapitus Ravennæ 421 S. Anselmus Lucæ 646 S. Benedictus Mediolani 83 S. Bernardus Catinensis in Campania 228 S. Valerius Ravennæ 405 S. Probus Reate 400 in Hispania S. Brantius sva Brantius Cesariæ 634 S. Pacianus Baremonæ * 4 S. Leander Hispani 271 in Gallia S. Paulus Leonu. 107 S. Isidorus Vennæ 452 S. Agricola Catalone 369 S. Tetricus Linguntis 632 in Belgio S. Vindicianus Cameraci et Arelati 74 in Germania S. Heribertus Coloniæ 439 in Moravia 88. Cyrillus et Methodius fratres Olonncii * 43 in Anglia B. Bosa Devorum Eboraci * 11 S. Elphergus Calus Wintoniæ 225 in Scotia S. Kessopus 35 S. Bonifacius Kertinus 444 in Hibernia S. Patricius Apostolus et Primas 512

Episcopus seu Patriarcha CP. eligitur ad hunc laicus, ac factus monachus inuis ordinatur S. Nicephorus, manu tenens librum de fide a se scriptum 295 295 Episcopus designatur baculo pastoralis caritus misso Mochua 343 e d Episcopus consecrandus nudis pedibus et laeva nudus ingreditur Coloniæ S. Heribertus 474 d inungitur libro Evangeliorum super caput aperto 477 e Episcopus e viduo S. Gregorius Nyssenus * 6 e Episcopus ceter. ordinavit S. Patricius 374 b Hujus successores Comorbani dicti, dem Archiepiscopi 379 e Episcopi ut optimi constituentur præscripta a S. Gregorio

gorio Magno 162 163 164 165 Episcopi exales adju-
 64 vitia eorum reprehensa 156 166 167 168 169
 Injuste depositi restituntur 185 Injustitiae rei suspen-
 duntur a sacris 186 e d Episcopis aegris succurrit S.
 Gregorius Magnus 194 Episcopos ambrosio exales
 sumptuose consecratus, eumque consecrans graves pu-
 niuntur 561 d e Episcopales virtutes S. Leontri 276 a
 S. Brannonis 338 a b Episcopos S. Anselmus fit mo-
 nachus Benedictianus, sed revocatur a Papa 645 Episco-
 pus ex Abbate B. Joannes Vincentinus 487 Episcopum
 ne spectacula exhibeat graviter monet, oratione impendit,
 et a morte apparentem videt crudeliter affligi Do-
 nysius Carthus 217 248

Epistolam Synodicam magna animi demissione scri-
 ptam mittit ad Patriarchos Orientis S. Gregorius Mag-
 nus 146 e d

Equitat solas in Professione publica inter Clerum
 S. Gregorius Magnus 133 e

Eremita S. Anianus Thaumaturgus in Euphratensi
 ditone 429 S. Abramius in Helle ponto 6 sec. 430 B.
 Torrellus Pappi in Helvetia 494 B. Heribertus in
 Belgio 399 S. Petrus Hispanus relecta milita et
 sponsa 98 Eremita sancto praeparatur ob divitiarum
 contemptum et in pauperes dispensationem S. Grego-
 rius Magnus 158 e d

Eucharistia sacra pro viatico ministrat S. Heribertus
 270 e 483 f Ut Eucharistiam sacram pro vitia tra-
 dat, a morte resuscitat S. Maximus 284 a Hostiam
 sacram in flammam converti in ruptu videt S. Fran-
 cisca Rom. 149 e Hostiam sibi porrigi non consecra-
 tam cognoscit S. Francisca Rom. 143 b 180 a Com-
 munionem frequentes raptus mittit 185 Hostia sacra in
 carnem transformata, et dein in pristinum formam red-
 acta percibus S. Gregorii Magni, ut dubium in fide
 multorum confirmaret 132 152 b

Excommunicatur Synopliud Rex Moravie perse-
 quens Fideles a S. Methusio 25 b 26 e Excommuni-
 catus Tergaudus Episc. Treviren. a S. Gregorio
 Magno punitur et ejus monasterio abire, cum suis mori-
 tur 205 e Excommunicationem ab proprietate mana-
 chum, absoluti mortuum et animam liberat S. Gregorius
 Magnus 253 u h e

Angelus S. Patricii honestantur Angelico concantu
 et odore calice et luce per 12 dies continua 574 d e

Exemplo S. Cadrati erituti xv Martyrium subeant
 9 e 10 Exemplo suo provocat Ciliacos, anno integro cir-
 cumdactus S. Julianus Anazarbenus 418 e d

Exhortationum B. Catharinae Bonon. efficacia et
 ad componendos animos mira vis 57 b alia in ultimo
 verbo 68 f

in Extasi rapti B. Catharina Bonon. audit cum,
 Et gloria ejus in se videbitur et nihil spernem aeterna-
 talitatis 40 d e f In Extatico rapti pluribus horis ma-
 net Dionysius Carthus. 249 e d 250 e

Exul ab fide S. Gregorius Episc. Nyssenus sub
 Valente 6 e Exilia saepe passus S. Cyrillus Hiero-
 solym. 621 b 622 e f 626 e 627 a Exules ad cultum sa-
 cerarum imaginum, moriuntur S. Theophanes 218 d
 S. Eusebion 331 e Exilio multantur ob veneratio-
 nem imaginum las Theodoros pater S. Nicephori 291 b e
 variu Sancti Episcopi 304 e S. Nicephorus abitus in
 templo orat, hinc cathedra, Martyrum tumulis, urbi
 et orthodoxis valedicit 308 e verba ejus ad populum:
 Filii Christianos vos invenii, Christianos vos relinquo
 309 d Exilio multatur Imperia exiens Michael Cavo-
 palatas a Leone Armeno, quem honoribus auerat 297 e

F

Facies tres apparent, dum egros benedicit B. Sal-
 vator de Hortis 678 a 689 f

Faciem in dorsum contortam signo Crucis ad debi-
 tum statim reducit B. Salvator de Hortis 690 b

Fame in carcere curatur S. Matrona V. M. 389 e
 et Thessalonicensis 393 a in Fame publica subvenit
 pauperibus, etiam pecunia ad alias urbes missa et hos-
 pitali erecto, S. Heribertus 466 e indicit junjunum tri-
 duanum et processionem 476 e

Faciens adherente ad 5 diem osseulo praefocan-
 dam benedictione et levi alapa sanat B. Salvator de
 Hortis 678 b

Febri languentem Christo invocato sanat S. Anso-
 ninus 321 e Febri liberatur Regina Hispaniae invo-
 cato B. Salvatore de Hortis 691 e alii 688 e 689 Fe-
 bres pulsae pulso S. Leobini 531 e d potu aquae lotio-
 nis manuum S. Anselmi Lucensis 653 e eo invocato
 658 a 689 e tactu reliquiarum B. Catharinae Bonon.
 43 e 44 f vna et facta 84 e 85 b 88 b ope S.
 Franciscae Rom. 101 e 102 b 103 u b e f 104 e d f
 104 i d 212 e 214 e d S. Matronae V. M. 301
 S. Matronae V. Capuae 398 b S. Eusebiae 355 e Fe-
 bres quartanae curantur ope S. Eusebiae 456 e e variae
 ope B. Torrelli 499 e Febris periculosa visitatione et
 percibus S. Heriberti 467 e 480 b Febris pestifera,
 continua, tertiana ope B. Joannis Vincentini 391 e d e
 493 a e 494 e

Festum B. Heldradi violans manum vulnerat, et
 punitens ejus ope sanatur 331 d e ob Festum S. Nar-
 cissi violanti sanguis firmam subactam inquitat 614 e

Ficte ne vel semel vult loqui, ut vitam servet S. Eu-
 logius Carubeni. M. 93 e

Fidei profes ionem de SS. Trinitate, Incarnatione,
 intercessione Sanctorum, veneratione reliquiarum et
 imaginum mittit ad Papam Romanum S. Nicephorus
 CP. 294 b e Fidem Abrue imitatus 312 et ferrarem
 fidei S. Petri 312 f

Fidei protectores contra Leonem Armenum Episcopi
 in exilium trahi 305 305 In Fide ut vitam servet,
 ne vel semel ficte loqui vult S. Eulogius Carubeni. M. 93 e
 Fidei mysteria, tenuit circa eu, generose explicat
 Presidi S. Cadratus 9 in Fidei mysteriis post varias
 tentationes illuminatur B. Catharina Bonon. 54 a b
 in Fide ut dubii firmiterentur, hostia sacra in carnem
 aliquamdiu transformatur percibus S. Gregorii Magni
 131 e 132 e d et sanguis emanat ex Reliquiarum bran-
 deo 132 152 e Fide in sanandis deficiente paralysis
 minus non curatur 683 b item caecitas unius permanet
 684 e 686 e

Filo tunice S. Leobini fugatur daemon ab energu-
 mena 349 b

Flagellatur dire nervis boni S. Pappianus 225 e
 virgibus SS. Hilarius et Tatianus 415 h S. Pufas 419 e
 Flagris turearum 300 plagas accepit in dorsi et pectore
 S. Theophanes 224 a Flagris a 2 victoribus caeditur
 S. Matrona V. M. 388 e et S. Matrona Thessaloni-
 censis Flagris caesa extinguitur S. Christina Persa
 238 b S. Euthymus Sardin. 74 e Flagellis caesus
 ab Angelo sanatur S. Vincentius Ab. M. 60 e Flagel-
 lis et aculeis ferreis carnem lacerabat, atque ardentibus
 cereis urebat S. Francisca Rom. 94 Flagellat corpus
 suum disciplina ferrea sanguine in terram deflente B.
 Torrellus 497 e

Flores emittit tabula, cui adhererat caro putrescens,
 S. Finx 233 e

Flumen piscosum maledicto S. Patricii indigne ab
 accolis accepti redditur sterile 541 b 549 e almid ante
 sterile redditur piscosum 549 b aliud dividit et piscosum
 reddit 555 d e Flumen in terra elevata transit 558 e
 Fluvium signo Crucis in adversum litus rejici curat
 S. Attalus 43 b

Fons erumpit ex sacro sanguine resperso Martyrum
 Cadrati, Cyprini, Dionysii, Anecti, Pauli, Crescentis
 8 a 9 f Fons ad illuminandum eorum erumpit, signo
 Crucis terra impresso manu baptizati S. Patricii 338 e
 540 b alius elicitus baculo Jesu terra a S. Patricio per-
 cussa 554 b Fons exoritur ut corpus miseri leprosi sancte
 mortui

mortui laetetur 562 c Fons elicitur e sozo a B. Salvatore de Horta 678 b 690 a benedictione S. Pauli Leonensis salubris regis 114 c precibus S. Vitalis Siculi 30 a

Fœdoris iuncti cum Huius impiis caeremonis utitur Leo Armenus Imp. 311 c

Fratres sancti tres Episcopi Leander, Isidorus, Fulgentius ut savor S. Florentina 272 c Fratres Episcopi et Apostoli Slavorum SS. Cyrillus et Methodius 12 et seqq. a Fratre impio Mahometano proditus S. Rulericus, se Christorum fatetur 325 b

Frumentum in pauperum usum multiplicat S. Theophanes 218 c

Fullo S. Menynus M. 394 b

Fures diripientes omnium in templo S. Fandicioni variis morbis afflicti extinguuntur 80 a 81 c detinentis campanulam, igne sacro torquetur dum restituit 81 d

G

Galli cantu ad puritatem motus B. Torellus in cremita 495 b 499 c

Gangræna ex morsu canis sublata ope B. Joannis Ticciani 493 c

Genu tumidum et mortuum signo Crucis sanat B. Salvator de Horta 679 c

Glacie accedente constritti xl Mart. Sebasteni, aquis stagni immersi 16 17 18 19 20 f 24 c aut steterunt supra glaciem, qua stagnum constricam 18 a d

Gladio curisi BB. Monildus, Franciscus Antonius a Saracenis 409 c d Gladio occisi anus, avia, pater, mater, duo filii Martyres 4 a vide Capite plexi.

Gloriam celestem suam et alterius ostendit huius matris S. Longinus Centurio 383 c 385 Gloriam celestem sibi pro laboribus repugnantem esse certus est S. Patricius 535 a eam alii ob martirium datam gratulatur 536 vide Vagan Gloriam

Gulæ appetitum circa carnem bubulam domat obrectu carnis patulæ B. Bartholomæus ab Anglorio 661 Gulosum eludit B. Salvator de Horta pro pane in manica ablatio rosam et flores præbens 683 b

H

Hæreditatem, parentibus mortuis in pauperes et orphanos distribuit S. Abramus 431 c f

Hæresis convellit autoritatem Synodorum et Sædium Patriarchalium 299 c Hæreses scriptis libris oppugnat S. Gregor. Nyssenus 7 b 11 c ab Hæresi Pelagiana repurgat Britannium S. Patricius 558 c Hæreses circa statum Resurrectionis extinguit S. Gregorius Magnus 130 a 140 c Hæreses Monothelitarum acer oppugnat S. Sophronius 67 68 69 70 Hæresim iconomachorum repunit et frangit Eusebianam 351 c Hæreses iconomachorum acerrimus oppugnat Leonem Armeniam oburgat sapiens erud. ubi Martyr S. Euthymius Episc. Sardium 72 73 74 cum Hæreticis damnatis disputare iussus renuit S. Nicephorus CP. 299 c 300 a 304 c alias conditiones disputationi præfigit 306 b Hæreses fugam inculcatieger 343 c

Hæreses circa statum Resurrectionis extinguit S. Gregorius Magnus 130 a 140 c Hæreses Monothelitarum acer oppugnat S. Sophronius 67 68 69 70 Hæresim iconomachorum repunit et frangit Eusebianam 351 c Hæreses iconomachorum acerrimus oppugnat Leonem Armeniam oburgat sapiens erud. ubi Martyr S. Euthymius Episc. Sardium 72 73 74 cum Hæreticis damnatis disputare iussus renuit S. Nicephorus CP. 299 c 300 a 304 c alias conditiones disputationi præfigit 306 b Hæreses fugam inculcatieger 343 c

Hæreses circa statum Resurrectionis extinguit S. Gregorius Magnus 130 a 140 c Hæreses Monothelitarum acer oppugnat S. Sophronius 67 68 69 70 Hæresim iconomachorum repunit et frangit Eusebianam 351 c Hæreses iconomachorum acerrimus oppugnat Leonem Armeniam oburgat sapiens erud. ubi Martyr S. Euthymius Episc. Sardium 72 73 74 cum Hæreticis damnatis disputare iussus renuit S. Nicephorus CP. 299 c 300 a 304 c alias conditiones disputationi præfigit 306 b Hæreses fugam inculcatieger 343 c

Hæreses circa statum Resurrectionis extinguit S. Gregorius Magnus 130 a 140 c Hæreses Monothelitarum acer oppugnat S. Sophronius 67 68 69 70 Hæresim iconomachorum repunit et frangit Eusebianam 351 c Hæreses iconomachorum acerrimus oppugnat Leonem Armeniam oburgat sapiens erud. ubi Martyr S. Euthymius Episc. Sardium 72 73 74 cum Hæreticis damnatis disputare iussus renuit S. Nicephorus CP. 299 c 300 a 304 c alias conditiones disputationi præfigit 306 b Hæreses fugam inculcatieger 343 c

Hæreses circa statum Resurrectionis extinguit S. Gregorius Magnus 130 a 140 c Hæreses Monothelitarum acer oppugnat S. Sophronius 67 68 69 70 Hæresim iconomachorum repunit et frangit Eusebianam 351 c Hæreses iconomachorum acerrimus oppugnat Leonem Armeniam oburgat sapiens erud. ubi Martyr S. Euthymius Episc. Sardium 72 73 74 cum Hæreticis damnatis disputare iussus renuit S. Nicephorus CP. 299 c 300 a 304 c alias conditiones disputationi præfigit 306 b Hæreses fugam inculcatieger 343 c

Hæreses circa statum Resurrectionis extinguit S. Gregorius Magnus 130 a 140 c Hæreses Monothelitarum acer oppugnat S. Sophronius 67 68 69 70 Hæresim iconomachorum repunit et frangit Eusebianam 351 c Hæreses iconomachorum acerrimus oppugnat Leonem Armeniam oburgat sapiens erud. ubi Martyr S. Euthymius Episc. Sardium 72 73 74 cum Hæreticis damnatis disputare iussus renuit S. Nicephorus CP. 299 c 300 a 304 c alias conditiones disputationi præfigit 306 b Hæreses fugam inculcatieger 343 c

Hæreses circa statum Resurrectionis extinguit S. Gregorius Magnus 130 a 140 c Hæreses Monothelitarum acer oppugnat S. Sophronius 67 68 69 70 Hæresim iconomachorum repunit et frangit Eusebianam 351 c Hæreses iconomachorum acerrimus oppugnat Leonem Armeniam oburgat sapiens erud. ubi Martyr S. Euthymius Episc. Sardium 72 73 74 cum Hæreticis damnatis disputare iussus renuit S. Nicephorus CP. 299 c 300 a 304 c alias conditiones disputationi præfigit 306 b Hæreses fugam inculcatieger 343 c

Hæreses circa statum Resurrectionis extinguit S. Gregorius Magnus 130 a 140 c Hæreses Monothelitarum acer oppugnat S. Sophronius 67 68 69 70 Hæresim iconomachorum repunit et frangit Eusebianam 351 c Hæreses iconomachorum acerrimus oppugnat Leonem Armeniam oburgat sapiens erud. ubi Martyr S. Euthymius Episc. Sardium 72 73 74 cum Hæreticis damnatis disputare iussus renuit S. Nicephorus CP. 299 c 300 a 304 c alias conditiones disputationi præfigit 306 b Hæreses fugam inculcatieger 343 c

Hæreses circa statum Resurrectionis extinguit S. Gregorius Magnus 130 a 140 c Hæreses Monothelitarum acer oppugnat S. Sophronius 67 68 69 70 Hæresim iconomachorum repunit et frangit Eusebianam 351 c Hæreses iconomachorum acerrimus oppugnat Leonem Armeniam oburgat sapiens erud. ubi Martyr S. Euthymius Episc. Sardium 72 73 74 cum Hæreticis damnatis disputare iussus renuit S. Nicephorus CP. 299 c 300 a 304 c alias conditiones disputationi præfigit 306 b Hæreses fugam inculcatieger 343 c

Hæreses circa statum Resurrectionis extinguit S. Gregorius Magnus 130 a 140 c Hæreses Monothelitarum acer oppugnat S. Sophronius 67 68 69 70 Hæresim iconomachorum repunit et frangit Eusebianam 351 c Hæreses iconomachorum acerrimus oppugnat Leonem Armeniam oburgat sapiens erud. ubi Martyr S. Euthymius Episc. Sardium 72 73 74 cum Hæreticis damnatis disputare iussus renuit S. Nicephorus CP. 299 c 300 a 304 c alias conditiones disputationi præfigit 306 b Hæreses fugam inculcatieger 343 c

Hæreses circa statum Resurrectionis extinguit S. Gregorius Magnus 130 a 140 c Hæreses Monothelitarum acer oppugnat S. Sophronius 67 68 69 70 Hæresim iconomachorum repunit et frangit Eusebianam 351 c Hæreses iconomachorum acerrimus oppugnat Leonem Armeniam oburgat sapiens erud. ubi Martyr S. Euthymius Episc. Sardium 72 73 74 cum Hæreticis damnatis disputare iussus renuit S. Nicephorus CP. 299 c 300 a 304 c alias conditiones disputationi præfigit 306 b Hæreses fugam inculcatieger 343 c

Hæreses circa statum Resurrectionis extinguit S. Gregorius Magnus 130 a 140 c Hæreses Monothelitarum acer oppugnat S. Sophronius 67 68 69 70 Hæresim iconomachorum repunit et frangit Eusebianam 351 c Hæreses iconomachorum acerrimus oppugnat Leonem Armeniam oburgat sapiens erud. ubi Martyr S. Euthymius Episc. Sardium 72 73 74 cum Hæreticis damnatis disputare iussus renuit S. Nicephorus CP. 299 c 300 a 304 c alias conditiones disputationi præfigit 306 b Hæreses fugam inculcatieger 343 c

Hæreses circa statum Resurrectionis extinguit S. Gregorius Magnus 130 a 140 c Hæreses Monothelitarum acer oppugnat S. Sophronius 67 68 69 70 Hæresim iconomachorum repunit et frangit Eusebianam 351 c Hæreses iconomachorum acerrimus oppugnat Leonem Armeniam oburgat sapiens erud. ubi Martyr S. Euthymius Episc. Sardium 72 73 74 cum Hæreticis damnatis disputare iussus renuit S. Nicephorus CP. 299 c 300 a 304 c alias conditiones disputationi præfigit 306 b Hæreses fugam inculcatieger 343 c

phorus 294 c Hospitio vagos quosque excipit S. Ausonius 321 a Hospitio excipit sicarius ad se occidendum missos S. Longinus Centurio 382 c

Humilis Senachus, non permittit ecclesiam sibi a S. Patricio commissam a nomine suo appellari, ob innocentiam Agnus Dei appellatur 264 c Humilitas a matre commendata S. Euprazie 265 a hæc vilissima munia facit 267 b etiam valde læsa 266 b fert objurrationem iniquam 268 a servit energumene 38 c Humilitas B. Catharina Bononiensis in contemptu sui ipsius 38 c 74 f

Humilitas a matre commendata S. Euprazie 265 a hæc vilissima munia facit 267 b etiam valde læsa 266 b fert objurrationem iniquam 268 a servit energumene 38 c Humilitas B. Catharina Bononiensis in contemptu sui ipsius 38 c 74 f

Humilitas a matre commendata S. Euprazie 265 a hæc vilissima munia facit 267 b etiam valde læsa 266 b fert objurrationem iniquam 268 a servit energumene 38 c Humilitas B. Catharina Bononiensis in contemptu sui ipsius 38 c 74 f

Humilitas a matre commendata S. Euprazie 265 a hæc vilissima munia facit 267 b etiam valde læsa 266 b fert objurrationem iniquam 268 a servit energumene 38 c Humilitas B. Catharina Bononiensis in contemptu sui ipsius 38 c 74 f

Humilitas a matre commendata S. Euprazie 265 a hæc vilissima munia facit 267 b etiam valde læsa 266 b fert objurrationem iniquam 268 a servit energumene 38 c Humilitas B. Catharina Bononiensis in contemptu sui ipsius 38 c 74 f

Humilitas a matre commendata S. Euprazie 265 a hæc vilissima munia facit 267 b etiam valde læsa 266 b fert objurrationem iniquam 268 a servit energumene 38 c Humilitas B. Catharina Bononiensis in contemptu sui ipsius 38 c 74 f

Humilitas a matre commendata S. Euprazie 265 a hæc vilissima munia facit 267 b etiam valde læsa 266 b fert objurrationem iniquam 268 a servit energumene 38 c Humilitas B. Catharina Bononiensis in contemptu sui ipsius 38 c 74 f

Humilitas a matre commendata S. Euprazie 265 a hæc vilissima munia facit 267 b etiam valde læsa 266 b fert objurrationem iniquam 268 a servit energumene 38 c Humilitas B. Catharina Bononiensis in contemptu sui ipsius 38 c 74 f

Humilitas a matre commendata S. Euprazie 265 a hæc vilissima munia facit 267 b etiam valde læsa 266 b fert objurrationem iniquam 268 a servit energumene 38 c Humilitas B. Catharina Bononiensis in contemptu sui ipsius 38 c 74 f

Humilitas a matre commendata S. Euprazie 265 a hæc vilissima munia facit 267 b etiam valde læsa 266 b fert objurrationem iniquam 268 a servit energumene 38 c Humilitas B. Catharina Bononiensis in contemptu sui ipsius 38 c 74 f

Humilitas a matre commendata S. Euprazie 265 a hæc vilissima munia facit 267 b etiam valde læsa 266 b fert objurrationem iniquam 268 a servit energumene 38 c Humilitas B. Catharina Bononiensis in contemptu sui ipsius 38 c 74 f

Humilitas a matre commendata S. Euprazie 265 a hæc vilissima munia facit 267 b etiam valde læsa 266 b fert objurrationem iniquam 268 a servit energumene 38 c Humilitas B. Catharina Bononiensis in contemptu sui ipsius 38 c 74 f

I

Idola corrumpunt ad adventum S. Patricii in Memoniam 533 c Idola deiecit S. Alexander M. 340 b Idololatra obstinatus ne cogatur credere, se et sua dat flammis Idololatriam cussam vitiorum esse ostendit S. Longinus miles 381 b Idololatrias transcutunt demones effractions idolis 481 a

Idola corrumpunt ad adventum S. Patricii in Memoniam 533 c Idola deiecit S. Alexander M. 340 b Idololatra obstinatus ne cogatur credere, se et sua dat flammis Idololatriam cussam vitiorum esse ostendit S. Longinus miles 381 b Idololatrias transcutunt demones effractions idolis 481 a

Idola corrumpunt ad adventum S. Patricii in Memoniam 533 c Idola deiecit S. Alexander M. 340 b Idololatra obstinatus ne cogatur credere, se et sua dat flammis Idololatriam cussam vitiorum esse ostendit S. Longinus miles 381 b Idololatrias transcutunt demones effractions idolis 481 a

Idola corrumpunt ad adventum S. Patricii in Memoniam 533 c Idola deiecit S. Alexander M. 340 b Idololatra obstinatus ne cogatur credere, se et sua dat flammis Idololatriam cussam vitiorum esse ostendit S. Longinus miles 381 b Idololatrias transcutunt demones effractions idolis 481 a

Idola corrumpunt ad adventum S. Patricii in Memoniam 533 c Idola deiecit S. Alexander M. 340 b Idololatra obstinatus ne cogatur credere, se et sua dat flammis Idololatriam cussam vitiorum esse ostendit S. Longinus miles 381 b Idololatrias transcutunt demones effractions idolis 481 a

Idola corrumpunt ad adventum S. Patricii in Memoniam 533 c Idola deiecit S. Alexander M. 340 b Idololatra obstinatus ne cogatur credere, se et sua dat flammis Idololatriam cussam vitiorum esse ostendit S. Longinus miles 381 b Idololatrias transcutunt demones effractions idolis 481 a

Idola corrumpunt ad adventum S. Patricii in Memoniam 533 c Idola deiecit S. Alexander M. 340 b Idololatra obstinatus ne cogatur credere, se et sua dat flammis Idololatriam cussam vitiorum esse ostendit S. Longinus miles 381 b Idololatrias transcutunt demones effractions idolis 481 a

Idola corrumpunt ad adventum S. Patricii in Memoniam 533 c Idola deiecit S. Alexander M. 340 b Idololatra obstinatus ne cogatur credere, se et sua dat flammis Idololatriam cussam vitiorum esse ostendit S. Longinus miles 381 b Idololatrias transcutunt demones effractions idolis 481 a

Idola corrumpunt ad adventum S. Patricii in Memoniam 533 c Idola deiecit S. Alexander M. 340 b Idololatra obstinatus ne cogatur credere, se et sua dat flammis Idololatriam cussam vitiorum esse ostendit S. Longinus miles 381 b Idololatrias transcutunt demones effractions idolis 481 a

Idola corrumpunt ad adventum S. Patricii in Memoniam 533 c Idola deiecit S. Alexander M. 340 b Idololatra obstinatus ne cogatur credere, se et sua dat flammis Idololatriam cussam vitiorum esse ostendit S. Longinus miles 381 b Idololatrias transcutunt demones effractions idolis 481 a

Idola corrumpunt ad adventum S. Patricii in Memoniam 533 c Idola deiecit S. Alexander M. 340 b Idololatra obstinatus ne cogatur credere, se et sua dat flammis Idololatriam cussam vitiorum esse ostendit S. Longinus miles 381 b Idololatrias transcutunt demones effractions idolis 481 a

Idola corrumpunt ad adventum S. Patricii in Memoniam 533 c Idola deiecit S. Alexander M. 340 b Idololatra obstinatus ne cogatur credere, se et sua dat flammis Idololatriam cussam vitiorum esse ostendit S. Longinus miles 381 b Idololatrias transcutunt demones effractions idolis 481 a

Idola corrumpunt ad adventum S. Patricii in Memoniam 533 c Idola deiecit S. Alexander M. 340 b Idololatra obstinatus ne cogatur credere, se et sua dat flammis Idololatriam cussam vitiorum esse ostendit S. Longinus miles 381 b Idololatrias transcutunt demones effractions idolis 481 a

Idola corrumpunt ad adventum S. Patricii in Memoniam 533 c Idola deiecit S. Alexander M. 340 b Idololatra obstinatus ne cogatur credere, se et sua dat flammis Idololatriam cussam vitiorum esse ostendit S. Longinus miles 381 b Idololatrias transcutunt demones effractions idolis 481 a

Idola corrumpunt ad adventum S. Patricii in Memoniam 533 c Idola deiecit S. Alexander M. 340 b Idololatra obstinatus ne cogatur credere, se et sua dat flammis Idololatriam cussam vitiorum esse ostendit S. Longinus miles 381 b Idololatrias transcutunt demones effractions idolis 481 a

Idola corrumpunt ad adventum S. Patricii in Memoniam 533 c Idola deiecit S. Alexander M. 340 b Idololatra obstinatus ne cogatur credere, se et sua dat flammis Idololatriam cussam vitiorum esse ostendit S. Longinus miles 381 b Idololatrias transcutunt demones effractions idolis 481 a

Idola corrumpunt ad adventum S. Patricii in Memoniam 533 c Idola deiecit S. Alexander M. 340 b Idololatra obstinatus ne cogatur credere, se et sua dat flammis Idololatriam cussam vitiorum esse ostendit S. Longinus miles 381 b Idololatrias transcutunt demones effractions idolis 481 a

Idola corrumpunt ad adventum S. Patricii in Memoniam 533 c Idola deiecit S. Alexander M. 340 b Idololatra obstinatus ne cogatur credere, se et sua dat flammis Idololatriam cussam vitiorum esse ostendit S. Longinus miles 381 b Idololatrias transcutunt demones effractions idolis 481 a

Idola corrumpunt ad adventum S. Patricii in Memoniam 533 c Idola deiecit S. Alexander M. 340 b Idololatra obstinatus ne cogatur credere, se et sua dat flammis Idololatriam cussam vitiorum esse ostendit S. Longinus miles 381 b Idololatrias transcutunt demones effractions idolis 481 a

Idola corrumpunt ad adventum S. Patricii in Memoniam 533 c Idola deiecit S. Alexander M. 340 b Idololatra obstinatus ne cogatur credere, se et sua dat flammis Idololatriam cussam vitiorum esse ostendit S. Longinus miles 381 b Idololatrias transcutunt demones effractions idolis 481 a

Idola corrumpunt ad adventum S. Patricii in Memoniam 533 c Idola deiecit S. Alexander M. 340 b Idololatra obstinatus ne cogatur credere, se et sua dat flammis Idololatriam cussam vitiorum esse ostendit S. Longinus miles 381 b Idololatrias transcutunt demones effractions idolis 481 a

Idola corrumpunt ad adventum S. Patricii in Memoniam 533 c Idola deiecit S. Alexander M. 340 b Idololatra obstinatus ne cogatur credere, se et sua dat flammis Idololatriam cussam vitiorum esse ostendit S. Longinus miles 381 b Idololatrias transcutunt demones effractions idolis 481 a

Idola corrumpunt ad adventum S. Patricii in Memoniam 533 c Idola deiecit S. Alexander M. 340 b Idololatra obstinatus ne cogatur credere, se et sua dat flammis Idololatriam cussam vitiorum esse ostendit S. Longinus miles 381 b Idololatrias transcutunt demones effractions idolis 481 a

in qua erat S. Benignus discipulus S. Patricii 343 a^b
Incendium restinguitur signo Crucis a S. Fimiano
443 b ope S. Gregorii Armeni 439 c S. Finx 236 c
Incendium monasterii depellit S. Gertrudis apparens
593 f illud bis copit Braiaci S. Leobinus 347 c et Pari-
siis 349 b

Incurvati sanantur ope S. Anselmi Lucensis 633 c
657 a

Pro inimico sui occisore orat B. Joannes Florenti-
nus 494 c Inimicitia ab invidis procurat e inter SS.
Henricum Imp. et Heribertum tolluntur osculo 467 c d
482 b Inimicitias ut tollat S. Gregorius Nyssenus,
ad adversarium itinere difficili proficiscitur, interbant
admittitur et dimittitur * 910 inimicos sublato odio miri
gratia reconciliat S. Francisca Rom. * 188 c f

Infantem nihil sapere valentem sanat S. Francisca
Rom. * 99

in Inferno v det in raptu S. Francisca Rom. sup-
plicia variorum * 164 et seqq. tormenta pro statu
189 b et professionum diversitate * 170 seqq.

in Injuris et probis appetentibus negligentiam suam
deplorat B. Catharina Bonon. * 49 c

Intentionem rectam misceri intentioni laudis huma-
nae conqueritur de se S. Gregorius Papa 109 f

Investituram Episcopatum sibi ab Imperatore colla-
tam dolet S. Anselmus Lucensis 644 b

Invidia nocere occidit S. Eduardus Rex 639 c d
641 c

Iter unius diei brevi spatio conficit S. Canticus 281 d
in itinere fraude devotus reducit in viam a B. Ca-
tharina Bonon. apparvate * 86 c f

J

Jamior constitutus B. Salutor de Horto, liberalissimus
est erga pauperes externos 690 d Guardianus in
cruciatu sollicita opem spondit 686 a 690 f

Jejunia continua 20 diebus, ut carnes idolis immo-
latis evincat S. Patricius 342 r Jejunat arcte S. Eu-
praxia ad 2 3 et 5 dies 264 b e Jejunat tota septimana
uti et Abbatica 265 r d 266 a alias 30 diebus stans in
aere extenuis manibus Jejunium Quadragesimum sen-
tente in monte pervigil S. Patricius 272 c

Jesu nomine ter rogato moritur B. Catharina Bonon.
* 42 b in Jesu nomine 3 paralyticus jubet surgere
et ambulare S. Paulus Leonca 113 c vide Christus.

Judex ancillam S. Matrimonium fugas et inedia
enecat 392 b Judaeorum conversionem studet S. Grego-
rius Magnus 134 b cum illi inferri prohibet 193 c d et eis
subesse Christum non patitur 193 c et hocum servos
ab illis emptos redime jubet 193 f illorum mancipia ad
Ecclesiam confugientia reddi vetat 194 a Paganorum
mancipia illis vendi aut Paganos circumcidi vetat 194 b
eorum munera exorat 194 d et observationem Sab-
bati 194 e

Judicii extram speciem videt B. Catharina Bonon.
* 49 a

Justitio amore ne frans per exactores sit et ut norma-
ra molitorum debita servetur, abrogat S. Greg. Magnus
159 c d e Injustitia reos Episcopos suspendi jubet a
saceris 187 c injuste depositos restitua 186 In examine
circumstantias discuti 187

L

Lae aventibus feminae mammae restitutor ope B.
Heltradi 329 f Lacte praegnantis matris S. Macha-
raevi uentos lavans S. Fuchianus carnis illuminatur
276 c d 277 b c Lax pro sanguine effluit e dignus S.
Mentium curans 386 c

Laerymatur quotidie S. Abrahamus eremita, nec
facile risit aut subrisit 436 a

Laicos a functionibus Ecclesiasticis excludit S. Gre-
gorius Magnus 148 e

Lampadibus aduritur S. Leonides M. 11 b Lampa-
des divinitus accensa ad vestem S. Joannis Evang.
176 c in ecclesia Arianae erepta et a S. Gregorio Magno
dedicata b d Lampades accensa loco suo, in exequiis S.

Leob ni illas restituantur 350 c d

Lancea qua latus Christi apertum in variis locis
alim, nunc Romae adservatur 374 b c

Lapidibus obrutus a Paganis, quos volebat convertere,
pro mortuo relinquatur S. Abramus 434 c d Lapidibus
in turbos resiliantibus illarsi manent XI Mart. Sebast-
iani 19 22 b Lapidea mole in forca obrutus, ope S.
Eusebia servatur incolumis 456 e Lapideam immobilem
solus aliu transfert S. Patricius 349 b alium signo
Crucis in partes secudit 536 e alium spito in tres par-
tes dividit 362 e

Lapsa in puteam servatur incolumis ope S. Gertru-
dis 396 e c Lapsu lassa graviter sanatur attacku vestis
B. Salvatoris de Horto 688 d in Lapsu servatur ope
S. Matronae V. M. 394 c

Latinae linguae utorem et studia reducit S. Grego-
rius Papa 148 e

Lectio ad mensum tempore refectiois diligenter
attendit B. Catharina Bonon. * 71 b

Lectus S. Gertrudis miraculis clarus : ejus attacku
agro et caeca sanantur. 592 d e

Leguminibus crudis victitat Abbas S. Gregorius Ma-
gnus 138 c

Leuores infestantes domum pelluntur aqua a S.
Leobina benedicta 531 c

Leones 2 sibi absque habet S. Aunus Thama-
turqus obscuram ex pede extractam 428 c Leo fert ejus
epistolam ad Styliam 428 b

Lepra incussa ob inguriam Corpori S. Bernardi Ca-
lincensis allatum 229 b e Leprosus ejus ope sanatur
230 c f Leporam pueri in se suscipit S. Faianus
442 e sentientes ob lepram e corpore vermes hospites
suos dicit 442 b Leporam optanti communit, a peni-
tente auferi 442 b Leprosus juvatur a S. Patricio, hujus
manibus ulcera lavantur : in morte fons in quo corpus
lavetur exoritur et Angeli ad sepulcrum ejus pallant
559 c 560 b Leprosus 12 servit S. Patricius, ac dein
S. Moctus 563 e Leprosus post Confessionem impe-
ratam, signo Crucis sanat B. Salvator de Horto
674 e 675 d Leprosus ad corpus B. Francisca Rom.
mandatur * 101 e ubi postea * 164 a

Libri scripti a S. Cyrillo Hierosolym. et marim.
Catecheses 627 c 628 629 a S. Brachione 633 a S.
Anselm Lucensi 650 r Libri a S. Gregorio Magno
conscripti 198 e 199 a Spiritu sancto in iis conscriben-
dis adjutus 134 d e 197 c de us humiliter scribit 200 b e
Libros varios scribit S. Evander 271 e eos approbat
S. Gregorius Magnus 274 c Libros multos scribit S.
Nephorus CP. 288 e Librum de fide a se scriptum
manu tenet et in ultari deponit, dum ordinatur Pa-
triarca 294 e Libros plurimos scribit Dionysius Car-
thus, et utiles, laudatos ab Eugenio 4 Papa 244 251 b
Libros conscripsit S. Patricius 372 a Libri LXVI de
ejus Vita 374 e Liber in lacum lapsus, restituitur il-
latus S. Fimiano 441 b

Lingua exscinditur S. Longino militi, et nihilomi-
nus loquitur 380 e f et Praesidem arquit 381 e Lingua-
rum quinque peritus S. Patricius 576 e Linguae Cata-
laevae usus obtinetur eaque in Cantabrigiam vertitur,
oratione ad S. Mariam fusu a B. Salvatore de Horto
671 b e

Linguam loquere ineptum signo crucis curat B.
Salvator de Horto 673 e

Liquor defluit e corpore S. Matronae V. ad morbos
salutaris 394 a Liquor miraculosus fluit ex corpore B.
Catharinae Bonon. * 43 e 78 c distribuitur in populum
* 79 b

Litanias indicit tempore pestis S. Gregorius Magnus 128 142 f et contra barbarorum incursiones 183 b in profligatur dæmon in tauri specie infestans 203 b
Litteras addiscentium Patronus S. Gregorius Magnus 129 a Litteras Hibernos ducunt S. Patricius 517 c Litterarum Slavicarum characteres novos excogitat S. Cyrillus 9 see. * 19 c * 26 f
Loquitur jam prælem mortua B. Catharina Bononiensis * 79 c
Lucernæ vii ad sepulcrum S. Gertrudis cælitus accenduntur 393 b
Lumen dant digiti proprii S. Finiano scribenti 441 e
Luce cælesti præsignatur locus sepulture S. Patricii 374 b Lux per 12 aëres continua ad sepulcrum S. Patricii 374 c Lux clara nocte apparet supra caput S. Menigii 387 c indicat sepulturam S. Matronæ V. M. 391 b Luce cælesti illustratur domus : in qua nascebatur S. Heribertus 463 e 471 e et in qua moriebatur S. Eusebia 450 c 452 a oratorium in quo ejus corpus, qua luce dirigitur nautæ 454 e Luce circumfunditur orans S. Heribertus 481 Luce cælesti ornatur Dionysius Carthus. 251 b
a Lupo ablatu puella invocato S. Anselmo Lucensi restituitur matri 637 e e Lupi faucibus puerum eripit et sonum matri rediit B. Torellus 496 c alium 497 c d 500 c Lupum pascit et ne noceat imperat 496 a morte Puppianæ a lupis præservat 498 e
Lusui addictæ ac prolem desideranti, hanc, si lusu absterat, addiit B. Salvator de Horta : sed ipsa ad lusum reversa, proles est mortua, ut prædixerat 677 e
Luxuriæ deditus Episcopus, a morte ardentibus flammis scriptus et circa ventrem serpentibus et bufonibus corrosus apparet Dionysio Carthus. 247 e
Lasciviam puellam a se repellit S. Leobinus 348 c

M

Magi a S. Patricio convertuntur, alii malevoli a terra absorbentur 545 c 552 d alius igne cælesti perit 549 a iterum alii novem conantes cum occidere 562 e f Magos sibi nocere conantes excitare plectit, mox in dæmonis infestatos S. Gregorius Magnus 134 u b
Magistra novitiorum B. Catharina Bonon. eas solidis documentis instruit * 56 c Magistra aut Præfecta veniunt appellari * 74 e
ad Maledictionem S. Patricii lucus diis sacre exarescit 562 b lapides mutiles redduntur 547 c Viri 50 insidias ei struentes in stagno submerguntur 561 b Magi 9 igne cælesti extinguuntur 561 c d familia impii Oregi deletur 560 vide Regnum.
Maleficia sublata ope B. Catharinæ Bonon. * 91 c
Malus Persica, u S. Matronæ V. satn, stetit per 1100 annos 398 c
Mamillam cancro excessam sanat signis Crucis B. Salvator de Horta 674 c 690 iustitiam et obduratam Rosario collo injecto, præteritus sanat 679 a ejus reliquiis alia curatur 688 e Mamillas exulceratas sanat porrecto unguento S. Francisca Rom. * 99 e alve ope ejus a morte * 102 * 103 c
Manus arulæ sanantur invocato S. Anselmo Lucensi 653 e 654 b e d contracta 656 c Manu dextera elevata ostendit corpus suum Romam reverendum S. Cyrillus Apostolus Slavarum * 24 f Manibus extensis stat sub dio jejuna S. Euphrasia 266 c Manibus pedibusque abscissis obiit S. Claudius M. 10 a
in Mare projecti S. Papius 10 a SS. Leondes, Charissa, Nunechia et S. socice 11 b super Mare ambulat S. Charissa M. 11 b Mare ad 1000 passus repellitur ad preces S. Pauli deim Ep. Leonen. et sororis 112 e Mare instar muri erectum separat continentes de corpore S. Patricii 548 e
Maria Deipara in visione S. Francisca Rom. ostensa gratias Deo agere de sua cum Deo unione, donu

versæ fidei, et electione in Dei matrem * 106 e * 107 b e d Jesum sibi inter brachia ponens * 110 e f * 113 cf * 148 visa cum triplici coronâ * 111 e humilitatis virginitalis et gloriæ * 114 c d e vulnus lateris sanat * 114 f ob quas virtutes sit facta mater Dei * 121 e et gloria ejus assumptæ in cælum * 131 et applausus in natalitate * 132 ordinationes mandata præscribit per S. Paulum ad monasticam directionem * 134 * 138 * 139 Maria Virgo apparet in altari dum hoc ad ejus honorem consecrat S. Anselmus Lucen. 653 c apparet docet S. Wiltburgom molium accipiendi victum pro suis 602 b apparet in splendore docet S. Heribertum locum monasterii extruendi 478 e Maria V. invisit B. Catharinam Bonon. deducentem in filum manum * 55 Maria invitat Oblatus S. Francisca Rom. in diem Annuntiationis, et sub pallium recipit et monita tradit * 193 a b vestem albam et regulam S. Benedicti Olivetonis dari mandat * 196 e Deiparæ Virg. Congregatio oblatarum solemnè ritu offertur * 191 b c Mariæ devotus in scopi explosione illæsus manet 665 e Divæ Virgini commendatus filius o matre S. Francisca Rom. ob hostibus abduci nequit 182 e e Mariæ Deiparæ attribuit omnia et maximo miracula vique gratias agi imperat B. Salvator de Horta 670 c 671 b 672 c d 673 c 674 e 685 c 692 b Ave Maria recitans ægros sanat B. Salvator de Horta 668 e ut muti recitent imperando sanat 669 c d 670 e f aut Rosario capiti impostus 668 e 672 a 683 b Millies nocte natalitatis recitans Salutationem Angelicam B. Catharina B. Bononiensis accipit a Deipara filiotum Jesum amplexa fovendum * 39 e f 58 a b hunc illi caudor in gremio et labris, splendor in vultu et odor emanans a Sororibus observatus * 58 e d r Divæ Virginis officium puellula addiscit S. Francisca Rom. * 179 a recitat per 40 annos * 185 d Diva Virgo Inecoronata in veneratione apud Italos * 152 d Mariæ imago in Rupe Gallica in Extremadura miraculis eluro a Simone Vela collocatur 51 e sub. Mariæ Virg. forma a dæmone graviter turbatur circa obedientiam B. Catharina Bonon. * 51 * 52
Martyrum excellens virtus, fortitudo et de hostibus victoria 5 b c Martyres honorum cum iis honorabatur 25 a maxime si virtutes imitentur 25 e Martyres pro nobis orant 28 a Martyrium pro Christophoro desiderat S. Patricius 535 c alius per Martyrium dotam gloriam gratulatur 535 b Martyres habentur, qui violenta morte occisi, inter Sanctos coluntur 630 e nisi Martyrio ante coronentur non vult sumere Præsulem caritate percussam S. Longinus miles, a morte mor sanat 382 c d Martyrium aggressuros confortat S. Eulogius Cordubæ M. 91 b c Martyrum decem millia Nicomedie a Diocletiano post incendium palatii occisa 614 e
Mater S. Militonem filium oportuit ad corpora aliorum xl Martyrum Sebastenorum 21 u 24 f 28 b
Mathematicus subtilis S. Nicophorus 293 d e
Maxillam alteram percutienti porripit S. Eulogius Cordubæ, M. 94 d
Medicinas studuit S. Codrotus M. 5 f
Membra seu crura aut brachia adusta sanantur alia tria millia u Salvatore de Horta 688 c
Mendacium leve expuit penitentia 7 uniorum in solitudine S. Assicus 309 e 360 c
Inter Mendicos sedens ad fores ecclesie elemosinas mendicant S. Francisca Rom. * 97 e
ob Meretrices in monasterium indultus misere perit u S. Gregorio Magna apparente reprehensus 206 b c Meretrice conversâ Maria neptis S. Abramii, penitentis fil exemplar.
Milites 40 Martyres Sebasteni 18 e 22 a 25 f S. Petrus Hispanus eremita 94 e SS. Gorgonius, Petrus, et alii Mart. Nicomedie 103 e S. Longinus M. 371 Centurio S. Longinus M. 371
Ministeria vilissima eligit B. Catharina Bonon. * 74

Miracula declarant Sanctos in celo vivere 596 e
 ob Miracula a SS. Petro et Paulo Romæ in custodia
 facta convertuntur *MAR deiri Martyres* 338 Miracula
 in Angliæ eversissime comparat miraculis Apostolorum
 S. Gregorius Magnus 151 e 152 b Miracula S. An-
 selmi Lucensis videns sit eundem 657 e alius inquit ad
 sepulcrum accedere nisi paventis 667 a 658 e alius pu-
 nitur equo contracto, et propria infirmitate 658 e d
 alius dolore capitis 661 Miraculorum quorumcumque in
 nomine SS. Trinitatis continuis et quotidianis usus
 erat S. Patricia 577 b aliqui incurr. filii a posteris
 intrusa 582 583 ob Miracula B. Salvator de Hora ut
 turbator quietis increpatur, et acriter verberatus, mu-
 tato nomine : alio mittitur 683 e 684 b e manet ipse
 absque turbatione quietus 684 b 690

Missas celebrans supra corpora Apostolorum S. Gregor.
 Magnus 148 e Missas celebrans majestate vultus elucet
 S. Heribertus 483 e in Missa ab Angelis cantari
 Sanctus, Sanctus aulic. B. Catharina Bononiensis * 38
 e 35 b In Missa leguntur Prophetæ, epistola ex Apo-
 stolo et Evangelium, ad libitum sumpti cum omne rerum
 futurorum 629 In Missa calix consecratus a mago
 mor a terra absorpto eversus, divinitus absque vestigio
 effusivis restituitur 542 b e Missam cantari curat
 mor a morte mariti pro anima ejus B. Mathilda Regina
 358 e post sacrificia Missæ 30 diebus oblata jussu
 Abbatis S. Gregorii Magni liberatur e purgatorio mo-
 nachus proprietarius 139 a h e d Missæ sacrificium per-
 missum linguæ Slavonica fieri, cum fructu annuarum
 * 18 o b * 22 f * 24 a in Missa celebranda ob persecutio-
 nemem presbyteri abstinet S. Eulogius Corduba M.
 91 e

Mitra S. Gregorii VII plurima miracula potest S.
 Anselmus Ep. Lucensis 647 e 648 b 654 b
 Modestia ab omni vanitate senecta S. Francisca Rom.
 * 183 e f

Monachi Martyres, XII in Hispania Legionis 59 Mon-
 achi e Regibus Rarhis et Carlomannus 404 e f S.
 Constantinus M. 63 Monachus rreho Episcopus fit
 S. Cyrillus Apost. Slavorum * 23 e 24 a e Monachis
 iure ordinantur Episcopi S. Lombinus 348 e 349 S.
 Eusebion 351 e Monachos familiares habet S. Greg.
 Magnus Papa 148 f Monachos ob factum aut fugam
 premeditatum a demone arreptos et alium eorum fac-
 tum sanant : alios upostatos exhortatione emendat S.
 Gregorius Magnus 138 172 173 Monachos e militibus
 fieri prohibenti Imperatori se opponit 174 e Monachum
 proprietarium in sterquilium sepulchri mandat Abbas S.
 Gregorius Magnus 139 e d sacrificium oblato e purgato-
 rio liberat 139 e f Monachos in malo dimittit S. At-
 thala Ab. 42 f uno morte exivato, et tribus morte punitis,
 alios redemptos recipit 43 a b sub Monachi veste vivit
 S. Anastasius rreclusus, ut Imperatoris nuptias quæsit
 40 d e Pseudo-monachus in fornicationem trahit Mu-
 riam neptem S. Abramii 435 e in Monasterio statu
 nudus confirmatur invenata B. Catharina Bonon.
 * 41 Monasticam vitam præfert Pontifex S. Grego-
 rius Magnus 130 b ut Monasticum spiritum servet,
 Aperturinus missus Constantiopolim, inter monachos
 urbi 130 e Monasticam vitam præferentem desiderio
 patris, Breve Apostolicum assensu præ ejus egressu,
 maxime esse meriti apud Deum revelatur B. Salvatori
 de Horto 678 e f Monasticum disciplinam emendat, et
 monasteria femininum ac virorum præcise separari cu-
 rit S. Nicephorus CP. 295 e Monasteriis non permit-
 tit præfici Clericos Ecclesiasticos S. Greg. Magnus 156
 b e 157 e curat apostatas reduci 173 e d 174 h e in
 Monasterio a se fundata vivit S. Nicephorus 293 f
 294 e Monachum induit in Patriarchatu CP electus
 detonsis viribus a filio Imperatoris 294 e Monasteria
 multa condunt SS. Comgillus et Lucaus 559 b e B.
 Mathilda Regina 359 e e 362 e 365 a b in Monaste-
 riorum protectionem inogo Crucifixi locuta est 639 a

Monita B. Catharinæ Bonon. ad suas Virginis sancti-
 moniales * 40 e d e Monita ultima S. Vitalis Ab. ad
 successorem * 32 e d et 33 b c

Mons altus oratione S. Patricii in planitium redac-
 tus, dein suæ altitudini restituitur 565 a b

ad Mortem felicem se præparat S. Gertrudis as-
 sumpto aspero cilicio 595 e Ad Mortem se parat B.
 Mathilda confessione peccatorum, susceptis viatico et
 oleo sacræ unctionis 366 b in cinere et cilicio facto signo
 Crucis moritur 365 e de Morte instante præmonetur
 Eupraxia mater S. Eupraxiæ suæ, et summe lætatur
 264 e d Mors S. Eupraxiæ suæ præde revelatur Ab-
 batissæ 268 Ejus intercessionem impetrata et revelata pia
 mors et Julia sociæ et Abbatissæ 269 e f Mortem vic-
 nam ab Angelo intellyit S. Paulus Leonæ 116 e
 Mortis diem ex S. Gregorio Magno apparente discit
 fors hujus natalem S. Fina 234 e d Mortis diem præ-
 dicit Abbati S. Heriberto apparens 485 a b e 486
 Mortis diem et horam ex S. Ultano intelligit S. Ger-
 trudis 596 e Moriturus Richardus Abbas Eliensis, post
 purissimam Confessionem factam et Viaticum sumptum,
 visitatur a S. Withurga apparente 604 f Moriturus om-
 nium sua dei pauperibus, et hinc viris primariis commendat
 S. Heriberto 483 e 484 e Moribundus suo benedic-
 tione vehementer capitis infirmitatem tollit S. Ansel-
 mus Lucen. 654 b Moribundam a demonibus circumvo-
 lantibus vexatam precibus liberat Donysius Carthus.
 248 e f Moribundi vari sanantur a B. Salvatore de
 Horto signo Crucis 678 e 680 a ejus precibus aut verbo
 685 e d reliquus ejus 688 e 689 e 691 e eo invocato
 688 689 690 Moribundi sanantur a S. Finiano 443 e
 duo precibus B. Torelli et hinc aquæ 497 b tactu
 Reliquiarum B. Catharinæ Bonon. * 42 d f * 43 d 82
 87 e vota facta * 88 f 89 o opt S. Francisca Rom. * 102 e
 * 104 b e 242 b e B. Justine de Arcio 242 b e B.
 Heldrahi 332 b Moritur S. Patricius, jussu Angeli
 Sacramentis immutis, Jesum inter Angelos conspiciens
 ac suos benedicens 575 d Moriturus eolitus præmoniti
 SS. Antonius, Merulus et Joannes discipuli Abbatis S.
 Gregorii Magni 139 d 140 e in Morte S. Probi Ep.
 apparent SS. Juvenalis et Eleutherius Martyres 400 b e
 Moriente S. Eusebia domus celesti luce illustratur
 449 f 451 f Mortuo Rege marito pro natu ejus, mor
 orat, Missam fieri curat, et filius ulhortatur B. Ma-
 thilda 359 b e Morte veberi puniuntur monachi detrec-
 tantes occurrere reliquias S. Gregorii Magni 751 b e d
 Moriturus Presbyter male vitæ captus ad extremum
 judicium, et diu alteri imprecatus 204 b e 205 e d e
 alius ob charitatis monasterii venetas 205 f monachi 12
 successive præmoniti per S. Gregorium Magnum agro
 apparentem 206 b Mortem simulans ut illudat S. Pa-
 tricia mortuus reperitur 566 e sociis ejus convetsis sus-
 citatur 566 e Mortuum ante baptismum infantem resus-
 citat S. Francisca Rom. * 183 d Mortuum ut viati-
 cum sumat resuscitat S. Mochemocus 283 f alium ut
 corpus impetret 283 f Mortuus caput abscisso resusci-
 tatur a S. Ita pater S. Mochemoci 281 d e Mortui
 XXXII resuscitati a S. Patricio 583 e Rex Echu dum
 baptizetur 554 b e d alius ad fidem resurrectionis stobiten-
 dam 554 e f alius a porcis lacertus per ejus discipulos
 552 a b duæ femine sepultæ non baptizate 550 d e
 alia prægnans mortua cum prole suscitatur 550 e f
 mortuus suscitatur in testem innocenti dum furti
 esset accusatus S. Patricius 566 e f mortuus equus
 aqua ab eo benedicto 569 e S. Dagannum decollat-
 tum vitæ restituit SS. Mochemocus et Canichus
 382 b e a Morte sepultum juvenem resuscitat S. Mo-
 chemocus, et ejus loco senem permittit mori, item alios
 tres resuscitat 281 e Mortuus puer sardonius insutus in-
 vocato B. Salvatore de Horto adhuc vivo suscitatur
 671 d 672 e alius submersus 672 e 690 e alix e factu
 mortui grurida 690 e Mortuus tactu Reliquiarum
 B. Catharinæ Bonon. resurgit * 43 b alius voto et facto

* 45 d Mortuos precibus resuscitant, S. Eusebion 351 b S. Leobinus, ignorans esse mortuum 352 c SS. Valentinus et Damianus 423 b Mortui duo filii Regum in stagno submersi resuscitantur a S. Kessoga 36 a Mortuum precipitatum ac communitum resuscitat S. Emilianus 441 b submersum 442 alium submersum S. Gertrudis 396 c aliam puellum submersam 398 c Mortui resuscitantur ope S. Petri Hispani eremite 99 c S. Finx 237 c d in inuentione corporum SS. Valenti et Damiani 426 e A Morte S. Heribertum honorat eleemosynis, sacrificiis, precibus S. Henricus 483 a in Mortario violenter conuertuntur SS. Victorius, Victor et Nicephorus 10 b Murmurationes et querelas non potest ferre B. Catharina Bonon. * 71 e * 74 c * 75 c Muscosus S. Nicephorus 293 b Mutis triginta quinque loquelam tribuit B. Saluator de Horta 669 e d e f 679 c d 685 687 e 690 Muti sanati invocato S. Anselmo Lucensi 658 f 659 660 h S. Sisobuto 409 e S. Francisca Rom. * 99 c sex ope S. Gorgonii M. 57 a b e f B. Heltradi 330 331 e S. Finx 235 d et B. Justinx de Aretio 241 f Mutus et amens sanatur ope B. Catharinæ Bonon. * 89 f Mutus et claudus ad sepulcrum S. Anselmi 321 e item Mutus et surdus 322 a et ope B. Heltradi 321 e

N

Nares abscissæ et turba exusto fuerunt S. Theosterio 608 a Narium fedus tumor curatur meritis S. Anselmi Lucensis 657 c Narium concev benedictione B. Salvatoris de Horta apparentis sanatur 673 b in Nativitate S. Heriberti lux per cubiculum cælitus spargitur 465 c 472 b Nausfragio liberantur invocantes B. Heltradium 333 c Navis ultro ad alteram ripam appellit invocato S. Anselmo Lucensi 653 b Noverca ob cædem S. Eduardi R. pœnitens duo monasteria condit 642 c Nubes odorifera ueredit ad ecclesiam Arianis ereptam et a S. Gregorio Magno dedicatam 150 c d Nubes e celo amplectens S. Codrutum, suppeditat ei alimentum 5 e 9 a Nubes desert e monte B. Salvatorem de Horta 678 e 690 Nudis pedibus heme ingreditur Colaniam consecrandus Archiepiscopus S. Heribertus 464 c Nuptiali nocte relictâ sponsa fugit S. Petrus Hispanus eremita 98 e ad Nuptias Imperatoris quæsitâ S. Anastasia, degit reclusa in veste virili, eunuchus habitâ 40 e f

O

Obedientia exacta B. Catharinæ Bononiensis * 35 34 a prompta ad omnino eam omnibus virtutibus præfert * 74 in Obedientia Isacco par S. Nicephorus CP. 311 c Obedientia cœca S. Euprazie diu jejunantis in ferendis et referendis magnis lapidibus 265 e Ad signum campanæ e pistrino egressa B. Catharina Bonon. pannes per horas 5 in furno servatos reperit * 55 e f circa Obedientiam graviter turbatur a dæmone sub forma Desparæ Virg. B. Catharina Bonon. * 50 c et sub specie Christi crucifixi * 50 e d e Obelitis Confessario in rebus arduis et iocosa S. Francisca Rom. * 186 e f Antiphona ex obedientia omissa a S. Francisca Rom. auro scripta invenitur * 189 a b ex Obedientia manet corpus B. Catharinæ Bononiensis sedens * 79 c d Oculis amissis restauratur ope B. Heltradi 331 c Oculis annis novem e loco semotus ope B. Catharinæ Bononiensis restituitur * 42 e f alius eiectus * 42 e f Oculi infirmi curantur aqua lotionis manuum S. Anselmi Lucensis 655 e ejus ope 658 e Oculi pene exusti sanantur a B. Catharina Bonon. * 87 e

Odor ex corpore B. Catharinæ Bonon. emanans post acceptum Jesulum a Despara Virg. * 56 a b manet in morbo 65 c Odorem suavem emittit S. Gertrudis mox a morte 591 b

Oleo extremæ Uctionis inungitur S. Heribertus 470 c 483 b

Operatur manibus suis B. Mathilda Regina 362 c

Orationis studium B. Catharinæ Bononiensis * 37 a dispositio ad recte orandum ab ea tradita * 38 c d Oraturo rite quæ sint necessaria docet B. Catharina Bononiensis * 69 c et quomodo orandum docetur o B. Thoma Cantuariensi * 69 * 70 Orationi mire deditus in servitute monetur de fuga S. Patricius 331 c d 540 c ad Orandum de nocte surgit B. Mathilda Regina 358 a potissimum vidua 362 f Orat de nocte prostratus in templo Sophiæ abluendus in cælitum S. Nicephorus 308 c Orare pro Imperio Orientali perituro prohibetur a Deo B. Catharina Bonon. * 38 d Orationes omnium petri moribunda S. Euprazia 271 b Orat pro anima mariti mox a morte R. Mathilda Regina 336 e Orari curat pro anima Henrici filii 356 Orams in tenebris luce perfunditur S. Heribertus 469 c 479 c in Oratione circumdatur sphaera flamma perlucida S. Gertrudis 591 e Oratione deiecit templum Hercules SS. Hilarus et Tatianus 416 e 428 a b aqua implet cisternam et urcum S. Aninus 416 e 428 a b cibos in deserto suis impetrat S. Patricius 331 c mare recedere et encullam suam intactam relinquere cogit S. Patricius 339 c stagnum alio transfert S. Patricius ut quieti S. Munis consulat 360 b Oratione fontem elicit S. Vitalis Siculus * 29 e Oratione impedit Dionysius Carthus. spectacula ab Episcopo exhiberi, podagra illi inflicta 247 248 post Orationem Dominicam et Salutationem Anglicam recitatam 20 paralyticos sanat B. Saluator de Horta 670 d item alius 670 a sedat tempestatem a dæmone excitatam 678 e Oratio Dominici quomodo apud Grecos et Latinos in Massa dicitur 149 c

Ordinis S. Basili S. Vitalis Siculus Ab. * 27 Ordinis Benedictini S. Speciosus monachus 399 Ordinis Olivetani origo * 191 e S. Francisca Romana * 91 b Ordo hic sub tutela Desparæ tres habet Procuratores SS. Paulum, Benedictum et Mariam Magd. * 193 c Congregationis Oblatarum Turris-speculorum fundatrix Francisca Romana * 90 Ordinis Carthusiani Dionysius Raremondæ 341 Orilius S. Francisca BB. Monaldus, Franciscus, Antonius MM. 407 Ordinis S. Francisce de Observantia B. Bartholomæus ab Anglacio 662 B. Saluator de Horta 666 Ordinis S. Clare B. Catharina Bononiensis * 35 Ordinem Minoritarum cum S. Francisco in gloria ostendit agræ B. Catharina Bonon. et eam sanat * 44 c d e vide Abbates.

Osculo triplici reconciliatur S. Henrico Imp. S. Heribertus 468 c d 482 Osculo accepto bibens interimitur S. Eduardus R. 644 c ab Osculo facinorosi manum retrahit S. Petrus Hispanus eremita mortuus 98 f

Ostiarum officio fungens in monasterio B. Catharina Bonon. a B. Josepho visitur * 58 a b

P

Pallii Archiepiscopalis usus apud Hibernos 581 c Pallium mittit S. Augustino Archiepiscopo S. Gregorius Papa 154 e Episcopo Ravennati certis temporibus concedit 179 180 181

Pallia e celo mittuntur SS. Patricio et Vinnoco per colloquentibus et eleemosynas conferentibus 568 c d Pallio S. Leobini febres pelluntur 531 e f

Panes multiplicantur ope S. Gregori Magni 206 e Pane orcam plenam in fame publica inveniri fecit S. Petrus Hispanus erem. 99 f Panem deficientem benedictione multiplicat S. Francisca Rom. * 97 a 199 f 201 a

Panis

- Panis putidi nuncia et aqua putida pascuntur incarcerationi sub Leone Armeno 311 c
- Papa Romanus S. Gregorius Magnus 120 invitus eligitur 131 c et 143 b e tuberculis educitur, proditur columna ignea et ascensus ad desertum Angelorum 130 c d 143 Testimonia Papae declinati et mente assumpti 143 144 145 Papa Romanus S. Zacharias 401
- Paralyticos centum viginti tres sanat B. Salvator de Hortu 669 a 670 c 672 f 674 c d 677 c d 678 a b 679 f 682 f 688 d e alii ad sepulchrum sanantur attactu vestis 688 f 689 Paralyticos 4 sanat S. Paulus Leonen. dicens: In nomine Jesu surgite et ambulate 413 c Paralytici sanati ope B. Joannis Vicentini 489 b S. Anselmi Lucensis 654 c S. Bernardi Calanen. 231 b S. Sisebuti 407 c S. Gorgonii M. 36 c d Paralyticos sanant signo Crucis SS. Valentinus et Dominicus 223 c S. Heribertus 468 c 480 d
- Paturientes adjurantur tactu capucii B. Salvatoris de Hortu 688 d Paturientes adjuncta ope S. Eusebiae 457 c B. Catharinae Bonon. * 87 c * 88 d
- Pastor ovium adolescens S. Patricius 337 c ovem a lupis abiecit precibus recuperat 338 c
- Pater, mater, duo filii, horum avus, avia, Martyres * 3 f
- Patientia eximia, et mentis cultusque serenitas S. Fini in summis doloribus allevius lateris, hinc 5 annis immota in altero supra nihilam tabulam decubuit, ita ut vermes et mus caruem corruderent 232 e f Patientia eximia S. Franciscae Rom. in imperio socerovna, calumnie domestica, mariti vulnere et exilio, morbis, laborum iuctura, obloquii malevolentium et infestatione demonum * 187 b c d e * 202 e Patientiam Jubi annulata S. Nicephorus CP. 312 c Patientiam invicta S. Abramii convertuntur Pagani 433 in adversis fecundis, etiam a propriis filiis illatis, fortis B. Mathilda Regina 339
- Patria relicta Angelo movente alio migrat S. Paulus. deia Ep. Leonen. 111
- Patriarcha S. Nicephorus Constantinopoli 238 vide Episcopi
- Patricia inter Palatinas Imperatoris S. Anastasia. dein habitu virili monacha 39 40
- Patrimonium amplum distulit ecclesiis et pauperibus B. Hildonus 329 b
- in Pauperes benignus S. Heribertus 467 c 481 b
- Pauperis filium ab amantibus rejectum baptizat, et ad pauperem novum accedit 462 c 479 a 481 c Pauperes fratres suos et dominum appellat 484 c iis omnia sua dat avaricus 483 b erga Pauperes benigna B. Mathilda Regina 339 et pro eis curat fieri focum et latrem 361
- Pecatu suo uno omni deslere petit S. Euprazia, intelligens obtum et gloriam celestem 269 a b a Peccatis gratia Dei preservatus S. Patricius 534 e de Peccato desperans etiam, in graviora peccata ruit Maria neptis S. Abramii 436 Peccatrix ab ingressu troglody arceat, peccata confessa ingreditur 332 b Peccatores et aliquid desperatum precibus convertit, et pro us multo pati optat B. Catharina Bonon. * 72 c d e f
- Peccatores duo visa corpore S. Franciscae Rom. recens mortuo moventur ad Confessionem * 59 a Peccatorum suorum remissio invidetur B. Catharina Bonon. * 48 c
- Pectoris angustia curatur adnoto pulcrum S. Anselmi Lucensis 630 c Pectoris huius curatur benedictione B. Salvatoris de Hortu 671 a
- Pecuniam a Judaeis contra Christum oblatam spernit S. Longinus Centurio 382 c
- Pedem amputatum restituit B. Catharina Bonon. * 64 b Pedes pauperum lavabat frequenter B. Joannes Ep. Vicentinus 491 b Pedes intiles aut distortos sanat B. Salvator de Hortu 673 c 674 e Pedum vestigia Ottonus I Imp. post ejus discessum osculatur mater B. Mathilda 364
- Pelle detracta obit S. Neander 387 c
- Peregrinationes ad reliquias S. Cadrati et sociorum 8 a Peregrinata Assisium S. Franciscae Rom. S. Franciscae alloquio et pyris ab eo prohibitis recitatur * 190 c d
- Perfectionem Evangelicam edocti a S. Patricio plurimi Hiberni et sacrae Virgines 536
- ob Perjurium mulier divinitus punitur, serpente collo affixo * 30 a liberatur a S. Vitali Siculo * 31 c e Persecutoribus conversi SS. Trophimus et Eucarpion, et Martyres obeunt 617
- Pestem tempore famis petunt primores Hiberniae, qua ipsi prono extinguuntur 286 f 287 a b ab ea Covandenses liberat S. Geraldus 287 c Peste Romae grassante ad penitentiam populum adhortatur S. Gregorius Papi 131 c d 142 f Litaniam septiformem induit 131 f 143 d ejus reliquias per urbem Sessianensem circumlatis aut ex ejus scypho bibentes peste liberantur 747 750 a Peste liberatur urbs Sagaminiana ope S. Fini 238 f Pestem attactu pellit S. Franciscae Rom. * 303
- Peste infecti sanantur meritis S. Franciscae Romanae * 403 a b * 104 c d * 217 c f Pesti reprimitur ope B. Heldradi 333 c B. Catharinae Bonon. * 44 f
- Philosophus sanus S. Nicephorus 293 c d
- Phthisi contabescens sanatur invocata ope B. Heldradi 332 b c d
- Pisces cancum agrae miraculo impetrat S. Franciscae Rom. * 181 e
- Pistrinum curans B. Catharina Bononiensis ex obdientia egressa, panes per 3 horas in furno servatis reperit * 53 c d
- Pluvia impetrat ob reliquias S. Matvone V. M. honoratas 391 c p. trocino S. Gregorii Magni 747 a pro Pluvia aut serenitate invocatur S. Matvona V. Capuae 456 c Pluviam lacrymis et precibus impetrat S. Heribertus 466 c 475 c a Pluvia non marescit locus, in quo ob reverentiam Dominice dici pernoctat S. Patricius 369 c a Pluvia non marescit S. Franciscae Rom. * 97 d * 203 a b a Pluvia duo monachi intacti invocata B. Catharina Bonon. * 42 c
- Podagra laborans S. Leander confortatur a S. Gregorio Magno 275 b Podagra doloribus biennio affligitur lecto S. Gregorius Magnus 198 c Podagra sanata ope S. Anselmi Lucensis 660 f 661 c d Podagra infligitur Episcopo valenti spectacula exhibere 248 b c
- Poenitentiam crempior post lapsum Maria neptis Abramii 442 d ad Poenitentiam et expiationem caedis S. Leodegari movet Theodericum R. Fenne. S. Vindicianus 78
- Poeta ac Grammaticus accuratus S. Nicephorus 293 b
- Poma matura, dum flores arbores emittunt, accipit S. Franciscae Rom. * 94 c * 180 b
- Predicationis gratia a Deo instructus S. Patricius 332 summa integritate et minus peragit 533 f et gratia cum munerum contemptu 533 triduo integro predicat 536 e Predicante eo visus ignis ex ore prodire 369 b
- Preator urbanus Romae S. Gregorius Magnus 136 c
- Pravili solennis parandi inter orandum oblitus, omnia invenit in calva parata B. Salvator de Hortu 667 c d
- Presbyteri Martyres S. Eulogius Corduba 87 S. Eudonius Alexandria 101 S. Rubrans Corduba 324 S. Eustasius in Asia 103 SS. Macedonius, Cyrian, Eustasius Naemede 236 Domestianus, Zeddonus ad Lucan-Gerati 237 Presbyteri in Brabantia S. Hermelinus Feuer 46 in Hellesponto S. Theophanus Magnus-agri in Sigraa Conf. 209 Presbyter invitatus ad abstinentiam Paganos convertendos S. Abramius 433 b e d Presbyteros ad quinque millia consecravit S. Patricius 574 c Presbyter cum sanctimoniali fornicatus a spiritibus divissime cretus moritur 204 c 205 b
- Prior monasterii Martyr S. Ramirus Legionen. Hispani 59
- Prophetia

Prophetiæ dono claruit *S. Patricius* 583 *f* aliquæ temere ei tribuitur 584 *f* Prædicit *S. Patricius* nascituros *S. Threham Virg* et *Columban* Abbatem 535 e *f* *S. Congallum* 537 *f* *S. Daviden* Mercensem 524 *f* *S. Kierannum* 560 *f* et alios 375 a *Septem Clericis* prædicit unius futuros *Episcopos* 556 Prædicit regnam *Fergusi* in *Albania* 584 Prophetiæ spiritu prædicit ruri futura *B. Salvator de Horto* 675 679 677 a 680 *f* 681 b e 685 *f* 687 b 691 e Prædicit *S. Francisca Rom.* exitum *Eugruii Pupæ*, mortem u *fantis* 97 e partum mulieris, sanitatem duobus reddendam 98 *ultra agris*

Prudens in consilio discernendo *S. Edwardus R. M.* 641 c

Psallunt læti in carcere *XI. Mart. Sebasteni* 22 e *f* 23 *il* moruntur psallentes 24 e Psallunt 2 monachi a *Longobardis* suspensi 344 e Psalmi *Beati immaculati* aliquot versus cantat *dæmon* instar adulescentis opprobrens, et *candelam ardentem supra candelabrum collocans*, sed *Cirvis* signo et contemptu fugitur a *S. Abramo* 435 *il* Psalmos cantari meditatum præcipit *S. Anselmus Episc. Luensis* 631 a Psalmodiam *viri pergere* *Sacerdotes* apparentes *pupæ* corpus *S. Eloyii Corduben.* *M.* 95 a Psalmium integrum accepta benedictione *S. Patricii* discit intra 15 dies *S. Louinus* 567 a illud quilibet integrum cum ducentis orationibus cantat *S. Patricius* 573 e et noctu cum genuflexis oribus aut aquæ immensus recitat 573 e *d*

Puella parva *S. Matrona V. flagris* et *inedia* torta obiit *Martyr* 393 e 334 *Pueritia* molesta, gravis et solitudinis amans *S. Francisca Rom.* 179 e *Pueritia* pia *B. Catharina Bonon.* 37

Purgatorii *S. Patricii* quæ origo et certitudo 585 586 *Purgationis* in eo modus 587 *f* 588 589 *Patricii* descriptio 589 e e *Purgatorio liberatur* monachus *proprietarius*, post sacrificium 30 diebus *iusu* *S. Gregorii Magni Abbatis* 339 b e *il* e *Purgatorio* pena revelata *S. Francisca Rom.* 175 e *f* *maiorne Clericorum* et *Sacerdotum* 176 e *il* *Purgatorio* penam parva est pati ad diem usque *iudicium* *B. Catharina Bonon.* ut *nuncium* *nimum* *ulius* *peritiam* *sulcaret* 38 c

Psallentes caritate magna confirmat *B. Catharina Bonon.* 71 c

Pustule manuum *S. Greg. Turonensis* sublatae ope *S. Truquilli* 399 e *il* in *Puleum* præcipitata a *diabolo* *S. Enpratin.* *Christo* *invento* *oradi* 266 c

Pyra præbet silenti *S. Francisca Rom.* *S. Francisca* 190 e *d*

R

Recuperatur vitula in fluvium demersa *invento* *S. Anselmo Luensi* 637

Rex *Martyr* *S. Edwardus* in *Anglia* 439 *Rex* *habitus* *S. Colloquillus* 439 3 e *Rege* *Cornubii* *monachus* et *Martyr* *S. Constantinus* 63 *Regem* *Theobertum* ob *permissam* *exilem* *S. Leodegarii* ad *penitentiam* et *expiationem* *crimini* *movet* *S. Fulvicinus* 77 *Regina* *Germanie* et *inter* *Imperatoris* *B. Mathildæ* 355 *Virtutes* *regis* 357 *Regnum* a *posteris* *Curbres* *obstinati* *maledictione* *transfert* *S. Patricius* 548 e 549 *item* a *posteris* *Eucholii* *peccati* *ignam* *Ulthæ* 563 *item* *aliud* ad *juniorum* *filium* *Cylladæ* *ex* *duodecim* 565 e *Regnum* *Neapolitanum* *restitutum* *meritis* *B. Catharinae* *de* *Lononi* 80 e

Regula seu ratio vivendi *sancti monachorum* in *Thebade* 4 *sec.* 263 e *il* *Regula* *sive* *institutum* *vivendi* *S. Abrami* *eremitæ* 436 e *Regula* *monastica* *Augustiniani* 6 *sec.* *nequid* *noto* *S. Benedicto* *istis* *in* *partibus* 37 a *Regula* *propria* *monachorum* *Divione*: *assumpti* *Agau-nestium*, et *Benedictinorum* 9 *sec.* 401 a e *il* *Regula* *monachorum* *ad* *Mageo* *Saxonum* *in* *Hibernia* *labore* *manuum* *vivendum* 285 e

Reliquiarum venerationem proficitur *S. Nicephorus CP.* 296 e *Reliquiæ* *XL. Mart. Sebastenorum* *in* *flumen* *dejectæ* *coelesti* *monita* et *lucæ* *reperitæ* *effervantur* 21 b 24 e *f* *elevantur* *soleani* *pumpa* 3 *sec.* *CP.* 29 *Reliquias* *Martyrum* *nocte* *collegit* et *sepelit* *S. Nicander* 387 *Caput* *suum* *in* *stergilio* *abjectum* *revelat* *S. Longinus* *Centurio* 383 e *redimitur* 200 *denarius* 384 e *defertur*, *Angelis* 3 *portantibus* *cerros* 384 e *Reliquias* *Sanctorum* *ecclesiar* *S. Medaræ* *humeris* *suis* *transfert* *Carolus* *Calvus R. Franc.* 126 b *Reliquiæ* *Sanctorum* *ad* *comitia* *pro* *pæce* *instauranda* *adferuntur* 333 e *f* 334 *Reliquiarum* *B. Catharinae* *Bonon.* *vitæ* *sanantur* *moribundi* et *varius* *moribus* *afflicti* 12 e *seqq.* *mortuus* *resurgit* 43 b *parturitus* 44 e *Reliquiarum* *brandeo* *sanguis* *emanat* *precibus* *S. Gregorii* *Magni* 133 152 e *brandea* *miraculis* *clara* 176 a *ob* *Reliquias* *S. Narcessi* *violatas* a *muris* *milites* *occulantur* 621 e *ad* *Resurrectionis* *filium* *stabilendum* *mortuus* a *S. Patricio* *resuscitatur* 553 e *d* *Rhetor* *e* *eloquens* *prudenter* *sanam* *doctrinam* *inculcat* *S. Nicephorus* 292 e 293 c *Restituit* *S. Zachariæ* *Papæ* *urgenti* *loca* *ablata* *Luitpoldus R. Longobard.* 403 404 405 e *Constantinus* *Copronimus* 405 e *a* *Risu* *abstinet* *S. Abramus* *eremita* 433 e *d* *Rosarium* *conseribit* *B. Catharina* *Bonon.* *post* *inceptum* *Jesalum* a *Deipura* *Virg.* 57

S

Sabbatum diem reverenter custodit *B. Mathildæ* *eo* *dem* *die* *mortua*, *uti* *ante* *maritus* 363 e *sacramentis* *extremis* *invenitur* *ab* *Anglo* *monitus* *S. Patricius* 576 e *Sancti* *in* *Ecclesia*, *quid* *flores* *in* *hortis* 233 a *Sanctorum* *intercessionem* *proficitur* *S. Nicephorus* *CP.* 296 e *utilem* *ostendit* 202 b *il* 302 *ad* *Sanctorum* *venerationem* *excitatur* *Angelica* *visio* *S. Augustinus* 63 b *de* *Sanctis* *in* *varios* *Ordines* *distribuit* *scribit* *libros* 86 e *d* *Sanctorum* *insula* *Hibernia* *dicitur* 571 e

Sanguis *luteus* *Christi* *creditur* *Mantua* *in* *veneratione* *esse* 373 375 *alrus* a *S. Basipoda* *adversarius* 373 a *Sanguis* *ex* *Beritensi* *imagine* *u* *Judæis* *crucifixæ* 373 d *Sanguis* *ex* *corpore* *Christi* *ante* *sepulchrum* *ablato* *Brugis* *hamatur* 373 *il* *Sanguis* *ex* *sacra* *Lutheristæ* *effluit* 373 e *f* e *Sanguine* *S. Cochrati* *et* *sociorum* *Martyrum* *resperso* *saxo* *sum* *erumpit* 10 b *Sanguine* *fluit* *calaver* *B. Catharinae* *Bonon.* *prolem* *mortuæ* 78 a *Sanguinem* *ex* *ore* *et* *nuchis* *fundit* *Gotho* *Dux* a *S. Sebastiano* *percussus* *ob* *possessiones* *monasterii* *occupatas* 124 *Sanguis* *sectæ* *venæ* *B. Salvatoris* *de* *Horta* *avide* *exceptus* *pro* *Reliquiis* *et* *contra* *morbos* *salubris* 669 b *Sanguinis* *fluxus* *e* *nuchis* *per* *duos* *dies* *sistitur*, *invento* *S. Anselmo* *Luensi* 634 *Sanguinis* *fluxu* *laburans* *S. Matrona*, *Angelæ* *monita* e *Lusitania* *Capuum* *ad* *S. Proven* *profecta* *sanatur* 393 e *il* *contra* *fluxum* *sanguinis* *invenitur* 398 e *Sanguinis* *fluxus* *sublatus* *invento* *B. Joanne* *Ferutino* 493 e *S. Francisca* *Rom.* *apparente* 102 e 207 e *Sanguinis* *vomitibus* *sublatis* *ope* *S. Francisca* *Rom.* 98 b *Sanguinis* *sputum* *apparente* *B. Catharina* *Bononiensi* *curatum* 41

Scabiem capitis signo *Crucis* *curat* *B. Salvator* *de* *Horta* 678 e 690 d *Scripturam* *sacram* *ferè* *omnem* *de* *memoria* *scribit* *S. Anselmus* *Ep. Luca.* 631 e *Seraphilas* *sonat* *in* *benedictione* *B. Salvator* *de* *Horta* 667 a b 690 e *Sedere* *per* *totum* *annum* *numquam* *visa* *S. Euprosia* 266 c

Senator *S. Ursipianus* *abjecta* *chlamyde* *et* *zona* *se* *Christianum* *asserit* 254 b

Senio longævo plectitur *S. Moctens* *ob* *incredulitatem* *de* *senectute* *aliorum* 563 e *d* *sepelitur*

- Sepelitur loco ultro aptato S. *Himelinus* 77 a Sepul-
turam vilem petit S. *Gertrudis* 392 b Sepultura locus
ab Angelo indicatur S. *Patricio* et luce caelesti prae-
gnatur 374 c 363 e ad eum solum accipitur a S. *Brigida*
573 d ad Sepulturam suam ludibria a S. *Gertrude*
petit S. *Bavo* apparuit 510 h Sepulcro manu ex-
tensa acceptat oblata praedia S. *Gertrudis* 396 e d
Serpens aeneus in figuram Crucis Christi a *Moyse*
erectus 301 a Serpens affigitur collo mulieris peccan-
tis • 30 a Serpens ecomite invocato S. *Bernardo* *Ca-*
lincusi 280 e Serpentem horribilem stola alligatum ad
mare delucit S. *Paulus Leonen* 413 e d e Serpentes
monachis infestis cavato loco incluit B. *Helvradus*
329 e d Serpens in ventrem dormientis illapsus, ad ejus
sepulcrum eicitur 332 b e Serpentis moram sanat si-
gno Crucis S. *Vitalis Siculus* • 27 e cum Serpentibus
socco incluis submergitur in mari S. *Iulianus An-*
zarhenus 418 b e
in Servitute mire debitus o attoni S. *Patricius* 543 a
monetur de fuga 331 342 h e
Silentii et celsae amica B. *Catharina Bonon.* 169 e
in Simonia extraquatur, strepente laborat S. *Grego-*
rius Magnus 159 160 161 162 Simoniace ordinatum
Episcopum excommunicat 181 d e
Simulacris subscripturnum symbolum orthodoxae fidei Leo
Arrienus, sed coronatus in Imperatorem, facturum se
negat 296 f Simulacione sancti habitum militem assu-
mens, lupanar ingressus, septem Martium convertit
S. *Abramius eremita* 436 e 437
Solitudinis et quietis amore relinquens Episcopatum
in Armenia venit in Gallias S. *Gregorius* 457 f 458 a
Somnum simulans, ne S. *Patricium* audiat, somno
mortali punitur 352 a h n Somnolentiae molestia per
Anglorum cantum sub Missa liberatur B. *Catharina*
Bouonicensis 144 e 135 f
Sorores sanctae S. *Gertrudis Virgo* et S. *Begga*
vidua 393
Spasmus curatur a B. *Salvatore de Horta* 672 e
Spasmus lethalis ope B. *Catharinae Bonon.* 185 e
ad Spectaculum circumductus per vicicam anno in-
tegro S. *Iulianus Anzarhenus*, sui exempla praeorat
medicus 417 e
ob Spumam ex pede leonis extractam 2 leones sibi ob-
sequentes habet S. *Annius Thaurinigenus* 428 e
a Spiritu sancto in specie columbae rapiti insidente
instruitur in libris conscribentis S. *Gregorius Magnus*
132 h 198 e ad ostendendum veritatem abiit S. *Petrus*
Diavonus 207 e
Sponsa relicta fugit S. *Abramius eremita* 434 f
Desponsata Senatori S. *Eupraxia* a Theodasio Imp.
praefert vilium monasticam 262 d 263 f prae de ea re
scribit epistolam Imperatori 163 e Sponsam a Rege
Hayhercto oblatam respicit S. *Gertrudis* 389 e
Stationes per basilicas ordinat S. *Greg. Magnus*
143 h
Statura parva S. *Patricius*, se hominem nonem ap-
pellabat 376
Stella splendulissima per totam noctem conuolatur cor-
pus S. *Witruge* in translatione 605 e d Stella signa
ostenditur discessit B. *Salvatoris de Horta* ex *Hispa-*
nia in *Sardiniam* 682 d e
a Stupro liberatur matrona, invocato S. *Anna* ad-
huc vivo, et hosti sua radices agente 428 u
Submersi in mari incluis sacco cum serpentibus et
scorpionibus S. *Iulianus Anzarhenus* 418 a b incluis
culeis Martyres sub Leone Armeno 309 in fluvio saeco
alligatus S. *Nobius* 254 e *Sumbergiter* iustis Pharao-
nis crudelis tyrannus, in ultimo peccato et oratione
S. *Patricii* 364 e f a Submersionis periculum libera-
tur scarinus B. *Salvator de Horta* 694 h Submersionis
periculum amovetur ope S. *Franciscae Rom.* • 98 e 199 e
• 205 d S. *Finx* 236 e d Submersa resuscitatur ope
B. *Helvradus* 330 h d
Subulcus S. *Patricius* in servitute pie Deum inter-
colatras colit 338 e ex subulco *Mechua Episcopus*
344 e
Surdos varios sanat B. *Salvator de Horta* 677 e 679
683 690 Sordi curantur ope S. *Eusebiae* 456 e B.
Joannis Vicentini 487 b S. *Anselmo Lucensis* 656 e 657
S. *Franciscae Rom.* • 213 S. *Gorgonii M.* 37 e f
Suffocati per singulos dies ad terrorem S. *Egdonus*
et septem socii 104 d
Suspendis ungulis laecatur S. *Memignus* 387 e
Suspendis in caverna ustulatur ad necem S. *Ursasianus*
254 suspendis a *Langobardis* 2 monachi psallunt 344 a
Suspendis prono capite comburitur S. *Paulus Cyprius*
607 e
Suspendis in equula ungulis raditur, carbonibus
ustulatur S. *Hilarius Aquileien.* 414 e d ferreis ungu-
lis laecatur S. *Papas* 419 f
- T
- Tempestatem verbo sedat S. *Trophimus* 215 a impe-
perio sua S. *Patricius* 360 b Tempesta muris enim ceto
accidentie aliquot invocata S. *Gertrude* adhuc viva
593 Tempestate in accessibus infestum sereno S. *Leo-*
binus 346 e Tempestate devehuntur reliqui S. *Ma-*
tronae V. M. Barcinnem, Gallis destinatae 389 f
in Tempestate magna et strage illusus cum suis
manet S. *Vitalis Siculus* 130 d Tempestatem a demone
excitatum precibus sedat B. *Salvator de Horta* 678 e
aut signo Crucis 683 a
Tenebras a magis inductas dissipat S. *Patricius*
548 e 530 b Tenebris nocturnis illuminatis convertit
Principem et baptizat cum plebe sui 366 e
Tentatas caritate eximia consolatur B. *Catharina*
Bonon. • 74 b Tentationes vivit longo jejunio et ma-
nifestatione sui S. *Eupraxia* 263 alius stans jejunat sub
duo 30 diebus extensis manibus 263 e e
Thaumatargus ob miracula S. *Gregorius Theophorus*
59 e
Tibiam ulnorsum sanat oleo bullente S. *Francisca*
Rom. • 103 f Tibiam ruptam sanat B. *Salvator de*
Horta 674 b e Tibiam inflata per octo menses decumbens
tactu vestis B. *Salvatoris de Horta* sanatur 688 e
Tormentis variis crudelissimus immortuus S. *Petrus*
Calacularius Duclitiani 103 d e in Tormentis variis
constantes sunt SS. *Cyprianus, Dionysius, Anectus,*
Paulus, Crescens 7 h e S. *Leonides* 18 a f Torquetur
in campo extensus et diaboli tubis compressus
S. *Paulus Cyprius* 604 e Torquetur extensus, unis
ferreis lacrimis et cicca periculi SS. *Trophimus* et
Eucaemon 614 e Torquetur dicit S. *Leobinus* fronte
fundus circumdatus, pedes ad terram suscipit, et sapiens
in quiritem versus, ut res in astra perduceret 346 a
Tribus per seipsum S. *Eusebiae* sapiens minor reperita,
subito major reperitur 456 e d
Tussis ueerrima cum cruciata pectoris ope B. *Catha-*
rinae Bonon. sublata • 42 • 88 f
- U
- Ulceratus toto corpore Episcopus appasita a S. *An-*
selmo Ep. Lucensi inter S. *Gregorii* vii sanatum 654 e
Ulcera incurabilia sanat B. *Salvator de Horta* 669 e f
674 d Ulcera 7 ope B. *Catharinae Bonon.* curantur
• 84 d
Uinctio extrema mittitur B. *Mathilda Regina*
364 e Uinctiois sacra oleo junctus a S. *Luthano* sa-
nus resurgit, ejus postea sacra sacra 249 e 330 b
Unguento latus et brachium sanat S. *Margareta I.* 396 b
iterum liberat febrim 397 e d
Universalis titulus arroganter a *Patriarcha CP.*
assumptus 174 e 174 d e 176 a b eo titulo abstinet
S. *Gregorius Magnus* 177 f 195 d licet in Concilio
concesso 178 b
Urinam

Urinæ reddendæ difficultatem tollit *B. Salvator de Hortâ absens* 673 *b*
 Uvas hieme sitiētibz impetrat *S. Francisca Rom.*
 • 97 *c* 201 *d*

V

Vanitate semota *S. Francisca Rom.* • 184 *f* unitatem matronarum et virginum libere castigat • 187 vitam abducit • 201 *c* ad Vanam gloriam frustra a dæmone impellitur *S. Abramius* 434 *d* *e* Vanam gloriam inter miracula patrato non metuit *B. Salvator de Hortâ* 691 *e*

Velum cœlitus missum *Virgini a se consecratæ* imponit *S. Patricius* 560 *d*

Venenum ab potu oblato segregat et hunc illæsus habet *S. Patricius* 345 *f* Venenatos caseos convertit in lapides 361 *c* Venenata animalia pellit ex *Hibernia* 570 *c*

Veneratio annua *S. Patricii* et frequens hymni de ejus vita recitatio habetur causa salvationis alienius alias damnandi 572 *b*

Ventris tortura tollitur invocato *S. Anselmo Lucensis* 636 *c*

Verberatur dire ob fidem a parentibus *Gentilibus S. Leocritia* 93 *c* *d*

Vestis *S. Joannis Evang.* miraculis claret, etiam lampade divinitus accensa 173 *b* Vestes crescunt cum *S. Codrato puero in eremo de grege* 9 *a* in Vestitu exhibet se abjectissimam *B. Catharina Bonon.* • 73 *c*

Viduae *B. Mathildæ Reginæ exercitia virtutum* 358 *e* *f* 399 *c* *d* ut Vidua permaneat *Margarita Estensis*, a marito sancte defuncto sibi apparente fuit iterum desponsata 38 *c*

Vigiliæ seu preces nocturnæ in templo indictæ a *S. Nicephoro ad placandam Dei iram in persecutione* 298 *c* 299 *e*

Vindicta divina Submerguntur 30 viri volentes occidere *S. Patricium* 561 *b* *c* Vindicta divina ostensa in impio *Leone Armeno in templo noctu Nativitatis Christi occiso* 311 *c* *d*

Vino abstinent tota vita *S. Francisca Rom.* • 96 *f* ex obedientia stomacho reluctanti ingerit • 183 *f* Vinum aqua fraudulenter mixtum, secernit *S. Anserinus* 321 *c* Vino ablutio in Missa *S. Heriberti cæca illuminatur* 468 479

Virga qua correpta *S. Eusebia*, frondescit 451 *b* 453 *c* Virga aurea conspicitur super orantem *S. Franciscam Rom.* • 96 *d* • 184 *d* Virgis et unguis ferreis dum cæditur *S. Codratus*, constans in amore Christi socios adhortatur 7 *a* *b* 9 *c* *f*

Virgines Martyres *SS. Agape et Mirinna Antiochia* 31 *Donna seu Donato Nicomedia* 101 *S. Matrona Romæ* 390 *S. Leocritia Cordubæ* 406 *S. Columba in*

Angha 422 *Virgines Sanctimoniales S. Anastasia Patricia in Ægypto vestis virtuti* 40 *B. Auria in Hispania Ord. S. Benedicti* 99 *S. Enpraxia V. in Thebaide* 260 *Virgo reclusa B. Justinæ de Aretio* 238 *Virgo devota S. Fina in paterna domo Sangemini in Hetruria* 231 *S. Kennocha in Scotia* 233 *Virgo regina Lusitanæ S. Matrona* 392 *Virgines permanent S. Theophanes ejusque conjux* 217 223 *Virgines ad Christum sponsam anhelantes accepto a S. Patricio Viatica moriuntur* 349 *Virgini sacratæ velum cœlitus mittitur* 560

Virtutum scalam per 10 gradus ascendentem docet *B. Catharina Bonon.* • 56 *b* *c* Virtutum exercitiis sedulo vocat *S. Gertrudis* 592 *c* *d*

Viscerum dolor sublatus ad sepulcrum *S. Anselmi Lucensis* 633 *e*

Vitæ Sanctorum ad imitationem proponuntur 591 *b* Vita *S. Nicephori* imitanda proponitur versus Catholicis non oblituratis hæreticis 291 *c* Vitas et Acta Martyrum sub Saracenis occisorum scribit *S. Eulogius Cordubæ*

M. 88 *b* 91 *c* ob Acta *S. Eulagii scripta petit Altorum scriptor mercedem vitæ æternæ* 93 *d* Vitam, martyrium translationem et miracula *SS. Cyriaci Joannis ex voto descripturus S. Sophronius*, ab illis apparentibus adjuvatur 68 *c* *d* 71 *e* Vita *S. Patricii libellis aut tractatibus lxxvi conscripta* 314 373 *Vita B. Catharinæ Bonon.* lecta ad virtutis studium accensa, ejus apparentis alloquio instruitur et revelationes sibi factas scribit • 84 *c* • 85 *c* *f*

Vita solitaria præferenda, præstans efficaciam orationis 245 *c* *d* 246 *e* Vitam communem cum Clericis et Cononicis agere cupit *S. Anselmus Ep. Lucensis* 246 *e*

Vulnus capitis e lapsu in saxum immedicabile sanatur ope *S. Matronæ F. M.* 380 *e* Vultus *B. Catharinæ Bonon.* prodigiose splendet cum candore in genis et labris post acceptum *Jesulum a Drepara Virg.* • 57 *r* manet in morbo • 67 *c* Vultum velandis in sepeliendo ritus 79 *b*

X

Xenodochia extruit, et præficit mrosidoneos *S. Gregorius Magnus* 153 *c* *d*

Z

Zelo Evangelii prædicandi a Deo instructus *S. Patricius* 533 *c* 575 *b* *c* puratus pro Christo quidem pati etiam martyrium 336 *b* certus de æterna gloria 337

Zona *S. Vitalis Siculi* ut tactu pellitur serpens affixus collo mulieris ob perjurium • 30 *f* et 31 *a* *b*

Zona abjecta cum chilamyde Christianum se profitetur *S. Urpasianus* 253 *c* *d*

FINIS.

BX4655.A2 VILLANOVA UNIVERSITY 008
3 9346 00067338 6

~~FOR REFERENCE~~
NOT TO BE TAKEN FROM THIS ROOM
CAT. NO. 1075 LIBRARY BUSSLU

